2254

John Adams Library,

IN THE CUSTODY OF THE
BOSTON PUBLIC LIBRARY.

SHELF Nº
★ ADAMS
★ 41.5

F

Digitized by the Internet Archive
in 2010

http://www.archive.org/details/annalesecclesias00spon

re pupillo:vt.j.de admi.re.ad ciui.pti.l.iij.§.in eũ. Itẽ ſecus in ꝓcuratore: vt.ſ.de ꝓcura.l.ꝓcurator q̃ ꝑ euict.⁊ eſt ratio vt ibi no.

a ¶ Nõ idẽ.qđ dictũ eſt in tutore cauẽte,nõ hʒ locũ in tutore ſoluẽte qui predictã pecuniã ſoluit nõ de ſuo,ſʒ q2 eã accepit mutuo,⁊ ſuo nomine:⁊ creditor nõ numerauit cõtẽplatiõe pupilli:vt in fi.huius.l. nam etiã finita tutela tenetur mutuanti.

b ¶ Suo noĩe.i.ꝑ ſe,nõ pro pupillo.poſtea tamẽ ſoluit pro eo.Azo.

c ¶ Pro pupillo fecit. ſcʒ ſolui pecuniã in q̃ pr̃ fuerat ɔdẽnatus.Azo.⁊ potes diſtiguere vt no.ſ.de neg.geſ.l.ſi pupilli.§.j.⁊ facit.ſ.đ ꝑcu.l.ꝓcurator.§.fi.⁊.C.ſi tutor vel curator.l.ſi creditor.

Tutor. Caſus. Tutor egit ɔ pupilli debitorẽ,et iudicio pendente cũ decreto p̃toris actorem cõſtituit ad cõplendam litẽ:et ꝑ dicto actore poſtea fuit lata ſẽtentia.certe habebit pu. act.iudicati.Viuianus.

d ¶ Tutor interpoſito decreto.aliter enim fieri nõ potuit.ſ.ti.ij.l.decreto.⁊ inſti.de cura.§.fi.

e ¶ Eum.ſcilʒ agentẽ.

f ¶ Actio.ſ.in factũ de re iudi.vt.C.de reb.cre.l.actori.hec quidẽ dabitur pupillo.et facit.ſ.de ꝓcur.l.ſi ꝓcurator.⁊.C.eo.l.ij.⁊.l.penul.

Tutori. Actio def. ſic.j.de re iudica.l.iiij.§.j.⁊.ſ.tit.ij.l.ij.⁊ ſ.ſi quis cau.l.fi.

Tutor. Caſus. Me tutorẽ titij et ipm titium inſtituit ſempronius heredes,⁊ a nobis fideicom.reliquit meuio ſub cõditione vel ex die. petijt meuius vt caueremus ei de fideicõ.ei preſtando aduenientẽ die vel cõditiõe. ego caui ꝑ me et pup.coheredeq; meo. certe ex illa cautiõe tenebit ꝑ pte pu.vtili actiõe ex ſtipulatu fideicõmiſſario meuio.Viuianꝰ.

h ¶ Noĩe.relicti in diẽ vel ſub ɔditione a ſe ⁊ a pupillo.⁊ ſic cauit ꝑ ſe,⁊ pro eo ꝑ cõſequens.

i ¶ Dãdã.legatario vł fideicõmiſſario aduenientẽ die vel cõditione:vt.j.vt le.no.ca.l.j.in p̃n.⁊ facit.ſ.e.l.poſt mortẽ.§.j.vbi ex ꝓmiſſione tutoris tenet pupillus.Alij etiã dicunt ꝙ datur tutori in adultũ coheredẽ.⁊ dicũt famił.herciſcũ.ſi nõ eſt redditũ:vt.ſ.fami.herciſcũ.l.heredes.§.familie.Vel ſm Py.vtilẽ tutele.q̃ nõ placet.

a Nõ idẽ a in eo placuit q̃ ſuo no-
b mine b mutuã pecuniã accepit,⁊
c iudicatũ ꝑ pupillo fecit c: niſi forte creditor ideo ɔxit, vt in cãm iudicati pecunia trãſiret.

¶ Sicut pupillo queriť per tutorẽ,ita per actorẽ ab eo conſtitutũ.Bar.

Idem. Lex.vj.

Tutor iterpoſito decre-
d to d p̃tori,actorẽ reliq̃t.
e Scdm eũ e ſnĩa dicta,iudicati
f trãſferť ad pupillum actio f,nõ minus q̃ſi tutor obtinuiſſet.

Sceuola. Lex.vij.

Tutori q̃ infantẽ defendit,ſuccurriť, vt in pu-
g pillum iudicati actio detur g.

¶ Si negociũ in parte ſpectat ad pupillum,ꝑ illa videť tutorio nomine facere:pro alia proprio.Bar.

Idem. Lex.viij.

Tutor,q̃ et coheres pupillo erat,cũ cõueniret
h fideicõmiſſi noĩe h,inſolidũ ipe cauit.queſitũ eſt an in adultũ pupillũ ꝑ parte dãda ſit vtilis
i actio.Rñdi dandam i.

¶ De ſuſpectis tutoribus ⁊ curatoribus. Titu.x.

¶ Procedit ꝑ modũ ſumme. Primo ponit q̃d induxit ad tractandũ ſeu tradendũ iſtam materiã. Scđo ponit que requiruntť ad hoc vt iſta materia intelligatur:et illa per ordinem tractat per totum iſtum titu.Bar.

Vlpianus. Lex.j.

Hec clauſula et frequens ⁊ pneceſſaria eſt.Cotidie eñ ſuſpecti tutores poſtulãtur.Primũ igitur tractemꝰ vnde deſcẽdat ſu-
k ſpecti crimẽ k:⁊ apđ q̃s poſtulari quis poſſit ſuſpectꝰ tutor vel curator:deinde q̃s,⁊ a quo, et ex quibꝰ cauſis remouetur: deq; pena ſuſpecti. ¶ Sciẽdum eſt ſuſpecti crimen ex lege duo-
l decim tabu. l deſcendere.

k ¶ Crimen.i.accuſatio criminis.nam crimen non eſt ex.l.imo per.l. punitur:vt.C.vnde vi.l.meminerint.

l ¶ Duodecim tabu.quia ergo eſt legitimũ crimẽ,ergo accuſatio dʒ ſolẽniter proponi.i.per libellũ in ſcriptis. Sed tñ fauore pupilli eſt admiſſum vt etiã ſine libello i ſcriptis poſſit fieri accuſatio ⁊ remotio:vt.j.e.l.iij.§.pterea. Vel veriꝰ ibi loquiť qñ iudex ꝑ officiũ inquirit. ceterũ ſi aliq̃s accuſat, nõ poteſt fieri ſine dicto libello:vt.j.de priua.delic.l.fi.⁊ de mune.⁊ ho.l.reſcripto.§.ſi q̃s. Sʒ q̃ erit pena talionis? Rñ. infamia a. Item ⁊ alias quãdoq; penas patitur tutor:vt ea.l.§.fi.⁊.l.ſe.⁊.l.tutor.§.fina.⁊.l.ſeq. quas hic accuſator patieť:vel ad minꝰ extraordinarie punieť: vt.j.ad turpil.l.⁊ i priuatis.

a Tutor ſuſpectus afficiť.qđ limita niſi fuiſſʒ ɔſanguineꝰ pupilli: q2 tũc vt ſuſpectus non remoueť/ne infameť:ſʒ illi dabiť adiũctꝰ.tex.in l.ſi tutor.j.eo.bar.in.l.qđ ſi forte.§.ſunt q̃dã.j.de ſolu.

¶ Cauſa ſuſpecti poteſt agitari corã ordinario, ⁊ corã delegato iudice.B.

¶ Damus autẽ ius remouẽdi ſuſpectos tutores rome p̃toribus:in ꝓuincijs p̃ſidibꝰ earũ. An aũt apud legatũ ꝓcõſulis ſuſpectꝰ poſtulari poſſit,dubiũ fuit.Sʒ impera.Anto.cũ diuo Seuero Bradue marco ꝓconſuli Aphrice reſcpſit poſſe: q2
m mandata m iuriſdictione offici-
n um ad eum totũ n iuris dicendi
o trãſit o.Ergo ⁊ ſi pretor mãdet iuriſdictionẽ,ſimili modo dicẽdum eſt ſuſpectũ poſſe apđ eũ poſtulari cui mãdata eſt.cũ eñ
p ſit in ꝓuincia p hoc reſcriptum, ɔſequẽs erit dicere etiã eũ cui a p̃tore mãdata eſt iuriſdictio, poſſe de ſuſpecto cognoſcere.

¶ Omnes tutores cuiuſcunq; conditionis exiſtant,poſſunt accuſari de ſuſpecto ſi male gerant.h.d.Bar.

¶ Oſtẽdimꝰ qui poſſint de ſuſpecto cognoſcẽ: nũc videamꝰ q̃ ſuſpecti fieri poſſint. Et qui
q dẽ oẽs tutores q poſſũt, ſiue teſtamẽtarij ſint, ſiue non ſint,ſʒ alteriꝰ gñis tutores. Quare ⁊
r ſi legitimꝰ r ſit tutor: accuſari poterit. Q2 ſi patronꝰ, adhuc idẽ erit dicẽdũ:dũmodo memi
ſ nerimus patrono parcẽdum ſ.

¶ Quilibet admittiť ad accuſandum tutorem de ſuſpecto, etiã mulier, ſi ex pietate mouetur.Bar.

¶ Cõſequẽs eſt vt videamꝰ q̃
t poſſint ſuſpectos poſtulare t. Et ſciẽdũ ẽ q̃ſi publicã eẽ hãc
u actionẽ u, hoc eſt omnibꝰ pate-
x re x.quinimmo et mulieres admittũtur:ſed ee ſole que pietate neceſſitudinis ducte ad hoc
y procedũt:vtputa mater y. Nutrix quoq; ⁊ auia poſſunt. pőt et ſoror: nã i ſorore etiã reſcriptũ extat diui Seueri. ⁊ ſiqua alia mulier fuerit cuiꝰ p̃tor ꝑ-
z pẽſam z pietatẽ intellexerit, nõ
a ſexus verecũdiã egredientis a,

m ¶ Mãdata.i.legata.

n ¶ Totũ.immo non:vt.ſ.de offi.procõſul.l.ſolẽt.in prin.⁊.l.nec quicq̃.§.j.⁊.l.ſi q̃d.dic ergo totũ qđ nõ exigit maiorẽ animaduerſionem.

o ¶ Tranſit.i.concediť. vt.ſ.de offi.eiꝰ cui mã.eſt iuriſdi.l.j.§.fi.

p ¶ In prouincia. Si dicas i p̃ſide ⁊ eiꝰ legato, eſt ɔ.j.ad turpili.l.j.§.ſuſpecti. Sol.ibi nomẽ preſidis ẽ gñale,vt etiã delegatos p̃ſidis cõprehẽdat:vt.ſ.de offi.p̃ſi.l.j. Vł pőt cognoſcere de legatꝰ preſidis ⁊ p̃tori, vt hic:non remouere,vt ibi.⁊ ad h̃.ſ.de offi.eiꝰ cui mã.eſt iuriſdi.l.iiij. et ſic remotio nõ poteſt delegari. Tu dic i legato ꝓcõſulis eſſe ſpale vt de oĩ crimĩe cognoſcat: vt.ſ.đ offi.ꝓcõ.l.ſolẽt. Item vt de ſuſpecto cognoſcat ⁊ remoueat: vt hic,⁊ iſti.eo.i p̃n.idẽ poteſt dici i legato p̃toris: vt hic. Nec ob.qđ dic̃ in ꝓuincia:q2 dicit a ꝓcõſule,vel ſuo legato.nã ⁊ ꝓcõſul regit ꝓuinciã remotã:vt no.ſ.de off.p̃ſi.l.j. et ſm hoc p̃ſes ad cognoſcendũ non delegat:vt in contrario.

q ¶ Oẽs tutores.i.cuiuſlibʒ gñis tutores, ſiue teſtamẽtarij, ſiue legitimi,ſiue datiui.⁊ idẽ i curatoribꝰ:vt.j.l.iij.§. nõ tñ.⁊ dicas male gerẽtes,nõ bñ.⁊ ſic cõphẽdit gña ſingulo𝑧, ⁊ non ſingula generũ.ſic.j.de vi ⁊ vi ar.l.j.§.ꝓuatũ.⁊ iſti.q.mo.tu.fi.§.ſimili mõ.⁊ iſti.đ fideiuſ.§.j.⁊.ſ.de pec.l.quã tuberonis.§.i peculio.

r ¶ Legitimus.immo videť adiungẽdus curator. ⁊ idẽ in patrono dicitur:vt.j.eo.l.ſi tutor. Sed dic ꝙ illud eſt cõſiliũ magis q̃ꝫ preceptũ. Et eodẽ modo rñ.j.eo.l.iij.circa p̃n.ibi:ſed ſi patronum ⁊c̃.

ſ ¶ Parcẽdũ.q2 eũ remotũ nõ ſequiť infamia:que alś ſequereť: vt hic,⁊.C.eo.l.fi. Alij ꝙ nõ remoueať, ſed curator adiũgať:vt.j.e.l.ſi tutor.ſed illud eſt cõſilium, vt dixi:non preceptum.

t ¶ Poſtulare.i.accuſare.aliter poniť.ſ.de poſtul.l.j.§.poſtulare.

u ¶ Hanc actionem.i.accuſationem.ſic ponitur.C.ſi tutor non geſſ.l.j.⁊.j.de ſepul.vio.l.iij.§.penul.

x ¶ Patere.alś patere.alś cõpetere.⁊ ita in libro dñi Azo.

y ¶ Mater.ſecus in iuramẽto in litẽ:vt.ſ.de in lit.iur.l.videamus.

z ¶ Propenſam.i.moderatam.immo procliuem.

a ¶ Egrediẽtis.qđ eſſet qñ faceret vt cetibus viro𝑧 poſſet itereſſe.

¶ De ſuſpectis tutoribus ⁊ curatoribus.

Hec clauſula. Caſus. Primo dicit ꝙ titulus de ſuſpectis tutoribꝰ neceſſariꝰ eſt ⁊ frequẽs. Scđo q̃rit vnde crimen ſuſpecti deſcẽdit,⁊ apđ quos magiſtratꝰ poſſit poſtulari ſuſpectus tutor vel curator:et q̃s tutor vel curator poſſit ſuſpectus poſtulari:⁊ q̃s poſſit poſtulare ſuſpectos:⁊ ex q̃bꝰ cauſis poſſit remoueri tutor vel curator a tute.vel cu.⁊ q̃ ſit pena tutori vel cura.conuicti ſuſpecti. Tertio determinat vnde deſcendit hoc crimẽ. Quarto dicit q̃ ſunt illi magiſtratus q̃ poſſunt remouere a tutela vel cura ſuſpectos. Quinto determiat q̃ tutores ⁊ curatores poſſunt accuſari,⁊ remoueri a tutela vel cura. Sexto determinat q̃ poſſunt accuſare de ſuſpecto,vſq; ad.§.ſi quis de plebeijs. Cetera ſunt plana vſq; ad.§.queri poteſt.in.l.tutor.Viuianus.

Mulier an ad accuſandū admittatur.

ar. C. de pꝛocu. l. marit⁹. Admittit ergo mulier quelibet ad accuſatiōem iſtā, dūmodo ex honeſta cauſa moueat: ꝛ hoc fauoꝛe pupillorū. al's mulieres nō admittūt ad accuſationē, niſi ſuā vel ſuoꝛū iniuriam proſequant: vt. C. qui accu. nō poſ. l. de crimine. ꝛ. j. de accu. l. q̄ accuſare. ꝛ facit inſti. eo. §. conſequens. ꝛ. ſ. de pꝛocura. l. feminis.

ſed pietate pꝛoducte nō continere iniuriam pupilloꝛum: admittet eam ad accuſationem.

Ob facta atrocia tutoꝛ non ſolū remouetur, ſed etiam punit. Bar.

Siquis de plebeijs[a] ob facta atrocioꝛa[b] i tutela admiſſa fuerit apud pꝛetoꝛem accuſatus: remittit ad pꝛefectum[c] vꝛbi grauiter[d] puniendus.

Idem. Lex. ij.

Libert⁹ quoq; ſi fraudulenter geſſiſſe[e] tutelā filioꝝ patroni pꝛobet: ad p̄fectū vꝛbi remittitur puniendus[f].

Tutoꝛ poteſt accuſare cōtutoꝛem ſuſpectū etiā ſi fuerit remotus. Bar.

Idem. Lex. iij.

Tutoꝛ quoq; contutoꝛē pōt ſuſpectū facere: ſiue duret adhuc tutoꝛ[g], ſiue iā deſierit[h], ipſe[i] autē cōtutoꝛ maneat tutoꝛ. ꝛ ita diu⁹ Seuerus reſcripſit. Plus diu⁹ Pi⁹ Cecilio Petino reſcp̄ſit poſſe tutoꝛem ſuſpectū[k] remotū contutoꝛes ſuos ſuſpectos facere.

Liberti poſſunt tutoꝛes patronoꝝ ſuoꝝ ſiue filioꝝ patroni ſui accuſare d̄ ſuſpecto: ſed liberti nō accuſant patronos ſuos crimīe ſuſpecti tutoꝛis. Itē oīs curatoꝛ nō tm̄ adoleſcētiū poteſt ſuſpectus accuſari. h. d. vſq; ad fi. l.

Liberti q̄q; pupilloꝝ grate[l] faciēt ſi tutoꝛes vel curatoꝛes eoꝛū male gerētes rem patronoꝛū vel liberoꝝ patronoꝝ ſuſpectos fecerint. Sȝ ſi patronum ſuū[m] ſuſpectum in tutela facere velint, meli⁹ eſt libertos ab accuſatione repelli: ne i ipſa

a Si q̄s de plebeijs. nam non omnes ſic puniuntur: ſed humilioꝛes tantū: vt. j. eo. l. iij. §. tutoꝛes qui. Accur.

b Atrocioꝛa. puta q: pꝛeſens alimēta denegauit: ꝛ pꝛobatum eſt eius mendaciū. vel ſi data pecunia tutelā redemerit: vel ſi inuentariū non fecit: vel ſi pecuniā depōnere vel in emptionē p̄diorū cōuertere noluit iuſſus a iudice: vl' euidēti fraude bona pupilloꝛū alienauit. Item ſi libert⁹ frauduleter geſſit tutelam filioꝝ patroni: vt iſti. eo. §. ſed ſi quis. ꝛ. §. libertus. ꝛ. ſ. de offi. p̄fec. vꝛb. l. j. §. item. et ſ. de tu. l. in eos. et. ſ. de adminiſtra. tuto. l. tutoꝛ qui. §. item ſolent. et. j. l. iij. §. tutoꝛ qui. ꝛ. §. tutores. et. j. l. pꝛoxi. et. C. de adminiſtra. tu. l. niſi.

Tutoꝛ in multis caſib⁹ nō ſolū remouetur, ſȝ etiā punitur.

c Pꝛefectum. q: ad eum ſpectabat hec iuriſdictio ſiue cura: vt. ſ. de offici. pꝛefec. vꝛbi. l. j. §. item ſolent.

d Grauiter. ſuo arbitrio: vt. C. de admi. tut. l. niſi.

e Libertus quoq; ſi frauduleter geſſiſſe. ſec⁹ ſi nullo mō geſſit: quia ingrat⁹ redigit in ſeruitutem: vt. j. de iure patro. l. ingrat⁹. Arg. ꝯ C. de libe. cau. l. ſolo.

f Puniendus. et de ſuſpecto accuſari pōt: vt. C. qui pet. tuto. l. j. et facit iſti. eo. §. libertus. et. C. de admi. tu. l. niſi.

g Tutoꝛ quoq;. Adhuc tutoꝛ. q̄ aliū accuſat contutoꝛem.

h Deſierit. finita tutelā per capitis diminutionem, qui eſt poſtea reſtitutus. Azo. Uel dic q̄ fuit datus ad certam conditionem vel diem: vt inſti. qui. mo. tu. fi. §. ſed et ſi. ꝛ. §. preterea.

i Ipſe autem. ſ. accuſatus, ꝛ qui nūc remouebit pꝛopter accuſationem contutoꝛis quondam. ꝛ ſm̄ hoc manet qn̄ ille deſijt: ſed non manet poſt finitam accuſationem de ſe factam.

k Suſpectum. i. dicere. non ſolum ſi alia cauſa deſijt: ſed etiam quando per accuſationem ſuſpecti. tūc enim deſinit: vt iſti. qui. mo. tu. fi. §. fi. quo caſu videbatur q̄ nihil doloſus doloſo.

l Grate. ergo ſi omittāt, cōmittūt igratitudinē: vt. j. de iure patro. l. ingrat⁹. ꝛ. C. qui pe. tu. l. ij. licet ſit arg. ꝯ. C. de libe. cau. l. ſolo.

m Suum. ſ. pupilli. ꝛ bene dico, ꝛ melius eſt: q: optimū cōſilium eſt adiungi curatoꝛem: vt. j. eo. ſi tutoꝛ. ꝛ ſm̄ hoc libertus ipuberis accuſat patronum pupilli impuberis. Uel dic ſuū. ſ. iſtius accuſantis. ꝛ ideo melius dicit, q: incurrere poſſet patroni ſui offenſam, q: ob hoc ſolū poſſet eum i ſeruitutē reuocare, vel petere caſtigari: vt C. de lib. et eo. li. l. ij. ꝛ. j. de iure pa. l. j. nā licȝ famoſam accuſationē poſſit libertus cōtra patronū nomine alteri⁹ ꝓponere etiā ſine venie impetratione: vt. ſ. de in ius vo. l. queſitū. licet lex iſta aliter intelligi poſſit: nō tamē accuſat, etiā ſi ſuā iniuriā pꝛoſequat: vt. j. de accu. l. hi tamē. §. j. ꝛ ſic intelligit lex illa. C. ſi tu. nō geſ. l. j. licet aliter quidā intelligāt: vt ibi no. Uel tertio poteſt itelligi q̄ erat libertus communis pupilli ꝛ eius tutoꝛis. Accur.

n Grauius. q: foꝛte inter eum ꝛ patronū ꝛ libertū magna diſcoꝛdia oꝛiret, ꝛ magna verba etiā ad accuſandū ꝓcederēt. Et qd̄ dicit oībus alijs. ſ. libertis. q. d. ſi ꝯceditur iſtis, cōcedit omnib⁹ alijs libertis accuſare patronos. ar. j. de remiſſ. l. officiū. §. ſed ſcio. Uel dic alijs. i. dicere, nō nocet pupillo ſi libertus repellat: q: oīb⁹ alijs de populo cōpetit hoc ius: vt. ſ. l. j. §. conſequens.

o Bonoꝛū ve. alioꝛū q̄ ventris. Uel dic bonoꝝ et ventris. nā quādoq; ijdem, quādoq; diuerſi ꝯſtituunt curatoꝛes vētri ꝛ bonis: vt. j. de ventre in poſſ. mit. l. j. §. hoc iure vtimur. ꝛ facit. j. ea. l. §. ſi curatoꝛ ventri. ꝛ. ſ. de admi. tut. l. inter bonoꝛum.

cognitiōe grauius[n] aliq̄d emergat, cū hoc alijs oībus pateat.

Nō tm̄ aūt adoleſcētis curatoꝛ, ſed etiā furioſi vel ꝓdigi vt ſuſpectus remoueri pōt. Sed ꝛ ſiquis[o] curā vētris, bonoꝛūve administrationē gerat: non carebit huius criminis[p] metu.

Tutoꝛ poteſt remoueri ex officio iudicis ſine accuſatione. h. d. Bar.

Preterea videndū eſt an ꝛ ſine accuſatione poſſit ſuſpect⁹ repelli. Et magis eſt vt repelli debeat[q], ſi p̄toꝛi[r] liqueat ex apertiſſimis[ſ] rerū argumētis ſuſpectum eum eſſe. qd̄ fauoꝛe pupilloꝛum accipiendum eſt.

Tutoꝛ remouetur ob dolū in tutela cōmiſſum: ſecus ſi extra tutelā. Itē ſecus ſi in alia tutela: ſi eſt qui eū actione tutele conueniat. h. d. vſq; ad. §. ſi tutoꝛ inimicus. Barto.

Nūc videam⁹ ex quib⁹ cauſis ſuſpecti tutoꝛes remoueantus. Et ſciēdū eſt aut ob dolum in tutela admiſſum, ſuſpectū licere poſtulare, ſi foꝛte graſſat⁹[t] ſit i tutella, aut ſoꝛdide[u] egerit, vel p̄nicioſe[x] pupillo, vel ſi aliquid iterceperit[y] ex reb⁹ pupillarib⁹ iā tutoꝛ. Qȝ ſi q̄d admiſit, ante tamē admiſit q̄ tutoꝛ[z] eſſet, q̄uis in bonis pupilli, vel in tutela: nō pōt ſuſpect⁹ tutoꝛ poſtulari: q: delictum tutelam p̄ceſſit. Pꝛoinde ſi pupilli ſubſtantiā expilauit, ſȝ anteq̄ tutoꝛ eſſet: accuſari debȝ expilate hereditatis crimīe[a]. ſi minus: furti. Queri pōt, ſi tutoꝛ fue-

p Criminis. id eſt accuſationis de ſuſpecto.

q Debeat. et ideo foꝛte nō erit tūc ifamis: vt. C. ſi tu. nō geſ. l. j. Accur.

r Si pꝛetoꝛi. qui ꝛ pꝛeſes d̄r: vt. ſ. de of. p̄ſi. l. j. et ſic non ob. j. ad turpil. l. j. §. ſuſpecti. et de offi. p̄ſi. l. j. Itē p̄toꝛi vt iudici: vt no. ſ. de offi. p̄ſi. l. illicitas. §. veritas. Itē l' quet ſine alicui⁹ accuſatiōe: puta fraudoloſe videt eū agere cām pupilli coꝛā ſe: vel aliter p offiiciū inq̄ſiuit: vt. j. eo. l. fin. ꝛ. j. ea. l. §. ſi tutoꝛ inimicus. ꝛ. j. vbi pu. edu. l. fi. ꝛ ad idem. ſ. de ꝓcur. l. nō ſolū. §. fi. ſic eſt in lenocinio, ꝛ quibuſdā alijs: vt no. j. de adul. l. ij. §. ſi publico. ſi v̄o ali⁹ poſtulet tutoꝛē remoueri pꝛincipalit hoc iſtituēdo, nūq̄ ſine accuſatiōe admittitur: vt not. ſ. ea. l. §. j.

ſ Apertiſſimis. ſic. C. de pꝛoba. l. ſciant.

t Graſſatus. i. ſtudioſe male geſſit. Accurſius.

u Aut ſoꝛdide. per pꝛecium. Accurſius.

x Pernicioſe. per gratiam alienando.

y Intercepit. ſibi accipiendo.

z Tutoꝛ. i bonis pupilli: ꝛ in tutela d̄r tutoꝛ.

a Crimine. cum ſubtraxit res hereditarias ā aditam hereditatem: vel poſt aditam hereditatē: ſed ante app̄hēſam poſſeſſionē. Et qd̄ ſubijcit ſi minus. i. cū ſubtraxit poſt aditā hereditatē, et appꝛehēſam poſſeſſionē ſcilȝ ab herede pupillo. tunc em̄ cōueniri poteſt furti: q: rei hereditarie nō fit furtū niſi in caſib⁹: vt. j. de fur. l. rei hereditarie. ꝛ. ll. ſeq. ꝛ. j. de cri. expil. here. l. ij. ꝛ. l. fi. Uel dic ſi min⁹. i. ſi nō poteſt accuſari crimine expilate hereditatiſ: q: nō habet locū: qd̄ eſt vt dixi. innuit ergo hic q̄ ꝓ ante geſtis nō poteſt accuſari vt ſuſpect⁹. ꝛ ſic eſt ꝯ inſti. eo. §. ſed ꝛ anteq̄. Sol. vt ibi.

Queri poteſt. Caſus. Titius fuit tutoꝛ cuiuſdā pu. ꝛ male adminiſtrauit. illo pupillo pubere facto idē fuit datus ei curatoꝛ cū quibuſdā alijs. nunq̄d de mala geſtione tutele pōt ſuſpectus poſtulari in cura exiſtēs? Et dicit q̄ nō: q: pōt cōueniri act. tutele a cōcuratoꝛibus. ꝛ idem pōt dici in eo q̄ bis fuit tutoꝛ: vt exiſtēs in ſecūda tutela nō poſſit poſtulari ſuſpectus de eo qd̄ male in pꝛima adminiſtrauit. ſed in ſecūda habet ꝯtutoꝛē qui eū poſſit cōuenire tutele de eo qd̄ in pꝛima adminiſtrauit male. ſi autē in ſcd̄a tutela nō habet ꝯtutoꝛē, bn̄ remouet vt ſuſpect⁹ a ſcd̄a tutela ex eo q̄ male adminiſtrauit in pꝛima. ꝛ idē eſt in curatoꝛe, de quo dictū eſt in p̄n. §. Sed q̄d ſi ita fuit dat⁹ tutoꝛ pupillo, donec in italia erit, tutoꝛ eſto: vel donec vltra mare nō ieris, tutoꝛ eſto. ꝛ hic tutoꝛ anteq̄ exiret italiam, vel iret vltra mare, adminiſtrauit tutelam, ꝛ male, ꝛ poſtea exiuit italiam, vel vltra mare iuit, ꝛ poſtea reuerſus adminiſtrauit iterum? nunq̄d pōt poſtulari ſuſpectus de eo qd̄ male adminiſtrauit anteq̄ exiret italiam, vel vltra mare iret? Et dicit q̄ ſic. nō em̄ poteſt cōueniri tutele: q: nō eſt finita. vna em̄ fuit tutela, ꝛ nō plures. ſecus aūt eſſet ſi ita dixiſſet ille q̄ tutoꝛē dedit, quoad reipu. cauſa non aberis, tutoꝛ eſto. cū aberis, tutoꝛ ne eſto. cū reuerſus fueris, tutoꝛ eſto. Nā ſi tutoꝛ taliter dat⁹ male adminiſtret anteq̄ vadat cauſa reipu. ꝛ poſtea reuerſus adhuc adminiſtret, nō poterit ex p̄oꝛi malo geſtu poſtulari ſuſpectus: q: pōt cōueniri tutele. due enim tutele fuerunt. Itē q̄d ſi titius

2254

¶ Remittit. id eſt relaxat.
¶ Legitimos. ⁊ naturales. nā nec ſolum naturales ꝓſunt, vt hic: legitimi tantū, vt adoptiui. ſ. patri adoptiuo, licet patri naturali: vt inſti. eo. in princi. niſi forte datus ſit auo vel proauo, vt tunc ꝓſit adoptanti. arg. inſtitu. de adop. §. ſed hodie.
¶ Liberos. ſcilicꝫ vi[uos]

tur leuiter quod portat quiſcꝫ libenter: vt. ſ. ſi quis cau. l. ij. §. fina. et. ſ. ex quibus cau. ma. l. iij. et. iiij. ⁊. v. et hoc eodem modo exponitur. C. qui nu. tu. l. j. vbi dicit nō defunctorie. Vel expone illud vt tibi, ſed hoc non muto.
x ¶ Separatio. ſic ergo generaliter intelligas ꝓ modo ſuo ſiue pro cumulo debiti, ſiue ꝓ patrimonio: nō ꝓ numero perſonarū: vt. ſ. de pact. l. maiorē. ⁊. l. ſi plures. et. C. qui bo. ced. poſ. l. ſi. et facit ad. l. iſtā. ⁊ ad tertu. l. ij. §. nō ſolum. et. ſ. eo. l. excuſantur. §. ſi.

¶ Deceſſerunt. vel et [...]ti ſunt ab hoſtibus: C. qui nume. lib. l. ij. ⁊. Item hoc eſt verū niſi in acie deceſſerit vt inſtit. eo. in prin. ⁊. l. bello.
[H]oc autē. ſcilꝫ q̄d eſt de mortuis.
[A]lio. datiuo vel le[giti]mo. Ir.
[I]n multis. quotiens de eius commodis [agit]ur: vt. ſ. de ſtatu ho[m.] qui in vtero. et. ſ. de [libe]ren. heredi. cū quis [...] §. j.
[¶] In reliqs. vt ſi vo[cet]ur ad honores, vbi ꝓ[ſun]t filij iam nati ad im[plen]dum numerū annorum: vt. ſ. de minor. l. ij. [et] de mune. ⁊ hono. l. ad [rem]publicam. nō tamen [pro]ſunt ad recipiendam [ad]miniſtratione rerum [pu]blicarū: vt. C. de in integ. [reſ]tit. mi. l. ij. et de ad[min.] tu. l. de his. et. C. qui [nume]rus q̄s. l. j. Item [pro]ſunt ad excuſatione [pers]onaliū munerū filij [...] vt. C. de ijs qui nu[mero] lib. l. iij. in fin. lib. x. [...]urſus.
Illius locū. facit [ad] numero lib. l. iij. [...]x.
Auo. iſti nepotes.
Numerant. ſic infra de here. ab inteſta. [...] filius.
Extenditur. vt. ſ. de [ver]bo. ſig. l. liberoꝝ. et [...] a. ⁊. l. nomen.
Determinatū. ro[mae ſi]cut, in italia quatuor in prouincijs quin[que] vt inſtitu. eo. in prin. [et] C. qui numer. li. l. j.
[C]reatur. ſcꝫ tutor. [...]lam ⁊ ſi. alr̄s nam [...]ne eſt. alr̄s non ſi: [...]nc abundat vnum [...]ſic. C. de teſta. ma. l. [...]ſi autem.
Excuſant. hoc id [eſt] iſte permixte ſunt [...]dem generis: alr̄s ſecus vt. ſ. eo. ſpadone. §. [ult]ra. et. C. qui nu. tu. finali.
Dicit eadē. hoc eſt [di]ctū ad ſequētem legem eſt Ulpiani.
Ulpianus. alr̄s vi[de] l. ſ. conſtitutio. ſ. tra[...] de tribus ⁊c.
Ria. hec ē latina.
¶ Onera. i. tres [...] de tutele: et non af[...] te: vt inſtitu. eod. ti. [...] item tria. ⁊. ſ. eo. ſpa[done] §. fin. ſi enim ef[...] affectate, non infe[...] onus: quia porta-

a ¶ Remittit[a] a tutela vel cura ⁊
b filioꝝ multitudo. Legitimos[b] autem liberos eſſe oportet oēs etſi non ſint in ptāte. Oportet
c aūt liberos[c] eſſe qñ tutores pa-tres danť. Qui em̄ ātea deceſſe
d runt[d], his nō ↄnumeranť: necꝫ rurſus nocēt q̇ poſtea moriuntur. ⁊ hoc inquit cōſtitutio diui
e Seueri. Hoc autē[e] videť quidē dictū eſſe de tutore dato ſm̄ teſtamētū: cōuenit autē hoc et in
f oī alio[f]. Qui autē in vētre eſt,
g etſi in multis[g] partibꝰ iuris cōpareť iam natis: tamen necꝫ in
h p̄ſenti q̄ſtione, necꝫ in reliquis[h] ciuilibus muneribꝰ prodeſt patri. ⁊ hoc dictū eſt in ↄſtitutiōe diui Seueri. ¶ Nō ſolū aūt filij remiſſionē tutele tribuunt ⁊ filie, ſꝫ etiā nepotes ex filijs maſculis nati maſculi ⁊ femie. Auxiliant autē tūc, qñ patre eorū
i mortuo, illius locū[i] ſupplent a-
k uo[k]. Quotcūcꝫ autē auo nepotes fuerit ex vno filio, ꝓ vno fi-
l lio numeranť[l]. Hoc autē ex cōſtitutiōibꝰ q̄ de liberis loquūť, poſſibile eſt colligere. Nuncꝫ em̄ facile eſt īuenire ꝙ de filijs loquať ↄſtitutio, ſꝫ de liberis. appellatio autē hec ⁊ ad nepotes
m extendiť[m]. ¶ Numerū aut libe-
n roꝝ determinatū[n] ↄſtitutiōibꝰ
o eſſe opꝫ vnicuicꝫ tūc cū creať[o].
p Nā ſi[p] poſt creationē generanť, nō auxiliantur: vt ↄſtitutio inquit Seueri ⁊ Antonini.

¶ Numerus triū tutelarū vel curarū ſimpliciū non admixtarū pupilloꝝ diuerſum patrimoniū habentiū non cōe principaliter iuſtā excuſandi facultatē prebet a quarta. h. d. Nico. de neapo.

¶ Amplius autē et q̇ hꝫ tres tutelas, aut tres curas, aut cōmixtas tres curas ⁊ tutelas, ⁊ adhuc manētes, hoc eſt nōdum excedētibus etatē minoribꝰ: hi
q excuſant[q] ad tutelam vel curā vocati. Sed et ſi curator quis fuerit nō impuberis, ſꝫ furioſi ſeu ꝓdigi: in numerū curarū et hec ↄputabiť cura. q̄d ſic ſe hr̄e docet cōſtitutio Seueri ⁊ An-
r tonini. Dicit eadem[r] ⁊ nobilis Ulpianus de tribus tutelis,

¶ Triū pupilloꝝ cura non facit tria onera. ſꝫ triū pupilloꝝ tria patrimonia poſſidentiū. h. d. Bar.

Ulpianus. Lex. iij.

t ⁊ u Ria[t] onera[u] tutelarum dant excuſationē. Tria autē onera ſic ſunt accipienda,

vt nō numerus pupilloꝝ plures tutelas faciat, ſꝫ patrimo-
x nioꝝ ſeparatio[x]. ⁊ idō q̇ tribꝰ fratribus tutor datꝰ eſt, q̇ indiuiſum p̄rimoniū habēt: vel q̇buſdā tutor, q̇buſdā curator: vnā tutelam ſuſcepiſſe creditur.

¶ Ad tertiā tutelam vel quartā vocatus appellatiōe interpoſita ⁊ pendente ad aliā vocari nō pōt: ſed terminus illius appellatiōis expectať: ⁊ in ea ſuccumbens quartā repellit: eius autē victoria illā admittit, niſi illa de iure fuerit recuſata. h. d. Nico. de neapo.

Modeſtinus. Lex. iiij.

y Rimus[y] tres habētem tutelas, ad q̄rtā nō vocari. q̄ſitū eſt igiť ſi q̄s duas habēs tutelas, deīde ad tutelam
z tertiā vocatꝰ appellauerit[z], et adhuc pēdēte iudicio appellatiōis ad q̄rtā tutelā ꝓmoueať: vtrū a q̄rta ſe excuſans, mēoriā
a faciet ⁊ t̄tie[a], an oīno dimittet
b illā[b]? Et a diuo Seuero ⁊ Antonino ↄſtitutū īuenio nō opor
c tere[c] ad q̄rtā ꝓmoueri a t̄tia appellātē: ſed pēdēte tertie crea-
d tionis excuſatiōe, illiꝰ[d] finē expectare, terminū futuꝝ quarte creatiōis. recta rōne. ſi em̄ ordine prepoſtero quartā ſuſcipiat q̇s, eueniet vt poſt tertiā extā-
e tem[e] iniuſta tertie appellatiōe apparente, quatuor oneribus
f grauetur, extra leges[f].

¶ Tria onera tutelarū penes eoſdem qui ſunt in eadē poteſtate, vel ipſum in poteſtate habentes exiſtentia, ab alijs tutelis excuſant, niſi patrie vel earum altera accepta fuerit abſcꝫ volūtate paterna. Nico. de neapo.

¶ Si pater in tribꝰ fuerit muneribꝰ aut tutele aut cure, filiꝰ eius nō vexabitur. ⁊ ita cōſtitutū eſt a diuo Seuero ⁊ Antoni-
g no. Hoc autē ⁊ econtrario[g] eſt,
h ꝙ oportet filij[h] tutelas remiſſionē p̄ri dare, ⁊ rurſus vtriſcꝫ cōmunes, id eſt vnā filij, ⁊ duas patris: aut econuerſo. Tūc autē hec ita ſe habent, cū onus
i ⁊ k vni domui[i], nō ſeparatis[k] con-
l tingit. Scribit autē[l] ⁊ Ulpianus nobiliſſimus hec eadem libro ſingu. de offi. Pretoꝛ.

Ulpianus. Lex. v.

m Ria[m] one[r]a in domo vna ſufficit eſſe. Proin de ſi pater alicuius, vel filius vel frater qui eſt in eiuſdē poteſtate, tria onera ſuſtineat q̇ ad periculum patris ſui ſpectent:
n q̄ volūtate[n] eius adminiſtrat,

ſiue ꝓ pa
¶ Primus. ſ. eod. l. excuſantur. §. fin. et hec et illa ſunt herennij, ⁊ grece.
z ¶ Appellauerit. lata ſn̄tentia ꝯtra eū ſup excuſatiōe ꝓpoſita. alioquin ꝯtra: vt inſti. e. §. q̇ aūt. ⁊. ſ. qñ ap. ſit. l. j. §. ſi quis. ⁊. ſ. e. ſcire. in princi.
a ¶ Tertio. q. d. excuſet me ꝓpter tertiam.
b ¶ Illā. ſ. quartā: q̄ ipſo iure non teneat vocatio, nec egeat excuſatione.
c ¶ Nō oportere. ⁊ ſic vr̄ ꝙ ipſo iure interim non teneat vocatio ad quartam: ⁊ ſic interim pēdēte cā appellationis non hꝫ neceſſe ſe excuſare: vt inſti. eo. §. itē maior. ⁊. eo. l. ſcire opꝫ. §. hec de his. ⁊. C. de appel. l. noīationes. ſꝫ demū lata ſnia ꝯ eū, a q̄ nō appellauerat: vt ar. ſ. e. ſi is q̄ tres. Az.
d ¶ Illius. ſi habes ſnie, plana eſt: ſi habes finē, finis tertie terminꝰ eſt. i. terminatio eſt q̄rte. nam ſi teneť in tertia, nō teneť in quarta: ſicut ⁊ alr̄s video finē vnius cauſe eſſe initiū alterius: vt. C. de ord. iu. l. ſi. ⁊ de fal. l. vbi.
e ¶ Poſt tertiam extantem. i. poſt exiſtentem.
f ¶ Extra leges. i. ꝯ leges. nā ꝯ leges eſt vt debeat grauari q̄rta tutela: ſiue vt verꝰ dicā, preter legē: non ſm̄ legē. ſic ponit ꝯ ꝓ p̄ter. ſ. de pac. l. pacticꝫ. Azo. et facit. ſ. eo. ſi duos. in p̄n. ⁊ de ritu nup. l. ſi quis. ſ. q̄d er go ſi eum. Accur.
g ¶ Ecōtrario. q. d. in cōtrario idem eſt. Azo.
h ¶ Filij. qui eſt in poteſtate, vt ſtatim ſubijcit, et. ſ. l. proxi.
i ¶ Uni domui. vt q̄ pa tres cum filijs oīa cōia habent, ⁊ ſimul habitāt: vt. ſ. l. proxi.
k ¶ Non ſeparatis. ſ. domibꝰ. alr̄s ſeparatim.
l ¶ Scribit aūt. faciēdo l. ſequentē. Accur.
m ¶ Ria. hec lex eſt vlpiani, et latina.
n ¶ Quia volūtate. h dic vt. ſ. de tute. l. ſi filius. ⁊. ſ. de admi. tut. l. luciꝰ titius. ⁊ ꝓ hoc apparet ꝙ aliud debet eſſe in magiſtratu et fideiuſſoribus tutoris: vt. ſ. eo. l. ſpadonē. §. ſi ciuitatis. et. ſ. de

ri.nup.l.ſi quis tutor.§.j.q̄ ſunt ꝯtrarie.ꝛ eſt rō,qꝛ illi nō tenenẗ ideo qꝛ agnouerūt tutelam,vel qꝛ coꝝ voluntate geſta ſint.ſed hic pr̄ ſic. vnde perinde eſt ac ſi ipſe pr̄ gerat.arg.ſ.de admi.tu.l.ita autē.§.geſſiſſe.ꝛ.ſ.ne q̄s eū q̄ in ius vo.eſt,vi ex.l.ſi q̄s.in p̄nci.vn̄ hic forte ſtatim ꝯueniri poteſt.ſ; ibi illi in ſubſidiū tm̄ excuſſo eo qui geſſit.

in illo.§.minores.dixit ſophiſtas ꝛ grāmaticos:ꝛ nunc dicit rhetores ꝛ grāmaticos.Vel verius dicā ſophiſtas appellari dialecticos nam ꝛ.ſ.§.grāmatici.poſuit grāmaticos ſophiſtas ꝛ rhetores:quare apparet ꝙ nō ponit pro eodem.Azo.

f Metropoles.i.ciuitates q̄ habēt metropolitanū.i.archiepm

a Omnibus. tam patri ꝙ filijs.

b Non ꝓdeſſe. l; pater de peculio teneatur: vt.ſ.de tute.l.ſi filius.qꝛ etiā inuit⁹ de eo obligaẗ: vt.ſ.de pecu.l.ſi q̄s ſeruū.§.etiā.ꝛ q̄ſi filij pr̄imoniū reputatur,nō patris:vt.ſ.de pecu.l.peculiū.ꝛ facit.ſ.l.pxi.

c Si duas. Hec greca eſt.Accurſius.

d Quo ordine.i.aliq̄ ordine,ita ꝙ vna primo, alia poſteriori tp̄e.vel lege iterrogatiue:ꝛ ibi icipit rn̄ſio,ꝛ ſi impator ꝛc̄. ꝛ poſtea cū dicit,aut tertiā, ſubaudi vere tertia ꝓdeſt ad recuſationem quarte.etem̄ ꝛc̄. Azo.

e Ad aliā.i.ꝗtiā. Et no.de ordīe ſeruādo. ſic ꝛ.j.de fideicō.lib.l.gn̄aliter.§.q̄d ergo. S; arg. cōtra.j.de ſolu.nec em̄.

f Creatiōes.ſ. duarū tutelarū.i.duo decreta.

g Diuerſis chartis. al's diuerſis creatis.i. diuerſis creatiōib⁹ eiuſdem perſone.Dy.

h Eliget.ſi ordo non apparet, eligit iudex:vt hic,ꝛ argu.j.de accu.l.ſi plures.al's cōmittiẗ ſorti.[a] vt.ſ.de iudi.l.in tribus.ꝛ.C.cōia de leg.l.fi. in p̄n.al's nihil valet qđ fit:vt.j.de here.inſtiẗ.l.q̄ ſoluēdo.ꝛ.ſ.đ vſufru.l. q̄tiēs.aliqn̄ ꝯmittiẗ p̄uato:vt.j.ad treb.l.hr̄des. §.fi.q̄ oīa ſūt arg.ꝯ. S; h̄ fit fauore pupilloꝝ:ne diu ſtēt ſine tutela.nā incert⁹ tutor nō pōt eis dari:vt.ſ.de teſt.tu.l.tutor incert⁹. S; q̄d ſi a diuerſis dētur tertia et q̄rta? Rn̄.ad ſuꝑiorē recurrimus:vt ar.j.de re iudi.l. duo.ꝛ facit hec lex ad id qđ no.C.đ edic.di.adri. tol.l.fi.§.ſin autem.

a Inquātum hec gl. videẗ ſentire dubiū eē dirimēdum ſorte/hoc ē verū qn̄ eſt dubiū in iure:vt plene p Bar.in.l. ſi duo.j.vti poſſi.glo.in c.licet.ꝛ ibi Feli.p⁹ Jo.and.ad ꝓa nor.col.pe. ꝟſi.in gl.in verſi.poſſidens.extra de ꝓba.gl. et archi.i.c. hi q̄.et ſeq. xxvj.q.ij.

i Sophiſte.i.dialectici.Accurſius.

k Circulatores.al'as circitores.al's circuitores.qꝛ circuibāt ciuitatē ſanādo egros:ſicut fullones vocāẗ ex eadē cā: vt.ſ.đ iſti.l.cuicūq;.§.j. Itē iſti vocanẗ parabolani:qꝛ multas habēt parabolas:vt.C.de epiſco.ꝛ cle.l.parabolani.

l Muneribus.a q̄bus ſunt imunes:vt.C.de ꝓfeſ.ꝛ medi.l.medicos.ꝛ.l.fi.ꝛ.j.de mune.ꝛ hono.l.fi.§.fi.

m Et hereſes.ſub.ſunt.q.d.ꝛ quedā leges hereſes.i.diuidētes ciuitatem a ciuitate:vt ſtatim dicit.

Ciuitatū tria gn̄a.

n Minores. tria gn̄a ciuitatū ponit:miores,maiores,ꝛ maxias.

o Septem.ſcil; medicos.

p Vtrāq; doctrinā.ſ.grāmaticā ꝛ ſophiſticā.ſ.quatuor in qualibet.nā in minoribus conceſſi fuerunt tres.

q Maxime. Quidā dicunt maximas romam veterem,ꝛ nouam. qđ nō placet:qꝛ ibi ali⁹ eſt numer⁹: vt.C.de ſtud.li.vr.ro.l.j.lib.xj.ꝛ de priui.vrb.cōſtan.l.j. Sed vocabis hic maximas metropolitanas ꝛ archiepiſcopales:vt.j.ſtatim.

Ciuitas metropolitana maxima đr.

r Rhetores.pro eodem videẗ ponere ſophiſtam ꝛ rhetorē:qꝛ.ſ.

[a] oib⁹ excuſatio a tutela ꝯpetit. ſ; ſi nō voluntate pr̄is adminiſtret, nō ꝓdeſſe[b] ſepe reſc̄ptū eſt.

Hn̄ti duas tutelas ſi due deferātur diuerſis tp̄ibus,p̄or poſteriori p̄ferẗ.ſi ꝟo ſimul deferanẗ illa p̄fereẗ quā deferens declarauit.h.d. Nico.de neapo.

Modeſtinus. Lex.vi.

Si duas[c] habēti tutelas, alie due ſimul ſupdicte fuerit: q̄ eſt ordie[d] tertia,auxiliabiẗ ei ad remiſſionē q̄rte,etſi imperator fuerit q̄ q̄rtā iniūxerit aut tertiā, ꝛ anteq; cognoſcat iperatoris mādata,ꝓmot⁹ erit ad aliā[e]. Si aūt ordo nō apparuerit,ſ; in vna die due creatiōes[f] ꝓponerenẗ in diuerſis chartis[g]: nō q̄ creatus eſt,ſ; q̄ creauerit, eliget[h] quā oportcat eum ſuſcipere. Grāmatici,ſophiſte[i],rhetores,medici q̄ περιοδευταὶ.i.circulatores[k] vocāẗ,queādmodū a reliq̄s muneribus[l],ita ꝛ a tutela et a cura requiē habēt. Eſt aūt ꝛ nūerus rhetoꝝ in vnaq̄q; ciuitate,q̄ vacationē muneꝝ habēt:ꝛ hereſes[m] q̄dā ꝓpoſite lege:qđ manifeſtū eſt ex ep̄la Antonini Pij:que ſcripta q̄dē eſt cōi Aſie,vniuerſo aūt orbi cōueniēs eſt:cui⁹ eſt capl'm ſubiectū hoc: Minores[n] q̄dē ciuitates poſſunt q̄nq; medicos imunes habere,ꝛ tres ſophiſtas,et grāmaticos totidem.maiores autē ciuitates ſeptem[o] qui curēt,quatuor q̄ doceant vtrāq;[p] doctrinā.maxime[q] autē ciuitates decē medicos,et rhetores[r] q̄nq;,ꝛ grāmaticos totidē. Super hūc aūt numeꝝ neq; maxima ciuitas īmunitatē preſtat. Decet autē maximo q̄dē numero vti metropoles[s] gētium. ſecūdo autē que habēt vel forū cauſarū[t],vel loca iudiciorum. tertio autē reliquas. Excedere q̄dē hūc numerū nō licet[u] neq; ſn̄ia ſenat⁹,neq; alia aliq̄ adinuētiōe:minuere aūt licet:qm̄ ꝓ ciuilib⁹ munerib⁹ apparet h̄ tale factū[x].ꝛ vtiq; nō aliẗ de imunitate hac fructū habebūt,niſi decreto ſenat⁹ inſcripti fuerint numero ꝯceſſo,ꝛ circa opationem ſe negligēter[y] nō habeant. Et philoſophos liberari a tutelis Paulus ſcribit[z] ita:

Vere philoſophantes excuſationē conſequuntur a tutela ꝛ cura,ſecus ſi ficte:ꝛ idē in alijs p̄uilegijs per que immunitas eis adiudicaẗ:vt legatiōe militia vel alio famulatu conceditur:ꝛ ab emptiōe ſpecierū,ſacerdotij ꝛ gymnaſij adminiſtratione.medicus ꝟo ſemel approbat⁹ poterit reprobari.hoc dicit cum.l.ſeq. Nico.de neapo.

Philoſophi,oratores[a],grāmatici q̄ publice iuuēib⁹ ꝓſūt, excuſanẗ[b] a tutel'.nā ꝛ Vlpian⁹ lib.iiij. de officio ꝓcōſulis ita ſcribit: Vlpianus. Lex.vij

Sed ꝛ reprobari[c] medicū poſſe a republica, q̄uis ſemel ꝓbat⁹ ſit,impator nr̄ cū diuo pr̄e ſuo lelio baſſo reſcripſit. De philoſophis āt eadē ꝯſtitutio diui Pij ita dicit: Philoſophoꝝ[d] autē nō conſtitutus eſt numer⁹:qꝛ rari ſunt q̄ philoſophanẗ. Exiſtimo[e] autē qm̄ q̄ diuitijs ſupabūdāt,volūtarie tribuāt pecuniā i vtilitates pr̄ie[f]. Si autē ꝓprie loquamur,de ſubſtātia iam inde manifeſti[g] fiāt nō philoſophātes. Eſt autem impatoris Cōmodi cōſtitutiōib⁹ iſcriptū capl'm ex ep̄la diui Antonini pij,in q̄ manifeſtaẗ ꝛ philoſophos hr̄e imunitatem tutelarū. Sūt aūt hec ꝟba: Sil'r aūt de his oib⁹ diu⁹ pater me⁹ ingrediēs mox principatū,conſtitutiōe honores et immunitates certificauit,ſcribēs philoſophos,rhetores,grāmaticos,medicos,imunes eſſe a gymnaſijs[h] ſacerdotij ſtantes[i],ꝛ neq; ad frumenti ꝛ vini ꝛ olei emptiōes et prepoſitiōes,

t Forū cauſarū.forū cauſarū ꝛ loc⁹ iudicij idem eſt. Vel dic cauſ criminaliū:iudicioꝝ ciuiliū,vel ecōtra:vt.ſ.de teſti.l.j.in p̄nci.

u Non licet.al's non al'as ipoſſibile eſt.ꝛ ... dic.i.difficile.ſic.ſ.đ q̄ dele. vel effu.l.ij. bn̄ dic ipoſſibile;qꝛ ne fieri:vt.j.đ ꝯdi.inſti... lius.ꝛ đ ꝟb.ſig.l.nep...

x Tale factū.i.numerum taxatū.i. vbi n... ſunt q̄ munera ſubeu... facit.C.đ dila.l.ſine ... ꝛ inſti.de excu.tuto autem.Accurſius.

y Neglīgēter. quo ſu poterūt reprobari .j.l.proxi.in princi.

z Paulus ſcribit... tino.ꝛ ſic incipit lex ... tina.Accurſius.

a Oratores. id eſt ... tores.Accurſius.

b Excuſanẗ.nō au... li q̄ primas literas ... cēt:vt.j.de vaca.mu... l.ij.§.q̄ pueros.nec ... te: vt.C.de profeſ.ꝛ ... di.l.poete.Accur.

c Sed ꝛ reproba... .j.de muneri.et ... no.l.vt gradatim.§ ... probari.et.C.de p... ꝛ medi.l.ij. Sed ꝯ ... qui manu.non poſ... mel. Solu. illđ fauo... bertatis: hoc fauo... nitatis. Itē non ob... re iudi.l.iudex.qꝛ ib... ſijt eſſe iudex. Itē ... ideo eſt,ne illuſor... iudicia:vt.ſ.de iu... ꝑtor.ꝛ.j.ne q̄d i loc... bli.l.fi. ꝛ.j.ad treb... uo iuito.§.cū ꝑtor... ar.ꝯ.ſ.qui ſatiſ.co... ab arbitro.ꝛ de neg... pōponius.vbi de h... facit.C.de epiſ.ꝛ ... gn̄aliter.ꝛ.ſ.l.px...

d Philoſophoꝝ ... eſt grecum.

e Exiſtimo.ſ.eſſe ... q.d.licet ſint rari,ſu... q̄nq;,vt q̄ dant pec... ſuā in vtilitatē pat... ſic de ea nō curant.... tem curant,vt qꝛ di... nolo dare ſubſtātiā ... am:nō ſunt philoſo... vt ſubijcit.

f Patrie.ſubaudi ſunt philoſophi:ſi tamē philoſophie inſtan...

g Manifeſti.nā vere philoſophantes pecunias cōtēnūt: vt.j ... ca.mu.l.in honorib⁹.§.philoſophis.ꝛ.C.de mu.pa.l.profeſſio...

h Gymnaſijs ſacerdotij.i.a ſacerdotalib⁹ exercitijs.genos ei... ce latine labor ſiue exercitiū dr̄,ſm̄ Py. Vel dic ꝙ nō ſunt pre... gynecijs feminaꝝ laborantiū in ſerico p̄ncipis.ſic poniẗ.C.ad.l... repe.l.vnuſquiſq;.ꝛ.C.de muri.ꝛ gyne.p totū.lib.xj.

i Stantes.i.exiſtētes.ꝛ iūge p̄cedētib⁹ qđ ſubijcit,ꝛ neq; ꝛc̄. ꝛ neq; cogi eos ad famulatū emptiōis frumēti,vini,ꝛ olei.ꝛ p... prepoſitiōis.ſ.vt ſit p̄poſitus ad facienda ea. Sed ꝯ. C.de q... vel pre.ne.li.ſe ex.l.j.ꝛ.ij. Sol.nulla dignitas vel priuilegiū ex... quin teneaẗ q̄s emere frumentū ꝛ ſimilia tēpore neceſſitatis, vb... datur vbertas:vt.C.vt ne.lic.in emp.ſpe.l.j.lib.x.ſ; a cura ind... emptionē[b] bene quis excuſaẗ:vt hic,ꝛ.j.de mune.ꝛ hoñ.l.iij.§

ANNALES ECCLESIASTICI, EX XII. TOMIS CÆSARIS BARONII

S. R. E. PRESB. CARDINALIS,
BIBLIOTHECARII APOSTOLICI,
in Epitomen redacti.

Editio altera, priori longè accuratior.

Vna cum VITA eiuſdem Illuſtriſſimi Cardinalis; ac nonnullis *Poſthumis lucubrationibus*, ad Annales pertinentibus: necnon & Notis ad eoſdem Annales, pro rerum illuſtratione, & criminationum dilutione: ac breui AVCTARIO ab eo tempore quo Baronius ceſſauit, vſq; ad ann. 1622.

Operâ

HENRICI SPONDANI
Mauleonenſis, S. R. E. Protonotarij.

MOGVNTIÆ, *Impenſis* ANTONII
HIERATI *bibliopol. Colonienſis*

M. DC.XX III.

Cum gratia et Priuileg. S. Cæſar. Maieſt. ſpeciali

ADAMS

SANCTISSIMÆ ET CHRISTIANISSIMÆ ECCLESIÆ GALLICANÆ, EIVSQVE ILLVSTRISSIMIS ET REVERENDISSIMIS ANTISTITIBVS, AC CEteris Venerandis ſacri Cleri ORDINIBVS,

HENR. SPONDANVS *Pacem temporis, & æternitatis.*

CVM olim in priora volumina illuſtriſſimi Annalium Eccleſiaſticorum Conditoris, CÆSARIS BARONII, incidens, ingenti cum animi delectatione ea percurriſſem; & dum alia aliis adderentur, illud ipſum ſtudium eadem voluptate perſequerer; ac demum ſentiens, quæ mihi principiò facilem rerum perceptionem exhibebat, memoriam, paulatim earum copia grauatam, vt magis vberem, ſic minus diſpoſitam ſe præbere; huicque diſpendio meo prouidere quærens, cœpiſſem eadem volumina in priuatum cõpendium redigere, & diuino auxilio cœptum peregiſſem: Inde proprio exemplo edoctus, quam ſit eorum operoſa lectio, quamq; ſui multitudine & magnitudine, non ſolum faſtidioſiores, ſed & maxime cupidos, deterrere poſſet: ac re cum iis, quorum præcipue vel intererat, vel erat de iis iudicare, communicata; iuſſioni ipſiuſmet eorum Conditoris, & hortationibus aliorum, ſiue cedens, ſiue confidens, propoſuiſſem Opus, ab aliis quoque antehac tentatum, à nemine perfectum, ex priuato publicum facere: Iam cui ſatis digne vel accõmodate dedicarem, (quãdoquidem hanc omni tempore receptiſſimam conſuetudinem prætermittere, vel faſtus eſſe cenſeri poſſet, vel puſillanimitatis) aliquantiſper hæſi. Equidẽ cum illud elaborarem Romæ, cogitaueram offerre Romano Pontifici; non ſolum quod apud eum partus creſceret, ac quod Romanus ego fide & ordinatione, Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalis ſcripta tractarem: ſed potiſſimum quod etiam ſi in diſſitiſſimis locis fieret, tamen cum de rebus & ſcriptis Eccleſiaſticis ageretur, inciderent in memoria, quæ pridem Africanæ Synodi ad Theodorum Papam ſcribentes aſſeruiſſent; [a] nempe, *Antiquis regulis ſancitum eſſe, vt quicquid quamuis in remotis, vel in longinquo poſitis ageretur prouinciis, non prius tractandum vel accipiendum eſſet, niſi ad notitiam almæ Sedis Apoſtolicæ fuiſſet*

[a] *Extat Synodal. epiſt. in Lateran. Concil. ſub Mart. Secret. 2.*

a *dedu-*

deductum, vt eius auctoritate iuſta quæ fuiſſet pronuntiatio firmaretur, indeque ſumerent ceteræ Eccleſiæ, velut de natali ſuo fonte prædicationis exordium, & per diuerſas totius mundi regiones puritatis incorruptæ manerent fidei ſacramenta ſalutis. & quæ propius ad rem noſtram Gotifridus, Pantheon ſuum, ſeu Hiſtoriam vniuerſalem, Vrbano PP. III. offerens, præmonuiſſet [a], *Nullum ſcripturarum elogium noſci eſſe authenticum, niſi à ſacroſanctæ Matris noſtræ Romanæ Eccleſiæ ſapientiæ fluminibus ſitientibus propinetur: & ideo ſi quod Hiſtoriarũ opus noua per aliquem inſtitutione conficitur, rationem ſuggerere, vt antequam in publicum deueniat, Apoſtolico eius examini præſentetur: quatenus ſi acceptione dignum eſſe perpenditur, eius mandato & iudicio approbetur, & ab eo vires auctoritatemque recipiat, cui terrena & cæleſtia diuinitus ſunt commiſſa.* His itaque de cauſis, cum iſtæc offerenda videri poſſent Romanæ Eccleſiæ Pontifici; re tamen poſtmodum accuratius conſiderata, vt quæ illi elaborata eſſent, Tibi potius, CHRISTIANISSIMA ECCLESIA, perſoluerentur, ratio viſa eſt poſtulare; non tantum quod apud Te edantur, & quod Gallus ego origine & ortu, ſinceriſſimi Gallicanæ pietatis æſtimatoris volumina euoluã: ſed præſertim quod integrum Opus iam Summo Pontifici ab auctore primario dicatum fuerit; nec vlla ſit Eccleſia, poſt omnium matricem Romanam, quę proximius vniuerſarum Capiti ab ipſo initio inhæſerit Fide, Vnitate, Dignitate. Tu enim aut prima, aut inter primas nulli ſecunda, Euangelium ab eo ſuſcepiſti. Et cum reliquæ fere omnes deformiſſima pepererint, fouerintve portenta hæreſum, quorum ſeruili iugo ceruices ſubmiſerunt; Tu [b] *ſola* eiuſmodi *monſtra non habuiſti; ſed viris ſemper fortiſſimis & eloquentiſſimis abundaſti.* Tu [c] *firma fidelis petræ fundamine domus, cum nuſquam gentium non blaſphemiæ in Deum certamina mouerentur, incontaminata & illæſa ab omni contagio deteſtandæ hæreſeos perſtitiſti: fidei integritatem, glorioſæ conſcientiæ inconcuſſam ſtabilitatem, intemeratæ voluntatis illæſam imperturbatamque conſtantiam, innocentem inuiolatamque religionem ſeruaſti, & ſanctæ ac indemutabilis perſeuerantiæ glorioſo triumpho* præfulſiſti. Tu illa, de qua ſanctiſſimus Petri Apoſtoli ſucceſſor, Chriſti Domini Vicarius, non minus vere quam magnifice teſtatus eſt, *Sicut* [d] *magnæ lampadis ſplendor in tetræ noctis obſcuritate luminis ſui claritate fulgeſcit, ita Fidei Tuæ claritatem inter aliarum gentium obſcuram perfidiam rutilare ac coruſcare.* Aliuſque [e] Te, *poſt Apoſtolicam Sedem, eſſe quoddam totius Chriſtianitatis* [f] *ſpeculum, & immotum Fidei firmamentum; vtpote quæ in feruore fidei Chriſtianæ, ac deuotione Apoſtolicæ Sedis, non ſequaris alias, ſed antecedas.* Tu, *ceteris* [f] *regionibus procliuibus ad ſchiſmata, haud aliquando tali factione fœdata es; nec malignorum acquieuiſti erroribus; nec fabricata es in Eccleſia idolum; nec venerata in Petri Cathedra monſtrum: ſed ſemper* Te [g] *Deus & agnitione veritatis illuſtrauit, & pedes Tuos à iuſtitiæ tramite nullatenus aberrare permiſit: ac ſicut omnes, quos ad oppreſſionem Romanæ Eccleſiæ rabida tyrannici furoris prouexit inuidia, virtus Altiſſimi manifeſta deiecit; ſic omnibus quos deuotio* GALLICANA *ſuſcepit, victoriam ſemper contulit & triumphum.* Tu denique, ipſis etiam Eccleſiæ Rom. Tuiſque hoſtibus, vi veritatis, & multiplici rerum experimento fateri compulſis, *Inter* [h] *reliquas Chriſtianitatis Eccleſias, nullis vnquam ceſſiſti erroribus, nulla prorſus potuiſti ſchiſmaticæ prauitatis infamia maculari: ſemper in plena Dei conſtantia perſeuerans Romanæ Eccleſiæ pacem vnitatemque tenere.* In tantum vt Imperator ille, qui ſolo verbo pacem gentibus ad arbitrium indi-

cebat

a *Gotifr. Viterb. præf ad Vrb. PP*

b *Hieron. aduerſ. Vigil.*

c *Hilar. de Synod. in pr.*

d *Gregor. Mag 5. epi. 6. ad Childeb. Reg.*

e *Greg. IX epiſt. ad Archiepiſc. Rhem.*

f *Bern. Bonæval. in Vit. S. Bern. l. 2 c. 1.*

g *Arnulph. Lexovienſ. ad Epiſcop. Angl.*

h *Anaclet. qui ſedit in Schiſm. cont. Innoc. II. ep. ad Eccl. Gallic. ap. Baron. an. 1130.*

cebat & bella, & tam vicinos quam remotiſſimos ſolo nutu terrebat; dolenter conqueri conſueſceret[a]; *ex quo Regem Francorum, & GALLICANAM Eccleſiam ſeparare* conatus *eſſet à fide, & in ſuam hæreſim peruertere, vt adorarent idolum*[b] *ſuum; ſucceſſus ſuos relapſos eſſe; & quæ ipſum extulerat, in depreſsionem ſuam cœpiſſe fortunam fluctuare*. Dum igitur hæc Tibi dedicantur, vtrique ſimul fit abunde ſatis, ac meum votum duplici emolumento compenſatur, quod quaſi Tu vna facta ſis cum Romana Eccleſia, cui adeo inconcuſſa fide & communione adhæſiſti; communique Patri, tempeſtatibus hæreticorum vel ſchiſmaticorũ agitato, tutiſſimus ſemper portus extitiſti; ac diu Sedem cum ea participaſti. Denique non ea minima ſuppetit facti mei ratio, quod nulla ſit penitus Eccleſia, poſt illam omnium Primam, cuius præclaris geſtis, pugniſque cum inimicis Chriſti, victoriis, atque trophæis, magis illuſtrentur ANNALES, quam Tuis; nec in qua ita viguerit, floruerit ve, diuinorum dogmatum puritas, diſciplinæ obſeruantia, morum cenſura, cuſtodia canonum, nitor ſacrorum rituum, peritia ſanctarum artium & ſcientiarum. Hæc enim continet, conſeruatque Volumen iſtud, inſtar vberrimi promptuarij, in quo quid ceteræ in te mirentur, imitenturque, copioſiſſime intueantur. Nec Te fœtidæ harpyę nuper obortæ, quibus haud triſtius vmquam monſtrum, aut ſæuior peſtis, ab vſque Orbe condito ſeſe Stygiis extulit impuriſſimis vndis, obſcurare vel inquinare poterunt; quin ſemper appareas candidior[c] niue, nitidior lacte, rubicũdior ebore antiquo, ſapphiro pulchrior, ſpecioſior forma præ cunctis gentibus, & multo florentior in Liliis Tuis[d], quam Salomon in omni gloria ſua: quamdiu quo hactenus proceſſiſti pede perrexeris, firmiter innixa ſolidæ Petræ Petri; eiuſque doctrina fulſeris, vt Sole Luna. Reſtat, vt ſicut Illuſtriſſimus Annalium conditor, more maiorum, Tomos ſuos Sanctæ Romanæ Eccleſiæ ſeueriſſimæ cenſuræ ſubiicere, eoſdemque probatos, Apoſtolica benedictione veluti diuino quodam ſigillo conſignatos offerre conſueuerat: ita & Tu, CHRISTIANISSIMA ECCLESIA, per ſacros Doctores approbatam hanc meam ex latiſſimis eorumdem Tomorum campis collectam in vnum faſcem ſegetem, benedictione Tua confirmes; vt gratum præbeat eſurientibus paſtum; & ſic duplici munimento ſecura, nullis vmquam pateat malignorum morſibus. Etenim quicumque hæc ita comprobata maculare voluerit, ſe imperitum, aut maleuolum, vel etiam non Catholicum; non me temerarium, aut fallacem comprobabit.

a *Fridericus Ænobarb. Sunt autem hæc verba Ioh. Saresb. ep.159.*

b *Nempe Antipapã, erectum aduerſus Alexandrum Tertiũ, qui ad tutiſsimũ Galliarum portum cõfugerat à turbine tyranni.*

c *Lament. Ierem.* 4.

d *Matth.* 6

AD LECTOREM,

DE

ANNALIVM BARONII PRÆSENTI EPITOME.

OPERÆPRETIVM forte videri poſſet, vt qui Epitomen edimus, rem multis ingratam, à multis iniurioſam æſtimatam, aliqua ſaltem de eiuſmodi ſcriptionis genere præloqueremur. Sed quamuis haud adeo difficile eſſet de eo agere; non tamen eſt animus, vel illos recenſere etiam nominatiſſimos viros tam veteres quam recentiores, & tam ſacros quam profanos, qui ſimilibus ſtudiis operam ſuam honeſtiſſime locauerunt, vel fructus multiplices, qui magna copia inde exorti ſunt, dinumerare: cum hæc magis relinquenda ſint illis, qui rem quampiam ſuapte ſponte abſque vlla auctoritate proferunt; aut eam obtrudunt, cuius adhuc ſit dubia vtilitas. At noſtro his defectibus immuni Opere, vt quid verba terenda in re non neceſſaria, cum ſit inſtituti etiam in neceſſariis breuitatem colere?

Nam quod imprimis ad auctoritatem attinet, en in ipſo limine, ipſiſſimi illius cuius maxime interfuit, Epiſtola Illuſtriſſimi Cardinalis BARONII *poſt noſtrum ab Vrbe receſſum, his verbis ad nos in Galliam non ſolido ante obitum anno conſcripta;* CÆSAR Tituli SS. Martyrum Nerei & Achillei Presbyter Cardinalis Baronius, Henrico Spondano. Quod de Annalium noſtrorum Epitome, opera & ſtudio tuo elaborata ſignificaſti, non gratum mihi acceptumque eſſe non potuit. Etſi enim re vera totum hoc breuiandi genus probare vix ſolemus, rarumque ſit vt ex animi ſententia lectoribus procedat: ea tamen de prudentia, fide, ac diligentia tua, noſtra eſt fiducia, vt quod abs te profectum ſit, id omnibus placere poſſe arbitremur. Quare quod ad Epitomes tuæ editionem ſpectat, ne mora ſit Sedis Apoſtolicę decretum, quo cautum eſt, ne quid eiuſmodi niſi permiſſu noſtro exeat in lucem, plenam tibi liberamque poteſtatem damus; eiuſque indices, ac teſtes, has literas eſſe volumus. Vale. Romæ prid. Cal. Sept. 1606. *Subſcriptio ſic habet:* Vti frater amantiſſimus, Cæſ. Card. Baronius. *Superſcriptio vero:* Admodum Reuerendo Domino, D. Henrico Spondano. *Cui etiam cum aliquando coram cum illo agens de multiplicibus aliorũ circa hæc laboribus, (quibus ſingulis propriam ſuam laudẽ relinquimus) obieciſſem; fore tandem vt ſi quod ederetur Compendium guſtui Lectorum gratum, Annalium Tomi faſtidirentur; reſpondit optimus Cardinalis, ſe non propriam gloriam quærere, ſed commodum publicum ſibi curæ eſſe: nec tamen ipſis Annalium Tomis adeo timendum, quod in Bibliothecis conſeruandi forent, quamuis non facile omnium manibus tererentur. O virum bono publico natum? ô ineffabilem ſanctiſſimi viri candorem.*

De vtilitate porro noſtræ Epitomes non alij nobis impræſentiarum teſtes euocandi videntur, quam frequentes eius à prima editione, in Gallia, Germaniaque

excu-

excuſiones, & per hunc noſtrum, nouumque illum Chriſtianum Orbem ſecundis admurmurationibus diſtractiones: Siue id acciderit, quod legere amplos illos Duodecim Tomos Annalium, vel eoſdem ſolertius perſcrutari, opus nimis arduum hominibus occupatioribus videretur: ſiue Deus Opt. Max. benedictionem ſuam impertiri labori noſtro dignatus fuerit, quem ſciret nonniſi ad maiorem ipſius gloriam, ad publicum Eccleſiæ commodum, & ex præſcripto ſolummodo Auctoris Annalium, nullo noſtro priuatim quæſito nomine, imo & libentiſſime, ſi per alios licuiſſet, tacito, promulgatum fuiſſe.

Cumque Tomis illis Baronius, ab ipſo CHRISTI *Redemptoris noſtri aduentu ſumpto narrationis exordio, res geſtas cuiuſque anni (hoc enim* Annales *ſonant) exacta in omnibus habita, quantum fieri potuit, temporis ratione, retulerit: Vna cum naſcẽtis Eccleſiæ primordiis, ipſa Chriſtianæ Religionis fundamẽta primitus iacta, diuinas Leges, pias functiones, ſacra Concilia, editos Canones (vt inſtituti ratio poſtulauit) ſingillatim recenſuerit: Catholicæ Eccleſiæ viſibilẽ Monarchiam à* CHRISTO *Domino inſtitutam, ſuper* PETRVM *fundatam, ac per eius legitimos ſucceſſores, Romanos Pontifices, inuiolate conſeruatam, religioſe cuſtoditam, numquam interruptam, per ſingula tempora demonſtrauerit: Quibus incrementis Chriſtiana Religio per totum ſe Terrarum Orbem diffuderit, ac ſucceſſione temporum longe lateque in vnius viſibilis Capitis Romani Pontificis coniunctione coagmentata, atque in vno Spiritu fuerit propagata, aperuerit: Bella ſiue externa, ſiue ciuilia, quæ à tyrannis, aliiſque hoſtibus, quæve ab hæreticis, vel ſchiſmaticis, aduerſus Catholicam Eccleſiam ſunt conflata, eademque Chriſti veritate quomodo profligata & extincta fuerint, adiecerit: Res geſtas Imperatorum, ac ceterorum Principum, quæ ad Eccleſiæ ſtatum ſpectare viſæ ſunt, annis ſingulis intexuerit: Qui cunctis ſæculis viri ſanctitatẽ conſpicui, atque eruditione celebres claruerint, quando ve ex hac vita deceſſerint, ſubinde adnotauerit: Obſcuras Eccleſiaſticas voces, & gloſſemata, ac loca perplexa, quæ in antiquorum Auctorum ſcriptis inter legendum occurrerunt, elucidauerit: Hæc, inquam, omnia cum Duodecim illis Tomis diffuſiſſime ſimul & accuratiſſime tractata contineantur: quæ maior vtilitas hoc in genere excogitari poteſt, quam ſi vno volumine eadem ipſa ita contracta habeas, (id enim omni ſtudio conati, diuino beneficio, vt omnium audio eſſe ſententiam, conſecuti ſumus) vt ad abſolutam rerum cognitionem non iam Tibi ſint Tomi illi conſulendi, niſi cum te forſitan per ſpatioſos illos ſcriptorum campos ex quibus illa collecta ſunt, otioſe exſpatiari delectabit?*

Id vero quomodo præſtiterimus vt ſcias; in ipſa narrationis ſerie Baronium loqui intelligas; at ſtylum non vnius Baronij eſſe, ſed plerumque eorum auctorum ex quibus rei geſtæ narratio deſumitur. Id enim attẽdimus, quantum licuit, vt quemque ſuis verbis loquentem induceremus; quia latentem habent energiam ad concipienda eorum ſenſa, quæ vix alienis verbis exprimantur. Ac propterea non eſt vt quis ſtyli diſſimilitudinem arguat, vel etiam inelegantiam, maxime cum à priſcis illis ſæculis receditur, aut cum verba Græca Latine redduntur.

Quod Baronius de aliquo dogmate, aut controuerſia, aliáve quacumque re agens, variis ſparſim locis & annis pro diſputationum occaſione tractauit; nos, quantum fas fuit, in vnum tantum vel alterum collegiſſe. Ne vero hoc cui fraudi eſſet, notaſſe in margine locos Annalium quibus ea tractantur: ac ſi quæ præterea

Annalium ſede mouimus, de rebus quidem alicuius momenti rationem illico ſubieciſſe, leuiores oſtenſuro copioſiſſimo Indice commodioribus locis collocatas: ita vt nihil omnino vel Baronij ordini ac ſententiæ, vel rerum geſtarum narrationi ac tempori deperiiſſe dici poſſit. Si tamen animaduerteris, Baronium poſterioribus Annalium Tomis Appendices apponere conſueuiſſe, quibus multa in prioribus aliter diſponenda, vel emendanda, ſiue etiam augenda vel minuenda iuberet: quæ nos religioſe obſeruauimus, ſicuti & fere obſeruatum vidimus in nouiſſimis Annalium editionibus Moguntina & Antuerpienſi; ad quarum marginales numeros reſpeximus, quandocumque aliquos indicauimus in Notis ad Epitomen. Ac denique quotieſcumque Baronius Lectorem remiſit ad Notationes ſuas in Rom. Martyrologium, inde nos quæ ad rem facerent in Epitomen transtuliſſe. Atque etiam nonnumquam aliqua alia interſeruiſſe, vel ſubdidiſſe, quæ ſponte occurrerunt, ſiue ex iiſdem ipſis auctoribus, vnde reliqua narratio deſumitur, ſiue aliunde ad dilucidiorem narrationis explicationem, vel vtile ſupplementum. Præter plusculas emendatiunculas: quas ſiquis inter legendum animaduerterit, eas me meo periculo defenſurum ſciat.

Iam vero quod nonnulli tam Catholici, quam præcipue hæretici, Annales Baronij multiplicibus criminationibus inceſſentes, ſententiarum ſuarum aculeos quo iure quaque iniuria in eum coniecerint; & ex aduerſo non pauci docti atque ſinceri viri pro doctiſſimo ac ſinceriſſimo ſcriptore fortes apologias conſcripſerint: viſum eſt faciendũ, vt Notas quaſdam minutiori charactere apponeremus, quibus non quidem omnes Baronio factas obiectiones, ſed ſparſim præcipuas iiſdem ipſis locis & indicaremus, & vel aliquando proprio ingenio dilueremus, vel ſæpius eorum qui pro illo ſcripſerunt rationibus & argumentis (ſeruata vnicuique honoris & nominis ſui prærogatiua) refelleremus. Cum tamen non ij ſimus, vt contendere velimus Baronium in omnibus rem acu tetigiſſe; ac propterea minime hæſitauerimus aliquas eius mendas agnoſcere: qui ſatis exploratũ habeamus, nihil ei in vita gratius accidere potuiſſe, quam cum beneuole de iis moneretur. Sed moroſos illos cenſores quis ferat, quibus id tantummodo ſapit quod ipſi condiunt? quorum & pleriq; cum pleraq; ſua ex ipſis Annalibus Baronij hauſerint, turpi tamen ingrati animi vitio eidem inſultare non ceſſant? Cum & præterea fuerint etiam è Catholicis, qui incaute nimis reprehendiſſe poſt obitum Baronij reperiantur, quæ ipſemet poſterioribus Annalium Tomis emendanda iuſſerat: aliique improuide querantur aliqua momenti ab eo in Annalibus prætermiſſa, quæ ipſe licet non iis locis quibus iſti ea dicta vellent, aliis tamen opportunioribus expreſſit.

Sane temporum hiſtoria nihil impeditius eſt: ita plerique omnes adeo diuerſi abeunt, vt inter omnes conuenire impoſſibile ſit. Siquid vero certi & indubitati in tanta caligine videri potuit, omnino Baronius id vidit. Qui & in iis quæ errauit, haud improbabiliter errauit, dum nihil aſſerit, quod vel ratione, vel grauium Scriptorum auctoritate non probet. At eſto non omnia peruiderit Baronius; an tamen ei cõtinuo inequitandum? Quis demum iſte modus vel legendi, vel ſcribendi? Vel quotuſquiſque ex iiſdem ipſis eiuſmodi criticis, qui trium foliorum libellulum conſcripſerit, & vnicam tantummodo quantumlibet vulgatiſſimam quæſtiunculam, aut materiolam tractandam ſuſceperit, audeat profiteri ſe ſcopum attigiſſe, & punctum tuliſſe? imo non illico alias ſubeat rigidiores cenſuras? Quid vero ſi Duode-

cim prægrandes Annalium Tomos confecerit; Sanctorum fere omnium Vitas, & alia non pauca tractauerit de cunctis quæ vmquam vel vſquam in Eccleſia occurrerunt quæſtionibus; & in rebus ex profundiſſimis antiquitatis abyſſis & abstruſiſſimis receſſibus eruendis, ac per infinita multiplicium & inuolutiſſimarum difficultatum ſpineta deducendis laborauerit? Et quantula ſunt, ac quam leuia ea quæ in Baronij ſcriptis reprehendi poſſint, præ illa immenſa rerum grauiſſimarum numeroſitate quæ inoffenſo decurrantur pede?

Et quoniam in hæc ſemel incidit ſermo; vix queo mihi temperare, quin hic obiter auctorem[a] *illum tangam, qui Chronographum ſe Regis Catholici indigitans, & ex illorum Hiſpanorũ turma vnus, qui irritatioribus animis in Illuſtriſſimi Cardinalis manes irarum ſuarum ſpicula coniecerunt; in Opere quod Hiſpanice edidit* de Conuenientia duarum Monarchiarũ Catholicarum, nempe Eccleſiæ Rom. & Imperij Hiſpanici; *præter iniquiſſimas reprehenſiones quibus ſæpe Baronium impetit; egregius ſcilicet Hiſtoriæ tractator, nihil aliud tota illa ſuauiſſimarum ſuarum coaceruationum mole contendit, quam Pontificem Rom. quicquid habet imperij ſpiritualis in Orbe, quicquid etiam dominij temporalis in Vrbe, vel mero Regum Hiſpaniæ beneficio, vel certe præcipua ipſorum opera habere & poſſidere: Regeſque Hiſpaniæ, ob antiquiorem fidem, & ſanctitatem, potentiamque Regni ſui, anteire debere Francorum Regibus. En quo ferat ſanctiſſimi religioſi Ordinis profeſſorem, gentis zelotypia! Hæccine loquitur Romanus Pontifex? Vox iſta eſt Romanæ Eccleſiæ? Minime ſane: haud enim delectatur oſtentationibus vaniloquentiſſimis. Nec, ſi ſerio res agenda ſit, vllus extra Hiſpaniam vſquam gentium fuerit nõ Hiſpanus homo, aut non plane plumbeus, & omnium omnino tam veterum quam etiam recentiorum, & tam Eccleſiaſticarum quam ſæcularium rerum penitus expers, qui nõ hæc paradoxa ſibilis & cachinnis excipienda decernat. Hæc nimirum eſt fides & ſanctitas gratiſſimi Regni; quod abſque Francorum Regum pietate & potentia fuiſſet, forſan adhuc fœde deſideret in ſpurcitiis Arianiſmi Gothici, aut ignaue gemeret ſub turpi iugo infidelium Saracenorum. Sed Lethæum, ſiue Obliuionis*[b] *fluuiũ eſſe in Hiſpania, quis neſcit? Et quæ ſit ventorum in ea fœcunditas, quis ignorat? Longe tamen ſcriptor iſte illo alio*[c] *modeſtior, cuius idem ipſe meminit, eiuſdem gentis homine; qui etiam hoc publicis ſcriptis effutire non eſt veritus, Oſium Epiſcopum Cordubenſem præfuiſſe Nicæno Concilio tamquam Hiſpanum. Sane ſi hoc modo agerem: Sed quoniam inſipientia eorum nota facta eſt omnibus, verbum vltra non addo; cum rem propalaſſe, confutaſſe ſit. Monebo tantum amice atque beneuole, vt qui ſe exiſtimat ſtare, videat ne cadat; & multo cautius qui alias cecidit, in timore ac tremore ſalutem ſuam operetur: ne moueatur candelabrum de loco illo, & vinea locetur aliis agricolis.*

Hæreticos quod attinet Baronij criminatores; haud eorũ mirandum eſt os impurum, quo in eum debacchati ſunt. Hæretici enim ſunt: qui ſicut nõnullis canibus innatum eſt, vt per conſuetudinẽ latrent; ita ipſi cum maledicũt, agunt quod didicerunt: aliter enim neſciunt loqui. Et ſicut non[d] *poteſt Æthiops mutare pellem ſuã, & pardus varietates ſuas; ſic nec ipſi poſſunt benefacere, cum didicerint malũ. At vero nullam habet auctoritatem ſententia, vbi qui damnatus eſt damnat. Et ſapientis vnius laudationi plus tribuendum eſt, quam ſexcentorum hominum ludibriis. Egregie Seneca*[e]: Si de me vir bonus ſentit, eodem loco ſum, quo ſi omnes

[a] Auctor lib. Eccl.

[b] Strab. lib. 3. & 14.

[c] Valdes. li. de dignit. Reg. Hiſp. cap. 2.

[d] Iere. 13.

[e] Senec. epi. 102.

boni idem ſentirent. Omnes enim, ſi me cognouerint, idem ſentient. Par illis idemque iudicium eſt: æque vero ſentitur ab his qui diſſidere non poſſunt. Apud malos diſſimilium iudicia ſunt, diſſimiles affectus. Apud eos falſa ſunt, quibus aſſentiuntur. Numquam autem falſis conſtantia eſt. Variantur, & diſſident. *Ita prorſus accidit iſtis Baronij obtrectatoribus: qui cum etiam in ipſis ſuis reprehenſionibus adeo ſibi inuicem aduerſentur, vt quod vnus adſtruit, alius deſtruat; quis ædificatores iſtos Babylonicos audiat? Terrigenæ pereunt per mutua vulnera fratres. Ne quidem mirum: quandoquidem plerique eorum, telo Baronium petere ſimulantes, Eccleſiam ipſam Catholicam, eiuſque ſacra dogmata, & compoſitiſſimam œconomiam à Baronio deſcriptam impetant. Quæ etiam ex parte felicem te,* BARONI, *ad quem non poſſit accedi, niſi per medios Eccleſiæ cuneos: imo cuius tranſuerberandum prius ſit pectus, quam ad Eccleſiam penetrari poſſit. Sed confide: ſagittæ*[a] *paruulorum factæ ſunt plagæ eorum, & infirmatæ ſunt contra eos linguæ eorum. Sicut enim qui contra hunc inexpugnabilem murum præſumpſerunt aliquando arietare, confracti ſunt: ita & qui in te collimabunt, iacula in ſe ipſos retorta ſentient. Incident*[b] *in foueas quas faciunt: conuertentur dolores eorum in capita eorum. Ringantur illi, ridebit eos Eccleſia: & ſtabit inconcuſſa, terra cæloque firmior, Petra illa firmiſſima, ſecura diuino promiſſo, vt nunquam*[c] *aduerſus eam præualituræ ſint portæ inferi. Petra, inquam, illa Romana, ſuper quam ædificata eſt vniuerſa Eccleſia Catholica: cui numquam bene alicui ceſſit fuiſſe obluctatum. Obniſi ſunt in eam ab vſque eius fundatione, non ſolum Hæreſes, & Schiſmata, Sectæque innumeræ admodum inter ſe diſſectæ; ſed etiam Imperatores, Reges, Reſpublicæ; Patriarchæ, Primates, Epiſcopi; Synodi aſſertæ Oecumenicæ, Generales, Prouinciales: ſed contra iſtam Petram colliſæ, nihil niſi ſpumam eliſerunt. Nec potuit certius eius veritas probari, quam cum in ſignum poſitam vidimus, cui vndique contradictum ſit, & in quam ingruerint procellæ, altiſſimique fluctus motu prauorum ſpirituum excitati. Quamuis enim obruenda aliquando viſa ſit eorum impetu, vicit tamen plane ea eadem; & velut Arca*[d] *illa Noe, quo magis creuerunt aquæ, eo magis eleuata eſt in ſublime; dum in tempore adueniens vltio diuina, impiorum & æmulorum molimina ad nihilum redegit, ipſoſque perpetua reſperſit confuſione & ignominia.*

Ex illis porro hæreticis, qui famoſiori nomine, poſt Baronij obitum, dedita opera in eum ſcribere geſtierunt, vnus fuit Melchior Goldaſtus *Heluetius alter* Iſaacus Caſaubonus *Delphinas, vterque Caluiniſta: vix enim alios quam iſtius ſectæ homines reperias, qui tam audaci fiducia res ſibi ignotas tractare præſumant. Quorum primus, obſcurus tenebrio, famam ſibi ex celeberrimi viri gloria adipiſci aſtute cogitans, Operi quod edidit* Conſtitutionum Imperialium *cõmentarium adiecit ſpecioſo titulo* Rationalis: *quo inter irrationabilia fumoſi cerebri inſomnia, ſpecie tuendi iura Imperij aduerſus Baronium, & Rom. Pontifices, tartarea conuicia, & horrificas criminationes in Illuſtriſſimum Cardinalem ex ima impuriſſimi pectoris ſpurcitia euomuit. Sed vt ab eius maledictis, & pſeudologiis refutandis ceteri omnes deſiſterent, fecit nobiliſſima illa* Apologia *fortiſſimi & huiuſmodi certaminibus exercitatiſſimi athletæ* Iacobi Gretſeri, *profeſſoris Societatis* IESV, *cuius laus ingens in Eccleſia Dei; eiuſdemque contra Goldaſti Replicationem* Defenſio: *quibus illum, magna eius inſcitiæ & intemperantiæ infamia, validiſſime confutauit.*

a Pſal. 63.
b Pſal. 7.
c Matt. 16
d Gen. 7.

Alter cum videret ceterorum in Baronium conatus penitus retuſos, grammaticali ſupercilio valentior ſibi viſus; vt certamen redintegraret, Exercitationes *publicauit, quibus Baronium proſterneret. At quam infeliciter res ei ceſſerit, iam nemini litteratorum non notum: quod leuiſſimi ingenij homuncio, idem eſſe putans Theologum, aut Hiſtoricum Eccleſiaſticum eſſe, ac Criticum agere, prætextu reprehenſionis Baronij (quem viuentem mire colere etiam ſcriptis litteris ſimulauerat) omnem exuens modeſtiæ pudorem, & Archipædagogiæ arrogantiam induens, ſe vnum conſtituit ſupremum quotquot omnium fuerunt tam Eccleſiaſticorum quam profanorum auctorum Iudicem; & in eos qui præter ipſum ſentiunt, maledicentiſſimi detractoris verba vſurpauit: idque tanta plerumque inſcitia, vt qui hactenus non parum ſibi nominis in literis humanioribus & hiſtoria profana feciſſet, totum illud in his Exercitationibus amiſerit, dum neq; doctrinæ in iis ipſis facultatibus quas profitebatur, neque iudicij in vlla parte eruditionis, laudem quam ambiebat tulit. Quod ne quis gratis dictum putet; quem delectabit ſcire quam ſacras literas peruerſe, Patres irreuereter, hiſtoriam inſcite, grammaticam & philoſophiam fraudulenter tractauerit; quamq; vbiq; ſuum qua fas qua nefas carpendi Baronij pruritum expreſſerit, eique detrahendi nullam vel minimam occaſionem prætermiſerit, & nuſquam non ſe perfectum exemplar inaniſſimæ vanitatis, & impudentiſſimæ calumniæ præbuerit: vel ipſum eius librum, ſi facultas adſit, legat, & cum Baronio aliiſque quos citat auctoribus conferat; vel aliquas eius conſulat confutationes, quæ mox vbi prodiit liber, multiplices è Gallia, Italia, Germania Superiori & Inferiori eruperunt. Vt vix vllum vmquam ſcriptum promiſſum fuerit, quod maiori opinione ab hæreticis expectaretur, minori applauſu ab iiſdem ipſis exceptum, & à Catholicis faciliori fuerit conatu confutatum: Et ipſummet Caſaubonum, poſtquam ab illa qua præceps ferebatur amentia ad ſe pauliſper rediit, adeo eiuſdem ſuæ ſcriptionis puduerit, vt non valens ſuſtinere opprobriũ quod inde regerebatur, mori elegerit quam tantæ exiſtimationis ſuæ cladi ſupereſſe. Vnde & alij diſcant, non altum ſapere, ſed ſapere ad ſobrietatem: ſi forte hoc intelligere detur vmquam hominibus illis, qui ſummum bonum in aliorũ ſcriptis limis oculis & obliqua mente examinandis conſtituunt. Quos apprime rectiſſime deſcribens Ioſephus Scaliger in ſuis ad Canones Iſagogicos Prologomenis:* Quinam *(inquit)* ſe hodie ad ſcribendum conferunt, qui non putent ſibi in litteris omnem maledicendi licentiam patere, quę nemini parcat, nullum genus hominum patiatur expers eſſe virulentiæ & importunitatis ſuæ? Ventoſiſſima & futiliſſima omnium qui litteras tractant, gracculorum Criticorum natio, non ſolum liberalium artium, ſed & omnis ciuilitatis & humanitatis expers, nullum librum inſtituere poteſt, niſi eum à contumelia incipiat, & in contumelia terminet. Peccauit aliquis in verbulo, in ſyllaba, aut aliud humanitus pro vero ſubſtituit? hoc ſatis eſt nouo libro conſcribendo, tanta inſolentia, ac contumeliarum ſtrepitu, vt neque perſonarum, neque loci, neque ordinis ratio habeatur. *Diceres ſe ipſum viuis coloribus vbique in ſuis ſcriptis, & Caſaubonum, Goldaſtum, alioſque Baronij criminatores (inter quos & ipſe Scaliger non poſtremus) depinxiſſe.*

Ceterum Baronij diligentiam, fidem, eruditionem, ac iudicium, non Catholicis tantũ, ſed etiam plurimis hæreticis, quibus cor magis ſapit, placuiſſe, publica ipſorum teſtimonia prædicant; atque etiamnum placere ſcimus: æternum autem placituræ piis omnibus, nulla eſt dubitatio. Cuius nobiliſſimos illos Duodecim Anna-

a Ioſue 4. *lium Tomos, tot dixeris Lapides* [a] *de abyſsis antiquitatis extractos, poſt tranſmiſſos magno miraculo cum ſacra ſarcina ſicco veſtigio turgentes eius vortices; eoſdemq; ad memoriam ſempiternæ eius gloriæ in caſtris Eccleſiæ ſublimes collocatos. Nihilq; vnquam tam in Baronij Opere à cordatis viris deſiderabitur, quam quod præmaturo Auctoris tranſitu relictum fuerit imperfectū; quod adeo felici progreſſu ad conceptum terminum perductum ferme erat. Quare effundant licet inuidi & maledici virus ſuum in eum, certe nunquam efficient vt eius memoria bonis & litteratis excidat, deſinatq; aliquando in benedictione & ſanctificatione perſeuerare in Eccleſia Dei.* [b] In memoria æterna erit iuſtus, ab auditione mala non timebit. Collaudabunt [c] multi ſapientiam eius, & vſque in ſæculum non delebitur. Non recedet memoria eius, & nomen eius requiretur à generatione in generationem. Sapientiam eius enarrabunt gentes, & laudem eius enuntiabit Eccleſia. *Nec magis gloriam eius denigrabunt atræ liuidorum nubes, quam fumus Solem. Sicut enim deficit* [d] *fumus à facie Solis, ſic illi deficient, & ſicut fluit cera à facie ignis, ita peribunt; & tamquam puluis quem proiicit ventus à facie terræ, ita diſparebunt. Etenim*

b Pſal.111. c Eccleſ.39. d Pſal.67. & 1.

e Horat.3. odar.30.

Exegit [e] monimentum ære perennius,
Regalique ſitu pyramidum altius;
Quod non imber edax, non Aquilo impotens,
Poſſit diruere, aut innumerabilis
Annorum ſeries, & fuga temporum.

Contra vero ſingulis aduerſariorum libris titulus iſte appoſite affigetur:

f Id.1. epiſt. 20.

-----aut [f] tineas paſces taciturnus inertes,
Aut fugies vticam, aut vinctus mitteris Ilerdam.

Vel ille alius:

g Id.2. ep.1.

Deferar [g] in vicum vendentem thus, & odores,
Et piper, & quicquid chartis amicitur ineptis.

Quod vero noſtra priuatim intereſt; cum excuſatiores nos in Epitome eſſe debuerimus, qui non præiuimus, ſed alienis inſtitimus veſtigiis; ſane parum æque ac decenter egiſſe noſcuntur, qui nos etiam ea ex parte in crimen vocarunt. Sed hoc fuit quod in prioris editionis præfatione optaueramus, nimirum vt qui Baronium auerſarentur, etiam nobis aduerſarentur. Quocirca ne inique ipſimet conqueri videamur, ſatius ducimus & reprehenſores & reprehenſiones ſilentio præterire: quandoquidem eis iampridem noxiam remiſerimus, & de nonnullis acturi ſimus neceſſario ſuis locis in Notis hac editione adiunctis; reliqua dimiſſuri rapidis ludibria ventis.

Siqui vero ex noſtro qualicumque epitomandi labore aliquid adiumenti percepiſſe fatebuntur, primum quidem Deo Opt. Max. gratias agant, qui quod dedit velle dedit & perficere: deinde ipſi μακαρίτῃ *Baronio, qui iniunxit; ac denique aliis quamplurimis tum Antiſtitibus tum ceterorum Ordinum Eccleſiaſticis viris, qui impulerunt. De omnibus autem, & in omnibus, & in omne æuum, ſit ſacroſanctæ & indiuiduæ Trinitati perfecta laus, virtus, & gloria; Deique Genitrici, atque omnibus ſanctis honor ſempiternus; pax quoque in terra hominibus bonæ voluntatis; & obſtinatis in hæreſi, ſchiſmate, infidelitate, & peccato, perpetua cum diabolo & angelis eius confuſio.* AMEN.

DE ILL^MO^ ET R^MO^

CARDINALE BARONIO, ANNALIVM ECCLESIASTICORVM CONDITORE.

CVM Imaginem Illuſtriſſimi ac celeberrimi Cardinalis CÆSARIS BARONII, quam è regione conſpicis, ad viuam eius ſi- I.
militudinem effigiari curauerim, quò in ipſo præſentis ædificij veſtibulo primarius eius architectus dignoſcatur: fuit etiam animus, aliquod Vitæ elogium addere; quò ex ſanctis eius moribus, & Deus glorificetur, qui talem eum fecit; & Eccleſia honoretur, quæ genuit; & boni lætentur, qui labores eius admirantes fidem atque eruditionem ſuſpiciunt; ac denique mali, vel conuertantur cum illius virtutis inclytum decus & Chriſtianæ probitatis formam agnouerint; vel quandocumque ei detraxerint, maledicentiæ id ipſimet atque inuidiæ potius quam veritati ac zelo tribuere, ſaltem intra ſe compellantur. Prædicaſſe quidem ſatis videri poſſem, ſolo prolato nomine BARONII. Sicut enim de Demoſthene locuturus aliquando Valerius *a*, & quantus vir fuiſſet breuiter demonſtraturus; *Cuius*, inquit, *commemorato nomine, maximæ eloquentiæ conſummatio audientis animo oboritur*: ita audito BARONII nomine, HISTORIÆ ECCLESIÆ PATREM, conſummatiſſimum ANNALIVM SACRORVM CONDITOREM mox ſibi quiſque repræſentauerit. Quis enim hæc vocabula norit, & Baronium non norit? Quis ipſo dilucidius Apoſtolicas Traditiones, & Ritus Chriſtianos explicauit? ſacras Synodos egregius illuſtrauit? impias Hæreſes fortius confutauit? Catholica dogmata firmius ſtabiliuit? Eccleſiæ maieſtatem ſolidius conſtituit? SS. Martyrum, Confeſſorum, Pontificum, Doctorum, aliorumque toto Orbe Chriſtianis ſæculis illuſtrium virorum Res geſtas aptius diſpoſuit? temporum difficultates felicius enodauit? plura optimæ notæ abdita venerandæ antiquitatis monumenta publicauit? Quis non eius in his exequendis extulerit peritiam diuinæ & humanæ ſcientiæ, grauitatem dictionis, fidem narrationis, iudicium ſelectionis?

Quod ſi hæc externa cunctis patentia, ſuffecerint ad immortalem viri laudem; quid ſi virtutes addantur internæ, quæ ipſum immarceſſibilis gloriæ feliciſſimum poſſeſſorem reddiderunt? Prolixa laudatio eſt, quæ non quæritur, ſed tenetur. Sane dicere fas ſit de illo, quod olim de Magno Athanaſio Gregorius *b* Nazianzenus: *Athanaſium laudans, Virtutem laudabo. Idem enim eſt Illum dicere, quod Virtutem laudibus efferre; quoniam virtutes omnes in vnum collectas tenebat.* Etenim quot homines BARONIVM nouerunt, tot fuerint præcones eius immenſæ pietatis in Deum, piæ venerationis in Sanctos, ardentis charitatis in proximos, humilis reuerentiæ in ſuperiores, ſinceræ amicitiæ in æquales, beneuolæ humanitatis in inferiores; perfecti contemptus mundi, diuitiarum, honorum, dignitatum, ſuimet ipſius: Præter iugem rerum æternarum meditationem, ac continua ad eas vel violenter rapiendas certamina vigiliarum, orationum, ieiuniorum, eleemoſynarum, ciliciorum, flagellorum, aliarumque aſperitatum; eo quidem difficiliora, quo ſecretiora.

Nouerint hæc quidem ij præcipue qui familiarius cum eo verſati ſunt. Sed quia non ſolum III.
iis hæc perſtrictim recolenda ſuggerere, verum omnibus per Orbem latius explicare ſuſcepi; id ſic acturus venio, vt ſuperuacaneam rerum verborumque coaceruationem prætermittens, ea ſimpliciter proferam quæ non tam admirationem facere poſſint, quam animum ad ſequenda honeſtiſſimarum virtutum exempla quaſi quibuſdam ſtimulis excitare. Excerpta illa vel ex

a Valer. Maxim. lib. 8. cap. 7.

b Greg. Nazianz. orat. de laudib. Athanaſ.

publi-

a [R.P. Ant. Michael Buccius, Rom. Congregat. Orat. presbyter, præter orationem funebrem iampridem editam, prolixiorem tractationem compoſuit Rerum à Baronio geſtarum, quinque libris diſtinctam: quam nondum typis datam, de illius ceterorumque Patrum conſenſu (quæ eſt omnium benignitas, & publicæ magis vtilitatis quam priuatæ laudis ſtudium) communicauit mihi *D. Fabius Iuſtinianus*, doctrina & pietate nulli eorum ſecundus, mihique pia familiaritate coniunctus; tunc quidem locupletiſſimæ Vallicellanæ eiuſdem Oratorij Bibliothecæ Præfectus, poſtea vero meritiſſimus primanæ in Corſica ciuitatis Adiacenſis Epiſcopus: ex qua pene ad verbum plurima, vti omni teſtimoniorum genere fideliſſime teſtata, exſcripſi.]

publicis ipſiuſmet Baronij de ſe, aliorumve *a* priuatis de eo ſcriptis; vel ex iis quæ ſpeciatim vidi egometipſe olim, dum frequens cum eo Romæ eſſem, aut certa relatione à viris omni fide dignis accepi.

IV.
BARONII PATRIA, ET PARENTES.
b *Liu. lib. 7. 10 &c.*
c *Tacit. Annal. 16.*
d *Baron. Annal. To. XI. an. 1030.*
e *Baron. ibi.*

Vt autem à patria & familia initium ducam; eſt SORA Campaniæ ciuitas, Epiſcopatus honore & Ducatus titulo decora; haud procul ab Arpino, Ciceronis & C. Marij ſepties Conſulis ortu claro: quæ antiquitate Romam exæquans, nobiliſque demum colonia *b* facta, quibuslibet temporibus illuſtris extitit viris inſignibus. Inter quos Bareas ille Aſiæ Proconſul, adeo eximiæ ſua tempeſtate virtutis, vt dum illum crudelis Nero, vna cum Thraſea Pæto, neci tradere ſtatuit, *virtutem c ipſam exſcindere concupiſſe* putatus fuerit. In ea à multis ſæculis coaleſcens familia *Baroniana*, (quam olim *de Barono* dictam, nouiſſime noſter Cæſar *d* Romano more in cognomentum *Baronij* deriuauit:) non paucos protulit continua ſerie viros egregios, qui Eccleſiaſticis ac ciuilibus muneribus patriæ ſuæ ſplendori fuerunt; nonnulli etiam pietatem domeſticam *e* in locupletandis ſacris monaſteriis, poſteris teſtatam reliquerunt. Ex hac igitur familia originem duxit *Camillus Baronius*, primariis ſuæ ciuitatis officiis perfunctus, & paternis opibus quamquam non multum affluens, quod ad reliquos ſeptem fratres & ſorores plurima pars hereditatis perueniſſet, tamen ita præditus vt honeſtum ciuem decebat. Ex quo & vxore eius *Portia Phæbonia*, religioſiſſima femina, natus eſt CÆSAR noſter BARONIVS, qui non modo parentes, familiam, patriam, ſed & vniuerſam CHRISTI Eccleſiam, non tam dignitate & eruditione, quam Chriſtianarum virtutum luce decoraret.

V.
FVTVRÆ VIRTVTIS PRÆSAGIA.

Qui quidem in ipſo matris ſuæ vtero, futuræ pietatis indicium inter cetera ſatis admirabile præbuiſſe fertur; vt vbi mater ad Beatiſſimæ Virginis MARIÆ templum appropinquabat, ipſe pariter quaſi ſemet vltro Virgini offerre vellet, inuſitato quodam motu intra materna viſcera commoueri, ac veluti præ gaudio proſilire ſentiretur. Vnde & permota mater, ſimulac filium in lucem edidit, (nempe anno Domini M. D. XXXVIII. pridie Calend. Nouemb.) eundem Beatiſſimæ Virginis patrocinio obtulit, & commendauit. Meruitque, vt cum exacto biennio infantulus grauiſſimo morbo correptus de vita periclitaretur; ipſa eidem filio ſuo, ad Eccleſiam Beatiſſimæ Virginis ad Vallis radicem mille paſſibus Sora diſtantem deducto, poſt triduanas preces pene mortuo in cunabulis iacenti, ſanitatem derepente impetrauerit, voce ad eam ex improuiſo delapſa, *Bono animo, lætoque ſis; filius tuus nequaquam morietur.* Fuiſſe porro ad præclara virtutum facinora reſeruatum, cœleſti etiam non multo poſt oraculo prænuntiatum exiſtimatur; dum peregrinus quidam ad paternam Baronij domum accedens, eumdemque ſanctiſſimo Crucis ſigno muniens, *Incumbite*, inquit, *diligenter ad optimam huius pueri educationem: futurum eſt enim vt in Eccleſia Dei vir maximus exiſtat.* Quibus dictis, cum ei mater eleemoſynam quæreret (erat enim ſubleuandis pauperibus ſummopere dedita, tam grato cæleſti numini obſequio, non ſemel in annonæ caritate multiplicationem panis & vini ad hoc ſanctum opus diuinitus experta fuerit:) confeſtim ex adſtantium oculis ſic euanuit, vt eum non hominem, ſed Angelum Dei fuiſſe, non temere crediderint.

VI.
STVDIA.

Grandior factus, primum quidem Grammaticæ præceptis, ac literis humanioribus imbuendus præceptori traditus eſt in ciuitate Verulana; poſtea ad capeſſendas ſacrarum ac ciuilium legum conſtitutiones Neapolim miſſus, cum noui quidam in ea ciuitate bellorum tumultus excitarentur, inde à patre eductus, Romam contendit anno Domini M. D. LVII. ætatis ſuæ vndeuigeſimo: vbi præceptorem habuit in Iure publice interpretando *Cæſarem Coſtam*, qui poſtea Eccleſiæ Capuanæ Archiepiſcopus creatus eſt.

VII.
DAT SE S. PHILIPPO NERIO.

Cum autem eo ipſo tempore B. PHILIPPVS NERIVS Congregationis Oratorij Inſtitutor, inſigni ſanctitatis opinione in Vrbe flores, in templo S. Hieronymi multos ſibi in CHRISTO filios comparaſſet; ad eum quoque ductus ab vno ex illis, Sorano ciue, Baronius; adeo Philippi hilari vultu, affabilitateque ſermonis quaſi quibuſdam charitatis vinculis obſtrictus remanſit, vt ſe illius amori & obſequio tradens, inuiſere cœperit eum frequentius, audire attentius, obſeruare in eo diligentius quicquid decerpere poſſet ad exornandum quaſi virtutum floribus animum ſuum. Nec ſane irrita eius ſtudia fuere. Vix enim in illius conſuetudinem ſe dare cœpit, cum tantam à Deo cæleſtis ſpiritus vbertatem, & humanarum rerum deſpicientiam eſt conſecutus, vt continuo mundi procellis ſe eximere, & ad tutiſſimum ſacræ Religionis portum confugere cogitauerit;

EXERCITIA ADOLESCENTIÆ.

exercens ſe aſſidue in reſecandis inſurgentibus in animo prauis cupiditatibus, & in Sacramentorum frequentatione; atque etiam in Xenodochiorum mane ac veſpere viſitatione; quam per nouem deinceps annos admirabili charitate, ſtudio, & diligentia, adeo ſine vlla intermiſſione ſeruauit, vt ne febre quidem laborans ab ea vnquam deſtiterit; donec poſtea in laborioſo Confeſſarij munere occupato, illius exercendæ facultas adempta eſt. Eoque in Chriſtianæ pietatis officio non raro diuinitus ei contigit, vt cum ad ægros inuiſendos ipſe febre laborans pergeret, inde bene valens domum reuerteretur.

VIII.

Qui & inter alia quamplurima, quam his primordiis nouus CHRISTI diſcipulus edidit optimarum argumenta virtutum, hæc non parum commendabilia præſtitit; quod integrum Carminum volumen à ſe Italicò idiomate conſcriptum, ſibique inter cetera chariſſimum, animi repugnantiam (quam maximam fuiſſe fatebatur) acriori ſpiritus contentione deuincens, flammis concremandum dedit: quodque vt cuiuſdam familiæ egeſtati ſubueniret, quam audierat à quodam concionatore populo commendari, cum nihil aliud tunc præter tria ſolum haberet induſia, ea confeſtim in eleemoſynam tribuenda concionatori attulit: & quod acerrimis carnis ſtimulis aliquando vexatus, cimicem fœtidiſſimum vermiculum, qui tunc ei forte ad manus venit, ori ſuo inicere, ac præmanſum deglutire non dubitauerit, quo grauiſſimum illius odorem ſtomachante ſenſu, ſimul etiam immundiſſimum dæmonem animus procul exſufflaret.

IX.

Peruenerat ad annum ætatis vigeſimum, cum illum Philippus Chriſtianis virtutibus probe inſtructum cernens, ad Sermones in Eccleſia S. Hieronymi ad populum habendos applicauit. Cuius grauiſſima & animi & vocis intentione, diuina iuuante gratia, cum alias commoti plurimi à vitiis reſipuerunt; tum vero præcipuè quodam die quatuor è nobilibus viris, inter quos vnus erat inſignis Rom. Curiæ Præſul, repente relictis omnibus CHRISTVM ſecuti, in ſacram Religionem ſe receperunt. Cum autem in eiuſmodi rerum tractatione ad integrum annum verſatus eſſet, mox, vt Philippo obtemperaret, ad Eccleſiaſticas Hiſtorias enarrandas animum tranſtulit. Et cum interim Religioſæ vitæ deſiderio ſollicitaretur, nihilominus Philippus præferuidum iuuenem, precibus & lacrymis iam triennio inſiſtentem, Deique voluntatem à ſe explorantem, ad Eccleſiaſticæ vitæ rationem in ſæculo amplectendam diuinitus illuſtratus traduxit. Qua firmiter ſuſcepta, ac ſtabilita deliberatione, ne animus vllo vmquam propriæ voluntatis vento ad extranea quæcumque circumferri valeret, ſtatuit & ex animo Deo promiſit, perpetuam eidem S. Philippo obedientiam in omnibus præſtare; & quod promiſit adeo obſeruauit, vt grauiſſimum veluti piaculum pertimeſceret, quicquid illo non ſolum renuente, ſed vel neſciente perfeciſſet.

ELIGIT VITÆ INSTITVTVM.

X.

Poſt quæ Philippus Eccleſiam ſub inuocatione S. Ioannis Baptiſtæ Deo dedicatam, Florentinis ciuibus efflagitantibus regendam ſuſcepturus, primum quidem Baronium, cum ad legitimam peruenit ætatem, ſacerdotio initiandum curauit; tum deinde ad Congregationis conuictum in ea Eccleſia inchoandum cum ſociis miſit anno Domini M. D. LXIV. Vbi *Baronius* ſacris Confeſſionibus excipiendis præfectus, eo in munere, necnon in publicis è ſuggeſtu concionibus Dominicis diebus habendis (cum & prætereà diebus ferialibus ter in hebdomada quaterve in Eccleſia S. Hieronymi ſermocinaretur:) ita ſibi cum ceterorum omnium, tum præcipue Florentinorum in Vrbe degentium beneuolentiam conciliauit, vt à S. Carolo Borromæo ad Eccleſiæ Mediolanenſis culturam inſtanter vocatum, numquam à ſe diuelli permiſerint.

FIT PRESBYTER.

XI.

Paupertatis vero eximiò bono adeo libenter eius animus perfruebatur, vt rebus dumtaxat neceſſariis & ſimplicibus contentus, pretioſa non appeteret, opes ſibi oblatas repudiaret, propria indigentibus diſtribueret. Quamque impenſe humilitatis ſtudium coleret, tum declarant vota nuncupata, iterataque, quibus ſæpe firmauit *a* in priuato illo ſimplicique vitæ genere bene præcinctum mundi contemptu & expeditum vſque ad obitum permanere: (vnde & oblatum ſibi primo Soranæ, inde Senenſis, ac deinceps Senogallienſis Eccleſiæ Epiſcopatum accipere recuſauit:) tum quod alios quoſuis ſpecioſos gloriæ titulos aſpernatus, ea quæ ſe hominibus contemptibilem facerent, auide ſimul hilariterque ſuſciperet. Hinc enim ſui priuilegij Doctoratus (quo ſe inſigniri, vt patri ſuo morem gereret, non recuſauerat) in fruſta conciſio: hinc in templo ſcopis emundando humile pietatis & religionis obſequium: hinc in cibis ſociorum vſui emendis, coquendis, miniſtrãdis, vaſiſque tergendis exercitatio, ceteris quidem communis omnibus, at ipſi ardentiori deſiderio concupita: hinc denique in ludibriis & obiurgationibus libenter perferendis, quibus humilitatis exercendæ cauſa etiam à ſociis, Philippo iubente, impetebatur, adeo ſingularis animi virtus, vt ab omnibus pro nihilo duci acceptiſſimum haberet.

VOVET VITAM PRIVATAM.

a Ita ipſe à Clem. PP. VIII. in epi. edic. Tom. VIII. Ann.

XII.

Sub quæ tempora ex multiplicibus pro ſalute proximorum exantlatis laboribus, varias corporis ægritudines paſſus, illud ſane eſt aſſecutus, vt & non ſemel in extremis poſitus diuinis viſionibus recreatus fuerit, & alias ſimul in animo virtutum incrementa ſuſceperit, ſimul erga ſe peculiare diuini patrocinij munus agnouerit. Inter quę illud præclarum, quod cum maxima & diuturna ſtomachi inualitudine, cibique vel tenuiſſimi ſumendi faſtidio, & capitis dolore diſcruciaretur, quem nec intermiſſa orandi ſtudendique exercitatio mitigaret; die quodam, à prandio, cum pro ſua ſtomachi imbecillitate iam cibum ſumſiſſet, vt iubenti S. Philippo pareret, pregrandem panem, atque integrum malum Maſſilicum, quod vulgo limonem dicunt, quodque tunc ſibi pene mortiferum videri poterat, ſigno Crucis, & obedientiæ virtute munitus, totum id quantum erat comedere non recuſauit: Vnde & diuinitus accidit vt non modo nullum inde damnum contraxerit, verum etiam paulo poſt ex omni penitus infirmitate conualuerit.

DIVINVM IN ÆGRITVDINIBVS AVXILIVM.

XIII.

Ad ædes poſthæc S. MARIÆ in Vallicella, anno M. D. LXXVI. à Philippo tranſlatus; (vbi Patres propriam à Gregorio XIII. Pont. Max. ſedem ac domicilium adepti, Congregationis inſtituta, S. Sedis Apoſtolicæ auctoritate condita & confirmata, ad ſuos deinde ſucceſſores, & eiuſdem ſpiritus ac vitæ rationis hæredes tranſmiſerunt:) cum ſe Dei-Genitricis obſequiis, & illius Eccleſiæ cultui conſecratum cerneret, ardentiori animi ſtudio maiora virtutum

PIA IN CONGREG. ORAT. EXERCITIA.

ædificia, tam in ſe ipſo, quam in proximorum animis moliri incipiens: quod ad ſe quidem attinet, præter cilicia & flagella quibus ſe aſſidue macerabat, vſque adeo ſomni parcus erat, vt vel grauiſſimis defeſſus laboribus eum nunquam ad ſatietatem, vix ad neceſſitatem caperet, quatuor aut ad ſummum quinque contentus horis. In menſa vero tantam abſtinentiam adhibebat, vt Philippus eum vel iam cœnatum ad cibum reſumendum frequenter impelleret, ne ob inediam graue aliquod valetudinis incommodum pateretur. Et cum orationis ſtudio mirifice deditus eſſet, ei tam crebras adiungebat lacrymas, vt per ſingulas ferme horas aut plangentem cernere potuiſſes, aut audire ſuſpirantem. In ſacroſancto Miſſæ ſacrificio quotidie celebrando eximiam mentis puritatem, demiſſionem, charitatemque adhibebat. In baſilica vero Principis Apoſtolorum quotidie inuiſenda adeo inuictam per multorum annorum ſpatia perſeuerantiam tenuit, vt ab eo pietatis officio neque itineris longitudine, neque æſtatis ardoribus, neque hyemis frigoribus, neque ventorum aſperitate, neque pluuiarum exundantia retraheretur: Vbi ad ipſas BB. Apoſtolorum ſacras Reliquias prouolutus, intimos cordis ſui gemitus Pro ſua ac totius Eccleſiæ ſalute expromebat.

XIV.

Svbvenit Spiritvalibvs proximorvm necessitatibvs.

Quod vero ad proximos attinet; quamuis ipſe à fluctuantibus ſæcularium negotiorum tumultibus, & ſuperuacaneis aliorum curis libentiſſime ſegregaret ſeſe; tamen vbi proximorum neceſſitatibus, ſiue quæ ad animi, ſiue quæ ad coporis ſalutem ſpectarent foret occurrendum, illis præſto eſſe nunquam prætermittebat, confeſſiones peccatorum excipiens, inuiſens ægrotos, ſolans afflictos, pacem inter diſſidentes concilians, pupillorum ac viduarum defenſionem ſuſcipiens, ac denique peccatores ad emendationem reuocare contendens. Inter quos *Bartholomæum* quemdam *Catenam* latronem famoſiſſimum, loca Soræ proxima rapinis ac cædibus dire deuaſtantem, quem coercere Principum vires nequibant, primum quidem multis adhibitis pietatis operibus, datiſque ad eum paræneticis literis, mitiorem fecit: deinde vero à Rom. Curiæ apparitoribus inopinatè comprehenſum, vſque adeo ſpiritualibus exercitationibus in Chriſtiana virtute confirmauit, vt temporalis necis ſupplicio addictus, optima ſalutis æternæ indicia præſetulerit. Cumque alio tempore animaduertiſſet primarium quemdam aulicum honeſtati nobilis ac piæ feminæ etiam in templo inſidias nectere; eum in ſpiritu lenitatis prius admonitum, nedum temperatiorem factum, ſed licentioſiorē, graui verborum increpatione reprehēdens è templo iuſſit excedere, quem adhuc importune ferocientem, auſuque temerario minas intentantem, iuſtitiæ vindex Deus, quem *Baronius* in ſui patrocinium prædixit fore venturum, breui interiecta mora ex equo quem conſcenderat impetu violento excuſſum, altera fracta tibia ſemiuiuum reliquit. Vnde perpetrati criminis pœnam ſentiens, non ſolum ab accerſito *Baronio* veniam petiit, ſed multis cum lacrymis totius anteactæ vitæ ſcelera confeſſus, ſe totum eius conſiliis regendum commiſit. Nihilque hoc minus admirabile, quod aliquando *Baronius* ſermonem ad populum habens, tres ignotos ſibi viros, qui iam ex Vrbe egredi, atque in aliorum vitas & facultates crudelitatem ſuam exercere coniurauerant, aures illi obiter adhibentes, quaſi prophetico lumine quid cogitarent inſpiciens, & orationis curſum ad eos apte inflectens, tanta verborum grauitate ac ſpiritus ardore à concepto ſcelere deterruit, vt cum patefactam occultam animorum ſuorum deliberationem attoniti mirarentur, tunc quidem continuerint ſeſe; ac poſtero die, num diuino fortaſſe conſilio ipſi ſingulatim à *Baronio* fuiſſent admoniti, certiores fieri cupientes, iterum vt pridie ab eo inter ſermocinandum minis exterriti, ſtatim ad pœnitentiam omnino reſipuerint.

XV.

Et temporalibvs.

Iis etiam quæ ad corporis neceſſitates proximorum ſpectarent inuigilans, pia ac liberali manu ſubſidia pro viribus ſubminiſtrare ſategit; tam ſane effuſa animi miſericordia, vt cum aliquando grauis annonæ difficultas Vrbem inuaſiſſet, thecam Reliquiarum pretioſam & elegantem, ſibique imprimis cariſſimam vltro vendiderit; eiuſque pretio, aliiſque pecuniis mutuis acceptis, non modico coempto frumento, confectos ex eo panes ſacco includens, ac per Vrbem ipſe circumferens, ægrotis & pauperibus per domos & plateas diſpertiuerit: Aliâſque ſæpe virginibus, inopia & honeſtatis periculo laborantibus, pecunias, propria indumenta, lectuli ſtramina, candida lintea, in eleemoſynam erogauerit: doteſque iis quæ ſuaſionibus ſuis monaſticam vitam amplecterentur, necnon aliis quas honeſto matrimonio collocandas curaret, conquiſierit: cælitus etiam ad hæc pietatis opera miſſis non ſemel eleemoſynis. Qui & per eadem tempora, cum quadam die Romæ in Eccleſia confitentibus operam de more daret, matris animam tunc Soræ ex hac vita emigrantem diuinitus vidit: id quod paulo poſt ex literis inde acceptis clarius intellexit. Cuius ſanctiſſimum obitum, nec multo poſt & patris, dignis exequiis, vt par erat, cohoneſtauit.

XVI.

Creatvr invitvs Præpositvs Congreg.

Anno vero M. D. XCIII. S. Philippus, biennio ante quam ex hac vita decederet partim humilitatis ſtudio, partim ſibi melius vacandi deſiderio permotus, cum ſe Præpoſiti munere ſponte abdicare conſtituiſſet, *Baronium*, repugnantem licet, à Patribus ſibi ſubrogandum, Clemente VIII. Pontifice approbante, tandem obtinuit. Quod munus dum *Baronius* eximia animi demiſſione, charitate, diligentia, & legum Congregationis obſeruantia exequeretur; delectus interim ab eodem Pontifice, cui ſecreta conſcientiæ ſuæ ſacramentali confeſſione aperiret, ſicque pater ipſe Patris Patrum conſtitutus; inter cetera quæ conſilio, precibus, opera præſtitit Eccleſiæ Catholicæ beneficia, illud ſingulariter memorandum, quod auctor imprimis Pontifici fuit, vt ter illum Maximum HENRICVM BORBONIVM Francorum & Nauarræ Regem,

ſui ſæculi Principum decus, & hoſtium terrorem, ad Eccleſiæ gremium redeuntem, clementi benignitate, nihil non maleuolis & æmulis ex aduerſo molientibus, ſuſciperet.

Sub quæ ipſa tempora (anno nimirum Domini M.D.XCV.XI.Kal.Decemb. paulo poſt obitum S. Philippi) ad Protonotarij Sedis Apoſtolicæ dignitatem, & ex eorum ordine qui Numerarij dicuntur, ab eodem Pontifice vocatus, & nihil non agens vt eam à ſe repelleret; (adeo vt cum ſinceræ humilitatis lacrymis ingenue affirmaret, malle ſe pro CHRISTI nomine in Indias, aut Angliam tranſmitti, quam à priuatæ vitæ propoſito recedere, aut Pręſulem domum redire:) cum nihilominus ſanctæ obedientiæ *a* præcepto Apoſtolica auctoritate intonanti cedere compulſus eſt, ne tamen ea dignitate exornatus appareret, precibus à Pontifice impetrauit, vt pro conſuetis veſtibus violaceis atras indueret: Donec cum Pontifex aliorum Protonotariorum querimoniis adductus, vt ipſorum more veſtitus incederet adhortatus eſt; indulgens tamen vt conſuetum à Congregatione Oratorij vitæ ſuæ genus & inſtitutum prorſus vt antea exerceret. XVII. PROTONOTARIVS.

a Inf. Tom. VII. Annal. vbi agit de Ruthenis ad Clem. PP.

Quæ cum ageret, & delatum interea honorem aſſidue deploraret, nouus derepente rumor de Cardinalibus creandis excitatus, in quorum numero & ipſe adſcribendus haud dubie ferebatur, illius animum ab eo ſplendore longiſſime abhorrentem, ingenti & timore turbauit, & dolore percuſſit. Quare ſe totum ad Deum per ſacrificia, preces, vota, conuertens, demum cum nocte præcedente diem creationis Cardinalium, à Pontifice miſſus nuntius ſignificaſſet, eum poſtera die in Palatium deducendum, & purpura decorandum; fugiſſet illico extra Vrbem, niſi eum congregatorum Patrum conſilia retardaſſent, arduum effugium fore affirmantium, neque adeo tutum; ſatiuſque videri, ſi primo mane Pontificem deprecaturus adiret. Obtemperauit hiſce monitis *Baronius*, & ad Pontificem, aditum ſibi licet aureſque denegantem, tandem penetrans, poſitis humi genibus, illius animum à ſuſcepta voluntate deducere, rationibus quibus maximis potuit, precibus, obteſtationibus, lacrymis, conatus eſt: vſquedũ Pontifex in ſtabilito multarum conſiderationum maturitate conſilio inexorabilis permanens, diram anathematis protulit ex ore ſententiam, ſi amplius reſiſteret, & niſi penitus acquieſceret. Itaque tanto territus erumpente è cælo tonitru *Cæſar*, non potuit non manus dare; qui ſi licuiſſet retraxiſſet eas, ſicuti Zara *b* olim, dum è materno vtero progreſſurus, vbi ſe altera manu vinctum coccino ſenſit, eam retrahens vterum repetiit, malle ſe non naſci ſignificans, quam vinctum purpura progredi. Hæſitque tam alte infixus is Baronij animo dolor, vt & publicis poſtea querelis apud eumdem Pontificem expoſtulauerit *c*, quod cum à præcedentibus Pontificibus, qui ſe à priuatæ vitæ tutiſſimo portu abſtrahere non ſemel voluiſſent, quam deprecatus eſſet obtinuiſſet honorum immunitatem; iam ipſum Clementem, quo amantiorem, eo violentiorem expertus eſſet: ac crebris poſtea ab eodem precibus flagitare non ceſſauerit, vt ſibi liceret ad priſtinum ſtatum regredi. Creatus eſt autem Cardinalis anno ætatis ſuæ LVIII. Chriſti M.D.XCVI. Nonis Iunij. XVIII. CARDINALIS.

b Gen. 38.

c Ep. dedic. Tom. VII. Annal. ad Clem. VIII.

Huius porro dignitatis faſtidio nihilo minor extitit Pontificatus fuga; à cuius vel minimo deſiderio adeo exhorruit, vt etſi in honoribus iam ipſi collatis nihil penitus agnoſceret quod humana ſibi vendicare poſſet induſtria, ſed totum tribuendum eſſet diuinæ prouidentiæ; tamen cum ex præteritis futura conſiderans, ſibi timere inciperet ne & aliquando ad ſummum culminis Pontificij gradum, cui iam ſe vno pxoximum cerneret, inuitiſſimus licet raperetur: plurimis cernens exemplis, iſtiuſmodi faſce omnes ſanctiſſimos viros nimium prægrauatos, & curuatos eſſe pondere *d* quo portant Orbem: Vt ſaltem quantum in ſe eſſet, huic ſatis probabiliter imminenti periculo occurreret, totumque quod forte contingere poſſet, eidem diuinæ relinqueret prouidentiæ cui ſe in omnibus concrediderat; ſubito Cardinalis factus, voto ſe Deo obſtrinxit, letali culpandum crimine, & diris horrendis exagitandum, ſi quippiam vmquam ageret, quo viam ſibi ad illud culmen patefaceret. Illudque vſque adeo ſeruare ſollicitus fuit, vt non ſolum à captanda Regum ac Principum gratia, aliiſque humanis artibus & præſidiis abſtineret; ſed ea facere non dubitaret, quæ manifeſtum ſibi impedimentum ad Pontificatum allatura ſentiret: ac præcipue dum in Eccleſiæ Roman. diuina atque legitima auctoritate, iuribuſque, aduerſus quoſcumque quorumcumque conatus defendendis, ac in priſtinam libertatem & immunitatem vindicandis, nihil vmquam tacuit, aut diſſimulauit, quin & verbis ſemper & ſcriptis inuictum ſe inani timori, ac vanæ ſpei exhiberet. XIX. VOTO SE MVNIT CONTRA PONTIFICATVM.

d Iob 9.

Et ſciunt qui vel rebus geſtis interfuerunt, vel auditu perceperunt, (vt non iam aliud apertius dicam) quantum hic eius veritatis amor obfuerit eiuſmodi ipſius promotioni: cum poſt Clementis ad Deum tranſitum (qui contigit V. Non. Mart. anno Domini M. DC. V.) congregatis in vnum ex more ſacri Collegij Patribus, vt digniſſimo Pontifici dignum ſucceſſorem ſubſtituerent, omniumque ferme in vnum BARONIVM votis intentis, paratiſque; impedita eſt quorumdam ſubreptitiis & indecoris conatibus, quæ tam glorioſa electoribus, tam grata vniuerſo Orbi fuiſſet tanti viri delectio. Cum & alioqui per viginti continuos dies, maxima parte in eiuſdem nominatione, inuſitata prorſus (dixerim) animi obſtinatione, immobiliter perſtante, nullis vmquam ipſe quantumuis inſtantiſſimis vrgentium amicorum ſeu publicis ſeu priuatis rationibus aut ſuaſionibus, induci potuerit vt aſſentiretur huic illorum de ſe iudicio. Quinimmo quid non ipſe ſecreto egit, vt eum conſenſum diſſolueret? quid non demum, vt eam dignitatem in Alexandrum Cardinalem Florentiæ Archiepiſcopum (qui deinde Clementi ſubrogatus, dictus eſt Leo XI.) deuoluendam curaret? Quod autem eius gaudium, quando ſe ab eo XX. ARTES AD ILLVM EVITANDVM.

periculo, quod omnium maxime formidabat, diuino auxilio liberatum vidit? Quæ ipſius iubilatio, & cum amicis congratulatio, poſtquam ab eo ergaſtulo erutus, aperta luce potuit cum iis confabulari?

XXI. ÆRVMNÆ EADEM DE CAVSA.

At nondum elapſo menſe, interueniente Leonis obitu, decidens hic noſter in Scyllam, qui adeo lætabatur de vitata Charybdi, quas tunc paſſus fuerit ærumnas, cum rurſum in Conclaui in magna Patrum diſciſſione, à multis ſe Pontificem palam proclamari animaduerteret, ſeque ad locum adorationis conſuetum violentis manibus raptari ſentiret; non aliis quam ſuis ipſiuſmet verbis referenda putamus: quæ cum publice, & ad ipſiſſimos illos, inter quos & à quibus res geſta eſt, in ipſo vitæ ſuæ limine conteſtatus ſit; non ſolum nulli poſſunt mendacij ſuſpicioni ſubiacere, ſed longe ampliora de viro candidiſſimo ac modeſtiſſimo ſentiendi anſam præbere. Sic
a Ann. Tom. XII. in fine. enim loquitur a: *Abſolutus eſt præſens Tomus,* (nempe Duodecimus) *cum Pontifex Romanus creatus eſt* PAVLVS: *cui ipſe dedicandus, pro tanto munere Deo immortali perennes gratiarum contineat actiones; quæ acceſſionem accipiant tamquam ex inundante torrente maiorem, quod in his ingentia ſim valde beneficia conſecutus, ereptus è ſummis periculis imminentibus. Nam è profunda maris abyſſo horribili tempeſtate iactati, cum iam in-*
b Act. 27. *cidiſſemus in* b *dithalaſſum, ipſa adhuc naufraga ſpe; Dei ope ad optatum litus, vna cum Paulo in ſalutem Vrbis & Orbis euecto, ſalui tandem emerſimus. Quamobrem partus hic ipſe noſter, præſens Annalium Tomus, qui ob*
c Gen. 35. *multiplices parientis ærumnas pene interitu pereuntis, Benoni* c, *filius doloris mei, fuerat nuncupandus; ſubita rerum mutatione in contrarium facta, mutato quoque nomine, ſicut & rebus, erit Beniamin, dexteræ filius nomi-*
d Pſal. 105. *nandus, Paulo noſtro iam in dextera collocato. Quis loquetur* d *potentias Domini? auditas faciet omnes laudes*
e Pſal. 92. *eius? Mirabiles* e *vidimus elationes maris; mirabilis & apparuit in altis Dominus. Qualis tunc rerum facies? quam tetra, horrida, & formidabilis? Qui tunc æſtus mei, cum adeo violentis, licet amicis flatibus abreptus, fer-*
f Pſal. 68. *rer in Syrtes, è quibus haud facilis eſſet emergendi facultas? Laboraui* f *clamans, raucæ re ipſa tunc factæ ſunt fau-*
g Pſal 143. *ces meæ, exclamans ad Omnipotentem Dauidicum illud, Mitte* g *manum tuam de alto, libera me de aquis multis.*
h Iere. 15. *Cunctiſque euadendi remediis deſtitutus, tædio vitæ grauatus ſupra modum, vltra vires, in illa ærumnoſa cum Ieremia* h *erupi ſæpe lamenta; Væ mihi mater mea, quare me genuiſti virum rixæ, virum diſcordiæ in vniuerſa terra? Cum vero his tenerer vallatus anguſtiis, & à Deo tantum, qui eſt ſolus omnipotens, præſtolarer auxilium; ecce ſtatim ex inſperata cataſtrophe, facta eſt rerum repentina, ſicut & admiranda, mutatio. Excitatus namque*
i Matth 8. *tamquã dormiens Dominus clamore ſuorum, qui laborantes erant in remigando, feſtinus exurgens, imperauit* i *vento & mari, & facta eſt tranquillitas magna: atque dicto citius, miro conſenſu omnium, ecce prouehitur* PAVLVS, *tamquam è maris ereptus tempeſtate ſaluus, in Cathedram* PETRI. Hæc, & alia de ea conflictione Baronius: ex quibus abunde datur intelligi, & quam ipſe horreret, tantum thronum, Angelis ipſis reuerendum, conſcendere; & quam ardenti cuperet deſiderio, vt digniſſimus in eo ſederet loco Petri. Quod ſane tunc nemini conuenientius potuit accidere, quam Paulo eius nominis Quinto; cuius memoria ſit ſemper in benedictione.

XXII. DIGNITATVM AVERSIO EX HVMILITATE.

Hæc porro tanta *Baronij* à dignitatibus alienatio, non aliunde magis quam ex veræ humilitatis fonte manauit, qua mens illius vſque adeo prædita fuit, vt quo honoribus fieret excelſior, eo ſeipſum abiectiorem ac viliorem duceret. Neque enim illum ſublimis Cardinalatus dignitas aut immemorem ſui fecit, aut ſuperbiẽtem, qui ſaccum coopertum purpura ſe eſſe dicebat. Nec incongruenter olim B. Philippus, duobus in cubiculo depictis mortuorum capitibus, quæ vndique Cardinalatus ornabant inſignia, duos è ſuis in CHRISTO filiis, *Baronium* ſcilicet & *Franc. Mariam Tauruſium* (qui & ipſe eadem qua Baronius die ad eandem dignitatem ex Archiepiſcopo Avenionenſi aſſumptus eſt) poſt obitum ſuum Cardinalatus honore decorandos ſe præſignificaſſe teſtatus eſt: Cum plane perinde fuerit eos Cardinalatus inſignibus exornare, atq; duo mortuorum capita purpureis inuoluere integumentis, vſq; adeo ſopita in eis honorum cupiditas, & pene extincta videbatur! Et *Baronium* quidem, vt Deo viuentem, ita mundo mortuum, aſſidua quoque meditatio mortis exhibebat; cuius imaginem & olim in ſigillo quo literas obſignabat impreſſam, & poſtea animo firmius infixam etiam in ſuo corpore nõ leuiter adumbrabat exangui & pallido: vt fere mirandum non ſit, tantum in eo terrenæ dignitatis & ſui ipſius deſpicientiam extitiſſe; qui nullum ſinebat abire diem, quin animam ſuam precibus ab Eccleſia pro moriente conſtitutis Deo commendaret, & ſibi quaſi iam vita functo exequias funeris faceret.

XXIII. ABIECTIO SVI.

Licet illi Pontifex ædes in Vaticano aſſignaſſet, ſuppellectili quæ Cardinalem decebat inſtructas; ipſe tamen adhuc priſtinæ vitæ memor, exiguam in iis cellam componi voluit, rudib. compactam lignis, quæ lectulum ſuum quo in Congregatione vtebatur incluſum contineret, ferreis ſuffultum pedibus, & duab. tabulis atque vnica ſubſtratum culcitra lanea, atque adeo anguſtum vt quieſcentem ægre caperet, & ob fixam eius vertici ferream Crucem, feretri potius imaginem quam lectuli repræſentaret. Quin & frequenter in ædib. Patrum Congregationis, in antiqua ſua cellula ſolus ſine famulis, vt antea, priuatim morabatur, & in menſa nihil præ cæteris ſingulare niſi loci dignitatem admittebat; etiam nonnumquam tamquam vnus è miniſtris, recumbentibus aliis, dapes in tabella deferens, atque inſeruiens. Nec ſolum Congregationis Præpoſito, in locum ſuum ſubſtituto, deiectis in terram genibus, obedientiam ſe illi tamquam presbyterum Congregationis exhibere velle profeſſus eſt; verum etiam ceteris Patribus, Fratribuſque adeo ſe humilem præſtitit, vt etiam flexis genibus modo correctionem, modo erratorum veniam vel ab infimis poſtularet. Ab aliis quoque ſanctioribus Dei ſeruis in terram proſtratus benedictionem expoſcebat, aliquando & pedes deoſculabatur, pręſentiſſimũ in eis diuinæ maieſtatis numen agnoſcens. Eoq; demum deſcendit illius ſubmiſſio, vt etiam à proprio famulo, antequam ſomnum caperet,

peret, frontem ſibi aqua benedicta reſpergi, & Cruce ſignari, flagitaret: Et cum à nemine ſe veſtiri, aut expoliari vnquam permitteret, ipſe tamen vni è ſuis famulis calceamenta propriis extrahere manibus non erubeſceret. Qui & per annos vndecim quibus Cardinalatum geſſit, veſtes Cardinalitias quas à Clemente initio acceperat, eaſdem longo licet vſu attritas, ac pene ſqualidas, obfirmato retinuit animo: neque vnquam adduci potuit vt nouas indueret, quod diceret eas ad obitum duraturas. Quo extremo appropinquante tempore, & precib. amicorum, & ipſa magis cogente neceſſitate, ægre tandem nouas violaceas fieri permiſit, vetulis ad lectuli tentorium conſarcinandum adhibitis. Induſia vero, ac lecti linteamina rudiora & aſperiora quam antea vſurpauit: thoraceq; ac tibialibus coriaceis, etiam vetuſtis & obſoletis, & quibus crebra fruſtula eſſent aſſuta, vſque ad obitum tegi voluit. Ac denique, vt omnia ad id pertinentia paucis complectar, ſic erat animo conſtitutus, vt verbis, factis, habituque corporis, ſinceram mentis demiſſionem in omnibus præſeferret; natiua interim cultus maieſtate, magis autem interna animi virtute, ſplendorem ſuis actibus vel humilibus impertiente.

His accedebant ſomnus perbreuis, rigidiſſima cilicia, flagella ad ſanguinem vſque aſpera: ſtudia nihil ab antiquo remiſſa: ac noui labores immenſi, cum à Pontifice in omnium fere præcipuarum rerum conſilium ac participationem vocaretur, & in diuerſas Illuſtriſſimorum Cardinalium ſacras Cogregationes cooptatus eſſet; ac præcipue *Rituum Eccleſiaſticorum*, quorum ſcientiſſimus erat; & *Typographiæ Vaticanæ*, edendis SS. Patrum ſcriptis erectæ, cuius ad ipſum potiſſime cura ſpectabat, ob nobiliſſimum BIBLIOTHECARII Apoſtolici munus à Clemente ei concreditum, quod nonniſi Cardinali eruditiſſimo & ſapientiſſimo tribui conſueuit. Quibus omnibus prægrauatus, cum ſemper antea parabili ac tenui cibo vti ſolitus fuiſſet, adeo abſtinentior eſt factus, vt in maximam ſtomachi ægritudinem paulatim inciderit: ad quam leuandam frequentibus medicorum ſuaſionibus paulo meliorem adhibere cibum compulſus eſt, quamquam & languenti ſtomacho valde modicum, & inuito animo maxime iniucundum. XXIV. VITA LABORIOSA.

Annuis redditibus à Clemente honeſte auctus, exiguo ipſe ad prædicta contentus, cetera libentiſſime in commune omnium commodum contulit. In affines tamen & propinquos, ſi pro Chriſtiana charitate beneuolum ſe geſſit, at certe minus liberalem, quod timeret ne ſubdola conſanguinitatis affectio ſe vel minimum irretiret. Neptibus autem, quas plurimas habuit, vt ſacrarum Virginum monaſteriis manciparentur, eo libentius dotem eſt dilargitus, quo eas loco ſanctiori vidit conſecratas. Erga domeſticos paternam charitatem exercens, vnoquoque menſe ſacratiſſimam Euchariſtiam ſuis manibus eis miniſtrauit; & ſingulis diebus ſabbati ſermonem de diuinis rebus vel habuit ipſe, vel ab aliquo Congregationis ſacerdote, ſe audiente, faciendum curauit: ſingulis vero diebus veſpere ad Litanias, aliaſque preces in domeſtico ſacello ſecum recitandas eos conuocabat: ac familiariter cum illis in communi triclinio Religioſorum more reficiebatur, Lectorem adhibens, qui ſacros libros, ſanctorumque Patrum monumenta recitaret. XXV. QVALIS IN PROXIMOS ET DOMESTICOS.

Probis quibuſque viris illius amicitia patebat: quib. autem cum honeſtis moribus eſſet quoque doctrina coniuncta, illos omnib. amoris officiis proſequi gratiſſimum ſibi ducebat: atque horum plurimos pro multa qua pollebat apud Clementem gratia, Eccleſiaſticis dignitatib. afficiendos curauit; imprimiſque adiutor nõnullis fuit vt in numerum S.R.E. Cardinalium adſciſcerentur. Hæreticos ad Eccleſiæ gremiũ redeuntes multis beneficentiæ ac beneuolentiæ officiis proſecutus eſt. Vt omittam alios, quos partim verbis & epiſtolis in fide confirmare, partim operibus & beneficiis adiuuare, cum opus eſſet, non omittebat. Chriſtianamque beneuolentiam ſuæ ſuorumque exiſtimationi præferendam cenſens, affinem quemdam ſuum, à Sorano ciue alapa publice indigne percuſſum, & vindictam efflagitantem, ſtatim à ſe longius repulit; nec in ſuum voluit redire cõſpectum, niſi prius Soram reuerſus pacem cum aduerſario redintegraſſet. Et quamuis ipſe publicas interdum aduerſantium ſibi voces & ſcripta conuiciis indigne reſperſa, SS. Patrum inſiſtens exemplis, acriter apologetico dicendi genere confutare nõ omiſerit; ſalua tamen & incolumi charitate cum errore decertans, haud propterea cum neceſſe fuit aduerſantib. prodeſſe deſtitit: quorum præ ceteris vnum inſtantiſſimis precibus Deo quotidie commendandum, alterum domi ſuæ liberaliter alendum, & annuis redditibus ſubleuandum ſuſcepit. XXVI. ET IN EXTEROS.

Religioſorum cœnobiis ſæpe quæ ad victũ erant neceſſaria ſuppeditabat: & aliis pauperum familiis, ſingulis quibuſq; menſibus certum pecuniarum numerum dilargiebatur. Viduarum & pupillorum patrocinium libenter ſuſcipiens, inter ceteras inopem viduam, cuius prẹter mares, ſex filiæ nubiles, ob ſummam paupertatem, ac perditorũ hominum inſidias, de honeſtate atque animarum ſalute periclitabantur; non ſolum frumento & pecuniis ſubleuauit, ſed etiam vt eius filię, certis aſſignatis dotibus, honeſtis viris in matrimonium darentur effecit. Virginib. Deo dicandis dotes impertiuit. Adoleſcentib. ſtipendia & alimenta, vt hõneſtis litterarum ſtudiis inſtruerẽtur, præſtitit. Ægrotantes egenos pecuniis iuuit, & ſua præſentia verbiſq; ſolatus eſt. Et aliquando vt moribundæ mulieri, ſibi olim in Chriſto filiæ, atrociſſimis dæmonis tentationib. diuexatæ afferret opem, cæca & intempeſta nocte, cum venti, imbres, ac fulmina erumperent, vnico comitatus ſocio, ad eam ſe pedes conferre piiſſimus Cardinalis minime dubitauit. Pauperum illorum puerorum multitudinem, quos omni patrocinio deſtitutos, ac per Vrbem vagantes, vir fama pietatis inſignis, *Literatus* vulgo dictus, ſimul cõgregandos, & conquiſitis eleemoſynis alendos ſuſceperat; necnon illarum Puellarum cœtum, quæ *Diſperſæ* nuncupantur; ipſe *Baronius* auctoritate, conſilio, ope, egregie quoad vixit fouit. Denique ſingularem eius liberalitatem illud valde commendat, XXVII. LIBERALITAS IN EGENOS.

 quod

quod cum in omnes vbique ſuæ largitatis munera diſpergeret; nihil tamen inde ſe diceret promereri, quod id naturali magis propenſione, (quam & pene infans matris exemplis & monitis imbiberat) quam animi virtute præſtaret.

XXVIII. Et in Ecclesias.

Nec minor eius in ſacrarum ædium cultu pietas & munificentia: qua videlicet Eccleſiam SS. Martyrum *Nerei* & *Achillei*, temporis vetuſtate iam dirutam ac pene deletam, quam in Titulum Cardinalatus ſibi concedi poſtulauerat, in priſtinam formam reſtituit, & ſacrorum ornamentorum varietate, Sanctorumque Imaginibus illuſtrauit, & in eam corpora eorundem Martyrum, ſimulque *Flauiæ Domitillæ*, honorificentiſſime reducenda curauit. Ex quo tempore ſacer eiſdem SS. dies quotannis ſolemniter celebrari rurſus cœptus eſt; & à *Baronio* Homiliæ ad populum habitæ in eadem ipſa ſede marmorea, in qua olim Gregorius *a* Magnus de iiſdem Martyribus homiliam fecit. Sacris item eiuſdem S. Gregorij Abbatiæ locis, quam à Clemente acceperat, reparandis, exornandiſque, multus fuit: eiuſdem ſtatuam marmoream erexit ad triclinium, quo idem ſanctus Pontifex inter alios peregrinos, quos ad menſam quotidie adhibebat, aliquando Angelum, ac Dominum Angelorum, peregrini facie accepiſſe legitur *b*: atque in eius rei memoriam, & exemplum, ipſe quoq; *Baronius* ſacro illius anni verſario die tot pauperibus ibidē menſam apponebat quot triclinium capere poſſet, ceteris vero eleemoſynam diſtribuebat. Ac præterea S. Siluiæ, eiuſdem S. Gregorij matris Eccleſiam erexit; ſacramque ædem, quæ Oratorium S. Andreæ nuncupatur, aris, columnis, & Imaginibus decorauit. Sorae quoque Franciſcanis Capucinis monaſterium à fundamētis extruxit: iiſque, præter multam ſacrarum Imaginum & Librorum copiam, Crucem etiam pretioſiſſimam, Paſſionis Domini Noſtri IESV CHRISTI myſteriis elegantiſſime ornatam largitus eſt, quam ei Rudolphus II. Rom. Imperator, cum ab eo Decimum Annalium Tomum ſuo nomini dicatum accepiſſet, in gratiarum actionem dono miſerat. Oblataque ſibi pariter ab Henrico Magno Chriſtianiſſimo Rege, ob Noui Tomi nuncupationem, ingentis pretij ſacra argentea vaſa inaurata, ſingulari artificio cælata, cum pro ſuo more ſæpius recuſaſſet, ac tandem nonniſi iubente ſummo Pontifice accepiſſet, protinus ad Eccleſiæ Oratorij S. Mariæ in Vallicella ſacrarium deportari præcepit; quibus deinceps in ſolemnioribus feſtis diebus ad maiorem ſacrorum ſplendorem vti Patres conſueuerunt. Demum eius tanta in hac parte laus extitit, vt magno ſolatio ſibi duceret, eas quas habebat pecunias & facultates, (neceſſariis dumtaxat ſibi, ſuæque modicæ ac modeſtiſſimæ familiæ excerptis) in Eccleſiarum cultum, & pauperum opitulationem, alioſve pios vſus effundere: quarum ſummam breui temporis ſpatio ad ſexaginta aureorum millia perueniſſe ſubductis calculis compertum fuit: munificentiæ magnitudinem pietate magis animi & liberalitate, quam opibus, quas modicas habebat, ac viribus metiens.

a Greg. hom 18. in Euang.

b Vit. S. Gregor. lib. 2. c. 22. & 23.

XXIX. Pietas in Sanctos.

Sanctos in cælis conſtitutos, & eorum in terris ſacras Reliquias, ac nomina, ſumma animi religione proſequebatur. Imprimiſq; Beatiſſimam Dei-Genitricem Virginē MARIAM obſeruantia colens plane ſingulari, eius ſe obſequiis totum deditum ac conſecratum fuiſſe, & in ipſis Annalibus frequentiſſime oſtendit, & in ſchedulis, libris, tabulis, Imaginibus, huiuſmodi arbitraria nota quam hic in margine expreſſam vides, ſexcenties deſignauit; cuius inſcriptæ literæ hunc ſenſum reddunt, *Cæſar Seruus Mariæ:* eiuſdemque depictam Imaginem aſſiduæ gerebat in pectore. Principes Apoſtolorum *Petrum* & *Paulum*, *SS. Gregorios* Magnum & Taumaturgum, *Nereum* & *Achilleum*, *Flauiam Domitillam*, & *Theclam*, vt præcipuos habebat patronos, & ad eorum ſacras Reliquias preces effundere, atque humiliter oſcula terræ defigere conſueuerat. Ac pariter erga Beatos, in catalogum Sanctorum Summi Pontificis auctoritate nōdum relatos, ſummopere pius exiſtens; ardentiori pietatis affectu proſecutus eſt admirabile illud Eccleſiæ lumen columen, *Carolum Borromæum*, quem alterum Ambroſium nuncupare conſueuerat: ad cuius tumulum preces donaque offerri poſſe, à Clemente VIII. declarari poſtulauit, & obtinuit; vtque in Sanctorum catalogum adſciſceretur, à Leone XI. inſtantiſſime flagitauit: quod demum à Paulo V. ſumma totius Vrbis & Orbis celebritate feliciter completum vidimus. *Ignatium Loiolam* Societatis IESV inſtitutorem, non modo coluit ipſe, ſed qua valebat in ſacris Ritibus auctoritate, depictam eius Imaginem in Eccleſia nominis IESV publica religione colendam primus omnium ſuis manibus parieti affixit, atq; propoſuit: Ac *B. Aloyſium Gonzagam*, eiuſdem Societatis IESV alumnum, adeo reueritus eſt, vt ad eius ſepulchrum ventitare, ſacras eius Reliquias multa corporis & animi demiſſione oſculari, capitique ſuo imponere conſueſceret. *Philippum vero Nerium*, Congregationis Oratorij fundatorem, (quem & nuper, vna cum prædicto Ignatio, aliiſque tribus, Gregorius XV. Sedem Petri nunc obtinens ingenti omnium applauſu Sanctorum numero adſcripſit) tamquam ſuum optimum in CHRISTO parentem, ac præceptorem, non immerito præcipuo quodam amore & honore coluit: cuius ſepulchrum frequenter inuiſens, fixis in terram genibus, vel toto prouolutus corpore, multo cum gemitu & lacrymis in illa prodigi, ſed pœnitentis filij *c* verba prorumpere ſolebat, *Pater, peccaui in cælum, & coram te; iam non ſum dignus vocari filius tuus.* Cuius in ſe obſeruantiam, acceptiſſimam habuiſſe S. Patrem, duobus imprimis teſtatus eſt probatiſſimis indiciis: altero, cum illi anno M. D. XCVIII. Ferrariæ exiſtenti, cæleſti ſplendore collucens ſemel iterumque per viſum apparuit, & Auguſtini Cardinalis Cuſani, qui Mediolani ægrotabat, obitum declarauit: altero, cum anno M. DC. Romæ eidem vigilanti apparens, eum paterno amore ſtricte amplexatus eſt, eique iucundiſſime abblanditus.

c Luc. 15.

XXX.

Tanto vero Sanctorum cultui, par in eo emicuit tuendæ Fidei Catholicæ zelus: cuius veritatem

ZELVS FIDEI. a In perorat. IX Annal. Tomi.

ritatem non modo publicis in Eccleſia ſermonibus; verum etiam ECCLESIASTICIS conſcriptis ANNALIBVS manifeſtiſſime declarauit: qui etiam multo melius, ſi licuiſſet, (vt ipſe alicubi *a* paratiſſimum animi ſui propoſitum expreſſit) teſtaturus fuiſſet ſanguine quam ſcriptis Catholicam veritatem.

XXXI. ANNALIVM SCRIPTIO. b Teſtatur hæc ipſe Baron. Tom. I. præf. ad Lect. & epi nuncup. ad Sixt. V. & Tom. VIII. in præf. ſeu Grat. act. ad B. Phil.

ANNALIVM autem ſcriptionis occaſionem (vt iam in illis paululum ſubſidamus, quandoquidem eorum editio præclariſſimam ipſi apud omnes gentes famam gloriamque comparauit) impiæ hæreticorum *Magdeburgenſium* præbuere *b* CENTVRIÆ: qui antiquorum res geſtas ſe collecturos profeſſi, perinde ac ſi aduerſus veritatem bellum iuraſſent, falſiſſima quæque cumulantes, omniaque penitus inuertentes, nouam conati ſunt exædificare confuſionis turrim, è qua in cælis Deum ipſum ac Sanctos eius blaſphemiis ſuis oppugnarent, & in terris pulcherrimam Eccleſiæ faciem, non habentem maculam neque rugam, lœdoriis virulentis deturparent. Vnde S. Philippus zelo exæſtuans fidei & veritatis, ex aduerſo conſurgens pro domo Iſrael præliaturus prælia Domini, non maiori vel pari ſaltem numero militum decernendum putauit; ſed diuino afflatus Spiritu, ipſum elegit BARONIVM adhuc adoleſcentē vnius dumtaxat & viginti annorum, quem vnum tot obiiceret hoſtibus. Qui licet initio rei magnitudine & difficultate perterritus, propriiſq; diffiſus viribus, opus detrectaret: demum tamen cedens iteratis ſæpe Philippi iuſſionibus, ſuſcepit illud tamquam à diuino imperio; quod & ipſi aliquando in ſomnis mirabiliter confirmatum eſt. Quare cum ex conſuetudine illius Congregationis, ſingulis diebus, pomeridianis horis, ſermones quidam haberi ſoleant, quibus non illo ſublimi dicendi genere quod in ſacris concionibus adhiberi conſueuit, ſed aliquanto ſubmiſſiore, ac magis ad permouendos audientium animos accommodato, res cominus quaſi ex æquo loco cum vnoquoque agi videatur: illud Philippus ſymbolum à *Baronio* exegit, vt Res geſtas Eccleſiæ in medium afferret; adeoque adſtitit operi, vrſit præſentia, inſtitit verbis, & durus quaſi diurni penſi extitit exactor; vt quamuis *Baronio* adhuc alij ad ſuſceptum munus negotiorum faſces imponerentur; (cura videlicet animarum, publicum de ſuggeſtu miniſterium Verbi Dei, præfectura domeſtica; præter alia quamplurima, quæ inopinate & importune moleſtiores quotidie ingererent interuentores:) tamen ſex luſtris ipſa integra Eccleſiaſtica Hiſtoria fuerit ab eo ſepties ordine temporum in Oratorio repetita. Eique ſane operi Deus, cuius nutu illud agebatur, ſummopere fauit, dum præter illa præſidia quæ ad animum ſpectant, qualia ſunt ingenij celeritas, memoriæ vis, & iudicium ſupra ætatem maturitatis laude perfectum; firmam quoque toto ferme eo tempore valetudinem corporis impertiuit, vberrimamque Bibliothecarum, & maxime Vaticanæ copiam, eruditorum hominum probata conſilia, aliaque id genus adminicula, quæ fruſtra alibi quæſieris quam in illo rerum antiquarum theatro. Quibus omnibus adiutus, poſt decurſa immenſo labore illorum ſex luſtrorum ſpatia; præmiſſis primo, auſpicij vice, in honorem Sanctorum, NOTATIONIBVS ad Rom. Martyrologium, mox aduerſus eorum, Deique, & Eccleſiæ hoſtes, ſubſequi iuſſit inſtructiſſimam ANNALIVM aciem, qua facilius eos, quam aranearum telas diſiecit, ac diſſipauit, maximo eorum dedecore, diuini nominis gloria, Eccleſiæ ornamento, Fidelium vtilitate, & incredibili ſui nominis celebritate: Haud ſecus ac olim Ægyptiorum *c* magorum virgas præſtigiis inuolutas, & in ſerpentes conuerſas, virga Aaronis deuorauit; & grandem illam Nabuchodonozori ſtatuam *d* lapillus diuinitus immiſſus contriuit.

c Exod. 7.
d Dan 2.

XXXII. SINCERITAS IN SCRIPTIONE. e Tom. III. an 313. numer. XVI. f An. 336. num. LX. g An. 312. nu. XCIII.

Neque enim aniles fabulas, vulgique rumores, quibus Centuriatores ſua ſcripta referſerunt, intexuit: ſed grauiſſimis vſus auctoritatibus, poſt accuratam rerum omnium examinationem, ea tandem ſelegit quæ veritati maxime conſentanea viderentur. Eiuſque propoſiti adeò ſe religioſum obſeruatorem præſtitit *e*; vt non quæ perperam geſta eſſent, priuato affectu excuſare aut probare vellet, ſed quæ ſola veritas doceret ſuis ſcriptis tantummodo complecteretur: atque in rebus ignotis præſtare *f* exiſtimaret ignorantiam ingenue fateri, quam ex mendaciis emendicatam ſcientiam affectare: & ſiquando ex iteratis cogitationibus à priori ſententia, quam firmiter ſtabiliſſe videbatur, recedendum eſſet, volens *g* libenſque in eam potius veniret quam re accuratius perſpecta veritas perſuaderet: Ac denique ita animo comparatus eſſet, vt aliorum monita non modo accepta haberet, verum etiam ſponte flagitaret, monitoreſque ſuos tamquam inſignes benefactores coleret: illud ſemper Auguſtini in ore habens, *Virum & ſeruum diligo correctorem meum*. Et quod ad ipſam pertinet formam ſcriptionis, non exiguam in eo laudem doctorum hominum iudicio eſt conſecutus; dum ita facilis eius fluere videtur oratio, vt tamen grauis incedat: ſtylo etſi fortaſſe vſus minus elaborato, puro tamen illo, & natiua ac conſtanti virtute perfecto.

XXXIII. NVMERVS VOLVMINVM. h Ioan. 6. Matth. 5. k Ioſue 4.

Qui quamuis totidem mente concepiſſet Annalium Tomos, quot à Centuriatoribus ſcripti fuiſſent contrarij, nempe Tredecim: ſæpe tamen videtur diuina reuelatione prænouiſſe, non niſi Duodecim (quot omnino edidit) ſe perfecturū: cum & in fine Quinti, Duodecim *h* fragmentorum cophinis; & in principio Vndecimi, Duobus *i* ſupra Mille paſſibus; ac rurſum initio Duodecimi, Duodecim *k* Lapidibus è medio Iordanis erutis, & in titulum ſempiternum diuinæ gloriæ erectis, comparauit. Quod enim vltra Duodecimum Tomum, nonnulla etiam ad exordium ſequentis præfatus eſt; id quidem non tam ſua (qui iam in Epiſtola nuncupatoria Duodecimi ad Paulum PP. V. omni aſſertione prædixerat, eum vltimum ſuum fœtum futurum & numero atq; ordine Beniamin, effœto patri in ſenectute genitū:) quam Patrum Congregationis induſtria incoauit, eundemq; ipſum defectu vitæ vel virium minime ſe abſoluturum præmonuit *l*.

l Vid. infr. An. 1198. p. 632. col. 2. ad med.

XXXIV. ACCEPTIO ANNALIVM.

Poſtquam vero ANNALES in lucem prodire cœperunt, tanta mox cupiditate, imo & ambitione, à cunctis vbique excepti fuerunt, vt non ſolum variis ſæpe locis atque prouinciis cudendi ac recudendi fuerint; verum etiam eorum Epitomæ diuerſis linguis, quinimo & translationes à magnis dignitate, eloquentia, pietate viris cõficiendæ; cum cuperent omnes nationes vel integris voluminibus, vel ſaltem eorum compendiis, ſuo quæque idiomate vti frui: idque non ſolum poſt Auctoris obitum, ſed ſuperſtite adhuc ipſo; tanta eius laude & gloria, vt vix ſciam alicui id vnquam ſcriptori contigiſſe. Adeo vt etiam nonnulli, eius duntaxat videndi deſiderio, de remotiſſimis Orbis Chriſtiani finibus in Vrbem aduentaſſe dicantur: quemadmodum olim de Tito Liuio *a* accidiſſe legimus, vt quos ad contemplationem ſui Roma non traxerat, vnius hominis fama perduceret. Nec pauci ſint, qui eius ſcriptis perlegendis oblatum diuinæ gratiæ lumen recipientes, ab hæreſibus quas ſectabantur ad Romanæ Catholicæ fidem ſponte redierint. E quibus memorare cum honore licet doctiſſimos *Gaſparum Scioppium* Francum, & *Iuſtum Caluinum* Veteracaſtrenſem; qui id ingenue publicis ſcriptis *b* profiteri, æternæ ſibi gloriæ duxerunt: Vt alios taceam, qui ex variis regionibus ad Vrbem accedentes, id ipſum coram profeſſi ſunt. Et quicumque Catholici, imo & ex ipſis hæreticis plurimi, quacumque occaſione de rebus Eccleſiaſticis ſcribant, paſſim omnes atque certatim vbiuis terrarum eundem ſummis laudum præconiis commendare non ceſſent; omneſque fœcundiſſimis ipſius ANNALIBVS locupletati, res ſuas mirifice illuſtrent, necnon & multi integros libros ex iis compilent: Præter innumera illa elogia, quæ à magnis item doctrina, pietate, & auctoritate viris, necnon à ſummis Principibus, ſuis ad eum publicis priuatiſque Epiſtolis, ex vniuerſis totius Orbis Chriſtiani partibus conſcriptis continentur. Ex quibus omnibus non modo præſens ætas, futuraque poſteritas, qualis quantuſque fuerit BARONIVS intelligat: verum etiam nonnullorum retundatur ſciolorum audax præſumptio, & inuidorum liuor maleuolus; qui ſi pauca quædam Eccleſiaſticæ Hiſtoriæ monumenta ſummis, vt dicitur, labiis recens deguſtarint, eademque facili negotio ex ipſiſmet *Baronij Annalibus* didicerint; continuo ſe perfectos hiſtoricos oſtentare geſtientes, ei inuerecunde obluctari non dubitauerint: quibuſcum eſt nobis alias *c* opportunior colluctatio.

a *Hieron. ep: 103. ad Paulin.*

b *Gaſpar. Sciop. lib. de ſua ad Orthod. mi grat. Iuſt. Caluin. vol. Ep. Cathol. ep. 5. & epi. ſacrar. lib. 2 epiſt. 16.*

c *In Præfat. ad Lect. huius Epitomes.*

XXXV. PRÆPARATIO AD MORTEM.

Cum autem tot tantiſque pro CHRISTO & ECCLESIA perfunctus laboribus, iam ſenio confectus vicinam ſibi mortem præſentiret: quo ſaluti ſuæ attentius vacare poſſet, è Palatio ad Congregationis Oratorij ædes, veluti (vt ipſe dicebat) columba Noe ad Arcam redire, & in priſtina ſua cellula tamquam in nidulo ſuo mori, ſtatuit; ea ſimul deliberatione, vt quoad ſibi vita ſuppeteret, veteris inſtituti onera, quantum eius dignitatis conditio ferret, quaſi vnus ex eis pro viribus exerceret. Eoque demum reuerſus, non multo poſt, quaſi morti tempus præfiniiſſet, ac locum, in lethalem morbum incidit: Cumq; iam multis ante menſibus graue ciborum omnium faſtidium hauſiſſet, nunc eo proceſſit nihil vt ſumere poſſet, niſi modicum quid liquatum, & id ipſum admodum renuente ſtomacho. Quippe in eius orificio tria quæ contraxerat vlcera, (vt poſt mortem à medicis inſpectum eſt) cum in eum cibus traiiciendus eſſet, acutiſſimum illi dolorem infligebant; & ſtomachus ipſe tenuis ac ſolutus nihil fere alimenti retinebat. Quocirca medicorum ſuaſione Tuſculanum petens, ibi ſalutis animi quam corporis amantior, frequentiſſimos de diuinis rebus miſcere ſermones, peccatorumque veniam ingentibus ſuſpiriis implorare non deſiſtebat. Aduenisse namque iam vltimum vitæ ſuæ tempus, viſio ſibi diuinitus ante annos XIII. oſtenſa perſuadebat: quando periculoſa febre laborans, nocte quadam in ſomniis vidit in aduerſo cellæ pariete numerum iſtum LXIX. nigris characteribus expreſſum: cumque excitatus à ſomno, illico ſibi in mentem veniſſet, numerum annorum ſuorum iis literis deſignatum eſſe; ſomnum reſumens, rurſum eodem loco conſpexit eumdem numerum literis quidem ipſis grandioribus, at candidis, & veluti ex gypſo confectis: & expergefactus, in eamdem firmiorem aduectus eſt ſententiam, vt crederet nihil aliud ea viſione niſi definitum vitæ ſuæ terminum præmonſtrari. Eique reuelationi adeo confidebat, vt non ſolum eum numerum in multis ſuis libris, aliiſque ſchedulis frequenter notare conſueſceret; verum etiam in principio ac fine Tom. XII. Annalium, qui necdum cum ipſe obiit plene impreſſus erat, diſertiſſimis verbis exitus ſui imminere diem publice prædixerit: ac demum vt ad mortem (quam & alias numquam meditari deſinebat) nonniſi paratiſſimus accederet, poſtquam ingreſſus eſt annum ætatis LXIX. ſingulis diebus ſacroſancto Miſſæ ſacrificio ſanctiſſimam Euchariſtiam tamquam pro viatico ſuſcipere cœpit, timens ne ſubito forte caſu præriperetur.

VISIO DE ANNIS VITÆ.

XXXVI. ÆGRITVDO MORTIS.

Ceterum cum illum Tuſculi grauiſſima febris, nuntia vicinæ mortis, inuaſiſſet, Romam XIII. Kal. Iulij ægre reductus, & in priſtinam ſuam cellulam, in qua vitæ terminum præuiderat, comportatus; animi ſalutem vehementius cogitans, Apoſtolicam à Summo Pontifice benedictionem ſedulus depoſcit, & lætus accepit. Accedentibus quibuſcumque humiliter commendabat ſeſe; & à ſacerdotibus vt ſibi manus imponerent, æternamque ſalutem deprecarentur, à laicis vt ipſius frontem aqua ſalutari reſpergerent, cruceque ſignarent, enixe flagitabat: per hoſque dies variis & aſſiduis Chriſtianæ pietatis affectibus animum ſuum exercens, domeſticos quoque & affines ſuos ad mundi deſpicientiam, & ad diuini numinis famulatum excitauit: diuina myſteria coram ſe quotidie peragi curauit, aliquotque vicibus communicauit: & à Patribus Quadragenarum Horarum ſupplicatio in Eccleſia indicta eſt, magno populi concurſu, longiorem illi vitam à Domino ſollicite deprecantis. Quinto autem Kal. Iulij circa auroram ſanctiſſimum Euchariſtiæ ſacramentum de manu Præpoſiti Congregationis pro extremo viatico ſumſit. Nec multo

poſt

poſt ſacro Oleo,miro cum ſenſu pietatis,animique lætitia,inunctus eſt. Cumque ante lectulum, hinc Domini Saluatoris noſtri IESV CHRISTI, inde SS. Apoſtolorum Petri & Pauli Imagines collocari iuſſiſſet,crebros in eas defigens obtutus, magnos in ſe diuinæ fiduciæ & amoris affectus excitabat. Atque vbi Præpoſitus illius animam precibus ab Eccleſia præſtitutis Deo ſanctiſque commendandam ſuſcepiſſet;eo cognito *Baronius*, nondum extinctis corporis ſenſibus,*Eia* (inquit)*ecce nunc tempus exultationis & lætitiæ:moriamur*.Tunc protenſis iunctiſque in vnum pedibus, & compoſitis ſupra pectus manibus,ſacerdotis precibus,licet intermortuis vocibus reſpondere, vel annuere,& oblatam ſibi Beatæ MARIÆ Virginis Imaginem,ac thecam Reliquiarum, multa cum animi pietate oſculari nitebatur. Tandem vero cum iam bonum *a* certamen certaſſet, curſum conſummaſſet,fidem ſeruaſſet,repoſitam ſibi iuſtitiæ coronam à Deo accepturus,claros intendens in cælum oculos, vbi iam mentem penitus infixam habebat, plenus dierum & bonorum operum,inter adſtantium preces & lacrymas placidiſſime efflauit animam, anno ætatis ſuæ LXIX.per octo menſes inchoato,poſt CHRISTVM natum M.DC.VII. prid.Kalen.Iulij; quæ dies feſtum SS.Apoſtolorum Petri & Pauli proxime inſecuta,memoriæ eiuſdem Pauli & B.MARIÆ in ſabbato ſacer extitit;quorum ſe patrociniis iam totum antea,vt vidimus,deuouerat.

Pivs transitvs. — *a 2.Tim.4.*

XXXVII. Poſt aliquot horas,eius corpus,partim inſpiciendi,partim exenterandi cauſa,(quamquam ille morti proximus, honeſtate ac verecundia motus, ne fieret poſtulauerat)diſſectum eſt: mox ſacris indutum veſtibus ad ſequentis diei funus ſeruatum.Manſit vultus eius ſerenus ac lętus;manus,ceteræque corporis partes,candidæ,molles,ac tractabiles; ipſa corporis ſpecies venerabilis & maieſtate plena:vt ſpirare videretur ſanctitatem antiquorum Patrum. Erat corpore quidem nec obeſo,nec gracili,ſed quadrato,& temperato; itidem procero & robuſto, ſed iam diuturnis laboribus extenuato.Caput eius capillis plenum,natura quidem nigris,ſed ob ſenectutem & curas candidis.Frons ampla,& rugis exarata:oculi glauci,denſa ſupercilia,naſus ad aquilinum vergens,barba plenior & incultior:color faciei candidus,& illa honeſta ac liberalis.

Statvra corporis.

XXXVIII. Vulgata eius morte, ingens confeſtim populi concurſus ad eum videndum excitatus eſt: ſummi,medij,infimi,ſæculares,religioſi, eum & inuiſebant & venerabantur; eiuſque eruditionis,zeli,pietatis,probitatis, miſericordiæ, liberalitatis, aliarumque virtutum gratiſſima recordatione adeo tenebantur,vt ab illius intuitu diuelli vix poſſent;procumbentes in genua, piaque corpori repetentes oſcula,ac lacrymas profundentes. Die Dominica à prandio,corpore in Eccleſiam deportato, Cardinales ad iuſta ei de more perſoluenda conuenientes, ſublatum ſacri ipſorum Collegij inclytum decus vniuerſi lamentari cœperunt, nonnulli lacrymas addentes dolori. Abſolutis vero conſuetis pro defunctis precibus, quamplurimi è populo corpori ſacras coronas & roſaria certatim admouere cœperunt; multique & graues viri cum ſæculares tum religioſi, quibus nota & probata ſatis erat eius ſanctitas, aliquas inteſtinorum, capillorum,aut veſtium particulas,aut aliud huiuſmodi impenſe flagitarunt; quidam etiam docti pariter ac pij aliquam è pennis quibus ſcribere ſolitus erat, magni muneris loco acceptam, inter pretioſiora ſua cimelia repoſuerunt.Eius autem tranſitu audito ab Henrico Magno Chriſtianiſſ.Rege, ob ſuum in illum amorem,& reuerentiam,dignas illius meritis & regia ſua munificentia exequias,quibus ipſe interfuit,Pariſiis celebrari voluit.Ac denique vniuerſa Eccleſia Catholica,quę tanti viri pręſidio lætabatur,ſe illius aſpectu priuatam ſentiens,ſuam vbique mœruit calamitatem.

Honores post obitvm.

XXXIX. Quarta poſt obitum die,corpus in arca cypreſſina,quam plumbea, hancque communis lignea tegebat,incluſum, ad ſiniſtrum latus aræ maximæ ſepultum eſt. Quamuis enim primo à Congregationis Patribus,vt eum in Titulo ſuo & Eccleſia SS. Martyrum Nerei & Achillei, in qua iuxta eorum ſepulchrum ipſe ſibi antea puram ac ſimplicem ſepulturam parauerat, tamquam pauperculum quempiam ſepelirent,poſtulaſſet:deinde tamen intelligens id ab eis difficile impetratum iri,qui ſe illius corporis pignore priuari plurimum dolerent; acquieuit eorum voluntati vt in eadem ipſorũ Eccleſia Vallicellana tumularetur, in qua & dulciſſimi ipſius in Chriſto parentis B.Philippi ſacræ Reliquiæ quieſcerent. Cum autem eius ſepulchro epitaphium deſideraretur;ſuperueniente obitu *Franciſci-Mariæ* Cardinalis *Tauruſij*,eiuſdem olim Congregationis presbyteri,de quo facta eſt ſuperius mentio: vt quorum animi adeo in vita coniuncti fuiſſent, vt ipſum *Baronius* in Gratiarum *b* actione de vtriuſque eadem die Cardinalitia creatione ad Clementem Papam,*alterum ſe,ſuúmque vnanimem* vocauerit;(quem & de virtutibus Apoſtolicis, formaque antiquæ probitatis laudat:) æque poſt obitum idem tumulus vtriuſque corpus contineret:Patres Congregationis commune eis ſicut monumentum,ita & Epitaphium,licet vtrumque amplius vtrique merenti,poſuerunt his verbis in marmore inſculptis: D.O.M. FRANCISCO-MARIÆ TAVRVSIO POLITIANO, ET CÆSARI BARONIO SORANO, EX CONGREGATIONE ORATORII S.R.E. PRESBYTERIS CARDINALIBVS; NE CORPORA DISIVNGERENTVR IN MORTE, QVORVM ANIMI DIVINIS VIRTVTIBVS INSIGNES, IN VITA CONIVNCTISSIMI FVERANT; EADEM CONGREGATIO VNVM VTRIQVE MONVMENTVM POSVIT. TAVRVSIVS VIXIT ANNOS LXXXII. MENSES IX. DIES XIV. OBIIT III. ID. IVNII, M. DC. VIII. BARONIVS VIXIT ANNOS LXVIII. MENSES VIII. OBIIT PRID. KAL. IVLII M. DC. VII.

Sepvltvra. — *b Epiſt.nuncupat. Tom. VII. Ann.*

XL. Atque hæc de CÆSARIS BARONII vita, & obitu,quæ ad Chriſtianæ pietatis exemplum maxime pertinent,pro inſtituto noſtro quam breuiſſime dixiſſe ſufficiat. Plura namque de rebus ab eo geſtis,eaque ſpeciatim quæ diuinitus per eum facta traduntur, & admirationem

Frvctvs ex lectione Historiæ.

magis

magis commouent quam imitationem, longiori ſermone tractanda iis relinquimus qui Vitam eius accuratiſſime omnibus numeris abſolutam promulgare proponunt. Itaque finem huic ſcriptioni apponimus, poſtquam extrema iungendo primis dixerimus, BARONIVM prudentiſſimum Hiſtoriæ tractatorem, eam omnium maximam inde vtilitatem conſecutum eſſe, quam Iornandes Gothorum Epiſcopus, & Rerum geſtarum ſcriptor non ignobilis, in præfatione commentarij de Regnorum ac Temporum ſucceſſione perbelle admonet ex Hiſtoriarum lectione percipi debere: nimirum vt mundi huius prauitates & ærumnæ, quibus indeſinenter voluitur & inuoluitur, eum nos contemnere penitus debere & odio proſequi perſuadeant: tantumque ex iis ipſum profeciſſe, (quod maxime in optatis *a* habebat) vt contemptu terræ lucratus ſit cælum: ideoque omni omnium laudatione ſuperiorem eſſe, cum iam depoſitis Fide ac Spe, videat & fruatur iis *b* quæ oculus non vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis aſcenderunt: ſola ardens Charitate, quæ non ſolum numquam excidit, ſed etiam viſione ac fruitione immenſùm augetur. Vnde & firma nobis fiducia accedat, quod cum alios omnes, vniuerſamque Eccleſiam, tum peculiari fauore eos qui ſibi familiariter in hac vita noti fuerunt, (inter quos & me indigniſſimum extitiſſe, æternum gloriabor) apud Deum precibus protegat atque defendat, ac tandem ab hoc miſerrimo exilio ad feliciſſimam patriam pertrahat. Amen.

a *Ita Baron Ann. Tom. VII. an. 550. in fin.*

b 1 *Cor. 2. & 13.*

LANFRANCI, EX ABBATE CADOMENSI ARCHIEPISCOPI CANTVARIENSIS, CELEBERRIMI SCRIPTORIS, ſententia de HISTORIÆ ECCLESIASTICÆ efficacitate.

Ex Comment. de Euchariſtia contra Berengarium.

ECCLESIASTICÆ Hiſtoriæ, & Sanctorum Patrum Geſta, tametſi illam excellentiſsimam auctoritatis arcem non obtinent, qua donatæ ſunt Scripturæ, quas Propheticas, ſeu Apoſtolicas nũcupamus: hoc tamen probare ſufficiunt, quod hanc fidem, quam nunc habemus, omnes Fideles qui nos præceſſerunt, à priſcis temporibus habuerunt.

APPARATVS AD ANNALES ECCLESIASTICOS.

DE ADVENTV FILII DEI.

I.
ECCLESIÆ ANTIQVITAS.

a *Ioan.* 1. b *Gal.* 4. c *Leo epiſt.* 10. d *Apoc.* 13. e *Apoc.* 22. f *Sap.* 8. *Iob.* 38. *Iſa.* 28. *Epheſ.* 2. g 1. *Pet.* 2. h *Hebr.* 13. i *Iuſtin. orat. ad Anton. Orig. tom.* 2. *comment. in Ioan. & lib.* 2. *cont. Celſ. Euſeb. de præp Euang. &* 1. *hiſt.* 3. *Greg. Naz. orat. de Machab. Aug.* 10. *Conf.* 43. *& ad Deogr. ep.* 49. *q.* 2. *in fi & ep.* 89. *cont. Pelag. & ad Opt. de orig. anim. epiſt.* 157. *de catech. rud. c.* 19. *de patient. cap.* 21. *de ciuit. Dei lib.* 10. *c.* 25. *& lib.* 18. *c.* 42. *& li.* 3. *cont. ep. Pelag. cap.* 4. k *Iuſtin. ibid.* l *Aug. d. ep.* 89. m *Baruch.* 3.

ECCLESIAM, cuius geſta narraturi ſumus, eſſe omnium plane antiquiſſimam, adeo verum eſt, vt ſine fidei iactura in dubium reuocari nonliceat. Eius namque fundamentum primarium, cui cætera omnia cohæreant & innitantur, non eſt aliud, niſi CHRISTVS IESVS Dei filius, non in tempore creatus, ſed à Patre ante omnia tempora genitus, eiuſdem cum Patre ſubſtantiæ, ſine quo *a* nihil factum eſt, & per quem omnia facta ſunt. Cum autem venit *b* plenitudo temporis, miſit Deus ipſum Filium ſuum, factum ex muliere; qui diuinæ naturæ aſſociauit humanam, tantoque fœdere vtramque naturam hypoſtatica vnione coniunxit, vt nec *c* inferiorem conſumeret glorificatio, nec ſuperiorem minueret aſſumptio. Quocirca hic eſt Agnus *d* ab origine mundi occiſus; qui ſui ſanguinis effuſione, & qui ante fuerant homines, & qui poſt futuri erant, ablueret, ſecumque perduceret in gloriam cæleſtem: Principium *e* & Finis: Æterna Sapientia, quæ attingit à fine vſque ad finem fortiter, & diſponit omnia ſuauiter: *f* Lapis *g* angularis, qui cæleſtia pariter atq; terrena, præterita, præſentia, & futura, vna eademque ſuimet ipſius compagine conglutinata ſolidaret: vt merito Apoſtolus *h* dicat; *Chriſtus heri & hodie, ipſe & in ſæcula*: & in confeſſo ſit apud omnes Patres, *i* quotquot vnquam fuerint ab exordio mundi homines, non niſi à CHRISTO, & per CHRISTVM, ſalutem eſſe conſecutos: quos & ideo CHRISTIANOS nominari poſſe tradunt, *k* licet aduentum CHRISTI præceſſerint; quoniam non niſi per eamdem fidem liberati *l* ſunt, per quam liberamur & nos, fide ſcilicet Incarnationis Chriſti; quæ illis prænuntiabatur, ſicut à nobis facta annuntiatur. Nos autem, quamuis vna ſit ab initio mundi CHRISTI ECCLESIA, tamen ſuperiora illa, & antiquiſſima relinquentes, ſcriptis noſtris ea tantummodo complectemur, quæ contigerunt ex quo Chriſtus è cælo in terras eſt dilapſus, & poſt hæc viſus eſt, & cum hominibus *m* conuerſatus.

II.

n *Gen.* 49. *verſ.* 10. o *Ap. Cyril. Alex. cont. Iul lib.* 8. p *Ioſeph.* 11. *antiq.* 5.

HEBRÆI QVANDO VOCATI IVDÆI.

Opportunum ſane tempus. Defecerat enim (quod erat in ſacris *n* oraculis) de tribu Iuda & domo Dauid regium ſceptrum, atque ducatus; non in Sedechia, (quod Iulianus *o* dicebat) ſed in Aſſamonæis, iiſdemque Machabæis dictis, poſtquam rerum ſumma apud Hebræos redacta eſt ad Herodem. Tribus enim Iuda in Babylonem, quod ſciunt omnes, in ſeruitutem cum ſanguine regio adducta, poſt annos ſeptuaginta, in Palæſtinam poſtliminio eſt reſtituta: quo tempore primum, Ioſepho *p* teſte, eadem prouincia dici IVDÆA cœpit, & IVDÆI appellari, qui prius HEBRÆI, vel ISRAELITÆ nominabantur. Zorobabel enim, & qui poſt eum Iudæos gubernarunt vſque ad Herodem Idumæum, omnes ex tribu Iudæ, & ſtirpe Dauid extitiſſe, aſſerit aduerſus eumdem Iulianum Cyrillus, teſtaturque iterum Hieronymus *a* licet aliter aliquando dixerit. Et quidem Zorobabel, ac complures ſucceſſores eius, ex ſtirpe Dauid fuiſſe progenitos, docet ſæpe Scriptura *b* ſacra: Aſſamonæos vero conſtat fuiſſe ex genere ſacerdotali, tribu Leuitica, ex filiis (vt habet liber primus *c* Machabæorum) Ioiarib: ſic enim legendum eſt, loco Ioarim; nam Ioſephus *d* Aſſamonæum dicit ſacerdotem fuiſſe ex vice Ioiarib, quæ inter viginti quatuor vices ſacerdotales principem locum *e* tenuit. Quod autem iidem Aſſamonæi, qui erant ex tribu Leuitica, fœdere nuptiarum (id namque licitum fuiſſe teſtatur *f* Philo) tribui Iuda, ipſique familiæ Dauid coniuncti eſſent: inde factum eſt, vt horum coniunctione Sacerdotium ſimul & Regnum pariter iungerentur: perſeuerauitque ſceptrum Iuda in Aſſamonæis in linea feminina vſque ad Herodem. Aſſamonæos enim ex materno genere fuiſſe ex tribu Iuda, etiam Rabbini atteſtantur: neque vllo alio iure tribui Leuiticæ licitum fuiſſet vna cum ſacerdotio, abſque tyrannidis labe adſciſcere ſibi regnum.

a *Hier. in Sophon. c.* 1. *& in Ezech. c.* 21. b 1. *Para.* 3. *& li.* 3. *Eſdr. c.* 5. c *Matth.* 1. *Luc* 3. d *Ioſ.* 11 *ant.* 8. e 1. *Para.* 24. f *Phil. de Monarch lib.* 2.

TRANSLATVM IVDÆ REGNVM AD ASSAMONÆOS.

DE RECTO INTELLECTV ORACVLI IACOBÆI.

[Occaſione criminationum quorumdam omnis generis hominum qui Illuſtriſſimi Baronii Annales poſt eius obitum vellicarũt; nonnulla hac iterata Epitomes noſtræ editione ſparſim adnotare compulſi, (ſicut etiam monuimus in Præfatione) hic in ipſo ferme limine difficillimam quæſtionem tangemus de recto intellectu oraculi Iacobæi, cuius mentio facta eſt in præcedenti ſectione. Quod tractans Aug. Torniellus Annal. Sacr. ann. 4018 & 4052 opinatus eſt voluiſſe Iacobum filiis ſuis prædicere: regiam poteſtatem nunquam ita ablatam iri è tribu Iuda, quin ſemper remaneret certa ſpes iterum aliquando ipſam recuperandi, donec prius veniſſet Meſſias. Namque Herodem, ſub quo natus eſt Chriſtus, haud ex Gentili Idumæo proſelytum, (vt Baronius exiſtimauit) ſed vere ac proprie tam religione quam genere Iudæum extitiſſe, id aſſerente Nicolao Damaſceno ipſius Herodis contemporaneo. At Iſ. Caſaubonus Exercit. 1. in Baro. cap. 2 & 3. et amſi Iacobi prophetiam ad Iudam dirigi fateatur, præcipua tamen eius capita ad omnes fratres, & eorum poſteros, in commune ſpectaſſe cõtendit: illud tamẽ Iudæ proprium in ea fuiſſe, quod inter fratres ipſe ſemper excelleret, ac trib. Iudæ inter omnes dignitate potior eſſet, ac deniq; ex eius poſteris Chriſtus naſceretur: Herodẽ porro, quamuis fuerit gente & genere Idumæus, hoc tamen ipſo fuiſſe & Iudæum: quippe integro fere ante eius principatum ſæculo (vt docet Ioſephus 13. antiq. 17.) Idumæam per Regem Iudæorum Alexandrum effectam fuiſſe partem Iudææ, antiquatiſq; priſcis idololatriæ ritibus, Idumæos compulſos diuinum Iudæorum cultum ſuſcipere. Ita Caſaubonus partim ex Pererii commentariis in Geneſim, partim ex Scaligeri notis ad Euſebium. Cæterum cum omnes omnino Veteres auctores, tam Chriſtiani, quã etiam Hebræi, abſque vlla prorſus dubitatione, (poſt Ioſephum grauiſſimum eius temporis rerum Iudaicarum Scriptorem, quique Nicolaum Damaſcenum ſecus in gratiam Herodis ſcripſiſſe arguit:) affirment Herodem fuiſſe alienigenam, nec vlla ex parte regnum vel genus Iudæorum attigiſſe, nequaquam tam facile videntur recentiorum inductiones contra firmas veterum ſententias admittendæ. Neque enim reliquæ Tornielli de Herodis religio-

ne coniecturæ eiuſmodi ſunt, vt non poſſint etiam apprime conuenire proſelyto, eidemque fauorem Iudæorum nundinanti, qualem conſtat extitiſſe Herodem. Et Caſaubonum ac Scaligerum aperte refellunt ipſamet Iacobi prophetiæ verba, dum diſerte reſtringuntur ad *Ducem de femore Iudæ*, ac proinde manifeſtiſſime repellunt Herodem à regno Iudaico: quippe quamtumuis fuerint Idumæi & ſubiectione & religione Iudæi, numquam tamen re vera effici valuerunt de femore vel de ſemine Iudæ, cui facta eſt repromiſſio. Quare cum & multi alii multas alias, quæ maiores etiam patiantur difficultates, huius vaticinii proferant interpretationes; aliam & nos proponimus doctioribus examinandam; vt ſcilicet voluerit Iacobus ſignificare, tribum Iuda præcipuam inter cæteras futuram, ſceptroque potituram, quod alioqui ad poſteros Rubeni primogeniti pertinere videbatur: & ex quo ſemel illud ſuſcepiſſet, nunquam defuturum ex ea ſtirpe regia virum, ad quem illud manifeſto iure legitimæ ſucceſſionis pertinere dignoſceretur, (quamuis ab aliis diuerſimode occuparetur) vſque dum Meſſias ex eadem ſtirpe adueniret, in quo omnes antiquæ eiuſmodi prophetiæ terminabantur, & poſt quem omnis penitus ciuilis magiſtratus ſublatus, ordo hierarchicus deletus, Iudæa deſolata; & omnis Iudaicarum tribuum atque familiarum diſtinctio abolita eſt. Quæ ſententia ſi & ſuis non carere videatur difficultatibus, quam probabiliorem ſequamur, ſane nullam hactenus inuenimus.]

III. DE HERODIS REGNO.

a *Ioſ.*17 *ant.*1. & 1. *de bel.*18.
b *Id* 14. *ant.*8. & *ſeqq.*

Sed ceſſaſſe viſum eſt penitus ſceptrum Iuda, cum Herodes Idumæus, Gentilis homo, poſtea proſelytus, Iudæorum regnum capeſſiuit, quod tranſmiſit ad Archelaum, & Herodem Antipam, quos ex alienigena femina *a* Malthace Samaritide geniti ſunt. Cõſtat *b* enim poſt Iudæam à Pompeio Magno debellatam, & ex parte in formam prouinciæ redactam, ac per Scaurum primum, deinde Gabinium Syriæ Præſides adminiſtratam, poſt etiam expilatum templũ à Craſſo, cladem que maximam à Caſſio inuectam, & à C. Cæſare rurſus imperatum tributum, atque aliam à Caſſio depopulationem miſerrime factam, poſt denique M. Antonii adminiſtrationem, digladiantibus inter ſe odio pertinaciſſimo Aſſamonæis; ad extremum Olympiade centeſima octogeſima quarta, Domitio Caluino iterum & Aſinio Pollione Coſſ. eumdem Herodem Antipatri filium Idumæum proſelytum, Romæ ex SCto regnum Iudæorum accepiſſe. Quando poſt hæc Antonius in Antigonum Aſſamonæum bello victum, (qui fauore Parthorũ, eiecto Hyrcano, vltimus Rex Iudæorum Principatum inuaſerat;) vt ſcribit Ioſephus, *c* ſecuri animaduerti iuſſit, & (vt auctor eſt Dio *d*) eidem cruci alligato, ac fuſtibus cæſo, caput truncari mãdauit: in quo & deſiit Iudæorum Principatus. Nam licet adhuc, qui fuerat pulſus, in viuis eſſet Hyrcanus; tamẽ & ipſe Herodis dolo ſublatus eſt. Quocirca cum fuiſſet penitus ereptum tribui Iuda regium ſceptrum, nihil ſupererat niſi vt is mitteretur, ex antiquorum prædictionibus, qui cælitus dilapſus in Iſrael regnaret, Gentes regeret, regnumque Iudaicum, quod acto in crucem Antigono fuerat extinctum, per Crucem reſtitueret, & amplioribus ſpatiis propagaret.

c *Id.* 15. *Ant.* 1.
d *Dio Hiſt. Rom. li.* 49.
[Vbi tamen σταυρῷ palum potius ſignificare monuit Lipſius, vt Antigonus alligatus fuerit palo ſolemni Romanis more, & tum ſecuri percuſſus quamquam & aliis σταυ-ρὸς Crucem ſignificat.]

IV. HERODES EXISTIMATVR CHRISTVS.

e *Epiph. hær.* 20. *Tert. de præſcr. c.* 45. *Hier. cont. Lucif. Io. Dam. de hær. Theop. in Mar.* 8. & *alii.*

ET COLITVR A SVIS.

Cum hæc autem apud Iudæos omnes æque eſſent in cõfeſſo, defeciſſe nimirum ſceptrum de tribu Iuda, quo ſublato Chriſtus venturus eſſet, cõplures adulandi ſtudio, ipſum Herodem Chriſtum eſſe dixere, (quod teſtantur antiqui *e* auctores) conflatumque mox eſt nomen ex ſecta, vt iidem *Herodiani* dicerentur. Vnde quoque accidit, vt poſteri Iudæorum, quod poſt Herodem Idumæum, Archelaum, Herodem Antipam, nulla ex parte tribui Iuda inhærentes, regnaſſe viderent Agrippam Ariſtobuli filium, qui ab Herode genitus erat ex Mariamne Hyrcani Aſſamonæi Pontificis nepte, ex eademque ſtirpe Reges ad Veſpaſianum Imperatorem vſque perſeueraſſe, quaſi ad illud etiam tempus permanſiſſet ſceptrum Iuda occaſione ſobolis Mariamnes, ipſi eidem Veſpaſiano (vt ſuo loco dicetur) quæ de Chriſto prænuntiata fuerant tribuerent, cum & alii quoque Pſeudoprophetæ ſe Chriſtum eſſe dicerent.

[Sicut illi Herodiani in gratiam ipſius Herodis viui ea iactarunt, ſic & illorum poſteros eiuſdem mortui memoriam adhuc ſub Nerone coluiſſe, & quotannis eius natalem ſolemniter celebraſſe, putauit vetus Perſii Scholiaſtes, dum exponens illud huius poetæ Sat. 5.

---- At cum
Herodis venere dies, vnctaque feneſtra
Diſpoſitæ pinguem nebulam vomuere lucernæ,
Portantes violas: ----

ait hoc intelligi de Herode qui apud Iudæos regnauit tempore Auguſti, eiuſque diem natalem Herodianos obſeruaſſe, vt Sabbata. Ea tamen Baronius ann. 35. num. II. putauit intelligi de Herode Agrippa vltimo Iudæorum Rege: ſicuti & olim exiſtimauit Philaſtrius lib. de hæreſ. cap. 28. Verum ſi ad Herodianorum ſolemnia debent referri Perſii verba, vt interpretatus eſt Scholiaſtes, etiamſi videantur de Herode Magno accipi, ſub quo natus eſt Chriſtus, (quemadmodum & alii acceperunt) tu tamen vide, ſi cupis, quæ de toto hoc loco aduerſus Caſauboni in Baronium argutationes diſputauit Andr. Eudæmon Defenſ. Baron lib. 2. cap. 10.

V. PONTIFICATVS E DOMO LEVI SVBLATVS.

a *Vide Ioſ.* 15. *Ant.* 3. & 9. & *lib.* 20. *c.* 8. *Euſe.* 1. *Hiſt.* 6 *Hie. in Dan.* 9
b *Ioſ.* 18. *Ant.* 6.
c *Bar. an.* 17.

Cæterum non modo Regnum, ſed & legitima Summi Sacerdotii inſtitutio per hæc tempora defecerat, dum illud è familia Aſſamonæorum Herodes Idumæus ad alios tranſtulit, pro libito dimouens, *a* atque promouens, qui plus minuſue pecunia vel gratia apud ipſum pollerent. Et vt inſuper ſibi ius omne & ornamentũ Summi Sacerdotii prorſus arrogaret, inſigne *b* Pontificium nobiliſſimum, *Stolam* ſcilicet ſacerdotalem, in turri munitiſſima cuſtodiri iuſſit (quod *c* & poſtea Romani, Iudæa in prouinciam redacta, factitarunt, eam ſtatutis dumtaxat ieiuniorum diebus exhibentes Pontificibus; quibus & ipſi Summi Sacerdotii dignitatem pro arbitrio ferre & auferre cõſueuerunt.) Regno itaq; ac Sacerdotio Iudæorum collapſo, & funditus euerſo, quid aliud reſtabat niſi vt Sanctus *d* Sanctorum vngeretur?

d *Dan.* 9.

VI. DE SECTIS IVDÆORVM.

e *Ioſ.* 18. *Ant.* 2. & 2. *de Bel.* 7.
f *Hier. in Iſa.* 8

DE PHARISÆIS.

g *Ioſ.* 18. *Ant.* 2. & 2. *de Bel.* 7. *Epiph. in Pan. lib.* 1. *cap.* 16.

h *Ioſ.* 13. *Ant.* 18. & *li.* 17. *c.* 3.
i *Epiph. ibid.*

Poſtremo ipſa rectorum dogmatum ſincera doctrina plurimis erroribus fere penitus erat obſcurata; vigentibus apud Hebræos, (vt auctor eſt *e* Ioſephus) tribus præcipuis ſectis, maxime inter ſe diſſidentibus, *Phariſæorum, Sadducæorum, & Eſſenorum*: quibus & duæ aliæ acceſſerunt, *Galilæorum*, atque *Herodianorum*. Et quidem PHARISÆOS Hieronymus *f* ex Nazaræorum opinione tradit, non multo ante aduentum Chriſti exortos in Iudæa, auctoribus *Sammai, & Hillel*, ex quibus *Scribæ & Phariſæi*. Nam qui Legi interpretandæ nauabant operam, peculiari nomine SCRIBÆ dicebantur. Eos vero omnes vitioſa interpretatione Legem corrupiſſe, Chriſtus Dominus ſæpe arguit. Erant autem Phariſæorum hæc dogmata, vt Fato *g* cuncta tribuerent; animarum iudicia ſub terra fieri affirmarent; tranſanimationem Pythagoræam hoc temperamento aſtruerent, vt ſolas bonorum animas tranſire in alia corpora, malorum autem interminato ſupplicio cruciandas aſſererent: deniq; in aſtronomiæ cultu, Græcorum vanitates ſectarentur. Cæterum nundinaria quadam ſanctitate, atque rigida virginitatis ad præſcriptũ tempus obſeruatione, victuſq; aſperitate, ſic animos omnium ſibi conciliabant, vt (quod ait Ioſephus, *h* & ipſe gentilis eorum, atque Phariſæus ſecta) etiam ſi Regibus aduerſarentur, aut Pontificibus, fidem tamen vulgus eis haberet. Dicti *Phariſæi*, *i* eo quod ſeparati eſſent ab aliis, propter ſpontaneam ſuperfluam religionem ab ipſis receptam. Phares enim Hebræa lingua dicitur ſeparatus.

[De Sectis Iudæorum, (de quibus artic. præced. & ſeqq. poſt hæc à Baronio ſcripta, diffuſe egerunt propriis, iidemque aduerſis tractatibus, *Nic. Serarius* Soc. IESV, & *Io. Druſius* ac *Ioſ. Scaliger* hæretici; ex quibus pleraque ſua compilauit Caſaubonus Exercit. I C O. Sed eius in Baronium criminationes diluit Iul. Cæſ. Bulengerus in ſuis aduerſus eum Diatribis.]

VII. DE SADDVCÆIS.

k *Act.* 23.

SADDVCÆI longe deteriora dogmata ſectantes, dicebãt *k* non eſſe reſurrectionẽ mortuorum, neque Angelum, neque Spiritum; cum alioqui Phariſæi hæc faterentur. Sed & animas vna cum corporibus ſimul & eodem tempore extingui putabant: In reliquis vero cum Samaritis ſentiebãt, niſi quod Hieroſolymis agentes vna cum Iudæis ſacrificarent: à *Saddoc* ſacerdote appellationem mutuati, quamuis ab eius diſciplina defecerint. Adhæc inter ſe feris moribus diſcrepantes, erga exteros quoque illiberales & inhumani fuere; ideoque & minus populo grati, & numero pauci, ſed fere dignitate præcipui. Iſta de iis Ioſephus, *l* atque Epiphanius. *m* Eos vero æque ac Phariſæos, ſanctiſſimus Ioannes *n* Baptiſta *progenies viperarum* appellauit, & ab eorũ fermento cauere; ipſe Dominus *o* diſcipulos ſuos monuit.

l *Ioſ.* 18. *Ant.* 2 & 2. *de Bel.* 7.
m *Epiph.* 1. *Panar.* 14.
n *Matt.* 3.
o *Matt.* 16.

VIII. DE ESSENIS.

p *Ioſ. vbi ſup.*
q *Epiph.* 1. *Panar.* 10.

SAMARI-

ESSENI à reliquis omnibus ſchiſmate diuiſi, non ſacrificabant *p* in templo, quod (vt dicebant) ſanctioribus vterentur cæremoniis. Cæterum vitæ morib. fuiſſe cõſpicuos, & perpetuam continentiam obſeruaſſe, omnes vno ore fatentur: quod vero ad dogmata, Epiphanius *q* eos inter Samaritas dinumerat. Porro quinã eſſent SAMARITÆ, Scriptura

docet:

TANORVM SECTÆ DIVERSÆ.

docet: nempe qui diuiſi à Iudæis, non templum, non ſacrificia, vel cæremonias communes cum illis habebant, & quinque tantum Moſis libros accipientes, Prophetas ac cętera diuinæ Scripturæ volumina reiiciebant: non credentes reſurrectionẽ mortuorum, negantes & Spiritum Sanctum. Hæc & alia de iis Epiphanius. *a* Præterea eorum (ꝙ in quatuor ſectas eſſent diſtincti) alios tradit fuiſſe ESSENOS, quos diximus; alios SEBVEOS, *b* qui hoc vno ab illis diſſentiebãt, quod transpoſuiſſent tempora ſolemnium feſtiuitatum. Quibus aduerſantes GORTHENI, diuerſamque ab illis dierum feſtorum rationem habentes, Eſſenis potius in hoc adhæſerunt. Quartum genus erat DOSITHEORVM: *c* qui rurſum à dictis omnibus differentes, reſurrectionem mortuorum profitebantur: ſuperſtitioſa tamẽ nonnulla ad nouum vitæ genus inſtituendum accommodantes, ab animatis abſtinebant; & (quod ſcribit *d* Origenes) adeo ſuperſtitioſe colebant Sabbatum, vt quo quiſq; eorum habitu, loco, ſitu, die ſabbati inuentus fuiſſet, ſiue ſtans, ſedenſue, intus vel foris, eo loco eademque poſitione, ea die vſque ad veſperam permaneret: quos & præ cæteris repudiaſſe Prophetas, Tertullianus *e* refert; monogamoſque fuiſſe, ac nonnullos ex eis virginitatem ſeruaſſe, Epiphanius tradit.

a Epiph. l. Panar. 9.
b cap. 11.
c cap. 13.
DOSITHEI SVPERSTITIOSISSIMI.
d Orig. Periar. lib. 4.
e Ter. de præſcrip. & Hier. cont. Lucif.

IX. DE HEMEROBAPTISTIS.

Nec prætereundum genus hominum illud, qui ſimul cum Phariſæis cætera ſentientes, cum Sadducæis mortuorũ reſurrectionem negabant: illudque præcipuum habebant, vt vere, autumno, hyeme, & æſtate, ſingulis diebus in aqua mergerentur, atque eiuſmodi ablutione ſanctificarentur; rati non poſſe aliter homines viuere: quos eam ob cauſam HEMEROBAPTISTAS eſſe appellatos, Epiphanius *f* docet. De quorum hæreſi fit etiam mentio apud Marcum *g* Euangeliſtã. His addit Epiphanius NAZARÆOS, qui nec ſacrificia, nec libros Moſis cum cæteris haberent communia, abſtinerentque ab animatis velut immundis. Hiſque proximos dicit *h* eſſe OSSENOS: ac nouiſſimo loco ponit HERODIANOS, qui (vt diximus) Herodem dicebant eſſe Chriſtum: quorum gregales fuerunt, qui vna cum Phariſæis *i* conſpirarunt contra Chriſtum, & cauilloſam de tributo perſoluendo Cæſari, *k* propoſuerunt quæſtionem. De ſecta vero GALILÆORVM, quæ tempore cenſus exorta eſt, opportunius ſuo loco dicendum.

f Epiph. l. Panar. 17. 18.
g Mar. 7.
h Epiph. ib. cap. 19. 20.
DE HERODIANIS
i Mar. 3.
k Matth. 22. Marc. 12.

X.

Sic igitur è loco motis, atque collapſis firmiſſimis columnis, diuina operatione in populo Iudaico ſtatutis, Regno, Sacerdotio, atque Lege; ſtatus Iudæorũ illis ſubnixus, ingenti eſt fragore proſtratus. Remanentibus tantummodo, velut poſt excuſſam oleam in ſummitate rami oliuis, paucis quibuſdam iuſtis, qui redemptionem Iſrael expectantes, in veritate perſtarent; & auidius illum cuperent, qui collapſum Regnum, Sacerdotium, atque Legem, ipſe Rex, & Sacerdos, atque Legifer Emmanuel reſtitueret. Quod ſi ipſa Iudæa, in qua notus erat Deus, tanta erat obuoluta caligine; quid putandum de Gentibus, quæ Deum ignorantes in idolis prauos colebant dæmones? Iam & collapſæ erant, quæ apud eos fuerant optimis legibus inſtitutæ Reſpublicæ: & ipſa Romanorum, quæ egregiis animi virtutibus ſibi ſubegerat Orbem, relicta illa antiqua recte viuendi conſuetudine, plus cæteris *l* omnium vitiorum genera ſectabatur. Quid vero memorẽ cæteras nationes? multiplicium q; Deorum in vnaquaq; prouincia ſuperſtitioſiſſimum cultũ, ferales Gentium ritus, portentoſas populorum inolitas vbiq; conſuetudines, turpiſſimos hominũ mores ipſa etiam naturæ iura violantes: Vt nemo non videat, per opportuno tẽpore à Deo cõſultũ eſſe, Vnigenitum Filium, per quem cũcta creauerat, in mundũ mittere, vt omnia reſtauraret; ipſeque Via, Veritas, & Vita, à recto tramite deuios, fidei religione, ac morum cõpoſitione reuocaret ad viam; cunctoſq; per veritatem errores auferens, iter aperiret ad vitam.

DE STATV GENTILIVM.
l Aug. 2. de ciuit. 19.

XI. FILII DEI ADVENTVS EIS PRÆNVNTIATVS.

Quo vero vtriuſque populi, Iudæi atque Gentilis, reciperetur conſenſu, conſilium Dei fuit vt longe ante tãti tantæ ſacramentum Iudæis innoteſceret per figurarum adumbrationes, & Prophetarum prædictiones; Gentilibus autẽ per ſuos ipſorum vates, quales fuere *Mercurius Triſmegiſtus, Hydaſpes*, ac præcipue SIBYLLÆ, ſic dictæ à Dei conſiliis denuntiandis; quibus ob virginitatis inſigne meritum, diuinationem eſſe conceſſam Hieronymus *m* exiſtimauit: eamque ob cauſam eas appellare Patres *n* conſueuerunt *Prophetiſſas Gentilium*: immo & tantum eis tribuit Heraclitus, *a* vt non humanitus, ſed diuinitus apparuiſſe putarit. Earum vero oraculis adeo crebro vſi ſunt Patres ad conuincendos errores Gentilium, vt eam ob rem Gentiles ipſi (quod teſtatur *b* Origenes) Chriſtianos vocarent *Sibylliſtas*: queraturq; Iuſtinus *c* Martyr, malorum dæmonum arte factum fuiſſe, vt pœna mortis eorum lectio prohiberetur, quod metuerent ne qui ea legerent notitiam inde veræ pietatis perciperent. Memoriaque ſane dignum, quod Paulum Apoſtolum Clemens *d* Alexandrinus, ipſa propria eius verba recitans, (forte ex aliqua illius concione ad populum habita, quæ per traditionem in poſteros fluxerit) inducit Sibyllarum oracula, Hydaſpiſque vaticinia commendantem, ad probandam veritatem de Chriſto Dei Filio.

m Hier. cont. Iouin. lib. 1.
n Theoph. Antioch. ad Autol. lib. 2.
a Ap. Clem. Alex. Strom. lib. 1.
DE SIBYLLIS
b Orig. cont. Celſ. lib. 5.
c Iuſt. orat. ad Anton. Pium.
d Clem. Alex. Strom. lib. 6.

XII. VATICINIA DE CHRISTO VENTVRO TRIBVTA IMPERATORIBVS.

Et quod ad ipſum Domini Aduentum attinet; meminit etiam Cicero *e* cuiuſdam de Rege venturo Sibyllini vaticinii; eiuſdemque ſubiicit interpretationem, quod aliter homines ſalui eſſe non poſſent niſi eundem Regem exciperent. Ac licet ipſe Reipublicæ ſtudioſiſſimus, illud vt humanum inuentum ad inuadendã per Iulium *f* Cæſarem Rempublicam deteſtetur, tamen ipſa adeſſe tempora, ex iiſdem carminibus ore multorum iactari ſolitum, manifeſtum facit. Siquidem Lentulus *g* ex iiſdem Sibyllinis carminibus regnum ſibi adſciſcere conatus, Catilinæ ſe iunxit: eodemq; prætextu *h* M. Antonius in Lupercalibus Cæſari coronam Regis impoſuit. Et æque myſteriorum neſcius Maro, *i* quæ de Chriſto ex Virgine naſcituro iiſdem carminibus prædicta erant, tribuit magna adulatione Salonino filio Pollionis. Et quod de Chriſto antiquitus prænuntiatum fuerat, ex Iudæa venturum Regem, qui vniuerſo dominaretur Orbi; rerum ignari ſcriptores *k* Veſpaſiano Auguſto tribuerunt; quod Iudæos domuiſſet, & ex Iudæa in Vrbem triumphans vna cum Tito veniſſet.

e Cic. lib. 2. de diuin.
f Vid. Suet. in Iul. c. 79.
g Luc. Flor. lib. 4. cap. 1.
h Cic. Phil. 2.
i Vir. eclog. 4.
k Ioſ. 7. de Bel. 12. Tac. Hiſt. lib. 5. Suet. in Veſpaſ. cap. 4.

XIII

Ad quæ etiam de Rege naſcituro ſpectant ea quæ recitat Suetonius; *l* videlicet, ante paucos menſes quam naſceretur Octauianus Auguſtus, prodigium Romæ factum publice, quo denuntiabatur Regem populo Romano Naturã parturire; Senatumque exterritum cenſuiſſe, ne quis illo anno genitus educaretur. Quodnã vero fuerit illud prodigium, ſeu prodigia, Dio *m* narrat anno ab Vrbe cõdita ſexcenteſimo nonageſimo nimirũ in Capitolio multas ſtatuas de cęlo tactas liquefactaſq; fluxiſſe; deiectaq; tum alia ſimulacra, tum Iouis; atque imaginẽ Lupæ cum Remo ac Romulo cõſecratam cecidiſſe: literaſq; in columnis, in quib. leges ſcribebantur, confuſas atq; obliteratas fuiſſe. Porro hæc, & alia eiuſmodi, Gentiles, ꝙ neſcirent diuinæ diſpenſationis myſterium, CHRISTVM Regem venturum, qui idololatriam peſſumdaret, ac nouas leges præſcriberet, in alium quemuis ſenſum trahentes interpretabantur. Quamuis & ipſi Auguſto dæmon ille, qui apud Delphos oracula reddere cõſueuerat, iam fere mutꝰ redditus, fateri (vt *n* aiunt) coactus fuerit, ſibi impoſitum eſſe ſilentium à puero Hebræo; qui Deus exiſtens cuncta pro arbitrio diſponeret; his nempe verbis:

Me puer Hebræus, diuos Deus ipſe gubernans,
Cedere ſede iubet, triſtemque redire ſub Orcum.
Aris ergo dehinc tacitus abſcedito noſtris.

Adduntque; Auguſtum Romam reuerſum, aram in Capitolio erexiſſe hac inſcriptione, ARA PRIMOGENITI DEI: qui putatur eſſe locus in Capitolio, vbi nobiliſſimum templum antiquitus erat Iouis Capitolini; eo vero proſtrato, ſucceſſit baſilica Dei-Genitricis MARIÆ, dicta ea de cauſa ARA-CÆLI; vel quod alii aiunt, Dei-Genitricẽ MARIAM infantem in vlnis habentem, ſublimem in aere ab eodem Auguſto illic eſſe conſpectam.

l Suet. in Octauia. cap. 94.
m Dio. lib. 37.
n Suid. verb. Auguſtus. Cedren. in comp. Niceph. lib. 1. cap. 17.

XIV. SIGNA VISA DE CHRISTI ADVENTV.

Sunt & alia complura, quæ Auguſti temporibus cum accidiſſent; eiuſdem Imperatoris cauſa eſſe facta, Romanarũ rerum ſcriptores exiſtimarunt: quæ tamẽ rerum noſtrarum nobilis hiſtoricus Paulus Oroſius, *o* fuiſſe aduentus Chriſti præſagia, ac futurorum bonorum prænuntia atteſtatur. Puta, cum eodem Auguſto poſt necem C. Cæſaris auunculi ſui Vrbem primum ingrediente, ſub Conſulatu Antonii, anno ab Vrbe Condita ſeptingenteſimo decimo, hora circiter tertia, repente liquido ac puro ſereno, circulus *p* ad ſpeciem cæleſtis arcus orbem Solis ambiit. Itemque cum ſequenti anno, *q* Hircio & Panſa Coſſ. viſus eſt Sol intra tres

o Oroſ. 6. hiſt. 18. & ſeqq.
p Suet. in Octau. c. 95. Senec. 1. Natural. quæſt. 2. Plini. hiſt. 28 Dio. lib. 45.
q Dio. ibid.

circulos effulgere, quorum vnum corona ſpicarum ignita circumdaret. Deinde cum ipſo primo anno Triumuiratus, Lepido & Planco Coſſ. tres *a* Soles viſi ſunt: vel cum anno tertio Romæ è Taberna meritoria trans Tiberim *b* oleum è terra erupit, fluxitque toto die ſine intermiſſione. Addit Oroſius & alia, quæ ab Auguſto facta ad ea quæ per Chriſtum eſſent facienda deducit: vt de tabulis *c* debitorū ærarii exuſtis, de Iano *d* clauſo, deque *Auguſti* nomine eidem ipſi indito octauo Idus Ianuarias, quo die Chriſtus à Magis cultus eſt Rex Iudæorum, vel à Patre & Spiritu Sancto accepit in Iordane de diuinitate teſtimonium. Sed in his nō immoramur. Ex iis tamen quæ de certo tempore quo ſingulæ eiuſmodi res contigerunt, indicauimus, corrigendi ſunt illi, qui inconſulte nimis eas accidiſſe putarunt ipſo Chriſti Domini natali die.

a *Dio. lib. 47. Plin. lib. 2. c. 31*
b *Euſeb. in Chr. Oroſ. li. 6 cap. 20.*
c *Suet in Octa cap. 32.*
d *Ibid. c. 22.*

XV. DE CHRISTI GENEALOGIA

Venturus itaque in mundum Dei Filius, Verbum Patris, cuius generatio *e* inenarrabilis; ex genere Abrahæ, ex tribu Iuda, & ſtirpe Dauid, (vt ex diſpoſitione diuini conſilii fuerat ordinatum, & ſæpius promiſſum) delegit humanā carnem aſſumere: Cuius genealogiam ſummatim *f* potius quā gradatim per continuatam ſucceſſionum ſeriem deſcripſerunt Euangeliſtæ Matthæus *g* & Lucas, *h* ſed diuerſo ordine, quoniam *i* vterque ſub diuerſa Chriſti perſona diuerſam texuit genealogiam: Matthæus quidem ex Regib. Iudæorum, quod regiam in Chriſto perſonam inſtitueret inſinuare: Lucas vero ex adoptionibus Chriſti, quod ſacerdotalem in eo perſonam oſtendere vellet. Ideoque Matthæus per Salomonem, Lucas per Nathan filium Dauid, genealogiam deſcripſit; quo vtriuſque vnctionis myſterium, Regni ſcilicet ac Sacerdotii, in vna eademque perſona Chriſti, qui regnum acciperet & ſacerdotium, ac regale ſacerdotium inſtitueret, ſimul iungeretur.

e *Iſa. 33.*
f *Epiph. in compend.*
g *Matth. 1.*
h *Luc. 3.*
i *Aug. de conſenſ. Euang. li. 2. c. 3. & 4. Hil. can. 1. in Matth. Iul. Tol. cont. Iuda. lib. 3. Adde Torniel. Annal. Sacr. an. 4037. & 4051.*

XVI.

Quod autem pertinet ad Dauidicam ſtirpem: ex ea progenitam eſſe ſanctiſſimam Dei-Genitricem MARIAM, apud omnes Catholicos in confeſſo eſt, id Prophetis, *k* Angelis, *l* Euangeliſtis *m* teſtantibus, dum Chriſtum ſecundū carnem eſſe filium Dauid, ipſumque ex beatiſſima Virgine humanam carnem ſumpſiſſe tradunt. Quod ipſum iidem Euangeliſtæ hac etiam ratione ſtabiliunt, dum Ioſeph virum Mariæ è regia Dauidis ſtirpe originem ducere demōſtrant: cum certum exploratumque habeatur, *n* nec feminæ alterius tribus virum, nec viro alterius tribus feminam ſibi matrimonio iungere licuiſſe, ne forte commiſcerentur poſſeſſiones de tribu in tribum. Sed cur non potius Mariæ quam Ioſeph genealogias deſcripſerint, ea ſuppetit ab omnibus aſſerta certa ratio, quod cum genealogiæ deſcriberentur in publicis chartis, virorum & non mulierum ſeries texerentur.

k *Iſa. 9. Hier. 33. Pſal. 86. 131.*
l *Matth. 1. Luc. 1.*
m *Matth. 1. & 22. Mar. 12. Luc. 1. & 3.*
n *Num. vlt.*

XVII.

Eamdem vero ſanctiſſimam Dei-Genitricem ſacerdotali quoque genere natam eſſe, communis eſt ſanctorum Patrum conſenſus, quam & cognatione tūc temporis iunctam fuiſſe generi ſacerdotali, Lucæ *o* teſtificatione liquet, dum Elizabeth cognatam Mariæ, dicit fuiſſe de filiab. Aaron; quam vere fuiſſe ex tribu Leuitica, teſtatur ſæpe, & aduerſus hæreticos validius inculcat Auguſtinus, *p* aſſeruntq; reliqui omnes Latini pariter ac Græci Doctores, vno excepto Ambroſio. *q* Nec eſt quod quis obiiciat de tribubus non miſcendis diuinæ legis præceptum. Nam peculiariter ſacerdotali tribui eſſe conceſſum, vt cum regia ſtirpe poſſet inire nuptias, conſentiunt *r* Patres omnes, qui de his agunt, in exemplū adducentes Aaronē, *ſ* qui Elizabeth filiam Aminadab de tribu Iuda ex progenitoribus Regis Dauid, & Ioiadam *t* Pontificem, qui filiam Ioram Regis Iudæ duxit in vxorem. Quin & Philo *u* Iudæus, qui Chriſti ſæculo vixit, & res Iudaicas præ cæteris calluit, de ea quæ poſterioribus temporibus viguit, agens conſuetudine, aſſerit ſacerdotali tribui, (excepto ſummo Pontifice, cui ineundum eſſet coniugium cum ſtirpe ſua) licuiſſe vxorem ducere ex cæteris tribubus; ſiue (vt ait) quod leue eſſet hoc piaculum, ſiue quod non expediret plebem in totum ſubmoueri à ſacerdotum affinitatibus.

o *Luc. 1.*
p *Aug. in Iud. quæſt. 77. lib. 1 de conſ. Euan. c. 3. & li. 80. quæſt. q 61.*
q *Ambr. in Luc. 3.*
r *Epiph. hær. 78. & alii eum ſecuti.*
ſ *Exod. 6.*
t *2. Paral. 22.*
u *Phil. lib. 2. de Monarch.*

SENSVS LEGIS DE TRIB. NON MISCENDIS.

[His adde, quod cum ratio legis de tribubus per matrimonia non commiſcendis, hęc eſſet, vt hæreditates permanerent in familiis, hoc eſt, in tribubus, & non confunderetur ſortium diſtributio: (Num. vlt.) inde infertur, ipſam non comprehendiſſe Leuitas, qui cum nullas haberent poſſeſſiones, & nullius eſſent capaces hereditatis rerum immobilium, poterant pro libito d[are] filias ſuas viris, & accipere ſibi vxores de qualibet alia tribu. Cæteræ autem tribus id facere prohibebantur, quia tametſi femina habuiſſet fratres, aut filios, quibus debebatur ſucceſſio, tamen ſi nuberet viro alterius tribus, potuiſſet iis defunctis repetere hæreditatem, eamque transferre in tribum viri ſui. Quod autem aud[i]ſti, nefas fuiſſe Summis Pontificibus vxorem ducere ex aliena tribu, & tamen vxores non ſemel ab iiſ[dem] de ſtirpe regia ductas apertū eſt indicium, communia earum ſtirpium iura fuiſſe, vt non cenſeretur Pontifex communicaſſe genus ſuum vulgo gentis ſuæ, ſi è Iuda atque ex ea familia vxorem duceret, quam Dominus, qui vtramque ſanctificabat, ſibi ipſe aliquando iuncturus eſſet.]

XVIII. DE NOMINE HELI DVBITATIO.

Sed quod in Chriſti genealogia per Euangeliſtas conſignata, quem Matthæus nominat *Iacob* parentem Ioſeph, Lucas eumdem appellat *Heli*; vetus eſt iſta dubitatio: quam Africanus Theologorum antiquiſſimus ita definiuit, *a* vt aſſeruerit Heli & Iacob vterinos fratres extitiſſe, illum natum ex Melchi de genere Nathan, Iacob vero genitum ex Mathan de ſtirpe Salomonis: Helique abſq; prole decedente, Iacob illi ſemen ſuſcitaſſe, & genuiſſe Ioſeph, qui natura filius eius erat, lege vero Heli. Cui ſententiæ Hieronymus, *b* ac cæteri antiquorum Patrum inita conſenſione adſtipulati ſunt: quibus & nos magis tribuimus, quam recentioribus *c* quibuſdam, qui Heli eumdem putant eſſe qui & Ioachim pater Virginis Mariæ, ſocerque Ioſeph, & pater eius dictus, quod generi (vt auctor quoque eſt *d* Philo) loco filiorum haberentur. Porro ex his dictis refelluntur quæ impius Iulianus *e* Apoſtata in Chriſtum effutiit, ipſum non eſſe ex tribu Iuda progenitum, & quæ eiuſdem impietatis ſatinæ Fauſtus Manichæus *f* delirans dixit, Dei-Genitricem MARIAM ex tribu Leui originem duxiſſe. Sed & Iudæos, rebus Chriſtianorum infenſiſſimos, de Chriſti genealogia multa ſolitos eſſe garrire, conſtat ex Hieronymo: *g* quæ tamen parua erunt, ſi cum cæteris conferantur, quæ Theodoſius Iudæorum princeps temporibus Iuſtiniani Imperatoris de ſacerdotum genealogia, & Chriſti ſacerdotio, deque obſtetrice Deiparæ virginitatis exploratrice, effinxit, & nimis temere Suidas *h* comprobauit.

a *Apud Euſ. 1. hiſt. 9.*
b *Hier. in Matth. 1. & alii.*
c *Lucid. de emend. temp. & alii poſt eum.*
d *Phil. lib. 2. de Monarch.*
e *Ap. Cyr. lib. 1 cont. Iul.*

MENDACIA DE CHRISTI GENEALOGIA.

f *Ap. Aug. 23. cont. Fauſt. 9.*
g *Hier. in epiſt ad Tit. li. 1. c. 3*
h *Suid. verb. IESVS.*

XIX. DE MARIÆ PARENTIBVS.

Quod autem ad Beatæ Virginis parentes attinet, reiectis in primis Gnoſticorum ea de re figmentis impiis, quorum meminit Epiphanius, *i* itemque Seleuci Manichæi deliramentis, quæ ab incerto auctore apud Hieronymum *k* perſtringuntur; necnon quæ ab aliis *l* ex Rabbino Hæccados proferuntur; vel quæ ex pſeudoeuangelio Iacobi leguntur: his, inquam, aliſque eiuſmodi procul eiectis, certiora putamus quæ de Sancta ANNA Dei-Genitricis matre, eiuſque ſororib. & illarum ſobole, ex Hippolyto martyre ſcribit Nicephorus: *m* Nempe tres fuiſſe ſorores Bethleemiticas, filias Mathan ſacerdotis & Mariæ coniugis eius, quarū primæ Mariæ, ſecundæ Sobæ, tertiæ Annæ nomen eſſet: nupſiſſeque primam in Bethleem, & peperiſſe Salomen; ſecūdam quoque ibidem nuptam genuiſſe Elizabeth: ex Anna vero nupta in Galilea natam eſſe MARIAM Dei-Genitricē. Nec audienda illorum ſententia, qui dixerunt Annam tertio nuptam, & ſingulas ex ſingulis viris genuiſſe filias; vel eorum qui conati ſunt aſſerere, ex viro Ioachim tres pepeiſſe filias, nulla alia adducti ratione, quàm quod in Euangelio mentio habeatur de eiuſdem Dei-Genitricis ſorore Maria Cleophæ: cum fratrum & ſororum nomine in diuinis Scripturis cognatos etiam ac propinquos intelligi, nemo ſit tam ignarus qui neſciat.

i *Epip. hær. 26.*
k *lib. de Nat. S. Mar. ap. Hier. tom. 9.*
l *Gal. de reuel. arcan.*
m *Niceph. li. 2 cap. 3.*

XX. DE S. ANNA.

Vniuiram vero fuiſſe Annam, nec poſt obduratam ſterilitatem, ex voto conceptam, repromiſſione obtentam, ſuſceptamq; in ſenectute filiam, alios nouiſſe partus, tam veteres, quam recentiores Orthodoxi Patres *n* ſunt profeſſi: & inter alios Epiphanius Iudaicarum rerum antiquarum accuratiſſimus inueſtigator, probatuſque aſſertor, tum aduerſus Collirydianos hæreticos; qui Dei-Genitricem MARIAM veluti Deam colebant, tum in luculēta oratione *o* illa, quam habuit de laudibus eiuſdem Mariæ Virginis. De Annæ vero ſtirpe, Germanus *p* Epiſcopus Conſtantinopolitanus ſummatim collegit, eam natā eſſe ex genere ſacerdotali, tribu Aaronica, radice prophetica & regia Dauid & Salomonis, & eorum qui deinceps fuere. De ipſius autem marito Ioachim, Ioannes *q* Damaſcenus ait, ex ſtirpe Dauid Leui genuiſſe Melchi & Pantheren; Pantheren aūt genuiſſe

n *Epiph. hær. 9 Greg. Niſ. ora. in Nat. Dom. Io. Dam. 4. de fid. Orth. 15. And. Cret. ſer de S. Deip. Ger Epiſ. Conſt. ſer de præſ. & alii.*
o *Extat in Bibl. Patr.*
p *Germ. ſer. de præſent.*
q *Dam. 4. de fid. Orth. 15.*

Barpan-

Barpantheren; hunc vero genuiſſe prædictum IOACHIM parẽtem ſanctiſſimę Dei-Genitricis. At Epiphanius, *a* Iacob cognominatũ fuiſſe Pantheren, genitum patre Panthere, & ex prædicto Iacob vult Ioſeph eſſe genitum. Sed de genere Ioſeph ſatis dictum ſuperius.

a Epiph. hær. 77. aduer. Antidicomar.

XXI.

b Niceph. 2. hi. 3

QVANDO NATA MARIA VIRGO.

c Secund. ſupput. Dionyſ.

d Secund. ſupput. Euſebii: ſed aliter Ioſe.

Quo vero potiſſimum S. Dei-Genitrix nata ſit anno, ſi fidem adhibendam eſſe putamus Nicephoro, *b* dum ex quadam Euodii Epiſcopi Antiocheni Apoſtolorum ſucceſſoris epiſtola fragmentũ recitat, quo aſſeritur eam anno decimoquinto ſuæ ætatis Chriſtum Dominũ peperiſſe; dicẽdum erit eiuſdẽ natalem Diem incidiſſe ſub Conſulatu Furii Nepotis & Iunii Silani anno ab Vrbe Condita ſeptingẽteſimo *c* trigeſimo ſeptimo, Auguſti Imperatoris à Triumuiratu vigeſimoſexto, Olymp. *d* cẽteſimæ nonageſimæ anno tertio. Nam Chriſtum natum eſſe ſub Conſulatu Lentuli & Meſſalini, demonſtrabitur inferius. Ac ſubinde refelluntur, *e* qui poſt ſequentem annum ſub Conſulatu Liuii & Piſonis eam ortam eſſe tradunt. Vt enim à Nicephori ſententia non recedamus, tum aliorum auctoritas, tum ea ratio perſuadet, quod neminem adhuc veterum inuenimus, qui aliam de ætate Virginis, cum peperit Chriſtum, ſententiam ſit affirmare conatus. Conſtatque viguiſſe tunc eam apud Iudæos conſuetudinem, cum filiæ ipſorum adultæ eſſent, eas nuptui tradere, verſumque ignominiæ (quod & Apoſtolus *f* indicat) ſi qui expectarent vt eſſent ſuperadultæ. Natam autem ferunt in ciuitate Nazareth regionis Galileæ. Eamdemque trimulam (quod parentes vouerant) in templum allatam, ac Deo oblatam, vndecim illic egiſſe annos, teſtantur Euodius, *g* Gregorius Nyſſenus, Ioannes Damaſcenus, Germanus Epiſcopus Conſtantinopolitanus, Andreas Cretenſis, Georgius *h* Epiſcopus Nicomediæ, & alii, *i* à quibus nullum Orthodoxorum diſſenſiſſe hactenus, ſed Nouatoribus tantum noſtri temporis, vetera quæque faſtidientibus, diſplicuiſſe cognouimus. Scimus quidem lege *k* diuina, tam de maſculis quã feminis Deo dicatis, votoq; promiſſis, ſtatutam eſſe redemptionem. Verum eam fuiſſe liberam, & ex arbitrio vouentis, ſi vellet potius in templo ſeruire Deo, ſatis Samuelis exemplum demonſtrat, qui à tenerrima ætate miniſtrauit in templo, nullo à parentibus perſoluto pretio redemptionis. Et fuiſſe in templo locum vbi feminæ quæ ſe Deo vouerant, ſeorſum à viris, abſque aliqua nota ſuſpicionis ſimul agerent; indicant non pauca Scripturæ *l* ſacræ teſtimonia.

e Marian. Scot. in Chron. & alii eum ſecuti

f 1. Cor. 7.

IN TEMPLO PRÆSENTATA.

g Ap. Niceph. & alii vbi ſupra.

h Ser. depræſe.

i Cedren. in Compend. & alii recentiores hiſtorici.

k Leu. 27.

REDEMPTIO LIBERA.

l Exod. 38. v. 8 li. 2. Macha. c. 3. v. 19. Luc. 2. v. 37. Vide Caniſ. l. 1. de Maria Deip. ca. 12 Torniel. in Annal Sacr. an. 4032.

XXII.

m Rem geſtam narrant Greg. Nyſ. & alii auctores ſupra citati.

n 1 Reg. 8.

DESPONSATA.

Cum autem MARIA attigiſſet annum ætatis decimumquintum, de ma itando *m* eam inter Sacerdotes initur conſilium, quorum eſſet officium de his quæ ſemel Deo eſſent oblata diſponere. Nam & illos qui Deo deuoti erant homines, nupſiſſe ſtatuto tempore, probat eiuſdem Samuelis exemplum, quem certum eſt *n* vxorem ac liberos habuiſſe. Deligitur porro in maritum Virginis vir iuſtus IOSEPH eius contribulis, ex ſtirpe Dauid oriundus, ſed opificio faber: Neque enim ad pecuniam, vel ad honores inſpicere, ſed ad genus per antiquam lineam ductum atque probatum, in contrahendis nuptiis penes Iudæos fuiſſe conſuetudinem, teſtatur Ioſephus. *o* Sic vero deſponſata Virgo parentibus reddita eſt, qui eam domum reducerent, & quæ ad futuras nuptias eſſent neceſſaria præpararent. Fuiſſe porro eiuſmodi ſponſalia apud Hebræos non minoris momenti, quam ipſas nuptias, auctor eſt Philo. *p* Siquidem in ſolemni amicorum conuentu, mariti vxoriſque nomina ſcribebantur in tabulis; & ſi quid ſponſa in domo paterna manens deliquiſſet, æque plectebatur ac nupta, vt lapidibus obrueretur ſi adulterii rea inuenta eſſet.

o Ioſ. cont. Apion. lib. 1.

p Phil. lib. de ſpecial. leg.

XXIII.

ANNVNTIATIO S. MARIÆ.

q Luc. 1.

DE EIVS VOTO VIRGINITATIS.

r Vid. Aug. de ſanct. Virg. ca. 4. Greg. Nyſ. orat. de Chr.

Dum vero deſponſata maneret in domo paterna in Nazareth, facta eſt ei ab Angelo Gabriele ANNVNTIATIO de Conceptione & Natiuitate CHRISTI Domini, quam deſcribit Lucas *q* Euangeliſta. Sed quod illa excepit de ſui corporis integritate, dicens: *Quomodo fiet iſtud, quoniam virum non cognoſco?* eam de perpetua virginitate ſeruanda votum ante nuncupaſſe, fateri omnino neceſſe eſt: alioquin quæ fuiſſet admirandi vel ſciſcitandi de futura prole leuis ſaltem occaſio? Denique in hanc ſententiam illud ipſius reſponſum, omnes qui de ea re egerunt, tam Latini quam Græci Patres *r* acceperunt: à quibus ſcio neminem diſſentire, niſi hæreticorum factionem, qui ad impugnanda ſacræ vota virginitatis & continentiæ egregiam diabolo nauant operã. Quonam vero potiſſimum tempore eiuſmodi votum emiſerit, ex iis quæ de voto puellæ, antequam fuerit deſponſata, vel poſtea, lex *a* diuina ſanciuerat, aſſeri poſſe videtur; id eam viuis adhuc parentibus, iiſdemque ſcientibus nec diſſentientibus præſtitiſſe, antequam eſſet deſponſata Ioſeph. Eoque reſpexerunt Gregorius *b* Nyſſenus, atq; Epiphanius *c* dum ſcribunt, ex ſacerdotum conſilio, diuino confirmante aſſenſu, datum Ioſeph ſponſum Virgini, non ad opus cõiugii, ſed potiſſimum ob virginitatis cuſtodiam. Et vt ait S. Auguſtinus, *d* deſponſata eſt viro iuſto, non violenter ablaturo, ſed potius contra violentos cuſtodituro quod illa iam vouerat. Fuit tamen alia de Virginis voto aliorũ *e* ſententia; nempe eam poſtquam eſt deſponſata, votum virginitatis quod animo diu conceperat, ſponſo aſſentiente, verbis expreſſiſſe. Perfacile vero fuit id ſuaderi homini iuſto, ab illa præſertim q̃ & Deum ipſum (ſi ita licet dicere) in ſuum traxit obſequium. Et quidni præſtaret hoc vir ille iuſtus, quod Phariſæos ad præſcriptũ tempus, & Eſſenos in perpetuum illa ætate obſeruaſſe vidimus?

Natiuit. & alios in comment. in hunc locum.

a Num. 30.

b Greg. Nyſ. orat. de Chr. Natiuit.

c Epiph. hær. 78. & in Ancor.

d Aug. de ſan. Virg. cap. 4.

e S. Tho. 3. par q. 28. art. 4. & alii eum ſecuti.

XXIV.

DE S. IOSEPH STATV.

f Orig. in Matth. 13.

g Hier. in Matt. 12. in fi.

h Probat hoc fuſe Baron. in Appar.

i Hier. cont. Heluid.

k Aug. ſer. 14. in Nat. Domini.

l Bed. Alb. Bern. Anſel. Rupert. Thom. Gerſ. & ceteri omnes recentiores, & Lipom. vberius in Schol.

m Pet. Dam. ep. 11. c. 4. ad Nic. PP. His ſimilia Gerſ. ſer. de Natiu. Mar.

Quod autem ad ipſum S. IOSEPH attinet; antiqua eſt quęſtio, quę & vtriuſque partis grauiſſimos habuit aſſertores, *Viduuſne fuerit*, an cælibem vitam vſque ad Virginis deſponſationem duxerit, ſicque ſemper virgo permanſerit? Et quidem illos, quos Euangeliſtæ *Fratres Domini* vocant, ex Ioſeph & prima eius vxore ſuſceptos eſſe, fuit plurimorum Græcorum, & aliquorum etiam Latinorum opinio. Sed quod eam ex cœnoſo fonte pſeudoeuangeliorum, quę Petri atque Iacobi nomine circumferebantur, aliorumque eiuſmodi apocryphorum, hauſtã primo fuiſſe, ex ipſo Origene *f* qui eidem fauit, atque ex Hieronymo *g* exploratum reddatur; conſtetque ſexcentis Scripturæ exemplis, conſobrinos dici etiam fratres; denique illos qui dicuntur in Euangelio Fratres Domini, alterius prorſus filios fuiſſe, ex eodem ipſo Euangelio liquido probetur: *h* fuit aliorũ magis probabilis ac recepta ſententia, Ioſeph nullum ante ſanctiſſimam Virginem iniiſſe coniugium; puta Hieronymi, *i* Auguſtini, *k* & cæterorum omnium *l* qui poſtea vixerunt Latini Orthodoxi Scriptores; adeo vt Petrus *m* Damiani, ſuorum temporum ſcriptor nobiliſſimus, dicat magna fiducia, Eccleſiæ fidem in eo eſſe, vt non modo Deipara, verum etiam putatiuus pater atque nutritius virgo habeatur. Et certe quomodo non homini virgini Deus virginem, ex qua carnem ſuſcepturus erat, tradidiſſet; ſi factus homo, ex hoc mundo migraturus ad Patrem, eandem iam ſeneſcentem non niſi virgini commendauit?

XXV.

IOANNIS BAPTISTÆ CONCEPTIONIS TEMPVS.

Sed vt redeamus ad ſalutationem Angelicam; quod Gabriel vt aſſenſum Virginis eliceret, recens de Elizabeth eius cognata exemplum, ad confirmandam tanti ſacramenti veritatem adducens, ait ipſam concepiſſe filium, & hunc iam menſem eſſe ſextum illi: ex iis, ſecundum initam à nobis inferius de ortu Chriſti rationẽ, exploratum redditur, IOANNEM BAPTISTAM eſſe in vtero materno conceptum anno ab Vrbe Condita ſeptingenteſimo quinquageſimo, Coſſ. Sabino & Rufo, Olympiadis cẽteſimæ nonageſimæ quartæ anno primo, Auguſti Imperatoris à Triumviratu anno trigeſimo nono, octauo Calendas Octobris; poſt æquinoctium, ſolemnis *n* ieiunii tempore; cum eius pater Zacharias in templo adolens incenſum, de ea re diuinũ accepit ab Angelo oraculum. Qui quidem *Zacharias* nõ Summus fuit Sacerdos; (quod à pluribus ſummæ auctoritatis Doctoribus *o* affirmatũ miramur) ſed, vt diſertis verbis ipſe Lucas Euangeliſta ſcribit, *Sacerdos de vice Abia, cui in ordine vicis ſuæ ſorte tunc contigerat vt incenſum adoleret in templo:* quæ nequaquam conueniunt Summo Pontifici, qui nec ſorte eligebatur, neque eius functio, cum eſſet vnicus, ſorti erat ſubiecta: quem & alioqui idem Lucas non ſacerdotem ſimpliciter, ſed *Principem Sacerdotum* nominare *p* conſueuit. Adde quod nec idem Zacharias adſcriptus reperiatur inter Summos Pontifices, quorum Catalogus integer, & nulla ex parte corruptus, hactenus extat apud Ioſephum; *q* collegitque Nicephorus: *r* habitaque cuiuſque ſucceſſionis ratione; anno quo hæc contigerunt Zachariæ, Matthias Theophili Pontificatum geſſiſſe reperitur, qui Simoni ſucceſſerat.

n Chryſ. in Luc. 1.

o Aug. in Ioã. tract. 49. Amb. Bed. & Euthym. in Lu. 1.

DE SACERDOTIO ZACHARIÆ.

p Luc. 22. Act. 23. 2. Ioſeph. 20. Ant. 8 & de bel lib. 1. & ſeq. ſparſim.

q Niceph. li. 1. cap. 4. & alter Nicep. in Chr.

XXVI.

DE VERBI

Porro cum Angelus Gabriel omnia non humanitus, ſed diuini-

INCARNATIONE.

diuinitus eſſe perficienda, ſanctiſſimam Virginem monuiſſet, illaq; haud cunctata mira animi ſubmiſſione aſſenſum præbuiſſet; eodem momento ſic dilapſum eſt Verbum in vterum Virginis, vt ex eius puriſſimo & virginali ſanguine carnem aſſumens, quod ſemper fuiſſet, eſſe non desineret; vnitaque ſibi indiuiſe & inconfuſe humanæ naturæ ſubſtātia, in vna eademq; perſona ex duabus naturis vnus CHRISTVS, idemq; perfectus Deus atque perfectus homo in vtero virgineo formaretur. Contigerunt autē iſta Coſſ. Cornelio Lentulo & Valerio Meſſalino, Augusti imperatoris anno ab inito Triumuiratu quadrageſimo, & quarto ferme menſe, octauo Cal. Aprilis, eadem die qua primus homo formatus eſt Adam. Cæterū domus illa in qua de Verbi Incarnatione ſanctiſſima Virgo cæleſte accepit nuntium, adhuc magno miraculo non tantum integra perſeuerat, ſed Angelorum miniſterio ab infidelium manib. vindicata, in Dalmatiam primum, inde in Italiam translata eſt in agrum Laurentanum Piceni prouinciæ: quod perinſigne ac nobiliſſimum vetuſtatis monumentum totus Chriſtianus Catholicus Orbis veneratur ac colit.

LAVRETANA DOMVS. [De qua Baron. an. 9. fuſius Per. Caniſius de S. Mar. lib. 5. ca. 25. fuſiſſime Horat. Turſellinus libris quinque ea de re conſcriptis.]

XXVII. DE CIVITATE IVDA IN MONTANIS.

Poſt receſſum Angeli, ſanctiſſima Virgo abiit in ciuitatē Iuda in qua morabatur Zacharias, vt viſitaret Elizabeth cognatam ſuam: tuncque ibi geſta ſunt intereas illa quæ S. Lucas *a* deſcribit. Ciuitas aūt illa Zachariæ, fuit Hebron, ſiue Chebron, aliter dicta Cariatharbe, ciuitas ſacerdotalis *b* in monte ſita, diſtās ab Hieroſolymis viginti duobus milliaribus, eademq; nobiliſſima, tum ob ſui antiquitatē, tum ob egregia rerum ibi geſtarum monumenta: quandoquidē ibi habitauit Abraham, vnctus eſt Dauid, & celeberrima erant ſepulchra Patriarcharum: de qua paſſim in Scriptura; & deſcribitur à Ioſepho. *c* Hieronymo, *d* & aliis. *e* Sed & quod iuxta eam fuiſſet Quercus Mambre, vbi tres Angeli viſi ſunt Abrahæ, qui vnum adorauit; ſumma veneratione à Chriſtianis, Iudæis, pariterque Gentilibus habitam eſſe, ſcribit Sozomenus. *f* Certum eſt autem errare illos, qui per ciuitatem Iuda in montanis poſitam, putant Hieroſolymā eſſe intelligendam: quæ nec eſt adnumerata inter ciuitates ſacerdotales apud Ioſue; & potius regia erat ciuitas, quo ſacerdotes tēpore vicis ſuæ accedere conſueuerant. Manſit autem Maria cum Elizabetha tres circiter menſes: ac poſtmodum reuerſa in Nazareth, cum ducenda eſſet à Ioſeph, deprehenſa eſt grauida: cumque eius rei cauſam, vel myſterium ignorans Ioſeph, vellet eam dimittere; ab Angelo in ſomnis rem edoctus, duxit illam; quemadmodum hæc pluribus Matthæus *g* deſcripſit.

a *Luc.* 1.
b *Ioſue* 21.
c *Ioſ.* 5. *ant.* 1. & 7.
d *Hier. ep.* 27. & *de loc. Heb.*
e *Ap. Bed. de loc. ſanct. ca.* 9.
f *Sozom.* 2. *hiſt.* 3.
g *Matth.* 1.

XXVIII. DESCRIPTIO QVIRINI.

Subdit vero Lucas, *Exiiſſe in diebus illis edictum à Cæſare Auguſto, vt deſcriberetur vniuerſus Orbis; eamque deſcriptionem primam factam eſſe à Præſide Syriæ Cyrino: & cum irent omnes vt profiterentur ſinguli in ſuam ciuitatem, aſcendiſſe pariter & Ioſeph à Galilæa de ciuitate Nazareth in Iudæam, in ciuitatem Dauid quæ erat Bethleem, eò quod eſſet de domo & familia Dauid, vt profiteretur cum Maria deſponſata ſibi vxore prægnāte.* Hæc Lucas. Qui quod hanc deſcriptionem primam factam dicit, nemo prudens intelliget tunc primum cenſos fuiſſe Iudæos, factoſque Populo Romano vectigales. (Neque enim aliud erat ipſa profeſſio, quam cenſus ſolutio, vt docet *h* Iuriſconſultus.) Siquidem longe antea ſub Conſulatu Ciceronis & Antonii, Pompeius iis domitis tributum *i* imperauit idque ipſum poſtea non ſolum Gabinius, *k* ſed & Caſſius, & cæteri factitarunt qui poſt ſucceſſerunt Præſides Syriæ: ac viginti nouem annis Iudæos Romanis tributa pependiſſe antequam Antipater Herodis pater Iudææ Procurator à Romanis inſtitueretur; nec poſtea vnquam ceſſaſſe, teſtatur Epiphanius. *l* Licet enim ea prouincia à Romanis Herodi, ac cæteris Regibus conceſſa fuerit; ſemper tamen Imperatori Romano cenſum perſoluiſſe, Euangelii *m* auctoritate compertum eſt: ſed & perſeueraſſe vſque ad Veſpaſiani tempora, omnes *n* æque affirmant. Hanc igitur deſcriptionē à Quirino, eodemque dicto Cyrino, factam, *primam* Euangeliſta dixerit reſpectu ſecundæ ſub eodem Præſide factæ, more Romano quolibet luſtro cenſendo populum. Ita tamen vt hoc anno Auguſti edicto auctus fuerit cenſus, magnumque acceperit incrementum. Sæpe namque cenſus deſcriptionis mutatam eſſe formam, qui Liuium & Dionyſium legerit, facile intelliget. Huius autem Caſſiodorus *o* eam affert cauſam, quod cum ob bella ciuilia immenſis cladibus vniuerſus Orbis afflictatus eſſet, ipſaque rerum dominia haberentur incerta atque confuſa; his proſpicere curans Auguſtus, Romanum Orbem agris diuiſit, cenſumque deſcribi voluit, vt poſſeſſio ſua nulli haberetur incerta, quam pro tributorū ſuſceperat quantitate ſoluenda. Suidas *a* vero ait, Auguſtum viros viginti probatiſſimæ vitæ delectos in omnes prouincias miſiſſe, per quos & homines & opes deſcripſit, vt iuſtam inde in ærarium partem inferrent, cum qui cum anteceſſiſſent, prouincialium bona expilare conſueuiſſent. Idemque alibi *b* dicit, repertos eſſe quadragies & ſemel centena millia, mille & ſeptemdecim Romani Imperii incolas; ſicuti habetur in Græco ipſius textu. Sed alia quoque redditur *c* huius cenſus ratio; nimirum Auguſtum, cum vectigalia omnia prouinciarum ſuſtuliſſet, tributa ordinaria inſtituiſſe, alia in agros, alia in capita; itaque cenſum indixiſſe, vt capitum fortunarumque ſummam quæ in Imperio eſſet, cognoſceret. Verum præter luſtralem Cenſum; ob exhauſtum nimis ciuilibus bellis ærarium, alias ſæpius idem Auguſtus tributa, & quidem grauia imperauit; vt ex Dione, *d* aliiſque patet. Nec præterimus aliam ab his diuerſam Orbis deſcriptionem Geometricam, ad Romani Imperii cenſendas prouincias, loca, & perſonas; quæ ſub Iulio Cæſare ex S C to inchoata, ſub Auguſto ita eſt abſoluta, vt vniuerſus Romanus Orbis intra annos triginta duos à dimenſoribus peragratus fuerit: quod pluribus deſcripſit Æthicus. Cur autem nobiliſſimi iſtius Cenſus Quirini, nullus Ethnicorum qui res Romanas ſunt proſecuti, meminerit, non eſt vt quis miretur, qui præſtantiſſimorū eius ſæculi auctorū monumenta conſiderauerit: nimirum Liuii, & Dionis, eius temporis quo hæc contigerunt hiſtoriam intercidiſſe; Tacitum Annales ſuos inchoaſſe tantummodo ab Imperio Tiberii; Suetonium Vitas deſcribentem multa quæ ad hiſtoriam pertinerent prætermiſiſſe. Cæterū vere relatas eſſe huius Cenſus tabulas in Archiua Romana, certam fidem faciunt Iuſtinus Martyr oratione ad Antoninum Pium, & Tertullianus *e* contra Marcionem, vterque aduerſus ipſos Chriſtianorum hoſtes diſputans.

h *l.* 1. & *ſeqq. De cenſ.*
i *Cic. orat. pro Flac. Ioſ.* 14. *ant* 8. *Ammian. li.* 14. *Aug.* 18. *de ciu.* 45. *Hie. in Dan.* 9.
k *Dio. li.* 39.
l *Epiph. in Panar. har.* 51.
m *Matth.* 22. *Luc* 20.
n *Epiph. ie. Ioſ. ant.* & *de bel.* & *alii.*

QVALIS CENSVS SVB QVO CHRISTVS DESCRIPTVS.

o *Caſſiod.* 3. *Var.* 52.

a *Suid. verb.* ἀπογραφή.
b *Suid. verb. Auguſtus.*
c *Sigon. de Iur Ital lib.* 1. *c.* 21.

PLVRES CENSVS EXACTI AB AVGVSTO

d *Dio. li.* 48. 53. 54. 55. 56. *Tac. Annal.* 3. *Plin. in Panegyr.* & *alii.*

e *Tertul.* 4. *cont. Marcion* 7. 19. 36.

[Cum ex verbis Euangeliſtæ ſuperius deſcriptis intelligi poſſe videatur prædictum Quirini (ſiue, vt fere ab omnibus appellatur, Quirinii) cenſum nō fuiſſe ex ſolemnibus illis Romanis luſtralibus, ſingulis quinquenniis fieri ſolitis; ſed ipſum ab Auguſto extraordinarie indictum, ad capitum potius quam opum deſcriptionem: (ſiue Auguſtus ſcire voluerit, quot & quantos delectus ad bellum in toto Orbe Rom. tam ex prouinciis Imperii, quam ex ſociis Regibus & ciuitatibus, facere poſſet, quemadmodum ex Suetonio & Dione colligitur; ſiue alia quacunq; de cauſa hunc vniuerſale cenſum indixerit:) ſane conſtat fuiſſe hoc totum diuina prouidentia diſpoſitum, quo prophetia de naſcituro in Bethleem Chriſto facilius adimpleretur iuxta Chryſoſtomi ſententiam hom. 8. in Matt. dicentis, Auguſtum edicto de cenſu promulgato, partui inſeruiſſe edendo in Bethleem. Hanc autem Deſcriptionē *primam* ſub Quirino Euangeliſtam dixiſſe, quidam recentiores interpretantur, vt rationem habuerit illius ſecundæ, quæ itidem iam tum contigerat quando ipſe Lucas hæc ſcribebat, qua ſc. poſt relegatū Archelaum Herodis Magni filium, idem Quirinus miſſus eſt ad bona eius in fiſcum redigenda, & Iudæam prouinciæ Syriæ attribuendam, cenſumque fortunarum habendum: quæ deſcribitur à Ioſepho lib. 18. Antiq. meminitque idem S Lucas Act. 5 verſ. 37. Quod vero hunc eundem Cenſum quo deſcriptus eſt Chriſtus, Tertullianus lib. 4 cont Marc. ca. 10. per Sentium Saturninum actum ſcribit; (qua etiam de re Baronius hic diſputat, nec tamen omnibus perſuadet:) hunc quidem nodū ita nonnulli diſſoluunt, vt miſſus in Syriam ab Auguſto Quirinus ad cenſus agendos, antequam illos expleſſet, coactus fuerit bellum gerere cum Homonadenſib (propter quod & teſtatur Tacitus Annal. 3 ipſum inſignia tandē meruiſſe triumphi:) eaq; de cauſa ſubrogatus in locū eius Saturninus, deſcriptionem à Quirino inchoātā perfecerit. Alii vero, vt Saturninus fuerit eo tempore Præſes Syriæ ordinarius, (ſicuti ex ſucceſſione Præſidum Syriæ, ex Ioſepho aliiſq; auctorib. colligunt) Quirinius vero extra ordinem miſſus cum imperio ad cenſus agendos: hocq; proprie reſpexiſſe Lucam, ſed Tertullianum potius Magiſtratum ordinarium nominaſſe quam extraordinarium. Denique ſunt & alii, qui verba Lucæ ſic vertentes, *Hæc deſcriptio prius facta eſt quam præſideret Syriæ Quirinius*, volunt Lucam ſignificare, hanc non fuiſſe Deſcriptionem illam, quam Quirinius Syriæ Præſes fecit poſt relegationem Archelai, quæque Iudæis notiſſima & oneroſiſſima eſſet, quod ea indictus fuiſſet cenſus in prædia, domos, & capita: de quo & quæſierunt Iudæi à Chriſto, liceretne dare cenſum Cæſari: ſed fuiſſe illam deſcriptionem, quæ longe ante Quirini Magiſtratū facta fuiſſet ſub Saturnino. Seligat ſibi Lector ex his ſententiis quam malueri, vel aliam commodiorem perquirat. Quod vero pertinet ad numerum cēſorum, quem nos retulimus ex Græ-

co te-

cōtextu Suidæ; putatur ipſe in eo erraſſe, quod exiſtimauit eo comprehēdi omnia capita totius Imperii Romani, cum potius de cenſu Vrbis Romæ duntaxat accipi debere videatur. Fit enim in Euſebij Chronico mentio cenſus Romæ ſub Auguſto facti, quo inuenta ſunt ciuium Romanorum quadragies & ſemel centena & ſexaginta quatuor millia, ſiue (vt ex codd. m. ſ. legit Pontacus) quadragies centena & ſexaginta tria millia: qui numeri parum abſunt ab illo Suidæ. Sed notauit poſtea Ioan. Matth. Cariophilus apud Andr. Eudæm. lib. 2. Defenſ. Baron. cap. 3 ſcriptum forte à Suida fuiſſe, non quadragies, ſed quadringenties centena millia, (hoc eſt. quod nunc vulgo dicitur, quadraginta milliones;) vt ſolent numeri facilime immutari: & videri Suidam numerum tantum virorum, non etiam feminarum collegiſſe, cum ἄνδρας nominet. Verum nec ſic mihi facile perſuadeat, fuiſſe in toto latiſſimo Rom. Orbe hunc tantummodo virorum numerum: niſi viros accipias, virilis ætatis, aptæ bello rebusq; gerendis. Sane Lipſius l. 2. de Magnit. Rom. c. 3. hunc locum Suidæ tractans, ait, emendare illum non niſi eius eſſe qui diuinādi artem certo teneat, cum ipſe ſubducat, non infra trecentos milliones hominum ſub Auguſto fuiſſe in Orbe Romano. At de his iam plus ſatis.]

XXIX. De Anno qvo natvs est Christvs.

Quod vero pendente adhuc cenſus deſcriptione ſub Quirino, Iesvm Christvm Dominum noſtrum eſſe natum, circumciſum, atque deſcriptum, Patres omnes pari conſenſione confirmare videantur; quo id potiſſimum tempore contigerit, ſtudioſe inueſtigandum eſt. Hæcque baſis quædam ac fundamentum Annalium eſto. Perſpecto etenim vero, quo Christvs natus eſt Anno, cæteri qui ab eo dinumerantur, veri certique ſupputabuntur: ſi quis autem in eo errauerit, in ſingulis aliis errare cogetur.

XXX. Qvibvs Cos. natvs Christvs.

a Epiph. hær. 51

Vt autem à Consvlibvs Romanorum incipiamus; tres, eædemq; diuerſæ reperiuntur fuiſſe antiquorum ſententiæ: quarum primæ auctor eſt Epiphanius *a*, aſſerens natum eſſe Dominum Auguſto decimum tertium, & Siluano Coſſ. Secundæ Caſſiodorus, qui præcedenti anno ponit in ſuo Chronico, nempe ſub Cornelij Lentuli & Valerij Meſſalæ ſeu Meſſalini Conſulatu: Tertiæ Seuerus *b*, qui alium annum anticipans, natum Chriſtum dicit Sabino & Ruffino Coſſ. Scimus in his deſudaſſe diſertorum virorum ingenia: nos autem harum extremis reiectis, quaſi regiam viam gradientes, mediam ſequimur Caſſiodori ſententiam: à qua nec re vera diſſenſiſſe videtur Epiphanius, niſi quod, dum ipſe de die natalis Chriſti eſt ſecutus Ægyptios, qui ſexta Ianuarij Chriſtum natum eſſe dicebant *c*, non oportuit ſub Lentulo & Meſſalino, ſed ſub ſequentis anni Coſſ. Auguſto & Siluano natalem Domini conſtituere. Illud inſuper vt Caſſiodorum ſequamur maxime perſuadet, quod homo Romanus, literarum omni genere excultiſſimus, & in his apprime verſatus, (vt qui non tantum Conſulares Faſtos, ſed & de computo Paſchali librum conſcripſit) magna adhibita conſideratione, nec aliter quam Romana profiteretur Eccleſia, ſub dictis Coſſ. Chriſti natalem poſuiſſe videatur. Secutus eſt Caſſiodori ſententiam Marianus Scotus, qui ante quingentos annos claruit Chronographus nobiliſſimus; & nouiſſime Cuſpinianus in ſuis ad Caſſiodorum cōmentarijs.

b Seuer. hiſt. lib. 2.

c Vide Chryſ. hom. in Luc. c. 2. in Natiu. Dom. & Caſſ. Collat. 10. c. 1.

XXXI. Qva Olympiade.

Porro eam veram certamq; eſſe, ex ipſa etiam ſupputatione Olympiadum certius demonſtratur. Natum enim eſſe Dominum Olympiadis centeſimæ nonageſimæ quartæ anno ſecundo, ſentit Euſebius, dum in Chronico deſcriptionem factam à Quirino ſub eo anno ponit; licet errore factum ſit librariorum, vt natalis Domini ſequenti anno poſitus habeatur; cum toto cœlo appareat, tam deſcriptionem à Quirino factam, quam natalem Domini vno eodemq; anno recenſenda fuiſſe. Hancq; extitiſſe eius ſententiam, ſatis ipſe demonſtrat, dum alibi *d* ſcribit annum decimum quintum Tiberij Imperatoris incidiſſe in annum quartum Olympiadis ducenteſimæ primæ, eumq; annum fuiſſe *e* ætatis Chriſti trigeſimum: à quo tempore ſuperiores Olympiadas numerans, proculdubio inuenies natum Dominum dicta Olympiade centeſima nonageſima quarta anno ſecundo, quo Conſules à Caſſiodoro poſiti Conſulatum inijſſe reperiuntur.

d Euſ. 10. de præpar. 3. & in Chron.
e Idem in Chron. & li. 1. cap. 10.

[Euſebium quoque ad vnum eundemque annum, tam deſcriptionem Quirini, quam natalem Domini collocaſſe, notat ex codd. m. ſ. Pontacus in ſuis accuratiſſimis Notis ad eius Chronicon; idque ad annum Auguſti Imp. quadrageſimum ſecundum, & Olymp. 194. tertium, non ſecundum: & hanc ipſius Euſebii fuiſſe omnino mentem contendit. Conſtat vero hanc diſcrepantiam inde pendere, quod iniri ſoleret Conſulatus Calendis Ianuarii annus autem Olympiacus à ſolſtitio æſtiuali inchoaretur.

XXXII. Qvoto anno Avgvsti Imp.

Quo inſuper anno Imperij Avgvsti id contigerit, cum alii ab aliis diuerſam inierint rationem annis eius ſupputandis, diuerſarum etiam ſententiarum auctores fuere; dum id alij anno quadrageſimo ſecundo tribuere, alij quadrageſimo primo, rurſumque alii vigeſimo octauo. Porro qui natum dixere Christvm anno Auguſti quadrageſimo ſecundo, eos conſtat cœpiſſe numerare à nece C. Iulii Cæſaris; (quod etiam antiquiores *a* Ethnicos, alioſque cæteris auctoritate præſtantes Scriptores feciſſe, reperire eſt:) à quo tempore deducendo annos quadraginta duos, natalis Chriſti in Olympiadem centeſimam nonageſimam quartam, & annum ipſius ſecundum (vt diximus) incidiſſe dicendus eſt: qui eſt pariter annus Lentulo & Meſſalino Coſſ. in Faſtis adſcriptus. Itaque ex noſtris ſenſerunt Euſebius *b*, Epiphanius *c*, Chryſoſtomus *d*, Oroſius *e*, Beda *f*, & alij *g*: idque ipſum Sancta Romana Eccleſia in ſuo Martyrologio *h* profitetur. Qua de re illud in Euſebij Chronico aduertendum, errore librariorum factum eſſe, vt licet eodem anno quo occiſus eſt Cæſar, Auguſti ponatur ingreſſus, idque anno primo Olympiadis centeſimæ octogeſimæ quartæ; tamen primus annus Auguſti poſitus habeatur anno ſecundo dictæ Olympiadis.

a Horat. lib. 4. oda 14. Tac. dial. de Orat. Ioſ. 18. ant. 3.
b Euſeb. 1. hiſt. 5.
c Epiphan. hær. 51.
d Chryſ. homil. de Indict.
e Oroſ. lib. 1. cap. 1. & 7.
f Bed. de ſex ætat.
g Alb. Flac. de diuin. offic.
h Martyrolog. Rom. 25. Dec.

XXXIII.

Rurſus vero qui numerant Auguſti tempus ab anno ſequenti à nece Cæſaris, quo Hircio & Panſa Coſſ. in bello deſideratis, ipſe Conſulatum inuaſit decimo quarto Calendas Septembris, & ante quintum Calendas Decembris cum Lepido & Antonio *i* Triumuiratum inſtituit; hi natum dixerunt Chriſtum anno quadrageſimo primo eiuſdem Imperatoris; puta Irenæus *k*, Tertullianus *l*, (licet hic memoria lapſus, à morte Cleopatræ annos Auguſti deducat) Hieronymus *m*, & alij recentiores; qui & ipſi ſecundum aſſertam nuper rationem, Chriſtum natum eſſe ſub præfatis Coſſ. Lentulo & Meſſalino, nobiſcum æque conſentiunt. Qui vero dixerunt natum Dominum anno vigeſimo octauo Imperij Auguſti, nempe Clemens *n* Alexandrinus, & Euſebius *o*; putarunt tot intercedere annos ab Actiaca pugna vſque ad natalem Domini: nam Euſebius in Chronico debellatos ab Auguſto Antonium & Cleopatram ponit Olympiade centeſima octogeſima ſeptima anno tertio, à quo numerare incipiens dictos annos viginti octo, eque confirmat natum Dominum Olympiade centeſima nonageſima quarta anno ſecundo, dictis Coſſ. Lentulo & Meſſalino: Cum tamen auctore Dione, & alijs reperiatur contigiſſe ea victoria anno ab Vrbe Condita ſeptingenteſimo vigeſimo tertio, quarto Non. Sept. Auguſto tertium & Meſſala Coſſ. dictæ Olympiadis anno ſecundo.

i Vid. Panu. lib. 2. Faſt.
k Iren l. 3. c. 25
l Tert. contra Iudæ.
m Hier. in Iſa. c. 2. in Dā. c. 9.
n Clem. Alex. Strom. lib. 1.
o Euſ. lib. li. 1. hiſt. 5.

XXXIV. Natalis Christi, dedvctvs a tempore baptismi.

p Luc. 3.

Sic igitur Caſſiodori ſententia omnium auctorum atteſtatione firmata atque ſtabilita habeatur: quæ potiſſimum Lucæ *p* Euangeliſtæ teſtimonio ſolidatur, dum baptiſmum Chriſti, (quem inferius eodem auctore videbimus contigiſſe anno Domini trigeſimo expleto) factum aſſerit anno decimo quinto Tiberii Imperatoris; à quo tempore ſi cæteros Chriſti annos ad ſuum principium reducas, plane inuenies ipſum natum eſſe ſub ſæpe dictis Coſſ. Lentulo & Meſſalino. Quibus etiam incidit vndecimum Bissextvm ex emendatione temporis facta à Iulio Cæſare, & ad noſtram ætatem obſeruata: licet reuera intercalatum eo anno non fuerit, quod is quintus eſſet ex duodecim illis quos Auguſtus ad corrigendum ſacerdotum quendam errorem in Iulianam emendationem inductum, ſine intercalatione tranſigi iuſſerat; vt Solinus *q*, Macrobius *r*, & cæteri *ſ* teſtantur. Fuit autem is annus Vrbis Conditæ ſeptingenteſimus quinquageſimus primus, ſecundum Varronianam ab antiquis magis probatam atque receptam ſupputationem, cum alii aliter numerent.

q Sol. Polyhiſt. hiſt. cap. 3.
r Macr. Satur. l. 1. c. 14.
ſ Plin. lib. 18. c. 25. Suet. in Octau. c. 32. Vide etiam Gordon. Chronol. par. 1. qu. c. 19.
Ab Vrbe Condita.

XXXV. Ab anno Regis Herodis.

Quo vero potiſſimum Herodis anno id contigerit, perquirendum eſt etiam ex conſuetudine ſanctorum Prophetarum, qui ex Chronologia Regum Iuda ſoliti ſunt tēpora ſignare. Collatum Herodi regnū Romæ ex SCto Domitio Caluino & Aſinio Pollione Coſſ. Olympiade centeſima octogeſima quarta, Ioſephus ſcribit *t*, conſentitque Dio. *u* Verum Antigono regnū inuadente, Herodes non eſt

t Ioſ. 14. antiq. 26.
u Dio. lib. 49.

eo potius niſi illo debellato ; captiſque Hieroſolymis Soſij Syriæ Præſidis ope, M. Agrippa & Caninio Gallo Coſſ. Olympiade centeſima octogeſima quinta, vt idem Ioſephus affirmat *a*: qui colligens Herodis regni annos, numerat ab inſtitutione facta ex SCto vſque ad eius obitum annos triginta ſeptem, ab aditione vero triginta quatuor. Quod ſi dictos annos triginta ſeptem numeres per Conſules & Olympiadas ſubſequentes, proculdubio Herodem ante Redemptoris noſtri natalem viuere deſiiſſe certiſſimum erit. Verum cum idem auctor *b* dicat, Herodem eo tempore quo Iulius Cæſar confecto bello Alexandrino tradidit Antipatro ipſius patri Iudææ adminiſtrationem, natum fuiſſe annos quindecim; rurſusque affirmet *c* ipſum vixiſſe vſque ad annum ætatis ferme ſeptuageſimum: hac ratione numerando ceteros Herodis annos à Conſulatu Caleni & Vatinii, quo à Cæſare tributa eſt Iudæa Antipatro, omnino dicendum eſt, ipſum vixiſſe vſq; ad annum nonum ætatis Chriſti. Cæterum hoc ipſe errore lapſus eſt, quod cum in confeſſo eſſet apud omnes, Herodis regni annos triginta ſeptem eſſe adnumeratos; rurſumque certum eſſet, ipſum ex SCto regnum accepiſſe: ipſe Ioſephus ad primam inſtitutionem Romæ ſub Conſulatu Domitij & Pollionis factam vertetit oculos: cum tamen anni regni Herodis longo poſt tempore publicis cœperint monumentis adſcribi. Siquidem cum ipſe in bello ciuili contra Auguſtum Antonio fauiſſet, idemque Auguſtus ex SCto reſcidiſſet quæcunque ab Antonio geſta eſſent, Herodes ſupplex ad veniam impetrandam Rhodum ad Auguſtum victorem ſe contulit, depoſitoque diademate precibus ab eodem regnum promeruit; quod & decreto Senatus fuit eidem ſtabilitum. Narrat hæc omnia pluribus ipſe Ioſephus *d*: quæ quidem facta ſunt eo ipſo anno quo Auguſtus nauali bello Antonium debellauit, eodem Auguſto tertium & Meſſala Coſſ. Olympiade centeſima octogeſima ſeptima anno ſecundo. His vero ſic exiſtentibus, duplici ratione dicimus ab hoc tempore numerandos eſſe triginta ſeptem illos Herodis annos; tum vt dictum ſeptuaginta annorum illius ætatis tempus impleatur, tum etiam ob nouam regni eius ab Auguſto ex SCto reſtitutionem tam inſigniter factam. Eaque ratione aſſerimus Chriſtum natum eſſe anno regni Herodis vigeſimo nono inchoato. Quam autem Euſebius *e* in numerando Herodis annos ab Olympiade centeſima octogeſima ſexta anno tertio, vel Cyrillus *f* Hieroſolymitanus anno quarto eiuſdem, itemq; Epiphanius *g* in affirmando Chriſtum natum eſſe anno trigeſimo tertio Herodis; inierint rationem, & quos ſectati ſint auctores, nos certe præterit.

a Ioſ. 14. antiq. 28.
b Id. 14. antiq. 17.
c Id. 7. ant. 8. & 1. de bell. 21.
d Id. 15. ant. 10.
e Euſ. in Chrõ.
f Cyr. catec. 12.
g Epiph. hær. 51. & 58.

IOSEPHVS EMENDATVR.

[Vbi dictum eſt ſupra ex Ioſepho, Herodem fuiſſe *quindecim* tantum annorum cum pater eius Iudææ ſuſcepit adminiſtrationem; pro *quindecim* legendum eſſe apud Ioſephum *vigintiquinque*, (facili videlicet librarii lapſu; κε mutantis in ιε monuit præ aliis Torniellus Annal. Sacr. an. 4051. vbi de annis Herodis accurate egit, ac Ioſephum ab aliorum eo loco reprehenſionibus defendit, ponitque Chriſtum natum paucis ante Herodis obitum menſibus; qui fuit regni eiuſdem annus ab adepto titulo trigeſimus ſeptimus, à captis Hieroſolymis trigeſimus quartus. Eum tu conſulas, candide hæc tractantem, potius quam hæreticos rabido latratu illuſtriſſimum Annalium conditorem inſectantes. Qui tamen ipſimet eius cenſores, cum ſaltem fateantur Ioſephi codices præcipue in numeris eſſe corruptiſſimos; haud debet adeo videri mirum, ſi facile fuerit vel in eum inuehi, vel cum eius mendis labi. Cæterum Andr. Eudæmon lib. 2. Defenſ. Baron. cap. 17. multis rationibus tuetur aduerſus Caſaubonum ſententiam Baronii: Sed Gordonus cum in priori Chronologiæ ſuæ editione eamdem amplexus fuiſſet; in poſteriori, licet non omnino ab ea receſſerit, magis tamen propendet vt Herodes deceſſerit anno tertio Chriſti. Cuius ſiue dubitationis, ſiue retractationis rationes apud eum videre eſt Appar. in Tom. 11., cap. 1. & 14. atque an. Chr. 3 & 8.]

XXXVI. AB ORIGINE MVNDI.

Reliquum iam illud tantum eſſet, vt dictum tempus Natiuitatis Chriſti, more maiorum, HEBRAICIS Chronologiis etiam conſignaremus. Sed quoniam ſcimus tam antiquiorum quam recentiorum ingenia in veterrima hac quæſtione deſudaſſe, & quot ſunt capita totidem reperiri ſententias; cuius ſint potiora iura diſquirere, non eſt præſentis otij, nec noſtrarum virium tantum opus. Nouiſſime vero eruditus Pererius *h* adnotauit, Chriſtum natum eſſe anno quater milleſimo vigeſimo ſecūdo ab origine mundi.

h Per. comment. in Dan. lib. 11. q. 5.

Illud autem non prætermittendū, cunctos ferme antiquos Patres conſueuiſſe ſupputare annos Mundi non ſecundum Hebraicam editionem, ſed ſecundum Septuaginta Interpretes, quamuis ob diuerſitatem Græcorum exemplarium, & interpretationem, aliaſque innumeras difficultates, non æque de numero inter ſe conſenſerint: puta Theophilum Antiochenum, Hippolytum *a*, Iulium *b* Africanum, Clementem *c* Alexandrinum, Origenem *d*, Cyprianum *e*, Euſebium *f*, Lactantium *g*, Epiphanium *h*, Hieronymum *i*, Philaſtrium *k*, Oroſium *l*, Auguſtinum *m*, Iulianum *n*, Toletanum, duos Anaſtaſios Sinaitam *o* & Nicænum *p*, Suidam *q*, Nicephorum *r*, & alios recentiores complures; necnon ipſa Synodica Acta, quemadmodum in Concilio Sexto Oecumenico, à mundi origine vſque ad illud tempus anni numerantur ſex mille centum nonaginta nouem. Denique ipſam Sanctam Dei Eccleſiam antiquitus conſueuiſſe ſecundum eoſdem Septuaginta computare, teſtatur Auguſtinus *ſ*: & de Romana nominatim Eccleſia refert idem Anaſtaſius Sinaita, & eadem ipſa profitetur in ſuo Martyrologio.

a Hipp. in can. temp.
b Afric. ad Ariſt.
c Clẽ. Strõ. l. 1.
d Orig. in Matth. tr. 29.
e Cypr. præfat. li. de exh. mar.
f Euſeb. in Chron. & in fragm. ad Marin.
g Lact. l. 7. c. 25
h Epiph. hær. 66.
i Hier. in ep. ad Tit. c. 1.
k Phil. de hæreſ. c. 112.
l Oroſ. l. 1. c. 1.
m Aug. 12. de ciuit. 12.
n Iul. cont. Iudæ. lib. 3.
o Anaſt. Sin. in Hexam. l. 7.
p Anaſt. Nic. quæſt. 92.
q Suid. verb. Adam.
r Niceph. in Chron.
ſ Aug. 15. de ciuit. 11.

[Quod dictum eſt de Anno Mundi, quo natus eſt Chriſtus; poſt Pererium, quem refert Baronius, poſtque ipſius Baronii obitum, Torniellus in ſuis Annalibus Sacris computauit fuiſſe quater milleſimum quinquageſimum primum; Gordonus in ſua Chronologia quater milleſimum primum; Heruartus in ſua ter milleſimum nongenteſimum quinquageſimum ſextum; Cornel. à Lapide commentar. in Pentateuch. ter milleſimum nongenteſimum quinquageſimum primum, & alii longe alios. Denique adeo hæc ſupputatio controuerſa fuit, eſtque; vt quod fuerint capita quæ eam inierint, tot inde ſenſus prodierint, & (vt puto) prodituri ſint. Accurate quoque de iis Iac. Capellus (licet extra caſtra Eccleſiæ Catholicæ militans) in ſua Hiſtoria; vbi multorum expenſis opinionibus, firmat ipſe ſuam annorum plus minus quatuor millium.]

VARIÆ SENTENTIÆ DE ANNO MVNDI.

XXXVII. QVO MENSE DIE, HORA, CHRISTVS NATVS.

Porro his quæ ad annum Natalis Domini pertinent ſtabilitis; vt MENSEM pariter, ac DIEM ſtatuamus, primo reiicimus quorumdam veterum hæreticorum *t* errores, qui eum vigeſima vel vigeſima prima menſis Aprilis, aut etiam decima quinta Maij natum dicerent; nec non Ægyptiorum, eorumdemque Orthodoxorum, quibus conſtanter adhæſit Epiphanius *u*, opinionem, iam olim ab Hieronymo *x* confutatam, qua id ſexta die Ianuarii, qua Epiphaniam Domini Eccleſia celebrare conſueuit, contigiſſe exiſtimarunt *y*. Tam autem Latinorum, quam Græcorum Eccleſiæ, pari conſenſione in eam conueniunt ſententiam, vt Redemptor noſter ſit natus vigeſima quinta menſis Decembris. Nam præter ea quæ habentur apud Clementem *z* Romanum, Auguſtinus *a* ex traditione Eccleſiæ id ipſum affirmat; ac cæteri Latinorum: nec aliter Græcos ſentire, Anaſtaſius *b* Nicænus Epiſcopus, Græcorumque Menologium, & alia antiqua ipſorum monumenta fidem faciunt. Porro de hebdomadis DIE, atque HORA, fuit nonnullorum ſententia, vt eadem die, ipſaque hora qua primus homo creatus eſt, eadem omnino & ſecundus homo (ſic enim Chriſtum appellat Apoſtolus *c*) fuerit natus. Hincque ait Heſychius *d*, natum eſſe die ſexta, hora tertia diei; Anaſtaſius *e* vero Sinaita eadem die, ſed ad veſperam; Anaſtaſius item Nicænus *f* eadem, ſed hora diei ſeptima. Verum quod ad Diem ſpectat; die quæ dicitur Dominica natum eſſe Dominum, in Sexta *g* Synodo Græci profitentur. Nocte autem id accidiſſe, ſatis indicat Lucas *h* Euangeliſta; idque ipſum profitentur Interpretes; vetuſque traditio Eccleſiaſtica perſuadet, atque illius ſacræ noctis anniuerſariis functionibus *i* docet. Rurſumque id de ea parte noctis, quæ de media nocte dicta ad ſequentem pertinet diem, multi interpretati ſunt, ſecundum quod prophetice dictum *k* fuerat: *Dum quietum ſilentium teneret omnia, & nox in ſuo curſu medium iter haberet, omnipotens ſermo tuus exiliens è cœlo, è regalibus ſedibus venit.*

t Ap. Cle. Alex. Strom. l. 1.
u Epiph. hær. 51
x Hier. in Ezech. cap. 1.
y Caſſ. Coll. 10 cap. 1. ex præf. epiſt. Paſch. Theoph. Epiſt. Alexand.
z Clemen. 5. Conſt. 13.
a Aug. tract. in Pſ. 132. prope fi. & de Trin. 4. Oroſ. l. 7. c. 2.
b quæſt. 92.
c 1. Cor. 15.
d Ser. de Nat. Dom.
e Hexam. li. 7.
f quæſt. 92.
g Can. 8.
h Luc. 2. v. 8. 9.
i Alb. Flac. de diui. Offic. c. 1. & alii.
k Sap. 18.

XXXVIII.

Sed his omiſſis, vt quæ dicta ſunt contrahamus in vnum, dicimus Redemptorem noſtrum natum eſſe vigeſima quinta Decembris, C. Cor. Lentulo & M. Val. Meſſalino Coſſ. anno Biſſextili, ab V. C. ſeptingenteſimo quinquageſimo primo, Auguſti Imperatoris ab inito Triumuiratu quadrageſimo primo, à nece Cæſaris quadrageſimo ſecundo, Herodis Regis vigeſimo nono inchoato, Olympiadis centeſimæ nonageſimæ quartæ anno ſecundo. Cui

Chro-

Chronographiæ documenta publica adſtipulari omnia, nimirum Acta Conciliorum, Decretales epiſtolas Romanorum Pontificum, Conſtitutiones Principum, & (vt vno verbo dicam) quæq; vetera ſiue recentia, publica vel priuata, inſcripta chartis aut inciſa lapidib. monumenta, in quibus inſit aliqua temporis nota, eandẽ recipere, comprobare, atque confirmare, inferius demonſtrare ſæpius continget. Quæ autem in Natali Domini contigerint, iam aggredimur enarrare: quibus ad immenſum Annalium pelagus ſuperandum pandentibus vela, Sancta DEI-GENITRIX, cuius diuinum puerperium ipſo ingreſſu enarrandum occurrit, diuini numinis conciliatrix ſemper aſſiſtat.

[Plerique recentiores Chronographi hic Baronium arguunt, quod ex eodem principio & verum Natiuitatis CHRISTI annum ducat, & initium Æræ Chriſtianæ quam Dionyſius Exiguus introduxit: quæ licet vſu hodieque recepta ſit à cunctis Chriſtianis, & apud Aſtronomos etiam obtineat, tamen contendunt eam iuſto minorem eſſe, quidam vno, alii duobus, nonnulli quatuor, aut quinque, vel etiam pluribus annis, vt quiſque plus aliis ſapere geſtit. Conſentiunt plures, Chriſtum quidem natum eſſe, ſicut ait Baronius, Lentulo & Meſſalino Coſſ. Olympiadis centeſimæ nonageſimæ quartæ anno ſecundo, Vrbis Conditæ ſeptingenteſimo quinquageſimo primo; ſed hanc epocham duobus annis præcedere Dionyſianam quam Baronius ſequi profeſſus eſt: ex cuius computo dicendus eſſet Chriſtus natus Cornelio Lentulo & Calpurnio Piſone Coſſ. Olymp. 194 anno 4. Vrbis 753. qui vero hodie numeratur vulgo annus Domini milleſimus ſexcenteſimus vigeſimus primus, ſit à vero Natiuitatis eius anno milleſimus ſexcenteſimus vigeſimus tertius. Atque hinc queruntur Baronium vtramque hancce epocham miſcentem, in multis hiſtoriam tam eccleſiaſticam quam profanam turbaſſe: vſque dum perueniens ad Diocletianum Auguſt. recta inde chronologia progreſſus eſt. Sunt tamen alii, qui etiam ab ipſo initio eius computandi rationem comprobent. Adeo nihil in temporum hiſtoria vſquequaque certum; & ita plerique omnes diuerſi abeunt, dum ſinguli antiquos Scriptores in ſuas opiniones detorquent, & Faſtos Conſulares ad libitum inuertunt, annosque Imperatorum contrahunt, protrahuntue, vt computis ſuis æquent: ac denique ſuas temporum epochas, per incertos cœleſtes characteres, priſcorumque ſæculorum neomenias, emboliſmos, eclipſes, ac varios diuerſarum nationum menſes, firmare gaudent: anxio ſeſe nimis, & ſi non prorſus inutili, certe ad rerum per Orbem geſtarum veram aſſerendam chronologiam admodum incerto labore, miſere torquentes. Sed ſinamus eos otioſe in iis induſtriam ſuam exercere, ac pertinaciſſimis inter ſe diſſenſionibus digladiari. Sane enim (vt apprime aduerſus iſthæc diſputans Gordonus in præfat. Tomi II. ſuæ Chronol. adnotauit) in iſtiuſmodi opinionibus euenire poteſt alterum, vt earum nulla, alterum nullo modo, vt plus vna vera ſit: & vt ridiculum eſſet omnium ſententiis velle adhærere, ita recte ſentientem à plerisque diſſentire neceſſe eſt. Quare illis iterum dimiſſis, nos hiſtoriam rerum geſtarum, quam ex veterum auctorum fide, indefeſſo labore, ſummaque ſinceritate collegit BARONIVS, Deo propitio, & B. Virgine bene adiuuante, proſequamur: non vt ipſi volunt illum emendantes, ſed vt ſeſe ipſe reliquit exhibentes; aliquas nihilominus adnotatiunculas præcipuis locis addituri, quibus aliorum ab ea diſcrepantia nota fiat, qui ſi viueret, vtique calculum ſuum, opinor, in rebus dubiis probaret, ſicuti quod veri certique in tanta caligine videri potuit, omnino id vidit.]

De initio Æræ Christianæ.

ANNALES ECCLESIASTICI.

CVM igitur edicto cogente, è Nazareth Galilææ in Bethleem Iuda, S. Ioſeph ac beatiſſima Virgo MARIA, vt profiterentur aſcédiſſent; *Impleti ſunt dies* (inquit Lucas *a*) *vt pareret, & peperit Filium ſuum primogenitum, & pannis eum inuoluit, & reclinauit eum in præſepio, quia non erat ei locus in diuerſorio.* Quod autem in primis attinet ad locum, vbi CHRISTVS eſt natus; *Speluncam* fuiſſe, Origenes *b*, Iuſtinus *c*, Euſebius *d*, Epiphanius *e*, aliique *f* auctores Græci, & omnibus locupletius inter Latinos Hieronymus *g* qui ætatem illic tranſegit, teſtatur. Erat namque Bethleem ſita ſupra collem in longum porrectum; in cuius extremitate Orientem verſus ſub rupe quadam, exiſtente tunc temporis iuxta muros ciuitatis, erat *h* ſtabulum ac præſepe Domini exciſum in rupe, vbi natus eſt Chriſtus. Sed qui loca illa ignorarunt, nihil de ſpelunca dixerunt, quod putarint in alicuius ruſticæ domunculæ ſtabulo Chriſtum natum. Nec vero duntaxat fuiſſe illic Præſepe, ſed & Bouem & Aſinum ad illud alligatos (quod olim Propheta *i* cecinerat) teſtantur Gregorii Nazianzenus *k* atque Nyſſenus *l*, Cyrillus *m*, Hieronymus *n*, Paulinus *o*, Prudentius *p*, & alii *q*. ferturque *r* tunc in eodem puerperio accidiſſe miraculum, vt in eadem ſpelunca, ad ea quæ vſus quotidianus expoſcebat, è petra fluxerit aqua, quæ nunquam potuit exhauriri, ſed manſit diutius diuinæ virtutis egregium monumentum.

[Vehementer ſe Caſaubonus Exercitatione ſua II. agitauit, vt Baronii ſententiam de natiuitate Chriſti in ſuburbiis Bethleemiticis oſtenderet contrariam eſſe ſacræ Scripturæ, quæ Chriſtum in Bethlehem natum aſſerit. Scimus quidem nonnullos interpretes, & ex iis Maldonatum antequam hæc Baronius ſcriberet, & poſt Baronii obitum Lucam Burgenſem, (vt non inaniter ſe more ſuo venditet Caſaubonus primum huius ſententiæ auctorem) interpretatos eſſe Scripturam, vt Chriſtus ſit natus intra ipſam ciuitatem in publici diuerſorii ſtabulo beſtiis excipiendis inſeruiente, ad formam ſpeluncæ in rupe excauato. Verum cum non hoc ſcriptura exprimat, ac propterea totum fere coniecturæ ſit; non ita ad libitum Caſauboni, dicenda erit ſententia Baronij (quæ en.m fuit Iuſtini Martyris) Scripturæ aduerſari: cum quæ in ſuburbiis vel iuxta muros ciuitatis geſta ſunt, recte poſſint dici, & communi loquendi vſu dicantur in ciuitate geſta. Sicuti & ICti reſponderunt eos, qui in continentibus vrbis nati ſunt, Romæ natos intelligi: Romam enim eſſe etiam quà continenti ædificia eſſent: nec Romam murotenus exiſtimari, ex conſuetudine quotidiana poſſe intelligi, cum diceremus Romam nos ire, etiamſi extra vrbẽ habitaremus (l 2.87. & 147. D *de verb. ſig.*) Quare & ipſemet Caſaubonus, poſtquam ſe vana exercitatione diutius fatigauit, tandem fateri compulſus fuit, non ideo minus fidem Scripturæ conſtare, etiamſi certum eſſet ad Bethleem non in Bethleem natum eſſe Dominum. Vt tam ex iſta, quam aliis innumeris eiuſmodi eau llationibus ipſius, intelligere poſſis, quo demum ipſe animo in certamen aduerſus Baronium deſcenderit.

Ceterum cum Naturæ Dominus gigneretur, naturæ legibus non tenebatur; atque ideo MARIA quæ conceperat ſine viro, peperit ſine dolore; & quæ virgo ſemper fuerat ante partum, æque permanſit in partu, ac proinde eadem perſeuerauit poſt partũ. Adeo vt quantumuis Dei Mater eſſet, quo excellentior nullus eſt titulus; tamen in Eccleſia Dei à perpetua virginitate conſecuta eſt cognomentum, vt nunquam à maioribus nominari conſueuerit *ſ* ſine ſuperaddito cognomine VIRGINIS. Quapropter & quæ Virgo ſemper extitit, æque ſine vlla moleſtia parturiit, nec aliquo indiguit obſtetricantis obſequio; ſed ipſa genitrix *t*, & obſtetrix, non *u* permiſit quemquam impuris manibus attrectare partum ab omni labe ou um. Quod enim S. Zeno *x* Epiſcopus Veronenſis de obſtetricis obſequio habet,

I.
a *Luc.* 2.
NASCITVR CHRISTVS IN SPELVNCA.
b *Orig. contra Celſ. lib.* 1.
c *Iuſt. dial. cum Triph.*
d *Euſ.* 7. *demonſt.* 5.
e *Epiph. lib.* 1. *tom.* 1. *in fi.*
f *Athan. ſer. de nat. Chr. ap. Lipom. t.* 8. *Damaſc. car. de Nat. Chr.*
g *Hier. ep.* 18. *ad Marcellã.*
h *Burchar. in deſcrip. Ter. S. par.* 1. *c.* 7. *n.* 59
i *Habac cap.* 3. *ſecundum* 70. *interp.*
k *Naz. orat. de Chr. nat.*
l *Nyſſ. de Chr. generã.*
m *Cyr. cate.* 12
n *Hier. ep.* 27. *ad Euſtoch.*
o *Paul. ep.* 11. *ad Seuer.*
p *Prudent. in cath. die* 8. *Cal. Ianuar.*
q *Io. Damaſ. carm. de natiuit. Chr.*
r *Bed. de loc. S. cap.* 8.
CASAVBONI LEVITAS.

II.
MARIÆ VIRGINITATIS INTEGRITAS
ſ *Vid. Epiph. hær.* 78.
t *Ap. Cypr. de oper. Card. in nat. Chr.*
u *Athan. ſer. de nat. Chriſt. ap. Lipo. to.* 8.
x *Zeno. ſer.* 6. *de Nat.*

deque pœna eiuſdem incredulitatis, & ſoſpitate eidem reſtituta; haud dubium ex apocryphis eſt mutuatus.

Quod autem pertinet ad *Speluncam* illam, in qua Chriſtus natus eſt; vix credi poteſt, in quanta veneratione & cultu ea ſemper fuerit habita; vt quantumlibet Hadrianus Imperator ad abolendam tantæ rei memoriam, Veneris & Adonidis templum deſuper erexiſſet, nihilominus percelebris etiam apud Gentiles *a* eſſet loci illius memoria: qui reddita pace Eccleſiæ, mirifico eſt opere exornatus, ipſumque *Præſepe* ſummæ venerationi *b* habitum. Quod Chriſti natalis nobiliſſimum monumentum, ex ligno confectum, poſt multa tempora inde translatum Roma poſſidet; eoq; multo felicius illuſtratur, quam tugurio Romuli, quod intextũ ex ſtipula, eorum *c* maiores ad multa ſæcula de induſtria cõſeruarunt. Et in honorem ſacratiſſimorum Pannorum, ſeu *Faſciarum*, quibus dicit Euangeliſta Chriſtum à matre fuiſſe inuolutum, quæ & futuris temporibus ſeruatæ ſunt, nobiliſſima erecta eſt baſilica, & anniuerſaria feſta dies à Chriſtiano populo celebrata; prout ſignificant Patrum *d* encomia ea die in Eccleſia dici ſolita.

De Prodigiis vero, quæ eadem die qua natus eſt Dominus, accidiſſe complures ex Oroſio, qui ea recenſet, ſcripſerunt; certe nec ipſe Oroſius eâ illo tempore contigiſſe dicit, & nos multo prius accidiſſe ſatis ſuperius demonſtrauimus in Apparatu *e*. Sed & quod apud eundem *f* auctorem legitur de templo Iani ab Auguſto ter clauſo ob pacem vniuerſo Orbi Romano partam; quam & iſtud longe antea acciderit, ex Dione, qui res Romanorum per ſingulos annos & Conſulatus deſcripſit, facile intelligitur: cuius auctoritate conſtat *g*, primo ante annos viginti ſeptem; ac iterum ante annos viginti tres quam Dominus naſceretur, Iani fores occluſas eſſe; demum ante annos decem de iiſdem claudẽdis fuiſſe decretum. Ad hæc quod idem Oroſius Auguſti Imp. modeſtiam commendat, qua ne *Dominus* diceretur, edicto vetuit; id vero accidiſſe ſub Conſulatu Ælii Cati & Sentii Saturnini, anno ſexto à Chriſto nato, ex eodẽ Dione *h* colligi poteſt. Cæterum hæc & alia eiuſmodi, diuina quadam diſpenſatione eſſe facta, omniaq; cœleſtis Regis aduentui inſeruiſſe, nemo ſapiens vnquam negare poterit.

At ſicut veris innitimur, & veriſimilibus non contradicimus; ita quæ ſunt à veritate prorſus aliena, procul abiicimus: cuiuſmodi ſunt ea, quæ *de Templo Pacis*, eodemq; dicto, *Æterno*; quod prædictum fuiſſet duraturum donec Virgo pareret, Romæ collapſo ea nocte qua natus eſt Chriſtus; à multis vt vera certaque ſcribuntur: quæ inuenimus primum narrata in homilia quadam incerti auctoris; titulo tamen Petri *i* Damiani prænotata: ſed cum ille diem obierit annis circiter quinquaginta antequam S. Bernardus, quem is auctor citat, ea conſcriberet, facile tantus Pater falſi tituli calumnia liberatur. Quomodo vero iſta à recentiorib. auctoribus inuenta non facilime erroris arguantur, cum certo conſtet templum Pacis nondum Chriſti tempore Romæ eſſe erectum; quod omnes antiqui hiſtorici *k* tradunt, domitis Iudæis per Titum, à Veſpaſiano Imp. fuiſſe conſtructum? nec fuiſſe Romæ ante Veſpaſiani tempora aliquod tantæ molis templum Pacis; vllus vnquam rerum Romanarum tractator antiquus meminerit? Templum a. Pacis à Veſpaſiano erectum, ſub Commodo Imp. incendio conflagraſſe, Herodianus eſt auctor. quod tamen non penitus fuiſſe abſumptum credimus, cum narret Ammianus *l* Conſtantium Imp. Romam venientem, inter cætera Vrbis ædificia templum Pacis in admiratione habuiſſe: cuius & hactenus ruinæ ſpectantur. Eadem porro ratione habenda putamus alia nonnulla id genus, quæ nullo vel incerto auctore feruntur. Quare iam quæ certa ſunt hiſtoriæ Euangelicæ proſequamur.

Addit igitur poſt prædicta Lucas *m* de *Paſtoribus*, qui ab Angelo moniti de Chriſti natiuitate, venerunt ad præſepe

III.
CVLTVS BETHLEEM.
a *Orig. contra Celſ. lib.* 1.
b *Chryſoſt. in Luc.* 2.
c *Dionyſ. Halic. lib.* 1.
SACRÆ FASCIÆ.
d *Germ. & Euthym. or. de faſc. Domini, ap. Lipom. to.* 6. *die* 31. *Aug.*

IV.
QVÆ TRIBVANTVR NASCENTI CHRISTO.
e *Num.* 14.
f *Oroſ. l.* 6. *c.* 22.
g *Dio. lib.* 51. 53. 54.
h *Id. lib.* 55.

V.
DE PACIS TEMPLO.
i *Ap. Lipom. to.* 8. *& Sur. to.* 6.
k *Ioſeph.* 7. *de bell.* 24. *Suet. in Veſp. cap.* 9. *Plin. lib.* 36. *cap.* 25. *& alii plures.*
l *Am. lib.* 16.

PASTORES AD PRÆSEPE.
m *Luc.* 1.

vt eum adorarent. Erat locus ipſe vbi paſtores greges ſuos cuſtodiebant, Turris *a* Ader, id eſt, gregis, iuxta quam Iacob pauit greges ſuos, mille paſſus à ciuitate Bethleem ſegregata; vbi poſtea erecta eſt eccleſia, trium Paſtorum diuinæ natiuitatis conſciorum monumenta continens, vt eſt apud Bedam *b*, qui tres tantum paſtores præſepe Domini adiiſſe ſignificat. Præterea ſicut Chriſti natali lætati ſunt Angeli, & ſacrum hymnum, quem recitat Euangeliſta, cecinerunt: ita & mali dæmones perterriti, de nato puero Hebræo, qui ſuas ipſorum vires contereret, licet inuiti reſponſa dedere: quæ cum innotuiſſent Auguſto, qui ex Sibyllinis verſibus de eodem complura perceperat, ea quæ in Apparatu *c* diximus, debitæ religionis perſoluit obſequia. Adeo vt qui tam Iudæorum cultui aliquando infenſus fuit, vt Caium *d* nepotem laudaret quod Iudæam præteruehens, apud Hieroſolymam non ſupplicaſſet, poſtmodum Iudæorum religionem in pretio haberi *e*; Iudæiſq; cum Romæ, tum vbiq; terrarum fauerit, atq; etiam donariis frequentauerit. Sed his de Natali Domini pertractatis, ad eius modo Infantiam tranſeuntes, primum ipſius annum (cum huius quo natus eſt, nonniſi ſex ſuperſint dies) ab ipſis Calendis Ianuariis numerare, more maiorum, feliciter auſpicemur.

a Hier. ep. 27.
b Bed. de loc. ſ.

AVGVSTVS FAVET IVDÆIS.
c Num. 13.
d Suet. in Octau. c. 93.
e Philo de legat. ad Caiū.

IESV CHRISTI ANNVS I.

AVGVSTI IMP. ANNVS 42.

REDEMPTOR humani generis CHRISTVS Dominus, poſtquam in Bethleem natus eſt, (quoniam, vt ait Apoſtolus *f*, miſſus eſt à Patre in ſimilitudinem carnis peccati) octauo die, ipſis Calendis Ianuariis, Auguſto decimum tertium & Plautio Siluano Coſſ. circumciſus, nomen accepit IESVS, quod ab Angelo fuerat præmonſtratum, vt Euangeliſta *g* teſtatur. Et qui in hunc mundum *h* ad hoc venerat vt diſſolueret opera diaboli, ipſas *Calendas Ianuarias*, præ cæteris anni diebus Gentilium ſuperſtitionibus pollutas, fuſo ſanguine conſecrauit. Vnde & illam diem poſtea Chriſtiani ſumma ſanctitate ac puritate, additis ieiuniis *i* & litaniis, transigere ſtuduerunt; vt (quemadmodum ait Auguſtinus *k*) quando Gentiles lætabantur in ſuis fœditatibus & impietatibus, Chriſtiani pro ipſis gemerent. Vixque credi poteſt, quantum laboris inſumpſerint ſancti Patres, tam pro concione *l*, quam in ſacris Conciliis *m*, vt eiuſmodi Gentilitias feſtiuitates à cordibus Chriſtianorum radicitus euellerent. Donec ſuperſtitione demum abolita, de ea veluti triumphans Sancta Dei Eccleſia coronam *n* pro cinere, oleum gaudii pro luctu, & pallium laudis pro ſpiritu mœroris accepit.

I.
f Rom. 8.
CIRCVMCISIO CHRISTI
g Luc. 2.
h Ioan. 3.
CALENDÆ IANVARIÆ EXPIATÆ.
i Ambr. ſer. 11. de Cal. Ianu. Aug. in Pſ. 98 Syn. Turon. can. 18.
k Aug. in Pſ. 98.
l Ambr. eod. ſer. 11. Max. Tauri. Pet. Chryſol. ſer. 155. Chryſoſt. hom. in Cal.
m Syn. Tur. 2. c. 23. Antiſiod. c. 1. Mart. Brac. colle. 73.
n Iſa. 61.

Porro in eadem ipſa ſpelunca, qua natus eſt, circumciſum eſſe Dominum, Epiphanius *o* teſtatur: neque enim aliqua aſtringebantur lege Iudæi, vt circumcidendum infantem deferrent in templum. Cumque in circumciſione nomen accepiſſet, cenſu Cæſaris ſub Quirino (de quo ſupra in Apparatu) deſcriptus eſt; id teſtantibus Iuſtino *p* Martyre, Oroſio *q*, atq; ipſo Iuliano *r* Apoſtata apud Cyrillum, aliiſque omnibus. Conſtat enim, iure antiquo Romanorum *ſ* omnes cuiuſque ætatis & ſexus, quantumlibet infantes, cenſeri ſolitos. Sed quod in tabulis cenſus, cuiuſque profitentis nomen ſcribi deberet: impoſſibile erat id fieri apud Iudæos ante octauum diem, quo nomen indebatur infanti; quemadmodum nec apud Gentiles, qui fœminæ die octauo, maſculo die nono (qui dicebatur luſtrici *ſ* dies, quod iis infantes luſtrarentur, hoc eſt, expiarentur) nomen imponere conſueuerant. Sed ad hiſtoriam Euangelicam redeamus.

II.
o Panar. lib. 1.
CHRISTVS DESCRIPTVS SVB QVIRINO.
p Iuſt. orat. ad Anton. Pium.
q Oroſ. l. 5. c. 1.
r Ap. Cyril. l. 6
ſ Dion. Hal. li. 4. l. ætatem. D. de cenſib.
t Feſt. verb. Luſtrici.

In qua primo ſeſe offert MAGORVM ab Oriente, præeunte Stella, ad Chriſtū adorandū aduentus, & facta cum Herode Hieroſolymis collocutio; quę Matthæus Euangeliſta exacte deſcribit. Quinā vero hi MAGI fuerint, diuerſę repeRiuntur ſcriptæ ſententiæ, dicentib. aliis, eos malis artibus, magiciſq; excantationib. atq; præſtigiis, ſibi dæmones cōciliare ſolitos, cognita per ſtellæ apparitionem Chriſti natiuitate, ab illis ad rerū Dominū venientes defeciſſe. Fuitq; iſta ſententia Ignatii *a*, atq; Iuſtini *b* Martyris, necnon Origenis *c*: qui & amplius habet, eoſdem Magos edoctos per prophetias Balaam, à quo Magorum genus & inſtitutio in partibus Orientis vigeret, per ortum inuſitatæ ſtellæ agnouiſſe aduentum Chriſti. His quoq; de excantationibus dæmonum ab iiſdem Magis fieri ſolitis, aſſentiuntur Baſilius *d*, Hieronymus *e*, & alii; qui eos fuiſſe Chaldæos, atq; ab Erythræa Sibylla de Chriſto venturo edoctos teſtatur. Alij vero exiſtimarunt, eoſdem Magos fuiſſe Sapientes Perſarum, quorum ſententia eius gentis Principes cuncta facere conſueuiſſent: hocq; ſenſerunt Clemens *f* Alexandrinus, Ioannes Chryſoſtomus, Cyrillus Alexandrinus, Theodoretus, Leo Papa, & alii: inter quos tamen, qui dixerunt hos Magos fuiſſe Reges Perſarum, erraſſe certum eſt; quandoquidem longe ante Chriſti aduentum Magos regnaſſe in Perſide, ex Herodoto *g*, aliiſq; conſtat.

MAGORVM ADVENTVS.
III.

a Ign. ep. ad Epheſ.
b Iuſt. dial. cum Triph.
c Orig. contra Celſ. lib. 1. & hom. 13. in Num.
d Baſ. orat. de hū. Chr. gene.
e Hier. in Iſ. 19. & 47.
f Cle. Stro. l. 1. Chryſ. hom. 6. in Matth. Cyril. in Iſ. 49. orat. 4. lib. 4. Theo. 5. hiſt. 39 Leo ſerm. 1. in Epiph.
g Herod. lib. 3. Euſe. in Chrō.

Cæterum non è terra Chaldæorum, nec è Perſide, ſed ex Arabia Magos veniſſe, alii complures affirmant; vt Iuſtinus *h* Martyr, Tertullianus *i*, Auctor *k* qui ſcripſit de Operibus Cardinalibus, Epiphanius *l*, & alii: ſecundum id quod ſcriptum eſt *m*, *Reges Arabum & Saba dona adducent*: quæ de Meſſia eſſe intelligenda, tam noſtri Interpretes, quam etiā Rabbini complures æque aſſentiuntur: ſicut & illa *n*, *Dromedarii Madian & Epha: omnes de Saba venient aurum & thus deferentes, &c.* Cui vltimæ ſententiæ & nos libentius adhæremus. Conſtat enim ex diuina Scriptura *o*, Abraham ex Cetura cōiuge multos genuiſſe filios, & inter alios Iexan & Madiā; ex Iexan vero ortum eſſe Saba, & ex Madian Epha; qui omnes Arabiam incoluerunt, atque ex ipſorum nominibus loca ipſa ſortita ſunt nomina, ac populi denominati Sabæi & Madianitæ. Rurſus etiam Balaam *p*, qui de ſtella prædixerat vaticinium, licet ipſe Meſopotamenus eſſet, Haran incolens; tamen in Arabia conſtat ea eſſe vaticinatum. Nā Moab, cuius Rex erat Balac, qui eum mercede conduxit, erat (vt tradit Hieron. *q*) ciuitas atq; prouincia eius nominis in Arabia. Sicq; ſiue ſcripturā, ſiue traditionem de ſtella & Rege futurō, penes Arabes (quibus prænuntiata fuerat) perpetua memoria viguiſſe, par eſt credere: quib. admoniti illi Magi, & nouæ ſtellæ viſu excitati, ſimulq; directi, quærere Regem Iudæorum in Iudeam venerunt. Quod inſuper obſeruatione dignum eſt; Abraham cum ex Cetura & Agar filios genuiſſet, nequaquā illos cum Iſaac hæredes inſtituit; ſed dimittens illos in plagā Orientalē, largitus eſt munera, vt teſtatur Scriptura *r*. Sed quæ fuerint illa munera, Epiphanius *ſ* ex Hebraicis traditionum fontibus declarat fuiſſe aurum, argentū, ac veſtitus, & inſuper in myſterio cōcluſiſſe in peris eorum thus, & myrrhā, & aurum Regū Sodomorum & Gomorrhæ, quæ idem Abraham *t* ceperat in debellatione Regis Chodorlahomor & ſociorum eius, qui prædictos reges prælio vicerant, ac deprædati fuerant: quæ eadem poſtea Magi qui ex ſucceſſione filiorum illorum Abrahæ deſcenderant, Chriſto obtulerunt. Eadem plane ratione, qua olim Regina *u* Saba, ex iiſdem & ipſa Ceturę filiis originem ducens, cum venit Regem Iſrael Salomonem explorare, eadem quæ Magi munera detulit, nempe aurum & aromata. Denique qui Iudææ ſitum deſcripſere *x*, eam ex Orientali parte ſpectare dixerunt Arabiam: quod eo verius eſt, ſi hiemalis ſolſtitii ratio habeatur; ſecundum quod creditur locutus Euāgeliſta, cū Chriſtus ſit natus media hieme.

IV.
MAGI ARABES.
h Iuſt. dial. cum Triph.
i Tert. aduerſ. Iudæ. & lib. 3. contra Marcion. c. 13.
k Ap. Cypriā.
l Epiph. in compend. doctr.
m Pſal. 71.
n Iſa. 60.
o Gen. 25.
EX FILIIS ABRAHÆ ET CETVRÆ.
p Numer. 24.
q Hier. de loc. Hebr. & in Iſa. 15.
r Gen. 25.
In cop. doctr.
[Sed repugnat Scriptura Gen. 14. in fi. vt hæc fuerint ex bonis Regum Sodom. & Gomor. potuerunt vero eſſe ex præda hoſtiū, quos Abraham proſtrauit.
t Gen. 14.
u 3. Reg. 10.
x Tac. hiſtor. lib. 5. & alii.

Quod autem iidem Magi fuerint Reges, Tertullianus *y* aſſentiri videtur, aſſeritq; Theophylact. *z*, & alii recentiores, ac pia Fidelium traditio tenet: ſicut & eoſdē tres numero fuiſſe, ſecundum tria munerum genera; quod & S. Leo *a* ſæpe teſtatur. Reges autem fuiſſe dixerimus, vſitato more diuinæ Scripturæ, quæ & cuiuſq; oppidi dominū, Regē appellare conſueuit. Quod vero eoſdē Matthæus *Magos* appellet, cum penes antiquos triplicis generis Magos fuiſſe tradat Euſebius *b*, quorum alij eſſent doctiſſimi atque abſtinentiſſimi, alij ſacerdotes, alij deniq; inuocationibus malorum dæmonum intendentes; nos in eam ſententiam procliuiores ſumus, vt exiſtimemus hos illius Magię fuiſſe ſtudioſos quæ ex rerum naturalium cognitione percipitur, quod & ſenſiſſe videtur Chalcidius Platonicus ſuis in Timęū commētariis, dum hanc eādem hiſtoriam nouę Stellę eis apparentis, & ipſorum acceſſus ad Chriſtum Deum ſimul & hominem

V.
REGES
y Tert. aduerſ. Iudæ. Cypr. ſerm. de bapt. Hilar. lib. 4. de Trin. Hier. in Dā. 2. Chryſ. ſer. de nat. Io. Bapt.
z Theophyl. in Matth. 2.
a Leo ſerm. de Epiph. 1. 3. 4. 5. 6. 7. 8. Max. Taur. ho. 3. de Epiph. Hilar. Arel. ho. 1. de Epiph. Sed. in Mat. 2.
b Ap. Hier. i. de reg. mona.

minem, per eam demonſtratum adorandum, recenſet; ratus tamen eos fuiſſe Chaldæos. Cum autem *a* Epiphanius ſcribat, dictos Cœturæ filios Magorum progenitores, habitaſſe in partibus Arabicis Magodiæ regionis; haud inepte quis dixerit, Magos non à magica facultate, ſed ab eadem Magodia regione eſſe denominatos.

a *Epiph. in comp. doctr.*

VI. QVANDO VENERINT.

b *Euſeb. in Chron. Epiph. in Panar. li.* 1. *tom.* 1. *in fi. & to.* 12. *hær.* 30. *& alii hos ſecuti.* c *Matth.* 2. d *Aug. ſer.* 7. *de Epiph. & ſerm.* 25. *de temp. & alii.*

De tempore vero quo Bethleem venerint, æque inter ſe diſſentiunt antiqui Scriptores; putantibus aliis *b* id poſt biennium à Chriſto nato contigiſſe, ea nimirum ratione adductis, quod Herodes (vt teſtatur Euangeliſta *c*) omnes pueros occidi iuſſit *à bimatu, & infra ſecundum tempus quod exquiſiuerat à Magis*: aliis *d* vero eadem ratione exiſtimātibus, Magos quidem decimo tertio à natiuitate Domini die aduenisse, verum biennio ante Chriſtum natum illis ſtellam apparuiſſe. Sed vt ab iis omnibus diſſentiamus, multa perſuadent. A priorib. quidem, quia nulla excogitari poteſt cauſa, cur Magi tamdiu iter ſuum diſtulerint; niſi velimus eos ignauiæ & oſcitantiæ accuſare. Immò eos ſtatim vt ſtellam conſpexerunt eſſe profectos, Euangeliſta non obſcure inſinuat: porro non dico ſi è Perſide, vel Chaldæa, ſed & ſi ab extremis Indiis Orientalibus profecti fuiſſent, etiam ſex menſibus totum illud itineris ſpatium conficere potuiſſent. Inſuper ſi poſt biennium aduenerunt, quomodo (quod refert Matthæus) Chriſtum in Bethleem adhuc inuenerunt; quem teſtatur Lucas poſt quadraginta dies delatum eſſe Hieruſalem vt ſiſteretur Domino, hiſque impletis officiis Ioſeph & Mariam vna cum infantulo reuerſos eſſe in Galilæam, atque Nazareth habitaſſe? Quod autem ad illos pertinet, qui ſtellam ante biennium apparuiſſe putarunt; etſi ſatis eſſe poſſent, quæ de tam longo temporis ſpatio in itinere inſumpto dicta ſunt; tamen quia & iidem ea nituntur ratione, quod dicat Euangeliſta Herodem iuſſiſſe occidi infantes *à bimatu, & infra, ſecundum tempus quod exquiſierat à Magis*: ad hæc primum inferimus id quod Ioannes *e* Chryſoſtomus iiſdem reſpondens ait, Herodem pro abundantia cautionis maius tempus incluſiſſe, ne quis vel proximæ ætatis effugeret: Veritum videlicet ne fortaſſis antea natus eſſet Chriſtus, quam Magi ſtellam vidiſſent: ſicut cum nulla ſubeſſet ratio, vt qui extra Bethleem nati eſſent occiderentur, eo quod Herodes ex diuina Scriptura per Principes Sacerdotum & Scribas certior factus eſſet quod Chriſtus in Bethleem naſceretur; tamen omnes qui in omnibus finibus eſſent necari præcepit.

e *Chryſ. hom.* 7. *in Matth.*

VII.

Porro quod ait Euangeliſta, *A bimatu, & infra, ſecundum tempus quod exquiſierat à Magis*; exiſtimamus illud *ſecundum tempus*, non eſſe referendum ad id quod dixerat, *à bimatu*; ſed ad illud potius, *& infra*: ſicque Euangeliſtam ſignificare voluiſſe; eo cædis edicto non incluſos eos qui geniti eſſent poſt Chriſtum natum, & ſtellā viſam à Magis, quorum nulla poſſet eſſe ſuſpicio; ſed cædendorum puerorum terminum fuiſſe à biennio ante aduentum Magorum (quo ſc. homo formidoloſus cautius ſibi ſuiſque conſuleret) vſque ad tempus; quo de Chriſto nato didicerat à Magis: ſicut etiam interpretatus eſt Euthym. Quapropter ea potius nobis probatur ſententia, quæ Catholicæ Eccleſiæ conſuetudine magis recepta eſſe videtur; nempe Magos tunc cum natus eſt Chriſtus, ſtatim vidiſſe ſtellā; eoſdemq; mox Iudæam verſus iter ſuſcepiſſe, atq; intra tredecim dierum terminum Bethleem perueniſſe, eodem die quo Sancta Dei Eccleſia tantam ſolemnitatem anniuerſaria memoria celebrare conſueuit. Quod quidem haud mirum videri debet ſi ex Arabia Iudææ adiacente eoſdem aduenisse dixerimus, & (vt prędixerat Propheta *f*) ad celeritatem itineris dromedariis vſos fuiſſe, quos velociores eſſe equis Niſæis Ariſtoteles *g* tradit. Conſtans inſuper eſt ſanctorum Patrum *h* ſententia, Magos Bethleem aduenientes, in præſepi; vbi natus eſt, Chriſtum Dominum reperiſſe. Vnde ſummo iure redarguuntur, qui aliter ſenſerunt, a leui ratione permoti; quod Matthæus nulla de præſepi mentione habita, dixerit eos intraſſe domum: quaſi vero non ſit diuinæ Scripturæ ſatis frequens phraſis, locum quemlibet, ad habitandum accommodatum, quantumlibet exiguum, *domum* appellare; cum & nidos ipſos auium, *domos* quoque nominet *i*.

f *Iſa.* 60. g *Ariſt. hiſt. animal. lib.* 9. *c. vlt.* h *Chryſoſt. in Matth.* 2. *homil.* 6. *&* 7. *Aug. ſer.* 2. *de Epiph. Hieron. ep.* 14. 17. 18. 27. *Fulg. ſerm. de Epiph. & alii recent.* i *Pſ.* 83. *&* 103.

VIII. DE STELLA.

Quod vero pertinet ad STELLAM quę iiſdem Magis apparuit, iam penes omnes antiquos Patres *a* in confeſſo eſt, nequaquam ex illis fuiſſe quibus cœlos videmus ornatos, nec etiam ex illis quæ vaporibus coagmentatis accenſæ in aere, cometæ ſunt dictæ. Cum igitur diuino miraculo cælitus apparuerit, naturæ ſuperans facultatem; cuius ſubſtantiæ fuerit, non eſt facile definire: vnde in eo conſentiunt omnes *b*, diuinam quandam fuiſſe virtutem, quæ non aſpicientium tantum oculos ſui fulgoris radiis illuſtraret, ſed quę & mentes diuina luce perfunderet, atque ad Chriſtum perquirendum excitaret. Porro eius ſplendorem Solem ipſum exuperaſſe, Ignatius *c* ſcripſit, cecinitq; Prudentius: Gregorius vero Nyſſenus *d* exiſtimauit eſſe Angelum, qui ea figura apparuerit. Alia vero multa, quæ ex quibuſdam apocryphis Seth nomine ſcriptis libris, de Magis ferūtur *e*, deque ſtella, quod formam pueri Crucem geſtantis exprimeret; ea vt inania prætermittimus. Magorum autem ad Chriſtum aduentus, quod ex eo vocatio Gentium expreſſa fuerit, adeo ſolenni anniuerſario cultu conſueuit deinceps in Eccleſia celebrari; vt de Iuliano Apoſtata Ammianus *f* ſcribat, licet clam dœmonibus immolaret, tamen ne talis detegeretur, voluiſſe ſuam præſentiam exhibere in feriis, *quas* (inquit) *Chriſtiani celebrantes menſe Ianuario, Epiphania dictitant*. Eadem de Valente Imp. Ariano teſtatur Gregorius *g* Nazianzenus. Et Theodoſius *h* Imp. ſic huius diei celebritatem coli iuſſit, vt ſeptem diebus qui præcedunt, ac totidem qui ſubſequuntur, iudicialem ſtrepitum conticeſcere voluerit. At iam de his ſatis.

a *Orig. lib.* 1. *cont. Celſ. Baſil. de hū. Chr. gener. Chryſ. hō.* 6. *in Matt.* 2. *& alii.* b *Chryſ. ibid. Leo ſerm.* 4. *in Epiph. Fulg. ſerm. de Epiph. & alii.* c *Ign. ep. ad Epheſ.* d *Nyſ. dial. de anim.* e *Ap. Epiph. hær.* 26. 39.

FESTVM EPIPHANIORVM.

f *Am. lib.* 21. g *Greg. Naz. orat. in funer. Baſil.* h *l.* 2. *C. de fer.*

CASAVBONI CALVMNIÆ.

[Ne tamen putes, primitus introductum fuiſſe in Eccleſiam nomen, feſtumue *Epiphaniorum*, in commemorationem duntaxat manifeſtationis Chriſti factæ Magis; quod etiam conſtat ex antiquis Patribus, commune fuiſſe & Natiuitati Chriſti, quoniam tunc in carne apparuit, & Baptiſmo, quia in eo à Patre manifeſtatus fuit, quinimo & inſigni illi miraculo mutationis aquæ in vinum, quo primum ipſe Diſcipulis ſuis aliiſque multis diuinam ſuam poteſtatem prodidit. Græci tamen olim vna eademque die tam Natiuitatem quam Baptiſmum celebrantes, ſicut nomen, ita & feſtum confundebant: donec à Latinis edocti, & feſta in diuerſos dies diuiſerunt; & Epiphaniorum nomen diei Baptiſmi, qui idem fuerat & aduentus Magorum, reliquerunt, quemadmodum de his conſtat ex Caſſiano collat. 10. cap. 1. Chryſoſtomus hom. de die nat. Iſidoro lib. 1. de off. eccl. cap. 26. Quæ cum iam in Notis ad Martyrologium die 6. Ianuar. Baronius explicaſſet, non putauerat ea iterum in Annalibus tractanda. Sed inuentus eſt Momus Caſaubonus, qui nullam non quærens Baronium carpendi occaſionem, & falſo ei horum ignorantiam obiecit, & ignoranter ipſe vel peruerſe Patres in iis inter ſe diſcordes finxit, Exercit. 1. cap. 11. vt etiam accurate demonſtrauit aduerſus illum Iac. Partis in ſuis Animaduerſionibus, & accuratius Andr Eudæmon in Defenſ. Baron. lib. 2. c. 13. quos conſulat qui hæc cupit.]

IX.

i *Luc.* 2.

IESVS OFFERTVR IN TEMPLO.

Sequitur poſt hæc apud Euangeliſtam *i* narratio de *Præſentatione* Chriſti Hieroſolymis in templo, & facta de eo publica annunciatione à Simeone iuſto & Anna prophetiſſa. Porro & ipſe Simeon innumeratur inter Prophetas: quem Epiphanius *k* aſſerit, poſt mortem à ſacerdotib. eſſe priuatum ſepultura. Cur autem id acciderit, nullam affert cauſam: ſed ea putatur; quod palam Chriſti aduentum annuncians, ceterorum in ſe ſacerdotum inuidiam & odium concitarit. At commentum illud *l* quod cœcus fuerit, ſed cum IESVM accepit in vlnas viſum receperit; procul reiicimus, tum quod nullus antiquorum Patrum eius rei meminerit, tum maxime quod diuinæ Scripturæ aduerſetur; qua cœcus prohibebatur *m* fungi in templo munere ſacerdotis: functionem autem illam ſacerdotalem fuiſſe, & Lucas inſinuat, & Patres ferme omnes agnoſcunt, ipſaque Eccleſia in ſacris Imaginibus profitetur. Quomodo vero PRÆSENTATIONIS Chriſti ſolennitas (quam & *Purificationem*, ſiue *Occurſum* maiores nuncupauere) ad abolenda Lupercalia, Romæ cœpta ſit celebrari, ſuo loco dicturi ſumus inferius.

k *Epiphan. de vit. Proph. c.* 24. l *Ext. in præf. verſ. dial. Iaſ. cum Papiſco. in fi. oper. Cypr. edit. Pamel.* m *Leuit.* 21.

X.

Cum autem iſta publice in templo peracta, iam ſpargerentur in vulgus, & in Herodis aures illaberentur: qui nuper de nato Rege Iudæorum ex relatione Magorum magnum timorem conceperat, his denuo in furorem actus; vt ſe eo metu liberaret, necem meditatur Infantis, quando per Angelum monitus Ioſeph (quod Matthæus *n* ſcribit) cum IESV & MARIA fugit in Ægyptum. Narrat vero Sozomenus *o*, in aduentu Chriſti Hermopolim, quod eſt oppidum Thebaidos, maximā, quæ illic erat, arborem Perſeā

n *Matth.* 2. o *Soz.* 5. *hiſt.* 21. *Niceph. li.* 10. *cap.* 31.

DVCITVR IN ÆGYPTVM.

dictam

dictam, quam incolæ venerabantur, ſua ſponte ad ſolum vſque, ſe inflexiſſe, & CHRISTVM adoraſſe; eiuſque poſtea fructus, & folia, aut etiam particulas corticis, ægris admotas, morbos pellere conſueuiſſe. Porro Iſidi conſecratam fuiſſe Perſeam arborem, Plutarchus *a*, ait; ea de cauſa, quod eius fructus cordis, folium linguæ ſpeciem referret. Addit vero Sozomenus, aduenientе Chriſto in Ægyptum, omnia dæmonum ſimulachra, iuxta prophetiam Iſaiæ *b*, concuſſa eſſe atque collapſa: quod & longe ante ipſum teſtati ſunt Origenes *c*, Euſebius *d*, Athanaſius *e*, & alij complures ex Patribus. Verum iſta ſic accipienda putamus, non vt cuncta quæ tunc erant in Ægypto corruerint ſimulacra, ſed de his aliqua; nec tam in ſignū quod Chriſtus illuc aduenisset, quam quod idololatriam eſſet aliquando penitus euerſurus. Porro non modo Ægyptum Domini præſentia illuſtratam, ſed & ipſam per quam tranſiuit ſolitudinem, ex eiuſdem Iſaiæ *f*, prophetia eſſe nobilitatam tradunt: quæ tūc quodammodo ſemen benedictionis ſuſcipiens, poſtea ſuo tempore tot ſanctorum Monachorum produxit ſacra germina. Sed & locum in quo habitaſſe ferebatur ſanctiſſima Deipara, & fontem illic hortum balſami irrigātem, in quo IESVM plueries lauiſſe, panniculoſq; eiuſdem mundaſſe, fama erat; ab ipſis etiam Saracenis magna veneratione haberi tradunt *g*. Suntq; alia multa de iis, quę tum in itinere, tum etiam cum moraretur in Ægypto, contigiſſe dicuntur; quæ quoniam firma carent auctoritate, & accepta putamus ab apocrypho illo *De Infantia Saluatoris* inſcripto libello, qui legibus Eccleſiaſticis *h* eſt in edictus; ea libentius ſilentio prætermittimus.

a Plut. tract. de Iſid.
b Iſa. 19.
c Orig. hom. 3. diuerſ.
d Euſ. 6. de demonſt. 20.
e Atn. de incarnat. Verb.
f Iſa. 35.
MEMORIA CHRISTI IN ÆGYPTO.
g Burch. in deſcri. ter. S. par. 2. c. 4. Vide etiam Corn. Iaſ. Concord. Euang. cap. 11.
h Gelaſ. can. de lib. apocr.

Cum vero Chriſtus ex Iudæa receſſiſſet, tunc mittens Herodes (inquit Matthæus *i*) *Occidit omnes pueros qui erant in Bethleem, & in omnibus finibus eius, à bimatu, & infra, &c.* Quos cur à bimatu, & infra, occidi iuſſerit, ſatis nuper dictum eſt. Sed quod non nulli ſcripſerunt, idcirco bimulos iuſſos occidi, quod tunc temporis Herodes Romam abierit accuſatus à filiis, neque vſq; ad biennium in Palæſtinam redierit: hoc ex Ioſepho falsum conuincitur, cuius teſtimonio *k* exploratum habetur, cum Herodes toto tempore regni ſui Romam ſæpius conceſſerit filiorum cauſa, nullam eiuſmodi ipſius profectionem aptari poſſe tempori natalis Chriſti.

XI.
i Matth. 2.
HERODIS INFANTICIDIVM.
k Ioſ. 16. anti. 7. 8. 9. 13.

Necatis autem miſerando modo Infantibus, *Vox in Rama audita eſt*, vt ait Euangeliſta ex Hieremia Propheta: nimirum, ſiue (quod habet Hebraica lectio) immenſum de tam miſerabili infantium ſtrage lamentum auditum eſt in excelſo; ſiue in Rama, ciuitate in ſorte Beniamin contra Hieruſalem, cuius eſt frequens mentio in Scriptura; ſiue in Rama, quæ erat in Arabia (vt Iuſtinus *l* intelligendum putat) longe lateq; fama percrebuit. Eademq; non tantum Romam perlata eſt, & peruenit ad aures Auguſti Imperatoris, qui (inquit Ethnicus auctor Macrobius *m*) *Cum audiſſet inter eos, quos in Syria Herodes Rex Iudæorum inter bimatum iuſſit interfici, filium quoque eius occiſum, ait; Melius eſt Herodis porcum eſſe, quam filium*; quod ſcilicet qui filios occideret, abſtineret à nece porcorum, vtpote religione Iudæus, quibus porci abominationi erant. His autem videas, eo inſaniæ atque furoris proceſſiſſe cœcam Herodis dominandi cupidinem, vt cum omnes homines ſic regnare velint, vt cupiant etiam regnū ipſum in filios propagare; ipſemet modo armauerit parentem in filios ne regnent. Non enim vnum tantum, quem Macrobius tradit, occidit Herodes filium; ſed tres alios, licet aliis temporibus, aliiſque de cauſis, vt docet Ioſephus *n*. Verum quis iſte paruulus fuerit, de quo Macrobius agit, nec apud Ioſephum inuenies, nec nomen quidem eius ſciri poteſt; facile enim accidit, vt nulla ratio haberetur infantis, qui e veſtigio de vtero tranſlatus eſſet ad tumulum: ne tu putes Macrobium erroris eſſe redarguendum ex ſilentio Ioſephi, quem multa quidem memoria digna prætermiſſe conſtat. Quod autem pertinet ad necatos Infantes; quod illi pro Chriſto innocentes occiſi ſint, immo & in ſingulis Chriſtus videatur occiſus, merito magno honore eos ſemper Eccleſia *o* affecit, & vt Martyres *p* coluit, atq; anniuerſaria memoria celebrare conſueuit.

XII.
SÆVIT IN SVOS.
l Iuſt. dial. cum Tryph.
m Macrob. 2. Satur. 4.
n Ioſ. li. 16. antiq. in fin. & lib. 17. c. 9.
INNOCENTES MARTYRES.
o Orig. hom. 3. diuerſ. Augu. cont. Pelag. & ſer. de Innoc. & alii.
p Iren. l. 3. c. 18. Aug. ep. 28. ad Hiero. & alii.

Ad hæc etiam ſpectat quod ſcribit Petrus *q* Epiſcopus Alexandrinus & martyr in ſuis Regulis Eccleſiaſticis; quas recepit atq; probauit Sexta *a* Synodus, nimirum occaſione huius Infanticidij, Zachariam Sacerdotem Ioannis Baptiſtæ patrem, quod ad necem quæſitum filium ſubtraxiſſet, ab eodem Herode inter templum & altare occidi iuſſum. Non quidem quod edicto Herodis de occidendis infantibus includeretur Ioannes, qui nec in Bethleem, nec in finibus eius, ſed in domo paterna in montanis Iudæę alebatur; ſed quod Herodes ea ſuſpicione nati Regis Iudæorum vehementer exagitatus, cum audiſſet admiranda illa quæ in conceptione & natiuitate Ioannis contigiſſent; eum Chriſtum eſſe ſuſpicatus, (ſicut & Iudæi poſtea eodem errore lapſi ſunt) ipſum ſpeciali mandato necari iuſſit. De cauſa vero necis Zachariæ, aſſentiuntur etiam Petro Nicephorus *b*, atq; Cedrenus *c*; additque iſte, Elizabeth Ioannis matrem poſt dies quadraginta, in ſpelunca, ad quam cum puerulo aufugerat, diem obiiſſe; Ioannis vero curam ab Angelo eſſe ſuſceptam. Sed licet hæc tam antiqua ab eo ſine certo auctore ferantur; tamen quod ait de ſuſcepta cura ab Angelo, haud adeo impoſſibile videri debet, ſi quis mente recolat, Iſmaeli *d* à patre proiecto Angelum aſtitiſſe.

XIII.
q Can. 3.
a c. 1. ap. Theo. Balſam.
DE NECE ZACHARIÆ.
b Nic. 1. hiſt. 14.
c Cedr. in comp.
d Gen. 21.

Cæterum non tantum Petrus, quem diximus, ſed & Cyrillus *e* Alexandrinus, Epiphanius *f*, Gregorius *g* Nyſſenus, Baſilius *h*, & alii poſt eos, atque ante omnes Origenes *i*. Zachariā Ioannis patrem inter templum & altare interfectum volunt, licet de cauſa necis non æquè conſentiant. At Hieronymus *k* eos qui ita ſentiunt, ex quibuſdā apocryphorū ſomniis ea deſumpſiſſe tradit: nempe in eam ſententiā ipſe magis inclināns, vt Zacharias ille filius Barachiæ, quem Dominus exprobrās Iudæis, interfectum dicit *l* inter templum & altare, non fuerit pater Ioannis, de quo agimus, ſed ille potius qui à Ioas Rege occiſus habetur in Regum *m* hiſtoria. Porro ſi fides præſtanda eſt Nicephoro *n*, Hippolytum martyrem auctorem grauiſſimum citanti; eius teſtimonio exploratum habetur, Zachariam Ioannis parentem filium fuiſſe Barachiæ ſacerdotis. Sed & de patre Ioannis, Chriſtū Dominum eſſe locutum, illa ratio per ſuadet, quod dicens: *Vt veniat ſuper vos omnis ſanguis iuſtus, qui effuſus eſt ſuper terram, à ſanguine Abel iuſti vſque ad ſanguinem Zachariæ filii Barachiæ*; videatur voluiſſe primum & nouiſſimum iuſtum occiſum ſignificare, omneſque ſimul his duobus extremis includere. Nam ſi de Zacharia filio Ioiadæ, quia Ioas Rege occiſus eſt intelligere voluiſſet; nulla ſubeſſe videtur valida ratio diuerſitatis, vt ſanguis iuſtus qui poſt illum vſque ad Chriſti tempora effuſus eſt, non eſſet (quod minatur) ſuper illos venturus.

IV.
e Cyr. aduerſ. Anthropomor.
f Epiph. de vi. & inter. Prophet. c. 23.
g Nyſ. de Ch. natiuit.
h Baſil. hō. de hum. Chr. gé.
i Orig. in Matth. tr. 26.
k Hie in Mat. 23. lib. 4.
l Matth. 23.
m 2. Paral. 24.
n Niceph. 2. hiſt. 3.

Quod autem ad effuſum ſanguinem Zachariæ ſpectat; idem Hieronymus ſimplicitati credentium potius tribuit, quam hiſtoriæ veritati, quod dicebatur de lapidibus templi indelebili nota eo ſanguine conſperſis. Sed certe non e at de ea re vulgi recens rumor, quandoquidem Tertullianus *o*, qui tot ſæculis præceſſit Hieronymum, id pro conſtanti aſſeuerat. Meminimq; me aliquando incidiſſe in antiquum codicem ſcriptum Bibliothecæ Vaticanæ, *De peregrinatione ad loca Sancta*, in quo illud ipſum certa fide conſignatum erat. Sed de his modo ſatis.

V.
DE SANGVINE ZACHARIÆ.
o Tertul. in Scorp. c. 8.

Hoc ipſo anno, quo Chriſtus eſt natus, atque deſcriptus cenſu Quirini; eiuſdem deſcriptionis occaſione IVDAS GALILÆVS, indignum ratus, & cōtra leges, aiebat, Iudæos alienigenis tributum pendere, populum ad defectionem ſollicitauit. Cauſam autem erroris in Ioſepho *p*, qui hęc poſt Archelaum Herodis ſucceſſorem e regno exactum recenſet, iam ſuperius aperuimus, dum de annis ipſius Herodis egimus. Meminit porro huius defectionis Gamaliel *q* in eo Iudęorum conuentu, in quo cauſam dicere iuſſi ſunt Apoſtoli; quam & Cenſus profeſſionis tempore accidiſſe teſtatur. Habet autem Ioſephus *r*, iſtius Iudæ ſectatores in cæteris cum Phariſæis conſenſiſſe; ſed conſtantiſſimo libertatis amore aſſeruiſſe ſolum Deum Dominum habendum ac Principem; facilius vel exquiſitiſſima pœnarum genera laturos, quam mortalem aliquem appellaturos Dominum. Licetque Gamaliel teſtetur, & hæreſis auctorem periſſe, & omnes quotquot ei conſenſerunt; videtur tamen eadem hęreſis dimanaſſe ad poſteros: ſiquidem Iudæ *s* filii Iacobus & Simeon ſub Claudio Imp. crucis ſupplicium ſubiere, eadem, vt putatur, ex cauſa. Inualuiſſeq; eandem GALILÆO-

XVI.
IVDÆ GALILÆI SEDITIO.
p Ioſ. 18. ant. 8.
q Act. 5.
r Ioſ. 18. antiq. in fin.
GALILÆORVM SECTA.
s Ioſ. 20. ant. 3.

a *Id. 7. de bel. 29.* b *Luc. 13.* c *Oecum. in Act. 6.* d *Anaſt. Nic. quæſt. 67.*

RVM ſectam in Ægypto apud Iudæos, idem Ioſephus *a* eſt auctor. Sed & ex ea fuiſſe illos, quorum ſanguinem Lucas *b* ait mixtum à Pilato cum ſacrificiis eorum, tradunt Græci auctores Oecumenius *c*, & Anaſtaſius *d* Nicænus: qui addit, etiam hos ſtatuiſſe non eſſe pro Romano Imperatore, vel aliis Ethnicis Deo offerendũ ſacrificiũ. Vnde cum hæc omnia reliqui Iudæi facerent, Galilæi templo abſtinebant, ſeorſumque conuentus faciebant, & ſacrificia offerebant. Huius vero hæreſis occaſione poſtea accidit, vt quoniam tam ipſe Chriſtus, quam Apoſtoli natione Galilæi eſſent, in ſuſpicionem adducti ſint, ne eadem ſentirent cum Galilæis hæreticis: quamobrem (vt obſeruat Hieronymus *e*) Phariſæi tentauerunt Dominum, vtrum liceret cenſum dare Cæſari; & Paulus *f* ſæpe aduerſus eiuſmodi dogma iaculatur ſententias.

e *Hier. in ep. ad Tit. c. 3.* f *Rom. 13. Tit. 3.*

[Prædictæ Iudæ turbæ non occaſione cenſus, cuius tempore natus eſt Chriſtus, ſed poſterioris illius qui factus eſt poſt relegationem Archelai, contigiſſe putantur. Quod enim poſterior iſte cenſus fieret omnium Iudæorum, vt pro modo facultatum tributum illis imponeretur; inde multi ſunt excitati à ſeditioſis tumultus, quoniam ipſi ſe liberos ab eiuſmodi ſolutione contendebant. Euſebius autem in Chronico vtrumque pariter cenſum confundit: de quorum ab inuicem diſtinctione nos ſatis ad Appar. num 28.

XVII. DE THEODA. g *Act. 5.* h *Ioſ. 20. ant. 2.*

Ante hunc porro Iudam Galilæum, multos pariter Iudæorum ſeductos fuiſſe à THEODA quodam, teſtis eſt eodem loco *g* Gamaliel: ex quo Ioſephum *h* emendes, qui primum extitiſſe Iudam, inde poſt longum tempus, immo etiam longe poſt dictum Concilium Iudæorum vbi Gamaliel ea dixit, Theodam ſeduxiſſe populum tradit, nimirum ſub Cuſpio Fado Iudææ Procuratore, quem eiuſdem teſtificatione conſtat anno quarto Claudii Imperatoris vna cum Longino Syriæ Præſide eidem prouinciæ legatum eſſe; cum præfatum Concilium (vt videbitur) Tiberii Imperio coactum fuerit. Porro Theodam iſtum Ioſephus ait præſtigiatorem fuiſſe, & Prophetam ſe dicentem perſuaſiſſe magnæ vulgi multitudini, vt aſſumptis ſuis facultatibus ſequerentur ſe ad Iordanem fluuium, quem ſe verbo ſciſſurum pollicebatur, & facilem præbiturum tranſitum; ſed immiſſis à Fado in eum turmis equitum; omnes aut necatos eſſe, aut diſſipatos, ipſiusque Theodæ abſciſſum caput Hieroſolymam reportatum. Qui autem verba Domini apud Ioannem *i*, *Omnes quotquot venerunt fures ſunt & latrones,* interpretati ſunt, ea de iiſdem Theoda & Iuda Galilæo dicta eſſe, pari conſenſione *k* confirmant.

i *Ioan. 20.* k *Chryſ. in Io. hõ. 59. Cyril. Alex. 7. in Io. 3. Iſid. Peluſ. 3. ep. 119. & alii eos ſecuti.*

IESV CHRISTI ANNVS 2.

AVGVSTI IMP. ANNVS 43.

I. IVDÆI IVRANT HERODI.]*Secundum chronologiam Baronii, de qua ad Appar. num. 35.* m *Ioſ. 17. ant. 3*

ANNO Chriſti ſecundo, Coſſ. Corn. Lentulo L. Calpurnio Piſone, cum Herodes in regno ageret annum trigeſimum primum *l*, Iudæi (vt habet liber, *Philo de Temporibus* dictus) tandem feſſi, vltro ipſi ac eius poſteris, regnum obtulerunt, iurantes in fide ipſius ac eius poſterorum ſeſe permanſuros; cum hactenus eum magis pro tyrãno, quã pro legitimo Rege habuiſſent. Quibus videtur adſtipulari Ioſephus *m*, dum agens de Phariſæis, (genere hominum, vt vocat, aſtuto & arroganti, atq; interdum Regib. quoq; infeſto, adeo vt etiam eos aperte impugnare non vererentur) ait, cum tota gens Iudæorum fidem ſuam iureiurando obligaſſet Herodi Regi, & Cæſari, hos ſolos non iuraſſe, excedentes ſex millium numerum: qui hoc nomine à Rege mulctati ſunt.

IESV CHRISTI AN. 3. 4. 5. 6. 7.

AVGVSTI IMP. AN. 44. 45. 46. 47. 48.

I.

ANNO Chriſti tertio Faſti Onuphrij Coſſ. habent C. Cæſarem & L. Æmilium Paulum. At Dio non Caium, ſed Auguſtum ipſum Imperatorem decimum quartum ponit, vna cum eodem Paulo Æmilio collega.

II.

Sequenti autem anno Vinucius Nepos & Alfinius Varus eum magiſtratum geſſerunt: & poſt eos, Ælius Lamia & M. Seruilius Geminus: deinde Sextus Ælius Catus & C. Sentius Saturninus. His vero ſucceſſerunt Lucius Valerius Meſſala & Cornelius Cinna. Quibus omnibus licet nihil dignum reperiatur, quod Eccleſiaſticis inſeratur Annalib. tamen vt in ſerie temporis cuiuſq; anni ratio habeatur, neceſſario prout in Faſtis adſcripti habentur, per ſingulos annos deſcribendos eſſe putauimus.

IESV CHRISTI AN. 8.

AVGVSTI IMP. AN. 49.

I. HERODIS HORRENDVS MORBVS, ET EXITVS. [Quem tamen exitum ipſo anno primo, vel tertio Chriſti contigiſſe, ex aliorum ſententia notatum eſt ad Appar. n 35. Ac proinde quæ ſunt Archelai, eſſent ad eundem computum reducenda, necnõ & alia quæ ex chronologia annorum vitæ obituſque Herodis pendent.] a *Ioſ. 17. antiq. 8. & ſeq.*

ANNO Chriſti octauo, M. Æmilio Lepido & L. Arruntio Nepote Coſſ. Herodes Rex Iudæorum, pœnã impietatis eius exigente numine, inſanabili morbo affectus, (lento enim calore interiori toſtus, vehementi laborabat voracitate, vexabaturq; inteſtinorum exulceratione, ac colicis paſſionibus, nec non aqua intercute, pedumq; tumore & inguinum: atq; ipſa verenda putrefacta ſcatebant vermiculis, accedente fœda tentigine, cum fœtore grauiſſimo, additaq; neruorum cõtractione, & difficultate anhelitus:) ac præ deſperatione mortem ſibi inferre molitus; tandem quinta die poſt necẽ filii ſui Antipatri, qui patrẽ veneno auferre parauerat, & ipſe miſere vitã finiuit prope tempus Paſchale, fere ſeptuagenarius, anno regni ſui trigeſimo ſeptimo inchoato: iuſſis necari ſtatim poſt mortem ſuã cunctis primorib. Iudæorum, quos minaci edicto vndiq; euocatos in circo incluſerat, vt ipſius obitus publico nec ficto luctu honoraretur: qui tamẽ poſt eius obitum liberi dimiſſi ſunt. Quomodo autem hæc ſe habuerint, Ioſephus *a* deſcribit fuſius; atrocis Herodis morbi, mortiſq; cauſam adſcribens crudelitati, quam idem paulo ante exercuiſſet in quoſdam inſignes viros, qui zelo patriæ legis exturbarant aquilã aream; ab eodem Herode ſub maiorem portam templi dedicatam: cum alioqui omnium auctorum Eccleſiaſticorum ſit conſtans ſententia, Herodis plagas diuinitus inflictas, non in alterius criminis quam Chriſti perſecutionis & Infanticidii culpam eſſe reiiciendas.

II. ARCHELAI PRINCIPATVS.

Porro qui ab eo poſterioribus teſtamenti tabulis regni hæres fuiſſet inſtitutus, *Archelaus* ipſius filius, quod non tam à patris, quã ab Auguſti Imperatoris arbitrio id pendere intelligeret, pro firmando patris teſtamento Romã nauigãs, aduerſarios habuit, tum fratrem ſuum Antipã, ſibi ex prioribus tabulis debitum regnum vendicantem, tum ipſorum Iudæorum legatos, petentes vt eis liceret ſuis legib. viuere, nec amplius eſſe ſub Regibus, ſed tantummodo Romanis ſubditi agg: egarentur prouinciæ Syriæ. Quibus omnibus auditis, Auguſtus Archelaum non Regem declarauit, ſed dimidia parte ditionis quæ Herodis fuerat, ei conceſſa, *Tetrarcham,* (ſiue, vt alii dicere malunt, *Ethnarcham*) conſtituit Iudææ, Idumææ & Samariæ: regium quoq; nomen pollicitus, cum primum ſe tali honore dignum redderet: Alterum a. dimidium titulo Tetrarchiæ partitus eſt inter alios duos filios Herodis, Philippum, & Antipam æque Herodem dictum. Cum vero poſt hæc quidam vultu ſimillimus Alexandro eiuſdem Senioris Herodis filio, qui vna cum Ariſtobulo fratre ex ſententia patris ac Præſidum aliquot ante annis fuerat morte mulctatus; ſe à nece clam ſubtractum ſimulans, paternum regnum ab Auguſto petere non dubitaret: impoſtura detecta, ſententia eiuſdem Imperatoris in ordinem remigum eſt redactus. Narrat hæc omnia plurib. Ioſephus *b*; admiſcens & quaſdã alias ſeditiones, ac ſeueras punitiones Iudæorum rebellantium, per Romanos duces factas. Quod a. pertinet ad vocẽ *Tetrarchiæ*, de qua egimus; in ea potius vſus loquendi, quam proprietas attendi debet; cum auctore Plinio *c* certum ſit, non quartã duntaxat regni vel prouinciæ partem (vt præſefert propria vocis ſignificatio) eſſe eo nomine intelligendam, ſed Principis cuiuſque dominium, etiamſi vnius tantummodo fuerit ciuitatis.

PALÆSTINÆ DIVISIO IN TETRARCHIAS.

b *Ioſ. 17. antiq. 10. & ſeq.* TETRARCHIÆ VOCIS SIGNIFICATIO. c *Plin. 5. hiſt. 18. Ap. Baron an. 31. n. 7.*

III.

Cæterum defuncto Herode, *Chriſtum* Dominum vna

cum Beata Virgine Angeli monitu à Ioſeph fuiſſe in Palæſtinam reductum, Matthæus *a* Euangeliſta ſcribit. Sed de eiuſmodi reditus tempore diuerſæ admodum reperiuntur ſententiæ, prout variarunt ſcriptores in ſupputatione annorum regni Herodis; quandoquidem ſtatim poſt Herodis obitum, Ioſeph de reuerſione fuiſſe admonitum, Euangelii authoritate omnes æque conſentiunt. Itaq; Epiphanius *b* Chriſtum in Ægypto biennio tantum manſiſſe teſtatur: Nicephorus *c* vero triennio, quinquennio alij *d*, vel ſexennio; nonnulli *e* vix anno vno. Quamuis autem hoc anno Herodes obierit, & Angelus de reditu Ioſeph admonuerit; tamen quoniam tum Martyrologium Romanum, tum cætera *f* teſtantur Chriſti reditum ex Ægypto contigiſſe die ſeptima Ianuarii; reliquum eſt dicamus id nequaquam factum hoc anno, ſed ſequentis initio: quandoquidem prope Paſchatis celebritatem hoc anno Herodem efflaſſe animam, Ioſephus eſt auctor.

a *Matth.* 2.
IESVS REDVCITVR IN PALÆSTINAM.
b *Epiph.* 1. *Panar.* ... & *hær.* 78.
c *Nic.* l. 1. c. 14.
d *Corn. Ianſ. conc.* c. 11. & *alii.*
e *Panuin. in Faſt.*
f *Bed. Vſuar. Ado & alii 7. Ianuar.*

IESV CHRISTI AN. 9.

AVGVSTI IMP. AN. 50.

I. ANNO Chriſti nono, A. Licinio Nerua Siliano & Q. Cæcilio Metello Silano Coſſ. idem *Chriſtus* Dominus (vt dictum eſt anno ſuperiori) die ſeptima Ianuarii ex Ægypto in Palæſtinam reductus eſt, & ſecedens in partes Galilææ, habitauit in Nazareth, vbi & conceptus fuerat.

II. Ex eo autem quod eius ciuitatis fuit incola, iuxta ſermonem Propheticum *g*, *Nazarenus* eſt appellatus; eaq; vox in ignominiam inſcripta eſt titulo Crucis. Sed Angeli *h* & Apoſtoli *i* honoris cauſa IESVM NAZARENVM dicere conſueuerunt. Quinetiam ipſo principio naſcentis Eccleſiæ, à IESV *Nazareno* omnes item Chriſtiani NAZARÆI dicebatur, & ipſa Chriſtiana Religio, *Secta k Nazarenorum.* Perſeuerauitque eiuſmodi nomenclatura, quouſque omnes æque cœperunt dici CHRISTIANI: tunc etenim NAZARÆORVM nomen remanſit hæreticis: quorum duplex extitit differentia; alii namque fuerunt ante Chriſtum, nec Chriſtum nouerunt; alij vero ſic in Chriſtum crediderunt, vt tamen in obſeruatione legalium Iudæi eſſe non deſinerent, de quibus agit pluribus Epiphanius *l*. Sed & quod Dominus in Galilæa habitaſſet, ab impiis Porphyrio, Iuliano Apoſtata, aliisq; his ſimilibus, nominatus eſt *Galilæus*, & Chriſtiani GALILÆI. Sunt a. duæ Galilææ in Palæſtina, altera confinis Iudææ, altera Phœnicibus. (Sic eas deſcribit Cyrillus *m*, quas Ioſephus *n* ſuperiorem & inferiorem nominat.) Prior poſita in tribu Nephthali, quæ & Galilæa Gentium dicta eſt: poſterior in tribu Zabulon circa Tiberiadem & ſtagnum Genezareth *o*, in qua eſt Nazareth, vbi Chriſtus habitauit.

g *Matth.* 2.
h *Marc.* 16.
i *Act.* 2. 3. 4. 26.
IESVS NAZARENVS.
k *Act.* 24.
l *Epiph. hær.* 29.
CHRISTIANI VOCATI GALILÆI.
m *Cyril. in Iul.* 2.
n *Ioſ.* 3. *de bel. I.*
o *Hier. de loc. Hebr.*

IESV CHRISTI AN. 10. 11.

AVGVSTI IMP. AN. 51. 52.

I. ANNVS Chriſti decimus Coſſ. habuit *p* Furium Camillum & Sext. Nonium Quintilianum: quo nihil geſtum reperitur ad inſtitutum noſtrum pertinens.

p *Dio. lib.* 55.

II. Vndecimo vero, qui Coſſ. habuit Q. Sulpitium *q* Camerinum & C. Poppæum Sabinum, illud conſideratione dignum ducimus, quod cum Auguſtus Imp. recenſito Equitum Rom. numero, inueniſſet plures cælibes quam vxoratos, grauiſſima oratione coniugium cum primis laudans, & cælibatum exagitans, illud præmiis ac priuilegiis honorari, iſtum pœnis voluit notari: quod ſc. Vrbem, ob bella ciuilia viris exhauſtã, ſobolis fœcunditate ſuſcepta, vt olim florẽtiſſimam cupiebat. Verum qui talia ſanciuit, non à pœnis tantum cœlibum immunes eſſe voluit fœminas quæ perpetuam virginitatem ſeruaſſent; ſed etiam (inquit Dio) eadem illis quæ matrib. præmia largitus eſt. Oderat quippe imprimis fictum cœlibatum: vnde pro concione in illos inuectus qui ſimulate eum colerent, exemplo Veſtalium Virginum, æque illos eſſe puniendos, iiſdẽq; ſuppliciis ſubiiciendos, ſi pudicitiam non ſeruaſſent, eſt comminatus. Vt ex his videas, æque apud omnes, virginalis vitæ habitam eſſe rationem: quandoquidem (vt pluribus docet Hiero... contra Iouinianum) apud Græcos pariter & barbaros, ... poeticis quam hiſtoricis literarum monumentis, ... ante omnia reperitur Virginitas commendata. Iam v... CHRISTI Dei & hominis admirabili conceptione & p... nobilitata, ad quantum faſtigium celſitudinis ſit pro... non eſt humanæ facultatis explicare.

q *Dio lib.* 56.
VIRGINITAS LAVDATA.

IESV CHRISTI AN. 12.

AVGVSTI IMP. AN. 53.

I. ANNO Domini duodecimo, Coſſ. P. Cornelio Dolabella & C. Iunio Silano, cum idem Dominus à parentibus duceretur ex more Hieroſolymam ad diem feſtum Paſchatis, neſcientibus eis remanſit illic, & triduo quæſitus inuentus eſt diſſerens in templo cum Doctoribus: quã rem geſtam pluribus deſcribit Lucas *a* Euangeliſta. Sed quænã fuerit cauſa, vt à ſanctiſſimorum parentum oculis; qui in alendo puero vigilantiſſimum ſemper ſtudium adhibuerint, tam inopinate ſeſe ſubduxerit; cum diuerſæ ab Interpretibus afferantur, multæq; aliæ accidere potuerint, hanc nos veriorem eſſe putamus; nimirum quod illi Hieroſolymis receſſuri vna cum cognatis & notis ac reliquo comitatu, cæteris præcedentibus, improuiſa aliqua, ſed Dei prouidentia oborta occaſione detenti, mox velociter conſecuturi, premiſerint (quod Euangeliſta inſinuat) cum cognatis & notis puerum IESVM; qui paululum cum illis progreſſus; non autem ciuitate egreſſus; veluti parentum cupidus; vel loco ſteterit illos expectaturus, vel ad illos rediturus hoſpitium verſus tendens iter alio flexerit.

IESVS SVBDVCIT SE A PARENTIBVS.
a *Luc.* 2.

II. Inuentus autem à parentibus (inquit Lucas) *deſcendit cum eis Nazareth, & erat ſubditus illis*: his duobus verbis totã Chriſti adoleſcentiam ac iuuentutem perſtringens; vt nihil præterea de eo ſcripſerit vel ipſe, vel ex cæteris Euangeliſtis aliquis alius. Cætera enim quæ ex libro *de infantia ſaluatoris*, vel ex aliis eiuſmodi apocryphis ſunt accepta, non probat, quinimo repudiat Dei Eccleſia: qualia ridicula quædã commentos eſſe Valentinianos hæreticos; teſtis eſt etiam Irenæus *b*. Porro inſeruiſſe Chriſtum adultum nutritio Ioſeph, eidemq; fabro, in fabrili exercitatione, teſtimonio Iudæorum vocantium illum *Fabrum* exploratum habetur apud Marcum *c* Euangeliſtam: & his conſentiens Iuſtinus *d* Martyr ait, ipſum fabrilia opera, aratraque; & iuga confeciſſe. Vnde & forte (quod tractent fabrilia fabri) ſub iugi & aratri ſymbolicis verbis Euangelium propoſuit; cum dixit *e*, *Tollite iugum meum ſuper vos*: Et; *Nemo mittens manum ſuam ad aratrum, & reſpiciens retro, aptus eſt regno Dei.*

EIVS IN IVVENTVTE EXERCITIA.
b *Iren.* l. 1. c. 17.
c *Marc.* 6.
d *Iuſt. dial. cum Tryph.*
e *Matth.* 11. *Luc.* 6.

III. Sane quod ad Ioſeph ſpectat; ſi tam grandæuæ ætatis erat, nempe (vt ait Epiphan. *f*) fortaſſis octogenarius, cum Maria Virgo illi eſt deſponſata; iam in Chriſti adoleſcentia decrepitæ fuiſſe ætatis; & ad ſubeundos labores fabrilis artis minus idoneus exiſtimari poſſe videtur: adeo vt lignariæ officinæ labores omnes refunderentur in IESVM, atque eo magis ſi eidem auctori acquieſcimus; dicenti Ioſeph poſt repertũ IESVM in templo, haud multo poſt ex hac vita migraſſe; & propterea in Euangelica ſcriptura nullã amplius de eo haberi mentionem. Scimus tamen eſſe, qui velint Ioſeph hoc tempore adhuc fuiſſe iuniorem ad ſubeundos peregrinationis labores: quaſi videlicet non potuerit eſſe ſenex robuſtarum viriũ; nec infractũ robur à Deo promereri valuerit. Equidem nec nos affirmamus eum fuiſſe octogenarium cum deſpõſata eſt illi Beatiſſima Virgo: (quod nec ipſe Epiphan. niſi dubitanter aſſeruit;) veruntamen libentius illorum inhæremus ſententiæ, qui traditione quadam per ſingulas ætates ad poſteros deducta, affirmãt illum maturioris fuiſſe ætatis cum Virginem, etſi in coniugem; tamẽ in cuſtodiam fidiſſimam ſuſcepit. Sicut & illis magis aſſentimur, qui vna cum Epiphanio eum dicto tempore diem

f *Epiph. hær.* 78.
DE ÆTATE IOSEPH.

Auctor de o-uer. Card. ap. Cypr & Aug ſer. de tep. 18.

obiiſſe aſſeruerunt, quam cæteris qui poſt reſurrectionem Domini adhuc fuiſſe ſuperſtitem tradiderunt *a*. Certe ſi Chriſti paſſionis tempore Ioſeph ſuperſtes fuiſſet, haud dubium non Ioanni matrem Dominus commendaſſet, cui ſupereſſet fidiſſimus ac probatiſſimus cuſtos Virginitatis.

IV. CLADES VARIANA.

Quod ad res attinet Romanas; his iiſdem Conſulibus contigit memorabilis illa *Variana Clades* in Germania, cum Romanus exercitus ſub Varo (qui anno ſuperiori è Syria auocatus, & ad adminiſtrandam Germaniam mandatus, dum aſpere nimis barbaram illam gentem tractaret, ad defectionem impulit) eſt penitus profligatus; qua accepta idem Varus ſibi ipſi intulit manus: dans meritas pœnas de expilata à ſe Syria; quam (vt ait Velleius) diuitem ipſe pauper ingreſſus, diues egrediens pauperem reliquit. Proſecuti ſunt hæc pluribus idem Velleius *b*, Suetonius *c*, ac Dio *d*: quibus videas, quam inſigniter Oroſius elapſus ſit, dum Cladem Varianam ante Chriſtum natum accidiſſe commemorat: quam & alii in alios referunt annos.

b Vel. in hiſt. Rom. lib. 1. c Suet. in Octau. c. 23. d Dio lib. 56. e Oroſ. l. 6. c. 21

IESV CHRISTI AN. 13.14.15.

AVGVSTI IMP. AN. 54.55.56.

I. *f Dio lib. 56.*

ANNO Chriſti decimo tertio Conſulatum inierunt *f* M. Æmilius Lepidus & T. Statilius Taurus: ſequenti vero T. Iulius Germanicus & Fonteius Capito: & decimo quinto C. Silius Nepos & L. Munatius Plancus: quibus omnibus nihil dignum reperitur ad inſtitutum noſtrum pertinens.

IESV CHRISTI AN. 16.

AVGVSTI IMP. AN. 57.

I. ARCHELAVS DAMNATVR EXILIO. [De cuius hiſtoriæ tempore, vide ſupra ad an. 8. in pr.

g Ioſ. 2. de bell. 6. & 7. h Id. 17. antiq. 15. i Matth. 2.

ANNO Chriſti decimo ſexto, duobus Sextis, iiſdemq; Nepotibus, Pōpeio & Apuleio Coſſ. Archelaus Ethnarcha nono principatus ſui anno, Romæ à Legatis Samaritanorum ac Iudæorum de nimia crudelitate ac tyrannide iudicio poſtulatus, & ab Auguſto accerſitus, Viennam Galliæ ciuitatem in exilium mittitur, pecunia eius fiſco adiudicata, & ditione vniuerſa Syriæ iuncta: ad quam gubernandā miſſus eſt Procurator Coponius Eques Romanus; Hæc pluribus Ioſephus *g*: qui quod alibi *h* dicit id accidiſſe anno Archelai decimo; hunc intellige inchoatum, nonum vero expletum. Ex damnatione porro Archelai certior cauſa redditur, cur Ioſeph *i* reuerſus ab Ægypto noluerit in Iudæam venire, audito illic regnare Archelaum. Non enim extimuit ſucceſſores Herodis, cum & in Galilæa, quo ſeceſſit, itidem filius Herodis regnaret Antipas; ſed Archelai tyrannidem iam omnibus notam.

II. AVGVSTI IMP. OBITVS.

Iiſdem Coſſ. decimo quarto Calendas Septembris (qua die quondam primum Conſulatum inierat) *Auguſtus* Imperator diem obiit Atellæ in Campania, vt eſt in Euſebij Chronico, & apud Eutropium; vel, vt plures volunt, Nolæ in eadem Campania: idque cum vixiſſet annos ſeptuaginta quinque, menſes decem, & dies viginti ſex; imperaſſet ſolus à victoria Actiaca annos quadraginta quatuor, demptis diebus tredecim, vt Tacitus & Dio teſtantur. Qui autem numerant annos eius Imperij à Triumuiratu inchoato, regnaſſe colligunt annos quinquaginta ſex, & menſes ſex: qui vero à nece Iulii Cæſaris, quinquaginta ſeptem annos, menſes ſex, & duos dies: qua etiam ratione auctor *k* libri de Oratoribus annos numerat quinquaginta octo, quod ſcil. eius vltimi anni dimidium & amplius regnaſſet.

k Ap. Tacit.

III. TIBERIVS IMPERAT.

Poſt eius vero mortem, ipſa die decima quarta ante Calendas Septembris, TIBERIVS NERO, Liuiæ, ſiue Iuliæ Auguſtæ filius, capeſſiuit Imperium, annum agens quinquageſimum quintum. Qui primis ſuæ adminiſtrationis annis, adeo optimi Principis, & ab omni faſtu alieniſſimi ſpecimen dedit, vt non tātum *l* ſe Dominum dici prohibuerit, (quaſi Deo ſic admonente, verū Orbis Dominū, nempe Chriſtum IESVM, adueniſſe:) ſed neque *a* vllum ſibi templum extrui, aut ſe in alio coli, ſibique ſtatuas erigi paſſus fuerit. Denique ingeſtum *b* à populo ſæpius nomen *Patris patriæ* repudiauit, vetuitque in acta ſua iurare, etſi Senatus id cenſuiſſet: dictitare ſolitus, cuncta mortalium incerta; quantoque plus aliquis adeptus foret, tanto magis eſſe expoſitum ludibrio.

l Suet. in Tiber. c. 27.

a Dio lib. 57.

b Tac. lib. 1. Annal. Suet. in Tib. c. 26. & 67.

IESV CHRISTI AN. 17.18.19.20.21.

TIBERII IMP. AN. 1.2.3.4.5.6.

I. *c Tac. lib. 2. Annal. Dio. lib. 57.* TIBERIVS MAGOS EXAGITAT.

ANNO Chriſti decimo ſeptimo Coſſ. fuerunt Druſus Cæſar & Caius Norbanus Flaccus. Hos vero ſecuti ſunt Statilius Taurus & Lucius Libo: Quibus *c* Tiberius Imp. inter alia laudatiſſima quæ promulgauit edicta, Magos, & quoslibet diuinationes exercentes, ſeueriſſimis ſanctionibus ſuppliciiſque exagitauit; occaſione cuiusdam Thraſylli, quo cum aſſidue vteretur (inquit Dio) ac ſingulis diebus vaticinia acciperet, demum re accurate conſiderata, cum aliquando per ſomnum iuſſus eſſet cuidā argentum dare, hominem interemit, quod intelligeret per magicam artem dæmonem immiſſum fuiſſe. Quare inter alios plurimos qui tunc necati ſunt, Prætorem quoq; Vrbanum: aliosquē nobiles viros, ob eiuſmodi crimina periiſſe, Tacitus ſcribit. Vt plane conſideratione dignum ſit, adueniente CHRISTO in mundum, qui dæmonum vires infracturus eſſet, Magos ex Oriente venientes ipſum Dominum agnouiſſe, dæmones in Ægypto perterrefactos eſſe, & ab Italia maleficos expulſos, in eosque ſeueriſſime lege actum eſſe, cum antea (vt idem Tacitus quæritur) magiæ crimen per multos annos Romanam vrbem impune exediſſet.

II.

Sed & anno proximo, Domini decimo nono (quo creati ſunt Coſſ. C. Cælius Rufus & L. Pomponius Flaccus) cum vana quædam oracula, tanquam Sybillina, de Vrbis interitu anno nongenteſimo ab eius origine obuenturo ferrentur; idem Tiberius tanquam falſa redarguit, eaq; occaſione omnes fatidicos libros inſpiciens, legitimos ab ſpuriis ſelegit. Quod & iam olim ante Chriſti aduentum iuſſu Auguſti de iiſdem Carminibus Sybillinis toto Orbe conquiſitis factitatum, auctores *d* teſtantur. Nec eſt dubium, quin iſta magna Dei prouidētia contigerint, vt quæ aduerſus Gentiles Chriſtiani ex iiſdem libris de aduentu Chriſti citarent, nulla impoſturæ ſuſpicione accuſati iure poſſent. Sed de iis plura in Apparatu *e*.

d Tac. lib. 5. Suet. in Octau. cap. 31. Dio l. 54. e Appar. n. 11. 12.

Porro anno Chriſti vigeſimo, Coſſ. Tiberio Auguſto tertium & Germanico ſecundum, nihil geſtum reperitur quod ſpectet ad res Eccleſiaſticas.

III. *f Tac. lib. 2. g Suet. in Tiber. cap. 36.* IVDÆI ROMÆ VEXATI.

At vero anno ſequenti, quo Conſulatum adepti ſunt Iunius *f* Silanus & Norbanus Flaccus, idem Auguſtus externas cæremonias, (inquit Suetonius *g*) Ægyptios, Iudaicoſque ritus compeſcuit; ac Iudæorum iuuentutē per ſpeciem ſacramenti in prouincias grauioris cœli diſtribuit; & reliquos gentis eiuſdem, vel ſimilia ſectantes, Vrbe ſubmouit, ſub pœna perpetuæ ſeruitutis, niſi obtemperaſſent. Meminit etiam horum Ioſephus *h*: ex quo & diſcas Iudæorum atq; Ægyptiorum ſcelera, quæ cauſam huic Tiberii aduerſus eos decreto dederunt. Manſerunt porro ita exules Iudæi vſq; ad necem Seiani, cuius calumniis (vt ſcribit Philo *i*) tam dire exagitati ſunt. Poſt eius vero necem, Tiberius res illorum in feliciorem ſtatum reſtituit, rituſq; permiſit, ac multa in eoſdem beneficia contulit.

h Ioſ. 18. antiq. 4. & 5.

i Phil. de legat. ad Caium.

IV. GERMANICVS MORITVR, TIBERIVS IN PEIVS RVIT. *k Dio lib. 57.*

Interea vero iiſdem Silano & Flacco Coſſ. Germanico Cæſare Orientis Præfecto, iuuene laudatiſſimo, (quem Tiberius ex Druſo Germanico fratre ſuo genitum, in filium adoptauerat) arte Piſonis Syriæ Præſidis extincto; idem Tiberius (vt auctor eſt Dio *k*) cum ante hac plurima egregie feciſſet, iam in contraria omnia mutatus eſt, impulſore & adminiſtro prædicto Ælio Seiano Seii Strabonis filio. Sed qui portentoſa Tiberii facinora noſſe voluerit, habet Suetonium, Tacitum, Dionem, & alios, qui ea prolixe deſcripſere.

IESV CHRISTI AN. 22.23.24.25.26.27.

TIBERII IMP. AN. 6.7.8.9.10.11.

I. a Tac. lib. 3. b Dio lib. 17. c Dio ibid. Suet. in Tiber. c. 75. d l. ſi vindicari. C. de pœn. Ruffi. l. 2. c. 18. Soz. lib. 7. c. 24.

ANNO Chriſti vigeſimo ſecundo, Valerius *a* Meſſala & Aurelius Cotta Conſulatum geſſerunt. Eoſque ſecuti ſunt Tiberius Auguſtus quartum & Druſus ſecundum: ſub quibus (vt vult Dio *b*) idem Tiberius hiſtriones Vrbe pepulit; quamuis id poſt biennium Tacitus ponat, qui per annos ſingulos res tunc Romæ geſtas digeſſit. Eodemque anno *c* idem Auguſtus ex SCto ſtatuit, ne ſententia mortis damnatus intra decimum diem duceretur: quod quidem edictum latioribus poſtea ſpatiis Theodoſius *d* Imperator Chriſtianus ad triginta dies extendit.

II. e Tac. lib. 3.

Cæterum anno Chriſti vigeſimo quarto C. Sulpitius *e* & D. Haterius geſſerunt Conſulatum: Ac poſt eos C. Aſinius & C. Antiſtius. Iſtos vero ſecuti ſunt Cornelius Cethegus & Viſellius Varro: hoſque Coſſus Cornelius & Aſinius Agrippa. Quibus omnibus nihil adeo memoria dignum, quod ad res noſtras pertineat, geſtum noſcitur.

De SCto Tiberiano

[De prædicto SCto Tiberiano, tum eo anno Chriſti 23. tum Tom. IV. anno 390. Baronius, & alii alibi, Sidonium Apollinarem 1. ep. 7. reprehendunt, quod ei tribuerit triginta dies dilationis ſententiæ; cum id nonniſi longe poſtea fuerit à Theodoſio Imp. decretum. Verum Iac. Sirmondus in Notis ad Sidonium, ita ſuum popularem defendit, vt quod lex Theodoſii, quemadmodum verba declarant, ſolius Imperatoris ſententias coercceret, SCtum Tiberianum ſola Senatus iudicia (vt Dio notat;) non potuerit Sidonius iudicium Aruandi, de quo agit, quod Senatorium fuiſſe conſtat, Theodoſii legi tribuere, ſed SCto. Ac proinde quod triginta dies eidem SCto adſcribit, argumento eſſe ad dies decem veteris SCti Tiberiani acceſſiſſe poſtea (licet quo tempore incertum) dies alios viginti; & tamen eidem SCto tributos fuiſſe, quo more legibus Iuliis, aliiſque, multa quæ illis poſtea adiecta fuerunt tribui ſolere, Iuris interpretes obſeruarunt. Denique vt ſingulis auctoribus ſingula reddamus, notat etiam Sauaro in eundem Sidonii locum, ex Seneca in Ludo Claudii, Poſthumio Iuniore Declam. 313. & 349. Calpurnio Flacco Declam 25. & Fortunatiano libro 1. Rhetor. fuiſſe ante Theodoſium triginta dies iuſtos damnatis.]

IESV CHRISTI AN. 28. 29. 30.

TIBERII IMP. AN. 12. 13. 14.

I. Pilatvs vexat Ivdæos.

ANNO Chriſti vigeſimo octauo, Cn. Lentulo Getulico & C. Caluiſio Sabino Coſſ. miſſus ad Iudæam adminiſtrandam Pontius Pilatus, nocte intempeſta opertas Hieroſolymam intulit imagines Cæſaris: ſed quod ea res ingentem inter Iudæos ſuſcitaſſet tumultum, flexus miſerandis eorum ſupplicationibus, eas auferri iuſſit. Hæc pluribus Ioſephus *f*. Sed Philo *g* & ipſe Iudæus, qui his ipſis viuebat temporibus, ait Pilatum auratos duntaxat clypeos Hieroſolymis in honorem Tiberij dedicaſſe in Herodis regia, nulla inſignes imagine, nec habentes quicquam vetitum: Veruntamen populum veritum ne per eiuſmodi nouitatem inciperent violari ritus patrij, primum apud ipſum Pilatum expoſtulaſſe vt iidem clypei auferrentur; ſed cum nihil proficeret, Romam ad Tiberium ſcripſiſſe, ac poſtulatum obtinuiſſe. Præter hæc autem multis aliis iniuriis, rapinis, ac crudelitatibus, Iudæos à Pilato vexatos eſſe toto decennio quo eis præfuit, teſtes ſunt iidem auctores.

f Ioſ. 18. antiq. 3. & 4. Et 2. de bell 8. g Phil. de leg. ad Caium.

II. h Tac. lib. 4. Annal.

Cæterum anno Chriſti vigeſimo nono Conſulatum geſſerunt M. Licinius & Lucius Calphurnius; quo *h* Romæ totus mons Cœlius conflagrauit; & apud Fidenas collapſo amphitheatro, quinquaginta millia hominum obtrita vel debilitata ſunt.

Sequenti vero anno, quo Iunius Silanus & Silius Nerua Coſſ. fuerunt, nihil Annalibus noſtris dignum, geſtum reperimus. Prætermittimus enim ea narrare, quæ magis politici ſunt ſtatus, quam hiſtoriæ Eccleſiaſticæ.

IESV CHRISTI AN. 31.

TIBERII IMP. AN. 15.

I. a Tac. lib. 3. b Iſa. 61. c Luc 4. ſecundum Septuag. Interp. Evangelicæ Historiæ dignitas.

ANNVS Chriſti trigeſimus primus, qui Coſſ. *a* habuit Rubellium atque Fuſium, ambos Geminos, fuitque decimus quintus Tiberii Cæſaris, ab Iſaia *b Placabilis* per antomaſiam dictus eſt, & *Acceptabilis c*; quo nimirum Orbi terrarum profundis obuoluto tenebris, Redemptor humani generis CHRISTVS DEVS noſter, lux vera, lumine prædicationis cœpit affulgere. Eius vero rei præclariſſime geſtæ hiſtoria, non à quibuſcunque, ſed à Deo tantum præordinatis teſtibus, ipſis ſanctiſſimis quatuor Euangeliſtis, monumentis meruit diuinitus conſignari: quorum admirabilem excellentiam Ezechiel *d* Propheta ſub quatuor animalium ſymbolicis ſpeciebus, in diuina illa cælitus oſtenſa viſione gloriæ Domini, præcognouit, atque deſcripſit. Iidemq; licet variis locis, temporibus, & occaſionibus, in eodem argumenti genere ſinguli verſati ſint, diuina tamen inſpiratione quod ſimul omnes, hoc ſinguli quiq; cõſenſu quodam harmonico præſtitiſſe videntur. Vt merito iuxta propheticum illud ænigma; ſic propria à ceteris diſtincta eſſet facies ſingulorum, vt tamen eædem quatuor facies ſingulis coniunctæ eſſent.

d Ezech. 1.

II. Concordia Evangelica. e Hier. ep. 151. ad Algaſ. q. 6. f Hier. præf. in quat. Euang. ad Damaſc. ep. 123. g Ext. in Bibl. Patr.

Prout fuit antiquorum Scriptorum ſtudium, vt quatuor ſancta Euangelia coniungentes, ex iiſdem vnum intexerēt. Id enim præſtitiſſe ſcimus primum omnium Theophilum *e* Antiochenæ Eccleſiæ ſeptimum poſt B. Petrum Epiſcopum: idipſum Tatianum; ac tertio loco Ammonium Alexandrinum; quem ſecutus *f* Euſebius Cæſarienſis. Hi quidem de conuenientia ipſorum Euangeliſtarum Canones quoſdam ſcripſerunt, quos Hieronymus Latinitate donauit; eorumq; meminit Victor Epiſcopus Capuanus in præfatione Harmoniæ *g* Tatiani. Sed de iis inferius ſuis quibuſq; temporib. Cum vero in eadē re complurium quoq; recentiorum enituerit ſtudium, eorum præcipuum ſibi locum vendicare videtur eruditus æque ac pius *Cornelius Ianſenius* Epiſcopus Gandauenſis; cuius ſic nobis proponimus ſequenda veſtigia, vt tamen liberi interdum eſſe velimus, per aliam viam quæ rectior videatur, incede. &c.

III. Ioannis prædicationis tempus. h Luc. 3. De Lysania. i Euſeb. in Chron. an. Dom. 7. k Cor. Ianſ. Concord. Euang. & alii eum ſecuti. l Ioſ. 14. antiq. 13. in fin. m l. 15. antiq. 4. n Pli. 5. hiſt. 18.

Ipſam igitur Hiſtoriam, Lucas *h* Euangeliſta egregia certitudine temporum teſtatam exordiens: *Anno*, inquit, *decimo quinto Imperii Tiberii Cæſaris, procurante Pontio Pilato Iudæam, Tetrarcha autem Galilææ Herode, Philippo autem fratre eius Tetrarcha Ituraæ & Trachonitidis regionis; & Lyſania Abilinæ Tetrarcha, ſub Principibus Sacerdotum Anna & Caipha; factum eſt verbum Domini ſuper Ioannem Zachariæ filium in deſerto, &c.* Ad quę elucidanda, quantum ad hiſtoricam veritatem pertinet, præter illa quæ de Tiberij, Pilati, Herodis Antipæ, & Philippi ingreſſu, deque ipſa voce Tetrarchiæ, ſuperius dicta ſunt; de Lyſania, ſicut errare certum eſt qui dixerunt *i* Herodis Idumæi fuiſſe filium, & Herodis Antipæ atque Philippi fratrem; ita etiam errore labi eos *k* conſtat, qui hos corrigentes eum exiſtimarunt fuiſſe filium Ptolemęi Mennæi, cuius Ioſephus *l* meminit: nam eiuſdem auctoris *m* teſtimonio expreſſum habetur; hunc Lyſaniam Mennęi longe ante hæc tempora Cleopatræ arte fuiſſe necatum, vt eius potiretur ditione, quæ erat apud Libanum poſita. Porro Cleopatra ſimul cum Antonio ſublata de medio, ea Tetrarchia videtur fuiſſe ab Auguſto tributa Lyſaniæ alteri, quem hic intelligit Euangeliſta; meminitque eius poſtea Ioſephus. Erat autem *Abila* (ex qua dicta Tetrarchia Abilina) ciuitas vna, vt ait Plinius *n*, in prouincia Decapoleos.

IV. Fvnctio sacerdotalis Ivdæorvm. o Ioſ. 18. antiq.

Quod autem S. Lucas prædicationem Ioannis, non dictorum tantummodo Tetrarcharum, ſed Principum Sacerdotum Annæ & Caiphæ temporibus inchoatam tradit: res videtur maiori obuoluta difficultate, tum quod non duos ſimul, ſed vnum tantummodo, & ante & poſt hæc tempora Summum Sacerdotem penes Iudæos fuiſſe certum habeatur; tum etiam quod ex Ioſepho *o* conſtet non Annam, ſed Caipham hoc tempore eo munere functum. Scimus & Vicariam eiuſdem ſacerdotii præfecturam nemini ſolere

concedi, niſi vrgente neceſſitate, & ad modicum ſpatium: ſicut idem auctor *a* teſtatur Matthiæ Summo Sacerdoti, quod inter dormiendum pollutus eſſet, rem diuinam facere lege vetito, in vnum tantum diem vicarium adiutorem eſſe datum Ioſephum Ellemi filiũ. Nec inſuper cõſtare poſſe videtur, quod nonnulli dicunt, tam Annam quam Caipham Summos Sacerdotes fuiſſe, ſed alternis duntaxat annis functionem obtinuiſſe. Nam nonniſi alterius illorum tempore potuit Ioannes prędicationem exordiri, cum quo tempore alter eſſet Summus Sacerdos, alterum ceſſaſſe neceſſe ſit. Nec demum verum eſt quod ſcribit Euſebius *b*, delectos à Præſidibus Romanis Summos Sacerdotes vno tãtum anno eo miniſterio perfungi ſolitos. Nam etſi auctor ſit Ioſephus *c*, tribus primis annis Valerij Grati Præſidis, qui à Tiberio illuc primo ſui Imperij anno miſſus eſt, totidem mutatos fuiſſe Summos Sacerdotes; tamen qui vltimo loco creatus eſt Caiphas, abſque alio ſucceſſore non ad præſentem tantum annum, ſed (quod teſtantur Euangeliſtæ) vſque ad Redemptoris Crucem, immo & poſt Reſurrectionem *d* in eadem functione perſeuerauit: cui veritati & idem Ioſephus *e* adſtipulatur, dum nullum eius ſucceſſorem agnoſcit vſque ad tempora Vitellii Præſidis qui Pilato ſucceſſit.

a *Id.* 17. *ant.* 8.
b *Euſeb.* 1. *hiſt.* 10.
c *Ioſ.* 18. *ant.* 3.
d *Act.* 4.
e *Ioſ.* 18. *ant.* 6

V.

Alia igitur perueſtigata verborum Euangeliſtæ ratione, primum dicimus, etſi vnicus Sũmus Pontifex apud Iudæos eſſet, tamen certum eſſe complures alios dictos fuiſſe Principes ſacerdotum, quorum frequens eſt mentio in diuinis Scripturis; eoſque fuiſſe viginti quatuor numero, ſicut & totidem erant vices ſacerdotales, quib. iidem præerant, vt ex libris Paralipomenon *f* facile intelligitur. At non dicimus Annam hac tantum ratione dictum eſſe Principem ſacerdotum, ſed & alia prorſus diuerſa. Erat quippe apud Iudæos à Deo per Moſen *g* inſtitutum ex Septuaginta duob. Senioribus atque Magiſtris Collegium, quod ab illis ſemigræcè *Sanhedrim*, à Græcis συνέδριον appellatum eſt. Eratque illorum tanta auctoritas, vt & de Lege cognoſcerent, & de Propheta atque doctrina, ac ſimul de principibus iudicarent: quorum aliquando iudicio poſtulatus Herodes, Rex factus eoſdem, vno excepto Samæa, omnes neci tradidit; vt auctor eſt Ioſephus *h*. Qui igitur horum Septuaginta duorum Seniorum primus haberetur, idem Princeps Sacerdotum dicebatur; cum alioqui Summus Sacerdos primum omnium locum teneret, cunctiſque præeſſet Principibus Sacerdotum: ſeque habebat eorundem amborum perfunctio inſtar præfecturæ Moſis & Aaron, quorum ſimilitudinem quandam exprimebant. Vnde Anna, cum eſſet eiuſmodi Collegii Princeps, merito, ſicut & Caiphas, Princeps Sacerdotum dicebatur, licet vtriuſque functio eſſet omnino diſtincta. Nam & videas in Euangelio *i*, cum Chriſti cauſa ageretur, ac ſubinde de vero Propheta quæſtio eſſet, eundem primo ad Annam eſſe perductum, tanquam ad Principem Sacerdotum illius Collegii, cuius muneris eſſet de Propheta iudicare, ac demum ad Caipham, ſine cuius aſſenſu ſententia ferenda non eſſet: Et in Actis *k* Apoſtolorum, cum de Lege eſſet iudicium, nimirum de fide Chriſti quam prædicabant Apoſtoli, in eo conſeſſu primo loco nominatum Annam, inde Caipham, poſtea vero iuxta conſeſſus ordinem cæteros..

f *Paral.* 24.
g *Num.* 11.
CONCILIVM LXX I. De quo Baronius hoc an. & 32.
h *Ioſ.* 14. *antiq.* 17.
Ioan. 18.
k *Act.* 4.

DE PONTIFICATV ANNÆ ET CAIPHÆ.

[Cum Annam principem extitiſſe Sanhedrim haud adeo exploratum habeatur, (eſſet enim alioqui nulla de Baronii ſententia diſceptatio;) alias huius difficultatis ſolutiones alii perquiſierunt. Inter quos Auguſt. Torniellus anno 4069. hanc profert ex Euſebio, vt Annas fuerit Summus Pontifex quando Ioannes cœpit prædicare, Caiphas vero ſub finem eius prædicationis; atque ita verum ſit, Ioannem prædicaſſe ſub principibus Sacerdotum Anna & Caipha: quemadmodum in antiquis Prophetis videre eſt, plures aliquando poni Iudæ Reges, ſub quibus ipſi ſucceſſiue prophetauerint. Verum vt hæc ita ſe habeant, eſt tamen alia ſolutio, cæteris, vt puto, commodior; quam idem auctor obiter indicat anno 2974. numero 10. nimirum vt ita ſe Annas & Caiphas eodem tempore habuerint, quomodo olim regnante Sedecia Saraias & Sophonias, quorum ille appellatur (4. Regum vlt. & Ierem. vltim.) *Primus Sacerdos*; iſte *Secundus*; hoc eſt, quaſi Vicarius; qui ad hoc Primo, ſiue Summo, ſocius dabatur, vt ſi per morbum, aut aliam cauſam ſonticam ille non poſſet obire propria ſua munia, Secundus ea expleret: cuius & ideo tanta auctoritas erat, vt minimo minus alter Summus Pontifex eſſet. Quam etiam interpretationem poſtea reperimus tum aliis placuiſſe, tum à Bulengero confirmatam eſſe in ſuis aduerſus Caſaubonum Diatribis. Quod autem primo loco Annas ab Euangeliſta, cum hic, tum Act. 5. recenſetur, has putamus extitiſſe cauſas; quoniam & ſocer erat Caiphæ, & ſummæ apud omnes Iudæos auctoritatis: quem quidem Ioſephus 20. Antiquit. 8. (Ananum vocans) ſcribit habitum fuiſſe omnium feliciſſimum, vt qui filios habuerit quinque, omnes potitos Summo Pontificio, cum prius ipſe ad ſatietatem hac dignitate perfunctus eſſet. Vt ſit admodum veroſimile, ipſum cum ob iſthæc, tum ob virtutẽ & conſilium, quæ in eo Ioſephus mire laudat, ex quo ſemel Principatum Sacerdotum adeptus eſt, etiamſi poſtea ab illo amotus fuerit, ſemper quamdiu vixit, ordine quidem Secundum à Primo fuiſſe, auctoritate vero & exiſtimatione Primum.]

VI.

Prædictorum itaque Principum tempore, IOANNES Zachariæ filius, qui ea occaſione quam ſuperius recenſuimus, ductus fuerat adhuc infantulus in deſertum, afflatus diuino ſpiritu, *inde a venit in omnem regionem Iordanis prædicans baptiſmum pænitentiæ, indutus veſtimento b ex pilis camelorum, zona cinctus pellicea, & cibans ſe locuſtis c ac melle ſilueſtri.* Hæc enim de illo referunt Euangeliſtæ; eundemque pane & vino caruiſſe, Saluator *d* ipſe teſtatur: & quod nec baccis, ſeminibus, vel oleribus vſus ſit, Clemens *e* Alexandrinus certo credidit. Vt non mireris, ſi quod adeo aſperum vitæ genus elegiſſet, eum alias Saluator *f* dixerit nec manducaſſe nec bibiſſe. Cæterum *Locuſtas* in Palęſtina genus fuiſſe animalium ad cibi vſum, diuina *g* Scriptura plane demonſtrat. Pariterque Strabo *h* auctor eſt, genus quoddam Æthiopum locuſtas in cibum habere: eademque de Parthis Plinius *i*, de Orientalibus & Libycis Hieronymus *k* tradit. Illis verò vſum eſſe Ioannem, ſcribunt Auguſtinus *l* & Beda *m*: & Euthymius exiccari fumo ſolitas ait, habereque malum odorem, & grauem guſtum. Verum his omnibus aduerſatur Ioannes *n* Peluſiota, qui & ipſe monaſticam vitam cum diutius excoluerit, ea quæ ſcribit, ponit à Palæſtinæ monachis didiciſſe) omnino negans locuſtas, quibus Ioannes alebatur, animantia fuiſſe, & mel ſilueſtre herbas; ſed locuſtas ait intelligi debere herbarum ac plantarum ſummitates; mel vero ſilueſtre, quod ab agreſtibus apibus conficitur, ſummeque amarum eſt. Sed de *ſilueſtri melle* cum alii alia ſcripſerint, idem Beda ex relatione ſancti Epiſcopi Archulphi, qui ad ea loca peregrinatus erat, ait fuiſſe in deſerto Palæſtinæ arbores, folia lata & rotunda habentes, lactei coloris, & melliti ſaporis, quæ natura fragilia, manibus confricantur & eduntur; hocq; eſſe mel ſilueſtre. At vero quid de his ſentiendum ſit, totum relinquimus lectoris arbitrio: nam conſtat Græcam dictionem ἀκρίδες, qua vſus eſt Euangeliſta, & *Locuſtam* inſecti genus infirmas habens alas ad volandum, & *ſummitates herbarum* ſignificare.

a *Luc.* 3.
b *Matth.* 3.
c *Marc.* 1.
d *Luc.* 7.
e 2. *Pædag.* 1.
IOANNIS VICTVS, ET VESTITVS.
f *Matth.* 11.
g *Leuit.* 11.
h *Strab. l.* 16.
i *Pli.* 11. *hiſt.* 29
k *Hier. aduer. Iouin. lib.* 2. & *in Ioan.* 4.
l *Auguſt.* 10. *Confeſſ.* 31.
m *Bed. de loc. Sanct. c* 24.
n *Peluſ.* 1. *ep.* 5. & 132.

Quod autem ad indumentum attinet; prætermittimus innumeras pene de eius aſperitate ſanctorum Patrum ſcriptas ſententias: Satiſque ſit, ex verbis Euangeliſtæ, materiam ex qua eſſet confectum deſcribentis, quale eſſet certo experimento cognoſcere: Ex pilis namque camelorum, non niſi rude atque aſperum contexi ſolere, quod cilicium appellatur, exploratum eſt. Eiuſmodi porro vitæ genere Ioannem ieciſſe VITÆ MONASTICÆ fundamenta, non ipſe tantum Iſidorus, ſed & Catholici omnes fatentur: eaque de cauſa apud Chryſoſtomum *o* & Hieronymum *p* idem vocatur *Monachorum princeps.* Sed his inuidentes Nouatores eo deuenerunt dementiæ, vel potius iniquitatis, vt malint corrumpere verbum Dei, & Ioannem vitæ otioſæ & delicioſæ infamare: ſibilis potius & riſu; quam ampliori confutatione *q* digni.

o *Chryſoſt. in Marc. hõ.* 1. & *hõ. de Io. Bapt.*
p *Hier. ep.* 22. *ad Euſtoch.*
AVCTOR VITÆ MONASTICÆ.
q *Vide, ſi lubet quæ de hac re aduerſus eos ſcripſit Petr. Caniſ. in lib. de Ioan. Bapt. aliiſque alibi.*

VII.

Cæterum cum plurimos ad ſe venientes Ioannes *r* exciperet, ad pietatem inſtitueret, baptizaret, & Chriſti aduentũ iiſdem annunciaret; venit quoq; ipſe IESVS, & ab eo eſt baptizatus, cum *eſſet* (inquit Lucas) *incipiens quaſi annorum triginta.* Quorum verborum cum multiplex ſenſus à Patrib. afferatur, ea ſic Epiphan. *ſ* accepit, vt exactis viginti nouem annis ac menſibus decem, duobus menſib. minor fuerit Chriſtus annorum triginta. Et ante illum Irenæus *t* ſic ea intellexit, vt tunc Chriſtus nondum triginta annos impleſſet, ſed prope eſſet vt impleret. Verum communior illa videtur opinio, aſſerentium Chriſtum eo tempore cœpiſſe

r *Matth.* 3. *Marc.* 1. *Luc.* 3. *Ioan.* 1.
DE CHRISTI ÆTATE, TEMPORE BAPTISMI.
De qua Baronius in Appar. occaſione inquirendi annum Chriſti natalem.
ſ *Epiph. hær.* 51
t *Iren. l.* 2. *c.* 39.

agere

a *Orig. hom. 1. in Ezech.* b *Hier. in Ezech. 1.* c *Tert. cont. Iud.* d *Ap. Hier. in Dan. 9.* e *Lact. lib. 4. cap. 10.*

agere annum trigeſimum: quæ fuit Origenis, *a* Hieronymi, *b* & aliorum, cui & omnes adſtipulati ſunt, qui Chriſtũ paſſum exiſtimarunt ipſo ætatis ſuæ anno trigeſimo, vt Tertullianus, *c* Africanus, *d* Lactantius, *e* & alii: ſed primum auctorem S. Ignatium perperam (vt mox videbimus) conſtituentes.

VIII.
f *Chryſ. hom. 10. in Matth.* g *Euthym. in Matt. 3.* h *Mar. Bracar. can. Græc. 20.* i *Bed. de rat. temp. cap. 45.* k *Ber. ſer. 1. de Epiph.* l *Lir. in Luc. 3 & nouiſ. Scal. de emend. tem. l. 6. c. 1. & c.* m *Hier. de Script. Eccl. cap. 16.*

Denique fuit alia ſententia affirmantium Chriſtum baptizatum eſſe trigeſimo ætatis ſuæ anno expleto & trigeſimo primo inchoato, quaſi tunc reuera dici poſſet triginta annorum cum illos expleſſet. Eius vero primus aſſertor habetur Ioannes Chryſoſtomus, *f* quem ſequitur Euthymius, *g* ſed & alios complures Græcorum idem ſenſiſſe, argumẽto eſt Canon ab illis ſtatutus, *h Vt ſi quis triginta ætatis annos non impleuerit, presbyter non ordinetur, quia & ipſe Dominus trigeſimo anno baptizatus eſt.* Rurſumque Beda, *i* Bernardus, *k* & alii *l* plurimi recentiores eamdem interpretationem ſunt ſecuti. Eorum vero rationes non morabor ſingulas recenſere, cum vnus inſtar ſit omnium Ignatius; qui cum vixerit Chriſti tempore, eumque in carne viderit (vt teſtatur Hieronymus) *m* quo potiſſimum ætatis anno baptizatus fuerit, ignoraſſe non potuit. Porro cum is in epiſtola ad Trallianos ſic dicat: καὶ τρεῖς δεκάδας ἐτῶν πολιτευσάμενος ἐβαπτίσθη ὑπὸ Ἰωάννου: hoc eſt, *Et expletis tribus annorum decadibus baptizatus eſt à Ioanne*: quis aduerſus tam patens apertumque teſtimonium mutire vel refragari audeat? Certe mirati ſumus vehementer, prædicta ipſius verba ab omnibus qui eam quæſtionem fuſius diſputarunt, vitioſa translatione eſſe citata, atque in alium ſenſum allegata. Cæterum eamdem ſententiam Sancta Romana Eccleſia profeſſa eſt in antiquo Rituali, quod Ordinem Romanum appellant; vbi cum agitur de Epiphania, aſſeritur *n* Chriſtum *expletis quaſi triginta annorum curriculis* baptizatum eſſe. Quod enim hæc dictio, *quaſi*, non diminutionem numeri ſemper importet, nec dubitatiue vbique ponatur, ſed & ſæpe aſſertiue, diuerſis Scripturæ *o* teſtimoniis demonſtrari poteſt. Ac denique cum certum ſit, Chriſtum baptizatum eſſe (vt mox videbitur) die ſexta Ianuarii: vel oportuit hoc contigiſſe ipſo initio anni trigeſimi, vel illo expleto, anno ſequenti à Calendis Ianuarii per dies ſex inchoato, qui erat Chriſti trigeſimus primus per tredecim dies cœptus. Quod autem Græcii in Styria nuper edita ſit prolixa diſputatio, qua Chriſtus affirmatur baptizatus anno eius ætatis trigeſimo ſecũdo inchoato; vix eſt vt piorum aures vel audire patienter admittant talem contra ipſius Lucæ Euangeliſtæ verba nouitatem.

S. IGNATII SENTENTIA IRREFRAGABILIS.

n *Habet eadem Alb. Flac de Offic. eccl. c. 6.* o *Ioan. 1. verſ. 14. 2. Cor. 3. v. 18.*

TEMPORVM COLLATIO.

[Prædictæ Diſputationis Græcaniæ auctor fuit *Laur. Suslyga* Polonus, ſeu potius *Io. Decerius* Soc. IESV, an. 1605. Porro Chriſtũ baptizatum eſſe incipiente anno ætatis ſuæ trigeſimo primo, ex neceſſaria quoque Temporum collatione ſic colligitur. Nam ſi Tiberius imperare cœpit anno Chriſti 16. nimirum octauo dicti anni menſe tunc prope explendo; (quippe vidimus id contigiſſe die 19. menſis Auguſti) profecto neceſſe eſt, quatuor poſtremos menſes anni trigeſimi vitæ Domini concurriſſe cum quatuor primis menſibus anni 15. ipſius Tiberii. Non ergo potuit Chriſtus circa initia anni ſui trigeſimi baptizari, currente Tiberii decimoquinto. Itemque ſi baptizatus eſt die ſexta menſis Ianuarii, non potuit menſis Ianuarius anni decimiquinti Tiberii incidiſſe in annum trigeſimum primum inchoatum per tredecim dies. Sicut etiam optime collegit Torniel. an 4081.]

IX.
DE DIE BAPTISMI CHRISTI.
p *Euſ. ep. ad Marin.* q *Hier. in Ezech. 1.* r *Epiph. hær. 51.*

Sed quod ad Menſem & Diem attinet, quibus baptizatus eſt Chriſtus: id factum eſſe ſexta Ianuarii, tenuit ſemper Eccleſia Occidentalis: idemque ex communi & antiqua traditione teſtatur Euſebius; *p* confirmatque Hieronymus, *q* ac denique omnes Scriptores Eccleſiaſtici; vno dumtaxat excepto Epiphanio. *r* Sed ſicut iſte audiendus non eſt, dum ait Chriſtum natum ſexta Ianuarii; ita nec cum dicit baptizatum eſſe ſexto Idus Nouembris: cum & eidem contradicant Ægyptii ſui, qui alioqui de die Natali Domini æque ipſi conſentiunt; vt dictum eſt ſuperius. Porro locum ipſum fluminis, quo Dominus voluit baptizari, remanſiſſe poſteris egregiis monumentis celebrem, & virtute miraculorum conſpicuum, adeo vt leproſi in eo mundarentur, ex fideli relatione eorum qui illuc peregrinati eſſent; ſcribunt Gregorius *ſ* Turonenſis, & Beda. *t*

ſ *Greg. Tur. de glor. mar. c. 17* t *Bed. de loc. Sanct. c. 13.*

[Scribit etiam auctor cum primis locuples, & fide digniſſimus, Io. Chryſoſtomus hom. de bap. Salu. ex Sanctificatione tunc aquis indita, annuum ea nocte qua ſolẽnitas Baptiſmi Chriſti ab Eccleſia celebratur, fieri conſueuiſſe miraculum, vt quam Fideles acceptam aquam domum referrent, ac reconderent, ea non ſolum integrò anno, ſed etiam biennio & triennio penitus incorrupta cõſeruaretur, nihilo recenti deterior. Quod intelligendum eſt de aqua ritu vere Chriſtianorum (etiamnum, vt audio à Græcis obſeruato) ea nocte in eccleſia à ſacerdote conſecrari ſolita: cuius hactenus reſtat veſtigium in Calendario Syrorũ apud Genebrardum die 6. Ianuar *Ea nocte aqua conſecratur in totum annum.* Quæ ſi animaduertere voluiſſet apud Fron Ducæum in Not. ad illam Chryſoſtomi homiliam, oſor ceremoniarum Eccleſiaſticarum Caſaubonus, non ad omnes aquas quæ illa nocte haurirentur, miraculum à Chryſoſtomo narratum inſcite retuliſſet, Exercit. in Baron. cap. 10.]

AQVA EA NOCTE CONSECRATA.

X.
a *Matth. 4.* b *Ioan. 1.* c *1. Cor. 3. Epheſ. 2.*

Poſt baptiſmum Chriſti ſubdunt Euangeliſtæ tentationem *a* ipſius à diabolo; deinde legationem *b* Iudæorum ad Ioannem Baptiſtam, vt ſcirent an ipſe eſſet Chriſtus: ac poſtea acceſſum Andreæ & Simonis fratrũ ad IESVM. Hic vero cum primordia fuerint Eccleſiæ erigendæ, (quæ ædificatio *c* Dei eſt) CHRISTVS Dominus tantæ molis excitãdæ ſapientiſſimus architectus, de primario lapide in fundamento locando ſtatim cogitans; Simoni mox vt eum intuitus eſt, mutationem nominis promiſit, vt appellaretur CEPHAS, hoc eſt *Petrus*: quod poſtea ei ſimul cum Primatu cõtulit. Narrat hoc Ioannes Euangeliſta: qui cum affirmet vocationem Andreæ præceſſiſſe illam Petri, & ex Epiphanio *d* certum ſit Andream maiorem natu fuiſſe Petro: ac denique aſſertione Sophronii *e* Hieroſolymitani conſtet Andream cælibem vitam duxiſſe, Petrum autem negotiis intendiſſe, & vxori ac familiæ ſuæ: ex his omnibus apparet, non vocationis, vel ætatis, aut perfectioris vitæ prærogatiua (quibus omnibus vincebatur ab Andrea fratre) primatum Petro collatum; ſed, vt ex iis quæ poſtea acciderunt exploratum redditur; quod in ſummæ fidei profeſſione, tum ipſi Andreæ, tum cæteris omnibus Apoſtolis antecelluerit. Cæterum vox Syriaca *f Cephas*, Latine interpretata, idem quod *Petra* ſignificat, ex Græca autem lingua dicitur *Petrus*, apud quos ὁ πέτρος idem eſt quod ἡ πέτρα: ſed interpres Latinus mutans nomen femininum in maſculinum, *Petrus*, non *Petra* dixit; quod ea terminatio viro magis conueniens eſſet. At vero eiuſmodi amphibologia nullo modo cadit in vocem Syriacam *Cephas*, qua vſus eſt Dominus, quæ omnino ſignificat Petram, nec quamlibet Petram; ſed quæ ſit omnium duriſſima, nempe Cautem. Ea porro appellatione, potius quam alterius cuiuſdam materiæ ſolidiſſimæ, Dominum appellare voluiſſe Simonem; æque Patres *g* conſentiunt, quod & ipſe Chriſtus Petra dictus *h* ſit; vt quem ſui gregis conſtitueret vicarium ſucceſſorem, eumdem proprio ſuo nomine inſigniret.

PETRI VOCATIO, ET NOMINIS PRÆROGATIVA.

d *Epip. hær. 51* e *Sophr. hom. de cert. SS. Pet. & Paul.* f *Hier. in Gal. 2. & alii.*

CVR DICTVS CEPHAS.

g *Tert. 4. cont. Mar. 13. Baſ. lib. 20. de pœn. Hier. in Iſa. 62. Leo ſer. 3. in anniuerſ. aſſum. ſuæ & alii.* h *1. Cor. 10.* i *Opt. lib. 2. con Parm.* k *Vid. Orig. ep. ad Afric. Turrian. aduerſ. Magdeb. c. 3. & alios.*

Sed & quod Optatus *i* Mileuitanus nomen Cephas non à Syra lingua, ſed à Græca, ἀπὸ τῆς κεφαλῆς, Caput interpretatur; (cuiuſmodi interpretandi modum & ab aliis Patribus; immo & ab ipſis Septuaginta Interpretibus ſæpius vſurpatum *k* ſcimus, dum Hebraicas voces in Græcam ſignificationem tranſire fecerunt:) diuina quadam diſpenſatione factum videtur, vt vna eademque voce duabus linguis Petri principatus exprimeretur: quem & iiſdem appellationibus omnes antiqui ac recentiores Patres ſemper agnouerunt, dum eumdem *Petram fidei*, *& Caput Apoſtolorum* nominarunt. Sed de his plura Controuerſiarum ſcriptores Catholici, aduerſus hæreticos apertam veritatem impugnantes.

XI.
l *Ioan. 1.* m *Matt. 8.* n *Clem. Alex. Strom. lib. 3.* [Cuius tamẽ ſententia vix poterit ſtare cum certum ſit, vocationem Philippi inter primas nominatim recenſeri à Ioanne, de illo vero innominato longe poſtea agant Mathæus cap. 8. & Luc. c. 9.] o *Rupert. Ab. & Ianſen.* p *Aug. tract. 17. in Ioan.*

Poſt hæc Euangeliſta *l* hiſtoriam ſubinfert de vocatione Philippi; & acceſſu Nathanaelis ad Chriſtum. Philippum autem eum eſſe, cui dixit Dominus, *m Sequere me & dimitte mortuos ſepelire mortuos ſuos*; tamquam rem minime dubiam teſtatur Clemens *n* Alexandrinus. Sed quod Nathanaelem putarunt aliqui *o* eumdem eſſe Bartholomæo, haud illorum coniecturis aſſentimur; ſed Auguſtino *p* tutius inhæremus; dum ait idcirco Nathanaelem non fuiſſe à Domino electum inter Apoſtolos, quod eſſet Legis Doctor.

XII.
q *Ioan. 2.*
IESVS AD NVPTIAS.

Subdit deinde Euangeliſta *q* narrationem de *Nuptiis* factis in Cana Galilææ, & de primo omniũ à CHRISTO edito miraculo, cum ad eaſdẽ nuptias vna cum matre vocatus,

deficiente vino aquam mutauit in vinum. Proditum eſt à nonnullis has fuiſſe nuptias Ioannis Euangeliſtæ; qui cum duxiſſet vxorem, viſo illo miraculo eam dimiſerit, ac Chriſtum ſecutus fuerit. Verum ſunt hæc recentiorum auctorũ inuenta, cum penes antiquiores nulla extet de iis memoria. Nam quod Auguſtinus præfatione in Ioannem ait, ipſum à Domino de fluctiuaga nuptiarum tempeſtate vocatum eſſe, non eo ſenſu dictum eſt, quod cum vxorem duxiſſet eam reliquerit, ſed quod eam prorſus non acceperit: prout idem ipſe Auguſtinus *a* in fine eiuſdem operis aperte teſtatur, cũ ait ea de cauſa Ioannem à Chriſto plus cæteris amatum, ꝙ neque vxorem duxerit, & ab ineunte pueritia caſtiſſimus vixerit. Nec aliud Auguſtinum ſenſiſſe, inde exploratiſſimum redditur, quod dictum Euangelium de nuptiis explicans, nullam prorſus mẽtionem de Ioanne habuerit. Cum & alioqui de cælibatu Ioannis, quod nunquam contraxerit nuptias, tum Hieronymus *b* aduerſus Iouinianũ, tum antiquiſſimus Ignatius, *c* qui eodem quo Ioannes tempore vixit, grauiſſimus ſit aſſertor. Idque ipſum non de Ioanne tãtum, ſed & de Iacobo illius germano, Epiphanius *d* teſtatur. Affirmat vero Nicephorus, *e* fuiſſe eiuſmodi nuptias Simonis Cananæi, vnius ex duodecim Apoſtolis, qui & Zelotes eſt dictus. Cæterum & Nathanael erat è Cana, oppido (vt tradit Hieronymus *f*) Galilææ Gentium.

a *Aug. tract. vlt. in Ioan.*

IOANNES EVANGELISTA CÆLEBS.

b *Hier. aduer. Iou. lib.* 1.

c *Ign. ep. ad Philad.*

d *Epiph. hær.* 58.

e *Nic. libr.* 8. *cap.* 30.

f *Hier. de loc. Hebr.*

XIII.

Sed quod ſpectat ad perinſigne miraculum de Aqua mutata in vinum, quod ob ſui excellentiam longe ante pręmonſtratum fuerat Iſaiæ *g* Prophetæ, Epiphanius *h* id factũ ſcribit vndecima menſis Tybi, hoc eſt ſexta Ianuarii, qua etiam die Eccleſia Catholica recolit anniuerſaria ſolemnitatẽ tantæ rei celebritatem: eamque annuis miraculis in pluribus Orbis locis illuſtrari conſueuiſſe, idem auctor de re viſa & alias probe cognita teſtatur, agens de fonte Cibyres vrbis Cariæ, alioque Geraſæ in Arabia, ac de Nilo fluuio Ægypti, in vinum conuerti ſolitis ea hora qua Chriſtus miraculum fecit. Enim vero & Plinius, *i* vnius tamen diei ſpatio diſcrepans, in Andro inſula fontem Nonis Ianuarii vini ſapore fluere, auctoritate Mutiani Coſſ. aſſerit. Cuiuſmodi fontium cum nullus ante Chriſtum (quantum memini) aſſertor fuerit, plane intelligas, ea omnia virtute Chriſti miraculi facta eſſe. Nam ꝙ de fonte Naxi inſulæ, ex quo nonnũquam vinum ſuauiſſimum flueret, Cteſias refert in ſuis Indicis, (quod quidem longe ante Chriſti aduentum accidiſſe dicendum eſſet) haud adeo fide *k* dignum videtur, cum Lucianus, *l* & alii complures auctores veteres, eumdẽ ipſius commentarium vt plane fabuloſum reiiciant.

g *Iſa.* 9. *ſec.* 70 *& Hier. ib.*

h *Epip. hær.* 51.

AQVA IN VINVM MVTATA.

i *Plin. lib.* 2. *c.* 103. *& lib.* 4 *cap.* 12.

k [Aſſerit tamẽ id ipſum auctoritate Heraclidis, Suidas verb. νᾶξος.]

l *Luc. li. quom hiſt. ſit ſcrib.*

XIV.

DE TEMPORE MIRACVLI.

Minime vero de miraculo Chriſti aſſentiimur eis, qui illud in ſequentem annum reiiciunt, confirmantque auctoritate Eccleſiæ, quæ eadem die, qua Magorum aduentum, & Chriſti baptiſmum, idem quoq; miraculum recolit. Sane cum eadem hæc tria ad oſtenſionem Chriſti virtutis facta dicantur, non tamen vna eademq; die ſingulis quibuſque annis eſſe peracta, ſed ipſorum tantum memoriam eadem die ab Eccleſia recenſeri ſolitam, teſtantur ſancti Patres, Auguſtinus, *m* Maximus, *n* Paulinus, *o* Eucherius, (falſo Euſebius Emiſſenus dictus) atque Iſidorus, *p* qui omnes ambigui fuere quænam potiſſimum ex tribus illis rebus ea die acciderit. Quod vero Dei Eccleſia in ea celebritate canit, *Hodie vinum ex aqua factum eſt ad nuptias*, idem eſt ac ſi diceret vſitata ei phraſi, Hodie eius rei memoria agitur. Denique irrefragabili plane id monſtratur ratione, quod alibi idem S. Auguſt. *q* Baptiſmum Chriſti, & miraculum vini ſic facta eſſe vno die teſtetur, vt contigerint vna eademque die, nempe Dominica. Si ergo tam Chriſti baptiſmus, quã miraculum, die Dominica contigit, manifeſte probatur nequaquam illud eadem die poſt annum interlapſum accidiſſe, ſed prorſus diuerſa: nam ſi præſenti anno feſtum Epiphaniæ in diem Dominicam incidat, ſequenti in alteram incurrat neceſſe eſt. Non igitur diuerſo anno, ſed vno eodẽque vtrumque contigit, cum nec ſit veriſimile, Chriſtum poſt vocatos Diſcipulos per annum integrum à miraculis abſtinuiſſe. Quod autem ad locum miraculi ſpectat; auctor eſt Nicephorus, *r* S. Helenam Conſtantini Imp. matrem nobili ibi erecta Eccleſia eum illuſtraſſe.

m *Aug. ſer.* 27 *de temp.*

n *Max. ſer. de Epiph.*

o *Paul. in nat.* 9. *S. Fel.*

p *Iſid. de offic. Eccl. c.* 22.

q *Aug. ſer.* 14. *de temp.*

r *Nic. li.* 8. *c.* 30

XV.

Poſt nuptias celebratas, ait Ioannes *ſ* IESVM deſcendiſſe Capharnaum cum matre, fratrib. & diſcipulis, ibique manſiſſe non multis diebus. Ipſam vero ſanctiſſimam Deiparam poſtea rediiſſe Nazareth ad propria, & illic habitaſſe, certum eſt ex Nazarenorum apud Matthæum *a* ſermone: *Nonne hic eſt fabri filius? nonne mater eius dicitur Maria: & fratres eius, ac ſorores, nonne omnes apud nos ſunt?*

ſ *Ioan.* 2.

a *Matt.* 13.

XVI.

Appropinquante vero Paſcha, aſcendit IESVS Hieroſolymam, & facto quaſi flagello de funiculis eiecit ementes & vendentes in templo. Cumq; plurima operaretur miracula, multi ea videntes crediderunt. Rem geſtã narrat pluribus Ioannes. *b* Sed illud conſiderandum, ꝙ cum Iudæis ſignũm in eius auctoritatis probationem petentib. Chriſtus dixiſſet, *Soluite templum hoc, & in tribus diebus excitabo illud*, reſponderunt illi, *Quadraginta & ſex annis ædificatum eſt, & tu in tribus dieb. excitabis illud?* Cum enim pari conſenſione omnes Interpretes in eam abierint ſententiam, vt de templo quod ſub Zorobabel *c* reædificatum eſt, Iudęi intellexerint, quod licet aliquo interpoſito ſpatio, tamen tot annorum numero & paulo maiori conſtat *d* abſolutum: his tamen aperte aduerſari videtur ꝙ Ioſephus *e* teſtatur, Herodẽ illud iam olim à fundamentis demolitum eſſe, & nouum deſuper ædificaſſe ſpatio octo annorum. Quod igitur nulla fuerit cauſa, vt Iudæi ab ædificatione ſub Zorobabele facta deducere voluerint argumentum, cum ea amplius non extaret; non verius exiſtimamus, eos de templo ab Herode reſtituto eſſe locutos; fuiſſeque veram illorum ſententiam hoc ſenſu, vt tempus reſpexerint quo ab Herode cœptum eſt ædificari, ac inde vſq; ad præſentẽ annum numerauerint annos quadraginta ſex. Cum & alioqui quantumlibet Ioſephus affirmet ipſum templum octo annis fuiſſe ab Herode abſolutum, tamen eiuſdem alibi *f* aſſertione conſtet, perſeueraſſe illius ſtructuram vſque ad tempus Neronis, operantibus in ea circiter octodecim millibus opificum.

b *Ioan.* 2.

DE ÆDIFICATIONE TEMPLI HIEROSOLYMITANI.

c *Lib.* 1. *Eſd.*

d *Euſeb. in Chr. Ioſeph.* 15. *ant.* 14.

e *Ioſ. ibid.*

f *Id.* 20. *ant.* 8.

[Reprehenſus hic Ioſephus à Baronio de tẽpore ædificati templi Herodiani, defenditur ab aliis. Breuiter quod ad rem attinet, Herodes anno regni ſui decimo octauo (ex quo ſ. eius titulum Romæ SCto adeptus eſt) templi fabricam inchoauit: & externã quidem ſtructuram annis octo, internam amplius ſeſquianno expleuit: adeo vt templum interius exteriuſque, nouem annis cum dimidio ædificatum fuerit, quoad partes eſſentiales quibus commode poſſent & ſacrificia offerri, & cætera quæcumq; legalia præſtari: fabrica a. inde lentius procedente, & interdum (vt fit) ceſſante, demũ ſub Nerone abſoluta vſquequaq; fuit, tum quoad totius ædificii magnitudinem, tum etiam quoad ornatum tam interiorem quam exteriorem. Illi porro quadraginta ſex anni ædificationis quorum meminere Iudæi, cum ex prædicta ratione annorum Herodis, pertingere noſcantur dumtaxat ad annum Chriſti circiter vigeſimum octauum, inde colligi poſſe videtur, tunc aliqua de cauſa per aliquot annos intermiſſum opus fuiſſe, ac proinde nõ dixiſſe Iudæos, ædificari templum, ſed ædificatum eſſe. Quæ eſt verborum Ioſephi interpretatio Tornielli an 4032. & aliorum poſt eum.]

RECTA TEMPORIS RATIO.

XVII.

Poſt hæc in templo geſta, Nicodemus Iudæorum nobiliſſimus (quem Ioannes *g* *Principem Iudæorum* appellat) nocte acceſſit ad IESVM, & ab eo edoctus eſt myſteria fidei. Inde vero, vt idem Ioannes ſcribit, venit IESVS cũ diſcipulis ſuis in Iudæam, & illic demorans baptizabat. Porro ab ipſo Chriſto Petrũ ſolum baptizatum eſſe, ab hoc a. Andream & filios Zebedæi, & ab iſtis reliquos Apoſtolos, expreſſis verbis teſtatur apud Nicephorum *h* Euodius ipſius Petri in regimine Eccleſiæ Antiochenæ ſucceſſor, & in Prato *i* Spirituali Clemens Stromatæus. Rurſumq; Septuaginta Diſcipulos à Petro & Ioanne baptizatos eſſe, ex eodem Euodio traditur. De baptiſmo vero Apoſtolorum pluribus agunt Tertullianus, *k* & Auguſtinus, *l* aduerſus eos qui negabant illos fuiſſe baptizatos, ſed ipſos baptizaſſe alios tunc temporis, cum Chriſtus baptizaſſe dicitur. Nam baptizandi opus à ſe inchoatum, per ſuos eum perfeciſſe, omnes æque affirmant, ex ſententia Ioannis, *m* dicentis quod IESVS non baptizaret, ſed diſcipuli eius.

g *Ioan.* 3.

BAPTIZATI A CHRISTO.

h *Nic. li.* 2. *c.* 3.

i *Prat. Spir. cap.* 176.

k *Tert. li. de bapt.*

l *Aug. ep.* 108.

m *Ioan.* 4.

XVIII.

Cæterum permanſiſſe IESVM in Iudæa ſaltem vſque ad menſem Nouembris, ea ratione neceſſario concludendum videtur, quod non inde receſſerit niſi quatuor menſibus (vt ipſemet *n* ſignificauit) ante meſſem: certum autem ſit, *o* iam tempore Paſchæ offerri ſolere manipulum ſpicarum. Vt aũt inde recederet, & in Galilæam rediret, duæ in Euangelio cauſæ redduntur, altera vt cederet inuidiæ Phariſæorum, qui cum magis Ioannem obſeruarent quam Chriſtum, iniquo ferebant animo plures accedere ad baptiſmum Chriſti

n *Ioan.* 4. *v.* 35

o *Leu.* 23.

quam Ioannis: altera, quod audiuiſſet Ioannem ab Herode Tetrarcha Galilææ eſſe detruſum in carcerem. Itaque eo ſibi eſſe veniendum putauit Chriſtus, vt vbi cœperat prædicatio veritatis, ibi magis ac magis coaleſceret, & vbi deſierat Ioannes, inde ipſe Chriſtus exordiretur prædicare pœnitentiam.

XIX. a *Matth.* 14. *Mar.* 6. *Luc.* 3. IOANNIS BAPT. CARCER. b *Ioſ.* 18. *ant.* 7 DE HERODIADE. c *Ioſ.* 17. *ant.* 8 10. 13. *vbi agitur de teſtamento veteris Herodis, ac diuiſione regni per eum facta.* d *Hegeſip. de excid. Hieroſ. lib.* 2. *cap.* 4. e *Ioſ.* 18. *ant.* 7. & 9.

Quæ autem cauſa præceſſerit vinculorum Ioannis, ea deſcribitur ab Euangeliſtis, *a* quod Herodem reprehenderet de Herodiade vxore fratris ſui Philippi, quam ipſe Herodes ſibi abduxerat. Deſcribit eamdem hiſtoriam de amoribus Herodis cum Herodiade, & de carcere ac nece Ioannis, Ioſephus, *b* ſed multa perperam miſcens; quæ manifeſti ab aliis mendacii coarguuntur. Veluti, quod Herodiadem dicat vxorem fuiſſe, non Philippi, ſed Herodis neſcio cuius; quem cum perpetuo alibi tacuerit, dum maxima fuit occaſio eam recenſendi, *c* modo finxit veteris Herodis filium ex Mariamne Simonis Pontificis filia. Porro eiuſdem Herodiadis filiam, Salomen dictam, ex eodem incognito Herode genitam, nuptui vult traditam Philippo Tetrarchæ: cum tamen eiuſdem Philippi ipſam Herodiadem vxorem fuiſſe, tum Euangeliſtæ, tum alii teſtentur hiſtorici. *d* Herodiadem autem filiam fuiſſe Ariſtobuli filii veteris Herodis, & fratris ipſorum Herodis Antipæ atque Philippi, teſtatur idem Ioſephus, *e* aliique conſentiunt. Cuius item auctoritate conſtat, illam quæ antea eidem Herodi nupſerat, quamque ille eiecit vt Herodiadem ſubintroduceret, filiam extitiſſe Aretæ Regis Arabiæ Petreæ; atque ea de cauſa bello inter eos conflato, exercitum Herodis deletum eſſe. Quod autem Herodis in Ioannem commotionis eam adfert cauſam, quoniam verebatur ne ſumma hominis auctoritas defectionē aliquam in populo pareret, qui ob frequentes ad eum concurſus nihil non facturus ex eius conſilio videbatur; etiam in his refellitur ab Euangeliſtis, dum ipſi (vt vidimus) id contigiſſe dicunt quod à Ioanne Herodes de inceſtu Herodiadis redargueretur. At de nece Ioannis dicetur inferius ſuo loco. Non vero non prætermittimus dicere, locum iſtum Euangeliſtarum à Mōtaniſtis fuiſſe deprauatum: qui ad ſtruendam hæreſim de monomagia, quod viduæ non liceret vlterius virum ducere, adiecerunt vt perperam legerent, Herodem duxiſſe fratris ſui defuncti vxorem: prout etiam Tertullianus, *f* qui eumdem cum illis defendebat errorem, aliquando legit. Cæterum raptā fuiſſe Herodiadem ab Herode viuente adhuc Philippo, eſt ſane (licet Auguſtinus dubitauerit) probabilius ex Hieronymo: *g* necnon ex Ioſepho, dum ait *h* Philippum obiiſſe dumtaxat anno vigeſimo Imperii Tiberii; cum tamē Ioannes poſt abductam ab eo Herodiadem, & reprehenſum ea de cauſa Herodem, detruſus in carcerem fuerit anno præſenti, nempe ipſius Tiberii decimoquinto.

f *Tert aduerſ. Marcion. l.* 4. *c.* 34. g *Hier. in Matth.* 15. h *Ioſ.* 18. *ant* 6

XX. IESVS VENIT SAMARIAM. i *Ioan.* 4. k 4. *Reg.* 17. & 18. l *Ioſ.* 11. *ant.* 7. & 8. & *lib.* 13. *cap.* 6. m *Hier. de loc. Hebr. in Act.* n *Bed. de loc. Sanct. cap.* 15.

Venturus autem IESVS in Galilæam, tranſiens per Samariam habuit ad fontem Iacob ſermonem cum muliere Samaritana, eamdemque primum auerſantem ipſius tanquam hominis Iudæi colloquium, paulatim ad veritatis cognitionem & ad meliorem frugem, plurimoſque inſuper Samaritanorum ad fidem perduxit. Rem geſtam fuſius deſcribit Euangeliſta. *i* De ſeparatione vero ab inuicem Iudæorum & Samaritanorum, quæ ob diuerſitatem religionis interceſſit, cum Samaritani profanum ſuum in monte Garizim ædificatū templum Hieroſolymitano anteponerent; plurib. agitur tum in ſacris *k* libris, tum apud Ioſephū. *l* Ad Puteum a. Iacob, qui & Fons dictus eſt, in memoriam præſentiæ Domini atque ſeſſionis, poſtea erectam eſſe eccleſiam, teſtes ſunt Hieronymus *m* & Beda. *n*

XXI. o *Ioan.* 4. p *Hier. in Iſa.* 65. q *Matt.* 4. *Mar.* 1. *Luc.* 4. r *Matt.* 9.

Poſt hæc IESVS abiit *o* in Galilæam; diuertenſque à Nazareth, teſtimonium perhibuit, Prophetam in ſua patria honorem non habere. Veniens autem iterum in Cana Galilææ, ſanauit filium Reguli cuiuſdā abſentem. Quem quidem Regulum, putamus fuiſſe dominum alicuius oppidi eiuſdem Galilææ; ſic tamen vt Tetrarchæ ſubeſſet, vel Romano Præſidi. Hieronymus *p* *Palatinum* vertit, hoc eſt, aulicum, vel miniſtrum regium: legens in Græco *βασιλικὸς* non *βασιλίσκος*; ſicut & quidam alii. Poſt hæc vero habitauit Chriſtus *q* in ciuitate Capharnaum maritima quam ob frequentem eius in illa incolatum, alibi Matthæus *r* appellat ciuitatem ipſius. Ambulans autem aliquando iuxta mare, vocauit primo Petrum & Andream fratres; & mox Iacobū & Ioannem itidem fratres, filios Zebedæi, (quos & *Boanerges*, hoc eſt, filios tonitrui appellauit,) omnes piſcatores: qui confeſtim relictis omnibus, ſecuti ſunt eum. Quod autem in Capharnaum potius quam in aliis Galilææ ciuitatibus diutius egerit, ea ratio afferri ſolet, quod frequentior illuc eſſet acceſſus vndique hominum mercaturæ cauſa. Vnde & factum eſt (quod ſubdit Matthæus) vt cum circuiret totam Galilæam prædicans Euangelium, & ſanans omnes infirmitates, abierit fama eius in omnem Syriam.

XXII. DE MVTVIS AGBARI ET IESV LITERIS. a *Euſ.* 1. *hi.* 13. b *Gelaſ. decret de lib. apocry.* c *Ap. Aug. ep.* 236. d *Cedr. in comp.*

Hac vero fama permotum Abgarum, ſiue Agbarum, Regem Edeſſæ ciuitatis Syriæ, ſcripſiſſe ad eum perhibent epiſtolam, qua illum Edeſſam inuitaret, tum ad fugiendos inſultus Iudæorum, tum vt ipſum Agbarum à morbo quo torquebatur liberaret: reſcripſiſſe vero Dominum, & laudaſſe eum de fide, ſe vero excuſaſſe, quod iis ad quæ miſſus eſſet occupatus, à Iudæa recedere non poſſet: cæterum miſſurum ſe poſt ſuam aſſumptionem vnum ex diſcipulis ſuis, qui ei ſanitatem reſtitueret, & vitam impertiret. Quas quidem EPISTOLAS è tabulis publicis Edeſſenæ ciuitatis deſcriptas, atque è Syriaca lingua in Græcam tranſlatas, hiſtoriæ ſuæ Euſebius *a* intexuit: ſed quod eæ non reperiantur ab Euangeliſtis conſcriptæ, idcirco Gelaſius *b* Papa inter ſcripta apocrypha adnumerauit; non tamen vt eas omnino proſcribat, ſicut nec complures alios libros, quos ibi proxime recenſuit: fuiſſe vero abſque aliqua dubitatione ab antiquioribus receptas, euidenter teſtatur epiſtola Darii *c* Comitis ad ſanctum Auguſtinum; & ante Auguſtini tempora egregiam de illis habuit mentionem ſanctus Ephræm ipſiuſmet ciuitatis Edeſſæ diaconus, in eo opuſculo cuius eſt titulus *Teſtamentum Ephræm*: agitque de iiſdem Theodorus Studita in epiſtola ad Paſchalem Papam: ſed & eamdem ipſam quæ ſcripta eſt à Domino ad Agbarum, ſub Conſtantino VIII. Imper. anno Domini 944. Edeſſa delatam eſſe magno honore Conſtantinopolim, vna cum Imagine Non-manu-facta, de qua mox dicetur, & miraculis illuſtratam eſſe; videbitur inferius ſuo loco. Eamdemque adhuc temporibus Michaelis Paphlagonis (qui Imperium auſpicatus eſt anno Domini milleſimo trigeſimo quarto) extitiſſe integram, & in honore habitam, Cedrenus *d* eſt auctor. Attamen non hæc à nobis ita ſint dicta, vt apocrypha in hagiographa transferri velimus; ſed ne ea quis omnino contemnenda exiſtimet, quæ maiores complures venerati eſſe noſcuntur. Quemadmodum nec ſic hæc modo recenſuimus; quaſi hoc anno contigerint, (cum potius contextus Epiſtolarum, arguat eas non longe ante Domini paſſionem ſcriptas) ſed ea occaſione quod dicatur ab Euangeliſta, in omnem Syriam CHRISTI famam fuiſſe peruulgatam. Sunt autem Epiſtolæ huiuſmodi: Agbari quidem: *Agbarus Princeps Edeſſæ, Saluatori propitio, qui in confiniis Hieruſalem in carne apparuit, Salutem. Inſignes illas virtutes & curationes, quæ abs te ſine medicamentis & ſine herbis factæ ſunt, auditione accepi. Cæcos enim (vt fama eſt) videre efficis, claudos ambulare, & leproſos mundas: ſpiritus iracundos, & dæmones eiicis: eos etiam qui diutius morbis preſſi ſunt, ſanas: mortuos denique ad vitam reuocas. Quæ quidem cum de te audiuiſſem, de duobus hiſce alterum verum eſſe cogitabam: te aut Deum eſſe, & è cæli faſtigio delapſum: aut Dei filium ſaltem, qui iſta tam ſtupenda edas miracula. Quapropter hæc ad te ſcripſi, magnopere precatus vt laborem ad me accedendi ſuſcipere, huncque quo crucior morbum curare non graueris. Etenim audio Iudæos tibi obſtrepere maleuole, & velle libenter aliquo magno malo afficere. Eſt mihi ciuitas, perexigua quidem, ſed ornata ſane & illuſtris, quæ vtrique noſtrum rerum neceſſariarum ſuppeditabit ſatis.* Chriſti vero reſponſio: *Agbare, beatus es, qui cum non videris me, in me tamen credidiſti. De me enim ſcriptis proditum eſt, eos qui me viderunt in me non credere, vt hi qui me non viderunt credant, & vitam conſequantur. Quod ſcribis ad me, te velle vt ad te veniam; eas res quarum gratia ſum miſſus, debeo hic neceſſario obire: quas cum plene perfecero, ad eum recipi qui me miſit. Quo ſimul ac aſſumptus fuero, aliquem ex diſcipulis meis mittam ad te, qui morbo quo tantopere torqueris faciat medicinam, & vitam tibi tuiſque impertiat.* Hactenus Epiſtolæ.

XXIII. Porro & ab ipſo Chriſto ſui Imaginem non-manufactam ad eumdem Agbarum miſſam eſſe poſt datam epiſto-

lam,

a Euag. 4. hiſt. 26.
DE IMAGINE CHRISTI NON-MANV FACTA.
b Dam. 4. de fid. Orth. 17.
c Nic. 2. hiſt. 7
d Ap. Metaphr. 10. Aug.
e Ap. Metaphr. 15. Nou. & in vita S. Alexii.
f To. 3. Conc.

lam, à compluribus grauiſſimis auctoribus ſcriptum reperimus. Id enim teſtatur Euagrius *a* Scholaſticus, non tamquam primus rei auctor, ſed occaſione inſignium miraculorum inde proditorum, quæ recenſet: quæ vero ab ipſo ſcripta ſunt, à Patribus Oecumenici Concilii Nicæni Secundi vt omni fide digna comprobata fuere. Qualiter autē illa Imago *Non-manufacta* diceretur, Ioannes *b* Damaſcenus ita accidiſſe ſcribit, vt cum Agbarus pictorem miſiſſet vt Domini imaginem exprimeret, neque id pictor ob ſplendorem ab eius vultu manantem conſequi poſſet; Dominus ipſe faciei ſuæ pallium (ſeu linteum) admouens, imaginem ſuam ei impreſſerit, & ad Agbarum miſerit, vt pio eius deſiderio ſatisfaceret. Scribit his ſimilia Nicephorus: *c* ac præterea extat *d* de eadem Imagine luculenta oratio Conſtantini Porphyrogeniti Imperatoris; & cumulata mentio in actis *e* Sanctorum Samonis & Guriæ. Sed & Græcos anniuerſariam de ea celebrare conſueuiſſe ſolemnitatem decimoſeptimo Calendas Septembris, conſtat ex eorum Menologio. Et quod ad Latinos pertinet, teſtimonio Hadriani Papæ ſcribentis *f* ad Carolum magnum certum redditur, eamdem de eiuſmodi Imagine hiſtoriam cognitam & receptam eſſe à Stephano Papa in Concilio Romano. Denique præſidio eiuſdem ſanctæ Imaginis hoſtium ſæpe copias eſſe profligatas, probatorum auctorum teſtimonio dicetur inferius ſuis locis: nunc ad Euangelicam hiſtoriam reuertamur.

XXIV.
g Matth. 4. Mar. 3.
h Luc. 5.
PISCATIO PETRI.

Cum ob ſigna quæ IESVS in Galilæa ederet, ſequerentur *g* eum turbæ multæ, ipſe ſtans *h* ſecus lacum Geneſareth, vidit duas nauiculas piſcatorum, & aſcendit in vnam quæ erat Petri, & prædicauit ex ea turbis: & poſtquam ceſſauit loqui, iuſſit in altum ducere, & laxare retia in capturam; tantaque concluſa eſt multitudo piſcium, vt rumperetur rete, & impletæ ſint ambæ nauiculæ, ita vt pene mergerentur: cuius rei ſtupore perculſus Petrus, audiuit à Domino; *Noli timere: ex hoc iam eris homines capiens.* Hæc pluribus Lucas Euangeliſta: quæ nemo non videat quam vertant in prærogatiuam futuri primatus Petri, his ſcilicet tamquam quibuſdam lineamentis adumbrante Domino quæ poſtmodum in Eccleſia futura erant: prout etiam Patres interpretati ſunt.

DE LACV GENESARETH.
i Ioſeph. 3. de bel. 18.
k Id. 18. ant. 3.

Quod vero pertinet ad lacum *Geneſareth*, cuius eſt in Euangelio frequens mentio: deſcribens illum Ioſephus, *i* ait quadraginta ſtadiis patere in latitudine, centum in longitudine, mediumque fluuio Iordane ſecari: aquam habere dulcem, atque potabilem, variaque piſcium genera, ab aliorum locorum piſcibus ſapore & ſpecie diſcreta: cæterum regionem ipſam Geneſar dictam, natura ſimul & arte pulcherrimam & vberrimam extitiſſe. Sed quod præter alia oppida, eſſet in eius ripa *Tiberias* ciuitas in honorem *k* Tiberii Imp. ab Herode Tetrarcha ædificata: ab ea factum eſt, vt lacus ipſe appellatus ſit *Tiberiadis*: quem & aliquando Euangeliſtæ *mare* vocant; ſiue ob amplitudinem, ſiue quod penes Hebræos quælibet aquarum congregatio *mare* dici conſueuit.

XXV.
l Matt. 8. 9. Mar. 1. 2. 5. Luc. 4. 8.
m Ioſ. 5. de bel. 3. Hier. de loc. Hebr.
DÆMONES IN PORCOS.
n Ioſ. 5. de bel. 1
o C. Theod. de ſuar.
p Epip. hær. 30

Subdunt poſt hæc Euangeliſtæ *l* multas res geſtas à IESV in Galilæa, multaſque ſanationes diuerſorum morborum: quas per ſe quiſque legere poterit: cum ſint cunctis obuia. Porro cum in terra Geraſenorum, ſiue Gadarenorum (erant iſtæ *m* duæ ciuitates in regione Gergeſæorum trans lacum Geneſareth) liberaſſet duos dæmoniacos ſæuos nimis, de monumentis exeuntes; permiſit dæmones in porcos ſe immittere, qui eos dederunt in mare præcipites. Quod autem populi illi eſſent Iudæi, illicite ſuariam artem exercuiſſe putantur, quibus adeo ſues abominationi erant, vt nec ſuo nomine eos nuncupare dignarentur: quippe Ioſephus cum *nefanda n* dicit *animalia*, porcos intelligit. Verum ad ſuppeditandam annonam Romanis militibus, certum eſt, ſicut in aliis prouinciis, ita in Palæſtina ſues ali conſueuiſſe: ea namque de cauſa multa leguntur ſuariis conceſſa priuilegia. *o* Cæterum agens Epiphanius *p* de Gadara ciuitate, dicit prope ipſam fuiſſe tumbas, ſiue ſepulchra, in ſpeluncis, quæ erant in petris exciſæ, ac deſuper ſtructæ: illicque dæmonum inuocationes à præſtigiatoribus exerceri ſolitas. Agenſque inſuper de balneis, ſeu aquis calidis, quæ erant in eodem agro Gadareno, ad quas frequens eſſet virorum feminarumque acceſſus, morborum curationis cauſa; ſubdit feminæ Chriſtianæ perpulchrum exemplum, virtute ſigni Crucis liberatæ à laſciuio iuuene, ſibi arte dæmonum in iiſdem balneis illudente. Ad has vero potius aquas, quam ad lacum Geneſareth, porcos eſſe merſos, conijci poteſt ex eo quod locus ille impudicitiis & illuſionibus dæmonum eſſet expoſitus.

XXVI
DE PVBLICANIS.
a Tert. lib. de pudicit.
b Hier. ep. 146
c l. 1. D. de public. l. 16. de verb. ſig.
d l. vlt. D. de public.
e Cic. ep. ad fam. li. 13. ad Brut. & orat. pro Planco.
f l. 1. D. de public.
g Canin. de loc. No. Teſt. c. 8.
h Hierem. 7. verſ. 1.

Rediens poſtea in Capharnaum IESVS, *Matthæum* Publicanum ſedentem ad telonium ſe ſequi iuſſit; & in conuiuio ab illo præparato, Phariſæorum ſoluit obiectionem de eo quod tam ipſe quam eius diſcipuli cum Publicanis manducarent. Sane quidem tam ex iſto, quam aliis pleriſque Euangelii locis conſtat, penes Iudæos, Publicanos fuiſſe malæ exiſtimationis homines. Tertullianus *a* putauit eos omnes fuiſſe Gentiles: quam ſanctus Hieronymus *b* redarguit exemplo ipſius Matthæi, aliorumque, qui ex circumciſione fuerunt. Iuriſconſulti qui Romanorum leges ſunt interpretati, illos dixere *c* eſſe Publicanos, qui vectigalia à fiſco conducunt, quorum munus *d* erat, non tantum vectigalia à ſubditis, ſed & profeſſionem exigere. Eorum autem functionem fuiſſe apud Romanos honeſtiſſimam, quæ nec niſi Equeſtri Ordini conferri ſoleret, patet ex variis locis Ciceronis, *e* & maxime ex epiſtola ad Quintum fratrem de regimine Præfecturæ Aſianæ: vbi plura habet de dignitate, & vtilitate Publicanorum: quamuis & addat, nomen eorum non Iudæis tantum, ſed & Græcis fuiſſe infenſiſſimum, ac plane inuidioſum. Mittebantur porro in prouincias ad vectigalia exigenda: iidemque rurſum ex ipſis prouinciis homines ſibi eligebant, *f* quos eidem muneri adſcriberent, qui item Publicani dicebantur; cuius ordinis Matthæus erat, & Zacchæus dictus princeps Publicanorum, qui dicebatur *g* Syriace *Res Gabbae*, cæteri vero Publicani *Gabbain*, vnde fortaſſe deductum nomē *Gabella*. In Hebraico vero textu Euangelii ſancti Matthæi, quod peruetuſtū habetur, Publicanos *Pariſim* inuenimus nominatos; quod eſt proprium nomen illorum latronum, qui maceriam vel ſepes diſſipant ad furandum: ſicut & eadem voce vſus eſt aliquando Hieremias *h* pro latronibus. Hac porro appellatione Publicanos Iudæi nuncupabant, quod libertatis aſylum viderentur effringere, atq; ad ſeruitutem aditum aperire: cum ipſi genus Abraham ex libera liberos ſe eſſe profiterentur, nec quicquam aliis debere, niſi decimas Deo, legeque ſtatutum eſſet, ne quis filiorum Iſrael vectigal penderet. Vnde quamtumlibet inuiti ad vectigal & tributum ſoluendum adigerentur, execrandum tamen exiſtimabant, à contribulibus ſuis id exigi: & illos qui ei muneri vacabant, ſicut & cæteras turpes perſonas, à magiſtratibus publicis arcebant. Scribit quoque Suidas ex Iamblico, ob duras acerbaſque exactiones, nomen Publicanorum fuiſſe inuiſum, eorumq; vitam apertam dicit eſſe violentiam, impunitam rapinam, negotiationem nulla ratione conſtantem, inuerecundam mercaturam. Sed de his hactenus.

XXVII.
i Matth. 9. Mar. 5. Luc. 8.
k Euſ. 7. hiſt. 14.
MVLIER CVRATA A FLVXV SANGVINIS, ERIGIT STATVAM CHRISTO.

Recenſetur poſt hæc ab Euangeliſtis *i* hiſtoria mulieris, quæ annis duodecim paſſa fluxum ſanguinis, ſanata eſt tactu fimbriarum veſtimenti IESV. Hanc vero, ne tanti beneficii aliquando memoria excideret, rem geſtā æneis ſtatuis, tam IESV quam ſui habitu ſupplicantis effigiem referentib. poſteris commendaſſe Euſebius *k* eſt auctor: aitque eam Cæſarea Philippi (q̄ erat ciuitas Phœniciæ, Paneade ab incolis dicta) oriundam fuiſſe, ſed Gentilem: eaſdemque ipſas ab ea erectas ſtatuas ſe vidiſſe in ea ciuitate præ foribus domus eiuſdem feminæ, & ad pedes Imaginis Chriſti, in ipſa baſi inuſitatam quamdam herbæ ſpeciem enaſci ſolitam, quæ vbi ad ænei veſtitus fimbriam excreuiſſet, morbi cuiuſcumque medicandi vim haberet.

XXVIII.
l Matth. 9. Mar. 5. Luc. 8.
m Ioſ. 3. de bel. 15.
n Sene. in lud. Claud. Plut. de conſ. Val. Max. li. 2. c. 5. nu. 4. & alii complures.
o Lucia. lib. de luct.

Curata à ſanguinis fluxu muliere, Chriſtus ſuſcitauit *l* à mortuis filiam Archiſynagogi, ad cuius funus iam tibicines venerant vt lugubre canerent. Nam morem fuiſſe Iudæorum ad luctum tibicines adhibere, ex Ioſepho *m* etiam cognoſci poteſt. Verum id quidem non ex diuinæ Legis præcepto: ſed potius more Gentilium, *n* tam Latinorum, quam Græcorum; apud quos tantum funebre carmen, quod dicebatur *Nænia* (vt auctor eſt Feſtus) canebatur ad tibiam; ſed, vt ſcribit Lucianus *o* ipſæ in luctu iterari ſolitę pectoris tunſiones, attemperabantur ad modos tibiæ. Quod igitur in Iudæa etiam frequens eſſet eius rei vſus, inde prouerbium

apud

a *Luc.* 7. b 1. *Theſſal.* 4.

apud Lucam: *a Cantauimus vobis tibiis, & non ſaltaſtis, lamentauimus* (iiſdem nempe tibiis) *& non ploraſtis.* At vero cum Paulus *b* moneat ne contriſtemur de dormientibus, tibicines nequaquam adhiberi ſoliti ſunt in funeribus Chriſtianorum.

XXIX. c *Matth.* 9. IVDAEI INCIPIVNT ADVERSARI CHRISTO.

Subdit his Matthæus *c* de duobus cæcis, & dæmoniaco muto, curatis à Domino, perbreuem hiſtoriam: quando cœperunt Phariſæi ipſum calumniari quod malis artibus dæmones eiiceret, nimirum non virtute Dei, ſed principis dæmoniorum. Hicque merito finem imponimus præſenti anno primo Prædicationis Chriſti; neque illum Coſſ. modo metimur, quippe qui ſciamus maiorem partem rerum quas in Galilæa geſtas diximus, contigiſſe initio anni ſequentis. Sed cum non ſit certum, quid quo die vel menſe factum ſit, eam inimus rationem in annis Chriſti prædicationis recenſendis, vt ſecundum Paſchatis feſtiuitates eos diſtinguentes, primum annum (quem propterea *acceptabilem* prædixit Iſaias, *d* quod prædicatio tempore illo facta ab omnibus acciperetur) concludamus termino Paſchatis, & pacifico ſtatu Euangelicæ prædicationis. Quamuis enim aliqua leuis interceſſerit contentio Phariſæorum cum Chriſto hoc ipſo anno; non fuit tamen eius generis, vt quærerent eum perdere, ſicut poſtea fecerunt.

d *Iſa.* 61. *Adde Epiph.* 1. *Pan.* 1. *ad fi. & hær.* 51.

IESV CHRISTI ANN. 32.

TIBERII IMP. AN. 16.

I. e *Suet. in Tib. c.* 65. PASCHA SECVNDVM. f *Ioan.* 5.

ANno Chriſti trigeſimo ſecundo, Longino & Quartino *e* Coſſ. cum adeſſet dies feſtus Iudæorum, venit IESVS Hieroſolymam, & languentem hominem annis triginta octo excubantem in probatica piſcina ſanauit. Rem geſtam enarrat Ioannes, *f* qui idcirco acta ſuperioris anni maiori ex parte prætermiſiſſe viſus eſt, quod cum nouiſſimus omnium ſcriberet Euangelium; quæ ab aliis tribus Euangeliſtis eſſent abunde narrata, repetere non curauit; quæ vero prætermiſſa vidiſſet, ipſe ſuppleuit: Eo n. conſilio in ſcribendo Euangelio vſum eſſe, teſtatur S. Hieronymus. *g* Porro quod multi *h* dictum diem feſtum, fuiſſe Pentecoſten anni ſuperioris ſunt interpretati, nullo ſane pacto ſubſiſtere poſſe, cognoſcet qui exactam habuerit rationem eorum quæ eodem relata ſunt anno. Si enim ad eius anni Paſcha Dominus veniens, Hieroſolymis nō ante menſem Decembris comperitur receſſiſſe: (id namque patet ex ipſius verbis inde recedentis, & per Samariam tranſeuntis, *Adhuc quatuor menſes ſunt; & meßis venit*, quæ Paſchali tempore adeſſe conſueuerat: certe cum Hieroſolymam ad diem feſtum iterum rediit, plane non potuit intelligi Pentecoſtes illius anni, neq; etiam feſtum Tabernaculorum, quæ iam præteriiſſent. Denique de feſto Paſchatis Ioannem intellexiſſe, antiquiſſimus Irenæus *i* diſerte teſtatur. Curato autē ægro, tumultuantes in IESVM Phariſæi *k* quod Sabbato, quo illū ſanaſſet, grabatum tollere iuſſiſſet, & patrem ſuum Deum dixiſſet, de eo interficiendo cogitare cœperunt, atque eo magis quod paulo poſt ipſo ſabbato ſecundo-primo (vt vocat Lucas *l*) eodem Domino tranſeunte per ſata, eſurientes eius diſcipuli ſpicas vellentes, ac manibus confricantes, triticum ex illis purgatum comediſſent.

g *Hier. de Script. Eccl. cap.* 9. h *Chryſ. & Cyril. Alex. atque alii eos ſecuti.* i *Iren. lib.* 2. *cap.* 10. k *Ioan.* 5. l *Luc.* 6.

II. SABBATVM SECVNDO-PRIMVM. m *Hier. ep. ad Nepotian.* n *Peluſ.* 3. *ep.* 110. *ad Iſid. diac. conſentiuntque ſaltem ex parte, Epiph. hær.* 30. *& Chryſ. hom.* 40. *in Matth.* o *Exod.* 12. p *Epiph. & Chryſ. ibid.*

Quod autem ſegetes tunc fuiſſe maturas inſinuet Euangeliſta, fuiſſe etiam tempus Paſchæ plerique omnes Interpretes affirmant: licet qui dies vocetur SABBATVM SECVNDO-PRIMVM, vel *Sabbatum ſabbatorum*, quo non liceret ſpicas vellere, minus inter ſe conſentiant: eſtque vetus quæſtio, de qua obiter Hieronymus *m* rogans Gregorium Nazianzenum, lepida ab eo tergiuerſatione eluſus eſt. Nobis vero, aliis prætermiſſis, magis placet ſententia Iſidori *n* Peluſiotæ, dicentis illam fuiſſe diem, quæ poſt primam Azymorum mox ſequitur, quæ & inſuper incidiſſet in Sabbatum hebdomadarium, quo nec quæ ſpectarent ad victum *o* parare liceret. Quare quod facta hæc eſſe Paſchali tempore, alii quoque pro certo haberent; inde putarunt *p* hac auctoritate, quaſi nouo Paſchate adinuento, quinque eſſe Paſchata numeranda ab illo primo poſt nuptias celebrato, eaque ratione dicendum eſſe Chriſtum crucifixum anno ætatis ſuæ trigeſimo quinto per tres menſes inchoato. Sed hæc repugnare multis, cum agetur de Paſſione demonſtrabitur.

III. a *Matt.* 12. *Mar.* 3. *Luc.* 6.

Reuerſo *a* poſt hæc IESV in Galilæam, rurſum occaſione redditæ ſanitatis die ſabbati homini habenti manum aridam, Scribæ & Phariſæi cum Herodianis inierunt conſilium quomodo eum perderent. Cum vero in dies frequentior eſſet ad eum concurſus, non è Galilæa tantum, ſed etiam è vicinis regionibus vt ab eo ſanarentur; ne comprimeretur à turba, nauiculam ſibi parari iuſſit. Aſcendens *b* vero aliquando in montem, pernoctauit in oratione, & cum dies factus eſſet, elegit Duodecim ex diſcipulis vt mitteret eos ad prædicandum; quos etiam APOSTOLOS nominauit, dans eis poteſtatem curandi morbos, & eiiciendi dæmonia. Quinam autem ii fuerint, Euangeliſtæ *c* recenſent, & omnib. notum eſt. Fuiſſe vero ordinem inter eos, vt ſc. vnus tamquam caput aliis præſtaret, illumque ipſum fuiſſe PETRVM; quotquot ab exordio naſcentis Eccleſiæ (ne ſingulos commemorem) Orthodoxi fuere Scriptores, abſq; aliqua ſunt ambiguitate profeſſi: iidemq; ipſi Euangeliſtæ vel in iis nominandis ſatis indicant, dum vbicumq; eos recēſent, ſiue omnes, ſiue aliquos eorum, Petrum ſemper primum ponunt, quem & hic Matthæus expreſſe *Primum* appellat, cum alioqui nec vocatione, nec ætate primus eſſet, vt vidimus ſuperius. Quod autem ad genus eorum ſpectat; omnes fuiſſe Galilæos, Angelorum, *d* hominumq; *e* teſtimonia ſuffragantur. Stirpe vero, ipſorum aliqui ex tribu Iuda (nempe qui dicti ſunt Fratres Domini) cæteri ex tribub. Zabulon & Nephthali fuiſſe *f* putantur; ſecundum quod prædictum erat in Pſalmo, *g Principes Iuda duces eorum: principes Zabulon, principes Nephtali.* Exiſtimauit tamen aliquando Hieronymus, *h* Iudam Iſcariothē fuiſſe ex tribu Ephraim, eſſeque *Iſcarioth* vicum eiuſdem tribus: aliquando vero *i* putauit, fuiſſe ſic appellatum à tribu Iſſachar. Verum magis placet, *k* dictum fuiſſe ex duobus verbis, *Is*, quod interpretatur vir, & *Carioth*, quod eſt oppidum in tribu Iuda, de quo eſt mentio in diuinis Scripturis: *l* ſicque Iſcarioth idem ſit quod vir Cariothenſis. Quod vero & aliqui ex Apoſtolis dicantur fuiſſe ex tribu Iuda, non impedit quin iidē nominari potuiſſent Galilæi. Nam & Dominum noſtrum, licet eſſet ex tribu Iuda; & natus in terra Iuda, nihilominus quod habitauit Nazareth, Nazarenum, eundemque Galilæum eſſe appellatum vidimus.

b *Matt.* 10. *Mar.* 3. *Luc.* 6. APOSTOLI DVODECIM ELIGVNTVR. Quales vero eſſ. ut Iudæorum *Apoſtoli*, vid. inf. an. 399. XII. c *Matth.* 10. *Mar.* 3. *Luc.* 6. PETRVS PRINCEPS APOSTOLORVM. GENVS EORVM. d *Act.* 1. e *Act.* 2. f *Hier. in Iſa.* 9. *Theod. in Pſ.* 67. *& alii complures.* g *Pſal.* 67. h *Hie. in Iſ.* 23. *& in Matt.* 10. i *Id. de nom. Hebr.* k *Canin. de l. c. No. Teſt.* l *Ioſu.* 15. *Ierem.* 48. *Amos* 2.

IV. m *Matth.* 5. *Luc.* 6.

Deſcendens *m* poſt hæc Dominus cum illis de monte, multos infirmos & dæmoniacos curauit, longioremq; ſermonem de beatitudine & infelicitate, deque abſolutiſſima Chriſtianæ legis perfectione ad diſcipulos habuit. In quo dum inter alia inquit: *Ego dico vobis, quia omnis qui iraſcitur fratri ſuo, reus erit Iudicio, qui autem dixerit ei Racha, reus erit Concilio, qui vero fatue, reus erit gehennæ ignis*: conſtat eum locutum eſſe ſecundum tria Iudiciorum *n* tribunalia Hebræorum; quorum primum dicebatur *Domus iudicii trium virorum*, qui minores iudicabant cauſas: ſecundum, *Domus iudicii viginti trium virorum*, vel συνέδριον paruum, in quo maiores cauſæ, nempe capitales cognoſcebantur; tertium, *Septuaginta duorum virorum*, quod συνέδριον magnū dicebatur, in quo grauiſſimæ agebantur cauſæ quæ ad ſummam Reipublicæ pertinerent, vt de Tribu, Lege, Rege, Propheta, ac Summo deniq; Sacerdote: quæ quidē curia tantummodo erat Hieroſolymis, cæteræ autem ſparſę in ſingulis tribubus. Ad hos itaque Iudiciorum ordines reſpectum Dominus habens, per *Iudicium* intellexit paruum συνέδριον viginti trium virorum, per *Concilium*, magnum συνέδριον ſeptuaginta duorū virorum. Quod ſi quis fratrem ſuum vocauerit *fatuum*, tale ait eſſe delictum, quod nullius tribunalis ſententia poſſit digne puniri, ſed pœnas gehennę mereatur æternas. At de his plura Thalmudici: ex quibus etiam proditur, *Racha* genus fuiſſe contumeliæ familiaris, cum ſuperior quiſpiam inferiorē corrigere verbis ſoleret: eſſeque vocem Syriacam, pro qua Hebræi *Richa* dicerent. Sed Richa, ſeu Racha, idem eſſe quod contemptus cauſa alicui pauperem dicere, ex Hebraica voce deducit Cornelius *o* Ianſenius.

IVDIC. AHEBRÆORVM. n *Canin. de loc. No. Teſt.* o *Ianſ. Concor. cap.* 40.

V. p *Matth.* 8. *Luc.* 7.

Narrant deinceps Euangeliſtæ *p* multa alia ſigna, quæ à Chriſto Domino ſunt edita in variis locis Galilææ; ſubditque Lucas de *Muliere peccatrice*; quæ eodem apud Simonem

Phari-

DE MVLIERE PECCATRICE

a *Ioan. 12.* b *Matt. 26. Mar. 14.* c *Matt. 27. 28. Mar. 15. 16. Luc. 24. Ioan. 19. 20.* d *Ioan. 12.*

Phariſæi in diſcumbente, tulit alabaſtrum vnguenti, & lacrymis cœpit pedes eius rigare, ac capillis ſuis tergere, eoſdemque oſculari & vnguento vngere. Qua de re dubitatio vetus illa fuit inter Scriptores Eccleſiaſticos, An mulier, cuius hic Lucas meminit, illa ipſa ſit quæ ſoror Lazari & Marthæ fuit, & in Bethania *a* vnxit pedes IESV: Rurſumq; an vna eademque ſit cum illa, quæ in domo Simonis Leproſi *b* fracto alabaſtro effudit vnguentum ſuper caput eius: Inſuper, num & ipſa ſit, quæ MARIA MAGDALENE dicta, Chriſti paſſioni præſens *c* fuit, & vna cum cæteris ad Domini ſepulchrum vnguentum attulit. Ne vero ſingulorum recenſendis diuerſis opinionibus immoremur; in primis dicimus, atteſtatione Ioannis *d* Euangeliſtæ, immo ipſius Domini, apertiſſime conſtare, vnam eamdemq; fuiſſe Mariam Lazari & Marthæ ſororem, cum Maria Magdalena. Nam cum in Bethania eadem ſoror Lazari vnxiſſet pedes IESV, ac Iudas ob eam cauſam eſſet infenſus, ipſe Dominus audaciam eius reprimens, dixit; *Sinite illam, vt in diem ſepulturæ meæ ſeruet illud.* Illam vero quæ cum Maria Iacobi & Salome ad vngendũ corpus IESV paratum vnguentum ad ſepulchrũ attulit, fuiſſe Mariam Magdalenam, Marcus *e* affirmat; nec alia apud eum, vel cæteros Euangeliſtas, habetur mentio de Maria ſorore Lazari, ad illud munus præſtandum à Domino præmõſtrata, vnde cognoſci perfacile poteſt, vnam eamdemque fuiſſe Mariam, quæ vtramq; obierit functionem. Quod autem peccatrix mulier, quæ in Galilæa pedes Domini vnxit, eadem Magdalena fuerit, ſatis indicant Euangeliſtæ, *f* dum aiunt Magdalenam vnam ex illis mulierib. fuiſſe, quæ è Galilæa ſecutæ ſunt Dominum miniſtrantes ei: eamque fuiſſe Mariam ſororem Lazari & Marthæ, abſque vlla ambiguitate teſtatur Ioannes. *g*

VNA, AN PLVRES MARIÆ MAGDALENÆ.

e *Mar. 16.* f *Matth. 27. Mar. 15. Luc. 8. 2. 3.* g *Ioan. 11. in princ.*

VI.

h *Orig. in Matt. tract. 35* i *Id. hom. de Magd.*

Quod vero ſpectat ad Scriptores Eccleſiaſticos; Origenes *h* teſtatur, complures qui ante ſe vixerunt, profeſſos eſſe vnam tantum eamdemque fuiſſe mulierem quæ ſæpius IESVM vnxit; nec aliquem extitiſſe, qui de plurib. ſententiam aſtruere auſus eſſet. Et quamuis ipſe plures aliquãdo aſſeruerit; tamen poſtea eam firmauit *i* ſententiam, vt vna eademque fuerit mulier, quæ in domo Simonis Phariſæi vnxit pedes IESV, cum Maria ſorore Marthæ, & cum Magdalena quæ ad ſepulchrum cum vnguento acceſſit. Denique cum multi deinceps ancipites fuerint, non defuerunt tamen qui ſemper crediderunt (quod & ipſa Eccleſia Catholica vſu probaſſe videtur) vnicam extitiſſe Magdalenam, eamdemque ſororem Marthæ & Lazari, & aliquando peccatricem; à qua Dominus ſeptem dæmonia eiecit, quæ & primo vnxit pedes Domini in Galilæa in domo Simonis *k* Phariſæi; deinde in Bethania ante ſex dies Paſchæ *l* vnxit pariter pedes in domo Lazari: tertio denique in eadem Bethania biduo *m* ante Paſcha vnxit caput apud Simonem cognomento Leproſum.

k *Luc. 7.* l *Ioan. 12.* m *Mar. 14.*

VII. DE ALABASTRO VNGVENTI.

n *in Thalia.* o *Plin. 36. hiſt. natur. 8.* p *Epiph. de menſur.* q *Clem. 2. Pædag. 8.* r *Plin. 13. hiſt. 1*

Cæterum *Alabaſtrum vnguenti* Mariæ Magdalenæ, magni pretii munus fuiſſe, ex eo facile poſſumus intelligere, dum ſcribit Herodotus, *n* Cambyſem Regem Perſarũ omnium potentiſſimum dono miſiſſe Regi Æthiopum inter alia munera Alabaſtrum vnguenti. Docetque Plinius, *o* Alabaſtritem lapidem ad vaſa vnguentaria excauari ſolere; quod quæ intus ponuntur incorrupta conſeruari ſoleant: Epiphanius *p* autem, Alabaſtrum eſſe vaſculum vitreum, ita appellatum propter fragilitatem. Porro inter varia Vnguentorum genera quæ in deliciis eſſent, illud quod dicitur *Nardus*, maximi fuiſſe pretii, ſcribit Clemẽs *q* Alexandrinus. Illud autem quo vſus eſt Magdalena, fuiſſe *piſticum* hoc eſt non adulteratum, teſtantur Euangeliſtæ: cuius excellentiæ meminit & Plinius. *r* Quibus omnibus facile intelligere quiſq; poſſit, Magdalenam opulentiſſimam fuiſſe quæ ſæpe tanti pretii ad vnctionem Domini vnguentum pie liberaliterque profuderit, nec adeo mirum eſſe ſi non modo Iudas, *ſ* ſed & cæteri diſcipuli *t* indignati ſint de tanta adeoque inſolita profuſione. Scribit vero Suidas, *u Vrceum* vnguenti quo Chriſtus inunctus fuit, depoſitũ eſſe vna cum multis aliis Reliquiis à Conſtantino Magno in Foro Conſtantinopolitano, eademque à Theodoſio Magno inde ſublata: quo videlicet honeſtiori loco atque tutiori ſeruarentur.

ſ *Ioan. 12.* t *Matt. 26. Mar. 12.* u *Suidas verb. Φόρος.*

VIII

x *Matt. 12. 13. Mar. 3. 4. Luc. 8.*

Referunt poſt hæc Euangeliſtæ *x* multa quæ IESVS vſq; ad proximum Paſcha operatus, ac concionatus eſt in Galilæa; necnon quæ tam à ſuis exiſtimantibus eum in furorem verſum eſſe, quam præcipue ab Scribis & Phariſæis paſſus eſt, cum inter alia ductus ab iis in ſupercilium montis præcipitandus, per medium illorum illæſus abiens receſſit. Adduntaliqui, *a* tamquam ex Beda, Dominum manus prædictorum violentas euadere volentem, ſub rupe latuiſſe ſaxumque tunc eidem ceſſiſſe, ac latebris locum præbuiſſe in quo corporis Domini remanſerint impreſſa ſigna, pedumque veſtigia: ſed nihil huiuſmodi apud Bedam reperimus.

a *Nic. Lyr. & Dion. Carth.*

IESV CHRISTI ANN. 33.

TIBERII IMP. AN. 17.

I.

b *Tac. lib. 5. Dio. lib. 58.* c *Beda in Mar. 6.*

DE NECE IOANNIS BAPT.

d *Matt. 14. Mar. 6.* e *Hier. apol. aduer. Ruffin.* f *Id. ep. 27.*

ANno Chriſti trigeſimo tertio, Tiberio *b* Auguſto quintum, & Ælio Seiano Coſſ. prope *c* Paſchalem celebritatem Herodes Antipas Tetrarcha Galilææ in ipſo conuiuio Natalis ſui, Herodiadis cõcubinæ arte deceptus vt eius filiæ ſaltatrici ſatisfaceret, *Ioannem Baptiſtam*, quem diutius in cuſtodia in caſtello Macherunte tenuerat, capite truncari iuſſit. Rem geſtam Euangeliſtæ *d* pluribus deſcribunt. Inſultaſſe vero Herodiadem præciſo capiti, & acu diſcriminalis ſanctiſſimam illam linguam perforaſſe, Hieronymus *e* teſtatur: Idemque eſt auctor, *f* corpus Ioannis tum ſublatum ab eius diſcipulis translatum poſtea fuiſſe Sebaſten, quæ eſt Samaria; caput vero nequaquam conceſſum ad ſepeliendũ: quod Nicephorus *g* ait, Herodiadem rurſus coniungere reliquo corpori timentem, apud ſe, remotis arbitris, in abſtruſiore Regiæ loco ſepeliſſe. Quare vt Ioannis corpus Samariam vſque diſcipuli detulerint, (ne videlicet rurſum Herodias de eo negotium faceſſeret) ea ratio afferri poſſe videtur, quod ea prouincia non eſſet ſub Herodis Antipæ ditione, ſed poſt Archelaum in ordinem redactum, cum Iudæa & Idumæa per Romanos Præſides adminiſtrari ſoleret: eumque locum potius quam alium extra ditionem Herodis elegerint, quod Samaritæ hoſtes eſſent Iudæorum, ac pro rebus patriis pugnaciſſimi. Cæterum ſcribit Nicephorus, *h* miſeram iſtam ſaltatricem, impiæ Herodiadis filiam, ſuperſtite adhuc matre; cum aliquando fluuium glacie conſtrictum pedes tranſiret, glacie rupta demerſam fuiſſe capite tenus, ſicque inferiore corporis parte in vndis laſciuiente, caput glacie cruſtis reſectum in ipſa glacie lethalem ſaltationem exhibuiſſe, & eiuſmodi ſpectaculo in memoriam ea quæ fecerat adſtantibus reuocaſſe. At quoniam huiuſmodi hiſtoriæ haud conſtans habetur veritas, eſto fides penes auctorem.

g *Nic. 1. hiſt. 9*

CORPVS DELATVM SAMARIAM.

h *Nic. 1. hi. 20*

POENA FILIÆ HERODIADIS.

II.

OPIN. O HERODIS DE CHRISTO.

i *Matt. 14. Mar. 6. Luc. 9* k *Ioſ. 18. ant. 7* l *Mar. 6.*

Porro quantumuis omnibus nota eſſet nex Ioannis Baptiſtæ, tanta tamen fuit exiſtimationis, vt putaretur à quibuſdam reſurrexiſſe, & ipſe Chriſtus eſſe Ioannes: hoc enim & ipſum inter alios Herodem exiſtimaſſe, cum audiret ſigna quæ IESVS faceret, tradunt Euangeliſtæ. *i* Rem plane admiratione dignam, quomodo iſtud Herodes de Chriſto exiſtimare potuerit, qui iam biennio, vbi ipſe regnabat, viuente adhuc Ioanne peragraſſet Galilæam, famaque miraculorum eius omnem etiam Syriam peruaſiſſet. Putamus nihilominus fuiſſe in cauſa quo minus Herodes ea ſciuerit, vel quod dictis temporibus aliis diſtrictus regni negotiis, abſens ve fuiſſet Romæ, quo ante detruſum Ioannem in carcerem veniſſe, auctor eſt Ioſephus, *k* vel ob incredibilem hominis de Chriſto cognoſcendo ſocordiam: nam cum dicat hic Marcus, *l* Herodem ex hoc tempore quæſiſſe Chriſtum videre; tamen neglexit, nec per annum integrum quo poſtmodum Chriſtus egit in Galilæa, vnquam videre curauit, ſed tantum Hieroſolymis tempore paſſionis.

III.

m *Matt. 14. Mar. 6. Luc. 9 Ioan. 6.*

MIRACVLVM IN PANIBVS.

Cum autem IESVS nuntium accepiſſet de nece Ioannis, ſucceſſit inde in locum deſertum; vbi turbas eum ſequentes, *m* primum prædicationis verbo, deinde quinq; panibus & duobus piſcib. admirando modo multiplicatis, abunde pauit; adeo vt quinq; millibus virorum, præter mulieres & paruulos ſaturatis, ſuperfuerint duodecim cophini fragmentorum. Vnde magna creſcente apud Iudæos opinione,

IESVM vere illum eſſe Prophetam magnum, qui prædictus erat in mundum venturus; cogitarunt eum facere Regem: Sed hoc ipſe fugiens, iuſſis diſcipulis præcedere trans fretũ Bethſaidam, donec ipſe dimitteret turbas, nocte proxima ambulans ad eos ſupra mare, maximam ortam tempeſtatem ſedauit; quando & Petrum ingenti primum fiducia ambulantem ſuper aquas, ſed mox valido vento perterritum, ſubmerſioni eripuit. Altera vero die, cum longiori ſermone de manducanda ſua carne diſſeruiſſet *a*; plurimi Iudæorum, ac nonnulli etiam diſcipulorum, quod minime ea percipere poſſent, offenſionem paſſi ab eo receſſerunt: quorum quidem vnum fuiſſe Marcum, qui poſtea Euangelium ſcripſit, ſed per Petrum ad Dominum reuocatum, putauit Epiphanius *b*. Eorum autem abſceſſum videns IESVS, conuerſus ad Duodecim Apoſtolos, dixit: *Numquid & vos vultis abire?* reſpondens autem Petrus ex perſona omnium, *Domine*, inquit, *ad quem ibimus? verba vitæ æternæ habes; & nos credimus, & cognouimus, quia tu es Chriſtus filius Dei.* Cuius ſingularis confeſſionis ſenſum altiorem, quo ipſa cumulatiſſime referta eſt, perſcrutatus Cyprianus *c*, hæc ait: *Loquitur illic Petrus, ſuper quem ædificata fuerat Eccleſia, Eccleſiæ nomine; docens & oſtendens, quia & ſi contumax & ſuperba obaudire nolentium multitudo diſcedat, Eccleſia tamen à Chriſto non recedit: & illi ſunt Eccleſia, plebs Sacerdoti adunata & paſtori ſuo grex adhærens. Vnde ſcire debes, Epiſcopum in Eccleſia eſſe, & Eccleſiam in Epiſcopo.*

a Ioan.6.
b Epiph.hær. 51.
c Cypr.ep.69. ad Flor.

IV.
d Matth.15. Marc.7.
e Marc.7.
f Appar.numer.IX.
g Matth.15. Marc.7.
h Matth.16.

Sub idem tempus peragrauit *d* IESVS Galilæam, à Iudæa declinans, quod Iudæi quærerent illum interficere. Eidemq; Phariſæi de Diſcipulis ipſius, quod non lauarent manus cum manducarent, negotium fecerunt; quippe qui (vt habet Euangeliſta *e*) ſæpius in die lauari ſoliti eſſent atque baptizari. Huiuſmodi namq; ſectam fuiſſe apud eos *Hemerobaptiſtarum*, diximus in Apparatu *f*. Seceſſit inde Dominus *g* in partes Tyri & Sidonis; quando Gentilis femina Syrophœniſſa ex ſtirpe Chanaan, indeque *Chananæa* nominata, habitans in Phœnicia maritima regione Syriæ, conueniens Dominum pro filia ſua quæ à dæmonio torqueretur, eius liberationem impetrauit. Reuerſus vero in Galilæam Dominus, multos infirmos curauit: & ſeptem panibus ac paucis piſciculis quatuor millia virorũ, exceptis mulieribus atq; paruulis, pauit, reſiduis adhuc ſeptem ſportis fragmentorum. Paulo vero poſt Diſcipulos ſuos *h* de pane ſollicitos redarguit; monuitq; cauere fermentũ Phariſæorum, Sadducæorum, & Herodianorum; hæreſes eorum ſignans, de quibus ſuperius.

V.
i Matth.16. Marc. 8. Luc.9.
PETRI CONFESSIO DE CHRISTO.

Venit poſt hæc in partes Cæſareæ Philippi *i*, & cum ſolus aliquando oraret cum ſuis Diſcipulis, interrogauit eos quem dicerent homines ipſum eſſe; cumque ij reſpondiſſent, alios dicere Ioannem Baptiſtam, alios Heliam, alios Hieremiam, vel quendam alium ex antiquis Prophetis; interrogante iterum Domino, quem ipſi Diſcipuli eum eſſe dicerent; tunc reſpondens Petrus, TV ES, inquit CHRISTVS FILIVS DEI VIVI; quem ea de cauſa Dominus beatum prædicans addidit, EGO DICO TIBI, QVIA TV ES PETRVS, ET SVPER HANC PETRAM ÆDIFICABO ECCLESIAM MEAM; ET PORTÆ INFERI NON PRÆVALEBVNT ADVERSVS EAM, *&c.* Porro hæc tanti ponderis & auctoritatis actio Chriſti, typum quendam expreſſit celebrandi CONCILII: Cum videlicet ipſe, miſſis ceteris, ſolus cum Diſcipulis, poſt preces Deo oblatas, de ſumma rerum quæſtionem proponit; & admirabili quodam ordine, vt prius deſtruantur errores, ac ſubinde ſolida firmitate veritas ſtabilita locetur, in primis interrogat, quæ ſit illorum qui foris ſunt opinio de filio hominis; ſed cum deliramẽta ab illis dicta ferrentur, quid demum ipſi de ea re ſentirẽt, rogat ſententias omniũ: PETRVS autem talem fert ſententiã vt cauſam ipſe definiat, & quid ab omnibus ſentiendum eſſet decernat, ac fidei canonem perpetuo permanſurum conſtituat. Cuius ſententiam Chriſtus laudans, atq; confirmans, eam non habendam vt vulgarem, aut ex ſenſibus humanis depromptam, ſed diuinitus à Deo Patre illi per Spiritum ſanctum infuſam, ceteris audientibus Apoſtolis patefecit. Sed & quoniam diuina illa Sapientia, præuidebat fore vt in Eccleſia ſæpius eiuſmodi de fide orirentur controuerſiæ; iure conſuluit, vt à quo quid quolibet tempore decernendum foret, in comperto eſſet. Et quod lege diuina apud Hebræos, & iure naturali apud gentes ferme omnes, ſancte pieq; mutua velut quadam cõſenſione obſeruari reperiſſet, vt eſſet vnus ſummus ceterorum omniũ Sacerdotum princeps: IESVS, qui non legem ſcriptam veniſſet abrogare, iuſve naturale à Deo menti cuiuſq; inſitũ labefactare, ſed numeris omnib. omnia abſolutiſſima reddere; inſtituto iam in Eccleſia collegio Apoſtolorum, ex illis vnum omnium maximum ac principem, qui ceteris præeſſet, elegit; conſtituitque.

CONCILII CELEBRANDI TYPVS.

VI.
PETRI PRINCIPATVS
a Orig. in ep. ad Rom. c.6. li. 5. & in Matt. de can. no. Teſ.
b Tert. de præſcript. c.22. & de monog.
c Cypr. ep. 55. 59. & alibi ſæpe.
d Hilar. in Matth.16.
e Epiph. in Ancor.
f Hier. ep. 17. 54. & in Iſai. 2. & in Matt. 16.
g Ambr. de inc. car. c.4.5. & ſerm. de fide Petri.
h Cyril. lib.2. in Ioan. c.12.
i Baſil. hom. 29. de pœnit.
k Naz. orat. de moder.
l Chryſ. hom. 55. in Matth.
m Aug. in Pſ. cont. par. Don. ſerm.16.29. de Sanct. li.1. Retract. c.22.

Fuit hic *Simon Bar-iona*, hoc eſt filius Ioannis, ſiue dixerimus Ionæ: (eſt enim idem Ioannes, quod Ionas abbreuiate apud Hebræos:) qui cum tam prompto & alacri animo; quod diuinitus acceperat de CHRISTI diuinitate, palam confeſſus eſſet; ab eo gratiam rependente, ſponſionem illam iam olim factam, quod CEPHAS vocandus eſſet, impræſentiarum eſt feliciter conſecutus, dicente ei Domino, *Tu es Cephas* (ſic enim vocem hanc, vt à Domino eſt Syriacè prolata, deſcribimus) *& ſuper hanc Cepham* (quod ſignificat duriſſimam petram) *ædificabo Eccleſiam meam*: Latinè ſic dicenda ſententia, *Tu es Petra, & ſuper hanc Petram, &c.* vt ſatis eſt ſuperius explicatum, cum de *Cephæ* nomine diſſeruimus. Eoque ſenſu (vt nimirum ipſe Petrus conſtitutus fuerit à Domino fundamentum, ſuper quod Eccleſia ædificaretur) hæc Domini verba Origenes *a*, Tertull. *b*, Cyprianus *c*, Hilarius *d*, Epiphanius *e*, Hieronymus *f*, Ambroſius *g*, Cyrillus *h*, Baſilius *i*, Gregorius *k* Nazianzenus, Chryſoſtomus *l*, Auguſtinus *m*, & in Concilio Oecumenico Epheſino Apoſtolicæ ſedis legati; atq; vt vno verbo dicam, quotquot poſt recenſitos extiterunt Eccleſiaſtici Scriptores Orthodoxi, quotquot etiam in Spiritu S. legitimè congregatæ ſunt Synodi, id ipſum omnes æquè conſtanter ingenueq; profeſſæ ſunt. Quod vero ſuper fidem Petri nonnulli dixerunt fundatam eſſe Eccleſiam; non ita locuti ſunt, quòd illam ſepararent à perſona Petri, ſed ne vno extincto Petro, etiam fides Chriſti, ipſaq; Eccleſia corruiſſe videretur; cum & Dominus ſit eidem Petro pollicitus, fidem ipſius nullo vnquam tempore defituram. Sic autem Eccleſiam dicimus ſupra Petrum eſſe à Chriſto fundatam, vt tamen ipſe CHRISTVS baſis ſit, ac totius ſtructuræ fundamentum; de quo Paulus ait *n*; *Fundamentum aliud nemo poteſt ponere, præter id quod poſitum eſt, quod eſt* CHRISTVS IESVS: atque adeo, quoniam ſicut caput eſt Eccleſiæ Chriſtus, ita & caput *o* Chriſti Deus eſt; merito affirmandum ſit, tantam molem ædificij potiſſimum ſupra Deum inniti, in quo omnis ædificatio *p* cõſtructa creſcit in templum ſanctum in Domino. Deniq; quemadmodum Deus omnipotens, licet ipſe totum hoc quod oculis cernitur admirabili quadam ſapientia ac prouidẽtia moderetur; nihilominus tam in cœlo quam in terra, conſtituit Principatus, quibus qui ſunt ſubditi pareant; ita quamuis ipſe ſit auctor Eccleſiæ, protector, ac moderator; tamen Principatum quendam in ea eſſe voluit, ac Monarchiam, quam Petro contulit, ac in eius ſucceſſores propagauit; vt frequentiſſime ſuis locis inferius declarabitur. Adeoq; ſicut nemo poteſt fundamentum aliud ponere præter id quod poſitũ eſt, quod eſt Chriſtus: ita nemo reuellere aut conuellere vnquam poterit Eccleſiæ fundamentum à Chriſto poſitum atque firmatum, quod eſt Petrus, & qui ei legitimè ſuccedunt.

SVPRA PETRVM QVOMODO ECCLESIA FVNDATA.
n 1. Corin.3.
o 1. Cor. 11.
p Epheſ. 2.
Adde vero his, egregiã planè declarationem diſtinctionis Fundamenti Chriſti & Petri, quam protulit Card. Perronius in Reſp. ad Reg. magnæ Brit. lib.1. c.56.

VII.
q Matth.16. Marc. 8. Luc.9.
r Chryſ. hom. 55. in Matth.
PETRVS QVOMODO VOCATVS SATANAS.

Quod autem ſtatim poſt hæc ſignificans Dominus *q* diſcipulis quid paſſurus Hieroſolymis eſſet, increpanti eum de ea re Petro dixerit: *Vade poſt me, Satana, ſcandalum es mihi, &c.* hinc certè videmus (inquit Chryſoſtomus *r*) Petrum non ex ſeipſo, ſed ex reuelatione priora illa dixiſſe; quia in his quæ nondum ei reuelata fuerant de myſterio Crucis, turbatur ac percellitur. Porro Petrum appellat Chriſtus *Satanam*, non quod afflatus eſſet ſpiritu Satanæ; ſed quod (vt ſubdit) ſapiens quæ ſunt hominum, Cruci ipſius aduerſaretur. Vox enim σατανᾶς propriè aduerſarium ſignificat: quem & ideo ſibi eſſe ſcandalo dicit, hoc eſt, quaſi impedimento ſiue offendiculo in via, dum obſiſtit Domino ne pateretur. Eo vero velut terræmotu etſi concuſſus eſt Petrus, non tamen conuulſa eſt ipſa Petra verbis Domini ſtabilita, quam immobilem fore permanſuram promiſit.

VIII.
a *Matth.*17. *Mar.*9. *Luc.*9
TRANSFIGVRATIO DOMINI.

Poſt hæc *a* ſecum aſſumens IESVS Petrum, Iacobum,
& Ioannem, duxit eos in montem excelſum ſeorſum, &
dum oraret Transfiguratus eſt ante eos: viſique ſunt cum
eo Moyſes & Elias. Quid vero tunc Petrus dixerit, ac ce-
tera quæ ſunt ſecuta, Euangeliſtæ fuſius proſequuntur.
Montem autem illum fuiſſe *Thabor* in Galilæa, in Scriptu-
ris diuinis celeberrimum, apud omnes eſt in confeſſo: quẽ
b *Ioſ.*4. *de bel.* 2. Ioſephus *b* (qui *Itabyrium* nominat) atque Hieronymus *c*
c *Hier. de loc. Hebr.* deſcribunt. Sed & in memoriam tam glorioſi myſterij, tres
illic in montis vertice eſſe ædificatas Eccleſias, ſecundum
quod dixerat Petrus, *Faciamus hic tria tabernacula*, & gran-
de inſuper apud eas conſtructum eſſe monaſterium, ſcri-
d *Bed. de loc. ſanct. c.*17. bit Beda *d* in tractatu de Locis Sanctis; quem ex prolixiori
e *Id. de loc. Sanct. in fi &* 5. *hiſt. Anglor.* 16. *&* 18. cõmentario, ab Adamnano Abbate Scoto, ex relatione Ar-
culphi Epiſcopi Galli qui eo peregrinatus fuerat, conſcri-
pto, redegit in compendium, vt ipſe teſtatur *e*.

IX.
f *Matth.*17.
DE SOLVENDO DIDRACHMO.

Cum autem poſt alia quædã geſta, Chriſtus Galilæam
peragrans aduenisſet Capharnaum, exactor *f* tributi de
didrachmo perſoluendo à Domino, Petrum interpellat.
IESVS vero, quamuis ſe ab eo tributo eſſe liberum demõ-
ſtraret, tamen ne offenderentur homines, iuſſit Petrum pi-
ſcari, & de ſtatere inuento in ore piſcis perſolui tributum
pro ſe & eodem Petro. Quod quidem tributum cum *Di-
drachmum* ſit dictum, non aliud eſſe videtur, quam illud quod
g *Exod.*30. à Deo eſt imperatum *g* filijs Iſrael; nimirum vt viri omnes
à vigeſimo anno & ſupra pro redemptione & propitiatio-
ne ſua darent in vſum tabernaculi dimidium ſicli, quod
eſt didrachmum: duo autem didrachma vnum faciunt
h *Epiph. de menſur.* ſtaterem, duo vero ſtateres vnam vnciam; prout Epipha-
i *Hier. in Ezechiel.*4. *& Ioſeph.*3. *antiq.*9 nius *h*, Hieronymus *i*, & alij docent. Eſtque auctor Ioſe-
phus *k*, vſq; ad Veſpaſiani tempora perſeueraſſe eiuſmodi
k *Ioſ.*7. *de bel.* 26. *in fin.* tributi ſolutionem; ſed templo deſtructo, illud ipſum di-
drachmum ab omnibus Iudæis vbiq; gentium habitanti-
bus in Capitolium ferri iuſſum: ſicut antea, vbicunq; gen-
tium agerẽt, ſinguli eorum eiuſmodi didrachmum templo
l *Ioſeph.*1. *Antiq.*12. *l* pendere ſolebant. Cæterum putarunt nonnulli, eo quod
interrogauerit Dominus Petrum, *Reges terræ à quibus accipi-
unt tributum? à filijs ſuis, an ab alienis?* dictum didrachmum
tributum eſſe quod tunc Iudæi Romanis perſoluerent. Ve-
rum ea de Regibus gentium, exempli tantummodo cauſa
à Domino fuiſſe inducta, nulli dubium eſſe poteſt: nam
quo modo ad CHRISTVM inferatur, quod dicitur de
Regibus gentium? Num ex Regibus gentium erat ipſe
progenitus, vt immunis eſſet à penſione tributi? Sed opti-
mè illud infertur: ſicut Reges gentium à filijs tributum nõ
exigunt, eadem ratione Dei filium immunem eſſe à tribu-
to quod Deo penditur ad vſum templi. De tributo vero
quod Romanis perſoluebatur, dicetur inferius proprio
loco.

X.

Porro quod præ cæteris Petrus interpellatur pro tri-
buto, idemq; pro Domino ac pro ſe iubetur ſoluere; quid
aliud niſi Petri primatum inſinuat? Quantumlibet enim
Dominus antea ſæpius eum demonſtraſſet; tamen quod
m *Marc.*9. *Luc.*9. ſuborta *m* fuiſſet in itinere contentio inter Apoſtolos, quis
eorum videretur eſſe maior, eam ipſe factis potius quam
verbis voluit definire: licet haud poſtea prætermiſerit de
humilitate ſectanda egregiam inſtituere orationem. Cum
autem hinc clare pateat, inſinuaſſe Dominum, nec ſe, nec
ſuos tributi lege teneri; videas quam perperam ex iiſdem
ipſius verbis Nouatores nouam inferant ſententiam, Sa-
CLERICI IMMVNES A VECTIGALIBVS. cerdotes ac Clericos nõ eſſe immunes à vectigalibus Prin-
cipum terræ. Adde quod etiamſi ſoluerit, non tamen ſub-
eſt amplius aliqua ratio vitandi ſcandali, qua pro ſe & Pe-
tro voluit IESVS ſtaterem pendi: nam tunc venerat imple-
re legem, & necdum à Patre acceperat gentes hereditatem
ſuam. At cum ille Rex Regum mundo innotuit, & regale
inſtituit Sacerdotium; quænam ſubeſt ratio vitandi ſcan-
dali, ſi tributum non ſoluatur à ſuis Sacerdotibus? Quare
n *In Matt.*17. *Vid. etiam infra ann.*57. *num.* XXIV. optime Hieronymus *n* hoc in loco; *Nos, inquit, pro illius ho-
nore tributa non reddimus, & quaſi filij Regis à vectigalibus immunes
ſumus.* Sed hæc alij locupletius *o*.

XI.
*Matth.*18.
DEBITORVM ANTIQVÆ POENÆ.

Poſt hæc longiori oratione Dominus *p* diſcipulos ſuos
commonuit de beneficijs præſtandis, & offenſionibus re-
mittendis. Vbi quod ait de ingrato debitore, iuſſo primum
cum vxore & liberis venumdari, deinde tortoribus tradi,
ſatis indicat id apud Iudæos agi conſueuiſſe. Tortorib. qui-
dem iure antiquo Romanorum tradi debitores, habes a-
pud Liuium *a* ſæpe teſtatum, nimirum debitores qui ſol- a *Liu. dec.*1. *lib.*1. *&* 6.
uendo non eſſent, dari in ſeruitium creditoribus, ab illis
in ergaſtulũ trudi, ac verberibus flagellari: quinimmo &
ipſos debitorum filios debitoribus tradi ſolitos, Diony-
ſius *b* auctor eſt. Et longe crudelior lex *c* Duodecim Ta- b *Halic. hiſt. Rom. lib.*6.
bulatum, necis etiam poteſtatem creditoribus in debito- c *A. Gel. lib.* 20. *cap.*1.
res dedit, & ſi plures eſſent creditores, debitorẽ per partes
ſecari permiſit. Denique quantumuis mitiores Romani
redditi, à nece debitorum & ſectione abſtinuiſſe viſi ſint,
tamen vſque ad Conſtantini tempora debitores, eorum
legibus, plumbatis cædi conſueuiſſe conſtat, à quibus eos d *L.*4. *&*7. *C. Th. de exact.*
primus idem Imperator *d* exemit.

XII.

Venit inde Dominus Hieroſolymam ad feſtum diem,
qui *Scenopegia* dicebatur, hoc eſt Tabernaculorum, vbi fre-
mentib. licet Phariſæis, & lapidare eum quærentibus, mul-
ta docuit ac fecit, quæ fuſe deſcribit Ioannes *e*. Quod vero e *Ioan.*7. 8. 9. *&* 10.
ſpectat ad *Natatoriam Siloe*, ad quam miſit hominem cæ-
cum à natiuitate, vt viſum reciperet; teſtis eſt Hierony-
mus *f*, fuiſſe Siloam fontem ad radices montis Sion, qui nõ f *Hieron. in Iſai.* 8.
DE FONTE SILOE.
iugibus aquis, ſed certis horis diei ebulliret, & per terra-
rum concaua ad antra ſaxi duriſſimi cum magno ſonitu ve-
niret. Illum vero precibus Iſaiæ Prophetæ primum eru-
piſſe, vt obſeſſis ſub Ezechia Rege Iudæis ſuccurreretur, &
quotieſcunque iidem aquatum venirent vndam præbuiſ-
ſe, hoſtibus vero aduenientibus latere conſueuiſſe, Epipha-
nius *g* ſcribit. Cui quidem haud valde diſſimilis videtur g *Epiph. de vit. & inter. Proph. c.*7.
fons ille, ſeu fluuius, item in Palæſtina, Sabbaticus dictus, SABBATICVS FLVVIUS.
quod die tantum Sabbati flueret, ceteris diebus alueo ſic-
co non apparens; vt teſtatur Ioſephus *h*: quem ex aduerſo h *Ioſ.*7. *de bel.* 24.
Plinius *i* ſemper fluere, ſed Sabbatis omnibus ſiccari ſcri- i *Pli.*31. *hiſt.*2.
pſit.

XIII.
k *Luc.*10.
DE LXXII. DISCIPVLIS.

Poſt inde deſignauit *k* Dominus & alios *Septuaginta
duos*, & miſit illos binos ante faciem ſuam in omnem lo-
cum quo erat ipſe venturus. Sed quod de numero DISCI-
PVLORVM textus Euangelij reperiantur diuerſi, dum alij
codices habent ſeptuaginta duos, alij ſeptuaginta tantum-
modo; inde in ore omnium verſatur diſputatio, num Se-
ptuaginta tantum, vel Septuaginta duo re vera DISCIPV-
LI fuerint. Si auctoritate antiquorum res agitur, Septua-
ginta duo reperiuntur. Tatianus *l* enim & Ammonius *m* l *Tatia. in harm. Euang.*
legunt ſeptuaginta duos, itidemq; Epiphanius *n*, Auguſti- m *Ammon. in Concord. Euang.*
nus *o*, Beda, & alij recentiores quamplurimi: nec præter-
mittimus Clementem in Conſtitutionibus *p* Apoſtolorũ,
licet hic liber à quibuſdã reijciatur inter Apocryphos. Sed n *Epiph. Panar. li.*1. *c. vlt.*
& Hieronymus, quamuis ad Fabiolam *q* ſcribens ſeptua- o *Aug.*2. *qu. Euang.*14.
ginta duntaxat numeret; tamen cum perpurgatum Euan-
gelium Lucæ vna cum alijs tribus ad Damaſum *r* mittit, ex p *Clem. lib.*2. *Conſt. c.*59.
emendatiorib. codicibus reſtituit numerum ſeptuaginta
duorũ. Cæterum haud mirandum ſi penes aliquos ſeptua- q *Hier. ep.*127. *manſ.*6.
ginta tantum nominatos quis inueniat. Id n. perinde acci- r *Hier. in can. Euang. Luc.* 10.
dit, ac cum breuitatis cauſa citati reperiuntur Septuagin-
ta Interpretes, quos abſq; vlla dubitatione volunt fuiſſe
ſeptuaginta duos, ſex ex ſingulis duodecim tribubus: ſicut
& olim apud Romanos Collegium Centum virũm dice-
batur, cum re vera centum & quinq; eſſent, tres ex ſingulis
triginta quinque tribubus. Quod ſi & dicere voluerimus,
eo numero Dominum reſpexiſſe ad illos Seniores, quos
Moſes *s* iuſſu Dei elegit ſibi adiutores in adminiſtratione s *Numer.*11.
populi; plane conſtat eos fuiſſe ſeptuaginta duos, eoq; ex-
emplo perſeueraſſe ipſo Chriſti tempore apud Iudæos Cõ-
cilium ſeptuaginta duorum, quod Sanhedrin appellabant,
de quo dictum eſt ſuperius.

XIV.
DE NOMINIBVS EORVM.

Nomina autem Diſcipulorum qui à Domino fuerunt
electi, dum ſingula exprimere conati ſunt aliqui; om-
nes fere, quorum inueneruut in Epiſtolis Pauli fieri men-
tionem, nullo iudicio ſimul conſarcinantes, inter Diſcipu-
los Domini adnumerarunt. Cuius rei primus poſt Hip-
polytum (quod inuenerimus) auctor fuit Dorotheus fal-
ſo cognominatus Tyri Epiſcopus & martyr. Cæterum
magna certe cautela adhibita Lucas in Actis *t*, dum de Ia- t *Act.*21.
ſone Domini diſcipulo mentionem fecit, quo à recentio-
ribus Apoſtolorum diſcipulis eum diſtingueret, antiquum
diſcipulum nominauit. Ex illis aliquot recenſent Papias *u* u *Ap. Euſeb.* 3. *hiſt.*33.
& Epi-

a Epiph. Panar. lib. 1. to. 1. in fine. *b Euſeb. 1. hiſtor. 12.*

& Epiphanius *a*: verum & dubium eſt de eorum nonnullis. Denique Euſebius *b*, cum in ijs hinc inde perquirendis, & quos inuenit recenſendis, haud parum laboris videatur inſumpſiſſe, aperte fatetur nuſpiam inueniri eorũ catalogum. Illis autẽ quos ipſi vere referunt, putarem ego adnumerandum Ananiam, qui B. Paulum baptizauit; necnon Andronicum & Iuniam, quos alibi *c* Paulus vocat nobiles in Apoſtolis.

c Rom. 16. Baron. ann. 58.

XV. *d Luc. 10. & ſeqq.* *e 1. Machab. 4*

Multa deinceps IESVS egit, docuitque, cum in Galilæa, tum alibi, quæ narrantur diffuſe à S. Luca *d*. Hyeme vero adueniente, Hieroſolymam redijt ad feſtum diem Encæniorum, qui agebatur *e* vigeſima quinta die menſis Caſleu (hic eſt nonus menſis) vſq; ad diem octauam: vbi cum in templo doceret populum, obortis contentionibus quæſierunt eum Iudæi lapidare. Quapropter abiens trans Iordanem, turbam ſequentem multa docuit; * atq; inter alia de diuite epulone damnato ad inferos, & mendico Lazaro recepto in ſinum Abrahæ, narrationem intexuit. Quæ quidem parabola ne eſſet, an rei geſtæ vera hiſtoria, cum pluriũ fuerit dubitatio; nos illis potius adſtipulamur, qui putarunt *f* eſſe hiſtoriã. Sed & Euthymius *g* ex traditione Hebræorũ rem verè geſtam fuiſſe affirmans, addit diuitẽ illum nominatum eſſe *Nynenſem*. Deniq; hæc ſententia iam rata firmaq; haberi debet, quod multis in locis in memoriam eiuſdem Lazari Eccleſiæ erectæ habeantur, deq; eo in eiſdẽ anniuerſaria celebritas peragi conſueuerit. Nec quemquam mouere debet, in ea hiſtoria quædam dici quæ re vera conſiſtere non poſſunt, veluti de lingua, de digito, de ſinu Abrahæ, cum animæ corporibus ſolutæ his careant. Nam vſitatum eſt in diuinis Scripturis, ad faciliorem intelligentiam, corporea membra non tantum animabus, & angelis, ſed ipſi etiam Deo adſcribi.

** Luc. 15. 16.* DE LAZARO MENDICO.

f Tertul. de reſurrect. carn. cap. 17. & alij. *g Euthym. in Luc. 16.*

XVI. DE CAMELO, ET ACV. *h Matth. 19. Mar. 10. Luc. 18.* *i Canin. de loc. No. Teſt.*

De ſimilitudine vero Cameli per foramen acus deducendi, qua poſt hæc monſtrauit *h* Dominus, quam difficile eſſet diuitem intrare in regnum Dei; placet quod nonnulli *i* ſcribunt, inter cætera Iudæorum adagia fuiſſe illud frequenti vſu receptum, ad deſignandam rem quamlibet factu impoſſibilem, vt dicerent: *Elephantem per foramen acus*; ſed pro elephante camelum dixiſſe Dominum, quod magis notum eſſet animal audientibus. Nam de rudente, quẽ volunt κάμηλον dictum à Græcis, necnon de acus foramine, quo nomine dictam aliqui volunt portam Hieroſolymorum paruam, commentum eſſe putatur. Quod vero reſpondens Dominus ad interrogationem Petri, quid ipſi Apoſtoli habituri eſſent, qui vt eum ſequerentur omnia reliquiſſent; ait, ſeſſuros ipſos in regeneratione cum filio hominis, & iudicaturos duodecim tribus Iſrael; *Sed & omnes qui reliquerint domum, aut patrem, aut matrẽ, aut vxorem, &c. propter Chriſtum, centuplum accepturos, & vitã æternam poſſeſſuros*: ex his ſane verbis Hieronymus *k* optimè infert, Apoſtolos, ex quo à Domino electi ipſum ſecuti ſunt, vxoribus relictis qui coniugati erant; à carnali copula abſtinuiſſe. Sed hic ſit terminus huius anni: quæ enim ſecuta ſunt, ad ſequens Paſcha certum eſt pertinere.

k Hier. ep. 34. ad Iulian. & adu. Iouin. lib. 1. APOSTOLI CÆLIBATVM AMPLEXI.

XVII.

Quod vero pertinet ad res Romanas; hoc eodem anno perijt *Seianus* Conſul toto Orbe celeberrimus: qui cum nõ ſolum ampliſſimas occupaſſet & aſſecutus eſſet dignitates & adminiſtrationes, ſed & diutius abſente Tiberio Imperatore, & apud Capream inſulam otiante, ſeipſum pro Imperatore, Tiberium pro Inſulæ rectore habuiſſet; eoque exiſtimationis prouectus eſſet, vt ipſi tanquam deorum alicui res ſacra fieri ſoleret; eſſetq; hoc anno delatus Conſulatus cum prorogatione quinquennij; inſuper & in litteris publicis à Senatu, ſicut Tiberij, ita & Seiani nomen inſcriberetur, & ſicut Imperator aureo curru in theatrum adueheretur, iurarentq; omnes per fortunam eius: Hic, inquam, talis tantusq; Seianus, conuocato Senatu vt recitarentur literæ Imperatoris, quibus collata ei ſumma Poteſtas Tribunitia credebatur; (audi rerum humanarum inconſtantiæ admirandum exemplum) iiſdem ipſis literis plecti iuſſus, (quippe cœperat iam antea Tiberius ſibi ab eo timere) ſtatim infelix in vincula coniectus eſt, & capite mulctatus: ac deinceps in Gemonias vnco tractus, ac per triduum à populo ludibrio habitus, tandẽ in Tiberim immiſſus eſt. Liberi quoq; ex Senatuſcõſulto necati, ante vero filia virgine, quam pater pactus fuerat Claudij filio, iuſſa (ô ſcelus) à carnifice conſtuprari: ac deniq; iudicia crudeliter exercita in eius amicos. Hæc pluribus Dio *a* Caſſius: qui cum æquè ac Tacitus *b* ſub huius anni Coſſ. ea facta ſcribat, hinc vides erraſſe Euſebiũ *c* & Oroſium *d*, dum poſt aliquot annos Seianum adhuc ſuperſtitem volunt. Decepti ipſi ex eo quod Ioſephus *e* de eius interitu agat vltimo tempore Tiberij: cum tamen non id iſte temporis ratione fecerit, ſed quod multas eiuſdem Imperatoris res geſtas diuerſis temporibus factas, vna eademq; narratione perſtrinxerit. Cæterum addit Dio, fuiſſe Tiberij conſuetudinem, vt quos habuiſſet in Conſulatu ſocios, morte poſtea mulctaret.

SEIANI CASVS.

a Dio lib. 58. *b Tac. Annal. lib. 5.* *c Euſeb. in Chron.* *d Oroſ. lib. 7. cap. 4.* *e Ioſeph. 18. Antiq. 8.*

[Quod audiſti de filia Seiani, priuſquam necaretur à carnifice conſtuprari iuſſa; hoc quidem antiquo Romanorum more factum eſt, quem expreſſius referat Sueton. us in Tiber. cap. 61. dum de ipſius Tiberij immanitate exempla proferens, ait *immaturas puellas, quia more tradito nefas eſſet virgines ſtrangulari, vitiatas prius à carnifice, dein ſtrangulatas eſſe*. Similiſq; religio mores maiorũ ſeruandi, inceſſiſſe videtur Triumuiros cum proſcriptionis tẽpore prætextatum quendam, vt poſſet occidi, iuſſerunt induere togam virilem; ſicuti narrat Dio lib. 47.]

VIRGINES CÆDI NEFAS.

IESV CHRISTI ANN. 34.

TIBERII IMP. ANN. 18.

I. ANNVS CHRISTI PASSIONIS.

ANno Chriſti trigeſimo quarto, Cn. Domitio Ænobarbo & Vitellio Nepote, vel (vt à Cornelio Tacito ponitur) Camillo Scriboniano Coſſ. idem Dominus noſter IESVS CHRISTVS pro redeptione humani generis volens libensq; ſubijt Crucis ſupplicium. Sed quæ tantum facinus præceſſerint, videamus.

II. LAZARVS RESVSCITATVS.

Iam igitur proximè aduentante Paſchali tempore, cum IESVS in Galilæa ageret, Marthæ & Mariæ ſororum nuncio acceſſitus eſt in caſtellum Bethaniam, vbi habitabant; quindecim ſtadiis Hieroſolymis diſtans, vt Lazaro fratri morbo languenti opem ferret: ſed conſulto moras nectẽs, cum eo tandem acceſſiſſet, iam quatriduo defunctum, atque ſepultum, à mortuis excitauit. Rem geſtam valde inſignem pluribus narrat Ioannes *f* Euangeliſta. Auctor vero eſt Hieronymus *g*, in eius memoriam erectam fuiſſe nobilem Eccleſiam Bethaniæ ſuper ipſam Lazari tumbã. Cæterum cum tanto miraculo commoti Iudæi plurimi in IESVM crederent, Pontifices aũt & Phariſæi timorem prætexentes ne omnes ei adhærerent; ac inde Romanis occaſio daretur vniuerſam gentem perdendi; Concilium coegiſſent vt quid de eo ſtatuendum eſſet cõſultarent: (erat illud magnum Sanhedrin ſeptuaginta duorum Seniorum; de cuius inſtitutione ac munere ſuperius actum eſt) præſidens ei Summus Sacerdos Caiphas, Chriſtum morti addicendum eſſe ſententiam tulit: Sed ſubtraxit ſe Chriſtus, donec tempus Paſchatis propius eſſet. Tunc autem aſſumens ſecum duodecim Apoſtolos *h*, iter aggreſſus Hieroſolymã verſus, ante ſex dies Paſchæ (vt inquit Ioannes *i*) peruenit Bethaniam: vbi dum cœnaret, Lazarus fuit vnus ex diſcumbentibus, Martha miniſtrauit, & Maria ſoror eius pedes IESV vnxit. Diuertiſſe vero apud Lazarum, & apud ipſum cœnaſſe, etſi Euangeliſta id non apertè exprimat, par eſt credere: cum & alias illac tranſeuntem apud eoſdem manſiſſe, & Martham id ipſum miniſterij exhibuiſſe, auctor ſit Lucas *k*. Haud n. aſſentimur ijs, qui hanc cœnam confundunt cum ea, quæ ibidẽ Bethaniæ facta eſt in domo Simonis Leproſi: diuerſas n. diuerſiſq; diebus factas eſſe, ſatis inde conuincitur, quod Ioannes hanc ſex diebus ante Paſcha, illam vero apud Simonem Marcus *l* biduo tantum ante idem Paſcha factam aſſerit: itemq; quod in priori pedes, in poſteriori caput Domini vnctũ fuiſſe dicitur: ac deniq; in priori Iudas, in poſteriori cæteri quoque diſcipuli indignati traduntur.

f Ioan. 11. *g Hieron. de locis Hebr.*

CONCILIVM ADVERSVS IESVM.

h Matth. 20. Marc. 10. Luc. 19. *i Ioann. 12.*

k Luc. 10.

l Marc. 14.

III. *m Ioan. 12.*

Sequenti die, qui numeratur quintus ante feſtum Paſchæ, *turba multa* (inquit Ioannes *m*) *quæ venerat ad diem feſtũ; cum audiſſent quia venit* IESVS *Hieroſolymam, acceperunt ramos palmarum, & proceſſerunt obuiam ei, clamantes Hoſanna, benedictus qui venit in nomine Domini*. Narrantur hæc fuſius à cæteris tribus Euangeliſtis *n*. Porro de voce HOSANNA, ſcimus

n Matth. 21. Marc. 11. Luc. 19. DE VOCE HOSANNA.

complures eſſe veterum ſententias, quas prætermittimus recenſere. Conueniunt plures, vt ſit idem quod Latinè dicimus, *Salua quæſo*: vox vſitata in feſto Tabernaculorum, quando Deum deprecantibus Sacerdotibus populus reſpondere cōſueuerat (vt nos in Litanijs facimus) *Hoſanh-nà*, Libera, ſeu Salua quæſo. Equidem neq; in diuinis Scripturis, neq; apud profanos auctores qui res Iudæorum ſunt proſecuti, vllum plane huic ſimile exemplum legimus, vt ingredientibus Regibus Hieroſolymam quis occurrerit cum ramis arborum. In honorem autem Dei, etiam extra feſtum Tabernaculorum, bis factum reperitur in libris Machabæorum *a*: & in Paraphraſi Chaldaica in Eſther dicitur, quod die feſto de quo illic agitur, Iudæi præcidebāt ramos, & faciebant ſibi ipſis *Hoſciahnna*. Ex quibus planè apparet, ramos arborum, quos in ea ſolemnitate geſtabāt, dicere conſueuiſſe *Hoſciahnna*: idque, vt opinor, quod ſic illi circumeuntes altare, & exultantes, canerent illud Pſalmi centeſimi decimi ſeptimi, *ô Domine ſaluum me fac*; *ô Domine bene proſperare*: vt apertè teſtantur libri Rituales Hebræorū, qui extant: inter quæ verba, expreſſa habetur vox *Hoſciahnna*, quæ repetitur in ſingulis verſibus hymnorum qui ſeptimo die canuntur: quam quoties illi concinerent, ramum illum extollebant, dicentes *Hoſciahnna*; vnde nomen inditum vt & ipſe ramus diceretur *Hoſciahnna*. Quod igitur ea quæ in Dei cultum exhiberi tantummodo cōſueuerant, Iudæi viderent exhibita Chriſto; hinc illa eorū moleſta in ipſum facta compellatio; *Audis quid iſti dicunt?* arguentes nimirum quod qui Dei ſolius eſſet, collatum à plebe ſibi honorem ſumpſiſſet.

a 1. *Machab.* 13. *v.* 51. 2. *Machab.* 10 *v.* 7.

IV.

Cum vero poſt hæc eadem die multa Ieſus feciſſet quæ narrantur ab Euangeliſtis, ac Bethaniam ſero receſſiſſet, ſequenti (quæ fuit quarta ante feſtum Paſchæ) dum reuerteretur Hieroſolymam, arborē fici in via poſitam, quod fructū non inuenit in ea, areſecit. Cuius rei myſterium vt poſſis magis aſſequi, non prætermittimus dicere, maiorū traditione (vt habet Iſidorus *b* Peluſiota) perlatū, ficum fuiſſe arborē tranſgreſſionis primorum parentum, cuius etiam folijs ad corpus tegendum vſi ſint. Regreſſus porro IESVS in ciuitatē, multas ei fraudulētas quæſtiones *c* à Phariſæis, Sadducæis, & Herodianis, in templo propoſitas mirabiliter eluſit: ac illam præcipuè de tributo Cæſari pendēdo; cum oſtendi ſibi iuſſo numiſmate cenſus, in quo erat Cæſaris imago & ſuperſcriptio, reſpondit reddenda eſſe Cæſari quæ eſſent Cæſaris; nimirum vt quæ eſſent à Cæſare profecta numiſmata, ad ipſum redirent. Moris enim Romani fuit, vt pro ratione tributi vel cenſus, ab Imperatoribus numiſmata cuderentur; quæ ſic à ceteris vſualis pecuniæ nummis differrent, quod iſtorum pretiū ſemper idem eſſet; illa vero, cum mutaretur tributi quantitas, recens ab Imperatore formarentur grauioris vel leuioris ponderis, ſecundum rationem tributi vel cenſus: vt eſt huius rei inſigne exemplum Alexandri Mammææ apud Ælium Lampridium, dum agit de vectigalibus publicis ab eodem Imperatore contractis. Quanti vero eſſet pretij numiſma quod Iudæi pro tributo penderent, dicere aliud non poſſumus, niſi Marcum & Lucam pro *Numiſmate* dixiſſe *Denarium*; modeſtum plane tributum. Non n. niſi poſt excidium templi, ipſos didrachmum ſoluere cœpiſſe, vidimus ſuperius.

b *Iſid. Pelus.* 1. *epiſt.* 51. *ad Theoph.* c *Matth.* 21. 22. *Marc.* 11. 13. *Luc* 20.

TRIBVTI NVMISMA QVALE.

V.

His peractis, Hieroſolymis egreſſo Domino, multiſq; ſermonibus *d* in monte Oliueti de ijs quæ ventura eſſent ad diſcipulos habitis; ante biduum Paſchæ Bethaniam veniens, cum in domo Simonis Leproſi cœnaret *e*, acceſſit ad eum mulier habens alabaſtrum vnguēti pretioſi, & effudit ſuper caput eius. Hanc vero mulierē fuiſſe *Mariam Magdalenam*, ſororem Lazari, quæ & ante hac ſemel atque iterum vnxerat pedes Domini, iam ſuperius eſt demonſtratū aduerſus eos qui plures Magdalenas inducere conati ſunt. Cur aūt eadem modo caput, non, vt prius, pedes vngat; nobis certè (vt interim myſteria prætermittamus) nulla magis probatur ratio, quam illa, quod cum Iudam in nupera vnctione indignatum & oblatrantē audiſſet, exiſtimauerit inde ipſum offenſum paſſum quod pedes vnxiſſet. Erat *f* enim res planè inuſitata vt pedes vnguento vngerentur; nec niſi Athenis apud aliquos qui deliciis dediti eſſēt, fuiſſe in vſu, & à virginibus, reperitur apud Athenæum *g*.

d *Matth.* 24. 25. *Marc.* 13. *Luc.* 17. 18. 21. e *Matth.* 26. *Marc.* 14.

MAGDALENA VNGIT CAPVT DOMINI.

f *Habet hæc Baron. an.* 32. *quo etiamnos vbertim egimus de Maria Magdalene, num. V. & VI.* g *Athen.* 12. *Dipnoſoph.* 30

Sed de Iudæis nullum exemplum extat; imo nec de Romanis, apud quos omne genus deliciarum affluere potiſſimū illis temporibus conſueuerat. Nam quaſi pro portento recitat Plinius *a* de Othone, ipſum Neroni primum monſtraſſe pedum veſtigia vnguentis tingere. Ne igitur in re inuſitata vlterius hæc mulier offenſionis eandem occaſionem præberet; quod cæteri frequentius in conuiuijs factitare conſueuiſſent, ipſa ſibi abſque aliquo ſcandalo caput Domini vngere conceſſum putauit. At nihilominus non Iudas tantum, ſed & alij diſcipuli indignati ſunt ob nimiā profuſionem tam pretioſi vnguenti: quos Dominus compeſcens, non ſolum mulieris opus laudauit, ſed & in poſterum in vniuerſo mundo ipſum celebrandum fore prædixit.

a *Plin.* 13. *hiſt.* 3.

VI.

Tunc vero (vt aiunt Euangeliſtæ *b*) abijt Iudas Iſcariothes vnus de Duodecim, ad Principes Sacerdotum, & cum eis pactus eſt triginta argenteis IESVM ipſis tradere. Eadem etenim die congregati erant Principes Sacerdotum & ſeniores populi in atrio Caiphæ ſummi Sacerdotis, & conſilium inierunt eum interficiendi. Non interfuit tum quidem Iudas; nullus enim Euangeliſtarum id dicit: ſed tamē nihil impedit, quo minus ipſe qui reperitur Bethaniæ in domo Simonis cum cæteris accubuiſſe Apoſtolis, idem eadem die Hieroſolymis eſſe potuerit; diſtātibus à Bethania quindecim *c* tantummodo ſtadijs: cum potiſſimum nulla interpoſita mora poſt defenſionem ab IESV factam de vnguenti effuſione, eum è conuiuio receſſiſſe, & ad Principes Sacerdotum acceſſiſſe, Matthæus *d* apertè declaret. Quæ quidem dixiſſe voluimus aduerſus eos, qui hac leuiſſima obiectione probare conati ſunt, vnam eandemq; eſſe cœnam quam ex Ioanne vidimus factam Bethaniæ ante ſex dies Paſchæ, cum iſta quam dicit Marcus factam biduo ante Paſcha, quæ fuit quarta feria hebdomadis.

b *Matth.* 26. *Marc.* 14.

IVDAS PRODITIONEM PARAT.

c *Ioann.* 11.

d *Matth.* 26.

VII.

Sed quod attinet ad TRIGINTA ARGENTEOS, quos Iudas cum Principibus Sacerdotum pactus eſt ſibi dari vt CHRISTVM proderet; quanti fuerit pretij iſtiuſmodi ſumma, diuerſæ reperiuntur ſentētiæ, quas recitat confutatq; diſerte Cornelius *e* Ianſenius, licet & ipſe aliam ſequatur haud nobis probabiliorem. Sane viſuntur Romæ, atq; Pariſijs, vel alijs locis, nummi quidam argentei, impreſſam habentes hominis faciē, & à tergo floſculum; qui putantur ex illis eſſe, quos Principes Sacerdotū dederunt Iudæ. Verum nos ſic affirmamus eos ex illis eſſe, vt tamen non triginta tantū fuerint numerati, ſed illius monetæ argenti ſignati certam ſummam Iudas acceperit. Vt autem longe maiorem quam alij dixerint eam fuiſſe opinemur, multa cogunt: atque imprimis illa conſideratio, quod tradit Matthæus, cum Iudas retuliſſet triginta argenteos Principibus Sacerdotum, eos conſilio inito emiſſe ex illis agrum figuli in ſepulturam peregrinorum: quem & Lucas, *f* dum ait: *Poſſedit agrū de mercede iniquitatis*, planè inſinuat nulla alia addita pecunia emptum eſſe. Porro agros prouinciæ Iudææ magni fuiſſe pretij, facile intelligere poterit qui immenſam populi multitudinem in adeo anguſta Syriæ parte habitaſſe conſiderauerit; cum totius Palæſtinæ fines à Plinio *g* ponātur non amplius quam centum octoginta millia paſſuum à cōfinio Arabiæ vſque ad Phœnicem: adeo vt nulla in Orbe terrarum reperta vnquam fuerit regio, quæ tantam caperet hominum multitudinem, quantam in ea fuiſſe tam ſacra quam profana hiſtoria teſtatur. At vero id amplius habuit iſte Ager figuli, quod cæteris ſuburbanis propinquior ipſis Hieroſolymis eſſet, vt qui inhæreret *h* monti Sion; quodque dictus habebetur *Ager figuli*, nempe nominatus ager, ac proinde non ignobilis: quem ſi velimus argillam ſuppeditaſſe ad vaſa fingenda, maioris adhuc fuiſſe pretij certum eſt: Itemque quod non, vt cæteri *i* Iudæorum agri, vſque ad annum Iubilæi venderetur; ſed in perpetuum fuerit eius tranſlatum dominium, quippe qui vſui ſepulturæ peregrinorum ſemel adſcriptus, ſic ſemper eſſet permanſurus. Quæ cum ita ſint, quis rogo mente concipere poterit, vt ager prouinciæ Iudææ, ſuburbanus & Hieroſolymis propinquior, nominatus figuli, perpetui dominij tranſlatione venderetur (vt Ianſenius voluit) ſeptem vel ad ſummum quindecim florenis argenteis, vel treecentis (vt alij dixerunt) denarijs: cum præſertim illum

DE XXX. ARGENTEIS DATIS IVDÆ.

e *Ianſ. cōcord. Euang. c.* 128.

f *Act.* 1.

g *Plin. lib.* 5. *cap.* 13.

AGER FIGVLI QVALIS.

h *Hieron. de loc. Hebr. in Act. Apoſt.*

i *Leuit.* 25.

campum

campum fuiſſe latiorem exiſtimare liceat, vbi omnium cadauera peregrinorum (quibus ea ciuitas ſemper erat refertiſſima) infoderentur?

VIII. Auctoris sententia de Argenteis.

Aliam ergo indagantes rationem illorum triginta Argenteorũ, veriorem putamus illam quæ colligitur ex ſcriptis Eliæ Leuitæ Iudæi in libro cuius eſt titulus *Tiſbi*; vbi ex maiorum diligenti obſeruatione docet, vocem Argenteus, ſi poſita reperiatur in Pentateucho, ſignificare *Selagh*, hoc eſt ſiclum vnum; ſi in Prophetis, *Litrin*, hoc eſt libram; ſi in hagiographis, *Canterin*, id eſt talentum: quam eandem diſtinctionem ex Rabbinis aliis recitat Arias Mõtanus in Dictionario Syrochaldaico in verbo *Cheſeph*. Hacque ratione dicimus, Matthæum *a* Euangeliſtam, dum de triginta argenteis agens, Propheticam de ea re prædictionẽ affert; plane eius pretij argenteos expreſſiſſe, quod à Prophetis accipi conſueuit, nimirum pro triginta libris argenti. Nam & Epiphanius *b* de nummis agens, docet Argenteum continere centum & quatuor denarios Romanos.

a *Matth.*27.
b *Epiph. de menſur. & põder.*

IX.

Illuxit in craſtinum prima dies Azymorum, in qua neceſſe erat manducare Paſcha; quando *c* miſit Iesvs diſcipulos Hieroſolymam, vt ipſum pararent. Locum vero vbi paratum eſt, Nicephorus *d*, & alij tradiderunt fuiſſe domũ Ioannis Euangeliſtæ. Sed id dubium valde redditur, quod Lucas ſcribat ipſummet Ioannem cum Petro miſſum ad perquirendum vbi Paſcha manducandum foret, iuſſoſque eſſe ſequi hominem lagenam aquæ portantem. Quapropter Alexander *e* Monachus, qui Res geſtas S. Barnabæ proſecutus eſt, affirmat celebratum eſſe à Domino Paſcha in domo alterius Ioannis qui cognominatus eſt Marcus, cuius meminere Lucas *f* & Paulus *g*: nam eius domum Hieroſolymis fuiſſe, atq; Apoſtolis patuiſſe, eiuſdem Lucæ *h* teſtimonio coſtat.

c *Matth.*26. *Mar.*14. *Luc.* 22. *Ioan.* 13.
d *Nic.*1. *hiſt.* 28. *Cedr. in Ann. & alij.*
e *Ap. Metaph. & Sur.* 11. *Iunij.*
f *Act.*2.
g *Coloſ.*4.
h *Act.*12.

X. De die Paschatis.

De die vero, quo Dominus Paſcha celebrauit, periculoſius controuerſum eſt. Quamuis enim ſtatuto à lege *i* die, ipſa decima-quarta luna primi menſis ad veſperam, quando & ceteri Iudæi illud agebant, Dominum quoque celebraſſe Matthæus *k*, Marcus *l*, & Lucas *m* Euangeliſtæ abſque vlla dubitatione affirmare videantur; de Ioanne tamen, quaſi à ceteris diſcreparet, ſuborta controuerſia, eo etiam dementiæ progreſſi ſunt nouantes quidam Græculi, vt non erubuerint affirmare, eundem Ioannem, qui vltimus omnium ſcripſit, ceteros Euangeliſtas temporis errore lapſos voluiſſe corrigere. Fuit vero aliorum *n* Græcorum, ſed antiquiorum, ea opinio, Dominum non ſicut Iudæi ceteri decima-quarta luna ad veſperam, ſed diem anticipando luna decima-tertia Paſcha celebraſſe. Econtra vero nonnulli Latini putarunt Dominum celebraſſe legitimum, nempe luna decima-quarta ad veſperam; ſed Iudæos illud diſtuliſſe in diem Sabbati; huiuſque rurſum dilationis varias *o* afferunt cauſas. Ac denique alij tradunt, interciſum fuiſſe Paſcha, & alia die comeſtionem agni, alia vero feſtum ipſum celebratum. Sed non patitur ratio, Euangelicam veritatem per tot diuerſos anfractus circumduci, nouaſque inuehi in Eccleſiam Dei opiniones. Ipſum porro Ioannem ceteris Euangeliſtis eſſe conſentientem, vel illud ſatis oſtendit, quod idem ipſe diſerte teſtatur, eadem ipſa ſexta die qua paſſus eſt Christvs, fuiſſe Paſcha commune tam Christo, quam Iudæis; dum verba Pilati reddens, ait *p*: *Eſt conſuetudo vobis vt vnum dimittam vobis in Paſcha.* Et vſque adeo firmiter atque conſtanter mandauit Devs ſeruari *q* ne alia die quam decima-quarta luna ad veſperam ſacrum Paſcha celebraretur; vt, ſi qui, quod immundi eſſent, ea illud celebrare non poſſent, non in ſequentem, tertium, quartumve diem id facere permiſerit, ſed præceperit expectare eandem decimam-quartam Lunam menſis proximi. Qua ratione videmus tempore Ezechiæ *r* Regis, cum legitima ex cauſa, nempe ob raritatem Sacerdotum, Paſcha in aliam diem transferendum eſſet, non niſi ex Legis inſtituto in decimam-quartam Lunam ſecundi menſis eſſe dilatum.

i *Exo.*12. *Leu.* 23. *Num.*28.
k *Matth.*26.
l *Marc.*14.
m *Luc.*22.
n *Epiph. hær.*51 *Euthym. in Matth.*16. *& alij eos ſecuti.*
o *Paul. Burg. Lucid. Ruper. in Leuit. lib.*2. *c.*36. *& alios, hos ſecutos:* [quos abunde confutat Baron: Tom I. hoc an: cuius argumenta etſi non omnib: placẽt, Chriſtum tñ eo anno Paſcha commune celebraſſe cũ Iudæis, conſentiũt cum Baronio, plurimisq; alijs argumentis confirmant, pleriq; recẽtiores Catholici Interpretes, & alij Scriptores.]
p *Ioan.* 18.
q *Numer.*9.
r 2. *Paral.*30.

Congruit denique hiſtoriæ veritas ſacro myſterio; vt ille ipſe Agnus, qui venit culpas omnium, licet ipſe innocentiſſimus, ſibi aſſumere; ipſo communi omnium Paſchatis die pro ſalute omnium immolaretur in Cruce.

XI. De Lotione pedvm.

Veſpere igitur facto, Paſcha celebraturus Dominus *a* diſcubuit cum duodecim Apoſtolis, agnum comedit, pedes eorum lauit, ac demum auguſtiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum inſtituit. Porro primum omnium, etiam ante eſum agni, factam eſſe *ablutionem pedum*, nonnulli exiſtimarunt. Verum eam poſtea factam eſſe, Ioannes *b* teſtatur, dum ait Iesvm ſurgentem à cœna accepiſſe linteũ, & lauiſſe pedes Apoſtolorum. Scimus quidem, tum apud Romanos, tum etiam apud Iudæos, ipſo ingreſſu domus ſolitos eſſe conuiuarũ pedes lauari: Sed in Paſchali conuiuio conſueuiſſe Iudæos pedes ac manus iterũ lauare, conſtat ex libro Rituali Hebræorum; eiusq; rei iſta habetur expreſſa ratio, quod illius conuiuij duplex eſſet cœna coniuncta, vel ſi dicere velimus, vnius cœnæ duplex menſa; in cuius priori eſus agni, in poſteriori agebatur cæremonia Azymorum. Et quamuis in aliis quoque maximis Iudæorum feſtis, puta Pentecoſte & Scenopegia, duplices eiuſmodi cœnæ exhiberi conſueuiſſent; ea tamen erat differentia, quod in aliis tantum ſemel pedes lauarent, in Paſchatis cœna iterum, primum ſcilicet ante eſum agni, poſtea vero ante cæremoniam Azymorum. Ceterum ex verbis Domini, dicentis Petro: *Qui lotus eſt, non indiget niſi vt pedes lauet*; niſi ea ad myſterium baptiſmi referamus, opus eſt affirmare diſcipulos in prima menſa in omnibus lotos accubuiſſe.

a *Matth.*26. *Mar.*15. *Luc.* 22. *Ioan.* 13.
b *Ioan.* 13.

XII. De Veste coenatoria.

Quod vero dicatur *c* Dominus, cum diſcipulorum pedes lauit, poſuiſſe non veſtimentum, ſed veſtimenta ſua; par tamen eſt credere, eum in *Veſte cœnatoria* remanſiſſe: abſque enim ea Iudæos accumbere, religio erat; vt plane ipſe Dominus *d* demonſtrauit in parabola de nuptiis filij Regis, in qua male mulctatus legitur ille qui ſine veſte cœnatoria (quam ob nuptias, nuptialem appellat) diſcumbere præſumpſiſſet. Quare & Apoſtolos eadem indutos accubuiſſe, credendum. Cum vero dicit Euangeliſta, poſt ablutionem pedum Iesvm recepiſſe veſtimenta ſua; putamus cœnatoriam tunc veſtem exuiſſe, ac propriam induiſſe. Aliud enim, longeq; à priori diuerſum, cum ipſe ſuis in ſecunda menſa exhibiturus eſſet conuiuium, diuerſo etiam à ſolito cœnandi habitu, decentiori cultu (vt tantum myſterium expoſcere videbatur) illud ſibi inſtituendum putauit.

c *Ioan.*13.
d *Matth.*22.

XIII. Discvbitvs in Mensa.

Quod autem Euangeliſta *e* teſtatur, ipſum dilectum Chriſti diſcipulum in ſinu eius in cœna recubuiſſe; ſatis oſtendit Iudæos in menſa æquè ad Romanos *f* in lectis accumbere conſueuiſſe, & quos charos haberẽt, infra ſe, hoc eſt in ſinu ſuo collocaſſe. Nec obſtat quod lege *g* ſtatutum eſſet, vt agnus Paſchalis à ſtantibus, non vero recumbentibus comederetur. Nam qui antiquum illum commentarium Hæbræorum legerint, quem Ritualem librum, ſeu Cæremonialem appellant; plane intelligent fuiſſe vſum illum intermiſſum & antiquatum à tempore exilij Babylonici. Ceterum ratione eiuſmodi accubitus Ioannis, qui primum locum poſt Chriſtum in ea cœna obtinuit, ſuborta eſſe videtur eodem tempore illa inter Apoſtolos contentionis *h* occaſio, quis eorum videretur eſſe maior. Eſtque obſeruatione dignum, nunquam illos æquanimiter tolerare potuiſſe, Ioannem vel Iacobum fratres apud Chriſtum primos haberi; ſed cum viderent eos prærogatiuis aliquibus auctos, ſemper ea de re quæſtionem mouiſſe; vt hic, & cum eos Dominus in montem Thabor *i* duxit, & mater *k* ipſorum pro ijs Dominum rogauit: Quantumlibet autem vidiſſent in omnibus Petrum cunctis prælatum, nunquam tamen id infenſo animo tuliſſe. Sed & nunc, quãuis Ioannes primum locum poſt Chriſtum accepiſſet in menſa; tamen in pedum ablutione ceteris Petrum eſſe præpoſitum, S. Auguſt. *l* teſtatur, & multis etiã rationibus *m* demonſtratur. Porro quod nonnulli dicunt, poſt ablutos Diſcipulorum pedes, iterum recumbentẽ Iesvm cum ſuis, quod reliquum erat cœnæ agni abſumpſiſſe; (volunt enim Dominũ inter cœnandum à menſa receſſiſſe:) tum ex ſuperius dictis arguuntur ſatis, tum ex eo quod lege diuina *n* agnus comedendus eſſet feſtinanter; quo præcepto omnes eiuſmodi moræ atque intermedia penitus excluduntur. Vn-

e *Ioan.*13.
f [De his vide Pet: Ciac. lib: de Triclin: & Fulu: Vrſin: in Append: Haud tñ putandũ; hæc Iudæos à Romanis accepiſſe; cũ eundem morẽ antiquiſſimis ſæculis apud pleroſque populos viguiſſe, hiſtoria demõſtret ac de cõuiuio Regis Aſſueri, Eſth. 1. Tobiæq;, Tob. 2. S. Scriptura teſtetur.]
g *Exod.* 12.
h *Luc.*22.
Contentio de Primatv.
i *Luc.*9. *Mar.* 9.
k *Marc.* 10.
l *Aug. in Io:*13
m *Ianſ. concord. c.* 130.
n *Exod.*12.

a *Matth.* 26. b *Marc.* 14. c *Luc.* 22. d 1. *Cor.* 11.

de quod dicit Matthæus *a*, *Cœnantibus autem eis accepit* IESVS *panem, &c.* & Marcus *b*, *Manducantibus illis accepit, &c.* idem eſt ac ſi dixiſſent, *Recumbentibus illis*: teſtante Luca *c*, & Paulo *d* confirmante, Euchariſtiam inſtitutam eſſe poſt cœnam; nempe primam illam Agni Paſchalis: cum alioqui & ipſam inſtitutionem Euchariſtiæ Patres *Cœnam* appellare conſueuerint; idemq; eſſe manducare cœnam Dominicam, quod Euchariſtiam ſumere, Auguſtinus *e* demõſtret: etiamſi ea voce, vt pluribus aliis, abuti ſoleant Nouatores.

e *Aug. de ſer. Dom. in mont. lib.* 2. *cap.* 6.

XIV. RITVS INSTITVTIONIS EVCHARISTIÆ.

Vt autem quæ ſcripta ſunt ab Euangeliſtis de ſacratiſſimæ Euchariſtiæ inſtitutione facilius intelligantur, ſciendum eſt ex antiquo Hebræorum libro Rituali, in ſecunda menſa conuiuij Paſchalis, non vt in aliis dierum feſtorum ſecundis cœnarum menſis bellaria apponi ſolita, ſed tantum à Lege ſtatutum cibum, nimirum primo loco embamma ex intybis & lactucis agreſtibus factum, aliiſque rebus conditum, in quod primus paterfamilias intingebat offam ayzmam, mox cæteri, ſicque conſumebatur: deinde vero eundem patremfamilias tortam azymam (ſeu vt alij textus habent, dimidiam) hactenus ſub mappa ſeruatam, in tot partes diuidere ſolitum, quot eſſent in cœna diſcumbentes; ſicque diuiſam ſingulis porrigere: tum poculum à ſe primo deguſtatum tradere proximo, hunc ſecundo, illum tertio, donec per totum conuiuium circumferretur: Inſuper, quoniam ſecundæ illæ menſæ erant ob accepta beneficia ad gratias Deo agendas potiſſimum cõparatæ; cum in ceteris ſecundis menſis eſſet vſitata quædam cõmunis benedictionis formula, in Paſchali ſecunda menſa poſt illam benedictam, cum diſtribueretur torta azyma, itemque cum poculum traderetur, eundem patremfamilias propria & peculiari vti ſolitum benedictionis formula. Hæc ex Rituali Hebræorum. Eſt autem etiam notatu digniſſimum; non tantum apud Iudæos veterem illam fuiſſe conſuetudinem, vt in ſecundis menſis ſic libantes gratias Deo agerent; ſed & Gentiles *f* ipſos in iiſdem ſecundis menſis merum libare diis, & alia ſacra facere ſolitos.

f *Athen. lib.* 1. *cap.* 9. *& alij.*

XV. INSTITVTIO EVCHARISTIÆ.

Eo igitur ſeruato antiquo Iudæorum ritu, illud Dominus effecit, vt nouis benedictionibus additis nouum inſtitueret Sacramentum; & quæ in memoriam veterum beneficiorum fuerant inſtituta, in commemorationem omnium præſtãtiſſimi nouiter accepti beneficij mutarentur. In qua videlicet ſecunda cœna, Sacramentum illud ineffabile ſanctiſſimæ EVCHARISTIÆ conſtitutum eſt; quo rei veritate, non per figuram, vel ſimilitudinem, alluſionemve, aut quouis alio modo fictitio, Panis & Vinum transſubſtantiantur in veram Carnem & verum Sanguinem, in ipſum verum ac viuificum Corpus CHRISTI, ſub vtraque ſpecie integrum, quod natum de ſanctiſſima Virgine, in ara Crucis oblatum eſt. Quo etiam tempore Apoſtoli, cum ipſis Dominus id FACERE præcepit in ſui memoriam, SACERDOTES ſunt creati; atque ipſum INCRVENTVM SACRIFICIVM (iam olim mille fere modis per veterem Legem diuinitus præmonſtratum, atque prædictum, inſigniter autem per oblationẽ Panis & Vini Regis & Sacerdotis Melchiſedech *g* præfiguratum) quod & ab illis offerretur, & in poſteros vſque ad finem ſæculi propagaretur, eſt ordinatum. Hæc enim Apoſtoli ipſi, hæc Patres omnes, hæc Traditio Eccleſiaſtica, atque ipſa Catholica fides ab ipſo exordio naſcentis Eccleſiæ prædicauit, & hactenus profiteri non deſinit: vt perquam facile eſſet demonſtrare. Sed cum ſciamus complures diſertiſſimos & integerrimos viros, eo argumento commentarios fere innumeros omni doctrina ac fide ſincera conſcripſiſſe; ſuperuacaneum *h* exiſtimamus eadem hic repetere, vel aliqua iis vel le addere.

APOSTOLI SACERDOTES FACTI.

g *Geneſ.* 14.

h *Quãuis ita loquatur Baronius recitat tamen & ipſe plurima antiquorũ Patrum teſtimonia, pro aſſertione huius Incruenti ſacrificij à Chriſto inſtituti.*

XVI. EVCHARISTIÆ NOMINA.

Ne vero lectorem penitus ieiunum abire ſinamus; quibus nominibus maiores noſtri nuncupare conſueuerint cum ipſam Euchariſtiam, tum Sacrificium quod in eo myſterio peragitur, proferemus in medium, quo vel ſaltem ex nominibus tanta res facilius intelligatur. Imprimis igitur Euchariſtia, reſpectu Fidelium; qui per eius ſumptionem Chriſto per omnia maximè vniuntur, *Communionem*, ſeu *Communicationem*, ab Apoſtolis eſſe dictam; fidem facit Paulus *a* ad Corinthios, & Lucas * in Actis. Inſuper ob ineffabilem rerum diuinarum ſecretam quandam coniunctionem, à Græcis Μυςήριον, à Latinis *Sacramentum b* inuenies frequentiſſime nominatam. *Euchariſtiæ* vero nomen à gratiarum actione deductum, communem reperitur eſſe ex æquo Græcis pariter ac Latinis. Rurſus etiam quoniam Dominus Panem de cœlo ſeipſum nominat, ea ratione S. Ignatius *c* Euchariſtiam *Panem Dei*, & *Panem cœleſtem* frequenter appellat. Eadẽmque ratione, quatenus continet ipſum corpus Chriſti, maiores idem Sacramentum appellare ſolent *Corpus Chriſti*; ſuntque de eo innumera Tertulliani, Cypriani, Hieronymi, Ambroſij, Auguſtini, & aliorum teſtimonia. Sed & quod non ſit communis cibus, ſed caro Chriſti oblata pro ſæculi vita, Africani Fideles (inquit Auguſtinus *d*) optime Sacramentum corporis Chriſti, nihil aliud quam *Vitam* vocabant. Demumque habito reſpectu quod pro peccatis hoſtia offertur, *Oblatio, Sacrificium, Liturgia*, ac *Miſſa* dicta paſſim reperitur. Sed Miſſæ nomen apud Latinos vſitatiſſimum, quod quidem ex Hebraica vel Chaldaica nomenclatura acceptum eſſe videtur. Quod enim in noſtra Vulgata legitur *e Spontanea oblatio*, Hebraicè & Chaldaicè dicitur *Miſſah*; quam offerebant Deo in gratiarum actionem de fructibus terræ, qua & veſcebantur in templo cum recordatione præteritæ ſeruitutis, & ab eadem liberationis. Quæ omnia cum optime conueniant prædicto à Chriſto inſtituto Sacrificio; eo potius maiores noſtri vſi ſunt nomine, quam cuiuſpiam alterius ſacrificij, quod ſpontanea recolatur prima illa ſui ipſius à Domino noſtro IESV CHRISTO facta oblatio; de qua Iſaias *f*, *Oblatus eſt, quia ipſe voluit.* Sane creditur eiuſmodi nomen ab ipſis Apoſtolis Petro & Paulo traditum eſſe Romanis. Quippe ea voce vſam eſſe ſuo ipſius exordio Romanam Eccleſiam, probatur ex eo quod proximus Apoſtolis Pius *g* Papa idem ſacrificium Miſſam vocauit; idq; ipſum Cornelius *h*, & ceteri Romani Pontifices præſtiterunt: ſicut & Concilium Romanum ſub Silueſtro, Carthaginienſe *i* Secundum, Agathenſe *k*, & alia: itemq; Ambroſius *l*, Auguſtinus *m*, ac deniq; ceteri; & poſt ipſos, recentiores omnes.

a 1. *Cor.* 10. * *Act.* 2.

b *Tert. de cor. Ambr. de Sacram. Aug.* 1. *de pec. mer.* 24. *Ec.*

c *Ignat. ep. ad Rom. Ec.*

d *Aug. d. c.* 24.

DE MISSÆ NOMINE.

e *Deut.* 16.

f *Iſaia* 35.

g *Pius ep. ad Iuſt. Vien. in Bibl. Patr.*

h *Corn. ep. ad Lupicin. Vien. Epiſc.*

i *Conc. Carth. II. cap.* 3.

k *Agath. can.* 47.

l *Ambr. ep.* 31. *ad Marcel.*

m *Aug. ſerm. de temp.* 251.

ALIÆ EIVS APPELLATIONES.

[Præter illas appellationes ſacroſanctæ Euchariſtiæ, quas hic Baronius recenſuit, eſt & alias quãplurimas paſſim cum in ſacris Literis, tum Patrũ ſcriptis reperire; puta *Eulogia, Fractio panis, Panis Angelorum, & ſuperſubſtantialis, Menſa Domini; Paſcha, Synaxis, Dominicum Viaticum, Gratia, Sanctum, Partes, Perfectio,* &c. de quarum nonnullis agitur; etiam his Annalibus ſuis locis, quos Index ſuppeditabit: omnes vero in vnum pie collegit I. Dartis in ſuis Animaduerſionibus in Baronium; ſingularum varia teſtimonia proferens, licet pauca (exempli tantum cauſa) ex plurimis quæ habentur in antiquis monumentis. Illa vero pleniori manu poſtea exhibuit Bulengerus in ſuis Diatribis aduerſus Caſaubonum, tum purgans quæ de ijs, etſi bona, non tamen bene, aut pro genuino ſenſu ſacræ Scripturæ ſanctorumq; Patrum, prolixe diſputauit idem Caſaubonus ſuis in Baronium Exercitationibus; tum alia ſubiungens egregia, quæ a Catholicis legi expediat, & in pretio haberi, tanquam ſalutaria antidota contra hæreticorum venena:]

XVII.

Quod autem ſpectat ad tempus Inſtitutionis tanti Sacramenti; ſciendum eſt ex diuinæ Legis *n* præcepto, ſolemnitatem *Paſchalem* eſſe diuerſam ab ea quæ dicitur *Azymorum*, quippe quæ ex duplici beneficio à Deo accepto originem duxiſſent; eas tamen celebrari conſueuiſſe vna eademque die, vt & de hoc ipſo tempore Chriſti teſtatur qui tunc viuebat Philo tractatu de Decalogo. Nam licet dicat Scriptura: *Decima-quarta die ad veſperum Phaſe Domini eſt, & decima-quinta die ſolemnitas Azymorum*: tamen veſpere decimæquartæ diei reputatur initium diei ſequentis; ſolitis Iudæis (vt ſcribit etiam Ioſephus *o*) ante veſperam, videlicet hora nona diei præcedentis, auſpicari dies feſtos, eoſque populo è turri excelſa tubæ ſonitu indicere. Cum igitur ipſa prima die Azymorum ad veſperam, cum Paſcha ageretur, poſt eſum agni ſacra Euchariſtia fuerit à Domino inſtituta; nulla eſt dubitatio, eam eſſe *confectam in Azymis*, & non in fermentato: eundemque ritum ſeruatum in Eccleſia ſemper, Epiphanius *p* teſtatur. Sed & quod Dominus hora veſpertina id fecerit, remanſit ea cõſuetudo apud nonnul-

n *Exod.* 12. *Leuit.* 23. *Num.* 28.

o *Ioſ.* 5. *de bel.* 9. *&* 16. *ant.* 10.

EVCHARISTIA CONFECTA IN AZYMIS.

p *Epiph. her.* 30. *edit. Ebion.*

a *Cypr. ep. 63. ad Cæcil.*
b *Sozom. 7. hiſt. 19.*
c *Aug. ep. 118. ad Ian.*
d *Ap. Grat. de conſecr. diſt. 5. c. conuenit.*
e *Concil. Carth. 3. c. 29.*
f *Concil. Laodic. can. 5. Sext. Syn. c. 29*
g *Id affirmat Tertul. li. 2. ad vxor. cap. 5. Cypr. ep. 63. Aug. ep. 118.*
h *Greg. Naz. orat. in S. bapt.*

nonnullas Eccleſias, vt etiam veſpere, ſed à ieiunis idem ſacrificium offerretur. Viguiſſe namque eum vſum olim in Eccleſia Africana, auctor eſt Cyprianus *a*: idque ipſum, ſed poſt ſumptum cibum, de Alexandrina teſtatur Sozomenus *b*. Auguſtinus *c* autem id ſemel in anno in Cœna Domini, & non niſi à ieiunis, fieri ſolitum aſſerit. Et *Veſpertinarum Miſſarum* habetur mentio in Concilio *d* Agathenſi. Sed quoniam diuerſa erat aliquarum Eccleſiarum conſuetudo, paſſimq; poſt cœnam ſacrificium offerebatur; eam ſuſtulit in Africa Concilium Carthaginienſe *e* Tertium, ſtatuens vt à ieiunis ſemper, excepta ipſa die anniuerſaria Cœnæ Domini, offerretur. Fueruntque demum alia omnia contrarijs legibus *f* penitus antiquata ob eam potiſſimum cauſam, quod Vniuerſalis Eccleſiæ veteri cõſuetudine, tam apud Latinos *g* quam Græcos *h*, obſeruatum videretur, *vt non niſi à ieiunis ſacra Euchariſtiã ſumeretur.*

XVIII.
AN IVDAS EAM ACCEPERIT.
i *Aug. in Pſal. 10. ep. 163. tracta. 62. in Ioan.*
k *Chryſ. hom. de prodit. Iud.*
l *Cyril. Hieroſol. catech. 13.*
m *Ioan. 13.*

Confecta igitur ſacratiſſima Euchariſtia, diſtribuit eam Dominus Apoſtolis, adeoq; ipſi Iudæ traditori, qui eam cum ceteris participauit, vt aſſerunt Auguſtinus *i*, Chryſoſtomus *k*, Cyrillus *l*, & alij cõplures. Sed quod putarunt aliqui, buccellam *m* illam intinctam, quam Iudæ tradidit Dominus ad eius proditionem detegendam, fuiſſe Euchariſtiam; nos minimè illis aſſentimur, ſed potius exiſtimamus buccellam illam fuiſſe panem, quem (vt dictum eſt ex libro Rituali Iudæorum) initio ſecundæ menſæ intingebant in pultẽ, ſeu embamma ex lactucis agreſtibus confectum; ſicq; intinctio illa, ex more, Euchariſtiam præceſſerit. Quod vero Ioannes ait: Iudam accepta buccella continuo exiiſſe; id quidẽ non ita accipiendum putamus, vt nulla interpoſita mora abierit, ſed quod velut furore quodam percitus, non expectauerit mirificũ illum poſt cœnam habitum à Domino ſermonem: nam S. Lucas apertè teſtatur, Iudam cum ceteris permanſiſſe vſque ad finem communicationis Euchariſtiæ.

CALIX EVCHARISTIÆ CONSERVATVS.
n *Bed. de loc. ſanct. c. 2.*

Porro *Calix* ille in quo Chriſtus Euchariſtiam conſecrauit, vt egregium tantæ rei monumẽtum à communi vſu ſelectus ac ſumma induſtria aſſeruatus, adhuc Bedæ *n* temporibus Hieroſolymis viſebatur, reconditus (vt ait) in ſcriniolo, ac per operculi foramen tangi & oſculari ſolitus: eratq; argenteus, hinc inde duas habens anſulas, & ſextarij Gallici menſuram capiens: in quo & illa erat *Spongia*, Domini potus miniſtra.

XIX.
o *Matth. 26. Mar. 14. Luc. 22. Ioan. 13.*
p *Ioan. 13. 14. 15. 16. & 17.*
DE HYMNO COENÆ
q *Aug. ep. 253. ad Ceret.*
r *Chryſ. hom. 57. ad Antioch.*

Peracta cœna *o* Iudas receſſit, & Dominus Petro ſui negationem prædixit: nouiſſimumq; illum admirabilem ſermonem habuit, quem Ioannes *p* diligentiori cura conſcripſit: eoque poſtmodum abſoluto, & hymno dictoq; abiit in montem Oliuarum. Quiſnam vero fuerit *Hymnus* ille, quem poſt cœnam dixit Dominus; haud certè compertum habetur. Detexit Auguſtinus *q* impoſturã cuiuſdam eiuſmodi hymni, qui circumferri cõſueuiſſet quaſi is ipſe eſſet. Nos autem ex prædicto libro Rituali Hebræorum didicimus, moris fuiſſe apud illos in ſingulorum ſolemnium cœnis recitare Pſalmos ad myſterium eius diei accommodatos: in Paſchali vero conſueuiſſe dici Pſalmum centeſimũ decimumtertiũ, qui incipit, *In exitu Iſrael de Ægypto*, & alios perbreues. Cæterum exemplo Domini laudabilis ille mos in Eccleſia coaluit, vt in menſa gratiarũ actiones ab omnibus dicerentur: quæ quales eſſent apud Orientales, docet Ioannes *r* Chryſoſtomus; ceteras vero antiqui Eccleſiæ libri Rituales exhibent.

XX.
DE LOCO VBI CHRISTVS ORAVIT.
s *Matth. 26. Mar. 14. Luc. 22. Ioan. 18.*
t *Hier. de loc. Hebr.*
u *Bed. de loc. ſanct. c. 6.*

Cum acceſſiſſet *s* IESVS ad montem Olieti, & ingreſſus in villam quæ dicebatur Gethſemane, vbi erat hortus, aſſumptis ſecum Petro, Ioanne, & Iacobo ſeorſum à ceteris, pauore ac mœrore affici cœpiſſet; (eas enim cõmunes ceteris animi paſſiones volens ſuſcepit) auulſus ab illis iactu lapidis, iterum ac tertio Patrem rogauit, vt ſi poſſibile eſſet, à ſe calicem Paſſionis transferret; quando & angelus confortatus eum, & factus eſt ſudor eius ſicut guttæ ſanguinis decurrentis in terram. Qui quidem locus, ad radices montis Olieti poſitus, præclara poſtmodũ deſuper erecta Eccleſia (vt tradit Hieronymus *t*) eſt mirificè illuſtratus. Additq; Beda *u* petram ipſam ſuper quam Dominus orans flexis genib. innixus eſt, quaſi mollem ceram ceſſiſſe, & genuũ eius in ſe veſtigia recepiſſe; ipſumq; lapidẽ intra Eccleſiam tranſlatum, & parieti affixum eſſe. Sed & accepimus ab his qui hæc viderunt, etiã in imo vallis quam torrens Cedron præterfluit, in lapidibus ipſis eiuſdem Chriſti Domini veſtigia pedum impreſſa remanſiſſe, hactenusq; ſeruata eſſe.

XXI.
IESVS CAPITVR.
a *Matth. 26. Mar. 14. Luc. 22. Ioan. 18.*
b *Ambroſ. in Pſalm. 36. Greg. 14. moral. 13. Bed. in Mar. 14. & alij complures.* [Sed hanc aliorum haud forte improbabiliores opiniones; quas videre eſt apud recentiores Interpretes.]
c *Ap. Euſeb. 2. hiſt. 22.*
d *Epiph. hær. 78.*

Veniens interim Iudas cum militum cohorte, ne hi in alium quępiam manus inijcerent, oſculo Dominum ipſis deſignauit: Petrus vero amans cupidusq; ſalutis Chriſti, magno animo aduerſus vniuerſam cohortem exerens gladium, Malcho aurem amputauit: ſed Dominus eam ei reſtituens, & Petrum ceſſare iubens, ſeipſum volens libensq; à militibus teneri permiſit, eo modo quem pluribus Euangeliſtæ *a* deſcribunt. Diſcipulis dehinc omnibus aufugiẽtibus, ille etiã qui ſequebatur eum adoleſcens amictus ſindone ſuper nudo, cum teneretur, ea relicta nudus aufugit: qui creditus eſt ab antiquis *b* fuiſſe Ioannes Apoſtolus cœnatoria adhuc veſte indutus: quippe qui (vt putamus) cum in cœna proditionem Iudæ ceteris manifeſtius cognouiſſet, vehementi quodam mœrore oppreſſus, nihil de ſumẽdis ſuis veſtibus cogitauerit; & cum nox eſſet quando de cœnaculo receſſerunt, perfacile id & alios præteriiſſe potuerit. Sed quod nonnulli opinati ſunt hunc fuiſſe Iacobũ fratrẽ Domini, ea præcipua adducti ratione quod dicatur *c* amictus ſindone incedere cõſueuiſſe: tantum abeſt vt Iacobus his temporibus adoleſcens ætate fuerit, vt potius ſenex dicendus eſſet; quippe quem teſtatur Epiphanius *d* fuiſſe annorum nonaginta ſex quando martyrium cõſummauit, anno vigeſimo quarto (vt ponit) poſt Aſcenſionem Domini: eaq; ratione dicendum eſſet, ipſum hoc tempore Dominicæ paſſionis annos natum fuiſſe ſeptuaginta duos: qua tamen de re dicetur in eius obitu.

XXII.
e *Ioan. 18.*
IESVS DVCTVS AD ANNAM, ET CAIPHAM.
f *Ioan. 18. Marc. 15. Matth. 26. Luc. 22.*
PETRI NEGATIO.
g *Hier. ep. 16.*
h *Nic. 1. hiſt. 28.*
i *Matth. 4.*
k *Marc. 1.*

Dominus igitur à militibus prenſus, ductus *e* eſt primo ad Annam, præfectum (vt diximus) magno Concilio Sanhedrin, & ab eo ex officio interrogatus de diſcipulis ſuis atq; doctrina; & ab vno ex miniſtris alapa percuſſus. At quoniam non erat Annæ liberum abſque magno illo Concilio ferre ſententiam, miſit ipſe IESVM ligatũ ad Caipham, Summum Sacerdotem, apud quem comitia haberentur. Interim Petrus *f* introductus in atrium ab alio diſcipulo (hic Ioannes putatur) qui erat notus Pontifici, ter Chriſtum negauit, ſed cantu galli monitus, facti pœnitens egreſſus foras, cœpit flere. Porro hæc contigiſſe in atrio Caiphæ, libentius aſſentimur. Nam quod ex verbis Ioannis in domo Annæ facta eſſe videantur, id accidit quod cum de Petro ſemel Iohannes dicere cœpiſſet, ipſum & alterum diſcipulum ſecutos eſſe IESVM, cætera etiam quæ Petro contigerunt, poſtea eidem orationi ſimul adnexuit. Qua autem occaſione Iohannes notus eſſet Caiphæ, Hieronymus *g* tradit fuiſſe propter ipſius nobilitatem generis: Nicephorus *h* autem, & alij, quod Iohannes Caiphæ vendidiſſet poſſeſſionem quam in Galilæa nõ paruam habuerat. Quicquid ſit, Matthæi *i* teſtimonio conſtat ipſum fuiſſe piſcatorem: ditiorem tamen ceteris Apoſtolis piſcatoribus extitiſſe, ea eſt coniectura; quod mercenarios ad piſcationem conductos habuiſſe, Marcus *k* ſcribat.

XXIII.
l *Matth. 26. Marc. 14.*
CAIPHAS SCINDIT VESTES SVAS.
m *Iſa. 37. & 4. Reg. 19.*
n *Ierem. 36.*
o *Act. 12.*
p *Leuit. 21.*
q *1. Machab. 11.*

Cæterum poſt multa apud Caipham aduerſus CHRISTVM diſceptata, prolataq; falſa teſtimonia, & plurimas illatas contumelias; cum tandem adiuratus à Caipha, ſe filium Dei aſſeruiſſet, &c. tunc Caiphas quaſi blaſphemiam audiſſet, ſciſſis veſtibus ſuis, rogata aliorũ ſententia; Chriſtum reum mortis iudicauit. Hæc pluribus Euangeliſtæ *l*. Sed quod dicunt ſcidiſſe Caipham veſtimenta ſua; mos quidem erat apud Hebræos, vt cum quid contra diuinum honorẽ factum dictumve eſſet, qui hæc viderẽt audirẽtve, ſua veſtimenta ſcinderent; ſicut feciſſe conſtat Ezechiam *m* Regem cum Rabſacis blaſphemias audiſſet: & Ioakim *n* ac Herodi *o* Regibus datum eſt crimini, quod ille videns, hic audiens blaſphema, non ſcidiſſent veſtimenta ſua. Verum quoniam id Sacerdotibus lege *p* diuina vetitum erat peccauit in eam Caiphas; & furore in Chriſtum ductus, quo cæterorum pariter animos concitaret, eandẽ primus omnium prætergreſſus eſt. Nam ſi Ionathas Summus Sacerdos libro primo *q* Machabæorum dicatur ſcidiſſe veſtimẽta ſua; non tamen veſtem Sacerdotalem conſcidit, de qua in lege agitur, ſed militarem, cum eſſet non in procinctu tantum, ſed etiam in ipſo conflictu.

XXIV.
a *Matth.* 27.
DE IVDÆ INTERITV.
b *Act.* 1.
c *Aug. quæſt.* 94. *in No. Teſt.*
d *Oecum. in Act.* 1. *Euthy. in Matth.* 27. *Cedren. in comp.*
e *Bed. de loc. Sanct. cap.* 4.

Cum aũt ſic à Iudæis damnatus Dominus ductus eſſet ad Pontiũ Pilatum Præſidem; tunc Iudas *a* qui eum tradiderat, deteſtans quod patrarat grande ſcelus, retulit Principibus Sacerdotum triginta argenteos quos pro ipſius proditione perceperat; & in deſperationem actus, laqueo ſe ſuſpendit, crepuitque *b* medius, & diffuſa ſunt omnia viſcera eius. Hæc cumulatius Euangeliſtæ. Scribit vero Auguſtinus *c*, eum non ſtatim ac retulit triginta argenteos, ſed poſt mortem Saluatoris ſibi manus intuliſſe: Græci autem auctores *d* ex Papia, vt aiunt, Iudam ſuſpendio ſuperuixiſſe volunt: deiectum enim eſſe priuſquã ſuffocaretur, & ad magnum impietatis exemplum in mundo permanſiſſe, ſed ſanie & vermibus conſumptum, adeoque capite & toto corpore inflatum, vt nec videre nec progredi poſſet: donec tandem poſt multa tormenta, à curru leui curſu pertranſeunte in ſuo prædio compreſſus, effudit inteſtina, tantumque fœtorem edidit, vt ad multa ſecula prædium deſertum reddiderit. Sed vtrum his ſit fides adhibenda, relinquimus prudentis lectoris arbitrio; cum præſertim plurium auctoritate Patrum teſtatum habeatur, Iudam ante Chriſti obitum laqueo ſibi impacto vitam finiſſe: quo enim impetu, ſtimulo grauis culpæ adactus eſt reddere nummos, eodem pariter videri poteſt ad necem impulſus. Ceterum maiorum traditione acceptum eſt, arborem illam in qua Iudas laqueo ſe ſuſpendit, fuiſſe Ficum; eandemq; adhuc Bedæ *e* temporibus ſuperfuiſſe, ipſe teſtatur.

XXV.
f *Matth.* 27. *Mar.* 15. *Luc.* 23. *Ioan.* 18.
IESVS AD PILATVM.
g *Marc.* 14.
h *Act.* 12.
i *Aug. tract.* 114 *in Ioan.*
k *Chryſ. hom.* 82 *in Ioan.*
l *Cyr.* 12. *in Ioan.* 6.
m *Sen.* 5. *controu.* 4. *Suet. in Tiber. c.* 61. *Tac. Annal.* 4 *Pluta. in Mario.*

Cum ergo Principes *f* Sacerdotum obtuliſſent IESVM Pilato; hic vero poſt multas interrogationes nullam in eo cauſam inueniens, refundere in eos iudicium cuperet; negarunt ij licere ſibi interficere quemquam. Sed hoc minime putandum eos intellexiſſe de ferenda ſententia capitis, quippe qui iam ante (vt ait Marcus *g*) condemnauerant eum eſſe reum mortis: verum de executione ipſius ſibi interdicta per ſeptem dies illos Azymorum: ſicut & poſtea iiſdem ipſis diebus Petrus *h* ab Herode Agrippa eſt detentus in carcere, quo illis tranſactis morti traderetur. Iſta enim hoc eſſe accipienda ſenſu, Auguſtinus *i*, Chryſoſtomus *k*, atque Cyrillus *l* perſuadent. Quemadmodum & Philo, Chriſti æuo compar, ſcribens aduerſus Flaccum Ægypti Præſidem morem fuiſſe tunc vbique gentium atteſtatur, in neminem ſontium animaduertendi, donec ſolemnes feriæ, ac feſta etiam hominum, vt Auguſtorum, præteriiſſent. Clarumq; pariter ex Scriptoribus *m* Ethnicis, diebus feſtis à cæde abſtineri conſuetum fuiſſe. Idque ipſum poſtea Chriſtianos Imp. ſuis legibus ſanxiſſe, videbitur inferius ſuis locis: nunc ad rem.

XXVI.
AB HERODE DELVDITVR.
n *Iacob.* 2. *v.* 2. *Ianſ. Cocord. c.* 141.
o *Ioſ.* 14. *antiq.* 17.
p *Ioſeph.* 14. *ant.* 17. *& lib.* 16. *c.* 14.

Nouis poſt hæc ingeſtis aduerſus Chriſtum accuſationibus, cum anceps Pilatus quid eſſet acturus, audiſſet illum eſſe Galilæũ; eundem amandauit ad Herodem Antipam Galilææ Tetracham, qui opportune Hieroſolymis aderat: qui cum multa curioſe eum rogaret, nec CHRISTVS quicquam reſponderet, quaſi fatuum quendam ac morionem illudens, veſte alba indutum ad Pilatum remiſit. Sed de hac veſte obſeruandum eſt, Græcam dictionem non propriè quàm dicimus *albam* ſignificare; ſed potius ſplendidam, quàm magis propriè *candidam* dicere conſueuimus: non enim λευκὴν, ſed λαμπρὰν Euangeliſta dixit. Quæ eadem vox cum reperiatur apud Iacobum *n* Apoſtolum in deſcriptione nobiliſſimi cuiuſdam viri; inde nonnulli deduxerunt, veſtem illã quã ab Herode Saluator indutus eſt, fuiſſe Regium Iudæorum indumentum. Sed in hoc minime eis aſſentimur, cum auctore Ioſepho *o* conſtet, regium indumentum fuiſſe purpuram: etiamſi haud dubitemus, veſtem illam qua ludibrij cauſa Herodes induit Redemptorem, nobiliſſimam fuiſſe. Sed & magnum plane & admirandum in eo apparuit diuinum conſilium, quod cum etiam apud Iudæos *p* ea vigeret conſuetudo, vt alicuius criminis reus iudicio poſtulatus atratum ſe ſiſteret; IESVS contra, vt innocentiſſimus, iuſſus eſt candidatus incedere, & Pilati iterum iudicio ſiſti. Nec diſplicet quod à nonnullis obſeruatum eſt, CHRISTVM veſte candida fuiſſe ab Herode indutum quaſi Sacerdotem, ſicuti poſtea purpurea à Pilato vt Regem: diuina agente prouidentia, vt qui vere Rex & Sacerdos eſſet, talis etiam licet ab irriſoribus demonſtraretur, vt alia myſteria prætereamus, quibus hæc poſſint aptari.

XXVII.
a *Matth.* 27. *Mar.* 15. *Luc.* 23. *Ioan.* 18.
BARABBÆ POSTHABETVR.
b *Philip.* 2.
c *L.* 4. *D. de incend. l. leuia. de accuſ. l. in ſeruorum, & l. capitol. de pœn.*
d *Turon. de glor. mart. c.* 7
e *Matth.* 27. *Mar.* 15. *Luc.* 23. *Ioan.* 18. 19
CORONATVR
f *Clem. Pædag. lib.* 2.
g *Tert. de coron. mil. c.* 1.

Cum autem ſolemnitate Paſchali *a* vinctus vnus reus mortis, ad optionem populi eſſet ex conſuetudine dimittendus; Pilatus, quo ea occaſione ſibi liberum eſſet, quod maxime cupiebat, Chriſtum dimittere, Barabbam famoſum latronem & homicidam, ac IESVM ſæpius à ſe innocentem declaratum, in optionem populo dedit: ſed ſuadentibus Principibus Sacerdotũ clamantes ſimul omnes, Barabbam liberari, Chriſtum vero crucifigi petierunt. Quando Pilatus monitus inter hęc ab vxore ne quid in IESVM committeret, aliam rurſum eum dimittendi rationem tentans; quo Iudæis aliqua ſaltem ex parte ſatisfaceret, propoſuit eundem flagellis ſubijcere, ac poſtea dimittere. Qua quidem in re obſeruatione dignum eſt, etiam in hoc ipſo voluiſſe Dominum (quod ait Paulus *b*) ſeruilem formam induiſſe, dum permiſit ſe flagellis cædi: ſeruorum enim id fuiſſe, liberorum autem virgis ac fuſtibus affici, antiqui Romanorum Iuriſconſulti *c* tradiderunt. Porro cum Dominus flagellandus eſſet, eum ad columnam fuiſſe ligatum auctor eſt Hieronymus: eandemque ſolitos Chriſtianos corrigijs textilibus circumdare, quibus poſtea varios morbos pellerent, teſtatur Gregorius *d* Turonenſis. Sic igitur flagellatum Dominum *e* milites in atrium Prætorij ducunt, exuunt, ac chlamyde coccinea (erat ea veſtis militaris) ſuperinduunt; & vt omni ex parte, quaſi in ſcena Regem ex ludibio repræſentarent, coronam ſpineam in capite, & ſceptrum arundineum in manu eius dextera ponunt; ac ſpeciem adorationis genuflexi præſeferentes, loco tributi ſputa alapaſq; pendunt. Auctor autem eſt Clemens *f* Alexandrinus, Chriſtianos ob reuerentiam ſpineæ Coronæ Domini noſtri, coronis intextis floribus tempora ornare Gentilium more, exhorruiſſe: Eademq; Tertullianus *g* pluribus tractans, vulgatã ait fuiſſe diſciplinã Chriſtianorum, vt coronis abſtinerent. Ceterum nullatenus audiendos puto, qui ex iunco marino coronam Domino contextam fuiſſe dixere: cum certum ſit Lucæ & Ioannis Euangeliſtarum aſſertione, ex ſpinis eſſe cõpactam; & quæ hactenus aſſeruatæ reperiuntur ex eadem corona ſpinæ, vere ex ſentibus eſſe decerptæ noſcantur: proculq; abeſt vt aliqua ex parte cum iunco marino communicent, cui nec alioquin vllæ vel in fuſte vel in ramis ſpinæ inhæreant, ſed tantum acumina in ſpinas deſinant. De iiſdem vero Spinis tradit Gregorius Turonenſis ex aliorum relatione, eas ſuo tempore quaſi virides apparere; & quæ videntur aruiſſe foliis, quotidie reuireſcere virtute diuina.

XXVIII.
PILATVS LOTIONE MANVVM SE EXCVSAT.
h *Deut.* 21.
i *Pſalm.* 57.
k *Vid. Clem.* 2. *Conſt.* 52.
l *Vid. Baſil. ep.* 79.

Sic itaque male affectum IESVM cum Pilatus cunctis aſpiciendum propoſuiſſet, & occaſionem adhuc quæſiſſet eum dimittendi; rurſum conclamantibus importunius Iudæis vt crucifigeretur, & inculcantibus non poſſe abſque crimine læſæ maieſtatis Imperatoris dimitti, quod ſe Regem eſſe dixiſſet: tandem Pilatus conteſtans ſe rem aggredi iniquiſſimam, a qua manus coram populo lauit, ſuam eo facto profeſſus innocentiam, & ſanguinem iuſti in Iudæos refundens, qui ſe illum in capita ſua & filiorum ſuorum accipere reſponderunt. Quod autem Pilatus manus lauit in ſignum innocentiæ, haud ex Romana conſuetudine, alioue Gentilium ritu; ſed potius ex cæremoniis Iudæorum videtur mutuatus exemplum. Lege enim Moſis *h* iuſſum erat, vt quo ſe quis innocentem à nece hominis demonſtraret, manus ſuas lauaret ſuper cæſam vitulam. Ad quæ videtur alluſiſſe Propheta *i*, dum ait: *Lætabitur iuſtus cum viderit vindictam; manus ſuas lauabit in ſanguine peccatoris:* nimirum vt ſic lauando manus, ſuam conteſtaretur innocentiam; ſicuti Hilarius & Theodoretus interpretantur, atq; alii, quamquam ſciamus prouinciarum Iudices aliis quoq; ritibus conſueuiſſe immunes ſe à cæde viri quem legibus iudicarent declarare; puta manuum *k* ad Solem ſublatione, & aliis *l* eiuſmodi.

XXIX.
EIVS INIQVA SENTENTIA.

Porro Pilatum in ipſas etiam leges Romanas grauiter deliquiſſe, tradendo Chriſtum crucifigendum, nec ablutione manuum facinus expiaſſe, vel ex eo facile demonſtratur, quod quantumlibet Iudæi in ſuo ipſorum concilio de nece Chriſti æquam tuliſſent ſententiam, (quam fuiſſe iniquiſſimam certum eſt) nihilominus eius ſententiæ executio ad

tio ad

tio ad decem ſaltē dies propagāda fuiſſet ex Senatuſconſulto Tiberiano, ante duodecim annos (vt diximus) promulgato. Quænam vero cauſa fuit, vt idem Pilatus Chriſtum à Iudæis vt blaſphemum damnatū, in crucem adigendū ſtatueret? Nam ſi eorum lege *a* res ageretur, lapidationi erat ſubijciendus; ſi iure Romanorum, famoſis latronibus eiuſmodi ſupplicium debebatur. T. enim littera, quod crucis figuram exprimat, notari conſueuiſſe fures, apud Lucianum *b* teſtatum habetur. Et apud ipſos Iudæos, crucis pœnam homicidarum fuiſſe Philo *c* tradit. Sed diuina quadam diſpenſatione factum eſt, vt ſupplicium quod Barabbæ duplici ex cauſa debebatur, tum vt latroni, tum vt homicidæ, conuerteretur in CHRISTVM, cuius nulla eſſet mortis cauſa; vt Dei filius pro redemptione totius humani generis crucem ſubiret, quæ tam apud Iudæos: quam etiam Gentiles, inſigne ſalutis eſſet. Signandos namque eſſe ſigno THAV, qui liberandi eſſent ab ira Dei, Ezechieli *d* Prophetæ fuit diuinitus demonſtratum: & apud Ægyptios iſtud ipſum ſignum Crucis in ſacris eorum literis ſignificaſſe vitam, Ruffinus *e*, Socrates *f*, Sozomenus, & alij teſtantur. Sed myſteria CRVCIS, à ſanctis Patribus toties decantata, hic prætermittimus enarrare, quæ alij *g* collegerunt vbertim.

a *Leuit.* 24.
b *Lucian. dial. Iud. vocal.*
c *Phil. de ſpecial. leg.*
DE SVPPLICIO CRVCIS.
d *Ezech.* 9.
e *Ruff.* 2. *hiſt.* 29.
f *Sacr. lib.* 5. *c.* 17.
g *Gretſerus quatuor Tomos de Cruce edidit: treſq; libros Lipſius de varijs Crucium generib. moduſq; crucifigendi: Boſius quoq; volumē ingens de Cruce triūphante: agitq; de iiſdē etiā Baronius Annal. Tom. I. hoc an. & in Notat. ad Rom. Martyrol. 7. April. d. quos conſulat qui eā cupit.*

XXX.

Cum autem Pilati ſententia dimiſſo Barabba, traditus eſſet Iudæis IESVS ad crucifigendum; ducendus *h* Redemptor noſter, exutus eſt chlamyde, & propriis indutus veſtimentis; ac Cruce, cui affigendus erat, ſuper humeros eius impoſita, coactus eſt Simon Cyrenæus altera ex parte eandem portare poſt IESVM, qui ſic perductus eſt in montem Golgotha. Illic autem, antequam Cruci affigeretur, propinatum ei fuiſſe vinum myrrhatum tradit Marcus; ſed & vinum felle admixtum eidem datum, ſcribit Matthæus: ac denique auctor eſt Ioannes, vas illic fuiſſe aceto plenum, crucifixorum vſui. Sanè quidem Hebræos conſueuiſſe damnatis ſolatium aliquod impendere, & vinum illis propinare optimū, ipſa etiam Scriptura *i* docet. Vnde cum Dominus cruci damnatus eſſet; quemadmodum ex odio quo in eum Iudæi flagrabant, conditum eſt vinum felle, ſic quod permulti (vt Lucas declarat) ipſius vicem dolerent; commiſerationis ergo allatum eſt vinum myrrhatum: acetum vero ad alium vſum fuiſſe paratum, inferius dicetur.

h *Matth.* 27. *Mar.* 15. *Luc.* 23. *Ioan.* 19.
i *Prouerb. vlt. Amos* 2.

XXXI. DE VINO MYRRHATO

Porro Vinum MYRRHATVM nequaquam (vt multi explicant) amarum fuiſſe & inſuaue, ſed perquam iucundum & gratum, ex Martiale *k* conſtat, ac maximè ex Plinio *l*: nimirum ſic appellatum, quod in vaſis myrrhinis calidum poneretur ad ſaporem odoremq; quærendum dulcedinem vero, etſi non ex myrrha, ex alijs tamen admixtis ſpeciebus contrahebat. Erraſſe pariter videntur, qui tradiderunt vinum myrrhatum fuiſſe potionem ſoporiferam quæ à mēte alienet, ſolitamq; paſſuris propinari, quo mortis dolores minus attenderent. Nam econtra eius naturæ eſſe ab ebrietate bibentes præſeruare, ſurgentesque vapores digerere, eſt inſignis locus Athenæi *m* ex Ariſtotele acceptus, quo etiam declaratur quibus aromatibus eiuſmodi vinum myrrhatum condi conſueuiſſet. Iiſdemq; conſentiunt quæ item ex Ariſtotele Plutarchus ait in libro de Iſide, nempe Myrrham ab Ægyptijs *Bal* nominatam eſſe, quæ vox delirij ſignificaret amolitionem. Cum tamen non negemus quod ait Galenus *n*, myrrham, ſi largius bibatur, aut dementare, aut mortem afferre: nam hoc & vinum ipſum abſque myrrha abundantius ſumptum præſtare ſolet. Deinde ſi (quod obijcitur) ex antiquo Iudæorum *o* more, quo omnibus, licet viliſſimis cruciarijs vinum myrrhatum propinari conſueuerat; & ipſum Domino oblatum volumus; illud pariter & latronibus, æquale cum ipſo ſupplicium ſubituris, traditum fuiſſe dicendum eſt. At cum ex Euangeliſtis conſtet latrones in cruce poſitos mentis fuiſſe compotes, eaque locutos quæ ſibi conſtantes eſſe ſignificarent; planè declaratur, haud extitiſſe eam naturam vini myrrhati, vt bibentes dementaret, ſed exhilararet potius. Qua etiam ratione in Actis *p* SS. Martyrum Fructuoſi Epiſcopi Tarraconenſis ac ſociorum, quæ nôrunt & probarunt Auguſtinus *q* atque Prudentius *r*, legitur, ipſis, dum ad locum ſupplicij ducerentur, ex fraterna charitate ab alijs Chriſtianis oblatum eſſe condimentum, vti permixtum poculum ſumerent. Deniq; Fulgentius *a* agens de natura Myrrhæ citat Petronium Arbitrum, qui ad libidinis concitamentum myrrhinum ſe poculum bibiſſe refert; & Subrium veterem comicum, iſtud ipſum per Glyceram aſſerentem. Vt plane appareat, non ſoporis inducendi cauſa, ſed ad remiſſas vires reuocandas roborandasque, in vſu fuiſſe ex myrrha conditum apud antiquos. His autem omnibus ſic explicatis, magna conſideratione dignum eſt quod ſcribit Marcus *b* Euangeliſta, Dominum myrrhatum vinum non accepiſſe; nimirum quod qui prudens volensque omnes ærumnas ſponte ſuſceperat, quamlibet quauis occaſione oblatam conſolationem admittere recuſauit; cum econtra vinum felle mixtum ſaltem guſtaſſe, & oblatum calamo acetum accepiſſe, alij tradant Euangeliſtæ *c*.

k *Mart. lib.* 14 *epigram.*
l *Plin. lib.* 14. *c.* 13.
m *Athen. lib.* 11. *c.* 30.
n *Gal. ſimpl. med. lib.* 15. *cap.* 19.
o *Thalmud. tit. Auel. Kabba. cap.* 2.
p *Ap. Sur.* 21. *Ianuar.*
q *Aug. ſerm.* 101. *de diuerſ.*
r *Prud. hym.* 4 *Periſt.*
a *Fulg.* 3. *Mythol.* 8.
b *Mar.* 15.
c *Ioan.* 19. *Matth.* 27.

[De hoc *Vino myrrhato* fuit amica velitatio Baronio cum Nic. Fabro V.C. Ludouici XIII. Regis Chriſtianiſſimi poſtea præceptore: qui præ modeſtia ceſſit tandem Baronio, licet non vſquequaque eius ſententiæ: Baronius aūt illius acerrimo iudicio multum deferens, liberum reliquit lectori, quā veriorem putaret ſententiam ſequi. Scripſerunt & de eadem re alij. Sed (vt ſæpe monemus) nobis ſat eſt Baronium, qualem ipſe ſeſe voluit, exhibere. Nec è re putamus, noſtras coniecturas vbiq; addere; quia ſcimus haud illas cæteris omnibus placituras, quemadmodum & nos libere profitemur, non omnes cæterorum nobis placere.]

XXXII. DE SPONGIA, ET ACETO.

Sed quod ſpectat ad *Propinationem Aceti*, quæ facta eſt poſt alia omnia Crucis myſteria conſummata; ex illis quæ dicturi ſumus facile apparebit, tum nullam inter ſanctos Euangeliſtas eſſe diſcrepantiam, quantumlibet Iohannes dicat ſpongiam aceto plenam hyſſopo circumpoſitā Chriſti ori admotam eſſe, Matthæus vero & Marcus eam arundini ſeu calamo tradant impoſitam; tum commentum eſſe quod aliqui dixerunt, ad accelerandam reorum mortem conſueuiſſe Iudæos cruci affixis propinare acetum. Primum enim virtutem à natura inſitam eſſe Aceto ſiſtendi ſanguinem, eandemque Hyſſopo & ſpongiæ inhærere, pluribus in locis teſtatur Plinius; cuius eſt in primis locus egregius, & ad rem de qua agimus valde accommodatus, cum ait *d* acetum faſciculo hyſſopi conditum, ſiſtendi ſanguinis vim habere, ſiue ſpongiæ ſuperponatur, ſiue ad potandum detur. Ac pariter Dioſcorides *e* eandem tribuit aceto potato virtutem. Verum non potu tantum, ſed applicatione eaſdem res idipſum operarari ſolitas, ſiue ſeparatim, ſiue mixtim vulneribus apponantur, idem Plinius *f* eſt auctor. Vt ita manifeſtum ſit, ex induſtria omnia potiora medicamenta quæ ſanguinem ſiſterent, à Iudæis conſueuiſſe parari cum quis affigeretur cruci: ſimulque elucidatum eſt quod ait Ioannes Euangeliſta, ſpōgiam plenam aceto hyſſopo circumpoſitam oblatam eſſe ori Chriſti. In quo & magis cōſentaneum veritati eſſe videtur, quod ex Græco textu, & ex Theophylacti huius loci interpretatione colligitur, acetum illud hyſſopo fuiſſe permixtū atq; conditum, ſicq; ex aceto & hyſſopo ſpongiam fuiſſe imbutam, atq; arundini affixam ad potum Domino propinandum. Cæterum medicamentū illud ita compoſitum, non potus cauſa fuiſſe præcipuè inſtitutū putamus, ſed magis vt eo ſic infuſa ſpongia vulnerib. admota ſanguinem ſiſteret. Cuius rei non leuis eſt coniectura, quod *ſpongia* qua potatus eſt Dominus, quæ vſq; hodie ſummo honore aſſeruatur Romæ in baſilica Lateranenſi, quaſi aliquando ſanguine tincta fuiſſet, ruborem quendam adhuc retinet quē ſemel imbibiſſet: ſicq; putamus madidam prius ſanguine ſpongiam atq; preſſam, aceto poſtea & hyſſopo ſuperinfuſam, ſacratiſſimo Domini ori propinatam eſſe. Quod autem cum illam is accepiſſet, continuo tradidit ſpiritum; id quidē non idcirco euenit quod eiuſmodi potus ſui natura accelerādæ mortis vim haberet; ſed potius Deo ſic diſpenſante, ne lōgiori vita reſeruaretur ad crurifragiū, quod de eo Propheticè ſcriptum eſſet *g*, *Os non comminuetis ex eo*. Quamobrem quod maxima omnium pœna crurifragiū eſſe ſoleret, haud putamus humanitatis intuitu his ad ſiſtendum ſanguinem Iudæos conſueuiſſe vti remedijs; ſed potius ferali ſæuitia, vt ſic diutius pœnis detenti durare poſſent vſq; ad veſperū, quo ante Solis occaſum mos erat oſſium fractura mortem inferre. Sed reliqua proſequamur.

d *Plin. lib.* 23. *cap.* 1.
e *Dioſc. lib.* 1. *cap.* 14.
f *Plin. lib.* 31. *cap.* 11.
g *Exod.* 12.
DE CRVRIFRAGIO.

XXXIII. DE GOLGATHA. ADAM IBI SEPVLTVS.

Quod in primis ad GOLGOTHA ſpectat, ſiue Caluariæ locum, quo ad ſupplicium ductus eſt IESVS; complures antiquorum Patrum ex maiorum traditione teſtantur, hunc eundem eſſe montem in quo Abraham iuſſus eſt immolare filium ſuum Iſaac. Cur vero dictus CALVARIÆ locus, ex ſimili firma traditione veteres omnes acceperunt, quod ibi primus homo Adam ſepultus eſſet. Id enim ex Græcis teſtantur Origenes *a*, Athanaſius *b*, Baſilius *c*, Epiphanius *d*, Chryſoſtomus *e*, atque alij recentiores: & ex Latinis Tertullianus *f*. Auctor qui ſcripſit de Operibus Cardinalibus, Ambroſius *g*, Auguſtinus *h*, atque etiam Hieronymus *i*; licet iſte aliquando *k* huic ſententiæ contradixerit, quod (vt ait) in libro Ioſue ſcriptum ſit Adam ſepultum eſſe iuxta Hebron & Arbee; ideoq; ipſe malit Caluariam ſignificare locum decollatorum. Verum nihil repugnat vt locus ille vbi primus homo ſepultus dicitur, poſtmodum electus fuerit (quod in edito loco ſitus eſſet, & Hieroſolymis proximus) ad ſupplicia damnatorum. Illum autem *Adam*, qui in libro Ioſue *l* ſepultus in Hebron dicitur; diuerſum prorſus fuiſſe à primo parente, idem ipſe Scripturæ locus ſatis declarat, dum vocat eum *maximum inter Enacim*. Enacenim fuiſſe gigantem, & parentem gigantum, eandemque ipſam ciuitatem Hebron inhabitaſſe, habet liber Numerorum *m*: & ab Enac, ipſos gigantes eadem diuina *n* Scriptura nominare conſueuit *ſtirpem Enacim*. Sicque quod de Adam maximo inter filios Enacim legitur, non de alio dictum exiſtimamus, quam de vno ex gigantum numero qui cæterorum maximus haberetur, idemq; *Adam* eſſet appellatus. Nam & Ioſephus *o* teſtatur, adhuc temporibus ſuis monſtrari ſolita oſſa gigantũ qui in Hebron ſepulti erant, adeo magna, qualia, inquit, vix credant qui non viderunt ipſi.

a Orig. tract. 35. in Matth. b Athan. de paſſ. & cruce. c Baſil. in Leuit. 5. d Epiph. hær. 46. e Chryſ. hom. 84. in Ioan. f Tert. lib. 2. carm. cont. Marcion. g Ambr. 5. ep. 9. h Aug. ſerm. 71. de temp. & q. in Gen. 161. i Hier. ep. 17. ad Paul. & Euſtoch. k Hieron. in Matth. 27. & in Epheſ. 5. l Ioſu. 14. m Num. 13. n Deut. 1. 2. Ioſ. 21. FILII ENACIM, GIGANTES. o Ioſ. 5. antiq. 2.

XXXIV. HIERVSALEM IN MEDIO TERRÆ.

Quod autem idem Caluariæ locus *in medio ſit terræ ſitus*, ac ſecundum Propheticum *p* ſermonem Deus operatus fuerit ſalutem in medio terræ, Tertullianus *q* & Victorinus Pictauienſis aſſerunt: ſed & Hieronymus *r* Hieruſalem in medio mundi ſitam eſſe ſcribit. At Ioſephus *s* aliam iniens rationem, ait Hieroſolymam ſitam eſſe in medio Iudææ. Beda *t* quoque tradit, in monte Caluariæ columnam celſam ſuo tempore extitiſſe, quæ æſtiuo ſolſtitio vmbram non faceret; vnde & putaretur, ibi mediam eſſe terram. Sed ſi hoc ita eſſet, neceſſe omnino foret Hieroſolymam ponere intra zonam torridam, & tropico ſaltem cancri ſubijcere: at ab illo longius abeſſe, omnes qui terras deſcribunt apertiſſime tradunt, & certiſſimis experimentis nunc cognoſci poteſt. Sed illud non malè, vel Hieroſolymam ſitam eſſe in medio terræ habitabilis, vel in medio Palæſtinæ.

p Pſalm. 73. q Tert. lib. 2. carm. cont. Marcion. r Hieron. in Ezech. 5. s Ioſ. 3. de bel. 2. t Bed. de loc. Sanct.

XXXV. DE VESTE INCONSVTILI.

Exuerunt *u* poſt hæc milites IESVM ſuis veſtibus, eaſq; in quatuor diuiſerunt ſibi partes; ſuper tunicam vero miſerunt ſortem, quod quæ inconſutilis eſſet haud facile ſciſſuram pateretur, quin tota pariter retexeretur. Contextam illam fuiſſe à ſanctiſſima Virgine, ſcribit Euthymius, ac par eſt credere: nam in Oriente hominum veſtes à feminis cõfici ſolitas, ipſa etiam Scriptura *x* indicat. Errare vero illos exiſtimo, qui putarunt Chriſti veſtem inconſutilem, fuiſſe pretioſam: haud enim credendum eſt, eius generis veſtibus Dominum eſſe vſum. Porrò ſic ſpoliatum Cruci affixerunt medium inter duos latrones, tribus, vel (vt tradit *y* Gregorius Turonenſis) quatuor clauis. Sane quatuor antiquiores Imagines repræſentant, nempe ſingulos ſeorſum ſingulis pedibus manibuſque; idq; ſecundum antiquum crucifigendi ritum, de quo Plautus *z*: *Ego dabo ei talentum, primus qui in crucem excurrerit: ſed ea lege, vt affigantur bis pedes, bis brachia.* Quemadmodum & Irenæus * deſcribens Crucem, præter quatuor extremitates longitudinis & latitudinis, aliam quandam ponit in medio partem, vbi requieſcit qui clauis configitur. Verum interdum martyres pluribus etiam clauis in cruce confixos legimus. Sententiam autem de tribus tantummodo clauis Chriſti, recẽtior probauit vſus. Cauſæ deinde titulus ſcriptus eſt à Pilato, nempe IESVS NAZARENVS REX IVDÆORVM, & ſuper Crucem affixus eo ordine quo deſcribitur à Ioanne, nẽpe Hebraicè, Græcè, & Latinè; vt etiam adhuc apparet in parte ipſius Tituli lignei quæ Romæ extat: ita tamen vt nobilior locus ille ſit viſus qui Chriſto vicinior eſſet, ſicq; Latina prior, nouiſſima vero Hebraica (vt quæ Græca inferior, & barbara à Romanis haberetur) poſita eſſet inſcriptio: ſicut & Nicolaus *a* Papa ſcribens ad Michaelem Imperatorem in Latinam linguam inſultantem, egregiè teſtatus eſt.

u Matth. 27. Mar. 15. Luc. 23. Ioan. 19. x Prouerb. 31. 3. Eſdr. 4. y Greg. Tur. de glor. mar. cap. 6. QVOT CLAVIS CHRISTVS CONFIXVS. z Plaut. in Moſtel. TITVLVS CRVCIS. * Iren. lib. 2. cap. 42. a Nicol. PP. ep. 8. App. Baron. an. 16.

XXXVI. DE SOLIS DEFECTV.

Dum CHRISTVS eſſet in cruce, poſt multas in eum illatas blaſphemias & contumelias, ac poſt inſignem de illo confeſſionem factam ab vno ex latronibus qui cum eo crucifixi erant, aliaq; geſta quæ fuſe narrant Euangeliſtæ; *hora ſexta* (inquiunt *b* iidem) *factæ ſunt tenebræ ſuper vniuerſam terram vſque ad horam nonam.* Cum vero Lucas addat, & *Solem eſſe obſcuratum*, ſatis perſpicuè declaratur, non ipſam tantũmodo Iudæam (quod aliquando Origenes *c* dixit) ſed vniuerſum planè terrarum orbem offuſum fuiſſe tenebris; vt & ipſe alibi Origen. *d* contra Gentiles, & Euſebius in Chronico aſſerunt ex teſtimonio Phlegontis Hadriani Imperatoris liberti, inſignis Chronographi; atque ex eorundem Gentilium Archiuis & Annalibus confirmant Tertullian. *e* & Lucianus *f* martyr. Agunt pariter de eodem admirando Solis defectu Hieronymus *g*, Auguſtinus *h*, & alij; teſtantes omnes, eum fuiſſe præter omnem naturæ ordinẽ: eundem vero ceteris plenius deſcripſit omnium antiquiſſimus Dionyſius *i* Areopagita, oculatus eius teſtis, cum eo tempore Heliopoli in Ægypto exiſtens annum ætatis (vt ait) quintum fere & vigeſimum exolueret.

b Matth. 27. Marc. 15. Luc. 23. c Orig. tract. 35. in Matth. d Id. lib. 2. cont. Celſ. e Tert. in Apolog. f In Act. ſui mart. g Hieron. in Ioel. 2. h Aug. q. 105. No. Teſt. & ep. 80. i Dion ep. ad Polyc.

XXXVII. VELVM TEMPLI SCISSVM.

Poſt hæc *k* circa horam nonam exclamans IESVS voce magna, reddidit ſpiritum; & velum templi ſciſſum eſt in duas partes à ſummo vſque deorſum. De quo VELO, præter illa quæ in diuina *l* Scriptura leguntur, Ioſephus *m* qui vidit, teſtatur fuiſſe velum Babylonium, admirabili opere factum, & hyacintho, byſſo, cocco, & purpura variatum altum quinquaginta quinq; cubitis, latũ ſexdecim, ſecundum proportionem portarum (ad quas appenſum erat) primi tabernaculi, vbi erat candelabrum, menſa, atq; thuribulum: Additq; fuiſſe alterum Velum, quo intima pars templi, quæ dicebatur Sancta Sanctorum, operiebatur. Ex quibus erroris arguuntur, qui exiſtimarunt vnum tantum fuiſſe velum in templo. Porro hoc tempore conſciſſum fuiſſe velum exterius poſitum, quod erat cunctis perſpicuũ, & populum ſegregabat à ſacerdotibus, iure Hieronymus *n* affirmat. Quid autem portenderit tantum prodigium, relinquimus Interpretibus explicandum. Addit vero ad hæc Ephræm *o* Syrus, tũc cum velum templi ſciſſum eſt, columbam etiam à templo egredi viſam eſſe.

k Matth. 27. Mar. 15. Luc. 23. Ioan. 19. l 2. Paral. 3. m Ioſ. 6. de bel. 6. n Hier. ep. 150 quæſt. 8. o Ephr. ſer. de paſſio. Domini

XXXVIII. SCISSI MONTES, ET LAPIDES.

Tunc quoq; magnum factum eſſe *Terræmotum*, Euangeliſtæ tradunt: de quo pariter ex Plegonte teſtimoniũ proferunt Origenes *p* & Euſebius *q*. Sed præterea illa concuſſione ſciſſas eſſe petras, iidem Euangeliſtæ teſtantur: quarum ſuo adhuc tempore in monte Golgatha monumenta extare, ſcribit Cyrillus *r* Hieroſolymitanus Epiſcopus. Nec vero Hieroſolymis tantum, ſed & in pleriſq; alijs Orbis terrarum partibus ſciſſos montes eodem terræmotu, incolæ firma traditione teſtantur: puta in Hetruria montem Aluerniæ dictũ, & prope litus Campanũ Caietæ promontoriũ. Traditq; inſuper Hieronymus *s* ex Euangelio Nazaræorũ, eodem terræmotu templi ſuperliminare collapſum eſſe, & Angelos præſides templi auditos eſſe dicentes, *Tranſmigremus ex his ſedibus*: quod & Euſebius circa tempus Chriſti paſſionis accidiſſe teſtatur; quantumlibet Ioſephus *t* ad tempus Pentecoſtes referat. Deniq; eodem terræmotu monumenta ſepulchrorum aperta eſſe, & multa corpora ſanctorũ à mortuis ſurrexiſſe, Hieroſolymamq; poſt Domini reſurrectionem veniſſe, (nam ſepulchra foris erant) ac multis apparuiſſe, Euangelica *u* docet hiſtoria. Et quoniam de prodigijs agimus, non prætermittimus meminiſſe eorum quæ Plutarchus *x* his Tiberij temporibus accidiſſe ſcribit; nimirum, cum quidam in Italiam nauigarent, nocte à Paxis inſula, quæ vna eſt Echinadarum, voce magna nunciatum eſſe, PANA *magnum eſſe mortuum*; cumq; illud nauigantes ex præſcripto eiuſdem vocis iuxta Palodem portum ſimiliter è naui proclamaſſent, magnum ſubito innumerabilium gemitum auditum eſſe. Recitat eadem ex Plutarcho Euſebius *y*, ſed fides eſto penes auctorem. Ea vero ab aliquibus in eum ſunt accepta ſenſum, vt Pan CHRI-

p Orig. l. 2. cont. Celſ. q In Chron. r Cyril. catech. 13. s Hieron. ep. 150. q. 8. t Ioſ. 6. de bel. 31. u Matth. 27. x Plut. lib. de defect. orac. DE INTERITV PANIS. y Euſeb. 5. de præp. Euang. 9.

ſtvs Dominus vniuerſorum intelligeretur, eiuſq; mortem vt ſuam ipſorum cladem lugerent dæmones, quippe qui adhuc eo viuente ſæpius fuiſſent lamentati ſe ab ipſo torqueri.

De tempore receſſvs Angelorvm è templo.

[Abſceſſum Angelorum è templo, Ioſephus quidem non ſolum ad tempus refert Pentecoſtes, verum etiam ad excidiũ Hieroſolymitanum; quemadmodum & Tacitus hiſt. lib. 5. Hegeſippus lib. 5. de excid. Hieroſol. cap 44. Euſebius 3 hiſt. 8. & alij nonnulli; aſſerentes tunc portas templi ſuapte ſponte fuiſſe reſeratas, & auditam vocem dicentium *Migremus hinc.* At vero idem Euſebius in Chronico, & Hieronymus epiſt. 17. ad Marcel alijque plurimi recentiores, ad tempus Dominicæ Paſſionis referunt. Vnde ſi credibile, id ipſum vtroque tempore contigiſſe. Sed quod poſterioribus his locis ijdem Euſebius & Hieronymus Ioſephum eius ſententiæ auctorem laudant, putatur memoriæ lapſus, cum ipſe (vt diximus) nonniſi ad tempus referat excidij Hieroſolymitani.

XXXIX.
a *Matth.* 27. *Marc.* 15. *Luc.* 23.
De Longino centvrione.
b *Ext. ap. Metaphr.* 26. *Oct.*

Cum igitur tot tantaq; diuina operatione prodigia facta eſſent; inter alios admiſſi facinoris pœnitentes Centurio *a* hæc videns publica cõfeſſione teſtatus eſt Iesvm vere filium Dei fuiſſe. Porro hunc *Longinum* nomine appellatum eſſe, Chriſtiq; fidem ſecutum ad martyrij palmam perueniſſe, teſtantur qui eius Res geſtas *b* ſcripſerunt. Ex quibus redarguuntur, qui ex Apocryphis quibuſdam ſcriptis tradiderunt, Longinum nomine, eundemque cæcum fuiſſe militem illum qui lancea latus Domini aperuit.

XL.
c *Ioan.* 19.
d *Deut.* 21.
e *Phil. de ſpecial. leg.*
Qvalis Dei-genitrix in paſſione.
f *Die* 15. *Auguſti.*
g *Marc.* 15.

Cum vero appropinquaſſet initium diei Sabbati, quem poſt horam nonam Iudæos auſpicari conſueuiſſe, ſuperius demonſtrauimus; ne *c* remanerent in Cruce corpora Sabbato, (cum & alioquin lege diuina *d* ſtatutum eſſet vt appenſi in patibulo, eadem die, & vt addit *e* Philo, ante occaſum Solis ſepelirentur:) milites duorum latronum adhuc ſuperſtitum crura fregerunt, à Iesv vero abſtinuerunt quod iam defunctus eſſet: eius tamen latus miles lancea aperuit, ex quo fluxit continuo ſanguis & aqua. Porro Dei-Genitricem, quæ cum cæteris feminis Christvm comitari ſolitis aderat, magna cum reuerentia collegiſſe, quantum licuit, illum ſanguinẽ & aquam, ex antiquiorib. monumentis recitat Metaphraſtes *f*: atque inſuper addit, eam ab initio vſq; ad finem ſe conſtanter geſſiſſe; factis oſtendentem ſe eſſe matrem, ſed matrem illius qui motum animi certis finibus continuit: quin etiam in eo de Cruce deponendo maternis manibus inſeruiſſe, & clauos qui extrahebãtur in ſinu ſuo accepiſſe, ac lachrymis plagas emundaſſe: eius denique hortatu Ioſephum ab Arimathia, occultum Domini diſcipulum, audacter introiſſe ad Pilatum (quod etiam tradit *g* Euangeliſta) & corpus Iesv ad ſepulturam petiiſſe. Scimus alios animi affectus in ſanctiſſima Deipara expreſſos inueniri in tragœdia inſcripta *Chriſtus Patiens*, quæ Apollinaris Laodiceni potius quã Gregorij Nazianzeni eſſe opus merito exiſtimatur. Scimusq; præterea, complura à S. Anſelmo, & alijs nonnullis piis viris de Christi paſſione ferri, quæ ex deuota cõtemplatione potius quam ex hiſtorica narratione fluxiſſe noſcantur. Deniq; ſi quid alicui ſancto viro diuinitus reuelatum fuerit, non reijcimus: ſed his non miſcemus, quod non Apocalypſim, ſed Hiſtoriam conſcribamus.

XLI.
h *Matth.* 27. *Mar.* 15. *Luc.* 23. *Ioan.* 19.
Cvr in novvm ſepvlchrvm Iesvs.
i *Nic.* 1. *hiſt.* 32.

Ioſephus igitur accepto corpore Iesv, ſepulturam *h* eius vna cum Nicodemo diligenter curauit more Iudæorum, nempe mixtura myrrhæ & aloes, ac ſindone inuolutum poſuit in monumento nouo. Siquidem damnatorum cadauera (vt conſtat ex compendio Talmud Rabbini Alpheſi, & ex Rabbinis Iacob in Turim, & Moſe Ægyptio) vetita erant inferri in ſepulchra cæteris communia, ſed in priuatis ſeorſum ab alijs erant ponenda: vnaque, vel iuxta illa, ſepelienda inſtrumenta illa quibus mors illata fuiſſet, ligna, cruces, enſes, lapides, & cætera eiuſmodi, pro mortis genere quo quis affectus eſſet. Poſt hæc tradunt Euangeliſtæ, Principes Sacerdotum annuente Pilato ſepulchrum Christi ſigillis muniiſſe, militesq; ad cuſtodiam poſuiſſe, ne diſcipuli eius corpus auferrent, & resurrexiſſe falſo iactitarent. Addit vero Nicephorus *i* ex antiquorũ traditione, adhibita inſuper ſepulchro fuiſſe quædam ferramenta, quibus adeo ſepulchri operculum lapideum inferiori petræ (in petra enim exciſum fuiſſe etiam Euangeliſtæ teſtantur) connecteretur, vt nullo modo niſi magna vi & arte adhibita remoueri poſſet. Quibus conſentientia ſcribens Beda *a*, teſtatur etiam ſuis temporibus illum ſuperpoſitum lapidem monſtraſſe veſtigia ferreorum vinculorum.

a *Bed. de loc. Sanct.* c. 2.

XLII.
Inſtrvmenta Paſſionis conſervata.
b *Greg. Tur. de glor. mar.* cap. 7.
c *Bed. de loc. Sanct.* c. 20.
d *cap.* 8.
e *cap.* 5.
f *Ap. Marian. Scot. in Chr. an. Dom.* 39.
g *Paul. ep.* 11. *ad Seuer.*
De Crvce, et Terra ſepvlchri.
h *Cyril. catech.* 4. 10. & 13.
i *Aug.* 12. *de ciuit.* 8.
k *Greg. Tur. de glor. mar.* c. 7.

Cæterum remanſerunt omnia illa Paſſionis Chriſti atque Sepulchri inſtrumenta, ipſaque Loca vbi hæc facta ſunt, tantæ rei digna memoria conſecrata, velut quædam trophæa victoriæ, eademq; facta toto Orbi conſpicua atq; proficua, ex quibus velut è perennibus quibuſdam fontibus fluenta gratiarum atque miraculorum eruperint. Ipſas enim *Spinas* Coronæ Iesv, *Columnam* ad quam alligatus eſt cum flagellis cæderetur *Arundinem*, atque *Spongiam* qua fuit aceto potatus, magna fuiſſe diligentia aſſeruata, tradunt Gregorius *b* Turonenſis & Beda *c*. *Tunicam* item inconſutilem à Chriſtianis redemptam, & conſeruatam, auctor eſt idem Gregorius *d*. Et *Sudarium* quo caput Domini eſt inuolutum in ſepulchro, diuina virtute ab incendio illæſum conſeruatum, translatum eſſe ad poſteros Beda *e* teſtatur. Porro ab hoc diuerſum *Sudarium* illud exiſtimatur, quod à Berenice faciei Domini ſanguine & ſudore aſperſæ admotum, eiuſdem Dominici vultus effigiem in ſe retinuit, ſicut habet Chriſtiana traditio, & teſtatur libellus manuſcriptus de translatione eius Romam facta, qui aſſeruatur in Vaticana Bibliotheca: de qua etiam Berenice, (quæ & *Veronica* dicta habetur) deq; eadẽ Chriſti Imagine velo excepta, meminit Methodius *f* Epiſcopus antiquus Chronographus. Permanſit pariter hactenus integra ſanctiſſima *Sidon* illa, quæ corporis Domini delibuta vnguento, in ſepulchro poſita fuit veluti operimentum & ſtratum, quæ & in ſe Imaginem in ſepulchro Domini iacentis expreſſit; aſſeruaturq; ſummo honore in Eccleſia Taurinenſi. Sed quid de ipſa ſanctiſſima Crvce dicam? quæ (vt ait Paulinus *g*) in materia inſenſata vim viuam tenens, ita innumeris pene quotidie hominum votis lignum ſuum commodare conſueuit, vt detrimenta non ſentiret, & quaſi intacta permaneret; quotidie diuidua ſumentibus & ſemper tota venerantibus. Ex qua diuinitus ei impartita multiplicatione factum eſt, (quod iam olim mirabatur Cyrillus *h* Hieroſolymitanus Epiſcopus) vt eius ligno vniuerſus terrarum Orbis per partes repletus ſit. *Terram* deniq; ipſam quæ ſepulchro adiacet, diuinam quandã ex Dominico corpore virtutem hauſiſſe, & Fideles illuc peregrinantes auide conſueuiſſe accipere eademq; ad morbos curandos, ac dæmones profugandos vti, teſtis eſt locuples S. Auguſtinus *i* pariterq; Gregorius *k* Turonenſis ſcribit, ex ea, aqua admixta, formari conſueuiſſe tortulas quaſdam, ac per diuerſas mundi partes tranſmitti, ad morbos curandos, aliaſque diuinas gratias impertiendas. At de his modo ſatis.

XLIII.
De anno Christi paſſionis.
l *Ioan.* 2.
m *Aug.* 2. *de doctr. Chr.* 28.
n *Ioan.* 8.
o *Iren. lib.* 2. *c.* 39.
p *Tert. ad. uerſ. Iud. c.* 8.
q *Ap. Epiph. hær.* 51.
r *Afric. li.* 5. *de temp. ap. Hier. in Dan.* 9.
s *Lactant. lib.* 4. *c.* 10.

Iam reliquum eſt, vt quod de anno *Ætatis* quo paſſus eſt Dominus, & ipſo tempore *Paſſionis*, diuerſæ admodum reperiantur ſententiæ, de ijs breuiter perquiramus. Ac primum de eo quidam agentes, exorbitarunt abſurde nimis, cum putarunt Dominum quadraginta ſex annorum ætate paſſum eſſe, ea tantum ratione quia dictum eſt à Iudæis *l*, per totidem annos ædificatum eſſe templum, quod Dominici corporis habebat imaginem. Recitat hanc opinionẽ, refellitque Auguſtinus *m*. Alij vero, quod Iudæi Domino dixerint *n*: *Quinquaginta annos nondum habes, & Abraham vidiſti?* eum poſt annum quinquageſimum paſſum eſſe voluerunt. Quod quidem licet ita ſcriptum inueniatur apud Irenæum *o*, haud tamen ab eo creditum putamus, cum ipſe eodem capitulo dicat Dominum baptizatum eſſe cum eſſet annorum triginta, ac ſubinde numeret tria Paſchata prædicationis eius, quorum tertio paſſum affirmat. Fuit præterea Tertulliani *p* opinio, Christvm obiiſſe anno ætatis trigeſimo, Coſs. Rubellio & Fuſio Geminis, qui reperiuntur iniiſſe Conſulatum anno decimo-quinto Tiberij Imperatoris; quamuis huius ſententiæ non Tertullianus, ſed primus aſſertor videatur fuiſſe Valentinus hæreſiarcha *q*. Complures autem antiquorum legentes apud Tertullianum, his Coſs. conſignatum eſſe annum Paſſionis Christi, aperta in hunc modum ſemel erroris via, & ipſi in eundem lapidem offenderunt, nobiles alioquin ſcriptores; & ſpectatiſſimi in Eccleſia Dei, nimirum Iulius *r* Africanus, Lactantius *s*, Hierony-

nius,

mus *a*, Auguſtinus *b*, Seuerus *c*. Clemens *d* autem Alexandrinus, trigeſimo impleto anno CHRISTVM paſſum tradit: itemque Philaſtrius *e*, vixiſſe vno & triginta annis: Et Gaudentius *f* Brixianus, anno tantum vno poſt baptiſmum docuiſſe; quod & Gnoſtici *g* olim affirmarunt: Apollinaris *h* vero Laodicenus biennio; quem ſecuti videntur Cyrillus *i* Alexandrinus, & Caſſiodorus *k*. Hiſque proximius accedens Oroſius *l*, dum anno decimoſeptimo Tiberij CHRISTVM paſſum affirmat, ſuæ ſententiæ ſectatores habuit nonnullos ex recentioribus. At vero Epiphanius *m*, & alij plerique, id accidiſſe volunt anno ætatis CHRISTI trigeſimo tertio per tres menſes inchoato. Sed cum eo potiſſimum innitantur fundamento, quod Dominus fuerit baptizatus ipſo trigeſimi anni exordio; cum in hoc errent, in ceteris quoque deducendis annis errare non mirum eſt: cum alioquin & ipſi fateantur, quatuor Paſchata ab Euangeliſtis eſſe recenſita poſt baptiſmum Chriſti vſque ad ipſius Crucem. Deniq; cum nonniſi expleto anno ſuæ ætatis trigeſimo, & trigeſimo primo inchoato Chriſtum eſſe baptizatum ſatis ſuperius ſit demonſtratum, ſicque conſtet primum Paſcha incidiſſe in annum Domini trigeſimum primum; concludendum neceſſario erit vltimum, quo paſſus eſt, incurriſſe *in annum eius ætatis trigeſimum quartum inchoatum*: vt iam non amplius immorandum ſit in refellendis aliorum de ea re ſententijs.

a *Hier. ibid. & ep. 22.*
b *Aug. 18. de ciuit. c. vlt. & ep. 80. ad Heſych.*
c *Ser. li. 2. hiſt.*
d *Clem. Alex. lib. 1. Strom.*
e *Phil. de hær. cap. 107.*
f *Gaud. tract. 3. de prima Domi. Paſch.*
g *Ap. Iren. l. 2. cap. 28.*
h *Ap. Hier. in Dan. 9.*
i *Cyr. Alex. in Iſai. 29.*
k *Caſſiod. in Chron.*
l *Oroſ. lib. 7. c. 4.*
m *Epiph. hær. 51.*

XLIV. VERA DE EO SENTENTIA.

Noſtræ vero nequaquam (prout multi exiſtimant) fuit Beda primus aſſertor, qui potius ſectator acceſſit; cum eius fuiſſe auctorem conſtet Ignatium, qui ipſum CHRISTVM vidit in carne, dum ad Trallianos ſcribens aſſerit Dominum baptizatum eſſe expleto trigeſimo ætatis anno, & triennio prædicationis euoluto crucifixum. Quinimo & hanc non tantum ſententiam, ſed fidem eſſe Eccleſiæ Catholicæ, eandemq; ſemper tenuiſſe Romanam & Apoſtolicam Eccleſiam (quod ceteris omnibus præſtare debet auctoribus) idem ipſe Beda *n* diſerte teſtatur. Nec ab his diſcrepat (vt multi putant) quod idem alibi dicit *o*, Chriſtum natum quadrageſimo ſecundo Auguſti anno, & decimo octauo Tiberij paſſum: nam numerando annos Auguſti à nece Cæſaris, & inchoando annorum Chriſti numerũ à Coſſ. Lentulo & Meſſalino, (vt ſuo loco plurib. dictum eſt) æquè inter ſe conſentiunt; Chriſtum paſſum anno ſuæ ætatis trigeſimo tertio expleto & amplius tribus mẽſibus, idque accidiſſe anno decimooctauo Tiberij Imperatoris. Deniq; vt rem paucis abſoluamus, quotquot dixerũt Chriſtum natum quadrageſimo ſecundo Auguſti anno, ac paſſum decimooctauo Tiberij, (quorum eſt ingens numerus) huic noſtræ ſententiæ æquè conſentiunt: cui pariter aſſentiuntur Marianus Scotus, qui ante quingentos annos vixit nobilis Chronographus, atque Victorinus; nec non ex Græcis Euſebius *p*, Chryſoſtomus *q*, Nicetas, Cedrenus, & alij. Videas & perbelle his reſpondere ab Hieronymo *r* aſſertam Chronographiam, dum ait à Paſſione Domini vſq; ad ſecundum Neronis Imperatoris annum, quo Paulus Romam miſſus eſt, annos excurriſſe viginti quinque: rurſumque numerat ab eadem paſſione Domini vſque ad eiuſdem Neronis annum decimumquartum annos triginta ſeptem. Quamuis & hanc chronographiam Romanæ potius Eccleſiæ, quã ipſius Hieronymi, eſſe dixerimus *s*; quandoquidem ipſe, vt vidimus, Dominum paſſum dixit anno trigeſimo. Romanæ autem Eccleſiæ tradita eſt haud dubium ab Apoſtolorum Principibus; quorum eam S. Irenæus *t* vocat locuples depoſitorium, in quod illi omnia quæ ſunt doctrinæ & traditionum intulerint. Ex his etiam apprime redarguas auctorem prolixæ illius Diſputationis editæ nuper Græcij in Styria; qua aſſeruit Chriſtum paſſum eſſe anno ætatis trigeſimo quinto, *u* reuocare conatus ſententiam Theophili Cæſarienſis & collegarum Epiſcoporum, ſiqua forte aliquando eiuſmodi fuit; quandoquidem Synodalia illa Acta deprauata etiam in aliquo eſſe, eius quoque aſſertione monſtrantur: cum & alioqui nec Victor Papa (cuius ipſe vult auctoritate niti) aliquid ex ea Synodo firmaſſe reperiatur, præter quod ſtatutum eſt de Paſcha non ritu Iudaico celebrando; & Catholica ipſa Sancta Eccleſia ſententiam eiuſmodi ſemper reiecerit.

n *Bed. de rat. temp. c. 45.*
o *Id. de ſex ætat.*
p *Euſ. in Chron.*
q *Chryſ. ſer. de Ioan. Bapt.*
r *Hieron. de Script. Eccleſ. c. 5. in Paul.*
s *Panuin. in Faſt.*
t *Iren. lib. 3. c. 3. & 4.*
u [Quippe 32 baptizatum vult vt dictũ an. 3. VIII. & inde triennium ac paucuſos mẽſes prædicaſſe, ac quarto demum Paſchate paſſum eſſe.]

[Sunt & alij, qui æquè Chriſtum anno trigeſimo quinto ætatis ſuæ paſſum volunt; ſed alia prorſus ratione, nimirum quod quinque Paſchata à Baptiſmo ad paſſionem numerent, ac Chriſtum crucifixum ponant anno Imperij Tiberij decimonono. Sic amat vnuſquiſque in ſuo ſenſu abundare, nonnulli etiam vltra ſobrietatem ſapere.]

XLV. MENSIS ET DIES PASSIONIS.

De *Menſe* vero quo paſſus eſt Chriſtus, fere omnium fuit ſententia eſſe menſem Martij, pauciſſimorum Aprilis. Sed quota potiſſimum *Die* Martij: Quamuis antiquorum nonnulli vigeſimam quintam dixerint, tamen cum tabulæ aſtronomicæ non his æquè conſentiant, eædemq; admodum inter ſe diuerſæ tradantur; viri harum facultatum conſultiſſimi, deſperatione penitus ſuperati rem inabſolutam reliquere. Si vero conſulatur antiquitas, reperimus in prædicto Concilio Cæſarienſi *a* ſub Theophilo eius ciuitatis Epiſcopo tempore Victoris Romani Pontificis, *paſſum Dominum ab vndecimo Calendas Aprilis, qua nocte à Iudæis traditus eſt, & ſeptimo Calendas reſurrexiſſe.* De Die vero hebdomadis, exploratum eſt omnibus, & Euangelij auctoritate firmatũ, fuiſſe eam quam Iudæi *Sextam Sabbati*, Gentiles *diem Veneris*, Chriſtiani Græci *Paraſceuen*, Latini *Sextam Feriam* dicere conſueuere.

a *Ext. ap. Bed. in fin. l. de æquin. vet.*
[Cæterũ pro *ſeptimo Cal.* legendũ eſſe *octauo*, adnotarunt plurimi: quippe lectio *ſeptimi* contra mentem eſſet Synodi, quæ triduum ſluxiſſe ait à cœna Domini, poſtquã traditus eſt à Iudæis cæno die quæ ſequitur XI. Cal. April. vſque ad diluculum VIII. Cal.]

XLVI. DE HORA.

Sed & de *Hora*, Euangeliſtarum *b* teſtimonio certum habetur, Dominum fuiſſe crucifixum ante horam ſextam: nam poſtquam affixus eſt, ab hora ſexta vſq; ad horam nonam factæ ſunt tenebræ. Quod autem Marcus ait, crucifixum Chriſtum hora tertia, Ioannes vero ſcribit fuiſſe horam quaſi ſextam cum in eum Pilatus eſſet laturus ſententiam; complures tam antiquorum quam recentiorum in his conciliandis deſudaſſe cognouimus. Sed vt quænam magis nobis ſententia probetur, aperiamus; imprimis dicimus, ſicut noctem in quatuor Vigilias, ita diem in quatuor Horas, vel partes, ſeu ſtationes æquales, tam apud Romanos *c*, quam Iudæos diuidi conſueuiſſe. Verum quia & iſtud diuerſam recipit interpretationem, dum alij diuidunt in hunc modum, vt à diluculo vſque ad horam diei tertiam excluſiuè, diceretur *hora Prima*; à tertia vſq; ad horam diei ſextam, diceretur *Tertia*, eo quod à tertia initium ſumpſiſſet; pariterque à ſexta vſque ad nonam, *Sexta*; & à nona vſq; ad Solis occaſum, *Nona* ſeu *Veſpera*: alij vero non à principio, ſed à fine eaſdem nomen accepiſſe volunt, ita vt prima pars diei à mane vſque ad horam tertiam producta, Tertia appellaretur; ſecunda ad ſextam diei horam perueniens, Sexta nominaretur, tertia ad horam nonam deducta, Nona diceretur; ac demum quarta vſque ad noctem durans, Veſpera nuncuparetur: Nos huic poſteriori ſententiæ vt veriori inhærentes, eandem & Petri *d* Apoſtoli auctoritate firmamus, dum excuſat diſcipulos Chriſti non eſſe ebrios, eo quod eſſet hora diei Tertia. Sane enim ſi (vt illi alij volunt) hora Tertia producebatur vſque ad Sextam; quid adeo inuſitatum ſignificaſſet Petrus, illos non eſſe ebrios eo quod eſſet hora diei Tertia, cum iam pranſos eſſe ea hora potuiſſe, non ſit dubium? Quod igitur Ioannes ait, fuiſſe horam quaſi ſextam, cum Pilatus in Chriſtum ſententiam dicturus eſſet; ſic accipiendum eſt, vt vltima hora primæ partis diei, quæ Tertia dicta eſt, iam cœpta eſſet, & proximè inchoanda foret ſecunda pars diei quæ Sexta eſt nominata. Cum vero paulo poſt ſententiam Pilati Dominus cruci affixus fuerit, non eſt abſurdum ſi quod horæ Tertiæ proximum erat, Marcus tribuerit ipſi horæ Tertiæ: itemq; ſi quod idem Marcus ait tenebras factas eſſe hora Sexta, Lucas dixerit accidiſſe ferè hora Sexta, cum id loquendi vſus obtinuerit. Nec quis, puto, dixerit ſcrupuloſa quadã circumſcriptione per ſingulos ſuos punctos enumeratas horas Euangeliſtas diſtinguere voluiſſe; ſed potius communi quadã loquendi conſuetudine, prout ſæpe alias in deſcriptione temporum feciſſe videntur. Qua etiam ratione Ignatius *e*, qui eodem vixit tempore, ait Chriſtum hora Tertia ſententiam à Pilato accepiſſe, Sexta crucifixum eſſe, Nona expiraſſe, ante Solis occaſum ſepultum eſſe.

b *Matth. 27. Mar. 15. Luc. 23. Ioan. 19.*
c *Cenſor. de natal. cap. 10.*
d *Matth. 20. & alibi ſæpe in ſacra Script.*
DIVISIO DIEI SECVNDVM IVDÆOS
d *Act. 2.*
e *Ignat. ep. ad Tral.*

XLVII. DE IEIVNIIS OB CHRISTI PASSIONEM SVSCEPTIS.

Porro dictæ Horæ egregijs Domini operibus conſecratæ, ab Apoſtolis obſeruatæ, ad poſteros ſacris precum officijs tranſmiſſæ noſcuntur; vt dicetur poſtea. Et quod inſuper ad ritus Chriſtianæ religionis pertinet; conſtat quidem San-

dem Sanctam ipſam totam Hebdomadam (quam *Maiorem* ob grandia in ea operata myſteria, ſiue *Pœnoſam* ob Chriſti dolores in ea perlatos maiores noſtri dicere conſueuerunt) magna cum abſtinentia & carnis afflictione, eoſdẽ maiores noſtros ex traditione Apoſtolica tranſigere ſolitos eſſe: ſicut & feriam Quartam & Sextam cuiuſq; hebdomadæ totius anni, quod in illa de morte Chriſti ſit initũ conſilium, in iſta fuerit affixus Cruci: vt horum omnium locupletiſſimus eſt inter alios teſtis Epiphanius: *a* In tantum vt de eodem ieiunio Maioris hebdomadæ aſſerat Dionyſius *b* Epiſcopus Alexandrinus, nonnullos Fideles totos ipſos ſex dies, alios vero duos, alios tres, alios quatuor, ieiunos tranſigere ſolitos. De *c quarta* vero & *ſexta feria* cuiuſque hebdomadæ, præter Apoſtolicum *d* canonem, & Clementis *e* Romani nomine editam Conſtitutionem, habentur etiam expreſſa teſtimonia Ignatii, *f* Clementis *g* Alexandrini, Origenis, *h* Tertulliani, *i* Auguſtini, *k* Petri *l* atq; Cyrilli *m* Alexandrinorũ, & quem diximus Epiphanii, aliorumque. Quod autem ieiunabant etiam Phariſæi bis in Sabbato, ſiue in hebdomada, illi alia ratione, aliiſque diebus, nimirũ *n* ſecunda & quinta, id obſeruabant: quemadmodum & Manichæi *o* die quem dicunt Solis, & qui ſequitur Lunæ. Sed ad hiſtoriam Euangelicam redeamus.

a *Epiph. hær. 75. & in comp doctr.*
b *Dion. Alex. ep. ad Baſ. ap. Theo. Balſam.*
c *Tractat. hæc ieiunia Baron hoc an. & 57.*
d *Can. Apoſt. 68.*
e *Clem. lib. 5. cap. 16. & vlt. & lib. 7. c. 22.*
f *Ign. ep. ad Philip.*
g *Strom. lib. 7.*
h *Orig. hom. 10. in Leu.*
i *Tert. aduerſ. Pſych. cap. 14.*
k *Aug. ep. 86. ad Caſul.*
l *In canon.*
m *lib. 10. in Leuit.*
n *Clem 7. Conſtit. 24. Epiph. hær. 16. & in comp.*
o *Leo ſer. 4. in Quadrag.*

XLVIII.

Cum tranſiſſet Sabbatum, tres Mariæ, *p* Magdalene, Iacobi, & Salome, aliæque *q* mulieres quæ cum Chriſto venerant de Galilæa, & ſolitæ erant *r* miniſtrare ei de facultatibus ſuis; emerunt aromata, & venerunt omnes *ſ* ſimul (nõ vt aliqui putarunt, diuerſæ diuerſis temporibus) ad monumentum, vt iterum IESVM vngerent. Quod enim condire aromatibus corpora defunctorum, ab Ægyptiis Iudæi eſſent mutuati, illiq; per quadraginta *t* dies eiuſmodi vnctiones iterare cõſueuiſſent, (qua arte ita ſiccabant cadauera, vt quaſi ænea redderent, quæ & lingua ſua *Gabaras u* appellabant) hinc non ſatis fuit his feminis Hebræis vnctum ſemel fuiſſe corpus IESV; quin & vt iterum vngerent ad ſepulchrum properarunt: ſed cum eo perueniſſent, terræmotus factus eſt magnus, quod Angelus deſcendiſſet de cælo, & reuoluiſſet lapidem ſepulchri Domini. Hæc pluribus Matthæus *x* & Marcus, *y* Lucas *z* vero duos tradit apparuiſſe Angelos: ſed non ob id quod quæ alii tacuerũt vnus expreſſerit, contrarii inter ſe fuiſſe dicendi ſunt.

p *Mar. 16.*
q *Luc. 23. 24.*
r *Mar. 15. Luc. 8.*
ſ *Vid. Corn. Ianſ. concord. cap. 145.*
t *Gen. 50.*
RITVS CONDIENDI CORPORA.
u *Aug. ſer. 120. de diuerſ. cap. 22.*
x *Matth. 28.*
y *Mar. 16.*
z *Luc. 24.*

XLIX.

At vero multum iidem tum inter ſe, tum etiam cum Ioanne *a* pugnare videntur, dum Matthæus ait dictas mulieres veniſſe ad monumentum *Veſpere Sabbati, quæ luceſcit in prima Sabbati*, Marcus, *Valde mane, orto iam ſole*, Lucas, *Valde diluculo*, Ioannes, *Mane cum adhuc eſſent tenebræ*. Cæterum verba Matthæi, quæ plus habent difficultatis, variam à variis accepere interpretationem. Plurimos autem Eccleſiaſticos Scriptores in ea ſententia fuiſſe reperimus, vt per VESPERAM SABBATI nox ipſa intelligeretur: Sic enim Dionyſius *b* Alexandrinus, Gregorius, *c* Nyſſenus, Auguſtinus, *d* Cyrillus *e* Alexandrinus, Sexta *f* Synodus, Euthymius, *g* Theophylactus, & alii recentiores intellexerunt: eamdemque interpretationem probat *h* Ambroſius, ac nos amplectimur. Nec enim dubium eſt, quin Matthæus idem quod cæteri Euangeliſtæ dicere voluerit: cæteri vero, nulla de Veſpere facta mentione, mulieres mane ad monumentũ veniſſe dicunt. Quare cum *Veſperam Sabbati* Matthæus vocat, non veſpertinum tempus, quod inter diem & noctem eſt, ſed totam noctem intelligit, in cuius extrema parte, hoc eſt mane iam luceſcente, mulieres ad ſepulchrum veniſſe dicit. Solent enim Hebræi (quo idiomate Matthæus ſcripſit) non ſolum Veſpertinum tempus, ſed totam etiam noctem, *Veſperã* appellare: cuius rei primũ Geneſis caput multa exempla ſuppeditabit. Sed & ſimilem huic dicendi vſum ſæpe diuinam Scripturam vſurpare, vt Veſperam accipiat non pro vltima diei parte, ſed pro eo quod nouiſſimum tẽpus dicimus; Hieronymus, *i* eodem modo hunc Matthæi locum interpretatus, demonſtrat. Cæterorum autem inter ſe Euangeliſtarum apparens repugnantia, ita facile conciliatur, vt mulieres ſummo diluculo iter arripuerint, orto vero iam Sole ad monumentum peruenerint, quemadmodũ idem qui ſupra Dionyſius Alexandrinus interpretatur; aut vt orto, id eſt oriente iam Sole ad Sepulchrum peruenerint.

a *Ioan. 20.*
b *Ep. ad Baſ. ap. The Balſ.*
c *Nyſ. orat. 2. de reſur.*
d *Aug. de conſ. Euang. lib. 3.*
e *Cyr. lib. 12. in Ioan.*
f *Can. 90.*
g *Euthym. & Theoph. in Matth.*
h *Lib. 10. in Luc.*
QVID SIT APVD MATT VESPERE SABBATI.
i *Hier. ep. 150. ad Hedib. q. 4.*

Oriri n. Sol dicitur, non ſolum cum ſolare corpus ſupra terram apparet; ſed etiam cum eius radii noctis tenebras diſpulerunt, vt Auguſtinus, *a* Euthymius, Beda, Theophylactus, & Lyranus exponunt.

a *Aug. lib. 3. de conſ. Euan cap. 24.*

[Ex diuerſis antiquorum ſententiis de Matthæi verbis; ea quã hic poſuimus magis probata eſt Baronio: cum tamen ipſe aliam nouam à ſe (vt putauit) inuentam de ſtella Veſpero dicta, ei præponeret, quam videre eſt Annal. tom. 1. hoc an. quæ & olim fuiſſe reperitur Euſebii Emeſeni, ſeu alterius ſcripto is homiliæ in Sabbato Sancto, quæ habetur in libro Homiliarum ſub nomine eiuſdem Euſebii editarum Sed quoniam & ea opinio non paucas patitur difficultates, idẽ ipſe poſtea Baronius in Appendice ad eamdem ſententiam addita quibus illa minus arrideret, iis ſequendum propoſuit præ cæteris huius loci Interpretibus Maldonatum: ex quo nos iſta deſumpſimus; eo maxime quod & illa plurimis antiquorum placuiſſe videatur.]

L.
DE RESVRRECTIONIS TEMPORE.

Porro cum iidem omnes Euangeliſtæ teſtentur ea nocte Dominum reſurrexiſſe; tamen id ante noctis dimidium accidiſſe aſſerere velle, temerarium admodum antiquiores Patres exiſtimarunt. Media vero nocte contigiſſe, & prædictus Dionyſius Alexandrinus ſignificat, & in hoc conſenſiſſe cæteros Græcorum auctores teſtatur Euthymius, *b* idque ipſum Hieronymus *c* diſputando affirmat. Sed quod idem Dionyſius agens de ieiunio Sabbati, quod ſoluere nõ licebat olim niſi tranſacto mœroris tempore quo Dominus reſurrexiſſe crederetur, addit Romanam Eccleſiam ea in re gallicinium expectare, id non ſic accipiendum eſt, vt ea potiſſimũ hora Dominum ſurrexiſſe Romana Eccleſia profeſſa ſit, ſed quod à media nocte diem ſit ſolita numerare; prout & Orientales facere conſueuiſſe canon Sextæ *d* Synodi indicat, & in eum Theodorus. Namque ipſa Romana Eccleſia in ſacro hymno Eccleſiaſticis officiis Paſchali tempore cãtari ſolito, qui incipit *Aurora lucis rutilat*, & in antiquo Rituali, qui *Ordo Romanus* inſcribitur, abſque aliqua ambiguitate profiteri videtur Dominũ ſurrexiſſe diluculo: idque ipſum Marcus *e* Euangeliſta expreſſe teſtari videtur, cum ait, *Surgens autem* IESVS *mane prima Sabbati, apparuit primo Mariæ Magdalenæ*: licet qui de media nocte id firmare conati ſunt, diuerſa interpunctione legi voluerint, *Surgens autem, mane prima Sabbati apparuit, &c.* Verum germanã eſſe priorem lectionem, Ignatius *f* qui eodem vixit tempore, omnino perſuadet, dum ait, illuceſcente Dominico die Chriſtum ſurrexiſſe è mortuis, idemque Auguſtinus *g* profitetur, & alii quamplurimi.

b *Euthym. in Matth.*
c *Hier. ep. 150. q. 3.*
d *can. 90. Sext. Syn.*
e *Mar. 16.*
f *Ign. ep. ad Tral.*
g *Aug. in pſ. 58 ad fin. & lib. 4. de Trin.*

LI.
DE TRIBVS DIEBVS SEPVLCHRI DOMINI.

Quomodo vero ſecundum Domini *h* ſententiam, ſicut Ionas in ventre ceti, ita ipſe Dominus *tribus diebus & tribus noctibus fuerit in ſepulchro*, quæritur. Et quidem de tribus Diebus ſolutam habes ab eodem Ignatio quæſtionem, nimirũ quod veſpere feriæ ſextæ, toto ſabbato, & parte diei Dominici illic manſerit: quod apud omnes tam antiquos quã recentiores Eccleſiaſticos ſcriptores eſt in confeſſo. Sed quod ad tres Noctes ſpectat, cum plures de ea re ſcripſerint, & alii alias diuerſaſque rationes, nonnulli etiam valde inſulſas inierint; inter antiquos Iſidorus Peluſiota S. Ioannis Chryſoſtomi diſcipulus, clariſſimuſque ſuorum temporum ſcriptor, de eadem quæſtione iterum conſultus, ac copioſius diſſerens, *i* in primis declarat, loquendi vſu frequenter accidere; vt quod vel extrema alicuius diei hora contigerit, id ea die factum deſcribatur: hacque ratione ſic ſtabilita, vult Dominum ex tribus diebus medium tam die quam nocte integrum abſoluiſſe, ex duobus vero extremis tam diem quam noctem participaſſe. Qua quidem in re nulla erit difficultas, ſi ſecundum Hebræorum cõmunem vſum, qui à media nocte diem auſpicabantur, & in ſequentem mediam noctem producebant, diem accipiamus: ſiquidem mediæ diei noctem integram, extremorum autem dierum ſingulorum noctem mediam numerabimus, dierum vero, primæ dimidium, ſecundum integrum, tertiæ diluculum quo Dominum ſurrexiſſe diximus. Deinde idem Iſidorus, ad tollendã de tribus diebus expletis obiectionẽ; tertia vtique die, non poſt tres dies ſe fore reſurrecturũ, Dominũ prædixiſſe docet teſtimonio Matthæi, *k* Lucæ, & Ioannis, licet Marcus *l* vſitato loquendi more, quod faciendum eſſet tertia die, id poſt tres dies, nimirum inchoatos, agendum dixerit.

h *Matth. 12.*
i *Iſid. Peluſ. 1. ep. 114. & 212.*
k *Matth. 16. Luc. 9. Ioan. 2.*
l *Mar. 8.*

LII. De die Dominica. a *Apoc.* 1. b *Ign. ep. ad Magneſ.*

Porro in Reſurrectionis Dominicæ memoriam, ac gratiarum actionem, ipſa dies qua id accidit, DOMINICA eſt appellata, non ab aliis quã ab ipſis Apoſtolis: Nam & Ioannes *a* Euangeliſta de eadem die ſic dicta meminit, itemque Ignatius, *b* & alii temporibus Apoſtolorum proximi: eamdemque celebrandam ſtatuerunt, non anniuerſario reuoluto tantum menſium orbe, ſed cuiuslibet hebdomadis eadem prima recurrente die. At de ea rurſum inferius: nunc hiſtoriam proſequamur.

LIII. c *Mar.* 16. Christus prius Petro quam cæteris Apoſt. apparuit.

Cum igitur reſurrexiſſet Dominus, & ea de re Angelus admonuiſſet mulieres quæ venerant ad ſepulchrum, inſuper (vt ſcribit Marcus) *c* addidit vt irent & renuntiarent *diſcipulis eius, & Petro.* Porro PETRVM præcipue Angelus nominaſſe exiſtimatur, tum ob primatum quem inter cæteros fuerat à Domino conſecutus, tum vero vt eum mœrore proſtratum erigeret. Quantumlibet enim Chriſtum Petrus negaſſet, non tamen ob eam cauſam à primatu excidiſſe, & multis poſtea aliis modis, & in ipſa reſurrectione Chriſtus demonſtrauit, dum prius ipſi quam cuipiam Apoſtolorum apparuit, vt teſtimonio Pauli, *Apoſtoli eiuſdemque Marci Euangeliſtæ, pro conſtanti Ambroſius *d* habuit, ita de his ſcribẽs: *Sicut ex mulieribus Mariæ, & aliæ Mariæ Magdalenæ, ita ex viris Petro viſus eſt primo mane. Et Paulus ſic ait: Reſurrexit tertia die ſecundum Scripturas, & viſus eſt Cephæ. Et ideo Marcus ſpecialiter induxit iuuenem, mandantem vt Petro & diſcipulis dicerent mulieres quia ſurrexit Dominus. Petrus vero ſolus vidit Dominum alibi cum Ioanne alibi ſolus, vbique tamen impiger currit: vbique aut ſolus, aut primus.* Cum autem non omnia quæ à Chriſto ſunt geſta Euangeliſtæ ſcripſerint, vetus traditio per manus maiorum ad poſteros dilapſa teſtatur eumdem Dominum apparuiſſe primum omnium ſanctiſſimæ ſuæ Genitrici MARIÆ: quod nemo pius negarit. Sed & eodem fere tempore apparuiſſe Iacobo Apoſtolo cognomento *Iuſto,* qui Frater ipſius dictus eſt: & quod idem iuraſſet ſe non comeſturum ab illa hora qua in vltima cœna biberat calicem Domini donec videret eum reſurrexiſſe, panem ei ad manducandum obtuliſſe, ex Euangelio Matthæi quo Nazaræi vtebantur, tradit Hieronymus. *e*

* 1. *Cor.* 15. d *Amb. lib.* 10 *in Luc. c.* 24.

Primum omnium Matri viſus.

e *Hier. de Scrip. Eccl. in Iacob. c.* 2.

LIV. f *Ioan.* 20. Petrus et Ioannes ad monumentum.

Addit poſt hæc Ioannes *f* narrationem de acceſſu ipſius Ioannis vna cum Petro ad monumentum, deque apparitione facta à Domino Mariæ Magdalenæ in forma hortulani. Quam quidem apparitionem, cum ex eiuſdem relatione Ioannis conſtet factam eſſe in monumento; primumque omnium Magdalenæ Dominum apparuiſſe, teſtetur Marcus: plane certum redditur, hanc apparitionem fuiſſe diſtinctam ab ea, quam Matthæus *g* ſcribit factam eidem Magdalenæ cum aliis mulieribus, & ex eadem ſatis liquet, illas iam ſecundo ad ſepulchrum rediiſſe. Sed ad elucidationem rerum geſtarum in monumento, ſciendum eſt, *h* fuiſſe in parte Occidentali Caluariæ montis peramplam ſpeluncam in petra exciſam in modum veſtibuli, quæ aliam intus contineret ſpecum, rurſumque intra iſtam in parte Aquilonari exciſum fuiſſe ſepulchrum Domini, longitudinis ſeptem pedum trium menſura palmorum pauimento altius eminens, introitumque habens à latere meridiano. Quod ergo Ioannes de ſeipſo dicit, primum veniſſe ad monumentum, ſed non introiſſe, verum cum ſe inclinaſſet vidiſſe linteamina; ſic accipias ipſum in ſpeluncam primam ingreſſum ad ſecundam perueniſſe, ſed in eam non introiſſe, verum ex oſtio illius inſpexiſſe, & ſepulchrum Domini deorſum poſitum, inclinatum intuitum eſſe. Ex his inſuper facile quis accipiet quid ſit quod dicunt Euangeliſtæ mulieres ingreſſas eſſe in monumentum, & ab Angelo ductas eſſe in locum vbi poſitus fuerat Dominus: quid ſit inſuper quod addit Ioannes, Mariam ſtetiſſe ad monumentum foris plorantem, & dum fleret ſe inclinaſſe, ac proſpexiſſe in monumentum.

g *De Chriſti poſt reſurrectionem Apparitionibus, quas Decem numero fuiſſe S. Auguſtinus collegit, vide luculenter Aug. Torn. Annal. ſacr. an.* 4084. h *Matth.* 20. i *Vid. Cyril. Hieroſ. catech* 14. *Bed. de loc. Sanct. c.* 2. *Bur de loc. Sanct.* Situs ſepulchri Dominici.

LV. k *Matth.* 28.

Subiicit poſthæc Matthæus *k* de militibus quibus concredita fuerat cuſtodia ſepulchri, eos à Principibus Sacerdotum pecunia corruptos, vocem in populo ſparſiſſe, Chriſtum minime reſurrexiſſe, ſed à diſcipulis ſuis furtim ſublatum fuiſſe. Hæc vero deſcribit vberius ex vetuſtis monumentis Metaphraſtes *l* in Rebus geſtis *Longini* Centurionis, quem vidimus conuerſum in morte Chriſti: aitque, cum eidem Centurioni rurſum à Pilato demandata eſſet cuſtodia ſepulchri, ipſum viſis miraculis quæ in Reſurrectione Domini facta eſſent, non vt cæteros milites pecunia corrumpi paſſum eſſe, ſed libere quæ geſta eſſent prædicaſſe; ac frementibus ea de cauſa aduerſus eum Principibus Sacerdotum, ipſoque Pilato, eumdem depoſito militiæ cingulo veniſſe in Cappadociam, & cum vbique Chriſtum prædicaret, agentibus apud Tiberium Iudæis, iuſſum à Pilato teneri, capite truncatum eſſe vna cum duobus militibus eiuſdem cum ipſo fidei. Hæc pluribus Metaphraſtes. Refert præterea Gregorius *a* Turonenſis (ex Actis, vt ait, Pilati ad Tiberium Romam tranſmiſſis) de *Ioſeph ab Arimathia*, ipſum à Iudæis in carcerem coniectum ob pia officia Chriſto exhibita, eadem nocte qua Dominus reſurrexit, ab Angelo liberatum eſſe, muris carceris in ſublime ſuſpenſis, & cum ipſe exiiſſet rurſum in locum ſuum reſtitutis. Sed horum fides ſit penes auctores.

l *Metaphr. & Sur. die* 15. *Mart.*

De Longino Centurione.

a *Greg. Tur.* 1. *hiſt.* 21

De Ioſepho ab Arimathia.

LVI. * *Mar.* 16. *Luc.* 24.

Rurſus eadem ſuæ Reſurrectionis die Dominus duobus * diſcipulis euntibus Emmauntem apparuit vultu diuerſo, ſed ab iis agnitus eſt in fractione panis. Cæterum *Emmauntem* nobile fuiſſe olim oppidum conſtat, ſed ob cæſos illic Romanos milites, haud multo ante à Varo Syriæ Præſide crematum *b* eſſe: quod poſt excidium Hieroſolymitanum, à victoria illic per Romanos parta *Nicopolis* appellatum, nobilis extitit ciuitas Palæſtinæ. Meminit vero Sozomenus *c* de fonte apud Emmauntem, qui è Chriſti pedibus in eo quondam ablutis virtutem medicam eſt conſecutus. Et quamquam Ioſephus *d* id naturali aquarum virtuti, potius quam miraculo tribuere videatur, tamen cum Plinius *e* teſtetur Emmauntem pluribus fontibus fuiſſe irriguum, in aliquo ipſorum ab aliis diuerſo, quod ſcribit Sozomenus facile contingere potuit.

b *Ioſeph.* 17. *ant.* 12.

c *Sozom.* 5. *hiſt.* 20. De fonte Emmauntis. d *Ioſ.* 4. *de bel.* 1. e *Plin.* 5. *hiſt.* 14.

LVII.

Porro cum duo illi diſcipuli eadem hora Emmaunte regreſſi Hieroſolymam, ſe Dominum vidiſſe Apoſtolis nuntiarent, hique viciſſim certiores eoſdem redderent apparuiſſe Domino Petro; dum de his inter ſe loquerentur, aſtitit IESVS in medio eorum, & conterritos ac dubitantes tactu corporis ſui firmauit. Narrat hæc pluribus Lucas. *f* Eamdem vero eſſe iſtam manifeſtationem cum illa, quam Ioannes *g* accidiſſe ait cum fores eſſent clauſæ, ſatis colligitur ex vtriuſque textus collatione. Sed quod ſubdit Lucas, Dominum appoſitum ſibi cibum manducaſſe, & quæ verba Domini refert; ea in nouiſſima omnium manifeſtatione contigiſſe, ex eo facile intelligitur, quod tunc à Domino admoniti ſunt ne recederent Hieroſolymis, ſed illic expectarent promiſſum Spiritum ſanctum; hac vero prima die, ab Angelo *h* per mulieres iuſſi ſunt in Galilæam proficiſci: ſicque poſt ipſorum reditum ex Galilæa Hieroſolymam, ea facta eſſe neceſſe eſt affirmare. Hancque ipſam priorem, proculdubio credimus eamdem illam eſſe, cuius meminit Ignatius apud Hieronymum, *i* eique ſe interfuiſſe, ac Dominum vidiſſe teſtatur. Auctor autem eſt Ioannes, *k* in ea Dominum Apoſtolis ſimul ac Diſcipulis MISSIONEM impertiiſſe: & per inſufflationis viſibile ſignum, Spiritum Sanctum largitum eſſe, vna cum poteſtate dimittendi & retinendi peccata. Quod vero Thomam vnum ex Apoſtolis haud tunc cum aliis fuiſſe Ioannes ait, collatæ tamen à Chriſto gratiæ æque factum eſſe participem nemo dubitauerit, qui recogitet quod olim ſub Moſe factum *l* eſt in Heldad & Medad: qui licet cum cæteris ſeptuaginta præſentes non eſſent, quando eos Deus imbuit ſpiritu propherandi, tamen quod ſemel ſcripto fuiſſent inter alios recenſiti, eiuſdem gratiæ participes ſunt facti. Cum & alioquin eidem quoq; Thomæ vna cum cæteris diſcipulis poſt dies octo Dominum apparuiſſe, ac titubantem confirmaſſe, teſtis ſit idem Ioannes. Quod autem ſpectat ad inuiſibilem illam gratiam, viſibili ſigno à Domino Apoſtolis atque Diſcipulis collatam; eamdemque vniuerſis etiam qui iiſdem legitima ordinatione in poſterum ſucceſſuri eſſent vſque ad conſummationem ſæculi, æque eſſe tributam, docent abunde omnes Orthodoxi Patres tam Græci quam Latini: nullaſque eſt qui id negare poſſit, niſi qui vna cum

f *Luc.* 24.

g *Ioan.* 20.

h *Matth.* 28.

i *Hier. de Scrip. Eccl. in Ign.* k *Ioan.* 20. Spiritum S. Ieſus ſuis impartitur.

l *Num.* 11.

Poteſtas propagata ad poſteros.

Apoſto-

Apoſtolis atque Diſcipulis extinctis, funditus Eccleſiam periiſſe, inſane nimis atq; impie dicere auſus fuerit. Et cum ratum certumque ſit, neminem peccata dimittere niſi ſolũ Deum; tradendo ſuis hanc facultatem, Sacerdotes nouæ Legis hac in parte etiam ſuper Angelos ſublimauit. Indeq; pariter neceſſaria aſſumptione conſequitur, eos adiri neceſſe eſſe ab iis qui peccatorum ſuorum à Domino veniam obtinere cupiunt: cumque eorum muneris ſit inter peccata & peccata diſtinguere, & quorum dimittere, quorumq; retinere debeant, conſiderare; iiſdem debere peccatorum cõfeſſionem fieri, & ſingillatim conditiones eorum aperiri. Hancque eſſe puram ſinceramq; Chriſti doctrinam, Apoſtolorum traditione receptam, opportuniori loco inferius *a* demonſtrabitur.

a An.56. num. v. & ſeqq.

LVIII.
b Matth.28.
c 1.Cor.15.
APOSTOLI IN GALILÆAM.
d Ioan.21.

Poſt hæc Apoſtoli, vt admoniti per mulieres ab Angelo fuerant, abierunt in Galilæam; non tamen confeſtim in illũ montem, quem (vt ait Matthæus) *b* conſtituerat illis IESVS. Nam cum Pauli *c* teſtimonio conſtet, illuc conueniſſe pluſquam quingentos fratres, haud facile fuit tot per Iudæam & Galilæam diſperſos Fideles admonere vt ad certã diem omnes vno loco ſiſterentur. Sed & ex iis quæ Ioannes *d* ſcribit, colligi poteſt, Petrum, ac cæteros quos recenſet Apoſtolos, in Galilæam ad propria remeaſſe, donec omnes credentes colligerentur in vnum: tuncque etiam (quod idem narrat Euangeliſta) ipſis piſcantibus ad mare Tiberiadis Dominum apparuiſſe: quam cum tertiam ordine apparitionem fuiſſe dicat, haud dubium ante illam in monte factam accidiſſe oportuit. Rem geſtam exactè admodum deſcribit idem Ioannes, poſtquam præcedenti capitulo finem impoſuiſſe videretur Euangelicæ ſcriptioni: vt appareat hæc eo conſilio addidiſſe, quod ea videret à cæteris prætermiſſa: magnique eſſet ponderis, non inuoluendam ſilentio nobiliſſimam Chriſti actionem, qua Petro totius Vniuerſalis Eccleſiæ contulit præfecturam.

LIX.
PETRI PISCATIO.

Et quidem iam ipſa eadem piſcatione typus quidam ac figura Petri primatus fuerat præſignata, dum ipſe primus piſcandi iniit conſilium, & piſcationem aggreſſus eſt: ac licet alii rete ſimul iactarint in mare, & ad litus traxerint, educere tamen ex aquis in terram, Petri ſolius fuit opus. Verum apertius Dominus alia metaphora gregis atque paſtoris, eumdem Vniuerſalem totius Eccleſiæ conſtituit eſſe Paſtorem, dum agnos ſuos, & oues paſcendas commiſit. Sicut enim quæ cæteris Apoſtolis æque ac Petro contulit, & communia omnibus eſſe voluit, euidenter expreſſit, nimirum cum ſacerdotes *e* eos creauit, aut cum Verbi prædicationem *f* & baptiſmi adminiſtrationem commiſit, ſoluendique *g* atque ligandi, & dimittendi *h* atque retinendi peccata, poteſtatem contulit: ſiue cum dedit *i* illis intelligentiam Scripturarum: Ita etiam quæ peculiaria voluit eſſe Petri, aperte ſignificauit: ſiue cum dixit, *k Tu vocaberis Cephas*, vel, *l Tu es Petrus & ſuper hanc Petram ædificabo Eccleſiam meam*: aut cum ſubdidit. *Et tibi dabo claues regni cælorum*, ac denique cum eadem modo felicius adimplens, ait, *m Paſce agnos meos, Paſce oues meas.* Vt non mireris, ſi eadem adhibita diſtinctione Patres aliquando dixerint omnes Apoſtolos pari fuiſſe poteſtate præditos, aliquando vero Petrum cæterorum caput & principem, qui claues regni cælorum cõmunicandas cæteris ſolus acceperit, vt vna Chriſti Eccleſia, & cathedra vna monſtretur, ſchiſmatumque occaſio tollatur: prout inter alios egregie interpretati ſunt Cyprianus, Optatus, Hieronymus. Quorum primus ſic loquitur: *n Super vnum Petrum Dominus ædificat Eccleſiam ſuam, & illi paſcendas mandat oues ſuas. Et quamuis Apoſtolis omnibus poſt reſurrectionem ſuam parem poteſtatem tribuat, & dicat, ſicut miſit me Pater, & ego mitto vos: Accipite Spiritum ſanctum, &c. tamen vt vnitatem manifeſtaret, vnam cathedram conſtituit, & vnitatis eiuſdem originem ab vno incipientem, ſua authoritate diſpoſuit. Hoc erant vtique & cæteri Apoſtoli quod fuit Petrus, pari conſortio præditi honoris & poteſtatis: ſed exordium ab vnitate proficiſcitur: Primatus Petro datur, vt vna Chriſti Eccleſia, & cathedra vna monſtretur, &c.* Optatus *o* vero ſic: *Bono vnitatis B. Petrus & præferri omnibus Apoſtolis meruit, & claues regni cælorum communicandas ſolus cæteris accepit, &c.* Hieronymus *p* autem: *At dicis: Super Petrum fundatur Eccleſia, licet id ipſum in alio loco ſuper omnes Apoſtolos fiat,*

e Luc.22.
f Matth.28.
g Matth 18.
h Ioan. 20.
i Luc.24.
k Ioan.1.
l Matth.16.
m Ioan.21.
EIVS PRIMATVS.
n Cyp. de vnit Eccl.
o Opt. lib.7. cont. Parm.
p Hier. adu. Iouin. lib.1.

& cuncti claues regni cælorum accipiant, & ex æquo ſuper eos Eccleſiæ fortitudo ſolidetur: tamen propterea inter Duodecim vnus eligitur, vt capite cõſtituto ſchiſmatis tollatur occaſio. Et vt agamus exemplo prudentis patrisfamilias, qui profert de theſauro ſuo noua & vetera, his addemus quæ Bernardus ſcribit *a* ad Eugenium Papam: *Tu es cui claues traditæ, cui oues commiſſæ ſunt. Sunt quidem & alii cæli ianitores, & gregum paſtores: ſed tu tanto glorioſius, quanto differentius vtrumque præ cæteris nomen hereditaſti. Habent illi ſibi aſsignatos greges ſinguli ſingulos: tibi vniuerſi crediti ſunt, vni vnus: nec modo ouium, ſed & paſtorum: tu vnus omnium paſtor. Vnde id probem, quæris? Ex verbo Domini. Cui enim non dico Epiſcoporum, ſed & Apoſtolorum, ſic abſolute, ſic indiſcrete, totæ commiſſæ ſunt oues? Si me amas Petre, paſce oues meas. Quas? illius vel illius populos ciuitatis, aut regionis, aut certe regni? Oues meas, inquit. Cui non planum, non deſignaſſe aliquas, ſed deſignaſſe omnes? Nihil excipitur, vbi diſtinguitur nihil. Et forte præſentes cæteri condiſcipuli erant, cum committens vni, vnitatem omnibus commendaret in vno grege, & vno paſtore, &c.* Porro quemadmodum eſt Chriſti ouile vnum, eiuſdemque conſtitutus eſt paſtor vnus; ſic ne extinctam eſſe cum Petro Chriſti Eccleſiam, ac ſubinde gregem ſine paſtore, corpus ſine capite, ſine fundamento ſtructuram penitus remanſiſſe, ſtulte nimis ac impie dicere cum Ethnicis, cæteriſque Chriſtianæ fidei hoſtibus compellamur; fateri neceſſe eſt, eamdem ipſam collatam à Domino in Petrum ſummam omnium poteſtatem; in poſteros eius Cathedræ ſucceſſores eſſe deriuatam. Iſtud enim iam olim teſtati ſunt, non tãtum iidem, Cyprianus, *b* Optatus, *c* Hieronymus, *d* Bernardus, ſed & ſæpiſſime Auguſtinus, *e* ac ne in ſingulis commemorandis immoremur, id ipſum de *Petro* ac de *Romanæ Eccleſiæ Pontificibus* profeſſi ſunt, quotquot ab ipſo exordio naſcẽtis Eccleſiæ extiterunt noſtrarũ rerum Catholici tractatores, & quotquot etiam fuerunt vmquam ſacra Concilia in Spiritu Sancto legitime congregata, omnes denique Sancti; quorum vita eſt illuſtrata miraculis: prout tam alii quamplurimi aduerſus huius temporis hæreticos egregiis commentariis affatim demonſtrarunt; tum in horum Annalium ſingulis fere annis recenſendis lector inueniet vbique probe teſtatum.

a Bern. li. de conſider.
PROPAGATVS AD POSTEROS.
b Cyp. de vnit Eccl. & 55. 65. 69.
c Opt. lib.1. & 2.
d Hier. ep. 57. ad Dam.
e Aug. in Ioan tract.50. & 124. ep. 165. ad Gen. & alibi.

LX
f Matth.28.
g 1.Cor.15.
NOVISSIMA DOMINI APPARITIO.

Poſt hæc ſequitur rerum ac temporum ordine celeberrima omnium manifeſtatio Domini, quam Matthæus *f* ait factam in Galilæa in monte, qui Thabor fuiſſe ab omnibus exiſtimatur: Eaque ipſa eſt, cui Paulus *g* ait interfuiſſe pluſquam quingentos fratres. Quod autem idem addit, apparuiſſe poſt hæc Dominum Iacobo; nulla penitus ea de re apud Euangeliſtas habetur mentio: quam vero ex Euangelio Nazaræorum ſuperius diximus eidem Iacobo factam, ea contigiſſe putatur prima die Reſurrectionis Domini. Deniq; quod poſt hanc in monte Thabor manifeſtationẽ, apparuiſſe adhuc Dominum omnib. Apoſtolis, idem Paulus affirmat; proculdubio illam eſſe credimus omnium nouiſſimam, quæ à Marco *h* ac Luca *i* recenſetur facta cum Apoſtoli vna recumberent; licet ab aliis alio loco ponatur. Contigiſſe enim poſt reditum Apoſtolorum è Galilæa Hieroſolymam, ex Luca iam ſuperius oſtendimus. Porro hac ſua nouiſſima manifeſtatione, præter alia dona quæ Chriſtus ſuæ Eccleſiæ liberaliter contulit, duo ſuperaddidiſſe videtur; vnum à Marco poſitum *De operatione Miraculorum*, quæ communis omnibus in ipſum credentibus eſſe poſſet; alterum à Luca, *De diuinarum Scripturarum intelligentia*, Apoſtolis tantum peculiariter data. Quæ quidẽ dona, eo quod non niſi in Eccleſia Catholica reperiri, nec ab vllis qui foris ſunt vſurpari poſſint, merito DOTES Eccleſiæ ſunt à Patribus appellata; licet non ſingulis Fidelibus miraculorum gratia, nec cunctis Epiſcopis Apoſtolorum ſucceſſoribus intelligentia ſcripturarum, vel ſemper, & vbique, ac in omnibus, ſit conceſſa.

h Mar. 16.
i Luc.24.
DVÆ CONCESSÆ ECCLESIÆ DOTES.

LXI.
k Luc.24. & Act.1.
ASCENSIO DOMINI.
l Leu.9.
RITVS BENEDICENDI.
m Exod. 8.

Demum vero Dominus eductis (vt ſcribit Lucas *k*) Diſcipulis foras in Bethaniam, eleuatis manibus benedixit eis, & aſcendit in cælum. Hoc quippe ſignum, vt *Eleuatis manibus Benedictio traderetur*, apud Hebræos in vſu fuiſſe apparet. Nam & Aaron legitur *l* extendens manum benedixiſſe populo. Diuini vero numinis imprecationẽ eo actu ſignificari ſolere ſatis expreſſum habetur in Exodo, *m* dum extenſione manus ea ſigna à Moyſe & Aaron fiebant. Sicut &

apud Chriſtianos, haud aliunde quam ex Apoſtolorum traditione, vſu receptum eſt vt benedicendo manum extendant, ac inſuper Crucis ſignum eadem manu deducant. Sed de eiuſmodi ſigno Crucis, opportuniori loco dicetur inferius. Poſt eleuationē vero Domini ab oculis Diſcipulorum, intuentibus adhuc illis in cælum, adſtiterunt duo Angeli, qui eos de ſecundo ipſius aduentu monuerunt; tuncq; iidē reuerſi ſunt Hieroſolymam à monte Oliueti, qui eſt iuxta ciuitatem Sabbati habens iter. Ita Lucas. a Porro *Sabbati iter* Phariſæi b dicebant eſſe duorum millium pedum: Suidas c autem duorum millium cubitorum. Sed quod mons Oliueti non amplius mille paſſibus, (vt Beda, & alii tradūt qui ſcripſerunt de Locis ſanctis) vel etiam ſex tantum ſtadiis (vt auctor eſt Ioſephus) d ab Hieroſolymis diſtaret; quātum iter Sabbati eſſet, ex eo facile metiri licet. Quod vero addit Lucas, e Apoſtolos poſt hæc fuiſſe ſemper in templo laudantes Deum: certum eſt, ipſum iunxiſſe prædictis quæ poſtea facta ſunt: ſicut & cum de Aſcenſione locutus eſſet Marcus, f mox ſubdit eoſdem profectos prędicaſſe vbique: Cum alioqui de Apoſtolis & Diſcipulis conſtet, decem illis diebus qui medii ſunt ab Aſcenſione Domini vſque ad Pentecoſten, non alibi quam in domo vna manſiſſe. Cæterum multa alia Chriſti facta, præter ea quæ ab Euangeliſtis conſcripta ſunt obuoluta ſilentio remanſiſſe, teſtatur Ioannes g qui nouiſſimus omnium ſcripſit, & quæ ab aliis eo argumento literis commendata eſſent probe nouit. Ex cuius etiam verbis agnoſcas, eam iniiſſe rationem Euangeliſtas, vt non ſingulas res geſtas ſuſciperent enarrandas, ſed quantum ſatis eſſet ad fidem aſtruendā quod IESVS eſſet Chriſtus filius Dei viui. Sicut autem nec cuncta Chriſti facta, ita multo minus omnia dicta Euangeliſtæ ſunt proſecuti. Citat enim Paulus h Apoſtolus eius ſententiam ab illis prætermiſſam, *Beatius eſt magis dare, quam accipere:* aliamque Hieronymus i & Caſſianus, *Eſtote probati nummularii:* ſicut & illam, *Vbi te inuenero, ibi te iudicabo:* & ſi quæ alia huiuſmodi ſit inuenire.

ITER SABBATI.
a Act. 1.
b Ap. Hier. ep. 151 ad Algaſ. q. 10.
c Suid. verb. σαββάτου ὁδός.
d Ioſ. 6. de bel. 5.
e Luc. 24. in fin.
f Mar. 16. in fin.
g Ioan. 20. & 21. in fin.
CHRISTI SENTENTIÆ EXTRA EVANGELIA.
h Act. 20.
i Hier. ep. 152.

LXII.
IOSEPHI TESTIMONIVM DE CHRISTO
k Ioſ. 18. ant. 4. & ap. Euſe. 1. hiſt. 11. & Hier. de Scrip. Eccl. in Ioſeph.

Poſt ſanctos Euangeliſtas annis quinquaginta, *Ioſephus* Iudæus Græco ſermone hiſtoriam Iudæorum proſecutus, res etiam geſtas Chriſti paucis quidem, ſed perquam honorificis verbis perſtrinxit k hoc modo: *Eo tempore fuit* IESVS *vir ſapiens, ſi tamen virum eum fas eſt dicere: erat enim mirabilium operator, & doctor eorum qui libenter vera ſuſcipiunt: pluri moſque tam de Iudæis quam de Gentibus ſectatores habuit. Chriſtus hic erat: quem accuſatum à noſtræ gentis principibus, Pilatus cum addixiſſet cruci, nihilominus non deſtiterunt eum diligere qui ab initio cœperant. Apparuit enim eis tertia die viuus, ita vt diuinitus de eo vates hoc & alia multa miranda prædixerunt, & vſque in hodiernum diem* CHRISTIANORVM *genus ab hoc denominatum non deficit.*

LXIII
l Hegeſip. de excid. Hieroſ. lib. 3. c. 5.
DE RELATIONE PILATI AD TIBERIVM.

Pariterque Hegeſippus, æque Iudaicarum rerum ſcriptor (non ille, vt falſo multi exiſtimarunt, qui proximus fuit temporibus Apoſtolorum: ſed, vt ex eius ſcriptis l probatur, qui ſcripſiſſe noſcitur, poſt tempora Conſtantini) in ſua Anacephalæoſi de morte & reſurrectione Chriſti, recitat Pilati Præſidis epiſtolam ad Claudium Imp. datam de miraculis & reſurrectione Chriſti, deque falſis Iudæorum in eum accuſationibus: quæ qualiſcumque ea ſit, ſic ſe habet, *Pontius Pilatus Claudio ſalutem. Nuper accidit, quod & ipſe probaui Iudæos per inuidiam ſe ſuoſque poſteros crudeli condemnatione puniſſe. Denique cum promiſſum haberent patres eorum, quod illis Deus eorum mitteret de cælo Sanctum ſuum, qui eorum Rex merito diceretur; & hunc ſe promiſerit per virginem miſſurum ad terras: iſtum itaque me Præſide in Iudæam Deus Hebræorum cum miſiſſet, & vidiſſent eum cæcos illuminaſſe, leproſos mundaſſe, paralyticos curaſſe, dæmones ab hominibus fugaſſe, mortuos etiam ſuſcitaſſe, imperaſſe ventis, ambulaſſe etiam ſiccis pedibus ſuper vndas maris, & multa alia feciſſe, cum omnis populus Iudæorum eum Filium Dei eſſe diceret, inuidiam paſſi ſunt contra eum principes Iudæorum, & tenuerunt eum, mihique tradiderunt, & alia pro aliis mihi de eo mentientes dixerunt, aſſerentes eum magum eſſe, & contra legem eorum agere. Ego autem credidi ita eſſe & flagellatum tradidi illum arbitrio eorum. Illi autem crucifixerunt eum, & ſepulto cuſtodes adhibuerunt. Ille autem militibus meis cuſtodientibus, die tertio reſurrexit: in tantum autem exarſit nequitia Iudæorum vt darent pecuniam cuſtodibus, & dicerent, Dicite quia diſcipuli eius corpus ipſius rapuerunt. Sed cum accepiſſent pecuniam, quod factum fuerat, tacere non potuerunt: Nam & illum ſurrexiſſe teſtati ſunt ſe vidiſſe, & ſe à Iudæis pecuniam accepiſſe. Hæc ideo ingeſſi, ne quis aliter mentiatur, & exiſtimet credendum eſſe mendaciis Iudæorum.* Hactenus epiſtola: quæ quidem an eadem ipſa ſit, quam à Pilato tunc temporis ſcriptam eſſe conſtat, haud aſſeruerim: in titulo certe manifeſtus videtur error, dum Claudium Imperatorem loco Tiberii poſitum habet, quamquam ante Imperium & ipſe Tiberius diceretur Claudius. Porro Pilatum nuntiaſſe Tiberio, ac ſubinde Tiberium retuliſſe ad Senatum, ſed hunc ea reſpuiſſe quod non ad ſe prius quam ad Imperatorem relatum eſſet, teſtantur Tertullianus, a Euſebius, b Oroſius, c & Gregorius d Turonenſis. Inſuperque de iis quæ in cauſa Chriſti geſta eſſent, publica Acta Hieroſolymis ſub Pilato à Notario exceptore conſcripta eſſe, Romamque miſſa, & inter Geſta publica aſſeruata, teſtis eſt Iuſtinus Martyr in Apologia ad Antoninum Pium. At vero fuerūt & poſt dicta vera certaque *Pilati Acta*, alia rurſus ab iis longe diuerſa duplici genere conficta; quorum alteris vtebantur e Quartadecimani hæretici: altera vero à Maximino f tyranno Chriſtianis infenſiſſimo fuere excogitata. Denique nonnulla apocrypha quæ legimus de legatione Voluſiani cuiuſdam à Pilato ad Tiberium miſſi, quod nulla antiquorum fide probentur, hic intexere prætermittemus: ſicut & fabuloſa illa quæ ſcripta ſunt à g Suida, Neronem iuſſiſſe Annam, Caipham, & Pilatum, ad dicendam cauſam de Chriſti morte iudicio Romæ ſiſti, & alia multa quæ addit. Nam longe ante Neronis Imperium Pilatum periiſſe, inferius ſuo loco dicetur.

a Tert. Apol. cap. 5. & 21.
b Euſ. 2 hiſt. 2
c Oroſ. li. 7. c. 4
d Turon. hiſt. lib 1. c. 24.
ACTA PILATI.
e Epip. hær. 50
f Euſ. 1. hiſt. 9 & lib. 9. c. 4.
g Suid. verb. Nero.

LXIV.
DE VESTIGIIS CHRISTI.

Cæterum egregium plane monumentum ſuæ ad cælos Aſcenſionis Dominus non modo ſuis Apoſtolis, ſed poſteris quoque ſpectandum reliquit; nimirum *Sacrorum pedum ſuorum impreſſa terræ veſtigia* eo loco quo è monte Oliueti eleuatus eſt in cælum: In tantum vt cum ea terra quotidie à Fidelibus deuotionis ergo hauriretur, nihilominus eadem veſtigia priſtinum ſtatum continuo reciperent: denique cum eccleſia eo loco conderetur, ſummum tantum cacumen propter Dominici corporis meatum nullo modo contegi potuit, ſed tranſitus eius à terra ad cælum vſque patuit ſemper apertus: & locus veſtigiorum continuari pauimento cum reliqua ſtratorum parte non potuit: ſiquidem quæcunque applicabantur, inſolens humana ſuſcipere terra reſpueret, excuſſis in ora operantium ſæpe marmoribus. Habentur quidem hæc egregie teſtata apud Hieronymum, h Paulinum, i & Sulpitium k Seuerum, eademque eodem ſtatu perſeueraſſe tempore Bedæ l poſt ſeptingentos ferme annos à morte Chriſti, ipſe eſt teſtis: additque, anniuerſario die Aſcenſionis Dominicæ, Miſſa peracta, validi flaminis procellam deſuſum venire conſueuiſſe, & omnes qui eſſent terræ proſternere: ſed & illa tota nocte lucernas ardere, vt non illuſtrari tantum, ſed & ardere mons & ſuppoſita loca viderentur. Meminit etiam de iiſdem Chriſti veſtigiis m Optatus Mileuitanus. De quibus olim Zacharias n prophetaſſe videtur, cum dixit, *Stabunt pedes eius in die illa ſupra montem Oliuarum, qui eſt contra Hieruſalem ad Orientem.* Secundum cuiuſmodi ſitus rationem, eam conſuetudinem ad poſteros eſſe dilapſam, vt Chriſtiani ad Orientem conuerſi precarentur traditur in libro Quæſtionum, o Athanaſio tributarum. Sed de his hactenus.

h Hier. de loc. Hebr. Act. Apoſt.
i Paul. ep. 11. ad Seuer.
k Seu. hiſt. lib. 1
l Bed. de loc. Sanct. c. 7.
m Opt. lib. 6. cont. Parm.
n Zach. 14.
o Ap. Athan. quæſt. q 14.

LXV.
DE ACTIBVS APOSTOLORVM.

Supereſt nobis, vt qui de Chriſto quanta potuimus breuitate vt in re cunctis propemodum nota tractauimus, deinceps *Actuum* quoque *Apoſtolorum* ſacram hiſtoriam à S. Luca Euangeliſta deſcriptam proſequamur. Cui tamen commentario ſic nomen inditum eſt (inquit Chryſoſtomus) p non quod acta omnia, neque omnium, ſed vnius tantum vel alterius Apoſtoli, eademque facilia numeratu contineat: cum alioqui multa maximi pōderis de ipſis etiam Petro & Paulo, in quorum rebus geſtis deſcribendis præcipue immoratus eſt, ab eo fuiſſe prætermiſſa, certiſſimis teſtibus probabitur inferius. Sed vt iā ipſam aggrediamur, cum reuerſi eſſent è monte Oliueti Apoſtoli & alii Hieroſolymā, *aſcenderunt* (inquit Lucas q) *in cœnaculū*, vbi ſimul manebant Apoſtoli, aliique omnes fere centū viginti, *perſeuerantes vnanimiter in oratione cū mulierib. & MARIA matre IESV, & fratribus*

p Chryſ. cont. Gentil.
q Act. 1.

eius.

eius. Creditur hæc eadem domus eſſe illa, quam idem Lucas *a* inferius ait fuiſſe Mariæ matris Ioannis qui cognominatus eſt Marcus, quo Petrus è carcere liberatus acceſſit, vbi & cæteros ad precum officium congregatos inuenit diſcipulos. Conſentiuntque his acta *b* Barnabæ: vbi etiam dicitur, in eadem illa domo Paſcha Dominum celebraſſe, & Thomæ Apoſtolo apparuiſſe; ſed & ibidem Spiritum Sanctum ad diſcipulos in die Pentecoſtes deſcendiſſe, ac denique ædificatam eſſe magnam & ſanctiſſimam Sion omnium Eccleſiarum maximam. Meminit eiuſdem eccleſiæ in Sion poſitæ S. Hieronymus: *c* eamdemque dictam eſſe Eccleſiam Apoſtolorum docent Cyrillus Hieroſolymorum Epiſcopus, & alii qui de Locis Sanctis ſcripſerunt.

a *Act.* 12.
b *Alex. Monach. ap. Sur. 11. Iunii.*
c *Hier. ep.* 27.

LXVI.

Cum igitur illic congregati eſſent cum cæteris Apoſtoli, PETRVS *eius chori* (inquit Chryſoſtomus) *d Princeps auctoritate ſibi à Chriſto tradita qua omnes habebat in manu*, crediti ſibi gregis curam ſuſcipiens, de ſubſtituendo aliquo ex Diſcipulis in locum Iudæ proditoris concionem habuit. Itaque ſtatuerunt *e* duos, Ioſeph, & Matthiam, & cum oraſſent dederunt eis ſortes, & cecidit ſors ſuper MATTHIAM, qui annumeratus eſt cum reliquis vndecim Apoſtolis. Porro ambos fuiſſe ex numero Septuaginta duorum Diſcipulorum, ſatis indicat Lucas, affirmat vero Clemens *f* Alexandrinus. At *Ioſeph*, idemque dictus *Barſabas*, & cognominatus *Iuſtus*, plane diuerſus eſt ab alio Ioſeph, *g* qui cognominatus eſt *Barnabas*, itemque ab illo qui cognominatus eſt *Iudas*: *h* hi tres enim in Actibus Apoſtolorum non ſolum cognomine, ſed & rebus geſtis inter ſe diſtinguuntur.

d *Chryſ. hom. 3. in Act. Oecũ. in Act.* 2.
e *Act.* 1.
DE ELECTIONE MATTHIÆ.
f *Ap. Bed. in retract. in Act.*
g *Act* 4.
h *Act.* 15.

LXVII.

Quod autem pertinet ad SORTEM qua vſi ſunt Apoſtoli, cum ab aliis diuerſa dicantur, Dionyſius *i* Areopagita ait ita à Scriptura appellatum eſſe diuini quiddam & præcipui muneris, per quod Apoſtolis inſinuaretur qui eſſet diuina electione declaratus. Circumferebatur olim liber titulo prænotatus, *Sortes Apoſtolorum*; ſed cenſura Gelaſii *k* eſt reiectus inter apocrypha. Et cum eadem occaſione, quod Apoſtoli quem eligerent ſortiti eſſent, irrepſiſſet aliquando in Chriſtianos genus quoddam ſortilegii, quod honeſto nomine diceretur *Sortes Sanctorum*; illud à ſanctis Patribus, Eccleſiaſticis *l* ſanctionibus ab Eccleſia Dei procul eſt reiectus. Cæterum eam licentiam nonniſi ante aduentum Spiritus Sancti Apoſtoli vſurpaſſe inueniuntur, nec id tentaſſe niſi præuia oratione: cum alioqui apud Hebræos, ſacros ſortiri miniſtros ad ſolitam functionem obeundam, tam ex Lucæ *m* Euangelio, quam ex Philone *n* atque Ioſepho *o* manifeſtum reddatur. Vt vero ſorte quis eligeretur in Summum Pontificem, nunquam prius *p* tentatum eſt quam paulo ante Hieroſolymorum excidium, idque à Zelotis factioſis hominibus vi publica agentibus. Et apud Gentiles vetitum fuiſſe ne Sacerdotes deligerentur ſorte, ſicut nec pretio, auctor eſt Dionyſius *q* Halicarnaſſeus.

QVÆNAM SORS APOSTOLORVM.
i *Dion. de Eccl. hier. par. 3. c.* 5.
k *In Conc. Rom. cap. de lib. apocr.*
l *Conc. Vien. c. 16. Conc. Aur. c.* 32.
m *Luc.* 1.
n *Phil. de ſacer honor.*
o *Ioſ. cont. Ap. lib.* 2.
p *Ioſ. 4. de bel.* 5.
q *Hal. hiſt. Rom. lib.* 2.

LXVIII.

Elapſis iam ab Aſcenſione Domini decem diebus, *Dum complerentur dies Pentecoſtes, erant omnes pariter in eodem loco: & factus eſt repente de cælo ſonus tamquam aduenientis ſpiritus vehementis: & apparuerunt illis diſpertitæ linguæ tamquam ignis, ſeditque ſupra ſingulos eorum, & repleti ſunt omnes Spiritu ſancto.* Hæc Lucas: *r* quæ quidem facta eſſe die Dominico, SS. Patrum, *ſ* aſſertio, Sacrorum Conciliorum *t* canones, Eccleſiaſtica traditio firmant; ac ipſa denique ratio monſtrat. Etenim cum ex Legis *u* præſcripto dies Pentecoſtes numerandi eſſent ab altero die Paſchæ, quo manipulus offerendus erat; & præſenti anno die ſequenti Paſchatis eſſet Sabbatum, quo falcem mittere in meſſem veritum *x* erat: manipulum hoc anno conſtat *y* oblatum fuiſſe ipſo die Dominico quo Dominus reſurrexit, cuius ipſe eleuatus manipulus figuram exprimebat. A quo tempore, quinquaginta dies numerando vſque ad diem Pentecoſtes, Spiritum Sanctum datum eſſe ipſo die Dominico certum eſt. Eo vero accepto, *Cœperunt loqui* (inquit Lucas) *variis linguis, audientibus Iudæis qui tunc agebant Hieroſolymis ex omni natione quæ ſub cælo eſt.* Quæ licet videatur hyperbole, tamen auctore Philone, *z* qui his vixit temporibus, exploratiſſimum eſt Iudæos non in Palæſtina tantum, ſed in Aſia, Africa, Europa, magno numero habitaſſe.

ADVENTVS SPIRITVS S. IN DISCIPVLOS.
r *Act.* 2.
ſ *Clem. Rom. 5 Conſt. vit. Aug. ſer. 154. de temp. Leo ep. 81. ad Dioſ. Iſid. de offic. eccl. c. 24. Alb. Flac. de diuin. offic.*
t *Sext. Syn. c.* 8.
u *Leu. 23. Ex 16. Ioſeph. 3. antiq.* 10.
x *Exod.* 34.
y *Epiph. hær. 51. & alii.*
EX TOTO ORBE HIEROSOLYMAM.
z *Phil. lib. con. Flac. & lib. de leg. ad Caium.*

LXIX.

Cæterum ex omnibus nationibus quindecim tantum numerans Lucas, cum intereas æque Iudæos recenſeat eſſe admiratos ipſorum lingua Apoſtolos loqui; plane ſignificat Galilæos diuerſa à Iudæis vti lingua conſueuiſſe: vnde & à miniſtris Pontificis merito apparet dictum fuiſſe Petro, *a Galilæus es: nam & loquela tua manifeſtum te facit.* Fuit autem ſententia Chryſoſtomi, *b* tot linguarum locutiones impertitas fuiſſe Apoſtolis, quot erant Hieroſolymis externæ nationes quæ eos loquentes audirent: & ſi plures fuiſſent, plures etiam accepturos fuiſſe; ac denique cum diſperſi ſunt per Orbem terrarum, lingua omnium gentium ad quas profecti fuiſſent eſſe locutos. Sed quod ſpectat ad linguarum genera, quæ eſſent in Orbe terrarum; Clemens *c* Alexandrinus recitat teſtimonium Scriptorum Gentilium, qui non aliunde quam ex Iudæorum libris (nempe ex eo quod Moyſes ait, omnes animas ex Iacob quæ deſcenderant in Ægyptum, fuiſſe ſeptuaginta quinque) linguas ſeptuaginta quinque fuiſſe teſtantur. At vero alia ratione inita Auguſtinus *d* quod ex tribus Noe filiis ſeptuaginta duæ gentes per terras eſſe cœperunt; totidem linguas eſſe putauit. Eademque ratione Epiphanius, *e* ſeptuaginta duos turris Babel ædificatores, totidem conſtituiſſe varias linguas ſcripſit. Sed Pacianus *f* cum numerat centum viginti linguas, reſpectum habuiſſe videtur ad numerum eorum qui ſimul in vna domo *g* fuerant congregati; ſuper quos omnes putatur deſcendiſſe Spiritus Sanctus, quaſi velit non omnes illos omnia aſſecutos eſſe linguarum genera, ſed ſingulos ſingulas. Verum hæc communi interpretum ſententia reiiciuntur. Sic enim linguarum donum accepiſſe conſtat Apoſtolos, vt quis eorum linguis omnibus loqueretur, non autem (vt aliqui exiſtimarunt) vt vno ex illis vna lingua loquente, omnes qui audirent, licet eſſent diuerſarum linguarum, intelligerent. Hoc enim modo eorum potius qui audirent, quam qui verba facerent, miraculum fuiſſet; prout præclare inter alios interpretatus eſt Gregorius *h* Nazianzenus.

QVOMODO APOSTOLI LOQVERENTVR LINGVIS
a *Matth.* 26. *Luc.* 22.
b *Hanc citat etiam Glyc. in Annal.*
c *Clem. lib. 1. Strom.*
d *Aug. 16. de ciu. 6. & 11.*
e *Epih. de menſur. & ponder.*
f *Paci ep. 2. ad Sympr.*
g *Act.* 1.
h *Naz. orat. in die Pent.*

LXX.

Cum autem qui eos audirent, rei cauſam ignorantes, alii admirarentur, alii ebrios eſſe dicerent, Petrus egregia concione, quam Lucas quaſi ex ſcripto recitat, *i* non tantum pro ſuis apologiam dixit, ſed de Chriſti paſſione, reſurrectione, & aſcenſione; ac de Spiritus ſancti miſſione diſſeruit. *Erat* (inquit Chryſoſtomus) *k Petrus os omnium, cauſam fidei agit pro omnibus, doctrina ſua inſtruit omnes. ipſe præcipuus fidei aſſertor eſt, præcipuus catechiſta habetur, & primus extitit Verbi concionator, & primus coegit Eccleſiam, eamque non ex Hieroſolymitanis & circumcirca habitantibus Iudæis; ſed ex Parthis, Medis, Phrygiis, Libycis, Aegyptiis, Arabibus, aduenis Romanis, & aliis: & qui omnium paſtor fuit à Domino inſtitutus, ex omnibus nationibus cogere cœpit oues.* Sed quod excepit; ſuos non potuiſſe eſſe ebrios, *cum eſſet hora diei Tertia*: quid tam inſolens videri debet, ſi ſecundum partitionem diei apud Hebræos quam ſuperius expoſuimus, ea hora illi pranſi fuiſſent, homines præſertim peregrini & piſcatores? At perfacilis erit huius nodi ſolutio, ſi nouerimus Hebræorum illam fuiſſe conſuetudinem, *l* vt non liceret diebus feſtis cuiquam ante Sextam horam prandere. Cæterum eo ſermone Petri tria hominum millia ad Chriſti fidem perducta eſſe, & in eius nomine baptizata, Lucas tradit; additque omnes qui credebant habuiſſe omnia communia: multa quoque ab Apoſtolis ſolita fieri miracula, & ſic ab eis diſtributa eſſe officia, vt quotidie in templo perſeuerarent, (nimirum orantes, vel Dei verbum annunciantes) & in domibus panem frangerent; ſacram videlicet Euchariſtiam miniſtrantes. Verum quod dicit conuerſos ad fidem iuſſos à Petro baptizari in nomine IESV CHRISTI, non ſic accipiendum eſſe monet Cyprianus, *m* vt Pater omitteretur, ſed vt Patri quoque Filius adiungeretur. Et Iuſtinus *n* Martyr æque *Patris & Spiritus ſancti* nomina exprimi conſueuiſſe teſtatur, quamquam ex Eccleſiæ antiqua traditione ratum quoque fuiſſe baptiſmum in nomine tantum CHRISTI collatum, ſcripſiſſe Stephanum Roman. Pontificem, idem Cyprianus, licet ab eo diſſenſerit, aperte fatetur.

i *Act.* 2.
k *Chryſ. hom. 3. ad Ant & hom 4 in Act. Ap-ſt.*
PETRI PRÆDICATIO.
l *Ioſeph. de vita ſua.*
BAPTISMVS IN NOMINE CHRISTI.
m *Cypr. ep 73. ad Iudài.*
n *Iuſt. orat. ad Anton.*

LXXI.

Quod vero eadem oratione Petrus de SEPVLCHRO

DE SEPVLCHRO DAVID.

DAVIDIS meminit, aitque illud in eam diem apud eos fuiſſe, obſeruatione quidem dignum eſt, Sepulchrum illud (quod & SALOMONIS dictum eſt, quia & ipſe illic conditus erat) remãſiſſe etiam integrum in excidio Hieroſolymorum poſt hæc per Titum facto, ſicque perduraſſe vſque ad nouiſſimam Iudæorum cladem per Hadrianum illatam: tunc enim, antequam illa contingeret, quaſi in prodigium futuri vltimi Iudæorum exterminii, ſponte corruiſſe, auctor eſt Dio in Hadriani Vita. Meminit ſæpe de illo Ioſephus, *a* quod & auguſtis ædificiis Salomonis opera extructis ornatum tradit, & ingentibus theſauris ab eodem ibi reconditis nobilitatum: ex quibus tria millia talentorum Hircanus, cum obſideretur ab Antiocho ſuſtulit ad redimendam totius populi vexationem: reliquas vero perquirens quondam Herodes, flamma ex adytis erumpente repulſus eſt. Quod autem diximus illud ſub Hadriano corruiſſe; id quidem haud ſic accipiendum eſt, vt ſolo adæquatum, ſed tantum aliqua ex parte collapſum fuerit: ſiquidem Hieronymus *b* relegens loca ſancta ſui temporis, ac ſi ipſum integrum remaneret, in Mauſoleo Dauidis ſe precari ſolitum tradit.

a Ioſ. 7. antiq. vlt. & lib. 16. cap. 11.
b Hier. ep. 17. ad Marcel.

LXXII.
c Act. 3.
d Leo ſer. 7. de ieiun. ſep. menſ.

Quod ſubditur apud Lucam, *c* Petrum & Ioannem aſcẽdiſſe in templum ad horam orationis Nonam; ſatis indicat (ſicut etiam exponit S. Leo *d*) quæ ſcripta in Lege, vel cõſuetudine laudabili introducta eſſent apud Hebræos præcepta moralia, ea non modo Apoſtolos non ſpreuiſſe, ſed etiam in Eccleſiam transfundere voluiſſe. Et quod ſpectat ad antiquum certis HORIS orandi ritum, agit in primis Tertullianus *e* de tribus *Inſignioribus* (vt vocat) ab Apoſtolis ex Iudæorum fontibus in Eccleſiam deductis, nempe *Tertia, Sexta, Nona.* Quibus & alias duas ſuperadditas docens Cyprianus, *f* nimirum *Matutinam & Veſpertinam*, earumdem omnium quinque originẽ ſimul ac myſteria deſcribit. Denique Athanaſius, *g* præter iſtas quinque, duarum item aliarum mentionem faciens, eius videlicet quæ *Oriente* fit *Sole*, & quæ *Media nocte*, cunctarum ſeptem diuina myſteria explicat. De ſeptem item orandi Horis quatuor diurnis, & tribus nocturnis, agit ſæpe Ioannes Chryſoſtomus, *h* & ante ipſum Baſilius, *i* licet & iſte alicubi Octauam videatur addidiſſe: ſed quam ponit poſt mediam noctem ante diluculum, iungere ſimul cõſueuit Eccleſia, eaſdemq; pro vna numerare hora, quam *Matutinum Officium* nominat Hieronymus, *k* qui & ipſe de iiſdem ſeptem horis, variis *l* locis meminit: ſicut & Caſſianus, *m* Iſidorus, *n* & alii fere innumeri. Quæ quidem ex antiqua inſtitutione, & maxime Dauidis *o* dicentis ad Deum *ſepties in die laudem tibi dixi*, per Apoſtolos ſemel in Eccleſiam tranſlata, feliciter perſeuerãt. Quod vero pertinet ad nocturnas preces, ipſas ſacras Vigilias, accommodatius de iis agemus inferius.

e Tert. adu. Pſych. c. 10.
DE HORIS CANONICIS.
f Cyp. de orat. Dom.
g Athan. de virg.
h Chryſ. hom. 29. ad Antioc. hom. de laud. mon. hom. 14. in Tim. 1. & in Pſal. 118.
i Baſil. in Reg. interrog. 37.
k Hier. ep. 22. ad Euſtoch.
l Hier. in Dan 7. & ep. 7. 8. 22. 37.
m Caſ. col. 7.
n Iſid. de eccl. offic. cap. 19.
o Pſal 118.

LXXIII.
LOCVS ORATIONIS.

Ex iiſdem quoque Lucæ verbis, non certas tantum diei Horas precibus conſecratas didicimus, ſed & *Locum* quo ad preces Deo fundendas cõuenire debeant Fideles. Quãtumlibet enim priuatas quis orationes domi agere intra cubiculũ ſuum (vt Dominus docuit) debeat eſſe ſollicitus; tamen exemplo Apoſtolorum, templum ad orationem adeuntium, admonentur Chriſtiani, ad publicas preces in vnũ locum, ipſam ſc. *Eccleſiam*, conuenire. Quod quidem faciendum eſſe, S. Ignatius, qui iiſdem vixit temporibus, ſcribens ad Magneſianos inculcat. Sicut & exemplo ipſius Domini, qui cum Hieroſolymis eſſet, docebat in templo, iidem etiam Apoſtoli illic doctrinæ Cathedram erexerunt, prout inferius docet Lucas, *p* dum ait eos omnes fuiſſe vnanimiter in Porticu Salomonis. Ad quod alludens Tertullianus, *q* ait, *inſtitutionem Chriſtianorum de porticu Salomonis eſſe.* quod equidem maximum opus Templi Salomonis, poſt iteratas reliqui Templi deſtructiones atque reſtaurationes, hactenus integrum permanſiſſe, tam idem Lucas, *r* quam Ioannes, atque etiam Ioſephus, docent.

p Act. 5.
q Tert de præſcrip. cap. 7.
r Act. 3. & 5. Ioan 10. Ioſeph. 20. antiq. 8.

LXXIV.
ſ Act. 3.
PETRVS CLAVDVM SANAT.
t Act. 4.

Narrat poſt hæc Lucas *ſ* hiſtoriam ſanati à Petro claudi à natiuitate ad portam templi, & quo modo ad rei nouitatem concurrentibus populis, ea Chriſtum annuntiandi arrepta occaſione, concionem habuerit, qua quinque millia hominum ad fidem perduxit. Quando ſuperuenientes *t* Sacerdotes atque Sadducæi, eumdem Petrum, & qui eum comitabatur Ioannem Apoſtolum in carcerem detruſerunt, ac die ſequenti in magnum Concilium Septuaginta duorum Seniorum introductos, atque interrogatos, liberos dimiſerunt propter populum qui magnificabat quæ geſta fuerant; facta dumtaxat iis prohibitione ne amplius in nomine IESV docerent. Hæc fuſius Lucas. Quale vero myſterium miraculo Petri contineretur, Ambroſius *a* enarrat, dum ait Petrum, quia petra eſſet ſuper quam ædificaretur Eccleſia, recte primum ſignum mirabilium ſuorum feciſſe claudo pedum reſtituendo veſtigia, vt ſicut ipſe in Eccleſia fidei fundamentum continebat, ita & in homine membrorum fundamenta confirmaret. Vt non mireris, ſi Lucas, quantumlibet prodigia ac ſigna ab Apoſtolis ante hac facta eſſe teſtatus *b* eſſet, tamen ab eo quod tam inſigniter eſt editum ab Apoſtolorum Principe, cæteris prætermiſſis, narrationem inſtituerit.

a Amb. ſer. 3. in nat. Apoſt.
MYSTERIVM EX MIRACVLO.
b Act. 2.

LXXV.
c Act. 4.

Reuertente poſt carcerem Petro vna cum Ioanne ad ſuos, cum vniuerſa *c* quæ tum congregata in vnum erat multitudo, de iis quæ geſta eſſent Deum laudaſſet, oranſque petiiſſet vt Euangelii prædicatio magis magiſque ſignis atque prodigiis illuſtraretur; factus eſt terræmotus, omneſque Spiritu ſancto deſuper veniente repleti ſunt; & erat omnium ſicut vna voluntas idemque animus, ita temporalium bonorum vſus communis. Quoquot enim (inquit Lucas) poſſeſſores agrorum aut domorum erant, vendentes afferebant pretia, & ponebant ante pedes Apoſtolorum. Quod vero Ioſeph qui cognominatus eſt BARNABAS, præ cæteris qui id præſtiterunt nominetur ab Euangeliſta; id in cauſa fuiſſe putatur, quod cum ditiſſimus eſſet, non agellum quempiam, ſed latifundium vendiderit. Hæc enim qui eius Res geſtas ſcriptis mandauit Alexander *d* teſtatur: addens eumdem origine Cyprium Hieroſolymis habitaſſe, & à Gamaliele vna cum Stephano ac Saulo ſacris literis imbutum fuiſſe, ac demum ad Chriſtum veniſſe vna cum ſuo conſobrino Ioanne Mariæ filio, apud quem (vt vidimus) Chriſti noua Eccleſia coaleſcere cœpit. Sane Euſebius *e* & Epiphanius *f* inter antiquos Chriſti Diſcipulos ipſum adnumerant.

DE BARNABA.
d Ap. Metap. & Sur. 11. Iunii.
e Euſ. 2. hiſt. 1
f Epiph. li. 1. cap. 21.

LXXVI.
g Act. 5.
DE ANANIÆ ET SAPHIRÆ INTERITV.

Poſt hæc S. Lucas *g Ananiæ & Saphiræ* ſacrilegii pauendam recenſet pœnam. Vendiderant agrum, cuius pretii quod delaturi erant ad pedes Apoſtolorum, doloſa fraude partẽ ſibi retinuerunt. Penetrat in eorum corda Petrus, & ſicut in cæteris, ita in iudiciaria poteſtate primatum ferens, inquirit de crimine, detegit fraudem, & de perpetrato peccato cõuictis diuinam vindictam prophetico Spiritu annuntiat; quæ mox ſecuta eoſdem interemit, vt pœna duorum eſſet doctrina multorum. Quorum quidem duplex fuit ea in re peccatum: alterum quod ingerit Petrus, de mendacio in Spiritum ſanctum; alterum vero quod intulerunt Hieronymus *h*, Athanaſius, *i* Maximus, *k* Gregorius, *l* & alii, quod quæ ſemel Deo vouerant non præſtitiſſent, partemque ſibi iam alienæ ſubſtantiæ reſeruaſſent. Cæterum hanc pœnam non ad ſupplicium æternum, ſed ad expiationem peccati, vt ſic ſalui eſſe poſſent in futuro ſæculo, à Deo eſſe illatam, Origenes, *m* Auguſtinus, *n* & alii exiſtimarunt. Quod autem ad dictam in communem vſum bonorum collationem pertinet, non ea quidem eiuſmodi fuit, vt quicumq; Chriſtianus eſſe vellet, non aliter id conſequi poſſet, vel vt eadem viuendi norma cæteris omnib. qui credituri eſſent præſcriberetur: (Nam de Paulo *o* Apoſtolo conſtat, Corinthios per epiſtolam monuiſſe, ſic indigentibus eleemoſynas impartiri, ne eſſet nimis profuſa largitio.) Sed hæc facta ſunt ipſo exordio naſcentis Eccleſiæ, priuato quodam Spiritus ſancti impulſu, tum vt, quod excitanda eſſet in Fideles vehemens perſecutio, renuntiationis Fidei periculum, eiuſmodi rerum temporalium lucroſa iactura redimerent, tum maxime vt excultioris vitæ quoddam poſteris imitandum formaretur exemplum. Inde enim quotquot religioſiorẽ vitam ſunt amplexati, *Voluntariæ Renuntiationis & Paupertatis* formam ſumpſiſſe, conſtat ex Baſilio, *p* Auguſtino, *q* aliiſque omnibus qui Monachis ſelectas viuendi Regulas præſcripſerunt.

h Hier ep. 8. ad Demet.
i Ath. ſer. de paſſ. & cru.
k Max. ap. Amb. ſer. 9. & Aug. de verb. Apoſt. ſer. 25.
l Greg. 1. ep. 33. Ind. 9.
m Orig. tract. 8. in Matth.
n Aug. 3. cont Parm. 1.
DE RENVNTIATIONE BONORVM.
o 2. Cor. 8.
p Baſ. de reg. monach.
q Aug. ſer. 50. de diuerſ.

LXXVII.
r Act. 5.
PETRI IN MIRACVLIS PRÆROGATIVA.

Narratis quæ in Ananiam & Saphiram ſunt diuinitus acta, ſubdit Lucas, *r* adeo miraculis & prædicatione Apoſtolorum augeri ſolitam in dies credentium in Domino

multi-

multitudinem, vt etiam infirmos omnes & vexatos à ſpiritibus immundis, non ciuitatis tantum Hieruſalem, ſed & vicinarum omnium, in plateis exhiberent, vt tranſeuntis Petri vmbra liberarentur ab infirmitatibus ſuis. Fuit nimirum iſta prærogatiua Petri, vt ſicût inter Apoſtolos primatu in omnes eſt auctus, ita etiã inſigniora ederet miracula. Quid vero *Vmbra Petri*, niſi imago expreſſa corporis eius? Certe quidem non aliunde, quam ex eiuſmodi imaginibus vmbra formatis, picturã duxiſſe originem feruntª. Vt ex his videas, IMAGINVM pium cultum in vmbra Petri à Deo primitus in primori illa Eccleſia tot tantiſq; miraculis eſſe diuinitus conſecratum. Rurſus vero cum eandem vmbræ Petri virtutem inditam videmus, quam & ipſi corpori Petri; illud certe typice expreſſum eſſe videtur, tantã à Deo Principi Apoſtolorum gratiarũ copiam eſſe collatã, vt eandem in ipſius ſucceſſores feliciter propagari voluerit: nimirum vt quamuis non omnes æque ſancti ac Petrus, tamen quia eius gererent perſonam, eandem etiam retinerent à Deo illi traditam poteſtatem: ſcirentq; omnes, reſpectu Petri in honore habendos eſſe, qui vmbram ſaltem Petri hac ex parte referrent.

a *Clem. Alex. adu. Gent.*
SACRARVM IMAGINVM CVLTVS IN VMBRA PETRI.

LXXVIII.
APOSTOLI FLAGELLANTVR.

Cæterum tantam Chriſti gloriam, in Petro ac cęteris Apoſtolis diuinitus illuſtratã, inuidentes Principes Sacerdotum; eos in carcerem detruſerunt. At ab Angelo noctu liberati, iuſſiq; intrepide Euangelium prædicare, diluculo templum ingreſſi, cœperunt confluentem docere populũ: vnde rurſus ad Concilium Seniorũ producti, cum de nece illis inferenda iniretur conſiliũ, oratione Gamalielis Legis periti (qua exemplis Theodæ, & Iudæ Galilæi, de quibus dictũ eſt ſuperius *b*, docuit, ſi doctrina Apoſtolorum ex hominibus eſſet, facile ſponte dilapſuram; ſi vero ex Deo, fruſtra ei homines repugnaturos:) dimiſſi ſunt, poſtquam virgis cæſi eſſent, & IESVM annunciare prohibiti: qui tamen eo magis illum quotidie in templo prædicare non deſtiterunt. Hæc pluribus Lucas *c*. Porro Gamalielem fuiſſe Chriſtianum, ſed conſilio Apoſtolorum ſic occultum inter Seniores permanſiſſe, vt ea ratione melius conſulere Eccleſiæ poſſet, traditur in libris Recognitionum *d* Clementis, quos licet apocryphos citat Beda *e*, & hæc eadem de Gamaliele recitat. Sane illum adhæſiſſe Chriſtianis, & inter Chriſtianos eſſe profeſſum, certum plane illud eſt indicium, quod Stephanus protomartyr in ipſius ſepulchro, & ipſe apud eundem Stephanum à Chriſtianis ſepultus eſt; vt dicetur inferius ſuis locis.

b *An. 1. n. 16.*
c *Act. 5.*
GAMALIEL CHRISTIANVS.
d *Recog. lib. 1. c. 9. & 10.*
e *Bed. Retrac. in Act. 5.*

LXXIX.
PRIMA DISCORDIA IN ECCLESIA.

His iam externis hoſtibus fortiter ab Apoſtolis ſuperatis; per eos qui intus in Eccleſia erant, veritatis hoſtis diabolus longe periculoſius in eos certamen aggreditur. Creſcente enim numero Fideliũ, *factum eſt*, inquit Lucas *f*, *murmur Græcorum aduerſus Hebræos, eo quod deſpicerentur in miniſterio quotidiano viduæ eorum.* Porro nõ ſic hoc loco accipiendi ſunt *Græci*, quaſi Gentiles, ad diſtinctionem Hebræorum; nam nondum Gentilibus Chriſti Eccleſiæ patebat oſtium: ſed quod (vt ſuperius Philone auctore diximus) ſicut in cęteris Orbis partibus, ita etiam in Græcorum regionibus Iudæi agerent: cum alioqui etiam Lacedæmones *g*, nobiles in Gręcia populi, ab Abrahã ſe originem ducere gloriarentur: & in Ionia *h* item Græcorum prouincia quamplurimi habitarent Iudæi. *Græci* igitur dicebantur à Iudæis, qui in Græcia Hebræi agerent; Palæſtinæ vero indigenas, proprio nomine appellabant *Hebræos*; vt hic etiam Lucas feciſſe cognoſcitur. Quodnam vero fuerit huiuſmodi *Miniſterium*, à quo Gręcorum viduę videbantur excluſę, duplex reperitur ſententia: altera eorum, qui putarunt certas Hebræorũ viduas menſarum ſeruitio fuiſſe præfectas: (nam & mulieres Domino miniſtraſſe teſtantur *i* Euangeliſtæ: altera vero eorum qui eiuſmodi miniſterium quotidianum interpretati ſunt ipſam eleemoſynarum quotidie fieri *k* ſolitam in ſingulos diſtributionem. Porro ſecundum priorem ſententiam eſſe potius iudicandum, facile perſuadent ea quæ ſubdit Lucas de electione ſeptem Diaconorum qui menſis miniſtrarent.

f *Act. 6.*
IVDÆI GRÆCI.
g *1. Machab. 12. Ioſeph. 12 ant. 5. & l. 14. c. 9.*
h *Ioſ. 16. ant. 4*
MINISTERIVM VIDVARVM.
i *Matth. 27. Marc. 15.*
k *Act. 4.*

LXXX.
DVPLEX MENSA.

MENSAS autem illas quibus præfecti ſunt Diaconi, fuiſſe ſacras æque ac communes, demonſtrat ſatis hiſtoria naſcentis illius Eccleſiæ; qua cognoſcitur, ſicut Dominus in vltima cœna vtramque menſam vna coniunxit, communem in qua agnum comedit, & ſacram in qua ſacratiſſimum ſuum Corpus & Sanguinem propinauit; ita etiam temporibus Apoſtolorum eandem in Eccleſia conſuetudinem conſeruatam eſſe, vt ſimul vtraque menſa coniungeretur. Eſſe enim de ea re perſpicuum Pauli teſtimonium in priori ad *a* Corinthios, omnes illic notant Interpretes. Quapropter *Miniſterium quotidianum* nihil aliud fuit, quam eiuſmodi menſis inſeruire, quæ quotidie parabantur: ſicut & ait Lucas *b*, Fideles perſeueraſſe quotidie in communicatione fractionis panis. Verum non communem tantum cibum per fractionem panis debere intelligi, Paulus *c* docet cum ait, *Panis quem frangimus, nonne participatio eſt Corporis Domini?* Faceſſat ergo ſententia *d* affirmantium, Diaconos menſis tantum communibus, non etiam miniſterio altaris fuiſſe præfectos. Quid enim ad cibaria paranda talib. opus fuit miniſtris, tanta ſollicitudiue delectis, tam ſacris ritibus initiatis? quos quidem Lucas narrat conquiſitos fuiſſe qui eſſent boni teſtimonii, & Spiritu ſancto ac ſapientia pleni; iiſdemque Apoſtolos orantes manus impoſuiſſe. Denique ne in re tam clara diutius immoremur, cum plura in hanc ſententiam coaceruari poſſent ſanctorum Patrum teſtimonia, vnus ſit inſtar omnium Ignatius: qui cum Diaconorum miniſterium quodnam hoc tempore eſſet oculis ſpectauerit, non ſemel *e* aſſerit eos non ciborum & potus miniſtros eſſe, ſed Eccleſiæ Dei & myſteriorum Chriſti adminiſtratores, & Angelicarum virtutum imitatores, qui purum & inculpatum miniſterium Sacerdotibus exhiberent. Quod vero dictum eſt, ſeptem Diaconos menſis etiam communibus fuiſſe præfectos, non ſiç accipienda res eſt, vt cæteris accumbentibus ipſi quæ ad cibum potumque pertinerent illuc inferrent; ſed quod ea, eleemoſynas egenis diuidendo, curarent; quippe qui non ſolum miniſterio Sacramentorum, ſed etiam diſpenſationi Eccleſiaſticæ ſubſtantiæ, & eleemoſynarum largitionibus præpoſiti eſſent: ſicut & hoc ipſum vſu poſtea retentum eſſe, Hieronymus *f*, Ambroſius *g*, Leo *h*, Proſper *i*, & alii teſtantur: extatque apud Gregorium *k* Papam ipſa ſcripti formula, cum alicui committeretur diaconia. Quod a. Lucas recenſendo ſingulorum ſeptem diaconorum nomina, primum ordine ponit STEPHANVM, S. Auguſtinus *l* ex eo accidiſſe putauit, quod primatum ageret inter Diaconos, ſicut inter Apoſtolos Petrus; vnde & *Primicerius m Diaconorum, & Archidiaconus n*, tam à Græcis, quam Latinis appellatus habetur.

a *1. Cor. 11.*
b *Act. 2.*
c *1. Cor. 10.*
DE ELECTIONE, ET MVNERE DIACONORVM.
d *Sext. Syn. c. 16. ap. Th. Balſ. Caiet. in Act. Apoſt.*
e *Ignat. ep. ad Tral. & ep. ad Heron.*
f *Hieron. in Ezech. 48.*
g *Ambr. offic. c. vlt.*
h *Leo ſer. de S. Laur.*
i *Proſp. in Chrõ. an. 429.*
k *Greg. 9. ep. 24 Indict. 4.*
l *Aug. ſer. 94. de diu.*
STEPHANVS ARCHIDIACONVS.
m *Aug. ſer. 1. de Sanct.*
n *Lucian. ep. de eius inuet.*

LXXXI.

VIDVAS porro quæ præerant minſterio quotidiano, conſtat poſt Diaconorum electionem ab eo ceſſaſſe, aliiſq; functionibus mancipatas eſſe: de quarum electione agens Paulus *o*, non minus quam ſexaginta annorum viduam eligendam, eamque moribus probatam præcepit: quæ communi appellatione DIACONISSÆ ſunt dictę; eſtq; frequẽtiſſima earum mentio apud Eccleſiaſticarũ rerum Scriptores. Fuit vero illarum muneris, vt ſicut foribus qua ingrederentur viri, Ianitores (qui & Oſtiarii dicti ſunt) præfecti erant; ita ipſæ portis mulieribus tantum patentibus præeſſent: vnde ab Ignatio *p* dicuntur ſacrorum veſtibulorum cuſtodes. Sicut enim in templo Hieroſolymitano *q* erant feminarum portæ, & loca orationis à viris ſeiuncta; ſic etiam laudabilem illum morem in Chriſtianorum Eccleſias fuiſſe translatum; dicetur inferius *r* aptiori loco. Inſeruiſſe inſuper Diaconiſſas ad mulierum fidelium miniſteria, puta lauacri, aut viſitationis, vel laboris, & ſimilia quæ à viris ſine pudore, vel aliqua improborum ſuſpicione obiri non poſſent; expreſſum habetur apud Clementem *ſ* & Epiphaniũ *t*: cum tamen non eſſent eiuſmodi, vt ſicut Diaconi, manus impoſitionem acciperent, vel aliquo Sacramento initiatæ eſſent: Nam ſacroſancta Nicæna *u* Synodus ea ex cauſa eaſdem inter laicas adnumerat.

o *1. Tim. 5.*
DE DIACONISSIS.
p *Ign. ep. ad Antioch.*
q *Ioſ. 6. de bel. 6*
r *An. 57. n. 37.*
ſ *Clem. 3. Conſtit. 15.*
t *Epip. hær. 79.*
u *Nic. Conc. can. 19.*

LXXXII.
PRESBYTERÆ, ET EPISCOPÆ.

Rurſum vero (ex quo in hæc incidimus) ſicut Diaconiſſarum frequens eſt mentio apud Eccleſiaſticarũ rerum Scriptores; ita etiam in iiſdem ſæpe nomen PRESBYTERÆ, & aliquando etiã EPISCOPÆ reperitur: at non ab aliquo Eccleſiaſtico miniſterio, vel q̧ Diaconiſſis præeſſent; ſed vel quod ob ætatem viduæ ſeniores dicerentur *Presbyteræ*; vt in Concilio Laodiceno *x*, & apud Athanaſium *y*; vel quod ita nuncuparentur à virorum ſuorum ordine, cum iſtis in

x *Conc. Laod. c. vlt.*
y *Athan. ad Virg.*

Conc. Tur. II. can. 20. Antiſ. cā. 21. Baſil ep. ad Perago. presb. Gregor. 4. dial. 11. Phot. in Nomoc. ti. 1. c. 37. Conc. Tur. II. c. 13. 14. Ib. c 20.

Presbyteros electis, ipſa interim vitam cœlibem agerent; vt in Conciliis Turonenſi *a* Secundo & Antiſiodorenſi *b*, atque apud Baſilium *c* & Gregorium *d* Papam: notatq; Photius *e* ex Synodis Nicæna, Laodicenſi, & Chalcedonenſi, prorſus diuerſam fuiſſe Presbyteram à Diaconiſſa. Sicut autem Presbyteræ, ita & *Epiſcopæ f* appellatæ reperiuntur, quarum viri fuiſſent in Epiſcopos poſtea conſecrati, ipſæq; ab illis diuiſæ vitam pariter cœlibem agerent: Eademque denominatione interdum quæ vxor fuiſſet viri ad diaconatum promoti, *Diaconiſſa* nominabatur *g*: & *Subdiaconiſſa*, coniux viri illius qui ad Subdiaconatus ordinem aſcitus eſſet. Sed de his ſatis: de reliquis autem virorum Ordinibus ſacris, & Officiis Eccleſiaſticis dicetur alias *h*.

h *An.* 44. 33.

LXXXIII. IACOBVS CREATVR HIEROSOLYM. EPISC.

i *Chryſ. hom.* 87. *in Ioan.*

k *Anacl. ep. ad Epiſc. Ital.*

l *Euſ. in Chrō. & 2. hiſt.* 1.

m *Hier. in Iſa.* 17. *& aduerſ.*

n *Euſ. 2. hiſt.* 1.

o *Gal.* 1.

Hoc item anno, quo Dominus noſter IESVS CHRISTVS conſummato Redemptionis humanæ myſterio cœlos aſcendit, cum credētium in eum numerus in dies magis augeretur; inter cætera quæ ad coagmentandā naſcentem Eccleſiā ſunt ab Apoſtolis ſalubriter inſtituta, IACOBVS *Alphæi*, cognomento *Iuſtus*, idemq; *Frater Domini* dictus, à Petro *totius Orbis Magiſtro* (inquit de his agens Chryſoſt. *i*) *prępoſitus eſt* EPISCOPVS HIEROSOLYMORVM ECCLESIÆ: ipſiusque ordinationis myſterium, quod vſitatiori vocabulo *Conſecrationem* dicere conſueuimus, ab eodem Petro vna cum Ioanne & Iacobo fratribus conſummatum eſt; vt docet epiſtola quæ dicitur Anacleti *k*: qua etiam traditur, datam à Petro formā eſſe, vt non minus quam à tribus Epiſcopis electus Antiſtes conſecraretur. Cæterum iſtud de Iacobi creatione hoc anno contigiſſe cum teſtatur Euſebius *l*, æque ab iiſdem tribus Apoſtolis eundem ordinatum ex Clemente Alexandrino refert. Aduerſus illos autem, qui dicunt tres fuiſſe *Iacobos*; & *Alphæi* dictum, diuerſum eſſe à Iacobo *Iuſto*, quem etiam audent extra duodenarium Apoſtolorum numerum conſtituere, (quod quidem ex peruulgato Clementis Romani nomine Recognitionum libro apocrypho eos liquet eſſe mutuatos) pluribus diſputat S. Hieronym. *m*, oſtendens duos fuiſſe tantum Iacobos, alterum *Zebedæi*, fratrem Ioannis; *Alphæi* alterum, eundemque dictum iuſtum, & Fratrem Domini; hoc eſt conſobrinum: quos & *Maiorem & Minorem* dictos, aliisq; differentiis inter ſe diſtinctos affirmat, ac probat. Sicut & idem Euſebius *n* item ex Clemente Alexandrino, non niſi duos Iacobos agnoſcit. Denique an non plus ſatis Paulus *o* Apoſtolus monſtrat Iacobum fratrem Domini, vnum ex Duodecim fuiſſe, cum ait *ſe alium Apoſtolorum vidiſſe neminem, niſi Iacobum fratrem Domini?* Cum quidem in officio Diaconi miniſtraſſe S. Stephanum, quem nuper electum vidimus, teſtatur S. Ignatius *p*.

p *Ignat. ep.* 13. *ad Hieron.*

LXXXIV. IACOBI CATHEDRA.

q *Euſeb.* 7. *hiſt.* 14.

r *Aug. ep.* 203.

Porro inſignia quædam Epiſcopatus Iacobi, non tātum memoria, ſed & vſu ad poſteros eſſe delapſa, veterum Scriptorum auctoritate exploratum habetur. Ipſam enim eius *Cathedram ligneam*, Euſebius *q* ad ſua vſq; tempora ſeruatā, & permagni habitam tradit. Conſueuerunt enim maiores tanti memores beneficii, quod Apoſtolica prædicatione è tenebris in lucem educti eſſent, etiā ipſas *Sedes* ligneas quibus illi inſediſſent, ſumma diligentia cuſtoditas veneratione proſequi: Sicut & de Cathedris Petri Romæ, & Marci Alexandriæ, factum eſſe ſuis locis dicemus. Sedes porro illę Epiſcopales, ſubliniores fieri ſolebant, quas *Apſides gradatas* appellat S. *r* Auguſtinus: ſicut etiam quod velis ornari conſueuerant, *Velatas* nominat; Pacianus autem *Linteatas*: qua de re eſt egregium exemplum apud Pontium martyrio S. Cypriani.

ORNAMENTVM CAPITIS EPISCOPORVM.

ſ *Epiph. hær.* 29. *&* 78.

t *Hier. de Scri. Eccl. in Iacob. & in Gal.* 2.

u 1. *Pet.* 2.

DE LAMINA AVREA.

Inſuper ad Epiſcopalis dignitatis ornamentum, eundem Iacobum geſtare in capite conſueuiſſe *Laminam*, ſeu bracteā aureā, ex Clemente Alexandrino, & eodem Euſebio, Epiphanius *ſ* teſtatur; idemque aſſerunt Hieronymus *t*, ac cæteri pene omnes Eccleſiaſtici Scriptores. Illud autem ornamentum, in ſignum Regalis Sacerdotii (vt ipſum vocat Petrus *u*) geſtari conſueuiſſe à Chriſtianæ Legis Pontificibus, ſatis idem declarat Epiphanius, dum eius rei hanc affert rationem, quod Chriſtus Sacerdos ſecundum ordinem Melchiſedech, & Rex ex ſemine Dauid, in Eccleſiam ſuam ac eius Pontifices, tum ſacerdotium, tum thronum Dauid, ipſam regiam dignitatem vna cum Pontificio, in æternum permanſuram tranſtulerit. Non enim Iacobo tantum eiuſmodi regiæ dignitatis inſigne peculiare fuiſſe, ſed & cæteris Apoſtolis commune, par eſt credere; cum eodem æque vſum eſſe Ioannem Euangeliſtam, ex epiſtola Polycratis Epheſinorum Epiſcopi ad Victorem Romanum Pontificem tradant Euſebius *a* ac Hieronymus *b*. Porro eius origo ex antiqua *c* Lege deducta eſt; in qua cum cæteris Sacerdotibus vti cidari, ſeu mitra, conceſſum eſſet, Laminam tamen auream ſuperaddere ſolius erat Summi Pontificis. Vocatur eadem in diuina Scriptura *d* CORONA: & Ioſephus *e* ornamentum capitis Summi Sacerdotis deſcribens, monſtrat non tantum lamina, ſed & corona aurea triplici ordine dicta mitram ornatā fuiſſe. Eo vero ornatu ſignificari diadema regium, inſigne poteſtatis mirificæ, Philo *f* declarat. Nec prætermittimus dicere de Brachmanis Sacerdotibus, quos teſtatur Philoſtratus *g* vti conſueuiſſe mitra gemmis ornata. Sicut & Summum Sacerdotem Deæ Syriæ, auream tiaram geſtare ſolitum Lucianus ſcribit: & Pontificis Maximi Romanæ antiquæ ſuperſtitionis ornamentum, fuiſſe coronam auream, Prudentius affirmat in Romano Martyre. Sunt & alia plura de his exempla; ſed hæc modo ſatis.

[illegible] Eccl. [illegible] c Exod. 28. 39. Leuit. 8. d Eccleſ. 45. e Ioſ. 3. anti. 8.

f *Phil. de profug.*

g *Philoſtr. Vit. Apoll. l.* 2. *&* 3

LXXXVI. CHRISTIANORVM PONTIFICVM CORONA.

h *Hier. ep.* 128. *ad Fabiol.*

i *Am. lib.* 29.

k *Nazianz. Apolog.* 3.

Vt vero de noſtris agamus, inprimis Hieronymus *h* de indumentis Sacerdotij legis Moſaicę ſcribens, docet omnia in Chriſto eſſe perfectius conſummata. Et ex inſtitutione, immo & vſu (vt vidimus) Apoſtolorum manaſſe certum eſt, vt Epiſcopi Chriſtianæ Eccleſiæ, quod regali fungerentur ſacerdotio, tanquam Reges & Sacerdotes mitra in ſacris vterentur pretioſa, quam quidem fuiſſe maximi pretij, & in modum coronæ factam, ſatis Ammianus *i* demonſtrat, dum agit de Firmo tyrāno in Africa; qui à Theodoſio duce profligatus, vt eum ſibi conciliaret, *militaria* (inquit) *ſigna, & Coronam Sacerdotalem, cum cæteris quæ interceperat reſtituit, vt præceptum eſt.* Quemadmodum & de mitra S. Ambroſii gemmis ornata meminit Ennodius in epigrammate de ipſo ſcripto; & Gregorius *k* Nazianzenus de cidari capiti ſuo impoſita cum ordinatus eſt Epiſcopus; aliique de aliis. Licet autem eodem nomine eiuſmodi capitis ornamentum, *Mitra*, ſeu *Cidaris*, tam apud Sacerdotes antiquæ legis, quam nouæ appellaretur: tamen fuiſſe diuerſo modo concinnatum, & ſicut priſtina forma quid myſticum pręſeferebat, ita & nouam alia myſteria repręſentare, docent qui agunt de Eccleſiaſticis Officiis ac Ritibus, quos conſulat qui ea cupit.

LXXXVII. *Hic autem articulus deſumptus eſt, priori quidem parte ex Tom. 6. an. 458. nu 36. poſteriori vero ex Tom. 10 an. 869. n. 17.*

l *Ap. Sur.* 20. *Ianuar.*

STOLA S. IACOBI.

n *In Act. Oct. Syn. act.* 1.

Quod vero rurſum ad Iacobi indumenta pertinet; quod ipſe lindone tantum ſimplici vteretur, inde factum eſt vt ad eius imitationem, atque etiam in ipſius Domini Hieroſolymis crucifixi memoriam, ſucceſſores Hieroſolymitani Epiſcopi haud circumſpecte induti incederent, ſed ſimplici candida veſte; licet eiuſdem Eccleſiæ clerici ſericis etiam atque ſplendidis vterentur: ſicut inter alia teſtimonia, conſtat ex narratione Cyrilli *l* monachi in Rebus geſtis S. Euthymij Abbatis, vbi agit de Anaſtaſio eius Eccleſiæ Epiſcopo. Ac denique Poderem, & Superhumerale, ſeu Pontificalem *Stolam* eiuſdem S. Apoſtoli diutiſſime conſeruatam eſſe; eaq; in ſacris miniſteriis vti ſolitos ipſius ſucceſſores Epiſcopos, docet epiſtola *m* Theodoſii eiuſdem ciuitatis Hieroſolymitanæ Antiſtite, ſcripta poſt multa ſęcula tempore Octauę Oecumenicę Synodi ad S. Ignatium Patriarcham Conſtantinopolitanum, qua profitetur ſe eandem ipſam ei dono cum aliis ſacris muneribus mittere.

LXXXVIII.

n *Act.* 6.

o *Ap. Glyc. Annal. par.* 3.

p *Nic.* 2. *hiſt.* 3.

DE TEMPORE MARTYRII S. STEPHANI.

Poſt electionem ſeptem Diaconorū, mox Lucas *n* narrationem inſtituit de Stephani martyrio. Vnde fuit quorundam opinio, illud haud multo poſtquam eſt electus Diaconus, contigiſſe tertio Nonas Auguſti. Contra vero fertur *o* Hippolyti Thebani nomine ab his procul abhorrens ſententia, quam & Nicephorus *p* adſcribit Euodio, vt nex Stephani contigerit anno ſeptimo ab eius electione, ſiue ab Aſcenſione Domini; eodemque tempore & Paulus à Chriſto vocatus fuerit. Sed cum his quamplurima repugnent, quę inferius ſuis locis dicentur; libentius cum ſanctis Patribus dicimus, S. Stephanum paſſum eſſe die vigeſima ſexta menſis Decēbris, ſub huius anni Coſſ. Domitio Ænobarbo & Camillo Scriboniano, anno Domini trigeſimo quinto

per

a Martyrol. Rom. & alia. b Nyſſ. ſer. de S. Steph. c Aug. ſer. 98. & 115. de diu. d Fulgēt. hom. de S. Steph. e Vid. infra an. 415. n. 1.

per vnum diem inchoato. Verum cum (vt præfati ſumus) annos Domini vna cum Coſſ. more maiorum à Calendis Ianuariis auſpicemur, haud mirum videatur, ſi ſub notato numero annorum Chriſti triginta quatuor à nobis id geſtū recenſeatur. Porro dictam diem vigeſimam ſextam Decembris, quæ ſubſequitur Natalem Domini, qua in hunc mundum venit ſubiturus ærumnas hominum, natalem pariter fuiſſe S. STEPHANI Protomartyris, qua ex hac ærumnoſa vita migrauit ad Dominum, & profitetur Eccleſia *a* Catholica, & tenſerunt Gregorius Nyſſenus *b*, Auguſtinus *c*, Fulgentius *d*, & alii tam Græci quam Latini. Nec quod quis dicat, ea die non ob Martyrium, ſed ob Translationem eius Reliquiarum, quam tunc factam eſſe teſtatur epiſtola *e* Luciani, agi ſolennitatem ipſius: nam longe ante inuentionē & translationem, natalem eius celebrari ea die conſueuiſſe, apparet ex ſermone prædicti Gregorii Nyſſeni, quem haud dubium eſt claruiſſe ante illa tempora.

LXXXIX. f Act. 6. & 7. OCCASIO NECIS STEPHANI.

Porro rem geſtam, nobile eius certamen, ac triumphum egregium, S. Lucas *f* exacte conſcripſit: docens obortam inde fuiſſe eius necis occaſionem, quod cum ageret ſigna & prodigia magna in populo, concitauit in ſe odium Iudæorum diuerſarum regionum, quarum collegia Hieroſolymis omnium Iudæorum metropoli conſtituta erant, vt diuinam legem addiſcerent. (Græcorum enim ſcientias, vel nationum linguas, haud licuiſſe publice tradi, Ioſephus *g* teſtatur.) Erat Stephanus vnus ex illis, eodem cum eis vſus *h* Legis magiſtro Gamaliele: cumque fidem Chriſti miraculis conſignaret, tum ſodalium omnium, tum maxime Sauli Tarſenſis, collegii eorum qui erant è Cilicia facile principis, in ſe impetum mouit. Incentor enim omnium eſſe viſus eſt Saulus, quod ipſe in Iudaiſmo (ſicut ipſemet *i* teſtatur) profeciſſet præ cæteris coætaneis ſuis, paternarum traditionum abundantius æmulator exiſtens; qui nec à cœpto deſtitit, donec eundem lapidibus obrutum vidiſſet. Ipſum enim non ſolum conſenſiſſe neci eius, ſed & veſtium eum lapidantium cuſtodem ſe præbuiſſe, cum Lucas *k* affirmat, tum ipſe Paulus *l* ex Saulo conuerſus, lugens fatetur. Vnde egregie Auguſtinus *m* ait, Saulum vt eſſet in omnium lapidantium manibus, omnium veſtimenta ſeruaſſe; magiſque ſæuiſſe omnes adiuuando, quam ſuis manibus lapidando. At vero Stephanus Domini IESV memor exempli, qui pro tranſgreſſoribus preces in Cruce ad Deum fudit, & ipſe poſitis genibus (inquit Lucas) pro ſe lapidantibus Deum deprecatus eſt. Quantæ vero efficaciæ fuerint ipſius preces, quantaque ex eius martyrio facta ſit noſtris rebus acceſſio, vel ex eo ſaltem quis conſiderare facile poterit, quod idem Auguſtinus *n* ſæpe teſtatur, precibus Stephani expugnatam eſſe perfidiam Sauli; & quod ſi Stephanus non oraſſet, Eccleſia Paulum non haberet. Sed de conuerſione Pauli dicetur anno ſequenti.

g Ioſ. 20. ant. vlt. h Lucia. ep. de Inuent. S. Ste. i Gal. 1. k Act. 7. l Act. 22. m Aug. ſer. 14. de Sanct. PAVLVS STEPHANI PARTVS. n Id. ſer. 94. de diuerſ. ſer. 1. & 5. de Sanct.

XC. o Ap. Bed. de loc. ſanct. c. 1. & Burch par. 1 c. 7. p Euagr. 1. hiſt. 22. Marcel. in Chron. q Bed. de loc. ſanct. c. 3. MEMORIA STEPHANI. r Aug. ſer. 31. 32. de diuerſ. ſ Clem. 8. Conſt. 39. t [Viſitur hactenus illa Burdegalæ, prope eccleſiam S. Seuerini.]

Lapidatus eſt autem Stephanus extra portam Ephraim, quæ poſtea nomine S. Stephani appellata reperitur *o*. Locus vero ipſe neq; integro ſtadio diſtabat Hieroſolymis; quem poſtea Eudoxia *p* Auguſta nobiliſſima eccleſia ædificata egregie illuſtrauit. Et lapis, ſuper quem poſitus ſuſcepit lapidum imbres, in Eccleſiam Apoſtolorum ad montem Siō poſitam translatus, magna veneratione *q* eſt habitus. Vnum ex lapidibus quo percuſſus eſt, à Chriſtiano quodam collectum, & poſtmodum Anconā Italiæ ciuitatem translatum fuiſſe, ibique ea de cauſa in honorem protomartyris conſtructam eccleſiam, in qua plurima peragi conſueſcerent miracula; præter antiqua Martyrologia, teſtis eſt irrefragabilis S. Auguſtinus *r*. Et ne quid prætermittamus, legitur apud Clementem *ſ* Romanum, inter Chriſtianorum ferias adnumerari natalem diem protomartyris Stephani. Atque in epiſtola, Martialis Apoſtolorum diſcipuli nomine prænotata ad Burdegalenſes, (qualiſcunq; ea ſit) mentio habetur Aræ Ignoti Dei; quæ in altarium dæmonum deſtructione, ipſius Martialis iuſſu reſeruata eſt in ea ciuitate ad conſecrationem, & in nomine Dei Iſrael atque ipſius teſtis Stephani dedicata *t*.

XCI. u Act. 8. DE FVNERE STEPHANI AMPLISSIMO.

Cæterum funus Stephani curatum eſſe cum planctu magno à viris timoratis, Lucas *u* tradit: ſed appoſite antequam de eo ageret, præmiſit de perſecutione magna, quæ poſt eius necem facta eſt Hieroſolymis aduerſus Chriſtianos; vnde accidit vt non ea die qua necatus, ſepulturæ traditus ſit. Corpus enim eius proiectum à Iudæis, die ac nocte iacuiſſe vt à feris conſumeretur, ſed intactum omnino permanſiſſe; narrat ex relatione Gamalielis Lucianus in Epiſtola de Inuentione corporis eius: quod (vt ait) Gamalielis opera deductum eſt in ipſius villam diſtantem viginti millibus à ciuitate; eodemque omnia ad planctum neceſſaria ſubminiſtrante; poſt ſeptuaginta dies ſepultum in monumento nouo eiuſdem ipſius Gamalielis. Nec aliter quidem Hieronymus *a* *Planctum magnum*, quem factum narrat Lucas in funere Stephani, niſi magnificentiam funeris intelligendum eſſe, docet ex pluribus Scripturæ locis. Teſtaturque Rabbi Iacob in Turim *b* Iore Degha, tantum olim excreuiſſe apud Hebreos impenſam funerum, vt interdum eius magnitudine cognati perterriti qui impares eſſent eiuſmodi profuſionibus, relicto cadauere ſe ad tempus ſubducerent: verum hæc moderata fuiſſe à Seniore Gamaliele, cuius tam in Sacerdotib. quam populo potiſſima erat auctoritas, eiuſque ſententia & exemplo factum, vt non niſi lineis linteaminibus corpora defunctorum cuiuſuis ordinis & dignitatis obuoluerentur. Sed de ſacris Cæremoniis, quas ab ipſis Apoſtolis per manus ſucceſſorum acceptas Eccleſia Catholica laudabiliter hactenus in curandis defunctorum corporibus obſeruare conſueuit; dictum eſt ab aliis *c* vberius.

a Hier. ep. 25. ad Paul. & ep. 53 ad Ripar. b cap. 352. IMMANES IVDÆORVM FVNERALES IMPENSÆ. c Vide, ſi libet, Tractatū De Sacris Cœmeteriis, editum ab Henr. Spondano, (qui & præſentem Annalium Epitomen curauit) & libros tres De funere Chriſtiano Ia. Gretſeri: vbi iſta diffuſe tractat: tum præter illa quæ de iis hic habet ipſe Baronius.

Quod vero Stephani funus non vna die, ſed pluribus vſque ad ſeptuagenarium numerum curatum eſt; eadem Apoſtolica traditione in Eccleſia conſuetudo probata videtur, vt item non vna die tantum, ſed pluribus pia Fidelium defunctis perſoluerentur obſequia. Vnguentis enim primum delibuta corpora remanere duorum vel trium dierum ſpacio inſepulta conſueuerant: quo tempore apud ipſa excubantes Fideles ſacras hymnodias cantabant, & ſacrificium offerebant; vt inter alios quamplurimos, locupletiſſimi ſunt teſtes Hieronymus *d* & Auguſtinus *e*. Rurſum octaua, vigeſima, trigeſima, quadrageſima, ac ſexageſima die agi conſueuiſſe memoriam defunctorum, antiqui libri Rituales teſtantur: ac præterea de anniuerſaria die multa ſunt veterum Patrum *f* certiſſima teſtimonia. Quæ autem his coniuncta eſſe videntur SVFFRAGIA ab Eccleſia *pro defunctis* exhiberi ſolita; ea non recens in Eccleſia inuenta, ſed ex iiſdem Apoſtolicarum traditionum fontibus promanaſſe, Auguſtinus *g* conſtanter affirmat, dum ait: *Orationibus ſanctæ Eccleſiæ, & Sacrificio ſalutari, & Eleemoſynis, quæ pro eorum ſpiritibus erogantur, non eſt dubitandum mortuos adiuuari, vt cum eis miſericordius agatur à Domino quam eorum peccata meruerunt. Hoc enim à Patribus traditum vniuerſa obſeruat Eccleſia, vt pro eis qui in corporis & ſanguinis Chriſti communione defuncti ſunt, cum ad ipſum ſacrificium loco ſuo commemorantur, oretur, ac pro illis quoque offerri commemoretur, &c.* Quod autem ait id à Patribus traditum; haud ab aliis quam ab Apoſtolis voluit intellexiſſe, ſecundum ea quæ de Baptiſmo contra Donatiſtas idem ſcribit: *Quod vniuerſa tenet Eccleſia, nec Conciliis inſtitutum, ſed ſemper retentum eſt, nonniſi auctoritate Apoſtolica traditum rectiſſime creditur.* Quare & eſt videre eiuſdem Apoſtolicæ traditionis antiquiſſima monumenta apud Tertullianum *h*, Origenem *i*, Cyprianum *k*, Cyrillum *l*, Hieroſolymitanum, Epiphanium *m*, Chryſoſtomum *n*, & alios *o* quamplurimos tam Græcos quam Latinos Patres, qui vel iiſdem temporibus, vel poſtea vixerunt.

XCII. REPETITÆ MEMORIÆ PRO DEFVNCTIS. d Hier. ep. 27. e Auguſt. 9. Confeſſ. 13. f Tert. de cor. mil. & lib. de monog. Greg. Nazian. orat. in fun. Cæſ. & alii plurimi. g Aug. ſer. 32. de verb. Ap. & de bap. c. 24.

h Tert. de cor. c. 3. & de monog. i Orig. hom. 3. in Iob. k Cypr. ep. 66. l Cyr. catech. 5 m Epiph. hær. 75. cōtr. Aeri. n Chryſ. hō 69 ad Antioch. hom. 3. ad Philip. hom. 21. in Act. o Paulin. ep. 31 ad Alet. Greg. in dial. Dam. orat. de fidel. def. & alii.

Quæ cum ita ſint, æque neceſſario compellimur dicere, eoſdem auctores ex Apoſtolica traditione affirmare, eſſe locum in quo poſt obitum animæ purgantur. Nam ſi viuentium ſuffragiis eas adiuuari ac liberari poſſe, Apoſtolica traditio (vt dictum eſt) docuit, ſane non omnes continuo in cœlum recipi, nec item omnes in infernum mergi, (pro eiuſmodi enim nulla ſunt offerenda ſuffragia, cum nec illæ opus habeant, nec iſtis proſint) certum eſt; ſed tertium adhuc eſſe locū, quo illæ quæ adhuc venialium peccatorū inquinatæ ſunt ſordibus, & mortalium pœnæ temporariæ ſunt obnoxiæ, detinentur, donec ab omni penitus macula expiatæ, æternæ tandem participes fiant beatitudinis. Eaque ratione ratum eſt, firmumque, de IGNE PVRGATORIO fidem atque doctrinam ex Apoſtolorum tradi-

XCIII. PVRGATORII DOCTRINA APOSTOLICA.

tione

tione fluxiſſe. Multa ad hæc probanda & confirmanda eſſent ex diuinis Scripturis in medium afferenda teſtimonia: ſed quoniam noſtri inſtituti eſt, doctrinam ex traditione, non traditionem ex doctrina deducere, (hoc enim feliciter præſtiterunt in omnibus ac ſingulis Chriſtianæ Religionis articulis, complures noſtri temporis Eccleſiaſtici Scriptores Orthodoxi:) his impræſentiarum omiſſis, illud tantummodo dicimus, Apoſtolicam eiuſmodi traditionem, Catholicæ Eccleſiæ continuo vſu receptam eſſe, Patrumque tam Græcorum quam Latinorum vnanimi teſtimonio roboratam: ac licet de loco, & modo quo animæ purgentur, alius aliter ſenſerit; quod tamen id fiat, omnes æque conſenſiſſe *a*: neq; hactenus repertum eſſe aliquem; qui auſus fuerit contradicere; quin potius eandem Catholicam veritatem, diuino etiam miraculorum atq; ſanctarum reuelationum ſuffragio ſępiſſime comprobatã, omnes pronis manibus excipientes, pie ſancteq; veneratos eſſe. Adeo vt nulla habenda ſit ratio, ſi Nouantes, & Eccleſiaſticæ Oeconomiæ inuerſores, ab his aliter ſenſerint. Tantum enim abeſt, vt penes quempiã Orthodoxorum fuerit vnquam de ea re aliqua dubitatio, vt potius laborandum fuerit Patribus aduerſus nonnullos, qui crederent omnia peccata quantumuis capitalia, excepto infidelitatis errore, eodem Igne purgari poſſe, quos *b* Auguſtinus & Cæſarius *c* Arelatenſis refellerunt. Sed de his hactenus; ſimulq; hic tandem claudamus huius anni res geſtas.

CONSENSIO PATRVM DE EADEM RE

a *Tert. de anima, c.35. & vlt. Orig. hō. 6. in Ex. Cypr. ep 52. ad Ant. Gr. Nyſſ. orat. catech. 8. Hie. in Iſa. vlti. & in Amos 7. in Matth. 3. Ambr. in Pſ. 118. ſerm. 3. & 20. & in Luc. 12. Aug. Enchiri c. 67. 68. 69. de ciu. l. 21. c. 13. l. 2. de Gē. cont. Manich. c. 20. li. de 8. q. q. 1. & alibi; atq; alii innumeri.*
b *Aug. in Enchir. & de ciuit. vbi ſupra.*
c *Cæſar. ho. 7.*

IESV CHRISTI AN. 35.

TIBERII IMP. AN. 19.

I. DISPERSIO DISCIPVLORVM.

ANNO Domini trigeſimo quinto, Sulpitio Galba & Cornelio Sulla Coſſ. diſperſis poſt necem Stephani quicunque erant Hieroſolymis Chriſtianis pręter Apoſtolos, per diuerſas terras Eccleſia Dei feliciter propagatur. Non enim tantum (quod hic tradit Lucas *d*) diſperſos eſſe per regiones Iudææ atque Samariæ; ſed & Palæſtinæ fines egreſſos vſque ad Phœnicem, & Cyprum, & Antiochiam, eiuſdem poſtea *e* auctoris teſtimonio ſatis perſpectum habetur. De qua agens diſperſione Athanaſius *f*, eamque ſementi comparans, ait Diſcipulos non imbecillitate disiectos, ſed fidei gratia diuiſos eſſe; vt vniuerſum Orbem peragrantes, viuificæ doctrinæ virtutes efficaciasq; diſſeminarent. Eadem fere Gregorius *g* Nyſſenus; qui hæc omnia Stephano tribuens, eundemq; athletæ comparãs, ait ipſum humi proſtratum, grauiorem aduerſario lapſum ſtruxiſſe. Hac ipſa diſperſione *Ananias h* Diſcipulus profectus Damaſcum, collegit Eccleſiam. Eodemque tempore (vt colligere poſſumus) *Lazarus i, Maria Magdalena, Martha, & Marcella* pediſſequa, in quos Iudæi maiori odio exardeſcebant, non tantum Hieroſolymis pulſi ſunt, ſed vna cum *Maximino* Chriſti Diſcipulo, naui abſque remigio in certum periculum impoſiti; quos diuina prouidentia Maſſiliam tradunt *k* appuliſſe: comitemque eiuſdem diſcriminis *Ioſephum ab Arimathia* nobilem Decurionem, ex Gallia in Britanniam nauigaſſe, illicque poſt prædicatum Euangelium diem obiiſſe. Sed quis valeat ſingulorum hic recenſere vias, & fructus numerare ex prædicatione collectos? Licet enim Gentilibus nondum reſeratum eſſet oſtium Euangelii; tamen & tunc contribulibus Iudæis vbique habitantibus, & poſtea cum à Petro admiſſi ſunt ad Fidem Gentiles, iiſdem ipſos Diſcipulos illud annuntiaſſe declarat poſtea Lucas *l*.

d *Act. 8.*
e *Act. 11.*
f *Athan. hom. de ſemente.*
g *Nyſſ. ſer. de S. Steph.*
h *Act. 9.*
i *Acta Magda. & ſociorum, ap. Sur. 22. Iul. Sigeb. in Chr. an. 745.*
MAGDALENA CVM SOCIIS IN GALLIAS.
k *Hiſt. Angl. M.S. quæ habetur in Bibl. Vatic.*
l *Act. 11.*

II.

Interim vero Hieroſolymis Saulus deuaſtabat Eccleſiam, per domos intrans; & qui non eſſent egreſſi cum cæteris, ſed latebras in ciuitate quæſiſſent, eoſdem tam viros quam mulieres tradebat in cuſtodiam, & vt necarentur procurabat. Cum vero eodem furore illos qui Iudææ terminos egreſſi eſſent, perdere feſtinans, accepiſſet in eum finem à Principe Sacerdotum literas in Damaſcum; prope eam ciuitatem cœleſti luce perfuſus, & Chriſti voce ipſi in via apparentis perculſus atque proſtratus, ad illum conuerſus eſt; & ab Anania Diſcipulo Domini ibidem Damaſci baptizatus, lumen corporis & animæ percepit. Rei geſtæ ſeriem exacte Lucas in Actis *a*, & idem Paulus *b* ſuam cauſam agens diligenti ſtudio eſt iterum proſecutus. Ex quibus imprimis obſeruatione dignum, qualis quantaq; eſſet apud omnes quantumuis exteros, immo & hoſtes, Summi Iudæorum Pontificis auctoritas in his quæ ad religionem ſpectarent, vt etiam quaſi ſummi eſſe imperii viderentur ſibi ſumens, daret literas ad Synagogas Damaſci, vt qui reperti eſſent Iudæi Chriſto credentes, vincti Hieroſolymam ducerentur. Nec vero Paulum tantum ad Chriſtianos vexandos eſſe miſſum Damaſcum, ſed alios quoq; eximios viros in vniuerſam terram à Principibus Sacerdotum ad vexandam & infamandam Religionem Chriſtianam tanquam impiam, miſſos eſſe, teſtis eſt Iuſtinus *c* Martyr, qui res Iudæorum apprime calluit.

a *Act. 9.*
b *Act. 22. 26.*
SVMMA PONTIFICVM AVCTORITAS.
c *Inſt. de ver. Ch. relig.*

III. DE TEMPORE PAVLI CONVERSIONIS.

Cæterum cum *Pauli conuerſionem* accidiſſe conſtet *d* octauo Calendas Februarii; reiecta procul (vt ſuperius diximus in tempore necis Stephani) eorum opinione, qui eam referunt in annum ſeptimum à Domini Paſſione: atque item poſthabitis, qui eodem anno ſequenti accidiſſe volunt; illam vt hoc ipſo anno ponamus, videlicet poſt triginta dies à nece S. Stephani, multa ſunt quæ perſuadent. Atq; illud imprimis, quod cum idem ipſe Paulus ad Galatas *e* ſcribens, numeret à vocatione ſua vſque ad primum aduentum Hieroſolymam ad videndum Petrum, tres annos, ac poſtea quatuordecim vſque ad ſecundum in eandem ciuitatem acceſſum cum Barnaba & Tito vt conferret de Euangelio cum Apoſtolis: cumque hunc poſteriorem aduentum Hieroſolymam, Epiphanius *f*, Hieronymus *g*, ac deniq; omnes Eccleſiaſtici tractatores, pro conſtanti habeant illum ipſum eſſe, cuius cauſa celebratum *h* eſt Concilium Hieroſolymis: omniumque pariter ſententia conſtet, illud Apoſtolorum Concilium habitum eſſe anno quinquageſimo primo à Natiuitate Domini, & decimo octauo poſt eius Aſcenſionem: iam ſi ab eo tempore retrocedendo numeres ſeptendecim illos Pauli annos; (Quatuordecim enim poſtremos, non ab ipſius Conuerſione *i*, vt quidam exiſtimarunt, numerandos eſſe, ſed à triennio cuius antea meminerat, ita vt ſeptemdecim numerentur à Conuerſione ad Concilium; non ſolum Hieronymus *k*, & alii teſtantur, ſed & ipſa rerum geſtarum ſeries plane conuincit:) omnino inuenies eandem Pauli Conuerſionem incidiſſe in hunc præſentem annum Natiuitatis Domini trigeſimum quintum. Conſentit huic Chronologiæ & Euſebius *l*, dum eam factã recenſet anno decimonono Imperii Tiberii Cæſaris; qui eſt hic præſens cœptus ab anno ſuperiori menſe Auguſti. Conſentit & Chryſoſtomus, dum homilia de Principibus Apoſtolorum ait, τριάκοντα πέντε ἐδούλευσε τῷ κυρίῳ μετὰ πάσης προθυμίας: hoc eſt, *Triginta quinque ſeruiuit Domino cum omni promptitudine animi.* Quem Chryſoſtomi computum etiam amplexi ſunt Simeon Metaphraſtes homilia de iiſdem Principibus Apoſtolorum, Glycas tertia parte Annalium, & quidam ex recentioribus. Tot q; prorſus numerantur anni, ſaltem inchoati, à præſenti vſque ad Domini ſexageſimum nonum, quo Paulum obiiſſe cõſtat. Sicut & vidimus, Nicephorum ex Euodio vno eodemque anno & Stephani martyrium & Pauli conuerſionem collocaſſe: etiamſi in eo errauerit, dum id dicit contigiſſe ſeptimo poſt Chriſti Aſcenſionem anno; niſi lapſum ſuſpiceris librarii, pro menſe ſeptimo. Nam & æque Marianus Scotus, nobilis ſuorum temporum Chronographus, vno eodemq; anno decimo nono Tiberii ac trigeſimo quinto Chriſti, Stephanum paſſum, & Paulum conuerſum ponit: pariterq; Regino vndecimo menſe poſt paſſionem Chriſti. Idq; etiam omnino probatur ex alia neceſſaria temporum inductione, hoc modo: Inter Concilium Hieroſolymitanũ & profectionem Pauli Romam verſus, ipſe Paulus (præter tempus itinerib. inſumptum) commoratus eſt in partibus Orientis ſex ſolidis annis; videlicet decem & octo menſib. Corinthi, tribus menſibus in Synagoga Iudęorum Epheſi, duobus annis in Schola Tyranni, tribus aliis menſibus in Græcia, ac demum duobus aliis annis in carcere Hieroſolymitano ſeu Cæſareenſi: vt de his conſtat ex ipſius Actis à Luca *m* conſcriptis. Miſſus eſt autem Romam anno vigeſimo quarto à Paſſione Domini, quippe Lucas ſcribit, id tum contigiſſe quando Feſtus Iudææ Procurator ſuffectus eſt

d *Martyrol. Rom. 25. Ian.*
e *Gal. 1. & 2.*
f *Epiph. hær. 28*
g *Hier. in Gal. 2.*
h *Act. 15.*
i [Multo minus ab Aſcẽſione Domini, vt interpretatur auctor Chronici Alexandrini; vbi & Pauli conuerſio ponitur anno Imperii Claudii ſecũdo ſicut ſunt alia quãplurima in eo Chronico abſurdiſſima, vel ab exſcriptorib. perturbatiſſima]
k *Hie. in Gal. 2*
l *Euſeb. in Ch.*
m *Act. 18. 19. 20. 24.*

in lo-

in locum Felicis: Ioſephus *a* autem notat, Feſtum à Nerone miſſum eſſe Felici ſucceſſorem, ipſumque Felicem Romam reuerſum, fauore fratris ſui Pallantis qui tum adhuc Neroni in pretio erat, ereptum fuiſſe pœnæ, quam ex iniqua Iudææ adminiſtratione meruerat: ac deniq; Tacitus *b* ſcribit, Pallantem Neronis indignationem incurriſſe ſub Conſulatu Antiſtii, anno ſecundo eiuſdem Neronis; nempe Chriſti Paſſionis vigeſimo quarto. Quare ſi ab iſto anno vigeſimo quarto Paſſionis Chriſti demantur ſex illi medii inter Concilium Hieroſolymitanum & profectionem Pauli Romam, atque alii ſeptemdecim quos fluxiſſe diximus à Conuerſione Pauli vſque ad Concilium; omnino neceſſe erit, eandem conuerſionem contigiſſe (ſicuti diximus) intra primum annum à Paſſione Chriſti. Deniq; quod de his agens Lucas *c*, ait Paulum in magno illo perſecutionis ardore adhuc ſpirantem minarum & cædis in Diſcipulos Domini, petiiſſe epiſtolas in Damaſcum aduerſus alios Fideles; id cum aperte referatur ad tempus necis Stephani, & diſperſionis Chriſtianorum, cuius proxime meminit: haud videtur veriſimile, poſt omnium Chriſtianorum fugam, eiuſmodi perſecutionem, aut Pauli furorem, per tredecim menſes continuos Hieroſolymis perduraſſe.

a Ioſ. 20. ant. 7.
b Tac. Annal. lib. 13.
c Act. 9.

IV. DILVTIO OBIECTIONIS. *d Act. 8.*

Quod autem obiicitur, non potuiſſe tam breui triginta dierum ſpatio, quot à lapidatione Stephani vſque ad Conuerſionem Pauli intercurriſſe diximus, conſummari ea geſta quæ Lucas *d* intermedia ponit: hoc facillime diluetur, ſi dixerimus ea non inſequenter, ſed plura diuerſis locis vno eodemque tempore geſta eſſe; ita vt quo tempore Philippus erat Samariæ, eodem Paulus iret Damaſcum: Vel Lucam, cum non poſſet omnia ſimul narrare, cœpiſſet autem agere de Chriſtianorum diſperſione poſt necem Stephani, maluiſſe vno tractu proſequi ea quæ eiuſdem diſperſionis occaſione geſta eſſent; quo poſtea liberior accederet ad nobiliſſimam Pauli Conuerſionis enarrationem. Nihil enim fere in Scriptura crebrius occurrit, quam huiuſmodi anticipationes, & vt quæ poſt facta ſunt ante deſcribantur, & contra. Vnde & obſeruat Auguſtinus *e*, in diuinis oraculis non eſſe prius neq; poſterius. Sicut & quod in Rom. Martyrologio, necnon apud Vſuardum, & alios recentiores, Paulus dicitur conuerſus anno ſecundo ab Aſcenſione Domini; etiamſi conceſſerimus; ante Dionyſium Exiguum annos non ſolitos numerari niſi integros, potuit tamē fieri, vt poſt illud tempus hæc verba addita fuerint in Martyrologio, vel immutata; & inde alii poſtmodum exceperint, qui longe poſt tempora Dionyſii vixiſſe noſcuntur. Sane enim nec antiquiſſimum illud Rom. Martyrologium, nuper à Roſuueido editum, nec Beda & Ado in ſuis, cum de Pauli conuerſione meminerunt, vllam temporis notam habent.

e Aug. lib. 2. de conſ. Euāg. & alibi.

[Baronius quidem prioribus Tomi primi Annalium editionibus, maluit cum aliis plurimis Pauli conuerſionem accidiſſe anno ſequenti. Sed cum poſtea diligentius conſideraſſet quæ aduerſus eam opinionem obiicerentur à nonnullis; liberum reliquit, quam quiſque mallet ſententiam ſequi. Itaq; illam de anno præſenti nos libentius amplexi ſumus, iis ducti rationibus quas appoſuimus duobus proxime præcedentibus articulis: & ſecundum illam, quatuor ſequentium annorum res Pauli geſtas vno ſemper anno prius quam Baronius recenſuimus: ſed id abſque vllo vel earundem rerum à Paulo geſtarum, vel reliquæ hiſtoriæ præiudicio. Cæterum quam hac poſteriori noſtræ Epitomes editione, ſubiunximus ex inductione temporis inter Concilium Hieroſolymitanum & profectionem Pauli Romam, ſententiæ noſtræ approbationem, habebis illam fuſius explicatam in Reſp. Illuſtriſſ. Card. Perronii ad obiecta Regis Magnæ Britanniæ: vt ſcias, nemini non rectum videri debere, quod etiam tanto viro, harum rerum ſcientiſſimo, placere cognouerit.]

V. DE PAVLI ÆTATE.

His igitur de tempore firmatis, vt reliqua de Paulo proſequamur; quod imprimis ad *Ætatem* ſpectat, vt ipſe apud Lucam *f* in nece Stephani vocatur *Adoleſcens*, in Græco codice eſt vox νεανίας; cuius quidem ſi vis exprimatur, non tam ætate adoleſcentem, quam audacem vehementiſque animi virum ſignificat, vt notat Budæus, & alii. Cæterum cum dicat Ioannes Chryſoſtomus *g* Paulum ſexaginta octo annos vixiſſe, & ex iis triginta quinq; Deo ſeruiuiſſe; exploratumq; ſit eum martyrio coronatum eſſe anno Chriſti ſexageſimo nono; vtiq; affirmari poſſe videtur, eius Conuerſionem accidiſſe ineunte anno ipſius ætatis trigeſimo quarto.

f Act. 7. vbi vid. Lorin.
g Chryſ. hom. de Princip. Apoſt.

VI. DE PAVLI PATRIA.

Quod vero pertinet ad *Natale ſolum*; hactenus ea opinio inualuiſſe videtur, vt in Iudæa natus ſit; iſtud auctore Hieronymo *a* omnibus affirmantibus, dum ait Paulum fuiſſe de tribu Beniamin & oppido Iudææ Giſchalis; eoque à Romanis capto, cum parentibus ſuis Tarſum Ciliciæ commigraſſe. Fuiſſe quidem Paulum de tribu Beniamin, ipſemet *b* de ſe teſtatur: ſed & fuiſſe Giſchalen oppidum Galilææ munitiſſimum, quod Titus non ſine labore expugnauerit, Ioſephus *c* eſt auctor. Verum cum Iudæam à Romanis primum Pompeio duce ſubactam fuiſſe conſtet, Antonio & Cicerone Coſſ. Olympiade *d* centeſima ſeptuageſima nona anno ſecundo, ante annos ab hoc tēpore nonaginta quinque; rurſumque Iudæis rebellantibus ſub Nerone, eandem prouinciam à Veſpaſiano & Tito eſſe perdomitam; cumque neutrum hoc tempus ætati Pauli poſſit aptari; vt Giſchale à Romanis capto, inde Paulus cum parentibus Tarſum, migraſſe dicamus: hæc non res geſta, ſed fabula potius eſſe conuincitur, ſicut & eo nomine ipſe idē Hieronymus *e* alibi eam appellat. Immo cum Paulus ipſe apud Lucam *f* aperte teſtetur, ſe virum eſſe Iudæum, natum in Tarſo Ciliciæ, nutritum autem Hieroſolymis, & ſecus pedes Gamalielis ſacris diſciplinis eruditum; cui magis quā ipſi credendum? Deniq; Epiphan. *g* diſputans contra Ebionæos, qui Paulum dicebant fuiſſe origine Græcum, factum vero poſtea proſelytum; eundem natum Tarſi, ſed ex Iudæis affirmat; de Giſchale ne verbum quidem. Si vero parentes Pauli Giſchale Tarſum aliquando migrarunt, id voluntaria factum eſt diſceſſione, vt de multis aliis contigiſſe noſcitur: vel ſi aliqua belli occaſione euenit, nequaquam ſub Romanis, ſed facile ſub Antiocho Illuſtri accidere potuit, ſicut Epiphan. affirmare videtur. Quod autem ſe Paulus ciuem Romanum natum eſſe, aliquando aſſeruit; de ea re opportunius ſuo loco *h* agetur.

a Hier. de ſcri. Eccl. c. 5.
b Rom. 11.
c Ioſ. 4. de bel. 4.
d Ioſ. 14. ant. 8. Euſeb. in Cor.
e Hie. in ep. ad Philem. ad ſ.
f Act. 22.
g Epip. hær. 30.
h An. 58. n. 55.

VII. VISIONIS PAVLI TEMPVS. *i Act. 9.* *k 2. Cor. 12.*

Interim & illos erraſſe certum eſt, qui dixerunt, ei tunc temporis cum à Chriſto vocatus, manſit Damaſci tribus diebus (vt ait Lucas *i*) non videns nec manducans; contigiſſe raptum illum ad tertium cœlum, cuius ipſe meminit ſcribens ſecundo ad Corinthios *k*. Nam cum illum contigiſſe dicat ante annos quatuordecim, à tempore quo eam ſcribebat epiſtolam, qui fuit annus Domini quinquageſimus octauus; ſane non hoc quo conuerſus eſt anno, ſed poſt nouem abhinc annos accidiſſe neceſſe eſt.

VIII. VNDE DICTVS PAVLVS. *l Amb. ſer. 51. edit. Rom.* *m Aug. tr. 72. ſup. Pſ. & ſer. de Apo. Paul.* *n Hier. in ep. ad Philem.*

Quod denique ſpectat ad nomen PAVLI; fuit ſententia Ambroſii *l*, eum quando ab Anania baptizatus eſt, ex Saulo fuiſſe Paulum nominatum; & qui ex perſecutore fieret iuſtus, cum moribus mutaſſe & nomen. Eademque ratione Auguſtinus *m* ait, eum, quia ex ſuperbo factus eſt humilis, Regis ſuperbi nomine relicto, Pauli (quod idem eſt ac Parui) appellationem ſumpſiſſe. Hieronymus *n* autem putauit, ſicut Romanis Ducibus & Imperatoribus mos erat à deuictis populis nomina ſibi ſumere, vt dicerentur Africani, Aſiatici, Cretici, Parthici, &c. ita & Saulum ad prædicationem Gentium miſſum, à primo Eccleſiæ ſpolio Proconſule Sergio Paulo, quem in Inſula Cypro *o* ad fidem conuertit, victoriæ ſuæ trophea retuliſſe, erexiſſeque vexillum, vt Paulus diceretur ex Saulo, quod inde infert, quia tunc primum Lucas eum Paulum nominare cœpit, nec amplius Saulum appellauit. E contrario vero Ioannes Chryſoſtomus *p* exiſtimauit, iſtud ei nomen non ab hominibus, ſed à Deo inditum eſſe, vt olim Patriarchis, ac poſtea nonnullis Apoſtolorum; non tamen ſtatim vt ad fidem conuerſus eſt, ſed cum iam ex prædicatione quiſnam eſſet, probe ſatiſq; cognitus eſſet. At Origenes *q* pluribus de his agens, in eam procliuior viſus eſt ſententiam, vt ei in circumciſione vtrumque proprium nomen fuerit impoſitum, nempe *Sauli* vt Iudæo ex tribu Beniamin, & *Pauli* (quod erat Romanis familiare) vt ciui Romano: cum autem fieret omnibus omnia vt omnes lucrifaceret, dum apud Hebræos verſaretur, Saulum maluiſſe appellari; ſuſcepto vero ad Gentes Apoſtolatu, Paulum. Hæc alii. Nos autem poſthabita Ambroſii & Auguſtini ſententia ea quod nonniſi à tempore congreſſus cum Sergio Paulo, Proconſule, Saulus reperiatur appellatus Paulus, nec

o Act. 13.
p Chryſ. hom. de cōue. Paul.
q Orig. præf. in ep. ad Rom.

poſt

poſthac alio nomine ſit dictus: ſed nec admiſſa Hieronymi opinione, tanquã à modeſtia & humilitate S. Pauli abhorrente: ac deniq; reiecto Origene, quod non ſit exemplum, vere Iudæos (vt taceamus de proſelytis) iungere conſueuiſſe Hebræorum nominib. nomina Romanorum, exiſtimamus, ſicut moris erat Romanorum, vel libertis de ſe optime meritis, vel clientibus, vel hoſpitibus, aliiſq; ſæpe impartiri familiæ cognomen; ita & Sergium Paulum Proconſulem, amicitię gratia, & quo ſibi magis arctiuſq; eo vinculo Apoſtolum deuinciret, familiæ ſuæ cognomine nobilitaſſe: Apoſtolum a. eo libentius acceptaſſe, quod illud cognomen à paruitate corporis olim nobiliſſimæ Æmiliorum familiæ Romanæ *a* adhæſiſſet; ipſe vero Apoſtolus & corpore *b* paruus, & ciuis eſſet Romanus. Sed de Pauli primordiis hactenus.

a *Notat Sigo. de nom. Rom.*
b 2. *Cor.* 10.

X.
PHILIPPVS PRÆDICAT SAMARITIS.

Interea PHILIPPVS Diaconus, qui vna cum cæteris Diſcipulis Hieroſolymis pulſus, ciuitatem Samariam adierat, illic Euangelium maximo cum fructu prædicauit; adeo vt & SIMON MAGVS, populi illius ſeductor, quem omnes dicebant eſſe Virtutem Dei magnam, ſignis & miraculis Philippi obniti non valens, crediderit, & à Philippo baptizatus ei adhæſerit. Quibus tam grandibus Hieroſolymã perlatis, miſſi ſunt ab Apoſtolis qui ibi erant, Petrus & Ioannes vt Samaritanis conuerſis manus imponerent: & ſic iidem Spiritum ſanctum acciperent. Hæc pluribus Lucas *c*. Erat porro Samaritanorum cauſa haud ita facilis, vt alii cuipiam quam Apoſtolorum Principi crederetur: videlicet vt cui potiſſimum Claues eſſent traditæ, ipſe primus Samaritis, ſicut & poſtea fecit Gentibus, Eccleſiæ oſtium reſeraret; quippe de vtriſque præceptum Dominus dederat *d*, *In viam Gentium ne abirent, & in ciuitates Samaritanorum ne intrarent.* Quod tamen ſic intelligendum eſt, non vt omnino non irent, ſed (quod continuo ſubditur) vt *potius*, hoc eſt prius, *irent ad oues quæ perierant domus Iſrael:* ſicut & ſe Dominus ait non fuiſſe miſſum niſi ad eaſdem oues Iſrael, cum tamen & Gentiles receperit, & Samaritas adierit. Porro licet Samaritani non eſſent Gentiles, ſed quod à Iudæis olim circumciſionem & legem accepiſſent, ea ex parte Iudęorum nomine cenſerentur; adeo tamen erant reliquis Iudæis infenſi, vt nullam *e* cum iis communicationem haberent, aliamque prorſus religionem excolerent: Vt non immerito Philippus, quod primus omnium poſt Aſcenſionem Domini Euangelium eis prædicauerit, ideo dici poſſit conſecutus nomen *Euangeliſtæ*, quod ei in Scriptura *f* tribuitur. Quanquam eius opus ſic Deus ſignis atque miraculis comprobauit, vt tamen conſummationem; nempe donum Spiritus ſancti, in aduentum Petri, à Petro impartiendum differret.

DE PETRI ET IOANNIS LEGATIONE.
c *Act.* 8.
d *Matth.* 10.
e *Ioan.* 4. *Vid. ſup. an.* 31. 20.
f *Act.* 21.

X.

Quanti autem ab ipſis Samaritis, præ cæteris miraculis eiuſmodi donum æſtimaretur, factum Simonis Magi teſtatur; qui non miraculorum virtutem, quam eſſe viderat in Philippo, eſt æmulatus) illa enim etſi non vera, magia tamẽ quoquo modo fingere potuiſſet) ſed cum, vt ait Lucas, vidiſſet quia per impoſitionem manus Apoſtolorum daretur Spiritus S. obtulit eis pecuniam vt eandem ipſe acciperet poteſtatem. Et mea quidem ſententia maiori admiratione digna res erat, in Samaritas deſcendere Spiritum S. quam in Gentiles ipſos, quod hi an eſſet Spiritus S. ignorarent, illi vero non admitterent, vt auctor eſt Epiphanius *g*) ſed impugnarent. Itaque non mirum ſi diuina prouidentia, ac ſubinde Apoſtolorum conſilio, Petrus qui primatum gereret inter Apoſtolos, præ cæteris vna cum Ioanne, qui iis exordiis comes ipſius indiuiduus viſus eſt, Samariam miſſus ſit; nempe vt quæ eſſent à Philippo iam acta cognoſceret, & clauibus ſibi traditis cœlum, vnde Spiritus S. in Samaritanos deſcenderet, aperiret. Hincque videas quantopere hallucinentur Nouatores, qui cœco furore in Petrum inſanientes, illius primatui detrahere non erubeſcũt, eo quod à cæteris mittatur Apoſtolis, quaſi inferioris numeri ſit habendus is qui mittitur ab eis qui mittunt. Sapiãt ipſi hac ratione, & idem dicant quod Arius, Filium, quod à Patre ſit miſſus, eſſe Patre minorem. Ignorare inſuper conuincuntur complura in Scriptura diuina, & innumera quæ ſunt de his in profanis ſcriptis exempla: quibus ſatis ſuperque probatur, ad ea quæ maximi omnium viſa ſunt eſſe momenti, miſſos legatos qui inter cæteros primatum gererent: cum ipſi non ſic quidem mitti dicerentur, quaſi à maiore minores, & vt à domino ſubditi; ſed quod rogarentur ob ſalutem omnium eam ſuſcipere functionem, quos ob auctoritatem qua cunctis præpollerent, cunctorum deceret gerere curam. Sed & cum idem ſit hodieque vſus vbiq; quotidianus, non amplius immoramur in eiuſmodi hominibus refellendis, quos ſua ipſorum refellit inſcitia.

g *Epiph. hær.* 9
REFELLITVR OBIECTIO DE PETRI LEGATIONE.

VI.
HIERARCHICVS ORDO IN ECCLESIA.

Venientes ergo Samariam Petrus & Ioannes, orauerunt pro his qui baptizati erant, vt per impoſitionem manus acciperent Spiritum S. *Nondum enim* (inquit Lucas *a*) *in quenquam illorum venerat, ſed baptizati tantum erant.* Porro ex his in primis videre eſt, iam tunc in Eccleſia Dei fuiſſe Hierarchicum ordinem inſtitutum, vt non omnia omnibus indiſtincte licerent; dum ſic Philippus Diaconus credentes baptizauit, vt tamen Apoſtolicum munus, ipſam manus impoſitionem ſolis Apoſtolis conceſſam, nequaquam vſurper. Eandem vero, ſicut olim tantum Apoſtolis, ſic ſolis qui in eorum locum ſucceſſerunt Epiſcopis eſſe conceſſam; eodemque Apoſtolicæ inſtitutionis exemplo, continuam in Eccleſia conſuetudinem perſeueraſſe, vt baptizati manus impoſitionem, qua confertur Spiritus S. ab Epiſcopis accipiant (quæ vulgo CONFIRMATIO dicitur) teſtantur Ignatius *b*, Cyprianus *c*, Hieronymus *d*, & alii quamplurimi tam Orientalis quam Occidentalis Eccleſiæ Patres: qui eiuſmodi myſterium non ſolum appellarunt *Sacramentum e*, ſed & *Signaculum f*, quod qui eandem manus impoſitionem acciperent, ſigno Crucis ſignarentur; & vſitatiori vocabulo *Sacrum g Chriſma*, quod ſacra vnctione conſummari ſolitum eſſet. Soloſque inter omnia veterum hæreticorum examina, notatos *h* inuenimus Nouatianos, qui baptizatos non inungerent ſacro Chriſmate; ea certe ex cauſa, quoniam eorum auctor Nouatianus in lecto *i* baptizatus, necdum eiuſmodi Sacramentum ab Epiſcopo conſecutus, voluit fieri Epiſcopus, cum nondum Spiritum S. accepiſſet. Cæteros autem ſcimus eadem chariſmata Eccleſiæ eſſe æmulatos: vt inter alios de Valentinianis, licet perditiſſimis hæreticis, tradit Irenæus *k*, quod opobalſamo vngerent baptizatum. Sed de his qui foris ſunt, nihil ad nos; qui hæc non aliunde, quam ex antiqua Apoſtolica traditione mutuati ſumus: quam inſuper egregie confirmat Baſilius *l* ad Amphilochium. Conferri autem eo myſterio Spiritum S. (etſi non eadem chariſmata, nempe Linguarum, infundantur hodie in Eccleſia, æque ac tempore Apoſtolorum) docet inter alios Auguſtin. *m*. Deniq; non pretermittimus dicere, aliud ab hoc diſtinctum eſſe miniſterium ſacræ Vnctionis, qua Presbyteri recenter baptizatos vngunt in vertice; cuius meminerunt Ambroſius *n*, Innocentius *o*, & alii complures.

a *Act.* 8.
DE SACRAMENTO CONFIRMATIONIS.
b *Ign. ep. ad Hieron.*
c *Cypr. ep.* 73. *ad Iubaian.*
d *Hie. cot. Lu.*
e *Cyp. ep.* 72. *ad Steph. Aug.* 2. *lit. Petil.* 104. & 3. *de bap.* 16 & *tract.* 3. *in ep.* 1. *Ioan.*
f *Epi.* 4. *Cypr. ep.* 73. *Cl. Ale. ap. Euſe.* 3. *hiſt.* 17. *Corn Pap. ap. Euſ.* 6. *hiſt.* 35. *Ambr.* 3. *de ſacram.* 2.
g *Tert. de reſur. car. Cypr. ep.* 70. & *de vnct. chriſ. Opt. li.* 2. *cont. Parm. Aug.* 2. *cont. lit. Petil.* 140. *Prudent. in pſych.* & *in apoth.* & *con. Sym. l.* 1. *Cyril. Hieroſ catech.* 3. & *alii plurimi.*
h *Theodo. li.* 3. *hær. fabul.*
i *Euſ.* 6. *hiſt.* 35.
k *Ire. l.* 1. *c.* 18.
l *Baſil. lib.* 1. *de Sp. S.*
m *Aug. lib.* 3. *de bapt. contr. Donat. c.* 16.
n *Amb. de ſacra. lib.* 1. *c.* 2. *l.* 2. *c.* 7. *l.* 3. *c.* 1. & *de his qui init. cap.* 6.
o *Innoc. ep. ad Decent. c.* 3.

XI.

Cum autem videns *p Simon Magus* quia per impoſitionẽ manus Apoſtolorum daretur Spiritus S. obtuliſſet eis pecuniam vt eandem poteſtatem acciperet; acriter à Petro redargutus, & vt de tanto ſcelere, quo exiſtimauit gratiam diuinam pretio æſtimabilem, pœnitentiam ageret monitus; tunc quidem quieuit: ſed poſtquam inde receſſiſſent Apoſtoli, eorum aduerſari doctrinæ non deſtitit; & qui iactans ſe eſſe Magnã Dei Virtutem dementarat olim ſuos Samaritas, (erat *q* enim & ipſe patria Samaritanus, natus in vico cui nomen Gittoni) Iudæos etiam, quos videbat eſſe infenſos Apoſtolis, iiſdem artibus aggreſſus, ſe eſſe Dei Filium ſuadere conatus eſt: quippe qui (vt ait Irenæus *r*) docuit, ſemetipſum eſſe qui inter Iudæos quaſi Filius apparuiſſet, in Samaria quaſi Pater deſcendiſſet, & in reliquis gentibus quaſi Spiritus S. aduentaſſet. Sed & *Selenem* quandam, ſiue *Helenam* dictam, à Tyro ciuitate Phœnices quæſtuariam redemptam ſecum circumducens, dicebat eam eſſe primam mentis ſuę conceptionem, matrem omnium, per quã initio creaſſet Angelos, à quibus poſtea mundus eſſet effectus: porro Angelos ægre ferentes ſe progeniem alterius cuiuſpiam putari, in ipſam Selenem commotos, eam detinuiſſe in terra ne recurreret ſurſum ad ſuum patrem; vſque adeo vt in corpore humano includeretur, & per ſæcula veluti de vaſe in vas tranſmigraret in altera muliebria corpora; fuiſſeque & in illa Helena, propter quam Troianum contractum eſt bellum: tranſmigrantem autem de corpore

p *Act.* 8.
SIMON MAGVS RESILIT.
q *Iuſt. mart. orat. ad Ant. Pium. Epiph. hær.* 21.
r *Iren. l.* 1. *c.* 20.
EIVS HÆRESIS.

incorpus, & ſemper ab Angelis contumelias patientem, vltimo etiam in fornice proſtituiſſe: & hanc eſſe perditam ouem; quapropter & ipſum veniſſe, vti eam liberaret primam, & per ſuam agnitionem ſalutem hominib. præſtaret. Quod enim male moderarentur Angeli mundũ, ad emendationem rerum ſe veniſſe, & deſcendiſſe aſſimilatum Virtutibus & Poteſtatibus & Angelis; & inter homines hominem apparuiſſe cum non eſſet homo, & paſſum in Iudæa putatum cum non eſſet paſſus. Prophetas autem à mundi fabricatoribus Angelis inſpiratos dixiſſe prophetias: quapropter iis dimiſſis, in ipſum duntaxat & Selenem ſpem habendam eſſe, ac de cętero licere cuicunq; viuere vt libuerit. Namque ſecundum ipſius gratiam ſaluari homines, & non ſecundum opera iuſta; neque enim eſſe naturaliter operationes iuſtas, ſed ex accidenti. Ex qua peruerſa doctrina & accidebat, vt eius ſectę ſacerdotes omne libidinum & ſpurcitiarum genus exercerent, magiis quoq; & incantationibus vtentes, habebantque inſuper ſimulacrum Simonis factum ad figuram Iouis, & aliud Selenes in figuram Mineruæ; quæ & adorabant. Hæc de Simone, & eius prauis dogmatibus Irenæus. Agit de iiſdem Auguſtinus in libro de hæreſibus *a* ad Quoduult Deum: additq; ea Simonis & Helenes ſimulacra Romæ, tanquam deorum, auctoritate publica fuiſſe conſtituta. Sed de his poſtea.

a *Auguſt. de hær. c.* 1.

XIII. ET DISCIPVLI.

Quod vero Irenęus mox ad *Simonis diſcipulos* ſtylum conuertit; Menandrum ſc. Saturninum, Baſilidem, Carpocratem, Cerinthum, Ebionem, Nicolaum, Cerdonẽ, & Marcionem; non ita hæc accipienda ſunt, vt hi omnes eadem vixerint ætate cum Simone, ſed quod ab eo doctrinam accepiſſent; etſi nonnulla addendo vel mutando, nouarum hæreſum & ipſi videri poſſent, vellentque auctores. Addit vero iis Theodoretus *b* Doſitheanos, Cleobanos, Gorthenos, Masbothæos, Hadrianiſtas, Entychitas, Caniſtas, & alia portenta magis quam nomina; quibus motus S. Ignatius *c*, iure Simonem appellauit *Primogenitum Satanæ*. Porro illius ſectatores à nefandis ſuis operibus dictos fuiſſe *Entychitas*, auctor eſt Clemens Alexandrinus: tradit enim Epiphanius *d* eoſdem execranda ſacrificia ex mulierum menſtruo & virorum ſemine admiſcere conſueuiſſe. Scribit inſuper de Simone Origenes *e*, ipſum docuiſſe ſuos vitare martyrium, & in perſecutione fidem palam negare; & ſi opus eſſet etiam idola adorare. Dionyſius vero *f*, libros ab eo editos eſſe aduerſus Chriſti fidem, Contradictorios appellatos. Cætera autem, quæ tum ad ipſum, tum ad eius diſcipulos ſpectant, ſuis locis inferius dicemus, hæc modo quæ ad praua dogmata facere videbantur.

b *Theo. li. hær. fab. in Sim.*
c *Ign. ep. ad Trall.*
d *Epip. hær.* 21.
e *Orig. cont. Celſ. l.* 6.
f *Dion. Aret. diui. nom. c.* 6.

XIV. ÆMVLATIO DIABOLI.

Ex quibus videas, antiquum hoſtem CHRISTI gloriæ inuidum, cum videret florentem Eccleſiam feliciſſime ſurgere, aliam ei ſimilem conflare ſtuduiſſe, cuius caput & Deũ & Chriſtum eſſe fingeret, ac miraculorum virtutem magia imitaretur: ac denique quod ſuper *Simonem Petrum* à Chriſto Eccleſiam firmiter ædificatam vidiſſet, & ipſum ſuo noluiſſe carere SIMONE, ſuper quem impietatis omnis fundamenta iacta conſurgerent. Hic enim hæreſiarcharum omnium, qui poſt Chriſtum fuerunt Primus *g*, idemq; princeps & auctor habetur, ex quo ſunt cæteræ Hæreſes propagatæ. Nam & eiuſmodi Patriarcha gloriari etiam poſſunt Nouatores hodierni, dum vna cum ipſo dicunt, per gratiã tantum ſaluari homines, & non ſecundum iuſta opera; liberosq; eſſe ad omnia quæ velint agenda. Non poſſum autem non mirari magnopere diuinum conſilium, quo ſic præ cæteris Apoſtolis Petrum eorum principem mitti Samariam voluit, vt primum omnium Hęreſiarcham ipſo ortus ſui principio condemnaret; ſicque oſtenderetur, Petri eſſe (vt præcipui veritatis cuſtodis) aduerſus Catholicam fidem inſurgentes hoſtes, eorumq; errores Apoſtolica auctoritate damnare. Relinquens exemplo doctrinam Dominus conſignatam, quam Catholica recepit & continuo vſu probauit Eccleſia, vt ſicut Petri id fuit miniſterii, ita & Petri ſucceſſorum eſſet. At de his ſępe inferius. Quod denique ad ipſum Simonem pertinet, haud puto alium ab eo fuiſſe impoſtorem illum, quem poſtmodum Samaritanos ſeducentem Pilatus paulo ante ſuam à magiſtratu diſceſſionem (vt docet Ioſephus *h*) immiſſo milite diiecit vna cum ſuis.

g *Epip. hær.* 21.

SIMON MAGVS PRIMVS HÆRESIARCHA.

h *Ioſ.* 18. *ant.* 5.

XV.

Petrus igitur & Ioannes, cum ea quæ dicta ſunt in Samaria operati eſſent, Hieroſolymam reuerſuri, variis Samaritanorum populis Euangelium prædicauerunt *a*. Philippus autem Diaconus ab Angelo admonitus, occurrit *Eunucho* Candacis Reginæ Æthiopum, viro potentiſſimo, Hieroſolymis (quo religionis ergò venerat) redeunti; eoque inſtructo & baptizato, raptus à Spiritu diuino trãslatus eſt in Azotum. Hæc prolixius S. Lucas. Errat vero Euſeb. *b*, mea ſententia, dum hunc Eunuchum fuiſſe Gentilem, ac primum ex Gentibus baptizatum tradit. Siquidem ex eodem Luca *c* apparet, tunc nondum Gentibus ad Chriſti Eccleſiam fuiſſe aditum reſeratum, qui primo omnium patuit Cornelio Centurioni. Hunc autem Eunuchum fuiſſe proſelytum ex Gentib. ad Iudæorum religionem adductum, plerique alii antiqui Eccleſiaſtici Scriptores æque conſentiunt: putaturq; *d* ad Paſchalem celebritatem Hieroſolymam ſe contuliſſe. Cæterum Æthiopas antiquitus circumciſionem ab Ægyptiis didiciſſe, (ſic Iudęos, quod in Ægypto habitaſſent, appellans) teſtatur Herodotus; quem & Ioſephus *e* Iudæus citat. Auctorque eſt Strabo *f*, eoſdem vnum coluiſſe Deum immortalem, qui eſſet omnium rerum cauſa; ac rurſum alterum mortalem, qui nomine careret, nec eſſet cognitu facilis: vt ex his appareat eos cum Iudæis eadẽ pene ſenſiſſe, & à Chriſtianis non adeo diſcrepaſſe; ideoque Eunuchum libenter imbibiſſe de Chriſto Deo pariter & homine olim mortali doctrinam, quam etiam tum euidenti Iſaiæ Prophetæ teſtimonio in eius animum Philippus inſtillauit. Eodemq; inſuper auctore Strabone conſtat, ad ſua tempora feminas in Æthiopia regnare conſueuiſſe, eaſdemq; & *Candaces* appellari. Iſtum porro Eunuchum, poſtquam rediit in Æthiopiam, Chriſtum palam illic annunciaſſe, Irenæus *g*, Euſebius *h*, Cyrillus *i* Hieroſolymitanus, Hieron. *k*, & alii teſtantur. Habet & Dorotheus *l*, eum in Arabia Felici, & inſula Taprobana, inque vniuerſa Erythra Euangelium prædicaſſe, ac tandem martyrium glorioſe ſubiiſſe, & ad eius ſepulchrum multa miracula fieri conſueuiſſe.

a *Act.* 8.
DE EVNVCHO REGINÆ CANDACIS.
b *Euſ.* 2. *hiſt.* 1.
c *Act.* 10.
d *Chryſ. hom.* 19. *in Act.*
DE RELIGIONE ÆTHIOPVM.
e *Ioſ.* 8. *ant.* 4.
f *Strab. l.* 17.
EVNVCHVS PRÆDICAT EVANGELIVM ÆTHIOPIBVS.
g *Iren. l.* 3. *c.* 12.
h *Euſ. li.* 2. *c.* 1.
i *Cyr. catec.* 17.
k *Hier. in Iſ.* 53. *& ep.* 103.
l *Dor. in Syno.*

XVI.

Quod ad res ſpectat Romanas, (vt eas ſaltem leuiter attingamus) hoc item anno iiſdemque Coſſ. *m* Tiberii crudelitas Romæ in omne genus hominum maxime ſe exeruit: tantusque Senatorum *n* numerus periit, vt iam qui magiſtratum gererent vix reperirentur; & ſorte ducti prouinciarum Præfecti in plures annos præficerentur; cum non ſuppeterent ſucceſſores. Quæ quidem putat Oroſius *o* in vltionem contempti Chriſti illis obueniſſe: quod (vt vidimus) agenti Tiberio vt inter deos recenſeretur, Senatus reſtitiſſet. Porro hoc ipſo anno *p* idem Tiberius in Imperium euexit *Caium Caligulam*, Germanici filium, ipſiusque Tiberii ex Druſo fratre nepotem; eo (vt creditum eſt) conſilio, quod ſciret illum peſſime victurum, ſicque ſua facinora Caii grauioribus flagitiis occultarentur, ac reliqua pars Senatus poſt mortem ſuam interficeretur: ſiue propter egregium ipſius Caii erga Tiberium obſequium, cuius cauſa de eo dictum *q* fuit: *Nec ſeruum meliorem vllum, nec deteriorem dominum fuiſſe.*

m *Tac. An. l.* 6.
n *Dio lib.* 58. *Suet. in Tib. cap.* 61.
o *Oroſ. l.* 7. *c.* 4.
p *Dio l.* 58.
q *Suet. in Caio c.* 10.

IESV CHRISTI AN. 36. 37. 38.

TIBERII IMP. AN. 20. 21. 22.

I.

ANNO Chriſti trigeſimo ſexto, Paulo Fabio Priſco & Lucio Vitellio Nepote Coſſ. S. Paulus cum Damaſci primo Euangelium prædicaſſet, in Arabiam profectus; iterum eſt reuerſus Damaſcum. Hæc enim idem ipſe Paulus ſcribens ad Galatas *r* teſtatur. Lucas vero his de Arabia, & aliis triennii tempore, quouſque Hieroſolymam venit, geſtis, quaſi leuioris momenti prætermiſſis, tantummodo inſidias Iudæorum, & clandeſtinum eius Damaſco diſceſſum recenſet *ſ*. Cæterum Iudæorum in Paulum molitiones, non cum primum receſſit Damaſco iturus in Arabiam, ſed cum illuc reuerſus eſt, contigiſſe, & S. Hierony. *t* magis probari videtur; & ratio ipſa nullo modo patitur,

RES GESTÆ PAVLI POST CONVERSIONEM.
r *Gal.* 1.
ſ *Act.* 9.
t *Hie. in Gal.* 1

II. VITELLIVS PROCONSVL SYRIÆ.

vt vnde clanculum receſſiſſet, eo manifeſte rurſum accederet.

Anno vero ſequenti, Chriſti trigeſimo ſeptimo, C. Ceſtio Gallo & Seruilio Rufo Coſſ. Lucius Vitellius cum præteriti anni Conſulatũ geſſiſſet, Proconſul in Syriã mittitur: cui cum etiam ſubiaceret Palæſtina, luſtrans ex more prouinciam, Hieroſolymis in ipſa feſtiuitate Paſchatis honorificentiſſime exceptus, vectigal fructuum venaliũ remiſit ciuibus, & Stolã cum ornatu Pontificio permiſit in templo aſſeruari (ſicut olim conſueuerat) à Sacerdotibus, quam ab Herode Rege & Romanis Præfectis occupatã ſuperius vidimus. Idemq; Vitellius in locum Caiphæ Pontificis ſubrogauit Ionatham Anani Pontificis filium. Hæc Ioſeph. *a*. Ex quibus ſatis perſpicuum redditur, ſummum Caiphæ Sacerdotium vſq; in præſentem annum perduraſſe; & Annã, quem Ananum Ioſephus appellat, alterius functionis dictum eſſe Pontificem, prout ſuperius à nobis eſt *b* demonſtratum. Porro ipſum Caipham vitæ pertæſum, mortem ſibi conſciſſe, apud Clementem *c* legitur. Neq; vero tantum ipſum, ſed & Annam male periiſſe, Nicephorus *d* tradit: ſed de Anna inferius: nunc de vindicta ad vindictam.

a Ioſ. 18. ant. 6. CAIPHAS ET ANNA MALE PEREVNT. *b Vid. ſup. an. 31. V. c Clẽ. 8. Cõſt. 1 d Nic. l. 2. c. 10*

X. *e Ioſ. 18. ant. 5*

Siquidem anno proximo, Chriſti trigeſimo octauo, Q. Plautio Plautiano & Sex. Papinio Gallieno Coſſ. cum Pilatus Iudææ Procurator, occaſione impoſtoris *e* cuiuſdam qui Samaritanos armauerat, immiſſo milite eos maiori ex parte occidiſſet; à Magiſtratibus Samaritanorum apud dictum Vitellium Syriæ Præſidem patratæ cædis accuſatus, in ordinem redactus eſt, ac Romam miſſus vt ibi coram Imperatore ſuam cauſam ageret; dato interim ei ſucceſſore Marcello. Verum non eius tantum criminis fuiſſe reum Pilatum, ex Philone *f* intelligitur, dum ait eum ſolitum fuiſſe ſententias vendere, cuncta rapere, innocentes cruciare & occidere, aliaque id genus patrare. Sed antequam is Romam perueniſſet, Tiberius ex hac vita ſublatus eſt: à Caio vero Tiberii ſucceſſore Pilatum in exilium pulſum, & poſt biennium ſumma deſperatione actum, propria manu ſibi necem intuliſſe, omnes *g* æque conſentiunt: idque Viennæ in Galliis contigiſſe, multi referunt. Quod autem recentiorum Græcorum *h* aliqui dicunt, Pilatum de nece Chriſti à Maria Magdalene Romæ iudicio poſtulatum, vt commentum reiicimus.

f Phil. de leg. ad Caium. PILATVS IN EXILIO MALE PERIT. *Cuius exitum ponit ſuo loco Baron. an. 41. quem nos hic breuitatis cauſa ad texuimus eius accuſationi. g Euſ. in Chr. Oroſ. l. 7. c. 5. Caſſio. in Chr. Ado in Chro. & alii. h Nicep. l. 2. c. 10. Cedren. in Comp.*

IV. *i Gal. 1.*

Eodem autem anno, qui tertius à Pauli Conuerſione numeratur, ſe Damaſco Hieroſolymã veniſſe, ipſe teſtatur *i*. Damaſco a. receſſiſſe quod quærerent eum Iudæi interficere, & noctu à diſcipulis per murum ciuitatis (quod Iudæi portas cuſtodirent) in ſporta demiſſum eſſe, auctor eſt Lucas *k*, meminitq; ipſe Paulus *l* ſcribens ad Corinthios. Sed & cur Hieroſolymam contenderit, declarat *m* alibi, nimirum *vt Petrum videret.* quæ quidem eius verba antiqui Patres *n* interpretati ſunt de honore quem Apoſtolorum Principi, minor maiori deferret, cui ſciret delegatam eſſe à Saluatore curam omnium Eccleſiarum. Cum ergo Hieroſolymam perueniſſet, & adhuc memoria eorum quę aduerſus Eccleſiam geſſiſſet, à diſcipulis timeretur, introductus eſt ad Apoſtolos, vt ait Lucas, à Barnaba: nam ipſi olim interceſſiſſe cum eo familiaritatis vſum, quando ambo vna cum Stephano protomartyre erudiebãtur à Gamaliele, auctor eſt Alexander Monachus in Rebus geſtis eiuſdem Barnabæ. Cæterũ ipſe Paulus *o* teſtatur, ſe tunc Hieroſolymis nullum alium Apoſtolorum vidiſſe, niſi Petrum, & Iacobũ fratrem Domini. Cum vero (quod addit Lucas) loqueretur etiam Gentibus, & diſputaret cum Græcis, hi; eum occidere quærerent; deduxerunt eum fratres Cæſaream, & dimiſerunt Tarſum, poſtquam (vt ipſe *p* tradit) ſpatio tantum dierum quindecim manſiſſet Hieroſolymis apud Petrum.

k Act. 9. l 2. Cor. 11. m Gal. 1. n Hier. Amb. Theodor. Oecum. in Gal. 1. PAVLVS CVR VENIT VIDERE PETRVM *o Gal. 1. p Gal. 1.*

IESV CHRISTI AN. 39.

CAII IMP. AN. I.

I.

ANNO Chriſti trigeſimo nono, Cn. Proculo & Pontio Nigrino Coſſ. decimo ſeptimo Calendas Aprilis, *Tiberius* Aug. anno ſuæ ætatis ſeptuageſimo octauo, in Campania ex hac vita migrauit, cum imperaſſet annis viginti duobus, menſibus ſex, & diebus viginti, relicto Imperii hærede CAIO CALIGVLA, de quo ſupra. Quomodo autem hæc ſe habuerint, Suetonius *a*, Tacitus *b*, & alii fuſius narrant: licet ab iis diſcrepans Dio *c* Caſſius, dicat Tiberiũ defunctum ſeptimo Calendas Aprilis, vixiſſeque annos ſeptuaginta ſeptem, menſes quatuor, dies nouem, & imperaſſe annis viginti duobus, menſibus quinque, diebus tredecim. Cæterum numerando annos eius à die ſequenti obitus Auguſti, affirmare opus eſt imperaſſe annis viginti duobus, & menſibus ſeptem, minus quatuor diebus. Caius autem vna cum Imperio, etiam conſulatum ſuffectus iniit. Qualis porro ipſe fuerit, apprime Seneca *d* declarauit, dicens *illum à rerum natura editum, vt oſtenderet quid ſumma vitia in ſumma fortuna poſſent*: cuius adulteria & ſtupra ſæuitiam, atq; crudelitatem, rapinasq; & prodigalitatem, abunde deſcribunt hiſtorici.

TIBERIVS MORITVR. CAIVS IMP. *a Suet. in Tiber. c. 73. b Tac. An. l. 5. c Dio l. 58. d Sene. de conſol. ad Helu.*

II. *e Ioſ. 18. ant. 8* AGRIPPA REX IVDÆORVM.

Eodem vero tempore *e* Agrippa Iudæus, filius Ariſtobuli, Herodis Senioris nepos, (qui aliquandiu Romæ verſatus in officiis primum Druſi, inde vero Caii, delatione liberti ſui Eutychi, quod mortem Tiberio & Imperium Caio precatus eſſet, ſex ante Tiberii obitum menſibus, vinculis mancipatus fuerat) mortuo Tiberio pro ferrea catena donatus eſt à Caio aurea eiuſdem ponderis, & Rex conſtitutus Tetrarchiæ, quæ fuerat Philippi nuper ſine liberis defuncti.

III. *f Act. 9. g Chryſ. hom. 21. in Act.* PETRVS ANTIOCHENAM FVNDAT ECCLESIAM. *h Euſ. in Chr. Anaſt. Bib. in Petro. Hier. de ſcr. Ecc. in Petro. & in Gal. 2 Chryſ. hom. de transl. S. Ign. Leo ſerm. 1. in nat. Apoſt. Cõcil. Rom. ſub Damaſo in Collect. Creſco. Gelaſ. in Conc. Rom. c. 1 Greg. 6. ep. 37. Indict. 15. Iſid. Bed. de ſex æt. Ado in Ch. & alii quamplurimi tam Græci quam Latini: quibus adde Martyrol. Rom. & alia 22. Febr.*

Cum autem eſſet inter hæc (vt Lucas teſtatur) Eccleſiæ ſtatus in Paleſtina feliciſſimus, ea opportuna pace vſus optime Petrus, *factum eſt* (inquit Lucas) *vt pertranſiret vniuerſos*: videl. regiones circũpoſitas peragrans; (& vt ait Chryſo. *g*) *quemadmodum dux in exercitu obambulans, conſiderabat quæ pars eſſet coadunata, quæ ornata, quæ ſuo aduentu egeret.* Cæterum intentus ipſe Lucas, vt apparet: deſcribendis inſignioribus editis à Petro miraculis, reliquas eius res geſtas in hac luſtratione prætermiſit: & inter alias inſtitutionem ECCLESIÆ ANTIOCHENÆ, quam quidem hoc ipſo anno ab eo fuiſſe erectam, atque in eadem ipſum poſtmodum ſeptem annis ſediſſe Epiſcopum, maiorum traditione, Conciliorum auctoritate, & omnis generis Scriptorum teſtificatione, necnon ipſius inſtitutionis anniuerſaria celebritate antiquitus in Eccleſia Catholica fieri ſolita die vigeſima ſecunda Februarii, demonſtratur *h*. Licet quidam recentiores nullam prorſus horum rationem habentes, affirmare non dubitauerint, aut id omnino geſtum non eſſe, quod Lucas eius non meminerit; aut Antiochenam Eccleſiam poſt Romanam fuiſſe à Petro inſtitutam.

Sed hos non moramur; cum quod ad primos attinet, non ſit mirum (inquit de hac ipſa quæſtione Hieron. *i*) ſi Lucas hanc rem tacuerit, qui & alia multa quæ ipſe Paulus (cuius maxime geſta deſcribenda ſuſcepit) ſuſtinuiſſe ſe replicat, prætermiſerit: nec ſit contrarium, ſi quod alius ob cauſam dignum putauit relatu, alius inter cętera dereliquit. Quod vero ad alios ſpectat; ſi (quod nec quiſquã hactenus negare viſus eſt) Euodius anno tertio Claudii Imp. vt ponitur ab Euſebio in Chronico) eſt creatus Epiſcopus Antiochenus; quanam ratione dici poteſt, Petrum poſt erectam Romanam Eccleſiã iterum Claudii edicti occaſione (quod promulgatum videbimus ipſius Claudii anno nono) in Orientem reuerſum: inſtituiſſe Eccleſiam Antiochenam, quę multo ante iam alium Epiſcopum habebat ordinatum; vel quomodo illic ſedit, vbi alius ſederet Epiſcopus Euodius, quem conſtat eam Eccleſiam gubernaſſe vſque ad annum primum Veſpaſiani; vel deniq; quo pacto Petrus, qui Romanam ſedem ſemel inſtituens, illic ſediſſe ab omnib. traditur annis viginti quinque vſque ad obitum; dici poſſet vno eodemq; tempore Romæ ſediſſe & Antiochiæ, ac duas ſummas ſedes in Eccleſia Catholica eſſe voluiſſe? Quod vero dicunt Petrum, antequam Romam migraſſet, haud ſeptem annis Antiochiæ ſedere potuiſſe, ſatis iidem refelluntur ipſius Euſebii auctoritate; qui dum ponit Eccleſiæ Antiochenę inſtitutionẽ anno vltimo Tiberii Imp. Olympiade ducẽteſima tertia anno quarto, Petri vero Romã profectionem Olympiade ducenteſima quinta anno ſecundo, ſeptem

IV. SOLVTIO OBIECTORVM. [Quib. adde Petron. in Reſp. a Reg. Mag. Brit. l. 1 c. 11 vbi accuratiſſime refelluntur obiectiones à Nouatorib. fieri ſolitæ aduerſus Petri commorationẽ tam Antiochiæ quã Romæ.] *i Hie. in Gal. 2.*

ſeptem ſaltem inchoatos habet annos intermedios. Quibus adde, quod cum Petrus ſediſſe dicitur, non ita rude intelligendum eſt, vt nunquam per illud tempus Antiochia receſſerit, cui videlicet incumbebat VniuerſæEccleſiæ proſpicere; ſed quod donec alia ab eo Sedes (nempe Romana, quam maximam omnium eſſe voluit) eſſet erecta, dictus ſit Epiſcopus Antiochenus, inde vero Epiſcopus Romanus fuerit appellatus.

V.
a Ap. Euſeb.5. hiſt.17.
DE SENTENTIA APOLLONII.

Quod denique ex Apollonii *a* antiqui Theologi auctoritate obiicitur, Chriſtum Apoſtolis ſuis mandatum dediſſe ne ad duodecim annos Hieroſolymis decederent; indeq; infertur, non licuiſſe Petro proficiſci Antiochiam: ſatis iſta auctoritas à maioris fidei auctoritate refellitur, dum Lucæ Actorum apertiſſimis teſtimoniis demonſtratur, longe ante illud duodennium Petrum & Ioannem Samariam petiiſſe, & ipſum Petrum Syriam Palæſtinam viſitando Eccleſias peragraſſe, eundemque è carcere ab Angelo liberatum è Iudæa exceſſiſſe. Immo etiamſi vera eſſet Apollonii ſententia, non tamen ideo minus diceretur Petrus fundaſſe Eccleſiam Antiochenam, quamuis nunquam ipſe petiiſſet Antiochiam. Non enim ſola ipſa præſentia Petri quamlibet Eccleſiam primariam effecit; (alioqui tot eſſent numerandæ ſedes Patriarchales, quot à Petro fuerunt Eccleſiæ inſtitutæ, quarum fuiſſe plane immenſum numerum nemo inficias ierit:) ſed vt id fieret, eius potiſſimum requiſita eſt auctoritas, quemadmodum de Eccleſia Alexandrina factum ſcimus; in qua licet aliquando fuiſſe Petrum, certa aliqua aſſertione nequaquam monſtrari poſſit; eam tamen ipſius inſtitutione omnium poſt Romanam extitiſſe maximam, ſuis locis inferius videbitur. Sic igitur vt dicamus à Petro fundatam ſeu erectam ſedem Antiochenam, non eſt neceſſe ibi Petrum primo prædicaſſe Euangelium, (id enim factum eſſe ab illis qui poſt necem Stephani pulſi ſunt Hieroſolymis, Lucas *b* docet:) ſed ſufficit ei à Petro præcipuam dignitatem eſſe collatam, vt cæterarum Sedium maxima diceretur & eſſet.

b Act. 11.

VI.
CATHEDRA ANTIOCHENA.

Cum vero eodem auctore Luca conſtet, Petrum viſitaſſe Eccleſias, & per vniuerſos pertranſiiſſe; quis dubitet & Antiochiam perrexiſſe, vbi ex Iudæis illic ingenti numero habitantibus nobilis iam collecta eſſet Eccleſia; atque illic ſibi Sedem erexiſſe, teſtantibus id tot antiquis Patribus atque hiſtoricis, & confirmante maxime in Eccleſia Catholica peragi ſolita antiquitus anniuerſaria celebritate CATHEDRÆ PETRI ANTIOCHENÆ? Sane ſicut eundem Petrum vidimus, ad rem maximi ponderis ab Apoſtolis Samariam miſſum; ita etiam cum auditum eſſet Eccleſiam Antiochiæ eſſe collectam, æquum pariter eſt credere, omnium Apoſtolorum ſententia factum eſſe; vt Petrus Apoſtolorum Princeps, totius Syriæ, atque adeo totius Orientis principi ciuitati atque metropoli, cui & Palæſtina, ipſaque Hieroſolyma ſubiaceret, peculiaris præficeretur Epiſcopus. Maiores enim in inſtituendis Sedibus Eccleſiarum, non aliam iniiſſe rationem, quam ſecundum prouinciarum diuiſionem, & prærogatiuas à Romanis antea ſtabilitas, plurima ſunt exempla. Ideoque quantumuis Hieroſolymorum Eccleſia & origine temporis, & nobilitate rerum in ea conſummatarum, cæteris præferenda videretur: tamen non Antiochenæ duntaxat ſubiecta fuit, ſed & ipſi etiam Cæſareæ maritimæ (vt ex Concilio Niceno *c*, & Hieronymo *d* liquet) quod hæc à Romanis effecta eſſet totius Palæſtinæ metropolis.

c Conc. Nic. can.7.
d Hier. ep.61.

IESV CHRISTI AN. 40.

CAII IMP. AN. 2.

I.
e Ioſ.18. ant.8.
AGRIPPA REX MALE ACCEPTVS ALEXANDRIÆ.

ANNO Chriſti quadrageſimo, M. Aquilio Iuliano & P. Nonio Aſprenate Coſſ. anno Caii Imp. ſecundo *e*, Agrippa, qui anno ſuperiori ab eodem Auguſto Tetrarchiæ Philippi Rex fuerat ordinatus, Roma recedēs rediit in Iudæam; quem Alexandriā in tranſitu appellentem, natiuo inuidiæ vitio excipientes Alexandrini, qui alienā felicitatē ſuum interpretari ſolebant infortunium, conniuente Flacco Ægypti Præfecto, magno deriſere ludibrio; & ludo iungentes luctum, miſeros Iudæos illic degentes immenſis affecerunt calamitatibus, quæ omnia deſcripſit prolixe Philo Iudæus, qui aderat, tum in commentario aduerſus eundem Flaccum, tum in Legatione ad Caium: vbi & alia plurima addit mala in eoſdem Iudæos, eorumq; ſynagogas illata, quod cum hoc ipſo anno *a* ſecundo Imperii ſui, diſruptis quibus ab impetu ſceleſtioris vitæ retineri videbatur habenis, idem Caius, poſt occiſum Tiberium Druſi filium, Tiberii Aug. nepotē, & ex teſtamēto decretum collegā Imperii; itemq; Macronē, cui acceptū ferebat Imperiū; ac ſpōtanea morte ſublatū M. Silanū ſocerū; eo flagitii atq; inſaniæ deueniſſet, vt diuinos æmulatus honores; Deus ab omnib. coli vellet (ꝙ præter Philonē, Suetonius *b*, Dio *c*, cæteriq; teſtantur) Iudæi id facere, eiuſq; imagines in ſuas Synagogas recipere renuiſſent. At ſunt hæc initia dolorum, & diuinæ vltionis in Iudęos præludia, ob Chriſtū Deum crucifixum: quę quidē in Ægypto hoc anno cœpta, in aliis Orbis terrarum prouinciis in dies magis magiſq; aucta, ne ipſa quidē immani Hieroſolymorū exciſione finem acceperūt. Agemus de omnib. ex inſtituto ſuis locis: cum interim maxima ſit conſideratione dignum; Deum Opt. Max. eodem tempore quo in Iudæos gladium iræ ſuæ cœpit exerere; Gentes ſibi conciliare cœpiſſe, & per baptiſmum eis aditum ad ſalutem reſerare: de quo dicetur anno ſequenti.

a Philo quidem id anno ſecūdo Caii tribuere videtur: at in Euſeb. Chronico, cunctis adſtipulantibus mſ. anno eius Imperii primo: Suet. & Dio abſque certi temporis nota.]
b Suet. in Caio c.22.
c Dio lib.59.
IVDÆORVM CALAMITAS.

II.
HERODES RELEGATVR CVM HERODIADE.

Cum autem Agrippa in Regnum veniſſet, Herodis Tetrarchę cupiditates per inuidiam ſuſcitauit: qui Herodiadis vxoris ſuæ conſilio parens, ſpe regii nominis potiundi, vna cum ipſa ad Caium nauigauit: ſed Agrippæ literis de proditione Imperii accuſatus, adempta ei ab Imperatore Tetrarchia, eademq; Agrippę regno iuncta, ipſe in exilium miſſus eſt apud Lugdunum vrbem Galliæ, vna cum Herodiade: quam cum audiſſet Imperator ſororem eſſe Agrippæ, & in eius gratiam ſe ipſi parcere dixiſſet; recuſauit illa magno animo, aſſerens *non æquum eſſe, vt cui ſecundæ fortunæ extitiſſet ſocia, eum in aduerſa desereret.* Hæc omnia Ioſephus *d*: qui tamen parum ſibi conſtans, alibi *e* ait Agrippam ſecutum eſſe Romā Herodem; ipſumq; Herodem vna cum vxore fugiſſe in Hiſpaniam. Hunc vero ſecutus Hegeſippus *f*, addit Herodem mœrore animi conſumptum interiiſſe. Porro huius diuinæ plane in Herodem & Herodiadem vltionis cauſam ſi quis altius petat, non eam in Agrippæ felicitatis inuidentiā reiiciet; ſed tum ob Ioannem Baptiſtā immaniter occiſum, tum etiam ob Chriſtum ab eo ſpretum ac male habitum, hæc ipſos paſſos eſſe certo intelliget. Quod vero pertinet ad Regis Agrippæ reditum Romam; ſequenti potius anno, contigiſſe ex Philone *g* colligitur.

d Ioſ.18. ant.9
e Id.2. de bel.8.
f Hegeſ. de excid. Hieroſol. l.2.c.5.
g Phil. de leg. ad Caium.

III.
h Act 9.
i Hieron. de loc. Heb.
k Ioſ.2. de bel. 23.
l Hieron. ib.
TABITHA AD VITAM REVOCATA.

Interea hoc anno (quantum ex Lucę *h* Actis intelligi poteſt) accidit vt Petrus Apoſtolus Eccleſias viſitans, venerit Lyddā ciuitatem *i* ad litus maris Mediterranei, (quæ poſtea ab incendio *k* belli Iudaici reſtaurata, appellata eſt Dioſpolis:) vbi paralyticum ſanauit, & eo miraculo Lyddæ & Saronæ incolas ad Chriſtum conuertit. Non eſt a. *Sarona* nomen oppidi, ſed *l* regionis Cæſareæ Palæſtinæ vſque ad oppidum Ioppen pertingentis, paſcendis gregibus aptiſſimæ. Lydda vero Ioppen vocatus, *Tabitham* ſanctiſſimam feminam Chriſtianam nuper defunctam ad vitam reuocauit, ac plurimos ad fidem perduxit. Factumq; eſt (inquit Lucas) vt dies multos permanſerit in Ioppe apud Simonem quendam coriarium. Cum vero Lucæ vſitata locutio, vt cum *multos dies* dicit, longioris temporis moram ſignificet; ea de cauſa quæ ſubdit de Cornelio Centurione, in ſequentem potius annum reiicimus.

IESV CHRISTI AN. 41.

CAII IMP. AN. 3.

I.
m Dio lib.59.
n Panuin. in Faſt.

ANNVS Chriſti quadrageſimus primus à Dione *m* conſignatur Conſulatu Caii Aug. iterum & L. Apronii Cæſiani; licet alii *n* ponant anno ſuperiori horum Conſulatum, & Conſules eius anni in hunc reiiciant. Nos tamen quem in his ſequamur præter Dionem, auctorem vel antiquiorem vel fideliorem inuenimus neminem.

II. PETRVS GENTILES AD FIDEM RECIPIT.

Hoc igitur anno iiſdemq; Coſſ. Petrus Apoſtolus diuina viſione omnigenarum animantium, de oſtio Eccleſiæ Gentibus aperiendo monitus, primum omnium Gentilem CORNELIVM Centurionem, ab eo pariter diuinitus monito Cæſaream vocatus, baptizauit: quippe cum Petra à Domino fuiſſet cognominatus & conſtitutus, ab eo vterque paries Iudæorum & Gentium in ædificatione Eccleſiæ erat iungendus. Quo autem ordine ea facta ſint, Lucas *a* vt rem maximi ponderis, diligentiori ſtudio ſcriptis mandauit. Cum vero dicat Cornelium fuiſſe Centurionem *cohortis Italicæ*, æquum eſt credere eiuſdem quoque nationis fuiſſe milites ex qua tota cohors eſt denominata, nempe Italos: ipſumque Centurionem è Romano nomine Romanum etiam genere fuiſſe, coniectura facile perſuadet. Non tamen opus fuit vt Italica cohors (quod multi ſunt opinati) legionis Italicæ eſſet: cum enim tres fuerint Italicæ Legiones ſic dictæ, omnes poſt hæc tempora inſtitutæ eſſe noſcuntur *b*, Prima à Nerone, Secunda & Tertia à Marco Aurelio Antonino. Sic etiam nec fuiſſe neceſſe, vt Italicæ Legiones non niſi ex Italicis militibus conſtarent, ſed ex aliis interdum nationibus ſuffici conſueuiſſe, teſtantur inſcriptiones antiquæ, docetq; Vegetius *c* cum agit de officio Præfecti Legionis. Porro Dione auctore liquet, Iudæam prouinciam ab Auguſto ad hiberna fuiſſe traditam legioni Ferratæ nuncupatæ, eidemq; Sextæ dictæ, quod eo ordine ſcripta eſſet: quæ quidem nunquam inde receſſiſſe reperitur vſq; ad Neronis tempora, quando eſt in Armeniam amandata; iterum vero reddita Syriæ, à Mutiano ducta eſt in Italiam contra Vitellium.

a Act. 10.

DE CORNELIO CENTVRIONE.

b Dio l. 55.

c Veget. l. 2. de re milit.

III.

Quæ vero poſt hæc à Cornelio facta eſſe Metaphraſtes *d* deſcribit, cum antiquiori careant auctore, libentius prætermittimus. Factum autem fuiſſe, ſed poſt Zacchæum, Epiſcopum Cæſareenſem, Romanum *e* Martyrologium teſtatur; idemq; apud Clementem *f* legitur: quamuis ſine auctore alibi *g* feratur creatus Epiſcopus Ilii. Domum autem in qua Cæſareæ habitabat, in eccleſiā fuiſſe conuerſam, docet Hieron. *h*. Sunt porro & multa alia in apocryphis Recognitionum *i* libris nomine Clementis inſignitis, quæ à Petro Cæſareæ geſta dicuntur: ſed ea, vt mendaciis conferta, indigna exiſtimamus quæ vna cum veris iungantur. Quomodo vero Hieroſolymam reuerſus, diſceptantibus aduerſus illum quibuſdam ex circumciſione quod ad viros præputium habentes introiſſet, rationem eorum quæ geſta eſſent reddiderit; narrat exacte Lucas *k*. Qua in re admiranda plane viſa eſt cunctis antiquis Patribus modeſtia Petri, quod qui poteſtate ſibi tradita vnico tantum verbo omnes illas potuiſſet dirimere controuerſias; perinde tamen ac ſi æquo cum ſociis cauſa agenda eſſet, nonniſi rationis auctoritate eorum obiectioni ſatiſfaciendum putarit. Cæterum huius in Petrum commotionis, non aliquem Apoſtolorum, ſed qui poſt Simonem Magum primus omnium fuit hæreſiarcha, Cerinthum inuentorem & inſtigatorem extitiſſe, Epiphanius *l* teſtatur.

d Met. 13. Sept.
e Martyrol. Rō. d. 2. Febr.
f Clē. Cōſt. 46.
g Orat. de Apoſt. ap. Metaphr. 29. Iun.
h Hier. ep. 27.
i De his libris vid inf. an. 102. nu. 7.

k Act. 11. PETRI MODESTIA.

l Epip. hær. 28.

IV.

Hoc eodem anno, Olympiade ducenteſima quarta anno tertio, MATTHÆVS Apoſtolus (vt eſt in Euſebii Chronico) primus omnium Hebraico ſermone EVANGELIVM ſcripſit. Sed quod ad tempus ſpectat, contradicere videtur Irenæus *m*, dum id refert ad tempus quo Petrus & Paulus Romæ euangelizarent, & fundarent Eccleſiā. Cuius verba ſi quis putet eo ſenſu accipienda, vt non niſi poſt Petri, ac demū Pauli Romā aduentum, Matthæum ſcripſiſſe dicat; inter alia quæ inde ſequerentur abſurda, duo maxime quæ ſunt in confeſſo apud omnes, ipſumq; etiā Irenæum, negare opus eſſet; nempe Matthæum primum omnium ſcripſiſſe Euangelium, & id peregiſſe antequā Apoſtoli in diuerſas Orbis prouincias ad prædicandum Gentibus diſpergerentur: quandoquidē ante Pauli Romā aduentum (qui nonniſi poſt octodecim abhinc annos contigit) & Marcus ac Lucas ſcripſiſſe reperiantur, & diuiſos fuiſſe per Orbem Apoſtolos nulla ſit dubitatio. Quapropter ſic accipienda putamus Irenæi verba, vt voluerit ſignificare, Matthæum edidiſſe Euangelium ſub initium fundationis Romanæ Eccleſiæ, quam Petrus inſtituit quatuor poſt hæc annis: Paulum autem addiderit communi tum ipſius, tum cæterorum Patrum vſu loquendi, vt cum de Romanæ Eccleſiæ fundatione agunt, ſimul vtrumque Apoſtolorum nominent, quod & Paulus eandem poſt Petrum docuerit, & ambo eadem die illam ſuo ſanguine conſecrarint. Quod vero Nicephorus *a* Matthæum ſcripſiſſe tradit decimoquinto poſt Chriſti Aſcenſionem anno, inde erroris occaſionem hauſiſſe noſcitur, quia putauit Apoſtolos non ante illum annum per Orbem fuiſſe diuiſos, nec ante illorum diuiſionē Matthæum ſcripſiſſe. Verum & eos ante illud tempus fuiſſe diuiſos, inferius videbitur: & Matthæum ante ipſorum diuiſionem Euangelium edidiſſe, vel inde manifeſte probatur, quod Bartholomæum profecturum ad Indos illud deſcriptum ſecum detuliſſe, teſtentur Euſebius *b* atq; Hieronymus *c*.

m Irēn. l. 3. c. 1 MATTHÆVS EVANGELIVM SCRIBIT.

a Nic. l. 2. c. 45.

b Euſ. 5. hiſ. 10
c Hie. de Scri. Eccl. in Pantæn. c. 36.

V. OCCASIO ILLIVS SCRIBENDI.

Tantum vero opus aggreſſum eſſe Matthum Iudæis qui crediderant expoſcentibus, tradit Ioannes Chryſoſtom. *d*; verum & iniungentibus ei reliquis Apoſtolis, Epiphanius *e* teſtatur: editumque eſſe primo Hieroſolymis, auctor eſt Athanaſius *f*. Porro tum hi, tum alii omnes qui de eo egerunt, æque conſentiunt Matthæum Hebraico ſermone ſcripſiſſe: quod ipſum Hebraicum exemplar ſuo tempore in Cæſarienſi Bibliotheca aſſeruatum eſſe, Hieronymus *g* teſtatur; & apud Nazaræos perfectiſſimum reperiri, Epiphanius *h* ſcribit. Verum Hieronymus *i* Euangelium Matthæi, quo Nazaræi vterentur (quod & ſe ex Hebraico fonte deſcripſiſſe, & in Græcum tranſtuliſſe aſſerit) in quibuſdam fuiſſe immutatum ait. Et ipſos Ebionæos hæreticos Matthæi vſos eſſe Euangelio, ſed deprauato & mutilato; itemque Cerinthum & Carpocratem illud ipſum deſcripſiſſe, ſed eo plane abuſos, è genealogia Saluatoris ſic Chriſti humanitatem tantummodo didiciſſe, vt diuinitatem negarent, Epiphanius *k* teſtatur. Deniq; Matthæi Euangelium non ſolum Bartholomæum ad Indos detuliſſe conſtat; ſed & Barnabam Apoſtolum ſemper ſecum habuiſſe, eiusque refoſſo corpore ſub Zenone Imperatore, vna cum eo repertum eſſe, hiſtoricorum illorum temporum vera aſſertione videbitur inferius. Quod vero Beda *l* Euangelium Matthæi quo Nazarei vtebantur, non eſſe adnumerandum inter apocrypha exiſtimauit, haud facile aſſentimur, cum Hieronymi teſtimonio appareat, nonnulla in eo diuerſa ferri ab his quæ reperiuntur in Matthæi Euangelio quo Eccleſia vtitur.

d Chryſ. hom. 1. in Matth.
e Epip. hær. 51.
f Athan. Syn.
g Hier. de Scr. Eccl. in Matt.
h Epip. hær. 29
i Hier. ibid. & in Mat. 12.
AB HÆRETICIS EVANGELIVM CORRVPTVM.

k Epip. hær. 30

l Bed. in Luc. 1 EVANGELIVM NAZARÆORVM.

VI.

Hoc eodē anno (vt ex Ioſepho *m* colligitur) amoto Vitellio è Syriæ præfectura, Petronius à Caio Imp. ad eam prouinciam adminiſtrandā ſubrogatur: cui ipſe (cum ab omnib. coli vt Deus vellet, ac ne Ioui quidem cederet, quippe qui *n* de inferendo Iouis Olympii ſimulachro Romam, deque illius effigie in ſuam mutanda conſilium iniiſſet:) in mandatis dedit vt ſuam ſtatuam Hieroſolymis in templo locaret ab omnibus colendam, prout toto reliquo Orbe Rom. factum fuerat: quod ipſe in annum ſequentem diſtulit, vt idem auctor teſtatur, refertque ex ipſo, & Philone, Euſebius in Chronico.

m Ioſe. 18. ant. 11. CAIVS VVLT COLI VT DEVS.
n Suet. in Caio c. 22. Dio l. 59.

IESV CHRISTI AN. 42.

CAII IMP. AN. 4.

I.

ANNO Chriſti quadrageſimo ſecundo, Caius Imp. tertium Conſul Faſtis ſolus adſcribitur, quod (vt teſtatur Dio *o*) eo qui deſignatus ipſi collega fuerat e mortuo, tam breui ſpatio in concione alius ſubrogari non potuerit. Cæterum ab eodem auctore Pomponius ſecundus Conſul eodē anno creatus nominatur: ſuffectusne in locum Caii, qui Conſulatum tenuit tantum (vt Suetonius *p* tradit) vſq; ad Idus Ianuarii, an ordinarius fuerit electus in locum demortui deſignati, non liquet.

o Dio lib. 59.

p Suet. in Caio c. 17.

II.

Hoc igitur anno, dum ſtatua coloſſea Caii pararetur Sidone à Petronio in templum Hieroſolymitanū inferenda; idem Petronius Iudæorū victus miſerandis lamentis, mortem potius eligentium, quam vt eiuſmodi abominatione templum pollueretur; rem variis prætextibus diſtulit, quouſque tandem Caius Agrippæ Regis flexus precibus, ei donauit, ceu maximam gratiam, ne fieret coloſſi dedicatio.

Rem

[PHILO LEGATVS AD IMP.]

Rem totam mira arte atque eloquentia fuſiſſime deſcripſit *Philo* Iudæus in libello de ſua ad Caium Legatione; quam hoc eodem anno cum quatuor ſociis pro Iudæis Alexandrinis ſuſcepit; cum aduerſus eos ex altera parte miſſus eſſet cum aliis Apion Alexandrinus, occaſione tumultuum quos ante biennium Alexandriæ ſuſcitatos vidimus; qui hactenus perdurarunt. Quod autem iſta aliter à Ioſepho *a* narrantur; haud dubium Philoni potius acquieſcendum cenſemus, vt antiquiori, & qui ea oculis ſpectarit. Cęterum ipſum, Legatum iterum agentem, rurſum veniſſe Romam ſub Claudio, Hieronymus *b* teſtatur; aitque Secunda illa vice ibi locutum eſſe cum Petro Apoſtolo, eiuſque habuiſſe amicitias: Sed quod Photius in Bibliotheca dicit, Philonem ex Chriſtiano factum Iudæum; cum id à nullo antiquorum ſcitum ſit, eadem facilitate reiicitur qua profertur. Vtrum vero fuerit Chriſtianorum ſtudioſus, necne, agetur de hoc inferius.

[*a Ioſ. 18. ant. 11 & 2. de bel. 9.* — *b Hier. de ſcri. Eccl. in Philo.*]

[III. *c Ioſ. cont. Apion. l. 2.* DE APIONE GRAM.]

Porro *Apion* aduerſæ legationis princeps, grammaticus fuit, extrema Ægypti parte quæ Oaſis dicitur, oriundus *c*, ſed ciuitate poſtea Alexandrina donatus. Cui cum non ſatis eſſet coram Caio in Iudæos oraſſe, inſuper aduerſus eos commentarium ſcripſit, impudentiſſimis calumniis atque blaſphemiis confertum; quas poſtea Ioſephus duobus libris egregie confutauit, ſimulque qualis ille fuerit ſuis coloribus pinxit. Narrat quoque de eo Plinius *d* Secundus, eum à Tiberio Cæſare vocari ſolitum *Cymbalum mundi*; cum tamen (inquit Plinius) publicæ famæ tympanum potius videri poſſet, qui iactabat eos à ſe immortalitate donari ad quos aliqua componeret. Sugillat pariter eius faſtum & arrogantiam A. Gellius *e*. Tandem vero neceſſario circumciſum circa genitalia, iis putrefactis in magnis doloribus expiraſſe, Ioſephus *f* ſcribit. Quæ quidem omnia de eo breuiter recenſuiſſe voluimus, quoniam impiæ in res Iudaicas ab eo prolatæ calumniæ, in Chriſtianos etiam, quod ex Iudæis progeniti eſſent, fuerunt illapſæ; dum inter alia Fideles æque à Gentilibus carperentur *g*, quod caput aſini adorarent; cuius aduerſus Iudæos ſtrophæ concinnatorem fuiſſe Apionem; Ioſephus docet. Sed quod pertinet ad reliquas res Iudaicas, admiratione equidem dignum eſt, quantopere Iudæos hoc tempore vltio diuina vexarit, non eos tantum his perturbationibus in Ægypto & Syria exagitans, ſed etiam trans Euphratem *h* apud Babylonem habitantes maxima clade afficiens, & inde Seleuciam fugientes, conſpirantibus ſimul Syris cum Græcis, ſuper quinquaginta millia virorum ex improuiſo delens: ipſis poſtea Hieroſolymitanis grauioribus reſeruatis ſuppliciis, vt qui grauius cæteris in Chriſtum, & eius Diſcipulos peccaſſent.

[*d Plin. præf. ad hiſt. Plin. Sen.* — *e Gel. l. 5. c. 14.* — *f Ioſ. li. 2. cont. Apion.* — *g Tert. Apolo. c. 16. & alii.* CLADES IVDÆORVM. — *h Ioſ. 18. ant. 2.*]

IESV CHRISTI AN. 43.

CLAVDII IMP. AN. 1.

[I. *i Dio lib. 59.* CAIVS IMP. OCCIDITVR. — *k Suet. in Caio, c. 59.* — *l Dio l. 59 infi.* — *m Ioſ. 2. de bel. 10.* — *n Dio lib. 60.*]

ANNO Domini quadrageſimo tertio, Caio Auguſt. *i* quartum & Sentio Saturnino Coſſ. Calendis Februarii idem Caius coniuratione Caſſii Chereæ & Cornelii Sabini Tribunorum militum Prætorianorum occiditur, anno ætatis vigeſimo nono, Imperii tertio, menſe decimo, & die decimo octauo, numerãdo *h* à die obitus Tiberii, vt teſtatur Suetonius *k*; licet Dio *l* annis tribus, menſibus nouem & diebus viginti octo ipſum imperaſſe dicat; & longius aberrans Ioſephus *m*, tres tantum annos & ſex menſes eidem tribuat. Periit & vna uxor Cæſonia, gladio à Centurione confoſſa, & filia parieti illiſa. Porro tam Caium, quam qui eum præceſſit Tiberium, non eſſe receptos in numerum Imperatorum, quorum Conſules in iuramentis & votis concipiendis mentionem facere conſueuerant, auctor eſt Dio *n*.

[II. *o Sueton. in Clau. c. 1. 2. 10* CLAVDII IMPERIVM.]

Poſt eum, patruus eius *Tiberius* CLAVDIVS *Druſus o Germanicus*, Druſi Neronis & Antoniæ filius, Liuiæ Auguſtæ nepos, annos natus quinquaginta, factione militum Prætorianorum capeſſiuit Imperium. Qui inter alia quæ ipſo Principatus initio geſſit, promulgatis in fauorem Iudæorum edictis, eoſdem metu quem Caius incuſſerat liberauit, & regnum Agrippæ Iudæa ac Samaria, necnon quæ fuerat Lyſaniæ Tetrarchia auxit; prout pluribus narrat Ioſephus *a*. Verum quantumuis iſta indulta fuerint Iudæis, qui tum Alexandriæ, tum etiam in cæteris Romani Imperii prouinciis agerent: iis tamen qui Romæ eſſent, quod frequentiſſimus eſſet populus, non eadem ſunt iura conceſſa; ſed hoc Claudii Imperii exordio, primum cohibiti (vt Dio *b* declarat) ne ex patriis inſtitutis conuentus agerent, demum Vrbe ſunt pulſi, vt ſuo loco dicemus.

[*a Ioſ. 19. ant. 4. & 5.* — *b Dio lib. 60.*]

[III. CHRISTIANI PRIMVM DICTI ANTIOCHIÆ. — *c Act. 11.*]

Interea vero (quod ad res pertinet Eccleſiaſticas) reſerato ſemel à Petro Gentibus aditu ad Chriſti fidem, Antiochiæ primum, in ipſa, inquam, eiuſdem Principis Apoſtolorum Sede nuper erecta, magna ex iiſdem Gentibus facta eſt acceſſio ad Eccleſiam opera præcipue *Barnabæ* Hieroſolymis illuc ab Apoſtolis miſſi, & *Pauli*, quem idem Barnabas Tarſo eodem deduxit: adeo vt diſcipuli Chriſti primum ibi vocati fuerint CHRISTIANI; quemadmodum Lucas *c* narrat in Actis. Cur autem priſtinum DISCIPVLORVM nomen (quo omnes qui credebãt in Chriſtum nominari conſueuerant) ab Apoſtolis ſit mutatum in *Chriſtianorum*, in Diſputatione quæ fertur nomine Athanaſii contra Arium hæc adfertur cauſa; quod cum multi iam exiſterent nouorum dogmatũ auctores, iidem pariter ſuos ſectatores vocarent Diſcipulos. Porro deductũ eſſe nomen *Chriſtianũ à Chriſto*, & Chriſti à *chriſmate*; regali nempe vnctione; nemo eſt qui ignoret. Qui vero aduerſus Ethnicos huius originis ignaros, Eccleſiaſticos tractatores egerunt, (puta Iuſtinus *d* Martyr, Tertullia. *e* Lactant. & alii) quod iidem Gentiles Chriſtianos corrupto vocabulo, ac prauo quodam *f* intellectu, *Chreſtianos*, & Chriſtum *Chreſtum* nominare conſueuiſſent; eiuſdem nominis interpretationẽ deduxerunt à voce χρηστός; quod eſt Bonum & commodum. Et quod ad hæreticos ſpectat; etſi (vt vidimus) ad illorum diſtinctionem Chriſtianum nomen credentib. eſt inditum; tamen haud multo poſt & id ipſum iidem æmulati, ſuos ſectatores Chriſtianos etiam appellare non ſunt veriti: quod feciſſe primum Carpocratianos, auctor eſt Epiphanius *g*. Vnde rurſum ad diſtinguendos veros Chriſtianos à falſis, CATHOLICVM eſt cognomen inuentum; & id quidem ab ipſis Apoſtolis, quorum auctoritate vera Dei Eccleſia in eorum Symbolo CATHOLICA eſt cognominata, vt ea diſcriminatione ab Hæreticorum conuenticulis cognoſceretur eſſe diſtincta; quemadmodum egregie expoſuit Pacianus *h* Barcinonenſis aduerſus Nouatianos. Hoc autem cognomen adeo ſolam veram Eccleſiam obtinuiſſe, vt cum ſerio res acta eſt nulli vnquam hæretici vſurpare auſi fuerint præter eundem Pacianum, Auguſtinus *i* affirmat, ſic dicens: *Tenet me iuſtiſſime in Eccleſiæ gremio ipſum Catholicæ nomen; quod non ſine cauſa inter tam multas hæreſes ſic iſta Eccleſia ſola obtinuit, vt cum omnes hæretici ſe Catholicos dici velint, quærenti tamen peregrino vbi ad Catholicam conueniatur, nullus hæreticorum vel baſilicam ſuam vel domum audeat oſtendere.* Eadem vel his ſimilia, & alii. Quomodo vero, vt certiori adhuc & plane indubitata nota, Catholici dignoſcerentur ab Hæreticis & Schiſmaticis, iidem appellati ſunt ROMANI; dicetur inferius, cum agetur de Romanæ Eccleſiæ inſtitutione.

[DE NOMINE CHRISTIANO. — *d Iuſt. orat. ad Anton. Pium.* — *e Tert. Apolo. cap. 3.* — *f Vid. infra an. 314. 6.* — *g Epip. hær. 27* DE NOMINE CATHOLICO. *De quo ſæpe Baronius, ac præcipue an. 45. & 146.* — *h Pac. ep. ad Sympron.* — *i Aug. cont. ep. Fund. c. 1.*]

[IV. CHRISTIANORVM VARIÆ APPELLATIONES. — *k Matth. 23. Luc. 22. Ioan. 16. 21.* — *l Tert. Apolog. cap. 39.* — *m Athen. or. pro Chriſt.* — *n Iuſt. orat. ad Anton.* — *o Min. in Oct.* — *p Rom. 1. & 15 2. Cor. 13. Phil. 4. Act. 26.* — *q Act. 9.*]

Cæterum licet (vt diximus) peculiare propriumq; nomen Chriſto credentium fuerit olim, vt Chriſtiani appellarentur; tamen aliis quoq; nominibus dicti reperiuntur, & frequentius FRATRES tum ab ipſo Chriſto *k* Domino, tum ab eius Apoſtolis: perſeuerauitq; eadem nomenclatura in Eccleſia, atque ipſe Chriſtianorum cœtus *Fraternitas* dicta. Cuius quidem appellationis (quod eius occaſione Fideles infamarentur à Gentilibus de promiſcuitate vxorum) præclare Tertullianus *l* rationem reddidit; ipſorum quoque exprobrans ſpurcitiam Gentilium; qui cum cætera cuncta propria haberent, vxoribus communicer vterentur; contra quam Chriſtiani; apud quos omnia indiſcreta eſſent præter vxores. Iidem ſimilia habent Athenagoras *m* Philoſophus Chriſtianus, Iuſtinus *n* Martyr, & Minut. *o* Felix, cum eandẽ calumniã refellunt. Rurſum vero qui olim Chriſtiani iidem nominabantur SANCTI; vt à Paulo *p* ſæpe, ac Luca *q*, poſteriſq; Ignatio, Philone, Polycarpo, Tertul-

liano,& aliis. At demum obtinuit vſus, vt illi tantummodo *Sancti* in Eccleſia dicerentur, qui eminentiori probatioriq; fulgerent morum ſanctitudine. Apud antiquos a. Græcos *a Hoſii*, hoc eſt Sancti, honoris cauſa dicebantur Sacerdotes. Nominabãtur inſuper Chriſtiani olim CREDENTES, eiuſq; nomenclaturæ plura ſunt exempla. Item FIDELES *b*; quod etiam nomen ad poſteros eſt dilapſum, & frequentius vſurpatum; præſertim Romæ, vbi (vt auctor eſt Ambroſius *c*) qui baptizati ſunt, *Fideles* nominari conſueuerunt: videasq; in vſitatis eiuſdem Eccleſiæ precibus, Chriſtianos fere ſemper appellari *Fideles*. Vnde & Pontius Diaconus in Vita Cypriani, *Quid*, inquit, *Chriſtiana plebs faceret, cui de fide nomen eſt?* Iudæi vero ignominiæ cauſa, quod Dominum in titulo Crucis Nazarenum appellatum noſſent, Chriſtianos pariter NAZARENOS nominabant, vt & diximus ſuperius: eaque voce ter in die, quando preces perficerent in Synagogis ſuis, maledixiſſe Chriſtianis, ipſiq; Chriſto, Hieronym. *d* tradit: licet Epiphan. *e* dicat, Iudæos id feciſſe in hæreticos, qui Nazareni vocati Legem vna cum Euangelio ſeruarent. Verum cum ex Apoſtolorum Actis *f* appareat, omnes Chriſtianos à Iudæis æque dictos eſſe Nazarenos; ad ipſos potius quam ad eo nomine dictos hæreticos, eam pertinuiſſe blaſphemiam exiſtimamus. Sed de his modo ſatis.

a Plutar. de Oracu. defect. in fin.
b Eph. 1. Coloſ. 1 & 1. Tim. 4.
c Amb. de ſacram. l. 1. c. 1.
d Hie. in Iſ. 49
e Epip. hær. 29.
f Act. 24.

V. g Euſ. 1. hiſt. 13 THADDÆVS SANAT ABGARVM, ET CONVERTIT EDESSENOS.

Hoc eodem anno quadrageſimo tertio à Chriſti natali, (vt Euſebius *g* eſt auctor) THADDÆVS vnus ex Septuaginta duobus Diſcipulis, Edeſſam Syriæ ciuitatem ab Apoſtolis miſſus, vt impleret quod per literas Chriſtum Abgaro eiuſdem ciuitatis Principi, de mittendo ad eum poſt Aſſumptionem ſuam aliquo ex Diſcipulis ſuis, ſcripſiſſe ſuperius vidimus; eidem Abgaro vultu diuinitus ſplendente ſeſe præſentans (vnde & meruit ab eo adorari) ipſum adhuc morbo afflictatum ſanitati reſtituit, ac poſt multa alia miracula vniuerſum eius populum ad fidem conuertit. Quæ quidem vt facta ſint, pluribus deſcripſit idem Euſebius ex antiquis eiuſdem ciuitatis monumentis è Syriaca lingua in Græcum tranſlatis. Quod autem hunc Thaddæum nonnulli ex duodenario Apoſtolorum numero fuiſſe tradunt, de eo dicetur anno ſequenti.

IESV CHRISTI An. 44.

CLAVDII IMP. An. 2.

I. h Dio lib. 60. IACOBI APOSTOLI MARTYRIVM.

ANNO Chriſti quadrageſimo quarto, Claudio *h* Aug. ſecundum, & C. Licinio Largo Coſſ. nouus Iudæorum Rex Agrippa, inter alia quæ iiſdem Iudæis primo ſui Hieroſolymam aduentu contulit beneficia, vt eorum magis ſibi gratiam conciliaret, Eccleſiam perſequi aggreſſus, IACOBVM Apoſtolum, filium Zebedæi, Ioannis fratrem, capite truncari iuſſit: quod narrat ſummatim Lucas *i*, eundem Agrippam vocans Herodem, quod iſto cognomento eſſet. Cæterum ex Clemente Alexandrino, maiorumque traditione Euſebius *k* ſcribit, eum qui Iacobum adduxiſſet in iudicium, cùm eum tàm fortiter Chriſti nomen confiteri cerneret, & ipſum ſe Chriſtianum profeſſum eſſe; cumque ambo ſimul ad ſupplicium ducerentur, eundem à Iacobo veniam poſtulaſſe, Iacobum autem ei pacem cum oſculo dediſſe, & ſic vtrumq; ſecuri vitam finiiſſe. Quod vero aliorum relatione Hieronymus *l* recitat, immolatum Iacobum die ſecunda Paſchatis, haud conſtare poſſe videtur; quandoquidem Lucas *m* ſcribit, Herodem cum poſt necem Iacobi Petrum ipſum apprehendiſſet, licet eius necis cupidiſſimum, ab ea tamen abſtinuiſſe vſque ad dies Azymorum elapſos.

i Act. 12.
k Euſ. 2. hiſt. 8
l Hier. in Ezech. 43.
m Act. 12.

I. VTRVM PROFECTVS IN HISPAN. AM n Breui. Tolet. inſt. S. Iſid. &c.

Denique quod Hiſpaniarum Eccleſiæ *n* profitentur, eundem Iacobum Apoſtolum antea in Hiſpanias eſſe profectum, & ibi primum omnium prædicaſſe Euangelium; inde non leuis de ea re quamplurimis dubitandi occaſio eſt orta, quod conſtet ipſum omnium Apoſtolorum primum martyrio ex hac vita migraſſe, atque etiam antequam Apoſtoli in ſuas prouincias diuiderentur. Itaque cum longe poſt iſta tempora aliquando contigiſſet, vt Epiſcopus Eccleſiæ Compoſtellanæ ſumens ſibi maiora conceſſis, erigeret ſe aduerſus Epiſcopum Toletanum; eaque res declamata *a* eſſet in magno illo Concilio Lateranenſi ſub Innocentio Tertio, vendicante ſibi Compoſtellano ius non parendi Toletano, eo quod Eccleſia Compoſtellana ſuper omnes Hiſpaniarum Eccleſias duplici ratione eſſet, vt aiebat, tum quod Iacobus ibi quieſceret corpore, tum quod in Hiſpania prædicaſſet Euangelium; ille aduerſantem ſibi acerrime expertus eſt Rudericum Ximenium Archiepiſcopum Toletanum, qui, quod attinet ad poſteriorem rationem, abſolute negauit eundem Apoſtolum vnquam ingreſſum eſſe in Hiſpaniam, aſſeruitque id tantum ſe accepiſſe cum iunior eſſet à religioſis quibuſdam fœminis. Quapropter & indignum putans vt in re tanta iis fides adhiberetur, nullam de his mentionem haberi voluit in ea quam conſcripſit Hiſtoria. Hic enim ille fuit inſignis Rudericus Toletanus, rerum Hiſpanicarum ſcriptor ore omnium prædicatus: cuius, fateor, perculſus auctoritate, reuocarim in dubium, quæ cum ab aliis, tum à nobis ipſis olim de aduentu Iacobi in Hiſpaniam dicta ſunt; cum præſertim hæc tanta aſſerta ab ipſo fuerint in tanta Synodo, & coram tanto Pontifice Romano, ac denique ſine aduerſarii vel minima redargutione. Qui cum nullum prorſus citauerit ſententiæ ſuæ antiquiorem aſſertorem, (quantumlibet bene inſtructus veniſſet, & ardentiori animo, vt ipſa Acta declarant, rem egerit) puto eum ſponte abſtinuiſſe à citatione fabuloſi Turpini, (ſi tamen illo tempore cõmentitius ille liber ſcriptus erat) & pſeudo-Iſidori, itemque eorum quæ falſo iactantur nomine Bedæ, vel aliorum quos eius ſententiæ fautores poſtea prodidere. Nam quod ſpectat ad ea quæ de re iſta feruntur Calliſti Papæ Secundi nomine monumenta; tantum abeſt vt ea Compoſtellanus aduerſus Toletanum produxerit, vt contra ipſe Toletanus eiuſdem Calliſti Papæ auctoritate Compoſtellanum refellerit.

a Narrat. Garſ. Loaiſa in Collect. Conc. Hiſp. in decreto Gundemari.

III. VNDE HISPAN. ACCEPERIT EVANGELIVM. b Innoc. ep. ad Decent c Greg. Sept. 1. ep. 64. ad Reges Hiſp.

Cæterum ſi conſulatur antiquitas vnde prouenerit Euangelii prædicatio in Hiſpaniam; duo id ſanctiſſimi atque doctiſſimi Romani Pontifices, Innocentius Primus, & Gregorius Septimus conſcripſerunt: quorum ille *b* omnino negat aliquem vnquam Apoſtolorum docuiſſe in Hiſpania, ſed eos tantum illic prædicaſſe, qui ab Eccleſia Romana in eam prouinciam miſſi eſſent: iſte *c* vero indubitate aſſerit, Roma à Petro & Paulo Apoſtolis ſeptem Epiſcopos directos fuiſſe in Hiſpaniam, nec aliunde eos populos quã ab Eccleſia Romana ſuſcepiſſe exordium religionis. Quis autem ex his non intelligat, ignoratum prorſus ad ea vſque tempora fuiſſe, aut certe minime creditum, Iacobi in Hiſpaniam acceſſum? itemque ſeptem illos Epiſcopos, non eiuſdem Iacobi (quod recentiores tradiderunt) fuiſſe diſcipulos, ſed Principum Apoſtolorum Petri & Pauli.

IV. DE S. IACOBI TRANSLATIONE IN HISPANIAM

Quod autem ſpectat ad Tranſlationem eius venerandi corporis Hieroſolymis in Hiſpaniam; citatur epiſtola Leonis Papæ Tertii, qui poſt ſeptingentos quinquaginta annos ſedere cœpit, qua aſſeritur facta hoc eodem anno quo ipſe paſſus eſt: tunc & fuiſſe à diſcipulis eius ſublatum corpus, quod canibus atque volucribus expoſitum fuerat, & nauigio impoſitum, Iriam Flauiam Gallæciæ vrbem delatum eſſe, inde vero Compoſtellam: factum autem vt vrgentibus in Chriſtianos perſecutionibus, mortuiſque illis qui tantum theſaurum detulerant & occuluerant, locus penitus remanſerit incognitus, omniſq; eius rei memoria perierit quouſque eiuſdem Leonis Papæ tempore ſub Alphonſo Caſto Gallæciæ Rege in lucem emerſit: de quo dicetur ſuo loco. Fuiſſe autem id eatenus penitus ignoratum, in argumentum deduci poteſt, quod Venantius Fortunatus, qui poſt quingentos ab hinc annos ſcripſit, in carmine de Bodegiſilo Duce, cum relegit cuiuſque prouinciæ vel ciuitatis celebriores in illis poſitos Sanctos, neſciens eundem Iacobum Apoſtolum fratrem Ioannis Hieroſolymis fuiſſe tranſlatum, ait ipſius corpus adhuc fuiſſe ibidem Hieroſolymis venerationi expoſitum: cum vero ad Hiſpaniam peruenit, qui in ea celebrior haberetur, Vincentium martyrem nominat, nec clariorem in ea prouincia aliquem agnoſcit. Sed de his, deque ipſo Iacobo hactenus.

[Quæ hic poſita ſunt de S. Iacobi in Hiſpaniam profectione, deque eius corporis tranſlatione, huc in propriorem locum à nobis tranſlata ſunt ex Tomo IX. Annalium an. 816. vbi retractau it Baronius quæ pro eadem profectione dixiſſet olim in Notis ad Rom. Martyrol. 25. Iulii, ad quas remiſerat hoc anno Lectorem: qui ſi iſta cupit vberius tractata videre, adeat d. an. 816. Sed aduerſus ipſum conſurrexit pro ſuarum Eccleſiarum traditione vniuerſa Hiſpania, multis ea de re à quocumque hominum genere editis ſcriptis: quæ ſi vidiſſet Baronius, etiamſi non id neceſſario conuincant quod volunt, ſunt tamen eiuſmodi vt eum potuerint in priori ſententia continere. Nec ſane diſplicet zelus eorum: ſed vix eſt vt alicui homini non Hiſpano probari poſſit affectus ille nimius, quo in tanti viri memoriam, cunctis Catholicis venerandã, inuehi gaudent. Gaudeant magis in fide perſtare, quam ſiue ab ipſis Apoſtolis, ſiue ab eorum ſucceſſoribus acceperunt: & præteritorum memores, in timore & tremore ſalutem ſuam operẽtur. Quod vero pertinet ad Corpus Apoſtoli, gloriatur & Toloſa noſtra de poſſeſſione illius, aut certe magnæ partis. Nec quæ aduerſus hanc aſſertionem protulit vnus ex recentioribus hiſtoricis Hiſpanis, (nempe Maurus Caſtel. Ferr. in Hiſt. S. Iacob. lib 3.) eiuſmodi ſunt vt id negent. Aiunt illa quidem, eſſe Compoſtellæ corpus S. Iacobi, ſed non dicunt eſſe integrum. Vt autem aliqua Eccleſia dici poſſit habere corpus alicuius Sancti, & vt is locus eo nomine venerationi ſit omnibus, ſatis eſſe ſi vel eius particulam poſſideat, demonſtrabitur inferius an. 45. num. III. IV. Nec tamen hæc dixerim animo conuellendi opinionem de corpore S. Iacobi exiſtente Compoſtellæ; ſed potius vt moneam, non minori eam Eccleſiam venerationi eſſe debere, etiamſi non integrum poſſideat.]

AN INTEGRVM CORPVS IBI.

V. PETRVS IN CARCEREM TRVDITVR. a *Act.* 12.

Videns autem Agrippa Rex (quem, vt diximus, Lucas Herodem appellat) ſe placuiſſe Iudæis in occidendo Iacobo; ipſum quoque Petrum carceri mancipauit, volens poſt dies Azymorum producere eum populo. Rem geſtam narrat Lucas, *a* additque *orationem tunc factam eſſe ſine intermiſſione ab Eccleſia ad Deum pro Petro.* Magno ſiquidem terræmotu Eccleſia Chriſti tunc concuti viſa eſt, dum ipſa petra in fundamento locata tanta agitatione quaſſari conſpiceretur.

ECCLESIA PRO EO SOLLICITA.

Ideoque etſi alios complures Apoſtolorum carcere incluſos ſæpe legamus; de nullo tamen ipſorum vniuerſam Dei Eccleſiam adeo ſollicitam fuiſſe reperimus. Audiuit quoque Deus deprecationem eorum, & vinctum ſuum non deſpexit. Nam ipſa nocte præcedente diem quo producturus eum Rex eſſet, cum dormiret inter duos milites duabus catenis vinctus, & à pluribus aliis militibus cuſtodiretur, adſtitit Angelus Domini, qui eum mirabiliter liberauit: ipſe vero poſtquam ſuos inuiſit, mox Hieroſolymis diſcedens abiit in alium locum: Rex autem cum requiſiſſet eum, & non inueniſſet, inquiſitione facta de cuſtodibus, iuſſit eos duci ad ſupplicium. Hæc pluribus Lucas.

DE EIVS VINCVLIS.

Porro Petri VINCVLA, velut nobiliſſimæ victoriæ glorioſa trophæa, omnium fere Patrum egregiis celebrata præconiis, in Eccleſia ſunt perpetua memoria conſecrata: quæ quidem in manus deueniſſe cuiuſdam ex Agrippæ familiaribus, ſed in Chriſtum credentis, ac per manus fideliter delata fuiſſe per quatuor ſæcula, & tandem patefacta Metaphraſtes *b* ex antiquioribus monumentis memoriæ tradidit: ſed de eorum inuentione agetur ſuo tempore, ſub Theodoſio Iuniore Auguſto.

b *Die 1. Aug. ap. Sur. tom* 4.

VI. c *Act.* 12. QVID PETRVS POST LIBERATIONEM.

Quod vero ſubdit Lucas, *c* Agrippam poſt hæc deſcendiſſe Cæſaream; & iratum Tyriis & Sidoniis, placatum eſſe ab eorum legatis opera Blaſti Præfecti ipſius cubiculi: mirabitur certe aliquis eiuſmodi appendicem ad hiſtoriam de Petro è carcere liberato additam eſſe, qui cauſam irarum Agrippæ in Tyrios & Sidonios ignorarit, quam illam eſſe exiſtimamus, quod cum Petrus ab Angelo liberatus Hieroſolymis receſſiſſet, in eas Palæſtinæ maritimas regiones venit, ac ibi poſitas inuiſit Eccleſias atque compoſuit: ideoque in eos populos commotus fuerit Agrippa, quod eum ſuſcepiſſent ac coluiſſent, quem ipſe neci tradere quæſiſſet. Porro inter alia tunc ibi à Petro geſta, vnum ex his qui ipſum ſequebantur Sidoniis dediſſe Epiſcopum; ex vetuſtioribus chartis idem qui ſupra Metaphraſtes *d* ſcribit, dum varia recenſet itinera quæ Petrus tunc peregit: quem & ait peragrata Syria Antiochiam deueniſſe, atque inde Cappadociam, Galatiam, Pontum, Paphlagoniam Bithyniamque perluſtraſſe, & Epiſcopos vbique ordinaſſe. Sed quod addit, poſtea rediiſſe Hieroſolymam, nos ab eo in hoc diſſentientes, potius eum Romam verſus iter direxiſſe aſſeueramus, quippe quem hoc ipſo anno ſecundo Claudii illuc adueniſſe, conſentiant omnes: Verum antea Galatiam, Pontum, Cappadociam, Aſiam, & Bithyniam perluſtraſſe, æque SS. Hieronymus, *a* Leo, *b* & alii teſtantur.

d *Metaph. die 29. Iunii ap. Sur tom.* 3.

a *Hier. de Script. Eccl. in Petro.*

b *Leo ſer. 1. in natal Apoſt.*

VII. DE DIVISIONIS APOSTOLORVM TEMPORE.

Sed antequam de eius Romam aduentu agamus, de cæterorum quoque Apoſtolorum in diuerſas Orbis prouincias ad prædicandum Euangelium profectione, paulo accuratius agere operæ pretium exiſtimamus. Ac primum quod ad tempus attinet, quem ſecure ſiue ex Græcis ſiue ex Latinis auctoribus ſequeremur, inuenimus neminem. Nam imprimis ne aliqua habeatur ratio apocryphi illius ſcripti, quod Melitonis *c* Sardenſis Epiſcopi nomine circumfertur, quo aſſeruntur Apoſtoli anno ſecundo ab Aſcenſione Domini per Orbem diuiſi, in externis prouinciis Euangelium prædicaſſe; Acta ipſa Apoſtolorum à Luca conſcripta perſpicue prohibent. Apollonii *d* vero quod Euſebius recitat teſtimonium, inhibuiſſe Chriſtum Apoſtolis ne ante annum duodecimum à ſua Aſcenſione (qui incidit in quartum Claudii Imperatoris) recederent Hieroſolymis, iam ſuperius falſum eſſe demonſtrauimus; rurſumque confutari poſſe videtur Marci Euangeliſtæ auctoritate. Hic enim cum Euangelium ſuum poſt diuiſos in Orbem terrarum Apoſtolos ſcripſiſſe ſignificet; dum in fine ait, *e Ibi autem prædicauerunt vbique, Domino cooperante, & ſermonem confirmante ſequentibus ſignis:* conſtetque eum illud anno ſequenti ſcriptis conſignaſſe: hac ratione liquido ſatis apparet, ſaltem biennio ante tempus ab Apollonio definitum, Apoſtolos in Orbis prouincias eſſe profectos. Cum igitur ante ſequentem annum quo Marcus ſcripſit, Apoſtoli iam per mundum diuiſi eſſent; nec ante præſentem annum id contigiſſe, ex iis quæ dicta ſunt perſpectum habeatur: omnino fateri cogimur, id hoc ipſo Claudii anno ſecundo factum eſſe. Sicut enim poſt necem Stephani, vniuerſi qui erant Hieroſolymis Diſcipuli diſperſi ſunt (vt ait Lucas *f*) præter Apoſtolos: ita etiam ſecunda hac in Eccleſiam excitata Perſecutione, qua præcipue ipſi appetiti ſunt Apoſtoli, factam eſſe eorum diſperſionem, ſeu magis dicere velimus Diuiſionem, par eſt credere. Cum enim quo loco in Iudæa conſiſterent, perſequente illos Agrippa non haberent: à Iudæis ſic pulſi *g* neceſſario ad Gentes profecti ſunt. Licet enim de prædicando Gentibus Euangelio iam tunc Apoſtoli iniiſſent conſilium, cum diuina præuia reuelatione à Petro eſſet iiſdem Gentibus apertum Eccleſiæ oſtium: (nam & ea occaſione Matthæum iam ante triennium ſcripſiſſe Euangelium, quod profecturus eſſet ad Gentes, antiqui *h* tradiderunt: vt tamen id maturarent, Agrippæ perſecutione compulſi fuiſſe videntur. Quod autem ad diem eorumdem Diuiſionis attinet, decima-quinta Iulii in aliquibus Martyrologiis *i* eius rei perpetua memoria, conſecrata reperitur.

c *Ap. Bed Retract. in Act. cap.* 8.

d *Ap Euſ.* 5. *hiſt.* 17.

e *Mar.* 16. *in fi.*

f *Act.* 8.

g *Chryſ. hom* 70. *in Matt.* 22.

h *Euſ.* 3. *hiſt.* 18. *& alii.*

i *Bed. Vſuar. & alii.*

[Diuiſionem Apoſtolorum cum alii in alios annos referant, Hiſpani illi qui contra Baronium ſcripſerunt, vt ſuam tueantur traditionem de S. Iacobi in Hiſpaniam acceſſu, nonnullis haud adeo contemnendis coniecturis & argumentis probare nituntur tunc contigiſſe quando Petrus & Ioannes petierunt Samariam, vel etiam poſt Domini Aſcenſionem, & aduentum Spiritus ſancti, etiamſi non ſtatim omnes ad ſuas prouincias profecti fuerint. Quorum tamen argumenta ſunt alii, qui eadem licet cum ipſis de acceſſu S. Iacobi ſentientes, aliis certis (vt putant) rationibus refellunt, eruntque opinor, alii qui iſtorum rurſus argumentationes confutabunt. Vt nouum profecto ipſimet ruinæ periculum afferre videantur ædificio, quod tam debilibus fulcimentis ſtabiliunt.]

VIII. DE SYMBOLO APOSTOLORVM.

Cum autem profecturi eſſent, ne vlla ex parte aliqua vel apparens inter eos in annũtiatione Euangelii diuerſitas eſſet, cõmuni conſilio quoſdam Fidei Canones, quibus vniuerſam Chriſtianam fidem perſtringentes ſtabilirent, cõſtituerunt; quos proprio nomine Dei Eccleſia SYMBOLVM APOSTOLORVM dicere conſueuit, vel quod ſinguli ad illud perficiendum attulerint ſuum ſymbolum, (qua ratione, ante necem Iacobi dicendum eſſet confectum) vel quoniam qui vere Chriſtiani eſſent, eo ſymbolo velut teſſera militari, aut indicio dato, ab iis qui falſo Chriſtum prædicarent dignoſcerentur: quam vtramque Symboli ſignificationem Ruffinus in præfatione ipſius expoſitionis declarauit: inſuperaddens, idcirco eoſdem Fidei articulos non ſcribi chartis atque membranis, ſed retineri cordibus

TRADITVM ABSQVE SCRIPTO.

Apoſtolos voluiſſe, vt certum eſſet hæc neminem ex lectione, quæ interdum peruenire etiam ad Infideles ſolet, ſed ex Apoſtolorum traditione didiciſſe. Nam & illud ſine ſcripto ab Apoſtolis traditum eſſe, teſtantur etiam Hieronymus, *a* Ambroſius, *b* Auguſtinus, *c* & alii. Idemque Ambroſius, *d* æque ac Ruffinus, comparat illud militiæ ſacramento, quo milites in tentoriis, bellatores in prælijs, vti conſueuerunt. Et apud Auguſtinum quodam ſermone *e* de tempore legitur, quod Græce *Symbolum* dicitur, Latine *Collationem* nominari; quia collata in vnum totius Catholicæ Legis Fides, Symboli colligitur breuitate. Adduntur & ibidem ſingulorum Apoſtolorum, quas eidem Symbolo contuliſſe credantur, ſingulæ ſententiæ. Ac licet is ſermo, an ſit Auguſtini à quibuſdam reuocetur in dubium, cuius tamen ſit nihil intereſt, cum de iiſdem ſingulis duodecim Apoſtolorum diſtinctis elogiis, ſuppetant etiam aliorum teſtimonia *f* Patrum.

a *Hier. ep.61. ad Pammach.* b *Ambr. ep. 81 ad Siric.* c *Aug. de fid. & oper. cap.9.* d *Ambr. lib.3 de Virg.* e *Aug. ſer.115* f *Leo ep 96. ad Pulch. Venan Fortun. in præf. expoſ. Symb. Alb. Flac. de offi. Eccl. c.22. Rab de inſt. cler. lib 2. c.56. & alii.*

IX. SPIRITVS S. INSTINCTV FACTA DIVISIO PROVINCIARVM.

His igitur ſic ab Apoſtolis inſtitutis, & ſicut Symbolo, ita etiam aliis abſque ſcripto Traditionibus Eccleſiæ impartitis, iidem diuiſerunt ſibi ad quas ſinguli proficiſcerentur Orbis terræ prouincias. Omittimus hic recenſere quæ de ea re in pſeudo-Prochoro commenta leguntur: ex quo fortaſſe acceperunt, qui ſorte prouincias tradunt *g* eſſe diuiſas. Nec aſſentimur dicentibus, pro ratione impertiti doni Linguarum, cuique illam eſſe tributam prouinciam, quaſi velint Apoſtolos, etſi linguarum omnium donum accepiſſent, vnumquemque tamen peculiari alicuius prouinciæ vſum fuiſſe ſermone. Sicut enim non admittunt Patres, *h* Apoſtolos poſt acceptum Spiritum ſanctum, qui illos doceret omnia, ac cuncta ſuggereret, res agendas, tanti præſertim ponderis, ſorti commiſiſſe: ita eoſdem omnes omnium hominum linguis æque locutos eſſe conſentiunt. Sed & hæc omnia de diuiſione prouinciarum, diuina aliqua demonſtratione, & Spiritus ſancti ſpeciali inſtinctu eſſe peracta, nemo dubitare poterit, qui apud Lucam *i* animaduertit, nihil fere aliquem ipſorum abſque præuia eiuſdem Spiritus admonitione agere præſumpſiſſe.

g *Socr. li.1. c.15 & alii eum ſecuti.* h *Chryſ. in Act. Bed. Oec. Gloſ. & alii.* i *Act. 8.13.16. &c.*

X. PETRVS ROMAM PETIT.

Sed vt in quas ſinguli ſint profecti prouincias, ex antiquis Scriptoribus breuiter oſtendamus, imprimis PETRVM hoc anno ſecundo Claudii Imp. veniſſe ROMAM, Euſebius, *k* Hieronymus, *l* & reliqui omnes qui de tempore egerunt, affirmant, vt nulla de eo relicta ſit dubitatio, vel penes eos contradictio. De ipſo vero eiuſdem Petri in Vrbem aduentu, teſtes præterea ſunt Irenæus, *m* Tertullianus, *n* Hippolytus, *o* Cyprianus, *p* Arnobius, *q* Lactantius, *r* Optatus, *ſ* Ambroſius, *t* Auguſtinus, *u* Seuerus, *x* Prudentius, *y* Philaſtrius, *z* Oroſius, *a* Proſper, *b* Maximus, *c* Petrus, *d* Chryſologus, Arator, *e* ac cæteri Latinorum qui de rebus Eccleſiaſticis commentarios edidere; ex Græcis vero Papias, *f* Caius, *g* Dionyſius, *h* Corinthius, Petrus *i* Alexandrinus, Euſebius, *k* Chryſoſtomus, *l* Cyrillus *m* Alexandrinus, Theodoretus, *n* Sozomenus, *o* & cæteri iuniores omnes: idque ipſum SS. Oecumenicæ Synodi ſuis Actis, Romani Pontifices ſuis Epiſtolis, Imperatores ſuis Edictis confirmarunt: ac denique (vt vno verbo abſoluam) memoria de Petri Romam aduentu, & erecta ſibi illic Cathedra Pontificia, adeo omni ſcriptionum genere meruit conſecrari, vt nec cuiuſuis perfrictæ frontis hæreticus vel ſchiſmaticus, eorum qui ante noſtrum ſæculum vixerunt, auſus vmquam fuerit de eo vel leuiter dubitationem mouere. Vnde & grauiſſimus auctor Optatus *p* Mileuitanus aduerſus Parmenianum Donatiſtam agens, *Negare non potes*, inquit, *ſcire te in Vrbe Roma Petro primum Cathedram Epiſcopalem eſſe locatam, in qua ſederit omnium Apoſtolorum Caput Petrus, &c.* Et certe conſentaneum fuit, vt ad primariam Orbis vrbem primarius Eccleſiæ Vniuerſalis paſtor dirigeretur, & (quod ait præclare S. Leo *q*) Princeps Apoſtolici ordinis ad arcem Romani deſtinaretur Imperii, vt lux veritatis, quæ in omnium gentium reuelabatur ſalutem, efficacius ſe ab ipſo capite per totum mundi corpus effunderet; & vbi eſſent omnium nationum homines, ibi confutarentur omnes dæmonum cultus, ac denique ibi omnium ſacrilegiorum impietas deſtrueretur, vbi diligentiſſima ſuperſtitione habebatur collectū quicquid vſquam fuerat vanis erroribus inſtitutum. Quod vero ad rei geſtæ hiſtoriam pertinet; quibus itineribus, quibuſue ſociis comitatus Petrus Romam aduenerit, neminem qui deſcribat inuenimus, præter vnum Metaphraſtem; *a* qui eius iter Antiochia Romam relegens, ordinatas etiam in via Eccleſias ſummatim recenſuit. Sed quod certo auctore ea ſcripta careant, & in multis fide vacillent, libentius hic recenſere omittimus. Eſt tamen Neapoli in Campania percelebris memoria, vbi idem Princeps Apoſtolorum cum eo delatus nauigio eſſet vna cum ſuis, Miſſam celebrauit. Memorantque inſuper alia loca, per quæ Neapoli Romam veniens pertranſierit: ſed de iis, aliiſque eiuſmodi incertis rebus, quid potiſſimum affirmare debeamus, non ſatis conſtat. De Romana vero Eccleſia ab eo inſtituta, dicetur anno ſequenti. Interea de cæteris agendum Apoſtolis; eo ordine quo à Luca recenſentur in Actis. *b*

k *Euſ. in Chr.* l *Hier. de Scrip Eccl. in Petro.* m *Iren. l.3. c.1* n *Tert. de præſcript.* o *Ap. Prud. in Periſt.* p *De vnit. Eccl. & alibi.* q *Aduerſ. Gent. & in pſal. 106.* r *Li. 4. c. 21.* ſ *Lib. 2. cont. Parm.* t *Ser. in nat. Apoſt. & alibi* u *Ser.7. in nat Apoſt. & alibi* x *Lib.2. hiſt.* y *In Periſteph* z *De hær. c.30* a *Lib.7. c.6.* b *4. de præd.13* c *Ser.1. & 5. in nat. Apoſt.* d *Ser in nat. Apoſt.* e *In Act. Apo.* f *Ap. Euſeb. 2. hiſt. 13.* g *Ap. Euſ. 2. hiſt. 24.* h *Ap. Euſ. d. c.24.* i *Can. 3.* k *2. hiſt 13.14.* l *Hom. de Pet. & Paul.* m *Cyr. ep. ad Caleſt.* n *Theod. li.1. hær. fab. in Simon. & ep. ad Leon.* o *Sozom. lib.4 cap.14.* p *Opt. lib. 2.* q *Leo Ser.1. in nat. Apoſt.*

a *Metaphr. 29 Iunii.* b *Act.1.*

XI. IOANNES VBI PRÆDICAVERIT.

IOANNEM igitur Zebedæi filium, fratrem Iacobi, migraſſe in Aſiam (Minorem ſcilicet) teſtes ſunt Origenes, *c* Euſebius, *d* Gregorius *e* Nazianzenus, Ioannes *f* Chryſoſtomus. Vna vero cum Ioanne profectam eſſe ſanctiſſimam Dei-Genetricem, & Epheſi apud eum habitaſſe, non obſcure indicant Patres Concilii *g* Epheſini Epiſtola ad Clerum Conſtantinopolitanum ſcripta; etiamſi iſta opinio haud facile ab Epiphanio *h* admittatur. Magdalenam etiam vna cum Lazaro Epheſi egiſſe, nonnulli ex Græcis *i* tradiderunt: ſed Latinis magis aſſentimur, aſſerentibus (quod dictum eſt ſuperius) ipſos in Gallias migraſſe, & ibi quieuiſſe: quod etiam vetus traditio firmat, & quod hodieque eorum corpora ibi coluntur. Igitur Ioannes in Aſiam profectus, eas prouincias quibus iam Petrus (vt vidimus) Euangelium annuntiauerat, & Eccleſias complures erexerat, prædicatione ſua excoluit. A quo & ſeptem illæ in Aſia poſitæ Eccleſiæ, ad quas ipſe ſcripſit in Apocalypſi, fundatæ traduntur. At vero *Epheſinam* *k* à Paulo fundatam, à Ioanne curatam eſſe, auctor eſt Irenæus, *l* & certo probari videtur ex iis quæ de Pauli illic prædicatione, & mora triennii inferius dicentur: ſicut & eumdem Paulum complures alias eiuſdem regionis Eccleſias fundaſſe, ſatis ex eo colligitur, quod Lucas in Actis demonſtret eum diuerſas Aſiæ prouincias prædicando peragraſſe; ipſe vero Paulus *m* alibi teſtetur, ſe minime prædicaſſe vbi iam receptum eſſet Euangelium, ne ſuper alienum fundamentum ædificare videretur. Quapropter magis aſſentimur Epiphanio, *n* dicenti Ioannem poſt ætatem ſenectam iuſſu Spiritus ſancti curam geſſiſſe Aſianæ Eccleſiæ: & quod Hieronymus *o* dicit, totas Eccleſias Aſiæ ab eodem Ioanne eſſe fundatas, ſic intelligimus, vt eas adhuc nouellas verbis atque ſcriptis firmiter ſtabilierit, cum ea in regione complures hæretici agerent, de quibus dicetur ſuis locis.

c *Orig. li.3 in Gen.* d *Euſ.3 hiſt.1* e *Naz. orat. in Arian.* f *Chryſ. hom. in 12. Apoſt.* g *Act. Conc. Epheſ. edit. Pel tom.2. c 26.* h *Epip. hær 78* i *Cedr. & Zon in Leo Philoſ. apud Baron. in Not. ad Mart. 22. Iul.* k *Iren. lib.3. c.3. in fi. ap. Baron. an. 97.* ECCLESIA EPHESINA. l *Rom. 15.* m *Epi. hær. 51.* n *Hier. de Script. Eccl. in Ioan.*

XII.

Multa inſuper in pſeudo-Prochoro leguntur de eiuſdē Ioannis in Aſia geſtis, ac præſertim Epheſi, ſed prorſus fabuloſa: vt inter alia, quæ habet de templo Dianæ Epheſiæ Ioannis virtute proſtrato; quod conſtat integrum permanſiſſe vſque ad Gallieni Imp. tempora; quando (vt auctor eſt Iulius *p* Capitolinus) à Gothis expilatum & concrematum eſt. Res vero ab eo geſtas in Phrygia, ac præſertim Hierapoli vſque ad Philippi aduentum, recitat Metaphraſtes. *q* Ad Parthos quoque acceſſiſſe, titulus primæ ipſius Epiſtolæ, quæ olim *ad Parthos* inſcripta legebatur, facile monſtrat. Sed & ad vlteriores Orientis partes penetraſſe, atque Baſſoras Chriſtiana fide imbuiſſe, ex eiuſdem populi à maioribus accepta traditione ſcripſerunt Patres *r* Societatis IESV, qui noſtris temporibus ad Indos Euangelicæ prædicationis cauſa profecti ſunt.

o *Capit. in Galien.* p *Metaph. die 5. Sept.* q *In lit. Script an. Dom. 1555.*

XIII. DE IACOBO ZEBEDÆO.

De IACOBO Ioannis germano, qui ſequitur ordine apud Lucam, nihil eſt quod dicamus; quem ante iſtiuſmodi Apoſtolorum diuiſionem, ab Herode Agrippa necatum vidimus.

XIV. DE ANDREA

ANDREAS autem, ad Scythas miſſus traditur ab Origene *ſ* & Euſebio. *t* In Græciam vero inde deſcendiſſe, & in Epirum veniſſe, teſtantur Gregorius *u* Nazianzenus ac Chryſoſtomus. *x* Sed ex recentioribus Græcis Nicephorus Calliſtus, *y* & alius Nicephorus *z* Epiſcopus Conſtantin.

r *Orig. lib.3. in Gen.* ſ *Euſ 3 hiſt.1.* t *Naz. orat. in Arian.* u *Chry. hom de 12. Apoſt.* x *Nic. 2. hiſt. 39. & li. 8. c.6.* y *Chr. Niceph*

præter alia quæ habent de Andreæ peregrinationibus, tradunt ipſum etiam Byzantii in Thracia Eccleſiam erexiſſe, & Epiſcopum conſtituiſſe, idemque de Nicæa in Bithynia alii *a* ferunt. Sed hæc omnia ex Apocryphis: nam eas Eccleſias à Petro primum eſſe erectas, datoſque eis Epiſcopos, diſerte profeſſus eſt poſtea Agapetus Papa literis de Mena à ſe ordinato Epiſcopo Conſtantinopolitano conſcriptis, quæ fuerunt in Quinta Synodo *b* recitatæ. Scribunt præterea Sophronius *c* & Dorotheus *d* Andream non tantum miſſum ad Scythas, (quod teſtantur & cæteri) ſed etiam ad Sogdianos, Sacos, & Æthiopas.

a *Abd. in And.* b *Act. 2. Quin. Syn.* c *Ap. Hier. de Script. Eccl.* d *Dor. in Syn.*

XV. De Philippo.

Philippvs Aſiam Superiorem Euangelio traditur *e* excoluiſſe, & aliquam partem Scythiæ peragraſſe, ac vna cum Bartholomæo aliquo temporis ſpatio Euangelium annuntiaſſe. Quod vero & alibi *f* aſſeritur Gallis etiam Chriſtum prædicaſſe; haud eſt dubium *Galatis*, loco *Gallis* reſtituendum eſſe: nam Galatæ Gallorum *g* coloni partem Phrygiæ incoluere. Sed quod ſpectat ad Theologiam Phrygum: non Martem, nec ſerpentem (vt aliqui fabulantur auctores) colebant, ſed quos Euſebius *h* alibi deos deſcribit.

e *Niceph. lib. 2. ca. 39. Metap. 5. Nouemb.* f *Ap. Iſid. de vit. & obit. Sanct. c. 75. & Breuiar. Tol.* g *Plin. lib. 5. cap. vlt.* h *Euſ. 2. de prap. 4.*

XVI. De Thoma.

Thomam inprimis ad Parthos profectum eſſe ſcribunt Origenes *i* & Euſebius: *k* ad Indos quoque penetraſſe, tradit Gregorius *l* Nazianzenus; & in Æthiopiam perrexiſſe, indicat Ioannes *m* Chryſoſtomus, cum ait illum dealbaſſe Æthiopas. Eidem inſuper adſcribitur quod ait Theodoretus *n* Parthos, Perſas, Medos, Brachmanos, Indos, aliaſque nationes finitimas Chriſti Euangelium ſuſcepiſſe. Præterea ad Taprobanam inſulam veniſſe, Nicephorus *o* tradit, nonnulla tamen apocrypha miſcens de eodem Apoſtolo abire ad longe poſitos populos detrectante, & Domino illi apparente. Sunt & alia incerti auctoris, tamẽ Ioannis *p* Chryſoſtomi nomine inſignita; quibus fertur, Thomam tres illos Magos qui Chriſti præſepe adiere, baptiſmo initiaſſe, & ſocios in prædicatione Euangelii ſecum duxiſſe: idque ipſum apud Sophronium *q* legitur, & alios. Et qui apud Indos noſtris temporibus reperti ſunt Chriſtiani in regione Narſingenſium & Chranganore, *r* certa traditione affirmant, eumdem Apoſtolum in illis regionibus Eccleſias erexiſſe.

i *Orig. lib. 3. in Gen.* k *Euſ. li. 3. hiſt. cap. 1.* l *Naz. hom. ad Arian.* m *Chryſ. hom. de 12. Apoſt.* n *Theod. de verit. Euang. li. 9. & ap. Clem. Rom. 9. recogn. 8.* o *Niceph. li. 2. c. 40.* p *Ap. Chryſ. hom. 2. in Matt. oper. imperf.* q *Ap. Hier. de Scrip. Eccl. Oecum. in Act.* r *Oſor. li. 3. rer. Indic.*

XVII. De Bartholomæo.

Bartholomævs in maiorem Armeniam profectus, Lycaonas populos ad fidem conuertit, vt auctor eſt Chryſoſtomus. *ſ* Idem de Albanis tradit Sophronius: *t* citerioremque Indiam penetraſſe, Origenes teſtatur, atque Socrates, & alii: certamque fecit de his fidem Pantænus *u* Philoſophus Chriſtianus, qui peregrinatus ad Indos, memoriam de Bartholomæi prædicatione viventem adhuc reperit, & Matthæi Euangelium ab eodem Apoſtolo illuc delatum, ſecum Alexandriam retulit.

ſ *Hom. de 12. Apoſt.* t *Ap. Hier. de Script. Eccl.* u *Ap. Euſ. 1. hiſt. 10. & Hier. Script. Eccl. in Pantæ.*

XVIII. De Matthæo.

Matthævm ad Æthiopiam miſſum eſſe, Origenes, *x* Socrates, *y* & alii tradunt. Quæ vero de ipſo ſcribit Nicephorus, vt commentitia prætermittimus.

x *Orig. lib. 3. in Gen.* y *Socr. li. 1. c. 15.*

XIX. De Iacobo Iusto.

Iacobvs Alphæi, Frater Domini, idemque *Iuſtus* dictus, non legitur in externas profectus eſſe prouincias: ſed qui (vt vidimus) Hieroſolymorum creatus eſſet Epiſcopus, ne Iudæi, quorum cauſa munus illud ſuſceperat, omnino derelicti haberentur, loco conſtitit. Tanta enim eum ſanctitate effulſiſſe tradunt, vt quamuis Iudæorum Magiſtratus in cæteros ſæuirent Apoſtolos, ipſi tamen nullum negotium faceſſerent, ſed honore potius proſequerentur: quod non ſolum Hegeſippus, *z* ſed & Ioſephus *a* teſtatur, dum ait Hieroſolymorum ſubuerſionem tributam eſſe eius necis diuinæ vindictæ. Porro qui putarunt Iacobum Alphæi diuerſum eſſe à Fratre Domini, ia alias & ipſum; vt cæteros, prouincias amandatum eſſe tradunt: ſed eorum ſententiam ſatis nos ſuperius refellimus, cum egimus de eiuſdem Iacobi Epiſcopatu.

z *Heg. 2. hi. 22.* a *Ioſ. 20. ant. 8.*

XX. De Simone.

Simon Cananæus, qui & Zelotes dictus eſt, in Meſopotamiam profectus, populis illis Euangelium annuntiauit. In Perſidem etiam abiiſſe tradunt: *b* adduntque alii *c* Ægyptum, Africam, & Britanniam, vt Nicephorus *d* & Dorotheus, *e* quos ſequi viſi ſunt Græci in ſuo ipſorum Menologio: ſed hæc abſque aliquo antiquorum teſtimonio. Et quod ſpectat ad *Africanam Eccleſiam*, aſſeruerunt quidem olim Donatiſtæ, Euangelium illic cœpiſſe prædicari poſt Apoſtolos, ſed repugnant Auguſtinus, *a* atque Saluianus, *b* conſtanter affirmantes Africanos ab Apoſtolis Euangelium accepiſſe. Metaphraſtes *c* Petrum Apoſtolum poſt Romanam Eccleſiam ordinatam, cæteraſque complures in diuerſis locis erectas, Carthaginem tandem veniſſe tradit: ſed cum multa admiſceat commenta, nullam prorſus in his meretur fidem. Auguſtinus *d* autem, ac Gregorius *e* Magnus videntur profiteri Afros à Romana Eccleſia Euangelium ſuſcepiſſe: & Innocentius Primus *f* nõ niſi à Petro miſſos eſſe dicit, qui populum illum imbuerent Euangelio. Cæterum de iſto Simone errare illos *g* qui confundunt cum alio Symeone, qui Frater Domini dictus eſt, mox demonſtrabitur.

b *Bed. retract. in Act. & in Martyr.* c *Ap. Iſid. de vit. & obit. Sanct.* d *Nic. lib. 2. cap. 40.* e *Dor. in Syn.*

a *Aug. de vnit. Eccl. c. 15.* b *Sal. de prou. lib. 7.* c *Die 29. Iun.*

Africana Ecclesia.

d *Aug. ep. 162.* e *Greg. 3. ep. 32.* f *Inn. ep. 1. ad Decen.* g *Sophr. & auct. de vit. & obit. Sanct.*

XXI. De Thaddæo.

Poſt Simonem ſequitur Ivdas, idemque Thaddævs dictus, & frater Iacobi, qui & ipſe in Meſopotamia prædicaſſe aſſeritur, *h* multaque egiſſe in Arabia & Idumæa, aliiſque adiacentibus regionibus. Sed rurſum quod attinet ad duos iſtos poſteriores Apoſtolos, nempe *Simonem & Iudam*: cum Lucæ *i* teſtimonio exploratum habeatur, Simonem tantum inter Apoſtolos dictum fuiſſe cognomento *Zelotem*, quomodo factum eſt vt Hieronymus *k* Iudam quoque *Zelotem* appellet? Equidem dum conſidero, eumdem ipſum *l* alibi de ſingulis agentem, Simoni tantum cognomen *Zelotæ* tribuere, Iudæ vero *Thaddæi & Lebæi*, omnino exiſtimo nomina confudiſſe, nempe Iudam cum vtroque Simone, *Cananæo, & Fratre Domini* qui Iacobo ſucceſſit in Epiſcopatu Hieroſolymitano: ſicut & viſus eſt feciſſe Sophronius *m* apud ipſum, dum ait Simonem Cananæum cognomento Iudam, fratrem Iacobi Iuſti & in Epiſcopatu ſucceſſorem, crucifixum eſſe ſub Traiano: quæ eadem apud Iſidorum leguntur, & alios. Et quamuis Dorotheus *n* duos Simones diſtinctos ponat, putat tamen Simonem ſub Traiano paſſum, cognomento dictum eſſe Iudam. Sed Hegeſippus *o* diuerſos plane ponit Simonem & Iudam, quorum priorem ſub Traiano paſſum tradit, Iudam vero nec ſub Domitiano fuiſſe ſuperſtitem. Cæterum cum Simonem Zelotem à Iuda Iacobi fuiſſe diſtinctum, iterum Lucas *p* manifeſtiſſime declaret, quem vero Lucas dixit Iudam Iacobi, Matthæus *q* & Marcus *r* in Apoſtolorum enumeratione Thaddæum nominent, Euangelica iam prorſus veritate teſtatum habetur, Simonem & Iudam, nõ vnum, ſed duos fuiſſe Apoſtolos: cognomenque *Zelotæ* ſolius eſſe Simonis, *Thaddæi* vero Iudæ.

h *Nic. 2. hiſt. 4.* i *Luc. 6. Act. 1.* k *Hier. in Gal. 4. & cont. Heluid.* l *Id. in Mat. 10.*

Confusa nomina Simonis et Iudæ.

Qua de re Bar. an. 68. alia occaſione. m *Ap. Hier. de Script. Eccl. in Simon.* n *Doro. in Syn.* o *Ap. Euſ. 3. hiſt. 15. & 26.* p *Luc. 6. Act. 1.* q *Matt. 10.* r *Mar. 3.*

XXII.

Rurſus quod Iudas dicatur frater Iacobi, qui Frater Domini & Iuſtus cognominatus eſt, ideo & ipſum inter eos qui *Fratres Domini* dicti ſunt ab Euangeliſtis, eſſe adnumerandum Hegeſippus *ſ* affirmat. Cumque pariter nouiſſimus ille *Symeon* qui crucifixus eſt ſub Traiano, & ipſe Frater Domini dictus fuiſſe tradatur, qui idem appellatus ſit Symeon Cleophæ, qui dicitur fuiſſe maritus illius Mariæ quæ à Ioanne *t* nominata eſt Maria Cleophæ, & ſoror Dei-Genitricis dicta: inde accidiſſe putamus, vt cum tam Symeon quam Iudas dicti fuerint Fratres Domini, vnus idemque fuiſſe ab his creditus ſit: Itemque cum Simonem Zelotem vnum quoque fuiſſe cum Symeone Cleophæ iidem exiſtimarint, hinc etiam factum eſſe, vt hi tres quaſi vnus idemque ſint habiti, dictuſque ſit *Symeo Iudas Zelotes*. Cæterum ſicut aperte monſtratum eſt, diuerſos eſſe inter ſe Simonem & Iudam, itemque Iudam à Symeone ſucceſſore Iacobi: ita etiam patet, Simonem Cananæum diſtinctum fuiſſe à Symeone Cleophæ paſſo ſub Traiano: Idque tam Græci quam Latini pariter profitentur, dum illi in Menologio, iſti in Martyrologio, diuerſis diebus diuerſiſque notis eos diſtinctos ponunt. Quemadmodum & Beda, *u* qui eodem fuerat aliquando lapſus errore vt hos duos vnum putaret eſſe Simonem, ſententiam poſtea retractauit. Porro ſicut de Symeonibus, ita etiam de *Thaddæis* duobus videtur facta confuſio: nam quem Edeſſam ad Abgarum Regem miſſum tradit Euſebius, *x* illum ex numero Septuaginta duorum Diſcipulorum fuiſſe affirmat: quem tamen fuiſſe Apoſtolum ex numero Duodecim, inter alios arbitrati ſunt Hieronymus, *y* & Beda, *z* qui & quod prius dixerat retractauit. Sicut & duos Thaddæos æque ponit Nicephorus. *a* Sed de his ſatis.

ſ *Hegeſ. ap. Euſ. lib. 3.* t *Ioan. 19.* u *Bed. Retra. in Act.* x *Euſ. 1. hi. 13.* y *Hier. in Matt. 10.* z *Bed. Retract. in Act.* a *Nic. lib. 2. cap. 40.*

Vltimum

XXIII. De Matthia.

a Ap. Hier. de Script. Eccl. b Nic. 2. hi. 40

Vltimum autem Apoſtolorum MATTHIAM, qui in locum Iudæ proditoris eſt ſubrogatus, in Æthiopiam, poſt Iudæam, Euangelii cauſa profectum eſſe, Sophronius, *a* Nicephorus, *b* & alii hos ſecuti dixerunt. Atque hactenus de Diuiſione Apoſtolorum ad Gentes: quæ ſane res eſt perdifficilis inueſtigatu, ac potius breuitate tractanda, quam fabulis exaggeranda.

XXIV. Acta diverſorum Apoſtolorum conficta.

Sed & quod pertinet ad Res ab ipſis geſtas, poſtquam ab inuicem ſemel ſeparati ſunt, res æque obſcura eſt, quod eorum nomine tam Acta quam Scripta quamplurima reperiantur eſſe conficta. Nam quod ad Facta ſpectat, inter Apocrypha imprimis adnumerandum eſt *Itinerarium Petri Apoſtoli*, quod appellatur Clementis, ſiue quod *Recognitionum*, aut alio titulo inſcribi ſolet; de quo dicetur pluribus in Clemente. Rurſus extabant diuerſi Actus nomine Andreæ, & Thomæ, & Philippi, & Pauli ſimul & Theclæ: quos omnes Gelaſii *c* cenſura proſcripſit. Addit Athanaſius: *d Circuitus Ioannis*. Et Philaſtrius *e* factitatum ab hæreticis ait, vt falſa Acta Apoſtolorum nomine ſcripſerint. Quorum auctores prodens Innocentius, *f* tradit ea ſub nomine Matthiæ, ſiue Iacobi Minoris, vel Petri & Ioannis, à quodam Leucio ſcripta eſſe: ſub nomine vero Andreæ à Nexocharide & Leonide Philoſophis. Porro hunc Leucium fuiſſe ſecta Manichæum, & Actus Apoſtolorum ſcripſiſſe, Auguſtinus *g* teſtatur. Sed & ipſis ferme Apoſtolorum temporibus, Encratitas *h* vti ſolitos falſis Andreæ, & Ioannis, & Thomæ Actibus; itemque Ebionæos *i* alia falſa Apoſtolorum Acta edidiſſe, Epiphanius eſt auctor: ac Priſcillianiſtas illud ipſum præſtitiſſe, & *Memoriæ Apoſtolorum* titulo prænotaſſe, Oroſius, *k* ſcribit. Feruntur etiam *Abdiæ Babylonii* nomine Vitæ quædam Apoſtolorum: itemque ſub *Prochori* nomine Actus Ioannis Euangeliſtæ; necnon incerto auctore *Paſſiones Apoſtolorum*; quo titulo à Seleuco (ſeu potius Leucio Manichæo) eſſe librum conſcriptum, traditur in libello de Natiuitate S. Mariæ, qui Hieronymo falſo adſcribitur: vbi etiam additur, ab eodem auctore conficta eſſe trium Apoſtolorum Acta, nimirum Ioannis, Andreæ, & Thomæ. Rurſus quæ Lini nomine ſcripta habetur *Paſſio Petri Apoſtoli*, Manichæiſmo reperitur infecta, vt ſuo loco inferius demonſtrabitur.

c In Con. Rom de lib. apocr. d Athan. in Synop. e Phil. de hær. cap. 89. f Innoc. ep. 3. ad Exup. g Aug. de fid. cont. Manich. c. 4. & 38. h Epip. hær. 47 i Id. hær. 30. k Oroſ. ad Aug. de error. Priſcil.

XXV. Scripta ſuppoſita eorum nomine.

Et hæc quidem de Rebus geſtis Apoſtolorum ſunt falſo ſuppoſita. Quod vero ad Scriptiones attinet, quæ ſub ſpecioſo eorumdem nomine ſunt editæ; imprimis Petri nomine ferebantur (vt ſcribit Euſebius, *l* atque etiam Hieronymus) *m* quinque libri, nempe *Actus, Euangelium, Prædicationes, Apocalypſis, & Iudicium*; adeo vt Clemens *n* Alexandrinus & Origenes, * tam ex Prædicatione quam Apocalypſi fragmenta recitaſſe reperiantur: & in aliquibus Eccleſiis Palæſtinæ, in die Paraſceues quædam recitari ſolita ex eadem Petri nomine edita Apocalypſi, auctor ſit Sozomenus. *o* Euangelio vero primus omnium Serapion *p* Epiſcopus Antiochenus, quod ab hæreticis probaretur conſcriptus, Fidelibus interdixit. Iudicium autem Ruffinus exiſtimauit idem eſſe cum libro Paſtoris, de quo fuſius ſuo loco dicendum. Cuius vero eſt inſcriptio *Doctrina Petri*, ab Origene *q* reiicitur. Pauli quoque nomine ſuppoſita ſunt *Euangelium & Apocalypſis*, quæ damnat Gelaſius: *r* & à Caianis hæreticis confictum fuiſſe librum quem dicebant *Aſcenſum Pauli*, eoque inſuper vſos Gnoſticos, teſtatur Epiphanius. *ſ* Meminitque Origenes *t Actuum Pauli*, qui tamquam ab eo ſcripti ferebantur. Cuius item nomine *Reuelationes* editæ, rurſus quaſi è terra reuulſæ Theodoſii Imperatoris *u* temporibus apparuerunt: ſed quod fabulas continerent hæreticorum, ſunt iterum obliuione ſepultæ. Denique & aliæ vltra canonicas, additæ fuerunt Epiſtolæ, nempe tertia ad Corinthios, tertia ad Theſſalonicenſes, & alia ad Laodicenſes, ſed de hac alias. Ioannis quoque nomine editæ *x* ſunt à Cerintho hæreſiarcha aliæ *Reuelationes*, longe diuerſæ ab his quæ ab Eccleſia recipiuntur. Sicut & libellus *de Tranſitu Virginis*, eiuſdem nomine eſſe vulgatus traditur, *y* atque refellitur. Andreæ quoque, & Bartholomæi, & Thaddæi, & Barnabæ nomine conficta totidem *Euangelia* Gelaſius *z* damnat; necnon aliud nomine Thomæ editum, vna cum *Apocalypſi* eiuſdem, cuius item *pſeudo-Euangelium* reſpuit Athanaſius, *a* & alii. A Dionyſio *b* vero citatur ſententia Bartholomæi; ſed vnde acceperit, ignoramus. Adhuc etiam Philippi Apoſtoli nomine inſcripto Euangelio vſos eſſe Gnoſticos, auctor eſt Epiphanius. *c* Ac Matthiæ pariter pſeudo-Euangelii meminerunt Origenes, *d* Clemens *e* Alexandrinus, & Euſebius, *f* quod æque Gelaſius damnat. Eidemque Matthiæ tribuuntur Traditiones illæ, quarum pariter meminere Clemens *g* & Euſebius. *h*

l Euſ. 3. hiſt. 3. m Hier. de ſcript. Eccl. in Petro. n Clem. li. 6. Strom. * Orig. in Ioa. 13. & ap. Euſ. 5. hiſt. 11. o Sozom. 7. hiſt. 19. p Euſ. 5. hi. 10 q Orig. in Periarch. r Gelaſ. decr. de lib. apoc. ſ Epip. hær. 28. t Orig. hom. 27. in Ioan. u Sozom. lib. 7 cap. 15. x Cai. in dial. diſp. y Aug. ſer. 35. de Sanct. z Decr. de lib. apocr.

a Ath. in S. b Dion. myſt. Theol. c Epip. hær. 26 d Orig. hom. 1. in Luc. e Clem. Strom lib. 7. f Euſ. 3. hiſt. 25. g Clem. Stro. lib. 2. & 3. h Euſ. li. 3. c. 25.

XXVI.

Sed & Matthæi titulo editus erat liber *de Infantia Saluatoris*, qui à Valentinianis *i* putatur fuiſſe conſcriptus: quem vna cum eo, quo iidem Valentiniani *k* necnon Sabelliani *l* vſi ſunt *pſeudo-Euangelio* quod dicebatur, *Ægyptiorum*, (nomine, vt puto, Marci confictum) reiicit idem Gelaſius: ſicut & illud quod hactenus ſub falſo nomine Iacobi Alphæi circumfertur: itemque *Reuelationis* titulo Stephani nobilitatas. Addiderunt & Gnoſtici *m* librum *Stirpis Mariæ*, horrendis confarcinatum mendaciis: & impudentiſſime Caiani, *n* nomine Iudæ proditoris, quem laudabant, pſeudo-Euangelium compoſuere. Sed & communi omnium nomine Apoſtolorum ſcriptum volumen, cuius erat titulus *Doctrina Apoſtolorum*, Athanaſius damnat: & Gelaſius libros inſcriptos *Sortes Apoſtolorum, & Laus Apoſtolorum*: quos quidem tum ab aliis hæreticis, tum maxime à Manichæis confictos eſſe cōſtat. Meminit & Hieronymus *o Aſcenſionis Iſaiæ, & Apocalypſis Eliæ*, à portentoſis hæreticis per Hiſpanias promulgatarum. Denique ipſius etiam CHRISTI Redemptoris nomine librum *de Magia*, per quam ipſe miracula ſua feciſſe diceretur, ad Petrum & Paulum Apoſtolos ſcriptum fuiſſe, quidam (ſiue hæretici, ſiue Gentiles fuerint) horrende plane, ac nefarie mentiti ſunt; quos Auguſtinus *p* turpiſſimi ac patentiſſimi mendacii pluribus arguit. Potiſſimum autem iis qui ex circumciſione prouenerunt hæretici, peculiare fuit *q* nouos velut à Sanctis ſcriptos effingere commētarios, eiſdemque tamquam recens in lucem editis ad ſuos errores confirmandos vti. At vero in omnibus eiuſmodi ſcriptis admirabile plane fuit Dei conſilium, qui tum falſa dogmata, tum etiam commentitia ſcripta ſic in lucem prodi permiſit, vt iiſdem cognitis ab Eccleſia atq; reiectis, quæ vera atque legitima eſſent patentius innoteſcerent; probataque veritas ſolidiori firmitate ſubſiſteret.

i Iren. li. 1. c. 17 k Clem. Alex. Strom. li. 3. l Epip. hær. 62. m Epi. hær. 26 n Epip. hær. 38 Theod. lib. 1. hær. fab. o Hier. in Iſa. 64. CHRISTI nomine ſcripta conficta. p Aug. de conſ. Euang. lib. 1. ca. 8. & 9 q Vid. Orig. tract. 23. in Matth.

XXVII. De adventu Simonis Magi in Vrbem.

Sed vt his omiſſis ad Petri Romam aduentum reuertamur; Hieronymus *r* ea de cauſa ipſum eo veniſſe teſtatur, vt Simonem Magum populo ſuis magiis illudentē expugnaret. De acceſſu vero Simonis in Vrbem, deque diuino, quē ſibi magicis artibus comparauit, honore, & ſtatua ei ex Senatuſconſulto à Claudio Imperatore erecta in inſula Tiberina cum hac inſcriptione, SIMONI DEO SANCTO, aſſertor eſt Iuſtinus *ſ* Martyr, memineruntq; Irenæus, *t* Tertullianus, *u* & poſt eos Euſebius, *x* qui & ipſe, æque ac Hieronymus, aſſerit Petrum Apoſtolum ad eiuſmodi Simonis Magi peſtiferam corruptelam delendam, à Deo quaſi manu Romam deductum eſſe. Ex quibus tot tantorumq; virorum aſſertionibus apparet, quam vana fuerit quorumdā dubitatio, cum ſub Pontificatu Gregorii XIII. erutus in eadem Inſula Tiberina è rudentibus lapis eſſet hac inſcriptione notatus, *Semoni Sango Deo Fidio ſacrum &c.* num ſimilitudine nominis Iuſtinus ſit lapſus, vt Simoni Mago dedicatum eſſe ſimulacrum exiſtimarit, quod Semoni Sango conſecratum fuiſſet, quaſi ignorauerint doctiſſimi illi antiqui Chriſtiani cultum Semonis Sangi, ſiue Sanci, (cuius inter alios meminerunt Dionyſius, Liuius, & Varro, vulgatiſſimi ſcriptores) vt non potuerint illum à Simone Mago diſtinguere. Cæterum in fauorem quoque Petri aduentus in Vrbem, multa hoc ipſo anno Reipublicæ Rom. diuinitus eſſe bona conceſſa, teſtatur Oroſius: *z* & inter illa, cum Camillus *a* Scribonianus Præfectus Dalmatiæ rebellaſſet, ipſa ſigna militaria, Aquilas dicta, ſic ſolo affixa manſiſſe, vt nulla vi militum dimoueri loco potuerint, eoque prodigio immutatum militum animum in auctorem ſeditionis arma conuertiſſe. Potuiſſet his Oroſius & alia adiicere, quæ iiſdē hiſce temporibus fauſta accidiſſe Dio refert, de Mauris ſub Romanam ditionem mirabili modo redactis, deque Cattis & Marcis ſuperatis. Quod vero Euſebius ſtatim poſt Petri aduentum in Vrbem, Simonis profligationem apponit;

r Hier. de Script. Eccl. in Petro. ſ Iuſt. Apol. ad Ant. Pium t Iren. lib. 1. cap. 20. u Tert. Apol. cap. 13. x Euſ. 2. hiſt. 12. 13. 14. z Oroſ. lib. 7. cap. 6. a Dio lib. 60.

non hæc eo ſenſu accipienda ſunt (ſicut ex recentioribus aliquis deceptus eſſe videtur) vt tunc ſub Claudio ex aereo volatu extinctus fuerit, ſed quod qui ſemel de Simonis artibus narrationem inſtituiſſet, eius etiam interitum vno contextu ſubiungere voluerit, Namque ea ſub Nerone, nõ ſub Claudio contigiſſe, teſtantur Philaſtrius, *a* Seuerus, *b* Hegeſippus, *c* Maximus, *d* Proſper, *e* Gregor. *f* Turonenſis, Anaſtaſius, *g* Nicephorus, *h* & alii recentiores omnes, vno excepto Metaphraſte, *i* quem ſicut in aliis ibi poſitis errare certum eſt, ita & in his hallucinatum eſſe conſtat. Res vero geſta ſuo loco narrabitur.

a *Phil. de hær. c.3.*
b *Hiſt. lib. 2.*
c *Lib. 2. de excid. Hier. c. 2.*
d *Serm. in nat. Apoſt.*
e *De promiſ. c. 13.*
f *1. hiſt. 25.*
g *De Rom. Pont. in Petro.*
h *2. hiſt. 36.*
i *Die 29. Iun.*

XXVIII.

Cum autem Petrus Romam perueniſſet, antequam Gentilibus Euangelium prædicaret, ad contribules ſuos diuertiſſe Iudæos exiſtimamus: quos quidem incoluiſſe regionem Tranſtiberinam iam ab Auguſti temporibus, auctor eſt Philo, *k* & adſtipulantur Ethnici ſcriptores, è quibus Martialis *l* Iudæum hominem, *Tranſtiberinum ambulatorem* appellat. Vbi vero Gentilibus Romanis prædicare cœpit, à PVDENTE Senatore patre Nouati & Timothei, atque Praxedis & Pudentianæ virginum,) qui cum vxore Priſcilla clariſſima femina, & omni familia ſua Chriſto credidit; cuius & meminit Paulus *m* Epiſtola ſecunda ad Timotheum:) in domum ſuam exceptus eſt, quæ erat ad radices montis Viminalis poſita prope Exquilinum: quæ & poſtea patuit omnibus Chriſtianis ad agendas Synaxes: conuerſaque demum penitus in eccleſiam, PASTORIS TITVLVS dicta eſt. Quomodo vero Petrus Romanam erexerit Eccleſiam, dicetur anno ſequenti.

k *De leg. ad Caium.*
l *Epigr. lib. 1. in Cœcil.*
PETRVS ROMÆ APVD PVDENTEM SENATOREM.
m *2. Tim. 4.*

XXIX.
DE FAMETO TIVS ORBIS.

Interea hoc ipſo anno vniuerſus terrarum Orbis ingenti fame vexatus eſt, illa nimirum, quam prænuntiaſſe apud Antiochenos Chriſtianos Agabum prophetam, ſcribit Lucas. *n* Scimus Euſebium, *o* & qui eum ſecutus eſt, Oroſium *p* ac complures alios eam referre in annum quartum Claudii Imp. ſed re accurate perſpecta, ſecundo potius eam ponimus, quod Dio, *q* qui ex Faſtis Vrbis Romanam Hiſtoriam exacte contexuit, nullam aliam ſub Claudii Imperio famem recenſeat, niſi hoc ſecundo ipſius anno, quo egregiam ab Imperatore dicit nauatam operam ne Vrbs fame periret. Qua etiam Ioſephus *r* ait, ciuitatem Hieroſolymam ſubleuatam eſſe munificentia Helenæ Reginæ Adiabenorum, eiuſque filii Izatis: quos non ita pridem ad Iudæorum religionem tranſiiſſe tradit: licet Oroſius, *ſ* & alii eum ſecuti, eos ad Chriſtianam fidem conuerſos eſſe velint. Certe cum altercationes conſidero, quas Ioſephus ait inter illos qui Legem eos docerent interceſſiſſe de circumciſione, neceſſaria eſſet necne; illæ ipſæ mihi viſæ ſunt, quæ inter Apoſtolos diu agitatæ fuerunt vſque ad Concilium Hieroſolymitanum: nec quemquam Iudæorum vnquam reperi, qui abſque circumciſione poſſe ſaluari quempiam affirmaret. Et tamen nec Oroſio auſim omnino contentire cum vnde id acceperit, non inuenerim: eadem enim recitãs Euſebius, *t* nihil præter quod à Ioſepho eſt ſcriptum, apponit.

n *Act. 11.*
o *Euſ. in Chr.*
p *Oro. li. 7. c. 6*
q *Dio lib. 60.*
[Intrudunt tamen alii duplicem ſub Claudio notabilem famem, alterã his Coſſ. alteram triennio poſt quo tẽpore Adiabenorum Regina Iudææ ſubuenerit.]
r *Ioſ. 20. ant. 2*
HELENA REGINA ADIABENOR.
ſ *Oroſ. li. 7. c. 6 Ado. in Chro. & alii.*
t *Euſ. 2. hi. 11.*

XXX.
COLLECTA PRO CHRISTIANIS IVDÆÆ.

Ea igitur vrgente fame, qui erant Antiochiæ Chriſtiani (vt ait Lucas *u*) collectas pecunias ad Chriſtianos in Iudæa exiſtentes per Barnabam & Saulum miſerunt. Tenebantur enim illi maiori inopia adſtricti, quod ea quam poſt necem Stephani paſſi ſunt perſecutione, ſi quæ illis reſidua erant bona amiſiſſent, vt indicat Paulus ad Hebræos *x* ſcribens: quorum etiam cauſa idem poſtea in Macedonia ab Eccleſiis Collectam exegit. Perdurauitque ea pia conſuetudo in Eccleſia Catholica, vt Chriſtiani ex pluribus locis ad eos qui Hieroſolymis eſſent egentes mitterent eleemoſynam: quam ad Theodoſii Imp. tempora durantem, nequiſſimus Vigilantius conatus eſt euertere; ardenti zelo ea de re ab Hieronymo redargutus. Cæterum quod poſt iſta narrata, Lucas de Iacobi martyrio & Petri carcere ſubdit hiſtoriam; non ſic accipiendum quis putet, vt ante aduenerit fames illa: ſed quod meminiſſet de Agabi prophetia, de ea ab illo prædicta, quæ poſtea ſubſecuta eſt, fame adiunxit narrationem.

u *Act. 11.*
x *Heb. 10.*

XXXI.
VSVS COLLECTARVM.

Quæ vero hic primo pro indigentibus Fratribus reperitur in Eccleſia, ex multorum oblatione ad vſum pauperum facta COLLECTA; eadem poſtea ſæpius à Paulo Apoſtolo frequentata habetur, ac modus eius traditus: *y* & ex eiuſmodi ſacris Apoſtolicis inſtititutionibus propagatum eſt in Eccleſiam Catholicam, vt in quotidianum pauperum vſum ſingulis diebus Dominicis Collectæ fierent, ſicut multis conſtat Patrum *a* teſtimoniis, tam Græcorum quam Latinorum. Inter quos Iuſtinus Martyr: *Quod ita colligitur, apud præpoſitum deponitur, atque ille inde opitulatur pupillis & viduis, & his qui propter morbum, vel aliquam aliam cauſam egent, quique in vinculis ſunt, & peregre venientibus hoſpitibus: & vt ſimpliciter dicam, indigentium omnium is curator eſt.* Hæc ille de Collectarum vſu. Sicuti & Tertullianus: *Haud pretio vlla res Dei conſtat, etiam ſi quod arcæ genus eſt, non de oneraria ſumma quaſi redemptæ religionis congregatur: modicam vnuſquiſque ſtipem menſtrua die, vel cum velit ſi modo poſſit, apponit: nam nemo compellitur, ſed ſponte confert. Hæc quaſi depoſita pietatis ſunt: nam inde non epulis, nec potaculis, nec ingratis voratrinis diſpenſatur, ſed egenis alendis, humandiſque, & pueris ac puellis re ac parentibus deſtitutis, iamque domeſticis ſenibus, item naufragis, & ſi qui in metallis, & ſiqui in inſulis, vel in cuſtodiis dumtaxat ex cauſa Dei ſectæ, alumni confeſſionis ſuæ fiunt.* Meminit & Chryſoſtomus de *Gazophylaciis*, ex antiquo vſu in Eccleſiis conſtitutis, in quibus oblatæ pecuniæ conderentur: quæ eadem Cyprianus *Corbonas* nuncupat, Paulinus *Menſas*. Si quæ vero noua neceſſitas emergeret, quæ conſuetarum eleemoſynarum collationem excederet, tunc Epiſcopus (vt exemplo docet Cyprianus *b*) nouas inter Fideles Collectas indicebat. Cum vero poſt hæc Chriſtiana tepeſceret charitas, eaſdem veluti iure regio exigi ſolitas, eſt exemplum apud Gregorium *c* Papam. Ad quod ſpectat & illud Concilii *d* Turonenſis decretum. *Vt vnaquæque ciuitas pauperes & egenos incolas alimentis congruentibus paſcat ſecundum vires: vt tam vicini presbyteri quam ciues omnes ſuum pauperem paſcant: quo fiet vt ipſi pauperes per ciuitates alienas non fatigentur.*

y *1. Cor. 16.*
a *Iuſt. orat. ad Ant. Tert. Ap c. 39. Cyp. de oper. & eleem. & ep. 60. Chryſ. ſer. de eleem. & colla. Hier. cont. Vig. Paul ep. 32. Aug. ſer 251. de temp. Leo ſer. 2. 3. 5. de Collect. & alii.*
b *Cyp. ep. 60. ad Epiſ. Num.*
c *Greg. 7. ep. vlt. ad Conſt. Mediol.*
d *Conc. Tur. II. cap. 5.*

XXXII.
DE APOSTOLATV PAVLI ET BARNABÆ.

Quos autem auctore Luca vidimus, Barnabam & Paulum Antiochia miſſos in Iudæam vt Collectam deferrent, eoſdem illo peracto officio iterum Antiochiam reuerſos eſſe, & iubente Spiritu ſancto, poſt Ieiunium & Orationem, per Manus impoſitionem poteſtatem accepiſſe prædicandi vbique Euangelii, teſtatur idem Lucas. *e* Eo namque ſacro ritu initiatos eſſe Apoſtolatu, nemo eſt qui dubitet. Vnde Chryſoſtomus *f* de Paulo: *Ordinatur in Apoſtolum, vt cum poteſtate prædicet.* Quoniam vero ſuper Duodenarium numerum fuerunt allecti; ea de cauſa Paulus alibi *g* ſe *Abortiuum* nominat, hoc eſt, extra numerum: tradit enim Suetonius, *h* Senatores illos appellari ſolitos *abortiuos*, qui ſupra numerum per gratiam in Senatum allegebantur. Porro iiſdem Apoſtolicis inſtitutis firma à cunctis obſeruanda regula eſt propoſita, (quæ & hactenus in Eccleſia Catholica inuiolabili obſeruatione tenetur, & ea potiſſimum Catholici ab hæreticis diſcriminantur) vt cuiuſuis meriti atque præſtantiæ vir fuerit, non ſua ſponte prædicationis munus ſuſcipiat, ſed ab Eccleſia ſacris myſteriis ad illud ordinetur: quippe cum videamus illum ipſum Paulum (vt modo de Barnaba taceamus) qui à Deo Patre, *i* & Chriſto eius Filio, ac denique Spiritu *k* Sancto, ſicque operante vniuerſa ſacroſancta Trinitate, ad obeundum munus Apoſtolatus eſſet electus, haud tamen prius eſſe profectum, quam ſacris ab Eccleſia initiatus eſſet ritibus, & MISSIONEM ab eadem accepiſſet. Sed & quod eiuſmodi ordinationem factam dicat Lucas monente Spiritu ſancto, multis conſtat exemplis, hæc officia non niſi præcedentibus diuinis reuelationibus ab Apoſtolis peragi ſolita, vnde Paulus *l* ad Timotheum: *Noli negligere gratiam, quæ data eſt tibi per prophetiam, cum impoſitione manuum presbyterii.* Cuius quidem gratiæ nec Eccleſiam poſtea expertem fuiſſe, quoties humana affectio ceſſauit & gratia, teſtatur Chryſoſtomus, *m* & ſæpe videbitur inferius.

e *Act. 11. in fi. & 13.*
f *Chryſ. hom. 27. in Act.*
g *1. Cor. 15.*
h *Suet. in Oct. ca. 35.*
[Vtrum vero Paulus eo reſpectũ habuerit, poteſt reuocari in dubium, quod hæc ipſe Græcis, hoc eſt Corinthiis, non Latine Romanis ſcripſerit]
i *Gal. 1.*
k *Act. 13.*
l *1. Tim. 4.*
m *Chryſ. hom. 5. in 1. Tim.*

XXXIII.
DE ORDINIBVS, ET OFFICIIS ECCLESIASTICIS.

Cæterum eiuſmodi ſacra functio, qua quis in aliquem Eccleſiaſticum ordinem cooptatur, ORDINATIO à maioribus dici conſueuit, ORDINESQVE gradus illi, quos ſic initiati pro diſtinctione munerum Eccleſiaſticorum aſſequi conſueuerunt: voce ipſa non ſolum ab antiquis Eccleſiaſticis ſcriptoribus, ſed etiam in vtroque Teſtamento frequentius vſurpata, & ad diſcriminationẽ CLERICORVM à LAICIS, hoc eſt à communi populo, adhibita. (Λαὸς enim

popu-

populum, κλῆρος ſortem ſignificat.) Sicut enim olim non tantum apud Iudæos, ſed & apud Gentiles inter ſacra atque profana, & inter ſacros & non ſacros viros, diſtinctio eſt ſemper adhibita, ita & in Eccleſia Chriſti idem naturali & diuino iure probatus vſus permanſit, Chriſti Domini imprimis auctoritate ſtabilitus, dum è fideli populo Apoſtolos duodecim & Diſcipulos ſeptuaginta duos electos ſacris functionibus mancipauit, & ab Apoſtolis in vſum receptus, dum ordinarunt *Epiſcopos, Presbyteros, & Diaconos.* Ac licet in Noui Teſtamenti ſcriptura non niſi de his mentio habeatur; tamen aliorum quoque Ordinum ab Apoſtolis inſtitutos eſſe miniſtros, nullus certe negare poterit, qui Ignatii (vt taceam modo de Dionyſio Areopagita, & Clemente Romano) ab omnibus receptas Epiſtolas legerit; quarum vna *a* mentio habetur *Presbyterorum, Diaconorum, Hypodiaconorum, Lectorum, Cantorum, Ianitorum, Laborantium, & Exorciſtarum.* Cum enim eodem tempore quo Apoſtoli (vt ſæpe dictum eſt) ipſum vixiſſe conſtet: quas recenſet inſtitutiones Eccleſiaſticas, haud ab aliis quam ab ipſis Apoſtolis traditas eſſe nemo iure inficiabitur.

a *Ign. ep. Antioch.*

XXXIV.

Verum inter illa, non Ordines tantum, ſed & officia quædam numerauit, nempe CANTORVM & LABORANTIVM: quamuis ſicut non omnes recenſuit Ordines, ita nec Officia Eccleſiaſtica. Nam idem *b* alibi agit de eligendo CVRSORE, qui literas Epiſcoporum perferret ad Eccleſias. At eiuſmodi munus non fuiſſe poſtmodum per ſe diſtinctum, ſed iniunctum Lectoribus, Acolythis, ac Subdiaconis, Cyprianus *c* demonſtrat. Cum & alioqui eſſet Curſoris munus nominatim Fideles ad Synaxim vocare, dum vrgente perſecutione haud liberum erat tempore & loco ſolito conuenire, vt dicetur alias. De Laborantibus vero Epiphanius *d* docet, fuiſſe eorum officium corpora Fidelium defunctorum obuoluere & cooperire: quos & alio nomine FOSSARIOS dictos eſſe reperimus. *e* Addit Gelaſius *f* alia etiam Officia Eccleſiaſtica, nempe NOTARIORVM, ac DEFENSORVM, de quibus ſæpe inferius meminiſſe continget. Porro Ordines Eccleſiaſtici ab Officiis diſcreti, ſeptem numero ſtabiliti fuere, iidemque ſinguli inter ſe diſtincti gradibus & muneribus, minoreſque ſubiecti maioribus, videlicet OSTIARIORVM, LECTORVM, EXORCISTARVM, ACOLYTHORVM, SVBDIACONORVM, DIACONORVM, PRESBYTERORVM: quorum ſingulorum quænam fuerint munera ſatis conſtare putamus, cum in Eccleſia eadem perſeueret, plurimique de iis ſcripſerint. De eorum autem hierarchica ſubordinatione ita Ignatius: *g Laici Diaconis ſubiiciantur, Diaconi Presbyteris, Presbyteri Epiſcopo, Epiſcopus Chriſto, vt ipſe Patri:* à Diaconatu auſpicatus hierarchicum ordinem, quoniam cæterorum inferiorum, etſi certum officium, nullum tamen in ſubiectos erat ius atque poteſtas. Cum alioqui reliquorum etiam omnium (vt vidimus) excepto Acolythorũ, idem meminerit. Hunc autem non tantum Gelaſius, quem nuper citauimus, recenſet, ſed longe ante ipſum Cornelius *h* Papa, & Cyprianus. *i* Omnes vero ſeptem recenſentur in Romano Concilio *k* ſub Silueſtro, & in Carthaginienſi *l* Quarto. Sed dum in iſto, vel alibi, *Cantor* ſeu *Pſalmiſta* adiicitur, Officium potius quam Ordinem agnoſcito; dum eum non ordinari ab Epiſcopo (vt neceſſe eſt in Ordinibus) ſed ſola iuſſione Presbyteri illud poſſe munus obire, eadem Synodus declarauit.

b *Ign. ep. ad Polycar.*
c *Cyp. ep. 24. & 55.*
d *Epiph. in comp.*
e *Ep. ad Ruſt. Narb. ap. Hier tom. 9.*
f *Ep. ad Epiſ. Lucan. cap. 3. & diſt. 77. ſi quis de relig. & ſeq.*
g *Ign. ep. ad Smyr.*
h *Ap. Euſ. 6. hiſt. 33.*
i *Cypr. ep. 55.*
k *Can. 7. Con. Rom.*
l *Can. 2. Conc Carth. IV.*

XXXV. ORDINIS SACRAMENTVM.

Sacri vero Ordinis inſtitutio, non à recentioribus tantum, ſed ab antiquioribus *Sacramentum* eſt appellatum; veluti à Tertulliano, *m* Cypriano, *n* Auguſtino, *o* & aliis. Quibus autem ritibus hæc fierent, aliqua ſaltem ex parte adumbrauit Lucas, *p* dum in ordinatione Pauli & Barnabæ *Ieiunium & Sacrificium* præceſſiſſe demonſtrat. Nam quod habet Latina verſio, *Miniſtrantibus illis*, Græce eſt λειτουργούντων δὲ αὐτῶν τῷ κυρίῳ; hoc eſt, *Sacrificantibus autem illis Domino.* Equidem non ſine Sacrificii incruenti miniſterio eiuſmodi ſacras Ordinationes ſolitas celebrari antiqui omnium Eccleſiarum Rituales libri ſignificant. Subſecutam autem ad conſummationem myſterii, *Manus impoſitionem*, idem Lucas ſcribit: & id ipſum in aliorum ordinatione ſæpius factitatum, multis Paulus *q* demonſtrat exemplis. Tradi vero ſolere per Manus impoſitionem Spiritum ſanctum, nec ignorauit Simõ Magus, cum eandem (vt vidimus) auctoritatem ab Apoſtolis Petro & Ioanne redimere pretio ambiuit. Cæterum ſicut ipſos ſacrorum miniſtrorum Ordines ex Veteri Teſtamento mutuatos eſſe Apoſtolos, Hieronymus *a* docet, ita & *Manus imponendi* ſacram functionem inde deduxiſſe conſtat: nam imponendas eſſe manus ab Aaron & filiis eius ſuper eos, qui ſacerdotio initiarentur, diuina *b* lege impreſſum habetur. Sed quantum figuræ veritas præſtat, tanto vberiori gratiarum affluentia in noui Sacerdotii ordine hæc ſunt ab Apoſtolis miniſtrata, & ab Eccleſia Catholica ex Apoſtolica inſtitutione retenta. Quæ vero erat apud Hebræos alia Manus impoſitio, (de qua in Thalmudicis agit Rabbi Nathan) cum quis ad docendos alios promouendus magiſter, à collecto Seniorum Concilio poſt examen manus impoſitionem accipiebat, erat iſtud nudum miniſterium, prorſus diuerſum à Manus impoſitione miniſtrorum Eccleſiæ.

m *Tert. de præſcr. c. 40. & ibi Pamel.*
n *Cyp. de ablut. ped.*
o *Aug. 2. cont. Parm. 13. & de bon. coniug. cap. 24.*
p *Act. 13.*
q *1. Tim. 4. & 5. & 2. Tim. 1.*

a *Hier. ep. 85. ad Euagr.*
ANTIQVVS VSVS IMPONENDI MANVS.
b *Exod. 29.*

XXXVI.
c *Liu. lib. 1.*

Porro quod ritum Impoſitionis manus Pontificum etiam apud Gentiles in vſu fuiſſe *c* conſtat, haud arguit eum à Gentilium ſuperſtitione in Eccleſiam eſſe trãslatum: nam econtra eumdem illum, ſicut & alios plurimos lege diuina primitus ſtatutos, à diabolo Dei operum æmulo in ſuperſtitionis cultum eſſe translatos, iure queritur Tertullianus: *d* cum alioqui nullum ſit dubium, Eccleſiæ licuiſſe, quæ apud Gentes ſuperſtitioſo cultu impie agerentur, eadem expiata ſacro ritu ad pietatem transferre; vt maiori diaboli contumelia, quibus ipſe coli voluerit, CHRISTVS ab omnibus honoraretur. Sic enim & Gentilium Ferias ſuperſtitionibus cumulatas, in Feſta ac celebritates Martyrum laudabiliter eſſe conuerſas, & Idolorum templa in Eccleſias Sanctorum commutata, Theodoretus *e* docet: Illudque ipſum ſuos docuiſſe Neocæſarienſes Magnum Gregorium Taumaturgum, teſtatur in eius Vita Gregorius Nyſſenus. Quemadmodum & Paulus *f* Apoſtolus ſuperſtitionis aram Ignoto Deo dicatam Athenis, in veri Dei cultum (quantum licuit eo tempore) mira prudentia tranſtuliſſe legitur: & olim *g* ex Ægyptiorum auro & argento, Dei iuſſu ſacra vaſa ad diuinum cultum fuere conflata. Sed de his modo ſatis.

d *Tert. de præſ. cap. 40.*
GENTILICII RITVS IN ECCLESIAM TRANSLATI.
e *Theod. vert. Euang. lib. 8. in fin.*
f *Act. 17.*
g *Exod. 25.*

[Habet tamen Baronius hoc an. plurima alia exempla in vnum collecta, de iis rebus, ritibuſque, qui apud Hebræos æque ac Gentiles, ac demum Chriſtianos, aliquando obſeruati eſſe reperiuntur: quem conſulat qui ea curioſius cupit, interim dum nos eoſdem ſuis quibuſque locis referimus.]

XXXVII. PAVLVS RAPTVS AD TERTIVM CÆLVM.
h *2. Cor. 12.*

Hoc quoque anno, quo Paulus monente Spiritu ſancto prædicandi Euangelii munus ſuſcepit, idem raptus ad tertium cælum, arcana illa, Deo reuelante, cognouit, quæ non fas homini loqui. Cum enim hæc ipſemet ad Corinthios *h* ſecundo ſcribens, contigiſſe dicat annis quatuordecim antequam illam Epiſtolam ſcriberet, eamque ſcriptam conſtet anno Domini quinquageſimo octauo, Neronis ſecundo: ex his ſatis exploratũ habetur, hoc ipſo anno Chriſti quadrageſimo quarto, Claudii ſecundo, eumdem Paulum tam mirificis eſſe à Deo auctum muneribus, quib. eum corroborari voluit antequam tanti ponderis munus obiret. Quamuis enim ineffabilia eſſe dixerit, quæ audiuit ac vidit, tamen quantum ex iis quæ ſcripſit ad Galatas *i* conſequi poſſumus, Gentium conuerſionem inter alia ei oſtenſam eſſe putamus, qui ad Gentes ab Apoſtolis eſſet mittendus Apoſtolus. Vnde cum iterum vna cum Barnaba & Tito Hieroſolymam venit, ſe illuc ſecundum acceptam reuelationem acceſſiſſe teſtatur.

i *Gal. 2.*

IESV CHRISTI ANN. 45.

PETRI AN. 1.

CLAVDII IMP. AN. 3.

I. ROM. ECCLESIA A PETRO INSTITVTA.

ANno Chriſti quadrageſimo quinto, Claudio Auguſto tertium & Lucio Vitellio Coſſ. durante tamen adhuc ſecundo eiuſdem Claudii Imperii anno, decimoquinto Calendas Februarii, à PETRO Apoſtolorum Principe, qui Romam anno ſuperiori venerat, ROMANA ECCLESIA

omnium

a Bed. Vſuar. Ado, & antiq. Rom. Martyrol. Aug. ſer. 15. & 16. de Sanct. &c.

omnium totius Orbis Princeps inſtituitur, ac Sede Pontificia decoratur. Eam quippe diem in tantæ rei perennem memoriam anniuerſaria ſolemnitate conſueuiſſe ab vniuerſa Eccleſia antiquitus *a* celebrari, cum vetera Martyrologia, & SS. Patrum tunc ſolitæ haberi conciones atteſtātur, tum probant antiqui libri Rituales Eccleſiæ Rom. vbi hæc oratio eadem die perhibetur: *Omnipotens ſempiterne Deus, qui ineffabili Sacramento, Apoſtolo tuo Petro principatum Romæ vrbis tribuiſti, vnde ſe Euangelica veritas per tota mundi regna diffunderet; præſta quæſumus, vt quod in orbem terrarum eius prædicatione manauit, vniuerſitas Chriſtiana deuotione ſequatur.* Inerat que priuata ſacra Præfatio, ad eius diei ſolemnitatem accommodata, in ſacris Miſſis ſolita recitari. Aſſeruaturque hactenus in Baſilica Vaticana ipſa prima Pontificia ſedes Petri, CATHEDRA (inquam) lignea, dignum planè tantæ rei monumentum, quampluimis ſemper illuſtrata miraculis. Porro vniuerſali tam Orientalis quam Occidentalis Eccleſiæ conſuetudine antiquitus præſcriptum extitiſſe, vt eius diei qua quis alicui ſedi præfectus fuiſſet Epiſcopus, anniuerſaria ſolemnitas illic ageretur, plurima ſuppetunt *b* exempla: vt de ipſa Eccleſia Romana, apud Paulinum *c* Epiſcopum Nolanum; (extantque ea de re Sermones S. Leonis Papæ ea die habiti, & Epiſtola Hilari Papæ ad Epiſcopos Tarraconenſis prouinciæ:) de Felice Epiſcopo Comenſi apud Ambroſium *d*; & apud Auguſtinum *e*, de Aurelij Carthaginienſis, deque ſua ipſius Auguſtini natali (vt vocabant) eiuſmodi die; itemque in Menologio Græcorum de Baſilij, Chryſoſtomi, & aliorum ordinatione.

CATHEDRA PETRI.

b Vid. Baron. in Nat. ad Martyrol. 18. Ianuar.
c Paul. ep. 16. ad Seuer.
d Ambr. 8. ep. 60.
e Aug. ſer. 32. de verb. Dom. & hom. 24. & 25.

II.

Cæterum qua die Vniuerſalis Eccleſiæ Sedes Romæ ſtabilita eſt, eadem ab vniuerſis quoque Eccleſiis particularibus merito in perpetuum celebratur. Quantumlibet enim à cæteris Apoſtolis, quin & ab ipſo Petro complures aliæ fuerint in Orbe Chriſtiano inſtitutæ Eccleſiæ; tamen omnes vnam tantùm numero efficere, ſæpe antiquiores Patres *f* docuere: eandemque CATHOLICAM dici debere, ipſi etiam Apoſtoli Symbolo ſuo tradiderunt. Ac rurſum licet omnes ac ſingulæ ab Apoſtolis inſtitutæ Eccleſiæ Apoſtolicæ dictæ ſint, vt Epheſiorum, Corinthiorum, Theſſalonicenſium, & aliæ ferè innumeræ; imo & ceteræ ab his propagatæ, eodem ſenſu etiam Apoſtolicæ dici poſſint ac debeant, vt egregiè Tertullianus *g* docet: tamen & ipſiuſmet, & aliorum Patrum ſententia, quod Eccleſia VNA eſt, vnam etiam APOSTOLICAM eſſe confiteri neceſſe eſt: ſicut & Magna Synodus Nicæna, & aliæ ſubſequentes in ſuis ſymbolis confeſſæ ſunt VNAM SANCTAM CATHOLICAM ET APOSTOLICAM ECCLESIAM. Quæ cum ſit toto Orbe diffuſa, optimè diuino conſilio prouiſum eſt vt alicubi eius Caput certo loco conſiſtat, ne cum de fide, aliſve rebus ad ſtatum Religionis Chriſtianæ ſpectantib. oboritur controuerſia, in multas ſcindi quæ vnitatis compagine iuncta Vna erat, neceſſe ſit. Illud autem non alibi quærendum eſſe, quā vbi omnium Apoſtolorum Princeps & Caput Petrus Sedem fixit, Cathedramque ſibi conſtituit, in ipſa inquam ROMANA ECCLESIA, cum ratio ipſa perſuadet, tum frequentiſſimè antiqui Patres docuerunt. Quapropter & accidit in appellatione *Apoſtolicæ*, quod in aliis ſæpe, vt quæ erat initio cōmunis pluribus, fieret propria vnius, propter præcellentem eius dignitatem: videlicet vt *Apoſtolica ſedes* antonomaſticè de Romana vſurpari cœperit, & *Apoſtolicus* dici ipſe Romanus Pontifex, vt ab ipſo Auguſtino, aliiſq; eius ſæculi ac poſteriorum ſcriptoribus.

f Ignat. ep. ad Philadel. Iren. lib. 1. c. 3. Tertu. de præſcrip. c. 20. & alij.
g Tertul. de præſcr. c. 20.
VNA ECCLESIA APOSTOLICA ROMANA.

III.
CATHOLICI AB HÆRETICO DISCRETIO.
h Iren. l. 3. c. 3.

Rurſum vero eum debere dici *Catholicum*, qui eidem Romanæ Eccleſiæ communione coniungitur, illum autem haberi *Hæreticum*, qui ab eiuſdem Cathedræ eſt communione diuiſus; iidem ſæpe teſtati ſunt Patres. Inter quos Irenæus *h*: *Quoniam*, inquit, *valde longum eſt omnium Eccleſiarum numerare ſucceſſiones, maximæ & antiquiſſimæ, omnibus cognitæ, à glorioſiſſimis duobus Apoſtolis Petro & Paulo Romæ fundatæ & conſtitutæ Eccleſiæ, eam habet ab Apoſtolis traditionem, & annunciatam hominibus fidem, per ſucceſſiones Epiſcoporum peruenientem vſque ad nos, indicantes; confundimus omnes eos qui quoquo modo, vel per ſui placentiam malam, vel vanam gloriam, vel per cæcitatem & malam ſententiam, præter quam oportet, colligunt. Ad hanc enim Eccleſiam, propter potentiorem principalitatem, neceſſe eſt omnem conuenire Eccleſiam, hoc eſt eos qui ſunt vndique Fideles in qua ſemper ab his qui ſunt vndique conſeruata eſt ea quæ eſt ab Apoſtolis traditio.* Et in eundem ſenſum Cyprianus *a*: *Qui Eccleſiæ renititur & reſiſtit, qui Cathedram Petri ſuper quam fundata eſt Eccleſia deſerit, in Eccleſia ſe eſſe confidit?* Et rurſum *b*: *Nauigare audent ad Petri Cathedram, atque ad Eccleſiam principalem, vnde vnitas ſacerdotalis exorta eſt, à ſchiſmaticis & profanis literas ferre; nec cogitare eos eſſe Romanos quorum fides Apoſtolo prædicante laudata eſt, ad quos perfidia habere non poſſit acceſſum*: & alia eiuſmodi ſæpe vberius. Pariterque Optatus *c*, *ſchiſmaticum & peccatorem eſſe ait, qui contra Petri Romanam ſingularem Cathedram, alteram collocaret.* Eademque Ambroſius *d*, Auguſtinus *e*, Hieronymus *f*, & alij. Hæcque adeo certa & explorata ſunt habita, vt quemadmodum omnes qui Romano ſubeſſent Imperio, *Romanorum* appellatione *g* nobilitati eſſent: ſic & omnes quotquot fide & communione Catholica pollerent, ROMANI itidem dicerentur, eo quod & ipſa Fides Catholica, *Romana* pariter appellaretur. Id enim antiquo vſu receptum fuiſſe tam apud Catholicos *h*, quam ipſos etiam hæreticos *i*, plurima demonſtrant veterum teſtimonia & exempla: præualente hoc loquendi vſu, non ſolum quòd cum Romana Eccleſia Petri eſſet peculiaris, idemque Caput exiſteret totius Eccleſiæ Vniuerſalis, ita ipſa merito diceretur *Mater & Radix* (vt eam vocat Cyprianus *k*) omniū Eccleſiarum totius Orbis: ſed etiam quia ex eo quod fundata eſſet ſupra Petram, eundem & Petrum, portæ inferi, nempe hæreſes, non poſſent præualere aduerſus eam; ſed ea ſemper conſeruatura eſſet fidem integram & inuiolatam: ſicut egregiè inter alios expoſuerunt iidem Irenæus *l*, Cyprianus *m*, Gregorius *n* Nazianzenus, Hieronymus *o*. Sed de his inferius variis locis. Quantum autem temporis Romanæ Eccleſiæ, quam hoc anno fundauit, Petrus præfuerit, dicetur in eius martyrio.

a Cyprian. de vnit. Eccl.
b Id. ep. 55. 52. 76. &c.
c Opt. cont. Parm. lib. 2.
d Ambroſ. de obit. Saty.
e Ep. 165. cont. ep. fund. c. 4. Pſalm. cont. part. Don.
f Ep 57. ad Damaſc. & Apol. aduerſ. Ruff.
g L. in vrbe. D. de ſtat. hom. ſecund. lect. Alciat.
h Ambr. de ob. Sat. Hier. Apol. cont. Ruf. Theod. Iunior. Imp. ep. ad Acac. ap. Syn. Epheſ. tom. 5. cap. 10. edit. Pelt. &c
i Vid. Vict. Vtic. de perſec. Vuandal. li. 2. Greg. Tur. de glor. mart. c. 25. 30. 79 &c.
ROMANVM NOMEN. De quo Baron. hoc an. & 58.
k Cypr. ep. 45.
l Iren. lib. 3. cap. 3.
m Cyp. ep. 55. & 57. ad Cornel.
n Naz. carm. de vita ſua.
o Hier. [illegible] Apol. cont. Ruff.

IV.
p Chryſ. hom. de S. Ignat.
EVODIVS AN IGNATIVS, SVBROGATVS PETRO IN SEDE ANTIOCHENA.

In hunc igitur modum Romana Cathedra ſtabilita, ceſſit Petrus Eccleſiæ Antiochenæ, & alium ſibi in ea Epiſcopum ſubrogauit. Quod quidem factum eſſe hoc ipſo tertio Claudij anno, Domini quadrageſimo quinto, Euſebius teſtatur in Chronico: cum anno ſuperiori (ſicut à nobis poſitum eſt) Petri Romam aduentum collocaſſet. Qui vero dixerunt *p*, Petrum cum diſceſſurus eſſet Antiochia, eidem ciuitati ſucceſſorem Epiſcopum ordinaſſe; eo ſenſu audiendi ſunt, quaſi dicere velint Petrum ſucceſſorem ſibi delegiſſe cum ſedem Antiochenam reliquit. Non enim putandus eſt ſe abdicaſſe, nulla exiſtente cauſa, niſi poſtquam ſibi Romæ erexit Cathedram. Denique ipſum, ſedem Antiochenam tenuiſſe ſeptem annis, ſatis probatum eſt ſuperius cum de illius inſtitutione egimus. Sed quem potiſſimum eidem ſedi præfecerit: *Euodium* ne an *Ignatium*, res non eſt abſque controuerſia; quandoquidem Ioannes *q* Chryſoſtomus ciuis Antiochenus & eius Eccleſiæ olim presbyter, apertè profitetur primum omnium à Petro eidem ſedi fuiſſe præfectum S. Ignatium; aſſeritque id ipſum Theodoretus *r*, nec non Felix Papa in Epiſtola ad Zenonem *s* Imperatorem. Verum non Origenes *t* tantum, & Euſebius *u*, atque Hieronymus *x*, perſpicuè teſtantur, poſt Petrum, & à Petro inſtitutum primo loco ſediſſe Euodium, atque Euodio fuiſſe ſubrogatum Ignatium; ſed & idem ipſe Ignatius ſcribens ad Antiochenos, expreſſis verbis ait Euodium primum poſt Apoſtolos eius Eccleſiæ gubernacula ſortitum eſſe. Vnde vero eiuſmodi oborta ſit occaſio controuerſiæ neſcimus; niſi quod legimus apud Clementis *y* Conſtitutiones, Antiochenæ Eccleſiæ à Petro Euodium, à Paulo vero Ignatium eſſe creatos Epiſcopos; nec ſane vnum poſt alium, vt de cæteris ibi dicitur, ſed ſimul. Quod quidem tunc factum videri poſſet, cum diſſenſio illa inter Fideles qui ex circumciſione, & eos qui ex Gentibus ad fidem venerant, eſſet concitata: quocirca quamdiu illa perdurauit, illud remedium fuiſſe adhibitum vt pars vtraq; proprium haberet Epiſcopum; cum vero diſſenſio eſt ſublata, vnum tantum ſediſſe Epiſcopum qui à Petro fuiſſet ordinatus. Sed quod agamus coniectura, nihil affirmamus. Cæterum cum præfecturam Eccleſiæ Antiochenæ hoc ipſo anno eſſe collatam Euodio Euſe-

q Chryſ. hom. de tranſlat. S. Ignat.
r Theod. in Immut. dial. 1.
s Ext. in Quint. Syn. Act. 1.
t Orig. hom. 6. in Luc.
u Euſeb. in Chron. & 3. hiſt. 16.
x Hieron. de Script. Eccl. in Ignat.
y Clem. 7. Conſt. 46.

a Suid. verb. Nazar.

Euſebius ſcribit; inde erroris arguitur Suidas *a*, & ſiqui alij dixerunt, tunc Diſcipulis eſſe inditum nomen *Chriſtianum*, cum Petrus Euodium creauit Epiſcopum: nam longè ante hæc tempora Chriſtianum nomen eſſe inuentum, ſuperius eſt demonſtratum.

V. PRIMA PETRI EPISTOLA.

Sicut autem ſtabilita Sede Romana, Petrus Antiochenæ prouidit; ita & memor Eccleſiarum, quas in Ponto, Galatia, Cappadocia, Aſia Minori, & Bithynia erexerat, ſuam PRIMAM ad eas ſcripſit EPISTOLAM: quam quidem hoc ipſo anno, antequã Marcus ab eo mitteretur Alexandriam, eſſe cõſcriptam, ex eo facile colligi poteſt quod in ea hæc poſita habeantur in fine, *Salutat vos Eccleſia quæ eſt in Babylone collecta, & Marcus filius meus.* Porro Marcum hoc anno tertio Claudij Alexandriam miſſum, illic collegiſſe Eccleſiam, Euſebius non obſcurè demonſtrat, in Chronico. Et quod Hieronymus *b* dicat, Philonem Iudæum, qui ſub Caio primum (vt vidimus) pro Iudæis Alexandrinis legatione functurus Romã ſe contulerat, iterum ſub Claudio Romam veniſſe, & ibi cum Petro Apoſtolo conſuetudinem habuiſſe; ex eo coniectura ducimur, redeuntẽ Alexandriam Philonem ſecum perduxiſſe Marcum ſibi à Petro commendatum. Quod vero ſicut hoc anno, ita etiam Romæ eadem à Petro Epiſtola ſcripta fuerit; Patres omnes qui de ea re egerunt, expreſſe teſtantur *c*: eundemque per *Babylonem*, Romam intellexiſſe, abſq; vlla dubitatione confirmant.

MARCVS MITTITVR ALEXANDRIAM.
b Hieron. de ſcript. Eccleſ. in Philo.
c Euſeb. 2. hiſt. 14. Hier. de ſcript. Eccleſ. in Marco. & alij.

VI. ROMA APPELLATA BABYLON.

Sed ab his diſſentiunt Nouatores, quod permoleſte accipiant, ex ipſis etiam diuinis Scripturis Petri Romã aduentum reddi teſtatum: qui tamen (& in his mirare ipſorum ſpiritum contradictionis) quod in Apocalypſi de Babylone multa nefanda prodantur, eoque nomine Romam ſignificari multi ſenſerint; (cum alioqui complures ſint, qui per Babylonem vniuerſum regnum diaboli, ſicuti per Hieruſalem eodem libro deſcriptam, regnum Dei interpretẽtur:) ipſi cunctas illas blaſphemias non Vrbi Romæ, vt cæteri, ſed ipſi tribuunt Eccleſiæ Romanæ: non valentes, aut potius non volentes diſtinguere inter Romanam Vrbem, in qua tunc præ cæteris Orbis locis impietatis cultus vigebat; & ipſam Eccleſiam, quæ tantoperè laudata reperitur à Paulo *d* Apoſtolo: adeo vt nec per ſomnium quidem quis vnquam inuenire poſſit, Romanam Eccleſiam eſſe Babylonis nomine nuncupatã, ſed ipſam tantummodo ciuitatem. Sicut eadem ratione Hieronymus aliquando *e* eandem Vrbem, Babylonem appellat, ſed frequentius *f* Eccleſiam ibi poſitam miris laudibus extollit. Porro alibi quoq; in diuinis ſcripturis per Babylonem ſæpe ipſum adumbratum eſſe Imperium Romanum, eruditus lector inueniet: nempe quod (vt docet Auguſtinus *g*) cõdita eſſet Roma velut altera Babylon, & velut prioris filia Babylonis; quippe quæ tunc cœpit cum intercidit regnum Aſſyriorum. Nam & æquè mutatis nominibus homines appellare, vſitatum fuiſſe videtur Apoſtolis: quippe cum Paulus ait *h*: *Liberatus ſum de ore leonis*, per leonem ſignificaſſe Neronem, nullus dubitat. Deniq; non potuiſſe Petrum per Babylonem, niſi Romam intellexiſſe, vel inde certum redditur, quod qui apud Babylonem Aſſyriorum Iudæi eſſent, maxima omnium clade *i* circa hæc eadem tempora affecti, omnes trucidati fuerint aut expulſi. Quæ vero apud Ægyptios Babylon erat, obſcurus plane locus, non ciuitatis nec oppidi dignus nomine, caſtellum à Strabone *k* & aliis nominatur.

d Rom. 1.
VRBS ROMA DIVERSA AB ECCLESIA ROM.
e Hieron. in præf. de Sp. S.
f Præf. lib. 2. in ep. ad Gal. epiſtol. ad Marcel. & lib. 2. cont. Iouin.
g Aug. 18. de ciuit. 22. Ad de Oroſ. lib. 7. cap. 2.
h 2. Tim. 4.
i Ioſ. 10. antiq. 12.
k Strab. lib. 17.

VII.

Cæterum ſcriptam hanc fuiſſe Epiſtolam ad Iudæos, iam redditos Chriſtianos, (quos & *aduenas diſperſionis* vocat, quia in diuerſis Orbis partibus, vt vidimus ex Philone, longè à Iudæa quamplurimi Hebræorũ habitare ſolerent: qua etiam ratione Iacobus ſuam Epiſtolam inſcribit Duodecim Tribubus quæ ſunt in diſperſione:) cum alia multa declarant, tum aperte teſtantur Euſebius *l*, Athanaſius *m*, Didymus *n*, ac denique omnes tam Græci quam Latini ſcriptores qui ea de re conſulto tractarunt. Tranſlata vero ex Hebræo fuiſſe à Marco putatur. Planè enim dum apud Petrum Marcus fuit, functum eſſe munere Interpretis, omnes affirmant.

l Euſ. 3. hiſt. 1.
m Athan. in Synopſ.
n Didym. in ep. canon.

VIII. SALVTATIO

IN OSCVLO SANCTO

Quod autem idem Apoſtolus in fine Epiſtolæ, illos ad quos ſcribit admonet vt *ſalutent ſe inuicem in oſculo ſancto*; noſtri inſtituti ratio poſtulat, vt de antiqua eiuſmodi ſalutatione nonnulla dicamus. Non enim id Petrus tantum, ſed & Paulus *a* ſæpè faciendum præcepit, & idipſum ſuis Epiſtolis Ignatius *b* conſueuit. Cum vero ſalutationẽ mutuam non *oſculo* tantum, ſed *ſancto* dandam eſſe præſcripſerint; plane certum eſt diuerſam ab illa fuiſſe, quã Gentiles inter ſe quoties ſibi obuiarent inter ambulandum amici, ſibi inuicem impartire conſueuerant: quam quidem conſuetudinem vt moleſtam nimis, & frequentibus occurſionibus faſtidium afferentem, Tiberius *c* lege ſancita tollendam curauit; licet plus valuiſſe inolitum vſum lege lata, ſatis ex Martiale *d* conſtet qui vixit temporibus Domitiani. Quod autem eſſent eiuſmodi oſcula, pacis & amoris ſymbola, ea non tollenda, ſed moderanda inter Chriſtianos, Apoſtoli curarunt. Illaq; planè SANCTA OSCVLA dicta eſſe reperiuntur, quæ in Eccleſiis & ſacris conuentibus poſt orationes, in ſignum pacis & reconciliationis animorum, adhiberi cõſueuerunt, adiuncta ſalutatione PAX TECVM, ſicut videre eſt apud Iuſtinum *e*, Origenem *f*, Tertullianum *g*, Cyrillum *h*, Chryſoſtomum *i*, & Auguſtinum *k*. Poſt oſculum vero ſequi conſueuiſſe adminiſtrationem Euchariſtiæ, fuſius tradit idem Iuſtinus. Nec tamen quis putet hæc ita promiſcuè tunc agi ſolita, vt viri & feminæ ſic indiſtinctè ſe mutuo oſcularentur: Nam in Eccleſia ſeorſum viros à mulieribus agere conſueuiſſe, inferius ſuo loco demonſtrabitur. Verum quoniam ea nihilominus adhibita cautela, adhuc inter ſe inuicem oſculantes, ſiue viros, ſiue feminas, aliqua fraus arte diaboli nonnunquam irrepſiſſe videretur; in pluribus Eccleſiis ſacram oſculari tabellam Cruce aut Imagine decoratam, mutauit vſus, & quidem laudabilis.

a Rom. 16. 1. Corinth. 16. 2. Corinth. 13. 1. Theſſ. 5.
b Ignat. ep. ad Antioch. & ep. ad Tarſ.
c Sueton. in Tib. c. 34.
d Epigr. lib. 7. ad Linum. & 11. ad Baſſum.
e Iuſt. orat. ad Anton.
f Orig. in Roman. 16.
g Tert. lib. de orat.
h Cypr. catech. 5.
i Chryſ. hom. 30. in Cor. 2.
k Aug. ſer. 83. de diuerſ.

IX. GRATIA ET PAX IN SALVTATIONE.

Rurſus vero quod idem Petrus Apoſtolus in fine eiuſdem Epiſtolæ, ſicut & in exordio eius, atque in ſecunda item ſua Epiſtola, GRATIAM impartiendo ſalutet; & quod inſuper Paulus eadem ſalutatione in omnibus ſuis Epiſtolis, vt ipſe *l* teſtatur, vti conſueuiſſet; & aliquando Ioannes *m* eandem vſurpaſſe reperiatur: planè ſignificatur, Apoſtolorum exemplo in Eccleſiam introductum, vt Romanus Pontifex in Apoſtolicis Literis quempiam ſalutando, vna cum Apoſtolica benedictione Gratiam impertiat. Inſtitutio hæc eſt quidem Apoſtolica: nam vſq; ad CHRISTI Aſcenſionem PACIS tantum verbo aliquem ſalutare moris fuit; vt in Veteri *n* Teſtamento plura exempla ſuppetunt, in Nouo *o* de Chriſto qui eodem modo ſalutare conſueuit Diſcipulos, & vt ipſi alios ſalutarent admonuit *p*. Perſeueraſſe vero eundem vſum apud Iudæos, vt *Pacis* nomine ſalutarent, teſtis eſt Tertullianus *q*; ſed (vt ait) ei Apoſtoli & *Gratiam* addiderunt, immo & præmiſerunt; quod ſublimis gratiæ per CHRISTVM reſtitutæ generationi humanæ, annunciatores eſſent. Sed hactenus de Petri Epiſtola.

l 2. Theſ. vlt.
m Ioan. ep. 2.
n Gen. 43. Iudic. 6. & 19. 3. Reg. 25. 1. Paral. 12. Tob. 12.
o Luc. 2. & 24. Ioan. 14. & 20.
p Marc. 10. Luc. 10.
q Tert. 5. aduerſ. Mar. 5.

X.

Quod vero ſpectat ad MARCVM, cuius in ea mentionem fieri, eundemq; à Petro, quod ab eo vnicè diligeretur, *Filium* appellari vidimus: (haud enim recipitur Nicephorus *r*, dum eundem Marcum prognatum dicit ex Petri ſorore:) cum, vt pariter diximus, Euſebij conſtet auctoritate ipſum anno tertio Claudij, Olympiadis ducẽteſimæ quintæ anno tertio, Chriſti vero quadrageſimo quinto, Alexandriæ euangelizare cœpiſſe; eiuſdemq; auctoris & aliorum teſtimonio liqueat, eundem antequam Roma proficiſceretur conſcripſiſſe EVANGELIVM: plane compellimur dicere, id contigiſſe hoc ipſo anno poſt ſcriptam à Petro eam Epiſtolam. Cui veritati etiam Euthymius *s* adſtipulatur, & alij qui tradiderunt ſcriptũ eſſe à Marco Euangelium poſt annum decimum à Paſſione CHRISTI. Vnus tantum diſcrepat Irenæus *t*, dum ait id factum poſt obitum Petri & Pauli Apoſtolorum: ſed ei ſane omnes merito aduerſantur, potiſſimum cum certum ſit Marcum longè ante eos Apoſtolos eſſe defunctum, nimirum anno octauo Neronis, vt ſuo loco videbitur. Sicut autem de tempore omnes ab Irenæo diſſentiunt, ita etiam de loco ſcribendi omnes Chryſoſtomo *u* contradicunt, aſſerenti Marcum in Ægypto ſcripſiſſe Euangelium: nam & Athanaſius *x* eiuſdem Eccleſiæ Alexandrinæ, quam Marcus erexit & rexit, Epiſcopus, & antiquiores auctores *y* Papias & Clemens Alexan-

r Niceph. li. 2. cap. 43.
MARCVS EVANGELIVM SCRIBIT.
s Euthym. præf. in Matt.
t Iren. lib. 3. c. 1.
u Chryſ. hom. 1. in Matth.
x Athan. in Synop.
y Ap. Euſ. 2. hiſt. 14.

a Epiph.hær 51. b Hieron. de Script. Eccleſ. in Marco,& ep.150.q.11.

Alexandrinus,& qui eos ſecuti ſunt Epiphanius *a*, Hieronymus *b*, & alij, teſtatur Marcum Romæ Euangelium ſcripſiſſe; ea (vt tradunt) occaſione, quod cum Petrus Romanis prædicaret, eius auditores à Marco expeterent vt quæ Petrus de CHRISTO diceret, ipſe ſcriptis mandata apud eos relinqueret: illudq; ita conſcriptum, Petrum auctoritate ſua ratum feciſſe, & Eccleſiæ legendum propoſuiſſe. Qua ratione Marci nomine editum Euangelium credidiſſe aliquos fuiſſe ipſius Petri, Tertullianus *c* & alij æquè teſtantur. Cæterum quod Auguſtinus *d* Marcum *Breuiatorem Matthæi* appellat, non ita accipiendum eſt vt Euangelium Matthæi Marcus redegerit in compēdium; ſed quod multa quæ à Matthæo eſſent fuſius enarrata, Marcus ſecundū quod à Petro accepiſſet, breuiori narratione contracta deſcripſerit: cum alioqui ea quæ à Petro prolixiori ſermone, vt ſuam negationem, prolata audiſſet, vberius quam Matthæus ſcriptis mandauerit.

c Tert. libr. 4. cont. Marc. d Aug. de cōſ. Euang. c. 2.

XI. AN FVERIT è NVM. LXXII. DISCIP.

Quod autem Epiphanius ait, Marcum fuiſſe ex numero Septuaginta duorum Diſcipulorum, haud receptum videtur ab alijs, qui à Petro eum tradunt genitum in Euangelio, nec vidiſſe Dominum. Id enim Papias *e*, id Hieronymus *f*, & Theodoretus *g* ſcripſerunt, necnon alij omnes qui locum Epiſtolæ Petri ſunt interpretati quo Marcum vocauit filium ſuum. Sed & Beda *h* ſcribit Marcum natione Hebræum, genere Sacerdotali fuiſſe progenitum, vnumq; ex illis Sacerdotibus extitiſſe qui poſt Chriſti Aſcenſionem crediderunt Domino; de quibus Lucas ait *i*, *Multa turba Sacerdotum obediebat fidei.*

e Ap. Euſ. 3. hiſt. vlt. f Hier. in Iſai. 65. & de ſcrip. Eccl. in Marco g Theod. præf. hiſt. SS. Patr. h Bed. præf. in Marc. i Act. 6.

XII. MVNVS INTERPRETVM

k Ap. Euſ. 3. hiſt. vlt. l Iren. li. 3. c. 1. m Hieron. in Marco. n Hier. ep. 150 q. 11. * Clem. Alex. Strom. lib. 7. o Act. 2. p 1. Cor. 12. 13 14. q 1. Corin. 14.

Sed quod Papias *k*, Irenæus *l*, Hieronymus *m*, ac denique recentiores, Marcum dicunt fuiſſe INTERPRETEM Petri: ſicut & apud Paulum eodem functum eſſe munere Titum, idem Hieronymus *n* tradit; & Marco Alexandriam amandato, eidem rei Glauciam inſeruiſſe apud Petrū, Clemens Alexandrinus * eſt auctor: quodnam eſſet iſtud munus quæritur. Hieronymus illud ita intellexit, vt quia Petrus vel alij Apoſtoli diuinorum ſenſuum maieſtatem digno non poterant exterarum rationum explicare ſermone, ad eam rem indigerent Interpretibus. Verum cum iſtis plane aduerſari videantur, quæ de dono omnium Linguarum ab Spiritu ſancto Apoſtolis impertito Lucas *o* & Paulus *p* habent; cumque reprehendens idem Paulus *q* eos qui oſtentationis ergo loquerentur linguis, demonſtrare videatur in eorundem Apoſtolorum, aliorumq; qui eiuſmodi donum linguarum percepiſſent, fuiſſe arbitrio collocatū, loqui linguis quando & quomodo vellent: idcirco omiſſa eiuſmodi ratione, duabus aliis de cauſis Apoſtolos eguiſſe Interpretibus exiſtimamus: Nempe, vel cum alicui genti ipſis loquentibus, puta Græcis, in auditorio eſſent alij qui Græcum ſermonem penitus ignorarent; tunc enim (ſicut & Theodoretus *r* ait) per Interpretes ijs ſatisfaciendum erat: vel cum difficilia captu ijdem Apoſtoli locuti fuiſſent, tunc erat Interpretum eadem aliis explanare. Poſſumus etiam addere Epiſtolarum interpretationem Apoſtolicarum, cum quæ ad vnam vel aliam darentur Eccleſiam, opera Interpretum communes omnibus redderentur: prout de ipſis Petri Epiſtolis accidit, quæ ex Hebræo à diuerſis Interpretibus in aliam linguam verſæ (vt ſcribit Hieronymus*) ſparſæ ſunt in Eccleſiam: & vt dicere poſſumus de Epiſtola Pauli ad Hebræos ſcripta Hebraicè, quam Barnabas, vel Lucas (vt auctor eſt Clemens *s* Alexandrinus) Græcè reddidit.

r Theod. in 1. Cor. 14. * Hieron. ep. 150. q. 11. s Clem. Alex. in ep. Petri in fin.

XIII. GRÆCE AN LATINE MARCVS SCRIPSERIT.

Cæterum cum omnium ſententia conſtet, Marcum Euangelium ſcripſiſſe Romæ; Græcè an Latinè ſcripſerit, dubitatum eſt à pluribus. Hieronymus *t* & Auguſtin. *u* eius potius fuiſſe videntur ſententiæ, vt Græcè ſcripſerit, dum aiunt excepto Matthæo reliquos Euangeliſtas Græcè ſcripſiſſe. Sed pro Latino Marci ſermone facit vetus Liber de Romanis Pontificibus qui fertur nomine Damaſi, ſed qui putatur poſt quingentos fermè ab obitu Damaſi annos cōſcriptus ab Anaſtaſio S.R.E. Bibliothecario; de quo pluribus dicetur ſuis locis. Et in eandem procliuiores fuiſſe ſententiam videntur Græci *x* & Syri; nec aliud voluiſſe Gregor. *y* Nazianz. dum Marcum Italis ſcripſiſſe Euangelium teſtatur. Suadet hoc ipſum & ea potiſſimum ratio, quod Marcus cum eſſet Interpres Petri, ſi in gratiam Romanorum (quod habetur exploratiſſimum) Euangelium ſcripſit; quænam ſuberat cauſa vt Græcè ſcriberet, cum præſertim Tiberij Imperatoris auctoritate *a*, & exemplo, Græca lingua Romæ, etiam apud optimos fere iam exoleuiſſet vſu meretricio infamata *b*; & Claudius, ſub quo Marcus ſcripſit, non tantum non permiſerit Romanis Græco aliquando loqui ſermone, ſed & Græcum *c* hominem, ſplendidum licet ac prouinciæ ſuæ principem, quod Latini ſermonis eſſet ignarus, albo Iudicum eraſerit, & in peregrinitatem redegit? Deniq; ſi quis Græcas litteras callens Græcum Marci textum exactè diſquirat, reperiet aliquas voces improprias, quas facile agnoſcat ex Latino originali eſſe in Græcum ſemilatinè translatas; licet feratur *d* (ſed traditione magis, quam antiquorum certo teſtimonio) ipſummet Marcum Euangelium ſuum, quod Romæ Latinè ſcripſerat, cum poſtea Aquileiæ moraretur miſſus illuc à Petro ad eam erigendam Eccleſiam, in Græcum tranſtuliſſe; ipſumq; autographum diutius Aquileiæ aſſeruatum, Venetias demum translatum eſſe.

t Hier. ep. 123. ad Damaſc. u Aug. de cōſ. Euang. libr. 1. cap. 2. x Notat Genebr. in Chron y Greg. Naz. carm. de quat. Euang.

a Suet. in Tib. cap. 71. b Iuuen. Saty. 16. c Sueton. in Claud. c. 16. d Pet. Epiſc. Aquil. in Catal. lib. 4. c. 86.

XIV. MARCI PLVRES.

Sed rurſum de eodem Marco quæritur, num hic qui Euangelium ſcripſit, idem ſit cum eo qui à Luca *e* dicitur filius Mariæ, Ioannes nominatus, cognomento Marcus, apud quem Hieroſolymis Eccleſia colligebatur: itemque, num ille Marcus qui à Paulo *f* cōſobrinus Barnabæ eſt appellatus, vnus idemque ſit cum altero eorum: ac demum, an alium præter nominatos ſit reperire Marcum. Primo quidem vnum eundemque fuiſſe Ioannem Marcum & Ioannem conſobrinum Barnabæ, ſatis Lucas *g* perſuadet, dum poſtquam dixiſſet Ioannem adhæſiſſe Paulo & Barnabæ cum iſti Antiochiæ accepiſſent Apoſtolatum, inferius *h* docet illum fuiſſe cognominatum Marcum, eiuſque occaſione orta diſſenſione inter eoſdem Apoſtolos, Barnabam relicto Paulo ſecum aſſumpſiſſe Marcum. Hæcque eadem ex diuina ſcriptura in hunc modum teſtata, Alexander *i* Græcus auctor qui Acta Barnabæ eſt proſecutus confirmat. Ex quibus erroris arguitur Dorotheus *k*, dum inter eos diſtinguens, multa alia ſuperaddidit mendacia. Ex ijſdemque compertum habetur, eundem Iohannem cognomento Marcum à Paulo aliquando reiectum, ab eodem fuiſſe iterum ſuſceptum, & vna cum eo in prædicatione Euangelij tum Romæ tum alibi egregiam nauaſſe operam; id Paulo *l* ipſo ſæpius atteſtante.

e Act. 12. f 2. Coloſ. 4. g Act. 13. h Act. 15. i Ap. Metaphr. 11. Iunij. k Doroth. in Synop. l Coloſ. 4. 2. Tim. 4. ep. ad Philem. in fin.

XV.

An vero idem Ioannes cognomento Marcus conſobrinus Barnabæ, vnus idemque eſt cum Marco qui Romam Petrum ſecutus Euangelium ſcripſit? Hieronymus *m* quidem id putauit, necnon Alexander *n*, Nicephorus *o*, & ſi qui alij recentiores. Verum cum hoc ipſo tempore quo Marcus Euangeliſta Romæ agebat, & inde Alexandriam conceſſit, ac in prædicatione Euangelij in Ægypto, & (quod ſcribit Athanaſius *p*) Libya & Pentapoli diutius eſt commoratus; eodem, Ioannes ille cognomento Marcus Hieroſolymis & Antiochiæ Paulo & Barnabæ adhæſerit *q*, eoſdemque ad prædicationem Euangelij ſecutus fuerit; indeque Barnabā à Paulo diuiſo, Hieroſolymā primo, ac inde Cyprum petierit, ac demum (vt dictum eſt) ad Paulum redierit: cum, inquam, hæc ita ſe habeant, planè conſtat ex temporum, locorum, ac rerum diuerſitate, eoſdē Marcos inter ſe eſſe diſtinctos. Nouerunt hoc ipſum & maiores: Baſilius *r* enim teſtatur, eo tempore quo Paulus Romæ agebat, & cum eo aderat Marcus conſobrinus Barnabæ, Marcum Euāgeliſtam Alexandrinam Eccleſiam excoluiſſe; & apud Iſidorum *s* legimus, diuerſum fuiſſe Marcum Euangeliſtam à Iohanne qui cognominatus eſt Marcus.

m Hier. in ep. ad Philem. n Act. Barnab. ap. Metaphr. 11. Iunij. o Niceph. li. 2. c. 15. p Athan. in Synop. q Act. 12. in fin. & 13. r Baſil. aduerſ. Eunom. lib. 5. s Iſid. de vit. & obit. Sanct.

XVI. VRBIS ALEXANDRINÆ EXCELLENTIA.

Quod autem ſpectat ad Eccleſiam in Ægypto ab Euangeliſta collectam, de ea pluribus agetur inferius *t*. Illud impræſentiarum præteriiſſe non liceat; merito (id agente diuino numine) ſubiiſſe in mentem Petri paſtoris omniū, vt dilectiſſimum diſcipulum Marcum mitteret Alexandriam, quoniam erat illa velut quoddam Orbis theatrum, ad quod ex Aſia, Africa, Europa vniuerſæ fermè gentes cōfluerent: quam & ideo Ammianus *u* *Verticem omnium ciuitatum* appellat. Herodianus *x* item primum eidem locum poſt Romam tribuit; niſi quod de ſecunda palma

t An. 64. vbi etiam agit Baronius de ciuitate Alex. u Am. lib. 22. x Hero. l. 4.

a *Auſon. de ord. nob. vrb.*

cum ea tradit certaſſe Carthaginem. Quod vero ab Auſonio *a* poſtponatur etiam Conſtantinopoli, Carthagini, & Antiochiæ, id inde accidit, quod (vt tradit Ammianus) ſub Aureliano Imper. bellis ciuilibus eſt admodum labefactata. Cum autem hoc tempore florentiſſima eſſet, & inde etiam principem ſibi locum vendicaret, quod eſſet in Præfectura Auguſtali; iure Petrus effecit vt ex tot nationibus Eccleſia nobiliſſima ſuo ipſius nomine à Marco Euangeliſta congregata, primum poſt Romanam locum obtineret. Hanc n. ipſius prærogatiuæ cauſam extitiſſe, inter alios Gelaſius *b* Papa tradit: cum alioqui ſedem Antiochenam, quã ipſe Petrus aliquando per ſe rexiſſet, multis alijs prærogatiuis præcellere Innocentius *c* ante Gelaſium demonſtraſſet. Porro illa de Marco ore vulgi potius decantata, quam maiorum auctoritate aſſerta fabella reijcitur, qua dicitur adeo repugnaſſe ne Epiſcopus fieret, vt ea de cauſa pollicem ſibi ipſe præciderit. Hoc etenim quod à quodam anachoreta factum eſſe conſtat, Marco Euangeliſtæ imprudenter nimis adſcribitur. Sed de eo iam ſatis.

b *Gelaſ. decr. de lib. apocry.*
c *Innoc. ep. 20 ad Alex. Epiſcop. Antioch.*
DE MARCO COMMENTVM REFELLITVR.

XVII.
d *Dio lib. 60.*
FVNDAMENTO ECCLESIÆ ROMANÆ IDOLOLATRIA DECRESCIT.
e *1. Reg. 5.*

Quod ad res externas attinet; conſideratione dignum eſt, hoc ipſo anno quo Romana Eccleſia à Petro eſt erecta, abrogata fuiſſe (vt Dio *d* teſtatur) à Claudio Imperatore complura Sacrificia & Feſta in venerationem deorum celebrari ſolita. Quod quidem licet ille alia ex cauſa feciſſe noſcatur; videas tamen non niſi nutu diuino quodammodo accidiſſe præſagium, vt cum primum Chriſtiana fides Romæ plantata coaleſcere cœpit, Idololatria decreſcere atque minui inciperet: quemadmodum olim *e* apud Philiſthæos in templo Dagon Arca fœderis collocata, idolum ſuam imbecillitatem cadendo monſtrauit. Rurſusque hoc eodem anno illud idem auctor accidiſſe teſtatur, vt cum antea mandato eiuſdem Claudij omnia Caij ſimulacra fuiſſent ſublata; alio nunc edicto quæcunq; numiſmata viderentur eiuſdem Caij effigie cõſignata, conflari ſint iuſſa, quorum materiam Meſſalina Auguſta in ſtatuam Mneſthei hiſtrionis transfundi præcepit. Diuinum plane, & æqua lance penſatum iudicium; vt qui ſuam ſtatuam titulo Iouis in templum Dei (vt vidimus) Hieroſolymam inferre paraſſet, ipſe in cunctis ſuis imaginibus infame diſpendiũ pateretur. Quantumlibet enim Iudæi ob necem CHRISTO illatam grauiora pati commeruiſſent; tamen quoniam in Dei Hebræorum contumeliam Caius ea parabat, digna ſententia præſumptum eius facinus punitum fuit.

IESV CHRISTI
ANN. 46.

PETRI ANN. 2.

CLAVDII IMP.
ANN. 4.

I.
PETRVS MITTIT IN PROVINCIAS DISCIPVLOS.
Quorum plurimos nominat Baron. hoc an.

ANNO Chriſti quadrageſimo ſexto, C. Criſpino ſecundum & T. Statilio Tauro Coſſ. ſtabilita iam Sede Romana Petrus Apoſtolus, cui vniuerſi gregis cura à Domino commiſſa erat, ad ceteras Occidentalis Orbis partes cœpit diſcipulos amandare; qui licet Scriptorum inopia obſcuri pene remanſerint, plurimi tamen in Martyrologio Romano, & apud alios probatos auctores recenſiti inueniuntur ſancti Epiſcopi, ab eodem Petro diuerſis temporibus ad diuerſas inſtituendas Eccleſias miſſi: vt non immerito Innocentius Primus *f* omnino aſſeruerit, manifeſtum antiquis fuiſſe in omnem Italiam, Gallias, Hiſpanias, Africam, & Siciliam, inſulasq; interiacentes, nullum hominum inſtituiſſe Eccleſias, niſi eos quos Petrus Apoſtolus aut eius ſucceſſores conſtituiſſent Sacerdotes. Imo & in Britanniã eiuſdem ipſius Apoſtoli prædicatione Euangelium penetraſſe, Metaphraſtes *g*, & alij ſcribunt: quod haud mirum videri debet, cum ea inſula recens à Romanis ſubiugata *h*, facilis fuerit ad eam aditus. Deniq; velut à Sole radij, & à fonte riui, ſic à Sede Petri longe lateq; fides Chriſtiana diffuſa, vbiq; eſt feliciter propagata: quamquã & ipſummet Petrum nonnullas earundem prouinciarum aliasq; plures per ſe viſitaſſe, ac doctrina Euangelica imbuiſſe, antiqui teſtantur auctores.

f *Innoc. ep. 1.*
g *Metaphr. 29. Iunij.*
h *Euſeb. & Oroſ. ann. 4. Claud.* item que Caſſiod. notant Claudium de Britannis Romę triumph. ſſe, poſt reditũ ſuũ ab ea expeditione.

Haud tñ omnes in ea inſ... extinctum ... illũ; quod ad plures adhuc annos p... ſe... uerauit.

II.
AGRIPPÆ REGIS INTERITVS PAVENDVS.
a *Act. 12.*

Hoc eodem anno Agrippa Rex Iudæorum Cæſareæ Ludos celebrans pro ſalute Imperatoris, cum veſte regia amictus concionem haberet in theatro, & ab adulatoribus Deus conclamatus, impiam illam adulationem non repreſſiſſet; confeſtim ab Angelo Domini percuſſus, poſt quinque dies in ſummis doloribus conſumptus vermibus interiit. Rem geſtam ſummatim Lucas *a* continuo poſt necem Iacobi, & carcerem Petri recenſet; vt Dei vindictam aduerſus Agrippam in vltionem etiam admiſſorum in eos facinorum declaret: eandem vero pluribus proſecutus Ioſephus *b*, docet contigiſſe anno ſeptimo regni eiuſdem Agrippæ exacto, qui fuit hic ipſe Claudij Imper. quartus inchoatus. Poſt Agrippæ mortem, Cæſarienſes & Samaritani multa in eum conuicia iactauere, ac milites protractas è palatio filiarum eius ſtatuas detulere in lupanaria, & turpibus modis eiſdem illuſere. Imperator autem poſtpoſito Agrippa eiuſdem Agrippæ Regis filio ob iuniorem ſeptemdecim annorum ætatem, Præſidem miſit in Iudæam Cuſpium Fadum: Herodi vero Regi Chalcidis, defuncti Agrippæ fratri, ius dedit in templum; qui eo potitus, Summos Pontifices ad libitum depoſuit, ſubſtituitq;. Sed hæc pluribus Ioſephus *c*.

b *Ioſ. 19. antiq. 7.*
c *Ioſ. 20. ant. 1.*

III.

Interea vero Paulus & Barnabas, cum poſt acceptum ſolemni ritu ad prædicationem Euangelij Apoſtolatum, peragrata Seleucia Cyprum nauigaſſent, Paphum venientes, Sergium Paulum Proconſulem ad fidem CHRISTI conuerterunt, prius excæcato ad tempus Elyma mago qui eis reſiſtebat. Hæc pluribus Lucas *d*. Porro tantum abfuit vt idem Elymas aliquando reſipuerit, vt magis ac magis in Euangelicam doctrinam inſaniens (quod teſtatur Dionyſius *e*) librum ediderit aduerſus Pauli prædicationem & CHRISTI fidẽ. Cætera vero quæ de prædicatione Pauli & Barnabæ ſcribit Lucas vſq; ad Concilium Hieroſolymitanum, quod anno nono Claudij celebratum eſt, cum quo potiſſimum anno ſingula ſint facta certa aſſertione affirmari non poſſit, ea quam coniectura demonſtrat vtentes ratione, quod ſingulis annis geſtum putamus, quantum fas eſt ordine temporum proſequemur.

d *Act. 13.*
DE ELYMA MAGO.
e *Dionyſ. de diuin. nomin. cap. 8.*

IV.
f *Act. 13.*
PEREGRINI EPISCOPI INVITARI SOLITI AD CONCIONANDVM.
g *Con. Carthag. IV. c. 36.*
h *Ambr. ſer. 48. veter. edit.*
i *Cyr. Alex. hom. 7. & 8.*
k *Greg. Nyſ. ad Amphil.*
l *Clem. Rom. Conſt. lib. 2. c. 62.*
m *Euſ. 5. hiſt. 24.*

E Cypro *f* igitur nauigantes, Pergem Pamphiliæ venerunt, indeq; Antiochiam Piſidiæ; vbi ingreſſi Synagogam die Sabbati, quo conuentus Iudæorum fieri conſueuit, rogati ſunt ab his qui Synagogæ præerant, exhortatorium ſermonem habere coram populo. Cuiuſmodi conſuetudo, vt peregrini Epiſcopi ad concionandum inuitarentur ab eius ciuitatis ad quam veniſſent Epiſcopo diu permanſit in Eccleſia, imo & canone *g* legitur ſtabilita. Sicq; inuenies obſeruatum apud Ambroſium *h*; ſic Alexandriæ à Cyrillo *i* eius ſedis Antiſtite; & conqueſtus reperitur S. Gregorius *k* Nyſſenus, quod ab Helladio Epiſcopo Cæſarienſi in Cappadocia ad id agendum non fuerit inuitatus. Ex quibus authentica probantur quæ apud Clementem *l* leguntur, vt Epiſcopus peregrinum Epiſcopũ roget ſermonem habere ad populum, eiq; Euchariſtiam offerre, ac benedicere: & inde eſt etiam quod Euſebius *m* habet, Polycarpum Smyrnæ Epiſcopum Romam ſub Aniceto Pontifice venientem, ab eo inuitatum vt ſacrificium Euchariſtiæ offerret. Concionatus ergo Paulus ſemel atque iterum in Synagoga Antiochena, multos Iudæorũ ad fidem CHRISTI conuertit: quod vero ipſe & Barnabas Gentiles etiam ſuſciperent, inuidentes Iudæi grauiſſimas in eos turbas concitarunt, & extra fines ſuos expulerunt: Qui exeuntes, ſecundum præceptum *n* Domini excuſſerunt puluerem de pedibus ſuis in teſtimonium contra Iudæos. Conſueuerant namq; Iudæi, maledictionem aliquando imprecando puluerẽ ſpargere in aerem, vel è ſe excutere: vt ſunt exempla apud Eſdram *o*, & alibi in ipſis Actis *p* Apoſtolorum. Cur vero id fieret, cum multæ afferantur cauſæ relinquimus Interpretibus pertractandum.

n *Matth. 10. Mar. 6. Luc. 10.*
PVLVERIS EXCVSSIO PEDVM
o *2. Eſdr. 5.*
p *Act. 22.*

IESV CHRISTI ANN. 47.

PETRI ANN. 3.

CLAVDII IMP. ANN. 5.

I. a Dio lib. 60. QVID PAVLVS PASSVS ICONII.

ANno Chriſti quadrageſimo ſeptimo, M. Vinutio *a* ſecundum & T. Statilio Coruino Coſſ. Paulus & Barnabas pulſi (vt dictũ eſt) Antiochia Piſidiæ, venientes Iconium Lycaoniæ, quamplurimos Iudæorum & Gentilium prædicatione & miraculis ad fidem conuerterunt, multoque illic tempore commorati ſunt: cientibus vero aduerſus eos turbas incredulis Iudæis, diuiſaque in partes ciuitate, cum potentior factio aduerſa lapidare eos quæreret, cõfugerunt ad alias ciuitates Lycaoniæ, Lyſtram & Derbem. Hæc breuiter *b* Lucas de rebus à Paulo & Barnaba geſtis Iconij; multis haud dubium prætermiſſis eorum quæ toto illo tempore fieri contigerunt. Meminit ipſe Paulus *c* ſcribens ad Timotheum, de ijs quæ paſſus eſt Iconij: & ſiquis ea quæ ad Corinthios *d* ſcribit de paſſionibus ſuis, conferat cum ijs quæ in Actis à Luca de ipſo ſunt ſcripta; plane intelliget (quod & alibi Hieronymus *e* teſtatur) multa Pauli à Luca hiſtoriographi licentia fuiſſe prætermiſſa. Cum enim nondum hoc tempore Paulo inhæſiſſet, (quando id acciderit, ſuo loco dicemus) quæ non vidit, generatim tantum complexus maiori ex parte ſilentio præteriit.

b Act. 14.
c 2. Tim. 3.
d 2. Cor. 11.
e Hieron. in Gal. 2.

II. DE ACTIS S. THECLÆ.

Quod igitur ſpectat ad res Iconienſes qualia quantave illic Paulus ſuſtinuerit, Res geſtæ S. THECLÆ aliqua ſaltem ex parte declarant; non quidẽ Acta illa, quæ Theclæ nomine & Pauli ab Aſiano quodam presbytero confiсta fuiſſe, Tertullianus *f* & Hieronymus *g* ſcribunt, quæ & Gelaſius *h* inter Apocrypha recenſuit: ſed Acta illa Paſſionis Theclæ, quæ paſſim leguntur; quæ quidem vera eſſe atq; germana, inde primum cõſtat, quia quæ iidem auctores tradunt ſpurijs illis Actis contineri, puta de Thecla Euangelium prædicante & baptizante, deq; baptizato leone; hæc omnia procul abhorrent ab Actis illis, quæ Paſſionis Theclæ nomine inſcripta leguntur: deinde quia quæcunque in his Paſſionis Actis referuntur, eadem antiquorum Patrum certis teſtimonijs confirmantur. Namq; imprimis Theclam Pauli prædicatione Iconij ad fidem conuerſam eſſe, Gregorius *i* Nyſſenus, atque alij omnes qui de ea ſcripſerunt teſtantur. Eandem vero iam viro deſponſatam, amore pudicitiæ ſpõſo nuncium remiſiſſe, etiam Epiphanius *k* & Ambroſius *l* aſſerunt; necnon Fauſtus apud Auguſtinum *m*, ipſo Auguſtino nequaquam contradicente. Præterea illam vt cuſtodem carceris quo Paulus detinebatur ſibi conciliaret, gemmis ac muliebri mundo diſtractis, pecuniam inde acceptam ei donaſſe vt ad Pauli colloquium ſibi pararet aditum Ioannes *n* Chryſoſtomus pariter profitetur. De ira quoque ſponſi in eam concitata, quo accuſante & crudeliter vrgente ipſa damnata fuit ad beſtias, ſiue leones, qui manſueti diuinitus facti ei blanditi ſunt, Ambroſius *o* egregius eſt teſtis. Inſuperque ignes Theclam ſubiiſſe, ſed illæſam remanſiſſe, Cypriani *p* & Maximi *q* teſtimoniis confirmatur. Ac de beſtiis ſimul & igne, adſtipulatores ſunt Gregorius *r* Nazianzenus & Zeno *s* Epiſcopus Veronenſis. Nec tantum leonibus in theatro obiectam, ſed & tauris alligatam fuiſſe vt illis in diuerſa actis ſic diſcerperetur, fidem æquè faciunt apud Metaphraſtem preces SS. Martyrum *t* Terentij & ſociorum his verbis conceptæ: *Qui Danielem de ore leonis eripuiſti, & de manu Pharaonis Moyſen ſeruaſti, & ſanctam Theclam ab igne, & theatro, & feris, & beſtiis taurinis defendiſti, &c.* Hisq; ſimiles preces legũtur apud Cyprianum *u*, & apud eundẽ Metaphraſtem in rebus geſtis *x* S. Iulianæ, necnon in Prato *y* Spirituali, ac demum in Rituali Eccleſiæ cum quis Fidelis ex hac vita eſt proximè migraturus. Sed & pugnanti Theclæ diuina virtute aſtitiſſe perſonam (puto Angelum) humana imagine vultum Pauli præſeferente, probatum ſimiliter habetur in Actis S. Febroniæ *a*, Denique Theclam Apoſtoli cupidam Antiochiam Piſidiæ acceſſiſſe, ab eodemq; iuſſam ad propria reuerti ne poneret offendiculũ Euangelio, etiam Hieronymus, ſiue Sophronius, ad Oceanum *b* ſcribẽs teſtatur. Quamuis igitur qui habetur præ manibus de Theclæ Paſſione commentariolus, ſine nomine feratur; nullum tamẽ ob id ipſa hiſtoria ſolidæ auctoritatis diſpendium pati debet; quandoquidem quæ eo continentur, tam Græcorum quam Latinorum Patrum quos recenſuimus pari cõſenſione firmantur: imo & ſunt eis in omnibus conſentientia quæ Græcè ſcripta habentur à Baſilio Epiſcopo Seleuciæ qui Chalcedonenſi Concilio interfuit, extantque Romæ in Bibliothecis Vaticana & Sfortiana; deſcripta vero à Metaphraſte ex antiquioribus monumentis. Si vero de rebus tam antiquis recentiores non ſpernis, multa de ea teſtata habes ab Aldelmo in libris quos tam metro quam ſoluta oratione de virginitate conſcripſit. Inſuperq; Witichindus Saxo monachus Corbeienſis, nobilis ſuorum temporum hiſtoricus (vt tradit Sigebertus *c*) ſcripſit egregio poemate eiuſdem Theclæ paſſionem.

f Tert. de baptiſ. c. 17.
g Hieron. de Script. Eccleſ. in Luca.
h Gelaſ. decr. de lib. Apocryph.
i Greg. Nyſ. hom. 4. in Cant.
k Epiph. hær. 78.
l Ambr. lib. 2. de virg.
m Ap. Aug. 30. cont. Fauſt. 4.
n Chryſ. hom. 15. in Act. & hom. 22. ad popu. Antioch.
o Ambr. de virg. lib. 2. & ep. ad Eccl. Vercel.
p Cypr. orat. pro mart.
q Max. ſerm. de S. Agnet.
r Greg. Naz. exhort. ad virg. & in præcept. ad virg.
s Zen. Veron. ſer. de timor.
t Ap. Metaphr 10. April.
u Cypr. orat. in die paſſ.
x Ap. Metaphr. 21. Dec.
y Prat. Spir. c. 20.
a Ap. Metaphr. 15. Iunij.
b Hier. tom. 9.
c Sigeb. de vir. illuſt. c. 130.

III. THECLA PROTOMARTYR INTER FEMINAS.

Quod autem in iiſdem Theclæ Actis ad finem aſſeritur, ipſam diuinitus liberatam à paratis triplicis generis mortis periculis, in ſolitudinem ſeceſſiſſe, ibique perſeuerantem nonagenariam deceſſiſſe: iſtud quidem ex omnibus illis minimè nobis arridet, quod de his penes antiquos verbum nullum; qui omnes de ipſa vt martyre & conſummata martyrio viſi ſunt meminiſſe; veluti Gregorius *d* Nazianzenus, Epiphanius *e*, Chryſoſtomus *f*, Iſidorus *g* Peluſiota, Hieronymus *h*, Seuerus *i*, Auguſtinus *k*, & alij, quorum plurimi eandem *Protomartyrem* appellant, quod prima omnium feminarũ martyrium ſit paſſa: quæ & inſuper honoris cauſa tanquam nobiliſſimo titulo, *Pauli primogenita* nuncupatur. Extitit pariter eiuſdem cultor ſtudioſiſſimus S. Ambroſius *l*, cum in ipſius S. Theclæ memoriam primaria Eccleſia Mediolanenſis eſſet erecta. Denique ob immenſas virginis virtutes vſu venit, vt cum quid ſuperexcellens de femina Patres dictum vellent, eam THECLÆ nomine inſignirent *m*. Eius vero tumulum, qui erat Seleuciæ, multis miraculis illuſtratum, totius Orientis celebri populorum concurſu viſitari ſolitum, tum ipſa Acta, tum etiam ſanctorum Patrum *n* teſtimonia declarant: ad quod pariter Gregorius Nazianzenus peregrinatus *o*, diutius ibi manſit.

d Greg. Naz. orat. 1. in Iul.
e Epiph. hær. 79.
f Chryſ. orat. in SS. Apoſt.
g Iſid. Peluſ. 1. ep. 87. & 160.
h Hier. ep. 22. ad Euſtoch.
i Seu. in vita S. Mart. lib. 2. c. 16.
k Auguſt. de virg. c. 44.
l Ambroſ. de virg. lib. 3.
m Greg. Nyſ. in vit. S. Macri. Hier. in Chron. de Melan.
n Theod. hiſt. SS. Patr. c. 29. Euagr. libr. 3. c. 8. Procop. li. 1. de ædif. Iuſtin. Prat. ſpir. cap. 180. Nic. Syn. Secund. Act. 5. Niceph lib. 16. c. 8. & alij.
o Greg. preſbyt. in vita S. Gr. Naz.

IESV CHRISTI ANN. 48.

PETRI ANN. 4.

CLAVDII IMP. ANN. 6.

I. p Dio lib. 60. PAVLVS ET BARNABAS QVID LYSTRIS.

ANNO CHRISTI quadrageſimo octauo, Valerio *p* Aſiatico & M. Valerio Meſſala Coſſ. Paulus & Barnabas Lyſtris primo vt dij habiti, ob claudum à natiuitate ſanatum à Paulo, vix auerterunt populum ne ipſis ſacrificaret; mox vero vice verſa, agentibus qui ab Antiochia Piſidiæ & Iconio venerant Iudæis, ab iiſdem Lyſtrenſibus Paulus lapidatus eſt, & pro mortuo derelictus, ſed receptis viribus, profectus cum Barnaba Derben, inde Lyſtram rurſum, & Iconium, & Antiochiam perluſtrarunt, confirmantes diſcipulos, & conſtituentes per ſingulas Eccleſias Epiſcopos atq; presbyteros. Hæc pluribus Lucas *q*: in quibus conſummandis non minore quam anni vnius tempore illos opus habuiſſe exiſtimamus.

q Act. 14.

II. DE TEMPORE OBITVS DEI-GENITRICIS MARIÆ

Hoc eodem anno à CHRISTO nato quadrageſimo octauo, Olympiadis ducenteſimæ ſextæ ſecundo, ſanctiſſimam Dei-Genitricem MARIAM aſſumptam eſſe in cœlum, apud Euſebium legitur *r* his verbis: *Maria Virgo Chriſti mater ad filium in cœlum aſſumitur, vt quidam fuiſſe ſibi reuelatum ſcribunt.* Non poſſumus autem non vehementer

r Euſ. in C[illegible] Qu[illegible] ver[illegible] ſcripta[illegible] ſunt ab [illegible] nibus fer[illegible] [illegible] quis codo[illegible]

mirari, tantæ rei hiſtoriam, vel ſaltem tempus migrationis eius, ſic à Scriptoribus prætermiſſum, vt opus fuerit quid huic vel illi de ea re fuerit reuelatum inueſtigare. Tolerandum tamen eſſet ſi omnes æquè in eandem ſententiam cōſpirarent, aut ſi vnius vel alterius anni ſpatio diſſiderent: at cum monſtroſa quædam inter eos diſcrepantia reperiatur, quinam potius audiendi erunt? Alij igitur (vt diximus) id contigiſſe volunt anno à Natiuitate Domini quadrageſimooctauo, à Paſſione decimoquarto. Rurſum cuipiam probatæ ſanctitatis viro demonſtratū cœleſti viſione traditur *a*, poſt annū elapſum à Paſſione, & tot dies quot intercurrunt ab eo tempore vſq; ad decimamquintā menſis Auguſti, ſanctiſſimā Virginem ex hac vita migraſſe, ac demum poſt alios quadraginta dies, nono videlicet Calēdas Octobris, vna cum corpore aſſumptam fuiſſe in cœlum: cui reuelationi qui fidem adhibuerunt, non tantum dicta die decimaquinta Auguſti (vt facit Eccleſia) eiuſdem celebrant Aſſumptionem; ſed & aliā, quam ſecundā dicunt, Aſſumptionē dicta die nona Calendarum Octobr. ad Bedæ Martyrologium addiderunt. Verum hæc ab Eccleſia minimè recepta eſſe *b* noſcuntur. Sunt vero alij, qui iſthæc de reuelationib. prætermittentes, certorum auctorum teſtimonio certum annum eiuſdem Aſſumptionis adſtruere conati ſunt. Sed cum quæ citant ſcripta nec nobis nec maioribus cognita fuerint, in eandem de impoſtura ſuſpicionē adducuntur; cum præſertim non ſit eorū vna eademq; ſententia: ſiquidem Nicephorus *c* ex Euodio eam vixiſſe tradit annos quinquaginta nouem: Epiphanius vero presbyter *d* Hippolytum quendam Thebanum citat, qui dixit eam deceſſiſſe anno ætatis quinquageſimo ſeptimo: à quo ipſe Epiphanius diſſentiens, eidē tribuit annos ſeptuaginta duos. Cui etiam adſtipulatur Cedrenus *e*; aſſerens tamen aliorum fuiſſe ſententiam, eam deceſſiſſe anno ætatis quinquageſimo octauo.

a *S. Anto. par. 3. tit. 19. c. 11. in fin.*
b *Anton. ibid. & Belethus. cap. 147.*
c *Niceph. lib. 2. cap. 3. & 21.*
d *Epiph. preſbyt. ſerm. de Deip.*
e *Cedr. in comp. in Tib.*

III.

Porro ſiue Euſebij ſectemur ſententiam de anno eius ætatis ſexageſimo ſecūdo, ſiue aliorum qui traditione quadam annū ſexageſimum tertium ponunt, vel etiā cum aliis id tribuamus anno quinquageſimo ſeptimo, quinquageſimo octauo, aut quinquageſimo nono: nulli harum ſentētiarum conuenire poſſunt quæ ſcribit Dionyſius *f* Areopagita, (qui præ cæteris auſcultandus eſſet) dum affirmat ſe vna cum Apoſtolis Petro, Paulo, Iacobo, aliisq; ſanctis Fratribus, Hieroſolymam conueniſſe ad contuendum corpus quod auctorem Vitæ Deumq; receperat. Neq; n. Dionyſium ante quinquageſimum ſecundum annum Domini conuerſum eſſe ad fidem, inferius videbimus; neque Paulum poſt conuerſionem Dionyſij Hieroſolymam aduenire potuiſſe ante annum Domini quinquageſimum ſeptimum, quo à Iudæis detentus eſt atq; ligatus, ex iis quæ de eius itineribus Lucas refert, ſatis demonſtrari poteſt. At huic ætati ſi quatuordecim vel quindecim addas annos, quot nata erat ſanctiſſima Virgo cum peperit Saluatorem; manifeſte colliges ipſam eo anno quo Paulus nouiſſimè Hieroſolymam venit, egiſſe ætatis annum ſeptuageſimum ſecundum, quo illā ex hac vita migraſſe Epiphanius preſbyter & Cedrenus affirmarunt. Iis autem ſi conſenſerimus, eiſdem æquè aptari poterunt quæ ſcribit Dionyſius, vt de ſacroſancto Dei-Genitricis corpore, eiusq; funere voluerit intellexiſſe; etſi alieno ſenſu, eius verba Hilduinus *g* ad ſepulchrum Domini transferre conatus ſit; alieniori Matthæus *h* Galenus, ad ædes Ioannis Euangeliſtæ in quas ſanctiſſima Virgo recepta eſt; & omnium alieniſſimo Anaſtaſius *i*, & ſiqui alij, ad ipſam carnem CHRISTI diuinitatē continentem. Porro Dionyſium de ſacroſancto Dei-Genitricis corpore intellexiſſe, Græci omnes exiſtimarunt, puta Iuuenalis *k* Hieroſolymorum Epiſcopus, Ioannes *l* Damaſcenus, Andreas *m* Cretenſis, Epiphanius *n* presbyter, Metaphraſtes *o*, Euthymius *p*, Maximus *q* Abbas, Nicephorus *r*, Glycas *s*, & alij.

f *Dionyſ. de diuin. nomin. lib. 1. c. 3.*
DIONYSII SENTENTIA.
g *Hild. in Areopag.*
h *Matth. Gal. præf. ad Areop.*
i *Anaſt. præf. ad Car.*
k *Ap. Niceph. lib. 15. c. 14.*
l *Damaſc. ſer. de dorm. S. Deip.*
m *Andr. Cret. ſer. de eodem.*
n *Epiph. preſbyt. ſer. de eod.*
o *Metaphr. 15 Aug.*
p *Euthymij hiſt. citatur à Damaſc.*
q *Max. in ſchol. præf.*
r *Niceph. li. 15 c. 14.*
s *Glyc. in Annal.*

IV.

QVÆ PROBATA, VEL IMPROBATA, DE S. MARIÆ OBITV.

Cæterum quæ de Tranſitu Dei-Genitricis diuerſi conſcripſerunt, alia ſunt vt erronea ab Eccleſia Catholica prorſus reiecta, alia vero vt Apocrypha atq; delira itidem improbata, alia rurſus cum multorum ſcriptis tum etiam pia Fidelium traditione recepta. Reijcit S. Eccleſia imprimis Collyridianorum deliria, & Antidicomarianitarum commenta: quorum illi putarunt eam non humanæ naturæ fuiſſe conſortem, ſed diuinæ, ſicque vt Deum fuiſſe penitus mortis expertem; quos refutat abundantius Epiphanius *a* in Panario. Idem tamen agens cōtra Antidicomarianitas *b*, qui Dei-Genitricis virginitatem infamarent, quo magis illorum procaciam retunderet, eo illam excellentiæ efferre conatus eſt, vt ſicut Enoch vel Elias olim trāslati, ſic videatur voluiſſe ipſam abſq; obitu è terrenis ad cœleſtia aſſumptam eſſe; quamuis nihil affirmare auſus rem dubiam reliquerit, vtrum mortua vel non mortua, & an ſepulta aut nō ſepulta fuerit. At vero Catholica Eccleſia nullam de eius obitu dubitationem admittens, quam nouit humanæ fuiſſe naturæ conſortem, humanam pariter moriendi neceſſitatem expertam affirmat. Sicut non recipit quorundā ſententiā, qui Simeonis *c* oraculo perſuaſi, quo ei dixerat: *Tuam ipſius animam pertranſibit gladius*, eam martyrio vita functam tradiderūt *d*: cum illud oraculum intelligi debeat de gladio doloris, & compaſſionis, quo beatiſſima Virgo in chariſſimi Filij tormentis eo acutius ac ſæuius penetrata eſt, quo maior cæteris fuit eius dilectio. Decreto quoque Romani Concilij *e* cui Gelaſius præerat, inter Apocrypha reijcitur libellus *de Tranſitu Mariæ Virginis*: ſed à quo ille ſcriptus fuerit cum non dicatur, ſine auctoris nomine editum fuiſſe exiſtimamus, cui poſtea otioſus quiſpiam præfixerit honeſtū titulum Melitonis Sardenſis Epiſcopi: miratusq; ſum vehementer Trithemium inter Melitonis lucubrationes illum adnumeraſſe, quem Hieronymus *f* Melitonis ſcripta recenſens nullo modo agnouit: cum præſertim quæ in eo ſcripta habentur, tanto viro indigniſſima iudicentur; multaq; ſint Apoſtolorum Actis (vt etiā notauit Beda *g*) apertè repugnantia: adeo vt quamuis in edito recenter volumine, aliqua ad cenſuram Bedæ ſint emendata, multa adhuc habeat prorſus inſulſa.

a *Epiph. hær. 79.*
b *Idem hær. 78.*
c *Luc. 2.*
d *Ap. Ambr. in Luc. 2. apud Iſid. de vit. & ob. Sanct. c. 68. & Bed. in Luc. 2.*
e *Gelaſ. decr. de lib. Apocryph.*
f *Hieron. de Script. Eccl. in Melit.*
g *Bed. in retract. in Act. cap. 8.*

V.

Quæ vero in eodem narrantur de palmæ ramo eidem Dei-Genitrici morienti in victoriæ ſignum allato; deq; Apoſtolis eodē momento è diuerſis Orbis regionibus Hieroſolymam ad obitum eius per aera in ſublime delatis; atque item de miraculo facto in Iudæum, qui feretrum quo illa ad ſepulturam ferebatur, eſt conatus euertere: hæc, inquā, etſi in eodem Pſeudo-Melitonis libello contineātur, haud tamen ſic impugnamus quaſi minimè vera eſſe potuerint; quæ à Ioanne Damaſceno, Simeone Metaphraſte, & Nicephoro Calliſto, ex antiquioribus monumentis teſtimonium *h* habent. Sicut nec ob eam cauſam quod eodem libello dicatur Dei-Genitrix reſurrexiſſe, & vna cum corpore aſſumpta eſſe in cœlum; id negamus, vel in dubium reuocamus; quæ præſertim Iuuenalis Hieroſolymitanus Epiſcopus non ex ſcripto aliquo commentario, ſed potius ex antiqua & veneranda maiorum traditione ſe accepiſſe teſtatus ſit *i*. Quod autem addit Nicephorus *k*, occaſione Thomæ abſentis reſeratum fuiſſe ab Apoſtolis Dei-Genitricis ſepulchrum; ea quidem apud dictum Melitonem non leguntur, verum idem Nicephorus ex traditione maiorum à Iuuenale eſſe relata teſtatur. Addiderunt alij & de cingulo eidem Thomæ ab ea cælitus miſſo: ſed quam fidem mereantur quæ non tantum non in probatis aliquib. auctoribus, ſed nec in ipſis Apocryphis ſcripta leguntur, quiuis facile iudicabit.

h *Damaſc. de dormit. Deip. Metaphr. de vit. & ob. Deip. Niceph. lib. 2. c. 21. & l. 15. c. 14.*
i *Ap. Niceph. d. c. 14.*
k *Niceph. l. 1. c. 23.*

VI.

DE SCRIPTO HIERONYMI NOMINE.

Quod autem pertinet ad alium libellum, ſeu Epiſtolam *l* ad Paulam & Euſtochium *De Aſſumptione Beatæ Mariæ*, Hieronymi nomine prænotatam, qua auctor ambigit animæ tantum, vel iuncta corpori ſit in cœlum recepta: eam non modo non eſſe Hieronymi, ſed nec Sophronij (vt aliqui exiſtimarunt) cuius idem Hieronymus *m* meminit, vel inde manifeſtè apparet, quod autor totus ſit in impugnandis Neſtorij & Eutychis dogmatibus, quæ longè poſt tempora Sophronij atq; Hieronymi in Eccleſiam irruperunt. Vnde minus excuſatione digni ſunt Vſuardus & Ado in ſuis Martyrologiis, qui ex eodem haud dubium ſcripto, quod putarunt Hieronymi eſſe germanum, rurſumque id eſſe ratum in Eccleſia quod ille ſenſiſſet, quaſi ex ſententia Eccleſiæ, eandem Dei-Genitricis cum corpore aſſumptionem in dubium reuocarunt, atque adeo maluerunt ipſius tranſitum vocare *Dormitionem*: cum alioqui & Ioannes Damaſcenus, & alij Græci qui dormitionem æquè dixerunt,

l *Ap. Hieron. to 9. ep. 10.*
m *Hieron. de Script. Eccleſ. cap. 134.*

eam tamen vna cum corpore in cœlum eſſe aſſumptam aperte teſtati ſint. Cæterum Romanam Eccleſiam ASSVMPTIONIS voce ſemper vſam eſſe, videre eſt in vetuſtiſſimo ipſius Martyrologio, itemque in Ordine Romano, Sacramentario S.Gregorij, aliiſque antiquis Ritualibus & Miſſalibus libris. Eademque, dum aliorum omnium recolit Sanctorum obitûs celebritatem, *Natalem diem* nominare conſueuit, vel *Migrationẽ*, vel aliquando *Dormitionem*: cum vero agit de obitu ſanctiſſimæ Dei-Genitricis, non Natalitium, non Dormitionem, non Migrationem vocat, ſed ASSVMPTIONEM, quod filij gratia à mortuis reſurgẽs, in cœlum euecta fuerit: quemadmodum cum Chriſti anima vna cum carne cœlos propria virtute conſcendit, peculiari locutione ASCENSIONEM vocat.

ASSVMPTIO TRANSITVS VIRGINIS NOMINATVS

VII.

Porro non hi tantum ea Epiſtola commentitia, ſed & alij complures decepti ſunt, vt inter alios auctor ille *Sermonum de Aſſumptione*, qui feruntur nomine S. Auguſtini *a*, ſed quos merito Schola Louanienſis inter eiuſdem Patris ſpuria reiecit: qui quidem Hieronymi auctoritate perculſus, nec verbum proferre de Aſſumptione cum corpore auſus eſt. Verum n. vero cum Eccleſia in ipſis ſacris precibus, quas die Aſſumptionis publicè recitare conſueuit, id affirmaſſe ſæpius videatur, Verſibus, Reſpõſoriis, Antiphonis, & Lectionibus, nec aliquando contrarium profeſſa reperiatur; ſed & cum in eandem ſentẽtiam Patres omnes tam Græci quam Latini qui de his egerunt, æquè conſpirent, & Scholaſticorum claſſis pariter conſentiat: nullus remanet de ea re dubitandi locus, cum præſertim quæ Hieronymi aut Sophronij nomine inſcripta eſt Epiſtola, ac proinde Auguſtino ſermones falſo adſcripti, vel quæ id genus ſunt aliæ Apocryphorum quiſquiliæ, aliis adhuc validiſſimis cõfutari poſſint rationibus *b*. Sed in re tam clara hæc nobis ſufficiant: illud tamen monemus, haud ita nos hoc loco recenſuiſſe Beatiſſimæ Virginis Aſſumptionem, quaſi affirmare velimus eam hoc ipſo anno contigiſſe; ſed quod hoc anno ponatur apud Euſebium, nobiſq; quo anno certo acciderit ſit inexploratum.

a Ap. Aug. ſer. 34. & 35. de Sanct. & to. 9. tract. 8. & tom. 10. 83 in Append. edit. Louan.

S. MARIA ANIMA ET CORPORE IN CÆLVM ASSVMPTA.

b De quibus fuſe Baron. Annal. tom. 1. hoc an.

VIII.

Porro eiuſmodi ſolemnitatem antiquitus celebrari conſueuiſſe, argumento eſt, quod Nicolaus Papa ſcribens ad conſulta Bulgarorum, inter Ieiunia ab æuo ſeruari ſolita ab Eccleſia Romana, recenſet Ieiunium ante ſolemnitatem aſſumptionis Beatiſſimæ Virginis. Eſt quoque Sermo S.Athanaſij nomine, quo præclara quidem & mirificа de Dei-Genitricis aſſumptione ſcribuntur; ſed quem in die Annuntiationis potius habitũ, apparet ex eius exordio: eundemque poſterioris cuiuſdam ſcriptoris eſſe conſtat, quod multus ſit in confutandis Neſtorij & Monothelitarum dogmatibus, quæ poſtea emerſerunt. Quod autem ſcribit Nicephorus *c*, eiuſmodi ſolemnitatem edicto Mauritij Imperatoris ſtatutam; ſic accipias, vt eam antea ab Eccleſia inſtitutam, ipſe in Oriente, ſanctione edita promulgarit. Quemadmodum & S.Bernardus *d* non aliunde quam à Sancta Dei Eccleſia eam ſe accepiſſe teſtatur: quã quidem in Galliis temporibus iam Caroli *e* Magni receptã eſſe conſtat: extantque plures tam Latinorum quam Græcorum Sermones in ea habiti. Dictam quoque eandem ob eius excellentiam, DIEM DOMINÆ, de Hunnis teſtatur Cartuitius *f*.

SOLEMNITAS ASSVMPTIONIS ANTIQVA. *De qua Baron. in Not. ad Martyrol. 15. Aug.*

c Niceph. lib. 17. cap. 28.

d Ber. ep. 174. ad Can. Lugd.

e Capitul. l. 1. c. 163. lib. 2. c. 35. l. 6. c. 186.

f Cartuit. in vit. S. Steph. Reg.

IX.

Quod denique ſpectat ad ſanctiſſimam Dei Genitricem: feruntur quædam eius ad alios ſcriptæ Epiſtolæ, & aliorum ad ipſam; ſed quod careant antiquorum teſtimonijs, & Eccleſiæ auctoritate, eas non niſi in Apocryphorum claſſem reijcimus. Deſcribitur item eius effigies à Nicephoro *g*, ex Epiphanio, vt ait; cum & ſuperius *h* Domini IESV deſcripſiſſet pariter effigiem: ſed ex picturis aliquibus prototypis ea potius deſcripta, quam ex viuentium ipſorum imaginibus eſſe videntur accepta. Quod tamen idem alibi *i* teſtetur, Lucam Euangeliſtam Dei-Genitricis pinxiſſe Imaginem; & Saluatoris item effigiem ab eodem coloribus eſſe effigiatam, tradit Metaphraſtes *k*, fierique potuerit vt ſecundum eas factæ fuerint prædictæ deſcriptiones; qui eas cupit, petat ab eodem Nicephoro.

* *
*

DESCRIPTIS S. MARIÆ.

g Niceph. li. 1. cap. 23.

h Iſid lib. 1. c. 40.

i Id. l. 14. c. 2. l. 15. c. 14.

k Metaphr. in Luca, 18. Oct.

IESV CHRISTI
ANN. 49. 50.

PETRI ANN. 5. 6.

CLAVDII IMP.
ANN. 7. 8.

I.

ANNO Chriſti quadrageſimo nono, Claudio *a* Aug. quartum & Vitellio tertium Coſſ. Paulus & Barnabas peracto peregrinationis ſuæ circulo, Antiochiam Syriæ *b* redierunt. Romæ vero, quod externæ ſuperſtitiones valeſcerent, vileſceretq; vetuſtiſſima aruſpicum diſciplina; Claudius Imp. ex Senatuſcõnſulto hanc reſtituendam curauit, vt refert Tacitus *c*: quẽ per *externas ſuperſtitiones*, Chriſtianam quoq; religionem in Vrbe iam propagari cœptam ſignificare voluiſſe, nullus iure poterit dubitare.

a Dio lib. 60. b Act. 14.

CLAVDIVS PROSPICIT GENTILITIÆ SVPERSTITIONI.

c Tac. Annal. lib. 11.

II.

Anno vero ſequenti, Chriſti quinquageſimo, A. Vitellio, & L. Vipſanio Coſſ. Claudij ann. octauo (ait Ioſephus *d*) Herodes Rex Chalcidis, Agrippæ Senioris germanus, vita functus eſt: in cuius regnum Claudius Imp. Agrippam Iuniorem Senioris filium euexit. Reliqua vero Iuda ſub procuratione Cumani varijs tumultibus & cladibus afflicta eſt: quas pluribus idem auctor recenſet. Hocque eodem anno (vt ſcribit Tacitus *e*) iuſſu eiuſdem Claudij conditum eſt Luſtrum, quo cenſa ſunt ciuium ſexaginta nouem centena & quadraginta quatuor millia, quibus videas in quãtæ vaſtitatis pelagus Galilæus piſcator rete prædicationis immiſerit.

d Ioſ. 20. ant. 3 & 2. de bel. 11.

e Tac. lib. 11.

LVSTRVM CVM CENSV.

IESV CHRISTI
ANN. 51.

PETRI ANN. 7.

CLAVDII IMP.
ANN. 9.

I.

ANNO CHRISTI quinquageſimo primo, C.Pompeio & Q.Veranio Coſſ. Claudij anno nono (vt refert Oroſius *f* ex Ioſepho) eiuſdẽ edicto Imperatoris Iudæi Roma pulſi ſunt. Qua de re Suetonius *g* ab eodẽ Oroſio æquè citatus, *Claudius*, inquit, *Iudæos impulſore Chriſto aſſiduè tumultuantes, Roma expulit.* Ita ipſe ſubobſcure, vt rerum noſtrarũ haud ſatis gnarus. Quoniam vero prædicantes Apoſtoli fidem Chriſti à nullis vehementius, quam à Iudæa gente (vt apparet ex ipſorum Actis à Luca cõſcriptis) ſunt impugnati; haud dubium eſt, eoſdem Iudæos Romæ aduerſus Petrum turbas ſæpius concitaſſe, ruſumq; alios Chriſtianæ religionis ſtudioſos, eiſdem fortiter reſtitiſſe; ſicq; inuicem altercantibus, ꝙ Chriſti fidei occaſione id fieret, Chriſto impulſore factũ eſſe Sueton. ſcripſiſſe. Cæterum non tantũ Ioſepho & Suetonio auctorib. exploratũ habetur Iudæos à Claudio Roma expulſos, ſed & Lucæ *h* Euangeliſtæ teſtimonio id firmiſſimè cõprobatur; ac certũ redditur, Chriſtianos ẽt qui ex Iudæis Chriſti fidẽ ſectati eſſent, ex Vrbe procul abire iuſſos. Quod vero id hoc anno Claudij nono cõtigerit, antiquiores *i* oẽs Oroſio aſſentiũtur: nec video qua nuper ratione quidam *k* aduerſus omnium ſententiam dicere ſit auſus id accidiſſe anno ſexto eiuſdem Imperatoris.

f Oroſ. lib. 7. cap. 6.

g Sueton. in Claud. c. 25.

IVDÆI ROMA PVLSI, ATQVE ETIAM CHRISTIANI.

h Act. 18.

i Bed. de 6. æt. Ado. in Chron. Mar. Scot. li. 2. & alij.

k Panuin. in Faſt.

II.

Expulſum autẽ cum cæteris Iudæis fuiſſe Petrum Apoſtolum, (niſi alia occaſio inde eum ante abduxerit) nulla eſt dubitatio; quẽ hoc ipſo anno Hieroſolymorũ interfuiſſe Concilio, Lucæ teſtimonio exploratum habetur. Nam quod ait S.Leo *l*, Petrum non ceſſiſſe Claudio vel Neroni, non ſic accipiendum eſt, vt edicto cum aliis pulſus, ei minimè acquieſcendũ putarit; ſed quod potius dum Romæ manſit, illis licet inuitis, Euangelium intrepidè prædicarit.

PETRVS REDIT HIEROSOLYMAM.

l Leo ſerm. 11. nat. Apoſt.

a *Metaphr.* 29 *Iunij.*
b *Gregor.* 2. *ep.* 75.
c *Cypr. ep.* 45.
d *Ann* 44. *num.* xx.

Metaphraſtes *a* (ſi qua tamen ei fides adhibenda eſt, ſine maiorum auctoritate loquenti) tradit, Petrum cum Roma receſſiſſet in Africam nauigaſſe, & Carthaginienſem erexiſſe Eccleſiam, ac Creſcentem diſcipulum eidem præfeciſſe; inde Alexandriam conceſſiſſe, erectaque Eccleſia Alexandrina, & Marco ibi inſtituto Epiſcopo, ac Thebis Rufo, Hieroſolymam profectum eſſe. Sane Gregorius *b* Papa ſcribens ad Epiſcopos Numidiæ, eos ab Apoſtolo Petro accepiſſe ordinationum initia teſtatur. Et longe ante Cyprianus *c* Romanam Eccleſiam *Matricem* appellauit, quod non tantū Carthaginienſis Eccleſia ab ea fidem accepiſſet, ſed & quæ ſub ipſa continentur Mauritania atque Numidia. At de Eccleſiæ Africanæ inſtitutione dictum eſt etiam ſuperius *d*.

III. De Concilio Hieroſolym. Apoſtolorvm.
e *Act.* 15.
Molitiones Cerinthi.
f *Epiph. hær.* 28.
g *Galat.* 2.

Vt vero iam de ipſo Hieroſolymis congregato Concilio agamus, imprimis illud hoc ipſo anno, qui fuit decimusquartus poſt priorem Pauli Hieroſolymā aduentum, decimus ſeptimus poſt eius Conuerſionē, & decimusoctauus poſt Domini Aſcenſionē, celebratum eſſe, ſatis probatum eſt ſuperius cum egimus de tēpore eiuſdem Pauli conuerſionis. Cauſam vero illius celebrationis Lucas *e* ait fuiſſe, quod quidam è Iudæa Antiochiam venientes, prædicarent Gentiles ad Chriſtum accedentes non poſſe ſaluari niſi circumciderentur ſecundum legem Moyſis; cum vero eis fortiter reſiſterent Paulus & Barnabas, orta diſſenſione non parua, miſſos eſſe ab Eccleſia Antiochena eoſdem Paulum & Barnabam cum aliis quibuſdam ex parte aduerſa Hieroſolymam, vt Apoſt. & presbyteros qui illic eſſent de ea quæſtione conſulerent. Porro eorum qui eiuſmodi cierunt turbas Antiochiæ, anteſignanū fuiſſe Cerinthvm hæreſiarcham, quem iam vidimus ipſi Petro Apoſtolo in admiſſione Gentium aduerſatum eſſe; eundemq; contra Paulum & Barnabam, quaſi legem propugnaturum Hieroſolymam petiiſſe; Epiphanius *f* eſt auctor. Quinam autem Apoſtoli Concilio interfuerint, cū Lucas non niſi *Petri, Pauli, Iacobi, & Barnabæ* meminerit; ipſe vero Paulus in Epiſtola ad Galatas *g* de eodē Concilio agens, (vt quidem Epiphanius, Hieronymus, ac deniq; omnes Eccleſiaſtici tractatores pro conſtanti habent) his *Ioannem* tantum addat; facile adducimur vt credámus, nominatos duntaxat quinque Apoſtolos dicto ſacro Conuentui interfuiſſe. Ac quidem Iacobum, quod eſſet inſtitutus Hieroſolymorum Epiſcopus, illic conſediſſe exploratum habetur. De Ioanne, quem Epheſum migraſſe dictum eſt, inde Hieroſolymā adueniſſe haud magnum negotium fuit. De Petro vero, intelleximus eum neceſſitate ipſa coactum Roma recedere debuiſſe. Cum & alioqui potuerint iidem monente diuino Spiritu ad tantæ quæſtionis definitionem Hieroſolymam proficiſci: quemadmodum & ipſe Paulus ait, ſecundum reuelationem ſe illo aſcendiſſe.

IV.
h *Act.* 15.
Acta Synodi Apoſtolorvm.
i *Hier. ep.* 89. *ad Auguſt.*
k *Gen.* 9.
l *Leuit.* 20. *Act.* 10.
m *Origen. in Rom.* 13. *lib.* 9.
a *Galat* 2.

Ipſa porro Synodi Acta Lucas *h* recenſens, primo loco Petri ſententiam recitat, quam ipſe primus vt Princeps Synodi dixit; imo rem ipſam ſui prærogatiua ſuffragij viſus eſt definiſſe. Nam (vt docet Hieronymus *i*) in ſentētiam eius Iacobus Apoſtolus, & omnes reliqui tranſierunt; ac non ſeruandam eſſe circumciſionem, neq; cætera quæ pertinent ad legem Moyſi, æquè omnes ſenſerūt. Præceptum namq; abſtinendi à carne cum ſanguine, quod Iacobus addidit, non Iudæis priuatim, ſed gentibus omnibus mox vt Noe ex arca eſt egreſſus, à Deo *k* eſt imperatum. Quod vero ad reliqua immunda ſpectat, cum per ea Gentes *l* ſignificarentur, eædemque ad Eccleſiam Domini voluntate eſſent admiſſæ; nulla amplius habenda erat ratio animaliū immundorum, quod iam impleta figura omnino ceſſaſſet. Vnde & apud Midraiſtelim in explicatione illius verſus Pſalmi: *Dominus ſoluit compeditos*, futurum eſſe dicitur vt adueniente Meſſia Hebræi cibos omnes abſq; delectu comeſturi ſint. Porro finita conſultatione Concilii, Lucas ait ſcriptam eſſe Epiſtolam Synodicam, eandemq; per Iudam cognomento Barſabam & Silam viros primarios Antiochiam miſſam ad Chriſtianos ex Gentibus, vt abſtinentes ab Immolatis, & Sanguine, & Suffocato, & Fornicatione, in cæteris liberi eſſent. Quod tamen non ſic accipiendum eſt, vt in cæteris omnibus delinquendi liberas laxarint habenas; ſed quod *m* cætera crimina ſæculi legibus plecterentur, ſuperfluum viſum eſt ea diuina lege prohibere. Hac autem data Epiſtola Synodum abſolutam fuiſſe Lucas, qui ad res Antiochenas vertit ſtylum, ſignificare videtur. At enim Paulus ad Galatas *a* ſcribens, addit eiuſdem Concilij decreto ſibi & Barnabæ eſſe iniunctam prædicationem ac patrocinium Gentium, Petro vero, Iacobo, & Ioanni relictam curam illorum qui ex circumciſione fuiſſent.

V. De præcepto Svffocatorvm.
b *Iren. lib.* 3. *cap.* 12.
c *Tertul. de pudic. c.* 12.
d *Cypr. ad Quirin. lib.* 3. *in ſia.*
e *Pac. de pœn. & confeſ.*
f *Ambroſ. in Gal.* 2.
g *Gaud. tract. de Macab.*
h *Aug.* 32 *cōt. Fauſt.* 13.
i *Tert. Apol. c.* 9.
k *Min. in Octa.*
l *Ap. Euſ.* 5. *hiſt.* 1.
m *Conc. Gāgr. can.* 2.
n *Aug.* 32. *cōt. Fauſt.* 13.
o *Orig. lib.* 8 *cont. Celſ.*
p *Leo Nouel. conſt.* 58.
q *Conc. Aurel. II. c.* 20.
r *Conc. Wormat. c.* 65.
s *Vid. Aug. vbi ſupra.*

Sed quod rurſum ad decreta Synodi ſpectat; quorundam antiquorum fuit ſententia, præceptum *de ſuffocatis non edendis* fuiſſe poſtmodum ſuperadditum, nō vero ab Apoſtolis poſitum: hincque Irenæus *b* eundem locum bis citans, ſemper ſuffocatum prætermittit; eiuſque loco addit præceptum *de non faciendo alteri quod quis ſibi fieri non vult.* Itemque Tertullianus *c*, Cyprianus *d*, & Pacianus *e* eundem locum abſque mentione ſuffocati citant. Ambroſius *f* vero aſſerit, mandatum illud à ſophiſtis Græcorum eſſe additum. Ac denique Gaudentius *g* Brixianus & Auguſtinus *h* affirmare videntur, ea verba adiecta eſſe per interpretationem præcepti de ſanguine. At Græci ſemper eo modo legiſſe reperiuntur; prout etiam nunc habet communis editio Latinorum. Quin etiā vſu receptum fuiſſe olim in Eccleſia, vt Fideles ab eſu ſanguinis abſtinerent, docent Tertullianus *i*, Minutius *k*, Blandina martyr apud Euſebium *l*, & Concilium *m* Gangrenſe. Sed qua ex cauſa ſint iuſſi Gentiles æquè ac Iudæi à ſanguine abſtinere, illa affertur *n* potiſſima, vt aliquo, licet in re leuiſſima, remanente vſu legalium, Iudæi ac Gentiles in vnum Christvm, lapidem angularem, facilius compaginarentur. Origenes *o* vero putauit, quoniam penes Gentiles ea opinio inualuerat, ſuffocata cibum eſſe dæmonū qui eius nidore paſcerētur; ideo ab Apoſt. iure ac merito, vt Idololatriæ quoddā ſymbolum, iiſdem Gentilibus ad Christvm venientibus ea fuiſſe vna cum prædictis vetita. Quam mordicus aūt Græci eiuſmodi inſtitutionem tenuerint, nō tantum complures ipſorum Canones, ſed & ſanctiones Imperatoriæ *p* facile monſtrant: cum illud, *Abſtinere à ſanguine*, etiamſi defuiſsēt illa verba in textu, *Et ſuffocato*, tn̄ communi omnium cōſenſu de vſu ſanguinis animalium eſſe dictum intelligeretur. Apud Latinos vero eſt canon Concilij *q* Aurelianenſis Secundi, Suffocatis veſci prohibens: & ex Concilio Carthaginenſi idem aſſeritur in Synodo *r* Wormatienſi. Denique primi Chriſtiani quod inſtituiſſent Apoſtoli cōpaginationis cauſa, firmiter retinentes, à Sanguinis eſu & Suffocato laudabiliter omnes abſtinuerunt: ea vero poſtmodum ceſſante cauſa, quidam id præſtare *s* deſtiterunt; quidam vero, Apoſtolici culminis reuerentia illud ipſum aliquandiu retinēdum putarunt: quod demum totius Occidentalis Eccleſiæ conſenſu eſt æquè laudabiliter antiquatum.

VI. Diſtinctio Apoſtolatvvm Petri et Pavli.
t *Act.* 17. *& ſeqq.*
u *Hieron. in Gal.* 2.
x *Rom.* 15.

Sed quod in eodem Concilio Apoſtolorum ſtatutum fuiſſe diximus de cura Gentium Paulo ac Barnabæ mandata, Iudæorū vero Petro & ceteris qui aderant Apoſtolis; nihil quis exiſtimet contra diuinam inſtitutionem eſſe ſancitum, quaſi cura totius gregis à Chriſto (vt vidimus) Petro commiſſa, eius decreto Concilij fuerit limitata; vel ſubtracta prædicatio ad Gentes illi diuinitus impertita, quando cælitus oſtenſum eſt linteum, quo ſigno (vt in hoc etiam Conuentu ipſe teſtatus eſt) accepit à Deo Apoſtolatum in Gentes. Non n. ea ſic facta eſt diuiſio, vt alter ab alterius abſtineret Apoſtolatu: alioqui & tranſgreſſor Apoſtolicæ ſanctionis Paulus plane habendus eſſet, qui & poſthac (q̄ Lucas in Actis *t*, & ipſe Paulus omnibus fermè ſuis Epiſtolis manifeſtat) vbicunque Iudæos inuenit, eis Euangelium prædicauit: ſed ita inter ipſos tranſactum eſt (prout hanc quæſtionem Hieronymus *u* ſoluit) vt quamuis vtrique liberum remaneret ad alios accedere, tamen Petrus Iudæorum principaliter patrociniū ſuſciperet, Paulus Gentium; & ſic tam qui defenderet Legem, quam qui Legi Gratiam præferrent, haberent quem conſulerent ac ſequerentur: manente nihilominus ſemper Petro vniuerſi gregis paſtore ac moderatore: quemadmodum Christvs Dominus ſic dictus eſt *Miniſter* x *circumciſionis*, vt tamen eſſet Paſtor omnium atq; Saluator, apud quem non eſſet diſtinctio Iudæi & Græci. Vnde & conſtat, hac etiam ex parte Petrum

circum-

circumciſionis miniſterio velut omnium honeſtiſſimo eſſe nobilitatum, quo ipſe Dominus peculiariter eſt functus. At de geſtis Synodi hactenus.

VII.

Datis autem ab Apoſtolis ex Concilio literis Antiochiam ad Gentiles Chriſtianos per Iudam & Silam, qui vna cum Paulo & Barnaba ad illas perferendas legati ſunt: eo expleto officio Iudas Hieroſolymam rediit, Silas vero Antiochiæ manſit; vbi & Paulus & Barnabas demorati ſunt Euangelium prædicantes. Hæc Lucas *a*: qui cætera quæ ibidem eo tempore facta ſunt (vt verbis vtar Hieronymi *b*) hiſtoriographi licentia prætermiſit: ſicut & alia multa quæ Paulus in ſuis Epiſtolis recitat, ac præſertim de quibus agimus, res Antiochenas. Quas idem Paulus *c* breuiter deſcribens, ait cum poſt Synodum prædictam Petrus Antiochiam veniſſet, ac primo cum Gentibus cibum ſumens, poſtea ne quibuſdam Iudæis ſuperuenientibus ſcandalo eſſet, ſe ab eis ſegregaſſet; ipſum Paulum *ei in faciem reſtitiſſe, quia reprehenſibilis erat, cum ſimulationi eius & cæteri Iudæi conſentirent, atque ipſe etiam Barnabas duceretur ab eis in eam ſimulationem.* Hæc Paulus: hicque plane eſt lapis offenſionis, in quem noſcuntur impegiſſe complures. Qui enim hiſtoriam captu difficilem, nulla adhibita diligentiori conſideratione ſunt interpretati, eo impudentiæ homines impij progreſſi ſunt, vt vel Paulum temeritatis arguant *d*, quod in Petrum Apoſtolorum Principem non tam libere quàm procaciter ſit inuectus; vel hypocriſis nomine ſugillent *e* Petrum, quod ſimulate ageret; vel vtrumque *f* condemnēt, quod non in eandem fidei regulā conſentirent. Rurſum vero ex Scriptoribus Eccleſiaſticis, Tertullianus *g* & alij inconſtantiæ vitio iure reprehenſum eſſe Petrum dixerunt, quod pro perſonarum varietate victum variaret: & (quod quiſq; mirari debet) ipſe S. Auguſtinus *h* Theologorum vertex, dum exemplo Petri Cyprianum errantem excuſat, Petrum in crimen adducit, quod aliter quam veritas poſtularet de circumciſione egerit: rurſumq; alibi, eum in ſuperſtitioſam prauamque ſimulationem lapſum eſſe ſcribit.

a *Act.* 15.
b *Hieron. in Gal.* 2.
c *Gal.* 2.
Calvmniæ in Apostolos.
d *Porphyr. ap. Hier. ep.* 86. *ad Aug.*
e *Iul. Apoſt. ap. Cyr. lib.* 9. *in fin.*
f *Marcion. & Valen. ap Tertul. lib.* 4. *aduerſ. Marc. c.* 3. *& de præſcr. c.* 23.
g *Tert. cont. Marc. l.* 5. *c.* 3.
h *Aug.* 2. *de bapt. cōt. Don.* 1. *& de agon. Chriſt. cap.* 30

VIII. Diversæ sententiæ de reprehensione Petri à Pavlo.

Cæterum complures tam Græcorum quam Latinorum antiqui Patres, Petrum ab omni labe peccati immunem reddunt: horumque alij ab omni etiam ſuſpicione erroris ea ratione liberant, dum Cepham illum, quem Paulus à ſe reprehenſum ſcribit, non fuiſſe Petrum Apoſtolum, ſed vnum dicunt ex numero Septuaginta duorum Diſcipulorum, citantes Clementem *i* Alexandrinum huius aſſertionis auctorem. Verum iſta nec olim placuere Hieronymo *k*, nec nobis hodie: nam cum eodem loco Cepham Paulus recenſeat vna cum Iacobo & Ioanne Apoſtolis, qui (vt ait) videbantur eſſe columnæ; de Petro intellexiſſe, nulla eſt dubitatio. Fuit aliorum ſententia, Petrum & Paulum eiuſmodi inter ſe ex compoſito ſimulaſſe diſſidiū, quo vtilitati diſcipulorum adhuc Iudaizantium ea arte conſulerent; ratos non amplius eos auſuros legalia in cibis ſeruare, ſi Petrum ea de cauſa à Paulo reprehenſum, nec contradicentem vidiſſent. Fuerunt huius ſententiæ aſſertores Origenes, Didymus, Apollinaris, Euſebius, Emeſenus, Theodorus Heracleotes, quos omnes Hieronymus *l* citat; itemq; Chryſoſtomus *m*, Theodoretus *n*, Caſſianus *o* Theophylactus *p*, Oecumenius *q*, & fortaſſe alij: hac nimirū omnes perſuaſi ratione, quod minimè fieri potuerit vt Paulus ſerio reprehenderit in Petro, quod ſæpius ipſe facturus eſſet; velut poſtea crebrius factitarit, quod in Petro coram Eccleſia tam acriter reprehendiſſet: ſiquidem poſtea Timotheum *r* patre Gentili natum circumcidit, ipſeque ſibi Nazaræorum *s* more totondit caput in Cenchreis, & Hieroſolymis ſe purificauit *t* cum Iudæis, ac denique factus eſt vbique Iudæis *u* Iudæus vt eos lucrifaceret. Porro eiuſmodi ſimulationem ex compoſito inter Petrum & Paulum abſque aliquo peccati ſcrupulo intercedere potuiſſe, ijdem auctores exemplo Domini comprobarunt; quippe qui vt occultaret quod faceret, ſæpe ea arte laudabiliter vſus eſſe videtur: vt cum dixit ad ſuos, ſe non aſcenſurum ad feſtum, & tamen aſcendit ſeorſum ab illis; vel cum ſe hortulanum ſimulauit cum Magdalena, & viatorem cum duobus illis diſcipulis Emmauntem euntibus, quando & finxit ſe longius abire. Hanc igitur ſententiam Hieronymus inter Latinos ſectatus, cum eandem roborare conatus eſſet, Auguſtinus ei vehementius reſtitit, vltro citroq; multo tempore datis *a* literis; Auguſtino cōtendente nullam interceſſiſſe ſimulationem, ſed cuncta verè & ſerio eſſe facta.

i *Ap. Euſeb.* 1. *hiſt.* 13.
k *Hieron. in Gal.* 2.
l *Hier. ep.* 89. *ad Aug.*
m *Chryſ. in Gal.* 2. *& de Sacerd.*
n *Theod. in Gal.* 2.
o *Caſſ. Collat.* 17.
p *Theophyl. in Gal.* 2.
q *Oecum. in Gal.* 2.
r *Act.* 16.
s *Act.* 18.
t *Act.* 21.
u 1. *Cor.* 9.
a *Aug. ep.* 8. *vſq;* 97. *& ap. Aug. ep. vſque* 19.

IX. Petrvs ab omni cvlpa immvnis.

Cum ergo ijdem auctores omnes in alterutram ſententiam conſpirarint; vel ea cuncta eſſe ſimulate peracta, ac ſic nullum fuiſſe Petri peccatum; vel ſerio eſſe geſta, ac ſic Petrum erraſſe: nos neutram harum ſequentes dicimus ea nec ex compoſito facta, nec ea faciendo Petrum vel minimum deliquiſſe. Ad quæ inſinuanda, illud imprimis ſtatuendum quod in confeſſo eſt apud omnes, Apoſtolos abſque leuiſſima culpa ſecundum loci & temporis rationem vti potuiſſe legalibus; ſicut & ipſe Paulus ſæpe feciſſe conſpicitur: adeo vt hac ex parte nullum Petro poſſit adſcribi peccatum, ſi cum Iudæis Iudaicè aliquando vixiſſet: licentius enim id à Petro quam à Paulo vſurpari potuiſſe, cum ille Iudæorum, Paulus vero Gentium patrocinium ſuſcepiſſet, nemo non videt. Cum igitur ea ex cauſa à Paulo minimè reprehendi meruerit; vnum illud reliquū eſt, quod in Petro reprehendi poſſet, ſi fortaſſe quod licite facere poterat, minus opportuno loco vel tempore fecerit. Verum ſi vnquā ea licentia illi vtendum fuit, nullo quidē opportuniori loco vel tempore, quam iſto, id fieri potuiſſe facile intelligemus; ſi exactè rei geſtæ hiſtoriam exquiramus: quæ eſt huiuſmodi: Veniens Petrus Antiochiam, cōpoſitis iam rebus inter Gentiles & Iudæos, abſq; aliqua offenſione cuiuſpiam cum Gentilibus edebat: cum vero quidam à Iacobo Hieroſolymis venirent Antiochiam, ſubtraxit ſe à Gentilibus Chriſtianis, & Iudæis Fidelibus inhærens, ſe Iudaicè viuere ſimulauit: cui ſimulationi & cæteri qui Antiochiæ erant conſenſerunt Iudæi, vſq; adeo vt etiam Pauli collega Barnabas id fecerit, & Gentiles ad d faciēdum eodem exemplo quodammodo cogerentur. Hæc n. omnia ſcripta habentur à Paulo in dicta Epiſtola ad Galatas.

X. Petrvs cvr vsvs legalibvs.

Cur autem occaſione Iudæorum qui à Iacobo venerant, inſtitutum vitæ Petrus mutauerit, nulla redditur cauſa, niſi quod ait Paulus φοβούμενος τοὺς ἐκ περιτομῆς; quod Latinè æquè reddi poteſt, *Timens eos*, vel *eis*: ac licet Interpres *eos*, non *eis* verterit, quod ſecundum proprietatem Latini ſermonis diuerſum habet ſenſum: tamen *eos*, loco *eis*, eundem vſurpaſſe iterum in eadem Epiſtola *b* conſtat; dum vertit *Timeo vos, ne forte ſine cauſa laborauerim in vobis*: Vnde Chryſoſtomus *c*: *Non hoc Petrus metuebat, ne veniret ipſe in diſcrimen; verum illud, ne ij deficerent.* Timebat igitur ſcandalum Iudæis Hieroſolymis aduenietibus inferre; hac nimirum imprimis ex cauſa, quod in Hieroſolymitano Concilio haud proſpectum Iudæis perinde ac Gentilibus fuiſſet, vt eadem lex de legalibus non vtendis eſſe vtriſque ſtatuta; ſed illud tantum decretum fuiſſet, ne Gentiles cogerentur ſeruare legalia: quod & ipſum haud facile fuiſſe obtineri, ſatis ipſe Paulus agnouit, cum negotium ei à Iudæis *d* factum eſt occaſione Titi incircumciſi. Si ergo Iudæi Hieroſolymis venientes, non tantum in Gentiles legalia non propagari, ſed & ipſos Iudæos Gentilitio more viuere; ipſumque adeo Principem Apoſtolorum, penes quem erat ſumma rerum, & qui peculiare Iudæorum ſuſceperat patrocinium, Gentiliter viuentem vidiſſent; quales turbas, quantas diſſentiones eos fore concituros par eſt exiſtimare? His igitur vt occurreret Petrus, ſegregans ſe ad tempus à Gentilibus, Iudaicè cum aliis viuere cœpit: eiuſque hoc prudens conſilium adeo & reliqui approbarunt, vt & Gentiles ipſi in quorum præiudicium res agi videretur, immo & Barnabas Apoſtolus, cui æquè ac Paulo credita fuerat Gentilium procuratio, ipſum etiam imitati ſint.

b *Gal.* 2.
c *Chryſ. in Gal.* 2.
d *Galat.* 2.

XI. Emergens occasio commovit Pavlvm.

Sed qua igitur in re Petrus reprehenſibilis viſus eſt Paulo? Non quidem in ipſo opere, quod (vt diximus) permiſſum erat, & Paulus ſæpius facturus eſſet; ſed quod occaſione operis rite ex diſpenſatione patrati, oboriretur res quæ merito reprehendenda eſſet, nimirum vt eius exemplo Gentes ad Iudaizandum impellerentur: à quo quidem cum animus & intentio Petri procul abeſſet (nam hactenus Antiochiæ Gentiliter vixerat, & in ipſa Synodo

Hiero-

Hieroſolymitana palam profeſſus fuerat non eſſe onus legalium eis imponendum:) nec peccatum ineſſe potuiſſe certiſſimum eſt. Quod tamen eius ſimulationem, licet rationabili cauſa, & abſque vlla leuioris criminis culpa vſurpatam, in perniciem Gentium conuerti Paulus aſpiceret; ideo coram omnibus illum redarguit, quo & Gentiles in officio retineret, & Iudæos quid agere de cætero deberent, Petri exemplo commonefaceret, ſicque vno remedio vtriuſque populi ſaluti opportune conſuleret. Denique ſic Petrus, qui à culpa prorſus immunis erat, ex dictis aliorum occaſione Paulo reprehenſibilis viſus eſt; ſicut & ipſe Paulus etiam aliis reprehenſibilis videri potuiſſet, ſi cum ipſe legalia poſtea ſeruauit, Gentiles Chriſtiani eius exemplo ad id ipſum fuiſſent impulſi: de quibus ſane, idem quod ipſe de Petrum imitantibus dixit, iure dici potuiſſet, eos non recte ambulare ad veritatem Euangelij. Atq; hactenus de antiquiſſimæ ac famoſiſſimæ quæſtionis legitima definitione, & germano hiſtoriæ ſenſu. Quibus & habes quod de Principis Apoſtolorum auctoritate, quanti illa ab omnibus æſtimata fuerit admirari poſſis, cum non ſolum reliqui Fideles, ſed & ipſe Barnabas Apoſtolus, poſthabitis quæ diuino ſuffragio in Concilio Hieroſolymitano ſtatuta viderentur, tanti ponderis exemplum Petri eſſe duxerunt, vt eundem Iudaizantem ſequendum eſſe exiſtimarint. Habes inſuper, quo eiuſdem Petri extollas humilitatem; *quem* (vt ait Cyprianus a) *quamuis primum Dominus elegerit, & ſuper eum ædificauerit Eccleſiam ſuam; tamen cum ſecum Paulus diſceptauit, non vindicauit ſibi aliquid inſolenter, aut arroganter aſſumpſit, vt diceret ſe primatum tenere, & obtemperari à nouellis & poſteris ſibi potius oportere: nec deſpexit Paulum, quod Eccleſiæ prius perſecutor fuiſſet; ſed conſilium veritatis admiſit, &c.* Quæ eadem citat ac recitat Auguſtinus b contra Donatiſtas.

SVMMA APVD OMNES ÆSTIMATIO PETRI.

a *Cypr. ep. 71. ad Quint.*

b *Aug. 2. de bapt. cont. Don 2.*

XII.

c *Act. 15.*

PAVLVS ET BARNABAS SEPARANTVR AB INVICEM.

His Antiochiæ peractis, poſt aliquot dies (inquit Lucas c) cum Paulus Barnabam hortaretur vt nouam ſuſciperent viſitationem Eccleſiarum in quibus olim prædicaſſent; ſed nollet eidem Barnabæ conſentire, vt Ioannes cognomento Marcus cum eis pergeret, quod in prima peregrinatione ipſos deſeruiſſet: facta inter eoſdem Apoſtolos hac de cauſa diſſenſione, diſceſſerunt ab inuicem; & Barnabas quidem aſſumpto Marco nauigauit in Cyprum; Paulus vero, electo Sila, alio profectus eſt. Hæc Lucas. Non fuit autem hæc cõtentio, quæ mutuam ſcinderet charitatem, cum ambo in vnam eandemq; ſententiam conuenirent, nimirum vt quiſq; eorũ id ageret quod Deum velle exiſtimaret: ſed fuit potius conſilium Spiritus ſancti d, vt qui hactenus comites indiuidui extitiſſent, iam ab inuicem ſepararentur, quo tanto maior fructus Eccleſiæ proueniret, quanto plures prouincias ſic diuiſi peragrarent. Sed & in vtilitatem ipſius Marci hæc geſta eſſe probauit euentus, dum qui deſertor militiæ in hunc modum à Paulo eſt reiectus, animoſior inde redditus poſthæc inter primos ordines militauit, eidem ipſi Paulo iterum adhærens, & fideliſſimus coadiutor exiſtẽs, ſicut alia occaſione dictum eſt ſuperius, dum oſtendimus eundem Ioannem Marcum fuiſſe conſobrinum Barnabæ.

d *Chryſ. hom. 34. in Act.*

XIII.

RES GESTÆ BARNABÆ.

Quæ autem à Barnaba poſtquam nauigauit in Cyprum geſta ſint, Lucas Pauli tantum rebus intentus ſilentio obuoluta reliquit. Sed & quæ extant Barnabæ Acta nomine eiuſdem qui ſupra Ioannis Marci, eadem inſerta libro Abdiæ nomine prænotato; necnon quæ de eodem Barnaba leguntur in Recognitionibus Clementis nomine vulgatis: hæc, inquam, nullius ſunt auctoritatis, tum quod eoſdem libros quibus ea continentur, conſtet inter ſpurios ab antiquis eſſe reiectos; tum quod pleraque illa quæ de Barnaba habent, apertè contradicant hiſtoriæ Apoſtolorum à Luca conſcriptæ, aliiſque probatorum Patrum teſtimoniis. Quale eſt illud (quod æquè ex earundem Recognitionum cœnoſo gurgite Alexander Græcus e auctor, qui res Barnabæ proſecutus eſt encomiaſticè potius quam hiſtoricè, in ſuam ſcriptionem deduxit; nec non Dorotheus inter cæteras quiſquilias ſuas adlegit) quod aſſerunt Barnabam Romam veniſſe, & primum omnium ibi Chriſtum annunciaſſe: cum in confeſſo ſit apud omnes Petrum iam anno ſecundo Claudij Imp. Romam aduenisse; & Lucas a teſtetur, Paulum & Barnabam nonniſi poſt Agrippæ Herodis obitum, (qui contigit b anno quarto eiuſdem Claudij) Apoſtolatum Antiochiæ accepiſſe. Cæterum poſthæc tempora cum Barnabas vna cum Marco in Cyprum profectus eſt, viſitatis quæ ibi erant Eccleſiis, in Italiam nauigaſſe non negamus. Nam & in Liguria prædicaſſe Euangelium, nobiliſſimamque *Mediolanenſium Eccleſiam* erexiſſe, ac longe lateq; Chriſti fidem feliciter propagaſſe, firmæ traditiones, eiuſdemq; Eccleſiæ monumẽta, cõplurium Scriptorum teſtimoniis confirmata, fidem indubitatam faciunt. Romam vero conceſſiſſe, illicque prædicaſſe Euangelium, quamdiu Claudius vixit minimè conceſſum fuiſſe videtur, prohibente illo Iudæos Romæ agere. Adeo vt ſiquis Apocryphorũ auctoritate Barnabam velit aliquando veniſſe Romam, nonniſi ad Neronis tempora id referri poſſe, ex iam dictis appareat. Quando autem in Cyprum reuerſus ſit, quãdove martyrium conſummauerit, nihil inuenimus quod antiquorum Scriptorum teſtimonijs poſſimus aſſerere.

e *Ap. Metaphr. 11. Iun. & Sur. tom. 3.*

a *Act. 12. 13.*

b *Ioſ. 19. ant. 7 & 2. de bel. 10.*

ECCLESIAM MEDIOLANENSEM EREXIT.

XIV.

DE EIVS SCRIPTIS.

Porro ſcripſiſſe Barnabam Epiſtolam ad ædificationem Eccleſiæ pertinentem, auctor eſt Hieronymus c: eandemque citatam inuenies ab Origene d & Clemente e Alexandrino ſæpius. Tertullianus f inſuper, & alij g eius auctoritate permoti, tribuerunt Barnabæ Epiſtolam Pauli ad Hebræos. Verum cum nonniſi vna nomine Barnabæ olim circumferretur Epiſtola, & quæ ex ea dicti auctores ſunt mutuati, nequaquam in Pauli ad Hebræos Epiſtola reperiantur; inde manifeſte conſtat, diuerſam illam eſſe; & manifeſtius ex eo quod Hieronymus, cum omnia nomina Hebraica quæ in diuinis Scripturis leguntur interpretaretur, & inter alia quæ in Epiſtola Pauli ad Hebræos inſerta eſſent; nouiſſime h & illa quæ in Epiſtola Barnabæ haberentur expoſuit. Sed de Barnaba hactenus.

c *Hieron. de Script. Eccl. in Barnab.*

d *Orig. Periar. lib. 3.*

e *Clem. Alex. l. 2. & 3. Strom.*

f *Tert. de pudic. c. 20.*

g *Hieron. de Script. Eccl. in Paulo. & ep. 129. ad Dard.*

h *Hieron. de nom. Hebr. in fin.*

XV.

i *Act. 15. in fi.*

PAVLI CVM SILA PEREGRINATIO.

k *Act. 16.*

De Paulo vero Lucas i ait, eum vna cum Sila perambulaſſe Syriam & Ciliciam, *confirmantem Eccleſias, & præcipientem cuſtodire præcepta Apoſtolorum & Seniorum*; nempe quæ decreta eſſent in Synodo Hieroſolymitana, vt idem Lucas k inferius declarat. Ex quibus intelligas, hæc ad Gentes duntaxat Paulum dixiſſe; de quibus tantummodo actum eſt in eodem Concilio. Videas inſuper, quanti ponderis habitæ fuerint Eccleſiaſticæ Sanctiones, vt earum Paulus & Sila præcones extiterint. Porro Apoſtolorum exemplo ea ad poſteros, qui loco Apoſtolorum ſunt in Eccleſijs eadem auctoritate Epiſcopi ſubrogati, dilapſa eſt conſuetudo, vt cum ratio poſtulat, ad inſtituendam plebem ſibi commiſſam, vel ſinguli in ſuis Eccleſijs, vel cum in ſacris conuentibus ſunt in Spiritu ſancto legitimè congregati; tum quæ ad Catholicam fidem, tum quæ ad bonos mores ſpectant, legibus ſacris edicant. Quæ ne, licet ab hominibus lata, humana tantum & non diuina eſſe exiſtimarentur, perquam egregiè in iiſdem à ſe ſancitis decretis Apoſtoli hæc appoſuerunt l, *Viſum eſt Spiritui ſancto, & nobis.* Quoniam enim iampridem de Spiritu ſancto promiſſio facta fuerat, dicente CHRISTO m ad ſuos; *Paracitus Spiritus ſanctus, quem mittet Pater in nomine meo, ille vos docebit omnia, & ſuggeret vobis omnia quæcunque dixero vobis*: merito eiuſdem Spiritus ſuffragio ſuas leges eſſe inſtitutas ac roboratas oſtenderunt. Rurſumque quoniam non omni ſpiritui eſſe credendum, ſed an ſit ex Deo eſſe probandum, admonet Apoſtolus n; hæc examinare, officij eſſe Eccleſiæ vt demonſtrarent, ea non tantum Spiritui ſancto, ſed & ſibi viſa eſſe addiderunt: vt ſic admirabilem quandam Spiritus ſancti & Eccleſiæ eſſe coniunctionem & conſenſionem ſignificarent. Sed de Legibus Eccleſiaſticis alias pluribus.

LEGES ECCLESIÆ à SPIRITV SANCTO.

l *Act. 15.*

m *Ioan. 14.*

n *1. Ioan. 4.*

XVI.

PAVLVS CIRCVMCIDIT TIMOTHEVM.

Peruenit poſt hæc Paulus in Derben & Lyſtram; vbi TIMOTHEVM matre Iudæa fideli, ſed patre Gentili natum, ſecum aſſumens, circumcidit propter Iudæos qui erant in illis locis. Hæc Lucas o. Porro Chryſoſtomus p ait Timotheum à Paulo circumciſum fuiſſe, quod Iudæi non ferrent audire verbum ab incircumciſo; Auguſtinus q vero, vt ſic Paulus Iudæis oſtenderet, non ideo Gentes veteris Legis Sacramenta non ſuſcipere, quod mala eſſent & pernicioſe à patribus obſeruata; ſed quod iam ſaluti non neceſſaria poſt aduentum tanti Sacramenti, quod per tam

o *Act. 16.*

p *Chryſ. hom. 34. in Act.*

q *Aug. de mendac. c. 5.*

longa tempora tota vetus illa Scriptura propheticis figurationibus parturiuerat: Sicut econtra Titum circumcidere noluit *a*, licet vrgerent Iudæi, quod ſubintroducti falſi fratres ideo fieri vellent, vt haberent quod de ipſo Paulo diſſeminarent, tanquam eorum veritati ceſſiſſet, qui ſine circumciſione neminem ſaluari poſſe contenderent. Hæc Auguſtinus de Pauli inſtituto. Sed quod de Timotheo idem Apoſtolus *b* ſcribit; fuit ei mater Eunices nomine, & auia Lois, vtraque fidelis & ſpectata virtute. Eundemque fuiſſe ab ipſo Paulo ſacris initiatum, idem Apoſtolus eodem loco indicat, dum eum hortatur vt reſuſcitet gratiam Dei, quæ in ipſo eſſet per impoſitionem manuum ſuarum. Quomodo vero præfectus fuerit Eccleſiæ Epheſiorum, dicetur ſuo loco.

a *Galat.* 2.
b 2. *Tim.* 1.
DE TIMOTHEI GENERE, ET ORDINATIONE.

XVIII.

Inde peragratis aliis prouinciis, vetatus Paulus à Spiritu ſancto Euangelium prædicare in Aſia & Bithynia, nocte quadam per viſum à viro Macedone rogatus eſt ad eos tranſire: tuncque (inquit Lucas) *quæſiuimus* proficiſci in Macedoniam, & nauigantes Troade *venimus* Samothraciam, & ſequenti die Neapolim, & inde Philippos, quæ eſt prima partis Macedoniæ ciuitas colonia. Hæc Lucas *c*: quem ex hoc tempore, & non antea adhæſiſſe Paulo, mutatus ab ipſo vſus loquendi à tertia perſona in primam pluralis numeri, facile demonſtrat: ſicq; & Irenæus *d* nonniſi ab hoc tempore cum Paulus veniſſet Troadem (quæ eſt ciuitas maritima Aſiæ, eadem & Antigonia *e* dicta) Lucam ei adhæſiſſe ſignificat. Vnde declarandus eſt Hieronymus *f*, dum Lucam totius peregrinationis Pauli comitem appellat indiuiduum: cum tamen nonniſi ex hoc tempore hæc de illo dici poſſint; nec ſic quidem vt illi ſemper inhæſerit, ſed aliquando vt occaſio poſtulauit abfuerit. Videas poſthæc ipſum, vt qui præſens eſſet, res ſingulas diſtincte pleneq; narrare, cum alioqui antea, eiuſdem etiam Hieronymi teſtimonio, grauiſſima prætermiſerit, multaque ſtrictim ſummatimque narrarit. Sed & quod exiſtimauit Hieronymus, de Luca intellexiſſe Paulum cum dixit *g*: *Miſimus fratrem, cuius laus eſt in Euangelio per omnes Eccleſias; qui & ordinatus eſt comes peregrinationis noſtræ, &c.* cum nihil eiuſmodi de ipſo Luca legatur in Actis, vel alibi; ea potius Silæ conuenire putamus, qui (vt ex ipſo Luca nuper vidimus) electus eſt Antiochiæ Pauli comes in peregrinatione ſuſcepta, multumque laborauit in opere Euangelico. In quam ſententiam, quod ille ſic à Paulo deſcriptus non fuerit Lucas, Theodoretus *h* acceſſit: qui tamen illum non Silam, ſed Barnabam fuiſſe putauit. Roboratur porro non mediocriter Hieronymi ſententia Ignatij *i* teſtimonio, qui eodem quo Paulus vtens præconio, dum Lucam citat: *Vt teſtatur* (inquit) *Lucas, cuius laus eſt in Euangelio.* Atque ideo quid de his quiſque opinari velit, relinquimus arbitrio legentium. Reliqua vero de Luca dicemus, cum de Euangelio ab eo ſcripto inſtituetur narratio.

LVCAS ADHÆRET PAVLO.
c *Act.* 16.
d *Iren. lib.* 3. *c.* 14.
e *Hier. de loc. Hebr. Plin. li.* 5. *cap.* 30.
f *Hieron. de Script. Eccl. in Luca.*
g 2. *Cor.* 8.
h *Theodor. in* 2. *Cor.* 8.
i *Ign. ep. ad Epheſ.*

XVIII.
k *Plin. lib.* 14. *cap.* 11.
l *Act.* 16.
QVID PAVLVS PHILIPPIS.

Quod autem pertinet ad Pauli res geſtas Philippis; (quam ciuitatem, coloniam fuiſſe Romanorum, & Lucas ſcribit, & ſic appellat eam Plinius *k*:) die quodam Sabbati egreſſus extra ciuitatem, vbi (inquit Lucas *l*) videbatur oratio eſſe, Lydiam purpurariam ad fidem conuertit; quæ & poſtea ipſum cum ſociis in domum ſuam recepit. Conſueuiſſe vero Hebræos vltra ſynagogas quas intra ciuitates habebant, loca etiam in ſuburbiis inſtituere quantum Sabbati haberet iter, in quæ deambulantes conuenirent, ac ſimul Deo preces offerrent; Epiphanius *m* docet. Cum autem poſthæc Paulus in eadem ciuitate Pythoniſſam liberaſſet; ab eius Dominis vna cum Sila ad tribunal raptus, ambo tanquam ſeditioſi virgis cæſi in carcerem interiorem vincti coniecti ſunt; ſed noctu diuinitus ſoluti, & quod ciues Romani agniti eſſent cum honore à Magiſtratibus dimiſſi, Theſſalonicã perrexerunt, & plurimos illic ad fidem cõuerterunt: factione vero Iudæorum exagitati, tum inde, tum poſtea Berœa pulſi ſunt, ac tandẽ Athenas aduenerunt. Narrat hæc omnia pluribus Lucas *n*: ſed eorũ quæ Theſſalonicæ geſta ſunt nonnulla prætermiſit, quorum ipſe Paulus ad eoſdem Theſſalonicenſes ſcribens *o* meminit.

m *Epiph. hær.* 80.
[Ea vero apud Philonẽ προσευχὰς appellari, non ſemel repeties.]
n *Act.* 16. 17.
o 1. *Theſſ.* 1. & 2.

XIX.
p *Act.* 16.

Cæterum quod Lucas agens de carcere Philippenſi, ait *p* Paulum & Silam media nocte orantes laudaſſe Deum; hoc quidem ipſi fecerunt quod ante eos Dauid Rex facere conſueuerat, qui *media nocte a ſurgebat ad confitendum Domino*; & quod Iſaias *b*, dum *Deum deſideraret in nocte*. Quod quidem & à Fidelibus faciendum eſſe, Dei Eccleſia Apoſtolorum traditione & exemplo conſtituit: idq; illa præſertim ratione; quod media nocte Dominum ad iudicandũ Orbem terrarum ex improuiſo venturum eſſe crederent; ſecundum quod ipſe dixerat *c*, *Media nocte clamor factus eſt, ecce ſponſus venit.* Cui etiam veritati adſtipulari videbantur carmina Sibyllina, quæ Lactantius *d* ad eiuſmodi Chriſtianorum ritum atq; ſententiam confirmandam retulit. At quoniam nec ſatis exploratum eſſe voluit Dominus, qua potiſſimum hora venturus eſſet, dicente ipſo *e*, *Vigilate: neſcitis enim quando Dominus veniet, ſero, an media nocte, an galli cantu, an mane*: hac de cauſa non media nocte tantum Fideles ad preces Deo fundendas conſurgere conſueuerunt, ſed & aliis diuerſis horis eiuſdem noctis, ſicut declarat Clemens *f* Alexandrinus. Et fortaſſe quatuor illis noctis temporibus expectandi Dominum ab ipſo Domino enumeratis, reſpondent tres illæ Nocturnæ Preces, cum iis accedunt Matutinæ Laudes; quæ tamen omnes ſimul vno compendio hodie abſoluuntur: licet aliam ab his diuerſam rationem iniſſe viſi ſint, qui tribus vicibus nocte eſſe orandum ſtatuerunt, nimirum ipſo exordio, media nocte, & in fine; prout Baſilius *g* declarat, de iis diſſerens. Agit item ſæpe Hieronymus *h* de eiſdem tribus orationis Horis nocturnis.

DE NOCTVRNIS PRECIBVS.
a *Pſal.* 118.
b *Iſai.* 26.
c *Matth.* 25.
d *Lact. lib.* 7. *cap.* 19.
e *Marc* 13.
f *Clem. Alex. Pædag. c.* 9.
DE TRIBVS HORIS NOCTVRNIS.
g *Baſil. in reg. inter.* 37.
h *Hier. ep.* 7. & 22.

XX.

Et quod (vt idem *i* docet) *Veſpertina oratio* accenſa lucerna fieret, ideo Epiphanius *k* de orationis & ipſe Horis agens, Pſalmos qui prima noctis hora cani conſueuerunt: *Lucernales* appellat; Baſilius *l* vero *Lucernariam gratiarum actionem*: eſtque de iiſdem Lucernarijs precib. mentio apud Clementem *m*, & Caſſianum, qui de nocturno orandi modo librum ſcripſit. Chryſoſtomus *n* etiam *Lucernarium* illud appellat *Officium*, cum ſeptem enumerans orandi Canonicas Horas (de quibus eſt alibi dictum ſuperius) de tribus Nocturnis diffuſe agit: de quibus & alij demum omnes tam Latini quam Græci, qui de Eccleſiaſticis ſacris Ritibus commentarios conſcripſerunt. *Nocturnas conuocationes* eas appellat Tertullianus *o*; quod ſcilicet non priuatim in ſuis ædibus à ſingulis agerentur, ſed publice omnes in vnam conuocarentur Eccleſiam; ſicut & Ignatius *p* agendum monet. In quem modum perſeuerauit diutius ille vſus, vt non clerici tantum, ſed & populus ſimul in Eccleſia laudes Deo canerent: tamen id mutatum videtur, quod laici perdifficile continerentur in officio, vt in voce rhythmum, & in ſtatu corporis decorem ſacris decentem ſeruarent; prout queritur pluribus, cum populum de ea re obiurgat, Ioannes *q* Chryſoſtomus. Porro de antiquo in Eccleſia ſacrarum vſu VIGILIARVM, de quo agimus, non ſolum innumera SS. Patrum ſuppetũt teſtimonia; ſed & Scriptorum Gentilium, Plinij *r* Iunioris, Luciani *s*, & Ammiani *t* Marcellini. Qui vero primus eas impugnauerit, fuiſſe conſtat *u* impuriſſimum hæreſiarcham Vigilantium, qui eas ſic minuere conatus eſt; vt nonniſi ſemel in anno, in Paſchali ſolemnitate, eas peragendas eſſe iactaret; vt dicetur ſuo tempore. Quod *x* autem imperite nimis quidam tradiderunt, S. Ambroſium perſuaſione S. Monicæ matris S. Auguſtini illarum vſum proſcripſiſſe, quod plurimi Chriſtianorum illud noctis tempus ludendo ac choreas ducendo tranſigerent: tantum abeſt id verum eſſe, vt contra ab illis temporibus maiori obſeruantia celebratas conſtet, & quibuſdam additamentis nobiliter auctas; imo & ex illarum ſacro ac religioſo vſu, ſublatos perditiſſimos illius temporis mores qui antea irrepſiſſent: ſicut de his omnib. extant certiſſima eorundem ipſorum Ambroſij *y* & Auguſtini, *z* necnon Paulini in Vita eiuſdem Ambroſij teſtimonia: ex quibus agnoſcas cuius fidei ſit ille Sermo, cuius auctoritate earum abrogationem alij probare conati ſunt, qui nomine Sanct. Auguſtini *a ad Fratres de eremo* circumfertur; quem merito cum aliis eiuſmodi Schola Louanienſis reiecit in angelum.

i *Hier. ep.* 7.
k *Epiph. in comp.*
l *Baſil. ad Amphiloch. de Sp. S. c.* 29.
m *Clemen. & Conſt.* 56.
n *Caſſ. lib.* 3. *cap.* 3. *Chryſ. in Pſ.* 118. & *hom.* 59. *ad pop. Antioch. & de laudib. monach.*
o *Tert. lib.* 2. *ad vxor. c.* 4.
p *Ignat. ep. ad Magneſ.*
VSVS VIGILIARVM.
q *Chryſ. hom.* 1. *in Iſai.* 8.
r *Plin. Sec.* 10. *ep.* 97.
s *Lucian. in Philop.*
t *Ammian. li.* 28. *in fin.*
u *Hier. adu. Vigilant.*
x *Quæ ſequuntur tractat Baronius pluribus in Not. ad Martyrol.* 5. *Ianuar.*
y *Ambr. ſer. Pſal.* 109. *de f. ſt. Petr.*
z *Aug.* 9. *Cõf. ſ.* 7. *Cõc.* 1. *in Pſ.* 32. *cõcio. ad catech. cõt. Iud. ſer.* 251. *de temp. Ser.* 15. *de diuc ſ. p.* 5.
a *Ap. Aug. in.* 25.

IES

IESV CHRISTI
ANN. 52.

PETRI ANN. 8.

CLAVDII IMP.
ANN. 10.

I.
a *Tac.libr.*12.
DE ADVENTV PAVLI ATHENAS.

ANNO CHRISTI quinquageſimo ſecundo, C.Antiſtio *a* & M.Suillio Coſſ. Paulus Athenas veniens, Dionyſium Areopagitam, alioſq; multos ad fidem conuertit. Ea n. ne prius quam hoc anno contigiſſe dicamus, prohibet multitudo ac magnitudo rerũ, quas ab eodem Paulo poſt celebratum anno ſuperiori Concilium Hieroſolymitanũ, vſq; ad ipſius Athenas aduentũ geſtas eſſe vidimus: ne vero ſerius, tum ex eo optimè colligi poſſe videtur, quod Lucas *b* dicat, Paulum Athenis recedentem, moxq; Corinthum petentem, inueniſſe illic Aquilam & Priſcillam, qui *nuper* (inquit) *venerant ab Italia occaſione edicti aduerſus Iudæos*; quod vidimus promulgatum fuiſſe anno ſuperiori: tum etiam quod de Dionyſio tradatur, conuerſum fuiſſe ad Chriſtum anno decimonono à Paſſione Domini, qui fuit hic ipſe Natiuitatis eiuſdem quinquageſimus ſecundus. Paulus igitur cum Athenis eſſet, in Synagoga Iudæorum primum, inde in Areopago Euangelium prædicauit.

b *Act.*18.

II.
DE AREOPAGITIS.
c *Aug.*18.*de ciuit.*10. *Iſid. Peluſ.*2.*ep.*91. *Suid. & alij.*
d *Hæc de Areopagitis collegit magna ex parte Budæus in Pand. lib. vlt. de Sen.*

Erat locus ille iuxta mare, *Promontorium Martis* dictum, à quo & nomen deductum vt *Areopagus*, ἀρέος πάγος, diceretur, licet de nomine alij *c* aliam afferant cauſam. Iudices *d* qui eo conuenire ſolebant ad iudicandas maiores cauſas, nempe ſanguinis, morum, ac religionis, à loco & ipſi nomen accipientes AREOPAGITÆ dicebantur: inter quos nullus allegi poterat, niſi primum in inferiori magiſtratu Sex-virorum Theſmotheſiæ per annum meruiſſent: nec rurſum ad hunc patebat aditus niſi eis qui per anteactæ vitæ publicum examen irreprehenſibiles inuenirentur: ijdemque in Areopagitas promouendi, ita demum ſuſcipiebantur, ſi diligenti rurſus perquiſitione probati, adinuenti eſſent fama integerrimi, virtute ſpectatiſſimi, & vſu rerum perſpicaciſſimi. Accedebat & illud, quod qui talis viſus in eum ordinem obrepſiſſet, nec qualem præſeferebat inuentus eſſet; nullis meritis, ſed tantum Genio (vt aiunt *e*) impellente, ab Areopagitarum numero ſpontè diſcedere cogeretur. Cum autem cauſam cognituri in Areopagum aſcenderent, quod ter tantum in menſe faciebant, (nimirum quarto, tertio, & pridie Calendas) qui erant cauſam dicturi, nullo verborum ornamento, ſed ſimplici rei geſtæ narratione id facere, aut mox præconis voce tacere iubebantur; & ne Iudices reorum miſerando commouerentur aſpectu, ipſa nocte nullis admotis luminibus iudicia exercebant, ſummoque ſilentio tabellarem quiſque dabat ſententiam, vnde in parœmia illud venit, *Areopagita taciturnior*: adeoque de illorum integritate fama percrebuit, vt cum quis iuſtiſſimum quempiam, vita innocentiſſimum, omnibus denique partibus abſolutum virum ſignificare voluiſſet, *Areopagitam f* cognomine diceret. Antiquiſſimum plane iudicium; quod Euſebius *g* notat cœptum eſſe circa finem regni Cecropis primi Athenienſium Regis, & exitum Hebræorum de Ægypto: nec vſque ad præſens tempus Pauli aduentus, quamuis à diuerſis tyrannis oppreſſæ, & à Romanis ſubiugatæ Athenæ fuerint, vllatenus eſt intermiſſum. Quin & Romanos Procoſſ. Aſiæ perdifficiles cauſas eorum iudicio definiendas committere ſolitos, ex Valerio teſtatur Gellius *h*. Et Lucianus in Hermotimo, ſua quoque ætate Areopagitarum iudicio cauſas definiri conſueuiſſe tradit. Cæterum illuceſcẽte Orbi terrarum CHRISTI lege omnium perfectiſſima, cæteras ſiluiſſe, & ipſum quoq; Areopagum ceſſaſſe auctor eſt Theodoretus *i*: verum non ſtatim, ſed vt cetera alia, ſuis temporibus.

e *Lucian. in Hermotim.*
f *Cic. ad Attic. lib.*1.
g *Euſeb. in Chron.*
h *Gel. lib.*12. *cap.*7.
i *Theodor. de Euãg. verit. lib.* 9. *de leg.*

III.

Adductus igitur Paulus in Areopagum, iuſſuſque cauſam dicere, quoniam iam à multis arguebatur vt nouorum dæmoniorum annunciator, vt ea culpa careret, nec noui numinis videretur inuentor, ſed potius antiqui Athenienſium cultus aſſertor ac prædicator; occaſione ſumpta Aræ, quam in foro vidiſſet inſcriptam IGNOTO DEO, atque adeo ex ipſorum Theologia, ad inſinuandum verum Dei cultum admirabili quadam prudentia aditum ſibi patefecit. Nam (vt auctor eſt Thucydides) Athenis in foro ſtabant duodecim aræ deorũ: quas contemplatus haud dubium Paulus, in eam intendit cuius illa inſcriptio erat. Meminit & Philoſtratus in Tyanæo, Ignotis diis aras fuiſſe erectas Athenis; nec non Laertius in Epimenide, & Pauſanias ad Phalerum. Idque genus aram in Galliis eadem inſcriptione notatam eſſe repertam, & in veri Dei cultum translatam, mentio habetur in Epiſtola quæ dicitur Sanct. Martialis, ad Burdegalenſes inſcripta. Sed quod ad inſcriptionem Athenienſis ſpectat; Hieronymus *a* ait, eam non ita fuiſſe vt Paulus aſſeruit, IGNOTO DEO, ſed ita DIIS ASIÆ, EVROPÆ, ET LIBYÆ, DIIS IGNOTIS ET PEREGRINIS; verum quia Paulus non pluribus dijs indigebat Ignotis, ſed vno tantum Ignoto Deo; ſingulari verbo vſum eſſe, vt doceret illum ſuum eſſe Deum, quẽ Athenienſes in aræ titulo prænotaſſent; atque eum recte ſcientes colere deberent, quem ignorantes venerabantur, ac neſcire non poterant. Oecumenius *b* vero titulum his fuiſſe verbis conceptum ait: *Diis Aſiæ, Europæ, & Libyæ, Deo Ignoto & Peregrino.* At cum apud Lucianum *c* Gentilis homo ſic iuret, *Per Ignotum Athenis*, & non *Per Ignotos*: ac rurſum ex perſona Triephontis dicatur: *Nos illum Athenis Ignotum inuentum adorantes, &c.* hinc non vnam tantum aram Athenis fuiſſe Ignoto Deo dedicatam, ſed plures exiſtimamus: ac proinde vtrumque verum eſſe potuiſſe, nimirum aram aliquam, de qua Paulus, extitiſſe notatam Ignoti Dei inſcriptione; alias vero aliis, & deorum plurium. Nam & qui his ipſis viuebat temporibus Apollonius *d* Tyanæus, alloquens Timaſium Ægyptiũ, teſtatur (quod diximus) fuiſſe Athenis Ignotorum deorum aras dedicatas. Cum vero eius inſcriptionis varias afferant cauſas Chryſoſtomus *e*, Oecumenius, & alij; eam magis amplectimur ſententiam, vt quoniam placitis antiquorum Philoſophorum, puta Triſmegiſti *f*, & aliorum, quinetiam Sibyllinis *g* oraculis receptum erat, vnum Deum eſſe inuiſibilem, imperceptibilem, eundemque innominatum, & ineffabilem: necui numinum diuinus honor deeſſe videretur, aram eo titulo illi erexerint. Fuiſſe namque Athenienſes erga diuinum cultum proniores, ipſe Paulus eos alloquens declarauit: ſed & acerrimos ſe deos negantium ſemper vindices exhibuiſſe, demonſtrant exempla Anaxagoræ *h* Clazomenij, Diagoræ Meliti, Protagoræ, Socratis, & aliorum ab iis ea de cauſa morte damnatorum; confirmantque ſuis aſſertionibus Apollonius *i*, Plutarchus *k*, & alij.

DE ARA IGNOTI DEI ATHENIS. *Qua de re vide late Lorin. in Act.* 18.
a *Hieron. in Tit.*1.
b *Oecum. in Act.*17.
c *Lucian. in Philopat.*
d *Ap. Suid. verb.* τιμασιάν.
e *Chryſ. in Act.*27. *Oecumen. ibid.*
f *Ap. Lact. li.* 2. *c.* 9.
g *Tert. Apol. c.* 46. *Clem. Alex cont. Gent. Euſeb.* 8 *de præpar.* 5. *& lib.* 11. *c.* 8. 9. *& li.* 14. *c.* 3. 6.
h *Ioſ. lib.* 2. *cont. Apion.*
i *Ap. Suid. verb.* Tim. ſ.
k *Plut. de plac. philoſ. lib.* 1. *c.* 7. *agens de Euripide.*

IV.
l *Act.* 17.
CONVERSIO DIONYSII AREOPAGITÆ.

Cæterum cum Paulus perorans in Areopago mentionẽ habuiſſet de *Reſurrectione mortuorum*, tunc irriſus ab eis inde receſſit: *quidam vero* (inquit Lucas *l*) *adhærentes ei crediderunt, in quibus & Dionyſius Areopagita, & mulier nomine Damaris.* Hic ille DIONYSIVS, qui annos natus viginti quinq; Heliopoli (vt diximus) mirandum illud contra naturam Solis deliquium, quod tempore Paſſionis Domini contigit, vidit, & cauſam ignorãs obſtupuit: cuius quidem rei occaſione facilior eſt ei reddita ad Chriſtianam religionem amplexandam via. Sed præter illa quæ de eo ſunt à Luca ſcripta, feruntur & alia quædam, ab Hilduino *m* tempore Ludouici Pij Imper. addita, de colloquio habito inter Paulum & Dionyſium, deque conuerſione eiuſdem Dionyſij & Damaris (quam ipſius vxorem fuiſſe dicit) facta poſt illuminatum à Paulo cæcum natum: quæ quidem licet ipſe Hilduinus accepta profiteatur ab antiquiorib. quos recenſet Scriptoribus; haud tamen in omnibus probantur. Quod vero ad *Damarim* pertinet; plurium ſententia Patrum æquè receptum videtur, illam fuiſſe cõiugem Dionyſij; id imprimis teſtante Ambroſio *n*, conſentiente Auguſtino *o*, & confirmante Chryſoſtomo *p*; quos & cæteri qui de ea re ſcripſerunt, ſectati ſunt.

m *Hild. in Areop. ap. Sur.* 9. *Oct.*
DAMARIS VXOR DIONYSII.
n *Ambr. ep. ad Vercel.*
o *Aug. ſerm. de ſemin.*
p *Chryſ. de Sacerd.*

V.
q *Act.* 18.

Poſt hæc egreſſus Paulus Athenis *q* venit Corinthum, ibiq; recepit ſe apud Aquilam Ponticum opificem ſcenofactoriæ

PAVLVS OPERATVR MANIBVS.

factoriæ artis, (nimirum quæ ex pellibus facienda conſueret tabernacula, quibus milites vterentur in caſtris) quod & ipſe Paulus eiuſdem eſſet artis; quam & tunc cum Aquila exercuiſſe; Lucas ſcribit: & id ipſum ſæpe alibi præſtitiſſe, ac manuum ſuarum artificio victum quæritaſſe, tam idem Lucas, quam ipſe Paulus teſtatur. *a* Sed vnde id acciderit, vt Paulus nobilitate inſignis, & eruditione præclarus, opificium didicerit, ex his quæ complures antiqui Rabbini ſcripſerunt, facile intelligemus. Nam inter alios Schemahaia & Althalion tradunt, eis qui vellent ſacras literas profiteri, communem quamdam legem præſcriptam fuiſſe, vt manuale quodpiam opificium addiſcerent quo victum quærerent. Legi enim conſueuerunt eiuſmodi inſtitutiones in prima lectione primæ hebdomadis Azymorum. Et Rabbi Gamaliel in doctrina fratrum, quæ inſcribitur Haod, vehementer commendat vt ſacras literas addiſcentes opus aliquod manuale exerceant, affirmans eos qui facere prætermiſerint, procliuiores ad peccandum futuros. Vnde inter alios nobiles antiquos Rabbinos, leguntur Rabbi Iochanna ſutoriam, Rabbi Iuda piſtoriam, & alii alias id genus artes exercuiſſe. Et ex eiuſmodi inſtitutione proueniſſe exiſtimamus, vt Paulus quoque ſacris literis excultiſſimus, opificium didicerit. Quod quidem exercere voluit, ne aliquam vel leuem occaſionem daret oblatrandi, prædicationem Euangelii honeſtum quemdam fuiſſe prætextum Orbis circumeundi lucri gratia. Idque non à ſe tantum, ſed & à Barnaba eſſe ſeruatum, ſcribens ad Corinthios *b* declarat. Quemadmodum & cæteros Apoſtolos opus manuum exercuiſſe dum Euangelium prædicarent, cum locus & tempus id conceſſiſſet aut poſtulaſſet, apud Clementem *c* aſſeritur. Et horum imitatione plures Dei Sacerdotes, omneſque Monachos opera quædam manuum exercere ſolitos, Epiphanius *d* teſtatur: ſcripſitque de his egregium commentariolum Auguſtinus, *e* quo acriter inuectus eſt in vagos ac deſides monachos, opera manuum prætermittentes. Qui tamen eius videtur eſſe ſententiæ, vt non ſemper vel vbique Paulus operatus ſit manibus ſuis, ſed cum à prædicatione Verbi daretur otium: cætero autem tempore, non tantum ab offerentibus accepiſſe id expoſcente neceſſitate, ſed etiam literis ſuis id præcepiſſe pro aliis faciendum. Ac ſane tam ipſi, quam aliis Euangelii prædicatoribus licitum fuiſſe ſumere victum ab iis quibus prædicarent, cum idem Paulus alibi docet, *f* tum ipſe Dominus *g* faciendum monuerat.

a *Act.*20. 1.*Cor.*4. 1.*Theſ.*2. & 2.*Theſ.*3.
APOSTOLI OPIFICES. *b* 1.*Cor.*9. *c* *Clem.*2. *Conſt.*67.
d *Epip.hær.*80 *e* *Aug. de oper monac.c.*14. 15.16.
f 1.*Cor.*9.2. *Theſ.*3. *g* *Luc.*10.

VI.
h *Act.*18.

Cætera vero quæ Paulus Corinthi egit, ac paſſus eſt, cum illic ex reuelatione per annum & ſex menſes contigit immorari, paucis verbis Lucas *h* perſtrinxit, vt quem tunc abſentem fuiſſe (alio fortaſſe miſſum à Paulo ad prædicandum Euangelium, aut aliquas viſitandas Eccleſias, ad ipſum iterum rediturum, ſicut & Silæ ac Timotheo hac eadem Pauli peregrinatione, & cæteris eius diſcipulis alias accidere conſueuit:) ſatis ex eo intelligi poſſe videatur, ꝙ neque hæc ſcribens dicat ſe vna cum illo fuiſſe, neque in prima pluralis numeri perſona (vt ſolet) loquatur. Ex quibus & admirabilem agnoſcas in ſcriptore modeſtiam; tum quod quæ præſens non vidit compendio breui perſtrinxerit, ne vel in minimo veritas periclitaretur: tum etiam quod quæ ipſe geſſit, rebus tantũ Pauli narrandis intentus, obuoluta ſilentio præteriit. Cæterum res Pauli geſtas Corinthi, in omnibus admirandas fuiſſe & excellentes, poſſumus facile coniectari ex iis quæ ipſe Paulus ad eoſdem Corinthios *i* ſcripſit. *Signa ſui Apoſtolatus facta eſſe ſuper eos in omni patientia, in ſignis, & prodigiis, & virtutibus.*

i 2.*Cor.* 12.

VII. DE PRIMA EPISTOLA AD THESSALONICENSES
k 1.*Theſ.*3. *l* *Act.*18. *m* *Atha. in Syn.* *n* *Theod. præf. in Epiſt. Paul.* *o* 1.*Theſ.*2.3.

Sed & Corinthi dum eſſet, ſcripſiſſe PRIMAM AD THESSALONICENSES EPISTOLAM, ex eo certum redditur, quod eam non prius ſe ſcripſiſſe teſtetur, *k* quam poſt Timothei Theſſalonica ad ſe reditum: conſtet vero auctore Luca, *l* reuertentem Timotheum Theſſalonica vna cum Sila, conueniſſe Paulum Corinthi. Ex quibus refellitur tam Athanaſii, *m* quam etiam Theodoreti, *n* & quorundam aliorum ſententia, Paulum ſicut Athenis miſiſſe *o* Timotheum Theſſalonicam conſtat, ita etiam dum ibidem moraretur ſcripſiſſe ad eos illam Epiſtolam. Porro inſcribitur Epiſtolæ titulus non ſolum Pauli nomine, ſed & Timothei & Siluani, qui cooperatores erant Pauli in Euangelio.

IESV CHRISTI AN. 53.

PETRI AN. 9.

CLAVDII IMP. AN. 11.

I. DE SECVNDA EPISTOLA AD THESSALONICENSES
a *Chryſ. in* 2. *Theſ.* *b* *Theod. præf. in ep. Paul.* *c* 1.*Tim.*6.

ANno Chriſti quinquageſimo tertio, Claudio Auguſto quintum & Cornelio Orfito Coſſ. cum Paulus adhuc Corinthi ageret, ſcripſit SECVNDAM EPISTOLAM AD THESSALONICENSES. Haud enim multo poſt primã ſcriptam hanc fuiſſe (quod eamdem cum illa habeat inſcriptionem Pauli, Siluani, & Timothei) Chryſoſtomus *a* & Theodoretus *b* teſtantur, quamuis hic velit Athenis eſſe ſcriptam, ſicut & de Prima exiſtimaſſe diximus; Athanaſius vero (cui nec aſſentimur in hoc) Romæ. Porro eius ſcribendæ ea præceſſit occaſio, quod pſeudoapoſtoli quidã ex iis quos alibi idem Apoſtolus *c* ſugillat, *quæſtum pietatem putantes*, cum audiuiſſent Theſſalonicenſes auidius cæteris Euangelium ſuſcepiſſe, quo illos ad ſua largienda redderet promptiores, iam inſtare diem Domini (mundi videlicet finem) tamquam ex reuelatione diuina affirmabant, immo & mentita Pauli nomine Epiſtola id facilius eiſdem ſuadere ſtudebant.

II. TRADITIONES APOSTOLORVM. *d* 2.*Theſ.*2.
e *Chr. hom.*4. *in Theſ.*2.
f *Baſ. ad Amphil. de Sp. S. c.* 29. *g* *Epi. hær.*61

His vero acceptis Paulus feſtinans quanto citius occurrere, non tantum eos per epiſtolam commonitos voluit, ſed in memoriam reuocans quæ per ſermonem, cum apud illos eſſet, tam de his quam aliis rebus ad religionem pertinentibus, eiſdem tradidiſſet, STATE, inquit, *d* ET TENETE TRADITIONES QVAS DIDICISTIS, SIVE PER SERMONEM, SIVE PER EPISTOLAM NOSTRAM. *Vnde* (inquit Chryſoſtomus *e* in hunc locum) *perſpicuum eſt, non omnia Apoſtolos tradidiſſe per epiſtolam, ſed multa etiam ſine ſcriptis, & ea quoque eſſe fide digna. Quamobrem Eccleſiæ quoque Traditionẽ cenſemus eſſe fide dignam. Traditio eſt? nihil quæras amplius.* Et ante Chryſoſtomum Baſilius *f* eumdem item locum explicans, dixit, *Apoſtolicum eſſe etiam in non ſcriptis Traditionibus perſeuerare.* Eodemque modo Epiphanius *g* aſſerit, *Oportere traditione vti, quia non omnia à diuina Scriptura accipi poſſunt; quandoquidem aliqua in Scripturis, aliqua in Traditione SS. Apoſtoli tradiderunt.* Ac denique in eumdem ſenſum ea verba à pleriſque aliis accepta eſſe noſcuntur. Quamuis non ex recitato tantum Pauli textu hæc accipiantur, ſed etiam ex multis aliis, quibus Apoſtoli monent Fideles, vt cuſtodiant quæ eis tradita eſſent, nimirum per Traditiones ea ſignificantes, quæ per ſermonem ſine ſcriptura declarata eſſent, quæ eadem quod fideliter ſincereque cuſtodienda eſſent, iterum Paulus *h* DEPOSITVM appellauit; illudque diligentiſſime ſeruandum præcepit. Namque apoſtolicum Depoſitum Traditiones eſſe, Irenæus *i* docet.

h 1.*Tim.*6. & 2.*Tim.*1. *i* *Iren. l.*3. *c.*3.

III. ECCLESIÆ IVS SCRIPTVM ET NON SCRIPTVM. *k* *Vlp. l.* 6. *D. de iuſt. & iu.*

Ex his igitur accidit, vt Chriſtiana religio ab ipſo exordio naſcentis Eccleſiæ Iure duplici regeretur, nimirũ Scripto & Non-ſcripto, Legibus videlicet & Conſuetudine: quod cuique bene inſtitutæ Reipublicæ, & tam Græcis quam Romanis commune fuiſſe, *k* ſed & ipſos Hebræos nõ tantũ legibus diuinitus inſtitutis, verum etiam traditionib. vixiſſe, quas dicunt δευτερώσεις perſpicuum eſt omnibus. Porro leges non ſcriptas, ſcriptis antiquitate & nobilitate præſtare nullus eſt qui dubitet, quandoquidem fuerunt illæ à Deo inſitæ in mente hominum, vt primarius quidam fons, ex quo poſtea omnium optimarum legum ſcriptarũ fluxere riui. Verum non omnium Traditionum atq; Conſuetudinum eadem eſt ratio, ſed plane diuerſa: nam ſecundum quod ex diuerſis principiis emanarunt, diuerſo etiam iure cenſendas eſſe, Euangelica auctoritas admonet. Illæ nimirum ſententia Domini *l* & Apoſtolorum *m* ſunt improbatæ traditiones, quæ Iudæi vel prorſus fatuas, vel aduerſus diuinæ legis inſtituta introductas obſeruarent, de quibus, earumque auctoribus, quo tempore emerſerint, agit Epiphanius, *n* & pluribus Hieronymus. *o* Quas quidẽ (vt diximus) tum Chriſtus, tum Apoſtoli redarguerunt, non quod ab hominibus traditæ, ſed quod contra Dei le-

l *Matt.*15. *Mar.*7. *m* *Col.*2. & 1. *Pet.*1. *n* *Epi. hær.*4? *o* *Hier. in Iſa.* 8. & *ep.*151. *ad Alg. q.*10.

TRADITIONE, QVÆ IM-PROBATÆ. a *Hier.* 35.

gem ſuperſtitioſæ & turpes eſſent, quodq; illi ſua præcepta Dei legi præponerent: cuiuſmodi permulta exempla videre eſt apud Thalmud in Gherruuite. Cæterum quæ piæ fuiſſent ac ſanctæ, Dei ſunt ore laudatæ, immo in exemplum adductæ, vt conſtat de Rechabitis apud Hieremiam *a* Prophetam.

IV. b 2. *Cor.* 3. ANTE TRADITIO QVAM SCRIPTVRA. c *Tert. de teſt. anim. c.* 5.

Quod vero ſpectat ad TRADITIONES APOSTOLICAS, quæ (vt ait Apoſtolus *b*) *non atramento, ſed Spiritu Dei viui, non in tabulis lapideis, ſed in tabulis cordis carnalib. ſcripta ſunt:* ſi ipſam petamus rerum originem, plane inueniemus Chriſtianam religionem primum omnium Traditionibus inſtitutam, inde vero Scriptis fuiſſe firmatam. Nam & *Prior anima* (inquit Tertullianus *c*) *quam litera, & prior ſermo quam liber, & prior ſenſus quam ſtylus.* Antequam enim Apoſtoli aliquid ſcriberent, non alio certe modo quam Traditione, Euangelica prædicatio infundebatur & conſeruabatur in cordibus credentium: ac ipſum Fidei Chriſtianæ Symbolũ nequaquam ab Apoſtolis ſcriptum, ſed ore tenus traditum, ſuperius demonſtrauimus. Denique nec ipſis Apoſtolicis & Euangelicis ſcriptis aliqua fides haberetur, niſi Eccleſiaſtica Traditione innotuiſſet, quę vere ab Apoſtolis & Euangeliſtis conſcripta eſſent, quandoquidẽ & multa alia Euangelia, Epiſtolæ, Actus, Apocalypſes, olim (vt vidimus) Apoſtolorum titulo prænotata circumferrẽtur. Qua ratione Auguſtinus, *d Ego, inquit, Euangelio non crederem, niſi me Catholicæ Eccleſiæ commoueret auctoritas.* Indeque videas quanti ponderis ſit Traditio, quæ fundamentum exiſtat ipſarum Scripturarum: adeoque Scriptis Traditiones excellere, vt illa niſi traditione firmentur non ſubſiſtant, hæ vero etiam ſine ſcriptis ſuam obtineant firmitatem: ſicut inter alios egregie docent Irenæus *e* & Tertullianus. *f* At enim eamdem eſſe cæterorum omnium antiquorum Patrum de Traditionibus aſſertionem, nimirum quod plurima ab Apoſtolis tradita fuerint ſine ſcriptis, eademque ſit eis fides adhibenda & veneratio deferenda, quæ ipſis eorum ſcriptis, abunde ſatis probarunt, qui aduerſus Hæreticos Traditionum impugnatores, huius argumenti commentarios conſcripſerunt. *g* Ex quibus etiam videbis, nullum potentius telum ſanctiſſimos Patres ad omnem hæreticorum pertinaciam infringẽdam admouere conſueuiſſe, quam ex Apoſtolica Traditione, tum alibi, tum maxime in Eccleſia Romana omni tempore fideliſſime & integerrime conſeruata. Nobis autem hic modo ſatis ex inſtituto earumdem Traditionum fontem aperuiſſe, acturis etiam de ſingulis, inferius ſuis locis ac temporibus, pro Apoſtolicorum ſcriptorum & rerum geſtarum occaſione.

d *Aug. cont. ep. Man. c.* 5. TRADITIONIS AVCTORITAS.

e *Iren. li.* 3. *c.* 4. f *Tert. de cor. mil. c.* 3. g *Tract. hac pluribus ipſe Bar. Ann. to.* 1 *hoc an. Domini* 53. *Cui adde, ſi lubet, Bell. to.* 1. *cont.* 1. *& alios ibi ab eo citatos: itemque Grets in Defen. Bell. atque Io. Coccium Theſ. Contr. tom.* 1. *Lind. &c.*

V. h *Act.* 18. i *Strab. li.* 8. k *Num.* 6. VOTVM NAZAREORVM. l *Bed. retract. in Act.* 18. m *Num.* 6. n *Ioſ.* 4. *ant.* 4. o *Idem* 2. *de bel.* 15.

Poſt hæc, & alia Corinthi à Paulo geſta, (vbi & quædam à Iudæis paſſus eſt) idem *Fratribus valefaciens*, inquit Lucas, *h nauigauit in Syriam, (& cum eo Priſcilla, & Aquila) qui ſibi totonderat in Cenchreis caput: habebat enim votum.* Ita Lucas. Erant porro *Cenchreæ*, vt auctor eſt Strabo, *i* Corinthiorum Orientem verſus nauale. Caput autem tondere, & ſic votum ſoluere, erat Nazaræorum, de quibus ſcribitur in libro *k* Numerorum. Porro Paulum, non Aquilam, totondiſſe ex voto caput, Hieronymus & Auguſtinus affirmant: ſed & Beda *l* ambiguam eſſe lectionem cum dicat, de Paulo tamen intelligendum aſſerit. Sed cur non diſtulerit caput tõdere Hieroſolymis in templo, ille fortaſſe accidit caſus, quo ibidem *m* illico caput tondendum eſſet coram Nazaræo aliquis moreretur. Qui autem ſic erant NAZARÆI voto obligati nominabant ſeipſos *Corban*, hoc eſt, Dei donum, quod ſic ſeipſos Deo dicaſſent, vt Ioſephus *n* affirmat: quo etiam auctore conſtat, *o* eiuſmodi Nazaræorum votum nuncupare & exoluere mulieres quoque conſueuiſſe.

IESV CHRISTI AN. 54.

PETRI AN. 10.

CLAVDII IMP. AN. 12.

I. p *Tac. li.* 12. PAVLI PEREGRINATIO.

ANno Chriſti quinquageſimo quarto, Fauſto *p* Sulla & Siluio Ottone Coſſ. Paulus Apoſtolus Epheſum venit, ſed non ibi tunc permanſurus, quippe qui in Syriam proficiſcendi ſoluens Corintho iniiſſet conſilium. Itaque Cæſaream Palæſtinæ, ac inde Antiochiam Syriæ acceſſit, poſteaque Galatiam, & Phrygiam, ac ſuperiores prouincias Aſiæ peragrauit, & tandem his omnibus expeditis (non minori quidem quam vnius anni ſpatio) Epheſum rediit: cuius iter Lucas *a* mira breuitate perſtrinxit, de rebus tunc ab eo geſtis omnino ſilens. Interſerit vero mentionem de Iudæo quodam, *Apollo* nomine, Alexandrino genere, viro (vt inquit) eloquente, & in Scripturis potente, qui veniens Epheſum dum Paulus Syriam & Aſiam peragraret, à Priſcilla & Aquila, quos illic Paulus reliquerat, exactius fidem Chriſti edoctus, perrexit Corinthum prædicans vbique magno cum fructu Euangelium.

a *Act.* 18. 19. APOLLO PRÆDICAT EVANGELIVM.

II. b *Euſ. in Chr.* DE PHILIPPI APOSTOLI MARTYRIO. c *Chryſ. hom. de* 12. *Apoſt.* d *Nic. lib.* 2. *c.* 39. e *Meta.* 15. *Nouemb.* f *Meta.* 5. *Sept.*

Hoc eodem anno duodecimo Claudii Imp. Olympiadis ducenteſimæ ſeptimæ quarto (inquit Euſebius *b*) PHILIPPVS Chriſti Apoſtolus apud Hierapolim Aſiæ ciuitatem dum Euangelium populo nuntiaret, cruci affixus lapidibus opprimitur. De loco martyrii conſentit Euſebio Chryſoſtomus, *c* & alii omnes: De tempore vero diſſentit auctor (qui fertur Hippolytus) commentarioli *de Septuaginta duobus Diſcipulis*, dum ait Philippum Apoſtolum paſſum ſub Domitiano Imperatore. De mortis item genere diſcrepant Nicephorus *d* & Metaphraſtes: *e* ſed nec horum alicui aſſentitur auctor qui ſcripſit *Paſſiones Apoſtolorum*: qui tamen in eo conſentit cum Euſebio, dum affirmat poſt Paſſionem Domini Philippum annis tantum viginti Euangelium prædicaſſe: at de martyrio ne verbum quidem. Quod vero ait, eum anno ætatis ſuæ octogeſimo ſeptimo obiiſſe, adſtipulatorem habet Metaphraſtem, *f* nec tamen creditur. Sed quod Philippo Apoſtolo nonnulla adſcribuntur, quæ noſcuntur eſſe Philippi Diaconi, diſſeremus de iis inferius, cum de eodem Diacono erit ſermo.

III. g *Tac. Ann. lib.* 12. MATHEMATICI VRBE PVLSI. h *Id. hiſt. lib.* 1.

Quod ad res Romanas pertinet, auctor eſt Tacitus, *g* his iiſdem Coſſ. factum eſſe atrox Senatuſconſultum de pellẽdis Italia Mathematicis, occaſione Iunii Scriboniani, qui finem Principis per Chaldæos ſcrutatus eſſet. Inuiſum plane Principibus genus hominum: ſed humana curioſitas agebat, vt quos ſæpius edicta exagitabant, iidem reuocarentur in Vrbem. Vnde idem alibi de iis Tacitus: *h Genus hominum potentibus infidum, ſperantibus fallax, quod in ciuitate noſtra & vetabitur ſemper, & retinebitur.*

IESV CHRISTI ANN. 55.

PETRI AN. 11.

CLAVDII IMP. AN. 13.

I. i *Tac. lib.* 12. k *Act.* 20. l *Act.* 19. PAVLVS QVID EPHESI EGERIT, PASSVSVE FVERIT. m *Act.* 20. n 1. *Cor.* 15. o *Amb. Theo. & alii nonnulli in* 1. *Cor.* 15. p *Nic. lib.* 2. *cap.* 25. q *Orig.* 2. *Periar.* 2. r *Chry. hom.* 40. *in Cor.* ſ *Ign. ep. ad Rom.* t 2. *Tim.* 4. QVOMODO PVGNAVIT CVM BESTIIS.

ANno Chriſti quinquageſimo quinto, D. Iunio *i* & Q. Haterio Coſſ. Paulus Apoſtolus peragratis ſuperioribus Aſiæ partib. venit Epheſum, vbi (vt ipſe teſtatur) *k* manſit tribus annis continuo docens: Ita vt (inquit Lucas *l*) omnes qui habitabant in Aſia audirent verbum Domini, Iudæi atque Gentiles. Ex iis vero quæ illic paſſus eſt, nonniſi ea quæ à Gentilibus per Demetrium argentarium illata ſunt mala, Lucas memorat; cum tamẽ longe grauiora ex inſidiis Iudæorũ paſſum eſſe, ipſe Paulus nouiſſime *m* ipſos Epheſios allocutus queſtus ſit: & ad Corinthios de iiſdem ſcribens, *n* dicat ſe ibidem Epheſi ad beſtias pugnaſſe ſpe reſurrectionis. Hinc aũt fuit quorumdam *o* ſententia, Paulum Epheſi *damnatum ad beſtias*, ſed Dei gratia ab eorum dentibus liberatum: ipſamque rem geſtam narrat Nicephorus *p* ex quibuſdam Pauli Actis apocryphis, quæ & citat Origenes. *q* At vero Ioannes *r* Chryſoſtomus, & alii eum ſecuti, Paulum non de beſtiis, ſed metaphorice de hominib. ferinos habentibus animos intellexiſſe exiſtimauerũt; quibus & nos libẽter aſſentimur: ſic enim & Ignatius *ſ* huic ſimili vſus dicendi genere, ſcribit ſe à Syria Romam vſq; terra mariq; cum beſtiis depugnaſſe, noctu diuque alligatũ decem leopardis, quæ erat militaris cuſtodia. Et ipſe Paulus *t* Roma ad Timotheum ſcribens, ait ſe liberatum eſſe de ore leonis, hoc eſt Neronis, vt omnes interpretãtur. Rurſumq; conſiderandum eſt, quod tradat Paulus *ſe pugnaſſe cum beſtiis*

non au-

non autem *ſe traditum beſtiis*: diuerſa quippe vtriuſque pœnæ eſt ratio habenda, quod damnari dicebantur ad ludum; qui in theatrum immittebantur armati cum beſtiis pugnaturi, alii vero beſtiis abſque pugna mox deuorandi tradebantur; quemadmodum ſunt plurima vtriuſque ſupplicii apud antiquos Scriptores exempla. Denique ſi Paulus eiuſmodi ſupplicio affectus eſſet, non putamus ab ipſo omitti debuiſſe, cum in poſteriori Epiſtola ad Corinthios *a* ſuorum certaminum coronas texens, multa his minora enumerauit. Vnde magis placet ſententia Tertulliani, *b* Apoſtolum per ea verba ſignificaſſe preſſuras Aſiaticas, & Chryſoſtomi, *c* qui eadem ſentire videtur. Nec vero aſſentimur Theophylacto, *d* exiſtimanti Paulum ſignificaſſe preſſuras, quas paſſus eſt inſtigatione Demetrii argentarii: nam eo tẽpore quo ſcripſit Epiſtolam primam ad Corinthios, qua meminit de pugna cum beſtiis, nondum illa de Demetrio contigiſſe ea ratione demonſtrari poſſe videtur, quod Lucas *e* antequam illa recenſeat, dicat Paulum propoſuiſſe tranſita Macedonia & Achaia ire Hieroſolymam: eodemque modo Paulus in dicta Epiſtola ad Corinthios *f* promittat venire ad illos cum Macedoniam pertranſiſſet, permanſurum autem adhuc Epheſi vſq; ad Pentecoſten. Adeo vt liqueat, ea quæ ſubdit Lucas de turbis per Demetrium excitatis, poſt dictam Epiſtolam contigiſſe anno vltimo commorationis Pauli Epheſi.

a 2. *Cor.* 11.
b *Tert. de reſur. car. c.* 48.
c *Chryſ. hom.* 40. *in Act.*
d *Theoph. in* 1. *Cor.* 15.
e *Act.* 19.
f 1. *Cor.* 16.

II.
Miracvla ex svdariis Pavli.

De miraculis autem quæ ibi operatus eſt, Lucas *g* res magnas paucis perſtringens, ait tantas virtutes feciſſe Deum per manus Pauli, vt etiam ſuper languidos deferendo à corpore eius *ſudaria & ſemicinctia*, recederent ab eis languores, & ſpiritus nequam egrederentur. Porro ſic etiam olim ex fimbria veſtis Domini teſtantur Euangeliſtæ *h* multas virtutes oriri ſolitas. Quibus videas, tam Domini, quam Pauli Apoſtoli exemplo & auctoritate, cultum ſacrarum Reliqviarvm inſtitutum, ac miraculis comprobatum: nec eſſe qui iure calumniam facere poſſit, ſi exemplo eorum qui hoc modo à Chriſto & Apoſtolo ſanabantur, Chriſti, Pauli, ac cæterorum Sanctorum quiſque Fidelium Reliquias petat, vt ex illis hauriat eam gratiam quam illi olim ſunt fide præuia conſequuti. An fortaſſe quæ ſint diuinitus conceſſa orariis & ſemicinctiis, eadem negauerimus Pauli oſſibus attributa? vel hæc omnia Paulo priuatim, & non cæteris Sanctis communicata dixerimus? Appello omnium, quotquot fuerunt ab ipſo exordio naſcentis Eccleſiæ, Scriptorum Orthodoxorum ſententiam, ſi quid ab his contrarium vnquam ſcripſerint ſenſerintue, imo ſi nõ omnes ſacrarum cultus Reliquiarum fideles fuerint ac conſtantes aſſertores. Quinetiam ſi Ethnicorum teſtimonia quæras, quantumlibet hæc illi ſubſannarent, reperies tamen apud illos, quis de ea re mos Chriſtianorum fuerit: puta cum Eunapius *i* Sardianus Alexandriæ aſſeruari ait condita capita Martyrum, quos Chriſtiani vt Sanctos colerent, iiſdemque genua ſubmitterent, ſeque illorum ſepulchris proſternerent, legatoſque precum apud Deum eoſdem habere dicerent. Denique omnibus Catholicis flagrans ſemper deſiderium inhæſiſſe potiundi quibuſcumque Sanctorum Reliquiis, & iam ſuperius demonſtratum eſt cum egimus de inſtrumentis Paſſionis ac Sepulturæ Dominicæ, de Vinculis Petri, & Lapidibus necis Stephani, ac plurimis aliis paſſim inferius demonſtrabitur exemplis: ſicut è contrario oſtendetur, Paganorum ſemper fuiſſe, & ſæpe hæreticorum, eaſdem Sanctorum Reliquias diſiicere & profanare. Qui vero primus omnium in Eccleſia Dei, cultum ſacrarum Reliquiarum auſus eſt impugnare, Eunomius, idem & acerrimus extitit diuinitatis Spiritus ſancti hoſtis, nec alio certe quam ſatanico ſpiritu afflatus in hanc vtramq; veritatem debacchatus eſt: quem perditiſſimus Vigilantius, & inde Claudius Taurinenſis, ac demum cæteri hæreticorum ſatellites ſunt conſectati, de quibus dicetur ſuis locis. Vnde Gennadius: *k Sanctorum corpora, & præcipue beatorum Martyrum Reliquias, perinde ac Chriſti membra, ſinceriſſime honoranda, baſilicas eorum nominibus appellatas, velut loca ſancta diuino cultui mancipata, affectu piiſſimo & deuotione fideliſſima adeundas credimus. Si quis contra hanc ſententiam venerit, non Chriſtianus, ſed Eunomianus & Vigilantianus creditur.*

g *Act.* 19.
h *Mar.* 6. *Luc.* 8.
Vsvs sacrarvm Reliqviarvm.
i *Eunap. in Vit. Phil.*
Impvgnatores Reliqviarvm.
k *Gennad. de Eccl. dog. c.* 73.

Cæterum ex Chriſti fimbriæ, & Pauli Sudariorum exemplis inhæſit pia Fidelibus ac religioſa traditio, vt cum minus liceret ipſa Sanctorum ſepulchris condita corpora tangere, eiſdẽ ſepulchris deſuper admouerent ſudaria quædam aut vela, quæ dicebantur *a Sanctuaria*, ſiue *Brandea*: *b* quæ quantam inde virtutem haurirent, locuples eſt teſtis Gregorius *c* Papa, & alii. Nec ſolum velamina atque panniculos, ſed & veſtimenta languentium ac defunctorum, vel etiam flores, aut alia eiuſmodi iiſdem ſacrarum Reliquiarum loculis admota, virtutem accepiſſe reſtituendi ægros incolumitati, & defunctos ad vitam reuocandi, fideliſſimus eſt teſtis S. Auguſtinus. *d* Immo & ipſum puluerem *e* ac ſitum, quo (vt accidit) Sanctorum ſepulchra aliquando obducerentur, vel etiam circumaſpergerentur, & quod mirabilius eſt, oleum *f* quo ex more in Eccleſia antiquitus obſeruato, *g* lampades circa ſepulchra Martyrum ſolerent incendi, eaſdem virtutes operari conſueuiſſe, fidem integram faciunt ſanctiſſimi & antiquiſſimi Patres. Denique Gregorius *h* Nazianzenus aduerſus Iulianum aſſerit, *ſanctorum Martyrum corpora idem poſſe quod animas, ſiue manibus contrectentur, ſiue honorentur, eorumdemque vel ſolum ſanguinis guttas, atque exigua paſſionis ſigna, idem poſſe quod corpora*: Et rurſum *i*, *fuiſſe adeo frequentem illorum venerationem, vt exiguus puluis, aut reliquiæ veterum oſſium, totius ad honorem ſufficerent, & nonnullorum ſolum appellationem Reliquiarum omnino expertem locis certis inditam fuiſſe pro toto Martyre, quæ tamen eamdem vim obtinuiſſent.* Ad quæ iure exclamans, *O rem*, inquit, *prodigioſam! ſalutem affert ſola recordatio.* Cum igitur eamdem virtutem in exigua parte Reliquiarum Martyris, quæ in toto ſit corpore, ineſſe experimento probatum eſſet, inde euenit vt corpus vnius Martyris in plures interdum partes diuidi ſoleret, recondique in diuerſis altaribus, quæ ſepulchra ſunt Martyrum, vt conſtat diuinæ auctoritate Scripturæ. *k* Indeque fortaſſe pariter accidit, vt cum vnius eiuſdemque Martyris diuerſis in locis Reliquiæ conditæ fuerint, & æque ac ſi integrum corpus vbique horum locorum conditum eſſet; eadem miracula ſint operatæ: vnius eiuſdemque Martyris corpus diuerſis in locis haberi dicatur. Tolerabilis error, cui non hominum impoſtura, ſed exuberans diuina largitas præbuit occaſionem: Qua ratione Baſilius *l* ait, Quadraginta illos Martyres dici eſſe conditos in variis ciuitatibus, quod ipſarum quælibet partem aliquam Reliquiarum poſſideret.

III.
De velis admotis Reliqviis Sanctorvm.
a *Ep.* 62. *&* 63 *Horm.*
b *Greg.* 3. *c.* 30. *Io. diac. Vit. Greg.*
c. 42. *vbi plura cum Not. Bar. Roman. Mart. die* 15 *Iunii.*
c *Greg. & Io. diac. ibid.*
Greg. Tur. de glor. Mart. cap. 28.
d *Aug.* 22. *de ciu.* 8.
e *Greg. Nyſ. orat in laud. Theod.*
Greg. Pap. 3. *dial.* 17. *Greg. Tur. de miracul. S. Mart. lib.* 2. *c.* 1. *lib.* 3. *c.* 21. *lib.* 4. *c.* 32. 33. *& de glor. mart. li.* 1. *c.* 62 *li* 2 *c.* 24. 33. 45
f *Aug.* 22. *de ciu.* 8.
Theod. hiſt. SS Patr. c 21. *in Iacob. Greg. Tur de mir S. Mart, li.* 2. *c.* 1 *Ven. For. in Vit. S. Mart. li.* 4. *& alii.*
g *De hoc vid. inf. an.* 58. *num* XXVI. *& ſeqq.*
h *Greg. Naz. orat.* 1. *in Iul.*
i *Idem in Cygneis de animi ſubmiſſ. edit. Leuncla.*
Cvr sint divisæ Reliqviæ.
k *Apoc.* 6.
l *Baſ. orat. in Quadr. Mart*

Porro magnam eſſe à maioribus adhibitam diligentiam ne quorumlibet qui fidei cauſa interfecti viderentur, Reliquiæ vt Martyrum colerentur, ſed illorum tantum quos probaſſet Eccleſia, expreſſum habetur apud Optatum Mileuitanum, dum agit de Lucilla famoſiſſima femina Donatiſtarum patrona, à Cæciliano Archidiacono Carthaginienſi reprehenſa, quod ante Euchariſtiæ ſumptionem *os neſcio cuius hominis mortui, ſi martyris, nondum tamen vindicati, libaret.* Qualiter autem imprimis auctoritate Primatis Epiſcopi, ſubtiliſſimaque inquiſitione adhibita, quibus cultus Martyrum exhibendus eſſet diligentiſſime tractaretur, etiam perſecutionis ſæuiente procella; habes apud Auguſtinum *m* de Actis Martyrum delatis ad Menſurium Epiſcopum Carthaginienſem temporib. Diocletiani. A quo eodem Auguſtino *n* notati ſunt pariter circulatores quidam monachi, qui quæſtus cauſa diſtraherent nonnullas Reliquias, quas dicerẽt eſſe Martyrum. Sed & quam accurate eodem tempore prouiderint Epiſcopi Africani, vt nonniſi certis & exploratis Sanctorum Reliquiis Memoriæ conſecrarentur, neue inanibus ſuperſtitionibus & reuelationibus plebs ignara deciperetur; docet canon Concilii Quinti *o* Carthaginienſis. Quantaque etiam cura fuerit Romanorum Pontificum, ne quid de his, quod inexploratum eſſet, admitteretur; exempla habes de Gregorio *p* Primo reſcribente ad Auguſtinum in Angliam; & de Innocentio *q* Tertio in Concilio Lateranenſi. Quod ſi aliquando in eumdem cultum aliquis irrepſiſſet error, non ex traditione maiorum, ſed priuato aliquorum inſtinctu; Deus non permiſit illum diu latere, ſed alicui ſancto viro rem aperire non prætermiſit, vt veritate prodita falſitas appareret: quod & de S. Martino Seuerus *r*

IV.
A maioribvs probarisolitæ.
m *Aug. Breu. col. di. c.* 13.
n *Id. de oper. monach. c.* 28.
o *Conc. Cart. V. can* 14.
p *Greg.* 12. *ep.* 9.
q *Inn. Tert. in Conc. Lat. c.* 2.
r *Seu. in Vit. S. Mart. c* 8.

ſcribit. Sed de traditione ſacrarum Reliquiarum modo hactenus: de ſingulis enim plurimorum Sanctorum, ſpecialior erit inferius ſuis locis traditio.

IESV CHRISTI AN. 56.

PETRI AN. 12.

CLAVDII IMP. AN. 14.

I.

ANno Chriſti quinquageſimo ſexto, M. Aſinio Marcello & M. Acilio Auiola Coſſ. cum Paulus Apoſtolus iam annum ſecundum ageret Epheſi, non tantum eius prædicatione, ſed noua occaſione ſeptem filiorum Sceuæ Principis ſacerdotum, (qui exorciſtas agere ſoliti, etiam in nomine IESV quem Paulus prædicaret, eiicere dæmonia magno ſuo damno tentauerunt) magna facta eſt acceſſio ad Chriſtianam fidem. Rem geſtam Lucas *a* Euangeliſta deſcribit. Porro cum Iudæorum non ignobiles viri, ſed filii Principis ſacerdotum *exorciſtas agerent*, arcanum fuiſſe à maioribus traditum, nec commune omnibus miniſterium dæmones expellendi, facile poteſt intelligi. Qui vero primus eam artem docuit Hebræos, Salomonē fuiſſe Ioſephus *b* affirmat: agitque *c* inſuper de radice quadam, admirabilem virtutem habente pellendi dæmones. Sed & fuiſſe apud illos in confeſſo, per virtutem nominis Tetragrammaton, ſi cui illud ſcire ac fari licuiſſet, quemlibet eam facultatem aduerſus dæmones aſſequi poſſe, teſtatur Epiphanius, *d* cū agens de quodam Ioſepho homine Iudæo, qui nec adhuc credens, obſeſſum à dæmone hominem in nomine IESV liberauit, addit cæteros Iudæos inde rumorem ſparſiſſe, Ioſephum apertis gazophylaciis, & inuento nomine Dei ſcripto, eo lecto eiuſmodi ſigna facere. Sic igitur & Sceuæ filii videntes tam à Paulo quam à cæteris Chriſtianis, in nomine IESV hæc eadem & alia miracula factitari, ipſi quoque ad dæmones expellendos eodem vtendum ſibi nomine vt diuinitus reuelato exiſtimarunt. Quod vero iidem (vt ſcribit Lucas) per nomen IESV dæmonibus cum adiuratione præciperent; exiſtimauit Origenes, *e* non ex Chriſti Euangelio, ſed potius ex ritu Iudaico à Salomone tradito adiurationes eiuſmodi prouenisse, quibus Chriſtiani etiam vterentur. Verum hæc cum ipſe deducat ex eo quod ait, *ſicut Chriſtiano homini ex Euangelii præſcripto non licet omnino iurare, ſic nec etiam quempiam adiurare*: ſicut falſa eſt illa propoſitio, ita etiam quæ inde eſt deducta concluſio.

a Act. 19.
DE EXORCISTIS IVDÆORVM.
b Ioſ. 8. ant. 2.
c Id. 7. de bel. 25.
d Epip. hær. 30.
NOMINIS IESV VIRTVS.
e Orig. tract. 35. in Matt.

II.

Cum autem inter credentium ſigna illud adnumeretur, *f* vt in nomine IESV Fideles dæmonia eiiciant, iure conſueuiſſe Chriſtianos ſic adiurando dæmones pellere, ipſoſq; tunc dæmones flagella & verbera ſentientes, ſuam imbecillitatem, Chriſti vero potentiam fateri, antiqui Patres *g* abunde docent. Immo non adiurationibus tantum, ſed aliquibus maiorum traditione probatis ritibus id fieri conſueniſſe, iidem oſtendunt. Atque id ipſum legitime fieri poſſe, Domini noſtri imprimis admonemur exemplo: quippe qui cum ſolo nutu, ne dicam verbo, ab obſeſſis corporibus propria virtute dæmones pellere potuiſſet, aliquando tamen ſigna quædam, quæ vim exorciſmi habere viderentur, adhibenda putauit, vt cum ſanaturus *h* habentem dæmonium ſurdum & mutum, *miſit digitos ſuos in auriculas eius; & expuens tetigit linguam eius, & ſuſpiciens in cælum, ingemuit, & ait illi, Ephphetha, quod eſt adaperire*, qui etiam ad exorciſmum ſpectare ieiunium & orationem diſcipulis ſuis monſtrauit. *i* At licet non diſcipulos tantum, ſed & credentes omnes pellendi dæmones à Domino gratiam conſecutos eſſe, Euangeliſta *k* teſtetur, & exemplo ſæpius monſtratum ſit, laicos homines dæmones eieciſſe (quod & de militibus ſcribit Tertullianus, *l* ſed & parentes exorcizare filios ſolitos dicit *m*:) tamen fuiſſe peculiare munus Ordinis ad hoc opus in Eccleſia inſtituti, antiquorum eſt Patrum *n* & Conciliorum *o* atteſtatione exploratiſſimum. Inſuperque in Concilio Carthaginienſi Quarto *p* ſtatutum eſt, vt ordinandus Exorciſta de manu Epiſcopi ordinantis libellum acciperet in quo ſcripti eſſent EXORCISMI; ne videlicet aliquid ſuperſtitionis in exorciſmos irreperet.

f Mar. 16.
EXORCISMORVM PROBATVS VSVS.
g Iuſt. dial. cum Tryph. Orig. hom. 24. in Ioſue. Tert. ad Scap. c. 2. & Apol. c. 23. Cyp. ad Demet. & ad Don. ep. 1. & de idol. vanit. Minut. in Oct. Prud. Apoth. cont. Iud. & alii.
h Mar. 7.
i Mar. 9.
k Mar. 16.
l Tert. de cor. milit. c. 11.
m Id. de idol. cap. 11.
n Ign. ep. ad Antioch. Tert. de præſcr. c. 41. Orig. in Ioſ. ho. 24. Corn. PP. ap. Euſ. 6. hiſt. 35. Hier. in Tit. 3.
o Con. Rom. ſub Silu. c. 3. c. 7. Laodic. can. 24. & 26.
p Con. Cart. IV. c. 7.

III.

Quod vero Vlpianus *a* Iuriſconſultus agens de quibuſdam impoſtoribus, qui certis incantationibus & imprecationibus exorcizare ſolerent, & ſic morbos ſanare profiterentur, negat eiuſmodi hominibus de eorum mercede ius eſſe dicendū: ex eo certum eſt, de aliis potius quam de Chriſtianis intellexiſſe, qui nonniſi gratis abſque aliqua conuentione ſtipendii illud officium impendere conſueuerūt. Verum quod ait, verbum *Exorcizare* proprium eſſe Impoſtorum, videtur ſugillare voluiſſe Chriſtianos, quorum erat infenſiſſimus hoſtis. Gentiles enim contumeliæ cauſa Chriſtianos nominare conſueuiſſe *Impoſtores, & Græcos*, teſtis eſt Hieronymus. *b* Sed & ipſe Chriſtus Dominus à Iudæis eſt nominatus *Impoſtor*: nam quod apud Matthæum *c* legitur *Seductor, Impoſtorem* eſſe legendum alii *d* tradiderunt. Cur autem Ethnici Chriſtianos appellarent *Græcos*, Tertullianus eam affert cauſam, quod qui Chriſtianam confiterentur religionem, abiecta toga pallium, quod erat philoſophorum indumentum, ſuperueſtiebant. Sed de eiuſmodi vſu pallii, dicetur alias. Multum vero confert ad dictum Vlpiani reſponſum intelligendum, quod Iuſtinus in oratione ad Gentiles oſtendit, non Chriſtianos tantum, verum & incantatores ac circulatores exorcizare conſueuiſſe, ſed Chriſtianos cæteris omnibus in ea re perficienda virtute præſtitiſſe. Quinimmo & ipſas quoque mulieres hæreticas eo procaciæ proueniſſe, vt auderent exorciſmos agere, idem Tertullianus *e* affirmat.

CHRISTIANI GENTILIBVS DICTI IMPOSTORES.
a l. 1. D. de var. & extr. cogn.
b Hier. ep. 10. ad Fur. ep. 23. ad Marc.
c Matt. 27.
d Budæ. in Pand. l. 4. D. de ædil. edict.
e Tert. de præſ. c. 41.

IV.

Cæterum Chriſtianæ religionis Exorciſtarum munus erat, non tantum eos qui patenter, ſed & qui latenter à dæmonibus arriperentur, exorcizare. Quod enim omnes homines cum natura naſcantur filii iræ, donec Chriſti baptiſmate in nouam tranſeant creaturam, dæmonis detineantur imperio, idcirco antiquus Eccleſiæ vſus fuit, vt omnes ante baptiſmum expurgarentur Exorciſmis, de quibus agant Cyprianus, *f* Optatus, *g* Ambroſius, *h* Auguſtinus, *i* Cyrillus *k* Hieroſolymitanus, Gregorius *l* Nazianzenus, Baſilius, *m* Chryſoſtomus, *n* ac cæteri omnes, & præſertim qui ſcripſerunt de diuinis Officiis: eamdemque conſuetudinem vbique ab Eccleſia ſeruari ſolitam, Gennadius *o* ſcribit. Denique illud non prætermittimus, non Gentiles tantum vexari à dæmonibus conſueuiſſe, ſed & Chriſtianos, cum præſertim poſt baptiſmum in peccatum aliquod capitale incidiſſent; vt Dionyſius *p* & Cyprianus *q* teſtantur, ſuntque innumera ea de re exempla apud alios auctores, quorum à nobis plurima ſuis locis inferius referentur. Cum alioqui & interdum diuino permiſſu & occulto iudicio accidere, vt innocentes pueri ac puellæ arripiantur à dæmone, Hieronymus, *r* Auguſtinus, *ſ* & Gregorius *t* tradant. Quin & aliquando pios ac iuſtos viros, inſcrutabili Dei prouidentia dæmonibus cruciandos permitti, pluribus monſtrat Ioannes Chryſoſtomus. *u* Sed de Exorciſmi traditione hactenus: iam reliqua proſequamur.

EXORCISMI ANTE BAPTISMVM.
f Cyp. ep. 76. ad Magn.
g Opt. li. 4. con Parm.
h Amb. 1. de Sacr. 5.
i Aug. de pec. orig. lib. 2. c. 4. & alibi.
k Cyr. catec. 2.
l Greg. Naz. orat. de bapt.
m Baſ. ad Amph.
n Chryſ. hom. de Adam & Eua.
o Gennad. de eccl. dog. c. 30.
p Dion. de eccl. hier. c. 3.
q Cyp. ep. 76.
r Hier. ep. 25. ad Paul.
ſ Aug. cont. Pelag.
t Greg. in dial.
u Chr. de pron. Dei.

V.

Non Iudæos tantum, aut Gentiles, noui caſus filiorum Sceuæ timore perculſos, nomen Domini IESV præconiis extuliſſe, ſed & Chriſtianos ipſos magnam inde vtilitatē conſecutos Lucas *x* docet, dum ait, *multos credentium confeſſos eſſe, & annuntiaſſe actus ſuos.* Porro diuerſam plane hanc fuiſſe PECCATORVM CONFESSIONEM ab illa quam ad Ioannis baptiſmum venientes agere conſueuerant, *y* certum eſt: nam illa præcedebat baptiſmum, hæc autem erat eorum qui credidiſſent ac baptizati eſſent. Cuius quidem non ſolum iam olim Dominus in Eccleſia Chriſtiana fundamenta iecerat, cum Apoſtolis *z* dimittendi peccata tradidit poteſtatem; ſed & eadem ab ipſo rerum omnium principio, cum ab Adam eſt à Deo confeſſio requiſita, videtur quodammodo imperata, extantque eiuſdem poſtea à populo Iudaico exactæ in diuinis Scripturis innumera impreſſa veſtigia. Verū his omiſſis, vt ex inſtituto de vſu Eccleſiæ Chriſtianæ agamus, huic probādæ rei, etſi nulla alia ſuppeterēt teſtimonia, ipſa neceſſitas eam agnoſcere cōpelleret. Cum n. non ſit homo qui non peccet, & tradita ſit à Chriſto hominibus poteſtas dimittendi peccata, qui vult ſibi quæ commiſit dimitti, neceſſe eſt vt ea aperiat pote-

x Act. 19.
DE CONFESSIONE PECCATORVM.
y Luc. 3.
z Ioan. 20.
NECESSITAS EIVS. Et vide ſup. an 34. nu. LVII.

ſtatem habentibus abſoluendi. Et quoniam non ſoluendi tantum, ſed & retinendi ſacerdotes facultatem ſunt conſecuti, ea vt vtantur, & intelligant quæ relaxare, quæue debeant retinere, ſingula ſingulorum opus eſt peccata audiant.

VI.

Hunc vero fuiſſe perpetuum Eccleſiæ vſum, non deſunt plurima Patrum antiquiſſimorum teſtimonia quæ id probent; puta Dionyſii ad Demophilum ſcribentis, eumdemque reprehendentis quod contra diſciplinæ ordinem, procidentem ſacerdotem repuliſſet qui venerat ad peccatorum remedia quærenda: & Irenæi a agentis de feminis Rhodanenſibus, quæ lapſæ in hæreſin, ad Eccleſiam redeuntes exomologeſin facerent, qui idem Irenæus de Cerdone hæreſiarcha tradit, b ſæpe exomologeſin feciſſe, ſed iterum ſua praua dogmata docuiſſe. Feciſſe quoque exomologeſin Romæ coram Zephyrino Pontifice Natalium hæreticum, Euſebius c ex antiquioribus ſcriptoribus recitat: facturumque eamdem Marcionem niſi morte præuentus fuiſſet Tertullianus d aſſerit. Porro nihil aliud eſſe *Exomologeſin facere*, quam ſua confiteri peccata, monſtratur tum ex eiuſdem vi vocis, (nam ἐξ idem eſt quod *foris*, & ὁμολογία, quod *Confeſſio*) tum etiam ex antiquo eiuſdem ſignificationis vſu recepto: quandoquidem non Græci tantum, ſed & Latinorum plerique, vt Tertullianus, Cyprianus, & alii, Exomologeſin pro Confeſſione peccatorum vſurpare conſueuerunt, ſicut & eadem ſignificatione eamdem vocem hic Lucas vſurpauit. Secundum quam Tertullianus e *Exomologeſis* (inquit) *eſt petitio veniæ, quia qui petit veniam, delictum confitetur.* Idemque alibi f non ſolum ipſam peccatorum *Confeſſionem*, ſed etiam *Satisfactionem & Pœnitentiam* quæ Confeſſionem ſequitur, nominat *Exomologeſin*: agens præterea & de pœnitentia illa quæ præcedere ſolet confeſſionem delictorum, quam *Contritionem* vſitatiori vocabulo appellare conſueuimus. Porro hæc omnia apud Cyprianum g planiora reperiuntur, dum docet lapſos non eſſe in Eccleſiam recipiendos, niſi facta apud ſacerdotes exomologeſi & confeſſione delictorum: eoſque hortatur confiteri delicta ſua *dum admitti confeſſio eorum poteſt, dum ſatisfactio & remiſſio facta per ſacerdotes apud Dominum grata eſt.* Et ab antiquis temporibus in eamdem ſententiam conſpiraſſe Romanam Eccleſiam, Clerus h Romanus Sede vacante ad eumdem Cyprianum ſcribens egregie profeſſus eſt: cum & paulo ante præceſſiſſet Fabiani Papæ recens exemplum: quem non prius Philippo Imperatori communionem Eccleſiaſticam impartiri voluiſſe, quam confeſſus fuiſſet peccata ſua, & inter pœnitentes ſe collocaſſet, Euſebius i ait.

a Iren. li. 1. c. 9.
b Id. lib. 3. c. 4.
c Euſ. 5. hi. 27.
d Tert. de præſcript.
Qvæ sit Exomologesis.
e Tert. de orat cap. 6.
f Id. de pœn. cap. 8. 9.
g Cyp. de lapſ. & ep. 10. 11. 15. 52. 54. 62.
h Ap. Cyp. ep. 31.
i Euſ. lib. 6. cap. 27.

VII. Confessio secreta in vsv maioribvs.

Ne vero hæc cuncta de publica tantummodo peccatorum confeſſione dicta exiſtimes, (cum alioqui haud ſit dubium, publicorum delictorum publicam fieri ſolitam fuiſſe exomologeſin:) habes inſuper de Confeſſione ſecreta apud Tertullianum k & Origenem l (vt recentiores taceam) apertiſſima teſtimonia. Sed & vnde, quæſo, calumnia illa à Gentilibus in Chriſtianos conflata, cum dicerent (vt tradit Minutius m Felix) ipſos adorare ſolitos virilia ſacerdotum, niſi quod illi ad eorum genua procumbentes, ſuaque peccata confitentes, ſummiſſe veniam deprecarentur? Denique de confeſſione peccatorum ſacerdotibus facienda quamplurima alia ſuppetūt SS. Patrum teſtimonia, vt Baſilii, n Gregorii, o Nyſſeni, vtriuſque Anaſtaſii Sinaitæ p & Nicæni, q Nicephori r Charthophylacis, Paciani, ſ Ambroſii, t Hieronymi, u Auguſtini, x Cæleſtini y Papæ qui eodem fuit tempore, ac denique omnium qui poſt vixere Catholicorum tam Græcorum quam Latinorum rerum Eccleſiaſticarum tractatorum. Ex quibus omnibus ſatis exploratum habetur, in Eccleſia Catholica ab ipſis Apoſtolorum temporibus peccatorum confeſſionem coram ſacerdotibus, ſiue priuatim de priuatis, ſiue publice de publicis, nunquam eſſe intermiſſam.

k Tert. de bapt. c. 20. & ibi Pamel.
l Orig. hom. 2. in pſal. 38.
m Min. in Octa.
n Baſ. reg. bre. & de ver. virg. & ep. can. ad Amphiloch. c. 73.
o Greg. Nyſ. hom. 3. in Eccl.
p Anaſt. Sin. orat. de ſacr. Syn.
q Anaſt. Nic. q. 6. in Script.
r Nic. Chart. ep. ad Theod.
ſ Pac. ep. 1. ad Sym. & in paræn. de pœn.
t Amb. de pœn. c. 2. & ſeq. & lib. 3. de Sp. S. c. 19.
u Hier. in Eccl 10. & Matt. 16
x Au. ho. 49 50 ſer. 8. de verb. Dom. c. … & ſer. 66. de temp. & tract. 49. in Ioan.
y Celeſt. PP. diſt. 30. q. 1. c. non debet. & tom. 1. Conc.

VIII. Socratis et Sozom. assertio de presbyteris Pœnitentiariis.

Sed quoniam de his eſt quædam difficultas apud Socratem & Sozomenum hiſtoricos Græcos, ex qua hæretici occaſionem captant Catholicam veritatem impugnandi, eam hic explicare non prætermittimus. Et quidem temporibus Decianæ perſecutionis fuiſſe in Eccleſiis *Presbyteros Pœnitentiarios*, qui confeſſionem peccatorum particulatim & ſecrete audirent, iidem auctores a expreſſe teſtantur: licet perperam habeat lectio Sozomeni apud Caſſiodorum, b Antiquis Pontificibus viſum eſſe, vt velut in theatro ſub teſtimonio Eccleſiaſtici populi delicta panderentur. Nam ſi hoc verum eſſet, quid opus erat (vt ſubdit) ad hoc deligi presbyterum ſecreta ſeruantem? Denique ipſe Sozomenus aperte dicit, quod odioſum eſſet coram multitudine delicta pandere, huic operi præfectum fuiſſe ſacerdotem ſecretorum tenacem. Quod vero id temporibus Decii inſtitutum Socrates ait, dicendum eſt potius, tunc excreſcente lapſorum numero, Pœnitentiariorum presbyterorum etiam numerum eſſe auctum, quam officium recenter inſtitutum, quandoquidem (vt vidimus) longe ante Decii tempora frequens fuit vſus exomologeſis in Eccleſia. Quapropter conſultius Sozomenus, nullum certum definiens tempus, ab ipſo inde exordio obſeruatum id fuiſſe tradit. Sed & quod ad numerum ſpectat, non vnum, ſed plures presbyteros Pœnitentiarios in vna Eccleſia, ad ſuſcipiendos pœnitentes & peccatorum confeſſionem audiendam fuiſſe præfectos, demonſtrat Dionyſii c Alexandrini epiſtola ad Fabium Antiochenum, dum Serapionem lapſum in extremis laborantem, dixiſſe ait nepoti ſuo, *Aliquem ex presbyteris aduoca ad me.*

a Socr. lib. 5 cap. 19. Sozom lib 7. c. 16.
b Trip. lib. 9. cap 35.
c Ap. Euſ. 6. hiſt. 29.

IX. De Nectario facto controversia.

In cæteris vero quæ ſcribunt iidem Socrates & Sozomenus, de presbytero pœnitentiario, adeoque ipſa exomologeſis & pœnitentiæ conſuetudine prorſus abrogata tempore Theodoſii Imperatoris à Nectario Epiſcopo Conſtantinopolitano, occaſione oborti ſcandali quod recenſent: deque libera poteſtate omnibus tunc ab eodem Nectario data, vt quiuis ſuæ conſcientiæ arbitrio abſque aliqua exomologeſi ad percipiendā Euchariſtiam accederet, ac quod eſt omnium maximum, quod aiunt illum Nectarii canonem ab omnibus fere aliarum Eccleſiarum Orthodoxis Præſulibus fuiſſe imitatione cōprobatum: In his, inquam tanta iis auctoribus eſt fides habenda, quanta cæteris hæreticis de ſuis dogmatibus tractantibus, quippe eos Nouatianos ſecta, ac proinde pœnitentiæ hoſtes cum fuiſſe omnibus ſit notum, (vt etiam ſuis locis demonſtrabitur) quam vere hæc ſcripſerint aduerſus pœnitentiam in Eccleſia adminiſtrari ſolitam, quemlibet puto poſſe facile iudicare. Cæterum ſi velimus ea vera fuiſſe, etiam omnino affirmandum erit, ipſum Nectarium, hominem rerum Eccleſiaſticarum prorſus ignarum, à Nouatianis fuiſſe deceptum quippe quem eiſdem vti familiariſſime, eoſdemque in rebus etiam quæ ſpectarent ad fidem aliquando conſulere, & illorum opem aduerſus alios hæreticos implorare conſueuiſſe, iiſdem ipſis auctoribus inferius ſuo loco & tempore viſuri ſumus.

X.

Alias vero Eccleſias Nectarii exemplum eſſe ſecutas, apertiſſimum eſſe mendacium, certis argumentis detegitur. Nam qui eodem Theodoſii tempore cum Nectario vixit Gregorius Nyſſenus, inter omnes Orientales Epiſcopos inſigni eruditione ornatiſſimus, egregia illa ad Latoium Mitylenes Epiſcopum epiſtola, quæ à Græcis d inter Canonicas eſt recenſita, nonnullos canones, quos Pœnitentiales appellare conſueuimus, inſtituit; vt confitentium peccatorum examinato pondere, ex eorum præſcripto illis pœnitentia iniungeretur. Et qui ipſi Nectario proxime in Epiſcopatu ſucceſſit S. Ioannes Chryſoſtomus, multus eſt in admonendis e ſacerdotibus, ne quemquam permittant ad menſam Domini accedere, quem aliqua improbitate aut ſordibus teneri ſciuerint: idemque ſæpe demonſtrat f fuiſſe ſuis temporibus in Eccleſia & pœnitentes, & presbyteros qui eis abſolutionem criminum impertirent, ac peccatorū cōfeſſionem g præcedere cōſueuiſſe Euchariſtiæ ſumptionem. Quibus ſic ſe habentibus, ſi quando (quod & ſæpius eſt inuenire) idem Chryſoſtomus hortatur vt Deo cōfiterentur peccata, nō hominibus, nec velut in theatro panderent ea, nō à ſecreta certe, ſed à publica abſterruit propalatione, quam, licet occultorum alioqui peccatorum, ſacerdotes interdum pœnitentibus iniungere, ſiue ad cæterorum ædificationem, ſiue ad propriam emendationem conſueuerāt; cuius occaſione ſcandalū illud obortum fuerat in eadem Eccleſia Conſtantinopolitana. Quod n. recens eius eſſet exemplū, ea ex cauſa ſæpius id ipſum fuit inculcādum:

d Ap. Theod Balſam ad dit
e Chryſ. hom. 83. in Matt. & hom. 60. ad pop. Antioch.
f Chryſ. hom. 61. ad pop. Antioch. hom. 33. in Matt. lib. 3. de Sacerd. & alibi.
g Id. hom. 10. in Matt.

ſiquidem ſecrete confiteri, idem æſtimabatur quod Deo tantum peccata detegere: ſicut econtra palam confiteri, eadem erat hominibus potius quam Deo propalare. Quemadmodum & poſt aliquod tempus S. Leo *a* Papa, grauibus rationibus demonſtrans ſufficere reatus conſcientiam ſolis ſacerdotibus indicari confeſſione ſecreta, publicam illam alicubi adhuc vſu retentam, qua ex ſcripto ſingula peccatorum genera publice recitabantur, amplius eſſe exercendam prohibuit: quam quidem dum *contra Apoſtolicam Regulam præſumi* ait, plane inſinuat ex Apoſtolica traditione probatam haberi ſecretam, quam ſolam retinendam eſſe iuſſit.

PVBLICA CONFESSIO SVBLATA

a Leo ep. 80. ad Epiſ. Cap. c. 2. De qua Bar. hoc an. & Tom. VI. an 459. in fin.

XI. Acerte nequaquam ſecretam (quæ ſui natura eſſe ſolet ſilentii tenaciſſima) ſed publicam fuiſſe eam quam mulier illa tempore Nectarii feciſſe dicitur, vel ex eo ſatis apparet quod non à presbytero propalatum fuiſſe illius peccatum, ſed ab eadem ipſa tantummodo femina, Socrates & Sozomenus teſtantur: quod tamen id proculdubio factum fuerit eodem ſacerdote ſuadente, eius rei cauſa ille merito eſt à Nectario officio depoſitus, ipſaque theatralis occultorum peccatorum confeſſio ob ſcandalum inde exortum abrogata. Quo facto Nouatiani (vt mos eſt hæreticorũ, quamcunque licet leuem, vt ſinceris dogmatibus detrahant, arripere occaſionem) non tantum presbyterum illum pœnitentiarium in ordinem redactum, ſed & pœnitentiam ipſam vna cum eo fuiſſe proſcriptam, calumnioſe admodum conclamarunt: cum tamen non modo non ſecreta cõfeſſio à Nectario, ſed nec publica illa fuerit abrogata, quæ ex publico ac omnibus manifeſto peccato prouenit, quæ & hactenus in Eccleſia perſeuerat. Habes vero eius exemplum egregie expreſſum à S. Hieronymo, *b* de Fabiola vidua publice Romæ exomologeſin faciente: quam (vt Ambroſius *c* & Auguſtinus *d* ſcribunt) ſemel actam haud facile iterari licebat: ſicut de eadem intelligit Chryſoſtomus, *e* dum poſt ſemel impartitam reconciliationem, eam iterum tribui non debere teſtatur. Fuit & in vſu, ſed inter monachos, publica quædam Confeſſio, quæ collecta Synaxi fieri conſueuit, de qua inter alios Baſilius. *f* At hæc ſatis de facto Nectarii, deque traditione Exomologeſis ſiue Confeſſionis: iam cætera proſequamur.

b Hier ep. 30.
c Amb. 2. de pœn. 10.
d Aug. ep 53. 54. ad Maced.
e Chryſ. hom. 2 in epiſt ad Eph
f Baſ. de inſt. monac.

TRES POENITENTIÆ MODI.

[Card. Perron in Reſp. ad Reg. Mag. Brit. lib. 2. cap. 3. ſic nodum ſuperioris quæſtionis ſoluit, vt & Confeſſioni publicæ, priuatæq; ſua vis certa recta ſeruetur, & Socrati ac Sozomeno ſuæ narrationis fides conſtet, dum antiquorum Patrum auctoritate demonſtrat, fuiſſe olim in Eccleſia tria pœnitentiarum genera, vnam publicam publicorum peccatorum, alteram ſecretam occultorum, (de quibus hic abunde Baronius,) tertiam publicã item occultorũ peccatorum: cum videlicet presbyter pœnitentiarius audita ſecreto confeſſione pœnitentis, è peccatis eius diiudicabat quæ publice ad Eccleſiæ ædificationem, & pœnitentis profectum, abſque vllo ſcandalo, & aliorum famæ læſione, propalanda eſſent, quæque ei publicæ pœnæ imponendæ, & quando demum iis plene ac rite adimpletis, foret pœnitens in ſacrorum myſteriorũ participationem, & in publicam cæterorum Fidelium communionẽ, à quibus interim ſegregabatur, admittendus, hancque vt plurimũ non niſi ſemel in vita, quod ea in plures annos protraheretur, concedi petentibus conſueuiſſe; fuiſſeque velut alterum baptiſmum, & vt vocat Tertullianus lib. de pœnit. cap. 9 *pœnitentiam ſecundam & vnam.* & cap. 12. *ſecunda ſubſidia poſt prima illa intinctionis Dominica monumenta,* Hieronymus ep. 8. ad Demetria. *ſecundam poſt naufragium tabulam,* ac denique Ambroſius lib. 2. de pœn. cap. 10. *Sicut vnum baptiſma, ita vna pœnitentia, quæ tamen publice agitur.* De hoc igitur tertio pœnitentiæ genere, deque presbytero pœnitentiario, in ſingulis Eccleſiis, occaſione Nouatianorũ ſacramentalem pœnitentiam impugnantium, eius directioni præpoſito, intelligi debere hiſtoriam Nectarii, qui ob publicum ſcandalum propalati à fœmina pœnitente, ſponte, & inconſulto presbytero pœnitentiario, illati ſibi cum adhuc pœnitentiam ſuſceptam proſequeretur, ſtupri a quodam diacono, abrogauit tam eiuſmodi presbyteri pœnitentiarii officium, quam ipſam publicam occultorum peccatorum confeſſionem, liberumque reliquit iis qui poſt ſecretam peccatorum ſuorum confeſſionem, pœnitentiam publicam agere vellent, vti pro ſua quiſque conſcientia ad myſteria participanda accederet, nec amplius eſſet ei, nec ſic peccata pro quibus pœnitentiam ageret propalare, vel teſtimonium aliquod peractæ ſuſceptæ pœnitentiæ exquirere.]

XII. Cum igitur nouo caſu irruentis dæmonis in Sceuæ filios, Chriſtiani etiam timore perculſi ad Paulum veniſſent confitentes peccata ſua: pœnitentia etiam ſatisfacere ſtuduerunt, dum (vt ait Lucas *g*) multi ex iis qui fuerant curioſa ſectati, contulerant libros, & combuſſerũt coram omnibus, ac computatis pretiis illorum, inuenerunt pecuniam denariorum quinquaginta millium. Fuiſſe hos magiæ libros, æque omnes *a* conſentiunt: cui quidem peſſimæ arti addictiſſimos extitiſſe Epheſios, teſtatur Hieronymus, *b* nec vllibi carius quam Epheſi Apollonium Tyanæum, qui eodem hoc tempore vixit, magiæ ſuæ merces eſſe nundinatum Philoſtratus docet in eius Vita. Antiquo autem vſu receptum fuiſſe vt eiuſmodi libri igni traderentur, conſtat ex Iuriſconſultorum Pauli *c* & Vlpiani *d* reſponſis: ſæpeque datum *e* ſcimus negotium Magiſtratibus de iis diligenter inquirendis, vt in eos habentes animaduerterent. Ac pariter Athenis improbatæ lectionis libros igni tradi ſolitos, declarat exemplum *f* de combuſtis Protagoræ voluminibus. Hoc vero Epheſiorum Chriſtianorum exemplo, in Eccleſia itidem obſeruatum eſt, vt non tantum magiæ *g* libri, ſed & cæteri omnes qui ab Hæreticis *h* aduerſus Catholicam fidem ſcripti fuerint, igne conſumantur. Nec minus execranda viſa eſt Chriſtianis illa per Aſtrorum aſpectum ſolita fieri diuinatio, quæ ex *Iudiciaria*, quam vocant, *aſtrologia* manare conſueuit. Quamobrem Aquila Ponticus eruditione interpretandi celeberrimus, ab Eccleſia eſt eiectus, quod (vt ſcribit Epiphanius *i*) genituraru inſpectionibus & natiuitatum horoſcopis vacaret. Et apud ipſos Gentiles Auguſti temporibus (vt Dio *k* tradit) Aſtrologi, ſicut & præſtigiatores, Vrbe ſunt pulſi: ac de Mathematicis Italia pellendis Senatuſconſultum factum ante biennium, ex Tacito *l* vidimus.

g Act. 19.

LIBRI MAGIÆ IGNE DAMNATI.

a Chryſ. Bed. Oecum. in Act
b Hier. præf. ep ad Epheſ.
c Paul. ſent. li. 5. tit. 23. Ad leg. Corn. de ſic. & venef.
d Vlp. l. 4. §. tantumdem D. fam. erciſ.
e Liu. l. 29.
f Cic. lib. 2. de nat. deor.

LIBRI HÆRETICORVM COMBVRENDI.

g Aug. in pſ. 61. in fi.
h l. vlt. C. Th. de hær. & alibi

ASTROLOGIA IVDICIARIA DAMNATA.

i Epiph. de pon
k Dio lib. 49.
l Tac. Ann. lib. 12.

XIII. Hoc eodem anno, iiſdemque Coſſ. *m* tertio Idus Octobris mortuus eſt *Claudius* Imperator, annum ætatis agens ſexageſimum quartum, Imperii vero decimumtertium ſupra menſes octo, & dies viginti: veneno ſublatus Agrippinæ dolo, quam ipſe Germanici fratres ſui filiam vxorem acceperat. Poſt cuius obitum, *Domitius* NERO *Claudius* eiuſdem Agrippinæ ex priori marito Cn. Domitio Ænobarbo filius, ab eodem Claudio adoptatus in familiam Claudiam, in Imperium ſucceſſit, annum attingẽs ætatis decimum octauum, licet adhuc in viuis eſſet *Britannicus* Cæſar, eodem Claudio Imp. & Meſſalina natus, quem Nero paulo poſt veneno ſuſtulit. *n* Cum tamen ſic moribus Nero compoſitus eſſet; vſus Seneca præceptore, vt primis Imperii ſui annis multa manſuetudinis & beneficentiæ teſtimonia ediderit. Cuius quidem ea de re egregiam vocẽ celebrat idem Seneca, *o Vellem neſcire litteras*, cum à Burro Præfecto vrgeretur ſubſcribere ſupplicio quorumdam latronum. Viſuſque eſt etiam in Iudæos propenſior, quandoquidem ipſorum Regem Agrippam mox donauit *p* quatuor ciuitatibus in Abilina & Galilæa, reliquam Iudæam Felici, qui à Claudio eam adminiſtrandam acceperat, curandam tradens. Cum vero eſſet pariter vna cum Claudio extinctum illud edictum, aduerſus Iudæos ne in Vrbe agerent promulgatum, data eſt etiam Chriſtianis qui ex Iudæis crediderant in Vrbem redeundi facultas.

CLAVDIVS IMP. MORITVR.

m Sen. lud. de obit. Claud. Tac. lib. 12. Suet. in Claud c. 45. Dio li. 60

NERO IMPERAT.

n Tac. Ann. lib. 13.

EIVS OPTIMA PRINCIPIA.

o Sen. lib. 2. de clem.
p Ioſ. 20. ant. 5. & 2 de bel. 12.

IESV CHRISTI ANN. 57.

PETRI AN. 13.

NERONIS IMP. AN. 1.

I. ANno Chriſti quinquageſimo ſeptimo, Claudio *q* Nerone Aug. & L. Antiſtio Coſſ. cum (vt diximus) morte Claudii Imp. Iudæis adeundi Romam poteſtas facta eſſet, Paulus Apoſtolus tertium iam annum Epheſi agens, conſilium iniit, tranſita Macedonia & Achaia, Hieroſolymam ire, ac inde Romam ſe conferre. Quapropter præmittens in Macedoniam & Achaiam Timotheum & Eraſtum, ipſe adhuc remanſit ad tempus Epheſi. Tradit hæc Lucas. *r* Quibus ſimilia cum ipſemet ſcribat Paulus in EPISTOLA PRIMA *ad Corinthios*, *ſ* ſatis inde perſpicuum redditur, eum illam ſcripſiſſe cum adhuc Epheſi moraretur, ſed iam de profectione cogitaret. Occaſionem autem eius ſcribendæ hanc in principio *t* declarat, quod cum ipſe Corintho Epheſum veniens ibi moraretur, & interim Apollo Corinthum profectus illic Euangelium prædicaſſet, licet & iſte eandem cum Paulo fidem annũtiaſſet, tamẽ accidiſſet vt quod vana quadam iactantia quiſque Corinthiorum ſuum præcepto-

q Tac. lib. 13.

IVDÆI ROMAM REDEVNT.

r Act. 19.
ſ 1. Cor. 4. & 16.

DE EPIST. I. AD COR.

t 1. Cor. 1.

ceptorem cui magis adhærebat, extolleret, & alii ſe Pauli, alii vero Cephæ, vel Chriſti eſſe gloriarentur; non parua inter eos oborta eſſet contentio.

II. QVOMODO CEPHÆ SE ESSE DICERENT CORINTHII.

Quod autem etiam Cephæ (nempe Petri) aut Chriſti ſe eſſe dicerent, non ſic accipiendum eſt, vt Petrus aut Chriſtus Corinthi prædicaſſent; ſed potius quod qui illam contentionem & ſciſſuram Eccleſię declinare cuperent, rem ad ſuum principium reducentes, (quod ſic falli non poſſent) dicerent alii ſe eſſe Primi omnium poſt Chriſtum Paſtoris & Eccleſiæ Capitis Petri diſcipulos, alii vero auctoris omnium Chriſti. Nam & ideo ipſe Paulus inferius *a*, cum de miniſterio & officio agit prædicationis, nullam de Cepha habet mentionem, nec de Chriſto, ſed de ſe tantū & Apollo, quorum cauſa oborta fuerat contentio; neq; alium præter ſe & Apollo prædicaſſe eatenus Euangelium Corinthiis ſatis declarat, dum ait ſe plantaſſe, Apollo rigaſſe, Deum autem incrementum dediſſe: quamuis non negemus veniſſe poſt hæc ipſum etiam Petrum Corinthum, atq; eoſdem ad pietatem inſtituiſſe; cum Dionyſius *b* Corinthiorum Epiſcopus manifeſte tradat, eam Eccleſiam fuiſſe ab vtroq; Apoſtolo ſtabilitam.

a 1. Corinth. 3.
b Ap. Euſeb. 2. hiſt. 24.

III.

Cur autem inter diſcipulos Pauli & Apollo ea contentio fuerit concitata, facile eſt coniectare id accidiſſe quod cum Apollo (vt ait Lucas *c*) vir eloquens eſſet, & potens in Scripturis, feruentique ſpiritu; in eo genere nonnulli eum pręferrent Paulo, qui (vt ipſemet eadem Epiſtola teſtatur *d*) veniſſet ad ipſos non in ſublimitate ſermonis aut ſapientiæ, ſed in infirmitate & timore: ſicut & in ſecunda ad eoſdem ſcripta profitetur * ſe fuiſſe imperitum ſermone, licet non ſcientia. Quod cum Auguſtinus *e* Paulum quaſi concedendo obtrectatoribus, non tanquam vere ita eſſet confitendo, dixiſſe exiſtimauerit; Hieronymus *f* contra putauit nequaquam de humilitate, ſed de conſcientię veritate dixiſſe: quippe qui licet vernacula lingua, hoc eſt Hebræa, eſſet diſertiſſimus; Gręca tamen frequētes ſolœciſmos faceret, nec facile hyperbata reddere poſſet: cum alioqui idem Hieronymus eum alibi *g* appellet flumen eloquentiæ Chriſtianæ, ob maximam ipſius ſermonis energiam. Et quod ad hyperbata ſpectat; Irenæus *h* ſcribit Paulum iis frequenter vſum eſſe ob velocitatem ſermonum ſuorum, & impetum qui in eo ſpiritus eſſet. Quod autem ſpectat ad eius ſcopum in hac priori ad Corinthios Epiſtola; haud quidem ipſe prætendit, vt qui ſe profiterentur Apollo vel Petri eſſe diſcipulos, eos ab illis auerteret, ac ſibi petulanter adſcriberet; ſed potius id curauit, vt diſſenſione ac diuiſione omni reiecta, omnes (vt par erat) in vnum Chriſtum Dominum vniret: totus in eo exiſtens, ne occaſione hominum quorumcunq; euacuaretur (quod ait) Crux Chriſti, & ab hominibus potius quam à Chriſto denominari Corinthii deligerent; quod fuit ſemper proprium hæreticorum: ſicut & hunc locum Ambroſius *i*, Auguſtinus *k*, & alii interpretati ſunt.

c Act. 18.
d 1. Cor. 2.
PAVLVS IN PRÆDICATIONE ET SCRIPTIONE QVALIS.
** 2. Cor. 11.*
e Auguſt. 4. de doctr. Ch. 7.
f Hie. in Eph. 3. & ep. 151. ad Alg. q. 10.
g Hier. ep. 16. & 50. ad Pā.
h Iren. l. 3. c. 7.
STVDIVM PAVLI ERGA CORINTHIOS.
i Amb. præf. ep. 1. ad Cor. & in c. 1.
k Aug. de vnic. bapt.

IV.

Sed quoniam diuiſa ſemel Eccleſia ſchiſmate, ſimul omnia confunduntur, ipſaque morum diſciplina negligitur: multa inſuper, & quidem enormia in Eccleſia Corinthiorum acciderant; quæ Paulus eadem Epiſtola valde laborauit vt emendaret. Ac primo quoniam inter alia portentoſum quoddam facinus *l* ab vno illorum (non quidem ex vulgo, ſed vt exiſtimarunt Chryſoſtomus *m* & Theodoretus *n*, ab aliquo eorum qui cæteros ſapientia antecellere viderentur, quiq; factioſe Eccleſiam diuiſiſſent) fuerat perpetratum, vt videlicet inceſtuoſe haberet vxorem patris ſui: in eum Paulus ſententiam pronuncians, *tradidit eum Satanæ, in interitum carnis, quo ſpiritus ſaluus eſſet in die Domini noſtri IESV Chriſti.* Quam quidem pœnam, non modo vt inceſtuoſus ille à dæmone obſeſſus miſerabiliter cruciaretur, eſſe intelligendam, ſed etiam vt à communicatione Fidelium haberetur abſciſſus, Patres *o* omnes conſentiunt: nam & tollendum eum de medio cæterorum antea dixerat; eoſdemq; continuo repetita prohibitione monuit ab illo penitus ſeiungi, nec ſe vllo modo ei commiſcere. Cæterum eodem pariter Excommunicandi modo per traditionem ſatanæ, vſus & alibi *p* reperitur Paulus aduerſus Alexandrum & Hymenæum qui à fide exciderant: nec aliud ſignificare voluit, cum ad Galatas *q* ſcribens anathema pronunciauit aduerſus eos qui nouam doctrinam afferrent.

l 1. Cor. 5.
m Chryſ. ho. 15. in 1. Cor.
n Theod. præf. in 1. Cor.
INCESTVOSVS CORINTHIVS EXCOMMVNICATVR.
o Ter. de pud. c. 13. 20. Hila. in Pſ. 118. Hie. in Ezech. 17. Amb. 1 de pœ. 14. Aug. de fi. & op. c. 26. ac reliqui Latinorum Græci pariter, vt Orig. hom. 15. in Iud. Chryſoſt. Theodor. & alii Interpp. in hunc locum Pauli.
p 1 Tim. 1.
q Gal. 1.

V. EXCOMMVNICATIO APVD IVDÆOS ET GENTILES.

At vero vt qui ea cenſura percellitur, ab Eccleſia eiiceretur, non quidem à Paulo eſt primum inſtitutum: nam & Iudæis in obſeruatione erat, cum quis immane aliquod perpetraſſet ſcelus, à templo & ſynagogis dimoueri: vnde eam pœnam comminati ſunt *a* iis qui IESVM confiterentur eſſe Chriſtum, & inflixerunt in cæcum à Chriſto illuminatum; eademq; mulctando ab eis ipſos fore Apoſtolos, Dominus *b* prædixerat. Et apud Eſſenos ſeueriſſimum excommunicationis genus in vſu fuiſſe, Ioſephus *c* teſtatur, dicens eos conſueuiſſe, deprehenſos in peccatis à ſua congregatione depellere; & qui taliter fuiſſent condemnati, neq; capere ab aliis oblatum cibum potuiſſe; herbas vero pecudū more decerpentes: & fame exeſos, per membra corrumpi ſolitos. Denique apud Gentiles, & imprimis Romanos, eiuſmodi deuouebantur *d* Diti, ſiue Diris; hoc eſt furiis infernalibus. Et apud Gallos *e* quicunque decretis Sacerdotum, qui Druidæ dicebantur, non paruiſſent, ſacrificiis interdicebantur; (quæ pœna erat apud illos grauiſſima) & omnium aditu ac communicatione arcebantur.

a Ioan. 9.
b Ioan 16.
c Ioſ. 2. de bel. 7.
d Diony. Hali. l. 2. hiſt. Rom.
e Cæſ. de bel. Gal. l. 6.

VI. QVIBVS NOMINIBVS A CHRISTIANIS APPELLATA.

Exemplo autem Apoſtoli, & Domini auctoritate, qui non tantum ſoluendi, ſed & ligandi ſuis tradidit poteſtatem in Eccleſia Catholica, vſus EXCOMMVNICANDI receptus, hactenus perſeuerat, vt grauiorum peccatorum rei, ſicut olim Adam de Paradiſo, ſic modo iſti (ait Hieronymus *f*) de Eccleſia eiiciantur. Quam idcirco animaduerſionem Tertullianus *g* modo nominat *Diuinam Cenſuram*, modo *Anathema*; & Cyprianus *h* aliquando *Abſtentionem*, aliquando *Gladium ſpiritualem, quo ſuperbi & contumaces necantur dum de Eccleſia eiiciuntur*: ſicut & Hieronym. *i Spiritualem mucronem, & Virgam ferream.* Quod autem præ cęteris nominibus, quib. Eccleſiaſtica illa cenſura, tum ab iiſdem auctoribus, tum ab aliis nominatur, aut circumſcribitur; eadē frequentiori vſu EXCOMMVNICATIO dici ſoleat *k*, id ex eo accidit quod qui ea percellerentur, à communicatione ſanctiſſimæ Euchariſtiæ *l*, & à quocunq; Fidelium conſortio arcerentur. *Satanæ* vero *tradi* dicitur qui ab Eccleſia eiicitur, quod (inquit Hilarius *m*) *omnis in quo peccati voluntas eſt, Deo vacuus eſt; & vbi Deus non eſt, illic diaboli locus eſt: qui inſidians atque obſidens, vbi adeundi opportunitatem habuerit, tanquam vacuam domum occupat, quæ ei Deo iam diſcedente ſit tradita*: & quod (vt addit) *qui ab Eccleſiæ corpore reſpuuntur, quæ Chriſti eſt corpore, tanquam alieni à Dei corpore dominatui diaboli traduntur.* Enumerat etiam Gregorius Nyſſenus in ea oratione quam habuit aduerſus eos qui ægre ferunt reprehenſiones, mala atque miſerias quas patiatur excommunicatus: atq; eiuſmodi ab Eccleſia factam ſegregationem, ait *legem eſſe patriam, & veterem Eccleſiæ regulam, quæ cœpit à Lege, & fuit confirmata in Gratia.*

f Hie. in Oſe. 2.
g Ter. Apol. c. 39. & Scor. c. 2.
h Cypr. ep. 38. & 62.
i Hie. ep. 1. & 5.
k Aug. de fid. & oper. c. 26. & alii.
l Cyp. de orat. Dom.
CVR TRADI SATANÆ DICATVR EXCOMMVNICATVS.
m Hilar. in Pſ. 118.

VII.

Quam vero proficua & vtilis ea ſit in Eccleſia, demonſtrat Origenes *n*, & alii complures Eccleſiaſtici tractatores. Qui etiam grauiſſimum omnium cenſuræ pondus conſiderantes, nonniſi ex grauiſſima, eademq; publica cauſa, & in eos duntaxat qui admonitionibus contumaces ſe exhibuerint, eſſe adhibendam tradiderunt *o*: cum alioqui nunquam negarint eam in meritos infligendam eſſe. Nam quæ ſubduriuſcule à Chryſoſtomo dicta videntur ea homilia, cuius eſt titulus *De non infligendo Anathemate*; quoniam ex rei geſtæ occaſione verborum ſenſus accipiendus eſt, dicetur de eo inferius *p* ſuo loco. Immo & ob bona temporalia (quæ omnium minima cauſa iudicatur) poſſe pertinaces eiuſdem ſeueritate Cenſuræ percelli, S. Auguſtinus *q* docet. Sed quid tunc fiet, ſi iniuſte excommunicatio decernatur? Audi Gregorium *r*: *Sub magno moderamine paſtores Eccleſiæ vel ſoluere ſtudeant, vel ligare. Sed vtrum iuſte an iniuſte obliget paſtor, paſtoris tamen ſententia gregi timenda eſt, ne is qui ſubeſt, & cum iniuſte forſitan ligatur, ipſam obligationis ſuæ ſententiam ex alia culpa mereatur. Paſtor ergo vel abſoluere indiſcrete timeat, vel ligare. Is autem qui ſub manu paſtoris eſt, ligari timeat vel iniuſte, nec paſtoris ſui iudicium temere reprehendat, ne etſi iniuſte ligatus eſt, ex ipſa tumida reprehenſionis ſuperbia, culpa quæ non erat, fiat.* Quibus autem verbis Excommunicationis ſententia antiquitus proferri ſoleret, expreſſam habes eius formulas

n Orig. ho. 9. in Hierem.
VTILIS ANIMADVERSIO, SED HAVD TEMERE INFLIGENDA.
o Gr. Naz. or. de moder. in diſp. ſeruand. Chry. ho. 70. ad pop. Antio. Ambr. 2. offic. 27. & alii.
p An. 382. 9.
q Aug. ep. 54. ad Maced.
r Greg. hom. 26. in Euang.

a Syneſ. ep. 58.

b An. 411. 11.

in Epiſtolis a Syneſii Ptolemaidis Epiſcopi, qui floruit tempore Theodoſii Imp. eam illam promulgauit in Andronicum Pentapolitanæ Præfectum prouinciæ; quam & referemus ſuo loco b. Permulta inſuper his addi poſſent: ſed ſatis iſta ad Eccleſiaſticas traditiones, pro ratione inſtituti inſinuandas, ac commendandas.

VIII. ALIÆ CLERICOR. CENSVRÆ.

c Vid. Tert. de bap. c. 17. Cypr. ep. 65. ad Rogat. Aug. ep. 235. ad Quint.

SVSPENSIO.

d Cypr. ep. 10. Aug. ep. 137. 236.

e Aug. ep. 136. 137. Cyp. ep. 10. 66.

Id tamen non omittimus, fuiſſe (vt nunc eſt) apud maiores c Eccleſiaſticam illam cenſuram in obſeruatione, quæ dicitur *Degradatio*, ſeu *Exauctoratio*, vel *Depoſitio*, cum Eccleſiæ miniſter ob aliquod facinus ex officio & Ordine deiicitur: Itemque illam, quæ dicitur *Suſpenſio d*, cum clericus ne in Ordine ſibi collato miniſtret, ab Epiſcopo vetatur. Erat & illa vſu frequens e animaduerſio, vt delinquentis clerici nomen deleretur ab Eccleſiæ tabulis, vel ſaltem cum aliqua ſuſpicione laboraret, ſupprimeretur, nec ſicut cæterorum publice recitaretur. Suntque inſuper aliæ pœnæ Eccleſiaſticæ, quæ tum in Canonibus qui dicuntur Apoſtolorum, tum etiam in Conciliorum decretis habentur expreſſæ.

IX.

f 2. Cor. 2. Ap. Bar. a. 58.

INDVLGENTIÆ IN ECCLESIA VSVS.

g Conc. Nic. c. 11. 12.

Porro inceſtuoſum à Paulo excommunicatum, poſtea facti pœnitentem, idem Apoſtolus indulgens abſoluit f: cuius exemplo, & auctoritate ſibi in Apoſtolis à Chriſto conceſſa, Eccleſia peccantib. interdum largitur indulgentiam: eiusque rei frequens in veteri Eccleſia reperitur vſus, cum Perſecutionum temporibus lapſi Fideles, poſtea ad Eccleſiam redeuntes, & exomologeſin facientes, Indulgentiam vel de iniuncto, vel de iniungendo pœnitentiæ tempore; quo extra communionem in afflictione agere debebent, inſtanter deprecabantur. Et in Magno Nicæno Concilio g ſtatutum reperitur, vt pro animi ardore, quo quis ſuſceperit iniunctam peragere pœnitentiam, poſſit Epiſcopus indulgentiam illi præſtare. Verum de his alias: nunc cætera Epiſtolæ Pauli proſequamur.

X.

h 1. Cor. 6.

DE IVDICIO ECCLESIASTICO.

i Clē. 2. Conſt. 49. & ſeq.

k Epiph. hær. 45 & 70.

l Chryſ. hom. 16. in 1. Cor.

m Theod. in 1. Cor. 6.

n Cl. & Chry. vbi ſupra.

o Ambr. ep. 49 ad Marc.

p Aug. de Op. monach. c. 29. & in Pſ. 118. conc. 74.

q Ap. Gr. Nyſ. orat. de Vit. Gr. Thauma.

r Amb. ep. 49. & 2. Off. 27. & ap. Aug. 6. Confeſſ. 3.

ſ Aug. vbi ſupra, & ep. 147. ad Procul. Poſſid. in Vit. Aug. c. 19.

t Syneſ. ep. 57.

u Ap. Ambr. in 1. Cor 6.

De IVDICIIS poſthæc agens h, Corinthios redarguit acriter, quod lites inter ſe exercerent, nec magis deligerent iniuriam pati; acrius vero, quod ad eas dirimendas tribunalia Infidelium adirent, & non potius vel minimos qui eſſent in Eccleſia conſtituerent ad iudicandum. In quam eandem ſententiam (quod pertinet ad Iudiciorum antiquum vſum, per ſacerdotes ac clericos, non autem per mundanos, vt vocat, homines exerceri in Eccleſia ſolitum) multa leguntur apud Clementem ex Conſtitutionibus i Apoſtolicis: quas cum Epiphanius k aliquando citet, dubium non eſt illum commentarium eſſe antiquiſſimum. Ex his porro liquet (quod & Chryſoſtomus l, & Theodoret. m ac reliqui Patres affirmant) mentem fuiſſe Pauli, non quemlibet ex Chriſtianis infimi ordinis Iudicio præficere, ſed ſapientem: idemq; ipſe Paulus indicat, dum Corinthiis exprobrat, quaſi nullus eſſet inter eos ſapiens qui poſſet de ipſorum controuerſiis iudicare. Immo nec quoslibet ex ſapientibus, ſed Sacerdotes & Epiſcopos ex ſententia Pauli Iudiciis præficiendos eſſe, tum ab iiſdem auctoribus n aſſeritur, tum ab Ambroſio o, Auguſtino p, & aliis confirmatur. Eandemque re ipſa Epiſcopos exercuiſſe Iudiciariam poteſtatem, vt etiam cauſas ſæculares litigantium Chriſtianorum audirent ac definirent, cum à diffidentibus inter ſe partibus arbitri eſſent electi; complura ſunt veterum exempla, Gregorii q Thaumaturgi, Ambroſii r, Auguſtini ſ, Syneſii t, & aliorum. Cur autem nulla à Paulo de Epiſcopo mentio fiat, cum ex ipſius mente, Epiſcopi eiuſmodi officium in Eccleſia exercuerint, ea apud Ambroſium u, atque omnino vera affertur ratio, *quia adhuc rector in Eccleſia Corinthiorum non erat ordinatus.*

XI.

EPISCOPI IVDICES IN ECCLESIA.

x Heb. 6. & 7.

y 1. Pet. 2.

z Ioan. 5.

a Ioan. 20.

b Pſal. 44.

c Pſal. 121.

d Apocal. 2.

e Pſal. 44.

f 2. Cor. 10.

At vero eiuſmodi *Iudiciariam Epiſcoporum poteſtatem*, non tantum ex dicta inſtitutione Apoſtolica prouenifſe, ſed ab ipſo Domino duxiſſe principium & accepiſſe auctoritatem, certum eſt: quippe qui Rex x ſimul exiſtens omnium gentium, atque Sacerdos in æternum ſecundum ordinem Melchiſedech, conſtituit in Eccleſia permanſurum ſemper Regale y Sacerdotium; & omne iudicium quod à Patre acceperat z, transfudit in ſuos, cum eos miſit a ſicut miſſus ab illo fuerat: eoſdemque conſtituit Principes b ſuper omnem terram, vt ſederent c in Iudicio, & regerent d omnes gentes in virga ferrea; quæ eſt virga e directionis, tum ad vlciſcendum f omnem inobedientiam, dum ad docendum a in charitate & manſuetudine. Vnde Epiphanius b: *Firmiter ſedet thronus in ſancta Dei Eccleſia in æternum, ex duplici origine dignitatem habens, regia ac ſacerdotali.* Et poſt multa de his dicta: *Manet thronus ipſius, & regni eius non erit finis, & ſedes ſuper thronum Dauid, ita vt regnum Dauid, vna cum Pontificatu tranſtulerit, ac largitus ſit ſeruis ſuis, hoc eſt Pontificibus Catholicæ Eccleſiæ.* Et Auguſt. c *In Chriſto habet Eccleſia hanc poteſtatem: ſicut dixit Apoſtolus ad Romanos, cum illo nobis omnia donata fuiſſe. Sic virgam ferream dixit Ioannes, propter iuſtitiam & propter rigorem, cum virga corrigantur boni, mali vero confringantur.* Quæ tamen non ita accipienda ſunt, vt politicum Chriſtus regnum voluerit eſſe ſublatum, quod è contrario tam ab ipſo d, quam ab eius Apoſtolis e eſt æque firmiter ſtabilitum: ſed ita vt illud ſubiecerit ſpiritualis Eccleſiæ regimini. Cum enim Reges, quantumlibet Chriſtiani, nonniſi inter laicos adnumerentur, nullum relinquitur dubium, ſacris eos miniſtris minorem gerere ordinem; & ſicut anima præſtat corpori, reſque diuinæ humanis, ſic ſacerdotalem principatum præcellere politico. Vnde Gregorius f Nazianzenus: *Vos quoque poteſtati meæ, meiſque ſubſelliis lex Chriſti ſubiicit. Imperium enim nos ipſi quoque gerimus, addo etiam præſtantius & perfectius: niſi vero æquum eſſet ſpiritum carnis faſcibus ſubiicere & cæleſtia terrenis cedere.* Et Chryſoſtomus g: *Alii ſunt termini Regni, alii Sacerdotii: ſed hoc illo maius eſt, neque enim ex gemmis & auro æſtimari debet. Illud, quæ ſunt in terris ſortitum eſt: Sacerdotii ius à ſupernis deſcendit. Regi, quæ hic, commiſſa ſunt, mihi cæleſtia. Regi corpora commiſſa ſunt, ſacerdoti animæ, maior hic principatus: propterea Rex caput ſubmittit manui ſacerdotis.* Et Ambroſius h: *Honor & ſublimitas Epiſcopalis nullis poterit comparationibus adæquari. Si Regum fulgori compares, & Principum diademati, longe erit inferius, quaſi plumbi metallum ad auri fulgorem compares: quippe cum videas Regum colla ac Principum ſubmitti genibus Sacerdotum, exoſculatis eorum dextris, orationibus eorum ſe credunt communiri.* Docuit hoc idem & Martinus exemplo; cum à Maximo Imp. menſa exceptus, *pateram* (inquit Seuerus i) *quam ab illius dextera ſumere ambiebat Maximus, presbytero ſuo tradidit, nullum exiſtimans digniorem qui poſt ſe biberet, nec integrum ſibi fore, ſi Regem ipſum presbytero prætuliſſet.* Idque ipſum cæteri antiqui Patres, tam verbis, quam factis, pari conſenſione docuerunt. Eoq; reſpicit quod dicebat Apoſtolus k, *Arma noſtra non ſunt carnalia, ſed Deo potentia*: nimirum longe illis præſtantiora *ad faciendam vindictam* (quod habet Pſalmus l) *in nationibus, & increpationes in populis, ad alligandos Reges in eorum compedibus, & nobiles eorum in manicis ferreis, vt faciant in eis Iudicium conſcriptū. Tales enim compedes* (inquit Auguſtinus m) *conſolidat vobis Epiſcopi manus*: ſed tum quidem, cum illi in Deum inſurgunt, & à recta viuendi ratione, ac diſciplina Chriſtiana, cui nomen dederunt, deſciſcunt: ſicut videbimus ſuis locis Fabianum Papam in Philippum Imperatorem, Ambroſium in Theodoſium Seniorem, Symmachum in Anaſtaſium, & alios plurimos ſacerdotes in alios Principes vigore ſacerdotali fortiter æque ac laudabiliter, cum exegit neceſſitas, inſurrexiſſe, factasq; ab eis Deo iniurias vindicaſſe, & offenſam diſciplinam eccleſiaſticam vltos eſſe.

a 2. Cor. 4.

b Epiph. hær. 29.

c Aug. hom. 2. in Apoc.

d Matth. 12.

e Rom. 13. Tit. 3. 1. Pet. 2.

SACERDOTIVM REGNO PRÆSTAT.

f Gr. Naz. or. ad ciu. Naz.

g Chryſ. hom. 4. & 5. in verb. Iſa.

h Amb. de dignit. Sace. c. 2.

i Seuer. in Vit. S. Mar. c. 23.

k 2. Cor. 10.

l Pſal. 149.

m Aug. in Pſ. 149.

XII.

SACERDOTVM POTESTAS APVD OMNES GENTES.

n Strab. l. 17.

o Æl. 14. var. hiſt. 34.

p Euſ. in Chr.

q Agath. l. 2.

r Ioſ. 14. ant. 16

ſ Cæſar. lib. 6. de bel. Gal.

t Cic. l. 2. de le.

u Xenoph. l. 4. de fact. & dict. Socr.

Denique ſicut iure naturæ, eodemque diuino, ſtatutum eſſe videtur, vt inferiora ſuperiorib. ſubiecta pareant, quo magis perficiantur, & finem ſuum feliciter conſequantur: ita etiam Regnum Politicum ſubeſſe debere Eccleſiaſticæ Præfecturæ, ad hoc vt à Deo promiſſum celeſte Regnum homines conſequantur, exploratum cuique eſſe debet. Sic enim & apud antiquiores Hebræos, penes Sacerdotes ſumma fuit rerum; quorum princeps Summus Pontifex ſuo arbitrio moderabatur magnum illud Concilium Sanhedrim ſeptuaginta duorum Seniorum, de cuius ſuprema auctoritate ſat dictum ſuperius. Et apud Gentiles communi ac naturali conſenſu cuncta Sacerdotum arbitrio regebantur; vt de Æthiopibus teſtatur Strabo n; de Ægyptiis, Ælianus o; de Perſis, eorumq; Magis, Euſeb. p, Agathias q, & alii antiquiores, de Athenienſibus & Areopagitis, Ioſephus r; De Gallis & Druidis, Cæſar ſ, de Romanis & eorum Auguribus, Cicero t, Liuius, atq; alii. Si igitur (quod Socrates apud Xenophontem u dicit) quod ab omnib. gentib. obſeruatum eſt, id nonniſi à Deo ſancitum eſſe dicendum eſt: profecto etiamſi nulla de his in diuinis Scripturis ſcripta lex appareret, tamen Sacerdotum

Iudicia-

Iudiciaria poteſtas diuino iure conceſſa, ex dictis iam ſatis probata haberetur. Quid vero de ea poſtea decreuerint Chriſtiani Principes, quantumq; ei detulerint, contulerintue; videbitur inferius ſuis locis. Modo reliqua Epiſtolę Pauli percurramus.

XIII. CONIVGATORVM LEGES.

Cum inter alia multa, de quibus Corinthiorum Eccleſia ad Paulum ſcripſerat, etiam conſuluiſſet (vt inquiunt Athanaſius *a* & Theodoretus *b*) num recta eſſet illorum ſententia, qui prætextu continentiæ vxorem vel dimittere vellent, vel cum ea caſte agere: ad ea reſpondit Apoſtolus, vt propter fornicationem vnuſquiſq; ſuam vxorem haberet, (hoc eſt, retineret) & vnaquæque ſuum virum; neque fraudarent inuicem, niſi forte ex conſenſu ad tempus vt vacarent orationi, & iterum reuerterentur in idipſum propter incontinentiam. Fuiſſe enim Corinthios natura ſalaciſſimos, ac præ cæteris Græcis coluiſſe turpiſſime Venerem, omnes auctores teſtantur. Ne vero crederetur Apoſtolus hanc veluti legem quandam de reuertendo in idipſum, omnibus præſcripſiſſe; mox ſubdidit, ſe id dixiſſe *ſecundum indulgentiam*, (nempe quod eorum continentia adhuc eſſet infirma atq; ſuſpecta) *non ſecundum imperium*; cum alioqui omnes eſſe continentes optaret.

a Atha. in Synop. in ep. 1. ad Cor.
b Theod. in 1. ad Cor. 7.

XIV. CONTINENTIA EX CONSENSV MVTVO.

Cæterum conſueuiſſe frequenter Chriſtianos coniuges, ex mutuo conſenſu perpetuam ſeruare caſtitatem, etiam de primis Eccleſiæ temporibus docet Tertullianus *c*, & apud Cyprianum auctor commentarii de ſingularitate Clericorum; ac de poſterioribus extant plurima ſanctiſſimorum virorum & feminarum exempla, quorum aliqua nos inferius ſuis locis referemus: eamq; rem ſibi eſſe gratiſſimam, Deus multis editis miraculis *d* comprobauit; cum verum matrimonium non carnalis copula, ſed animorum conſenſus faciat. Rurſumq; ex inſtitutione eiuſdem Pauli, monentis ne fraudarent inuicem, niſi forte ex conſenſu ad tempus vt vacarent orationi; manifeſtum eſt proceſſiſſe atq; perſeueraſſe eam conſuetudinem in Eccleſia, vt coniugati certis diebus ſe temperarent; de qua tum alii *e* meminerunt, tum S. Auguſt. *f* mirabiliter aſſerit, ſiqui vxores ſuas in profluuiis poſitas agnouerint, aut in die Dominico vel qualibet alia ſolemnitate ſe continere noluerint; qui tunc concepti fuerint, aut leproſos, aut epilepticos, aut etiam forte dęmoniacos naſcituros.

c Tert. ad vx. li. 1. c. 6. de reſ. car. c. 8 de vel. virg. c. 13.
d Vid. inter alios Gre. Tur. de gl. Cōf. c. 32
e Cyril. catec. 4. Greg. 1. dial. 10. & alii.
f Aug. ſerm. 244. de temp.

XV.

Addit poſt hæc Paulus *g* præceptum Domini de inſolubili vinculo veri Matrimonii, & conſilium ſuum de Connubiis Fidelium cum Infidelibus. Ac demum agit de MATRIMONII excellentia: qui etiam dum illud coniunctioni Chriſti cum Eccleſia comparat ad Epheſios *h* ſcribens, *Sacramentum magnum* appellat, quod ſc. repręſentet vinculum quo Chriſtus cum Eccleſia iungitur. Vnde & veteres Pauli Interpretes, Matrimoniũ quod inter Fideles contrahitur, *Sacramentum* congrue appellarunt. *i* Et quãuis aliqui *k* vocem Sacramenti ad coniunctionem Chriſti cum Eccleſia retulerint, nihil tamen impedit quo minus & ipſum Matrimonium ſit Sacramentum: ſicut nec impedimento eſt, quo minus Sacramentum aliquod in ſe ſit, & alterius rei myſticam habeat ſignificationem: immo id peculiare eſt cuique Sacramento, vt ſit ſacræ rei ſignum.

g 1. Cor 6.
h Epheſ. 5.
MATRIMONIVM SACRAMENTVM
i Cl. Ale. Str. l. 3. Chryſ. ho. 56. in Gen. Aug. de fid. & oper. c. 7. & de bono coniug. c. 7 & 18.
k Hier. in Eph. 5.

XVI. SACRI EIVS RITVS.

Sed quod ad RITVS NVPTIARVM ſpectat; primũ quidem non aliunde quam ab Apoſtolica traditione fluxiſſe, vt non ſine ſacerdotis præſentia matrimonium contrahatur, & Ignatius *l* qui his ipſis viuebat Apoſtolorum temporibus, ſatis demonſtrat, dum illud non aliter debere contrahi docet; & ipſe Apoſtolus non obſcure indicat, dum inferius ait nubendum eſſe in Domino, hoc eſt ſecundum leges, & ritus Eccleſiæ ab ipſis Apoſtolis traditos. Quos ex parte deſcribens Tertullianus *m*, *Vnde* (inquit) *ſufficiam ad enarrandam felicitatem eius Matrimonii, quod Eccleſia conciliat, & confirmat Oblatio, & obſignatum Angeli renunciant, Pater rato habet? Nam nec inter ſe filii ſine conſenſu patrum rite ac iure nubunt.* Etenim per *Eccleſiæ conciliationem* ſignificat ritum, quo per ſacerdotem iunguntur in vnum contrahentium dexteræ: cuius & meminit Gregorius *n* Nazianzenus ad Anyzium ſcribens. Iis accedit Oſculi ſancta libatio, atque Velatio, de quibus idem Tertullianus *o* alibi: ac demum ſubſequitur Benedictio, & forma quędam verborum perficiens matrimonium, de quibus agitur in Concilio *p* Carthaginienſi Quarto. Porro per *Oblationem* Tertullianus Miſſæ inſinuat ſacrificium, quod (vt antiqui Rituales libri Eccleſiaſtici docent) in matrimonii confœderatione offerri à ſacerdotibus conſueuit: poſt vero eiſdem contrahentibus ſolitam (vt nunc fit) impertiri ſacram Euchariſtiam, idem auctor alibi *a* docet. *Per Angelorum* autem *renunciationem*, ſacerdotum intelligit ſolitam fieri publicam in Eccleſia denunciationem matrimonii inter partes antea pacti. Nam per Angelos Tertullianus ſacerdotes intelligere conſueuit: ſicut & Ioannes Apoſtolus in Apocalypſi *b* Epiſcopos vocat Angelos. Niſi velimus Tertullianum de cæleſtibus Angelis intellexiſſe, ſecundum quod ſubdit *Pater rato habet*, nempe cæleſtis. Sed quod addit, *Nec filii ſine conſenſu patrum rite nubunt*, plane declarat primum omnium voluntates contrahentium à parentibus ratas eſſe habendas, ac ſubinde ſubſequi cæteros ſacros ritus ab eodem antea relatos. Quo autem loco haberentur occultæ nuptiæ à Chriſtianis, idem alibi *c* declarat, dum ait, *Penes nos occultæ quoque coniunctiones, id eſt, non prius apud Eccleſiam profeſſæ, iuxta mœchiam & fornicationem iudicari periclitantur.* Ex quibus videas non eſſe nouum, quod à ſacroſancto Concilio Tridentino *d* ſancitum eſt, clandeſtinas nuptias quæ abſque præſentia parochi, & non in facie Eccleſiæ celebrarentur, haberi nullas.

l Ignat. ep. ad Polycarp.
m Ter. ad vx. l. 2. in fi.
n Greg. Naz. ep. 57.
o Tert. de vel. virg. c. 11.
p Cōc. Carth. Quart. c. 13.
a Tert. de monog. c. 11.
b Apoc. 2. & 3
MATRIMONIA CLANDESTINA IMPROBATA.
c Tert. de pudic. c. 4.
d Conc. Trid. ſeſſ 24. de reformat. c. 1.

XVII. DE ANNVLIS SPONSAL B.

Conſueuiſſe quoque Chriſtianas mulieres *Annulos* aureos geſtare, teſtatur Clemens *e* Alexandrinus: eos vero dari ſolitos à ſponſis arrhæ nomine, meminit Tertullianus, *f* ac docet vſus: inde fortaſſis ortus, quod non tantum apud Romanos (vt auctor eſt Plin. *g*) in qualibet pactione loco arrhæ tradi ſolerent, ſed etiam apud antiquiſſimos Hebræorum, vt docet exemplum Iudæ dantis *h* Thamar annulum in arrham pretii promiſſi. Cum vero diuerſis ſolerent ſignis inſculpi, apud Chriſtianos antiquus obtinuit vſus vt ſponſales ſigno fidei, quod eſt hieroglyphicum mutui fœderis atque concordiæ, ſculperentur: id enim præſeferunt *i* coniunctæ ſimul dexteræ; nec apud Chriſtianos tantum, ſed Iudæos, Romanos, aliaſq; complures barbaras etiam nationes. Alios vero, quos Fideles geſtare ſolerent, aliquando Chriſti nomine duabus litteris ſic ſculpi conſueuiſſe, ex his quos è ruderibus refoſſos vidimus, plane didicimus: aliquando ſigno Crucis conſignari, habes exemplum de annulo S. Macrinæ virginis apud Gregorium Nyſſenum in eius vita: aliquando imagine ſanctorum virorum exornari, docet Chryſoſtomus, dum in oratione habita in laudem Meletii, tradit Antiochenos eius imaginem etiam in pala annuli expreſſam geſtare conſueuiſſe. Quib. vero aliis ſignis eos ſculpi licitum eſſet, vel non eſſet, monuit eodem loco Clemens Alexandrinus. Sed ad rem.

e Clem. Alex. 3. pædag 11.
f Ter. Apol. 6.
g Plin. l. 33. c. 1
h Gen. 38.
i Vid. Cæl. Rhodig. l. 4. c. 3 & Pier. in Hiero.

XVIII. DE VIRGINITATE, ET CONTINENTIA. PAVLI CONSILIVM.

Cum igitur Apoſtolus eiuſmodi coniugiorum leges promulgaret, & miro quodam diſcretionis iudicio, quædã ſe illis vt neceſſaria imperare, quædam vero vt debilib. indulgere ſe diceret: triplicem hominum ſtatum inter ſe conferens, nempe *Coniugatorum, Virginum*, atq; *Viduorum*; duos poſteriores abſq; aliqua controuerſia priori anteponendos eſſe iudicauit; ſuamq; de re tanta ſententiam, ſuo ipſius exemplo, diuiniq; Spiritus teſtimonio ratam obſignatamq;, non tantum Corinthiorum, ſed totius Orbis Eccleſiæ Catholicæ tradidit promulgandam; quam olim Dominus Euangeliſta *k* excipiente dictauerat. Quantum vero Corinthii doctrina Pauli profecerint, ſatis poſſumus intelligere ex eo quod Tertullianus *l* ait, ipſos virgines ſuas ex doctrina Apoſtolorum velare ſolitos. Erat enim, vt idem aſſerit, velum virginitatis inſigne. Sed & quod Paulus Corinthios primum docuit, in cæteras quoque Chriſtiani Orbis Eccleſias eſſe feliciter propagatum, cum idem auctor *m* teſtatur, tum alii quamplurimi. Inter quos Iuſtinus *n* Martyr: *Permulti profecto ſexus vtriuſque, & ſexaginta & ſeptuaginta nati annos, qui à pueris diſciplinam Chriſti ſunt ſectati, incorrupti & cælibes perdurant: & glorior me per omne genus hominum noſtrorum tales monſtrare poſſe.* Et Cyprianus *n*: *Iam refertus eſt Orbis, impletus eſt mundus eorum qui capere continentiam poſſunt, more ſpadonũ viuentes caſtrati ad regnũ Dei*, quos & egregiis præconiis extollit. Immo & ipſorum iam Apoſtolorum temporibus, Sanctarum VIRGINVM ac VIDVARVM collegia, quæ nos *Monaſteria* dicimus, vbique eſſe cœpiſſe; auctores eiuſdem ſæculi, SS. Ignatius *o* Antiochenus & Clemens *p* Romanus

k Matth. 19.
l Tert. de vel. virg. c. 9.
m Ibid. c. 2.
n Iuſt. orat. ad Anton. Pium.
n Cypr. de hab. virg.
COLLEGIA SACRARVM VIRGINVM ET VIDVARVM
p Ign. ep. 8. 10. 12. 13.
p Ap. Epi. h ær. 30.

teſte

a Hier. cont. Iouin. l.1.
b Act.21.

teſtes ſunt locupletes. Et S. Hieronymus *a* aduerſus Iouinianum demonſtrat, in quatuor filiabus Philippi Diaconi, quarum Lucas *b* meminit, poſt Crucem Chriſti conſecratas eſſe primitias Virginitatis. Ac deniq; quotquot vnquã poſt Apoſtolos extiterunt Catholici tractatores, eiuſdem Virginitatis ſublimem in Eccleſia ſtatum mirifice prædicarunt: quos prætermittimus recenſere, ſatis putantes hæc ex Apoſtolicis fontibus duxiſſe. Cum & alioqui certum illud atque exploratum habeatur, non tantum in Chriſti Eccleſia poſt Euangelii promulgationem, ſed & antea, atq; adeo vbique gentium (vt pluribus oſtendit idem Hieronymus) Virginitatem in pretio extitiſſe; & apud omnes, tam poeticis quam hiſtoricis literarum monumentis ſemper ante omnia commendatam, licet perrarus eiuſmodi flos appareret, quo poſt Chriſti aduentum fœcundo germine abundarunt Eccleſiæ campi.

XIX.
c 1.Cor.7.
De cælibatu Pauli.
d Hier. ep. 52.
e Epip. hær 70
f Cl. Ale. Strõ. l.3. & ap. Euſ. 2 hiſt. 24. & Nicep. l.2. c.44
g 1.Cor.9.

Cæterum dum eodem loco Paulus *c* hortatur Virgines & Viduas, vt ſic permaneant ſicut & ipſe; ſe plane cælibem agere vitam aperte ſignificauit: eorumque verborum illum eſſe germanum ſenſum, omnes omnino Patres quotquot fuerant in Eccleſia Catholica Scriptores Eccleſiaſtici intellexerunt, quorum nonnullorum catalogum Hieronymus *d* texuit; nec niſi à corruptoribus, & ad libidinem conuerſis aliter poſſe intelligi Epiphanius *e* aſſeruit. Sed enim vnus reperitur Clemens *f* Alexandrinus, qui Paulum coniugatum fuiſſe deduxit ex eius verbis *g*, quibus ait, *Nunquid non habemus poteſtatem, ſororem mulierem circumducendi, &c.* quem etiam locum Nouatores incontinentes de vxore intelligunt, abuſi ambiguitate Græcæ vocis γυνή, quæ tam *vxor* quam *mulier* Latine æque dicitur. At vero ſi vxorem Paulus ſignificare voluiſſet; vtique qui Græce ſcripſit, Græci ſermonis regulam ſeruaſſet, nec ſimpliciter γυναῖκα dixiſſet, ſed articulo neceſſario addito, τὴν γυναῖκα. Ideoque non de vxore, ſed de ſorore ſcriptores antiqui, Tertullia. *h*, Hieronym. *i*, Auguſt. *k*, Chryſoſtom. *l*, Theodoret. *m*, Iſidorus *n* Peluſiota, & alii ea verba interpretati ſunt, nec vllo modo poſſe de vxore accipi diſputarunt: ſiue *Sororem* Paulus intellexerit de eiuſmodi mulieribus, quę iuxta morem Iudaicũ magiſtris de ſua ſubſtantia miniſtrabant, ſicut legimus ipſi quoq; Domino factitatũ: (conſueuerant enim Iudæi, ſuæ gentis feminas *ſorores* nominare, & viros *fratres*) ſiue de ſua ipſius ſorore, eademq; germana; cum Lucæ *o* teſtimonio conſtet Paulum habuiſſe ſororem, cuius filius ipſum liberauit ab inſidiis Iudæorum. Quod vero & alium admouentes arietem qui in Pauli cælibatum inſurgunt, eiuſdem verba in ipſum intorquent, quibus alibi ait *p*, *Rogo te germane compar &c.* quo loco nouus interpres, euertens potius quam vertens, pro germano germanam eſt interpretatus contra receptum omnibus ſæculis Orthodoxorum ſenſum: equidem non tantum de viro intellexiſſe Chryſoſtomum & Græcos omnes certum eſt, ſed & nomen proprium cuiuſpiam illud eſſe Oecumenius exiſtimauit: Theodoretus vero etiam ſtultos eos vocat, qui vocem *compar*, quod communis ſit tam maſculo quam fœminæ, de coniuge Pauli intelligerent.

h Tertul. de monog. c.8.
i Hier. adu. Iou. l.1.
k Aug. de ope. monach. c.4.
l Chryſ. in 1. Cor.9.
m Theod. ibi. & alii veteres
n Iſid. Pelu. ep. ad Iſid. diac.
o Act.23.
p Philip.4.

XX. His autem Nouatores minime contenti argumentis, inſuper addiderunt vt deprauata Ignatii epiſtola ad Philadelphios, inter eos quos ille recenſet fuiſſe coniugio obligatos, poſt Petrum appoſuerint & Paulum, atq; alios Apoſtolos. Sed facile detegitur impoſtura, quod antiquiores vel Græci vel Latini codices, qui Romæ in Bibliothecis Vaticana, Sfortiana, & aliis aſſeruantur, nec non antiquiſſimus ille Bibliothecæ Regis Pannoniarum Matthiæ Coruini, aliique omnes eiuſdem tempore æquales, nullo modo Pauli nomen agnoſcant. Quod ſi recentiores quidam Græci codices habeant, haud dubium ab illis Græcis addititium acceperunt, qui quod vxores retineant cum ſacerdotio, Paulum in defenſionem ſuæ ipſorum incontinentiæ velint habere conſortem. Certe enim apud antiquiores ſcriptores, ſiue Orthodoxos qui pro cœlibatu inſtituerunt defenſiones, ſiue hæreticos qui eundem impugnarunt, licet Ignatii Epiſtolarum lectioni aſſuetos, nulla vnquã de eiuſmodi ipſius verbis vel minima facta eſt mentio, quib. alioqui nullo negotio valuiſſet de cœlibatu Pauli controuerſia dilui. Immo & ipſe Virginitatis hoſtium princeps, ipſique Paulo infenſiſſimus hoſtis, Ebion *a* hæreſiarcha, qui eodem tempore vixit, eum cælibem fuiſſe agnouit, dum tentaſſe quidem vxorem accipere filiam ſacerdotis Iudæi, ſed quoniam quam cupiebat non accepiſſet, idcirco relictis Iudæis ad Chriſtianos ſe conuertiſſe mentiretur. Haud vero quempiam tantopere inſanire credo, vt velit Paulum cælibem vitam egiſſe dum Iudæus permanſit, ad Chriſtum autem conuerſum, & Orbis vniuerſi peragrationi ad ingentem Apoſtolatus Gentium molem agitandam delectum, elegiſſe inſolubilibus coniugii nexibus, & importunis rerum domeſticarum anxietatibus deuinciri. Sed iam cætera videamus.

a Ap. Epiph. hær. 30.

XXI.
b 1.Cor.7.
De Iudæis præputium adducentibus.
c 1. Macha. 1.
d Ioſ. 12. ant. 6
e Mart. lib.7. epigr. in Calian. Perſ. Saty.5.

Pergens Paulus Corinthios hortari, vt *vnuſquiſque ſicut vocauit Deus, ita ambularet*; inter alia monuit *b*, vt *circumciſi nõ inducerent præputium*, hoc eſt, ne Iudæi credentes in Chriſtum idẽ facerent quod cæteri conſueuerãt cum ad Gentes deficerent. Sane enim apud Iudæos à prauis hominib. eam viguiſſe malis artibus excogitatam perfidiam, vt ad libitum, cum vellent à patriis legibus ad Gentiles deficere, præputium ſuper circumciſionem inducerent, ſicq; ſe Iudæos negarent; teſtatum etiam habetur in libris *c* Machabæorũ, & apud Ioſephum *d*: & qua arte id fieret, Epiphanius docet cum agit de Symmacho Interprete qui ſecundo eſt circumciſus: vbi & ait Iudæos exiſtimare, illud primo ab Eſau fuiſſe inuentum ad abnegationem Dei, & deletionem characteris patrum ſuorum. Vnde quod aliquando *e* Martialis & Perſius, Iudæos *recutitos* appellant; putarunt ipſorum Interpretes ad eos reſpexiſſe, quib. poſt circumciſionem noua cutis reſtituta eſt: quamuis alias appellent etiam recutitos, hoc eſt, circumciſos.

XXII.
f 1.Cor. 7.
g Ioan.12.
h Act.2.
Oblationibus ſuſtentati Dei miniſtri.
i Ammi. Marcel. l.27.
k l.20. C.Th. de Epiſ. & cle. lib.26. C.Iuſt. eo. Hier. ep.2. ad Nepo. Ambr. aduer. Symmach.
l Gen.47. Str. l.11. Amb. ep. ad Valen. Imp. ante relat. & alii.
m Cypr. ep.34. ad Cler. in fin.
n Id. ep.66.

Poſt hæc vero Paulus, cum multa diſſeruiſſet de victu miniſtrando iis qui annunciant Euangelium; tandem ſancitam à Domino legem promulgans *f* ait, *Ita Dominum ordinaſſe iis qui Euangelium annunciarent, vt de Euangelio viuerent.* Equidem ipſum Dominum, cum munus prædicationis obiret, ex his quæ dabantur *g* vna cum ſuis victum cepiſſe; & poſt eius Aſcenſionem, Apoſtolos ac cæteros egentes ex Fidelium *h* oblatis bonis victitaſſe, notum eſt. Fide vero amplioribus ſpatiis propagata, ac proinde ſicut Chriſtianorum, ita etiam iiſdem interuientium aucto numero clericorum; auctus eſt pariter Oblationvm prouentus, etiam vſque ad Gentilium *i* inuidiam, & Imperatorum *k* quantumlibet Chriſtianorum odium, qui eas cohibere (arbitrio voluntatis potius, quam recti iudicii ratione) ſæpe conati ſunt: cum tamen Gentilium ſacerdotibus, ſæculi Principes ex ipſis etiam publicis horreis victum affatim olim ſuppeditaſſe *l* conſtet. Cæterum Epiſcopos ſingulis menſibus Eccleſiæ miniſtris Oblationes erogare conſueuiſſe, prout opus eſſe videbatur, Cyprianus *m* docet; & clericos qui eiuſmodi menſtruam ſportulam acciperent, *Sportulantes n* vocat.

XXIII.
o Leuit. vlt. Num. 18.
De Decimis
p Phil. de congreſ. quær. erud. grat.
q Gen.14.
r Diony. Hali. Liu. Plut. Xenoph. & alii Græci & Lat.
ſ 1.Cor.9.
t Chryſ. or. 4. adu. Iuda.

Quod a. pertinet ad Decimas; etſi illæ iure diuino in Lege *o* veteri primitus imperatæ noſcuntur; (de quarum ratione, & denario numero, pluribus egit Philo *p* Iudæus.) tamen ſicut ante Legem ſcriptam illas Abraham *q* de pugna quinque Regum victor, perſoluit Magno ſacerdoti Melchiſedech: ita & Gentiles quodam religionis impulſu ſæpe in bello de manubiis vouiſſe Diis ſuis Decimas, & reddidiſſe, ſcriptorum *r* veterũ monumenta teſtantur paſſim. Itaq; licet Chriſti Eccleſia legalibus Hebræorum non adſtringatur: (nam ea ex parte Lex & Prophetæ vſque ad Ioannem Baptiſtam:) tamen iure naturæ quo præcepta moralia ſunt ſeruanda, immo & diuino; illæ debentur etiam ſacerdotibus Chriſtianis. Quid enim tam naturale, quam vt (quod ait Paulus *ſ*) qui plantat vineam, de fructu eius edat; qui paſcit gregem, de lacte manducet; qui ſeminat ſpiritualia, ſaltẽ metat carnalia; & qui militat, ſtipendiũ accipiat? Quin & per Melchiſedech Regem ac Sacerdotem, Chriſtianæ religionis regale ſacerdotium præfiguratum; ac per Abraham qui ei decimam dedit, laicos omnes eſſe adumbratos; (figura ſignante nimirum præſtandas à laicis Chriſti ſacerdotibus decimas) Ioannes *t* Chryſoſtomus aduerſus Iudæos pluribus docet. Ac ſane niſi Paulus voluiſſet legis etiam antiquæ ea de re præcepta in Chriſtianam religionem transferri, nequaquã inde mutuatus eſſet

exem-

exemplum & auctoritatem, mandato etiam Domini confirmatam, dum ait: *Neſcitis quoniam qui in ſacrario operantur, quæ de ſacrario ſunt, edunt, & qui altari deſeruiunt, cum altari participant? Ita & Dominus ordinauit iis qui Euangelium annunciant, de Euangelio viuere.* In neceſſarium enim vſum Leuitarum, Decimas offerri debuiſſe in templo, docet liber Numerorum *a*. Vt ita eaſdem pariter ad neceſſarium vſum Euangelicorum Sacerdotum, Ius Naturæ imprimis præſtandas admoneat, Lex Dei præcipiat, Chriſtus confirmet, ac denique Apoſtolus iure id fieri demonſtret: quibus adde, quod id ipſum & Conciliorum decreta, de quibus agetur ſuis locis, & Patres *b* omnes qui de his meminerunt, faciendum admoneant: adeo vt Chryſoſtomus *c* ab opificibus etiam ipſis, & ab emptoribus ac venditoribus eas perſolui voluerit.

a *Num.* 18. b *Cl.* 2. *Conſt.* 29. 38. 39. *Orig. hom.* 11. *in Num. Hier. in Malach.* 3. *Aug. ſer. de temp.* 215. 219. & *hom.* 48. *de Sanct.* & *alii.* c *Chryſ. hom.* 43. *in* 1. *Cor.*

XXIV.

d *Ioſ.* 21.

BONA IMMOBILIA POSSEDIT IN ECCLESIA.

e *Matth.* 10. *Luc.* 10.

Porro ſicut nec Leuitis olim, licet decimis ditarentur, interdicta erat RERVM IMMOBILIVM POSSESSIO; (quippe qui ex mandato *d* Dei in ſingulis tribubus vrbes Sacerdotales cum ſuis ſuburbanis haberent, & poſſeſſionib. quas alii Deo vouiſſent ipſi fruerentur:) ita nec Chriſtianæ legis ſacerdotibus eiuſmodi bonorum poſſeſſio interdicta probatur. Nam quod miſſis à ſe diſcipulis Dominus *e* dixit: *Nolite poſſidere aurum, neque argentum, &c.* non ſic hæc illis inhibuit, vt eorum vſu neceſſario interdiceret: (etenim & mox ſubdit, dignum eſſe operarium cibo & mercede ſua, & conſtat aurum & argentum, ipſa rerum pretia, allata eſſe, ad pedes Apoſtolorum, eorumq; arbitrio diſpenſata:) ſed vt affectum rerum temporalium reprimeret, ne quæſtum pietatem putarent. Sicut cum etiam iis dixit, *Neminem per viam ſalutaueritis*, illis haud inhibuit conſueta humanitatis officia; ſed ad prædicationis opus, ad quod dirigebantur, ſolicitiores & attentiores reddere voluit. Porro Eccleſias Chriſtianorum etiam olim ſub Gentilibus Imperatoribus poſſeſſiones habuiſſe, non tantum Pii *f* Papæ Primi, & Vrbani *g* item Primi, quos alii citant, epiſtolæ declarant; ſed ipſa Imperatorũ *h* Conſtantini atq; Licinii edicta, quibus eas in perſecutione Diocletiani & Maximiani illis ablatas reſtitui mandarunt. Regnantibus autem Principibus Chriſtianis, Eccleſias omnes locupletatas eſſe longe lateq; ampliſſimis latifundiis, non eſt qui neſciat. Sicut & ea libera fuiſſe conſtat ab omni penſitatione tributi; niſi quod (vt ſuis locis videbitur inferius) Apoſtata Iulianus tum ipſa bona Eccleſiarum, tum earum miniſtros exactionibus vexauit: eiuſq; aſſectatus veſtigia Valens Imp. Arianus tributum à Clericis ac Monachis exegit: ac denique ſub Valentiniano Iuniore, Iuſtina Ariana ipſius matre moderante Imperium, Catholicorum Eccleſiis cenſus indictus eſt ex agris; quem perſoluere S. Ambroſius *i* ſecundum Chriſtianam manſuetudinem non recuſauit, dummodo fidei Catholicæ ac ſacris baſilicis, quas Ariani ſibi vendicare conabantur, cautum eſſet. Cum alioqui ex Domini *k* ſententia, ſi non à filiis Reges tributum exigunt, quos ſubditos habent; multo minus à patribus, ſub quorum cura à Principes omnes intelligunt ſe ſub paſtoribus eſſe oues; longeq; impar eſſe à paſtoribus oues lac & lanam exigere, cum potius iſta illæ teneantur paſtoribus exhibere. Quidni enim id Chriſtiani præſtent, quod Ægypti ſacerdotibus *l* vbertim Pharao impendit. Et apud Romanos tantum abfuit vt ipſi tributa perſoluerent, vt potius ſumptus *m* acciperent ex ærario. Quod ſi aliquando neceſſitate ingruentium bellorum preſſi Catholici Principes indiguerint quædam ab Eccleſiis ſubſidia accipere, id ſubmiſſo animo à totius Chriſtianæ religionis Antiſtite Romano Pontifice expetere conſueuerunt: cuius rei innumera ſunt exempla. Sed iis omiſſis, iam cætera de quib. Paulus Corinthios monuit videamus: ſunt enim hæ ſacræ leges, quas non illis ſolum, ſed & Vniuerſali Eccleſiæ ſeruandas edixit.

f *Pius ep.* 2. g *Vrb. ep. ad omnes Epiſc.* h *Ap. Euſeb. lib.* 10. *c.* 1.

EAQVE LIBERA A TRIBVTIS.

Tractat autem iſta fuſius Baron. Tom. IV. an. 387. *Et adde etiam quæ dicta ſunt ſup. an.* 33. *n.* 10. i *Ambr. orat. in Auxent. poſt ep.* 32. k *Matth.* 17.

l *Gen.* 47.

m *Dio. Halic. hiſt. Rom. l.* 2.

XXV.

n 1. *Cor.* 11.

DE VELANDIS MVLIERIBVS.

De quibus etiam Baron. in Not. ad Martyro. 7. *Maii.*

Cum igitur eos optimis legibus ad mores ſpectantibus imbuiſſet, decentem quoque corporibus habitum ſimul componere ſtudens, illud imprimis ſtatuit *n* vt mulieres velato capite, viri detecto in eccleſia orarêt. Quod vero ad MVLIERES VELANDAS pertinet; licet ipſe primus Fideles ad id agendum monuerit, non tamen eius rei primus eſt auctor: ſiquidem & aliarum Gentium feminas, etiam ante Chriſti aduentum, pudoris & honeſtatis cauſa velatas incedere conſueuiſſe, de Iudæis fidem facit Tertullianus *a*, de Gentilibus Troianis Clemens *b* Alexandrinus ex Homero; de Romanis Valerius *c*, Tacitus *d*, & Plutarchus *e*; de Græcis Apuleius *f*, de Arabibus Tertullianus *g*, de Lacænis Plutarchus *h*. Chriſtianas vero mulieres, virginesque, non tantum Corinthi, ſed & in cæteris Orbis Eccleſiis mandatum Apoſtoli de velando capite amplexas eſſe, Tertullianus *i* aſſerit. Sed non de velo tantum ſollicitus fuit Paulus; verum & alibi *k* omnem illum à feminis ſuperfluum laſciuumq; amputauit ornatum, qui eſſet concupiſcentiæ fomes; præſtititque id ipſum Petrus *l*; & vix credi poteſt, quantum poſt eos laborauerint Apoſtolici viri *, vt Chriſtianas feminas in modeſto tam capitis (cum & in ipſis velis multipliciter laſciuirent) quàm totius corporis ornatu continerent.

a *Tert. de cor. mil. c.* 4. b *Clem. Alex. Pædag. l.* 3. c *Valer. l.* 6. *c.* 3. *parag.* 13. d *Tac. lib.* 14. *de Poppæa.* e *Plu. q. Rõ.* 14. f *Apul. de aſi. l.* 11. g *Tert. de vel. vir. c.* 17. h *Plut. Apoph theg. Lacon. in Charil.* i *Tert. de vel. vir. c.* 2. k 1. *Tim.* 2. l 1. *Pet.* 3. * *Vid. Cl. Ale.* 2. *Pæ.* 10. & *l.* 3. *c.* 11. *Iuſtin. ad Seren. de vit. Chriſt. Ter. de cult. fem.* & *de velã. virg. atque alios.*

XXVI.

DE SACRO VELO.

m *Amb. ad virg. lapſ.* n *Tert. de vel. virg. c.* 15. *Ambr. aduer. Sym. ep.* 12. o *Hie. ep.* 8. *ad Demetriad. Gel. ep. ad Ep. Lucan. c.* 14. p *Aug. ep.* 179. *in fi.* q *Tert. de vel. virg. c.* 16. *Opt l.* 6. *Inno. ep.* 2. *ad Victric. c.* 12. & *alii.*

Cæterum aliud ab hoc erat *ſacrum* VELAMEN (vt vocat Ambroſius *m*) quo Deo dicatæ Virgines vti ſolerent: quippe quod denſiori tela contextum, nulla erat *n* ex parte perſpicuum; & à ſacerdote ſolennibus *o* verbis acritibus, nec niſi certis diebus benedici conſueuerat: quippe ad inſtar ſæcularium nuptiarum magna erat eiuſmodi ſacræ velationis celebritas, dabanturque apophoreta *p* æque ac in ſumptuoſiſſimis conuiuiis. *Nuptiæ* enim hæc ſolemnitas dici conſueuit, quod eæ Virgines ſpiritualiter Chriſto nubant *q*: eaque de cauſa, ſi fuerint præuaricatæ, Cyprianus *r* & alii *ſ* tam Græci quam Latini Scriptores, Chriſti adulteras eſſe dicunt: eoque progreſſus eſt Sanctus Hieronymus *t*, vt matrem Virginis Deo ſacratæ, Dei ſocrum nominauerit. Vnde & factum eſt, vt tot myriades Chriſtianarum Virginum, ne diſpendium paterentur virginitatis Deo ſemel dicatæ, libentius martyrium oppetere delegerint, quam hominis cuiuſpiam iungi conſortio. Quas inſuper non tantum ſacro tegi velamine, ſed & nigra indui veſte, & operiri pallio quaſi philoſophiam profeſſas, ac laneo adſtringi cingulo, fuit olim in Eccleſiâ conſuetudo *u*.

r *Cypr. ep.* 62. & *de diſcipl.* & *hab. virg.* ſ *Baſil. Greg. Naz.* & *Nyſſ. Hieron. Aug. Ambr.* &c. t *Hier. ep.* 27. u *Hie. ep.* 8. 11. 23. *Conc. Nic. II. act.* 4. *de S. Euphem.*

XXVII.

DE AMPVTATIONE CAPILLORVM SACRARVM VIRG.

x *Hier. ep.* 48. y *Hier. ep.* 7. z *Bar. in Not. ad Martyrol.* 20. *Sept. e.* a 1. *Cor.* 11. b *Conc. Gãgr. can.* 7. c *Soz. l.* 3. *c.* 13. d *l.* 27. *C. Th. de Epiſ.* & *cle.* e *Ambr. ad virg. lapſ. c.* 8. f *Capitul. Franc. l.* 6. *c.* 2. g *Vid. Apul. de aſin. l.* 2. *Cypr. de idol. vani.* & *alios.* h *Ambr. ep.* 30. *ad Sabin.* i *Pli. l.* 16. *c.* 14.

Sic & in quibuſdam Eccleſiis, præſertim Syriæ & Ægypti, tam Virgo quã Vidua, quæ ſe Deo vouiſſent, CRINEM monaſteriorum matrib. offerebant *deſecandum*, iis de cauſis quas Hieronymus *x* recitat: immo & propter myſterium. Cum enim in ſignum ſubiectionis dati ſint illis capilli, Chriſto iam deſponſatæ in libertatem vindicantur, nec aliquid amplius viris debent. Quamque Deo diſpliceat ornatus capillorum, & corporis cultus in Virgine quæ propoſitum virginitatis arripuit, ſatis docet pauendum plane exemplum de Prætextata, quod Hieronymus *y* refert ſcribens ad Lætam. Itaque *z* & crinem amputare ſolitas Tabennenſiotas ſanctiſſimas virgines, quas S. Pachomius ab Angelo monitus inſtituit; auctor eſt Palladius in Lauſiacis. Neq; enim de his dicit Apoſtolus *a*, *turpe eſſe mulieri tonderi*; ſed de illis, quæ viro ſunt obligatæ. Nec item in eas pronunciauit anathema Concilium Gangrenſe *b*; ſed, vt ex Sozomeno *c* optime colligitur, aduerſus mulieres hæreticas, quæ Euſtathii hæreſiarchæ (contra cuius deliria, dicta Synodus tela intorſit) deceptæ fraudibus, pietatis ſimulatione caput tondebant: quemadmodum & alia eiuſdem Concilii paradoxa ad hiſtoriæ veritatem ſunt referenda, vt eorundem canonum ſenſus legitimus habeatur. Quamuis non eamus inficias, de tondendis crinibus diuerſas fuiſſe diuerſarum Eccleſiarum laudabiles conſuetudines, Legibus etenim Valentiniani *d* Imperatoris, in Occidentali Eccleſia id vetitum accepimus. Et S. Ambroſius *e* nonniſi lapſam virginem, crinem deponere perſuadet in ſignum pœnitentiæ: Sicut & Franci *f* mulieres fornicantes decaluabant: & pariter apud Gentiles *g* id fuiſſe ignominioſiſſimum conſtat. Verum quia tam apud eoſdem Gentiles, quam etiam Chriſtianos, probauit vſus, vt quæ opinione hominum viderentur contemptibilia & ludicra, ſi religionis cauſa fierent, non tantum honeſta ac digna, ſed etiam ſacroſancta haberentur: (ſicut idem Ambroſius pluribus alibi *h* diſputat) ideo Gentiles ſuas Veſtales *i* virgines tondere conſueuerunt, & in Eccleſia id ipſum olim plurimi fecerunt, atque omnes vbique hodie faciunt.

Sed quod de femineo cultu actum eſt, vt etiam de Viris

XXVIII.

a 1. Cor. 11.
DE CVLTV BARBÆ.
b Cl. Alex. 3. pædag. 3. & 11.
c Ter. l. de pal.
PAVLI VSVS.
d Deut. 22.
DE CALCEIS
e Cl. Alex. 2. pædag. 11.
f Luci. in Phil.

quædam apponamus; dum imprimis Apoſtolus *a* monuit ne nutriant comam, eos ab effeminato mulierum cultu remotos eſſe voluit. Proinde *Barbam*, quod ſit virorum inſigne, more androgynorũ vellere, aut cute tenus radere minus olim conſueuiſſe Chriſtianos, facile perſuademur; cum & id minime faciendum eſſe doceat Chriſtianus *b* Pędagogus. Sed quod pertinet *ad Barbam tondendam* ſecundum antiquum religionis cultum, plurib. agetur inferius cum de tonſura capitis erit ſermo. Sic & multos Chriſtianos, & maxime qui arctioris vitæ diſciplinam profiterentur, abiecta toga vti conſueuiſſe *Pallio*, Tertullianus *c* & alii docent: nimirum vt qui veræ ſapientiæ ſe eſſe ſectatores profiterentur, etiam ſtudioſorum ſapientię habitum, nempe pallium, induerent. Sed de ea quoque re pluribus inferius opportuniori loco. Quod vero eiuſmodi Pallium quadrangulum fuiſſe, idem ſæpe Tertullianus repetat; quatuorque item angulos habere conſueuiſſet pallium quo vtebantur *d* Iudæi: inde facile adducimur vt credamus, Chriſtianos, ſicut à Iudæis hominibus, nempe Apoſtolis, ad pietatem eſſent inſtituti, ita etiam ab iiſdem potius quam à Græcis philoſophis indumenti formam eſſe mutuatos, illis tamen reiectis quæ ad antiquę legis cæremonias ſpectare viderentur. Denique conſueuiſſe nonnullos Chriſtianorum *ſine calceis*, vel omnino nudis pedibus, vel tantum ſoleis incedere, demonſtrat Clemens *e* Alexandrinus, ſimul docens quam illud pulchre conueniret. Vt non ſine cauſa Lucianus *f*, inſtar horum quæ dicta ſunt, habitum Chriſtiani cuiuſdam hominis deſcripſerit, *Pallium putre, ſine calceis, & tegmine, capite incedens detonſa coma.*

XXIX.
DE COLORE VESTIVM CHRISTIANORVM.
Ap. Barõ. To. II. an. 256. & T. IV. an. 393.
g Soz. l. 8. c. 1.
h Ap. Metap. 28. Dec.
i Act. SS. Gal. & Ep. ap. Metaphr. 5. Nou.
k Conc. Nic. II. Act. 4.
l Cl. Al. pæ. l. 2.
m Ap. Atha. in Vit. S. Ant.
n Hier. ep. 3.
ET ANTIQVORVM CLERICOR.
o Hie. adu. Iouin. & ep. 22. ad Marcel. &c.
p Vid Ioſ. Vicecom. de anti. Bapt. ritib. l. 5. c. 6. &c.

Cæterum complura exempla legimus, Chriſtianos in communiorem ac frequentiorem vſum recepiſſe *Colorem Nigrum*, quod modeſtior videretur, dignuſque ab eo aſſumi qui à moribus vulgi diſcretus altiorem ſectaretur philoſophiam. Nam apud Sozomenum *g* Siſinius Nouatianus Epiſcopus Conſtantinopoli dicteriis appetitus legitur quod veſte candida aſſidue vteretur, cum Catholici atrati incederent. Et in Actis *h* SS. Martyrum Indes & Domnæ, leguntur impii candidis & magnificis veſtib. procedentes, Indes vero atris indutus. Pariterq; in aliis Actis *i* Honofrius in Syria legitur, ne detegeretur Chriſtianus alba induiſſe veſtimenta. Ac demum Euphemia nobiliſſima virgo Chalcedonenſis, traditur *k* inceſſiſſe pulla veſte & pallio philoſophiam profitente. Verum non videtur eadem fuiſſe omnium Eccleſiarum, temporumue, aut perſonarum obſeruantia. Nam Clemens *l* Alexandrinus Chriſtianus Pædagogus, qui Ægypti optimis morib. imbuere curauit Eccleſiam, magnopere ſuadet vt Fideles candidis veſtimentis vtantur. Ideoque S. Antonius *m* martyrii cupidus, alba induit veſtimenta vt cognoſceretur eſſe Chriſtianus. Et tamen Hieronymus *n* ſcribens ad Nepotianum de vita Clericorum, monet clericos veſtes pullas ęque deuitare vt candidas. Vnde & admoneri videmur, Clericorum dignum tunc habitum fuiſſe *caſtanei coloris, & violacei*: qui vltimus retentus vſq; hodie eſt ab eis qui ſunt familiæ Summi Pontificis, & quibuſdam aliis, vt omittamus Epiſcopos, illis exceptis qui ex clauſtralium ordinibus ad eam promouentur dignitatem. Irrepſiſſe vero color niger (quem monachorum ab initio *o* fuiſſe conſtat) in Clerum videtur, cum & monachiſmus in Eccleſiis receptus eſt à clericis, & ex monachis Epiſcopi creati ſunt. Cæterum omnes vbiq; Chriſtianos Baptiſmi tempore candidis amiciri ſolitos veſtimẽtis, cum innumera Patrum teſtimonia de his ſuppetunt *p*, tum etiam Rituales antiqui libri apertiſſime docent. Sed ad Apoſtolum.

XXX.
q 1. Cor. 11.
DE ECCLESIIS CHRISTIANORVM
r Ig. ep. 6. 11. 13
ſ Deut. 23. Iudith 6. Ierem. Thren. 1.
t Aug quæ. in Leu. ti. 59 citatur à Beda in 1 Cor. 11.

Compoſitis iam his omnibus; quod reliquum videbatur, quid cum *in eccleſiam conuenirent* agere deberent, inſtituit *q*. Ex quibus ſatis intelligitur, fuiſſe etiam Apoſtolorum temporibus loca, quæ ECCLESIAS nominarent, in quas Chriſtiani ad ſynaxim conuenirent: quod & plurimis eiuſdem temporis ſcriptoris S. Ignatii *r* expreſſis teſtimoniis confirmatur. Eadem autem loca vt *Eccleſiæ* dicantur, primitus (vt diximus) ab ipſo Apoſtolo, ſed ex antiquiori diuina *ſ* Scriptura, deinde vero quotidiano vſu loquendi, vt ait Auguſt. *t*, tandem eſt ab omnibus vſurpatum. Antequam autem eas nouas licuiſſet erigere, priuatas domus, ampliora videlicet earum membra, quæ *Cœnacula* dicebantur in locis ſuperiorib. conſtituta, eiuſmodi miniſterio inſeruiuiſſe, S. Lucas *a* manifeſtat. Et quamuis de erectis olim Eccleſiis nullum aliud ſuppeteret argumentum, vel ratio; ipſa ſaltem Imperatorum Ethnicorum edicta de demoliendis Chriſtianorum Eccleſiis, quorum Euſebius *b* meminit, plane eas iam ante ædificatas fuiſſe certiſſimam fidem faciunt. Immo & idem auctor teſtatur, longe ante Diocletiani tempora, prout in dies maior augeretur Chriſtianorum numerus, antiquitus erectas eccleſias fuiſſe ab illis ipſis Chriſtianis dirutas, vt eædem ampliores & auguſtiores excitarentur; eaſdemque ſic reſtitutas, tandem ab ipſo Diocletiano fuiſſe proſtratas. Sed quæ longe ante à Magno illo Gregorio Thaumaturgo erecta fuerat, magno miraculo, & motibus terræ & furori Diocletiani ſuperſtes extitit Gregorii fide ſuffulta; vt teſtatur Nyſſenus in eius Vita.

a Act. 1. 12. 10.
ECCLESIÆ AB EXORDIO ERECTÆ.
b Euſeb. hiſt. l. 8. c. 1. 2. 3.

XXXI.
ECCLESIÆ VRBIS.
c Ter. de idol. c. 7. adv. x. l. 2. c. 9. de vel. vi. c. 3. & 13. de cor. mil. c. 3.
d Act. Puden. & ep. 2. Pii PP. ad Iuſt.
e Ep. 1. Pii PP.
f Anaſtaſ. de Rom. Pont.
g Ap. Euſ. 6. hiſt. 35.
h Opt. l. 2.
i Lucian. in Philop.
SOLVTIO OBIECTORVM.
k Orig. lib. 8. cont. Celſ.
l Minut. in Octa. & vid. Baron. Tom. II. an. 211.
m Var. ap. Gel. l. 14. c. 7.
n Arnob. adu. Gent. l. 6.

Eadem quoq; *Eccleſiæ* voce, hac ſignificatione frequenter vſus eſt antiquiſſimus Tertullianus *c*. Et longe ante ipſum conſtat *d* Romæ Pudentis Senatoris Petri diſcipuli, & Euprepiæ *e* matronæ domos, in Titulos ſeu Eccleſias ad ſacra celebranda eſſe mutatas: ac de Euariſto *f*, qui quintus à Petro numeratur Pontifex, teſtatum habetur, eccleſias diuiſiſſe presbyteris: quos quidem temporibus Cornelii Papæ extitiſſe numero quadraginta ſex, eiuſdem epiſtola *g* ad Fabium Antiochenum fidem facit; totidemque fuiſſe Eccleſias Optatus *h* teſtari videtur, dum ait, quadraginta & quod excurrit, in Vrbe fuiſſe ad Chriſtianum vſum baſilicas excitatas. Deniq; apud ipſos Ethnicos celebris eſt eorundem locorum memoria, dum apud Lucianum *i* (qui Apoſtolorum temporibus, ac etiam Traiani Imp. vixiſſe ex ſuis ſcriptis cognoſcitur) deſcribitur domus aurato faſtigio & æreis liminibus inſignis, in qua conuentus Chriſtianorum ageretur. Pariterque apud Lampridium eſt teſtimonium de loco ab Alexandro Imp. Chriſtianis aduerſus popinarios adiudicato, vbi Deus ab iis coleretur: Et apud Vopiſcum Valerianus Imp. meminit de Eccleſia Chriſtianorum. Vt ex his omnibus tam noſtrorum quam externorum teſtificationibus intelligas, cum ſiue apud Origenem *k*, ſiue Minutium *l* Felicem, aliosue aduerſus Ethnicos diſputantes, negatur Chriſtianos antiquos habuiſſe templa; intellexiſſe de templis ſic à Gentilibus vocatis: à quibus non omnia Deorum delubra, ſed ea tantum quæ vaſtiſſima eſſent atque ampliſſima, dici ſolita TEMPLA, demonſtrant *m* Varro & Arnobius *n*. Certe enim nec nos negamus, caruiſſe priſcos illos Chriſtianos tempore perſecutionum eiuſmodi templis, quæ ſub Chriſtianis Imperatoribus magnificentiſſime extrui cœpta ſunt: & alioqui ſatis conſtat, ipſos eo tempore non publice in ſuis eccleſiis, ſed clanculum ſiue in priuatis domibus, ſiue in cryptis, aliiſue quibus poterant locis conueniſſe.

XXXII.
DE STRVCTVRA ECCLESIARVM.
o Clẽ. Cõſt. 61.
p Tert. aduer. Valent. c. 2.
q Paulin. ep. 12. ad Seuer.
r Ariſt. de 72. Interpret. ſed vid. inf. an. 58 num. 42.
ſ Euſ. 10. hiſt. 4. & in Vit. Cõſt. l. 3. c. 34.
t Gr. Naz. or. in fun. patr.
u Paulin. ep. 12. & 31.

Quod autem ad *Eccleſiarum ſtructuram* pertinet; ſitum illarum ad Orientem ſpectantem diſponi ſolitum, Clemens *o*, Tertullianus *p*, & Paulinus *q* docent; ſiue ad imitationem templi Salomonis, quod ad Orientem fuiſſe conuerſum Ariſtæus *r* teſtatur, ſiue quod Chriſtiani (vt poſtea videbitur) verſus Orientem precari conſueuiſſent. Sic autem erant ſingula earum membra ad diuerſorum ordinum officia accommodata, vt ſimilitudinem quandam Hieroſolymitani templi redderent: quippe quæ continerent *Porticum*, vbi eſſent pœnitentes, & alii quibus intra eccleſiam non pateret acceſſus; *Atrium*, ad recipiendum populum; *Sancta*, vbi ſeorſum ſederent ſacerdotes; ac demum *Sancta Sanctorum*, ad oblationem incruenti ſacrificii. Hanc enim formam in iis hactenus Romæ intuemur eccleſiis, quæ temporibus Conſtantini Magni fuerunt à fundamentis extructæ: quas nonniſi ſecundum priſtinam antiquiorum illarum formam quæ Diocletiani edicto proſtratæ fuere (cum eædem quæ olim, eſſent in eis functiones obeundæ) erectas eſſe, perfacile eſt vt credamus; cum præſertim eandem prorſus formam quam modo deſcripſimus, tam in Oriente quam Occidente vbique locorum obſeruatam ſciamus teſtimonio Euſebii *ſ* Cæſarienſis: Gregorii *t* Nazianzeni, Paulini *u* Nolani, & aliorum. Erant & *Cubicula* quædam, vt idem Paulinus vocat, quæ *Capellas*

dicimus,

dicimus, conſtrui in eis ſolita orationis cauſa: necnon *Paſtophoria a*, ſeu *Secretaria b*, apud apſidem poſita; in quorum vno aſſeruarentur ornamenta, & alia ad ſacrum miniſterium Eccleſiæ pertinentia; in altero vero libri ſacri. Nec indecens viſum, in eadem eccleſia plura conſtitui altaria: nam cum ea eſſent ſepulchra martyrum, vbicumque eſſet martyr conditus, illic altare erigi conſueuerat. Sane de tredecim in eccleſia vna erectis Gregorius *c* meminit.

a *Clem. 2. Conſt. 61. Hier. in Ezech. 42.* b *Paul. ep. 12.*
c *Greg. 5. ep. 50. Ind. 14.*

XXXIII.

Denique ſicut ad emundationem poſitum fuit in templo *d* labrum æneum, quo ſacerdotes manus pedeſq; ante ingreſſum lauarent; ita præ eccleſiarum foribus conſtitui ſolitos *Fontes aquæ communis*, ad purificationem, & ad manus ac facies introeuntium, non ſolum ſacerdotum, vel clericorum, ſed & aliorum quorumcunq; abluendas, ſordeſq; corporis abſtergendas, (ſecundum quod etiam monet Apoſtolus *e orare puris manibus*) complures *f* antiquorum teſtantur. Verum quod naturalis quidam inſtinctus docet, nonniſi puros ad Deum accedere debere; inde euenit vt non ſolum Chriſtiani quique, vel etiam Iudæi *g*, ſed & ipſi quoq; Gentiles *h*, ante adorationem ſe aqua mundarent. At poſtea eiuſmodi lauacri loco ſucceſſit apud Chriſtianos, vt aqua precibus ſacerdotis benedicta, quæ Fidelibus vſui eſſe conſueuiſſet in domibus priuatis, vt Alexandri Papæ Primi Res geſtæ ſignificant) in ipſo ingreſſu eccleſiæ poneretur, qua ad leuiorum peccatorum expurgationem adeuntes eccleſiam aſpergerentur; de cuius vi & vſu dicetur inferius opportuniori loco.

d *Exod. 30.* FONS PRÆ FORIBVS. e *1. Timoth. 2.* f *Clē. 8. Conſt. 38. Tert. de or. c. 11. Euſe. 10. hiſt. 4. Paulin. ep. 12. & 31. & in Natal. 10. S. Felic. Chry. ho. 72. in Ioan. ho. 52. in Mat. ho. 36. ad pop. Ant. Anaſt. Sin. or. de ſac. Syn. & alii.* g *Ariſteas de 72. Interpr.* h *Herodot. in Euterp. Cic. l. 1. de leg. Perſ. Saty. 2. Tibul. l. 1. eleg. 2. & alii.*

XXXIV. SACRÆ IMAGINES.

Quod autem ſpectat ad Eccleſiarum ornatum; CHRISTI Redemptoris IMAGINE decorari ſolitas, canon ſeptimus Synodi Antiochenę, Apoſtolorum nuncupatę, de qua anno ſequenti, fidem facit; qui (ne impoſturam exiſtimes) citatus reperitur à Gregorio Epiſcopo Peſſinuntis in poſteriore Nycæna Synodo *i*, licet in editione Latina mutilatus *k*, ac perperam tranſlatus habeatur. Sed eiuſmodi Eccleſiarum ornatum non mirabitur, qui nouerit ipſo etiam Chriſto viuente eius Imaginē (quod ſuperius dictum eſt) Paneade à muliere curata à fluxu ſanguinis ære fuſam, ad trecentos & amplius annos, nimirum ad Iuliani Apoſtatæ tempora integram perduraſſe, (quantumlibet innumeris Palæſtina fuerit deformata cladibus) & conuenienti veneratione *l* cultam eſſe. Niſi enim pie ſanctèque ab ipſis Apoſtolorum temporib. ſacræ Imagines in Eccleſia fuiſſent in vſu, paſſurine fuiſſent Fideles per tot ſęcula illum ſolam ſic intactam ſeruari? Verum qui eam vidit Euſebius *m*, alias quoq; ſe vidiſſe teſtatur Petri & Pauli Apoſtolorum, atque etiam Chriſti Imagines in picturis colorum varietate antiquitus expreſſas. Et Tertullianus *n* docet Chriſti Domini Imaginem, effigie Paſtoris ouem deperditam ſuper humeros geſtantis, in ſacris calicibus ſculpi conſueuiſſe: quo ſacerdotes admonerentur, imitandum ſibi eſſe diuinum illū paſtorem, qui primus tam eximium paſtoralis curæ ac charitatis ſpecimen edidiſſet. Et cum aliqua erigeretur eccleſia, eo in loco primum omnium CRVCEM poni in titulum ſolitam; dicetur inferius *o*. Narratq; Hieronymus *p* Oſorius Siluenſis Epiſcopus rerum Indicarum fideliſſimus ſcriptor, in vrbe *Malipure* à Luſitanis dicta *S. Thomæ*, inuentam eſſe eccleſiam in colle ædificatam; vbi affirmarent incolæ Thomam Apoſtolum fuiſſe ab Infidelibus interfectum: ac pariter repertam Crucem in lapide inciſam, & ſanguine eiuſdem Apoſtoli tinctam, quæ ſingulis annis octo dies ante celebrationē Natalis Domini, cum Euangelium in officio Miſſæ inchoaretur, in nigrum colorem ac mox in cæruleum verſa, multum ex ſe liquorem ſplendidum eiiceret. Sed & res geſtæ *q* Conſtantini Imperatoris cum Silueſtro, & libellus de eius Munificentia; docent complures argenteas ab eo iuſſas conflari Chriſti & Sanctorum ſtatuas. Et apud Lactantium *r* fit mentio Imaginis Redemptoris cruci affixi. Ac denique, ne morer nimis ſingula retexendo; de ſacris Crucibus & Imaginibus in eccleſiis depingi ſolitis, locupletes ſunt teſtes Sancti Paulinus *ſ*, Auguſtinus *t*, Baſilius *u*, Gregorius *x* Nyſſenus, & alii *y* plurimi antiqui Patres tam Orientalis, quam Occidentalis Eccleſiæ.

i *Conc. Nic. II. Act. 1.* k *Si ſcire hoc cupis, vide Baron. hoc an. pluribus id tractantem.* l *Niceph. l. 10. c. 30.* m *Euſeb. 7. hiſt. 14.* n *Tert. de pudic. c. 6 & 10.* o *An. 112.* p *Oſor l. 3. rer. Indic.* MIRACVLVM DE CRVCE S. THOM. q *Ap. Anaſt. l. de Ro. Pont. in Silueſtr.* r *Lact. carn. de paſ. Dom.* ſ *Pauli. ep. 12. ad Seuer. Nat. 9. & 10. S. Fel.* t *Auguſt. 1. de conſ. Euā. 10.* u *Baſil. ora. in S. Barlaā.* x *Gregor. Nyſ. or. in Theod.* y *Prud. hym. de S. Caſſ. & alio de S. Hippol. Euod. V. zal. l. 2. de mirac. S. Steph. & alii.*

XXXV.

Quibus ſic ſtantibus, quid eſt quod Eliberinum Concilium, paulo ante Conſtantini Imperium in Hiſpania celebratum, ſtatuit *a*, *Picturas in eccleſia eſſe non debere, ne quod colitur & adoratur, in parietibus depingatur?* Scimus pleroſque eruditos viros interpretatos eſſe, ſic pingi Imagines in pariete Synodum vetuiſſe, vt tamen eas in tabulis effigiari fineret: (qui vſus vſque hodie dicitur in Hiſpania retentus:) rationemq; diuerſitatis hanc prætexunt, quod quacunque vrgente perſecutione (namque illam Synodum celebratam eſſe conſtat, cum nondum vltima perſecutio à Diocletiano excitata penitus extincta eſſet) tabulas illas Chriſtiani poſſent ſecum quocumque ferre & occultare; non ſic de parietibus, quorum ſacræ Imagines expoſitæ remanerent iniuriis atque deriſioni Gentilium. Et hæc quidem ſolutio conuenit egregie temporum hiſtoriæ. Sed vt magis aliquid dicamus; non leuis ſubeſt de illius canonis impoſtura ſuſpicio, quod antiquiſſimi & accuratiſſimi Collectores Canonum, Ferrandus Diaconus, Dionyſius Abbas, & Creſconius Epiſcopus, nullam eius vel ſaltem nomine tenus mentionem fecere: itemq; quod tot Orientalium atque Occidentalium turmæ, quæ ad impugnandas ſacras Imagines arma vndique compararunt; atq; adeo Claudius ipſe Hiſpanus presbyter, inde vero Epiſcopus Taurinenſis, maximus omnium Iconoclaſta, atque Felicis Vrgelitani æque Hiſpani diſcipulus, ab eo telo, quod validiſſimum omnium fuiſſet, ſi extitiſſet, penitus abſtinuere. Illum enim canonem eos omnes præteriiſſe, ex eo etiam exploratiſſimum redditur, quod cuncti Catholici ſcriptores, qui commenta Iconoclaſtarum diligenter refellerunt, ne per nutum quidem eius meminiſſe reperiantur. Vt non immerito ſuſpicari poſſimus, aliquem ex poſteriorib. Iconoclaſtis (quod hæreticorum eſt proprium, partus ſupponere) extitiſſe talis impoſturæ concinnatorem. Denique ſi abſit à canone fraus & impoſtura, nec placeat, quam ſuperius retulimus, aliorum eius interpretatio; anne demum dicemus, potuiſſe, vel debuiſſe, decem & nouem Epiſcoporum conuentum, tot enim duntaxat ei interfuerunt) in Orbis angulo congregatorum, aliud ſtatuiſſe, quam vbique locorum vniuerſalis profiteretur Eccleſia? Cumque viguiſſe & tunc & poſtea in eadem ipſa Hiſpania ſacrarum vſum cultumque Imaginum, teſtes ſint fideliſſimi eiuſdem ſæculi ſcriptores, Prudentius *b*, & Paulinus; ille Hiſpanus, iſte in Hiſpania diu verſatus; ſane quod pauci illi Epiſcopi in contrarium ſtatuiſſent; conſtat cæteros omnes qui tum erant, vel poſtea fuerunt, ex antiquorum præſcripto penitus aboleuiſſe. Sed de huius Concilii canonibus ſuo loco: de ſacris vero Imaginibus pluries etiam agetur inferius: hęc modo ſufficiant, occaſione ornatus eccleſiarum.

a *C nc. E ber. c. 36.* ANON ONC LIBI DE NIT
b *Prud. & Paul. vbi ſupra.*

XXXVI. PRETIOSA ECCLESIARVM SVPELLECTILIA.

Ad quem quod rurſus ſpectat; fuiſſe item primis illis temporibus eccleſias SVPELLECTILIBVS pretioſiſſimis ornatas, licet Chriſtianos vexaret perſecutio; ſatis conſtat ex eo quod etiam *Lucernas* habuiſſe *argenteas*, ex Actis Proconſularibus apud Auguſtinum *c* legitur de temporibus Diocletiani. Et abundaſſe Eccleſias *Vaſis aureis & argenteis d*, Optatus quoq; tradit, idemque Auguſtinus *e* ex aliis Proconſularibus Actis. Sicut & in Rebus geſtis S. Laurentii, quas Prudentius ſacro hymno cecinit, non argento tantum, ſed & auro offerre Romanos Pontifices incruentū ſacrificium conſueuiſſe narratur. Ac deniq; qui ante hos omnes extitit Vrbanus *f* Papa, in Eccleſia Rom. fecit vaſa omnia ſacra argentea: quæ cuncta ſub Principibus Chriſtianis fuiſſe, mirum in modum aucta, videbitur ſuis locis.

De quib. Baron. To. II. an. 253 & 303. c *Aug. ep. 165.* d *Opt. l. 1. cont. Parm.* e *Aug. 3. cont. Creſcon. 29.* f *Anaſtaſ. de Rom. Pontif.*

XXXVII. DISTINCTA IN ECCLESIA LOCA.

Quod denique ad vſum antiquum partium eccleſiæ ſpecta; ſicut olim in templo Hieroſolymitano *g Loco diſtincti* erant ſacerdotes à populo, viri à mulieribus, atque à nuptis virgines; ita eodem ferme ordine & diſpenſatione fuit in Chriſtianorum Eccleſiis obſeruatum. Id enim imprimis Philo *h* teſtatur de Eſſenis Alexandrinis, quos Hierony. *i* Chriſtianos fuiſſe affirmat: & dilucidius apud Clementem *k* legitur de omnibus Chriſtianis. Sic & Gregorius Nazianzenus in ſomnio Anaſtaſiæ, ſupra Eccleſiæ porticus mulierum locum ſeorſum à viris fuiſſe demonſtrat. Et pariter Ambroſius *l* meminit de loco in eccleſia tabulis ſeparato, vbi virgines à cæteris fœminis ſeparatæ orarent.

g *Ioſeph. 6. de bel. 6. Orig. tract. 26. in Matt. & alii.* h *Phil. de vit. contemp.* i *Hier. de Scr. Eccl. in Philo.* k *Clemen. 2. Conſt. 61.* l *Ambroſ. ad virg.*

Procopius *a* item duplices porticus fieri ſolitas oſtendit, quarum altera viros, altera feminas caperet. Eundemque diſtinctionis vſum fuiſſe in Eccleſia Romana, declarant Vitæ Pontificum, Symmachi Gregorii Tertii, atque Sergii, necnon antiquiora Eccleſiæ Vaticanæ monumenta: quibus etiam conſtat, dexteram baſilicæ partem deſtinatam fuiſſe mulieribus, viris autem ſiniſtram, quippe quam in ſacris fuiſſe digniorem alibi dicetur. De loco vero *Pauperum*, licet eis æque ac cæteris pateret eccleſia precum cauſa, iidemque *b* ſimul cum Principibus, nulla habita perſonarum acceptione, ad ſacram menſam admitterentur: tamen ſicut olim *c* in templo ad ſtipem mendicandam pro foribus ſtabant, ita etiam in eccleſiam ad eleemoſynam captandam nefas *d* illis ingredi, ne ſacra agentibus, aut orantibus eſſent moleſti; ſed in exteriori porticu, quæ poſt atrium ianuis inhæret eccleſiæ, ſolebant commorari.

Iam quod reliquum eſſe videtur, conſtat *Eccleſias*, (hoc eſt loca ipſa, in quæ ad ſacros celebrandos conuentus Fideles conuenire ſolerent) diuerſis aliis eſſe nominibus appellatas. Puta *Titulos*, de cuius vocis ratione dicetur *e* opportuniori loco. *Domos oratorias*, ſecundum quod à Domino *f* dictum eſt, *Domus mea domus orationis vocabitur*. *Dominica g*, cuius nomenclaturæ Euſebius *h* rationem reddit, quod vni omnium Deo atq; vniuerſarum rerum Domino conſecrentur: *Memorias i*, quod in memoriam Sanctorum Martyrum *k* erigi conſueſcerent: Vnde etiam dictæ reperiuntur *l Martyria*: item q; *Concilia Martyrum m*, quod in eis multorum corpora Martyrum quieſcerent, quæ videlicet intra eccleſias ſepeliri ſolerent: Vel etiam *Concilia n Sanctorum*, quod ibi congregaretur Sanctorum Fidelium multitudo. In quem eundem ſenſum Ambroſius *o* collegium Virginum, appellauit *Concilium Virginitatis*. BASILICÆ *p* quoque ſæpius ea loca ſunt dicta; ſiue quod (vt alii *q* exiſtimarunt) cum Baſilicæ olim vocarentur Regum habitacula, ſic etiam dici meruerint loca in quibus Rex Regum colitur: ſiue (vt magis placet) quod Baſilicæ illæ Gentilium, (loca videlicet rerum venalium *r* Foris coniuncta, in quibus hieme potiſſimum publicæ conciones, & negociantium conuentus habebantur, atq; etiam aliquando ius *ſ* reddebatur:) in eccleſias *t* Chriſtianorum commutari ſolerent. Obtinuit autem vſus loquendi, vt non quæcunque eccleſiæ appellentur *Baſilicæ*, ſed illæ duntaxat quarum anguſtior ſit amplitudo. Denique TEMPLA frequenter eadem loca nuncupata reperiuntur: (de qua etiam nuncupatione nuper dictum:) nequaquam vero à maioribus *Delubra*, vel *Fana*; licet his vocibus nonnulli recentiores improprie, ne dicam improbe, vſi ſint, quæ magis templis Gentilium conueniant. Sed de his hactenus: iam ad cæteras inſtitutiones Eccleſiaſticas à Paulo in eadem priori Epiſtola ad Corinthios ſcriptas redeamus.

Perſeuerabat adhuc in Eccleſia laudatiſſimæ rei vſus, vt (quod Chriſtus vltima cœna fecerat, ac in ſui memoriam vt facerent, ſuos monuerat) Chriſtiani conuenientes in eccleſiam, ſimul ſacratiſſimam perciperent Euchariſtiam, atque vna cœnarent: ſed quoniam id perperam Corinthii obſeruabant, Paulus *u* iure redarguit: quodq; (vt ſuo loco dictum eſt) vtraque ſimul cœna iungebatur, *Communis & Sacra*, quid in vnaquaque præſtare deberent admonuit: nimirũ vt in Communi modeſtia ſeruaretur, & mutua charitas, cuius intuitu eſſet inſtituta, Sacra vero non perfunctorie, ſed magna præuia conſcientiæ diſquiſitione adiretur. Cæterum etſi Chriſtus Communem præmiſit, inde vero Sacram exhibuit; (quod ſic ordo rerum ferebat, vt legalia primum conſummarentur, ac deinde quæ nouæ legis eſſent menſæ apponerentur:) Apoſtolorum tamen tempore, primo ſacram ſynaxim celebrari ſolitam, inde communi omnes excipi menſa, (ad quam diuites quidem alimenta ſuppeditarent, ſed vocatis pauperibus communiter cum iis veſcerentur) Chryſoſto. *x* tradit. Verum de his diuerſam olim fuiſſe diuerſarum Eccleſiarum conſuetudinem dictum *y* eſt ſuperius. Corinthios autem inter cœnandum miſcentes ſacra communib. (quod correxit Paulus) Euchariſtiam ſumere conſueuiſſe, Auguſt. *z* affirmat:

a Proc. de ædif. Iuſtin. li. 1.
b Chryſ. hom. 28. ad pop. Antioch.
c Act 3.
d Chryſ. ibid. Gr. Naz. orat. de amor. paup.

XXXVIII. DIVERSIS NOMINIBVS ECCLESIÆ DICTÆ.

e An. 112. 4.
f Marc. 11. Luc. 19.
g Cypr. de op. & eleemoſ. Conc. Laod. c. 28. & alii tam Gr. quã Lat.
h Euſeb. or. de laudib. Conſt.
i Augu. 22. de ciuit. 8. &c.
k Conc. Afri. c. 50. Aug. 22. de ciuit. 20.
l Cõci. Gangr. c. 20. & in Act. Conc. Chalced. frequens eſt mentio de Martyrio S. Euphemiæ, vbi celebrata eſt Synodus.
m Gaudẽ. ſer. in dedic. Conc. mart. Anaſt. de Rom. Pont. in Damaſ. Hier. ep. 3. ad Heliod.
n Pſ. 8. & 110.
o Ambr. adu. Symmach.
p Opt. li. 2. & alii. Ap. Bar. in Not. ad Martyrol. S. Auguſt.
q Iſid. li. 15. Orig. Ann de Eccl. of. l. 2. c. 2. V Val. Stra. de reb. eccl c. 2.
r Vitru. l. 5. c. 1 Cic. ad At. l. 4
ſ l. pediculos. §. item cum. D. de aur. & arg. leg. & l. inter ſtip. §. ſacram rem. D. de
ſ Plin. 5. ep. 21. Senec. l. 3. de ira, c. 33.
t Auſ. ingrat. act. pro Conſul. ad Grat.

XXXIX. DE DVPLICI COENA.

u 1. Cor. 11.

x Chryſ. hom. 27. in 1. Cor. 11

y An. 34. 17.
z Aug. ep. 118. ad Ianuar.

teſtaturque communi totius Eccleſiæ conſenſu factum eſſe, vt nonniſi ieiuni Fideles in Eccleſia ſacram ſumerent Euchariſtiam, quam & ſacerdotes ipſi ieiuni offerrent. Sed enim illud etiam totius Vniuerſalis Eccleſiæ conſenſione factum eſt, vt non amplius ſacris menſis communes commiſcerentur; ſed ſicut myſterio, ita aliqua diuerſitate temporis diſtinguerentur: ſicut & poſtea communes deſierunt in eccleſia fieri; de quo mox dicetur. Quo autem ordine precum, hymnorum, & ſacrarum ſermocinationum, quaue frugalitate, eædem illæ communes, mutuæ charitatis indices atque illices, (vnde & *Agapes* vſitatiori appellatione dicebantur: nam ἀγάπη ſignificat dilectionem) celebrari conſueuiſſent, ſuppetunt egregia teſtimonia Tertulliani *a*, Minutii *b* Felicis, Clementis *c* Alexandrini, necnon omnium antiquiſſimi Philonis Iudæi, ſi verum ſit quod Hieronymus affirmat, eum ſub Eſſenorum nomine de Chriſtianis Alexandrinæ Eccleſiæ eſſe locutum; qua de re fuſius ſuo loco. Cæterum deſcriptum ab eo conuiuium ſacris videtur admixtum, quale illud Pauli ad Corinthios: non enim expreſſius licuit externo homini, ſecreta noſtra myſteria proſequi.

Triplici vero ex cauſa inter Chriſtianos publica ſacra CONVIVIA celebrari ſolita, tradit Gregorius *d* Nazianzenus: nempe in Natalitiis, Funeribus, & Connubiis. Sed de *Connubiali* Agape dictum eſt alias. De illis autem quæ fierent in *Natalitiis* ſanctorum Martyrum, teſtes ſunt etiam, immo & defenſores aduerſus cenſuras calumniantium, Theodoretus *e* & Auguſtinus *f*: ac de *Funeralibus* mentio quoque apud Origenem *g*, Chryſoſtomum *h*, Paulinum *i*, & Hieronymum *k*. Denique ſolitas etiam exhiberi Agapes *in Dedicationibus Eccleſiarum*, demonſtrat Gregorius *l* Papa. Qui autem eiuſmodi Conuiuiis, in honorem Dei & ſubleuationem pauperum fieri conſuetis, intereſſe dedignarentur, vel ea damnarent; in eos Synodus *m* Gangrenſis anathema pronuntiauit: Laodicena *n* vero prohibuit clericos ad Agapen accedentes, partes tollere: & apud Clementem *o* conſtitutum legitur, quot vnicuique ſacrorum miniſtrorum partes in Agapibus reſeruandæ eſſent. Qui igitur antiquus vſus à temporibus Apoſtolorum de Agape Chriſtianorum viguit in Eccleſia, idem quibuſdam in locis in hodiernum laudabiliter perſeuerat, mutatis nõnullis; vt (quod primum diximus) ne illæ ſimul cum ſacroſancto ſacrificio miſcerentur: deinde (quod poſtea eſt emẽdatum) ne in eccleſia celebrarentur. Ambroſio enim imprimis id diſplicuiſſe, Auguſtinus *p* teſtatur; & Paulinus *q* nec ipſe probauit, tolerauit tamen. In Eccleſia vero Orientali prohibuit omnino Concilium *r* Laodicenum; ſicut in Occidentali Carthaginienſe *ſ* Tertium. Conceſſit autem Gregorius *t* Anglis recens ad fidem conuerſis, vt in tabernaculis iuxta eccleſias poſitis, die dedicationis earundem eccleſiarum, vel natalitio SS. Martyrum quorum reliquiæ illic extarent, eiuſmodi conuiuia celebrarent.

Cæterum cum Paulus Corinthios de his quæ tam ad communẽ quam ſacram cœnã pertinerent, quantum liceret per Epiſtolã, monuiſſet: quod res eſſent quę maiori indigerent examine, in aduentu ſuo ſe cętera diſpoſiturum pollicetur *u*. Quænam vero Apoſtolus circa ſacrum Euchariſtiæ ritum præſens Corinthios docuerit, licet nec ipſe nec Lucas ſcripſerint: tamen eadẽ illa fuiſſe quæ ſine ſcriptis ex traditione Apoſtolica vniuerſa in poſterum obſeruauit Eccleſia, tum Auguſtinus *x*, tum alii omnes affirmant. Et vt agamus breuiter ex inſtituto de ſingulis; imprimis vt in hoc admirabili ſacrificio *Vinum aqua mixtum* in calice offeratur, non tam ex traditione Apoſtolica, quam Dominica, Eccleſia Catholica vniuerſo orbe ſeruans (vt Cyprianus *y* teſtatur) eam ſibi vendicat auctoritatem: de qua pariter antiquiſſimus Iuſtinus *z* Martyr ita loquitur, tanquam de re quæ ſemper fuerit ab omnibus obſeruata. Vt item à *Ieiuniis offeratur atque ſumatur*, ex traditione Apoſtolica & Spiritus ſancti placito in vniuerſo Orbe receptum eſſe, Auguſtinus *a* demonſtrat: eiuſdemque conſuetudinis teſtes ſunt Tertullianus *b*, Cyprianus *c*, aliique antiquiores, atque recentiores quamplurimi. Offerendam vero eſſe *pro viuis, atque etiam defunctis*, itemque *in azymis* potius quam

in fer-

SEORSVM SACRA MENSA A COMMVNI.

DE AGAPE.

a Tert. Apol. c. 19.
b Minu. in Octa.
c Clem. Alex. 2. pædag. 12.

XL. CONVIVIA PVBLICA TRIPLICI EX CAVSA.

d Gr. Naz. de vit. different.
e Theo. Euan. verit. l. 8.
f Aug. 20. cõt. Fauſt. 4. 20.
g Orig. l. 3. in Ioan.
h Chryſ. ho. 32 in Matth.
i Paul. ep. 31. ad Alet.
k Hier. ep. 22.
l Gr. 1. ep. 54.
m Conc. Gãg. c. 11.
n Conc. Laod. can. 26.
o Cl. 2. Cõſt. 32

QVID POSTEA SANCITVM DE AGAPE.

p Augu. 6. Confeſſ. 2.
q Pauli. Nat. 9. S. Felic.
r Conc. Laod. c. 28.
ſ Cõc. Carth. Tert. c. 30. Vid. infra an. 397. 17.
t Gre. 9. ep. 71. ad Mellit.

XLI. DE RITIBVS EVCHARISTIÆ.

u 1. Co. 11. in fi

x Aug. ep. 118. ad Ianuar.

y Cypr. ep. 63. ad Cæcil.

z Iuſt. Apol. ad Anton.

a Aug. ep. 118.
b Tert. ad vx. l. 2. c. 3.
c Cypr. ep. 63.

in fermentato conficiendã, nec niſi poſt exomologeſin eſſe impertiendam Euchariſtiam; hęc omnia ex Apoſtolica traditione prouenire, Patrum aſſertionibus demonſtratum eſt ſuperius in eius inſtitutione.

XLII.

Porro Sacerdotem poſt ſacroſanctæ Euchariſtiæ conſecrationem, conſueuiſſe eandem *in altum extollere*, & populo oſtendere, teſtatur Anaſtaſius *a* Sinaita. Cum a. illam aliis ſumendam traderet, quid daret conteſtabatur, dicens, CORPVS CHRISTI; & qui accipiebat, idipſum verum eſſe profitens dicebat, AMEN; hoc eſt (vt Ambroſius *b* ea de re diſſerens interpretatur) *Verum:* veteremq; plane fuiſſe eiuſmodi verborum traditionem tam in Occidente, quam in Oriente, docent Tertullianus *c*, Cornelius *d* Papa, Cyrillus *e* Hieroſolymitanus, & alij; ac conſtat etiam ex antiquis Liturgiis. Dabat vero ſacerdos in manus cuiuſque ſacram Euchariſtiam, quam ſic ille ſumma cum reuerentia ori admouebat; vt de ea re ſuppetunt quamplurima teſtimonia SS. Patrum *f*: eundemque morem diutius perſeueraſſe in Eccleſia Orientali, conſtat *g* ex canone edito nomine Sextæ Synodi Oecumenicæ: quo etiam docetur, conſueuiſſe Fideles Euchariſtiam *manibus in Crucis formam figuratis* accipere, ſecundum ea quæ idem Cyrillus habet Catecheſi quinta myſtagogica. Viris autem duntaxat conceſſum nuda manu ſumere, feminis autem nonniſi nitido linteamine, habetur apud Auguſtinum *h*, itemq; apud Maximum aduerſus Monothelitas, & in Concilio *i* Antiſiodorenſi; vbi *k* etiam illud linteamen ob eam cauſam dictum reperitur *Dominicale*.

a *Anaſt. Sin. de ſac. Synax.*
b *Ambr. 4. de Sacram. 5.*
c *Tert. de ſpectat.*
d *Ap. Euſeb. l. 6. c. 35.*
e *Cyr. catec. 5.*
f *Tert. de idol. c. 7. Cypr. de lapſ. Orig. hõ. 13. in Ex. Euſ. 6. hiſt. 33. Cyr. catech. ho 61. ad pop. Ant. & alii plures.*
g *Sext. Syn. can. 102.*
h *Aug. ſerm. 252. de temp.*
i *Conc. Antiſ. c. 36. 38.*
k *Ib. c. 42.*

XLIII. MOS FERENDI DOMVM EVCHARISTIAM.

Sed & illud circa vſum Euchariſtiæ introductum fuit, vt cum minus liceret ad ſacras Synaxes tempore perſecutionis in vnum ſæpe coire, à ſacerdotibus ſacratiſſimas eius particulas (quas Tertullianus *l* alicubi *Buccellas* appellat, nonnulli etiam *Micas*, vel *Partes*, ſed frequentius Auguſtin. & alii *Particulas*, ſicut apud nos frequentiori vſu retentum eſt:) Fideles acciperent, *eaſdemque domum deferrent*, & reuerenter aſſeruatas vel quotidie ſumerent, vel cum alioqui de vita periclitarentur: cuius conſuetudinis complura ſunt antiquorum *m* Patrum teſtimonia: videturque ea perduraſſe in Eccleſia Occidentali ſaltem vſque ad Hormiſdæ Papæ tempora, quando in Synodo *n* Cæſarauguſtana abrogata ſub anathemate cognoſcitur: in Orientali vero etiam poſt dicta tempora viguiſſe, pluribus declaratur exemplis in Prato Spirituali, & alibi. Sed & *in itinere* aliquando conceſſum fuiſſe ſecum Euchariſtiam ferre, quam ſumerent ſi quod periculum mortis ſubiret (tanti æſtimabant, ſine eiuſmodi ſacratiſſimo viatico ex hac vita diſcedere) docent quæ S. Ambroſius *o* de Satyro fratre, & Gregorius *p* Papa de Maximiano Epiſcopo Syracuſano ſcribunt. Immo & Alexandri Papæ Tertii temporibus eandem conſuetudinem alicubi perſeueraſſe; Acta *q* S. Laurentii Epiſcopi Dublinenſis teſtantur. Deniq; auctoritate Irenæi *r* conſtat, Romanæ Eccleſiæ Pontifices olim conſueuiſſe *mittere Euchariſtiam ad Coepiſcopos* Catholicæ communicationis.

l *Tert. de monog. c. 11.*
m *Tert. l. 1. & 2. ad vx. Cyp. de lapſ. & de ſpect. Cl. Ale. l. 1. Stro. Greg. Naz. or. in fu. Gorg. foror. Baſil. epiſt. ad Cæſar. ap. Anaſt. Nic. lib. quæſt. Hie. ep. 50. & aduerſ. Iouin. &c.*
n *Cõc. Cæſaraug. c. 3.*
ITEMQVE IN ITINERE.
o *Ambr. orat. in fun. Saty.*
p *Greg. 3. dial. 36.*
q *Ap. Sur. 14. Nouemb.*
r *Ap. Euſeb. 5. hiſt. 25.*

XLIV. VSVS ASSERVANDÆ EVCHAR.

Porro ex his omnibus illud quidem imprimis neceſſario infertur, ſemper in Eccleſia Catholica *aſſeruandi ad Fidelium vſum ſacram Euchariſtiam*, ſiue in loco ſacro, ſiue in priuatis domibus, viguiſſe conſuetudinem. Nam & de aſſeruata in eccleſia, eſt Optati *ſ* teſtimonium; dum execrandum deteſtatur ſcelus Donatiſtarum, qui canibus Euchariſtiam fuderunt, canibus ipſi diuina vindicta præda facti. Et in Concilio *t* Turonenſi ſtatutum eſt, vt non in armario (ſiue, vt alio modo legitur, in imaginario ordine) ſed in altari Euchariſtia aſſeruaretur ſub Crucis titulo. Itemque in altari intra Columbam auream reponi ſolitam, legitur in Actis S. Baſilii, quæ Amphilochii nomine inſcripta habentur: & ad idem ſacrum officiũ poſitas ſuper altaria colũbas aureas, & alias argenteas ſuper baptiſteria ſuſpenſas, Seuerum impium hæreticum ſuſtuliſſe, queſti ſunt in Quinta Synodo Clerus & monachi Antiocheni. Ac deniq; redarguit Cyrillus *u* Alexandrinus errorem tunc primum emergentem, illorum qui putarent Euchariſtiam non ſeruandam in ſequentem diem. Sed ex his adhuc illud certum redditur, etſi Fideles ſacrificii tempore olim in Eccleſia ſub vtraque ſpecie Panis & Vini communicarent, tamen cum vel priuatim in ſuis domibus, vel aliter in eccleſia extra ſacrificii tempus ſacratiſſimam Euchariſtiam acciperent, tunc *ſub vna tantum ſpecie Panis* ſumere conſueuiſſe. Qua vero ratione in Eccleſia Catholica vſu receptum ſit, vt nec ſacrificii tempore niſi ſub ſpecie panis Fideles communicent alias dicetur vberius. Plura vero, quæ de ritibus offerendi vel miniſtrandi dici poſſent ex antiquis ac plane Apoſtolicis Liturgiis, libentius omittimus, quòd illę à plerisq; collectæ præ manibus habeantur, aliiq; eo argumento commentarios ediderint.

ſ *Opt. lib. 2. cont. Parmen.*
t *Conc. Turon. II. c. 3.*
u *Cyril. ep. ad Caloſyr.*
[illegible] SVB VNA SPECIE.

Illud tamen dicere non prætermittimus, exemplo Apoſtolico *a* poſteros Fideles conatos eſſe *quotidie ſumere Euchariſtiam*; vt inter alios teſtatur Cyprianus *b*. Vnde quòd in[...] eſſet liberum quotidie ad Eccleſiam conuenire, Particulas domum portandi, abſq; dubio licentiam obtinuiſſe ex inſtitutione Apoſtolica, maiores tradiderunt. Ad ſua vero tempora, Romæ & in Hiſpania eandem ſeruatam eſſe conſuetudinem, vt Fideles quotidie Euchariſtiam ſumerent; Hieronymus *c* eſt teſtis: ad quam ipſam omnes pariter hortantur Ambroſius *d* & Auguſtinus *e*, reprehendentes infrequentem eiuſmodi ſumptionis vſum in plurimis Orientalibus Eccleſiis: nam & in nonnullis earum ſæpius communicaſſe Fideles, ipſe quoque Baſilius *f* docet, & approbat. Sed vetus eſt hæc quæſtio, de qua plures olim ſcripſiſſe idem Hieronymus *g* tradit; eaque in re ſeruandas ipſe ſuadet locorum conſuetudines à maioribus acceptas; ſicut & Auguſtinus *h*, ac Chryſoſtomus *i*. Quod tamen nimium ſe negligentes ea in re plurimi oſtenderent; idem Chryſoſtomus ſæpius in eos inuehitur *k* acriter, qui quater, biſue, aut etiam ſemel duntaxat in anno id præſtarent. Quamuis non ipſe tantum, aut alii Orientalis Eccleſiæ Doctores, eiuſmodi oſcitantiam redarguerunt; ſed & ſacri canones *l* grauioribus pœnis eos affecere, qui ingreſſi eccleſiam ſacram communionem non perciperent. Tradit autem Epiphan. *m*; Synaxes ab Apoſtolis ordinatas eſſe, vt fierent feria quarta, proſabbato, & Dominica, in quibus populi ad eas conuenientes communicarent. (Vnde & aliquando ipſum nomen *Synaxis* ſignificare Euchariſtiæ *n* celebrationem, adeòque ipſammet ſacratiſſimã Euchariſtiã, ex Patrum & Doctorum ſcriptis manifeſtum eſt.) Quo vero tantæ rei, & occultioris myſterii fides certior eſſet, probe teſtatum habetur à Patribus, frequentius accidiſſe vt qui indigne ad ſumptionem Euchariſtiæ acceſſiſſent, vel morte *o* Deo vindicante mulctarentur, vel à prauo dæmone *p* arriperentur, aliiſue miſerabilibus *q* cladibus afficerentur: ſecundum ea quæ de Corinthiis Apoſtolus *r* ſcripſit, ideo multos illorum variis infirmitatibus fuiſſe vexatos, multosque etiam occubuiſſe, quod indigne ſumentes Corpus Domini, iudicium ſibi manducarent. Sed cætera proſequamur.

c *Hieron. ep. 28.*
d *Ambr. 5. de ſacram. 4.*
e *Aug. de ſer. Dom. in monte, l. 2. c. 7.*
f *Baſil. ep. ad Cæſar. Patri.*
g *Hier. ep. 28.*
h *Aug. ep. 118.*
i *Chryſ. ho. 17. in ep. ad Heb.*
k *Id. ho. 61. ad pop. Antioch. & hõ. 5. in Ti.*
l *Apoſt. can. 10. Conc. Antioch. c. 2.*
m *Epiph. in comp. doctr.*
DE INDIGNE SVMENTIBVS
n *Vid. ſup. an. 34. 16.*
o *Pac. de pœn.*
p *Dion. Areo. de eccl. hier. Cypr. de lapſ. Chryſ. hom. 5. in 1. Tim.*
q *Pac. & Chryſ. ibid.*
r *1. Cor. 11.*

XLVI. DE ALIO CONVENT. ECCL.

Aliam inſuper celebrandi Conuentus formam iiſdem Corinthiis Paulus *ſ* præſcripſit; quam ex Iudæorum conuentibus in Eccleſiam transfudiſſe, ac illos docuiſſe qui ex Gentibus ad Chriſtum accederent, quales erant Corinthii, declarat Ambroſius *t*, conſtatque ex variis Scripturæ *u* locis, in quibus de eiuſmodi Iudæorum conuentib. mentio habetur. At quoniam nouis chariſmatibus aucta fuit Eccleſia, iis etiam hunc Chriſtianorum Conuentum Apoſtolus voluit illuſtrari: nimirum vt cum accepiſſent Linguarum munera, necnon datus illis eſſet ſenſus per Spiritum ſanctum vt intelligerent Scripturas; eadem Spiritus dona ad ædificationem Eccleſię conſummarentur, vt tunc linguis loquerentur cum qui interpretaretur adeſſet. Cæterum eiuſmodi Conuentus celebrandi ritus, licet aliqua ex parte ſit imminutus, nimirum in Linguarum munere; extant tamen hactenus ſigna quædam atq; veſtigia *x* in Eccleſiaſtico Officio Matutino; necnon in Inſtitutione *Congregationis Oratorii*, quæ noſtra ætate à Beato *Philippo Nerio* Florentino Romæ erecta, in alias etiam prouincias eſt feliciter propagata.

ſ *1. Cor. 14.*
t *Ambr. in 1. Cor 14.*
u *Luc. 4. Act. 13. & alibi.*
x *Docet hoc per ſingulas partes, Baron. Ann. Tom. I. hoc an. quem conſulat qui ea cupit.*

XLVII.

Inter hæc autem cum *Cerinthus y* hæreſiarcha, præter alios quos diſſeminabat errores, diceres Chriſtum non ſurrexiſſe; & æque impius *Baſilides* adderet, nullam futuram reſurrectionem mortuorum: (quos Sanctus Ignatius *z* tacitis eorum nominibus, egregie ſuis coloribus depinxit)

y *Epip. hær. 28.*
z *Ignat. ep. ad Smyr. & ad Tral.*

a 1.Cor.15.
RESVRRECTIO ADVERSVS HÆRETICOS ASSERTA.
b Epip. hær. 28
QVI BAPTIZARENT PRO MORTVIS.
c Tert.5. cont. Marcion.10.
d Chryſ. hom. 40. in 1.Cor.
e Philaſt. c.50
f Chryſ. ibid.
g Iſid. Peluſ. 1.ep.221.
h Conc. Cart. III.c.5.

pinxit) his prouide Paulus *a* occurrens, Corinthios primum de Chriſti reſurrectione, tam ſuo quam aliorum qui viderant teſtimonio inſtruit; ac demum de cęterorum *Mortuorum* RESVRRECTIONE copioſiſſime agens, cum ad eam probandam multis vtatur argumentis; ſuis quoque ipſorum factis eos qui ea negarent arguens, *Quid facient* (inquit) *qui baptizantur pro mortuis, ſi omnino mortui non reſurgunt?* Tradit enim Epiphanius *b*, ſolitum apud Cerinthianos fuiſſe, vt cum aliqui eorum abſq; baptiſmo decederent, alii pro ipſis in nomen ipſorum baptizarentur, ne in reſurrectione pœnas darent, eo quod non accepiſſent baptiſmum. A quibus exemplum poſtea mutuati Marcionitæ (quod Tertullianus *c* & Chryſoſt. *d* referunt) arrepta occaſione ex prædictis verbis Apoſtoli, quæ certum eſt ipſum de hæreticis, non de Catholicis dixiſſe; loco defuncti abſq; baptiſmo catechumeni, viuentem quempiam illi profuturum, inepto ac plane ſcenico ludo, baptizare conſueuerunt. Sicut & pariter Cataphrygas baptizaſſe mortuos, Philaſtrius *e* tradit. Sed ſunt & aliæ de verbis Apoſtoli interpretationes, quas idem Chryſoſtomus *f*, eiuſq; diſcipulus Iſidorus *g* Peluſiota; & alii afferunt. Videntur porro ſiue iidem hęretici, ſiue alii eiuſmodi, mortuis quoque Euchariſtiam prębuiſſe, quippe vtriuſq; erroris praxim prohibuit vno eodemque canone Concilium Carthaginienſe *h* Tertium.

XLVIII.
DE VOCE ANATHEMA.

i Chryſ. hom. de anathem.
k Chryſ. ho.1. in Iſa. & ho. 16. ad Rom. Iuſtin. mart. lib. quæſt. & reſp. q.101.
l Sæpe in ſacra Scrip. & adde Iuſt. vbi ſupr.
m Chryſ. ho. 16. ad Rom.
n Rom 9.
o Zach.14. & ibi Hier. ac fuſius ep. ad Algaſ. 151. q.9.

Quod autem in calce Epiſtolæ Paulus in ſalutatione ſua manu appoſita, in eos qui Chriſtum non amarent pronunciauit ANATHEMA, MARANATHA: (quæ eadem verba ſacræ Synodi, & in ſuis Eccleſiis Epiſcopi, cum diuini iudicii interminatione aliquid admonerent, ſuis ipſorum præceptis affigere conſueuerunt:) cum vocem *Anathema* *i* conſtet eſſe ambiguam, & quandoque in bonam partem pro eo *k* quod certo loco appenſum, & ex voto Deo oblatum, vel in eius templo dedicatum eſt, accipi; quandoque vero in malam, pro eo *l* quod à Deo ſeiunctum eſt per impietatem: quo ſenſu hic accipiat Paulus, habes à Chryſoſtomo *m*; nimirum pro homine ab omnium commercio ſegregato, ab omnibus alieno. Nam quemadmodum (vt ait) ad Anathema, hoc eſt donum Deo dicatum, ob reuerentiam nemo manus admouere, neque propius accedere audebat; ſic è contrario ab eo qui ab Eccleſia abſciſſus erat, tanquam à Deo abalienato ob execrationem omnes penitus ſeparabantur. At non certe hoc modo Paulus *n* orabat Anathema eſſe à Chriſto pro fratribus ſuis, ipſa nimirum gente Iudæorum. Sunt enim & adhuc alii eiuſdem vocis ſenſus: vel vt idem importet quod *Maledictum* *o*, eaque ſignificatione Paulus imitari voluerit Dominum, qui & ipſe cum non eſſet maledictio, factus eſt maledictio: vel vt ſignificet *Occiſionem*, & ita voluerit Apoſtolus perire in carne vt alii ſaluarentur in ſpiritu, ſuumque ſanguinem fundere vt multorum animæ conſeruarentur.

XLIX.
DE VOCE MARANATHA.

p Hier. ep.137. ad Marcel.
q Dan. 13.
r Ap. Iuſtin. q.121.
ſ Hier. ep.137.
t Auguſt. l. de doctr. Chr. 11.

MARANATHA vero vocabulum, Hieronymus *p* ait magis Syrum eſſe quã Hebraicum, & interpretari *Dominus noſter venit*; ſenſu autem ſeparato additum poſt *Anathema*, quaſi ex anterioribus verbis de amore in Chriſtum voluerit Apoſtolus inferre, ſuperfluum eſſe aduerſus eum odiis pertinacibus velle contendere, quem veniſſe iam conſtet. At enim vocem illam additam potius exiſtimamus, quod Hebræi cum proferrent damnationis ſententiam, cum conteſtatione præſentis diuini iudicii ac punitionis facere conſueuiſſent; vt certum redditur tum aliis ſacræ Scripturæ exemplis, tum Danielis *q* calumniatores ſenes condemnantis. Porro Anathemati proxima cenſura fuit *r*. CATATHEMA, quæ erat proprie eorum qui ſe ſic damnatis coniungerent. Quod vero iſtiuſmodi, aliæq; Hebręorum voces ſunt in Eccleſiam illapſæ, & venerando vſu receptæ; de iis vide eundem *ſ* Hieronymum, & Auguſtinum *t*. Hicque tandem finis ſit Prioris Pauli Epiſtolæ ad Corinthios.

L.
PAVLVS EXAGITATVR AB ARGENTARIIS.
u Act.19.

a De iſtiuſmodi Conuentib. Forenſibus, tũ ab Aſiaticis ad imitationẽ Græcorum, quam à Romanis in prouinciis, item à Iudæis ad dirimendas contendentiũ cauſas ſtatutis diebus celebrari ſoliti; vide, ſi cupis, Bar. Annal. tom.1. hoc an.57. ad hũc locũ Actorũ. Nobis enim nõ licet ſingulis eiuſmodi tractationib. diutius immorari.
b Ioſ. l.1. cont. Apion.

Cum autem idem adhuc commoraretur Epheſi, narrat Lucas *u* quomodo in eum concitatæ ſint turbæ per Demetrium quendam argentarium, aliosque eiuſmodi opifices; qui cum ex factitiis Dianæ ædibus argenteis ingentem ſibi pecuniæ vim compararent, timentes ſuo lucro quod audirent Paulum vbique prædicare non eſſe Deos qui manibus fierent, prætextu propugnandæ venerationis Magnæ Dianæ Epheſiorum, vniuerſam ciuitatem commouerunt: quæ tandem ſedata eſt breui, ſed efficaci oratione Alexandri Iudæi, qua eos monuit vt ſi Paulus eiuſque diſcipuli delictum aliquod perpetraſſent, ageretur de iis apud Proconſules in conuentibus *a* forenſibus; ſi vero de alia eſſet quæſtio, nempe de religione, in legitima Eccleſia, nempe conuentu Iudæorum, cauſa tractaretur: egregia plane diſtinctione docens, quænam cauſæ ad forum, quænam ad Eccleſiam pertinerent. Cum enim ex Iudæis Chriſtiana fides progenita videretur, quique Epheſi prædicarent genere Iudæi eſſent, Iudæorum conuentum Alexander & ipſe Iudęus legitimam Eccleſiam nominauit. Iudæos enim habitantes Epheſi eiuſdem ciuitatis municipes fuiſſe, & priuilegiis ciuium potiri ſolitos, Ioſephus *b* eſt auctor.

LI.
DE ÆDICVLIS ET IMAGINIBVS DIANÆ.
c Luc. in Ale. Dio. Chryſ. in Rhodiac. & alis.
d Cic. de nat. deor. l.3. Hor. carm. l.1. ad Pyr. & alii.
e 1.Reg.6.
DE TEMPLO DIANÆ EPHESIÆ.
f Dio Chryſ. Rhod. orat.31.
g Plin. lib.36. c.14. & l.16. c.40.
h Tac. l.15.

Cæterum quas Lucas *Ædes Dianæ* argenteas vocat, nihil aliud fuiſſe exiſtimamus, quam ipſas deæ ſtatuas cum ſuis ædiculis ſeu loculamentis: quo ſenſu etiam apud Ciceronẽ in Verrẽ, Ædes Mineruæ poſita dicitur in fano Apollinis. Fuiſſe enim penes Gentiles in more, eiuſmodi imagines votorum ſoluendorum cauſa in Deorum templis offerre, & appendere, multa etiam alia ſuppetunt antiquorum *c* teſtimonia: quemadmodum & qui naufragio liberati fuiſſent, tabulas *d* rem ipſam repræſentantes iiſdem fanis ſuſpendere conſueuerant. Et de Philiſtæis teſtatur Scriptura *e*, ad auertendam plagam per mures & vlcera diuinitus illatam, feciſſe mures & anos aureos, eosque delicti expiandi cauſa apud Arcam fœderis in capſella poſuiſſe. Quod autem pertinet ad Dianæ Epheſiæ templum; quantæ ipſum eſſet apud omnes gentes exiſtimationis, vel ex eo intelligi poteſt, quod (vt ait Dio *f* Chryſoſtomus) non ſolum Epheſiorum, ſed & hoſpitum, & hominum vndiquaque venientium, immo & populorum, ac Regum, ſecuritatis gratia pecuniæ in eo deponi ſolerent; nemine vnquam auſo inferre ei iniuriam, tametſi plurima bella geſta ſint, ciuitasque fuerit ſæpius capta. Adnumerabatur ipſum inter ſeptem Orbis Miracula; quod (vt tradit Plinius *g*) ducentis viginti annis factum eſſet à tota Aſia magnificentia admirabili, longitudine 425. pedum, latitudine 220. columnisq; 127. à ſingulis Regibus factis ſexaginta pedum altitudine, ex iisq; 36. cælatis: cætera vero eius operis ornamenta plurium librorum inſtar obtinerent. Simulachrum autem Dianæ alii ex ebeno compactum tradiderunt, alii vitigineum. Sed tantæ molis templum, ſub Gallieno (vt auctor eſt Iulius Capitolinus) inuadentibus Gothis Aſiam, direptum eſt penitus & incenſum: quod etiam poſt nouẽ ab hinc annos ab ipſo Nerone Imperatore, ſub quo iſtæ in Paulum excitatæ ſunt turbæ, vna cum omnibus aliis Aſiæ *h* & Achaiæ, ipſiusque etiam Vrbis Romæ templis, fuit donis omnibus atq; ornamentis, adeoq; ipſis numinum ſimulacris ſpoliatum.

LII.
PAVLVS RECEDIT EPHESO.
i Act.20.
k 1 Cor.16.
l Act.20.
m Act. 19.
n 1.Tim.1.
o Euſ.3.hiſt.4.
TIMOTHEVS FACTVS EPISCOPVS EPHESI.
p 1.Tim.5.
q An.44.n.11.

Poſtquam autem ſedatus eſt tumultus Epheſiorum, (inquit Lucas *i*) vocatis Paulus diſcipulis, exhortatus eſt eos, ac valedixit, profectusq; eſt in Macedoniam. Quod quidẽ hoc ipſo anno poſt Pẽtecoſten accidiſſe, declaratur ex prędicta ad Corinthios *k* epiſtola. Quamuis enim ipſe Paulus apud Lucam *l* aſſerat, ſe triennium Epheſi commoratum eſſe; (quo eum acceſſiſſe vidimus anno Chriſti quinquageſimo quinto) tamen non ſic intelligendus eſt vt tribus integris annis ibi permãſerit; ſed (quod ex ipſius Lucæ *m* narratione colligitur) duobus impletis annis, ac tribus inſuper menſibus; quibus docuit tam in Synagoga, quam in ſchola Tyranni. Recedentem autẽ Epheſo reliquiſſe illic TIMOTHEVM diſcipulum amantiſſimum, vt eius Eccleſiæ curam gereret, ipſemet teſtatur priori *n* ad eum ſcripta Epiſtola. Creaſſe quoq; eundem Epiſcopum Epheſi, auctor eſt Euſebius *o*, qui ait Timotheum primum omnium obtinuiſſe Epiſcopatum Eccleſiæ Epheſinæ. Sane quidem fuiſſe iam ordinatum Epiſcopum, cum ad eum Paulus eam ſcripſit Epiſtolam, nulla eſt dubitatio; quandoquidem quæ eſſent Epiſcopi munera, ab eo illic exercenda *p* requirit. Ex quib. omnibus, ſicut & aliis quæ dicta ſunt ſuperius *q* de Ioanne Apoſtolo, ſatis conſtat erraſſe illos, qui tradiderunt Timo-

theum poſt hæc ſucceſſiſſe in Epiſcopatu Epheſino eidem Ioanni.

LIII. Epiſtola prima ad Timoth. a Atha. in Synop. Theodor. præf. in Epiſt. Pauli & alii. b 1. Tim. 1.

Porro cum Paulus eſſet in Macedonia, eandem PRIMAM ad Timotheum ſc. ipſiſſe EPISTOLAM, tum ex iam dictis euidenter apparet, tum etiam Patres *a* affirmant. Nec enim eſt quod de Pauli priori in Macedoniã aduentu poſſit intelligi, quod nondum ad illud tempus Euangeliũ Epheſiis prædicaſſet. Cum a. multa ea Epiſtola Timotheum admoneat, inter alia docet *b* aliquos in errorem eſſe lapſos dum Fidei non coniungerent bona Opera; ex quibus erant *Hymenæus & Alexander*, quos ait *ſe tradidiſſe ſatanæ, vt diſcerent non blaſphemare.* Quænam vero fuerit illorum blaſphemia cum non aperiat, Timotheo notam fuiſſe, iure Theodoretus *c* exiſtimauit; ac proinde hæc ipſa Epheſi, vbi Paulus triennio fuit, contigiſſe.

c Theodor. in 1. Tim. 1.

LIV. Hæretici prohibentes nubere et docentes abſtinere a cibis. d Chryſ. h. 12. in 1. Tim. Ambroſ. in eand. Epiſt. & alii recent. e Ign. ep. ad Philadel. & ep. ad Heron. f Ire. l. 1. c. 22. g Theodor. hær. fab. lib. 2. h Epiph. hær. 28 i Ignat. ep. ad Philad. Quæ nouiſſima tempora. k Ioan. 5. l 1. Theſſ. 4. m 1. Ioan. 1. n Marc. 13.

At non de his tantum qui iam emerſiſſent hæretici, Timotheum Paulus admonuit; ſed & alios venturos eſſe præmonuit, qui *prohiberent nubere, & docerent abſtinere à cibis.* Quinam autem fuerint eiuſmodi, ſententia eſt Chryſoſtomi *d*, & aliorum, fuiſſe *Encratitas, Marcionitas, & Manichæos.* Verum ante hos, ipſis etiam Apoſtolorum temporibus, qui & nuptias damnarent, & quoſdam cibos deteſtandos putarent, hæreticos prodiiſſe, teſtis eſt qui tunc viuebat Ignatius *e*. Hos vero fuiſſe *Saturninum*, eiuſque gregales, Irenæus *f* docet. Eoſdemque ſignatos eſſe ab Apoſtolo, nulla eſt dubitatio. Ipſe enim Saturninus primus fuit (inquit Theodoretus *g*) qui matrimonium diaboli doctrinam nominauit, iuberetque abſtinere ab animatis. Docuiſſe & hæc ipſa *Ebionem*, tradit Epiphanius *h*: aduerſus quem etiam ſcripſit idem Ignatius *i*. Nec quenquam moueat, ſi *nouiſſimis temporibus* hæc obuentura fore teſtetur Apoſtolus: nam Nouiſſimum hoc tempus, quod extenditur ab aduentu Chriſti vſque ad vltimum iudicium, tum ipſe Dominus *k*, tum idem Paulus *l*, atque Ioannes *m* aperte ſignificarunt. Quinimo quotquot recens emergerent hæretici, eoſdem tam ipſi Apoſtoli, quam reliqui diſcipuli, ac deniq; omnes Chriſtiani credebant Antichriſtos, ac proinde interitum iam inſtare; vt ex variis eorundem Pauli & Ioannis, ſed & Petri ac Iacobi, nec non Ignatii epiſtolarum locis, apertiſſime conſtat: quippe quod ſecreto diuini conſilii arbitrio, & vt omnes ſedulo continerentur in officio: de die illo vel hora (vt ait ipſe Dominus *n*) noluit Deus vt aliquis ſciret, neq; Angeli in cœlo.

LV. De ciborum delectu. o Hierem. 35. p Luc. 7. q Rom. 14.

Quapropter cum luce clarius exploratum habeatur, quas hæreſes, quoſue hæreticos Paulus demonſtrauerit; ex his patet quam impie ſimul atque inepte Nouatores hæretici iiſdem ipſius verbis abutantur in ſugillationem Catholicæ veritatis, quæ CÆLIBATVM nuptiis ſuperextollit, & IEIVNIA commendat. Non ſic enim, vt dicti hæretici, Eccleſia laudat Virginitatem, vt Nuptias vituperet, aut quorundam ciborum certis temporib. prædicat abſtinentiam, vt eos abominandos exiſtimet. Non, inquam, illum commendat ac ſequitur CIBORVM DELECTVM, quem falſa ex cauſa Pythagoras excogitauit, vel Ægyptii inuenerunt; nec quem lege diuina olim ad ſtatutum tempus præſcriptum, poſtinde iam rancidum ſuperſtitio miniſtrauit: ſed quem Deus tam in priori, quam in poſteriori Inſtrumento probaſſe cognoſcitur in Rechabitis *o* & in Ioanne Baptiſta *p*; quemque Romanis *q* commendauit Paulus, cum adeo peculiare eſſet in illa primitiua Eccleſia florentiſſima, carnes non manducare, & vinum non bibere, vt quãtumlibet Fideles vti eis legitime poſſent, tamen vt rem inſolitam admirati pleriq; offenderentur; cuius ſcandali aliquam habendam eſſe rationem mandat Apoſtolus iiſdem Romanis.

LVI. Apoſtolorum abſtinentia. r Gr. Naz. or. de amor. paupert. ſ Ap. Euſeb. 2. hiſt. 22. t Clem. Alex. 2. padag. 1. u 1. Tim. 5.

Temperaſſe quidem à carne & vino Apoſtolos, multa poſſunt exempla proferri. Id enim de Petro facile perſuadet Gregorius *r* Nazianzenus, dum ſcribit ipſum lupinis famem pellere conſueuiſſe. Et Iacobum fratrem Domini nec carnes vnquam in cibum, nec vinum in potum adhibere ſolitum, Hegeſippus *ſ* affirmat. Itemque Matthæum à carnibus abſtinuiſſe, aſſerit Clemens *t* Alexandrinus: ac Timotheum haud vinum bibiſſe, ſatis indicat Paulus *u*. Deniq; & ipſum Paulum abſtemium fuiſſe, videbitur anno ſequenti. Deficeret vero dies, ſi omnium Sanctorum, quorum vita & mors eſt egregiis illuſtrata miraculis, vellemus hic de delectu ciborum exempla contexere, vel catalogum eorum qui eundem præclaris elogiis, aut etiam commentariis illuſtrarunt recenſere. Illud tantum conſtanter aſſerimus, neminem reperiri veterum Patrum Catholicæ fidei profeſſorem, qui cum de ea re inciderit ſermo, non ſolum non fuerit eiuſmodi Eccleſiaſtici ritus firmus aſſertor, ſed & fidelis ſectator.

LVII. De certorum dierum ieiuniis. a Can. Apoſt. 68. b Cl. 5. Cōſt. 13 c Ign. ep. ad Philip. De Quadrageſimali. d Hier. ep. 54. ad Marcel. Leo ſer. 4. 6. 9. de Quadrag. e Theoph. ep. 1. Paſch. in fi. f Tert. aduer. Pſych. c. 13. g Orig. hom. 10. in Leuit. h Baſil. orat. 2. de ieiun. i Gr. Naz. ep. 74 ad Euleſ. k Aug. ſer. 62. de temp. l Hier. ep. 7. ad Læt. ep. 22. ad Euſtoch. m Id. ep. 15. ad Marcel. n Lucian. in Philop. o Gr. Naz. ad Hellen. p Aug. ep. 86. ad Caſul.

Certorum quoque temporum Apoſtolica auctoritate ad Ieiunandum Chriſtianis præſcriptorum, quamplurima ſuppetunt teſtimonia. Et vt omittamus conſcriptum Apoſtolicum *a* Canonem, & à Clemente *b* recenſitam Apoſtolicam conſtitutionem, (ne inniti videamur apocryphis, licet iam paſſim receptis) Ignatius Apoſtolorum contemporaneus, de cuius epiſtolis nulla fuit dubitatio, ſollicite commendat *c* Ieiunium QVADRAGESIMÆ. Quod quidem non ſolum eſſe Apoſtolicam inſtitutionem, in confeſſo *d* ſemper in Eccleſia fuit; ſed & Theophilus *e* Alexandrinus ex ipſa etiam Euangelica traditione ſibi vendicat: & longe ante eum Tertullianus *f* aſſeruit, Eccleſiam Catholicam profiteri ſolitam Ieiunium Quadrageſimæ, (quod ipſe appellat Paſchatis) tam ex Scriptura, quam ex traditione maiorum eſſe præſcriptum; cumque plura alia eſſent voluntaria, hoc ex imperio inuiolabiliter obſeruandum fuiſſe. Vnde & Origenes *g* ait, *Quadrageſimæ dies eſſe ieiuniis conſecratos*: ac teſtatur Baſilius *h*, illud ipſum Ieiunium ſolitum eſſe denunciari *per vniuerſum orbem terrarum, nec vlla* (inquit) *eſt inſula, nec terra continens, non ciuitas, non gens vlla, non extremus mundi angulus, vbi non ſit auditum Ieiunii edictum: quin & exercitus, & viatores, & nautæ, & negotiatores omnes pariter audiunt edictum, & ſummo gaudio excipiũt.* Quare quod ita ſacroſanctum & inuiolabile in Eccleſia haberetur, Gregor. *i* Nazianz. illud appellat *diuinam legem.* Et Auguſtinus *k* agens de iſto *legitimo* (vt vocat) & *ſacratiſſimo tempore, Aliis*, inquit, *diebus ieiunare remedium eſt, aut præmium; in Quadrageſima non ieiunare, peccatum eſt: alio tempore qui ieiunat, accipit indulgentiam; in Quadrageſima qui non ieiunat, ſentiet pœnam.* Ideoque maiori cæteris ieiuniis obſeruantia celebrandum eſſe, Hieronymus *l* tradit; qui nec infirmam ætatem ab eo immunem eſſe paſſus eſt. Et alibi *m* ait, Aſellam ſanctiſſimam virginem, cum per omnem annum iugi ieiunio paſceretur, biduo triduoque ſic permanens, tum vero in Quadrageſima omnes pene hebdomadas coniunxiſſe. Nec id quidem nouum, licet mirum. Nam de Chriſtianis teſtatur Lucianus *n*, ſic ſolitos eſſe ſeruare ieiunium, vt decem ſoles ſine cibo tranſigerent. Et Gregorius *o* Nazianzenus de habitantibus Ponticam ſolitudinem monachis ſcribit, complures à cibo abſtinere conſueuiſſe totos viginti dies totidemque noctes. Alioſque Auguſtinus *p* ſe nouiſſe tradit, qui vltra hebdomadam perpetuum ſeruaſſent ieiunium; immo & ad ipſum quadragenarium numerum perueniſſe quendam, à fratribus fide dignis ſe accepiſſe.

LVIII. Et diuerſo eius vſu. q Ap. Euſeb. 5. hiſt. 24. r Aug. ep. 118. cap. 4. ſ Soz. l. 7. c. 19. t Ambr. de Elia & Ieiun. u Id. ſer. 34. de Quadrag. x Greg. hom. 16. in Euang.

At vero non vna erat eademque omnium in numero dierum Quadrageſimalis obſeruatio. Longe enim pauciores dies quoſdam ieiunaſſe, quos tamen Eccleſia toleraret, teſtantur Irenæus *q* & Auguſtinus *r*. Ruſumque diuerſas fuiſſe diuerſarum Eccleſiarum conſuetudines, vt aliæ ſex, aliæ ſeptem, aliæ tantummodo tres ante Paſcha hebdomadas ieiunarent, Sozomenus *ſ* eſt auctor. Porro in Eccleſia Orientali Sabbatum, æque ac Dominicam, à ieiunio Quadrageſimæ excipiebant: idq; ipſum in Occidente ſeruaſſe olim Eccleſiam Mediolanenſem teſtis eſt Ambroſius *t*; qua vero ratione, dicetur paulo poſt. Rurſus etiam in eadem Eccleſia Mediolanenſi obſeruandum Ambroſius *u* admonuit, vt integri dies quadraginta duo à Fidelibus ieiunio tranſigerentur; quod videl. totidem ſtationibus, ſeu manſionibus, populus Iſrael à captiuitate Ægyptia ad terram promiſſionis perueniſſet. In Eccleſia Romana eadem ratio habebatur, dum quadraginta duos dies Quadrageſima contineret: ſed ex eis triginta ſex tantum ieiunabantur, quod ſex dies Dominicæ abſtinentiæ ſubtraherentur, & quod eo dierum numero (vt notat Gregorius *x* Magnus) quaſi anni noſtri decimæ Deo perſoluerentur. At eiuſmodi vſus alia itidem immutatus eſt ratione, dum

ad explendum numerum quadraginta dierum ieiunii, quatuor ex ſeptima hebdomada dies ad ieiunandum ſunt coagmentati; nimirum vt conſecratum ieiunio Domini tempus ab omnibus ſeruaretur. Ex quibus manifeſti erroris arguitur Socrates *a*, dum ait Romæ tres tantum ſeptimanas ieiunari ſolitum ante Paſcha. Deniq; licet de his diuerſę fuerint Eccleſiarum conſuetudines; omnes tamen in id ipſum conſenſerunt, vt certa anni tempora quæ ſanctum Paſcha præcurrunt, ieiuniis celebrarent. Haud vero lædi fidem diuerſa conſuetudine, Hieronymus *b*, Auguſtinus *c*, & Gregorius *d* docuere.

a *Socr. 5. hiſt. 21*
b *Hier. ep. 18. in fin.*
c *Aug. ep. 118. ad Ianuar.*
d *Greg. 1. ep. 41. ad Leand.*

LIX.
De ieiuniis quartæ et sextæ feriæ.

His de Quadrageſima dictis, iam de Apoſtolica itidem traditione *Ieiunii Quartarum & Sextarum Feriarum* totius anni, agendum videretur. Sed quia ſatis de eo dictum eſt ſuperius in Paſſione Domini, hic ea repetere abſtinemus. Qua autem hora ſolueretur Ieiunium, Tertullianus *e* ait cætera produci ſolita vſque ad Veſperam; quarta vero & ſexta feria tantummodo vſque ad Nonam. Sed quod tradit, Eccleſiam Romanam cætera quoque produxiſſe tantum vſq; ad Nonam; Montani ſpiritu hæc dicere viſus eſt: nam etſi in aliorum temporum ieiuniis idem Romæ quod in aliis locis obſeruaretur, in Quadrageſima tamen non niſi veſpere ſolui conſueuiſſe, tradunt hi *f* qui Eccleſiaſticas obſeruationes quæ Romæ potiſſimum vigerent, memoriæ commendarunt.

e *Tert. aduer. Pſych. c. 10.*
Hora ſoluendi ieiunii.
f *Microl. 49. & alii.*

LX.
De ieiunio ſabbati.

Cæterum vetus eſt illa quæſtio, de qua (vt ait Hieronymus *g*) plerique nobiles Scriptores commentarios edidere: Cur Romæ, ac nonnullis aliis locis Eccleſiæ Occidentalis, cæteris *Ieiunii* diebus additus eſſet dies Sabbati, cum teſte Ignatio *h*, aliisque, illud Orientalis Eccleſia execrata eſſe videatur ab ipſis rerum Chriſtianarum primordiis; excepto tantummodo ſabbato ante Paſcha. At vero fuit ratio diuerſitatis, quod cum multi eo tempore reperirentur in Oriente hæretici, qui Deum Hebræorum, Orbis conditorem & Legis auctorem, malum eſſe, Chriſtumq; ad eum deſtruendum veniſſe dicerent; atque adeo, quod Deus ille quieuiſſet die ſeptima, & in eius honorem Iudæi ſabbatum colerent, ipſi contra in eius contumeliam ea die ieiunare elegiſſent: (horum originem à Simone Mago ſemel exortam, in Menandrum, Saturninum, Baſilidem, Cerinthum; atque Carpocratem, qui omnes Ignatii vixere temporibus, eſſe infeliciter propagatam; eorundemq; impietatis poſtea hæredem factum eſſe Cerdonem, huicq; Marcionem ſucceſſiſſe; tum alii plures, tum latius Epiphanius *i* docet.) ea, inquam, de cauſa Orthodoxi Orientales, penes quos illa inualeſcebat hæreſis, non ſolum à ſabbati ieiunio temperarunt, ſed etiam in maiorem eorundem hæreticorum deteſtationem conſueuerunt *k* eum diem feſtum agere, ſacroſque conuentus perinde ac ipſa die Dominica habere. Et id non quidem Iudaice, ſicut Ebionæi *l*; ſed pie ac religioſę, vt Deum Patrem omnium, creatorem cæli ac terræ, ſolenni cultu venerarentur, quem hæretici execrarentur.

g *Hier. ep. 28. ad Lucin.*
h *Ignat. ep. ad Philip. can. Apoſt. 55. Clē. 7. Conſt. 24.*
i *Epiph. hær. 21. 22. 23. 24. 27. 28. 41. 42.*
k *Clē. 7. Cōſt. 24. Greg. Nyſ. ora aduerſ. eos qui ægre fer. reprehenſ. Anaſt. Nic. q. 77. Socr. l. 6. c. 8. & alii.*
l *Ap. Euſeb. 3. hiſt. 21.*

LXI.

Cur vero in Occidente, ac potiſſimū Romæ Fideles eo die ieiunarent, hæc ab Auguſtino *m* ex quorundam ſententia, necnon Caſſiano *n* ratio redditur, quod Petrus Apoſtolus cum Simone Mago die Dominico certaturus, propter ipſum periculum pridie vna cum eiuſdem Vrbis Eccleſia ieiunauerit, & conſecuto tam proſpero ſucceſſu eundem poſtea morem tenuerit. At Innocentius *o* Romanus Pontifex eam eius rei cauſam adfert, quod die ſabbati æque ac feria ſexta Paſſionis Dominicæ, Apoſtoli & in mœrore fuerint, & propter metum Iudæorum ſe occuluerint, atque haud dubium toto illo biduo ieiunauerint. Ex his porro patentis mendacii arguuntur Socrates *p*, & Canon *q* ſuppoſititius Sextæ Synodi; dum ille ait, Romæ in Quadrageſima ieiunare ſolitos Fideles, ſabbato excepto atque Dominica; iſte vero, proſcriptum eſſe à Romana etiam Eccleſia ieiunium ſabbati. Cæterum ſunt etiam de eiuſdem diei ieiunio canones Concilii Eliberini *r*, & Agathenſis *ſ*, multaq; Patrum *t* teſtimonia, quibus conſtat in pleriſque aliis Occidentalib. Eccleſiis ſolitum fuiſſe illud obſeruari. Verum de his conſulti Hieronymus *u*, Ambroſ. & Auguſt. in eandem pariter conſpirarunt ſententiam, cuiuſque Eccleſiæ ſeruandam eſſe conſuetudinem. Itaque abundet (quod ait Hieronymus) in his vnaquæque prouincia in ſuo ſenſu; & præcepta maiorum, leges Apoſtolicas arbitretur.

m *Aug. ep. 86. ad Caſul.*
n *Caſſ. Coll. 3. c. 10.*
o *Innoc. ep. ad Decent. c. 4.*
p *Soc. l. 5. c. 21.*
q *Sext. Sy. c. 55*
r *Conc. Elib. c. 26.*
ſ *Conc. Agath. c. 12.*
t *Hier. ep. 97. ad Aug. & Aug. ep. 86. & 118.*
u *Hier. ep. 28. Ambr. ap. Aug. ep. 86. Aug. dd. epp.*
Conſuetudo Eccleſiarum ſeruanda.

LXII.
De ieiunio quatuor temporum.

Præter hæc ſunt inſuper Quatuor anni Temporum Ieiunia, nempe Veris in Quadrageſima, Æſtatis in Pentecoſte, Autumni menſe Septembri, & Hyemis Decembri; quæ ſic per totius anni circulum (inquit S. Leo *a*) diſtributa ſunt, vt lex abſtinentiæ omnib. ſit adſcripta temporibus. Eadem vero ex doctrina S. Spiritus, & Apoſtolica inſtitutione ſumpſiſſe principium, idem auctor abſque vlla dubitatione confirmat: non autem à Calliſto Papa, vt alii tradiderunt; nam iſte ſiqua de his ſcripſit, edito decreto firmauit quæ à maioribus ex traditione perceperat. Ac licet nonnihil cum legalibus hæc videantur habere commune, tamen eorum quæ ad optimos mores inſtituendos pertinere viſa eſſent, nonnulla iure laudabiliterque eſſe mutuatos Apoſtolos, idem Leo docet: Cum & alioqui apud Hebræos *b* ea peragerentur quarto, quinto, ſeptimo, & decimo menſe. Porro eadem Quatuor Temporum ieiunia celebrari quoque ſolita in Eccleſia Orientali, Athanaſius *c* monſtraſſe videtur, dum agit de ieiunio poſt Pentecoſten.

a *Leo in ieiun. menſ. ſept. ſer. 7. & 9. & in ieiun. menſ. dec. ſer. 4. & 8.*
b *Zachar. 8.*
c *Atha. Apol. de fuga ſua.*

LXIII.
Ieiunia quædam arbitrio Epiſcoporum.

Inoleuit quoque antiquiſſimus in Eccleſia mos, vt ſiue eſſent Concilia celebranda, ſiue aliqua vrgens afflictio immineret, vel alio modo neceſſitas poſtularet; vnuſquiſque Epiſcopus ſuo populo peculiaria quædam ex animi arbitrio indiceret obſeruanda Ieiunia. Qua de re eſt egregium apud Tertullianum (vt prætermittamus Canones de his ſtatutos, & exempla quamplurima) monumentum, dum Montani iam factus aſſecla, agens aduerſus Pſychicos *d*, hoc eſt Catholicos, qui in his Catholicæ Eccleſiæ mores eſſent ſignificauit; conatus eo exemplo noua à Montano conſtituta ieiunia validare, de quibus agetur ſuo loco. Porro quod ad hæc per homines indicta Ieiunia ſpectat; quantum illis Deus fauere viſus ſit, vt etiam miraculis maximis editis comprobarit; teſtis eſt Irenæus *e*. Sed iam de iis ſatis.

d *Tert. aduer. Pſych. c. 13.*
e *Iren. l. 2. c. 57*

LXIV.
Paulus venit in Græciam.

Cum autem Paulus Apoſtolus magnam huius anni partem inſumpſiſſet in Macedonia illas confirmans Eccleſias, inde veniſſe in Græciam ſcribit Lucas *f*: Verum non pedeſtri itinere, ſed vſus nauigatione, vt puto. Nam per Ægeū mare Cycladas adnauigans peruenit Cretam, ac ibi reliquit Titum, alterum diſcipulum amantiſſimum. Id enim agnoſcitur ex epiſtola ad eundem *g* anno ſequenti ſcripta. Fuiſſe vero eundem Titum à Paulo ordinatum Cretenſem Epiſcopum, in confeſſo eſt apud omnes; licet & alii ſenſerint non Cretæ ſolum, ſed & aliarum eiuſdem pelagi adiacentium Inſularum illi eſſe curam ab Apoſtolo demandatam: quin & ipſius Pauli teſtimonio *h* compertum habetur, poſtea & in Dalmatiam eundem Titum Euangelii cauſa profectum eſſe.

f *Act. 10.*
g *Tit. 1.*
Titus creatus Epiſcopus Cretæ.
h *2. Tim. 4.*

IESV CHRISTI An. 58.

Petri An. 14.

NERONIS IMP. An. 2.

I.
Pauli epiſtola ad Titum.

Anno Chriſti quinquageſimo octauo, Q. Voluſio *i* & P. Cornelio Scipione Coſſ. Paulus Apoſtolus, cum (vt dictum eſt) perueniſſet in Gręciā, & Euangelium prędicare pararet cęteris gentibus quæ vſq; ad Illyricum interiacerent; Titum, quem in Creta reliquerat, ſcripta ad eum Epiſtola monuit *k* vt feſtinaret ad ſe venire Nicopolim, quæ eſt ciuitas iuxta ſinum Ambracium poſita in prouincia Acarnaniæ, qua terminatur Epirus à Græcia per Acheloum flumen diuiſa. Inde vero putarunt nonnulli, ibidem Nicopoli datam eſſe à Paulo eam Epiſtolam: verum cum dicat ſe ibi ſtatuiſſe hiemare, nondum eo perueniſſe declarare videtur.

i *Tac. lib. 13.*
k *Tit. 3.*

II.

Scribens igitur Paulus ad Titum, illud primum admonuit,

monuit,cuius rei cauſa eum reliquiſſet Cretæ, nimirum vt quæ eſſent corrigenda corrigeret,conſtitueretque per ciuitates presbyteros.Cum verò quales eſſe deberent eiuſmodi presbyteri deſcribat,moxque eoſdem Epiſcopos nominet; inde Ioannes *a* Chryſoſtomus exiſtimauit non de communibus quibuſque presbyteris,ſed de Epiſcopis Paulum Tito mandaſſe.Eademque occaſione, & aliis eiuſmodi Apoſtoli teſtimoniis, *b* quibus Presbyterorum & Epiſcoporum appellatio communis eſſe videtur, nec non Petri *c* ac Ioannis *d* Apoſtolorum,qui æque ſe presbyteros nominant, ſæpe Hieronymus *e* eam ſententiam firmaſſe videtur, vt olim his coaleſcentis Eccleſiæ primordiis, idem eſſet PRESBYTER qui & EPISCOPVS, & conſuetudine potius quam Dominica inſtitutione factum,vt occaſione tollendi atque vitandi ſchiſmatis inter presbyteros,vni ex ipſis cæteri omnes parerent,quem Epiſcopum nominarent.Quod vero ex his male intellectis, occaſionem Nouatores arripuerint Epiſcopali dignitati detrahendi, rurſumque alii *f* nimis temerarii,licet Catholici,ea de cauſa Hieronymo, aliiſque nõnullis ſanctis Patribus, Aerianiſmum impingere non ſint veriti,ex inſtituto de his paulo attentius eſt nobis diſſerendum.

a Chryſ. hom. 2. in Tit. *b Act. 20. Phil. 1. 1. Tim. 3. & 4.* DE EPISCOPIS ET PRESBYTERIS. *c 1. Pet. 5.* *d 2. & 3 Ioan.* *e Hier. in Tit. 1. in Agg. 2. ep. 85. ad Euagr.* *f Mich. Med. de ſacr. hom. orig. c. 5.*

III. SENTENTIA S. HIERONYMI. *g Epip. hær. 75* *h Hier. ep. 85. ad Euagr.*

Et vt imprimis tantum Eccleſiæ Doctorem, & in eo cæteros, à calumnia liberemus; Aerium hæreſiarcham *g* conſtat ita Presbyterum cum Epiſcopo confudiſſe, vt nihil inter eos differre,neque ordine, neque honore,neque dignitate,quin etiam presbyterum æque ac Epiſcopum in throno ſedere,& (quod maius eſt) manus imponere poſſe aſſereret. At vero Hieronymus eodem ipſo loco *h* quo huiuſmodi quæſtionem fuſius pertractauit, diſerte fatetur longe maiori dignitate ſublimem etiam in ſedendo eſſe Epiſcopum,ampliorique auctum officio in manus impoſitione,vt illius tantum,non etiam presbyteri ſit Ordinatio.Et iterum affirmat, *i* ſicut ab Aaron cæteri differebant ſacerdotes, ita in Eccleſia eodem gradu ab Epiſcopis differre presbyteros: ac rurſum, *k* illam etiam manus impoſitionem, qua baptizati recipiunt Spiritum ſanctum; conceſſam eſſe ſolis Epiſcopis,negatam vero presbyteris: Neque id poſt oborta tantummodo ſchiſmata,(vt alias aſſeruiſſe videbatur) ſed *ex ea, vt ait, auctoritate, quod poſt aſcenſum Domini Spiritus S. ad Apoſtolos deſcendit.* Deinde ſi (quod ipſe Hieronymus *l* ſæpius teſtatur, omniumque Orthodoxorum ſententia receptum eſt) loco Apoſtolorũ ſucceſſerunt Epiſcopi,eadem certe eſt origo & dignitas Epiſcopatus,q̃ eſt etiam Apoſtolatus.At ſicut in cõfeſſo eſt apud omnes,dignitatẽ Apoſtolicam eſſe à Chriſto Domino inſtitutam,id teſtantibus Euangeliſtis: ita quæ in illam ſucceſſit dignitas Epiſcopalis; non iam ab hominibus,vel cuiuſuis occaſionis obortæ conſuetudine, ſed ab ipſa Dominica inſtitutione promanaſſe dicenda eſt.

i Id. ep. 2. & 85. *k Id. adu. Luc* *l Hier. ep. 1. 54 85. & in Mic. 2* EPISCOPI SVCCESSORES APOSTOLORVM.

IV. *m Act 1.* *n Pſal. 108.* EPISCOPORVM, APOSTOLORVM, ET PRESBYTERORVM, CONFVSA NOMINA. *o Hier. de Scrip. Eccl. in Iacob.* *p Phil. 2. Rom. 16. 2. Cor. 8.*

Cum igitur de re ipſa conſtet, an vero ipſum nomen dicemus recens introductum? Immo cum S. Petrus *m* quod in Pſalmis *n* ſcriptum erat de Epiſcopatu,hoc ad Iudæ Apoſtolatum eſſe referendum intulit,plane conſtat Matthiam, qui in Iudæ Epiſcopatum ſubrogatus eſt, æque eſſe dictum Epiſcopum ſicut Apoſtolum, eodemque modo & cæteros Apoſtolos, quod vna eſſet omnium dignitas atque poteſtas: ac tunc præſertim cum ipſi alicuius ciuitatis Eccleſiam, in qua Epiſcopales functiones exercerent,adminiſtrandam ſuſciperent: quemadmodum idem ipſe Hieronymus *o* ſcribit, Iacobum Apoſtolum ſtatim poſt Aſcenſionem Domini eſſe ordinatum Hieroſolymorum Epiſcopum. Sicut autem Apoſtoli dicti reperiuntur Epiſcopi,ita qui in Eccleſiis præficiebantur Epiſcopi,eoſdem nominatos eſſe Apoſtolos non ſolum extant in ſacris literis *p* exempla de Epaphrodito, Andronico & Iunia, aliiſque; ſed etiam frequentia in ſcriptis ſanctorum Patrum. Et ſecundum eamdem analogiam, quod & Presbyteri præfecti eſſent Fidelium curæ iidem etiam ea ex parte dicti reperiuntur Epiſcopi: itemque quod Epiſcopi eligerentur ex presbyterorum collegio,iidem nominati ſunt Presbyteri: ac denique quod & ipſi Apoſtoli æque eſſent presbyteri, & diaconi; eadem quoque appellatione ſunt aliquando nuncupati: vt de his omnibus conſtat ex iis Scripturæ locis, quos ſuperius notauimus. Cæterum re ipſa diſtinctos fuiſſe omnino Presbyteros,& Diaconos, ab ipſis Apoſtolis, Lucas *a* ſatis ſuperque declarat, dum ſæpius Seniores diſtincte coniungit Apoſtolis, & Diaconos ſeparatim ab ipſis Apoſtolis cõſecratos eſſe ſcribit. Porro quos *Seniores* dicit, eoſdem fuiſſe Presbyteros, non tantum nomen, ſed & res ipſa demonſtrat.Cum enim (quod ſcribit idem Hieronymus) *b* conſtet Inſtitutiones Apoſtolicas ſumptas eſſe de Veteri Teſtamẽto, & quod Aaron & Filii eius atque Leuitæ in templo fuerunt,hoc Epiſcopi,Presbyteri, atque Diaconi eſſent in Eccleſia: ſicut cum Dominus Septuaginta duos Diſcipulos *c* delegit poſt Apoſtolos, formam illam repræſentaſſe viſus eſt,qua Moyſes *d* ſeptuaginta duos iuſſu Dei Seniores inſtituit: ita etiam ſeptuaginta duos illos Diſcipulos, nominatos eſſe Seniores, itemque Presbyteros, ratio perſuadet, quæ & rata habetur Patrum omnium ſententia, affirmantium eos quos vocamus Presbyteros,illos eſſe quos numero præſcripto delectos vſus loquendi Diſcipulos nominauit, cum alioqui & Chriſtiani omnes (vt Acta teſtantur) Diſcipuli dicerentur. At quemadmodum apud Iudæos, Apoſtolorum *e* etiam temporibus priſtina illa vigebat conſuetudo, vt Seniores vna cum Principibus Sacerdotum in Concilium conuenirent; ſic & ab Apoſtolis *f* primis temporibus ſeruatum eſſe conſtat,vt Seniores ad Concilium admitterentur.

a Act. 6. 15. 16. &c. *b Hier. ep. 85.* *c Luc. 10.* *d Num. 11.* *e Matt. 14. 27. 28. Luc. 20. 22 Act. 4. 11.* *f Act. 15.*

V. *g Hier. in Tit. 1.* *h 1. Tim. 5.* PRESBYTERI SVBIECTI EPISCOPIS. *i 1. Tim. 3.* *k Ign. ep. 7. ad Tarſ. 9. ad Philad. & 11. ad Smyr.* *l Id. ep. 5. ad Tral. & 11. ad Smyr.*

Quod igitur par eſſet (quantum ad ſacerdotium ſpectat) Apoſtolorum, eorumdemque Epiſcoporum, atque Presbyterorum ordinatio, pariterque iſti cum illis Concilio conſiderent; quodque communicatio nominum inter eos videretur eſſe communis: inde factum eſt (quod ait Hieronymus *g*) vt eo perſeuerante ordine, ante oborta ſchiſmata communi Presbyterorum conſilio Eccleſiæ gubernarentur. Poſtea vero illud veniſſe ſubdit, conſuetudine potius quam diſpoſitione Dominica, vt in adminiſtrãdis rebus Eccleſiaſticis Presbyteri ſubiecti eſſent Epiſcopis, quibus ſolis ceſſiſſet illarum cura præcipua, nec presbyteri amplius ad communem conſeſſum,vbi de rebus grauiorib. vniuerſæ Eccleſiæ ageretur, eſſent admiſſi, ſed illi ſoli qui ex collegio presbyterorum in Epiſcopos eſſent aſſumpti. Verum & hæc ipſa conſuetudo ipſis Apoſtolorum cœpit temporibus, & eorum eſt auctoritate firmata. Nam cum Paulus *h* Timotheum creatum Epiſcopum Epheſinum, moneat ne aduerſus presbyterum accuſationem recipiat, niſi ſub duobus aut tribus teſtibus, plane euidenter demonſtrat, Timothei Epiſcopi fuiſſe munus presbyteros iudicare, ac proinde illis auctoritate ac dignitate præſtitiſſe: cum parẽ in parem non habere imperium,vulgatum ſit omnibus. Qua etiam ratione in hac ipſa de qua agimus Epiſtola ad Titum Cretenſem Epiſcopum, Paulus ipſum admonet conſtituere per ciuitates presbyteros, quos appellat,ſicut & aliis *i* locis, Epiſcopos. Ac denique Ignatius, qui Apoſtolorum temporibus adminiſtrabat Eccleſiam Antiochenam, nec aliud ſcripſit quam quæ eſſent ab illis in Eccleſia Catholica ordinata; dum Hierarchicum Eccleſiæ ordinem ſæpe commemorat, presbyteros eſſe ſubiectos Epiſcopis abſque aliqua dubitatione teſtatur, *k* magnamque inſuper vtriuſque ſtatus & gradus differentiam eſſe demonſtrat,dum Epiſcopum Chriſto,presbyteros vero Apoſtolis comparat. *l* Multa ad hæc ex aliorum etiam Patrum ſententia, & ſacrorum Conciliorum decretis addenda eſſent: ſed quod ad teſtandam veritatem hiſtoricam quam profitemur, hæc ſatis ſint,breuitati conſulentes, illa libentius prætermittimus.

VI. *m Tit. 1.* CVR EPISCOPI VNIVS VXORIS VIRI ELIGENDI. *n Strab. li. 10.*

Quod vero Paulus eum qui in Presbyterum ſeu Epiſcopum eligendus eſſet, voluit *m* *vnius vxoris eſſe virum, filioſque habere fideles, non in accuſatione luxuriæ*: & non magis cælibem eligendum præcepit, qui nullam vnquam vxorem habuiſſet: id quidem accidit, quod in Creta de cuius agebat Eccleſia,difficillimum fuiſſet aliquem huiuſmodi reperire, cogentibus nimirum (vt teſtatur Strabo, *n* qui ex Ephoro Rempublicam deſcribit Cretenſium) antiquis eorum legibus,vt omnes à puero vxores ducerẽt.Et pariter in eo quod de filiis ordinandi Paulus monet, eo reſpectum habuiſſe videtur, quod (vt ſcribit idem Strabo) apud eoſdem Cretenſes mos turpiſſimus inoleuiſſet, vt liceret in pueros inſanire, eoſdemq; quantumlibet nobiles rapere, adeo vt

formoſis & illuſtri genere natis turpe eſſet nullum habere amatorem, rapi autem ita honorificum, vt tam in conſeſſu, quam in ambulando primarius raptis locus tribueretur. Porro tam prauis affectos moribus poſſe in officio contineri, haud res leuioris negotii videbatur: vt merito antiquiſſimi poetæ Epimenidis in eos ſententiam reiecerit Paulus, qua illos mendaces, malas beſtias, ventres pigros appellauerat. Verum hæc olim Cretenſes: nam Euangelii poſtmodum exculta legibus, facta eſt Eccleſia Cretenſium nobiliſſima, vt quæ non ſicut cæteræ Orientales diuerſis hæreſibus fœdaretur, ſed virgo multis ſæculis illibata permanſerit, prout teſtati ſunt Martinus Gortynæ, & cæteri Cretenſes Epiſcopi, iis literis *a* quas poſt Concilium Chalcedonenſe ad Leonem Imperatorem ſcripſerunt.

a *Tom.2.Con.*

VII.

b *1. Tim.3.*

NON GENTILES, SED IVDÆI POLYGAMI.

Sed quod Paulus non tantum hac ad Titum Epiſtola, ſed & alia ad Timotheum *b* æque expoſcit vt in presbyterum eligendus *vnius* tantum ſit *vxoris vir*: hac quidem in re fuit quorumdam ſententia, Paulum ſic ipſos admonuiſſe ordinare monogamos, vt polygamos, hoc eſt, eos qui plures ſimul vxores haberent, excluderet. Sed quod pertinet ad Gentiles ad Chriſtum conuerſos, nec Cretenſes, nec Epheſios, eiſque propinquos populos fuiſſe aliquando polygamos, vſquam inuenimus: Athenienſes tantum occaſione exhauſtæ belli cladibus iuuentutis, polygamiam aliquando admiſiſſe reperimus, cæteros nunquam. At Iudæis non inficias imus permiſſum fuiſſe his etiam temporibus, *c* plures ſimul habere vxores. Sed quantumlibet ad excludendos polygamos, Paulum dixerimus monuiſſe ordinandos monogamos; non ſic quidem id ab eo quis ſanæ mentis putauerit eſſe dictum, vt virum coniugio obligatum potius quam cælibem præceperit ordinandũ: Quomodo enim ad præſtantiſſimum omnium munus ſacerdotale, coniugatum hominem præferret cælibi, qui alias *d* admonuit, ne Deo militãs implicet ſe negotiis ſæcularib. totq; alia in eamdem ſententiam, laudemque cælibatus inculcauit? *e*) ſed quod non facile apud Gentiles, Iudæoſue, prouectæ ætatis eſſet hominem reperiri cælibem. Præterea ſi ad excludendos cælibes, coniugatos Apoſtolus eligendos mandaſſet, cur ſingulariter vnius vxoris virum dixit, & non potius in genere vxorem habentem, cum omnes quotquot inter Chriſtianos coniugati eſſent, vnius tantum vxoris ſinguli viri eſſent, prohibentibus legibus Chriſtianis duas vel plures ſimul habere? Sed qua ratione Paulus bigamum excludi voluerit, mox dicetur.

c *Ioſeph.17. ant.1. Iuſt. mart. dial. cum Tryp.*

DE CÆLIBATV SACRORVM MINISTRORVM.

d *2.Tim.2.*

e *1. Cor.7.*

VIII.

CONIVGATI CREATI EPISCOPI, ABSTINEBANT A CONIVGIO.

Antea vero illud, quod ad hæc ſpectat, ſciendum eſt, coniugatos olim ſæpius eligi contigiſſe, ſiue ob penuriam cælibum, ſiue etiam ob mores ſpectatiſſimos cælibibus præponerentur, ea tamen lege, vt quantumlibet neceſſitate cogente aſſumerentur, conſentiente primum vxore, ſic electi deſinerent prorſus vſu coniugii eſſe viri, *nec poſſet* omnino (vt ait Hieronymus *f*) *eſſe Epiſcopus qui in Epiſcopatu filios faceret. Alioquin*, inquit, *ſi deprehenſus fuerit, non quaſi vir tenebitur, ſed quaſi adulter damnabitur.* Et rurſum: *Apoſtoli vel virgines, vel poſt nuptias continentes, Epiſcopi, presbyteri, diaconi, aut virgines eliguntur, aut vidui, aut certe poſt ſacerdotium in æternum pudici.* Idque pariter ſanctos Apoſtolos docuiſſe, & Eccleſiam Catholicam ab omni æuo ſeruaſſe, Patres quoque Concilii Carthaginienſis *g* Secundi ingenui ſunt profeſſi. Eamdemque antiquam obſeruationem (vt ſcilicet coniugati ad Ordines prouecti, continerent, aut deponerentur) confirmarunt ſuis decretis *h* Siricius & Innocentius Romani Pontifices, necnon Synodi *i* Eliberina, Arelatenſis, Agathenſis, Turonenſes, & aliæ in Occidente celebratæ.

f *Hier.lib.1. adu.Iou.& ep. 50.ad Pamma*

g *Conc. Cart. II.c.2.*

h *Sir. ep. ad Him.c.7. Inn. ep 3. ad Exup. quos citat Syn Agath.c.9.*

i *Con.Eli.c.33 Arel.II. c.2. Agath.c.9. Tur.I.c.11. Tur.II.c.20.*

IX.

Sed & eamdem ab ipſo Eccleſiæ exordio viguiſſe in Oriente, perquam egregie teſtantur Epiphanius, *k* Baſilius, *l* atque Hieronymus. *m* Et quamuis longe ante ipſos, Ancyrana *n* Synodus æque legem de cælibatu confirmãs, illos nihilominus diaconos ab ea exemiſſet, qui cum ordinarentur inuiti, fuiſſent pariter conteſtati ſe non poſſe cõtinentes viuere: tamen haud diu poſt maxima illa & ſanctiſſima Synodus Oecumenica *o* Nicæna Prima, omnibus indiſtincte ſacris miniſtris omnimodum vxorum vſum atque conſortium prohibuit, etiam earum quas ante Ordines habuiſſent. Hæcque ſancita ibi eſſe à Patribus, non obſcure eodem loco Baſilius docet, dum Paregorium, licet decrepitæ ætatis ſacerdotem, quod vxorem ſuam quam presbyter cooptatus iuſſu canonum reliquerat, rurſus in domum admiſiſſet, grauiſſime increpauit, excommunicationem niſi eam dimitteret acriter comminatus. Quod autem Socrates & Sozomenus ſcripſerunt, eamdem Synodum acquieuiſſe Paphnutio, ſentienti non eſſe clericis prohibendas vxores quas ante ſuſceptos Ordines habuiſſent: quantæ fidei ſit hæc iſtorum narratio dicetur inferius *a* ſuo loco. Cum alioqui & ipſi de his agentes, teſtentur *b* veterem in Eccleſia fuiſſe traditionem, vt cælibes ordinati nullo modo poſſent denuo ſperare coniugia. Nam & ad ipſos etiam ſubdiaconos hanc legem pertinuiſſe, teſtis eſt Epiphanius. *c* Quibus item, nedum aliis maiorum Ordinum miniſtris aut Epiſcopis haud S. Leo *d* ſcribens ad Epiſcopum Theſſalonicenſem permiſit vti vxoribus quas antea duxiſſent. At quomodo iis licuiſſet vxores poſt Ordines retinere, qui quantumlibet cælibes eſſent, tamen quod vel viduam duxiſſent, vel aliter bigami fuiſſent, illis ex traditione Apoſtolica Innocentius *e* Papa ſcribens pariter ad Epiſcopos Macedoniæ, Eccleſiaſticis Ordinibus interdixit?

k *Epi. in comp* l *Baſ.ep 17.ad Pera.in addit.* m *Hier. in Vig & Iou.* n *Conc Anc. c.9.* o *Con.Nic.c.3*

DE CÆLIBATV EX NICÆNO CONCILIO.

a *An.325.in Conc.Nic.* b *Socr.lib.1. c.8.Sozom.lib 1.c.22.* c *Epi. hær.59.* d *Leo ep. 82.* e *Inn.ep.22.*

X.

f *Can. Apoſt.5*

DE CANONE APOSTOLORVM OBIECTIO SOLVITVR.

His igitur adeo ſtabilitis, non eſt quod de Canone *f* Apoſtolorum rurſum quis moueat quæſtionem, quod eo ſtatutum ſit, ne Epiſcopus, aut Presbyter, aut Diaconus, vxorem ſuam prætextu religionis abiiciat: nam dubiorum ſcriptorum nõ eſt tanta auctoritas, vt quæ ſunt aliunde tam certa atque rata conuellant: nec ſic ibi ne abiiciant admonentur, vt dent operam liberis procreandis, (nam & Apoſtolos illos qui fuere coniugati, poſt Apoſtolatum conſecutum ab his temperaſſe, antiquorum teſtimonio ſuperius vidimus:) ſed vt illarum curam gerant. Hoc enim ſenſu Canonem illum interpretatos eſſe maiores noſtros, certo argumento eſt, quod Dionyſius cognomento Exiguus, Græcorum Scriptorum ſui temporis nobiliſſimus, de quo & ſumma cum laude meminit Caſſiodorus, *g* in ſua Collectione *h* ſacrorum Canonum, quibus ſingulis ſummarium præfixit titulum, eidem hanc inſcriptionem præpoſuit, *Vt Epiſcopus, aut presbyter, vxorem ſuam, quam debet caſte regere, non relinquat.* Quod quidem intelligendum eſt, vt illius curam gerat. Nam & cum Gregorius *i* Papa, de Epiſcoporum vxoribus eamdem Dionyſii interpretationem iiſdem verbis referat: nihilominus eodem ipſo loco docet, maiorum exemplo, & ſacrorum Canonum inſtitutione conſultum eſſe, vt ſacris functionibus mancipati, non tantum mulierum extranearum, ſed & propriarum coniugum vitarent contubernium. Et alibi, *k* nec ſubdiaconos recipiendos eſſe conſtituit, niſi qui cum vxoribus antea acceptis viuerent continentes.

g *Inſt.diu.lect* h *Habetur in Collect. Creſcon.* i *Greg.7.ep.30 ad Rom.Defen* k *Id.1 ep.42. ad Petr.*

XI.

IMPOSTVRA SVB NOMINE SEXTÆ SYNODI.

l *An.691. vbi Bar.Tom.8. Ann. de his agit, nos autem inde huc tranſtulimus, quæ ad ipſum canonem pertinent.* m *Sex. Syn. c. 13.ap. Theo.Balſam.* n *Ibid.c.12.* o *Vid. Theod. Balſ.in c.4. Con. Carth.* p *Con.Cart. V. c.3.& in Conc. Afric. c.37.*

Sed enim hæc firmiter ſancita, Epiſcopi illi qui ſeorſum (vt dicetur *l* ſuo loco) poſt abſolutam Sextam Synodum, vſurpato tamen eius nomine, priuato conuenticulo conuenere, penitus labefactare conati ſunt, ſtatuentes *m* vt cõiugati ad ſacros allecti Ordines vterentur ad libitum, præterquam certis diebus, vxoribus quas ante habebant, exceptis *n* Epiſcopis, quibus id omnino denegarunt. Eique firmandæ aſſertioni, præter Canonem Apoſtolicũ cuius modo meminimus, quem recenſent, adſciſcẽtes inſuper aperta mendacia, corrupte detorquent *o* in ſuum ſenſum Concilii Carthaginienſis canonem, quaſi eo permiſſum fuerit ſacris miniſtris vti vxoribus, præterquam tempore vicis ſuæ, hoc eſt cum miniſtrant. Sed quam inſigniter mentiantur, ipſa de hac re ſæpius ab Africanis Epiſcopis ſancita decreta teſtantur, atque imprimis illud ipſum quod iidem citaſſe reperiuntur ex Concilio Quinto *p* Carthaginienſi, cuius hæc eſt germana lectio; *Placuit Epiſcopos, & presbyteros, & diaconos, ſecundum priora ſtatuta etiam ab vxoribus continere*: quæ quã ſit contra mentem Græcorum, ipſa verborum inſpectio manifeſtat, quibus illud abſque aliqua temporis diſtinctione prohibitum eſt. Sed & priora illa ſtatuta quorum Patres Carthaginienſes meminerunt (qui eſt canon ſecundus Cõcilii Carthaginienſis Secundi) diſerte iubent, *vt Antiſtites & Sacerdotes, necnon Leuitæ, vel qui ſacramentis diuinis inſeruiunt, continentes ſint in omnibus, ſecundum quod Apoſtoli docuerunt, & ipſa*

ſerua-

ſeruauit antiquitas. Denique cum quæ ordine ſequuntur Tertia *a* & Sexta eiuſdem ciuitatis Synodi, dum decernũt quæ feminæ poſſint habitare cum clericis, haud inter eas numerant vxores, plane ſignificant eas ſegregandas eſſe, quæ alioquin primo loco nominandæ fuerant. Ad hæc inſuper alia complura eſſent addenda in prædictorum confirmationẽ, ſacrorum Conciliorum decreta, Patrum teſtimonia, & Sanctorum exempla: ſed quoniam de his agendi millies occaſio inferius aderit, hæc ſatis impræſentiarum, ad inſinuandam ex inſtituto Apoſtolicam & Eccleſiaſticam traditionem, & conſuetudinem, de illis qui vnius vxoris coniugio obligati, ad ſacros Ordines aſſumerentur.

a *Conc. Carth III. c.17. & Carth. VI. c.3.*

XII. De Bigamis non ordinandis.

Quæ quantumlibet omni ex parte firmiſſima ſint, tamen quoniam Pauli Apoſtoli verba, non de his qui tunc temporis coniugati eſſent, ſed de illis potius qui vnicam tãtum habuiſſent vxorem, nec Bigami eſſent, ad ſacerdotale munus cooptandis, communi conſenſione Patres omnes ſunt ferme interpretati: quanam ratione id Apoſtolus ſtatuerit, breuiter exponendum eſt. Diximus ſæpe ſuperius, Apoſtolos quæ ad inſtitutionem morum ſpectare vidiſſent, ea maiori aucta fœnore ex Synagoga in Eccleſiam transferre ſategiſſe: ita vt (quod ait Tertullianus *b*) eadem non tantum reſeruata manerent, verum & ampliata, vt ſcilicet redundare poſſent mores Chriſtianæ religionis ſuper Scribarum & Phariſæorum iuſtitiam: *At ſi iuſtitia,* inquit, *vtique & pudicitia.* Cum igitur (quod ait) prohiberet lex diuina ſacerdotes denuo nubere, vetaretq; *c* Summum Pontificem ducere in vxorem viduam, vel ab aliis repudiatam, vel meretricem, ac tantummodo virginem permitteret: ita inſtituturus Apoſtolus in Eccleſia ſacerdotes, cum ea ratione quam diximus, conſtaret non facile reperiri virgines Chriſtianos ætate ei muneri idoneos, præcepit eos ſaltem ex viduis aſſumi, qui vnius dumtaxat fuiſſent vxoris viri. At quidni hæc præſtaret Eccleſia Chriſti, cum & apud Gentiles in falſa religione Flamen (inquit Hieronymus, *d* & longe ante ipſum Tertullianus *e*) vnius vxoris ad ſacerdotium admitteretur, itemque Flaminica vnius mariti eligeretur vxor, & ad Tauri Ægyptii ſacra ſemel maritus aſſumeretur? Denique quomodo paſſurus eſt Apoſtolus, aſſumi in ſacerdotium qui plures ſucceſſiue habuiſſet vxores, ſi viduam *f* (quod nullius eſt ſacramenti) nõ niſi eam quæ fuiſſet vnius viri vxor admitti voluit à Timotheo? Immo certe quemadmodum cum de vidua dixit, *Vnius viri vxor,* non potuit intellexiſſe niſi de ea quæ ſemel tantum nupſiſſet, cum nullibi vnquam reperiantur mulieres, plures ſimul habuiſſe maritos: ſic & cum eodem plane loquendi modo ad eundem Timotheum eadem Epiſtola ſcribens, ſiue poſtea ad Titum, de ſacerdotibus dixit, *Vnius vxoris vir,* aperte ſignificauit ſe nõ de aliis intelligere, quam de his qui ſemel dumtaxat vxorem duxiſſent.

b *Tert. de monog. c.7.*
c *Leu. 21.*
d *Hir. ep. 11. ad Ager.*
e *Tert. de monog. in fi.*
f *1. Tim. 5.*

XIII.

Porro id ſeruatum eſſe antiquitus in Eccleſia, pluribus docet Tertullianus, *g* qui & probro adſcribit, quod aliqui Bigami reperirentur præſidere: eamque obſeruationem tam in Occidentali quàm Orientali Eccleſia ex traditione Apoſtolica promanaſſe, Innocentius *h* Papa teſtatur. Qua ratione S. Leo *i* Eccleſiæ Mauritaniæ, quantumlibet de ingenti penuria ſacrorum miniſtrorum ob cladem Wandalicam per Legatos *k* querenti, nullatenus permittere voluit vt Bigami ordinati in ſacro officio miniſtrarent. Et S. Ambroſius *l* agnoſcit, non ſolum id Apoſtolum de Epiſcopis & presbyteris ſtatuiſſe, ſed etiam Patres in Concilii Nicæni tractatu addidiſſe, nec clericum quemquam eſſe debere, qui ſecunda coniugia ſortitus eſſet. Quinimo & ipſos Arianos id ipſum præſtitiſſe, Epiphanius *m* demonſtrat, dũ narrat de Ioſepho Comite, cum Ariani eum rapere vellent vt ordinarent, ſe bigamum profitentem periculum imminens euitaſſe. Eos autem iſta ex veteri Eccleſiæ conſuetudine obſeruaſſe, non nouo inuento, ſatis inde conſtat quod nunquam de ea re ab aliquo ſanctorum Patrum qui eorum hæreſes exactiſſime perſcrutati ſunt, ac validiſſime confutarunt, reprehenſi inueniantur. At de his, quantum ad inſtitutum pertinet, ſatis ſuperque dictum.

g *Ter. ad vx. lib. 1. & de monog. c.10. 11.12.*
h *Innoc. ep. 22. c.1.2.*
i *Leo ep. 87. c.1*
k *Vict. Vtic. de Perſec. V Vand. lib. 1.*
l *Ep. 25. ad Vercel.*
m *Epi. hær. 30*

XIV.

Quod autem ad iſtorum temporum & rerum de quibus agitur ſtatum ſpectat, conſtat quidem tam ex dicta ad Titum Epiſtola, quam ex poſteriori hoc eodem anno ad Corinthios ſcripta, multos in his Græciæ regionibus hoc tempore ſolitos circumuagari pſeudoapoſtolos, qui fabulas quaſdam atque genealogias & quæſtiones diſſeminarent: quorum cauſa; quod multa de Chriſto mentiti eſſent, *Lucas* Evangelivm *ſcribendi* arripuiſſe occaſionem exiſtimatur. Sane quidem quod non probaret quæ ab aliis narrata eſſent, ſe idcirco ſcriptionem inſtituiſſe, ipſe in præfatione ad Theophilum ſignificat, vbi pſeudoapoſtolos ac pſeudoſcriptores ab eo ſugillatos eſſe, firma eſt Patrum *a* aſſertio: hoſq; fuiſſe Cerinthum & Merinthum, alioſq; eiuſdẽ farinæ homines, Epiphanius *b* tradit. Conueniunt temporibus & loca: nam cum teſtetur Hieronymus, *c* Lucam in Achaiæ & Bœotiæ partibus Euangelium conſcripſiſſe, certum eſt eas regiones Paulum his temporibus peragraſſe, cui Lucas inhærebat. Ex his vero arguitur Euthymius, *d* & ſi qui alii cum eo dixerunt ſcriptum à Luca Euangelium anno decimoquinto poſtquam Dominus aſcendit in cælum: quandoquidem nec eo tempore, nec poſt multos annos Lucam in Achaiam cum Paulo veniſſe, ex his quæ ſuperius dicta ſunt exploratiſſimum eſt. Illum autem Paulo hortante ſcriptionem ſuſcepiſſe, deque Euangelio Lucæ Apoſtolum intellexiſſe cum ait, *e Secundum Euangelium meum,* Tertullianus *f* & Hieronymus *g* putauerunt. Sed Dorotheus *h* (neſcio vnde acceperit) iuſſu Petri Lucam ſcripſiſſe tradit.

Lvcas qva occasione Evangelivm scripserit.
a *Orig. hom. 1. in Luc. Epiph. hær. 51. Amb. in Luc. 1. Bed. Euth. & alii in Luc. 1.*
b *Epip. hær. 51.*
c *Hier. præf. in Matt.*
d *Euth. præf. in Luc.*
e *2. Tim. 2.*
f *Ter. cont. Marc. lib. 4.*
g *Hier. de Scrip. Eccl. in Luca.*
h *Doroth. in Synop.*

XV. De Theophilo Antiocheno.

Quiſnam autem ille fuerit *Theophilus*, ad quem Lucas tum Euangelium, tum Acta Apoſtolorum miſit, neminem hactenus inuenimus definiſſe, nonnullis exiſtimantibus non eſſe nomen proprium, ſed cognomen Chriſtiani cuiuſpiam, ſicut & Ignatius dictus eſt cognomento Theophorus. Verum enim vero ſi ex apocryphis veritatem aliquando expiſcari conceditur, reperimus in libris Recognitionum *i* Clementis, fuiſſe Theophilum nobilem ciuem Antiochenum, qui à Petro ad fidem adductus domũ ſuam in eccleſiam mutauit, in qua Petrus conuentus agens Cathedram poſuit. Quod igitur & ipſe Lucas patria fuit Antiochenus, ea ſaltem ratio perſuadet vt ad Antiochenum conciuem, de Eccleſia Dei optime meritum, iure conſcripſerit. Reperimus inſuper apud eumdem Clementem in libris Conſtitutionum, *k* quemdam Theophilum ſuffectũ Zacchæo in Epiſcopatu Eccleſiæ Cæſarienſis in Palæſtina an autem idem ſit cum Theophilo Antiocheno, non poſſumus certum quid affirmare. Porro illum ad quem Lucas ſcripſit, illuſtrem plane fuiſſe virum, ſatis oſtendit, quod eum honeſtiſſimo *Optimi* titulo exornauit, quo tum Paulus *l* Apoſtolus Felicẽ & Feſtum Iudeæ Præſides, tum Claudius Tribunus militum eumdem Felicem inſigniuit: vt plane liquido appareat, ſolitum ipſum impartiri nobiliſſimis viris, ac fuiſſe potius ampliſſimæ dignitatis indicem, quam perſonæ laudem. Alioqui non putandum, ea Paulum adulatione ac mendacio demulcere voluiſſe ſceleſtiſſimum Felicem, vel Feſtum. Quamobrem accidiſſe putamus, vt ſicut illis temporibus is vigebat loquendi vſus, vt quique candidati (quod teſtatur Seneca *m*) *Boni viri* dicerentur, ita magiſtratum iam adepti, iidem *Optimi* nominarentur; vnde & *Optimates.*

i *Recogn. li. 10 cap. vlt.*
k *Clem. 7. Conſt. 46.*
De titvlo Optimi.
l *Act. 24. 26.*
m *Sen. ep. 3.*

[*Optimi* etiam poſtea dicti ipſimet Imperatores, ſumpto initio à Traiano, de quo Plinius in Panegyrico: *Adoptauit te optimus Princeps in ſuum, Senatus in Optimi nomen, &c.* Poſt quem, eodem quoque titulo inſigniti reperiuntur Marcus Philoſophus, & Alexander Seuerus, apud Lampridium & Capitolinum. Vide etiam inf. an. 502. iv.]

XVI. De Lucæ nomine et miniſterio.

Cæterum inter typica ac ſymbolica illa quatuor Euangeliſtarum inſignia, quæ primum Ezechieli, inde Ioanni fuerunt diuinitus demonſtrata, & à Patribus diuino plane ſpiritu declarata, facies Bouis, ob miniſterium Sacerdotii à quo Lucas Euangelium auſpicatur, ab omnib. ei tribuitur: cum alioqui (ſi licet ſacris profana coniungere) antiqua voce in Italia, vt auctor eſt Varro, *n* bos cõſueuerit appellari *Luca.* An vero Lucas Chriſti, vel Pauli tantũ fuerit Diſcipulus; Epiphanius *o* aſſerit fuiſſe vnum de Septuaginta duobus: idq; ipſum Euthymius, *p* nitens Origenis teſtimonio, ſed vbi id expreſſerit Origenes nõ inuenimus. Dorotheus *q* quoq; idem aſſeruit: verũ haud conſtans eſt fides eius, quem conſtat inter Septuaginta duos adnumeraſſe cõplures Diſcipulos Pauli. Demum quicumque loquentem

n *Var. lib. 6. de ling. Lat.*
Lvcas non Domini, sed Apost. discipvlvs.
o *Epi. hær. 51.*
p *Euth. præf. in Luc.*
q *Doroth. in Synop.*

Lucam

Lucam de duobus Diſcipulis abeuntibus Emmauntem, interpretati ſunt alterum ex eis, cuius nomen non exprimitur, fuiſſe Lucam, iidem æque confirmant, ipſum fuiſſe ex numero Septuaginta duorum. At vero cum ad id leuiſſima coniectura (quaſi videlicet modeſtiæ cauſa Lucas nomen ſuum tacere voluerit) moueantur, Origenes *a* contra, cæteris illis antiquior, vt de re à maioribus pro conſtanti habita, abſque vlla hæſitatione, diſcipulum illum qui vna cum Cleopha Emmauntem pergebat, fuiſſe Simonem ponit. Quamobrem quid de Luca ſentiendum, à nullo certius quam ab ipſo Luca petendum eſt. Cum enim ipſe in ſua ad Euangelium præfatione aperte profiteatur, ſe ea quæ ſcripturus eſſet accepiſſe ab iis qui viderant, & miniſtri fuerant ſermonis; plane declarat, ſe ea non vidiſſe, vel coram audiſſe, ſed ab aliis qui cum Domino verſati eſſent accepiſſe. Nam quod poſtea addit, *Viſum eſt mihi aſſecuto omnia à principio diligenter ex ordine tibi ſcribere*, perinde eſt ac ſi dixiſſet, Qui omnia accepi ex aliorum traditione, (quod antea dixerat) ea tibi ego à principio diligenter ordine recenſebo. Itaque haud dubitat aſſerere Theodoretus, *b* Lucam non vidiſſe quæ ſcripſit. Et longe ante ipſum Irenæus *c* iterum, illum non Domini, ſed Apoſtolorum ſectatorem & diſcipulum appellat. Diſtinctius vero Tertullianus *d* atque Hieronymus, *e* Pauli fuiſſe diſcipulum aſſerunt. Immo & ab ipſo Paulo in Euangelio genitum, idem alibi Hieronymus *f* teſtatur; & longe ante ipſum Origenes. *g* Sed de his hactenus.

a *Orig. lib. 1. cont. Celſ.*
b *Theod. præf. SS. Patr. in ſi.*
c *Ire. li. 1. c. 20 & lib. 3. c. 11.*
d *Tert. 4. cont. Marc. 2.*
e *Hier. præf. in Matt.*
f *Id. in Iſa. 65.*
g *Orig. in Ro. vlt.*

XVII.
PAVLI EPISTOLA II. AD CORINT.

Cum Paulus Nicopolim hyemis tempore perueniſſet, ibi (vt exiſtimamus) ſcripſit SECVNDAM EPISTOLAM *ad Corinthios*, ea nimirū occaſione, vt ſe excuſaret, *h* quod cum altera Epiſtola anno ſuperiori Epheſi data pollicitus eſſet *i* ſuum ad eos aduentum cum Macedoniam pertranſiſſet, id tamen minime præſtitiſſet. Porro cum hac eadem Epiſtola ſingillatim recenſeat, tum ea quæ poſtquam ab eis diſceſſiſſet ſuſtinuiſſet, *k* in Aſia & Macedonia, tum graues alias ærumnas *l* quas variis locis ac temporibus cauſa Euangelii hactenus perpeſſus eſſet, earumque rerum pleræque à Luca prætermiſſæ noſcantur: id quidem haud inuidiæ vel oſcitantiæ eiuſdem Lucæ tribuendum eſt, ſed quod (vt in multis obſeruauimus) ea quibus præſens non fuit, adeo ſummatim recenſeat, vt tribus fere verbis res geſtas plurium menſium & annorum perſtringat.

h 2. *Cor.* 1.
i 1. *Cor.* 16.
k 2. *Cor.* 1. & 7
l 2. *Cor.* 11.

XVIII.

Sed & hic illud neceſſario monendum putamus, nonnullis accidiſſe vt temporum ignoratione in maximos errores incidant, putantes naufragium apud Melitam factum (quod Lucas in Actis *m* narrat) vnum è tribus fuiſſe à Paulo hac Epiſtola enumeratis: non animaduertentes hanc Epiſtolam longe ante illud naufragium eſſe ſcriptam. Quod autem pertinet ad *Profundum maris*, in quo ſe nocte ac die fuiſſe Apoſtolus tradit, cum multæ ea de re afferantur interpretationes, quas lectorum relinquimus arbitrio, apud Bedam *n* legitur ex Theodoro Tarſenſi, fuiſſe eo nomine teterrimum omnium carcerem Cyzicenū, qui ex eo quod altiſſimus eſſet, adeoque deorſum depreſſus, merito *Profundum maris* ſit dictus: cui aliqua ex parte cōparandus fuit qui Athenis erat famoſiſſimus carcer, *Barathrum* appellatus, vel qui Syracuſis *Latomiæ* nominatus, aut qui Romæ nuncupatus eſt *Tullianus*, necnon qui à Suida *o* collocatur apud Spartiatas, *Ceada* dictus, & alius obſcuriſſimus apud Carthaginē, *Ancon* indigitatus. Cæterum licet neq; in Actis à Luca conſcriptis, nec in Epiſtolis Pauli habeatur aliqua mentio de eiuſdem Apoſtoli aduentu Cyzicum: tamen cū conſtet eum veniſſe Troadem, par eſt credere Cyzicum itidem conſcendiſſe in Propontide ſitum, nec ab eo neglectā illam ciuitatem, quam magnitudine, pulchritudine, legum bonitate, aliiſque ornamentis comparari poſſe cum principibus Aſiæ & aliarum prouinciarum vrbibus, Strabo *p* aſſerit. De reliquis autem Pauli rebus geſtis per tres menſes quibus, vt Lucas *q* ait, manſit in Græcia, (intelligens per Græciam, regiones omnes quæ ab Achaia vſque in Illyricum interiacent) id tantum habemus expreſſum, quod ipſe Paulus alibi *r* vno verbo dixit, ſe in illis regionibus in virtute ſignorum & prodigiorum prædicaſſe Euangelium iis qui nondum illud audiuiſſent. Cum vero poſt hæc nauigare in Syriam decreuiſſet, inſidiantibus illi Iudæis id facere minus licuit: quamobrem vt rediret in Macedoniam, ... aggreſſus eſt, prout iſta perquam breuiter narrat ... cas. *a*

m *Act.* 27.
DE PROFVNDO MARIS PAVLI.
n *Bed li. quæſt. q. 3. tit. 8.*
TETERRIMI CARCERES.
o *Suid. verb. Barathrum. & verb. Ancon De quibus aliiſque eiuſmodi teterrimis carceribus, agit etiam Bar. in Not. ad Martyrol. 14. Mart. 6.*
p *Strab. li. 12.*
q *Act.* 20.
r *Rom.* 15.

Sed antequam rediret in Macedoniam, Corinthu... ſus iter direxiſſe, ac Cenchreas (quod eſt nauale Co... rum) perueniſſe, ibique *ſcripſiſſe ad* ROMANOS, multis argumentis probat Origenes, *b* cui & alii, & nos etiam aſſentimur. Scripſiſſe vero ad Gentiles potiſſimum qui Romæ erant credentes, ſatis ex ipſa cognoſcitur Epiſtola, *c* dum in eius exordio ait: *Sæpe propoſui venire ad vos, vt aliquem fructum habeam in vobis, ſicut & in cæteris Gentibus. Græcis ac barbaris, ſapientibus & inſipientibus debitor ſum*, & prope finem: *Audacius ſcripſi vobis, propter gratiam quæ data eſt mihi à Deo, vt ſim miniſter* CHRISTI IESV *in Gentibus, &c.* Sed qualis eſſet eo tempore ſtatus ECCLESIÆ ROMANÆ, idem Paulus egregie demonſtrauit, dum ait *d* EORVM FIDEM ANNVNTIARI IN VNIVERSO MVNDO, eoſdemque *e plenos eſſe dilectione, ac repletos omni ſcientia*, ac demum *f illorum obedientiam in omnem locum diuulgatam eſſe.* Quæ quidem conſiderantes Patres, *g* occaſionem inde ſumpſerunt ſummis laudibus extollēdi ipſam Eccleſiam Romanam. Eſtque ſecundum Ioannem *h* Chryſoſtomum obſeruatione dignum, Apoſtolum non dixiſſe, *Fides veſtra Manifeſtatur*, ſed *Annuntiatur, in vniuerſo mundo*, nimirum quod, ſicut Romana Eccleſia credebat, ita & credere deberent cæteræ nationes, dictiſque nihil quicquam addendum vel demendum eſſet. Ideoque idem Chryſoſtomus exacte conſiderat, quantumlibet Paulus *i* alibi magnis præconiis celebret Eccleſiam Theſſalonicenſem, nihil tamen eiuſmodi de ea loqui. Vt non immerito antiquitus fides Catholica, eadem dicta ſit ROMANA, & qui eſſent Catholici, iidem communi vſu ROMANI appellati fuerint. Sed de his, deque ipſa Romana Eccleſia iam dictum eſt ſuperius in eius inſtitutione, diceturq; ſæpe inferius in ipſius progreſſu. Cur autem nullam Paulus ad Romanam Eccleſiam ſcribens, de Petro eius Epiſcopo & fundatore habuerit mentionem, ea potiſſima creditur cauſa, quod Petrus edicto Claudii (vt vidimus) cum Iudæis ſemel Roma pulſus, ad extremas Orbis Occidentalis oras prædicationem conuertiſſet, & in iis hactenus laboraſſet: quippe cum vniuerſi gregis curam à Domino ſibi demandatam ſuſcepiſſet, atq; elegiſſet *k* etiam Deus per os ipſius Gentes audire verbum Euangelii, eius erat officii (quo egregie functum ſuperius vidimus) remotiſſimas etiam nationes fidē docere. Quamquam & potuit illud perfacile accidiſſe (etiam ſi dixerimus his temporibus illum Romæ egiſſe) vt familiares alias ad ipſum Paulus eidem tabellario dederit literas, adeo vt non opus eſſet per alios ſalutari. Hæc enim humanitatis officia quis immanis Apoſtolis denegabit? cum & alioqui idem Paulus ſcribens ad Corinthios, Galatas, Epheſios, Theſſalonicenſes, & alios populos, nec quicquam de ipſorum Epiſcopis expreſſe meminerit.

b ...
c *Rom.* 1. ...
d *Rom.* 1.
e *Rom* 15
f *Rom.* 16.
g *Cyp. ep. 57. ad Corn. Theo in Rom. 1. & ep ad Leon. Pap. Hier. præf. li. 2 in ep. ad Gal. & alii plerīq.*
h *Chryſ. hom. 2. in ep. ad Ro.*
EMINENS FIDES ROMANORVM.
i *Theſ.* 1.
k *Act.* 15.

XX.
ARGVMENTVM EPIST. AD ROM.

Quanam autem occaſione Paulus permotus eam ſcripſerit Epiſtolam, duplicem cauſam eius textu collegit Auguſtinus, *l* alteram, quod quæſtio exorta eſſet, Vtrum Iudæis ſolis Euangelium Domini IESV CHRISTI veniſſet propter merita operum, an vero nullis operum meritis præcedentibus, omnibus Gentibus veniſſet iuſtificatio fidei quæ eſt in CHRISTO IESV: vt non quia iuſti erant homines crederent, ſed credendo iuſtificati deinceps iuſte viuere inciperent. Alteram vero, quod cœpiſſent nonnulli qui ex Iudæis crediderant, tumultuari aduerſus Gentes, & maxime aduerſus ipſum Apoſtolum Paulum, quod incircumciſos, & à Legis veteris vinculis liberos ad Euangelii gratiam admitteret, nullo impoſito carnalis circumciſionis iugo. De his igitur diſputans Apoſtolus, illud primum omnium docere contendit, omnib. veniſſe gratiam Domini IESV CHRISTI, quam propterea etiam GRATIAM vocari oſtendit, quia non quaſi debitum iuſtitiæ redditum eſt, ſed gratuito datum: ſimulque inſerit plurima de abrogatione legalium.

l *Aug. expoſit. inchoata ep. ad Rom.*

XXI.

Cæterum dum in fine Epiſtolæ meminit *Phœbes miniſtræ Eccleſiæ Cenchrenſis*, aliarumque feminarum, *quæ* (vt ait) *multum laborauerant in Domino*, opinamur eas fuiſſe Diaconiſſas, de quibus ſatis eſt dictum ſuperius: ne quis putet has

verbi

a 1. *Cor.* 14.
FEMINIS QVI DOCENDI MODVS PERMISSVS.
b 1. *Cor.* 7.
c *Act.* 18.

verbi prædicationem adminiſtraſſe, quam iam Paulus illis prohibuerat; cum ad Corinthios primo ſcribens *a* iuſſit mulieres in Eccleſia tacere. Quamquam & hoc ipſum Chryſoſtomus eo temperamento exiſtimauit intelligendum, vt non prorſus feminis Apoſtolus interdixerit quolibet diuino ſermone, ſed illo tantum qui publicus haberetur. Ac merito quidem: nam quomodo aliter vir infidelis per mulierem fidelem (quod ait Paulus *b*) ſanctus efficeretur, niſi illa ipſum docente? Denique habent Acta, *c* Apollo inſtitutum fuiſſe in fide non ſolum ab Aquila, ſed etiam ab eius vxore Priſcilla; & multa alia ſuppetunt in Hiſtoria Eccleſiaſtica feminarum exempla, quæ plurimas operatæ ſunt conuerſiones hominum, populorumque, de quarum nonnullis dicetur inferius ſuis locis.

XXII.

d *Menol.* 15. *Mart. & vlt. Oct. Mart. d. die vlt.*
e *Tac. lib.* 13.
DE COGNATIS PAVLI.

Poſt hæc Apoſtolus multis aliis Romæ exiſtentibus Fidelibus ſalutem ſuo nomine impertiri mandat: quibus ferme ſingulis certas Epiſcopatus ſedes tribuit Dorotheus in Synopſi, ſed dubia eſt eius fides: aliquorum vero nomina relata habentur in tabulas *d* Eccleſiaſticas tam Græcorum quam Latinorum. Sed quod ad *Narciſſum* ſpectat, videntur erraſſe, qui putarunt Apoſtolum intellexiſſe de potentiſſimo eius nominis liberto Claudii Imperatoris, quod Taciti *e* auctoritate conſtet, eum ante biennium, cum primum Nero factus eſt Imperator, Aſinio & Acilio Coſſ. odio Agrippinæ fuiſſe necatum. His vero dum Paulus addit eos qui ſecum apud Corinthum exiſtentes, æque ſalutem impertirent Fidelibus Romanis, ac inter eos recenſens Lucium, Iaſonem, Soſipatrum, eoſdem vocat *cognatos ſuos*; ſicut & paulo antea Iuniam & Andronicum, qui tunc Romæ erant: non quidem ita vocaſſe propinquitate ſanguinis, cum diuerſarum eſſent ac longe diſtantium regionum, ſed quod eoſdem in Euangelio genuiſſet, Origenes *f* exiſtimauit. At nos verius putamus, ſic eos dixiſſe quod eſſent eiuſdem gentis, nempe Iudæi, nam idem Apoſtolus ſuperius *g* Iudæos omnes *cognatos ſuos* appellat. Quod autem non eumdem titulum tribuat Aquilæ & Priſcillæ, quos conſtat fuiſſe Iudæos, illam putamus fuiſſe cauſam, quod hi notiores eſſe viderentur, quippe qui alias tempore Claudii *h* Romæ egiſſent, cæteros vero fortaſſe aduenas Iudæos ſic ſpeciatim opus fuerit demonſtraſſe. Porro *Lucium* quem dicit, eumdem eſſe cum *Luca* Euangeliſta, & Origenes exiſtimauit, & ea ratio perſuadet, quod (vt eiuſdem Acta *i* declarant) vna cum illis aliis Paulo tunc coniunctus erat. Ideoque videmus illum tam exacte relegere iter, quod poſt hæc peregit Paulus hoc ipſo anno venturus Hieroſolymā, collectam in Græcia pecuniam allaturus ad Chriſtianos qui ibi erant paupertate preſſi, vt non ſolum comites itineris, vel res ipſas in eo geſtas, ſed & dies fere ſingulos numerans, luculentam nobis eius peregrinationis reliquerit hiſtoriam.

f *Orig. in Rom* 16.
g *Rom.* 9.
h *Act.* 18.
i *Act.* 20.

XXIII.

PAVLVS MORTVVM SVSCITAT.

Recedens igitur Paulus è Macedonia (quo poſt ſcriptam illam ad Romanos epiſtolam acceſſerat) Troadem primo aduenit, vbi vna Sabbati (inquit Lucas) conuentu habito ad frangendum panem, in craſtinum profecturus, protraxit ſermonem vſque ad mediam noctem: quando & adoleſcentem quemdam ſomno preſſum, è tertio cœnaculo vbi conuentus fiebat in terram dilapſum, è mortuis ſuſcitauit. Porro ſacram Synaxim hunc conuentum fuiſſe, eamque die Dominico celebratam, teſtatur imprimis Auguſtinus, *k* diſputans aduerſus Priſcillianiſtas & Manichæos, qui ad ieiunandum die Dominico ſolerent iſto Pauli teſtimonio abuti: cui Beda, *l* ac cæteri ſcriptores Orthodoxi aſſentiuntur.

k *Aug. ep.* 86.
l *Bed. in Act.* 20.

XXIV.

DE FRACTIONE PANIS.

Quod autem idem Auguſtinus eam PANIS FRACTIONEM, non tantum ſacræ, ſed communis etiam menſæ vſui applicati poſſe ſignificat, cum non de incidendo aut ſecando panem, ſed frangendo dumtaxat in diuinis Scripturis ſit mentio, plane indicatur, viguiſſe apud Iudæos eam conſuetudinem, vt conficientes panes, eos certis inciſionibus in particulas plures ſignatos coquerent, vt ſic ad eſum non eſſet opus illos incidere, ſed ſolum frangere, ſicuti facere ſolent etiam hodie in placentis azymis. *m* Indeque eueniſſe putamus, vt *de buccellis comedendis* in iiſdem diuinis Scripturis frequens reperiatur mentio. Sicut & apud Romanos *n* conſtat fuiſſe vſu receptum, vt panem quemlibet, placentamque, quadrifida in formam Crucis decuſſatam inciſione, ad diuidendum poſtea in partes quatuor, coquerent, cuius ſingulæ partes *Quadræ* nominarentur, non quod quadratam figuram referrent, ſed quod eſſet quarta pars panis: etiamſi apud quoſdam veteres poetas, *Quadram* alii acceperint pro menſa, cum tamen eo tempore (teſte Varrone *a*) menſæ ſolerent eſſe rotundæ, vnde & complures poetæ *Orbes* poſuere pro menſis. Porro quod non ſolum in Ethnicorum, ſed etiam Chriſtianorum antiquis monumentis eodem modo efformati panes reperiantur, plane ſignificatur, illum Gentilium morem ab ipſis Chriſtianis, quod typus Crucis iis inciſionibus exprimeretur, religioſe eſſe ſuſceptum: ſicut etiam confirmatur ex iis quæ de eiuſmodi recepta conſuetudine, & miraculo inde ſecuto, S. Gregorius *b* recitat in Martyrio monacho. Sed & illud conſtat, non ſolum communes panes eiuſmodi Crucis ſigno conſignari conſueuiſſe, ſed etiam illos qui ad ſacrum Euchariſtiæ *c* vſum abſque fermento conficerentur: cuius tamen diuiſæ partes non *Quadras*, ſed *Particulas*, ſeu *Buccellas*, ob illius panis exiguitatem appellatas eſſe ſuperius diximus.

m *Exhibet harum, aliarumque de quibus inferius formam Baronius ex antiquis monumētis, Ann. To. I. hoc an.*
n *Virg. in Mor Athen. li.* 3: *Mart.* 9. *epigr.* 95: *& alii.*
a *Var. lib.* 4. *de ling. Lat.*
PANES CRVCE CONSIGNARI SOLITI.
b *Greg.* 1. *dial* II.
c *Nic. Cabaſil expoſ. Liturg. cap.* 5.

Poſtea vero factum eſt, vt in iiſdem myſticis panibus, non Crux tantum, ſed Chriſtus crucifixus formis redderetur expreſſus. At iam redeamus ad Hiſtoriam Lucæ: qui ait in eo cœnaculo vbi Paulus ſynaxim habuit, copioſas fuiſſe LAMPADES.

XXV.

LAMPADES IN LÆTITIA.

Quantumlibet autem ad tenebras noctis expellendas eas illic collocatas fuiſſe, quiſque iure poſſit dicere, tamen exploratiſſimum eſt, conſueuiſſe quoque Iudæos lætitiæ cauſa lucernas incendere, cum celebritatem aliquam agerent: vt docet etiam Perſius, *d* dum agit de natali die Regis Herodis, quem Iudæi ſolemniter celebrare conſueuiſſent. Nec lætitiæ tantum, ſed & religionis ergo idem factitari ſolitum, (vt prætermittamus de Candelabro aureo ſeptem infuſoria habente, re omnibus notiſſima) locuples eſt teſtis Ioſephus; *e* dum aſſerit ad Stolam Pontificiam in turre Antonia quotidie ſolitam incendi lucernam.

d *Perſ. ſaty.* 5. *Vid. ſup. in Appar poſt num.* IV.
e *Ioſeph.* 18. *antiq.* 6.

XXVI.

VSVS EARVM RELIGIOSVS.

Hunc autem vſum antiquitus in Eccleſiam dimanaſſe, vetera ſatis probant exempla. Cum enim iam ab ipſo rerum noſtrarum initio ordinem fuiſſe *Ceroferariorum* clericorum, qui & *Acolythi* dicebantur, quorum muneris erat ad ſacram myſteriorum pompam ferre accenſos cereos, ſuperius demonſtratum fuerit, cumque eadem ſacra, licet aliquando nocte, vt in Vigiliis, tamen clara etiam diei luce peragi conſueuiſſe, certiſſimum ſit: æque exploratum habetur, adhiberi ſolita in Eccleſia luminaria, non ad tenebras tantum pellendas, ſed etiam ad ſacri cultus celebritatem illuſtrandam. Nam & per totas Orientis Eccleſias, quando legendum eſſet Euangelium, accendi ſolita luminaria iam Sole rutilante, Hieronymus *f* plane teſtatur. Idemque ad Martyrum Reliquias in iiſdem Orientis partibus fieri ſolitum, æque inſinuat Epiphanius in Epiſtola ad Ioannem Hieroſolymorū Epiſcopum. Ac pariter Athanaſius *g* deplorat cereos à Fidelibus oblatos, ab Arianis ſublatos eſſe, & idolis incenſos.

f *Hier. cont. Vigil.*
g *Athan. ep. ad Orthod.*

XXVII.

Quam autem in Eccleſiis Occidentis feruentiſſimo ſtudio eiuſmodi pietatis officia à Fidelibus exhiberi ſolita eſſent, ſatis probatur vel vnius Vigilantii fidei deſertoris teſtimonio, exprobrantis Catholicis quod moles cereorum Sole fulgente accendere ſolerent in Eccleſiis: in quem acriter inuectus Hieronymus; *h* multa docet tum de re ipſa quæ fieret, tum de LVMINVM myſtico ſenſu, & non ea ad Martyres illuminandos (ſicut exprobrabat Vigilantius) tāquam ipſi eo lumine egerent, accendi, ſed ad pium religionis cultū quem & cæteri eiuſdem ſæculi Patres ſanctiſſimi, Auguſtinus, *i* Paulinus, *k* Euodius *l* Vzalenſis; & alii, ſtudioſiſſime commendaſſe reperiuntur. Sed & quam ſumptuoſa eſſe ſolerent vaſa aurea, vel argentea, aut alterius generis metallorum affabre facta, ad lumina accendenda cōpoſita, in quibus non oleum tantum commune, vel cera, ſed interdum opobalſamum, aut nardinū oleum, in honorem Dei vel Sanctorum incenderetur, ſæpius repetitum habetur in authētico libello *m de Munificentia Conſtantini Magni* erga nonnullas à ſe erectas eccleſias. Nec quis miretur ſi hæc facta ſint ſub Chriſtianis Imperatoribus, cum certum

h *Hier. aduer. Vigil. & ep.* 58. *ad Rip.*
i *Aug. ſer.* 215. *de temp.*
k *Paul. nat* 3. *&* 6. *Fel.*
l *Euod. de miracul. S. Steph. lib.* 1. *c.* 2. *&* 13 *ac lib.* 2. *c.* 2.
m *Ext. tom.* 1. *Conc. in Silv.*

tum ſit, vrgente adhuc perſecutione, præter alia ſacra diuerſi generis vaſa & ſupellectilia aurea atque argentea, Eccleſias vti conſueuiſſe argenteis lucernis, necnon Capitularis, quæ lampades erant multa capita habentes, quibus lumina incenderentur: quorum omnium eſt inter cæteros apud Auguſtinum *a* mentio ex Actis Proconſularibus.

a *Aug. ep. 165. & cont. Creſc. lib. 3. c. 29.*

XXVIII.

b *Iuuen. ſat. 12. Suet. in Caio cap. 13. Plut. in Pomp. Aeſchyl. in Agam. Dio in Nero. Tert. in Apol. c. 35. & ad vx. li. 2. c. 6 Ammian. lib. 21. Seru. in Aen. 5.*
c *Herod. lib. 1.*
GENTILES RITVS CHRISTIANA RELIGIONE DEPVRATI.
d *Sen. ep. 66.*
e *Feſt. verb. Cerei. Macrob. 1. Sat. 7.*
f *Herodot. in Euterp.*
g *Vid. Bed. de loc. ſanct. c. 7.*

Licet autem & Gentiles *b* lætitiæ ac religionis cauſa eumdem Luminum vſum interdiu vſurpare conſueuiſſent: (adeo vt etiam Imperatoribus faces ardentes præferrentur:) *c* tamen cum illum ipſum æque Iudæi obſeruarent, cur non potius à Iudæis, ſicut & pleraque alia, quam à Gentilibus (vt calumniabatur Vigilantius) Eccleſiam eum mutuatam eſſe dixerimus? Si vero etiam conceſſerimus acceptum à Gentilibus eſſe, quid abſurdum ſi quæ olim in cultum idolorum fierent, eadem poſtea (vt argumentatur aduerſus Vigilantium Hieronymus) in honorem Martyrum conuerſa fuerint? Vel quæ in natalitiis, aliiſque Principum celebritatibus facta ita ſolerent, eadem ad natalitia ac celebritates Martyrum fuerint tranſlata? Si quæ diebus ſabbatis lucernæ accenderentur in templis, non quod (vt inquit Seneca *d*) dii egerent lumine, ſed pietatis ergo, eædem in Dei-Genitricis honorem ſint commutatæ? Si qui in Saturnalibus *e* cerei erogabantur, in ſolemnitatem Occurſus Domini & ſanctiſſimæ eius Genitricis fuerint conuerſi? Si vetus Ægyptiorum *f* anniuerſaria ſolemnitas, dicta Accenſio lucernarum, qua noctu circa domos ſuas frequentes accendere conſueuerant lucernas, eadem in feſtiuitatem Aſcenſionis Dominicæ *g* permutata fuerit?

XXIX.

h *Tert. de idol. c 14.*
i *Tert. de cor. mil. c. 13. & de idol. c. 15.*
k *Hier. ep. 3.*
l *An. 44. num. XXXVI.*

Immo vero quod faciles admodum eſſent Chriſtiani complures, vt hæc olim more Gentilium præſtando, in idololatriam inciderent, (cuius rei fidem certam facit Tertullianus, *h* dum exprobrat plures inueniri Ethnicorum fores ſine lucernis, quam Chriſtianorum:) ex his abunde datur intelligi, quam bene conſultum fuerit, & ſicut neceſſario, ita & pie effectum, vt Luminum ſacer vſus à ſuperſtitione Gentilium vindicatus, veri Dei cultui fuerit conſecratus. Sed enim quamuis olim Gentiles templa ſua & domos feſtis frondibus ornare conſueuiſſent, idque ea ratione ſibi nefas *i* eſſe plerique Chriſtiani ducerent: quod tamen nonnulli haud facile eiuſmodi contineri poſſent diſciplina, conſulto poſtea introductum videtur, vt eadem in veræ religionis cultum impenderentur. Siquidem inter alios laudatur ab Hieronymo *k* Nepotianus, quod eccleſias Martyrum diuerſis floribus, arborum comis, vitiumque pampinis exornaret. Eodemque modo & alias inolitas apud Gentiles conſuetudines, à quibus eos quamuis Chriſtianos effectos penitus poſſe diuelli impoſſibile videretur, in veri Dei cultum laudabiliter tranſlatas eſſe, iam alibi ſuperius *l* eſt demonſtratum, eritque inferius demonſtrandi locus.

XXX.

DIVINO MIRACVLO VSVS LAMPADVM COMPROBATVS.
m *Euſeb. 6. hiſt. 8. Greg. PP. 3. dial. 29. 30. Venant. Fort. lib. 4. de vit. S. Mart. Greg. Tur. de mira. S. Mar. lib. 1. c. 34. de glor. confeſ. c. 3 & lib. 2. hiſt. Franc. c. 7. Eugip. in vit. S. Seu. Nor. c. 9. ap. Sur. 8. Ianuar. & alii.*
n *An. 55. num III.*

Ipſum porro Luminum vſum in Eccleſias feliciter introductum, multoties à Deo ſtupendis ſignis editis confirmatum eſſe, innumera prope ſunt apud auctores *m* exempla. Quinimmo ipſo etiam oleo lampadum, necnon cera è candelabris ſumpta, complura peragi conſueuiſſe miracula, iam ſuperius *n* cum actum eſt de Reliquiis Sanctorum, certiſſimis Auguſtini, Theodoreti, & Fortunati teſtimoniis demõſtrauimus. Quibus & illud modo addimus, quod ex Paulino Gregorius *o* Turonenſis recenſet, de maximo incendio per ceræ particulam è Sancti Martini templo deſumptam extincto. Sicut & poſterioribus ſæculis permulta his ſimilia conſtat edita ex ceris illis, quæ ex Cereo acceptæ Paſchali, aliiſque puris admixtæ, & ſacro chriſmate delibutæ, ac benedictione ſanctificatæ ſunt: quæ & eo quod Agni, CHRISTI typum præſeferentis, haberent impreſſam imaginem, AGNVS-DEI dici conſueuerunt, quas recens baptizati ſuſpenſas ferrent ad collum: mutata videlicet in religionem ſuperſtitione, qua ſuis infantibus Gentiles bullas ad auertendas faſcinationes, *p* re turpicula conſignatas, vel aliter ſuperſtitionibus auctas, collo appenderent. Cum autem & iidem Cordis figuram *q* in bullis ſuis ferre conſueuiſſent, quo ſic noſcerent ſe eſſe homines ſi corde præſtarent: ita Chriſtiani Imaginem Chriſti Agni ſuſceperunt, vt diſcerent eius exemplo eſſe mites & humiles corde.

o *Greg. Tur. de mirac. S. Mart. c. 2.*
DE VSV SACRÆ CERÆ, IN AGNI FORMAM EFFIGIATÆ.
p *Var. lib. 6. de ling. Lat.*
q *Macrob. 1. Saturn. 6.*

Sed in his non immoramur, quod ſciamus alio *a* copioſe de iis ſcripſiſſe. Iamque tempus vrget ad Paulum redeundi, quem Lucas *b* ait Troade ſecedentem, nauigationem pro viribus maturaſſe, vt ſolemnitatem Pentecoſtes ageret Hieroſolymis.

a *Vin. Bonardus edidit eius argumenti eruditum libellum.*
b *Act. 20.*

XXXI.

c *Act. 21.*
PAVLI CONSILIVM VENIENDI HIEROSOLYMAM.
d *1. Cor. 9.*

Quod enim ſciret præcurriſſe illuc ex Aſia *c* Iudæos Euangelii hoſtes, qui eum accuſarent aduerſus legem & templum agere; illoſque ipſos Iudæos qui receperant Euangelium, omnes legis æmulos, pene infenſo in eum eſſe animo quod audiſſent ipſum prædicare diſceſſionem à Moyſe: hac de cauſa vt tempori inſeruiret, (quemadmodum alias teſtatus eſt *d* ſe eſſe factum Iudæis tamquam Iudæum, & iis qui ſub lege eſſent, tamquam & ipſe ſub lege eſſet, vt eos lucrifaceret) ad ſolemne feſtum Pentecoſtes Hieroſolymam feſtinauit accedere, quod declararet ſe patrias leges non adeo auerſari. Permiſſa enim ad tempus fuiſſe legalia, vt iiſdem opportuno tempore vterentur ſi vellent Apoſtoli, ſatis ſuperius eſt dictum: licet Epiphanius exiſtimarit Paulum Chriſtiano more peregiſſe Pentecoſten. Sed quid ad hoc tanta feſtinatio vllam Hieroſolymis ageret, cum æque & in omnibus Chriſtianorum Eccleſiis celebrare potuiſſe? Denique illa ipſa quæ egit cum Hieroſolymam perueniſſet, ea qua diximus cauſſa eo profectum eſſe, aperte declarant.

XXXII.

DE FESTIS DIEBVS CHRISTIANORVM.

Porro Legalia haud diutius permanſiſſe, ſed hac ipſa ætate, magna ex parte ſublata eſſe apparet, quandoquidem Ignatius, qui vndecimo Traiani anno, quo paſſus eſt, ſuas in itinere poſitus Romam veniens ſcripſit Epiſtolas, omnino prohibuit Philippenſibus ne feſtum Paſchatis agerent cum Iudæis. Cum vero eoſdem monuit ne feſtiuitates dehoneſtarent, plane declarauit alias iam eo tempore introductas eſſe in Eccleſiam FESTIVITATES: ſicut & tum eadem, tum alia ad Magneſianos data epiſtola, meminit diei Dominicæ: ſed agemus de ea paulo poſt. De Paſchate vero, quod Petri ſit inſtitutum vt die Dominica celebraretur, nõ autem Pii Papæ, vel Victoris, vt alii putarunt, dicetur opportuniori loco, cum agetur de controuerſia quæ de ea re agitata eſt in Eccleſia.

XXXIII.

e *Col. 2.*
QVÆ DIERVM DAMNETVR OBSERVATIO.
f *Tert. aduerſ. Pſych. cap. 14.*
g *Gal. 4.*
h *Orig. cont. Celſ. lib. 8.*
i *Aug. ep. 119. ad Ian. & in Ench. c. 79.*
k *Id. lib. 32. cont. Fauſt. c. 11. 12. cont. Adim. c. 16. d. ep. 119. & in Pſal. 110.*
l *Greg. Naz. orat. in S. Pent.*
m *Baſ. in Iſa. 1. & ad Amp. de Sp. S. c. 27.*
n *Hil. præf. in pſal.*
o *Epip. hær. 75*
p *Hier. in Gal. 4.*
q *Rom. 14.*

Exploſis igitur legalibus cæremoniis, ſi cilla quæ præcipua eſſe videbantur Iudæorum feſta, *Paſcha* atq; *Pentecoſten* ex parte Apoſtoli celebrare cœperunt, vt retinentes nomina, celebrarent etiam quæ noua erant in illis & auguſtiora myſteria, atq; eadem ipſa quæ iiſdem ſolemnitatibus erant olim typice ſignificata, nimirum Crucis & Reſurrectionis Domini in Paſchate, & aduentus Spiritus ſancti in Pentecoſte. Hæc vero docuiſſe Apoſtolum, cum poſt hæc Romæ agens ſcripſit ad Coloſſenſes, *e Ne quis eos iudicaret in parte diei feſti, aut neomeniæ, aut Sabbatorum, &c.* complures exiſtimarunt. Non n. Paulum Feſta penitus abſtuliſſe, ſed (eo modo quo dictum eſt) ex parte tantum, docet Tertullianus *f* antiquitatum Eccleſiæ egregius teſtis. Nec cum Galatas *g* Paulus reprehendit, quod *dies obſeruarent, & menſes, & tempora,* diebus Feſtis Chriſtianorum derogare in animo habuiſſe, ſed tantum Gentilitias ſuperſtitiones ſugillaſſe, declarauit abunde qui eodem quo Tertullianus vixit tempore Origenes. *h* Eodemq; modo complures alii antiquorum, ac præſertim Græcorum, eadem verba Apoſtoli expoſuerunt de Iudæorum feſtis: alii vero ad ſuperſtitionem Gentilium retulerunt, quod Gentiles paſſim diſtinctos haberent dies faſtos atq; nefaſtos. In quem ſenſum ea accipiens Auguſtinus, *i* inſuper de celebrando in Eccleſia Paſchate & Pentecoſte, ſæpe contra Manichæos *k* hæc impugnantes diſputat. Sed & de iiſdem feſtis, ex parte literali & figurata Iudæorum ſublatis, ex parte vero ſpirituali & vera Chriſtianorum, in Eccleſia Catholica ſtabilitis, agunt præterea Gregorius *l* Nazianzenus atque Baſilius. *m* Immo & ritus ipſos quibus ea celebrari deberet, Apoſtolos Eccleſiam docuiſſe, Hilarius *n* teſtatur, nec non Epiphanius, *o* agẽs contra Aetium nebulonẽ, qui primus ſacros ſtatutos dies impugnare eſt auſus. Et amplius Hieronymus, *p* etiam obiectiones, quæ ex Apoſtoli verbis aduerſus Chriſtianorum Feſtorum obſeruationẽ captioſe elici poſſent, erudite refellit. Nec eſt quod rurſum quis moueat quæſtionẽ de eo quod alibi Apoſtolus *q* dixit de iis qui *iudicarent diem inter diem &c.* De cibis n. illic agi, communi conſenſione Patres

locum

locum illum explicantes affirmant; licet Hieronymus cōtra Iouinianū aliter intelligere videatur. Verum iure dicere etiam quiſq; poterit, Apoſtolum de aliis quam Iudæorum feſtis eſſe locutum.

XXXIV.

Feriarvm nomen cvr diebvs inditvm. a Tert. aduerſ. Pſych. c. 2. & 14. b Hier. ep. 151. q. 10. c Exod. 12. Leuit. 3. Num. 18

Quod autem Origenes atq; Hieronymus dicunt, Chriſtianos ſanctiores non hanc vel illam ad diuinum cultum præſcriptam habere diem, ſed cunctis propenſius diuinum numen venerari; ex his videtur inferri poſſe, ea potiſſimum ratione in Eccleſia antiquitus inſtitutū, vt dies hebdomadæ omnes, Feriæ nomine dicerentur. Non enim recens, vel à Syluestro Papa huiuſmodi eſt excogitata nomenclatura, quæ ab antiquioribus Eccleſiaſticis ſcriptoribus reperitur vſurpata: quandoquidem Tertullianus a frequenter meminit de quarta & ſexta Feria, & ait Chriſtianis omnem diem etiam vulgatam conſecratione celebrari: ſicut & poſtea Hieronymus b dixit, nobis qui in Chriſtum reſurgentem credimus, iugem & æternam feſtiuitatem eſſe. Accedit huc illa ratio, quod ſicut Iudæi c Paſchalem ſolemnitatem ſeptem diebus celebrabant; ita placuit alia ratione Eccleſiæ, totidem dies poſt Paſcha ſolemniter agere, eamque ob cauſam eos *Ferias* dicere: quarum quoniam prima erat ipſa feſtiuitas Paſchæ, quæ mox ſequitur ſecunda, ac deinceps ceteræ numerarentur eodem ordine. Quia vero qualibet die prima, nempe Dominica, eandem Chriſti Reſurrectionis memoriam ſingulis agēdam hebdomadis ſtatuerunt; inde etiam factum eſt, vt ſicut in prima Reſurrectionis hebdomada dies ſinguli dicerentur Feriæ, ita etiam fieret ſequentibus ſingulis hebdomadis; cum præſertim Fideles horrerent eoſdem à Dijs Gentium nominare, vel Iudaico more à Sabbato, primam, ſecundam Sabbati, & ſic deinceps nomen deducere.

XXXV. De die Dominica.

d Pſalm. 117. e Ignat. ep. ad Philip. & ad Magnes. f Apocal. 1. g 1. Cor. 16. h Aug. ep. 86. i Cypr. de oper. & eleemoſ. k Chryſ. ſer. de eleemoſ. & collat. l Leo ſer. 5. de collect. m Ap. Bed. in comment. de Æquinoct. vernali. n Orig. hom. 7. in Ex. o Athan. in illud Matth. Omnia trad. ſunt mihi. p Hilar. præf. in Pſalm. q Baſil. in Hexam. hom. 2. in fin. r Hieron. in Gal. 4. s Aug. ſer. 251. de temp. t Leo ep. 81. ad Dioſc. c. 1. u Sext. Syn. c. 8 x Ign. ep. ad Magneſ. y Chryſ. hom. 5. de reſur. z Conc. Nic. c. 30. a Aug. ſer. 251. de temp. b Syn. Agath. c. 47. c Conc. Matiſc. c. 1. d Cyp. de oper. & eleemoſ. e Aug. ſer. 251 de temp.

Cæterum prima Feria, eademque præcipua, tum ob Reſurrectionem Domini quæ ea die accidit, tum quod de illa prædictum d videatur, *hanc eſſe diem quam fecit Dominus,* dies Dominica eſt appellata; nec ab aliis quidē quam ab ipſis Apoſtolis: quippe cuius non ſolum Ignatius e qui cum eis vixit meminerit, ſed & ipſe Ioannes f Apoſtolus: eandemque ipſo exordio naſcentis Eccleſiæ obſeruari cœptam, (mutata in eam obſeruatione Sabbati Iudæorum, vt & alibi ſuperius eſt dictum) qua ſimul ad ſacram Synaxim conuenirent, argumento ſunt quæ nuper de conuentu Troade à Paulo habito vna Sabbati dicta ſunt; quodq; alio loco g idem Apoſtolus vna item Sabbati pecuniam pro collecta aſſeruari præcepit. Per *vnam* enim *Sabbati* diem Dominicam intelligendam eſſe, declarat Auguſtinus h: fieriq; ſolitas Collectas die Dominica, oſtendunt præterea Cyprianus i, Chryſoſtomus k, Leo l, & alij. Porro Dominicæ diei prærogatiuæ in Synodo m coram Theophilo Cæſarienſi in Palæſtina Epiſcopo: ſex à SS. Patribus ſunt recēſitæ: attigeruntq; ex his aliquas Origenes n, Athanaſius o, Hilarius p, Baſilius q, Hieronymus r: ab Auguſtino s etiam multæ collectæ leguntur; & S. Leo t cæteris locupletius de eius diei Sacramentis agit, itemque Sextæ u Synodi adiecti Canones; Vt non immerito eam Ignatius x appellauerit *Reginam & Principem omnium dierum.* Cumque eadem non ſolum *Dominica,* ſed & *Dies Panis,* atque etiam *Dies Lucis* dicta reperiatur; tria hæc eiuſdem nomina fuſius explicat Chryſoſtomus y. Extat inſuper de eius diei cultu canon Magni z Concilij Nicæni. Et eiuſdem obſeruationem ab Apoſtolis inſtitutam affirmans Auguſtinus a, monet imprimis vt ea die Miſſæ audiantur: quod ipſum, non tam Auguſtini ſententiam, quam communem totius Eccleſiæ vſum ſecuta, monuit Synodus b Agathenſis. De Vigiliis quoq; nocte Dominicæ celebrandis extat canon Concilij c Matiſconenſis; necnon nuper citatus canon in Appendice ad Sextam Synodum; quo etiam iubetur, vt ea die more maiorum Oblationes fiant in Eccleſia: ſicut & Cyprianus d inuehitur in diuites, qui ſine oblatione eadem die ad Eccleſiam conuenirent. Sed hæc iam de Dominica ſufficiant; quam ex ſeptem cæteris feſtam nouimus, licet olim (vt dictum eſt anno ſuperiori) in Oriente & dies Sabbati feriaretur. In eos vero qui Feriam quintam in honorem Iouis abſque operatione agerent, grauiter inuehitur Auguſtinus e: quibus videas quanta vigilantia intenderint Patres, ne in feriationem dierū aliqua irreperet ſuperſtitio.

a Greg. 11. ep. 3 * Conc. Laodic. c. 29.

His n. ſimilia ſcribit S. Gregorius a aduerſus eos qui diem Sabbati, æquè ac Dominicum feriarent Iudaicè: quod & olim vetuerat Concilium Laodicenum*: at de his actum eſt in Ieiunio Sabbati.

XXXVI. Institvtio aliorvm festorvm Domini.

b Aug. de ciu. lib. 10. c. 4. & cont. Faſt. lib. 32. c. 12. c Clem. 5 Cōſt. 13. & 20. d Paulin. Natal. 9. S. Felic.

Eadem autem ratione, qua Apoſtoli prædicta Feſta ſeruanda inſtituerunt; qui iiſdem ſucceſſerunt Apoſtolici viri, reliqua quæ ſunt poſtea ſuperaddita introduxerunt: dicantes videlicet (quod ait Auguſtinus b) ſacranteſque anniuerſarijs ſolemnitatibus atque feſtis, ea quæ inſigniter excellentia certis diebus facta ſunt, vt eorum neceſſariam ſalubremq; memoriam feſtiuitas concelebrata cuſtodiat. Hac, inquam, ratione & Feſta Natalis Domini, Epiphaniorvm, & Ascensionis, celebranda in Eccleſia ſunt ſalubriter ſuſcepta: quamuis & hæc ipſa ab Apoſtolis inſtituta eſſe, & legatur in qualiſcunque authoritatis Conſtitutionibus c Clementis nomine editis, & piè credendum ſit: quia quo tempore ceteræ Sanctorum feſtiuitates agi cœperint aliqua eſt memoria; de his autem nullum inuenitur inſtitutionis exordium. Sane antiqui Patres qui iis diebus homilias ad populum habuerunt, de his feſtis vt de re antiquiſſima locuti ſunt. Quod autem Paulinus d ea diuinitus eſſe inſtituta ſcripſit, in eum ſenſum accipiendum eſt, vt quemadmodum Deus, qui in Decalogo legem præſcriptam dedit qua feſtos dies iuberet coli, eos poſtea illos eſſe declarauit quibus maxima quædam ipſe contuliſſet in Hebræum populum beneficia; ſic cum per miſſionem Filij ſui ingentia humano generi largitus ſit beneficia, æquè voluerit eorum memoriam anniuerſaria celebritatē coli.

XXXVII. Festa Sanctorvm.

e Clemen. 8. Conſt. 39. f Ap. Euſeb. 4. hiſt. 14. g Orig. hom. 3. in Matth. h Tert. de cor. mil. c. 3. i Cypr. ep. 34. ad Cler. Carthag. k Id. ep. 37.

Sed quod ſpectat ad Feſta Sanctorum, dicta à maioribus Natalitia, quæ & alia occaſione ſuperius attigimus; eadem inducta eſſe Apoſtolorum auctoritate, (quod & teſtatum habetur apud e Clementem) ſatis probari videtur ex eo quod eidem traditioni complures antiquiſſimi ſcriptores adſtipulentur; atque imprimis non multo poſt tempora Apoſtolorum, Eccleſia Smyrnenſis f agens de celebritate martyrij Polycarpi Epiſcopi ſui, aliorumque qui eum præceſſerant Martyrum: Itemque Origenes g qui ſub Seuero Imperatore vixit, dum ait, bene & ſecundum voluntatem Dei memoriam infantium Innocentum SS. Patres celebrari mandaſſe ſempiternam in Eccleſijs. Eodemque tempore Tertullianus h ex eadem maiorum traditione affirmat, Chriſtianos annuis diebus Natalitia facere ſolitos. Sicut & poſt eum Cyprianus i teſtatur, ſe Martyrum paſſiones & dies anniuerſaria commemoratione celebrare cōſueuiſſe. Et alibi k Clerum ſuum Carthaginienſem monet, vt dies eorum qui martyrio mortem oppeterent, Eccleſiaſticis Tabulis adnotarent, quo eorum memoriæ celebrari poſſent. Magnum item illum Thaumaturgum Gregorium inſtituiſſe ſuos, quos nuper ad fidem conuerterat, vt celebrarent Natalitia Martyrum, auctor eſt Gregorius Nyſſenus in eius Vita. Deniq; vt vna ſententia rem abſoluam, neminem poſt recenſitos reperire eſt ſanctorum Patrum rerum Eccleſiæ tractatorum, qui vel homilijs in ſanctorum Martyrum Natalitijs non ſcripſerit, vel alia occaſione eorundem non meminerit. Nec vero tantum martyrio conſummatorum, ſed & cæterorum Sanctorum peragi ſolitas in Eccleſia anniuerſarias celebritates, Gregor. Nyſſenus declarauit, cum in feſto die fratris ſui Baſilij eum pro concione laudauit: Sicut & Gregor. Nazianzenus, qui pariter Athanaſium iamdiu ante vita functum eadem de cauſa viſus eſt encomio celebraſſe: quod & poſtea permulti alij de aliis egere.

XXXVIII. Freqvens vsvs eorvm.

l Ap. Euſeb. 7. hiſt. 10. & 17. m Cyril ep. 5. n Ap. Sur. 11. Febr. o Aug. in Breuic. Collat. di. 3. c. 17. p Ap. Sur. 20. Ianuar.

Quanta vero animi alacritate eiuſmodi feſtiuitates maiores noſtri agere conſueuiſſent, adeo vt nec quibuſuis maximis perſecutionibus, nec ipſis etiam carceribus prohiberi poſſent, quin vna ſimul quantū loci & temporis opportunitate daretur, ſacras Synaxes agerent, feſtoſq; dies celebrarent; ſatis declarant quæ de iis ſcripſere Dionyſius l Alexandrinus, Cyprianus m, & alij; ſed magis ipſa ſanctorum Martyrum Acta, ac præſertim Proconſularia fideliſſima Saturnini n & ſociorū, quæ ab Auguſtino o citantur; necnon S. Sebaſtiani p, & alia id genus. At reddita Eccleſiæ pace, quanto celebriori ac frequentiori conuentu Feſta celebrarentur, inter alia fere innumera exempla, de

vſu Eccleſia Orientalis locuples eſt teſtis Gregorius Nyſſenus in oratione quam habuit in natali die S. Theodori martyris: qui idem in feſto die SS. Quadraginta Martyrũ, ob frequentiſſimum cœtum, hominumque compreſſionem & ſtrepitum, coactus eſt luculentam orationem, quã in laudem Martyrum inchoauerat, inabſolutam relinquere, & die ſequenti reſumere *a*. De Occidentali vero Eccleſia, vt omittamus dicere de Natalitio Apoſtolorum, à quo abeſſe, teſtimonio *b* Gallæ Placidiæ, ſacrilegium putabatur) egregij pariter ſunt teſtes Prudentius *c*, Paulinus *d*, & alij: qui & pariter agunt de muneribus quæ ſolerent ſic conuenientes ad feſta Martyrum, offerre ad ſepulchra illorum. Quin etiam in eiuſmodi celebritatibus, introductam fuiſſe laudabilem conſuetudinem, vt bene precando feſtos dies ſe inuicem Chriſtiani ſalutarent, non præſentes tantũ, ſed & abſentes per literas, quas Feſtiuas nominarent, teſtimonio ſunt complures eiuſmodi Epiſtolæ Theodoreti, datæ in diuerſis Sanctorum feſtiuitatibus. Cæterum quod feſta celebrantes maiores noſtri, non ſic (vt calumniabantur hæretici, ac præcipuè Manichæi) mutarint idola in martyres; nec ſicut Gentiles deos ſuos, ſic ipſi homines coluerunt; ſæpiſſimè aduerſus eoſdem hæreticos demonſtrauit Auguſtinus *e*: quæ eadem abunde ſufficere poſſunt contra Nouatorum hodiernorum obiectiones, qui eaſdem ipſas Manichæorum antiquas calumnias adhuc repetere non ſunt veriti. Sed de his modo ſatis; iam ad Paulum redeamus.

a Greg. Nyſſ. orat. 1. & 2. in 40. mart.
b Gal. Imp. ad Pulch. Aug. in præamb. Cõc. Chalced.
c Prud. periſteph. hym. 11.
d Paulin. in Natal. S. Felic.
VSVS BENE PRECANDI FESTOS DIES
e Aug. 20. cont. Fauſt. 21. 8. de ciuit. 27. & lib. 22. c. 2. atq. ſer. 201. de diuerſ. c. 10

XXXIX.

Qui cum adhuc Mileti eſſet, (inquit Lucas *f*) *mittens Epheſum, vocauit maiores natu Eccleſiæ.* Porro non tantum Preſbyteros, ſed & Epiſcopos qui erant tum Epheſi, tum etiam in proximis ciuitatibus conſtituti, à Paulo vocatos Irenæus *g* affirmat. Habita vero ad eos exhortatione, inde in Syriam nauigans, poſt multos dies appulit Tyrum *h*, vbi nauis quã vehebatur expoſitura erat onus. Obſeruatione autem dignum putamus, cum Apoſtolus tam apud Miletum quam in Tyri litore, poſitis genibus oraſſe dicatur à Luca: nequaquam ipſum (quod etiam nuper eſt dictum) Chriſtiano more celebraſſe Pentecoſten: ſiquidem (vt Tertullianus *i* ait, & alij omnes ex antiqua Eccleſiæ traditione teſtantur) die Dominico, & à die Paſchæ in Pentecoſten nefas duceretur de geniculis adorare. Sed de eo ritu paulo poſt. Huius vero rei cauſa, inſtituti ratio à nobis exigit, vt de antiquis Eccleſiæ RITIBVS in PRECIBVS publicis adhiberi ſolitis, hic potiſſimum agamus.

f Act. 20.
g Iren. lib. 3. cap. 14.
h Act. 21.
i Tert. de cor. mil. c. 3.

XL.
DE RITIBVS IN PRECIBVS

Imprimis igitur quouſque Dei Eccleſia ſub Gentium Regibus vndique quaſi hoſtibus obſeſſa permanſit, haud liberum fuit patenti aliquo ſigno Fideles ad Synaxim cõuocare: Et quamuis certi ad eam rem ſtatuti eſſent dies, vrgente tamen perſecutione neceſſe erat frequenter mutare loca, eademque nec inuentu facilia. Quare priuatim ſingulos à miniſtro Eccleſiæ, dicebatur *Curſor*, (de quo iam dictum eſt ſuperius) Epiſcopi, ſeu presbyteri, vel diaconi monitu vocari opus erat. Vnde eſt Ignatij *k* ad Polycarpum Epiſcopum, & ad Heronem diaconum admonitio, vt ad Synaxim omnes Fideles nominatim inquiri curarẽt. Haud n. aſſentimur Amalario *l*, exiſtimanti tempore perſecutionis, *ſonitu lignorum* (vt fit hodie tribus vltimis diebus Maioris hebdomadæ) ad Synaxim vocari ſolitos Chriſtianos. Nam nec ratio patitur, vt cum hæc illi ſecretius agenda curarent, tanto lignorum ſtrepitu Gentilium aures & oculos in ſe conuerterent; nec eius rei rei aliquod prorſus reperitur vetus monumentum; nec deniq; verum fuiſſe apparet, ſolitum eſſe olim (vt nunc ea fit ratione tribus illis diebus) mœſtitiæ tantum tempore ad cõuocandum populum ligna pulſari. Nam in Secunda Nicena *m* Synodo, ex libello ei oblato de miraculis martyris Anaſtaſij expreſſum habetur, in maxima etiam ac publica lætitia ſolita pulſari ligna. Et haud memini apud aliquem legiſſe, exceptis dictis diebus, aliquando Eccleſiam conſueuiſſe populum conuocare pulſatione lignorum; ſed tantum cœnobiorum *n* monachos: quamuis in his etiam diuerſa eſſet conſuetudo, dum alibi ſingillatim fores *o* ſingulorum monachorum ſigno mallei pulſari, & alibi voce Alleluia *p* altius decantata moniales ad Synaxim vocari ſolitæ reperiuntur.

k Ign. ep. 11. & 15.
l Amalar. de Eccleſ. offic. cap. 21.
DE PVLSATIONE LIGNORVM.
m Conc. Nic. II. Act. 4. In libel. de mira. S. Anaſtaſ. Act. 4.
n Conc. Nic. II. & ap. Cyril. in vit. Theodoſ. cœnob. &c.
o Pallad. in Lauſiac.
p Hier. ep. 27. de monaſt. Paulæ.

XLI.
DE VSV TINTINABVLORVM.

At poſt redditam Eccleſiæ pacem (quo tamen id fieri cœptum ſit anno, nobis eſt incompertum) ex edito loco *Tintinabulorum* ſonitu, quæ poſtea à prouincia vbi primo grandiora fieri cœperunt *Campanæ* ſunt appellata, populus ad Eccleſiam vocari cõſueuit. Sicut & Gentiles ſonitu tintinabuli ad thermas *a* & operas *b* conuocaſſe homines, certum eſt: & excubiarum præfectos ſecum ferre ſolitos ad explorandos vigiles tintinabula, vt ijs auditis reſponderent, teſtatur Suidas *c*. Qui vero primus tintinabula, ad ianuas poni ſolita, in editiori loco Iouis Capitolini poſuerit, apud Suetonium *d* Auguſtus fuiſſe legitur. Et apud Syros quoq; in ſacris adhibita tintinabula, Lucianus *e* eſt auctor. At vero Iudæos ex eminenti turri ſonitu *Tubæ* populo Sabbata indicare conſueuiſſe, iam alias dictum eſt ex Ioſepho *f*.

a Martial. lib. 14. Epigr. Iuuen. Sat. 6.
b Lucian. de merced. cond. Senec. ep. 95. & de breu. vit.
c Suid. verb. κωδωνοφορῶν.
d Sueton. in Octa. c. 91.
e Lucian. de merc. cond.
f Ioſ. 5. de bel. 9

XLII.
ORARE AD ORIENTEM.

Quod ad ſitum corporis in precatione ſpectat; *Ad* ORIENTEM olim maiores noſtros adorare ſolitos, exploratum eſt; cum alioqui Iudæi ad Occidentem ſpectantes (vt ex diuina Scriptura *g* Hieronymus atteſtatur) adorandi vſum haberent: quod & ipſo Templi ſitu demonſtratur, dum illud Ariſtæas *h* ad Orientalem plagam ſpectaſſe affirmat. Sed hæc Hieroſolymis. At qui foris eſſent (vt idem teſtatur auctor) vbicunque reperirentur, conuerſi ad Templum orabant; ſicut & feciſſe Danielem *i* & diuinam *k* ſcripturam faciendum admonuiſſe conſtat. Poſt CHRISTI Aſcenſionem, id etiam agendum ſuos docuit Elexai *l* hæreticus, qui vixit Traiani temporibus. Porro cum antiquiſſima Gentilium templa, Clemens *m* Alexandrinus aſſerat faciem habuiſſe verſam ad Occidentem, vt qui ſtarent vultu conuerſo ad ſtatuas, docerentur verti ad Orientem: idque ipſum Pythagoricis fuiſſe in vſu tradatur; ſed & Vitruuius *n* eodem modo, eademq; ratione templa ædificanda proponat: contra vero Porphyrius *o* atq; Lucianus *p* veterum templorum ſtatuas & ingreſſus Orientem ſpectaſſe teſtentur, quo ad Occaſum funderentur preces: Ex his dici poſſe videtur, diuerſum fuiſſe ſecundum diuerſos populos adorandi ritum apud Antiquos Ethnicos. Qui autem dixerunt, Iudæos quoq; adorare ſolitos ad Orientem, diuinæ (vt vidimus) Scripturæ auctoritate refelluntur: nec qui citatur locus Paralipomenon *q*, dicit Leuitas ad Orientem conuerſos precatos eſſe, ſed tantum ſtetiſſe ad Orientalem plagam altaris.

g Ezech. 8. & ibi Hieron.
h Ariſt. de 72. Interpp.
i Dan. c. 6.
k 3. Reg. 8.
l Ap. Epiph. de Nyſſen. lib. 1. c. 19.
m Clem. Alex. Strom. lib. 7.
n Vitru. lib. 4. cap. 5.
o Vid. Cæl. Rhodig. lib. 12. cap. 2.
p Lucian. lib. de Domo.
q 2. Paralip. 5. v. 12. Citatur ap. Clem. 7. Conſtit. 44.

[Obſeruant tamen alij, pariter ex diuinis Literis, & Theodoreto, Templum Salomonis ad Occidentalem plagam ſpectaſſe: Nec repugnare Ariſtæam & Ioſephũ, dum νεὼν πρὸς τὴν ἕω καὶ τὴν ἀνατολὴν τετράφθαι, ad auroram & orientem cõuerſum fuiſſe ſcribunt: quia de veſtibuli, non de frontis proſpectu loquuntur. Chriſtianorum vero etiam ædes ſacras ab exordio in Orientem conuerti ſolitas, veterum Scriptorum auctoritate obſeruauit Baronius ſupr. anu 57. numer. xxxii. Quod ſi quid interpellaret, altare ſaltem eo dirigebant: quo ſitu Romæ plurima viſuntur. Ideoque notatos quondam Antiochenos ſcribit Socrates lib. 5. cap. 21. quod ab vſitato ritu diſcederent, dum eorum altaria non ad orientem, ſed ad occaſum ſpectarent. Verum quid de his ſentiendum ſit, diffuſe (vt ſpero) æquè ac eruditè declarabit lectiſſimæ vir literaturæ *Nicolaus Alemannus*, Bibliothecæ Vaticanæ Cuſtos digniſſimus, nobiſque pia familiaritate coniunctus, tractatu quem præ manibus habet de ſacrarum cultu imaginum, vbi erit & de ſitu templorum opportuna dicendi occaſio.]

QVO OLIM SPECTARENT TEMPLA.

XLIII.

At vero penes antiquos Chriſtianos quam inuiolabiliter obſeruaretur, vt ad Orientem conuerſi funderent Deo preces, ex his imprimis affirmari poſſe videtur, quod Gentiles eam ob cauſam dicerent Chriſtianos adorare Solem, prout Tertullianus *r* teſtatur. Hunc autem orandi ritum ab ipſis Apoſtolis eſſe traditum, complurium antiquorum Patrum *s* teſtimonio comprobatur: apud quos etiam videre eſt quamplurimas eiuſmodi ſacri myſterij egregias rationes. Cum vero iſtius ritus occaſione, in nonnullos clanculum ſuperſtitio quædam Romæ irrepſiſſet; nequid ea in re commune cum Gentilibus, aut Priſcillianiſtis, qui Solem Orientem adorare conſueuerant, Fideles haberent, S. Leo *t* Papa quam citiſſimè proſpiciens, ab eo ritu abſtinere iuſſit. Porro quod Oriens fons velut quidam luminis haberetur, atq; Occidens eſſet hieroglyphicum tenebrarum; inde etiam ea vetus fuit in Eccleſia obſeruatio, vt baptiſmate initiandi, diabolo prius renunciaturi Occidentem verſus ſtatuerentur, ſicq; poſiti tertio illa renunciantium ver-

r Tertul. Apolog. c. 16.
s Ap. Iuſt. q. 118. Orig. hom. 5. in Numer. Athan. lib. 9. q. 14. Baſil. de Sp. S. c. 27. Damaſc. 4. de fid. Orthod. 13.
t Leo ſer. 7. de Natiuit.

bapro-

a *Dionyſ. de Eccleſ. hier. l. 2. par. 2. c. 2.* b *Cyr. Catech. 1. myſta. 9.*

ba proferrent; iidemque poſtea CHRISTVM Dominum confeſſuri, ad Orientem conuerſi id totidem vicibus facerent: quod teſtatur Dionyſius *a* Areopagita, & Cyrillus *b* Hieroſolymitanus.

XLIV. HABITVS CORPORIS IN ORATIONE.

Sicut autem diſtincta ſunt tempora pro ratione diuinorum myſteriorum, ita pariter fuere diſtincti in Eccleſia PRECANDI RITVS. Nam cum alias genibus flexis, vel ſi quā aliquando ſæua vrgeret neceſſitas, proſtrati in terra, iunctis, vel etiam aliquando expanſis manibus, & in altum elatis, Fideles precari conſueſcerent; (de quibus ritibus innumera occurrunt vbiq; exempla) tamen quod dies Dominicus reſurrectioni Domini eſſet conſecratus, ideo nonniſi *ſtantes* Fideles ex antiqua Eccleſiæ traditione eo die; itemq; à Paſcha vſq; ad Pentecoſten orare ſolitos, Tertullianum *c* iam citauimus teſtem: eamq; conſuetudinem à temporibus Apoſtolorum accepiſſe initiū, aſſerit Auctor *d* Quæſtionum apud Iuſtinum, ex Irenæi ſententia in libro de Paſchate. Quæ ſi vera ſint, tamen poſt hæc tempora de quibus nos modo hiſtoriam ex Luca teximus, non ante, id eſſe cœptum videtur; quandoquidem hoc anno (vt vidimus) Paulus tempore quod interlabitur à Paſchate in Pentecoſten, Mileti & Tyri patrio ritu poſitis genibus adorauit. Porro eiuſdem ritus cæteri quoq; antiquorum Patrum meminerunt; nec eſt opus recenſere ſingulos. Sed *Sedendo* adorare, extra diſciplinam eſſe, Tertullianus *e* ait. Viros autem *detecto capite*, feminas *tecto*, in Eccleſia orare debere, eſt Apoſtoli ad Corinthios *f* ſcribentis inſtitutio; de qua dictum eſt anno ſuperiori. Cur vero Romani Gentiles nonniſi tecto capite Deos precarentur, exceptis Saturno & Honore, Plutarchus *g* pluribus diſſerit. Vtque in precationibus aliquando ſuum quis *pugno tundat pectus*, Publicani à CHRISTO adeo commendati *h* probat exemplum: atq; eo ſigno animi pœnitudinem declarari, facto illorū qui poſt CHRISTI paſſionem reuertebantur *i*, ſignificatur: quod & Nicolaus Papa docet, reſcribens ad Conſultationes Bulgarorum.

c *Tert. de cor. mil. c. 3.* d *Ap. Iuſtin. q. 115.* e *Tert. de orat.* f *1. Cor. 11.* DE ALIIS ORANDI RITIBVS. g *Plut. quæſt. Rom. 10. 11. 12.* h *Luc. 18.* i *Luc. 23.*

XLV. DE PROCESSIONIBVS.

Procedentes item aliquando ad loca Martyrum, ſolitos Fideles publico cōuentu fundere ad Deum preces, Tertullianus *k* & Hieronymus *l* indicat. Eſtq; mentio de PROCESSIONIBVS in Concilio Laodiceno *m*: quas eaſdem à Patribus dictas eſſe LITANIAS, quod expiationis cauſa vrgente aliqua neceſſitate indici publicè conſueſcerent, multa exempla declarant *n*. Eaſdem vero in Eccleſia Neocæſarienſi temporibus Magni Gregorij Thaumaturgi peragi ſolitas, auctor eſt Baſilius *o*; & poſtmodum in cæteris Orientis Eccleſijs conſtat fuiſſe frequentatas: adeo vt eas ſolemniori pompa etiā Ariani fuerint *p* æmulati, quibus Arcadius Imperator eas edicto *q* promulgato inhibuit. Sed percelebres, & ab vniuerſa Eccleſia receptæ ſunt illæ, quas poſtea Mamertus Epiſcopus Viennenſis in Gallia inſtituit, ſiue reſtituit temporibus Valentiniani Tertij, & ROGATIONES appellatæ ſunt; de quibus dicetur ſuo loco pluribus.

k *Tert. ad vxor. lib. 2. c. 4.* l *Hieron. ep. 22 ad Euſtoch.* m *Cōc. Laod. c. 17.* n *Greg. PP. lib. 2. Regiſt. in pr. & lib. 11. c. 2. & 9. ep. 45. Ind. 4. Greg. Tur. lib. 10. hiſt. Franc. c. 1. Gennad. Maſſil. c. 99. Paul. diac. de geſt. Longob. lib. 3. c. 11. & alij.* o *Baſil. ep. 63. ad Neocæſ.* p *Socr. lib. 6. c. 8. Sozom. lib. 8 cap. 8.* q *l. 30. C. Th. de hæret.*

XLVI. r *Act. 21.* PHILIPPVS EVANGELISTA EIVSQVE FILIÆ VIRGINES.

Tyro *r* diſcedens Paulus, Ptolemaidem primo, inde Cæſaream Palæſtinæ venit; vbi diuertit in domum Philippi Euangeliſtæ, vnius ex ſeptē Diaconis; cui erant quatuor filiæ virgines prophetantes. Hæc Lucas. Cur vero *Philippus* dicatur *Euangeliſta*, non id accidit quod ſcripſiſſet Euangelium, ſed (vt alias diximus) ob prædicationem Euangelij. Quemadmodum & Paulus cum Timotheum hortatus eſt, vt faceret opus Euangeliſtæ, nequaquam voluit admonuiſſe vt ſcriberet Euangelium, ſed vt, quod ad Euangelij prædicationem ſpectaret, eſſet omnibus numeris abſolutus. Porro in his quatuor Virginibus filiabus Philippi, quarū Lucas meminit, poſt Crucem Chriſti conſecratas eſſe *Primitias Virginitatis*, tradit Hieronymus *s*. Quod autem Clemens *t* Alexandrinus ait, Philippum filias ſuas nuptui dediſſe; eum de Philippo Apoſtolo loqui, manifeſte demonſtrant ipſius verba. At vero Philippi quoq; Apoſtoli filias fuiſſe virgines, Polycrates eſt auctor apud Hieronymum *u*. Sed de quo Philippo hæc ſint accipienda, videtur fuiſſe penes Antiquos controuerſia, dum apud Euſebium *x* eædem filiæ modo Apoſtolo, modo Euangeliſtæ tribuuntur. Quid in his dicamus, non habemus; niſi quod quæ dicuntur de Philippi diaconi filiabus, iiſdemq; virginibus, ex diuina Scriptura ſibi vendicant auctoritatem; quæ vero de filiabus Apoſtoli ab aliis ſunt relata, ex incerto feruntur auctore; & nominis errore iactata putantur, dum quæ ſunt Philippi Diaconi, Apoſtolo ſunt adſcripta: cum præſertim Hieronymus *b* profiteatur, nullam haberi certitudinem, præter Petrum, aliquem alium Apoſtolorum coniugio fuiſſe obligatum. Porro Clementis de nuptiis filiarum Philippi aſſertio, omnium atteſtatione reijcitur: cum quotquot de his agunt ſcriptores, omnes ex æquo eaſdem Virgines nominent. Legimus autem in Menologio *c*, vnam ex illis, *Hermionem* dictam, ſub Traiano Imperatore grauiſſima paſſam, in Domino quieuiſſe. Sed reliqua proſequamur.

s *Hier. cont. Iouin lib. 1.* t *Clem. Alex. lib. 3. Strom.* u *Hieron. in Scrip. Eccl. in Polycrate. Doroth. in Synopſ.* x *Euſ. 3. hiſt. 25. & 33. & in verſ. Ruffin. lib. 3. c. 31.*

b *Hier. cont. Iouin. lib. 1.* c *Menol. Græc prid. Non. Sep.*

XLVII. d *Act. 21.*

Cum Cæſareæ ageret Paulus *d*, ab Agabo Propheta præmonitus fuit de vinculis quæ eum Hieroſolymis expectarent; nec tamen diſſuaderi potuit à diſcipulis eò properare. An autem, ſicut in animum duxerat, peruenit Hieroſolymam tempore Pentecoſtes? Sane cum conſtet *e* eum poſt dies Azymorum (qui proximè ſequebantur Paſcha) ſoluiſſe Philippis, ſi quis poſtea numeret tempus quod in itinere inſumpſiſſe Lucas minutatim deſcribit, conſideretq; proſpera vbique vſum nauigatione; facile reperiet Pentecoſtes ſolemnitate inſtante ipſum Hieroſolymam perueniſſe; quod & Chryſoſtomus *f*, eandem rationem dierum iniens, confirmat. Illic autem narratis in conuentu Seniorum apud Iacobum Apoſtolū Hieroſolymorum Epiſcopum, quæ Deus feciſſet in Gentibus per miniſterium ipſius, idem Paulus, quod male audiret apud Iudæos Chriſtianos factos, quaſi diſceſſionem doceret à lege Moſis; vt hoc falſum eſſe monſtraretur, ab eodem ſacro conuentu monitus eſt, vt cum quatuor aliis viris votum habentibus ſuper ſe, ſanctificaret ſe & caput raderet. Quippe tunc adhuc, quemadmodum *g* Gentiles minime compellebantur ad legalia, ita nec Iudæi ab ijs prohibebantur velut à nefariis.

e *Act. 20.* PAVLVS HIEROSOLYMAM ADVENIT. f *Chryſ. hom. 45. in Act.* g *Aug. ep. 19.*

XLVIII. DE NVMERO SYNODORVM APOSTOLORVM.

Porro Quartam hanc nonnulli nominant SYNODVM APOSTOLORVM: Primam enim numerant, in qua actum eſt de electione Matthiæ; Secundam, de Diaconorum electione; Tertiam, de non cogendo Gentes circumciſionem accipere; Nouiſſimam vero iſtam, in qua rogatio facta eſt ne credentes Iudæi prohiberentur vti legalibus. Verum hæc familiaris potius fuit admonitio, quam Synodica conſtitutio; eaque occaſione adhibita, magis diſpenſatio, quam dogmatis definitio. Addunt nonnulli *h* auctoritate Pamphili martyris, aliam Antiochiæ habitam; vbi & Canones quoſdam conditos volunt: cuius etiam meminiſſe videntur Innocentius *i* Papa ſcribens ad Alexandrum Epiſcopum Antiochenum, & Gregorius Epiſcopus Peſſinuntis in Nicæna Synodo *k* Secunda. Eſt autem plane conſideratione digniſſimum, Paulum, qui legalium cauſa Antiochiæ reſtiterat Petro, quiq; ſæpius antehac ſuis Epiſtolis de iiſdem ablegandis aperta ſuffragia dederat, tantum Seniorum modo conuentui detuliſſe, vt illorum arbitrio per diſpenſationē in ſeruandis legalibus impenderit officium.

h *Vid. Tur. aduerſ. Magdeb. l. 1. c. 25. & Baron. Tom. II. ann. 102.* i *Innoc. ep. 18. ad Alex. Antioch.* k *Conc. Nic. II. Act. 1.*

[Si omnes Apoſtolorum conuentus ad definiendum aliquid habiti, debuerunt vocari *Concilia*, ſiue *Synodi*, ſine plures aliæ reperientur; & in ijs adnumeranda vel maxime illa, qua antequam ſepararentur ab inuicem, Symbolum Fidei condiderunt; de qua ſup. ann. 44. VIII.

XLIX. l *Act. 21.* PAVLVS EXPLET MVNVS NAZARÆORVM. m *Num. 6.*

Ipſe igitur aſſumptis viris (inquit Lucas *l*) poſtera die purificatus cum illis intrauit in templum, annuncians expletionem dierum purificationis, donec offerretur pro vnoquoq; eorum oblatio. Quæ autem eſſent eius officij cæremoniæ, liber *m* Numerorum docet; nimirum vt abſtinerent à vino, caput raderent, & finito tempore agnum, ouem, & arietem offerrent in templo, capillosq; deponerēt qui cremarentur vna cum ſacrificio pacificorum. Hæc autem omnia vna cum reliquis Nazaræis Paulum præſtitiſſe, ſatis Acta declarant. Sed quoniam certum tempus quo abſtinerent à vino Nazaræi lege definitum minimè reperitur; his temporibus ex cōſuetudine triginta dies ei rei præfinitos Ioſephus *n* docet. At quomodo Paulus triginta diebus perſeuerauit abſtemius, cum inopinato & ante diem tantum vt id faceret cū aliis admonitus eſſet? Ex his certè colligi planè poſſe videtur, ipſum à vino penitus temperaſſe; ſicque haud impoſſibile ei fuiſſe Nazaræorum in

n *Ioſ. 2. de bel. 15.*

templo munus explere: alioqui fuiſſet hæc potius quædam legis illuſio, & ſimulatæ ſanctitatis effictio, ac in re geſta affectatum mendacium; indigna prorſus omnia, quæ non tantum de Apoſtolo, ſed nec de quolibet Chriſtiano dicantur.

L. DE TONSVRA IN ECCLESIAM INTRODVCTA.

* Lucian. in dea Syr. in fin.
a Sueton. in Nero. c. 12. & ibi Interpp.

Cæterum ſicut apud Iudæos NAZARÆI religionis ergo *capita in templo radenda* offerrent; ita ſcimus & apud Græcos, Tragenios, & Aſſyrios Iudæis confines, æmulatos eſſe eiuſmodi ritum tondendi capillos, eoſdemque in templo *offerendi numini; ſicut & abſtinentiam ab eſu porcinæ carnis, & alia: itemque Romanos *a*, cum primum barbam raderent atque crines, ea numini dedicare ſolitos. At vero ex huiuſmodi ſacro ritu Nazaræorum, qui cæteris Iudæis ſanctiores haberentur, Apoſtolica traditione in Eccleſiam deriuatum aſſeritur, vt qui à communi hominum vita recederent, & exquiſitius viuendi genus affectantes per omnia ſeſe diuino cultui manciparent, æquè *raderent capita ſua*. Docet hæc pluribus Iſidorus *b*; idque myſticè agi tradit vt eo ſigno & religione vitia reſecentur, & criminibus carnis noſtræ quaſi crinibus exuamur; atque inde innouatis ſenſibus, vt comis rudibus eniteſcamus: eam vero renouationem in mente oportere fieri, ſed in capite demonſtrari vbi ipſa mens noſcitur habitare. Quod autem detonſo ſuperius capite, inferius circuli corona relinquitur; eo ſigno regale Eccleſiæ Sacerdotium demonſtrari ait. Sed quod non integra clericorum vel monachorum capita raderentur, illa etiam cauſa ſuppeditari poſſet, ne ſcilicet Iudaizare viderentur cum Nazaræis; & cum Gentilibus ſuperſtitionem ſectari Iſidis, Serapidis, & aliorum eiuſmodi Sacerdotum, qui omnes corporis pilos & capillos capitis penitus *c* abradebant: itemque, vt vitæ ſemel diuino cultui per capillorum oblationem mancipatæ, eo ſigno ſæpius iterato aſſiduè meminiſſent. Verum & alia rurſum affertur eiuſdem ritus cauſa, nimirum ob iugem memoriam ſpineæ Coronæ impoſitæ Capiti Domini: idque à Petro aliiſq; Apoſtolis factitatum, & Eccleſiæ traditum, certa aſſertione apud Bedam *d* legitur, & ab aliis *e* confirmatur. Eſt inſuper & alia, quæ à Germano *f* Epiſcopo Conſtantinopolitano adducitur, nempe quod Petrus Apoſtolus apud exteras nationes prædicans Euangelium, deriſionis & ignominiæ cauſa ab inimicis Euangelij eo modo tonſus fuerit.

b Iſid. de diuin. Offic. in Conc. Aquiſgran. c. 1.
TONSVRA CLERICORŪ QVID MYSTICE.
c Hieron. in Ezech. 40. Ambroſ. ep. 30. ad Sabin.
d Bed. de geſt. Angl. lib. 5. cap. 22.
e Alb. Flac. de diuin. Offic. Raban. de inſt. cleric. & alij.
f Germ. in Theor. rer. Eccleſ.

LI. PETRI EXEMPLO INTRODVCTA.

Quæ cum ipſe ſcribat, quantumlibet vnde acceperit auctorem non citet, ex maiorum tamen traditione mutuatum eſſe credendum eſt: cum ſciamus conſueuiſſe nonnunquam eiuſmodi ludibriis Romæ affici Philoſophos, ſicut de Apollonio Tyanæo à Domitiano coma & barba tonſo Philoſtratus *g* ſcribit: & ſi qua fides adhibenda eſt Pſeudo-Prochoro, Ioannes etiam Euangeliſta ab eodem Imperatore capite attonſus eſt. Cyprianus *h* quoque teſtatur, damnatos ad metalla ſemitonderi conſueuiſſe. Sed & abraſionem capitis ac ſuperciliorum, ſignum fuiſſe hominis peſſimi & fraudulentiſſimi, Cicero *i* demonſtrat: & Lucianus *k* depingit morionem deraſo capite, ſed pauculis capillis in vertice relictis, & in criſtæ modum erectis: in quem modum aliquos Numidas iuxta cutem tonſos, cultri vertice ſolo immuni, etiamque equis cæſariatos incedere ſolitos, Tertullianus *l* ait. Sic & Caligula adoleſcentulos pulchros & comatos, quoties ſibi occurrerent, occipitio raſo deturpare ſolitus dicitur à Suetonio *m*. Et moris fuiſſe apud Romanos, ſeruorum radi capita, Tacitus & alij teſtantur. Sicque videas, non vnius generis fuiſſe capillorum tonſiones vel abraſiones, licet omnes fere ad inurendam ignominiæ notam excogitarentur. Porro capitis quoque abraſionem manumiſſionis fuiſſe notam *n*, (ſicut & pileum) & liberationis à maris tempeſtate *o*, auctores tradunt.

g Philoſtr. in Apollon. lib. 7.
h Cypr. ep. 77.
i Cic. orat. pro Roſc. Comæ.
k Lucian. in Conuiu. & ep. Satur.
l Tert. de pal. c. 4.
m Sueton. in Caio. c. 35.
n Plaut. in Amphitr. act. 1. ſce. 1.
o Lucian. in deor. dial. in fin. & Pomp. Arbiter.

LII. QVÆ OLIM INFAMIÆ FVIT, POSTEA HONORI EST HABITA.

Sed vt ad inſtitutum redeamus, ea quæ Principi Apoſtolorum deriſionis cauſa illata eſt infamiæ nota, totius Eccleſiæ honori ceſſit. (Et quid mirum, cum ipſa quoq; pœnarum inſtrumenta, vt alias vidimus, pietas Chriſtiana in ampliſſimam gloriam commutare conſueuerit?) Nam præter illa quæ de Apoſtolica inſtitutione ſunt ex dictis nuper auctoribus recenſita, non alio id certè fonte fluxiſſe, viſus eſt Orbis vniuerſus pari conſenſione teſtari, dum nulla vnquam prouincia Chriſti nomen accepit, quæ non æquè eandem TONSVRÆ CLERICALIS obſeruationem ſuſceperit. Quonam alio, quæſo, quam Apoſtolorum præconio; præſertim nullo præcedente maiorum exemplo? Nam ſi Iudæos ſpectes, vnde manauit Chriſtiana religio, diuina lege Sacerdotes *a* prohibiti ſunt radere caput ac barbam, & communiter *b* omnes vetiti in rotundum attondere comā. Gentilium vero Sacerdotum abraſionem, plane diuerſam à noſtra fuiſſe vidimus: cum alioqui nullus ſanæ mentis exiſtimauerit, Chriſtianos voluiſſe imitari illos, quorum non tantum ſacra, ſed & Sacerdotes eam præſertim ob cauſam tantopere deriderent; vt conſtat ex antiquorum Patrum aduerſus Gentes ſcriptis Apologiis, in quibus vtiq; hæc omnia fuſius inueniuntur explicata.

a Leuit. 21.
b Leuit. 19.

LIII. VSVS EIVS ANTIQVVS.

c Ammian. lib 22. & ad. de Baron. To. IV. ann. 362. num. CLXIV.

Certe adeo peruulgata in orbe fuit eiuſmodi Chriſtianorum obſeruatio, vt nec ſcriptores Ethnici de ea tacuerint. Siquidem Ammianus *c* Marcellinus ſcribit, temporibus Iuliani Apoſtatæ, apud Alexandriā Diodorum quendam Eccleſiæ ædificandæ præfectum, ab Ethnicis fuiſſe ſupplicio affectum, *quod cirros puerorum licentius detonderet*: nihil aliud ſignificans, niſi pœnas dediſſe eo prætextu quod complures pueros in clericos cooptaret. Capillorum enim tonſura clericos initiari (vt etiam modò fit) antiquitus conſueuiſſe, ſatis eſt exploratum. Sed & Otreius Epiſcopus Melitenſis, ſanctitate & doctrina celeberrimus, qui claruit temporibus Theodoſij Senioris, cuius & ſanctionibus *d* commendatur, cum Euthymium ordinauit Lectorem, *pilos* (inquit Cyrillus *e*) *qui ex lege tondentur pueris, totondit*. At quod amplior eſſet illorum tonſura qui maioribus initiarentur Ordinibus, hinc de quodam Euagrius *f* ait, *Coma abraſa deſignatum eſſe presbyterum*. Eſtque mentio eius ritus apud Dionyſium *g*, cum agitur de his qui in monachos cooptantur; eiuſque ſpiritalis ſenſus declaratur. Habetur item apud Anaſtaſium *h* de Aniceto Papa, *conſtituiſſe ſecundum præceptum Apoſtoli, ne clerici comam nutrirent*; hoc eſt, vt qui ſanctioris vitæ manciparentur ordinib. excultioris etiam vitæ ſignum ferrent. Sicut etiam in Conciliis Carthaginienſi *i* & Agathenſi *k* edicitur, *ne clerici comam nutriant, ſed tondeant*. Hæc enim de tonſura in modum ſphæræ vel coronæ, accipienda eſſe, non autem de præſcripta à Paulo *l* lege, ne viri mulierum exemplo comam nutrirēt, ſatis indicant quæ de eodem Eccleſiaſtico ritu ab aliis auctoribus dicuntur. Et alioqui, quid tam inſtanter clericis faciendum eſſe, mandari opus fuiſſet à Pontificibus, aut Conciliis, quod Apoſtolico præcepto quiuis laicus facere teneretur? Cæterum cum omnes vbiq; clerici ad Tonſuram æquè obligarentur; haud tamen fuit ſemper de eius modo omnium vna conſuetudo Eccleſiarum. Nam poſtmodum in Hiſpania, occaſione quorundam hæreticorum, qui eandem cum Catholicis vſurparent tonſuram, Patres Concilii *m* Toletani Quarti ita dilatandam illam omnibus clericis præcepere, vt detonſo ſuperius capite toto, inferius ſola relinqueretur corona circuli. Quā quidem formam habes in S. Nicetio Epiſcopo Treuirenſi diuinitus efformatam: quem narrat Gregorius *n* Turonenſis, ab ipſo partu caput habuiſſe, cætera quidem (vt mos eſt infantium naſcentium) capillis nudum, in circuitu vero modicorum pilorum ordine decorum, *vt putares* (inquit) *Coronam clerici fuiſſe ſignatam*.

d l. 3. C. Th. de fid. Cath.
e Cyril. monach. in vita S. Euthym. ap. Lipom. tom. 5.
f Euagr. 3. hiſt. 26. in fin.
g Dionyſ. de Eccleſ. Hier. par. 2. c. 3.
h Anaſt. de Rom. Pontif.
i Conc. Carthag. IV. c. 44. & vid. inf. ad num. LVIII. & an. 398. XV
k Cōc. Agath. c. 20.
l 1. Cor. 1.
m Conc. Tolet. IV. can. 40.
n Greg. Tur. in vit. SS. Patr. c. 17.

LIV. TONSVRA MONACHORVM DISTINCTA à CLERICALI.

At vero diſtinctam fuiſſe Tonſuram Monachorum, ab ea quæ eſt Clericorum, certum eſt: cum illi non tantum verticem capitis ſicut clerici, ſed totum fere caput cute tenus tondere conſueuiſſent; nempe vt ſic quod eſſet vitæ illorum ſtudium, nimirum peccata lugere, declararent. Abraſionem quippe capitis, hieroglyphicum fuiſſe mœrentis hominis, non ſolum proditur teſtimoniis diuinæ *o* Scripturæ, ſed aſſertionibus etiam externorum *p*. Eoque ſpectat quod Synodus Toletana *q* Tertia ſtatuit, vt publicè pœnitentibus imprimis Epiſcopus vel presbyter caput tonderent. Solum apud antiquos Romanos, quod tonſa barba ac capite ſolerent incedere, in maximo luctu capillum & barbam promittere *r* mos fuit: quod & reos *s* conſtat, ac eorum *t* amicos & affines facere ſolitos. De Monachorum vero raſura quam diximus, agunt præterea Baſilius in Regula monachorum ſuorum, Paulinus ad Sene-

o Iob 1. Iſa. 22. Mich. 1.
p Suet. in Caio c. 5. Herodot. l. 1. agens de Argiuis. Lucian. de dea Syr. de Syris.
q Conc. Tolet. IV. c. 12.
r Sue. in C. Iul. c. 67. in Octa. c. 23. in Caio. c. 24.
s Plin. Sec. 7. ep. 27.
t Senec. 9. declam. 4. reſp. 27. Vlp. l. veſt. D. de iniur. & alij.

rum

a Paulin. ep. 7. b Saluian. lib. 3 in fin. c Aug. de oper. monach. c. 33. d Epiph. hær. 80. e Socr. l. 3. c. 1.

CORONA SACERDOTVM.

rum *a*, & poſt eos Saluian. de Prouidentia *b*, dum acerbiſſimi Africanæ Eccleſiæ ſub Wandalis ſtatus cauſam tribuit Afrorum impietati, qui monachos palliatos, & pallidos, & tonſuratos deridere conſueuiſſent. Sicut & Auguſtinus *c* atque Epiphanius *d* redarguũt Pſeudomonachos, qui comam prolixam gererent. Socrates *e* item de Iuliano Apoſtata ſcribit, abraſa cute vitam monaſticam ſimulaſſe. Ac fertur à Turriano ex Arabicis exemplaribus Canon Nicænus, (qualiſcunque is ſit) vt *monachi caput tondeant in modum coronæ.* Epiſcopos quoque magna ſaltem parte capitis abraſos fuiſſe, demonſtrat Gregorius Nazianzenus oratione in Maximum. Hincque eſt, vt quoniam eiuſmodi capitis raſionem conſueuiſſe à maioribus dici CORONAM, ea quæ dicta ſunt, ſatis apertè ſignificant; conſueto more loquendi ſoleret populus, cum Epiſcopum interpellaret, & enixius aliquid ab eo peteret, *per coronam* ipſius obteſtari: quod Auguſtinus *f* docet, & alij.

f Aug. ep. 147. ad Procul. Sidon. 6. ep. 3. Ennod. 4. ep. 22. Hier. ep. 81. ad Aug. Eccl.

[Imo quod cunctæ huiuſmodi *per coronam* obteſtationes Epiſcopis tantum, non etiam presbyteris, aut monachis, (quamuis & iſti æquè raſi capite incedere conſueuiſſent) factæ reperiantur; inde haud abs re conijci datur, ijs formulis ſignificatam fuiſſe Coronam Epiſcopalem, hoc eſt, Mitram illam regiam, quæ in modum coronæ facta erat, de qua ſupr. ann 34. num. LXXXV. & ſeq. Nam quod ibi Firmus reſtituit *coronam Sacerdotalem*, nunquam intelligetur de tonſura vel raſura Epiſcopi. Fuiſſeque Mitram, regium capitis ornamentum, conſtat etiam ex Strabone lib. 15. & Philoſtrato lib. 2. de Vit. Apoll. Paritérq; Curtius lib. 3. ait, Cidarim (qua etiam voce appellatum vidimus capitis ornamentum Sacerdotum) vocatum fuiſſe à Perſis regium capitis inſigne, quod cærulea faſcia albo diſtincta circuibat. Sed quæ fuit olim communis omnibus Epiſcopis corona, facta eſt propria Romani Pontificis; vt & ipſum nomen *Papæ*, atque alia non pauca, propter præcellentem eius dignitatem. Cum alioqui ſciamus, ſic inter *Mitram* & *Coronam* diſtinxiſſe Innocentium Tertium ſerm. 3. in conſecr. Pontif. vt Mitra ſpiritalem poteſtatem, Corona temporalem ſignificet: vtramque autem Pontifici Roman. conuenire, quod illius ſit vicarius, qui eſt Rex Regum, & Sacerdos in æternum.]

LV. OBIECTIO EX HIERONYMO. g Hieron. in Ezech. 44. & in Iſai. 3. & 6.

His igitur adeo manifeſte omni teſtium genere probatis, quid eſt quod obijci poſſit ex Hieronymo, quaſi ipſe minus probarit capitis ac barbæ raſuram? Sed ex iis omnibus quæ ipſe ſcribit *g* in Ezechielem vel in Iſaiam, tres eliciuntur poſitiones: quarum prima eſt, ipſum non probare capillorum ſeu barbæ tonſuram ſolitam fieri more Gentilium: at in hoc nulla eſt diſcrepantia, cum (vt dictum eſt) ritus Gentium ab omnibus æquè damnetur. Secunda, nolle capillos nouacula ad cutem vſq; radi, ſed ita vt operta ſit cutis: ſed quam leuis hæc ſit differentia, nemo non videt. Tertia demum, barbæ non probare tonſuram: at ipſe in Oriente agens, quid mirum ſi Orientalium clericorum & monachorum conſuetudinem comprobarit, quos barbatos incedere ſolitos, mox videbitur? Interim vero haud omittimus hic admonere, non ſolum hæreticos in Hiſpania, quos ſuperius diximus, ad æmulationem Catholicorum tonſura decoros inceſſiſſe; ſed & ipſum iam olim Simonem Magum (ſi fides adhibeatur iis, quæ recitantur apud Bedam *h*) tonſuræ genus quoddam excogitaſſe. Verum hæc à maioribus ſcripta non produntur: & de Epiſtola quam recitat Beda, Amalarius *i* dixiſſe videtur, haud integræ fuiſſe fidei.

h Bed. 5. hiſt. Angl. 82. i Amal. de offic. Eccl. c. 5.

LVI. DE BARBÆ RASIONE. k Baruch. 6. l Lucian. de dea Syra. m Leuit. 19. & 21. Ezech. 44.

Sicut autem Capita, ita & *Barbam radere*, commune fuiſſe quibuſdam Sacerdotibus idolorum, præter illa quæ dicta ſunt, Baruch *k* de Babyloniis teſtatur, & Lucianus *l* de Syris. Quapropter quod in Lege *m* diuina prohibentur Sacerdotes Hebræorum caput & barbam radere, ac in carne inciſuras atque figuras agere, tota vis legis in eo verſatur; vt Iudæos prohiberet ea facere quæ proximæ Syriæ prouinciæ facerent idolorum ſacrifici; quos eo modo caput & barbam radere, ac cultris ſuas ſibi carnes incidere, & notas ſibi inurere conſueuiſſe, idem Lucianus teſtatur, necnon Apuleius *n*. Quod vero præterea aſſerunt Nouantes, Epiphanium *o* Conſtitutionum Apoſtolicarum auctoritate aſſerere, non licere caput vel barbam radere: cum id ipſe non aliunde, quam ex Conſtitutionibus Clementis nomine ſcriptis, vbi ea leguntur *p*, proferre potuerit; neq; n. vllus alius extat de his canon Apoſtolicus:) vt nõ excipiamus de eiuſmodi libro Apocrypho, certè tum Clementis tum Epiphanij verbis ſatis perſpicuũ redditur, eos ſignificaſſe tunc barbæ inciſionem vetitã eſſe, cum promittuntur comæ capitis, & more feminarum criſpantur, vel aliter in rotundum artificioſe componuntur; adeo vt ſic culti, feminæ potius quam viri repræſentent effigiem. Vnde & illa eiuſdẽ Epiphanij *a* iuſta querela de monachis, qui muliebres producerent comas; cum econtra laudet Eccleſiæ filios in tonſura reuerendos.

n Apul. de aſi. aur. o Epiph. hær. 80. p Clemen. 1. Conſt. 4. in fi. a Epiph. hær. 80.

LVII. EIVS MYSTERIA. b Iſai. 7. & 15 Hieron. 41. & 48. Ezech. 5. c Beda in 1. Eſdræ 9. d Clem. Alex. pædag. l. 3. DIVERSA IN EA RE ECCLESIARVM CONSVETVDO.

Porro tam Barbæ quam Capitis raſionem ab ipſa etiam diuina Scriptura in magno dolore iuſſam eſſe, complura Prophetarum *b* loca demonſtrant: adeo vt monachis qui ſe perpetuæ pœnitentiæ manciparunt ergaſtulo, id rectè conuenire nullus iure negare poſſit; cum præſertim eius rei alia atque alia myſteria eſſe poſſint, quæ pluribus Beda *c* inter cæteros declarauit. At quoniam non æquè monachi omnes, nedum clerici, abraſis barbis incedere conſueuerunt; nec Pædagogus *d* Chriſtianus barbam nouaculæ ſubiecit, ſed tantum forficibus: diuerſam prorſus diuerſarum fuiſſe Eccleſiarum conſuetudinem, certum eſt. Nam in Oriente nunquã barba raſos inuenimus monachos vel clericos, ſecus in Occidente; quippe quod ſecundum morem diuerſarum prouinciarum in quibus habitarent, Chriſtiani tam laici quam clerici agere cõſueuiſſent; at in Oriente tam Græci quam Iudæi barbati incederent; in Occidente, potiſſimum Romani *e*, raſi. Vnde & notat Dio *f* Chryſoſtomus, Græcos nonnullos in ſuis ipſorum regionibus, quo ſe Romanorum ſtudioſos eſſe aliquo ſigno præſeferrent, conſueuiſſe contra omnium ſuorum gentilium morem barba raſos incedere. Et notatus eſt à Dione Caſſio, & aliis, Hadrianus Imp. qui primus omnium barbatus inceſſit, vel alij pauci poſt eum; ſed non ſic tamen, vt cæteri Romanorum ipſos imitarentur. Affectata vero illa barbæ non attonſio vel abraſio, ſed auulſio potius dicenda, ab ipſis etiam Gentilibus condemnata eſt; vt de Iulio Cæſare, & Othone tradit Suetonius: notatq; Tertullianus *g* homines qui chirurgi inſtrumento, quod dicebatur volſella, & aliis medicamentis, femineum vultum penitus affectabant.

e Gell. lib. 3. c. 4. & alij. f Dio Chryſoſt. orat. 36. g Tertul. de cultu fem. c. 8 & de pallio. c. 4.

LVIII. h Sidon. 4. ep. 13.

Sed quod diximus de Romanis, præſtitiſſe quoque cæteros Occidentales clericos, par eſt credere. Nam Sacerdotes Galliarum Sidonius *h* docet corona decoros, & barba raſos fuiſſe. Seruare autem in his locorum conſuetudinem, vt ſecundum cuiuſque prouinciæ mores vel barbati vel attonſi incederent, velut lege quadam fuiſſe præſcriptum, ex eo ſaltem poteſt facile perſpici, quod cum ſæpiſſimè Occidentales vna cum Orientalibus ad Concilia conueniſſent, nulla vnquã exorta huius rei gratia controuerſia reperitur. Qui vero primus omnium hæc de barba exprobrare Latinis Sacerdotibus auſus eſt, Photius ſchiſmaticus Epiſcopus Conſtantinopolitanus fuit, de his ſcribens ad Nicolaum Papam, cum alioqui ipſe eſſet eunuchus glaber. Porro licet ſenſim priſtinus ille Romanorum immutatus eſt vſus radendi barbas, cum barbari Romæ atque in Italia diutius morarentur: tamen quod ad clericos ſpectat, ſic viguit ad multa ſæcula eius rei obſeruantia, vt non viuere more maiorum fere religio haberetur. Nam & extãt literæ Gregorij Papæ Septimi ad Iacobum Epiſcopum Calaritanum, & ad Ducem Sardiniæ, monentis vt clericos omnes barbam radere cogerent, ex maiorum cõſuetudine; ab ipſo (vt ait) exordio naſcentis Eccleſiæ obſeruata. Verum his iam pene contrariis irrepſit vſus, nec conſtans habetur ritus, cum iiſdem etiam locis alij tondeant, radant alij, alij rurſus barbam promittant, abſque iactura fidei vnuſquiſq; abundans in ſenſu ſuo. Sed ad Paulum redeamus.

[Quod de Barbæ raſione Sacerdotum Gallicanorum, ex Epiſtola Sidonij Baronius ſubintulit; id ipſum æquè & alij nonnulli inde collegerunt. Sed qui Sidonium attentius legerunt, ac notis illuſtrarunt, obſeruant Germanicum illum, qui ibi deſcribitur, non Epiſcopum fuiſſe, aut Sacerdotem; ſed tantum virum ſpectabilem, Sacerdotis patrem, filiumq; Pontificis; quem Sidonius magis ad profeſſionẽ religionis accipiendam impelli cupit. Quinimo ætate Sidonij Sacerdotes Galliarum barbam promittere cõſueuiſſe, manifeſtum faciunt ex alia eiuſdem Epiſtola, (4. epiſt. 24.) qua Maximi palatini vitæ mutationem deſcribens, ait cum Sacerdotem factum, coma breui, barba prolixa incedere cœpiſſe. Fuiſſeque etiam hunc Cleri totius Occidentalis Eccleſiæ cul-

tum, patere ex Concilij Carthaginienſis Quarti canone 44. quo præcipitur vt clericus nec comam nutriat, nec barbam radat; prout legunt ms. codd.]

LIX.
a *Act. 21.*
PAVLVS à IVDÆIS CAPITVR.

Poſt oblatum ſacrificium Nazaræorum, ſeptem intercedentibus diebus, vt teſtatur Lucas *a*, idem Paulus raptus in templo ab Aſianis Iudæis, eo prætextu quaſi contra legem & templum vbique prædicaret; commota aduerſus eum vniuerſa ciuitate, ab adueniente Lyſia Tribuno militum neci exemptus eſt; ac deductus in caſtra, primum Græcè locutus ea ſe calumnia purgauit, quod Tribunus exiſtimaret ipſum eſſe Ægyptium quendam magum, qui nuper populum Iudaicum apud Hieroſolymam ſeducens, à Felice Præſide fugatus fuerat, multis ex ſuis interfectis & captis: quam rem geſtam Ioſephus *b* deſcribit, dum agit de impoſtoribus & magis, turbas illectas poſt ſe trahentibus in montes & ſolitudines, ac pollicentibus ſe diuinitus oſtenſuros clariſſima ſigna, & prodigia. Deinde vero idem Paulus oratione *c* Hebraicè ad Iudæos habita, eos admonuit de ſuis natalibus, & educatione ſub Gamaliele, deque zelo in legem Moyſis, ac demum de admiranda ſua ad CHRISTVM conuerſione: ſed cum poſtea dicere cœpiſſet, quomodo & à Domino iuſſus eſſet Euangelium prædicare Gentibus; mox ad hæc verba excitato furore & impetu Iudæorum, vociferantium (inquit Lucas) vt tolleretur de terra, & proijcientium veſtimenta ſua, & puluerem iactantium in aerem: (erant hæc enim ſigna furentium & implacabilium penitus animorum, vindictam verbis factiſque poſcentium:) Tribunus eundem eductum iuſſit flagellis cædi, atque torqueri: quando opportune Paulus ſe natum eſſe ciuem Romanum aperiens, ab eo ſe periculo exemit. Antiquo enim iure Romanorum, nefas erat ciuem Romanum ſubijcere flagellis ſeu virgis; id primum ſtatuente lege Valeria *d*, ac confirmantibus Porcia *e* & Sempronia. Porro non alia ratione Paulus ſe natum dixit ciuem Romanum, quam quod paulo ante coram eodem Tribuno cum Iudæis agens, profeſſus fuerat ſe municipem Tarſenſem eſſe, hoc eſt in eo municipio *f* natum. Præterquam autem Municipes æquè ac Coloni, dicebantur ciues Romani; præſtabant inſuper municipia coloniis, quod *g* iſtæ legibus Romanorum cogerentur viuere, municipia vero ſuis agere ſinerentur, ipſique municipes munerum honorariorum *h* Romanæ vrbis participes eſſe poſſent. Vt autem *Tarſus* (quæ Ciliciæ metropolis erat) municipium diceretur Romanorum, eam ciues promeruerant dignitatem, ſimulque ampliſſimis iuribus donati fuerant, quod in bello ciuili *i* Iulio Cæſari primum (vnde & ciuitas dicta eſt *Iuliopolis*) ac deinde Octauio Auguſto ſtudioſiſſimè fauiſſent, multaq; ea de cauſa paſſi eſſent.

b *Ioſ. 20. antiq. 6. & 2. de bel. 12.*
c *Act. 22.*
CLAMANS SE CIVEM ROM. à FLAGELLIS ERIPITVR.
d *Val. Max. lib. 4. c. 1.*
e *Cic. pro Rabir. Vid. Sigon. de iur. antiq. Rom. l. 1. c. 6.*
f *l. municip. D. de verb. ſig.*
g *Gel. lib. 16. c. 13.*
h *l. 1. D. ad municip.*
i *Dio Caſſ. lib. 47. Dio Chryſoſt. in Tarſ. poſter.*

LX.

A flagellis ergo in hunc modum liberato Paulo, poſtera die volens ſcire Tribunus qua ex cauſa accuſaretur à Iudæis, conuocatis Sacerdotibus & vniuerſo Concilio, (hoc eſt *Sanhedrim*, de quo ſæpe dictum) eundem ſtatuit inter illos. Qui cum loqui cœpiſſet, iuſſus à principe Sacerdotum Anania os percuti, dixit ad eum Paulus, *Percutiet te Deus, paries dealbate*; reprehenſus vero quod Summo Sacerdoti malediceret, excuſauit ſe ignoraſſe eum fuiſſe Principem Sacerdotum. Hæc pluribus Lucas *k*. Sed quam prætexere potuit Paulus excuſationis cauſam, quod neſciſſet Ananiam Summum Pontificem? Certè cum ipſe in Iudæorum ritibus apprime eruditus eſſet, quippe ad pedes magni Gamalielis educatus; nec, ſi aliqua fuiſſet prærogatiua ſedis aut veſtis, à cæteris Septuaginta duobus Senioribus Summus Sacerdos, vel etiam Princeps Sanhedrim diſtinctus, id ignorare potuiſſet; omnino dicendum videtur, Herodem (à quo ipſum Sanhedrim aliquando ſublatum eſſe vidimus) & poſt eum Romanos Præſides, ita fuiſſe eiuſmodi Concilium congregari, vt tamen nulla eſſet ipſorum etiam Principum prærogatiua; maximè cum iſthæc (vt modo accidit) apud Ducem Romanum agerentur. Cæterum ſciens Paulus vnam partem Concilij eſſe Sadducæorum, & alteram Phariſæorũ, exclamauit ſe Phariſæum eſſe, & de ſpe ac reſurrectione mortuorum iudicari; quod videlicet Sadducæi negabant, Phariſæi ex præſcripto fidei fatebantur. Accidit vero res ex ſententia: nam altercantibus illis inter ſe de propoſita quæſtione, Paulus è Concilio abiit indemnatus.

k *Act. 23.*
AVCTORITAS CONCILII LXXII SENIORVM DEPRESSA.

LXI.
PAVLVS CÆSAREÆ CAVSAM AGIT CORAM PRÆSIDE.

Cum autem poſt hæc quadraginta & amplius Iudæi deuouiſſent, ſe neque manducaturos neque bibituros donec occidiſſent Paulum; detectis huiuſmodi inſidiis à filio ſororis ipſius Pauli, idem à Lyſia Tribuno cum præſidio miſſus eſt Cæſaream ad Felicem Præſidem: quo cum & Summus Pontifex & alij Iudæi acceſſiſſent, cauſa vtrinque coram Præſide acta, dilatum eius iudicium in aduentum Lyſiæ. Interim vero Præſes frequenter accerſens Paulum, vna cum Druſilla vxore ſua Iudæa femina audiuit ab eo fidem Chriſti: ſed diſputante illo de iuſtitia & caſtitate, ac de Iudicio futuro, tremefactus Præſes, ceſſauit de ea re amplius illum inquirere; ſperans tamen aliquam ab eo pecuniam accipere pro liberatione. Hæc omnia pluribus Lucas *a*. Porro conceperat hanc de pecunia ſpem Felix, quod cum ab ipſo Paulo in oratione quam coram eo habuerat, tum ab aliis audiſſet, ingentem pecuniarum vim Paulum ſecum attuliſſe Hieroſolymam vt erogaret in pauperes: quamobrem eum prædiuitem fuiſſe hominem eſt opinatus. Quod autem idem ipſe Iudex, rei verbis auditis de iuſtitia & caſtitate, deque futuro Iudicio, fuerit tremore correptus; certum eſt id accidiſſe, mala ipſius conſcientia expaueſcente immenſa à ſe patrata crimina: quippe quem Tacitus *b* ait per omnem ſæuitiam & libidinem ius regium ſeruili ingenio exercuiſſe: eundemque Suetonius *c* trium Reginarum maritum appellat. Nam & ipſa quæ tunc aderat vxor eius Druſilla *d*, cuius cauſa putamus ea Paulum diſſeruiſſe, filia Senioris Agrippæ Regis, & Iunioris ſoror, cum nupta olim fuiſſet Azizo Emeſenorum Regi circumciſo, ab eodem Felice, audita eius eximia pulchritudine, ope cuiuſdam Iudæi Cyprij à marito diuulſa eſt. Fuiſſe vero Felicem hunc fratrem Pallantis potentiſſimi illius Claudij Imp. liberti, ex iiſdem auctoribus intelligitur.

a *Act. 23. 24.*
DE FELICE PRÆSIDE.
b *Tac. lib. 5. hiſt.*
c *Sueton. in Claud. c. 28.*
d *Ioſ. 20. ant. 5. & 2. de bel. 10.*

LXII.
FESTVS SVCCEDIT FELICI.

Porro ipſum Felicem poſt hæc cum Paulo geſta, ſucceſſorem accepiſſe Porcium Feſtum, Lucas *e* tradit: idque hoc ipſo anno contigiſſe, ſatis indicat, dum ait, biennio expleto Felicem accepiſſe ſucceſſorem Portium Feſtum. Siquidem Felix, qui à Claudio (vt ex Tacito *f* apparet) iam ante Conſulatum Sullæ & Othonis (qui incidit in annum Domini quinquageſimum quartum) vna cum Cumano miſſus fuerat in Palæſtinam, ſic inter eos diuiſa adminiſtratione, vt Felix Samariam regeret, Cumanus reliquam prouinciæ partem: idem, inquam, Felix à Nerone poſt Claudij mortem ad Imperium euecto vniuerſam Iudæam curandam acceperat, excepta illa parte quam Nero Agrippæ Regi tribuit. Sic igitur expleto biennio Imperij Neronis, ſeu adminiſtrationis Felicis ſub Nerone *g*, qui hoc anno pridie Idus Octobris tertium Imperij inchoauit annum, Feſtus ſucceſſit Felici. Quod autem *Biennium illud* quod Lucas ponit, alij referunt ad Pauli aduentum Cæſaream antequam eo Feſtus accederet, exiſtimantes eum tamdiu illic à Felice detentum eſſe; hos quidem errare conſtat, quia Paulum haud ante præſentem annum potuiſſe Hieroſolymam adueniſſe, quæ de ipſo à tempore edicti Claudij quo Roma Iudæi ſunt pulſi, per annos ſingulos ſunt dicta, demonſtrant: quem & hoc eodem anno Neronis ſecundo, à Paſſione Domini viceſimoquinto, dimiſſum eſſe Romam à Feſto, tam Euſebius *h*, quam Hieronymus *i*, & alij affirmant. Quomodo vero ſub Feſto Paulus cauſam dicere iuſſus, licet nullius criminis reus iudicaretur, Cæſarem appellarit; & adueniente Cæſaream ad ſalutandum Feſtum Agrippa Rege vna cum ſorore Berenice, (cuius contubernio ipſum Agrippam vehementer eſſe infamatum, Ioſephus *k* eſt auctor) iterum coram eis inſigni energia cauſam ſuam perorarit; ac poſtea Centurioni Romam deducendus traditus, poſt longam nauigationem, naufragio in inſulam Melitam aduenerit; ibique à vipera manu morſus, nihil mali paſſus fuerit; quin etiam patrem Principis inſulæ, omneſque alios eiuſdem Inſulæ ægrotos curauerit: hæc, inquam, omnia Lucas, qui omnibus interfuit, fuſe ac ſingillatim recenſet *l*.

e *Act. 24. in fin.*
f *Tac. Annal. lib. 12.*
g *Vid. ſup. an. 34. III. ante fin.*
h *Euſeb. in Chron.*
i *Hieron. de Script. Eccleſ. in Paulo.*
PAVLVS APPELLAT CÆSAREM.
k *Ioſ. 20. ant. 5.*
l *Act. 25. 26. 27. 28.*

LXIII

Sed illud imprimis de *Vipera* Paulum mordente, ac de barba-

a *Act.*28.
PAVLI MIRACVLA MELITÆ.

barbaris admirantibus ipſum nihil inde mali paſſum eſſe, exactè à Luca deſcribi *a* Deus voluit, vt virtus Inſulæ Melitæ Pauli gratia conceſſa magis innoteſceret; nec naturali eius loci proprietati adſcriberetur, quod ex illo tempore fuit ei diuinitus impertitũ, vt ſerpentes omnes veneno careant, & quantumlibet aliquem momorderint nihil prorſus inferant detrimenti. Si enim olim à natura, ſicut quibuſdam aliis locis, id datum fuiſſet, cur incolæ tam certi fuiſſent (quod docet Lucas) de interitu Pauli? Sed & *Terram* ibi eiuſdem merito contra venena parare antidotum, experientia notum eſt vniuerſo Orbi. Cæterum non tantum ea Melitenſibus præſtitit, vt ægritudine laborantes omnes curarentur, ſed & Chriſtiana eos religione imbuit; ipſumque eorum Principem nomine *Publium* ad fidem conuerſum, eiſdem præfecit Epiſcopum; vt vetera quæque Martyrologia *b* atteſtantur. Imo & eundem inde poſtea euocatum, in locum Dionyſij Areopagitæ Eccleſiæ Athenienſi eſſe ſubrogatum Epiſcopum tradunt *c*, putantes nimirum, vnum eundemque eſſe cum hoc illum Publium, quem Dionyſius *d* Alexandrinus affirmat Areopagitæ ſucceſſiſſe; quem & martyrio coronatum fuiſſe, etiam Hieronymus *e* tradit. Porro Paulum tribus menſibus in inſula Melita cum cæteris manſiſſe, illic hyemantes, Lucas tradit. Agemus itaq; de eius inde receſſu anno ſequenti, quo eum accidiſſe conſtat.

b *Martyrol. Rom. & alia 21. Ianuar.*
c *Ado in Martyrol. ea die, & alij.*
d *Ap. Euſeb. 4. hiſt.* 22.
e *Hieron. de Script. Eccleſ. in Quadrato.*

LXIV.
NERO RESCRIBIT CONTRA IVDÆOS.
f *Ioſ.* 20. *ant.* 7.

Hoc eodem anno Nero Imper. petente Beryllo, qui eius pædagogus fuerat, tunc vero Græcis ſcribendis literis præerat, Iudæis Cæſareæ habitantibus ius eius ciuitatis abrogauit, quod hactenus commune cum aliis habuerant: vnde omnes Iudæorum calamitates exortas eſſe, dolet Ioſephus *f*, quod (vt narrat) ij nunquam poſtea ceſſarint à ſeditionibus & graſſationibus, donec initium belli conflatum eſt. Quo etiam tempore magnam tradit Hieroſolymis interceſſiſſe diſcordiam inter Agrippam Regem & Sacerdotes templi, occaſione domus ab eodem Rege ædificatæ, è qua contra leges patrias ſpectari poſſet quid ageretur in templo: re vero ad Neronem delata, iudicatum eſſe pro Sacerdotibus, fauore Poppææ Sabinæ, quæ pro eis deprecatrix extitit.

IESV CHRISTI ANN. 59.

PETRI AN. 15.

NERONIS IMP. ANN. 4.

I.
PAVLI ROMAM ADVENTVS.

ANNO CHRISTI quinquageſimonono, Nerone Aug. ſecundum & Calpurnio Piſone Coſſ. cum primum tranſacta hyeme tempus nauigationi cõmodum adueniſſet, Paulus Apoſtolus naui Alexandrinæ, quæ hyemauerat in inſula Melita, vna cum ſocijs itineris à Centurione eius cuſtode vinctus impoſitus, Puteolos appulit; inde vero pedeſtri itinere Romam veniens, obuiam habuit plures Chriſtianos Romanos, qui ei vſque ad Appij Forum & Tres Tabernas occurrerunt. Narrat hæc Lucas *g*. Porro *Tres Tabernas* ab Vrbe triginta tribus milliaribus, *Forum Appij* quinquaginta vno abfuiſſe, conſtat ex Antonini Itinerario. Ex quibus videas Chriſtianorum Romæ agentium officia & ſtudia erga Paulum; cum non quaſi vincto homini, ſed in Vrbem cum triumpho aduenienti, tam longe obuiam ierint. Dies autem qua in Vrbem ingreſſus eſt, tam apud Bedam *h*, quam Vſuardum, conſignata habetur ſexta Iulij: verum ſi tempus quo ex Melita inſula ſoluit, ac dies in nauigatione inſumpti conſiderentur, haud tam ſero Romam potuit perueniſſe. Certè quidem veris tempore eam eſſe nauigationem inſtitutam, Arator Diaconus, qui heroico carmine cecinit Acta Apoſtolorum, teſtatur. De anno vero, cum ex præterlapſis ſingulis receſitis certa habita ratione, hoc ipſo Chriſti quinquageſimonono Paulum Romam cõceſſiſſe exploratum habeatur; his etiam conſentit Euſebius *i*, & ipſum ſecutus

g *Act.*28.
h *Bed. Vſuard. in Martyrol.*
i *Euſeb. in Chron.*

Hieronymus *a*, dum numerant à Paſſione Chriſti vſq; ad tempus quo Paulus à Feſto Iudææ Præſide iuſſus eſt nauigare, annos viginti quinque: quos ſi numeres ab Natiuitatis Domini trigeſimoquarto, qui ſecundum Euſebium primus ponitur à Paſſione; neceſſe eſt affirmare, anno Domini quinquageſimo octauo Paulum dimiſſum eſſe à Feſto, hoc vero quinquageſimonono Romam ingreſſum eſſe; prout etiam ab eodem Euſebio ponitur.

a *Hieron. de Script. Eccleſ. in Paulo.*

II.
RES IBI GESTÆ.
b *Act.* 28.

Cum autem eo adueniſſet, permiſſus eſt manere ſibimet cum cuſtodiente ſe milite; ſicque Iudæis primum, poſtea etiam Gentibus, fidem Chriſti libere prædicans, biennio toto manſit in ſuo conducto. Hæc Lucas *b* res plurimas paucis verbis comprehendens; quem tamen Paulo fideliter ſemper adhæſiſſe, ex variis ab eodem Apoſtolo Romæ datis Epiſtolis certum redditur. Cum autem nihil dicat de iis quæ apud Neronem, quem appellauerat Paulus, egerit; ex iiſdem Pauli Epiſtolis poſſumus imprimis intelligere *c*, in prima ſui ipſius coram Imperatore defenſione, ab omnibus fuiſſe derelictum; (adeo pauendum fuit ab iis iudicium æſtimatum coram ſæuiſſimo Principe, nihil ratione, ſed pro animi libidine omnia faciente!) ſed ei CHRISTVM adſtitiſſe, & *ab ore leonis* (ſic enim Neronem appellat, ob immanem ac prorſus feralem eius ſæuitiam) atque ab imminente diſcrimine ipſum liberaſſe: poſtea vero plurimos Fidelium animo reſumpto cum eundem vidiſſent etiam in omni Prætorio *d* (vt ipſe loquitur: hoc eſt, coram vniuerſo Senatu, ac fortaſſis etiam collegio Pontificum) cauſam fortiter agere, & ipſos ſine timore verbum Dei loquutos eſſe. Tradit etiam ex communi opinione Chryſoſtomus *e*, Romæ Paulum ſalutaſſe Neronis pocillatorem, & concubinam. Sane quidem nonnullos ex Neronis familia ad CHRISTVM eſſe conuerſos, ex ipſomet Paulo *f* cognoſcimus; dum meminit ſanctorum qui ex domo Cæſaris eſſent. Inter eos autem vnum fuiſſe *Torpetem*, qui poſtea martyrio coronatus eſt, Romanum *g* Martyrologium atteſtatur. Porro concubina Neronis, cuius meminit Chryſoſtomus, fuiſſe creditur Poppæa Sabina, præ cæteris ab eo in deliciis habita; de qua pluribus agunt Tacitus *h*, & alij Romani hiſtorici: quam & erga Iudæos propenſiorem fuiſſe, ex Ioſepho *i* conſtat.

c 2. *Tim.* 4.
NERONEM VOCAT LEONEM.
d *Philip.* 1.
e *Chryſ. hom.* 54. *in Act.*
f *Philip.* 4.
g *Martyrol. Rom.* 17. *Maij.*
h *Tac. Annal. lib.* 13.
i *Ioſ. de vit. ſua, &* 20. *antiq.* 7.

III.
EPIST. II AD TIMOTHEŨ.
k 2. *Tim.* 4.

Acturis autem breuiter de ſingulis, quas tunc Romæ ad diuerſos ſcripſit Paulus, Epiſtolis; prima occurrit ea quæ eſt AD TIMOTHEVM SECVNDA, quam non multum poſt ſuum Romam aduentum, nimirum ſtatim *k* poſt primam ſuam coram Nerone defenſionem ſcripſit, & de iis quæ proximè ſibi accidiſſent, deque diuerſo ſuorum ſtatu, & quinam ipſum deſeruiſſent, certiorem reddidit. Cum vero præter hæc, multa quæ ab eodem Timotheo præſtari cuperet eum admonuiſſet, multaque de his quæ obuentura eſſent mala prænunciaſſet; demum quod vehementer optabat, rogauit ſemel atque iterum vt Romam venire feſtinaret ante hyemem, ac ſecum ferret penulam quã anno ſuperiori ipſe Paulus reliquerat Troade, necnon libros, maxime autem membranas. Sed quænam eſſet Pauli *Penula*, ex inſtituto paucis eſt explicandum. Fuiſſe imprimis Penulam, veſtem ad frigus & pluuias expellendas compoſitam, qua potiſſimum iter agentes vti conſueuiſſent, demonſtrant Cicero *l*, Spartianus *m*, atque Lampridius *n*. Duplicisq; eas fuiſſe generis, Martialis *o* teſtatur, nimirum villoſas alteras (quas *gauſapinas* appellat) alteras ſcorteas. Eaſdem vero ceſſiſſe itidem vſui Oratorum dum in foro cauſas agerent; queritur apud Tacitum auctor dialogi de Oratoribus.

DE PENVLA PAVLI.
Ap. Baron. an. 58.
l *Cic. ad Att. lib.* 13.
m *Spart. in Hadria.*
n *Lamprid. in Alex.*
o *Mart. epig. lib.* 24.

IV.

At enim conſtat ab his prorſus diuerſam fuiſſe Pauli Penulam. Quæ enim ratio patitur, vt in itinere ipſe poſitus cum Troade eam reliquit, iter agentis veſtem adeo neceſſariam ibi dimiſerit? vel quæ ſubit occaſio, vt eadem tunc Romæ detentus egeret? Quamobrem exiſtimarunt *p* quidam, eam fuiſſe thecam in qua libri conderentur; alij vero antiquiores *q*, Volumen, quia Græcè ſcripſum eſt φαιλόνιν: *Volumen* autem dici conſueuiſſe Vetus Teſtamentum, diuina ſæpe docet Scriptura *r*, quod in ſe ipſum reuolutum eſſet, prout & hodie in Synagogis vtuntur Hebræi. Rurſum vero Penulã dici veſtẽ

p *Refert Chryſ. hom.* 10. *in* 2. *Tim.* 4.
q *Ap. Hier. ep.* 125. *ad Damaſ. q.* 2.
r *Exod.* 24. *Deut.* 17. 18. 29. 32. *& alijs locis.*

ſacram apud Græcos ſcriptores Chriſtianos ſæpius teſtatum habetur; ſic dictam quod vno interiectu totum ambiret Sacerdotem, à φαίνομαι & ὅλον, quod tota conſpiciatur; quam & Latinè *Planetam* dicere conſueuimus, à πλάνης, quod circum errans totum ambiat corpus; ſicut eſſe ſolent quæ antiquiores in Eccleſijs aſſeruantur. Sic enim quodapud Nicephorum *a* & Philotheum *b* Epiſcopos Conſtantinopolitanos, itemque apud Metaphraſtem Græcè legitur φαινόλιον, Interpretes verterunt Penulam, ſiue Caſulam, quod idem eſt ac Planeta. Sed magis placet, vt de Volumine Paulus intellexerit; quod haud magni videretur eſſe negotij, vel impenſæ alias ſacras veſtes eiuſdem generis Romæ conficere, abſque eo quod ex Aſia eam velit Paulus per Timotheum ad ſe deferri. Non ſic autem de Legis Volumine, quod cum ſacroſanctum haberetur, haud facile librariis deſcribendum committeretur.

a *Niceph. ap. ad Leon. PP. III. in Act. Conc. Epheſ. ed. Pelt. tom. 5 c. 22.*
b *Philoth. de ſacr. offic. in Bibl. Patr.*

V. DE TEMPORE PAVLI EPISTOLARVM.

Porro ex eo quod vidimus, Paulum haud multo poſt ſuum Romam aduentum, hac ad Timotheum ſcripta Epiſtola eum ad ſe ante hyemem vocaſſe; ſatis euidenter conſtat, eandem datam eſſe ante illas ad Philemonem, Philippenſes, atque Coloſſenſes, itidem Romæ ſcriptas; quandoquidem in illis ſingulis vna cum Paulo in titulo inſcribitur & Timotheus. Vnde redarguas eos, qui exiſtimarunt eandem ſecundam ad Timotheum, omnium nouiſſimam eſſe ſcriptam; ea nimirum ratione perſuaſi, quod in ea Paulus *c* dicat tempus reſolutionis ſuæ inſtare, quaſi ſpiritu prophetico præuideret proximum ſuum martyrium. Sed quomodo hæc cohærent cum eo quod ibidem teſtatur, ſibi Dominum in ſummo illo apud Neronem diſcrimine adſtitiſſe, ac fore prædixiſſe vt per ipſum in omnes Gentes prædicatio impleretur? Sicut igitur cum à Iudæis Hieroſolymis ad mortem expeteretur, Dominus *d* illum hortatus prædixit fore vt Romæ Euangelium prædicaret; ita & Romæ in eodem ferme periculo conſtituto, propagationem Euangelij ab eo faciendam in omnes gentes prænunciauit. At ſicut illud impletum eſſe certum eſt, ita iſtud præſtandum eſſe quis poterit dubitare? Sane & ea Epiſtola, quam poſt hanc ſcripſit ad Philippenſes, idem ipſe affirmat *e* ſe certo ſciſſe in vita diutius permanſurum; ſuumq; ad eos pollicetur aduentum. Quamobrem non in alium ſenſum ea Pauli verba de inſtanti ſuo obitu, intelligi poſſe videntur, niſi quod fortaſſe fuerat ſibi diuinitus reuelatum, ſe ſub Nerone capite plectendum eſſe. Quomodo enim non inſtans videri poterat tempus illud, quod ſub Principe tunc imperante fore noſſet implendum, ſi Saluatoris poſtremum aduentum, poſt aliquantulum affore alibi *f* prædixit.

c *2. Tim. 4.*
d *Act. 23.*
e *Philip. 1. & 2.*
f *Hebr. 10.*

VI. CRESCENS MISSVS IN GALLIAS.

Quod autem in eadem Epiſtola *g* Paulus de ſuis comitibus agens, Creſcentem ait abiiſſe in Galatiam; pro *Galatia*, *Gallia* legendum eſſe Epiphanius *h* aſſeuerat: ſicut & Theodoretus *i* ait Paulum per Galatiam intellexiſſe Gallias, ſicque antiquitus illas gentes nominari conſueuiſſe. Huic vero conſentiens Ammianus *k*, cum agit de Gallorum origine, teſtatur eos Græco ſermone dictos eſſe Galatas; quod & alij *l* pariter affirmant. Certe conſtat CRESCENTEM Apoſtolatum accepiſſe in GALLIAS, *ac Viennenſem m* & *Moguntinam n* erexiſſe Eccleſias. Porro Galli & Galatæ, ſicut nomine ſic re coniuncti fuere: ſiquidem Galatæ originem à Gallis duxerunt, quando iſti ſub Brenno duce Græciam, Thracias, & Minorem Aſiam deuaſtantes complures prouincias ſibi tributarias reddiderunt; pars vero ipſorum in ea Minoris Aſiæ regione ſedes fixerunt, quæ ab iiſdem poſtea *Galatia*, ſiue etiam *Gallogræcia* denominationem accepit: vt pluribus docent Iuſtinus *o* hiſtoricus S. Hieronymus *p*, Suidas *q*, & alij. Quod tamen non pauci per Galatiam, quo Creſcentem amandatum Paulus dixit, non Gallias, ſed ipſam Minoris Aſiæ prouinciam ſic dictam intellexerunt; dicere opus eſt, eundē Creſcentem cum primo in Gallias ab Apoſtolo miſſus eſſet, inde etiam ad erudiendos Galatas Aſianos, quaſi eiuſdem gentis populos, acceſſiſſe: id enim Martyrologium *r* Romanum, aliaq; teſtantur.

g *2. Tim. 4.*
h *Epiph. hær. 51.*
i *Theodor. in 2. Tim. 4.*
k *Am. Marce. lib. 15.*
l *Suid. verb. Appianus. & alij.*
m *Ado Vien. in Chron.*
n *Pet. Clun. 2. ep. 1. Trith. in vit. S. Max. Epiſ. Mogunt.*
o *Iuſt. li. 24. 25*
p *Hier. præf. lib. 2. cōment. in ep. ad Gal.*
q *Suid. verb.* Galatæ.
r *Mart. Rom. Bed. Vſuard. Ado. &c. 27. Iunij: Baron. in Not. ad Martyr.*

VII. EPIST. AD EPHESIOS.

Cæterum eodem tempore quo Paulus eam ad Timotheum ſcripſit Epiſtolam, eidem Tabellario, nempe Tychico dedit etiam EPISTOLAM AD EPHESIOS, qui ex Gentibus *a* in CHRISTVM crediderant; vt eos contineret in officio, quod (vt ait ad Timotheum *b*) omnes qui in Aſia eſſent, videlicet Iudæi, auerſi eſſent ab eo. Quod autem aliqui Epiſtolam illam quæ AD GALATAS miſſa eſt, primo à Paulo Romæ ſcriptam eſſe contendunt *c*, libentius in his Chryſoſtomo *d* aſſentimur, qui hanc ante Epiſtolam ad Romanos eſſe conſcriptam exiſtimauit: nullus enim character in ea reperitur, quo demonſtrari poſſit Romæ conſcripta; cum cæterarum nulla ſit, in qua de vinculis ſuis Paulus non habuerit mentionem; at in iſta nihil prorſus. De reliquis porro Epiſtolis dicetur anno ſequenti, quo ſcriptæ noſcuntur.

a *Epheſ. 2.*
b *2. Timot. 1.*
ET AD GALATAS.
c *Athan. in Synop. Theod. præf. in ep. Pauli & alij.*
d *Chryſ. præf. in ep. Pauli.*

VIII.
e *Tac. Annal. 13.*

Quod ad res pertinet Imperij Romani; ſatis ad inſtitutum ſpectat quod ſcribit Tacitus *e* hoc anno iiſdemq; Coſſ. laudabilem legem à Nerone ſancitam eſſe, Nequis Magiſtratus aut Procurator qui prouinciam obtineret, gladiatorum vel ferarum ſpectacula ederet; ne ea de cauſa (quod factitari ſciebat) à prouincialibus immenſam Præſides vim pecuniarum corraderent. Itemque quod ait, *Pomponiam Græcinam* inſignem feminam, externæ religionis ream factam, iudicio mariti permiſſam eſſe; eumque priſco inſtituto coram propinquis de capite famaque coniugis cognouiſſe, & inſontem nunciaſſe. Nam quod de externa religione traditur, haud leuis eſt ſuſpicio intelligi Chriſtianam.

POMPONIA GRÆCINA.

IESV CHRISTI ANN. 60.

PETRI ANN. 16.

NERONIS IMP. ANN. 4.

I.
f *Tac. libr. 14. Plin. lib. 2. c. 7 & lib. 7. c. 20.*

ANNO CHRISTI ſexageſimo, Nerone *f* Imper. tertium & Valerio Meſſala Coſſ. Paulus Apoſtolus ſecundum agens annum in vinculis, ſcripſit Epiſtolas ad Philippenſes, Coloſſenſes, & Philemonem. Cum enim iis omnibus, ſicut ſuum, ita & Timothei nomen inſcribat, quem anno tantummodo ſuperiori accerſitum vidimus; ſed & mentionem habeat vinculorum ſuorum, & tamen nonniſi biennium dicatur detentus fuiſſe in eis: his, inquam, penſatis rationibus, omnino dicendum videtur, eaſdem hoc ipſo anno, non prius aut poſterius ſcriptas eſſe. Porro quæ data legitur AD PHILIPPENSES ea eſt occaſione conſcripta, quod iidem Pauli ſtudioſiſſimi, audito eum Romæ vinctum detineri, mox Epaphroditum cum muneribus ad ipſum *g* miſiſſent: quem, poſtquam è grauiſſimo quo Romæ laborauit *morbo conualuiſſet, ad eos Paulus remiſit, ſuum etiam Philippos per litteras promittens aduentum. Sed quod eundem appellat *Apoſtolum* Philippenſium, exiſtimauit Theodoretus *h* eum fuiſſe ipſorum Epiſcopum. *Apoſtolorum* enim nomine tunc conſueuiſſe appellari Epiſcopos, multis oſtendit; de quo dictum eſt ſuperius. Fuiſſe autem Epaphroditum Epiſcopum Philippenſium, conſentiunt & alij Theodoreto; licet Dorotheus ipſum fuiſſe præpoſitum Eccleſiæ Hadriæ ſiue Hadrianæ in Syria ſcripſerit. Sed hunc ab illo diuerſum eſſe putamus; ſicut ab horum vtroque, quem Metaphraſtes tradit à Petro Apoſtolo præpoſitum fuiſſe Eccleſiæ Tarracinenſi, cuius etiam fit mentio in Martyrologio Romano.

EPIST. AD PHILIPPENSES.
g *Philip. 4.*
* *Philip. 2.*
h *Theod. in ep. ad Philip.*
EPAPHRODITVS EPISCOPVS PHILIPPENSIVM

II.
i *Philip. 3.*
HÆRETICI INIMICI CRVCIS CHRISTI.

Dum autem eadem Epiſtola Paulus de hæreticis cauendis inculcans *i*, ait multos ambulare inimicos Crucis CHRISTI; haud dubium illos ſignat, qui CHRISTVM vere crucifixum eſſe negabant, dicentes imaginem ſolum eius viſam eſſe pati, CHRISTVM vero ſe ſubtraxiſſe: cuius hæreſis (vt vidimus) primus auctor fuit *Simon Magus*, quæ in eius diſcipulos eſt infeliciter propagata; vt Irenæus *k*, Epiphanius *l*, & alij tradiderunt. Eandem & *Cerinthus m* docebat, qui diuidens IESVM à CHRISTO, IESVM paſſū ac reſur-

k *Iren. lib. 1. c. 20.*
l *Epiph. hær. 21.*
m *Iren. libr. 1. c. 25. Epi. hær. 28. Theod. 2. hær. fab. 4. & alij.*

rexiſſe

rexiſſe dicebat, Chriſtum autem impaſſibilem remanſiſſe, & tempore paſſionis à Ieſu receſſiſſe. Sicq; concidentes (quod ait Paulus) ac diuidentes IESVM à CHRISTO, ſanctiſſimam Virginem faciebant matrem IESV, non autem CHRISTI. Addebat item *Baſilides a*, IESVM qui portabat Crucem, transformaſſe ſuam ſpeciem in Simonem Cyrenæum, eumq; eſſe crucifixum, IESVM autem eo modo à paſſione ſubtractum. Hinc eſt igitur quod tam in eadem Epiſtola *b*, quã in aliis *c* fere omnibus, idem Paulus de Cruce Chriſti ſæpe ſæpius ingerat teſtimonium: & quod etiam Ignatius *d* aduerſus eoſdem hæreticos totum Orientem infeſtantes, frequenter pugnet.

a *Epiph. hær.* 24. b *Philip.* 2. c 1. *Cor.* 12. & *alibi.* d *Ignat. ep. ad Tral. & ad Philip.*

III. CRVCES ERIGI COEPTÆ.

Illudque tunc inſuper factum eſt, vt contra dictos hæreticos, qui Crucis Chriſti memoriam penitus auferre conarentur, Eccleſia Catholica ipſo ſui exordio non tantum Chriſti Crucem verbis profeſſa fuerit, ſed etiam ſignis ac factis. Inde enim ductum eſt principium, vt inſtar Crucis in qua paſſus eſt Chriſtus, ligno compactæ CRVCES erigerentur in titulum, quas Fideles venerarentur, eaſdemque diabolus exhorreſceret, velut (quod ait Ignatius *e*) trophæum erectum contra ipſius potentiam, quod vbi viderit, horret. Sed & moris fuiſſe, cum quiſpiam locus diuino cultui manciparetur, illic figere Crucem in titulum, videbitur inferius cum agetur de *Titulo*. Atque inde etiam Apoſtolica in Eccleſiam traditio fluxit, vt Fideles non tantum ſeipſos, ſed & ſua cuncta, nec in ſacris dumtaxat, ſed & in quibuſcunq; cæteris rebus quibus benedicerent, in omnibus denique ſuis vel minimis actionibus, ſigno Crucis manu ducto notarẽt; quo remedio ſaluberrimo ad pellendos dæmones potiſſimum vterentur: de cuiuſmodi antiquiſſima, & ab ipſis Apoſtolis petita conſuetudine, ſic Tertullianus *f*: *Ad omnem progreſſum atque promotum, ad omnem aditum & exitum, ad veſtitum & calceatum, ad lauacra, ad menſas, ad lumina, & cubilia, ad ſedilia, quæcunque nos conuerſatio exercet, frontem Crucis ſignaculo terimus. Cuius diſciplinam ſi legem expoſtules Scripturarum, nullam inuenies: traditio tibi prætenditur auctrix, conſuetudo confirmatrix, fides obſeruatrix.* Et Cyrillus *g* Hieroſolymitanus: *Non pudeat nos Crucifixum confiteri: ſed in fronte confidenter ſignaculum Crucis digitis imprimatur, & in aliis omnibus Crux fiat: in panibus comedendis, & in poculis bibendis, & in egreſſu, & ingreſſu, ante ſomnum, recumbendo, & ſurgendo, eundo, & quieſcendo. Magna hæc eſt cuſtodia, quæ propter pauperes gratis datur, ſine labore propter infirmos; cum à Deo ſit hæc gratia, & ſignum Fidelium, & timor dæmonum: triumphauit enim de illis hoc ſigno. Oſtenta illud audacter: quando viderint Crucem, recordantur Crucifixi: metuunt enim illum, qui contriuit caput draconis.* Habes & alia eiuſmodi apud Baſilium *h*, Hieronymum *i*, Theodoretum *k*, & alios permultos. Teſtaturque Ruffinus *l*, cum Symbolum fidei recitarent Fideles, in verbis illis poſtremis, *Carnis reſurrectionem*, conſueuiſſe frontem Cruce ſignare; eiuſque rei myſterium docet. Antichriſtum autem prohibiturum nequis crucem pingat in fronte, firmiter aſſeuerat antiquiſſimus Hippolytus martyr in libello quem ſcripſit de Conſummatione ſæculi. Ex quibus intelligere potes, ipſum iam appropinquare, qui nunc operatur in filios diffidentiæ. At prætermittimus de ſancta Cruce innumeras hic coaceruare ſanctorum Patrum auctoritates, & recitata ab iiſdem exempla, tum quod ea alij *m* collegerint, tum quod eorum plurima ſeſe nobis ſuis locis enarranda opportunius offerent. Denique res adeo eſt perſpicua, vt & ipſi Chriſtianorum hoſtes, quantum aduerſus dæmones virtus Crucis præualeat, ſæpius teſtati ſint: ſicut inter alios de Iuliano Apoſtata ſcribit Theodoretus *n*, & Lucianus *o* de Eucrate, qui accepto annulo ferreo ex quapiam cruce facto, aduerſus prauos dæmones redditus eſt ſecurus. Sed de his, deq; Epiſtola ad Philippenſes hactenus.

e *Ignat. ep. ad Philip.*

FREQVENS VSVS S. CRVCIS.

f *Tert. de cor. mil. c.* 3. & 4. g *Cyril. Hieroſ. catech.* 13. h *Baſil. de Sp. S. c.* 1. i *Hier. ep.* 22. *ad Euſtoch.* k *Theodor.* 3. *hiſt.* 10. l *Ruff. expoſ. Symb.* m *Vid. ſup. an.* 34. *nu.* XXIX. n *Theodor.* 3. *hiſt.* 3. o *Lucian. in Philopſeud.*

IV. EPIST. AD COLOSSENSES.

Quæ autem eſt AD COLOSSENSES, miſſa eſt per Tychicum. Cui cum pariter anno ſuperiori literas (vt vidimus) Paulus perferendas dediſſet *p* ad Timotheum & Epheſios; eundem iterum Romã rediiſſe, ac denuo ad Coloſſenſes miſſum, hac ad ipſos ſcripta Epiſtola ſignificare videtur. Ex quibus etiam facilis eſt coniectura, ipſum perfunctum eſſe apud Paulum munere Tabellarij. Nam & eodem nuntio Titum *q* quoque olim acceſiſſe viſus eſt; ei demque dediſſe primam ad Timotheum demonſtrat argumentum eius Epiſtolæ, q; in antiquis Græcis exemplaribus legitur ei præfixum: ſed & per eundẽ ſcripſiſſe ad Philemonem, declaratur Epiſtola ad Coloſſenſes *a*: ex qua etiam nonnulli collegerunt, eidem nuntio datam eſſe aliam ad Laodicenſes. Non n. cuiq; ſe offerenti olim Apoſtolos, & eorum ſucceſſores Epiſcopos, ſed certis hominibus, iiſdemq; probitate notis, committere literas conſueuiſſe, iam dictum eſt ſuperius ex Ignatio *b*, & Cypriano *c*: eoſdemque non Tabellariorum tantum, ſed & Legatorum fungi ſolitos officio, dum eis multa ore tenus communicanda crederentur, ſatis conſtat ex iis quæ de eodem Tychico Apoſtolus *d* ſcribit. Porro fuere Coloſſenſes (auctore Strabone *e*, Plinio *f*, & aliis) populi in Maiori Phrygia, haud longe poſiti à Laodicenſibus: ex quo certum redditur, Apoſtolum, quando ad eoſdem Coloſſenſes meminit de *Laodicea*, non eſſe locutum de ea quæ dicitur Syriæ, nec de ea quæ eſt in Media, ſed de ea quæ eſt in Phrygia contra Hierapolim, iuxta flumen Mæandrum à quo Lycus amnis manat: itemque hallucinatos eſſe qui dixerũt *g* Coloſſenſes dictos eſſe Rhodios ob ingentẽ illum ab eis Solis Coloſſum erectum.

p 2. *Tim.* 4. *Epheſ.* 6. q *Tit.* 3. a *Coloſſ.* 3.

TABELLARIORVM VSVS.

b *Ignat. ep. ad Polycarp.* c *Cypr. ep.* 16. & 24. d *Epheſ.* 6. *Coloſſ.* 4. e *Strab. lib.* 12. *c.* 13. f *Plin. lib.* 5. *cap.* 32.

DE COLOSSENSIBVS.

g *Suid. & alij recent. Gr. & Lat.*

V. AN PAVLVS AD LAODICENSES SCRIPSERIT.

Eſt autem vetus quæſtio, An Paulus ſcripſerit quoq; AD LAODICENSES? Hæretici (vt aſſerit Tertullianus *h*) eidem quam nos ad Epheſios ſcriptam habemus, *Ad Laodicenſes* titulum præfixerunt: idque ipſum Marcionem præſtitiſſe, tam idem auctor quam Epiphanius *i* docent. Sed ne vel leuis ſuſpicio eius mendacij pulſet legentis animum; habetur antiquiſſimi Ignatij ad ipſos Epheſios ſcribentis, & Pauli Epiſtolam citantis, teſtimonio egregiè confirmatum, eam quæ dicitur Pauli ad Epheſios, verè ad eos eſſe conſcriptam. Alij vero dixerunt, Paulum priuatam ſcripſiſſe ad Laodicenſes, quæ etiam circumferebatur inter Fideles; non tamen vt legeretur ſicut cæteræ in Eccleſiis, quod additamenta accepiſſet à non bene ſentientibus. Ita quidem Philaſtrius *k*, & Hieronymus *l*. Quamobrem quæ edita eſt apud Xyſtum *m*, nequaquã illa fuiſſe videtur; quippe quæ perbreuis ſit, nec quid habeat adulterinũ vel additirium, ſed potius eorum quæ perperam poſita viderentur, vel haberentur ambigua, fuerit mutilatione cõtracta. Nec etiam placet quod tradit Theophylactus, intellexiſſe Paulum de prima ad Timotheum, quod ea ſcripta fuerit Laodiceæ. Nam quæ ſubeſt ratio, vt Epiſtolam ante plures annos ſcriptam legi voluerit in Eccleſia Coloſſenſium; vel cur illam magis, quam reliquas ad diuerſas Eccleſiás datas? Chryſoſtomus *n* nullam putat à Paulo datam ad Laodicenſes, ea ſcilicet ratione quod Græca editio habeat, καὶ τὴν ἐκ Λαοδικείας, hoc eſt, *& illam quæ ex Laodicea ſcripta eſt*: ncq; intelligendum putauit, vt quæ à Laodicenſibus miſſa fuiſſet ad Paulum, à Coloſſenſibus legeretur: cui etiam ſententiæ adhæſit Theodoretus *o*. Sane nullam tabellario ad Laodicenſes fuiſſe à Paulo datam ſatis conſtat, dum in ea quam tum ſcripſit ad Coloſſenſes, ſalutari mandat eos qui Laodiceæ eſſent Fideles. Si n. tunc ad Laodicenſes ſcripſiſſet, ipſe ſua Epiſtola eiuſmodi functus eſſet officio, nec opus habuiſſet illud Coloſſenſibus delegare. Libentius igitur Chryſoſtomo ac Theodoreto inhæremus, vt nulla à Paulo ſcripta fuerit ad Laodicenſes: cum præſertim quæ ad eos Pauli nomine ſpuria fertur, nequaquã ſit ab antiquioribus cognita. Nam qua ratione Marcion illam quæ habetur ad Epheſios, datam putauit ad Laodicenſes, ſi extabat aliqua ad Laodicenſes? Imo & Tertullianus Marcionem impugnans, nullam aliam niſi quæ ad Epheſios eſſet, vulgatam fuiſſe dixit ad Laodicenſes.

h *Tert.* 5. *cont. Marcion.* 11. & 17. i *Epiph. hær.* 42. k *Philaſtr. de hæreſ. c.* 90. l *Hieron. de Script. Eccl. in Paulo.* m *Xyſt. Sen. Bibl. lib.* 2. n *Chryſ. hom.* 12. *in ep. ad Coloſſ.* o *Theodor. in ep. ad Coloſſ. in pr.*

VI. DE RELIGIONE ANGELORVM, QVAM PAVLVS DAMNAT.

Quod vero Paulus monuit inter alia Coloſſenſes *p*, *ne ſeduci paterentur in humilitate & religione Angelorum, &c.* per difficilis eſt locus; de quo Hieronymus *q* conſultus ab Algaſia, cuncta verba diligenter expendens, eius videtur fuiſſe ſententiæ, vt ſugillare Paulus voluerit eos qui erant ex circumciſione colentes Aſtra cœli atque Angelos: multiſque declarat, haud recẽs fuiſſe hanc apud eos illapſam hæreſim, ſed peruetuſtam, & à Prophetis ſæpius exagitatam: ſicut & eadem de re Clemens *r* Alexandrinus Iudæos arguit. Certe his reſpõdent, quæ non multo ante idem Paulus de Iudaicis Feſtis monuerat Coloſſenſes. Quomodo autem hæc cohæreant, vt Iudæi Aſtra ſimul & Angelos colerent;

p *Coloſſ.* 2. q *Hier. ep.* 151. *q.* 10. r *Clem. Alex. Strom. lib.* 6.

rent; non aliunde putamus accidiſſe, niſi quod (vt de Phariſæis tradit Epiphanius *a*) ipſa cœli aſtra fuiſſe animata exiſtimarēt; quamobrem & iiſdem (vt ait) indidiſſent nomina Hebraica: eademq; Angelos eſſe ſenſiſſe videtur. Æquè n. ac Angelos, *Militiam cœli* dixerunt aſtra, ſicuti apparet ex Deuteronomio *b*, & libris Regum: cum tamen propriè militiam cœleſtem à diuina Scriptura conſtet *c* nominatos Angelos, ſicut & ipſe Dominus dictus eſt Deus exercituū. Cæterum vt ſic Iudæi Aſtra colerent, non fuit tunc tantum apud eos error, ſed & in poſteros eſt infeliciter propagatus; adeo vt quoniam ei eſſent addicti, *Cœlicolæ* dicti fuerint, qui ab Imperatoribus *d* Chriſtianis exagitati ſunt, vt videbitur ſuis locis.

a *Epiph.1.Panar.16.*
b *Deut.17.& 4.Reg.23.*
c *Luc.2.&c.*
d *C.de Iudæ. & Cælic.*

VII *Multa hic Baron. de ſenſu verborū Pauli: quæ vt laudamus, ſic inter recentiores Pauli Interpretes,* Corn. a Lapide, *inter Controuerſiarum aduerſus hæreticos tractatores,* Illuſtr. Card. Perronium *lib.5. Reſp. ad Reg. Mag. Brit. c.20. conſulendum cenſemus.*

Sed quantumlibet hæc vera ſint, & Pauli ſenſui æquè poſſint accommodari, & à quibuſdam alijs recepta videātur; tamen quoniam Apoſtolum nouimus ſuis Epiſtolis ſolitum inſectari hæreticos, qui Chriſtiano nomine in Eccleſiam Catholicam graſſarentur, aliam eorum verborum quærendam cenſemus interpretationem. Equidem Theodoretus in hunc locum ait, his temporibus *exortam fuiſſe hæreſim*, quæ diceret Deum vniuerſorum nec cerni, nec comprehendi, nec ad eum poſſe perueniri, & oportere per Angelos diuinam ſibi beneuolentiam conciliare; affirmaretque legem per Angelos eſſe datam. Quænam vero fuerit dicta hæreſis, ipſe Theodoretus neque eo loco, neque iis quos ſcripſit hæreticarum fabularum libris indicat: quamobrem mirati ſumus, errorem eiuſmodi tribui *Simoni Mago*; cum quæ de Angelis ipſe dixit, longius ab his diſcrepent, vt vidimus ſuperius cum actum eſt de ipſius erroribus: tantumque abeſt vt Angelorum cultū ipſe introduxerit, vt contra aſſereret ſe in mundum deſcendiſſe vt Angelos male moderantes terrarum Orbem corriperet. Quamobrem & *Carpocras* aduerſus eoſdem Angelos mundi fabricatores pugnandum eſſe ſuaſit: ac proprium fuit *Baſilidis* diſcipuli Simonis dogma, CHRISTVM ad eos debellandos miſſum eſſe.

VIII. Potius igitur ad *Cerinthi* peruerſum dogma Paulum ſpectaſſe dicemus; quippe qui cum adeo humiliter de CHRISTO ſentiret, vt omnem ab eo diuinitatem auferret, & ob ſcandalum Crucis, hominem tantummodo eſſe affirmaret; ſuper eum Angelos extollebat, per quos mundum eſſe creatum, & Deum Hebræorum vnum ex illis eſſe Angelū prædicabat. Id enim de eo referunt Irenæus *e*, Tertullianus *f*, Epiphanius *g*, ipſeq; Theodoretus *h*. Sane quidem aduerſus huiuſmodi hæreſim de Angelorum excellentia, & abiectione CHRISTI, frequenter admodū Paulus *i* Apoſtolus viſus eſt iacula intorquere. Imo & ipſi Angeli, ſic Deo agente, eandem impugnarunt, dum Ioanni *k* Apoſtolo ad pedes vnius ex eis accidenti vt eum adoraret, plane prohibuit, ſignificans non ſibi, ſed Deo præcipuam illam omnium maximam adorationem deberi: idq; non tantum vt Ioannem inſtrueret, ſed in Ioanne potius vniuerſam Eccleſiam aduerſus eoſdem hæreticos commoneret. Verum etſi Cerinthus ea ſentiret de Angelis; eos tamen ſuauiſſe adorandos, nuſquā inuenimus, nec quempiā alium hæreticorum qui mundi creationem æquè Angelis tribuerent; quippe cum omnes affirmarent, eſſe ſuper Angelos Virtutem diuinam omnium ſupremam, quam Deum dicerent. Quinetiam tantum abeſt vt Cerinthus (nam de alijs dictū eſt) Angelum Iudæorum, quorum legem ipſe colebat, adoraret; vt potius (quod ait Epiphanius *l*) eum malum eſſe diceret, ac deteſtaretur.

e *Iren.lib.3.*
f *Tert.de præſcript.c.48.*
g *Epiph. hær. 28.*
h *Theod.hær. fab. lib.2.c.4.*
i *Coloſ.2.Heb. 1.& 2. 1.Cor. 6.& alibi.*
k *Apoc.19.22.*
l *Epiph.hær. 28.*

IX. CORRIGITVR THEODORETVS.

Ex his igitur videas, Theodoretum haud in omnibus aſſecutum eſſe verborum Pauli ſenſum, cum dixit ea ab illo ſcripta, quod tum graſſarentur hæretici qui Angelos colendos eſſe iactarent. Qui & ſemel errore lapſus; in alium grauiorem impegit, vt diceret Canonem trigeſimum quintum Laodiceni Concilij, de iiſdem hæreticis eſſe intelligēdum, qui in eadem regione Aſiæ Oratoria erexiſſent S. Michaeli Archangelo: incaute nimis quæ à Catholicis eſſent piè inſtituta, hæreticis quorū nulla eſt memoria tribuens. Sane nullum à Cerinthianis, vel aliis de quibus facta eſt mentio, hæreticis, in honorem S. Michaelis, aut alicuius alterius Angeli, erigi potuiſſe Oratorium, ex nuper dictis ſatis ſuperq; liquet. *Angelos* autem *venerari*, non hæreticorū, ſed Catholicæ Eccleſiæ mos fuit; q̄ præſertim in honorem S. Michaelis (quem patronū nouit & protectorem, ob inſignia eius ope accepta beneficia) Eccleſias erigere, illumque precari, ſicut & ceteros Angelos, vt apud Deum intercederent, conſueuit. Notæ ſunt Eccleſiæ erectæ in Gargano *a* mōnte, & in Galliis, necnon Romæ in ſummitate molis Hadriani, itemq; prope Byzantium *b*, & alibi, occaſione frequentium tam in Oriente quam Occidente eiuſdem Archangeli apparitionum; de quibus dicetur inferius ſuis locis. Imo & temporibus Diocletiani Imper. iam extitiſſe S. Michaelis nomine Eccleſiam in Bithynia, fidem faciunt Acta *c* Eutonomij Epiſcopi. Et Procopius *d* numerat ſex baſilicas ab Imperatore Iuſtiniano in honorem eiuſdem Archangeli excitatas. Frequenteſq; fuiſſe Eccleſias S. Michaelis, & aliorum Angelorum, argumento eſt l. quoniam C. de ſacroſ. Eccleſ. Sicut & Romæ antiquiſſimam fuiſſe ſolemnitatē eiuſdem Archangeli, teſtis eſt Drepanius Florus vetuſtiſſimus poeta Chriſtianus, qui vixit temporibus Theodoſij Senioris. Ac denique extat Græcè ſcripta narratio Pantaleonis Diaconi de miraculis S. Michaelis Archangeli, Romæ in Bibliotheca Sfortiana cod. MS. num. 81. Et in codice 65. qui inſcribitur *Metaphraſtes menſis Octobris atque Nouembris*, inter complures ſcriptas Græcorum Patrum homilias recenſentur S. Ioannis Chryſoſtomi prima *in S. Michaelem Archangelum*, ſecunda & tertia *de Angelis*, ac quarta *in Seraphim*.

DE RELIGIOSO ANGELORVM CVLTV.

a *Sigeb. in Chron. an. 488.& 709.*
b *Sozom.2. hiſt.2.*
c *Ap. Sur. tom.5.*
d *Procop. de ædif. Iuſtin.*

X. S. MICHAELIS CVLTVS COLOSSIS.

Sed his omiſſis, vt modo agamus de prouincia & loco, vbi ea contigiſſe ex Concilio Laodiceno referuntur; certum eſt Coloſſis ſub Laodicenſi metropoli poſitis, antiquum viguiſſe cultum Michaelis Archangeli; non quidem vt illum tanquam Deum colerent, ſed vt præcipuum Dei miniſtrum eo cultu qui ſanctos Angelos decet afficerent: idque non hæreticorū perſuaſione, ſed immenſi prodigij oſtenſione, atq; adeo celebri, vt in Eccleſia Orientali anniuerſaria de ea re memoria ageretur ſexta Septēbris: quod Græcorum antiquum Menologium imprimis teſtatur, necnon Emmanuel Imperator in ſua conſtitutione *e* de Feriis; eiuſque rei hiſtoria ex antiquioribus monumentis deſcripta habetur apud Metaphraſtem *f*. Quas vero pœnas dederit Alexius Iconoclaſta, qui auſus eſt violare dictam Eccleſiam S. Michaelis in Chonis (Coloſſas n. dictas eſſe poſtea *Chonas*, teſtatur idem Menologium, Oecumenius *g*, & alij) ſcribit eiuſdem vrbis ciuis Nicetas *h* Choniota.

e *Ap.Theod. Balſam. in Nomocan. tit. 7.*
f *Metaphr.6. Sept.*
g *Oecum.in ep.ad Coloſſ.*
h *Nicet.in Annal.*

XI. DE CANONE CONCILII LAODIC.

Synodus igitur Laodicena nequaquam rectum Angelorum cultum imminuit; ſed eum qui ex idololatria Gentilium contra diuinitatis numen erat, eiecit: ſicut cum in ſuperiori canone *i* illos damnauit, qui relicto cultu ſanctorum Martyrum falſos adirent hæreticorum martyres. Porro ſi eadem Synodus cultum veri martyris recipit, vt hoc canone, & alio *k* quo agi feſta Martyrum, præterquam in Quadrageſima, monuit; multo magis Angelorum, qui ſublimioris ſunt naturæ, oportuit recepiſſe. Cum autem ad Angelos (vt ait canon) idololatriæ abominandæ congregationes fieri prohibuit, alluſit fortaſſe ad Genij cultū, cuius gratia Gentiles *l* diem natalitium celebrantes, affines & amicos conuocarent: Vel quod Synodus eiuſmodi idololatriam vocet *occultam*, inde verius exiſtimamus reſpexiſſe ad id quod Magi (vt ſcribit Tertullianus *m*) ad ſuas magias perficiendas, nō tantū dæmones, ſed & Angelos ſe inuocare profiterentur, hocq; honeſtiſſimo nomine velarēt turpiſſimas ſuas impoſturas. Nam & his conſentiens ſequitur canon *n*, prohibens ne clerici vllo pacto magiæ operam darent. At de his hactenus, deq; Theodoreti aliena interpretatione; cum alioqui quod ad dogmata ſpectat, non ſit dubium ipſum rectà ſenſiſſe de Angelis; quos non tantum veneratus eſt, ſed & ſalutis æternæ nobis à Deo conceſſos adminiſtros, & præſertim vt apud Deum noſtram cauſam agant, conſtanter affirmauit *o*.

i *Conc. Laodi. c.34.*
k *Ibid. c.51.*
l *Cenſor. de die natal. Macrob. Saturnal.*
m *Tert. Apol. cap.23.*
n *Conc. Laodic. c.36.*
o *Theod. diuin. decret. lib.5. de Angel. & in Daniel. c.4.*

XII. TRADITIO DE CANTV ECCLES.

Quod autem pertinet ad reliquas traditiones, quæ eiuſdem Pauli Epiſtola ad Coloſſenſes remanent conſignatæ; cum inferius eoſdem admonet *p*, *docere & commonere ſemetipſos Pſalmis, hymnis, & canticis ſpiritualibus, in gratia cantantes in cordibus ſuis Deo*; iiſdemque fere verbis alibi Epheſios *q* ad eadem facienda hortatus eſt: his Apoſtolum Ec-

p *Coloſſ.3.*
q *Epheſ.5.*

CLESIA-

CLESIASTICI CANTVS formam præſcripſiſſe, nempe vt muſicos modulos cordis chorda, non ore tantum concinerent, Interpretes *a* intellexerunt. At vero non ſolum Paulus, ſed & ipſæ Virtutes Angelicæ docuerunt quomodo pſallendum eſſet in Eccleſia. Scribit enim Socrates *b*, Ignatio Epiſcopo Antiocheno Apoſtolorum contemporaneo viſionem oſtenſam eſſe Angelorum, Sanctam Trinitatem hymnis alterna vice decantatis collaudantium; ipſumque Ignatium eandem canendi formam Eccleſiæ Antiochenæ tradidiſſe, atque inde ab omnibus Eccleſiis receptam eſſe: hæc Socrates. Sed altior atque certior eius rei fides habetur, cum de Seraphim ſtantibus ſupra thronum, atque alternis vicibus canentibus, ſublimis facta *c* eſt illa manifeſtatio Iſaiæ. Eodemq; planè modo ab Eſſenis (quos Chriſtianos fuiſſe videbitur inferius (tamq; à viris quam feminis Deo laudes alternatim cani ſolitas, additis modulis & religioſis geſtibus, teſtimonio conſtat Philonis *d*, qui haud dubium intellexit de Canticis dramatis, qui non tantum in voce, ſed & in actione conſiſterent: de quibus agitur apud Plutarchum *e*: eſtque de iiſdem vulgata illa mentio in Eccleſiaſticis Officijs: *Ante thorum huius Virginis frequentate nobis dulcia cantica dramatis.* At exoleuerunt iam iſta: cætera vero non tantum non ſunt prætermiſſa, ſed aucta; niſi quantum ad feminas ſpectat, quarum in Eccleſia cantus occaſione Pauli Samoſateni eſt poſtea à Synodo *f* Antiochena redargutus. De antiquo autem vſu Chriſtianorum, vt in vnum ad Eccleſiam conuenientes, dies noctesq; cantu ducerent, Ethnicorum etiam teſtificatione, nempe de his quæ Romæ agerentur, Luciani *g*, & de his quæ in Oriente, Plinij *h*, qui vixere temporibus Traiani, expreſſum habetur. Docent id ipſum Patres antiquiſſimi, Iuſtinus *i* martyr, Clemens *k* Alexandrinus, Tertullianus *l*, Cyprianus *m*, & alij: idque non aliunde quam ab ipſo Domino & Apoſtolis acceptum, dicit Auguſtinus *n*, dum inter illa quæ ex diuina Scriptura defendi poſſunt, ait eſſe hymnorum & Pſalmorum cantum: *cuius* (inquit) *ipſius Domini, & Apoſtolorum, habemus documenta, & exempla, & præcepta.* Ac denique Baſilius *o* eandem alternatim canendi conſuetudinem in vniuerſa (vt docet) Eccleſia frequentatam, aduerſus hæreticos eam impugnantes defendit. Cumq; poſſent & alia innumera in hanc ſententiam afferri teſtimonia ſanctorum Patrum, breuitatis cauſa temperamus.

a Chryſoſt. Theodor. & alij in Coloſſ. 3. & Epheſ. 5. b Socr. 6. hiſt. 8. c Iſai. 6. d Philo. de vit. contemp. e Plut. Sympoſ. 7. q. 8. f Ap. Euſeb. 7. hiſt. 24. g Lucian. in Philopat. h Plin. Sec. 10 ep. 97. i Iuſtin. orat. ad Anton. k Clem. Alex. Orat. ad Gen. l Tert. 2. ad vxor. 6. m Cypr. de orat. Dom. n Aug. ep. 119. cap. 18. o Baſil. ep. 69. ad Neocæſ.

XIII. POPVLVS IN ECCLESIA CANTARE PETITVS.

Illud autem non prætermittimus dicere; olim non ſolum extra Eccleſiam ab omni hominum genere, artificũ, ruſticorum, nautarum, viatorum, & aliorum eiuſmodi, priuatim cantari ſolitas *p* animi cauſa Deo laudes; ſed & publicè in ipſis Eccleſiis promiſcue vna cum clericis vniuerſum cantaſſe populum, ſimulque Sacerdotibus orationem dantibus vel colligentibus reſpondere conſueuiſſe *q* *Amen.* Sed quoniam imperitia canentium ſæpius accidebat, vt harmonicũ illum Eccleſiaſticæ dignitati congruentem cantum incompoſito vocum ſono corrumperent; (in quos iure Chryſoſtomus *r* declamat;) neceſſario Eccleſiaſticis *s* legibus prouiſum eſt, ne præter cantores ad hoc opus adſcriptos, quique pulpitum aſcendunt & de codice legunt, quis in Eccleſia pſalleret. Magnam enim ſanctiſſimos Patres adhibuiſſe diligentiam, vt ad pietatem omnino compoſitus eſſet cantus in Eccleſia fieri ſolitus, vel ex eo facile colligi poteſt, quod conſtet & in ipſis Chriſtianorum conuiuijs nonniſi perquam modeſtos & graues hymnos concini *t* conſueuiſſe. Sed & Gentiles ipſi qui rectè ſaperent *u*, damnarunt illos canendi modos, qui mollibus fractiſque vocum inflexibus animos itidem molles fractoſq; redderent: quemadmodum & aduerſus corrumpentes canticorum modeſtiam, eſt vehemens S. Hieronymi *x* obiurgatio. Cæterum ſi vt decet ad pietatem muſici modi compoſiti ſint, nihil vtilius nec gratius quicquam audiri poteſt. *Cantus enim* (vt ait Philo *y*) *paſſiones animi excantat; vt quicquid in nobis diſſonat, in concentum quendam redigendo, reprimendoque immodicos affectus, certis modulis componat.* Excitat (prout habetur apud Iuſtinum *z*) *cum voluptate quadam animum, & flagrans ad eius quod carmine celebratur deſiderium: affectiones & concupiſcentias carnis ſedat: cogitationes malas inimicorum quos cernere non eſt ſuggeſtione oborientes, amolitur; mentem ad fructificationem diuinorum honorum rigat; pietatis decertatores, generoſos & fortes per conſtantiam in rebus aduerſis efficit; omnium rerum quæ in vita triſtes & luctuoſæ accidunt pijs affert medicinam, &c.* Cuius rei cauſa à Spiritu ſancto inſtitutum eſſe Pſalmorum concentum, S. Baſilius *a* declarat; nimirum vt cum nos ad voluptatem propenſos videret, eiuſmodi concinna numerorum modulatione in animos noſtros imprimeret diuinorum eloquiorum vtilitatem: quod experimento ſe abunde didiciſſe, Auguſtinus *b* teſtatur; qui & ipſe in ſua Eccleſia Hipponenſi ſic amauit ſacram canendi conſuetudinem, vt nonnunquam de iis queſtus *c* ſit, qui rerum diuinarum parum ſtudioſi, de nimia Eccleſiaſtici cantus prolixitate quererentur.

p Baſil. de Sp. S. c. 27. 29. Chryſ. hom. in Pſal. 41. Hier. ep. 17. ad Marcel. q Baſi. d. ep. 69. Aug. Tert. Cypr. Ec. vbi ſupra. Hier. præf. in 2. ad Gal. lib. Auſon in Ephemer. r Chryſ. hom. in Iſai. 8. s Conc. Laodic. c. 15. t Clem. Alex. pædag. 4. Tert. Apolog. 39. Cypr. ad Donat. u Vid. ap. Cic. lib. 2. de legib. Plutarch. de Muſic. x Hieron. in Epheſ. 5. y Philo. de ſacrif. offer. z Iuſt. mart. q. 107.

a Baſil. hom. in Pſal. 1. b Aug. 10. Confeſ. 6. 33. c Id. ſerm. 251. de temp.

XIV. DIVERSARVM ECCL. DIVERSI CANENDI MODI.

Licet autem in vniuerſo Chriſtiano Orbe canendi in Eccleſia ſemper viguerit vſus; tamen non idem vbique eſt ſeruatus modus. Siquidem Auguſtinus *d* ait, Athanaſium in Eccleſia Alexandrina tam modico flexu vocis fuiſſe ſonare lectorem Pſalmi, vt pronunciãti vicinior eſſet quam canenti: in Oriente vero (vnde & Mediolanenſem Eccleſiam ſub Ambroſio Eccleſiaſtici formam cantus accepiſſe tradit *e*) ſuauiori vocum concentu, qui audientium animos quantumlibet triſtes mulcere poſſet, cantari conſueuiſſe. Non ſic autem Romana Eccleſia (vt aliquis exiſtimauit, deceptus commentitiis ſcriptis Damaſi nomine peruulgatis) ab Orientali mutuata eſt modum pſallendi: cum iam ab ipſo inſtitutæ Sedis exordio Pſalmorum cantus in ea coaluiſſet. Nam Damaſus non canendi ritum; ſed Pſalterium ex translatione Septuaginta ex Oriente, nempe ab Hieronymo Hieroſolymis agente, accepit. Quantum autem ex antiquis monumentis colligere licet, eadem Romana Eccleſia mediam ſecuta viam, nec ſimplicitatem Alexandrinam, nec Orientales compoſitos numeros in omnibus amplexata, ſic temperauit vtrumque, vt miram quandam cum ſuauitate adiunxerit grauitatem. Et Africanæ *f* Eccleſiæ ritus, Romano atq; Alexandrino ſimilior quam Orientali fuiſſe videtur.

d Aug. 10. Confeſſ. 33. e Id. 9. Confeſſ. 7. f Aug. ep. 119.

XV. HÆRETICI CORRVPTORES CANTVS ECCLES.

Execrata eſt pariter Eccleſia Catholica modos illos muſicos atque cantus, qui à Gentilibus ſuis ipſorum ritibus adhiberi conſueuerant: ſed & illos homines, qui relictis Dauidicis Pſalmis concinerent proprio ingenio excogitatos hymnos, & ad nouos compoſitos muſicos modulos; cuiuſmodi erant Harmonij *g* filij Bardeſanis Syri, Pauli *h* Samoſateni, Hieracis *i*, Arianorum *k*, Meletianorum *l*, Donatiſtarum *m*, Apollinaris *n*, & aliorum eiuſmodi hæreticorum, qui in hunc modum aureo calice Babylonis malæ doctrinæ venena tum ſuis ſectariis, tum etiam Fidelibus propinarent. Cæterum nouos pioſq; conſcribere atq; cantare ſacros Hymnos, ad modos Eccleſiaſticos attẽperatos, quibus ad pietatem homines inſtituerentur; non crimini, ſed laudi datum eſt à maioribus noſtris, ab ipſis Apoſtolorum temporibus: ſicut eo nomine Hierotheum illum Magnum laudat Dionyſius *o* Areopagita, alioſq; Philo *p*: Et S. Ephræm *q* contrarios Harmonio ſcribens, Syris canẽdos tradidit: ſicut & Gregor. Nazianzenus cygnæo planè cantu Apollinarem ſtridentem ſilere fecit. Itemq; in Occidente hymnos compoſitos à Damaſo Papa, Ambroſio, Prudentio, Paulino, Venantio Fortunato, & aliis, in celebriorem vſum recepit Eccleſia; Arianis tantũmodo reclamantibus in Ambroſium *r*, quaſi ſuis hymnis populum ſeduxiſſet; quippe qui etiam in omnibus à ſe editis hymnis, & in Eccleſia populo canendis traditis, ad finem cuiuſque in odium Arianæ hæreſis, conglorificationem addidiſſet ſanctiſſimæ Trinitatis.

g Theod. lib. 4 c. 29. Sozom. lib. 3. c. 15. h Syn. Antioch. ap. Euſ. 7. hiſt. 24. i Epiph. hær. 67. k Athan. orat. 2. cõt. Arian. l Theod. lib. 4. hær. fab. m Aug. ep. 119 n Conc. Laodic. c. 59. o Dio. Areop. de Eccl. hier. p Philo de vit. contempl. q Theod. d. c. 89. r Ambr. in Auxent.

XVI. DE INSTRVMENTIS MVSICIS.

Quod autem ſpectat ad MVSICA INSTRVMENTA; iis CHRISTVM Dominum à Fidelibus laudandum eſſe, Prudentius *s* docet. Sed & Chriſtianus Pædagogus *t*, quãtumlibet ea quæ ſunt ſcripta in Pſalmis de laudando Deo muſicis inſtrumentis, ad ſpiritalem ſenſum inflectat; tamen ſi piè exerceantur, liberaliter indulget. Conſtat quidem Auguſtini *u* teſtimonio, Citharam ab Eccleſiæ modulatione fuiſſe proſcriptam: & muſica Inſtrumenta haud fuiſſe antiquitus in Eccleſiam recepta, indicat Auctor *x* Quæſtionum apud Iuſtinum martyrem. Cuius rei illa ratio videtur adſcribi, quod eiuſmodi muſica inſtrumenta à

s Prud. in Apoth. t Clem. Alex. 2. pædag. 4. u Aug. Pſal. 32. con. 1. x Ap. Iuſtin. mart. q. 107.

Gentilibus adhiberi conſueuiſſent turpibus ac ſordidis vſibus theatrorum, conuiuiorum, ac ſacrificiorum. Sed quod poſt multa ſæcula vſu receptum ſit vt in Eccleſia adhiberentur *Organica* inſtrumēta, haud iure quis poterit improbare, cum omnem in ſono præſeferant cum grauitate, & ſuauitate modeſtiam. At hæc ſatis; nunc ad hiſtoriam redeamus.

XVII. EPIST. AD PHILEMONEM.

a *Theod. præf. in ep. ad Philem.*

ONESIMVS EPISCOPVS EPHES.

His publicis ad Coloſſenſes datis literis, priuatas Paulus addidit eodem tempore AD PHILEMONEM nobilem Coloſſenſem; cuius domum Coloſſis ad ſua tempora integram permanſiſſe, teſtatur Theodoretus *a*: quæ n. temporibus Pauli eſſe cœpit Eccleſia, eidem cultui mancipata perſeuerauit impoſterum. Harum vero ſcribendarum Literarum occaſio interceſſit, quod cum *Oneſimus* Philemonis ſeruus amore Pauli (cuius prædicationem in Aſia deguſtarat) à Domino fugiens Romam ſe contuliſſet; eundem Paulus, vt æquum eſſe videbatur, ad ſuum Dominum remittens, ei plurimum commendauit. Annuiſſe autem Philemonem votis Pauli, vt redeuntem Oneſimum, non vt ſeruum, ſed vt fratrem ſuſceperit, ac libertate donarit; inde colligi perſpicuè poteſt, quod ex Ignatio ad Epheſios cum ad martyrium Romam duceretur ſcribente, conſtet Oneſimum fuiſſe tunc ipſorum Epiſcopum, quem & mirificè laudat. Eundem enim illum eſſe cum eo de quo agit Paulus, tam Græcorum Menologium, quàm Latinorum Martyrologium, fidem faciunt.

XVIII. DE EPIST. AD HEBRÆOS.

b *Philip.* 2.

c *Hebr.* 13.

d *Hebr.* 10.

Quæ ſupereſt omnium nouiſſima Pauli EPISTOLA AD HEBRÆOS, hoc eodem anno ſcriptam eſſe, multa perſuadent. Nam hoc anno ſcribens ad Philippenſes, de mittendo in Orientem Timotheo, quem ſuperiori anno Romam accerſierat, conſilium ſe iniiſſe tradit *b*; imo & ſeipſum eo venturum pollicitus eſt. At vero eadem fermè habet in Epiſtola ad Hebræos *c*. Rurſus autem, ſicut Philippenſes miſerant ad Paulum Romam certum hominem, quod eius vinculis compaſſi eſſent, ita Iudæos eodem erga ipſum animo fuiſſe demonſtrat; cum quod in Vulgata habetur *d*: *Nam & vinctis compaſſi eſtis*, ex Græco ſic legitur: *Nam & vinculis meis compaſſi eſtis*, atque ita apparet, hanc eandem Epiſtolam, ſicut reliquas in vinculis datas, Romæ eſſe ſcriptam: quod Ioannes *e* Chryſoſtomus, & alij pleriq; confirmant. Sed & ex iiſdem, aliiſq; ſignis, eam germanam eſſe Pauli, facilè poteſt intelligi. Id enim vel ex ſigillo agnoſcitur, dum quod ipſe ad Theſſalonicenſes *f* ait, ſignum cunctarũ ſuarum Epiſtolarũ eſſe, GRATIA DN. NOSTRI IESV CHRISTI VOBISCVM, illud ipſum & in eadem ad Hebræos appoſitũ habetur. Attamen eam eſſe Pauli, negarunt imprimis hæretici Marcionitæ *g*, atque Ariani *h*; horumq; gregalis Euſebius *i* aliorum nomine aſſerit, eam à Romana Eccleſia quaſi non legitimam Pauli impugnatam fuiſſe; ſed & Tertullianus *k* Barnabæ tribuit; alij *l* etiam Clementi, vel Lucæ.

e *Chryſ. præf. in ep. Pauli.*
f 2. *Theſſ.* 3.
g *Epiph. hær.* 42. *Hier. præf. ep. ad Tit.*
h *Epiph. hær.* 69. *Theod. præf. ep. ad Hebr.*
i *Euſ.* 3. *hiſt.* 3.
k *Tertul. de pudic. c.* 20.
l *Ap. Hier. ep.* 129. *ad Dard.*

XIX. ADVERSVS NEGANTES EAM ESSE PAVLI.

m *Clem. Alex ap. Euſeb.* 6. *hiſt.* 11.
n *Hieron. de Script. Eccleſ. in Paulo, & in Gal.* 1.

Permoti autem videntur eam negantes duabus potiſſimum rationibus, tum quod non ſicut in cæteris præfixus eſſet eius exordio nomen Pauli, tum quod diuerſum à cæteris videatur dicendi genus. Sed ad primam reſpondent Clemens *m* Alexandrinus, Hieronymus *n*, Theodoretus, & alij; quoniam Iudæi præiudicatam animis ſententiam contra Pauli doctrinam combibiſſent, ideo ipſum noluiſſe nomen ſuum adſcribere, ne in ipſo exordio eos ab Epiſtolæ lectione auerteret: itemque quod Dominus ipſe Apoſtolus Patris ad Hebræos miſſus fuiſſet, Paulũ tum propter Domini honorem, tum quod ipſe præcipuè ad Gentes miſſus eſſet, ſe Apoſtolum Hebræorum inſcribere abſtinuiſſe. Styli porro diuerſitas inde proceſſit, quod cum alias ad Græcos datas Græcè Paulus ſcripſiſſet, hanc autem ad Hebræos ipſe Hebræus Hebraico ſermone diſertiſſimè conſcripſiſſet; eam & eloquentius conuertit in Græcum, ſiue Clemens, ſiue Lucas fuerit: alterutrum enim iſtorum eam ex Hebræo in Græcum conuertiſſe, creditum eſt *o* antiquitus. Quod vero alij obijciunt, Paulum (vt eſt apud Hieronymum *p*) Hebræum ex Hebræis ſcribentem ad Hebræos, non citare Scripturas ſecundum Hebraicam veritatem, ſed ſecundum Septuaginta: imo & hoc ipſo non leue deducitur argumentum, eam eſſe Pauli; qui idem ſcribens ad Galatas cum Hebræis diſputans, locum Iſaiæ (vt notat Hieronymus ſecundum editionem, Septuaginta citauit. Quin & hoc Apoſtolorum tempore apud ipſos Iudæos in vſum frequentiorem receptam eſſe editionem Septuaginta, (vt de noſtris taceamus) ſatis vel ipſe demonſtrat Ioſephus hiſtoricus, qui Iudæus exiſtens, tamque Hebraicis quam Græcis literis excultiſſimus, in ſuis quos ſcripſit commentariis, potius Septuaginta quàm Hebraicam editionem in rebus etiam maximi momenti, veluti in ſuppuratione annorum ab origine mundi, ſectatus eſt: illudq; ipſum præſtitiſſe Philonem, nullum eſt dubium.

o *Clem. Alex ibi ſup. Orig. ap. Euſ.* 6. *hiſt.* 19. *Euſ.* 3. *hiſt.* 2. *& alij.*
p *Hieron. in Iſai.* 6.

EDITIO LXX ETIAM A IVDÆIS FREQVENTIORI VSV RECEPTA.

XX.

a *Euſ.* 3. *hiſt.* 32.

b *Clem. Alex. Strom. lib.* 2. *&* 5.

Cæterum qui eandem Epiſtolam Clementi Romano tribuerunt, abunde ex eo refelluntur, quod ipſemet Clemens (vt teſtatur Euſebius *a*) eam ſæpius ſuis ſcriptis intexens, alterius planè auctoris quam ſuam eſſe declarat. Sed nec Barnabæ tribui poſſe, ex eo certum redditur, quod cum nonniſi vna dicatur ab eo ſcripta Epiſtola, quam planè diuerſa ea fuerit ab Epiſtola ad Hebræos, Clemens *b* Alexandrinus frequentes ex ea ſententias recitando, apertè ſignificat. A Luca vero aliquam vnquam fuiſſe ſcriptam Epiſtolam, neminem antiquorum vel recentiorum dixiſſe reperimus. Æquius igitur alij dixerũt, eam ab eo tranſlatam quã compoſitam. Non n. quæ ad Hebræos, ſed quæ dicebatur ſcripta ad Laodicenſes, à quibuſdam Lucæ adſcribebatur; vt teſtatur Philaſtrius *c*. Nihil autem dicimus de Tertulliano, cuius eam eſſe à quibuſdã tradi, miramur quod Xyſtus *d* Senenſis affirmet, cum idem ipſe Tertullianus *e* adſcribat Barnabæ.

c *Philaſtr. de hær. c.* 90.
d *Sixt. Sen. Bibl. lib.* 7. *c.* 8
e *Tert. de pudic. c.* 20.

XXI

f *Hieron. ep.* 129. *ad Dard. & in Iſai.* 6.

EADEM RECEPTA À GRÆCIS, ET LATINIS.

g *Conc. Laodic. can.* 59.
h *Athan. in Synopſ.*
i *Greg. Naz. carm. de lib. canon.*
k *Amphil. carm. de lib. canon.*

Sed quid eſt quod S. Hieronymus *f* ſcripſit, dictam Epiſtolam, licet non ſolum ab Eccleſijs Orientis, ſed ab omnibus retro Eccleſijs, & Græci ſermonis ſcriptoribus, quaſi Pauli Apoſtoli ſuſcepta eſſet, tamen Latina conſuetudine non recipi? Sane quidem illam Græci ſemper abſq; aliqua ambiguitate recepiſſe reperiuntur; vt quos diximus, Clemens Alexandrinus & Origenes, Concilium *g* Laodicenum, Athanaſius *h*, Gregorius *i* Nazianzenus, Amphilochius *k*, denique (vt vno verbo dicam) quotquot poſtea extiterunt rerum Eccleſiaſticarum Catholici tractatores; vno excepto ex antiquioribus Caio, de quo mox dicetur. Quod vero ad Latinos ſpectat; ſi de iis quæritur qui ipſum Hieronymum præceſſerunt, non ſolum Clemens Romanus quem diximus, eam ſuis ſæpius interſeruit ſcriptis; (adde, ſi placet, & in his qui ab eo conſcripti feruntur Apoſtolici Canones, eandem inter ſcripta canonica adnumeratam eſſe:) ſed & alij quorũ idem Hieronymus meminit in ſcriptoribus Eccleſiaſticis, Latini celebriores illam ſæpe citantes, Pauli quoque titulo prænotarunt; puta Hilarius *l* Pictauienſis, Gregorius *m* Bæticus, Optatus *n* Mileuitanus: immo & Philaſtrius *o* Brixianus inter hæreſes adnumerat opinionem illorum, qui eam non ſicut cæteras Pauli Epiſtolas amplecterentur. Pariterq; eiuſdem poſtea Eccleſiæ Epiſcopus Gaudentius *p*, necnon Chromatius *q*, Ruffinus *r* Paulinus, Ambroſius, & Auguſtinus *s* creberrimè eandem vt Pauli germanam agnouerunt. Cum igitur Galli, Hiſpani, Afri, Itali, qui vel ante Hieronymi tempora floruerunt, vel ſaltem illius æquales extiterunt, idem omnes de ea Epiſtola pari conſenſione firmarint; quid eſt quod ipſe eam à Latinis non recipi ſcripſit? Non equidem puto id illum dixiſſe, quia (ſicut alibi *t* ait) Tertullianus eam non recepit vt Pauli, ſed vt Barnabæ: Abſit enim vt vnus à cæteris omnibus diſcrepans Tertullianus, Catholicæ Latinæ Eccleſiæ regulam Canonicorum ſcriptorum præſcripſerit; cum præſertim nonniſi in libro *u* quem ſcripſit poſtquam eſt factus hæreticus, id ſua ſentẽtia teſtatum reliquerit. Quod autem nec Cyprianus ea vſus eſſe reperitur; haud mirandum eſt, ſi qui Tertullianum nominare magiſtrum *x* conſueuit, eidem in hoc fuerit obſecutus. Arnobium item, Minutium, & Lactantium, non eſt quod dicamus eam reieciſſe, quia non citarunt: quippe qui cum ſcripſerint aduerſus Gentiles, nequaquam vſi ſunt diuinæ Scripturæ, cui illi minimè crederent, teſtimonijs, ſed ipſorum potius Gentilium ſcriptis ac rationibus: nam & Lactantius *y* Cyprianum ſugillaſſe viſus eſt, quod aduerſus Demetrianum Gentilem niſus ſit teſtimoniis ſacræ Scripturæ.

l *Hilar. lib.* 4. *de Trinit. & alibi.*
m *Greg. Bætic. lib. de fide.*
n *Opt. lib.* 7. *cont. Parm.*
o *Philaſtr. hær.* 90.
p *Gaudent. tract.* 2.
q *Chrom. de* 8 *beatit.*
r *Ruffi. in expoſ. Symb.*
s *Aug.* 2. *de doctr. Chr.* 8. *& alibi.*
t *Hieron. de Script. Eccl. in Paulo.*
u *Tert. de pudic. c.* 20.
x *Hieron. de Script. Eccl. in Tertul.*
y *Lact. lib.* 5. *cap.* 4.

Verum

XXII.
a *Euſeb. 6. hiſt. 14.*
b *Hier. præf. de Scrip. Eccl.*
c *Inn. ep. 2.*
d *Ext. in Collect. Creſcon.*
e *Gelaſ. in Con R. decr. de lib. canon.*
f *Caſſ. diuin. lect. 14.*
g *Alc. car. de lib. canon.*
h *Iſid. li. 6. Orig.*
i *Conc. Cart. III. can. 47.*
k *2. Pet. 3.*
l *Xyſt. Sen. 7. Bibl. 8. Bellar to. 1. Contr 1. cap. 17. & alii.*
m *Vid. Aug. ep. 163. ad Generos.*

Verum nec ad hos quidem videtur Hieronymus habuiſſe reſpectum; ſed aliis credens exiſtimauit eam ab Eccleſia Romana non recipi. Cum enim Euſebius *a* agens de Caio antiquo Theologo, ex eius ſententia aſſeruiſſet Epiſtolam ad Hebræos à Romanis Pauli non credi, Euſebium ſecutus Hieronymus (qui ex eo ſe plurima accepiſſe præfatus *b* eſt) dum pariter de Caio agit in Scriptoribus Eccleſiaſticis, eadem ipſa Euſebii verba, licet nomine tacito referẽs, æque appoſuit apud Romanos eam epiſtolam quaſi Pauli non haberi: in quod miramur tantum Patrem (rogata venia dictum ſit) facile nimis impegiſſe. Quam enim ſe aliter res habeat, de antiquioribus temporibus idem Euſebius eſt teſtis, dum (quod iam diximus) ait eam epiſtolam à Clemẽte Romano Pontifice approbatam eſſe. Nouiſſimis vero temporibus, quibus Hieronymus vixit, Innocentius *c* Papa ad Exuperium ſcribens, diuinorumque Librorum catalogum texens, recenſet quatuordecim Epiſtolas Pauli, illam videlicet ad Hebræos adnumerans. Et ante Innocentium extat *d* decretum Romani Concilii ſub Damaſo contra hæreſim Apollinaris celebrati, vbi inter Libros Canonicos recenſetur epiſtola Pauli ad Hebræos. His vero adde ſi placet, antiquiſſimam epiſtolam ſecundã Euariſti, & primam Hygini, (vt prætereamus eam, quæ Clementis nomine inſcripta habetur ad Iacobum Fratrem Domini) in quibus ex eadem Epiſtola ad Hebræos citãtur ſententiæ. Quid autem poſt Hieronymum ſenſerit eadem Eccleſia Romana, Gelaſius *e* fidem facit, & alii Romani Pontifices, itemq; Caſſiodorus *f* Senator: quid etiam Galliæ, Alcimus *g* Auitus Epiſcopus Viennenſis, quid præterea Hiſpaniæ, Iſidorus *h* Epiſcopus Hiſpalenſis, quidq; Eccleſia Africana, Cõcilium Carthaginienſe *i* Tertium. Denique Petrus ipſe Apoſtolus ſcribens *k* pariter ad Hebræos, meminit Epiſtolæ quam Paulus ad eoſdem ſcripſit. Si quæ vero præter has leuiſſimæ reliquæ ſunt Nouatorum obiectiones, eas ab aliis *l* egregie confutatas inuenies. Cæterum hæc Pauli Epiſtola idcirco vltimo loco in codice ponitur, quod omnium nouiſſima ſcripta habeatur, licet in cæteris diſponendis, non ſemper ratio temporis videatur eſſe ſeruata. Sed de ea, ſimulque aliis omnibus à Paulo conſcriptis, hic eſto iam finis: illud vnum addendo; conſuetum *m* fuiſſe antiquitus cum eædem in eccleſia legerentur, Lectoribus reſpondere, *Pax tecum*, quod erat ſymbolum Catholicæ communionis.

XXIII.
n *Tac. lib. 13.*
DE AREFACTA FICVRO MVLEA.

Quod ad res Romanas pertinet, multa quæ ad inſtitutum minus faciunt omittẽtes, ſatis ſit illud meminiſſe quod Tacitus *n* ſcribit, hoc eodem anno *Ruminalem arborem* in Comitio, quæ ſuper octingentos quadraginta ante annos Remi Romulique infantiam texerat, mortuis ramalibus, areſcente trunco diminutam, prodigii loco habitum eſſe. Porro ſicut olim in arefacta ad Chriſti imperium apud Hieroſolymam ficus arbore, Synagogæ infructuoſę eſt præmõſtratus interitus, ita quoque non ſine Dei conſilio exſiccata Romulea ficus, veteris ſuperſtitionis abrogationẽ eo prodigio eſſe ſignificatam, dicere haud incongrue poſſe videmur, cum id manifeſto experimento probarit euentus. Sicque bene verſa vice rerum, magno ſane prodigio fatalis arbor, eademque illis feliciſſima, Remi Romulique cunabulis conſecrata, tunc aruit, cum aridum *Crucis* lignum à Petro & Paulo Romæ plantatum vireſcens, fœcundo germine propagaretur.

IESV CHRISTI ANN. 61.

PETRI AN. 17.

NERONIS IMP. AN. 5.

I.
o *Tac. li. 14.*
p *Gelaſ. in Con. Rom. de lib. apocr.*
PAVLVS IN HISPANIAM

ANno Chriſti ſexageſimo primo, C. *o* Vipſanio & Fonteio Capitone Coſſ. Paulus Apoſtolus biennio in vinculis iam exacto, liber abire permiſſus eſt: reliquæ vero eius res geſtæ vſque ad martyrium, remanſerunt prorſus obſcuræ: nam quæ dicebantur *Acta Pauli*, inter apocrypha ſunt *p* reiecta. Cum autem ex iis quæ ſuperiori anno ad Philippenſes, Philemonem, & Hebræos ſcripſit, conſtet in animo habuiſſe redire in Orientem, an id præſtiterit haud tuto poſſumus affirmare, quandoquidem Patrum plurimorum ram Græcorum *a* quam Latinorum *b* ſententia traditur, ipſiuſque etiam auctoritate Romani Martyrologii *c* confirmatur, eum ſolutum vinculis profectum eſſe in Hiſpaniam, ſicut ſe in animo habuiſſe olim Romanis *d* ſignificauerat. Verum nec ob eam cauſam, quod nunc (ſi velimus) rediiſſet in Orientem, videri poteſt elapſum tempus quo minus octo illis annis qui intercedunt vſque ad ipſius martyrium, potuerit non tantum Hiſpanias, ſed vniuerſum plane Orbem Romanum, ac Barbarorum externas regiones peragrare. Quod vero Gelaſius *e* Papa de eadem ipſius in Hiſpanias profectione ſcripſit, eum diſpoſitione diuina maioribus occupatum ex cauſis, implere non potuiſſe quod promiſerat, nõ eo quidem tendit, vt eam penitus neget, ſed vt ſignificet, ipſum, Deo aliter decernente, minime tunc implere potuiſſe, quod ad Romanos ſcribens pollicitus erat ſe propediem impleturum. Itemque quod Innocentius *f* ad Romanæ Eccleſiæ inſtituta cæteros prouocans, omnino aſſerere videtur, neminem Apoſtolorũ, excepto Petro, Hiſpanias, & alias Occidentales prouincias docuiſſe, haud putandum eſt à Petro diuidere Paulum voluiſſe, ſicut cæteros Apoſtolos, quos iure negat in Occidente docuiſſe: nam in re de qua agebatur, Petri cauſa communis Paulo eſſe videbatur, quippe qui & ipſe ſicut Petrus Romæ docuerit, eamque Eccleſiam ſacris ritibus & inſtitutis imbuerit.

a *Hipp. de 72. Diſc. Ath. ep. ad Droc. Cyril. Hier. catech. 17. Epi. hær. 27. Chryſ. in ep. ad Hebr. & hom. 7. de laudib. Pauli, & hom. 76. in Matt. Theod. in 2. Tim. vlt. & in Phil. 1. & in pſal. 116. Soph Hier. ſer de nat. Apoſt. & alii recentiores.*
b *Hier. in Iſa. 11. & in Amos 5. Greg. 31. Mor. 22. Iſid. de vit. & obit. Sanct. Bed. in Mart. 11. Cal. Sept. Ado Vien. in Chron. an. 59. & alii complures.*
c *Mart. R. 11. Cal. April.*
d *Rom. 15.*
e *22. q. 2. c. beatus.*
f *Inn ep. 1. ad Decent.*

II.
LVCAS EDIT ACTVS APOST. DE REBVS LVCÆ REL QVA.
g *Epi. hær. 51.*
h *Oecum in Luc.*
i *Hier. de Script. Eccl. in Luca.*
k *Greg. Naz. orat. 1. in Iul.*
l *Paul. ep. 12.*
m *Gaud. de dedic. baſ.*
n *Nic. li. 2. c. 43*
o *Glyc. lib. 3. Annal.*
p *Ced. in comp hiſt.*

Hoc eodem anno S. Lucas Euangeliſta ſcriptionem eam abſoluit, cuius eſt titulus ACTVS APOSTOLORVM. Cum enim in fine ſcribat, Paulum egiſſe biennium in ſuo conducto, plane poſt illud tempus extremam manum operi ſe impoſuiſſe ſignificat. Quod autem S. Hieronymus biennium Pauli Romæ agentis extendat vſque ad quartum Neronis annum, nos autem quinto ponamus, id inde accidit, quod ipſe vno eodemque anno ponat eius diſceſſionem Hieroſolymis, & Romam aduentum, quæ tamen duobus annis eſſe peracta, eiuſdem Lucæ teſtimonio eſt declaratum. Quonam vero Lucas abierit poſtquam Roma deceſſit, incertum eſt: de eo tamen tradit Epiphanius, *g* prædicaſſe in Dalmatia, Gallia, Italia, ac Macedonia. Legiturque apud Oecumenium, *h* eumdem Roma in Orientem eſſe reuerſum, turſumque petiiſſe Libyam, Thebanos Chriſtiana religione inſtituiſſe, atque in vltima demum ſenectute reddidiſſe Deo ſpiritum. Sane quidem & Hieronymus *i* eum vita cælibem ad ætatis annos octoginta quatuor perueniſſe ſcribit. Sed Gregorius *k* Nazianzenus, Paulinus *l* Nolanus, Gaudentius *m* Brixianus, eum tradunt martyrio vita functum: & Nicephorus *n* Calliſtus martyrii genus deſcribens, aſſerit ipſum in Græcia ex fructiferæ oleæ arbore ſuſpenſum eſſe, quod aridi ligni, vnde crux fieret, copia non eſſet. Agit & de miraculis ad eius monumentum edi ſolitis, deque Chriſti, B. Virginis, ac SS. Petri & Pauli Imaginibus, ab eo coloribus effigiatis. Eadem quoque de martyrio in olea Michael *o* Glycas, ſed & de vnguento medico, quod ex membris eius ſcaturiit: eademque Gregorius Cedrenus. *p* Plura autem de Luca ſuperius.

III.
NERO MATREM NECAT.
q *Tac. lib. 14.*

Hoc ipſo anno menſe Martio Feſtis Quinquatriis, impiiſſimus Nero Imperator Agrippinam matrem naufragio fruſtra tentatam, miſſo Aniceto liberto palam occidendam curauit, quod pluribus proſequitur Tacitus. *q* Cum vero (vt ait) publica adulatione, lætitia quoq; publica omnium eſſet; vt de ſalute parta Imperatoris, fortaſſe ea ex cauſa accidit, vt Paulus inſumpto carceris biennio, vna cum cæteris vinctis liber ſineretur abire.

IESV CHRISTI AN. 62.

PETRI AN. 18.

NERONIS IMP. AN. 6.

I.
r *Tac. lib. 14.*
ſ *Euſ. in Chr.*
ANANVS EXSTIMATVS FELICISSIMVS.
Et vid. ſup. an. 31 poſt. nu. V.

ANno Chriſti ſexageſimo ſecundo, Nerone *r* Auguſto quartum & Cornelio Lentulo Coſſo Coſſ. idem Imperator accepto nuntio de morte Feſti Iudææ Præſidis, ſucceſſorem ei deſignauit *ſ* Albinum, qui tamen nonniſi anno ſequenti profectus eſt in prouinciam. Interea vero Agrippa Rex, Ioſepho Summo Pontifice iuſſo priuatã vitam agere, ſacerdotium eius dedit Anani filio, & ipſi vocato

Anano eodem quo pater nomine. Senior autem Ananus exiſtimatus fuit omnium hominum feliciſſimus, quod liberos habuerit quinque omnes potitos Summo Pontificio, cum prius ipſe ad ſatietatem ea dignitate perfunctus eſſet. Iunior autem audax fuit & ferox ingenio, ſectaque Sadducæus; quod hominum genus apud Iudæos in iudicando erat ſeueriſſimum. Narrat iſta Ioſephus. *a* Qui igitur tradunt *b* Annam (qui idem eſt atque Ananus) vt Caipham male periiſſe: quod ad ſeniorem Annam ſpectat, longe à Ioſepho diſcrepare videntur.

a *Ioſ. 20. ant. 8*
b *Nic. li. 2. c. 10 & alii eum ſecuti.*

II.
a *Tac. li. 14.*
d *Coloſ. 2.*
LAODICEA TERRÆ MOTV PROSTRATA.
e *Apoc. 3.*

Eodem anno (vt Tacitus *c* narrat) nobilis in Aſia vrbs Laodicea) cuius meminit Paulus ad Coloſſenſes *d* tremore terræ proſtrata eſt, ſed à ciuibus breui reſtituta. Erat enim opulentiſſima: vnde eius diuitiarum occaſione Eccleſiam ibi poſitam cito tepuiſſe, conqueſtus eſt Dominus apud Ioannem. *e* Cæterum apud Euſebium in Chronico anno Neronis decimo eiuſmodi clades Laodicenſis collocatur, additurque non illam tantum, ſed & Hierapolim, & Coloſſas, eiuſdem prouinciæ nobiles ciuitates, æque eſſe terræ motu proſtratas. At in his quæ ſunt temporum, Tacito tutior fides habetur.

IESV CHRISTI AN. 63.

PETRI AN. 19.

NERONIS IMP. AN. 7.

I.
IACOBI APOS. ET HIEROS. EPISC. MARTYRIVM.
f *Euſ. in Chr.*
g *Hier. de Scrip. Eccl. in Iacob.*

ANno Chriſti ſexageſimo tertio, quo C. Cæſonius Pætus & Petronius Turpilianus Conſulatum inierunt, IACOBVS Apoſtolus cognomento *Iuſtus*, Fraterque Domini dictus, glorioſo martyrio vitam finiuit. Id enim accidiſſe hoc anno ſeptimo Neronis Imperatoris, Euſebius, *f* Hieronymus, *g* ac denique cæteri omnes pariter aſſeuerant. Qua ratione eum ſediſſe oportuit, non annis triginta (vt complures dixerunt) ſed viginti nouem tantummodo, quippe qui anno trigeſimo quarto, quo & Dominus paſſus eſt, Eccleſiæ Hieroſolymitanæ eſt inſtitutus Epiſcopus. Error inſuper in notam numeri apud Nicephori Chronicon irrepſiſſe videtur, dum loco annorum viginti nouem, viginti ſex ſedis Iacobi notati habentur. Sed & Epiphanii *h* redditur fides dubia, dum ad annos ætatis nonaginta ſex Iacobum perueniſſe, & annis plus minus viginti quatuor poſt Aſcenſionem Saluatoris vixiſſe tradit: Nam haud facile cuipiam perſuaderi poſſit, eum tempore Paſſionis Domini egiſſe annum ætatis ſeptuageſimum ſecundum, & ante annos quinque (quod falſum eſt) martyrium conſummaſſe.

h *Epi. hær. 78.*

II.
i *Ioſ. 20. ant. 8*
k *Euſ. 2. hi. 22.*

Porro Iacobum iuſſu Anani Summi Pontificis hominis ſæui, & ferocis ingenii, lapidibus obrutum fuiſſe, Ioſephus *i* tradit, eamque hiſtoriam Euſebius *k* ex Hegeſippo & Clemente Alexandrino pluribus deſcribit, tradens eum de fide Chriſti à Scribis & Phariſæis varie tentatum, cum eam glorioſe coram vniuerſo populo confeſſus eſſet, primo è pinna templi præcipitatum, deinde lapidibus appetitum, ac demum fullonis vecte percuſſum capite, pro ſe perſequentibus orantem occubuiſſe: Eius vero ſanctitatem adeo ſpectatam omnibus fuiſſe, vt ei ſoli permitteretur (quod alioqui vnius erat Summi Pontificis) ingredi in Sancta Sanctorum: quod teſtatur etiam Epiphanius. *l* Hieronymus *m* quoque aſſerit, virum fuiſſe tantæ ſanctitatis & rumoris in populo, vt fimbriam veſtimenti eius certatim cuperent attingere. Habet inſuper ex eodem Hegeſippo Euſebius, eum ab vtero matris ſanctum fuiſſe, vinum & ſiceram non bibiſſe, animalium carnibus ſe abſtinuiſſe, nouacula caput eius numquam raſum fuiſſe, neque corpus oleo perunctum, aut balneis lotum: eidemque aſſiduitatem orandi ita callum genibus obduxiſſe, vt duritie cameli pellem imitaretur. Additque Chryſoſtomus, *n* non tantum eius genua, ſed & frontem ob iugem in pauimento proſtrationem callo obductam fuiſſe. Sunt de eo alia ferme innumera Patrum elogia, quæ breuitati conſulentes omittimus, cum præſertim de eo ſuperius nonnihil ſit dictum. Denique tanti ponderis tanti viri necem Ioſephus *a* Iudæus exiſtimauit, vt ob tam infandum ſcelus Iudæorum populum perditum, ciuitatem exciſam, templum incenſum, ac cætera denique mala illis obueniſſe fuerit opinatus, cuius etiam ea de re teſtimonium Origenes *b* atque Euſebius *c* citant. Cur autem Iacobi neci potius quam Chriſti, tributa fuerit à Iudæis Hieroſolymitana clades, illam cauſam fuiſſe putamus, quod haud diu poſt necem Iacobi cœperunt de venturis malis diuinitus oſtendi prodigia, quibus illi perterriti ea recentiori ſceleri adſcripſere. Ea vero de cauſa fuiſſe Ananum ab Agrippa Rege Pontificatu depoſitum, idem Ioſephus eſt auctor. In locum autem Iacobi à Chriſtianis ſuffectum poſtea fuiſſe Epiſcopũ Hieroſolymitanum *Symeonem*, filium Cleophæ, æque *Fratrem Domini* dictum, Euſebius *d* atque alii omnes teſtantur. De cuius diſtinctione à Simone Cananæo, & Iuda Iacobi, Apoſtolis, cum quibus à nonnullis confuſus reperitur, iam dictum eſt ſuperius. *e*

SVMMA EIVS SANCTITAS.
l *Epi. hær. 29.*
m *Hier. in Gal. 1. in fi.*
n *Chryſ. hom. 5. in Matt.*

a *Ioſ. 20. ant. 8*
IVDÆORVM MALA EX EIVS NECE CREDITA.
b *Orig. cont. Celſ. lib. 1.*
c *Euſ. 2. hi. 22.*
d *Id. in Chr. & 3. hiſt. 10.*
e *An. 44. xxi. xxii.*

III.
DE EPISTOLA IACOBI.
f *Euſ. 2. hi. 22. in fi.*
g *Hier. de Scri Eccl. in Iacob.*
h *Tert. adu. Iudæ. c. 2.*
i *Cyp. ad Nou.*
k *Orig. hom. 7. in Ioſue.*
l *Epip. in Ioan. Hieroſ.*
m *Athan. in Syn.*
n *Greg. Naz. carm. de lib. canon.*
o *Hier. ep. 103 ad Paul. & cont. Pelag. lib 1. & 2.*
p *Dama. in Conc. Rom. ap Creſc.*
q *Inn. ep. 2. ad Exup.*
r *Aug. 2. de doct. Chr. 8.*
ſ *Caſ. Inſt. diu lect.*
t *Iſid. in lib. Orig.*
u *Iren. li. 1. cap. 20.*
x *Rom. 3.*
y *Aug. in pſ. 31.*

Reliquit Iacobus inſigne ſui Apoſtolatus monumentum, EPISTOLAM CATHOLICAM ad duodecim Tribus quæ erant in diſperſione: quæ licet à quibuſdam antiquioribus fuerit in dubium reuocata, tamen paulatim tempore procedente obtinuiſſe auctoritatem, Euſebius *f* & Hieronymus *g* illam aperte ſuſcipientes teſtantur: eamdemq; præterea citant Tertullianus, *h* Cyprianus, *i* Origenes, *k* & vt vere Iacobi Apoſtoli agnoſcunt Epiphanius, *l* Athanaſius, *m* Gregorius *n* Nazianz. idem Hieronymus, *o* Damaſus *p* & Innocentius *q* Romani Pontifices, Auguſtinus, *r* Caſſiodorus, *ſ* Iſidorus, *t* ac denique cæteri omnes qui poſtea contexuerunt canonicorum ſcriptorum catalogum. Videas inſuper, ſicut loci & temporis ratio poſtulabat, ad confutandã Simonis Magi hæreſim, qua Fidem ſine Operibus ſufficere *u* prædicaret, (quæ præſertim Samariæ, vt Iuſtinus teſtatur, graſſabatur) ab eodẽ Apoſtolo ſumma prudentia multa dicta in Operum commendationem, ſine quibus Fidem eſſe prorſus inanem affirmat: quem tamen haud Paulo aduerſari, dicenti *x* hominem ex Fide ſine Operibus iuſtificari, egregie demonſtrat Auguſtinus. *y*

IV.
z *Iacob. 5.*
DE OLEO INFIRMORVM.
a *Mar. 6.*

Sed quod ſpectat ad diuinitus tradita SACRAMENTA, eorumdemque Apoſtolicam traditionem, idem Iacobus *z* de inungendis ægrotantibus Oleo ſancto eadem epiſtola meminit. Ipſoſque Apoſtolos, Chriſti etiam tempore conſueuiſſe infirmos vngere, & ſic reſtituere ſanitati, teſtatur Marcus: *a* quod quia nullum Prophetarum, vel aliorum ſanctorum virorum antehac vſurpaſſe vſquam inuenimus, inde manifeſte apparet, eiuſmodi inſtitutionem ab ipſo CHRISTO Domino ſumpſiſſe originem. Porro VNCTIONIS, quæ ad curandos infirmos à Chriſtianis adhiberi cõſueuit, duplex genus reperitur: alterum, quod ab Epiſcopo ſolemniter benedicitur, & per presbyteros miniſtratur infirmis: quod cum & vim habeat dimittendi peccata, Sacramentum dictum à maioribus habetur, nec aliis quam Fidelibus, ſicut cætera ſacramenta, tribui ſolet. Alterum, quod ſimplici ſigni crucis benedictione ſanctificatum, à quibuſcunque Fidelibus, ad ſanandos quoſcumq; etiam à fide alienos ægrotos, ſupra vim naturalem diuina adiuuante gratia, adhiberi ſoleret: cuius tamen nulla eſſet virtus Sacramenti ad dimittenda peccata, & inuiſibilem gratiam conſequendam, ſed tantummodo contineret virtutem ad ſanãda corpora, quam fides vel merita dantis vel ſuſcipientis ſoleant impetrare. Harum Vnctionum prior in Iacobo, in Marco poſterior teſtata habetur. Sed & de priori, deque eius diuina ac ſacramentali virtute, agunt perpulchre Cyrillus *b* Hieroſolymitanus, Auguſtinus, *c* & Innocentius. *d* Arbitrorque communi vſu eiuſmodi ſacramentum idcirco dictum EXTREMAM VNCTIONEM, non quod in extremis poſito tantum debeat impertiri, cum quemlibet infirmum Fidelem eo vngi debere Apoſtolus doceat, ſed quod poſt peccatorum Confeſſionem, & acceptam Euchariſtiam (ſicut etiam Auguſtinus *e* declarat) nouiſſimum Sacramentorum homini Chriſtiano conferri ſoleat. Secundi vero generis Vnctio plane fuit, quam ad curãdos morbos per Proculum Chriſtianum adminiſtrari ſolitam ſcribit Tertullianus: *f* itemque illam, qua Ægypti monachi ad ſanitates impertiendas (vt habent Ruffinus *g* & Sozomenus *h*) vti conſueuerant, de qua pariter Seuerus in Martino, Hiero-

b *Cyr. Hier. catech. 5.*
c *Aug. in pſ. 44. & ſerm. de temp. 215.*
d *Inn. ep. 1. c. 8*
CVR DICTA EXTREMA VNCTIO.
e *Aug. de ſer. 215.*
f *Ter. ad Scap. cap. 4.*
g *Ruff. 2. hi 4.*
h *Sozom. 6. hiſt. 20. 29.*

nymus in Hilarione, & alii qui res geſtas Sanctorum ſcripſere, frequentiſſime meminerunt.

V. DE MISSA IACOBI. a Cyril. Hier. cat. 5.

Extat inſuper ab eodem Iacobo Apoſtolo ſuæ Eccleſiæ tradita ſacrificii forma, nempe MISSA: quam vere eius eſſe, plane cognoſcet qui eam conferat cum iis quæ Cyrillus *a* eiuſdem Eccleſiæ Hieroſolymorum Epiſcopus in ſuis Myſtagogicis Orationibus habet, quæ quidem ipſe non aliunde quam ex Iacobi Liturgia cognoſcitur accepiſſe. Sed illud accidit, (quod etiam apud Latinos factum eſſe conſtat) vt in ſacratiſſima Miſſa aliis ſuperadditis precibus, aliis autem breuiori ſumma contractis, ritibuſque nonnihil auctis aut immutatis, rei tamen ſubſtantia integra permanente, paulo diuerſior ab illa priſtina habeatur.

IESV CHRISTI AN. 64.

PETRI AN. 20.

NERONIS IMP. AN. 8.

I. S. MARCI MARTYRIVM. b Hier. de Scrip. Eccl. in Marco. c Euſ. 2. hi. 23. d Doroth. & alii.

ANno Chriſti ſexageſimo quarto, P. Mario Celſo & L. Aſinio Gallo Coſſ. *Marcus* Euangeliſta primus Alexandrinæ Eccleſiæ Epiſcopus glorioſo martyrio vitam finiuit. Auctor eſt enim Hieronymus *b* id accidiſſe octauo Neronis anno: quo item *Anianum* in locum Marci ſuffectũ eſſe Epiſcopum Alexandrinum, teſtatur Euſebius *c* in Hiſtoria, licet in eiuſdem Chronico id anno ſequenti poſitum habeatur. Tam igitur Euſebii quam Hieronymi teſtimonio erroris arguuntur, qui dixerunt *d* Marcum ſub Traiano occubuiſſe. At quoniam Hieronymus & alii nonnulli de exitu Marci agentes, de martyrio ne verbum quidem, nonnullos ſcimus dubitaſſe an illud ſubierit. Verum cum & antiquum Romanum Martyrologium, & vetus Græcorum Menologium id aperte profiteantur, eidemque aſſertioni adſtipuletur Gelaſius, *e* nefas ducimus de ea re amplius dubitare: vnus namque ipſe eſt nobis inſtar omnium, qui de Apoſtolis ac Martyribus quæ eſſent apocrypha, perſpicaci conſiderauit obtutu. Cæterum eius martyrii Acta paucis conſcripta habentur in eodem Menologio Græcorum, quæ à Latinis æque probantur, ſcribentibus eadem, iiſdemq; pene verbis ex antiquioribus monumentis Beda *f* & Adone: Metaphraſtes aũt rẽ eſt paulo latius proſecutus, eademq; Nicephorus, *g* cæterique recentiores Græcorum, qui omnes cum Dominico die cum Miſſam celebraret, à Gentilibus tentum, & fune ad collum ligato per ſcabra loca biduo tractum, martyrium conſummaſſe tradunt, ætate iam prope matura ac ſemicana, menſe qui apud Ægyptios Pharmutus, ab Hebræis Niſan, à Romanis Aprilis dicitur, vigeſimaquinta eiuſdem.

e Gelaſ. decr. de lib. auth. f Bed. & Ado. in Mart. 25. April. g Nic lib. 2. cap. 43.

II. h Hier. de Script. Eccl. in Marco, & in Philone. ECCLESIÆ ALEXAN. OPTIMA INSTITVTIO.

Sed quod pertinet ad Eccleſiæ Alexandrinæ ab eo factã inſtitutionem, ſcribit S. Hieronymus, *h* Philonem Iudæum cum *Eſſenos* deſcribit, Chriſtianorum Alexandrinorum quale ſub Marco vitæ inſtitutum agerent, ſignificare voluiſſe: *Ex quo* (inquit) *apparet, talem primam in Chriſto credentium fuiſſe Eccleſiam, quales nunc monachi eſſe nituntur & cupiunt, vt nihil cuiuſquam proprium ſit, nullus inter eos diues, nullus pauper, patrimonia egentibus diuidantur, orationi vacetur & pſalmis, doctrinæ quoque & continentiæ, quales & Lucas refert primum Hieroſolymis fuiſſe credentes.* Hæc Hieronymus, ſectatus haud dubie Euſebium, *i* qui ea de Chriſtianis ſub Eſſenorum nomine à Philone ſcripta eſſe, pluribus demonſtrare conatur. Eſt autem ille Philonis liber *De Vita contemplatiua*, ſiue *de Supplicibus* inſcriptus. Epiphanius *k* quoque in eamdem plane cõſpirat ſententiam, inſinuans Philonem de Eſſæis, hoc eſt, Ieſſæis eſſe locutum, non de Eſſenis: *Ieſſæos* enim à IESV, ſiue à *Ieſſe*, ex quo Chriſtus ſecundum carnem, nominatos eſſe Chriſtianos ipſo exordio naſcentis Eccleſiæ. Eoſdem quoque Eſſenos qui erant in Ægypto, fuiſſe Chriſtianos, Caſſianus *l* exiſtimaſſe videtur, dum aſſerit Ægyptios monachos à Marco eſſe inſtitutos. Id ipſum affirmant Sozomenus, *m* Cedrenus, (qui & teſtem citat Euſebium epiſtola ad Marinum) Nicephorus, *n* Beda, *o* & alii recentiores: Nouatoribus exceptis, eo quod monachorum inſtituta ſummo odio proſequantur. Quod vero ad nomen ſpectat, ait Suidas *p* Eſſæos idem eſſe quod Contemplantes, qui & genus

i Euſ. 2. hiſt. 15. 16. k Epi. hær. 29. DE ESSENIS, SIVE IESSÆIS. De quibus accuratius Nic. Serar. li. 3. Trihær. & lib. de Mineru. l Caſ. 2. inſt. cœnob. 5. m Sozom. lib. 1. cap. 12. n Nic. lib. 2. c. 15. o Bed. præf. in Marc. p Suid. verb. Eſſæi.

Rechabitarum eos fuiſſe putauit. Cæterum ipſe Philo in libro qui inſcribitur, *Quod liber ſit omnis probus*, Eſſæos ſignificare ſanctos non obſcure declarat: & in eumdem ſenſum Chryſoſt. *a* Eſſenos à vitæ ſanctitate eſſe dictos teſtatur. At vero omnes Chriſtianos ipſo exordio naſcentis Eccleſiæ *Sanctos* eſſe nominatos, iam alias oſtenſum eſt.

a Chryſ. hom. 44. in Act.

III. b Ioſ. 13 ... & 2. de ... c Plin. 5. ... d Sol. Polyh. c. 36. e Ap. Cyril. Alex. lib. 5. cont. Iul.

Porro quod tradunt Nouatores, non de Chriſtianis locutum eſſe Philonem, ſed de ea Iudæorum ſecta quæ *Eſſenorum* dicta eſſet, quam Ioſephus *b* ante Chriſti tempus extitiſſe demonſtrat: ſane ſi Plinium, *c* & qui ab eo fere omnia accepiſſe cognoſcitur, Solinum *d* auſcultemus, dum Eſſenorum Iudæam inhabitantium laudatiſſimum vitæ inſtitutum deſcribunt; dicere neceſſe eſt fuiſſe illos plane antiquiſſimos, quorum & meminit nõ ſine laude Porphyrius. *e* Verum quod dicunt eos per multa ſæculorum millia extitiſſe, certe iſta non ea qua ſunt dicta facilitate probantur. Nam nec in Veteri Teſtamento, nec in Nouo, vlla de iis reperitur habita mentio, quorum vitæ inſtitutio videri poterat præ cæteris admirabilis; cum tamen in Euangelio cæteræ oẽs Iudæorum ſectę recenſeantur, nempe Phariſæorum, Sadducæorum, Galilæorum, Herodianorum, & Samaritanorum. Nec eſt ꝙ quis iure dicere poſſit, Eſſenos eoſdẽ eſſe cum *Rechabitis*, quorum ſumma cum laude meminit Hieremias: *f* nam conſtat diuerſam plane fuiſſe vtriuſque gentis inſtitutionẽ, ſiquidẽ Rechabitas nonniſi iis quæ terra ſpõte ferret abſque aliqua cultura, victum ſibi comparaſſe Scriptura declarat: Eſſenos vero omnes, coluiſſe agros, & ex iis victum quæſiuiſſe, Philo eodem tractatu *Quod liber ſit omnis probus*, & Ioſephus in Antiquitatibus *g* teſtatur. Deniq; non ſolum Ethnici ſcriptores qui ante Chriſtum vixerunt, & gentium, ſectarumq; diuerſarum mores laudatiſſimos proſecuti ſunt, adeoque de Iudæis egerunt, Eſſenorum non meminerunt, ſed nec qui res Iudaicas ex inſtituto exactiſſime tractarunt, tam antiquam iis originem tribuunt, de quibus apud Ioſephum *h* nulla antiquior quam Herodis maioris tempore extat memoria. Sed & ſi vetuſtiores fuiſſe conceſſerimus, quis prohibet dicere, eoſdem; aut certe maximam eorum partem (nam ex iis complures in ſua perfidia remanſiſſe, Philaſtrius ait) prædicatione Apoſtolorum conuerſos, inter Chriſtianos profeſſos eſſe? cum præſertim in perſcrutandis Prophetis intentos fuiſſe, ob eamque cauſam veritatem rerum futurarum attigiſſe, Porphyrius *i* teſtetur. Eſt n. de ea re non leue argumentum, quod antiquiores illi Eſſeni Iudæi à Ioſepho deſcripti, ab Alexandrinis Philonis in pluribus differunt, vt appareat hos ex illis prouenire, non tamen eoſdem eſſe cum illis, quippe qui religionem Chriſtianam conſectati, priſtinum vitæ genus, vbi Chriſtiana religio non contradiceret, non reliquerint, ſed perfectiorem nacti legem, exultiorem quoque vitæ inſtitutionem ſint profeſſi. Vnde & illos quorum meminit Ioſephus, eorumque rigidiores, in multis remiſſiores fuiſſe conſtat illis quorum Philo texit hiſtoriam.

f Hier. 35. g Ioſ. 18. Ant. 2. h Id. ibid. & 15. Ant. 13. i Ap. Cyr. li. 5. in Iul.

IV. ESSENOS FVISSE CHRISTIANOS.

Sed & illud magnopere conſiderandum, Eſſenos non alibi quam in Iudæa, numeroque ſupra quatuor millia à Ioſepho & Philone conſtitui. At cum idem Philo in tractatu *De Vita contemplatiua*, dicat eiuſmodi genus hominum magno apud Alexandriam fuiſſe numero, immo & in aliis Ægypti regionibus, multiſque Orbis partibus egiſſe, ſed & addat, idem vitæ genus à Græcis & barbaris eſſe receptum, ſatis manifeſte declarat, nonniſi de Chriſtianis eſſe locutũ, qui vbique terrarum, & ex omnibus gentibus, eiuſdem vitæ inſtitutum his primis Eccleſiæ temporibus in eumdem ferme modum excolerent. Nec mirum ſi & obſeruationem diei Sabbati Philo in Eſſenis commendet, cum & Apoſtolos etiam in multis Iudaizaſſe eorum Acta teſtentur. Hocq; eſt quod prouide S. Hieronymus ait, videntem Philonem primam Eccleſiam adhuc Iudaizantem; quaſi in laudem ſuæ gentis librum ſuper eorum conuerſatione conſcripſiſſe. Siue ergo velimus, Chriſtianos apud Alexandriam agentes, quod ex Eſſenis ad fidem Chriſti veniſſent, eſſe nominatos Eſſenos, vel à Philone ſic appellatos, quod magna ex parte vitam Eſſenorum viderentur imitari, vel quod non Eſſenos, ſed Ieſſæos, aut Eſſæos, à contemplatione, vel ſanctitate, eo nomine libuerit nominare Chriſtianos: ſatis ex his omnibus conſtare arbitror, ipſum Philonem nonniſi de

Chriſtianis eſſe locutum, ita tamen vt licuit externo homini rerum noſtrarum ſecreta inexplorata habenti, & quæ eſſent Iudæorum Chriſtianorum, Iudæis prorſus adſcribere cupienti.

IESV CHRISTI AN. 65.

PETRI AN. 21.

NERONIS IMP. AN. 9.

I. CLADES HIEROS. A RVSTICO MIRABILITER PRÆDICTA.
a *Ioſ. 7. de bel. 12.*

ANno Chriſti ſexageſimo quinto, Memmio Regulo & Virginio Rufo Coſſ. qui & quartus ante Bellum Iudaicum cœptum, octauus vero ante Hieroſolymorum obſidionem numeratur, venturam cladem Deus voluit innoteſcere, & aſſiduo prædici, vt de commiſſis ſceleribus populus ageret pœnitentiam: cum videlicet (vt ait Ioſephus *a*) in ſumma ciuitatis pace atque opulentia, *Ieſus* quidam filius Anani, homo plebeius & ruſticus, ad feſtum diem, quo ategias in honorem Dei componi in templo mos erat, veniens, repente clamare cœpit, *Vox ab Oriente, Vox ab Occidente, Vox à quatuor ventis, Vox in Hieroſolymam & templum, Vox in maritos nouos, nouaſque nuptas, Vox in omnem hunc populum.* Atque hæc diu noctuque clamitans, omnes ciuitatis vicos circumire non ceſſauit. A Magiſtratibus vero, aliiſque, ſæpe verberibus affectus, & vſque ad oſſa laceratus, neque ſupplex cuiquam fuit, neque lacrymauit, ſed inclinans quam maxime poterat flebiliter vocem, ad ſingulos ictus reſpondebat, *Væ væ Hieroſolymis.* Qui ad belli vſque tempus, neq; adire quemquam ciuium, neque loqui viſus eſt: ſed quotidie velut orationem quamdam meditatus, *Væ væ Hieroſolymis* querebatur. Sed neque imprecatus eſt cuiquam, cum in dies ſingulos mulctaretur, nec victum offerentibus benedicebat: ſola vero reſponſio ad omnes erat triſte præſagium. Maxime autem diebus feſtis vociferabatur: idque per annos ſeptem & quinque menſes continuos faciens, neque voce raucior fuit, neque delaſſatus eſt, donec obſidionis tempore, ipſa re perſpectis auguriis ipſe quieuit. Supra murum enim circumiens iterum, *Væ væ ciuitati, ac templo, ac populo*, maxima voce clamitabat. Cum vero ad extremum addidit, *Væ etiam mihi*, lapis tormento miſſus eum ſtatim peremit, animamque adhuc illa omnia lugentem dimiſit. Hæc ex Ioſepho. Cætera autem prodigia quæ Hieroſolymitanam cladem præceſſerunt, ſuis locis ordine temporum recenſebimus.

IESV CHRISTI AN. 66.

PETRI AN. 22.

NERONIS IMP. AN. 10.

I. VRBIS INCENDIVM.
b *Tac. lib. 15.*
DIRÆ IN CHRISTIANOS POENÆ.

ANno Chriſti ſexageſimo ſexto, C. Lexanio & M. Licinio Coſſ. Nero Imp. occaſione incendii Vrbis, diriſſimam in Chriſtianos qui Romæ erant PERSECVTIONEM excitauit, eoſdemque variis ac ſæuiſſimis ſuppliciorum generib. & exquiſitiſſimis pœnis affecit, dum inter alia (quod ait Tacitus *b* poſt elegantem violentiſſimi incendii deſcriptionem) *pereuntibus addita ſunt ludibria, vt ferarum tergis contecti, laniatu canum interirent, aut crucibus affixi, aut flammandi, atque vbi defeciſſet dies, in vſum nocturni luminis vrerentur:* hoc eſt (vt interpretatur vetus gloſſographus Iuuenalis) tæda, papyro, & cera ſuperueſtiti, palis gutture affixi ne ſe curuarent, cereorum loco ardentes ſpectatoribus lucerent. Meminit enim eiuſmodi ſupplicii Iuuenalis, *c* dum ait:

c *Iuuen. Sat. 1*

tæda lucebis in illa,
Qua ſtantes ardent qui fixo gutture fumant.

d *Senec. ep. 14.*

Sicut & Seneca, *d* inter alia atrocia eius temporis tormentorum genera, recenſet *adactum per medium hominem, qui per os emergat, ſtipitem, & tunicam alimentis ignium illitam & intextam.*

II. NERO CREDITVS INCENDIARIVS

Cæterum idem Tacitus odio quo flagrabat in Chriſtianos, parum liberalis hiſtorici ſpecimen edens, licet ſua ipſius ſententia, & (vt aſſerit) totius populi opinione, ipſe Nero Imp. haberetur incendii auctor, adeo vt non ope humana, non largitionibus Principis, aut deûm placamentis, decederet infamia, quin iuſſum incendium crederetur: nihilominus ſontes Chriſtianos appellat, & aliquos eorum crimen confeſſos cæteros detuliſſe mendaciter aſſerit. Nam & æque Suetonius *a* affirmat, ipſummet Neronem auctorem fuiſſe incendii, quaſi offenſum deformitate veterum ædificiorum, & anguſtiis flexuriſque vicorum: eumdemque è turri Mœcenatiana proſpectantem, ac lætum flammæ (vt aiebat) pulchritudine, ἅλωσιν Ilii in illo ſuo ſcenico habitu decantaſſe. Eadem ferme Dio, *b* & alii, quorum nullus eſt qui audeat Chriſtianos vel leuiter in crimen adducere: & in eorumdem ſententiam idem ipſe Tacitus ſcribit, Neronem eo facto viſum eſſe condendæ Vrbis nouæ, & cognomento ſuo appellandæ gloriam quæſiuiſſe. Incendium autem ſex continuis diebus adeo Vrbem depaſtum eſſe ait, vt ex quatuordecim eius Regionibus, quatuor dumtaxat integræ remanſerint, tres ſolo tenus deiectæ, ſeptem reliquis pauca tectorum veſtigia ſuperfuerint lacera & ſemiuſta. Vetuſtiſſima quoque Vrbis delubra, atque ipſius etiam Veſtæ cum Penatibus Populi Romani, exuſta fuiſſe, necnon opes tot victoriis quæſitas, & Græcarum artium decora, exin monimenta ingeniorum antiqua & incorrupta. Fuiſſeque qui annotarent, decimoquarto Calendas Sextiles principium incendii ortum, quo & olim Senones Galli captam Vrbem inflammauerant.

a *Suet. in Nero. c. 38.*
b *Dio in Nerone.*
INGENS VRBIS RVINA.

III.

Vt autem ad Chriſtianos redeamus, quod idem auctor ait, eos *per flagitia inuiſos vulgo fuiſſe:* vel id accidit quod deos conſtantiſſime deteſtarentur, eaque ratione impii haberentur, vel quod nomine Chriſtiano complures vagarentur hæretici obſcœniſſima perpetrantes. Quæcumque enim eſſent turpia hæreticorum, vel conficta de Iudæis, ea omnia in Chriſtianos calumnioſe redundaſſe, qui pro iiſdem ſcripſerunt ad Imperatores Apologias, plenius declararunt. Porro hæc Neronis PERSECVTIO in Chriſtianos Romæ agentes, PRIMA dicenda eſt, quamuis (vt ait idem Tacitus) Chriſtiana religio, quam ipſe *exitiabilem ſuperſtitionem* appellat, iam antea repreſſa eſſet: Verum cum nihilominus validius erumperet, nouis fuit aduerſus illam agêdum edictis. Neroni quidem Tertullianus, *c* & alii omnes tribuunt primam Perſecutionem, quæ Romæ contigerit. Et quod ad necatos in ea pertinet, illorum omnium in Martyrologio Romano annua memoria agitur octauo Calendas Iunii, ibique iidem PRIMITIÆ MARTYRVM, quod paſſi ſint Romæ primi, dicuntur.

PRIMA IN CHRISTIANOS PERSECVTIO A GENTILIBVS.
c *Tert. Apol. c. 5. & Scorp. cap. 14.*

IV. DE EPISTOLIS SENECÆ AD PAVLVM.

At nec illud dicere prætermittimus, extare Senecæ nomine epiſtolam ad Paulum de incendio Neroniano, ſed mea ſententia, ab alio quopiam confictam, quod aperta in ea aſſerantur mendacia tam de tempore incendii, quod ibi aſſeritur contigiſſe ſub Conſulatu Aproniani & Capitonis, nempe ante quinquennium, quam etiam de paruo, quem habet, numero domorum & inſularum conſumptarum, contra illa quæ referuntur de his ab accuratiſſimo ſcriptore Tacito. Quamobrem & reliquæ illæ tum ad Paulum conſcriptæ, tum à Paulo ad eum redditæ, æque nobis ſuſpectæ redduntur, etſi ſciamus non recens eſſe excogitatas, ſed & à S. Hieronymo *d* cognitas atque probatas. Meminit quoque earumdem S. Auguſtinus, *e* quamuis ex eo quod alibi *f* aſſerit numquam Senecam Chriſtianos commemorare auſum eſſe, nullam prorſus fidem dictis Epiſtolis tribuiſſe videatur. Inde autem hæc de illis opinio fluxiſſe videtur, quod in Actis quæ extant Paſſionis Pauli, Lini nomine conſignatis, dicatur, Inſtitutorem Imperatoris fuiſſe Paulo intima amicitia copulatum, & frequentibus datis & acceptis epiſtolis, ipſius dulcedine & amicabili colloquio atque conſilio frui ſolitum. Sed qualia hæc ſint, ea quæ dicta ſunt, lectorem poſſunt admonere.

d *Hier. de Scrip. Eccl. in Senec.*
e *Aug. ep. 14.*
f *Id. 6. de ciu. 11.*

**

IESV CHRISTI ANN. 67.

PETRI AN. 23.

NERONIS IMP. AN. 11.

I. ANno Chriſti ſexageſimo ſeptimo, Silio Nerua & Attico Veſtino Coſſ. vel (vt habet Plinius *a*) Appio Iunio & P. Silio, Perſecutio in Chriſtianos occaſione incendii ſemel excitata, palam propoſitis à Nerone edictis (vt ait Seuerus *b*) magis ac magis in eos [illegible]t. Perdurauit autem vſque ad Apoſtolorum necem: quibus temporibus Dei Eccleſia Sanctorum coronis eſt mirifice illuſtrata, & nouis propagationibus aucta. Quinam autem Romæ ſint paſſi, complurium nomina ſuppeditat Romanum Martyrologium, licet ex imméſo numero vix paucorum, quod (vt ſuo loco dicemus) inuidia Diocletiani perierint Acta martyrum. Sed de eadem Perſecutione pluribus inferius.

a Plin. lib. 8. c. 40. PERSECVTIO PROPAGATA *b Seu. hiſt. li. 2.*

II. Eodem anno itidem Romæ detecta coniuratione in Neronem Imp. à compluribus Romanorum nobilium diu agitata atque compoſita: idem Nero cum cæteros quamplurimos, tum magnum illum inter Gentiles philoſophos Annæum Senecam, ſuum olim præceptorem, à proditore inter coniuratos nominatum, occidi iuſſit; conceſſo tamen illi, vt quam vellet mortem ſibi deligeret: qui quidem apertis ſibi venis in brachiis & crurib. cum ita cruciaretur, cicutã etiam bibit, ac demum ſtagnum aquæ calidæ iniuit. Flauius etiam Tribunus mori iuſſus, Neroni in os dixit, ſe illum cœpiſſe odio habere poſtquam parricida matris & vxoris, auriga, hiſtrio, & incendiarius extitiſſet. Necatus quoq; Plautius Lateranus Conſul deſignatus, cuius nobilis illa erat baſilica in Cælio monte, quæ poſtea vſui ceſſit Chriſtianorũ, & aucta in Primariam conuerſa eſt Eccleſiam, eandemque dictam *Lateranenſem*, de qua ſuo *c* loco pluribus. Ipſam autem coniurationem, & neces commiſſas, deſcribunt Tacitus, Dio, & alii. Poſt quas ſubſecuta eſt etiam mors *Poppææ* Auguſtæ, quam licet amatiſſimam, Nero iracundia percitus ictu calcis occidit.

DETECTA CONIVRATIO IN NERONEM.

ECCLESIA LATERANENSIS VNDE DICTA. *c An. 313. VI.*

IESV CHRISTI AN. 68.

PETRI AN. 24.

NERONIS IMP. AN. 12.

I. ANno Chriſti ſexageſimo octauo, Suetonio Paulino & Pontio Teleſino Coſſ. Petrus *d* & Paulus Apoſtoli, diuino conſilio, vt afflictatæ à perſecutorib. Eccleſiæ Romanæ ſuccurrerẽt, è diuerſis Orbis partibus Romam ſe iterum contulerunt. Cum enim Neronis gladio in Romanos occaſione prædictæ coniurationis conuerſo, à ſanguine Chriſtianorum temperatum fuiſſe videretur: hac ipſi bene vſi opportunitate, collabentem (vt licuit) Eccleſiam inſtaurarunt. Quorum prædicationis nobile fragmentum recitat Lactantius; *e* de prænuntiata his diebus ab eiſdem futura clade Hieroſolymitana, cuius bellum hoc ipſo anno occaſione quam poſtea dicemus, eſt inchoatum.

d Met 29. Iunii, & alii. PETRVS ET PAVLVS ROMAM VENIVNT. *e Lact. lib. 4. c. 21.*

II. Eodem quoque tempore, idem Petrus Apoſtolus ad Iudæos factos Chriſtianos SECVNDAM ſcripſit EPISTOLAM, cum ſcilicet breui (vt ſibi à Chriſto reuelatum eſſe tradit) conſummaturus eſſet martyrium. Quam quidem vt Petri legitimam antiquiores Theologi agnouerunt, & inter alios eruditiſſimus Hippolytus *f* martyr. Sed quod crederetur eſſe deprauata, licet publice legeretur, non fuiſſe in Canone ait Didymus *g* eam interpretatus: dubitatumque de ea tradit Euſebius, *h* ſed id factum eſſe ob diuerſitatem interpretum, S. Hieronymus *i* affirmat. Nam non tantum eo munere apud eum functus eſt (vt vidimus) Marcus, ſed & Glaucias *k* quidam, quem Baſilides falſo iactabat ſuum fuiſſe magiſtrum. Porro non ſolum quotquot ſacra Concilia contexuere Canonicorum librorum catalogum, vt Romanum ſub Damaſo, quod habet Collectio Creſconiana, Laodicenum, Carthaginienſe Tertium, alterum Romanum ſub Gelaſio, ſed & qui idipſum ſuis ſcriptis præſtitere Orthodoxi Patres, vt Athanaſius, Gregorius Nazianzenus, Amphilochius, Auguſtinus, & qui his auctoritate præſtat Innocentius Papa, necnon Caſſiodorus, Iſidorus, & alii recentiores, omnes æque eam eſſe germanam Petri profitentur: quorum auctoritate, Nouatorum quorumdam eam impugnantium temeritas inferius arguetur.

EPIST. II. PETRI.

f Hipp. de Antichr. *g Did. in ep. Pet. c. 3. in fi.* *h Euſ. 3. hiſt. 3* *i Hier. ep. 150. q. 11.* *k Clem. Alex. Strom. lib. 7.*

II. Ad hanc ipſam Petri Epiſtolam, ea quæ eſt Iudæ Apoſtoli fratris Iacobi, relationem quandam habere videtur, cum eodem ferme ſcripta ſit argumento; iiſdemque ſententiis atque interdum verbis intexta: vt plane appareat, hanc poſt illam Petri eſſe conſcriptam; eoque certo ſigno erroris argui, qui abſque vllo Veterum teſtimonio, propria animi ſententia, vel falſa coniectura dixerunt, Iudam & Simonẽ Apoſtolos ab hinc ante triennium fuiſſe martyrio in Perſide coronatos. Quo vero anno id contigerit, fateri maluimus nos ignorare, quod à maioribus non ſit traditum, quã temere quid certũ in re dubia ſtatuere. Sicut & quæ de ipſorum martyrio, cæteriſq; rebus geſtis, habentur in Paſſionibus Apoſtolorum apocryphis, incertæ ſunt fidei, quamquã non penitus vt falſa reiicienda. Porro Epiſtolam illam germanam eſſe Iudæ Apoſtoli, recenſita modò ſacra Concilia, necnon Patres qui Canonicorum Librorum numerum recenſuere, firmiter profitentur: citantque inſuper Hippolytus *a* Martyr Tertullianus, *b* aliique recentioris claſſis Scriptores Eccleſiaſtici: Nouatoribus quibuſdam exceptis, qui leuiorib. eam impetunt obiectionibus, quaſi probro adſcribendum eſſet Apoſtolo, quod ex Enoch libro apocrypho citauerit auctoritatem, cum tamen & Gentiles poetas Paulus, & aram idololatriæ Athenis in ſummæ Theologiæ cõuerterit teſtimonium. Cæterũ haud liber Enoch apud maiores adeo vulgaris extitit auctoritatis, vt non fuerint qui dixerint *c* eſſe canonicum, & qui in illo eſſent errores, in Catholicum dogma ſint conati transferre. Verum de his alias.

EPISTOLA IVDÆ.

a Hipp. de Antichr. *b Tert. de hab mul. c. 3.* *c Tert. ibid. & Pam. not. 30.*

IV. Quod autem diximus tam Petrum, quam poſt eum Iudam, Epiſtolis ſuis in eodem verſatos eſſe argumento, fuit illud potiſſimum, vt inſectarentur quoſdam hæreticos, qui omnigenæ luxuriæ ſordibus inquinati eſſent. Sed quinam hi fuerint, etſi tam Simon quam qui eius ſectam profitentur, Menãder, Baſilides, Carpocras, & alii horum gregales, impuriſſimi haberentur, eoſdem tamen nemo dubitat ſuperatos eſſe turpitudine à NICOLAITIS. Quos quidem dictos eſſe à NICOLAO diacono, vno ex ſeptẽ primis, omnes æque conſentiunt: ſed qua occaſione id acciderit, diuerſæ reperiuntur ſententiæ. Alii namque exiſtimarunt, ab ipſo Nicolao praua eorum dogmata eſſe excogitata; puta Irenæus, *d* Tertullianus, *e* Hilarius, *f* Epiphanius; *g* Hieronymus, *h* & alii complures, aſſerentes ipſum; cum poſt ſuſceptum diaconatum ad imitationem eorum (inquit Epiphanius) quos Deo addictos videbat, ab vxore, quam formoſam habebat, ſe continuiſſet, & à concupiſcentia ſuperatus eam iterum ſuperinduxiſſet, eaq; de re argueretur ab Apoſtolis, mox ſordidiſſimam hæreſim excogitaſſe, qua aſſereret neceſſarium eſſe ad ſalutem cõſequendam quotidie inquinari luxuriis. Alii vero dixerunt, ſic Nicolaitas ab eo eſſe dictos, vt tamen ipſe culpa vacaret: ita nempe vt cum formoſam vxorem haberet, eique ab Apoſtolis eſſet exprobrata zelotypia, ipſe eadem in medium adducta permiſerit cui vellet nubere, hocque eius factum, dictumq; abſolute quidam ſecuti fuerint, quaſi docuiſſet carne vti oportere, effuſeque fornicari; cum tamen ipſe Nicolaus nulla vmquam alia, quam ea quæ ei nupſerat vxore vſus fuerit, & ex eius liberis filiæ conſenuerint virgines; filius etiam permanſerit incorruptus. Ita Clemens *i* Alexandrinus, quæ recitat, probatque Euſebius, *k* necnon Theodoretus: *l* iiſdemque ſuffragatur antiquiſſimus omnium Ignatius, *m* dum ſemel atque iterum ſcribit eiuſmodi hæreticos falſo nomine dictos eſſe Nicolaitas: quod etiam habetur apud Clemente *n* Romanum, idque nos verum putamus. Nam & eumdem Nicolaum Diaconum, vt virum fide Catholica probatiſſimũ, factum ab Apoſtolis Epiſcopum Samaritanorum, Hippolytus, cuius fertur liber de Septuaginta duobus Diſcipulis teſtatur, eique conſentit Dorotheus in Synopſi.

NICOLAITÆ HÆRETICI VNDE DICTI.

d Iren. li. 1. c. 27. *e Ter. in præſc* *f Hil. in Matt 25.* *g Epi. hær. 25.* *h Hier ep. 1. & 48.*

i Clem. Alex. Strom. lib. 3. *k Euſ. 3. hi. 23* *l Theod. hær. fab. li. 3.* *m Ign. ep. ad Tral. & ep. ad Philad.* *n Clem. 6. Conſt. 8.*

V. Sed vt quænam eſſent praua dogmata Nicolaitarum cogno-

Eorvm hæreses.
a Ign. ep. 9.
b Ire. li. 3. c. 11.

gnoſcamus, Ignatius *a* ait ipſos negaſſe Chriſtum fuiſſe Deum, ſed in eo Deum habitaſſe. Meminitque pariter Ireneus *b* de Nicolaitis Chriſti diuinitatem negantibus: quos Ioannes Euangeliſta, æque ac Cerinthianos, ſcribendo Euangelium confutauit, & in eoſdem Iudas Apoſtolus ſententias iaculatur, dum eos damnat qui Iesvm Christvm negarent. Subdit Ignatius, eos inſuper affirmaſſe illegitimos concubitus bonum eſſe, finemque ac beatitudinem conſtituiſſe voluptatem: Irenæus quoque, præter licentiam in mœchando, nulla habita diſtinctione, idolothyta vt Gentes comedere conſueuiſſe. At portentoſa plane hos excogitaſſe commenta, vt aliquo ſaltem quæſito prætextu impudice poſſe licite agi docerent, Epiphanius *c* refert: additque, noua & hactenus inaudita ad incutiendum cum admiratione terrorem, adinueniſſe nomina numinum, nempe *Barbelo, Prunicum, Ialdabaoth, Caulauchauh, Metran*: diuiſoſque ab inuicem, ex ſingulis dictis nominibus ſectas ſingulas inſtituiſſe. Sicque eſt intelligẽdum quod Euſebius *d* ait, Nicolaitas ad modicum ſpatium temporis perduraſſe: nimirum quod pertæſi falſi nominis, non amplius ſe Nicolaitas, quod facile impoſturæ cõuinci potuiſſent, ſed alio rurſum pulcherrimo quæſito nomine, à ſapientia Gnosticos nuncuparunt. Sed cum horum alii alia ſuperaddiderint hæreſum noua monſtra, nouis ſunt appellati nominibus, *e* vt non tantum Gnoſtici dicerentur, *f* ſed & *Phibionitæ, Stratiotici, & Leuitici*, itemque alii *Barboritæ*, qui à cœnoſa turpitudine ſic dicti reperiuntur. Sed de Gnoſticis inferius pluribus. Aduerſus autem Nicolaitas, ſententia etiam Domini *g* condemnatos, ſcripſiſſe Irenæum, Hippolytum martyrem, Clementem Alexandrinum, & Origenem, Theodoretus *h* affirmat.

c Epi. hær. 25.
d Euſ. 3. hi. 23.
Iidem Gnostici nominati.
e Epi. hær. 25.
f Aug. de hær. c. 5.
g Apoc. 2.
h Theod. hær. fab. lib. 3.

VI. Nero magiæ ſtudioſus.

Dum igitur his temporibus Petrus Romæ ageret, ſimul etiam chariſſimus Neroni Simon Magus ibidem morabatur, diuinos ex magia ſibi honores comparans. Incredibili namque magiæ ſtudio tentum conſtat Imperatorem, vt nõ modo eiuſmodi circulatores, ſponte artes ſuas offerentes auide exciperet, ſed ab extremis vſque Orbis partibus perquireret. Vnde merito Plinius *i* teſtatur, ea ætate omnis magiæ generis Neronem fuiſſe principem, neminemque vmquam vlli artium validius fauiſſe, ac primum diis imperare concupiuiſſe. Simon igitur cum ea occaſione ſeſe in Neronis amicitiam inſinuaſſet, ſeque Virtutem Dei magnam quæ Angelis dominaretur, & alia eiuſmodi quæ ſuperius vidimus, eſſe iactaret, vt de his aliquod experimentum exhiberet, per aera volatum illi pollicitus eſt. Hiſque fidem adhibuiſſe Neronem, non tantum noſtrorum ſuppetunt teſtimonia, ſed etiam externorum. Siquidem Dio *k* Chryſoſtomus in oratione quam habuit de Pulchritudine, teſtatur Neronem quemdam volare promittentem multo tẽpore apud ſe habuiſſe. Auctorque eſt Suetonius, *l* editum fuiſſe in theatro ſpectaculum, quo Icarius exhiberetur volatus, ipſumque Icarum primo ſtatim conatu iuxta cubiculum Neronis decidiſſe, atque illum cruore reſperſiſſe. Sicut & alios per magiam volare ſolitos, teſtatur Lucianus in Philopſeudo, de viro hyperboreo qui id auſus eſſet & præſtitiſſet, ac Iuuenalis de quodam Athenienſi.

i Plin. lib. 30. c. 2.
k Dio. Chryſ. orat. 21.
l Suet. in Ner c. 12.
Magici volatus.

VII. Volatvs et casvs Simonis.

Cæterum Simonem de miraculis præſtandis cum Petro altercantem, aſſeruiſſe in cælum ſe conſcenſurum, & inde ſuis omnia bona ſuppeditaturum, ſed cum ſublatus à dæmonibus volaret ſublimis, cuncto ſpectante populo, eumdem Petri Apoſtoli precibus in terram eſſe proſtratum, & cruribus iacuiſſe perfractis, ac poſtea miſere periiſſe, teſtatum imprimis habetur apud Clementem *m* Romanum: idque ipſum Arnobius *n* ſub Diocletiano aduerſus Gentiles ſcribens aſſeruit, necnon qui poſtea vixere, Cyrillus *o* Hieroſolymorũ Epiſcopus, Seuerus, *p* Theodoretus, *q* Iſidorus *r* Peluſiota, & copioſius Maximus: *ſ* eiuſdemq; hiſtoriæ meminerũt Epiphanius, *t* Euſebius, *u* Philaſtrius, *x* Auguſtinus, *y* Proſper, *z* & Athanaſius, *a* Bibliothecarius. His eſſent addenda quæ ab Hegeſippo *b* Iuniori fuſius habentur enarrata: qui addit & de mortuo à Petro reſuſcitato, quæ recitãtur etiam à Marcello presbytero in Actis *c* Nerei & Achillei: ac de eadem altercatione pro mortuo reſuſcitando inter Petrum atque Simonem habita, meminit quoque Leo Secundus in epiſtola ad Conſtantinum Imperatorem, quæ recitata habetur in Sexta Synodo. *a* De lapſu vero Simonis, iungendi dictis auctorib. eſſe videntur Metaphraſtes, *b* Nicephorus, *c* Cedrenus, *d* Glycas, *e* & alii Græcorum recentiores, Latinorum vero Gregorius *f* Turonenſis, Iſidorus, *g* Hiſpalenſis, & alii his poſteriores fere innumeri: adeo vt de re quæ in confeſſo eſt apud omnes, nefas ſit amplius dubitare, cum licet in quibuſdam minimis ab inuicem diſcrepent, tamen in re geſta omnes æque conſentiant. Hic igitur finis extitit Simonis magorum omnium ſceleſtiſſimi, qui (vt refert Anaſtaſius *h* Nicænus) ſpectãtium oculos ſic præſtigiis perſtringere cõſueuerat, vt in varias animalium aliarumque rerum formas conuerti videretur, ita vt cum aliquando à Cæſare territus aufugiſſet, quæſitus ſuam formã alii impoſuerit: Statuas item faceret ambulare, in igne volutatus non vreretur, in aere volaret, & ex lapidibus panes faceret, aliaque eiuſmodi per imaginem oſtenderet.

m Clem. 6. Conſt. 9.
n Arnob. aduerſ. Gen. li. 2.
o Cyr. Hier. catech. 6.
p Seue. hi. li. 2.
q Theod. 1. hær fab. 1.
r Iſid. Peluſ. 1. ep. 13.
ſ Max. ſer. 5. in nat. Apoſt.
t Epi. hær. 21.
u Euſ. 2. hi. 14.
x Phil. de hær. cap. 3.
y Aug. de hær 1. & cont. Fulg. Don. c. 23.
z Proſp. de promiſ. c. 13.
a Anaſt. de R. Pont. in Pet.
b Hegeſip. de exci. Hier. lib. 3. c. 2.
c Ap. Sur. 12. Maii.

a Sex. Syn. Act. 18.
b Met. 29. Iun.
c Nic. 2. hi. 36.
d Ced. in comp.
e Glyc. Ann. lib. 2.
f Greg. Tur. 1 Hiſt. Fr. 25.
g Iſid. in Chro.
h Anaſt. Nic. qu. 23.

VIII. Petrvs et Pavlvs in carcerem coniecti.

Petrum vero & Paulum Romæ tunc (vt diximus exiſtentes, occaſione lapſus Simonis, à Nerone in carcerem fuiſſe detruſos, multi ex citatis ſuperius auctoribus teſtantur. Hæcque geſta eſſe circa initium menſis Octobris, ex eo facile colligi poteſt, quod Romanum *i* Martyrologium, aliique ſcriptores tradant, eoſdem Apoſtolos nouem in carcere menſibus vſque ad mortem fuiſſe detentos, ſatiſque exploratum ſit, conſummaſſe martyrium vigeſima nona Iunii. Quod vero tamdiu in carcere detenti fuerint, accidiſſe putamus ob profectionẽ Neronis in Achaiam ad Iſthmi foſſionem, (Illuc n. hoc ipſo anno ſub Conſulatu Teleſini nauigaſſe Imperatorem, auctor eſt Philoſtratus, *k* quamuis ipſa foſſio reddita ſit irrita:) ne, niſi redeunte ipſo Romam, iidem Apoſtoli ſupplicio afficerentur. Carcerem autem illorum fuiſſe Mamertinum dictum, tum idem Martyrologium *l* fidem facit, tum Acta *m* SS. Martyrum Proceſſi & Martiani: qui quidem ad radices Capitolii ſupra locum quem Forum dicunt poſitus, ſubterraneos habens deſcenſus, à Chriſtianis hactenus ſtatutis diebus religionis ergo frequenti cœtu inuiſitur, quod fuerit nobilitatus vinculis SS. Apoſtolorum, aliorumque poſtea plurimorum martyrum. In quo iidem *Proceſſus & Martinianus* milites Apoſtolorum cuſtodes, à Petro ad fidem conuerſi, ab eodem, ſacro baptiſmate (erumpente ad eiuſmodi miniſterium in medio carceris diuina virtute fonte) initiati ſunt. Eſtque admiratione res digna, eumdem illic fontem in hunc vſque diem perſeuerare, atque è perforato ſaxo altitudine cubitali tantummodo, & palmi vnius vel circiter latitudine, ſic aquam ſcaturire, vt nec foras exundet, nec quantumlibet hauriatur, vmquam ſiccetur. Alios quoque quadraginta ſeptem milites, in carcere poſiti Apoſtoli genuerunt per Euangelium, in quos ſimul omnes gladius Neronis ſæuiit, eorumque memoria, ſicut & duorum illorum, annua celebritate ab Eccleſia vniuerſali recolitur. *n* Quæ vero poſt hæc ſecuta ſint, dicemus anno ſequenti.

i Mart. Rom. 14. Mart. Bed. Vſuar. eod. die.
k Phil. in Vit. Apol. lib. 4.
l Mart. R. 14. Mart.
m Ap. Sur. 2. Iulii.
De fonte mirabili carceris.
n Mart. Rom. & alia, 14. Mart. & 2. Iulii.

IX. Cavsa carceris Pavli.

Iam quod ad Paulum ſpectat, vt à Nerone coniiceretur in carcerem, hanc etiam Chryſoſtomus *o* affert cauſam, quod Neronis pellicem ad Chriſtianam religionem, & ad caſtitatis obſeruationem conuertiſſet. At nihil obſtat vt alia cauſa Paulus, alia Petrus ab eodem Nerone coniicerentur in carcerem, nempe iſte propter conſternatum Simonem, ille ob pellicẽ conuerſam: quamquam & ex S. Ambroſio *p* & aliis facile intelligitur, vtrique Apoſtolorum datum fuiſſe crimini, quod feminas docerent caſtimoniam. Nam Tacitus, Suetonius, Dio, & cæteri, qui Neronis hiſtorias conſcripſere, teſtantur in nobiliſſimas quaſq; feminas eius libidinem abſque aliquo pudoris freno eſſe graſſatam. Habentur eadem de accuſationibus in Apoſtolos, in Actis Paſſionis eorum, quæ feruntur à Lino conſcripta: quæ quidem fuere aliquando fortaſſe ſincera, ſed quæ modo extant Manichæorum reperiuntur tincta fuligine, prout & de Actis Andreæ queritur Auguſtinus: *q* nam ſicut in illis Andream, ita in iſtis Petrum habes non tantum caſtitatem recte ſuadentem, & concubinas ab hominibus diuellentem, ſed etiam male docentem, ne viris ſuis vxores debitum redderent. Denique in iiſdem Actis alia etiam affertur cauſa Pauli carceris, nimirum quod Proculum Neronis pincernam fide Chriſti imbuiſſet.

o Chryſ. aduer. vitup. vit. mon. li. 1. & demque Met. 29. Iunii.
p Amb. in Auxent. de baſil. non trad.
q Aug. de fid. cont. Manich. cap. 38.

Cum

X.
a Tac. l. 16.

Cum autem Nero (vt Tacitus *a* ait) multis trucidatis inſignibus viris, ad poſtremum Virtutem ipſam excidere concupiſcens, interfeciſſet quoq; *Baream Soranum, & Thraſeam Patum*, lumina tunc Reipublicæ Romanæ, addidit inſuper vt promulgato edicto Philoſophos omnes Vrbe pepulerit: Teſtatur enim hoc ipſum Philoſtratus *b*, aſſerens eo tempore Neronem philoſophari non ſiuiſſe homines, quod (vt dicebat) philoſophia diuinandi ſcientiam adumbraret: atq; adeo philoſophos aliquot accuſatos fuiſſe, quia diuinandi artem exercere dicerentur. Quod autem Nero nunc primum magos, cuiuſmodi arti proximos putauit eſſe philoſophos, adeo ſit deteſtatus, nulla alia cauſa illi oblata cognoſcitur, niſi quod cum à Simone ſe intelligeret eſſe deluſum, cæteros quoq; quos ante hac magno pretio redemiſſet, odio cœpit habere.

PHILOSOPHI VRBE PVLSI.
b Philoſt. in Apol. lib. 4.

XI.
APOLLONIVS TYANÆVS ROMAM VENIT.

Sed nihilominus hoſtis humanæ naturæ diabolus, hoc ipſo anno nouum rurſus intulit magum in Vrbem, cæteris omnibus peiorem, *Apollonium Tyanæum*, foris philoſophum Pythagoræum oſtentantem: qui cum Romam veniſſet, ſequenti die (vt teſtatur Philoſtratus) innotuit Teleſino Cõſuli, cuius fotus eſt patrocinio, Addit inſuper, tunc puellam feretro impoſitam ab eodem Apollonio à mortuis excitatam; licet an vere mortua eſſet, ſe affirmare non audere dicat. Sed tam hæc vera eſſe puto, quã quod ait, ſub hoc ipſo Conſulatu Teleſini Apollonium prædixiſſe de fulgure in Neronis menſam decidente; quod ante ſex annos accidiſſe Nerone quartum & Cornelio Coſſo Coſſ. auctor eſt Tacitus *c*, qui cæteris exactius per annos ſingulos ex Conſularibus Faſtis res geſtas eſt proſecutus. Cum igitur in his leuioribus Philoſtratus mendacii arguatur, cuius fidei cætera ſint, quæ adeo miranda de eodem impoſtore ab eo ſunt prodita, facile quis intelligere poterit.

c Tac. Annal. l. 14.

XII.

Quantum autem humano generi ipſe obfuerit ea ſcribendo, vix quiſquam ſatis digne valeat vnquam exprimere vt videatur plane inuentũ fuiſſe diaboli; qui æmulus Chriſti gloriæ, ſicut ſcripto Euangelio longe lateq; per Orbem innoteſcebant Chriſti res geſtę, ſic ſuum ipſe ſtatuens Antichriſtum, pſeudoeuangelium actorum ipſius per mendaciſſimum hominẽ ſcribendum curauerit; eo quidem fine, vt fidem ei præſtantes homines, nihilo Chriſto minorem fuiſſe Apollonium exiſtimarent: vel ſicut iſtum ea perfeciſſe magia complures compertum haberent, (inter quos & Dio *d* hiſtoricus eundẽ vocat ſolertem præſtigiatorem & magum) eadem quoq; arte Chriſtum vſum eſſe effutirent. Nam & commentario in Chriſtianos edito Hierocles Philoſophus vnus ex Areopagi iudicibus, nihil magis demonſtrare conatus eſt, quam Apollonium Chriſto fuiſſe æqualem: (cuius inſanias Euſebius poſtea contrariis ſcriptis egregie confutauit:) & eundem Apollonium complures vt Deum coluerunt; ſicut de Epheſiis idem Hierocles *e* teſtatur, de Alexandro Imperatore Lampridius, & de multis aliis Anaſtaſius *f* Nicænus: qui etiam tradit, per ipſum dum viueret multa miranda dæmones præſtitiſſe, & poſt eius mortem ad ipſius monumentum quædam feciſſe ſigna in eius nomine. In quam etiam ſententiam ſcriptum habetur apud Iuſtinum *g*, ſtatuam eius operatione dæmonum reſponſa aliquandiu dediſſe, ſed ei tandem os Dominum obturaſſe. Cæterum ait Philoſtratus, eum hoc eodem anno Conſule Teleſino, ab Vrbe recedentem in Hiſpaniam eſſe profectum. Inſtar enim Chriſti diabolus ſuos eodem tempore in Orbem terrarum pſeudo-Apoſtolos miſit, quorum coryphæus Apollonius videretur: de cęteris vero, rurſumq; de ipſo, ſuis locis dicetur inferius.

QVANTÆ EXISTIMATIONIS HABITVS
d Dio in Caracal.
e Refert Lact. li. 5. c. 3.
f Anaſt. Nic. q. 23.
g Ap. Iuſt. q. 24.

XIII.
PRODIGIA FVTVRÆ CLADIS IVDAICÆ.

Quod interim ſpectat ad res Iudaicas; hoc eodem anno, cum vndiq; Iudæi Hieroſolymam ad diem feſtum conueniſſent, magna prodigia de futura eorum clade apparuere. Cum videlicet ipſo die feſto Azymorum, qui octauus fuit menſis Aprilis, noctu circum aram & templum tantum lumen effulſit, vt clariſſimus dies putaretur; & hoc vſque ad mediam permanſit horam. Eodemque feſto die, bos cum ad hoſtiam duceretur, agnum in medio templi peperit. Atque Orientalis porta ænea interioris templi, quæ vix à viginti viris claudi ſoleret, viſa eſt noctis hora ſexta ſponte pateſcere. Poſt dies autem feſtos vigeſimo primo menſis Maii, ante Solis occaſum viſi ſunt per cælum ferri currus, & armatæ acies concurrere. Ipſoq; die Pentecoſtes, nocte ſacerdotes intimum templum ad diuinas res celebrandas ingreſſi, poſt ingentem quendam ſtrepitum ſubitam vocem audiere, quæ diceret MIGREMVS HINC. Hæc quidem ante defectionem Iudæorum hoc anno contigiſſe, Ioſephus *a* narrat; quæ & Tacitus *b* paucis deſcribit. Cętera autem quę idem Ioſephus recenſet prodigia, alio tempore facta noſcuntur.

a Ioſ. 2. de bel. 12. vid. ſup. an. 34. poſt n 38.
b Tac. hiſt. l. 5.

XIV.
c Aug. ep. 80. ad Heſych.
DE PRODIGIIS A DOMINO PRÆNVNTIATIS.
d Matth. 24. Marc. 13. Luc. 17.

Sed & quoniam ex ſententia Auguſtini *c*, & aliorum SS. Patrum cõſtat, à Domino tam prænunciatum eſſe Hieroſolymorum excidium, quam quæ antea eſſent manifeſtanda prodigia; ea ipſa omnia his temporibus accidiſſe, haud erit difficile demonſtrare: quãuis quod non tantum ſigna conſummationis ciuitatis, ſed & ſecundi aduentus Domini ipſum Apoſtoli rogauerunt, eorum quæ ab Euangeliſtis *d* mixtim narrantur, alia ſigna Hieroſolymorum excidium, alia vero Domini præcedere debuerint aduentum. Cum ergo dicitur, *Conſurget gens aduerſus gentem, & regnum aduerſus regnum*; id appoſite referri poteſt ad bella ciuilia, quæ vno & dimidio anno quatuor occiſis Imperatoribus ſunt conflata; quæ quam immania & portentoſa fuerint, Tacitus aliique hiſtorici declarant. Quod vero ſubditur de *Tribulatione magna, qualis non fuit ab initio mundi*; Auguſtinus *e* interpretatur de clade Iudæorum: quam quidem talem fuiſſe, vt nunquam alia gens eiuſmodi ſit paſſa, Ioſephus *f* plane teſtatur. Sed & *Famem ac Peſtilentiam* prędictas à Domino, ſatis ipſo experimento eſſe declaratas, idem auctor *g* docet. Et quod attinet ad *Terræmotus per diuerſa loca futuros*; tradit Euſebius in Chronico, temporibus Neronis tum Romam, tum Aſiam ingentibus terræ motibus fuiſſe vexatam; ipſumque Solem paſſum eſſe deliquium. Denique *Pſeudo-prophetas* qui his temporibus ſurrecturi erant, apparuiſſe ante cladem Hieroſolymitanam, ſuo loco monſtrabimus. Siqua vero narrantur ab Euangeliſtis, quæ ante eius vrbis excidium haud eueniſſe noſcuntur; ea referenda eſſe ad ſecundum Domini aduentum, nemo poterit dubitare.

e Aug. ep. 80.
f Ioſ. 7. de bel. 11.
g Id. 7. de bel. 17.

XV.
IVDÆI DEFICIVNT A ROMANIS.
h Ioſ. 20. anti. 19. & 2. de bel. 13.

Hoc igitur anno duodecimo imperii Neronis, & decimo ſeptimo Agrippæ Regis, menſe Maio, Iudæis deficientibus à Romanis cœptum eſſe *Bellum Iudaicum*, Ioſephus *h* eſt auctor: qui & ſingulas cauſas quæ præceſſerunt, quibuſue temporibus contigerunt, exacte conſcribit. Inprimis enim cum iam biennio intolerabilem plane Flori Procuratoris tyrannidem pertuliſſent, ac ſpe quam de Ceſtio Syriæ præſide conceperant, (apud quem ſupplices egerant vt tam nefandis mederetur malis) cum eum Hieroſolymam venientem viderunt propenſiori eſſe erga Florum animo, penitus excidiſſent; ſed & noua, eademque deteriora ab eodem Floro, aliiſque per vniuerſam Palæſtinam & vicinas prouincias Gentilibus paterentur mala, cædeſque miſerandas, atque bonorum expilationes: eo tandem ſunt deſperationis adacti, vt præcipuorum quorundam factione, obſtinatiſſimo animo aduerſus Romanos rebellauerint, capto eorundem præſidio quod vocabatur Maſſada, interfectiſque cunctis qui tam illic quam Hieroſolymis reperti ſunt Romanis. Narrat hæc omnia fuſe Ioſephus *i*. Interea vero Ceſtius *k* exercitu valido comparato veniens in Palæſtinã oppidis Iudæorum quantum licuit deuaſtatis, menſe Octobris Hieroſolymam obſedit; cumque eius potiri ſæpius illi offerretur commoditas, ab eo fuit prætermiſſa atque neglecta: ſic Deo diſponente, tum ne qui in ea adhuc eſſent Chriſtiani pari pœna cum impiis afficerentur, ſed egrediendi ex vrbe opportunitas concederetur; tum vt longe grauioribus obſeſſi intus Iudęi pœnis affligerentur. Porro exercitum Ceſtius menſe Nouembri reuocans, eundem in magnum diſcrimen adduxit; adeo vt ab inſequentibus Iudæis cæſi fuerint Romanorum militum multa millia. Sed nihilominus quamplurimi Iudæorum (inquit Ioſephus) haud falſi futurorum malorum coniectores, Hieroſolymis elapſi in alias emigrarunt regiones.

i Id. 2. de bel. 13. & ſeq.
k Id. 2. de bel 21. &c.
CESTIVS OBSEDIT HIEROSOLYMAM.

XVI.
CHRISTIANI INDE RECEDVNT.

Ex his autem fuiſſe Chriſtianos qui illic agebant, diuina viſione præmonitos vt migrarent ab vrbe funditus perdenda, ſcribit Epiphanius *l* poſt Euſebium *m*; eoſdemque ait in exteriorem prouinciam receſſiſſe, & maiori ex parte

l Epiph hæ. 2. & 30. & lib de Menſur.
m Euſ 3. hiſ

Pellam Decapoleos ciuitatem vltra Iordanem incoluiſſe. Hic quippe annus, hoc planè tempus præſignatum à Domino apud Matthæum *a*, cum de ventura Iudæorum clade verba faciens, ſuos monuit, vt *cum viderent abominationem deſolationis, quæ dicta eſt à Daniele Propheta, ſtantem in loco ſancto, tunc qui in Iudæa eſſent fugerent ad montes &c.* Sed quid per ABOMINATIONEM DESOLATIONIS intellexerit, idem ipſe Dominus apud Lucam *b* videtur ſignificaſſe, dum eos monuit, vt cum viderent circumdari ab exercitu Hieruſalem, fugerent ad montes, quia tunc appropinquaſſet deſolatio eius. Eſt hæc quidem interpretatio Auguſtini *c*, & ante ipſum Origenis *d*. Quam adiuuat, quod ſicut per Romanum exercitum videtur Abominatio deſignata, ita per locum Sanctum poteſt tota intelligi Palæſtina: nam auctoritate Philonis *e* conſtat eam prouinciam dictam eſſe *Terram Sanctam*.

a *Matth.* 24.
b *Luc.* 21.
ABOMINATIO DESOLATIONIS.
c *Aug. ep.* 80. *ad Heſich.*
d *Orig. tract.* 28 *in Matth.*
e *Philo de leg. ad Caium.*

XVII.

Sed cur Romanus exercitus dictus eſt *Abominatio?* Putarunt nonnulli, quia in diuinis Scripturis ea voce ſæpiſſime idolum intelligitur, ita vocatum exercitum, quod ex Gentilibus conſtaret hominibus qui idola colerent. Verum cum ſemper Iudæis vbicunq; agerent eiuſmodi ob oculos poſita eſſet abominatio; (ſiquidem in ipſa etiam Hieroſolymorum ciuitate *f* diebus feſtis Romani milites pro foribus templi adſtare conſueuerant ad comprimendos ſubitaneos, qui occaſione ingruentis multitudinis & compreſſionis exoriri poſſent, tumultus:) illa potior eius nominis videtur cauſa, quod in exercitu Romano militaria eſſent ſigna imaginibus effigiata. Quantum hæc enim Iudæi abominarentur, vel ex eo abunde declaratur, quod cum aliquando Vitellius *g* Syriæ Præſes ad bellum Arabicum properans, vellet per Iudæam exercitum ducere; occurrerint eius regionis principes deprecantes tranſitum, ne violarentur patrii ritus, quibus nullo modo permitterentur inferri vllæ imagines, quales Romana ſigna haberent pleraque: quorum precibus flexus Vitellius, mutauit ſententiam de itinere propoſito. Vnde etiã plane colligitur, Romanos milites qui agerent Hieroſolymis, nequaquam vti ſolitos ſignis militaribus imaginibus exornatis. At vero cum Romani iam hoſtes effecti ad Hieroſolymorum obſidionem mœnib. inhæſiſſent, haud eſt dubium eoſdẽ conſueta ſigna imaginibus effigiata vexiſſe, ac pariter oſtentaſſe, quam ob rem illud iam tempus aduenisſe videretur à Domino præmonſtratum, vt cum viderent abominationẽ deſolationis ſtantem in loco ſancto, ſibi fuga conſulerent: quæ non tantum abominatio, ſed abominatio deſolationis idcirco dicta ſit, quia idem exercitus iterum rediturus, funditus eſſet deſolaturus ciuitatem, & circumpoſitam prouinciam deuaſtaturus.

f *Ioſ.* 20. *ant.* 7
IVDÆI QVANTVM ABOMINARENTVR IMAGINES.
g *Ioſ.* 18. *ant.* 7

XVIII.
QVÆNAM VERE FVERIT ABOMINATIO DESOLATIONIS

Verum etſi huiuſmodi interpretatio multis videtur ſtabilita rationibus; nos tamen re attentius conſiderata, potius exiſtimamus, ſicut in cæteris ſæpe accidit, ita & in hoc narrationis contextu contigiſſe, vt quod à Domino dictum eſſet, ab alio Euangeliſtarum prætermiſſum, alius ſuperaddiderit: ſicque Dominum non tantum dediſſe in ſignum futuræ cladis, abominationem deſolationis ſtantem in loco ſancto, à Matthæo conſcriptam; ſed etiam addidiſſe Hieroſolymorum obſidionem, à Luca relatam. Hoc autem vt magis opinemur, illud potiſſimum perſuadet, quod non qualemcunque abominationem fore conſpiciendam Dominus monuerit, ſed quæ ſcripta eſſet à Daniele Propheta. Ex eo enim quid per locum ſanctum intellexerit, ſatis expreſſe declaratum eſſe videtur; dicente Daniele *h*, futuram *in templo* abominationem deſolationis. Quamobrem cum ea ſigna eodem tempore futura Dominus dixerit, nimirum abominationem in templo, & ciuitatis obſidionem; dicere pariter compellimur, abominationem illam deſolationis tunc in templo inſpiciendam, fuiſſe profanationem templi hoc ipſo anno (vt teſtatur Ioſephus *i*) ab ipſis Iudæis ſeditioſis factam, cum illud more caſtrorum muniſſent, vt inde aduerſus ſuos contribules Iudæos pro Romanis ſtantes, ferocius dimicarent. Non enim exteriorem tantum templi partem ab eis occupatam fuiſſe, ſed & obſidente Ceſtio ciuitatem, ſe in interiorem recepiſſe, idem auctor *k* ſcribit. Cæterum execranda quæque ac deteſtanda peccata, (cuiuſmodi fuit illa occupatio templi

h *Dan.* 9.
PROFANATIO TEMPLI.
i *Ioſ.* 2. *de bel.* 17.
k *Id.* 2. *de bel.* 4.

à viris ſanguinariis aduerſus conciues facta) *Abominationem* dici conſueuiſſe, innumeris patet diuinæ Scripturę exemplis. At quod non tantum *abominatio* dicta ſit, ſed *deſolationis*; id factum eſſe putamus, quod ea abominatio in ſignum data eſſet futuræ deſolationis: neque id tantum à Gabriele Danieli, & à Domino Diſcipulis ſuis; ſed & veteri quodam ſermone, quo (vt ſcribit Ioſephus *a*) ferebatur tunc demum ciuitatem capiendam, ſanctaque flammis exurenda eſſe lege belli, cum ſeditio fuiſſet exorta, templumq; Dei propriæ Iudæorum manus violaſſent.

a *Id.* 5. *de bel.* 2.

XIX.

Quibus omnibus inſpectis, memores illa à Domino fuiſſe in ſignum data, Chriſtiani (vt diximus) poſtquam Ceſtius obſidionem ſoluit, Hieroſolymis receſſerunt antequam iterum ciuitas obſideretur. Nam quod aliqui *b* hæc de abominatione deſolationis, & receſſu Chriſtianorum à ciuitate, referenda putant ad ſecundam à Tito factam obſidionem; minus eſt veriſimile, cum iam deuaſtata penitus Iudæa, ipſaque Hieroſolyma arctiſſima vallata obſidione, haud amplius locus eſſet fugę. Hoc autem anno, quo Chriſtiani alio ſe receperunt, Eccleſiæ quoque illius ſupellectilia in tuto eſſe collocata, plane declarant quæ ſcribit Euſebius *c* de Iacobi Cathedra ad ſuam vſque ætatem integra ſeruata; quæ quidem ſi Hieroſolymis remanſiſſet, abſq; dubio cum cæteris conflagraſſet.

b *Perer. in Dan. lib.* 10. *prope fin.*
c *Euſeb.* 7. *hiſt.* 14.

IESV CHRISTI AN. 69.

PETRI AN. 25.

NERONIS IMP. AN. 13.

I.

ANNO Chriſti ſexageſimo nono, L. Fonteio Capitone & C. Iulio Rufo Coſſ. cum iam Nero ex Achaia Romam rediiſſet, ea pompa triumphali quam Suetonius *d* deſcribit; Petrus & Paulus Apoſtolorum Principes diu carcere detenti, glorioſiſſimum ſubiere martyrium. Qui enim illud in annum decimum quartum Neronis referunt *e*, errare certum eſt: quippe cum Neronis Imperium cœperit menſe Octobri Coſſ. Marcello & Auiola, nullum eſt dubium, hunc eſſe eius annum decimum tertium, qui terminetur eodem menſe Octobri, quo & decimus quartus inchoatur. Sed & cum æque perſpicuum ſit, ipſum anno ſequenti quarto Idus Iunii occiſum eſſe, nec perueniſſe ad tertium Calendas Iulii, quo die Apoſtoli necati ſunt: impoſſibile plane redditur, vt iidem dici poſſint anno ſequẽti decimo quarto Neronis paſſi eſſe. Qua etiam ratione corrigenda eſt lectio Chronici Caſſiodori, vbi id poſt biennium ab hoc Conſulatu accidiſſe ponitur; cum longe antea Nero eſſe deſiiſſet, ſub quo Apoſtolos adeptos eſſe martyrium; omnium ſententia exploratum habetur. Sed nec item recipitur Epiphanii *f* ſententia affirmantis id contigiſſe anno duodecimo Neronis. Quæ autem poſita eſt à nobis de hoc anno decimo tertio eiuſdem Imperatoris, grauiſſimos habuit aſſertores, Caium antiquum Theologum, Zephyrinum Papam, & Dionyſium Corinthiorum Epiſcopum: quos citans Metaphraſtes *g*, iiſdem adſtipulatur, dum anno trigeſimo ſexto poſt Paſſionem Domini (numerando à Natiuitatis trigeſimo tertio) eos necatos affirmat; qui eſt hic ipſe Domini ſexageſimus nonus.

d *Suet. in Nero. cap.* 25.
e *Euſeb. in Chron. & illũ ſecuti Hier. de Script. Eccl. in Pet. & Paul. atq; alii.*
DE TEMPORE MARTYRII PETRI ET PAVLI.
Quod etiam aduerſus diſſentientes firmius ſtabiliuit Gordonus in Appar. To. II. Chronol. edit. 2. *c.* 16. *&* 17.
f *Epip. hær.* 27.
g *Metaph.* 29. *Iunii.*

II.
QVO DIE PASSI.

Quod vero ad diem attinet; cum omnium ſit concors ſententia, vna eademque die, nempe tertio Calendas Iulii martyrium conſummaſſe; tamen id non vno eodemque anno, ſed anni vertentis occurſu contigiſſe, videtur fuiſſe opinio Prudentii *h*, Aratoris *i*, & Auguſtini *k*. Sed verior atque probatior illorum cenſetur aſſertio, qui vnum eundemque annum & diem amborum martyrio adſcribunt: cuius ſententiæ fuerunt nuper recenſiti Caius, Zephyrinus, & Dionyſius, ac poſt eos Euſebius *l*, Epiphanius *m*, Hieronymus *n*, Maximus *o*, Caſſiodorus *p*, & alii recentiores fere innumeri: idque ipſum tam Romanæ

h *Prud. Periſteph. hym.* 12.
i *Arat. in Act. Ap. l.* 2. *in fi.*
k *Aug. ſer.* 28. *de Sanct.*
l *Euſ. in Chr.*
m *Epip. hæ.* 27
n *Hieron. de Script. Eccl.*
o *Max. ſer. de S. Petr.*
p *Caſſ. in Chr.*

Eccleſiæ Martyrologium, quam Græcorum Menologium confirmant; necnon Acta Paſſionis eorundem Apoſtolorum Lini nomine ſcripta quæ, vt iam diximus, qualiacunq; nunc ea ſint, germana olim extitiſſe noſcuntur, ſed ab hæreticis deprauata. Porro eiuſmodi opinionem de diuerſo martyrii tempore, à quibuſdam hæreticis fuiſſe vulgatam, teſtatur Concilium Romanum ſub Damaſo, quod continet Creſconiana Collectio poſt Canonem de Libris Apocryphis: quod & repetitum habetur à Gelaſio in decreto Concilii ſeptuaginta Epiſcoporum.

III. FVGA E CARCERE.

Quænam autem martyrium præceſſerint, dum ex probatis auctoribus pauca potius, quam ex incertis multa narranda proponimus; imprimis occurrit, cũ expectaretur executio feralis ſententiæ, indigniſſime ferentes Chriſtianos ſuum à ſe paſtorem abripi Petrum, vt fuga ſibi conſuleret inſtantiſſimis precibus compuliſſe. Aderat enim præſens auxilium carceris cuſtodum Proceſſi & Martiniani, quos (vt vidimus) idẽ Petrus ſacro baptiſmate initiauerat. Quãuis igitur (inquit hanc hiſtoriam recenſens Ambroſius *a*) Petrus eſſet cupidus paſſionis, tamen contemplatione populi precantis inflexus eſt: rogabatur enim vt ad inſtituendum & confirmandum populum ſe reſeruaret. Itaq; nocte muro egredi cœpit: ſed cum videns ſibi in porta Chriſtum occurrere, Vrbemque ingredi, interrogaſſet, *Domine, quo venis?* reſpondiſſet vero Chriſtus, *Venio iterum crucifigi*, intelligens Petrus ad ſuam crucem diuinum pertinere reſponſum, ſponte remeauit ad eam pro Chriſti honore ſubeundam. Hæc Ambroſius; quæ etiam habentur in nuper citatis Actis Lini nomine conſcriptis, (quæ, vt alibi dictum eſt, germana olim extitiſſe noſcuntur, ſed poſtea ab hæreticis deprauata) necnon in aliis *b* SS. Martyrum Proceſſi & Martiniani; itemq; apud Hegeſippum *c* Iuniorem, & alios: illa tantummodo diſcrepantia, quod quidam dixerunt ea contigiſſe ſtatim poſt lapſum Simonis, alii autem (quod & verius exiſtimatur) poſtquam Petrus carceri mancipatus iam ad ſupplicium peteretur. Citat quoque eandem de Petro hiſtoriam S. Gregorius *d*. Sed & Paulum vna cum eo fugam arripuiſſe, eadem Acta Proceſſi & Martiniani tradunt: & æque ei Dominum dixiſſe, *Denuo debeo crucifigi*, legitur apud Origenem *e*, ſed ex apocryphis.

a Ambroſ. in Auxent. de Baſil. nõ trad.
b Ap. Sur. 2. Iul.
c Hegeſ. 3. de excid. Hiero. 2.
d Gr. in Pſ. 4. pœnit.
e Orig. in Ioan. to. 27.

IV. VIRGIS CÆSI

Porro antequam mortis ſupplicio afficerentur, ambo virgis cæſi fuiſſe feruntur. Sane quidem de Petro, quod vilis haberetur perſona, nulla poteſt eſſe dubitatio; cum more Romano qui vltimo ſupplicio damnati eſſent, antea virgis cæderentur. De Paulo vero, quod ciuis eſſet Romanus, & ideo (vt vidimus ſuperius) haberetur immunis, addubitari poſſet. Sed quod conſtet tam ex lege Duodecim Tabularum, quam etiam lege ſacra, cum aliquod à ciuib. immane fuiſſet perpetratum delictum, tunc eoſdem centuriatis comitiis condemnatos, affici primum verberibus, deinde capite truncari ſolitos: haud dubitandum videtur, Paulum, qui grauiſſimi omnium ſceleris, nempe impietatis accuſaretur, virgis cæſum ante mortem fuiſſe; cum præſertim adhuc Romæ in eccleſia S. Mariæ Transpontẽ extent, & in honore habeantur columnæ illæ, quibus ambo Apoſtoli alligati, & virgis cæſi feruntur. Deniq; Paulum, quod ciuis Romanus eſſet, placuit ſubiici gladio; Petrum vero, quod vilis eſſet perſona, crucifigi.

V. LOCVS MARTYRII PAVLI

Sed vt prius de Paulo dicamus; locus eius ſupplicio deſtinatus, dictus *ad Aquas Saluias*, alio nomine *Gutta iugiter manans*, extra portam Oſtienſem erat, tertio ab Vrbe lapide vbi Chriſtianorum carnificina eſt aliquando habita: nam & illic Zenonem cum decem millibus militum fidei cauſa fuiſſe obtruncatos, tum Romanum *f* Martyrologium, tum loci vetera monumenta teſtantur. Cum autem eo Paulus duceretur, tres *g* milites ex his qui ex apparitura erant, ad Chriſtum conuertit, quos Neronis gladius martyres fecit. Vbi vero ad locum deſtinatum perductus, ictu carnificis capite truncaretur, duplex editum eſt miraculum; primum, vt non tam ſanguinis fluenta è ſectis venis, quam lactis largiter fluxerint; alterum, vt è trino ſaltu capitis exciſi, tres ibidem eruperint fonticuli dulcis aquæ: prout horum miraculorum aſſertores ſunt, prioris quidem præter Acta Lini nomine vulgata, Ambroſius *h*, & Chryſoſt. *i*, aliique recentiores; poſterioris autem, fidelis ac conſtans maiorum traditio, ipſiusque inſpectio loci plane celeberrimi *Trium fontium* dicti, qui frequenti Chriſtianorum viſitatur concurſu. Tres enim ibi ſcatent fonticuli dulcis aquæ, quorum primus dulcior lactis ſaporem aliqua ex parte reddat, cæteri quamuis haud longe à primo diſtent, paulo diuerſum guſtui ſaporem afferant: Cuius differentiæ ea ſolet ratio afferri, quod ipſo primo fluxu lac venæ dederint, ac inde ſanguinem. Additque Chryſoſtomus, ſanguinem Pauli lacteum apparentem in eius veſte qui eum percuſſit, barbaricum illius animum reddidiſſe melle dulciorem, effeciſſeque vt ipſe vna cum ſociis ad fidem traduceretur. Cæterum corpus Apoſtoli à Lucina clariſſima femina Senatoria ſublatum, in ſuo prædio via Oſtienſi honeſtiſſimo tumulo locatum fuit. At de martyrio hactenus. De ætate vero iam dictum eſt ſuperius in eius Conuerſione.

f Mart. Rom. 9. Iul.
g Ibid. 2. Iul.

LAC CVM SANGVINE EX COLLO EIVS.

h Amb. ſer. 68
i Chryſ. or. in Princ. Apoſt.

TRES FONTES EX TRINO SALTV CAPITIS.

VI. EFFIGIES PAVLI.

Sed quod pertinet ad effigiem & ſtaturam; imprimis dum Triephon Critiam catechumenum inſtituens apud Lucianum *a*, ſic loquitur, *Quando me Galilæus ille conuenit recaluaſter, naſo aquilo, qui tertium vſque ad cælum per aerem ingreſſus eſt, &c.* non alium his notis quam ipſum Paulum deſcripſiſſe, omnes credo facile intelligere. Porro ſtatura breuiorem fuiſſe, ex ipſiuſmet verbis interpretes omnes colligunt, dum quæ de ſe aliqui dicerent ad Corinthios *b* referens, ait ſe *præſentia corporis eſſe infirma*. Vnde & Chryſoſtomus *c* eum *Tricubitalem* appellat. Hiſq; demum conſentiunt quæ Nicephorus *d* tradit, nempe fuiſſe Paulum corpore paruo & contracto, atq; incuruo, & paululum inflexo; facie candida, annoſq; plures præſeferente, ac capite modico: oculis multa gratia refertis, ſuperciliis deorsũ vergentibus; naſo pulchre inflexo, eodemque longiori; barba denſiori, & ſatis promiſſa. Quæ quidem haud aliunde putamus, quam ab antiquioribus imaginibus eſſe accepta. A Chriſtianis enim, Petri & Pauli Imagines olim fuiſſe viuentibus illis effigiatas coloribus, eaſdemque ad poſteros per manus traditas, Euſebius *e* teſtatur, qui & ſe illas vidiſſe aſſerit. Affirmatque Auguſtinus *f*, effigiari conſueuiſſe Chriſti imaginem, hinc inde Petrum & Paulum pictos habentem. Sed de Paulo ſatis: ad Petrum iam redeamus.

a Lucian. in Philop.
b 2. Cor. 10.
c Chryſ. hõ. de princip. Apoſt.
d Niceph. li. 2. c. 37.

IMAGINES APOS. OLIM EFFIGIATÆ.

e Euſeb. 7. hiſt. 14.
f Auguſt. 1. de conſ. Euan. 10

VII. DE LOCO MARTYRII PETRI.

Quod imprimis ad locum martyrii pertinet; cum nulla ſit dubitatio, eum vt Iudæum, trans Tiberim vbi Iudæos egiſſe vidimus, ad ſupplicium crucis ſubeundum fuiſſe tranſmiſſum; de loco tamen eius regionis dubitatum eſt, dum alii in Vaticano monte, alii in Ianiculo id accidiſſe volunt. At vero cum veterum Scriptorum auctoritate conſtet, horum montium appellationes ob vicinitatem promiſcuas fuiſſe; nequaquam à veritate aberraſſe dicemus, qui ſcripſerunt paſſum eſſe Petrum in Vaticano; nec tolli quo minus æque verum ſit, ipſum in ea ſummitate Ianiculi vbi eius rei hactenus extat inſignis memoria, fuiſſe cruci affixum; quæ & pariter Vaticanus *g* diceretur, poſtea vero (puto honoris cauſa ob nobilem Petri triumphum) *Mons aureus* dici meruit. Imam autem illam Vaticani partem, vbi nunc cernitur poſita nobiliſſima Baſilica Vaticana, locum ſepulturæ potius quam martyrii fuiſſe putamus: ſiquidem Hieronymus *h* ait, ſepultum fuiſſe in Vaticano iuxta Viam Triumphalem, quod & Prudentius *i*, aliiq; teſtantur. Sed quod ſpectat ad ſupplicium Crucis; omnium SS. Patrum *k* ſententia ac præconio liquet, Petrum capite deorſum verſo, & in ſublime pedibus eleuatis, cruci confixum eſſe; idq; factum ex animi ſui ſententia, cum aſſereret ſe indignum (vt verbis Hieronymi vtar) qui ſic crucifigeretur vt Dominus ſuus; ſiue (vt ait Theodoret.) quod vereretur ne eadem cum Chriſto paſſio, eundem ſibi ab inſipientibus honorem conciliaret. Sed de eo myſterio differtur etiam fuſius in Actis paſſionis eius, nomine Lini conſcriptis. Vbi etiam traditur, ipſius corpus à Marcello presbytero curatum fuiſſe, aromatibuſq; conditum, atq; honorificentiſſime ſepultum.

g Hora. lib. 1. carm. od. 20. & ibi Porph. & Matron.
h Hier. de Scri. Ecc. in Petro.
i Prud. aduer. ſym. l. 1.
k Orig. in Gẽ. ap. Euſ. 3. hiſ. 1 Hier. de Scri. Eccl. in Petro. Chryſ. hom. in Princ. Apoſt. Aug. ſerm. 28. de ſanct. Theodor. or. de charit. Prud. pe-riſtech. hym. 12. Max. ſer. 1. in natal. Apoſt. & alii.

MYSTERIVM EIVS CRVCIFIXIONIS.

[Quod legiſti de loco martyrii S. Petri; quamuis illum ita definierit Baronius, refert tamen idem ipſe ex Actis Paſſionis Petri, Lini nomine vulgatis, Petrum cruci affixum eſſe *in loco qui appellatur Naumachia, iuxta obeliſcum Neronis*: Quod vero (vt ap-

patet)

paret) non ita exploratum haberet, in illa ima parte Vaticani vbi erat obeliſcus Neronis, & vbi eſt baſilica S. Petri, fuiſſe etiam olim Naumachiam; ideo exiſtimauit eum potius paſſum eſſe in Monte aureo, ad cuius planum erat Naumachia, quæ ab aliis Iulio Cæſari, ab aliis Auguſto tribuitur. Porro fuiſſe quoq; Naumachiam ad imum Vaticani, vbi & erat Circus Neronis cum obeliſco, didici ego (præter alias huius aſſertionis probationes) ex eo quod hactenus ſit ibi paruula eccleſia vetuſtiſſima, quæ appellatur *S. Peregrini in Naumachia*: cuius etiam fit mentio apud Anaſtaſium Bibliothecarium in vita Leonis Tertii Pontificis. Quod mouere viſum, vt ſeligat lector cui magis ſententiæ adhærere voluerit.]

VIII.
a Niceph. li.2. c.37.
EFFIGIES.

Eius autem effigiem ex antiquioribus (vt de Paulo diximus) imaginibus deſcriptam ſic reddit Nicephorus *a*, vt aſſerat eum haud craſſa ſtatura fuiſſe, ſed quæ aliquanto eſſet erectior; facie ſubpallida, & alba admodum; capillis capitis & barbæ criſpis & denſis, ſed non admodum prominentibus; oculis quaſi ſanguine reſperſis, & nigris; ſuperciliis prope euulſis; naſo longiori, non tamen in acumen deſinente, ſed preſſo ſimoq; magis. Hæc ille. Verum ea de oculis ſanguineis ſic accipe, quod aſſiduo ploraſſe feratur. Tenuit autem Romanæ Sedis Pontificatum annis viginti quatuor, menſib. quinque, & diebus vndecim. Si qui enim aliter numeraſſe reperiantur, ex iis quæ de Sedis eius inſtitutione, ac mortis tempore, ſuperius ſunt firmiter ſtabilita, perfacile erroris conuincuntur.

IX.
CLARISSIMA APOSTOLORVM MEMORIA.
b Cai. ap. Euſeb. 2. hiſt. 24.
c Martyr. Rō. 19. Ianuar. Sur. 14. Febr.
d Martyrol. Rom. 12. Nou.
ORIENTALES CONATI SVRRIPERE CORPORA.
e Gre. 3. ep. 30. ad Cōſt. Aug.
f Aug. ep. 42. ad Madaur. & ſer. 28. de Sanct.
g Chryſ. h. 26. in 2. Cor. & hom. quod Chriſtus ſit Deus, & alibi.
h Gal. ep. ad Pulcher. Augu. in præam. Conc. Chalce.
i Chryſ. hom. 32. ad Rom.
k Venant. lib. 3. carm.

Sic igitur glorioſiſſimum martyrium tam Petro quam Paulo conſecutis, loca ipſa vbi eorum ſacra corpora ſepulta fuerunt, etiam inter perſecutores (quod mirandum eſt) abſq; iactura vel contumelia aliqua clariſſima remāſerunt; eademq; velut nobiliſſima (vt vocat Caius *b* antiquiſſimus Theologus) trophæa victoriæ, ab antiquis illis Chriſtianis ſummo honore ſunt habita. Nam conſueuiſſe perſecutionis etiam tempore, ex remotioribus Orbis partibus Romam venire vt ea inuiſerent ac venerarentur, hiſtoriæ complurium ſanctorum Martyrum declarant; ſicut ex Perſide veniſſe conſtat *c* Martham, Marium, & Audifacem, temporibus Claudii Iunioris, & ex Africa Maurum ſub Numeriano Imperatore, & alios *d* aliunde. Quinimo tentaſſe hoc ipſo anno Orientales Chriſtianos ſurripere eadem ſacra pignora, & in Orientem vti ſuos gentiles transferre, ſed cum ad Catacumbas, locum ad ſecundum Vrbis milliarium perduxiſſent, tonitruis atque fulguribus perterritos à cœpto deſtitiſſe; Fideles autem Romanos eadem inde ad ſua loca retuliſſe; Sanctus Gregorius *e* Papa teſtatur. Reddita autem Eccleſiæ pace, ipſos etiam Imperatores Chriſtianos eadem inuiſere ac venerari ſtudioſius quæſiuiſſe, ſuppetunt teſtimonia atque præconia Auguſtini *f*, Chryſoſtomi *g*, ipſiuſq; Gallæ *h* Placidiæ Auguſtæ, & aliorum quamplurimorum, de quibus agetur ſuis temporibus. Sicut etiam eorum ſepulchris Vrbem eſſe munitam, idem Chryſoſtomus *i* tradit, cecinitq; nobilis poeta Venantius *k* Fortunatus, ac docent plurima exempla ſuis locis inferius recitanda.

X.
PRODIGIA IMMENSA SVB NERONE.
l Dio in Nero.
m Pli. l.2. c.83 & 103. & l.17 c.25.

Sed & quo potiſſimum tempore ſub omnium ſceleſtiſſimo Imperatore ipſum Romanum Imperium in maiori videretur poſitum eſſe diſcrimine, eidem collabenti duabus hiſce viuis columnis opportune ſuccurritur. Iam enim ſæculum ipſum aduenerat, quo iuxta antiquum oraculum, Tiberii temporibus peruulgatum, (quod recitat Dio *l*) his ter trecentis circumuoluentibus Vrbis annis Romanum Imperium ſeditione caſurum timebatur. Viſaque ſunt hoc poſtremo Neronis tēpore (vt teſtatur Plin. *m*) numquam antea audita portenta; nempe in agro Marrucino oliuetum vniuerſum Vettii Marcelli Equitis Romani, viam publicam tranſgreſſum in contrarias ſedes profectum eſſe, amnesque alibi retro fluere. Quæ cum rerum in meliorem ſtatum mutationem portendiſſe viſa ſint illis, nec poſſint tamen intelligi de ſucceſſoribus Neronis, qui miſere Imperium deuaſtarunt: verior viſa eſt interpretatio, vt per ea ſigna religionis in melius mutatio monſtraretur. Quam vero egregie Romana Eccleſia perfuſa Apoſtolorum ſanguine, fuerit illuſtrata, Tertullianus *n*, Chryſoſtomus *o*, Theodoretus *p*, & alii explicant. Eorundemq; exemplo incenſa eſſe corda credentium, & magno fœnore numerum martyrum eſſe Romæ auctum, egregie S. Leo *q* declarat.

n Tert. de præſcri. & in Scor.
o Chryſ. ho. 32 ad Rom.
p Theod. ep. ad Leon. Pap.
q Leo ſer. 11. de natal. Apoſt.

XI.
DE VINCVLIS PETRI.
a Act. Alex. Pap. ap. Sur. 3. Maii.
SVDARIVM PAVLI.
b Greg. 3. ep. 3.

Nec vero tantum *Sepulchra* Apoſtolorum magno ſunt honore habita, ſed & ipſa Paſſionis inſtrumenta. Siquidem præter illa quæ de *Columnis* ad quas virgis cæſi ſunt, ſuperius diximus; *Vincula* quibus Petrus in carcere alligatus eſt, perquiſita atque inuenta Balbina *a* virgo filia Quirini Tribuni ſummopere eſt venerata, quæ ad poſteros per manus tranſmiſſa, ſæpe miraculis coruſcaſſe videbitur inferius. *Sudarium* quoque, ſeu *Velum*, quo Paulus gladio feriendus oculos ex more obduxit, à Plantilla nobiliſſima matrona ad hoc opus ab ipſo petitum, & poſt mortem eidem reſtitutum; longe poſtea Conſtantina Auguſta magna inſtantia à S. Gregorio *b* ad ſe mitti poſtulauit, nec tamen impetrare valuit.

XII.
VXOR PETRI MARTYR.
c Clem. Alex. Strom. l.7.
DE PETRONILLA PETRI FILIA.
d In Act. Gr. PP. III.
e Martyrol. Rom. aliiq; 31. Maii.

Sed quod de Petri actum eſt martyrio, haud prætereunda eius *Vxor*, quæ & ipſa eandem palmam adepta eſt, licet de tempore non ſatis conſtet. Ex iis a. quæ de eius martyrio Clemens *c* Alexandrinus recitat, compertum habetur ante Petrum eam illud obiiſſe certamen: dum ait, Petrum, cum vidiſſet eam duci ad mortem, lætatum eſſe propter vocationem; eam autem exhortando & conſolando, proprio nomine compellaſſe, ac dixiſſe, *Heus tu, memento Domini.* Porro qui coniugem habuit Petrus, filiam quoq; ex ea genuiſſe traditur, antequam vocatus eſſet à Domino. Quæ cum *Petronilla* ſit dicta; in baptiſmate potius, more maiorũ, cum renata, quam cum nata eſt, oportuit contigiſſe. Nam eo tempore Simon, & non Petrus, parens eius ex quo ipſa nomen accepiſſe videtur, appellabatur. Cum alioqui ſint etiam probabiles coniecturæ, quæ perſuadere poſſint illam haud vere Petri filiam fuiſſe, ſed ſic dictam, quemadmodum ab eodem Apoſtolo nominatus eſt Marcus filius ſuus. Cæterum habentur plura de illa in epiſtola Marcelli preſbyteri; ſed quæ in nonnullis fide nutent. Illud autem firmum redditur maiorum traditione, aliiſque monumentis, eandem vſque ad obitum permanſiſſe virginem: cuius nomine conſtructum eſt vetus ac nobile Cœmeterium *d*, eiuſque natalis anniuerſaria commemoratione celebratur *e*.

XIII.
ANDREÆ MARTYRIVM.
f Aug. de fid. cont. Manich. cap. 38.
g Breui Rom. 30. Nouemb. Citaturq; à Pet. Dam. ſer. 4. de S. Andr. Vid. Baron. in Not. ad Martyrol. 30 Nou.

Nec item prætermittendum hic, (quando ſeſe offert occaſio) de ANDREÆ Apoſtoli germani Petri martyrio mentionem agere. Quod quidem ex Paſſionibus Apoſtolorum (quas, qualeſcunq; illæ ſint, ante Gelaſii Papæ tempora lectitari conſueuiſſe certum eſt) liquet accidiſſe poſt Petri necem; licet quoto Domini anno, vel ſub quo Imperatore, inexploratum penitus relinquatur. Nam quod ex recentioribus aliquis, pro animi arbitrio de ea re dixit, abſque vlla teſtificatione maiorum; fides incerta ſequatur auctorem. De reliquis autem Andreæ rebus geſtis; quoniam paſſionis eius Acta à Manichæis corrupta fuerunt, remanſit eorum (vt Auguſtinus *f* declarat exemplo) in Eccleſia dubia fides. Porro glorioſiſſimum conſummaſſe per Crucem martyrium apud Patras Achaiæ ſub Ægea Proconſule, certum redditur ex Epiſtola Cleri Achaiæ publica Eccleſiæ *g* lectione omnibus nota, quæ audiuit & vidit teſtantis.

XIV.
DE SVCCESSORE PETRI.
DE LIBRO, SVB NOMINE DAMASI, DE ROM. PONT.

Quod demum pertinet ad Petri ſucceſſorem in adminiſtratione Eccleſiæ Romanæ & Vniuerſalis; inualuit penes aliquos ea ſententia: Linum nequaquam poſt eius obitum ipſi ſuffectum eſſe, ſed tantum viuentis adhuc (dum illum Vniuerſalis Eccleſiæ ſollicitudo in diuerſas prouincias euocaret) coadiutorem extitiſſe vna cum Cleto, qui ambo ſimul loco ipſius Petri obirent Romæ Eccleſiaſticas functiones; ipſumque Linum vrgente Neronis perſecutione, martyrio ſublatum eſſe ſub huius anni Coſſ. Capitone & Rufo. Hæc accepta eſſe noſcuntur ex Libro vulgato nomine *Damaſi de Romanis Pontificibus*, ſed qui (vt verius exiſtimatur) ex diuerſis auctoribus ab Anaſtaſio Bibliothecario, aut ſiquo alio collectus eſt, quo non Vitæ ipſorum Pontificum, ſed fere duntaxat eorum ſucceſſio, & factæ ab eis Ordinationes, atque dies obitus recenſentur. Verum cum in vnoquoque ferme Pontifice, & maxime iſtis prioribus, in annis cuiuſque per Coſſ. conſignandis, prorſus falſa atque etiam inter ſe pugnantia contineat; euidenter apparet eoſdem Coſſ. ab aliquo poſtea, nulla habita temporis ratione, perperam eſſe ſuperadditos. Porro eandem ipſius de Lino ſententiam ſecutus eſt

Meta-

a *Metaphr. 29. Iunii.*

Metaphraſtes *a*; in eo tamen ab illo diſcrepans, quod ante martyrium Petri, immo ante duodecimum Neronis annum, Linum eſſe defunctum affirmat. Scimusque alios (neminem tamen ex antiquis) eiuſdem Libri auctoritate permotos, nec Linum nec Cletum adnumeraſſe inter Romanos Pontifices Petri ſucceſſores; ſed Corepiſcopos tantum eos aſſeruiſſe.

XV.
b *Ign. ep. ad Mar. Caſſob.*
LINVS ET CLETVS SEDERVNT ANTE CLEMENTEM.
c *Tert. lib. 3. carm. in Marcion.*
d *Euſe. 3. hiſt. 28. Niceph. l. 2. c. 88.*
e *Hier. de Scr. Eccl. in Clem.*

At quod ad veteres rerum Eccleſiaſticarum ſcriptores attinet; cum Sanctus Ignatius *b*, qui eodem ſæculo vixit cum Apoſtolis, dicat Clementem ſucceſſiſſe Cleto, (ſic enim legendum eſſe pro Anacleto, poſtea demonſtrabimus) plane declarat ipſum Clementem tertio loco, nempe poſt Linum & Cletum Romanæ Eccleſiæ præfuiſſe. Immo Tertullianus *c* non tantum tertio loco poſt Petrum ponit Clementem, ſed adhuc etiam quartó, nimirum poſt Anacletũ. Quod ipſum licet & quidam alii antiqui pariter fecerint; tamen poſt Cletum, ſed ante Anacletum, Clementem eſſe ponendum verius eſſe putamus. Cum alioqui ſciamus, nõnullos, & maxime Græcos, Cletum & Anacletum vnum eundemq; putantes confudiſſe. Inſuper cum Euſebius *d*, ac cæteri omnes tam Græci quam Latini auctores teſtentur, Clementem ſubiiſſe martyrium tertio anno Traiani Imperatoris, idq; S. Hieron. *e* firmiter aſſeueret, ipſeq; liber de Romanis Pontificibus aperte doceat; qua ratione dicere poſſumus Clementem ſediſſe ſtatim poſt Petrum, cum ab eo tempore vſq; ad tertium Traiani annum intercurrat triginta trium annorum ſpatium, ipſe vero Clemens à nemine ponatur amplius nouennio Eccleſiæ Romanæ præfuiſſe?

XVI.
f *Iren. li. 3. c. 3. Opt. l. 2. Aug. ep. 161. Epiph. hær. 27. Hier. in Clẽ. & alii Gr. & Lat.*
g *Hier. in Iſa. 52.*
h *Id. de Scrip. Eccl. in Clem.*
i *Mart. R. 25. Sept. 26. Apr. & 23. Nou.*
k *Ioan. ep. ad Epiſc. Germ.*
l *Citat Marian. Scot. in Cl*
m *Tert. de præſcr. c 32.*
n *Epip. hær. 27*
o *Ruf. præf. lib. Recognit.*
LINVS PETRI SVCCESSOR.

Lino igitur & Cleto eſſe certa ſedis tempora tribuenda, nemo non videt. Id enim & maiores *f* cognouiſſe certum eſt, cum qui numerarunt primam illam Romanorum Pontificum ſucceſſionem, vel alias de Petri ſucceſſoribus meminerunt, omnes ſemper Clementem tertio loco poſuerunt; quamuis apud aliquos, ſeu vitio ſcriptoris, ſeu alia ex cauſa, Anacletus pro Cleto poſitus, apud alios vero modo Cletus, modo Anacletus (quod, vt diximus, hos vnum eundemque eſſe exiſtimarent) præteritus inueniatur. Denique Hieronymus Romanæ Eccleſiæ alumnus, cum aliquando dixiſſet *g* obiter, Clementem ſucceſſiſſe Petro; tamen cum de Clemente diligentior ab eo eſt inſtituta narratio *h*, eum poſt Linum & Cletum ſediſſe affirmauit. Hancque fuiſſe ipſius Romanæ Eccleſiæ traditionem, locuples eſt teſtis eius Martyrologium *i*, dum agit de ſede Lini, Cleti, & Clementis; necnon ſacræ Miſſæ Canon, vbi eodem (vt videtur) ordine quo ſederunt, iidem Linus, Cletus, & Clemens, ſecundum antiqua Diptycha poſt Apoſtolos primi recenſentur. Quamobrem quæ habentur in epiſtola Ioannis *k* Papæ Tertii nomine inſcripta, & alia Leonis *l* Papæ Secundi, quibus declaratur non fuiſſe à Petro Linũ & Cletum inſtitutos Romanæ Sedis Epiſcopos, ſed tantummodo coadiutores; non aliter quidem ſunt intelligenda, niſi quod ſic ſederint dum Petrus vixit; quod & nos profitemur. Quod autem additur, Clementi Summum Pontificatum à Petro eſſe collatum; ad illud fortaſſe alluſum eſt, quod Tertullianus *m*, licet (vt dictum eſt) quarto loco Clementem ponat, tamen à Petro ordinatum fuiſſe tradit. Secundum quod expreſſius ſcribit Epiphanius *n*, eundem Clementem ab ipſo Petro manus impoſitionem accepiſſe, ſed Epiſcopatum recuſaſſe vſque ad Lini & Cleti obitum, qui ipſius Petri coadiutores extitiſſent. Affirmatq; idipſum Ruffinus *o*. Igitur qui primus in locum Petri ſubrogatus eſt LINVS, natione fuit Tuſcus, patria Volaterranus, patre Herculano; de cuius ſedis annis dicetur in eius obitu.

XVII.
PERSECVTIO PROPAGATA.
p *Philip 4.*
q *Mart. R. 11. & 17. Maii.*
r *Oroſ. l. 7. c. 7.*

Poſt martyrium Apoſtolorum, Neronis perſecutio vehementioribus flammis exarſit. Nam & in domeſticos ac familiares ſuos (ex quibus multos fidem Chriſtianam ſuſcepiſſe, teſtis eſt ipſe Paulus *p*) rabiem ſuam intendiſſe, Acta ſæpe citata teſtantur; extantq; vnius & alterius illorum, nempe *Torpetis & Euellii* memoria in Martyrologio *q* Romano. Ac inſuper tradit Oroſius *r*, per omnes prouincias ab eo mandatum eſſe Chriſtianos vexari: quorum quidem nonnullorum habetur mentio in eodẽ Martyrologio & aliis Actis; ſed eorum magna ex parte nomina exciderunt, exuſtis Eccleſiaſticis monumentis à Diocletiano Imperatore. Commendantur vero in hac perſecutione duarũ inter alias ſanctiſſimarum feminarum *a*, *Lucinæ & Perpetuæ*, diſcipularum Apoſtolorum, ſtudia in ſepeliendis SS. Martyrum corporibus. Deniq; inuenta in Hiſpania vetus huiuſmodi inſcriptio, NERONI CL. CÆS. AVGVST. PONTIF. MAX. OB PROVINC. LATRONIB. ET HIS QVI NOVAM GENERI HVM. SVPERSTITIONEM INCVLCAR. PVRGATAM, abunde docet vehementiſſimam fuiſſe Neronis perſecutionem, vt creditum ſit religionem Chriſtianam ab eo penitus extirpatam. Licet enim nulla ibi mentio fiat nominis Chriſtiani, tamen nonniſi de illis ea poſſe intelligi, neceſſarium eſt illud argumentum, quod nulla Neronis tempore, nec ante diu vel poſtea, alia noua in Orbem inuecta eſt religio, quam Chriſtianorum.

a *Martyro. R. 30. Iun. & 4. Aug.*

XVIII.
CVR NERO AB EA CESSAVIT.
b *Dio in Nero.*
c *Suet. in Nero c. 42.*

Porro quieuiſſe Neronem ab huiuſmodi perſecutione, à Petro & Paulo in viſu perterritum, eadem Paſſionis eorum Acta teſtantur. Nec mirum. Si enim (quod Dio *b* ſcribit) poſt illatam matri quamuis ſceleſtiſſimæ necem, ſic terroribus eſt exagitatus, vt non valeret loco conſiſtere; quanto magis hæc paſſum eſſe dicemus, cum præcipuos Dei amicos, ſanctiſſimos viros è medio ſuſtuliſſet? His vero acceſſit, (quod etiam nolentem & inuitum à perſecutione abſtraxit) poſt Romani exercitus factam in Gallia iam antea ſub C. Iulio Vindice defectionem, alia rurſus Hiſpaniarum & Galbæ deſciſſio, cuius cauſa (vt ait Suetonius *c*) collapſus, animoq; male fracto, diu & ſine voce & prope intermortuus iacuit. Sed quæ demum ei acciderint, dicetur anno ſequenti pro geſtæ rei ordine & tempore.

XIX.
CLADES IVDÆÆ A VESPASIANO.
d *Ioſ. de bell. l. 3. & 4.*

Interea vero Veſpaſianus, quem Nero in Achaia de rebellione Iudæorum certior factus, cum exercitu in Palæſtinam miſerat; grauiſſimis eos cladibus afficiens, hoc anno Galilæos Gentem fortiſſimam, vniuerſamq; prouinciam totius Paleſtinę potẽtiſſimam ac munitiſſimam, non ſine labore penitus debellauit; occiſis pluſquã centum millibus Iudæorum, captiuis vero abductis aut venditis quadraginta millibus. Quo etiam tempore in expugnatione Iotapatæ ciuitatis, captus eſt *Ioſephus Matthiæ* dux, qui hæc omnia fuſius deſcripſit *d*. Ex quibus videas, illos qui primi omnium atq; frequentius Chriſti Domini prædicationem audierunt, nec tot tantisq; viſis miraculis crediderunt, ante omnes diuino iudicio perfidiæ & impietatis ſuæ dediſſe pœnas.

XX.
HIEROSOLYMA AFFECTI OS & EXAGITATA.
SVMMVS PONT. IVDÆORVM SORTE ELECTVS.

Quos & alii ſuo ordine ſecuti ſunt, cum qui in Galilæa Romanorum gladium euaſerant, ingenti plane numero Hieroſolymam confugientes, ciuitate excepti non tantum ciuibus neceſſariam inſumpſerunt annonam, ſed & eoſdẽ deprædati ſunt, ac miſere peremerunt; ſeque recipientes in templum, tanquam munitiſſimum aduerſus ciues adſciuerunt ſibi nomen vt dicerentur *Zelotæ*, vt qui profiterentur præ cæteris zelare Dei legem & patria inſtituta. Horum factione & illud perfectum eſt (quod nunquam antea acciderat) vt fortuito Summum eligerent Pontificem, aduerſus Ananum qui illam dignitatem obtineret: vnde obrigit ſors *Phano* cuidam homini ruſticano, obſcuriſſimo & rerum ſacrarum imperitiſſimo. Excitante vero Anano Iudæorum animos in Zelotas, magnæ vtrimque cædes factæ ſunt; cum euocati Hieroſolymam Idumæi, pro Zelotis ſtantes ingentem ſtragem fecere ciuium atq; ſacerdotum, adeoq; ipſius Anani Summi Pontificis; quorum & corpora abiecere inſepulta. Et licet poſtquam in templo occiſus eſſet Zacharias præcipuę vir auctoritatis, deteſtantes facinus Idumæi ad propria ſe recepiſſent; nihilominus Zelotarum factio non deſtitit à ſuis graſſationibus, cuſtodiis vbique poſitis, ne quis impune egrederetur vrbe: ſicque miſeranda in omnibus reddita eſt ciuitatis facies, conculcato penitus iure diuino atque humano; miſerrimusque omnium redditus ſtatus, cum iam nec intra ciuitatem manere, nec foras egredi tutum eſſet. Nam & præterea foris eleuata factio *Sicariorum*, duce Ioanne homine factioſiſſimo & tyrannidem meditante, qui Iudæos & Romanos aggrediens, cuncta rapinis & cædibus miſcuit. Sed hæc omnia, & alia eiuſmodi, in ſequentem etiam annum prolata, fuſe deſcripſit

a *Ioſ. l. 4. & 5. de bell.*

Ioſephus *a*. Quæ quidem Veſpaſianus cum percepiſſet, obſidionem Hieroſolymorum diſtulit; ratus eiuſmodi ciuilibus diſcordiis facilius Iudæos conſumptos iri, quam armis Romanorum.

IESV CHRISTI AN. 70.

LINI AN. 1.

NERONIS IMP. AN. 14.

I. b *Plin. Sec. 3. ep. 7. ad Caninin. Ruf.* c *Sueto. in Ner. c. 43.*

ANNO Chriſti ſeptuageſimo, Coſſ. *b* creati ſunt C. Silius Italicus & Galerius Trachalus Turpillianus. Sed eos Nero expeditionem in Gallias parans, (inquit Suetonius *c*) ante tempus priuauit honore, atque in vtriuſque locum ſolus iniit Conſulatum; quaſi fatale eſſet non poſſe Gallias debellari, niſi à Conſule ac ſuſceptis faſcibus. At vero poſtquam *Iulio Vindice*, qui defectionem in Galliis excitarat, à militib. Rufi qui Germaniam obtinebant occiſo, idem *Rufus* Imperator deſignatus eſſet; ſed & *Rubrius Gallus*, quem contra rebellantes Nero miſerat, pariter defeciſſet, nec quod ipſe conceperat, vniuerſum Senatum interficere poſſet; ac denique à Prætorianis militibus deſertus eſſet: idem Nero deſperatione melioris ſtatus omnino deficiens, vili indutus veſte, vna cum tribus vel quatuor libertis in prædium vnius ex iis Phaontis nomine, inter viam Salariam & Nomentanam quarto ab Vrbe lapide poſitum, ſe recepit: Vbi in ſpelunca deliteſcens, cum equites ſe quærentes aduentare cognouit, ſibi ipſe licet pauidus intulit manus; eundemque ægre morientem Epaphroditus libertus confecit, quarto Idus Iunii, (qua die olim Octauiam coniugem interfecerat) ætatis anno trigeſimo ſecundo, cum imperaſſet annos tredecim menſes ſeptem & dies viginti octo, numerando à die ſequenti obitus Claudii. Sed de his, deque eius funere & ſepultura fuſius agunt Suetonius, Dio, & alii.

DE OBITV NERONIS.

II. d *Vid. Chryſ. ſer. de eleemoſ. & collat. & alios.* e *2. Theſſ. 2.*

NERO CREDITVS ANTICHRISTVS.

Illud autem minime prætermittendum; ex noſtris nonnullos Scriptores non ignobiles *d*, opinatos eſſe Neronem fuiſſe Antichriſtum, quod Paulus ad Theſſalonicenſes ſecundo ſcribens *e*, quaſi iam tunc Antichriſtus viueret, aſſeruiſſet ipſum operari myſterium iniquitatis. Sed ſi diligenter attendiſſet tempus quo à Paulo ea ſcripta fuit epiſtola, nempe ſub Claudio Imperatore, nullo negotio eiuſmodi errorem deuitaſſent. Sed concepto ſemel iſto, deteriores inde alii fluxerunt; vt nonnulli reſurrecturum Neronem, & futurum Antichriſtum exiſtimauerint; alii vero nec eum occiſum putauerint, ſed curato vulnere eſſe ſeruatum, & viuum occultari in vigore eius ætatis in qua fuit cum crederetur extinctus, donec ſuo tempore reueletur, & reſtituatur in regnum. Refert duas iſtas quorundam opiniones Auguſtinus *f*, improbatque. Poſterioris autem Seuerus *g*, etſi non auctor, tamen aſſertor habetur; qui etiam (quod magis in eo diſplicet) eandem impingit alibi *h* Sancto Martino, dum ait eum aliquando dixiſſe, Neronem & Antichriſtum venturos ante finem ſæculi, & Antichriſtum in Oriente, Neronem in Occidente regnaturum, donec tandem & ipſe perimeretur ab Antichriſto. Quæ ſi vere Sanctus Martinus dixit, haud quidem quod ſpiritu prophetiæ rem ita ſe habere exiſtimaret, ſed quæ ab aliis dicta aut ſcripta eſſent narrauit. Ad hæc enim de Nerone apud pleroſque confirmanda, acceſſit quod & inter ipſos Gentiles vulgata eſſet quædam opinio, Neronem fuiſſe ſubductum & non occiſum; adeo vt prodeunte poſt aliquot annos ſeruo quodam ei vultu ſimillimo, qui ſe Neronem eſſe iactaret, fauorabiliter à multis, ac præcipue à Parthis ſuſceptus fuerit; prout Suetonius *i* & Tacitus *k* ſcribunt.

f *Aug. 20. ciuit. 19.* g *Seuer. hiſt. lib. 2.* h *Id. dial. lib. 2. in fi.* i *Suet. in Nero. c. 57.* k *Tac. l. 2. hiſt.*

III. GALBA IMPERAT.

Cæterum *Nerone* ſpontanea nece ex hac vita ſublato, extinctaque prorſus cum eo Cæſarum progenie; *Seruius Sulpitius* GALBA à militibus quibus præerat in Hiſpania acclamatus eſt Imperator: de cuius genere, ortu, magiſtratibus, rebus geſtis per ætates ſingulas, moribus & diſciplinis, nec non ſtudio militari, aduentuque in Vrbem, Suetonius, Plutarchus, Tacitus, Dio, & alii ſcripſere; quos conſulat qui ea cupit: nos enim inſtituti memores, iis tantummodo immorabimur, quæ ad res Eccleſiaſticas pertinent.

IESV CHRISTI AN. 71.

LINI AN. 2.

GALBA. OTHO. VITELLIVS. } IMP.

I. GALBA OCCIDITVR. a *Tac. hiſt. l. 1. Suet. in Galb. c. 20. & ſeq.*

ANNO Chriſti ſeptuageſimo primo, Seruio Sulpitio Galba Auguſto & T. Vinio Rufino Conſulibus, idem Galba *a*, quod audito motu legionum Germanicarum, *Piſonem* veterum morum iuuenem, adoptaſſet in filium & Imperii ſucceſſorem; Othonis factione (offenſi quod in ea adoptione poſtpoſitus fuiſſet Piſoni) à militib. occiſus eſt in Foro Romano decima ſexta Ianuarii, cum imperaſſet menſibus ſeptem & diebus ſeptem, annos agens ſeptuaginta tres.

II. OTHO IMPERAT, ET SEIPSVM NECAT. VITELLIVS IMPERAT.

Et qui mox Imperium arripuit, idem *Marcus Siluius* OTHO, Neroni olim clariſſimus, poſt tres menſes ac dies quinque, apud Bebriacum, ſeu Bedriacum, Vicum Cremonam inter & Veronam, victus ab exercitu A. VITELLII, qui in Germania creatus fuerat Imperator, ſiue rerum deſperatione, vel ne ſui cauſa (vt tradunt) bello ciuili inter ſe milites necarentur, ſibi ipſe prudens volenſque mortem conſciuit die vigeſima Aprilis, anno ſuæ ætatis trigeſimo ſeptimo, vt Tacitus ait, vel trigeſimo octauo, vt alii.

III. b *Ioſ. l. 5. de bel.*

Cum inter hæc Veſpaſianus *b*, ſubactis quæ reliqua eſſe videbantur Iudææ locis, (tribus exceptis caſtellis, quæ à latronibus tenebantur, atque ipſa Hieroſolymorum ciuitate, quæ miſere à Zelotis intus, foris à latronibus Idumæis duce Simone Geraſeno deuaſtabatur) miſeratus Romanorum cladem ſub Vitellio homine ignauiſſimo, pariter ac crudeliſſimo, vitaque turpiſſimo, de liberanda Vrbe ipſoque Orbe deliberauit; dumque ea apud milites loqueretur acclamatus Imperator, ab iiſdem circumfuſis & cum gladiis mortem minantibus, vi coactus eſt oblatam quam recuſaret dignitatem ſuſcipere, Iuraſſe vero in ipſum, eundem exercitum qui in Iudæa erat, quinto Nonas Iulii, auctor eſt Tacitus *c*; quod Suetonius *d* quinto Idus factum tradit: cum tamen in eo conſentiant, vt cœptum fuerit numerari initium Imperii Veſpaſiani ab ipſis Calendis Iulii; quo videlicet Alexandriæ primo legiones Romanæ ſacramento eius adactæ ſunt à Tiberio Alexandro Præfecto Auguſtali: ex Iudæo iam olim facto Gentili & Romanorum ſtudioſiſſimo.

VESPASIANVS ACCLAMATVR IMP. c *Tac. l. 2. hiſt.* d *Sueton. in Veſp. c. 6.*

IV. VITELLIVS OCCIDITVR.

Cum autem & aliæ legiones per diuerſas prouincias eiuſdem Veſpaſiani partibus libentiſſime adhæſiſſent; præmiſſo cum copiis in Italiam pedeſtri itinere Muciano, (qui Syriam antea obtinens, ipſi Veſpaſiano maxime auctor fuerat hortatorque Imperii ſuſcipiendi, ſperans ſe *illi* fore in eo collegam) ipſe Alexandriam abiit, inde nauigaturus in Vrbem. Cum inter hæc Romæ Sabinus eius frater, & Domitianus filius, moræ impatientes, vna cum aliis compluribus nobilibus Romanis occupantes Capitolium, oppugnati à Vitellianis, Domitianus inſperata ſibi fuga conſuluit, Sabinus retentus occiſus eſt: quo eodem tempore, ab iis qui intus erant incenſum eſt templum Iouis Capitolini. Sed mox aduenſtante Antonio legionum Myſiæ atque Pannoniæ Præfecto,

& inter illum ac Vitellianos intra ipſam Vrbem ter repetito prælio; his tandem cedentibus, Vitellius latebras quærens, à militibus inuentus ſæuiſſime trucidatus eſt, anno ætatis quinquageſimo quarto, vt Dio, vel ſeptimo, vt Suetonius & Tacitus tradiderunt; cum imperaſſet (vt ſcribit Ioſephus *a*) menſes octo & dies quinque, ſiue (vt legitur apud Dionem *b* & Tacitum *c*) annum vnum, decem minus diebus; numerando videlicet non ab obitu Othonis, ſed à tempore quo à militibus ſuis acclamatus eſt Imperator. Diſſentit pariter à Ioſepho Tacitus, dum ille vult occiſum Vitellium menſis Octobris die tertia, Tacitus *d* autem menſe Decembri. Cæterum ſequenti die Muciano cum reliquis copiis in Vrbem ingreſſo, ac vix tandem militibus poſt cædes & prædas multiplices compreſſis; ex Senatuſconſulto *e* miro omnium conſenſu decretum eſt Imperium prædicto T. *Flauio* VESPASIANO; qui & ipſe expectato opportuno tempore nauigandi, Alexandria ſoluens Romam ſe contulit.

a Ioſe. 5. de bel. 18.
b Dio in Vitel.
c Tac. de orator.
d Tac. hiſt. l. 3
e Id. l. 4.

V. MIRACVLA TRIBVTA VESPASIANO.

f Tac. hiſt. l. 4.
g Suet. in Veſpaſ. c. 7.
h Philoſt. in vit. Apol. l. 5

Porro dum Alexandriæ eſſet, ipſum homini cuidam oculorum tabe laboranti, & alteri manu ægro, vtrique monitu Serapis Ægyptiorum Dei ad eum recurrenti, reſtituiſſe ſanitatem, alterius oculos oris ſui excremento reſpergendo, alterius manum pede calcando, Tacitus *f*, Suetonius *g*, & alii tradunt. At vero præſentia imprimis Apollonii Tyanæi, magorum omnium celeberrimi, & Veſpaſiano amicitia coniunctiſſimi, (quem his diebus Alexandriæ fuiſſe, ac pluribus eiuſmodi impoſturis in ſui admirationem omnes conuertiſſe, Philoſtratus *h* docet) nonnihil moueor, vt exiſtimem ea omnia fuiſſe eiuſdem Apollonii arte excogitata. Sed & in his quæ ſunt viſa miracula, illud etiam ex eodẽ Tacito conſiderandum, eas non fuiſſe eiuſmodi ægritudines, quæ à medicis curari nõ valuiſſent. Quod ſi à medicis, certe facilius à dæmonibus: quorum fuit plane conſilium ad obſcurandam Chriſti gloriam, vt quæ olim à Prophetis de venturo ex Iudæa Rege qui vniuerſo dominaretur Orbi prædicta eſſent, intelligerentur de Veſpaſiano qui apud Iudæam creatus fuiſſet Imperator. Ita namque eiuſmodi ſacra oracula in gratiam Veſpaſiani interpretati ſunt Tacitus *i*, Suetonius *k*, atque ipſe etiam Ioſephus *l* Iudæus, ſiue impietatis caligine offuſus, ſiue temporibus inſeruiens Veſpaſiano adulatus. Idque ipſum Iudaica ſuperſtitio in monte Carmelo *m*, oraculum conſulenti Veſpaſiano, necnon Ioſephus dum in vincula coniiceretur, eidem iam ante prædixerat. Et quoniam qui huiuſmodi Rex eſſet, ab Iſaia *n* prædictum erat fore vt multa operaretur miracula; hac quoque ex parte prouiſum fuit, vt idem Veſpaſianus quaſi per laruam Rex ille maximus, nempe Meſſias, appareret. At ſi prophetica vaticinia de ſe locuta eſſe Veſpaſianus credidiſſet, cur ab eodem poſtmodum tam exacta facta eſt perueſtigatio de familia Dauid, & quos inuenit *o* occidit; niſi quod in comperto eſſet, non aliunde quam ex ea progenie Regem illum maximum eſſe venturum?

i Tac. hiſt. l. 5.
k Sueton. in Veſp. c. 4.
l Ioſe. 7. de bel. 12.
m Sueton. in Veſp. cap. 5. Tac. hiſt. l. 2.
n Iſa. 35.
o Euſeb. 3. hiſt. 11.

VI. MIRACVLA GENTILIVM QVALIA. *De quib. etiã Baron. To. II. an. 139.*

p Polyb. hiſt. l. 16.
q Euſ. 9. hiſ. 2

Sed quod pertinet ad miracula, quæ non tantum ſuis hominibus, ſed diis ipſis ab hiſtoricis Gentilibus ſunt adſcripta; cuius ea ſint fidei, ſinceriſſimus eſt teſtis Polybius *p*, inter eos clariſſimus auctor, cum de his agens ait, in omnibus quidem illis quæ plebis pietatem erga numen conſeruant, condonandum eſt hiſtoriographis, dum de talibus monſtroſa, etſi non vera loquuntur; in eo vero quod modum hunc excedit, ignoſcendum non eſſe. Porro conſueuiſſe Gentiles in æmulationem verorum miraculorum, quæ à Chriſtianis quotidie fieri cernerent, in numinum quoque ſuorum gratiam ſæpe miracula & oracula fingere; præter hæc, fidem facit exemplum de Theotecno Antiocheno, qui temporibus Maximini Imperatoris eadem præſtitit, prout Euſebius *q* narrat. Sed & quam ſolers eſſet impoſtorum induſtria ad eiuſmodi de Æſculapio, quem in colubri forma colebant, concinnanda commenta, dicetur alio loco.

VII. *r Euſ. in Chrõ. & 3. hiſt. 16.* IGNATIVS EPISC. ANTIOCH.

Hoc eodem anno, Olympiade ducenteſima duodecima anno primo, (vt numerat Euſebius *r*) *Euodio* Epiſcopo Antiocheno ex hac vita ſublato ſubrogatus eſt, qui aliquando collega ſediſſet IGNATIVS. De quibus ea controuerſia, quod alii Petro ſucceſſum ab Euodio in ſede Antiochena, alii vero dixerunt ab Ignatio, ſuperius à nobis eſt fuſius pertractata. Sed quod ad obitum ſpectat Euodii; cum tam Latini *a* quam Græci *b* æque teſtentur illum martyrio ex hac vita ſublatum; non id accidit, quod his temporibus à Veſpaſiano vel Tito aliqua fuerit excitata perſecutio; quos tradunt moribus fuiſſe placidos & humanos: ſed (vt putamus) quod cum Antiochiæ hoc eodem anno *c*, inſtigatore quodam Antiocho Iudæo religionis ſuæ deſertore, à Gentilibus in Iudæos ſolis ſacrificare renuentes tumultuatum fuerit, complures ex Iudæis qui fidem CHRISTI amplexi eſſent, tum maxime Euodius, martyrii coronam ea cauſa ſuſceperint. Cæterum eiuſdem Euodii nomine citatur à Nicephoro *d* ſcripta epiſtola, cuius erat titulus, *Lumen*; quam tamen ab antiquioribus nec citatam, neque aliter cognitam eſſe reperimus. Sicut etiam non inuenimus vnde acceperit, quod ait Ignatium fuiſſe illum paruulum, quem Dominus *e*, virtutem ſimplicitatis commendare volens, in medio Diſcipulorum conſtituit, dicens: *Niſi efficiamini ſicut paruuli, non intrabitis in regnum cælorum.*

Mart R & a. 1[illegible]. Mai.
b Menol 7. Sept.
MARTYRIVM EVOD.
c Ioſ. 7. de bel. 21.
d Niceph. 2. hiſt.
e Matth. 18.

IESV CHRISTI AN. 72.

LINI AN. 3.

VESPASIANI IMP. AN. 1.

I. *f Tac. hiſt. l. 4.*

ANNO Chriſti ſeptuageſimo ſecundo, Veſpaſiano *f* Auguſto & Tito eius filio Coſſ. idem Imperator Alexandria Romam nauigaturus, Titum filium in Iudæam reuerti iubet, vt quod reliquum eſſet belli abſolueret. Hic *g* vero cum inſtantis Paſchatis occaſione ingens numerus peregrinorum ex more Hieroſolymam ad diem feſtum conueniſſet, (putantes fortaſſe Veſpaſianum & Titum bellis ciuilibus intentos, de Hieroſolymis impræſentiarum minus fore ſollicitos) collectis vndique legionibus, aliiſq; auxiliaribus copiis, die decima quarta menſis Aprilis caſtra prope eam vrbem poſuit in monte Oliueti; vnde Dominus *h* olim reſpiciens fleuit ſuper eam, vt qui præ oculis haberet diriſſimam cladem, quam his temporibus ſuſcepturi eſſent omnium hominum infeliciſſimi Iudæi. Qui quidem cum hactenus in tres factiones diuiſi, Latronum Idumæorum, Zelotarum, ac reliquorum ſeditioſorum ciuium, miſere inter ſe digladiati eſſent; aduenientibus iam Romanis omni ſemoto priuato odio, paribus animis, magnaque audacia aduerſus eos progredientes, ſæpe Titum cum ſuis in diſcrimen adduxerunt. Sed rurſum incaleſcentibus intus diſſidiis, ipſa die Azymorum, quotquot erant Zelotæ omnes ad vnum interfecti ſunt in templo, cuius partem communiuerant; (Fuiſſe namque tantæ amplitudinis templum, cum atriis & habitationibus ſuis, vt in eo duo exercitus ſibi ipſis contrarii habitarent, abſque violatione eius partis quæ dicebatur *Sancta Sanctorum*, ex huiuſmodi hiſtoria Ioſephi conſtat:) ſicque res ad duas tantummodo factiones redacta.

g Ioſe. l. 6. de bel.
TITVS OBSIDET HIEROSOLYMAM.
h Luc. 19.
DVO EXERCITVS INTRA TEMPLVM.

II. *i Ioſ. 6. de bel. 8. &c.*

Interea vero Titus admotis ad ciuitatem machinis, quinto Nonas Maii primum murum expugnauit *i*, ac quinto poſt die ſecundo potitus eſt, & tertium aggreſſus. Cumq; iam ante obſidionem Iudæorum ſeditionibus, cellæ quibus ad plures annos frumentum ſeruabatur, eſſent incendio abſumptæ, ideoque complures fame cogente foras quotidie ex vrbe egrederentur, aliique plurimi caperentur; eos omnes Titus ad ciues terrendos, ante eorum oculos iuſſit ſuffigi crucibus, multiplicato in tantum numero, vt (quod Ioſephus ait) iam ſpatium crucibus deeſſet & corporibus cruces. Ex quibus haud dubium eſt fuiſſe illos, vel ſaltem illorum filios, qui clamauerant in Chriſtum, *Crucifige, Crucifige*. Sed quo citius Titus fame ciues enecaret, omnem exitum occluſit aggeribus quinque contra vrbem extructis; iiſdem vero à Iudæis

TITVS [illegible]

diſſipatis, murum conſtruxit circum ciuitatem: quod opus quanta celeritate ſit conſummatum, plane ſuperat humanum captum. Cum enim murus vno minus quadraginta ſtadiorum eſſet, & ad eum foris caſtella tredecim ædificata fuerint, quorum gyrus denis ſtadiis numeraretur; totum tamen opus triduo conſtructum eſt, vt aſſerit qui aderat Ioſephus. His autem videas, iam impletum eſſe quod Dominus *a* prædixerat de circumdanda ab inimicis Hieroſolymorum ciuitate vallo, & vndique coanguſtanda.

a *Luc.19.*

III.

b *Ioſ.6. de bel.15.*

IVDÆI VENTRE EXECTI.

Sed & quod increbuiſſet *b* rumor, eos qui ab vrbe ad Romanos confugerent, quod haberent aurum, ne ab hoſtibus auferretur, voratum in viſcerib. collocaſſe; eoſdem Syri atque Arabes milites venati, vna tantum nocte ad duo millia occiderunt, viſceraque fœde ſcrutati ſunt: ſed immane facinus Titus mox cohibuit. Cum autem populum tanta inuaſiſſet fames, vt iam calceamenta, cingulaque, ac inſuper coria quibus ſcuta tegerentur inſumpta eſſent, atque ex ſtabulo fimus & ſtercus quæreretur in cibum, veteriſque fœni laceramenta magno pretio væniren, iamque nec ab humanis *c* carnibus abſtineretur; eo immanitatis redacta eſt nobilis ac prædiues mulier Maria nomine, à ſeditioſis iam exuta vitæ ſubſtantiis, vt lactentem filium occiderit, ac comeſtura coxerit. Vt iam viderentur aduenisse dies à Domino *d* cum ad crucem perduceretur prædicti, quibus mulieres ſuper ſe ipſas & ſuper filios ſuos flere deberent, ac beatas ſteriles prædicare. Deniq; (inquit ipſe Ioſephus *e*, huiuſmodi ſuorum mala deplorans) Deus damnauerat populum, & omnem viam ſalutis ad interitum verterat: & ſi Romani contra noxios venire tardaſſent, aut hiatu terræ deuoranda fuiſſet ciuitas, aut diluuio peritura, aut fulminum ac Sodomæ incendia paſſura.

c *Ioſ.7. de bel. 6 &c.*

MATER NECAT FILIVM AD CIBVM.

d *Luc.19.*

e *Ioſ.7. de bel.7.*

IV.

f *Id. cap.11.*

Cum autem iis miſeriis longe deteriores imminerent, & à Tito ad deditionem honeſtam ſæpius inuitati Iudæi, obſtinato animo ſe omnia libentius experturos mala iactarent, quam ſe Romanis dederent: (Erant *f* enim præterea & à ſeditioſis tyrannis qui Hieroſolymis erant, ſuperinducti pſeudoprophetæ qui denunciarent populo, vt expectarent auxilium Dei:) tunc Titus conteſtatus Deum & homines, ſe ad vrbis & templi excidium inuitum compelli; capta turri Antonia quæ erat iuxta templum, cum iam pro ipſo templo pugnaretur, miles quidam Romanus non expectato cuiuſquam mandato, immo & contra Titi edictum quo iuſſerat ab excidio templi temperare, diuino quodam motus impetu (inquit Ioſephus) ignem in templum iniecit, cuius flamma mox inualeſcens nulla valuit Titi diligentia, vel alia ope humana reſtingui. Factaque eſt huiuſmodi templi conflagratio (vt idem Ioſephus *g* teſtatur) decima die menſis Auguſti, qua etiam alias à Rege Babylonis fuerat concrematum; à prima eius per Salomonem ſtructione, annis mille centum triginta, menſibus ſeptem, diebus quindecim; & à poſteriori Cyri, annis ſexcentis triginta nouem, & quadraginta quinque diebus. Cum interea Romæ (ô rerum humanarum vices contrarias!) Capitolium bello ciuili nuper concrematum, ſumptuoſiſſime reſtitueretur; cuius areæ dedicatio *h* facta eſt magna pompa vndecimo Calendas Iulii. Vnde magis etiam flagrans ira Dei in Iudæos oſtenditur, dum in eorum odium atque inuidiam, non tantum ipſorum templum miſerrime deiici, (quod Chriſtus olim prædixerat) ſed delubrum Iouis iiſdem ferme diebus in ſublime magna gloria exædificari permiſit. Quo etiam eodem tempore *i* Romani ſigna in templo ponentes, celebrato illic ſacrificio, maximis clamoribus Titum declararunt Imperatorem; ac denique ſacerdotes omnes qui latebant in templi receſſibus, cum vix tandem ſe dederent Tito, eiuſdem iuſſu omnes ſunt ad ſupplicium ducti.

TEMPLVM INCENDITVR.

g *Ioſ.li.7. c.9. & 10.*

CAPITOLIVM INSTAVRATVR.

h *Tac. hiſt. l.4. Suet. in Veſp. c.8.*

i *Ioſ. ib. c.13.*

V.

Incenſo vero templo, inflammandæ etiam ciuitatis Titus militibus licentiam dedit; ac inde ſuperiori vrbis parte, quæ *Sion* dicta cæteris munitior erat, diuino potius inſtinctu quam humanis viribus (quod ipſe teſtatus eſt) potitus, demum octaua die menſis Septembris vrbem integram cum munitionibus cepit, ipſo die Sabbati (vt auctor eſt Dio in Nerone) proditaque ſunt à Sacerdotibus templi ſacra vaſa & Pontificia ornamenta. Porro mortuorum Iudæorum & captiuorum numerum Ioſephus *a* qui aderat colligens, ait *Captiuorum* omnium qui toto bello comprehenſi eſſent, *nonaginta & ſeptem* fuiſſe *millia*: *Mortuorum* vero, tam ferro, quam fame, & peſte, per omne tempus obſidionis, *vndecies centum millia*. Idemque ipſe ex hoſtiis tempore Paſchatis (ad quod feſtum tantam multitudinem conueniſſe vidimus) cæſis ſolitis, & ex numero hominum per contubernia epulantium, deducens eos, eorum qui tunc Hieroſolymis fuiſſent numerũ, ſubdit qui puri eſſent (quibus liceret ſolum veſci azymis) extitiſſe ad *vicies centena & ſeptingenta millia*, cæterum ingentem oportuit fuiſſe illorum numerum, qui neceſſitate naturæ, vel alia ex cauſa puri minus eſſent. Vt non immerito addat, tunc velut in carcerem totam gentem fato concluſam fuiſſe, & fartam hominibus extitiſſe ciuitatem cum obſeſſa eſt. Eorum autem qui morti erepti ſunt, alii ad opera miſſi fuere in Ægyptum, alii qui formoſiori eſſent corpore triumpho ſeruati, plurimi robuſti viribus electi qui per prouincias pugnarent in theatris cum beſtiis; qui vero infra decimum ſeptimum annum agerent, ſimul cum feminis viliſſimo pretio venditi. Ac poſtquam quos occideret, quidue raperet, Romanus non habuit exercitus; iuſſit Titus totam funditus erui (quod olim Dominus *b* prædixerat) ciuitatem ac templum, relicta tantummodo parte muri ac præſidii illic relinquendi munitionem, ac tribus turribus quæ præter alias eminebant; vt poſteris indicarent qualem ciuitatem quamne munitiſſimam Romanorum virtus obtinuiſſet: Reliqua vero ita complanata ſunt, vt qui eo acceſſiſſent, habitatum aliquando fuiſſe locum vix crederent. Cuius quidem ciuitatis annos Ioſephus *c* ſic numerat, vt à Rege Dauid vſque ad Titum ſint mille centum ſeptuaginta nouem; ex quo autem eſt condita vſque ad excidium, duo millia centum ſeptuaginta ſeptem.

a *Id. cap.17.*

NVMERVS OCCISORVM ET CAPTIVORVM.

b *Luc.19. & 21.*

CIVITAS DIRVTA, PAVCIS MEMORIÆ CAVSA RELICTIS.

c *Ioſ. ib. c.18.*

VI.

EX QVO DELICTO TALIA PASSI IVDÆI.

Qui tamen Ioſephus hæc tanta abiecte nimis conſiderans, adſcripſit ea ſeditioſorum illorum criminibus; & quę eſſet pœna peccati, eandem exiſtimauit cauſam eſſe ſupplicii; immemor & quod ſuperius dixiſſet, creditum ob necem illatam Iacobo Iuſto tanta mala infelices apprehendiſſe Iudęos. Cæterum hæc illis merito accidiſſe ob CHRISTVM Dominum repulſum atq; crucifixum, ſatis ſuperius eſt demonſtratum; ſæpeque ipſe ſuis Diſcipulis reſerauit, dum non tantum ſigna quæ præcederent demonſtrauit, ſed etiam vt ſe res habenda eſſet ſignificauit. Qui & inſuper tempus quo eadem eſſent implenda voluit declaraſſe, cum dixit *d*, non præterituram generationem illam donec omnia fierent. Vidit namque ea ætas & generatio, quæ ab ipſo prædicta ſunt; cum nonniſi triginta octo annorum ſpatium ab eo tempore ad excidium Hieroſolymitanum interceſſerit. Quæ quidem cum adeo plana ſint, mirati ſumus nonnullos Interpretes vehementiſſime laboraſſe vt ad Domini aduentum poſteriorem ea verba accommodarent; cumq; id minus aſſequi potuerint, myſtice potius, vel aliquo alio ſenſu eadem interpretatos eſſe. Cæterum cum Apoſtoli confuſe Chriſtum interrogaſſent tam de templi excidio, quam de ipſius Domini aduentu; pariter & ipſe ſimul de vtroque reſpondit: ſed (quod iam & ſuperius monuimus) prudentis lectoris eſt, quæ de Hieroſolymitano excidio, & quæ de mundi fine dicuntur ex euentibus diſtinguere; & quæcunque à Domino prædicta cognouerit, quæ Hieroſolymitanum excidium non præceſſerint, certo ſciat in vltimo Domini aduentu fore implenda.

d *Luc.21.*

VII.

SCRIPTORES CLADIS HIEROSOL.

Porro hæc de Hieroſolymorum excidio hiſtoria, non à Ioſepho tantum deſcripta eſt, ſed vt rem plane memorabilem auctores etiam Ethnici ſunt fuſius proſecuti; & inter alios Tacitus *e*, cuius tamen fides in recenſendis rebus Iudaicis ſic vacillat, vt merito Tertullianus *f* eundem *mendaciorum loquaciſſimum* appellet. Attigerunt quoq; Suetonius, Plutarchus, & Dio; nec non in Chronicis Phlegon Hadriani Imp. libertus, vt auctor eſt Origenes *g*. Eandemq; cladem Minutius Felix *h* ait ſcriptam fuiſſe ab Antonio Iuliano; quem nunquam egregium rhetorem magnopere laudat Gellius *i*. Ac demum poſt hos omnes Hegeſippus,

e *Tac. hiſt. l.5.*

f *Tert. Apolog. c.16.*

g *Orig. tr.29. in Matth.*

h *Minut. in Octa.*

i *Gel. l.1. c.4.*

non

non maior ille vicinus temporibus Apoſtolorum, ſed alius Iunior, quem conſtat vixiſſe poſt tempora Conſtantini, eandem hiſtoriam Græce conſcripſit. Ferturq; alia eiuſdem argumenti tractatio auctore Ioſepho quodam filio Gorionis, qui vixit tempore dictæ cladis, à quo idem Hegeſippus nonnulla mutuatus aggregat: ſed cum in multis auctor ille reperiatur erraſſe, nec illum eſſe putemus qui habetur inſcriptus, libentius abſtinuimus.

VIII.

TRIBVTVM IVDÆORVM ROMANIS DARI SOLITVM.

Subactis autem in hunc modum Iudæis, imperatum eſt illis tributum, nimirum vt quod in templum inferre quotannis ſoliti eſſent Didrachmum, illud ipſum penderent Ioui Capitolino. Affirmat hoc Ioſephus *a*; illudque Origenes *b* ſua adhuc ætate ab eis pendi ſolitum teſtatur. Sed & ipſi Iudæi nunquam amplius poſt hæc ſeruire deſierunt, aut deſinent aliquando; ſecundum quod à Daniele *c* prædictum eſt, perſeueraturam deſolationem vſque ad conſummationem & finem. Sicque exuti templo, ſacrificiis, & ciuitate per diuerſas Orbis partes (vt olim Cain, quod interfeciſſet fratrem ſuum, vagus factus eſt & profugus ſuper terram) ſemper oberrantes, cunctis nationibus ſunt redditi abominabiles. Vnde & quam impar cæteris populis à Romanis deuictis fuerit ſors iſtorum, conſiderans Auguſtinus *d*, *Omnes* (inquit) *Romani facti ſunt, & omnes Romani dicuntur: Iudæi vero manent cum ſigno, nec ſic deuicti ſunt vt à victoribus abſorberentur.* Quæ quidem omnia in Chriſtianorum multiplicem vtilitatem à Deo eſſe permiſſa demonſtrat. Nec vero tantum ex nomine, (quod *plane tetrum* Imperator *e* appellat) ſed & aliis innumeris ſignis, quibuſque ſæculis Iudæos fuiſſe notatos facile quis inueniet: quippe qui à militia, magiſtratibus, aliiſq; publicis officiis, necnon iis quæ compluribus nationibus licet barbaris concederentur priuilegiis, reperiuntur fuiſſe diſcreti: & quod omnium grauiſſimum eſſe videtur; perpetuæ illis infamiæ nota eſt inuſta, vt grauis corporibus fœtor inhæſerit; ex quo & nomen *Fœtentium* ſunt aſſecuti, prout eos Ammianus *f* Marcellinus appellauit. Denique ſcribit Hieronymus *g*, vſque ad ſuam ætatem ſingulis annis in die quo capta eſt à Romanis & diruta Hieruſalem, venire ſolitum populum lugubrem, confluere decrepitas mulierculas, & ſenes pannis anniſque obſitos, & in corporibus & in habitu ſuo iram Domini demonſtrantes; atq; prohibitam turbam miſerorum ingredi ciuitatem, vt ſaltem eius ac templi ruinã lamentis & liuoribus & ſparſis crinibus flere eis liceret, pretio à militibus redimere conſueuiſſe, qui quondam emerant ſanguinem Chriſti. At hoc nonniſi poſtquam Hadrianus Imperator vetuit Iudæis pedem in patrium ſolum inferre: de quo dicetur ſuo loco.

a *Ioſ. 7. de bel. 28.*
b *Orig. ep. ad Afric.*
c *Dan. 9;*
IVDÆI VBIQVE VAGI ET ODIO HABITI.
d *Aug. in Pſal. 58.*
e *L. 19. C. Th. de Iuda.*
FOETENTES.
f *Ambr. li. 22.*
g *Hier. in Sophon. 1.*
LVCTVS EORVM ANNIVERSARIVS.

IX.

MODESTIA TITI.

Cæterum Titus his rebus magnifice geſtis haud ſe animo extollens, oblatam ſibi à finitimis gentibus coronam recuſauit, eo ſe honore indignum eſſe reſpondẽs: non enim ſe talium operum auctorem, ſed Deo iracundiam contra Iudæos demonſtranti manus ſuas præbuiſſe. Recitat hæc de illo Philoſtratus *h*; qui eundem Apollonii monitis non nihil profeciſſe dicit. Reliquam autem huius anni partem, & ſequentis principium vſq; ad opportunum tempus nauigationis, egit in Palæſtina; vnde Antiochiam pergens, parte Syriæ peragrata, tandem ſe contulit Alexandriam vt inde Romam ſolueret. Quæ vero in ſingulis memoratis locis ab eodem ſunt laudabiliter geſta, Ioſephus *i* narrat pluribus.

h *Philoſt. in Vit. Apol. li. 6.*
i *Ioſ. 7. de bel. 19. &c.*

IESV CHRISTI AN. 73.

LINI AN. 4.

VESPASIANI IMP. AN. 2.

I.

ANNO Chriſti ſeptuageſimo tertio, Veſpaſianus Auguſtus ſecundo & M. Cocceius Nerua Conſulatum geſſerunt. Qui autem Conſulatibus ordinariis etiam ſuffectos adnectunt, ponunt hoc anno Conſulatum tertium Veſpaſiani, vt Iulius Frontinus *a*. Hoc igitur anno Titus cum manubiis Iudæorum ex Ægypto Romam nauigans, de parta glorioſa victoria nobiliſſimum vna cum patre Veſpaſiano egit triumphum; in quo ducti ſunt Ioannes & Simon præcipui Iudæorum factionum duces, cum ſeptingentis viris electis robore & forma præſtantibus; necnon pretioſiſſima Hieroſolymitani templi ſpolia, ac ſacra vaſa, cum ipſa Lege Moſis: quæ fuſe narrat Ioſephus *b*. Viſiturque hactenus Romæ ad radices Palatini in arcu triumphali, marmore ſculptum *Candelabrum* templi, cum aliis victoriæ inſignibus quæ perducta ſunt in triumphum; atque ex aduerſo Titi triumphantis quadriga. Denium (vt vno verbo rem abſoluam) quidquid decorum apud Iudæos potuit inueniri, à Tito ſublatum Romam allatum eſt: vſq; adeo (quod teſtatur Plinius *c*) vt tunc etiam *Balſami* arbuſcula tranſlata fuerit Romam; ſicut & eadem olim Pompeius, cum cæteris hoſtium ſpoliis ornauerat triumphi ſui pompam. Poſt vero triumphum de Iudæis exhibitum, Veſpaſianus Iano clauſo, pace vbiq; terrarum compoſita, conſtruere aggreſſus *d* eſt templum Pacis; de quo dicetur eo quo dedicatum eſt anno.

a *Front. lib. 2. de aquæd.*
TITVS DE IVDÆIS TRIVMPHAT.
b *Ioſ. 7. de bel. 24.*
[Apud quẽ tamen, per Legem intelligi debere *Arcam fœderis*; tabulas Legis continentem, multis probare contendit Torniellus Annal. ſæc. 3885.]
c *Pli. l. 12. c. 25*
ARBOR BALSAMI PERLATA IN TRIVMPHO.
d *Ioſep. d. c. 24*

II.

CÆSAREA PALÆSTINÆ METROPOLIS.

Inter hæc autem à Lucilio Baſſo Legato & Flauio Silua, tria caſtella muniti ſſima quæ in Iudæa reſidua erant, fortiſſime expugnata ſunt *e*. Deditq; in mandatis Veſpaſianus Liberio Maximo Procuratori, vt omnem terram venderet Iudæorum. Sic enim fieri oportebat deſerta habitatoribus terra, relicta ei cuſtodia octingentorum tantummodo militum, qui Emmaus tradita eſt incolenda; quæ mutato antiquo nomine, ex parta victoria Nicopolis eſt appellata. *Cæſarea* vero Maritima, olim Turris Stratonis dicta (vbi necatis iam ante fere quinquennium omnibus Iudæis *f*, Gentiles qui eam incolebant ſumma rerum potiebantur) remanſit totius Palæſtinæ metropolis; quæ ob egregiam à ciuibus nauatam operam contra Iudæos, à Veſpaſiano facta eſt *g* Colonia Romanorum, & immunis à cenſu capitis & poſſeſſionum. Rex autem Iudæorum Agrippa, qui initio belli aduerſus contribules ſuos Romanis adhæſerat; ex quo tempore nauigauit Romam *h* ad Galbam tunc imperantem, non amplius reuerſus eſt in Iudæam; nec poſt eum aliquis ſuffectus eſt in aliquam regni Iudæorum partem, ſolis Romanis vniuerſam Iudæam adminiſtrantibus. Berenice vero ipſius ſoror, Romæ item agens, Tito fuit in deliciis; donec ille ſe huiuſmodi amore à populo ſugillari cognoſcens, generoſa ſeipſum animi virtute cohibuit, & inuitus licet (vt ait Suetonius) ab Vrbe dimiſit inuitam. Quam quidem Titi vxorem Sextus Aurelius nominauit, quod coniugali affectu ab eo tractaretur.

e *Id. c. 25. &c.*
f *Ioſ. 2. de bel. 19.*
g *L. vl. D. de Cenſib.*
h *Ioſ. 3. de bel. 6.*

III.

IVDÆI VBIQVE PERDITI.

Quod vero ad cæteros Iudæos ſpectat; (mirum dictu) qui gladium obſidionis euaſerant, quocunque pertexerunt, eos Dei vindicta ſecuta miſerabiliter perdidit. Tria enim illorum millia, qui in nemus Iardes confugerant, à Lucilio Baſſo Legato ſunt interfecta *i*. Qui autem in Ægyptum ſe receperant, cum eſſent Galilæi ſecta, veteres illic renouantes quæſtiones de vno tantum dicendo *Domino*, nempe Deo, nec eo nomine Romanis Imperatoribus nuncupandis; ſicut fecerant in Iudæa, gentiles ſuos ad defectionem ſollicitarunt, vſq; adeo vt contradicentes enecarent; ſed tandem omnes capti, quælibet tormentorum genera obſtinatiſſimo animo, etiam infantes pati maluerunt, quam vt Imperatorem nominarent *Dominum*. Cum autem hæc & alia Veſpaſianus accepiſſet, dedit in mandatis Lupo Auguſtali Præfecto in Ægypto, vt Iudæorum templum quod habebant in ea prouincia, *Onion* appellatum, demoliretur. Dictum *k* ſic fuerat illud ab Onia Pontifice, tempore cladis ab Antiocho illatæ: is enim cum ad Ptolemæum confugiſſet, obtinuit ab eo apud Heliopolim ad templum fabricandum octoginta ſtadiorum aream, vbi in modum caſtelli circumquaque munitum templum ædificauit in ſchiſmate aduerſus Iudæos Hieroſolymis agentes; obtendens tamen illam cauſam, fuiſſe ante annos nongentos ſeptuaginta ab Iſaia prænunciatum, ædificandum templum in Ægypto. Quod ædificatum ſic perdu-

i *Ioſ. 7. de bel. 29. &c.*
TEMPLVM IVDÆORVM IN ÆGYPTO DIRVTVM.
k *Ib. & 13. Ant. 6.*

perdurauit annis trecentis triginta tribus, vſque ad hoc tempus quo clauſum eſt à Præfecto, & alteri poſtea vſui ceſſit.

IV. a *Ioſ. l. 7. c. 30.* b *Id. l. 1. cont. Apion.* c *Euſ. 3. hiſt. 11* VESP. OMNES EX FAMILIA DAVID ABOLERI MANDAT.

Huc vſque Ioſephus *a* de rebus Iudaicis, & cladibus eis illatis: quo ipſe (vt ait *b*) ſub Veſpaſiano & Tito Romæ conſcripſit, dum illic ageret otioſus poſt eorundem triumphum. Addit Euſebius *c* Veſpaſianum poſt vaſtationem Hieroſolymorum mandaſſe, vt omnes ex Dauidis genere prognati diligenter conquirerentur, quo nemo ex illa regia ſtirpe omnino in poſterum ſupereſſet; indeque in Iudæos maximam denuo cladem & perſecutionem fuiſſe concitatam. Porro hoc præſtitiſſe Veſpaſianum putamus, quod cum ei ſignificatum eſſet, à Prophetis eſſe prædictum ex Dauid progenie regnaturum hominem, cuius imperium eſſet æternum; eidemque Veſpaſiano adulantes, cætera quæ erant in oraculis, quaſi de eo prædicta eſſent, Ioſephus & alii (vt vidimus) ei accommodaſſent; iam ipſe hoc quod aduerſari videretur, in hunc modum irritum reddere conatus eſt.

IESV CHRISTI AN. 74.

LINI AN. 5.

VESPASIANI IMP. AN. 3.

I. d *Pli. l. 2. c. 13.*

ANNO Chriſti ſeptuageſimo quarto Conſules facti ſunt Veſpaſianus Auguſtus tertium & Titus eius filius ſecundum. Sic enim veteres Faſtos conſignatos fuiſſe, Plinius *d* eſt auctor: vnde plane conſtat eos errare, qui hoc anno Veſpaſiani Conſulatum quartum & Titi ſecundum ponunt; ſicut dum adiungunt quintum eiuſdem Auguſti cum tertio Titi: ſumpto nimirum errore, quod primum annum Imperii Veſpaſiani notant eiuſdem Conſulatu ſecundo, cum tamen de primo nulla ante eum habeatur mentio in Faſtis Conſulum ordinariorum. Nam antea Veſpaſianus fuerat tantum Conſul ſuffectus tempore *e* Claudii: cum vero creatus eſt poſtea ordinarius, non bis Conſul in Faſtis adſcribendus fuit, ſed ſemel; quandoquidem non ante Seueri Imp. tempora ſuffectorum habitam fuiſſe rationem, demonſtrat Dio *f* ex quo alii complures corrigendi eſſent errores Chronographorum, dum in numerandis ſingulorum Conſulibus, ſuffectos etiam adfuerunt: quos & nos bona fide, ne omnia inuertere videremur, interdum ſecuti ſumus; cum alioqui nullum afferatur rationi temporis præiudicium, quod ad annos conſignandos nec ipſi ſuffectos, ſed ordinarios tantum qui nomen darent anno, in Faſtis poſuerint. At vero in aliis monumentis nummorum vel inſcriptionum, obſeruauimus notatum reperiri numerum ſuffectorum cum ordinariis.

e *Suet. in Veſp. c. 4.* RATIO CONSVLVM ORDINAR. ET SVFFECT. f *Dio lib. 46. Vid. Gord. in Chronol. poſt an. 1494. edit. 2.*

II. g *Epip. hær. 19* SECTÆ IVDÆORVM EXTINCTÆ, VEL IMMVTATÆ.

Exciſa his temporibus (vt vidimus) Galilæorum ſecta, quæ in Ægypto coaleſcere cœperat; reliquæ pariter Iudęorum hæreſes, (quas ſeptem numero recenſet de his agens Epiphanius *g*, nempe Sadducæorum, Scribarum, Phariſæorum, Hemerobaptiſtarum, Nazaræorum, Oſſenorum, & Herodianorum; de quibus ſingulis actum eſt ſuis locis ſuperius) profligatis iam ipſis Iudæis, paulatim extingui cœperunt, prout idem auctor ſcribit. Verum potius mutatæ ſunt quam extinctæ: nam complures ex illarum ſectatoribus pertæſi Iudæorum infamiæ, & gloriam Chriſtianorum æmulantes, iiſtis adhæſerunt; ſed tamen ita vt priores errores magna ex parte retinuerint. Nam & *Samaritas* vſque ad Iuſtiniani Imperatoris tempora permanſiſſe, tuncque quod in Palæſtina tumultuarentur compreſſos eſſe, Procopius *h* eſt teſtis. Et quamuis NAZARÆI qui ante CHRISTI aduentum erant *i*, eſſe deſiiſſent; nouam tamen eiuſdem nominis ſectam quæ Chriſtum agnoſceret, ſed circumciſionem retineret, his ipſis diebus poſt cladem Hieroſolymitanam in Berrhœorum regione, & Decapoli, ac Baſanitide emerſiſſe, (in quas regiones Chriſtiani qui Hieroſolymis erant, ante obſidionem ſe receperant) Epiphanius *a* eſt auctor: de quibus etiam dictum eſt ſuperius. Hi autem quod Chriſto credidiſſent, nacti ſunt Euangelium Matthæi, de quo pariter actum; licet Theodoretus *b* dicat vſos eſſe Euangelio apocrypho ſecundum Petrum. Sed & eiuſdem ſectæ aſſeclas, alio nomine *Minæos* eſſe dictos, ac ſuo tempore in Oriente viguiſſe, Hieronymus *c* aſſerit. Aduerſus quos ſcripſerunt *d* Iuſtinus, Irenęus, Origenes, & alii complures qui texuerunt catalogum hæreticorum, vt Epiphanius, Philaſtrius, Auguſtinus, Theodoretus, Ioannes Damaſcenus, & alii recentiores.

h *Procop. de ædif. Iuſt. Imp.* i *Epip. hær. 18.* DE NAZARÆIS HÆRETICIS.

a *Epip. hær. 29.* b *Theod. hær. fab. l. 2.* c *Hier. ep. 89. ad Aug.* d *Theod. hær. fab. lib. 2.*

III. DE EBIONE HÆRESIARCHA. e *Epip. hær. 30* f *Id. hær. 19. & 30.*

Eodem etiam tempore, nimirum poſt excidium Hieroſolymæ, è Cocaba vico eiuſdem Baſanitidis regionis emerſit hæreſiarcha ſceleſtiſſimus EBION; cuius conſortio infamati Nazaræi multa habuere cum eo communia, vt teſtatur idem Epiphanius *e*. Quo etiam auctore *f* conſtat, Ebionæis poſtea coniunctum eſſe *Elxai* Oſſenorum antiquæ hæreſis facile principem: atque inſuper Ebionem quicquid fuit horrendum & abominabile in ſingulis ſectis Samaritarum, Iudæorum, Nazaræorum, Cerinthianorum, Carpocratianorum aſſumentem, omne turpitudinis & impietatis prodigium ſuperaſſe: Ipſum autem in Aſia quoque prædicaſſe, & Romæ: Et cum aliquando in Aſia Sanctus Ioannes Apoſtolus Spiritus ſancti impulſu ad balneum præter conſuetudinem progreſſus eſſet, atque eſſe intus Ebionem audiſſet; cognito ſe ad teſtimonium de veritate reddendum illuc vocatum eſſe, dixiſſe circumſtantibus: *Feſtinemus hinc egredi, ne cadat balneum, & pereamus cum Ebione propter ipſius impietatem.* Verum hæc de Cerintho potius referuntur ab aliis *g* auctoribus. Sed ne dicamus Epiphanium hallucinatum, haud inconueniens erit exiſtimare, vtrumq; ſimul Ebionem atque Cerinthum in balneis repertos eſſe, cum præſertim magna eſſet inter eos neceſſitudo ex impietatis ſimilitudine comparata. Quapropter cum & multi dicant occaſione Cerinthi à Ioanne ſcriptum eſſe Euangelium, Sanctus Hieronymus *h* Ebionis cauſa id factum affirmat; quod ſcilicet communicatione hęreſis eadem vtriſque dogmata cenſerentur eſſe communia: quamuis (vt docet Tertullianus *i*) non omni ex parte conſenſerint; ſiquidem Ebion mundum à Deo creatum, Cerinthus ab Angelis eſſe factum diceret.

g *Iren. l. 3. c. 4. Euſe. 3. hiſt. 22 Theo. hær. fab. l. 2. & alii.* EIVS CVM CERINTHO COMMIXTIO. h *Hier. de Scr. Eccl. in Ioan.* i *Tert. de præſcrip. c. 48.*

IV. EBIONIS ERRORES.

Porro Ebion multa in Paulum (quod iam attigimus) debacchatus, falſa Acta nomine Apoſtolorũ edidit, in quibus vna cum impietate multa coagmentata eſſent mendacia. Atq; inſuper *Circuitus Petri* per Clementẽ ſcriptos, ad ſuas hæreſes confirmandas corripit; etiam auſus imponere Petro, ipſum ſe quotidie in aquam mergere conſueuiſſe purificationis gratia, & ab animatis & carnibus omnino abſtinuiſſe; quæ videlicet Ebionitæ obiectabant. Qui & inſuper Virginitatem non admittebant, & ad ſanguinem Chriſti in Euchariſtia conficiendum aqua ſola vtebantur. A Deo item duos dicebant fuiſſe ad rerum dominium ordinatos, Chriſtum videlicet, & Diabolum; illumq; accepiſſe in ſortem futurum ſæculum, huic vero fuiſſe mundum concreditum: porro illum velut vnum ex Angelis, ſed cæteris maiorem eſſe creatum; & quod pertinet ad carnem aſſumptam, ex viri ſemine procreatum; eundemq; Adam primo ſe induiſſe, ac poſtea exuiſſe. Tradit hæc omnia, & alia de Ebionæis Epiphanius *k*. Quorum quidem auctor ad conciliandam ſibi maiorem fidem, dici voluit *Ebion*, quod volens libenſq; eſſet pauper effectus; iactans ſe fuiſſe vnum ex illis, qui pretium ſuarum rerum poſuiſſent ad pedes Apoſtolorum.

k *Epip. hær. 30*

V. l *Iren. l. 1. c. 26* m *Tert. de præſcr. c. 48.* n *Ign. ep. ad Philad.*

Quod autem ſpectat ad politiam; Ebionæi, ſicut Nazaræi, æque legem cum Euangelio tradebant eſſe ſeruandam: vtebanturque Matthæi Euangelio, ſed decurtato, ſicut & cęteris diuinis Scripturis: quin etiam (vt auctor eſt Irenæus *l*) Hieroſolymam adorabant quaſi eſſet domus Dei: & (quod ait Tertullianus *m*) adeo Iudæis Ebion fauit, vt Legem præferret Euangelio. Cogi inſuper omnes voluit vxorẽ ducere, etiam impuberes; liberum relinquens quot quiſque vellet vxores accipere. Sed & Ignatius *n* eundem tradit docuiſſe, Chriſtum nudum eſſe hominem, non an-

tem

tem Deum vnigenitum, Sapientiam & Verbum Dei, ſed ſolum anima & corpore conſtare. Cæterum præter Ignatium, & alios ſupra citatos auctores, Clemens quoq; Romanus (vt auctor eſt Epiphanius *a*) ſuis Encyclicis epiſtolis eiuſdem Ebionis impietatem damnauit; quem & pariter, eiuſque ſectatores, ſæpe ſuis ſcriptis exagitarunt Origenes, Euſebius *b*, Philaſtrius *c*, Auguſtinus *d*, Theodoret. *e*, ac cæteri recentiores qui de hæreſibus commentarios conſcripſerunt.

a *Epip. hær. 30.* b *Euſ. 3. hiſt. 21.* c *Philaſt. de hær. c. 38.* d *Aug. de hær. ad Quoduultd.* e *Theod. hær. fab. l. 2.*

VI. De Menandro.

Sed & his ipſis temporibus, diſcipuli complures Simonis Magi, Dei Eccleſiam turpiter infamarunt. Quorum præcipuus, ac Simonis primogenitus, Menander, idemque Samaritanus & magus, natus in vico Capparetaia, ſectatoribus ſuis minime morituros eſſe perſuaſit; vt tradit Iuſtinus *f*. Aſſeruitque idipſum Tertullianus *g*, qui & egregie ſalibus ſuis ei illuſit, quod licet tanta ſuis polliceretur, perpaucos tamen habuerit diſcipulos. Et alibi *h* poſt Irenæum ſcripſit, eundem Menandrum fuiſſe magum; eademque dixiſſe, quæ Simon aſſerebat; & quicquid ſe eſſe Simon dixerat, hoc ſe Menandrum eſſe dixiſſe; negantē habere poſſe quenquam ſalutē, niſi in nomine ſuo baptizatus fuiſſet. Aguntq; præterea de illo omnes nuper recenſiti auctores. Sectati ſunt autem eum inter alios Baſilides & Saturninus, quos condiſcipulos fuiſſe Epiphanius *i* tradit: verum eos diutius vixiſſe ferunt, nimirum ad tempora Hadriani Imperatoris, vbi dicetur pluribus de illis.

f *Iuſt. orat. ad Anton.* g *Tert. de anima. c. 50.* h *Id. de præſcript. c. 46.* i *Epip. hær. 23.*

VII. De S. Martiale Episc. Lemovic.

Eodem anno tertio Veſpaſiani, S. Martialis Epiſcopus Lemouicenſis, Galliarum dictus Apoſtolus, qui ex Oriente Romam cum Petro venerat, & ab eodem in Gallias fuerat amandatus, cum Lemouicenſes, Toloſanos, Burdegalenſes, Cadurcenſes, alioſq; qui à Rhodano in Oceanum vergunt populos, ad pietatem Chriſtianam inſtituiſſet; ex humanis ſublatus eſt, ſicut eius Acta declarant, quæ circumferuntur ſcripta ab Aureliano eius ſucceſſore. Porro tradunt huncillum fuiſſe puerum, de quo Andreas olim Domino dixerat, *Eſt puer hic habens quinque panes & duos piſces.* At quod volunt fuiſſe ex Septuaginta duobus Diſcipulis, opus eſſet affirmare non ſic ætate fuiſſe puerum nominatum, ſed more Hebræorum qui & homines grandioris ætatis pueros nuncupabant. Meminit eiuſdem Gregorius *k* Turonenſis; ſed errat dum tempore Decii Imperatoris eum in Gallias veniſſe tradit. Leguntur autem eius nomine duæ ſcriptæ Epiſtolæ, altera ad Burdegalenſes, altera ad Lemouicenſes & Toloſanos, in quibus etiam cognominatur *Cephas*. Traditurque ſuſcitaſſe mortuum, admoto ei baculo Sancti Petri, quem ab eo ſibi datum Romæ acceperat: (cuius etiam hiſtoriæ meminit Innocentius *l* Papa:) Itemque primum in vniuerſa Gallia dicaſſe templum in honorem Sancti Stephani protomartyris, dirutis quæ eo loco pridem Gentilitas coluerat ſimulacris.

k *Greg. Tur. 1. hiſt. 30. & de glor. conf. c. 27.*

De Baculo S. Petri. l *Ex. de Sacr. vnct. in fi.*

[Prædictum Petri *Baculum*, illum ipſum eſſe qui hactenus magna religione aſſeruatur Burdegalæ in antiquiſſima eccleſia Sancti Seuerini, eſt firma illius prouinciæ traditio. Viſiturque adhuc ibidem parua alia eccleſia longe vetuſtiſſima, nomine Sancti Stephani inſignita, quam à Martiale dedicatam conſtanter aſſerunt: de qua etiam dictum eſt ſuperius anno 44. 90. Sed quod ad Baculum ſpectat; Innocentius Tertius 1. Myſter. Miſſ. 62. alio modo quam Gloſſa can. vn. de ſacramen. vnct. interpretatur eam hiſtoriam: ſiquidem ait, Romanum Pontificem virga paſtorali non vti, eo quod Petrus Apoſtolus baculum ſuum miſiſſet Euchario primo Epiſcopo Treuerorum, quem vna cum Valerio & Materno ad prædicandum Euangelium genti Teutonicæ deſtinaſſet: cui ſucceſſit Maternus, qui per baculum Sancti Petri de morte fuerat ſuſcitatus, quem baculum vſque hodie (inquit Innocentius) magna veneratione Treuerenſis ſeruat Eccleſia. Gaudeat vtraque Eccleſia ſua traditione; quam non eſt dubitandum pium aliquod habere fundamentum, etſi non vſquequaque notum.]

IESV CHRISTI An. 75.

LINI An. 6.

VESPASIANI IMP. An. 4.

I.

Annus Chriſti ſeptuageſimus quintus notatur ab aliis Conſulatu Domitiani iterum & M. Valerii Meſſalini. Verum cum ex ratione Dionis, Plinii teſtimonio roborata, ſuperior annus conſignatus fuerit Coſſ. Veſpaſiano tertium & Tito ſecundum; cumque rurſus idem Dio *a* templi Pacis dedicationem factam dicat Veſpaſiano ſextum & Tito quartum Coſſ. iam ex ipſo ibidem recenſito notandorum Conſulatuum ordine, (nempe vt ordinarii duntaxat, non etiam ſuffecti, & nomen darent anno, & adſcriberentur in Faſtis) affirmare neceſſe eſt, tam præſenti quam ſequenti anno Veſpaſianum geſſiſſe Conſulatum. Quapropter præſenti anno dediſſe putamus nomē Coſſ. Veſpaſianum quartum & Valerium Meſſalinum, quos Iulius *b* Frontinus agnoſcit. Nam cum auctore Suetonio *c* conſtet, Domitianum ante adeptum Imperium ſex Conſulatus ita geſſiſſe, vt ex eis vnus tantum eſſet ordinarius; eadem ratione quam diximus, vnus tantummodo fuit deſcribendus in Faſtis, quem in alium annum *d* reiicimus.

a *Dio in Veſpaſ.* b *Front. de aquæduct. l. 2.* c *Suet. in Domit. c. 2.* d *An. Chr. 79.*

II. Pelluntur Vrbe philosophi.

Hoc tempore Veſpaſianum de pellendis ab Vrbe philoſophis dediſſe edictum, Dio *e* teſtatur. Quod quidē haud nouum Romæ videri poterat: neque, etiamſi & Nero id fecerit, vel alii ei ſimiles; optimo Principi adeo ignominiæ vertebatur, cum id fieret more maiorū: nam (vt auctor eſt Gellius *f*) iam longe ante, florente Republica, ſub Conſulatu Fannii Strabonis & Valerii Meſſalæ, promulgatum fuerat Senatusconſultum de philoſophis & rhetorib. Vrbe pellendis; quod ſcilicet adoleſcentes earum ſcientiarum addiſcendarum cupidi, viderentur ab armis auocari, & vitam agere otioſam. Porro hæc facta ſunt à Veſpaſiano, non quidem odio philoſophiæ, cuius, vtpote bonorum morum conciliatricis, plurimum (vt Philoſtratus ait) amans fuit, (vt ſcribit Dio) ſic perſuaſus à Muciano, quod philoſophi multa inutilia garrientes, quadam dicendi temeritate potius quam libertate, cum alios, tum ipſum Imperatorem paſſim proſcinderent; indeque apud abiectum vulgus gloriam aucupantes, in varias illud factiones diſtraherent: quapropter & vnum virgis publice cædi; & alium ſecuri ſubiici permiſit; cum alioqui Suetonius *g* tradat, ipſum leniſſime tuliſſe philoſophorum contumaciam.

e *Dio in Veſp.* f *Gel. l. 15. c. 11.* g *Suet. in Veſpaſ. c. 13.*

III. Martyrium Apollinaris Epis. Raven.

Cæterum quod ad hæc pertinet tempora, *Eleucadius h* philoſophus Platonicus, à S. Apollinare Epiſcopo Rauennate ad Chriſti fidem conuerſus; eidem Apollinari martyrio coronato, in Epiſcopatu, poſt Abderitum, ſucceſſit. Veſpaſiani namque temporibus paſſum eſſe *Apollinarem*, (qui vna cum Apoſtolo Petro ab Oriente Romam veniens, & ab eodem Rauennam miſſus, pro fide Chriſti multiplices perpeſſus eſt pœnas) cum eius Vitæ *i* Acta, tum Romanum Martyrologium aliaque teſtantur. Sed non id quidem, quod aliqua à Veſpaſiano in Chriſtianos fuerit perſecutio excitata, verum quod cum Apollinaris Gentiles ab idolis auertiſſet, eorundem ſacerdotum exagitatus calumniis, ſubrepto ab Imperatore reſcripto, tanquam ſeductor & facinoroſus homo vrbe pulſus eſt atque ſæuiſſime trucidatus. Nam alioqui & Suetonius *k* aſſerit, non temere ſub Veſpaſiano quem inſontem punitum eſſe, niſi abſente eo & ignaro, aut certe inuito atque decepto: & ex noſtris Euſebius *l* aliique affirmant, nihil vnquam iniuriæ aut mali in Chriſtianos eum excogitaſſe. Porro de Apollinare plura dicenda eſſent, atque etiam de Rauennatibus ſucceſſoribus Pontificibus: ſed quoniam, vt profeſſi ſumus, noſtri non eſt inſtituti, priuatarum Eccleſiarum, niſi interdum Patriarchalium, facta proſequi; ſatis eſſe putauimus ex his aliqua vel leuiter attigiſſe.

h *Pet. Damia. ſer. de S. Eleucad. ap. Sur. 14. Febr.* i *Ap. Sur. 23. Iul.* k *Suet. in Veſp. c. 15.* l *Euſ. 3. hiſt. 13.*

IV. DE PHILOSOPHIS ORBEM CIRCVMEVNTIBVS.

Quod autem de PHILOSOPHIS ſemel eſt inſtituta narratio; conſideratione plane dignum eſt, hoc ipſo ſæculo, quo Apoſtoli & Apoſtolici viri ad imbuendos Chriſtiana religione populos totum pene terrarum Orbem peragrarunt, complures pariter Philoſophos itidem circumeundo prouincias, adiiſſe nobiliſſimas ciuitates, eo prætextu, vt mores labefactos corrigerent, ſed ita tamē vt in auitę Gentilitiæ ſuperſtitionis cultu populos continerent. Id enim præſtitiſſe conſtat Apollonium Tyanæum, Demetrium Cynicum, Dionem Chryſoſtomum, Muſonium Babylonium, Epictetum Stoicum, Diogenem Iuniorem, alioſque. Hos autem aduerſarios paſſos eſſe qui Chriſtianæ religionis fundamenta iacerent, nemo poterit dubitare: quanquam & illorum complures reperti ſunt, qui videntes humilem Crucis doctrinam aduerſus ſuam ipſorum phaleratam ſapientiam potentiſſime prętualere, delegerunt in ſchola piſcatorum philoſophiam Crucifixi ſectari; quam in celeberrimis vrbibus & academiis magiſtros vanitatis profiteri, de quorum nonnullis vel iam dictum ſuperius, vel dicetur inferius ſuis locis.

V. DE PEREGRINO PHILOSOPHO IMPOSTORE.
a Gel. l.12.c.11 Ammia. l.29.

Interim vero hic opportune accidit, (nam & temporis id ratio poſtulat) vt quæ ab impoſtore quodam *Peregrino* philoſopho nominato (qui merito dictus eſt cognomento *Proteus*, quod omnem quam ſibi vellet formam ſuperinduceret *a*) ſub nomine Chriſtiano ſunt geſta breuiter enarremus: quæ quantumlibet à Chriſtianorum hoſte & blaſphemo homine ſcripta ſint, nempe Luciano; ex eis tamen nonnulla vtilia elici poſſunt, quæ antiquos illos laudatiſſimos Chriſtianorum mores, ac præſertim erga Fratres peregrinos, & carcere detentos, propenſiorem curam, ac ſtudium charitatis inſinuent. Res igitur in hunc modum ſe habuit: Impoſtor quidam ſceleſtiſſimus ex Paro inſula oriundus, immaniſſimorum criminum reus, (nam & patrem ſuum necauerat, & amore puerorum erat turpiter infamatus) patrium ſolum vertens, alio proficiſci in animum duxit. Sed quod nulla ſibi gens viſa eſſet, quæ tanta liberalitate proſequeretur miſerabiles quaſque perſonas, perinde ac Chriſtianos; ad eos ſe recipiens, Chriſtianæ religionis ſe cupidiſſimum ſimulauit. Quid plura? Dedit nomen, initiatus eſt baptiſmate, ad eumque loci gradum prouectus eſt tandem, vt profiteretur inter propheras, ac cæteros rerum ſacrarum magiſtros atque principes, doceretque alios fidem, ſacros libros interpretaretur, & alios à ſe conſcriptos legendos traderet. Denique nequid ſibi deeſſet quod ad culmen Apoſtolicæ perfectionis ſpectare videretur, operatus eſt vt pietatis cauſa detruderetur in carcerem, vbi velut nouus Paulus glorioſe ſua vincula oſtentaret; ſed eo conſilio vt ex oblationibus Chriſtianorum ingentem pecuniæ vim corraderet: quod etiam ei ex optatis accidit, cum iidem nulli parcentes impenſæ eum redimere conati ſunt; nec voti compotes facti, plurimis eum quotidie proſecuti ſunt officiis, & quæ ad victum eſſent neceſſaria abunde ſubminiſtrarunt. (Siquidem, inquit auctor, apud illos omnia ex æquo habebantur contemptui præter fidem, quam exacte exploratam à quocumque deferente ſuſcipiebant; vnde facile erat ab impoſtoribus ſeduci, hoſq; breui fieri opulentos.) Tandem vero dimiſſus à Syriæ Præſide, auro ſuffarcinatus in patriam rediit. Qui denuo ſecunda inita peregrinatione, cum ſatis ſibi viatici in Chriſtianis repoſitum eſſe ſciret, apud quos in omni ageret rerum abundantia, & quoquo vellet ab iiſdem deduceretur; demum admiſſo aduerſus eorum legem aliquo flagitio, ab eis reiectus, magna eſt rerum difficultate perplexus; & poſt multas alias peregrinationes, Romam aduenit, indeque edicto Imperatoris vna cum aliis philoſophis pulſus, (factum enim id fuit rurſum à Domitiano Imperatore paucos poſt annos) tandem noua arte immortalem ſibi gloriam paraturus, in Olympiis ſolenni pompa ſeſe dedit incendio comburendum: cuius rei geſtæ, qui præſens vidit, hiſtoriam ipſe Lucianus conſcripſit ad Chronium.

CHARITAS CHRISTIANORVM.

VI.
b Ap. Aug. Breuic. collat. di.3. c.12.

Ex his autem facile intelligimus, quam prudenter Menſurius *b* Epiſcopus Carthaginienſis noluerit recipere quoſdam facinoroſos & fiſco debitores, qui occaſione perſecutionis ſub Diocletiano martyres ſe & confeſſores mentirentur; vt in cuſtodia detenti pecuniis ditarentur, & deliciis perfruerentur de obſequio Chriſtianorum.

OFFICIA CHRISTIAN. ERGA VINCTOS.
a Tert. ad mart. c.1.
b Cypr. ep.5. & 37.
c Tert. de præſcript. c.20.

Quantam enim curam eorum qui fidei cauſa in carcere detinerentur, veteres Chriſtiani gererent; docent etiam Tertullianus *a*, Cyprianus *b*, & alii. Idemq; Tertullianus *c* adeo frequentē ac neceſſariam inter Fideles omnes interceſſiſſe mutuam hoſpitalitatem ſignificat, vt inter Catholicæ communicationis ſymbola adnumeret *conteſſerationem* (vt vocat) *hoſpitalitatis*: per quam, certum quoddam ſignum intelligit, quod qui ferret, vt Catholicæ Eccleſiæ legitimus filius vbique reciperetur honorifice. Quod quidem ſignum cum adulterarent hæretici, aliique impii, à Catholicis noſcitur ſæpe mutatum, ac literis tandem Formatis commiſſum, de quibus dicetur ſuo tempore. Ipſam porro hoſpitalitatem, & in peregrinos charitatem, Sanctus quoque Ioannes *d* Euangeliſta hiſce iiſdem temporibus laudauit in Gaio. Sed hæc ſatis ad inſinuandos ea de re antiquos Eccleſiæ mores.

d Ioan. ep.3.

IESV CHRISTI AN. 76.77.78.79.

LINI AN. 7.8.9.10.

VESPASIANI IMP. AN. 5.6.7.8.

I. NOVIS. LVSTRVM.
e Cenſor. de die nata. c.15.
f Plin. l 7.c.49
DE ÆTATE LONGÆVA MVLTORVM.

ANNVS Chriſti ſeptuageſimus ſextus adſcribitur antiquis Faſtis Veſpaſiano Auguſto quintum & Tito tertium Coſſ. Quibus (vt auctor eſt Cenſorinus *e*) ab iiſdem Imperatoribus Cenſores *f* etiam agentibus, habitum eſt nouiſſimum LVSTRVM: (quantum ſcilicet attinet ad Luſtri condendi cæremonias; non autem quoad inſtitutum politicum deſcribendi per temporum interualla ſubditorum fortunas, quod longe poſtea perdurauit:) nam exinde à Conſulatu Domitiani duodecimo & Cornelii Dolabellæ, cœpti ſunt anni per Capitolinos Agones numerari, vt dicetur ſuo loco. Memorabile eſt autem, quod de longiſſima ætate complurium qui hoc luſtro cenſi ſunt, adeo vt nonnulli inuenti fuerint in Italia centenum & quadragenum annorum) ſcribit Plinius *g*; qui tunc viuebat; quique decipi non potuit, cum in iiſdem cenſibus ex Conſulum notis quiſque annus quo quis natus eſſet deſcribi ſolitus, manifeſtior appareret. Ea qui attenderit, haud mirabitur cum Symeonem, Parmenam, Dionyſium, Ignatium, Polycarpum, & alios ipſius Domini vel Apoſtolorum diſcipulos, ad Traiani vel Hadriani tempora, aut vlterius vitam duxiſſe inferius legerit: qui diuina etiam agente diſpenſatione tam longæuam ætatem vixerunt, tum vt ipſorum prædicatione de iis quæ vidiſſent & audiſſent, facilius homines conuerterentur; tum vt eorundem teſtimonio conſumtum eſſet Eccleſiæ Dei aduerſus primos, ac proinde magis timendos hæreticos in eam inſurgentes.

g Id. ibid.

II.
h Dio in Veſp.
TEMPLVM PACIS ROMÆ DEDICATVM.
i Ioſ. 7. de bel. 24. in fi.
k In pr. Annal. n.5.
l Iſa.9.

Anno vero Chriſti ſeptuageſimo ſeptimo, iiſdem Veſpaſiano ſextum & Tito quartum Coſſ. celeberrimum PACIS templum Romæ dedicatum eſſe, auctor eſt Dio *h*: atque in eo, præter alia inſigniora toto terrarum Orbe quæſita ornamenta, illa præſertim quæ è templo Hieroſolymitano ſublata fuerant, (præter Legem Iudæorum, & penetralium Vela purpurea, quæ Veſpaſianus in Palatio ſeruari voluit) repoſita eſſe, Ioſephus *i* ſcribit. Cur autem Veſpaſianus Paci primum templum erexerit, (quod eſt ſuperius *k* demonſtratum) cum alias ſępius hoſtib. grauioris momenti ſuperatis, Vrbiq; tranquilla pace donata (vt Auguſti præſertim temporibus accidit) nullus vnquam ei numini templum extruxerit: id inde factum eſſe coniicimus, quod plurimorum (vt vidimus) adulatione illum ſe eſſe Regem perſuaſus, qui ex Iudæa proditurus vniuerſo dominaretur Orbi, omnia pariter quę de illo prędicta erant, in ſe transferre curauerit; ſicut & aliis exemplis ſuperius demonſtrauimus. Cum igitur audiſſet, Regem illum *Pacis l Principem*

nomi-

nominandum, pacíſque nullum futurum eſſe finem, PACI ÆTERNÆ templum dicauit: eo enim titulo faciem porticus fuiſſe notatam, numiſmata antiqua & inſcriptiones declarant.

III.

Cæterum anno ſequenti rurſum creati ſunt Coſſ. Veſpaſianus ſeptimum & Titus quintum: ac proximo Veſpaſianus octauum & Domitianus primum: ſed ſi ſuffectos Domitiani cum iſto ordinario numeres, hic ſextus ordine ponetur. Qui eſt ille ipſe eius Conſulatus ordinarius, quem vnicum ei Suetonius *a* tribuit ante adeptum Imperium. Videnturq; mihi errare illi, qui hoc anno ponunt Titum ſextum. Nam & in antiqua inſcriptione *b* octauus Conſulatus Veſpaſiani iungitur cum ſexto Domitiani, numerando videlicet ſuffectos cum ordinario, ſecundū ea quæ dicta ſunt ſuperius. *c* Vnde quod Suetonius ait, Domitianum cedente fratre, & ſuffragante geſſiſſe Conſulatum ordinarium, ſic intelligendum videtur, cum hactenus ipſe Titus ſemper ordinarius fuiſſet Conſul, & econtra Domitianus eius frater ſemper ſuffectus, hoc anno vice verſa (id agente Tito) Domitianus ordinarius, Titus fuerit ſuffectus.

a *Suet. in Dom c. 2.*
b *Ap. Pau. Faſt. l. 2.*
c *An. 74. & 75. in pr.*

IV.

His porro quatuor annis nulla reperimus Eccleſiaſtica geſta: cum alioqui ſciamus, publicæ pacis opportunitate bene vſos eſſe Chriſtianos ad propagandam longe lateque religionem. At quoniam quid quolibet anno geſtum ſit, ex antiquis veriſque Eccleſiaſticis monumentis tradi nequit, conſultius exiſtimamus, hos Coſſ. alioſque plures, rerum noſtrarum vacuos præterire, quàm pro arbitrio quid his vel illis ſit factum fingere: prout à quibuſdam recentioribus factitatum inuenimus, dum his annis Thomæ, Bartholomæi, Nathanaelis, vel aliorum, ſine auctore ponunt martyria contigiſſe.

IESV CHRISTI AN. 80.

LINI AN. II.

VESPASIANI IMP. AN. 9.

I.
LINI PAPÆ MARTYRIVM.

ANno Chriſti octogeſimo, Commodo & Priſco Coſſ. *Linus* Romanus Pontifex, cum ſediſſet annos vndecim, menſes duos, & dies viginti tres, nono Calendas Octobris, Saturnini Conſularis iuſſu martyrio coronatur. Quare cum Euſebius *d* & Epiphanius *e* tribuunt ei annos duodecim, vtiq; incœptos intellexiſſe putamus. Quod vero idē Euſebius euoluto anno ſecundo Titi ipſum deceſſiſſe ſcribit, nulla ratione cum illo duodenario annorum numero cohæret. Nam à tempore martyrii S. Petri vſque ad ſecundum Titi annum, quatuordecim ſaltem voluuntur anni. Nos autem cum non appareat quot diebus alicuius Pontificis ſedes vacauerit, à die ſequenti obitus præcedentis, annos eius qui ſubrogatus eſt cogimur numerare. Sicq; recenſentes Lini annos à die poſt martyrium Petri, deducēteſque vſque ad diem qua anniuerſaria eius commemoratio antiquitus fieri cōſueuit, habitaque inſuper ratione annorum Cleti & Clementis ſucceſſorum Lini, non tantum annos eius ſedis, ſed & menſes & dies quos diximus, tutius putamus eſſe numerandos: cum præſertim diuerſa à diuerſis ſcribantur, nec quicquam certi habeatur quod omni ex parte ſubſiſtat.

d *Euſ. in Chr. & 3. hiſt. 12.*
e *Epi. hær. 27.*

II.
TITI MANSVETVDO.

Sane ſub Veſpaſiano potius quam Tito Linum conſummaſſe martyrium, ea etiam ratione perſuademur, quod Titum ſcribat Suetonius *f* adeo fuiſſe mitem, vt etiam à ſontium, immo & Imperium affectantium, ipſiſque inſidiantium ſupplicio abhorruerit, quandoquidem duos patricii generis conuictos in affectatione Imperii, nihil amplius quam vt deſiſterent monuit, ſi quid præterea deſiderarent, promittens ſe tributurum: eaque ex cauſa Pontificatum Maximum ſe profeſſus ſit accipere, vt puras ſeruaret manus. Quinimmo Dio *g* teſtatur, neminem prorſus ſub eius Imperio morte affectum eſſe: ſed nec de crimine impietatis vmquam cognouiſſe, nec permiſiſſe aliis vt cognoſcerent. Quid hoc autem, niſi eum Chriſtianos (qui à Gentilibus impietatis in deos arguebantur) iure ſuo quiete agere voluiſſe? At non ſic ſub Veſpaſiano: nam etſi non aliorum, ſaltem delinquentium punita ſunt crimina. Et ſub eo Chriſtianos quoſdam reos violatæ Gentilium religionis punitos eſſe, demonſtrant exempla Apollinaris *a* Epiſcopi Rauennatis, & Leontii ac ſociorum militum. & ſi qui alii eiuſmodi reperiuntur. Cæterum in libro de Romanis Pontificibus, errorem irrepſiſſe in notas Conſulum, quibus horum primorum Pontificum anni conſignantur, iam ſuperius eſt obſeruatum.

f *Suet. in Tit cap. 9.*
g *Dio in Tit.*
a *Mart. Rom. 23. Iul & 18. Iunii.*

III.
DE ORDINATIONIBVS ROM PONT.

Quod vero eodem libro, cum in Lino, tum in ſingulis ſubſequentibus Romanis Pontificibus, recenſentur ab illis factæ Ordinationes, non ſolum diaconorum & presbyterorum qui Romanæ Eccleſiæ vſui eſſent, ſed etiam Epiſcoporum qui in diuerſas Orbis prouincias mitterentur; ex his ſatis perſpicuum redditur, fuiſſe muneris Romanorum Pontificum, non ſolum Vrbis; ſed & Orbis totius Eccleſiæ conſulere. Quod ſemel de eiuſmodi Ordinationibus annotaſſe ſufficiat. Traditur quoque eodem libro, Linum ex præcepto ſancti Petri conſtituiſſe, vt mulier velato capite in eccleſiam introiret. Sepultum vero fuiſſe iuxta corpus eiuſdem S. Petri in Vaticano. Fertur *b* inſuper ſcripta ab eo hiſtoria de altercatione Petri cum Simone Mago, ſed non extat. Acta vero Paſſionis Petri & Pauli, quæ itidem eius nomine conſcripta habentur, multis eſſe referta erroribus ſuperius eſt dictum. Subrogatus eſt autem ei CLETVS Romanus, patre Æmiliano, ex Vico Patricii: de cuius ſede dictum eſt poſt martyrium Petri.

Baron. Tom. II. an. 154.
b *Trith. de ſcr. illuſtr. & Six. Sen.*
CLETVS PAPA.

IESV CHRISTI AN. 81.

CLETI AN. I.

VESPASIANI IMP. AN. 10.

I.

ANno Chriſti octogeſimo primo, Veſpaſianus nonum & Titus ſeptimum Conſulatum adierunt; tametſi re vera hic ſextus habeatur Titi ordinarius: nam licet ex Suetonio *c* conſtet eum vna cum patre ſeptem Conſulatus geſſiſſe, vnus tamen ex his eiuſdem auctoris *d* ſententia ſuffectus habetur.

c *Suet. in Tit. cap. 6.*
d *Vid. ſup. an. 79.*

II.
VESPAS MORITVR.

Hoc igitur anno idem *Veſpaſianus* Auguſtus annum agens ætatis ſexageſimum nonum, & diem trigeſimum ſeptimum, octauo Calendas Iulii ex hac vita profluuio ventris ſublatus eſt in villa propria circa Sabinos, cum imperaſſet annis decem, minus ſex diebus, ducendo annorum numerum ab ea die qua in Ægypto primum acclamatus eſt Imperator. Cur autem alii alium eiuſdem Imperii ponant annorum numerum, inde eueniſſe videtur, quod aliqui numerent à tempore necis Vitellii, alii ex quo per Senatuſconſultum eſt illi decretum Imperium. Cæterum eo defuncto, TITVS eius filius ſtatim capeſſiuit Imperium, qui mirifice ab omnibus auctoribus laudatur humanitatis, beneficentiæ atque etiam continentiæ ex quo tēpore Principatum ſolus obtinuit, de quo & plura dicta ſunt ſuperius. Haud vero tacendum quod de illo ſcribit Suetonius, *e* adeo fuiſſe animo in omnes beneficentiſſimo, vt non permitteret quempiam à ſe minus voti compotem factum triſtem abire: cumque aliquando recordatus ſuper cœnam eſſet quod nihil cuiquam toto illo die præſtitiſſet, memorabilem illam meritoque laudatam vocem edidiſſe, *Amici, diem perdidi*: quam ſententiam in homine Ethnico vehementer admiratus eſt S. Hieronymus. *f*

TITVS IMPERAT.
e *Suet. in Tit. cap. 8.*
f *Hier. in ep. ad Gal. c. 6.*

III.
MONSTROSA ERVPTIO FLAMMARVM EX VESVVIO.

Hoc eodem anno facta eſt admiranda illa ex monte Veſuuio in Campania flammarum eruptio, quæ à Suetonio *g* ſummatim ſcribitur, ſed à Dione *h* fuſius deſcribitur, eamdemque accidiſſe ait ſub tempus Autumni, expreſſius Plinius *i* Iunior cœptam Calend. Nouemb. hora ſeptima. Ait igitur Dio, primo magnū numerū hominum inuſitata magnitudine in eodem mōte regioneq; finitima, interdiu noctuq; vagari in aere viſos eſſe: poſt hæc conſecutā maximā ſiccitatē, & graues terræmotus: auditos etiam ſonitus ſubterraneos, tamquam tonitrua: deinde mare fremere cœpiſſe, omneque cælum reſonare, ingentemque & repentinum fragorem, quaſi montes ſimul conciderent exauditū. Tum vero exiliiſſe primum immenſos lapides, deinde magnam copiam ignis fumique, ita vt omnem aerem obſcurarent,

g *Suet. in Tit. cap. 8.*
h *Dio in Tito.*
i *Plin. ep. ad Tacit.*

occultaretque Solem: vnde pleriſque perſuaſum eſſet, mundum in chaos redigi, aut igne conſumi. Tantam enim fuiſſe copiam cineris, vt terram, mareque, atque ipſum aerẽ compleret, maximo illato hominibus, prædiis, atque pecoribus damno, omnibuſque piſcibus ac volucribus peremptis, & duabus vrbibus, Herculano & Pompeiis, populo ſedente in theatro, penitus obrutis. Poſtremo tantum fuiſſe cinerem, vt inde peruenerit in Africam, Syriam, & Ægyptũ, introierit etiam Romam, eiuſque aerem compleuerit, & Solem obſcurauerit, ac demum grauem peſtilentiam excitauerit. Hæc Dio. Quæ quidem, & alia id genus loca, quæ cõtinuis ignibus flagrant, nec tamen vnquam eroganturà Deo viua exempla data eſſe hominibus ignis æterni, quo peccantes inexeſis corporibus in inferis punientur, Tertullianus, *a* Minutius, *b* & Pacianus *c* declarant. Quamobrem eiuſmodi terræ fauces igneas, veluti quaſdam inferni portas per quas delinquentium animæ inferrentur, appoſite in viſu ſæpe monſtratas eſſe ſanctis viris, videbitur inferius ſuis temporibus. Cæterum Plinium Seniorem, dum cauſam incendii in Veſuuio mõre curioſius ſcrutaretur, in ipſo periiſſe, narrat eius ſororis filius Plinius Iunior epiſtola ad Tacitum hiſtorias ſcripturum, & ex illo alii. *d*

IMAGO ÆTERNI SVPPLICII.

a *Tert. Apol. c.48.*
b *Minut. in Octa.*
c *Pacian. de pœn. & confeſ.*
d *Euſ. in Chr.*

IESV CHRISTI AN. 82.83.

CLETI AN. 2.3.

TITI IMP. AN. 1.2.

I. INCENDIVM VRBIS.

ANno Chriſti octogeſimo ſecundo, Titus Auguſtus octauum & Domitianus ſeptimum iniere Conſulatum, numerando vtriuſque ſuffectos cum ordinariis, ſecũdum ea quæ dicta ſunt ſuperius. Quo anno, Roma eruptione Veſuuii iam ſatis afflictata, rurſumque incendio cælitus immiſſo, tribus diebus totidemque noctibus magna ex parte conflagrauit, vt ſcribunt Suetonius *e* & Dio: *f* eoque incendio conſumptum eſt templum Iouis Capitolini, Pantheon, aliaque plura delubra, ac loca publica, & innumera priuata. Quæ quidem omnia ad profectum Euangelii prouenïſſe, par eſt exiſtimare, cum Gentiles his perterriti malis, & Sibyllinis *g* etiam oraculis de mundi per ignem futuro interitu moniti, eumdem iam imminere exiſtimantes, multi haud dubium ad Chriſtianos eadem prædicantes concurrerunt: & maxime quod Hieroſolymis iam excifis, impletiſque de iiſdem quæ Dominus prædixiſſet, reliqua etiam quæ de futuro vltimo ſuo ipſius aduentu ſigna adiunxerat, iam manifeſtari iidem Chriſtiani vehementius inculcarent. Sic enim & alias Conſtantinopoli *h* accidit, vt cum immineret deſuper ignea nubes, multa millia hominum ad Eccleſiam vt baptiſmo initiarentur confugerint. Sane naturali quodam inſtinctu doceri homines, vt cum aliqua neceſſitate premuntur, parentes primis illis impulſionibus animi, ad Deum confugiant, docuit inter alios egregie Lactantius. *i*

e *Suet. in Tit. cap. 8.*
f *Dio in Tito.*
g *Ap. Lact. de ira Dei, c.23.*
h *Chryſ hom. 46. in Act.*
i *Lact. lib.2. c.1.*

II. k *Dio in Tito*
TITVS MORITVR.

Anno porro ſequenti, Chriſti octogeſimo tertio (quo creati ſunt Coſſ. Flauius & Pollio, vt habet Dio, *k* licet loco Flauii poſuerint quidam recentiores Sextum Annium Siluanum:) Idibus Septembris, *Titus* Imperator, *Amor & deliciæ generis humani* dictus, ſummo omnium dolore, veneno per Domitianum fratrem (vt fama fuit) mortem oppetiit in ea villa qua pater eius, annos natus quadraginta vnum, cum imperaſſet poſt patrem biennio, menſibus duobus & diebus viginti. Hæc ex Suetonio, *l* atque Dione.

l *Suet. in Tit. cap.11.*

III. DOMITIANVS IMPERAT.

Succeſſit in locum eius idem DOMITIANVS ipſius germanus, homo natura ſæuus, ingenio vafer, quem nec multis officiis Titus clementiſſimus valuit demereri. Verum ipſo principatus initio ab omni cæde abſtinuiſſe, idem Suetonius *m* tradit. Laudataſque ſanciuit leges, & illam *n* imprimis, ne quis intra fines Imperii Romani caſtraretur, quippe qui ſciret huiuſmodi [illegible] ines ſolere eſſe in deliciis dominorum: & hoc (vt ai [illegible]) quo ſe ſanctiorem Tito eſſe demonſtraret. Lege [illegible] que Iuliam de adulteriis reſtituit, & grauiſſimis [illegible] igauit nobiles potiſſimum feminas, quæ pudi [illegible] atæ conuincerentur: probroſis *a* autem lecticæ vſum ademit, iuſque capiendi legata & hæreditates: ac denique Veſtales de ſtupro damnatas, viuas infodi iuſſit. Haud tamen ipſe adeo purus, quin nepti Iuliæ ſtuprum intulerit, ac velut pro coniuge habuerit, libidinoſuſque non in mulieres tantum, ſed & in pueros fuerit.

m *Suet. in Dom. c.9.*
n *Id. cap.7. Ammian. & alii.*
VINDEX PVDICITIÆ.
o *Dio in Dom*
a *Suet. in Dom. c.8.*

IESV CHRISTI AN. 84.85.

CLETI AN. 4.5.

DOMITIANI IMP. AN. 1.2.

I.

ANno Chriſti octogeſimo quarto, Domitianus octauum iniit Conſulatum vna cum Flauio Sabino: quo nihil geſtum reperitur, quod dignum ſit Annalibus noſtris inſeri.

II.

Anno vero octogeſimo quinto, eodem Domitiano nonum & Virginio Rufo Coſſ. idem Imperator quam hactenus ſimulauerat clementiam exuens, immani feritate in ciues ſæuire cœpit, quorum diuerſis prætextibus alios relegauit, alios vltimo affecit ſupplicio. Sed hæc pluribus, qui res ab eo geſtas ſcripſerunt, Suetonius, Philoſtratus, Diones Caſſius & Chryſoſtomus, alii. Quibus etiam auctoribus, & adſtipulatore Euſebio, *b* conſtat eumdem poſtea philoſophos aggreſſum, iterato edicto ab Vrbe & Italia expuliſſe, & plures alios occidiſſe quod philoſophiæ darent operam. Tuncque Muſonium, Epictetum, ipſumque Dionem Chryſoſtomum, Vrbe exactos, auctor eſt Lucianus: *c* memineruntque & alii de cæteris eodem tempore eiectis, quos quidem ſcribit Philoſtratus, *d* habitu mutato partim in Hiſpaniam, partim in Libyæ Scythiæque deſerta confugiſſe. Quidam autem viuendi ratione mutata, ſeſe illi ſcelerum conſiliarios adiunxerunt, & inter eos Euphrates, quem idem Philoſtratus *e* ait ex philoſopho aſſentatorem eſſe factum & delatorem.

INSECTATVR PHILOSOPHOS.
b *Euſ. in Chr. an. 9. & 15. Dom.*
c *Luc. in Pereg*
d *Philoſt. lib. 8*
e *Id. lib. 8.*

IESV CHRISTI AN. 86.87.

CLETI AN. 6.7.

DOMITIANI IMP. AN. 3.4.

I: VVLT VIDERI PIVS.

ANno Chriſti octogeſimo ſexto, Domitiano decimum & Iunio Sabino Coſſ. idem Imperator templa ſub Tito Romæ exuſta, & inter alia Iouis Capitolini, iterum concrematum intra annos duodecim, ſumma impenſa reſtituenda curauit. *f* Addiditque noua, ac præcipue Flauiæ gentis, quando & *Flauios* inſtituit Sacerdotes. Eodemque hoc anno tertio Imperii, tres Virgines Veſtales ob ſtuprum damnatas, more *g* maiorum viuas infodi iuſſit. Quænam vero iſtæ fuerint, & quæ cauſa præceſſerit eiuſmodi iudicii iam propemodum antiquati reſtituendi, Plutarchus *h* narrat, dum deteſtatur immane facinus Romæ perpetratum, cum ex Sibyllinis (vt ferebatur) oraculis, & ad auertenda mala publica quæ ob eiuſmodi Virginum inceſtum ventura prædicerentur, duos viros, totidemque feminas, innoxios, alteros Græcos, alteros Gallos, in Foro Boario viuos defodiſſent.

f *Suet. Dio. & alii.*
g *De hoc more vid. Plut. in Numa, Liu 1. decad. 8. Dion. Halic. li. 8. hiſt. Rom. & alios.*
h *Plut. prob. R q. 83.*

II. CHRISTIANI OMNIVM MALORVM ACCVSATI.

Quod ſi recenti exemplo Neronis, Chriſtiano ſanguine incendii piaculum expiantis, vel teſtimonio antiquorum, qui Apologias pro Chriſtianis ſcripſerunt, affirmantium Romanos omnia prodigia atque Imperii mala in Chriſtianos reiicere conſueuiſſe, quorum cauſa ab iratis diis ea immitti dicerent, eoque prætextu ipſos Chriſtianos ad pœnam quærerent, ſit res æſtimanda: equidem puto aſſeri poſſe, quatuor illos innoxios infoſſos viuos numinis placandi cauſa, Chriſtianos fuiſſe. Siquidem inter alios ſcribit Tertullianus, *i* Gentiles Chriſtianum hominem, omnium ſcelerum reum, deorum, Imperatorum, legum, morum, naturæ totius inimicum exiſtimaſſe, ob idque eoſdem habitos *k* eſſe publicos hoſtes, quos (vt addit) *l* exiſtimarent omnis publicæ cladis, omnis popularis incommodi eſſe cauſam, adeo vt ſi Tiberis aſcenderet, ſi Nilus non aſcẽderet in arua, ſi cælum ſtaret, ſi terra moueretur, ſi fames, ſi lues, ſtatim Chriſtiani peterentur, damnarentur

i *Tert. Apol. cap.2.*
k *Ibid c.35.*
l *Ibid. c.40.*

renturque ad leonem ; & alia ſupplicia.

III. Anno porro Chriſti octogeſimo ſeptimo, Domitiano vndecimum & Aurelio Fuluio Coſſ. eiuſdem Imp. anno quarto, defuncto *S. Aniano* Epiſcopo Alexandrino, poſtquam ſediſſet annos viginti duos, in eius locum (vt Euſebius *a* eſt auctor) ſubrogatus eſt *Abilius.*

a *Euſ. in Chr & 3. hiſt. 12.*

IESV CHRISTI Ann. 88.89.90.91.

CLETI An. 8.9.10.11.

DOMIT. IMP. An. 5.6.7.8.

I. ANno Chriſti octogeſimo octauo, Domitiano Auguſto duodecimum & Cornelio Dolabella Coſſ. idem Imperator (vt auctor eſt Cenſorinus *b*) per Agones Capitolinos annos eſſe impoſterum numerandos inſtituit: ſicque ab hoc anno primus Agonalis cœptus eſt numerari: Porro inſtar Olympiadum Agonem vnumquemque quatuor annos continuiſſe, idem auctor docet ex eo quod in libro *c* de Die natali numerat triginta octo Agonas expletos & trigeſimum nonum numerari cœptum, ab hoc anno vſque ad Conſulatum Vlpii Criniti & Proculi Pontiani, quo ipſe eum librum ſcribebat, quemque ponit accidiſſe anno à prima Olympiade milleſimo decimoquarto, ab Vrbe Condita nongenteſimo nonageſimo primo, nempe ſecundum Chronologiam noſtram, anno Chriſti ducenteſimo quadrageſimo. Quod vero apud Clementem *d* Alexandrinum numerantur à primo Agonali vſque ad mortem Commodi, anni centum & vndecim, quatuor annorum error ineſſe videtur, cum centum & ſeptem dumtaxat interlapſi noſcantur. Cæterum cum anni Olympiadum inciperent numerari à fine menſis Iunii, Domitianus Agonales inchoari voluit poſt ſex menſes, nempe ab initio Ianuarii: qua ratione hic ipſe, qui numeratur ducenteſimæ decimæ ſextæ Olympiadis annus primus, cœptus tamen anno ſuperiori, Agonalis eſt primus: prout apparet ex iis quæ de numero Olympiadum idem auctor ſcribit. Inſtituit pariter (vt ait Suetonius *e*) *Quinquennale certamen* Capitolino Ioui triplex, Muſicum, Equeſtre, & Gymnicum, quod videlicet exacto quolibet Agonali, anno quinto, qui ſequentis Agonalis primus eſſet, celebraretur.

b *Cenſ. de die nat. c. 18. recen edit.*
Anni Agonales.
c *Ibid. c. 21.*
d *Clem. Alex. lib. 1. Strom.*
e *Sue. in Domi cap. 4.*

II. Anno vero ſequenti, qui fuit Chriſti octogeſimus nonus, conſignaturque in Faſtis Domitiani Auguſti Conſulatu decimotertio & Voluſii Saturnini, Euſebius notat in Chronico, eumdem Domitianum eo veſaniæ perueniſſe, vt ſe Devm & Dominvm iuſſerit appellari. Eſtque inſtitutum poſt hæc (inquit Suetonius *f*) vt ne ſcripto quidem ac ſermone vſquam appellaretur aliter. Quo etiam nomine ſæpius reperitur nominatus ab aſſentatoribus poetis illius temporis, Martiale *g* & Statio. *h* Sed immenſa plane inſania, dum deæ virginis filius dici voluit, nempe Palladis, & ſiquis facere detrectaſſet, tamquam magni criminis reus detrudebatur in carcerem, prout apparet ex Philoſtrato *i* in vita Apollonii. Sed cur filius virginis? Numquid à Ioſepho Iudæo, eius lateri inhærente, & quem (vt ipſemet *k* teſtatur) idem Domitianus ſummis cumulauit honoribus & beneficiis, ſuggeſtū eſt ex oraculis Prophetarum, ita fore qui in perpetuum regnaturus eſſet Rex, quod idem ipſe antea ſuggeſſerat Veſpaſiano? Sane Domitianum eamdem ſpem concepiſſe, quam Veſpaſianum habuiſſe vidimus, inde poteſt coniectura ſumi, quod ſicut ille, ita & ipſe inquiri fecit *l* ſiqui reliqui eſſent ex familia Dauid. Hæc porro omnia opportune de nouo Deo contigerunt, quo Chriſtianis ad confutandam ſuperſtitionem Gentium de diis reliquis, huius exemplo quinam illi fuiſſent patens ſuppeteret argumentum.

Domit. Devs et Dominvs vvlt appellari.
f *Id. ibid. c. 13.*
g *Mart. lib. 8. epigr.*
h *Stat. Silu. lib. 4.*
Filivm virginis se asserit.
i *Phil. in Apol lib. 7.*
k *Ioſ. de vita ſua in fi.*
l *Euſ. 3. hi. 15.*

III. His autem peractis, idem Imperator anno ſequenti, ſe decimum quartum & Minutio Rufo Coſſ. expeditionē *m* habuit aduerſus Dacos: cuius res geſtas conſcripſit Dio, oſtendens in ſuperbiſſimo Principe magnam cum animi torpore coniunctam ignauiam.

m *Euſ. in Chr*

IV. Annoque proximo, Aurelio Fuluio & Sempronio Atracino Coſſ. ex eadem expeditione reuerſus, in ciues gladium conuertit, complures *n* occidens, ac pleroſque in exilium mittens, & inter eos *Cocceium Neruam* *a* qui ei poſtea in Imperium ſucceſſit. Quem cum audiſſet vti conſuetudine Apollonii Tyanæi magi, timens Imperio, ipſum Tyanæum Romam acceſſiuit; reum factum quod vaticinandi cauſa de Neruæ futuro Imperio, puerum occidiſſet, quodque incantator eſſet, & Deus haberi vellet, aliaque id genus, ſed maxime quod eos coleret homines, quos ipſe Imperator odiſſet. Qui quidem perductus ad Domitianum, coma ac barba (quod philoſophantium erat inſigne) contemptus cauſa coram ipſo radi, ac inter ſceleratos vinciri iuſſus eſt. Poſt hæc vero defenſione habita, cum eumdem inuitum Domitianus retinere vellet, inuiſibilis ille per magiam ſuam factus euanuit, & Puteolis vbi ſocii expectabāt improuiſus apparuit: Epheſumque reuerſus, ibi manſit vſque ad Domitiani interitum. Hæc pluribus Philoſtratus. Cæterum Neruam mox Domitianus Romam reuocatum, Conſulem in ſequentem annum deſignauit.

n *Euſ. ibid.*
a *Phil. lib. 7. & 8.*
Apollonivs revs factvs evaneſcit.

IESV CHRISTI An. 92.

CLETI An. 12.

DOMIT. IMP. An. 9.

I. ANno Chriſti nonageſimo ſecundo, Domitiano Auguſto decimumquintum & Nerua Cocceio ſecundū Coſſ. Ioannes Euangeliſta, qui Aſianas Eccleſias Epheſi degens curabat, Romam ad Domitianum reus impietatis à Proconſule Aſiæ vinctus mittitur. Id enim hoc potiſſimū anno contigiſſe exiſtimamus, nempe ipſo exordio Perſecutionis per Domitianum excitatæ, cum nondum, vſque ad gladium progreſſa eſſet. Porro feruntur quædam epiſtolæ eorumdem Domitiani & Proconſulis, vltro citroq; datæ de Ioanne Romam mittendo, eiuſque geſtis coram Domitiano, nomine Prochori ſcriptæ: Sed quoniam in multis mendaciſſimus hic auctor fuiſſe conuincitur, ſiqua vera in eis inſunt, ſicut eſſe credimus, eadem haud tuto poſſumus affirmare.

Ioannes Apoſt. Romam mittitvr.

II. Illud certe veriſſimum eſſe cognoſcitur, quod ſcribit Ioannem Romæ immiſſum eſſe in feruentis olei dolium, ſiue potius ſolium, nihilque paſſum relegatum eſſe in inſulam Patmos, quæ vna eſt ex Sporadibus. Nam eiuſdem veritatis grauiſſimi ſunt adſtipulatores Tertullianus, *b* Euſebius, *c* Hieronymus: *d* extatque hactenus Romæ apud Portam Latinam, eius rei vetus ac nobile monumentum: immo & ipſa dies qua id fieri contigit, pridie Nonas Maii perpetua annua celebritate ab Eccleſia Catholica recolitur. De relegatione vero Ioannis in Patmon, ipſemet locupletiſſimus eſt teſtis in ſua, quam ibi ſcripſit, Apocalypſi. *e* Cæterum hæc ſub Domitiano eſſe facta, tam Latini quam Græci Eccleſiaſtici ſcriptores affirmant, excepto Epiphanio, *f* apud quem (neſcimus quomodo) ſub Claudio iam Patmo reuerſus dicitur. Sicut etiam erraſſe reperitur Aretas Cæſarienſis, dum ſuis in Apocalypſim commentariis, Ioannis exilium ſub Nerone accidiſſe ſcribit. Porro Victorinus atque Primaſius, in commentariis quos itidem ediderunt in Apocalypſim, tradunt Ioannem illuc à Domitiano eſſe relegatum ad effodienda metalla. Cum autem illic ageret, ad pietatem inſtituiſſe omnes eiuſdem inſulæ accolas, ex antiquioribus monumentis Metaphraſtes affirmat.

Eivs certamen et exilivm.
b *Tert. de præſ cap. 36.*
c *Euſ. 3. dem. Euang. 7.*
d *Hier. in Iou lib. 1. & in Matth. 20.*
e *Apoc. 1.*
f *Epi. hær. 51.*

IESV CHRISTI An. 93.

CLEMENTIS An. 1.

DOMIT. IMP. An. 10.

I. ANno Chriſti nonageſimo tertio, Vlpio Traiano & Acilio Glabrione Coſſ. vigeſima ſexta menſis Aprilis, *Cletus* Romanus Pontifex martyrio coronatur, cum ſediſſet annos duodecim, menſes ſeptem & dies duos, numerando à ſequenti die ab obitu Lini. De quo traditur in Libro de Romanis Pontificibus, ipſum ex præcepto S. Petri ordinaſſe viginti quinque presbyteros in Vrbe Roma: Sepultum vero eſſe iuxta corpus eiuſdē Apoſtoli in Vatican.

Cletvs Papa moritvr.

CLEMENS SVCCEDIT.

ac ceſſaſſe Epiſcopatum eius dies viginti. Poſt quos, ſuffectus eſt CLEMENS Romanus è Regione Cælii montis, patre Fauſtino natus, antiquus Petri & Pauli Apoſtolorum diſcipulus. Hunc enim illum eſſe, cuius Paulus meminit ad Philippenſes, *a* omnes exiſtimant: quem eumdem S. Eucherius *b* vetuſta proſapia Senatorum, & ſtirpe Cæſare fuiſſe tradit, forte illum cum eo Clemente Conſulari confundens, quem Domitiani iuſſu occiſum videbimus. Quæ vero de huius ſucceſſione dubia controuertuntur, ea ſuperius diſſoluta ſunt in Lini ingreſſu. Sed n. & corrigendus eſt Euſebius, *c* cum ponit Clementis inſtitutionem anno duodecimo Domitiani, nec ab alio quam à ſe ipſo: quippe cum dicat Clementem ſediſſe annos nouem, obiiſſe autem *d* anno tertio Imperii Traiani, (quod & alii omnes affirmant) neceſſe eſt vt hoc anno Domitiani decimo eius ponatur ingreſſus.

a Phil. 4.
b Euch. ep. ad Valer.
c Euſ. 3. hi. 12.
d Id. 3. hiſt. 28.

II. DE PERSECVTIONE DOMITIANI.

His igitur exordiis Ioannis exilio, & Cleti nece, SECVNDA in Chriſtianos à Domitiano eſt PERSECVTIO excitata. De qua agens Euſebius, *e* iure eumdem Domitianum *Heredem* nominat *Neronianæ ſæuitiæ*. Nam & ab ipſis Ethnicis *Nero* eſt appellatus: immo & ipſo Nerone ſæuiorem fuiſſe, Tacitus *f* demonſtrat, dum ait Neronem ſubtraxiſſe oculos crudelitati, & iuſſiſſe ſcelera, non ſpectaſſe: præcipuam vero ſub Domitiano miſeriarum partem extitiſſe, videre & aſpici, cum denotandis tot hominum palloribus ſufficeret ſæuus ille vultus. Denique nihil eum ſibi ad extremam crudelitatem reliqui feciſſe, Herodianus *g* ait. Qua etiam de cauſa eumdem Tertullianus *h* *Portionem Neronis* appellauit: ſed plane errore lapſus, dum vult eum quaſi facti pœnitentem, quos in exilium Chriſtianos expuliſſet, reuocaſſe, quod non ab eo, ſed ab eius ſucceſſore Nerua eſſe factum, cæteri omnes affirmant. Et quod Hegeſippus *i* aſſerit, Domitianum, poſtquam inquiſitione facta de iis qui ex ſtirpe Dauidis eſſent vt eos neci traderet, (vehementi enim metu perculſus erat de aduentu Chriſti) eoſdemque inuentos tamquam abiectos & ſimplices aſpernatus, liberos dimiſiſſet, deſtitiſſe à perſecutione quam inſtituerat contra Eccleſiam: vel oportuit Hegeſippum intellexiſſe de perſecutione in eam tantum Eccleſiam quæ in Iudæa erat, atque ex ea cauſa tantummodo permota eſſet: vel ſi de vniuerſa Eccleſia (ſicut Tertullianus) intellexit, dicendum eſt eamdem perſecutionem à Domitiano hoc anno cœptam, aliquando poſteris temporibus intermiſſam eſſe, ſed acerbiori iterum ſæuitia ſub finem eius Imperii recruduiſſe.

e Euſ. 3. hiſt. 13
f Tac. in vit. Agric.
g Herod. lib. 1.
h Tert. Apol. c. 5. & ap. Euſ. 3. hiſt. 15.
i Hegeſ. ap. Euſ. d. c. 15.
INQVIRIT HOMINES STIRPIS DAVIDICÆ.
Quod vberius tractat Baron an. 97.

III. IGNATIVS PERSECVTIONE AGITATVS.

At quoniam (vt dictum eſt) his ipſis perſecutionis exordiis, qui præ cæteris in Eccleſia eſſe videbantur illuſtres, primi ad ſupplicium quærerentur, apparet & S. Ignatium Antiochenum Epiſcopum, hoc eodem anno eadem eſſe clade vexatum. Scribens enim ipſe ad Mariam Caſſobolitem, ſpectatiſſimam ſanctitate feminam, de Clementis nupera creatione, ſimul etiam mentionem habet de ſuis, quæ eodem tempore cum ea ſcriberet, pateretur, exiliis, cuſtodiis, & vinculis. Iiſdemque prope temporibus, Pergami in Aſia *Antipas* illuſtris martyr paſſus eſt, de quo imprimis Ioannes Apoſtolus meminit in Apocalypſi, *k* quam poſt tres annos ſcripſit. Eum autem in bouem æneum candentem coniectum, martyrium conſummaſſe, teſtantur ipſius Acta *l* antiquitus ſcripta, necnon Martyrologium Romanum, & Menologium Græcorum.

k Apoc. 2.
l Ap. Sur. 11. April.

IESV CHRISTI ANN. 94.

CLEMENTIS AN. 2.

DOMIT. IMP. AN. 11.

ANno Chriſti nonageſimo quarto, Domitiano Auguſto decimum ſextum & Voluſio Saturnino Coſſ. Acilius Glabrio qui ſuperiori anno geſſit Conſulatum, vna cũ nonnullis aliis (vt ait Dio *m*) criminis ἀθεότητος accuſatus, quod ad Iudæorum mores tranſiſſet, (ſic enim, quod ex Iudæis deſcenderent, Chriſtianos Ethnici appellabant) iuſſus eſt interfici: cum iam antea, adhuc agens Conſulem, vocatus in Albanum ad Iuuenalia, & quod in ſententia perſiſteret, in theatrum immiſſus vt cum immani leone pugnaret, non ſolum ab illo non eſt læſus, ſed eum egregie ipſe confeciſſet. Hæc ex Dione. Dolemus autem vehementer, tam illuſtrium Martyrũ Acta penitus excidiſſe: nec (ſicut & de aliis multis accidit) vllã prorſus reliquam eſſe memoriam, niſi quæ in Gentilium hiſtoricorum commentariis ſubobſcure eſt indicata, deperditis inuidia Diocletiani pleriſque ſcriptorum Chriſtianorum monumentis. Quomodo vero hæc eadem perſecutio Domitiani, ad domeſticos vſque atque propinquos graſſata ſit, videbitur inferius.

m Dio in Dom
ACILII GLABRIONIS EXCOSS. PRO FIDE CERTAMEN.

II.

Eſt quoque auctor Suetonius, *a* Iudæos Romæ agentes à Domitiano vexatos eſſe nouis & acerbiſſimis exactionibus: eoſdemque pro ſingulis quoque arboribus ruris quod conduxiſſent, tributum pendere coactos, Iuuenalis *b* tradit: qui etiam vt oſtendat miſerrimam illorum conditionem, ac ſordidiſſimam mendicitatem, ait eorum ſupellectilem fuiſſe tunc temporis, *Cophinum & Fœnum*: nempe cophinum ad mendicandum, fœnum ad recumbendum. Ita enim hæc verba accipimus, niſi malimus per *Cophinum* intelligere ciſtam illam, qua Iudæus inſtitor mercis ſulphuratæ, (vt eum nominat Martialis *c*) ad vendendam illam, vel (vt alibi *d* ait) permutandam fractis vitreis, geſtare ſoleret, prout confirmant etiam Statius *e* & Iuuenalis, *f* atque etiamnum eoſdem æque miſerrimos facere cernimus. Quãquam non ſumus neſcii, alios Cophinum interpretari vt Iudæi munus illud, cui in Ægypto à Pharaone fuerant adſcripti, poſtea vbicunque agerent numquam amplius deſeruerint, nimirum quod de eis teſtatum eſt in Pſalmo, *g* *Manus eius in cophino ſeruierunt*, vbi Auguſtinus, *Per cophinum*, inquit, ſignificantur opera ſeruilia, *mundare ſtercora, terram portare, &c.*

a Sue. in Dom c. 12.
IVDÆI A DOMIT. VEXATI.
b Iuuen. Sat. 3
c Mart. lib. 12. epig. ad Spars.
d Id. lib. 1. epig in Cæcil.
e Stat. lib. 1. Silu. de Sat.
f Iuuen. Sat. 5
g Pſal. 80.

III.

Hoc ipſo anno vndecimo Domitiani (vt teſtatur Euſebius *h*) Cornelia Virgo Veſtalium Maxima, abſens & inaudita ab eodem Imperatore inceſti damnata, viua ſub terram more maiorum defoſſa eſt: quam rem geſtam, immanitate Domitiani plane dignam, Iunior Plinius *i* ad Minutianum egregie deſcripſit, ac iure damnauit.

h Euſ. in Chr.
MAXIMA VESTALIVM VIVA DEFOSSA.
i Plin. Iun. 4. ep. 11.

IESV CHRISTI AN. 95.

CLEMENTIS AN. 3.

DOMIT. IMP. AN. 12.

I. CLEMENTIS PP. AD CORINTHIOS EPISTOLA.

ANno Chriſti nonageſimo quinto, Coſſ. creati ſunt Sextius Pompeius Collega & Cornelius Priſcus. Quo tempore laborante diro ſchiſmate Corinthiorum Eccleſia, Clemens Papa, ad quem ſpectabat vniuerſo Chriſti gregi proſpicere, ſcripta ad eos ex perſona Eccleſiæ Romanæ epiſtola, ad mutuam concordiam ineundam conſeruandamque adducere conatus eſt. Celebris & præclara admodum ea fuiſſe prædicatur, quam auctoritate etiam antiquorum Patrum mirifice laudans Euſebius, *k* ait ad ſua vſque tempora publice à plurimis Eccleſiis (perinde ac ipſæ Apoſtolicæ Epiſtolæ) legi ſolitam. Cuius & compendium Irenæus *l* ſummatim perſtrictum recitaſſe videtur, dum eam de illa quæ in Deum eſſet fide, & Eccleſiæ traditionibus tractaſſe ſcribit. Recitantque ex eadem varia fragmenta (cum iniuria temporum ea penitus excidiſſe videatur) Clemens *m* Alexandrinus, Hieronymus, *n* & ſi qui alii.

k Euſ. 3. hiſt. 12. & li. 4. c. 22
l Iren. li. 3. c. 3.
m Clem. Alex lib. 4. 6. 7. Stro
n Hier. in Iſa. 52.

II.

Quod vero teſtatur Hieronymus, *o* Clementem in ſuis Epiſtolis omnem pene ſermonem de Virginitatis puritate contexuiſſe, demonſtrat plures etiam à Clemente eſſe ſcriptas Epiſtolas. Quemadmodum & Epiphanius *p* meminit de pluribus eiuſdem Encyclicis, (ſic enim appellat, quod omnibus Eccleſiis communes eſſent, & per manus traditæ ſingulis, vniuerſum Chriſtianum Orbem circumirent) quæ legi ſolerent in eccleſiis. Dumque ait, ſicut & Hieronymus, eiſdem litteris eum prædicaſſe virginitatem, plane conſtat diuerſas ab iis eſſe illas quæ hodie habentur titulo Clemẽtis inſcriptæ, in quibus nulla eſt de virginitate inſtituta tractatio. Poſteriorem autem aliam, quæ Clementis etiam nomine ad eoſdem Corinthios vulgata ferebatur, nequaquam perinde ac priorem approbatam, ſcribunt Euſebius *q* & Hieronymus: *r* quam, quod nonnulla haberet noua &

o Id. adu. Iou. lib. 1.
p Epip. hær. 30
PLVRES EIVS EPISTOLÆ.
q Euſ. 3. hi. 38.
r Hie. de Scrip Eccl. in Clem.

inuſi-

inuſitata, atque incongruas Scripturarum interpretationes, merito exploſam ab omnibus monſtrat Photius in ſua Bibliotheca. Citat vero idem Hieronymus *a* ex quadam Clementis epiſtola, locum de *Mundis trans Oceanum poſitis*, quem Origenes* interpretatur. De reliquis autem Clementis nomine vulgatis ſcriptis dicetur in eius obitu.

a *Id. in Eph.* 2.
* *Orig. Periar. lib.* 2.

IESV CHRISTI AN. 96.

CLEMENTIS AN. 4.

DOMITIANI IMP. AN. 13.

I.

b *Ioſ.* 20. *ant. vlt. & in vita ſua.*

IOSEPHI HISTORICI LVCVBRATIONES.

ANno Chriſti nonageſimo ſexto, L. Nonio Aſprenate & M. Arricino Clemente Coſſ. anno Imperii Domitiani decimotertio, Ioſephus *b* Iudæus commentarium *De Antiquitatibus Iudaicis*, viginti libris diſtinctum, Romæ abſoluit, annum ipſe agens ætatis quinquageſimum ſextum. An vero ſcripſerit, quæ ſe compendio tractaturum promiſit, Bella quæ Iudæis vſque ad illud tempus obueniſſent, (quæ iam ſub Veſpaſiano fuſiori oratione conſcripſiſſe vidimus) ignoratur: commentarius enim ille non extat ſicut nec quatuor libri quos de Iudæorum opinionibus, quas haberent de Deo & legibus, ſe inſtituiſſe ſcribere profeſſus eſt.

IESV CHRISTI AN. 97.

CLEMENTIS AN. 5.

DOMITIANI IMP. AN. 14.

I.

c *Sue. in Dom cap.* 13.
d *Auſ. in grat act. de ſuo Conſul. ad Grat. Imp.*

ANno Chriſti nonageſimo ſeptimo, Domitianus Auguſtus decimumſeptimum vna cum Tito Flauio Clemente iniit Conſulatum. De quo Suetonius *c* ait, neminem tot ante eum Conſulatus cepiſſe: omnes autem pene titulo tenus geſſiſſe, nec quemquam vltra Calendas Maii, plures ad Idus vſque Ianuarias. Auſonius *d* vero ait, tot eius Conſulatus, quos inuidia alteros prouehendi ipſe continuando conſeruiſſet, ita in eius auiditate deriſos eſſe, vt hoc eum pagina Faſtorum ſuorum fecerit inſolentem, neque potuerit præſtare felicem.

II.

IOAN. SCRIBIT APOCALYPSIM.

e *Iren. lib.* 5. *ad fi.*
f *Hier. de Scrip. ad Eccl. in Ioann.*
g *Tert. de præſ. c.* 51.
h *Id.* 4. *cont. Marc.* 5.
i *Epi. hær.* 51.
k *Vid. Euſ.* 7. *hi.* 20 *& Phil de hær. c.* 13.
l *Epip. hær.* 31.

Quo ipſo anno IOANNES Euangeliſta quam vidit ſcripſit APOCALYPSIM, in ea vbi exul agebat inſula Patmo. Prope finem enim Imperii Domitiani commentarium illum ab eo ſcriptum eſſe, auctor eſt Irenæus, *e* & expreſſius Hieronymus *f* id accidiſſe ait decimoquarto Domitiani anno, qui eſt hic præſens. Cæterum eamdem Apocalypſim (ſicut alios complures diuinæ Scripturæ canonicos libros) cum Cerdon, *g* Marcion, *h* & Alogi, *i* atque Theodotiani hæretici impugnarunt, tum etiam multi rerum Eccleſiaſticarum, antiqui Scriptores, in controuerſiam adduxerunt, an ab ipſo Ioanne Apoſtolo, an potius ab alio quopiam Ioanne presbytero ſcripta fuerit. Verum temeritatem & procaciam prædictorum hæreticorum eam omnino improbantium, & aliorum qui eamdem Cerintho nimis inconſulte tribuerunt, *k* cum alii plures, tum vberius refellit Epiphanius. *l*

III.

m *Hier. ep.* 129. *ad Dard.*
n *Dion. Areop Eccl. Hier. c.* 3
o *Ire. li.* 5. *ad fi.*
p *Iuſt. dial. cum Tryph.*
q *Hyp. de conſum. mund.*
r *Ap. Euſ.* 4. *hiſt.* 23. 25.
ſ *Clem. Alex. in Pædag.*
t *Ap. Euſ.* 4. *hiſt.* 26. *& li.* 7 *c.* 20.
u *Orig. hom.* 7 *in Ioſ. & in pſal* 1.
x *Euſ. in Chr.*
y *Atha. in Syn*
z *Con. Anc. c. vlt.*
a *Ter. de præſ. c.* 33. *Scor. c.* 12 *& alibi.*
b *Cy. adu. Iud*
c *Hil. præf. in Pſal.*

Hieronymus *m* autem de eadem agens, duo affirmare videtur, imprimis veteres ſcriptores eam vt canonicam probaſſe, deinde temporibus ſuis Græcarum Eccleſiarum cōſuetudine minus habitam eſſe ratam. Equidem (quod ad primum attinet) verum eſſe probatur, tam Græcos quam Latinos Patres qui ſæculum Hieronymi præceſſerunt, eamdem inter canonicas Scripturas adnumeraſſe, vt ex Græcis Dionyſium *n* Areopagitam, Irenæum, *o* Iuſtinum *p* & Hippolytum *q* martyres, Theophilum *r* Antiochenum, Melitonem Sardenſem, Clementem *ſ* & Dionyſium *t* Alexandrinos, Origenem, *u* Euſebium, *x* Athanaſium, *y* & Patres omnes qui interfuerunt Concilio *z* Ancyrano ante Nicænum celebrato, ex Latinis vero Tertullianum, *a* Cyprianum, *b* Hilarium, *c* & ſiqui alii fuerunt Hieronymo antiquiores. Quod ſi ex horum numero aliquis exiſtimauit eam eſſe alterius Ioannis quam Euangeliſtæ, nihilominus idem eam vt canonicam Scripturam habuit.

IV.

DE EIVS RECEPTIONE IN ECCLESIA.

a *Epiph. hær.* 51. 54.

Sed quod idem Hieronymus affirmat, ſuis temporibus Græcorum Eccleſias eam non recepiſſe, viſus eſt habuiſſe reſpectū ad Baſilium, Amphilochium, Gregorios Nazianzenum atque Nyſſenum, & ad Concilium Laodicenum, à quibus ea prætermiſſa eſt, etiam cum texuerunt catalogum librorum canonicorum. Sed aliud eſt non recenſere, aliud pertinaciter impugnare, quod hæretici fecerunt; ſiquidem abſque iactura fidei ea non vti liberum fuit, quatenus nullum præceſſit Eccleſiæ decretum. Enim vero ſi cuiuſq; arbitrio relicta res eſſet, antiquiorum præſtaret ſequi auctoritatem, quos eamdem ſuſcepiſſe vt canonicam, & Hieronymus aſſerit, & eorumdem ipſorum teſtimoniis probatum eſt. Quin & eidem ſententiæ adhæſiſſe videtur Græcorum Catholica Eccleſia: etenim poſt citatos auctores, Epiphanius *a* (qui licet Hieronymo ætate ſenior, tamen eodem cum illo viuebat ſæculo) non tantum eidem veritati adſtipulatur, ſed non ab aliis quam hæreticis tradit eam impugnatam eſſe: & Ioannes Chryſoſtomus, qui eodem tempore multa ſcripſit, eamdem citaſſe reperitur, & qui poſtea ſecuti ſunt, abſque aliqua controuerſia receperunt: ſicut & Latini omnes, & imprimis qui Hieronymi vixit tempore, Damaſus Papa in Romano Concilio quod habet Creſconiana Collectio, itemque Innocentius *b* & Gelaſius *c* pariter Romani Pontifices, necnō Seuerus, Proſper, Ruffinus, *d* Ambroſius, *e* Auguſtinus. *f* Caſſiodorus, Iſidorus, & omnes qui texuerunt ſeriem librorum canonicorum, adeoq; Concilia Carthaginienſe *g* Tertium, & Toletanum *h* Quartū: ac demum reliqui omnes Orthodoxi Patres qui poſtea in Eccleſia floruerunt, in eamdem ſententiam pari conſenſu dedere ſuffragia, vt ea vere fuerit ſcriptio Ioannis Euangeliſtæ.

b *Inn. ep.* 3. *ad Exup.*
c *Gelaſ. decr. de li. canon.*
d *Ruff. in expo Symb.*
e *Ambr. in pſal.* 40.
f *Aug.* 2. *de doct. Chr.* 8. *& tract.* 36. *in Io.*
g *Con. Carth.* 3. *c.* 47.
h *Con. Tol. IV c.* 16.

V.

i *Dion. Alex. ap. Euſ.* 7. *hiſt.* 20.
k *Dion. Areop ep.* 10.
l *Met. in Ioan ap. Oecum.*
m *Suid. verb.* DION. AREOP.
n *Nic.* 2. *hi.* 20
o *Hil in Areo*
p *Hip. de conſ. mund.*
q *Ath. in Syn*
r *Cyr. Hier. catech.* 12
ſ *Cyr. Alex. lib.* 3. *de Trin.*
t *Epi. hær.* 51.
u *Chryſ. præſ. in pſal.* 37.

Nec certe aliquem Græcorum inuenire eſt, qui Dionyſium *i* Alexandrinum ſit ſecutus, vt alterius Ioannis quam Euangeliſtæ illud eſſe opus affirmarit. Immo & cum iidem Græci titulum ei *Ioannis Theologi* præfixerint, plane non alterius Ioannis eſſe ſignificarunt: Si quidem Euangeliſtam ea nomenclatura à maioribus nuncupatum eſſe, quampluríma ſunt exempla, atque imprimis Dionyſii Areopagitæ in epiſtola, *k* quam his ipſis temporibus ad eum ſcripſit, qua proxime futuram eius ab exilio liberationem prænuntiauit, ac fore breui vt mutuo congreſſu inuicem iungerentur, cuius epiſtolæ meminerunt Metaphraſtes, *l* Suidas, *m* Nicephorus, *n* Hilduinus, *o* & alii cum Dionyſii relegere cōmentarios. Nominant æque eumdem Ioannem, *Theologum*, Hippolytus, *p* Athanaſius, *q* Cyrilli Hieroſolymitanus *r* & Alexandrinus, *ſ* Epiphanius, *t* Chryſoſtomus, *u* & alii. Vt ex his videas, ſic affixum ipſum titulum à Græcis, quo certius affirmarent, non alium quam Ioannem Euangeliſtam eſſe eius operis auctorem.

VI.

x *Euſ.* 3. *hi.* 22.
y *Id.* 7. *hi.* 20.

Quod autem ſpectat ad calumniam, de eadem Apocalypſi à Cerintho hæreſiarcha conſcripta, inde ea emerſiſſe videtur, quod (vt demonſtratum eſt ſuperius) hæretici, quo minus veritate agere poſſe confiderent, eo magis ad impoſturas conuerſi, inter alia complures falſas Reuelationes, quaſi ſibi diuinitus allatas excogitarint, eaſdemque interdum Apoſtolorum, vel aliorum inſignium virorum titulo nobilitarint. Porro eiuſmodi generis commenta excogitaſſe Cerinthum, quibus deliraret ſibi per Angelos reuelatum eſſe, poſt reſurrectionem carnis humanæ regnū Chriſti terreſtre futurum, & mille annis apud Hieruſalem homines in cupiditatum & voluptatum blanditiis inſeruituros, teſtimonio Caii antiqui Theologi, & Dionyſii Alexandrini, Euſebius *x* affirmat, qui & alibi *y* eiuſdem Dionyſii ſententia, hanc de Cerintho Apocalypſis Ioannis ſcriptore refellit opinionem.

VII.

CERINTHI HÆRESES.

z *Iren. lib.* 1. *cap.* 25.

Quæ magis etiam ex collatione ipſius CERINTHI dogmatum cum Apocalypſis doctrina, refellitur. Etenim præter ea quæ de illius errorib. dicta ſunt ſuperius variis locis pro neceſſitate diſputationū, Irenæus *z* ait eum negaſſe à Deo factum eſſe mūdum, ſed à virtute quadam ſeparata ab ea principalitate diſtante: itemque IESVM natum vt cæteros homines, ſed deſcendiſſe in eum *Chriſtum* poſt baptiſmum in figura colūbæ, Chriſtumq; tempore paſſionis receſſiſſe à Ieſu, ſicq; Ieſum tantum paſſum eſſe & ſurrexiſſe, Chriſtum vero immortalē perſeueraſſe. Aſſerit hæc eadem

de Ce-

de Cerintho Tertullianus, *a* additque illum dixiſſe, Deum Hebræorum non Dominum, ſed Angelum fuiſſe. Propugnatorem inſuper Cerinthum ſe exhibuiſſe aduerſus Apoſtolos pro obſeruatione legalium, ſuperius dictum eſt, cum alioqui Legiſlatorem Hebræorum non eſſe bonum, ipſe iactaret. Inſuper eumdem Chriſti reſurrectionem negaſſe, ſed in die Iudicii reſurrectionem eius futuram, vt cæterorum, affirmaſſe, Epiphanius *b* tradit. Ad quæ addit Philaſtrius, *c* ipſum Martyres blaſphemaſſe, Iudam proditorem in honore habuiſſe, & ex diuinis ſcripturis nonniſi Euangelium Matthæi ex parte tantummodo recepiſſe, ac denique (quod nuper dictum eſt) turpem illum Millenarium, legaliumque obſeruatione Iudaicam excogitaſſe. His porro omnibus quam egregie aduerſetur liber Apocalypſis, nemo non videt: in quo videlicet omnium Deus creator prædicatur, Chriſtuſque eius Filius ante ſæcula, ipſeque Principium nominatur, ac ipſum eſſe paſſu, & ſe ipſum reſuſcitaſſe affirmatur, commendanturque ſancti Martyres ſummopere: ac denique apparet quam diuerſus ſit Millenarius Ioannis ab illo Cerinthi, licet verius ſit, pro mille annis Ioannem intellexiſſe (prout omnes interpretantur) gloriæ perpetuitatem.

a *Ter. de præſc. c.48.*
b *Epi. hær. 28.*
c *Phil. de hær. c.27.*

IESV CHRISTI An. 98.

CLEMENTIS An. 6.

DOMITIANI IMP. An. 15.

I. Fla. Clemens exconsvl occisvs ob fidem.

Anno Chriſti nonageſimo octauo, Fuluio Valente & Antiſtio Vetere Coſſ. *Flauius Clemens* vix perfunctus munere Conſulatus anni ſuperioris, quod Chriſtianam religionem amplexus eſſet, à Domitiano Imp. iuſſus eſt occidi: quam rem geſtam obſcurius narrat Suetonius, *d* clarius Dio. *e* Ille quidem, dum ait Domitianum, Flauium Clementem patruelem ſuum contemptiſſimæ inertiæ, cuius filios paruulos ſucceſſores palam deſtinauerat, repente ex tenuiſſima ſuſpicione, tantum non ipſo eius Conſulatu interemiſſe. Hæc Suetonius, inertiæ Clementem ſugillans, quod cum in Gentilitate permanens filios poſſet habere Imperatores, prætuliſſet his omnibus ignominiam Crucis: Cum & alioqui vetus ac frequens hæc eſſet Gentilium in Chriſtianos contumelia, (quam Tertullianus *f* egregie refellit) quod eſſent inertes & infructuoſi in negotiis, quia videlicet tranquillioris vitæ cupidi, vrbanos ſtrepitus, & Palatii ac Curiarũ tumultus vitare ſolerent. At vero Dio cauſam necis Clementis expreſſius recenſens, ait ipſum vna cum vxore Flauia Domitilla æque Domitiani propinqua, accuſatum fuiſſe crimine ἀθεότητος, eiuſque rei cauſa tum ipſum Clementem morte affectum eſſe, tum multos alios qui in mores Iudæorũ tranſiiſſent, partim necatos eſſe, partim facultatum amiſſione mulctatos, Domitillam vero in Pandatariam inſulam relegatam. Ita Dio, haud dubium de Chriſtianis intelligens, quos à Gentilibus Iudæos & impios dici ſolitos, ſæpe demonſtratum eſt, videlicet quod è Iudæis deſcenderent, & quod ſicut illi idola execrarentur. Cæterum alteram quoque Flauiam Domitillam, filiam ſororis eiuſdem Flauii Clementis Exconſulis, cum aliis pleriſq; ob Chriſti teſtimonium hoc ipſo anno decimoquinto Domitiani, in inſulam Pontiam ſupplicii & mulctę cauſa extruſam eſſe, aſſerit Euſebius *g* auctoritate Brutii (ſeu potius Erutium dixeris, qui laudatus reperitur à Plinio *h* Iuniori) æque hiſtorici Ethnici.

d *Sue. in Dom c.85.*
e *Dio in Dom.*
f *Tert. Apol. c.42. &c.*
g *Euſ. in Chr & 3. hiſt. 14.*
h *Plin. 1. ep. 16 & lib. 2. ep. 9.*

II. Flaviæ Domitillæ plvres.

Ex horum igitur teſtimoniis (niſi in eis error inſit) iam duas habemus *Flauias Domitillas*, diuerſis in locis pro Chriſtiana religione exules, nempe vxorem Flauii Clementis, ac neptem. Sed & fuerunt eiuſdem nominis atque familiæ aliæ nobiliſſimæ feminæ, nempe Flauia Domitilla vxor Veſpaſiani, ex qua (vt Suetonius *i* ſcribit) nati ſunt Titus & Domitianus Imperatores, & horum ſoror alia Flauia Domitilla. De Clementis autem vxore hallucinatus eſt Philoſtratus, *k* dum eam dicit ſororem Domitiani: nam huius ſororem ita dictam, vna cum matre eiuſdem nominis, defunctam eſſe cum adhuc pater Veſpaſianus priuatus ageret, Suetonius & alii tradiderunt. Quæ vero celebrior cæteris habetur *Flauia Domitilla* virgo, Clementis neptis, (vt dictum eſt) in Pontiam inſulam relegata, ac d[illegible] dicetur) egregio martyrio ſub Traiano nobilitata, [illegible]ſa eſt, cuius annua celebritas in Eccleſia agitur ſeptima die Maii. Quæ quidem matre Plautilla Clementis Conſulis ſorore (vt habet Euſebius) nata, & à S. Petro vna cum matre baptizata, à S. Clemente Romano Pontifice ad pietatem eſt inſtituta, & ſacro velamine conſecrata, cum virginitatem ſuam Deo vouiſſet hortationibus potiſſimum *Nerei & Achillei* ipſius Eunuchorum, qui æque fuerant à S. Petro baptizati. Sed hæc omnia fuſius in horum Martyrum Actis. *a*

i *Suet. in Veſp. cap. 3.*
k *Phil. lib. 8. vit. Apol.*
a *Ap. Sur. to. 3*

III.

Quod autem Clementis Conſulis nobiliſſimi martyris mentio nulla in Martyrologio, vel aliis Eccleſiaſticæ antiquitatis monumentis habeatur, iniuria temporum eueniſſe putamus, vt ſiqua eius memoria reliqua eſſet poſt noſtrarum ſcripturarum Diocletiani tempore facta naufragia, omnes Clementem Romanum Pontificem mente concipientes, vnum eumdemque nominibus confuſis atq; perſonis Clementem eſſe exiſtimarint. Alioqui enim ſi & ipſi Ethnici auctores eiuſdem Clementis Conſulis, & aliorum (vt vidimus) martyrii meminerunt, quis putet tam ſegnes ac deſides fuiſſe Chriſtianos, vt ea ſcriptis mandare neglexerint? Certe cum aliorum, tum ipſius Clementis Papæ potiſſimum his ipſis temporibus ea in re inuigilaſſe ſtudium, manifeſtum eſt: quem conſtat *Septem* ad hoc opus inſtituiſſe Notarios, eiſque Regiones Vrbis diuiſiſſe, qui (quod habet in eius vita Anaſtaſius) Acta Martyrum ſolicite & curioſe per Regiones quiſque ſuas perquirerent atque cõſcriberent. Quod plane argumento eſt, non vno tantum loco Vrbis carnificinas exerceri de Chriſtianis ſolitas, ſed multis. Quantumque hoc tempore furens illa Perſecutio fuerit debacchata, quæ tam caros ipſius Imperatoris ſuſtulerit, quiuis facile intelligat. Nec vero Romæ tantum, ſed Romano toto Orbe eamdem ſæuiſſimam extitiſſe, argumento eſt quod præter innumeros quorum nomina exciderunt, ſub eodem Domitiano paſſi reperiuntur *b* in Galliis, qui illuc à Clemente Papa miſſi fuerant, *Eutropius* Epiſcopus Santonenſis, (quem ferunt Chriſtum olim vidiſſe, ſed & allocutum eſſe) *Lucianus* Bellouacenſis, *Nicaſius* Rotomagenſis, & alii, in Tuſcia vero *Romulus* Feſulanus Epiſcopus, illuc ab ipſo Petro ad prædicandum Euangelium directus.

Notarii instituti ad Martyrvm gesta describenda.

b *Mart. Rom.*

IV. Domitianvs occiditvr.

Verum cum tam atrociter in Chriſtianos perſecutionis impetus fureret, meruit Domitianus vlciſcente iam numine tandem gladio tolli. Quod egregie Iuuenalis *c* verſibus cecinit, licet more Gẽtilium ignominiæ cauſa Chriſtianos, perinde ac viliſſimas perſonas, *Cerdones* appellet. Nam cum ait, tunc illum periiſſe cum cerdonibus timendus eſſe cœperat, haud dubium alludit ad necem ipſi illatam à Stephano Clementis Conſulis liberto, & Flauiæ Domitillæ procuratore: qui ſimulans ſe de coniurationis indicio illi offerre libellum, è brachio, quod ad collum appenſum, fractam manum fingens, doloſe geſtabat, exerens gladium, illum ſe defendentem confodit. Quæ pluribus Suetonius, *d* Philoſtratus, *e* Dio, *f* & alii, etſi diuerſo modo rem geſtam referunt. Occiſus eſt autem Romæ in Palatio decimoquarto Calẽdas Octobris, anno ætatis ſuæ quadrageſimo quinto, Imperii decimo quinto ac die præterea quinto. Quoniam autem (inquit Dio *g*) flagrabant odio in eum ciues, ſtatuæ omnes tum aureæ tum argenteæ in illius honorem conſtitutæ, ſubito in maſſam conflatæ ſunt, euerſique arcus in eius titulum & nomen ſubſtructi. Sed & cum Octobrem (vt ait Macrobius *h*) tyrannice ſuo nomine inuaſiſſet, vti infauſtum vocabulum, ex omni ære vel ſaxo placuit eradi. At facta ſunt iſta, cum iam Nerua deſignatus eſſet Imperator.

c *Iuuen. Sat. 4 infi.*
d *Sue. in Dom c.17.*
e *Phil. in Apo. lib. 8.*
f *Dio in Dom*
g *Dio in Neru*

Eivs memoria deleta.

h *Macr. 1. Sat. 12.*

V. Apollonivs videt Ephesi necem.

Interim vero eodẽ ipſo tempore quo Domitianus occideretur, accidit Epheſi, vt cum Apollonius Tyanæus famoſiſſimus ille magus concionem haberet ad populum, in media oratione conticuerit, toruiſque oculis in terrã aſpiciens, tres inde aut quatuor paſſus progreſſus, *Percute tyrannum, Percute tyrannum,* clamare cœperit, tamquam rem ipſam ante ſe fieri videret, & auxilium afferre conaretur. Cumq; ſtuperent Epheſii, qui frequentes aderant, ſubſiſtẽs

ille, ſicut facere ſolent qui rem aliquam dum fit videntes, quo tandem euaſura ſit expectant; tandem, *Confidite* (inquit) *ô viri, Tyrannus occiſus eſt hoc ipſo temporis momento.* Quæ vera eſſe cum poſtmodum certo compertum eſſet, vix credi poteſt ad quantam ille de ſe Epheſios admirationem, ac pariter æſtimationem adduxerit; vt tum his, tum cæteris ibidem rebus ab eo geſtis, eundem vt quempiam deorum colerent, neſcientes vnde hæc occulta ſcire illi ſuppeditaretur. Rem autem geſtam deſcribit Philoſtratus *a* in ipſius Vita. Cæterum iſta haud mirabitur, qui ſcierit peculiare eſſe magorum, vt per parhædos ipſos, quos vocant *Familiares dæmones*, imagines rerum quæ longe abſint, ob oculos mẽtis repræſentatas inſpiciant: cuiuſmodi arte, vt de aliis modo taceamus, Iulianus Apoſtata (quod ſuo loco dicetur) quæ Romæ, vel alibi in Occidentali Imperio agerentur, ipſe cum eſſet in Oriente, noſſe curauit.

a *Philoſtr. lib.* 8.

VI. Nerva imperat.

Sublato igitur Domitiano Nerva Cocceivs, Narnia ortus, tam Senatus conſenſu quam militum, ſuſcepit Imperium; cuius egregias laudes hiſtorici qui res ipſius geſtas ſcripſerunt, mirificè prædicarunt. Qui quidem inter alia, cum primum liberas Imperij habenas moderari cœpit, *omnes* (inquit Dio *b*) *qui impietatis in Deos rei fuerant, abſolui voluit, & exules in patriã reduxit: vetuitq; edicto, ne liceret aut impietatis aut Iudaicæ ſectæ quempiãdehinc inſimulari*: per Iudæos, vt dictum eſt, Chriſtianos intelligens. Huius autem edicti indulgentia, Flauias Domitillas ſeniorem ac iuniorem, aliosq; ex familia ipſarum à Domitiano in inſulam relegatos, Romam eſſe reuerſos affirmare opus eſt; licet quæ extant ipſorum Acta de his nihil habeant, imo ſub Nerua paſſos tradant ex illis aliquos: ſed ſub Nerua Traiano id accidiſſe, Romanum Martyrologium *c* reſtitutũ affirmat. Suſtuliſſe inſuper Neruam grauiſſima illa tributa, quibus Iudaicus populus ſub Domitiano preſſus erat; declarat eiuſdem Neruæ nummus argenteus, ex altera parte huiuſmodi inſcriptione notatus, *Fiſci Iudaici calumnia ſublata*: palmaq; eſt in medio, quã fuiſſe Iudææ prouinciæ hieroglyphicum oẽs æquè conſentiunt, quod feracitate palmarum cæteris Aſiæ prouinciis prȩſtet *d*: ſicut & ab ipſis Iudæis Palmæ figuram intra templi ornamenta frequentiſſimè receptam eſſe *e*, diuinæ literæ docent.

b *Dio in Nerua.*

Exvles Christiani restitvti.

c *Martyrol. R.* 15. *April.*

d *Plin lib.* 13. *cap* 4. *& alij.*
e 3. *Reg.* 6. 7. 2. *Paralip.* 3. *Ezech.* 40. 41.

VII. Ioan. apost reversvs Ephesvm.

Sed quod pertinet ad edictum Neruæ; eiuſdem quoq; fauore Ioannem Euangeliſtam ab exilio inſulæ Patmos reuocatum, Epheſum reuerſum eſſe, ibiq; denuo ſedem ac domicilium rerum ſuarum collocaſſe, & Eccleſias Aſiæ adminiſtraſſe; Euſebius *f* antiquiorum teſtimonio tradit: recitatq; ex Clemente Alexandrino prolixam hiſtoriam de quodam adoleſcente, ab eodem Ioãne tradito erudiendo cuidam Epiſcopo; cuius remiſſiori cura ille in profundum vitiorum ac ſcelerum præcipitatus, & iam de miſericordia Dei deſperans dux latronum crudeliſſimus factus, tandem ab eodem Apoſtolo annis confecto per latronum ſpeluncas quæſitus, & mira eius manſuetudine illectus, (qua beatus ſenex ad ipſius genua procidit, & cruentam dexteram exoſculatus eſt) & ad pœnitentiam reuocatus, ſolicita Apoſtoli cura amiſſam virtutem ſpemque recuperauit; ac demum Eccleſiæ miniſterio præfectus eſt. Recitat eandem hiſtoriam Chryſoſtomus ad Theodorum lapſum ſcribens: eiuſdemque Antiochus *g* monachus, ſcriptor ſub Heraclio Imperatore nobilis, Irenæũ citat auctorem. Cæterum Ioannis Apoſtoli reditus Epheſum, perquã opportunus Chriſtianæ religioni extitit, vt ſe Tyanæo ſeductori opponeret, eiuſq; quas diximus prȩſtigias veris miraculis confunderet; qualia Ioannem eo tempore plurima & ingentia edidiſſe, alij ex Pſeudoprochoro, vel eiuſmodi dubiæ fidei ſcriptis referunt. Enim vero mortuum hominem ad vitam ipſum reſtituiſſe, certum redditur teſtimonio Apollonij *h* antiquiſſimi Theologi, necnon Sozomeni *i*.

f *Euſeb.* 3. *hiſt.* 15. *&c.*

Adolescens lapsvs erigitvr.

g *Antioch. ſerm.* 122.

h *Apollon. ap. Euſ.* 5. *hiſt.* 17.
i *Sozom. lib.* 7. *c.* 26.

VIII. Dionysivs Areop. mittitvr in Gallias.

Cum vero de reſtitutione Ioannis nuncium accepiſſet Dionyſius Areopagita Athenarũ Epiſcopus; ſicut ad eum olim exulem ſcripſerat (vt vidimus) fore vt breui mutuo congreſſu inuicem iungerentur, ita illum mox Epheſum conueniſſe æquum eſt opinari. Ad hæc enim tempora Dionyſium egiſſe in Oriente, facile omnes conſentiunt: poſt hæc vero Romam ad Clementem Papam ſe contuliſſe, & ab eo in Gallias amandatum, nobiliſſimam *Pariſienſem* Eccleſiam rexiſſe: fidem faciunt qui ex antiquioribus monumentis eius res geſtas ſcriptis ſunt proſecuti. Quæ enim alia cauſa interceſſit, vt viuente adhuc Dionyſio alij darentur Epiſcopi Athenienſibus? ſiquidem ante ipſius martyrium, quod ſub Hadriano Imperatore conſummauit, plane conſtat *a* Publium, & poſt hunc Quadratum; imo fortè & ante hos Narciſſum *b*, poſt Dionyſium rexiſſe Eccleſiam Athenienſium. Ad alias autem ciuitates vel prouincias, quam in Galliam, Dionyſium miſſum fuiſſe, nulla prorſus vel leuis memoria vllibi extat, vel coniectura: Neque exiſtimare fas eſt, eum hiſce temporibus; cum maxima omnium incumberet neceſſitas Euangelij prædicandi, ſuæ Eccleſiæ nuntio remiſſo, ſegnem & otioſam vitam ſibi conſtituiſſe. Sicut igitur poſtea à Polycarpo Ioannis Euangeliſtæ diſcipulo factum videbimus, vt ex Aſia cõplures in Gallias ad Euangelium propagandum miſſi fuerint; ita nunc putamus; perſuaſione Ioannis Dionyſium Romam primum ad Clementem, inde eiuſdem conſilio in Galliam eſſe profectum: vt quia maxima pars eorũ quos Petrus atque ipſe Clemens eo miſiſſent, iam vita functi eſſent nobiliſſimæ coaleſcenti Gallicanæ Eccleſiæ paſtorib. deſtitutæ, inſignis toto vir Orbe ſuccurreret. Reliqua autem de Dionyſio dicentur in eius obitu.

a *Euſ.* 4. *hiſt.* 22. *Hieron. de Script. Eccleſ. in Quadr.*
b *Hippolyt. de* 72. *Diſcip.*

IESV CHRISTI Ann. 99.

CLEMENTIS Ann. 7.

NERVÆ IMP. Ann. 1.

I.

Anno Christi nonageſimo nono, Nerua Aug. tertium inijt Conſulatum, Collegam ſibi adſciſcens Virginium Rufum, virum (vt Plinius *c* & Dio prædicant) laudatiſſimum: quem cum, vt aiunt, Romanæ legiones olim Imperatorem nominaſſent, haud eſt veritus Nerua vel in collegam aſſumere. Defunctus autem hoc ipſo ſuo Cõſulatu, agens annum ætatis octogeſimum tertium, laudatus eſt funebri oratione à Cornelio Tacito, viro horum temporum eloquentiſſimo.

c *Plin.* 2. *ep.* 1.

II. Evangeliũ Ioannis editvr.

His etiam temporibus S. Ioannem Apoſtolum Evangelivm ſuum edidiſſe, affirmari poſſe videtur. Illud n. poſt reſtitutionem ab exilio inſulæ Patmos, Epheſi editum eſſe (licet de anno non conſtet) imprimis Athanaſius *d* tradit; ferturque *e* de eadem re ſententia Hippolyti Epiſcopi Portuenſis & martyris. Aſſerit illud ipſum Epiphanius *f*; ſed neſcio quo errore; reuerſionem Ioannis à Patmo ad Claudij tempora referens: Conſentitq; Irenæus *g* ſcriptum fuiſſe Euangelium Epheſi, etſi de tempore nihil dicat. Ac demum in eandem ſententiam complures alij Græcorum, atque etiam Latinorum abiere: fuere tamen qui dixerint *h*, conſcriptum fuiſſe in inſula Patmo, ſed editum Epheſi. Et qui hæc ſcribit Metaphraſtes, addit Ioannem iam ab exilio liberum, rogatum ab inſulanis vt priuſquam ab illis diſcederet, Euangelium in eorum vſum & inſtructionem conſcriberet, indicto omnibus ieiunio montis aſcendiſſe verticem, & cum opus aggreſſurus eſſet, tonitrua, fulgura, atque terrores eſſe factos, ſicut olim cum Moyſes in vertice Sina montis Legem accepiſſet; ac demum tonitrua in vocem expreſſa ſonaſſe, In Principio erat Verbvm, &c. Nec quis putet hæc contemnenda, quod ab auctore haud antiquo, cuius interdum fides vacillet, tradita habeantur; vel quod apud Pſeudoprochorum eadem fere ſcripta ſint. Nam & Hieronymus, qui Apocryphorum narrationes libentius reijcere ſolet, ex antiqua veraque hiſtoria Eccleſiaſtica quam citat, aſſerit Ioannem coactum ab omnibus pene tunc Aſiæ Epiſcopis, & multarum Eccleſiarum legationibus, de diuinitate Saluatoris altius ſcribere, ita factum ſe reſpondiſſe, ſi indicto ieiunio in commune omnes Deum deprecarentur; ieiunio vero expleto, reuelatione ſaturatum, illud procœmium è cœlo veniens eructaſſe, In

d *Athan. in Synop.*
e *Ap. Cedren. in Nerua.*
f *Epiph. hær.* 51.
g *Iren. lib.* 3. *c.* 1. *& ap. Euſeb.* 5. *hiſt.* 8.
h *Metaphr. ap. Lipom. to.* 1. *Doroth. in Synopſ.*

a Epiph. hær. 73.

PRINCIPIO ERAT VERBVM, &c. Quod inſuper idem Ioannes à Domino dictus ſit *Filius Tonitrui*; Epiphanius *a* id reſpectu Euangelij, quod ab ipſo ſcribi aliquando deberet, dictum putauit.

III. CAVSA EIVS SCRIBENDI.
b Hieron. de Script. Eccleſ. in Ioan.
c Iren. lib. 3. c. 11.
d Epiph. hær. 51.
e Epiph. hær. 30.

Quod ad cauſam eius ſcriptionis ſpectat; præter illas iam aſſertas, idem Hieronymus *b* duplicem affert: alteram, vt confutaret Cerinthum, Ebionem, & alios Chriſti diuinitatem negantes: (quam etiam tradunt Irenæus *c*, Epiphanius *d*, & alij omnes:) alteram, quod cum legiſſet Matthæi, Marci, & Lucæ volumina, eoſdemq; reperiſſet vnius tantum anni, in quo & paſſus eſt poſt carcerem Ioannis, hiſtoriam Domini texuiſſe, ipſe, prætermiſſo illo anno, ſuperioris temporis antequam Ioannes clauderetur in carcerem, geſta narrare voluerit. Porro ſcriptum ab eo fuiſſe Euangelium Græcè, omnes conſentiunt: tranſlatum autẽ antiquitus in Hebraicum, & Tiberiade in gazophylacio Iudæorum aſſeruatum temporibus ſuis, auctor eſt Epiphanius *e*.

IV. EPISTOLÆ IOANNIS.
f Id. hær. 24.
g Hier. vbi ſup.
h Pap. ap. Euſ. lib. 3. c. vlt.
i Orig. ap. Euſeb. l. 9. c. 19.
k Hier. ep. 85. ad Euagr.

At ſicut idem Ioannes ſcripto Euangelio, Chriſti diuinitatem negantes hæreticos viſus eſt confutare voluiſſe: ita etiam ſuis EPISTOLIS, eandem egregiè teſtatam voluit reliquiſſe, aduerſus *f* Baſilidem, & alios qui dicerent CHRISTVM non vere carnem ſumpſiſſe, ſed per phantaſiam apparuiſſe; ſicq; nec vere eſſe crucifixum, ſed omnia in imagine facta; ac denique negantes Chriſti cauſa eſſe ſubeundum martyrium. Sed quod pertinet ad fidẽ earundem Epiſtolarum; primam quidem vt Ioannis germanam ab omnibus receptam eſſe, S. Hieronymus *g* tradit, reliquas duas, quod in inſcriptione ponatur *Ioannes Senior*, alteri Ioanni (quem Seniorem eſſe dictum teſtatur Papias *h*) nonnullos tribuiſſe idem affirmat, itemq; Origenes *i*. Cæterum ſe illas pro germanis Ioannis habuiſſe, alibi ingenuè profitetur *k*, cum oſtendit nomen *Senioris*, hoc eſt *Presbyteri*, commune fuiſſe Epiſcopis, atque adeo ipſis Apoſtolis: de quo nos ſuperius. Sane ſi quando ex facierum ſimilitudine filios eodem parente genitos licuit iudicare; tres illas Epiſtolas, verbis, ſententiis, ſtylo, charactere, vnam eandemq; præſeferentes imaginem ab vno, eodemq; auctore eſſe cõſcriptas, quiuis facile poterit intelligere. Sed & eiuſdem eas eſſe partus Ioannis qui Euãgelium ſcripſit, maiores qui canonicorum librorum contexuere catalogum, tam Græci quam Latini æquè conſentiunt omnes, dum tres ſemper numerarunt Iohannis Apoſtoli & Euangeliſtæ Epiſtolas. Porro vt Primæ nullus inſcriptus ſit titulus, non ita factum putamus quod ea ſic fuerit exarata, ſed potius quod titulus exciderit; quippe quæ à maioribus *l* conſignata reperitur titulo Iohannis *Ad Parthos*. Quomodo n. ſciſſent eam ad Parthos datam eſſe, niſi titulus eum qui dederat, & ad quos data fuerat monſtraſſet? Cum aũt apud Parthos Ioannes prædicauerit Euangelium, ad eoſdem eam dediſſe Epiſtolam putatur. At de eius ſcriptis iam ſatis; de obitu vero dicetur ſuo loco.

l Hygin. op. 1. Aug. quæſt. No. Teſt. 39.

V. DE OBITV APOLLONII TYANÆI.
m Philoſt. in lib. 8. vit. Apol.
n Lucian. in Alexand.

Hoc eodem anno impoſtor ille *Apollonius Tyanæus*, de quo ſæpe ſuperius, qui magicis artibus vniuerſi Orbis oculos in ſe conuerterat; honeſto prætextu mittendi legationem ad Neruam Imperatorem, quo familiariter olim vſus fuerat, diſcipulum Damidem, præcipuũ ſuarum conſcium actionum, à ſe ablegauit, ne vltimi ſui finis teſtis eſſet; occultamque oppetens mortem, quo immortalis crederetur in cœlum eſſe translatus, incerto exitu clauſit diem extremum. Refert Philoſtratus *m* varias de eius interitu opiniones vulgo iactatas: Verum nonniſi malo exitu mortuũ eſſe, perfacile conijcitur ex Luciano *n*, dum vt de re omnib. nota amicum alloquens qui ea optime noſſet, vitam Apollonij *Tragœdiam* appellat: dumq; agit de eiuſdem diſcipulis, qui impoſturis, incantationibus, magiiſq;, & aliis malis artibus operam dabant, iiſdemq; vita turpiſſimis, & amore puerorum infamiſſimis; qualis eorum magiſter fuerit, inde certo poſſumus aſſequi.

VI. TRAIANVS ADOPTATVR À NERVA.
a Plin. in Panegyr. ad Traian.

Eodem anno iiſdemque Coſſ. Nerua Imperator cum ſe iam ſenio fatiſcentem, & continuis morbis langueſcentem conſpexiſſet, conſulturus Romano Imperio, nulla habita ratione ſibi ſanguine coniunctorum, quem putauit virum frugi, dignumq; ad habenas Imperij moderandas, *M. Vlpium* TRAIANVM, tunc agentem cum exercitu in Germania, adoptauit in filium ac Imperij ſucceſſorem. Hęc Plinius *a* Secundus, ac Dio pluribus.

IESV CHRISTI ANN. 100.

CLEMENTIS AN. 8.

TRAIANI IMP. ANN. 1.

I. [HOC ANNO INCIPIT TOMVS SECVNDVS ANNALIVM BARONII.]
b Dio in Nerua.
NERVA MORITVR.
c Dio in Traia.
TRAIANVS IMPERAT.
d Herodian. lib. 4.
e Eutrop. lib. 8. Euſeb. in Chron.
f Panuin. de Rom. Princip. lib. 1.
g Vict. in epito.
h Strab. lib. 3.

CEnteſimo iam adueniente CHRISTI anno, Nerua Auguſto quartum & Traiano ſecundum Coſſ. ſexto Calendas Februarij, idem Nerua morbo *b* conſumptus, agens ætatis annos ſexaginta quinque, menſes decem & dies totidem, cum imperaſſet annum vnum, menſes quatuor ac dies nouem, vita functus eſt; ſuſcepitq; Imperium qui tunc adhuc in expeditione Germanica conſtitutus erat apud Coloniam Agrippinam, nuper memoratus *Nerua* TRAIANVS, agens annum ætatis (vt auctor eſt Dio *c*) quadrageſimum ſecundum: qui mox eundem Neruam inter deos retulit, vt ſcribit Plinius in Panegyrico; cuiuſmodi ſolemnis ritus apparatum egregiè deſcripſit Herodianus *d*, dum agit de conſecratione Seueri. Fuit autem Traianus natione Hiſpanus *e*, patria Italicenſis, non Tudertinus ex Vmbria, vt aliquis *f* exiſtimauit, deceptus Aurelij Victoris *g* auctoritate, dicentis Traianum fuiſſe ex vrbe Tudertina: qui & ipſe errore lapſus eſt. Nam cum apud maiores in confeſſo eſſet Vlpium Traianum natum eſſe Italicæ, quæ ciuitas eſt Turditanæ prouinciæ in Hiſpania, cuius meminit Strabo *h*; ſimilitudine nominum irrepſit error, vt Tuderti quæ eſt in Italia vrbs genitus putaretur.

II.
i Dio in Traia.
TRAIANI EXORDIVM QVALE.
k An. Domini 119.

Vbi autem primum aſſumpſit Imperium, edicta quædam (inquit Dio *i*) ad Senatum miſit; atque illud imprimis, nunquã ſuo iuſſu bonum virum occiſum iri, aut ignominia notandum: id quod (inquit auctor) non ſolum in præſens Sacramento confirmauit, ſed per totũ Imperij tempus inuiolatum ſeruauit. De quo & illud memoria dignũ habet, quod ſtrictum enſem coram proceribus ſuis Præfecto Prætorij tradiderit his verbis: *Cape hunc enſem; & ſi bonus fuero, pro me; ſin malus, contra me eo vtitor*. Sed de eius moribus dicetur *k* poſtea. Interim vero, vtinam ſicut ea diximus bona pulchraq; viſa ſunt, ita qui boni viri eſſent prudentius tum ipſius Præſides exquiſiſſent: non eo erroris certè prolapſi eſſent, vt Chriſtianos vita innocentiſſimos, & moribus ſanctiſſimos, quod deos non colerent, vt impios atque ſacrilegos condemnaſſent. Hoc namq; nomine, quo magis ipſe ſuperſtitioni Gentilium addictus erat, eo acrius in Chriſtianos ſæuire æquiſſimum exiſtimauit: cum & alioqui (quod ſæpe diximus) iuſtas ſibi viderentur Imperatores habere cauſas illos perſequendi, tum in odium contemptiſſimorum Iudæorum ex quibus Chriſtiani prodierant; tum ob ſceleſtiſſimos ac turpiſſimos hæreticorum mores, qui & ipſi ſe Chriſtianos dicebant; tum denique quod ob frequentia & inſignia quæ veri Chriſtiani ederent miracula, magiæ inſimularentur. Nam & inualuiſſe apud Gentiles eam opinionem, vt ipſe etiam Chriſtus magus fuerit, tradit Arnobius *l*; ſed & libros eius nomine de magia confictos fuiſſe, dictum eſt ſuperius.

l Arnob. lib. 1. cont. Gent.
III. VETITA SODALITIA.
m Cic. lib. 2. de legib. Tert. in Apolog.
n Plin. 10. ep. 97.

Licet autem nullum expreſſe aduerſus Chriſtianos promulgatum à Traiano inueniamus edictum, quippe qui etiam in ſontes & noxios benignus videri ſtuderet: tamen alio prætextu eos plectendos curauit, dum cauit imprimis edicto, ne collegia ſeu Sodalitia eſſent: cum & aliis iam antea Romanorum legibus, nocturni cœtus eſſent prohibiti, (quales agere viderẽtur Chriſtiani, cum ante lucem ſurgerent ad laudes Deo canendas) & peregrina quæcunque ac noua religio vetita *m*. Harum igitur vigore legum, ſatis amplam Præſidibus ſuppetiſſe facultatem ad pœnas Chriſtianis infligendas, Plinius *n* Secundus cum Proconſulem poſt tres annos ageret in Bithynia, Traiano ſignificauit, dum teſtatus eſt ſe eo ipſius promulgato edicto Chriſtia-

PERSECVTIO IN CHRIST. ROMÆ.

norum hæterias, hoc eſt, conuentus vetuiſſe, eóq; nomine ſupplicia iiſdem irrogaſſe. Quapropter qui Romæ magiſtratus gerebant, illos potiſſimum Imperatoris edicto cõprehendi ſentientes, qui maximum omnium contraxiſſe ſodalitiũ viſi, dicti eſſent Chriſtiani; (quos & inſuper quod numina non colerent pro impiis habebant) eoſdem imprimis exagitare cœperũt, ac præſertim quem, adeo copioſi Sodalitij Principem eſſe viderent Clementem Papam.

IV. CLEMENTIS PP. EXILIVM

Qui quidem (vt habetur in ipſius Actis) ad tribunal Vrbis Præfecti Mamertini ab aduerſariis perductus, optione ab Imperatore ea de re per literas cõſulto accepta, vt vel diis ſacrificaret: vel vltra mare Pontum in deſertam ciuitatem Cherſonam relegaretur; abſq; vlla mora duriſſimum exilium impietati præpoſuit. Eſt autem *Pontus* idem quod mare Euxinum, in cuius capite apud Boſphorum Cimmerium eſt Taurica Cherſonneſus, in qua verſus paludẽ Mæotidem eſt ciuitas *Cherſoneſus* dicta, quam Strabo *a* Cherroneſum appellat, recentiores Cherſonam. Porro alicubi irrepſiſſe mendum reperitur, vt Cherſonneſus Lyciæ dicatur. Nulla enim eius nominis in Lycia eſt ciuitas: ſed puto pro Bycia poſitam eſſe Lyciam *b*. Alluit enim Bycia palus, ſic dicta à Byco fluuio, Cherſoneſum à ſuperiori parte, vt docet Ptolemæus tabula octaua Europæ. Quomodo etiam irrepſit error in Librum de Romanis Pontificibus, dum ibi legitur, Clementem ſepultum eſſe in Græcia. Cæterum Clemens Cherſonã perductus, cum plures ibi Chriſtianos eadem pœna mulctatos reperiſſet, illud ſolatij eis præſtitit, vt cum maximo labore humeris aquam è longinquo iugiter ferre cogerẽtur, è terra in loco diuinitus agni ſigno monſtrato fõtem erumpere fecerit: quo miraculo adeo Chriſtiana religio inter loci accolas fuit propagata, vt idololatria extincta propemodum fuerit. Hæc fuſius Acta eiuſdem Clementis, quæ ex antiquis monumentis deſumpta, tam Græcè quam Latinè edita *c* habentur: quibus etiam adſtipulatur Gregorius *d* Turonenſis. Quando autem martyrium conſummauerit, dicetur ſuo loco.

a *Strab. lib.* 7. *Ap. Baron. in Not. ad. Martyr.* 23. *Nouemb.*
b [Pro *Lycia* leg. eſſe *Leucam*, quæ eſt inſula Cherſonæ proxima, eademq; dicta *Græciaria*; obſeruat Roſvvid. in Adon. de feſt. Apoſt.]
c *Metaphr.* 23. *Nou. Sur. tom.* 6.
d *Greg. Tur. de glor. mart. c.* 35. 36.

V. FLA. DOMITILLÆ, ET ALIORVM MARTYRIVM.

Accidit inſuper poſt Clementem expulſum, vt quos ſuperius recenſuimus, *Flauia Domitilla* Virgo, & eius Eunuchi *Nereus* & *Achilleus*, cum aliis pluribus vtriuſq; ſexus eiuſdem familiæ, fuerint variis locis ac ſuppliciis coronati martyrio, facti omnes impietatis rei; prout hæc fuſius narrant Acta eorundem Martyrum Nerei, & Achillei; quibus adſtipulantur antiqua Martyrologia, quæ illorum omnium anniuerſariam commemorationem continent. Eodemq; ferme tempore paſſus eſt Romæ *Hyacinthus e*, agente Luxurio, cuius & opera prædicti martyres male fuerant affecti. Cæterum ex multis hos paucos recenſuiſſe ſufficiat; cum alioqui haud ſit dubium, quamplurimos alios nõ Romæ tantum, ſed vbiq; locorum, Chriſtianæ fidei cauſa hoc eodem anno glorioſo occubuiſſe martyrio: teſtante Euſebio *f*, ſub Traiani Imperio per ſingulas ciuitates ex ſeditione populi grauem contra Chriſtianos commotam eſſe perſecutionis tempeſtatem. Sed minime eidem aſſentimur, dum anno decimo Traiani excitatam eſſe Perſecutionem affirmat: ſiquidem Plinij quem diximus, auctoritate certum redditur, longe ante id accidiſſe.

Mart. Rom. 26. *Iul.*
e *Euſeb.* 3. *hiſt.* 26.

VI.

Hoc eodem anno *g Abilius* tertius Epiſcopus Alexandrinus, cum ſediſſet annos tredecim, ex hac vita migrauit; in cuius locum ſuffectus eſt *Cerdo*, longe alius ab illo hæreſiarcha qui vixit ſub Antonino Pio.

f *Euſeb. in Chron.* & 3. *hiſt.* 16.

IESV CHRISTI ANN. 101.

CLEMENTIS ANN. 9.

TRAIANI IMP. AN. 2.

I. TRAIANI ADVENTVS ROMAM.

ANNO CHRISTI centeſimo primo, Soſio Senecione & A. Corn. Palma Coſſ. Traianus Imperator in Vrbem ſe contulit, cum ob præclaras in Germania partas victorias, *Germanici* eſſet cognomentum adeptus. Eius porro ingreſſum in Vrbem pluribus deſcribens Plinius *a*, laudat inter alia eius moderationem, quod præſentis anni Conſulatum recuſaſſet: indeq; contigiſſe priuatis aperire annũ, Faſtoſq; reſerare; cum tamen ab aliis Principibus tanta auiditate ambiretur, vt illum pleriq; deſtinatũ aliis in ſe transferrent, quare & hoc fuiſſe redditæ libertatis indicium, quod Conſul alius quam Cæſar eſſet. Ac demum addit; ipſum candidatum interfuiſſe comitiis tertij ſui Conſulatus, quem auſpicatus eſt anno ſequenti. Sed & multa in beneficium bonorum, & emendationem negotiorum publicorum conſtituiſſe; idem auctor, & Dio teſtantur.

a *Plin. in Panegyr. Traia.*

DE CONSVLATV IMPER.

[Ad elucidationem eorum quæ de Conſulatibus Traiani ex Plinio dicta ſunt, & quæ varijs locis horum Annalium occurrunt adnotare viſum eſt poſt Sirm. in Apollin. morem fuiſſe nouorum Impp. proximis poſt Imperij auſpicia Calendis Ianuarij Conſulatum adire: quod ab vſque Caio ſeruatum ſuperius vidiſti, & in plerìſque poſthac obſeruare licebit, docentque Faſti omnes. Quippe Conſulatus infulas non ſolum fortunæ ſuæ congruere, ſed nomini quoq; Auguſto (vt Valentinianus loquitur in Nouella ad Sporatium) decus addere exiſtimarunt. Quare cum cæteras dignitates infra ſe ducerent, hanc tamen aſſumere conſueuerant, & (vt ait Claudianus in Stilic 2.) ea ſe decorari fatebantur. Illius porro moris, vt proximis poſt adeptum Imperium Calendis Ianuarij Conſulatum Imperatores adirent; adhuc ſuo tempore vſitati meminit Sidonius Apollinaris 1. ep. 9. & carmin. 7. Hincq; eſt quod poſt tempora Iuſtiniani, cum ſublatis Coſſ. ordinarijs, in publicis monumentis Imperij ſimul & Conſulatus notæ iungerentur, anno vno poſterior erat æra Conſulatus: quemadmodum in antiquis Inſcriptionibus (ap. Baron. Tom. VIII. an. 618) videre eſt Heraclij Imperij annum IX. notari poſt Conſulatum VIII. Quod vero in Synodo Sexta act. 1. Conſtantini Imper. annus XXVII comparatur cum anno poſt eius Conſulatum XIII. id inde accidit, quoniam in annis eius Imperij computabantur ij omnes quibus cum patre ante Conſulatũ ſuum regnarat. Quo modo & alia eiuſmodi, quandocunque occurrerint, intelligenda ſunt.]

II. S. IOANNIS APOSTOL. OBITVS.

Hoc ipſo anno, qui numeratur à Paſſione Domini ſexageſimus octauus, S. IOANNES Apoſtolus & Euangeliſta (vt auctor eſt Hieronymus *b*) Epheſi diem obiit: quem quidem ad hunc annum ſecundum Traiani perueniſſe, æquè teſtatur Euſebius *c* ex Irenæo: eundemq; Epheſi obdormiuiſſe aſſerit pariter antiquiſſimus Polycrates *d* eiuſdẽ loci Epiſcopus ſanctitate & doctrina celebris, quem haud potuerunt latuiſſe quæ de Ioanne vera eſſent; cuiq; merito omnes de eiuſdem obitu debeant auſcultare, cum præſertim id ipſum Tertullianus *e* teſtatum expreſſe reliquerit. Quod tamen ex verbis Domini *f*, de eodem Ioanne Petro dictis: *Sic eum volo manere donec veniam*, iam tunc exiiſſet ſermo inter Diſcipulos, ipſum non moriturum, ſed remanſurum ſuperſtitem vſq; ad Domini aduentum: licet is error ab ipſo Ioanne *g* videri potuiſſet omnino ſublatus, cum ibidem ſcripſit: *Et non dixit Ieſus, non moritur, &c.* ſic tamen in nonnullos fuit poſtea propagatus vt cõſtanter affirmarent Ioannem adhuc viuere, & cum Enoch & Eliã venturũ ante ſecundum Domini aduentum: cuius opinionis primus reperitur aſſertor Hippolytus martyr in breui illa tractatione De conſummatione mundi.

b *Hieron. de Script. Eccleſ. in Ioan.*
c *Euſeb. in Chron.*
d *Polycr. ap. Euſ.* 1. *hiſt.* 25.
e *Tert. de anima c.* 50.
f *Ioan. vltim. ad fin.*
g *Ioan. vltim.*

ERROR DE EIVS IMMORTALITATE.

III.

Sed an non hæc & alio quoque modo refelluntur ſatis ab ipſo Ioanne, dum in Apocalypſi *h* nonniſi duos fore CHRISTI aduentus præcurſores & teſtes aperte demonſtrat, nempe Enoch & Eliam? Deniq; Ioannem (ſicut eſt ſors omnium hominum) certo certius eſſe defunctũ præter eos quos ſupra recenſuimus, ſignificant etiam Euſebius, *i* & Chryſoſtomus *k*, dum aſſerunt ipſius ſepulchrum Epheſi ſuis temporibus manifeſtum fuiſſe. Ad quod item alluſiſſe viſus eſt Cæleſtinus Romanus Pontifex, cum ſcribens *l* ad Concilium Epheſinum, ait Reliquias eiuſdem Ioannis Epheſi in honore haberi: idq; ipſum habet Synodica *m* Orientalium Epheſo miſſa ad Senatum Conſtantinopolitanum. Sicut & alibi idem Chryſoſtomus *n* ait, Ioannem adhuc poſt mortem tanquam viuum Epheſum curare. Sed prætermittimus innumera pene recentiorum teſtimonia, ac eorũ præcipuè qui in ipſum Ioannem commẽtarios edidere, cum ſatis ſuperque videatur ex his veritati hiſtoricæ conſultum.

h *Apocal.* 11.
i *Euſeb.* 3. *hiſt.* 33. & *Hier. de Script. Eccleſ. in Ioan.*
k *Chryſ. hom.* 26. *in ep. ad Hebr.*
l *Act. Conc. Eph. edit. Pelt. tom.* 2. *c.* 14.
m *Ibid. tom.* 3. *cap.* 6.
n *Chryſ. hom. in laud.* 12. *Apoſt.*

IV. DE SEPVLCHRO FABVLA.

Cæterum qui eum adhuc viuere teſtati ſunt, nec quæ de eius ſepulchro dicta ſunt negare poſſent, eo dementiæ prouenerunt, (quam opinionem recitat, refellitque Au-

a *Aug. tract. 124. in Ioan.*
b *Vid. Niceph. lib. 2. c. 42.*
c *Polycrat. ap. Euſeb. 3. hiſt. 25.*

guſtinus *a*) vt dicerent eundem intra ſepulchrum adhuc viuere; aſſumentes in argumentum, quod illic terra ſenſim ſcatere, & quaſi ebullire perhiberetur, idque ipſi eius anhelitu fieri contenderent. Ex iis autem qui eum re vera defunctum dixere, nonnulli *b* adiecerunt, cum eius corpus refoſſo ſepulchro non eſſet inuentum, opinandi dediſſe occaſionem eum è mortuis reſurrexiſſe, ac ſicut Dei-Genitricem in cœlum aſſumptum fuiſſe. Porro ſic vita functus eſt, vt tamen martyrium nō ſubierit, quod aliqui exiſtimarunt: cùm alioqui quod Romæ in dolium feruẽtis olei (vt vidimus) immiſſus fuerit, Martyr ſit etiam à maioribus *c* appellatus.

V.
ÆTAS IOANNIS.
d *Hieron. de Script. Eccleſ. in Ioan. & in Iouin. libr. 1. Niceph. d. c. 42. & alij.*
e *Bed. de ſex ætat.*
f *Vſuard. Martyrol. 27. Nouemb.*
g *Cedren. in comp.*
h *Hier. in Iouin. lib. 1.*

Cum autem illud de eo teſtatum *d* habeatur, hoc anno ſexageſimo octauo à Paſſione CHRISTI ex hac vita migraſſe; tamē quotnam tunc annos natus eſſet, antiquiorum neminem inuenimus affirmaſſe. Beda *e* vero (neſcimus vnde) obiiſſe tradit anno ætatis nonageſimo octauo: poſt quem Vſuardus *f* ponit nonageſimum nonum; Cedrenus *g* centeſimum ſextum. Sed quomodo hoc, cum Hieronymus *h* affirmet illum adhuc adoleſcentem & pene puerum eſſe electum à Domino? Certe quidem antiquorum omnium aſſertione, & Eccleſiæ traditione, eum à Domino adoleſcentem fuiſſe electum, certiſſimū eſt: quod & exprimunt antiquiores muſiuo opere expreſſæ eiuſdem Ioannis Imagines, ex quibus non leue ipſius ætatis deducitur argumentū; quandoquidem antiquiores Chriſtianos conſueuiſſe Chriſti & Apoſtolorum, aliorumq; Imagines coloribus expreſſas apud ſe retinere, eſt iam ſuperius demonſtratum. Verum nos ita adoleſcentem à Domino vocatum eſſe credimus, vt annum ageret vigeſimum ſecundū, tempore vero paſſionis eius, natus annos viginti quinq; initiatus fuerit Sacerdotio. Nam ab ea ætate, diuina lege *i* conceſſum erat Leuitis miniſtrare in tabernaculo fœderis; ſecundum quidem editionem Septuaginta, quam vidimus hoc tempore penes Hebræos frequentiori fuiſſe vſu receptam, quamq; hac in re obſeruatam eſſe teſtatur Philo *k*: cum alioqui iuxta Hebraicā, triginta annorum numerum fuiſſe præſcriptum Hieronymus *l* ſcribat. Quapropter ſecundum hanc initam à nobis rationē, dicendum eſſet, Ioannem annos tres & nonaginta natum fuiſſe cum defunctus eſt. Cui ſententiæ fauiſſe videtur Epiphanius *m*, dum ait ſcripſiſſe Euangelium poſt annos nonaginta vitæ ſuæ; quod contigit triennio ante obitum. Porro nouiſſimus omnium Apoſtolorum diem obiiſſe creditur; cæteris iam ante diuerſis in locis martyrio vita functis. Diſcipulorum aūt Domini adhuc aliqui viſi ſunt remanſiſſe ſuperſtites; vt inter alios Simeon Hieroſolymorum Epiſcopus, de quo poſtea dicturi ſumus.

i *Numer. 8.*
k *Philo de eo quod deter. pot. inſid. ſol.*
l *Hier. in Ezech. li. 3. c. 11.*
m *Epiph. hær. 51.*

IESV CHRISTI ANN. 102.

CLEMENTIS AN. 10.

TRAIANI IMP. ANN. 3.

I.
n *Plin. in Panegyr.*
CLEMENTIS PP. MARTYRIVM.
o *Euſ. 3. hiſt. 28.*
p *Hieron. de Script. Eccleſ. in Clem.*

ANNO CHRISTI centeſimo ſecundo, Traiano *n* Auguſt. & Frontone vtroq; tertium Coſſ. *Clemens* Romanus Pontifex in exilio Cherſoneſi martyrio coronatus eſt nono Calendas Decembris, cum ſediſſet annos nouē, menſes ſex, & dies totidem, numerando ab vltima die vacationis ſedis Cleti. Quod quidem accidiſſe hoc tertio Traiani anno, tam Liber de Romanis Pontificibus, quam Euſebius *o* & Hieronymus *p* æquè affirmant.

II.

Sed vt Traianus hominem, quem in adeo remotas Orbis partes relegaſſet, iterum vexaret; non niſi illa cauſa præceſſit, quod Clemens (vt citata eius Acta teſtantur) cum virtute præclariſſimi miraculi ibi editi, tum etiam Euangelica prædicatione, omnem fere illam prouinciam ad Chriſti religionem perduxiſſet; eſſentque illorum opera confracta deorum ſimulacra, & ſeptuaginta variis locis excitatæ Eccleſiæ. Miſſus itaq; illuc Aufidianus Præſes, poſtquam plurimos Chriſtianos diuerſis tormentis necaſſet, cum videret omnes ad martyrium gaudētes accedere; parcens multitudini, ipſum Clementem in medium maris duci, & & anchora collo ſuſpenſa in profundum præcipitari iuſſit, ne poſſent Chriſtiani tollere corpus eius, & ſicut aliorum Martyrum venerari. (Quemadmodum plena ſunt Martyrum Acta, & cæteræ Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ, atque imprimis Euſebij, eiuſmodi conteſtationibus perſecutorum, nimirum ſe ideo Chriſtianorum corpora flammis aut fluctibus tradere, ne reliqui Fideles illa conſueto more venerarentur.) Sed ſicut & aliorum quamplurirum ſacræ reliquiæ, fuere diuinitus ad honorificam ſepulturam reſeruatæ; ita & Clementis corpori accidiſſe, Chriſtiani compertum habuerunt, cum ipſis ad litus orantibus, mare ad tria milliaria recedens iter eis præbuit ad ædiculam marmoream conſtructam in templi formam, in qua corpus Martyris intra arcam lapideam conditum inuenerunt, & iuxta illud anchoram qua merſus fuerat. Quod miraculum poſtea per longa tempora ſingulis annis recurrente eius martyrij die repetitum eſt, præbente mari iter per ſeptem dies populis ad ſepulchrum martyris orationis cauſa vndique accedentibus. Habent autem hæc, & alia multa de miraculis illic edi ſolitis, eadem Acta: ſed illud celebrius, quod oratione eiuſdem loci Epiſcopi S. Ephræm martyris eſt memoriæ perpetuæ commendatum. Narratque eadem ex Græcis Nicephorus *a*; & ex Latinis Gregorius *b* Turonenſis, in Paſſione Clementis antiquitus in Eccleſia legi ſolita: qui & inſuper recenſet miraculum inſigne (quod & alij referunt) de puero in eodem Clementis ſepulchro aliquando incuria parentum relicto, ac poſt annum viuo ibidem reperto. Quando vero corpus S. Pontificis fuerit inde translatum Romam, dicetur ſuo tempore.

SEPVLCHRŪ MIRANDVM.
a *Niceph. lib. 3 c. 18.*
b *Greg. Tur. de glor. mart. c. 35. & 36.*

III.
SCRIPTA.
c *Turrian. aduerſ. Mag. deb. lib. 2.*

Iam quod ſpectat ad ea quæ ab eodem ſcripta feruntur; de ipſius *Epiſtolis* dictum ſatis eſt ſuperius alia occaſione. Cuius vero illæ, quæ hodieque ſuperſunt, fidei ſint ac firmitatis, in his non laboro: tu cōſule quæ tum ab aliis, tum vero à Franciſco Turriano *c* locupletius ſunt de iis diſputata. Illud tamen non tacemus, miratos nos eſſe, Eccleſiæ hoſtes omnem admouiſſe arietem, vt primas illas *Decretales Epiſtolas Romanorum Pontificum* euerterent, perinde ac ſi his fundamentis tota Eccleſiæ ædificatio inniteretur. Abſit vt Dei Eccleſia, quæ columna eſt & firmamentū veritatis, tanta laboret teſtandæ veritatis inopia, vt ſi ex illis petitæ probationes deeſſent, cauſa caderet: cum tam ad ſincera dogmata ſtatuendā, quam ad rectam diſciplinam Eccleſiaſticam declarandā, referta habeat locupletiſſima promptuaria probatiſſimæ veritatis, cuius nulla prorſus poſſit vnquam de impoſtura eſſe ſuſpicio.

IV.
d *Hieron. in Clem.*
e *Euſeb. 3. hiſt. 31.*
f *Athan. in Synopſ.*
g *Epiph. hær. 45. 70.*
h *Vid. Tur. vbi ſup.*
i *Epiph. hær. 70.*
k *Sext. Syn. c. 4. ap. Theod. Balſam.*

Multa porro Clementis nomine ſuppoſita fuiſſe ſcripta, certū eſt: atq; imprimis quæ ferebatur *Diſputatio Petri & Apionis*, longo (vt ait Hieronymus *d*) ſermone conſcripta; quam iam ante ipſum Euſebius *e* coarguit. Quæ vero ab eodem ſcriptæ traduntur *Conſtitutiones Apoſtolorum*, eas SS. Athanaſius *f* & Epiphanius *g* agnouerunt, iiſdemque vſi ſunt qui his antiquiores atque recentiores in Eccleſia claruere celebres Scriptores Eccleſiaſtici, quorum ſeriem alij texuerunt *h*. Licet autem inter Apocrypha ſint ab omnibus adnumeratæ; haud tamen (vt ait Epiphanius *i*) ſunt reprobatæ. *Omnis enim* (inquit) *regularis ordo in ipſis habetur, & nihil à fide adulteratum, neque à confeſſione, neque ab Eccleſiaſtica gubernatione & regula.* Sed ſicut aliqua in eis hæreticos eſſe perperam interpretatos, idem auctor tradit; ita etiam ab iiſdem multa fuiſſe corrupta, canon nomine Sextæ *k* Synodi teſtari videtur. Ac præterea quædam in eas ex Græcorum fontibus effluxiſſe, mihi facile perſuadeo; vt quod de Ieiunio Sabbati penitus interdicto in ipſis habetur; de quo dictum eſt ſuperius.

V.
DE CANONIBVS APOSTOLORVM.
l *Phot. in Clem.*

Rurſum vero poſt octauum librum Apoſtolicarum Conſtitutionum, ab eodem Clemente Appendicem eſſe additam titulo περὶ συνταξίας, *de compoſitione rerum Eccleſiaſticarum canones*, Photius *l* tradit: vnde & factum eſt, vt eoſdem canones ab eodem auctore Clemente editos eſſe nōnulli exiſtimarint, cum alioqui complures codices abſque

Clementis titulo illos habeant. Indeq; fortaſſe accidit, vt abſq; Clementis nomine, Gelaſij *a* cenſura liber *Canonum Apoſtolorum* adnumeretur inter Apocrypha; eà videlicet ex parte, quod cum Apoſtolorum nomine cenſerentur, non tamen perſpicua demonſtratio afferri poſſet eos ab ipſis Apoſtolis eſſe ſtatutos. Tunc n. plane inter hagiographa, interq; ipſos canonicos diuinæ Scripturæ libros recenſendi fuiſſent: quod inconſulte nimis feciſſe reprehenditur Damaſcenus *b*. Quod ergo inter canonicos libros non eſſent adnumerati, ea ex parte Apocryphi dicti ſunt: ſicut & eadē ratione Athanaſius *c* eiuſdem Clementis ſcripta inter Apocrypha illa adnumerat, quæ ab antiquo Scripturarum Canone eſſent aliena, poſtea vero recepta, vt ſunt libri Eſther, Iudith, Tobiæ, & alij eiuſmodi.

a Gelaſ. decr. de lib. Apocry.
b Damaſc. 4. de fid. Orth. 18
c Athan. in Syn. ... ex noua

VI. QVOMODO RECEPTI.

Quapropter quod quæ in eiſdem Canonibus decreta eſſe noſcuntur, ab omnib. æquè recepta fuerint; iidem merito, licet non canonici, tamen authentici dici debent; cum vix ſit reperire Catholicum ſcriptorem *d* Eccleſiaſticū, aut ſacrum Conuentum Epiſcoporum, penes quem aliquis ex canonibus illis non inueniatur pari conſenſione probatus. Vnde coarguas falſam Iſidori Mercatoris apud Gratianum *e* lectionem, qua dicitur, SS. Patres illis minimè aſſenſum præbuiſſe, quod ab hæreticis ſub nomine Apoſtolorum compoſiti dignoſcerentur, cum tamen nihil in illis quinquaginta à Dionyſio translatis, niſi quod Apoſtolicam doctrinam, & ſanctiſſimam morum diſciplinam redoleat, ſit inuenire: & illam prorſus veriorem atque probatiorem agnoſcas eiuſdem Iſidori ſententiam, quam idem Gratianus *f* paulo inferius ex legitimo atque germano textu reddidit. Denique quod ex parte quidem nominis (quia videlicet incertum eſt eos ab ipſis Apoſtolis eſſe conſcriptos) iidem cenſerentur Apocryphi; & tamen nonniſi ex traditione Apoſtolica eorum doctrinam manaſſe, ſanctiſſimi Patres & ſacroſancta Concilia certo exploratum haberent; ea de cauſa imprimis factum videtur, vt quamuis ex illis firmiſſimā conſueuerint auctoritatem petere, tamen Apoſtolorum nomine ſpeciatim citare temperauerint, & potius ſententiam quam verba deſcripſerint. Sane conſueuiſſe Apoſtolos, obortas controuerſias communi conſeſſu atq; conſenſu ſtatutis quibuſdam regulis definire, datur ſatis intelligi ex iis quæ facta ſunt Hieroſolymis *g* cum de legalium vſu agitata eſt quæſtio. Illic autem non tantum de legalibus actum eſſe, verum & Apoſtolos per aliquot dies ſimul pertractaſſe de aliis rebus ad Eccleſiæ vtilitatē & regimen pertinentibus, declarat apud Clementem *h* appendix ad Epiſtolam Apoſtolorum ex eo Conuentu Hieroſolymitano conſcriptam. At Sophronius *i* tunc ſupradictos canones putauit conditos, cum Paulus Hieroſolymā *k* veniens manſit apud Petrum diebus quindecim: quod nobis haudquam probatur: nondum n. primo illo Eccleſiæ ortu eas natas eſſe cauſas apparet, vt neceſſe fuerit tot ſancitis legibus opportunitati Eccleſiæ conſulere: Apoſtolos autem liquet, nonniſi nouis emergentibus cauſis, nouas inſtituiſſe regulas. Tradunt vero alij, Antiochiæ ab Apoſtolis, ad ſedandas controuerſias illic exortas, habitam eſſe Synodum; de qua à nobis alia occaſione actum eſt ſuperius *l*.

d Vid. Tur. aduerſ. Magdeb. lib. 1. c. 12. &c.
e Diſt. 16. c. 1.
f Diſt. 16. c. 4.
g Act. 15.
h Clemen. 6. Conſt. 12.
i Sophron. hō. de agon. Pet. & Pauli.
k Gal. 1.
l Ann. 58. XLVII.

VII. DE NVMERO EORVM.

Quod vero ad numerum Canonum de quibus agimus attinet; qui primus è Græco in Latinum eos vertit, Græcus & ipſe auctor, ſed inter Latinos magna cum laude diu verſatus, Dionyſius cognomento Exiguus, meritis Maximus, qui à doctiſſimo viro Caſſiodoro *m* mirificè prædicatur; is, inquam, quinquaginta tantum reperit, quorum vltimus habetur ille de trina in baptiſmate merſione. Qui autem ſuperſunt vſque ad numerum octogeſimum quintum, quos habet canon ille qui dicitur Sextæ *n* Synodi, (cum alioqui ſeptuaginta, vel etiam ſexaginta tantummodo ab aliis numerentur) aliunde emanarunt. Magnam vero impoſturæ faciunt ſuſpicionem, tum ille ſexageſimus quintus de interdictione Ieiunij Sabbati, tum qui de Libris Canonicis omnium poſtremus habetur, in quo multi libri ſacri omittuntur tam Veteris quam Noui Teſtamenti, alijq; Apocryphi apponuntur. His autem duobus *o* exceptis, reliqui illis quinquaginta ſuperadditi, ſic aliis locis poſiti eſſe noſcuntur, vt in dubium æquè reuocari poſſit, an

m Caſſiod. de diuin. lect. c. 23.
n Sext. Syn. c. 2 ap. Theod. Balſam.
o [Quid ſi & tertiū addas? nempe 67. de baptizatis, & ordinatis ab hæreticis.]

inde accepti fuerint, vel illuc translati. Sed vtcunq; acciderit, quod ſancta Eccleſia eos probaſſe noſcatur, ſiue quod ab Apoſtolis fuerint inſtituti, ſiue quod Conciliorum decretis fuerint confirmati; merito iureq; authentici habeantur.

VIII. CLEMENTI ITINERARIVM.

Inter alia quoque eiuſdem Clementis Scripta, recenſentur decem libri *Circuitionum*, ſeu *Periodorum Petri*, qui ab aliis *Itinerarium Petri*, ac rurſum *Recognitiones Clementis*, ac demum à Beda *a Hiſtoriæ Clementis*, appellati reperiuntur. Equidem à Clemente eius argumenti libros eſſe cōſcriptos, nulla fuit apud antiquos dubitatio: ſed eos, adhuc ipſo Clemente viuente, ab Ebionæis hæreticis eſſe deprauatos, auctor eſt Epiphanius *b*: idemq; ab Eunomianis factum, Ruffinus affirmat in præfatione quam eorundem verſioni à ſe concinnatæ appoſuit. Vt merito libri illi ab antiquioribus Patribus *c* tam Græcis quam Latinis inueniantur eſſe proſcripti: licet Clemens Alexandrinus & Origenes aliquando eos citaſſe reperiantur.

a Bed. de rat. temp. c. 3. & in Act.
b Epiph. hær. 30.
c Athan. in Synop. Epiph. hær. 30. Philaſtr. de hær. Gelaſ. decr. de lib. Apocry. & alij.

IX. MISSA CLEMENTIS.

Traditio eſt inſuper, eundem Clementem, quem acceperat à Petro ritum offerendi ſacrificium (MISSAM nempe ipſam) Romanæ Eccleſiæ ſcriptis conſignatum reliquiſſe: cui traditioni adſtipulatur Proclus *d* Epiſcopus Conſtantinopolitanus, aliique Græcorum qui de ſacris ritibus commentarios ſcripſere; quamuis aliqui putarint, per *Liturgiam Clementis* intelligi, quæ de eodem ſacratiſſimo ſacrificio ſcripta habentur in eius *e* Conſtitutionum libris. Cæterum quā vniuerſa Occidentalis Eccleſia præſcriptam habet ſacræ Miſſæ formam, (quibuſdam exceptis, quæ ſunt addita vel mutata) non tam à Clemente, quam ab ipſo Apoſtolorum Principe Petro ſibi vendicat antiqua traditio; cum eius inſtitutionis nullum aliud ſit principium, aliam[ve] [ori]ginem demonſtrare. At de Scriptis Clementis iam ſatis.

d Bibl. Patr.
e Clemen. 7. Conſt. 25. & lib. 8. c. 15. &c.

X. EPISCOPI ORDINATI AB EO.

Qui autem vniuerſæ per Orbem diffuſæ Eccleſiæ paſtorali cura præfuit, idem vti opus eſſe videret, plures etiam ordinaſſe reperitur ſanctiſſimos Epiſcopos, puta *Taurinum* quem dedit Ebroicenſibus, *Lucianum* Bellouacenſibus, *Dionyſium* Pariſienſibus, *Eutropium* Santonenſibus, *Nicaſium* Rotomagenſibus, & alios aliis cum nouas erigeret diuerſis locis Eccleſias; de quorum nonnullis dictum eſt ſuperius, de aliis quamplurimis ſit mentio in Tabulis Eccleſiaſticis. Eo vero martyrio functo, ceſſaſſe Epiſcopatum eius diebus viginti vno amplius, habet Liber de Romanis Pontificibus. Verum ſi ſucceſſoris electio Romæ (vt creditur) facta eſt, longiori tempore ſedem vacaſſe neceſſe eſt; quod non tam breui dierum ſpatio, Cherſoneſo Romam de eius obitu certum nuncium deferri potuerit, nec de ſucceſſore eligendo haberi comitia. Quamobrem vacaſſe ſedem vſque ad menſem Aprilis anni ſequentis inferius demonſtrabitur.

De quibus alia occaſione Baron. To. I. an. 95. in fin.

IESV CHRISTI ANN. 103.

ANACLETI ANN. I.

TRAIANI IMP. ANN. 4.

I.

ANNO CHRISTI centeſimo tertio, Traianus Imperator quartum geſſit Conſulatum vna cum Sexto Articuleio, ſiue (vt vocat Spartianus *f*) Aurunculeio. Meminit Plinius *g* de quarto Conſulatu Traiani mox poſt tertium ſubſecuto; quem cum gerere recuſaret, Senatus (inquit) & rogauit & iuſſit. Quo item anno idem C. Plinius Secundus Iunior (eius qui hiſtoriam naturalem conſcripſit ſororis filius) & Cornutus Tertullus VV.CC. atq; prudētiſſimi, honorarium geſſere Conſulatum; vt declarat idem Plinius in Panegyrico pro gratiarū actione Traiano dicto: vbi quod ait, ſuum ipſius nomen fore addendū Faſtis, quibus ipſe Traianus perſcriberetur; eodem ſane modo dictū eſt, quo de Frontone Oratore ab Auguſto ſuffecto Con-

f Spart. in Hadria.
g Plin. in Panegyr.

DE CONSVLATV PLINII SECVNDI.

ſule Auſonius ſcribit,quærendum fuiſſe quibus Coſſ. geſſiſſet Conſulatum; nempe quod Coſſ.ordinarij (vt alibi *a* dictum eſt) nomen darent anno; ſuffecti vero ſic adderentur Faſtis honoris cauſa, vt ſubordinariis Coſſ. honorarium dicerentur gerere Conſulatum.

a Vid.ſup. an.74. I.

II. ANACLETVS PAPA CREATVR.

Hoc eodem anno,tertia die Aprilis ANACLETVS natione Græcus,patre Antiocho,creatus eſt Romanæ & Vniuerſalis Eccleſiæ Pontifex. Ex die namq; obitus eius, qui ponitur decimus tertius Iulij, dies pariter ordinationis colligi poſſe videtur, habita ſimul ratione annorum ſedis; quem quidem Liber de Romanis Pontificibus,atq; Indices Vaticani ponunt ſediſſe annis nouem,menſibus tribus & diebus decem. Cæterum deprauatam eſſe primorum iſtorum Pontificum Chronologiam per Conſules, ſed & Anacletum cum Cleto ab aliquibus fuiſſe confuſum, iam dictum eſt in Lino.

III. DECEBALVS VICTVS.

Quod aũt ad res externas ſeu profanas pertinet; hoc eodem anno Traianus Imp. profectus aduerſus Decebalum Regem Dacorum,quem Domitiani ignauia reddiderat ferociſſimum,eundem ingenti edita cæde deuicit,& ad ſe aduentantem,atq; humi ad pedes procumbentem excepit,ac perdifficiles pacis conditiones ſubire coegit, rebusq; compoſitis,in Italiam rediens cum triumpho, *Dacici* eſt cognomentum adeptus. Quo bello & illud memoria dignum præſtitit, vt cum poſt prælium vulneribus ligamenta ſuis deeſſent, propriam veſtem in lacinias conſciſſam ſauciatis partitus fuerit. Militibus quoq; qui in ea pugna ceciderant,aras conſtitui,& annua parentalia peragi voluit. Hæc omnia Dio *a* vberius.

a Dio lib.68.

[Hoc bellum Decebalicum quidam referunt in annum [illegible]riorem, auctoritate cuiuſdam Inſcriptionis quam refert S[illegible]er in Euſebium. Attamen Pontacus in eundem Euſebium, [illegible] aliis teſtimoniis id firmat præſenti anno. Ita namq; plurim[illegible] tant in antiqua hiſtoria, vt nõ leue ſit nego ium quibus ſtandum ſit decernere,quod tamen tanta paſſim ſit confidentia, vt diceres ex tripode Apollinis oracula proferri.]

IESV CHRISTI ANN.104.

ANACLETI ANN.2.

TRAIANI IMP. AN. 5.

I. ANNO CHRISTI centeſimo quarto, Surano iterum & Seruiano Coſſ. *b* C.Plinius Secundus,poſt functionem ſuperioris anni Conſulatus, more maiorum prouinciam ſuſcepit adminiſtrandam; cui tributa eſt Bithynia. Quod vero Romanæ conſuetudinis eſſet (vt docet Varro *c*) de rebus diuinis primum,ac ſubinde agere de humanis; Proconſulis quoq; munus erat, cum prouinciã ingrederetur,ædes *d* ſacras & opera publica circumire,& nequid detrimenti religio pateretur attendere: cum alioqui apud Plinium nihil religione eſſet antiquius,quippe qui inter alios magiſtratus à Traiano Imper. Auguratum *e* accepiſſet.

b Spart. in Hadria. Plin. 10.ep.28.
c Var. de ling. Lat.
d l.7.D.de offic. Procoſſ.
e Plin.10.ep. 8.

II. Cum igitur in prouincia religionem Chriſtianam adeo propagatam inueniſſet, vt iam templa deorum viderentur eſſe deſerta, perrari que inuenirentur qui diis ſacrificia immolarent; (Huic enim ac finitimis prouinciis olim Petrus Apoſtolus, vt vidimus, Euangelium prædicauerat: è quibus & Pontum repletam fuiſſe hoc ſæculo Chriſtianis, apud Lucianum *f* teſtatum habetur:) his permotus Plinius, poſtquam primo, iuxta edictum Traiani, de quo ſuperius,conuẽtus Chriſtianorum vetuiſſet,atq; inde quibuſdam tormenta & mortem intuliſſet; tandem multitudine turbatus, quod in omnes animaduertere durum admodum,imo impoſſibile videret; quid de cætero ageret, ſcripta Epiſtola *g* (qua & probatos mores,ſanctoſque ritus illorum Chriſtianorum deſcripſit) Traianum conſulens, reſcriptum *h* ab eo accepit,Chriſtianos conquirendos non eſſe; ſi autem deferrentur & arguerẽtur,ac in ſententia perſiſterent, puniendos eſſe; ſed ſine auctore libellos aduerſus eos recipi non debere. Ita Traianus. Et hoc quidem de auctore libellorum, iuxta placita legum: eos n.notatos eſſe oportere Conſule & die,atq; Iudicis & accuſatoris nomine,merito Iuriſconſultus *a* admonuit. Ipſum vero Traiani reſcriptum iure redarguit Tertullianus *b*,quod neget inquirendos Chriſtianos vt innocentes, & tamen mandet puniri vt nocentes. Si n. damnandi, cur non & inquirendi? ſi non inquirendi,cur non & abſoluendi? Agens quoque pluribus de eodem reſcripto Euſebius *c*, demum ſubdit,etſi poſt illud feruor perſecutionis imminutus fuerit; nihilominus ſiue furore populorum, ſiue Magiſtratuum inſidiis, quamplurimos vbiq; Fideles variis martyriorum generibus obtruncatos fuiſſe. Certè n.licet vetarentur inquiri,tamen ſatis amplus fuit ad eos perſequendos delationis aditus.

f Lucian. in Pſeudom.
PLINII ET TRAIANI EPIST. DE CHRIST.
g Plin.10. ep.97.
h Ibid. ep. 98.
a l. libellorum D. de accuſ. & inſcript.
b Tert. Apol. c 2.
c Euſeb 3. hiſt.27.

III. Sed tantum abeſt, vt accidere poſſet quod Plinius ſpe vana concipiebat, futurum vt ſi Chriſtianis (quod ait ad Traianum) pœnitentiæ locus daretur, Chriſtiana religio extingueretur; vt contra adeo in immenſum creſceret eorum multitudo in Aſia, (in qua & Bithynia erat) vt vnius tantummodo ciuitatis populus Arrium Antoninum Aſiæ Proconſulem in ſtuporem magnum alias adduxerit. Hic enim (vt ait Tertullianus *d*) cum perſequens inſtanter eos qui fidem CHRISTI ſuſcepiſſent,aliquando in vna ciuitate de illis quæſtiones haberet; omnes ante tribunal eius ſe manufacta obtulerunt: cum ille paucis duci iuſſis, reliquis ait: *O miſeri, ſi cupitis perire, præcipitia & reſtes habetis.* Hęc Tertullianus.

d Tert. ad Scap. cap.vlt. Ap. Baron. ann.123.
ALACRITAS CHRIST. IN SVBEVNDO MARTYRIO.

IV. VNDE TOT ROMÆ MARTYRES.

Cæterum ex iiſdem Plinij ad Traianum literis obſerues, Proconſules ac Præſides ſic in ſuis prouinciis animaduertere ſolitos in Chriſtianos quoslibet, vt tamen quos inueniſſent ciues Romanos, (quod in eiuſmodi homines ius gladij non haberent) vel trãſmitterent more maiorum Romam iudicandos, vel ſaltem de iis ad Imperatorem ſcriberent: vt factum conſtat in Attalo *e* martyre Lugdunenſi, & aliis quamplurimis. Sed ex his etiam colligas, immenſum plane fuiſſe numerum martyrum qui Romæ ſunt paſſi, cum non tantum qui illic agerent, quorum erat ingens multitudo, ſupplicio afficerentur, ſed ex aliis etiam prouinciis eo mitterentur. Denique quod nullam apud Græcos aut Latinos inuenerimus mentionem eorum martyrum, qui iuſſu Plinij (vt ipſe teſtatur) morti ſunt traditi; vel hoc vno exemplo plane intelligas, innumerum ferme eorum fuiſſe numerum, quorum non tantum Acta obliuioni ſint tradita, ſed & omnis ab Eccleſiaſticis Tabulis memoria penitus exciſa.

e Ap. Euſ. lib. 5.c.1.

IESV CHRISTI ANN. 105.

ANACLETI AN. 10.

TRAIANI IMP. ANN. 6.

I. ANNO CHRISTI centeſimo quinto,Traiano quintum & Appio Maximo Coſſ. rebellantem Decebalũ idem Traianus facto ponte ingentis magnitudinis & artificij in Iſtro, ſeu Danubio dicto, debellauit, Daciamq; redegit in prouinciam. Hæc pluribus Dio. Alia vero quæ his addit Euſebius *, non hoc anno, ſed ſequentibus geſta, idem Dio demonſtrat. Cæterum prædictum pontem euertit poſtea Hadrianus, ne illo ad facilem tranſitum vterentur barbari.

**Euſeb. in Chron. ann. 105.106.*

II. ELXAI PSEVDOPROPHETA.

His Traiani temporibus, inſtante (vt vidimus) perſecutione, ſceleſtiſſimus Pſeudopropheta, ELXAI nomine ſiue *Helxeus*,ex Iudæis oriundus,& cũ Iudæis ſentiens, non ſecundum legem conuerſans, Oſſenis ſe, Ebionæis,ac Nazoræis coniunxit: atq; inſuper imaginaria quædam, velut ex reuelatione introduxit; aduerſansq; virginitati, coegit ad nuptias: ſed & aſſeruit, non eſſe peccatum in perſecutione

tione fidem abiurare, dummodo corde retineretur. Prohibebat etiam orare ad Orientem; & faciem ex omnibus partibus verſus Hieroſolymam conuertere docebat. Chriſtum nomine tantum confitebatur, ac creaturam duntaxat eſſe dicebat, ſemper apparentem, primo in Adam, inde in CHRISTO: eundemq; deſcribebat eſſe quandam virtutem habentem menſuras milliariorũ nonaginta ſex in longitudinem, quatuor autem & viginti in latitudinem; craſſitudinem ſimiliter emetiens, & pedes, & reliqua fabulamenta. Sororem ipſius eſſe Spiritum ſanctum femineo ſexu; inſtar ſtatuæ ſuper nubes & in medio duorum montium ſtantem. Septem quoq; teſtes iuriſiurandi ſuis præſcripſit, nimirum ſalem, aquam, terram, panem, cœlum, æthera, & ventum; quos rurſum aliquando variauit: & verſutus homo ſuorum ſcriptorum interpretationem prohibuit, quæ tanquam è cœlo delapſa promulgauit; reijciens vniuerſam ferme Scripturam ſacram. Hæc & alia de eo Epiphanius *a*: qui & addit, *Helceſaitas*, ſiue *Helceſæos*, qui ſe ab Elxai deſcendere gloriarentur, tanti exiſtimaſſe duas mulieres, alteram *Marthus*, *Marthanam* alteram nuncupatam, quæ ex ſemine eius dicerentur deſcendiſſe, & vixerunt ipſius Epiphanij tempore; vt eas adorarent veluti deas, earumque ſputa, & reliquas ſordes corporis, vt res ſacras adhiberent (licet fruſtra) in auxilium morborum. Tradit inſuper Philaſtrius *b*, hos ex vana quadam ſuperſtitione cõſueuiſſe nudis pedibus incedere; ſolitoſque vti incantionibus, matheſi, magia, & aliis ſuperſtitionibus. Meminit vero etiam eiuſdem hæreſis Euſebius *c* ex Origene, necnon Auguſtinus *d*, & alij recentiores: eoſdemque hæreticos idem Epiphanius, *Sampſæos*, quoq; à nouo, vt puto, auctore, dictos ſcribit.

a *Epiph. hær. 19. & 53.*
b *Philaſt. de hæreſ. cap. 82.*
c *Euſeb. 6. hiſt. 31.*
d *Aug. de hær. cap. 32.*

IESV CHRISTI ANN. 106.

ANACLETI ANN. 4.

TRAIANI IMP. ANN. 7.

I.

ANNO CHRISTI centeſimo ſexto, Surano atque Marcello Coſſ. Traianum Dacico bello cõfecto Romam repetentem (vt ait Dio) plurimæ barbararum gentium legationes, atq; etiam Indorum adiere. Itemque Bibliothecas extruxit, & ingentem columnam cochlidem ſtatuit in Foro dicto ab ipſius nomine Traiano. Fuit autem hoc Forum cæterorum omnium celeberrimum; quod vna cum dicta columna, præ cæteris Vrbis nobiliſſimis ſtructuris, longe poſt hæc admirationi fuiſſe Conſtantio Imperatori Romam venienti, tradit Ammianus *e*. Nec immerito: nihil enim vſquam terrarum eadem columna admirabilius, nihil magnificentius: in qua cælatæ ſunt in circuitu res geſtæ ipſius Traiani bello Dacico, aliiſq; militarib. expeditionibus: quam quidem hoc anno cœptam, nonniſi poſt ſeptennium eſſe abſolutam, demonſtrant antiqua *f* numiſmata, in quibus vna cum Conſulatu ſexto eiuſdem Imperatoris, (quem geſſit anno decimoquinto Imperij) ipſa columna cũ Traiani ſimulacro deſuper collocato habetur expreſſa; cum ante illud tempus nunquam effigiata alicubi reperiatur. Adeo vt detentus bellis Orientalibus Traianus, eam non viderit, quod rediens victor in itinere obierit. Porro illa in hanc vſq; diem integra permanente, Sixtus Quintus Potifex Maximus ſuper eius verticem, Principis Apoſtolorum Petri ingentem æneam inauratam ſtatuam ſacris ritibus ſolemniter collocauit.

e *Am. Marcel. lib. 16.*

COLVMNA TRAIANA.

Refert Baron. Annal. Tom. II. hoc in ex muſæo Lelij Paſqualini.

II.

PETRI ET PAVLI TROPHÆA ROMÆ.

Sed antequã Traiani columna conſurgeret, erant Petri trophæa Romæ conſpicua. Siquidem Anacletus (vt habet liber de Romanis Pontificibus) cum adhuc presbyter eſſet, conſtruxit deſuper eius corpus in Vaticano, Memoriã ſiue Eccleſiam: quam perſeueraſſe in poſterum, nec tot diriſſimarum perſecutionum turbinibus (quod omnem admirationem ſuperat) proſtratam eſſe, affirmat Gaius *g* antiquus Theologus, qui ſub Zephyrino vixit, atque ea tunc Romæ exiſtens ſcripſit. Imo non Petro tantum erectam memoriam celebrem, ſed & Paulo Via Oſtienſi tradit; eaſdem *Trophæa Apoſtolorum* appellans, quod victorias Sanctorum de ſubactis hoſtibus repræſentarent.

g *Gai. ap. Euſeb. 2. hiſt. 24.*

IESV CHRISTI ANN. 107. 108.

ANACLETI ANN. 5. 6.

TRAIANI IMPER. ANN. 8. 9.

ANNO CHRISTI centeſimo ſeptimo, Candido & Quadrato ſecundũ Coſſ. Traianus *a* Armenis ac Parthis, aliiſq; finitimis populis bellum intulit; quorum alios in deditionem recepit, alios bello ſubegit. I.

a *Dio in Traiano.*

POPVLI à TRAIANO DEVICTI.

II.

Sequenti vero (qui fuit Chriſti centeſimus octauus) Commodus Verus ac Cerealis Cõſulatum inierunt. Quo anno, & ſequentibus, idem Imperator perſeuerans in expeditione Orientali, Iberos, Hoſdroenos, Arabas, Boſphoranos, Colchos, Aſſyrios, Perſas, aliaſque nationes, ſed & celeberrimas vrbes Seleuciam, Cteſiphontem, Babylonem, aliaſque, partim vi occupauit, partim in deditionem aut fœdus accepit; & *Arabici* ac *Parthici* cognomen eſt adeptus. Denique literis ad Senatum ſcriptis victarum à ſe gentium nomina recitans, tantus (inquit Dio) fuit earum numerus, vt vix recenſeri aut numerari poſſent, ac permiſerit ei Senatus quot vellet triumphos: quippe Tigrim etiam tranſgreſſus, vſque ad Oceanum & Indiæ terminos protulit Imperium; profeſſus, ſi iunior fuiſſet, etiam ſe Indiam tentaturum.

[Victorias à Traiano de his populis partas prolixè Dio proſequitur, & Baronius recenſet diuerſis annis quibus eæ contigerunt; quas nos compendioſe in vnum congeſſimus. Sed quod audis de victis *Perſis*, & *Parthici* cognomine, hic in tranſcurſu monere viſum, Parthos pro Perſis, ac vice verſa à veteribus Scriptoribus tam Græcis quam Latinis ſæpe ſine delectu accipi conſueuiſſe, (prout etiam multis exemplis probauit Pont. in Not. ad Euſeb. Chron.) tum propter vicinitatem, tum quia vterque populus vni eidemq; Regi plerumq; ſubdebatur, & maxime ab eo tempore quo Parthi cœperunt habere Regem *Arſacem* (quod Euſebius ponit ſub Olympiade 133.) cuius ſuaſu defecerunt ab Imperio Macedonum, & ab eo ipſius ſucceſſores Reges dicti ſunt *Arſacidæ*: tenueruntq; regnum vſq; ad *Artabanum*, cum quo Parthis ab *Artaxerxe* Perſa ſub Alexandro Seuero Imper. deuictis, omnis inde potentia Parthorum rurſum ad Perſas, quibus olim ſubditi fuerant, tranſlata fuit, qua de re Herodianus libr. 3 & 6. Dio lib. 80. Agathias libr. 4. & alij. Fuit autem Romanis primo cum Parthis, deinde cum Perſis bellum atrox, ſæpe interruptum ſæpeque integratum, ac fere infauſtum; à Parthica illa expeditione, in qua perijt Craſſus, adusque extinctionem Imperij Perſici ab Arabibus, qui eo potiti ſunt ſub Heraclio Imp. ſicuti videbitur inferius ſuis locis.]

DE IMPERIO PERS. ET PARTHICI.

III.

MILITES CHRIST. MARTYRES.

Sed quod res noſtras ſpectat; in his expeditionibus aliquando accidit, vt idem Imp. more maiorum luſtrans exercitum, inuentos in eo vndecim mille Chriſtianos in Armeniam relegarit, ea ſpe vt ignominia notati, Chriſtiani eſſe deſinerent: ac *Romulum* Domus Imp. præpoſitum, eiuſmodi ſæuitiam deteſtantem, ac ſe Chriſtianum profitentẽ, capite damnarit: prout narratur in Actis eiuſdem Romuli, quæ Metaphraſtes ex antiquioribus monumentis deſcripſit: cuius etiam martyrium tam Orientalis, quam Occidentalis Eccleſia annua celebritate recolere *b* conſueuit. De Militibus vero relegatis quid factum ſit, licet ibi non narretur, conijcimus tamen, hos illos eſſe *Decem mille Martyres*, qui in ſiluis montis Ararath in Armenia ſunt crucifixi: nam etſi ſub Hadriano Acta ipſorum paſſos ponant, tamen (niſi velimus ad Hadriani Imperium eſſe reſeruatos) cum certum ſit, Hadrianum Traiano in militarib. expeditionibus adhæſiſſe, & apud eum, tanquã ipſius nepotem, principem locum obtinuiſſe; nihil eſt quod veritati hiſtoriæ deroget: ſicut nec alia quædam minima, quæ Scriptorum incuria irrepſerunt. Eodem quoq; tempore paſſum putamus *Hyacinthum d*, qui eidem Traiano erat à cubiculo, in carcere fame necatum Cæſareæ in Cappadocia.

b *Martyrol. Rom. & Menol. Græc. 5. Sept.*

c *Ap. Sur. 22. Iunij. & vid. Baron. in Not. ad Martyrol. Rom. ead. die*

d *Martyrol. Rom. 5. Non. Iul.*

IESV CHRISTI ANN. 109.

ANACLETI ANN. 7.

TRAIANI IMP. ANN. 10.

I.

a *Euſeb. in Chron.*

SYMEONIS MARTYRIŨ.

ANNO CHRISTI centeſimo nono, Senecione & Sura Coſſ. cum Traianus ageret in Imperio annum decimum *a*, SYMEON Frater Domini dictus, filius Cleophæ, Hieroſolymitanus Epiſcopus, à quibuſdam qui erant ex Iudæorũ ſectis, tum vt ex Dauidis ſtirpe ortus tum vt Chriſtianus, in iudiciũ coram Attico Conſulari vocatus; annos natus centum & viginti, poſtquã verberibus crudeliſſimè cæſus eſt, fortiſſimum crucis ſupplicio martyrium cõſummauit. Rem geſtam pluribus narrat ex Hegeſippo Euſebius *b*. In Simeonis vero locum ſuffectus eſt *Iuſtus*, reiecto THEBVLE quodam, vno ex eiſdem Iudæorum ſectis: qui repulſæ impatiens, Eccleſiam Hieroſolymitanam (quæ quæ hactenus immunis ab hæreſi conſeruata fuerat, *Virgo* dicebatur) erroris labe ſecreto inficere exorſus eſt; prout teſtatur idem Euſebius *c*.

b *Id. 3. hiſt. 26.*

THEBVLIS HÆRETICVS.

c *Id. 4. hiſt. 21.*

II.

IGNATIVS ROMAM MITTITVR.

d *Id. in Chron.*

e *Hieron. de Script. Eccleſ. in Ignat.*

ILLVSTRIORES REI ROMAM MITTI SOLITI.

Eodem quoq; decimo Traiani anno, ad Chriſti nominis confeſſionem S. IGNATIVS Epiſcopus Antiochenus vinctus abducitur Romam, tradendus beſtiis. Cum n. paſſum conſtet Calendis Februarij, vt Romanum habet Martyrologium, & anno vndecimo Traiani, vt Euſebius *d* & Hieronymus *e* ſcribunt; merito hoc anno eius abductio & iter, ſequenti vero martyrium ponitur. Quod autem Romam ad dicendam cauſam & ad ſupplicium miſſus fuerit, inde accidiſſe putamus, quod non illi tantum (ſicut ex literis Plinij vidimus) qui inter Chriſtianos ciues eſſent Romani, eo mitti conſueuiſſent; ſed & illi qui inter quoſcunque delinquẽtes, factioſorum viderentur auctores, vt Ioſephus pluribus declarat exemplis, & alij rerum Romanarũ ſcriptores: cuius certè æſtimationis apud Gentiles erat Ignatius, qui primus inter Orientales Epiſcopos haberetur, tum ſedis prærogatiua, tum vitæ meritis.

III.

f *Ignat. ep. ad Rom.*

Cæterum Smyrnam maritimam Ioniæ ciuitatem, cum perueniſſent qui eum ducebant milites, (quos ipſe ob feritatem & inhumanitatem, *Leopardos f* nominat; qui & beneficiis affecti peiores, vt ait, fierent) & aliquantiſper ibidem conſiſterent; ea bene vſus mora Ignatius, ad Eccleſias à quibus honeſtiſſimas legationes in itinere acciperet, (quarum etiam meminit Chryſoſtomus in oratione de ipſius tranſlatione) literas reſcribens, eaſdem ad pietatem & diſciplinam Eccleſiaſticã, prout ab Apoſtolis conſignata fuerat, conſeruandam diligenter hortatus eſt; ſimulq; ingens martyrij deſiderium quo flagrabat, ſæpius inculcauit. Smyrna n. inſignes illas ad Epheſios, Trallianos, & Magneſianos Epiſtolas dediſſe, ex iiſdem apparet. Sed & cum reperiſſet quoſdam Chriſtianos Epheſios Romam recta vẽturos, eiſdem ad Romanos (vt ipſe ad finem teſtatur) celeberrimam omnium dedit Epiſtolam, qua plane inſignibus eam Eccleſiam titulis atque præconiis exornauit, dum ipſo eius exordio hæc habet: *Ignatius, qui & Theophorus, Eccleſiæ ſanctificatæ & illuminatæ, per voluntatem Dei operãtis omnia quæ pertinent ad fidem & charitatem Ieſu Chriſti Dei & Saluatoris noſtri, quæ præſidet in loco Romanæ regionis, Deo digna, decentiſſima, beatificanda, laudanda, digna qua quis potiatur, caſtiſſima & eximiæ charitatis, Chriſti & Patris nomen ferens, Spirituſq; plena.* Ex quibus in tanta ſcriptorum huius temporis inopia, intelligas eam Eccleſiam tunc florentiſſimam extitiſſe. Smyrna vero Troadẽ perductus, alias inde literas ad Philadelphios, Smyrnenſes, nec non ad iſtorum Epiſcopum Polycarpum ſcripſit; aliaſq; rurſum Philippis Macedoniæ ad ſuos Antiochenos, & ad Heronem diaconum, (cui & prænunciauit fore vt ſibi in eius Eccleſiæ regimine ſuccederet) nec nõ ad Tarſenſes: & inde terreſtri itinere verſus Dalmatiam deductus, ad Philippenſes quos reliquerat, dedit omnium (vt videtur) nouiſſimas.

IGNAT. SCRIBIT AD DIVERSAS ECCLES.

IV.

a *Euſ. 3. hiſt. 30.*

b *Hieron. in Ignat.*

NVMERVS ET FIDES EPIST. EIVS.

Quod autem ad cunctarum ipſius Epiſtolarum numerum ſpectat; Euſebius *a* & Hieronymus *b* earum tantummodo meminere, quæ datæ ſunt Smyrnæ ac Troade, priuſquam ipſe ex Aſia receſſiſſet, omnes numero ſeptem: reliquæ vero eos præteriſſe videntur; ſicut & illa quam longe antea, ſimul atque Clemens creatus eſt Romanus Pontifex, ſcripſit ad Mariam Caſſobolitem. Sed de harum quoque fide, parum eſt vt citem vetuſtiſſimos Græcos codices, qui tum in diuerſis Vrbis Bibliothecis, tum aliis vbiq; locorum habentur; vel Photium in teſtem adducam: quandoquidem iudicio omnium eruditorũ, ſtylo, charactere, aliiſq; compluribus notis verborum, ſententiarum, ac rerũ, ex ſeptem illis omnium auctoritate probatis certã ſibi vendicent fidem. Quod autem ſeptem illæ ſeorſum poſitæ haberentur, fuit illa prima collectio facta à Polycarpo Smyrnenſium Epiſcopo; qui rogatus à Philippenſibus, eas ad ipſos miſit, vt ipſe teſtatur in Epiſtola *c* quam mox poſt diſceſſionem Ignatij è Macedonia, ſcripſit ad eoſdem. Hi vero illis à Polycarpo acceptis, quatuor alias, tum apud ſe, tum ad ſe datas, addiderunt: quam ipſorum collectionem non Græcis tantum, ſed & Latinis poſtea innotuiſſe conſtat. Denique præter duodecim numeratas, plurimas alias ab eo ante vincula diuerſis occaſionibus fuiſſe ſcriptas, neminem puto dubitare; cum id præſertim poſtularet munus Epiſcopale. Quæ idcirco dixerimus, quod leguntur eiuſdem titulo duæ ad S. Ioannem Apoſtolum, ac tertia ad ſanctiſſimam Deiparam, cui & iuncta eſt alia Virginis ad ipſum reddita. Sed cuius iſtæ ſint fidei, iudicium eſto penes prudentem piumque lectorem: quas quidem ſcimus S. Bernardum *d* citaſſe aliquando earumq; meminiſſe alios.

c *Ap. Euſ. 3. hiſt. 30. in fin.*

d *Ber. ſer. 1. in Pſal. 90.*

V.

e *Polycarp. ep. ad Philipp.*

f *Dionyſ. de diuin. nomin.*

g *Iren. lib. 5.*

h *Athan. de Synod.*

i *Euſ. 3. hiſt. 30.*

k *Hieron. de Script. Eccleſ. in Matth. Ignat. & Polycarp.*

l *Theodor. in dialog.*

At de Ignatij Epiſtolis hactenus; quarum (vt vidimus) meminit Polycarpus *e*; citantq; Dionyſius *f*, Irenæus *g*, Athanaſius *h*, Euſebius *i*, ſæpe Hieron. *k*, crebrius Theodoretus *l*, & alij Latinorum atq; Græcorum complures. Quæ autem in eis ſinceriſſima Apoſtolica traditio, tum de doctrina, tum de diſciplina Eccleſiaſtica contineatur, dictum eſt magna ex parte variis locis ſuperius, ſecundum diſputationum neceſſitates: puta de Conuentibus Eccleſiaſticis, & vſu diuinorum Sacramentorum, atq; imprimis ſanctiſſimæ Euchariſtiæ; de Ordinibus Eccleſiaſticis, de Hierarchia Eccleſiæ, de ſacris Virginibus & Viduis, & de Ieiuniis, & Feſtiuitatibus, aliiſq; eiuſmodi ritibus & inſtitutis. Ex quibus quænam eſſet primitiuæ illius Eccleſiæ ab Apoſtolis ordinatæ facies, certiſſimè datũr intelligi. Non n. alia Ignatium inculcaſſe, quam quæ Apoſtoli cum quibus ipſe vixit docuiſſent, exploratum eſt. Vnde & Euſebius teſtatur *m*, eum hoc tantum Epiſtolis ſuis conatum eſſe, vt Apoſtolicas traditiones conſignatas relinqueret. Qui & idem ad Trallianos ſcribens, primus in Eccleſia nomina nouem ordinum Angelorum vna coniunxit: cum alioqui eadem diuerſis ſacræ Scripturæ locis (vt Gregorius *n* docet) reperiantur. Nam Dionyſium, qui de cœleſti hierarchia plura conſcripſit, cum in ſuis commentariis Ignatium citet, poſt ipſum ſcripſiſſe æquum eſt exiſtimare. Sed de his modo ſatis: iam ad iter Ignatij redeamus.

m *Euſeb. 3. hiſt. 30.*

n *Greg. hom. 34.*

VI.

o *Mart. R. 18. Dec. & 23. Ianuar.*

p *Mart. & Menol. 19. Iunij. Ext. eius Acta ap. Metaphr.*

Ipſe igitur tranſiens per Epirum, Adriaticum mare primum, inde Mediterraneum nauigans, Puteolos tandem appulit, ac demum Romam perductus eſt; vt narrat Metaphraſtes, dum ex antiquis monumentis Acta eius recenſet. De martyrio vero dicetur anno ſequenti. Interea hoc eodem anno pro confeſſione Chriſti certauerunt Philippis *o* in Macedonia, *Zozimus* & *Rufus*, quorum meminit Polycarpus ea quam diximus Epiſtola ad Philippenſes. Sicut etiam ſub eodem Traiano Imp. paſſus habetur item Philippis PARMENAS vnus ex ſeptem primis Diaconis: & in Piſidia, *Zozimus p* miles.

VII.

DE TEMPORE MARTYRII DIONYSII AREOP.

q *Metaphr. in Diony. 9. Oct.*

r *Hild. in Areopag.*

s *Hincma. ap. Sur. 9. Oct.*

At quoniam nuper mentio facta eſt de DIONYSIO AREOPAGITA, citante Epiſtolas Ignatij; hic nobis accuratius de illo agendum; (quod polliciti ſumus, cum eum in Gallias à Clemente Papa miſſum diximus:) & illud primo inueſtigandum, quonam tempore martyrium conſummarit. Qui dixerunt id accidiſſe ſub Domitiano Imp. puta ex Græcis Metaphraſtes *q*, ex Latinis Hilduinus *r*, & Hincmarus *s* Rhemenſis; ſatis ipſi refelluntur ex ea quæ ſupe-

rius

rius diximus, quamque iidem germanam agnoſcunt, Epiſtola Dionyſij ad Ioannem Euangeliſtam ſcripta, cum adhuc exularet in Patmo; dum in ea dicit, ſibi diuinitus eſſe reuelatum breui futurum eſſe vt mutuo fruerentur congreſſu; certum autem ſit, nonniſi poſt necem Domitiani, ſub Nerua Ioannem eſſe liberatum, quando Dionyſium illum adijſſe oportuit. Rurſum vero cum iidem alia eius recipiant ſcripta, ipſeque in libro de Diuinis Nominibus, Ignatij Epiſtolæ ad Romanos hoc anno (vt vidimus) ſcriptæ adducat teſtimonium; plane certum redditur, eum cōplures ſub Traiano vixiſſe annos. Rectius itaq; Michael *a* Syncellus presbyter Hieroſolymitanus, qui (vt ipſe profitetur, ac de eo teſtatur Suidas *b*) tum ex maiorum ſcriptis, tum ex traditione, res geſtas Dionyſij eſt proſecutus, eius obitum ad finem Imperij Traiani contigiſſe ſcribit. Imo & antiqua Martyrologia, quorū maior eſt fides, Bedæ *c*, Adonis, & alia olim ſcripta, ſub Hadriano Imper. Dionyſium ſubijſſe martyrium ponunt: idq; etiam Ado confirmat auctoritate Ariſtidis Athenienſis, qui ſub Hadriano vixit, in commentario de Chriſtiana religione, cuius etiam meminit Hieronymus *d*.

a *Mich. Syncel. in encom. de Dionyſ. ap. Lipom. tom. 4*
b *Suid. verb.* Dionyſ.
c *Bed. &* Ado *3. Oct.*
d *Hieron. de Script. Eccleſ. in Ariſtid.*

VII.
FVIT EPISCOPVS PARISIEN.

Sed quod à nonnullis dubitatum eſt, an idem Areopagita ſit ille Dionyſius Pariſiorum Epiſcopus: Beda quidem, & ipſum ſecutus Ado, diuerſis diebus duos ponunt Dionyſios, videlicet *Areopagitam* quinto Nonas Octobris, ac *Pariſienſem* Epiſcopum ſeptimo Idus eiuſdem.* Verum antiquiſſimum Bedæ Martyrologium, quod extat apud nos ſcriptum, itidem & Romanum dictum, vnum tantum habet Dionyſium, Pariſiēſem ſcilicet ſeptimo Idus Octobris. Vnde non à Beda poſita, ſed ad Bedam ea de Dionyſio Areopagita addita eſſe oportuit; ex Græcorum forte Menologio, in quo agitur quinto Nonas Octobris de Dionyſio Areopagita. Sæpe n. accidit vt alia ratione Græci, alia Latini, imo & ipſi inter ſe Latini, eiuſdem Sancti diuerſis diebus celebritatem agant; quod nimirum alij natalitium, inuentionis, ſeu tranſlationis alij, vel forte dedicationis Eccleſiæ diem celebrent: qua etiam ratione de vno eodemq; Sancto iterum agi ſolemnitatem facile inuenies. Cæterum Bedæ tempore ea de Dionyſio Areopagita, ꝙ vnus idemque eſſet cum Pariſiorum Epiſcopo, adeo viſa ſunt explorata, vt poſtea temporibus Ludouici Pij Imperatoris (ad quem Hilduinus Abbas S. Dionyſij commentarium ab eo rogatus conſcripſit, qui extat *e*) abſque aliqua dubitatione fuerint accepta. Sicut & ad Carolum Caluum eiuſdem Ludouici filium ſcribēs Hincmarus Rhemenſis Epiſcopus, vir illorum temporum eruditiſſimus, vt in re comperta, atque omnium fide teſtata, aſſeruit id *ratum eſſe Græca teſtificatione, & Sanctæ Romanæ Eccleſiæ atteſtatione, atq; intima Gallicana conteſtatione.*

e *Ap. Sur. 9. Oct.*

IX.

Certè quod ad *Græcam teſtificationem* attinet; quid aliud profeſſus eſt Michael Imper. qui ad hoc ſubtilius perſcrutandum omnem impendit operam, cum ad eundem Ludouicum Imper. publica legatione miſit *f* commentarios omnes Dionyſij Areopagitæ? Qui Pariſios perlati ipſis vigiliis celebritatis S. Dionyſij, cuiuſnam illi fuerint, edita diuinitus miracula certo certius declararūt. Conſtat inſuper auctore Anaſtaſio *g* Bibliothecario, S. Methodium Conſtantinopolitanum Epiſcopum ſcriptis mandaſſe Vitam Dionyſij Areopagitæ, atq; in ea de eius aduentu in Gallias fidem confirmaſſe; eandemq; ipſum cum adhuc presbyter legatum ageret apud Romanam Eccleſiam, eidem Eccleſiæ tradidiſſe. Et idem qui ſupra Michael Syncellus, Methodio æqualis, & in martyrio ſub Theophilo Imp. Iconoclaſta ſocius, ſcripta oratione panegyrica de rebus geſtis S. Dionyſij Areopagitæ, pariter profitetur eum auocatum ab Eccleſia Athenienſi, & miſſum in Gallias euraſſe Eccleſiam Pariſienſem. Deniq; Metaphraſtes ex antiquioribus monumētis eiuſdē Dionyſij vitā deſcribens, iiſdem adſtipulatus eſt, & alij cōplures ex recentioribus. Teſtaturque inſuper Hilduinus, etiam ipſos Athenarum incolas, veterum hiſtoriarum ſcriptis & ſucceſſionum traditionib. doctos, eandem ſententiam confirmaſſe. Adeo vt vel his duntaxat teſtibus, cauſa euicta videri poſſit: cum preſertim nullus vnquam inter Græcos auſus fuerit vel leuiter contradicere, quos alioqui conſtat adeo rerum ſuarum ſtudioſos extitiſſe vindices, vt niſi res plane perſpecta fuiſſet, nunquam tantum virum tam facile donatum fuiſſent Gallis. Sed de Græcorum teſtificatione iam ſatis.

f *Recitat hæc pluribus Hild. vbi ſup.*
g *Anaſt. ep. ad Carol. Cal. Imp. ap. Sur. 9. Oct.*

X.
ROM. ECCLESIÆ DE EADEM RE TESTIMONIA.

Quod autem de eadem veritate Hincmarus teſtem adduxit *S. R. Eccleſiam*, aliqua fortaſſe extabant ea de re Pontificum Romanorum diplomata: vel ſi hæc deerant, ſatis eſt quod Hilduinus ad eandem rem probandam citat aliqua Miſſalia Gallicana, quæ ait probata fuiſſe auctoritate Romanorum Pontificum Innocentij, Gelaſij, & Gregorij, eorundemque extare ad Pariſienſem Eccleſiam eo argumento ſcriptas Epiſtolas. Moris enim erat, vt in Sanctorum Natalibus, in ſacris Miſſæ Præfationibus res ab eis geſtæ ſummatim collectæ in Eccleſia publice recitarentur: ſicut veteris eiuſmodi conſuetudinis fidem faciunt Miſſale Ambroſianum, & Sacramentarium Gregorianum. His accedit Stephani Papæ auctoritas, factis ipſis rem confirmātis: qui cum in Galliis ope Dionyſij è morbo conualuiſſet, tranſlatis Romam eius Reliquiis, in eius honorem monaſterium erexit, quod Græcis monachis tanquam ipſius Areopagitæ gentilibus habitandum tradidit; prout iſta habentur egregiè teſtata in Areopagiticis eiuſdem Hilduini. Deniq; quod Eccleſia Romana ſcriptā à S. Methodio (vt dictum eſt) Dionyſij Vitam ſuſcepiſſet, eandemq; eiuſdem Bibliothecarius Anaſtaſius Latinitate donatam ad Carolum Caluum Imperatorem in Gallias miſiſſet; argumentum haud leue videri potuit eam veritatem ab Eccleſia Romana eſſe receptam.

XI.

Ad *conteſtationem* autem *Eccleſiæ Gallicanæ*, qua pariter Hincmarus vtitur, ſatis videri poſſunt quæ ex antiquioribus monumentis Acta Dionyſij Hilduinus collegit; quæ ſi aliqua in re (vt quod diximus de tempore eius martyrij) minus vera habeantur, non ob eam cauſam cætera omnia quibus tam Græci quam Latini aſtipulantur, falſa eſſe dicenda ſunt; cum diuinarum tantum ſit Scripturarum, inconcuſſam continere veritatem. Quod autem his omnibus adeo firmiter ſtabilitis, Gregorius *a* Turonenſis opponitur, dum ait miſſum Pariſios Dionyſium tempore Decij Imp. id quidem tam verum eſt, quam quod ibidem aſſerit eiuſdem Decij tempore Trophimum Arelatem, Paulum Narbonam, & Martialē item in Gallias amandatos; quos eorum Acta, antiqua Martyrologia indubitate affirmant ab ipſis Apoſtolis illuc eſſe directos. Sed hæc, ſicut alia plura, auctoris ſanctiſſimi viri ſimplicitati, multa tam facile admittenti donanda ſunt; prout etiam Hilduinus iam olim eum excuſauit.

a *Gregor. Tur. l. hiſt. Franc. 30.*
OBIECTIO EX GREGOR. TVRON. DILVITVR.

XII.
ÆTAS DIONYSII.

Quoniam vero in colligendis annis ætatis Dionyſij multi decepti ſunt; facile eſt rei veritatē ex ipſiuſmet ſcriptis colligere. Cum enim ad Apollophanem ſcribens teſtetur, admirandam illam Solis Eclipſim tempore Paſſionis CHRISTI, contigiſſe anno ſuæ ætatis vigeſimo quinto; ſi ad vltima Traiani tempora, vel etiam ad Hadriani Imp. dixerimus perueniſſe; (quod probe teſtatum nuper vidimus) neceſſe eſt affirmare, ſaltem decimum ſupra centeſimum ætatis annum attigiſſe. Quod haud mirandum erit, ſiquis conſideret quæ de longiſſima complurium aliorum ætate dictum eſt alia occaſione ſuperius.

XIII.
DE SCRIPTIS EIVS.

Sed quod pertinet ad eius Scripta; cum ea iam ante ſeptingentos annos communi Græcorum omnium ac Latinorum conſenſione, vt vere Dionyſii Areopogitæ, poſt exquiſitiſſimum examen cognita probataq; fuerint, haud æquum putamus de illis ſic agere ac ſi nunc primum controuerſia orta eſſet; cum præſertim pro illis cōpoſitæ ſint à cōpluribus viris eruditis *b* apologiæ. Quamobrem omiſſis reliquis leuioribus, aut explicatu facilioribus obiectionib. vni tantum & alteri immorabimur, quæ validiores putantur, & magis ad hiſtoriam Eccleſiaſticam pertinere noſcuntur. Quod igitur imprimis obiicitur, libros *de Diuinis Nominibus* inſcriptos eſſe ad Timotheū Epiſcopum Epheſinum, cum tamen in iiſdem citetur Epiſtola Ignatii ad Romanos hoc ipſo anno ſcripta, Timotheum autem conſtet iam ante hac fuiſſe defunctum: huic obiectioni haud inſulſe reſponderi poſſe videtur, ſi dicimus ab ipſo auctore ea verba Ignatii poſtea eſſe addita. Quis n. dubitet, quemlibet tractatorem ad extremum vſque vitæ diem ſuas lucubrationes addendo, minuendo, vel immutando ſolitum expolire?

b *Numerat illos Sixt. Sen. Bibl. libr. 2. in Dionyſ. Adde & Matt. Galen. in Areopag. Sed & ipſum Baron. Annal. To. II. ſub an. Dn. 109 vbi de his agit plurib. Copioſius vero Mart. Delrio in Vindic. Areop. cit. Scalig. & nouiſſimè Pet. Lanſſel. in præfat. ad Opera eiuſdē Dionyſii vbi et vide bis Dionyſiū vere fuiſſe Epiſcopum Pariſienſem.*

polire? Sed quis nos compellit, vt affirmemus hunc Timotheum fuiſſe Pauli diſcipulum Epiſcopum Epheſiorum? Nam quæ operi *de Eccleſiaſtica Hierachia* præpoſita eſt inſcriptio, *Compresbytero Timotheo Dionyſius presbyter*, ſicut & commentario *de Myſtica Theologia*; ea prorſus germana, & ab ipſo auctore appoſita noſcitur: illam autem quæ præfixa eſt libro de Diuinis Nominibus in hæc verba, *S. Dionyſii Areopagitæ Athenienſis Epiſcopi ad Timotheum Epiſcopum Epheſinum liber de Diuinis Nominibus*, à librariis eſſe appoſitam omnes iure conſentiunt. Imo quod auctor in ipſo exordio commentarij de Eccleſiaſtica Hierarchia, illum Timotheum vocet *filium*; alium quempiam ſimplicem presbyterum omnino ſignare viſus eſt: ſiquidē vt Epiſcopus Coepiſcopū, etiam ætate iuniorem, nominare conſueuerit *Fratrem*, non *Filium*; mille antiquorum exemplis eſſet facile demonſtrare. Quid autem abſurdum, plures eius nominis eo tempore fuiſſe Chriſtianos? Certè quidem tunc quoq; vixiſſe filium Pudentis Romani nobiliſſimi Senatoris Timotheū, eundemq; Petri & Pauli diſcipulum, atq; etiam presbyterum, conſtat ex Actis *a* SS. Pudentianæ & Praxedis ipſius ſororum, necnon ex Romano Martyrologio *b*. Quapropter eadem quoque facilitate diſſoluitur obiectio de Clemente presbytero, citato in iiſdem libris. Quid n. cogit vt intelligamus (quod iſti volunt) Clementem Alexandrinum; maximè cum in iſto nihil prorſus eiuſmodi inueniatur, quale ipſi fingunt? Cæterum cum auctor citans *Clemētem*, nominauerit tantum *Philoſophum*, nec aliquo digniori honeſtet titulo, ſicut alias ſolet cum Chriſtianos auctores citat, veluti cum dicit *Diuinus Ignatius, Eximius Hierotheus*, &c. plane ſignificat ſe aliquem Philoſophum Ethnicum intelligere; ſiue is fuerit Actius Clemens, ad quem extat Plinij *c* Secundi Epiſtola, ſiue quis alius eius nominis.

a *Ap. Adon. 12. Cal. Iul. Mombrit. tom. 2.*
b *Mart. R. 20. Iunij.*
c *Plin. 1. ep. 10.*

XV. DE SILENTIO EVSEBII; ATQVE HIERONYMI.

Sed cur Euſebius & S. Hieronymus, quorum præcipuū fuit ſtudium rerum Eccleſiaſticarum Sciptores colligere, de Dionyſio Areopagita ne verbum quidem feciſſe noſcūtur? Quod ad Euſebium ſpectat; iam olim Maximus monachus, ſtrenuus veritatis Catholicæ aduerſus Monothelitas propugnator, eius de Dionyſio ſilentium, affectatum nimis, ac dolo malo ſimulatum demonſtrauit: quippe qui Arianorum vexillarius (vt eum appellat S. Hieronymus) auctores illos prodere timuit, quorum vel ſolo aſpectu Ariana hæreſis ſterneretur. Et vt omittamus de aliis dicere, quos idem Maximus recenſet; nonne dolo malo Theognoſti celeberrimi Theologi nomen & ſcripta ſiluit, quod nominis Cōſubſtantialis eſſet aſſertor; quem ad hoc conſtat ab Athanaſio *d* ſæpe citatum? Porro Dionyſij opera, potentiſſima arma continuiſſe ad expugnandam Arianam impietatem, quem ſuperius citauimus Michael Syncellus in illis apprimè verſatus, pleniſſimam fidem facit. Sed quod S. Hieronymi nullus omnino dolus ſubeſſe poſſit, eius de Dionyſio ſilentij ratio petenda eſt ab ipſius ſcribendi operis inſtituto: quippe qui in præfatione ad Dexterum, eos ſe colligere profeſſus antiquos Scriptores Eccleſiaſticos, quos inueniſſet ab Euſebio recenſitos; id duntaxat præſtitiſſe cognoſcitur: illis tantum ſuperadditis, qui poſt Euſebij obitum vſque ad ſua tempora floruiſſent: reliquos enim Sophronium addidiſſe, omnes intelligunt.

d *Athan. de Syn. Nyc. decr. cont. Arian. hær. & depoc. in Sp. S. ad Serap.*

XVI. OPERA DIONYSII COGNITA MAIORIBVS.
e *Max. in c. 5. cæl. hier.*
f *Ap. Athan. lib. quæſt. q. 4.*
g *Anaſt. ep. ad Carol. Cal. Imp.*
h *Liber Breuiar. c. 10.*

Cæterum Dionyſij opera nota fuiſſe antiquiſſimis Patribus, ſatis docet idem Maximus, dum aſſerit *e* Dionyſium Alexandrinum eadem illuſtraſſe ſcholiis. Et auctor Quæſtionum Athanaſio *f* tributarum citaſſe reperitur commentarium *de Cœleſti Hierarchia*. Cuius etiā reſpectu, Chryſoſtomum appellaſſe Dionyſium, ob ſublimem Theologiam, *Volucrem cœli*, auctor eſt Anaſtaſius *g* Bibliothecarius: diciturque extare Venetiis in Bibliotheca S. Marci oratio illa Chryſoſtomi qua id continetur, eiuſque eſſe titulus *Cygnea Vox Chryſoſtomi*; quam videlicet habuit Conſtātinopoli tunc cum in exilium iam abducendus eſſet: cuius & meminere complures antiqui ſcriptores. Cyrillum quoque Alexandrinum Scripta Dionyſij Areopagitæ ſæpe citaſſe, fidem facit Liberatus *h* Diaconus. Eſtque item apud Origenem (& licet non Origenis, antiqui tamen auctoris aduerſus Arianos pugnantis) Sermo, in quo idem Areopagita allegatur. Cæteri autem Græcorum qui poſtea claruere, vt Anaſtaſij Sinaita & Nicænus, Maximus monachus, Suidas, Damaſcenus, Photius, Andreas Cretenſis, Georgius Pachymerius, & alij denique omnes, nemine aduerſante, non ſolum eiuſdem Dionyſij ſcriptis ſunt vſi; ſed & ipſa eius eſſe auctoris, pugnaciter defenderunt: meminitque idem Photius commentarij Theodori cuiuſdam presbyteri, quo ſoluit obiectiones curioſorum Græcorum, negantium iiſdem ferme cauillationibus quibus hodieque Nouatores vtuntur, ea opera eſſe Dionyſij Areopagitæ. Ac denique eorum nonnulla citaſſe reperiuntur Romani Pontifices, Gregorius *a*, Martinus *b*, Agatho *c*, Hadrianus *d*, Nicolaus *e*.

a *Greg. hom. 34. in Euang.*
b *Mart. in Concil. Rom. Act. 3. & 5. Vid. ap. Bar. To. VIII. an. 649. n. XVIII.*
c *Agath. in Syn. Rep. ad Heracl. & Tib. Imp. quæ ext. in Sext. Syn. Act. 4*
d *Hadria. ep. ad Carol. Mag. c. 36.*
e *Nicol. ep. ad Mich. Imp.*

XII. DIONYSII MARTYRIŪ.
f *Ap. Sur. 9. Octob. Mart. R. ead. die.*
g *Niceph. 2. hiſt. 20.*

Quod demum ad martyrium pertinet; conſtat eum à Feſcennio Præfecto, poſt grauiſſima tormentorum genera, (inter quæ, fuit etiam in craticulam ſubiecto igne coniectus) vna cum ſociis *Ruſtico* presbytero, & *Eleutherio* diacono, Pariſiis gladio percuſſum eſſe; ſicut pluribus Acta *f* deſcribunt. Quod autem & ſanctum Caput ſuum poſt decollationem ſuſtulerit, & propriis manibus ad duo milliaria portauerit vſque in locum vbi poſtea nobiliſſimum monaſterium in ipſius honorem erectum eſt; id quidem Hilduinus ex antiquioribus monumentis, atq; etiam Metaphraſtes & Nicephorus *g* profitentur.

IESV CHRISTI ANN. 110.

ANACLETI ANN. 8.

TRAIANI IMP. ANN. 11.

I. IGNATII MARTYRIŪ.
h *Euſeb. in Chron. & 3. hiſt. 30.*
i *Hieron. de Script. Eccleſ. in Ignat.*
k *Ignat. ep. ad Tarſ. Rom. Epheſ.*
l *Metaph. ap. Sur. 1. Febr.*
m *Ado in Martyrol. 1. Febr.*

ANNO CHRISTI centeſimo decimo, Gallo & Bradua Coſſ. cum Traianus vndecimū ageret annum in Imperio, (vt tradunt Euſebius *h* & Hieronymus *i*; quibus præſtat fidem adhibere, quam recentioribus hæc ad alios Traiani annos referentibus) IGNATIVS Epiſcopus Antiochenus, leonum dentibus (quod genus ſupplicij vehementi deſiderio optaſſe, eius Epiſtolæ *k* demonſtrant) in theatro dilaniatus, martyrium feliciter conſummauit Romæ, quo vidimus eum ſuperiori anno ex Syria ductum. Rem geſtam iidem auctores paucis abſoluunt, ſed pluribus Metaphraſtes *l* ex vetuſtioribus tabulis: addens & de Ignatij conteſtatione, cum iam iam feris obijciendus eſſet populo ſpectatori facta, ſe iſta non perpeti ob maleficium aliquod, ſed vt Deum aſſequeretur cuius eſſet frumentum; atque ideo dentibus beſtiarum moleretur, vt fieret eius purus panis. Idipſum de conteſtatione apud Adonem *m* legitur; ac præterea multis aliis ſuppliciis Ignatius affectus traditur, antequam feris obijceretur; quæ & Martyrologium Romanum videtur agnoſcere ex parte. Diſſentit autem ab eodem auctore Metaphraſtes, quod iſte Ignatium ita deuoratum à leonibus ait, vt ſola aſperiora oſſa relicta fuerint; Ado vero ita præfocatum, vt carnes intactæ remanſerint. Sed quod tam Ado, quā Romanum Martyrologium ipſo præſente Traiano paſſum dicunt; cōmune id eſt multis Martyrum Actis, vt quæ ſub aliquo Imperatore à Præfectis ſunt geſta, coram ipſo facta dicantur; cum alioqui ſciamus, Traianum in Oriente his temporibus egiſſe cum exercitu.

II. RELIQVIÆ ANTIOCHIĀ RELATÆ.
n *Chryſ. ſer. de S. Ignat.*
o *Hieron. in Ignat.*
p *Niceph. l. 14 c. 45.*
q *Euag. l. 1. c. 16.*

Poſt vero necem ſanctiſſimi viri, Syros qui eum comitati ſunt Romam, ſuſceptas eius ſacras Reliquias Antiochiam ouantes, magno omnium ciuitatum quæ in itinere eſſent occurſu & applauſu, ſolemniter retuliſſe, egregius eſt teſtis Ioannes Chryſoſtomus *n*, & ipſe ciuis Antiochenus. Collocatas autem eſſe in ſuburbio ad portam Daphniticam, Hieronymus *o* tradit: ibique magnis ac continuis coruſcaſſe miraculis, idem Chryſoſtomus teſtatur. Ex quibus redarguas Nicephorum *p*, qui eiuſdem Ignatij tranſlationem Roma Antiochiam factam, ponit ſub Theodoſio Imperatore Iuniori. Videtur autem ſecunda ea fuiſſe, quando idem Theodoſius *q* à priori loco

ſepultu-

ſepulturæ, in Fortunæ templum ſolemni apparatu tranſferri iuſſit. Cæterum ex ea quæ hoc tempore facta eſt, videas quanti iam ab ipſo Eccleſiæ exordio facerent Chriſtiani (omnes haud dubium Apoſtolorum diſcipuli) Reliquias SS. Martyrum, dum nec Gentilium perſecutionem veriti, nec viarum pertæſi difficultates & longitudinem, Roma Antiochiam eas magna pompa & veneratione retulerunt. Quam licentiam ingenti pecunia redemiſſe, dicendum eſt: liquidè & antiquo iure Romanorum, reliquiæ defunctorum prohibitæ eſſent transferri abſque *a* licentia collegij Pontificum; & alioqui frequentiſſimis Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ exemplis conſtet, ſolitos perſecutores Martyrum reliquias aut igni tradere, aut in fluenta proijcere, ne à Fidelibus debito ac conſueto cultu honorarentur. Porro ſubrogatus fuit ab Antiochenis in locum Ignatij (quod ipſe prædixerat) *Hero* eiuſdem Eccleſiæ diaconus.

a *Plin. 10. ep. 73. ad Traian.*

III.

At non ſolum Ignatium, ſed & alios variis locis Epiſcopos æquè petitos eſſe ad necem, idem qui ſupra Chryſoſtomus teſtatur. Quod poſtea accidit de *Oneſimo b* Pauli diſcipulo, Epheſiorum Epiſcopo, Timothei ſucceſſore; qui ab Aſiæ Proconſule vinctus Romam miſſus, ibi lapidibus obrutus eſt; eiusq; corpus Epheſum relatum. Quem cum certum ſit ſuperuixiſſe Ignatio, (quippe cui, dum Romam ad martyrium duceretur *c*, occurrit in itinere) erroris arguitur Nicephorus *d*, dum eũ ſub Domitiano occubuiſſe tradit. Edeſſæ quoque in Syria, hac eadem Traiani Perſecutione paſſum eſſe *Barſimæum* Epiſcopum, & qui ab eo baptizati fuerant, *Sarbelium* idolorum Sacerdotem, & *Barbeam* ſororem eius, (quorum ille inter duo ligna ſectus eſt, hæc capite truncata) Tabulæ *e* Eccleſiaſticæ teſtantur. Et Dyrrachij in Macedonia *Aſtius f* (aliter Antiſtius) Epiſcopus ſupplicio crucis martyrium conſummauit; alijq; ibidem Fideles, eius conſtantia in cruce pendentis permoti, magno animi ardore ſeſe martyrio offerẽtes, iuſſu Præſidis in mare demerſi ſunt. Ac Synope in Ponto, *Phocas g* itidem Epiſcopus, poſt vincula, ferrum, ignemq; ſuperatum, euolauit in cœlum. Pariterq. in Gallia *Creſcens h* diſcipulus S. Pauli, & qui ei in ſede Viennenſi ſucceſſit *Zacharias i*; atque in Apulia *Maurus k* Epiſcopus cum ſociis, ſub eodem Traiano martyrium conſummaſſe reperiuntur.

b Martyr. Rom. 16. Febr.
ONESIMI, ET ALIOR. EPISCOP. MARTYRIA.
Quæ ponit Baronius diuerſis annis Traiani; nos vero in vnum collegimus, cum non ſint illorũ certi anni qui bus adſcribantur.
c *Ignat. ep. ad Epheſ.*
d *Neceph. 3. hiſt. 11.*
e *Martyr. & Menol. 29. & 30. Ianuar.*
f *Mart. Rom. 4. Iul.*
g *Ibid. 14. Iul.*
h *Ibi. 27. Iunij*
i *Ibi. 26. Maij.*
k *Ibi. 27. Iul.*

IV.

Hoc eodem anno vndecimo Traiani Cerdo *l* Epiſcopus Alexandrinus, cum ageret in ſede annum vndecimum, ex hac vita deceſſit; eſtq; in locum eius ſubrogatus *Primus*.

l *Euſeb. in Chron.*

IESV CHRISTI ANN. 111. 112.

I.

ANACLETI 9. EVARISTI 1.

TRAIANI IMP. ANN. 12. 13.

II.

ANNO CHRISTI centeſimo vndecimo, Palma iterum & Caluiſio Tullo Coſſ. nihil geſtum reperimus ad res noſtras pertinens. Sed

Anno centeſimo duodecimo, Traiani decimotertio, (cui Caſſiodorus Piſonem & Haſtam tribuit Conſules, alij rectius Criſpum & Orfitum: cæterũ cum Imperatoris annis certa ratio temporis conſtituitur, minus eſt de Conſulibus laborandum, quorũ in Faſtis, per hæc Traiani & Hadriani tempora, perturbatiſſimus eſt ordo:) tertio *m* Idus Iulij, *Anacletus* Papa, cum ſediſſet annos nouem, menſes tres, & dies decem, martyrio eſt coronatus; ſepultusq; in Vaticano iuxta corpus S. Petri, cuius memoriam (vt ſuperius vidimus) ipſe conſtruxerat.

m *Anaſt. de Rom. Pontif. Martyr. Rom.*
ANACLETI P. OBITVS.

III.

Leguntur eius titulo tres Epiſtolæ; in quarum vltima quod trium Sedium Patriarchalium ſeries ponatur, tum nomen PATRIARCHARVM, tum res ipſa diſplicet Nouatoribus. At vero nomen antiquiſſimum eſſe conſtat; quod tam in ſacra Scriptura ſæpe vſurpatum, & à recentioribus *n* Iudæis retentis, quam à Gentilibus ſuſceptum, (nam qui Ægyptiis ſacris præeſſent, Patriarchas dictos eſſe, & Herodotus docet, & Hadrianus *a* Imperator confirmat:) ſicut alia multa, in Eccleſiam feliciter tranſiit. De Sedium vero prærogatiua, à Petro primum inſtituta, iam dictum eſt ſuperius *b*; eademq; habentur in Romanis Conciliis *c* ſub Damaſo atq; Gelaſio repetita; ageturque de iis ſæpe inferius & de generaliori eiuſdem vocis acceptione alias *d* opportunius.

PATRIARCHÆ NOMEN.
n *Vid. Epiph. hær. 30. & tit. Cod. Theod. de Iudæ.*
a *Hadr. Imp. ep. ad Seruiã. Conſ. ap. Flau. Vop. in Saturni.*
b *An. 45. nu.* XVI.
c *Tom. 1. Cõc. Adde etiam Greg. 6. ep. 37.*
d *Ann. 570. num.* III.

VI.

Cum autem poſt Anacleti martyrium ſedes vacaſſet dies tredecim, in locum eius ſuffectus eſt EVARISTVS, & ipſe natione Græcus, ex patre Iudæo nomine Iuda Bethleemitico. Cuius quidem Euariſti meminerunt Irenæus *e*, Optatus *f*, Epiphanius *g*, & Auguſtinus *h*. Sed quod in Libro de Romanis Pontificibus traditur, ipſum TITVLOS *in vrbe Roma diuiſiſſe presbyteris*: per *Titulos* vtique intelliguntur domus Fidelium diuino cultui mancipatæ, in quibus Chriſtiani Synaxes agere conſueuerant, quas nos *Eccleſias* dicimus: de quibus eſt exemplum in breuioribus illis, ſed plane aureis Pij Papæ Epiſtolis *i* ad Iuſtum Epiſcopum Viennenſem. Accepta (vt videtur) nomenclatura à rebus fiſcalibus, cum Tituli impoſitione rem aliquam ſibi fiſcus ſolitus *k* eſſet vendicare, ac Principi conſecrare: quæ conſtat fuiſſe vela quædam, imaginibus, aut certe nominibus *l* Imperatorium inſignita, quæ Ambroſius *m cortinas regias* appellat: eaque vetuit Gregorius *n* imponi Eccleſiaſticis rebus, quippe qui ſciret Titulos Eccleſiaſticos longe à fiſcalibus diuerſos eſſe debere. Quamquam putamus eam fuiſſe inter *Vela* & *Titulos* differentiam, quod in Velis *o* imago eſſet depicta Imperatoris, in Titulis *p* nomen eius inſcriberetur. Cæterum apud Chriſtianos, Titulum quo domus aliqua diuino cultui manciparetur, fuiſſe Vexillum Crucis, ex eo poſſumus intelligere, quod Theodoſius Imper. edicto *q* præcepit, vt delubra Gentilium, Chriſtianæ legis cultui manciparentur *collocato in eis venerando Chriſtianæ religionis ſigno*. Eaque ratione, quod titulo Crucis cenſerentur res dicatæ religioni, Leo *r* itidem Imperator vetuit, *venerabilem Crucem, aut ſanctorum Martyrum Reliquias*, inferri in ædes publicas, vel loca populi voluptatibus fabricata; ne ſic *occuparentur ea, quæ ad cauſas publicas, vel ad populi oblectamenta, exſtructa eſſent*. Præter quæ ſunt & alia *s* permulta exempla, veteraque monumenta, quibus probetur, Crucis ſigno illato, velut præfixo titulo, res Deo dicari conſueuiſſe. Sed quod ait *Tituli* nuncupationem ſpectat; ea quoque ratione dici poteſt, Eccleſiam appellatam eſſe Titulum, quod qui ei presbyter adſcriberetur, ab eo nomen titulumq; acciperet. Verum Romæ obtinuit tandem; vt non omnis Eccleſia Titulus diceretur, ſed tantum inſigniores quibus præficerentur Cardinales.

EVARISTVS PAPA.
e *Iren. li. 2. c. 3.*
f *Opt. lib. 2.*
g *Epiph. hær. 27.*
h *Aug. ep. 165*
DE TITVLIS ROMÆ INSTITVTIS.
De quibus Baron. hic, & Tom. V. ann. 439. & in Not. ad Martyrol. 26. Iul.
i *Ext. in Bibl. Patr.*
k *L. ſi quãdo. C. de bon. vacant. lib. 11.*
l *Vid. Aug. in Pſ. 21. expoſ. 2.*
m *Ambr. ep. de Baſil. trad. ad Marcel.*
n *Greg. 4. ep. 44.*
o *Greg. 11. ep. 1*
p *Pet. Chryſol. ſer. 154. de S. Steph.*
q *l. vlt. C. Th. de pagan. l.*
r *l. decernimus. C. de Epiſc. & Cler.*
s *Nov. 117. c. 7. ex Iulian. & cõſt. 4. c. 1. Auth coll. 5. tit. 17. vt aul. fabric c. nemo Eccl. de conſecr. diſt. 1. ex Conc. Aurel & in Capi. Franc. lib 5. c. 239. Ordo Rõ. de diu. offic. c. de ædif. Eccleſ. Prud. hym 5. & 12. Periſt.*

V.

Poſt hæc additur in eodem libro, inſuper Euariſtum *ſeptem Diaconos ordinaſſe, qui cuſtodirent Epiſcopum prædicantem* (hoc eſt, ei aſſiſterent) *propter ſtylum veritatis*; nempe ob muneris maieſtatem, & functionis amplitudinem: non autem, ſicut aliqui ſunt interpretati, vt eum tuerentur ab irruentibus Chriſtianæ fidei hoſtibus. Inſtar enim cœleſtis illius præſtantiſſimæ Hierarchiæ, Eccleſiaſticam pariter eſſe compoſitam,* certiſſimum eſt. At vero in illa ſeptem ſpiritus in circuitu throni Deo aſſiſtere viſi *t* ſunt; oſtenſumq; eſt diuinitus Zachariæ *u*, in lapide illo ſeptem infixos eſſe oculos: aliaque pariter de iiſdem ſeptem Angelis ante thronum Dei aſſiſtentibus, ſunt ſymbolicè demonſtrata. Qua ratione, ſicut Angeli, qui *adminiſtratorij Spiritus* ab Apoſtolo *x* dicti ſunt, & olim à Propheta *y*, Deo adſtant; ita pariter & Diaconi, qui miniſtri Eccleſiæ ſunt, non tantum vt Epiſcopo (quod ab ipſa primitus eorum inſtitutione factam vidimus) ſacrificium offerenti, ſed etiam eidem Euangelium annuncianti præſto ſint, inſtitutum fuit. Cæterum perſeuerauit per multa ſæcula, vt ſeptem tantum in Eccleſia Romana Diaconi miniſtrarent: quibus Fabianus *z* illud muneris poſtea addidit, vt quatuordecim Vrbis Regionibus præeſſent, ſingulis binas aſſignãs vt pauperum in eis degentium curam agerent; vnde & DIACONI REGIONARII dicti ſunt: iidemque in Concilio *Romano ſub Syluestro, nominati reperiuntur DIACONI CARDINALES, quod licet diuerſis in locis agerent, vnius tamen Eccleſiæ, eiuſdemque primariæ, cardine contineren-

* *Ignat. ep. ad Tral.*
t *Apoc. 1. 3.*
u *Zach. 3.*
x *Hebr. 1.*
y *Pſal. 103.*
DIACONORVM MVNVS, ET MYSTERIVM.
z *Auguſt. de Rom. Pontif. in Fabian.*
* *Conc. Rom. II. cap. 7*
DIACONI CARDINALES.

tinerentur: cum alioqui non deeſſent in aliis Vrbis Eccleſijs Diaconi, in ſingulis ſaltem duo; vt eiuſdem Silueſtri eodem Concilio *a* edita conſtitutio demonſtrat.

a *Ibid. c.6.*

VI. PANTHEON ICTVM FVLMINE.

b *Plin. lib. 36. c.5.*

Hoc eodem anno decimotertio Traiani Imp. *Pantheon* Romæ fulmine concrematū eſſe, traditur apud Euſebium in Chronico. Nempe quod erat Iouis Vltoris *b* delubrū, iuſte numine vlciſcente de cœlo tactum incenſum eſt, cum vera religio Romanorum perſecutione vexaretur Non n. Anacleti ſanguine exatiata eſt perſequentium rabies; ſed aliis ad pœnam quæſitis, maiori aucta furore in quoslibet Chriſtianos ſæuijt.

IESV CHRISTI ANN. 113.

EVARISTI ANN. 2.

TRAIANI IMP. ANN. 14.

I. c *Euſeb. in Chron.* EPISCOPI HIEROSOLYMITANI. *Ap. Baron. hoc an. & 127*

ANNO CHRISTI centeſimo decimotertio, Calpurnio Piſone & Ruſtico Bolano Coſſ. Iuſtus Hieroſolymitanus Epiſcopus ex hac vita ſubtractus eſt, poſtquam ſediſſet annos tres: cui ordine ſucceſſerūt *c* intra viginti quinque annos, nempe vſque ad decimumnonum Imperij Hadriani, alij tredecim, videlicet *Zacchæus, Tobias, Beniamin, Ioannes, Matthias*, alter *Beniamin, Philippus, Seneca, Iuſtus, Leui, Ephræm, Ioſes, Iudas*, qui vltimus ex progenie Iudæorum præfuit illi Eccleſiæ. Cæterum frequens hæc Epiſcoporum ſucceſſio grauem perſecutionem arguit. Quantum autem quisq; illorum, ſicut & aliorum qui poſtea per multa tempora in ea Eccleſia ſucceſſerunt, ſederit, licet recentiores ediderint, tamen cum ipſe Euſebius Cæſarienſis in Palæſtina Epiſcopus, ſub cuius metropoli Hieroſolymæ erant, idemque eiuſmodi rerum curioſiſſimus explorator, ſe id minimè inuenire potuiſſe ſæpe teſtetur *d*; nos quoque id ignorare fateri malumus, quam cum aliis temere diuinare. Numerat & Epiphanius *e* omnes Epiſcopos Hieroſolymitanos ad ſua vſq; tempora: verum mēda aliqua, quæ ex Euſebio poſſunt corrigi, in eam ſeriem irrepſerunt.

d *Id. 4. hiſt. 5. & lib. 5. c. 12. & in Chron.*
e *Epiph. hær. 66.*

IESV CHRISTI ANN. 114. 115.

EVARISTI ANN. 3.4.

TRAIANI IMP. AN. 15.16.

I. RES ROMANÆ LANGVESCVNT.

ANNO CHRISTI centeſimo decimoquarto, Traiano Auguſto ſextum & Iulio Africano Coſſ. idem Traianus poſt multa bella feliciter confecta, de quibus dictum eſt breuiter ſuperius; langueſcente corpore ac deficientib. viribus, ſed & laborante iam Imperio Rom. amplitudine ſua; plures quas ſubegerat prouincias, ſiue quod ægrè poſſet eas in officio continere, ſiue tædio bellorum, coactus eſt liberas facere; neq; amplius quicquam rebus ante geſtis dignum efficere valuit: cœpitq; Imperium à tanto faſtigio ſenſim declinare.

II.

Nam & ſequens annus, qui Coſſ. habuit (vt eſt in Faſtis, licet alij alios ponant) Publium Celſum & Clodium Criſpinum, rebellione gentium domitarum haud parum fuit eidem Imperio funeſtus. Sed hæc omnia pluribus Dio; qui inter alia refert de Agarenorum in Arabia rebellione, quoties cum eis Romani manus conſererent, ictu fulminis auerſos fuiſſe: ortamq; ſubito muſcarum vim, eduliis & poculis inſidentem fœdo contactu cuncta Romanis grauia & moleſta feciſſe. Cæterum Traianum multos ex rebellibus iterum domuiſſe, ex eodem auctore conſtat.

IESV CHRISTI ANN. 116. 117.

EVARISTI ANN. 5.6.

TRAIANI IMP. ANN. 17.18.

I. a *Euſeb. in Chron. an. 17. & 18. Traiani & hiſt. lib. 4. c.2.* [I]VDÆI REBELLANT, ET IMMENSIS CLADIB. AFFICIVNTVR.

ANNIS CHRISTI centeſimo decimoſexto & centeſimo decimoſeptimo, Traiani vero decimoſeptimo & decimooctauo; (quorum priori Conſules fuere Ninnius Haſta & Manilius Vopiſcus, poſteriori Lucius Vipſtanus Meſſala & Marcus Vergilianus Pedo:) tradit Euſebius *a* Iudæos variis locis rebellantes arma cepiſſe. Qua vero audacia & feritate id aggreſſi fuerint, Dio demonſtrat, dum ait eos ſine diſcrimine Romanos & Græcos obtruncaſſe, eorumq; cœpiſſe carnibus veſci; ſed eorundem inteſtinis ſtillante adhuc ſanguine ſe ipſos cingentes, ac pellibus obuoluentes, multos per medium vſq; ad verticem ſecuiſſe plures beſtiis dilaniandos obieciſſe, alios inter ſe digladiari coegiſſe: adeo vt tantummodo apud Cyrenen ducenta, & amplius hominum millia, in inſula vero Cypro circiter ducenta & quadraginta capitum millia, eo Iudæorum furore & armis interierint. Sed eos à Traiano miſſis exercitibus coercitos fuiſſe, & ingentibus vbiq; cædibus profligatos, infinitaq; eorum millia ſublata, iidem auctores tradunt. Quod vero ad eorum effuſam rabiem ſpectat; qui non Romanis tantum, ſed & omnib. vbiq; Chriſtianis eſſent infenſiſſimi, ab horum nece haud ſe temperaſſe putandum eſt.

II. TEMPVS CONSVLATVS PEDONIS.

Cæterum quod diximus hoc Chriſti anno centeſimo decimoſeptimo, Traiani decimooctauo, Coſſ. fuiſſe Meſſalam & Pedonem, id quidem contra Faſtos Caſſiodori eſt qui eodem anno habent Hadrianum & Salinatorem: Verum præterquam quod his Traiani, necnon Hadriani eius ſucceſſoris temporibus, eoſdem Faſtos plane inuerſos ac corruptos eſſe conſtat; inſuper reperta eſt vetus inſcriptio, cum adiecta nota numeri annorū ab Vrbe Condita, quæ eoſdem L. Vipſtanum Meſſalam & M. Vergilianum Pedonem anno ab Vrbe Condita octoginteſimo ſexageſimo ſeptimo (qui incidit in hunc præſentem CHRISTI centeſimumdecimum ſeptimum, ſecundum initam à nobis in CHRISTI Natiuitate annorum Vrbis ſupputationem) Coſſ. extitiſſe aſſerit, totamq; Chronologiæ noſtræ rationem mirifice confirmat.

III. TERRÆMOTVS INGENS ANTIOCHIÆ.
b *Dio in Traia.*

Conſtituta porro certa atque fixa Conſulatus Pedonis ſede, ſequitur etiam vt dirum illum terræmotum, quo ciuitas Antiochena concuſſa eſt ac funditus euerſa, cum in ea Pedo ipſe Conſul (Dione *b* teſte) interijt, non alio quam hoc ipſo anno contigiſſe intelligamus. Quamuis enim, quod anni Vrbis à Palilibus Aprili menſe inciperent, maxima pars anni eius octingenteſimi ſexageſimi ſeptimi reſpondeat ſuperiori anno Chriſti, nempe centeſimo decimoſexto: tamen cum terræmotum hiberno tempore contigiſſe Dio ſcribat, eum nonniſi hoc præſenti anno, quo Pedo Calendis Ianuarij Conſulatum inijt, collocari poſſe, exploratiſſimum eſt. Rem autem atrocem, ac plane luctuoſam, & quæ terræmotum præceſſerunt, horrenda fulmina, inſolitos ventos, violentiſſimos maris æſtus, præclarè admodum idem Dio deſcribens, inter alia ait, cum occaſione tum ipſius vrbis toto Oriente celeberrimæ, tum Imperatoris qui ibi eſſet in hibernis, eo concurriſſent ex vniuerſo Orbe homines; nullam fere nationem aut ciuitatem detrimento & clade immunem extitiſſe, cum ex tot mortalium numero vix ſine noxa vnus aut alter euaſerit, interq; illos Pedonem Conſulem eliſo pectore ſanguinem euomentem, animam emiſiſſe: ipſum vero Traianum Imp. per feneſtram domus vix ablatum eſſe, cum accedens (inquit Dio) forte quidam humana maior effigie, illum inter exiguos tectorum lapſus incolumem ſubtraxit: tanta alioqui obducta caligine cunctos opprimente, vt alterum videre, alloqui, & audire, minimè cuiquam, imo ne ſpirare quidē, ingruente vento ac puluere, liceret. Tradit inſuper, ſubſe-

diſſe montes,& aquarum fontes non antea viſos emicuiſſe, ac fluuios quoque defeciſſe.

IV. CAVSA CLADIS.

Sic igitur auulſa ab ea vrbe, ingenti illa animata columna, c[ui]us virtuti inuiſibili quodam modo innitebatur, nempe Ignatio Epiſcopo, ipſam corruere neceſſe fuit: hiſce nāque cladibus Deum vlciſci ſolitum neces Sanctorum, cō-plura exempla declarant, de quibus agetur ſuis locis. Quod vero ad Chriſtanos Eccleſiæ Antiochenæ ſpectat; nequaquam putamus iiſdem cum Gentilibus affectos malis. Etenim ſi ex iis quæ poſt multa ſæcula ſub Leone Imperatore, eidem ciuitati pari terræmotu iterum proſtratæ horribilia contigerunt, ſumendum eſt argumentum, hæc obuentura mala Chriſtianis ante fuiſſe diuinitus reuelata putandum eſt, ne ſcilicet cum impiis perirent pariter iuſti, quod non eſſe Dei voluntatis conteſtatus eſt olim Abraham. *a* Certe Heronem ipſorum Epiſcopum diutius ſuperuixiſſe conſtat, licet quæ tum ab eo vel aliis Chriſtianis geſta ſint, Scriptorum inopia, vel potius ſcripturarum naufragio, remanſerint alto ſilentio conſepulta.

a *Gen.* 18.

V.

Cum autem ex Pedonis Conſulatu, tamquam certiſſimo indicio demonſtratum ſit hæc contigiſſe præſenti anno, ab hoc vero anno vſque ad ſecundum Leonis Auguſti (qui fuit Domini quadringenteſimus quinquageſimus octauus) quo alteram eiuſdem ciuitatis cladem accidiſſe, cōmemorat Euagrius, *b* non plures quam trecenti quadraginta & vnus anni reperiantur: neceſſe eſt affirmare, eumdem auctorem male calculos ſubduxiſſe, dum ab hoc terræmotu ſub Traiano vſque ad illum ſub Leone, intercurriſſe vult annos trecentos quadraginta ſeptem. Propius ad verū acceſſit Euſebius in Chronico, dum hanc cladem decimoſexto Traiani collocat: & fortaſſe, niſi quod innumeris eius locis eueniſſe conſtat, vt rerum ordo à librariis perturbaretur, id huic etiam accidiſſet: ſuo prorſus anno, hoc eſt octauodecimo Traiani legeretur. Sub finem plane Imperii Traiani rem geſtam eſſe, ex eo confirmatur, quod eumdem Imperatorem ſtatim poſt hæc Antiochia profectum, trans Euphratem copias duxiſſe, Dio teſtatur; in eaque expeditione diem clauſiſſe.

b *Euag. lib.* 2. *cap.* 12.

IESV CHRISTI AN. 118.

EVARISTI AN. 7.

TRAIANI IMP. AN. 19.

I.

ANno Chriſti centeſimo decimooctauo, Æliano & Vetere Coſſ. cum Traianus Imperator nullum vmquam perſequendi Chriſtianos finem faceret, quid demum addiderit cum rediit Antiochiam Nicephorus *c* rem prodigioſam narrat: nempe cum inter multos alios quos peremit Chriſtianos, quinque Virgines palam fidem profitentes combuſſiſſet, & ex earum cineribus æri commixtis conflata ænea vaſa, publico balneo ab ipſo magnificentiſſime conſtructo dicaſſet, accidiſſe vt quicumque eo lauatum ingrederentur, cum primum calidas attigiſſent aquas, caligine ſimul & vertigine corriperentur: cauſa vero mali cognita, Traianum alia ex ære puro vaſa balneo procuraſſe, priora autem illa iterum conflata, in quinque transformaſſe ſtatuas virginum combuſtarum forma & habitu, ac pro balneo collocaſſe. Hæc Nicephorus. Quo etiam vltimo Traiani tempore contigiſſe oportuit, quod tradit Suidas, *d* ab eodem Imperatore promulgatum eſſe edictum de Perſecutionis ceſſatione, ea videlicet occaſione, quod Tiberianus qui primæ Palæſtinorum genti præerat, ad ipſum retuliſſet, ſe non parem eſſe Chriſtianis occidendis qui vltro ſupplicia appeterent.

c *Nic. li.* 3. *c.* 23. QVINQVE VIRGINVM MARTYRVM PRODIGIVM.

d *Suid. verb.* Traian.

II. ERROR DE MILLENARIO.

Iiſdem quoque vltimis Traiani temporibus, error de MILLENARIO irrepſit in nonnullos Fideles auctore PAPIA Epiſcopo Hierapolitano, Ioannis Senioris (non Apoſtoli, vt quidam putarunt, quos redarguunt ipſiuſmet Papiæ verba apud Euſebium *e*) auditore, viro magni nominis & celebritatis: qui quod eſt in Apocalypſi, *f* regnaturos Fideles eum Chriſto mille annis, quaſi ex traditione non ſcripta, (vt ait Euſebius) hoc eſt, ex perperam facta ab aliis quibuſdam eorum verborum interpretatione, putauit intelligendum de regno terreno, poſt reſurrectionem mortuorū ad illum annorum numerum hic ſtabiliendo: de quo, eiuſque ſcriptis plura Euſebius. Eumdem vero, ob magnam hominis æſtimationem, in eo errore complures magni pariter nominis viri ſunt ſecuti; & inter cæteros Irenæus, Iuſtinus martyr, & alii, de quibus dicetur ſuis locis. Neque enim hic error eo vſque progreſſus eſt, vt tranſieret in hæreſim, niſi poſtquam in Apollinare qui eum pertinacius propugnauit, à Damaſo Papa damnatus eſt. Porro & ipſum *Papiam* ſanctitate ſpectatum vitæ finem clauſiſſe, certam fidem faciunt Eccleſiaſticæ *a* Tabulæ, in quas eius natalis dies anniuerſaria celebritate iugiter renouandus relatus eſt.

e *Euſ.* 3. *hiſt.* 3. f *Apoc.* 20.

PAPIAS INTER SANCTOS.

a *Mart. Rom.* 22. *Febr.*

IESV CHRISTI AN. 119.

EVARISTI AN. 8.

TRAIANI IMP. AN. 20.

I. TRAIANI OBITVS.

ANnus Chriſti centeſimus decimusnonus Coſſ. habuit Nigrum & Apronianum, vel (vt ponit Caſſiodorus) Catilium & Fuluum. Cum Traianus (inquit Dio) Romam reuerſus, apud Selinuntem Ciliciæ ciuitatem (quæ poſtea cognominata eſt Traianopolis) ſiue morbo, ſiue veneno extinctus eſt tertio Idus Auguſti, cum imperaſſet annos vnde viginti, menſes ſex & dies quindecim; vixiſſet annos ſexaginta vnum, & menſes ac dies modo enumeratos: quamquam Aurelius Victor annos tribuit eius ætati ſexaginta quatuor, Eutropius *b* ſexaginta duos, menſes nouem & dies quatuor. Exuſti autem corporis cineres Romam eſſe perlatos, & ſub eius columna poſitos, imagine ipſius ſuperpoſita, idem Aurelius tradit: ſed oſſa ipſa intra vrnam auream tranſlata eſſe, Dio & Eutropius aſſerunt: ſolus omnium (inquit Eutropius) intra Vrbem ſepultus, quod lege *c* Duodecim tabularum vetitum erat: eumdemque inter diuos relatum tradit, eiuſque memoriæ tantum delatum, vt ab hoc tempore non aliud in Senatu Principibus acclamaretur, niſi, *Felicior Auguſto*, *Melior Traiano*.

b *Eutrop. l.* 8.

c *Cic. l.* 2. *de leg.*

II.

Sed quod fertur *de Traiani anima d precibus S. Gregorii Papæ ab inferis liberata*, imprimis cum eius probitas & vitæ integritas veluti fundamenti loco ſtatuatur, quam illud ſit inane ſatis antiquorum teſtimoniis conſtat: quippe quem Dio Caſſius ſui temporis Scriptorum facile princeps, cum multa de eo laude digniſſima prædicaſſet, tandem aſſerit fuiſſe vini appetentem, & in maſculorum amores pronum. Immo nec in ſua eiuſmodi explenda libidine, proprio nepoti Hadriano, filio conſobrini ſui pepercisse, auctor eſt Ælius Spartianus. Ac denique illum ob eiuſmodi impuritatem, Iulianus *e* Auguſtus in deorum conuiuium admitti non conceſſit, niſi prius cautum eſſet Ganymedi, cui admodum timebatur ex Traiani aduentu. An igitur inter optimos, vel ſaltem bonos, recenſendus ille videri poteſt; qui ipſorum etiam Ethnicorum teſtimonio turpiſſimus habendus eſt? An vero & pro eius in ſuis adeo horrendis peccatis mortui, liberatione ab inferis, dicemus oraſſe Gregorium, & exauditum eſſe; cum pro eiuſdem criminis reis Sodomitis adhuc viuentibus, magnus Pater credentium Abraham interceſſor factus, non valuerit exaudiri? His vero ſi addas impenſiſſime ab eo exhibitum idolis cultum, & crudelitatem, qua tot innocentiſſimorum Chriſtianorum millia, nulli parcens ætati vel ſexui, necari fecit, qua iam fronte diuinum in laudem virtutum eius citant oraculum, in reuelatione quam dicunt factam S. Mathildi? cum præſertim clamet Spiritus ſanctus per Apoſtolum, *f Qui in vno offenderit, factum eſſe omnium reum.*

d *Hanc diſputationem tractat diffuſe Bar. To. VIII. Ann. poſt obitum Gregorii Magni anno Domini* 604. *Vnde nos eam huc in proprium (vt videtur) locum compendioſe tranſtulimus.*

e *Iul. in Cæſa.*

f *Iacob.* 2.

III. REFELLITVR FABVLA DE ANIMA TRAIANI IN CÆLVM RECEPTA.

Sed videamus an ſolidiora ſint, quæ ſuper adeo inane probitatis Traiani fundamentum ſunt ædificata. Aiunt igitur Gregorium, cum aliquando procederet cum clero ex baſilica Lateranenſi ad S. Petri, per forum Traiani tranſeuntem, inter alia ibi poſita egregia ſimulacra, admiratum eſſe ea quæ reddebant Traiani, cum in procinctu belli Dacici eſſet, ex equo deſilientis imaginem, & viduæ de occiſo filio querenti adhibentis aures, & quod petebat implenti:

tuncque eumdem Gregorium eiuſmodi nobilis facti intuitu ita fuiſſe in Traianum compaſſione affectum, vt pro eius animæ liberatione Dominum exorarit, quem & exauditum fuiſſe, per viſum Angelus indicauit, monens tamen ne amplius talia præſumeret. Hæc ſummatim ex multis, cum tamen in eiuſdem hiſtoriæ narratione non vna ſit omnium aſſertio.

IV. REPVGNAT HISTORIÆ.

Quoniam autem in vna narratione duæ longe diuerſorum temporum iunguntur in vnum hiſtoriæ, altera de vidua ſub Traiano, altera de eo quod poſt quingentos fere annos factum ſit à S. Gregorio: vt de priori primum agatur, ſi rogem eos qui iſta aſſerunt, quiſnam eius narrationis auctor exiſtat: neminem prorſus habent antiquorum hiſtoricorum quem prodant, non Dionem, non eius breuiatorem Xiphilinum, non Plinium qui Traiano Panegyricum dixit, non denique vllum qui vel res geſtas Traiani ſit proſecutus, vel qui ante ſexcentos poſt Traianum annos vixerit. Quid vero quod nec tempore Gregorii, eo ſplendore quo ante fuerat perſtitit Forum Traiani, ſtatuæque erectæ ſuper baſes ſuas perſeuerarunt, cum iam antea tot Vandalorum, Erulorum, Gothorum expilationibus Vrbs crebris ruinis (vt ipſemet Gregorius, *a* aliique teſtantur) attrita eſſet, & omnibus ſuis ornamentis ac ſtatuis ſpoliata? Deniq; quod nonnulli addunt, Traianum viduæ vindictam de filio occiſo petenti, filium ſuum vſque ad reditum ab expeditione bellica obſidem reliquiſſe: hoc quidem apertiſſimi mẽdacii arguitur, quod maiorum omnium auctoritate conſtet nullum fuiſſe Traiano filium, nec adoptiuum quidem, niſi quod Spartianus ait, ipſum longe poſtea cum in extremis eſſet, adoptaſſe Hadrianum, de quo dicetur in fine huius anni.

a *Greg. in Ezec hom. 18. & dial li. 2. c. 1. Proc. de Bel. Vand. lib. 1. Caſ. 3. ep. 31. & alii.*

V. REPVGNAT DOCTRINÆ GREGORII.

Quod vero ad rem geſtam Gregorii ſpectat, tantum abeſt vt is pro anima Traiani oraſſe dici poſſit, vt ne cogitatione quidem aliquando fuerit meditatus, quippe qui è cõtrario reperiatur *b* eos acriter inſectatus eſſe, atque etiam hæreticos appellaſſe, qui dixerũt Redemptorem noſtrum cum deſcendit ad inferos, ſaluaſſe peccatores omnes confitentes ipſum Deum, aſſerens Dominum illos ſolummodo ab inferni clauſtris eripuiſſe, quos viuentes in carne per ſuam gratiam in fide & bona operatione ſeruaſſet: nec trahi ad Deum poſt mortem potuiſſe, qui ſe à Deo male viuendo ſeparaſſent. Quæ ipſe cum doceat, quis adeo imprudens dixerit tentaſſe Gregorium precibus obtinere, quod nec à CHRISTO ad inferos deſcendente fuiſſe factum aſſeruit, & ſecus ſentire eſſe hæreticum prædicauit?

b *Greg. 6. ep. 15. Ind. 15.*

VI. PRIMI EIVS ASSERTORES.

Cum igitur hæc nunquam accidiſſe conſtet; vt tamen à magni etiam nominis recentioribus Theologis accepta fuerint, fecit imprimis aſſertio viri ſanctiſſimi & merito laudatiſſimi Ioannis Damaſceni, qui poſt centum & amplius annos à S. Gregorio, eamdem hiſtoriam vti rem certam, & ab Oriente atque Occidente teſtatam, (vt ait ipſe, ita ab aliis ſermone perſuaſus) bona fide ſcriptis *c* mandauit. At vero Ioannes Diaconus, qui ſub Ioanne Papa Octauo, trecentis ferme poſt Gregorium annis, eius Vitam in Vrbe conſcripſit, vbi ad eum locum deuenit vt narraret rem adeo celebrem, certiſque teſtimoniis conſignaret, hæſiſſe plane viſus eſt in ſalebris, dum nihil habuit quod ex Archiuo Romano, vel ex aliarum circum prouinciarum Eccleſiis produceret, ſed migrandum ei fuit ad diuiſos toto Orbe Britannos, & eius rei teſtimonium ex Eccleſia Anglicana petere: multum in eo laborans, vt cum videret (ſicut ait) maxime de ea re dubitari in ipſa Vrbe Roma, quod & diuinæ Scripturæ, & ipſius Gregorii doctrinæ repugnaret, eamdem quoquo modo fieri potuiſſe demonſtret. Cum vero ſe probationibus deſtitutum cerneret, eo tandem redactus eſt, vt dixerit animam Traiani ita fuiſſe à pœnis inferni liberatam, vt tamen haud fuerit in cælum aſſumpta.

c *Damaſ. orat. de fid. defunct.*

VII VARIA CIRCA EAM COMMENTA.

Qui autem eiuſmodi commentum ſectati ſunt recentiores, delinientes nullo ſtantem fundamento ſtructurã, alii alia addidere pro mentis arbitrio: hi quidem, Traianũ ad vitam reuocatum à S. Gregorio & baptizatum, rurſumque vita functum abiiſſe in cælum: illi autem, non reuixiſſe corpus, ſed clanculo animam à Gregorio baptizatam: alii denique haudquaquam ab inferis liberatam, ſed tantummodo pœnis alleuiatam: atque ita fabulas fabulis addidere, vt ridiculum etiam illud ſit demum ſuperadditum, de Traiani cranio cum viuida adhuc lingua reperto, qua ipſe ſuam miſeriam deplorans, S. Gregorium ad commiſerationem, & ad preces pro ipſo ad Deum fundendas commouerit. Quod vero inſuper adducunt ex SS. Brigidæ ſiue Brigittæ, atque Mathildis Reuelationum libris: veneror quidem (vt par eſt) Sanctas ipſas, & colo, ſed de reuelationibus eis factis, vel potius ipſarum nomine ab aliis promulgatis, ea dumtaxat recipio, quæ Eccleſia Catholica recipit, quam ſcimus non potuiſſe iſta probare, quæ ſunt tum inter ſe pugnantia, tum diuinæ Scripturæ repugnantia. Quapropter faceſſant iſthæc de Traiani anima liberata, riſu potius deſpicanda, quam diſputatione ſeria confutanda. Laudetur tamen zelus eorum, qui quod aſſertum inuenerunt, quomodo ſe habere potuerit, ſcholaſtice diſſeruerunt: magis vero laude digni habeantur, qui emunctis naribus odorati falſitatem, eamdem procul abiecerunt.

VIII. HADRIANVS IMPERAT.

Traiano igitur mortuo, & ad inferos in æternum detruſo, HADRIANVS antiquum genus ex Hadria Picentum ciuitate, recentius ex Italica Hiſpaniæ Bæticæ vrbe ducens, natuſque Romæ patre Ælio Hadriano cognomento Afro, Traiani conſobrino, cum hoc anno Legatum agens in Syria, quinto Idus Auguſti adoptionis tabulas à Traiano in extremis poſito accepiſſet, tertio Idus eiuſdem nuntiato ſibi eius obitu, capeſſiuit Imperium. Hæc Spartianus: *a* cuius etiam auctoritate, iuncta veterum nummorum *b* inſcriptione, liquet hoc anno quo Hadrianus adoptatus eſt, fuiſſe quoque deſignatum ſecundo Conſulem: quamuis Caſſiodorus ſecundum eius Conſulatum ponat anno ſuperiori. Sed & vidimus cuſum numiſma *c* argenteum, in quo eius Adoptio vna cum Conſulatu & Tribunitia Poteſtate habetur expreſſa: quantumuis adoptionem neget Dio.

a *Spart. in Hadr.*
b *Ap. Goltz. in Theſ.*
c *Habet Baro. Ann. Tom. II. hoc an. ex muſæo Lælii Paſqualini Romæ*

IESV CHRISTI AN. 120.

EVARISTI AN. 9.

HADRIANI IMP. AN. I.

I. HADRIANI STVDIA ERGA ROMANOS.

ANno Chriſti centeſimo vigeſimo, Coſſ. (vt ex Spartiano & nummis ſuperius vidimus) Hadriano ſecundum ac Fuſco Salinatore, idem Imperator cum res Orientales ſummo ſtudio ac diligentia compoſuiſſet, reuerſus in Vrbem, nihil antiquius habuit, quam exemplo Traiani de Republica bene mereri: nam quod eius ſæuitia ſuſpecta eſſet, (inquit Dio) iurauit numquam Senatorem aliquem niſi ex Senatuſconſulto ſe puniturum. Idemque per edictum ciuibus vbique Romanis dimiſit omnia debita, ſiue ea pertinerent ad Imperatorem, ſiue ad Ærarium, quorum ſumma fuit viginti duarum myriadum auri cum dimidia, ſyngraphis publice combuſtis. Porro hanc eius liberalitatem hoc anno cœptam, in ſequentem propagatam eſſe, quo ipſe tertiam gereret Tribunitiam Poteſtatem, tertiumque Conſulatum, docent antiqui nummi *d* & inſcriptiones. Sicque multis beneficiis tam publice quam priuatim ſæpe collatis, animos ſibi omnium conciliauit: ſed eo magis, quod quæ à Traiano fuiſſent optime conſtituta, integra eadem & à ſe aucta ſeruauit, aliaque ſumma laude digna peregit, quæ à Dione & Spartiano narrantur.

d *Ap. Bar. Ann. Tom. II. hoc an. ex Sambuci Embl. & Seb. Erizz.*

II. PERSEQVITVR CHRISTIANOS.

Sed & cum nihil charius ſe habere monſtraret, quam patriam ſuperſtitonem tueri, aduerſantem ei Chriſtianam religionem immenſo eſt odio proſecutus. Sane Seuerus *e* PERSECVTIONEM QVARTAM ordine ponit, quæ eſt ab eodem Imperatore concitata, licet alii aliam in Perſecutionibus numerandis rationem iniiſſe noſcantur. Et quamuis nullum in Chriſtianos Edictum ab Hadriano promulgatum appareat, (quod teſtatur etiam Tertullianus *f*) tamen, ſicut alias dictum eſt, ſatis erant antiqua Romanorum iura, quibus noua & peregrina vetabatur religio, vt quilibet Magiſtratus in eoſdem poſſet lege agere: quod & faciendum eſſe, vetus Traiani exemplum admonebat, à quo quæcumque facta eſſent, omni ex parte iuſtiſſima cenſerentur.

e *Sen. hiſt. li. 2*
f *Tert. Ap. c. 5.*

III. EVSTACHII ET SOCIORVM MARTYRIVM.

Hadrianus igitur ipſo ſui aduentu, etſi erga omnes Romano ſubiectos Imperio optimum Principem, tamen in Chriſtianos exhibuit ſe Phalaridem. Quamobrem inter primos *Euſtachium*, (qui Placidus ante baptiſmum dictus, ille ipſe videtur eſſe qui in Bello Iudaico *a* ſub Veſpaſiano & Tito Præfectus equitum, egregiam nauauit operam: qué & inde conſtat *b* ſub Traiano in difficillimo bello Dacico Ducem exercitus egiſſe) ad fidem Chriſti diuinitus vocatum, cum ab inſtituto diuellere non poſſet, vna cum vxore ac duobus filiis pariter Chriſtianis, leonibus tradi iuſſit, & à beſtiis intactos, in bouem æneum candentem incluſit, vbi glorioſum martyrium conſummarunt duodecimo Calendas Octobris, quo die tam Græci quam Latini, eorumdem anniuerſariam agũt celebritatem. Ipſum autẽ Euſtachium, ob miram qandam in tolerandis quamplurimis aduerſis patientiam, Nicephorus *c alterum Iob* appellat: cuius Acta citantur à S. Ioanne Damaſceno, extantque *d* deſcripta à Metaphraſte ex veteribus monumentis, quamuis multa eis ſuperaddita exiſtimemus.

a Ioſeph.3. de bel.4. & lib.4. cap.2. & lib.5. cap.3.
b Act. Euſtac. & ſocior. ap. Sur. tom.5.
c Nic. lib.3. cap.29.
d Ap. Sur. to.5.

IV. HÆRESES SVB HADRIANO EXORTÆ.

At non eiuſmodi tantum acerbiſſima perſecutione vexabatur Eccleſia, ſed & (quod grauius videbatur) hæreticorum prauis dogmatibus: qui licet iam antehac cœpiſſent ſinceræ fidei integritatem errorum labe conſpergere, nempe Baſilides, Saturninus, & omnium ſordidiſſimus Carpocras, de quibus iam aliquoties dictum eſt ſuperius, tamen *e* quoad vixerunt Apoſtoli, vel Diſcipuli Domini, (qui Traiani temporibus eſſe penitus deſiere) haud tam procaciter vt poſtea fecerunt, in Eccleſiam graſſantes irrumpere conati ſunt: quamobrem & ſub Hadriani Imperio HÆRESES cœpiſſe, Clemens *f* Alexandrinus ſcribit, & antecedentium temporum Eccleſiam antonomaſtice dictam eſſe VIRGINEM, Hegeſippus *g* teſtatur. Quæ quidem etſi nunquam, quouis hæreticorum excreſcente diluuio, incorruptã eſſe deſierit, tamen quod huiuſmodi hæreſum ſordibus forinſecus adſpergeretur, facies eius haud decora, vt prius, intuentibus videri poterat: perinde ac ſi Sol denſis nubibus obtegatur, quamuis ſemper eſſe perſeueret quod erat, tamen ſpectantibus haud apparet qualis ante fulgebat.

e Vid. Euſ.3. hiſt.26.
f Clem. Alex. Strom. lib.7.
g Hegeſip. ap. Euſeb.4. hi.21

V. BASILIDES HÆRESIARCHA.

Sed vt de BASILIDE primum agamus, fuiſſe illum patria Alexandrinum, Euſebius *h* tradit, & ex commentariis Caſtoris Agrippæ, præclari eo tempore ſcriptoris, aduerſus illum editis, ait eumdem hæreſiarcham quatuor & viginti libros in Euangelium ſcripſiſſe, & non modo nouos Prophetas ad errorem ſuum nobilitandum excogitaſſe, quos *Barrabam & Barcoph* appellaret, ſed & barbara Angelorum nomina confinxiſſe, quo ſectatores ſuos in maiorem traduceret admirationem. Docuiſſe præterea, Idolothyta comedere, & in perſecutione fidem eiurare, res eſſe indifferentes: ac denique Pythagoræorum more, quinquennii ſilentium ſuis præcepiſſe. Hæc de Baſilide Euſebius ex Agrippa. Verum præter iſta Ignatius ad Trallianos demonſtrat, commune eidem hæreſiarchæ fuiſſe cum Simone & Menandro (è quibus ducebat originem) vt Chriſtum à Deo Patre alienum prædicarent, partum Virginis calumniarentur, paſſionem ac reſurrectionem negarent, Deum ignotum introducerent, & Chriſtum ingenitum cenſerent, ac Spiritum ſanctum non crederent, licet ex iis aliqui vnam eſſe perſonam Patris & Filii & Spiritus ſancti commenti eſſent, omniaque à Deo creata, verum non per Chriſtum, ſed per alienam poteſtatem affirmarent. Hæc de illis Ignatius.

h Euſ.4. hi.7.

VI.

At Irenæus *i* de Baſilide nominatim aſſerit, docuiſſe *Nun* primo ab innato natum Patre, ab hoc autem natum *Logon*, deinde à Logo *Phroneſin*, à Phroneſi *Sophiam & Dynamin*, à Dynami & Sophia *Virtutes & Principes & Angelos* primos, & ab his factum eſſe primum cælum, ab horum vero deriuatione alios ſimiliter factos, aliud cælum ſimile priori feciſſe, & rurſum ex iſtorum deriuatione alios factos, aliud tertium formaſſe cælum, ac ſic deinceps vſque ad trecentos ſexaginta quinque ordines Angelorum, totidemque cælos, ſecundum quorum numerum, totidem diebus compoſitus eſſet annus. Angelos autem nouiſſimi cæli, qui etiam à nobis videntur, conſtituiſſe omnia quæ ſunt in mundo, ac mundum, & gẽtes quæ in eo ſunt, ſibi per partes diuiſiſſe: eſſe autem Principem ipſorũ, eum qui Iudæorum putatur eſſe Deus: & quoniam hic ſuis hominibus, id eſt, Iudæis, voluiſſet ſubigere reliquas gentes, reliquos omnes Angelos ei reſtitiſſe, pariterque reliquas gentes eius genti. Innatum autem & innominatum Patrem, videntem perditionem ipſorum, miſiſſe primogenitum Nun ſuum in forma hominis, (& hunc eſſe qui dicitur Chriſtus) vt liberaret credentes in ſe à poteſtate eorum qui mundum fabricaſſent. Ipſum autem non eſſe paſſum, aut crucifixum, quod eſſet virtus incorporalis innata æterni Patris, inuiſibilis omnibus, transfigurans ſe quemadmodum vellet, atque adeo cum non poſſet ipſe teneri, ſuam formam indidiſſe Simoni Cyrenæo, qui crucem eius portauit; & pro eo crucifixus eſt: ipſum vero formam ſibi Simonis ſumentem, adſtitiſſe cruci irridentem eos qui Simonem crucifigerent. Itaque non oportere confiteri eum qui eſſet crucifixus, ſed eum qui putatus eſſet crucifixus. (Verſutum plane diaboli commentum, vt qui Crucis potentia victus eſſet, eam negando, crucifixum etiam negandum eſſe contenderet.) Quapropter & ſuos docuit ad negandum eſſe paratos, ne quid ea cauſa paterentur: ac ſua patefacere myſteria prohibuit, illam addens ſententiam, *Tu omnes cognoſce, te autem nemo cognoſcat.*

i Iren. lib.1. c.23.

CRVCIS NEGATOR.

VII. IMAGINES EIVS QVALES

Addit ad hæc Irenæus, eoſdem Baſilidianos vti ſolitos imaginibus, & incantationibus, & inuocationibus: idque ipſum tradit Ignatius. Sed non erant certe eiuſmodi, (quod Nouatores ſtulte fingunt) imagines Chriſti Redemptoris: nam quomodo, quæſo, cum Baſilides credi nolebat Chriſtum eſſe corporeum ac crucifixum? ſed potius id genus fuerunt, quibus ad ſuas perficiendas artes, incantatores vti ſolerent. Quod vel maxime comprobatur duabus gemmis *a* non ita pridem inuentis, quarum altera refert imaginem hominis, qui vna manu clypeum, alia bidẽtem tenet, totumque ferme corpus vſque ad plantas pedum per ſingula membra portentoſis eſt nominibus inſcriptum: altera vero refert figuram quamdam æque portentoſam, ſeu ſpectrum, characteribus pariter quibuſdam inſcriptum: cuiuſmodi ſcilicet Baſilidiani ſolerent loco bullæ vel amuleti, aut alia cauſa ſuperſtitioſe geſtare.

a Ponit earum figuras Bar. Ann. Tom. II. hoc an. ex Fuluio Vrſino.

VIII. DE ABRASAX.

Ad quod probandum euidens imprimis ſuppetit argumentum ex nomine ſummi Dei Baſilidis, quem ipſe ΑΒΡΑϹΑΞ nominabat, quod diſertis literis inciſum legitur in priori gemma ad finem bidentis, in poſteriori vero ex parte aduerſa. His namque elementis teſtantur antiqui *b* Patres Irenæus, Tertullianus, Epiphanius, Auguſtinus, Theodoretus, & alii, Baſilidem concepiſſe ſummæ Virtutis nomen, ex qua dii reliqui ſiue Angeli dimanarent, ſecũdum numerũ dierum & cælorũ, nempe (vt vidimus) trecẽti ſexaginta quinque, qui numerus Græcis illis elementis cõficitur: ſiquidem Α & Β vnum & duo, Ρ & Α centũ & vnũ, Ϲ & Α ducenta & vnum, Ξ ſexaginta ſunt, quæ ſimul iuncta ſummam efficiunt CCCLXV. Ex quo etiam eodẽ nomine in gemmis inciſo, magis probatur lectio S. Epiphanii ſcribentis *Abraſax*, quam aliorum *c* legentium *Abraxas* vel *Abraxan*, cum & primam illam lectionem habeant etiam ſcripti libri Tertulliani. Quod autem hiſce characteribus atque figuris diuerſimode concinnatis, vti ſolerent eiuſmodi hæretici impoſtores ad amuleta conficienda, habes de his egregium exemplum apud Q. Serenum Samonicum antiquum medicum, & eiuſdem (vt apparet) Baſilidis ſectatorem, qui præcepta medica carmine ſcripſit heroico, & ad curandum morbum hemitritæum confecit amuletum ad collum ægrotantis appendendum, ex his characteribus ΑΒΡΑϹΑΔΑΒΡΑ, ſuperſtitioſo modo per diminutionem vltimæ literæ ſingulorum verſuum, ad vnicam literam Α in formam triangularem redactis: hoc nempe modo,

b Iren lib.1. cap.23. Tert. de præſc. c.46. Epiph. hær.24. Aug. de hær. ad Quodvultd. c.4. Theod. hær. fab. lib.1. & alii.
c Iren. Tert. Aug. vbi ſupra Hier. aduerſ. Luf. & in Amos 3. & in Abd.1. & in Naum.1.

Α Β Ρ Α C Α Δ Α Β Ρ Α
Α Β Ρ Α C Α Δ Α Β Ρ
Α Β Ρ Α C Α Δ Α Β
Α Β Ρ Α C Α Δ Α
Α Β Ρ Α C Α Δ
Α Β Ρ Α C Α
Α Β Ρ Α C
Α Β Ρ Α
Α Β Ρ
Α Β
Α

Rurſum vero quod totum corpus prædictæ imaginis hominis, diuerſis nominibus habetur inſcriptum, inde quoq; euidentius deducitur argumentum, eam eſſe id genus imaginum, quas ſolerent Baſilidiani effingere: Siquidem Epiphanius ait, ipſum in homine trecenta ſexaginta quinque membra conſtituiſſe, & vnicuique Virtutum attribuiſſe vnum membrum. Quapropter & in eiuſdẽ imaginis diuerſis membris, diuerſa nomina Virtutum habentur inſcripta, illa nimirum, quibus videretur opus habere qui geſtabat imaginem, cum alioqui impoſſibile eſſet in tam arcto ſpatio omnia trecenta illa & ſexaginta quinque exarari.

[Præter has gemmas, quarum figuras poſuit hoc anno Baronius, vidimus & nos apud V. C. *Paulum Petauium* olim Senat. reg. in Curia Paris. aliam antiquam, referentem altera parte imagines Principum Apoſtolorum Petri & Pauli, altera vero inſcriptam habentem vocem ΑΒΡΑCΑΞ, de qua egit hic Baronius. Cuius adeo diſcrepantis coniunctionis dum rationem apud nos quærimus, occurrit potuiſſe Baſilidianos id eo ritu agere quo videbimus inferius num. XVI. Carpocratianos promiſcue imagines Chriſti Apoſtolorum, Platonis, Ariſtotelis, &c. Gentilitio more ſacrificiis, aliiſque diuinis honoribus proſequi conſueuiſſe. Vel forte, quod viderent Catholicis ſummæ auctoritati ac venerationi eſſe Principes Apoſtolorum, ingentiaque eorum nominum inuocatione aut etiam Reliquiarum aut imaginum virtute, edi vbique ſanationũ aliaque miracula, ac dæmoniorum repelli inſultus atque præſtigias, ipſos quoque vna cum ſui Abraſax nomine, eorum imagines amuleti loco portare tentaſſe: quemadmodum (vt non extra noſtros Annales exempla quæramus) vidimus ſup. an. 56. nu. I. quoſdam Iudæos, admirantes quæ fierent à Paulo, tentaſſe & ipſos eadem præſtare virtute nominis IESV quem Paulus prædicaret, & inf. an 218. II. viſuri ſumus, ab ipſis etiam Gentilibus amuleta atq; remedia ſumi cõſueuiſſe ex cru ibus, ſimiliaque ſeueriſſimis ſuppliciis Conſtantium Imp puniſſe, an. 358. in fi. Vel potius, ſimilem hanc fuiſſe aſtutiam ſpiritus mali ei quam deſcripſit Auguſtinus tract. 7. in cap. 1. Ioan his verbis: *Fingunt ſpiritus mali vmbras quaſdam honoris ſibimetipſis, vt ſic decipiant eos qui ſequuntur Chriſtum vſque adeo vt illi ipſi qui ſeducunt per ligaturas, per præcantationes, per machinamenta inimici, miſceant præcantationibus nomen Chriſti: quia iam non poſſunt ſeducere Chriſtianos, vt dent venenum, addunt mellis aliquantum, vt per illud quod dulce eſt, lateat quod amarum eſt, & bibatur ad perniciem.* Quomodo & Origenes lib. 1. & 4. cont. Celſ. teſtatur, olim mages apud Ethnicos, Deum Abraham, Deum Iſaac, & Deum Iacob, ſuis in præſtigiis & fa ..is profani, in.... ile & inuo aſſe. Sed hæc hactenus, quæ & aliorum iudicio ſup. onim.... Cæterum quod apud Irenæum legitur Baſilidianis fuiſſe in vſu imagines: pro *imaginibus* legendum eſſe *magia*, probat eo loco Feuardentius ex veteri codice, Epiphanio, & Theodoreto.]

IX.
ALIÆ HÆRESES BASILIDIS.

Sed quod rurſum ſpectat ad eiuſdem Baſilidis hæreſes, recenſet eadem ipſius dogmata Tertullianus, *a* qui addit, reſurrectionem carnis ab eo vehementer impugnatam, negante ſalutem corporib. eſſe promiſſam, ſed ſolis animabus: quod etiam Irenæus teſtatur. Inſuper Clemens *b* Alexandrinus ait, Baſilidem ac Baſilidianos docuiſſe, non omnia à Deo dimitti peccata, ſed tãtum inuoluntaria quæ per ignorantiam facta eſſent: itemque, animam prius peccaſſe in alia vita, hic autem pati ſupplicium. Fidem quoque eſſe naturalem: & in homine habitare exercitum ſpirituum, qui eſſent paſſiones per quas vnuſquiſque mouetur, nec pugnandum aduerſus naturales inſurgentes paſſiones, ſed eis eſſe aſſentiendum, ac proinde libidinibus inquinari licitum eſſe. Sed & eo arrogantiæ Baſilidem perueniſſe Epiphanius *c* tradit, vt ſe ac ſuos ſolos diceret eſſe homines, cæteros omnes ſues ac canes, ob idque non propalanda eis eſſe ſua myſteria. Auſum præterea ſcribere Euangelium, & ſuo ipſius inſcribere nomine, auctor eſt ante Ambroſium Origenes: *d* qui & alibi ait, *e* ipſum aſſeruiſſe non eſſe alias peccatorum pœnas, niſi tranſcorporationem animarum poſt mortem. Quod inſuper negaret carnis Chriſti veritatem, ea falſa aſſumptione ſacratiſſimam quoque Euchariſtiam damnaſſe, ex Ignatio ad Smyrnenſes recitat Theodoretus. *f*

a *Tert. de præſ. c. 46.*
b *Clem. Alex. Strom. li. 2. 3. 4*
c *Epi. hær. 24.*
d *Orig. hom. 1 in Luc.*
e *tract. 28. in Matth.*
f *Theod. li. 3. dial.*

X.

Mortuus eſt Baſilides (inquit Hieronymus *a*) in Alexandria temporib. Hadriani: qua tempeſtate Barchochebas (ita enim reſtituendum eſt hoc nomen) dux Iudaicæ factionis Chriſtianos variis ſuppliciis enecauit. Fuiſſe vero Baſilidi filium *Iſidorum* nomine, paternæ impietatis hæredem & propugnatorẽ, auctor eſt Clemens *b* Alexandrinus, qui ab eo *Moralia* eſſe ſcripta teſtatur, quæ tamen eſſent omnium impuritatum cloaca: aliudque eiuſdem citat opus *de Adnata anima.* Aduerſus autem iſtos pro Catholica veritate ſcripſiſſe conſtat, Agrippam Caſtorem, Iuſtinum martyrem, Irenæum, qui omnes hæreſes quæ ante ſe extiterunt confutarunt: hiſque addit Theodoretus Clementem Alexandrinum, & Origenem: quibus adnumerandus quoq; eſt Epiphanius, & alii recentiores Scriptores.

a *Hier. de Scrip. Eccl. in Agrip.*
ISIDORVS FILIVS BASILIDIS.
b *Clem. Alex. lib. 2. & 3. Strom.*

XI.
DE SATVRNINO HÆRESIARCHA.

SATVRNINVM, quem alii *Saturnillum* dicunt, poſt Baſilidem ordine recenſemus, (licet aliqui de illo prius egerint) quod cum (vt ait Euſebius *c*) patria fuerit Antiochenus, & in Syria ſcholam erroris aperuerit, nec tamen S. Ignatius, qui ſicut multos hæreſiarchas, ita Baſilidem in Ægypto agentem nominatim expreſſit, Saturnini Antiocheni ipſe Epiſcopus Antiochenus, & totius Syriæ Orientiſque magiſter, vllam prorſus habuerit mentionem, in eam facile adducamur ſententiam, vt exiſtimemus poſt mortem Ignatii emerſiſſe impudentem hæreticum. Qui quidem (vt ait Irenæus *d*) Menandro inhærens, ſic Deum Patrem omnium dixit eſſe creatorem, vt tamen mundum à ſeptem Angelis creatum, hominemque voluerit eſſe Angelorum facturam: rurſus Deum Iudæorum vnum ex Angelis eſſe dixerit, quodque aduerſus Patrem rebellaſſet, in eius deſtructionem miſſum eſſe Chriſtum, & in ſalutem credentium, eumdemque ignotum & incorporalem ac ſine figura, putatiue tantum viſum eſſe hominem: Duo inſuper hominum genera ab Angelis eſſe facta, alterum nequam, alterum bonum: & quod hoc dæmones peſſimos adiuuaret, miſſum eſſe Saluatorem ad perditionem malorum & ſalutem bonorum. Nubere & generare à Satana eſſe: & quaſdam Prophetias ab Angelis, quaſdam à Satana eſſe reuelatas. Hæc Irenæus: qui addit, complures Saturnini ſectatores ſic abſtinentiam coluiſſe, vt ab animatis abſtinerent, quo iſta virtutis ſpecie plures ſeducerent. Habet amplius Tertullianus, Saturninum negaſſe reſurrectionem futuram. Eademque de ipſius impietatibus, qui de Hęretib. tractatus edidere, Epiphanius, Theodoretus, Philaſtrius, Auguſtinus, & alii.

c *Euſ. 4. hiſt. 7*
d *Iren. lib. 1. cap. 22.*

XII.
DE CARPOCRATE HÆRESIARCHA.

Eodem quoque tempore CARPOCRAS, fæx omnium hæreticorum, & fax totius incontinentiæ apparuit, vt ex Irenæo tradit Euſebius: *e* quem & Alexandrinum fuiſſe, ſcribit Clemens *f* gentilis eius, & in nonnullis conſenſiſſe Baſilidi, ſed & alia multo deteriora commentum eſſe conſtat. Mundum quidem, vt ille, ab Angelis factum dixit: IESVM vero Redemptorem ex Ioſeph natum vt cæteros homines, probitate tantum præſtitiſſe aliis, ſed ſe ſuoſque ei ſimiles eſſe, & ex his nonnullos eo fortiores. Artes inſuper magicas operari conſueuerant Carpocratiani, & dæmones alligatos habere, gloriantes ſe ea arte illos habere ſubiectos. Omne delictum non ſolum apud eos non vetitum, ſed imperatum: vſque adeo vt perpetua animarum tranſmigratione fore plectendos dicerent, qui ſuæ quæcumque cupienti aduerſarentur concupiſcentiæ, Scripturæ *g* etiam præceptum impudenter ad hoc adducentes: poſtquam autem omnia, quæ mundi & concupiſcentiæ ſunt opera praua expleſſent, tunc libere profecturos ad illum Deum qui eſt ſupra Angelos mundi fabricatores. Denique adeo horrẽda de huiuſmodi ſectę hominib. ſe accepiſſe Irenæus *h* tradit, vt non induci poſſet ad ea credẽda. Addit Tertullianus, *i* Carpocratẽ tum Chriſti tum cæterorum mortalium carnis reſurrectionem negaſſe. Eademque de illo eiuſque ſectariis Epiphanius, *k* & alii qui commentarios de Hæreſibus conſcripſerunt.

e *Euſ. 4. hiſt. 7*
f *Clem. Alex. l. 3. Strom.*
g *Matt. 5. verſ. 25. Luc. 12. verſ. 58.*
h *Iren. lib. 1. cap. 24.*
i *Tert. de præſ. c. 48.*
k *Epi. hær. 27.*

XIII.
GNOSTICI VNDE.

Inſuper tradunt, hos, ipſo Carpocrate auctore, in velamen obſcœnitatum multarum, perpulchrum ſibi nomen indidiſſe vt GNOSTICI dicerentur, quaſi præſtantiori quam alii homines, eruditione & rerum diuinarũ cognitione præditi eſſent: licet Hieronymus *l* & Euſebius *m* velint à Baſilide *Gnoſticos* eſſe nominatos. Sed ſicut venena, ita & nomina

l *Hie. de Scrip. Eccl. in Agrip.*
m *Euſ. in Chr.*

inter

inter ſe iſtos communicaſſe, dici poſſe videtur: nam eadem ratione, qui ex Nicolaitis prodierunt æque *Gnoſticos* eſſe dictos, Epiphanius *a* affirmat. Sed quænam fuerint ipſorum turpitudines, idem auctor, *b* etſi renitens admodum, accurate deſcripſit, poſtquam ab eorum illecebris in Ægypto, ne in errorem laberetur, fuiſſet diuinitus liberatus. Recenſebimus & nos poſt illum, quod maxime conferant ad veritatem hiſtoricam huius temporis elucidandam, & vt talia propalantes, ſimul quæ qualiſue fuerit Eccleſia Catholica, à qua illa damnata ſunt, manifeſtemus.

a Epi. hær. 26.
b Id. ibid. & hær. 27.

XIV. NEFANDÆ EORVM TVRPITVDINES.

Ait igitur eos communes vxores habuiſſe, & ſuam ipſorum Synaxim turpitudine multiplicis ac promiſcui fortuitique concubitus polluiſſe, eam rem appellantes, *Dilectionē facere.* Sed & cum peregrinus aliquis accederet, ſtatim vt ſigno quodam in ſalutando libidinoſæ contrectationis manuum, agnitus eſſet eius dogmatis ſectator, ad conuiuium vocari ſolitum, & mox ad concubitum cum vxore eius à quo in domum reciperetur. Poſtquam autē permixti fuiſſent, ſuſcipere ſolitam mulierem, itemque virum, fluxum à maſculo in proprias manus, & in cælum intuentes dicere, *Offerimus tibi hoc donum, corpus Chriſti,* & ſic edere dicentes, *Hoc eſt corpus Chriſti, & hoc eſt Paſcha: Ideo patiuntur corpora noſtra, & coguntur confiteri paſſionem Chriſti.* Eodemque modo vbi contigiſſet feminas in ſanguinis fluxu eſſe, menſtruum collectum de ipſis, in cōmuni edere, & dicere, *Hic eſt ſanguis Chriſti.* Liberorum autem generationem omni modo impedire ſolitos, & interdicere. Si vero præter ſententiam prægnans fieret mulier, tunc detractum fœtum in mortario quodam piſtillo tundere, & admixto melle, ac pipere, aliiſq; aromatibus ad auertendam nauſeam, congregatos omnes participes fieri conſueuiſſe contuſi pueri, & additis ad Deum precibus, hoc perfectum Paſcha dicere. Cum vero rurſus libidinis inſania eos apprehenderet, inquinantes manus turpitudine ſua, nudos toto corpore precari ſolitos, tamquam per eiuſmodi operationem inuenirent dicendi apud Deum libertatem. Inſuper omnem ſpeciem coitus in ſingulis corporis membris, incantationeſque, ac veneficia, & idololatrias perficere ſolitos, & hoc eſſe rationem redditionis debitorum in corpore, vt nō amplius accuſarentur, nec aliud opus ab ipſis exigeretur. Corpora autem ſua, tam viros quam mulieres, noctu ac diu curaſſe vnguentis, balneis, & epulationibus, quo poſſent fructus pollutionum ſuarum reddere in tempore: deteſtantes ieiunium, quod eſſet à Principe qui fecit mundum.

XV. CONSILIVM DIABOLI DE GNOSTICIS.

Hæc & alia de eorum nefandis turpitudinibus, & execrandis myſteriis Epiphanius: quibus quidem conatus eſt diabolus ſanctam ac puram Chriſtianam religionem infamare, vt Gētiles, qui iſta ab iis qui ſe & Chriſtianos & Gnoſticos dicebant, fieri cernerent, putantes eiuſmodi eſſe in vniuerſum doctrinam Chriſtianæ religionis, eamdem cum ipſius ſectatoribus execrarentur. Hoc enim fuiſſe Satanæ conſilium in iſtis nefariis mittendis, declarauit idem Epiphanius, *c* & longe ante ipſum Irenæus, *d* Origenes, *e* & Euſebius. *f* Porro Iudæorum opera, Chriſtianis ſemper aduerſantium, has eſſe calumnias aduerſus eos toto Orbe diuulgatas, idem Origenes teſtatur. Et vix dici poteſt, quantum laborauerint qui in Eccleſia olim fuere ſanctiſſimi ac eruditiſſimi viri, vt eiuſmodi calumnias in omnes Chriſtianos à Gentilibus iactari ſolitas (videlicet quod in ſuis nocturnis conuentibus, infantium occultis vulneribus extinctorum carnibus veſcerentur, & poſt epulum, lucernis miniſterio canum ad illas alligatorum euerſis, extinctiſque luminibus, promiſcuo vt ſors tuliſſet vterentur concubitu) diluerent, atque imprimis Iuſtinus *g* martyr, Athenagoras *h* Chriſtianus philoſophus, Theophilus *i* Epiſcopus Antiochenus, Origenes, *k* Tertullianus, *l* ac Minutius *m* Felix, quantoſque eiuſdem occaſione calumniæ, Viennenſes *n* ac Lugdunenſes, & aliarum *o* vbique prouinciarum Chriſtiani, coram Iudicibus pro veritate certantes paſſi ſint cruciatus.

c Epi. hær. 27.
d Iren. lib. 1. c. 24.
e Orig. li. 6. cont. Celſ.
f Euſ. 4. hi. 7.

CALVMNIÆ IN CHRISTIANOS.

g Iuſt. orat. ad Ant.
h Athen. orat. pro Chr.
i Theop. ad Aut. lib. 3.
k Orig. cont. Celſ. li. 7.
l Tert. Apol. cap. 7.
m Min. in Octa.
n Ep. ad Chr. Aſiæ, ap. Euſ. 5. hiſt. 1.
o Iuſt. mart. orat. ad Sen.

[Potuit tamen ea de humanarum carnium eſu calumnia, non tantum ex Gnoſticorum facinoribus eſſe conflata, ſed etiam ex veritate myſterii male accepti, nimirum quod in confeſſo eſſet apud omnes Catholicos, ſe in ſacris carnem Chriſti Domini noſtri eſu, & ſanguinem potu participare. Sic enim & pleraque alia dogmata Chriſtianorum, non bene intellecta Gentiles in prauum ſenſum accepiſſe, multis conſtat antiquorum exemplis. Quæ enim ad Sacramenta Eccleſiæ, ac præcipue ad diuiniſſimum illud ſacroſanctæ Eucharistiæ pertinebant, ita erant Gentilibus incognita, vt ne etiam catechumenis ante baptiſmum communicarentur. Vnde & Cyrillus Hieroſolymitanus in prologo catecheſeon Fideles ſolicite adiurat, ne ipſas catechumenis, vel aliis nōn Chriſtianis tradāt, alioquin facti rationē Deo reddituros. Et apud Dionyſium Areopagitam paſſim diſſeritur de hoc ſilentio, atque id ſanctiſſime ſeruandum præcipitur: Eademque apud Orig. cont. Celſ. Baſil de Sp. S. cap. 27. Greg. Naz. orat. 42. Chryſ. hom. 4. in 1. Cor. Theod. dial. 2. Ambr. de init. Aug. 10. de ciuit. 6. in pſal. 39 & 109. in Ioan. tract. 26 & alios fere omnes antiquos Patres: apud quos etiam frequentiſſimo in vſu eſt formula in mentione Sacramentorum; *Norunt initiati quod dicitur,* vel alia eiuſmodi. Denique vulgabantur ea quibus Ethnici ad fidem adduci poterant; reliqua cum illis tum etiam catechumenis clauſa manebant, donec per baptiſmi portam in conſortium Fidelium introducti, etiam myſteriorum diſerte participes fierent. Vt non debeat mirum videri, ſi plurima in Patrum ſcriptis reperiantur de Sacramentis ſubobſcure & ambigue dicta. Sed de his abunde alii.

XVI. DE EPIPHANE CARPOCR. FILIO.

Sed vt quæ reliqua ſunt impuriſſimi pariter ac impiiſſimi Carpocratis proſequamur, Irenæus, *a* & alii poſt eum tradiderunt, eius diſcipulos conſueuiſſe poſteriorem auris dexteræ partem perforare, vt eo ſigno ſe inuicem dignoſcerent: ſed & habere imagines quaſdam vel depictas vel aliter compoſitas, & ex eis aliam Chriſti, quam dicerent à Pilato factam, Pythagoræ aliam, itemque alias Platonis, Ariſtotelis, & aliorum, eaſq; perinde ac Gentiles idola, coluiſſe. Denique fuiſſe Carpocrati filium nomine *Epiphanem,* paternæ impietatis heredem, Clemens *b* Alexandrinus teſtatur: vixiſſe vero tantummodo annis ſeptemdecim, ac poſt mortem in Cephalenia (vnde ex matre oriundus erat) vt Deum eſſe cultum: eumdemque à patre edoctum orbem diſciplinarum, & Platonis philoſophiam, fuiſſe auctorem & principem Monadicæ cognitionis. Sicque accidit iis, quod de Philoſophis tradit Origenes, *c* vt cum ſuam ipſorum philoſophiam conarentur introducere in Eccleſiam, polluerent ipſam non habentem maculam neque rugam. Et merito dixerit Tertullianus, *d* *Philoſophos extitiſſe Patriarchas hæreticorum.* Nam de iiſdem Carpocrate & Epiphane idem Clemens tradit, cum legiſſent in Republica Platonis, vxores debere eſſe communes, hoc ipſum ſuos docuiſſe obſeruare. Verum quod Gnoſtici abuterentur Platonis ſententiis, eadem de cauſa Plotinus Platonicorum princeps edidit aduerſus eorum inſanias commentarium, *e* quo & inſuper eorumdem incantationes ac magicos ſuſurros, quibus ſe cæleſtia mouere poſſe profiterentur, ſugillat, moribuſque longe deteriores Epicureis eſſe confirmat. Addit vero Porphyrius *f* Plotini diſcipulus, ſuo tempore Gnoſticos Romæ quoſdam vulgaſſe libros, quos appellarent *Zoroaſtris Reuelationes.*

a Iren. lib. 1. cap. 24. in fin. Epiph. Aug. de hær.
b Clem. Alex. Strom. lib. 3. Adde Epiph. hær. 32.
c Orig. hom. 7 in Ioſue.
d Tert. adu. Hermog.
EX PHILOSOPHIS HÆRESES.
e Plot. cont. Gnoſt.
f Porphyr. in Plotin.

XVII. PRODICVS AVCTOR ADAMITARVM.

Cæterum prauum genus Carpocratis latius eſt propagatum. Nam eiuſdem ſtirpis extitit nefandiſſimus PRODICVS auctor ADAMITARVM: qui nihilo ſecius eadem quæ Carpocratiani, & Gnoſticorum reliqui, turpiſſime perpetrarunt, aſſumentes & ipſi nomen vt *Gnoſtici* dicerentur, prout refert Theodoretus. *g* Sed de eis plura Epiphanius, *h* qui eorum eccleſias lupanaria fuiſſe tradit, vbi nonniſi nudos commorari liceret, quas *Paradiſum* nominabant. Addidit vero Prodicus, vt quatuor Elementa deos eſſe diceret, *i* deinde Solem & Lunam. Et tam ipſe quam ſui affirmabāt *k* ſe eſſe liberos, nec vlla lege teneri, nec etiam eſſe orandum. Fuitque *l* illis communis cum cæteris Gnoſticis ſententia, non eſſe palam confitendum Chriſtum, nec pro eo ſubeundum martyrium.

g Theod. lib. 1. hær. fab.
h Epi. hær. 52.
i Epi. in comp. doctr.
k Clem. Alex. Strom. lib 3. & 7.
l Tert. in. Scorp.

XVIII. VARIÆ GNOSTICORVM APPELLATIONES.

Porro tradit Epiphanius, *m* Gnoſticos diuerſis nominibus fuiſſe appellatos, nimirum *Borborianos* ſiue *Borboritas,* (quos & futurum iudicium negaſſe Philaſtrius ait) *Coddianos, Stratioticos, Phibionitas, Barbelitas, & Zacchæos. Naaſianos* etiam eſſe dictos, ſcribit Theodoretus. Et Clemens Alexandrinus aliam ſubdit Gnoſticorū ſobolem *Antitactas* dictos, qui enormiter aſſererent peccatum non eſſe malum, ſed præmio dignum. Verum hoc ipſum, quantum pertinet ad corporis naturalem voluptatem explendam, ſenſiſſe Baſilidianos, Carpocratianos, Valentinianos, Secundianos, & Epiphanis ſectatores, Epiphanius docet. At de Valentino & Secundo inferius: hæc iam de reliquis ſatis.

m Epi. hær. 26

IESV CHRISTI AN. 121.

ALEXANDRI AN. I.

HADRIANI IMP. AN. 2.

I.

ANnus Chriſti centeſimus vigeſimus primus,qui eſt ſecundus Hadriani Imperatoris,in Faſtis Græcis,aliiſq; recentioribus, recte notantur Coſſ. ipſe Hadrianus tertium & Iunius Ruſticus, etſi mendoſe Græci Hadrianum ſecundo, pro tertio ſcriptum habeant. Caſſiodori autem, ſiue Mariani Scoti, qui ex illius codice iam deprauato ſumpſit, nulla per hos Hadriani annos habenda eſt ratio.

II. EVARISTVS PP. MARTYR

Hoc igitur anno *Euariſtus* Papa, cum ſediſſet annos nouem & menſes tres, vigeſima ſexta Octobris martyrio coronatus eſt: (ea enim die in Tabulis Eccleſiaſticis, natalis eius conſignatus habetur:) ſepultuſq; eſt in Vaticano: cuius titulo duæ leguntur epiſtolæ. Cum autem poſt eius mortem (vt habet liber de Romanis Pontificibus) vacaſſet Sedes dies octodecim,in locum eius ſubrogatus eſt ALEXANDER Romanus, parte Alexandro natus de regione Caputtauri, quem locũ Suetonius *a* nominat Capita bubula, vbi natus eſt Octauianus Auguſtus. Cæterum Index Romanorum Pontificum,ab Honorio Papa Tertio collectus, hoc pariter anno Domini centeſimo vigeſimo primo, Alexandri Papæ Primi ingreſſum ponit.

ALEXANDER PAPA.
a *Suet. in Octa. c. 5.*

III. IVDÆI DOMITI.
b *Hier. in Dan. 9.*

Hoc eodem anno ſecundo Hadriani (vt habet Euſebius in Chronico) Iudæi iterum rebellantes, ruſus domiti ſunt: idque (Hieronymus *b* docet) ſub Annio Rufo Iudææ Præſide. De alia vero longe terribiliori Iudæorum debellatione facta à Iulio Seuero, dicetur poſtea ſuis locis.

IESV CHRISTI AN. 122.123.

ALEXANDRI AN. 2.3.

HADRIANI IMP. AN. 3.4.

I.
c *Euſ. in Chr.*

ANno Chriſti centeſimo vigeſimo ſecundo, Cæcilius Seuerus & Aurelius Fuluus (qui poſtea dictus eſt Antoninus Pius Imperator) creati ſunt Coſſ. Quo anno, qui numeratur tertius Hadriani, *c* in Eccleſia Alexandrina defuncto Primo Epiſcopo, poſtquam ſediſſet anno duodecim, ſubrogatus eſt *Iuſtus*.

II. HADRIANVS IMPERIVM PERAGRAT.
d *Ap. Adol. lib numiſm.*
e *Habet Bar. Ann. Tom. II. hoc an. ex muſæo Lælii Paſqualini.*

Eodemque tempore Hadrianus, cum res Vrbanas firmaſſet, peregrinationem per vniuerſas Romani Orbis prouincias inſtituit, & (vt habet Spartianus) primo in Galliam atque Germaniam tranſiit, inde in Britanniam tranſmiſſurus, vniuſcuiuſque prouinciæ proſpiciens ſecuritati atque vtilitati. Vnde & cuſi reperiuntur multi nummi *d* his inſcriptionib. LOCVPLETATORI ORBIS TERRARVM, aut ſimpliciter ſingularum prouinciarũ, *Reſtitutori Galliæ, Reſtitutori Africæ, Italiæ, Hiſpaniæ,* & aliarum quas peragrauit. Res autem in ea peregrinatione geſtas deſcribunt Dio & Spartianus.

III. MARTYRES BRIXIANI.
f *Act. Fauſt. & Iou. ap. Sur 16. Febr.*

Porro cum Spartianus dicat, eum ſacra Romana diligentiſſime curaſſe, peregrina vero contempſiſſe, haud dubium eſt, ipſum quo cœperat animo infenſiſſimo in religionem Chriſtianam ſæuire non deſiiſſe. Nam & iturus in Gallias, agente Italico qui Rhætias curabat prouincias, *Fauſtinum* presbyterum & *Iouitam* diaconum Brixiæ condemnans ad beſtias, vna cum *Calocero* & aliis compluribus ex ipſius familia Imperatoris, itemque *Afra* Præſidis vxore, (qui quod vidiſſent beſtias parcere Fauſtino & Iouitæ, eo miraculo ad fidem Chriſti conuerſi ſunt) poſt varias tentationes atque tormenta, diuerſis locis necari iuſſit: quorum ſingulorum natalis dies in Tabulis Eccleſiaſticis eſt notatus. Sed & in eorumdem martyrum Actis *e* ſcriptum legitur, Romanum Pontificem qui his temporibus præerat Eccleſiæ Dei, vna cum multis in Catacumbis Perſecutionis cauſa latuiſſe. Et paſſos eodem tempore Romæ complures alios vtriuſque ſexus, teſtantur Eccleſiaſtica monumenta.

IV. DE APIDE ÆGYPTIORVM INVENTO.
a *Minut. in Octa.*
b *Her. in Thal.*

Anno vero Chriſti centeſimo vigeſimo tertio, Annio Vero & Augure Coſſ. Hadrianus Britanniam petens (inquit Spartianus) multa correxit, murumque per octoginta millia paſſuum duxit, qui barbaros Romanoſq; diuideret. Tranſgreſſus vero in Galliam, Alexandrina ſeditione commotus eſt, cum repertus poſt multos annos *Apis*, turbas inter populos creauit apud quẽ deberet collocari. Hæc Spartianus. Magna quidem Dei prouidentia factum eſt, vt quo tempore Hadrianus Chriſtianam religionem inſectabatur, quales eſſent dii Gentium, fierent manifeſti. *Apim* enim bouem non Ægyptios tantũ coluiſſe, ſed & Romanos, Minutius *a* Felix eis exprobrat. Porro erat Apis (inquit Herodotus *b*) è vacca genitus, quæ nullum alium poſſet cõcipere fœtum, quam Ægyptii aiebant fulgure ictam ex eo cõcipere Apim. Erantq; eiuſmodi vitulo hæc ſigna, Toto corpore niger in fronte habens candorem figuræ quadratæ, in tergo effigiem aquilæ, cantharũ in palato, duplices in cauda pilos. Hæc Herodotus: idemq; teſtatur, conſueuiſſe eiuſmodi animal raro videri, cum autem appareret, Ægyptios omnes maxima lætitia affici & feriari ſolitos. Iudæos autẽ, qui olim in Ægypto aſſueuiſſent, ſecundum eorumdem ſuperſtitionem, dum in deſerto *c* conflarunt vitulum, Apim repræſentare voluiſſe, certa ſententia eſt plurium auctoritate firmata. Sed de Api & aliis Ægyptiorum diis, plura ex antiquis collegit Euſebius. *d*

c *Exod. 32. Pſal. 105.*
d *Euſ. 2. de præpar. Euang. 11.*

IESV CHRISTI AN. 124.125.126.127.128.

ALEXANDRI AN. 4.5.6.7.8.

HADRIANI IMP. AN. 5.6.7.8.9.

I.

ANno Chriſti centeſimo vigeſimo quarto, qui eſt Hadriani quintus, Auiola & Panſa Coſſ. idem Imperator Hiſpanias peragrauit, ſecundum ea quæ à Spartiano ſcribuntur.

II.
e *Euſ. in Chr.*
QVID HADRIANVS ATHENIS.
f *Tert. aduerſ Valen. c. 1. Arnob. aduerſ Gent. lib. 5.*
g *Euſ. 4. hiſt. 3*
h *Hier. de Script. Eccl.*

Anno vero Chriſti centeſimo vigeſimo quinto, Coſſ. ſecundum Caſſiodorum Vero & Ambiguo, vel ſecundum alios Aulo Petino & Aproniano, Hadriani anno ſexto, (vt habet Euſebius *e*) idem Auguſtus Achaiam, & inde Athenas petens, exemplo Herculis, & Philippi, ſacra Eleuſinia ſuſcepit, multaque in Athenienſes contulit quæ referunt hiſtorici. Quam autem *Eleuſinia* ſacra, turpia eſſent & obſcœna, omnes fere non tantum ex ſcriptis Gentilium, ſed Chriſtianorum *f* norunt. Sed quo ardentius viſus eſt Hadrianus colere ſuperſtitionem Gentilitiam, eo vehementius Chriſtianam religionem inſectatum eſſe, nemo poterit dubitare: ipſamque Athenarum Eccleſiam hoc tempore florentiſſimam, ab eodem vehementer exagitatam eſſe, facile monſtrant quæ ſcribit Euſebius in Hiſtoria, *g* & S. Hieronymus *h* in *Quadrato* Apoſtolorum diſcipulo: qui (vt ait) *Publio* Athenarum Epiſcopo ob Chriſti fidem martyrio coronato, in locum eius ſubſtitutus eſt, & Eccleſiam grandi terrore diſperſam fide & induſtria ſua congregauit. Porro martyrium Publii, & Eccleſiæ diſperſionem, hoc primo Hadriani Athenas aduentu contigiſſe putamus: quid autem in ſecundo ibidem egerit, dicetur paulo poſt.

III. FAST. COSS. INVERSI.
i *Euſ. in Chr.*
k *Spart. in Hadria.*

Interea namque Anno Chriſti centeſimo vigeſimo ſexto, (quo Gallicanus & Titianus à Caſſiodoro ponuntur Coſſ. è Græcis autem Faſtis promuntur Glabrio & Torquatus, quibus aliquando, prout ratio poſtulauerit, adhærebimus. Inuerſos enim plane iam diximus Faſtos Conſulares Imperii Traiani, Hadriani, & Antonini: ſed id abſque præiudicio rectæ chronographiæ, quæ ex annis Imperatorum optime diſponitur) idem Imp. tranſacta (inquit Euſebius *i*) Athenis hyeme, inde receſſit, quem quidem rediiſſe Romam, & inde in Africam traieciſſe, Spartianus *k* tradit.

V.

Anno autem ſequenti, Scipione & Aquilino Coſſ. ex Africa reuerſum eſſe Romam. At vero

VI. APOLOGIÆ PRO CHRISTIANIS.

Anno Chriſti centeſimo vigeſimo octauo, Coſſ. Vero & Bibulo (habent alii Celſum & Marcellinum) Roma

in Orien-

in Orientem profectus, Athenas reperiit, & Iouis Olympii ædem atque aram ſibi dedicauit. Eodemque tempore, vt habent Euſebius *a* & Hieronymus *b*, *Quadratus* diſcipulus Apoſtolorum & Athenarum Epiſcopus, necnon *Ariſtides* Athenienſis philoſophus Chriſtianus, libros pro Chriſtiana religione eidem Auguſto obtulere: ipſeque Quadratus *c* orationem inſuper eadem de re coram Imperatore habuit, ac tantum profecit *d* vt perſecutionem grauiſſimam ſedauerit. Sed his Hadrianum mitiorem redditum, æque ad concedendam pacem Eccleſiis impulerunt literæ *Serenii Graniani* Aſiæ Proconſulis; qui cum cerneret non iam de Chriſtianis legitima exerceri iudicia, ſed clamoribus vulgi delatos innocentiſſimos homines neci tradi, è prouincia diſceſſurus, literas ea de re ad Imperatorem ſcripſit, iniquiſſimem eſſe dicens, ſine vllo crimine, nominis tantum & ſectæ reos fieri. Quibus commotus Hadrianus, ad Minutium Fundanum Serenii ſucceſſorem reſcripſit, ſine obiectu criminum Chriſtianos non eſſe condemnandos. Narrat iſta Euſebius *e* hoc anno nono Hadriani: ipſam autem epiſtolam Hadriani ad Fundanum, recitat alibi *f* deſcriptam ex Iuſtini martyris Apologia ad Antoninum Pium. Nec vero tantum ad Aſiæ Proconſulem, ſed ad alios etiam prouinciarum Præſides eadem reſcripſiſſe Hadrianum, teſtatur Melito *g* Sardenſis Epiſcopus in libello, quem poſtea obtulit Marco Aurelio Imperatori. Quamuis haud exiſtimemus, perſecutionem omnino ceſſaſſe: etenim etſi nomen non eſſet in culpa, plurimas tamen calumnias à Gentilibus in Chriſtianos ſtrui ſolitas, eaſque libentiſſime audiri à Iudicibus, exemplo ſunt quæ de plurimorum martyrio dicentur inferius. Denique apud Caſſiodorum *h*, nonniſi poſt annos tres perſecutionem ceſſaſſe, traditur.

g Euſ. in Chr. an. 9. Hadria. b Hier. de Scr. Eccl. in Quadrag. & in Ariſtid. & ep. 48. ad Magn. c Euſ. 4. hiſ. 3. d Hier. d. ep. 48

HADRIANVS REDDIT PACEM ECCLESIÆ.

e Euſeb. in Chron. f Id. 4. hiſt. 8. & 9.

g Melit. ap. Euſe. 4. hiſ. 25.

h Caſſiod. in Chron.

IESV CHRISTI AN. 129.130.

ALEXANDRI AN. 9.10.

HADRIANI IMP. AN. 10.11.

I. *i Spart. in Hadria.*

ANNO Chriſti centeſimo vigeſimo nono, Gallicano & Titiano Coſſ. Hadrianus Imperator *i* Minorem Aſiam peragrauit, multa componens, & templa ſibi erecta conſecrans; ac Præſidum delicta ſeuere puniens.

II. HADRIANI ODIVM IN ANTIOCHENOS.

Sequenti vero, Domini centeſimo trigeſimo, Torquato & Libone Coſſ. ex Aſia in Syriam venit: quando (inquit Spartianus) Antiochenſes ita odio habuit, vt Syriã à Phœnice ſeparare voluerit, ne tot ciuitatum Antiochia metropolis diceretur. Cuius odii cauſam cum non afferat, quæ multæ eſſe potuerunt; haud abs re dicetur, contigiſſe ob Chriſtianorum eiuſdem ciuitatis in ſuam ipſorum religionem vehemens ſtudium, cuius Hadrianus inimiciſſimus erat.

[Hanc odii Hadriani cauſam habet Baron. an. ſeq. Præter quam, alii quidam referunt ad dicacitatem Antiochenſium, qui cum gratiam Principum ſemper quam dictum mallent perdere hoc vitio ſæpe eorum in ſe odia concitarunt; vt patet ex Lucia. de ſalta. Herodia. lib. 2. Iulia. Aug. in Miſopog. & aliis. Ac propterea Hadrianus triſtis ſeriuſque ſemper, & nimia ſæpe notus ſeueritate, offenſus procacibus Antiochenſium dicteriis, odium eiuſmodi aduerſus eos conceperit.

III. BELLVM IN IVDÆOS.

Addit his Spartianus, mouiſſe ea tempeſtate & Iudæos bellum, quod vetarentur mutilare genitalia. Sed aliam Dio belli Iudaici affert cauſam; nempe quod cum Hadrianus Hieroſolymam pridem euerſam rurſum habitari iuſſiſſet, indito ei nomine ÆLIÆ CAPITOLINÆ, ac Ioui ex aduerſo templi ædem excitaſſet; ea de re indignati Iudæi, (videlicet quod templum Iouis in monte Sion conſtructum videret) in arma ruerint: cum vero & qui vbique gentium erant, vna cum Hieroſolymitanis conſpiraſſent, inde (inquit) bellum graue & diutinum exortum eſt, vniuerſo fere terrarum orbe ex motu Iudæorum concuſſo. Verum extructionem Æliæ poſt debellatos penitus Iudæos factam eſſe, Euſebius ſcribit; de quo poſtea *k*. Rufum autem Præfectum Iudææ, auxiliaribus copiis ab Imperatore acce-

k An 135.

ptis, virorum ac mulierum vna cum liberis infinita prope millia confertim concidiſſe, idem Euſebius *a* tradit. Quanquam & poſtea, ingraueſcente bello, opus fuit alios (vt videbitur) duces illuc mittere.

a Euſe. 4. hiſ. 6.

IV. BARCHOCHEBAS DVX IVDÆORVM.

Fuit autem eo tempore (vt idem auctor ſcribit) Iudæorum dux *Barchochebas*, vir quidem (vt ait) cruentus, ac prædo nefarius, ſed ipſa appellatione (quod eius nomẽ aſtrum ſignificaret) ſe diuinitus miſſum mentiens, quod in oraculis *b* Propheticis ſcriptum eſſet, *Orietur ſtella ex Iacob*: qui *c* & nolentes ſibi Chriſtianos aduerſus Romanos ferre ſubſidium, omnimodis cruciatibus enecauit. Idemq; præſtitiſſe, quod nollent Chriſtum abnegare, *Iuſtinus d* martyr ſcribit, qui genere Samarita hæc oculis ſpectaſſe potuit. Compulſus eſt enim ipſe eiuſdem Belli Iudaici occaſione alio migrare: hocque eodem tempore (vt ex eius ſcriptis Euſebius *e* collegit) ex Helleniſmo, & Græcorum philoſophia, cuius omnes pene ſectas, veræ ſapientiæ adipiſcendæ cauſa, curioſe perſcrutatus fuerat; tandem veram ac perfectam philoſophiam, quæ ex CHRISTI doctrina eſt, ab homine incerto agente numine edoctus, ad religionem Chriſtianã in ſe tranſtulit: quod pluribus ipſemet, quonã pacto contigerit, deſcripſit in Dialogo quem Epheſi habuit cum Tryphone Iudæorum eius temporis corypħæo, qui & ipſe ex eodem Iudaico bello profugus patrium ſolum verterat. At de Iuſtino plura ſuis locis inferius.

b Num. 24. c Euſ. in Chr. an. 17. Hadr. d Iuſtin. orat. ad Anton.

e Euſ. 4. hiſ. 8. IVSTINVS PHILOS. FIT CHRISTIANVS.

IESV CHRISTI AN. 131.

ALEXANDRI AN. 11.

HADRIANI IMP. AN. 12.

I. HERO EPISCOPVS ANTIOCH. MARTYR. *f Martyrol. Rom. ea die. g Euſ. in Chr.*

ANNO Chriſti centeſimo trigeſimo primo, Celſo & Balbo Coſſ. ex commotione quam diximus Hadriani Imperatoris in Chriſtianos Antiochenos, *Hero* eiuſdem ciuitatis Epiſcopus pro grege ſibi commiſſo martyr occubuit *f* decima ſeptima menſis Octobris, poſtquam ſediſſet annos viginti: cui ſucceſſit hoc eodem anno *g Cornelius*. Quo item anno (quantum ex Spartiano colligitur) Hadrianus ex Syria in Arabiam, res Imperii Romani vbique compoſiturus, profectus eſt; ac ſequenti (vt ex Euſebio conſtat) in Ægyptum deſcendit.

IESV CHRISTI ANN. 132.

SIXTI AN. 1.

HADRIANI IMP. AN. 13.

I. ALEXANDRI PP. MARTYRIVM.

ANNO Chriſti centeſimo trigeſimo ſecundo, Catullino & Apro Coſſ. quinto Nonas Maii *Alexander* Papa, quod Senatores complures, & Præfectum Vrbis Hermeten, aliosque Romanos ciues ad Chriſti religionem perduxiſſet, in carcerem truſus; cum per eum multa ibi Deus miracula ediſſet, ac rurſum Quirinum Tribunum, eiuſque filiam Balbinam virginem, contactu catenarum ſuarum ſanitati redditam, ad fidem conuertiſſet; multis diriſque cruciatibus affectus, creberrimus punctis confoſſus, iuſſus eſt occidi; ſicut habent eius Acta. Sed quod Liber de Romanis Pontificibus capite truncatum habet; vtrumque facile potuit accidiſſe. Inſuper *Euentius & Theodulus* presbyteri, idemq; *Hermes & Quirinus*, aliiq; plurimi diuerſis mortis generibus ſunt affecti. Quorum omnium natalitia, diuerſis diebus quibus ſunt paſſi, relata ſunt in Eccleſiaſtica monumenta. Extant (vt diximus) eiuſdem Alexandri Acta *h*, ſed (quod multis aliis accidit) nimia antiquitate nonnihil mendoſa. Sedit (vt habet Euſebius) annos decem: addit liber de Romanis Pontificibus, menſes ſeptem & dies duos. Sed quem creatum vidimus poſt

h Ap. Sur. 3. Maii.

ceſſationem ſedis Euariſti die decima tertia Nouemb. mortuus vero habetur *a* tertia Maii; ſediſſe oportuit vltra decennium, menſes quinq; & dies viginti.

a Martyr. Rom. ea die.

II. DE AQVA BENEDICTA.

Quod autem in eodem libro de Romanis Pontificibus, de ipſo inter alia traditur, conſtituiſſe vt *Aqua aſperſionis cum ſale benediceretur in habitaculis hominum*; id ſane iampridem Apoſtolica inſtitutione traditum, ab Alexandro potius decreto roboratum, quam recens ſtatutum dici debet. Nam præter quod apud Clementem *b* eſt Matthæi nomine Apoſtolica inſtitutio; nonne Paulus *c* ſcribit, *omnem creaturam per verbum Dei & orationem ſanctificari?* Quapropter non aquæ tantum, ſed & olei, aliarumque rerum hominum vſui inſeruientium, benedictionem ex Apoſtolica traditione iure ſibi Eccleſia Catholica vendicat; exemplo Chriſti *d*, qui panem turbæ daturus antea benedixit ei. Et tantum abeſt, vt (quod Nouatores oblatrant) ſpecies ſit quædam incantationis atque magiæ; vt potius ad eas diſſoluendas, aliaſque diaboli artes auertendas, eiuſmodi AQVA BENEDICTA ſolita ſit adhiberi; diuino vtique in miraculorum virtute ſuffragio comprobata, prout multis illuſtribus exemplis declaratur apud Epiphanium *e* de Ioſepho Comite, Hieronymum *f* de Sancto Hilarione, Theodoretum *g* de Sancto Marcello Epiſcopo Apameenſi, Palladium *h* de Sancto Macario, Bedam *i* de Sancto Germano Epiſcopo Antiſiodorenſi, itemq; de aliis apud alios quamplurimos probatæ fidei auctores, qui de rebus Eccleſiaſticis ac geſtis Sanctorum ſcripſerunt: quibus non ſolum magicas incantationes, aliaſque prauorum dæmonum molitiones, Aquæ Benedictæ aſperſione conſtat eſſe diſſolutas; ſed & varias diuerſarum ſanitatum operationes, aliaq; multiplicia mirabilia, eiuſdem virtute ſibi diuinitus inſita, per cuncta ſæcula in præſens vſque peracta eſſe: quæ magna ex parte collegit Marſilius Columna Archiepiſcopus Salernitanus in ſua Hydragiologia. Denique eiuſmodi aquæ benedictionem ad quemcunque vſum, ex Apoſtolicarum traditionum fontibus manare, non modo quæ ſunt dicta demonſtrant, ſed vt in re comperta ingenue profeſſus eſt Sanctus Baſilius *k*, cum agit de aqua baptiſmatis ſolita ante benedictione ſanctificari. Sicut & de eodem Eccleſiaſtico ritu meminerunt quoque Cyprianus *l*, Cyrillus *m* Hieroſolymitanus, Ambroſius *n*, Auguſtinus *o*, & alii. Qua vero ratione in Eccleſia vſu venerit, vt aqua ad domeſticum vſum ſanctificata, ipſo ingreſſu eccleſiæ ad leuium ſordium expiationem ſit expoſita, dictum eſt alio loco ſuperius *p*. Si quis autem dicat, Gentiles etiam in vſu habuiſſe aquam luſtralem, audiat is prædictum Cyrillum reſpondentem: *Vt illa quæ in aris offeruntur, cum natura ſint pura, inuocatione dæmonum impura efficiuntur: ſic contra aqua ſimplex per S. Spiritus, Chriſti, & Patris inuocationem accepta virtute, ſanctitatem conſequitur.*

b Clem. 8. Conſt. 35.
c 1. Tim. 4.
d Luc. 9.
e Epip. hær. 30
f Hier. in Vit. Hilario.
g Theodor. 5. hiſt. 21.
h Pallad. in Lauſiac. c. 6.
i Bed. 1. hiſt. Angl. 17.
EIVS VSVS CONTRA DÆMONES.
k Baſil. de Sp. S c. 27.
l Cypr. ep. 70.
m Cyril. Hieroſ. catech. 3.
n Ambr. 2. de Sacram. 5.
o Aug. 6. cont. Iulian. 8.
p An. 57. n. 33.

III. ALEX. EPISTOLÆ.

Habentur Epiſtolæ tres, eiuſdem Alexandri Papæ titulo inſcriptæ; in quibus agitur pariter de aliis ritibus Eccleſiaſticis, tanquam ab ipſo primum ſtatutis: quod tamen non ita accipiendum eſt; ſed vt quæ traditione Apoſtolica accepta à Catholicis ſeruabantur, nequa hæreticorum fraude conſuetudo irreperet in contrarium, ab eo fuerint decretis firmata: ſicuti quod ibi traditur de vino aqua miſcendo in ſacrificio, iam ſuperius vidimus, ex Apoſtolica, vel etiam Dominica traditione manaſſe: & de plurimis aliis abunde probatur variis horum Annalium diſputationib. Cæterum ſepultus eſt Alexander via Nomentana, vbi & martyrium conſummauit ſeptimo ab Vrbe milliario. Et poſtquam vacaſſet ab eius obitu Sedes Romana dies viginti quinque, ſubrogatus eſt in locum eius SIXTVS, patria Romanus, patre Paſtore de regione Via Lata. Hæc in libro de Romanis Pontificibus.

SIXTVS PAPA.

IV. ANTINOVS DEVS AB HADRIANO FACTVS.

Hoc eodem anno Hadriani Imperatoris decimo tertio, cum idem Auguſtus ex Arabia in Ægyptum veniſſet, *Antinoum* eximiæ pulchritudinis puerum, quem habebat in deliciis, dum per Nilum nauigaret, perdidit; ſiue in flumen ceciderit, ſiue ab eodem Hadriano diuinationibus atque magicis artibus deditiſſimo immolatus fuerit, quod indigeret ad ea quæ parabat anima hominis qui voluntarie occubuiſſet. Quapropter ſeu ob amorem, ſiue ob ſpontaneam mortem, ſolenni conſecratione inter deos retulit, eiusq; nomine aram, templum, feſta dicauit, & ciuitatem quo loco oppetiit extruxit. Rem geſtam narrant Dio & Spartianus, necnon Euſebius *a*: ſed & qui his temporibus vixere ſcriptores Eccleſiaſtici, vel poſtea floruere, cum aduerſus Deos Gentilium ſcriberent inuectiuas, Hadriani exemplo in Deum referentis & colere iubentis Antinoum, quales cæteri ipſorum dii fuiſſent, frequenter argumentati ſunt; puta Hegeſippus *b* & Iuſtinus martyr, Theophilus *c* Antiochenus, Athenagoras *d*, Origenes *e*, Epiphanius *f*, Chryſoſtomus *g*, Hieronymus *h*, Prudentius *i*, & alii.

a [illegible]
b [illegible]
c [illegible] *tol.*
d Athenag. or. a . . Cent.
e Orig. l. 3. cont. Celſ.
f Epip. in Epit. & in Ancor.
g Chry. ho. 27. in Cor. 2. & hō. 66. ad pop. Antioch.
h Hie. in Iſa. 2. & l. 2. cont. Iouin. & de Scr. Ecc. in Hegeſ.
i Prud. in Symmach.

V. HADRIANI EPIST. ADVERSVS ALEXANDRINOS

Quod autem Chriſtiani qui in Ægypto erant hæc publice deriderent, & alii Ægyptii in Hadrianum, qui multa illis conceſſerat, cum receſſiſſet parum grato viſi eſſent animo; ipſe poſtea ſcribens ad Seruianum Conſulem, multa in Ægyptios Gentiles, Chriſtianos, atque Iudæos, nulla pene illorum habita religionis differentia, epiſtolam dedit inuectiuam, quam ex libris Phlegontis liberti eius recitat in Saturnino Flauius Vopiſcus. Ea vero cum de Chriſtianis mira inconſtantia dicat, modo cum Ægyptiis colere Serapim, modo Chriſtum, modo Deum vnum cum Iudæis & Gentibus; ſed & illis matheſim, & aruſpicinam, & alia id genus tribuat: ſi velimus haud calumnioſe locutum, neceſſe eſt intellexiſſe de ſectatoribus Baſilidis atque Carpocratis, quos fuiſſe Alexandrinos, omniumque turpitudinum ibi gymnaſium aperuiſſe, ſed & abſque culpa poſſe Chriſtum negare & Deos venerari, ſuos docuiſſe, ſuperius vidimus. Cæterum in odium Chriſtianorum, noui atque turpiſſimi Dei cultum adeo ſubſannantium, eoſdem Antinopolim, vbi recens idolum erectum eſt, cum aliunde tum Alexandria ad ſupplicium mitti ſolitos, conſtat ex iis quæ de *S. Iraide* virgine Alexandrina & ſociis martyribus habentur in Tabulis *k* Eccleſiaſticis: quæ videlicet ad hauriendam ex proximo fonte aquam egreſſa, cum vidiſſet nauem confeſſoribus Chriſti onuſtam, relicta hydria ſe protinus illis adiunxit, ac ſimul cum eis Antinopolim ducta, prima omnium poſt multa ſupplicia capite cæſa eſt, deinde presbyteri, diaconi, & virgines, aliique omnes eodem mortis genere conſumpti ſunt.

k Martyrol. Rom. & Menolog. Græc. 22. Sept.

IESV CHRISTI AN. 133.134.135.

SIXTI AN. 2.3.4.

HADRIANI IMP. AN. 14.15.16.

I.

ANNO Chriſti centeſimo trigeſimo tertio, Pontiano & Ruffino Coſſ. defuncto *l* Iuſto Epiſcopo Alexandrino poſtquam ſediſſet annos vndecim, in locum eius ſuffectus eſt *Eumenes*.

l Euſeb. in Chron.

II.

Anno vero centeſimo trigeſimo quarto, (quo à Caſſiodoro ponuntur Coſſ. Pompeianus ſecundum & Commodus, à Græcis Augurinus & Seuerianus) Hadriani decimo quinto *m*, *Saluius* IVLIANVS eiuſdē Imperatoris iuſſu *Perpetuum* compoſuit *Edictum*, quo omnes impoſterum Prætores vterentur, cum antea ſuo arbitratu proponerent edicta annua, duratura tantummodo anno ſuæ Præturæ. Sed & eodem ſtatutum *n* eſt, debere omnes ciuitates conſuetudinem Romanæ Vrbis ſequi ac leges, non ipſam quæ eſſent aliarum ciuitatum. Cuius occaſione putamus ſæpius exagitatos eſſe Chriſtianos, cum cogerentur ſequi leges ac conſuetudines, quæ vt plurimum aduerſarentur ipſorum inſtitutis. Propoſuit & Hadrianus edictum de vigeſima parte hæreditatis fiſco applicanda: cuius occaſione putamus accidiſſe, vt idem primus (quod ait Spartianus) Fiſci Aduocatum inſtitueret. quippe ante Hadrianum, iura Fiſci curabant procuratores Cæſarum. Sed ipſum Hadriani edictum fuit poſtea à Iuſtiniano *o* Imp. abrogatum.

m Euſeb. ib.
EDICTVM SALVIANVM
n Cōſt. de vet. iur. enucleād.
o l. 2. C. de ed. D. Hadri. toll.

III. REBELLES IVDÆI OPPRESSI.

Anno porro Chriſti centeſimo trigeſimo quinto, Hybero & Silano Coſſ. cum Bellum Iudaicū multis annis à Ruſo Iudææ Præſide adminiſtratum, difficilius in dies inſtau-

raretur,

raretur, Hadrianus præcipuos Romanorum duces aduerſus eos miſit: quorum præſtantiſſimus Iulius Seuerus è Britannia ad hoc euocatus, non tam vi aperta, quam arte eos tandem penitus oppreſſit, quinquaginta millia eorum cæcidit, arces quinquaginta celeberrimas diruit, vicos nongentos & octoginta quinque nominatiſſimos diripuit ac cremauit, totamque fere Iudæam deſolauit: quam cladem etiam ante bellum multa ipſis denunciauerant, dum Salomonis ſepulchrum ſponte corruit, & lupi atque hyenæ paſſim per vrbes vlulantes inceſſerunt. Hæc Dio de Iudaico Bello: quod quia Euſebius a tradit finem accepiſſe anno decimo octauo Imperii Hadriani, reliqua eo remittimus.

a Euſ. in Chr. & 4. hiſt. 6.

IESV CHRISTI An. 136.

SIXTI An. 5.

HADRIANI IMP. An. 17.

I. QVADRAGESIMALE IEIVNIVM QVANDO INSTITVTVM.

ANNO Chriſti centeſimo trigeſimo ſexto, Coſſ. Seruiano & Vero, anno decimo ſeptimo Imperii Hadriani, in Euſebii Chronico ponitur IEIVNIVM QVADRAGESIMALE Romani Pontificis auctoritate præſcriptum. Quod ſi hoc anno factum eſt; non Theleſphoro, vt ponitur, ſed Sixto adſcribendum eſſet. Eo enim errore ſemel lapſis Græcis, dum duos Pontifices Cletum & Anacletum in vnum conflarunt, accidit vt confuſis temporibus confuſæ ſint pariter actiones. Cæterum cum eiuſmodi Eccleſiaſtica ſanctio Teleſphoro adſcribitur, non hoc ita intelligendum eſt, quaſi ipſe Quadrageſimæ Ieiunium ſeruandum recens inſtituerit, quod vidimus b ab Eccleſia ex Apoſtolica traditione ſuſceptum, ſed quod eam traditionem placuit decreto edito ſtabiliri: ſicut & de aliis dictum nuper eſt in Alexandri obitu.

b Anno 57. num. 57.

MVLTA ADDITA EVSEBII CHRONICO.

] Quinimo licet hæc ita legantur in Euſebii impreſſis codicibus, reclamant tamen omnes manuſcripti, vt videre eſt in Notis Arn. Pontaci: nihilque penitus eiuſmodi reperitur in Hiſtoria eiuſdem Euſebii, nec apud Hieronymum, Oroſium, aut alios illius temporis, vel ſuperioris auctores. Sicuti & id ipſum obſeruat Pontacus de pluribus aliis eiuſmodi decretis, quæ dicuntur à Romanis Pontificibus edita de nonnullis Eccleſiaſticis obſeruationibus, quas ~~certo~~ conſtat deſcendiſſe ex traditione Apoſtolica. Adeo vt etiam ipſe Scaliger eadem omnino ſuſtulerit ex ſua Chronici Euſebiani editione. De prædicto tamen Teleſphoriano decreto dicam, fuiſſe forſitan illud conditum de numero dierum, ſeu hebdomadarum, quibus ieiunandum eſſet ante feſtum Paſchatis; quem olim varie in Oriente & Occidente obſeruari conſueuiſſe, vidimus anno 57. numero 58. Sic enim & Albinus Flaccus de diuin. Offic. capit. de Septuageſim. ait *Græcos hebdomadam Sexageſimæ ſanctificaſſe ſuo ieiunio, clericis vero Latinos, auctore Teleſphoro Papa, ſequentem, id eſt Quinquageſimam: qui conſtituit ſeptem hebdomadarum ieiunium ante Paſcha.* Huiuſmodi decretum recitatur à Gratiano diſtinct. 4. cap. ſtatuimus. & ab aliis Canonum collectoribus.]

IESV CHRISTI An. 137.

SIXTI An. 6.

HADRIANI IMP. An. 18.

I.

c Euſ. in Chr. & 4. hiſt. 6.

ANNO Chriſti centeſimo trigeſimo ſeptimo, Pompeiano & Aciliano Coſſ. decimo octauo Imperii Hadriani (inquit Euſebius c) bellum Iudaicum in Palæſtina finem accepit: & ex eo tempore vniuerſæ Iudæorum genti prorſus interdictum eſt, pedem in agrum Hieroſolymitanum aliquando inferre, vel ex edito loco paternum ſolum aſpicere: ipſaq; vrbs Hieroſolyma cæteris hominib. incolenda tradita, nomen commutauit, vt in honorē Ælii Hadriani Imperatoris qui eam deuiciſſet, ÆLIA ſit appellata: ac ſuper portam qua Bethleem egrediebantur, *Sus* poſitus eſt in marmore ſculptus. Hæc Euſebius; quorum nonnulla ante vel poſt hunc annum geſta eſſe, diuerſi aucto-

IVDÆI PROHIBITI ASPECTV PATERNI SOLI.

res volunt, cum tamen in re ipſa conſentiant. Toto autem bello tradunt quidam, variis prœliis ad quingenta & octoginta millia Iudæorum periiſſe; eorum vero qui fame, morbo, & igne interierunt, infinitam fuiſſe multitudinem.

II.

a Oroſ. l. 7. c. 13.

Sic itaque vltus eſt Hadrianus (inquit Oroſius a) Chriſtianos, quos Barchochebas dux Iudæorum, quod ſibi aduerſus Romanos non aſſentirentur, excruciabat. Veruntamen & Iudæis quoque qui ad Chriſtianam religionem tranſiſſent, fuiſſe vetitum Hieroſolymæ ingreſſum, Seuerus b teſtatur. Cæterum c perſeueraſſe impoſterum eandem ab Hadriano (quam & poſtea Seuerus Imperator confirmauit) inflictam Iudæis pœnam, vt à patrio ſolo excluderentur; argumento eſt quod non ſolum Tertullianus d, ſed & poſtea Cyprianus e, & longe poſt hunc Hilarius f, ac demum Hieronymus g, eam ſua ætate viguiſſe teſtatur: additque Hieronymus, (quod & alias diximus) eoſdē miſeros Iudæos, in die quo capta eſt à Romanis & diruta Hieruſalem, venire, & vt ruinam ciuitatis ac templi flere liceret, pretio à militibus redimere conſueuiſſe. Quemadmodum & nomen Æliæ, vrbi Hieruſalem inditum, adeo inualuit, antiquata penitus veteri appellatione; vt cum in perſecutione Diocletiani, Firmilianus Iudææ Præſes & in ipſa Iudæa diutius agens, audiſſet à quodam martyre de patria interrogato, ſe eſſe ex Hieruſalem; quod penitus id nomen Præſes ignoraret, magnis cruciatibus eundem martyrem diuexarit, vt quæ tandem ciuitas illa eſſet, & vbi terrarum ſita, intelligeret; prout id pluribus Euſebius h commemorat.

b Seue. hiſt. l. 2. c Quæ ſequuntur hoc art. de ſumpta ſunt ex an. 72. n. 32. 199. 4. 307. 6. d Tert. Apol. ca. 21. & cont. Iudæ. c. 13. e Cypr. de idol. vanit. ad fi. f Hilar. in Pſal. 58. g Hieron. in Sophon 1.

HIEROSOL. DICTA ÆLIA.

h Euſ. 8. hiſt. 21

III. CVR PORCI IMAGO SVPER PORTAM.

Sed cur *imago Porci* ſuper Æliæ portam eſt ab Hadriano poſita? Num quod eiuſmodi ſimulacrum eſſe ſoleret hieroglyphicum i hominum profanorum, pernicioſorumque, ac denique eorum qui à Deo penitus eſſent auerſi? Aut quod porcus k finis belli ſymbolum eſſet; & ob infractum in bello robur, ſolerent nonnulla Romanorum militaria ſigna porcorū imaginibus effigiari? An vero quod (vt aliqui l ſcripſere) in ciuitate Bethleem, quo porta illa ducebat ſuper quam poſitus eſt porcus, fuiſſet ab Hadriano erectum templum Adonidi quem aper occidit? cum alioqui ſciamus Plutarchum m cultum Adonidis, itidemque Bacchi, atque etiam porci, impingere Iudæis. An potius quod cum ſciret Hadrianus, olim eiuſmodi animal primum fuiſſe ſignum Æneæ n condendi Lauinii; ſic & ipſe in noua condenda ciuitate Ælia, idem antiquitatis nobile monumentum reddere voluerit? quo & numiſma eiuſdem Hadriani o expreſſum vidimus, nempe porcam cum porcellis ſugentibus vbera, vt Æneæ fuit demonſtratum. An denique Hadrianus eo ſigno, Iudæis inter cætera omnia infenſiſſimo, ſignificare voluit eos propria ciuitate, patrioque ſolo eſſe penitus interdictos: quippe quod eiuſmodi animalium genus p Iudæis eſſet omnino nefandum, atque viſu etiam execrandum? Cæterum hæc licet ab hoſte, tamen nonniſi diuino ſuadente numine, atque in Iudæos vlciſcente, facta eſſe quiſque prudens intelliget: vt qui olim q ſuper portarum poſtes verba Dei ſcribere iuſſi eſſent, ſpreto iam diuino Verbo in ſalutem ipſorum à Deo miſſo, ac proinde ab eo reiecti, eiuſmodi tam inſignem ignominiæ notam in poſtibus poſitam intueri cogerentur.

i Horus in hieroglyph. Pier. hierogl. l. 9. k Feſt. verb. Porcus. Pier. ibi. l Hiero. ep. 13. ad Paulin. & Paulin. ep. 11. ad Seuer. m Plutar. Sympoſ. 5. n Virg. Ænei. 8. & alii. o Ap. Sebaſt. Erizzum. p Ioſeph. 5. de bel. 1. & 8. Antiq. 7. q Deut. 11.

IV. LOCA SANCTA PROFANATA.

Porro non ſolum (quod ſcribit Dio r) Hadrianus in contumeliam Iudæorum ex aduerſo templi Hieroſolymitani ædem Ioui excitauit; ſed & in odium Chriſtianorum ibi degentium, quæ ſanctiſſima habebantur loca æque polluit ſimulacris. Siquidem exiſtimans (vt aiunt Hieronymus ſ & Plinius t) ſe fidem Chriſtianam locorum iniuria peremptururum; in loco Paſſionis Domini ſimulacrū Veneris, Iouis autem in loco Reſurrectionis conſecrauit, & in Bethleē fanum Adonidis erexit; quæ ſic vſq; ad Imperium Conſtantini remanſerunt. Seuerus u etiam meminit ſimulacri dæmonum in loco Paſſionis conſtituti: & S. Ambroſius x plane ſignificat, eundem locum fuiſſe *Venerarium* nominatum, à Veneris ibi poſito ſimulacro. Sed quod ad Bethleem pertinet; Origenes, qui longe ante claruit quam à Conſtantino loca illa expurgarentur, dum eius meminit, non ſolum nihil tale de eo loco attingit; ſed & fam-

r Dio in Hadr. ſ Hier. ep. 13. ad Paulin. t Paulin. ep. 11. ad Seuer. u Seue l. 2. hiſt. x Ambr. in Pſal. 43.

cele-

ORIGENIS OPVS CONTRA CELSVM

Porro de Celſo egit Baron. an. 132.

celebrem ob Natiuitatem Domini ipſis etiam Gentilibus fuiſſe tradit, agens contra *Celſum* philoſophum Epicureum illum ipſum cui Lucianus eiuſdem ſectæ profeſſor Pſeudomantem librum dicauit: qui quidem Hadriani & Antonini Imperatorum temporibus vixit, ſcripſitq; commentarium inſigni dicacitate ac petulantia aduerſus Chriſtianam religionem, ſimulq; Iudaicam quod ex iſta eſſet illa progreſſa: quem poſtea Origenes erudite fortiterq; refellit celeberrimo omnium illo edito commentario, quo cum Celſi, tum etiam Gentilium ac Iudæorum, diſiecit in Chriſtianam pietatem molitiones.

V. DE AQVILA PONTICO, EIVSQVE INTERPRETATIONE.

a Epiph. de menſur.

Sed quod ad extructionem Æliæ pertinet; tradit Epiphanius *a* Hadrianum ei operi præfeciſſe AQVILAM *Ponticum* Sinope oriundum; huncq; dum illic videret diſcipulos diſcipulorum Apoſtolorum, magna ſigna operari ſanationũ, & aliorum miraculorum, (erant enim, inquit, reuerſi ab vrbe Pella, quo antequam Hieroſolyma caperetur à Tito, aufugerant) & ipſum Chriſtianiſmo credidiſſe: cum autem à priſtina aſtronomiæ iudiciariæ, quæ circa natiuitates verſatur, & fortunas (vt vocant) hominum, profana curioſitate, ſæpe licet à doctoribus redargutus, minime ceſſaret; rurſum expulſum eſſe ab Eccleſia, & abnegato Chriſtianiſmo circumciſum eſſe Iudæum: denique laborioſo ſtudio linguam Hebræorum apprime edoctum, Scripturam ſacram malo animo in Græcum tranſtuliſſe, irruentem impie & inuidioſe in Septuaginta duorum interpretationem, vt teſtimonia de Chriſto alter ederet. Hæc Epiphanius: licet Hieronymus *b* aliorum quorundam ſecutus opinionem, Aquilam ante Chriſti tempora claruiſſe putauerit: ſed à reliquis quoque ſcriptoribus receptum videtur, eum ſub Hadriano vixiſſe. Eius autem Interpretatio, ſicut ab Epiphanio haud probatur, ita ab Hieronymo interdum reiicitur, vocante eum Iudaizantem hæreticum; quamuis in aliquib. interdum probet; qui *c* etiam ex duabus quas idem Aquila elaborauit diuinæ Scripturæ Interpretationibus, poſteriorem fuiſſe fideliorem aſſerit.

b Hier. in Iſa. 8.

c Hier. in Zachar. 3. & 4. & de quæſt. Hebr.

IESV CHRISTI AN. 138.

SIXTI AN. 7.

HADRIANI IMP. AN. 19.

I.

ANNO Chriſti centeſimo trigeſimo octauo, Coſſ. Commodo Vero & Pompeiano, omni penitus Iudæis occluſo aditu Hieroſolymam veniendi, deficientibus omnibus qui ex circumciſione hactenus eidem Eccleſiæ præfuerant Epiſcopi, primus ex Gentibus ordinatus eſt *Marcus*. Hæc Euſebius *d*. Sed & vſque ad præſens tempus, quouſq; ex Iudæis eam Eccleſiam rexerunt Epiſcopi, perſeueraſſe in ea legalium obſeruationem, Seuerus *e* teſtatur. Quod quidem intelligendum eſt de leuibus quibuſdam rebus, arbitrio potius quam neceſſitate ſeruatis; vt ſcimus ſub Apoſtolis factum pro occaſione & tempore: neq; enim eos receſſiſſe ab Apoſtolorum Concilio ibidem habito, dignum eſt exiſtimare; cum & omnes rectæ fuiſſe fidei, Euſebius *f* demonſtret.

d Euſeb. in Chron. & 4. hiſt. 6.
e Seuer. l. 2.

LEGALIVM IN HOC TEMPVS OBSERVATIO.

f Euſ. 4. hiſt. 5.

II. MARTYRES CHRISTIANI.

Eodem tempore Iudaicis rebus compoſitis, totoq; Oriente ſedato, Hadrianus Imperator Romam, peragrato iam toto Orbe Romano, ſe contulit. Vbi rurſum Chriſtianis deferri incipientibus vt Deorum contemptoribus; inter alios *Getulius*, idemque dictus Zoticus, Chriſtianorum hoſpes & monitor, eiuſq; frater *Amantius* Tribunus, & vxor *Symphoroſa* cum *ſeptem filiis*; *Cerealis* item qui Vicariam agebat præfecturam, aliiq; tenti; poſt acerbiſſimas quæſtiones, variaque tormenta, alii Romæ, Tibure alii, diuerſis mortis generib. extincti ſunt; quorum omnium extant Acta *g* antiquitus ſcripta, nominaque relata in Tabulas *h* Eccleſiaſticas.

g Ap. Sur. 10. Iunii. & Mõbrit. tom. 2.
h Martyrol. Rom. 10. Iun. & 18. Iul.

III.

i Bed. in Martyrol. 5. Cal.

Sed de ſeptem Getulii ac Symphoroſæ filiorum corporibus legitur apud Bedam *i*, ab Hadriano iuſſa eſſe in foueam altam proiici, ac Pontifices templorum poſuiſſe nomen loci illius, *Ad ſeptem biothanatos*. Vox Græca in Latinitatem conuerſa à βία *vis*, & θάνατος *mors*: ſeu *Biaothanatos*, ἀ βιαίω θανάτω, id eſt *violenta morte*; qua voce ſic Latine compoſita vtitur Lampridius *b*, & Tertullianus *c* iterum: ſed & in nonnullis aliis ſanctorum Martyrum Actis reperitur, Chriſtianos ab Ethnicis ignominiæ cauſa, quod violentæ mortis ſententiæ obnoxii eſſent, *Biothanatos* nominari conſueuiſſe. Cæterum reperiuntur & alii complures martyres, tum Epiſcopi, tum omnis conditionis Fideles, eadem Hadriani perſecutione diuerſis in prouinciis paſſi; quorum certi dies extant in iiſdem Eccleſiaſticis Tabulis, pro anniuerſaria ipſorum commemoratione conſcripti: fueruntq; & alii quamplurimi, quorum nomina exciderunt.

BIOTHANATI.

b Lamprid. in Helagab.
c Tert. de anima, c. 57.

IV. DE PHLEGONTE CHRONOGRAPHO.

d Suid. verb. Phlegon.

Ad hunc vſque annum, quo incipit numerari Olympias ducenteſima vigeſima nona, *Phlegõ* nobilis horũ temporũ chronographus, Hadriani Imperatoris libertus, Olympiadas ſupputauit, atque res vbique geſtas in eis breuiter attigit potius, quam tractauit; vt tradit Suidas *d* ex Philoſtorgio, cum & alia eiuſdem auctoris ſcripta recenſet. Cuius quidem licet ſcriptoris Ethnici, meminiſſe voluimus, quod ab Origene ſæpe, Euſebio, & aliis Eccleſiaſticis tractatoribus citatus eſſe reperiatur. Extabant quoque eiuſdem auctoris nomine de Hadriani vita libri; ſed eos ab ipſo Hadriano (ita fuit famæ cupidus) eſſe compoſitos, Spartianus teſtatur.

IESV CHRISTI AN. 139.

SIXTI AN. 8.

HADRIANI IMP. AN. 20.

I.

e Spart. in Æl. Vel.

ANNO Chriſti centeſimo trigeſimo nono; Ælius Verus vna cum Vibullio Pio adſcribitur Conſularib. Faſtis; quamuis (vt tradit Spartianus *e*) idem Verus Conſulatum auſpicaturus Calendis Ianuarii diem obierit. Fuerat is (vt ait) ab Hadriano Imperatore iam antea adoptatus futurus Imperii hæres: & qui antea L. Ceionius Commodus appellabatur, poſt adoptionem dictus eſt *L. Ælius Verus Cæſar*. Nam & eidem omnium primo eum titulum & honorem delatum eſſe, vt CÆSAR appellaretur, idem Spartianus eſt auctor; cum ante Imperatoribus hoc nomen eſſet proprium: tuncque primum nouum id genus honoris in Rempublicam inductum eſſe, vt eſſent CÆSARES velut candidati quidam Imperii, & deſignati eius hæredes; relicta videlicet ipſis Imperatoribus prærogatiua appellationis *Auguſti*. Sed & huic Vero ſimul cum appellatione *Cæſaris*, tributam etiam facultatem *vtendi coccineo pallio* præſente Hadriano, atque etiam *purpura*, ſed ſine auro, ſcripſit Commodus Imperator ad Albinum. Porro eo defuncto, *Arrius Antoninus*, qui poſtea *Pius* eſt dictus, ab eodem Hadriano adoptatus eſt quinto Calendas Martii; ſed ea demum lege, vt ille ſibi duos adoptaret, *L. Verum, & M. Antoninum*; quorum iſte filius erat Annii Veri fratris Sabinæ vxoris Hadriani, ille autem filius prædicti Ælii Veri, quem diximus prius ab Hadriano adoptatum.

CÆSARES QVI DICTI.

[Porro etiã ante hunc Verum, ipſũmet Hadrianum primũ *Cæſarem* à Traiano eſſe dictũ, Aur. Victor ſcribit Et vt de his, aliiſque taceam, ſane Tacitus hiſt. l. 1 Piſonem, mox poſt adoptionem, licet Galba ſuperſtite, *Cæſarem*, appellat.]

II. HADRIANVS DAT POENAS CRVDELITATIS.

Adductus eſt autem ad huiuſmodi adoptiones faciendas Hadrianus, quod liberis carens, inſuper profluuio ſanguinis correptus eſſet in villa Tiburtina, quam omnium ſumptuoſiſſimam conſtruxerat, inſcriptis in ea prouinciarum & locorum celeberrimis nominibus, ipſiſque etiam (vt nihil prætermitteret) inferis fictis; quod tradit Spartianus. Nec ceſſauit morbus, donec lenta labe corpus paulatim deflueret, ac demum in hydropiſim incidiſſet, quæ nec medicorum arte, nec magicis incantationibus (nam & his vſum, Dio tradit) curari valuit. Itaque viuendi tædio affectus, mori decreuit: ſed recuſantibus omnibus aut venenum aut gladium, inſtanter, & promiſſa pecunia, & data venia, nonnunquam etiam minaciter poſtulanti porrigere, vel eidem ipſi cædem inferre; multum de ſe conquerens quod mori non poſſet, maxime quando etiam multa

ſuper alios poſſet, nouis rurſum inuentis à deſiderio mortis diſtractus eſt: cum videlicet mulier quædam, aliuſque vir, cæcitatem fingentes, ad ipſum diuerſis temporibus acceſſerunt, quaſi in ſomnis moniti Hadriano ſignificare eum ſanitatem recuperaturum, quemadmodum & ipſi cum hoc renunciaſſent, aut corpus eius tetigiſſent, viſum recepturi eſſent. Quod cum accidiſſet, (quæ tamen omnia per ſimulationem facta eſſe, vt ſpem valetudinis Hadrianus acciperet, Spartianus ex ſententia Marii Maximi nobiliſſimi hiſtorici affirmat) his artib. Hadrianus diſtentus, in ſequentem annum vitam coactus eſt prorogare.

Affectata falsa miracula.

III. Anton. cur Pius dictus a *Iul. Capitol. in Anton.*

Cæterum cum multi diſputent cauſam, cur Antoninus filius eius adoptiuus, & Imperii heres, *Pius* ſit cognominatus, aliique alias afferant; mihi certe ea *a* probatur, quod tamdiu Hadrianum viuere coegerit, cum etiam natura filii ſoleant interdum parentum, quo ſumma rerum potiantur, optare, vel etiam accelerare mortem. Hæc vero tam dira paſſum eſſe Hadrianum, numine vlciſcente quod Seruianum ſororis ſuæ maritum, virum optimum & iam nonagenarium necauerit: opinati ſunt Dio & Spartianus. Addit inſuper Aurelius Victor, eundem pariter coegiſſe Sabinam Auguſtam coniugem ſuam; voluntariam mortem ſubire: hancque palam teſtatam eſſe, ſe ſtudioſe conatam ne ex eo ad humani generis perniciem grauidaretur. Sed quantumuis hæc peſſime ab Hadriano commiſſa, diuinam vindictam meruerint; tamen qui omnia ab ipſo geſta æquiori lance expenderit, proculdubio intelliget, ob plurimorum innocentium Chriſtianorum cædem ſæpius perpetratam, ea pati maxime commeruiſſe.

Vnde vindicta in Hadrianum.

IESV CHRISTI An. 140.

SIXTI An. 9.

ANTONINI PII IMP. An. 1.

I. Hadriani mors.

Anno Chriſti centeſimo quadrageſimo, Camerino & Magno Coſſ. ordinariis, (poſt quos, Antoninus Pius hoc ipſo anno honorarium adiit, auctus inſuper Tribunitia Poteſtate) Hadrianus Imperator agens annos ætatis ſexaginta duos, menſes quinque & dies ſex, Imperii vero annos viginti & menſes vndecim, cum mortem voluntariam diutius exoptatam ſibi adſciſcere non daretur, tandem conſilio medicorum cibo & potu abſtinens (finem viuendi fecit apud Baias ſexto Idus Iulii: ſepultusq; ad tempus in villa Ciceroniana Puteolis, poſtea translatus eſt Romam, locatusq; in mole, quam ab eo denominatam trans pontem Tiberis ipſe iam antea conſtruxerat, & in ea quem adoptauerat Ælium Verum ſepelierat: quod etiam declarat eiuſdem ſepulchri cubitalis inſcriptio. Hæc autem de Hadriani obitu, deq; cæteris ab eo geſtis, vitæq; moribus, narrant pluribus Dio & Spartianus.

II. Scripta eius. *a Epiph. de menſur.* *c Dio in Hadria.* *d Ext. ap. Spar. in Hadr.*

Sed quod pertinet ad eius *Scripta*; præter ea quæ diximus de ſui ipſius Vita Phlegontis nomine publicata, conſtat ipſum *b* ſcripſiſſe in medicos Epiſtolam exprobratricem, artem ipſorum culpantem: ſed & morientem illud vulgatum dixiſſe *c*, *Turba medicorum interfecit Regem:* itemque ſuos occinuiſſe verſiculos *d* de dubio vel potius miſero futuro ſtatu animæ ſuæ:

Animula vagula, blandula,
Hoſpes, comesque corporis,
Quæ nunc abibis in loca?
Pallidula, rigida, nudula,
Nec vt ſoles, dabis iocos.

Magiam præterea calluiſſe tradunt *e*; adeoque fuiſſe matheſeos peritum, vt cuncta de ſe ſciuerit, & omnium dierum vſq; ad horam mortis futuros actus ſuos ante præſcripſerit. Quibus, vt puto, de cauſis Tertullianus *f* eum vocat *omnium curioſitatum exploratorem.* Athenæus *g* autem μουσικώτατον, hoc eſt literarum amantiſſimum, tum quod & doctus ipſe eſſet, ac viros literatura inſignes magno in pretio haberet.

e Dio & Spar. in Hadria. & Æl. Ver. *f Ter. Apol. c.5* *g Athen. li. 8, 16.*

Eo defuncto, T. *Ælius Hadrianus* Antoninvs Pivs Imperium capeſſiuit, annos natus quinquaginta tres, qui paternum genus è Gallia Tranſalpina Nemauſo ciuitate ducebat; vt tradit Iulius Capitolinus in eius Vita. Ipſo primo regni initio cum nouiſſet Senatum Hadriano fuiſſe infenſum, conarique eius acta reſcindere ob nobilium cædes quas fecerat; his verbis vſus, *Igitur nec ipſe Princeps veſter ero, ſi omnia acta eius, in quibus eſt adoptio mea, reſcindatis*; Senatum placauit; ipſumq; Hadrianum inter diuos retulit, & ſacerdotes ac certamina inſtituit, templumque erexit: qua de cauſa & multi putarunt ipſum Pivm eſſe cognominatum. Hæc omnia Spartianus *a*, Capitolinus *b*, & alii *c*. Ferunt quoq; ea de cauſa Imperii initio *Pium* eſſe ab omnibus nominatum, quod multis tunc reis factis, poſtulatisque nonnullis ad ſupplicium, neminem puniuit, *Non oportere*, inquiens, *ab his rebus Principatus exordium ducere.* Qua de re cunctis laudabilis extitit, animi tranquillitate Numæ Pompilio comparatus. Et vſq; adeo (inquit Capitolinus) ſub eo nullus percuſſus eſt Senator, vt etiam parricida confeſſus in inſula deſerta poneretur, quia viuere ei naturæ legibus non licebat.

III. Anton. Pius imperat. *a Spart. in Hadriã.* *b Capitol. in Anton. Pio.* *c Aurel. Vict. in Cæſar.*

IESV CHRISTI An. 141.142.

SIXTI An. 10.
TELESPHORI I.

ANTON. PII IMP. An. 2.3.

I.

Anno Chriſti centeſimo quadrageſimo primo, Antoninus Auguſtus ſecundum vna cum Bruttio Præſente adiit Conſulatum: quo nihil geſtum reperimus ad res noſtras pertinens, quod ei certo adſcribi poſſit.

II. Faustina Aug. inter diuos relata.

Anno vero centeſimo quadrageſimo ſecundo, eodem Antonino Auguſto tertium & M. Aurelio Cæſare Conſulibus, tertio anno Imperii ſui, idem Auguſtus Anniam *Fauſtinam* Auguſtam coniugem ſuam morbo defunctam, inter diuos à Senatu referri curauit, delatis Circenſibus, & templo ac Flaminicis, ſtatuiſque aureis atque argenteis: quod tradit Capitolinus. Ex his vero magnam eſſe factam religioni Chriſtianæ acceſſionem, nemo iure poterit dubitare; cum eam viderent Gentiles ſignis atque virtutibus toto terrarum orbe effulgere, econtra vero ſingulis fere annis nouos à ſe fieri deos, eoſdemq; vt plurimum homines nequiſſimos atq; turpiſſimos.

III. Sixti PP. martyrium. *d Euſ. in Chr. & 4. hiſt. 5. Anaſt. de Rõ. Pont. & alii.*

Hoc eodem anno *Sixtus* Papa martyrio coronatus eſt. Quem enim tam Græci *d* quam Latini conſentiunt ſediſſe annos decem, habita tẽporis ratione quo ſedere cœpiſſe vidimus, inſuper & natalis eius diei, qui in Tabulis Eccleſiaſticis ponitur octauo Idus Aprilis; hoc ipſo anno eum deſiſſe oportuit, cum ſediſſet annis decem, vno minus menſe & viginti duobus diebus. Qui vero ſecuti ſunt Euſebium, vnum ex Romanis Pontificibus prætermittentem, nempe Cletum, ſub Hadriano Sixti ponunt obitum: & æque falluntur illi, qui in annis Romanorum Pontificum, addititios, nec ſibi conſtantes, in libro de Romanis Pontificibus poſitos ſecuti ſunt Conſules.

IV. *e Tert. Apolog. c. 5.*

Sed quod ad eius matrimonium pertinet; etſi certum ſit, Tertulliano *e* teſte, nullum ab Antonino Imperatore aduerſus Chriſtianos eſſe promulgatum edictum; tamen vel calumniis aduerſariorum, vel inuidia Magiſtratuum, quod Chriſtianam religionem mirifice propagatam viderent, (quam *f* enim ea longe lateque toto terrarum orbe, etiam apud ignotas Romanis nationes, his temporibus dilatata eſſet, egregii ſunt teſtes Iuſtinus *g* martyr, Irenæus *h*, Tertullianus *i*, & alii; adeo vt, quod idem ait Tertullianus, Chriſtiani implerent vrbes, inſulas, caſtella, municipia, conciliabula, caſtra ipſa, tribus, decurias, Palatium, Senatum, Forum:) eandem religionem nonnihil eſſe vexatam, tum cædes Sixti, & aliorum qui eodem Antonino imperante ſunt paſſi, tum quæ de his habent auctores huius temporis, indubitatam fidem faciunt. Nam & potuit eorundem

f Baro. an. 14. *g Iuſt. dial. cum Tryph.* *h Iren. l. 1. c. 3.* *i Tert. Apol. c. 37. & ad Scap. c. 7. & 8.*

OCCASIONES CÆDIS CHRISTIANORVM *Ap. Baron. hoc & ſeq. an.*

rundem Chriſtianorum neci occaſionem dare, edictum eiuſdem Imperatoris, de prohibita ſub pœna mortis, Sibyllinorum carminum, & aliorum Gentilium vatum ac prophetarum lectione; quod intellexiſſet eorundem librorum occaſione, in quibus multa de CHRISTO prædicta eſſent, complures relicta patria ſuperſtitione ad religionem Chriſtianam confluere. De quo quidem edicto, non niſi inſtinctu hoſtis humani generis promulgato, grauiter Iuſtinus *a* martyr apud eundem Imperatorem conqueſtus eſt. Sed rurſum ad Sixtum.

a *Iuſt. Apol. ad Anton.*

V. ROM PONT. ANTIQVVS TITVLVS.

Leguntur eius titulo Epiſtolæ duæ: ſed quod in altera ipſarum, VNIVERSALIS APOSTOLICÆ ECCLESIÆ EPISCOPVS inſcriptus habetur, miramur adeo offendiſſe Nouatores, perinde ac ſi fuerit humanum inuentum, vt Petrus, & qui in Petro ſuſceperunt à Domino (quod eſt ſuo loco demonſtratum) totius ouilis Dominici curam, *Vniuerſalis Eccleſiæ* inſcriberentur *Epiſcopi*: quandoquidem & hoc eodem ſæculo apud Tertullianum *b* Zephyrinus Romanus Epiſcopus, nonniſi ſecundum veterem nomenclaturam, appelletur PONTIFEX MAXIMVS, & EPISCOPVS EPISCOPORVM. Sed de his alias. Quod item ad ſcripta Sixti ſpectat; tentatum fuit olim à Ruffino Aquileienſi presbytero Origeniſta, (in quem ea de cauſa ſæpius inuectus eſt Hieronymus *c*) vt Sixti philoſophi Pythagorici hominis Ethnici commentarium, in Latinum à ſe translatum, nomine Sixti Papæ & martyris vulgaret, quo eum ſuo dogmati fauiſſe monſtraret: licet prioris ne, vel poſterioris Sixti itidem martyris nomine ediderit, non conſtet. Leguntur inſuper eiuſdem Sixti Papæ Primi decreta quædam de rebus Eccleſiaſticis, in libro de Romanis Pontificibus. Inter quæ illud eſt, vt *quicunque Epiſcopus euocatus fuerit ad Sedem Romanam Apoſtolicam, rediens ad parochiam ſuam non ſuſcipiatur, niſi cum Formatis ſalutationis ad plebem à Sede Apoſtolica.*

b *Tertul. de pudic c.1.*

SIXTO PP. LIBER FALSO ADSCRIPTVS c *Hier. ep. ad Cteſiph. & in Hierem. 22. & in Ezec. 18*

VI. DE LITERIS FORMATIS. d *Opt. lib. 2. cont. Parm.* e *Aug. ep. 163. ad Eleuſ.* f *Attic. to. 2. Conc. poſt Syn. Chalced.* * *Theoph. Alex. ep. 1. & 3. Paſch.* g *Conc. Chalced. c. 11.* h *Theo. Balſ. in Nomoc. Phot.* i *Conc. Chalced. c. 11. 13.*

Eiuſmodi quidem commercio FORMATARVM, vnius Eccleſiæ Catholicæ ſeruari, ac proinde probari ſolitam vnitatem, docent Optatus *d* & Auguſtinus *e*: quarum in Magno Concilio Nicæno certa quædam forma (vnde & *Formatæ* dictæ) ne fraus irreperet, eſt inſtituta, de qua dicetur ſuo loco. Quæ autem dicebantur *Formatæ*, ſeu COMMVNICATORIÆ (nam & hoc quoque nomine eas vocat ibidem Auguſtinus) eædem CANONICÆ ab Attico *f*, & ECCLESIASTICÆ, necnon PACIFICÆ à Theophilo* Alexandrino, & Concilio *g* Chalcedonenſi nominatæ reperiuntur: ſed & ſolitas eaſdem Pacificas recens ordinato Epiſcopo ad collegas dari, tradit Theodorus *h* Balſamon. Concedebantur etiam ab Epiſcopis, pauperibus peregrinantibus, ad teſtandam eorum fidem Catholicam. COMMENDATITIÆ vero iis tantum dabantur, qui eſſent in Eccleſia opere clariores *i*, vel etiam clericis: nam qui Commendatitiis literis peregrinabantur, quocunq; pergerent, apud Chriſtianos erant illæ pro viatico.

VII. k *Plin. 10. ep. 121. 122. ad Traian.*

His ſimilia erant apud Gentiles, quæ Plinius *k* Secundus DIPLOMATA vocat; quæ ſcilicet dabantur miſſis vel euocatis à Principe, curſu publico vtentibus, adſcriptis etiam ſtatiuis, id eſt, diuerſoriis & manſionibus, quibus alerentur ſumptibus publicis: quæ quidem docet Plinius tantæ fuiſſe æſtimationis, vt abſque Imperatoris aſſenſu nequaquam à Proconſulibus dari ſolerent. Hæc autem poſtea TRACTORIÆ Literæ ſunt appellatæ; de quibus eſt titulus cum in Codice Theodoſiano *l*, tum in Iuſtinianeo *m*, vbi earum formulam Cuiacius recenſet. Eaſdemque Imperatores Chriſtianos Epiſcopis ad Concilia conuocatis concedere ſolitos, dicetur ſuis locis. Vnde putamus factum, vt & Literæ ipſæ Eccleſiaſticæ, quibus Epiſcopi à ſuis Primatibus vocarentur ad Synodos, eodem nomine appellarentur, prout docet Auguſtinus *n*: nempe quod vocatis his litteris cauſa publica Epiſcopis, quocunq; irent viaticum præſtaretur, exemplo earum quæ ab Imperatoribus concedi conſueuiſſent. Sed diuerſa plane erat Epiſtola TRACTATORIA, cuius meminit idem Auguſtinus *o*, qua quid de aliqua re (puta de alicuius damnatione) geſtum eſſet, Epiſcopi alios redderent certiores. Quæ autem à Catholicis Epiſcopis ad hæreticos vel ſchiſmaticos, aut

LITERÆ TRACTORIÆ. *De quibus Baron. hoc an. & 314.* l *C. Theod. l. 8* m *C. Iuſt. l. 12* n *Aug. ep. 217 ad Victori. & lib. cont. Donat. poſt colla. cap 24.* o *Id. in Pſ. 36. conc. 2. & ep. 162. ad Glor.*

etiam Paganos ſcriberentur, PRIVATAS dici ſolitas idem Sanctus affirmat *a*; quod videlicet nullas eis apponere liceret publicæ communicationis notas, vt pacis, ſalutis, benedictionis, &c. quæ Communicatoriis Catholicorum præfigi ſolerent.

a *Id. ep. 162.*

VIII. DE ALIIS LITERIS ECCLESIASTICIS. *De omnib vero accuratiſſimum tractatum edidit* Franc. Bern. Ferrarius *Ambroſiani collegii Mediol. Doctor: ex quo nonnulla in his Baronianis obſeruationibus explices.* b *Balſ. in Nomoc. Phot.*

Sed quod ſemel occaſione Formatarum, de Eccleſiaſticis literis agere cœpimus; de aliis quoque eiuſdem generis addimus, fuiſſe & DIMISSORIAS, quibus (vt ait Theodorus *b*) clericus demonſtrabatur voluntate ſui Antiſtitis eſſe profectus atq; dimiſſus: ſine his enim non licebat clericis extra diœceſim peregrinari, nec inter alterius Eccleſiæ clericos cooptari, immo nec Epiſcopis ad Comitatum proficiſci. Erant inſuper MEMORIALES, ſeu *Commonitoria* dictæ, quibus Legati quid agere deberent per ſingula commonebantur. Itemque SYNODICÆ, quæ ad diuerſos dabantur à Synodis: ſi vero ſcriptæ eſſent ad omnes Chriſti Fideles, à quibuſcunque eæ darentur, dicebantur ENCYCLICÆ, hoc eſt *Circulares*, ſiue etiam CATHOLICÆ, quod ad vniuerſam Eccleſiam datæ eſſent: quarum omnium extant complura exempla, de quib. ſuis locis. DECRETALES vero dicebantur Romanorum Pontificum epiſtolæ, quibus vel ad diuerſorum conſultationes reſpondere ſolerent, vel cum quid ſeruandum vitandumue eſſet decernerent. PASTORALES autem, quæ pro inſtructione darentur à quibuſcunque Epiſcopis. Erant & tempore perſecutionis CONFESSORIÆ, quæ ab iis qui pro Chriſti nomine detinerentur in carcere, pro commendatione lapſorum ad Epiſcopos ſcribebantur; quarum frequenter meminit Cyprianus in ſuis epiſtolis, eſtq; earundē mentio in Conciliis Eliberitano *c* & Arelatenſi* Primo. Quæ autem pro redemptione captiuorum dari conſueuerant, literæ *Captiuorum* appellantur in Concilio *d* Lugdunenſi.

c *Conc. Elib. c. 25.* * *Conc. Arel. I. c. 9.* d *Conc. Lugdun. II. c. 2.*

IX. LITERÆ BREVES. e *Opt. l. 8.*

Inſuper habentur literæ dictæ APOSTOLICÆ, quæ Apoſtolica auctoritate à Romanis Epiſcopis dari conſueuerant; quarum diuerſæ ſunt genera, ſed frequentiores illæ quæ BREVES dicuntur. Eſt vero ea vox penes antiquos diuerſæ ſignificationis. Nam apud Optatum *e Breuis* dicitur illa charta, in qua conſcripta eſſent bona Eccleſiaſtica; quam alio nomine idem auctor vocat *Commemoratorium*, nos vſitatius *Inuentarium*: in quem etiam ſenſum eandem vocem *Breuis* vſurpant Auguſtinus *f* & Gregorius *g* Papa; ſed & Caſſiodorus *h* pro regiis iuſſionibus: apud Lampridium *i* pro matricula, ſeu catalogo in quo nomina ſcriberentur; ſicut & in Codice *k* Iuſtinianeo, & in aliis locis. Quæ vero ſede vacante à clero ſcribi ſolerent Epiſtolæ, eas CLERICAS Cyprianus *l* nominauit. Denique conſueuiſſe Epiſcopos ſcribere literas in tabellis eburneis, vel in chartis, raro vero, nec niſi chartæ inopia, in membranis, argumento ſunt quæ habet Auguſtinus *m* ad Romanianum. Ac demum ſolitos eoſdem ſuas quas publice darent literas, annulo ſignatorio communire, tum idem Sanctus *n* indicat, tum in Synodo *o* Aurelianenſi habetur expreſſum. Sed de his hactenus; rurſumque ad Sixtum redeat oratio.

f *Aug. 5. cont. Creſcon. 29.* g *Greg. 6. ep. 201.* h *Caſſiod. 4. ep. 21.* i *Lamprid. in Alex.* k *l. inter Chartulas. C. de cōuen. Fiſci debit. l. 10.* l *Cypr. ep. 4. edit. Pamel.* m *Aug. ep. 113* n *Aug. ep. 217 ad Vict.* o *Conc. Aurel. I. in præf. Clodou.*

X. ALIA SIXTI DECRETA. p *Num. 4.*

Legitur eiuſdem decretum in Libro de Rom. Pontificibus, *Ne ſacra vaſa ab aliis quam à ſacris miniſtris tangerentur.* Si enim in iis quæ futurorum erant vmbra, tanta Dei monitu inerat obſeruantia, vt ſacra vaſa filiis *p* Caath non niſi tecta portare liceret; quomodo non religioſiori cultu ſeruanda eſſent, quibus ſacrificium omnium prȩſtantiſſimum exhiberetur? Quod autem eodem libro traditur; Sixtum conſtituiſſe, vt Miſſarum actionem ſacerdote incipiente, populus hymnum decantaret, *Sanctus, Sanctus, Sanctus, Dominus Deus Sabaoth, &c.* fuiſſe iam id in vſu temporib. Apoſtolorum, aſſeritur in Conſtitutionib. *q* Clementis: quod Sixtus, vt ab vnoquoque ſanctius cuſtodiretur, literis ſuis firmauit. Subditur demum, ipſum ſepultum eſſe in Vaticano iuxta corpus B. Petri: & poſtquam Sedes vacaſſet duos dies, in locum eius ſuffectum eſſe TELESPHORVM natione Græcum, ex anachoreta.

q *Clem. 8. Conſt. 16.*

TELESPHORVS PAPA.

IESV CHRISTI An. 143.144.

TELESPHORI An. 2.3.

ANTON. PII IMP. An. 4.5.

I.

ANno Chriſti centeſimo quadrageſimo tertio, Priſcino & Seuero Coſſ. anno Antonini Imperatoris quarto, Cornelius Epiſcopus, Antiochenus vita functus, poſtquam ſediſſet annos tredecim, ſucceſſorem habuit *Heronem* eius nominis Secundum.

II.

Anno vero centeſimo quadrageſimo quarto, Ruffino & Quadrato Coſſ. defuncto pariter Eumeni Epiſcopo Alexandrino, cum ſediſſet æque annos tredecim, ſuffectus eſt *Marcus* itidem eius nominis Secundus, qui ſedit annos decem. Hæc omnia ex Euſebii Chronico & Hiſtoria *a*, licet in ſitu annorum aliquot Alexandrinorum Antiſtitum aliquis videatur error irrepſiſſe in Chronicon.

a *Euſ.* 4. *hiſt.* 10. *& 19.*

IESV CHRISTI An. 145.

TELESPHORI An. 4.

ANTON. PII IMP. An. 6.

I. De Valentino hæreſiarcha.

ANno Chriſti centeſimo quadrageſimo quinto, Torquato & Attico Herode Coſſ. nouum monſtrum apparuit VALENTINVS hæreſiarcha, vt Euſebius tradit in Chronico: ſed & eum ſub Antonino Pio prodiiſſe, Tertullianus *b*, Irenæus *c*, Theodoretus *d*, aliique omnes affirmant: quem & fuiſſe philoſophum ſecta Platonicum, ingenio potentem & eloquio; lapſum autem in hæreſim, quod in petitione Epiſcopatus ei prælatus eſſet alius ex martyrii prærogatiua, idem Tertullianus *e* ſcribit. Epiphanius *f* vero, fuiſſe natione Ægyptium, patria Phœbonitem, quæ eſt ciuitas maritima; calluiſſe Græcas literas, imitatumque eſſe Heſiodum de Theogonia triginta Deorum: fidem Catholicam in Ægypto prædicaſſe, & in Eccleſia Romana; ſed in Cyprum venientem, paſſum eſſe fidei naufragium. Hæc Epiphanius: cui conſentiens Tertullianus, æque ait eum primo Romæ ſecutum eſſe doctrinam Catholicam. Hic igitur, ſicut ab Heſiodo triginta Deos, ita à Platone mutuatus eſt Ideas, (vnde non immerito Tertullianus *g* dixit, horum temporum hæreſes prodiiſſe ex philoſophorum officina) hæcque ſimul miſcens cum Euangelio Ioannis quo tantum vtebatur, monſtrum horrendum conflauit tricipiti Cerbero longe deformius. Triginta enim Deos finxit, quos *Æonas*, hoc eſt *Sæcula* nominauit, eorumque quindecim maſculos ac totidem feminas, quorum permixtione alii generarentur; atque ex iis Saluatorem omnium, veluti Pandoram Heſiodi ex omnium Deorum munere, eſſe perfectum. Quæ illius deliria pluribus iidem auctores refellunt: ſed & eorundem triginta Æonum nomina magno labore diſtincta ac figurata, habes à Pamelio apud Tertullianum.

b *Tert. de præſcr. c.*30.
c *Iren.l.*2.*c* 4.
d *Theod. hær. fab.l.*1.
e *Tert. ibi. & cont. Val.c.*4.
f *Epip. hær.*31.
g *Tert. de præſcr. c.*7.

II.

Docuit præterea IESVM CHRISTVM ſic natum de Virgine, vt ex ea nihil acceperit, ſed per ipſam velut per canalem tranſierit *h*, carnemque è cælo ſecum deuexerit. Negauit & reſurrectionem carnis, ſed aliud ex alio eſſe corpus componendum; immo nec omnium eſſe reſurrectionem. Tria enim conſtituit genera hominum, Carnale, Animale, & Spirituale. *Spiritualibus* autem (cuius generis ſe ſuosque eſſe dicebat) negabat eſſe neceſſarias operationes, ſed *Pſychicis*, hoc eſt Animalibus; horumque, vt Spirituales effici poſſent, debere eſſe Abſtinentiam, atque Martyria, & alia eiuſmodi bona opera, quibus Spirituales eſſent ſoluti quod iam perfecti euaſiſſent. *Carnalium* vero eſſe deteriorem conditionem, quod licet bonis niterentur operibus, nullatenus tamen conſequi poſſent ſalutem. Rurſum Spirituales ſaluandos anima & corpore, Animales vero tantum anima: porro animas Angelis nuptui tradendas. Quæ omnia, aliaque eiuſmodi Valentinianorum deliramenta, pluribus Tertullianus *a* aduerſus eos ſcribens refellit. Sed & quod iidem æque ac alii Gnoſtici (nam & ipſi eo nomine dici voluerunt) martyrium ſubeundum eſſe negarent, dicentes vanitatem eſſe atque dementiam homines innocentes pro Deo mori; ſatisque Chriſtum ſemel pro nobis occiſum ne nos occideremur; neq; ipſum expectare ſalutem de aliorum nece, ſed peccatoris pœnitentiam malle quam mortem; atque huiuſmodi ſermonibus magna Fidelibus inferri ſolita eſſe tempore perſecutionis iactura: hac, inquam, de cauſa idem Tertullianus aduerſus omnes eiuſmodi hæreticos commentarium ſcribens, *De bono Martyrii* inſcribi voluit, ſiue etiam *Scorpiacum*, hoc eſt antidotum contra ictum Scorpii.

h *Tert.aduer. Valent. c.*27. *& lib. de car. Chr.*
a *Id. c.* 29. *&* 30.

III. Valentinianorvm mores.

Quam autem nefandi fuerint Valentinianorum mores, qui ſe nullis bonis operibus teneri obligatos dicerent; ac collegio ſe turpiſſimorum Gnoſticorum ſociaſſent, facile quiſque poterit exiſtimare: quos & Irenæus valide inſectatus, oſtendit eos omni fuiſſe luxuria inquinatos; carnis voluptatibus inſatiabiliter inſeruientes, adeo vt vxores à maritis auellerent, ac proprias etiam ſorores corrumperent: Idolothyta quoque indifferenter manducaſſe, & feſta Gentilium obſeruaſſe: Solitosque arguere Catholicos, quaſi idiotas & nihil ſcientes, quod peccare timerent; ſe ipſos autem extollere, perfectos vocantes & ſemina electionis: Sed & Catholicos gratiam in vſum tantummodo accipere, ideoque ab eis auferri; ſe vero tanquam proprietarios eam poſſidere: Hæc Irenæus *b*: qui & initiandorum credentium ſex modos refert *c*; totque fuiſſe apud eos eiuſmodi myſteriorum ritus, quot Antiſtites affirmat. Tradit quoque Tertullianus *d*, eoſdem conſueuiſſe appellare Catholicos *Simplices*: ſed & ſuis ipſorum ritibus imitatos eſſe ſecreta Eleuſinia, ſolitosque velis obducere fores ne viderentur, & ſilentium perpetuo cuſtodire, atque adeo occultare quod prædicarent. Vnde & accidiſſe putamus, vt Romæ, vbi Valentinus diu verſatus eſt, nequaquam ipſa ſacra (vt mos erat in Oriente) velis inter agendum obductis operirentur, ſed patentibus omnibus, non tantum clara diei luce, ſed luminaribus incenſis fierent vbique clara atque perſpicua: ſiquidem nihil veritas erubeſcat, niſi abſcondi. Denique Clemens *e* Alexandrinus ſcribit, Valentinum docuiſſe, in homine ineſſe habitantes iniquos ſpiritus, qui eum ad omne malum impellant: itemque *f* tantam fuiſſe Chriſto vim continentiæ, vt etiam cibos quos vere ſumeret non redderet; nec ii in eo interierint, quoniam ipſe non habuit interitum.

b *Iren. l.*1.*c.*1.
c *Id.c.*18.
d *Tert aduer. Valent c.*1.2.3
Occvlta myſteria hæreticorvm.
e *Clem. Alex. Strom. l.*2.
f *Id. l.* 3.

IV. Valentini ſcripta.

Cæterum præter Epiſtolas Valentini ad diuerſos ſcriptas, quas citant iidem Clemens & Epiphanius, ſcripſiſſe quoque Euangelium Tertullianus *g* ait; eoque deſcriptam fuiſſe Infantiam Saluatoris, Irenæus *h* innuit: ſed & addit, inenarrabilem multitudinem apocryphorum ab eo fuiſſe collectam, quibus ad ſuas præſtigias illuſtrandas vti ſoleret. Meminit inſuper Tertullianus *i* Pſalmorum eius, ac commentarii cuius eſſet titulus *Sophia*. Quanta vero fuerit Valentinianorum procacitas, egregie paucis idem auctor declarauit, dum ait *eos commincipotuiſſe, ſed non ſuaderi*: pluribusque Irenæus *k* docet, fuiſſe veluti lubricos angues ſpiris inflexos, vndique latebras captantes; ita vt cum ex Scripturis arguerentur, in accuſationem conuerterentur ipſarum, confugientes ad traditionem; cum vero Traditionibus Apoſtolicis vrgerentur, iiſdem aduerſarentur, dicentes ſe Apoſtolis eſſe ſapientiores, & melius quam ipſum Saluatorem interpretari doctrinæ myſterium. Quinam autem ſcripſerint aduerſus Valentinum & ſectatores, Tertullianus *l* nominat Iuſtinum martyrem, Miltiadem, Irenæum, & Proculum: addendus & ipſe, qui plura aduerſus illos egregiè ſcripſiſſe noſcitur.

g *Tertul. de præſcr. c.*49.
h *Iren.l.*1.*c.*17
i *Tert. de car. Chr. c.*20. *& aduer. Val.c.*2.
k *Iren.l.*3.*c.*2.
l *Tert.* ...

tur. Addit inſuper Theodoretus Theophilum Antiochiæ & Philippum Gortynæ Epiſcopos, Modeſtum, Origenem, Rhodonem, Hippolytum, & Euſebium Emeſenum: quibus & iungendi fuiſſent Clemens Alexandrinus, & Epiphanius.

V.
OPHITARVM HÆRESES.
a Orig. lib.6. cont. Celſ.
b Iren. lib.1. c.34. infi.
c Tertul. de præſcr. c.47.
d Epip. hær.37
e Aug. de hæreſ. ad Quoduultd.

Sed quod ad Valentini progeniem ſpectat, ex eius ſchola, quæ & Gnoſticorum dicta fuit, progreſſa eſt hæreſis OPHITARVM; cuius auctorem fuiſſe *Euphratem* quendam, tradit Origenes *a*. Dicti *Ophitæ* à ſerpente, quod (vt ait Irenæus *b*) Sapientiam ſerpentem factam dicerent, & agnitionem hominibus immiſiſſe. Immo Tertullianus *c* in tantum eos ſerpentem magnificaſſe tradit, vt illum ipſi CHRISTO præferrent: atque etiam introducerent ad benedicenda Euchariſtiea ſua: cum videlicet (vt Epiphanius *d* & Auguſtinus *e* deſcribunt) eorum ſacerdotes incantationibus quibuſdam operarentur, vt egrediens de cauerna ſerpens aſcenderet ſuper altare, & oblationes eorum lamberet inuoluens ſe circa eas: ſic vero quaſi à ſerpente CHRISTO ſanctificatas, confringebant in Euchariſtiam, ac populo tradebant; qui & ſalutabat ſerpentem, & adorabat, eundemque præſtigiis quibuſdam manſuetum redditum, ſed & blandientem, ore oſculabatur. Quod autem Auguſtinus ait, Ophitas dixiſſe CHRISTVM fuiſſe ſerpentem illum qui decepit Euam; Theodoretus *f* addit, ex Ophitis quoſdam affirmaſſe, CHRISTVM in ſpeciem ſerpentis tranſmutatum: & in eundem, puto, ſenſum Origenes ait, eos blaſphemiis & maledictis IESVM impetere ſolitos; adeo vt nec eius nomen vellent audire; nempe quod loco Chriſti IESV, ſerpentem illud adorarent. Deteſtabantur quoque Deum omnium creatorem, quem humano generi inuidentem dicerent eſſe Deum Iudæorum. Cæterum licet antiquam, tamen obſcuriſſimam hanc dicit Origenes fuiſſe hæreſim, quippe quod iam ſuo tempore propemodum defiiſſet. At de Ophitis plura Epiphanius, Philaſtrius, Auguſtinus, Theodoretus, Iſidorus, Damaſcenus, & alii qui hæreticorum catalogum texuere: & quamuis alii à Valentino, alii à Nicolaitis, à Carpocrate alii originem duxiſſe dicant; tamen hos omnes æque Gnoſticos fuiſſe, vnoque nomine dictos, ſuperius demonſtratum eſt.

f Theo. hær. fab. l.1.

VI.
DIABOLVS ITERVM IN FORMA SERPENTIS VVLT COLI.

Videas ex his plane diabolum, CHRISTI Crucis virtute percuſſum, & ex idolis fugatum, priſtinam illam quam olim decipiens primos parentes induerat formam repetere, & diuinum in ea ſibi cultum vendicare; nec tantum ab hæreticis; ſed & iiſdem plane temporibus ab Ethnicis. Sub hoc enim Antonino Imperatore prodiit *Alexander* ille, ex ſchola Tyanæi magus & incantator; qui ex confictis Sibyllinis oraculis Æſculapium in Bithynia appariturum prænuntians, *Serpentem* palam adorandum expoſuit; illumque Æſculapium eſſe falſo commentus, ingentem ob reſponſa quæ à ſe conficta dare ſolebat, pecuniam corraſit ex oblationibus hominum, ab vniuerſa Aſia, atque etiam Roma, ac tota pene Italia, aliiſque prouinciis, ad eiuſmodi vocale oraculum confluentium Abonum in Ponto, vbi ipſe huius dementiæ officinam aperuiſſet: cuius inſignem impoſturam, tanquam in ſcena tragœdiam, egregie Lucianus *g* repræſentauit: additque confinxiſſe impoſtorem, numen illud ſerpentinum profeſſum eſſe, ſe præ cæteris odio habere Chriſtianos, itemque Epicureos, quod Deos negarent: perduraſſe vero eiuſmodi fabulam multis annis; quorum ſingulis ſeptuaginta vel octoginta drachmarum millia ex ea Alexander eliceret; donec tandem pede ſcatentibus vermibus putrefacto, annos propemodum ſeptuaginta natus miſerando conſumptus eſt interitu. Sed quomodo poſt hæc in quibus verſamur tempora, Romanorum exercitum falſis reſponſis eluſum bis in diſcrimen adduxerit, dicetur ſuis locis.

g Lucian. in pſeudom.

VII.
h Edidit Lipſ. in Antiq. inſcript. edit. Plant. fol. 29. Habetque Baron. an. 139.
FALSA GENTILIVM MIRACVLA.

Nec prætermittendum de cultu Serpentis, quod Dio ſcribit, Imperatorem Hadrianum in templo Iouis Olympii, quod Athenis ſumptuoſiſſime erexerat, poſuiſſe pro numine Draconem ex India deportatum. Extatque *h* Romæ antiqua tabula marmorea, non ita pridem è rudeibus templi Æſculapii eruta, qua nonnulla ab eodem Æſculapio (quem, vt diximus, ſub forma ſerpentis colebant) his iiſdem Antonini temporibus facta miracula referuntur: quę omnes conſentiunt eiuſdem generis eſſe, cum illis quę olim à Veſpaſiano, & poſtea ab Hadriano facta eſſe dicuntur, de quibus ſatis ſuperius. Nunc ad Valentini ſobolem redeamus.

VIII.
a Iren. l.1.c.35
b Epip. hær.38
DE CAIANIS HÆRETICIS.

Eius fœturam aliam fuiſſe CAIANOS hæreticos, Irenæus *a* inprimis affirmat. Verum non à Valentino tantum, ſed & à Nicolao, Carpocrate, & Gnoſticis omnibus, hos mutuatos eſſe venenum ac turpitudinem, Epiphanius *b* tradit: qui eo impietatis atque dementiæ prorupere, vt malum bonum, & qui ab eo denominati eſſent mali omnes, hos ſanctos dicerent atque perfectos; & ex quadam potenti virtute conceptos, quę operata eſſet in ipſis; puta *Cain, Chore, Sodomitas*, & alios id genus homines; & ſummum omnium *Iudam Iſcariothem*, propter vtilitates quas humano generi intuliſſet, cum videns Chriſtum velle ſubuertere veritatem, vel poteſtates huius mundi nolle Chriſtum pati, ne humano generi per mortem ipſius ſalus pararetur; ipſe Iudas ſaluti conſulens hominum, tradidit Chriſtum. Nec ſaluari aiebant quempiã, niſi omnes turpitudines, & omnia peccata conſummaret; ac cuique perficiendo peccato Angelum eſſe pręfectum. Angelos enim oppreſſores eſſe bonorum, adiutores vero malorum; & vnum ex iis Moyſem excæcaſſe. Hæc de iſtis fuſius Irenæus, Tertullianus, Epiphanius, Philaſtrius, Auguſtinus, & alii his recentiores, qui de hæreſibus commentarios ſcripſere. Addit autem Irenæus, eoſdem vſos eſſe pſeud Euangelio, quod Iudæ dicebant: Epiphanius vero, confinxiſſe etiam librum nomine Pauli, quam vocarent *Aſcenſum Pauli*.

IX.
DE SETHIANIS.
c Iren. lib.1. c.7.14.24.

Sed his aduerſi SETHIANI, à Seth filio Adam nominati hæretici, ex eodem Valentino aliqua ex parte deſcenderunt; dum ſicut ille, nouam eſſe in Seth generationem hominum dicerent; quorum meminit Irenæus *c*. Sed aliis additis fictionibus, à Valentino longius receſſerunt, dum duos homines dicerent ab Angelis conſtitutos, *Cain & Abel*, & propter hos magnas inter Angelos contentiones extitiſſe; atque ob hanc cauſam, illam Virtutem quæ ſuper omnes virtutes eſſet, quam matrem pronunciabant, Abele interfecto voluiſſe concipi eius loco Seth, purum ſemen, vt euacuarentur Angeli illi qui duos priores illos homines condidiſſent. Permixtiones autem Angelorum & hominum iniquas fuiſſe; ideoq; illam Virtutem matrẽ, ad vindictam cataclyſmum induxiſſe, vt & illud permixtionis ſemen tolleretur, & ſolum ſemen purum conſeruaretur: verum & illos qui ſemen prius inſtituiſſent, clam matre Virtute, cum illis octo animabus in arcam miſiſſe etiam ſemen Cain, quo ſemen malitiæ non periret, ſed poſt cataclyſmum exemplo cæterorum excreſceret, ac totum orbem impleret & occuparet. De CHRISTO autem ſic ſentiebant, vt dicerent illum tantummodo Seth, & pro ipſo Seth ipſum fuiſſe. Hæc omnia de illis Tertullianus *d*. Addit Epiphanius *e*, (qui & prædicta dilucidius explicat) eos conſcripſiſſe libros quoſdam nomine magnorum virorum, nempe nomine Seth libros ſeptem, & alios quos *Alienigenas* vocarent; aliumque rurſum nomine Abraham, quem & Reuelationem eſſe dicerent omni malitia refertum: alios item nomine Moyſis, & alios aliorum. Meminerunt quoque de Sethianis, iidem qui ſupra ſcriptores Eccleſiaſtici. De reliquis autem diſcipulis Valentini, agetur ſuis temporibus. Sed Caiani & Sethiani, quod illorum ortus certum tempus inexploratum ſit, ſub Valentino, ex quo deduxere principium, ſunt collocati; quamuis à Tertulliano ante Valentinum ponantur, ab Epiphanio & aliis poſtea.

d Tert. de præſcript. c 47.
e Epip. hær.39.

* * *

IESV

IESV CHRISTI An. 146.

TELESPHORI An. 5.

ANTON. PII IMP. An. 7.

I. De Marcione hæreſiarcha. a Tert. 1. cont. Marc. 19.

ANno Chriſti centeſimo quadrageſimo ſexto, Auito & Maximo Coſſ. Marcion Ponticus emerſit hæreſiarcha. Cum enim ſub Antonino Pio eum docere cœpiſſe, omnes conſentiant: Tertullianus *a* etiam id accidiſſe ponit poſt Chriſtum paſſum annis centum quindecim cum dimidio, menſisq; dimidio. Cum vero is (vt vidimus) exiſtimauerit Chriſtum paſſum anno ætatis ſuæ trigeſimo; ſi quis ab eo tempore deducat præſcriptum annorum numerum, plane inueniet Marcionem hoc anno Domini centeſimo quadrageſimo ſexto cœpiſſe docere.

II. b Tert. de præſcript. c. 51. De Cerdone Marcionis magiſtro.

At quoniam (vt idem ait) Cerdonis Marcion diſcipulus extitit, ſciendum prius eſt hunc Cerdonem introduxiſſe Initia duo, id eſt duos Deos, vnum bonum, & alterum ſæuum: bonum, ſuperiorem; ſæuum, mundi creatorem. Prophetas & Legem repudiauit; Deo creatori renunciauit: ſuperioris vero Dei filium Chriſtum aſſeruit veniſſe non in ſubſtantia carnis, ſed in phantaſmate; nec omnino natum vel paſſum, ſed quaſi natum ac paſſum. Reſurrectionem animæ tantummodo probauit, corporis negauit: ſolum Euangelium Lucæ, nec tamen totum recepit: Pauli Epiſtolas neque omnes, neque totas ſumſit: Acta Apoſtolorum & Apocalypſim, quaſi falſa reiecit. Hæc de Cerdone Tertullianus: de quo & ſæpe Irenæus. Non ſolum autem à Simone Mago, ſed & à Saturnino accepiſſe quam propalauit hæreſim, auctor eſt Epiphanius *c*; qui eum primo docuiſſe tradit in Syria, ac demum ſe contuliſſe Romam: ſed de eo rurſum inferius.

c Epip. hær. 41.

III. Marcionis mores.

Quod vero pertinet ad *Marcionem* ipſius diſcipulũ; prodiit hic primo ex Stoicorum ſchola philoſophus, genere Ponticus ex vrbe Sinope, filius Epiſcopi pietate illuſtris. Qui quidem prima ſua ætate virginitaté exercens, & ſolitariam vitã excolens, progreſſu temporis cum virgine corruptus eſt: qua de cauſa à proprio patre Eccleſia pulſus, cum ab eo veniam non impetraret, Romam venit poſt Hygini Papæ obitum: ſed nec illic receptus, quod pater obſtitiſſet, Cerdoni hæreſiarchæ ſe iunxit. Hæc de Marcione Tertullianus *d* & Epiphanius *e*. Verum non tantum propter ſtupri crimen, & excommunicationem, fuiſſe ab Eccleſia Romana repulſum, ſed maxime propter hæreſim quam iam antea docuiſſet, multa probant.

d Tert. de præſcri. c. 30. & 51. e Epip. hær. 42.

IV.

Sed quod eum Epiphanius ait poſt Hygini mortem ſe Romam contuliſſe; idem ipſe inferius, poſt tempora Aniceti veniſſe aſſerit. At Irenæus *f* eum iam ante Anicetum, vel ſaltem ſub eo Romæ fuiſſe, quo tempore S. Polycarpus eo venit, aperte demonſtrat. Et Tertullianus *g* ſub Aniceto veniſſe, aliquando affirmat; alias *h* autem, ſub Eleuthero ab Eccleſia eiectum. At vero in vnam hæc omnia conſentient veritatem, ſi dixerimus, (quod & verum eſſe liquet) Marcionem ſæpe Romæ palinodiam recantaſſe, eaque de cauſa ſæpius eo veniſſe: neque ibi primum, ſed in Oriente ſub Antonino Pio hæreſes docere cœpiſſe. Immo ſi Origeni credimus *i*, dicenti Celſum Epicureum ſub Hadriano Imperatore, ſcripſiſſe aduerſus Chriſtianos commentarios ſuos; cum in iis ſæpe mentionem ille habuerit *k* hæreſum Marcionis, omnino aſſerendum eſſet iam ante Antonini tempora eas eſſe peruulgatas. Philaſtrius *l* quoque tradit, eum primo in Aſia errores docuiſſe, ibique à Ioannis Apoſtoli diſcipulis, potius quam ab ipſo Ioanne, conuictum Romam veniſſe. Quapropter quod ait Tertullianus *m*, eum in Catholicam primo Romæ doctrinam credidiſſe, intelligendum eſt, ipſum (ſicut alibi *n* dicit) vt reciperetur, ſcriptis Catholicam fidem profeſſum eſſe. Sed quomodo ſæpe ad vomitum reciderit, dicetur inferius: nunc eius hæreſes recenſeamus.

f Iren. l. 3. c. 2. g Tert. carm. aduer. Marc. l. 3. in fin. h Id. de præſcr. c. 30. Sæpe palinodiam recantavit. i Orig. cont. Celſ. l. 1. k Celſ. ap. Orig. l. 5. c. 6. l Philaſtr. de hæreſ. c. 40. m Tert. de præſcrip. c. 30. n Id. 4. cont. Marc. 4. & de car. Chr. c. 2.

V. Eius hæreſes.

Imprimis vt Cerdo, duos poſuit Deos ſibi contrarios, alterum bonum, alterum malum; hunc legis veteris auctorem, illum nouæ; à malo mundum eſſe creatum, à bono reſtitutum atque redemptum; huncque fuiſſe Iesvm à Deo Patre miſſum, qui legem tanquam malam ſoluit atq; Prophetas. Putarunt alii *a*, tres Deos à Marcione poni, ac proinde tria Principia; vnum ſupremum & innominatum & inuiſibile, quod etiam bonum diceret; quod nihil ex iis quæ in mundo ſunt creaſſet: alterum viſibilem Deum, & opificem, huncq; eſſe Deum Iudæorum: tertium vero diabolum. At Origenes ita numerat *b* tres Deos Marcionis, Deum Iudæorum, Deum Chriſtianorum, Deum Gentiliũ. Tertullianus *c* autem: qui cæteris accuratius eius hæreſes diſquiſiuit, conuincit nouem poſuiſſe Deos; in ſuperiorib. tres ſubſtantias diuinitatis, Deum bonum, Deum malum, & Mundum ſuperiorem; in inferiorib. quatuor, Factorem, Locum, Materiam, & Malum; quæ omnia innata voluit atque infecta eſſe, & Deo coæterna: inſuper & duos Chriſtos quorum alter apparuiſſet Tiberii tempore, alter à Creatore promitteretur: cum alioqui non niſi duos ſe Deos ponere profiteretur, bonorum auctorem alterum, alterum malorum. Sed apud Euſebium *d* teſtatur Rhodon Aſiaticus, non Marcionem, ſed quoſdam ex Marcione deſcendentes, auctore *Synero* quodam, tres naturas atq; principia rerum ſtatuiſſe.

a Ap. Epiph. hær. 42. b Orig. dial. cont. Marc. l. 1. c Tert 1. cont. Marc. 15. d Ap. Euſe. 5. hiſt. 13.

VI.

Reſpuit inſuper vetus Teſtamentum, tanquam à malo Deo prolatum; nouum vero ex animi ſui ſententia mutilauit, ex illo auferens quicquid ageret de carne & generatione Chriſti quam ipſe negaret, nec non de creatione mundi per Deum Patrem, & de aduentu Dei. Sed hæc pluribus Irenæus *e*, Tertullianus, & alii. Itemque, cum carnem à malo principio diceret eſſe exortam, eius omnino negauit reſurrectionem, vetuitq; propagationẽ: ſicq; ex ea cauſa virginitatem prædicans, coniugia reſpuit atque damnauit, coniugatosque à ſalute penitus excluſit, quos nec vellet *f* baptizare. Illarum autem tantummodo animarum eſſe ſalutem aſſerebat *g*, quæ eius doctrinam didiciſſent; earundemque itidem non vnam, ſed variam atque diuerſam eſſe naturam. Adiecit *h* & horrendam blaſphemiam, vt diceret Chriſto ad inferos deſcendente, eſſe ſaluatos Cain, Sodomitas, Ægyptios, & alios omnium nequiſſimos; Abel autem, Enoch, Noe, & reliquos iuſtos, eo quod non occurriſſent ei, nullam participaſſe ſalutem; quippe qui amici fuiſſent Dei Hebræorum, quem Malum diceret.

e Iren. l. 1. c. 39. f Tert. 1. cont. Marc. 29. g Orig. in Rom. 2. h Iren. ibid.

VII.

Animatorum quoq; eſum damnaſſe tradunt: immo & in odium eiuſdem Dei Creatoris, omnes ſimul res creatas execrari ſolitos Marcionitas, nec illis vti niſi neceſſitate cogente, Theodoretus *i* exemplo declarat. Sed & in odium pariter Creatoris, & quod carnem deteſtarentur tanquam ab eo creatam, vt eam perderent, ſe ſponte martyrio obtuliſſe, teſtatur Clemens *k* Alexandrinus. Pariterque eodem odio permotos, ſabbato ieiunare conſueuiſſe Epiphanius tradit: cum alioqui Occidentales longe ante Marcionis tẽpora (vt ſuo loco dictum eſt) alia ratione ieiunium ſabbati religioſe ſuſcepiſſent. In ſuis itidem ſacrificiis atq; myſteriis aqua vti ſolitos, idem Epipha. ſcribit: itemq; per Marcionẽ non modo anabaptiſmum introductum fuiſſe, ſed & tertium quoque ad peccata diluenda conceſſiſſe baptiſmum; feminaſq; apud eos ſolitas baptizare. Quin etiam conſueuiſſe baptizare viuentes pro mortuis abſque baptiſmo defunctis, dictum eſt ſuperius ex Chryſoſtomo *l*.

i Theod. l. 1. hær. fab. k Clem. Alex. Strom. l. 4. l Chryſ. hom. 40. in Cor. 1.

VIII. Et scripta.

Ad hæc autem quæ diximus, & alia id genus quæ ex falſis propoſitionibus conſequuntur, conualidanda, Marcionem complures ſcripſiſſe libros Tertullianus *m* tradit; nimirum Euangelium, Epiſtolam, Antitheſes, & Apoſtolicum Inſtrumentum. Aduerſus ipſum vero ſcripſere, primus quidem omnium Iuſtinus *n* martyr, qui iiſdem temporibus claruit; & paulo poſt, omnium qui extant copioſiſſime, Tertullianus tam metro quam ſoluta oratione; Irenæus etiam, Rhodonque *o*; necnon (vt teſtatur Theodoret. *p*) Theophilus Antiochenus, Philippus Gordinenſis Epiſcopi, Modeſtus, Hippolytus inſuper; Clemens Alexandrinus, Origenes, Cyrillus Hieroſolymitanus, Euſebius Emeſenus Epiphanius, Philaſtrius, Auguſtinus, Chryſoſtomus,

m Tert. aduer. Marc. l. 1. Pamel. ibi, Schol. 2. n Iren. l. 5. Hier. de Scr. Ecc. in Iuſtin. o Euſ. 5 hiſt. 13. p Theod. lib. 1 hær. fab.

ipſeque Theodoretus, & alii recentiores qui de Hæreſibus conſcripſerunt. Cætera vero de Marcione ſuo loco; & de Marcionitis ſæpe inferius. Nec enim vt aliæ hæreſes, ita hæc cito extincta eſt; quandoquidem Epiphanii ac Theodoreti teſtimonio conſtet, adhuc ſuis temporibus, poſt trecentos ferme ab hinc annos, ingenti viguiſſe numero.

IV. De Apelle hæreſiarcha.

a Rhod. ap. Euſeb. 5. hiſt. 13. Tert. de præſcript. c. 51. Theo. l. 1. hær. fab. & alii. b Tert. de præſcr. c. 51.

Numerantur *a* autem complures Marcionis diſcipuli; ſed inter illos famoſiſſimus APELLES. Qui quidem (inquit Tertullianus *b*) poſteaquam in carnem ſuam lapſus eſſet, à Marcione ſegregatus eſt. Introduxit autem vnum Deum infinitis ſuperioribus partibus, qui poteſtates multas, Angelosque fecerit; propterea & aliam Virtutem quam diceret, Dominum dicebat, ſed Angelum ponebat. Hoc voluit videri, mundum inſtitutum ad imitationem mundi ſuperioris, cui mundo permiſcuiſſe pœnitentiam, quia non illum tam perfecte feciſſet, quam ille ſuperior mundus inſtitutus fuiſſet. Legem & Prophetas, Chriſtum vero neque in phantaſmate dixit fuiſſe, neque in ſubſtantia veri corporis; ſed in eo quod è ſuperioribus partibus deſcenderat, ipſo deſcenſu ſideream ſibi carnem & aream contexuiſſe: hancque in reſurrectione ſingulis quibuſq; elementis quæ in deſcenſu ſuo mutata fuiſſent, in aſcenſu reddidiſſe, & ſic diſperſis quibusque corporis ſui partibus, in cælo ſpiritum tantum reddidiſſe. Carnis reſurrectionem negauit; & animarum ſolarum ſalutem eſſe dixit. Solo vtebatur Apoſtolo, ſed non toto. Habuit præterea priuatas, ſed extraordinarias lectiones ſuas, quas appellant Phaneroſes, *Philumenes* cuiuſdam puellæ, quam quaſi prophetiſſam ſequebatur: habuitque inſuper ſuos libros, quos inſcripſit Syllogiſmorum; in quibus probare voluit, omnia quæcunque Moyſes de Deo ſcripſiſſet, falſa eſſe. Hæc de Apelle Tertullianus. Qui & *c* alibi (& ante ipſum Rhodon *d*) ait eius erroris fuiſſe auctricem prædictam PHILVMENEM puellam à dæmone agitatam, quam Apelles diceret inſpiratam diuinitus ad prænuncianda futura; aſſerens prophetias noſtras ex ſpiritu contrario & ſibi repugnante editas. Agit de eadem, deque eius diuinationibus diabolicis atq; præſtigiis, Auguſtinus *e*; meminitque Hieronymus *f*, dum multis exemplis oſtendit nullam prope fuiſſe vnquam hæreſim, quæ non habuerit feminam auctricem, vel adiutricem. Porro eandem immane proſtibulum euaſiſſe, & ipſi quoq; Apelli fuiſſe in deliciis, Tertullianus *g* aſſerit.

c Tert. ib. c. 6. De Philvmene femina. d Ap. Euſeb. 5. hiſt. 13. e Aug. de hær. ad Quoduultd. c. 24. f Hier. ad Cteſiph. aduerſ. Pelag. g Tert. de præſcr. c. 30.

X. Arma potiſſima aduerſus hæreticos.

Cæterum qui pro veritate tuenda aduerſus tantam impoſtorum colluuiem, egregiam nauarunt operam, etſi compluribus aliis ad eos conuincendos vſi ſunt argumentis, nullum tamen eo viſum eſt ipſis eſſe præſtantius, quam ad Eccleſiam Catholicam prouocare: nimirum vt cum quę in ea ab Apoſtolorum temporibus viguiſſet traditio atque conſuetudo per continuam & nunquam interruptam perſonatum ſucceſſionem perſpicue demonſtrarent, hoc vno omnes illorum infringerent impetus, qui nihil tale oſtendere poſſent. Sic enim Irenæus *h*: *Traditionem Apoſtolorum toto mundo manifeſtam in Eccleſia adeſt perſpicere omnibus qui vera velint audire: & habemus numerare eos qui ab Apoſtolis inſtituti ſunt Epiſcopi in Eccleſiis, & ſucceſſores eorum vſque ad nos: qui nihil tale docuerunt, neque cognouerunt, quale ab his deliratur.* Et Tertullianus *i* de iis qui ſe æque Apoſtolicam doctrinam prædicare iactarent: *Edant ergo origines Eccleſiarum ſuarum: euoluant ordinem Epiſcoporum ſuorum, ita per ſucceſſionem ab initio decurrentem, vt primus ille Epiſcopus aliquem ex Apoſtolis, vel Apoſtolicis viris, qui tamen cum Apoſtolis perſeuerauerint, habuerit auctorem & anteceſſorem. Hoc enim modo Eccleſiæ Apoſtolicæ cenſus ſuos deferunt &c.* Habent & alia multa variis locis iidem auctores in hanc ſententiam: eandemq; firmam certamque rectæ fidei explorandæ regulam, nouerunt pariter, ac ſecuti ſunt Auguſtinus *k*, aliiq; ſanctiſſimi Patres, quotquot aduerſus hęreticos manus conſeruerunt.

h Iren. l. 3. c. 3. i Tert. de præſcri. c. 33. k Aug. cōt. ep. Manich. c. 1.

XI. Cur plures hæreſes.

Quod vero his potiſſimum temporib. Hadriani & Antonini, tot hæreſes obortæ eſſent, hinc Celſus Epicureus (de cuius in Chriſtianos ſcriptis iam dictum eſt) occaſionē ſumpſit inſultandi Chriſtianis de ſua ipſorum diſſenſione. Cui præclare reſpondit Origenes *l*, & tam exemplo philoſophiæ, medicinæ, aliarumque eiuſmodi ſcientiarum & facultatum, quarum profeſſores in varias ſectas diuiſi eſſent, quam etiam auctoritate Sancti Pauli dicentis *a*, *Oportet hæreſes eſſe, vt qui probati ſunt manifeſti fiant*, oſtendit nihil id nocere Catholicæ fidei. Cuius etiam quæſtionis ſcopum videtur attigiſſe Iſidorus *b* Peluſiota, dum ad Apollonium Epiſcopum ſcribens, rationem reddit cur plures quotidie naſcantur hæreſes. Permittere autem illas Deum Auguſtinus *c* ait, quoniam *ſi doctrina Eccleſiaſtica ſimplex eſſet, & nullis extrinſecus hæreticorum dogmatibus cingeretur, non poſſet tam clara & tam examinata videri fides Catholica: cum vero quæ d ſunt fidei Catholicæ, hæreticorum callida inquietudine agitantur: ea vt aduerſus eos defendi poſſint, & conſiderantur diligentius, & intelliguntur clarius, & inſtantius prædicantur.* Deniq; Lactantius *e* de eadem re agens, ac demum docens quomodo inter tot ſectas dignoſcenda ſit vera Eccleſia, *ſciendum eſt*, inquit, *illam eſſe veram, in qua eſt religio, confeſſio, & pœnitentia, quæ peccata & vulnera, quibus eſt ſubiecta imbecillitas carnis, ſalubriter curat.* Sed de his hactenus.

l Orig. cont. Celſ. l. 3. a 1. Cor 11. b Iſid. Peluſ. 2. ep. 90. c Aug. ſer. de temp. 98. d Id. 16. de ciuit. 2. e Lact. lib. 4. c. vlt.

IESV CHRISTI AN. 147.148.149.

TELESPHORI AN. 6.7.8.

ANTON. PII IMP. AN. 8.9.10.

I. ANNO Chriſti centeſimo quadrageſimo ſeptimo, Antoninus Pius Auguſtus quartum & M. Aurelius Cæſar ſecundum ponuntur in Faſtis Coſſ. à Caſſiodoro vero Orfitus & Priſcus.

II. Anno autem centeſimo quadrageſimo octauo: Erucius Clarus & Claudius Seuerus: ac rurſum

III. Anno centeſimo quadrageſimo nono, à Caſſiodoro Gordianus & Maximus, ab aliis vero ex Græcis Faſtis duo Valerii Largus & Meſſalinus. Porro hi omnes rerum Eccleſiaſticarum notitia pro ſus ſteriles remanſerunt. Quod vero ad ſectam chronologiam ſpectat; dum Clemens *f* Alexandrinus ab excidio Hieroſolymitano vſq; ad hunc Antonini decimum annum, ſeptuaginta ſeptem numerat annos, vides eius ſupputationem noſtræ apprime conuenire.

f Clem. Alex. li. 1. Strom.

IESV CHRISTI AN. 150.151.152.153.

TELESPHORI AN. 9.10.11.12.

ANTON. PII IMP. AN. 11.12.13.14.

I. Iuſtini apologia pro Chriſti.

ANNO Chriſti centeſimo quinquageſimo, ſecundum Græcos Torquato & Iuliano, vel ex Chronico Caſſiodori Romulo & Glabrione Coſſ. *Iuſtinus* philoſophus Chriſtianus & poſtea martyr, Romæ exiſtens, cum pro Chriſtianis ſcripſiſſet Apologeticam orationem, qua liberrime exprobraret iniquiſſima in Chriſtianos iudicia, calumniasque ſingulas purgaret, & innocentiam demonſtraret; eandem obtulit Antonino Pio Imperatori, eiuſque filiis adoptiuis Marco & Lucio Philoſophis, ac denique ipſi Senatui Populoque Romano. Nam cum ad eius ſcriptionis tempus ipſemet numeret *g* annos centum quinquaginta à Chriſti Natiuitate; eſt quod inde corrigas Euſebium *h*, qui anno tertio Antonini, & Caſſiodorum qui anno quarto eandem ſcriptam affirmant. Nec obſtat quod Iuſtinus in ea vocet nuperum, illud bellum Iudaicum, quod vidimus finem accepiſſe ante annos tredecim. Haud enim id modus loquendi abnuit; cum nullum eiuſmodi aliud ab eo tempore excitatum à Iudæis, aut in ipſos fuerit; extiteritque illud toto Orbe celebratiſſimum.

g Iuſtin. orat. ad Anton. h Euſeb. & Caſſiod. in Chron.

II. An vero annuerit Iuſtini petitionibus Imperator, non conſtat: nam poſt hæc Romæ patratas eſſe religionis

cauſa Chriſtianorum cædes, inferius apparebit. Et quo minus aſſentiamur affirmantib. Antoninum Iuſtini oratione perſuaſum, mox illud quod extat in fine eius, dediſſe reſcriptum; hoc impedit, quod illud Aſiæ populis poſt trienniũ fuiſſe datum apparet, nimirum eius Imperii anno decimo quinto. Cum enim ibi Tribunitię Poteſtatis inſcriptio notata habeatur decies quinquies, totidem eum annos tunc egiſſe in Imperio certum eſt: teſtante Dione *a*, pro numero annorum Imperii multiplicari vices Tribunitiæ Poteſtatis; adeo vt illi quibus cum Imperio collata eſſet Tribunitia Poteſtas (quod Antonino accidiſſe, nummi *b* & inſcriptiones antiquæ declarant) quoto aucti reperiantur numero Tribunitiæ Poteſtatis, totidem eos agere in Imperio annos neceſſe ſit pariter affirmare: ſecus autem ſi cui ante Imperiũ (quod in Tiberio *c*, Hadriano *d*, aliisq; non raro contigit) collata eſſet.

a *Dio lib.* 53.
b *Habet Bar. Tom. II. an.* 140. 160. 163.
c *Suet. in Tiber. c.* 9. & 16. *Dio lib.* 55.
d *Spart. in Hadria.*

II. Cæterum Anno Chriſti centeſimo quinquageſimo primo, Orfito & Priſco Coſſ. vel ſecundum Caſſiodorum Præſente & Rufo, Antonini anno duodecimo *e*, poſt *Marcum* Iuniorem ſubrogatur in Eccleſia Alexandrina *Celadion* Epiſcopus.

e *Euſeb. in Chro. & hiſt. lib.* 4. *c.* 18.

IV. Anno vero centeſimo quinquageſimo ſecundo, Gallicanus & Vetus, vel, vt habet Caſſiodorus, Commodus & Lateranus creati ſunt Coſſ.

V. Pariterque anno centeſimo quinquageſimo tertio, pro Gordiano & Maximo, quos alii Faſti habent, Caſſiodorus ponit Verum & Sabinum Coſſ. quibus nihil geſtum reperitur ad res noſtras pertinens.

IESV CHRISTI An. 154.

HYGINI An. 1.

ANTON. PII IMP. An. 15.

I. Anno Chriſti centeſimo quinquageſimo quarto, Glabrione & Veriano Coſſ. *Theleſphorus* Papa, cum ſediſſet annos vndecim menſes nouem, minus diebus tribus, martyrio *f* coronatur. Tribuit eidem Euſebius *g* annos vndecim exactos; itidemq; Indices Creſconiani. Qui vero volunt ſediſſe annos vndecim, menſes tres & dies viginti vnum; haud rationem viſi ſunt habuiſſe temporis creationis eius, quæ contigit octaua Aprilis, & obitus qui apud omnia Martyrologia poſitus habetur quinta Ianuarii. Sicuti & Euſebius cum primo Antonini anno eum deceſſiſſe ponit, errore lapſus ex eo intelligitur, quod (vt ſæpius diximus) in ſerie Romanorum Pontificum Cletum prætermiſerit. Deniq; quod inter alia decreta, tribuitur Theleſphoro conſtitutio de Quadrageſimali Ieiunio; de eo dictum eſt ſuperius in Sixto *h*. Traditur vero inſuper in Libro *i* de Rom. Pontificibus, eundem Teleſphorum decreuiſſe, vt in Natali Domini noctu Miſſæ celebrarentur, *cum* (inquit) *omni alio tempore ante hora tertia curſum nullus præſumeret Miſſas celebrare, quia ea hora Dominus aſcendit in Crucem.* Verum ſunt hæc accipienda de iis quæ frequentiori vſu in Eccleſia ſeruarentur; cum alioqui multis conſtet exemplis, in ſacris Vigiliis noctu ſacrificium offerri conſueuiſſe. Additur ibidem, ſtatuiſſe Theleſphorum, vt ante ſacrificium diceretur Angelicus hymnus, *Gloria in excelſis Deo &c.* Sepultum autẽ eſſe iuxta corpus B. Petri in Vaticano: & cum poſt eius necem ſedes vacaſſet dies ſeptem, creatum eſſe Romanum Pontificem Hyginvm Græcum Athenienſem, ex Philoſopho.

Teleſphori PP. martyrium.
f *Iren. l.* 3. *c.* 3. *Tert. carm. cont. Marcio. l.* 3. *in fi. Anaſ. de Rom. Pont. Martyrol. Rom. & alia.*
g *Euſe.* 4. *hiſt.* 10.
h *An.* 136.
i *Anaſt de Rom. Pontif.*
Hygini creatio.

II. Paſſus eſt etiam ſub eodem Antonino Imperatore inſignis martyr *Alexander* Epiſcopus (cuius ciuitatis neſcitur) via Claudia vigeſimo ab Vrbe milliario: atque Spoleti *Pontianus*: & alii plures tam in Italia & Gallia, quam in aliis Occidentis & Orientis prouinciis; quorum nonnullorum in Romano Martyrologio certa paſſionis dies adſcripta habetur, cum longe eorum maior ſit numerus, quorum iniuria temporum, & incendio ſcripturarum, memoria periit.

Martyres ſub Antonino.

III. Porro Sanctorum ſuorum vindex Deus, haud alia de cauſa his diebus tum ipſam Vrbem Romam, tum alias Imperii prouincias, multiplicibus cladibus afflictauit; nempe fame, terræmotibus, inundationibus, incendiis, quæ recitat Capitolinus *a*; quam vt manifeſtis declararet ſignis, eſſe Gentilibus diuinum numen infenſum. Ea vero non ſolum populis terrorem incuſſiſſe, ſed & ipſum Imperatorem pariter commouiſſe, ex eo facile opinari licet; quod hoc anno ſui Imperii decimo quinto (vt dictum eſt ſuperius) reperiatur promulgaſſe edictum pro cohibenda Chriſtianorum perſecutione. Deſcriptum habetur integrum apud Euſebium *b*; niſi quod in titulo, errore poſitus eſt *Marcus Aurelius*, cum apud Iuſtinum *c* recte habeatur *T. Aurelius Hadrianus Antoninus Pius.* Et quamuis inſcriptum ſit tantummodo ad populos Aſiæ; tamen & ad alias quoque prouincias miſſum eſſe, conſtat tum ex ipſius reſcripti verbis, tum ex Melitone *d* Epiſcopo Sardenſi in Apologia ad Verum.

Clades Imperii ob perſecvt.
a *Capitol. in Anton. Pio.*
Anton. reſcribit pro Chriſt.
b *Euſ.* 4. *hiſ.* 12
c *Iuſt. in fin. or. ad Anton.*
d *Ap. Euſ.* 4. *hiſt.* 25.

IESV CHRISTI An. 155.156.157.

HYGINI An. 2.3.4.

ANTON. PII IMP. An. 16.17.18.

I. Anno Chriſti centeſimo quinquageſimo quinto, Præſente & Rufino Coſſ. Hygino Romanam Eccleſiam adminiſtrante (inquit Irenæus *e*) *Valentinus* hæreſiarcha Romam ſe contulit, & permanſit vſque ad Anicetum, vel etiam vſque ad Eleutherum, vt Tertullianus *f* aſſerit. Sed & *Cerdonem* pariter hæreſiarcham ſub eodem Hygino in Vrbem ſe contuliſſe, & tam ipſum quam Valentinum primo ſe Catholicos præſeferentes, in eius Eccleſiæ communionem receptos eſſe, ſed poſtea detectos hæreticos, ſæpius exomologeſin egiſſe, & relapſos iterum Eccleſia penitus eiectos eſſe, iidem auctores *g* æque teſtantur. Quænam autem fuerint iſtorum hæreſes, dictum eſt ſuperius. Illud autem obſeruatione magnopere dignum, curioſos atque putentes hæreſiarchas, tam iſtos, quam alios complures, de quibus dicetur ſuis locis, ficte vel vere palinodiam recantaturos, id ſibi potiſſimum apud ſedem Romanam faciendum putaſſe; quod in confeſſo eſſet apud omnes, eam eſſe Eccleſiæ totius metropolim, eiuſq; præcipue eſſe fidem probare, & perfidiam condemnare, cum ob auctoritatem, tum ob fidem illibatam quæ inſeparabiliter eſt ei annexa. Ex *h* quibus etiam merito arguas ineptias Nouatorum, garrientium prædicatione huiuſmodi hæreticorum Romanæ Eccleſiæ doctrinam fuiſſe violatam; cum econtra non ſolum iidem ab ea damnati reperiantur, ſed & ipſi quos citauimus, Irenæus *i* & Tertullianus *k*, ad eoſdem fortius conuincendos, nullum potentius adhibeant telum, quam vt ad eiuſdem Eccleſiæ prouocent integritatem, in qua ab Apoſtolis accepta fides incorrupta permanſiſſet.

e *Iren. l.* 3. *c.* 4. & *ap. Euſ. lib.* 4. *c.* 10.
f *Tert. de praeſcrip. c.* 30.
Valentinvs et Cerdo Romam.
g *Iren. lib.* 1. *c.* 18. & *l.* 3. *c.* 4. *Tert. d. c.* 30. & *carm. cõt. Marc. l.* 3. *in fi.*
h *Baron. hoc an.* & 145.
i *Iren. l.* 3. *c.* 3.
k *Tert. de praeſcr. c.* 36.

II. Cæterum anno Chriſti centeſimo quinquageſimo ſexto, Coſſ. L. Ælio Commodo Cæſ. & Sextilio Laterano, vel ſecundum Caſſiodorum Tertullo ac Sacerdote, nihil geſtum reperitur ad res Eccleſiaſticas pertinens.

III. Anno vero centeſimo quinquageſimo ſeptimo, Seuero atque Sabino (aliter Sabiniano) Coſſ. ſiue (vt Caſſiodorus habet) Quintillo ac Priſco, anno decimo octauo Antonini Imperatoris, Euſebius *l*, cum (vt profitetur) ſic ſibi explorata eſſet Hieroſolymitanæ Epiſcoporum ſedis ſucceſſio, vt tamen quot quiſque ſediſſet annos haberet incompertum, poſt Marcum, quem ſuperius vidimus creatum primum ex præputio, *Caſſiani* ponit ingreſſum; & poſt hunc ordine *Publium, Maximum, Iulianum, Gaianum, Symmachum, Caium, Iulianum, & Capitonem*; qui deſiit ſub Commodo Imperatore.

l *Euſ. in Chr.*
Hieroſol. Epiſcopi.

IESV CHRISTI An. 158.

PII An. 1.

ANTON. PII IMP. An. 19.

I. Hygini PP. martyrivm.

a *Lib. de Rom. Ponti. Collect. Creſcon. &c.* b *Euſ. in Chr. & 4. hiſt.* 10. c *Iren. l.5. c.4.* d *Tert. carm. cont. Marc. l.3. in fi.* e *Epip. hær.* 41 f *Habentur collecta to. 1. Conc. in Hygin.*

ANno Chriſti centeſimo quinquageſimo octauo, Siluano & Augurino Coſſ. *Hyginus* Papa, cum ſediſſet annos quatuor, duobus minus diebus, (vt colligitur ex tempore ingreſſus eius, vſque ad obitum qui notatur in Martyrologiis vndecima Ianuarii) moritur martyr. Æque n. conſentiunt Latini *a* & Græci *b*, eum ſediſſe annos quatuor. Sed quod Irenæus *c*, Tertullianus *d*, Epiphanius *e*, & alii numerant à Petro Hyginum nonum ordine Romanum Epiſcopum, qui decimus extitit; id inde accidit, quod (vt ſæpe dictum eſt) alii Cletum, alii vero Anacletum prætermiſerunt, ex his duobus vnum conflantes. Cæterum leguntur Hygini titulo Epiſtolæ duæ, & à Gratiano recitantur plura eiuſdem decreta *f*. Quod vero in Libro de Rom. Pontificib. dicitur, cum *compoſuiſſe clerum & diſtribuiſſe gradus*; cum quæ ad Eccleſiaſticam pertinent hierarchiam iam à temporibus Apoſtolorum compoſita eſſe, ſuperius demonſtratum fuerit, nunc ab Hygino aliqua antiquę formæ fuiſſe addita, vel eadem illuſtrata, æquum eſt exiſtimare: Sepultus autē dicitur iuxta corpus B. Petri in Vaticano.

II. Pivs Papa.

g *Hegeſ. ap. Euſ. 4. hiſt.* 21 *Iren. l.3. c.2. & 4. Tert. l.3. carm. cont. Marc. Euſ. in Chron. & 4. hiſt. 10. Epiph. hær. 27. Nicep. Conſt. in Chr. Niceph. Calli. l.3. c.25. & alii tam Græci quā Latini recentiores oēs.* h *Opt. l.2. cōt. Parm. Hier. de Scr. Eccl. in Hegeſip. Aug. ep. 165. & alii nonnulli.*

Cumque poſt eius necem ſedes vacaſſet dies tres, decima quinta die Ianuarii in locum eius ſubrogatus eſt Pivs natione Italus, patria Aquileienſis, filius Ruffini, frater Paſtoris; vt habetur in eodem libro de Romanis Pontificibus: licet de ſucceſſore Hygini diuerſa fuerit antiquorum ſententia, dum alii *g* Pium ei ſubrogatum ponunt, ac poſt Pium numerant Anicetum; alii *h* ordine inuerſo, Pio præponunt Anicetum. Sed verior ac receptior eſt illa ſententia, qua prior locus Pio tribuitur.

IESV CHRISTI An. 159.

PII An. 2.

ANTON. PII IMP. An. 20.

I. Pascha celebrandvm die Domin.

i *Euſ. in Chrō. Vid. ſup. ad an.* 156. k *Soc. 5. hiſt.* 21

ANno Chriſti centeſimo quinquageſimo nono, Barbato & Regulo Coſſ. Pius agens in Pontificatu annum ſecundum, decretum edidit *de celebrando Paſchate die Dominico*; ſicut legitur apud Euſebium *i*. Quod tamen ita intelligendum, vt quod iam antea ab Apoſtolis eſſet traditum, ipſe Pius corrigendas hactenus Iudaizantes Eccleſias, quæ decima quarta Luna Paſcha celebrarent, voluerit decreto firmaſſe. Sane quidém (vt ait Socrates *k*) tam Romana quam reliquæ omnes Occidentales Eccleſiæ, Petrum & Paulum Apoſtolos hanc ipſis doctrinam reliquiſſe, vt Paſcha die Dominico celebraretur, ſemper ſunt profeſſæ. Et Protherius *l* Epiſcopus Alexandrinus ſcribens ad Leonem Papam; æque teſtatus eſt id Petrum Apoſtolum Romæ docuiſſe, & ab eo acceptum Ægyptiis Sanctum Marcum tradidiſſe. Pariterque Victoris Papæ tempore, qui de his egerunt ſanctiſſimi Patres, non niſi ex Apoſtolica traditione id ſibi vendicaſſe docet Euſebius *m*. Quinimo & Ignatius, qui Dominum in carne vidit, & cum Apoſtolis diu verſatus eſt, ac ſedem Antiochenam, quam Petrus fundarat, & Paulus docuerat, adminiſtrauit, nec alia docuit aut ſcripſit, quam quæ ab eis accepiſſet; non ſolum ait *n* diem Dominicam celebrandam eſſe vt reginam ac principem dierum, reſurrectioni Domini conſecratam; ſed & conteſtatus eſt *o*, ſi quis cum Iudæis celebraret Paſcha, participem eſſe eorum qui occidiſſent Dominum & Apoſtolos eius. Quapropter manifeſte idem Socrates Nouatianus homo hallucinatur *p*, dum conteſtatur eſſe debere in cuiuſque voluntatis arbitrio quando velit Paſcha peragere, quod nulla dicat antiqua traditione conſiſtere quando illud ſit celebrandum.

l *Ap. Bed. de rat. tēp. c.* 42. m *Euſ. 5. hiſt.* 22. n *Ign. ep. ad Magneſ.* o *Id. ep. ad Philip.* p *Socr. l.5. c.* 22

II.

Quod autem contrariæ opinionis (vt videlicet decima quarta Luna, quocunque die ea accideret, cum Iudæis celebraretur) Ioannem Euangeliſtam fuiſſe auctorem, non ſolum Quartadecimani hæretici, ſed & Polycarpus, Polycrates, & alii Aſiatici aſſeruerint *b*: eum potius id, ſicut alia multa, in illa tunc nuper in Aſia coaleſcente primitiua Eccleſia toleraſſe putandum eſt; cum alioqui ipſius etiam Ioannis manifeſta teſtificatione, rata haberi videatur celebratio Paſchæ die Dominico. Nam quænam potuit eſſe ratio, vt in Apocalypſi *c* eius diei meminerit, tanquam celebris in Eccleſia ac nominati, niſi quod dies ille (ſicut dixit Ignatius) conſecratus eſſet reſurrectioni Dominicæ? Quod ſi eodem quolibet octauo die, reſurrectionis memoria ſolennibus ritibus Apoſtolica inſtitutione repeti conſueuit; quorſum alia die ipſam anniuerſariam Paſchatis celebritatem iuſſiſſent peragi? Certe enim ſi more Iudaico decima quarta Luna eius memoria in Eccleſia ageretur; quod incerta dies eius eſſet, vtpote quæ ſingulis annis mutaretur, omnis diei Dominicæ (quæ prima erat) celebrandæ ratio caſſa reddita videri potuiſſet. Quapropter iure Pius, ne ob altercantium ſtudia conuelleretur quæ ab Apoſtolis de ea re traditio eſſet, eandem decreto edito ſtabiliendam curauit. Cui acceſſiſſe diuinum quoque ſuffragium, liber de Romanis Pontificibus *d* teſtatur; dum ait tunc fratrem ipſius Pii Hermē, librum ſcripſiſſe, in quo mandatum contineretur quod ei præcepiſſet Angelus Domini apparens in habitu paſtoris, vt ſanctum Paſcha die Dominica celebraretur.

Qvid Ioannes Apost. de ea re. b *Ap. Euſ. 5. hiſt. 23. & 24.* c *Apoc.* 1. Pii PP. decretvm. d *Lib. de Rom. Pont. in Pio.*

III. De Herma, eivsqve libro Pastoris.

e *Rom.* 16. f *Orig. in Rom* 16. g *Euſ. 3. hiſt.* 3 h *Hier. de Scr. Eccl. in Herm.* i *Iren. ap. Euſ. 5. hiſt.* 9. k *Orig. Periarch. li. 4. c.* 2. l *Cle. Strom. l. 1. & 6.* m *Tert. de or. c. 12. & cont. Marci. carm. l.3. in fi.* n *Athanaſ. de incar. verb.* o *Euſ. l.3. c* 3. p *Hiero. de Script. Eccl.* q *Tert. de pudic. c* 10. r *Ruff. expoſ. Symb. Apoſt.* ſ *Proſp. aduer. Collat.* t *Gelaſ. decr. de lib. apocry.* u *Atha. ep. ad Afr. ap. Theo l. hiſt.* 8. x *Hier. in Amos* 7.

Porro hunc *Hermen*, illum fuiſſe quem Paulus ad Romanos *e* ſcribens ſalutari mandat, teſtantur Origenes *f*, Euſebius *g*, Hieronymus *h*, & alii. Liber autem Hermæ, ſeu Hermetis, qui inſcriptus eſt *Paſtor*, antiquis optime notus extitit, quem citaſſe reperiuntur Irenæus *i*, Origenes *k*, Clemens *l* Alexandrinus, Tertullianus *m*, Athanaſius *n*, Euſebius *o*, Hieronymus *p*, & ſi qui alii; eundemque vt vtilem librum laudant: quem tamen Origenes à nonnullis contemni tradit; Hieronymus vero, apud quaſdam Græcas Eccleſias publice legi, ſed apud Latinos pene ignotum eſſe. Et quidem Latinis ſic is innotuit, vt tamen eum inter apocryphorum genera adnumerarint, quæ legi in Eccleſia poſſint, non tamen citari ad fidem Catholicam aſtruendam: hac enim cenſura à maioribus fuiſſe notatum, affirmant Tertullianus *q*, Ruffinus *r*, & Proſper *ſ*; idemque à Gelaſio *t* Romano Pontifice æque inter apocrypha recenſetur. Vſos eo quoque Arianos ad ſuam ipſorum hæreſim confirmandam, teſtatur Athanaſius *u*. Et ante Gelaſium etiam, atque Proſperum, vt apocryphum, non abſque trepidatione citari ſolitum, Sanctus Hieronymus *x* ſignificat. Quod a alii Hermam, Hermen, vel Hermetem, eum appellent, quod vtriuſq; nominis meminerit Paulus; haud multum refert: frequentiori a. vſu *Hermam* inuenimus nominatum, cognomento *Paſtorem*. Ipſum vero eius librum etiam his titulis, *Duæ Viæ*, vel *Iudicium Petri*, fuiſſe à quibuſdā nominatum, Ruffinus tradit.

IV. Diversa Hermæ pastoris scripta.

y *Orig. 4. Periar.* 2.

Sed quod (vt vidimus) in libro de Romanis Pontificib. dicatur, tempore Pii Papæ Hermetē ſcripſiſſe librum, quo Angeli, paſtoris habitu apparentis, (vnde & forte nomen ipſi libelli auctori inditum, vt Paſtor diceretur) mandatum de celebrando Paſchate die Dominico contineretur; nec tamen in commentario, qui *Herma Paſtoris* inſcribitur, & citatus à Patribus reperitur, vlla prorſus de celebrando Paſchate habeatur mentio; hicq; inſuper longe ante iſta tempora ſcriptus appareat, nempe ſub Clemente, cui duos illos libellos dandos, & in exteras ciuitates mittendos, (qui locus iiſdem verbis ab Origene *y* quoq; citatur) Herma ſcriptor admonitus eſt: plane dicendum videtur, (ſi velimus vnum eundemque eſſe auctorem) diuerſos hos inter ſe fuiſſe commentarios, diuerſis temporibus ſcriptos; quorum prior vſu celebrior Græcis imprimis habitus ſit, poſterior tam Græcis quam Latinis obſcurior, cuius nulla mentio ab aliquo antiquorum facta inueniatur. Porro Hermę quoque Paſtoris nomine cenſetur libellus de Rebus geſtis Sanctę Praxedis virginis & ſororis Pudentianæ, ac fratrum Nouati & Timothei, filiorum Pudentis Senatoris, apud quem Sanctus Petrus Apoſtolus hoſpitatus eſt Romæ. Cuius etiam domus erecta eſt in Titulum, *Paſtoris* dictum, quod curam idem Paſtor eius conſtruendi ſuſceperit: vt

Titvlvs Pastoris.

pluribus

vt pluribus ipſemet declarat iiſdem Actis: Hodie vero dicitur vulgo *Eccleſia S. Pudentianæ*. Cæterum quod idem Herma cognomento Paſtor, ille ipſe à multis (vt vidimus) cenſeatur eſſe cuius Apoſtolus meminit in epiſtola ad Romanos, hinc aſſerere neceſſe eſt, ipſum ſaltem perueniſſe ad annum ætatis centeſimum trigeſimum, cum & adhuc poſt aliquot annos ſuperſtes fuerit, de cuius obitu dicetur ſuo loco.

IESV CHRISTI AN. 160.161.162.

PII AN. 3.4.5.

ANTON. PII IMP. AN. 21.22.23.

I. ANno Chriſti centeſimo ſexageſimo, Tertullus & Sacerdos creati ſunt Coſſ. Quo anno (qui numeratur vigeſimus primus Antonini Pii Imperatoris) perperam ponitur à Caſſiodoro Conſulatus eiuſdem Antonini quintus, cum nonniſi quatuor in antiquis monumentis notati habeantur, & quartus componatur cum eiuſdem vigeſima quarta Poteſtate Tribunitia, qui fuit vltimus ipſius Imperii annus.

II. Anno vero Chriſti centeſimo ſexageſimo primo, Quintillus & Priſcus inierunt Conſulatum: Et

III. Anno centeſimo ſexageſimo ſecundo, Vibius Barrus & Annius Bradua: quibus nihil momenti geſtum eſt, quod hic *a* præcipue collocetur.

a *Habet tamen his annis aliqua Baronius, quæ nos commodius aliis poſuimus.*

IESV CHRISTI AN. 163.

PII AN. 6.

M. AVRELII, L. VERI } AN. 1.

I. ANTONINI IMP. OBITVS.

ANno Chriſti centeſimo ſexageſimo tertio, Cæſaribus M. Aurelio tertium & Lucio Vero ſecundum Coſſ. *Antoninus Pius* Imperator diem obiit. Qui enim primo Imperii ſui anno auctus eſt Tribunitia Poteſtate, & in *b* eius monumentis antiquis ea quater & vigeſies repetita habeatur, quam vidimus annuatim conferri ſolitam, neceſſe eſt ipſum ad hunc vſque annum perueniſſe: quemadmodum & ea ratione ſe collegiſſe ex Dione Xiphilinus tradit, imperaſſe Antoninum annos viginti quatuor: eumdemque Eutropius ei tribuit annorum numerum. Ex quibus arguas Caſſiodorum, & alios qui iam ante hac eum deceſſiſſe ſcripſerũt. Cæterum ex iis viginti quatuor annis, viginti duos tantum expleſſe patet, duos autem extremos (quos & frequenter numerari conſueuiſſe *c* conſtat) nonniſi attigiſſe. Nam cum anno Domini centeſimo quadrageſimo, die decima Iulii, poſt mortem Hadriani cœperit imperare, deſieritque hoc anno ſeptima die Martii, reliquum eſt vt affirmemus, ipſum imperaſſe annos viginti duos, menſes ſeptẽ, & dies viginti ſex. Quod etiam Theophilus *d* Epiſcopus Antiochenus, qui hoc tempore claruit, aſſerit, niſi quod loco dierum viginti ſex, apud eum ſex tantum poſiti habeantur.

b *Ap. Panu. in Faſt. & Adol. Oecom. de num.*
c *Vid. Gord. in Ap. ad tom. 2. Chr. edit. 2. c. 19.*
d *Theop. ad Aut. lib. 3.*

II. EIVS LAVDES. Mortuus eſt autẽ Antoninus apud Lorium villam ſuam, de familiaribus & aliis optime meritus: quem Senatus retulit inter diuos, erexitque templum & Sodales Antoninianos. Solus omnium prope Principum (inquit Capitolinus) prorſus ſine ciuili ſanguine & hoſtili, quantũ ad ipſum pertinuit. Sed & tantam eius æquitatem fuiſſe ferunt, vt (quod notant Euſebius, *e* & Eutropius) ea permotæ plures exteræ gentes, depoſitis armis ſe eius voluntati ſubdiderint. Hos autem fuiſſe Bactros, Hyrcanos, & Indos, Aurelius Victor teſtatur. Plurima quoque bella (vt ait Capitolinus) per Legatos ſuos geſſit: quibus Britannos vicit, alio muro cæſpititio, ſummotis barbaris, ducto: Mauros ad pacem poſtulandam coegit: Germanos, & Dacos, & multas gentes, atque Iudæos rebellantes contudit: in Achaia & Ægypto rebelliones repreſſit: Alanos molientes ſæpe refrenauit. Sed & Iberorum Rex Romam veniens, permotus eius virtute, ſponte acquieuit iis quæ Hadriano negauerat: & Vologeſus Parthorum Rex foliis eius lite is perlectis, Armeniam quam inuaſerat reliquit. Celebrant præterea eumdem Antoninum egregiis laudibus iidem Victor, ac Capitolinus, & alii qui res ab eo geſtas fuſius ſunt proſecuti. Laudat & S. Auguſtinus *a* æquiſſimam eius legem, qua ſanxit vt non ſolum maritus adulterii accuſare nõ poſſit vxorem, ſi ipſe impudice vixerit, ſed & vt eo caſu idem ipſe maritus legi Iuliæ ſubiiciatur: caius eiuſdem legis meminit etiam Vlpianus. *b* Qui autem natus eſt (vt tradit Capitolinus) Domitiano duodecimum & Dolabella Coſſ. nẽpe anno Domini octogeſimo octauo) dicendus eſt vſq; ad hunc annum vixiſſe annos ſeptuaginta quinque. Sepultus vero eſt in mole Hadriani.

De quibus Bar. an. 141. 161.
e *Euſ. in Chr. an. 22. Anton. Eutr. lib. 8.*
a *Aug. lib. 2. de adul coniug. c. 8.*
EIVS ÆQVISS LEX.
b *l. miles §. iudex. D. ad l. Iul. de adult.*

III. MARCVS AVREL. ET LVCIVS VER. IMPP.

Eo defuncto, *M. Aurelius Antoninus*, vulgo *Philoſophus* nuncupatus, *& L. Aelius Verus Antoninus*, quos idem Pius viuente & iubente Hadriano adoptauerat, ſuccedunt in Imperium. Sed quoniam horum Imperatorum diuerſa reperitur apud antiquos nomenclatura, (quod nonnullis etiam auctorib. Eccleſiaſticis erroris cauſam præbuit) de his breuiter habe ex Dione, Capitolino, & aliis, cum vterque ſiue à maioribus, ſiue ex adoptionibus, aut mutua coniunctione, *Aelius* atque *Aurelius*, itemque *Verus & Antoninus* ſint dicti, proprio tantum nomine diſcriminari ab inuicem, vt alter MARCVS, alter LVCIVS nominetur. Cum autem *Verus* tãtum nominatus reperitur, Marcum plerumque intelligi ſolere, conſtat ex eo quod Euſebius *c* ponit Eleutheri Papæ ingreſſum anno decimoſeptimo Imperii Antonini Veri, cum Lucius nequaquam ad eum numerum annorum peruenerit: pariterque Theophilus *d* Antiochenus ait Verum imperaſſe annos nouendecim, quod de Lucio dici non poteſt. Ac denique frequens eſt apud Vulcatium, *e* & alios, vt Veri nomine iidem Marcum intellexerint.

c *Euſ. 5. hiſt. 5.*
d *Theoph. ad Aut. lib. 3.*
e *Vulc. in Aui Caſ.*

IV. DIVI FRATRES. Porro cum ex Senatuſconſulto nonniſi Marcus declaratus eſſet Imperator: idem Lucium collegam ſibi adſciuit: tuncque primum duo ſimul regnare viſi ſunt Imperatores, qui & DIVI FRATRES ſunt appellati, eo quod ambo fuiſſent ab Antonino Pio adoptati. Quod tamen Marcus eſſet natu grandior, & fama præſtantior, ita ſe geſſit erga Lucium tamquam parens eius eſſet: quem & deſponſata ei Lucilla filia, ſuum generum fecit. Sed retardatæ ſunt nuptiæ, quod cum Vologeſus *f* Parthorum Rex aduerſus Romanos bellum mouiſſet, & in Armenia exercitum Romanum vna cum Seueriano duce (qui *g* falſis Æſculapii recens apparentis in Ponto reſponſis, ab impoſtore Alexandro, de quo plura ſuperius, deceptus inconſulte nimis contra Parthos perrexerat) penitus deleuiſſet, miſſus eſt à Marco aduerſus eum Lucius hoc ipſo Imperii anno primo: prout ex Capitolino ſimul & Euſebio colligitur, dum ille *h* dicit Lucium Parthici belli cauſa quinquennium fuiſſe ab Vrbe abſentem, iſte *i* vero anno ſexto Imperii Romæ de Parthis triumphum egiſſe.

f *Dio & Cap. in Marco.*
g *Luc. in Pſeu.*
h *Capit. in Marco.*
i *Euſ. in Chr.*

V. LVCILLA ARREPTITIA SANATVR AB ABERCIO EPISC. Cum autem fuiſſet *k* condictum inter eoſdem Impp. vt Lucilla ſponſa Epheſum ad Lucium mitteretur, nouus rurſum incidens caſus in annũ ſequentem coegit differre nuptias: q̃ arrepta à dæmone Lucilla, haud medicorum, vel aruſpicum vndique conquiſitorum arte curari valuit, conteſtante dæmone, ſe nonniſi ab Epiſcopo Hierapolitano in Phrygia, *Abercio* dicto, quem habebat infenſiſſimum, fore pellendum. Quare mox idem per *Magiſtrianos* (dicebantur illi alio nomine *Agentes in rebus*, quibus cum alia, tum etiam euectiones publici curſus commiſſæ erant: quem Magiſtratum perperam quidam putarunt inſtitutum eſſe à Conſtãtino.) honorifice accerſitus eſt Romam à Marco, & obſeſſam virginem liberauit, eique pro munere Imperator conceſſit, vt Hierapolitanæ Eccleſiæ pauperibus (tota enim ciuitas acceperat Euangelium) donarentur quotannis ter mille modii frumẽti: quæ penſio, quantumlibet increbreſcentibus perſecutionibus, numquam ceſſauit, quouſque eam Iulianus Apoſtata ſuſtulit. Sed hæc pluribus in Actis eiuſdem Abercii, quæ apud Metaphraſtem *l* deſcripta habeatur: in quæ tamen nonnulla irrepſiſſe noſcuntur, quæ haud nobis omnino probantur. Quod autem ait Capitolinus, ob coniunctionem Lucii cum Lucilla, Imperatores præcepiſſe, pueros & puellas nouorum hominum frumẽtariæ perceptioni adſcribi, dictũ forte id fuerit de hac eroga-

k *Cap. in Vero*
l *Met. 22. Octo.*
HOMINES NOVI.

tione frumenti in gratiam Abercii facta Chriſtianis, qui noui homines à Gentilibus appellarentur: Vel ſane de nouis ciuibus, qui in Vrbem nuper adſcripti frumentationum iure hactenus caruiſſent.

IESV CHRISTI AN. 164.

PII AN. 7.

M. AVREL. } AN. 2.
L. VERI

I. PERSECVTIO IN CHRIST.

a Seu.hi.lib.2.
b Ter. Ap.c.5.

ANno Chriſti centeſimo ſexageſimo quarto, Iunio Ruſtico & Vectio Aquilino Coſſ. grauis in Chriſtianos PERSECVTIO eſt excitata, quæ à Seuero *a* QVINTA ponitur, etſi Tertullianus *b* nullam aduerſus Chriſtianos à Vero datam eſſe legem affirmet. Per *Verum* autem (quoniam Imperatores optimos quoſque recenſet) non Lucium, ſed Marcum eſſe accipiendum conſtat, cum & Veri appellationem communi huius temporis vſu Marco fuiſſe tributam, iam antea demonſtratum fuerit. Nec probamus quod Pamelius in Tertulliano, loco *Veri* appoſuerit *Seuerum*. Nam & antiquitus ſcripti codices, & typis olim excuſi, ſed & ipſe Euſebius *c* Tertulliani verba reddens, *Verum* habent, non *Seuerum*.

c Euſ.5. hiſt.5 in fi.

II. QVOMODO SVB MARCO AVREL IRREPSIT.

Cæterum etſi (quod ait Tertullianus) nullum Verus aduerſus Chriſtianos publicum promulgauerit edictum, tamen aliquando priuata ad Proconſules ipſum de iis conſulentes dediſſe reſcripta, ſatis conſtat ex ſinceriſſimis Actis Martyrum Viennenſium ac Lugdunenſium, quæ recitat Euſebius. *d* Immo & in Actis *e* SS. Martyrum Victoris & Coronæ, quæ pariter noſcuntur eſſe fidelia, necnon in ſuperius citatis Abercii, itemque S. Glyceriæ, *f* & S. Iuſtini, *g* promulgatum dicitur ab eodem Marco edictum, vt omnes publice diis ſacrificarent. Quapropter licet haud nominatim Chriſtianos expreſſerit, tamen ea iuſſione ſatis amplam occaſionem datam eſſe eos perſequendi, nemo non videt, cum & alioqui ſatis id permiſſum videretur antiquo iure Romanorum, quo (vt ſæpe dictum eſt) peregrina quæque religio vetita eſſet.

d Id.5.hi.1.
e Ap. Sur. 14. Maii.
f Ap. Sur. 10. Maii.
g Ibid.3. Id. Iunii.

III.

Quamobrem cum aliis locis, tum in Aſia his temporibus Chriſtianos varie fuiſſe exagitatos à Præſidibus prouinciarum, multum conqueritur Meliton *h* Sardenſis Epiſcopus eo libro quem pro Chriſtianis ad Imperatorem Antoninum ſcripſit. Sed & temerario populorum impetu, in quibuſdam prouinciis acerbam perſecutionis procellam per ſingulas vrbes, ſub hoc eodem Imperatore Marco excitatam eſſe, Euſebius *i* teſtatur. Et ipſe Imperator, etſi alias indulgentiſſimus videri vellet, (qua de re multum à Gentilibus *k* hiſtoricis prædicatur) puta in philoſophia Stoicos ſectatus, tamen aduerſus manifeſtos & grauium criminum reos inexorabilem permanſiſſe, Capitolinus teſtatur. Quare & quod ipſe auitæ ſuperſtitionis tenaciſſimus exiſtens, nõ poſſet non odiſſe illos qui impietatis arguerentur quod deos ſpernerent ac deriderent, & ab eorum cultu homines auocarent, & quod præterea Chriſtiani nefandorum criminum rei (vt ſæpius vidimus) calumnioſe deferrentur: haud dubium ſeuera iidem animaduerſione digni videri potuerunt.

h Ap. Euſ. 4. hiſt.25.

i Euſ.5.hi 1.

k Capit. in Marc. Vulc. in Auid. Caſſ.

IV. IVSTINVS SCRIBIT APOLOG. AD SENAT. ET IMP.

Quo tempore Iuſtinus philoſophus Chriſtianus, cum iam ante hac fortem illam quam vidimus Apologiam Pio, ipſiſque Cæſaribus tradidiſſet, aliam rurſum noua oborta occaſione, (quod videlicet cum per *Creſcentem* quemdam philoſophum Cynicum hominem impuriſſimum, & alios Gentiles paſſim Chriſtiana religio calumniis publice impeteretur, & qui eam profiterentur vbique variis prætextibus iniuſte duci à Magiſtratibus iuberentur:) pro iiſdem Chriſtianis aduerſus eorum calumniatores, necnon aduerſus Magiſtratus qui tam facile fidem eis adhiberent, ſcripſit defenſionem, non ad Senatum Romanum tantum, (vt habet inſcriptio) ſed & ad ipſos Imperatores Marcum Aurelium & Lucium Verum, prout demonſtrat Euſebius, *l* qui eam *Librum ſecundum* appellat. Cum vero multa ex eo recitet, quæ prorſus eadem habentur in Apologia iſta ſecũda ad Senatũ inſcripta, luce clarius apparet vnam eamdemq; eſſe, quæ ad Senatum data dicitur, & hactenus cõſeruata eſt integra, (licet præpoſtero ordine ante priorẽ Pio oblatam collocata habeatur) & quam Euſebius ad dictos Imperatores ſcriptam ait: quamuis pleriq; hoc non attendentes, eam deperditã eſſe querantur. Sed nec ꝙ apud Hieronymum *a* de eadem agentem, Lucio ſuperadditum eſt nomen Commodi, inde putet aliquis intelligi filium Marci, dictum L. Aurelium Commodum: nam iſte nõniſi longe poſt Iuſtini martyrium cœpit cum patre regnare, & præterea Lucium Marci fratrem, Commodum quoq; dictum fuiſſe, quod filius L. Ceionii Commodi eſſet, Capitolinus *b* docet.

l Euſ.lib.4. c.15.17.

a Hier. de Scri Eccl. in Iuſt.

b Capit. in Vero.

V. PRAXEDIS OFFICIA ERGA CHRIST. ET OBITVS.

c Mart. Rom. 19. Octob.

Sed quod ad perſecutionẽ ſpectat, præter illos tres, quos Iuſtinus eadẽ Apologia iuſſu Vrbicii Præfecti necatos tradit, (quorum & dies natalis *c* ab Eccleſia celebratur) aliquos inſuper ex Romano Clero hoc ipſo Perſecutionis exordio nobilitatos eſſe martyrio, docent Acta S. Praxedis virginis: quæ eodem tempore cum Chriſtianos domi ſuæ occultare ac nutrire, & necatos ſepelire conſueuiſſet, tot ærumnis afflicta rogauit Dominum, vt ex hac vita ſubduceretur, atque impetrauit, prout hæc fuſe deſcripſit iiſdem Actis *Paſtor* presbyter, de quo ſuperius. Qui & ipſe poſt multos labores perſecutionis tempore exantlatos, in Domino quieuit, eiuſque natalis dies cõmemoratione annua repetendus Eccleſiaſticis eſt Tabulis conſignatus, ſicut & ipſius *Praxedis*, ac ſororis eius *Pudentianæ*, fratrumq; *Nouati & Timothei*, ac denique eorumdem parentum *Pudentis & Priſcillæ*, qui omnes vario fine & tempore in cælum recepti ſunt.

IESV CHRISTI AN. 165.

PII AN. 8.

M. AVRELII, } AN. 3.
L. VERI,

I. IVSTINI MARTYRIVM.

d Mart. Rom & alia 15. April.
e Menol. Cal. Iunii.
f Ap. Met. Lipom. & Sur. 3. Id. Iunii.
g Epi. hær. 46.

ANno Chriſti centeſimo ſexageſimo quinto, Papirio Æliano & Iunio Paſtore Coſſ. *Iuſtinus* philoſophus Chriſtianus, mercedem Apologiæ nuper pro Chriſtianis compoſitæ, recepit Romæ martyrium: quod non modo Latinorum, *d* ſed & Græcorum *e* antiquis monumentis Eccleſiaſticis, licet diuerſis diebus, conſignatum reperitur. Extant *f* eius ac ſociorum Martyrum qui cum eo paſſi ſunt Acta, atque illa ipſa (vt apparet) quæ à Notariis publicis ſunt ſcripta, nullis paraphraſib. circumducta, quæ Epiphanius *g* viſus eſt cognouiſſe, dum (vt in eiſdem etiam Actis legitur) ſub Ruſtico Vrbis Præfecto ſubiiſſe martyrium tradit: quã uis apud eum irrepſerit error, vt id ſub Hadriano Imp. accidiſſe dicatur. Sicut & quod apud eumdem legitur, fuiſſe tunc Iuſtinum annorum triginta, ſuſpicor in numero mẽdum, cum ex iis quæ ipſe Iuſtinus ſcribit in Dialogo cum Tryphone, haceum ætate maiorem fuiſſe coniici poſſe videatur. Porro agunt etiam de eius martyrio Euſebius *h* & Hieronymus. *i*

h Euſ. 4. hi. 15
i Hier. in Iuſt.

II. DE SCRIPTIS EIVS.

k Euſ.4. hi. 17
l Ib.c.10.
m Hie in Iuſt.
n An.118. II.

Quod autem pertinet ad nobiliſſimi ingenii lucubrationes, recenſet eas in vnum collectas Euſebius. *k* Sed iis addendus Commentarius contra omnes hæreſes, quam ſe ſcripſiſſe ipſe in oratione ad Antoninum auctor teſtatur, cuiuſque iidem Euſebius *l* & Hieronymus *m* meminerunt. Ac præter iſta feruntur eiuſdem alia ſcripta: ſed quænam ex his quæ nec Euſebius nouit, legitima ſint, quæue ſpuria vel ambigua, haud eſt præſentis negotii fuſius diſputare. Pro Iuſtini vero purgatione de Millenarii opinione, conſulequæ de his dicta ſunt ſuperius *n* in Papia.

III. CALVMNIA NOVATORVM EX IVST VERB S.

o [Eſt eius nominis memoria, inſignis martyris Lycaonis in Menol & Martyr. 16. Mart. Tribuiturque hæc eadem nuncupatio Criſpo militari Præfecto in Breuiar. S. Nicep: quod edidit Dion. Petau.]

Eſt autem in eius epiſtola ad Zenam & Serenum de Vita Chriſtiana, quod Nouatores in calumniam vertant, dum quod ait ſe ſcripſiſſe ad *Papam*, de nonnullis qui corrupiſſent inſtitutionem & diſciplinam Eccleſiaſticam per traditiones hominum, mox illi interpretantur, Iuſtinum ſcripſiſſe ad Romanum Pontificem de corrupta Romanæ Eccleſiæ doctrina. Sed vnde ipſis, vt ea potius ad Romanum Epiſcopum quam ad alium quempiam ſcripta fuerint, cum extra omne ſit dubium, *Papæ* nomen olim commune fuiſſe omnibus Epiſcopis, immo & penes Græcos interdum contigerit fuiſſe proprium *o* alicuius viri? Deinde, quamuis ea ſcripta eſſent ad Romanum Pontificem, cum non dicat Iu-

ECCLESIÆ ROM. IVGIS INTEGRITAS

ſtinus illam corruptionem factam eſſe Romæ, qua ipſi auctoritate eam illi Eccleſiæ impingunt, & non potius, quod Romani Epiſcopi muneris eſſet non tantum Eccleſiæ Romanæ proſpicere, ſed omnibus vbique poſitis, intelligant Iuſtinum monuiſſe illum, vt quæ alibi à recto ſanctarũ traditionum tramite declinaſſent, auctoritate ſua in priſtinum reſtituenda curaret. Deniq; etſi Iuſtinus intellexerit de iis quæ Romæ agerentur, cum conſtet diuerſarum ſectarum hæreticos tunc in Vrbe fuiſſe, quid tam mirum erit, Iuſtinum admonuiſſe Pontificem vt ſaluti gregis ſui conſuleret? Cæterum ea nequaquam de Romanæ Eccleſiæ doctrina vel diſciplina corrupta accipi poſſe, abunde probat ſinceriſſimus eiuſdem temporis auctor S. Irenæus, dum in ſuis ſcriptis (quæ conſtat poſt Iuſtini martyrium edidiſſe, cum in eis Eleutheri Papæ meminerit) luculentiſſimum *a* profert de conſeruata ſemper à Romana Eccleſia Apoſtolicæ fidei & traditionis integritate teſtimonium, quod nos alia occaſione iam ſuperius recitauimus.

a *Iren. lib. 3. c. 3. 4.*

IV. DE NOMINE PAPÆ.

b *Hæc diſp. excerpta eſt ex Not. Bar. ad Rom. Mart. 10. Ianuar.*

Sed vt eius Iuſtini epiſtolæ occaſione, aliquid de nomine PAPÆ *b* dicamus, putarunt nonnulli eam vocem complexam eſſe ex duabus dictionib. vt idem ſit PA. PA. quod Pater Patrum, meritoque Romano Pontifici tribui ſolitam, quippe PA, pro Patre, poſitum in Saliari carmine, teſtatur Feſtus. Verũ ne in his refellendis multũ immoremur, ſciendum eſt, etſi eiuſmodi titulus PATER PATRVM, tribui conſueuit Romano Põtifici, vt totius Catholicæ Eccleſiæ Epiſcopo, nihilominus PAPÆ nomen diuerſo modo acceptũ fuiſſe à maioribus: ſicut inter alia antiquarum Inſcriptionũ exempla, apparet ex epigraphe epiſtolæ Synodi Epiri ad Hormiſdam Papam ſcriptæ, *Synodus veteris Epiri Domino noſtro per cuncta ſanctiſſimo & beatiſſimo Patri Patrum, Comminiſtro, ac Principi Epiſcoporum Hormiſdæ Papæ.* Cum enim Hormiſda & *Pater Patrum*, & *Papa*, vna eademq; inſcriptione dicatur, plane conſtare videtur, diuerſæ ſignificationis eſſe voces. Porro germana eſt eius interpretatio, vt à Græco πάππας, id eſt Pater, deſcendat: eoque ſenſu (vt ſcribit Walfridus *c* Strabo) tranſiit in dignitatis nomen, vt clerici venerandi eo nomine appellarentur. Poſtea tamen cœpit eſſe peculiare Epiſcoporum, vt ii *Papæ* dicerentur, vt ſunt de his innumera exempla apud Cyprianum, Hieronymum, Auguſtinum, Ruffinum, Prudentium, Seuerum, Sidonium, Fortunatum, & nouiſſime apud Eulogium Cordubẽſem, qui floruit anno Domini octingenteſimo quinquageſimo. Vſque enim ad illud tempus, id nomen commune fere fuit omnib. Epiſcopis: licet peculiarius tribui conſueuiſſe Romano Pontifici, quiſq; facile obſeruare poſſit tam ex epiſtolis Ennodii & Caſſiodori, quam ex aliis antiquis monumentis atq; inſigniter ex Actis Synodi Toletanæ *d* Primæ ſub Anaſtaſio Papa Primo & Quintæ *e* Vniuerſalis ſub Vigilio. Cum autem ſequentibus temporib. obtinuiſſet communis vſus, vt tantummodo Romano Pontifici tribueretur, & ſchiſmatici illud ſibi in odium eiuſdem Romani Præſulis faſtu ſuperbo vendicarent, demum Gregorius Papa Septimus, Cõcilio Romæ aduerſus Schiſmaticos habito anno Domini milleſimo ſeptuageſimo quinto, Pontificatus ſui tertio, Indictione decimatertia, ſtatuit inter alia plura vt PAPÆ nomen vnius dumtaxat Rom. Pontificis eſſet in toto Chriſtiano Orbe, nec liceret alicui alii, vel ſeipſum, vel alium ea nũcupatione inſignire: prout conſtat ex Actis eius Synodi, quæ habentur in Regeſto Epiſtolarum illius Pontificis in Bibliotheca Vaticana. Sed & ſeruaſſe id ipſum Græcos, vt nomine Papæ Romanum Pontificem intelligant, ex Nicetæ Choniatæ ſcriptis apparet. At de his ſatis.

c *VValf. de reb. Eccl. c. 7.*

d *Ap. Bar. Tom. V. an. 405.*

e *Syn. V. col. 2.*

QVANDO PROPRIVM REMANSIT ROMANO PON.

VI.

f *Euſ. 4. diſt. 18. & 5. hiſt. 9*

Hoc eodem anno, cum Celadion Epiſcopus Alexandrinus ſediſſet annos quatuordecim, ex hac vita migrans, ſucceſſorem habuit *Agrippam* ſiue *Agrippinum*, qui præfuit annis duodecim. Ita quidem Euſebius *f* in Hiſtoria, licet in Chronico numerus annorum Agrippini vltra annos quatuor lapſus eſſe reperiatur, & diuerſis Imperatorum annis horum ipſorum Epiſcoporum (quod & in pleriſque aliis accidit) vtrobique apud eumdem auctorem ingreſſus atque exitus ponantur.

* *
*

IESV CHRISTI AN. 166.167.

PII 9. ANICETI AN. I.

M. AVREL. L. VERI } AN. 4.5.

I.

ANno Chriſti centeſimum ſexageſimum ſextum, Iulio Macrino & Cornelio Celſo Coſſ. ieiunum rerum Eccleſiaſticarum prætèrimus.

II. PII PP. MARTYRIVM.

a *Mart. Rom. & alia.*

Anno vero centeſimo ſexageſimo ſeptimo, Arrio Pudente & Gabino Orfito Coſſ. vndecima Iulii *Pius a* Papa martyrio coronatus eſt, cum ſediſſet annos nouem, menſes ſex, tribus minus diebus. Longius enim erratur in libro de Romanis Pontificib. dum pro nouem annis poſiti ſunt decem & nouem. Sane quidem Euſebius in Chronico, cum annos tantum quatuor tribuit Hygino qui præceſſit Pium, poſtea vſque ad Anicetum Pii ſucceſſorem decem numerat, quibus Pium ſediſſe oportuit: cui hæc dicenti potius aſſentimur, quam cum alibi *b* tribuit eidem Pio annos quindecim: priori enim ſententiæ propius accedit vetuſtiſſima Creſconiana Collectio. Sepultus autem dicitur in Vaticano.

b *Euſ. 4. hi. 10*

III. DE EPIST. EIVS.

c *In Bibl. Pat.*

Extant *c* duæ eius Epiſtolæ ad Iuſtum Epiſcopum Vienneſem in Gallia, paulo ante obitum ſcriptæ, perbreues illæ quidem, ſed plane aureæ, & quæ ſimpliciſſimum illum antiquitatis candorem in omnibus præſe ferre noſcuntur. Leguntur item duæ aliæ eiuſdem Pontificis prolixiores, de quibus alii diſſeruerunt: inſuper & completa eiuſdem decreta, quæ tum à Gratiano diuerſis locis relata ſunt, tum in vnum collecta poſt eaſdem epiſtolas habentur. Cum autem poſt eius necem ſedes vacaſſet dies quatuordecim, ſuffectus eſt in locum eius ANICETVS natione Syrus filius Ioannis.

ANICETVS PAPA.

IV.

d *Euſ. 4. hiſt. 13. & lib. 5 c. 24.*

POLYCARPI ROMAM ADVENTVS PRO QVÆST. PASCH.

Quo Eccleſiam adminiſtrante, *S. Polycarpus* Smyrnæ Epiſcopus & S. Ioannis Euangeliſtæ diſcipulus, Romam venit (quod ex Irenæo refert Euſebius *d*) vt diſſidia quæ de tempore celebrandi Paſchatis eſſent oborta, componereret. Addit vero idem auctor, ita de illis inter eos tranſactum eſſe, vt cum neuter alterum in ſuam ſententiam perducere potuiſſet, (defendebat Polycarpus Aſianorum opinionem, de Paſchate celebrando decimaquarta Luna) nihilominus communicauerint inter ſe mutuo, ac tandem in pace diſceſſerint ab inuicem. Qua de re meminiſſe oportet (quod alias dictum eſt) ſic ſtatuiſſe olim Apoſtolos, celebrandam Paſcha die Dominico, vt tamen ſicut in multis aliis, Iudaizantes adhuc complures Chriſtianos (eos nimirum qui eſſent ex circumciſione, quorum ingẽs erat in Aſia numerus) æquanimiter tolerarent. Sed de his rurſum inferius. Quod vero Hieronymus *e* dicit, Polycarpum veniſſe Romam ad Anicetum temporibus Antonini Pii, vel ſecutus eſt Chronicon Euſebii, qui ſub Imperatore Pio ponit Anicetum, vel potius & ipſe (ſicut alias vidimus) poſt Hyginum Papam poſuit Anicetum.

e *Hie. de Scrip. Eccl. in Polyc.*

V.

f *Iren. li. 3. c. 3.*

g *Euſ. 4. hi. 13.*

MVLTOS HÆRET. CONVERTIT.

Tradit inſuper poſt Irenæum *f* Euſebius, *g* cum eodem tempore Marcion ille ſceleſtiſſimus hæreſiarcha, de quo dictum eſt ſuperius, Romam veniſſet, & aliquando occurriſſet Polycarpo, ac rogaſſet, *Noſce nos, amabo*, Polycarpum reſpondiſſe, *Noui equidem primogenitum Satanæ.* Sed & eumdem Polycarpum, ex eo quod cum Apoſtolis verſatus eſſet, magnam apud omnes exiſtimationem conſecutum, complures eorum quos Marcion ac Valentinus (nam & hunc, æque ac Cerdonem pariter hæreſiarcham, his temporibus Romæ fuiſſe, iam antea dictum eſt) ſeduxerãt, ad veram religionem reduxiſſe, iidem auctores affirmant. Porro Marcionem Romæ primo fidem Catholicam ſimulaſſe, ſed & vt illi Eccleſiæ ſe ex animo adhærere demonſtraret, ducenta ſeſtertia ei contuliſſe, verum poſtea ad vomitum redeuntem, ſub Eleuthero Papa cum ſuis ſeſtertiis eiectum eſſe, Tertullianus *h* eſt auctor. Agetur itaque de illo rurſum inferius.

h *Ter. de praſ. c. 30.*

VI. MARCELLINA HÆR.

Cæterum præter hos quos diximus hæreticos, Romam quoq; ſub Aniceto ſe contuliſſe procacem feminam MARCELLINAM, ſectatricem nefandiſſimæ ſectæ Gnoſticorum,

ac mul-

ac multos ſeduxiſſe, Irenæus, *a* Epiphanius, *b* & alii teſtantur. Tantum autem abeſt (quod & ſæpe dictum eſt) vt Romana Eccleſia eiuſmodi hæreticorum ſordibus fuerit inquinata, vt huius temporis ſcriptores, ad eos errores redarguendos, Romanæ Eccleſiæ in medium adducant fidei quam ab Apoſtolis acceperat, integram puritatem ac ſolidam firmitatem. Et *S. Hegeſippus* ex Iudæo Chriſtianus factus, Theologorum erudıtiſſimus, ac ſcriptor celeberrimus, (quem pariter ſub eodem Aniceto Romam veniſſe, & ibi permanſiſſe vſque ad Eleutherum, Euſebius *c* ac Hieronymus *d* ex eius ſcriptis collegerunt) indubitanter aſſerit, *e* vſque ad eumdem Eleutherum ſub quo ea ſcribebat, nullam fuiſſe Eccleſiam, in qua non ita ſeruata fuiſſent omnia vt Lex præſcripſerat, docuerant Prophetæ, & Dominus ipſe prædicauerat.

a Iren. lib. 1. c. 24. *b Epi. hær. 27.* MIRA CONSENSIO ECCLESIARVM. *c Euſ. 6. hi. 21.* *d Hier. de Scri. Eccl. in Hege.* *e Ap. Euſ. ibid.*

IESV CHRISTI AN. 168.169.

ANICETI AN. 2.3.

M. AVRELII, L. VERI, AN. 6.7.

I. *f Cap. in Mar.* *g Euſ. in Chr.*

ANno Chriſti centeſimo ſexageſimo octauo, Seruilio Pudente & Sufidio Pollione Coſſ. Parthico bello poſt quinquennium abſoluto, *f* Lucius Imperator qui illud geſſit, vna cum Marco triumphauit anno ſexto *g* eorumdem Imperii.

II. PERSECVTIO ACRIVS SÆVIT.

Anno vero centeſimo ſexageſimo nono, Lucio Aurelio Vero tertium, & Vinidio Quadrato Coſſ. cum magnus metus ex Marcomannico bello immineret, (quod, vt ait Capitolinus, arte ſuſpenſum fuerat vſque ad finem Parthici) M. Aurelius Imperator vndique ſacerdotes acciuit, (inquit idem auctor) peregrinos ritus impleuit, Romam omni genere luſtrauit, & Romano ritu per ſeptem dies lectiſternia celebrauit. At ſi (vti moris erat) iis temporibus quærebantur à diis reſponſa, eadem fictionibus Gentilium ſacrificulorum in necem Chriſtianorum conſpiraſſe, & quaſi prætextu placandorum numinum, & victoriæ ab hoſtibus adipiſcendæ, eos eſſe tollendos reſpondiſſe, par eſt exiſtimare. Sic enim eo prætextu hoc eodem bello Marcomannico, neci traditos eſſe Mediolani SS. fratres *Geruaſium & Protaſium*, eorum Acta *h* teſtantur, quæ S. Ambroſii nomine conſcripta habentur: etſi *i* alii ad alia tempora illorum martyrium referunt.

h Ap. Sur. 19. Iunii. *i Vid. Bar. in Not. ad Mart. 19. Iunii.*

III. POLYCARPI MARTYRIVM.

Cum autem huiuſmodi prætextibus, vel aliis obortis occaſionibus, qui inter Chriſtianos eſſent omnium ſpectatiſſimi ad necem quærerentur, accidit etiam vt *S. Polycarpus* (de quo nuper dictum) Smyrnenſis Epiſcopus, Apoſtolorum diſcipulus, & totius Aſiæ princeps & doctor, ipſiſque Gentilibus vſque in hanc diem poſt tot tantaſque perſecutiones reuerendus, ibidem Smyrnæ inter multos alios Chriſtianos neci traditos, (inter quos mire eluxit cuiuſdã conſtantia adoleſcentis nomine *Germanici*, qui feram ad ſe laniandum attraxit, ac prope impulit:) quæſitus pariter ad martyrium, illud feliciter conſummauerit hoc ipſo anno ſeptimo M. Aurelii Imperatoris, vt ponit Euſebius in Chronico. Qui quidem cum clamore vulgi, in amphitheatro aliorum Chriſtianorum necem ſpectantis, petitus & ductus, audita in ipſo ſtadii ingreſſu voce de cælo, FORTIS ESTO POLYCARPE, ET EXCELSO ANIMO REM GERE, inſignem coram Proconſule & vniuerſo populo, edidit nominis Chriſtiani confeſſionem: qua inter alia cum inſtaret Proconſul, vt ſi ſaluus eſſe vellet, conuiciis Chriſtum afficeret, egregiam hanc edidit vocem: *Octoginta ſex annos illi iam inſeruiui, & nullo me hactenus affecit incommodo, quomodo igitur Regem meum, qui me ad hoc tempus ſeruauit incolumem, contumelioſis verbis poſſum afficere?* ac demum igni traditus, cum ab eo minime læderetur, gladio confoſſus eſt, tantamque effudit ſanguinis copiam, vt ignem prorſus extinxerit: cuius corpus Gentiles ſimul & Iudæi igni combuſſerunt, ne (vt dicebant) Chriſtiani illud Crucifixo relicto venerarentur, quod ſcilicet Chriſtianis ſolerent Martyrum corpora honori eſſe: ſicut & Polycarpi quæ ſuperfuerunt oſſa ac reliquias, eiuſdem Eccleſiæ Fideles colligentes, honeſto loco repo-

PIORVM STVDIVM ERGA SS. RELIQ.

ſuerunt, eiuſque diem natalem ſolemni cultu celebrare cœperunt. Porro harum rerum geſtarũ Acta, ab eadem Smyrnenſi Eccleſia exacte tunc deſcripta, & omnibus vbique Fidelibus per epiſtolam communicata, recitat Euſebius *a* in Hiſtoria, eademq; publice in Eccleſia legi olim conſueuiſſe, teſtatur *b* Gregorius Turonenſis. Paſſus aũt aſſeritur in dicta epiſtola die feſto magni Sabbati: cuius tamen memoria celebratur à Latinis vigeſimaſexta Ianuarii, à Græcis vigeſimatertia Februarii. Quoto vero ætatis ſuæ anno deceſſerit, ignoratur: ſed ipſemet (vt vidimus) coram Proconſule teſtatus eſt, ſe iam octoginta ſex annos Domino ſeruiuiſſe: eumdemq; valde ſenem martyrium cõſummaſſe, Irenæus *c* teſtatur, qui haud immerito ſe tanti viri fuiſſe diſcipulum gloriatur. *d*

a Euſ. 4. hi. 14. *b Greg. Tur. de glor. mart. c. 89.* *c Iren. li. 3. c. 3.* *d Id. ep. ad Flor. ap. Euſ. 5. hiſt. 19.*

IV. POLYCARPI SCRIPTA.

De eius autem Scriptis, præter Epiſtolam quam ab eo ad Philippenſes ſcriptam ſuperius vidimus, quamq; legi olim publice in Eccleſia conſueuiſſe Hieronymus *e* teſtatur, affirmat Suidas ipſum pariter ſcripſiſſe ad Dionyſium Areopagitã, & ad alias Eccleſias: quod de Eccleſiis, aliiſq; Fratribus, teſtatur etiam Irenæus. *f* Sed & in antiquis Tabulis Eccleſiaſticis memoriæ proditur, quoſdam alios eius diſcipulos ab eo in Gallias eſſe miſſos. Mutuam ſane quamdam inter Aſianos Chriſtianos & Gallos interceſſiſſe amoris & conſuetudinis coniunctionem, tum Polycarpi de eis adeo bene merentis declarat ſtudium, tum Lugdunenſium & Viennenſium ad Aſianos *g* literæ indicant. Idque proueniſſe putandum, vel ex amicitiæ vſu inter Dionyſium, qui dictus eſt Galliarum Apoſtolus, & ipſum Polycarpum, vel quod Polycarpus ad Anicetum Romam veniens, diſcipulos ſecum ex Aſia ductos, prædicandi Euangelii gratia in Gallias amandarit.

e Hier. in Pol. *f Iren. de ep. ad Flor.* GALLI ET ASIANI CHRIST. CHARITATE CONIVNCTI. *g Ext. ap. Euſ. 5. hiſt. 1.*

IESV CHRISTI AN. 170.

ANICETI AN. 4.

M. AVREL. L. VERI AN. 8.

I. PESTIS INGENS DEPASCITVR ROM. IMP.

ANno Chriſti centeſimo ſeptuageſimo, Vettio Paulo & Iunio Montano Coſſ. anno octauo Imperii Marci & Lucii, lues magna (inquit Euſebius *h*) prouincias occupauit, Romam ex magna parte vexauit. Eamdemq; Capitolinus *i* tempore apparatus expeditionis Marcomannicæ, cum M. Aurelius totus eſſet in cõcilianda ſibi deorum gratia, exortam tradit: natam *k* vero in Babylonia, vbi de templo Apollinis ex arcula aurea, quam miles forte inciderat, ſpiritus peſtilens euadens, inde Parthos, Orbemque compleuit, ſed à Lucio Imperatore ab Oriente in eas oẽs prouincias delatam per quas rediit, Romam vſque. Galenus *l* eamdem appellat maximam, atque fuiſſe longiſſimam, *m* ac perſimilem *n* ei quam Thucydides deſcribit: quando & ipſe Galenus Romæ agens, eius vitandæ cauſa in patriam *o* rediit. Adeo denique ſæuiit, vt cum depaſta eſſet innumeram Romanorum multitudinem, ad bellum Marcomannicum oportuerit *p* ſeruos & gladiatores, & latrones, alioſq; præter vſum armare. Præterea ingenti Tiberis inundatione, indeque ſecuta grauiſſima fame, Vrbem vexatam eſſe, Capitolinus tradit.

h Euſ. in Chr. *i Cap. in Mar.* *k Id. in Luc. Vero.* *l Gal. de praſ. expul. li. 3. c. 3.* *m Id. de morb. vulg. li. 3. ... 1. & li. 6. ...* *n Id. ſimp. med. lib. 9.* *o Cap. in ... Gal.* *p Id. in Marc.*

II. CHRIST. MALORVM OMNIVM CAVSA CREDITI.

Porro tantum abeſt vt Gentiles his cladibus, in vltionem ſanguinis Chriſtiani diuinitus immiſſis, afflictati ab eius effuſione ceſſarint, vt potius quod ſibi perſuaderent, eas ob ſpretum à Chriſtianis deorum cultũ immitti, ſæuius in eos inſanire ſtuduerint, & quaſi auctores malorũ omniũ acerbius perſequi. Teſtatur n. iſta Tertullianus. *q* Ac perſeuerauit eiuſmodi Gentilium querela, quamdiu ipſi fuere: adeo vt non ſolum ſub Imperatoribus Ethnicis frequenter Tertulliano, Cypriano, Arnobio, & aliis complurib. Eccleſiaſticis tractatoribus, diluenda fuerit illa calumnia, quod poſtquam eſſe Chriſtiana religio cœpiſſet, multiformis cladibus affectum eſſet genus humanũ: ſed & ſub Chriſtianis Imperatoribus, cum adhuc eadem procaciter obiectare Gentiles non deſiſterent, eorum cauſa Oroſius ſcribendas ſuſceperit Hiſtorias ſuas, & Auguſtinus eruditiſſimum opus de Ciuitate Dei, de quibus dicetur ſuis locis.

q Tert. Apol. cap. 40.

Hoc

III. THEOPHILI ANTIOCH SCRIPTA.

a Euſ.4.hi.23. b Hie.de Scrip Eccl. in Theop & ep.151. a.l Algaſ. q.6. & præf. in Matt. c In Bib. Patr.

III. Hoc eodem anno octauo Imperatorum, poſt Heronem Iuniorem Antiochenum Epiſcopum, qui ſedit annos viginti ſeptem, eligitur *Theophilus* vir perquam eruditus, de cuius ſedis annis dicetur in obitu: lucubrationes autem, excellentis illius ingenii ac pietatis indices, relegerunt Euſebius *a* & Hieronymus: *b* extantque *c* hactenus commentarii in quatuor Euangelia, & tres eiuſdem libri ad Autolycũ, qui inter Gentiles cumprimis diſertus, aduerſus religionẽ Chriſtianam ad ipſum Theophilum commentarium conſcripſerat, quem ille egregie confutans, & veritatem religionis Chriſtianæ demonſtrauit, & falſitatem Gentilitiæ ſuperſtitionis redarguit.

IV. HERMOGENIS HÆRESES.

IV. Cæterum quod iidem Euſebius & Hieronymus tradãt, ſcriptum ab eodem Theophilo fuiſſe librum aduerſus Hermogenem hæreſiarcham, neceſſe eſt affirmare, falli eos qui hanc hæreſim poſt hæc tempora dixerunt erupiſſe. Docuit autem HERMOGENES in Africa: picturæque ſtudioſus, ex Chriſtianis tranſiit ad philoſophos Stoicos, ex quibus conatus eſt inferre in Eccleſiam de materia ingenita, ex qua Dominus omnia fecerit opinionẽ, ab aliis vero ſectis, turpitudinem morum: aduerſus quem Tertullianus eruditum ſcripſit commentarium, quo & inſuper tradit, ipſum docuiſſe malum à materia prodiiſſe: ſed & ei adhæſiſſe ſodalẽ *Nigidium* quemdam alibi *d* teſtatur. Addit vero Philaſtrius, eumdem dixiſſe corpus Domini in Sole eſſe repoſitum, diabolum autem & dæmones eſſe in materiam refundendos. Porro aduerſus eum ſcripſerunt, non tãtum quos diximus Theophilus & Tertullianus, ſed & Origenes, *e* Euſebius, *f* & alii qui in Hexameron commentarios ediderunt.

d Tert. de præſ. c.30. e Orig. Periar lib.1.& 2. f Euſ. de præp. Euang. lib. 7. c. 8.9.

V. QVI EX HERMOGENE PRODIERE.

g Greg. Nyſ. de hom. c.24.25. h Phil. de hær. ca.55.56.

V. Ex Hermogenis autem hæreſi, *Manichæorum* eſſe deductam, Gregorius *g* Nyſſenus docet, *Sabellianorum* quoque, Philaſtrius. *h* Hicque addit, Galatas homines SELEVCVM & HERMIAM eamdem de materia Deo coægenita opinionem ſectatos, alia quoque addidiſſe, nempe Paradiſum viſibilem, & animas hominum de igne & ſpiritu eſſe, Angelos creatores animarum noſtrarum: mundum iſtum, infernum eſſe, & reſurrectionem in filiorum procreatione hanc eſſe, quæ fit in humano genere quotidie, haud illam immortalitatis futuram & glorioſam expectantes. Sed & qui ab his deſcenderant, *Hermiotitas* dictos, alios quoq; errores, quos recenſet, cumulaſſe tradit. Eos autem omnes *Hermianos* ab Hermia, vel *Seleucianos* à Seleuco nominat Auguſtinus. *i* Quod vero iidem auctores nonniſi cum agunt de Sabellianis, de Hermogene meminerunt, accepta inde eſt à quibuſdam erroris occaſio, vt putarint poſt Sabellium vixiſſe Hermogenis ſectatores, ab Hæreſi quam aſſererent, *Materiarii* nuncupati ſunt à Tertulliano: *k* quos æque omnes *Hermogenianos* dictos, Lactantius confutat. *l*

i Aug. de hær. ad Quoduult. cap.59.

k Tert. cont. Hermog. c.25. l Lact. li.2.c.9

IESV CHRISTI AN. 171.

ANICETI AN. 5.

M. AVRELII, L. VERI } AN. 9.

I LVCII IMP. OBITVS.

I. ANno Chriſti centeſimo ſeptuageſimo primo, Soſio Priſco & Cælio Apollinare Coſſ. cum ambo Imperatores Marcus & Lucius, ad Marcomannicam expeditionẽ iam diu ante præparatam, Roma exeuntes Alpes tranſcendiſſent, Lucius ſedens cum fratre in vehiculo, apoplexia arreptus periit: cuius corpus Romam aduectum eſt, atq; ipſe inter diuos à Senatu relatus, eodem Marco hæc omnia procurante, cum intermiſſo bello funus Lucii curaturus & ipſe Romam aduenisset. Hæc pluribus Capitolinus. *m* Porro in Lucii ſepulchro ad Hadriani molem poſito, inſcriptio legitur, qua erroris redarguitur tum ipſe Capitolinus, tum Aurelius Victor, qui dixerunt eum imperaſſe annos vndecim, cum nouies tantum reperiatur in ea inſcriptione Tribunitia Poteſtate auctus. Ex numero enim Tribunitiæ Poteſtatis, quæ ſingulis annis repeti conſueuiſſet, certam ſtabiliri chronographiam annorum cuiuſque Imperatoris, ſæpius auctore Dione *n* notaſſe meminimus.

m Capit. in Marco.

n Dio lib.53. Vid. ſup. an. 150.II.

II. o Gal. de præc. ad Poſth. c. 9.

II. Poſt hæc autem Marcus ſuſceptum Marcomannicum bellum proſecutus, eo diutius (vt docet Galenus *o*) detentus eſt. In quo accidit aliquando (quod Lucianus *a* recitat) vt falſo oraculo opera Alexandri impoſtoris (de quo ſuperius) tamquam ab Æſculapio prodito, idem Imp. inſigniter deceptus fuerit, & Romanus exercitus ingenti clade affectus, qua deſiderata ſunt viginti ferme militum millia. Sed quod ad *Lucianum* pertinet, qui hæc ſcripſit, licet omnes affirment claruiſſe temporibus Traiani Imperatoris, tamen ex iiſdem ſcriptis liquido conſtat ad hæc tempora perueniſſe, atque etiam ſupergreſſum eſſe. Porro interiiſſe à canibus, quod rabiem ſuam contra veritatem Chriſtianam exercuiſſet, Suidas *b* tradit. Quod vero etiam dicat fuiſſe Antiochiæ concionatorem, inde complures exiſtimarunt eam conſectatum eſſe religionem Chriſtanam, ſed à fide apoſtatam in eamdem eſſe furioſe graſſatum. Sane quidem ex eius ſcriptis ſæpe citatis cognoſcitur, ipſum res Chriſtianas apprime calluiſſe.

a Luc. in pſeu. FALSO ORACVLO DECEPTVS IMP.

b Suid verb. Lucian.

IESV CHRISTI AN. 172.

ANICETI AN. 6.

M. AVREL. IMP. AN. 10.

I c Euſ. in Chr. MELITONIS APOLOGIA PRO CHRIST.

I. ANno Chriſti centeſimo ſeptuageſimo ſecundo, Seuero Cethego & Iulio Claro Coſſ. M. Aurelii Imp. anno decimo, *c Melito* Sardenſis in Aſia Epiſcopus, pro Chriſtianis ſæua perſecutione exagitatis eidem Imperatori Apologeticum obtulit: quod quam neruoſum fuerit, & tanto Epiſcopo dignum, facile demonſtrant pauca illa quæ ex eo accepta Euſebius *d* recitat, dum multiplicium eius lucubrationum ſeriem exactiſſime texit. Quas cum pariter Hieronymus *e* enumeret, neuter vero libelli *De Tranſitu Virginis*, eiuſdem Melitonis nomine decorati, vllam mentionem fecerit: plane conſtat eum alterius potius, eiuſdemque recentis eſſe auctoris, quem omnes antiquos latuiſſe certum eſt, nec vel apicem continere Melitonis, ac proinde apocryphum iure cenſendum.

d Euſ.4. hi. 25 e Hie. de Scrip Eccl. in Mel.

II SCRIPTORES ECCLES HVIVS TEMPORIS.

f Euſ.4. hi.25 26.& 5.hi.16. g Id.4. hi. 20. 24.27.

II. At non Melitonem ſolum, ſed & *Apollinarem* Hierapolitanæ Eccleſiæ Epiſcopum fama conſpicuum, itemque *Miltiadem* eiuſdem temporis egregium Theologum, ſcripſiſſe libros pro fidei Chriſtianæ defenſione, idem teſtatur Euſebius, *f* ſimul & reliqua ab eis edita ſcripta recenſens. Meminit *g* & aliorum huius temporis Scriptorum Eccleſiaſticorum, ſanctitate & doctrina egregie excultorum, puta *Pinyti* Gnoſiæ, & *Philippi* Gortynæ in Creta Epiſcoporũ, itemque *Modeſti & Muſani*: quorum pariter omnium meminit S. Hieronymus, *h* ſicut & aliorum complurium, de quibus nos alias opportunius, qui ſuis eruditiſſimis ſcriptis tum hæreſes inualeſcentes repreſſerunt, tum Gentilium ſuperſtitionem exagitarunt, eorumdemque in Chriſtianos calumnias retuderunt.

h Hie. de Scrip Eccl.

IESV CHRISTI AN. 173.

ANICETI AN. 7.

M. AVREL. IMP. AN. 11.

I. i Euſ. in Chr. DE MONTANO HÆRESIARCHA. k Epi. hær.48. l Ap. Euſ 5. hiſt. 15.

I. ANno Chriſti centeſimo ſeptuageſimo tertio, Seuero & Herenniano Coſſ. Marci Imperatoris anno vndecimo, (inquit Euſebius *i*) *Pſeudoprophetia* quæ κατὰ ΦΡΥΓΑΣ nominatur, accepit exordium, auctoribus MONTANO, *Priſcilla, & Maximilla*, inſanis vatibus. Verum Epiphanius *k* tradit eos fuiſſe circa annum decimumnonum Antonini Pii: Apollinaris *l* autem, qui eodem quo Montanus vixit tẽpore, ſub Grato Aſiæ Proconſule Montanum ad fidem veniſſe, ac mox cœpiſſe ſe efferre ſuperbia. Porro mentio de Grato Conſule apud Caſſiodorum habetur anno quarto eiuſdem Pii Imperatoris. At poſſunt hæc ita conciliari, vt tria tempora Montani ac ſociorum conſiderentur: primum cum iidem in Eccleſia viſi ſunt prophetare, ac miracula edere, & ab omnibus in admiratione ſunt habiti, ſecundum, cum de illis dubitari cœptum eſt; (quæ duo tempora ſimul Euſebius *m* coniunxit) tertium, cum palam detecti hæretici atque impoſtores, ab Eccleſia ſunt penitus eiecti.

m Euſ.5. hi.3

II. ROM. ECCLESIA EVM RESPVIT.
a Tert. aduerſ Prax. c. 1.
b Id. de præſc. c.52.
c Euſ.5.hiſt.3. Phil. de hær. c.50. Epi. hær. 48. Theod. hær fab.li.3.&alii

Enituit tunc temporis quæ de Sede Petri impolluta ſeruanda viguit ſemper vigilans diuina prouidentia, cum videlicet Romanus Pontifex, qui falſis ipſorum aſſertionibus deceptus, (conati ſunt enim quoquo modo Romanæ Eccleſiæ communicatione ſuffurari, quo ſic ab vniuerſa Catholica Eccleſia viderentur eſſe recepti) pacificas eis litteras dediſſet, eas continuo reuocauit, ſimul ac adueniens ex Aſia, vbi illi ſuos errores ſeminarent, Praxeas tunc Catholicæ religionis homo, de eorumdē hæreſibus & impoſturis ipſum Romanum Pontificem certiorem reddidit. Teſtatur id quidem, ea de cauſa in Praxeam cōmotus Tertullianus, *a* cum iam plane infelix in errores Montani delapſus eſſet, quas antea fortiter impugnauiſſet. *b* Nec leuis certe Montani ac ſociorum fraus, tentatio fuit in Eccleſia, quandoquidem in omnib. ſpeciem pietatis præſeferrent, & donis prophetiæ ac miraculorum apparerent ornati: atque adeo (vt docent qui de iis *c* ſcripſere) non ſolum Scripturas oēs cum Catholicis reciperent, ac de Patre, Filio, & Spiritu Sancto paria cum Eccleſia ſentirent, ſed & diſciplinam Eccleſiaſticam arctiſſime ſeruare, ac ieiunia, continentiam, martyria, aliaque cuncta quæcumque in pretio eſſent apud Catholicos, excolere diligentiſſime curarent. In quo videas ſubdolum diaboli conſilium: qui cum nihil per Gnoſticorum, & aliorum quos retulimus hæreticorum turpitudines profeciſſet aduerſus Eccleſiam, eamdem iam contrariis armis per ſanctitudinis ſpeciem expugnare conatus eſt.

III. *d Hier. ep. 54. ad Marc.* EIVS EXORDIVM, PROGRESSVS, ET FINIS.
e Id. ad Cteſip
f Euſ.5.hiſt. 15. &c.
g Tert. de ieiun. adu. Pſyc. ca.13.
h Euſ.5.hi.15.
i Epi. hær. 48.

Quod vero ad ipſum *Montanum* ſpectat, imprimis S. Hieronymus *d* eum abſciſſum & ſemiuirum appellans, eunuchum fuiſſe declarat. Qui quidem nuper baptizatus, propriæq; excellentiæ gloria elatus, & inſatiabili primatus cupiditate incenſus, malo arreptus ſpiritu, furioſo impetu ac peregrinis vocibus prophetam cœpit profiteri: nactus ad eam rem duas quas ſeduxit & à maritis abduxit, nobiles & opulentas mulieres, *Priſcam* (quam alii *Priſcillam* nominant) & *Maximillam*, quas pariter maligno ſpiritu afflatas, & arreptitias, prophetare docuit, ac per illas (inquit Hieronymus *e*) multas Eccleſias primum auro corrupit, deinde hæreſi polluit. Dicta eſt autem hæreſis *Kata Phrygas*, quod prædicti eius auctores ex Phrygia orti eſſent, eiuſque ſectatores maxime illic verſarentur. Sed de Montani primordiis, progreſſibus, ac dogmatibus, deque ipſius pſeudoprophetiſſarum artibus & ſeductionib. falſiſque vaticiniis, item de eorumdem damnatione in frequentib. Synodis ab Epiſcopis Aſiæ & aliis facta, ac demum de eiuſdem ſectæ quos ipſi iactabant pſeudomartyrib. plura recitantur apud Euſebium *f* ex Claudii Apollinaris Hierapolitani Epiſcopi, ac Miltiadis, Apollonii, & Serapionis, præſtantiſſimorū horum temporum Theologorum commentariis aduerſus eoſdem Cataphrygas editis: ſicut & eoſdem condemnatos fuiſſe in diuerſis Conciliis ab Epiſcopis Græciæ, Tertullianus *g* inſinuat. Cæterum ipſum tandem Montanum cum ſua Maximilla, dæmonum impulſu qui in illis inhabitabant, laqueo ſibi mortem conſciuiſſe, & eumdē cum Iuda proditore vitæ exitum adeptos eſſe, ſed & *Theodotum*, qui primus illius cōmentitiæ prophetiæ quaſi procurationem ſuſceperat, mente captum fraudulento ſpiritui ſe ipſum concredidiſſe, & ab eo ſublimem aliquando in aerem ſublatum, ac derepente præcipitem deiectum, miſere periiſſe, apud eumdem Euſebium *h* Apollinaris teſtatur. Addit autē Epiphanius, *i* Maximillam aſſeruiſſe, non amplius poſt ſe futuram Propheciſſam, ſed venturam conſummationem ſæculi, eiuſque vaticinii falſitatem coarguit.

IV. DOGMATA.
k Tert. de fug. in perſecut.
l Hier. ep.54.
m Epi. hær.48

Sed quod ad Montani praua dogmata pertinet, qui de illis ſcripſerunt, aiunt primum eius & maximum errorem, à quo fluxerunt cæteri, fuiſſe quod diceret ſe eſſe PARACLETVM illum ſpiritum veritatis qui promiſſus eſſet Apoſtolis, (quo etiam nomine ſæpe eum citat Tertullianus *k*) ac proinde negaret Apoſtolos accepiſſe Spiritum Paracletum. Et de Trinitate Montaniſtas docuiſſe quod poſtea Sabellius, nempe Trinitatis vnicam eſſe perſonā, teſtatur S. Hieronymus. *l* Vnde & potuit accidiſſe, vt qui ſe Paracletum diceret, idem quoque ſe eſſe Deum Patrem Omnipotentē impudentiſſime affirmaret, ꝙ de illo tradit Epiphanius. *m* Quæ quidem ſi vera ſint, falſum eſſe oportet quod vidimus eumdem Epiphanium alioſque dixiſſe, Montanum de Patre, Filio, ac Spiritu Sancto eadem ſenſiſſe quæ Eccleſia Catholica.

Equidem hæc omnia arbitror iactata potius à Montaniſtis, quam à Montano: nam nec Tertullianus, qui eum nominat Paracletum, nec aliquis eorum qui Montani ſæculo vixerunt, & aduerſus eum ſcripſerunt, quicquam huiuſmodi de Trinitate ſenſiſſe demonſtrant. Sicut nec illud de Sabellianiſmo ſenſiſſe Montanum, nec Montaniſtas quidē omnes, ſed ex eis aliquos, affirmat Theodoretus, *a* nempe quos Tertullianus *b* vocat κατὰ Æſchinem.

a Theod. hær. fab.li.3.
b Tert. de præſ. c.52.

V. QVID DE SP. S.
c Phil. de hær. c.50.
d Ter. de præſ. c.52.
e Ap. Euſ.5. hiſt.17.

Nec item credimus, licet dixiſſet ſe eſſe Paracletum, ſignificare voluiſſe ipſum Paracletum humanam accepiſſe carnem, & illum ipſum ſe eſſe Montanum, vel ſe abſq; carne ſpiritum tantū eſſe, (nam nullus plane eſt, qui id aliquando de illo dixerit) ſed eo nomine à Tertulliano vel aliis appellatū putamus, quod diceret ſe illum accepiſſe Spiritum Paracletum, quem Chriſtus pollicitus fuerat à Patre mittēdum, ſeque illum maiori *c* abundantia quam feciſſent Apoſtoli, aliis impertiri: quippe licet Spiritus Sanctus in eis fuiſſet, non tamen fuiſſet Paracletus: hunc vero ſe omnimoda plenitudine accepiſſe, immo eumdem ipſum Paracletum in ſe ac ſuos deſcendiſſe, & plura *d* in ipſis docuiſſe, quam Chriſtus in Euangelio protuliſſet, nec tantum plura, ſed meliora atque maiora. Ea quippe ratione ſecundas nuptias, quas non reiicit Apoſtolus, ipſe tāquam maiori ſcientia præditus vt fornicationem damnauit, atque inſuper, quod nec Chriſtus, nec Apoſtolus admiſiſſet, nuptiarum docuit ſolutionem, nimirum occaſione ſuarum pſeudoprophetiſſarum, quas à maritis abduxiſſe Apollonius *e* & alii teſtati ſunt.

VI IEIVNIA QVALIA
f Hier. ep. 54.
g Tert. aduerſ Pſych. c.13.

Sic etiam Ieiunia quædam noua & penitus inuſitata (quod iidem auctores aſſerunt) in Eccleſiam conatus eſt introducere: de quibus agens Hieronymus, *f* ait Montaniſtas tres in anno feciſſe Quadrageſimas, quaſi tres paſſi eſſent Saluatores. Non quidem quod diceret Montanus ſe tertio Quadrageſimale ieiunium repetere, quod tres paſſi re vera eſſent Saluatores, (cum vna tantum ea ratione in Eccleſia ex traditione Apoſtolorum poſt Chriſti paſſionem ſit ſolita celebrari) ſed alias ab hac diuerſas prætexebat ieiuniorū cauſas, quas refert Tertullianus, *g* nempe ad auertendas imminentes clades & tentationes, itemque ad exercendam ſobrietatis & abſtinentiæ diſciplinam. Quæ licet bona per ſe eſſent, ab Eccleſia tamen Catholica penitus reiecta ſunt, tum ne Spiritum Montani cōprobaſſe viſa eſſet, tum quod non Montani, ſed Epiſcoporum eſſet munus (quod ipſe etiam Tertullianus docet) indicere ieiunia, præſertim cum ad ea ſeruanda vniuerſa obliganda eſſet Eccleſia: hoc enim Montanū voluiſſe, plane declarat Hieronymus, & Tertullianus non obſcure ſignificat, cum ſæpius in Catholicos inuehitur quod à Paracleto tradita ieiunia non ſeruarent. Ex quibus apparet, quam agāt calumnioſe qui ſanctos monachos, alioſque regulares plura in anno Ieiunia ſeruantes, Montanizare dicunt: nam huiuſmodi leges, non vt Montani, vniuerſæ præſcriptæ ſunt Eccleſiæ, ſed illis tantum qui arctiori diſciplinæ vinculo, ſua ſponte ſe voto ad ea ſeruanda obligarint, quamdiu idoneæ vires ſuperfuerint.

VII. QVID DE FVGA IN PERSECVT.
h Hier. in ep. ad Eph. li.2. c.3.
i Tert. de fug. in perſec.
k Ap. Euſ.5. hiſt.17.

Aſſeruit præterea Montanus, *h* Prophetas in extaſi eſſe locutos, adeo vt nec ipſi ſcirent quid dicerent. Item martyrii tempore nequaquam fugiendum eſſe, ſed loco ſiſtendū, immo nec quauis occaſione martyrium redimere licere: quod ex eiuſdem Paracleti auctoritate Tertullianus *i* ſcripto de ea re commentario diſputauit, cum tamen ex Apollonio *k* liqueat, eiuſdem ſectæ virum eorum opinione celebrem, ingēti collata pecunia ſe à martyrio redemiſſe. Cæterū & in hoc ſubdolum conſideres diaboli conſilium, qui quod cerneret nihil profeciſſe per Gnoſticos, & alios quos vidimus negaſſe ſubeundum eſſe pro Chriſto martyrium, mox contrariam hic ſtruens aciem, Chriſtianos ſua ſponte ſatis ad martyrium properantes, in præceps agere contendit, quo oēs ſe neci dederent, & ſic Eccleſia Chriſti omnino deficeret. Præter hæc etiam animam eſſe corpoream, coloratam, & anthropomorphitam, quamdam ex Montani Propheciſſis docuiſſe, (deluſam videlicet falſis viſionibus à dæmone) idem Tertullianus, *l* qui omnes illorum errores ſectatus eſt, declarat.

ALIÆ IMPIETATES.
l Tert. de anima, c.9.

Rur-

VIII. *a Hier. ep. 54.*

Rurſum de Montaniſtis ac Cataphrygibus Hieronymus *a* tradit, eos docuiſſe Deum primum in veteri Teſtamento voluiſſe per Moyſen & Prophetas ſaluare mundũ; ſed quia non potuiſſet explere, corpus ſumpſiſſe de Virgine, & in Chriſto ſub ſpecie Filij prædicantẽ, mortem obiiſſe pro nobis: quod vero per duos gradus mundum ſaluare nequiuiſſet, ad extremum per Spiritum ſanctum in Montanum, Priſcam, & Maximillam deſcendiſſe. Addit inſuper idem auctor, eoſdem hæreticos collocaſſe Epiſcopos tertio loco, qui apud Catholicos Apoſtolorum locum tenet. Habuiſſe n. primos de Pepuza Phrygiæ oppido *Patriarchas*, ſecundos quos appellabant *Cenones*, tertios demum *Epiſcopos*: quaſi exinde ambitioſior religio fieret, ſi quod apud nos primum eſt, apud illos nouiſſimum eſſet. Sed & vſq; adeo rigidos fuiſſe, vt pœnitentiam ablegantes, ad omne pene delictum Eccleſiæ obſerarent fores; non quod ipſi peiora non peccarent, ſed quod erubeſcerent confiteri peccata quaſi iuſti.

MONTANISTARVM RIGOR.

IX. *b Philaſtr. de hær. cap. 50.* NEFANDA MYSTERIA.

Habet inſuper Philaſtrius *b*, eoſdem Cataphrygas conſueuiſſe mortuos baptizare (quod & de aliis hæreticis iam dictum eſt ſuperius.) Ferebaturq; de eis horrendum illud, quod in ſuis myſterijs infantis anniculi ſanguinem, quem de toto eius corpore minutis punctionum vulneribus extorquerent, miſcentes farinæ, Euchariſtiam inde ſibi conficerent: isq; puer ſi mortuus fuiſſet, apud illos celebraretur pro martyre; ſi vero vixiſſet, pro magno Sacerdote. Referunt n. iſta, vt de re vulgata, Hieronymus *c*, Epiphanius *d*, Philaſtrius *e*, Auguſtinus *f*, & alij; ſed nullus eorum pro certo affirmat, imo Theodoretus *g* aſſerit ſolitos id Cataphrygas negare, & calumniam appellare. Certe à Montano factum non credimus, cum nullus antiquorum qui lõge his minora exaggerarent, eiuſmodi ſcelus in eum intulerit. Sed tale quid his temporibus à Gnoſticis perpetrari, dictum eſt ſuperius. Num vero qui à Montano prouenerunt hæretici, (puta qui ſunt *Quintilliani* dicti, quibus id tribuere mauult Epiphanius) eadem factitarint, aliorum ſit iudicium.

c Hier. ep. 54. d Epiph. hær. 48. e Philaſtr. c. 50. f Aug. de hær. ad Quodvult d. c. 26. g Theod. hær. fab. lib. 3.

X. SECTÆ DIVERSÆ. *h Tertul. de præſcr. c. 52.*

Sane ipſo ſectæ Mõtani exordio, aſſeclas eius inter ſe diuidi cœpiſſe, ac quemq; ex ſuo nomine ſectam confeciſſe, Tertullianus *h* cum ſanioris mẽtis eſſet, teſtatus eſt, & alios κατὰ *Phrygas*, alios κατὰ *Proclum*, & alios κατὰ *Æſchinem* dictos eſſe affirmat: & qui κατὰ Æſchinem eſſent, priuatã habuiſſe blaſphemiã, quod dicerent CHRISTVM ipſum eſſe Filiũ & Patrẽ. De Proclo vero opportunius inferius. Recenſet etiam inter Montani deſcendentes Epiphanius *i Traſcodrugitas*, ſeu dicas *Perticonaſatos*, quod dum orarent digitum indicem naſo imponerent; triſtitiæ nimirum & vltroneæ iuſtitiæ gratia: *Traſcus* n. apud ipſos pertica appellabatur, *Druſus* vero naſus ſiue roſtrum. Qua eadem ratione apud Philaſtrium *k* & Auguſtinum *l*, *Pattalorincita*, ſiue *Paſſelorincita* hæretici vocantur; qui videlicet in tantũ ſilentio ſtuderent, vt narib. & labiis ſuis digitũ opponerent, ne vel ipſam taciturnitatem voce præriperent quando tacendum ſibi eſſe arbitrarẽtur: πάτταλος n. palum ſignificat, & ῥύγχος naſum. Quod n. naſus eſſet iudicij ſignum, & digitus hieroglyphicum dimenſionis; (vt eſt apud Orum Apollinem) digito naſum tangere, idem ſignificare videbatur quod recto iudicio cuncta metiri, ac diiudicare: cum & alioqui iactarent ſe imitari Prophetam dicentem *m*, *Pone Domine cuſtodiam ori meo, & oſtium circumſtantiæ labiis meis.*

i Epiph. hær. 48. k Philaſtr. cap. 77. l Aug. c. 63. m Pſal. 140.

XI. *n Apollon. ap. Euſeb. 5. hiſt. 17. o Philaſtr. cap. 76.*

Numerat inſuper Epiphanius inter Montani deſcẽdentes, *Quintillianos* à Quintilla dictos, *Priſcillianos* à Priſcilla Pſeudophetiſſa Mõtani, & *Pepuzianos* à Pepuza vico Phrygiæ, quem & Hieruſalem *n* nuncupabant, & omnes vndique eo conuenire cupiebant: apud quos (vt ait) Epiſcopi ac presbyteri erant feminæ. Addit & *Arthotyritas*, ſic dictos eo quod in myſteriis ſuis apponerẽt panem & caſeum. Quod vero & *Teſſaredecatitas*, quos dicimus *Quartadecimanos*, ab iiſdem prognatos eſſe affirmat; equidem illorum puto eſſe aliam rationem, de quibus alias dicturi ſumus. Habet præterea Philaſtrius *o Aſcodrogitas*, qui Montani Paracleto ſe plenos eſſe iactãtes, inſanis mentibus inſtar bacchantium furentes agebantur. Sed de horum omnium deliriis plura apud eoſdem auctores, & alios qui de hæreſibus tractarunt. Eoſdem vero occupaſſe vſque ad tempora Epiphanij, Phrygiam, Cappadociam, & Galatiam, ac viguiſſe plurimũ in Cilicia, & Conſtantinopoli, ipſe teſtatur *a*: pariterque Hieronymus *b*, hæc ipſa, & alia his cognata mõſtra ſuo tempore apud Ancyram Galatiæ ciuitatem extitiſſe tradit: quorum etiam fit mentio in Chriſtianorum Imperatorum reſcriptis *c*.

a Epiph. hær. 48. b Hier. præf. lib. 2. ad Gal. c l. 65. C. Th. de hæret.

IESV CHRISTI ANN. 174.

ANICETI ANN. 8.

M. AVREL. IMP. ANN. 12.

I. *d Euſeb. in Chron.* DE TATIANO HÆRESIARCHA. *De quo etiam Baron. ann. 165.*

ANNO CHRISTI centeſimo ſeptuageſimo quarto, Maximo & Orfito Coſſ. Marci Aurelij Imper. anno duodecimo, (inquit Euſebius *d*) TATIANVS hæreticus agnoſcitur, à quo ENCRATITÆ. Ex his vero, & aliis de tempore martyrij Iuſtini (cuius hic diſcipulus extitit) ſuperius enarratis, corrigendus eſt textus Epiphanij *e*, vbi Tatianus dicitur poſt obitum Iuſtini ſub Antonino Pio ab Vrbe receſſiſſe; & Philaſtrij *f*, quo poſt Decij tempora vixiſſe traditur. Cæterum hic natione Syrus, ex Philoſopho Platonico Chriſtianus factus, floretiſſimus olim in Eccleſia fuit, docuitque *g* ſumma cum æſtimatione Romæ; & inter infinita prope quæ ſcripſit volumina, (vt Euſebius *h* & Hieronymus *i* tradunt) inſignem edidit commentarium pro Chriſtianis aduerſus Græcos, hoc eſt Gentiles; qui etiam laudatur ab Origene *k*, extatque *l* hactenus. Porro quamdiu Iuſtinus vixit, quem non vt magiſtrum tantum, ſed vt parentem reuerebatur; itemq; quamdiu Romæ fuit, veritus fortaſſe illius Eccleſiæ ſinceriſſimam puritatem, conſtans in fide permanſit: at vero cum in Orientem regreſſus eſt, idem doctrinæ ſupercilio elatus, à fide defecit, & in errores Valentini delapſus, eoſdẽ Antiochiæ & in Cilicia ac Piſidia docuit; prout Epiphanius tradit, & lõge ante ipſum Irenæus *m* ac Tertullianus *n*, qui eodem cum Tatiano tempore vixerunt.

e Epiph. hær. 46. f Philaſtr. cap. 49. g Euſeb. 5. hiſt. 13. h Id. 4. hiſt. 15. i Hieron. de Script. Eccleſ. in Tatia. k Orig. libr. 1. cont. Celſ. l In Bibl. Patr. m Iren. li. 1. c. 3. & ap. Euſ. 4. hiſt. 27. n Tertul. de præſcr. c. 52.

II.

De ipſius autem impiis dogmatibus, aiunt aſſeruiſſe Adam minime cõſecutum eſſe ſalutem: & Marcionis ac Saturnini continentiam amplexatum, deteſtatum eſſe nuptias, eaſque nihil differre à ſcortatione dixiſſe: Ideoque auctor ponitur *Encratitarum*, id eſt, qui ſe continentes vocabant; de quibus agetur paulo poſt. Addit vero Epiphanius, eundem in myſteriis aqua tantum vſum eſſe: cuiuſmodi hæreticos Auguſtinus *o Aquarios* nominat, Theodoretus *p Hydroparaſtatas*. Imo penitus vſum vini ſuis prohibuiſſe, auctor eſt Clemens *q* Alexandrinus. Docuiſſe etiam ab animantibus abſtinentiam, ex Irenæo recitat Euſebius *r*: eiuſque ſectarios omnem carnem execratos eſſe, Auguſtinus *s*, alijque tradunt. Addit inſuper Clemens *t*, à Tatiano eſſe dictum, alterius Dei eſſe Legem, alterius Euangelium: quod & à Marcione mutuatum apparet; vt auctorem Legis Deum diceret aduerſarium eſſe Euangelij conditoris. Eundemque nonnullas Pauli Apoſtoli voces, vtpote qui dictionis & loquendi compoſitionem in illis corrigere moliretur, audaciter commutaſſe, Euſebius *u* ſcribit.

o Aug. de hæreſ. c. 64. p Theod. lib. 1. hær. fab. q Clemen. 2. Pædag. 2. r Euſ. 4. hiſt. 27. s Aug. c. 25. t Clemen. Strom. lib. 3. u Euſ. 4. hiſt. 27. in fin.

III. TATIANI DIATESSARON. *x Theod. hær. fab. lib. 1.*

Ab eodem elaboratum conſtat opus, quod Διὰ τεσσάρων, ſiue *Ex-quatuor* appellauit; quo videlicet vnum ex quatuor Euangelium contexuit. Sed demonſtrat Theodoretus *x*, eum mala fide ſic illud compegiſſe, vt omnia omiſerit, quæcunq; de Chriſti genealogia, ac carne humana ab eo ſuſcepta, eſſent ab Euangeliſtis tradita; quippe qui eam cum Marcione negaret. Quod quidem oportuit latuiſſe Victorem Capuanum, dum quodnam eſſet eiuſmodi Tatiani opus, & quod *Ammonij* Alexandrini eodem argumento conſcriptum, dubitaſſe ſe dicit *y*: & quod deterius eſt, poſt longam de ea re habitam diſcuſſionem, quod Ammonij erat opus, *Harmoniam* nuncupatum, Tatiano tribuit, & *Diateſſeron* Tatiani Amonio. Exiſtimo n. hæreſiarchæ opus

y Vict. Cap. præf. in Har. Ammon. ext. in Bibl. Patr.

abſq; auctoris titulo ob ſectæ infamiam fuiſſe deſcriptum, cum alioqui Theodoretus aſſerat eodem vſos etiam Catholicos, compoſitionis fraudem non cognoſcentes, ſed ſimplicius eo tanquā libro compendioſo vtentes. Auctor eſt inſuper Clemens *a* Alexandrinus, ab eodem Tatiano ſcriptum eſſe librum *De perfectione ſecundum Saluatorem*, ſed refertum blaſphemiis, quod totus fuerit auctor in cōdemnatione nuptiarum, & earundem primi inſtitutoris, nempe Dei.

a *Clem. Strō. lib. 3.*

IV. DE ENCRATITIS.

Porro Tatianos cum Encratitis cōiungit Epiphanius *b*, adeo vt appareat vnius monſtri ex diuerſis actibus duo fuiſſe nomina, vt etiam Auguſtinus *c* docet: & Encratitas ſecutos eſſe Tatianum ducem, eiuſq; doctrinam ſectatos, Irenæus *d* quoque, Theodoretus *e*, & alij affirmant: imo & in deteriora prolapſos Epiphanius demonſtrat, dum ait eos aſſeruiſſe Principatus quoſdam eſſe, & qui diaboli eſt, aduerſus Dei opera oppoſitum eſſe, & Deo non ſubiectū, ſed facientem velut ex propria poteſtate, & non velut qui aberret. Additq; eos ad ſuorum dogmatum adſtipulationem, aucupatos eſſe ſcripturas quaſdam Apocryphas, nimirum Acta quæ dicerentur Andreæ, Ioannis alia, alia vero Thomæ, & aliorū: inſuper admittere conſueuiſſe feminas ad ſacra myſteria, inter quas & viuerent; adeo vt qui nomine *Continentes* dicerentur, re ipſa turpes eſſent: eorumque non exiguum numerum ſua adhuc ætate fuiſſe in Phrygia, Galatia, Pamphylia, Cilicia, atq; Syria.

b *Epiph. hær. 47.*
c *Auguſt. de hær. c. 25.*
d *Iren. lib. 1. c. 30.*
e *Theod. hær. fab. lib. 1.*

V. SEVERIANI HÆRETICI.

Sed & auxiſſe Tatiani dogmata SEVERVM quendam, à quo dicti *Seueriani*, Euſebius *f* tradit; quos ait de Paulo Apoſtolo male locutos, eiuſq; Epiſtolis fidem abrogaſſe, & Acta pariter Apoſtolorum reieciſſe. Addit Auguſtinus *g* eos vinum non bibiſſe, quod fabuloſa vanitate de Satana & terra geminaſſe aſſererent vitem: & inſuper carnis reſurrectionem, cum veteri Teſtamento reſpuiſſe: ipſumq; Seuerum Philumenæ cuiuſdam puellæ, quam dicebat inſpiratam diuinitus, vſum eſſe diuinationibus & præſtigiis. At vero Philumenen (vt dictum eſt ſuperius) alij tribuunt Apelli hæreſiarchæ: niſi forte & hæc diuerſa ſit ab illa. Meminerunt autem Seueri, Hieronymus quoque ac Theodoretus. Addit præterea Clemens *h* Alexandrinus, IVLIVM CASSIANVM Valentini hæreſiarchæ diſcipulum, eoſdem Tatiani errores ſectatum eſſe, & ad illos roborandos ſcripſiſſe librum de Continentia vel caſtitate: fuiſſe vero principem hæreſis *Docitarum*, ſiue dixeris *Opinatorum*, qui Chriſtū aſſererent corpus ſumpſiſſe phantaſticū; nec vere (prout addit Theodoretus *i*) ſed ſola viſione & apparitione fuiſſe myſterium Incarnationis. Quos etiam ad ſuam ipſorum hæreſim confirmandam, vſos eſſe Pſeudoeuangelio ſecundum Ægyptios vel ſecundum Petrum dicto, idem Clemens, & ex Serapionis ſcriptis Euſebius *k* tradit. Cæterum ſcripſiſſe aduerſus Tatianum & Encratitas Muſanū, tradit Theodoretus *l*, cui & adnumerat Apollinarem, Hierapolitanum, Clementem Alexandrinum, & Origenem. Rhodonem quoq; Tatiano aduerſatum eſſe, licet ipſius fuiſſet olim diſcipulus, Euſebius *m* ſignificat.

f *Euſ. 4. hiſt. 27.*
g *Auguſt. de hæreſ. c. 24.*
h *Clem. Strō. lib. 3.*
IVLIVS CASSIANVS ENCRATITA.
i *Theod. diuin. decret. lib. 5.*
k *Euſ. 6. hiſt. 10.*
l *Theod. hær. fab. lib. 3.*
m *Euſ. 5. hiſt. 13.*

IESV CHRISTI ANN. 175.

SOTERIS ANN. 1.

M. AVREL. IMP. ANN. 13.

I.

ANNO CHRISTI centeſimo ſeptuageſimo quinto, Aurelio Seuero ſecundum & Claudio Pompeiano Coſſ. die decimaſeptima Aprilis *n*, *Anicetus* Papa martyrio clarus migrauit ad Dominum, cum ſediſſet annis octo, minus menſibus tribus ac diebus ſeptem: licet alij decem, vndecim alij eidem tribuerint annos; & quā in multis ſequimur, Creſconiana ſeries octo annos & menſes tres. Cæterū ſi ratio habeatur dieiū, quibus Pius eius anteceſſor, ipſeq; Anicetus deceſſiſſe reperiuntur, qui Tabulis Eccleſiaſticis antiquitus aſcripti habentur; præſcriptū tempus ſedis Aniceti ratum erit: cum præſertim Indices Vaticani, qui deſcripti habentur in codice qui dicitur *Liber Cenſuum*, ingreſſum Soteris ſucceſſoris Aniceti hoc anno Domini ponant. Cur aūt minus ſequamur Chronologiam Euſebij, & Conſules in Libro de Romanis Pontificibus appoſitos, ſæpe dictum eſt ſuperius. Sepultus autem traditur Anicetus in Cœmeterio Calliſti via Appia; hoc eſt, in eo arenario, quod poſtea Caliſtus Papa Cœmeterium fecit. Et poſtquam ſedes vacaſſet dies ſeptendecim, ſuffectus eſt SOTER, natus Fundis in Campania ex patre Concordio.

n *Martyrol. Rom. ea die.*
ANICETI P. MARTYRIū.
SOTERIS CREATIO.

II.

Paſſi ſunt eadem perſecutione vrgente ſub Marco, Romæ alij complures martyres, & inter alios illuſtris illa *S. Felicitas*, quæ cum ſeptem filios hortationibus ſuis roboratos, præmiſiſſet diuerſo martyrij genere coronatos ad gloriā, ipſa demum eandem adepta palmam, ſecuta eſt ad triumphum: quorum omnium extant *a* Acta ex antiquis monumentis edita; meminitq; Gregorius *b* Papa in homilia, quā in eiuſdem S. Felicitatis Eccleſia Romæ poſita habuit ad populum in eius die natali, qui poſitus habetur in Tabulis Eccleſiaſticis die vigeſima tertia Nouembris, filiorum vero decima Iulij. Sub eodem quoque Marco Imp. nobiliſſimum certamen ſubiit Heracleæ *Glyceria*, cuius celebre fuit toto Oriente nomen, ob liquorem *c* medicum, ad infirmitates curandas ex membris eius iugiter effluentem: cuius etiam extant *d* Res geſtæ antiquitus conſcriptæ. In Ponto quoq; mirabile illud accidit in confeſſione *Hermiæ* martyris, vt diriſſimè torquentē ſe carnificē conuerterit ad Chriſtum, & poſt ſe martyrij reliquerit heredem. Porro tum horum, tum aliorum plurimorum, qui in diuerſis Orbis regionibus hac eadem perſecutione ſunt palmam martyrij conſecuti, certa dies natalis in Romano Martyrologio adſcripta habetur; præter immenſam aliorum multitudinem, quorum memoria excidit.

S. FELICITATIS MARTYRIVM.
a *Ap. Sur. 10. Iul.*
b *Greg. hom. 31. in Euang.*
c *Niceph. libr. 18 c. 28 32.*
d *Ap. Sur. tom. 3.*

III.

Cum inter hæc Soter Papa, longe poſitas Eccleſias ea perſecutione vexatas, non literis modo conſolatus eſt, ſed & pecuniis ſubleuauit, ac Chriſtianis ad metalla damnatis pari liberalitate ſubuenit. Narrat enim iſthæc Dionyſius celebris tunc nominis Corinthiorum Epiſcopus, in Epiſtola quam ad Eccleſiam Romanam eodem Sotere ſedente ſcripſit; qua & aſſerit eam eiuſdem Eccleſiæ piam conſuetudinem iam à primis ipſius iactis fundamentis obſeruatam eſſe: ſicut & qui Dionyſij ea de re verba recitat Euſebius *e*, teſtatur eadem ipſa liberalitatis officia vſq; ad ſuam ætatem in ea Eccleſia perſeueraſſe. Adeo vt ab eo iam tēpore tantam haberet opum abundantiam, vt non ſolum ſufficerent ad Fideles pauperes qui Romæ eſſent vbertim alendos, ſed etiam ad ſubleuandas ſiue prope ſiue lōnge poſitas Eccleſias egentes, & fouēdos Chriſtianos ad metalla damnatos, quorum ingens ſoleret eſſe numerus: cum & præter hæc haud putandum ſit, Gentiles tempore perſecutionis ſe temperaſſe à bonorum rapina, qui adeo immaniter ſæuirent in corpora.

ROM. ECCLESIÆ MVNIFICENTIA IN PAVPERES.
e *Euſ. 4. hiſt. 22.*

IV.

Sed quod ad *Dionyſium Corinthium* ſpectat, cuius non ſolum ad Romanos ſcriptam Epiſtolam, ſed alias pleraſque ad diuerſas Eccleſias idem Euſebius recenſet, earumque argumenta recitat; tanta fuit illius viri, tum ob inſignem eruditionem, tum ob egregiam vitæ ſanctimoniam, apud omnes exiſtimatio; vt cum eædē ipſius Epiſtolæ maximi eſſe ponderis viderentur, hæretici adhuc ipſo auctore viuente eas conati fuerint deprauare, quo tantum virum facerent ſuarum ipſarum hæreſum aſſertorem. Habet eiuſdem ipſius ea de re querelam Euſebius *f*: qui poſt hæc alios recenſens egregios eiuſdem temporis Scriptores Eccleſiaſticos, quorum ſuperius variis occaſionibus facta eſt mentio; demum de *Bardeſane g* Syro narrationem inſtituit, quem ſub Sotere Romano Pōtifice vixiſſe, ſignificat; eundemque in Chronico ponit anno ſuperiori (nempe duodecimo Antonini) alterius hæreſeos principem notum factum eſſe.

DE DIONYSIO CORINTHIO.
f *Id. d. cap. 21.*
g *Id. 4. hiſt. vlt.*

Cæterum Epiphanius *h* de BARDESANE agens, eius ſententiæ fuiſſe videtur, vt ille primo recta dogmata fuerit conſectatus, ac complures egregios libros conſcripſerit, demum autem impegerit in hæreſim Valentini. Eundemq; ſecutus Auguſtinus *i*, ait Bardeſanē prius in doctrina Chriſti inſignem extitiſſe, ſed poſtea, quamuis non per omnia,

h *Epiph. hær. 56.*
DE BARDESANE SYRO.
i *Aug. de hæreſ. cap. 35.*

a *Euſ. d. cap. vlt.*

in Valentini hæreſim lapſum eſſe. At Euſebius *a* eum primo in ſchola Valentini educatum tradit; eius tamen hæreſes poſtmodum coarguiſſe, adeo vt videretur ad meliorẽ ſententiam ſe tranſtuliſſe, ſed demum in veterum errorum ſordes recidiſſe. Porro Bardeſanem virum fuiſſe omni doctrinæ genere cumulatiſſimum, omnes affirmant: & in Meſopotamia multa Syriacè ſcripſiſſe contra Marcionitas, aliarumq; hæreſum ſectatores, idem Euſebius teſtatur. De quo & illud memorabile Epiphanius refert; quod cum eius fama celebris Romæ innotuiſſet, & Apollonius Chalcedonius inter Stoicos illius ſæculi Philoſophos facile princeps (adeo vt ipſe M. Aurelius factus etiam Imperator, eum diſcendi cauſa domi conuenire ſoleret, vt Capitolinus teſtatur) aliquando conatus eſſet illum ad Gentiliſmum perducere; nõ ſolum conſtanter renuerit Bardeſanes, ſed & pro Chriſtiana religione egregiã defenſionẽ inſtituerit: quod etiam eius opus laudat Hieronymus *b*. Docuiſſe etiam ipſum cum ſui cõpos eſſet Edeſſæ, eoq; familiariſſimè vſum Augarum Edeſſenorum Principem virum ſanctiſſimum, imo & eius auditorem fuiſſe, idem Epiphanius ſcribit. Mẽtio aũt eſt eiuſdem Abgari apud Capitolinum *c*. Omneſq; eius prouinciæ Reges nominatos fuiſſe *Augaros*, ſiue *Abgaros*, vt olim Ægyptiorum *Ptolomæos*, narrationes hiſtoricorum *d* demonſtrant.

OLIM CONFESSORE.

b *Hieron. de Script. Eccleſ. in Bardeſ.*

c *Capitol. in Anton. Pio.*

d *Dio, Herodian. & alij.*

VI. POSTEA HÆRESIARCHA.

Sed Bardeſanem, præter quod Valentini dogmata amplexus eſſet, negaſſe inſuper reſurrectionem mortuorum, Epiphanius tradit: feruntúrq; multa alia de ipſius erroribus; ſed ex iis multos adſcribendos eſſe ipſius ſectariis qui poſtea fuerunt, & ab eo *Bardeſaniſtæ* ſunt dicti, potius quã ei, putarim. Certè quod apud Auguſtinum eidem imputatur, Fato adſcripſiſſe conuerſationes hominum, falſum eſſe omnino conſtat. Nihil n. validius à Bardeſane impugnatum eſſe atq; Fatum, cum omnes affirmant, tum ipſius de Fato dialogus ad M. Antoninum Imp. ſcriptus, in iis quæ ex eo ab Euſebio *e* recitantur, apertè declarat: quod eius opus omnium ore laudatum, Hieronymus etiã egregiè prædicat. Deniq; illa verba, additamentum potius ad Auguſtinum, quam ipſius Auguſtini eſſe, conuincitur, quod ea in pleriſq; antiquis exemplaribus deſint. Porro Bardeſani fuiſſe filium *Harmonium* nomine, Athenis Græcis literis excultum, multaq; ſcripſiſſe, tradit Theodoretus *f*, additque, vtriuſq; errores S. Ephræm Eccleſiæ Edeſſenæ diaconum egregiè confutaſſe.

e *Euſ. 6. de præpar. 8.*

HARMONIVS FILIVS BARDES.

f *Theod. hær. fab. lib. I.*

VII. VALENTINI DISCIPVLI.

g *Iren. lib. I. in præf.*

h *Tert. aduerſ. Valent. c. 4.*

i *Id. de præſcr. cap. 49.*

At quoniam de primario diſcipulo Valentini, Bardeſane, opportuna ſemel eſt ſuſcepta narratio; argumẽti ratio poſtulat vt reliquos eiuſdem diſcipulos hic breuiter recenſeamus. Ponitur primo loco PTOLEMÆVS, quẽ Irenæus *g* nominat *Floſculum Valentini*. Hunc Tertullianus *h* ait nomina & numeros Æonum diſtinxiſſe in perſonales ſubſtãtias, ſed extra Deum determinatas, quas Valentinus in ipſa ſumma diuinitatis, vt ſenſus & affectus motus incluſerat. Alibi *i* tamen huic adiungens SECVNDVM, ait ambos cum Valentino per omnia conſenſiſſe, niſi quod triginta Valentini Æonibus iſti alios cõplures addidiſſent. Sed & ſecundum Epiphanium *k* Ptolemæus duas Deo tribuebat vxores, Intelligentiam & Voluntatem, ex quibus alios generaret deos. Pariterq; Irenæus *l* de Secundo diſſerens, plura oſtendit, in quibus ipſe à Valentino diſcreparet in Æonibus. Addit verò Epiphanius *m*, eundem Secundum tandem ſe coniunxiſſe Epiphani Carpocratis filio, etiamſi (vt ait) aliqua parte inter ſe differret. Poſt hos prodiiſſe HERACLEONEM, teſtatur Tertul. *n*, quem ait cum Valentino paria ſenſiſſe, ſed nouitate quadam pronunciationis voluiſſe videri alia ſentire: introduxit enim (inquit) imprimis illud fuiſſe, quod pronunciat; & deinde ex illa monade, duo, ac deinde reliquos Æonas. Meminit eiuſdem tanquam ſocij Ptolemæi Irenæus *o*; ſed pluribus Epiphanius *p* eius ac ſectatorũ fabulas & cõmenta recenſens, ait inter alia eos conſueuiſſe, inuocatis ſuper morientes quorundam principatuum nominibus, vngere defunctos oleo & aqua, interdum balſamo, vt (quod ſomniabant) incomprehenſibiles fierent & inuiſibiles ſuperiis principatibus, ac ſic ab eorum poteſtate redimerentur.

k *Epiph. hær. 33.*

l *Iren. lib. I. cap. 5.*

m *Epiph. hær. 32.*

n *Tertul. de præſc. c. 49.*

o *Iren. lib. I. cap. 4.*

p *Epiph. hær. 36.*

VIII. MARCVS EX GRANDVS IMPOSTOR.

Sed nemo ex omnibus Valentini diſcipulis nequior MARCO, nec qui maiorẽ cladem intulerit Eccleſiæ: quippe qui addens hæreſi magiam, inter alia profana quæ in ſacris myſteriis operari ſoleret, calicẽ Euchariſticum purpureum & rubicundum apparere faciebat, vt putaretur ea gratia ab iis quæ ſunt ſuper omnia, ſuum ſanguinem ſtillare in illius calicem per inuocationem eius: aliaque eiuſmodi permulta faciebat, quæ miracula eſſe viderentur; quibus homines in ſui admirationem excitans, eoſdem (quotquot dignos putabat fieri participes gratiæ ſuæ) cæteris præſtigiis & inuocationibus, quaſi prophetarent, multa deliria proferre cogebat; cum ipſe dæmonem quendam parhedrum haberet, per quem prophetare videretur: hiſq; artibus circumiens Chriſtianum orbem, ſeduxit quamplurimos, maximè circa mulieres quæ pulchriores ac ditiores eſſent vacans, quas eiuſmodi curioſitatibus ſeductas & bonis & honore ſpoliauit. Cuius etiam diſcipuli eadem turpia perpetrantes, ſe tamen *Perfectos* vocabant, quaſi nemo poſſet exæquari agnitioni eorum, nec ipſi etiã Apoſtoli: ſolos n. ſe magnitudinem agnitionis inenarrabilis virtutis ebibiſſe; ſicq; ſuper omnem eſſe virtutem, ac ideo libere omnia agere poſſe quæcunq; vellent. Hæc & alia pluribus Irenæus *a* aduerſus Marcum: ex quibus videas, grauiorem Dei Eccleſiam paſſam eſſe iacturam ab eiuſmodi impoſtoribus, quam à perſecutoribus ipſis; cum præſertim ad ſectã aliæ eſſent illecebræ, quod Valentiniani omnes (vt ſcribit Tertullianus *b*) non eſſe confitendum Chriſtum in perſecutione, nec ſubeundum martyrium prædicarẽt. Cæterum huius Marci magi meminerunt etiam Euſebius *c*, Hieronymus *d*, Epiphanius *e*, & alij qui de Hæreſibus ſcripſerunt.

EIVS DISCIPVLORVM ARROGANTIA.

a *Iren. lib. I. c. 8. & 9.*
b *Tertul. in Scorp. cap. vlt.*
c *Euſ. 4. hiſt. 10.*
d *Hier. in epitaph. Lucin. Bæt.*
e *Epiph. hær. 34.*

IX.

f *Iren. lib. I. cap. 10.*
g *Tertul. de præſcr. c. 50.*
h *Aug. de hær. c. 14. 15.*
i *Theod. hær. fab. lib. I.*
k *Epiph. hær. 35.*

Cui æquè Irenæus *f* & Tertullianus *g* COLARBASVM quendam coniungunt; (qui apud Philaſtrium BASSVS dictus reperitur;) licet Auguſtinus *h*, Theodoretus *i*, & Damaſcenus eos ſeparet: ſed Epiphanius *k* nodum diſſoluere videtur, dum ait Colarbaſium primo de hæreſi Valentini ſenſiſſe cũ Marco, ſed poſtea ab eo diuiſum deteriora, quæ refert, coagmentaſſe deliria. Ambos autem tradit Tertullianus, nouam hæreſim ex Græcorum alphabeto compoſuiſſe, quod negarent veritatem ſine illis literis poſſe inueniri, ſed totam plenitudinem & perfectionem veritatis in iis eſſe diſpoſitam; ob idq; Chriſtum A & Ω eſſe pronunciatum in diuina Scriptura. Porro Marci ſectatores, Theodoretus *Marcoſios*, Auguſtinus & alij *Marcitas* vocant.

X. SACRAMENTARII HÆRETICI.

His idem Theodoretus adiungit *Aſcodrytas*, & *Archonticos*; qui penitus abiicerent diuina Sacramenta; dicentes nõ oportere eſſe diuina myſteria, quæ ſunt inuiſibilium ſigna, nec incorporalia per viſibilia atq; corporalia communicãda. Dicebant inſuper, repoſitam eſſe redemptionem perfectam in cognitione, vocabantq; redemptionem vniuerſorum cognitionem: quamobrem baptiſmum etiam prorſus abiiciebant. Archonticos item addidiſſe tradunt confictos quoſdam libellos, quos appellarent *Reuelationes Prophetarũ*, alium autem nominarent *Symphoniam*: atque etiam vngere conſueuiſſe mortuos oleo & aqua, vt de Heracleonitis vidimus: inſuper & Dominum Sabaoth blaſphemare, quod dicerent ipſum in ſeptimo cœlo exercere tyrannidem, ab eodemque genitum eſſe diabolum, ex quo per Euam Cain & Abel ſint progniati. Nagaſſe hos quoque reſurrectionem mortuorum, Epiphanius *l* tradit, nouoſque Prophetas finxiſſe *Martiadem* & *Marcianum*, eoſque raptos in cœlum, ac poſt triduum deſcendiſſe. Porro hos cæteris ad alios fallendos conſtat fuiſſe aſtutiores, quod ſolitariè agentes renunciationem omnium præſeferrent: eoſque ad ſua tempora in Palæſtina coaluiſſe, idem Epiphanius teſtatur. Addit verò his omnibus Valentini diſcipulis, Tertullianus *m* THEOTIMVM; qui multum (inquit) circa imagines legis operatus eſt. Meminitq; alibi *n* ALEXANDRI cuiuſdã, ex eiuſdem Valentini ſecta deſcendentis, qui Chriſti carnem ſui ortu dicebat infectam fuiſſe peccato.

l *Epiph. hær. 40.*

m *Tertul. aduerſ. Valent.*
n *Ib. de car. Chr. cap. 15. & ſeqq.*

XI.

o *Id. aduerſ. Prax. c. 3. in fi.*

PRODICVS HÆRESIARCHA QVANDO VIXERIT.

p *Id. in Scorp. cap. vlt.*

Non placet autem inter eoſdem Valentini diſcipulos ab aliis recenſeri PRODICVM, quod Tertullianus *o* æquè adnumeret Valentinos & Prodicos plures deos introducentes: nam ante Valentinum vixiſſe Prodicum Adamitarum hæreſis auctorem, ſuperius dictum eſt. Iure igitur idem Tertullianus *p*, agens aduerſus Gnoſticos martyrium negantes, primo loco Prodicum recenſuit, ac ſubinde Valentinum. Qui autem ſcripſerint aduerſus Valentinianos, iam

Iren. præf. lib. 1.

dictum eſt in Valentino. Inter quos Irenæus *, non tantum commentarios eorum ſe legiſſe, verum etiam congreſſus cum illis habuiſſe teſtatur.

IESV CHRISTI ANN. 176.

SOTERIS ANN. 2.

M. AVREL. IMP. ANN. 14.

I. TEMPVS VICTORIÆ MARCOMAN. PRECIBVS CHRIST. OBTENTÆ.

ANNO CHRISTI centeſimo ſeptuageſimo ſexto, Gallo & Flacco Coſſ. Romanus exercitus in expeditione Germanica aduerſus Marcomannos, Quados, Sarmatas, aliaſq; complures finitimas nationes, iam quadriennio perdifficili bello detentus, precibus militum Chriſtianorum, non ſolum ab infeſtis caſibus quibus vrgebatur ereptus eſt, ſed victoria diuinitus parta potitus. Quæ quidem hoc ipſo anno geſta eſſe, ex eo euidẽter apparet, quod in literis M. Aurelij Imper. tunc ad Senatum ea de re datis (de quibus inferius) inſcripta habeatur eius Tribunitia Poteſtas vigeſima octaua; quarum primam cœptam eſſe poſt aunum ſequentem à ſecundo eiuſdem Conſulatu, (hoc eſt anno Domini centeſimo quadrageſimo nono) non ſolum ex Capitolino & nummis colligitur, ſed & certius demonſtratur, quod eo anno quo tertium Conſulatum geſſit, & Imperium cœpit poſt Pium, in nummis & aliis inſcriptionibus Tribunitia eius Poteſtas numeratur decima quinta: qua per ſingulos annos ex more aucta, hoc ipſo decimoquarto eius Imperij vigeſima octaua iure connumeratur. Porro tantam Chriſtianorum gloriam iniquo animo ferentes ſcriptores Ethnici, quod contigit prægrande miraculum, aut arti quorundam magorum Gentilium tribuerunt, vt Dio *a*, Claudianus *b*, & alij *c*; aut ipſius Marci Imperatoris precibus ac meritis, vt Capitolinus *d*, & alij. At Chriſtiani ſcriptores omnes, tum qui his ipſis temporibus, vt Tertullianus *e*, & Apollinaris *f* Epiſcopus Hierapolitanus, tum qui poſtea vixerunt, vt auctor *g* Actorum Sanct. Polyeucti martyris qui ſub Decio paſſus eſt, itemque Euſebius *h*, Gregorius *i* Nyſſenus, & alij recentiores, id factum fuiſſe Chriſtianorum precibus, apertè teſtati ſunt, etiam cum agerent ſcriptis ſuis aduerſus Gentes; vt nulla prorſus de falſitate ſuſpicio eſſe poſſit.

a *Dio in M. Aurel.*
b *Claud. in 6. Honor. Conſul. lib.* 1.
c *Ap. Suid. verb.* Iulian. 2.
d *Capitol. in Marc.*
e *Tert. Apol. cap.* 5. *& ad Scap. cap.* 4.
f *Apol. ap. Euſ.* 5. *hiſt.* 5.
g *ap. Metaph.* 9. *Ianuar.*
h *Euſ. ibi. & in Chron.*
i *Greg. Nyſſ. orat.* 2. *in* 40. *mart.*

II.

Cum vero de re geſta tam Gentiles, quam Chriſtiani Scriptores æquè conſentiant; quorum nam fides præſtet, iudicium omnium rectè ſentientium libenter appellarem, ſi in re dubia & non omnino certa quæſtio verſaretur; quã videlicet ipſius Marci Imperatoris literæ poſt rem geſtam (vt tradit Dio) ad Senatum ſcriptæ definiunt, dum diſertis verbis aſſerunt, id Chriſtianos milites qui in exercitu erãt, à Deo ſuo humilibus precibus impetraſſe. Porro harum literarum auctoritate vſi ſunt Tertullianus & Euſebius, in probationem ſuæ de eadem re geſta narrationis: earumque exemplaria ſuo tempore complura extitiſſe, tradit Oroſius *k*; quæ & hactenus deſcriptæ reperiuntur ad calcem Iuſtini Apologiæ ad Antoninum Pium. Res autem ſic ſe habuit, vt cum Romani ab ingenti hoſtium multitudine aliquando ita concluſi apud Carnuntum oppidum fuiſſent in locis difficilibus, vt nulla exeundi nec vi nec arte facultas daretur, atque inſuper tum aliis incommodis, tum maximè ſiti vexarentur, & Marcus Imperator deos ſuos precatus, ab illis non exaudiretur: tunc milites Chriſtiani, qui magno numero in exercitu erant, (quos ex Melitina ciuitate Armeniæ fuiſſe volunt) flexis genibus ad Deum ſe conuerterint; qui mox illos exaudiens, non ſolũ aquam Romanis, qua reficerentur immiſerit, ſed & eodem momento hoſtes vehementi grandine, igne, & fulminibus conſumpſerit. Recitantur hæc pluribus in prædictis Marci Imper. literis, & ab auctoribus citatis; quibus Xiphilinum iungas, arguentem voluntarij mendacij Dionem, quod id magicis artibus tribuerit cuiuſdam Arnuphis Ægyptij. In tanti vero beneficij remunerationem, iiſdem ſuis literis Imperator generali edicto ſanxit, neminem quod Chriſtianus eſſet in iudicium vocari, eorumque vt talium, accuſatores viuos exuri. Cuiuſmodi edictum etiam temporibus Commodi Marci filij viguiſſe Romæ, Euſebius *a* exemplo demonſtrat.

k *Oroſ. lib.* 7. *cap.* 15.

REI GESTÆ SERIES.

[Cæterũ has literas quæ nunc extant, ſunt qui cõtendant non eſſe illas ipſas quæ ſcriptæ ſint à Marco, ſed longe poſtea confictas à quodã rerũ Rom. imperitio. Hæc ipſi prte arbitrio. ... id vero de coſit ſane de re geſta nulla eſt dubitatio]

a *Euſ.* 5. *hiſt.* 20.

III. LEGIO FVLMINATRIX.

Sed quod ſpectat ad nomen Legionis in qua iidem Chriſtiani militarent; cum omnes ferme prædicti auctores conſentiant, eam ex admiranda illa fulminum immiſſione, dictam eſſe poſthac Κεραυνοβόλον, hoc eſt, *Fulmineam* ſiue *Fulminatricem*; non ſic quidem accipiendum eſt, vt tunc primum eo nomine legio Romana inſignita fuerit; cum ex Dione *b* & antiquis monumentis *c* conſtet, iam ante hæc tempora, atque etiam ſub Auguſto, Duodecimam nominatam legionem dictam eſſe Fulminatricem. Verum nihil impedit, quo minus & illa alia ob tam illuſtre miraculum eundem nobilem gloriæ titulum meruerit: ſicut in aliis pleriſque Legionibus obtinuit, vt duæ, treſve, aut etiam plures iiſdem nominibus inſignirentur. Extat porro hactenus Romæ tam egregij miraculi præclarum monumentum, in nobiliſſima Antonini columna cochlide inſigniter ſculptum, vna cum aliis Marci in Bello Marcomannico facinoribus fortiter geſtis. Inter quæ viſitur *d* figura Iouis, imbres vndique fundentis, & fulgura admiſcentis, qualem dicere ſolerent *Pluuium*: ex diuerſis enim effectibus, diuerſis quoque nominibus Iouem appellari conſueuiſſe, puta *Nubicogum, Grandiſtrepum, Pluuium, Fulminatorem, &c.* Phornutus declarat in libro de Natura Deorum: ſuntque Tibulli *e* verſus de Ioue Pluuio Ægyptiis tantum ignoto; quem etiam ab Indis coli ſolitum, auctor eſt Strabo *f*. Eum Tertullianus *g* eadem ex cauſa *Aquilicem* nominat; qui apud Virgilium *h Æther* appellatur; & ab aliis etiam *Pluuia*, vt Arnobius *i* ſcribit. A Græcis itidem ab imbre ὄμβριος Ζεὺς dictus, atque ὑετός, aliiſque nominibus *k* eandem rem ſignificantibus. Quamuis autem Marcus Imper. publicis ſuis literis, tantam diuinitus impartitam gratiam, Chriſtianorum precibus acceptam tulerit; tamen vel quod numen Chriſtianorum illi eſſet incognitum, vel quod ore omnium Gentilium diffamaretur eam à Ioue fuiſſe conceſſam; (cui & reliquæ res omnes proſperæ, etiam ſi Chriſtianorum precibus impetrarentur *l*, tribui ſolerent) idcirco Iouis imago pluuiam dantis in columna fuit expreſſa. Cæterum eandem columnam, vt Chriſtianæ fidei (vtcunque expreſſum ſit) præclariſſimum monumentum, barbarico olim furore deorſum incenſam, ac deſuper fulmine tactam, iam deformatam & collabentem, Sixtus Quintus Pontifex Maximus ſummo ſtudio in priſtinum ſplendorem reſtituendam curauit, collocata ſuper eius verticem ærea inaurata Pauli Doctoris Gentium ſacra effigie; vt vbi olim à Marco ſtatutum Pio parenti fuerat ſimulacrum, ibidem illius qui ad veram pietatem Vrbem excoluit, & Gentiles CHRISTO ſubegit, ſignum nobiliſſimum cerneretur.

b *Dio. lib.* 55.
c *Ap. Lipſ. in Inſcript. ant. edit. Plant. fol.* 86. *inſcr.* 1. *fol.* 194. *inſcr.* 9.

MONVMENTVM ANTIQVVM EIVS REI.

d *Habet cuſam Bar. Annal. Tom. II. hoc an.*
e *Tibul.* 1. *eleg.* 7.
f *Strab. lib.* 25.
g *Tert.* 3. *cont. Martion.* 5.
h *Virg. Georg. lib.* 2.
i *Arnob. lib.* 5.
k *Vid. Lyl. Girald hiſt. deor. Syntag.* 2.
l *Vid. Tert. Apol. c.* 40.

IESV CHRISTI ANN. 177. 178.

SOTERIS ANN. 3. 4.

M. AVREL. IMP. 15.

I.

ANNO CHRISTI centeſimo ſeptuageſimo ſeptimo, Piſone & Iuliano Coſſ. nimirum *m* poſt victoriam à Marco Imp. de Marcomannis adeptam, AVIDIVS CASSIVS, (quo olim duce Lucius Verus Parthos vicerat) falſo nuntio Marci morte accepta, inuadens in Oriente Imperiũ, cui à multo tempore inhiabat, poſt tres menſes à Centurione vulneratus, à Decurione necatus eſt: de cuius in milites crudelitate, potius quam ſeueritate, deq; Marci Imperatoris clementia in eos qui cum illo conſpirauerant, plura Vulcatius *n* Gallicanus.

m *Dio. & Capitol. in Marco.*

CASSII DEFECTIO, ET INTERITVS.

n *Vulcat. in Caſſio.*

II.

FAVSTINA AVG INTER DIVOS RELATA.

Anno vero Chriſti centeſimo ſeptuageſimo octauo, Pollione & Apro ſecundum Coſſ. idem Marcus Imp. vt nutantem rebellione Caſſij Orientem ſtabiliret, eo profectionem inſtituit vna cum filiis & Fauſtina coniuge, quam in æſtiuis ſecũ habere conſueuerat, vt *Matrem caſtrorum* appellaret. Eidem vero in radicibus montis Tauri ſubito morbo exanimatæ, petiit à Senatu honores ædemque decerni; ac *Diuam* appellatam gratulatus eſt; nouaſque puellas Fauſtinianas in eius honorem inſtituit: cum tamen illa impudicitiæ fama grauiter laboraſſet, quod ipſe vel neſciuit, vel diſſimulauit. Orientalibus vero rebus ordinatis, Athenas petiit, & inter alia Cereris templum adiit vt ſe innocentem probaret, & ſacrarium ſolus ingreſſus eſt. Inde in Italiam rediens, quinto Calendas Decembris his iiſdem *a* Coſſ. Romam ingreſſus eſt, triumphans cum filio *Commodo*, quem & Imperatorem appellauit, & ſibi collegam in Tribunitia Poteſtate iunxit, & Conſulem deſignauit, impetrata venia legis Annariæ (inquit Lampridius) cum nondum ad id eſſet legitimæ ætatis. Sed de Marci peregrinatione, ac rebus in ea geſtis, plura Capitolinus. Ad quam etiam ſpectat, quod de eodem Imperatore Ammianus *b* ſcribit; nempe cum Palæſtinam tranſiret Ægyptum petens, *Fœtentium* (vt vocat) Iudæorum & tumultuantium ſæpe tædio percitum, dolenter exclamaſſe: *O Marcomanni! ô Quadi! ô Sarmatæ! tandem alios vobis deteriores inueni.*

a Lamprid. in Commod. COMMODVS IMP.

b Ammian. lib. 22. QVID DE IVDÆIS MARCVS IMP.

III.

VATICINIA PROHIBITA.

c Vlp. lib. 7. de off. Procõſ. ex fragm. Pithæi.

Quod denique ad prædictam Caſſianam tyrannidem attinet; cum eam quidam fuiſſet vaticinatus, & alia prædixiſſet quibus animi perturbarentur, idem Marcus in inſulam relegauit; vt auctor eſt Vlpianus *c* Iuriſconſultus; qui & addit, *non debere impune ferri huiuſmodi homines, qui ſub obtentu & monitu deorum, quædam vel renunciant, vel iactant, vel ſcientes effingunt.* Quibus ſane Chriſtianos prophetantes voluiſſe cohibere, mihi facile perſuadeo: nam quæ è ſuis ipſorum templis vaticinia ederentur, qualiacunque eſſent, Gentiles magni facere conſueuiſſe, auctorum omnium atteſtatione exploratum habetur. Chriſtianos quoque à Modeſtino *d* notatos opinor, dum eiuſdem Marci legem recitans, ait illos ab eo in inſulam relegari iuſſos eſſe, *qui aliquid facerent, quo leues hominum animi ſuperſtitione numinis terrerentur*: nempe intelligens Chriſtianos, qui ſignis & prodigiis, ac malorum futurorum prædictionibus, Gentilium animos perterrerent. Quam enim indigno animo ea Gentiles ferrent, locuples teſtis eſt Luciani Philopater: fuitque eadem querela Celſi Epicurei, quam Origenes *e* diluit.

d L. ſi quis aliq. D. de pœn.

e Orig. lib. 3. cont. Celſ.

IESV CHRISTI ANN. 179.

ELEVTHERI ANN. I.

M. AVREL. IMP. 17.

I.

f Euſeb. 5. hiſt. 1. GENTILES SEDITIONES IN CHRIST. *g Ext. ap. Sur. 22. & 24. April.*

ANNO CHRISTI centeſimo ſeptuageſimo nono, Commodo Aug. & Quintillo Coſſ. anno decimoſeptimo Marci Imper. (vt ait Euſebius *f*) grauis & acerba in nõnullis terræ partibus perſecutionis procella, ex temerario populi impetu per ſingulas vrbes excitata, cõtra Chriſtianos ingraueſcere cœpit. Eademq; de tempore habent Acta *g* SS. *Epipodij* & *Alexandri* martyrum, qui eadem perſecutione Lugduni ſunt paſſi. At quoniam edicto Marci vetitum erat, ne quis ob id tantum quod eſſet Chriſtianus accuſaretur; Gentiles illam conſuetam ab eis exerceri fraudem denuo prætexentes, tum aliorum criminum, tum maximè impietatis in deos, eſus humanorum carnium, & inceſtorum concubituũ, apud Præſides prouinciarum Chriſtianos accuſare iterum aggreſſi ſunt.

II.

EPIST. ECCLES. LVGDVN. ET VIEN. DE PERSECVT. *h Euſ. 5. hiſt. 2. 3.*

Quam porro crudelis & aſpera hæc fuerit Perſecutio, abunde colligi poteſt ex Literis Eccleſiarum Viennenſis & Lugdunenſis in Gallia, ad Eccleſias Aſiæ & Phrygiæ conſcriptis, quarum bonam partem Euſebius *h* in Hiſtoria recitat, cum & integras ſe libro quem de Martyribus conſcripſit (qui diu quæſitus nuſquam apparet) inſeruiſſe teſtetur. Namque, vt idem auctor ait, ſi ex martyriis quæ iis locis tunc confecta ſunt, coniectura plane de aliis licet augurari; infiniti prope Chriſtiani in reliquis Orbis terrarum regionibus, generoſa cæde pro Chriſto tolerata nobilitati ſunt. Cæterum agunt etiam de martyribus vtriuſque ſexus, tunc apud eaſdem Galliæ ciuitates variis ſuppliciis ac cruciatibus necatis, (inter quos ab omnibus recenſetur imprimis *Photinus* Eccleſiæ Lugdunenſis Epiſcopus, iam pluſquam nonagenarius) tum Gregorius *a* Turonenſis, tum Ado *b* eiuſdem Eccleſiæ Viennenſis Epiſcopus, qui eoſdem *Martyres*, à loco in quo paſſi ſunt Athanaco dicto, appellatos eſſe *Martyres Athanacenſes* ait; additque hiſtoriam inuentionis cinerum ipſorum, (ſiquidem corpora canibus expoſita, canumque reliquias igni conſumptas, cineres autem in Rhodanum proiectos eſſe, præter hos auctores Gallos, etiam Euſebius, & ex eo Auguſtinus *c* tradunt) & anniuerſariam ea de cauſa celebritatẽ antiquitus peragi ſolitam. Paſſi tunc quoque ſunt in eadem Gallia apud Lingonas vna cum aliis quibuſdam, *Tergemini Fratres*, quorum etiam extant *d* germana martyrij Acta: apud Cabilonem *e* *Marcellus* & *Valerianus*; & aliis locis permulti alij, quorum nonnullorum nomina deſcripta habentur in Tabulis Eccleſiaſticis, plurimorum vero memoria periit. Quod autem Seuerus *f* de hac Perſecutione, quam QVINTAM nominat breuiter agens, tunc primum in Galliis ait viſos fuiſſe martyres; manifeſtiſſimi erroris facile poteſt argui teſtimonio plurium, qui de multis longè ante diuerſis Galliarum locis martyrium cõſecutis meminerunt, de quibus etiam facta eſt mentio ſuis locis ſuperius.

a Greg. Tur. de glor. mart. c. 49.
b Ado in Martyrol. 2. Iunij. MARTYRES ATHANACENSES.
c Aug. de cur. pro mort. c. 6.
d Ap. Sur. 17. Ianuar.
e Ado 4. & 15. Sept.
f Seuer. hiſt. lib. 2. SEVERI ERROR DE MARTYRIBVS GALLIÆ.

III.

APOLOGIA ATHENAGORÆ.

At non modo Galliæ, huius popularis reuiuiſcentis perſecutionis furore exagitatæ fuerunt; ſed & Orientis quoque Eccleſias à Gentilibus vbique immaniter eſſe vexatas, ipſis Imperatoribus non quidem perſecutionem edicentibus, ſed tamen non prohibentibus; Legatio ab *Athenagora* Athenienſi Chriſtiano Philoſopho tunc ad eoſdem Imperatores ſuſcepta, ac diſertiſſima Apologia pro iiſdem Chriſtianis, falſis vbique criminibus accuſatis, ab eodem conſcripta, certam fidem faciunt: cuius etiam extat *De mortuorum reſurrectione*, quæ ab iiſdem Gentilibus deridebatur, egregius commentarius. Quod vero ea Apologia inſcripta habeatur Imperatoribus M. Aurelio Antonino & Aurelio Commodo Armeniacis & Philoſophis; eundemque præſeferat titulum quæ à ſancto Hieronymo *g* tribuitur Iuſtino Martyri ſecunda Apologia, ſiue liber, datus (vt ait) Marco Antonino Vero & Lucio Vero Commodo: inde vehemens permouit multos ſuſpicio, vt credant iſtam Athenagoræ tributam, eſſe illam Iuſtini, eo quod ad Marcum & Lucium data nulla alia reperiri videretur. Verum hæc dubitatio facile diſſoluitur ex iis quæ ſuperius dicta ſunt de poſteriori illa Iuſtini Apologia. Iſtam autem Athenagoræ ſcriptam eſſe hoc anno, plane ſignificatur ex eo quod ipſo pene eius exordio ait, tunc vniuerſum terrarum orbem in altiſſima pace fuiſſe. Nam vſque ad annum ſuperiorem, quo Marcus ſibi filium Commodum collegam adſciuit, Imperium ſub eo, cõtinuo vidimus vexatum motu, aut Parthico, aut Marcomannico, aut Caſſiano; ab hoc autem anno eundem Marcum vſque ad obitum fuiſſe in armis inuenies. Siquidem hoc ipſo anno, qui eſt tertius *h* ante eius obitum, procedendum fuit aduerſus eoſdem Marcomannos, qui iuſto Dei iudicio, quod victoria precibus Chriſtianorum parta Gentiles abuſi eſſent, bellum iterum acerrimum vna cum aliis finitimis populis aduerſus Romanum Imperium excitarunt. An autem Marcus poſtulatis Athenagoræ, vt perſecutionem prohiberet, annuerit, haud liquet: imo ſecus, cum ad eius obitum illam perſeueraſſe, qui his ipſis diebus vixit Theophilus Antiochenus ſignificet.

g Hieron. de Script. Eccleſ. in Iuſtin.

h Capitol. in Marco.

IV.

SOTERIS PP. MARTYRIŨ.

Sed & hac ipſa perſecutione ſublatum fuiſſe *Soterem* Papam, literæ Martyrum Lugdunenſium hoc eodem tempore ad Eleutherum eius ſucceſſorem ſcriptæ, neceſſario affirmare compellunt; licet alij annos octo vel nouem eidem tribuerint. Euſebius quidem in Chronico, anno ſuperiori, nempe decimoſexto Marci Imperatoris, ponit ſubro-

gationem Eleutheri; ſed in Hiſtoria *a* hoc anno decimoſeptimo; cui, quoniam credimus id accepiſſe ex iiſdem literis Martyrum Lugdunenſium, haud inuiti adſtipulamur cū alioqui in præteritis Romanis Pontificibus, quod prætermiſerit Cletum, minimè potuerimus eidem aſſentiri. Dicendus igitur Soter ſediſſe annos quatuor, minus diebus duodecim, cum defunctus reperiatur *b* die vigeſima ſecunda Aprilis. Cuius feruntur à diuerſis canonum collectoribus nonnulla decreta, quæ in vnum ſimul congeſta *c* habentur. Quod vero in Libro de Rom. Pontificibus exſtat, *Ne vlla diaconiſſa* (licet *monacha* in quibuſdā editionibus legatur) *pallam ſacram contingat, nec incenſum ponat in ſancta Eccleſia*: id ea de cauſa tunc potuit cōſtitui, quod ex Mōtani ſecta feminæ (vt vidimus) ſe ſacris miniſteriis immiſcerent. Sepultus eſt autem Soter in eo quod ſuperius diximus cœmeterio Calliſti via Appia: ac poſtquam Sedes vacaſſet dies vndecim, ſuffectus eſt in locum eius ELEVTHERVS natione Græcus, patria Nicopolitanus, ex patre Abundio.

a Euſeb. 5. hiſt. 1. ex verſ. Ruff. — *b Lib. de Rom. Pont. Martyrol. Rom.* — *c Tom. 1. Cōcil. in Soter.* — ELEVTHERI ELECTIO.

V. Scripſerunt mox ad eum (vt dictum eſt) Martyres Lugdunenſes qui adhuc tenebantur in vinculis, per *S. Irenæum* eiuſdem Eccleſiæ id temporis presbyterum, petentes vt pax & concordia in Eccleſiis conſtitueretur. Hæc quidem Euſebius *d*: cui conſentiens Hieronymus *e*, ait eundem Irenæum ab illis miſſum fuiſſe legatum ad Eleutherum ob quaſdam Eccleſiæ quæſtiones. Quas quidem puto fuiſſe (ſicut & Euſebius ſignificare videtur) de prophetia Montani, qua nulla grauior his temporibus videretur eſſe in Eccleſia quæſtio; de qua & ipſi martyres priuatum, vt ait Euſebius, iudicium tulerant, occaſione *Alcibiadis* vnius ex iiſdem martyribus, qui cum ad illud vſque tempus vitam auſtere ſolo pane & aqua contentus duxiſſet, iamque vellet eodem modo in carcere viuere, coactus eſt ab aliis mutare propoſitum, & deinceps quibuslibet cibis vti, ne videretur Montaniſtarum ſuperſtitioſas xerophagias obſeruare. De his igitur conſultus Eleutherus, reſcripſit ad Epiſcopos Galliarum, admonens ne quis eſcam aliquando repudiaret vt malam, quæ à Deo creata eſſet; quod affinis ea eſſet hæreſis dogmati Marcionis, à malo principio hæc omnia creata eſſe dictantis. Vnde autem acceperit *f*, qui Irenæum in Aſiam mandatum, in itinere Eleutherum inuiſiſſe occaſione literarum à Martyribus ad eum ſcriptarum tradit, non inuenimus: nam licet vnus idemque fuerit literarum faſciculus, legatio tamen (vt ait Hieronymus) ad Eleutherum miſſa eſt ob Eccleſiæ quæſtiones: an autem & ad Aſianos literas ipſe tulerit, nulla penes Euſebium (quem non putamus id taciturum fuiſſe) mentio eſt, ſed neque apud Sanct. Hieronymum, vel alium antiquorum quempiam. De cæteris autem rebus ab Irenæo Romæ geſtis, plura anno ſequenti.

d Euſeb. 5. hiſt. 3. & 4. — *e Hieron. de Script. Eccleſ. in Iren.* — IRENÆI LEGATIO AD ROM. PONT. — *f Feuard. in vit. S. Iren.*

IESV CHRISTI ANN. 180.

ELEVTHERI ANN. 2.

M. AVREL. IMP. ANN. 18.

I. ANNO CHRISTI centeſimo octogeſimo, Ruſo & Orphito Coſſ. cum S. Photinus Epiſcopus Lugdunēſis in Gallia anno ſuperiori, vt vidimus, in communi illa Eccleſiæ ſuæ clade, vt bonus paſtor animam ſuam pro ouibus ponens, glorioſo martyrio ex hac vita migraſſet; in locum eius ſuffectus eſt *g* IRENÆVS, poſt reditum à legatione ad Eleutherum Papam ſuſcepta. Auditor hic fuerat Polycarpi, vt ex ipſius ſcriptis Euſebius *h* recitat: ab eoque fuiſſe ex Aſia amandatum in Gallias, tradit Gregorius *i* Turonenſis. Quin & Papiæ, Ioannis item diſcipuli, fuiſſe auditorem, S. Hieronymus *k* teſtatur: ideoque, quod diſcipulorum Apoſtolorum auditor fuerit, eundem appellat *virum Apoſtolicorum temporum*; & Epiphanius *l* *Apoſtolorum ſucceſſorem, priſcumq; Theologum*: Tertullianus *a* autem, ob multiplicem ipſius doctrinam, *omnium doctrinarum curioſiſſimum exploratorem*: qui & inſuper ab omnibus aliis Patribus egregiè commendatur.

IRENÆVS CREATVR EPISCOPVS LVGDVN. — *g Euſ. 5. hiſt. 6. Hier. ep. 84. ad Magn. & de Scrip. Eccl. in Iren.* — *h Euſ. 5. hiſt. 19.* — *i Greg. Tur. 1. hiſt. 29.* — *k Hier. ep. 29. ad Theodor.* — *l Epiph. hær. 24. 31.* — *a Tertul. aduerſ. Valent. c. 5.*

II. Hic igitur cum Romæ vidiſſet carioſum ſenem Valentinum hæreſiarcham, hactenus in Vrbe perſeuerantem; & inter alios eius fœtus, *Florinum & Blaſtum* olim Romanæ Eccleſiæ presbyteros, ſed ob impietatē ab Eleuthero Pontifice gradu depoſitos (vt docent Euſebius *b* & Theodoretus *c*) ad eandem impietatem alios pleroſque pellicere: inde occaſione accepta idem Irenæus poſtquam in Gallias rediit, aduerſus eos omnes ſtylum ſuum exerens, tum ad Blaſtum & Florinum Epiſtolas *d* ſcripſit, quibus eorum errores redarguit, tum aduerſus omnes Valentinianos eruditiſſimum ac plane celeberrimum (quod ſolum ex multis præ manibus habetur) opus elucubrauit. Quo dum eoſdem, & alios ſimul hæreticos prouocans ad Apoſtolicas Traditiones, in Romana Eccleſia illibate cuſtoditas per ſucceſſores Pontifices, numerat eos *e* à Petro vſque ad Eleutherum, plane ſignificat ſe ſub eodem Pontifice illud ſcripſiſſe. Græcè vero id feciſſe, omnes conſentiunt.

EIVS SCRIPTA ADVERSVS HÆRETICOS. — *b Euſ. 5. hiſt. 14.* — *c Theodor. hær. fab. lib. 1.* — *d Euſ. 5. hiſt. 19.* — *e Iren. lib. 3. cap. 3.*

III. Cæterum FLORINVM olim vna cum Irenæo auditorem fuiſſe Polycarpi, teſtatur ipſe Irenæus in prædicta Epiſtola *f* ad illum ſcripta, dum ad memoriam reuocans diſciplinam qua à pueris ambo imbuti fuiſſent à Polycarpo, conatus eſt eum in priſtinum ſenſum reuocare. Quod ſi qui dicti ſunt à Philaſtrio *g* *Floriani*, à Florino velimus eſſe denominatos; impuriſſimo Carpocrati adhæſiſſe oportuit, quādoquidem qui Floriani, iidem Crapocratiani etiam dicerentur. Verum nihil tale Auguſtinus *h* de Florini ſectatoribus, quos idem *Florianos* vocat. Theodoretus *i* autem tam ipſi quam BLASTO, nōniſi Valentini ſectam impingit. At cum Euſebius *k* eos ſeparatim nouam hæreſim excogitaſſe tradat, aliquid amplius Valentini hæreſi oportuit addidiſſe. Fuit autem illud, quod Florinus (vt iidem Euſebius & Auguſtinus docent) Deum cauſam malorum dixit; Blaſtus vero (quod Tertul. *l* & Euſebius demonſtrant) de Paſchatis tempore Iudaizarit, eaque de cauſa ſchiſma conflatit.

f Ap. Euſ. d. c. 19. — *g Philaſt. c. 58* — *h Aug. de hæreſ. c. 66.* — *i Theod. hær. fab. lib. 1.* — *k Euſ. d. c. 19.* — FLORINVS ET BLASTVS HÆRESIARCHÆ. — *l Tertul. de præſcr. c. 53.*

IV. Porro ad hæc Eleutheri tempora perſeueraſſe Romæ vna cum Valentino etiam Marcionem; amboſque cum ſæpe fidem Catholicam ſimulaſſent, & de erroribus exomologeſin feciſſent, tandem ab eodem Pontifice ob inquietam ſemper eorum curioſitatem, qua reliquos quoque Fideles vitiabant, ab Eccleſia in perpetuum eiectos eſſe, & Tertullianus *m* ſcribit, & iam à nobis dictum eſt ſuperius. Addit vero idem auctor, cum poſtmodum Marcion pœnitentiam denuo confeſſus eſſet, ea demum conditione fuiſſe ei promiſſum reditum in Eccleſiam, ſi cæteros quoque quos perditioni erudiſſet, Eccleſiæ reſtitueret (nimirum vt publice contraria iis quæ docuerat prædicaret) dumque ei conditioni ſibi datæ occurreret, morte præuentum eſſe.

m Id. ibid. c. 30. — QVÆ MARCIONI INIVNCTA VLTIMA PŒNITENTIA.

IESV CHRISTI ANN. 181.

ELEVTHERI ANN. 3.

M. AVREL. IMP. AN. 19.

I. ANNO CHRISTI centeſimo octogeſimo primo, L. Aureliano Cōmodo Aug. ſecundum & Candido Vero Coſſ. nihil certi rerum Eccleſiaſticarum geſtum reperitur horum Annalium relatu dignum. Apponimus tamen quod his vltimis Marci Aurelij temporibus, à Nicephoro *n* contigiſſe narratur de quodam Iudæo catechumeno: vt cum per deſerta & arida loca iter faciens vna cum Chriſtianis, in grauiſſimum incidiſſet morbum, ita vt moriturus crederetur; cœpit à comitibus petere vt ipſum baptizarent priuſquam moreretur: hæſitantibuſque illis quod aqua

n Niceph. lib. 3. c. 37.

BAPTISMVS ARENÆ.

carerent, rurſus illum tanta eos inſtantia adiuraſſe, vt arena pro aqua vſi, ter illum ea conſpergentes, in nomine Patris & Filij & Spiritus S. baptizarint. Mox autem ſanitati reſtitutum, poſtquam vna cum aliis reliquum iter peregiſſet alacriter, re ad Dionyſium Epiſcopum Alexandrinum (ſeu potius Corinthiorum, qui his temporibus claruit, Alexandrinus longe poſtea) delata, habitaq; conſultatione, aqua iuxta Eccleſiæ traditionem ablutum fuiſſe, vt ita quod Sacramento ei deeſſet, ſarciretur. Hæc Nicephorus; quorum fides ſit penes auctorem.

IESV CHRISTI ANN. 182.

ELEVTHERI ANN. 4.

COMMODI IMP. ANN. 1.

I. ANNO CHRISTI centeſimo octogeſimo ſecundo, Brutio Præſente ſecundum, & Quintilio Gordiano Coſſ. M. Aurelius Antoninus Imperator, cum in expeditione Marcomannica ageret Sirmij in Pannonia, morbo affectus, abſtinentia cibi mortem voluntariam oppetiit die decimaſeptima Martij, vt ex Tertulliano *a* & alijs conſtat; poſtquã imperaſſet annos decem & nouem continuos, vt habet Euſebius *b*; quibus decem dies addit Theophilus *c* Epiſcopus Antiochenus qui tum ſcribebat. Vixiſſe vero annos propemodum quinquaginta nouem, ex Iulio Capitolino colligitur, dum natum dicit Vero & Augure Coſſ. ſexto Calendas Maias, qui eſt annus Domini centeſimus vigeſimus tertius. Vnde eundem ipſum Capitolinum, Eutropiumq; redarguas, quod eum anno ætatis ſexageſimo primo obijſſe ſcribant. Cæterum Dio & Victor æquè annos tantummodo quinquaginta nouem ei tribuunt.

a *Tert. Apol. c.* 25. MARC. IMP. MORITVR. b *Euſ.* 5. *hiſt.* 9. c *Theoph. ad Autol. lib.* 3.

II. Eo defuncto, filius eius COMMODVS, qui cum patre in caſtris agebat, hereditarij Imperij ſolus adminiſtrationem ſuſcepit, annos natus (vt docet Lampridius *d*) vnde viginti, minus tribus menſibus & diebus tredecim. Qui mox bellum prope confectum remittens, Romam ſe contulit: vbi poſtquam pauculis annis (vt eſt apud Herodianum *e*) nihil non honoris paternis amicis exhibuiſſet, omnibuſque eos in negotiis in conſilio habuiſſet; poſtea in imum ſcelerum prolapſus eſt: & qui à prima ſtatim pueritia (inquit Lampridius) turpis, improbus, crudelis, libidinoſus, oreq; pollutus & conſtupratus fuit; licet habuerit egregios diſciplinarum magiſtros, præualuit tamen in eo aut ingenij vis, aut eorum qui in aula inſtitutores habentur. Deniq; fertur (inquit Capitolinus *f*) Marcum ipſius patrem mori voluiſſe, cum filium talem videret futurum qualis extitit poſt eius mortem, nempe ſimilis Neroni, Caligulæ, atq; Domitiano: adeo vt poſt obitum (quod ex Mario Maximo nobiliſſimo hiſtorico refert Lampridius) acclamatus fuerit patriæ hoſtis, parricida, occiſor Senatus, carnifex eiuſdem, ciuiũ necator, impurus gladiator, ſæuior Domitiano, Nerone impurior. Qui & inſuper Deus dici voluit, & vt Herculi ſibi ſacra fieri; templa vero reliquorum deorum ſtupris & humano ſanguine polluit, ac ornamentis ſpoliauit. Sed quod non eſt noſtri inſtituti, omnia ab Imperatoribus geſta proſequi; qui huius monſtroſiſſima facinora ſcire cupierit, conſulat Dionem, & Herodianum, atq; imprimis Lampridium.

COMMODVS IMPERAT. d *Lamprid. in Commod.* e *Herod. lib.* 1. EIVS SCELERA. f *Capitol. in Marco.* DEVS DICI VOLVIT.

III. Illud tamen non prætermittimus admonere; cum talis eſſet Commodus, nec tamen aliquod vnquam negotium faceſſiſſe Chriſtianis reperiatur; manifeſte apparere, eiuſmodi monſtrum ob vindictam Chriſtiani ſanguinis ab irato numine immiſſum eſſe, quod in Senatores, Magiſtratus, & populos; de iiſdem Chriſtianis peſſime meritos, adeo immaniter ſæuiret. Ad quod non abſque diuino nutu accidit, vt *Marcia* vna ex ipſius concubinis, quam prope loco vxoris, vt tradit Herodianus, habuit, (ſiquidem honores Auguſtæ, præter Ignem, nempe faces accenſas Imperatoribus, eorumq; coniugibus præferri ſolitas, ei tribuit) Chriſtianorum *a* eſſet ſtudioſiſſima: quam quidem, quod magna apud eum polleret auctoritate, pro Chriſtianis interceſſiſſe par eſt credere. Sed vtcunq; id acciderit; quod Imperator ſæuitiam in omnes longe lateque graſſantem, in Chriſtianos tantummodo progredi cohibuerit; quodque Gentiles immenſo ſemper odio proſecuti hactenus Chriſtianos, eos vexare iam prætermiſerint; miraculum propemodum reputatur. Sicut olim accidit in Ægypto *b*, dum clades diuinitus immiſſæ, Ægyptios tantum afficerent, nec filiis Iſrael moleſtiæ quicquam inferrent. Sed iam quæ ſub Commodo facta ſunt, ad res Eccleſiaſticas pertinentia, enarremus.

VLTOR SANGVINIS CHRIST. a *Dio in Cõmod.* b *Exod.* 9.

IV. Hoc ipſo primo anno eius Imperij Euſebius *c* ponit ingreſſum *Iuliani* in ſedem Alexandrinam, in locum Agrippini, cum hic (vt ait) ſediſſet annis duodecim; qui tamen ſecundum ea quæ dicta ſunt in eius ingreſſu, etiam vltra annos ſexdecim ſediſſe dicendus eſſet. In huncque item vſque annum vixiſſe oportuit Theophilum Epiſcopum Antiochenum: quandoquidem ad finem cõmentarij ad Autolycum meminit mortis Marci Aurelij Imperatoris, (quẽ, vt vidimus, nominat Verum) cui Commodus ſucceſſit. Quamobrem corrigendum eſt Chronicon Euſebij, vbi ante annos quatuor ponitur Theophili ſucceſſor *Maximinus*; & ſtandum potius Nicephoro *d*, qui ſediſſe Theophilum tradit annos tredecim.

c *Euſ.* 5. *hiſt.* 9. d *Niceph. Cõſtant. in Chron.*

IESV CHRISTI ANN. 183.

ELEVTHERI ANN. 5.

COMMODI IMP. ANN. 2.

I. ANNO CHRISTI centeſimo octogeſimo tertio, Cõmodus Auguſtus tertium adiens Conſulatum, collegam ſibi ſumpſit Antiſtium Burrhum. Quo tempore (vt ait Euſebius *e*) Chriſtianâ religione ad tranquillum ſtatum deducta, & pace omnes totius Orbis Eccleſias occupante, magna facta eſt cum aliis locis tum Romæ, accurrentium ad fidem ſuſcipiendã acceſſio, ac eorum præſertim qui nobilitate generis, diuitiarum affluentia, & animi ingenuitate præſtarent. Inter quos Lucius Britannorum Rex, iam ſæpe antea Chriſtianorum admiratus miracula & integritatem vitæ, demum diuina luce perfuſus, legatos ad Eleutherum Papam direxit ad ſuſcipiendos ab eo ſacros miniſtros: à quo miſſi *Fugatius* & *Damianus* ſiue Donatianus, tam ipſum Regem, quam eius vxorem, ac multum populum Chriſtiana religione imbutum, ſacris myſteriis initiarunt. Hæc autem cum omnes ad Eleutheri referant tempora, erroris arguuntur qui ſcripſerunt *f* facta ſub M. Aurelio & L. Vero fratribus: vt potius iis ſit aſſentiendum, qui ad tempora Commodi retulerunt *g*. Rei vero geſtæ memoria extat etiam in Libro de Romanis *h* Pontificibus; & quod aliis teſtimoniis præſtat, ipſis antiquis Martyrologiis *i* habetur adſcripta. Cum tamen diu ante (vt teſtatur Gildas *k* Sapiens) CHRISTI Euangelium fuiſſet in Britanniam perlatum.

e *Euſ.* 5. *hiſt.* 10. LVCII BRITAN. REGIS LEGATIO AD ELEVTH. PP. f *Bed. de geſt. Ang. lib.* 1. *c.* 4. *& de ſex ætat.* g *Ado in Chron. & alij.* h *Lib. de Rom. Pontiff. in Eleuth.* i *Martyrol. Rom. & alia.* 26. *Maij, &* 3. *Dec.* k *Gild. de excid. Britan.*

II. Nec mireris ſi redacta iam ſub Claudio (vt vidimus *l*) Britannia in prouinciam, Regibusq; extinctis, iterum in ea Lucium regnare audias. Nunquam enim Romani ante hæc tempora tota Britannia potiti ſunt; ſed in ea complures populos indomitos permãſiſſe liquet; nempe citra muros illos, quos in ea inſula Hadrianum & Antoninũ Pium conſtruxiſſe, vt barbari à Romanis diuiderentur, Spartianus *m* & Capitolinus *n* affirmant. Deniq; Tertullianus *o*, qui his viuebat temporibus, teſtatur Britannorũ inacceſſa Romanis loca CHRISTO fuiſſe ſubdita. Cum alioqui & ipſi populi debellati, ſæpe ſæpius rebellare conſueſcerent: qui etiam his ipſis Marci & Commodi temporibus *p*, Romanis exercitibus negotium haud leue faceſſerunt. Potuit

l *Ann.* 48. STATVS RERVM BRITANNICARVM. m *Spart. in Hadr.* n *Capitol. in Pio.* o *Tert. Adu. Iud. c.* 7. p *Capitol. in Marco. Lamprid. in Com. Dio in Com.*

inſuper & Lucius aliquis eſſe Regulus ſub Romana ditione in Britannia poſitus, ſecundum quod Iudææ, & Armeniæ *a*, aliiſq; ſæpe prouinciis conceſſum fuiſſe à Romanis conſtat. Quin & ipſam Britanniam, poſtquam redacta eſt in prouinciam, reperies *b* tempore Neronis habuiſſe Regē Icenorū populorum, nomine Præſutagum, longa (inquit Tacitus) opulentia clarum. Porro *c* ſcribunt aliqui, hunc Lucium Regem ſponte regno poſthabito veniſſe in Germaniam, & ibi Euangelium publicaſſe: factumq; Curiæ Epiſcopum, à Gentilibus lapidatum eſſe & occiſum: cuius & dies natalis adſcriptus eſt in Tabulis Eccleſiaſticis.

a Spart. in Hadrian.
b Ap. Tac. Annal. 14.
c Ap. Baron. in Not. 3. Dec.

III.
PANTÆNVS IIDEM PRÆDICAT IN INDIA.
Baron. an. 185 ſed abſq; alia certa temporis nota.
d Euſeb. 5. hiſt. 10.
e Hieron. de Script. Eccleſ. in Pantæ. & ep. 84. ad Magn.
f Martyrol. Rom. 7. Iul.

Hoc etiam tempore (cum ſcilicet imperante Commodo Iulianus quem diximus, ſederet Alexandriæ) *Pantænus* Chriſtianus Philoſophus, vir omni eruditionis genere præſtantiſſimus, ſacras literas Alexandriæ docens, deſiderioque flagrans propagationis fidei, ad Indos profectus eſt; vbi Euangelium Matthæi Hebraicè ſcriptum, à Bartholomæo Apoſtolo illuc delatum, reperit in manibus quorundam hactenus illic Chriſtum profitentium. Ita Euſebius *d*: verum profectionem Pantæni in Indiam ſub Iuliani ſucceſſore Demetrio Epiſcopo contigiſſe, ab eoq; miſſum fuiſſe expoſcentib. illius gentis legatis; ſed & quos Indos dicunt, fuiſſe Brachmanas, Hieronymus *e* ſcribit. Cæterum Pantænus Alexandriam demum reuerſus, obdormiuit in Domino, relictis egregiis ſcriptorum monumētis: cuius etiam memoria ob vitæ ſanctitatem relata eſt in Tabulas *f* Eccleſiaſticas. Intereius porro diſcipulos, laudatiſſimus extitit *Clemens* Alexandrinus, de quo plura inferius.

IV.
THEODOTIONIS TRANSLATIO SCRIPTVRÆ.
g Epiph. de menſ. & pod.
h Iren. lib. 3. c. 24. 25. & ap. Euſeb. 5. hiſt. 8.

Hoc item tempore innotuit diuinæ Scripturæ noua Translatio facta à THEODOTIONE. Cum enim Epiphanius *g* editam ſub Commodo dicat; conſtetq; Irenæum *h*, his ipſis Eleutheri Papæ & Cōmodi Imperatoris temporibus ſcribentem, dum agit de cunctis diuinæ Scripturæ Interpretibus qui hactenus extitiſſent, deque eius reſtauratione facta olim (vt putauit) per Eſdram, meminiſſe etiam eiuſdem Theodotionanæ: ſanè illa ad hæc priora potius quam poſteriora Commodi tempora referenda videtur. *Tertia* hæc Translatio dici conſueuit. *Primam* enim numerant illam nobiliſſimam Septuaginta duorum, à Chriſtianis olim, atque Iudæis ipſis frequentiori vſu receptam: *Secundam* ſub Hadriano (vt vidimus) ab Aquila Pontico elaboratam; hanc vero *Tertiam*: ſed *Quartā* recenſenda eſſet, ſi illius omnium antiquiſſimæ ratio haberetur, quam ante tempora Alexandri Magni in lucem prodiiſſe ferunt *i*, & ex ea Platonem, aliosq; complures Philoſophos Gentiles accepiſſe multa. Verum quod incerto authore prodiiſſet, nec vllum exteteius exemplar, & an integra fuerit ignoretur; deſiit inter alias numerari: cum præſertim de ea nulla videatur habita ratio, vt quæ & ipſis quoq; Iudæis incognita fuerit: Nam Philo *k* Iudæorū peritiſſimus illam Septuaginta primam omnium nominat, nec vllam antea factam affirmat: habetq; id ipſum Iuſtinus *l* martyr. Vnde verius exiſtimo, (quod & idem Philo indicat) potius ex conuerſatione cum Iudæis, innotuiſſe Gentilibus aliquas diuinæ Scripturæ ſententias, quam eius editam fuiſſe aliquam iſta Septuaginta priorem Interpretationem. Nam & inſuper Ioſephus *m* & Ariſtæas *n* docent, ea de cauſa initum eſſe cōſilium acceſſendi Septuaginta Interpretes, quod licet libri Iudæorum innotuiſſent Gentilibus, nondum tamen qui eos interpretati fuiſſent inuenti eſſent: quinimmo cum ex Gentilibus quidam tractare illam auſi eſſent, & temeraria curioſitate nonnulla illinc ſuis ſcriptis admiſcere, diuinitus pœnas dediſſe.

i Clem. Alex. Strom. lib. 1. Euſ. 10. de præpar. 1. 2. 3. & alij.
VARIÆ SCRIPTVRÆ TRASLATIONES.
k Phil. in Vit. Moyſ.
l Iuſt. aduer. Gent.
m Ioſ. 12. antiq. 2.
n Ariſtæ. de 70. Interp.

[De aſſerta à multis reſtauratione Librorum Scripturæ per Eſdram, agit pluribus Baron. an. 130. eamq; multis argumētis & rationibus confutat, docens Scripturam nunquam fuiſſe deperditā. De antiquiſſima vero eiuſdem Scripturæ ante Alexandri tempora Translatione, deque illa Septuaginta, diſputat fuſe ann. 231. ac demum de Theodotionana ann. 184. Nobis autem commodius accidit, hoc loco de ijs omnibus ſimul agere: cum & alioqui nulla ſint certa tempora, quibus ſingulas aſſignemus. His autem poteris vtiliter addere, quæ de iiſdem tractat Serarius in Prolegom. Bibli. cap. 16. & 17.]

V.
DE INTERPRETATIONE LXX.

Vt autem hac occaſione de eadem SEPTVAGINTA INTERPRETATIONE breuiter agamus; facta eſt illa ducentis octoginta ante Chriſtum annis, (vt quidem ex Olympiadum ſupputatione apud Euſebium *a* colligitur, licet alij aliter numerauerint) tempore Ptolemæi Philadelphi Regis Ægypti, qui tertius regnauit ab Alexandro Magno; procurante illam Demetrio Phalereo regiæ Bibliothecæ Præfecto, vt quæ iam ad ducenta voluminum toto Orbe ingēti cura ab eo conquiſitorum millia contineret, etiam libris Iudæorum illuſtraretur. Quapropter Ptolemæus miſſa legatione ad Eleazarum Summum Iudæorum Pontificem, impetrauit ab eo Septuaginta duos peritiſſimos Iudæos, nempe ſenos ex ſingulis tribubus, (ſiue ij fuerint Seniores Sanhedrim, vt nos cum Hilario *b* exiſtimamus, ad quorum munus, vt alias vidimus, hæc ſpectare viderentur; ſiue alij ad id operis electi) qui diuino ac Prophetico afflante Spiritu, apud Alexandriam in inſula Pharo, ſeparatis ab inuicem cellulis, ſinguli opus elaborarūt, ac poſtea facta collatione, nihil penitus reperti ſunt inter ſe diſſentientes ſcripſiſſe. Ita namq; hæc geſta eſſe, plerique è Patribus affirmant *c*: cum ſint *d* tamen, qui binos & binos id peregiſſe velint; quidam *e* etiam, omnes ſimul in vnum collectos. Quorum aūt librorū facta fuerit ab eis interpretatio; Hieronymus *f* videtur aliquando ſenſiſſe de ſolo Pentateucho: ſed ei cæteri omnes refragantur, affirmantes de ſingulis & omnib. veteris Teſtamenti, qui extabāt, libris: quod & plura alia argumenta confirmāt, ipſeq; etiam Hieronymus agnoſcit, dum Prophetas interpretando, textum Septuaginta interſerit, de eoq; pariter diſſerit, & Septuaginta eſſe fideliter recognoſcit. Deniq; quod nonnulli ex Ariſtea & Philone tradunt, eoſdem Septuaginta verba verbis reddidiſſe; haud iſtud placuit eidem Hieronymo: qui quamuis & ipſe Ariſtæam & Philonem legiſſet; minimè tamen eo ſenſu illorū verba accipiendā putauit: ſed ſcribens ad Pammachium de optimo genere interpretandi, ſæpius teſtatus eſt, Septuaginta non verba verbis, ſed ſententias ſententiis reddidiſſe. Receptam autem eſſe eorum Interpretationem communi conſuetudine, nō tantum à Iudæis, ſed & ab ipſo Chriſto Domino, eiuſq; Apoſtolis, & iam à nobis dictum eſt ſuperius, & alij *g* pluribus oſtenderunt. Quæ & merito in Eccleſia *Cōmunis* eſt habita *h* & dicta, quamdiu ſincera permanſit: cū vero corrupta eſt, vel ab ipſis Iudæis *i* poſt Chriſti aduentū, vel à noſtris *k* librariis perperā deſcribentibus; ea primum ab Origene, deinde à Luciano Martyre, poſtea ab Heſychio, quarto demum à S. Hieronymo, fuit mendis expurgata, vt etiam dicetur ſuis locis: eademq; nuper, opera & induſtria *Antonij Carafæ* S.R.E. Cardinalis Bibliothecarij, tam Græco quam Latino ſermone, veluti poſtliminio ſummo honore reuerſa, totius exultantis Eccleſiæ excepta plauſu, in ſummæ auctoritatis throno priſtino collocata fuit. Sed iam ad Theodotionem redeamus.

a Euſeb. 10. de præp. 17.
b Hilar. in Pſal. 2.
c Iuſtin. orat. ad Gent. Iren. li. 3. c. 25. Tert. Apol cap. 18. Clem. Alex. Strom. lib. 1. Cyril. Hieroſ. catech. 4. Hilar. in Pſal. 2. Philaſtr. de hær. cab. 139. & alij recētiores complures.
d Epiph. de menſur.
e Hier. præf. in Pentat.
f Id. præf. qu. in Gen. & alibi.
g Vid. Leon. Caſtr. de 70. Interp.
h Orig. ad Afric. Philaſtr. c. 139. vſq; ad 143. Hier. ſæpe.
i Iuſt. dia. cū Tryph. & alij.
k Hieron. ep. 108. Aug. 15. de ciuit. 13.

VI.
RVRSVM DE THEODOTIONE, EIVSQVE INTERPRETATIONIBVS.
l Euthym. in Panopl.
m Epiph. de menſur. & pond.
n Iren. lib. 3. c. 24. & ap. Euſ. 5. hiſt. 8.
o Athan. in Synop. in fin.

Ferrunt *l* hunc Tatiani fuiſſe auditorem, ac dogmatum ſectatorem, moxq; ſe Marcionitis *m* adiunxiſſe, ab his porro ad Iudæos tranſiſſe, & iam proſelytum eam ſubiiſſe prouinciam, vt ex Hebræo in Græcum Volumina ſacra transferret. Appellarūt eum quoque nonnulli Ebionæū, ea fortaſſe ratione quod Irenæus *n* dicat Ebionæos translationē Theodotionis, ſicut & Aquilæ Pontici, ſectatos eſſe. Cum antè idem Irenæus eum patria Epheſium nominet, miramur ab Epiphanio Ponticum appellari. Sed multo magis mirandū, quod tam ipſe, quā ante ipſum Athanaſius *o*, poſt Symmachum ponant Theodotionem, & Symmachi Tertiam, Theodotionis vero Editionem Quartam numerent: cum ſatis exploratum habeatur, Symmachum Seueri tantummodo temporib. ſuam promulgaſſe Editionē, Theodotionem vero ſub Cōmodo. Niſi dixerimus, eos non ordine temporum eaſdem numeraſſe, ſed ſicut in Hexaplis ab Origene poſitæ eſſent, in quibus alia ratione quam temporum ordine, tertio loco Symmachi, quarto vero Theodotionis erat collocata. Cæterum Theodotionem maiori fide in interpretatione ſua vſum eſſe, quam cæteros ei ſimiles hæreticos Iudaizantes, Epiphanius teſtatur: ipſamq, Eccleſiam Catholicam, Danielem ab eo translatū in frequentiorem vſum olim recepiſſe, Hieronymus *p* tradit: idq; ea forte de cauſa, quod ad coarguendos Iudæos plurimum valere conſpicerent, ſi ea editio afferretur, quæ ab hoſte Chriſtianorum, Iudæorum vero ſtudioſiſſimo, fuiſſet elaborata. Idem tamen Hieronymus alibi *q* aſſerit, vniuerſam

p Hier. præf. in Dan.
q Id. præf. in Pentat. & præf. in Paral.

eius in-

eius interpretationem fuiſſe ab Origene aſteriſcis & obelis notatam, vt quæ deeſſent quæve abundarent manifeſta fierent. Fertur præterea eiuſdem Theodotionis alia editio ex Hebræo in Syriacum verſa. Fuitq; inſuper opinio * quorundam, eiuſdem eſſe Paraphraſim Ionatæ nuncupatam.

* Sixt. Sen. Bibl. lib. 4. verſ. Syr.

IESV CHRISTI ANN. 184. 185. 186.

ELEVTHERI ANN. 6.7.8.

COMMODI IMP. ANN. 3.4.5.

I. ANNO CHRISTI centeſimo octogeſimo quarto, Petronio Mamertino ac Trebellio Rufo Coſſ. & Anno centeſimo octogeſimo quinto, Commodo Auguſto quartum & Aufidio Victorino Coſſ. nihil rerum Eccleſiaſticarum geſtum reperimus, quos his potiſſimum annis conſignemus.

II. HIEROSOL. EPISCOPI.

Anno vero centeſimo octogeſimo ſexto, Marcello & Æliano Coſſ. anno quinto Commodi Imper. ponit Euſebius in Chronico ordinationem *Maximi* Epiſcopi Hieroſolymitani in locum Capitonis: poſt quem glomeratim enumerat *Antoninum, Valentem, Dolichianum, Narciſſum, Ælium*; (ſiue, vt legunt ſcripti codices) *Dium, Germanium, Gordium*, & alterum *Narciſſum*: (de quo agetur ſub Seuero) quod, vt alias dictum eſt, non poterit diſcernere tempora vel annos quibus ſinguli eorum eam Eccleſiam gubernarunt.

IESV CHRISTI ANN. 187.188.

ELEVTHERI ANN. 9.10.

COMMODI IMP. ANN. 6.7.

I. ANNO CHRISTI centeſimo octogeſimo ſeptimo, Maternus & Bradua creati ſunt Coſſ. ordinarij, multi vero ſuffecti. Tunc enim primum (inquit Lampridius) Conſules vigintiquinque in vnum annum lecti ſunt; venditæque omnes prouinciæ. Prædictis autem Materno & Bradua Coſſ. conſignata reperitur Epiſtola Eleutheri Papæ ad Epiſcopos Galliarum, aduerſus Montani ac Marcionis hæreſes; de qua dictum eſt ſuperius *a*. Porro qui impugnant veteres Decretales Epiſtolas Rom. Pontificum, huic ab Eleuthero conſcriptæ fauent, quod in fine hæc habeat verba ad Epiſcopos Gallicanos: *Huius rei gratia vniuerſalis vobis à* CHRISTO IESV *commiſſa eſt Eccleſia, vt pro omnibus laboretis, & cunctis opem ferre non negligatis.* Sed vt omittamus ſuſpicionem adulteratæ Epiſtolæ, cum quæ in ea poſita ſunt de Iudiciis, exſcripta videantur ex Conſtantini Imper. conſtitutione, & interpretatione ad eam appoſita, quæ in Codice Theodoſiano *b* leguntur: dicimus, horum quæ recitauimus verborum eſſe legitimum ſenſum, vt oppugnantibus hæreticis vniuerſalem Eccleſiam, (quorum his temporibus ingens erant numerus) omnibus Epiſcopis eius defenſio competat. Reperitur ab Apoſtolo Paulo *c* eadem fere vſurpata phraſis, cum dixit: *Attendite vobis, & vniuerſo gregi, in quo poſuit vos Spiritus ſanctus Epiſcopos regere Eccleſiam Dei.* Hocque illud ipſum eſt, quod cum Cyprianus *d* primum dicit: *Vna eſt Eccleſia, per totum mundum in multa membra diuiſa; & Epiſcopatus vnus eſt, Epiſcoporum multorum concordi numeroſitate diffuſus*; poſt multa ſubdit, *Epiſcopatus vnus eſt, cuius à ſingulis in ſolidum pars tenetur, vt Epiſcopatum vnum indiuiſumq; probemus*: nimirum cum quodlibet membrum pro toto corpore, cuius vnum eſt caput, intelligitur laborare.

a Ann. 197. num. V.
DVPLEX VNIVERSALIS PRÆFECTVRA.
b L. 2. C. Th. de iudic.
c Act. 20.
d Cypr. de vni. Eccl.

Quo etiam ſenſu egregiè Gregorius * Nazianzenus de Athanaſio: *Creditur illi populi Alexandrini præſidentia: quod perinde eſt, ac ſi dicam, totius Orbis præfectura. Cur ita? quia ſcilicet præfuit Eccleſiæ Alexandrinæ, vt vniuerſali prodeſſet.* Eadem ferè habet & de S. Cypriano in eius encomio: & plura alia ad hæc poſſunt addi exempla: ſed hæc plus ſatis ad dictorum verborum elucidationem, quorum cauſa Nouatores hierarchico ordini, à Chriſto in Eccleſia inſtituto, negotium faceſſere contendunt.

* Greg. Naz. orat. in laud. Athan.

II. Cæterum Annũ Domini centeſimũ octogeſimũ octauũ, quo Commodus Aug. quintum iniit Conſulatum cum Acilio Glabrione, rebus Eccleſiaſticis prorſus ſterilem prꝫterimus. Niſi quod hoc anno ſeptimo eiuſdem Commodi, tributa traditur Præfectura Auguſtalis Ægypti, Philippo patri Eugeniæ; de quibus, eorumq; martyrio, dicetur inferius ſuo loco.

IESV CHRISTI ANN. 189.

ELEVTHERI ANN. 11.

COMMODI IMP. AN. 8.

I. APOLLONII SENATORIS MARTYRIVM.

ANNO CHRISTI centeſimo octogeſimo nono, Criſpino & Æliano Coſſ. *Apollonius* Senator Romanus, cum cæteris literis, tum Philoſophiæ ſcientia celeberrimus, ab vno ex ſeruis propriis quod Chriſtianus eſſet accuſatus, rogatusq; fraudulenter à Perenni Iudice fidei ſuæ rationem coram Senatu reddere; ſimul atque accuratiſſimam orationem apologeticam, à ſe pro Fide Chriſtiana compoſitam, coram omnibus recitaſſet, ſententia Senatus ſecuri percuſſus nobiliſſimum martyrium conſummauit: quippe vetus lex apud illos extabat, Chriſtianos qui ſemel in iudicio comparuerant, niſi ſententiam mutarent, plectendos eſſe. Hæc apud Euſebium in Chronico, hoc anno octauo Cõmodi Imp. accidiſſe ponuntur; rem vero geſtã ipſe pluribus in Hiſtoria *a* deſcribit, quã ſe fuſiſſimè in libro quem de Martyribus cõpoſuerat (qui maximo hiſtoriæ Eccleſiaſticæ detrimento periit) tractaſſe teſtatur. Quod aũt Nicephorus *b* hunc Apollonium, eundem vult eſſe cum illo celebri inter ſcriptores Eccleſiaſticos, qui aduerſus Cataphrygas commentarios edidit; tum Euſebius & Hieronymus *c* eos plane diuerſos fuiſſe oſtendunt, tum ratio temporis aperte contradicit, quandoquidem Eccleſiaſticum ſcriptorem multis poſt hæc annis ſcripſiſſe *d* conſtat.

a Euſ. 3. hiſt. 20.
b Niceph. lib. 4. c. 25. 26.
c Hieron. de Script. Eccleſ.
d Euſ. 5. hiſt. 17.

II. SENATOR ROM. APOSTATA.
Ap. Baron. alia occaſione, ann. 183.

Ad hæc quoque tempora pertinere videtur, quod habet Tertullianus *e* de quodam alio Senatore, qui Chriſtianus cum fuiſſet, & Conſulatum geſſiſſet, poſtea lapſus miſer inter Sacerdotes Iſidis profiteri cœpit: cuius idoli ſacra cum multis olim Senatuſconſultis, & Imperatorum edictis fuiſſent penitus, vna cum Serapidis, aliorũmq; deorum Ægyptiorum cultu, in Vrbe prohibita, eorundemque templa diruta, & Sacerdotes expulſi, vel etiam necati; vt ex Suetonio *f*, Tacito *g*, Dione *h*, aliisq; conſtat: nihilominus eadem poſtea & Senatuſconſulto recepta, & iis templa erecta fuere: adeo vt Conſulares etiã homines iis turpiter initiarentur, ipſeq; Cõmodus Imp. vt habent Lampridius *i* & Spartianus *k*) ſic coluerit ſacra Iſidis, vt & caput raderet, & Anubin portaret, & omnes partes expleret: vt haud mirum videri debeat, ſi & alij Romani proceres in eius gratiam eidem numini propenſiorem cultum exhiberent.

e Tert. carm. ad Senator.
DE CVLTV ISIDIS ROMÆ.
Ap. Baron. alia occaſione, ann. 148.
f Sueton. in Tiber. c. 36.
g Tac. Annal. lib. 2.
h Dio lib. 40. 42. 47. 53. 54.
i Lamprid. in Commod.
k Spart. in Peſcen. Nigro.

III. Quiſnam autem fuerit ille Senator & Conſul tranſfuga, in quem Tertullianus ſcripto carmine acriter inuectus eſt, qui etiam (vt ait) Philoſophum fingeret; haud ſatis compertum habetur. Fortaſſe vero accuſatus & ipſe Chriſtianitatis apud Senatum, ne eandem quam Apollonius pœnam pateretur, à Fide apoſtatauit. Cum *l* alioqui eiuſmodi eſſet Chriſtianorum Senatorum cauſa, vt oporteret aut diſcedere penitus à Senatu, aut longe ab Vrbe aliquo prætextu à comitiis abeſſe: ſiquidem Auguſti *m* lege adſtringebantur Senatores, antequam loco conſiderent,

l Ap. Baron. an. 192. III.
m Sueton. in Aug. c. 35.

derent, in ara eius Dei in cuius templo comitia haberentur, thure ac mero ſupplicare. In templis n. conſueuiſſe cogi Senatum, & antequam rogatio fieret immolari ſolitum ſacrificium, narrat etiam ex Varrone Gellius *a*. Sed obſeruandum eſt, non Commodi Imperatoris ſententia Apollonium fuiſſe damnatum, ſed ex Senatuſconſulto, Perenni iudice decernente. Neminem enim eſt reperiri, cui ſola religionis cauſa, Commodo iubente, aut etiam ſciente, negotium ſit exhibitum. Quinimo viguiſſe hactenus M. Aurelij edictum, quod vidimus, ne ſolo Chriſtianitatis nomine quis in iudicium vocaretur, eiuſdemque vigore eundem ipſum ſeruum Apollonij delatorem, eiuſdem Perennis ſententia crurifragio punitum eſſe, Euſebius ibidem teſtatur.

a *Gel. lib.* 14. *cap.* 7.

IV. PERENNIS PRÆF. SCELERA. b *Lamprid. in Commod.*

Fuit porro *Perennis* iſte Præfectus Prætorianis militibus: qui (vt ait Lampridius *b*) Commodi animum perſciens, cum ei perſuaſiſſet vt ipſe deliciis vacaret, idem vero Perennis curis incumberet; dum Commodus cum trecentis concubinis, quas ex matronarum meretricumq; delectu ad formæ ſpeciem conciliauerat, trecentiſque aliis puberibus exoletis, quoſque æquè ex plebe ac nobilitate nuptuſque forma diſceptatrice collegerat, in Palatio per conuiuia & balneas debaccharetur: Perennis cuncta ſibi, tum Romæ, tum in prouinciis vindicans, quos voluit interemit, ſpoliauit plurimos, omnia iura ſubuertit, prædam omnem in ſuum contulit. Hæc & alia plura cum ipſe Lampridius, tum Dio & Herodianus recenſent. Quomodo vero qui diu ad vindictam aliorum toleratus fuerat, vbi Chriſtiano ſe ſanguine polluit, idem Perennis, ob intolerandam ſuperbiã, contumeliamque, inuiſus redditus, primum ab homine quodam Philoſophi habitu apparente, conſpirationis in Commodum publice in ſcena accuſatus, (qui tamen à Perenni comprehenſus, ignique tanquam furioſus damnatus, pœnas dedit intempeſtiuæ libertatis) inde vero multis aliorum querelis ac delationibus appetitus, demum Imperatoris iuſſu, vna cum vxore, ſorore, ac liberis occiſus fuerit, Herodianus cæteris fuſius narrat. Sed & hoc eodem anno poſt Apollonij necem, Euſebius tradit in Capitolium fulmen ruiſſe, & magna inflammatione facta, Bibliothecam & vicinas ædes concrematas eſſe. Magnam quoque ſubſecutam eſſe peſtilentiam, eaque tum vniuerſam Italiam, tum maximè Romam fuiſſe afflictatam, adeo vt duo millia mortuorum corpora quotidie efferrentur, Dio tradit.

ET CASVS.

CLADES SECVTÆ NECEM APOLLONII.

IESV CHRISTI ANN. 190.191.

ELEVTHERI ANN. 12.

COMMODI IMP. ANN. 9.10.

I. c *Euſeb.* 6. *hiſt.* 2.

ANNO CHRISTI centeſimo nonageſimo, Fuſciano & Silano Coſſ. anno nono Imperij Commodi, defuncto Iuliano Epiſcopo Alexandrino, ſubſtitutus *Demetrius* ab Euſebio ponitur in Chronico; licet in Hiſtoria *c* Iulianum vſque ad Seueri perſecutionem perueniſſe, demonſtrare videatur.

II. d *Euſeb. in Chron. ſed Hier. an. ſeq.* SERAPION EPISC. ANTIOCH. e *Id* 6. *hiſt.* 10

Anno vero centeſimo nonageſimo primo, duobus Silanis Coſſ. Iunio atq; Seruilio, Commodi Imp. anno decimo *d*, poſt Maximinum ſubrogatur in Eccleſia Antiochena *Serapion*, celebris inter ſcriptores Eccleſiaſticos huius temporis; cuius lucubrationes quæ apud ſe extarent, recenſet Euſebius *e*.

III. MATERNI SEDITIO, ET PŒNA.

Quo etiam anno, Galliæ & Hiſpaniæ res turbatæ ſunt à quodam *Materno* milite; qui repente deſertis caſtris, & collecta non parua perditorum hominum manu, pecuniæque vi magna, eo rem adduxit, vt non iam latronum, ſed iuſtorum hoſtium haberent auctoritatem. Commodo vero Imper. exercitum aduerſus illos cogi iubente, decedẽdum ſibi ex illis regionibus rati, clam per auia quædam compendia, ſeorſum alij ab aliis, in Italiam perueniunt, deliberato animo obtruncandi in quadam ſolemnitate Imperatorem, & occupandi Imperium. Feciſſetq; Maternus quod animo conceperat, niſi à quibuſdam ex ſociis, ipſius futuræ fortunæ inuidentibus, proditus fuiſſet: qui comprehenſus, mulctatus eſt capite, & qui eiuſdem factionis erant meritis ſuppliciis affecti. Hæc pluribus Herodianus *f*.

f *Herod. lib.* 1.

IESV CHRISTI ANN. 192.193.

ELEVTHERI ANN. 13.

COMMODI IMP. AN. 11.12.

I. a *Euſeb. in Chron.* b *Dio in Cõmod. Herodian. lib.* 1. COMMODVS VVLT HABERI DEVS HERCVLES.

ANNO CHRISTI centeſimo nonageſimo ſecundo, Cõmodo Aug. ſextum & Petronio Septimiano Coſſ. Euſebius *a* tradit eundem Imperatorem omniũ celeberrimam munerum editionẽ exhibuiſſe; cuius etiam meminere Dio *b* & Herodianus; cum ipſe ad ſpectandũ veniens, pelle leonis & claua proceſſit inſignis. Nam qui Hercules videri voluit & coli, non ſolum depoſito cultu Romanorum Imperatorum, Herculis inſignia ſuſcepit; ſed etiam è Neronis, ſiue Solis coloſſo caput auferens, (habuit n. primum ille coloſſus vultum Neronis, ſed poſtea fuit à Veſpaſiano refectus in ſolis effigiem) ſuum collocauit, quod hactenus Romæ viſitur: nec amplius filius Marci vocari, ſed Commodianus Hercules Iouis filius, & tanquam Deo ſibi voluit immolari; ridente quidẽ iſthæc, ſed tamen adulante ei ad omnia præ timore Senatu. Hæc pluribus iidem auctores, cum Lampridio.

II. c *Dio ibid.* MARTYRES ROMÆ.

Quo tempore accidit, vt non ſolum in theatro plurimi è Gentilibus, prædicta Commodi ludicra deridentes *c*, gladio perempti fuerint, ſed & Chriſtiani quidam eadem publicè per vias Vrbis ſubſannantes, martyrium ſubierint. Inter quos *Iulius* Senator renuens Herculi, hoc eſt, ipſi Commodo ſacrificare, fuſtibus vſque ad mortem cæſus eſt; cæteri vero Chriſtiani cum eius corpus ſublatum curaſſent, in crimen vocati quod eiuſdem bona diripuiſſent, poſt varia tormenta necati ſunt ad Petram ſceleratam: quidamque *Lupulus* nomine, ex Iouis Capitolini Sacerdotibus, oculorum cæcitate ab iis curatus, CHRISTO credidit: ac denique *Antoninus* carnifex qui primus eos torſit, cum vidiſſet vnum ex illis nomine *Euſebium*, poſt linguam radicitus præciſam adhuc libere loqui, CHRISTVM & ipſe profitens capite truncatus eſt: quorum omnium hactenus extant *d* Acta; ſed & nomina ſuis quibuſq; paſſionis diebus in Tabulis Eccleſiaſticis *e* adnotata. De Iulio vero mentem dubitatio pulſat, num hic ille ipſe ſit Iulius Proculus, quem Lampridius inter Senatores ab eodem Commodo occiſos enumerat. Cæterum mox diuina ſequente vltione, non ſolum Vitellius Tribunus militum, cui Iulius excarnificandus traditus fuerat, repentina morte (quod eadem Acta tradunt) miſeram animam efflauit; ſed &

d *Ap. Sur.* 25. *Aug.* e *Martyrol. Rom.* 19. 22. 25. *Aug.*

III. PRODIGIOSVM INCENDIVM.

Anno ſequenti, CHRISTI centeſimo nonageſimo tertio, Bradua ſecundum & Aproniano Coſſ. exiguo terræmotu præcedente, ſeu nocturni caſu fulminis, ſiue igni aliquo in ipſo motu terræ excito, celeberrimum omnium, & opulentiſſimum templum Pacis, vna cum ampliſſimis diuitiis, quas in illud, quaſi in theſaurum, vniuerſi fermè congerere conſueuerant; itemq; auguſtiſſimum templum Veſtæ, & pulcherrima Vrbis ædificia, ipſumque ferme totum Palatium (exuſtis etiam pleriſque libellis, qui ad Principatum pertinebant) conſumptum eſt incendio; quod plurimos dies peruagatum, maximam Vrbis partem ſolo æquauit, nec prius quauis arte ſedari valuit quam repentinis imbribus reſtingueretur; vt ita manifeſtum fieret, & diuinitus inchoaſſe & deſiiſſe. Hæc pluribus Dio *f* & Herodianus *g*; quæ anno Cõmodi duodecimo contigiſſe, Euſebius ponit. Sed & voluiſſe ipſum Commodum totam

f *Dio in Commod.* g *Herod. lib.* 1.

Vrbem

a *Lamprid. in Commod.*

Vrbem incendere, niſi Lætus Præfectus Prætorio eum deterruiſſet, affirmat Lampridius *a*. Prodigia autem hæc fuiſſe cum bellorum quæ deinceps ſunt inſecuta, tum mortis Principis, (nimirum ob incendium templi Pacis, & Palatij) iidem qui ſupra auctores putauerunt. Cæterum conſumpta tunc quoq; fuiſſe incendio putatur ſacra ſpolia, quæ è templo Hieroſolymitano ſublata Veſpaſianus in templum Pacis intulerat; etſi vaſa quædam integra forte alibi ſeruata, ad Valentiniani poſtremi eius nominis Imperatoris tempora permanſiſſe, eaque ceſſiſſe Wandalorum ſpoliis, Procopius *b* tradit.

b *Procop. de bel. VVand.*

IESV CHRISTI ANN. 194.

VICTORIS ANN. 1.

COMMODI IMP. AN. 13.

I. c *Martyrol. Rom. Lib. de Rom. Pontiff* ELEVTHERI PP. OBITVS; VICTORIS ELECTIO. d *Euſ. 5. hiſt. 21.*

ANNO CHRISTI centeſimo nonageſimo quarto, Commodo Imper. ſeptimum & Pertinace ſecundum Coſſ. ſeptimo *c* Calendas Iunij, *Eleutherus* Papa, cum ſediſſet annos quindecim, & dies viginti tres, ex hac vita ſublatus eſt, ac ſepultus in Vaticano. De cuius ſedis annis cum omnes conſentiant tam Latini quam Græci; quod apud Euſebium *d* in Hiſtoria tredecim tantum ei aſſignantur, aut errore numeri accidit, aut quod eum obiiſſe ponat ante biennium; cum tamen in Chronico hoc anno habeat Victoris ingreſſum. Vtrum autem Eleutherus gladio ſublatus fuerit, nobis incompertum eſt: niſi quod in antiquis omnibus Martyrologiis, Martyr reperitur adſcriptus: cum alioqui certum ſit *e*, MARTYRIS nomen apud Tertullianũ, Cyprianum, & alios pleroſq; antiquorum, tribui conſueuiſſe nõ iis tantum qui mortem, ſed etiam qui cruciamentum aliquod CHRISTI cauſa ſubiiſſent: qui & aliquando dicti reperiuntur CONFESSORES, cum & ſi vim harum vocum expendas, eædem ſint. Cæterum poſtquam Sedes vacaſſet dies quinque, ſubrogatus eſt VICTOR Afer, Felicis filius.

e *Vi. Pamel. in ſchol. ad Cypr. ep. 9.* MARTYRES, CONFESSORES DICTI.

II. COMMODI IMP. INTERITVS.

Poſtrema quoque huius anni die, *Commodus* Imperator cum ſtatuiſſet complures viros Conſulares ac Senatores occidere, imprimiſque ipſam Marciam, quam loco coniugis habebat, necnon Lætum Præfectum Prætorio, ac Electum cuſtodem cubiculi; re comperta, eorumdem conſpiratione ab athleta quodam, cum quo is exerceri ſolebat, oppreſſis faucibus in ipſa palæſtra ſtrangulatus eſt, ingenti gaudio Senatus & totius Vrbis. Hæc pluribus Dio, Herodianus, & alij. Eiuſmodi tamen impuriſſimum & immaniſſimum hominem, in quem omnes à maioribus vſque ad minimos merito omnia dira conclamaſſent, Seuerus, qui paulo poſt ſuſcepit Imperium, & quod amantiſſimus eſſet nominis Antoninorum, & in odium Senatus cum ei aliquando iratior eſſet, oratione laudauit, & inter deos retulit, Flamine addito (quem ipſe viuus ſibi parauerat) Herculaneo Commodiano; vtque eius dies natalis celebraretur inſtituit: ſicut Lampridius *f* & Spartianus *g* ſcribunt. Regnaſſe vero annos duodecim, menſes nouem, dies quatuordecim, vixiſſe triginta vnum, & menſes quatuor, Dio tradit: cui alij tredecim annos Imperij tribuunt, vtique inchoatos. Cum autem Clemens Alexandrinus, qui his diebus illuſtris habebatur Alexandriæ, libro primo Stromatum ſupputans tempora, affirmet ab anno quo natus eſt Dominus vſque ad mortem Commodi, annos numerari centum nonaginta quatuor; iam vides Chronologiam noſtram his egregiè conſentire.

f *Lamprid. in Commod.* g *Spart. in Seuer.*

* * *

IESV CHRISTI ANN. 195.

VICTORIS ANN. 2.

SEVERI IMP. ANN. 1.

ANNO CHRISTI centeſimo nonageſimo quinto, Soſio Falcone & Erutio Claro Coſſ. ipſis Calendis Ianuarij ÆLIVS PERTINAX origine Ligur, cuius pater tabernam coctiliariã exercuerat, per ſingulos militiæ gradus, ad Conſulatum & Præfecturam Vrbi euectus; militibus Prætorianis iuuantibus, ac Senatu libentiſſimè cõſentiente, decernitur Imperator. Qui cum perditiſſimum Reipub. ſtatum quamprimum feſtinaret in priſtinum reſtituere, à militibus occiſus eſt quinto Calendas Aprilis, cum imperaſſet tribus ferme menſibus, vixiſſet annis ſexaginta ſeptem & menſibus quatuor; bonis omnibus, quod vir optimus haberetur, ſui deſiderio relicto. Hæc ex Dione, Capitolino, & aliis. I. PERTINAX IMP.

Poſt quem DIDIVS IVLIANVS, militiæ domique ſpectatus, homo diſertiſſimus, pollicitus dare ſingulis militibus Prætorianis aureos ducentos quinquaginta, ab eis in Imperium euectus, à Senatu perterrito tandem confirmatus eſt; tenuitque reclamante populo, dies ſexaginta ſex. Cum interim qui tribus Romanis exercitibus præerant duces, *Peſcennius Niger* Antiochiæ in Syria, *Clodius Albinus* in Britannia, & *Septimius Seuerus* in Pannonia, ab eo deficientes Imperium arripuere. Appellatus eſt autem SEVERVS ab exercitu Imperator apud Carnuntum Idibus Aprilis (ſic enim corrigẽdum eſſe apud Spartianum, pro eo quod legitur, *Idibus Auguſti*, ex iis quæ de tempore dicta ſunt quæque dicentur, apparet) idemque inito pacto cum Albino Romam proficiſcens, literis ad ſe pertractis militibus Prætorianis, cum iidem Iulianum interfeciſſent, ipſe conſenſu militum atq; Senatus, acclamatus eſt Imperator die prima Iunij; vt ex Dione *h* colligitur, qui tũ clarus inter Senatores comitiis quibus hæc decernebantur interfuit. Sed & amore Pertinacis boni Principis, à Senatu *Pertinacis* nomen oblatum idem Seuerus libenter accepit; eundemq; inter deos retulit. II. DID. IVLIANVS IMP. SEVERVS IMP. h *Dio in Iulian.*

Fuit autem Seuerus patria Africanus ex ciuitate Lepti nobiliſſimo genere ortus, literis humanioribus excultus, militiæque peritiſſimus. Qui ipſo ſui Imperij exordio, creato Cæſare ALBINO Galliarum & Britanniæ exercitus duce, omnibuſque honorum & gratiarum generib. ſibi deuincto; poſtquam triginta dies Romæ exegiſſet, profectus eſt in Orientem aduerſus Peſcennium Nigrum. Hæc Dio, Herodianus, ac Spartianus pluribus. Auctor quoque eſt Tertullianus *i*, eundem primis Imperij ſui annis bene Chriſtianos habuiſſe, atque etiam nonnullos eorum teſtimonio exornaſſe, & aduerſus furentem populum defendiſſe; nimirum quod à Chriſtiano quodam nomine Proculo cognomine Toparcion, procuratore Euhodeæ, (ſeu potius Euodi, qui fuit Antonini filij Seueri educator) per oleum aliquando curatus eſſet; quem etiam in palatio ſuo habuit vſque ad mortem eius. Imo & ipſum quoq; Antoninum Seueri filium lacte Chriſtiano fuiſſe educatũ, idem auctor aſſerit: eundemq; cum puer eſſet, amãtiſſimum colluſorem habuiſſe puerum Iudæum, (hoc eſt Chriſtianum) Spartianus *k* ſcribit. Quando autem acciderit, quibuſve impulſoribus, vt Seuerus Chriſtianos perſequi cœperit, dicetur ſuo loco. III. ALBINVS CÆSAR. i *Tertul. ad Scap. cap. 4.* SEVERI FILIVS LACTE CHRIST. EDVCATVS. k *Spart. in Caracal.*

Hoc vero tempore res Chriſtianorum valde floruiſſe, Nicephorus *l* tradit; cum (vt ait) in dies fidei profeſſio augmenta caperet, & Eccleſiaſticorũ doctorum ſcriptis atq; doctrinis eam prouehentibus, vniuerſæ multitudines & domus totæ paſſim in maximis vrbibus ad fidem accederent, quiduis pati aut facere paratæ, quam vt quicquã contra religionẽ agerent, aut nouarẽt. Sicut & Tertullianus *m*, qui ſub eodem Seuero Imp. aduerſus Gentiles & Iudæos IV. l *Niceph. lib. 5. c. 26.* STATVS ECCLESIÆ FLORENTISS. m *Tert. Apol. c. 37. aduerſ. Iudæ. c. 7. 8.*

ſcripſit,

ſcripſit, iuſte gloriatur iam tum Chriſtianos omnia vbique impleſſe, vrbes, inſulas, caſtella, municipia, cōciliabula, caſtra ipſa, tribus, decurias, Palatiū, Senatum, Forū; & CHRISTI Regnum atq; nomen longe latius quā Romanum Imperium ſe prodens, vbiq; porrigi, vbiq; credi, vbiq; regnare, vbiq; adorari. Idq; ipſum aſſeruerunt alij Eccleſiaſtici tractatores, qui iiſdem temporib. vel aduerſus hæreticos vel Gentiles, aut Iudæos locuti ſunt.

IESV CHRISTI ANN. 196.

VICTORIS ANN. 3.

SEVERI IMP. ANN. 2.

I.

ANNO CHRISTI centeſimo nonageſimo ſexto, Seuero Auguſto & Albino Cæſare Coſſ. anno eiuſdem Seueri Imperij ſecundo, Euſebius in Chronico ponit CLEMENTEM Alexandrinum clariſſimum horum temporum Eccleſiaſticum tractatorem; quem alibi *a* vocat *Titum Flauium Clementem.* Porro eum ſub Seuero ſcripſiſſe eruditiſſimos libros Stromatum, argumento plane eſt (vt etiam Euſebius *b* notauit) q in eiſdem ſæpe texens Chronologiā temporum, ſemper ad Commodi obitum, nec vlterius eam perducit. Cum vero & in iiſdem mentio fiat de Chriſtianorum perſecutione tunc vigente; neceſſe eſt affirmare eos ſcriptos eſſe poſt annum decimum Seueri, quo illa cœpta eſt. Cæterum quod Alexandriæ diutiſſimè docuerit (factus *c* in ſchola præceptoris ſui Pantæni ſucceſſor) & vſque ad finem vitæ commoratus ſit; inde accidiſſe videtur, vt Alexandrini cognomen ei datum fuerit, cum patria eſſet Athenienſis, è qua etiam nonnunquā à maioribus (vt ſcribit Epiphanius *d*) dictus eſt *Athenienſis.* Sed & *Stromateum* ſiue Contextorem nuncupatum fuiſſe, Caſſidorus *e* teſtatur; non ob aliam certe cauſam, quam ob prædictos inſignes illius octo libros *Stromatū* luculentiſſimè ſcriptos; quos quidem iſto à ſe titulo inſignitos eſſe ob varietatem argumenti, ſeu quod variè contexti eſſent, ipſemet teſtatur Clemens *f.*

a *Euſeb. 6. hiſt.* 11.
DE CLEMENTE ALEXANDRINO.
b *Id. 6. hiſt.* 5.
c *Euſ. ibid.*
d *Epiph. hær.* 32.
e *Caſſiodor. præf. Inſtit. diuin. lect.*
f *Clem. Str. lib.* 4.

II.
EIVS SCRIPTA.

Quantæ autem eruditionis fuerit & eloquentiæ, multiplices eius lucubrationes, quæ hactenus reliquæ factæ ſunt, vel tacentibus omnibus clamant: plures vero ab eo elaboratas enumerarunt olim Euſebius *g* & Hieronymus *h.* Sed & præter illas, vtique aliarum à ſe editarum ipſe meminit, nempe de Reſurrectione, de nuptiis, & de Continētia: Ac demum Caſſiodorus eundem recenſet inter eos qui à principio vſq; ad finē explanarunt diuinas Scripturas. Cæterum quod aliquibus næuis eius commentarij reſperſi reperiantur; ne occaſione celeberrimi illius nominis, Fideles quæcunq; apud eum ſcripta inuenirent, incaute amplecterentur, prouide Gelaſius Papa eius opera Apocryphorum nota voluit innuſſiſſe: cum alioqui ex eius commentariis nonnulla ab Arianis fuiſſe deprauata, Ruffinus *i* affirmet. Habuit autem inter alios pleroſq; magni nominis diſcipulos *k, Origenem*; quem & nactus eſt in ſchola Alexandrina ſucceſſorem, de quo pluribus dicetur inferius.

g *Euſeb. 6. hiſt.* 11.
h *Hieron. de Script. Eccleſ.*
i *Ruff. Apolog. pro Orig.*
k *Euſ. 6. hiſt. 5. Hier. ep.* 65.

III.
THEODOTVS HÆRESIARCHA.
l *Theod. hær. fab. lib.* 2.
m *Euſ. 5. hiſt.* 27.

Hoc eodem tempore (licet annus certus definiri non poſſit) Victor Romanis Pontifex recens agnitum THEODOTVM *Byzantium* hæreſiarcham damnauit, & ab Eccleſia eiecit: quod Theodoretus *l* affirmat, & ante ipſum Euſebius *m* antiquiorum ſcriptorum auctoritate. Fuerat iſte coriarius quidem arte, verum multæ eruditionis & doctrinæ. Qui cum tempore perſecutionis ſub Marco Aurelio comprehenſus, & in iudicio examinatus, CHRISTVM negaſſet, idq; poſtea ei exprobraretur cum in patria, tum Romæ cum eo præ pudore gentilium ſuorum aufugiſſet: in defenſionem ſuæ culpæ nouum excogitauit errorem, vt aſſereret ſe Deum non negaſſe, ſed hominem: ſicque docuit CHRISTVM hominem tantummodo, non etiam Deum eſſe; Spiritu quidem ſancto natum ex Virgine, ſed hominem nudum, nulla alia præ cæteris, niſi ſola iuſtitiæ, auctoritate. Tradunt hæc de eo Tertullianus *n*, Epiphanius *o*, Auguſtinus *p*, & alij nuper recenſiti auctores. Ac licet Theodoti immanis blaſphemia, à Cerintho tempore Apoſtolorum iure dici poſſit duxiſſe principium; tamen Epiphanius * propugnatores eius poſt Montanum exortos exiſtimat, qui Cerinthi & Ebionis conati ſint impia dogmata in Aſia inſtaurare, quiq; ALOGI (ratione vel Verbo carentes) fuerint appellati, quod S. Ioannis Apoſtoli Euangelium atq; Apocalypſim reſpuerent: & ex ea Alogorum ſecta propagatum fuiſſe Theodotum. Porro qui huius ſectam ſecuti ſunt, *Theodotiani* ab auctore ſunt appellati.

n *Tertul. de præſcr. c. vlt.*
o *Epiph. hær.* 54.
p *Aug. de hæreſ. c.* 33.
* *Epiph. hær.* 51.
ALOGI HÆRETICI.

IV.
ARTEMON HÆRESIARCHA.
b *Euſ. 5. hiſt.* 27.

Quibus dederunt manus, qui ſunt hoc eodem tempore ab ARTEMONE hæreſiarcha progreſſi; qui & ipſi *b* Chriſti diuinitatem negantes, hominem tantum eſſe aſſeruere, ſed tamen Prophetis maiorem. Iidemque Theodotiani & Artemoniani, iunctis animis atque conatibus, eo impudentiæ proceſſerunt, vt aſſererent tum Apoſtolos eandem de Chriſto doctrinam quam ipſi nunc prædicarent, ab ipſomet Domino accepiſſe, & alios docuiſſe; tum omnes poſtea Doctores Eccleſiaſticos vſque ad Victoris Papæ tempora, eidem adhæſiſſe; ſed à Zephyrino Victoris ſucceſſore ſinceram doctrinam fuiſſe penitus deprauatam. At hoc tantum nefas exhorreſcentes pij ac doctiſſimi viri qui his temporibus in Eccleſia floruerunt, ſcriptis ſuis impudens mendacium egregiè refellerunt; quos recenſet Euſebius *c*, dum hæc omnia pluribus deſcribit.

c *Id. 5. hiſt.* 26. 27.

V.
THEODOTVS ALTER HÆRESIARCHA.
d *Tertul. de præſcr. c. vlt.*
e *Pſal.* 109.

Poſt Theodotum Byzantium, hoc eodem tempore alter quoque THEODOTVS (inquit Tertullianus *d*) hæreticus erupit; qui & ipſe hominem tantummodo Chriſtum dixit ex Spiritu Sancto & Maria Virgine pariter cōceptum & natum, ſed inferiorem quam Melchiſedech, quod dictum eſt de eo, *Tu es Sacerdos ſecundum ordinem Melchiſedech*: nam illū Melchiſedech præcipuæ gratiæ cœleſtem eſſe virtutem; & quod agat Chriſtus pro hominibus, deprecator & aduocatus ipſorum factus, Melchiſedech facere pro cœleſtibus Angelis atq; Virtutibus: eſſeq; illum adeo Chriſto meliorem, vt *f* apator, ametor, agenealogitus ſit, cuius neq; initium, neque finis comprehenſus ſit, aut comprehendi poſſit. Hæc de eo Tertullianus. At ſicut alter ille Theodotus fuit opifex coriarius, ita iſtum arte fuiſſe argentariū ſiue trapezitam, Euſebius *g* ex antiquiori ſcriptore, necnon Theodoretus *h* affirmat: Vt non adeo mirandum ſit, cum audiuntur huius temporis Nouatores è ſutrinis, calceariis, vel fabrilibus tabernis conſcendere pulpitum laici homines; atq; adeo ſi tam audacter Scripturas diuinas negent, detruncent, augeant, immutent, corrumpant, atq; peruertant: quæ omnia ipſos quoq; Theodotianos magna inſcitia & impudentia auſos eſſe, dicētes ſe illa corrigere quæ non bene haberent, atq; ita ſe Sancto Spiritu ſapientiores pronunciantes; magiſq; Philoſophiæ humanæ, & geometriæ, atq; medicinæ ſtuduiſſe, quam Theologiæ, iidem auctores ſcribunt.

f *Hebr.* 7.
OPIFICES HÆRESIARCHÆ.
g *Euſ. d. c.* 27.
h *Theod. hær. fab. lib.* 2.

VI.
MELCHISEDECHIANI HÆRETICI.

Quod autem ad præcipuum caput huius hæreſis ſpectat, ex qua appellati ſunt *Melchiſedechiani* hæretici; grauiſſimos quoque viros reperio errore lapſos de Melchiſedech, quod Paulus eum ſine patre & matre, ac ſine genealogia fuiſſe deſcribat. Nam Origenem & Didymum in eam pariter ſententiam abiiſſe, vt putarint eum fuiſſe Angelum, teſtatur Hieronymus *i*; meminitque de quodam, qui eum diuinioris naturæ fuiſſe affirmaret, ac demum illum ipſum Spiritum Sanctum, qui apparens Abrahæ in figura hominis viſus eſſet. Quam eandem opinionem Epiphanius *k* Hieracitis tribuit, de quibus dicetur ſuo loco. Denique in libro quæſtionum *l* veteris & noui Teſtamenti, Auguſtini nomine ſcriptum legitur, Melchiſedech non fuiſſe hominem, ſed ſupra hominem. At vero iſtam ſententiam non ſuam eſſe, ſed quorundam aliorum, ſatis ipſe Auguſtinus ad Quodvultdeum *m* demonſtrat, dum talia ſectantes adnumerat inter hæreticos. Agit pariter de iiſdem hæreticis Epiphanius *n*; quos & ſibi libros commentitios finxiſſe tradit: ſubditque de aliis eiuſdem ſectæ in Arabia Petræa, qui *Moyſen* quoque Deum eſſe putarent, propter diuina quæ feciſſet; adorarentque ipſius imaginem.

i *Hieron. ep. 126. ad Euag.*
k *Epiph. hær.* 67.
l *Aug. q. 109. ex vtroque mixt.*
m *Id. de hær. c.* 34.
n *Epiph. hær.* 55.
QVID DE MOYSE HÆRETICI.

VII. PRAXEAS HÆRESIARCHA.

Rurſus vero de aliis, qui ſub Victore Romano Pontifice prodierunt, hæreticis, eorumque auctore PRAXEA agẽs Tertullianus, cum in fine commentarii aduerſus hæreſes, tum in libro quem priuatim in eum ſcripſit, ait eum dixiſſe, Deum Patrem Omnipotentem eſſe IESVM CHRISTVM, illumque crucifixum ac paſſum, mortuum præterea ſeipſum ſibi ſedere ad dexteram ſuam. Cæterum ſi Praxeæ exquiramus originem, eum primo fuiſſe Montani ſectatorem, ex eorum numero quos idem Tertullianus *a* vocat κατὰ Proclum, Pacianus *b* demonſtrat. Sed poſtea ab iiſdem deſciſcens ſeque Romam conferens, de ſecta Montani (vt alias vidimus) Romanum Pontificem reddidit certiorem: Detectus tamen & ipſe hæreticus, itideq; Romæ *damnatus, (quod factũ ſub Zephyrino Victoris ſucceſſore, Optatus *c* affirmare videtur) erroris pœnitens recantauit palinodiam: ſed eundem rurſum latentem in ſtomacho hæreſim euomuiſſe, Tertullian. eſt auctor. Qui vero ab eo progreſſi ſunt hæretici, primo *Monarchici*, quod vnam tantum perſonam ſtatuerent ſanctiſſimæ Trinitatis; deinde *Patropaßiani*, quod Patri æque crucem adſcriberent, ſunt appellati. Meminit eiuſdem Praxeæ S. Auguſtinus *d*, agitque de *Praxeanis* ab eo deriuatis hæreticis.

a *Tert. de præſcript. c.* 52. b *Pacian. ep. ad Sympron.* * *Tert. aduer. Prax. c.* 1. c *Opt. contr. Parm. li.* 1. PATROPASSIANI HÆRETICI. d *Augu. de hæreſ. c.* 41.

IESV CHRISTI AN. 197.

VICTORIS AN. 4.

SEVERI IMP. AN. 3.

I. ANNO Chriſti centeſimo nonageſimo ſeptimo, duob. Flauiis Tertullo & Clemente Coſſ. Seuerus Imp. occiſo Peſcennio Nigro qui Orientale Imperium occupauerat; relictaq; parte copiarum ad expugnationem Byzantii, (quod poſt triennalem obſidionem captum, & in vicum redactum eſt) ipſe aduerſus barbaros, qui ab eodem Nigro ſteriſſent, progreſſus, accepit in deditionem Parthos ac Medos, Adiabenos, Arabas & Oſroenos cladibus affecit, atq; Niſibim occupauit; Romamq; rediens triumphauit. Hæc Dio *e*, Spartianus, & Herodian. *f* pluribus; quæ biennio ante cœpta, nonniſi anno ſequenti conſummata ſunt.

e *Dio & Spar. in Seuer.* f *Herod. l.* 2. & 3.

II. FILII SEVER QVANDO CREATI IMP.

Qui vero putarunt, Antoninum Seueri filium vna cum patre imperare cœpiſſe, Getamque minorem natu eiuſdem Seueri filium, ante hæc tempora Cæſarem iam dictũ fuiſſe, non leuem & in aliis ſibi errandi occaſionẽ dederunt. Cæterum nonniſi Albinum hactenus à Seuero creatum fuiſſe Cæſarem, Dio imprimis affirmat: Antoninum autem anno tantummodo Seueri quinto Cæſarem dictum, ſextum vero labente Auguſtum, inferius videbitur. Denique Getam confecto bello Parthico, nempe anno Seueri nono, Cæſarẽ eſſe creatum; triennio vero ante eiuſdem Seueri obitum (qui fuit annus eius decimus ſextus) accepiſſe nomen Auguſti, Spartianus demonſtrat. Ex quibus omnibus errorem corrigas Pamelii *g*, putantis hunc ipſum annum tertium Seueri, à Tertulliano *h* eſſe notatum quo ipſe pallium ſuperinduit, cum (vt ait) eradicato omni aconito hoſtilitatis, triplex eſſet Imperii virtus; hoc eſt (vt ipſe interpretatur) tot Auguſti ſimul regnarent. Nullum enim aliud reperiri eſt apud hiſtoricos tempus ſub Seuero, quo iſta de pace & tribus Auguſtis à Tertulliano dici potuerint; niſi cum Seuerus vna cum Antonino & Geta filiis Auguſtis creatis regnauit; domitaque Britannia, pax tranquilliſſima eſt vbiq; parta.

g *Pamel. in Vit. Tertul.* h *Tert. de pal. c.* 2. TERTVL. QVANDO INDVIT PALLIVM.

III. Sed nec aſſentiri poſſumus eidem Pamelio, tunc Tertullianum cum Pallium induit, primũ Chriſto nomen dediſſe vel baptizatum eſſe. Nec enim iis qui catechumeni fierent, neceſſe erat togam relinquere, atq; induere pallium; & baptiſmi tempore non pallium, quod furuum eſſe conſueuerat, ſed candidam tunicam induebantur: ac deniq; ipſius Tertulliani *i*, atq; etiam Cypriani *k* teſtimonio conſtat, non omnes æque Chriſtianos pallium induere, ſed vt plurimum communi cum Gentilib. indumento incedere conſueuiſſe. Sed nec qui pallium geſtarent, mox Chriſtianos conuinci potuiſſe, vel inde fit manifeſtum, quod non ſolum turba philoſophorum omnium, ſed & cuncti liberalium artium profeſſores (ipſomet Tertulliano *a* teſte) eo vterentur. Quapropter in eam adducimur ſententiam, vt opinemur inter Chriſtianos, perpaucos pallium induiſſe, illos nempe qui arctius vitæ genus amplecterentur, & eminentioris philoſophiæ cultum profiterentur; nimirum vt ſicut eo habitu inter Gentiles eminerent philoſophi, ita & inter Chriſtianos effulgerent qui ſe arctioris vitæ vinculis, ac monachiſmo mancipaſſent.

i *Tert. Apol. cap.* 2. k *Cypr. de bon. patient.* PALLIVM NON FVISSE OMNIVM CHRIST. a *Tert. de pal. c.* 1.

IV. Hoc enim ſatis probatur, tum ex eo quod Sanctus Hieronymus *b* iterum ſcribit, ſuo tempore Romæ cum aliqui Chriſtiani auſteriori vitæ ſe dederent, ſolitos eos vocari *Impoſtores, & Græcos*; (nimirum quia amictu Græco & philoſophico, nempe pallio, vterentur) tum quod Saluianus *c* ait, Africanam prouinciam à barbaris affligi commeruiſſe, quod inter alia ſanctos monachos palliatos incedentes ludibriis ac ſibilis inſectari conſueuiſſent. Vt quid enim tunc temporis eiuſmodi irriſiones Romæ & Carthagine; quæ Chriſtianis eſſent refertiſſimæ; ſi iidem omnes pallio vterentur? Denique Patres Concilii Gangrenſis *d* manifeſte diſtinguunt pallium à communi cæterorũ Chriſtianorum veſte, docentque eo tantum vti conſueuiſſe ſanctioris propoſiti viros. Et antiquiſſimus Origenes *e* laudans Heraclam Chriſtianum presbyterum, ait eum depoſita vulgari ac communi veſte, philoſophi apparatum, hoc eſt pallium ſumpſiſſe. Pariterque in Porphyrio adoleſcente Chriſtiano Euſebius *f* magnopere laudat, quod pallium, habitum philoſophicũ induiſſet: in quo vtiq; nulla eſſet laudis particularis occaſio, ſi id ipſum ęque oẽs facerent Chriſtiani.

b *Hier. ep.* 10. *ad Fur. & ep.* 12. *ad Marcel.* c *Saluia. de ver. iudic. l.* 8. d *Concil. Gangr. c.* 12. e *Orig. ap. Euſeb.* 6. *hiſt.* 13. f *Euſ.* 8. *hiſ.* 21

V. TERTVLL. CVR INDVIT PALLIVM.

His igitur omnibus rationibus facile perſuademur, Tertullianum cum pallium induit, nequaquam tunc primum Chriſtianum factum eſſe; (Quomodo enim potuit, cum antequam ipſum ſumeret, his ipſis Seueri temporibus, complures conſummatiſſimo homine Chriſtiano dignos ediderit commentarios?) ſed inter arctioris & eminentioris vitæ Fideles profiteri cœpiſſe, à ſæcularibus ſe prorſus negotiis abdicando, vt ſatis ipſemet eodem tractatu de Pallio *g* ſignificat, dum ait: *Ego quidem nihil foro, nihil campo, nihil curiæ debeo, nihil officio aduigilo, nulla roſtra præoccupo, nulla prætoria obſeruo, cancellos non adoro, ſubſellia non contundo, iura non conturbo, cauſas non elatro, non iudico, non milito, non regno: ſeceßi de populo, immo vnicum negotium mihi eſt, nec aliud nunc curo quam ne curem.* Quæ quidem minime de omnibus Chriſtianis dicta intelligi poſſunt; cum nemini Chriſtianorum illis interdictum fuiſſe operibus, aliqua lege conſtet; quinimo & ipſemet Tertullianus in Apologetico *h*, hæc & alia plura, quæ etiam Ethnici exercere conſueuerant, Chriſtianos pariter factitaſſe tradat. Cæterum fuiſſe TERTVLLIANVM natione Afrum, patria Carthaginienſem, patre Centurione Proconſulari natum, cum alii plures, tum Sanctus Hieronymus *i* imprimis affirmat; eundemque omnium ſcientiarum peritiſſimum, cunctorumque eius temporis Latinorum diſertiſſimum, omnes prædicant: quod & innumerarum ipſius lucubrationum lectio ſatis conuincit. Adoleſcens autem cum eſſet, ſcripſiſſe librum de moleſtiis nuptiarum, tradit idem Hieronymus *k*; ſed illum ab eo iam Chriſtiano, atque etiam vxorato, elucubratum eſſe, mihi facile perſuadeo, cum aliis rationibus, tum quod non ſit veriſimile, duri ingenii hominem, ſuæque ſententiæ tenaciſſimum, aliter faciendo quam ſcripſiſſet, ſe omnium deriſioni exponere voluiſſe. Scripſiſſe autem circa hæc tempora egregium illum commentarium aduerſus hæreticos *de Præſcriptione*, argumento eſt, quod cum omnes ab initio naſcentis Eccleſiæ progreſſos hæreſiarchas recenſet, de Artemone qui ſub Victore prodiit, nullam penitus mentionem fecit, quod is nondum cognitus eſſet.

g *Tert. de pal. c.* 5. h *Id. Apol.* 42. EIVS PRIMORDIA. i *Hier. de Scr. Eccl. in Ter.* k *Id. cont. Iouin. li.* 1. & *ad Euſtoch. ep.* 22

IESV CHRISTI AN. 198.

VICTORIS AN. 5.

SEVERI IMP. AN. 4.

I. CONTROVERSIA DE TEMPORE CELEBRANDI PASCH.

a *Euſeb. in Chron.*

ANno Chriſti centeſimo nonageſimo octauo, Dextero & Priſco Coſſ. annum Imperii quartum inchoante Seuero quæſtionem de die celebrandi Paſchatis iterum in Aſia exortam eſſe Euſebius *a* tradit. Itaque tum *Romæ* à Victore Papa, tum in *Palæſtina* à Theophilo Cæſarienſi Metropolitano & Narciſſo Hieroſolymorum Epiſcopo; itemque in *Ponto* à Palma Epiſcopo, in *Galliis* ab Irenæo Lugdunenſi, in *Græcia* à Bacchyllo Corinthio, in prouincia *Oſroena*, ac denique per vniuerſum ferme terrarum Orbem, ab Epiſcopis ad Synodos conuocatis, (vnde obiter notabis Eccleſiarum omnium toto Orbe tranquilliſſimam hoc tempore pacem) vno omnium conſenſu ex antiqua Apoſtolorum traditione ſtatutum eſt, Paſcha celebrandum eſſe tantummodo die Dominico. Narrat hæc pluribus Euſebius *b*. Porro omnia iſta Concilia celebrata eſſe auctoritate Victoris Romani Pontificis, ex eo ſatis colligi poſſe videtur, quod Beda ex Actis prædictæ Synodi Palæſtinæ, (quorũ fragmentum egregium de dignitate diei Dominicæ recitat in Commentario quẽ ſcripſit de Æquinoctio Vernali) diſertis verbis aſſerit eumdem Victorẽ direxiſſe auctoritatẽ ad Theophilum Cæſarienſem eam celebrandi; eique iniunxiſſe, vt de ea re cum aliis Epiſcopis deliberaret. Quem & ipſum Theophilum, ad quoddam etiam Concilium Romanum, circa hæc tempora à Victore celebratum, accerſitum fuiſſe, habet Liber de Rom. Pontificibus: etſi perperam ibi pro Cæſarienſi ſcriptus ſit Theophilus Alexãdrinus, quem ſub Arcadio Imp. vixiſſe conſtat. Ceterũ & Aſianos ipſos Epiſcopos qui contrariam de Paſchate ſectarentur ſententiã, eiuſdem Victoris auctoritate in vnum conuocatos eſſe à Polycrate Epheſino Epiſcopo, teſtantur literæ ab ipſo *c* ad Victorem redditæ: licet iidem traditionem Ioannis Euangeliſtæ iactantes de Paſchate celebrando decimaquarta Luna, quocumque tandẽ die, (hoc eſt, ſiue Dominicus is eſſet, ſiue non) ea accideret, vehementer obniſi fuerint Victoris, & aliorum vbique Epiſcoporum contrario iudicio. At de teſtimonio Ioannis Apoſtoli dictũ *d* eſt in Pio Papa, ſub quo hæc primum orta eſt controuerſia. Ceterum Victor (vt habet Euſebius *e*) his rebus adductus, totius Aſiæ Eccleſias, & aliis finitimas, tamquam alterius fidei & opinionis, litteris grauiter obiurgatas, ſimul omnes à communione Eccleſiæ ſecludendas edixit. Quibus omnibus ſane videre eſt perſpicuo exemplo, quanta auctoritate per vniuerſum Chriſtianum Orbem polleret Romanus Epiſcopus.

b *Id. 5. hiſt. 22.*

CONCILIA PLVRA EADE RE HABITA.

c *Ext. ap. Euſ. 5. hiſt. 23.*

d *An. 159.*

e *Euſeb. 5. hiſt. 24.*

VICTOR PP. EXCOMMVN. QVARTADECIMANOS.

II. QVID IRENÆVS AD VICTOREM.

f *Id. cap. 25.*

At vero quod poteſtate iure faciebat, rectene fecerit à multis eſt dubitatum: immo & ipſum Euſebius *f* tradit nimiæ ſeueritatis cũ ab aliis Catholicis Epiſcopis qui eodem quo ipſe die Paſcha celebrarent, redargutum fuiſſe; tum maxime ab Irenæo Lugdunenſi, qui ſuis ad eum ſcriptis litteris teſtatus eſt, prædeceſſores Rom. Epiſcopos aliis qui ſecus ac illi eum ritum obſeruabant, nihilominus communicationem ſuam non denegaſſe, quin & abſentibus Euchariſtiam mittere conſueuiſſe. Verum quamuis de rectitudine facti Victoris plurimi dubitauerint, tamen de poteſtate ne minimum quidem ab aliquo, non modo Catholicorum, ſed nec ſchiſmaticorum, controuerſum reperitur. Et vt rem ipſam accuratius perſcrutemur, quamdiu cum Catholicis tantum acta res eſt, tolerabile viſum fuit Romanis Pontificibus, permittere Aſianos more Iudæorum decimaquarta Luna Paſcha celebrare: at cum hæc indulgentia hæreſis validandæ eſſe videretur occaſio, ab ea ceſſare conſultius viſum eſt. Qui enim his temporibus inualuiſſent in Aſia Mõtani ſectatores, (quod Pacianus *g* ſignificat) & ipſi die decimaquarta eſſe Paſcha celebrandum, ſecus autem agentes errore duci omnino affirmabant. Differebant *h* tamen ab aliis Quartadecimanis, quod illi Lunæ curſum Iudæorum more obſeruabant, hi autem Solis. Nec tantum Montaniſtæ eum fouerunt errorem, ſed ipſe, & quem vidimus, Blaſtus Romanæ Eccleſię presbyter, ea ratione Iudaiſmum latenter (vt ait Tertullianus *a*) introducere conatus eſt; & quod ei contradiceretur, ſchiſmate ſe ab Eccleſia præcidit *b*, compluribus aliis in ſuam ſententiam perductis. Quapropter cum hæc amplius tolerare, idem iam videretur quod ſchiſmati fauere; etſi durum ac violentum viſum eſt multis remedium Victoris Papæ, perneceſſarium tamen ad vlcus ſanandum: cum præſertim nõ eadem præſens eſſet Aſianorum cauſa, ac fuiſſe vidimus tempore Polycarpi; quandoquidem olim illi ex permiſſione, iſti nunc ex neceſſitate *c* id ſe agere dicerent; ac proinde eos qui ſecus facerent, errore labi iactarent.

g *Pac. ep. ad Sympron. de nomine Cathol.*

QVARTADECIMANI CVR NON AMPLIVS TOLERANDI.

h *Sozom. 7. c. 18.*

a *Tert. de præſcr. c. 53.*

b *Euſeb. 5. hiſt. 19.*

c *Niceph. l. 4. c. 30.*

III. VICTOR MONET EPISCOPOS OCCID.

Ne autem aliquæ Occidentalium Eccleſiarum in eiuſmodi Aſianorum errorem laberentur, curauit idem Victor eas omnes admonere, vt in antiqua Apoſtolorum traditione permanerent: nam quæ extant *d* binæ ipſius ad Deſiderium, & Paracodam, Epiſcopos Viennenſes, & per eos ad vniuerſam Eccleſiam Gallicanam datæ diuerſis temporibus de ea re litteræ, argumento ſunt eum & alias eiuſdem generis ad reliquas Occidentalis Orbis Eccleſias direxiſſe. Porro qui in Oriente ea de cauſa auulſi ſunt ab Eccleſia, magna ex parte in ſchiſmate permanſerunt in longum tempus: licet enim ingens eorum numerus tempore Concilii Nicæni (à quo probata eſt ſententia Victoris) ad Eccleſiam fuerit reuocatus; tamen etiam poſtea Syros, Cilices, & Meſopotamos in eodem errore permanſiſſe, S. Athanaſius *e* tradit. Fuerunt & alii eidem ſententiæ, de quibus dicetur ſuis locis.

d *Recitat illas Baron. Annal. Tom. II. hoc an. ex Bibl. Floriac. Ioannis à Boſco.*

e *Athan. de Synod.*

IESV CHRISTI AN. 199.

VICTORIS AN. 6.

SEVERI IMP. AN. 5.

I. ANTONINI PRÆNOM IN COMMVNE IMPERATORIBVS.

ANno Chriſti centeſimo nonageſimo nono, Laterano & Ruffino Coſſ. Seuerus anno Imperii quinto proficiſcens in Gallias aduerſus Albinum rebellantem, in itinere *Baſſianum* filium ſuum maiorem, Cæſarem dixit, & *Antonini* appellatione auxit, quam etiam poſtea Getæ minori filio detulit, in animo habens (quod tradit Spartianus) vt omnes deinceps Principes, quemadmodum AVGVSTI, ita etiam ANTONINI dicerentur. Ac certe ab Antonino Pio qui primus id cognomen geſſit, ad Maximinum vſque, reliqui omnes Imperatores eo prænomine vſi reperiũtur, tamquam omnibus Auguſtis debito: qua de re præclare poſtea diſſeruit apud Populum Romanum Alexãder Seuerus referente Lampridio. Ceterum Seuerus difficillimo prælio apud Lugdunum obtinuit Albinum, eoque occiſo ſolus ſecuruſque potitus eſt Imperio.

II. IVDÆI RVRSVM AFFLICTATI.

Ponitur item ab Euſebio hoc anno Iudaicum Bellum atque Samariticum ſimul exortum, vel (vt ait) potius reſumptum. Infeliciſſima plane fuit Seueri temporibus conditio Iudæorum; quippe quos primo Peſcennius Niger adeo tributis oppreſſit *f*, vt etiam aerem eorum cenſere cuperet; eo vero extincto, Claudius *g* ex Nigri partibus homo Romanus, latronem agens, incurſionibus ſuis deprædatus eſt: iiſdemque; ipſis rebellantibus à Romanis, atque anno ſequenti à Seuero debellatis, decretus fuit de illis à Senatu triumphus: ac demum idem Imp. Iudæos fieri ſub graui pœna vetuit, prout teſtatur Spartianus.

f *Spart. in Peſcen.*

g *Dio in Seuer.*

III. DE NARCISSO HIEROS. EPISCOPO.

Interea vero cum quæ iiſdem locis eſſet Eccleſia pace tranquilliſſima frueretur, *Narciſſus* Hieroſolymorũ Epiſcopus ſanctitate & miraculis illuſtris poſt Cõcilium anno ſuperiori celebratũ, quorumdã hominum nequam, qui eius reprehenſiones non ferrent, calumniis circũuentus, quamuis ii nullam fidem apud populum inueniſſent, ipſe tamen tum indignatione quadam obiectæ criminationis, tum maxime amore tranquillioris vitæ quã iam diu optauerat, volens libenſq; magno omnium mœrore ſolum vertit, & in ſecretam ſolitudinem ſe recipiens, multis annis anachoreticam vitam duxit: cuius interim accuſatores eaſdem diuinitus acerbiſſimas pœnas publice meruerũt, quas ſibimetipſi

optauerant, vt fidem calumniarum ſuarum populo facerent: quippe vnus cum tota familia, ſuaque ſtirpe, rapido flammarum ardore diuinitus immiſſo conflagrauit: alius fœdo morbo ab extremis pedum digitis ad caput vſque infectus contabuit: tertius pœnas aliorum intuens, reformidanſque, reatum palam confeſſus, vſque eo lacrymas fundere non deſtitit, quoad vtrumque oculum ſibi penitus extinxerit. Porro cum in Narciſſi locum Hieroſolymis ſuffectus eſſet *Dius*, huic vero non longo tempore Eccleſiam gubernanti *Germanion*, & iſti *Gordius*, ruſum Narciſſus ab Hieroſolymitanis repertus, & inſtantiſſime rogatus, eius Eccleſiæ gubernacula ſuſcepit, dato ei, diuino monitu, ob ingraueſcentem ætatem centum amplius annorum, collega *Alexandro* iam alterius in Cappadocia Eccleſiæ Epiſcopo, qui voti & locorum viſendorum cauſa Hieroſolymam aduenerat. Hæc omnia pluribus Euſebius, *a* qui Alexandri ingreſſum contigiſſe ſcribit poſt obitum Seueri Imperatoris, quem tamen hic occaſione continuationis hiſtoriæ recenſuiſſe oportuit. Sed de ipſo iterum agetur ſuis locis inferius.

a *Euſ.6.hiſt. c.9.*

IESV CHRISTI An. 200.

VICTORIS An. 7.

SEVERI IMP. An. 6.

I.

Anno Chriſti ducenteſimo, Saturnino & Gallo Coſſ. Seuerus Imp. è Galliis Romam victor ingreſſus eſt ouans: recuſaſſe enim tradunt *b* triumphũ, ne videretur de ciuili ſanguine captaſſe gloriam, qui tamen paulo poſt quãplurimos, qui Albino & Peſcennio fauiſſent, clariſſimos viros occidit, nulli parcens eorum qui vel leui tantummodo ſuſpicione laboraſſent: recenſetque Spartianus nomina vnius & quadraginta Conſularium ac Prætorianorum virorum, qui tunc ab eo necari ſunt iuſſi. Damnati quoque plerique, qui ioco dixerant, *Vere Imperator nominis ſui, vere Pertinax, vere Seuerus.* Multos inſuper, quaſi Chaldæos aut vates de ſua ſalute conſuluiſſent, interemit, præcipue vero ſuſpectos, vnumquemque idoneum Imperio, quod ipſe paruos tantum filios haberet. Quibus factis nomen conſecutus eſt infame, vt diceretur à pluribus *Sylla Punicus.* Hæc Spartianus. *c*

b *Herodia.li.3 Spart. in Seu.* SEVERVS SEVERE SÆVIT IN SVOS.

c *Spart. in Seu & in Peſcen.*

II.

Sed quod in tam immenſa ciuium cæde, Chriſtiani ſoli malorum ſpectatores quiete agerent, (quippe quos nulli tyrannorum adhæſiſſe, tam glorioſe quam vere Tertullianus *d* prædicat) Gentiles liuore correpti, haud valuerunt ſe vlterius continere, quin foras in perſecutionem erumperẽt ea nimirũ honeſtiſſima (vt videbatur) occaſione, quod cum omnes reliqui ciues victorem Imperatorem epulis publicis, & lectiſterniis, floribus, laureis, ſuffitibus, luminibus, & aliis id genus officiis in lætitia publica exhiberi ſolitis excepiſſent, ab his Chriſtiani abſtinuiſſent, ac proinde ſe Imperatorem odio proſequi oſtenderent. Hæc quidem obiecta fuiſſe, docet Tertullianus *e* in forti illa Defenſione, quam pro iis & aliis eiuſmodi criminationibus diluendis conſcripſit, de qua anno ſequenti, ſimulque de inchoata perſecutione.

d *Tert. Apol. cap.35. & ad Scap. cap. 2.* CHRIST. ACCVSATI HOSTES IMP.

e *Id. Ap. c.35.*

IESV CHRISTI An. 201.

VICTORIS An. 8.

SEVERI IMP. An. 7.

I.

ANTONINVS IMP.

Anno Chriſti ducenteſimo primo, Anulino ſecundum & Frontone Coſſ. Seuerus labente ſexto Imperii anno, antequam ſeptimus numerari inciperet, maiorem natu filium ANTONINVM Cæſarem, ex Senatuſconſulto (vt habet Spartianus) creauit Imperatorem. Vnde in antiquis *f* inſcriptionibus Tribunitia Poteſtas, ſolita cum Auguſti nomine conferri, ſexies, in aliis vero quinquies, amplius in Seuero quam in Antonino iterata reperitur: ex quibus plane mendoſi arguuntur tituli præfixi reſcriptis quibuſdam Seueri, cum ante Conſules huius anni Antoninus ei collega apponitur. Placuit autem Seuero * ad concilandum ſibi populum, præter munificentiſſimas munerum editiones, congiariumque magnum populo collatum, militibus etiam erogare donatiuum, cuius hactenus nonnulla extant *a* numiſmata, quæ docent id factum eſſe hoc ipſo anno, cum iam Seuerus auctus eſſet ſeptima poteſtate Tribunitia.

f *Collegerunt Ald. Panu. Adolph. & Smet. Egitq; de iis Bar. an. 197.*

* *Herod. lib.3. Spart. in Seu.*

a *Ap. Pyrrh. Ligor.*

II.

Huius autem exhibitionis tempore, illud de Chriſtiano milite accidit, quod Tertullianus Romæ tunc exiſtens in libro *b de Corona militis* deſcribit: nempe, cum is noluiſſet (quod alii omnes Chriſtiani milites abſque ſcrupulo facerent) coronam lauream, ex more, donatiuum accepturus in capite geſtare, à Præfecto militia depoſitum, ac fuſtibus cæſum, fuiſſe in carcerem detruſum. Additque idem auctor, eum militem & à Chriſtianis quoque fuiſſe culpatum, tamquam nimis præcipitem & mori cupidum, & quod eo facto longam Eccleſiæ tranquillitatem in diſcrimen adduxiſſet. Qua de re cum ipſe grauiter indignetur, ſimulque in ipſos etiam Chriſtianorum Antiſtites, atque adeo Romanæ Eccleſiæ Pontifices inuehatur, quod aſſererent non temere ſe offerendum eſſe martyrio, ſed licitas eſſe perſecutionis tempore latebras atque fugam, ſatis demonſtrat iam tunc ſe mutatum fuiſſe, & in Montani errores infelicem prolapſum, quibus inter alia, contra præceptum *c* Domini negaretur fugienda eſſe vllo modo martyria.

b *Tert. de cor. mil. c.1.* DE MILITE CHRIST. CORONARI RENVENTE.

c *Matt. 10.*

III.

Cæterum cauſam cur ab Eccleſia deſciuerit, S. Hieronymus *d* recenſens, ait illum, cum vſque ad mediam ætatem presbyter Eccleſiæ permanſiſſet, inuidia poſtea & contumeliis clericorum Romanorum, ad Montani dogma dilapſum eſſe. At vero ipſi Tertulliano de ſeipſo potius credendum videtur, aſſerenti *e* agnitionem atque defenſionem Paracleti ipſum diſiunxiſſe à Pſychicis, hoc eſt Catholicis, poſtquam Montani Prophetia à Romano Pontifice cognita eſt atque damnata. Quod ſi poſt hæc à Clero Romano paſſus eſt aliquid, fuit ea criminis pœna, & non cauſa delicti. Sed inſuper quid cauſæ fuerit, cur adeo moribus, eruditione, & zelo Chriſtianæ religionis vir præſtãs, (ipſius enim ſcripta ſunt horum omnium manifeſtiſſima ſigna) tam infeliciter ſe præcipitem dederit in hæreſim quam iam antea condemnaſſet, *f* & adeo turpiter defecerit ab Eccleſia Romana, cuius fidem tantopere commendaſſet, *g* haud eſt facile conſequi. Indigne fortaſſe tulit, gentilem ſuum Victorem Romanum Pontificem (ſub quo eius lapſum accidiſſe conſtat) ſibi honore prælatum, vel quod ab ipſo non eo quem ſibi præſumpſerat, coleretur honore. Sane quidem apud S. Ambroſium, *h* (quiſquis ille fuerit, antiquus eſt auctor) Tertullianus Nouatiano coniungitur, vt aſſerantur ambo inuidiæ tabo infecti ab Eccleſia deſciuiſſe. Putauit Pamelius, ob repulſam Epiſcopatus Carthaginienſis illud præſtitiſſe: ſed & aliæ *i* ab aliis cauſæ, quantumlibet leuiſſima coniectura nitantur, in medium adducuntur.

TERTVL. LAPSVS CAVSÆ.

d *Hier. de Scri Eccl. in Tert.*

e *Tert. adu. Prax. c.1.*

f *Id. de præſc. c.52.*

g *Ibid. c.36.*

h *Ap. Ambr. in 1. Cor. 13.*

i *Vid. Pam. in Vit. Tert.*

IV.

Equidem dum attentius conſidero durum hominis ingenium, auſterumque animum, (qui affectus in eius ſcriptis vbique elucent) facile adducor vt credam, hominem qui vitæ Chriſtianæ profeſſionem in ſeueritate atque auſteritate nimia tantummodo collocaret, cum in Proclum ſeu Proculum moderatiorem Montani ſectatorem, omniumque diſertiſſimum impegiſſet, (quem & mirifice *k* laudaſſe reperitur) deceptum ab eo fuiſſe, quod ille doctrinam ſuam nõ ab homine, ſed à Paracleto qui deſcendiſſet in hominem ſe accepiſſe profiteretur, quodque præſeferret veritatem Catholici dogmatis in his quæ ſpectarent ad Chriſtum atq; ſanctiſſimam Trinitatem, caſtitatem item ac continentiam celebraret, ieiunia auſteriora inſtinctu Spiritus ſeruanda indiceret, vigilias ac preces multiplicaret, martyrium adeo extolleret, vt nec fugam, aliaſque latebras, vel redemptionem vitæ admitteret: hæc, inquam, & alia id genus, è poculo Procli homo eorum ſitientiſſimus hauriens, (quem & alioqui in credendo adeo facilem fuiſſe conſtat, vt etiam qualiumcumque mulierculatum *l* ſomniis fidem præſtaret) mox ebrius redditus, in Catholicos furere, quod tam bonas à Spiritu reuelatas inſtitutiones da-

TERTVL. INGENIVM FACILE DECIPI.

k *Tert. adu. Valent. c.5.*

l *Id. de anima cap. 9.*

mnaſſent, eoſdemque ideo non Chriſtianos, ſed *Pſychicos*, nempe Animales, nominare cœpit, cal..... ini... erac contumeliis eoſdem onerare non ceſſans. Sed quod ſpectat ad *Pſychicorum* appellationem; fuit Valentini hæreſiarchæ primum inuentum, vt (quod ſcribit Irenæus *a*) Pſychicos nominaret homines, qui non eſſent, ſicut ſuos eſſe dicebat, ſpirituales. Tranſiit vero eadem vox ad Cataphrygas: à quibus æque omnes non ſuſcipientes Paracletum, *Pſychicos* appellatos eſſe, Clemens *b* Alexandrinus teſtatur. Indeque eſt quod apud Tertullianum non Catholici modo, ſed & hæretici quoque omnes qui ſuam ipſius ſpernerent Paracletum, dicti ſunt *Pſychici*.

a Iren. lib.1. cap.1. — b Clem. Strom lib.4.

V. LAVREAM GESTARE LICITVM.

Et quod ab Eccleſia ſemel deſciſcens, in eamdem immortale iuraſſet bellum, inde accidit vt quod Catholici improbarent, mordicus ipſe defenderet; vt de milite illo accidiſſe vidimus, qui renuiſſet lauream in capite. Non certe ex idolo eã ſumebant, vel ei poſtea offerebant: nulla cum ea thuris oblatio, vel alia intercedebat ſuperſtitioſa libatio, nihilq; aliud præſeferebat quam inſigne victoriæ: qua quidem nec qui tunc aderant, nec qui alias ſub aliis Imperatoribus militaſſent, abſtinuiſſe vnquam, nec quod retinuerint reprehenſi inueniuntur. Nec rurſus quod Laurus Apollini diceretur eſſe dicata, ea coronari vetitum erat: nam hac ratione nec ipſis quatuor elementis (quod deridet Auguſtinus *c*) nec arboribus, aliiſue plantis, & animalibus, diuerſis diis dicatis, vti conceſſum fuiſſet: Cum alioqui etiam idolothyta nulla facta diſquiſitione manducari permiſerit Apoſtolus *d*, dum nullum imminet ſcandalum. Quapropter cum nullus penitus ex eiuſmodi corona eſſet offenſioni locus, eaque non eſſet eius temporis & actionis voluntarium, ſed omnino neceſſariũ militum capitis ornamentum, (licet noſtrarum non ſit partium, militem illum abſoluere, aut condemnare) certe non temere audax eius facinus cęteri improbarunt Chriſtiani, cuius occaſione mox fuerit poſt longam pacem Eccleſia noua perſecutione concuſſa. Atqui Tertullianus, cum tam vehementem pro eo inſtituiſſet defenſionem, eo erroris eſt etiam prolapſus, vt negaret *e* Chriſtianum hominem poſſe fide ſalua militem agere: ſed & in plures alios inductus eſt, de quibus dicetur ſuo loco. Illud tamen nonmale, etiamſi ad malum abuteretur, cum non ex Scriptura tantum, ſed ex lege quoque non ſcripta, ex Traditionibus ſcilicet, ac Conſuetudine diu ab Eccleſia obſeruata, licere ſumere argumentum affirmat: hæcque dicens, antiquas retexit Eccleſiæ Traditiones, nobiliſſimum plane Chriſtianæ religionis monumentum. Nec enim eas deducit ex ſchola Montani, (vt calumnioſe prætexunt Nouantes) cuius vix limen ingreſſus tum erat; ſed quod aduerſus Catholicos ageret, ad eos conuincendos non aliàs certe quam ex Catholica Eccleſia petitas (vt argumentatio vires haberet) traditiones antiquas eum recenſuiſſe oportuit. Verum & de hoc iam dictum eſt ſuperius; quas namq; ille traditiones commemorauerit, æque de plurimis, pro diſputationum opportunitate, ſuis locis tractatum eſt.

c Aug. ep. 54. ad Publicol. — d 1. Cor. 10. — e Tert. de cor. mil. c. 11. An. 53. IV.

VI. PLAVTIANI FASTVS ET SÆVITIA.

Interea Seuerus Imperator ingenti expeditione aduerſus Parthos comparata, vna cum filiis in Oriẽtem proficiſcens, reliquit Romæ qui omnium curam ageret *Lucium Septimium* PLAVTIANVM, cuius filiam Antonino filio ſuo dederat in vxorem: qui quidem genere Afer & ipſius Seueri municeps, ex humili fortuna in tantam potentiam euectus eſt, vt ipſi etiam Imperatori videretur imperare; cuius immenſas diuitias ex damnatorum bonis partas, trucem ſæuitiam, & arrogantiſſimum faſtum, pluribus deſcribunt Dio *f* & Herodianus *g*: quippe *quacumque incederet*, (inquit Herodianus) *adeo trux & horribilis erat, vt non modo non adiretur à quoquam, ſed etiam qui fortuito occurrebant, ab eo auerterent oculos; quia anteambulones aliquot denuntiabant, ne quis in proximo conſiſteret, neue illum contueri auderet, ſed auerterent vniuerſi oculos, terramque deſpectarent.* Hic igitur talis, cum ex ſententia Imperatoris (quod Dio & Spartianus tradunt) animaduerteret in reliquos qui ſuſpecti eſſent de commercio cum Nigro vel Albino; (Hæc namque illa eſt racematio, quam vocat Tertullianus *h*, poſt vindemiam parricidarum ſceleſtarum partium:) nec Chriſtianis pepercit, quod & ipſi contemptæ maieſtatis, ob prætermiſſa quæ diximus ab aliis exhiberi ſolita officia, ab inuidentibus in crimen adducerentur: quem & nouus caſus de milite coronam ferre recuſante, vehementer exacerbauit.

f Dio in Seue. — g Herod. lib. 3. — h Tert. Apol. cap 35.

VII. CAPITIS ASINI ADORATIO OBIECTA CHRISTIANIS.

Sed & accidit hoc eodem tempore (quod narrat Tertullianus *a*) vt in eorumdem Chriſtianorum contumeliam, pictura quædam fuerit Romæ publicata cum eiuſmodi inſcriptione, DEVS CHRISTIANORVM ONOKYCHITES; qui quidem erat auribus aſininis, altero pede vngulatus, librum geſtans, & togatus. Hæc vero non ab alii.... putaui Gentiles effinxiſſe, quam quod (vt idem *b* teſtatur) à Cornelio Tacito *c* diffamatum vbique fuiſſet, Chriſtianos caput aſini adorare, quod cũ ipſi Ægypto extorres, in vaſtis Arabiæ deſertis aquarum egentiſſimis ſiti macerarentur, onagris indicibus qui forte de paſtu potum petebãt, fontem reperiſſent. Aſſeruere pariter idem commentũ Plutarchus *d*, & alii: ſed haud dubium illud mutuati ex ſcriptis Apionis Alexandrini, infenſiſſimi Iudæorum hoſtis; quem iſta & alia multa de Iudæis mentientem, egregie olim Ioſephus *e* confutauit. Hæc itaque à Gentilibus obiecta Iudæis, tranſierunt in calumniam Chriſtianorum: ſicut & eadem paulo poſt, apud Minutium Felicem Cæcilius exprobrauit Octauio. Potuit tamen & ex Gnoſticis hæreticis eadem calumnia, ſicut & aliæ multæ, ad Gentiles eſſe prolapſa; quod (vt alias dictum eſt) librum ſcripſiſſent nomine *Stirpis Mariæ*, in quo inter alia horrenda aſſeruiſſent *f*, Dominum Sabaoth fuiſſe figuræ hominis aſini formam habentis.

a Tert. Apol. cap. 16. — b Ibid. cap. 15. — c Tac. hiſt. lib. 5. — d Plut. 4. Sympoſ. 5. — e Ioſeph. contra Apion. lib. 2. — f Epiph. hær. 26.

VIII. PERSECVTIO EXCITATA.

His igitur omnibus quas diximus accuſationibus, aliiſque item de infantium cæde, eſu humanarum carnium, & promiſcuo in Synaxibus poſt extinctionem luminum concubitu, iactari olim ſolitis calumniis, denuo apud Gentiles ore omnium diffamatis; factum eſt rurſum (quod quidem alias ſæpius accidiſſet, ſed ab Imperatoribus Traiano, Hadriano, ac Marco Aurelio prohibitum fuiſſet) vt nomen ipſum Chriſtianum, eſſet in manifeſtum crimen tot horrendorum ſcelerum, & immanis inde his diebus excitata Romæ fuerit in Chriſtianos Perſecutio, qua tum à Magiſtratibus innoxii & inauditi, vel crucibus impoſiti ſunt, vel beſtiis & ignibus viui obiecti, vel in metalla damnati, vel denique poſt varia alia crudeliſſima tormenta necati aut relegati; atque ipſæ fœminæ caſtitatis amantiſſimæ, lenonibus traditæ vt pudicitiæ diſpendium paterentur: tum ab ipſo furente populo ignominiis affecti, lapidibus inuaſi, immo & poſt obitum de requie ſepulturæ auulſi: vt de his omnibus Tertullianus queritur in eruditiſſimo *Apologetico*, quem hoc ipſo anno abſente Seuero Imp. ad Magiſtratus Romanos, ipſos, vt vocat, Romani Imperii Antiſtites, ibidem Romæ (vt multa demonſtrant) ſuo tacito nomine, pro Chriſtianis elucubrauit: eodemque prædictas omnes calumnias, aliaſque in eoſdem conüci ſolitas, vehementiſſime more ſuo purgauit & confutauit: multa immiſcens de innocentiſſima ſimul & vtiliſſima (nam & inertiæ accuſabantur) Chriſtianorum vita, deque eorum fidelitate erga Imperatores, ac precibus pro eis fieri ſolitis. Etſi porro aſpera hæc videri poterant, potius tamen præludia quædam perſecutionis fuere. Nam ad hunc diem (vt eodem commentario idem auctor *g* aſſerit) nullum à Seuero aduerſus Chriſtianos fuerat promulgatum edictum; quod poſt bellum Parthicum, (abhinc ſcilicet triennium,) fuiſſe editum Spartianus eſt auctor. Quæ vero interim Romæ agerentur, auctoritate fiebant Plautiani.

TERTVL. APOLOGIA PRO CHRIS. — g Tert. Apol. cap. 5.

IESV CHRISTI AN. 202.

VICTORIS AN. 9.

SEVERI IMP. AN. 8.

I. ACTA MARTYR. SCILLITANORVM.

ANnus Chriſti ducenteſimus ſecundus adſcribitur Faſtis Claudio Seuero & Aufidio Victorino Coſſ. Cui ... Claudii Conſulatu notata habentur Acta *h* *Martyrum Scillitanorum*, ſeptem virorum & quinque fœminarum, qui pro Chriſti nomine Carthagine in Africa ſub Proconſule Saturnino capite truncati ſunt decimaſeptima Iulii; quorum etiam natalis eorũ dies hactenus anniuerſaria commemoratione ce-

h Deſcriptio Baron. Annal. Tom. II. hoc an. ex cod. ms.

a *Poſ. Ind. c. 9.*
b *Tert. ad Scap. c. 3.*

tione celebratur ab Eccleſia Catholica: teſtaturque Poſſidius, *a* iam olim in eorum laudem S. Auguſtinum habuiſſe tractatum. Meminit eiuſdem Saturnini Proconſulis Tertullianus *b* ad Scapulam, eumque ait primum omnium ſub Seuero Carthagine gladium in Chriſtianos egiſſe; ac inde lumina amiſiſſe; ſed & ob Chriſtianum ſanguinem fuſum, excreſcentibus imbribus homines grauia paſſos eſſe; aliaque contigiſſe prodigia, de quibus dicetur anno ſequenti.

II. CHRIST. REI MAIEST. FACTI.
c *Minut. in Octau.*

Porro ex iiſdem Actis colligi videtur, non Chriſtianitatis aperta cauſa, quod nondum lege Principis edicta eſſet perſecutio, ſed maieſtatis prætextu quod Imperatores nollent venerari, & per eorum genios iurare, eos martyres necatos eſſe. Magnum quippe plane videbatur Gentilibus eiuſmodi iuſiurandum: adeo vt (quod ait Minutius *c* Felix) grauius exiſtimarent per genium Regis, quam genium Iouis peierare. Ideoque ad huiuſmodi iuramentum his temporibus conſueuiſſe Gentiles Magiſtratus adigere Chriſtianos, docet Tertullianus in Apologetico: *d* & ad Scapulam *e* demonſtrat, qui iurarent per genios Imperatorum, argui illis eſſe fideles, ac contra infideles & inimicos, qui id detrectarent.

d *Tert. Apol. cap. 32.*
e *Id. ad Scap. cap. 2.*
III. DE IVRAMENTO A CHRIST. EXIGI, ET FIERI SOLITO.
De quo Bar. an. 169. 179. 297.
f *Ap. Euſ. 4. hiſt. 14.*
g *Ibid. 5. hi. 1.*
h *Plin. 10. ep. 97.*

Adde quod cum penes Gentiles (vt teſtatur idem auctor, & alii qui pro Chriſtianis ſcripſerunt Apologias) inualuiſſet opinio, Chriſtianos de regno aſſidue loquentes & Chriſto venturo, eſſe Imperii perduelles, & moliri ab Imperatoribus defectionem, eam ob rem ab eis iuramentum eiuſmodi exigere conſueuerant: quemadmodum & à Polycarpo, *f* & ab aliis martyribus, petiiſſe Præſides reperimus vt iurarent per fortunam Imperatorum. Eademque de cauſa, non ſolum vt Chriſtum negarent, ſed etiam vt eum blaſphemarent ac maledicerent, iuberi ſolitum, conſtat ex eadem martyrii Polycarpi hiſtoria, necnon ex paſſione Biblidis *g* Lugdunenſis, aliiſque SS. Martyrum Actis, ac denique ex epiſtola Plinii *h* Secundi ad Traianum Imperatorem de Chriſtianis ſcripta. Porro ſic iuraſſe Chriſtianos Principibus, vt etiam licite per ſalutem ipſorum iurarent, ſed tamen abſtinerent penitus à deorum & geniorum, tamquam dæmoniorum nominibus, idem Tertullianus *i* docet. Viguitque diutius apud nonnullos idem vſus, & adhuc viget, vt ſic homines iurent. Sed temerarium ac periculoſum viſum *k* eſt Francorum Regibus, eiuſmodi à quocumque paſſim fieri ſolita ſalutis Regis per iuramentum oppignoratio numini: quamobrem lege cauerunt, ne quis præſumeret per vitam Regis ac filiorum eius iurare. Ceterum militum Chriſtianorum ſub Gentilibus Imperatoribus ſolitum iuramentum, Vegetius *l* ait fuiſſe, quod *iurarent per Deum, Chriſtum & Sanctum Spiritum, & per maieſtatem Imperatoris, omnia ſe ſtrenue facturos quæ præcepiſſet Imperator, numquam deſerturos militiam, nec mortem recuſaturos pro Romana Republica.*

i *Ter. Ap. c. 32*
k *Pam. in Ter Apol. c. 32. not. 450.*
[vbi hanc legem tribuit Clodoueo. At in Capit. Car. Mag. lib 3. c. 42. & in Leg. Long. lib. 3. tit. 34. tribuitur Carolo Magno Potuit ab vtroque diuerſis temporibus & occaſionibus promulgari.]
l *Veget. lib. 2. de re mil.*

IESV CHRISTI AN. 203.

ZEPHYRINI AN. 1.

SEVERI IMP. AN. 9.

I.
m *Euſ. 5. hiſt. 27.*
VICTORIS PP. MARTYRIVM.
n *Lib. de Rom. Pont.*
ZEPHYRINI SVBROGATIO.

ANno Chriſti ducenteſimo tertio, Annio Fabiano & Nonio Muciano Coſſ. anno nono *m* Seueri Imperatoris, *Victor* Papa auſpicatus iam annum decimum ſui Pontificatus per menſem vnum & dies viginti octo, martyrio coronatus eſt die vigeſima octaua Iulii, ſepultuſque in Vaticano. De cuius decretis, præter illa quæ ſuperius dicta ſunt, traditur in Libro de Rom. Pontificibus, ipſum conſtituiſſe, *vt neceſſitate faciente, vbicumque inuentus fuiſſet quicumque hominum ex Gentibus veniens, ſiue in flumine, ſiue in mari, ſiue in fonte, ſiue in ſtagno baptizaretur, (tantummodo Chriſtianæ credulitatis confeſſione declarata) integer efficeretur Chriſtianus.* Cuius ſedes *n* cum vacaſſet dies vndecim, ordinatus eſt in locum eius ZEPHYRINVS patria Romanus, Abundii filius.

II. TERT. SCRIBIT AD SCAPVLAM PROCONS PRO CHRIST.

Hoc eodem anno Saturnino Africæ Proconſuli ſubrogatus Scapula, accepto à Plautiano (penes quem abſente Imperatore erat ſumma rerum Occidentalium) mandato vt in eos qui maieſtatis ſuſpecti eſſent animaduerteret, eo nomine (vt Romæ factum vidimus) in Africa perſecutionem aduerſus Chriſtianos mouit, cum nullum adhuc in eos Imperatoris edictum promulgatum eſſet. Hæc enim docet Tertullianus in commentario, quem hoc eodem anno reuerſus Carthaginem, ſcripſit ad eumdem *Scapulam*, declamatorium potius quàm ſupplicem, quo violentos illius impetus ſiſteret. Et quod ea potiſſimum cauſa Chriſtianos exagitaret, quod viderentur eſſe rebelles Imperatori, eamdem (vt fecerat Romæ in Apologetico) fortiſſime redarguit atque refellit; pluribus demonſtrans eos Imperatori fideliſſimos eſſe. Quo vero eumdem à cœpto retraheret, terrorem maxime incuſſit cum prodigiorum quæ accidiſſent, nempe imbrium excreſcentium, ignium in cælo apparentium, horrendorum tonitruum, & portentoſi Solis defectus; tum exemplo Præſidum qui olim in Chriſtianos ſæuiſſent, & grauiter mulctati fuiſſent, addens & laudem aliorum, qui iuſſi perſequi Chriſtianos, diſſimulaſſent.

III. DE SYMMACHI INTERPRETATIONE.
a *Hier. in Hierem. 32.*
b *Epi. de menſ. & pond.*
c *Euſ. 6. hi. 12*
d *Hier. Apol. aduerſ. Ruff. præf. in Eſdr & alibi.*

His item Seueri temporibus (neſcitur certus annus) poſt Aquilam & Theodotionem, SYMMACHVS nouam diuinæ Scripturæ Interpretationem edidit, quàm fuiſſe duplicem teſtatur Hieronymus, *a* nec verbum ex verbo reddidiſſe, ſed ſententiam ex ſententiis, & ſenſum ex ſenſu. Ipſum autem Symmachum tradit Epiphanius *b* fuiſſe genere Samaritam, ex numero ſapientum qui eſſent apud eos, ſed cum non reperiſſet fidem apud propriam gētem, principatus cupidum ad Iudæos acceſſiſſe, & factum proſelytum circumciſum eſſe ſecūda circumciſione. Verum Euſebius *d* & Hieronymus *c* teſtantur ipſum fuiſſe ex Chriſtiano Ebionitam.

IV. SYMMACHIANI HÆRETICI.
e *Phil. c. 63. 64.*
PATRICIVS HÆRESIARCHA.
f *Amb. pref. in ep ad Gal.*

Cæterum apud pleroſque antiquos auctores mentio habetur de *Symmachianis* hæreticis, non quod à Symmacho Interprete deriuentur; (nam id quidem apud neminem teſtatum reperi) ſed quod fuerit quidam *Symmachus*, qui non ſperans iudicium, vitiis ſæcularibus & carnalibus concupiſcentiis ſeruiendum prædicaret, vt tradit Philaſtrius: *e* qui tamen eum à PATRICIO quodam inſtitutum fuiſſe dicit; auctore *Patricianorum* hæreticorum, qui carnem hominis à diabolo factam aſſererent; ideoque contemnendam & modis omnibus abiiciendam eſſe; adeo vt etiam quidam ex illis ſibi mortem inferre non dubitarent. Fuerunt & alii *Symmachiani*, maiorem habentes cum Symmacho Interprete conuenientiam, qui apud Ambroſium *f* dicuntur ex Phariſæis originem traxiſſe, ac ſeruata omni Lege, cum Chriſtianos ſe dicerent, Chriſtum tamen hominem tantummodo definiſſe.

IESV CHRISTI AN. 204.

ZEPHYRINI AN. 2.

SEVERI IMP. AN. 10.

I. EDICTVM PERSECVTIONE.
g *Spart. in Seu.*
h *Euſ. in Chr. & 6 hiſt. 2.*
i *Hier. de Scr Eccl. in Ori.*
k *Oroſ. lib. 7. c. 17.*
l *Sev. hi. li. 2.*
m *Euſ. 6. hi. 6.*
ANTICHRISTI PVTATA ADESSE TEMPORA.

ANno Chriſti ducenteſimo quarto, Seuerus Aug. cum bello Parthico feliciter anno ſuperiori confecto in Syriam rediiſſet, illic tertium iniit Conſulatum, collegam ſibi aſſumens Antoninum filium Aug. Quando Alexandriam petens, *in itinere* (inquit Spartianus *g*) *Iudæos fieri ſub graui pœna vetuit, idemque de Chriſtianis ſanxit.* Euſebius *h* etiam atque Hieronymus, *i* hoc anno decimo Seueri excitatam hanc communem omnibus PERSECVTIONEM affirmant: quam QVINTAM Oroſius *k* nominat, Seuerus *l* SEXTAM. Habet autem Euſebius, *m* eam adeo Chriſtianos perturbaſſe, vt iam omnes exiſtimarent Antichriſti aduentum appropinquaſſe, ac proinde mundi interitum breui affore. Peculiare namque fuit antiquis Chriſtianis, nec priuatis tantum Fidelibus, ſed & ipſis ſanctis Epiſcopis, vt qui ad Domini aduentum ſolicite vigilarent, cum impiiſſimam aliquando emergere hæreſim, aut vehementiſſimam excitari perſecutionem cernerent, mundi exitium, Domini aduentum, & qui eum præcedere debeat Antichriſtum, exiſtimarent appropinquare: quod & de præteritis iam aliquoties dictum eſt, & de aliis dicetur ſuis locis. Cæterum qui generale aduerſus Chriſtianos edictum promulgauit,

a l.1. in fi. D. de off. Praef. Vrb.

idem Seuerus *a* ſpeciale etiam reſcriptum Romam dedit, quo Præfecto Vrbi cognitionem tribuit Collegiorum illicitorum, nempe conuentuum Chriſtianorum.

II. ÆGYPTI PRÆFECTVRA QVALIS.

b Dio. hiſt. lib. 51.

Cum autem Alexandriam perueniſſet, vt ſibi Ægyptiorum conciliaret animos, conceſſit (quod ſcribit *b* Dio) vt non amplius Equitem Romanum, ſed Senatorem haberent *Præfectum Auguſtalem*: ita illum dictum, quod olim Auguſtus Imperator, cum cæterarum prouinciarum adminiſtrationem Senatoribus aſſignaſſet, Ægyptum, prouinciam aditu difficilem, annona fœcundiſſimam, ſuperſtitione ac laſciuia diſcordem & mobilem, inſciam legum, ignaram magiſtratuum, expedire putauit per Equites retinere, ne per Senatores potentiores ad res nouas moliendas inſtigarentur: ideoque nec illuſtrioribus Equitibus eam committi voluit. Tradunt hæc pluribus Tacitus *c* & Dio. *d* At vero non ſolum Seuerus Ægyptiis conceſſit Senatores Præfectos, ſed & Antoninus eius filius (vt idem Dio ſcribit) eoſdem Ægyptios in Senatum Romanum adſcripſit. Perſeuerauit tamen idem titulus, vt qui præeſſet prouinciæ diceretur *Præfectus Auguſtalis*, de cuius officio eſt titulus in Digeſtis.

Bar. in Not. ad Mart. 20. Octob.
c Tac. lib. 2. 12.17.
d Dio lib. 51.

III. PHILIPPI AVGVSTALIS MARTYRIVM. [Baron hic & an. 188. EIVS FILIA EVGENIA LATET INTER MONACHOS.

His autem diebus, qui eamdem Præfecturam iam à tempore Commodi Imperatoris optime adminiſtrauerat, *Philippus* Chriſtianus factus, à Seuero non ſolum dignitate depoſitus eſt, ſed & à Terentio Læto ei ſucceſſore dato, per ſicarios clam domi, ne tumultus ob eum oriretur in populo, iuſſus occidi: cuius anniuerſaria dies Idibus Septembris in Eccleſiaſticis antiquis Tabulis deſcripta eſt. Fuit ei filia *Eugenia*, quam cum Acilio viro Conſulari deſpondiſſet, illa nuptias auerſata, vna cum fidelibus eunuchis Proto & Hyacintho ſecedẽs, virili habitu delituit inter monachos, quos Eſſenos à Philone dictos eſſe ſuperius demonſtrauimus, hæc omnia perficiente S. Heleno Epiſcopo Heliopoleos. Extant eius Acta, in quibus hæc & alia ad patrem filiamq; ſpectantia narrantur fuſius, quæ ex antiquioribus monumentis Metaphraſtes *e* excerpſit: Iiſque plane conſentientia eſſe noſcuntur, quæ ab Alcimo Auito Epiſcopo Vienenſi poſt trecentos ferme ab hinc annos, ad Fuſcinam ſororem ſcripta ſunt de eadem Eugenia diu inter monachos incognita habita, quæ demum rea facta ſtupri, quod erat propalare coacta fuerit. Ea vero poſt necem patris, vna cum Claudia matre Romam regreſſa, tandem ſub Imperio Gallieni martyrium eſt conſecuta. Sed in iiſdem Actis corrigendum de eius patre Philippo, quod dicitur Epiſcopus Alexandrinus: nam eius Præfectura ſæcularis fuit, non ſacerdotalis. De quo etiam hallucinati ſunt, *f* qui putarunt eumdem fuiſſe cum Philippo Imperatore.

e Metaph. 25. Dec.

f Ced. in Maximin.

IV. ORIGENIS ARDOR MARTYRII.

g Euſ. 6. hiſt. 1. &c.
h Suid. verb. Orig. 2.

Hoc item decimo Seueri Imp. anno, inter alios plurimos, quos ipſo perſecutionis exordio ibidem Alexandriæ paſſos Euſebius *g* tradit, agit imprimis de *Leonide* Origenis patre (qui apud Suidam *h* Epiſcopus fuiſſe legitur) ſub eodem Læto Præfecto martyrio coronato, additque de eminentiſſimo ipſius Origenis ingenio, & curioſiſſimo in ipſa etiam pueritia, cum aliarum omnium ſcientiarum, tum maxime diuinarum literarum interpretationis, ſed & de ardẽtiſſimo ipſius deſiderio ſuſcipiendi martyrii, adeo vt cum patrem vidit captum, vix à matre non quidem precibus, ſed veſtium ſubtractione, potuerit retineri, ne ſe ipſum perſecutoribus offerret: quando cum nihil aliud potuit, ſaltem eumdem patrem ſuum in carcere detentum literis hortatus eſt ad ſubeundum fortiter martyrium. Hæc Euſebius de primordiis Origenis, quem ait poſt necem patris relictum fuiſſe vna cum matre & aliis ſex fratribus minoribus natu, agentem ætatis annos decem & ſeptem. Reliqua de eo ſequentibus annis.

IESV CHRISTI AN. 205.

ZEPHYRINI AN. 3.

SEVERI IMP. AN. 11.

I.

ANno Chriſti ducenteſimo quinto, Plautiano Sillano ſecundum & Geta Cæſ. Coſſ. primum à Seuero factum eſt (ſicut Dio *a* teſtatur) vt Conſulatus ſuffecti cum ordinariis numerarentur, idque in gratiam eiuſdem Plautiani ſoceri Antonini, de quo ſuperius, cui cum olim honores Conſulares tribuiſſet, eumdemque iam Conſulem faceret, iterum Conſulem eſſe dixit: quod exemplum alii deinde ſecuti ſunt. Vnde & quod filius Imperatoris Geta, Cæſar iam dictus, in Conſularibus Faſtis non priori loco, ſed poſteriori ponitur, illud plane tunc accidit (ſicut & alias nõ raro) quod S. Gregorius *b* Papa) ſed ex eodem Dione) tradit, veteris fuiſſe moris vt quiſquis Conſul exiſteret, iuxta ordinem temporum honoris ſui locum teneret, & ſi quis poſterius ad Conſulatum veniens, Conſul non ſemel, ſed bis fortaſſe aut tertio fieret, etiam illos laude & honore tranſcenderet, qui non pluſquam ſemel Conſules extitiſſent.

a Dio. hi. li. COSS. SVFFECTI NVMERARI COEPTI.

Quæ de re vide ſup. ad an. 74 num. 1.
b Greg. hom. 3. in Euang. Ap. Bar. an. 175.

II. TRIVMPHVS SEVERI.

Cæterum hoc eodem anno Seuerus Imperator vna cum filiis ex Ægypto Romam rediens, de Parthis, aliiſque debellatis nationibus ampliſſimum triumphum duxit: eidemque hoc ipſo anno, quo vndecies repetitam ſuſcepit Tribunitiam Poteſtatem, inſignis Arcus marmoreus ex Senatuſconſulto erectus eſt in Foro Romano ad radices Capitolii, qui hactenus extat integer, in quo affabre ſculptæ ſunt eiuſdem bellicæ terra marique expeditiones. Ipſe vero erogatis in milites Prætorianos & populum, tot aureis quot imperaſſet annis, Decennalia ſui Imperii celebrauit: hoc quippe anno explenit decennium, atque vndecimum auſpicatus eſt annum. Hæc Dio, *c* & Herodianus. *d*

c Dio. in Seu.
d Herod. lib. 3.

III. ORIGENES DOCERE INCIPIT.

e Euſ. 6. hiſt. 3.

Quod autem pertinet ad ſemel cœptam Chriſtianorum Perſecutionẽ, mira quædam de Origene narrat Euſebius, *e* nimirum, cum anno præterito poſt martyrium patris relictus annum agens decimumſeptimum, ob proſcriptionem bonorum paternorum egeſtate premeretur, mulieris cuiuſdam locupletiſſimæ opibus primo ſuſtentatum fuiſſe, ac poſtea ſcholam aperuiſſe præceptorum Grammaticorum, demumque his relictis, venditiſque humaniorum literarum quos haberet libris, ea conditione vt ab emptore in dies ſingulos quatuor obolos ad victum acciperet, ſic magna continentia & frugalitate vitam tranſigentem, (cum interim omnes ferme doctores, terror & perſecutionis acerbitas Alexandria procul abegiſſent) accepta à Demetrio Epiſcopo poteſtate, ibidem anno ætatis decimooctauo profiteri cœpiſſe diuinarum literarum interpretationem, idq; adeo feliciter, vt complures diſcipulos ſuos, tam ex iis qui iam Chriſtiani eſſent, quam ex Gentilibus quos ad fidem conuerteret, viros & feminas, ad martyrium promouerit, & omnibus pietatis officiis publice inter ipſa ſupplicia affecerit: ipſum vero diuina prouidentia mortem effugientem, domicilium ſubinde mutare coactum fuiſſe, ne à perſecutoribus ei magna ſollicitudine inſidiantibus comprehenderetur. Hæc & alia Euſebius de Origene. Citaturque alibi *f* ipſemet Origenes ſuarum latebrarum aſſertor, cum aliquando fugiens perſecutionem Gentilium, integrum biennium latuit Cæſareæ Cappadociæ apud virginem quamdam nomine Iulianam, vbi & reperit Interpretationem Symmachi.

EIVS IN PERSECVT. OFFICIA.

f Ap. Pallad. in Lauſiac. cap. 51.

IV. DE FVGA IN PERSECVTIONE INEVNDA.

Fuit namque illud vrgentibus perſecutionibus Chriſtianorum Catholicorum inſtitutum, vt cum pro fide quam ſuſcepiſſent millies ſi liceret vitam profundere in voluntate haberent, ac ſemel tenti magnæ conſtantiæ in ſubeundo martyrio ſpecimen ederent, tamen ex præſcripto Euangelii, *Cum g perſequentur vos in iſta ciuitate, fugite in aliam*, latebris vel fuga, cum liceret, à furore perſequentium ſe ſubducerent, niſi Sancti Spiritus priuatus impulſus (quod de pluribus contigit) aliter faciendum eſſe eis ſuaſiſſet. Hancque ſinceram ac vere Chriſtianam eſſe doctrinam, cum idem Origenes, *h* & Clemens *i* Alexandrinus hac perſecutione, tum aliis alii ſanctiſſimi æque ac fortiſſimi viri (de quibus dicetur ſuis locis) tam ſcriptis quam exemplis confirmarunt. At contra Marcionitæ, hiſque cognati Montaniſtæ hæretici, cum nefas ducerent perſecutionis tempore fugam captare, tamen ipſo hæreſis illorum exordio, *k* nullus inter eos inuentus eſt, qui vel leuem Chriſtianitatis cauſa perſecutionem ſit paſſus, immo contra reperti *l* ſunt, qui ingenti vi pecuniæ vitam redemerint. Porro inſanias Montaniſtarum, Tertullianus in præceps ſemel infeliciter actus, edito de ea re

g Matt. 10.

h Orig. in Io. cap. 31.
i Clem. Strom. lib. 4.

k Vid. Euſ. 5. hiſt. 15.
l Ibid. c. 17.

commentario validiſſime tutari conatus eſt; quo imprimis eos taxat qui fugerent, ac ſubinde in eos qui collata pecunia ſuam vexationem redimerent, inuehitur acerbiſſime. Ex cuius verbis *a* plane videtur, hac vrgente perſecutione à Catholicis excogitatum fuiſſe, vt non ſolum redemptione martyrii priuatim quiſq; ſibi conſuleret; verum etiam ipſæ Eccleſiæ, vt quiete ſibi liceret agere, & conuentus celebrare, certam pecuniarum ſummam tanquam tributum Principi penderent: quod ipſe quidem valde improbat, ſed tamen licite agi conſtat exemplo Iaſonis *b*, & aliorum Apoſtoli Pauli diſcipulorum, qui ſatiſdatione data, hoc eſt (vt interpretatus eſt olim S. Petrus *c* martyr Epiſcopus Alexandrinus de eadem hac re agens) pecuniarum largitione facta, ſe redemerunt à vexatione Gentilium & Iudæorum Theſſalonicenſium: ſecundum quod alibi *d* dictum eſt, *Pretium redemptionis animæ hominis, propriæ diuitiæ.*

a Tert. de fug. in perſec. cap. 12.13.
REDEMPTIO MARTYRII LICITA.
b Act. 17.
c Pet. Alex. can. 12.
d Prouerb. 13.

V.
e Euſ. 6. hiſt. 4
INSIGNES FEMINÆ MARTYRES.

Cæterum inter illos quos Euſebius *e* recenſet ex diſcipulis Origenis martyrium ſubiiſſe Alexandriæ, inſignis extitit confeſſio S. *Potamianæ*, eximiæ formæ virginis, quæ poſt defenſam fortiter ab inſanis amatorum conatibus pudicitiam, & ſuperata ingenti animo varia pro fide Chriſti certamina, non ſolum vna cum matre *Marcella* glorioſiſſimum incendio martyrium conſummauit; ſed & poſt necem frequentibus apparitionibus, tum *Baſilidi* (qui eam ad ſupplicium deduxerat, & à circumſtantium contumeliis defenderat) martyrii, tum aliis plurimis Gentilibus, fidei Chriſtianæ conciliatrix extitit. Sed & hoc eodem anno iiſdemq; Coſſ. in antiquis Eccleſiaſticis *f* Tabulis, poſt crudeliſſima tormenta, paſſa Carthagine ponitur *S. Gundenis* virgo. Eademque perſecutione nobiliſſimum martyrium conſummarunt Tuburbi in Mauritania præclariſſimæ re ac nomine *Perpetua ac Felicitas* nobiles feminæ: de quarum altera, nempe Perpetua, de que pauenda ſimul ac conſolatoria viſione Scalæ Paradiſi ei ante martyrium oblata, meminerunt Tertullianus *g* & Auguſtinus *h*, quæ quidem ſic in Actis eius deſcribitur, vt viderit Scalam auream vſque ad cælum erectam, dextera & læua cultris & gladiis plenam, adeoque anguſtam vt nonniſi vnus & paruus per eam inter gladios aſcendere poſſet: ſubtus ad pedes eius draconem teterrimum, quem omnes volentes aſcendere formidabant. Viditque *Satyrum*, vnum ex ſociis martyribus, per eam ſurſum aſcendentem, ac ſocios incitantem vt aſcenderent, nec draconem metuerent. Qua viſione audita, inquiunt Acta, omnes lætati ſunt. Ex iiſdemq; rurſum Actis tradit Auguſtinus, recitari hiſtoriam de *Dinocrate* ſeptenni puero, eiuſdem Perpetuæ fratre; qui vita functus, & pœnis obnoxius, Perpetuæ precibus æterna fuerit felicitate donatus. De vtraque vero, Perpetua & Felicitate, necnon de quibuſdam aliis viris, qui vna cum illis martyrium ſubierunt, (quorum etiam nomina eadem die adſcripta habentur Tabulis Eccleſiaſticis Nonis Martii) agens alibi idem Auguſtinus *i*, ait Perpetuam tunc fuiſſe lactantem, Felicitatem prægnantem: ſed Perpetuam præ deſiderio dulcedinis felicitatis perpetuæ, contempto filio, ſpreto patre, maluiſſe etiam animam perdere pro Chriſto, quam inhærere mundo. Felicitatem autem in partu grauiter doluiſſe, obiectam beſtiis exultaſſe potius quam timuiſſe. Cuius differentiæ eam ipſamet rationem reddidiſſe traditur in antiquo Lectionario, quod naturæ debitas pœnas naturali tantum virtute perſolueret, ſupplicia vero quæ ſubminiſtraret impietas diuina gratia ſuperaret. Addunt inſuper ex antiquioribus tabulis Beda & Ado, Perpetuæ conceſſum fuiſſe diuinitus, vt mente extra ſe rapta impetum vaccæ non ſenſerit, quem auide expectaret: Felicitati vero, dum adhuc eſſet ſeruanda in carcere vt parturiret, quo vna cum aliis martyrii coronam accipere poſſet, omnium ſociorum precibus impetratum eſſe vt octauo menſe pareret. Harum autem corpora eſſe poſtea delata Carthaginem, & in primaria baſilica collocata, Victor Vticenſis *k* affirmat. Sed quod ad differendum Felicitatis ſupplicium attinet; æquiſſima erat lex, quæ prægnantis pœnam differebat vſque ad partum; non tamen Romanorum originaria, licet vt Romanorum ab Vlpiano *l* recenſita: quippe quam ab Ægyptiis primo fuiſſe promulgatam, à Græcis deinde acceptam, Plutarchus *m* affirmet: à quibus Romani eam, ſicut & alias complures, ſunt mutuati.

f Martyrol. 5. Cal. Aug.
PERPETVÆ ET FELICITATIS CERTAMEN.
g Tert. de anima cap. 55.
h Aug. 4. de anim. 18. & lib. 1. c. 10. & lib. 3. c. 9.
i Aug. de tēp. barb. c. 5.
k Vict. lib. 1. de perſec. VVand.
PRÆGNANTIS SVPPLICIVM DIFFERENDVM.
l l. prægnantis. D. de pœn.
m Plut. de ſer. num. vind.

VI.

Paſſus item habetur *a* hac eadem perſecutione *Zoticus* Epiſcopus Otrenus in Armenia; cuius laborum aduerſus Montani ſectatores ſuſceptorum, mentio eſt apud Euſebium *b*. Et in Ægypto, inter alios martyres *Serapion c* viuus combuſtus eſt. In territorio quoque Viuarienſi *Andeolus d* ſubdiaconus, olim à Polycarpo cum aliis in Gallias miſſus, ſpinoſis fuſtibus cæſus, demum enſe ligneo (ad maiorem pœnam) capite in quatuor partes in modum crucis conſciſſo, martyrium conſummauit. Eademque perſecutione (licet annus certus neſciatur) magnus ille Sanctus IRENÆVS Epiſcopus Lugdunenſis, de quo ſæpe ſuperius, Galliam quam mirifice doctrina illuſtrauit, nobilitauit & ſanguine; iuſſu Seueri Imperatoris à militibus paſſus martyrium *e*, vna cum omnibus fere ciuitatis Chriſtianis. Inſignes eius lucubrationes recenſent Euſebius & Hieronymus; ex quibus omnibus nonniſi libri quinque aduerſus hæreſes elaborati ſuperſunt: qui & ipſi diutius obſcuri *f* permanſerunt in Occidente, forte quod Græce ſcripti eſſent.

a Martyrol. Rom. 21. Iul.
b Euſ. 5. hiſt. 15. 17.
c Martyrol. & Menol. 13. Iul.
d Martyrol. 1. Maii.
IRENÆI MARTYRIVM.
e Ibid. 28. Iun.
f Vid. Greg. 9. ep. 50. ad Æthar.

IESV CHRISTI AN. 206.

ZEPHYRINI AN. 4.

SEVERI IMP. AN. 12.

I.
PLAVTIANI MEMORANDVS CASVS.

ANNO Chriſti ducenteſimo ſexto, Chilone Septimio ſecundum & Annio Libone Coſſ. *Plautianus* ſocer Antonini Imperatoris, quem vidimus perſecutionem in Chriſtianos excitaſſe, hac ætate omnium hominũ (vt ait Dio *g*) potentiſſimus atque ditiſſimus, qui opibus Imperatores antecedebat, dotemq; filiæ ſuæ dederat quæ vel quinquaginta Reginis ſatis fuiſſet; quem magis quam ipſum Principem metuebant omnes; quique ſpe multo maiore elatus fuerat; de quo denique diceretur, cælum ruere citius poſſe, quam Plautiano damnũ ab Imperatore inferri: hic inquã, cum Seuero & Antonino Auguſtis cædem machinatus eſſet; (vt quidem teſtatur Herodian. *h*; ſed id calumnioſe ab Antonino fictum Dio tradit) vel potius diuino numine Chriſtianum ſanguinem vlciſcente, ab eodem genero ſuo Antonino Romę occiſus eſt in Palatio, corpuſq; proiectum in viam, quod tamen efferri Seuerus iuſſit, ac ſepeliri: filius vero & filia, Plautus & Plautilla, primo in inſulam Liparim relegati, poſt multas ærumnas pariter necati ſunt: ſed & eius nomen ex omnibus tabulis atque inſcriptionibus abraſum expunctumque fuiſſe, plane indicant vetera monumenta *i*. Eo vero ſublato, Perſecutio etſi non penitus ablata, ſaltem moderationem non mediocrem accepit.

g Dio in Seuer.
h Herod. lib. 3.
i Smet. fol. 22. n. 4. fol. 24. n. 1 fol. 67. n. 1.

II.
LVDI SÆCVLARES.

Eodem quoq; anno celebrati ſunt Romæ *Ludi Sæculares*, peragi ſoliti (vt ait Herodianus *k*) decurſo trium ſpatio ætatum: qui cum celebrandi eſſent, *Vrbe tota* (inquit) *atq; Italia præcones itabant conuocatum omnes ad Ludos, quos nec vidiſſent hactenus, nec viſuri poſtmodum forent.* Sed de iis, deq; tempore quo celebrati ſunt, vel celebrari debuerunt, agunt plurib. Cenſorinus *l* & Zoſimus *m*, qui & dictis Coſſ. celebratos ponunt: idemque docent veteres inſcriptiones à diuerſis *n* collectæ, in quibus Seueri nomen ſcriptum eſt cum Tribunitia Poteſtate duodecies repetita. Horum porro occaſione ſcriptum putant à Tertulliano librum *de Spectaculis*, & alterum *de Idololatria*: quib. plane declarat, rectam Chriſtianæ religionis inſtitutionem abhorruiſſe penitus ab eiuſmodi ſpectaculis à Gentilib. edi ſolitis; exemplisque probat *o*, grauiſſimam diuinam vltionem expertos eſſe, qui iiſdem adeſſe non eſſent veriti. Edidit & poſtea in eorundem Spectaculorum damnationem Cyprianus libellum eruditiſſimum; extantque inſuper ea de re tam ſuperiorum, quam horum temporum Scriptorũ Eccleſiaſticorum, Iuſtini, Athenagoræ, Theophili Antiocheni, Minutii Felicis, & aliorum, qui pro Chriſtianis Apologias ediderunt, teſtimonia, necnon poſteriorum ſacrarum Synodorum decreta plurima, ſanctorumque Patrum pro concioni-

k Herod. lib. 1.
l Cenſor. de die nat. c. 17.
m Zoſim. li. 2.
n Panuin. in Faſt. Adolph. de Num.
o Tertull. de Spect. c. 26.
SPECTACVLA ADIRE NEFAS CHRISTIANIS.
Ap. Baro. ... & an. 201.

dictæ acerrimis inuectiuis ſententiæ. Quin etiam in ſolenni illa tempore baptiſmi ſolita ab omnibus fieri renunciatione, Spectaculis quoque abrenunciare Fideles, moris fuiſſe in Eccleſia Gallicana, Saluianus *a* teſtatur: & ſub pompis diaboli quibus renunciari mos eſt, incluſa cenſita fuiſſe Spectacula, Cyrillus *b* docet, & alii omnes interpretantur.

a *Saluian. de prouid. l. 6.*
b *Cyr. catech. 1. Myſtag.*

IESV CHRISTI AN. 207.208.

ZEPHYRINI AN. 5.6.

SEVERI IMP. AN. 13.14.

I. NATALII EXOMOLOGESIS

ANNO Chriſti ducenteſimo ſeptimo, Antonino Auguſto & Geta Cæſare fratribus ſecundum Coſſ. nece Plautiani Romæ iam prope mitigata perſecutione; accidiſſe putamus vt Zephyrino Romano Pontifice è latebris emergente, & munia Pontificia obeunte, *Natalius* olim confeſſor, ſed poſtea pecuniæ corruptione factus Theodotianorum hæreticorum Epiſcopus; tandem cum frequentibus Domini viſionibus atq; monitionibus, tum maxime grauiſſimis flagris à ſanctis Angelis nocte quadam illatis, ſui compos redditus; cilicio ſacco indutus, ac cineribus aſperſus, ad Zephyrinum venit, atq; ad pedes eius ſe ſupplicem abiiciens, patrati ſceleris exomologeſim egit. Quæ ab auctore eius temporis diligenter conſcripta, ab Euſebio *c* ad verbum referuntur.

c *Euſ. 5. hiſt. 27*

II. ORIGENES SEIPSVM CASTRAT.

Anno vero Chriſti ducenteſimo octauo: quo Annius Albinus & Fuluius Æmilius Conſulatum inierunt, putamus contigiſſe, vt Origenes partim ſententiam Domini *d* de caſtratione propter regnum cælorum ſimplicius interpretatus, partim quod cum ætate adhuc adoleſcens eſſet, & non ſolum cum viris, ſed etiam cum mulieribus, frequentes ſermones de rebus diuinis conferret; vt omnem obtrectationibus cauſam calumniantis adimeret, ſeipſum ſecreto caſtrauerit. Rem geſtam narrat Euſebius *e*: additque, ea cum reſciſſet Demetrius Epiſcopus Alexandrinus, primum celaſſe, poſtea vero in odium eiuſdem Origenis omnibus pateſeciſſe; de quo dicetur ſuo loco.

d *Matth. 19.*
e *Euſ. 6. hiſt. 7*

IESV CHRISTI AN. 209.

ZEPHYRINI AN. 7.

SEVERI IMP. AN. 15.

I. TERTVL. SCRIBIT CONTRA HÆR. ET IVDÆOS.

ANNO Chriſti ducenteſimo nono, Flauio Apro & Alio Maximo Coſſ. Seueri Imperatoris anno decimo quinto, Euſebius in Chronico memoriam ingerit *Tertulliani*; fortaſſe quod ipſe Tertullianus *f*, ſe hoc eodem anno Seueri aduerſus Marcionem ſcripſiſſe declaret. Quibus etiam temporibus alia plurima exaraſſe noſcitur, cum aduerſus eoſdem Marcionitas, tum contra Valentinianos, Iudæos, & alios eiuſmodi hæreticos & infideles.

f *Tert. 1. cont. Marc. 15.*

II. MINVTII FELICIS DIALOGVS PRO CHRSTI.

His quoq; temporibus cum Zephyrinus Romanæ præeſſet Eccleſiæ, (vt auctor eſt Hieronymus *g*) *Minutius Felix* Romæ inſignis cauſidicus, ſcripſit Dialogum Chriſtiani & Ethnici diſputantium, qui *Octauius* inſcribitur. Porro *Cæcilium* Rhetorem, qui apud eum interloquitur religionem Chriſtianam vehementer impugnans, quod is tandem Octauio alteri dialogi interlocutori viſus ſit manus dediſſe, & Chriſto credidiſſe; vehemens me coniectura adducit, vt exiſtimem fuiſſe Cæcilium illum inſignem eruditione virum, Cypriani Carthaginienſis magiſtrum, à quo idem Cyprianus honoris cauſa *Cæcilii* nomen accepit. Conueniunt enim tempus, ſtudium, nomen, patria, ac religio. Cæterum extat hactenus idem Minutii commentarius, quo eaſdem plane calumnias in Chriſtianos obiectas, quas Tertullianus & alii Apologiarum ſcriptores, erudite refellit. Sed & illa amplius addita reperitur, Chriſtianos colere Antiſtitis genitalia. Quam quidem ea occaſione irrogatã putamus, quod Chriſtiani omnes ad genua ſacerdotum flexis genibus, manibusq; ſuppliciter iunctis, more maiorum procumberent ad confeſſionem peccatorum faciendam. Quod vero quę Cęcilius obiicit Octauio, Chriſtianos nullas aras habuiſſe, templa nulla, nulla *nota ſimulacra*, Nouatores transferunt ad demoliendas eccleſias, altaria, & imagines, quaſi ea non ſint ex antiquo Eccleſiæ vſu: id plane vanum eſſe & inane, iam ſatis ſuperius demonſtratum eſt ſuis locis, quibus de earundem rerum, ab ipſo naſcentis Eccleſię exordio, recepto vſu actum eſt, & ipſi Minutii citato loco ſatisfactum.

g *Hier. de Scr. Eccl. in Minu.*
Ap. Baro. an. 211. ſed abſque vlla certa temporis nota.

CALVMNIA DE CVLTV GENITALIVM, VNDE.

IESV CHRISTI AN. 210.211.212.

ZEPHYRINI AN. 8.9.10.

SEVERI IMP. AN. 16.17.18.

I.

ANNO Chriſti ducenteſimo decimo, Antonino, Auguſto & Geta Cæſare tertium Coſſ. celebratis Romæ eiuſdem Antonini Decennalibus, Seuerus Imp. vna cum iiſdem filiis ſuis & exercitu, aduerſus Britannos, qui fines egreſſi Romanorum ditionem inuaſerant, eſt profectus. Id enim hoc anno contigiſſe, nempe tertio ante obitum Seueri, auctor eſt Dio. Quo item anno GETAM Cæſarem cum Tribunitia Poteſtate Imperatoris & Auguſti nomen accepiſſe, nummorum inſcriptiones *a* ſignificant. Hocq; plane illud tempus eſſe conſtat, quod Tertullianus ſcribens librum de Pallio, (vt ſuperius *b* alia occaſione dictum eſt) ſub triplici Imperii virtute, tribus regnantibus Auguſtis, feliciſſimum appellat. Confirmantq; eius temporis æra *c* cuſa, in quibus, cum trium Imperatorum & Iuliæ Auguſtæ imaginibus, inſcripti habentur tituli *Publicæ Felicitatis, & Perpetuæ Concordiæ.*

GETA IMP.

a *Ap Panuin. in Faſt. Adol. de Num. & alios.*
b *An. 195. II.*
c *Hab. Baron. Annal. To. II. hoc an. ex muſæo Læl. Paſqualini.*

II.

Cæterum anno ſequenti, qui fuit Chriſti ducenteſimus vndecimus, Claudio Põpeiano & Lolliano Auito Coſſ. Seuerus *d* Britannos coercuit, ac muro centum triginta duorũ millium paſſuum per tranſuerſam inſulam ducto, vtrinq; finem Oceani communiuit, ac *Britannici* nomen accepit.

d *Dio & Spar in Seuer. Caſſiod. in Chron.*
BRITANNI COERCITI.

III. ANTON. PATREM OCCIDERE TENTAT.

Anno vero Chriſti ducenteſimo duodecimo, Acilio Fauſtino & Marco Rufiniano Coſſ. eundem Imperatorẽ *e* Antoninus eius filius inter equitandum, coram vniuerſo exercitu, & cum hoſtium copiæ viderentur, diſtricto gladio ſua manu à tergo occidere conatus eſt: feciſſetque, ni clamore eorum qui ſimul equitabant, perterritus fuiſſet. Nihil ei moleſtiæ inde pater intulit; ſed tãtum obiurgans, quod reliquum fuit vitę cum mœrore duxit, timens maxime Getæ alteri filio, cui ſciret Antoninum eſſe infenſum.

e *Dio ibid.*

IESV CHRISTI AN. 213.

ZEPHYRINI AN. 11.

ANTON. CARACAL. IMP. AN. 1.

I. SEVERVS IMP. MORITVR.

ANNO Chriſti ducenteſimo decimo tertio, Gentiano & Baſſo Coſſ. pridie Nonas Febru. (vt auctor eſt Dio) *Seuerus* Imperator, mœrore magis ſcelerum filii Antonini, quam morbo conſumptus, (vt ait Herodianus *f*) vita defunctus eſt Eboraci in Britannia, cui imperaſſet annos ſeptemdecim, menſes octo, & dies tres, vixiſſetque ſexaginta quinq;, menſes nouem, & dies quindecim. Porro iſta eum paſſum eſſe à filio, vlciſcente numine Chriſtianorum ſanguinem, ęquius dici poſſe videtur, quam (quod tradit Oroſius *g*) priores illas ærumnas ciuilis belli: nondum enim illis temporibus negotii aliquid ille faceſſerat Chriſtianis.

f *Herod. l. 3.*
g *Oroſ. l. 7. c. 17.*

II. ANTON. ET GETA IMP.

Eo defuncto, ANTONINVS & GETA fratres vna ſimul adierunt Imperium. Ipſeq; Antoninus confeſtim (inquit Herodianus) medicos ſupplicio affecit, quod ſibi parum

obtem-

obtemperaſſent iubenti patris maturare necem; nutritioſque ſuos iuxta & fratris, quod de reconciliandis eis egiſſent; ne vno quidem reliquo ſuæ crudelitatis facto ex eo ordine hominum qui in honore aliquo fuerant, quique ipſius parentem obſeruauerant. Hæc ille. Soluentes autem ambo pariter fratres ex Britannia (cum tamen alter alteri inſidias moliretur) parentis cineres Romam detulerunt: Senatus vero inter diuos eum retulit conſueto ritu, quem Herodianus *a* huius temporis ſcriptor accurate deſcripſit.

a *Herod. lib. 4.*

ANTON. CVR DICTVS CARACALLA.

Cæterum Antoninus cognominatus eſt, vulgo potius quã maiorum exemplo, vel origine, CARACALLVS, ſiue CARACALLA; ea nimirum de cauſa (vt Dio, Spartianus, Victor, & alii tradunt) quod ſic dicta veſtimenta antea Romæ non viſa, ipſe primus è Gallia detuliſſet, ac populo donaſſet, ad talos vſque demiſſa. Quæ & fuiſſe olim clericis in vſu, docet Beda *b* agens de S. Albano.

b *Bed. 1. de geſt. Ang. 7.*

III.

c *Euſeb. de Chron.*

d *Id. ibid. & 6. hiſt. 8.*

Hoc eodem anno, defuncto Serapione Epiſcopo Antiocheno, ponitur ab Euſebio *c* ſubrogatus *Aſclepiades*, confeſſione pro Chriſti nomine clarus. Eodemq; anno pariter ponit *d* *Alexandrum*, & ipſum nobili ſub Seuero confeſſione auctum, ordinatum fuiſſe Epiſcopum Hieroſolymitanum cum adhuc ſederet Narciſſus: qua de re dictum eſt ſuperius.

IESV CHRISTI AN. 214.

ZEPHYRINI AN. 12.

ANTON. CARACAL. IMP. AN. 2.

I.

GETA IMP. OCCIDITVR.

ANNO Chriſti ducenteſimo decimo quarto, Aſperis duobus Coſſ. quinto Calendas Martii, *Geta* Auguſtus iuſſu Antonini fratris occiſus eſt in Iuliæ matris gremio, annos natus viginti duos ac menſes nouem; ſicq; ſolus imperans Antoninus, omnes qui fratri ſtuduerant interemit, nec illis parcens qui vel leuiſſime hominem coluiſſent, vel poſt mortem ſcripſiſſent aut pronunciaſſent Getæ nomen. Hęc Dio *e*, & alii. Qui autem ſubito ex fautoribus aut miniſtris Getæ, qua in Palatio qua in Vrbe interempti ſunt, numerat eos idem auctor viginti millia. Sed acceſſerunt his poſtea Senatorum cædes, eorum que potiſſimum qui parenti cari fuiſſent; & inter alios viros clariſſimos, recenſetur PAPINIANVS Iuriſconſultorum huius temporis facile princeps, olim fiſci Aduocatus, tunc autem Præfectus Prætorio; qui ſecuri percuſſus eſt, quod noluiſſet Antonini fratricidium in Senatu excuſare: quem & ſecuri percuſſum audiens, (vt ait Spartianus) doluit quod non gladio; quod honeſtiori viſus eſſet interitu deceſſiſſe. (Siquidem Conſulum & Proconſulum ſecures erant, gladius etiam inferioris ordinis iudicum: Prætorum enim gladius erat *f* inſigne.) Demum vero cum in Circenſibus ludis populus in aurigam cui ille ſtudebat, neſcio quid cauillatus eſſet, repente militibus immiſſis, quamplurimi necari fuere.

e *Dio in Caracal. Spart. in od. Herod. l. 4*

SÆVITIA CARACALLI

Sigon. de Iudic. l. 1. c. 7.

II.

IVSTA VINDICTA DE SANGVINE CHRISTI.

Porro qui omnia immaniter ab Antonino perpetrata conſiderauerit, plane intelliget diuinitus ea contigiſſe in vltionem innocentis Chriſtiani ſanguinis, quem Seuerus Imperator ac Senatus Populusque Romanus paucos ante annos iniuſtiſſime effudiſſent: Cum alioqui Antonini pueritia fuiſſet (vt ait Spartianus) blanda, ingenioſa, parentibus affabilis, amicis parentum iucunda, populo accepta, Senatui grata; ſeſeq; ipſe præbuiſſet omnibus beneuolum, largum, atq; clementem; adeo vt ſi quando feris obiectos damnatos vidiſſet, flere aut oculos auertere conſueuiſſet. Hi nimirum mores decebant eum quem vidimus lacte Chriſtiano educatum: At poſtquam à patre (quod Spartianus ſignificat) & nutritio, diſtractus eſt à conſortio Chriſtianorum; & iiſdem paternis monitis, vt tradunt, è puero excedens, animo elatior, truxque vultu redditus eſt; & pater primus omniũ, poſtea nutritius; ac demum reliqui omnes ſenſerunt eum atrociſſimum vindicem ſuæ ipſorum iniuſtitiæ: cum interim (vt magis pateret hæc eſſe à Domino) Chriſtiani nullum prorſus vel leue damnum ab eo acceperint. Cæterum ipſe in imum omnium ſcelerum delapſus, præter illa quæ dicta ſunt, quatuor inſuper ex ſex quæ erant Veſtales Virgines, conſueto ſupplicio viuas infodi iuſſit; addens & ſæuitiæ impuritatem, cum ex eis vnam violauit, ac demum (quod omnem turpitudinem ſuperat) Iuliam nouercam duxit vxorem.

CARACALLI TVRPITVDO.

[Quinimmo hanc ipſam *Iuliam*, æque matrem fuiſſe ipſius Antonini ac Getæ, ſcripſerunt Dio & Herodianus; à quibus & multi ex recentioribus ſtant, ea maxime ratione, quod vix ſit credibile, Dioni qui ſæpe Antoninum vidit, & familiarius cum eo egit, eius matrem fuiſſe ignotam; ſicut & ætatem, de qua inferius in eius obitu.]

IESV CHRISTI AN. 215.216.

ZEPHYRINI AN. 13.14.

ANTON. CARACAL. IMP. AN. 3.4.

I.

CAII DISPVTATIO ADVERSVS PROCLVM.

ANNO Chriſti ducenteſimo decimo quinto, Antonino Auguſto quartum & Balbino Coſſ. cum tranquilliſſima pace Eccleſia frueretur, Romæ coram Zephyrino Papa & vniuerſa Eccleſia, *Gaius* ſpectatiſſimæ vitæ & eruditionis vir diſputationem valde inſignem habuit (quã & poſtea edidit) aduerſus *Proclum* celeberrimum inter Cataphrygas omnes Montani diſcipulum, qua eum manifeſtæ arguit temeritatis ſuper noua prophetia defendenda. Teſtatur hæc S. Hieronymus *a*, & ante eum Euſebius *b*, Zephyrinum autem poſt conuictum Proclum, aduerſus omnes pſeudoprophetię defenſores, & inter alios in ipſum Tertullianum *c* anathema dixiſſe; aliosq; pariter Catholicæ Eccleſiæ Epiſcopos, collectis *d* variis locis CONCILIIS, eandem de damnatione Cataphrygum ſententiam confirmaſſe, idem ipſe Tertullianus ſignificat in libro *de Ieiuniis.* Qui &

a *Hier. de Scr. Eccl. in Caio.*

b *Euſ. 6. hiſt. 14.*

c *Tert. de ieiun. c. 1. in fi.*

d *Ibid. c. 3.*

II.

TERTVLL. FVRIT IN CATHOL.

Anno Chriſti ducenteſimo decimo ſexto, Meſſala & Sabino Coſſ. eorum opiniones pugnacius tueri contendẽs, imprimis conatus eſt Bigamiam, humanæ infirmitatis remedium, ſecundum Apoſtolicam inſtitutionem & antiquam traditionem in Eccleſia toleratam, ſed Pſeudoparacleti inſtinctu improbatam, edito commentario *de Monogamia*, penitus proſcribere: quem quidem hoc anno edidiſſe declarat *e*, dum à tempore ſcriptæ primæ Pauli Epiſtolæ ad Corinthios (hoc eſt anno Domini quinquageſimo ſeptimo) numerat annos centum ſexaginta. Quo eodem tẽpore alium quoq; elaborauit commentarium, in defenſionem illorum *Ieiuniorum* quæ idem pſeudo-paracletus indixiſſet, & Catholici pariter abrogaſſent: & alium denique *de Pudicitia* aduerſus eoſdem Catholicos; qui mœchos & fornicatores poſt pœnitentiam reciperent in Eccleſiam. Quibus omnibus lucubrationibus, cum in omnes Catholicos, (quos more ſuo *Pſychicos*, hoc eſt, animales appellat) tum maxime in ipſum Romanum Epiſcopum miſer ac mentis impos inuehitur, quod de recipiendis mœchis pænitentib. (quæ fuit ſemper Chriſti, Apoſtolorum, & vniuerſæ Eccleſiæ doctrina) promulgaſſet edictum.

e *Tertull. de Monog. c. 5.*

OBSTREPIT IN ROM. PONT.

III.

f *Id. de Pudic. c. 1.*

DE TITVLIS ANTIQVIS ROM. PONT.

g *Ap. Sur. 20. Ianuar.*

Sed quod edicti prima verba recitans, inſcriptionem ponit *f*, PONTIFEX MAXIMVS, EPISCOPVS EPISCOPORVM; plane demonſtrat, ſecundum veterem nomenclaturam Zephyrinum hos edicto ſuo appoſuiſſe titulos; aut ſi velimus eſſe verba Tertulliani, ipſum ea dixiſſe ſecundum receptam iam tunc Romani Epiſcopi appellationem, nunquam enim titulos iſtos commemoraſſet, niſi eos communi more & vſu Romanis Epiſcopis tribui vidiſſet. Sic enim & in Actis *g* ſinceriſſimis ſanctorum Martyrum Sebaſtiani & ſociorum, Caius Papa à Tiburtio Chromatii filio vocatur *Epiſcoporum Epiſcopus*, & ab aliis poſtea frequentiſſime. Nimirum cum & alii quoque Epiſcopi dicerentur *Summi Sacerdotes*, atq; *Pontifices*, Romanorum Præſul reſpectu illorũ dici meruit *Maximus*, ob inſignem eius ſacerdotii eminentiam, & *Epiſcopus Epiſcoporum*, quod tam eorumdem, quam cunctarum rerum ac cauſarum ad religionem Chriſtianam pertinentium, ſit iudex & arbiter à Deo conſtitutus. Qui tamen haud iis titulis in omnibus vti ſolitus fuiſſe videtur:

[Cæterũ hic quoq; titulus ab aliis etiam aliquã do tributus reperitur, vt ap. Clem. Rom ep. 1. Sidon. 6. ep. 1. qui poſtea proprius remanſit Rom. Pontifici, ſicut & ipſum *Papæ* nomen & alia eiuſmod.]

detur; ſed interdum quando quid publice in Eccleſia edicendum eſſet, vt impræſentiarum accidit. Rurſum vero dum Tertullianus in eundem Rom. Pontificem inuehitur recipientem pœnitentes, inter alia priſtinum illum ritum quo publici pœnitentes Romæ recipi ſolerent, deſcribit his verbis *a*: *Et tu quidem pœnitentiam mœchi ad exorandam fraternitatem in eccleſiam inducens, conciliciatum & concineratum, cum dedecore & horrore compoſitum proſternes in medium ante viduas, ante presbyteros, omnium lacrymas ſuadentem, omnium veſtigia lambentem, omnium genua detinentem: inque eum hominis exitum, quantis potes miſericordiæ illecebris, bonus paſtor & benedictus Papa concionaris, & in parabola ouis capras tuas quæris: tua ouis ne rurſus de grege exiliat, quaſi non exinde iam liceat, quod nec ſemel licuit, cæteras etiam metu complescum maxime indulges.*

a Ibid. c. 13.
RITVS RECIPIENDI POENITENTES.

IV.
DE CALICIS VITREI ANTIQVO VSV.

Sed & eodem commentario aliud reſeratur egregium antiquitatis monumentum, cuius & facta eſt mentio cum egimus de Imaginum in Eccleſia vſu: nimirum, in ſacris calicibus effigiari conſueuiſſe paſtorem, ouem humeris geſtantem: ſic enim ait *b*: *A parabolis licebit incipias, vbi eſt ouis c perdita, à Domino requiſita, & humeris eius reuecta. Procedant ipſæ picturæ calicum veſtrorum, ſi vel in illis perlucebit interpretatio pecudis illius, vtrumne Chriſtiano, an Ethnico peccatori, de reſtitutione colliniet*, perperàm quidem interpretatus parabolam illam; quam intelligendam eſſe tradit de Ethnico ad Eccleſiam inducendo, non de lapſo in eam per pœnitentiam reuocando. At cum inferius *d* iterum ait: *Patrocinabitur paſtor, quem in calice depingitis*: ac ſubdit, *Ego eius paſtoris ſcripturam haurio, quæ non poteſt frangi*: plane ea alluſione ſignificare videtur, calices illos fuiſſe vitreos. Nam & patenas miniſteriales fuiſſe vitreas, ipſius Zephyrini Papæ decretum *e* oſtendit. Quem *f* vſum diu perſeueraſſe apud nonnullos conſtat: ſiquidem tradit Hieronymus *g*, Exuperium Epiſcopum Toloſanum *Corpus Domini caniſtro vimineo, Sanguinem portare in vitro*. Et Cyprianus Gallus in Vita Sancti Cæſarii Arelatenſis, *Annon* (inquit) *in vitro habetur Sanguis Chriſti?* & dum olim Marcus hæreſiarcha, magicis ſuis præſtigiis *h* vini colorem album, quo in ſacris vtebatur, foris apparere rubrum faciebat, ipſum vitreo calice vſum eſſe conſtat. In Concilio autem Rhemenſi *i*, quod temporibus Caroli Magni eſt celebratum, calix vitreus vetitus eſt, ob periculum materiæ fragilis. Sicut & extat *k* alius canon de calice ligneo item veneno. Quæ tamen non ſic accipienda eſſe, vt nonniſi eiuſmodi calices eſſent in illa primitiua Eccleſia, ſatis apparet ex iis quæ alias *l* diximus de aureis & argenteis vaſis, quibus Eccleſiæ Chriſtianorum ipſis etiam Perſecutionum temporibus abundabant.

b Ibid. c. 6.
c Luc. 13.
d Ibid. c. 10.
e Lib. de Rom. Pont.
f Ap. Baron Not. in Mart. 7. Aug.
g Hier. ep. 7.
h Vid. Epiph. hær. 34.
i c. vt calix. de conſecr. diſt. 1.
k c. vaſa. ibid.
l An. 57. 36. & 58. 37.

V.
TERTVLLIANISTÆ HÆRETICI.

Quid autem poſt hæc egerit Tertullianus, nulla eſt memoria: niſi quod Sanctus Auguſtinus *m* teſtatum reliquit, eum à Cataphrygibus diuiſum ſuos habuiſſe ſectatores, qui ab eo fuerint *Tertullianiſtæ* nominati. Ac præter alios eius errores, ait illum docuiſſe animarum hic ſtatum per traducem propagari, peſſimas autem poſt mortem conuerti in dæmones. Sed cunctos eius errores ſumma diligentia Pamelius in vnum collegit; vt nihil ſit nobis in his amplius laborandum. Quod autem iiſdem omnia eius opuſcula, perpaucis exceptis, ſint aſperſa, ea propter hæc cenſura Gelaſii *n* Papæ relata ſunt inter apocrypha. Sed ea ratione qua de eo ſolitus erat dicere Hieronymus *o*, *Laudo ingenium hominis, damno hæreſes*: Cyprianus quoque apud eundem *p* fertur nunquam abſque Tertulliani lectione vnam diem pertranſiiſſe; & cum eius ſcripta peteret, ſolitum dicere, *Da magiſtrum*. Ac certe tanti viri lapſum, magnam fuiſſe in Eccleſia tentationem, egregie deſcribit Vincent. *q* Lirinenſis. Affirmat vero Hieronymus, *de Trinitate* librum Tertulliano tributum, eſſe Nouatiani: eundemque Tertullianum materiam miniſtraſſe errantibus Nouatianis, Pacianus teſtatur.

m Aug. de hæreſ. 86.
n Gelaſ. in Conc. R. decr. de lib. apocry.
o Hier. Apol. aduerſ. Ruff.
p Ap. Hier. ep. 65. ad Pammach. & de Scrip. Eccl. in Tertull.
LECTA SEMPER AVIDE OPERA TERTVLL.
q Vinc. Lirin. cap. 24.

IESV CHRISTI AN. 217.

ZEPHYRINI AN. 1.

ANTON. CARACAL. IMP. AN. 5.

I.

ANNO Chriſti ducenteſimo decimo ſeptimo, Æmilius Lætus, & Anicius Cerealis Conſulatũ adminiſtrarunt, cum Antoninus annum quintum ageret in Imperio. Cuius quidem tempore Chriſtianis pacatiſſimo (certus tamen annus ignoratur) *Agrippinus* Carthaginienſis Epiſcopus, quem his Tertulliani temporibus ſediſſe volunt, antiquam ſaluberrimam Eccleſiæ Catholicæ conſuetudinem *a*, ex Apoſtolica traditione venientem, qua ratus haberetur hæreticorum baptiſmus ſecundum Catholicę Eccleſię formã collatus; prætextu quodam pietatis, quod quæcunq; hæreticorum eſſent deberet Eccleſia abominari, conuellere niſus; collecto Epiſcoporum Africæ atq; Numidiæ CONCILIO, (vt ſcribit Cyprianus *b* eius poſtea ſedis Epiſcopus, & erroris fautor) ex eorundem conſenſu, *de iterando hæreticorũ baptiſmate* cum ad Eccleſiam tranſirent, canonem ſtatuit. Docuiſſe quoque eandem ſententiam Tertullianum, cum adhuc inter Catholicos conuerſans acerbiſſimo odio hæreticos omnes inſectaretur, eoq; argumento commentariũ Græce conſcripſiſſe, ipſemet teſtatur in libro *de Baptiſmo c*, quo eandem iterum ſententiam confirmauit. Quæ miramur vehementer pręteriiſſe Auguſtinum, alioſq; antiquiores eius erroris oppugnatores; cum demonſtraſſe tantum, eius ſententiæ primum aſſertorem extitiſſe Tertullianum, tot aliis hæreſibus infectum, viciſſe aduerſarios videri propemodum potuiſſent. Niſi ex eiuſmodi eorundem ſilentio colligere potius velimus, id Tertullianum ab Agrippino mutuatum eſſe, quod incertum ſit quo potiſſimum tempore vixerit Agrippinus, & quam diu ſederit. Cæterum de ipſa controuerſia, pluribus inferius ſub Stephano Papa.

a Aug. 1. de baptiſ. cont. Dom. 7. & 8.
CONCILIVM AGRIPPINI DE ITERANDO BAPT. HÆRET.
b Cypr. ep. 71. ad Quint. ep. 73. ad Iubaian.
c Tertul. de bap. c. 14.

II.
VLTIO IN ALEXANDRINOS DE NECE CHRIST.

Hoc eodem anno Antoninus Imperator, cum Germaniam, inde Aſiam, ac poſtea Syriam peragraſſet, audiens ſe ab Alexandrinis argui & illudi multis de cauſis, ſed præſertim propter cædem fratris; diſſimulata ira eo pacifice veniens, dato mox militib. mandato, ingentem ciuium multitudinem ſuſtulit, vrbemq; diripuit, ac fana ſpoliauit: quã immenſam tantæ ciuitatis cladem, breuiter Spartianus *d*, fuſius Dio, ſed omnium lamentabilius Herodianus *e* deſcripſit. Porro quod nulla alia ciuitas tot tantaque paſſa ſit ab hac truculentiſſima fera, niſi Vrbs Romana, & Alexandrina; ſatis indicat id diuinitus accidiſſe in vltionem innoxii ſanguinis Chriſtiani, quod ſub Seuero nullibi acrius in Chriſtianos fuerit ſæuitum; cum interim nulla ſit noſtrorum querela, ab Antonino negotium Chriſtianis eſſe faceſſitum.

d Spart. & Dio in Carac.
e Herod. l. 4.

III.
ORIGENIS ADVENTVS ROMAM.

His *f* item temporib. exiſtimamus accidiſſe aduentum Origenis Romam; quem Euſebius *g* ait ſub Zephyrino Papa eo ſe contuliſſe, vt Eccleſiam illam plane antiquiſſimam viſeret. Sed non diu ibi commoratus, Alexandriam reuerſus eſt, ac conſuetum docendi munus ſtudio omni & induſtria, nec minori tam Catholicorum cuiuſcunq; generis & conditionis, quam ipſorum etiam hæreticorum atq; Gentilium fructu, exequi perrexit; inter multos alios, Ambroſium quendam hominem eruditiſſimum, ſed Valentini Marcioniſque hæreſibus infectum, ad Catholicam fidem conuertens: à quo idem ipſe poſtea Origenes omnibus rebus tam ad victum quam ad ſtudia neceſſariis adiutus, illius maxime impulſu commentarios in ſacras Literas ſcribere adorſus eſt; idq; tanto ardore ſimul & facilitate, vt celeres ſcribæ plures quam ſeptem ei dictanti pręſto adeſſent, qui præſtitutis temporibus ſcribendi laborem viciſſim ſuſciperent; ac librarii non pauciores, puellæque, à quibus eadem dictata ſcite & concinne exſcriberentur. Narrat hæc Euſeb. *h* Origenis ſtudioſiſſimus, conuerſionem Ambroſii ſub Caracalla ponens; ſed annus ignoratur: meminitq; eo-

f Hæc Baro. po ſuit an. 210. ſed hic potius collocãda eſſe, docere videtur narrationis ſeries. Vt vt ſit, nullibi extat aliquã certa temporis nota.
g Euſ. 6. hiſt. 12. 13.
AMBRO. AVCTOR ORIGENI EXPOSIT. SCRIPTVRÆ.
h Euſ. 6. hiſt. 12. 13. 14. adde Orig. de rect. in Deum fid. in præf.

rundem Sanctus Hieronymus *a*, qui & *Ambroſium* eo gloriæ prouectum eſſe tradit *b*, vt confeſſione claruerit. Inſuperque in præfatione appoſita libro ipſius Origenis *de recta in Deum fide* traditur, poſt conuerſionem Ambroſii, quoſdam hæreticos eam ægre ferentes, diſputare præſumpſiſſe cum Origene, delecto iudice philoſopho Ethnico; ſed victoria cedente Origeni, tam eundem ipſum iudicem, quam alios plurimos Gentiles & hæreticos, fidem Chriſtianam & Catholicam amplexos eſſe.

a Hier. de Scr. Ecc. in Hippol. b Ib. in Amb.

IV. Aliæ Orig peregrinationes.

Cæterum vt & alias quaſdam Origenis peregrinationes ſummatim relegamus; conſtat *c* poſt hæc ipſum à Præſide Arabiæ vocatum, eo perrexiſſe, ac ſacras literas docuiſſe; indeque reuerſum Alexandriam, non longe poſt in Palæſtinam profectum Cæſareæ docere cœpiſſe, præſentibus etiam Epiſcopis nondum presbyterum. Hincque cœptæ diſſenſiones inter Demetrium Epiſcopum Alexandrinum & Alexandrum Hieroſolymitanum, quod iſte pateretur laicum hominem docere Epiſcopos; quæ & auctæ ſunt quando idem Origenem ordinauit, de quo dicetur ſuo loco.

Ap. Baro. an. 231. ſed abſq; ulla certa temporum nota. c Euſe. d. c. 13.

IESV CHRISTI An. 218.

ZEPHYRINI An. 16.

ANTON. CARACAL. IMP. An. 6.

I. Abgarvs rex christ. male habitvs a Caracal. a Herodia. l. 3. b Id. l. 4.

ANNO Chriſti ducenteſimo decimo octauo, Sabino ſecundum & Annullino Coſſ. Antoninus Imperator Parthos dolo potius quam armis ſubegit, Arbela cepit, ac ſepulchra Regum Parthorum abiectis oſſibus ſubuertit: occurrentemque ſibi Abgarum Regem Oſroenorum, tanquam amicum & Roman. ſocium, (quippe qui *d* receptus in amicitiam à Seuero, ei quoque auxilio fuerat aduerſus Parthos) impie conicit in vincula, eiuſque regia potitus eſt. Hæc Dio; quæ pluribus Herodianus, licet paulo diuerſe. Abgarum autem his temporib. regnantem Edeſſæ, Africanus *e* rerum Eccleſiaſticarum ſcriptor nobiliſſimus, Chriſtianum fuiſſe & virum ſanctum prædicat. Sed rupti fœderis, antequam prærerlaberetur annus, apud eandem Edeſſam Antoninus (vt videbitur) pœnas dedit.

e Afric ap. Syncel. in Chron. & ſeq.

II. f Dio in Caracal. Caracal. magiæ intentvs.

Cæterum cum de futura breui eius morte multa eſſent præſagia, ipſe (vt Dio *f* ſcribit) inuocatis dæmoniis malum ſtuduit effugere, quem & alioqui idem auctor tradit adeo magis & præſtigiatoribus delectatum fuiſſe, vt & Apollonium Tyanæum inſignem olim arte magica, iam ante centum & viginti ferme annos mortuum, honoribus coluerit, eique monumentum erexerit; ac multas defunctorum animas ab inferis, vt ab eis exploraret occulta, per necromantiam euocauerit: nec hominem tantum (vt ait Herodianus) ſed & deorum dæmonumque rimari arcana curioſus extiterit, & magos ad hoc vndique conquiſierit. Cum tamen qui ſic compoſitus eſſet, damnaret omnes (quod Spartianus *g* narrat) qui remedia quartanis & tertianis collo annexa geſtarent. Sed hæc cum doceat Plinius *h*, fragmenta ſolita fuiſſe clauorum ex crucibus ſublatorum, aut ſpartum è cruce; fortaſſe accidit ea etiam tum, ac frequentius poſtea, hiſque temporibus, auferri ex crucibus illis, quibus ſępe Fideles affigerentur, vnde & virtutem aliquam hauſiſſent. Nam ſi ex magica ſuperſtitione ea illis præſtandi vis inerat, quomodo eius facultatis ſtudioſiſſimus hæc adeo auerſatus, non potius in pretio habuiſſet? Sed & hinc magna oritur admirationis occaſio, quod homo ſic affectus, à Chriſtianorum excidio temperauerit, ad quod (ſi alia omnis occaſio pręteriiſſet) dæmones impulſores haberet.

g Spart. in Caracal. h Plin. 28. hiſt. 4. Remedia morborvm ex crvcib.

IESV CHRISTI An. 219.

ZEPHYRINI An. 17.

MACRINVS DIADVMEN } IMP.

I. Caracalla occiditvr.

ANNO Chriſti ducenteſimo decimo nono, Præſente & Extricato Coſſ. *Antoninus* Imperator in Meſopotamia inter Edeſſam & Carras; Macrini opera à Martiale Centurione pugione confoſſus occiditur ſexto idus Aprilis, cum imperaſſet annos ſex, menſes duos, dies quinque; ætatis annum agens vndetrigeſimum. Hęc Dio: cum tamen apud Spartianum legatur occiſus octauo Idus Aprilis; vixiſſeque annos quadraginta tres. Variant enim de eius vitæ annis Scriptores; ſicut & de matre ipſius, dum alii *a* Iuliæ poſterioris Seueri vxoris, alii *b* Martiæ prioris coniugis filium faciunt: quod poſtremũ qui ſentiunt, longiorem Antonini vitam afferant neceſſe eſt, cum à Martiæ exceſſu ad eius cædem fluxerint anni ſupra quadraginta. Cæterum hic omnium diriſſimus (ſubdit Spartian.) & parricida, & inceſtuoſus, patris & fratris & matris inimicus, à Macrino qui eum occiderat, timore militum inter Deos relatus eſt; habuitque templum, Salios, & ſodales Antoninianos: cuius etiam corpus Romam Antoninorum ſepulchro illatum eſt.

a Oppian. Dio, Herodian. b Spart. Vict. Eutrop. & alii Latini.

II. Macrinvs Imp. c Lamprid. in Diadum. Capitol. in Macrin. Diadvmenianvs Imp.

Poſt diem vero quartum ab eius nece, idem OPELIVS MACRINVS *c*, natione Maurus ex ciuitate Cęſarea, Præfectura Prætorii imprimis nobilis, ſed ignobili loco natus, & (vt vocat Capitolinus) homo vitiorum omnium, (de cuius etiam in delinquentes ſæuitia magis quam ſeueritate, horrenda quædam ſcribit) conciliatis ſibi magnis promiſſionibus militibus, Imperium arripuit, filio Diadumeno, aut (vt veteres nummi) DIADVMENIANO, nouem annorum puero, ſibi in collegam allecto: quem & *Antoninum*, nomine militibus gratiſſimo, appellari voluit.

III. d Epiph. de menſ. & pod. Qvinta Script. editio inventa.

Hoc eodem anno, cum adhuc viueret Antoninus Caracalla, annum auſpicatus ſui imperii ſeptimum, tradit Epiphanius *d* inuentos eſſe Hiericho in dolio occultatos diuinę Scripturę libros ex Hebręo in Gręcum tranſlatos: quam nominant QVINTAM EDITIONEM. Quomodo autem inuenta ſit, ab Origene in ipſa ſcriptum eſſe teſtatur Euſebius *e*.

IV.

Hoc item anno, iam Macrino imperante, defuncto poſt ſeptem ſedis annos Aſclepiade Epiſcopo Antiocheno, in eius locum ſuffectus eſt *Philetus*.

IESV CHRISTI An. 220.

ZEPHYRINI An. 18.

ANTON. ELAGAB. IMP. An. 1.

I. Macrin. et Diadvmen. Impp. occidvntvr.

ANNO Chriſti ducenteſimo vigeſimo, Diadumeniano Aug. & Aduento Coſſ. octauo Idus Iunii, idem Imperator ac ipſius pater Macrinus à militibus rebellantibus occiſi ſunt, cum imperaſſent annum vnum, menſem vnum, dies viginti octo.

II. e Dio, & Capitol. in Macr. Anton. Elagab imperat.

Ante vero quam occiderentur, decimo ſexto Calendas Iunii Imperator ab exercitu acclamatus fuerat *M. Aurelius Antoninus* adhuc adoleſcentulus, Antonino Caracalla (vt credebatur) natus ex Soæmiade, Mæſę ſororis Iulię Auguſtæ filia, Mamææ ſorore; quam alii *Semiamirã*, alii etiam aliis nominibus appellant. Ipſe vero eius filius agens ſacerdote in templo Solis in Phœnicia, quod populi illi Solem nominarent Elagabalum, inde cognomentum duxit vt ELAGABALVS diceretur: ita enim veteres nũmi appellant, lapideſque, vel *Alagabulum*, quem omnes ferme hiſtorici tam Græci quam Latini *Heliogabalum*. Quantum autem hic omnes

impuriſſimos ſuperauerit turpitudine Imperatores, Dio, Herodianus, atque Lampridius fidem faciunt; à quibus temperamus, cum nec ipſi abſque rubore referant: nam & propterea nominatur à Dione *Sardanapalus*; & Capitolinus ait, eum dedecoraſſe Imperium vitiis ingentibus, luxuria, turpitudine, abligurritione, ſuperbia, immanitate.

IESV CHRISTI AN. 221.222.223.

CALLISTI AN. 1.2.3.

ANTON. ELEGAB. AN. 2.3.4.

I. ZEPHYRI PP. OBITVS.

a *Euſ. in Chr. & 6. hiſt. 15.*

b *Lib. de Rom. Pontiff.*

CALLIST. PAPA.

ANno Chriſti ducenteſimo vigeſimo primo, Antonino Auguſto ſecundum & Sacerdote Coſſ. cœpto iam anno ſecundo eiuſdem Imperatoris, vigeſima ſexta menſis Auguſti, *Zephyrinus* Papa cum ſediſſet annos octodecim, totidemque dies, moritur, ſepeliturque in cœmeterio ſuo via Appia. De tempore namque eius obitus, & annis ſedis, Euſebio *a* potius acquieſcimus, quod Vaticano Indici magis ſit conſentiens, quam ceteris, qui aliis Coſſ. & ad alia tempora eius obitum referunt. Quod vero in antiquis Eccleſiaſticis Tabulis legitur ſubiiſſe martyrium, ſane id ei priuatim oportuit accidiſſe (vt aliis ſæpe euenit) in pace Eccleſiæ; cum & alioqui ſuperius viderimus, olim maiores conſueuiſſe eos appellare *Martyres*, qui Chriſtianæ confeſſionis occaſione aliquid paſſi eſſent, licet diem extremum in pace clauſiſſent. Cum autem poſt eius obitum ſedes *b* vacaſſet dies ſex, in locum eius ſuffectus eſt CALLISTVS, patria Romanus ex patre Domitio.

II. ELAGAB. VVLT SOLVM DEVM SVVM AB OMNIBVS COLI.

c *Lamprid. in Heliogab.*

Hoc eodem anno Antoninus Imperator Romam veniens, deum ſuum, cuius ſacerdos fuerat, ELAGABALVM ſecum aduexit; eumdemque conatus eſt ſupra omnes deos extollere, in tantum vt ei templo in Palatino monte conſtructo, ſtuduerit & Matris Deorũ typum, & Veſtæ ignem, & Palladium, & Ancilia, & omnia Romanis veneranda in illud transferre: id præterea agens, vt non ſolum Romæ, ſed & in vniuerſo terrarum orbe, extinctis cũctis religionibus, & aliorum omnium deorum cultu abolito, vnus Elagabalus vbique ab omnibus coleretur; adeo vt etiam Iudæorum & Chriſtianorum religiones illuc transferendas eſſe diceret. Hæc & alia de his Lampridius *c*. Quæ certe nonniſi diuino conſilio facta eſſe creduntur, vt quod minime liceret facere Chriſtianis, nempe Gentilitiam ſuperſtitionem conuellere; id nemine ex Gentilibus reclamante, ipſorum præſtaret Imperator, Gentilis & ipſe, & moribus perditiſſimus, & pene puer.

III. ELEPHANT. QVADRIGÆ.

d *Putauit Panuinius, tunc dirutum quoque fuiſſe Sepulchrum S. Petri: quem refellit Baron. Tom. II. hoc an.*

Scribit præterea idem Lampridius (quod eſt etiam memorabile) eumdem Imperatorem agitaſſe in Vaticano quatuor Elephantorum quadrigas; eaque de cauſa demolitum eſſe aliquot ædificia atque ſepulchra, *d* quæ obſiſterent.

IV. e *Euſeb. in Chron.* AFRIC. LEGATIO AD IMP.

f *Id. 6. hiſt. 24.*

g *Hier. de Script. Eccleſ.*

h *Phot. in Biblioth.*

Ad quem etiam anno ſequenti, qui fuit Chriſti ducenteſimus vigeſimus ſecundus, eodem ipſo Antonino Auguſto tertium & Eutychiano ſecundum Coſſ. *Iulius e Africanus*, inter viros eruditos huius temporis clarus, legationem ſuſcepit pro reſtituenda olim incenſa ciuitate Nicopoli Palæſtinę, quę antea Emmaus vocabatur: quod & obtinuit. Agunt Euſebius *f* & Hieronymus *g* de eiuſdem eruditione & ſcriptis: teſtaturque Photius, *h* integram ad ſua tempora perueniſſe eius Hiſtoriam, qua à mundi exordio vſque ad Macrinum Imperatorem res geſtas ſummatim perſtrinxiſſet.

V. ALEX MAMÆÆ ALLECTVS IMP.

i *Lamprid. in Alex.*

Anno vero proximo, Chriſti ducenteſimo vigeſimo tertio, Grato & Seleuco Coſſ. ALEXANDER Mammææ filius, Elagabali Imperatoris conſobrinus, ab eodem creatus eſt Cæſar, & nouo *i* exemplo vno eodemque die Cæſaris nomen, & Auguſti ac Patris patriæ appellationem, Pontificatum Maximum, Tribunitiam Poteſtatem, & Proconſulare Imperium, accepit à Senatu, cum eæ ampliſſimæ dignitates diuerſis temporibus conferri ſolerent. Sed & cum illum Elagabalus in filium adoptaſſet; vt eum ſuis moribus inſtitueret, viros omnes probos & eruditos, quibus Mamæa mater, laudatiſſima femina, puerum tradiderat educandum, partim morte, *a* partim mulctauit exilio. Ex quibus aliquem fuiſſe Chriſtianum facile ſuademur, cum conſtet huius religionis hominum matrem ſtudioſiſſimam fuiſſe: quam & fama Origenis permotam, eum aliquando ad ſe Antiochiam accerſiuiſſe, & ab eo ſacrarum Litterarum expoſitionem accepiſſe, Euſebius *b* eſt auctor.

a *Herod. lib.*

b *Euſ. 6. hiſt. 15.*

IESV CHRISTI AN. 224.

CALLISTI AN. 4.

ALEXANDRI IMP. AN. 1.

I. ELAG. IMP. OCCIDITVR.

ANno Chriſti ducenteſimo vigeſimo quarto, Antonino Auguſto quartum & Alexandro Cæſare Coſſ. ipſe Antoninus *Elagabalus*, cum imperaſſet annos tres, menſes nouem, & dies quatuordecim, annos natus decem & octo, ob nefandas ſuas turpitudines Senatui Populoque Romano, atque etiam militibus redditus execrabilis, occiſus eſt vnà cum matre æque impuriſſima: corpuſque eius in viam proiectum atque tractum, demum in Tiberim merſum eſt, ex quo ipſe *Tractitius & Tiberinus* meruit appellari: quem & præter alia horrenda ſcelera, etiam pueros magię cauſa occidere ſolitum, Dio tradit. Cui proxime hæc omnia intuenti, de ætate Imp. & annis quibus regnauit, magis aſſentimur, quam Herodiano, Aurelio Victori, vel aliis, alia ſentientibus. Eo vero ſublato, ALEXANDER miro conſenſu militum, Senatus, ac totius Populi acclamatus eſt Imperator *c* pridie Nonas Martii, annum agens ætatis decimumſextum.

ALEX. IMP.

c *Lamprid. in Alex.*

II. QVOMODO CHRISTVM COLVIT.

RES CHRIS. IMITATVR.

Hic igitur, vt qui à matre non abhorrente à Chriſtiana religione educatus eſſet, non ſolum (quod ait Lampridius) Chriſtianos eſſe paſſus eſt, ſed & ipſi Chriſto qualemcumque cultum exhibuit, dum inter animas, quas habuit ſanctiores, vna cum Apollonio Tyanæo, Orpheo, & aliis eiuſcemodi diis, Chriſti quoque imaginem, æque ac Abraham Patriarchæ, in ſuo larario poſuit, coluitque. Quin & *Chriſto* (inquit idem auctor) *templum facere voluit, cumque inter deos recipere: quod & Hadrianus cogitaſſe fertur, qui templa in omnibus ciuitatibus ſine ſimulacris iuſſerat fieri; quæ hodie idcirco quia non habent numina, dicuntur Hadriani, quæ ille ad hoc paraſſe dicebatur: ſed prohibitus eſt ab iis qui conſulentes ſacra, repererant omnes Chriſtianos futuros, & templa reliqua deſerenda, ſi id optato veniſſet.* Hæc Lampridius. Porro Alexander non ſolum Chriſtianorum ſtudioſus fuiſſe videtur, ſed eorumdem quoque inſtitutorum imitator; dum in conſtituendis quibuſcumque Magiſtratibus, nomina coram proponens, hortabatur populum vt ſiquis quid haberet criminis manifeſtaret; dicens (inquit idem auctor) *graue eſſe, cum id Chriſtiani & Iudæi facerent in prædicandis ſacerdotibus qui ordinandi eſſent, non fieri in prouinciarum rectoribus, quibus fortunæ hominum committerentur & capita.* Quibus videas reſeratum antiquum morem, in electionibus & ordinationibus miniſtrorum Eccleſiæ: quem inter alios exacte deſcripſit his iiſdem temporibus Origenes *d*, & paulo poſt Cyprianus *e*. Hanc vero ſententiam, *Quod tibi fieri nō vis, alteri ne feceris*, quã à quibuſdam ſiue Iudæis ſiue Chriſtianis audierat, pronunciabat ſæpius, & per præconem, cum aliquem emendaret, dici iubebat; eamdemque vſque adeo dilexit, vt & in Palatio & in publicis operibus perſcribi iuberet.

d *Orig. cont. Celſ. lib. 8.*

e *Cypr. ep. 68. ad Hiſp.*

III. TABERNA MERITORIA CHRISTIANIS ADIVDICAT.

Recitat inſuper idem Lampridius eiuſdem Imperatoris iudicium pro Chriſtianis exhibitum, cum (vt ait) Chriſtianis quemdam locum qui publicus fuerat occupantibus, & contra popinarios dicentibus ſibi eum deberi; reſcripſit, melius eſſe vt quomodocumq; illic Deus coleretur, quam popinariis dederetur. Hũc vero locum arbitror fuiſſe illum trans Tiberim poſitum, vbi Auguſti tempore *Taberna Meritoria* erat, ex qua oleum magno miraculo è terra erumpens copioſe fluxiſſet, in ſignum (quod in Apparatu dictum eſt)

proximi Chriſti aduentus. Vbi Chriſtiani poſt ſententiam Alexandri, nobilem erexerunt Eccleſiam in honorem Partus ſanctiſſimæ Virginis Dei-Genitricis MARIÆ, olim eo prodigio prꝙſignati. Nam & in Rebus geſtis *a* S. Calliſti Papæ qui tunc ſedit; legitur ab eo erectam fuiſſe Eccleſiam S. Mariæ-trans-Tiberim; nec vlla extat memoria quod alia fuerit ſub Alexandro Romæ excitata.

a *Lib. de Rom. Pont.*

IV. FAVET IVDÆIS.

Quod vero pertinet ad Iudæos; auctor eſt Lampridius, Alexandrum priuilegia eis reſeruaſſe, & quod ipſis faueret dictum eſſe per deriſionem *Syrum Archiſynagogum.* Sed & permiſiſſe vt in Palæſtina habitarent, ac Prꝙfectum loco Regis haberent qui ius eis diceret; docet Origenes in epiſtola de Suſanna ad Africanum.

V. b *Hier. de Scr. Eccl. in Hippol.*

In hunc vſq; primum annum Alexandri, (vt auctor eſt Hieronymus *b*) Hippolytus Epiſcopus, inter Scriptores Eccleſiaſticos celebris, rationem Paſchæ, temporumq; canones perduxit; & ſexdecim annorum circulum, quem Græci *ἑκκαιδεκαετηρίδα* vocant, reperit; & Euſebio, qui ſuper eodem Paſcha canonem, decem & nouem annorum circulum, id eſt *ἐννεακαιδεκαετηρίδα* compoſuit; occaſionem dedit. Hæc Hieronymus: reliqua vero de Hippolyto inferius.

IESV CHRISTI AN. 225.

CALLISTI AN. 5.

ALEXAN. IMP. AN. 2.

I. CONSILIARII ALEX. IMP.

ANNO Chriſti ducenteſimo vigeſimo quinto, Maximo & Æliano Coſſ. Alexander Imperator mutatis Magiſtratibus, quos turpiſſimos Elagabalus iuſſerat prꝙſidere; quos ipſe putauit optimos, Vrbanis præfecit negotiis, & ſibi adhibuit Conſiliarios; puta Fabium Sabinum, Domitiũ Vlpianum, Ælium Gordianum, Iulium Paulum, alioſque clariſſimos viros & Iuris peritiſſimos, quos Lampridius recenſet in eius vita. Eorum vero omnium facile princeps apparuit *Vlpianus*; quem idem auctor affirmat Alexandrum Imperatorem habuiſſe pro tutore, aſſidentem Principi primo loco; eidemq; Præfecturam Prætorii, dignitatem omnium ampliſſimam, contuliſſe; atque Scriniorum Magiſtrum creaſſe: proximumq; huic locum tenuiſſe *Paulum*, quorum arbitrio cuncta faceret Alexander.

II. ICti CHRISTIANORVM HOSTES. c *Lact. l. 5. c. 11. 12.*

Hos tamen, & maxime Vlpianum infenſiſſimum fuiſſe Chriſtianis, & cuncta quæ valuit aduerſus eos ſcripta Principum collegiſſe, quo ſe in eos iure agere demonſtraret, tradit Lactantius *c*, in eum eiuſque collegas acriter ea de cauſa inuectus. Vt non ſit mirandum, ſi ſub Alexandro plurimi in Eccleſiaſticis Tabulis reperiantur martyrio coronati, ac præſertim Romæ. Id enim etiam neſcio Imperatore, Præfectis quibus adeo ipſe fideret facile fuit eius nomine & auctoritate exequi, prætextu ſolito aliorum confictorum criminum. Alioqui namque repugnant his, non ſolum quæ ſuperiori anno recitata ſunt ex Lampridio, ſed etiam quod ab omnibus Chriſtianarum rerum antiquis ſcriptoribus æque aſſeritur; nullam ſub Alexandro excitatam in Eccleſia perſecutionem, quamuis quod ait Herodianus *d* deduxiſſe Imperium ſine ſanguine, mendacii arguatur à Lampridio. Cæterum Vlpianus, Deo vlciſcente, haud ſero debitas pœnas dedit; occiſus noctu (vt auctor eſt Dio *e*) à Prætorianis militibus.

d *Herodia. l. 6.* e *Dio in Alex.*

IESV CHRISTI AN. 226.

CALLISTI AN. 6.

ALEXAN. IMP. AN. 3.

I. CALLISTI PP. MARTYRIVM. *Martyrol. Rom. & alii.*

ANNO Chriſti ducenteſimo vigeſimo ſexto, Iuliano & Criſpino Coſſ. pridie *f* Idus Octobris *Calliſtus* Papa, diuturno carcere detentus, poſt longam famem, & quotidiana verbera, è feneſtra domus in qua cuſtodiebatur, in puteum præcipitatus, martyrii coronam adeptus eſt, cum ſediſſet annos quinque, menſem vnum, & dies duodecim. In hunc enim vſq; annum eum perueniſſe, Euſebii Chronicon admonet; & de eodem numero annorum idem auctor *a* alibi fidem facit. Liber autem de Rom. Pontificib. de eo tradit *conſtituiſſe Ieiunium ter in anno fieri frumenti, vini, & olei gratia, ſecundum prophetiam.* Sed porro legendum, *quater in anno*: nam prophetia quam citat, Zachariæ *b* eſt, monentis quater in anno ieiunium eſſe celebrandum; quod quidem ex Apoſtolica traditione manaſſe diximus, vbi egimus de Ieiuniis: Adeo vt non ſit dicendus Calliſtus eiuſmodi ieiunii primus inſtitutor, ſed confirmator antiquæ piæ traditionis: ſicuti & de plurimis aliis eiuſmodi ſæpius monuimus. Sepultus eſt autem in Cœmeterio Calepodii Via Aurelia milliario tertio; & poſtquam eius ſedes vacaſſet ſex diebus, ſubſtitutus ei VRBANVS patria Romanus patre Pontiano.

a *Euſ. hiſt. 15.* b *Zachar. 8.*

II. c *Ab. Sur. in Octobr.* MARTYRES ROMÆ SVB ALEX.

Extant *c* eiuſdem Calliſti Acta, licet haud in omnibus ſincera) in quibus recenſentur plurimi alii ſub Alexandro Imperatore variis ſuppliciis Romꝙ ob Chriſtianitatem necati, quos Calliſtus ad fidem conuerterat; & inter alios, *Palmatius* Conſularis, cum vxore & filiis, aliiſque quadraginta duobus ex domo ſua: *Simplicius* Senator, cum vxore & ſexaginta octo de familia ſua; itemque *Felix* cum vxore *Blanda*: quorum etiam capita ſuſpenſa fuiſſe dicuntur per diuerſas Vrbis portas, ad exemplum Chriſtianorum. Eorundem vero omnium eſt memoria relata in Tabulas Eccleſiaſticas; ſicut & aliorum complurium, qui tum Romæ, tum alibi paſſi ſunt ſub eodem Alexandro, Præſidum (vt vidimus) ac Præfectorum iuſſu.

III. DE COEMETERIIS VRBIS, EORVMQVE VSV.

Paſſus quoque tunc ibidem Romæ *Calepodius* presbyter, cuius nomine fuit Cœmeterium in quo ſepultum vidimus Calliſtum; quamuis & eſſet aliud nominatiſſimum ab eodem Calliſto conſtructum, & eius appellatione nuncupatum. Fuere vero, & alia eiuſmodi quamplurima extra Vrbem, (intra mœnia enim prohibitum erat Romanis legib. defunctos ſepelire) quæ modo *Area*, interdum *Tumba*, *Catatumba*, vel *Crypta arenariæ*, ex loci natura nomine comparato, dici conſueuerunt; ſed frequentius COEMETERIA, quod fides doceret; Chriſtianos *d* non mori, ſed rurſus excitandos interea in Domino obdormire. Porro eiuſmodi Cryptarum recenſentur *e* nomina quadraginta trium in Libro de Romanis Pontificibus, Martyrologio Romano, & aliis locis. Erantq; *f* ſpecus ſubterraneæ, cum ad ſepeliendos Fideles, tum ad Conuentus & Synaxes peragendas tempore perſecutionum. Indeque fiebat, vt edictis Impp. (quod docet Euſebius *g*) ab eis Chriſtiani arcerentur, reddita vero pace eadem frequentare permitterentur. Quæ & poſtea quamdiu in eis fuerunt corpora ſanctorum Martyrum, frequenti cœtu à Fidelib. viſitari conſueuiſſe, Hieronymus *h* & Prudentius *i* docent. Ceſſarunt autem eiuſmodi Fidelium ſtudia, poſtquam ea quæ ibi ſita erant corpora Sanctorum, ſub Chriſtianis Imperatoribus delata ſunt in Vrbem, & diuerſis eccleſiis honorificentius collocata.

d *Min. Fel. in Oct. Tert. de Cor. & alii.* e *Recenſet etiam Baronius hoc an.* f *Ap. Bar. an. 130.* g *Euſ. 6. hiſt. 10 12.* h *Hier. in Ezech. c. 40* i *Prud. hym. 11 de S. Hippol.*

IV. SEPELIRI IVXTA MARTYRES FIDELIBVS OPTATISSIMVM. [Ap. Baron. Tom. II. hoc an. & Tom. IV. an. 383.]

Sed & accidit, vt ſicut maiorum conſuetudine, etſi non iiſdem ſepulchris, iiſdem tamen cœmeteriis ſepelirentur aliorum quoq; corpora Chriſtianorum, qui fide conſtantes in communicatione Catholica diem clauſiſſent extremum; ſic translatis ſanctorum Martyrum reliquiis in eccleſias intra ciuitates poſitas, in eiſdem etiam cæterorum Fidelium corpora cœpta ſint ſepeliri; quod eos doceret fides Catholica, meritis ſanctorum Martyrum adiuuari animas defunctorum. *Ideo namque* (inquit Maximus *k*) *hoc à maioribus prouiſum eſt, vt ſanctorum oſſibus noſtra corpora ſociemus, vt dum illos tartarus metuit, nos pœna non tangat: dum illis Chriſtus illuminat, nobis tenebrarum caligo diffugiat. Cum ſanctis ergo Martyribus quieſcentes, euadimus inferni tenebras eorum propriis meritis, attamen conſortii ſanctitate.* Hæc ille. Eodemque conſilio Ambroſius & fratrem ſuum Satyrum *l* iuxta Martyrem Victorem ſepeliuit, & voluit ipſe ſepeliri in Ambroſiana à ſe erecta eccleſia, in quam tranſtulerat corpora ſanctorum martyrum Geruaſii & Protaſii diuina reuelatione reperta. Et ipſum imitata ſoror eius Marcellina *m*, Romæ cum virginibus ſacris degens, noluit ibi patriis ſepul-

k *Max. ſer. 77 de SS. Oct. Aduent. & Solut.* l *Dungal. cõt. Claud. Turi.* m *Epitaph. S. Marcel. ap. Bar. Tom. 4 an. 383.*

chris condi, ſed iuſſit Mediolanum transferri corpus ſuum, ponique apud prædictos Satyrum & Ambroſium fratres ſuos, ambos æque iuxta ſanctos martyres tumulatos. Sicut & Paulinus Nolanus Epiſcopus, Cynegium *a* & Celſum ad tumulum Martyrum mandauit apponi; ac literis impetrauit à ſancto Auguſtino, vt egregium illum eodem argumento ſcriberet commentarium *De cura pro mortuis agenda*; quo reſpondit eius quæſtioni, *Vtrum proſit alicui post mortem, quod corpus eius apud ſancti alicuius memoriam ſepeliatur.* Sed de his fuſius alii *b*; quæ modo attigimus occaſione Cœmeteriorum Vrbis.

a *Aug. de cur. pro mort. in pr. Paul. Panegyr. Celſi, ep. 43.*

b *Vid. ſup. ad an. 34. n. 91.*

IESV CHRISTI AN. 227.228.

VRBANI AN. 1.2.

ALEXANDRI IMP. AN. 4.5.

I. ALEX. BENE ET MALE CONSVLIT IMPERIO.

ANNO Chriſti ducenteſimo vigeſimo ſeptimo, Dextero atq; Rufo Coſſ. Alexander Imp. promulgatis optimis legibus, reſtituere conatus eſt Reipublicæ ſtatum ab Elagabalo deprauatum: & inter alia (vt ait Lamprid.) lenonum vectigal, & meretricum, & exoletorum, in ſacrum ærarium inferri vetuit; ſed ſumptibus publicis ad inſtaurationem Theatri, Circi, Amphitheatri, & Ærarii deputatis. Habuit & in animo vt exoletos vetaret: ſed vetitus eſt ne prohibens publicum dedecus, in priuatas cupiditates conuerteret, cum homines illicita magis poſtulent, prohibitaque furore proſequantur. Hæc Lamprid. Sed Principum Chriſtianorum ſcopis euerrenda Vrbs & Orbis pariter erat tot tantiſq; ſordibus obſcœniſſimis; cum primo Philippus, inde Conſtantinus exoletos penitus ſuſtulit, vt videbitur ſuis locis. Cæterum cum multa alia ab Alexandro laude digna ſtatuta fuerint, illud tamen male, quod (vt teſtatur idem auctor) Mathematicos & Genethliacos, ab aliis Imperatoribus ſæpe Roma pulſos, iuſſit publice profiteri atq; docere, quod his artibus addictus & ipſe eſſet.

II. MARTYRES ROMÆ.

Quod vero ad res Chriſtianorum ſpectat, Anno Domini ducenteſimo vigeſimo octauo, eodem Alexandro ſecundum & Marcello Coſſ. eiuſdem Imperatoris anno quarto nondum expleto, *S. Martina* virgo Romę paſſa eſt, cuius extant *c* Acta, ſed in multis emendanda. Inſuper paſſos tradunt ſeptemdecim milites, carnificinæ Sanctorum miniſtros, Martinæ opera ad Chriſtum conuerſos.

c *Ap. Sur. Cal. Ianuar.*

IESV CHRISTI AN. 229.

VRBANI AN. 3.

ALEXAN. IMP. AN. 6.

I. BERYLLI HÆRESIS, ET REDVCTIO.

ANNO ducenteſimo vigeſimo nono, Balbino & Maximo Coſſ. Alexandro annum agente ſextum in Imperio, Euſebius in Chronico recenſet claros Scriptores Eccleſiaſticos, *Geminum* presbyterum Antiochenum, & *Hippolytum*, & BERYLLVM Epiſcopum Boſtrenum in Arabia. Sed hunc poſtremum in hæreſim poſtea lapſum (qua aſſereret Chriſtum propria ſubſtantia circumſcriptione non ante fuiſſe, quam in humanam carnem migraret; neq; propriam habuiſſe ex ſe diuinitatem, ſed ſolam Patris in eo extitiſſe:) Synodo in Arabia aduerſus eum celebrata, ab Origene ad rectam fidem reductum fuiſſe, idem auctor *d* alias ſcribit.

d *Euſ. 6. hiſ. 26*

II. DE HIPPOLYTO, ET EIVS SCRIPTIS.

Quod vero pertinet ad *Hippolytum*; recenſet idem Euſebius *e* multas egregias ipſius lucubrationes, quibus multo plures addunt Hieronymus *f*, Theodoretus *g*, & alii; è quibus omnibus vix vnus ille ſupereſt *h de Antichriſto*, ſeu *de Iudicio* libellus, & excerpta quædam de Theologia & Incarnatione. In cuius æmulationem, Ambroſium illum, quem de Marcionis hæreſi ad veram doctrinam per Origenem conuerſum vidimus, cohortatum eſſe ipſum Origenem in Scripturas commentarios componere, Hieronymus tradit. Cuius autem Eccleſiæ Epiſcopus extiterit, Gelaſius (quiſquis ille fuerit auctor libelli *de duabus in Chriſto naturis aduerſus Eutychen*) cum citat eius librum *de Hæreſibus*, Metropolitanum Arabiæ nominat: quod verum eſſe puto antequam veniret in Italiam. Nam diſcipulum eum fuiſſe Clementis Alexandrini, eiuſque perſuaſione Romam ſe contuliſſe, vt Limina Apoſtolorum inuiſeret, & Sanctorum Cœmeteria ſtudioſe perquireret, alibi legimus. Ibique à Romano Pontifice Calliſto (nam ante ipſum nulla extat de eo memoria) Portuenſis Eccleſiæ Epiſcopatu donatum, fidem faciunt Tabulæ Eccleſiaſticæ, atq; eius ac ſociorum martyrii Acta; eodemque titulo Nicephorus *a* eundem nominat, & alii pene innumeri recentiores. *Nonnum* vero (quod idem *b* eſt ac Monachus) fuiſſe cognominatum, Petrus Damiani *c* tradit: additque ab eo in Oriente pluſquam triginta millia Ethnicorum fuiſſe conuerſa. Sed quod eidem tribuit Pelagiæ famoſiſſimæ meretricis conuerſionem, conflaſſe eum cum alio Nonno qui vixit temporibus Theodoſii Iunioris, cuius eſt illud memorabile factum, certiſſimum eſt.

e *Euſ. 6. hiſ. 16*
f *Hier. de Scr. Ecc. in Hippo.*
g *Theod. dial. ib. 3.*
h *In Bibl Patr. & ap. Canis. Antiq. Lect. to V.*

a *Nic. l. 5. c. 35.*
b *Cap. Franc. l. 5. c. 2. & 3. Vid. Cel. Rhodig. lect. antiq. l. 5. c. 13.*
c *Pet. Dam. ep. ad Nicol. II. Pap.*

III. EIVSDEM MARTYRIVM.

Paſſum autem Hippolytum, non ſub Claudio, (vt deprauati codices habent) ſed ſub Alexandro, Eccleſiaſticæ *d* Tabulæ reſtitutæ declarant: quod ex eo etiam euidentius redditur, quia ſub Vlpiano Vrbis Præfecto (vt habet codex ſcriptus, licet alicubi Vlpius pro Vlpiano legatur) martyrium conſummauit, manibus pedibusque ligatis præcipitatus in altam foueam aquis plenam: ſub quo eodem Vlpiano etiam alii eiuſdem Hippolyti ſocii paſſi reperiuntur *e* ad Oſtia Tiberina. Fuiſſe vero magnæ plane exiſtimationis virum, teſtis eſt ſtatua illa, qua eius memoria illuſtrata tunc fuit; quæ non ita pridem è ruderib. effoſſa, viſitur hactenus in Bibliotheca Vaticana; ac in eius ſede Græcis literis inſcriptus legitur canon ille temporis de ratione Paſchatis, de quo dictum eſt ſuperius *f* ex Hieronymo. Denique in Hippolyto vtraque conueniunt, vt Orientalis & Occidentalis Eccleſiæ ingens decus merito dici poſſit.

d *Martyrol. Rom 12. Aug. & ibi Baron.*
e *Ib. 22. Aug.*
f *An. 224. V.*

STATVA IN BIBLIOTH. VATIC.

IESV CHRISTI AN. 230.

VRBANI AN. 4.

ALEX. IMP. AN. 7.

I. ORIGENES PRESBYTER ORDINATVR.

ANNO Chriſti ducenteſimo trigeſimo, Modeſto & Probo Coſſ. Alexandri Imp. anno ſeptimo, Philetus Epiſcopus Antiochenus vita functus eſt, poſtquam ſediſſet annos duodecim; ſucceſſorque ei datus *Zebennus*, alias *Zebinus*. Hæc Euſebius *g*. Quibus (vt ait *h*) temporibus, Origenes neceſſitate cuiuſdam negotii Eccleſiaſtici, in Græciam per Palæſtinam iter faciens, Cæſareæ à Theoctiſto eius ciuitatis Epiſcopo, & Alexandro Hieroſolymorum, ordinatus eſt presbyter. Cuius rei inuidentia (vt addit) affectus Demetrius Alexandrinus Epiſcopus, non ſolum ipſos eius ordinatores per litteras arguit, quod eum qui ſeipſum caſtraſſet ordinaſſent, ſed & eandem eius abſciſſionem cunctis poſtea Epiſcopis toto Orbe vulgauit. Erat autem Origenes hoc anno natus annos quadraginta tres, quem vidimus decimo Seueri, cum orbatus eſt patre, egiſſe decimum ſeptimum.

g *Euſ. in Chr.*
h *Id. 6. hiſt. 17*

II. DE EA ORDIN. PERPERAM FACTA.

Cęterum poſthabitis Euſebii aduerſus Demetrium querelis, (quippè quod vbicunque agit de Origene, encomiaſten ſe potius quam hiſtoricum præbeat; pro quo etiam Apologiam ſe ſcripſiſſe teſtatur *i*, quę ipſa credita eſt, quam nomine Pamphili martyris, in Latinũ à ſe conuerſam Ruffinus edidit:) iuſta plane Demetrii indignationis cauſa hæc præceſſiſſe videri potuit, quod Palæſtinæ Epiſcopi alterius Eccleſiæ hominem, eundemque ſponte abſciſſum ordinare præſumpſiſſent. Nam quod à ſeipſo illud feciſſet, & non ab alio inuitus paſſus eſſet, lex diuina & Eccleſiaſticæ

i *Id. 6. hiſt. 23*
k *Deut. 23.*

regulæ

regulæ *a* omnino repellebant à ſuſcipiendis, vel etiam à ſuſceptis Ordinibus: ſicut accidit poſtea Leontio, quem Socrates *b* ait depoſitum à presbyteratu fuiſſe, quod ſe ipſum abſcidiſſet; quemque ea de cauſa nec laica communione dignum fuiſſe, Athanaſ. *c* aſſeruit. Sed & illud facinus humano etiam iure vetitum fuiſſe, oſtendit Iuſtinus *d* martyr, dum refert Alexandriæ itidem ſuo tempore accidiſſe, vt adoleſcens quidam Chriſtianus, quo careret omni carnis irrationali motu, obtulerit libellum Præfecto Auguſtali, vt medico id facere detrectanti timore pœnæ, licentiam impertiret. Sed qui Origenem defendebant, id non ab eo factum ferro, ſed pharmaco, quo rebellem corporis partem penitus exſiccaret, aiebant: quanquam diuerſas de ea re ſententias fuiſſe, Epiphanius *e* tradit.

a can. Apoſt. 21. 22. SE CASTRANS IRREGVLARIS HABITVS. *b Socr. l. 2. c. 11. c Athan. ep. ad Solitar. d Iuſt. Apol. ad Anton. e Epip. hær. 64*

III. Porro ſemel male præſumptus error, tranſiit in hæreſim. Prodiit *f* enim poſtea (neque enim ſcribitur certus annus) ſecta *Valeſiorum*, à VALESIO Arabe diffamata, eademq; *Eunuchorum* dicta; quæ omnes quos reciperet, vt ſemetipſos caſtrarent adigebat: quod ſi facere detrectaſſent, alii eos vinculis alligatos exſecabant; putantes implendum eſſe ad literam, quod dixiſſet Dominus, eſſe Eunuchos qui ſeipſos caſtrarent propter regnum cælorum. Quo nomine dum Euſebius Origenem excuſat, plane eiuſmodi ſectæ auctorem conſtituit. Eiuſq; fortaſſe exemplo duo illi monachi *g*, poſtea itidem in Ægypto ſe in eundem modum abſciderūt, qui à Theophilo Epiſcopo Alexandrino communione priuati, à nemine vnquam Orthodoxorum Antiſtitum peruagantes Orbem recipi valuerunt, donec ab Epiphanio tandem admoniti fuerunt atque correcti. Nec tamen ob hæc damnamus S. Alexandrum Hieroſolymorum Epiſcopum, quod Origenem ordinauerit: nam teſtatur Hieron. *h*, eundem ſe excuſaſſe quod illud egiſſet iuxta teſtimoniū ipſius Demetrii. Nempe puto Demetrium dediſſe Origeni literas Commendatitias, quarum auctoritate ſatis viſus fuerit Alexandro Origenes probatus. Cæterum quando iam hac occaſione actum eſt de Valeſianis; tradit inſuper Epiphan. *i*, eos ante abſciſſionem abſtinuiſſe ab animatis, ſed poſtea omnibus vti fas fuiſſe.

f Epip. hær. 58 Aug. de hæreſ. c. 37. VALESIORVM, ſeu EVNVCHORVM HÆRESIS. *De qua Baro. hic & an. 294. in fin. g Vit. SS. Pat. diſt. 2. c. 172.* EXCVSATVR ALEX. HIEROSOL. *h Hier. de Scr. Ecc. in Alex. i Epip. hær. 58.*

IV. Cum autem Euſebius cauſam profectionis Origenis in Græciam minime explicet, eos eam exiſtimamus fuiſſe, quod SEXTA diuinæ Scripturæ EDITIO hoc ipſo anno, nempe (vt auctor eſt Epiphanius *k*) medio tempore Imperii Alexandri, Nicopoli apud *l* Actium in doliis occultata reperta fuit: ac propterea eiuſmodi inſtituiſſe profectionem, vt qui magna diligentia quinque iam Verſiones conquiſiſſet, Sextam illam eis adiungeret, ad ſua Hexapla concinnanda & Octopla, de quibus dicetur poſt biennium. Interim enim rediit *m* Alexandriam, (prius, vt puto, conciliato Demetrio Epiſcopo) ac ibi manſit vſque ad annum decimum Alexandri Imperatoris.

SEXTA EDITIO SCRIPT. INVENTA. *k Epiph. de menſ. l Euſeb. 6. hiſt. 12. m Id. 6. hiſt. 26.*

IESV CHRISTI AN. 231.232.

VRBANI AN. 5.6.

ALEX. IMP. AN. 8.9.

I. ANNO Chriſti ducenteſimo trigeſimo primo, Alexander Imper. tertium adiens Conſulatum, collegam ſibi ſumpſit Dionem hiſtoricum; qui huius ſui ipſius Conſulatus meminit in Vita eiuſdem Alexandri: idemque ad hunc annum protraxit Hiſtoriam ſuam.

II. Anno vero ducenteſimo trigeſimo ſecundo, Agricola & Clementino Coſſ. agente Origene Alexandriæ, nouæ rurſus in eum turbæ excitantur, quæ & illum inde recedere coegerunt. Meminit earum ipſemet in præfatione ſexti tomi commentariorum in Ioannem, quos hoc tempore ſcribebat: citatque eundem eius locum Euſebius *n*; dum elucubratos ab eo Alexandriæ & tempore Alexandri Imperatoris commentarios recenſet: Inter quos fuit ille *Periarchon*, ſiue *de Principiis*, qui præ cæteris omnibus, denſioribus maioribusque refertus eſt erroribus. Quapropter cum alioqui nouorum iſtorum motuum haud adeo cauſa ſit explorata; equidem puto illam extitiſſe, quod (vt Hieronymus *a* ſcribit) ob multas hæreſes quæ in vulgatis ab Origene ſcriptis reperirentur, prolata fuerit in eum à Demetrio Epiſcopo Alexandrino excommunicationis ſententia, quam cæteræ quoque Eccleſiæ ratam habuerunt. Porro eius rei gratia mox Origenes pro ſui defenſione literas circulares ſcripſit, quibus (vt ait idem Hieronymus) & ipſum Demetrium laceraret, & in totius Orbis Epiſcopos ac clericos inueheretur; fruſtraque ab Eccleſiis excommunicatum ſe eſſe diceret, quod quæ in ſuis ſcriptis arguerentur, ea ab aliis hæreticis fuiſſent deprauata. Quæ quidem videri potuiſſent ad eius excuſationem ſatis idonea, quantumlibet fuiſſet eiuſmodi errorum aſſertor, dum eos non modo non defendit, ſed nec ſuos eſſe aſſeruit. At in eo minus fuit excuſatione dignus, quod cum ſciret ſua ab omnibus impugnari, retractatorum nullum ediderit commentarium.

n Euſ. 6. hiſt. 18 *a Hier. aduer. Ruf. l. 2.* ORIGENES EXCOMMVNICATVR OB ERRORES.

III. Eodem tempore, annum vltimum in ſede Vrbano Papa agente, nouis in Chriſtianos Romæ (quo impulſore neſcimus) excitatis turbis; à *Cæcilia* clariſſima virgine eius ſponſus *Valerianus* admonitus, & ab eodem Pontifice baptizatus, Angelico factus eſt dignus aſpectu; ac paulo poſt vna cum fratre *Tiburtio*, & *Maximo* cubiculi Imperatoris Præfecto, coronatus martyrio: ipſa vero Cæcilia balneo calido incluſa cum illæſa permanſiſſet, ab immiſſo carnifice ter ſecuri percuſſa, necdum truncato capite ſemiuiua relicta, poſt triduum obdormiuit in Domino decimo Calendas Decembris: in cuius Actis *b* antiquitus ſcriptis, hæc omnia fuſius narrantur. Quod autem de ipſa ibi legitur, conſueuiſſe Euangelium Chriſti geſtare in pectore; ab aliis quoque id factitatum inuenimus: & ſi fidem præſtemus Andreæ Apoſtoli Actis, etiam Apoſtolorum temporibus id vſurpatum apparet. Sancta enim piaque maiorum hæc fuit conſuetudo, niſi aliqua accedente ſuperſtitione labefactetur. Quam eandem ſuo tempore in frequenti vſu fuiſſe, dum mulieres Euangelia ex collo appendere conſueuiſſent; teſtatur Sanctus Ioannes Chryſoſtomus *c*.

CÆCILIÆ MARTYRIVM. *b Ap. Sur. 22. Nouemb.* CHRIST. AMVLETA. *c Chryſ. hom. 73. in Matth.*

IESV CHRISTI AN. 233.

PONTIANI AN. 1.

ALEX. IMP. AN. 10.

I. ANNO Chriſti ducenteſimo trigeſimo tertio, Pompeiano & Feliciano Coſſ. vigeſima quinta *d* Maii *Vrbanus* Papa vexatione anno ſuperiori excitata, cum plurimos ad fidem Chriſti conuertiſſet, & hortationibus ſuis ad gloriam martyrii perduxiſſet, & ipſe capite truncatus martyrio coronatus eſt, cum ſediſſet annos ſex menſes ſeptem & dies quatuor: licet Euſebius *e* eum ſediſſe dicat annos nouem, & anno duodecimo Alexandri ponat ſucceſſoris ingreſſum. Sed Indices Vaticani & Creſconiani huic poſitioni magis aſſentiri videntur.

VRBANI PP. MARTYRIVM. *d Martyrol. Rom. e Euſeb. in Chron.*

II. De eo vero traditur in Libro de Romanis Pontificibus, *feciſſe miniſteria omnia ſacra argentea, & patenas argenteas viginti quinque appoſuiſſe.* Porro adeo his abundaſſe, etiam primis illis temporibus eccleſias, vt etiam lucernas habere ſolerent argenteas, iam alias dictum eſt. Sed quod pertinet ad Romanam Eccleſiam, teſtis eſt quoq; Greg. *f* Turonen. dum refoderetur quædam crypta qua Fideles ſacra agentes occluſi fuerant, inuenta eſſe in ea multa ſacra miniſterialia vaſa ex argento confecta. Et in Rebus geſtis S. Laurentii, quas Prudentius ſacro hymno cecinit, non tantum argento, ſed & auro offerre Romanos Pontifices incruentum ſacrificium cōſueuiſſe, immo & aureis cādelabris in ſacris vti, narratur. Ex quibus quidem videas, veluti diuino quodam conſilio Chriſti Regale Sacerdotium eodem tempore his etiam fulgoribus illuſtratum, quo Gentilitia ſuperſtitio ea in re decreſcere viſa eſt. Siquidē non ſolum qui temporibus Vrbani imperauit Alexander (vt ait Lampridius) in templis nunquam, præter quatuor aut quinq; argenti libras, auri ne

VASA SACRA ARGENTEA ET AVREA. *f Greg. Turo. de glor. mart. c. 38.*

guttulam quidem aut bracteolam poſuit; ſed & qui ei ſucceſſit Maximinus (quod teſtatur Herodianus) templorum omnium donaria, ſtatuaſque Deorum, heroumque honores, tum quicquid publici operis & ciuilis ornamenti, aut materiæ denique fuit nummis idoneæ conficiendis, omnia pariter ignibus conflari iuſſit. Cæterum ſepultus *a* eſt Vrbanus in Cœmeterio Prætextati via Appia: & poſtquam ſedes vacaſſet dies triginta, ſuffectus eſt in locum eius PONTIANVS, patria Romanus patre Calpurnio.

a *Lib. de Rom. Pontif.*

PONTIANVS PAPA.

III.

Hoc item anno, cum Alexander decimum in Imperio ageret, Origenes (vt tradit Euſeb. *b*) Alexandria Cæſaream in Palæſtina profugit. Quo tempore ſeceſſum Tyri petens, (vt ait Epiphan. *c*) ibi Hexapla ſua, atque Octapla, in Veteris Teſtamenti Scripturam compoſuit. Qui enim *Tetrapla* imprimis collegiſſet, ac ſic in codicib. Græce ſcripſiſſet, nempe in ſingulis paginis quatuor columnas, quarũ prima eſſet editio Septuaginta Interpretum, ſecunda tranſlatio Aquilę, tertia Symmachi, quarta Theodotionis, (de quibus omnib. dictum eſt ſuperius) *Hexapla* poſtea elaborauit; in quorum videlicet ſingulis paginis ſex columnæ eſſent diſtinctæ, quarum prima contineret textum Hebraicum Hebraice ſcriptum, ſecunda eundem textum Hebraicum, ſed Græco charactere exaratũ, tertia Aquilæ verſionem, quarta Symmachi, quinta Septuaginta Interpretum, ſexta Theodotionis. Repertis vero poſtea Quinta & Sexta Editionib. ab Hebræis, ſed piis (vt putat Hieron.) hominib. elaboratis; eaſdem Origenes Hexaplis addens, *Octapla* compoſuit. Hæc fuſius Epiphan. qui licet Origeni infenſiſſimus, eiuſmodi ab eo nauatam egregie operam non ſemel laudauit.

b *Euſ. 6. hiſt. 20.23.*
c *Epiph. de menſur.*

DE TETRAPLIS, HEXAPLIS, ET OCTAPLIS ORIGENIS. *Ap. Baro. an. 231. itemq; de Vulgata de qua inferius.*

Reddit & ipſe ſæpe Origenes *d* inſtituti ſui rationem: eiuſdemq; meminit Euſebius *e*, & alii recentiores complures. Quod vero antiquam Septuaginta tranſlationem ita concinnaſſet: vt vbicunq; Septuaginta plus dixiſſent quã haberetur in Hebræo, obelos apponeret; vbi vero minus, ex Theodotione adderet præfixis aſteriſcis: hanc eius operam non ſolum commendauit ſæpius Hieronymus *f*, ſed & ipſe ſecutus eſt exemplum, dum eandem Septuaginta editionem vertit in Latinum. Ex quibus videas, quam perperam ab aliquo *g* Hieronymus dicatur queſtus de Origene, quod eo tempore non tam correxerit, quam corruperit Septuaginta tranſlationem.

d *Orig. ep. ad Afric. de Suſan. & tract. 8 in Matth.*
e *Euſeb. 6. hiſt. 12.*
f *Hier. præf. in Pentat. ep. 104 & ep. 89. ad Augu. Apol. aduerſ. Ruff. l. 2. & in ep. ad Tit. c. 3.*
g *Galeſ. de 70. interp.*

IV.

Cum autem poſtmodum ob triplicem Septuaginta editionem, videlicet *h* iſtam Origenis, & quæ deinceps ſubſecutę ſunt, Luciani martyris, & Heſychii, non leues inter Eccleſias conflarentur ſeditiones; his & aliis rationib. permotus idem Hieron. *i*, Hebraicam quoq; editionem primus omnium in Latinum conuertit: cuius inſtituti ſui coactus eſt ſæpius *k* rationẽ reddere aduerſus obtrectatores. Cumque & alii plerique *l* ante ipſum, Græcas editiones Septuaginta in Latinum tranſtuliſſent, (inter quas *Italam m*, nempe Romana, præſtabat cæteris) ſic Occidentalis Eccleſia nouam accepit *n* editionem à S. Hieronymo ex Hebræo elaboratam, vt tamen & antiquiore illam ex Græco Septuaginta retineret *o* ſub appellatione *Veteris*, indita Hieronymianę nuncupatione *Nouæ*. Sed rurſum poſt Gregorii Papæ tempora, (quoto vero potiſſimum anno, quoue auctore, incertum remanet) ad tollendas diſſenſiones, quas eiuſmodi diuerſitatis cauſa oriri contingeret in Officiis diuinis, vna ex illis duab. conflata eſt, quæ vſui cunctis eſſet Eccleſiis, & *Communis* ab omnib. ac *Vulgata* vno nomine diceretur; eadem ipſa qua hodie Eccleſia Romana vtitur: licet non eadem ſit ratio omnium qui in ea continentur librorum, quod alii Communem illam Septuaginta, alii verſionem Hieronymi ex Hebræo magis ſequantur.

h *Hier. ep. 107 quæ eſt præfat. libr. Paralip. & præf. lib. 16. in Iſa.*

S. HIERON. LABOR IN VERSIONE SCRIPTVR.

i *Id. præfat. in Tob. ep. 113.*
k *Id. aduerſ. Ruff. l. 1. præf. in Pſ. ep. 133. & alibi ſæpe.*
l *Ap. Aug. 2. de doc. Chr. 11*
m *Ibid. c. 15.*
n *Id. 18. de ciuit. 43. Iſid. 6. Etymol. 6.*
o *Eucher. lib. Reg. Greg. pr. 1. 5. Moral. & lib. 20. c. 23.*

V.

Quod vero pertinet ad Editionem item Latinam Noui Teſtamenti; eam quæ antiquitus extabat, ab eodem Hieronymo iuſſu Damaſi Papæ ad Græcos codices emendatam eſſe, ipſe teſtatur *p*: & quam ipſe correxit, eandem illam eſſe qua nunc Eccleſia vtitur, plurimorum eſt ſententia, quorũ & longe potiora ſunt iura, quam eorum qui contradicunt: Sed de hoc alii *q* plurib. Certe quod à nonnullis obiicitur de humili & impolito eius ſtylo, qui minime Hieronymiano conueniat; vel hac ipſa ratione probatur, eam eſſe Hieronymi: ſiquidem quod non nouam ipſe cuderet, ſed veterem emendaret editionem, illa ipſa verba rudia, ſimpliceq; dicendi ſtylum ne in minimo quidem mutare voluit, vbi verba atq; ſententię à Græco (vt ait) non diſſentirent: hanc enim & in aliis obſeruaſſe conſuetudinem, ſæpe idem *a* declarat.

EDITIO NOVI TESTAM.

p *Hier. præf. in Euang. ad Damaſ. ep. 123*
q *Bellar. controuer. de Ver. Dei l. 2. Sixt. Sen. li. 8. & alii ante eos.*

a *Hier. in Ezech. 40. 47.*

VI.

Eodemq; modo & alii ſanctiſſimi Patres, Pauli Apoſtoli aſſectantes veſtigia *b*, qui non in ſublimitate ſermonis, nec in ſapientia verbi Euangelium prædicauit, periculũ immenſum cauens ne ſecus faciens gloriam humilitatis Crucis Chriſti euacuaret; nihil pręterea curarũt in diuina Scriptura emendare quod ſpectaret ad cultum orationis, vbi conſultum veritati cognoſcerent: cum alioqui non defuerint in Eccleſia Dei eloquentiæ facultatibus præditi viri, qui id pręſtare feliciſſime potuiſſent: qui tamẽ vel iſthęc vt leuia *c* contempſerunt, vel etiam alios nimiæ ob id curioſitatis *d* reprehenderunt. Nam etſi ſic rudis apparens ipſa diuina Scriptura derideretur olim *e* ab Ethnicis; ob vim tamen verbis inſitam, omnem illorum diſiecit ſiue ſcientiis ſiue armis comparatam omni ex parte potentiam ac fortitudinem: indeque conſulto factum eſt, vt in *Vulgata* qua Eccleſia vtitur, ex decreto Sacroſancti Concilii Tridentini emendanda, qui operi præfuit ob eximiam doctrinam electus à Sixto V. Pont. Max. *Antonius Carafa* S. R. E. Card. Bibliothecarius; vna cum aliis ſelectiſſimis viris eandem inierit rationem, vt explorata veteri lectione ex acceptis toto Orbe Chriſtiano vetuſtiſſimis exemplaribus, in omnibus eſſet Eccleſiaſticæ antiquitati conſultum: omnia cognoſcente, deligente, atque ſumma induſtria diſquirente eodem ipſo Summo Pontifice, cuius ingens ſtudium atque ſolertia in eo opere diutiſſime & accuratiſſime vigilauit. Quo tempore hæretici, nulli acquieſcentes, omnibus detrahentes, quæque carpentes, ſuſdeque miſcentes, & pro arbitratu innouantes atque immutantes, eandem Scripturam ſæpe verterunt, inuerterunt, ac plane peruerterunt. Quod autem iidem aduerſus noſtram VVLGATAM Editionem, velut furore quodam perciti hoſtiliter debacchantur; complures extiterunt nobiles Eccleſiaſtici tractatores, qui eorum calumnias vt leuiſſimas refellerunt; quos conſulant qui hæc fuſius pertractata cupiunt.

DE SIMPLICITATE SERMONIS SCR.
b *1. Cor. 1.*
c *Augu. 2. de doctr. Chr.*
d *Vid. Niceph. l. 8. c. 42. de Spirid.*
e *Arnob. adu. Gent. li. 1.*

DE EMENDATIONE EDIT. VVLGATÆ.

VII.

Sed vt ad Origenem redeamus; cum is peruenit in Palæſtinam, non ſic ſeceſſum petiit Tyrium vt penitus docere deſineret. Siquidem Euſebius *f* ait, ad eum Cæſareæ conſueta diſciplinæ munera exequentem, non ſolum indigenas, ſed ab exteris etiam regionib. pene infinitos diſcipulos adueniaſſe; & ex iis maxime inſignes *Theodorum*, & fratrem eius *Athenodorum*, cum integro quinquennio in eius ſchola verſati, magnam in ſacræ Theologiæ ſtudiis feciſſent progreſſionem, ambos adhuc admodum adoleſcentes, Eccleſiarum in Ponto creatos eſſe Epiſcopos. Hęc Euſeb. qui tamen quarum Eccleſiarum hi fuerint electi Antiſtites, non dicit. Conſtat autem Gregorii Nyſſeni *g* teſtimonio, alterum ipſorum, nempe Theodorum (dictum poſtea nomine *Gregorium*, & ob ingentia præclaraque facinora prænomine *Magnum*, & agnomine *Thaumaturgum*) creatum fuiſſe patriæ ſuæ Epiſcopum, nempe Neocæſareæ in Ponto. Germanus autem eius, licet cuius ſedis fuerit Epiſcopus non ſatis liqueat; illud tamen certum eſt, eum vitam ſuam omnibus ſcientiis egregie excultam, demum poſt exantlatos immẽſos cum aduerſus Gẽtiles tum hęreticos iuges labores, glorioſi palma martyrii *h* (in hoc maiorem fratre ſuo) illuſtriorem reddidiſſe in Perſecutione Aureliani. Fuerunt ambo Gentilibus parentib. geniti; & Alexandriæ primum philoſophicis, poſtea vero ſacris literis operam dederunt indeq; in Palæſtina ad audiendum Origenem profecti ſunt, vna cum Firmiliano nobili Cappadoce, magni quoque poſtea nominis Cæſareæ Cappadociæ Epiſcopo: vt plurib. idem Nyſſenus tradit, quamuis ſolius Gregorii reb. geſtis intentus. De quo & illud egregium plane facinus, cum Alexandriæ auditor eſſet, narrat; nempe, cum aliquando vna cum viris doctis & grauibus de quadam quæſtione philoſophica ex more diſputaret, immiſſaque ab æmulis luxurioſis meretricula, mercedem turpitudinis cum eo commiſſæ impudenti importunitate peteret; ipſum nihil turbatum, nihilq; innocentiam ſuam conteſtatum, ſedata voce conuerſum ad quendam familiarem, iuſſiſſe numerare ei pecuniam, ne diutius importunitate ſua propoſitæ quæſtionis

f *Euſeb. 6. hiſt. 23.*
g *Greg. Nyſſ. in Vit. Greg. Thaumatur.*

GR. THAVMAT. PRIMORDIA.

h *Martyrol. Rom. 18. Oct.*

tracta-

tractatum conturbaret. Quod vbi factum eſt, confeſtim miſeram feminam, in ipſo medio cœtu, maligno correptam ſpiritu, non prius ab eius crudeliſſima vexatione liberatam eſſe, quam pius atq; pudicus adoleſcens Gregorius pro ea preces ad Deum fudit. Quem quidem, paulo poſt quam audiendo Origeni operam dedit, (vt idem Nyſſen. narrat) cum Phædimus Amaſenus Epiſcopus, cui diuinitus præſcia futurorum vis inerat, conſecrare vellet Epiſcopum, idque Gregorius fugiens diuerſas latebras peteret; tandem impetu quodam diuino Phædimus, nihil curans interiectum ſpatium, quo à Gregorio itinere tridui dirimebatur, ſed ad Deum ſuſpiciens, precatusq; vt & ipſe & ille pariter in illa hora à Deo reſpicerentur, demum loco manus impoſitionis Gregorio adhibens ſermonem, Deo conſecrauit eum, ac Neocæſarienſem ei ciuitatem aſſignauit. Quo ille inuiſibili fune inuitus retractus, conſuetam Eccleſię manus impoſitionem accepit.

FIT EPISC. NEOCÆS.

VIII.

DIVINITVS ACCIPIT REGVLAM FIDEI.

Accidit autem, vt cum totus intentus curæ paſtorali optime adminiſtrandæ, nocte quadam rationem diſpiceret prædicandæ populo ſuo ſinceræ fidei, ac de variis quæ tunc controuerterentur quæſtionibus animo agitaret; apparuerit ei vere, ingenti fulgore, ac forma & habitu mirabili, ſacratiſſima VIRGO DEI GENITRIX cum *Sancto Ioanne Euangeliſta*, ac per hunc docuerit illum perfectam fidem Trinitatis; data ei verbatim formula, ſeu regula, quam mox Gregorius poſt viſionis diſparitionem ſcriptis mandans, & ſecundum illam poſtea in Eccleſia docuit, & eandem poſteris prædicandam reliquit: quam & Orientalis & Occidentalis Eccleſia cognitam comprobauit, & vt ſacroſanctum depoſitum cælitus collatum religioſiſſime cuſtodiuit. Recitat illam Nyſſenus, dum huius apparitionis hiſtoriam narrat; habeturque deſcripta in Quinta Oecumenica Synodo: quam & poſt multa ſæcula Apocriſarii Gregorii Papæ Noni *a* citarunt aduerſus Germanum Iuniorem Epiſcopum Conſtantinopolitanum, in eam ſententiam quod Spiritus ſanctus à Patre Filioque procedat. Eſt autem illa huiuſmodi: *Vnus eſt Deus Pater Verbi viuentis, Sapientiæ ſubſiſtentis, & Potentiæ, & Figuræ æternæ: Perfectus Perfecti genitor, Pater Filii vnigeniti. Vnus Dominus, ſolus ex ſolo, Deus de Deo, figura & imago Deitatis, Verbum efficax, Sapientia conſtitutionis rerum vniuerſarum comprehenſiua, & Potentia vniuerſæ creaturæ effectrix, Filius verus veri Patris: viſum effugiens viſum effugientis, & corruptioni non obnoxius non obnoxii corruptioni, & morti non obnoxius non obnoxii morti, & Æternus Æterni. Vnus Spiritus ſanctus, ex Deo ortum & exiſtentiam habens, quippe per Filium apparuit, videlicet hominibus: imago Filii perfecti perfecta, Vita, viuentium cauſa, Fons ſanctus, Sanctitas ſanctificationis ſuppeditatrix: per quem manifeſtatur Deus Pater, qui eſt ſuper omnia & in omnibus, & Deus Filius, qui per omnia permanet. Trinitas perfecta, quæ gloria, atque æternitate, & regno, non diuiditur, neque abalienatur.* Quam etiam eandem Regulam conſtat fuiſſe ab eodem ipſo Gregorio accuratiſſime explicatam, appoſito commentario *De Expoſitione Fidei* inſcripto, qui citatus reperitur inter alios à Baſilio *b* Magno, & Leontio *c* Scholaſtico. Sed *d* erroris iſte arguitur, dum ait dubitatum à Patribus an Expoſitio fidei vere fuerit ab ipſo Gregorio ſcripta. Nam Baſilius, qui omnia Gregorii accurate perſpecta habuit, vt eius opus citat, & ab eo editum fuiſſe non dubitat: licet idem ibi de Subſiſtentiis aliquid minus proprie videretur eſſe locutus; ſicut & accidere potuit ex eodem textu ab hæreticis (vt ait Euagrius *e*) deprauato, aut perperam interpretato.

Regeſt. ep. Greg. IX. an. eius Pontij.

Baſil. de Sp. c.29. & ep. 4. ad Neoc. Leont. de ſt. act. 8. Baron. 266.

Euagr. lib. 3. 31.

[Cum ait Leontius, dubitatum de Expoſitione Thaumaturgi, forte intellexerit de alia quam quæ à Baſilio memoratur; eaque ipſa fuerit, quem edidit Voſſius inter Opera Thaumaturgi: quippe illa verba quæ citat Leontius, eadem ipſa reperiuntur in Voſſiana. At Voſſianam nequaquam illam eſſe cuius Baſilius meminit, variis argumentis contendit Bellar. de Scr. Eccl. in Greg. Thaumat.]

IX.

ALEX. CARBONARIVS FIT EPISC. COMANVS.

Cæterum qui magna Dei virtute ac prouidentia ad munus Epiſcopale in Eccleſiæ vtilitatem euectus eſt Gregorius, idem eiuſdem diuinæ bonitatis conſilio, cum quodam poſt hæc tempore à finitima ciuitate Comana Pontica vocatus eſſet vt Epiſcopum ei præficeret, nec inter ciues conueniret de eo qui ordinandus eſſet; *Alexandrum* quendam carbonarium, quem ciues deriſui haberent, per iocum à quodam propoſitum, & à Gregorio diuinitus detectum (quippe qui eruditiſſimus cum eſſet, ex philoſopho Gentili Chriſtianus factus, vt occultior ſublimiorem exerceret philoſophiam, & egregiam corporis formam continentiæ cauſa tegeret, inter carbonarios voluiſſet profiteri:) eidem Comanæ ciuitati, communi omnium, poſt rem cognitam, accedente ſuffragio, Epiſcopum præfecit atque ordinauit; qui poſtea ſub Decio tanti ſacerdotii amplitudinem poſt egregiam nauatam operam in cura paſtorali, inſigni per ignem martyrio illuſtrauit. Refert hæc pluribus in Vita Thaumaturgi Nyſſenus.

IESV CHRISTI AN. 234.

PONTIANI AN. 2.

ALEXAND. IMP. AN. 11.

I.

HERACLAS EPISC. ALEX.

ANNO Chriſti ducenteſimo trigeſimo quarto, Lupo & Maximo Coſſ. mortuo Demetrio Epiſcopo Alexandrino, cum ſediſſet annos quadraginta tres, ſucceſſit *Heraclas* ingentis vir famæ atque doctrinæ: qui iam olim Origenis diſcipulus, eidem poſtea in ſchola Alexandrina ſocius acceſſerat, ac demum illo in Palæſtinam fugiente, integrum docendi munus ſuſceperat; in quo, Epiſcopus factus ſucceſſorem habuit *Dionyſium* vnum item ex Origenis diſcipulum. Hæc omnia Euſebius *a*.

a *Euſe. 6. hiſt.* 12.20.23.

II.

PLOTINVS AD AMMONIVM.

Eodem quoque anno, itidem Alexandriæ profitente publice philoſophiam Platonicam *Ammonio* Chriſtiano philoſopho, *Plotinus* Ægyptius patria Lycopolitanus, homo Gentilis, annos natus viginti octo ad eum audiendum ſe contulit, audiitque annos vndecim. Teſtatur id Porphyrius in Vita Plotini. Sed quod dicit, Ammonium à Chriſtianis ad Ethnicos defeciſſe, redarguunt eum impudentiſſimi mendacii Euſebius *b* & Hieronymus *c*, ex ipſius Ammonii quæ recenſent ſcriptis. Cæterum quod audis Chriſtianum hominem externam philoſophiam publice profiteri coram auditoribus Gentilibus; non ſine diuino conſilio id fieri conſueuerat his temporibus, tum Alexandriæ, tum aliis locis, ad magnam Chriſti gloriam & Euangelii profectum, quod eiuſmodi ſcholæ, eſſent complurib. veluti introductio quædam ad fidem capeſſendam, dum quæ apud ſapientiores Gentiles philoſophos ſublimiora eſſent, eadem longe facilius feliciusque ipſo doctrinæ Chriſtianæ exordio ediſcerentur: qua via conſtat quamplurimos, ac præſertim Platonicos *d*, ad Eccleſiam eſſe perductos; & qui ſe profiterentur Orbis magiſtos, libenter factos eſſe diſcipulos humilitatis Chriſtianæ. Conducere namque ad Chriſtianam pietatem philoſophicas diſciplinas, præſtareque vt Chriſtiani homines illis inſtituantur, non ſemel Clemens Alexandrinus, & ipſe eas ibidem profeſſus inſinuat, & imprimis cum aduerſus eos agit *e* qui Chriſtianis philoſophiam profitentibus detrahebant. Sed quod ea interdum abuti homines contingat, videlicet cum non ea vt organo ad veritatem vtuntur, ſed finem in ea conſtituunt; idcirco apprime poſt Philonem *f* Clemens *g*, ſymbolicis figuris Agar & Saræ *h*, docent ancillam debere ſubiici dominæ, nempe humanam philoſophiam diuinę Theologiæ. Et æque eleganter Gregorius *i* Nyſſenus alienigenæ feminæ comparat externam philoſophiã, quam Iudæus rite, legitimeque accipiet in vxorem *k*, dummodo ipſa deponat vngues & capillos, & eius partus circumcidatur. Plura alia in hanc ſententiam congeri poſſent; ſed temperamus, illud vnum ex Auguſtino *l* monentes, Platonis philoſophos; qui Chriſti diſcipuli fieri ſuperbe neglexerunt, ſeſe magiæ illi quæ per inuocationem dæmonum fieri ſolet penitus adduxiſſe: idque ipſum tam Plotino, cuius occaſione in hæc diuertimus, quam eius diſcipulis contigiſſe.

b *Euſ. 6. hiſ.* 13
c *Hier. de Scr. Eccl. in Ammon.*

CVR CHRISTIANI DOCERENT PVBLICE PHILOSOPHIAM.

d *Vid. Aug. de ver. reg. c. 4.*
e *Clem. Alex. Stro. li. 1 & 6.*
f *Philo de congreſ. quær. erud. grat.*
g *Clem. l.* 1.
h *Gen.* 16.
i *Greg. Nyſſ. in Vit. Moyſ.*
k *Exod.* 4. *Deut.* 11.
l *Aug. ep.* 56. *ad Dioſc.*

IESV CHRISTI An. 235.236.

PONTIANI An. 3.4.

ALEXAND. IMP. An. 12.13.

I.

ANNO Chriſti ducenteſimo trigeſimo quinto, Maximo & Paterno Coſſ. nihil geſtum reperimus, quod ei certo adſcribi poſſit, ad res noſtras pertinens.

II. ALEXANDRI IMP. VICTORIA DE PERSIS.

a Vid. ſup. an. 108. ad nu. 2.

Anno vero ducenteſimo trigeſimo ſexto, Maximo & Vrbano Coſſ. Alexander Imperator Artaxarxem Perſarum Regem potentiſſimum, qui inflatus reb. ſecundis *a* aduerſus Parthos geſtis, cũ ingenti exercitu (in quo eſſent ſeptingenti elephãti turriti cum ſuis ſagittariis, falcati currus mille, centum viginti millia equitum cataphractariorum) Romanũ Imperium inuaſerat, & literas pacis ad ipſum ab Alexandro miſſas barbarico faſtu contempſerat, deuicit, ac de illo nobiliſſimum triumphũ Romæ egit ſeptimo Calendas Octobris. Id enim Lampridius ex Actis Senatus, & Annalibus aſſerit: quantumuis Herodian. fuiſſe toto eo bello infeliciſſimum Alexandrum ſcribat; cuius etiam diſſenſum ab aliis in huius belli hiſtoria, notat idem Lampridius. Cæterum tum primum Perſas ſeruos apud Romanos viſus, mox redemptos eſſe, quod indigne ferrent Perſarum Reges quempiam ſuorum alicubi ſeruire, idem auctor ſcribit.

III. DE TRANSLAT. S. THOMÆ APOST.

Fertur quoq; à nonnullis, eodem bello Perſico cõfecto, translatũ fuiſſe ex India corpus S. THOMÆ Apoſtoli Edeſſam: ſed quod abſq; antiquorum teſtimonio tradatur, fides ſit apud auctores. Certe haud integrum transferri permiſſũ conſtat: nam Indi adhuc ſe illud poſſidere profitentur: ꝙ & qui res Indicas noſtri temporis ſunt proſecuti, teſtantur.

IESV CHRISTI An. 237.

PONTIANI An. 5.

MAXIMINI IMP. An. 1.

I. ALEXANDER IMP. NECATVR.

ANNO Chriſti ducenteſimo trigeſimo ſeptimo, Seuero & Quinctiano Coſſ. decima octaua Martii *Alexander* Imperator in expeditione Germanica apud Moguntiacum ſiue (vt alii) in Gallia, vna cum Mamæa matre, Maximini dolo occiditur, maximo Senatus Populiq; Romani, atque omnium prouincialium, ipſiuſq; exercitus luctu; cum imperaſſet (vt tradit Lampridius) annos tredecim, & dies nouem, vixiſſetque annos viginti nouem, menſes tres, dies ſeptem. Qui quod iiſdem Coſſ. (vt habet Liber de Romanis Pontificibus) *Pontianum* Papam vna cum Philippo presbytero relegaſſet in Sardiniam, (aliqua potius, vt puto, calumnia circumuentos, quam Chriſtianæ religionis cauſa) ſic occidi, Deo facinus vlciſcente, permiſſus eſt. Porro auaritiã Mamææ ipſius matris, occaſionem dediſſe commotioni in eum; Lampridius & alii tradunt. Ipſa enim poſt ſtabilitum filii Imperium, viſa eſt deſciuiſſe à priſtina illa optima morum inſtitutione, ex Chriſtianorum conſuetudine comparata: Cum & alioqui ipſum Alexandrum in animaduerſionibus aſperum extitiſſe, & propter auſteritatem *Seuerum* à militibus appellatum fuiſſe, Lampridius ſcribat. Eum autem poſt obitum à Senatu inter Deos relatum tradit.

II. MAXIMINVS IMPERAT.

Capitol. in Maxim.

Occiſo vero illo, idem *Iulius* MAXIMINVS *b*, Thrax genere, humili loco natus; barbariſq; parentibus, patre nimirum Gotho & matre Alana, qui & ipſe paſtor olim fuerat; ex tyronum Tribuno, primus (inquit Capitolinus) è corpore militari & nondum Senator, Auguſtus ab exercitu appellatus eſt, filio MAXIMINO ſibimet in participatum Imperii dato.

III.

c Euſeb. 6. hiſt. 21.

PERSEQVITVR CHRISTIANOS.

Idem vero confeſtim, ob grauem inuidiam (inquit Euſebius *c*) qua contra Alexandri familiam, in qua complures erant Chriſtiani, flagrabat, acerbam Perſecutionem excitauit; iuſſitque ſolos Eccleſiarum Præſides, tanquam auctores doctrinæ Euangelicæ, neci dari. SEXTAM hanc Oroſius *a* & Auguſtin. *b* PERSECVTIONEM appellant; qua non modo Præſules, ſed & clericos omnes à Maximino vexatos, Seuerus *c* tradit. Porro huius perſecutionis eam præceſſiſſe cauſam, quod cum grauiſſimi terræmotus Orientis oras acerbiſſime exagitaſſent, ea mala Gentiles more ſolito adſcriberent Chriſtianis, quaſi qui non colerentur ab illis Dii, his vel aliis cladibus Orbem ſæpe irati concuterent; tradunt huius temporis ſcriptores Origenes *d*, & Firmilianus *e* Cæſareæ in Cappadocia Epiſcopus: quorum etiam auctoritate conſtat, eandem perſecutionem vehementer graſſatam eſſe in Oriente. Sed & illius occaſione eundem Origenem ſcripſiſſe librum *de Martyrio*, Euſebius * tradit.

a Oroſ. l. 7. c. 19.
b Aug. 18. de ciuit. 52.
c Seuc. hiſt. li.
d Orig. tom. 28. in Ioan.
e Ap. Cypr. ep. 75.
* Euſeb. 6. hiſt. 21.

IV. PSEVDOPROPHETISSA MVLTOS DECIPIT.

Eademq; durante, *Pſeudoprophetiſſam* quandam in Cappadocia & Ponto erupiſſe, idem Firmilianus teſtatur; quæ (vt ait) multos Fideles per præſtigias dæmonis ſeduxit; inter cætera hæc frequenter auſa, vt certa quadam inuocatione ſanctificare ſe panem, & Euchariſtiam facere ſimularet, & ſacrificium Domino non ritu Eccleſiæ offerret, baptizaret tamen vſitato more. Quæ tandem ab Exorciſta quodam redarguta impoſtura, euanuit; dum eſſe nequiſſimus ſpiritus, qui prius ſanctus putabatur, oſtenſus eſt.

V. MAXIMIN. OMNIVM SÆVISS.

f Capit. in Maxim.

Sed vt ad Perſecutionem redeamus; quam ea ſæua fuerit, ex barbari Imperatoris qui eam indixit natura in omnẽ crudelitatem effuſa, poterit quiſque facile colligere: quippe quem adeo immanem etiam in ſuos fuiſſe Capitolinus *f* tradit, vt illum alii *Cyclopem*, alii *Buſiridem*, alii *Scironem*, nonnulli *Phalarim*, multi *Typhonem* vel *Gygem* vocarent: quem & Senatus tantum timuit, vt vota in templis publice priuatimque, mulieres etiam cum ſuis liberis facerent, ne ille vnquam Vrbem Romã videret; quod ſine iudicio, ſine accuſatione, ſine delatore, ſine defenſione, ſine delectu, diriſſimis & exquiſitis ſuppliciis omnes interimeret, omniumq; bona auferret. Erat enim ei perſuaſum, niſi crudelitate Imperium non teneri. Hæc ille auctor.

VI. PONTIANI PP. MARTYRIVM.

g Martyrol. Rom. 19. Nou.

ANTERVS PAPA.

Vrgente igitur ſub tali bellua perſecutione, quæ in Præſides Eccleſiarum præcipue indicta fuerat; viſum eſt ab omnium ſupremo initium ſumere. Siquidem hoc ipſo anno, iiſdemq; Coſſ. *Pontianus* Romanus Pontifex, quem diximus Alexandri iuſſu in Sardiniam deportatum, eiuſdem Maximini mandato fuſtib. verberatus, martyrium conſummaſſe reperitur decima nona Nouembris: cuius corpus poſtea à Fabiano Papa Romam translatum eſt, & in cœmeterio Calliſti ſepultum. Ita Tabulæ *g* Eccleſiaſticæ, & Liber de Romanis Pontificibus. In quo additur, ceſſaſſe Epiſcopatum eius dies tredecim, ac poſtea ſuffectum in eius locum eſſe ANTERVM natione Græcum ex patre Romulo. Non autem audiendi penitus quidam recentiores, qui (vt puto) ex commentitiis Actis SS. Vrſulæ & ſociarum, poſt Pontianum introducunt *Cyriacum* quendam, cuius nulla prorſus extat mentio in ſerie Romanorum Pontificum à Latinis vel Græcis deſcripta. Sed quod ad reliquos ſub Maximino martyres; confuſos ſimul eſſe pleroſque, nec ſatis diſtinctos haberi, qui ſub iſto *Iulio Maximino* paſſi ſunt, inuenimus; præſertim vbi nulla cuiuſq; eorum prænominis facta mentio reperitur; cum & æque certum ſit, librariorum ſæpius errore, *Maximinus & Maximianus* nomina inuicem mutata eſſe.

MAXIMINI PLVRES CONFVSI SIMVL.

VII.

h Herod. l. 7.

Cæterum iſte Maximinus, confecto feliciter hoc anno bello Germanico, aliiſque obtentis victoriis, Sirmium veniens illic hiemauit *h*; cum interim Romæ per Sabinum Præfectum Vrbi, & Vitalianum Præfectum Prætorio, homines natura feros, & ad Maximini ingenium optime comparatos, acerrime ſæuiret in populum.

IESV CHRISTI An. 238.239.240.

ANTERVS.
FABIANI An. 1.2.3.

MAXIMINI IMP. An. 1.2.3.

I.

ANNO Chriſti ducenteſimo trigeſimo octauo, Maximino Auguſto & Iulio Africano Coſſ. die tertia Ianua-

ANTERI PP. MARTYRIVM.

a Euſeb. in Chron. & 6. hiſt. 22.

tii *Anterus* Papa coronatus eſt martyrio, cum vix menſem (vt habet Euſebius *a*, licet perperam eius necem ſub Gordiano ponens) in Pontificatu egiſſet. Cuius martyrii cauſam Liber de Romanis Pontificibus hanc aſſignat, quod *Geſta Martyrum diligenter à Notariis exquiſiſſet, & in eccleſia recondidiſſet.* Cæterum à Clemente Papa primum magna diligentia curatum fuiſſe, vt à ſeptem Notariis Geſta Martyrum ſcriberentur, iam vidimus. His vero Fabianus Papa, qui ſucceſſit Antero, vt omnia accuratius perficerentur, ſeptem præfecit Subdiaconos.

II. NOTARIORVM MVNVS.

b Anaſt. de Rom. Pont. in Ant.

Porro eiuſmodi NOTARIORVM hac in re (ſiquidem & cetera quæ ad Eccleſiam pertinent, eorum muneris fuiſſe *b* conſtat) opus fuiſſe exiſtimamus, vt non ipſa tantum Acta, cruciatus nempe & tormenta deſcriberent; ſed etiam quæcumque Martyres locuti eſſent dum caperentur, aut torquerentur, vel ad ſupplicium ducerentur; quam celerrime adnotarent conſuetis notis, quibus non verba tantum, ſed etiam ſententiæ integræ continerentur: quarum inuentionem Euſebius *c* Tironi Ciceronis liberto Dio. *d* Mecœnati, eiuſque liberto Aquilæ tribuit. Illa autem quæ intra cancellos, obducto velo, à Iudicibus martyres interrogati dicerent; publicorum Exceptorum muneris erat, inter publica Acta referre: quæ cum agerentur in prouinciis *Proconſularia* ab Auguſtino & aliis dicta reperimus: eademque ipſa, vel eorum potius exempla, à Chriſtianis collata pecunia redimi ſolebant, & inter Acta Martyrum ſedulo aſſeruari; cuius rei cauſa Anterus martyriũ ſubiiſſe dicitur. Non ſolum autem à Romana Eccleſia, vt Acta martyrum accurate conſcriberentur, ſed ab aliis quoque diligenter curatum eſſe, extant clariſſima antiquitatis teſtimonia de inſignibus Eccleſiis Smyrnenſi *e* Viennenſi *f* & Lugdunenſi, Alexandrina *g*, Carthaginenſi *h*, & aliis. Quæ quidem tanto ſtudio perquiſita, maxima ex parte Diocletiani edicto flammis tradita lugemus. Porro de mira quorumdam Notariorum in ſcribendo pernicitate, ſunt elegantes verſus Martialis *i* & Auſonii *k*; laudatque Auguſtinus *l* nonnullorum peritiam; non in conſcribendis dumtaxat Martyrum Actis, ſed & in publicis excipiendis cum hæreticis diſputationibus, mutuiſque collationibus, & in ſacrorum Conciliorum geſtis ſcribendis.

c Euſeb. in Chron.
d Dio hiſt. 55.

ACTA PROCONSVLARIA.

e Ap. Euſeb. hiſt. 14.
f Ibid. 5. hiſt.
g Ibid. 6. hiſt. & lib. 7.
h Ap. Cypr. ep. 10.
Ap. Cypr. 57. ad Euſeb. Carpon. Pont. in vit. Cypr.
i Mart. Epigr. lib. 14.
k Auſon. Epigr. 137.
l Aug. 2. de doctr. Chr.

[Placet hic ad maiorem ſuperiorum elucidationem, ex I. Dartis Animaduerſionibus adnotare; cum olim Clemens ſeptem Notarios inſtituiſſet, vt celeriter exciperent verborum notis geſta dictaque Martyrum, iam Fabianum conſiderantem hanc ſcribendi rationem eſſe valde obſcuram, ideo ſeptem Notariis totidem præfeciſſe Subdiaconos, qui curarent literis integre perſcribi quod notis compendioſe exceptum antea erat: dicente Anaſtaſio ad hoc Fabianum *feciſſe ſeptem ſubdiaconos, qui ſeptem Notariis imminerent, vt Geſta Martyrum integre colligerent.* Quomodo & Epiphanius lib. 3. cont. hær. in fi. ſcribit libros ſuos ab Anatolio notis exceptos eſſe, & ab Hypatio integra ſcriptione in mundum ſeu in purum relatos. Et Paulus Iuriſconſultus l. 40. D. de teſt. mil. reſpondet quæſtioni ſibi factæ de milite, qui teſtamentum ſcribendum notis dictauerat, & antequam litteris præſcriberetur deceſſerat.]

AD QVID SVBDIACONI PRÆFECTI NOTARIIS.

III. FABIANVS PAPA.

m Euſeb. 6. hiſt. 22.

Antero igitur martyrio ſublato, ſepultoque in cœmeterio Calliſti via Appia; poſt dies tredecim (vt habet Liber de Romanis Pontificibus) in eius locum ſubrogatus eſt FABIANVS, patria Romanus patre Fabio: quem diuinitus electum eſſe, dum in ipſis Fidelium comitiis derepente columba è ſublimi deuolans eius capiti inſedit, Euſebius *m* ſcribit. Sed quæ huius anni Coſſ. Calendis Iulii data habetur Fabiani nomine epiſtola ad omnes Eccleſiæ comminiſtros; ea additionem accepit de Nouati ex Africa Romam aduentu, & Nouatiani peruerſione, quandoquidem hæc nonniſi ſub Cornelio Fabiani ſucceſſore contigiſſe, certa eſt aſſertio Cypriani *n*, Paciani *o*, Euſebii *p*, Libri etiam de Romanis Pontificibus, ac denique ceterorum omnium qui de his egere.

n Cypr. ep. 49. & 52. 76.
o Pac. ep. 3. ad Sympron.
p Euſeb. in Chron.

IV. GORDIANI ACCLAMANTVR IMPP. ET NECANTVR.

Quod ad ciuilem Imperii ſtatum pertinet; poſt innumeras cædes à Maximino eiuſque miniſtris perpetratas, delectis hoc eodem anno in Africa GORDIANO Proconſule iam octogenario, eiuſque filio quadraginta ſex annos nato Imperatoribus, eoſque approbante Romæ Senatu, & Maximinum hoſtem iudicante; primum omnium Vitalianus & Sabinus, quos diximus Præfectos Prætorio & Vrbi, cum aliis plurimis Maximini fautoribus occiſi fuere; confligentibuſque inuicem Populo Romano, & Prætorianis militibus qui illic à Maximino ſtarent, magna facta eſt vtriuſque partis occiſio, vſque adeo vt Vrbs à militibus inflammaretur. Cum interim ambobus Gordianis, agente contra eos Capelliano Mauritaniæ Præfecto, extinctis, à Senatu delecti ſunt ad Rempublicam aduerſus Maximinum tuendam Viginti viri: ex quibus mox *Clodius Maximus* PVPIENVS & *Calius* BALBINVS Auguſti acclamati ſunt, & ab iiſdem cooptatus GORDIANVS, Senioris Gordiani nepos, puer in Cæſarem: ſed & miſſi ſunt per vniuerſum Imperium Legati à Senatu, qui prouincias ad defectionem aduerſus Maximinum ſolicitarent. Hæc omnia fuſius Herodianus *a* & Capitolinus *b*; quorum tamen partem in annum ſequentem reiiciendam putamus. Cæterum has ingentes turbas cohibuiſſe credimus Maximinum, eiuſque miniſtros, (coactos nimirum ſua curare negotia) à perſecutione Fidelium.

PVPIENVS ET BALBINVS IMPP.

a Herod. lib. 7.
b Capitol. in Maximin. & in Gord.

V. Sed quod eius exitum complures ponunt anno Chriſti ducenteſimo trigeſimo nono, quo Perpetuum & Cornelium ſiue Cornelianum Coſſ. Caſſiodorus habet, illorum magis probatur ſententia, qui dixerũt eum regnaſſe annos tres abſolutos, & quarto occiſum eſſe, vt Euſebius in Chronico: nam & Caſſiodorus quatuor ponit Conſulatus ſub eius Imperio. Immo & Herodianus *c* (licet in hoc non audiatur) nonniſi poſt triennium exactum rebellaſſe ponit Africanos. Igitur qui tres annos Maximino tribuerunt, expletos intellexiſſe oportuit.

c Herod. lib. 7.

VI. Anno itaque Chriſti ducenteſimo quadrageſimo, Vlpio Crinito & Proculo Pontiano Coſſ. (hos enim ex Cenſorino, anno præſenti collocari debere, alias oſtenſum *d* eſt: quamuis & hoc eodem anno quo occiſus eſt Maximinus, ille ipſe legatur *e* fuiſſe Conſul; forte ciuili bello variis ex vtraque parte creatis) idem Maximinus ex Germania in Italiam aduerſus nouos Imperatores & Senatum venturus, Alpibus ſuperatis dum Aquileiam munitiſſimam vrbem obſidione tentat, à propriis militibus iã eius ſæuitiam pertæſis, vna cum filio obtruncatur, abſciſſaque eorum capita Romam tranſmittuntur; corpora vero in profluentem proiiciuntur. Sed & paulo poſt ægre ferentes milites parere Pupieno & Balbino Imperatoribus à Senatu datis, ambos Agonalibus Ludis Capitolinis ludibriis affectos miſerrime occiderunt; ac GORDIANVM, Cæſarem iam antea creatum, Auguſtum acclamarunt, annum ętatis agentem decimumſextum, vel tantum (vt alii ſcripſerunt) decimumtertium. Hæc autem de necibus Imperatorum, pluribus narrat poſt Herodianum *f* Capitolinus *g*.

d An. 88. I.
e Ap. Adolph. de Num. & ap. Capitol.

MAXIMINVS NECATVR.

GORDIANVS IMPERAT.

f Herod. lib. 7.
g Capitol. in Maximin. in Gord. & in Max. ac Bal.

IESV CHRISTI AN. 241.242.

FABIANI AN. 4.5.

GORDIANI IMP. AN. 1.2.

I. ANno Chriſti ducenteſimo quadrageſimo primo, Gordiano Auguſto & Auiola Coſſ. defuncto *h* Zebino Epiſcopo Antiocheno, ſubrogatus eſt magno eius Eccleſiæ bono, clariſſimus inter huius temporis Orientalis Eccleſiæ Epiſcopos, *Babylas*: qui in perſecutione Daciana cum ceteros omnes, tum ipſos etiam pueros ad martyrium inſtruxit, & inflammauit, & in deſolatione Perſiana diſiectos omnium animos erexit. Subiit & ipſe martyrium, poſtquam ſediſſet annos duodecim, vt dicetur ſuo loco.

h Euſeb. in Chron.

BABYLAS EPISC. ANTIOCH.

II. Interea vero, poſtquam Imperator anno Chriſti ducenteſimo quadrageſimo ſecundo, Sabino & Venuſto Coſſ. *Sabinianum i* cum ſuis in Africa rebellantem compreſſit, ſummum in Romano Imperio otiũ, & in Eccleſia pax fuit tranquilliſſima; etſi quadam (vt fiebat) obtenta cauſa, reperiatur *k* ſub Gordiano paſſa *Helconides* martyr Corinthia, quę diu tormentis vexata, diſſectis mammis, feris obiecta, ignęque vexata, tandem abſciſſione capitis migrauit ad Dominum. Pace vero bene vſi Eccleſiarũ Præſides, Chriſtianam religionem propagare, propagatamque illuſtrare ædificiis, pro viribus ſtuduerunt. Nam, vt ceteros taceam qui in ſuis parœciis id diligenter præſtitiſſe reperiuntur, habet Liber de Roman. Pont. Fabianum Papam multa ædifi-

i Capitol. in Gord.
k Martyrol. Rom. & Menol. Græc. 28. Maii.

ERIGVNTVR ECCLESIÆ. Bar. an. 245. abſque alia certa tempor nota.

cia in cœmeteriis Romæ fieri iuſſiſſe: quippe quæ in cryptis arenariis ſubtus terram latebant ſepulchra SS. Martyrum, in quibus Synaxes à fidelibus haberi conſueuiſſe vidimus, erectis deſuper ædificiis reddita ſunt clara, atque conſpicua.

III. CONC. LAMBESIT ADVERSVS PRIVAT. HÆRET.

Sed & cum eiuſdem pacis beneficio, ſanctiſſimi Epiſcopi omnem nauarent operam, vt hæreticos à Dominico grege fugarent, congregatum eſt ab Epiſcopis Africanis apud LAMBESITANAM Coloniam, nonaginta Epiſcoporum CONCILIVM aduerſus PRIVATVM hæreticum; quem omnium ſententia damnatum, Fabianus quoque Romanus Pontifex, & Donatus Carthaginenſis Epiſcopus, paribus votis ſuis literis infamia notatum, Eccleſiaſtica communicatione priuarunt. Meminit horum Cyprianus *a*, cum iterum ipſius temporibus idem Priuatus nouas turbas in Eccleſia commouiſſet. Quænam autem eſſent eius hæreſes, haud potuimus reperire: quamobrem potius exiſtimamus, fuiſſe alienæ hæreſis ſectatorem, quam nouæ inſtitutorem.

a *Cypr. ep. 55. ad Cornel.*

IESV CHRISTI AN. 243.244.245.

FABIANI AN. 6.7.8.

GORDIANI IMP. AN. 3.4.5.

I. BELLVM PERSICVM.

ANno Chriſti ducenteſimo quadrageſimo tertio, Gordiano & Pompeiano ſecundum Coſſ. Sapores Rex Perſarum vlciſci cupiens cladem eis illatam ab Alexandro Imperatore, Romanum Imperium aggreſſus, Syriam populatus eſt, ipſamque Antiochiam ſubegit. Quare Gordianus, vt virum fidum haberet, cuius optimo conſilio iuuaretur, priuſquam ad bellum proficiſceretur, duxit vxorem filiam Miſithei doctiſſimi viri, quem cauſa eloquentiæ dignum parentela ſua putauit, & Præfectum Prætorio ſtatim fecit. Hæc Capitolinus *b*: qui addit, fuiſſe quoque terræmotum eo vſque grauem, vt ciuitates etiam terræ hiatu cum populis deperierint; eaque propter ſacrificia per totam Vrbem, totumque Orbem terrarum ingentia celebrata fuiſſe.

b *Capitol. in Gord.*

II.

Anno vero ducenteſimo quadrageſimo quarto, Attico & Prætextato Coſſ. (vt idem auctor habet) Gordianus aduerſus Perſas cum ingenti exercitu procedens, eoſdem frequentibus præliis victos ad ſua remeare coegit. Ac demum

III. PHILIPPVS ARABS REGNANDI CVPIDVS.

Anno ducenteſimo quadrageſimo quinto, Appiano & Pappo Coſſ. Miſitheo eiuſdem Imperatoris ſocero, *Philippo* Arabe impellente, medicorum fraude ſublato, collata à Gordiano fuit eidem Philippo Præfectura Prætorii: qui humili licet genere natus, praua arreptus regnandi cupidine, æque dolo tentauit Gordiano reddere infenſos milites: nec ſolum illud, ſed etiam vt eius collega fieret, impetrauit.

IESV CHRISTI AN. 246.

FABIANI IMP. AN. 9.

PHILIPPI AN. 1.

I. GORDIANVS IMP. OCCIDITVR.

ANno Chriſti ducenteſimo quadrageſimo ſexto, Peregrino & Æmiliano Coſſ. menſe Martii (vt auctor eſt Aurelius Victor) *Gordianus* Imperator à PHILIPPO collega impie atque crudeliter iuſſus eſt occidi in finibus Perſidis, poſtquam regnaſſet annis ſex inchoatis; & à mœrente Senatu relatus eſt Romæ inter diuos: cui & milites ſepulchrum fecerunt, titulum huiuſmodi addentes, Græcis, & Latinis, & Perſicis, & Iudaicis, & Ægyptiacis literis, vt ab omnibus legeretur: *Diuo Gordiano, victori Perſarum, victori Gothorum, victori Sarmatarum, depulſori Romanarum ſeditionum, victori Germanorum: ſed non victori Philipporum.* quod ideo videbatur additum, quia in campis Philippicis ab Alanis tumultuario prælio victus abſceſſerat, ſimul etiam quod à Philippis videbatur occiſus. Omnes autem qui eum gladio appetiuerant, nouem numero, poſtea interemptis Philippis, ſua manu, ſuiſque gladiis, & iiſdem quibus illum percuſſerant, interierunt. Hæc pluribus Capitolinus in Gordiano,

II. PHILIP. IMP. QVANDO FACTVS CHRISTIANVS.

Magnopere vero mea ſententia errant, qui hoc iam tempore Philippum fuiſſe Chriſtianum affirmant; cum nemo Gentilium hiſtoricorum vel leuiter id annuiſſe reperiatur, multaque ſint præterea antiqua monumenta, quæ eum fuiſſe deorum cultorem manifeſte ſignificent. Itaque quod tum Euſebius *a* & alii Græci, tum inter Latinos Vincentius *b* Lirinenſis, Oroſius *c*, Caſſiodorus *d*, & alii recentiores plane innumeri, ipſæque etiam Tabulæ *e* Eccleſiaſticę, eum Chriſtianum fuiſſe tradunt; nequaquam in hoc tempus referri poteſt; quod quidem anno Vrbis natalis milleſimo, nempe quarto Imperii Philippi, Pontii Pręfecti opera contigiſſe, Acta *f* martyrii eiuſdem Pontii declarant. Ceterum labem inuaſi Imperii optimis inſtitutis delere ſtuduit, dum inter alia exoletos *g* penitus ſuſtulit, & garrulam poetarum *h* linguam, licenter nimis famam honeſtiſſimorum virorum carpentem coercere conatus eſt. Siquid autem poſt baptiſmum quauis occaſione deliquit, quo ab Eccleſia iure deberet eſſe extorris; idem facta exomologeſi publice in Eccleſia (quod Euſebius *i* narrat) Fabiano Papa aliter eum ad preces cum reliquis celebrandas, poſtrema vigilia Paſchatis admittere recuſante, magnæ pietatis exemplo diluit.

a *Euſeb. 6. hiſt. 27.*
b *Vinc. Lirin. cap. 23.*
c *Oroſ. lib. 7.*
d *Caſſiod. in Chron.*
e *Martyrol. Rom. 14. Maii in Pont. mart. Vſuar. ea die.*
f *Ap. Sur die 14. Maii.*
g *Lamprid. in Alex.*
h *l. poeta. C. de profeſſ. lib. 10.*
i *Euſ. 6. hiſt. 27.*

IESV CHRISTI AN. 247.248.

FABIANI AN. 10.11.

PHILIPPI IMP. AN. 2.3.

I. PLOTINVS ROMAM VENIT.

ANno Chriſti ducenteſimo quadrageſimo ſeptimo, Philippo Auguſto & Fabio Titiano Coſſ. idem Imp. è Perſide Romam ſe cōtulit, adſcito *k* antea in collegam Imperii PHILIPPO filio ſuo. Quo eodem anno *Plotinus* Platonicorum Gentilium facile princeps, cum Ammonii Chriſtiani philoſophi vndecim annis Alexandriæ auditor fuiſſet, anno ætatis ſuæ quadrageſimo (vt auctor eſt Porphyrius in eius Vita) Romam veniens, publice profiteri cœpit. Porro eū non fuiſſe penitus à Chriſtiana lege alienū, ex eius rebus geſtis collegit Marſilius *l* Ficinus, qui eiuſdem commentarios egregie illuſtrauit. Sed Porphyrius eū magiæ deditum extitiſſe demonſtrat; & multos ex eius diſcipulis Romæ magicarum artium curioſitate deprauatos fuiſſe, S. Auguſtinus *m* teſtatur, licet & aliquos Chriſti fidem amplexatos eſſe aſſerat. Sed de his iam ſuperius dictum.

k *Num. ap. Adolph.*
l *Marſil. in comment. Ploti. lib. 8. cap. 7.*
m *Aug. ep. 56. ad Dioſc.*

II.

Quod vero rurſum ad Plotinum attinet; cum ex eodem Porphyrio certum reddatur, ipſo Romæ docente ſub Philippo Imp. Origenem eo acceſſiſſe, & cum Plotino congreſſum eſſe: vt eius itineris cauſam exquiramus, ſciendum eſt, mortuo Heracla Alexandrino Epiſcopo, & in eius locum ſubrogato *Dionyſio*, Origenem tum ad Fabianum Romanum Pontificem, tum ad alios Epiſcopos rectæ fidei confeſſionem ſcripſiſſe: quod Euſebius *n* vult cōtigiſſe Philippi anno tertio, qui fuit Chriſti ducenteſimus quadrageſimus octauus, Præſente & Albino Coſſ. Cum vero nihil aliud de his dicat Euſebius, (dolo, vt puto, reticens quę in reprehenſionem Origenis eſſent, cuius erat ſtudioſiſſimus) exiſtimamus factum, vt cum Heraclas Origeni fauiſſet, quem Demetrius Heraclæ prædeceſſor excommunicauerat ob multiplices errores in eius libris contentos; iam defuncto Heracla Dionyſius, licet, & ipſe eiuſdem fuiſſet Origenis diſcipulus, omnia tamen veritati poſtponens, Demetrii ſententiam ſecutus, ipſum Origenem rurſum exagitare cœperit; Origenes autem vt ſe defenderet, rectæ fidei profeſſionem promulgauerit: veneritq; Romā, vel à Fabiano Papa ad dicendam cauſam vocatus, vel quod Fabianus non admiſiſſet ſcriptam ab eo fidei confeſſionem, ipſe ſpōte apud eum ſe purgaturus acceſſerit. Ceterum de congreſſu eius cum Plotino haud tacendum quod Porphyrius ſcribit; nem-

n *Euſ. 6. hiſt. 28. 29.*

ORIGENIS APOLOGIA.

pe cum aliquando Origenes veniſſet in Scholas vbi Plotinus publice profiteretur, Plotinum ſtatim genas rubore ſuffuſum aſſurgere voluiſſe: ſermoneſque ab Origene continuare rogatum, reſpondiſſe, ſtudium loquendi ceſſare quando qui loquitur animaduertit ſe ad illos qui idem ipſi nouerint verba facturum: atque ita cum pauca quædam diſſeruiſſet, inde ſurrexiſſe. Ex quibus quantæ æſtimationis habitus fuerit Origenes etiam ab externis, plane demonſtratur.

ORIG. ROMAM VENIT AD FABIAN. PP.

IESV CHRISTI AN. 249.

FABIANI AN. 12.

PHILIPPI IMP. AN. 4.

I. MILLESIMVS ANNVS VRBIS.

Anno Chriſti ducenteſimo quadrageſimo nono, duobus Philippis patre & filio Auguſtis, ſecundum illo, iſto primum Coſſ. MILLESIMVS ANNVS AB VRBE CONDITA numeratur, quem Philippus inſignibus editis muneribus celebrauit, vt Capitolinus *a* teſtatur. Vnde intelligas Varronianam ſupputationem annorũ Vrbis, publicis monumentis eſſe receptam, iuxta quam præſens annus numeratur Milleſimus Vrbis. Addit Aurelius *b* Victor, in his Ludis Philippum patrem petulantius cachinnantem, à Philippo filio vultu auerſo notatum, ac tacite redargutum. Admirandum enim omnibus fuit, puerum præter ætatis vſum fuiſſe à riſu abſtinentem, quamobrem ἀγέλαςος dictus eſt: ſic fortaſſe à Seuera matre Auguſta Chriſtiana femina moribus informatus.

a Capitol. in ord. in fi. *b Aurel. Vict. Philip.*

II. [Ita enim vocati ſunt ti Ludi; tamen ſeculares nonniſi poſt annos centũ decem in Vrbem redi[re]nt, vt ſcri[bi]t Zoſimus lib. 2. & eos [S]euerus qua[dr]aginta tribus antea an[no]s edidiſſet, [v]ip. an. [2]06.]

Quod autem in antiquis nummis SÆCVLARES AVGG. notati inueniantur Conſulatu patris Philippi tertio ac filii ſecundo, nempe anno ſequenti, ea ratione accidiſſe putatur, quia annos qui ab V.C. conſueuerunt numerari, non à Calendis Ianuarii Romani auſpicabantur, ſed à natali Vrbis, ipſis Palilibus, nempe vndecimo Calendas Maii: ſicq; hoc anno Vrbis Milleſimus inchoatus, ſequenti anno die vigeſimaprima Aprilis fuerit abſolutus. Sed & quod grandiora eiuſmodi miſſilia numiſmata ab vſualibus diſtincta, ipſis Calendis Ianuarii (vt ex Herodiano *d* conſtat) ab Imperatoribus erogari ſolerent, inde quoq; factum eſt vt Sæculares Ludi non anni huius Conſulatu, ſed ſequentis in illis notati fuerint. Porro eos editos à Philippo tempore natalis ſui Imperii, nempe menſe Martii, aliqui *e* putant, ſed nonniſi leui opinatione, cum conſtet meſſis tempore circa finem Iunii menſis (vt teſtatur Zoſimus *f*) celebrari ſolitos.

d Herod. lib. 1. *e Pomp. Læt. Philip. Onuin. de Lud. Sæcul. & al.* *f Zoſim. lib. 2.*

III. ZOSIMI HISTOR. DOLVS.

Cæterum notatur eiuſdem Zoſimi, in Chriſtianos infenſiſſimi, odium, & inuidia, dũ mendaciter nimis poſt Seuerũ Imperatorẽ negat Ludos Sæculares amplius inſtauratos, quos ſub Philippo fuiſſe habitos Iulius Capitolinus, antiqui nummi, aliæq; inſcriptiones, & ex noſtris Euſebius, & Caſſiodorus, & alii aperte teſtantur. Sed fortaſſe eos tacendos exiſtimauit, quod à Chriſtiano Imperatore non more maiorum (vt Oroſius *g* teſtari videtur) immolatis ſacrificiis, aliiſq; ſuperſtitionis Gentilitiæ officiis, (nam cum ſe accingeret ad diis ſacrificandum, Pontii Præfecti hortatione & inſtructione à propoſito deſtitiſſe, ac fidem Chriſtianã cum filio ſuſcepiſſe, amboſq; à Fabiano Papa baptizatos eſſe, eiuſdem Pontii Acta *h* narrant:) ſed editione tantũ munerum celebrati fuerint, cetera vero idololatriæ Pontificibus agenda ipſe reliquerit. Nam & eadem ratione idem Zoſimus ſequentes tacuit ab Honorio celebratos, de quibus ſuo loco. Sicut & de ceteris rebus à Philippo geſtis, non abſque inuidia & odio Chriſtiani nominis factum exiſtimo, vt ſeptennium eius Imperii obſcurum valde remanſerit: quæ ſi improbæ fuiſſent perinde atq; eius ingreſſus, ſcriptores Ethnici non tacuiſſent, qui ſcelus illud egregie reliquere teſtatum. Sed de eius Chriſtianitate, ac piis legibus, ſatis ſuperius in eius ingreſſu.

g Oroſ. lib. 7. *h Ap. Sur. die .. Maii.*

IV. Per idem tempus (inquit Euſebius *i*) quidam in Arabia falſi cuiuſdam dogmatis auctores nati ſunt, aſſerentes hominum animas vna cũ corporibus extingui, ac rurſum tempore reſurrectionis vniuerſæ carnis cum eiſdem vitam denuo recuperaturas. Sed SYNODO aduerſus eos ibidem habita, pleroſque eorum Origenes (qui ad Synodum ad hoc vocatus fuit) diſputatione ſuperatos rectæ fidei reſtituit. Addit poſt hæc Euſebius de hæreſi *Helceſaitarum*, tamquam hoc primum tempore orta eſſet. Verum ea tunc potius reſtituta videri poteſt, cum eius auctorem Helxeum lõge antehac vixiſſe Epiphanius tradat: de quo, eiuſque erroribus, actum eſt ſuo *a* loco. Quod vero apud Euſebium in Chronico legitur, hoc anno Vrbis milleſimo Atlantem montem fuiſſe loco motum, fides ſit penes auctorem.

i Euſeb. 6. c. 30.

SYNODVS IN ARABIA.

a An. 105. num. II.

IESV CHRISTI AN. 250.

FABIANI AN. 13.

PHILIPPI IMP. AN. 5.

I. CYPRIANVS ORDINATVR EPISC. CARTHAG.

Anno Chriſti ducenteſimo quinquageſimo, duobus Philippis Auguſtis, patre tertium, & filium ſecundum Coſſ. *Cæcilius Cyprianus* ſummo Cleri & populi conſenſu (vno tantum aduerſante *b* Feliciſſimo presbytero) Eccleſiæ Carthaginenſis Epiſcopus eligitur. Id enim hoc anno accidiſſe, ex eo poſſe deduci videtur, dum ipſe ſcribens *c* ad Cornelium anno ſecundo ex quo factus iſte erat Romanus Põtifex, quartum annũ tunc elapſum fuiſſe ſuæ ſedis teſtatur. Cuinam autem in Epiſcopatu ſucceſſerit, veriorem eſſe ſententiam dicentium ſubrogatum fuiſſe in locum Donati, ipſemet declarare videtur, dum ad eumdem Cornelium ſcribens, eodem gradu anteceſſionis ponit Donatum ante ſe, quo Fabianum ante Cornelium. Vnde quod S. Auguſtinus prædeceſſorẽ Cypriani ſæpe nominat Agrippinum, non ſic intelligendum eſt, vt immediata fuerit ſucceſſio, ſed quod eodem pariter nomine omnes qui Cyprianum præceſſerũt cenſerentur. Nam & alibi iidem Auguſtinus *d* & Cyprianus *e*, plane ſignificant Agrippinum longe antea vixiſſe.

b Cypr. et. 40. ad pleb. *c Id. ep. 55.* *d Aug. de bapt. cont. Don. lib. 3. cap. 12.* *e Cypr. ep. 71. 73.*

II. EIVS PRIMORDIA.

Antequam vero Cyprianus ad Epiſcopatum, immo ad Chriſtianam religionem vocaretur, (exploſa fabula de eius magica arte, quam alterius Cypriani patria Antiocheni, Nicomediæ cum Iuſtina ſub Diocletiano Imperatore paſſi, fuiſſe conſtat:) Rhetoricam maxima laude Carthagine publice docuiſſe, Hieronymus *f* tradit: cuius eloquentiã tam Latini quam Græci Patres, & inter eos diſertiſſimi Lactantius *g*, & Gregorius *h* Nazianzenus, mirum in modum extulerunt; quamuis ipſemet teſtetur *i*, ſe factum Epiſcopũ eam miſſam feciſſe, & ad Chriſtianam ſimplicitatem demiſiſſe. Fuiſſe porro genere illuſtrem, potentia clarum, ſuæque ciuitatis Senatorem primarium, atq; diſciplinis philoſophicis inſigniter ornatum, teſtatur idem Gregorius. Cum autem religionem Chriſtianam amplexus eſt, ſcribit Lactantius deriſum à ſuis fuiſſe quibus antea admirationi eſſet; & loco *Cypriani*, dictum *Caprianum*, (ſeu potius, vt emendatiores codices habent; *Coprianum*, hoc eſt, Stercorarium) quaſi quod elegans ingenium & melioribus rebus aptum, ad aniles ſe fabulas contuliſſet.

f Hier. de Script. Eccl. in Cypr. *g Lact. lib. 5. cap. 1.* *h Greg. Naz. orat. in laud. Cypr.* *i Cypr. ep. 2.*

QVALIS POST BAPTISMVM.

Pontius autem diaconus qui eius Res geſtas proſecutus eſt, ait ipſum Chriſtianum factum, ſæculo penitus renuntiato, non ſolum longo tempore acquiſitas diuitias in pauperes erogaſſe, ſed & cariſſima coniuge ac dulciſſimis liberis commendatis Cæcilio presbytero, à quo fuit *k* ad fidem conuerſus, eminentioris vitæ confeſtim iter arripuiſſe. Iam porro ſeneſcentem Chriſto nomen dediſſe, ſui ipſius *l* teſtimonio conſtat: ac paulo poſt baptiſmum, adhuc neophytum & nouellum, ad ſedis Epiſcopalis faſtigium eſſe prouectum, Pontius teſtatur. Vnde mireris, tantam mox ei Chriſtianæ Theologiæ inhæſiſſe doctrinam, & Eccleſiaſticæ diſciplinæ vſum accreuiſſe; vt diuinarum ſcripturarum ſcientia imbuta memoria, & intellectus exatiatus, ſui exuberantia mox in torrentes ad alios irrigandos foras erupe-rint. Sed de eius primordiis modo ſatis.

k Vid. ſup. an. 209. *l Cypr. ep. 2.*

IESV CHRISTI An. 251.252.

FABIANI An. 14.15.

PHILIPPI IMP. An. 6.7.

I. Anno Chriſti ducenteſimo quinquageſimo primo, Æmiliano & Aquilino Coſſ. Philippum ſexto Imperii ſui anno inchoato occiſum multi volunt; ſed magis probatur ſententia dicentium annis ſeptem imperaſſe, quam inferius firmabimus.

II. Persec. excitata in Ægypto a Mago.

Anno vero ducenteſimo quinquageſimo ſecũdo, (Coſſ. vt ponit Caſſiodorus, Decio & Grato) qui præceſſit Decii Perſecutionem, graui tumultu Alexãdriæ à mago quodam in Chriſtianos excitato, complures eorum fidem negare recuſantes, poſt multa tormenta necati ſunt; interque illos *Apollonia* virgo iam ætate prouecta, quæ poſt maxillas crudeliter diuerberatas, omneſq; dentes excuſſos, maluit ſeipſam in rogum ipſi præparatum ſponte iniicere, quam verba blaſphemiæ loqui. Narrat hæc pluribus Euſebius *a*, ex litteris Dionyſii eiuſdem ciuitatis Epiſcopi ad Fabium Antiochenum. At quiſnam fuerit magus ille, non liquet: ſcimus tamen, Porphyrium *b* de Ægyptio ſacerdote dæmonum excantationibus dedito ſcribere; qui paulo poſt circa Gallieni tempora Romam venit: quem & illum ipſum putamus, qui poſtea Valerianum aduerſus Eccleſiam concitauit.

a *Euſeb. 6. hiſt. 34.*

b *Porphyr. in Vit. Ploti.*

[Solent Conſules huius anni Decius & Gratus, à nonnullis præteriri Nec nouum, quoſdam ab aliquibus poni, qui ab aliis omittantur: nemoque eſt qui neſciat, quam in his varient Faſtorum concinnatores, ac Chronicorum conſcriptores; dum quiſque rem incertam, aut mutatu facilem, ad ſuas trahit; torquetq; coniecturas. Ceterum hi iidem Coſſ. repetuntur à Baronio poſt biennium, ſed aucto vicium ſuarum numero. Quemadmodum etiam in ſequentium aliquot annorum Conſulibus, itemq; in Imperatorum annis vſque ad Diocletianum, variat fere ab aliis, vt & iidem alii ab inuicem. Nobis nihil licuit, libuitue immutare, ne vel auctoris noſtri ſententiam conuelleremus, vel aliorum errores augeremus.]

IESV CHRISTI An. 253.

SEDES VACAT.

DECII IMP. An. 1.

I. Anno Chriſti ducenteſimo quinquageſimo tertio, Decii ſecundum & Etruſci ponitur Conſulatus. *Etruſcus* autem, Decius fuit Iunior, ſic cognomento dictus; vt antiqua *c* monumenta demonſtrant. Ponitur ab aliis Conſulatus Decii ſecundus cum Grato, quem putamus ſuffectum: nam hic ille plane Conſulatus duorum Deciorum, cuius mentio eſt apud Trebellium Pollionem in Valerianis.

c *Panuin. in Faſt. hoc an.*

II. Philippi Imp. occisi.

His Coſſ. (inquit Caſſiodorus) occiſi ſunt Philippi pater & filius Imperatores, ille Veronæ, hic Romæ: Imperiumque inuaſit Decivs, Budaliæ, ſeu Bubaliæ, in Pannonia inferiori natus: qui mox Decivm filium Cæſarem dixit. Eſtque inſcriptio Veronæ, qua pariter dicitur, *Anno Chriſti ducenteſimo quinquageſimo tertio Philippum Seniorem Veronæ, Romæ Iuniorem à ſatellitibus occiſos eſſe.* Deſcripſerunt illam Adolphus, & alii; ſed à Panuinio, licet Veronenſi ciue, eſt prætermiſſa, quod ſuis aduerſaretur Faſtis, dum Philipporum necem ponit anno Chriſti ducenteſimo quinquageſimo. Porro eiuſmodi inſcriptioni, tum ſeptem Conſulatus in Faſtis Caſſiodori ſub Philippo poſiti conſentiunt, tum numerati ab Euſebio *d* anni ſeptem eius Imperii, & deducta ab eodem annorum Chriſti chronographia, qua æque ponitur hic annus à nato Chriſto ducenteſimus quinquageſimus tertius. Sed & Oroſius *e*, cum tradit occiſos Philippos & ſubrogatum Decium anno milleſimo quarto ab V. C. huic noſtræ aſſertioni ſuffragatur. Sicque videas omni genere chronographiæ, nempe annis Chriſti, Imperatoris, Vibis, atque Conſulibus: hoc anno occiſos eſſe Philippos, & Decium imperare cœpiſſe: qui viuentibus adhuc Philippis, poſt Macrinvm (qui cito ſublatus eſt ab exercitu Illyricorum) Imperator fuerat acclamatus. Quod vero Eutropius dicat Philippos inter diuos fuiſſe relatos, ex his plane cognoſcitur, tum eos, licet Gordiani nece peroſi olim fuiſſent, mutatis moribus Senatus Populique Romani ſibi conciliaſſe animos; tum ſic eos Chriſtiana fuiſſe religione initiatos, vt tamen nullum faceſſerint Gentilitiæ ſuperſtitioni negotium.

[An igitur iam eo tempore anni numerari conſueuerãt à Chriſto? Vid. infr. an. 527 num. VIII.]

d *Euſeb. in Chron. & 6. hiſt. 32.*

e *Oroſ. lib. 7.*

Decivs imperat post Macrinvm.

III. Fabiani PP. Martyrivm.

Cum autem omnium conſenſione conſtet, ipſo Decii Imperatoris ingreſſu Perſecutionem ab eo in Chriſtianos eſſe conflatam, eaque confeſtim *Fabianum* Papam ſublatum; qua ratione ſtabilitus à nobis eſt annus primus Decii, eadem hoc anno ponitur Fabiani martyrium, in quodcumque tandem tempus alii referant: eſtque dicendum, ipſum ſediſſe annos quindecim & dies quatuor; necemque ſubiiſſe vigeſima Ianuarii, qua die natalis eius habetur in Tabulis Eccleſiaſticis conſignatus. Ponitur & ab Euſebio hoc Chriſti anno Fabiani exitus; & in Libro de Romanis Pontificibus traditur ſediſſe ad præſentem vſque annum, quo Decius geſſit Conſulatum ſecundum: licet inter ſe de tempore ſedis aliquid iidem auctores diſſentiant. Habet idem Liber, Fabianum ſepultum in Cœmeterio Calliſti via Appia. Sed quod additur, ſedem eius vacaſſe diebus tantummodo ſex, oſtendetur paulo poſt vacaſſe vno anno & amplius.

IV. Persec. Deciana crudelis.

Quod vero pertinet ad ipſam Persecvtionem; Euſebius *a* imprimis ait, eam Decium odio quodam capitali quo cum Philippo diſſidebat concitaſſe. Et Oroſius *b* eam Septimam numerans, ſcribit Decium vt Chriſtianos perſequi poſſet, Philippos interfeciſſe, moxque feralia edicta ſparſiſſe. Hæc autem Dionyſius *c* Epiſcopus Alexandrinus, qui ea legiſſe potuit, talia fuiſſe teſtatur, qualia Dominus prædixiſſet futura, in quibus terribiliſſima iam propemodum compleretur ſententia, nimirum electos ſi poſſibile eſſet in errorem inducendos fore. Porro Decium illa promulgaſſe ira & inuidia motum, quod falſa Deorum ſuperſtitio iam vbique neglectui eſſet, ac fides Chriſti per totum Orbem multiplicaretur, necnon pleriſque in locis Chriſtiani fana Gentilium idolaque & altaria demoliti eſſent, ac in Chriſti nomine eccleſias & oratoria extruxiſſent; Gregorius *d* Nyſſenus tradit: additque terribiles Decium ſupplicii minas in Præſides prouinciarum ſtatuiſſe, niſi omnibus probris & cruciatibus Chriſtianos cogerent deos adorare: ſingulis autem Magiſtratibus vnum fuiſſe ſtudium, vt nouis excogitatis ſuppliciorum generibus, nullus eo poſſet oſtendi ſcelere ſuperior. De qua etiam perſecutione Cyprianus *e* agens, ait primo eam ſibi à Deo prænuntiatam fuiſſe & præfiguratam, dum in viſione patrem quemdam familias vidit, & ad eius dexteram iuuenem mœſtum quod præcepta ſua non ſeruarentur, in ſiniſtra vero alterum rete manu tenentem, & gaudentem quod daretur ſibi ſæuiendi poteſtas. In ipſa autem perſecutione ait tormenta illata fuiſſe, ſine fine tortoris, ſine exitu damnationis, ſine ſolatio mortis; quæque ad coronam non facile dimitterent, ſed tam diu torquerent quam diu deficerent. Qui & in libro *de Lapſis* diſerte teſtatur, hæc Chriſtianos pati meruiſſe, quod traditam diuinitus diſciplinam Eccleſiaſticam pax longa corrupiſſet, eſſentque admodum deprauati tam populorum quam miniſtrorum Eccleſiæ mores; iaceretq; fides, & quaſi dormiret: atque ideo opus fuiſſe, vt erigeretur eiuſmodi cœleſti cenſura.

a *Euſ. 6. hiſt. 32.*

b *Oroſ. lib. 7. cap. 11.*

c *Ap. Euſ. 6. hiſt. 34.*

d *Greg. Nyſſ. in Vit. Greg. Thaumatur.*

e *Cypr. ep. 8.*

V. Accidit tamen (quod idem auctor *f* imprimis deplorat) vt complures quos antea deliciæ & concupiſcentia ſubiugaſſent, amore patrimonii, & facultatum ſuarum velut compedibus irretiti, nec ſecedere valentes, nec ſupplicia pati; ipſo primo huius turbinis impetu proſtrati fuerint, eorumque nonnulli etiam ante aciem ſine congreſſione manus turpiter dederint, & alios ad eamdem nequitiam hortati fuerint. Lapsorvm autem duplex ab eodem Cypriano ponitur differentia; aliorum, quos nominat *Sacrificatos*, vel *Thurificatos, ac Idololatras* communi voce; aliorum, quos appellat *Libellaticos.* Dicebantur porro Sacri-

f *Cypr. de Lapſ.*

Lapsorvm diversa genera.

ro *Sacrificati*, omnes qui quomodocumq; immolaſſent, vel immolata guſtaſſent, *Thurificati*, qui thus obtuliſſent, *Idololatræ*que omnes, qui quemlibet religionis cultum idolis publice exhibuiſſent. *Libellatici* vero, qui Chriſtum publice negare erubeſcentes, priuatim id vel per ſe, vel per alios ſuo nomine facerent, & à Magiſtratibus libellos ſecuritatis impetrarent, ne amplius inquirerentur, ſoluta pro eiuſmodi diſpenſatione pecunia.

VI. [L]ibellati[c]i qui nam [d]icti. Cypr. de lapſ. [n.] 52. ad Ant[o]n. ep. 68. ad [...]ſſ. & ap. [e]undem in ep. [C]leri Rom. [...] eſt 31. Sup. an. 205.

Hanc enim fuiſſe Libellaticorum cauſam, ex variis Sancti Cypriani *a* locis euidenter colligimus: ex quibus errare exiſtimamus, qui putarunt dictos eſſe Libellaticos, qui pretium ſoluerent ne cogerentur fidem negare. Nam nullum fuiſſe crimen, vexationem à Gentilibus pecunia redimere, iam ſuperius *b* eſt demonſtratum aduerſus id negantem ex Montani doctrina Tertullianum. Nec putandum, improbatam in Eccleſia eius opinionem Cyprianum eſſe ſectatum, minus Romanam Eccleſiam, quæ pariter cum Cypriano Libellaticos damnauit. Ceterum diuerſum plane ab iis *Libellorum* genus erat, quo Chriſtiani illi nequiſſimi, ſtatim atque audiſſent promulgatum edictum, ne caperentur, vel iacturam aliquam in bonis paterentur, ſuæ negationis libellos offerebant Præſidi, quorum meminit Plinius *c* ad Traianum. In aliquos autem Lapſorum, admiranda quædam hac perſecutione contigiſſe prodigia, Cyprianus teſtatur eodem libro *De lapſis*, quem anno ſequenti ſtatim poſt redditam Eccleſiæ pacem edidit. Ait enim, vnum ex his qui ſponte Capitolium negaturus aſcenderat, poſtquam Chriſtum negauit, obmutuiſſe. Aliam in balneis conſtitutam, ab immundo ſpiritu correptam, cecidiſſe, ac laniaſſe dentibus linguam, qua fuerat vel paſta impie, vel locuta: ac poſtmodum doloribus ventris & viſcerum cruciatam defeciſſe. Paruulam, quæ à nutrice ad Magiſtratum ducta, panem immolatum mero mixtum guſtaſſet, cum facinus commiſſum tam loqui & indicare per ætatem non poſſet, quam nec intelligere prius potuit nec arcere, vbi poſtmodum ei in Synaxi diaconus, licet reluctanti, de Sacramento calicis infudit, protinus ſingultantem euomuiſſe, nec potuiſſe in eius corpore & ore violatam Euchariſtiam permanere. Aliam in annis adultioribus conſtitutam, velut quædam venena letalia, inter fauces & pectus admittentem Sanguinem palpitantem & trementem concidiſſe. Et cum quædam arcam ſuam, in qua Domini ſanctum fuit, manibus indignis tentaſſet aperire, igne inde ſurgente deterritam eſſe ne auderet attingere. Et alium, qui & ipſe maculatus, ſacrificio à ſacerdote celebrato, partem cum ceteris auſus eſt latenter accipere, Sanctum Domini edere & contrectare non potuiſſe, cinerem ferre ſe aperris manibus inueniſſe. Multos quoque alios immundis ſpiritibus impletos eſſe, multos vſque ad inſaniam mentis excordes, dementiæ furore quaſſos eſſe: denique per Orbis multiformes ruinas, tam delictorum pœnam fuiſſe variam, quam delinquentium multitudinem numeroſam. Hæc Cyprianus de prodigiis in Lapſos: quos & diligenter hortatur ad confeſſionem peccatorum, & ſeueram pœnitentiam.

Plin. Sec. [l.10.] ep. 97.

[P]rodigia [ci]rca Eu[c]hariſti[a]m. [A]p. Bar. an. [...]

VII. [D]iuturna [Se]dis Rom. [va]catio. Ap. Cypr. 31. Anaſt. de [R]om. Pont. [C]ypr. ep. 16.

Sed quod rurſum ad Perſecutionem attinet; fuiſſe eam omnium acerbiſſimam in Eccleſiam Romanam, illud vnum poteſt eſſe perſpicuo argumento, dum Fabiano Papa martyrio coronato, ne per annum quidem valuit ei ſubrogari ſucceſſor: nempe (vt ait Clerus *d* Romanus ad Cyprianum) propter rerum & temporum difficultates, quibus qui reſidui ex eodem Clero erant, magno modeſtiæ exemplo ab electione Romani Pontificis abſtinuerunt, quod ſæuiens perſecutio collegas complures in carceres abduxiſſet, aliosque aliter diſperſiſſet. Siquidem inter ceteros conſtat *e*, poſt Fabiani paſſionem *Moyſen* & *Maximum* presbyteros, & *Nicoſtratum* diaconum carceri eſſe mancipatos. Ad quos cum adhuc Sede vacante Cyprianus iterum ſcribens *f*, eos iam annum in carcere exegiſſe teſtetur, plane apertiſſime oſtendit, non ſex dies vel menſes, vt alii affirmant, ſed vltra anni ſpatium fuiſſe Romanam Eccleſiam ſine paſtore. Scriptam enim eſſe ad dictos Confeſſores eam epiſtolam priuſquam Cornelius crearetur, illud certo eſt argumento, quod ſcribit ad eos tunc pace & vnitate concordes, quos poſtea in electione Cornelii conſtat fuiſſe ſchiſmate diuiſos, quibuſdam eorum Nouatiano ſtudentibus.

VIII. Rom. clerus, Sede vac. curat Eccleſias.

Interim vero qui reſidui erant Cleri Romani, probe ſcientes ex antiquiori conſuetudine, ſublato viſibili Vniuerſalis Eccleſiæ capite, ſuarum eſſe partium (quippe qui propinquiora membra capiti inhærent) Catholicæ Eccleſiæ proſpicere: in iis quæ licerent ipſius capitis munera explentes, inter alia ceteras Eccleſias hortati ſunt, diligentem curam habere quorumcumque Fidelium, ac ſepulturæ martyrum, & fortiter in perſecutione ſe gerere. Ex literis enim, quas de his rebus ad Cyprianum & Clerum Carthaginienſem ſcripſere *a*, quid cum ceteris principalioribus Eccleſiis egerint, facile poſſumus intelligere.

a Vid. ap. Cypr. ep. 3. 4. 15. 30. 31.

IX. Fuga Cypriani.

Cum autem eadem perſecutio vehementer vbique ſæuiret, accidit vt complures licet fortiſſimi, ſe ad tempus ſubduxerint: inter quos ſanctiſſimus Cyprianus magno Gentilium ardore quæſitus *b* ad necem, ſæpiuſque ad leonem petitus in Circo, proſcriptuſque *c*, & bonis ſpoliatus, non quidem formidine *d*, ſed peculiari Spiritus ſancti monitu latebras quæſiuit, ne per eius præſentiam perſecutio in ceteros Fideles acrius ſæuiret, vt idem ipſe teſtatur, tum ad Clerum ſuum *e*, tum ad Romanum de his ſcribens, rationemque facti ſui reddens, cum apud eumdem Clerum Romanum eius ſeceſſus fuiſſet ignauiæ nomine redditus falſa relatione ſuſpectus, ad quem etiam in ſui excuſationem, tredecim tranſmiſit epiſtolas ad ſuos ſcriptas, quibus probaret ſe licet abſentem corpore, haud tamen in aliquo defuiſſe Eccleſiæ ſuæ, quin & ſpiritu, & actu, & monitis præſto fuerit tam iis qui adhuc liberi eſſent, vel etiam in carceribus detinerentur, quam eorum corporibus & memoriæ qui iam martyrium ſubiiſſent. Cui & Pontius tradit tantam fuiſſe ſacri cupidinem ſermonis ad populum ſuum habendi, vt optaret ſic ſibi paſſionis vota contingere, vt de Deo loquens in ipſo ſermonis opere necaretur. Ex vna ſ vero ipſius epiſtolarum, è latebris ſcriptarum, illud inter alia notatu digniſſimum, adeo flagraſſe deſiderio ſanctiſſimos illorum temporum Chriſtianos, ſacratiſſimi in Eccleſia offerri ſoliti ſacrificii, quod Miſſam maiores dixerunt, vt ſacerdotes Chriſtianæ religionis intimos etiam carceres penetrarent, offerrent, & poſitis ibi confeſſoribus participarent. Sic enim ait ad Clerum ſuum: *Etſi fratres pro dilectione ſua cupidi ſunt ad conueniendum & viſitandum confeſſores, tamen caute hoc, & non glomeratim, puto eſſe faciendum, ne ex hoc ipſo inuidia concitetur, & introeundi aditus denegetur. Prouidete ergo vt cum temperamento hoc agi tutius poſſit: ita vt presbyteri quoque qui illic apud confeſſores offerunt, ſinguli cum ſingulis diaconis per vices alternent, quia & mutatio perſonarum, & viciſſitudo conuenientium minuit inuidiam.*

b Cypr. ep. 55. ad Cornel. d Id. ep. 69. ad Florent. c Pont. in Vit. Cypr. e Cypr. ep. 8.

Excuſat ſe ad Clerum Rom.

f Cypr. ep. 5. ad cler. Carthag.

X.

Sed cum eodem tempore Lapſi, & ceteri delinquentes, quibus reſiſteret ſeueritas Eccleſiaſticæ diſciplinæ, ne niſi pœnitentia peracta in Eccleſiam reciperentur, conſueuiſſent detentos in carcere adire Martyres & Confeſſores, ab eiſque pacem petere, & ad Epiſcopos ac ceteros Sacerdotes accipere literas, quibus in Fidelium conſortium admitti poſtularent: (tanta enim reuerentia & honore, non laici tantum, ſed & clerici, & ipſi Epiſcopi, detentos in carcere martyres & confeſſores proſequi conſueuerant, vt ab illorum rogatione deſciſcere, & quos illi commendaſſent deſpicere, inuidioſum nimis & aſperum cenſeretur:) quoniam ex facili eiuſmodi indulgentia eneruari videbatur diſciplinæ Eccleſiaſticæ vigor, ſi omnes indiſtincte reciperentur; ea de cauſa tres tunc inter alias ex eodem receſſu Cyprianus *g* dedit epiſtolas, vnam ad Clerum Carthaginienſem, alteram ad Martyres & Confeſſores in carceribus detentos, tertiam denique ad Plebem fidelem; quibus eos omnes admonitos reddidit, ne temere Lapſis ea indulgentia præſtaretur, nondum pace reddita, nec Epiſcopo annuente, nec niſi iis quorum pœnitentia ſatisfactioni proxima conſpiceretur: & vt iidem nominatim deſignarentur, cum iam eſſent qui indiſtincte libellos darent his verbis conſcriptos, *Communicet ille cum ſuis.*

Lapſorum importuna ſuggeſtio.

g Id. ep. 10. 11. 12.

XI.

Porro quod frequenter *Martyres* diſtinguit à Confeſſoribus,

QVI CONFESSORES, ET QVI MARTYRES DICTI.

bus, cum nihilominus re ipſa eadem ſit nominis ſignificatio; conſtat antiquo loquendi vſu CONFESSORES eſſe dictos, qui licet confeſſi Chriſtum eſſent, & carceri mancipati, nondum tamen ſuſcepiſſent in quæſtione tormenta: MARTYRES autem, qui tormentorum quoque ſæuitiam conſtantia ſuperaſſent, licet nondum mortem ſubiiſſent. Sed & *Confeſſorum* numero comprehendebantur, qui alio nomine dicebantur *Extorres*, hoc eſt, qui ne Chriſtum negare cogerentur, neue per ipſos religio diſpendium pateretur, dimiſſis omnibus bonis ſe ſubtraherent, quæ facti potius, quam verborum confeſſio videbatur: & hi ſi eo ſtatu mortem oppetiiſſent, numero Martyrum recenſebantur. Qui vero non interpellati ſe martyrio ingererent, dicebantur *Profeſſores*. Conſtant hæc ex Tertulliani, Cypriani, & aliorum veterum auctorum ſcriptis.

EXTORRES.

PROFESSORES.

XII.

DE LIBELLIS A MARTYR. ET CONFESSORIB. CONCEDI SOLITIS.

Verum haud tempore Cypriani primum introductus fuit vſus, vt conſiſtentes in carcere martyres & confeſſores, pro lapſorum reconciliatione ad Epiſcopos darent Libellos. Siquidem Tertullianus *a* eorumdem libellorum ſæpius meminit, licet iam labe Montani fœdatus, ægre ferret carnis crimine lapſos per eos ad pœnitentiam recipi. Ex quo etiam intelligitur, pro quolibet Lapſorum genere à Martyribus rogari conſueuiſſe libellos quemadmodum non carcere tantummodo detentos Confeſſores id officii præſtare ſolitos, ſed & eos qui fidei cauſa ad metalla damnati eſſent, idem auctor eo loco demonſtrat. Quenam porro eſſet eiuſmodi forma Libellorum, ex eo quem Lucianus *b* Confeſſor ad Cyprianum ſcripſit, licet improbato, poteſt facile intelligi: cuius hæc ſunt verba: *Vniuerſi confeſſores Cypriano Papæ ſalutem. Scias nos vniuerſis, de quibus apud te ratio conſtiterit quid poſt commiſſum egerint, dediſſe pacem: & hanc formam per te & aliis Epiſcopis innoteſcere voluimus. Optamus te cum ſanctis martyribus pacem habere. Præſente de clero & Exorciſta & Lectore, Lucianus ſcripſit.* Fluxiſſe autem inde ea videtur Libellorum conſuetudo, quod Lapſi priuſquam reconciliarentur Eccleſiæ, ab Epiſcopis pro pace conſequenda mitterentur ad Confeſſores, vt ab illis primo veniam peterent, in quos inuerecundius deliquiſſent, dum fortiter confitentibus illis ipſi ignauiter pernegaſſent. Conſulebatur enim hac via & Confeſſorum dignitati, & Lapſorum vtilitati; qui ſic cogerentur vt victi ſe victoribus ſubiicere, eaque animi demiſſione eorum precibus veniam ab Eccleſia promereri.

a *Tert. de pudic. cap.* 22.

b *Ap. Cypr. ep.* 17. & 23.

XIII.

LVCIANVS CONFESSOR CONCITAT TVRBAS.

Cum autem ſic moniti de lapſis magna cautela recipiendis Martyres & Confeſſores, omnes æque magna animi ſubmiſſione Cypriano Epiſcopo ſuo obtemperaretur, vnus tantummodo, quem diximus, Lucianus Confeſſor inuerecundius agens, primo quorumdam Confeſſorum nomine libellos paſſim dedit, poſtea eo audaciæ prorupit, vt etiam (ſicut ex eius libello vidimus) vniuerſorum Martyrum & Confeſſorum nomine, vniuerſis lapſis pacem dederit. Cuius cauſa magnæ excitatæ ſunt turbæ, dum qui libellos obtinuiſſent, in Epiſcopos impetum facientes, pacem ſibi datam extorquere cœperunt; quod videlicet non ſatis eſſet Lapſis, à Martyribus pacem obtinuiſſe, niſi per Epiſcopos reconciliarentur Eccleſiæ. Cum vero plerique Epiſcopi, atque imprimis Cyprianus, detrectarent hos indiſtincte admittere, viſum eſt ipſi, ceu in re magni momenti, Apoſtolicam Sedem, tametſi paſtore vacantem, conſulere: eamque de omnibus quæ accidiſſent pleniſſime certiorem reddens *c*, quid poſthac in his agendum eſſet, ab ea regulam accipere, quo primariæ ſedis auctoritate ſuffultus, oblatrantium ora compeſceret. Iis autem acceptis, Clerus Romanus matura conſultatione habita cum quibuſdam Epiſcopis vicinis, aliiſque quos ex variis prouinciis perſecutionis ardor Romam eiecerat, Synodice Cypriani ſententia geſtiſque confirmatis, de cetero nihil ante creationem Epiſcopi Romani innouandum decreuerunt, ſed Lapſorum curam interim ita ex antiqua diſciplina Eccleſiæ Romanæ temperandam eſſe, vt eorum cauſa qui moras poſſent dilationis ſuſtinere in ſuſpenſo habita, infirmis in exitu conſtitutis, ſi vere pœnitentis animi ſigna proderent, pax concederetur. Quæ omnia idem Romanus Clerus grauibus firmata aſſertionibus, per literas *d* eidem Cypriano ſignificauit, eademque decreta per totum mundum miſſa eſſe, & in notitiam Eccleſiis omnibus & vniuerſis Fratribus perlata, ipſe Cyprianus *a* alibi aſſerit.

c *Cypr. ep.* 25. & 29.

ROM. CLERI DECRETVM DE LAPSIS.

d *Ap. Cypr. ep.* 30. 32.

a *Cypr. ep.* 52. *ad Anton.*

XIV.

SEVERA CENSVRA IN CLERICOS RECEDENTES.

Sed & illud non eſt omittendum, (quod ad exactam diſciplinam Eccleſiaſticam ſpectat) haud Cyprianum ſine aliqua pœna relinqui Clericos illos voluiſſe, qui in perſecutione ſua ſponte abſque accepta licentia Carthagine receſſiſſent: quos (quantumlibet Epiſcopi ſui haberent exemplum qui ſe ſubtraxiſſet, & adhuc perſecutione durante iidem in certamen rediiſſent) omnino voluit *b* à diuiſione menſurna (vt vocat) hoc eſt à ſtipendio menſtruo clericorum abſtinere, donec eorum cauſa ipſo redeunte Epiſcopo plenius cognoſceretur. Quod autem agens de Aurelii & Celerini inſignium Confeſſorum ordinatione, per ipſum facta in Lectores Eccleſiæ ob tolerata ab iis pro fide tormenta ait *c* eos pro illa functione *aſcenſuros fore in pulpitum, ibique audiente populo Euangelium alta voce lecturos*: diuerſam in hoc Africanæ Eccleſiæ à Romana & ceteris Latinis fuiſſe conſuetudinem inſinuat, cum in illis Diaconi eam functionem exercere ſolerent, in Africa vero Lectores minorum Ordinum clerici infra Acolythos poſiti: ſicuti etiam manifeſtius colligitur ex Concilio Carthaginenſi *d* Quarto, vbi dum agitur de ordinatione Diaconi, nulla habetur mentio de munere Euangelicæ lectionis; ſed publice diuina legere in eccleſia, Lectoris eſſe muneris traditur. At iam hactenus de Cypriani in adminiſtranda Eccleſia Carthaginienſi vigilantiſſima cura, deque rebus inter ipſum & Romanum Clerum hoc anno tranſactis: reliqua autem dicentur poſtea. Interim tamen non prætermus dicere, ipſum in quibuſdam earum, quas diximus, epiſtolarum *e* teſtari, ſibi inter frequentes viſiones quibus diu noctuque honeſtaretur, diuinitus fuiſſe reuelatum de pace proxime ventura. De Martyribus autem hac perſecutione in Africa paſſis, præter illos quorum apud eumdem Cyprianum *f* eſt mentio, recenſentur quoque alii in Tabulis Eccleſiaſticis, cum infinitorum propemodum nomina exciderint. Extantque *g* nonnullorum Acta, in quibus etiam mentio habetur de Lapſis, qui ſolo aſpectu terribilium tormentorum pauore concuſſi, defecerunt à fide, cum in eos qui animo alacri ea contemnere præferrent, ad cæteros terrendos omnis crudelitas Præſidis inuigilaret. Vt de nonnullis accidit, qui poſtquam cæſi ſunt virgis atque flagellis, fuſtibus contuſi, ſuccenſi humeros ignibus, vngulisque lancinati, horribilibus traditi ſunt ſerpentibus deuorandi: qui tamen illæſis relictis martyribus, in Ethnicos inſilientes, ex illis complures interfecerunt, martyres vero capitis tandem ſubiere ſupplicium.

b *Cypr. ep.* 21 *ad Cler. Carthag.*

c *Id. ep.* 33. 34.

LECTORVM MVNVS.

d *Conc. Carthag. IV. can.* 3. & 8.

e *Cypr. ep.* 8. 10.

f *Id. ep.* 9. 22. 23. & *de Lapſ.*

g *Ap. Sur.* 30 *April.*

XV.

DE MARTYRIB. ALEXANDRINIS.

Quam item dire vexatæ fuerint Alexandrina ceteræque Ægypti Eccleſiæ, egregie deſcripſit inſignis tunc eruditione ac pietate eiuſdem ciuitatis Epiſcopus (qui & ipſe diuino ſecedens monitu, ac nihilominus in manu perſecutorum incidens, mirabiliter euaſit) *Dionyſius h* literis ſcriptis ad Germanum, & ad Fabium Antiochenum; quibus permultos recenſet omnis ſexus & conditionis, qui eadem perſecutione Alexandriæ martyrium adepti ſunt, cū aliis ſuppliciorum generibus, tum maxime igne. Quo pœnæ genere cum Chriſtiani in Perſecutionibus frequētius afficerentur, inde etiam accidit (quod ſcribit Tertullianus *i*) vt iidem *Sarmentitii*, & *Semaſſii* ſiue *Semaxii* dicerentur, quia (vt addit) ad ſtipitem dimidii aſſis, ſiue axis, reuincti ſarmentorum ambitu exurerentur.

h *Ap. Euſeb.* 6. *hiſt.* 33. 34.

CHRIST. SARMENTITII DICTI.

i *Tert. Apol. cap.* 50. *Ap. Baro. an.* 201.

XVI.

DE SECESSV PAVLI PRIMI EREMITÆ, EIVSQVE ÆTATE.

[Aduerte tamen, Hieronymi editiones Fontaçi & Scaligeri habere Antonium deceſſiſſe anno decimonono Conſtantii; idque ipſum referre Gre-

Quod autem inſuper Dionyſius refert de pluribus aliis, qui relicta patria ſolitudines montium deſertaque regiones petierunt, fuit vnus ex illis apud inferiorem Thebaida PAVLVS Anachoretarum princeps, cuius res geſtas Hieronymus diſerte admodum ac copioſe proſecutus eſt. Qui quidem poſt mortem parentum in hæreditate locupleti relictus annorum circiter quindecim, tam Græcis literis quam Ægyptiacis apprime eruditus, manſueti animi, Deum valde amans, cum perſecutionis procella detonaret, in villam remotiorem & ſecretiorem ſeceſſit. Sed cum ſororis maritus, bonis eius inhians, cœpiſſet eum prodere velle, ipſe ad montium deſerta confugiens, dum perſecutionis finem præſtolaretur, neceſſitatem in

volun-

gorium Turon. 1. hiſt. Franc. 35. & Vinc. Spec. hiſt. libr. 14. cap. 14. Ex quibus dicē-dum eſſet, Paulū obijſſe an. 4 Conſtātij. Cuius etiam ætatē quindecim annorum rectè aptari eius ſeceſſui, agnoſcunt Martyrologium Rom. & alia, in quibus diſerte aſſeritur, Paulum à decimoſexto ætatis anno (nimirū poſt decimumquintum abſolutū) vſq; ad decimūtertiū ſupra centeſimum in eremo permāſiſſe.]

a *Hieron. in Chron.*

voluntatem vertit: ac paulatim progrediens, rurſuſque ſubſiſtens, atque hoc idem ſæpius faciens, tandem reperit ſaxeum montem, & ad eius radicem haud procul grandem ſpeluncam, & intus amplum veſtibulum, quod aperto deſuper cœlo, patulis diffuſa ramis vetus palma contexerat, fontem lucidiſſimum oſtendens: ibique quod ſuperfuit vitæ, cunctis hominibus ignotus permanſit, victum & veſtitum à palma ſumens, & poſt triginta ferme eiuſmodi incolatus annos, dimidium panis quotidie miniſterio corui ad victum accipiens. Cæterum quod Hieronymus ſub Decio & Valeriano eius ſeceſſum ponit, quo (vt addit) tempore Cornelius Romæ & Cyprianus Carthagine martyrium ſubiere; id accidit quod licet non ſimul regnarint Decius atque Valerianus, fueritque breui aliquo pacis interſtitio eorum Perſecutio interrupta; tamen quod iiſdem edictis quibus promulgata, etiam repetita fuerit, vna eademque cenſita ſit, ac Decij pariter & Valeriani nomine dicta, vt inferius videbitur: cum alioqui Cornelium & Cyprianum ſub Valeriano deceſſiſſe, Paulum ſub Decio ſeceſſiſſe conſtet. Cum enim idem Hieronymus dicat Paulum centeſimum decimum tertium egiſſe ætatis annum, quando viſitatus ab Antonio tunc nonagenario deceſſit; cumque rurſum tradat *a* deceſſiſſe Antonium anno ætatis centeſimo quinto, Imperij vero Conſtantij vigeſimo primo: ex his colligitur, Paulum obiiſſe anno ſexto Conſtantij abſoluto, & ſeptimo inchoato, qui numeratur CHRISTI trecenteſimus quadrageſimus tertius; hoc autem anno ducenteſimo quinquageſimo tertio fuiſſe ætatis annorum viginti trium. Vnde etiam colligas, quod Hieronymus in principio eius Vitæ recenſet ipſius ætatem annorum quindecim, eam non de tempore ſeceſſus, ſed obitus parentum, cuius proximè meminit, accipiēdam eſſe: alioqui eiuſdem ſeceſſus, non ad procelloſum Decij aut Valeriani, ſed ad Gordiani tranquilliſſimum tempus referendus eſſet.

XVII. ARTES PERSECVTORVM AD SVPERĀDOS CONFESSORES.

Nec vero hic omittenda duorum Martyrum in eadem inferiori Thebaide hac ipſa perſecutione certamina, quæ idem Hieronymus prædictæ Pauli Vitæ initio recenſuit: cum, vt ait, deſiderantibus Chriſtianis pro Chriſti nomine gladio percuti, callidus hoſtis tarda ad mortem ſupplicia conquireret, animas cupiens iugulare, non corpora. Quare perſeuerantem in fide martyrem, & inter equuleos laminaſque victorem, iuſſit melle perungi, & ſub ardentiſſimo ſole ligatis manibus poſt tergum reſupinari; ſcilicet vt muſcarum aculeis cederet, qui ignitas ſartagines ante ſuperaſſet.

Alium iuuenili ætate florentem in amœniſſimos hortulos præcepit abduci, ibique reſupinari; & ne ſe inde poſſet excutere, blandis ſerico nexibus irretitum relinqui. Quo cum adueniens meretrix ſpecioſa, delicatis complexibus, & attrectationibus corpus ad libidinem concitaret; ſentiens ſe miles Chriſti ſuperari voluptate, quem tormenta non vicerant, cælitus inſpiratus, præciſam morſu linguam in oſculantis ſe faciem expuit, ac ſic libidinis ſenſum ſuccedentis doloris magnitudo ſuperauit.

XVIII.

Quod vero rurſum ad eos ſpectat, qui hac ſæuiente perſecutione loca deſerta petierunt; accidiſſe Epheſi traditur, vt inter alios, Septem iuuenes in antrum fugientes, occluſo à perſecutoribus oſtio, in Domino obdormierint: vnde & nomen conſecuti ſunt, vt dicti ſint SEPTEM DORMIENTES. Cum autem duplex eius nuncupationis afferatur ratio; altera, quod illi intra ſpeluncam conſummarint martyrium, ac demum ſub Theodoſio Iuniore reſerato oſtio, inuentis eorum corporibus veluti rediuiui iterum apparuerint; dictiq; ſint Dormientes conſueto diuinæ Scripturæ loquendi vſu, quæ eos qui piè religioſeque vita functi ſunt, *Dormientes* conſueuit appellare: altera, quod ijdem reuera intra ſpecum ſomno capti, toto eo tempore ad ducentos ferme annos dormierint: Harum ſententiarum quænam præferenda ſit, non equidem definio; quamuis quod multa videantur obſtare poſteriori *b*, (quæ tamen pluribus fulcitur, ſed poſteriorum temporum auctoribus) in priorem ſim procliuior. Quicquid vero ſit, optimo iure dicimus tam Latinos quam Græcos religioſe ac piè celebrare horum Sanctorum anniuerſariam memoriam, cum

DE SEPTEM DORMIENTIBVS.

b Vide, ſi cupis, hæc copioſius tract. in Not. Baro. ad Martyrol. Rom. 27 Iulij. vnde iſta huc translata ſunt.

grauia paſſi ſint hac Decij perſecutione, ac reuera in Domino obdormierint.

XIX.

Sed vt in Ægyptum redeamus; narrat quoque Euſebius *a* Origenis egregium pro fide Chriſtiana certamen, ſuperata tormenta, fortiterque tolerata crudeliſſima vincula: quæ quidem apud Alexandriam ei contigiſſe Epiphanius *b* aſſerit, dum & eum per vrbem tractum, probris affectum, & cruciatibus immanibus applicatum tradit. An vero adueniente pace, ſicut alij plures, vinculis ſolutus fuerit, an quod (vt alij volunt) thus obtulerit; haud ſatis compertum habetur. Apud Epiphanium certe negationis eius turpiſſima illa affertur cauſa, quod abuſum corporis ab Æthiope pati, aut idolis ſacrificare iuſſus, hoc vltimo potius electo, non tamen id ſponte egerit, ſed tantum permiſerit vt iniecto in manum thure ad aræ rogum adduceretur. Porro ſic ab Eccleſia Alexandrina reiectum, Hieroſolymam ſe recepiſſe tradit; ibique multum rogatum in Eccleſia docere, aperto libro in eam ſententiam Pſalmi quadrageſimi noni incidiſſe, *Peccatori dixit Deus, Quare tu enarras iuſtitias meas, & aſſumis teſtamentum meum per os tuum?* eaque lecta librum depoſuiſſe, & cum fletu ac lachrymis conſediſſe, omnibus ſimul cum ipſo plorantibus. Hæc apud Epiphanium. At in libello qui *Lamentationes* ſeu *Pœnitentia Origenis* inſcribitur, alia adumbratur potius quam deſcribitur cauſa lapſus eius; nec quodnam eius crimen fuerit quod tanta amaritudine deploràre repræſentatur, nec ſi ab hæreticis an Gentilibus ſeductus ſit, haud ſatis poteſt intelligi. Verum ſicut ille libellus à Gelaſio velut adulterinus reſpuitur, ita etiam ea quæ ex Epiphanio recitauimus falſa eſſe multa perſuadent; etſi non ignoramus ea confirmari à poſterioribus ſcriptoribus, Leontio *c* Scholaſtico, Suida *d*, Zonara *e*, Nicephoro *f*, & aliis recentioribus Græcis & Latinis. Non n. antiquiores illi rerū Eccleſiaſticarum tractatores, ſiue qui Origenis errores oppugnarunt, vt Hieronymus, Theophilus Alexandrinus, Vincentius Lirinenſis, vel alij qui de eo pluribus egerunt, necnon qui ſub Iuſtiniano Imperatore eius rurſum damnationem operati ſunt; ſiue qui pro illo Apologias ſcripſerunt, vt Pamphilus, (ſeu potius Euſebius eius nomine) atque Ruffinus; ſiue denique Ethnici qui de eo ſcripſerunt, vt Porphyrius, licet Eccleſiæ gloriæ inuidus Ammonium Origenis contemporaneum, & in ſchola Alexandrina ſocium, à fide CHRISTI ad Ethnicos deſciuiſſe, non erubuerit (vt vidimus) mendaciſſimè literis prodere: nullus inquam, horum vel aliorum eorundem temporum ſcriptorum, eiuſmodi Origenis lapſus vel nutu tantum meminit. Vt prorſus veriſimile ſit, quæ de eo apud Epiphanium leguntur, addita eſſe ab aliquo fabularum concinnatore: cum Aguſtinus *g* de duplicibus Origenianis hæreticis agens, eaque omnia ſe ab Epiphanio mutuatum eſſe teſtatus, nihil penitus de Origenis negatione habeat; quam vel obiter attigiſſe, ſi eam apud Epiphanium repeririſſet, facile adducimur vt credamus. Et ipſe Epiphanius alibi de eodem verba faciens *h*, id tantum dicit, eum in perſecutione Deciana multa paſſum, ad finem martyrij non perueniſſe. Id namque ipſum & Euſebius tradit; qui licet Origenis laudes qualibet captata occaſione, parum ſincere interdum fuerit proſecutus; tamen in iis quæ de eius confeſſione ſcribit, haud putandus eſt fuiſſe mentitus, cum antiquorum neminem habuerit repugnantem. Sed hæc ſatis pro hiſtoriæ elucidatione; cum alioqui in dogmatibus Origeni minimè faueamus.

a *Euſeb. 6. Hiſt. 32.*

b *Epiph. hær. 64.*

DE ORIGENIS LAPSV DISPVTATIO.

c *Leon. de ſect. act. 10.*
d *Suid. verb. Origen.*
f *Zonar. Annal. libr. 2.*
e *Niceph. lib. c. 24.*

g *Aug. de hæreſ. ad Quodvultd.*

h *Epiph. de menſur.*

XX. MARTYRES PALÆSTINÆ.

Hac eadem perſecutione Decij vrgente, *Alexandrum* Hieroſolymorum Epiſcopum, iam extrema ſenectute venerandum, poſt egregiam coram Præſide apud Cæſaream CHRISTI confeſſionem, mortuum eſſe in carcere, eique ſubrogatum *Mazabenem*, Euſebius *i* tradit: quo etiam auctore *k* conſtat, inter cætera clariſſima monumenta, ab eodem Alexandro collectam eſſe Hieroſolymis nobilem Bibliothecam; quam ad ſua tempora perſeueraſſe, & complura ſe inde collegiſſe teſtatur. Ibidem quoque Cæſareæ in Palæſtina, nobile martyrium ſubiit *Reparata l* virgo; quæ poſt alia tormenta, in crate ferrea ſemiuſtulata per ciuitatem ducta eſt, ac tandem capite truncata. Eo-

i *Euſeb. 6. hiſt. 32.*
k *Ibid. c. 14.*

l *Martyrol. Rom. 8. Octob.*

m *Euſeb. 6. hiſt.32.* demque tempore (vt ait Euſebius *m*) *Babylas* Epiſcopus Antiochenus, ad exemplum Alexandri Hieroſolymitani, poſt fidei confeſſionem in vinculis vitam deſeruit, & cum

DE BABYLÆ MARTYRIO.

iiſdem ſepeliri voluit: datuſque eſt ei ſucceſſor *Fabius*. Sed & in Tabulis Eccleſiaſticis referuntur cum eo tres alij paſſi, quos ille in fide Crhiſti inſtituerat. Idem vero Euſebius in Chronico, hoc pariter anno eiuſdem Babylæ martyriũ ponit: ſicut & Epiphanius *n* ac Hieronymus *o* æquè ſub Decio paſſum conſentiunt.

n *Epiph. de menſ.* o *Hieron. de Scrip. Eccl. in Alex.*

Vnde hallucinari recentiores *p* non dubitamus, qui ſub Numeriano id accidiſſe tradunt; quique vt ſuam vtcunque defendant opinionem, recentem quempiam Babylam antiquis penitus ignotum excogitarunt. Forte vero inde irrepſit error, quod tempore Decij reperiatur Numerius *q* quidam dux exercitus ſæuiſſimus Chriſtianorum perſecutor. Agit de Babyla ſæpiſſimè Chryſoſtomus *r*, qui in eo videtur ab Euſebio diſcrepare, ꝙ cum non in carcere mortuum tradat, ſed è carcere foras ductum ad mortem, quod generoſe reſtitiſſet Imperatori in Eccleſiã Chriſtianorum, vt templo Dei inferret iniuriam, contumelioſe venienti. Quæ vero tempore Iuliani Apoſtatæ, in eius oſſa ad Daphnem apud Antiochiam ſepulta debacchantis acciderint, ſuo loco dicturi ſumus.

p *Metaphr. Niceph. &c.*

q *Act. S. Iſid. ap. Sur. tom. 1.* r *Chryſ. orat. aduerſ. Gen. orat. in Iuuẽt. & Max. hom. 4. de Lazar. &c.*

XXI. GREGORII THAVMATVRGI RECESSVS.

Hac itidem graſſante perſecutione, Magnus ille Gregorius Thaumaturgus Neocæſareæ in Ponto Epiſcopus, (perinde ac Cypriano & Dionyſio Alexandrino contigit) diuino plane conſilio furorem declinans Gentilium debacchantium, receſſit in ſolitudinem, iiſque vt idem facerent perſuaſit, ne adhuc nouelli in fide deficerent in tormentis. Sed cum nihilominus diligentiſſimè quæreretur in ſolitudine, accidit aliquando vt detectus, flexis ad orationem genibus vna cum ſuo diacono, ambo circumſtantibus inimicis viſi ſint arbores, ſicque manus eorum euaſerint; qui vero index relictus erat vt eum detegeret, cognito miraculo conuerſus fuerit.

Hæc pluribus Gregorius Nyſſenus in eiuſdem Thaumaturgi Vita: vbi & plura alia recenſet immenſa ab eo edita miracula; puta cum ſaxum ingens, quod Eccleſiæ ædificationem impediebat, alio tranſtulit; cum abſens corpore præſto fuit *Troadio* pro fide agonizanti, eiuſque inſignem victoriam intuitus eſt: cum ſolo ſigno crucis dæmones ex quodam Gentilium templo, vbi

GREG. IMPERAT DÆMONIBVS.

reſponſa dare ſolerent, eiecit; iterumque vt redirent miſſo ſcripto iuſſit, quo hæc tria tantummodo verba continebantur; *Gregorius Satanæ, Ingredere*: idque vt tanto miraculo CHRISTI potentiam Ædituo templi patefaceret; quem & aliis editis ſignis ad fidem conuertit, ac poſtea diaconum ordinauit, fidumq; in ſeceſſu ſocium habuit.

XXII. CENSVRA VALERIANI, ET SVMMA POTESTAS.

Hoc idem primo ſui imperij anno, Decius comparato exercitu bellum ſuſcepturus aduerſus Perſas, reliquit Romæ *Valerianum*; cui ex Senatuſconſulto, magnis eius ſinceritatis præconiis, ſummam Cenſuræ contulit poteſtatem, vna cum legum ſcribendarum facultate: quod magnificè deſcribit Trebellius Pollio *s*. Inde vero accidit, vt in Edictis nomina inſcriberentur Decij atque Valeriani; quorum nominibus extat edictum de perſecutione aduerſus Chriſtianos in Actis *t* S. Mercurij martyris; licet & Auguſti nomen Valeriano legatur inditum, quod addititium putamus. Atq; ex his complures tricas & ambages ſoluas, dum pleríque martyres in perſecutione Decij & Valeriani vna paſſi leguntur, quos conſtat non ſimul eodem, ſed diuerſo tempore imperaſſe: ſicut eadem ratione, nonnulli ſub Valeriani Imperio paſſi, Decij perſecutioni aſſignantur; quod vna eademq; perſecutio vtriuſque habita fuerit.

s *Trebel. in Valer.* t *Ap. Sur. 25. Nouemb.*

* * *

IESV CHRISTI ANN. 254.

CORNELII ANN. I.

GALLI & VOLVSIANI } ANN. I.

I.

ANNO CHRISTI ducenteſimo quinquageſimo quarto, qui numeratur Decij Imperatoris ſecundus, à diuerſis diuerſi ponuntur Coſſ. ſed illi nobis magis probantur, quibus Acta Pionij martyris conſignantur, nimirum Meſſio Quincto Traiano Decio (tot enim nominibus appellatus reperitur Decius Imper. apud hiſtoricos) tertium & Grato ſecundum. Inter alios enim qui hoc anno in Oriente paſſi ſunt, magnopere celebratur *Pionius* Smyrnenſis Eccleſiæ presbyter, cuius tunc potiſſimum Sacerdotale robur enituit, cum eius Eccleſiæ Eudæmon Epiſcopus cum aliis nonnullis turpiter lapſus eſt. Suſcepit autem martyrium per crucem & ignem, & nihilominus corpus eius ita molle & floridum permanſit, ac ſi viuus eſſet. Extant *a* eius Acta, à Chriſtiano homine qui aderat fideliſſimè ſcripta; atque illa ipſa (vt apparet) quæ ex Archiuo Eccleſiæ Smyrnenſis (vbi adtexta erant Actis martyrij Polycarpi eiuſdem olim ciuitatis Epiſcopi) in commentarium *de Martyribus* à ſe ſcriptum illata, Euſebius *b* tradit. Detergendus tamen puluiſculus ille, quo (vt in antiquis penè omnibus accidit, ac iis præſertim quæ è Græco in Latinum tranſlata ſunt) in nonnullis aſperſa habentur. Scimus quidem alios Pionij martyrium referre ad Perſecutionem Marci Aurelij & Lucij Veri Impp. auctoritate eiuſdem Euſebij, aſſerentis illum eodem tempore, quo Polycarpus, paſſum eſſe. At non de Perſecutionis, ſed de anni tempore id eſſe intelligendum, declarant ipſa Acta; nimirum vt Pionius eodem recurrentis anni tempore, quo gentilis eius Polycarpus, captus ad martyrium fuerit, etſi non eadem perſecutione. Nam & hoc modo Græcos omnes accepiſſe verba Euſebij, conſtat ex ipſorum Menologio, vbi abſq; controuerſia habent Pionium ſub Decio paſſum.

PIONII PRESBYT. MARTYRIVM.

a *Ap. Metaphr. & Sur. 1. Febr.*

b *Euſeb. 4. hiſt. 14.*

TEMPVSQVE EIVS.

[Vt hæc de Pionij martyrij tempore ita ſe habeãt; quid vero eſt quod tam in Actis ab Euſebio citatis, quam iſtis Pionij, Polycarpus dicitur paſſus Sabbato magno; & tamen his iiſdem Pionij, ipſe Pionius dicitur martyrium conſummaſſe quarto Idus Martij more Romano, hoc eſt, die vndecima menſis Martij: cum citimum Paſcha incurrat in vigeſimam ſecundam Martij? An dicemus, conueniſſe martyrium Pionij cum paſſione Polycarpi in die tantummodo Sabbati; ſed ita vt Polycarpi fuerit Sabbatum ſanctum maioris Hebdomadæ, Pionij hebdomadarium ſacræ Quadrageſimæ, inſtante iam Paſchate? Quod vero præterea in Martyrologio Roman. Polycarpus adſcribitur diei 26. Ianuarij, in Menologio Græcorum 23. Februarij; Pionius vero in Martyrologio Calendis Februarij, in Menologio vndecimo Martij: horum quidem diſcriminum multæ, vt in alijs compluribus, cauſæ adduci poſſunt; nimirum Reliquiarum inuentio, aut tranſlatio, depoſitio, ſeu in honorem ipſorum Eccleſiarum dedicatio.]

II. DE MARTYRIBVS HAC PERSECVT. PASSIS.

Sed quoniam perdifficile eſſet omnes enumerare martyres qui ſub Decio ſunt paſſi, ſatis putamus hic admonere, non omnium memoriam fuiſſe literis conſignatam; & quæ ſcriptis ſunt commendata, maiori ex parte Diocletiani incendio deperiiſſe; quorundam autem qui ſiue Romæ ac reliqua Italia, ſiue in Gallia, Hiſpania, Britannia, Sicilia (vbi inter alios celeberrima *Agatha* virgo, poſt acerbiſſimam mammillarum abſciſſionem, ac volutationem in teſtulis & carbonibus, aliaque dira tormenta, tandem in carcere ſpiritum reddidit) aliiſque Europæ, atque etiam Aſiæ & Africæ prouinciis paſſi ſunt, nomine Tabulis Eccleſiaſticis eſſe ſuis diebus adſcripta, atque nonnullorum extare hactenus Acta antiquitus ſcripta. Ignoſcatque lector, ſi ea leuiter tantum attingamus; tum quod id alieni muneris eſſe ſciamus (longe enim diſtant inter ſe, Annales Eccleſiaſticos poſteris commendare, & ſingulorum Acta Martyrum, Vitaſque Sanctorum conſcribere:) tum etiam

cum

cum in iis recenſendis multæ interdum incidant difficultates, ſingulas enodare yelle, longe longius ab inſtituto diuertendum eſſet.

III. FELICISSIMVS AVCTOR SCHISMATIS IN AFRICA.

Interim vero obortum eſt in Africa Schiſma *Feliciſſimi* presbyteri; antequam Cyprianus Eccleſiæ ſuæ reſtitueretur. Hic enim cum iam olim eiuſdem Cypriani electioni magnopere aduerſatus eſſet; captata occaſione eius ſeceſſus, vna cum aliis quinque presbyteris ſuæ factionis, nihil non egit vt cum Lapſos, tum ipſos etiam Confeſſores quos Cyprianus redarguiſſet de nimia facilitate in danda Lapſis pace, à ſuo Epiſcopo diuelleret. Cum autem iam plures ſuis partibus addixiſſet, eoſdem ſeorſum in monte quodam cœpit colligere; eoq; tandem audaciæ proceſſit, vt omnes pronunciaret excõmunicatos qui Cypriano adhærerent. His igitur, & aliis nefandis eius ſcelerib. (quippe qui & Magiſtratibus ſæcularibus ſecum adhibitis, impediſſet debitorum pauperum expũctionem à Cypriano fieri iuſſam, & præterea *a* pecuniæ commiſſæ fraudator, virginum ſtuprator, matrimoniorum depopulator & corruptor audiret) Cyprianus prouocatus, qui ſe hactenus patienter continuiſſet, ſententia excõmunicationis tam ipſum quam eius ſocios percellens, eam per quoſdam Epiſcopos ac presbyteros vbiq; promulgandam curauit. Conſtant n. iſta ex variis ea de cauſa tunc ab ipſo Cypriano ex ſeceſſu ante Paſchæ tempus ſcriptis Epiſtolis *b*. Hinc autem cœpta omnium malorum origo: cum hoc tempore cõflatum ſchiſma in Eccleſia Africana tam altas fixit radices, vt nec multis ſæculis valuerit quauis arte conuelli; quin ſæpe ramis exciſis, ex veteri trunco nouis germinibus *Montenſium*, *Nouatianorum*, & *Donatiſtarum* hæreticorum pullulantibus, in dies magis magisq; ex iſto Feliciſſimo infeliciſſime fuerit propagatum.

a *Cypr. ep. 55. ad Cornel.*

EXCOMMVNICATVR À CYPRIANO.

b *Id. ep. 38. 39. 40.*

IV. NOVATVS ROMAM ACCEDIT.

Eodem quoque tempore, quamuis adhuc perſecutione durante, multis tamen exigentibus cauſis, atque ea maximè quod Nouatus *c* Epiſcopus Africanus (qui licet ſe non palam prodidiſſet, incentor tamen fuerat & impulſor ſchiſmatis Feliciſſimi) Romã ſe contuliſſet, vt in ea Eccleſia æquè diſcordias conflaret: coeuntibus ſimul Romanis clericis cum ſexdecim Epiſcopis qui in Vrbe reperti ſunt, adhibitoq; populi ſuffragio; ſumma omnium conſenſione electus eſt in Chriſtianæ religionis Pontificem, CORNELIVS patria Rom. ex patre Caſtino, vir laudatiſſim⁹; qui per omnia Eccleſiaſtica officia promotus, & in diuinis adminiſtrationibus Dominũ ſæpe promeritus, ad ſublime Sacerdotij faſtigium, inuitus & coactus, Dei iudicio peruenit. Narrat hæc pluribus Cyprianus *d* in Epiſtola ad Antonianum ſcripta: vbi aperte demonſtrat, ea geſta eſſe viuente adhuc Decio, & perſecutione Romæ furente; atque (vt puto) menſe Aprilis. Nondum n. tempore electionis eius celebratum fuerat Concilium in Africa, quod hoc anno menſe Maij collectum fuiſſe, idem Cyprianus *e* affirmat ad ipſum Cornelium ſcribens. Rurſum vero eum non fuiſſe creatum ante Paſchale tempus, eiuſdem Cypriani *f* literæ inſtante Paſchate ad ſuos datæ ſatis demõſtrant, dum de Clero tantum Romano, non etiam de Epiſcopo mentionem habet.

c *Id. ep. 49. ad Cornel.*

CORNELII PAPÆ ELECTIO QVALIS.

d *Id. ep. 52.*

e *Id. ep. 55.*

f *Id. ep. 40.*

V. DECII IMP. OBITVS.

Ab electione vero Cornelij haud multum poſt temporis ſpatium, Decium Imperatorem bello victum extinctumque eſſe, idem Cyprianus ad Antonianum ipſo Cornelij ſedis exordio ſcribens, ſatis expreſſe affirmat; qui & in libro *de Lapſis* plane teſtatur, diuina vltione Decium fuiſſe extinctum. Ex quibus apparet, veriorem eſſe ſententiam dicentium eum regnaſſe annum vnum, & ſecundum inchoaſſe per aliquot menſes. Id enim Euſebius *i* imprimis tradit in hiſtoria, affirmans eum nequaquam regnaſſe biennium; & diſtinctius in Chronico, imperaſſe tradit anno vnõ & menſibus tribus; quod etiam Caſſiodorus confirmat: quippe qui regnare cœperit menſe Ianuario, & euoluto anni circulo deſierit menſe Aprili. Quod ſi Tribunitia illius Poteſtas in antiquis monumentis tertio repetita inuenitur; id accidit quod anno ante Philippi necem ab exercitu Imperator eſt appellatus, quando etiam Tribunitiam Poteſtatem ex more conſecutus eſt.

i *Euſeb. 7. hiſt. 1.*

VI. DIVINA VLTIONE SVBLATVS.

Quantumlibet autem Principis optimi ſpecimen ediſſe viſus ſit, qui à ſuis *Traianus* cognomento dici meruit; reus tamen effuſi innocentis Chriſtiani ſanguinis, vlciſcente numine meritas dedit pœnas, dum aduerſus Gothos Mœſiam & Thraciam infeſtantes dimicans, à Treboniano Gallo Limitanei exercitus in Mœſia duce proditus, extincto filio ipſe equo ſalutem captans in profundam paludem incidit, à qua confeſtim abſorptus nuſquam amplius viſus eſt: quod pluribus narrat Aurelius Victor. Adeoque concidit hac clade Romanum Imperium, vt tum primum, pro pace redimenda, Scythis Romanus populus tributum *a* penderit. Cæterum quod in antiquioribus omnibus Martyrologiis *b*, die decimaoctaua menſis Octobris in Sanctos adſcripta habetur *Tryphonia* vxor Decij Cæſaris; eam Decij Iunioris qui cum patre imperauit, coniugem fuiſſe exiſtimo, potius quam Senioris, cuius vxor dicta reperitur *Herennia Salluſtia*; niſi forte plures habuerit vxores. Inuenitur porro & *Calocerus c* præpoſitus cubiculi vxoris Decij Imperat. martyrium paſſus; vna cum *Parthenio* alterius muneris primicerio. Extinctis autem Deciis, idem qui ſupra *Caius Vibius Trebonianus* GALLVS inuaſit Imperium, filiumque VOLVSIANVM poſtea collegam ſibi adſciſcens, Auguſtum creauit: quorum quidem Imperij primo tempore Eccleſiam Dei à perſecutione quieuiſſe, ſicque extorres omnes ad ſua rediiſſe, teſtatur Dionyſius Alexandrinus, qui hæc omnia præſens ſpectauit oculis. Reſtitutum autem Carthagini Cyprianum, quod literis *d* ante pollicitus fuerat, Natalitia Martyrum qui ea perſecutione coronati fuiſſent, oblatione ſacrificij incruenti, & aliis ſolemnibus ritibus celebraſſe, putandum eſt. Nam & Gregorium Thaumaturgum, poſt reditum à ſuo ſeceſſu id præſtitiſſe conſtat: quem Gregorius Nyſſenus in eius Vita tradit, omni circa regione vndique peragrata & perluſtrata, additamentum & quaſi corollarium ſtudij erga numen diuinum inſtituiſſe; apud omnes vbique populos ſancientem, vt nomine eorum qui pro fide decertaſſent, dies feſti, atque ſolemnes conuentus celebrarentur. Idq; ipſum & alios vbiq; Epiſcopos peregiſſe credibile eſt.

a *Pom. Læt. in Gallo. ap. Bar. an. ſeq.*

b *Martyrol. Rom. Bed. Vſuard. Ado. &c.*

c *Ibid. 19. Maij.*

GALLVS ET VOLVSIANVS IMPERANT.

d *Cypr. ep. 37.*

NATALITIA MARTYRVM CELEBRATA.

VII. DE NOVATO, EIVSQVE SCHISMATE.

Quo tempore ab eodem qui in Africa ſchiſmatis incentor extiterat, Nouato, Romæ pariter maxima eſt diſſenſio concitata. Porro fuiſſe eum in Africa Epiſcopum, (licet cuius Eccleſiæ, haud compertum habeatur) ex eo certum deducitur argumentum, quod Feliciſſimum quẽdam (alium ab illo quem diximus presbytero) fuiſſe ab eo, nec permittente, nec ſciente Cypriano, diaconum ordinatum, idem Cyprianus *e* queritur: qui & eiuſdem nefandiſſima ſcelera deſcribens, ait eum rerum nouarum ſemper fuiſſe cupidum, auaritiæ inexplebili rapacitate furibundum, arrogantia ſuperbi tumoris inflatum; quaſi hæreticum ſemper & perfidum, omnium Epiſcoporum voce damnatum; curioſum, vt proderet; adulatorem, vt falleret; nunquam fidelem, vt diligeret; facem & ignem, ad conflanda ſeditionis incendia; turbinem & tempeſtatem ad fidei facienda naufragia; hoſtem quietis, tranquillitatis aduerſarium, pacis inimicum: ſpoliatos ab eo eſſe pupillos, fraudatas viduas, pecunias Eccleſiæ denegatas: patrem eius in vico fame mortuum, & ab eo in morte poſtmodum nec ſepultum: vterum vxoris calce percuſſum, & abortione properante in parricidium partus expreſſum. Hæc & alia de Nouato Cyprianus; ob quæ (vt ait) cum mox eijci de Eccleſia haberet, iudicium Epiſcoporum voluntaria diſceſſione præceſſit, ac ſeipſum à communione Catholicorum præſcidit.

e *Cypr. ep. 49. ad Cornel.*

VIII. NOVATVS IVNGIT SE NOVATIANO.

Hic igitur talis cum in Vrbe *Nouatianum* presbyterum Romanum, qui ex Philoſophia & dicẽdi peritia magnum faſtum ſibi comparaſſet, ob Cornelij electionem inuidiæ ſtimulis agitatum cerneret; cœpit vna cum illo aduerſus eundem Cornelium agere, & multa de eo falſa iactans, alios quoſcunque ab eius communicatione retrahere; adeo vt etiam nonnullos ex Confeſſoribus, qui nupera perſecutione vincula ſuſtinuiſſent, in partes ſuas traxerit. Docet hæc fuſius ſuis Epiſtolis *f* Cyprianus. Porro ſicut quando Nouatus qualis eſſet ſe oſtendit, accidit vt Feliciſſimi auctoris ſchiſmatis nomen velut obſcurum exoleuerit, &

f *Id. ep. 51. 52.*

Nouatus ſchiſmaticæ factionis anteſignanus ab omnibus nominaretur: ita & poſtea factum eſt, vt quamuis nonnulli antiqui ſcriptores nominum ſimilitudine Nouatum pro Nouatiano interdum vſurparint, & alij ambos in vnum conflarint: tamen *Nouatiani*, ſic dicti ſchiſmatici & hæretici, à Nouatiano vt principaliori denominati fuerint; prout conſtat ex Cypriano *a*, dum alicubi eoſdem *Nouatianenſes* appellat.

AMBORVM NOMINA INTER SE CONFVSA.

a *Id. ep. 73. ad Iubaian.*

IX.

b *Id. ep. 42. 45. ad Cornel.*

Auditis vero Carthagine electione Cornelij, & aduerſariorum conatibus; quod ea de re multorum eſſet anceps ſententia, viſum *b* eſt Cypriano ac collegis Epiſcopis in vnũ coeuntibus, Caldonium & Fortunatum Epiſcopos Romã mittere, qui diſſidentes conciliarent, aut ſaltem rerum geſtarum veritatem in Africam ſcriberent; vt quibus communicandũ eſſet, cunctis liquido innoteſceret. Sed cum miſſi legati incaſſum omnia pertentarent; loco pacis viderunt ex improuiſo maius bellum exortum, dum aduerſarij primi omnium auſi Sanctam Romanam Eccleſiam turpi ſcindere Schiſmate, quæ hactenus vnita permanſerat iuncta capiti firma compaginatione membrorum; factioni ſuæ caput conſtituerunt NOVATIANVM: quem impudenter nimis per tres rudiores ac ſimpliciores Epiſcopos, vi & fraude ad hoc adactos, eoſdemque ebrios redditos, clandeſtine ordinarunt Romanum Epiſcopum: qui eius dignitatis fuerat aduerſus Cornelium appetentiſſimus, licet multis eſſet vitiis inquinatus, atque etiam ante baptiſmum fuiſſet exorciſtarum opera à maligno ſpiritu liberatus: imo & ſecundum *c* regulas Eccleſiaſticas, haud debuiſſet in clerum aſſumi, quod in lecto ægrotans baptiſmum ſuſcepiſſet; ſicque non libere, ſed timore mortis Chriſtianus factus videretur: idemque nec cætera quibus poſt baptiſmum imbui oportuerat, accepiſſet, neque Domini ſigillo, nempe ſacro chriſmate, ab Epiſcopo obſignatus fuiſſet; factuſque presbyter, in perſecutione ſe presbyterum eſſe negaſſet. Idem vero adeo fuit in fulciendo ſchiſmate ſacrilegus, vt etiam in diſpertienda ſanctiſſima Euchariſtia, ſuos cogeret iurare per corpus & ſanguinem CHRISTI, ipſos nunquam deſerturos illum, nec ad Cornelium reuerſuros.

PRIMVM IN ECCL. ROM SCHISMA.

NOVATIANVS ANTIPAPA QVALIS.

c *Cornel. ad Fab. Antioch. ap. Euſeb. 6. hiſt. 35. Conc. Neocæſar. c. 12.*

BAPTIZATI IN LECTO.

[1] [Qui in lecto baptizabantur, ab aliquibus (vt auctor eſt Cyprianus ep. 76.) non Chriſtiani, ſed *Clinici* appellabantur. Quæ vox etiam apud Hieronymum ep. 27. ad Euſtochium & ep. 30. ad Ocean. accipitur pro ægro qui lecto decumbit, nec inde ſe mouere poteſt à κλίνη, lectus. Vtiturque ea voce eadem ſignificatione Plinius libr. 25. capit. 5. Et paralyticum, cuius fit mentio Ioann. 5. idem Cyprianus d. ep. 76. Clinicum vocat, eo quod 38. annis in infirmitate fuiſſe dicatur. At hæc obiter; de quibus alij otioſius.]

X.

d *Cypr. ep. 42. 52.*

e *Ap. Euſ. 6. hiſt. 35.*

Sed habentur hæc omnia, & alia permulta huc ſpectantia, diffuſius enarrata in Epiſtolis *d* S. Cypriani, & in ea quam ipſe Cornelius Papa *e* ſcripſit ad Fabium Antiochenum Epiſcopum, in cauſa Nouatiani titubantem; cum idem Nouatianus mox poſt ſuam illegitimam ordinationem, legatos cum litteris tam ſuo, quam illorum Confeſſorum qui ei adhæſerant nomine conſcriptis, miſiſſet tum ad eundem Fabium, tum ad Dionyſium *f* Alexandrinum, necnon Cyprianum *g*, atque omnes *h* denique Eccleſias: quibus & ipſum Cornelium eiuſdem cum Lapſis apoſtaſiæ criminaretur, quod eoſdem Lapſos poſt actam pœnitentiam in Eccleſiã reciperet; & omnes hortaretur, ne eos qui poſt baptiſmum grauiter deliquiſſent, ad communionem admitterent. Qui n. in Africa primo (vt vidimus) Nouatus cum ſuis, Lapſos aduerſus Cyprianum concitauerat, quod non protinus in Eccleſiam reciperentur, ſed ex decretis Eccleſiaſticis iuberentur prius agere pœnitentiã; idem poſtea à Feliciſſimo ſe ſeparans, & more omnium hæreticorum atque ſchiſmaticorum mutans pro occaſione laruam, Romæ in gratiam Confeſſorum, quos ea fraude demulſit negotium Cornelio faceſſit, quod Lapſos pœnitentes reciperet in Eccleſiam.

NOVATIANI ARTES IN SCHISMATE FVLCIENDO.

f *Ibid. c. 37.*

g *Cypr. ep. 1.*

h *Socr. lib. 4. c. 23.*

XI. SYNODI CARTHAG. ET ROM. IN CAVSA LAPSORVM.

Cum autem & Cornelius ſuas pariter ad omnes Eccleſias direxiſſet Epiſtolas, Cyprianus illis acceptis copioſam habuit *Carthagine* Epiſcoporum SYNODVM in eorundem cauſa Lapſorum: vbi poſt iteratam Feliciſſimi ſchiſmatis Africani auctoris, (qui & ipſe cauſam ſuam acturus ad Synodum venit) eique adhærentium damnationem & excõmunicationem; de Lapſis illud ſalubri moderamine (ne vel ipſi deſperatione deficerent, vel rurſus cenſura Eccleſiaſtica ſolueretur) ſtatutum eſt, vt traheretur diu pœnitentia, & examinatis ſingulorum cauſis & caſibus, ſecundum eorum lapſus differentiã, poſt præſcriptum tempus & modum pœnitentiæ, in Eccleſiam reciperentur. Quod ipſum, *Romæ* itidẽ habita à Cornelio Papa SYNODO, eſt firmius ſtabilitum: illudq; amplius ſtatutũ, ſic Sacerdotes lapſos pœnitentes ad Eccleſiam admittendos eſſe, vt tamen à Sacerdotali functione abſtinerent, & tantum laica communicatione impertirentur: quod obſeruatũ à Cornelio, admittente Trophimum Epiſcopum lapſum, haud ſeruatum à quibuſdã aliis, Cyprianus exclamat. Docentur abunde hæc omnia in eiuſdem Epiſtolis *a* Cypriani: quæ vero poſtea in eadem cauſa Lapſorum geſta ſunt, dicentur anno ſequenti.

a *C pr. ep. 42. 52. 55. 68.*

XII. CYPRIANVS SCRIBIT DE VNIT. ECCLESIÆ.

Hoc autẽ ferme eodem tempore, idem Cyprianus cõſulere ſtudens iis qui illorum Confeſſorum, quos Nouatus & Nouatianus Romæ ſeduxerant, exemplo & litteris in ruinam inducebantur; librum illum meditatus eſt, quẽ *De Vnitate Eccleſiæ Catholicæ* titulo prænotauit; ita quidem cõparatum, vt non ad Nouatianos tantum conterendos, ſed ad oẽs quotquot vnquam fuiſſent vel futuri eſſent, hæreticos atque ſchiſmaticos proſternendos, ſolus ſufficiens omnino foret. Quippe qui oſtenſa ſemel ac demonſtrata vna tantum Eccleſia, eaq; in Petri cathedra cognoſcenda, cæteras aũt eidem vt membra capiti eſſe connexas; plane declaret omnes ab Eccleſia Catholica eſſe diuiſos, eoſdemque ſchiſmaticos vel hæreticos iudicandos, qui vni Eccleſiæ, ipſi (vt ait) Cathedræ Petri, non eſſent compage communicationis vniti. Porro ſedem Romani Pontificis eſſe Petri Cathedram, idem alias ſæpe demonſtrat; noſq; ea de re plura ſuperius.

XIII. CONFESSORVM RESIPISCENTIA.

Interea dum contigiſſet, Nouatum vna cum aliis quibuſdam ſchiſmaticis, Roma in Africam ad euertendam illam Eccleſiam legationem ſuſcepiſſe, feliciter accidit vt qui ab eodem Nouato Romæ fuerant ſeducti Confeſſores, cognito dolo & malitia hominis, ad Eccleſiam ſponte ſint reuerſi, & Cornelium legitimum Catholicæ Eccleſiæ Epiſcopum agnouerint; eorumque exemplo magna eorum pars qui ſeducti in Africa fuerãt, pariter errorem ſuum depoſuerint: prout de his omnibus teſtes ſunt Cornelij & Cypriani vltro citroque ſcriptæ Epiſtolæ *b*. In quibus notanda eſt formula profeſſionis, ſub qua pœnitentes ad Eccleſiam reuerſi ſunt: quæ eſt huiuſmodi; *Nos Cornelium Epiſcopum ſanctiſſimæ Catholicæ Eccleſiæ, electum à Deo omnipotente & Chriſto Domino noſtro ſcimus: Nos errorem noſtrum confitemur: nos impoſturam paſſi ſumus: circumuenti ſumus perfidia & loquacitate captioſa. Nam etſi videbamur quaſi quamdam communicationem cum ſchiſmatico & hæretico homine habuiſſe; ſincera tamen mens noſtra ſemper in Eccleſia fuit. Nec enim ignoramus vnum Deum eſſe, vnum Chriſtum eſſe Dominum, quem confeſſi ſumus, vnum Spiritum Sanctum; vnum Epiſcopum in Catholica Eccleſia eſſe debere.* Econtra vero addens ad ſchiſma Nouatianus & hæreſim, aſſeruit Lapſos Dei iudicio relinquẽdos, nec vllum eorum habendum eſſe diſcrimen, criminumve diſtinctionem. Hæc autem illum ex Stoica Philoſophia quam profeſſus erat, conatum eſſe in Dei Eccleſiam introducere, Cyprianus *c* demonſtrat: quamuis & iam eſſent eiuſmodi peruerſi dogmatis in Montani hæreſi impreſſa veſtigia; dum ex Mõtani Paracleto illud quoq; ſibi vendicauit Tertull. *d* vt in mœchiam lapſos, in Eccleſiam recipiendos eſſe negaret. Quapropter & Pacianus *e* ad Sympronianum Nouatianum ſcribens, eam Nouatianorum opinionem pœnitentiam vſquequaque damnantium, ab hæreſi κατὰ Phrygas ſumptam eſſe, & Nouatianum ſuoſq; ſecutos eſſe Tertullianum, demonſtrat.

b *Ap. Cypr. 46. 47. 48. 59.*

ET PROFESSIO.

NOVATIANI HÆRESIS.

c *Cypr. ep. 52.*

d *Tert. lib. de Pudicit.*

e *Pac. ep. 1. & 3.*

DOGMATA NOVATIANORVM.

Sed hæc à Nouatiano excogitata impietatis dogmata, à ſucceſſoribus (vt de aliis quoque hæreſibus accidere conſueuit) aucta ſunt, ac turpius deformata. Eos enim non admittere ſecundas nuptias, & hoc ipſum ex ſecta Montani; abnegaſſe quoque baptiſmum, & quæ præcedunt baptiſmum, fidem ſcilicet & confeſſionem, ſcribit Dionyſius *f* Epiſcopus Alexandrinus. Hocq; puto eſſe quod Theodo-

f *Dionyſ. Alexand. ap. Euſeb. 7. hiſt. 7.*

retus

retus *a* affirmat, baptizatos in Eccleſia Catholica iterum à Nouatiano baptizari conſueuiſſe. Rurſum vero Nouatiani ſectatorem quendam negaſſe Petrum Apoſtolum fuiſſe baptizatum, Auguſtinus *b* affirmat. Quod præterea ſe *Mundos* dicerent, nec vel aliquando lapſos, ac neque conſortium vellent habere cum lapſis, pulchro nomine Καθαροὺς ſe dici voluiſſe, affirmat Euſebius *c*; eoſdemque decoros candidis veſtibus incedere ſolidos, Socrates *d* tradit: qui tamen nomen ſuum ſi voluiſſent agnoſcere, mundanos ſe potius quam mundos vocaſſent, vt egregiè inquit Auguſtinus *e*, dum in illos inuehitur, quod negarent Eccleſiæ datas eſſe claues ad dimittenda peccata; adeoq; articulum Symboli Apoſtolici quo remiſſionem peccatorum confitemur, proſcriberent. Quod autem de Nouato, ſeu Nouatiano, apud Epiphanium *f* legitur, Trinitatis confuſionem docuiſſe, quam poſtea Paulus Samoſatenus aſſeruit; puto eius nomen irrepſiſſe in textum aliunde. Nam & Nouatum & Nouatianos rectè ſenſiſſe de Trinitate, probauit Nicæna Synodus.

a Theod. hær. fab. lib. 3.
b Aug. ep. 108.
c Euſ. 6. hiſt. 35.
d Soc. lib. 6. c. 20.
e Aug. de agon. Chriſt.
f Epiph. hær. 65. Ap. Baron. an. 265.

IESV CHRISTI ANN. 255.

CORNELII ANN. 2.

GALLI & VOLVS. ANN. 2.

I. ANNVS CHRISTI ducenteſimus quinquageſimus quintus, Gallo & Voluſiano Augg. ſecundum Coſſ. ex antiquis *g* inſcriptionibus eſt adſcribendus, licet ab aliis Galli ſecundus tantum Conſulatus, Voluſiani primus ponatur. Quo anno videtur habita *Romæ* SYNODVS illa maxima, (vt vocat Euſebius *h*) ſexaginta Epiſcoporum, totidemque presbyterorum & amplius, vna cum diaconis, aduerſus Nouatianum (quem ipſe Nouatum vocat) & alios eiuſdem ſchiſmatis ſectatores: additq; & per ſingulas vbique prouincias alios Epiſcoporum conuentus in eadem cauſa habitos eſſe; ac tandem ab omnibus eſſe decretum, Nouatianos omnes ab Eccleſia excluſos eſſe, Lapſos autē poſt pœnitentiam recipi debere. Extat præterea apud eundem Euſebium *i*, dum recenſet Epiſtolas à Dionyſio Alexandrino diuerſis ex cauſis ſcriptas, peculiaris mentio *Concilij* habiti *Antiochiæ* aduerſus eos qui in Oriente partib. Nouatiani fauerent: contra quos eundem Dionyſium validiſſimè decertaſſe, ſatis conſtat ex ipſius ſcriptis apud eundem Euſebium. Idq; ipſum in Africa à Cypriano præſtitum eſſe, docent plurimæ ab eo ſcriptæ Epiſtolæ, aliæq; eiuſdem lucubrationes.

g Ap. Hubert. & Adolph.
h Euſeb. 6. hiſt. 35.
CONCILIA PLVRA IN CAVSA LAPSORVM.
i Ibid. c. vlt.

II. Sed ab & eodem habita eſt hoc ipſo anno Idibus Maij *Carthagine* SYNODVS, cui interfuerunt quadraginta duo Epiſcopi: ex qua miſſa eſt ad Cornelium Romanum Pontificē Synodica *k*, qua Patres declararunt ſe frequentibus viſionib. & oſtenſionibus admonitos de proxima rurſum perſecutione, coactos fuiſſe ab omnibus lapſis, qui ſe hactenus vere pœnitentes demōſtraſſent, ſtatim aperire portas Eccleſiæ, vt in ea roborati cōmunione ſanctiſſimæ Euchariſtiæ, tutiores redderētur fortioreſq; aduerſus ingruētes hoſtes. *Idoneus enim* (inquiunt) *eſſe non poteſt ad martyrium, qui ab Eccleſia non armatur ad prœliū; & mens deficit, quam non recepta Euchariſtia erigit & accendit.* Sed & ad hæc plane tempora referendū eſſet, quod tradit Socrates *l*, & ipſe ſecta Nouatianus, ab illo tempore quo Nouatiani ſe ab Eccleſia ſeiunxerunt, Epiſcopos Catholicos in ſingulis Eccleſiis Preſbyterum Pœnitentiarium conſtituiſſe. Verum Presbyterorum pœnitentiariorum qui occulta audirent delicta, antiquiorem fuiſſe in Eccleſia vſum, iam ſatis demonſtratum eſt alia occaſione ſuperius *m*. Lapſorum autem reſtitutio (quod ij publicè deliquiſſent) haud tale erat opus, quod vni poſſet demandari presbytero: quandoquidem id tunc fieri ſolitum ab Epiſcopo, de totius Cleri populiq; conſenſu, Cyprianus *n* ad Cornelium ſcribens ſui exemplo ſatis oſtendit.

k Ext. ap. Cypr. ep. 54.
FVTVRÆ PERSECVT. PRÆSAGIA.
l Socr. lib. 5. 19.
m Ann. 56. num. VIII. &c.
n Cypr. ep. 55.

III. Accidit præterea, vt cum *Priuatus* Lambeſitanus Afer, veterator hæreticus, de cuius damnatione dictum eſt ſuperius, (qui & poſtea vacante Sede Romana, ab ea Eccleſia communicationem Catholicā fraudulenter *a* ſuffurari fruſtrà tentauerat) vna cum ſuis ad nuper dictam Carthaginienſem Synodum veniſſet, quaſi acturus cauſam ſuam; ſed quod fuiſſet antea ſæpe damnatus, ab eodem tunc conuentu excluſus eſſet: idem collectis ſecum quibuſdam Pſeudoepiſcopis, ſui ſimilibus, cum paucis aliis, multorum criminum atque etiam apoſtaſiæ reis, ideoq; & Catholicorum Epiſcoporum iudicio communione Eccleſiaſtica iam antea priuatis; ibidem Carthagine aduerſus S. Cyprianum creauerit Pſeudoepiſcopum *Fortunatum*, vnum ex illis quinque presbyteris ſchiſmatis Feliciſſimi conſciis, iampridem excōmunicationis ſententia ab Eccleſia eiectis: hic vero mox eundem ipſum Feliciſſimum ſchiſmatis auctorem, cum magna ſuorum caterua legatum Romam ad Cornelium Pontificem miſerit ad obtinendam ab eo Catholicam communicationem, & aduerſus Cyprianum accuſationem intentandam: qui tamen à Cornelio penitus repulſi ſunt. Narrantur hæc omnia pluribus in prolixa illa Epiſtola, quam poſt eadem peracta Cyprianus *b* ad Cornelium aduerſus eoſdem ſchiſmaticos ſcripſit. Quid vero poſt hæc de illis actum ſit, non ſatis conſtat.

a Ap. Cypr. ep. 30.
FORTVNATVS PSEVDO-EPISCOP. CARTHAG.
b Id. ep. 55.

IV. Perſecutio enim hoc eodem anno iterum renouata, iſtas impræſentiarum controuerſias diremiſſe viſa eſt: quā & tum iam cœpiſſe cum has de ſchiſmaticis Cyprianus ad Cornelium literas dedit, inde manifeſtum redditur, quod edicta propoſita, ſeque ipſum in Circo acclamationibus populi ad leonem denuo poſtulatum paulo antequam illas ſcriberet, ipſe iiſdem teſtetur. Porro leges de Lapſis, quæ Romæ & in Africa fuerant conſtitutæ, (nimirum eos probandos prius in pœnitentia, nec ante eam abſolutam recipiendos, niſi periculum mortis inſtaret, aut alia vrgeret cauſa) eaſdem ſeruari quoq; fuiſſe ſolitas in Ægypto, & alibi in Oriente, ſatis demonſtratur Epiſtola quam Dionyſius *c* Alexandrinus hoc ipſo tempore ſcripſit ad Fabiū Antiochenum; quem nōnihil erga Nouatianum inclinatum, in Catholica communione ſtabiliuit: ſicuti & ipſum Cornelium Papam feciſſe, ſuperius vidimus: Cæterum eundem Fabium ſub horum Imperatorum tempore diem obiiſſe, & in eius locum ſubrogatum eſſe *Demetrianum*, Euſebius in Chronico ponit.

LEGES DE PŒNITENTIA LAPSORVM VBIQVE SERVATÆ.
c Ap. Euſeb. 6. hiſt. 36.

V. Sed quod pertinet ad excitatam PERSECVTIONEM, qua idem Dionyſius *d* queritur crudeliſſimè exagitatos eſſe ſanctiſſimos viros, qui pro Imperatorum incolumitate ac pace Imperij enixè Deum precari ſolerent; quāto ea furore graſſata fuerit, nō ſolum docet quod Cyprian. *e* exiſtimauit occaſum ſæculi & tempus Antichriſti appropinquaſſe; ſed etiam quod Cornelius Papa ſcribens ad Lupicinum Viennenſem Epiſcopum, ait Romæ Imperatorem ad hoc conſtitutum eſſe, ideoque nec in Cryptis notioribus Miſſas agere Chriſtianis licuiſſe.

PERSECVTIO GALLI ET VOLVSIANI.
d Ib. 7. hiſt. 1.
e Cyp. ep. 66. & lib. de exhort. mart.

Quibus verbis plane ſignificare videtur *Voluſianum* Galli filium, à patre Auguſti nomine inſignitum: niſi magis intelligi placeat HOSTILIANVM PERPENNAM, qui (vt tradit Aurelius Victor) regnantibus Gallo & Voluſiano, Imperator à Senatu creatus eſt; quem perperā Eutropium cum Gallo confudiſſe conſtat. Ac fortaſſe Senatus Deorum cultui deditiſſimus, quod vidiſſet Gallum & Voluſianum pacem reddidiſſe Eccleſiæ; ad exturbandos (quod cœperat Decius) Chriſtianos, eundem Hoſtilianum in Imperium prouexerit; Gallus autem & Voluſianus ex Senatus ſentētia, à Decio cœptam, & ab Hoſtiliano inſtauratam, proſecuti ſint Chriſtianorum vexationem. Hoſtilianum n. haud multo poſt abſumptum eſſe peſtilentia, idem Victor tradit.

ELIGITVR IMPER. AD CHRIST. PERSEQVENDOS.

VI. Siquidem hoc ipſo anno ſecundo Galli & Voluſiani inchoante, Domini vero ducenteſimo quinquageſimo quinto, (vt ponitur in Chronico Euſebii) cœpta eſt immanis illa *Lues*, quæ vniuerſum fere depaſta eſt Orbem, quā æquè Scriptores *f* Ethnici ſub iiſdem Imperatoribus collocant; eandemque ab Æthiopia originem duxiſſe, ac in vniuerſum

PESTIS IMMANIS.
Ap. Baron. an. ſeq.
f Eutrop. in Gal. & Voluſ.

a *Pomp.Lat. in Gal.*
b *Oroſ.libr.7. c.21.*

uerſum Orbem progreſſam vix intra decennium *a* quieuiſſe tradunt.

De qua & Oroſius *b* ait, nullam fere prouinciam Romanam, nullam ciuitatem, nullam domum fuiſſe, quæ nō illa correpta atque vaſtata fuerit. Agens pariter de eadem Gregorius Nyſſenus in vita Magni Thaumaturgi, docet eam in Neocæſarienſes per dæmonem immiſſam eſſe; cum ipſi ſolemni eius dæmonis feſtiuitate ad ſpectacula concurrentes, ob tumultum ſeſe mutuo conſtipantium, communi voce ab eo petijſſent vt faceret iis locum, confeſtim enim plauſibus & cantibus in luctus & calamitates conuerſis, ita morbus ignis inſtar eos depaſtus eſt, vt ſuperſtites ſepeliendis mortuis non ſufficerent. Sic autem vlciſcente numine Neocæſarienſium impietatem, ad Euangelij tamen profectum id permiſit, cum illi cauſa morbi cognita ad Thaumaturgum recurrentes, eius precibus ab eo liberati, omnes ferme CHRISTO nomen dederunt.

VI. PROFICVA CHRISTIANIS.

De eadem quoque Lue Africam infeſtante, deq; Cypriani ſedulo tunc officio, non ſolum erga Fideles, ſed etiam ipſos Gentiles impenſo, plura habet Pontius in eius Vita. Quo etiam tempore idem Cyprianus libellum *De Mortalitate* ſcripſiſſe cognoſcitur; quo cum debiles ad tolerantiam, & ad contemptū humanæ vitæ excitauit; tum etiam eos arguit, qui offenderentur quod debitum Gentilium crudelitati ſupplicium Chriſtianos quoque pertingeret: docens pluribus, mortalitatem iſtam, ſicut Iudæis, & Gentilibus, & CHRISTI hoſtibus peſtis eſſet, ita DEI ſeruis ſalutarem exceſſum eſſe; dum videlicet excederent in pace tutæ cum gloria ſua virgines, venientes Antichriſti ruinas, & corruptelas, & lupanaria non timentes: pueri periculū lubricæ ætatis euadentes, ad continentiæ & innocentiæ præmium feliciter peruenirent: tormenta iam non timeret delicata matrona, metum perſecutionis, & manus cruciatuſque carnificis, moriendi celeritate lucrata: pauore mortalitatis & temporis accenderentur tepidi, cōſtringerentur remiſſi, excitarentur ignaui, deſertores compellerentur vt redirent, Gentiles cogerentur vt crederent.

Et poſt alia eiuſmodi multa annumerata; vt etiam diuino confirmaret calculo, his Dominum ſuis conſulere ad ſalutem, viſionem refert, qua Sacerdoti cuidam iam pene morienti ſpecioſiſſimus adſtans iuuenis, honore & maieſtate venerabilis, nec ſine quadam animi & vocis indignatione infremens, dixit; *Pati timetis, exire non vultis, quid faciam vobis?* Cæterum quod non hæc Lues ante perſecutionem inſtauratam exorta fuerit, apparet ſcelerum impiorū vltricem, & ſanguinis Chriſtiani eandem vindicem, prodiſſe: quod & Oroſius, & alij Chriſtiani ſcriptores æquè teſtati ſunt.

VIII. CORNELII PAPÆ EXILIVM.

c *Plin. 6. ep. 31.*
d *Cypr. ep. 57.*

Porro perſecutione graſſante, ipſo ferme eius exordio *Cornelius* Romanus Pontifex, poſt glorioſam, cum ſuam, tum totius Cleri ſui confeſſionem, vna cum maxima eiuſdem Cleri parte exul miſſus eſt ad Centumcellas: (deſcribitur locus ille egregiè à Plinio *c* Secundo:) vbi poſitum, & de proſtrata perfidia triumphantem, S. Cyprianus *d* literis viſitauit, & immenſis laudibus proſecutus eſt. Quod vero ad tempus eius martyrij pertinet; præterquam ex dictis de Fabiani eius anteceſſoris martyrio, annoq; vno & amplius vacationis ſedis, ac inſtitutione ipſius Cornelij, ſatis perſpicuè declaratur, ipſum non ſub Decio, ſed ſub Gallo & Voluſiano paſſum eſſe; acceditinſuper Euſebij *e* repetitum teſtimonium, necnon Sanct. Hieronymi *f* auctoritas, qui abſque vlla dubitatione ponunt Cornelium ſediſſe, & martyrio coronatum eſſe ſub iiſdem Gallo & Voluſiano.

e *Euſeb. in Chron. & 7. hiſt. 1.2.*
f *Hieron. de Script. Eccleſ. in Cornel.*

Quapropter his auctoritatibus atque rationibus reliqui omnes ſcriptores, quantuſcunque ſit eorum numerus, erroris redarguuntur, qui ſiue paſſum ſub Decio, ſiue ſub Valeriano ſcripſerunt: quamquam & perſecutionem iſtam ſub Decio ſemel cœptā, à Gallo poſtea & Voluſiano, demumq; à Valeriano reſtitutam, non diuerſas eſſe numeratas, ſed vnam eandemq; ab auctore Decio qui eam indixit, eſſe denominatā; & quæ ſub Decio geſta ſunt, ſub illis aliis contigiſſe, vel contra quæ ſub iſtis acciderunt, Decij temporibus attribui conſueuiſſe; pe multa ſuppetunt exempla in Martyrologiis, Actiſq; Martyrū, atq; aliis probatis auctoribus *g*. Sed tamen nec iſto modo ab errore vacant, qui Cornelium viuente Decio dixerunt ſubiiſſe martyrium. Quod vero ſedis eius duos, alij tres vel circa ponunt annos, cum reuera nec biennium expleſſe conſtet; id inde accidiſſe videtur, quod omnibus illis incompertum fuerit magnum illud vacationis ſedis Fabiani temporis interſtitium; quod non niſi ex S. Cypriani citatis Epiſtolis, iiſdemq; diligenter inſpectis, aſſequi licet.

g *Hieron. in Vit. Pauli primi erem. & de Script. Eccleſ. Method. Opt. lib. 3.*

IX.
a *Ap. Adon. 14. Sept. Rec. Baron. ampliora Annal. Tom II. hoc an. ex cod. ms.*
ET MARTYRIVM.

Cæterum teſtantur eiuſdem Cornelij Acta *a* Imperatorem cum audiſſet frequenti eum concurſu Fidelium, & abſentium literis viſitari, eundem Romam accerſiſſe; & tanquā ea fierent cōtra Rempublicam, quodq; recuſaret diis ſacrificare, capite truncari iuſſiſſe, vna cum *Cereali* eius cuſtode, ac tota ipſius domo, quam idem Cornelius poſt reditum à Centumcellis ad fidem CHRISTI conuerterat miraculo reſtitutæ ſanitatis *Saluſtiæ* Cerealis vxori paralyticæ: quæ & ipſa eadem cum aliis die martyrio coronata eſt, nempe decimaquarta Septembris. Addunt vero, eiuſdem Cornelij aliorumq; corpora ſepulta eſſe à beata Lucina ad Cœmeteriū Calliſti via Appia. Adnumerat S. Hieronymus eundē Cornelium inter Scriptores Eccleſiaſticos, ob quaſdam ab eo ſcriptas Epiſtolas quas ipſe recenſet, è quibus adhuc extant nonnullæ. Cum aūt Sedes vacaſſet (vt emendatiores codices habent) dies triginta quinq; , ſuffectus eſt in locum eius LVCIVS Romanus ex patre Porphyrio, vnus ex presbyteris confeſſoribus qui cum Cornelio exulauerant. Hunc vero non poſt multum temporis à creatione ſua, fuiſſe à perſecutoribus relegatum, apparet ex Epiſtola ad eum anno ſequenti à Cypriano *b* ſcripta. Et q; etiam mentio de eius exilio in Lib. de Romanis Pontificibus.

LVCIVS CREATVR, ET EXVLAT.

b *Cypr. ep. 58.*

IESV CHRISTI ANN. 256.

LVCII ANN. 1.

GALLI & VOLVS. ANN. 3.

I.

ANNO CHRISTI ducenteſimo quinquageſimo ſexto ponitur Maximi Conſulatus, ſed male cum collega Voluſiano ſecundum. Hunc n. iam anno ſuperiori ſecundum Conſulatum geſſiſſe vidimus; nec niſi duos geſſiſſe, dicetur in eius obitu. Tu igitur loco Voluſiani reſtitue Valerianum, quem hoc anno primum ſuum Conſulatum geſſiſſe, ſequenti vero ſecundum, ex antiquis nummorum inſcriptionib. reperitur. Hoc aūt anno Lucius Papa ab exilio relaxatus, (neſcitur cauſa, cum adhuc perſecutio inſtaret: niſi quod diuino nutu id accidiſſe liber de Romanis Pontificibus tradit) Romam reuerſus eſt: ad quem ſtatim Cyprianus & collegæ Epiſcopi Africani, ei congratulantes, litteras *c* ſcripſerunt.

c *Cypr. ep. 58.*

II. PESTIS, FAMES, BELLA.
d *Euſeb. 7. hiſt. 17.*

Graſſabantur interea in vltionem nominis Chriſtiani, vna cum Peſte de qua dictum eſt anno ſuperiori, Fames pariter, (vt ex Dionyſij Alexandrini Epiſtolis Euſebius *d* docet) atque Bella: nam Perſarum motus recrudeſcebant, iamq; Armeniam occupabant; & Scythæ prioribus victoriis audaciores facti, Macedoniam, Theſſaliam & Græciam incurſabant: aliæque nationes barbaræ ſeſe in Romanum Imperium infundebant: (quæ omnia recenſet Zonaras *e*, dum res proſequitur Galli & Voluſiani:) cum tamen, tantum abeſt vt Gentiles facti ſint prudentiores exploratа malorum cauſa, vt potius Chriſtianis acerbius inſultarent; ipſoſque, quod deos contemnerent, malorum omnium eſſe cauſam ſolito more exprobrarent. Quæ cum per Demetrianum in Africa Proconſulem, atq; alios Ethnicos magis magiſq; diffamarentur; S. Cyprianus *f* eo argumento ad eundem, & in eundem, dignum planè tanto Sacerdote pro Chriſtianis apologeticam, & aduerſus Gen-

e *Zonar. in Volus.*
f *Cypr. ad Demetrium.*
CYPRIANVS SCRIBIT PRO CHRIST.

tiles eorumq; ſuperſtitiones inuectiuam, magna dicendi libertate ſcripſit orationem, ſæuiente adhuc (vt apparet) perſecutione. In qua quod Lactantius *a* deſideraſſe ſe dicit, vt aliis argumentis quam ex Scriptura petitis cui Demetrianus non crederet, viſus eſſet, eumq; rudem facilioribus principiis inſtituiſſet: haud Cypriano (vt apparet) illud fuit ea ratione conſilium, vt Demetrianum, vel alios Gentiles ad fidem Chriſtianam inſtrueret; ſed vt ab eis obiectas in Chriſtianos calumnias, nec quidem omnes, ſed tantum quæ ingruentis peſtis, famis, & belli occaſione iactabantur, confutaret. Ad quæ petitis cum ex ratione, tum ex diuinis Scripturis propheticè aliquid prænunciantibus, argumentis vtitur; ad perſuadendum inde accommodatis, quod demonſtret iam impletum quod fuerat ante prædictum.

a Lact. lib. 5. c. 4.

III. GALLVS ET VOLVS. IMPP. QVANDO OCCISI.

Sed & quod eadem oratione conteſtatus eſt, nunquam Deum ſiuiſſe inultum Chriſtianum ſanguinem; re ipſa paulo poſt impletum eſt occiſis ipſis Imperatoribus Gallo & Voluſiano; licet de eorum necis tempore diuerſæ reperiantur auctorum ſententiæ. Aurelius enim Victor eos biennium imperaſſe tradit: Eutropius *b* vero dictum tempus non expleſſe; idque ipſum Oroſius *c*: At Euſebius in Chronico tribuit eis annos duos & menſes quatuor; in Hiſtoria *d* vix biennium integrum: annis autem duobus & menſibus quatuor, conſentiunt pariter Epiphanius *e* & Caſſiodorus *f*. Quod vero horum temporum res geſtæ, ſcriptorum inopia tantis tenebris inuolutæ remanſerint, vt difficile ſit aliquam earum partem notare, in qua veteres auctores inter ſe conſentiant: aliunde prorſus colligenda eſt iſtorum Imperatorum ratio annorum; nempe ex nummis & lapidibus antiquis, quibus ad id genus controuerſias diſſoluendas non aliud certius præſidium. Quamobrem cum ex veteribus eiuſmodi monumentis *h* conſtet, eoſdem quarto Tribunitia Poteſtate auctos eſſe; ſitque ſæpius demonſtratū, ſingulis Imperij annis Tribunitiam Poteſtatē conferri ſolitam; ex his manifeſte videas, ad quatuor annos Imperium prorogaſſe. Quoniam vero iiſdem imperantibus, Valerianus ab Alpinis militibus anno ſuperiori acclamatus Imperator, conſecutus eſt pariter Tribunitiam Poteſtatem: (Id enim exploratum redditur ex antiquis nummorum inſcriptionibus *i*, in quibus primus Gallieni, qui vna cum patre Valeriano regnauit, Conſulatus, quem geſſit anno ſequenti, iunctus reperitur cum Tribunitia Poteſtate tertium repetita; ſecundus vero, quem poſt annum ſequentem geſſit, cum quarta:) inde factum exiſtimamus, vt nonniſi biennium Gallo & Voluſiano à nonnullis tributum fuerit; videlicet quod non ad eorū necis, quæ tantum contigit anno ſequenti, ſed ad Valeriani & Gallieni, qui eiſdem ſuperuixerunt, creationis tempus reſpectum habuerint.

b Eutrop. l. 9. c Oroſ. lib. 7. cap. 31. d Euſeb. 7. hiſt. 9. e Epiph. de menſur. f Caſſiod. in Chron. h Habent Hubert. in Theſau. & Adolp. in Nuſm. & ex eis Baron. hoc an. i Adolph. ibi.

IV.

Hoc item anno, qui prædicti Cypriani ſedis numeratur ſextus, rurſum ipſe à Schiſmaticis preſſuram paſſus eſt, nouis calumniis ab vno ex iis, nomine Florentio Puppiano appetitus. Ad quem ipſe reſcribens *k*, tum ironicè (vt par erat) proteruiam eius eluſit, tum grauibus rationibus eundem ad emendationem prouocauit. Oſtenditq; inde hæreſes & ſchiſmata oborta eſſe, & oriri, dum Epiſcopus qui vnus eſt, & Eccleſiæ præeſt, ſuperba quorundam præſumptionem contemnitur: ac fruſtra ſibi blandiri eos, qui pacem cum Dei Sacerdotibus non habentes obrepūt, & latenter apud quoſdam cōmunicare ſe credunt. Sibi autem iam oſtenſum à Domino in viſione, ac reuelatum eſſe, imo de diuina auctoritate præceptum, quod *qui Chriſto non credit Sacerdotem facienti, poſtea credere incipit Sacerdotem vindicanti.*

k Cypr. ep. 69. ORIGO SCHISMATVM ET HÆRESVM.

V.

Hoc eodem anno Domini ducenteſimo quinquageſimo ſexto, Origenem extremum clauſiſſe diem ex Euſebio *l* colligitur, dum ait accidiſſe anno illius ætatis ſexageſimo nono; quem videlicet eiuſdem Euſebij teſtimonio ſuperius vidimus, annò decimo Seueri Imperatoris (eſt is Domini ducenteſimus quartus) natum annos ſeptemdecim. Qui autem viuens in ſcribendo ſæpe redargutus eſt erroris, multo amplius poſt mortē eſt hæreſis infamatus. Quamobrē pluribus opus habuit Apologiis: quarum primam à Pamphilo martyre conſcriptam credidit aliquando Hieronymus *a*, ſed poſtea retractās *b*, Euſebij, nō Pamphili eſſe affirmauit. Sane quidē ſuam eſſe teſtatur ipſe Euſebius *c*, quā tamen ſcripſerit adiutus à Pamphilo. Vulgata quoq; extat pro eodem Origene Ruffini Apologia, ſed à S. Hieronymo in multis reprehenſa. Hæc vero olim ad Hieronymi vſque tempora fortaſſe licite facta ſunt. Sed miratus ſum vehementer, poſt damnationem Origenis ab Anaſtaſio Papa factam, poſt eiuſdem reprobationem in Quinta Oecumenica Synodo pronunciatam, poſt tot antiquorum Patrum in id ipſum conſpirantes ſententias; adhuc recentiores quoſdam auſos eſſe, pro eodē nouas edere Apologias; & auctoritate totius Catholicæ Eccleſiæ iudicatas ſæpius controuerſias denuo temere excitare: quod viſus eſt feciſſe paulo ante noſtram ætatem Ioannes Picus, atq; haud pridem Sixtus Senenſis.

l Euſeb. 7. hiſt. 1. ORIGENIS OBITVS.

a Hieron. de Script. Eccl. in Pamph. b Id. ep. 62. ad Pammach. de error. Orig. & in Apol. cont. Ruff. c Euſ. 6. hiſt. 26 29. APOLOGIÆ PRO EO EDITÆ.

VI. DE SCRIPTIS EIVS.

Cæterum Origenis operum lectionem, ſicut nec Tertulliani, vel horum ſimilium, non inuenimus penitus improbatam: licet quod ſpectat ad dogmata, ea ſit de eius ſcriptis cenſura *d* Gelaſij, vt illa tantum quæ S. Hieronymus non repudiat, dicat eſſe ſuſcipienda, reliqua vero cum ſuo auctore reijcienda. Quod aūt aliquando Ariani quandam eius diſputationem, in ſuam ſententiam trahere conati ſunt; eundem Athanaſius *e* hac ex parte Catholicum, ab eorum calumniis reddidit immunem. Inualuit vero apud antiquos de eodem, illa ſententia à Caſſiodoro *f* recitata: *Vbi bene, nemo melius; vbi male, nemo peius.* At de eius Scriptis alias pluribus, cum ea cōtrouerſia ſæpius in Eccleſia eſt agitata, & errores eius ſingillatim enumerati. Seriem autem librorum, cum Euſebius tum alij plures deſcripſerunt. Sed quod tradit Epiphanius *i*, & alij, ſcripta fuiſſe ab eo librorum ſena millia; haud facile Hieronymus *g* credidit. Quanta vero fuerit tanti viri lapſus in Eccleſia Dei offenſio atq; tentatio, fuſe deſcribit ac peregregiè Vincentius *h* Lirinenſis: eandemq; fuiſſe docet ſaluberrimam commonitionem, ne quempiam quantumlibet eruditum ſibi quis ſequendum ſuſcipiat, quem non inſiſtere traditionibus Eccleſiaſticis & ſanctorum Patrum veſtigiis inuenerit.

d Gelaſ. in Conc. Rom. decr. de lib. Apocry. e Athan. de Syn. Nic. decr. cont. hær. Arian. f Caſſiod. Inſt. diuin. Lect. g Epiph. hær. 64. Ruff. in Apol. h Hier. ep. 61. & Apol. cont. Ruff. lib. 2. i Vinc. Lirin. cont. hær. c. 23.

VII. DE DVOBVS ORIGENIS OPINIO.

Duo porro conſtituuntur à nonnullis Origenes: quorum alter *Adamantius*, de quo eſt ſermo, dictus ſit; alter plane ignotus, ex quo Origeniſtæ *Turpes* ſint cognominati, quòd cum matrimonium damnarent, in omnium libidinū cœno velut ſues volutarentur; quorum meminerunt Epiphanius *k* & Auguſtinus *l*. Verum exiſtimamus, nonniſi vnum Adamantium extitiſſe aliquando Origenē; qui vero alium effinxerunt, ideo feciſſe vt de Origene labes aſperſas in illum egererēt; vel quod Origenis ſectatores in deterius prolapſi, etiam Gnoſticorum ſordibus ſint infecti, & ad differentiam aliorum Origeniſtarum, *Turpes* à dogmate, non ab auctore *Origeniſtæ* ſint dicti.

k Epiph. hær. 63. l Aug. de hær. c. 43.

IESV CHRISTI ANN. 257.

STEPHANI ANN. 1.

VALER. & GALLIENI } AN. 3.

I.

ANNO CHRISTI ducenteſimo quinquageſimo ſeptimo, à Caſſiodoro ponuntur Valerianus ſecundum & Gallienus Coſſ. Porro cum ex antiquis inſcriptionibus (vt vidimus anno ſuperiori) hic Gallieni primus Conſulatus iungatur eiuſdem tertiæ Tribunitiæ Poteſtati; ex iis redditur manifeſtum, anno præſenti eorundem Valeriani & Gallieni numerari cœptum tertium Imperij; qui tamen (vt diximus) æquè habetur quartus Galli & Voluſiani.

II. LVCII PP. MARTYRIŪ.

His vero adhuc imperantibus, *Lucium* Romanum Pontificem gladij martyrio coronatum eſſe, Euſebius in Chronico & in Hiſtoria *m* teſtatur. Quod autem Liber de Romanis Pontificibus, & Eccleſiaſticæ Tabulæ habent eum

m Euſ. 7. hiſt. 2.

paſſum eſſe ſub Valeriano quarto Nonas Martij; cum ipſum Valerian. primis Imperij ſui annis Chriſtianis admodũ fauiſſe, paulo poſt viſuri ſimus, nihil eſt quod ad eum Lucij necem, quam furente perſecutione factam eſſe conſtat, referre poſſimus; præſertim ſi Euſebio aſſentiamur, dicenti ipſum octo vix menſibus ſediſſe.

Verum cum in eodem Libro duæ à Lucio Ordinationes factæ dicantur menſe Decembri; in hunc vſque annum propagatam fuiſſe illius ſedem oportuit: quod & ibi ſignati huius anni Coſſ. quib. deſiiſſe ponitur, manifeſtius ſignificant. Ex quibus etiam occaſio fortaſſe orta eſt, vt idem dicatur ſub Valeriano paſſus: vel certe, quod (vt de aliis factum diximus) licet aliquo temporis interſtitio pax fuerit in Eccleſia, tamen legibus Decij Imperatoris & Valeriani Cenſuram agentis perſecutio ſemel promulgata, ſic perſeuerauit vt omnis illa reliquorum temporum perſecutio, Decij & Valeriani nomine diceretur: Cum & alioqui à ſecundo Conſulatu Galli & Voluſiani, in publicis monumẽtis cœptos numerari annos Imperij Valeriani & Gallieni, ſit ſatis ſuperius demonſtratum.

III. EIVS DECRETA.

Cæterum quod à Lucio ſtatutum habet idem Pontificum Liber, vt duo presbyteri & tres diaconi in omni loco Epiſcopum aſſectarentur, nec deſererent, *propter teſtimonium* (vt ait) *Eccleſiæ*: huius ſanciendi decreti cauſam dediſſe putantur calumniæ in Cornelium Lucij prædeceſſorem à Nouatiano confictæ. Alia vero præter hæc extant eiuſdem decreta in vnum ſimul *a* collecta: eſtque eiuſdem, & Cornelij, decretorum de Lapſis præclarum Cypriani *b* elogium. Cum autem poſt necem Lucij (qui ſepultus eſt in cœmeterio Calliſti via Appia) ſedes vacaſſet dies triginta quinque, STEPHANVS patria Romanus Iulij filius, creatus eſt Summus Pontifex.

a *Tom. I. Concil.*
b *Cypr. ep. 67.*

STEPHANVS PAPA.

IV.

Sed quod ad Gallum & Voluſianum Imperatores ſpectat; quam diuinam vltionem fuſo Chriſtiano ſanguine antea prouocauerant, patrata nuper Lucij nece vehementiorem in ſe accelerarunt. Siquidem rebellantes milites, & C. *Iulio* ÆMILIANO à Mœſiacis legionibus creato fauentes, eoſdem aduerſus Æmilianum proficiſcentes apud Interamnam occiderunt. Sed eodem Æmiliano quarto poſt menſe æquè à ſuis ſublato, VALERIANVS, eiuſque filius GALLIENVS, ſoli Imperio potiri cœperunt, quod iam ante biennium (vt vidimus) adepti fuerant: vt ita tertius hic eorum ſit numerandus annus. Porro cum ex Dionyſio *c* Alexandrino, huius ipſius temporis ſcriptore accuratiſſimo, ſatis conſtet, Valerianum principio Imperij ſui Chriſtianis adeo fauiſſe, vt & familiariſſimè & amiciſſimè corã omnibus eos exciperet, ac tota domus eius piis hominibus referta eſſet, videreturq; plane Dei Eccleſia; nec perſecutionem inſtauraſſe, niſi tribus annis ac ſex menſibus antequam à Perſis caperetur: iam perſpicuum redditur, ferme biennio Eccleſiam quieuiſſe.

VALER. ET GALLI. IMPP.

c *Ap. Euſ. 7. hiſt. 9.*

V. HÆRESIS AQVARIORVM.

Reddita igitur Eccleſiæ pace, S. Cyprianus more ſuo inuigilans ſaluti Fidelium, cum quoſdam intellexiſſet in Sacrificio aquam tantum offerre abſque commixtione alicuius vini; (conſentiens erat hæc hæreſis Encratitis *d*, qui aqua tantum vtebantur in ſacrificio:) eiuſmodi errore longiori tractatione *e* confutauit; qua etiam de ſacratiſſimo à CHRISTO relicto in Eccleſia ſacrificio Miſſæ, ab Apoſtolis frequentato, & in omnibus Catholici Orbis Eccleſiis ad ſua tempora ex maiorum traditione inuiolabiliter cuſtodito, multa præclare ingeſſit. Vnde autem prouteniſſet eiuſmodi de aqua ſola offerenda erroris occaſio, ex eadem tractatione declaratur; videlicet ne perſecutione vrgente, ſummo mane, ſeu potius nocturno tempore conuenientes ſecreto ad ſacram Synaxim & Euchariſtiam Chriſtiani, ex vini odore poſſent detegi.

d *Epiph. hær. 46.*
e *Cypr. ep. 63. ad Cæcil.*

VI. CONCIL. AFRICANVM.

Eodem quoque tempore idem Cyprianus Epiſcoporum SYNODVM celebrauit: ad quam inter alia memorabilis illa perlata eſt querela, quod moriens Chriſtianus homo presbyterum filiis ſuis tutorem ex teſtamento nominaſſet contra Eccleſiaſticos canones. Quod facinus ſeuere admodum vlta ſancta Synodus, ſecundum antiquam diſciplinam cenſuit, ne pro eodem defuncto ſacrificium offerretur, aut preces frequentarentur in Eccleſia: vt ſic cæteris daretur exemplum, nequis Sacerdotes & miniſtros Dei, altari eius & Eccleſiæ vacantes, ad ſæculares moleſtias deuocaret. Narrantur hæc pluribus in litteris ex eadem Synodo à Cypriano *a* ſcriptis: quibus videas, & peculiare fuiſſe *pro Fidelibus defunctis offerre Deo ſacrificium*, & ſolitos *excommunicari defunctos*, quos viuentes iam vinxiſſent delicta: ſed & Epiſcopos nullam habuiſſe rationem legum ciuilium quæ tutelis prouiderent, (à quibus nec ipſam Senatoriam *b* dignitatem, non Ædilitatem *c*, nõ collegia *d*, non diuerſam religionem, non immunitatem *e* ciuilium ac publicorum munerum, non denique à gentilium *f* ſuorum tutela ipſam à tutela immunitatem excuſaſſe, Imperatores reſcripſerunt) quin eas, cum impedimẽto eſſe viderentur Eccleſiaſticis functionibus, poſthabuerint ſacrorum canonum obſeruationi. Cæterum fauerunt poſtea Chriſtiani *g* Imperatores eiuſmodi Epiſcoporum decreto, ſancientes ne clerici vel monachi ad tutelam ſuſcipiendam compelli poſſent. Sacroſanctum vero Concilium *h* Chaldedonenſe, à legitima tutela & datiua quæ ab Epiſcopo imperata eſſet, noluit clericos excuſari.

A TVTELIS IMMVNES CLERICI.
a. *Id. ep. 66.*
b *l. Spadonem. D. de excuſ. tut.*
c *l. non tantũ. §. is quis ædil.*
d *ead. l. §. non omnia.*
e *d. l. ſpad.*
f *ead. l. §. qui accepit.*
g *d. l. non tãt. §. Ilienſib.*
h *l. generaliter. C. de Epiſc. & Cler.*
h *Conc. Chalced. c. 3.*

IESV CHRISTI ANN. 258.

STEPHANI ANN. 2.

VALER. & GALLIENI AN. 4.

ANNO CHRISTI ducenteſimo quinquageſimo octauo, Valeriano tertium & Gallieno ſecundum Auguſtis Coſſ. Schiſmaticorum prælia aduerſus Eccleſiam concitata, ſed perſecutione vrgente paululum intermiſſa, acriori ſunt impetu remouata. Erant horum (vt demonſtratum eſt) contrariæ factiones, pari tamen conatu ad oppugnandam Eccleſiam conſpirantes; quarum alterius Nouatianus Pſeudoepiſcopus Romanus, alterius Feliciſſimus presbyter olim Carthaginienſis, dux ac propugnator erat acerrimus. Aiebat ille, Lapſorum neminem nec cum pœnitentia in Eccleſiam recipiendum eſſe; iſte Lapſos omnes abſq; vlla pœnitentia, vel aliquo gradus & honoris diſpẽdio, mox ſuſcipi debere. Inter quæ duo extrema, via media incedẽs Eccleſia Catholica, ſic Lapſis pacem dabat, vt tamen præuia pœnitentia ipſi ſibi aditum patefacerent: & qui in aliquo Eccleſiaſtico gradu conſtituti eſſent, poſthac communicatione tantum laica communicarent. Declarata ſunt iſta pluribus ſuperius.

I. CONTRARIÆ SCHISMATICORṼ FACTIONES.

Sic igitur accidit in Hiſpania, vt *Baſilides* & *Martialis*, alter Legionenſis, Aſturicenſis alter Epiſcopus, ambo Libellatici lapſi, aliorumque criminum rei (inter quæ Martialis illud fuit grauiſſimũ, quod filios exterarum gentium more, apud profana Gentliũ ſepulchra depoſuiſſet, & alienigenis conſepeliſſet) non ſolum in Eccleſiam recipi, ſed etiam in ea vt prius pręſidere ſatagerent: quibus obnitentes Fideles, loco ipſorum ſubſtituendos curarunt Epiſcopos Sabinum atq; Felicem.

II. SEPVLTVRÆ GENTILIVM DISCRETÆ À CHRISTIANIS.

Porro cum Baſilides ad Apoſtolicam Sedem Romam ſe conferens (ad quam vel hoc exemplo perſpicuè videas, iam tum prouocare ſolitos ex remotis etiam partibus, Epiſcopos, qui aliquid iniuſti à collegis paſſos eſſe prætexerent:) vt in Epiſcopatum reſtitueretur, Stephanum Romanum Pontificem multis mendaciis interpellaſſet: Hiſpaniæ Epiſcopi ſuffectos in eorundem lapſorum locum Sabinum & Felicem, in Africam ad Cyprianum miſerunt, eo fine (vt putamus) vt eius ac collegarum ſuffragio muniti, tum ipſi Romano Pontifici facilius perſuaderent quæ vellent, tum contumaces Hiſpanos compeſcerent. Itaque Cyprianus conuocata Epiſcoporum SYNODO, ex anteriorum Conciliorum, ipſiusq; Cornelij Papæ ſententia decreuit, Epiſcopos lapſos ab ordinatione cleri atq; Sacerdotali

CONC. AFRICA IN CAVSA BASILIDIS & MARTIALIS.

a *Cypr. ep.* 68.

tali honore prohiberi; eaq; de re Synodi nomine litteras *a* reddidit ad Legionenſem & Aſturicenſem Eccleſias; quibus totius rei geſtæ ſeriem quam recenſuimus comprehendit. Quæ autem hæc ſecuta ſint, nulla prorſus extat memoria.

III. CASVS MARCIANI EPISCOP. ARELAT.

Cum autem ex aduerſo accidiſſet eodem tempore, vt hæreſis Nouatiani fautor *Marcianus* Epiſcopus Arelatenſis, multos induceret in errorem; hoc cernentes reliqui Galliarum Epiſcopi, ac præcipuè Fauſtinus Lugdunẽſis, cum ad ipſum Romanum Pontificem Stephanum litteras aduerſus eundem Marcianum dederunt; tum etiam ad Cyprianum, quem ſcirent aduerſus Nouatianos impigrè laboraſſe. Qui quidem mox ad eundem Stephanum ſcribens *b*, rogauit vt pleniſſimas faceret ad Epiſcopos Gallos & populum Arelatenſem literas, quibus abſtento & depoſito Marciano, alius in locum eius ſubſtitueretur. Quippe tam ipſe Cyprianus, quam Epiſcopi Galli, agnoſcentes ſuam ipſorum poteſtatem limitibus eſſe coartatam, ad deponendum Metropolitanum hæreticum, principis omnium Epiſcoporum interpellarunt auctoritatem.

b *Id. ep.* 67.

IV. DE BAPTISMO HÆRETICORVM EXORTA QVÆSTIO.

Sed & Nouatianorum & Cataphrygum occaſione, illa his temporibus magna in Eccleſia agitata eſt controuerſia: *Num qui ab hæreticis baptizati erant, ad Eccleſiam Catholicam ſe conferrent, eſſent denuo baptizandi?* Quod enim vtrique iidem hæretici ſoliti (vt vidimus) eſſent, quos ab Eccleſia Catholica diuulſiſſent, tanquam immundos rebaptizare; id prouocauit ad æmulationem quoſdam Epiſcopos Catholicos, vt & ipſi quos ad Eccleſiam redeuntes ſuſciperent hæreticos denuo baptizarent, rati apud ſe ſolum, nempe in Eccleſia Catholica, verum eſſe baptiſma. Quæ quidem tam magna, tamque potens fuit tentatio in Eccleſia, vt veluti quodam vehementiſſimo turbine magnopere quaſſatæ fuerint firmiſſimæ Eccleſiæ turres, quæ inconcuſſæ olim tot perſecutionum impetus pertuliſſent.

V. SYNODVS ICON. IN EA CAVSA.

At non quidem (vt multi putant) in Africa hoc tempore à Cypriano tantum eiuſmodi cœpta eſt controuerſia agitari, ſed primo ea mota eſt in Oriente; ea nimirum occaſione, quod *Iconium* in Phrygia conuenientes finitimarũ prouinciarum Epiſcopi, in odium Cataphrygum ſtatuiſſent, nihil eorum quæ ab hæreticis facta eſſent, ab Eccleſia Catholica recipiendum eſſe, non ordinationes, non baptiſmum, non manuum impoſitionem, nec aliud quoduis ſacrum. Teſtatur hæc de ICONIENSI SYNODO, qui ei interfuit Firmilianus Cæſareæ Cappadociæ Epiſcopus, ad Cyprianum *c* ſcribens. Meminitq; eiuſdem, & aliarum in eandem ſententiam celebratarum in Oriente Synodorum antequã ea quæſtio in Africa agitaretur, Dionyſius *d* Epiſcopus Alexandrinus: qui & additam eundem Firmilianum, quam alios eiuſdem opinionis ſectatores, ab Stephano Papa Apoſtolicæ Sedis communione priuatos eſſe. Et idem ipſe Firmilianus eadem quam poſtea ad Cyprianum ſcripſit Epiſtola, multa oblocutus eſt in eundem Stephanum, quod (vt ait) legatos ab Orientalibus ad ipſum miſſos, nec ad ſermonem ſaltem colloquij communis admittere voluiſſet, & nequis eos Fidelium in domum ſuam reciperet, prohibuiſſet.

c *Ap. Cyp. ep.* 75.
d *Ap. Euſ.* 7. *hiſt.* 4. & 6.
STEPH. PP. EXCOMMVNICAT ORIENTALES.

VI.

Poſt hæc igitur re in controuerſiam vbique deducta, Eccleſia Africana nutauit; quippe quæ tantum, quem intrepide ſequeretur haberet Antiſtitem Cyprianum, vehemẽtiſſimo hæreticorum odio in eam partem inclinatum; & ipſe, cuius affectaretur inueniſſet prædeceſſoris Agrippini *e* impreſſa veſtigio, & quem magiſtrum vocare ſoleret Tertullianum, incaute nimis hanc ſecutum ſententiam. Sed dubium eſt an id illi acceperint à Montano; an vero ab illis tranſierit in ſcholam Montani. Montaniſtas enim rebaptizare conſueuiſſe Catholicos qui ad ſuam ipſorum hæreſim defeciſſent, Philaſtrius *f* quoque aſſerit: idemq; æmulatum eſſe Nouatianum, teſtis eſt Cyprianus *g*. At vero de eodem Cypriano mendax eſt Nicephorus *h*, dum ait eum non aliter recipere conſueuiſſe lapſos qui in perſecutione negaſſent, quam per ſanctum baptiſmum. Siquidem ex omnib. eius ſcriptis manifeſte apparet, eos ipſum baptizaſſe tantum quos hæretici antea baptizaſſent, negãtem extra Eccleſiam vllum poſſe reperiri baptiſmum. Nouatiani autem in rebaptizando illud putamus fuiſſe conſilium, quod cum Catholicos omnes qui lapſos recepiſſent diceret immundos eſſe, ſe autem ſuoſq; puros ac ſanctos; ne videretur illorum qui ex Catholica ad ſe tranſirent ſordibus inquinari, eos nouo ſtatuerit ſanctificare baptiſmate. Erat ergo illis loco pœnitentiæ ſecundum hoc baptiſma; quo non tantum (ſicut ait Dionyſius *a* Alexandrinus) ſacroſanctum Eccleſiæ lauacrum abrogarent, ſed & reijcerent fidem & confeſſionem quæ lauacrum præcedere conſueuerunt.

e *Vid. ſup. an.* 217.
f *Phil. de hær. c.* 50.
g *Cypr. ep.* 73. *ad Iubaian.*
h *Niceph. lib.* 6. *c.* 2.
CYPRIANI & MONTANI DIFFERENTIA IN REBAPTIZANDO.

a *Ap. Euſ.* 7. *hiſt.* 7.

VII. CONCILIA, ET SCRIPTA CYPRIANI EADE RE.
b *Ap. Cypr ep.* 70. 71.

Hanc igitur quæſtionem occaſione Nouatianorum in Africa reſtauratam, Epiſcopi Africani vna cum Cypriano ad SYNODVM coacti *Carthagine*, cum de ea conſulti fuiſſent à Ianuario & ſociis Epiſcopis Numidiæ, ita definierunt *b*, vt omnino negarent baptiſmum vllo modo reperiri extra Eccleſiam; ideoq; qui apud hæreticos vel ſchiſmaticos baptizari viderentur, cum ad Eccleſiam venirent vere baptizari debere. Rurſumq; intelligens Cyprianus, adeo fixum alta radice multorum animis inſidere, vt quas accepiſſent de non iterando ab hæreticis rite collato baptiſmate maiorum traditiones vellent illibatas ſeruari; maiori remedio his quos errare putaret conatus occurrere, celebriorẽ collegit CONVENTVM ſeptuaginta vnius ex tam Africa quã ex Numidia Epiſcoporum, in quo pariter omnium ſententia confirmatum fuit, hæreticorum baptiſma nullius momenti penitus haberi. Tuncq; placuit de iis omnibus per Synodicam *c* reddi certiorẽ Stephanum Papam, hactenus rerum geſtarum inſcium. Eodemq; tempore Cyprianus de eadem quæſtione à Iubaiano Epiſcopo rogatus, Epiſtolam *d* reſcripſit, qua multis Scripturæ auctoritatibus, aliiſq; rationibus ſententiam ſuam firmare, & quæ ex aduerſo obijcerentur confutare ſtuduit. Veritus autem ne magnum aliquod hinc ſchiſma in Eccleſia conflaretur, tum iiſdem Synodicis & ad Iubaianum litteris cõteſtatus eſt, ſe haud cuiquam vim facere aut legem dare, ſed ſaluo inter collegas pacis ac concordiæ vinculo liberum cuiq; relinquere quã vellet ſequi ſententiam; tum ad anteuertenda futura mala, & vt quiſque aduerſantem ſibi fratrem æquanimiter ferret, *De Bono Patientiæ* libellum ad eundem Iubaianũ ſcripſit. Quod ſincerum eius propoſitum de vnitate conſeruanda, tam Hieronymus *e*, quam ſæpe Auguſtinus *f* laudauerunt.

c *Ibid. ep.* 72.
d *Ep.* 73.
e *Hieron. aduerſ. Lucian.*
f *Aug.* 3. *cont. Creſc.* 1. 2. & *de bapt. cont. Donat. lib.* 2. *cap. vlt.*

VIII. STEPHANI PAPÆ DECRETVM.
g *Cypr. ep.* 74.

Quid autem ad Synodicam illam Stephanus Papa reſcripſerit, docent literæ *g* Cypriani ad Pompeium Sabbatẽſem in eadem Africa Epiſcopum; nempe vt *Siquis à quacunque hæreſi ad Eccleſiam veniret*, NIHIL INNOVARETVR, NISI QVOD TRADITVM ESSET; (nempe, ſeruaretur) vt *manus illi imponeretur in pœnitentiam*. In quibus confutandis, eaq; antiqua conſuetudine, quæ opponebatur, conuellenda, Cyprianus totam longiorem illam inſumpſit Epiſtolam: & qui ne vel leuiter læderet charitatis fraternæ concordiam, de Bono Patientiæ libellum ſe ſcripſiſſe profeſſus erat; modo (ò infelicem humanæ imbecillitatis conditionem!) non ferens veram Apoſtolicæ Sedis definitionem, Stephano notam inuſſit non ſolum ſuperbiæ & imperitiæ, ſed & quod hæreticorum cauſam contra Eccleſiam DEI aſſerere conaretur. Non quidem id agens, vt legitimas Traditiones impugnet, ſed vt quam Stephanus traditionẽ prætendebat, haud de Apoſtolico fonte dimanare demonſtret, ſed obrepentem errorem eſſe prauamq; conſuetudinem. Verum Auguſtinus *h* Stephani ſententiam propugnans, quæ aduerſus eam à Cypriano congeſta fuerant pluribus confutauit. Cumq; aliam rurſum idem Cyprianus numeroſiorem SYNODVM (nempe octoginta ſeptem Epiſcoporum ex Africa, Numidia, & Mauritania) Calendis Septembris *Carthagine* celebraſſet, in qua, repetita denuo conteſtatione de pace conſeruanda cum iis qui ſecus ſentirent, permultis pro ſe allatis diuinæ Scripturæ teſtimoniis, vno omnium cõſenſu firmatum eſſet prius ipſorum decretum de rebaptizatione hæreticorum; idem S. Auguſtinus *i* ſententias ſingulorum recenſens, eas omnes ſcite impugnauit, erroriſq; redarguit.

h *Aug. de bapt. cont. Don. lib.* 2.
QVID RVRSVM CYPRIANVS.
i *Ibid. lib.* 3. & 7.

IX.

Cyprianus autem cõfeſtim poſt Synodum, tum ad alios eiuſdem erroris Epiſcopos, tum maximè ad Firmilianũ illius pro-

lius pro-

lius propugnatorem acerrimum, vt ſibi eum coniungeret, litteras ſcripſit per Rogatianum diaconum, eodem plane argumento quo ad Pompeium antea contra Epiſtolam Stephani ſcripſiſſet. Conſtat enim iſta ex literis *a* ab eodem Firmiliano ad ipſum redditis: quibus videas hominem iam antea in Stephanum agitatum, quod (vt dictum eſt) ab eo cõmunione priuatus eſſet; acceptis Cypriani de eodem pariter conquerentis litteris, vehementiori furore concitum erumpere in conuicia, multaque improuide obloqui: ſeque inſuper Quartadecimanorum fautorem detegere, dum Romanam Eccleſiam calumniatur, quod diuerſa die celebraret Paſcha ab ea quæ inſtituta fuerat ab Apoſtolis.

a *Ap. Cypr. ep. 75.*

FIRMILIANI NAVFRAGIŨ.

X

ET RESIPISCENTIA.

Cæterum magnam profecto attulit offenſionem cunctis Eccleſiis illud Firmiliani naufragium, qui & doctrina & ſanctitudine morum nulli propemodum illorum temporum videretur eſſe ſecundus. Sed eundem poſtea ad meliorem frugem redditum, & Catholicæ commmunioni reſtitutum, ſanctoq; fine defunctum eſſe, ſatis intelligi poteſt ex eo quod in Catholicorum Epiſcoporũ celebri illo Antiocheno conuentu, ipſe cum aliis aduerſus Paulum Samoſatenum ſederit; eundemq; Græci *b* inter alios Sanctos colant. Sed & reliquiſſe poſt ſe de Catholica fide nobilis ingenij ſui clara monumenta, ex S. Baſilio eiuſdem ſedis poſt euolutum ferme ſæculum ſucceſſore apparet, dum ea citat *c* in famoſa illa de eadem iſta cõtrouerſia ad Amphilochiũ ſcripta Epiſtola, quam Græci Canonicam vocant: quia & ipſius Firmiliani, & Cypriani, aliorumq; indiſtincte omne reijcientium baptiſma hæreticorum & ſchiſmaticorum, opinionem improbat *d*; docens eorum admitti debere, qui in eius forma cum Eccleſia integre conſentirent, ſecus autem illorum qui præſcriptam in Eccleſia baptiſmi regulam non ſeruarent.

b *Menolog. 28. Octob.*

c *Baſil. de Spir. S. ad Amphil. c. 29.*

d *Ibid. cap. 1.*

XI.

Eandem porro, quam Cyprianus & Firmilianus propugnabant, Dionyſium quoque Epiſcopum Alexandrinum confeſſione & eruditione clariſſimũ, eodem tempore compluribus ſcriptis litteris conatũ eſſe defendere, teſtis eſt S. Hieronymus *e*. At vero hoc ſic illum egiſſe conſtat *f*, vt nihilominus apud Stephanum Papam pro Epiſcopis eidem reconciliandis ſequeſter acceſſerit. Deniq; licet (vt dictũ eſt) ex Oriente, Ægypto, & Africa, complures Epiſcopi patrocinati videantur ſententiæ de rebaptizandis hæreticis; tamen illi ipſi qui extra Eccleſiam poſiti, eidem ſententiæ poſtea ſtuduerunt Donatiſtæ, vel alij nonniſi quinquaginta Orientales Epiſcopos, & Africanos ſeptuaginta vnum numerare potuerunt. Certe quidem nonnullos Aſianos in eandem cum Stephano ſentẽtiam conſpiraſſe, S. Baſilius *g* teſtatur; & multos in Africa cum Cypriano ſentire noluiſſe, Auguſtinus *h* tradit; qui & multa Epiſcoporum millia Stephani ſententiæ adhæſiſſe affirmat. Sed & omnes illos qui in Oriente contrariã ſecuti fuerant, eandem reſcidiſſe, tum idem *i* ſcribit, tum aperte docetur in ipſius Dionyſij *k* Alexandrini ad Stephanum & Sixtum Romanos Pontifices ea de re paulo poſt datis literis. Ipſosq; Africanos qui Cypriano conſenſerant, aliud priori contrariũ edidiſſe decretum, Hieronymus *l* eſt auctor. Ac demum Cyprianum ipſum mutaſſe ſententiam, verius eſſe, idem Auguſtinus *m* affirmat. Certè conſtat illum in eadem cum Eccleſia Romana vnitate vſque ad martyrium perſtitiſſe, & mirificis præconiis poſt obitum ab omnibus Patribus celebratum eſſe.

e *Hieron. de Script. Eccleſ. in Dionyſ.*

f *Ap. Euſeb. 7. hiſt. 4.*

g *Baſil. ad Amphil. c. 1.*

h *Aug. 3. cont. Creſcent. 1.*

REVOCATI EPISC. AD RECTÃ SENTENTIAM.

i *Aug. ibid. c. 2 & 3.*

k *Ap. Euſ. 7. hiſt. 4. & 8.*

l *Hier. cont. Lucifer.*

m *Aug. ep 48. ad Vinc. & de bapt. cõt. Don. lib. 2. c. 4.*

XII.

STEPHANI PP. LAVS.

Quod vero ad Stephanum pertinet; quas antiquorum Patrum traditiones ſũmo ſtudio & intrepido animo acertime propugnauit, eædem his turbinibus ſuperatis ſinceræ & integræ in Eccleſia Catholica cuſtoditæ permanſerunt; qui vero contrariam ſectati ſunt ſententiam, iidem omnes pro hæreticis ſunt habiti. Enituitq; plane in hoc tanto certamine, quanta in Traditionibus vis, & in Apoſtolica Sede ineſſet auctoritas: quando (vt ait egregiè Vincentius *n* Lirinenſis, dum de hac re pluribus ac plane grauiter more ſuo agit) Stephanus Papa, cum cæteris quidem collegis ſuis, ſed tamen præ cæteris, huic nouitati reſtitit; dignum exiſtimãs, ſi reliquos omnes tantum fidei deuotione vinceret, quantum loci auctoritate ſuperabat. Qui quidem ob Catholicam Traditionem egregiè propugnatam, meruit omnium præconiis celebrari, & anniuerſaria commemoratione non ſolum à Latinis, ſed & Græcis (quod de aliis Occidentalis Eccleſiæ ſanctis Martyribus raro accidere conſueuit) in Tabulis Eccleſiaſticis commendari. De quo & illud ſtupore dignum Auguſtin. *a* iudicauit, quod cum hæretici Donatiſtæ poſtea aduerſariam Stephano ſententiam, Africanorum Conciliorum auctoritate defenſarẽt; in ipſum tamen, ob eminentem iudicij cum ſanctitate cõiunctam auctoritatẽ, ne mutire quidem auſi ſint, imo & laudare compulſi, & Epiſcopatum illibate geſſiſſe confiteri.

n *Vinc. Lirin. cont. hær. c. 9.*

a *Aug. de vn. bapt. cont. Petil. c. 14.*

IESV CHRISTI ANN. 259.

STEPHANI ANN. 3.

VALER. & GALLIENI } AN. 5.

I.

PERSECVTIO VALERIANI.

ANNO CHRISTI ducenteſimo quinquageſimo nono, (quo ponuntur à Caſſiodoro Coſſ. Valerius Maximus & Acilius Glabrio) Valerianus Imperator aduerſus Chriſtianos dirã PERSECVTIONEM excitauit, quæ OCTAVA ordine numeratur à S. Hieronymo *b*, Auguſtino *c*, Oroſio *d*, atq; Seuero *e*: eandemq; anno præſenti cœptam eſſe, ex Dionyſio *f* Alexandrino colligitur, dum eam ſignificat duraſſe annos tres & menſes ſex, quieuiſſe autem cum Valerianus à Perſis captus eſt; quod contigit anno ab hinc quarto. Eodemq; auctore conſtat, Valerianum antehac de Chriſtianis optimè meritum, vt quam acerbiſſimè in eos ſæuiret permotum fuiſſe ab Ægyptio quodam mago; cui ſemel admouens aures, adeo eſt deprauatus, vt ad magiam humanas victimas immolaret, viſceraq; ſcrutaretur infantium.

b *Hieron. de Script. Eccleſ. in Cypria.*

c *Auguſt. 18. de ciuit. 52.*

d *Oroſ. lib. 7. c. 22.*

e *Seuer. lib. 2.*

f *Ap. Euſ. 7. hiſt. 9.*

II.

SÆVITIA PERSECVTIONIS.

Sæuiit autem vſque adeo Perſecutio, vt idem Dionyſius tempora illa omnium infeliciſſima de Antichriſto à Ioanne in Apocalypſi prædicta, in Valeriano putauerit eſſe impleta. Quæ quidem lento gradu Romæ primum cœpta eſt, cum abſque edicto pro arbitrio in Chriſtianos Imperator ageret; conceſſa tamen delatoribus bonorum poſſeſſione illorum: vt hæc pluribus declarantur in Actis fideliſſimis SS. Martyrum *Euſebij g* presbyteri & ſociorum, qui his iiſdem Coſſ. Romæ paſſi ſunt; necnon in æquè germanis Stephani *h* Papæ, in quibus multi viri feminæq; illuſtres iiſdem Coſſ. Imperatorum iuſſu necati traduntur ob Chriſti confeſſionem: quorum pleriq; ipſius Stephani, in cryptis vt plurimum latentis, prædicatione & miraculis conuerſi fuerant.

g *Agitur de horum martyrio in Martyrol. Rom. 4. No. Dec. Acta vero ipſorum edidit Bar. Annal. To. II. hoc an.*

h *Ap. Metaphr. Lipom. & Sur. Recitat vero emendatiora Baron. hoc an.*

IESV CHRISTI ANN. 260.

SIXTI II. ANN. 1.

VALERII & GALLIENI } ANN. 6.

I.

STEPHANI PP. MARTYRIVM.

ANNO CHRISTI ducenteſimo ſexageſimo, Impp. Valeriano quartum & Gallieno tertium Coſſ. *Stephanus* Papa; quod multos Gentiles ad Chriſti fidem conuerteret, eorundem Impp. iuſſu quæſitus ad necẽ, tentusq;, & ad templum Martis ductus; cum ad eius orationem facto tonitruo & fulgure, templum ex parte corruiſſet, omneſque diffugiſſent, in cœmeterium Lucillæ ſe recepit: vbi rurſum inuentus ſacrificium Deo offerens, poſt intrepide peracta myſteria, in eodem loco ante altare in ſua de-

collatus eſt ſede; ſepultusq; cum eadem ipſa ſede ſanguine eius aſperſa, in cœmeterio Calliſti quarto Nonas Auguſti. Rem geſtam pluribus narrant ipſius Acta; quibus etiam continentur multorum aliorum tam ex Clero quam populo Martyrum paſſiones, Conſulibus iiſdem anno poſt Conſulatum Maximi & Glabrionis conſignatæ. Ex quibus dicendus eſt Stephanus ſediſſe annos tres, menſes tres, & dies viginti duos; licet alij diuerſa ſentiant. Eſt vero in fine eius Actorum memorabilis hiſtoria de *Tarſicij* acolythi martyrio: qui cum Corpus CHRISTI ſecum deferret, diſcutientibus obuiis militibus quid gereret, ille indignũ ratus porcis prodere margaritas, nequaquam voluit detegere ſacroſancta myſteria: quare tamdiu fuſtibus & lapidib. contuſus ab eis eſt, quouſq; animam efflaret: reuoluto vero eius corpore, nihil valuerunt de ſacris myſteriis reperire. Sed & iiſdem Coſſ. ante Stephanum paſſæ ſunt itidem Romæ nobiles virgines duæ, ambæ ſorores, *Ruffina* & *Secunda*: quæ deſponſatæ viris Chriſtianis qui metu perſecutionis defecerunt à fide, ambæ à ſponſalibus quoq; pactis reſiliẽtes, & ab illis Chriſtianitatis accuſatæ, neci datæ ſunt: quarũ extant *a* glorioſæ confeſſionis, & conſummati martyrij Acta fidelia. Vt autem ad Stephanum redeamus; idem in Libro de Rom. Pontificibus aſſeritur conſtituiſſe, vt Sacerdotes & Leuitæ ſacratis veſtibus in vſu quotidiano nõ vterentur, ſed tantummodo in Eccleſia. Cumque Sedes vacaſſet dies viginti duos, ei ſubrogatum eſſe nono Calendas Septembris SIXTVM natione Græcum patria Athenienſem, huius nominis Secundum.

a *Ap. Sur.* 10. *Iulij.*

SIXTVS PAPA II.

II. EDICTO VALERIANI QVÆ PROHIBITA.

Cæterum illud quidẽ hoc anno à Valeriano primum in Orbis Romani prouinciis conſtat fuiſſe promulgatum edictum, vt Chriſtiani prohiberentur cõuentus agere, & Cœmeteria (in quibus iidem conuentus fieri, & myſteria celebrari ſolerent) adire: vt apud Pontium *b* Procõſularia Acta declarant, & apud Euſebium *c* *Dionyſius* Epiſcopus Alexandrinus, qui tunc ab Æmiliano Auguſtalem Ægypti Præfecturam adminiſtrante, peculiari Imperatorũ reſcripto exulare iuſſus, multa mala pertulit, alij vero quamplurimi omnis ſexus, ætatis, & conditionis homines, ibidẽ in Ægypto martyrium conſecuti ſunt. Id ipſum accidiſſe nonnullis Cæſareæ Palæſtinæ, Euſebius *d* teſtatur. Sed inter eos qui in Syria paſſi ſunt, celebrior eſt *Nicephori e* fama, qui Antiochiæ in locum Sapricij presbyteri qui negarat ſe ſufficiens, deſertoris damna reparauit. Editumq; tunc eſt pauendum plane exemplum, quo Fideles oẽs admonerentur, fruſtra quæq; magna conati hominem Chriſtianum, niſi fraternæ charitatis compage fuerit ſolidatus: cum Sapricius vita iam oppignerata martyrio, ꝙ veteri odio flagraret in Niceph. ipſum prope ictum vibrãte carnifice, maluit Chriſtum negare, quã Nicephor. per quæq; ſacra Chriſtiana illum inſtantiſſimè de reconciliatione adiurantem, in gratiam recipere. Porro aliorum quoq; in diuerſis Aſiæ & Græciæ prouinciis paſſorum, extant nomina in Tabulis Eccleſiaſticis, præter innumeram illorum multitudinem quorum memoria excidit.

b *Pont. in Act. Paſſion. S. Cypria.*
c *Euſ.* 7. *hiſt.* 10.
d *Ibid. c.* 11.
e *Ext. eius Acta ap. Sur.* 9. *Feb. ex Metaphr.*

III. EXILIVM CYPRIANI.

Quæ autem paſſus eſt Dionyſius in Ægypto, eadem plane in Africa primus omnium pertulit *Cyprianus*, ac cæteri ſubinde Epiſcopi, quod vna eademque ſententia omnes compellerentur exulare; vt ſic illis longius amandatis, nulla reliquis Chriſtianis conuentus agendi) qui maximè prohibebantur) daretur facultas. Quamuis enim de cæteris Præſulibus non ſit adeo expreſſa teſtatio; ex illis tamẽ quæ de Dionyſio & Cypriano ſunt litteris commendata, de reliquis exiſtimare licet. Porro de Cypriani exilio, iiſdem huius anni Coſſ. literis Imperatorum irrogari iuſſo, agente Paterno Proconſule in Africa, tum Pontius *f* diaconus exilij comes ſcripſit, tum etiam Acta *g* ipſa fideliſſima tunc à Notarijs diligenter excepta, quorum Põtius *h* & Auguſtinus *i* meminerunt, certam fidem faciunt. Sed & alios complures in Africa, tam Epiſcopos & alios omnis generis clericos & Eccleſiæ miniſtros diligenter quæſitos, quam laicos omnis ſexus & ætatis, partim fuſtibus cæſos aliiſq; pœnis affectos ad metallum eſſe damnatos, partim carceribus mancipatos; ſatis exploratum redditur ex litteris *k* ad ipſos à Cypriano exule ſcriptis, & ab illis ad eum redditis. Qui autem ad metallum damnati ſunt; iidem omnes conſummantes agonẽ ſuum, de longo exantlato martyrio parem martyribus coronam retulerunt; quos Dei Eccleſia anniuerſaria commemoratione antiquitus venerata eſt quarto Idus Septembris. Cætera vero de Cypriano anno ſequenti.

f *Pont. in Act. paſſ. Cypr.*
g *Habentur eiuſmodi Acta duplicis generis poſita à Pamelio ante opera Cypriani: ſed quæ primo ponuntur, multis additionib. corrupta ſunt: ea autem legitima, quæ ſecundo loco, die ac Coſſ. conſignata.*
h *Pont. in Vit. Cypr.*
i *Aug. cont. duas ep. Gaudent. lib.* 1. *c.* 31
k *Ap. Cypr. ep.* 77. *vſq.* 81.

IV. DIONYS. ALEX CONSVLIT SIXTVM PP.

Interea vero idem quem diximus Dionyſius Alexandrinus, cum (vt vidimus) illorum olim ſententiæ ſuffragatus eſſet, qui dicerent extra Eccleſiam baptizatos iterum baptizandos eſſe; nouo emergente caſu de baptizato ab hæreticis non ſecundum Eccleſiæ Catholicæ ritum; quamuis eum libere baptizare potuiſſet, tamen ne videretur adhuc perſtare in ſententia, quam à Stephano Papa reprehenſus cum aliis Orientalibus damnauerat; non auſus hominem, id licet enixius expoſcentem, baptizare, quid agendum eſſet in re quam putaret ambiguam, Sedem Apoſtolicam ſtatuit conſulendam, ſcriptis ad Sixtum Stephani ſucceſſorem literis, quarum de hac re fragmentum recitat Euſebius *a*. Cumque eodem tempore SABELLIANA HÆRESIS patefieri cœpiſſet Ptolemaide Pentapolis, de ea pariter eundem Dionyſium ad Sixtum retuliſſe, teſtatur idem Euſebius *.

a *Euſ.* 7. *hiſt.* 8
SABELLIANÆ HÆR. ORTVS.
* *Ibid. cap.* 5.

V. DE NOETO HÆRESIARCHA.

Sed quod ad hæreſim Sabellij pertinet; non ipſe eius impietatis auctor, ſed potius dicẽdus eſt propagator; quippe quem affirment omnes eam didiciſſe à NOETO præceptore ſuo, homine Smyrnenſi (vt vult Theodoretus *b*) ſiue Epheſino, vt Epiphanius *c*: qui addit, eum in tantum faſtum elatum eſſe, vt auderet ſe Moyſen, & fratrem ſuum Aaron aſſerere: quamquam Philaſtrius *d* tradit, Noeti fratrem, non Aaron, ſed Eliam ab eo fuiſſe dictum. Addit demum Epiphanius, Noetum cum ſuis ab Eccleſia eiectum, paulo poſt eſſe mortuum vna cum fratre ſuo, neminemque Fidelium eos voluiſſe ſepelire. Haud verò eidem aſſentimur, dum affirmare videtur, neminem ante Noetum dicere auſum, Patrem eſſe paſſum: nam diu ante innotuiſſe hæreſim *Patripaßianorum*, conſtat ex Cypriano *e*, necnon Tertulliano *f* eam Praxeæ tribuẽte; imo & ex Ignatio Apoſtolicorum temporũ viro, qui æquè teſtatur *g* ſuo tempore diabolum ore ſuorum iactaſſe, Patrem natum & paſſum. Theodoretus aũt illam hæreſim ab EPIGONIO quodam primum excogitatam fuiſſe dicit.

b *Theodo. hær. fab. lib.* 3.
c *Epiph. hær.* 57.
d *Philaſtr. de hæreſ. c.* 53.
e *Cypr. ep.* 73.
f *Tert. de præſcr. cap. vlt. & aduerſ. Prax. c.* 1.
g *Ignat. ep. ad Philip.*

VI. DE SABELLIO HÆRESIARCHA.

Cæterum ex omnibus Noeti diſcipulis, qui impietate reliquos antecelluit, SABELLIVS fuit, ex Ptolemaide Libyæ oriundus: qui factus potentiſſimus impij dogmatis propugnator, negauit Perſonarum in Trinitate diſtinctionem; dicens ea tantum eſſe nomina, ad diuerſos effectus diuinitatis inſinuandos compoſita. Vnde cum vnam tantum perſonam aſſereret, illa neceſſario deducebatur conſequentia, vt ſicut Filius, ita & Pater & Spiritus Sanctus æquè dicerentur incarnati & paſſi. Hæc n. erat præcipua Sabellij blaſphemia: cui & alteram adiecit ex Hermogene mutuatus, vt diceret materiam ingenitam eſſe; quod teſtatur imprimis Euſebius *h* ex Dionyſio. Quod aũt Sabelliani non poſſent mendacia ſua diuinis Scripturis omni ex parte fulcire, Ægyptiorum Pſeudoeuangelio & aliis Apocryphis libris vſos eſſe, Epiphanius *i* tradit. Miratur vero Auguſtinus *k*, cum iidem eſſe videantur Noetiani & Sabelliani, cur tam Epiphanius quam Philaſtrius eos ab inuicem diſtinctos poſuerint: planeq; accidiſſe tradit, vt ſicut in Montaniſtis, Donatiſtis, Pelagianis, & aliis; ſic in iſtis, vnius hæreſis diuerſa fuerint nomina.

h *Euſ.* 7. *de præpar.* 8.
i *Epiph. hær.* 62.
k *Aug. de hær. c.* 41.

VII.

Quod vero Epiphanius inter Noetum atq; Sabellium eius diſcipulum, alias quaſdam recẽſeat hæreſes; eas his tẽporibus emerſiſſe, facile poteſt intelligi. Iam diximus de ea quæ à Valeſio prouenit *Eunuchorum* ſecta, & quæ à Nouatiano exorta eſt hæreſi *Catharorum*. His aũt qui ſubduntur ANGELICI hæretici, quo auctore ſint progreſſi, & quæ fuerint eorum dogmata, Epiphanius *l* tradit haud ſe potuiſſe habere compertum; quippe quorum ſecta citius extincta fuerit, quam nomen eius cum auctore latius poterit diffamari. At Auguſt. *m* Angelicos dicit in Angelorum cultum fuiſſe inclinatos. Quinam autem olim receptus, quiue improbatus fuerit iam ab Apoſtolorum temporibus Angelorum cultus, dictum eſt alias *n*.

ANGELICI HÆRETICI.
l *Epiph. hær.* 60.
m *Aug. hær.* 39.
n *Sup. an.* 60.

XIII. APOSTOLICI HÆRETICI.

Poſt Angelicos, iidem auctores ponũt APOSTOLICOS, quos putant germen fuiſſe Encratitarum & Catharorum;

hoc ſe

hoc ſe nomine appellantes ob exactũ diſciplinæ ſtudium: ſed & *Apotacticos* ſe dici voluiſſe tradunt, à renunciatione, eo quod coniugiis & bonorum poſſeſſionibus renunciarent. At non in hoc (vt iidem SS. Patres monent) error ipſorum, cum tales habeat Catholica Eccleſia & monachos & clericos plurimos: ſed ideo iſti habiti ſunt hæretici, quoniam ſe ab Eccleſia ſeparantes, nullam ſpem ſalutis putarent eos habere qui vterentur iis rebus. Porro vſos eſſe eiuſmodi hæreticos ad ſuam impietatem roborãdam, Actis Andreæ & Thomæ ab Eccleſia reiectis, idem Epiphanius tradit: qui eorum numerũ haud multum creuiſſe ait; cum alioqui Paupertas & Continentia in agro Eccleſiæ ſemel legitime ſeminatę, ampliſſimos ſemper in horrea Domini prouentus inferant, & fœcundis germinibus latiſſime propagentur.

IESV CHRISTI ANN. 261.

DIONYSII ANN. I.

VALER. & GALLIENI } AN. 7.

I. SIXTI PAPÆ MARTYRIŨ.

ANNO CHRISTI ducenteſimo ſexageſimo primo, Aurelio Memmio Tuſco & Pomponio Baſſo Coſſ. octauo Idus Auguſti *Sixtus* Papa in cœmeterio Calliſti capitis abſciſſione coronatus eſt martyrio, atque ibidem à Fidelibus ſepultus: cum nouo à Valeriano Imperatore abſente dato ad Senatum reſcripto, Perſecutio in Chriſtianos acrior ſæuiorque vbique decreta eſſet. Extant tum de Valeriani reſcripto, tum de Sixti martyrio, Cypriani in exilio agentis litteræ *a* ad Succeſſum Epiſcopum: quibus tradit, Valerianum reſcripſiſſe ad Senatum, vt Epiſcopi, presbyteri, & diacones, in continenti animaduerterentur; Senatores, & viri egregij, & equites Romani, dignitate amiſſa etiam bonis ſpoliarentur, & ſi ademptis facultatibus Chriſtiani eſſe perſeuerarent, capite mulctarentur; matronæ ademptis bonis in exilium relegarentur; Cæſariani, quicunq; vel prius confeſſi fuiſſent, vel nunc confiterentur, confiſcarentur, & vincti in Cæſarianas poſſeſſiones deſcripti mitterentur. Porro & plures alios ex Clero Romano vna cum Sixto martyrium ſubiiſſe, docent Eccleſiaſticæ *b* Tabulæ. Quod vero vnus Prudentius *c* Sixtum cruci affixum tradit, ab aliis minimè confirmatur.

a *Cypr. ep.* 82.
b *Martyrol. Rom.* 6. *Aug.*
c *Prud. hym.* 2.

II. S. LAVRENTII MARTYRIVM.

Poſt triduum autem elapſum à Sixti martyrio, (ſicut ipſe prædixerat) nempe quarto Idus Auguſti, primarius diaconorum Eccleſiæ Romanæ LAVRENTIVS, clariſſimus athleta fidei, perilluſtre certamen obiens, poſt alia diuerſa tormenta, demum craticulæ impoſitus, igneque aſſatus, nobiliſſimam martyrij, cuius erat appetẽtiſſimus, coronam ibidem Romæ conſecutus eſt. Extant eius Acta præ ſui excellentia diuerſo ſcriptorũ genere conteſtata, nempe oratione ſoluta SS. Patrum *d* encomiis celebrata, atque poeſi *e* egregiè decantata; eademque ore omnium peruulgata. Cuius celebritatem ſolemni cultu non ſolum Latini, ſed & Græci agere conſueuerunt. Quæ autem habentur à Metaphraſte, & ab aliis ex eo recitata eiuſdem Laurentij Acta, haud ſane priſtina illa à Notariis excepta videntur, ſed ab aliquo alio ſcripta, quibus & quæ à Patribus de S. Laurentio dicta eſſent vna adtexta fuerint: ſiquidem nonnulla habent, quibus hiſtorica veritas refragatur. Porro ipſum fuiſſe Hiſpanum, in Rebus geſtis S. Damaſi expreſſum habetur: de cuius conſanguineis, qui res Hiſpaniarum proſecuti ſunt, agunt. De miraculis autem ad Reliquias eius patrari ſolitis, pluribus Gregorius *f* Turonenſis; & de ſepultura, ac prodigiis quæ aliquando in ea acciderunt, deque eiuſdem *Craticula* multis miraculis illuſtrata, Gregorius *g* Papa.

d *Ambroſ.* 1. *de offic.* 41. *&* *li.*2 *c.*28. *Aug. tract.* 27. *in Ioan & ſer.*3. *de Sanct. & ſer.*37. 38. 111. 123. *de diuerſ. Max. Taur. ſer.* 1 2. 3. *Leo PP. ſer.* 1. *Pet. Chryſol. ſer.* 135. *& alij recent.*
e *Prudent. in hym.*
f *Greg. Tur. de glor. mart. c.*42.
g *Greg. PP.* 3. *ep* 30. *&* 2. *cap.*33.

III.

Sed quod multorum teſtificatione iidem Sixtus & Laurentius in perſecutione Decij paſſi dicuntur, quos certiſſimè conſtat *a* ſub Valeriano Imperatore, iiſdemque huius anni Coſſ. quibus & Cyprianus paſſus eſt, necatos eſſe: cur quæ ſub Valeriano facta eſt perſecutio, Decij etiam nomine conſignata aliquando reperiatur, ſæpe dictum eſt ſuperius. Sed & ſub vno typo *Leonis*, perſecutionem Decij & Valeriani fuiſſe à Daniele oſtenſam, ſcribit Optatus *b* Mileuitanus. Cum igitur hoc anno dicta die Sixtus occubuerit; reſpectu habito ad tempus eius ingreſſus, dicẽdus eſt ſediſſe annum vnum, minus diebus decem & octo: & ex iiſdem erroris argui poſſe videntur, qui longius tempus, plureſque quam vnam Ordinationem ei tribuunt. Poſtquam vero ſedes vacaſſet dies triginta quinque, ſubſtitutus eſt in locũ eius pridie Idus Septembris DIONYSIVS natione Græcus, qui aliquãdo monaſticam vitam in ſolitudine egerat; quẽ à Maximo Epiſcopo Oſtienſi conſecratum fuiſſe, habent Acta S. Laurentij. Sane quidem antiqui moris fuiſſe, vt Romanus Epiſcopus conſecraretur, ab Epiſcopo Oſtienſi, teſtis eſt etiam Auguſtinus *c*.

a *Cypr. ep.* 82. *Pont. in Vit. Cypr. a.*
b *Opt. lib.*3.
DIONYSIVS PAPA.
c *Aug. Breuic. collat. die* 3. *c.*16.

IV. CYPRIANI MARTYRIŨ.

Hoc eodem anno iiſdemque Coſſ. Baſſo & Fuſco, *S. Cyprianus* Epiſcopus Carthaginiẽſis, poſt integrum annum in exilio conſumptum, inde ad necem reuocatus, iuſſu Galerij Maximi tunc Africæ Proconſulis qui Paterno ſucceſſerat, ſecundum reuelationem diuinã longe antea ipſi tam de morte, q̃ etiam de genere mortis prænunciatam, volens, libenſque, primus omnium Epiſcoporum Carthaginienſium, inſigne martyrium ſubiit capitis abſciſſione. Qui cum accepiſſet, miſſos eſſe qui eum perducerent Vticam vbi ageret Proconſul; quod iniquo animo ferret alibi quam in Eccleſia ſua martyrium ſubire, paululum interim ſecedens, tunc ſe prodidit cum Proconſul reuerſus eſt Carthaginem: de cuius animi conſilio extat perbreuis ipſius Epiſtola *d* ad ſuos ex eodem ſeceſſu ſcripta; eademq; omnium nouiſſima, quam martyrij iam candidatus cõſcripſit. Res autem accidit ex ſententia: nam etſi non intra Carthaginis mœnia, in conſpectu tamen vniuerſorum ciuiũ, tam fidelium quam infidelium, ad locum martyrij concurrentiũ, (Fuit is *Sexti* dictus, ſexto ab vrbe diſtans lapide) Proconſuli præſentatus, & fidem Chriſti fortiter confeſſus, accepta capitis damnationis ſententia, intrepide, *Deo gratias*, inquit, *qui me à vinculis huius corporis dignatur abſoluere.* Poſt inde ad locum ſupplicij ductus, iuſſit ſpiculatori ſe ferienti viginti quinque aureos dari, capite truncatus eſt decimooctauo Calen. Octob. Chriſtianis linteamina & oraria ante eum ponentibus, ne ſanctus cruor defluens abſorberetur à terra: ac demum cũ cereis & ſcholaribus *e*, Chriſtiano ritu, magno triumpho ſepultus eſt. Quomodo autem hæc omnia ſe habuerint, qui ea præ oculis habuit Pontius eius diaconus accuratiſſimè deſcripſit; cuius lucubrationis honorificam Hieronymus *f* mentionem facit: eademque ferme continentur in fideliſſimis Cypriani paſſionis Actis *g* tunc à Notariis exceptis. In quibus & illud additur, poſt paucos ab eius nece dies, Galerium Maximum Proconſulem deceſſiſſe.

d *Cypr. ep.*83.
e [Pro *Scholaribus*, (quã vocem, diuerſarũ claſſium clericos, Baron. interpretatur) legendũ potius videtur *ſcolacibus*, hoc eſt, facibus; ex Iſidoro 10. Orig. 10. & Pet. Damiano 6. ep. 7.]
f *Hieron. de Script. Eccleſ. in Pont.*
g *Diximus de illis an. ſuper. ad num. III.*

V. MEMORIÆ EIVS.

Quod vero pertinet ad martyris Cypriani memoriam; auctor eſt Victor *h* Vticenſis Epiſcopus, duas inſignes baſilicas, veluti egregia tanti viri victoriæ trophæa, fuiſſe erectas; alteram ad Sexti vbi paſſus, alteram in Mapalienſi via vbi ſepultus eſt. Sed & Auguſtinus *i* teſtatur, locum illum vbi ſanguinem fudit, dici poſtea cœpiſſe *Menſam Cypriani*, ob altare illic in eius honorem Deo erecti. Eius vero natalem diem æque Orientales annua celebritate frequentarunt; vt Gregorius Nazianzenus eſt teſtis, qui eadem die egregiam in eius laudem habuit orationem. Cum autem eius lucubrationes ore omnium in Eccleſia ſint celebratæ; Gelaſius *k* Papa eiuſdem Opuſcula inter Apocrypha repoſuit: nempe intelligens (vt putamus) editos ab eo de rebaptizatione hæreticorum tractatus: reliqua namque ſunt eiuſmodi, vt ea cum Latini tum Græci fuerint inoffenſo pede magna admiratione ſectati. Quis autem in ſede Carthaginienſi ei ſubrogatus fuerit; quantũ ex Optato *l* colligere licet, fuit *Lucianus*, poſt quem *Menſurius* tempore Diocletiani, ac deinde *Cæcilianus*, de quo plura ſuis locis.

h *Vict. de perſec. Wandal. lib.*1.
i *Aug. ſer.*113. *de diuerſ.*
k *Con. Rom. de lib. Apocry.*
ET SCRIPTA.
l *Opt. lib.*1.

VI.

Cæterum eodem die & loco, quo Cyprianus, paſſos eſſe quatuor alios SS. Martyres, habent tabulæ *m* Eccleſiaſticæ.

m *Martyrol.* 14. *Sept.*

ALII MARTYRES AFRICANI.

Quæ vero hic ſequuntur de Martyribus Occidentalibus, habet Baron. diffuſe hoc & ſeq. an. quæ nos breuiter in vnum collegimus, cum omnium ferme incerti ſint anni.

ſticæ. Adeo namque incaluerunt corda Fidelium (quod Acta Paſſionis eius teſtantur) ipſius martyrio, vt omnes optarent cum illo mori, idq; magnis clamoribus expeterent. Haud enim ſic graſſabatur perſecutio in Carthaginienſem Eccleſiam, vt cũctos quos ſcirent Chriſtianos, Magiſtratus ad negationem cõpellerent (quod enim cuncta loca Chriſtianis referta eſſent, impoſſibile videbatur in omnes animaduertere:) ſed tantum miniſtros Eccleſiarum, quos præcipue inter illos enitere conſpicerent, qui & fidei capeſſendæ ceteris auctores viderentur, vel eos qui aliquo alio modo prouocaſſent Magiſtratuum inuidiam. Itaque poſt Cypriani necem, & mortem Galerii Proconſulis, antequã ſucceſſor alicui eorum datus eſſet, ſub Solone Procuratore Fiſcali, plerique miniſtri eiuſdem Eccleſiæ Carthaginienſis, cum nonnullis aliarum Epiſcopis: martyrium paſſi reperiuntur *a*: quorum extant germana Acta ab iis qui tunc aderant ſcripta, vna cum epiſtola ab iiſdem Martyribus adhuc in carcere conſtitutis ad reliquos Fideles data, qua etiam videre eſt multos ex iis à Chriſto diuerſis viſionibus ad pœnarum tolerantiam eſſe roboratos, ac de martyrio certiores redditos. Paſſi ſunt pariter eadem Valeriani perſecutione (ſed quo anno ignoratur) apud Carthaginem trecenti martyres, dicti *Maſſa candida*, quod cum ſeſe in fornacem calcariam, ipſis præparatam niſi Ioui thus incenderent, impellente diuino ſpiritu coniecisſent, ex cineribus eorum calci permixtis vna candida maſſa conflata fuerit. Relatum eſt ipſorum martyrium in Tabulas *b* Eccleſiaſticas, quod Prudentius *c* ſacro hymno celebrauit, & Auguſtinus *d* in die eorum natali tractatum habuit ad populum, cuius meminit Poſſidius in Indiculo. Sed inter totius Africæ carnificinas hac Valeriani perſecutione peractas, illa ceteris immanior fuiſſe videtur, quæ in Numidia hoc ipſo anno, qui vltimus huius perſecutionis cenſetur, tam in clericos quam in laicos facta comperitur: de qua, variiſque diuinitus eis ad futurum martyrium oſtenſis viſionibus extat *f* ab vno ex confeſſoribus illis, iam martyre deſignato, inſignis ſcripta epiſtola: eorumdem vero commemorationem Eccleſia *g* celebrat.

a *Ibid. 6. Cal. Mart.*
b *Ap. Sur. 24. Febr.*
b *Martyrol. 24. Aug.*
c *Prud. hym. 13.*
d *Aug. Ser. 112. de diuerſ.*
f *Ap. Sur. 30. April.*
g *Martyrol. Rom. 3. Cal. Maii.*

VII.

MARTYRES IN OCCIDENTE.

Romæ quoque eadem perſecutione (ſed annis incertis) multi reperiuntur paſſi martyres omnis ſexus & conditionis, quorum æque nomina relata habentur ſuis diebus in Tabulas Eccleſiaſticas: atq; inter alios *Eugenii h* virginis filiæ *Philippi* Auguſtalis præfecti, de qua, eiuſq; patre dictum eſt ſuperius. Sed & in aliis Occidentalis Orbis prouinciis, alii pene innumeri paſſi ſunt, quorum nomina exciderunt. Illuſtriores vero in Galliis habentur; *Priuatus* Epiſcopus Gabalitanus, *Florentius* item Epiſcopus Viennẽſis, & *Pontius* ille, cuius opera ſuperius dictum eſt Philippos Auguſtos ad fidem eſſe conuerſos: quem perperam nonnulli confuderunt cũ *Pontio* Cypriani diacono, qui tamen & ipſe ſancto fine quieſcens, relatus eſt in Tabulas Eccleſiaſticas, ſed diuerſo ab illo die. Hiſpaniam quoque martyrio illuſtrarunt *Fructuoſus* Epiſcopus Tarraconenſis, & *Augurius* atq; *Eulogius* eiuſdẽ diaconi, qui omnes igne cremati; aperte viſi ſunt coronati cælum conſcendere: iidemque paulo poſt Æmiliano Præſidi, qui eos damnauit, inſultantes apparuere. Extant *i* præclara fideliſſima eorum Acta, quæ S. Auguſtinus *k* in Eccleſia legi conſueuiſſe tradit, recitatque nonnullas ex illis ſententias, integra vero ferme ſacro hymno cecinit Prudentius *l*. Quod autem nonnulli iſtorum Occidentalium martyrum paſſi dicuntur ſub Gallieno Imperatore, non quidem id accidit quod ceſſante Valeriano fuerint martyrio coronati, (quandoquidem, vt dicemus, Gallienus capto à Perſis parẽte, mox perſecutionem ceſſare iuſſit) ſed quod ſolus Gallienus in Occidente imperaret, Valeriano agente cum exercitu in Oriente.

h *Ibid. 25. Dec.*
i *Ap. Sur. 21. Ianuar.*
k *Aug. ſer. de diuerſ. 101. cap. 2.*
l *Prud. Periſt. hym. 6.*

VIII.

DE NOVATIANO ASSERTO MARTYRE.

Denique haud prætermittimus hic dicere, faſtu glorioſos Nouatianos falſo iactare ſolitos, *Nouatianum* ſuæ ipſorum ſectæ auctorem, ante S. Cyprianum martyrium conſummaſſe: quod Pacianus *m* aduerſus Sympronianum hæc iactantem ſcribens refellit. Sed nec Socrates *n*, & ipſe Nouatianus, dum illud ipſum ſcribit, vllo certo affirmat auctore. Sane quidẽ ſicut de nonnullis Marcionitis, & aliis diuerſarũ hęreſum aſſertoribus, qui necẽ ſubierunt, ſcriptores Eccleſiaſtici abſq; inuidia ſcriptis prodiderunt, nõ exiſtimandum de Nouatiano tacuiſſe, ſi id aliquo modo factum nouiſſent: ſicut nec S. Hieronymus, eius ſcripta quæ poſt ſe reliquit, recenſere prætermiſit.

m *Pacian. ep. 2. de Cath. nom.*
n *Socr. lib. 4. cap. 23.*

IX.

Hoc eodem anno iiſdemq; Coſſ. INGENVVS qui Pannonias regebat, à Mœſiacis legionibus Imperator appellatus; per Celerem Verianum victus atq; proſtratus eſt vlciſcente Gallieno ſeueriſſime, etiam in ſenes & pueros qui ab eo ſteriſſent. Sed hæc fuſius Trebellius *a* Pollio.

a *Trebel. de 30. Tyran. in Ingen. 8.*

IESV CHRISTI AN. 262.

DIONYSII AN. 2.

VALER. & GALLIENI } AN. 8.

I.

COSS. HVIVS ANNI.

ANno Chriſti ducenteſimo ſexageſimo ſecundo, perperam Faſtis à Caſſiodoro & aliis eum ſecutis, Fuluius Æmilianus & Pomponius Baſſus ponuntur Coſſ. quorum loco reponendos eſſe conſtat Gallienũ quarto & Valerianum Iuniorem, quem alii legunt Voluſianũ, licet eos magno ſane præiudicio rectæ chronologiæ, alii reiecerunt poſt ſequentem annum, ſicut & anno qui præſentem ſequitur, ſuperuacaneum addiderunt Conſulatum Secularis atque Donati. Cæterum anno pręſenti, qui ſequitur Conſulatum Memmii Tuſci, eoſdem Gallienum & Valerianum creatos eſſe Coſſ. ordinarios, iiſdemq; vndecimo die Calendarum Iuniarum ſuffectos eſſe Aurelianum & Crinitum; ſatis declarat Vopiſcus in Aureliano. Cui etiam conſentiunt antiqui nummi *b*; in quibus quartus Gallieni Conſulatus iungitur cum octaua eiuſdem Tribunitia Poteſtate, hoc eſt, anno eius Imperii octauo, nempe præſenti, ſecundum initam à nobis ſuperius ſupputationem.

b *Ap. Adolph. de Num.*

II.

VALERIANVS IMP. CAPTVS A PERSIS.

Hoc igitur anno cum Valerianus Senior aduerſus Perſas duceret exercitum, proditione ſiue Macriani, ſiue alterius cuiuſdam ſui ducis captus eſt à Perſis: quod quidem hoc anno ſexto eiuſdem Imperatoris ab obitu Galli numerãdo, vel octauo ſecundum ſtabilitam à nobis ſupputationẽ contigiſſe, tum ex iis quæ ſuperius ex Dionyſio Alexandrino dicta ſunt, tũ etiam auctore Trebellio *c* Pollione & Euſebio *d* liquido conſtat. Idem vero à Sapore Rege in Perſidem abductus, non ſolum nullis valuit complurium Regum fœderatorum petitionibus, quas recitat Trebellius *e*, dimitti, ſed & ob inſignem ignominiam, (quod teſtantur Aurelius Victor, Eutropius, & alii) quamdiu ipſe vixit; Sapores eo incuruato, pede calcans ceruicẽ; quaſi ſuppedaneo vſus ſubſellio, equum conſcendere conſueuit: vltione hac profecto dignus, qui Chriſtianam religionem pedibus toties proculcauerat. Immo & tandem iuſſum eſſe excoriari, ſaleq; condiri, in ſempiternum eius infortunii trophæum, Conſtantinus *f* Magnus pro concione aſſeruit.

c *Trebel. in Gallie.*
d *Euſ. in Chr.*
e *Treb. in Valer.*

IGNOMINIOSE HABETVR.

f *Conſt. Mag. orat. ad S. Coet. cap. 24. ap. Euſeb.*

III.

DE TRIGINTA TYRANNIS.

Ap. Baro. hoc an. & 264.

Hunc igitur in modũ ſublato Valeriano, MACRIANVS dux collecto exercitu, cui cum *Baliſta* præerat, Imperium vſurpauit: cum & pariter Gallieni contemptu, ignauiſſimam ac luxurioſiſſimam vitam Romæ agentis, AVREOLVS in Illyrico VALENS in Achaia, PISO in Theſſalia, ÆMILIANVS in Ægypto in Galliis POSTHVMVS, & alii alibi à militibus ſuis oblatum ſumpſerunt Imperium. At ne in his diutius immoremur, alioſq; ex iis ortos Imperatores minuſculos referre, & mutuas inter eos cõflictationes enarrare, cum non ſit noſtri inſtituti, qui hæc cupit, conſulat Trebellium Pollionem in libro quem contexuit de TRIGINTA TYRANNIS, qui diuerſis temporibus, atq; ex iis nonnulli imperante adhuc Valeriano, rebellarunt. Illud tamẽ plane magna admiratione dignũ eſt, vt aduerſus tot fortiſſimos duces (quales fuiſſe eos omnes, Trebellius teſtatur) Gallienus, homo non ſolum impuriſſimus, ſed & ignauiſſimus, maxima eorum parte per alios eius duces, vel mutuis ipſorum armis ſublata, ſecurus diutius regnauerit, inuito licet Senatu, & exercitibus. Sed vnde hæc tanta ei contigerint, ex Dionyſii *g* Alexandrini ſcriptis rimari cauſam licet, nimirum quod ſicut Valerianus pater eius vir fortiſſimus tamdiu florentiſſimum eſt moderatus Imperium, quamdiu de Chriſtianis bene eſt meritus, ſed eodẽ in illos ſæuiente, in-

g *Ap. Euſ. 7. hiſt. 9.*

GALLIENVS PACEM REDDIT ECCLESIÆ.
a Treb. in Gallien. & de 30. Tyran. Oroſ. l.7. c.22.
b Euſ.7.hiſt.12

uerſa mox fuit ſumma felicitatis alea: ſic econtra Gallienus ignauus & ſocors, quod pacem conceſſit Chriſtianis, aduerſus tot tyrannos, alioſq; barbaros vndiq; erumpentes, tenuit tot annis Imperium. Quamuis enim natura *a* ſæuiſſimus eſſet, nec patre remiſſior in iiſdem Chriſtianis perſequendis antehac extitiſſet: his tamen cladibus commonitus, eueſtigio furentem adhuc perſecutionem compreſſit, antiquatiſque prioribus contra Chriſtianos promulgatis edictis, noua pro illis edidit, quæ recitat Euſebius *b*, quibus & conuentus agendi, & cœmeteria adeundi, aliaque omnia de more agendi facultatem conceſſit: quo etiam nomine à Dionyſio laudatur. Accidit tamen inuidia quorundã, vt in ſumma Eccleſię pace *Marinus* inſignis militia vi, librum Euangeliorum præferens gladio quo cingebatur, quod Chriſtianus eſſet, martyrio coronatus fuerit Cæſareæ Palæſtinæ: cuius corpus Aſterius, ſiue Aſtyrius, nobiliſſimus Senator Romanus, qui ei in martyrio præſto fuit, propriis humeris ſublatum, ſplendide ſepeliuit. Teſtatur hæc Euſebius *d*: qui & de Aſtyrio addit, eum aliquando Cæſareæ Philippi, dæmonem homines ludificantem pia oratione coercuiſſe.

c Ibi. c.18.
d Ibid. c.14. Martyr. Rom. 3. Mart.

IV.

Hoc item anno octauo Valeriani Imperatoris, ſexto vero ab obitu Galli & Voluſiani Demetrianus Epiſcopus Antiochenus ex hac vita deceſſit: in cuius locum ſubſtitutus eſt *Paulus Samoſatenus*, de quo ſæpe inferius.

IESV CHRISTI AN. 263.

DIONYSII AN. 3.

GALLIENI AN. 9.

I.
e Ap. Panuin. in Faſt. & Adolph. de num.

ANno Chriſti ducenteſimo ſexageſimo tertio, Faſtis adſcribuntur à Caſſiodoro Coſſ. Gallienus quintum & Victorinus, vel (vt alii Faſti habent) Fauſtinus: hiſque conſonant nummorum antiquorum inſcriptiones *e*, quibus annus nonus Imperii Gallieni, ex nona Tribunitia Poteſtate monſtratus, eiuſdem Conſulatui quinto coniungitur.

II.
f Treb. in Gallie.
g Philo in Flac. Iuue. ſaty.15. Dio l.39 Treb. de 30. tyran. in Æmil. Vop. in Satur.
TVRBÆ ALEXANDRINÆ.

Quo anno Romanum Orbem peſte, fame, bello, terræmotibus, aliiſque cladibus diriſſime vexatum eſſe, teſtis eſt Pollio *f* Trebellius. Eodemq; tempore Ægypto iiſdem malis immaniter affecta, vrbs quoque Alexandrina ciuilibus factionibus fere ad interitum perducta eſt, cum ciues familiari furore, quo vel ex leuiſſimis cauſis *g* ad maximas cædes, & ad ſumma Reipublicæ pericula perduci conſueuerãt, ob cæſum à milite ſeruum curatoris qui Alexandriam tunc regebat, quod dixiſſet crepidas ſuas meliores eſſe quam militis, aduerſus Æmilianum Ducem inſurrexerunt: Æmilianus vero coactus ſumere ad tutelam ſui, Imperium, ſtrenue in eo ſe gerens, paulo poſt à Theodoto duce Gallieni obſeſſus in ipſa vrbe Alexandrina, captuſque ſtrangulatus eſt more veterum in carcere. Narrantur hæc à Trebellio: meminitq; eorumdem tumultuum, necnon famis ac peſtis quibus tũc eadem ciuitas immenſum laborauit, itemque officiorum à Chriſtianis erga obſeſſos, & indigentes ac ægros, atque defunctos, exhibitorum, Euſebius *h* ex ſcriptis Dionyſii Alexandrini Epiſcopi, qui nuper poſtliminio reuerſus, ſpontanea rurſum ſeceſſione hos tumultus euitare delegit; teſtatus hæc omnia à Deo immiſſa eſſe, in vltionem effuſi innocentis ſanguinis Chriſtiani. Porro eorum qui peſte laborantibus ingenti charitate miniſtrantes, mortem libentiſſime oppetierunt, (quos non paruo numero tam ex clero quam ex populo fuiſſe, apud eumdem auctorem narratur) adeo remanſit illuſtris memoria, vt anniuerſaria celebritate recolenda adſcripta ſit Tabulis Eccleſiaſticis pridie Calendas Martii.

h Euſ. 7. hiſt. 16.17.26.

III.
i Oroſ. l.7.c.22
IMMENSÆ CLADES ROMANI IMPERII.

Sed quod de vltione diuina diximus, eiuſmodi quoque Dei iudicium diligenter examinans Oroſius *i*, eadem de cauſa factum ait, vt non ſolum perſecutionis iuſſor Valerianus male perierit, ſed etiam executores, delatores, accuſatores, ſpectatores, ac iudices, poſtremo omnes qui iniuſtiſſimæ crudelitati vel tacita voluntate aſſenſi eſſent, eadem vltionis plaga correpti fuerint: cum (vt ait) ſolutæ vndique ad hoc circumpoſitæ gentes, in omnes Romanos fines inuehi cœperunt, ac Germani Alpibus, Rhætia, totaque Italia penetrata, Rauennam vſque peruenerunt, Alemanni Gallias peruagantes, etiam in Italiam tranſierunt: Græcia, Macedonia, Pontus, Aſia, Gothorum eſt inundatione deleta, Daciaque trans Danubium in perpetuum ablata; Quadi & Sarmatæ Pannoniam depopulati ſunt, Germani vlteriores abraſa potiti ſunt Hiſpania, Parthi Meſopotamiã abſtulerunt, Syriamque corraſerunt. Meminit quoq; earumdem barbaricarum incurſionum Trebellius: additq; tunc à Scythis, hoc eſt parte Gothorum, Aſiam vaſtantibus, Dianæ Epheſiæ templum (quod tamquam eximium Orbis miraculum vniuerſa Gentilitas admirabunda ſpectabat, de quo dictum eſt alio loco) deſpoliatum eſſe atque incenſum. Sed & eaſdem irruptiones ad Chriſtianæ fidei propagationem magnopere contuliſſe, Sozomenus *a* aliique teſtantur: quod videlicet multi Chriſtiani ſacerdotes facti captiui, & in exteras regiones abducti, cum vitæ ſanctitate, tum miraculis & prædicatione quamplurimos ad fidem Chriſti perduxerunt.

a Sozom. li. 2. c. 5. Niceph. l.8.c.33.
FIDEI CHRISTIAN. PROPAGATIO PER CAPTIVOS IACTA.
IV.
GREGORII THAVMAT. EPIST. CANONICA.
b Ap. Theod. Balſ. & in Bibl. Patr.

Hoc item ipſo tempore quo Gothi Pontum incurſarunt Magnus ille Gregorius Thaumaturgus Neocæſareæ primariæ eius prouinciæ ciuitatis Epiſcopus, ad emendationem complurium delictorum quæ tũc perpetrata fuiſſent, eam Epiſtolam ſcripſit quam Græci Canonicam vocant, quæque in canone ad Sextam Synodum appoſito inter alias epiſtolas canonicas annumeratur: quæ & hactenus extat *b* delinquentium, ac pœnitentium, aliorumq; ad eccleſiam conuenientium claſſes & loca diſtincta pulchre referans. Hiſque item prope temporibus, idem Gregorius commentarium *De Expoſitione Fidei* aduerſus Ælianum cõſcripſit, quo vt illatam ab eo calumniam confutaret, qua dicebat Chriſtianos plurium Deorum eſſe cultores, eo quod Trinitatẽ colerent perſonarum, dum vnam eſſentiam diuinam Ethnico homini demonſtrare conatus eſt, quibuſdã impropriis vocib. viſus diuinas confudiſſe perſonas, à nonnullis calumniam paſſus eſt quaſi hæreſi fauiſſet Sabellii, quę (vt vidimus) ſicut vnam tantum ſubſtantiam in Trinitate, ita & vnam pariter perſonam prædicaret. Sed eum S. Baſilius *c* defendens, oſtendit ipſum ſententiam ſuam aduerſus Sabellium probe reliquiſſe teſtatam: quin & ipſam Sabellii hæreſim, traditione eiuſdem Gregorii in illis partibus conſopitam fuiſſe affirmat.

c Baſil. ep.64. ad Neocæſ.

V.
DESCRIPTIS DIONYSII ALEX. CONTRA SABELLIVM.

Contra vero cum hoc ipſo tempore, eadem hæreſi Sabelliana in Ægypto & Pentapoli, vnde orat erat, validius ab ipſo eius auctore propagata, Dionyſ. Epiſcopus Alexandrinus erudite aduerſus eam ad Ammonium & Euphranorem ſcripſiſſet; dum perſonas accuratius diſtinguere curaret, in contrariam inflecti viſus eſt partem, nimirũ diuinas perſonas non tantum dixiſſe, ſuis proprietatib. ſingulis attributis, ſed etiam ſubſtantia diuiſiſſe ab inuicem. Quapropter à Pentapolitanis quibuſdam læſæ fidei reus factus apud Romanum Pontificem, eodem quoq; tunc nomine Dionyſiũ appellatum; cum in ea cauſa *Romæ* SYNODVS Epiſcoporum celebrata eſſet, idem Alexandrinus ab ea monitus ſententiam ſuam declarare, Apologiam ad prędictum Romanum Pontificem ſcripſit, qua ſe defendens à calũniis illatis, egregie fidem Catholicam ſartam tectam cuſtodiuit, eidemq; Pontifici in omnibus ſatisfecit. Hæc autem ita geſta eſſe, teſtatur S. Athan. eiuſdem Alexandrinæ Eccleſiæ poſtea Epiſcopus, tum in cõmentario *de Synodis*, tum maxime in libro quem *de Sententia Dionyſii* conſcripſit aduerſus Arianos, qui Dionyſium ſuæ ipſorum opinionis iam olim fuiſſe profeſſorem falſo iactarent: quos refelles Athanaſius, docet Dionyſium recte in omnibus de fide Catholica ſenſiſſe, & quæ ambigue alicui dixiſſet, eadem poſtmodũ multis aliis ſuis ſcriptis dilucidius explicaſſe; ac præcipue illis quæ ad ſui cognominem Romanum Pontificem ſcripſit: quæ quidem quatuor libris fuiſſe comprehenſa, Euſebius *d* atq; Hieronymus *e* teſtantur. Sed qui hæc ignorarunt, & minus legerunt quæ pro Dionyſii defenſione ſcripta ſunt ab Athanaſio, non dubitarunt eumdem Dionyſium poſt etiam accuſare quod Arianis arma ſubminiſtraſſet: puta Baſil. *f*, & Gennadius *g* Maſſilienſis: quanquam Baſilius, re poſtea cognita

d Euſ.7.hiſt.21
e Hier. de Scr. Eccl. in Dionyſ. Alex.
f Baſil. ep. 41 ad Max.
g Gennad. de Eccleſ. dogm.

de eo-

a *Baſil. ad Amphil. de Sp. S. c. 29.* b *Ruff. de adult. lib. Orig.*

de eodem vt de Orthodoxo honorifice meminit *a*. Deceptus vero & in eo eſt Ruffinus *b* Aquileienſis, dum exiſtimauit Dionyſii qui videntur errores, non fuiſſe ab eo conſcriptos, ſed ab Arianis additos: nihil enim huiuſmodi Athanaſius eum defendẽs cauſatur, ſed illa vt ab eo ſunt ſcripta, integra atq; ſincera perſeueraſſe indicat, quibus ipſum recte ſenſiſſe perſpicue innoteſceret.

VI. SVPREMVM ECCLESIÆ TRIBVNAL.

Ceterum ex his quę in eius cauſa, teſtimonio eiuſdem Athanaſii, Romæ iudiciali examine apud Dionyſium Papam facta noſcuntur, non eſt qui nõ videat Romanæ Sedis prærogatiuam; ad quam ex principalioribus, pariterq; remotioribus Orbis Eccleſiis; cauſæ Epiſcoporum, ac fidei, deferri ſolerent ab eius Pontificibus iudicandæ, ac definiẽdæ. Nec vero his contentus Dionyſius Papa, nec ſatis ſibi viſus damnaſſe cum dogmate impium Sabellium; etiam contra illius ſectatores edidit commentarium, aliumque rurſum aduerſus oppoſitam ei ſententiam, quam poſtea Ariani amplexi ſunt; cuius vtriuſq; commẽtarii idem Athanaſius *c* meminit: ex quibus plane videas ipſum Dionyſium Romanum Pontificem, vt quiſque declinaret extrema, mediam ſternentem viam, ſinceræ fidei veritati omni ex parte proſpexiſſe.

c *Athan. cõt. Arian. hær. decr. & de ſent. Dionyſ. cont. Arian.*

IESV CHRISTI AN. 264.

DIONYSII AN. 4.

GALLIENI IMP. AN. 10.

I. NEPOS ASSERTOR MILLENARII.

ANno Chriſti ducenteſimo ſexageſimo quarto, Albino & Maximo Coſſ. quieſcente à bellicis tumultibus Ægypto, Eccleſia in ea poſita nonnihil fuit exagitata per *Nepotem* quendam Epiſcopum Catholicum, qui ſententiam illam de *Millenario* ab aliis iam (vt vidimus) magni nominis viris aſſertam, necdum ab Eccleſia Catholica omnino proſcriptam, adeo vehementer ſcriptis voluminibus propugnauit, vt complures ſibi adſciuerit ſectatores. Sed huic malo Dionyſius Epiſcopus Alexandrinus occurrens, eamdem opinionem iam in hæreſim erumpentem, cum ſcriptis contrariis, tum viua voce compreſſit. Quomodo autem ſe iſta habuerint, Euſebius *d* ex iiſdem eius ſcriptis declarat. Teſtatur vero etiam Hieronymus *e*, ab eodem Dionyſio ſcriptum fuiſſe commentarium aduerſus Irenæum eiuſdem olim ſententiæ aſſertorem. Idemque aſſerit, eumdem Dionyſii aduerſus Nepotem commentarium, poſtea Apollinarem Laodicenum Epiſcopum contrariis ſcriptis auſum eſſe impugnare, de quo dicetur ſuo loco.

d *Euſ. 7. hiſt. 19.* e *Hier. præf. lib. 8. in Iſa.*

II. PORPHYRIVS VENIT ROMAM. *De illo Baron. hoc an. & 302.*

Hoc ipſo anno decimo Imperii Gallieni, PORPHYRIVS philoſophus ſecta Platonicus, Chriſtianæ religionis hoſtis infenſiſſimus, è Græcia Romam venit annos triginta natus, & Plotino adhæſit eiuſdem ſectæ tunc facile principi, quem iam olim ad eamdem Vrbem aduenisse vidimus. Narrat hæc ipſe Porphyrius in eius Vita. Porro Porphyrium fuiſſe patria Tyrium, Eunapius *f* tradit, ſed Batanæotem (quæ eſt ciuitas in Iudæa) S. Hieronymus *g* appellat. Nempe Tyrius ille dici voluit potius quam Batanæus, pertæſus Iudæum genus. Addit vero Eunapius, fuiſſe ei initio nomen *Malchũ*, quod Syrorum lingua Regem ſonat, ſed detorta appellatione ad purpuram regiam, *Porphyrium*, veluti purpureum, eum nominaſſe Longinum, apud quem ſublimibus ſtudiis erudiebatur. Fuiſſe autem aliquando Chriſtianum, ſed non ferentem Cæſareæ Palæſtinæ maiorum iuſtam reprehenſionem, eſſe factum deſertorem, Socrates *h* ex Euſebio tradit. Sane cũ ipſemet de ſe Porphyrius *i* teſtetur, ſe adeo ad iracundiã & furorem præcipitem fuiſſe, vt aliquando ſeipſum interimere cogitauerit, niſi à Plotino demotus eſſet, haud mirum ſi tam indomita fera minime valuerit cum Chriſti ouibus eſſe, & ſi moribus ſic comparatus truculentus apoſtata, canina rabie in Chriſtianos debacchatus fuerit. Sed de his alias *k*.

f *Eunap. in Vit. Philoſ.* g *Hier. præf. in ep. ad Gal.*

h *Socr. lib. 3. cap. 19.* i *Porphyr. in Vit. Ploti.* k *Infr. an. 302.*

III. DEPLORATA CONDITIO PHILOSOPHORVM IN SVIS DOGM. PROPAG.

Interim vero ipſum Plotinum idem auctor tradit tentaſſe agere cum Gallieno, à quo habebatur in honore, vt dirutam quamdam olim in Campania ciuitatem inſtaurarẽt, concederetq; Platonicis philoſophis inhabitandam, qui eam *Platonopolim* appellarent, & Platonis legibus gubernarent, ſed quoſdam Imperatoris familiares, ne id fieret, inuidia vel indignatione, vel alia iniqua de cauſa obſtitiſſe. Ex quibus plane conſideres inopem Philoſophorum conditionem, dum poſt tot ſęcula, vbique gentium promulgata quæ ſanctiora videbantur Platonica dogmata, nec id efficere potuerunt vt in toto Orbe vel vnica ciuitatula ex eorum præſcripto regeretur: cum econtra Chriſtiana religio piſcatorum ore vulgata, totum plane Orbem repleuerit, genteſque omnes vi quadam diuinitus inſita coegerit patrios & inolitos mores omnino relinquere, aduerſariaſque propriis concupiſcentiis leges amplecti, ac eaſdem vitæ quoque diſpendio profiteri.

IESV CHRISTI AN. 265.

DIONYSII AN. 5.

GALLIENI IMP. AN. 11.

ANno Chriſti ducenteſimo ſexageſimo quinto Gallieno Imperatore ſextum & Saturnino Coſſ. (inquit Trebellius) ODENATVS Palmyrenorum in Syria Princeps obtinuit totius Orientis Imperium, fortibus factis ſe tantæ maieſtatis infulis dignum declarans, Gallieno interim aut nullas aut luxurioſas, aut ineptas & ridiculas res agẽte. Hęc Trebellius *a*, qui res ab Odenato fortiter aduerſus Perſas (quos & fugauit, & occupatis Niſibi & Carris, Cteſiphontem vſque peruenit) in vindictam Valeriani geſtas, pluribus proſequitur: traditq; eumdem captos Satrapas, inſultandi prope gratia, & oſtentandi ſui, ad Gallienum miſiſſe: cumque ii Romam deducti eſſent, vincente Odenato triumphaſſe Gallienum, & Odenatum vocaſſe Auguſtum. Erat Odenato coniux inſignis pudicitiæ atq; prudentiæ femina, ZENOBIA dicta, quam idẽ Trebellius mirifice laudat; quæque ſcientiis erudita, vſa eſt in Græcis litteris Longino philoſopho præceptore, vt tradit Vopiſcus *b*. Sed & cupida Chriſtianarum litterarum, male conſulta adſciuit ſibi magiſtrum Paulum Samoſatenum Epiſcopum Antiochenum hæreticum, qui eam docuit Iudaizare, vt tradit Philaſtrius: *c* immo & ipſam fuiſſe Iudæam, Athanaſius *d* aſſerere videtur: Nicephorus *e* vero ait, Paulum cum illam Iudaizantem ad rectam fidem reducere vellet in hæreſim Artemonis impegiſſe.

I. ODENATVS IMPERAT IN ORIENTE.

a *Treb. in Gallie. & de 30. Tyr. 28.*

ZENOBIA INSIGNIS FEM NA.

b *Vopiſ. in Aurelia.*

c *Philaſt. de hæreſ. cap. 65.* d *Athan. ep. ad S litar.* e *Nic. lib. 7. cap. 27.*

II. DE PAVLO SAMOSAT. EPISC. ANTIOCH.

f *Athan. de Synod.* g *Epiph. hær. 65.*

Sed vt de PAVLO SAMOSATENO expreſſius agamus, quod primum ad rationem temporis ſpectat, cum illum ab vtroq; Dionyſio Romano & Alexandrino damnatum eſſe, conſtet auctoritate S. Athanaſii *f*, haud ſubſiſtere poteſt quod S. Epiphanius *g* ait, ipſum tempore Aureliani & Probi Imperatorum creatum fuiſſe Antiochenum Epiſcopum, cum certum ſit neutrum Dionyſium ad illa tempora perueniſſe: multo vero minus fidei habebit, quod Euthymius & ſiqui alii Græcorum affirmarunt, eumdem Paulum Manichæa matre natum, cum ipſe hæreſis auctor Manes nonniſi eiuſdem Aureliani Imperatoris temporibus innotuerit. Impia autem ſua dogmata videtur ipſe Paulus aliqua ex parte à Sabellio mutuatus, dum nullam admittens in diuinitatis ſubſtantia perſonarum diſtinctionem, ſed ſicut vnum Deum, ita pariter vnam perſonam dicens Patrem & Filium & Spiritum Sanctum, totam Eccleſiæ de ſanctiſſima Trinitate doctrinam cum Sabellio atque Iudæis penitus abſtulit: verum à Sabellio diſcrepauit in eo, quod Sabellius cum vnam tantum affirmaret diuinam eſſe perſonam, ex neceſſaria conſequentia æque introduceret Patris ſimul & Spiritus Sancti cum Filio incarnationem ac paſſionem; Paulus vero omnem prorſus auferens diuinæ naturæ cum humana coniunctionem, Chriſtum hominem tantum, ſed iuſtitia præditum fuiſſe diceret, ſicque extinctam ferme reuiuiſcere faceret Artemonis hæreſim, de qua dictum eſt ſuperius. Aſſerebat inſuper, Verbum Dei in Chriſtum veniſſe, & ſolum operatum eſſe, & ad Pa-

IMPIA EIVS DOGMATA.

trem qui illud ſpirauerat rediiſſe. Tradit hæc de Paulo Epiphanius.

III. a Meminit eius Euſeb. 7. Hiſt. 22. & Hier. de Script. Eccleſ. in Dionyſ. Extat autem ipſa à Turriano Latina facta, ſed non integra edita, quã citat lib. de Sacram. Euchar. cap. 10. & 11.

Ex epiſtola quoque Dionyſii Alexandrini, aduerſus eumdem Paulum ſcripta *a* tempore prioris Concilii Antiocheni contra eumdem collecti, plane idem Paulus detegitur duas conſtituiſſe Perſonas inter ſe diſiunctas, Filium Dei Verbum, & Chriſtum quem aiebat non fuiſſe ante Mariam nomenq; Filii Dei accepiſſe ex bona operatione ipſius. Certe quidem Neſtorius accuſatus fuit hæreſis Samoſateni, cum in duas perſonas Chriſtum diuideret. Rurſum etiam ex iiſdem principiis de Chriſti humanitate perperam conſtitutis, aliam nefariam ſententiam Paulus deduxit, vt diceret in Sacramento Euchariſtiæ eſſe Chriſti ſanguinem corruptibilem: quam blaſphemiam idem Dionyſius æque eadem epiſtola egregie refellens, manifeſte docet non magis corrumpi Chriſti ſanguinem viuum & viuificum in Euchariſtia, quod diuidatur & effundatur, quã corruptus eſt Spiritus ſanctus, cum diuiſus eſt & effuſus in Fideles. Cum autem aduerſus deteſtandas Pauli impietates, mox vt innotucre, ſancti Epiſcopi inſurrexerint, id imprimis præſtiterunt, qui cæteros dignitate & auctoritate antecellerent, Dionyſius Romanus, & alter Dionyſius Alexandrinus Epiſcopus, à quibus ſublatum eſſe Paulum, S. Athanaſius ſcribit: quod tamen ſic accipiendum exiſtimo, vt hi primum ſcriptis editis eius hæreſes confutauerint, atque damnauerint. Nam & alios Epiſcopos bis ea de re conueniſſe Antiochiæ conſtat, primum quidem anno ſequenti, rurſum vero tempore Aureliani Imperatoris, de quibus dicetur ſuis locis.

ET OPPVGNATORES.

IESV CHRISTI AN. 266.

DIONYSII AN. 6.

GALLIENI IMP. AN. 12.

I. b Panuin. de Faſt. & Hubert. in Gallie.

SYNODVS ANTIOCH. CONTRA PAVLVM SAMOSAT.

c Euſ. 7. hiſt. 22.

ANno Chriſti ducenteſimo ſexageſimo ſexto, Valeriano Gallieni filio (vt nummi *b* declarant, non fratre, quod Trebellius exiſtimauit, licet non abnuamus habuiſſe Gallienum eiuſdem nominis fratrem, de quo poſtea) ſecũdum & Lucillo Coſſ. celebrata eſt *Antiochiæ* SYNODVS aduerſus Paulum Samoſatenum eiuſdem ciuitatis Epiſcopum cui inter alios pene infinitos (vt inquit Euſebius *c*) Epiſcopos, cum presbyteris & diaconis, præcipui interfuerunt Firmilianus Cæſareæ Cappadociæ Epiſcopus, Gregorius Thaumaturgus Neocæſarienſis, eiuſque frater Athenodorus pariter Epiſcopus Ponti, Helenus Tarſenſis, Nicomas Iconienſis Hymenæus Hieroſolymitanus, Theotecnus Cæſarienſis Palæſtinæ, & Maximus Boſtrenſis. Hæc autem non ante præſentem annum geſta eſſe, inde exploratum redditur, quod *Hymenæum* qui ei interfuit, nonniſi hoc anno Gallieni duodecimo in locum Mazabanis defuncti ſubrogatum eſſe, idem Euſebius *d* tradit. Nec vero poſt hũc annum eadem contigiſſe, tum eodem *e* auctore cõſtat, dum ſcribit Dionyſium Alexãdrinum ad eamdem Synodum vocatum, cum non poſſet ipſe ob ſenectutem & corporis infirmitatem eo accedere, interfuiſſe tamẽ per litteras aduerſus Pauli errores ſcriptas, tum ex eo quod teſtatur Hieronymus *f*, eaſdem litteras ſcriptas eſſe paulo ante Dionyſii obitum, qui accidit hoc ipſo anno.

d Id. in Chro.
e Id. d. cap. 22.
f Hier. in Dionyſ.

II. g Rec. eam ſatis prolixam, poſt Turrian. Baron. Ann. To. II. hoc an.
h Ap. Euſ. 7. hiſt. 24.

PAVLVS DOLOSE POENITENTIAM SIMVLAT.

Ceterum Patres Synodi ipſo primo conſeſſu, ante omnia Catholicam fidem de Filio Dei, quam per maiorum traditionem *g* ab Apoſtolis accepiſſent, ſcripto editam declararũt, eamque ad ipſum Paulum ex Synodo miſerunt, quæ & hactenus eſt conſeruata, præclariſſimũ antiquitatis fidei Catholicæ monumentum. Poſt hæc autem, damnatam eſſe Pauli impietatem, ipſumq; cum promiſiſſet ſe mutaturum ſententiam, permiſſum eſſe in eadem Eccleſia Epiſcopum permanere, docent litteræ *h* Epiſcoporum, qui tempore Aureliani Imperatoris, poſteriori conuentui eadẽ de cauſa itidem Antiochiæ celebrato interfuerunt. Quod ſi interdum liceat agere coniectura, equidẽ arbitror mitius actum eſſe cum hæretico ſceleſtiſſimo, vt recantata palinodia nullum ſedis diſpendiũ paſſus ſit, quod illi faueret Zenobia eius (vt vidimus) diſcipula, quæ cum viro ſuo Odenato his temporibus Orientale Imperium poſſidebat, quam & S. Athanaſius *a* eiuſdem Pauli protectricem appellat.

a Athan. ep. ad Solit.

III. DIONYSIVS ALEX. MORITVR.
b Euſ. d. c. 22.
c Hier. in Dionyſ.

Inter hæc vero inſignem illum pietate & doctrina, cuius ſæpiſſime meminimus, Dionyſium Epiſcopum Alexandrinum, cum decem & ſeptem annis eam Eccleſiam gubernaſſet, hoc ipſo anno Imperii Gallieni duodecimo ex hac vita migraſſe, Euſebius *b* & Hieronymus *c* teſtantur: ex quibus corrigas eiuſdem Euſebii Chronicon, in quo Dionyſii obitus ponitur anno Gallieni decimo. Eius Scripta iidem auctores recenſent, de quorum nonnullis actum eſt ſuperius: natalis vero dies tam in Orientali quam Occidentali Eccleſia decimoquinto Calẽdas Decembris anniuerſaria memoria celebratur. Suffectus autem eſt in locum eius *Maximus*, quem interdum Maximianum inuenimus appellatum.

IV. GREGORII THAVMAT. OBITVS.
d Nic. lib. 6. cap. 17.

Quod autem nec poſt hæc vlla amplius mentio habeatur de Magno illo Gregorio Thaumaturgo, quem diximus prædictæ Synodo interfuiſſe, exiſtimare nos admonet, ipſum quoq; haud diu poſt ex hac vita migraſſe. Quare & improbatur ſententia Nicephori *d*, perueniſſe ad tempora Diocletiani, ac multo magis Suidæ ſuperuixiſſe ad Imperium Iuliani; ſed forte Iulianus ibi pro Gallieno poſitus legitur. Ceterum Gregorius (vt ait Nyſſenus in eius Vita) vbi cognouit ſuum inſtare obitum, ciuitatem ac totam diœceſim ſuam perſcrutatus, cum ſeptemdecim tantum Ethnicos in ea reperiſſet, gratias Deo egit, quod ſuo ſucceſſori tot relinqueret ſimulacrorum cultores, quot ipſe eius Eccleſiæ ſiæ curam ſuſcipiens in ea Chriſtianos inueniſſet. Moriens vero mandauit neceſſariis ſuis, vt nullum proprium locum ei compararent ad ſepulturã: quod ſicut viuus non ſuſtinuiſſet vocari alicuius loci dominus, ſed inquilinus vixiſſet in alienis, ita poſt mortem vellet etiam eſſe inquilinus alienorum ſepulchrorum. At licet ipſe commune ceteris ſepulchrum optauit, tamen corpus eius theca priuata repoſitum fuit, atque magno honore habitum, quod miraculis coruſcaret. Adeoque charæ fuerunt eius ſacræ reliquiæ Deo omnipotenti, vt eccleſia in qua res eæ repoſitæ ſunt, quam ipſe Gregorius antea in vſum Fidelium condiderat) ſuperuenientibus licet diris terræmotibus, quibus illa propemodum funditus ciuitas corruit, publicaque cum priuatis ædificiis proſtrata ſunt, nihilominus diuino miraculo remanſerit ſemper integra & illæſa: prout idem Nyſſenus & Theodorus *e* Lector, & alii, de diuerſis variorum temporum terræmotibus teſtantur.

DE EIVS SEPVLCHRO.

c Theod. Lect. lib. 2. Collect. Cedren. in comp. an. 12. Anaſt.

V. f Baſil. de Sp. S. cap. 29. ep. 64. & alibi.

Porro anniuerſaria eius natalis memoria eadem die ab Eccleſia celebratur, qua & prædicti Dionyſii Alexandrini, nempe decimaquinta Calendas Decembris: quem quidem inter alios Patres, miris laudum præconiis ſæpe Baſilius *f* extulit: qui & ait tantam fuiſſe miraculorum eius præſtãtiam vt ab ipſis etiam veritatis hoſtibus alter Moyſes appellaretur. Quæ autem præſtantiſſimi ingenii ſui vir ſanctiſſimus reliquerit monumenta; præter illa quæ ſuperius variis occaſionibus recenſita ſunt, alia quoque S. Hieronymus *g* enumerat: cuncta vero ſumma diligentia collegit, & nuper edidit Gerardus Voſſius vir eruditus. *Athenodorus* autem Gregorii germanus, qui eidem pariter Synodo Antiochenæ interfuit, in hoc maior illo, in vltima ſenectute ſub Aureliano Imp. Chriſtianos perſequente, glorioſi martyrii *h* palmam conſecutus eſt.

DE EIVSDEM SCRIPTIS.
g Hier. de Script. Eccleſ. in Theodor.
h Martyrol. Rom. 15. Cal. Nouemb.

IESV CHRISTI AN. 267.268.

DIONYSII AN. 7.8.

GALLIENI IMP. AN. 13.14.

I. VALERIANVS IVNIOR IMP.
i Treb. in Gallie.

ANno Chriſti ducenteſimo ſexageſimo ſeptimo, Gallieno Auguſto ſeptimum & Sabinillo Coſſ. VALERIANVS Cæſar, eiuſdem Gallieni frater, Auguſtus appellatus Tribunitiam Poteſtatem accepit, vt ex Trebellio *i* Pollione colligitur: quem præteriiſſe alterum VALERIANVM

filium Gallieni, ipſumque auctum Imperio, ſuperius dictum eſt.

II. a *Caſſiod. in Faſt.* Clavdivs dvx in Dacia. b *Treb. in Claud.*

Anno vero ducenteſimo ſexageſimo octauo, Paterno *a* & Arceſilao Coſſ. *Claudius* dux exercitus in Dacia, vir domi militiæque ſpectatus, pertæſus ſocordiam Gallieni, quà noui quotidie tyranni vbique excitarentur, de vindicando ſibi Imperio conſilium iniit; quem fruſtra Gallienus multis pretioſis donis, quæ Trebellius *b* enumerat, placare ſtuduit.

IESV CHRISTI An. 269.270.

DIONYSII An. 9.10.

CLAVDII IMP. An. 1.2.

I. Gallienvs necatvr.

Anno Chriſti ducenteſimo ſexageſimo nono, Paterno ſecundum & Macriano Coſſ. duodecimo Calendas Aprilis, conſpiratione Claudii aliorumque ducum, *Gallienus* Imp. ab eodem Claudio perſuaſus vt contra hoſtes moueret, annos natus quinquaginta, vna cum fratre & filiis apud Mediolanum occiſus eſt, prout Trebellius, Victor, & alii narrant. Quod vero addit Trebellius, diuerſas ſcriptas fuiſſe de annis eius Imperii ſententias, Epiphanius *c* quoque nonniſi annos duodecim ei tribuit: at Euſebius *d*, Victor, & alii quindecim; quibus conſentiunt veteres nummi *e*, decimamquintam Tribunitiam Poteſtatem eius recenſentes.

c *Epiph. de menſ.* d *Euſ. 7. hiſt. 23.* e *Hubert. in Theſ.*

II. Clavdivs Imp. f *Treb. in Claud.*

Illo vero ſublato, electus eſt à militibus, & à Senatu magnis acclamationibus approbatus, idē *Flauius* Clavdivs, cuius laudes vberius eſt proſecutus Trebellius *f*, in gratiam Conſtantii Cæſaris parentis Conſtantini Magni volumen ſcribens, quo profitetur ipſum Conſtantium ex Claudii ſtemmate eſſe progenitum; natum videlicet ex Claudia filia Criſpi fratris Claudii, & Eutropio Dardano eiuſdē Claudiæ marito. Ipſius vero Claudii genus idem auctor ex Dalmatis deducit, licet ab Ilio originem traxiſſe alii affirmaret. Addit etiam de trecentis viginti millibus Gothorum, aliarumque gentium barbararum, quæ cum duobus millibus nauium, audita Gallieni morte ſe effuderunt in Romanum Imperium, cum & Gallias & Hiſpanias, vires (vt ait) Reipublicæ, Tetricvs teneret, & totum Orientem poſt Odenati obitum Zenobia eius vxor pluſquam virili animo poſſideret.

III. Martyres svb Clavdio.

At plane conſilium Dei fuit, vt tot hoſtibus Claudius refertum inueniret Imperium, vt qui in Chriſtianos infenſiſſimus eſſet, his detentus difficillimis occupationibus, haud facile poſſet quam animo conceperat eorumdem carnificinam edere. Cum alioqui non deſtiterit in Vrbe præſertim negotium illis faceſſere, dum *Cyrillam g* filiam Tryphoniæ, Decii Imperatoris ſiue coniugis ſiue concubinæ, virginem Deo dicatam, & multos alios tam milites Prætorianos cum vxoribus ſuis, quā alterius generis ciues Romanos, Chriſtianę religionis profeſſores, necari iuſſit; quorum omnium memoria ſuis quibuſque diebus relata eſt in Tabulas Eccleſiaſticas.

g *Ex Act. S. Laurent. in fi.*

IV. Persecvtio in Christ.

Anno vero ſui Imperii ſecundo, quo etiam Conſulatum ſecundum (priorem enim ſuffectum geſſerat ſub Valeriano) vna cum Paterno iniit, edictum promulgauit, vt qui in carcere tenerentur Chriſtiani, vel foris in vulgo inuenti eſſent, abſque interrogatione punirentur. Eſt enim eius mentio in Actis *h* SS. Martyrum, qui tūc magno numero Romæ ſunt paſſi, inter quos fuere, *Marius* & *Martha* eius coniux, cū filiis *Audiface* & *Abachum*, qui è Perſide Romam ad orationem Apoſtolorum venientes, poſt edita multa pietatis & charitatis officia, crudeliter ſunt necati. De quorum ardenti martyrii zelo illud plane memoria dignum, quod lauantes pedes eorum qui vinculis conſtricti tenebantur, ipſam eamdem aquam ſuper capita ſua ac filiorum ſuorum ſpargebant: & cum & ipſi à carnificibus torquerentur, ingenti mater gaudio, mariti ac filiorum ſanguine liniebat caput ſuum: qui demum poſt alia tormenta, capite plexi ſunt, ipſa vero in puteum proiecta.

h *Ap. Sur. 14. Febr. Martyrol. Rom. ea die.*

V. Epist. Dionysii PP. de divisione paroeciarvm.

Iiſdem Coſſ. quinto Idus Septembris data reperitur Dionyſii Papæ epiſtola ad Seuerum Epiſcopum Cordubenſem de Parochiarum diuiſione: ſicut & Libro de Rom. Pontificibus traditur, ipſum presbyteris diuiſiſſe eccleſias & cœmeteria, parochiaſque & diœceſes conſtituiſſe. Verum cum iam ab aliis anteceſſoribus Romanis Pontificibus id reperiatur factum, intelligendum eſt, quod in perſecutione Valeriani ab Eccleſiis eſſent auulſi presbyteri, & cœmeteria prohibita, illo ſublato, & à Gallieno reſtituta pace, Dionyſium eaſdem parochias & cœmeteria iterum recta ratione aliis presbyteris aſſignaſſe.

IESV CHRISTI An. 271.

DIONYSII An. 11.

AVRELIANI IMP. An. 3.

I. a *Euſeb. in chron.* Clavdii Imp. obitvs. Qvintillvs necatvr.

Anno Chriſti ducēteſimo ſeptuageſimo primo, Antiochiano (aliter Actatiano) & Orfito Coſſ. Claudius Imperator confecto feliciter formidoloſo bello aduerſus Gothos alioſq; barbaros ſuſcepto, (ob quod tradit Euſebius *a* ſuſpenſum ei fuiſſe clypeum in Capitolio) Sirmii in Pannonia lue tactus occubuit: & qui in eius locū à militibus ſuffectus eſt, ipſius germanus Qvintillvs, quod ſe grauem & ſeuerum oſtenderet, ab iiſdem decimaſeptima poſt die occiſus eſt. Hæc pluribus Trebellius: qui eumdem Claudium tertio Imperii anno æſtatis tempore defunctum eſſe, citato de ea re oraculo ſignificare videtur, licet alii dicant id accidiſſe Nonis Februarii. Sed & quod iidem alii annū tantum vnum menſes decem & dies quindecim Claudio tribuunt, tum ex eodem Trebellio erroris arguuntur, tum maxime ex Porphyrio, qui his temporibus Romæ agens, ait Plotinū philoſophum iam peracto Claudii anno ſecundo diem obiiſſe. Porro mortem Quintilli Vopiſcus *b* narrans, ait ipſum cum Aurelianum comperiſſet imperare, & ſe ab exercitu derelictum cerneret, inciſis ſibimet venis die vigeſimo ſui Imperii periiſſe. Iis igitur ſublatis, *Lucius Domitius* Avrelianvs, obſcuris parentibus ſiue in Dacia, ſiue in Mœſia, vel in Pannonia Sirmii natus, (diuerſas enim de ea re fuiſſe maiorum ſententias, idem Vopiſcus teſtatur) fauore militum oblatum ſolus tenuit Imperium, homo æqui amātiſſimus viſus in præſcribendis legibus militibus ſuis, ſed in delinquētes nimium ſeuerus, quod idem auctor pluribus exemplis declarat. Idem vero confeſtim pace in Pannoniis firmata, regreſſus eſt in Italiam aduerſus Marcomannos, eam ingēti multitudine, & magna ipſius Vrbis trepidatione, inuadentes.

b *Vopiſ. in Aurelia.* Avrelianvs Imp.

II. c *Porphyr. in vit. Ploti.* Plotini obitvs. d *Iul. Firmi. lib. 1. cap. 3. q. 9.*

Quod vero ad *Plotinum* attinet, tradit Porphyrius *c* eum tactum angina, accedentibuſque manuum ac pedum vlceribus, in Campaniam ſeceſſiſſe, & ibi diem obiiſſe natum annos ſex & ſexaginta. Sed eiuſdem plane horrēdum morbum atq; mortem, quam paucis Porphyrius abſoluit, Iulius Firmicus *d* Maternus, & ipſe Ethnicus, qui ſub Conſtantio Imperatore vixit, exactius deſcripſit, affirmās hæc illum Fati cōtemptorem à Fato vlciſcente perpeſſum, quod cōtra Fatum accurate ſcripſiſſet. At infelicis eius exitus cauſa inde certius veriuſque petenda eſt, quod auditor Chriſtiani philoſophi Ammonii, & familiariter vſus Origene, interq; Chriſtianos diu verſatus, fieri tamē Chriſtianus abhorruerit, præferens Chriſti religioni familiaris dæmonis cultum, imm̄o & præ iſto cæteros omnes deos contemnens, vt ex eodem Porphyrio intelligitur: qui etiam tradit, eum in ipſius Plotini obitu in forma draconis viſum eſſe ſub lecto perrerrantem, & tandem in parietis foramen ſe prorſus occuluiſſe. Tantę vero apud ſuos ęſtimationis poſt obitum Plotinus fuit, vt diuinos illi honores fuiſſe impertitos, araſque erectas, Eunapius ſcribat.

IESV CHRISTI An. 272.

DIONYSII An. 12.

AVRELIANI IMP. An. 2.

I. CONCIL. POSTERIVS ANTIOCH. CONTRA PAVLVM SAMOSAT.

a *Euſeb. 7. hiſt. 23.*
b *Meminit etiam huius Hieron. de Sc. Eccleſ. in Malchio.*

ANno Chriſti ducenteſimo ſeptuageſimo ſecundo, Aureliano Auguſto & Baſſo Coſſ. cum Paulus Samoſatenus Epiſcopus Antiochenus damnatã à ſe in priori Concilio Antiocheno hæreſim, iterum reſtituere conatus eſſet, illic rurſum conuenientibus regionum finitimarum Epiſcopis (vt Euſebius *a* tradit) prope infinitis, à Malchione eiuſdem Eccleſiæ diſertiſſimo presbytero, egregia diſputatione *b* per Notarios excepta de errore conuictus; omnium Patrum ſententia damnatus eſt, ac ſede pulſus, ſubrogato in eius locum *Domno* Demetriani (qui ante Paulum eamdem Eccleſiam optime rexerat) filio, omni genere virtutum exornato. De quibus omnibus mox ab iiſdẽ Patribus data eſt ad Dionyſium Romanum, & Maximum Alexandrinum, aliosq; vniuerſos Catholicæ Eccleſiæ Epiſcopos, Synodica *c*, qua præter hæreſim, reliqua etiam deſcripſerunt Pauli ſcelera ac ſacrilegia, turpitudines, rapinas, fraudes, luxuriam, faſtumq; in ſedendo ac incedendo, necnon intolerabilem impietatem, qua in locum pſalmorum & cantuum Eccleſiaſticorum, in media eccleſia, ſolemni Paſchatis die, inanes cantilenas, in laudem ſuam paratas, à mulierculis cantari iuſſit. Cæterum cum hanc Synodum ſub Aureliano Imperatore celebratam eſſe, in Hiſtoria Euſebius tradat; ex ea corrigendum eſt, quod in eiuſdem Chronico Pauli damnatio & Domni ſubrogatio ponitur anno decimotertio Gallieni.

c *Ext. ap. Euſeb. 7. hiſt. 42.*
PAVLI SCELERA.

II. d *Athan. de Synod.*

Meminit eiuſdem Synodi Athanaſius, dum aduerſus Arianos, Nicænam carpentes quod vocem *Conſubſtantialis* aliter accepiſſet quam Patres Antiocheni, demonſtrat vtrãque Synodum idem de Filii diuinitate ſenſiſſe, licet ob iuſtam cauſam vario modo ſua verba temperarit. Ipſos vero Antiochenos Patres non tantum ſtuduiſſe Paulum, ſed etiam Sabellium, aliqua ex parte (vt vidimus) pugnantes inter ſe hæreſes inducentes, confutare, apparet ex ipſorũ Fidei profeſſione nunc edita, quæ apud Synodũ Epheſinam e habetur intexta. In qua cum pariter quæ de eorũ ſententia aduerſus Arianos Athanaſius diſputat, dilucidius explicetur, ex his detegitur conniuentia Euſebii hiſtorici cum iiſdẽ Arianis: quippe qui hãc retexens hiſtoriam, atq; Synodicam à Concilio ſcriptam recitans, quæ in ea de fide Catholica tractatio ſcripta erat ſubduxit, quod in ea Chriſti natura diuina Patri Conſubſtantialis aſſereretur.

e *Conc. Epheſ. edit. Pelt. tom 6. c. 11. in fi.*
EVSEBII DOLVS.

III. f *Euſ. d. c. 42. ad fi.*

Tradit vero idem auctor *f*, cum poſt damnationem Pauli ipſe exire nollet ex domo Epiſcopali Eccleſiæ Antiochenæ, Imperatorem Aurelianum de re illa rogatum, reſcripto iuſſiſſe vt ea domus illis tribueretur, quibus Italiæ & Vrbis Romæ Epiſcopi per literas tribuendam præſcriberent, tuncque penitus Paulum eſſe eiectum. Nimirum vſque adeo innotuiſſe apparet Romani Pontificis toto Orbe poteſtatem, vt & Ethnicos non lateret ſic demum aliorum Epiſcoporum ſententias eſſe ratas, (ſiquidem iam in Synodo Antiochena, cui tribuenda domus eſſet præiudicatum fuerat) ſi eas ipſe confirmaſſet. Quod vero ſcire etiam potuit Imperator, ab eodẽ Pontifice in eamdẽ cauſam fuiſſe *Romæ* congregatos Italiæ Epiſcopos ad SYNODVM, (hoc enim Athanaſius eadem aduerſus Arianos de Synodo Antiochena diſputatione teſtatur:) idcirco dixit, id eſſe debere ratum quod vna cum Romano Epiſcopo ceteri Italiæ Epiſcopi decernerent.

AVREL. IMP. COGNOSCIT PRIMATVM ROM. ECCLESIÆ.

IV. AVREL. SVPERSTITIONI DEDITVS.

Hæc quidem his decernebat temporibus iuſtitiæ æqua lance Aurelianus, non aliqua erga Italiæ Epiſcopos vel Romanum Põtificem affectione permotus: quippe licet nondum Chriſtianos perſequeretur, tamen quod patrio idolorum cultui addictiſſimus eſſet, omnes Chriſtianos æque odio proſequebatur: hocque maxime tempore, quo occupatus in expeditione aduerſus Marcomannos, acceptaque apud Placentiam clade *g*, totus exiſtens in variis auxiliis comparandis, conſulendiſque libris Sibyllinis; Senatum litteris redarguit, quod eos libros inſpicere cunctaretur, *perinde* (inquit *a*) *quaſi in Chriſtianorum Eccleſia, & non in templo omnium Deorum tractarent*. Cuius etiam erga cultum deorum propenſiſſimi ſtudii non leue eſt argumentum, quod cum neminem voluerit habere collegam Imperii, HERCVLEM tantum dixit ſuum eſſe conſortem, quem & nominauit Auguſtum, prout docet vetus inſcriptio *b* his verbis concepta, HERCVLI AVG. CONSORTI D. N. AVRELIANI INVICTI AVG. RESPVB. PIS. &c.

Eutrop. ex Aur. & alii.
a *Ap. Vopiſc.*
b *Extat Piſauri in Vmbria in Palatio Ducis Vrbini, & ap. Baron. an. ſeq.*

V. DIONYSII OBITVS.

Hoc eodem anno iiſdemque Coſſ. ſeptimo Calendas Ianuarias *S. Dionyſius* Romanus Epiſcopus, pro Eccleſia Dei aduerſus hæreticos & perſecutores plurimis laboribus exantlatis, feliciter migrauit ad Dominum, cum ſediſſet annos vndecim, menſes tres, & dies quatuordecim. Ad hũc quippe annum perueniſſe, epiſtola ad ipſum ex Synodo Antiochena ſcripta affirmare nos cogit, pariterque illos erroris arguere, qui eius obitum ad anteriora tempora referunt. Sepultus *c* eſt via Appia in cœmeterio Calliſti: & cum ceſſaſſet Epiſcopatus eius dies quinque, vltimo huius anni die ſubrogatus eſt FELIX natione Romanus ex patre Conſtantio.

c *Anaſt. de Rom. Pontif.*
FELICIS ELECTIO.

IESV CHRISTI An. 273.

FELICIS An. 1.

AVRELIANI IMP. An. 3.

I. AVRELIAN. IMP. SÆVIT IN SENATORES.

ANno Chriſti ducenteſimo ſeptuageſimo tertio, Quieto & Valdumiano Coſſ. Aurelianus Imperator (inquit Vopiſcus) vt erat natura ferocior, plenius iratum Romam petiit vindictæ cupidus, quam ſeditionum aſperitas ſuggerebat: inciuilius deniq; vſus Imperio, ſeditionum auctoribus interemptis, cruentius ea quæ mollius fuerant curanda compeſcuit, interfectis etiam quibuſdam nobilibus Senatoribus, cum his leue quiddam, vel vnus, vel leuis, vel vilis teſtis obiiceret. Hæc Vopiſcus. Qui cum nullam aliam eius contentionis cauſam afferat, haud abs re exiſtimare quiſq; poterit, Senatores illos qui de inſpiciendis libris Sibyllinis (quod vidimus anno ſuperiori) ceteris obniſi eſſent, Chriſtianos extitiſſe, ideoque Imperatorem ſæuius in eos egiſſe. Quod vero qui ab eo ſunt interfecti, dicantur à Vopiſco ſeditionis auctores, eiuſmodi criminis, nempe ſeditionis infamari ſolitos Chriſtianos, cum ſæpe alias diximus, tum de his plane temporibus Acta *S. Symphoriani*, quæ habentur *d* germana, ſignificant: dum aiunt, ipſum, quod noluiſſet Auguſtoduni ſtatuam Berecynthiæ, quæ carpento vehebatur agminibus ſtipata populorum, adorare, publicæ ſeditionis prætextu comprehenſum eſſe, ac poſt virgas & carcerem gladio necatum, egregiis monitionibus à pia matre confortatum ad martyrium.

d *Ap. Sur. 22. Aug.*

II. e *Euſeb. 7. hiſt. 24. in fi.* PERSECVTIO AVRELIANI.

Porro licet iam ſic in Chriſtianos Aurelianus permotus eſſet, nequaquam tamen cum primum voluit perſecutionẽ lege ſtatuere, ſibi licuit ſiquidem (quod Euſebius *e* narrat) cum litteras cõtra Chriſtianos compoſitas ſubſcribere vellet, diuina vltio, brachiorum commiſſuris eneruatis, illum ab inſtituto repreſſit. Sed eumdem nihilominus perſecutum eſſe Fideles, & ob eam cauſam cæleſti vindicta ſublatum, idem auctor *f* alibi affirmat. Eaque ſub Aureliano facta PERSECVTIO ab Auguſtino *g* & aliis NONA, Octaua vero à S. Leone *h* & qui eamdem cum eo inierunt numeri rationem connumeratur. Denique & in Tabulis Eccleſiaſticis, aliiſque antiquis monumentis, quamplurimi reperiuntur in Perſecutione Aureliani paſſi: & iiſdem Symphoriani Actis habetur intextum ipſum ab Aureliano reſcriptum contra Chriſtianos, ad prouinciarum Rectores datum. Ex quibus omnibus ſatis refelluntur Oroſius *i* & Seuerus *k*, qui hanc perſecutionem non agnouerunt, niſi intentatam.

f *Id. in Chr.*
g *Aug. 18. de ciuit. 52.*
h *Leo. ſer. 2. de Pentec.*
i *Oroſ. lib. 7. cap. 23.*
k *Seuer. lib. 2.*

IESV CHRISTI AN. 274.

FELICIS AN. 2.

AVRELIANI IMP. AN. 4.

I. AVRELIAN. TRIVMPHAT DE ZENOBIA

ANNO Chriſti ducenteſimo ſeptuageſimo quarto, Tacito & Placidiano Coſſ. (quantum ex Vopiſco colligi licet, & ex Euſebii Chronico affirmari) geſtum eſt ab Aureliano bellum aduerſus Zenobiam Palmyrenorum Reginam, quæ poſt Odenati viri ſui obitum, quod ille inuaſerat, filiorum nomine poſſidebat Romanum Imperium Orientis: quam Aurelianus obtinuit, duxitque in triumphum captiuam: Longinum autem philoſophum necari iuſſit, quod ſcriptor eſſet creditus inſolentium litterarum Zenobiæ ad ipſum Aurelianum. Hæc pluribus Vopiſcus. Addit vero Trebellius *a*, Zenobiam poſt triumphum dimiſſam liberam, maximeque laudatam ab Aureliano apud Senatum, conceſſa ei poſſeſſione in agro Tiburtino, vna cum filiis ſuperſtitibus vixiſſe more Romanæ matronæ. Denique Euſebius *b* & Eutropius *c* aſſerunt eam in Vrbe ſummo honore conſenuiſſe, ab eaq; poſteris quoque temporibus extitiſſe Romæ familiam, ob claritatem tantæ feminæ *Zenobiam* nuncupatam. Ex qua fortaſſe nomen & originem accepit *Zenobius*, inſignis ille Florentinus Epiſcopus æqualis Ambroſii. Quam quidem, quod ex Hebræis venerat, & exculta erat (vt alias dictum) Chriſtianis litteris, damnato iam eius magiſtro ac doctore impietatis Paulo Samoſateno, & ex Imperii faſtu depoſitam, redditam putamus ſapientiorem, atq; probe Chriſtianam Romanæ Eccleſiæ fidem ſectatam eſſe.

a Treb. de 30. tyran. in Zen.
b Euſeb. in Chron.
c Eutrop. l. 9.
ZENOBIA CHRIST.

IESV CHRISTI AN. 275.

EVTYCHIANI AN. 1.

AVRELIANI IMP. AN. 5.

I. FELICIS PP. MARTYRIVM.

ANNO Chriſti ducenteſimo ſeptuageſimo quinto, Aureliano Auguſto ſecundum & Iulio Capitolino Coſſ. tertio Calendas Iunii *Felix* Papa martyrio coronatur, cum ſediſſet (habita ratione temporis quo eum creatum eſſe diximus) annos duos & menſes quinque, vno minus die. Sed Anaſtaſius libro de Romanis Pontificibus, licet iiſdem Coſſ. eum obiiſſe dicat, tamen quod eius ingreſſum citius poſuerit, plures ſedi eius annos tribuit; quod & alii fecerunt. Eum autem conſummaſſe martyrium, præter eundem librum & Tabulas Eccleſiaſticas, teſtatur epiſtola ab eo ad Eccleſiam Alexandrinam aduerſus errores Pauli Samoſateni & Sabellii ſcripta, (quæ citata reperitur apud Cyrillum *d* Alexandrinum & Vincentium *e* Lirinenſem, necnon in Concilio *f* Chalcedonenſi) dum martyrii titulo nomen eius inſcribit. Sepultus *g* eſt autem in cœmeterio ſuo, vbi & baſilicam fecit, via Aurelia ſecundo ab Vrbe milliario. Quod autem dicitur conſtituiſſe, *ſuper ſepulchra aut memorias Martyrum Miſſas celebrari*: hanc quidem conſtitutionem longe ante Eccleſia ſibi vendicat; teſtimonio etiam diuinæ Scripturæ *h*, *Vidi ſubtus altare Dei, animas interfectorum propter verbum Dei, &c.* Nam in id tam Græci quam Latini Interpretes pariter conſentiunt, ſepulchrum martyrum fuiſſe altare, ac ſuper illud offerri conſueuiſſe ſacrificium. Felicis ergo decretum ſtabiliſſe videtur, quod abſque ſcripto canone, ſimplici traditione ſeruabatur: ſicut & de aliis eiuſmodi rebus ſæpe dictum eſt ſuperius. Cæterum poſtquam ab eius obitu ſedes vacaſſet dies quinque, pridie Nonas Iunii ſuffectus eſt in locum eius EVTYCHIANVS natione Tuſcus, patria Lunenſis patre Marino.

Cyr. in Apol. Vinc. Lirin. 42. Conc. Chald. Act. 1. Anaſt. lib. Rom. Pont.
Apocal. 6.
EVTYCHIANVS SVBROGATIO.

II. Plurimos vero alios, paſſos hac eadem perſecutione Aureliani, cum Romę, tum in reliquis Italiæ prouinciis, necnon in Galliis, (quo Aurelianum hoc ipſo anno aduerſus irruentes in eas barbaros profectionem inſtituiſſe, Vopiſcus tradit) atque etiam in Oriente variis locis, continent ſuis quibuſq; diebus Eccleſiaſticæ Tabulę; ex quibus coniecturam facere licet de cæteris, aliis locis ſupplicio affectis, quorum memoria non extat.

III. Sed & hoc quarto anno Aureliani, auctor eſt Euſebius *a* ab eo erectum templum Solis, primumque *Solis Agonem* inſtitutum eſſe: cuius etiam numinis cultum cum Romæ tum in Oriente, ab eodem Imperatore actum eſſe, Vopiſcus tradit. Quod vero eodem anno firmioribus muris vallatam Vrbem, auctamque, Euſebius dicit; idem Vopiſcus tradit, Aurelianum muros Vrbis ſic ampliaſſe, vt quinquaginta prope paſſuum millia eorum ambitus teneret. Sed quo potiſſimum anno id opus inchoatum, perfectumque fuerit, diuerſa eſt auctorum ſententia: nam & illud conſummaſſe Probum, aliqui tradunt.

a Euſeb. in Chron.
SOLIS AGON INSTITVTVS

IESV CHRISTI AN. 276.277.

EVTYCHIANI AN. 2.3.

AVRELIANI IMP. AN. 6.7.

I. TEMPORIS IMP. AVREL. RATIO.

ANNO Chriſti ducenteſimo ſeptuageſimo ſexto, Aureliano Auguſto tertium & Marcellino Coſſ. perperam ab aliquibus recentioribus ponitur obitus ipſius Aureliani, non abſoluto anno quinto Imperii: cui veteres auctores & inſcriptiones contradicunt. Siquidem annos ſaltem quinque & menſes ſex, Euſebius, Eutropius, Epiphanius, Caſſiodorus, & alii tribuunt: Vopiſcus autem ſex annos, paucos minus dies. Sed cum eiuſdem reperiatur in antiqua nummi *b* inſcriptione Pôteſtas Tribunitia ſeptimum iterata; ſeptimum quoque pertigiſſe Imperii annum affirmare neceſſe videtur. Cui ſententię adſtipulantur Caſſiodori Chronicon & vetus Græcus Index, in quib. poſt Conſulatum Aureliani tertium, qui accidit hoc anno, duo alii Conſulatus ponuntur, in quorum vltimo eius obitus contigiſſe legitur.

b Ap. Adolph. de Num.

II. Anno igitur proximo, Chriſti ducenteſimo ſeptuageſimo ſeptimo, quo à Caſſiodoro & Græco Indice ponuntur Coſſ. Probus atque Paulinus, (quos tamen prætermiſerunt, qui Aurelianum anno ſuperiori putauerunt defunctum, quoniam ſuperuacaneos eſſe exiſtimarunt) hæreſis MANICHÆORVM innotuit, vt S. Leo *c* teſtatur. Sed quod Probum Conſulem, æque nominat Imperatorem, id accidit quod poſtea creatus eſt Imperator, non quod tunc eſſet. Nam cum addat collegam Paulinum, & tempore horum Conſulum viguiſſe perſecutionem ſubiiciat; conſtat eum de temporibus Aureliani eſſe locutum, poſt quem vſque ad Diocletianum nulla perſecutio vexauit Eccleſiam. Sed & quod rurſum apud eundem numerantur à Reſurrectione Domini vſq; ad dictos Conſules, anni ducenti ſexaginta, errorem plane in notam numeri irrepſiſſe arguit nimia diſcrepantia, cum ducenti quadraginta tres veniant tantummodo numerandi. Sicuti cum apud Epiphanium *d*, ab Aſſumptione Chriſti vſque ad Manetem, & Aurelianũ ac Probũ Imperatores, anni ponuntur ducenti ſeptuaginta ſex, ſecundum aliquos chronographos, iuxta alios vero ducenti quadraginta ſex; ita reſtituendus eſt locus, vt prior numerus non ab Aſcenſione Domini, ſed à Natiuitate ducatur; poſterior ab Aſcenſione vſq; ad Probi Imperium: qui annorum numerus egregie noſtræ chronographiæ conſentit. Cæterum alibi idem Epiphanius *e* ad Gallieni annum nonum refert Manetis initia, alibi *f* vero circa annum quartum Aureliani: ſub quo etiam Imperatore eum ponit Suidas, & alii: aliiq; *g* rurſum ſub Tacito, ſub Caro alii *h*; deniq; Cyrillus *i* Hieroſolymitanus ſub Probo; itemq; Euſebius anno ſecundo eiuſdem Probi Imperatoris, & Caſſiodorus eodem Imperatore quintum Conſule cum Victorino.

c Leo Ser. 2. de Pentec.
MANES HÆRESIARCHA COGNOSCITVR.
d Epiph. hær. 66.
e Id. de menſ. & hær. 66.
g Bed. de 6. æt. in Ado.
h Zonar. Annal. part. 3.
i Cyr. catec. 6.

III. SCYTHIANVS MALORVM ARCHITECTVS.

Huius autem originem altius repetens idem Cyrillus, ait fuiſſe quendam SCYTHIANVM in Ægypto genere Saracenum, nihil cum Chriſtianiſmo commune habentem, eundemque Alexandriæ Ariſtotelicam vitam imitatum, quatuor libros compoſuiſſe, vnum quem appellauit *Euangelium*, alterum *Capitum*, tertium *Myſteriorum*, quartum *Theſaurorum*: ac poſtea cum in Iudæam veniſſet, vt peſtilenti contagione afficeret illam regionem; ipſo morbo extincto, ſedatam eſſe peſtilentiam. Hæc autem cum ſcribat antiquiſſimus Cyrillus, perſpicue docet errare Suidam, & alios qui cum Manete confundunt Scythianum, eumque genere Brachmanum dicunt. Nam & Epiphanius *a* de Scythiano prolixiorem contexens hiſtoriam, ait fuiſſe genere Saracenum, in Arabia nutritum, philoſophicis Græcorum litteris imbutum; & mercatura intercedente cum Indis prædiuitem factum, in Ægyptum deſcendentem, adſciuiſſe ſibi ex lupanari mulierculam; ibique de duobus Principiis hæreſim ex Pythagoreis hauſtam promulgaſſe: Hieroſolymamque profectum, quod omnes ſibi aduerſantes nactus eſſet, totum ſe magiæ ſtudio mancipaſſe. Sed quod ait, Scythianum circa tempora Apoſtolorum vixiſſe: haud facile aſſentietur qui conſiderabit ei proxime in ſchola impietatis ſucceſſiſſe Terebinthum eius diſcipulum, & huic mox Manetem eſſe ſuffectum.

a *Epip. hær.* 66

IV. TEREBINTHVS DISCIPVL. SCYTHIANI.

De TEREBINTHO vero Cyrillus ſubdit; cum is auri, & librorum, atque hæreſis Scythiani factus hæres, à Iudæa pulſus eſſet, tranſiſſe in Perſidem, & ne cognoſceretur ex nomine, *Buddam* ſe vocaſſe: ſed cum & illic aduerſarios haberet ſacerdotes Solis, eſſetque ab illis comprehendendus, profugiſſe ad quandam viduam; apud quam cum aſcendens ſupra domum inuocaret aereos dæmones, quos Manichæi poſtea in abominandis ſuis ſacris æque inuocare conſueuerunt, diuinitus percuſſum de domo proſtratum eſſe atq; extinctum, relictis apud viduam libris & pecuniis.

V. MANETIS ORIGO.

Hæc autem cum neque cognatum neque amicum vllum haberet, emiſſe ſeruum *Curbicum* nomine, quem poſtea adoptauit, & Perſicis diſciplinis erudiendum curauit: eumque in ſemiphiloſophum euadentem, mortua vidua libris & pecunia potitum, ne ſeruitutis nomen ei contumelioſum eſſet, MANEM ſe, (quod lingua Perſica Homiliã ſignificat) tanquam optimum diſputatorem appellaſſe: ſed diuina prouidentia factum, vt nolens ſeipſum argueret, indito ſibi eo nomine quod apud Græcos Inſaniam ſignificaret. Hęc Cyrillus. De nomine vero addit Auguſtinus *b*, Manetis diſcipulos vitantes nomen inſaniæ, geminata N. littera, Mannichæum quaſi manna fundentem, pro Manichæo, id eſt, inſano, appellaſſe. At Epiphanius *c* illud nomen aucupatum Curbicum ait, quod iuxta Babylonicam linguam Manes Vas ſignificet; æmulatum nimirum Apoſtolum, qui Vas electionis à Chriſto eſt appellatus. Sed & ſi vocis huius à Latinis ſumas interpretationem, idem eſt *Mania* (vt tradit Feſtus) quod *turpis larua*, plane Maneti congrua. Eundem autem à pleriſque *Manichæum* quoque nominatum reperimus: quanquam hęc appellatio eius ſectatores magis deſignat. Iidem vero indiderunt *d* etiam ſibi poſtea nomina, vt *Cathariſtæ* dici vellent, atque *Macarii*, (nempe Mundatores, & Beati) itemque *Electi*.

b *Auguſt. de hær. c.* 46.
DE NOMINE MANETIS.
c *Epiph. ibid.*
d *Aug. ibid.*

VI.

Hoc quoque tempore (vt auctor eſt Epiphanius) idem Manes miſit tres ex ſuis diſcipulis Hieroſolymam, emptum ſacros libros, quo Chriſtianorum res calleret, atque inde ſi poſſet de duobus Principiis dogma firmaret. Cum vero (inquit Cyrillus) auderet dicere ſe eſſe Paracletum, & ſupra vires humanas ſeſe iactaret; ægrotante filio Regis Perſarum, ipſe remouens medicos promiſit ſe eum per orationem ſanaturum: ſed mortuo paruulo, qui medicorum opera ſanari potuerat, Manes carceri mancipatus, inde aufugiens venit in Meſopotamiam. Vbi occaſione Marcelli cuiuſdam inſignis pietate viri, in Caſchara Meſopotamiæ habitantis, quem ipſe ſibi adſciſcere ſtuderet, cum Archelao Epiſcopo coactus eſt inire diſputationem, conſtitutis communi conſenſu iudicibus, philoſopho, medico, grammatico, & ſophiſta; quos licet Ethnicos Archelaus non recuſauit, quo magis aduerſarii, homines etiam Ethnici os impudens obſtrueret. Quapropter omnium ſententia ſuperatus Manes, inde fugit in quendam viculum eiuſdem diœceſis Caſcharorum: vbi cum adhuc presbyterum eius loci ſollicitaret, ab adueniente Archelao iterum diſputatione conuictus, eiuſdemque præſidio à furore populi eum interficere ſtudentis præſeruatus; fugit vnde venerat, in caſtellum Arabionis. Deſcribunt hæc pluribus iidem Cyrillus & Epiphanius. Auctorque eſt Hieronymus *a*, priorem illam cum Manete initam Diſputationem, ab ipſo Archelao fuiſſe Syro ſermone conſcriptam, ac poſtea in Græcam linguam conuerſam; ex qua etiam nonnulla Cyrillus recitat. Qui addit, ſatellites Regis Perſarum vbique fugitiuum Manetem perquirentes, eundem poſt hæc comprehenſum ad Regem duxiſſe, Regem autem lege Perſica eum excoriari iuſſiſſe; & corpus quidem beſtiis deuorandum tradidiſſe, cutem vero tanquam vtrem ante portas ſuſpendi curaſſe. Quare quod Manes arundine excoriatus fuit, inde ſumpſiſſe Manichæos vt eorum nonnulli ſuper arundines accubarent; & quod ſuper mattas iacerent ſic compoſitas, nomen quoque profluxiſſe vt *Mattarii* iidem fuerint appellati; Sanctus Auguſtinus *b* affirmat.

D SPVT. ARCHELAI CVM MANETE.
a *Hier. de Scr. Ecc. in Archel.*
MANES A REGE PERSARVM NECATVR.
b *Auguſt. 5. cont. Fauſt.* 5

VII.

Cum igitur videret ſatanas, prope penitus exoleuiſſe ob ſceleris immanitatem, quas per Gnoſticos docuiſſet turpitudines, & iam deficere quem in Montano effinxiſſet Paracletum, atque ab eo ſuperinducta ieiunia eſſe neglectui; conatus ex duobus vnum conflare monſtrum, additiſque aliis deformitatibus, Manetem eduxit ex inferis, qui ſui horrore vniuerſum obſtupefecit Orbem, & fuligine obduxit. Quo vero facilius blaſphemias ſuas ſimplicioribus perſuaderet, *Apoſtolum* ſe IESV *Chriſti* nominauit vt tradit Auguſtinus *c*, & vt conſtat ex ipſa epiſtolarum eius inſcriptione, quas *d* tum ad Marcellum quem diximus ſcripſit, tum de Fundamento *e* ad ſuos direxit. Sed non ſic quidem ſe vocabat Apoſtolum, vt ſe tantum Apoſtolis Domini conferret; ſed quod profiteretur (vt vidimus, & S. Auguſtinus *f* declarat) ſe eſſe Paracletum, quem Chriſtus prædixerat à Patre mittendum.

c *Auguſt. de hæreſ. c.* 46.
d *Ext. ep. Epiph. hær.* 66.
e *Ap. Augu. cont. ep. Fund.*
f *Aug. d. c.* 46

VIII. MANETIS, AC DISCIPVLOR. IMPIA DOGMATA, ET TVRPITVDINES.

Primum autem atque præcipuum ipſius dogma, ex quo alia veluti riui ex cœnoſo fonte dimanarunt, fuit quod cõſtituerit duo *Principia* æterna ſibi inuicem contraria, duaſq; naturas æque ſubſtantias; *Boni* ſcilicet, & *Mali*: totumque hominem è duobus illis creatum eſſe Principiis, ex bono animam, corpus vero fabricatum à malo. Itaque negabant Chriſtum humanam ſuſcepiſſe naturam: eademque ratione carnem, vt malum ex mali Principio germen, odio proſequentes, perpetuum contra eam bellum ſic conflarunt, vt eam probroſis etiam afficerent contumeliis & immunditiis; eoque inſano prætextu in immenſum gurgitem turpitudinum merſi, omni pariter libidinum genere frequentiſſime ſe ipſos polluerent, quod dicerent eo modo iniuria carnem affici, malumque purgari: quibus & illud horrendum adderent, vt conſperſa farina humano ſemine, inſtar Gnoſticorum velut Euchariſtiam conficerent. Eadem quoque ex cauſa quod carnem ex materia, & materiam à mali Principio fluxiſſe dicerent, licet mulieribus iungerentur, omnem tamen generationem ſedulo vitabant, quod ex ea augeretur materia, ac proinde mali Principii cauſa ageretur. Vnde & nuptias neceſſe erat damnare, quando generare prohiberent, propter quod coniugia copulanda ſunt. Ac pariter in odium carnis (quod fuit illis commune cum Marcionitis) negabant carnis reſurrectionem. Traduntur autem hæc omnia de Manichæis à SS. Patribus Cyrillo *g*, Epiphanio *h*, Auguſtino *i*, & aliis. Sed & eadem de cauſa quod dicerent nullum materiæ eſſe dandum adminiculum, eo dementiæ perueniſſe, vt execrarentur eos qui pauperibus eleemoſynam darent, Athanaſius *k* & Theodoretus *l* affirmant. Paritérq; in odium carnis, execrari eos ait Auguſtinus *m* Sanctorum Reliquias; maximeque inuehi in Chriſtianos qui Martyres colerent, eorumq; celebrarent feſtos dies.

g *Cyr. catec.* 6
h *Epip. hær.* 66
i *Aug. hær.* 46 *& cont Fauſ.*
k *Athan. ep. ad Solit.*
l *Theodo. hær. fab. li.* 1.
m *Aug. cont. Fauſt. lib.* 20. *c.* 21. *& l.* 32. *c.* 11.

XI.

Duas item animas cuilibet homini inſitas dicebant, eaſdemque diuerſas, atque è contrariis plane principiis dimanantes; nempe malam alteram, à mali Principio gene-

ratam;

ratam; alteram bonam, infuſam à boni Principio, eandemque eſſe diuinæ ſubſtantiæ atque naturę. Aduerſus cuiuſmodi commentum idem Auguſtinus pluribus diſputauit ſcripto *de duabus Animabus* contra Manichæos commentario. Tranſanimationem quoque Pythagoream docuiſſe, Cyrillus, Epiphanius, & Auguſtinus affirmant: & purgationem quandam fatuam bonarum animarum, atque itidem malarum punitionem introduxerunt; quam idem Auguſtinus *a* deſcribit. De Chriſto autem, non tantum (quod dictum eſt) ſentiebant eum minime humana indutum carne, ac proinde nec natum, nec paſſum; ſed & teſtatur Hilarius *b*, Manetem negaſſe vnam eandem Chriſti eſſe cum Patre ſubſtantiam, ſed partem ex ipſa. Immo vſque eo productum eſt eius mentis delirium, vt illum dixerit *c* fuiſſe ſerpentem, qui Adæ atq; Euæ per eſum pomi infuderit ſcientiam boni & mali. Rurſus vero eum eſſe Solem hunc Orbis, Manichæos tradere, Theodoretus & alii affirmant. Verum non proprie Solem Chriſtum dixiſſe, ſed in Sole Chriſtum eſſe, ſicut in ſecreto quodam lumine Patrem, in Luna Sapientiam, & in aere Spiritum, Auguſtinus *d* docet. Quapropter Solem & Lunam eos adorare ſolitos, idem *e* alibi teſtatur: eoſdemq; ex diuina eſſe ſubſtantia exiſtimaſſe, Epiphanius tradit. Præterea Solem & Lunam naues eſſe dicebant; & Lunam quidem factam ex bona aqua, Solem quoque ex bono igne: aliaque tum de illis, tum de quinque quæ fingebant elementis malis, totidemque bonis, deque pugna illorum inter ſe, delira docebant, quæ idem Auguſtinus *f* refert. Mundum autem non ex nihilo creatum dicebant, ſed ex præexiſtente materia; vt ſcribit Hieronymus *g*. Addit Auguſtinus, illos confiteri mundum à natura boni, hoc eſt à natura Dei factum; ſed de permixtione boni & mali, quam factam dicunt cum inter ſe vtraque natura pugnauit: id porro agi per Chriſtum, & Dei ſubſtantiam in creaturis infuſam, vt aduerſariam partem ſuperando fieret omnium exacta purgatio. Addit denique Epiphanius, Manetem dixiſſe Principem boni ſpoliatum fuiſſe à Principe mali, dominio mundi; ſed reſtitutionem procurari per Chriſtum.

a Id. de hær. c.46.
b Hil. de Trinit. l.6.
c Aug. d. c.46
d Id. 20. cont. Fauſt. 6. & 7.
e Ibid. lib. 14. 11. 12.
f Id. d. c. 46.
g Hier. in ep. ad Eph. c.6.

X.

Reiiciebat *h* omnino Prophetas, quos dicebat ſpiritu erroris afflatos; qui enim cum illis locutus eſſet, affirmabat fuiſſe vnum ex Principibus tenebrarum: pariterque veteres Patriarchas *i* variis criminibus infamabat. Contempſit *k* & præcepta Decalogi; quippe qui non vnũ Deum coleret, ſed multos Deos, immo & Deorum agmina. Totum inſuper politicum dominiũ ſuſtulit, dum derogaret publicis Magiſtratibus, & Bella *l* ex cauſa etiam iuſta ſuſcepta damnaret. Creatorem & creaturas execrabatur: atque agriculturam *m* damnauit, tanquam plurium cædium ream, quod in qualibet herba vel planta ineſſe diceret, vt homini, inſitam animam: itaque & qui illas euelleret, in eaſdem mutatum iri: ſed hæc peccata illis condonari, qui ſuis ſectariis pararent cibum. Quare qui in duas claſſes, hoc eſt *Auditorum & Electorum*, vniuerſum cœtum ſuum diuiſum haberent, cum paupertatem voluntariam affectarent, in Auditoribus ſuis ditiſſimi erant; quibus omnia, quæ cæteris hominibus, permiſſa eſſe Manes voluit *n*. Introduxit inſuper ſuperſtitioſum ciborum delectum, nempe abſtinentiam à carnibus, vino, ouis, caſeis, quod diceret non ineſſe illis diuinam ſubſtantiam, ſed à mali Principio generata. Fatum inſuper introduxiſſe, tradit Socrates *o*: & negaſſe futurum Iudicium, Philaſtrius affirmat.

h Epiph. & Aug. ibid.
i Augu. cont. Fauſt l.21.
k Id. 15. cont. Fauſt. 7.
l Id. lib.21.
m Cyril. catech.6. Aug. c.46.
n Aug. 20. cont. Fauſt. vlt.
o Socr. l.1.c.22

XI.

Addit Auguſtinus *p*, eos penitus baptiſmum reiecifle, tanquam nihil ad ſalutem conducentem: cum tamen Hieronymus *q* doceat, ipſos baptizare ſolitos, ſed diuerſa ab Eccleſia forma. Porro ipſum Manetem neque ex Chriſtianis prodiiſſe, neque Chriſtianis vnquam adhæſiſſe conſtat; etſi multa quæ in Eccleſia eſſent ſalubriter inſtituta, imitatus ſit: qui & Scriptura Noui Teſtamenti ſæpius vſus eſt, & virginitatem *r* excolere docuit; cum tamen quæ ſunt in Eccleſia veræ virgines, condemnarent eius ſectatores, quod diuerſam ab eis virginitatis cuſtodiendæ rationem inirent. Inſuper ſicut Eccleſia vniuerſum populum in duas claſſes, nempe *Laicos*, *Clericoſque* diſtinguit; ita Manes ſuos inter *Auditores & Electos* partitus eſt *ſ*. Habuitque diſcipulos duodecim, ad inſtar Apoſtolici numeri; quem numerum poſtea Manichæi cuſtodierunt. Nam ex Electis ſuis habebant duodecim, quos appellabãt *Magiſtros*, & tertiumdecimum *Principem* ipſorum: Epiſcopos autem ſeptuaginta duos, qui ordinabantur à Magiſtris; & Presbyteros, qui ordinabantur ab Epiſcopis: habebantque Epiſcopi diaconos.

p Aug. d. c.46
q Hier. adverſ. Lucif.
r Aug. de mor. Manich.
ſ Id. d. c. 46.

XII. MANICHÆI SENTINA OMNIVM SCELERVM.

Cæterum cum præter illa quæ de Manichęis diximus, alia quoque plurima iidem qui ſupra auctores recenſeant; tamen impoſſibile ferme eſſet vniuerſas eorum impietates & turpitudines, atque ineptias enarrare; quandoquidem (vt ait Leo *a* Papa) cum diabolus in cunctis peruerſitatibus multiformem teneat principatum, arcem tamen ſibi in Manichæorum ſtruxiſſe inſania videatur, vbi non vnius prauitatis ſpeciem, ſed omnium ſimul errorum impietatumque mixturam generaliter poſſideret: quod enim in Paganis profanum, quod in Iudæis cœcum, quod in ſecretis magiæ artis illicitum, quod denique in omnibus hæreſib. ſacrilegum atque blaſphemum eſſet; hoc in iſtos, quaſi in ſentinam quandam, cum omnium ſordium concretione confluxiſſe. Quod quidem eo conſilio à Manete excogitatum eſt, vt facilius omnes ſectas ad ſe alliceret.

a Leo Ser. 5. de ieiun.

XIII. MANETIS SCRIPTA.

Diffamauit autem ſuas hæreſes non voce tantum, ſed & variis Scriptis quorum ſuperius facta eſt mentio, aliiſque de quibus agit Epiphanius; inter quę fuit illud, quod ſub titulo aſtrologiæ docuit magicas incantationes: eademque vim maximam ex blandiloquentia comparata ad perſuadendum, habuiſſe inſitam conſtat. Sed & eius diſcipulos ac ſectatores potentes admodum fuiſſe ad refellendas aliorum ſententias, Auguſti. affirmat: eoſdemque præſtigiis vti ſolitos in initiandis illis qui ad eos accederent, atque adeo valde difficile fuiſſe eiuſmodi initiatos ad Eccleſiam reducere, Theodoretus aſſerit. Et ad propagandam hæreſim, peculiare illis fuiſſe ſuos in diuerſas Orbis partes mittere doctores impietatis, qui ad alliciendos homines nudam pollicerentur veritatem, & ſepoſita omni perſonarum auctoritate, ſimplici ratione eos qui ſe audire vellent introducturos ad Deum, & errore omni liberaturos; Auguſt. ea expertus ſæpe *b* commemorat, ſuique erroris cauſam refricat dolens.

b Aug. de vtil. cred. 1. Confeſſ. li.4. c.6.11. & l.5.c.6.

XIV. ET OPPVGNATORES.

Scripſerunt autem aduerſus Manetis errores Archelaus Caſcharorum Epiſcopus, Titus Boſtrenſis, Diodorus Ciliçus, Serapion Thmuenſis, Athanaſius Alexandrin. Georg. Laodicenus, Euſebius Cæſarienſis, Euſebius Emeſenus, Apollinaris Laodicenus, & alii Gręcorum complures, quos omnes Epiphanius *c* numerat. Quod vero tradit, ab Origene quoque eandem hæreſim impugnatam, non inde accidere potuit, quod Manes vixerit temporibus Origenis, ſed in Manetis magiſtris Alexandriæ agentibus ea opinio de Principiis ab Origene fuerit confutata. At nullus locupletius id præſtitit atque felicius Auguſtino, qui plures commentarios aduerſus eoſdem Manichęos conſcripſit. Sed de Manete, & eius origine hactenus: de primis vero eius diſcipulis agunt Cyrillus & Epiphanius; acturi & nos ſępe inferius de eiuſdem ſectatoribus.

c Epip. hær.66

XV.

Hoc eodem anno, poſt quinque ſedis annos defuncto Domno Epiſcopo Antiocheno, ſuffectus eſt *Timæus*. Tot enim annis Domnum ſediſſe, teſtatur in Chronico Euſebius: qui tamen ſemel errore lapſus in tempore eius ingreſſus, nec eius ſedis finem, nec ſucceſſoris initium ſuo poſuit loco.

IESV CHRISTI AN. 278.

EVTYCHIANI AN. 4.

TACITVS IMP. AN. 1.

I. AVRELIANVS IMP. NECATVR.

ANno Chriſti ducenteſimo ſeptuageſimo octauo, à Caſſiodoro & Græcis Indicibus ponuntur Paternus & Probus ſecundum Coſſ. Quibus *Aurelianus* auſpicatus ſeptimum Imperii annum; cum ob nimiam ſeueritatem ſuis inuiſus eſſet redditus, in expeditione aduerſus

Perſas per Thraciam iter agens, inter Byzantium & Heracleam, miniſtri ſcelere cui ſecretorum officium crediderat occiſus eſt: quam rem geſtam Vopiſcus *a* narrat. Id vero in vltionem ſanguinis Chriſtiani ab eo effuſi contigiſſe, Conſtantinus *b* Magnus pro concione aſſeruit. Sed & antequam occideretur, fulmen ante eum magno cum ipſius tum circumſtantium pauore ruiſſe, Oroſius *c* ex Euſebii Chronico tradit: idemque teſtatum habetur in fine Actorum *d S. Patrocli*, qui paulo ante Trecis in Gallia martyrium ſubiit.

a Vop. in Aurelian. b *Conſt. or. ad S. Cæc. c. 24. ap. Euſeb.* c *Oroſ. l. 7. c. 3.* d *Ap. Sur. 21. Ianuar.*

II. Cum autem poſt necem Aureliani, de Imperatore deligendo exercitus retuliſſet ad Senatum, quod nullum de iis faciendum putaret qui Aureliani neci conſenſiſſent; Senatus autem ſciens, non libenter iam milites recipere Imperatores à Senatu, eandem delectionem in exercitum refudiſſet; idq; tertio factum eſſet: demum poſt ſex menſes (aut, vt ponit Victor, ſeptem) ex Senatuſconſulto *Claudius* Tacitvs Princeps Senatus, vir laudatiſſimus, ſed iam ætate prouectus, creatus eſt Imperator ſeptimo Calendas Octobris: quod Vopiſcus *e* deſcripſit pluribus, ſimul & ingens Senatus gaudium, cum iam putaret ſibi reſtitutam eſſe Reipublicæ adminiſtrationem.

Tacitvs imperat. *e Vop. in Aurel. & Tac.*

III. Quod autem pertinet ad res Chriſtianas; Acta *f Charitonis* habent, eundem Tacitum, ſimul ac Imperium eſt adeptus, ſupplicio Aureliani edoctum, datis ad omnes prouincias reſcriptis, perſecutionem vbiq; ceſſare iuſſiſſe.

f *Ap. Sur. 28. Sept.*

IESV CHRISTI An. 279.280.281.282.

EVTYCHIANI An. 5.6.7.8.

PROBI IMP. An. 1,2.3.4.

I. Anno Chriſti ducenteſimo ſeptuageſimo nono, Tacito Imperatore ſecundũ & Fuluio Æmiliano Coſſ. (quos enim Caſſiodorus & Græci Indices habent, Probus & Paternus tertium ſuffecti fuerunt) idem Auguſtus cum expleſſet, vt omnes conſentiunt, Imperii menſes ſex, apud Pontum in expeditione Mœotica deceſſit menſe Martio, ſiue morbo, ſiue gladio; qua de re diuerſas fuiſſe ſententias, Vopiſcus *g* tradit. Eo vero mortuo, Florianvs ipſius germanus, nullo Senatus ſeu militum conſulto, ſed veluti hæreditario iure inuadens Imperium, cum vix duob. menſib. tenuiſſet, occiſus eſt à militibus apud Tarſum, poſtquam auditum eſſet, ab Orientali exercitu electum eſſe, quem Senatus optarat, & Populus Romanus acclamationibus petierat, *Marcum Aurelium Valerium* Probvm, è Pannonia oriundum ciuitate Sirmienſi, patre Maximo Tribunatu militiæ claro; de cuius electione ac virtutibus, fuſius Vopiſcus *h*.

Tacitvs Imp. moritvr. g *Vop. in Tac.* Florianvs Imp. necatvr. Probvs imperat. h *Id. in Prob.*

II. Anno vero Domini ducenteſimo octogeſimo, Meſſala & Grato Coſſ. (vt à Caſſiodoro & Græcis Indicib. ponuntur) Gallias ab eodem Probo Imperatore barbaris liberatas eſſe, Euſebius *i* & Caſſiodorus ponunt: traditque Vopiſcus, eum quadraginta tunc millia Germanorum, qui eas poſt necem Aureliani occupauerant, cæcidiſſe, reliquias vero vltra Nigrum fluuium & Albim remouiſſe. Meminit etiam Gregorius *k* Turonenſis de cladibus ab Alemannis tunc in Gallos inflictis, duce ipſorum *Chroco*, qui etiam Chriſtianos afflixit: ſed apud Arelatem captus, diuerſis ſuppliciis meritas pœnas luit. Econtra vero accidit Probo, vt cum Chriſtianos in pace viuere relinqueret, eidem à Deo victoriæ aduerſus barbaros impertirentur. Sic enim &

i *Euſe. & Caſſiod. in Chron.* k *Greg. Tur. 1 hiſt. Fran. 32.*

III. Anno Chriſti ducenteſimo octogeſimo primo, eodem ipſo Probo *l* quartum & Tiberiano Coſſ. idem in Illyrico Sarmatas, vna cum aliis barbaris eo progreſſis debellauit *m*.

l *Caſſiod. & Gr. Indic.* m *Vopiſc. in Prob.*

IV. Anno vero ducenteſimo octogeſimo ſecundo, ſe itidem quintum & Victorino Coſſ. Gothos in Thracia, & latrones Iſauricos domuit, ſubegit Blemyas, cum Parthis ac Perſis pacem compoſuit. Vopiſcus hæc pluribus: qui tamen, perinde, ac ſi encomium potius quam hiſtoriam ſcriberet, lucra poſuit, damna præteriit. Nam conſtat his Probi temporibus Francos gentem fortiſſimam, & clades pati neſciam, in vindictam ſuorum in Galliis interemptorum, breui temporis ſpatio totum Romanum Imperium incurſione turbaſſe, & timore vehementi concuſſiſſe; cum incredibili audacia, & indigna felicitate, (vt loquitur auctor Panegyrici dicti Maximiano) à Ponto vſque correptis nauibus, Græciam Aſiamque populati, & pleriſque Libyæ littoribus appulſi, ipſas poſtremo naualibus quondam victoriis nobiles ceperunt Syracuſas, & immenſo itinere peruecti Oceanum intrauerunt. Egregium plane *Francorum* antiquæ gloriæ monumentum; quos Chriſtiana Religio longe clariores poſtea fecit.

Francorvm ingens facinvs.

V. Sed & putamus has clades accidiſſe in vltionem SS. Martyrum *Trophymi a* & ſociorum, qui his Probi temporibus Antiochiæ furore Heliodori Vicariam præfecturam gerentis mortem pro Chriſto obierunt.

a *Ext. Act. ap. Metaphr. & Sur. 19. Sept.*

IESV CHRISTI An. 283.

EVTYCHIANI An. 9.

CARI IMP. An. 1.

I. Anno Chriſti ducenteſimo octogeſimo tertio, Caro *b* & Carino Coſſ. *Probus* Imperator quibuſdam tyrannis compreſſis Romam rediens, de gentibus à ſe deuictis triumphauit: mox vero bellum Perſicum parans, apud Sirmium à militibus ſuis, quos paulo ſeuerius habebat, per inſidias interemptus eſt anno Imperii ſui quinto; vt ſcribit Vopiſcus. Sed de annis Imperii Probi aduerſantur ei, cum Ethnici ſcriptores Aurelius Victor, Eutropius, & Iulianus *c* Imperator, tum ex noſtris Euſebius *d*; qui omnes volunt Probum imperaſſe vltra ſexennium expletum, ita vt ſeptimum inchoarit: Oroſius *e* autem & Caſſiodorus etiam vlterius protendunt. Abiiſſemus & nos in illorum ſententiam, niſi veterum lapidum inſcriptiones, quæ cæteris omnibus teſtibus præualere conſueuerunt, neceſſario nos fateri compelleret, hoc ipſo anno Probum regnandi finem accepiſſe; aliiſq; certis teſtificationibus conſtaret, Diocletianum, qui poſt Carum Probi ſucceſſorem regnauit, anno ſequenti auſpicatum eſſe Imperium.

b *Caſſiod. & Gr. Indic.* Probvs Imp. necatvr. c *Iulian. de Cæſar.* d *Euſeb. in Chron. & 7. hiſt. 24.* e *Oroſ. lib. 7. c. 24.*

II. Namque Probo extincto, creatum eſſe hoc ipſo anno à militibus *M. Aurelium* Carvm, quem alii Romæ ex parentibus Illyricis, alii Narbone in Gallia natum tradunt) ex eo manifeſte cognoſcitur, quod Conſulatus eius ſecundus, qui ab omnibus ponitur anno ſequenti, in veteribus Inſcriptionibus *f* iunctus reperitur Tribunitiæ Poteſtati ſecundæ, qua notatur annus ſecundus eius Imperii. Filios autem eius *Carinum & Numerianum*, non mox dictos eſſe Auguſtos, (quod alii ſcripſerunt) ſed tantum Cæſares, aliæ itidem Inſcriptiones *g* demonſtrant; idemque Vopiſcus aſſerit.

Carvs imperat. f *Inſcrip. antiq. edit. Plantin. pag. 156. n. 1. Panui. in Faſt. Hubert. in Theſ. rei anti. in Car.* g *Inſcr. Plant. & Panuin. ib.*

III. Hoc eodem anno, quo quartus Probi abſoluitur & quintus inchoatur, vita functo (inquit Euſebius *h*) Timæo Epiſcopo Antiocheno, ſubſtitutus eſt in locum eius *Cyrillus*. Cuius occaſione ſermonem idem auctor *i* habet de *Dorotheo*, inſigni pietate & eruditione eiuſdem Eccleſiæ Antiochenæ presbytero, eunucho nato; quem Scripturas in Eccleſia explicantem ſe audiuiſſe teſtatur. Additq; de *Euſebio & Anatolio*, patria Alexandrinis, qui his temporibus alter poſt alterum præfuerunt Eccleſiæ Laodicenſi, viris pietate & doctrina præſtantibus. Præcipue vero Anatolius omni philoſophiæ ac literaturæ ſacræ atque profanæ genere excultiſſimus, multa reliquit poſt ſe ingenii ſui monumenta, ac tandem ſancto fine quieuit. Sed de Dorotheo erraſſe videntur, qui Tyri fuiſſe Epiſcopum dixerunt: nam licet patria Tyrius fuerit, tamen Euſebius & Nicephorus *k* presbyterum tantum fuiſſe aiunt: exploratumque habetur *a*,

h *Euſeb. in Chron.* i *Id. 7. hiſt. vlt.* Dorothevs presb. Antioch. k *Nic. l. 6. c. 37*

tura,

a [Fals hæc pro ... à Baron. Not. ad Rom. Martyr. ...]

tur *a*, toto quo Dorotheus vixit tempore, alios Tyri ſediſſe Epiſcopos. Sedit quidem illis temporib. Leonis Imperatoris alter Dorotheus Epiſcopus; ſed hic de quo agimus, defunctus eſt ſub Iuliano, Edeſſæ in Syria martyrio coronatus, implens ætatis annum centeſimum quintum; vt Anaſtaſius Bibliothecarius in ſuo Chronico ex Græcis deſcripſit. Sed & quod eidem tribuitur libellus, qui *Dorothei Synopſis* inſcribitur; tum ex Græcorum Menologio *b* refelluntur, vbi eius libelli auctor dicitur eum Romæ Romanaque lingua ſcripſiſſe; tum ex eo quod Sanctus Hieronymus, qui omnes quos nouit collegit Scriptores Eccleſiaſticos, nullam prorſus de illo mentionem habuit.

ERROR DE DOROTHEO.

b *Menol. 18. Cal. Maii.*

IV.

EVTYCHIANI OBITVS.

Hoc item anno, Caro & Carino Coſſ. ſexto Idus Decembris *Eutychianum* Papam deceſſiſſe, habet liber Anaſtaſii de Romanis Pontificibus, licet errore ponatur Caro ſecundum Conſule: nam collega Carinus qui ei adiungitur, primum Conſulatum Cari demonſtrat. Quod vero de annis quibus Eutychianus ſedit, diuerſæ admodum ferantur ſententiæ; nos huic inhærere, vt ad iſta ſaltem tempora peruenerit, cum notatus ibidem Conſulatus, tum Martyrologium Romanum admonet, in quo Eutychianus martyrium paſſus ponitur ſub Numeriano; cum (vt ait) trecentos quadraginta duos martyres per diuerſa loca manu ſua ſepeliſſet: quod & prædictus liber teſtatur. In quo item legitur, eundem conſtituiſſe, vt quicunq; Fidelium Martyrem ſepeliret, ſine dalmatica aut colobio purpurato nullatenus faceret. Sed religionis prætextu prætergreſſus eſt poſtea eiuſmodi decreti vſus fines ſuos, vt non tantum ſanctorum Martyrum corpora dalmatica tegerentur, ſed ſacrorum etiam miniſtrorum; vt S. Gregorii Papæ *c* teſtimonio conſtat: qui vſque adeo illud prohibuit, vt vetuerit *d* etiam corpora Rom. Pontificum, cum perferrentur humanda, tegi dalmaticis; ne honor qui ſolis Martyribus olim impendi conſueuiſſet, cuiuſque vitæ meriti hominibus impertiretur. Porro *Colubium*, tunicam *e* fuiſſe ſine manicis, in confeſſo eſt: ſicut & conſtat *Dalmaticam f* ſine manicis fuiſſe olim in ſacris in vſu.

RITVS SEPELIENDI MARTYRES.

c *Gr. dial. 40.*
d *4. ep. 44.*
e *Vid. l. 1. Inſt. Caſſia. c. 5. & Not. verb. Colob.*
f *Baron. Not. Mart. Rom. Maii. h.*

V.

Sed vt redeamus ad Eutychianum; in eodem libro de Romanis Pontificibus legitur quoque, eum conſtituiſſe, fruges, fabas, & vuas ſuper altaria benedici. Verum cum iam antea is vſus antiquiſſimus viguiſſet *g* in Eccleſia, eum videtur Eutychianus ſuo decreto firmaſſe, vt magis obniteretur erroribus Manichæorum, qui quod à mali Principio creaturas exortas, ac propterea execrabiles eſſe dicerent, eis pariter maledicebant; vt præter alios docet Cyrillus *h*. Sunt autem & alia complura eiuſdem Eutychiani titulo prænotata decreta *i*, itemq; epiſtolæ duæ. Quo defuncto, & in cœmeterio Calliſti ſepulto, cum ſedes vacaſſet dies nouem, ſubrogatus eſt in locum eius CAIVS natione Dalmata, ex genere Diocletiani, ex patre Caio. Ita enim Anaſtaſius prædicto libro de Rom. Pontificibus, cum tamen in Actis S. Suſannæ, de quibus poſtea, idem Caius aſſeratur filius Maximi, ſiue Maximini, fratris Diocletiani Imperatoris.

g *Apoſt. can. 4. Clem. Conſt. l. 8. c. 46.*
h *Cyr. Hieroſ. Catech. 6.*
i *Tom. I. Concil. in Eutych.*

CAIVS PAPA.

VI.

MARTYRES SVB NVMERIANO.

[Ap. Baron. n. ſeq.]

Ceterum cum præter Eutychianum, alii quoque martyres ſub Numeriano in cunctis Martyrologiis, & quibuſdam antiquis Actis, paſſi reperiantur tam Romæ quam in aliis Orbis Romani prouinciis; cumque eundem paulo poſt patrem interfectum eſſe conſtet: omnino dicendum eſt, ipſum viuente adhuc patre in Chriſtianos ſæpius reſcripſiſſe. Cum alioqui extet Cari patris eius reſcriptum; (ſi tamen vera eſt inſcriptio) de remiſſione tributi conceſſa Theſſalonicenſi Eccleſiæ, quo apparet ipſum fauiſſe Chriſtianis. Itemque de Carino eiuſdem Numeriani fratre traditur in Actis Sancti Sebaſtiani, ipſum habuiſſe quoſdam ex Chriſtianis in amicitia, & perſecutionem excitatam magis ceſſare feciſſe.

l. 8. C. de ſacroſ. Eccleſ.

IESV CHRISTI AN. 284.

CAII AN. I.

DIOCLETIANI IMP. AN. I.

I.

ANNO Chriſti ducenteſimo octogeſimo quarto, Caro *a* Auguſto ſecundum & Numeriano Coſſ. idem Carus *b*, dum cœptam à Probo in Perſas expeditionem proſequeretur, ægrotans, vel (vt alii dixerunt) ſuperueniente fulmine extinctus eſt, anno Imperii ſecundo inchoato. Sumpſerunt mox Imperium filii eius Cæſares CARINVS & NVMERIANVS, hic in Oriente, quod cum patre in expeditione ageret, Carinus in Galliis, quo miſſus fuerat. Propagauit autem iſte Imperium vſque ad Conſulatum Maximi & Aquilini poſt ſequentem annum: ſed Numerianus mœrore obitus patris ægrotans, ab Arrio Apro ſocero ſuo Prætorii Præfecto paulo poſt interfectus eſt vt ipſe regnaret. Verum re comperta, ab exercitu acclamatus eſt Imperator *Aurelius Valerius* DIOCLETIANVS, obſcuriſſimo loco natus Dioclea Dalmatiæ oppido, (vnde & Diocletianus appellatus, ſiue à matre eodem nomine Dioclea dicta) libertus quondam Anullini Senatoris. Hæc Vopiſcus *c*, Victor, & alii qui de eo ſcripſerunt. Porro ſic electus, ipſis Palilibus, nempe vndecimo Calendas Maii Imperium ſuſcepit; vt expreſſum habetur in Panegyrico ei dicto: idemque ſtatim Aprum fatalem, quem putauit, occidit: videlicet vaticinium de ſuo Imperio compleret, quo ipſi prædictum fuerat, imperaturum eum, ſi aprum occidiſſet.

a *Caſſiod. & Faſti Gr.*
b *Vopiſc. in Car. & Numer.*

CARVS IMP. FVLMINE PERIT.

DIOCLETIANVS IMPERAT.

c *Id. ibid.*

II.

Quod vero ad rationem temporis ſpectat; quamuis apud Euſebium, Caſſiodorum, & alios hos ſecutos, poſt annos tres exordium Diocletiani Imperii ponatur; tamē hoc ipſo anno à maioribus collocatum eſſe, ex multis conſtat. Ac primum id declarat vetus inſcriptio *d*, qua ſecundus eius Conſulatus notatus habetur ſecunda Tribunitia Poteſtate, ac proinde ſignatur ſecundus annus Imperii. Cum enim idem ſecundus eius Conſulatus ponatur ab omnibus anno ſequenti; neceſſe eſt affirmare hoc anno ei fuiſſe collocatū Imperium, & cum illo ex more primam Tribunitiam Poteſtatem. Sed extant inſuper ea de re certa teſtimonia eorum, qui poſteriorum temporum annos numerare conſueuerunt ab ipſo primo Diocletiani Imperii ingreſſu, ſecundum inſtitutum ab eodem Imperatore vſum, qui perſeuerauit apud nonnullos vſq; ad tempora Iuſtiniani. Quapropter cum Epiphan. in Ancorato, nonageſimum Diocletiani annum iungit cum decimo Valentiniani & Valentis, ac Conſulatu Gratiani tertio & Equiti, qui incidit in annum Domini trecenteſimum ſeptuageſimum quartum, certum eſt eum hoc anno Diocletiani ingreſſum collocare. Itemque cum S. Ambroſius epiſtola ad Epiſcopos Æmiliæ, numerat tempus à die Imperii Diocletiani vſq; ad annos octogeſimum, & nonageſimum tertium, quib. decimaquarta Luna incidit nono Calendas Aprilis; colligitur ex tabulis Aſtronomicis, eum ab hoc anno & die dictum annorum numerū auſpicatum eſſe. Sed & quod Euagrius *e* Scholaſticus, ab eodem primo anno Diocletiani vſque ad obitum Zenonis Imperatoris, ponit annos ducentos ſeptem; manifeſtum eſt, ipſum ab hoc item anno Domini ducenteſimo octogeſimo quarto deducere numerum, vſque ad annum Domini quadringenteſimum nonageſimum primum quo Zeno deceſſit. Denique idipſum probat, quod Diocletianum iam Imperatorem factum dicit Ammianus *f* Marcellinus, adſciuiſſe ſibi collegam Ariſtobulum; quem conſtat geſſiſſe Conſulatum anno ſequenti. Qui vero Diocletiani ingreſſum poſt tres annos ponunt; videntur habuiſſe reſpectum ad mortem Carini, qui adhuc biennium tenuit in Occidente Imperium; nec niſi eo ſublato, Diocletianus liberas habuit Imperii habenas, quando & collegam ſibi adſciuit Maximinianum. Sed & noſtra chronologia firmabitur etiam inferius aliis argumentis.

d *Habet Baron. Ann. To. II. hoc an. ex ædibus Tib. Ceuli Romæ.* [Conſentiuntque vete res inſcriptiones, quas Goltzius habet; & confirmant iam chronologi Caluiſius, Gordonus & alii.]

e *Euagr. lib. 3. c. 29.*

f *Ammia. l. 23.*

Cæterum

III. Cæterum profuit Diocletiano Carini morum turpitudo, atque arrogantia & mentis tumor, quibus Senatus ac militum in ſe odium concitauit; vt hæc pluribus proſequitur Vopiſcus *a*. Perperam vero ponitur cum à Caſſiodoro tum ab aliis eum ſecutis, vno eodemque anno Numerianum atque Carinum extinctos eſſe. Nam præter ea quæ iam dicta ſunt, auctor eſt Victor Carinum poſt parentis ac germani obitum, aduerſus *Sabinum* Italiam inuadentem bellum ſuſcepiſſe; eoque victo & occiſo, in ipſum Diocletianum arma mouiſſe.

a Vopiſc. in Carin.

IESV CHRISTI An. 285.

CAII An. 2.

DIOCLETIANI IMP. An. 2.

I. ANNO Chriſti ducenteſimo octogeſimo quinto, à Caſſiodoro & aliis ponuntur Coſſ. Diocletianus Auguſtus ſecundum & Ariſtobulus: quibus conſignata habentur Acta *b* Proconſularia (hoc eſt, quæ ſunt à publicis Notariis coram Proconſule excepta) Martyrum *Claudii*, *Aſterii*, *& Neonis* fratrum, qui à nouerca delati, ſub Proconſule Lyſia apud Ægeam Ciliciæ ciuitatem variis cruciatuum generibus ſublati ſunt. Qui quidem Lyſias cum in aliis æque legitimis Actis *c Zenobii* in eadem prouincia Epiſcopi, eademque perſecutione necati, à Diocletiano Imperatore præfectus eſſe Ciliciæ dicatur; conſtetque nuper dictos Claudium & ſocios eius paſſos ibi eſſe his ipſis Coſſ. ſub eodem Lyſia: ex his etiam apparet veram eſſe chronologiam, qua diximus ipſum Diocletianum creatum eſſe Imperatorem anno ſuperiori. Perſeuerauit autem Lyſias ſpectatæ crudelitatis homo in eodem magiſtratu annis pluribus. At inter complures inſignes martyres qui ſub eo coronati ſunt, omnium clariſſimi habentur *Coſmas & Damianus* fratres, qui (vt habent Eccleſiaſticæ *d* Tabulæ) Ægeæ poſt multa tormenta, vincula & carceres, poſt mare & ignes, cruces, lapidationes, & ſagittas, diuinitus ſuperatas, capite plexi ſunt: cum quibus etiam referuntur paſſi tres alii ipſorum fratres germani, *Antimus*, *Leontius*, *& Euprepius*.

b Ap. Sur. 23. Aug. MARTYRES SVB LYSIA PROCOSS.

c Ap. Metaph. 30. Oct.

COSMAS ET DAMIANVS MARTYRES. *d Martyrol. Rom. 5. Cal. Octob.*

II. Hoc eodem anno Domini ducenteſimo octogeſimo quinto, (vt ponit *e* Euſebius) defuncto Maximo Epiſcopo Alexandrino, poſtquam ſediſſet annos decem & octo, in locum eius ſubrogatus eſt *Theonas*. Cuius occaſione idem auctor agit de *Achilla & Pierio* Alexandrinis presbyteris, & *Meletio* Ponti Epiſcopo, inſignis eruditionis & ſanctitatis huius temporis viris.

e Euſeb. in Chron. & 7. hiſt. vlt.

IESV CHRISTI An. 286.

CAII An. 3.

DIOCLET. & MAXIMIANI IMP. An. 3.

I. ANNO Chriſti ducenteſimo octogeſimo ſexto, Maximo & Aquilino Coſſ. *Carinus* Imperator, poſtquam multis præliis cum Diocletiano conflixiſſet, demum de ſumma Imperii apud Margum in Mœſia aduerſus eundem pugnans, à ſuis proditus & derelictus, vnius ex ſuis Tribunis gladio necatus eſt, cuius dicebatur coniugem polluiſſe. Hæc Victor *f*, Eutropius *g*, & alii: at nihil de proditione Vopiſcus, ſed tantum Carinum ea vltima pugna victum occubuiſſe. Quod quidem his ipſis Coſſ. Maximo & Aquilino contigiſſe, teſtantur etiam Acta fideliſſima *h* SS. Martyrum Sebaſtiani & ſociorum, à Notariis S. Romanæ Eccleſiæ tunc conſcripta. Itaque poſt hæc Diocletianus vna cum Maximiano liberum adminiſtrauit Imperium, vt idem Vopiſcus affirmat. Siquidem hoc anno Diocletianum, Carino ſublato, collegam ſibi Imperii adſciuiſſe *M. Valerium* MAXIMIANVM, Sirmio in Pannonia oriundum, antiqui probant nummi *a*, dum primum Maximiani Conſulatum ordinarium, qui accidit anno ſequenti, deſcribunt cum Poteſtate Tribunitia ſecundo aucta. Sumſit autem ſibi cognomentum *Herculii*, ſicut & Diocletianus *Iouii*. Eidemq; Diocletianus curam concredidit Occidentis, intentus ipſe potiſſimum tutando à barbaris Orienti.

[CARINVS IMP. OCCIDITVR.] *f Vict. in Carin.* *g Eutrop. l. 9.* *h Ap. Sur. 20. Ianuar.*

MAXIMIANVS IMP. *a Ap. Adolph. de Num.*

II. Occiſo porro Carino, tradunt eadem Acta tam immanem exortam eſſe in Chriſtianos Perſecutionem, vt nulli quicquam vel vendere, vel emere liceret, niſi paruis quibuſdam ſtatuis vbique paſſim collocatis thura prius incenderet: eſſentque conſtituti circa inſulas, vicos, & aquas; compulſores, qui neque molendi, neque aquas hauriendi poteſtatem facerent, niſi iis qui idolis libaſſent. Quo tempore, ope *Chromatii* V.C. nuper ex Præfecto perſecutore redditi fidei Chriſtianæ ſtudioſiſſimi cultoris, & *Caſtuli* Zætarii Palatii pariter Chriſtiani hominis, (Erant *Zatæ* portatilia quædam cubicula, quæ deſcribit Plinius *b* Iunior, memoratque Lampridius *c*:) plerique alii Chriſtiani vna cum ipſo Caio Papa, à perſecutione defenſi ſunt; donec proditione Torquati cuiuſdam apoſtatæ, tam idem Caſtulus, quam *Marcus & Marcellianus* fratres diaconi, aliique vtriuſque ſexus tenti, variis cruciatuum & mortium generibus necati ſunt; quorum natales dies perpetuis monumentis adſcripti habentur.

PERSECVTIO RECRVDESCIT IN CHRIST. *b Plin. 6. ep.* *c Lamprid. in Elagab.*

[De *Zata & Zatariis* (de quibus ex Baronio art. præced.) plura alii. Summa eſt, Zætam idem eſſe quod Diætam, vt indicat Plinius 2. ep. 17. & 5. ep. 2. more veteri D I in Z contrahendi: vt Zabulum pro Diabolo apud Hilar. cap. 26. in Matth. Ambroſ. 5. de fid. ad Grat. 1. & Paulin. ep. 4. aliaque eiuſmodi multa. Niſi & forte dixerit aliquis, ſicut Diæta à διαιτάομαι viuo, ita & Zætam à ζάω, quod idem ſignificat, deductam eſſe.) Eſſe autem Zætam, ſiue Diætam, cœnationem, ſeu triclinium vbi cœnatur, conſtat ex Sidonio 2. ep. 2. docetque Ful. Vrſinus in appendic. ad P. Ciac. Eratque Zætarii munus, zætæ curatio. Nihil porro Zætarium à Diætario differre, patet ex eo quod qui l. quæſitum eſt 12. § 42. D. de inſtr. leg. ab Vlpiano vocatur *Diætarius*, aperte à Iulio Paulo l. 3. Sent. tit. 17. de leg. vocatur *Zætarius*. Meminit vero etiam Sidonius *Zothecula* (quæ eſt parua Zotheca: quomodo & in antiquis Inſcriptionibus legitur) 8. ep. 16. & 9. ep. 11. & ex eo clare apparet, ſic dici quæ hodie Itali & Galli vocant *Studia*, aut *Cabineta*.]

III. Inter eos vero eminuit *Tiburtius* præſtantiſſimæ indolis filius Chromatii, nobilitate, eruditione, ſanctitate, & miraculis clarus, qui poſt egregiam coram Vrbis Præfecto confeſſionem, capite truncatus eſt: itemque prædictum Torquatum detexiſſe dicitur falſum Chriſtianum, quod inter alia capillos tonſoris arte componeret, ſcapulis molliter geſtiret, fluxum greſſum improbo nixu diſtenderet. Huiuſmodi namq; ſignis alios quoq; ſanctiſſimos viros conſueuiſſe de falſis Chriſtianis coniecturam facere, docent vaticinia Gregorii *d* Nazianzeni de Iuliano Auguſto, Ambroſii *e* de duobus clericis, Hieronymi *f* de aliis pſeudoclericis.

SIGNA FALSORVM CHRIST. *d Vid. inf. an. 354. n. 4.* *e Ambr. 1. Offic. 18.* *f Hier. ep. 22.*

IV. Nec omittendus, immo vero maxime memorandus, SEBASTIANVS primæ Prætorianorum cohortis ductor, Narbone oriundus Mediolani educatus, vel (vt S. Ambr. *g* & alii tradunt) patre Narbonenſi matre Mediolanenſi natus Mediolani: qui ipſius Diocletiani iuſſu à militibus hericii inſtar ſagittis confixus, & pro mortuo derelictus, diuina ope, & Irenes pientiſſimæ feminæ relictæ Caſtuli cura, conualeſcens, obuiam Imperatori factus, eiuſque impietatem liberius redarguens, virgis ad necem vſque cæſus eſt. Cuius corpus cum à perſecutoribus noctu in cloacam vnco tractus eſſet, ne Chriſtiani illud, ſicut cæterorum martyrum, venerarentur; ipſemet Sebaſtian. apparens in ſomnis Lucinæ cuidam religioſæ feminæ, indicauit locum vbi corpus vnco penderet, & vt ad catacumbas iuxta veſtigia Apoſtolorum ſepeliret, admonuit. Hæc pluribus eadem ipſius Acta, poſt redditam Eccleſiæ pacem (vt apparet) ſcripta: in quorum etiam principio nonnulla habentur, quæ pertinere noſcuntur ad perſecutionem Numeriani, antequam Carinus à Diocletiano tolleretur; & rurſum alia, quæ poſt hæc geſta noſcuntur. Cæterum (quod no-

SEBASTIANI MARTYRIVM. *g Ambroſ. in Pſ. 119. ſer. 10*

tatione

tatione dignum eſt) in eis prima reperitur mentio *de Eccleſiæ* DEFENSORE; quod munus à Caio Papa eidem Sebaſtiano duci collatum eſſe tradunt. Qui magiſtratus impoſterum in Eccleſia perſeueraſſe videtur; cuius cum multis in locis; tum præſertim in epiſtolis Gregorii Papæ frequens eſt mentio; ex quibus colligi poteſt, quodnam eſſet eius officium.

MVNVS ECCLESIÆ DEFENSORIS.

V. Vt autem quàm acerbiſſime ipſo exordio Imperii Diocletiani & Maximiani, in Chriſtianos Romæ perſecutio graſſaretur, illam præceſſiſſe cauſam eadem Acta ſignificát, quod Pontifices Gentilitiæ ſuperſtitionis Chriſtianos more ſolito calumniis circumueniſſent, quaſi aliquid contra Imperium molirentur. Quamobrem quod promulgatum diximus in Chriſtianos Romæ agentes edictum, nequaquam vniuerſo Imperio commune fuit; quin potius ab Euſebio *a* ipſi Imperatores in aliis regionibus de Chriſtianis benemeriti fuiſſe traduntur, nec niſi ad vltima Imperii tempora in eos per Orbem edicta dediſſe: quando & inter alia (plura enim recenſet *b* ab iiſdem promulgata) hoc ipſum quod diximus, editum eſt, ne cui illis vendere aliaue naturæ vſui neceſſaria impartiri liceret. Quod quidem in vniuerſum Orbem datum fuiſſe, alia certa ac fidelia martyrum Acta declarant: prout de Galliis teſtatur Beda *c*, qui verſu ſcripſit certamen *Iuſtini* martyris; de Oriente Aretas *d* Epiſcopus Cęſarienſis, oratione de Sanctis Martyribus *Guria* atque *Samona*. Sed & ante illa tempora quæ Euſebius memorat, nonnulla ingruentis grauioris procellæ præceſſiſſe tonitrua, germana aliquorum Acta teſtantur. Ac denique teſtimonio Conſtantini *e* Imperatoris, cœptam eſſe perſecutionem ipſo exordio Imperii Diocletiani, manifeſte colligitur.

a *Eſu.8.hiſ.1.*
b *Ib.c.3.*
c *Bed.Tom.3.*
d *Ap. Lipom. Tom.3.*
e *Ap. Euſ.1. de Vit. Conſt. 49.50.*

IESV CHRISTI AN. 287.288.289.

CAII AN. 4.5.6.

DIOCLET. & MAXIMIANI IMP. AN. 4.5.6.

I. ANNO Chriſti ducenteſimo octogeſimo ſeptimo, Diocletianus tertium & Maximianus ſecundum (primum enim iſte iam ante Imperium ſuffectus geſſerat) Conſulatum inierunt.

II. Anno autem ducenteſimo octogeſimo octauo, Maximus ſecundum atque Ianuarius; &

III. Anno ducenteſimo octogeſimo nono, Baſſus & Quinctianus creati ſunt Coſſ. Quibus omnibus nihil certi memoria dignum, ad res Eccleſiaſticas pertinens, inuenimus accidiſſe. De bellis autem ab Imperatoribus feliciter geſtis contra barbaros, qua in Oriente, qua in Occidente, agunt Eutropius in Hiſtoria, & Mamertinus, in Panegyricis.

IV. HIERACITÆ HÆRETICI. His tamen Diocletiani temporibus (certum enim annum nemo deſcripſit) progreſſa eſt in Ægypto HIERACITARVM hæreſis, quam omnes ponunt poſt Manichæam, eiuſque; ſicut & Gnoſticorum fuiſſe participem tradunt. Fuit eius auctor HIERAX quidem ex Leonto Ægypti, (vt tradit Epiphanius *f*) vir non exiguæ eruditionis, & omniũ Grçcarum diſciplinarum peritiſſimus, necnon aſtronomię & magiæ deditus; qui Scripturarum receptam in Eccleſia interpretationem contemnens, propria vanitate in multas impegit hæreſes. Nam carnis reſurrectionem negans, animæ tantum eam eſſe aſſeruit: nuptiaſque damnans, cælibum duntaxat dixit eſſe vitam æternam. Pueros ante perfectam cognitionem morientes à ſalute reiiciebat; nec credebat Paradiſum eſſe ſenſibilem. Melchiſedech autem dicebat eſſe Spiritum Sanctum. Ciborum quoque abſtinentiam, ac vini præſertim docuit: multa inſuper ex Origenis erroribus mutuatus. Et ad hęc omnia confirmanda, commentarios quoſdã Græcè & Ægyptiace ſcripſit; ac pleraſq; ſcripturas allegorice expoſuit. Hæc plurib. Epiphan.: qui addit, multos pietatis exercitatores ſtatim ab Hierace fuiſſe ſeductos; cum alioqui in ſuam conuerſationem non reciperet niſi virgines, aut ſolitariam vitam agentes, continentes, ac viduas. Sed & Hilarius *a* (apud quem is *Hieracas* dicitur) explicans quod de Filio Dei profitetur Eccleſia, *Lumen de Lumine*, ait illum neſcientem Vnigeniti natiuitatem, vnius lucernæ duo lumina prædicaſſe, vt lychnorum bipertita diuiſio ſubſtantiam Patris & Filii æmularetur; quæ ex vnius vaſculi vnguine accenderetur in lumen, tanquam eſſet ſubſtantia exterior; vt oleum in lucerna continens luminis vtriuſque naturam; vel certe, vt lampas papyro eidem intexta, vtroque capite luceret, eſſetque media materies, lumen ex ſe vtrumque protendens. Cæterum Hieracitas alio nomine Philaſtrius *b* *Abſtinentes* appellat; eoſdemque ſuo adhuc tempore in Galliis & Hiſpaniis fuiſſe tradit. Deniq; conflictationem *Macarii* monachi Ægyptii Catholici cum quodam Hieracita hæretico, Euagrius deſcribit in Vitis Patrum: qua (vt ait) Macarius, cum videret illum ſanam doctrinam argumentis callidis eludere, atque inde fidem Fratrum periclitari, prouocans eundem ad probationem doctrinæ per ſuſcitationem mortui, cum ipſe Macarius mortuum coram omnib. ſuſcitaſſet, Hieracita confuſus abſceſſit, quem & Fratres extra terminos illos expulerunt.

f *Epip. hær.67*
a *Hil. l.7.de Trinit.*
b *Philaſt.c.85*
MACARIVS MIRACVLO SVPERAT HIERACITAM.

V. IMPP. RESCRIBVNT ADVERSVS MANICHÆOS. Inualeſcente quoque his temporibus turpiſſima Manichæorum hæreſi, & Africæ iam prouincias penetrante, vbi altas poſtea radices fixit; dato ad Iulianum Proconſulem Africæ reſcripto *c*, Diocletianus & Maximianus Imperatores iuſſerunt eorum doctores & ſcripta ignibus tradi; & ſectatores capite puniri; honoratiores autem perſonas ad metalla damnari; & quorumcunque bona Fiſco vindicari.

c *Edidit ex Cod. Greg. Pithœus in Collat. Moyſ. & Rom. legum, tit. 15.*

IESV CHRISTI AN. 290.291.292.

CAII AN. 7.8.9.

DIOCLET. & MAXIMIANI IMP. AN. 7.8.9.

I. ANNO Chriſti ducenteſimo nonageſimo, Imperatores Diocletianus quartum & Maximianus tertium adierunt Conſulatum quibus inſcripta habentur Proconſularia Geſta *d* publice à Notariis excepta; inſignis Confeſſionis & Paſſionis ſanctorum Martyrum *Tharaci*, *Probi*, *& Andronici*, Tarſi in Cilicia: qui poſt alia ſæuiſſima tormenta, beſtiis ferociſſimis obiecti, cum ab illis, licet ipſimet eas irritarent, illęſi permanſiſſent; demum gladiis confoſſi ſunt: corpora vero ab Ethnicis permixta corpora extinctorum gladiatorum, apparentibus diuinitus ſuper illa faculis, à Chriſtianis ſunt agnita; & honeſtæ ſepulturæ tradita.

d *Edidit Bar. Ann. Tom.II. an. 290. ex codd. mſ.*

II. Anno vero ducenteſimo nonageſimo primo, Iunio Tiberiano & Caſſio Dione Coſſ. nihil geſtum reperitur Annalibus Eccleſiaſticis dignum. At

III. CONSTANTIVS ET GALERIVS CÆS. Anno ducenteſimo nonageſimo ſecundo, Annibaliano & Aſclepidoto Conſulibus aſſumptos eſſe in regnum, *Flauium Conſtantium Chlorum* (Magni Conſtantini parentem) & *Maximianum Galerium* cognomento *Armentarium*, Euſebius *e* teſtatur. Qui quidem Conſtantius (vt ibidem dicitur) Claudii Iunioris Imperatoris ex filia nepos fuit; ſeu potius (vt ex Trebellio dictum eſt ſuperius) Criſpi fratris Claudii ex filia nepos: Galerius autem in Dacia natus eſt: amboque vxores quas prius habuerant repudiare compulſi, Conſtantius priuignam Maximiani Herculii Theodoram ex Eutropia ipſius vxore genitam accepit, Galerius filiam Diocletiani Valeriam. Hæc Euſebius hoc ipſo Chriſti anno, licet in numero annorum Imperii Diocletiani (vt diximus) errore labatur. Sicut & errare certum eſt *f*, qui horum Cæſarum creationem ponunt anno ſuperiori. Nam cum in inſcriptione edicti *g* eiuſdem

e *Euſeb. in Chron.*
f *Panuin. in Faſt.*
g *Ap. Euſe. hiſ. 29.*

eiuſdem Galerii pro Chriſtianis editi, ſimul iungatur eius Conſulatus octauus cum Tribunitia Poteſtate vicies repetita, incidiſſeque habeatur in annum Domini trecenteſimum vndecimum; neceſſe eſt ab hoc anno ducere eius regni principium. Cæterum præter matrimonia quæ diximus contracta, Diocletianum adoptaſſe ſibi in filium Galerium, & Maximianum Conſtantium, teſtatur Panegyricus eidem Diocletiano dictus. Quod vero ab Euſebio adſciti dicantur hi Cæſares, ad propulſandos barbarorum, vel tyrannorum inſultus; alius Panegyricus Maximiano inſcriptus, contrarium potius videtur adſtruere: nempe pacato Imperio, quæſiſſe Diocletianum & Maximianum, qui parta tuerentur, ac nouis acceſſionibus propagarent.

IESV CHRISTI An. 293.294.295.

CAII An. 10.11.12.

DIOCLET. & MAXIMIANI IMP. An. 10.11.12.

I. a Ap. Metap. & Sur. 26. Dec.

Anno Chriſti ducenteſimo nonageſimo tertio, Diocletiano quintum & Maximiano quartum Auguſtis Coſſ. qui ſecundus eſt annus Imperii Galerii Maximiani, conſignata habentur exordia Actorum *a* Martyrum *Nicomedienſium*, de quibus poſtea.

II. Affines Diocletiani Christiani martyres.

Anno vero ducenteſimo nonageſimo quarto, Conſtantio Chloro & Galerio Maximiano Cæſaribus Coſſ. tertio Idus Auguſti *Suſanna* filia Gabinii fratris Caii Papę, cum ad nuptias eiuſdem Galerii à Diocletiano affine, nullis ſuaſionibus, nec diuturno carcere, aliave vlla arte induci valuiſſet, Chriſtiana cognita, poſt euitatam diuina protectione vim à Galerio virgini ac ſuæ inferendam; (quippe reſiliit Galerius correptus numine, cuius fulgore eam ambiri atque cuſtodiri cognouit; etſi totum hoc magiæ tributum fuerit:) poſtque Iouis ſtatuam, quam adorare compellebatur, precibus ſuis alio amandatam: demum eiuſdem Diocletiani iuſſu, in paternis ædibus capitis abſciſſione martyrii palmam eſt conſecuta. Sed & alii Imperatoris affines, tam viri quam feminæ, ab iiſdem Caio & Gabinio eorundem pariter affinibus Chriſtiani redditi, ad Oſtia Tiberina ab Vrbe abducti, incendio conſumpti ſunt, cineresque in fluenta iactati. Hæc fuſius eiuſdem Suſannæ Acta *b*, quibus & vetera quæque Martyrologia *c* fidem adiiciunt.

b Ap. Sur. 11. Aug. c Martyrol. 11 Aug. & 18. Febr.

III. Serena Augusta Christiana.

Habetur & in iiſdem Actis mentio *Serenæ* Auguſtæ vxoris Diocletiani, Chriſtianæ feminæ pientiſſimæ: cui Chriſtum clam colenti, cum vir eius curam dediſſet abducendi Suſannam à Chriſtiana religione; non ſolum id ipſa non præſtitit, ſed & magnopere eandem ad fidei conſtantiam roborauit: & poſtquam illam martyrium conſummaſſe audiuit, noctu ad eius ædes accedens, propriis manibus corpus curauit, & aromatibus condiuit; velumque, quo ſanguinem eius abſterſit, apud ſe in theca argentea ſeruauit, diu noctuque furtiuis horis ibi orans. Hæc in Actis Suſannæ d. Se ena Auguſta: cuius etiam fit mentio in Rebus *d* geſtis Sancti Marcelli Papæ: eandemque ſancto demum fine quieuiſſe, Occidentalis Eccleſiæ *e* Tabulæ omnes antiquitus ſcriptæ affirmant: cum alioqui apud auctores Ethnicos, vel antiquas Inſcriptiones, nulla penitus habeatur de nomine Diocletiani coniugis mentio.

d Ap. Sur. 16. Ianuar. e Martyr. Rō. & alia omnia 26. Aug.

IV.

Ad res autem Suſannæ elucidandas intelligendum eſt, Diocletiani filiam, quæ coniugio iuncta fuerat Galerio, haud diu poſt nuptias fuiſſe ſuperſtitem; ſiquidem nulla extat alia eius memoria in antiquioribus monumentis, nec ex ea proles aliqua legitur ſuſcepta. Pater autem vt filiæ defunctæ memoriam conſecraret æternitati; Pannoniæ partem (vt inquit Ammianus *f*) eius nomine inſtitui atque cognominari voluit: cuius poſt Ammianum Zoſimus *g*, & ex noſtris Sanctus Ambroſius *h* meminerunt: quæ dici conſueuit *Valeria Pannonia*, ad diſtinctionem Valeriæ prouinciæ in Italia, cuius eſt frequentior apud veteres *a* mentio. Eundemque inſuper Diocletianum eiuſdem filiæ ſuæ nomine, *Valeriam* nuncupaſſe ciuitatem ſitam ad ripam Danubii, Ennodius *b* tradit. Mortua igitur Valeria, Diocletianus Galerium ſibi affinitatis vinculis iterum obligare ſtudens; quam in ſua cognatione haberet gradu propinquiorem virginem, eam illi fœdere nuptiarum coniungere decreuit, niſi ipſa Suſanna reſtitiſſet. Cuius quidem ſtemma in eius Actis ſic deducitur, vt Maximus ſeu Maximinus Diocletiani germanus duos reliquerit liberos, Caium atque Gabinium, quos Chriſtianæ religionis profeſſio ab eiuſdem Diocletiani conſuetudine ſegregauit: duxerit autem vxorem Gabinius, & ex ea Suſannā ſuſceperit; idemque poſtea vxore defuncta presbyter factus fuerit; & egregia eruditione præditus, aduerſus Gentiles ſcripſerit pro religione Chriſtiana defenſionem. Caius autem, quod duxiſſet vitam cœlibem, totius quoque religionis Chriſtianæ Pontificatum natus fuerit. De nece vero vtriuſque fratris occaſione Suſannæ, dicetur paulo poſt. Namque ſequenti

f Am. l. 19. g Zoſ. l. 2. h Amb. de fid. in fi.

a Strab. l. 5. Th. l. 9. tit. 30 quibus equorum vſ. l. 5. Greg. PP. in dial. Paul. diac. de geſt. Longob. l. 2. c. 11. & c. b Ennod. in Act. S. Anto. monach.

Svsannæ martyris stemma.

V.

Anno Chriſti ducenteſimo nonageſimo quinto, Tuſco & Anullino Coſſ. nihil præterea geſtum reperitur, niſi quod pars Actorum in cauſa eiuſdem Suſannę ad eum vſque protracta eſſe videatur.

IESV CHRISTI An. 296.

MARCELLINI An. 1.

DIOCLET. & MAXIMIANI IMP. An. 13.

I. Caii PP. martyrium.

Anno Chriſti ducenteſimo nonageſimo ſexto, Diocletiano Auguſto ſextum & Conſtantio Cæſare ſecundum Coſſ. decimo Calendas Maii, *Caius* Papa martyrio coronatur, cum ſediſſet annos duodecim, menſes quatuor, & dies quinque; idque (vt habet Anaſtaſius libro de Romanis Pontificibus) propter Suſannam Gabinii filiam, de qua nuper dictum. Sed & ipſe Gabinius *c*, poſt diuturnas vinculorum ærumnas, pretioſa morte cęli gaudia comparauit. Fertur Caii nomine epiſtola hoc anno iiſdemque Coſſ. Calendis Martii ad Felicem Epiſcopum data. Quod autem in dicto libro de Rom. Pontif. ab eodem conſtitutum dicitur, vt per omnes ſeptem Ordines ad Epiſcopatum aſcenderetur; nequaquam ſic intelligendum eſt, vt ipſe primus id inſtituerit, quod iam temporibus Apoſtolorum ſtabilitum fuiſſe vidimus: ſed ipſius de hac re decretum eiuſmodi fuiſſe videtur, vt non proueheretur ad thronum Epiſcopalem, niſi qui in ſingulis inferioribus Ordinibus conſueto tempore miniſtraſſet.

c Martyrol. Rom. 11. Cal. Mart.

II. Marcellinus Papa.

Eo vero ſepulto in Cœmeterio Calliſti via Appia, poſt dies vndecim ſubrogatus eſt in locum eius quinto Nonas Maii, Marcellinvs patria Romanus patre Proiecto. Quem quidem ſic poſt Caium Euſebius, & alii eum ſecuti poſuerunt, vt Marcellum qui Marcellino ſucceſſit, omnino prætereuntes, ex ambobus ob nominis ſimilitudinem vnum conflarint. Verum Tabulæ Eccleſiaſticæ, in quibus ſeries Romanorum Pontificum habetur adſcripta, Martyrologia, vetuſque ille ſcriptus Liber de Romanis Pontificibus, Tabulæ Creſconianæ, ac deniq; Latini omnes qui texuere catalogum Romanæ Vrbis Epiſcoporum, atq; inter alios Optatus *d* & Auguſt. *e*, omnes pari conſenſione ambos ponunt: quos & ipſa ſua ipſorum Acta plus ſatis diſtinguunt ab inuicem. Cęterum extat eiuſdem Marcelli nomine inſcripta epiſtola hoc anno iiſdemq; Coſſ. octauo Idus Septembris, ad Salomonem Epiſcopum, qui ipſum conſuluerat de hęreticis ex Pauli Samoſateni ſchola nuper emergentibus.

d Opt. lib. 1. cont. Parm. e Aug. ep. 165.

III.

Hoc eodem anno decimo tertio Imperii Diocletiani, poſt Hymenæum ponitur ab Euſebio *f* *Zambdas* Epiſcopus Hieroſolymitanus.

f Euſ. in Chr.

IESV

IESV CHRISTI AN. 297.

MARCELLINI AN. 2.

DIOCLET. & MAXIMIANI } IMP. AN. 14.

I. MILITVM THEBÆORVM MARTYRIVM.

ANNO Chriſti ducenteſimo nonageſimo ſeptimo, Maximiano Auguſto quintum & Maximiano Cęſare ſecundum Coſſ. Legio Chriſtianorum militum *Thebæorum* ab Oriente Romam euocata, & à Marcellino Papa exhortatione firmata, miſſa eſt à Diocletiano Imperatore in ſupplementum exercitus ad Maximianum Herculium collegam in Gallias, aduerſus ruſticanos, qui ducibus Amando & Æliano tumultuantes, factioni ſuæ *Bagaudarum* nomen impoſuerant. Meminerunt huius Bagaudarum commotionis, & Maximiani ad eam cõpeſcendam expeditionis, præter eorundem Thebæorum militum Acta, ex alienis Eutropius *a*; ex noſtris Oroſius *b*. Cum autem in luſtratione exercitus, præter militum conſuetum iuramentum, de quo dictum eſt alias *c*, eadem legio contra morem ad Diis ſacrificandũ compelleretur, eam ipſa impietatem abominata, iuſſu Maximiani ſemel atque iterum decimationem paſſa eſt, omneſque tandem eius milites qui tunc adfuere, vna cum Tribuno *Mauritio*, à reliquo exercitu interempti, mira patientia martyrium ſuſceperunt decimo Calendas Octobris in loco Agauno in finibus Sedunorum.

a *Eutr. lib. 9.*
b *Oroſ.l.7. c.25.*

II.

Hoc autem nobiliſſimum eorundem certamen, ex antiquioribus monumentis reſtitutum, Sanctus Eucherius Epiſcopus Lugdunenſis poſteris legendum tradidit *d*: quod & Marbodum Epiſcopum Redonenſem ſcriptis conſignaſſe, auctor eſt Sigebertus *e*. Scripſit etiam de iiſdem carmen Venant. *f* Fortunatus; & de miraculis ad eorum ſepulchrũ fieri ſolitis meminit Gregorius *g* Turonenſis: ſed & frequentem fuiſſe Fidelium Occidentalium ad Agaunenſes peregrinationem, quamplurima probant antiquitatis monumenta. Denique reperiuntur in Tabulis Eccleſiaſticis, diuerſis temporibus alibi paſſi nonnulli ex eiuſdem legionis Thebææ militibus, ſiue antea variis (vt fit) occaſionibus, ſiue poſt cædem legionis, cum duæ tunc cohortes aduerſus *Carauſium* quendam rebellantem (cuius etiam meminit Eutropius *h*) in expeditione eſſent; quæ integræ cum ſuis ducibus *Gerione & Victore* deletæ ſunt: Eorum vero, aliorumque plurimorum militum, tunc pariter in Gallia iuſſu Maximiani paſſorum, martyrium, ex antiquioribus monumentis deſcripſit Helinandus *i* celebris ſuorum temporum auctor. Cæterum quod & Græci quoq; ſub Diocletiano & Maximiano ſuum habeant *Mauritium*, & commilitones martyres Apameæ in Syria, (quorum geſta deſcripſit Metaphraſtes *k*) inde factum eſt vt pleriq; vtrumq; Mauritium perperam in vnum confuderint.

d *Ext.ap.Sur. 22.Sept.*
e *Sigeb.de vir. Illuſt. c. 159.*
f *Ven. Fort.l.2*
g *Gr.Tur. de glor.mar.c.76*
h *Eutrop. l. 9.*
i *Ap. Sur. 22. Oct.*
k *Habet etiã Sur. mẽſ. Iul.*

III. MAXIMIANVS QVALIS.

Porro Maximiani in Gallias expeditionem, licet Eutropius & alii ad exordia ipſius Imperii referant; (ac proinde Thebæorum martyrium nonnulli ad eadem initia reducant:) quod tamen iidem Eucherius & Helinandus eam ſub Marcellino Papa contigiſſe teſtentur, hic potius de illa agendum putauimus. Haud vero mirum, ſi hæc & alia id genus in Chriſtianos meditatus eſt Maximianus, cum eſſet homo (vt ait Victor) natura ferox, ardens libidine, conſilio ſtolidus, ortu agreſti Pannonioque; & (vt ait Eutropius) inciuilis ingenii, aſperitatem ſuam & vultus horrore ſignificans: quem & Iulianus *l* Apoſtata egregiis ignominiæ notis ſugillans, quod acerbus & intemperatus eſſet, rerumq; nouarum cupidus, & perfidiæ plenus, à bonorum excludit conſortio Principum.

l *Iul.in Cæſ.*

IV.

Sed & hoc eodem anno Diocletiani decimo quarto, Veturium militiæ Magiſtrum Chriſtianos milites in Oriente perſecutum eſſe, ſcribit Euſebius *m*, & ex illo tempore perſecutionem aduerſus Chriſtianos vehementius proceſſiſſe. Etenim qui penitus Religionem Chriſtianam conuellere decreuerant, à Militibus incipiendum exiſtimarunt; ne cum publica eorum per vniuerſum Imperium edicta ſæuirent, eſſent qui obſiſterent armati Chriſtiani.

m *Euſeb. in Chron. & 8. hiſt.4.*

PERSECVTIO COEPTA IN MILITES CHRIST.

IESV CHRISTI AN. 298.

MARCELLINI AN. 3.

DIOCLET. & MAXIMIANI } IMP. AN. 15.

I.

ANNO Chriſti ducenteſimo nonageſimo octauo, Fauſto & Gallo Coſſ. Perſecutio in Chriſtianos milites ſæpe graſſari cœpta, totum inuaſit Romanum Orbem: Sed inter alios magnopere elucet *Marcelli* Centurionis martyrium; qui abiecta militia ne ſacrificare cogeretur, Tingi in Mauritania, poſt egregiam Chriſti nominis confeſſionem; capite truncatus eſt; ſuique certaminis ac triumphi participes habuit *filios ſuos duodecim*. Ea vero de re hactenus extant *a* Acta ſinceriſſima; aliaq; citantur *b* conſignata huius anni Coſſ.

a *Ap. Sur. 30. Oct.*
b *Ap Vaſæ. in Chro. ex Breuiar. Eboreſi.*

II.

Sed non contentus Maximianus veloci martyrio necare milites; vt eos more ſeruorum diuturno labore fatigaret, ad opus damnauit. Hoc namque anno decimo quinto Imperii Diocletiani (inquit Euſebius *c*) *Thermæ Diocletianæ* Romæ factæ ſunt, & Carthagine *Maximianæ*. Verum non hoc anno perfectæ, ſed cœptæ eſſe dicendæ ſunt; quæ poſt annos ſeptem abſolutæ & ornatæ, à Conſtantio & Maximiano Galerio Auguſtis, necnon à Seuero & Maximino Cæſaribus (vt vetus fert inſcriptio *d*) dedicatæ ſunt, & publico vſui mancipatæ: cum integro iſto ſeptẽnio eiuſmodi immenſæ molis operi conſtruendo; (erant enim Thermæ Diocletiani, vt Ammiani *e* verbis vtar, in modum prouinciarum extructæ, præ incredibili ſui amplitudine) Maximianus Herculius Romæ tunc agens; Chriſtianos milites, quos vel ibi reperiri; vel ex variis prouinciis illuc perduci contigit, adſcripſit; haud tamen ceſſans illorum quamplurimos inter ipſa opera diuerſis occaſionibus ferro flammiſq; necare. Inter quos maxime enituit *Maximi* Millenarii conſtantia; qui vna cum vxore & liberis varie torti, nobiliſſimum conſummarunt martyrium. Factumque eſt vt *Flauianus* Præfectus de prædictis liberis quæſtionem habens, viſo ſuper eorum capita cæleſtis nuntii ſplendore, perterritus à cœpto iudicio deſiſtens Chriſtianamque religionem vna cum omnib. ſuis amplectens, martyrium cum iiſdem obtinuerit.

c *Euſ.in Chr.*
THERMÆ DIOCLETIANÆ.
d *Ap. Panui. in Faſt.*
e *Ann. lib.16.*

III.

At hæc omnia quomodo geſta fuerint, narratur pluribus in Actis Marcelli *f* Papæ: in quæ tamen errorem nominis irrepſiſſe puto, vt quæ primo loco dicuntur facta ſub Marcello & à Marcello, tribui debeant Marcellino: nam hoc tempore Maximiani Herculii, Romanæ Eccleſiæ Marcellinum, non Marcellum præfuiſſe, quæ inferius dicturi ſumus, aperte declarant. Perperamque ibidem Claudii Imperium & Maximiani coniungitur. Sicut & quæ habent de Arthemia, vſque ad Acta & exitum Marcelli Papæ, additamentum putamus, quod in multis fide vacillent: nam nec vlla mentio fit *de Arthemia* filia Diocletiani virgine & martyre in Tabulis Eccleſiaſticis, cuius tam nobilis memoria mille fuiſſet monumentis exprimenda; nec de illa præterea mentio eſt apud ſcriptorem quemquam.

f *Ap. Sur. 16. Ianuar.*

IV.

Cæterum quod milites ſeruilibus pœnis ſubiectos cernis in ignominiam plane Chriſtianæ factum eſt Religionis; cum alioqui Romanis *g* legibus non liceret militem ad metalla damnare, vel torquere. Sicq; videas Chriſtianos milites transfugarum loco habitos; quos fas eſſet (vt & alias ſæpe contigit) ad beſtias ac furcas damnare. Thermis porro abſolutis, qui conſtantes in confeſſione Chriſti perſtitiſſent, ne forte laborum opere alleuiati; (quod ingens eſſet illorum numerus; nempe decem millium ducentorum trium) aliquid in Imperium molirentur,

g *l.3.§.nã in. D.de re mil.*
h *ibid. §. is qui ad.*
ZENONIS E SOC. [illegible] TVM [illegible] TYR [illegible]

rentur, omnes pariter vna cum *Zenone* Tribuno, qui inter eos dignitate excellere videbatur, extra portam Trigeminam ad Aquas Saluias in loco dicto *Gutta iugiter manans*, necati ſunt ſeptimo Idus Iulii, quo celebri memoria annuatim eorundem triumphi dies natalis recolitur.

V. Hoc eodem anno decimo quinto Diocletiani, (vt auctor eſt Euſebius) defuncto Zambda Epiſcopo Hieroſolymitano, in locum eius ſubrogatus eſt *Hermon*, qui & Thermon dictus reperitur.

IESV CHRISTI AN. 299.300.

MARCELLINI AN. 4.5.

DIOCLET. & MAXIMIANI IMP. AN. 16.17.

I. ANNO Chriſti ducenteſimo nonageſimo nono creati ſunt Coſſ. ambo Auguſti Diocletianus ſeptimum & Maximianus ſextum; quibus notata habentur Acta *a* SS. Martyrum *Guriæ & Samonæ*; qui quod Edeſſæ in Syria ruri vitam agentes alios ad Chriſtianam fidem hortarentur, poſt horrenda diutinaque tormenta, capite truncati ſunt: quos etiam Aretas *b* Cæſarienſis egregia eſt proſecutus oratione; qua & complexus eſt reliqua à Diocletiano aduerſus Chriſtianos eadem perſecutione decreta.

a Ap. Sur. 15. Nouemb.

b Ap. Sur. ibi.

II. Hoc quoque eodem anno *c* decimo ſexto Diocletiani, vita functo Cyrillo Epiſcopo Antiocheno, locum eius obtinuit *Tyrannus*.

c Euſeb in Chron.

III. Anno vero Chriſti treceteſimo, Diocletiani *d* decimo ſeptimo, Conſtantio & Galerio Cæſaribus tertium Coſſ. mortuo Theona Epiſcopo Alexandrino ſubrogatus eſt *Petrus*, de quo plura inferius.

d Euſ. ibid.

IESV CHRISTI AN. 301.

MARCELLINI AN. 6.

DIOCLET. & MAXIMIANI AN. 18.

I. TRIVMPHVS DE PERSIS AC PARTHIS.

ANNO Chriſti treceteſimo primo, Titiano & Nepotiano Coſſ. agens Diocletianus Imperii annum decimum octauum, vna cum Maximiano collega inſignem Romæ (quo rebus in Oriente feliciter compoſitis aduenerat) triumphum egit de Perſis ſeu Parthis, per Galerium Maximianum Cæſarem, poſt multa prælia vario Marte cum illis pugnata, penitus deuictis, fugatoque ad inuios Parthiæ montes Narſæo, ſiue Narſete ipſorum Rege, ac propagato vltra Cteſiphontem Tigrimque (quod vix antea Romanorum cuiquam Imperatorum licuiſſet) Imperio; ductis ante currum Narſæi coniuge, ſororibus, liberiſque, ac Perſica gaza copioſiſſima. Hæc ex Euſebio *e*, & Eutropio *f*. Porro enituit in bello Perſico ſub Antiocho exercitus duce, eximia virtus *Andreæ* Tribuni militum: ſed eundem Chriſtianum detectum, Galerius eum ſubiectis ipſi fortiſſimis militibus pariter Chriſtianis, omnes per immiſſum exercitum in anguſtiis montis Tauri, ſponte ſe neci pro Chriſti nomine offerentes, interemit decimoquarto Calendas Septembris; quo tum à Græcis, tum à Latinis celebratur eorum memoria: extantque *g* germana eorundem Acta, à Petro tunc Epiſcopo Tarſenſi (à quo iidem baptiſmum ſuſceperant; & poſt necem ſepulti fuerunt) collecta, vt putatur, & ſcripta.

e Euſ. in Chr. f Eutrop. l. 9.

ANDREÆ DVCIS MARTYRIVM.

g Ap. Metaph. & Sur. 19. Aug.

II. PERSECVTIONIS DIRISS. APPARATVS.

Poſt hæc autem quieſcentibus vndique bellis externis, ac ciuilibus penitus extirpatis, ſumma pace pariterque felicitate Imperio Romano gaudente, ſub concordi adminiſtratione quatuor Imperatorum; qui præcipuus inter illos erat Diocletianus, his proſperis faſtu elatus, primus omnium, (inquit Aurelius Victor) Caligulam poſt, Domitianumque, Dominum palam dici paſſus eſt, & adorari ſe, coliq; vti Deum: ſed & veſte ex auro quæſita, ſerici ac purpuræ, gemmarumq; vim plantis concupiuit: cum (vt ſubdit Eutropius) prius Imperii inſigne in chlamyde purpurea tantum eſſet, reliquaq; communia. Iidem porro Imperatores, cum feliciſſimum rerum ſtatum Diis acceptū ferrent; ad maiorem eorum gratiam promerendā vnanimiter conſilium inierunt, infeſtum Diis Chriſtianum nomen prorſus extinguere; cuius robur iam diſieciſſe propemodum videbantur, dum fortiſſimos Chriſtianos milites vbique locorum diuerſis ſuppliciis è medio ſuſtuliſſent. Adeoq; hoc ipſo anno de inferenda vniuerſis toto Orbe Chriſtianis ſæuiſſimā omnium Perſecutione edicta promulgarunt. Quod vero Euſebius *a* dicit, anno decimo nono Imperii Diocletiani, nempe anno ſequenti, eiuſmodi perſecutionem cœptam eſſe; illud quidem intelligendum eſt de promulgatis edictis in eccleſiarum demolitionem & librorū conflagrationem, ex quo plane tempore idem auctor numerare aggreditur perſecutionis annos: cum alioqui & ipſe (vt vidimus) æque fateatur, ante illud tempus in Chriſtianos, præſertim milites, nonnihil eſſe ſæuitum; (licet totum negotium ducibus tribuat, excuſans Imperatores:) & quæ ſuperius ſingulis ferme annis dicta ſunt, aperte doceant ab ipſo Imperii Diocletiani initio, ipſis iubentibus Imperatoribus perſecutionem paulatim graſſari cœpiſſe. Verum quod reſpectu ſubſecutarum calamitatum, illæ priores ſint potius viſæ velitationes quam pugnæ; eam Euſebius rationem numerandi annos Perſecutionis iniiſſe videri poteſt.

a Euſ. 8. hiſt. 3.

III. AD CLAMORES POPVLI DECRETA.

De his autem acturis primo ſeſe offert, quod in Actis *b* plane ſinceriſſimis *Sancti Sabini* illuſtris martyris & Epiſcopi Spoletini traditur; nempe, cum Maximianus Herculius Romæ eſſet, & decimo quinto Calendas Maias in Circo Maximo Ludos Circenſes ſpectaret; Sexto miſſo Veneto vincente, acclamatum eſſe à populo, *Chriſtiani tollantur* duodecies; & *Chriſtiani non ſint* decies: atque ex eo factum, vt Eugenio Hermogeniano Præfecto Prætorio referente in Senatu de Perſecutione in Chriſtianos decernenda, eademque decreta, Maximianus pridie Calendas Maias ad Venuſtianum Auguſtalem Tuſciæ reſcriptum dederit, vt vbicunque Chriſtiani inuenti eſſent, aut ſacrificare cogerentur Diis, aut pœnis ſubiicerentur, eorumque facultates Fiſco vindicarentur. Hæc ibi. Porro hic idem ille eſt Hermogenianus, ſub quo paſſus itidem Romæ legitur *Reſtitutus*, cuius extant martyrii Acta. Quanta vero impietate ſimul cum iniuſtitia, Senatus annuerit Gentilibus, necem Chriſtianorum clamoribus in theatro poſcentibus; quamque inique aduerſus legem nuper à ſe promulgatam Maximianus in eoſdem reſcripſerit; teſtis eſt ipſa edita ab eo ſimul cum Diocletiano ſanctio *c*, qua decreuerunt, vanas acclamationes populi petentis necem alicuius, non eſſe audiendas: nec vocibus eorum credi oportere, quando aut noxium crimine abſolui, aut innocentem condemnari expetunt. Verum quod dicerent Imperatores, Chriſtianos perduelles eſſe Imperii, dum Gentilitiam ſuperſtitionem à maioribus acceptam impugnarent; ſe iure necem illis inferre, errore decepti putabant. Quomodo autem *Venuſtianus* poſt hæc *Exuperantium* atq; *Marcellum*, religionis cauſa tormentis exagitatos morte damnarit; rurſumque de Sabino Epiſcopo quæſtionem habens, eius precibus meruerit fieri particeps veritatis, & ad Chriſtum conuerti, ac deniq; tum ipſe, tum *Sabinus* à Lucio Tribuno ad eos miſſo fuerint vltimo affecti ſupplicio, ipſa citata deſuper Acta monſtrant.

b Habuit ea Baron. MS.

c L. decurionum. C. de pœ.

IV. PERSECVTIO IN ORIENTE.

Eodem quoque tempore in Oriente alter Maximianus cognomento Galerius Nicomediæ in Bithynia, nihil commotus horribili tonitruum ſonitu, & eliſo ex nubibus igne, denſaque grandine & profundis tenebris, quibus die ſereno interrupta eſt eius oratio, Deos ſuos in opprobrium Chriſtianorum extollentis; poſtquam fruſtra tentaſſet eoſdem Chriſtianos minis ac promiſſis ad idolorū cultum allicere, magnam in eos perſecutionem excitans, cum alios quamplurimos tam ex Clero, quam ex populo

variis cruciatibus extinxit; tum multa millia virorum ſimul & feminarum puerorumque, qui Natali Chriſti in Eccleſiam conueniſſent, recuſantes aræ pro fo ibus ad hoc poſitæ thus imponere; clauſis ian is, igneque circumquaque extructo, omnes intus cum ipſa eccleſia incendit. Deſcribuntur hæc pluribus in germanis Actis SS. Martyrum Nicomedienſium, *Indes* principis Eunuchorum Imperatoris, & *Domnæ* virginis, olim maximæ ſacerdotis Dianæ ac Mineruæ, poſtea Chriſtianæ factæ, aliorumque omnis ſexus & conditionis ſociorum martyrum; quæ ex antiquioribus monumentis Metaphraſtes *a* deſcripſit: eiſdemque adſtipulantur Nicephorus *b*, & Eccleſiaſticæ Tabulæ Græcorum & Latinorum; ſed ſunt ab Euſebio prætermiſſa, quod ipſe res Nicomedienſes à promulgatis tantummodo edictis de diruendis eccleſiis enarrare aggreſſus ſit.

MARTYRES NICOMEDIENSES.

a Metaphr. 26 Dec. & ap. *b Nic. lib. 7. c. 5. & 6.*

V. MONASTERIA VIRORVM ET VIRGINVM ANTIQVA IN ECCLESIA.

c Ign. ep. ad Philip. *d Euſe. 8. hiſt. 10. 21.*

Nec quenquam moueat, ſi in eiſdem Actis de *Aſceteriis*, ſiue monaſteriis, mentio habeatur; quod errore decepti multi putant, nonniſi à temporibus Conſtantini fuiſſe eiuſmodi res, & nomen inuentum. Nam præter illa quæ ſuperius de Eſſenis dicta ſunt, & quæ de exiſtentibus Apoſtolorum temporibus Virginum collegiis Ignatius *c* ſcribit; ſi de his dubitans, Euſebio fidem adhibet; equidem ipſe hac eadem perſecutione vrgente nonnullos ex Aſcetis paſſos eſſe martyrium tradit *d*. Porro ſi Aſcetæ erant, oportuit Aſceteria quoque fuiſſe quibus ii continerentur, quod ſi virorum, multo magis ſacrarum Virginum, quas timor facilis lapſus, & virgineus pudor magis includi debere ſuadent. Non fuiſſe namque aſceticam vitam cuius illic Euſebius meminit, inſtitutionem anachoreticam ab hominum remotam conſortio; ſatis conſtat quod ait Seleucum militem qui ſe ei mancipauerat, viduarum ac pupillorum proſpexiſſe neceſſitatibus. Sed de his alias *e* pluribus.

e An. 57. n. 18

VI.

f Baſil. de ver. virg.

THEOPHILA VIRGO DIVINITVS LIBERATA A PROSTIBVLO.

Cæterum in eaſdem virgines ſacras dire tunc ſæuitum eſſe Nicomediæ, ſed eas tum fuga tum diuina cuſtodia ſtuprum euaſiſſe, eadem Acta declarant. Tunc enim accidit quod Sanctus Baſilius *f* ſcripſit; Cum ferueret perſecutionis immanitas, electas virgines propter ſponſi fidem, ad illudendum impiis hominibus traditas eſſe; ſed eum cuius gratia id perferrent, integra earum corpora non ſine prodigio & virtute ſeruaſſe. Quod quidem demonſtrat exemplum in iiſdem Actis *Theophilæ* forma & genere cæteris præſtantis; quæ à lictorib. ad lupanar tracta vt violaretur, ſic à iuuene quodam pulcherrimo & luciſſimo, qui veluti quædam tela fulguris emittere ex oculis videretur, cuſtodita eſt, vt primus qui ad eam ingreſſus eſſet, ſtatim ceciderit mortuus, reliqui verò cæcitatem & acerbiora mala paſſi fuerint; ipſaque inde in eccleſiam Chriſtianorum intacta reducta. Extant vero & alia ſimilis cuſtodiæ exempla in aliis antiquis monumentis, quorum nonnulla memorabuntur ſuis locis.

IESV CHRISTI AN. 302.

MARCELLINI AN. 7.

DIOCLET. & MAXIMIANI IMP. AN. 19.

I.

g Aug. 18. de ciuit. 52. Oroſ. l. 7. c. 27.

h Euſ. 8. hiſt. 3.

PERSECVTIO NOVIS EDICTIS AVCTA.

ANNO Chriſti ducenteſimo ſecundo, Conſtantio Chloro & Galerio Maximiano Cæſaribus quartum Coſſ. Diocletiani Imperii decimo nono, ſæuiſſimam omnium PERSECVTIONEM (quam DECIMAM vocant *g*) nouis aduerſus Chriſtianos, menſe Martio, aduentante die Paſchatis, per vniuerſum Imperium Romanum promulgatis edictis, concitatam eſſe tradit Euſeb. *h*; qui (vt ſæpe dictum eſt à tempore eiuſmodi edictorum, huius Perſecutionis numerat annos. Fuerunt autem (vt ait) illa edicta vt diruerentur Eccleſiæ, & omnes Chriſtianorũ Scripturæ igni traderentur; & qui honores fuiſſent adepti deponerentur, cæteri vero libertate priuarentur; deniq; vt omnes vbique Eccleſiarum Præſides coniicerentur in vincula, & quibuſcunq; adhibitis machinis victimas idolis immolare cogerentur. Hæc de edictis hoc anno latis Euſebius.

II.

a Ibid. c. 2.

DE EVSEB. CÆSAR. LAPSV, ET MALA FIDE. [Bar. hoc an. & 308.

b Epip. hær. 68

c Euſ. 8. hiſt. 12.

d Ap. Euſeb. 2. de Vit. Conſtant. 49. 60.

Qui dum paulo ante ſuum in hac deſcribenda Perſecutione inſtitutum aperiens *a*, ait ſe haud proſecuturum eſſe lapſus Chriſtianorum qui tunc à fide defecerunt, ſed trium plus duntaxat Martyrum: cum accurati ſit hiſtorici, æque damna atque victorias recenſere, ſuſpectum hoc eius nobis ſilentium reddidit, vt pudori ſuo potius quam aliorum conſuluiſſe viſus ſit. Etenim ipſum à fide excidiſſe, & vt liberaretur à paratis ſibi tormentis, Gentilibus obtemperaſſe; in Conuentu Tyrio (ſicut refert Epiphanius *b*) Magnus ille Potamon Heracleæ in Ægypto Epiſcopus, qui eodem cum Euſebio carcere detentus oculum amiſit pro defenſione veritatis, in faciem exprobrauit. Sed & cum poſtea *c* inſtituti ſui rationem iterum recenſens, abſtinere ſe ait à pœnis vltricibus quas Eccleſiarum paſtores pro male gubernato grege ſenſerunt, dum alii camelorum & equorum curæ mancipati ſunt à miniſtris Imperatorum, alii contumeliis, iniuriis, tormentis affecti; hæc quidem non apud alios fidem inu[illegible]ur: quippe Conſtantinus ipſe Magnus in edicto *d* quod pro Chriſtianis promulgauit, rem ſibi apprime cognitam teſtatur; nempe Apollinem id temporis ex antro quodam oraculum edidiſſe, Iuſtos qui in terris erant, impedimento ipſi fuiſſe quominus vera loqueretur: atq; inde Diocletianum Imp. cum à ſuis vatibus audiſſet, per illos *Iuſtos* intelligi Chriſtianos; acerbiorem in eos perſecutionem intentaſſe. Quare quod Euſebius Sacerdotibus eo nomine detrahit, (cum etiam ſi fuiſſent antea vita turpiſſimi, confeſſione tamen nominis Chriſti ea tormenta patientes, omnes apud Deum & homines anteactæ vitæ notas expungere potuiſſent) infenſum plane in eos præſefert animum; inducitque vt illud de eo opinemur, hominem ſemel lapſum, & ab Epiſcopis Catholicis (vt moris eſt) communicatione Fidelium interdictum, eos contumeliis proſcidiſſe, & confeſſionis eorum gloriam obſcurare voluiſſe. Nam quem ſemel diabolus fecit fidei deſertorem, eundem quoque adiungens poſtea Ario, conſtituit perfidiæ defenſorem. Ex quibus intelligas opus eſſe nobis, illum hactenus intrepide ſecutis, poſthac cautius eius veſtigia affectari præſertim in iis quæ ad Ariani dogmatis hiſtoriam ſpectant.

III. DEMOLITIO ECCLESIARVM.

e Theod. 5. hiſt. 38 inſt. *f Euſ. in Cat.* *g Arnob. li. 3.*

EDICTVM DE LIBRIS COMBVRENDIS.

Vt autem ſigillatim de rebus in hac perſecutione geſtis agamus, quod imprimis attinet ad edictum de Eccleſiis demoliendis, Theodoretus *e* affirmat eas omnes vna die, nempe Paſſionis Domini, ex compoſito dirutas fuiſſe: Euſebius *f* autem non vna die, ſed ipſis diebus Paſchalibus id contigiſſe tradit. Quod vero pertinet ad iuſſionem de ſacris Codicibus concremandis; ſcribit Arnobius *g*; fuiſſe etiam nonnullorum Gentilium ſententiam, non tantum vt Chriſtianorum codices igni ſubiicerentur; ſed & illi omnes, licet à Gentilibus ſcripti, quibus Gentilitia ſuperſtitio videretur poſſe conuelli, ac præſertim quos Cicero de Natura Deorum vel de Diuinatione conſcripſit, pariter abolerentur. Porro Imperatoris edicto promulgato, cum in omni prouincia Præſides, & in ſingulis locis quique Magiſtratus, omni ſtudio & adhibitis tormentis inuigilarent vt à Chriſtianis codices traderentur; qui atrocitate pœnarum perterriti, quos apud ſe haberent tradiderunt; vocati ſunt *Traditores*, de quibus agetur ſæpe inferius: qui vero mortem oppetere maluerunt, cum præ nimio eorum numero impoſſibile videretur ſingulos recenſere, omnium ſimul vna die memoriam Romana *h* Eccleſia celebrare conſueuit. Vniuerſæ autem in omnis generis Chriſtianos perſecutionis acerbitatem, eorundemque in perferendis tormentis alacritatem, egregie inter alios deſcripſere Conſtantinus *i* Imperator, ac Seuerus *k* hiſtoricus.

h Martyrol. Rom. 2. Ian. *i Ap. Euſ. 2. de Vit. 51. 52.* *k Seuer. l. 2.*

IV. DE IMMENSO NVMERO MARTYRVM IN HAC PERSECVT.

Et quod ſpectat ad eorum numerum qui ſunt eadem perſecutione ſublati; ſi ex vno menſe totius decem annorum temporis quo ea poſt hæc perdurauit, licet deducere rationem, plane in immenſum excreſcet numerus. Nam in Libro Anaſtaſii de Romanis Pontificibus traditur in Mar-

cellino, (ex quo deſcripſerunt alii) vno duntaxat menſe numeratos eſſe decem & ſeptem millia martyrum. Tantumq; abeſt vt temperantius poſt hæc actum fuerit, vt aliis etiam quæ videbimus edictis aucta perſecutio, ferocior in dies viſa fuerit: præterquam in prouinciis, quas Conſtantius Chlorus Cæſar regebat: qui etſi Chriſtianus non eſſet, mitius tamen cum iis egit, vt dicetur inferius. Denique (vt Seuerus loquitur) omnis fere ſacro martyrū cruore Orbis infectus eſt: quippe certatim glorioſa in certamina ruebatur: nec vllis magis vnquam bellis mundus ſanguine exhauſtus eſt, neque maiori vnquam triumpho vicimus, quam cum decem annorum ſtragibus vinci non potuimus.

[Traditurq; a nonnullis, in vna Ægypto occiſa eſſe toto eius tēpore, centum quadraginta quatuor millia hominum, ac ſeptingenta millia in exilium eſſe acta]

V.

a Euſe. 8. hiſt. 5. & 6.

Martyres Nicomedienses.

His igitur de illa ſummatim præmiſſis, iam præcipua quæ in ſingulis prouinciis geſta fuere, æque breuiter indicabimus. Ac primo Euſebius *a* à rebus Nicomediæ geſtis exordiens, (vbi, inquit, duo ex Imperatorib. aderant, quorum alter ætate præ cæteris prouecta primum Imperii gradum, alter quartum ab eo obtinuit; his videlicet notis Diocletianum & Galerium Maximianum deſignans) primum qui tunc ibi paſſus eſt, tradit fuiſſe illuſtrem quendam virum, qui magno fidei ardore edictum Imperatorum publico loco affixum, tanquam profanum & impium, manu auulſum dilacerauit. Poſtea vero ad Imperatorum aulicos qui fidem Chriſtianam ſectabantur orationem conuertens, eximium deſcribit Præfecti *Dorothei*, aliorumque nonnullorum certamen, & poſt ſepulturam corporum effoſſionem, (quippe quæ ſepeliri prohiberentur, ne à reliquis Chriſtianis conſueta veneratione colerentur) & in mare proiectionem: additque *de Antimi* eiuſdem Eccleſiæ Epiſcopi paſſione, ac de ingenti martyrum turba qui ei fuere per varia ſuppliciorum genera adiuncti. At vero has eaſdem res tunc Nicomediæ geſtas, quas Euſebius leuiter tantum attigiſſe viſus eſt, pluribus deſcriptas habes in prolixioribus iiſdemq; ſinceris Actis *Nicomedienſium Martyrum*, de quibus dictum eſt anno ſuperiori: in quibus inter alia illud memoria dignum *de Domna* maxima olim ſacerdote Dianæ traditur, quod anxie quæſita ad necem, ſub virili habitu diu latuerit, & tandem delata quod martyres ſepultura donaret, capite truncata ſit.

VI.

b Lact. l. 5. c. 2

Ethnici ſcribunt adverſus relig. Christ.

Sed & quod ad eaſdem res Nicomedienſes ſpectat; qui tunc ibidem Rhetoricam publice profitebatur, Lactant. *b* orator Chriſtianus, teſtatur hoc ipſo anno quo Eccleſias demoliebantur Imperatores, duos in eadem ciuitate extitiſſe qui aduerſus religionem nomenque Chriſtianum ſcripta virulenta ediderint: alterum quidem Philoſophum, & inter philoſophos huius temporis principem ſibi locum vindicantem, cùm tamen libidinibus omni ex parte turpiſſimus eſſet; alterum vero è numero Iudicum, qui auctor imprimis faciendæ perſecutionis extitiſſet. Porro licet quinam illi fuerint, Lactantius reticendum exiſtimauerit; poſterior tamen non alius quidem ex titulo quem operi ſuo impoſuiſſe tradit, nempe *Veritatis amatoris*, eſſe cognoſcitur, quam *Hierocles*, quem eo titulo libros ſuos contra Chriſtianos adnotaſſe, Euſebius eſt auctor, dum aduerſum eum ſcribens omnes impudentis hominis conatus temerarios infregit.

VII.

De Porphyrii scriptis in Christ.

c Sup. an. 264.

Eunap. in vit philoſ.

Cyr. Alex. cont. Iul. l. 3.

f Id. lib. 1.

De priore vero illo philoſopho, nullus alius quem opinari poſſimus occurrit, niſi *Porphyrius*, quem inter Platonicos horum temporum excelluiſſe, ſed & perfidum apoſtatam aduerſus Chriſtianam religionem commentarios ediſſe, exploratiſſimum eſt, de cuius patria, religione, ac moribus dictum eſt *c* ſub Gallieno Imperatore, occaſione ipſius Romam aduentus. Cum aūt ipſiuſmet teſtificatione conſtet, eum anno decimo Gallieni fuiſſe ætatis triginta annorum; hoc tempore ſexageſimum octauum attigiſſe certum eſt: ſed & peruenisse ad extremam ſenectutem, atq; Romæ obiiſſe, Eunapius *d* ſcribit. Porro ipſum *Calumniarum patrem* merito Cyrillus *e* appellat, quod amaros (vt ait *f*) libros in Chriſtianos effuderit. Nec tamen omne ſimul virus iſte ſerpens euomuit; ſed primū tres illos, quorum Lactantius meminit, libros edidit, ac poſtea alios vſq; ad quindecim (teſte Suida) addidit. Quod autem S. Auguſt. *g* exiſtimauit duos fuiſſe Porphyrios, alterum qui contra Chriſtianos ſcripſit, alterum Siculum fama celeberrimum: reliqui omnes plane conſentiunt, vnum tantum eundemq; fuiſſe qui aduerſus Chriſtianos ſcripſit, Porphyrium Platonicū, cum eo qui (vt ipſemet *a* teſtatur) diutius apud Lilybæum in Sicilia habitauit.

g Auguſt. 2. Retract. 31.

De duobus Porphyriis.

a Porphyr. in Vit. Ploti.

[Fuit tamen *Publilius Optatianus Porphyrius* poeta; cuius extat ad Conſtantinum Imp. carmen panegyricum de laudibus eius & Criſpi filii; eiuſque beneficio reuocatus eſt ab exilio quo mulctatus fuerat; vt habetur in Chronico Hieronymi. Egit quoque de illo Baronius Tom. III an. 325. num. 90. poſterioris editionis; retractans quod priori eum confuderat cum Porphyrio Platonico, de quo hic agitur. Nam & alioqui hunc impium philoſophum nōn vltra Diocletiani tempora vitam extendiſſe, auctor eſt Suidas.]

VIII.

Lactantius scribit pro Christianis.

b Lact. l. 5. c. 4

c Hier. de Scr. Ecc. in Metho.

d Id. in Euſe. & in Apollin.

e Extat en di re edictū Theodoſii Iunioris & Valentin. Tert. in Act. Conc. Epheſ. edit. Pelt. tom. 5. c. 29.

Vt igitur tam Porphyrii, quam Hieroclis in Chriſtianam religionem vulgatos commentarios penitus confutaret, veritatemque calumniis oppreſſam magis illuſtraret; idem Lactantius nobilem illam ſuſcepit prouinciam, vt *Diuinarum Inſtitutionum* ſeptem luculentiſſimos libros conſcriberet, ſicut ipſemet ſui inſtituti rationem reddens teſtatur *b*; cum tamen eos nonniſi ſub Conſtantino ediderit. Sed & eoſdem infames Porphyrii libros, ſimul ac prodierunt, aduerſariis commentariis egregie confutaſſe inſignē doctrina & ſanctitate *Methodium* Tyri Epiſcopum, Hiero. *c* eſt auctor: qui & alia eiuſdem Methodii ſcripta recenſens, addit eum ad extremum huius nouiſſimæ perſecutionis in Chalcide Græciæ martyrio coronatum eſſe. Teſtatur *d* inſuper, poſt Methodium etiam Euſebium, ac denique Apollinarem contra eundem Porphyrium commentarios ediſſe: quem etiam ſparſim cum idem Hieronymus, tum Auguſtinus, Cyrillus, & alii, cum ſe obtulit occaſio, refellere non prætermiſerunt. Demum vero Imperatoriis *e* ſanctionibus iidem libri comburi iuſſi; penitus defierunt.

IX.

Arnobius scribit adversus Gentes.

f Hier. in Chr.

g Arnob. lib. 4. in fi.

h Hier. ep. 13. ad Paulin.

Sed admirandum in eo præſertim diuinum conſilium, quod hoc ipſo tempore quo oblatrantium Infidelium ſtudiis Chriſtiana religio oppugnaretur, & maxima omnium perſecutio in eam ingrueret, ſed & Fidelium alii fugam arriperent, latebras quærerent alii, rurſuſque alii tormentorum metu ſuccumberent: hoc, inquam, tempore Dominus Ethnicum hominem, eundemque Chriſtianorum antea acerrimum hoſtem, diuina luce perfuderit, moxque antequam plene per baptiſmum fieret Chriſtianus, vel etiam inter Catechumenos profiteretur, in ipſos Gentiles debellaturum immiſerit: nempe *Arnobium* Afrum, inter Rhetores huius temporis facile principem; qui (inquit Hieronymus *f*) cum in ciuitate Siccæ ad declamandum iuuenes erudiret, & adhuc Ethnicus ad credulitatem ſomniis compelleretur, neque ab Epiſcopis impetraret fidem quam ſemper impugnauerat; elucubrauit aduerſus priſtinam religionem ſeptem luculentiſſimos libros; & tandem velut quibuſdam obſidibus pietatis fœdus impetrauit. Porro ſcripſiſſe eum commentarium hoc tempore, poſt promulgatum edictum de incenſione librorum & eccleſiarum demolitione, ſatis conſtat, quod eius ipſe *g* meminerit. Quod autem ſuum illud opus, vt inter Fideles admitteretur, teſtimus abſoluit; hinc plane eſt quod in eo viſus eſt Hieronymo *h* inæqualis & nimius, & abſque operis ſui partitione confuſus. Rurſumque quod nondum plene eſſet rerum Chriſtianarum cognitione imbutus, venia dignus cenſetur ſi aliquibus næuis apparuit commentarius ille reſperſus; qui in eo totus eſt vt refellat multiplices ab Ethnicis illatas in Chriſtianos contumelias.

X.

De Lactantii scriptis

Ap. Baro. hoc an. & 316.

i Id. in Lact.

k Ap. Hier. ep. 184.

l Hier. ep. 13. & 84.

m Id. in ep. ad Gal. l. 2. c. 4.

n Gelaſ. decr. de lib. apocr.

Habuit olim inter alios inſignes diſcipulos (vt ex eodem Hieronymo *i* colligitur) *Lactantium*, cuius nuper facta eſt mentio, & ipſum natione Afrum, ſcriptoremq; luculentiſſimum; ſed quem ſcholaſticum magis quam Eccleſiaſticū Damaſus *k* Papa cenſuit, & Hieronymus *l* eloquentem potius quam diuinarum ſcripturarum peritum; cuius & libri illi ſeptem *Inſtitutionum*, aliiq; *de Ira*, & *de Opificio Dei*, viſi ſunt quaſi dialogorum Ciceronis epitome. Quapropter ſacrarum Scripturarum ignorantia in enormes lapſum errores alibi idem Hieron. *m* docet: vt merito eiuſdem opuſcula percellantur cenſura Gelaſii *n*. Sed errores diuerſis locis librorum ipſius ſparſos, collectos in vnum habes in fine Operum eius recentiorum editionum.

Vt ve-

XI. a *Euſ. 8. hiſt. 6 in fi. & c.* CARNIFICINÆ SANCTORVM DIVERSÆ.

Vt verò ad Perſecutionem redeamus, poſt res Nicomedienſes Euſebius *a* addit, occaſione cuiuſdam in Melitina regione & Syria aduerſus Imperium cõſpirationis, nouum exiiſſe Imperatorum edictum vt omnes Eccleſiarum Præſides, vtpote de conſpiratione ſuſpecti, in vincula & carceres conijcerentur, indeque accidiſſe vt infinitus numerus Epiſcoporum, presbyterorum, aliorumque Eccleſiæ miniſtrorum, vbique gentium in cuſtodiam concluſus fuerit. Mox vero alio promulgato edicto, vt quicumque Chriſtiani detinerentur in carcere, ſi immolare vellent, ſinerentur liberi abire, recuſantes autem diriſſimis tormentis diuexarentur, innumerabilem tunc Chriſtianorum omnis ſexus & conditionis multitudinem alacri animo martyrium ſubiiſſe, ac præſertim in Africa, Mauritania, Thebaide, Ægypto, Syria, & Palæſtina: quorum tamen omnium varia potius ac multiplicia tormenta, diuerſaque necis genera ſummatim idem auctor receſuit, quam res ipſas aut perſonas ſingillatim deſcripſit: quamuis & harum nonnullas minime prætermiſerit, atque inter alias *Philæam* Epiſcopum Thmuitẽſem, ſanctitate, eruditione & prudentia clariſſimum, de cuius etiam lucubrationibus & martyrio S. Hieronymus, *b* necnon Tabulæ *c* Eccleſiaſticæ meminere.

b Hier. de Scr. Eccl. *c Mart. prid. Non. Feb.*

XII. *d Tom. 1. Conc.* DE MARCELLINI PP. ASSERTO LAPSV. *Ap. Bar. hoc an. & ſeq.*

Interim verò dum hæc in Oriente gererentur, haud minor extitit in Occidente Perſecutio, ac præſertim Romæ. Ferũtur imprimis Acta *d* quædam de *Marcellini* Papæ lapſu, deq; eius condemnatione in CONCILIO trecentorum Epiſcoporum anno ſequenti Diocletiani octauum & Maximiano ſeptimum Coſſ. decimo Calend. Septembris in crypta Cleopatrenſi in ciuitate *Sinueſſana* celebrato. Sed eadem Acta, licet triplici editione excuſa, adeo cuncta ſunt deprauata, vt perdifficile ſit ſenſum ex eis germanum exquiri, & quæ ſcripta legimus in Creſconiana antiqua Collectione, haud emendatiora eſſe reperimus. Hoc autem (vt cõiectura aſſequi datur) ſignificare prætendũt: nimirum cum Marcellinus Papa, vt thurificaret, per Vrbanum Iouis Capitolini Pontificem inſulſis quibuſdam rationibus pertentatus, eum refelliſſet, & prouocante Vrbano ad iudicium Imperatorum, ipſis Vulcanalibus, quæ menſe Auguſti Romæ agebantur, iiſdem Principibus ambo ex condicto obtuliſſent contrariis ſententiis libellos ſcriptos, Diocletianum conſultius exiſtimantem cum Marcellino leniter agere, blandis eum confabulationibus ad templum Veſtæ perduxiſſe, & ad thurificandum compuliſſe, eiuſque rei teſtes oculatos fuiſſe Chriſtianos viros ſeptuaginta duos, & (vt habent Acta) omnes electos eſſe viros Libram Occiduam, qui teſtimonium perhiberent ſe Marcellinum vidiſſe ſacrificantem.

XIII. DE LIBRA OCCIDVA. *e Ext. poſt. Cod. Theod.*

Sed antequam de Actis ipſis diſſeramus, quod attinet ad *Libram Occiduam*, cum inoleuiſſet apud antiquos mos ille vt interdum ponderum notis numerum conſignarent, veluti cum integram hereditatem pondo vnius libræ comprehenderent, partes eius ſecundum libræ pondus in alia quoque minora pondera (quod Volutius *e* Metianus deſcribit) partirentur, ea ratione libram Occiduam hic vocatum eſſe numerum ſeptuaginta duorum teſtium conſtat, quod ſcilicet ſicut illius libræ legitimus ſolidorum numerus erat ſeptuaginta duorum, (prout declaratur quibuſdam legibus *f* ab Imperatoribus Valentiniano Romæ & Honorio Mediolani latis) ita idoneus ac ſufficiens ad legitimam accuſationem Marcellini fuiſſet numerus ſeptuaginta duorum teſtium. Et puto libram illam Occiduam dictam, ad differentiam prioris, quæ contineret octoginta quatuor ſolidos, iuxta partitionem primo (vt videtur) à Conſtantino *g* factam in Oriente, qua ſtatuit continere auri vnciam ſeptem ſolidos, quemlibet vero ſolidum quatuor appendi ſcrupulis: cum alioqui nonniſi viginti quatuor ſcrupuli pondus ſit vnciæ. Cum ergo per Conſtantinum & Valentinianum illud ſit diſcrimen inductum inter Libram Occiduam & Orientalem, nec penes antiquiores ſit reperiri eiuſmodi differentia, quippe nonniſi vna eſſet vbique libra: ex his plane intelligi poteſt, Acta illa Marcellini nequaquam his temporibus eſſe conſcripta, ſed poſt dictas promulgatas leges.

f quotieſcumque C. de ſuſceptor. lib. 10. & l. 1. C. Th. de obl. voc *g l. 1. C. Th. de ponderat.* TESTES LXXII.

[Eſt tamen caput tertium Synodi Romanæ ſub Siluestro ex quo apparet, etiam longe ante prædictarum legum promulgationem, neceſſarium fuiſſe numerum 72. teſtium ad alicuius Epiſcopi damnationem, quamuis nec illum, nec quemuis alium teſtium aut ſubſcriptorum numerum, ſufficere ad condemnationem Rom. Pontificis, & ibidem ſubdatur, & in hac ipſa prætenſa Synodo Sinueſſana ſæpius repetatur.]

XIV. DE ACTIS MARCELLINI.

His autem declaratis, vt de Actis recenſitis agamus, quamuis ea veneranda extent antiquitate ſignata, veteribus teſtata monumentis, Tabulis Eccleſiaſticis cognita, plurimorumque teſtificationibus confirmata, tamẽ de veritatis certa fide dubitandum, multa monere videntur: atq; imprimis quæ in iiſdem parum ſibi conſtantia notantur. Quid enim eſt quæſo, quod cum in templum Veſtæ & Iſidis introductus à Diocletiano Marcellinus dicatur, non tamen illis diis, ſed Herculi, Ioui, & Saturno thurificaſſe narratur? cum ſecundum diuerſa numina, diſtincta quoque ſolerent eſſe templa deorum, ac eorum pariter cultus, nec in templo Veſtæ coli Iouem, vel in templo Iouis Veſtæ ſacra fieri ſolita, vel Marti, aut cæterorum cuipiam deorum, certum ſit? Deinde quonam pacto aſſeritur hoc tempore, quo maximæ omnium perſecutionis flagraret incendium, valuiſſe trecentorum Epiſcoporum cogi conuentum, paulo minorem illo qui ſub maxima omnium Eccleſiæ pace, totis viribus adnitente ipſo Conſtantino Imperatore, Nicææ fuit poſtea congregatus? Sed & quomodo in fine eorumdem Actorum de Diocletiano traditur, illum eodem ſequenti anno, quo Concilium celebratum ponitur, expeditionem aduerſus Perſas comparaſſe, quos certum eſt iam anno ſuperiori fuiſſe ſuperatos?

XV. TESTIMONIA ANTIQ. PRO MARCELLINO. a *Euſ. lib. 7. cap. 26.* b *Theod. lib. 1. cap. 3.*

At licet iſta ſatis fortia videri poſſint, addi tamen & alia fortiora valent. Si enim Græcos auctores de eodem Marcellino conſulas, ſatis conſtat Euſebium *a* non nouiſſe eius lapſum, ſed martyrium tantum, & Theodoretum *b* aperte de illo teſtari, magna fuiſſe gloria in iſta perſecutione nobilitatum. Immò & inter Latinos, qui vnus inſtar omnium videri poſſit S. Auguſtinus, cum Petilianus acerrimus Donatiſtarum patronus, & Pontificum Romanorum hoſtis, eumdem Marcellinum traditionis ſacrorum codicum & thurificationis crimine argueret, Sanctus, inquam, Auguſtinus aduerſus eum iterum *c* ſcribens, omnino negauit id aliquando accidiſſe, eumdemq; Marcellinum plane innocentem fuiſſe pronuntiauit. At quomodo tam libere atque ſecure, id à Donatiſtis nulla probatione iactari affirmare auſus eſſet, ſi vel extitiſſent eius rei Acta, vel ipſa res pro cõſtanti tunc habita fuiſſet? Aut ſi hæc vere geſta eſſent, quomodo ea ſolus Auguſtinus ignorare potuiſſet, quæ in medio Vrbis in qua ipſe diu verſatus eſſet, ac coram Imperatore & in templo idolorum facta eſſent, à tali præſertim tantoque viro, & à tanto Concilio trecentorum Epiſcoporum condemnato? Vel denique cur id Auguſtinum negantem Petilianus aduerſariis ſcriptis poſtea non redarguit, & à ſe abſque aliqua probatione antea dicta, adeo certis firmiſq; teſtimoniis poſtea non confirmauit? Sed & cum non Marcellinum tantum thurificationis criminis Petilianus argueret, verum etiam (teſtante ibidem Auguſtino) Marcellum, Melchiadem, atque Silueſtrum Eccleſiæ Romanæ Epiſcopos, plane videri poteſt eadem facilitate ac falſitate qua cæteros, de quibus nulla vmquam fuerit ſuſpicio, ſugillaſſe etiam Marcellinum, in quem nihil amplius quam in reliquos intulerit: cum præſertim nec reliqui eiuſdem temporis Donatiſtæ in tot Conciliis & Collationibus, nec ipſorum maiores tempore Conſtantini Imperatoris, cum omnem verterunt lapidem, vt vnum diaconum Cæcilianum criminis traditionis arguerent, quem à Melchiade abſolutum querebantur, pariter quos accuſarent Romanorum Pontificum, ac Marcellini præſertim, cum opus fuit, (quod Auguſtinus obiicit) lapſus prodiderint ac probauerint, qui alioqui (vt videbitur ſæpe inferius) conſueuiſſent abdita quæque peruestigare, & quæ non inueniſſent facta mentiri, vt Catholicos crimine thurificationis vel traditionis aſpergerent.

c Aug. de vnic. bapt. cont. Pet. c. 16. & cont. litt. Pet. lib. 2. c. 92.

XVI. LAPSVS MARCELLINI NON OBEST ROM. SEDI

Hæc porro à nobis ex munere elucidandæ hiſtoricæ veritatis ſunto allata; non autem vt lapſus Romanorum Pontificum, ſi vere contigerint, quouis prætextu ſiue in Marcellino, ſiue in aliis excuſandos ſumamus. Quantulibet n. conſenſe-

ſenſerimus id accidiſſe; nec certe animus eſt hic ceteris præſcribere vt aliter ſentiant, cum nec ea quę diximus, eiuſmodi eſſe reperiamus, vt ex eis Acta *a* Concilii aſſerti Sinueſſani falſa penitus demōſtrentur:) nihil eſt tamē quod huiuſmodi peccatū circa charitatē metu mortis actu externo commiſſum, (quale fuit olim Petri Apoſtoli negationis) aliquod præiudicium afferat Catholicæ veritati, fideiq; ſinceritati, quæ ſemper in Eccleſia Romana illibata permāſit. Et vt ait egregie de his ipſis rebus Auguſtinus *b* contra Donatiſtas, *Non ſane parua eſt, parumque glorioſa conſolatio cuiuſque noſtrum, ſi ab inimicis Eccleſiæ cum ipſa Eccleſia criminamur: eius tamen defenſio non in eorum hominum defenſione conſiſtit, quos iſti nominatim falſis criminationibus appetunt. Prorſus quales fuerint Marcellinus, Marcellus, Silueſter, Melchiades, Menſurius, Cæcilianus, atq; alii, quibus obiiciunt pro ſua defenſione quod volunt, nihil præiudicat Eccleſiæ Catholicæ toto terrarum orbe diffuſæ. nullo modo eorum innocētia coronamur, nullo modo eorum iniquitate damnamur. Si boni fuerunt, in area Catholicæ tritura tamquam grana mundati ſunt: ſi mali fuerunt, in area Catholicæ tritura tamquam ſtipulæ comminuti ſunt. Intra iſtam aream boni & mali eſſe poſſunt.* Deniq; & illud notandum, ex iiſdem Actis valde confirmari auctoritatem Romani Pontificis. Licet enim de actu infidelitatis Marcellinus accuſatus, & tot teſtibus conuictis ibi referatur, tamen numquam trecenti illi Epiſcopi auſi ſunt in eum ferre ſententiam damnationis, antequam ipſe ſe condemnaſſet: quin potius ſępe ab omnibus acclamatum eſt, PRIMA SEDES A NEMINE IVDICABITVR. *Tu reus, tu iudex: ex ore tuo iuſtificaberis, & ore tuo condemnaberis. Nemo vmquam iudicauit Pontificem*, &c.

a Pro iiſdem Actis multa habet Baron. an. ſeq.

b Aug. de vn. bapt. cont. Petil. cap. 16.

XVII. MARCELLINI PRESB. ET PETRI MARTYRIVM.

Sed iam à Marcellino Romano Pontifice, ad Marcellinum eiuſdem Eccleſiæ presbyterum trāſeamus. Inter multos enim qui his temporibus ex Romano Clero reperiūtur ſubiiſſe martyrium, enituit maxime eiuſdem *Marcellini* preſbyteri, & *Petri* exorciſtæ certamen: qui quod multos, etiam in vinculis conſtituti, ad fidem Chriſti hortationibus & miraculis conuerterent, interque alios *Arthemium* carceris cuſtodem, cuius filiam arreptam à dęmone liberaſſent; (qui & ipſe cum ſuis martyrio coronatus eſt) iidem vt malefici longius amandati, ad *Siluam Nigram* perducti ſunt capite truncandi, quorum animæ in cælum ferri viſæ ſunt, corpora Senatoriæ quædam Chriſtianæ feminæ diuinitus monitæ ſepeliere. Locus vero martyrii eorumdem memoria illuſtris redditus, à fidelibus mutato nomine *Silua Candida* dictus eſt, idemq; præ Martyrum excellentia, ſede quoq; Epiſcopali poſtea inſignitus. Sed & illorum memoriam Conſtantinus Magnus via Lauicana erecta eccleſia digne proſecutus eſt, eorumdemq; nomine fuit Romæ Titulus inſtitutus. Deniq; extant ipſorum ac ſociorum Martyrum Acta *c*, quæ reddita Eccleſiæ pace, ab eodem ipſo qui eos decollauit nomine Dorotheo, Damaſus Papa tunc Lector & adhuc puer accepit, idemq; nobili epitaphio eorum ſepulturā iam Pontifex exornauit. Ipſe namq; *Dorotheus* ſub Iulio Papa publicam agens pœnitentiam, populo indicauit quæ vidiſſet; & baptizatus in ſenectute ſua, quieuit in Domino.

c Ap. Sur. 2. Iunii.

XVIII.

Tunc quoq; enituerunt nomine celebres *Maximus* preſbyter & *Siſinius* diaconus eiuſdem Eccleſiæ Romanæ, gloria confeſſionis, & virtute miraculorū illuſtres: qui pro religione Chriſtiana amplificanda egregiam nauantes operam inter alios *Faltonium Pinianum* virum Conſularem, eiuſque coniugem *Lucinam* ad Chriſti fidem opportune perduxerunt, qui facti ſunt Romæ agentibus fidelibus ab impetu perſecutorum perfugium atq; ſolatium. Quomodo vero iſta ſe habuerint, quibuſq; mortis generibus iidem Maximus, Siſinius, & alii plurimi martyrium conſecuti fuerint, declaratur pluribus in eorum Actis *d*, quæ hactenus extant, in aliquibus tamen corrigenda. In quibus etiam legas, nonnullos ex perſecutoribus arreptos à dæmonib. miſere periiſſe: quæ haud diſſimilia ab iis eſſe noſcuntur, quæ à Tertulliano in libello ad Scapulam, & ab aliis alibi recēſentur. Porro ex hoc Piniano, illum S. Albinæ generum fide Chriſtiana clariſſimum proueniſſe putamus, cuius nomen SS. Hieronymi & Auguſtini chartis egregie illuſtratur. At de reliquis Martyribus dicetur anno ſequenti.

d Ibid. 11. Maii.

XIX.

Præ omnibus autem prouinciis ſenſit Eccleſia Africana iacturam, quæ nullo vmquam remedio poſterioribus temporibus redimi valuit: non quidem cæde martyrum, (nam id lucrum fuerat exiſtimandum) ſed quod Epiſcopi complures impio parentes Imperatorum edicto, ſacros codices cum tradidiſſent, vna ſimul cōſpirantes aduerſus pios, ſchiſma immortale conflarunt, de quo poſtea. Quamuis non defuerint etiam illic plurimi, qui tormenta mortemq; ſubire maluerint, quam eoſdem ſacros codices comburendos Iudicibus tradere: quorum omnium primus fuiſſe reperitur *Felix* Epiſcopus Thibarenſis, in cuius martyrio Luna in ſanguinem eſt conuerſa, vt teſtantur ſincera ipſius Acta *a*, ex Geſtis Proconſularibus magna ex parte (vt apparet) accepta & eiuſdem celebratur memoria in Tabulis *b* Eccleſiaſticis. Similiter etiam in Actis Proconſularibus Saturnini & ſociorum, de quibus agetur anno ſequenti, eſt mētio de aliorum infracti animi conſtantia, qua ne traderent ſacros codices, neue ſacros conuentus prætermitterent, pœnis ſubiici ſæpius ac deniq; morte mulctari fortiter pertulerunt. Vbi & ingens narratur miraculum de ſacris Scripturis à Fundano Epiſcopo Alutinenſi traditis, quas cum Magiſtratus igni apponeret, repentina pluuia ſereno cælo ignis extinctus eſt adhibitiſque grandinibus tota illa regio deuaſtata.

MARTYRES APRI, OB NON TRADITAS SCRIPT.

a Ibid. 24. Oct.

b Martyrol. Rom. 9. Cal. Nouemb.

XX. MARTYRES LEGITIME PROBABANTVR.

Porro vigebat his tēporibus in Africa cōſuetudo, (quam in aliis quoq; prouinciis ſeruatam credimus) vt quāuis immenſus eſſet martyrum numerus ingraueſcēte perſecutione, non tamen abſque delectu omnes qui paſſi eſſent in Eccleſiaſticas Martyrum Tabulas referrentur, neq; paſſim cunctis deferretur honor & cultus probatis tantum martyribus debitus. Sub cuius enim Eccleſia aliquis paſſus eſſet, Epiſcopus rem geſtam ad Primatem eius prouinciæ perferebat, ille vero rurſum ad totius Africæ Primatem Carthaginienſem Epiſcopum, qui omnibus accurate perſpectis, & (vt puto) communicato cum aliis Epiſcopis conſilio, decernebat cuinam Martyris cultus deberet impendi, cuiue denegari. Eſt enim de his egregium exemplum Menſurii huius ipſius temporis Epiſcopi Carthaginiēſis, litteras *c* reſcribentis ad Secundum Primatem Numidiæ, quibus illos interdixit honore martyrii, qui non diuini Spiritus impulſu, ſed temeritate quadam, nulla à perſecutore facta interrogatione, ſe ſacros habere codices quos non eſſent daturi profiterentur. Eademque ex cauſa contra Cæcilianum eiuſdem Menſurii Archidiaconum, exarſit furor Lucillæ potentiſſimæ feminæ Hiſpanæ, quæ ab eo correpta quod ante ſacræ Euchariſtiæ ſumptionem (vt ait Optatus *d* hæc narrans) os neſcio cuius hominis mortui, etſi martyris, ſed nondum vindicati, libare diceretur; magna iracundia in eum debacchata eſt, vnde infinitæ poſtea turbæ ſecutæ ſunt, de quibus agetur inferius ſuis locis.

c Ext. ap. Aug. in Breu. Collat. di. 3. cap. 13.

d Opt. lib. 1. cont. Parm.

IESV CHRISTI AN. 303.

MARCELLINI AN. 8.

DIOCLET. & MAXIMIANI } AN. 20.

ANno Chriſti trecenteſimo tertio, Diocletiano octauum & Maximiano ſeptimum Auguſtis Coſſ. quarto Nonas Martii, cum *Cirtam* in Numidia vna cum Secundo Epiſcopo Tigiſitano Numidiæ Primate conueniſſent nonnulli alii Antiſtites, vt ibi in locum defuncti Epiſcopum ordinarent, cognita eſt pariter cauſa Epiſcoporum, qui codices ex Imperatorū edicto comburendos tradidiſſent. Cumque ii ferme omnes qui illi cōuentui intereſſent, ab eodem Secundo conuincerentur de traditione, ipſe pariter de eadem à Purpurio Limatenſi Epiſcopo, reo necis filiorum ſororis ſuæ, accuſatus; de quorumdam qui ſupererant cōſilio, ad vitandum ſchiſma eos omnes in communionem recipere coactus eſt, cauſam eorum Deo reſeruans: ſicq; ab omnibus ſimul ordinatus eſt Epiſcopus Cirtenſis, quidam Paulus nomine, qui hoc eodem anno conuentus à Magiſtratibus, libros & Eccleſiæ ſuppellectilia tradidit, ſicut & Siluanus tunc eiuſdem ſubdiaconus, poſtea vero & ipſe Cirtenſis Epiſcopus. Conſtant autem iſta, cum ex ipſis eiuſdem CIRTENSIS CONCILII Actis, quæ ab Auguſtino *e* & Optato *a* re-

I. CIRTENSIS SYNODVS TRADITORVM.

e Aug. 3. cont. Creſc. 39. &c.

a Opt. lib. 1. cont. Parm.

b Aug. ibid. cap. 25.

c Rec. Bar. Ann. Tom. II. hoc an. ex bibliot. Pithœi.

to *a* recitantur, (licet in menſe & die celebrationis, alter ab altero nonnihil diſſentiat) tum ex aliis actis, iiſdem huius anni Coſſ. decimoquarto Calendas Iunii ibidem Cirtæ ſub Munatio Felice Flamine perpetuo Curatore Coloniæ Cirtenſis habitis, quæ pariter Auguſtinus *b* recitat ex aliis item Proconſularibus Geſtis imperante Conſtantino aduerſus eumdem Siluanum habitis ſub Zenophilo Conſulari, in quibus illa Munatii fuerant recitata ac ſimul intexta, cum & alioqui extent *c* hactenus eadem ipſa integra Zenophili Acta.

II. Porro cum longe poſtea tempore Auguſtini, Donatiſtæ horum Traditorum progenies, in celeberrima illa Collatione Carthaginienſi, prædicta Cirtenſia Epiſcopalia Geſta negarent, dicentes non potuiſſe tunc colligi Epiſcopos, quod ingrueret perſecutio, inſtarentque vt hoc ex aliis Côciliis Epiſcopi Catholici oſtenderent, ſi aliquo tempore perſecutionis facta Epiſcoporum Concilia reperire potuiſſent, tuncque Catholici nihil aliud quam Geſta quædam ſanctorum Martyrum protulerint, quibus probaretur huius perſecutionis tempore, licet eccleſiæ dirutæ eſſent, in domibus priuatis Chriſtianorum conuentus agi conſueuiſſe: ex his, inquam (quæ quidem S. Auguſtinus *d* recitat) etiam apparet, de celebri illo quod hoc ipſo anno dicitur factum trecentorum Epiſcoporum Concilio in cauſa Marcellini, de quo dictum eſt anno ſuperiori, nullam fuiſſe eo Auguſtini tempore memoriam penes Catholicos Africanos Epiſcopos, quo vnico exemplo à Donatiſtarum cauillatoria obiectione ſe confeſtim liberare potuiſſent.

d Aug. Breu. Coll. di. 3. c. 17.

III. PERSECVTIONIS TEMPORE AGI SOLITI CONVENTVS ECCLESIASTICI.

e Ap. Sur. 11. Febr.

f De hoc vide, ſi lubet, Not. Baro. in Rom. Mart. 25. Dec.

Ipſa vero tunc à Catholicis citata atq; edita Martyrum Acta, quibus de celebratione ſacrorum Conuentuum agebatur, ex Geſtis Proconſularibus excepta, hactenus extant *e* ſub nomine *SS. Saturnini* presbyteri Alutinenſis in Africa & ſociorum, qui eorumdem Conuentuum occaſione diriſſima ſunt paſſi tormenta. Siquidem ex iis conſtat, etiam flagrantiſſimæ perſecutionis tẽpore adeo ſolicitos fuiſſe Chriſtianos, Synaxes agere, & (vt ibi vocatur) *Dominicum celebrare*, hoc eſt, ipſum ſacroſanctum incruentũ ſacrificium (hoc enim ea voce ibi ſignificari, *f* apertiſſime demonſtrant interrogationes Proconſulis & reſponſiones Martyrum, cum alias frequentius accipiatur pro eccleſia, in quam Fideles conuenire conſueuerunt:) vt nefas putarent illud quacumque de cauſa omittere, potiuſq; mori parati eſſent, quam eo carere ſine quo eſſe Chriſtiani non poſſent, ſicut diſerte profeſſi ſunt coram Proconſule. De qua eadem Eccleſiaſtica diſciplina in Orientali Eccleſia vigente, eſt etiam huius ipſius temporis ſimile teſtimonium in Actis *S. Anyſiæ g* martyris Theſſalonicenſis, quæ cum iret ad Dominicum, necata eſt ab vno ex ſatellitibus Imperatoris, eius pulchritudini inſidiante. Quamuis enim (vt diximus) ea vox etiam pro templo accipiatur: tamen quod edicto Imperatorum eccleſiæ oẽs ſolo æquatæ fuiſſent, nonniſi ſacrificium Miſſæ poſſe intelligi, ſatis ex prædictis Africanorũ Actis declaratur.

g Ap. Met. & Sur. 30. Dec.

IV. CALVMNIÆ IN MENSVRIVM, ET CÆCILIANVM.

Sed quod rurſum ad eadem Acta ſpectat, ſciendum eſt, ſuperadditam illis fuiſſe à poſterioribus Donatiſtis (vt manifeſte apparet) Appendicem contra Menſurium Epiſcopum Carthaginienſem, atque Cæcilianum tunc ipſius diaconum, quos vehementi odio proſequebantur, dum Menſurium non ſolum traditorem fuiſſe librorum calumniantur, ſed & auctorem vt iidem martyres in carcere conſtituti fame necarentur, procurantem videlicet per Cæcilianum ne vlli cibi illis inferrentur. En quo prouenerit ſchiſmaticorum procacia, (quod ſæpius Auguſtinus deplorat) vt tam impudenter in Catholicos fide probatiſſimos moribuſque ſanctiſſimos, illud ipſum crimen quod ipſi turpiter perpetraſſent, impingerent! Qui inſuper, quaſi hoc parum eſſet, vniuerſam Eccleſiam Catholicam, quod horum communicatione pollutam eſſe iactarent, iurato in eam bello, ſunt in perpetuum auerſati. Hæcque eſt origo, & hoc incrementum Schiſmaticorum, qui à ſuperueniente Donato, ſceleris propagatore, nomen adepti ſunt, vt *Donatiſtæ* fuerint appellati, de quorum in Eccleſiam Africanam cladibus dicetur pluries inferius. Porro prædictam Appendicem nondum fuiſſe confictam quando ab Epiſcopis Catholicis Auguſtini tempore eadem Acta aduerſus Donatiſtas ſunt prolata, vel inde neceſſario conuincitur, quod in tot Conciliis aliiſque Geſtis antea in cauſa Cæciliani habitis, numquam ſunt ab eius impugnatoribus citata: Itemque quod veri nulla ſit ſimilitudo, in prædicta illa Collatione Carthaginienſi Catholicos eiuſmodi publicis Actis vti voluiſſe, quibus tam aperte Menſurii atque Cæciliani adeo immania ſcelera probarentur, quorum iidem innocentiam atque integritatem tantopere propugnabant. Sed vafer Donatiſta eiuſdem Appendicis concinnator, quod ſciret à maioribus ſuis Menſurium & Cæcilianum eorumdem criminum accuſatos eſſe, ſed plane in omnibus tam Epiſcopalibus quam ſæcularibus Iudiciis eorumdem innocentiam eſſe probatam, veris certiſque martyrum Actis attexuit Appendicem illam, poſtquam denuo in magno illo Collationis conuentu Donatiſtæ à cauſa penitus excidiſſent. Sed de his plura ſuis quibuſque locis.

V. Quod vero ſpectat ad reliquos Martyres huius Diocletiani Perſecutionis, inter plurimos quorũ tum Romæ tum in ceteris Italiæ prouinciis fortiter paſſorum memoriam Tabulæ conſeruant Eccleſiaſticæ, eoſque, quorum adhuc extant, ſed incerti temporis, Acta: (nam quorum certi ſunt dies & Conſules, ſuis meminimus locis:) inſigniter enituit S. AGNETIS Romanæ virginis duodecim tantummodo annorum illuſtre martyrium, ſcriptorum prope omnium memoria celebratum, in cuius natali die S. Ambroſius *de Virginibus* tractationem tribus libris diſtinctam côſcripſit, eamdemque egregiis præconiis laudauit. Cuius etiam ſancti Doctoris nomine fuſius deſcripta habentur eiuſdem virginis martyrii Acta, ab iis tamen quæ in prædicto tractatu de Virginibus trãduntur, nonnihil diſcrepantia. Pro caſtitate vero & fide certaſſe, vtriſque plane ſcriptis côfirmatur. Cecinit & Prudentius *a* ſacro hymno eius agonem, interſeruitque hiſtoriam, quomodo ad proſtibulum damnata, diuinitus liberata fuerit. Denique (vt de ea ſcribit Hieronymus *b*) omnium gentium literis atque linguis, præcipue in Eccleſiis Agnetis vita laudata eſt, quæ & ætatem vicit & tyrannum, & titulum caſtitatis martyrio conſecrauit.

S. AGNETIS MARTYRIVM.

Ap. Bar. an. ſeq. ſed ab. quæ alia certa temporis nota.

a Prud. hym. 14.

b Hier. ep. 8. ad Demet.

VI. Sed nec illud egregium ſpectaculum hic recitare prætermittimus, quod Vrbi præbuit *c* *Geneſius* mimus, qui in theatro, Imperatore ſpectante, cum myſteriis Chriſtianorum illuderet, repente Dei virtute mutatus, ſerio agere cœpit quæ iocis antea actitabat, vſq; adeo vt perfecte factus Chriſtianus, poſt multa tormenta martyrii palmam côſecutus fuerit. Longe plane felicius, quam ille miſer qui Aiacis furentis perſonam agens, tantopere eo eſt raptus affectu, vt in inſaniam vere fuiſſe côuerſum recitet Lucianus. *d* Porro quod Geneſio accidit, *Ardaleoni* quoque contigiſſe, eumque mimum ex ioco factum ſerio Chriſtianum & martyrem, tam Græcorum quam Latinorum Tabulæ *e* teſtantur. Eſtque haud longe diſſimile illud quod de *Dioſcoro* Architheatro ad Alypium Auguſtinus *f* ſcribit: qui, cum in deridendis Chriſtianorum rebus eſſe ſoleret effuſus, effectus eſt & ipſe, licet ſæpe fruſtra renitens, Chriſtianus.

c Mart. Rom. 25. Aug. & Acta ipſius ap. Sur.

MIMI MARTYRES.

d Lucian. de ſalt. prope fi.

e Mart. & Menol. 18 Cal. Mai.

f Aug. ep. 67.

VII. Quibus autem exagitatæ fuerint cladibus Eccleſiæ Galliarum & Hiſpaniarum ſub Rictiouaro & Daciano crudeliſſimis Præfectis, aliæque Occidentales prouinciæ ſub aliis eiuſmodi feris rabidis, neminem puto pro dignitate aſſequi aliquando oratione poſſe. Quandoquidem cum vniuerſum Romanũ Imperium refertum eſſet cultorib. Chriſti, & tota vis Imperatorum in hoc poſita vt Chriſtianam religionem radicitus extirparent, non prouincia, non ciuitas, oppidum, vicus, rus, prædium, caſa, vel hortus, aut angulus extitit, in quibus de Chriſtianis cuiuſcumque eſſent ordinis vel dignitatis, ſexus & ætatis, non fuerit habita diligens inquiſitio, & crudelis animaduerſio. Cum præſertim hoc ipſo anno (qui numeratur ab Euſebio *g* ſecundus Perſecutionis) generale rurſum ab Imperatoribus promulgatum, vt ait, fuerit edictum, vt vniuerſa plebs in ſingulis ciuitatibus idolis immolare omnium tormentorum generibus cogerentur: Ac præterea in ſuperius citatis Actis S. Anyſiæ martyris tradatur, ab iiſdem Imperatoribus licentiam vniuerſis conceſſam eſſe, vt quos vellent Chriſtianos ſine pœna occidere poſſent.

VII. IMMANITAS PERSECVTIONIS.

g Euſ. 8. hi. 13.

VIII. Sed inter quamplurimos alios celebres martyres in Galliis tunc paſſos, *Victorinus* Epiſcopus Pictauienſis excelluit, qui & ob multiplices commentarios à ſe editos, quos S. Hierony-

VICTORINVS MARTYR.

ronymus *a* recenſet, clarus eſt habitus inter Scriptores Eccleſiaſticos: etiamſi (vt ait idem auctor) quod non æque Latine vt Græce noſſet, opera eius grandia ſenſu, viliora viderentur compoſitione verborum. Quod verò Gelaſius *b* Papa receſuerit eius opuſcula inter apocrypha, duplex potuit eſſe ratio, tum quod (vt de eo idem teſtatur *c* Hieronymus) in explanatione Scripturarum ſecutus eſſet Origenem, tum etiam quod Millenariorũ eſſet ſectatus opinionem. Quod autem reperiatur in Romano Concilio *d* habito ſub Silueſtro, cuiuſdam *Victorini* illic præſentis damnatio, qui Paſchale feſtum nequaquam ex inſtituto Eccleſiæ, ſed decimo Calendas Maii diceret celebrandum: rerum ignarus, abſque aliqua teſtificatione antiquioris editionis, addidit ei nomen, *Pictauienſem Epiſcopum*. Nam quomodo quæſo, ſub Silueſtro temporibus Conſtantini potuit Victorinus Pictauienſis illi intereſſe Concilio, quem multos ante id temporis annos conſtat fuiſſe martyrio coronatum?

a Hie. de Scrip. Eccl. in Vict.
b Conc. Rom. decr. de li. apoc.
c Hie. ep. 75.
d Conc. Rom. ſub Silu. cap. 2.
VTRVM GALLVS.

[Victorinum martyrem non *Pictauienſem* in Gallia Epiſcopũ, ſed *Petauienſem* ſeu *Pitauionenſem* (quæ erat olim ciuitas Pannoniæ Superioris, nunc vrbs [illegible] Græcium primaria, vulgo dicta *Petavv* Germanis *Bocttauiu*) fuiſſe multi volunt. Sicque etiam legi in antiquis S. Hieronymi exemplaribus lib. de Script. Eccl. & ep. 75. vbi de eodem Victorino agit, notat ſcholiaſt: ſicque eandem lectionem agnoſcit Græca verſio Sophronii dicti libri Hieronymiani.]

IX.

Porro quem finem acceperit Rictiouari Præſidis ſæua crudelitas, Acta *e* ſanctorum Martyrum, quos multis affectos ſuppliciis Sueſſione interfici iuſſit, *Criſpini & Criſpiniani* declarant, dum aiunt, ipſum cernentem ſe nihil ſuis efficere ſuppliciis, furibundum & (vt creditum eſt) arreptum à dæmone, in ignem ſeſe præcipitaſſe.

e Ap. Sur. 25. Oct.
RICTIOVARVS DAT POENAS CRVDELITATIS.

X.

S. VINCENTIVS MARTYR.

In Hiſpaniis vero præ aliis infinitis omnis ſexus, ætatis, & conditionis martyribus, ex diriſſima perſecutoris crudelitate celeberrimus extitit *Vincentius* diaconus Cæſarauguſtanus, opere, ſermoneque pollens, Valentiam ad ſupplicium amandatus: cuius extant *f* martyrii Acta fideliſſima, non tantum Latinis, ſed & Græcis ob ſuam excellentiam facta conſpicua, quæ etiam Prudentius *g* ſacro hymno cecinit, & omnes ferme Latini Patres celebrarunt. Innumerabilem autem propemodũ fuiſſe multitudinem eorum, qui Cæſarauguſtæ diuerſo cruciamentorum genere tunc martyrii coronam conſecuti ſunt, S. Catholica Eccleſia teſtatur in ſuis *h* Tabulis: & Prudentius *i* ſcribit, vix eam ciuitatem numero martyrum cedere ipſi Romæ. Sed maior omnium ille tumulus erat, qui cineres cõbuſtorum martyrum prope innumerabilium continebat, quos ab aliis cineribus candore diſtinctos, atque ſelectos, ſimulque congeſtos, *Maſſam candidam* dictam ferunt.

f Ap. Met. & Sur. 22. Ian.
g Prud. periſt. hym. 5.
h Mart. Rom. 2. Nouemb.
i Prud. hym. 4 in laud. 18. mart. Cæſarang.

XI.

ALII MARTYRES IN HISPANIA.

At quam immanis eſſet Daciani Præfecti crudelitas, in Deo dicato puriſſimo *Encraditis* virginis corpore, ibidẽ Cæſarauguſtæ ſtylo ferreo preſſis plane notis perpetuo monumento teſtata remanſit, dum *k* eius laniato corpore, mammilla abſciſſa, iecore auulſo, adhuc ſpirantem in carcere incluſit donec vlceratum corpus putreſceret. Sed & valde inſignis extitit Compluti duorum puerorum, quos ad martyrium pii parẽtes inſtituerant, triumphus, *Iuſti & Paſtoris*: qui auditu Daciani aduentu, relictis tabellis, quibus in litteris addiſcẽdis tenella ætas detinebatur, ambo pariter mira alacritate ſeſe martyrio obtulerunt, & diris cruciamentis exagitati, gladio demum perempti ſunt. Nec minor duarum *Eulaliarum* victoria, quarum altera Barcinone Crucis ſupplicium paſſa eſt, Emeritæ altera, duodecim tantum annos nata, poſt plurima tormenta nouiſſime in equuleo ſuſpenſa & exungulata, facibus ardentibus ex vtroque latere appoſitis, hauſto igne ſpiritum reddidit. Huius martyrium cecinit hymno ſacro Prudentius: *l* vbi inter alia de teneræ virginis pluſquam virilis pectoris infracto robore, ait eam in Præfecti oculos deſpuiſſe, ſimulacra diſſipaſſe, & quæ ad ſacrificandum appoſita erant, pedibus proculcaſſe. At vero quod cæteri Chriſtianorum Eulaliæ exemplo permoti, intrepido animo ad idola frangenda paſſim proſilirent diſpendio vitæ ſuæ, non placuit Hiſpanis Epiſcopis, quod priuato impulſu diuini Spiritus Chriſti virgo feciſſet, ab omnibus temere vſurpari. Quamobrem qui paulo poſt Elibrrim conuenerunt, canonem ſtatuerunt, *m* vt ſi quis idola frangeret, & ibidem occiſus eſſet, in numerum Martyrum non reciperetur. Cæterum agunt de eadem virgine plures alii, inter quos Gregorius *a* Turonenſis multa habet de miraculis ad eius ſepulchrum fieri ſolitis. Et ſcribit Iſidorus, *b* Gothos ab Emerita abſtinuiſſe, territos oſtentis beatiſſimæ Eulaliæ.

k Mart. Rom. 16. April.
l Prud. hym. 3.
m Conc. Elib. c. 60.
a Greg. [illegible]
b Iſid. [illegible] Goth. æra 45.

XII.

OSII CONFESSIO.

Qui etiam hoc tempore nobiliſſimæ Eccleſiæ Cordubenſi præerat, magnus ille OSIVS toto Orbe celeberrimus, de quo ſæpiſſime agendum inferius, & ipſe inter reliquos ciuitatis ſuæ martyres, hac eadem perſecutione Chriſti fidẽ magna conſtantia coram Præſide confeſſus eſt, ſicut ipſemet poſtea in literis *c* ad Conſtantium Imperatorem ſcriptis teſtatus eſt. Quod vero cum ipſe, tum æque gloria confeſſionis inſignis *Valerius* Epiſcopus Cæſarauguſtanus, & ſiqui alii eiuſmodi, nequaquam vt complures alii martyrium conſummauerint, id quidem ea ex cauſa accidiſſe putamus, quod dum adhuc detinerentur in carcere, Diocletianus atque Maximianus ſe abdicauerint Imperio, ſicque perſecutio aliquantum remiſſa fuerit: licet ea ſemel ab iiſdem Imperatoribus excitata, ad decennium vſque (quod omnes affirmant) eodem quo inchoata eſt nomine propagata fuerit.

c Ap. Athan. ep. ad Sol.

XIII.

MARTYRES IN INSVLIS.

Peruaſit & Inſulas eiuſdem furoris impetus. Siquidem nonnullos in Britannia paſſos, alioſque in Sardinia, habent Tabulę Eccleſiaſticæ. Et in Palmaria inſula quæ adiacet Latio, *Anaſtaſia* mulier Senatoria, cum poſt diram & immitem cuſtodiam, à viro ſuo Publio homine Ethnico Romæ in priuatis ædibus toleratam, (in qua tamen à *Chryſogono* fortiſſimo Chriſti Confeſſore multum roborata fuit, quorum extant *d* vltro citroque datæ ea de re litteræ) fuiſſet, eo defuncto, in eamdem inſulam deportata cum ducentis viris & ſeptuaginta feminis, (qui omnes variis interfectionib. martyrium conſummarunt) poſt alia rurſum tormẽta ſuperata, demum igne feliciter migrauit in cælum. Inter eos vero qui Siciliam ſuo ſanguine inſigniter illuſtrarunt, præcipua effulſit claritate *Lucia* virgo Syracuſana: quam cum lenones, quibus à Paſchaſio Præfecto tradita fuerat vt à populo virginitati eius illuderetur, ducere vellent, nulla vmquam vi, vel funibus additis, vel boum iugis plurimis, loco mouere potuerunt: deinde vero picem, reſinam, feruens oleum nihil læſa ſuperans, tandem gladio percuſſa martyrium conſummauit. Referũtur hæc breuiter in Tabulis *e* Eccleſiaſticis, quæ fuſe narrant ipſius Acta *f* ore omnium decantata, & à pluribus omni genere ſcriptionis celebrata. Extant vero etiam huius anni notata Conſulibus *Eupli* diaconi Catanenſis Acta perbreuiter, ſed fideliter ſcripta: qui cum inuentus eſſet legere Euangelia, & docere Chriſtianos, iuſſu Caluiſiani Conſularis poſt alia tormenta, Euangelio ad collum appenſo decollatus eſt pridie Idus Auguſti.

d Ap. Nic. lib. 14. in fi. & Bar. an. 300.
S. LVCIÆ MARTYRIVM.
e Mart. Rom. 13. Dec.
f Ap. Sur. eo die.

XIV.

At de martyribus prouinciarum Occidentalium hactenus: cum præter iſtos pauciſſimos, quos exempli tantummodo gratia recenſere voluimus, aliorum *g* quam plurimorum natales dies adſcripti habeantur publicis Eccleſiaſticis Tabulis, maiorque plane ſit eorum numerus, quorum memoriam priuatim ſingularum Eccleſiarum monumenta celebrant, innumerorum vero memoria penitus exciderit. Adeo namque acerbe perſecutio graſſata eſt, vt creditum à Gentilibus fuerit, Chriſtianam religionem eſſe penitus abolitam, ac de ſubactis deletiſque Chriſtianis, columnas erexerint. Hæc enim Cluniæ in Hiſpania inſcriptio legitur: DIOCLETIAN. IOVIVS. MAXIMI. HERCVLEVS CÆSS. AVGG. AMPLIFICATO PER ORIENTEM ET OCCID. IMPE. ROM. ET NOMINE CHRISTIANOR. DELETO QVI REMP. EVERTEBANT. Ruſſuſque ibidem hæc altera: DIOCLET. CÆS. AVG. GALERIO IN ORIENTE ADOPT. SVPERSTITIONE CHRISTI VBIQ. DELETA, CVLTV DEORVM PROPAGATO. Eademque leguntur etiam *h* Areuaci Hiſpaniæ in columnis pluribus. Nec vero tantum in Hiſpaniis eiuſmodi fuiſſe de Chriſtiana religione proſtrata erecta trophæa, ſed toto Orbe Romano ſimiliter factitatum exiſtimamus, verum in odium impietatis & impiorum Principum, reddita Eccleſiæ pace eadem penitus fuiſſe deleta: hæc autem relicta memoriæ cauſa, non ſine nutu diuino, vt eiuſmodi monumentis immanitas perſecutionis intelligi poſſet, ac longe minora eſſe quæ de martyribus tunc paſſis diuerſis in locis ſcripta habentur, quam quæ à prouinciarum Præſidibus facta ſunt.

g De iis Baronius diffuſius hoc an.
TROPHÆA INANIA DE EXTINCTA CHRIST. RELIG.
h Hab. Ala Manut. poſt Schol. in Caſ. & Ad Occ. de nun in Diocl. & Bar. an. ſeq.

IESV

IESV CHRISTI AN. 304.

MARCELLINI AN. 1.

CONSTANTII & GALERII AN. 1.

I. DIOCLET. ET MAX. SE ABDICANT.

ANno Chriſti trecenteſimo quarto, Diocletiano nonum & Maximiano octauum Auguſtis Coſſ. vigeſimo anno eiuſdem Diocletiani Imperii nōdum exacto, ambo Auguſti, *Diocletianus* Nicomediæ, *Maximianus* Mediolani, vno eodemque die depoſita purpura ſe Imperio abdicarunt: idque vndecimo Calendas Martii, non Maii, vt Panuinius poſuit. Erroris namque ex ſe ipſo arguitur, dum affirmat id factum eſſe nondum expleto biennio perſecutionis indictæ, (quod & ſæpius teſtatur Euſebius:)*a* quandoquidem eiuſdem Euſebii *b* auctoritate conſtat edictum de illa promulgatum eſſe menſe Martii. Sed ex prædictis illi erroris arguuntur, qui anno ſuperiori hæc aſſerunt contigiſſe: nam ſub huius anni quos poſuimus Coſſ. æque Zoſimus collocat, licet apud eum perperam dicantur interlapſi anni centum & vnus à Conſulatu *c* Chilonis & Libonis, quo Seuerus Ludos Sæculares exhibuit, cum numerentur tantummodo centum vno minus. Cæterum & Gallicanus ille orator in Panegyrico Maximiniano & Conſtantino poſtea dicto, eorumdem Imperatorum abdicationem accidiſſe teſtatur eodem octauo Maximiani Conſulatu, nempe hoc anno. Quod autem æque numerat eiuſdem Imperii annum vigeſimum, id eſt intelligendum de initio Diocletiani, à quo annos eorundem Imperii numerari ſolitos conſtat. Denique id factum eſſe anno ipſius Diocletiani vigeſimo, tum Euſebius in Chronico & Hiſtoria locis ſupra citatis docet, tum plures alii conſentiunt.

a Euſ. in Chr. & 8. hiſt. 13. & 16. 29.
b Id. 8. hiſt. 3.
c An. 206.

II. …VRSE ABDICARINT.

Cauſam autem cur Diocletianus ſe abdicauerit, idem auctor Panegyrici refert ad eius ingraueſcentem ætatem & malam valetudinem: Maximianum vero qui cum illo ſumma ſemper concordia vixiſſet, nec in hoc facto diſcordem ſe exhibere voluiſſe. Sed Euſebius, *d* ipſeque Conſtantinus Imperator in oratione *e* quam habuit ad Sanctorum cœtum, teſtatum reliquere, Diocletianum ſe abdicaſſe, quod in amentiam incidiſſet: ac pariter in Actis *f* SS. Mennæ & ſociorum martyrum, quæ germana eſſe noſcuntur, traditur ambos eoſdem Imperatores, licet abdicationis ſuæ cauſam publice prætexerent fortunæ ſatietatem, & amorem mutationis: tamen priuatim amicis fidelioribus faſſos eſſe, id ſe mœrore & deſperatione agere, quod cum ſperaſſent immanibus ſuis perſecutionibus Chriſtianam religionem radicitus excindere, tamen præter expectationem viderent eam fœcūdiori germine propagari. Verum quod hæc ipſorum abdicatio, quamuis ignominioſa, non ſatis videri poterat eſſe in vltionem effuſi ſanguinis Chriſtiani, ideo vt magis appareret id accidiſſe ex diuina indignatione, eorum prior velut Cain tremens ac ſemper ſibi metuens (quod teſtatus eſt eadem oratione Conſtantinus) ne aliquando fulminis ictu cōcideret, quo ſemel palatium eius combuſtum fuerat, aſpera inſuper corporis ægrotatione contabeſcens, diem extremum infeliciſſime clauſit, poſterior vero ſpontaneo laqueo ſe præfocans, vitam abrupit: prout de vtroque demonſtrabitur ſuis locis.

d Euſ. 8. hiſt. 6.
e Ap. Euſ. 25.
f Ap. Sur. 10. Dec.

III. …CTA EORVM OBSCVRA.

Cæterum præter illa quæ ad ipſorum in Chriſtianos perſecutionem ſpectant, reliquæ eorum res geſtæ remanſerunt obſcuræ admodum: adeo vt quatuor luſtra quibus imperarunt, & aduerſus barbaros atque tyrannos feliciter decertarūt, relicta ſint ferme obliuione ſepulta: cum alioqui hoc tempore non defuerint hiſtorici nobiliſſimi, nempe Ælii Spartianus & Lampridius, Iulius Capitolinus, Trebellius Pollio, & Flauius Vopiſcus, qui cum ipſi Diocletiano, tum Conſtantio Cæſari, ſiue Conſtantino eius filio, illorum qui præceſſerant Imperatorum Vitas à ſe conſcriptas dedicauerunt. Teſtatur ſane Vopiſcus *g* ſe ſcripturum fore Diocletiani res geſtas, ac Claudium Euſthenium qui Diocletiano ab epiſtolis fuit, deſcripſiſſe Acta quatuor Principum, Diocletiani, Maximiani, Galerii, & Conſtantii, totidem libris, quæ omnia perierunt: merito hæc paſſi in ſcriptis rerum ſuarum commentariis, qui in Chriſtianorum libros adeo ſæuierant.

g Vopiſ. in Boſ. & in Car.

IV. CONSTANTIVS GALERIVS IMPP.

Cum autem Diocletianus & Maximianus depoſuiſſent ſimul Imperium, qui Cæſarum titulo cum eis in hanc diem Rempublicam adminiſtrarant, Auguſti ſunt appellati, nempe CONSTANTIVS CHLORVS, & GALERIVS MAXIMIANVS, qui perperam apud Euſebium, & alios pleroſque tam Græcos quam Latinos, nominatus reperitur *Maximinus*, cū in omnibus antiquis nummis aliiſq; monumentis quæ alii collegerunt, necnon apud Zoſimum, *a* Socratem, *b* & ſi qui ſint alii, *Galerius Maximianus* ſemper ſcriptus legatur: Sed libentius ab ſcriptoribus acceptum credimus nomen *Maximini*, quam *Maximiani*, quod alius huius nominis Imperator tunc viueret *Maximianus Herculius*. Sicut etiam iiſdem antiquarum Inſcriptionum monumentis plane declaratur, diuerſos fuiſſe Galerium Maximianum, & Galerium Maximinum, ac priorem Galerium de quo eſt ſermo, vna cum Conſtantio poſt Diocletianum imperaſſe, poſteriorem vero ab eodem priori Galerio creatum Cæſarem, ei in Imperium ſucceſſiſſe. Quamobrem ſicut duo Galerii, ab inuicem diſtincti ſunt, & ſuo quiſque dicendus eſt nomine, nempe hic Maximianus, ille Maximinus: ita quoque vt diſcernantur duo Maximiani, prior ſuo cognomento Herculius, poſterior Galerius nominandus eſt, qui etiam cognomento *Armentarius*, necnon & *Iouius* (æque ac Diocletianus) dictus à pleriſque reperitur. Cum igitur Conſtantius Herculio in Occidente, Galerius Diocletiano in Oriente ſucceſſiſſet, ſic inter illos tradit Eutropius fuiſſe partitum Imperium, vt Conſtantius Galliis, Hiſpaniis, Italiæ, & Africæ præeſſet, Galerius Illyrico, Græciæ, & Orienti.

a Zoſ. lib. 2.
b Soc. li. 1. c. 1.
MAXIMIANORVM ET GALERIORVM DISCRIMINATIO.

V. CONSTANTII EGREGIVM FACTVM IN TENTANDA SVORVM RELIGIONE.

Sed quod pertinet ad Conſtantium, quem idem Eutropius commendat ob morum integritatem, is cum ſe cunctis amabilem præberet, erga Chriſtianos potiſſimum omnem præſetulit humanitatem. Qui & cœpta à reliquis Imperatoribus perſecutione, præclarum illud omnique memoria dignum prudentiſſimæ pietatis exemplum exhibuit, vt vocatis domeſticis ſuis qui Chriſtiani eſſent, eiſdemque oblata conditione, vt vel diis immolando honoribus priſtinis perfruerentur, vel id recuſando procul reiicerentur, ſic tentato eorum animo, quos vidiſſet abire malle quam Deum ſuum negare, hos apud ſe retinuerit, & honoribus auxerit, alios vero qui honores religioni ſuæ prætuliſſent, procul à ſe repulerit, tamquā videlicet perfidos ipſi Imperatori Reique publicæ futuros, qui Deo ſuo fidem non ſeruaſſent. Narrat hæc inter alias eiuſdem Imperatoris laudes Euſebius in Vita *c* Conſtantini eius filii.

c Euſ. 1. de Vit. 9. & 10.

VI. PERSECVTIO PERSEVERAT.

Verum quantumlibet ſic compoſitus eſſet Conſtantius, etiam antequam Diocletianus & Maximianus rerum adminiſtrationem desererent: tamen quantum apparet ex rebus geſtis, haud ſtatim vt ipſe plenū eſt adeptus Imperium, omnimodam pacem Eccleſia Occidentalis eſt conſecuta, etſi id Euſebius *d* ſignificare videatur, dum ait, omnes illas Imperii Occidentalis oras nondum abſolutis duobus perſecutionis annis tranquillitatem adeptas eſſe. Neque enim ipſe Conſtantius ſtatim videri voluit, aut etiam potuit, edictis Imperatorum adhuc viuentium aduerſari, tum quod in extremis mundi partibus, nempe in Britannia ageret, tum etiam quod ſtatim ac Maximianus ſe abdicauit, tota Italia ipſaque Roma bello ciuili magnopere exagitata fuerit: vt teſtatur idem qui ſupra Gallicanus orator in Panegyrico ipſi Maximiano & Conſtantino poſtea dicto: Acciditque plane vt ſicut mare vehementibus ventorum flatibus ſemel exagitatum, licet ventorum ceſſent impulſus, haud tamen continuo eius fluctus omnino quieſcant: ita quamuis Maximiani furor ipſo ſe abdicante videri poſſet extinctus, tamen haud facile valuerit contineri concitatę perſecutionis impetus: Romæ pręſertim vbi ciuiles motus vigerēt, & Magiſtratus à Maximiano præfecti, quod in Chriſtianos cœperant, inſtigantibus Gentilitiæ ſuperſtitionis Pontificibus agere non deſtiterunt. Cum & inſuper Eutropius aſſerat, Conſtantium Auguſti dignitate contentum, ſollicitudinē adminiſtrationis Italiæ atque Africæ ceſſiſſe Galerio, qui Chriſtianorum erat hoſtis infenſiſſimus.

d Id. 8. hiſt. 25. in fi.

VII MARCELLINI PP. MARTYRIVM.

Quamobrem accidit vt hoc ipſo anno, iiſdemque Coſſ. (vt habet Liber de Romanis Pontificibus) ſexto Calen-

das Maii Romanæ Eccleſiæ Pontifex *Marcellinus*, vna cum aliis quibuſdam capite truncatus ſit. Qui quidem ea ratione dicendus eſt ſediſſe annos octo, minus ſeptem diebus: vel ſi dixerimus diem ſextum Calendas Maii, non martyrii, ſed ſepulturæ eſſe memoriam, quod ibidem tradatur dies triginta ſex Marcellini & ſociorũ corpora inſepulta iacuiſſe, totidem dies à præfinito tempore ſedis eius demendi erunt. Tandem vero eorumdem corpora (vt ibidẽ ponitur) à Marcellino presbytero noctu ſublata ſunt, ſepultaque Via Salaria in cœmeterio Priſcillæ, cum hymnis, à presbyteris & diaconis. Verum quod additur, vacaſſe ſedem Pontificiam annos ſeptem, menſes ſex, dies viginti quinque, illud de annis, merum commentum eſt omnino tollendum. Ei enim contradicunt & quæ idem auctor tradit in ſequentib. Pontificibus, & alii omnes qui de Romanis Præſulibus ſcripſerunt. Sicut & quod numerus menſium ac dierum vacationis ſedis Marcellini ab aliis diuerſus ponatur, & tempus Marcelli varie notetur, nihil certi de his affirmari poteſt. Conſtat tamen hoc eodem anno eumdem MARCELLVM, patria Romanum, Benedicti filium, ex presbytero creatum eſſe Pontificem, de quo plura inferius.

MARCELLI CREATIO.

VIII.

a Ap. Sur. 12. Maii.
b Amb. exhor ad virg. & de virg. lib. 3.
c Vſuar. & Ado in Mart. 10. Feb.

Eodem quoque anno, iiſdemque Coſſ. (vt habetur in Actis a S. Pancratii martyris) paſſa eſt ibidem Romæ *Soteris* virgo: quæ vt ſcribit S. Ambroſius b) cum eſſet decora facie valde, & nobilis maiorum proſapia, Conſulatus & Præfecturas parentũ ſacra poſthabuit fide, & immolare iuſſa, nec acquieſcens, poſt deuicta multa pœnarum genera, gladio martyrium conſummauit. Qui c vero paſſam illam ponunt in Oriente, auctoritate eiuſdem Ambroſii refelluntur.

IX. MARTYRES IN ORIENTE

d Euſ. 8. hiſt. 14. 15.

Quod autem ſpectat ad res Orientalis Eccleſiæ, qui aduerſus Chriſtianos ſemper ſe hoſtem infenſiſſimum geſſerat Galerius Maximianus, poſt Diocletiani abdicationem ſolus Imperium adminiſtrans, hoc tertio cœptæ perſecutionis anno, (vt ab Euſebio numeratur: ſiquidem licet qui eam excitaſſent ſe abdicarint, tamen quæ eorum edictis ſemel cœpta eſt, eorumdem quoque nomine dici perſeuerauit, quouſque penitus tam in Oriente quam Occidente ſopita eſt) eamdem nouis edictis acrius inſtaurauit, plurimoſque inſignes martyres ſuſtulit, quorum nõnullorum idem Euſebius d certamina deſcripſit: puta *Vlpiani* adoleſcentis Tyrii, qui more parricidarum inſutus culeo in mare demerſus eſt, & *Apphiani* atque *Ædeſii* fratrum, ipſi Euſebio familiaritate coniunctorum, quorum ille Cæſareæ in Palæſtina paſſus eſt, quod Præſidem ſacrificantem arguiſſet, iſte Alexandriæ, quod Iudicem reprehendiſſet de ſententiis in Chriſtianos latis, quibus ſæpe viros graues & modeſtos variis ignominiæ notis afficeret, ac mulieres ſummæ continentiæ, virgineſque Deo dicatas lenonibus traderet.

X. VIRGINES CHRIST. DAMNATÆ AD LVPANAR. MIRE LIBERATÆ.

Ap. Bar. an. 309.
e Amb lib. 3. de virg.
f Pallad. in Lauſiac. c. 53.
g Mart. Rom. 28. Apr. & 3. Maii.
h Ap. Meta. & Sur. Cal April.

Conſuetum enim fuiſſe tum aliis præcedentibus, tum hac potiſſimum vltima perſecutione, Chriſtianas feminas confeſſione conſtantes & pudicitia inſignes tradi lenonib. proſtituendas, & multis iam ſuperius declaratum eſt exemplis, & plurimis aliis conſtat diuerſorum Auctorum, Actorumque, ac Tabularum Eccleſiaſticarum teſtimoniis. Habeſq; de hac ipſa perſecutione inſignia valde exempla virginum, Antiochenæ apud Ambroſium, e Corinthiæ apud Palladium, f Alexandrinæ ac Byzantinæ in veteribus g monumentis, quæ ad lupanaria ductæ, mira Dei prouidentia à viris qui ſe fingerent ad eas violandas ingredi, mutato cum illis habitu intactæ emiſſæ ſunt: ſed ea tantæ pietatis mercede, vt iidem liberatores vna cum virginibus liberatis coronam martyrii conſecuti fuerint. Denique extant hiiſdem huius anni Coſſ. conſignata pura atque ſincera, prout à Notario publice excepta fuere, h Acta Procõſularia SS. Martyrum *Agapes, Chioniæ, & Irenes* ſororum, quæ Theſſalonicæ ſub Dulcitio Præſide viuæ combuſtæ ſunt, quod idolothytis veſci noluiſſent: & quos haberent ſacros codices non tradidiſſent: in quibus Irene Præſidis iuſſu ad publicum lupanar ducta legitur, quæ tamen (vt aliis fere ſemper accidit) Dei virtute pura atque intacta ſeruata eſt martyrio.

XI. DEMETRIVS PROCONS. MARTYR.

Sed cum plures alii reperiantur ibidem Theſſalonicæ hac perſecutione paſſi, præ cæteris *Demetrius*, qui ex Proconſule Ethnico effectus Chriſtianus, iuſſu Maximiani lanceis confoſſus martyrium conſummauit, ore omnium Orientalium immenſis laudib. celebratur: cuius etiam memoria in Latinis a Tabulis florentiſſima viget: Acta vero eius ex antiquis monumentis edidit Metaphraſtes, b quæ donata fuiſſe olim Latinitate ab Anaſtaſio Bibliothecario, auctor eſt Vincentius. c Frequentemque fuiſſe concurſum Chriſtianorum Theſſalonicam ad eius ſepulchrum, ex quo vnguentum medicum ſcaturire iugiter conſueuiſſe, teſtantur Glycas, Cedrenus, Zonaras, & alii.

S. BASILII FVGA.

d Greg. Naz. orat. in laud. Baſil.

Denique adeo his temporibus ſub Galerio Maximiano recrudiut in Oriente perſecutio, vt quamplurimi deſperatione rerum præſentium, qui hactenus ciuitatum latebras eſſe tutas experti fuiſſent, iam earum diffidẽtia ſiluas petierint, & montana latibula. Id quidem inter alios complures, proauos quoque Baſilii Magni eſſe, auctor eſt Gregorius d Nazianzenus: cum & de prouidentia Dei erga eos diſſerẽs, aſſerit feras beſtias, ceruos, aues, ſe quotidie ſponte illis obtuliſſe ad cibum, abſq; vlla venatione alioue labore. Iidem vero poſtquam ceſſauit perſecutio, Cæſaream in Cappadocia conceſſere, qui olim habitarunt Neocæſareæ in Ponto: vbi S. Macrina eiuſdẽ Baſilii auia, doctrina Gregorii Thaumaturgi fuit inſigniter ab eius Eccleſiæ viris ad pietatem exculta, vt ſuis epiſtolis e idem Baſilius ſæpe teſtatur. Eorum vero qui in eadem prouincia Ponti martyrium conſecuti ſunt, præ cunctis celebratus à maioribus f habetur *Theodorus* miles, qui cum diuino impulſu templum Martis deorum Amaſeæ inflammaſſet, poſt diriſſima tormenta demum viuus incendio conſumptus eſt. Cuius res geſtæ, ac præclarũ certamen, ex antiquioribus monumentis deſcripta habentur à Metaphraſte: vbi etiam recitantur duæ orationes in eius laudem, altera Gregorii Nyſſeni, altera Nectarii Epiſcopi Conſtantinopolitani.

e Baſ. ep. 75. 79. ad Neocæſ.
MARTYRES PONTICI.
f Mart. Rom. 9. Nouemb. Menolog. Gr. 17. Febr. Meta. 17. Febr.

XIII.

Sed non leuiora his fuiſſe quæ in proxima prouincia Cappadociæ contigerunt, apprime docet Baſilius, dum agit de fuga Chriſtianorum illius regionis in montes vt à perſecutorum rabie ſecuri eſſent, deque ſæuis cruciamentis martyrum, in oratione qua *Gordii* Cæſarienſis Centurionis agonem tunc pro Chriſto ſuſceptum celebrauit. Qui & inſigni pariter laudum præconio proſecutus nobiliſſimum martyrium ignobilis licet genere viri *Barlaham* ruſtici, ibidem Cæſareæ martyrio coronati, præter alia recitat admirabile eiuſdem infractæ conſtantiæ ſpecimen, qua immobiliter paſſus eſt aduſtionem dexteræ manus, ſuper quam vi arreptam ardentes carbones cum thure perſecutores poſuiſſent, vt ille incendii dolorem ſentiens, eos motu ſuo in aram ſuppoſitam excuteret. Cuiuſmodi ſupplicium eadem fortitudine pertuliſſe hac eadem perſecutione Cyrene in Libya *Cyrillam* virginem, fidem faciunt Eccleſiaſticæ Tabulæ. g Quin & huiuſmodi nouam crudelitatis artem alios quoque plurimos Chriſtianos expertos eſſe, quo vel ſpecie tenus diis obtuliſſe thus viderentur, conſtat ex Regulis pœnitentialibus S. Petri Alexandrini, de quibus agetur poſtea, necnon ex aliorum Martyrum Actis: quamuis eos qui hac violentia coacti thus excuſſiſſent, nullius vel leuis argui culpæ debere, idem Petrus doceat.

BARLAHAM MARTYRIS MIRA CONSTANTIA.

g Mart. Rom. 5. Iul. & Bar. an. 310. inf.

XIV. DOROTHEA MARTYR.

Nec infeliciorem exitum habuit fiducia *Dorotheæ* virginis eadem Cæſarea paſſæ: quæ cum ad ſupplicium duceretur, à Theophilo quodam Aduocato Præſidis per irriſionem rogata vt ei de paradiſo ſpõſi ſui, quem illa valde prædicaret, mitteret roſas aut mala, (erat autem dies ſextus Februarii) ipſaque promiſiſſet, in ipſo ferme percuſſoris ictu, apparuit ante illam puer ferens in orario tria mala pulcherrima, & tres roſas elegantiſſimas: cumq; per eumdem puerum mox eas miſiſſet ad Theophilum, commotus hic tanto miraculo, Chriſtum & ipſe confeſſus paulo poſt martyrium ſubiit, prout hæc pluribus narrantur in eiuſdem virginis h Actis.

h Ap. Sur. 6. Febr.

XV. DE ALIIS MARTYRIBVS.

Tunc etiam eadem ciuitas Cæſarienſis inſigniter illuſtrata eſt corona *Iulittæ* martyris, quam idem Baſilius laude celebrauit: ſimulque oſtendit, addidiſſe illud Imperatorem ad priora in Chriſtianos promulgata olim edicta, vt qui deos colere detrectarent, haberentur infames, nulloque legum adminiculo iuuarentur aduerſus inſurgentes in ſe calumniatores. Extatque inſuper nonnullorum aliorum tam in iiſdem Ponti & Cappadociæ regionibus, quam in Meſopotamia, Armenia Minori, & Arabia paſſorum memoria in Tabulis Eccleſiaſticis. Quam vero immania & inau-

dita

a *Euſeb.* 8. *hiſt.*24.

b *Martyr. Rom.*11. *Nouembr.*

dita cruciamenta iidem perpeſſi ſint, Euſebius *a* generatim tantum res illarum Eccleſiarum proſecutus deſcribit. Inter eos autem qui in Meſopotamia paſſi ſunt, memorabilis extitit *Athenodorus b*: qui cum ignibus, & aliis cruciatibus diutius tortus, capitis damnatus eſſet, & ictum illaturus carnifex à numine repulſus corruiſſet, nullusq; alius eum ferire auderet, orans obdormiuit in Domino. De cæteris autem Martyribus in aliis Orientis prouinciis coronatis, agetur opportunius annis ſequentibus.

IESV CHRISTI ANN. 305.

MARCELLI ANN. 2.

CONSTANTII & GALERII } AN. 2.

I. IANVARIVS MARTYR.

ANNO CHRISTI trecenteſimo quinto, Conſtantio & Galerio Auguſtis quintum Coſſ. *S. Ianuarius* Epiſcopus Beneuentanus, poſtquam virtute diuina illæſus euaſit dentes beſtiarum, & flammas fornacis ardentis, aliaq; ſuperauit tormenta; obtruncatione capitis vna cum ſociis martyrium conſecutus eſt ab ingrato Præfecto, cui ipſe ereptum diuinitus oculorum lumen precibus ſuis reſtituerat. Iſthæc enim his Coſſ. contigiſſe reperimus in Actis *c* manuſcriptis eorundem SS. cum in illis quæ edita *d* habentur, à Ioanne diacono olim concinnata, deſint Conſules quibus paſſi ſunt. Cæterum eiuſdem S. Ianuarij corpus, longum poſt ambitum, translatum demum Neapolim, ob ingentem atque frequētem miraculorum operationem, magna illic celebritate colitur. Vigetque hactenus inſigne illud & perenne miraculū ſanguinis eius; vt qui vitrea ampulla concretus contineatur, quotieſcunq; ad caput admouetur, quaſi vicino illius coronæ martyrij lætetur aſpectu, protinus liquefieri, mox fluere & ebullire maxima omnium admiratione conſpiciatur.

c *Rec. Baron. Annal. To.II. hoc an.*
d *Ap. Sur.* 19. *Sept.*

MIRACVLŪ DE EIVS SANGVINE.

II. ALII MARTYRES IN ORIENTE.

In Oriente vero ſæuius graſſante perſecutione, hoc eiuſdem indictæ anno quarto, (vt ab Euſebio numerantur) ponit ipſe nobile certamen *Agapij* martyris, qui Cæſareæ Palæſtinæ Galerio Imperatore ludos in Amphitheatro ſpectante, beſtiis obiectus eſt. Eodemq; anno Tarſi in Cilicia paſſus eſt *Bonifacius* procurator *Aglaidis* nobilis fœminæ Chriſtianæ: qui cum ei turpibus vſibus hactenus inſeruiſſet, ab eadem iam pœnitente ipſe pœnitens Roma Tarſum miſſus vt emeret corpora SS. Martyrum; quæ Simplicius Proconſul non minus auarus quam crudelis pretio diſtrahere conſueuiſſet; oblata occaſione aliorum martyrum, quos pro CHRISTO fortiter pati videret, & ipſe martyr effectus eſt, atque à ſuis redemptus ad eandem Aglaidem Romam relatus: ſicut hæc pluribus deſcribuntur in eius paſſionis Actis *e*. Sed & memoratur in Tabulis Eccleſiaſticis *Pelagia* virgo, quæ ibidem Tarſi in candentis ærei bouis ventrem incluſa, inſignem martyrij ſuſcepit coronam: itemque alij tam in eadem ciuitate, quam in cæteris eiuſdem Ciliciæ, & adiacentium, aliarumque toto orbe Romano prouinciarum locis, eadem perſecutione vrgente variis tormentorum generibus martyrio coronati: præter innumeros, quorum memoria penitus excidit.

e *Ap. Metaph.*14. *Cal. Ianuar. & Sur. Non. Iunij.*

III. CANONES PETRI ALEXAN. DE LAPSIS.

Cum autem hoc eodem anno quarto Perſecutionis, inſtante Paſchate frequens Lapſorum numerus (ſicut olim accidiſſe vidimus temporibus Cypriani) admiſſi ſceleris pœnitentes, confeſtim in Eccleſiam recipi vrgerent, ſed Epiſcopi Catholici eos indiſtincte abque digna præuia pœnitentia recipere recuſarent: inter alios *Petrus* illuſtris nominis Epiſcopus Alexandrinus; diuerſos lapſorum caſus conſiderans, diuerſaque pro conditione cuiuſque medicamenta vulneribus adhibens, Regulas *f* aliquot ſcripſit, quæ à Patribus præſertim Orientalibus cognitæ probatæque, atque vſu receptæ ſunt; quibus etiam demonſtrantur ingentia mala, quibus Eccleſiæ Dei contigit his temporibus premi, necnon multiplices artes perſecutorum ad ſubuertendos Fideles, & diuerſos eorundem Chriſtianorum lamentabiles lapſus. Quæ vero occaſione eorundem Lapſorum ortæ fuerint turbæ, dicetur anno ſequenti.

f *Ext. ap. Theod. Balſ. in Nomocan. in fin. & in Bibl. Patrū.*

IV. DE SYNODO ELIBERINA.

At non tantum Epiſcopi Orientales, furente licet perſecutione, de componenda eiuſmodi Eccleſiaſtica diſciplina adeo ſoliciti fuerunt; ſed & in Occidente illud ipſum præſtitiſſe reperiuntur Hiſpani Epiſcopi nobiles Confeſſores: qui decem & nouem numero conuenientes ELIBERIM, (Bæticæ *a* prouinciæ ciuitatem, cuius poſtea ſedem Granatam translatam tradunt) auſteriori quodam ſpiritu propemodum viſi ſunt Nouatianorum limites attigiſſe, dum Lapſis nec in fine communionem dandam eſſe ſtatuerunt *b*. Qua de cauſa factum putatur, vt cum hæc diſplicuerint ſucceſſoribus, nulla, ſicut de aliis, eius Synodi nominatim ab antiquioribus mentio habeatur, atq; ſic prope antiquata remanſerit. At cum quæ ab iiſdem Patribus de ea re ſunt ſtatuta, excuſentur ab Innocentio *c* Papa, dum licet tacito Eliberinæ Synodi nomine, de rebus in ea decretis agit; nemo ſit qui accuſare præſumat: cum & eidem Synodo interfuiſſe noſcantur magni illi pietate, doctrina, & confeſſione illuſtres, *Oſius* Cordubenſis & *Valerius* Cæſarauguſtanus, de quibus dictū eſt ſuperius; & multa tunc accidere potuerint quæ nobis ſunt incomperta, in quibus auſteriora illa lapſis remedia oportuerit adhibere; maximè vt reliquos omnes Fideles ab idololatria longius abſterrerent. Qua etiam ratione & in publica lætitia lucernas, & in cœmeterio cereos accendere, & in Eccleſia Imagines pingi vetuerunt; de quibus rebus luculenter à nobis diſputatum eſt ſuperius *d*; ſicut & de pleriſque aliis ad antiquos Eccleſiæ mores ſpectantibus, quarum in reliquis eiuſdem Synodi canonibus fit mentio. Eam enim nondum perſecutione extincta, ac proinde ante Imperium Conſtantini (ſub quo plerique alij ponunt) celebratam, cum eiuſdem Innocentij teſtimonio conſtat, tum ex regulis ibidem ſcriptis ſatis colligitur.

a *Plin. lib.* 3. *c.*1.

b *Conc. Elib. c.*1.2.3.6.8. 12.17.18.63. 64.65.71.

c *Innoc. ep.*1. *c.*1.

d *An.*57. & 58.

IESV CHRISTI ANN. 306.

MARCELLI ANN. 3.

CONSTANTINI ANN. I.

I.

ANNO CHRISTI trecenteſimo ſexto, Conſtantio & Galerio Augg. ſextum Coſſ. quinto *e* Perſecutionis anno, *Theodoſia* virgo Tyria Cæſareæ in Palæſtina poſt dira tormēta in mare eſt præcipitata; & alij plurimi Fideles ad metalla damnati, nonnulli etiā beſtiis igniq; traditi, multi carcere coërciti & vinculis: inter quos enituit maximè *Pamphilus*, ipſi Euſebio hæc pluribus deſcribenti familiaritate coniunctiſſimus; de cuius conſummatione martyrij dicetur anno poſt ſequentem.

e *Euſeb.* 8. *hiſt.*17.

II. SEVERVS & MAXIMINVS CÆSS.

Hoc eodem anno Galerius Maximianus Imperator, exiſtimans vnum ſe tot prouinciis regendis non ſufficere, duos Cæſares creauit, nempe *Flauium Valerium* SEVERVM, & MAXIMINVM natum (vt teſtatur Zoſimus *f*) ex ſorore eiuſdem Galerii Auguſti, & ab eodem adoptatum: quorū creandorum illa alia adducitur ex Eutropio cauſa, quod Conſtantius, cum in diuiſione Imperij cum Galerio, Italiam, Africam, & Gallias in ſortem accepiſſet, ceſſerit collegæ Italiam & Africam. Itaq; agente illo in extrema (vt dictum eſt) mundi parte, nempe in Britannia, Maximianus Galerius (quod ſcribit Socrates *g*) profectus in Italiam, duos deſignauit Cæſares quos diximus, Maximinum quē Orienti, & Seuerum quem Italiæ præfecit: idemque *Conſtantinum* Conſtantij filium Romæ agentē, ne faceſſere negotium poſſet rebus à ſe ſtatutis, tenuit ſub cuſtodia. Te-

f *Zoſ. lib.*2.

g *Socr. lib.*1. *c.*1.

CONSTANTINVS ROMÆ DETENTVS, FVGA SIBI CONSVLIT.

ſtatur namque Victor, eundem Conſtantinum, dum à Galerio Romæ religionis ſpecie obſes teneretur, fugam arripientem, atq; in fruſtandos inſequentes, publica iumenta quaqua iter ageret interficientem, ad patrem in Britanniã perueniſſe, cum eum forte iiſdem diebus fata vltima perurgerent. Hæc Victor: qui quod ait, religionis ſpecie obſidem detentum Cõſtantinum, de religione Chriſtiana puto intelligendũ: ſiue id de ipſo Conſtantino intelligamus, qui natus ex Helena Chriſtiana femina, aliquod de patrocinio Chriſtianæ religionis ſpecimen edidiſſet: ſeu potius ad ipſum Conſtantium patrem referamus, qui ob propenſiorem erga Chriſtianos animum, apud Galerium de prodita auita ſuperſtitione in ſuſpicionem veniſſet. Cæterum inſidias ab aliis Imperatoribus Conſtantino ſtructas, eiuſdemq; fugam, & ad patrem aduentum cum is eſſet ferme in extremis, Euſebius *a* deſcripſit pluribus.

a Euſeb. 1. de vit. Conſt. 14. 15.

III.

b Socr. lib. 1. c. 1.

Sic igitur hoc eodem anno, iiſdemque Coſſ. anno primo (vt ſcribit Socrates *b*) ducenteſimæ ſeptuageſimæ primæ Olympiadis, octauo Calendas Auguſti, *Conſtantius* Imperator Eboraci in Britannia diem extremũ clauſit: cuius erga Deum pietatem vſque ad ſupremum diem ſeruatam, eiusq; mores optimos, numeroſam liberorum ſobolem, aliaſque felicitates ſæpius prædicat Euſebius *c*. Eidem vero defuncto (vt addit) ipſius vltima voluntate, totiuſque exercitus voto idem CONSTANTINVS eius primogenitus feliciſſimè ſubrogatus eſt; diuino potiſſimum numine ſuffragante, quo huius opera Eccleſia tandem dura diuturnaque ducentorum & ſeptuaginta annorum captiuitate ſub Gentilibus Imperatoribus in præſentem vſq; annum producta, libera reſpiraret. Quod autem ſcribit Zonaras *d*, Conſtantio ægrotanti, & ob cæterorum filiorum ineptam indolem mœſto, Angelum adſtitiſſe iubentem vt Conſtantino relinqueret Imperium; itemq; quod addit de Sarmatarum duce atque leone ab eodem Conſtantino adhuc adoleſcente ſuperatis, cum ad eam pugnam iuſſu Galerij, eidem ex inuidia inſidias ſtruentis, acceſſiſſet: hæc, inquam, quod nec Euſebius, qui Conſtantini primordia accurate deſcripſit in eius Vita, atque eius laudandi nullam vnquam vel leuem omiſit occaſionem, nec qui in laudem eius dixerunt encomiaſticas orationes, vllo modo attigerint, quæ ob ſui dignitatem prædicari maximè debuiſſent; ea nos pariter vt commentitia reijcimus.

c Euſ. 8. hiſt. 26. 29. & 1. de vit. Conſt. 11. 12. 15. 16.

CONSTANTINVS IMPERAT.

d Zonar. lib. 2. Annal. in Dioclet.

IV.

[HIC INCIPIT TOMVS III. ANNALIVM BARONII.]

e Caſſiod. Tripart. lib. 1. cap. vlt.

Porro cum tam ex Olympiadum ſupputatione, quam ex Conſularibus Faſtis, adeo certus habeatur annus quo Conſtantinus in locum demortui patris ſucceſſit; Caſſiodori Chronicon erroris arguitur, dum poſt biennium ſub Conſulatu Diocletiani decimo & Maximiani ſeptimo ponit eiuſdem Cõſtantini exordium: quod quidem vel ex eiuſdem auctoris Hiſtoria Tripartita *e* corrigitur, dum ait ex Socrate, Conſtantinum defunctum eſſe cum imperaſſet annos triginta vnum Feliciano & Titiano Coſſ. hac n. ratione oportuit ipſum hoc anno imperare cœpiſſe. Illud autem exploratum habetur, eum, licet à patre & ab exercitu fuerit hoc anno renunciatus & acclamatus Auguſtus, tamen nonniſi Cæſaris nomen tunc accepiſſe; Auguſti vero eo tantummodo tempore, cum Fauſtam filiam Maximiani Herculij anno ſequenti vxorem duxit: quod docetur in Panegyrico iiſdem Maximiano & Conſtantino tunc dicto.

V.

CONSTANTINI PATERNVM GENVS.

f Treb. in Claud. Iun.

Sed quod ad eiuſdem Conſtantini genus attinet; ex patre à Claudij Iunioris Imperatoris ſtemmate originem ducere, ſæpius dictum eſt. Si vero eiuſdem ſtemmatis principium altius repetatur, Trebellius *f* eſt auctor, ipſum à Veſpaſiano Auguſto deſcendere, vnde Flauiæ gentis eſt nomen & inſignia conſecutus. Vnde autem mater eius HELENA ſit orta, non leuis eſt controuerſia. Scimus Græcorum recentiores, (Euſebius enim, rerum licet Græcarum amplificator egregius, hæc tacuit) Nicephorum *g* & alios affirmare eam fuiſſe Bithynam genere, filiamque hoſpitis cuiuſdam Drepanenſis, cum qua Conſtantius ad Perſas Legatus quondam miſſus, Drepane iter habens concubuiſſet; ac cum ibidem Cõſtantinum peperiſſet, poſt aliquot annos vna cum filio euocatam eſſe in Italiam. Porro cum eam fuiſſe Britannam conſtet, (vt iam omittamus eiuſmodi commentum aliis rationibus confutare) facile potuit accidiſſe, vt ſcriptoris incuria alicubi Bithynia loco Britanniæ ſcriptum eſſet, vnde & reliqua cõfingendi occaſio ſit accepta: cum præſertim ille color accederet, quod Drepane dictum oppidum in Bithynia, ab eadem Helena admodum illuſtratum, fuerit poſtea Helenopolis *a* appellatum. Sane quidem ipſum Conſtantinum non in Bithynia, ſed in Britannia fuiſſe ortum, diſertis verbis coram ampliſſimo conuentu teſtatus eſt celebris ille Gallicanus orator, Panegyrico dicto in publicis nuptiarum eiuſdem Cõſtantini cum Fauſta ſolemnitatibus. Qua pariter ratione æquius eſt dicere, Helenam fuiſſe Britannam, quam Bithynam; quam certum eſt peperiſſe in Britannia Conſtantinum.

g Niceph. lib. 7. c. 18.

HELENÆ PATRIA & GENVS.

a Sozom. lib. 2. cap. 1. Niceph. lib. 8. cap. 31.

VI.

HELENA VXOR CONSTANTII.

b Zonar. Annal. Tom. 3. in Conſtantino.

An autem adhæſerit concubina Conſtantio, an vxor legitima fuerit, auctor eſt Zonaras *b* controuerſia agitatum; ipſe vero nihil definiens, litem reliquit ſub iudice. At cum exploratum habeatur apud omnes antiquos hiſtoricos qui res Conſtantij ſunt proſecuti, Maximianum Herculium, cum ſibi eundem Conſtantiũ adoptaſſet in filium, vt ei cõiungeret in matrimonium Theodoram priuignam ſuam, coegiſſe repudiare eam quam prius vxorem acceperat; id Eutropio *c*, Victore *d*, ac reliquis atteſtantibus: compellimur ex quadam neceſſitate dicere, Helenam legitimam eius coniugem fuiſſe; cum nulla prorſus extet memoria, Conſtantium aliam aliquam habuiſſe vxorem, præter Helenam, & Theodoram. Quinimo dum idem Gallicanus orator, ipſum Conſtantium ſummæ continentiæ laudans, ait Conſtantinum quo magis continentiam patris æquaret, ab ipſo fine pueritiæ matrimonium iniiſſe, vt nihil de vagis cupiditatibus admitteret; ſatis demonſtrat ipſam Helenam vere fuiſſe Conſtantij coniugem, non pellicem. Ex iis igitur, cum cæteri omnes qui dicunt natum Conſtantinum ex concubina, mendacij redarguuntur, tum Zoſimus Comes, dum ait genitum ex muliere non matrona. Ethnicus enim homo, & in religionem Chriſtianam infenſiſſimus, Conſtantinum vt deſertorem deorum ſæpe exagitans contumeliis, in eum Philippicas potius, quam eius hiſtoriam conſcripſit. Inde autem manaſſe videtur illa opinio, quod Helena fuerit Conſtantij concubina, quia non creditæ ſunt nuptiæ quas ciuis Romanus cum peregrina contraxiſſet; atque amplius, quod Romanorum *e* legibus cautum eſſet, vt ſi aliquis Præfectus vxorem duceret in ea prouincia in qua officium gerebat, matrimonium non eſſet, quod ratio potentatus eiuſmodi nuptias prohiberet. Verum cum iiſdem legibus *f* iuſtæ efficerentur nuptiæ, ſi poſt depoſitum officium in eadem voluntate perſeueraret; conſtat Helenam vere fuiſſe Conſtantij coniugem, ac matrimonium ratum, quod ille ſic eam duxit, vt cum à prouincia diſceſſiſſet, ac magiſtratum depoſuiſſet, nunquam illam dimiſerit vſque ad nuptias Theodoræ.

c Eutrop. li. 9.

d Vict. in Dioclet.

CVR DICTA CONCVBINA.

e l. Præfectus. D. de ritib. nupt.

f l. eos. qui. D. eo.

VII.

g Eutrop. lib. 10. in pr.

h Ambr. orat. in fun. Theodoſ.

ET STABVLARIA.

Cæterum Eutropius *g* cum affirmet eam coniugem fuiſſe Conſtantij, obſcuro tamen loco natam teſtari videtur: eandemq; *Stabulariam* fuiſſe, à nonnullis aſſertum S. Ambroſius *h* tradit. Sed eo plane nomine vulgo dicta eſt, quod hoſpitis apud quem diuertit Conſtantius in Britannia filia fuiſſet. At qualis hoſpitis, qui ducem totius exercitus domi exciperet? Quamobrem qui antiquas res Britannicas ſunt proſecuti, (quod cõpertum habuerunt ex antiquis Annalibus) Helenam tradunt fuiſſe filiam vnius ex Britanniæ Regulis Coel nomine; apud quem hoſpitatus Conſtantius, quã pulcherrimam nouit eius filiam accepit in coniugem; quando videlicet miſſus eſt primum ab Aureliano Imp. in Britanniam cum exercitu, vt populos illos ſæpius tumultuantes in officio cõtineret. Reſpectu vero clariſſimarum nuptiarum quas poſtea cum Theodora contraxit, quibus & Imperium conſecutus eſt, prius illud coniugium æſtimatum eſt à Romanis obſcurum; ipſaq; Helena per contemptum *Stabularia* dicta: Sicut & Galerius Maximianus, qui eodem tempore imperauit, ob humile genus vulgo dictus eſt *Armentarius*. At de Helena modo hactenus: ex qua Conſtantium genuiſſe alium filium, vel filiam, præter Conſtantinum, memoria nulla eſt. Ex Theodora vero Auguſta ſuſcepit *Conſtantiũ*, qui pater fuit Galli & Iuliani, *Del-*

LIBERI CONSTANTII IMP.

matium parentem Delmatij Iunioris Cæſaris, & *Annibalianum*; quibus addunt aliqui alium *Conſtantinum*: filias vero *Conſtantiam* quæ poſtea Licinio Imperatori nupſit, *Eutropiam* coniugem Nepotiani, &(vt putant alij) *Anaſtaſiam*: ſed iis omnibus poſthabitis, Conſtantinum Helena genitum Imperij reliquit heredem. Quem cum Euſebius *a* tradat, tot annos natum fuiſſe quando ſuſcepit Imperium, quot vixit poſtea Imperator; eundem hoc tempore triginta vnum, vel triginta duos inchoatos annos egiſſe, ſatis probatur: quod & pleriq; *b* alij teſtantur. Quamobrem qui ætate iuniorem iniiſſe Imperium tradunt, reſpectu ſeniorum Imperatorum locuti eſſe videntur.

a *Euſ. 1. de vit. Conſt. 1. in fi. & lib. 4. c. 53.*
b *Epiph. de menſ. Hier. in Chron. Vict. in Conſt. & alij.*

VIII.
c *Zoſ. libr. 2.*
MAXENTIVS OCCVPAT IMPERIVM.

Poſtquam autem res in Britannia geſtæ eſſent in Vrbem perlatæ, & noui Imperatoris Conſtantini imago Romæ ex more (inquit Zoſimus *c*) eſſet exhibita; MAXENTIVS quoque Tribunos quoſdam & milites Prætorianos multis promiſſionibus ſibi deuinciens, ab iiſdem acclamatus eſt Imperator. Qui quidem licet vt Maximiani Herculij filius educatus fuiſſet; tamen nō vere ex illo natum, ſed plane terræ filium ab Eutropia Maximiani vxore fuiſſe ſuppoſitum, ab antiquis hiſtoricis *d* creditum eſt; & videtur apud Maximianum fidem inueniſſe, dum ei Conſtantium priuignæ ſuæ maritum prætulit in ſucceſſione Imperij. Sed quod reuera non eſſet vel haberetur vt filius, vetus nummus *e* haud pridem inuentus, qui latuit antiquos omnes & recentiores hiſtoricos, euidētiſſimè demonſtrat; dum eum generum tantummodo fuiſſe Maximiani, huiuſmodi appoſita inſcriptione docet, IMP. MAXENTIVS DIVO MAXIMIANO SOCERO. Porro cum ſciſſet Conſtantinus Maxentium Romæ occupaſſe Imperium; quæſiuiſſe cum eo res cōponere, habereq; collegam, ſed hunc omnino recuſaſſe, quin etiam Conſtantini deieciſſe imagines, & iniuria affeciſſe; teſtatur Nazarius in Panegyrico eidem Conſtantino poſt victoriam dicto.

d *Vict. in Maxim. & alij.*
e *Refert Baron. Annal. Tom. III. hoc an. ex muſæo Læl. Paſqualini.*
INFENSVS CONSTANTINO.

IX.
f *Euſ. 8. hiſt. 26.*
g *Aug. in Breuic. collat. di. 3. c. 18. & poſt Collat. c. 13.*
SIMVLAT CHRISTIANVM.
h *Opt. lib. 1.*
i *Euſ. 8. hiſt. 15. in fin.*

Maxentius autem vt ſibi omni ex parte Imperium ſtabiliret, ſciens Chriſtianos erga Conſtantinū eſſe propenſiores, Chriſtianam & ipſe religionem ſimulauit. Id namque diſerte aſſerit Euſebius *f*: eoque ſpectare videtur quod apud Auguſtinum *g* ſcribitur, Melchiadem (hoc tempore Romanum presbyterum, poſtea Pontificem) miſiſſe Stratonem diaconum vna cum literis Maxentij Imperatoris, & Præfecti Prætorio, ad Præfectum Vrbis, vt reciperet loca quæ fuerant à Chriſtianis tempore perſecutionis ablata. Deniq; reſtitutam fuiſſe libertatem Chriſtianis Afris, indulgentiam mittente Maxentio, Optatus *h* tradit. Quamquam ſi Euſebio *i* credamus, affirmanti iam ab ipſa Maximiani abdicatione, cum alias Occidentales oras, tum Africam & Mauritaniam à perſecutione quieuiſſe; dicendum erit, eiuſmodi indulgentiam à Maxentio miſſam in Africam, haud pertinuiſſe ad ſopiendam perſecutionē in Chriſtianos excitatam, quippe quæ iam antea extincta eſſet; ſed potius ad iras, quibus hactenus haud leuiter ſæuierat in Africanos (vt auctor eſt Zoſimus) quod perlatam in Africam eius imaginem prohibuiſſent circumferri, & *Alexandro* fauiſſent qui ex Præfecto Prætorio Imperatoriā quoq; purpuram induiſſet: quem per Voluſianum extinxit, & de perpetratis Carthagine malis triumphauit.

X.
MARCEL. TITVLOS AVGET.
Ap. Baron. an. 309. in vitu Mar.

Hoc igitur tempore conceſſa Eccleſiis Occidentalibus vbique pace, ea bene vſus Marcellus Papa, componendi diſſipatam longa perſecutione Eccleſiam Rom. conſilium iniens (inquit Anaſtaſius libro de Romanis Pontiff.) *viginti quinque Titulos in Vrbe conſtituit, quaſi diœceſes, propter baptiſmum & pœnitentiam multorum qui conuertebantur ex Paganis, & propter ſepulturas Martyrum.* Nempe Marcellus, quod maior in dies ex Gentilibus ad Eccleſiam acceſſio fieret, parœcias illas per diuerſas Vrbis regiones commoditati publicæ conſecrauit. Videturq; illud à Maxentio fuiſſe Rom. Eccleſiæ conceſſum, vt corpora Chriſtianorum Martyrum ſepelire liceret intra vrbem; quod omnibus vetitum *k* olim erat lege duodecim Tabularum. Cæterum de *Titulis* dictum eſt alias pluribus.

k *Cic. lib. 2. leg.*

XI.
CÆCILIANVS IGITVR EPISCOP. CARTHAG.

Conceſſa quoque (vt vidimus) Eccleſiæ Africanæ pace, conuenientes Carthaginē vicini Epiſcopi, in locum defuncti Menſurij totius cleri populiq; ſuffragio *Cæcilianum* eius olim diaconum, Epiſcopum Carthaginienſem ordinarunt, manus ei imponente Felice Aptungitano; repulſis Botro & Cæleſio, qui eundem Epiſcopatum ambiebant. Cum autem creatus Cæcilianus, à ſenioribus repeteret Eccleſiæ vaſa aurea & argentea, quæ ne raperentur à perſecutoribus Menſurius prædeceſſor eis commendauerat; iidem ne reddere cogerentur; iungentes ſe ambitoribus *Botro & Cæleſio*, & in conſortium adhibita *Lucilla* factioſiſſima & pecunioſiſſima femina, quam olim non potuiſſe ferre Cæciliani diſciplinam Eccleſiaſticam dictū eſt ſuperius; ab eiuſdem Cæciliani communione ſe ſubduxerunt: ſicq; tribus conuenientibus diuerſis cauſis & perſonis, ingens conflatum eſt SCHISMA; quod confuſæ mulieris iracundia peperit, ambitus nutriuit, auaritia roborauit.

SCHISMATIS DONATISTAR. ORIGO.

XII.

Vt autem vitioſa Cæciliani; ordinatio diceretur, (tanquam videlicet ipſe martyribus olim in carcere conſtitutis victum afferri prohibuiſſet, & à Traditoribus ordinatus eſſet) ab iiſdem ſchiſmaticis accerſitus eſt Carthaginem ipſorum Traditorum princeps Secundus Tigiſitanus Numidiæ Primas, cum aliis Traditoribus Epiſcopis quos olim Synodo Cirtenſi interfuiſſe vidimus. Qui omnes Carthaginem aduenientes, ac ſeorſum à Cæciliano coeuntes, aduerſus eum crearunt Pſeudoepiſcopum *Maiorinum*, qui Lector in Diaconio Cæciliani fuerat, domeſticum Lucillæ, ipſaque ſuffragante: eoq; impudentiæ progreſſi ſunt, vt iidē ipſi Traditores manifeſtiſſimi, eiuſmodi traditionis crimen in Cæcilianum, eiuſque ordinatores, ſcriptis per vniuerſam Africam litteris, falſiſſimè deriuarint. Sic enim hæc omnia geſta eſſe, pluribus Optatus *a*, paucioribus ex illo Auguſtinus *b* commemorat. Qui quod alibi *c* ſcribit, gloriari ſolitos Donatiſtas de Concilio ferme ſeptuaginta Epiſcoporum Carthagine celebrato, in quo Cæcilianus abſens, vocatus & non parens fuiſſet damnatus; & alij cum eo; ſi non hæc fuit impoſtura eorundem Donatiſtarum, exiſtimandum eſt eos intellexiſſe de iſto *Concilio* à Secundo & ſuis celebrato. Siquidem Auguſtinus *d* demonſtrat, illud de quo ipſi loquebantur, celebratum eſſe ante Acta publica habita coram *Zenophilo* Conſulari aduerſus Siluanum Cirtenſem Epiſcopum Traditorem, qui ab eodem Zenophilo in exilium pulſus eſt: quæ quidem hoc ipſo anno Idibus Decembris confecta eſſe, apparet ex Coſſ. ibi poſitis, nempe Conſtantio Auguſto & Conſtantino Cæſare, qui fuit in locum patris ſuffectus. Quæ vero fiducia fuerit Cæciliani aduerſus conſpirantem multitudinem inimicorum; idem Auguſtinus *e* ſcribens de eo Concilio ad Epiſcopos Donatiſtas illud oſtentantes; demonſtrat ſatis ſibi viſum eſſe, quod Romanæ Eccleſiæ, *in qua ſemper* (inquit) *Apoſtolicæ Cathedræ viguit principatus*, & cunctis terris, vnde Euāgelium ad ipſam Africam venit, per communicatorias litteras coniungeretur: vbi & paratus eſſet cauſam dicere, ſi ab eo illas Eccleſias aduerſarij conarentur alienare. Sed quæ poſt hæc ſecuta fuerint, dicetur ſuis locis.

MAIORINVS PSEVDOEPISC. CARTHAG.
a *Opt. lib. 1. cont. Parm.*
b *Aug. 1. cont. Parm. 3.*
c *Id. Breuic. Collat. di. 3. c. 14.*
CONCILIVM SCHISMATI. DONATIST.
d *Id. 3. cont. Creſcon. 28. 28. 29.*
e *Id. ep. 162.*

XIII.
DONATISTÆ VNDE SIC DICTI.
f *Theodo. hær. fab. lib. 3.*
g *Aug. Breuic. Col. di. 3. c. 12.*
h *Id. de hæreſ. c. 69.*
i *Id. Bre. Col. di. 3. c. 15. 20.*
k *Id. poſt col. c. 13.*
l *Id. de hær. c. 69.*

Cæterum quamuis ſchiſma conflatum præcipuè fuerit à Botro & Cæleſio, necnon à ſenioribus, ac Lucilla, auctumq; à Secundo, & in creatione Maiorini ſtabilitum: conſtat tamen à nullo dictorum nomen accepiſſe, ſed qui ei adhæſerunt dictos eſſe DONATISTAS; nempe (vt ex Auguſt. *f* certum redditur) à *Donato* Epiſcopo à Caſiſnigris in Numidia, qui primus inſtigante *g* Lucilla, Cæciliano *h* adhuc diacono, apud Carthaginem ſchiſma fecit, & poſtquā Cæcilianus factus eſt Epiſcopus, iunctis ſibi aliis ſuæ factionis Epiſcopis *i*, aduerſus eum ordinauit Maiorinum. At erubeſcentes Donatiſtæ denominari ab iſto Donato, quē conſtaret *k* à Melchiade Papa eſſe damnatum; potius ab alio DONATO, qui Maiorino in ſchiſmate ſucceſſit, nomen ſe accepiſſe iactarunt, quem pro magno *l* habebant, atq; ab omni labe puriſſimum defendebant; quemq; eloquentia ſua illam hæreſim valde confirmaſſe, Auguſt. *m* tradit; de quo dicentur plura inferius.

XIV.
SCHISMA MELETII IN ÆGYPTO.

Hoc item anno Domini trecenteſimo ſexto, aliud infauſtum *Schiſma* conflatum eſt in Ægypto à MELETIO Epiſcopo Lycopolis. Id namque de tempore certum redditur, quod Athanaſius oratione prima contra Arianos, ab eius ortu vſque ad tempus quo eam habuit orationem, (nempe anno trecenteſimo ſexageſimo primo) numeret annos

a Epiph. hær. 68.

quinquaginta quinque. Rem vero geſtam Epiphanius *a* deſcribens, ait contigiſſe vt cum fidei cauſa Meletius vna cum Petro Epiſcopo Alexandrino & aliis Epiſcopis, monachis, ac omnis generis clericis in carcere detineretur Alexandriæ; controuerſia inter eos mota propter Lapſos qui petebant ad communionem per pœnitentiam recipi, ac reſiſtente Meletio cum maxima parte reliquorum confeſſorum, ne reciperentur niſi poſt pacem Eccleſiæ redditam, Petro vero cum paucis aliis aſſerente ſtatim ad pœnitentiam admittendos eſſe; inde diuiſis ab inuicem partibus, & ſeorſum preces & alia myſteria peragentib. Schiſma in ipſo carcere cœptum fuerit. Hæc Epiphanius: quæ tamen non aliunde, quam à Meletiani cuiuſdam ſcriptis, longe poſtquam ea acciderunt, neſciens mutuatus eſſe noſcitur. Siquidem Athanaſius, qui ea ob oculos habuit, diſertis verbis tradit *b*, Meletium multis conuictum criminibus, & imprimis quod idolis ſacrificaſſet, in cõmuni Epiſcoporum Synodo depoſitũ à Petro, dedignatum eſſe ad aliam Synodum confugere, ac ſe purgare; ſed ſchiſma feciſſe, & in Petrum alioſq; Epiſcopos multa conuicia calumniaſque confinxiſſe. Hæc Athanaſius: cui etiam in omnibus conſentiunt Socrates *c*, & Nicephorus *d*. Quinimo ſi conſulas ſincera martyrij Acta eiuſdem Petri, ab Anaſtaſio Bibliothecario Latinitate donata, inuenies Meletium non tantum fidem negaſſe, & idolis ſacrificaſſe, ſed etiam pro Maximino Imp. tum aduerſus cæteros Alexandrinæ Eccleſiæ Fideles diram perſecutionem exercuiſſe, & multos coegiſſe præuaricari; tum ipſum Petrum adeo exagitaſſe, vt coactus fuerit capeſſere fugam & latebras quærere. Vt plane appareat, Meletianos in Ægypto imitatos eſſe Traditores Africanos; qui conuicti traditionis criminis, quo ſe purgarent, id ipſum in innocentes retorſerit. Quod vero addit Sozomenus *e*, Petrum improbaſſe Meletij baptiſma; non ſic accipiendum eſt, vt baptizatos ab eo non reciperet; ſed (quod tradit Nicephorus) vetuiſſe ne baptizaret in Eccleſia.

b Athan. Apol. 2.
c Socr. lib. 1. c. 3.
d Niceph. lib. 8. c. 5.
e Soz. lib. 1. c. 14.

IESV CHRISTI ANN. 307.

MARCELLI ANN. 4.

CONSTANTINI ANN. 2.

I.

ANNVS CHRISTI trecenteſimus ſeptimus, Conſtantini Cæſ. Conſulatu ordinario conſignatur: cuius collega rectius ponitur Maximianus nouies, quam Diocletianus eodem numero auctus; cum conſtet nonum Diocletiani Conſulatum ante triennium incidiſſe. Hoc autem ipſo anno cum Maximianus Galerius (vt auctor eſt Zoſimus *f*) cognitis quæ tyrannicè Romæ à Maxentio gererentur, Seuerum Cæſarem miſiſſet bellum ei facturum; corruptis à Maxentio Seueri militibus, idem Seuerus nullo negotio victus, Rauennam ſe recepit; indeque fraudulentis Maximiani Herculij Maxentio fauentis ſuaſionibus Romam pergens, in itinere à militibus Maxentij inſidioſe necatus eſt. Ita quidem Zoſimus. At Eutropius *g* Rauennnæ tradit interfectum, cum obſidens Vrbem, à ſuis derelictus, eo confugiſſet. Addit vero Zoſimus, ad eum vindicandum Galerium ab Oriente in Italiam appuliſſe; ſed cum parum fidos erga ſe militum animos ſenſiſſet, ad Orientem nullo commiſſo prælio rediiſſe. Tunc & Herculium has turbas indigne ferentẽ, Diocletiano apud Carnutum Celticum oppidum degenti fruſtra perſuadere conatum vt Imperium reſumeret, verſus Alpes ad Conſtantinum contendiſſe; eundemque ſpecie nuptiarum Fauſtæ filiæ ſuæ, quam ei in vxorem dedit, fraudulenter impuliſſe vt Galeriũ perſequeretur, & inſidias Maxentio ſtrueret; nempe ſperantem ſe his artibus Imperij adminiſtrationem recuperaturũ: ſed cum eius technas Fauſta, in virum quam in parentem propenſior, Conſtantino indicaſſet, Herculium in deſperationem rerum omnium adductum, morbo extinctum eſſe. Hæc Zoſimus.

f Zoſ. lib. 2.
SEVERI CÆS. INTERITVS.
g Eutrop. li. 9.
MAXIMIANVS ITERVM AFFECTAT IMPERIVM.

[Fœdus eſt error apud Zoſimum, dum dicitur Diocletianus tunc fuiſſe apud *Carnutum Celticum oppidum:* legendumque *Carnuntum*, quæ eſt vrbs in Pannonia, cuius meminit Plin. lib 4. capit. 12. & lib. 37. cap. 3. Antoninus in Itiner. & alij. Suntq; viri docti, qui putant eandem eſſe, quæ hodie *Perronella* dicitur in Auſtria. *Carnutum* Celticum oppidum vulgo indigitatur *Chartres* à Gallis. Habetur porro in Aurelij Victoris Epitome, Diocletianum, cum ab Herculio & Galerio ſolicitaretur ad recipiendũ Imperium, id tanquam peſtem aliquam deteſtantem, reſpondiſſe: *Vtinam Salonæ poſſetis viſere olera noſtris manib. inſtituta; profecto nunquam iſtud tentandum iudicaretis.*]

CARNVNTVM PANNONIÆ.

II.

Sed quod imprimis ad Conſtantinum ſpectat; cum iam ipſe poſt Conſtantii parentis obitum duos Francorum & Alemannorum Reges Gallias inuadentes compreſſiſſet, eoſdemq; beſtiis, cum magnificum ſpectaculum muneris paraſſet, obieciſſet, indeque timorem vniuerſis incuſſiſſet; (quod tradunt auctores *a* Panegyricorum, ac Eutropius *b*, & Euſebius *c*; licet ea prætermiſerit Zoſimus, Conſtantini gloriæ infenſiſſimus:) auctor eſt idem Eutropius, Herculium exiſtimantem male conſultum fore Maxentio ſuo, quamdiu eiuſdem Conſtantini res ſtarent, eum de medio tollere decreuiſſe: ideoque ſimulatis cum Maxentio inimicitiis, ad Conſtantinum in Gallias veniſſe, tanquam à Maxentio eſſet expulſus quod ei Imperium abrogare voluiſſet, ſed re vera vt eundem Conſtantinum reperta occaſione interficeret. Nempe cum inſtante Seueri bello, Herculius à Senatu & exercitu (vt Gallicanus orator demonſtrat in Panegyrico) impulſus fuiſſet reſumere Imperium; (non alio quidem conſilio, quam vt illud Maxentio ſtabiliret;) eius rei gratia cætera quæ poſtmodum ſecuta ſunt, ſcilicet iras in Maxentium, & nuptias Fauſtæ, ex compoſito ad fallendum Conſtantinum geſta eſſe, Eutropio viſa ſunt; etiamſi ea ſerio accidiſſe Zoſimus, Socrates *d*, & alij tradant: re vera autem Herculium fuiſſe in Conſtantinum animo infenſiſſimo, certum eſt.

a Gallican. Panegyr. 1. Maxim. & Conſtant. Nazar. Panegyr. Conſtant. 3.
b Eutrop. lib. 10.
c Euſ. 1. de Vit. 19.
INSIDIATVR CONSTANTINO.
d Socr. lib. 1. cap. 1.

III.

Sic igitur idem Maximianus Herculius, qui olim Theodoram priuignam, ex Eutropia Auguſta genitam, in vxorem coniunxiſſet Conſtantio, & cum ea Imperium eidem tradidiſſet; modo filiam ſuam *Fauſtam* ex eadem Eutropia ſuſceptam, cõiugem dedit Conſtantino; & Imperiũ quod iterum ſuſceperat, deponendo iterum in eundem Conſtantinum transferre videri voluit; addito ei nomine *Auguſti*, (vt declarat idem auctor Panegyrici *e*, in iiſdem nuptiis publicè dicti) cum hactenus *Cæſaris* appellatione contentus fuiſſe: quamuis anni eius Imperij cœpti ſint numerari ab obitu patris eius Conſtantij, à quo re vera Imperium acceperat. Porro non Fauſtam primam Cõſtantinum coniugem accepiſſe, ſed iam antea vt ex ephebis exceſſit vxorẽ duxiſſe, ne cõiunctione aliqua illegitima fœdaretur, in eodem Panegyrico teſtatum habetur: hancq; fuiſſe *Mineruinam*, ex qua natus eſt *Criſpus*, verior ſententia eſt; tametſi Victor *f* & Zoſimus *g* eam fuiſſe Conſtantino non coniugem, ſed concubinam velint.

NVPTIÆ CONSTANTINI & FAVSTÆ.
e Panegy. 1.
f Vict. in Conſtant.
g Zoſ. lib. 1.

IV.

Cum autem poſt hæc rurſum idem Herculius reſumere tentans Imperium, Conſtantino inſidias ſtrueret; eius perfidiam vlterius non ferens Cõſtantinus, eundem cum exercitu inſecutus fugam capeſſere cõpulit, ac de ſalute deſperantem apud Maſſiliam laqueo ſibi mortem inferre. Errat enim Zoſimus, dum Tarſi morbo periiſſe tradit; ſicut & Socrates, & aliqui ex recentioribus. Nam non Maximianus Herculius, ſed Maximianus Galerius, (vt auctor eſt Victor) Tarſi diem obiit. Idemq; Victor *h* tradit, eundem Herculium apud Maſſiliam à Cõſtantino obſeſſum captumque, pœnas fractis laqueo ceruicibus luiſſe; alij vero (vt dictum eſt) ſeipſum ſtrangulaſſe volunt. Eutropius *i* pariter Maſſiliæ dediſſe meritas pœnas teſtatur; itemq; Oroſius *k*, & ante oẽs Euſebius *l*, qui id accidiſſe ponit hoc anno ſecundo Imperij Conſtantini; idque quod *m* inſidias molitus Conſtantino deprehenſus eſſet: eaque propter turpiſſima morte extinctum eſſe, dum dæmonis *n* incitatione ac pulſu extremum vitæ laqueo interrupit. Sed & auctor Panegyrici *o*, eidem Conſtantino dicti ſtatim poſt interitum Maximiani, æquè teſtatur eundem Maximianum, beneficiorum à Conſtantino acceptorum immemorem,

MAXIMIANI INTERITVS.
h Vict. in Maximia.
i Eutrop. li. 9.
k Oroſ. lib. 7. c. 28.
l Euſeb. in Chron.
m Id. 8. hiſt. 26.
n Ibid. c. 29.
o Panegyr. 4.

morem, biſque depoſitum Imperium tertio iam vſurpare quærentem, atque ea de cauſa Conſtantino inſidias molientem, ab eodem fugatum eſſe, & Maſſiliæ obſeſſum ſpontaneo interitu occubuiſſe. Huncq; tandem cõſecutus eſt finem Chriſtiani nominis immaniſſimus hoſtis, carnifex ſanctorum martyrum: cuius & obitum paulo ante *Victor a* inſignis miles Chriſtianus natione Maurus, eiuſdem Herculij mandato ob CHRISTI nominis confeſſionem duci iuſſus, mox plectendus ipſi prænunciari iuſſerat. Cæterum eundem relatum inter diuos opera Maxentij generi, temploq; auctum; docet numiſma, cuius anno ſuperiori facta eſt mentio.

a *Ext. eius Acta ap. Sur. 8. Maij.*

V. — MAXIMINVS QVID CONTRA CHRISTIANOS.

b *Euſ. 8. hiſt. 18.*

Interea vero in Oriente hoc ipſo anno Perſecutionis ſexto (vt numerat Euſebius b) eandem perſecutionem iam diuturnitate temporis flacceſcentem, Galerius Maximinus Cæſar ex integro valentiorem, renouatis antiquis aduerſus Chriſtianos edictis, nouiſque additis, acerbiori conatu reſtituit: qua hoc eodem anno in Ægypto & Palæſtina, immenſa Fidelium omnis ſexus, ætatis, & conditionis multitudo, partim ſe ſponte martyrio offerentes, partim vi tracti; alij præciſis ferro candenti ſiniſtrorum pedum commiſſuris, & oculis dextris effoſſis, in metalla damnati ſunt; alij flammis traditi, vel capite truncati; alij denique aliis horrendis cruciatibus diuexati: occiſorum vero cadauera, inſepulta proiecta, canibus & feris atque auibus dilanianda & voranda expoſita ſunt, cuſtodibus adhibitis ne à Fidelibus ſubriperentur. Quo eodem tempore Cæſareæ Palæſtinæ viſæ ſunt in ſumma ſerenitate columnæ ciuitatis, forum item, & plateæ ac porticus aqua aſperſæ madere; quaſi rerum id temporis geſtarum ſcelus & impietatem deflerent. Sed hæc omnia pluribus Euſebius c; qui & ipſius d Maximini, cuius nutu cuncta gerebantur, perditiſſimos mores deſcribit, luxuriam, gulam, rapinas, ac immenſam crudelitatem tam in ipſos Gentiles, quam maximè in Chriſtianos; quos multiplicibus tormentorum generibus, acerbius quam vlli alij antehac Imperatores, vexauit; quod (vt ait) arti magicæ, diuinationibus, & vanis ſuperſtitionibus, deditiſſimus eſſet.

c *Ibid. cap. 18. 19. 20.*
d *Cap. 27.*

VI. — S. CATHERINÆ CERTAMEN.

Inter cæteras vero feminas, quas ab eodem impuriſſimo tyranno aut ſtupratas refert, aut tentatas; meminit Chriſtianæ cuiuſdam virginis Alexandrinæ, genere, opibus, pulchritudine, doctrina, & pudicitia inſignis: quam cum Maximinus deperiret, nec vlla arte ſcelus ei perſuadere potuiſſet, eandem fuga lapſam facultatibus omnibus ſpoliauit. Porro iſtius nomen licet Euſebius non referet; inducimur tamen vt credamus, fuiſſe illam in Eccleſia celeberrimam CATHERINAM, (ſeu potius *Hecaterinam*, vt apud Græcos, & in aliquibus etiam codicibus Latinis dicta reperitur) cuius Acta omnibus nota ſunt: eius vero Euſebius nobilem tantummodo primi certaminis victoriã attigit; quem & complures alios inſignes Ægypti martyres omnino prætermiſiſſe contigit. Haud enim putandum eſt, Maximini libidinis faces fuiſſe poſſeſſione diuitiarum illius extinctas; & qui pollebat rerum Imperio, inſequi deſiiſſe abreptam fuga prædam tam ardenter amatã: quippe ait idem auctor, libidinem potius quam iracundiam, Maximini mentis circa eam virginem tenuiſſe imperium. Nec retardat fidem, quod Ruffinus e hanc ipſam nominat *Dorotheam*: nam quod Hecaterinæ ab Hecate nomen deriuatum eſſe videtur, id ei fuiſſe primo inditum à Gentilibus apparet, cum ipſa Gentilis nata eſſet: factam autem Chriſtianam, (vt de multis accidit) mutato nomine dictam eſſe Dorotheam, ſed priori appellatione magis notam: quamuis nec vnde Ruffinus eiuſmodi nomen acceperit, inuenerimus. Quod autem fuga lapſa dicatur; contigiſſe credimus, ipſam montes Arabiæ petiiſſe, (eo enim confugere ſolitos Chriſtianos Alexãdrinos in perſecutione, Euſebius f eſt auctor:) eamque fido comitatu Chriſtianorum, conſcendiſſe verticem Sinæ montis: ſed & perquiſitam denuo, inuentamq;, & Alexandriam reductam, poſtquam fruſtra tentata eſſet diſputationibus Philoſophorum à fide Chriſtiana diuelli; ipſaque eos omnes tum ſcientia qua egregiè imbuta erat, tum etiam diuinitus inſpirata ſibi ſapientia ſuperaſſet; demum tormentis exagitatam fuiſſe martyrio coronatam; corpuſque diuinitus eo tranſlatum, vbi latebras nacta fuiſſet in fuga. Quæ cum doleamus ab Euſebio prætermiſſa; magis angimur, ab incerto auctore, quo fuſius, eo minus fideliter quam par erat, Acta * nobiliſſimæ martyris fuiſſe conſcripta. Melius enim conſulitur Eccleſiaſticæ veritati, rerum quæ non ſunt adeo exploratæ ſilentio, quã mendacio aliquo, veris licet admixto, atq; adulteratæ orationis eloquio.

e *Ruff. lib. 8. cap. 17.*

EIVSDEM LATEBRÆ, ET MARTYRIŨ. — f *Euſ. 6. hiſt.*

* *Ext. ap. Metaphr. & Sur. 25. Nouemb.*

VII. — MENÆ PRÆFECTI CERTAMEN.

Sub eodem etiam Maximino, (certus tamen annus ignoratur) cum ipſe in Oriente, in Galliis Conſtantinus, Maxentius in Italia imperarent; *Menas* patria Athenienſis, ordinis Senatorij Chriſtianum occultum agens, ob incredibilem quandam in rebus agendis ſolertiam domi foriſq; ſpectatus, ab Imperatore Auguſtalis Præfectus miſſus Alexandriam, multos illic ad fidem conuertit, editis etiam quibuſdam miraculis. Acciditq; inſuper, vt qui à Maximino ad vlciſcendum facinus delegatus eſt *Hermogenes*, & ipſe patria Athenienſis, cum poſt Menæ pedum plantas excoriatas; linguamque præciſam, & oculos conuulſos, nihilominus videret eum priſtinæ diuinitus redditum ſanitati, aliaq; in eo miracula effecta; ipſe quoque de fide ſuſcipiendã conſilium iniens, baptizatus fuerit. Quapropter Maximinus confeſtim Alexandriam veniẽs, Hermogenem primum in fidei confeſſione perſtantem, manibus ac pedibus amputatis, vna cum Mena aliis tormentis exagitato, capite truncari iuſſit. Sunt iſta ex Græcorum Menologio accepta; eſtq; celebris etiam in Occidente a tantorum Martyrum memoria. Quæ vero extant b prolixiora eorundem Acta, nonnulla habent in fide nutantia; vt quæ in eis de Hermogene leguntur creato Alexandrino Epiſcopo; cum certum ſit eidem Eccleſiæ his temporibus Petrum Antiſtitem præfuiſſe.

a *Martyrol. Rom. 10. Dec.*
b *Ap. Metaphr. & Sur. 10. Dec.*

VIII. — LICINIVS CÆS.

c *Eutrop. lib. 10.*
d *Zoſ. lib. 2.*

Hoc eodem anno, occiſo (vt vidimus) Seuero Cæſare in Italia, Galerius Maximianus LICINIVM creauit Cæſarem, virum ſtrenuum, Dacia (vt ait Eutropius c) oriundũ: idque ſcribit accidiſſe per illud tempus, quo Maximianus Herculius Maſſiliæ male periit. Sed & Zoſimus d hoc anno, ante tamen quam Herculius moreretur, Licinium creatum Cæſarem tradit: quamobrem erroris arguuntur, qui in alia tempora eius exordium referunt. Vt autem crearetur, illam cauſam fuiſſe exiſtimamus, quod hoc ipſo anno in Oriente *Valens* inuaſit Imperium; ad quem debellandum homine opus eſſet, qui præſtaret militari virtute atque peritia. Talis vero erat Licinius; qui mox eundem Valentem compreſſit, ac debellatum occidit. Maximinus enim, quod eſſet vita turpiſſimus, laboribus militaribus impar exiſtimatus eſt.

IESV CHRISTI ANN. 308.

MARCELLI ANN. 5.

CONSTANTINI ANN. 3.

I.

e *Euſ. 8. hiſt. 10.*

ANNO CHRISTI trecenteſimo octauo, Diocletiano decimum & Galerio Maximiano ſeptimum Coſſ. anno pariter ſeptimo Perſecutionis, (vt numerat Euſebius e) *Monachus* quidam *Catholicus*, & Marcionita Epiſcopus hereticus, vno eodemque rogo, ſed non eadem ſpe vitæ æternæ, pro CHRISTI nomine combuſti fuere. Eodemq; anno *Pamphilus* Cæſarienſis in Palæſtina presbyter, poſt biennium carceris, & alij duodecim eiuſdem ſocij è diuerſis locis illuc collecti, ibidem Cæſareæ, iuſſu crudeliſſimi Firmiliani Præſidis, variis ſuppliciorum generibus necati ſunt: quorum martyrium pluribus deſcribens Euſebius f, eoſdem numerat vltimos martyres toto Perſecutionis tempore Cæſareæ paſſos: additque, ipſum perſecutorem Firmilianum, cum aliis eiuſdem ſceleris participibus, extrema non longo poſt tempore ſupplicia ſubeuntem, gladio finem viuendi feciſſe.

PAMPHILI ET SOCIORŨ MARTYRIŨ.

f *Ibid. cap. 11.*

ANNI IMPERII DIOCLET.

[Quod vidiſti Diocletianum huius anni Conſulem; mirum quibuſdam viſum eſt, hominem qui ab anno Chriſti 304. priuatam vitam ad ex tum vſque agere inſtituiſſet, neque pedem ex agro ſuo tollere conſenſiſſet, creatum eſſe Conſulem. Quare Aur. Victor putauit ipſum rexiſſe Imperium annis viginti quinque: quippe Conſulatus eius decimus, qui anno præſenti ei tribuitur, competit in annum ab initio ſuſcepti Imperij vigeſimum quintum. Cui tamen reliqui omnes aduerſantur, tribuentes ei annos dumtaxat viginti, eoſque non exactos: conſentitque vniuerſa Chronologorum cohors. Vide Gord. Chronol. tom. 2. ann. 303.]

II. a *Ibid. cap. 27.*

Porro cum eiuſdem Euſebij teſtificatione *a* conſtet, hanc eandem perſecutionem vſque ad annum decimum perduraſſe; dicendum eſt, non in omnibus locis eadem graſſatione ſæuiiſſe; vel de rebus patriis Euſebium ſcribentem, in chariſſimo ſibi Pamphilo eas terminare voluiſſe; aut ſiquid poſtea addidit, omnino periiſſe: Cum alioqui præter recenſitos ab eo martyres, alij quoque ibidem Cæſareæ in Palæſtina, eadem perſecutione paſſi reperiantur: atque inter alios, inſignis ille Dux *Procopius*, cuius fortiſſima certamina ex antiquioribus monumentis edidit Metaphraſtes *b*, quæ citata reperiuntur in Secunda Synodo Nicæna *c*, occaſione mirabilis Crucis ab eo fabricari iuſſæ: quemadmodũ & de ſublimi eius ab ipſo CHRISTO Domino de cœlo facta vocatione, & glorioſo martyrio, agit ſummatim Nicephorus *d*. Illum porro alium prorſus diuerſumq; extitiſſe, ab eo *Procopio*, quem Euſebius *e* anno primo perſecutionis necatum eſſe tradit; ſatis ex eo intelligi videtur, quod ille momentaneo ferme martyrio ſublatus eſt; iſte longo certamine fatigatus, plurima meruit de diuerſis tormentis variis temporibus exantlatis, confeſſionis ſtipédia. Sed & in eius Actis additur de duarum cohortium militibus Chriſtianis cum eorum ducibus, necnon de *Theodoſia* eiuſdem Procopij matre, cum duodecim aliis feminis Senatoriis, martyrio coronatis.

PROCOPIVS DVX MART. b *Metaphr. & Surd. 8. Iul.* c *Syn. Nic. II. Act. 4.* d *Nic. lib. 7. c. 15.* e *Euſ. 8. hiſt. 11.*

III. PAMPHILI LVCVBRATIONES. f *Hieron. de Scrip. Eccl. in Pamphil.*

Quod vero rurſus ad Pamphilum ſpectat; adnumeratur ipſe non tantum inter nobiles Martyres, ſed inter illuſtres Scriptores Eccleſiaſticos; quem præ cæteris Hieronymus *f* egregio ornauit elogio: factumq; eſt, vt ob præclaram inſignis martyris laudem, Euſebius eius perneceſſarius, vt decorum quoddam ornamentum, eiuſdem ſibi nomen addiderit, volueritq; dici *Euſebius Pamphili*: vtinam ſic feliciter ac glorioſe; quantam enim nomini ſancto, negando Chriſtum, & ſectando hæreſim, ignominiam irrogârit, præter ea quæ iam ſuperius dicta ſunt, apertius videbitur inferius ſuis locis.

IV. ALII MARTYRES. g *Euſeb. in Chron.* h *Prud. periſt. hym. 7.*

Hoc quoque eodem anno, qui numeratur tertius Imperij Maximini, *Quirinus* (inquit idem Euſebius *g*) Epiſcopus Sciſcianus in Illyrico, glorioſe pro CHRISTO interficitur. Nam manuali mola ad collum ligata, è ponte præcipitatus in flumen, diutiſſimè ſupernatauit; & cum ſpectatibus collocutus, ne ſui terrerentur exemplo, vix orans vt mergeretur obtinuit: cuius Prudentius *h* cecinit martyrium ſacro hymno. Sed & alij quoque eadem perſecutione vrgente variis eiuſdem Illyrici locis paſſi habentur, quorum memoria in Eccleſiaſticis Tabulis hactenus perſeuerat.

V. i *Aug. ep. 48. ad Vincent.*

CONCILIVM SCHISMATICORVM IN AFRICA. k *Aug. ibid.*

Hoc item anno, qui numeratur quadrageſimus *i* ante tempora Macariana in Africa, quæ cœperunt anno Domini trecenteſimo quadrageſimo octauo; Africani Schiſmatici, iuncti impiis Traditoribus, (de quibus omnibus dictum eſt ſuperius) & ad factionem ſuam pertractis Epiſcopis Numidis, ſolicitatisq; Mauritanis, collegerunt *Carthagine* numeroſiſſimum CONCILIVM (mirum dictu) ducentorum ſeptuaginta Epiſcoporum; cuius Sanct. Auguſtinus meminit ſæpius: in quo (vt ait *k*) per ſeptuaginta quinque dies, poſtpoſitis omnibus præteritis, limata eſt ſententia atque decreta, vt Traditoribus immenſi criminis reis, ſi baptizari nollent, pro integris communicaretur. Quid autem poſt hæc ab iiſdem actum ſit, dicetur ſuis locis.

* * *

IESV CHRISTI ANN. 309.

EVSEBII ANN. 1.

CONSTANTINI ANN. 4.

I. a *Lib. de Rom. Pont. in Marcel.* CONSVLATVS È TABVLIS DEMPTI.

ANNVS CHRISTI trecenteſimus nonus, nullis nouis creatis Coſſ. Poſt Conſulatum anni ſuperioris, nempe Diocletiani & Maximiani, notatur à Caſſiodoro, & aliis. At in Libro *a* de Romanis Pontificibus idem annus præſens, quo Marcellus Papa deceſſit, adſcriptus habetur Conſulatui Maxentij quarto atq; Maximi. Itaq; videtur accidiſſe, vt Maxentio à Conſtantino ſuperato, & Romanæ Reipublicæ perduelle iudicato, eius memoria à publicis monumentis abraſa penitus fuerit; ſicque annus Cõſulatu Maxentij notatus, Poſt Conſulatum Diocletiani ac Maximini habeatur inſcriptus.

II. b *Tac. Anal. 3.* c *Habet Pæron. Annal. Tom. III. hoc an. ex Ang. Breuen. Rom.*

Quamuis enim ea fuiſſet *b* olim penes Romanos conſuetudo, ne Conſules quantumlibet criminoſi, expungerentur è publicis tabulis: eam tamen his temporibus iam ex parte antiquatam fuiſſe, certiſſimè teſtantur veteres nummi *c*, in quibus Maxentius Imperator Conſul ſecundo inſcribitur; cum tamen in his qui extant Græcis pariter ac Latinis Faſtis, nulla reperiatur mentio eiuſdem Conſulatuum. Porro qui ſecundus fuit eius Conſulatus ordinarius, illum in dicto libro de Romanis Pontificibus, habita Conſulatuum ſuffectorum ratione, quartum adnumerari exiſtimamus, cui collegam (vt vidimus) tradit Maximum: alium vero Conſulatum eundem Maxentium geſſiſſe cum *Romulo* filio ſuo, (quem Cæſarem creatum, *Aurelium Valerium Maxentium* nominauit, vt veteres docent Inſcriptiones *d*) conijcere poſſumus, quod reperiantur *e* plura numiſmata eiuſdem Romuli Conſulatu expreſſa. Cum autem tyrannorum & hoſtium Reipublicæ Conſulatus deleri cœperunt, vel ex alia cauſa noui Coſſ. creati non ſunt; ne in numerum annorum, qui per Conſulatus recenſeri ſolerent, error irreperet, optime conſultum eſt, vt ſequentes anni ſignarentur Poſt Conſulatum vltimorum Conſulum primo, vel ſecundo, &c. prout vacaſſe contigiſſet: quod ſæpius factitatum inferius videbitur. Sed & accidit aliquando, vt quamuis certi eſſent alicuius anni Coſſ. tamen Acta publica Poſt Conſulatum ſuperioris anni conſignarentur; idq; nonnunquam honoris cauſa: nam Acta Concilij Epheſini interdum adnotata reperiuntur Poſt Conſulatum Theodoſij Imperatoris & Valentiniani; cum tamen conſtaret, eodem anno Conſules creatos eſſe Baſſum & Antiochum. Sed de his hactenus.

ROMVLVS CÆS. d *Ap. Panuin. in Faſt.* e *Adolph de Num. Goltz. in Theſ.*

ANNI NOTATI POST CONSVLATVM. *De quibus agit Baron. an. ſeq. nu. I.*

III. MARCELLI PP. ÆRVMNÆ, ET OBITVS.

Iiſdem igitur Maxentio & Maximo Coſſ. decimoſeptimo Calendas Februarij *Sanct. Marcellus* Papa mortuus ponitur in Libro de Romanis Pontificibus, cum ſediſſet annos quatuor, menſem vnum, & dies viginti quinque; licet de his alij aliter ſtatuant: verũ habito reſpectu ad tempus, quo eum poſt vacationem ſedis Marcellini ſedere cœpiſſe diximus; hanc noſtram Chronologiam recte computatam inuenies. Sed quod attinet ad eius obitum; in eodem libro traditur, ipſum quod diſſipatam longa perſecutione Eccleſiam componeret, comprehenſum eſſe à Maxentio, & quod diis ſacrificare renuiſſet, damnatum in catabulum; (ſtabulum ſcil. iumentorum, publico vſui adſcriptorum: quo pariter ignominiæ genere, hac eadem perſecutione, complures alios conſtantes in fide Epiſcopos in Oriente afflictatos eſſe, nempe vt curæ iumẽtorum adſcriberẽtur, Euſebius *f* ſcribit:) cumq; inde poſt nouem menſes à clericis ſuis noctu erutus, & à Lucina vidua receptus, eiuſdem Lucinæ domum in Eccleſiam conuertiſſet ſub titulo B. Marcelli, ibiq; munia Eccleſiaſtica obiret: his auditis Maxentium, iuſſa eadem Eccleſia plancis (hoc eſt tabulis planis) ſterni; collocatis ibi iumentis catabulariis,

CATABVLVM QVID. f *Euſ. 8. hiſt. 22.*

Marcellum iterum eorum ſeruitio mancipaſſe : illudque exequentem Marcellum nudum, & cilicino habitu amictum, poſt multos dies defunctum eſſe; ac eius corpus collectum ab eadem Lucina, ſepultum eſſe in cœmeterio Priſcillæ via Salaria: deniq; ipſam Lucinam proſcriptione damnatam eſſe.

IV. a Ap. Sur. 16. Ianuar. ACTA EIVS MENDOSA.

Extant quoque eiuſdem Marcelli Acta *a*, ſed in nonnullis (vt & alias attigimus) corrigenda. Inter quæ haud ſatis nobis arridet, quod ibi legitur de Cyriaco diacono cũ Largo & Smaragdo miſſo à Diocletiano ad Saporem Regem Perſarum, vt eius filiam à dæmone obſeſſam liberaret; deque eadem filia, ipſoque Sapore cum aliis baptizatis. Nam cum duo his temporibus fuiſſe reperiantur *b* Sapores Reges Perſarum, nempe Senior qui Valerianum Imp. captiuum duxit, & Iunior, Narſetis (qui tertius ſeu, vt alij numerant, quintus poſt Saporem illum Seniorem regnauit) nepos, quiq; his temporibus floruit, & regnum ad annos ſeptuaginta propagauit; quippe natus poſthumus, ipſo ſuo ortu Rex declaratus eſt: ſane ſi horum alteruter fuiſſet aliquando Chriſtianus, non id reticuiſſet Conſtantinus, cum ad Iuniorem litteras *c* ſcribens, commendauit illi Chriſtianos qui erant in Perſide: quinimmo ab eodem diram perſecutionem aduerſus Chriſtianos fuiſſe excitatam, Sozomenus *d* Theodoretus *e*, & alij teſtantur.

b Agath. lib. hiſt.
c Ext. ap. Euſ. de Vit. Cõſt. & Theodor. l.1. c.25.
d Sozom. lib.2. 8.
e Theod. lib.1. 24.

V. MAXENTIVS IN PRAVVM MVTATVS.

Ex iis autem quæ de Maxentio nuper ſunt dicta, certum redditur, vafrum hominem quam ſimulaſſet fidem vt Chriſtianos Romanos & Afros ſibi deuinciret; eidem penitus renunciaſſe, poſtquam extinctis Seuero Cæſare in Italia, & Alexandro in Africa, res nouas molientibus, firmaſſe Imperium ſibi viſus eſt. Quapropter & Marcellum Romæ primum appetẽs, miſere (vt vidimus) vitam finire coegit, quem blandis antea verbis à fide auocare ſtuduerat. Extat enim ſcripta ad illum eo argumento Epiſtola *f* eiuſdem Marcelli, eum acriter redarguentis de mutatis in prauum moribus, & cœpta in Chriſtianos perſecutione: quã licet additamentum aliquod extrinſecus accepiſſe putemus, quod cunctæ res ibi ſcriptæ non æquè ſibi cohærere videantur; in his tamen de quibus agimus, auctoritatem ea ſibi ab eiuſdem Pontificis Epitaphio *g*, quod poſtea ſcripſit Damaſus Papa, vindicat; dũ eo traditur, multas diſcordias, ſeditiones, ac cædes ortas eſſe, quod Marcellus Lapſos ad pœnitentiam compelleret; ipſumq; ab impio tyranno in exilium pulſum fuiſſe.

f Egit de illa Baron. an. ſuper.
g Ext. in Antiq. Inſcript. in Append. pag. 1172. num.3.

VI. h Zoſ. lib.2. FORTVNÆ TEMPLVM INCENSVM.

Quibus item temporibus accidiſſe putamus, quæ incerto anno ſcribit Zoſimus *h* contigiſſe Romæ de incenſo Fortunæ templo, & turbis ea de cauſa excitatis: cum (vt ait) orto igne, incertum ex aere, an è terra, concurrentibus ad extinguendum incendium omnibus, miles quidam contumelioſa in Fortunæ numen proferens verba, interemptus eſt à plebe religionis cauſa: vnde militari ſeditione orta, parum abfuit quin ad Vrbis internecionem progrederentur, niſi Maxentius eorum furorem celerius mitigaſſet. Hæc ille: qui cum religionis cauſa ea dicat fuiſſe concitata, facile adducor vt credam fuiſſe iſtum militem Chriſtianum, qui ſpreti numinis cauſa à plebe necatus eſt.

VII. EVSEBIVS PAPA. i Theod. lib. 1. 3.

Cæterum cum poſt Marcelli Papæ obitum ſedes vacaſſet diebus viginti, quinta Februarij creatus eſt EVSEBIVS natione Græcus: quem quidem Theodoretus *i* non agnouit, ſicut nec Marcellũ, dum Melchiadem ſucceſſiſſe Marcellino affirmat: verum non tantum noſtrates, ſed etiam tranſmarini vtrumq; nouerunt; vt Optatus *k*, Auguſtin. *l* alijq; recentiores omnes.

k Opt. lib.2. l Aug. ep.165.

VIII. MAXENTII SÆVITIA, ET TVRPITVDO. De quibus egit Baron. loc. an. & 308 & 312.

Quod autem ſpectat ad Maxentium; cum non ſolum in Marcellum aut Chriſtianos, ſed & in quoſcunque Romanos ciues, ac præcipuè Senatores ſe crudeliſſimum præbuiſſe, Oroſius, Victor, & Eutropius tradunt: additq; auctor Panegyrici poſt victoriam Conſtantini dicti; quas mille & ſexaginta annis contractas ex toto Orbe diuitias Vrbs haberet, monſtrum illud redemptis in ciuile latrocinium manibus ingeſſiſſe; & quod militibus ſe tantum addictum profiteretur, quoties eos in concionem vocaret, hortatum eſſe vt fruerentur, diſſiparent, prodigerent: adeo vt non vnum duntaxat Vrbs, eidemque monſtro ſubiectum Imperium, tyrannum paſſum fuerit, ſed tot tyrannos, quot milites. Quanta vero inſuper turpitudine cum crudelitate coniuncta affectus fuerit, quantiſque pariter adulteriis, cædibus, rapinis, Vrbem repleuerit, & in quantã deniq; penuriam homines Imperio ſuo ſubiectos redegerit; quomodo item magicis artibus deditus, interdum mulieres grauidas diſſecuerit, nonnunquam etiam tenerorum infantium viſcera ſcrutatus fuerit, aliiſq; eiuſmodi adiurationibus dæmones excitarit: hæc, inquam, omnia pluribus Euſebius *a* proſequitur.

a Euſ. 8. hiſt. 26. & 1. de Vit. Conſt. 27. &c.

IX. b Ruff. lib.8. c.17. FEMINAR. CHRIST. DIGNA FACINORA, PRO CONSERVATIONE PVDICITIÆ.

Quo tempore, vt idem auctor ſubiungit, *Sophronia* (ſic enim Ruffinus *b* vocat, cuius nomen Euſebius reticet) nobilis matrona Romana, cum à Maxentij ſatellitibus abducenda ad ſtuprum eſſet, conſentiente etiam præ metu marito Præfecturam agente; exiguo temporis ſpatio poſtulato quo ſe decenter ornaret, in cubiculum ſuum ingreſſa gladio ſibi transfixit pectus, ac mortua concidit. Porro quamuis violentas ſibi manus inferre, nec Gentilis nec lex Chriſtiana concedat: tamen (quod de Sampſone S. Auguſtinus *c* ait) quia latenter Spiritum Sanctum hoc iuſſiſſe putandum eſt; Sophronia extra illorum claſſem reponenda eſt, qui tædio vel deſperatione vitæ, eiuſmodi ſcelus perpetraſſe dicuntur. Sicut & *Pelagia* virgo Antiochena, quæ cum matre & ſororib. hac eadem perſecutione manus carnificis, & ſententiam Principis eas lenonibus illudendas tradentis effugerunt, Pelagia è ſublimi domus tecto præcipitẽ ſe dando, mater & ſorores aquis ſe immergẽdo: quas ob præclarum facinus S. Ambroſius *d* celebrauit præconiis, & S. Chryſoſtomus *e* pro concione laudauit; earumdemque, tacitis nominibus, Euſebius *f* & Auguſtinus *g* meminiſſe videntur. Sic & Athanaſius *h* ſcribit, poſt hæc tempora nonnullas virgines Alexandrinas, dum graſſarentur in eas Ariani, ſeſe in puteos præcipites egiſſe. Extantque alia complura eiuſmodi exempla, admiranda illa quidem, ſed non facile imitanda. Illud vero plane egregium *Euphraſiæ* virginis Nicomedienſis; quæ eadem Diocletiani perſecutione ad lupanar itidem ducta, cum iam ab intromiſſo iuuene eſſet violanda; mercedem ingẽtem conſeruatæ pudicitiæ pollicita, pharmacum aduerſus quoſcunque ferri aut telorum ictus; ſimulque cera oleo liquefacta collum ſuum inungens, vim remedij in ſe experiri hortata; vnicò eiuſdem iuuenis gladij ictu, & ſuæ virginitatis integritati proſpexit, & coronæ martyrij percupide lucrum fecit. Recẽſet hæc Nicephorus *i*: quæ vulgaris ille poeta, hac ex parte nec nominandus, impiè poeticis figmentis attexere non eſt veritus.

c Auguſt. 1. de ciuit. 21. 26.
d Ambr. lib.3. de Virg.
e Ext. dict. eo argu. Chryſ. orat. ap. Sur. 9. Iunij.
f Euſ. 8. hiſt. 23.
g Aug. 1. de ciuit. 26.
h Athan. in Apolog. ap. Baron. in Not. ad Martyrol. 9. Iunij d.
i Nic. lib. 7. c. 13.

X. k Euſ. 8. hiſt. 22. PALÆSTINI MARTYRES.

Hoc item anno, qui ab Euſebio *k* numeratur octauus Perſecutionis, ab eodem recenſentur martyria quædam Epiſcoporum, aliorumque Fidelium iam antea ad metalla damnatorum, qui in Palæſtina paſſi ſunt: inter quos fuit *Ioannes* quidam Ægyptius cæcus, qui integros ſacrarũ Scripturarum libros memoria tenebat. Quæ vero acciderint duobus aliis vltimis Perſecutionis annis, haud ita diſtincte Euſebius; ſed paucis exceptis, diuerſarum Orientis prouinciarum martyres generatim dumtaxat complexus *l* eſt; imo varia potius, atque ſæuiſſima martyriorum genera, quam ipſos martyres recenſuit: cum tamen plurimorum extet memoria in Tabulis Eccleſiaſticis, quorum licet inſignium nullam prorſus ipſe habuit mentionem. Illud certe notatu dignum, quod ait vrbem quamdam Phrygiæ, cuius vniuerſi ciues ac magiſtratus fidẽ Chriſtianam iamdudum amplexati fuerant, ab hominibus armatis vndique cinctam, integram cum omnibus omnis ſexus, ætatis, & conditionis incolis incenſam fuiſſe. Cuius forte rei meminit Lactantius *m*, qui his temporibus docebat Rhetoricam Nicomediæ, dum exprobrans Imp. ſæuitiam, & Iudicum illi parentium immanitatem, ait vnum ex illis in Phrygia vniuerſum populum cum ipſo pariter conuenticulo concremaſſe.

l Ibid. cap. 13. & ſeqq.
VRBS INTEGRA INCENSA CVM INCOLIS CHRIST.
m Lact. lib. 5. c. 11.

* * *

IESV CHRISTI ANN. 310.

EVSEBII ANN. 2.

CONSTANTINI ANN. 5.

I. Petri Alexan. martyrium.

ANNVS CHRISTI trecenteſimus decimus, eadem occaſione quæ dicta eſt anno ſuperiori, nullis Coſſ. ſed Poſt Conſulatum Diocletiani ſecundò notatus habetur. Quo magnus ille *Petrus* Epiſcopus Alexandrinus, capitis abſciſſione martyrium conſummauit, anno nono cœptæ à Diocletiano Perſecutionis. Cum enim Euſebius *a* tradat eum duodecim annis ſediſſe, & triennio ante perſecutionem creatum eſſe; vtiq; præſenti anno recenſendum eſt eius martyrium: quod quidem, vna cum aliorum quorundam Ægypti Epiſcoporum ac presbyterorũ ſimili paſſione, idem Euſebius *b* breuiter perſtingit, dum recapitulatione quadã recenſet inſigniores aliquos paſſos hac perſecutione Antiſtites: inter quos impenſè & ad miraculum vſq; laudat Petrum. Extant vero eius Acta martyrij in codicibus M.S. quæ Anaſtaſius Bibliothecarius ex Græco Latina fecit; nonnihil diuerſa ab iis quæ eius nomine habentur edita *c*, ſed fideliora.

a *Euſ. 7. hiſt. vlti.*
b *Id. 8. hiſt. 25. & lib. 9. c. 5.*
c *Ap. Sur. 16. Nouemb. Vid. Not. in Martyrol.*

II. Quid Petrus cum Ario.

Ac quidem quod in editis perperam traditur, excommunicatum fuiſſe ARIVM diaconum à Petro, ob hæreſim de Filio Dei, nequaquam legitur in illis germanis; ſed tantum, Ario à Petro Eccleſiaſtica communione interdictum fuiſſe ob ſchiſma Meletianum cui adhæſiſſet; cum vero ad Eccleſiam rediens indulgentiam impetraſſet, ab eodem Petro ordinatum fuiſſe diaconum; ſed cum iterum ad Meletium deſciuiſſet, rurſumque doloſe communionem Catholicam affectaret, eidem Petro in carcere conſtituto noctu CHRISTVM Dominum apparuiſſe veſte diſciſſa, cauſamq; rei ſciſcitanti dixiſſe Arium eam dilaceraſſe; eundemq; monuiſſe, tum ne ipſe eum reciperet, tum Achillæ & Alexandro presbyteris pro eodem Ario deprecantibus, qui ipſi Petro in Epiſcopatu ſucceſſuri eſſent, omnino præciperet ne vnquam illum in Eccleſiam admitterent, quam foret ſceleſtiſſimè conſciſſurus. Hæc in iiſdem Actis. Qui igitur ab eodem Petro ob ſchiſma eſt ab Eccleſia ſegregatus, poſtea ſubdole ſe Petri ſucceſſori Achillæ inſinuans, ab eo incaute receptus eſt, ac presbyter ordinatus: inde vero ab Alexandro Achillæ ſucceſſore (vt S. Athanaſius *d* ait) noua intercedente hæreſis cauſa fuit à communione reiectus. Quamobrem ſicut edita illa Acta adulterata mentiuntur; ita pariter cum eis hallucinantur, qui dicunt Arium à Petro hæreſis cauſa fuiſſe proſcriptum: cum nefas ſit Athanaſio Alexandri ſucceſſori non acquieſcere, eidem Alexandro primas ea in re tribuenti.

Viſio oſtẽſa de Ario.

d *Athan. orat. 1. cont. Arian.*

III. Petrus ſe inimicis exhibet.

Poſtridie autem eius diei quo hæc geſta ſunt, idem Petrus glorioſiſſimum ſubiit martyrium; cum diligentiſſimè cuſtoditus à Chriſtianis Alexandrinis, ne à Tribuno ei necem inferre quærente abduceretur, ipſe & martyrij amore flagrans, & metuens ne ſui cauſa Chriſtiani cum militibus manus conſererent; monito Tribuno, vt à parte poſteriori carceris murum noctu perfoderet, per foramen eo modo factum ſe militibus tradidit, & ab illis ad ſupplicium ductus, poſt preces Deo pro pace Eccleſiæ oblatas, (quas & exauditas eſſe, euentus probauit; eodemque temporis momẽto, ſacrata Deo virgo, eius orationis ignara, has à numine allatas voces ſe audiſſe fidem fecit. *Petrus initium Apoſtolorum, Petrus finis Epiſcoporum martyrum Alexandriæ:*) in eodem loco vbi olim S. Marcus, martyrium conſummauit ſexto Calendas Decembris; cum trepidantibus ad eius maieſtatem militibus, vix ex eis inuentus eſt vnus, qui acceptis pro pretio quinq; ſolidis aureis, ictu valido caput eius amputauit.

IX. Funus et ſepultura eius.

Sed mirum dictu, abſciſſo capite in terram delapſo, reliqua pars corporis innixa genibus erecta immobiliſq; permanſit, donec rem geſtam tandem qui in carcere excubias agebant Chriſtiani audientes accurrerent; qui ſacrum pignus, irarum obliti, officij memores, delibutum vnguentis, veſtibuſque Sacerdotalibus indutum, perinde ac ſi viueret, in ſede S. Marci Epiſcopali collocarunt; indeque ſublatum magna pompa cum hymnis, cereis, & incenſis, ex more, ſepulturæ mandarunt; quæ omnia fuſius in iiſdem Actis narrata habentur. Ex quibus etiam illud memoria dignum intelligitur; præter morem, Petri corpus poſt obitum à Fidelibus in Epiſcopali throno collocatum fuiſſe, quod cum ipſe dum viueret, frequenter in eodem throno quamdam videret diuinam ſedere virtutem fulgore luminis admodum radiantem, ideoque præ animi ſubmiſſione non auderet eo accedere, plerumque in ſuppedaneo eius ſcabello ſedere ſolitus eſſet. Quapropter populus, qui quoties Petrus in ſcabello ſedebat, acclamare conſueuerat vt cathedram aſcenderet; cum ſemper in his victus ab eo viuente fuiſſet, iam defunctum voluit ſuperaſſe, collocans venerandum corpus ipſius, ſuperpoſito ſecto capite, in cathedra Pontificia. Cuius natalem diem conſueuiſſe poſteà Alexandrinos anniuerſaria celebritate, maximo hominum cœtu, pompaque ſplendida celebrare, teſtatur Sozomenus *a*; meminitq; eius diei feſti Ruffinus *b*. Et quod ad eius Scripta pertinet; præter Canones pœnitentiales, de quibus actum eſt ſuperius, ex eiuſdem commentario de Diuinitate recitatur fragmentum in Concilio *c* Chalcedonenſi.

a *Sozom. lib. 2. c. 16.*
b *Ruff. lib. 1. c. 14.*
c *Conc. Chalced. Act. 1.*

V. Achillas Arium ſuſcipit.

In locum Petri ſubrogatus eſt *Achillas*, vir quidem ille pietate & doctrina inſignis, ſed cuius nimia animi facilitas ab aliquibus reprehenditur, quod conteſtationis ſui prædeceſſoris oblitus, Arium pœnitentiam ſimulantẽ non ſolum non reiecit, ſed etiam ad presbyterij gradum euexit; vt inter alios teſtatur Sozomenus *d* Arium vero præfectum fuiſſe vni ex Eccleſiis ciuitatis Alexandrinæ, nomine Baucalidi, Epiphanius *e* docet; imo & eidem ſacrarũ literarum interpretationẽ concreditam eſſe, Theodoretus *f* ſignificat. Accidiſſe porro videtur, vt in odium Meletianorum ſchiſmaticorum, quos Achillas vehementer eſt auerſatus; ipſe tunc Arium ab illis deficere profitentem ſuſceperit atque fouerit. Sicut enim aduerſus Petrum, ita pariter in Achillam & Alexandrum eius ſucceſſores; Meletianos maximas turbas concitaſſe, Athanaſius* Alexandri ſucceſſor fidem facit: ex quibus Epiphanium *g* redarguas, tum in eo quod tradit Meletium amicitia fuiſſe cum Alexandro coniunctum; tum quod Alexandrum ante Achillam ſediſſe ſcribit. Quot autem annis Achillas ſederit, non leuis eſt controuerſia. Euſebius ſua Hiſtoria proſecutus ſeriem Alexandrinorum Epiſcoporum, eam vſque ad martyrium Petri perduxit: Chronicon autem eius in his vltimis temporibus conſtat in multis eſſe deprauatum: & quod habet de ſede Achillæ, monſtroſas parit abſurditates, dum ponitur ſediſſe ab anno Chriſti trecenteſimo decimo octauo vſque ad trecenteſimum vigeſimum tertium. Cæterum Epiphanius *h* tribuit ei tres tantum menſes; Nicephorus autẽ Epiſcopus Conſtantinopolitan. in Chronologia à ſe ſcripta (quam & Athanaſius Bibliothecarius in Latinum tranſtulit) annum vnum. Sane breui tempore eum ſediſſe, multa quoq; alia inferius probabunt.

d *Sozom. li. 1. c. 14.*
e *Epiph. hær. 68. 69.*
f *Theodor. lib. 1. c. 2.*
* *Athan. orat. 1. cont. Arian. prope fin.*
g *Epiph. vbi ſup.*
h *Id. hær. 69.*

VI. Antonius magnus martyrii cupidus.

Præter autem illos martyres quorum mentionem facit Euſebius, eſt etiam aliorum quorundam tam in Ægypto, quam in Thebaide & Cyrene paſſorum, illuſtris memoria in Tabulis Eccleſiaſticis, & aliis antiquis monumentis. Agitque inſuper Athanaſius in Vita Magni ANTONII (cuius primordia, & quo conſilio petierit ſolitudinem, allegerit diſcipulos, & monaſteria ante præſens tempus in eremo propagauerit, pluribus narrat) de officiis quæ idem Sanctus Alexandriam accedens, martyribus, & confeſſoribus in carceribus conſtitutis exhibuerit, vſque in præſentem annum quo Petrus occubuit: cum & idem ipſe Antonius martyrij cupidiſſimus, non ſolum cæteros palam exhortaretur ad palmam; ſed & ipſe candente indutus veſte, ex eminenti loco procedẽtem Iudicem ſuo prouocaret aſpectu. Verum à Deo (vt in Athanaſius) ſeruatus eſt firmandæ Monachorum inſtitutioni: poſt Petri vero necem perſecutionis turbine quieſcente, ad priſtinũ monaſterium reuerſus eſt, vbi quotidianum fidei ac conſcientiæ martyrium mereretur, acrioribus ſe ieiuniis vigiliſque confi-

ciens, cilicinoq; veſtimento intrinſecus, deſuper pelliceo vtens.

VII. *Pallad. in auſiac. c. 1.* POTAMENIÆ VIRG. CONSTANTIA.

Inter Martyres vero quos diximus, memorabilis eſt cõſtantia *a Potamenia* puellæ pulcherrimæ, ancillæ cuiuſdam viri Alexandrini; quæ cum nunquam ad ſtuprum Domini allici potuiſſet, ab eodem Domino ſuo tradita Præfecto, ea ſilenter pacta conditione, vt ſi ipſius mallet acquieſcere voluntati, quam tormenta pro fide Chriſtiana quam profitebatur pati, eam reſtitueret; ſin minus, tormentis enecaret: minitante Præfecto inter alia ſupplicia, ſe eam in vas immenſum ahenum feruenti pice repletum demerſurum, *Per caput* (inquit puella) *Imperatoris tui, quod tu vereris, obteſtor, vt ſi apud te ſtatutum eſt his me tormentis necare, non ſimul totam, ſed paulatim me in feruentem iubeas mitti picem; vt poſſis videre, quantam mihi dederit ignotus tibi patientiam Chriſtus.* Quæ per vnius horæ ſpatium paulatim in ahenum candens demiſſa, defecit vbi primum pix ebulliens ad eius colla peruenit.

PHILEMONIS MIRA CONFESSIO.

Sed & in *Philemone* Coraule, miro quodam modo virtus CHRISTI effulſit in Thebaide: ſiquidem cum Apollonius Lector tormenta expaueſcens, ne fidem omnino negaret, quatuor Philemoni dediſſet aureos, vt ſe Apollonium mutato habitu fingens, coram Præſide vna cum aliis immolaret; iſte mente diuinitus illuſtratus, qui alienam gerebat perſonam vt negaret, propriam repræſentans, ſe vere in CHRISTVM credere conſtanti voce profeſſus, poſt varia tormenta inſignem martyrij coronam adeptus eſt: cuius exemplo *Apollonius* roboratus, & ipſe forti animo idem certamen obiit. Extant *b* eorum Acta fuſius ſcripta.

b Ap. Sur. 1. Decemb.

IESV CHRISTI ANN. 311.

EVSEBII ANN. 3.

CONSTANTINI IMP. ANN. 6.

I.

ANNVS CHRISTI trecenteſimus vndecimus, Galerio Maximiano Auguſt. octauum & Licinio Cæſare Coſſ. numeratur decimus ac nouiſſimus Perſecutionis: quo licet ab ea Gentiles præ nimia ſanguinis effuſi ſatietate (vt ait Euſebius) propemodum quieuiſſe viderentur; in aliquos tamen adhuc graſſari non deſtiterunt.

S. LVCIANI CERTAMEN, ET MARTYRIVM.

Hoc n. anno contigiſſe martyrium *Luciani* piiſſimi & doctiſſimi preſbyteri Antiocheni, ſatis ex eo colligitur, quod cum paſſus habeatur ſeptimo Idus Ianuarij, tamen id accidiſſe poſt necem Petri Alexandrini, (quem anno ſuperiori ſexto Calendas Decembris defunctum vidimus) eiuſdem Luciani acta *c* germana declarant: quorum etiam auctoritate liquet, ipſum ſubiiſſe martyrium ſub Galerio Maximiano; licet Euſebius *d* & Hieronymus *e* ſub Maximino ponant: ſed cum ambo eodem tempore in Oriente regnauerint, facile potuit in adeo ſimilia nomina error irrepere.

c Ap. Metaphr. & Sur. Ianuar. d Euſ. 1. hiſt. 5 e Hieron. de Scrip. Eccl.

II.

Cæterum cum antea ſæpe idem Lucianus furentem perſecutionem caute declinaſſet, demum proditus à quodam Pancratio presbytero hæreſis Sabellianæ, quam ipſe acerrimè oppugnaſſet, à perſecutoribus tentus eſt; & Nicomediam ductus vbi Imperator agebat, tam in itinere, quam in ea vrbe, plures milites lapſos ad martyrium teſtituit, aliosque per pœnitentiam Eccleſiæ reconciliauit: cum autem coram vrbis Præfecto, audiente etiam Imperatore, apologiam pro Chriſtiana religione dixiſſet, in carcerem coniectus eſt, ibique trucidatus. Hæc paucis tractat Euſebius *f*, pluribus Acta ipſius Luciani narrant: in quibus etiam deſcribitur, quam dira paſſus ſit in carcere: cum præter alia tormenta, pedibus in cippum iniectis, & in quatuor foramina ingenti dolore diſtractis, manibuſque ad lignum quod erat ſuper caput vinctis, ne aliquo modo moueri poſſet; ſuper denſos teſtarum aculeos nudum cubare cogerent, & omnem cibum interdicerent niſi idolothytorum: ſed ipſe ne iis contaminaretur, maluit fame necari, cum integros quatuordecim dies eo in ſtatu perduraſſet: vt teſtatum etiam habetur apud Origenem *a* in commentariis in Iob; quos vel ex hoc intelligas alterius potius auctoris eſſe, cum Origenes longe ante hæc tempora deceſſerit.

f Euſ. 8. hiſt. 5. & libr. 9. cap. 5.

a Ap. Orig. lib. 2. in Iob.

STRATVS OBTVLIT SACRIF.

Pridie vero eius diei quo Lucianus deceſſit, nempe ſolemni die Epiphaniæ, tam in ſuam ipſius, quam diſcipulorum qui aderant conſolationem mirando prorſus modo obtulit Deo ſacrificium incruentum; cum deficiẽte menſa, ſicut erat ſtratus atq; ſupinus, iuſſis ſuo pectori imponi ſignis diuini ſacrificij, eius ſolemnia rite celebrauit, & tam ipſe fuit particeps Sacramentorum, quam etiam ad abſentes tranſmiſit. Hæc autem, aliaq; admiranda quæ ſecuta ſunt, poſtquam eius corpus alligato lapide proiectum eſt in mare, & delphini obſequio litori reſtitutum, ac Drepanum delatum; eadem fideliſſima ipſius Acta fuſius explicant: quibus & plurimorum aliorum martyria recenſentur.

INSIGNE DVORV̄ PVERORVM MARTYRIVM.

Inter quos perenni plane memoria digni habentur duo *Pueri* fratres, illuſtri loco nati; qui quantumlibet adhuc balbutientes, cum nullis illecebris allici, nullis minis aut verberibus ad guſtanda idolothyta à Maximiano cogi valuiſſent; aſperrimo quodam ſinapis medicamẽto, raſis tenerisq; ipſorum capitibus adhibito, mira conſtantia, lætitiaque, crudeliſſimum martyrium feliciſſimè conſummarunt.

III. DE LVCIANI SCRIPTIS.

In iiſdem etiàm Actis (quod ad Luciani lucubrationes ſpectat) declaratur, ipſum, cum vidiſſet ſacros Libros eſſe valde adulteratos, eos rurſum ex lingua Hebraica, cuius erat ſcientiſſimus, in Græcam tranſtuliſſe; idque ipſum ex iiſdem Actis acceptum, Suidas *b* recitat. Affirmat vero Hieronymus *c*, eiuſmodi Luciani verſione omnes Eccleſias quæ ab Antiochia Conſtantinopolim vſque interiacerent, vti conſueuiſſe; ſed & ſuo tempore extitiſſe eiuſdem auctoris de Fide libellos, ac breues ad nonnullos Epiſtolas. Accidit autem illi, quod contigiſſe vidimus *d* Dionyſio Alexandrino; vt dum ambo in Sabellij hæreſim cõciti nimis ferrentur, vterq; creditus ſit materiam Ario præparaſſe: adeo vt inde ipſos Arianos nonnulli *Lucianiſtas* appellarint; ſicut feciſſe videntur Alexander *e* Epiſcopus Alexandrinus, & Marius *f* Victorinus: Conſtatque *g* gloriari ſolitum Arium tali auctore, ac proinde ſuæ hæreſis ſectarios *Collucianiſtas* dicere. Verum ſicut Dionyſium Athanaſius ab eiuſmodi calumnia egregiè liberauit; ita idem ipſe & Lucianum, vt hominem à Catholicorum partibus ſtantem, dum *h* agit de eius editione *Lucianea* dicta, egregio laudauit elogio: & dum Arianæ hæreſis principia repetiit, nullam vnquam Luciani vel leuem mentionem habuit, ſed Pauli Samoſateni. Quam vero pure & ſincere de CHRISTO Lucianus crediderit, ex ipſa eius fidei profeſſione *i*, quam iidem Ariani tempore Conſtantij Imper. Antiochiæ ediderunt, ſatis apparet; in qua communis Filij cum Patre ſubſtantia, potentia, gloria, imago, & alia demum omnia inſunt, quæ Catholicæ Eccleſiæ filij profitentur; excepto ſolo *Conſubſtantialitatis* verbo; (qua etiam ratione ab Arianis tanquam ſibi fauens ſolebat recitari) quod poſtea ad eludendas *k* varias Arianorum ſtrophas fuit in Concilio Nicæno appoſitum, cum antea minus eſſet in vſu.

b Suid. verb. Lucian.
c Hier. ep. 107 ad Chrom. & de Scrip. Eccl. in Lucian.
d Sup. an. 263.
e Ap. Theodor. lib. 1. c. 4.
f Mar. Victor. aduerſ. Arian lib. 1.
g Theod. ibid. cap. 5. Epiph. hær. 69
h Athan. in Synopſ.
i Ret. Sozom. lib. 3. 5. & Niceph. lib. 9. c. 5.
k Athan. de cr. cõt. Arian.

DISCIPVLI DEGENERES.

Habuiſſe quidem illum diſcipulos, qui primo tyrannorum crudelitati cedentes idolis immolarunt, poſteaq; ope magiſtri, ad pœnitentiam redeuntes, demum ipſius doctrinæ renunciantes in Arianam hæreſim ſe præcipites dederunt; teſtatur Nicephorus *l*, qui inter eos numerat *Euſebium* Nicomedienſem, *Marin* Chalcedonenſem, *Theognidum* Nicænum, *Leontium* Antiochenum, *Eudoxium*, &c. In Actis vero eiuſdem recenſentur etiam feminæ eius diſcipulæ, *Euſtolia, Dorothea, Seuera, & Pelagia* martyr Antiochena.

l Niceph. lib. 8 c. 31.

IV. MARTYRES IN ARMENIA.

Haud vero tantum in prouinciis Romano Imperio ſubiectis, ſed & in aliis quæ ſuos proprios habebãt Reges, perſecutionem his temporibus viguiſſe conſtat. Siquidem in ſuperiori Armenia, cui Tiridates imperabat, non ſolũ *Gregorius*, qui eius poſtea creatus eſt Epiſcopus, grauiſſima ab eodem paſſus eſt; ſed & multæ virgines Deo dicatæ, pro tuenda caſtitate & fide Chriſtiana, poſt dira tormenta neci ſunt traditæ: cum Tiridates à numine ob immanem im-

GREGORIVS EORVM EPISCOPVS.

pietatem percuſſus inſania, tandem ope eiuſdem Gregorij priſtinæ mentis ſanitati reſtitutus, colere cœpit Chriſtianos: cuius tempore magna facta eſt in ea regione ad Chriſtianam religionem acceſſio, ipſo etiam Rege ad Chriſtum conuerſo. A quo miſſus Gregorius ad Leontium, Cæſareæ Cappadociæ magni hoc tempore nominis Epiſcopum, & ab eo Epiſcopus ordinatus, in Armeniam rediens eam Eccleſiam optime compoſuit. Traduntur hæc omnia pluribus in eiuſdem Gregorij Actis *a*, quæ quamuis haud cunctis arrideant in omnibus, tamen citantur ab Euthymio *b* accuratiſſimo ſcriptore ſub nomine librorum Armenorũ. Sed & de ordinatione eiuſdem Gregorij agens S. Nicon *c* aduerſus errores Armenorum, teſtatur eum cauiſſe, Armeniæ Epiſcopum à nullo alio eſſe ordinandum, quam ab illius temporis Cæſareæ Cappadociæ Archiepiſcopo, vt ipſe fuerat ordinatus.

a *Ap. Metaphr. & Sur. 30. Sept.*
b *Euthym. in Panopl. par. 2. tit. 20.*
c *Nicon ep. ad Enclyſt. quæ ext. in Bibl. Patr.*

V. PAX REDDITA ECCLESIÆ ORIEN.

At modo ſatis de Martyribus huius Perſecutionis: cum præter illos quorum meminimus, infiniti ferme alij vbique ſint paſſi, ſicut ſæpe diximus. Ea porro ita ad decem annos propagata eſt, vt tamen eos non abſoluerit; vnde Theodoretus *d* & alij nonniſi nouem numerant, vtique abſolutos. Qua autem occaſione hoc anno conquieuerit, Euſebius *e* ait accidiſſe, quod Deus tandem Eccleſiæ ſuæ recordatus, Galerio Maximiano præcipuo eiuſdem perſecutionis auctori vlcus immiſerit, quod primum verenda, poſtea interioris corporis receſſus occupans, infinitamque vermium multitudinem generans, ac fœtorem peſtiferum exhalans, ipſum breui conſumpſerit: Cum interim huius ſuæ calamitatis cauſam agnoſcens, edictum promulgarit, quo perſecutionem vbique ceſſare iuſſit, Chriſtianos templa ſua reædificare permiſit, remque eos maturare, & preces pro ipſo proque felici Imperij ſtatu fundere hortatus eſt. Recitat ipſum edictum Euſebius; ſed in eo deprauatum, quod in inſcriptione Maximinum habeat pro Maximiano, & Conſtantium pro Conſtantino. Nam illud Galerij Maximiani eſſe, apparet tum ex Conſulatu octauo, tum etiam ex Tribunitia Poteſtate vicies iterata: tot n. fluxerunt anni, ex quo eam accepit cum primum creatus eſt Cæſar. Addit *f* inſuper, hoc promulgato edicto, Maximinum quoque, licet inuitum, omnibus Præfectis iuſſiſſe vt perſecutionem remitterent: ſicque factum eſſe, vt quicunque vel in carceribus vel ad metalla detineretur, continuo liberi ſint dimiſſi, & in ſingulis ciuitatibus conuentus celebrari cœperint.

d *Theod. 5. hiſt. 38.*
e *Euſ. 8. hiſt. 28. 29.*
DIVINA VLTIO IN GALERIVM IMP.
f *Id. 9. hiſt. 1.*

VI. MAXIMINVS ITERVM PERSEQVITVR ECCLESIAM.

Sed cum necdum ſex menſes præterlapſi eſſent, idem Maximinus Chriſtianis infenſiſſimus, qui poſt mortem Maximiani vna cum Licinio liberam adeptus eſt Orientalis Imperij adminiſtrationem, immane rurſum in Chriſtianos bellum nouis edictis reſtituere parauit; auctore maximè *Theotecno* quodam Antiocheno Curatore, homine crudeli & vafro; qui præter alias calumnias & criminationes in Chriſtianos ingeſtas, ad idolum quoddam Iouis Philij falſa præſtigiis ſuis excogitans miracula, aſſeruit Deum præcepiſſe, vt Chriſtiani tanquam ei infeſti vndique expellerentur. Eodemque tempore Acta quædam Pilati & Saluatoris noſtri, ingentibus referta blaſphemiis conficta ſunt, & præcepto Imperatoris vbique publicata, ac ipſos etiam pueros à ludimagiſtris doceri iuſſa. Denique infames quædam Gentiles mulierculæ minis inductæ ſunt, aſſerere ſe Chriſtianas olim fuiſſe, ſed ob immenſa q̃ in eorum Eccleſiis patrarentur facinora, libidineſque, ab eis receſſiſſe. Quapropter huiuſmodi fictionibus acre in Chriſtianos ſub ditione Maximini bellum paratum eſſe, Euſebius *g* hæc omnia pluribus proſecutus tradit. Quod autem eidem narrationi interſeruntur *h* Petri Alexandrini, & Luciani Antiocheni martyria; tanquam hac noua perſecutione illata; cum ea viuente adhuc Maximiano accidiſſe ſatis ſuperius ex eodem Euſebio declaratum fuerit, dicendum omnino eſt, vel additamentum eſſe alterius, vel extra ordinem hic poſitum; ſicut & ipſe Euſebij narrationis nexus aperte demonſtrat: cum & alioqui certum ſit, reſtitutam hanc per Maximinum perſecutionem nequaquam progreſſam eſſe vſque ad ſanguinem. Quomodo vero cito extincta fuerit, dicetur anno ſequenti.

CALVMNIÆ ET FICTIONES IN CHRIST.
g *Id. 9. hiſt. 2. & ſeqq.*
h *Ibid. cap. 5.*

VII. EVSEBII PP. OBITVS.

Hoc eodem anno, vigeſima ſexta *a* Septembris, *Euſebius* Papa mortuus eſt, ſepultuſq; in cœmeterio Calliſti via Appia, poſtquam ſediſſet annos duos, menſes ſeptem, & dies viginti vnum; cum tamen in Euſebij Chronico ſeptem tantum menſes ei tribuantur, ſex vero anni in Lib. de Romanis Pontificibus. Sed magis placuit ſequi Indicem Creſconianum, in quo ponuntur anni duo, menſis vnus, & dies viginti quinque; niſi quod ratio temporis, quo ſedere cœpit ac deſiit, aliter in menſibus & diebus definiſſe compulit. Quod autem in eodem Lib. de Romanis Pontificibus traditur, huius tempore CRVCEM Domini noſtri IESV CHRISTI inuentam eſſe; magis probatur, id longe poſthac contigiſſe; de quo dicetur ſuo loco. Poſtquam vero ſedes vacaſſet diebus ſeptem, quinto Nonas Octobris electus eſt MELCHIADES natione Afer, qui à nonnullis *Miltiades* dictus reperitur: in cuius ſedis Conſulatibus adeo deprauatus eſt prædictus liber, vt nulla prorſus ſit ſpes eius reſtituendi.

a *Martyrol. Rom. ea die.*
MELCHIADIS SVBROGATIO.

VIII.

Hoc item anno, cum Achillas Epiſcopus Alexandrinus ex hac vita migraſſet, ſubrogatus eſt in locum eius *Alexander*: cuius Epiſcopatus exordio ea contigiſſe videntur, quæ Ruffinus *b* & Sozomenus *c* ſcribunt de luſu puerorum ſe presbyteros & diaconos fingentiũ, & quæ in Eccleſiis fieri ſolent imitantiũ; inter quos ATHANASIVS, & ipſe adhuc puer, agens Epiſcopum, aliquos catechumenos baptizauit: quæ videns eminus Alexander, eademq; rite & ſecundum Eccleſiaſticam conſuetudinem geſta eſſe intelligens, ſtatuit eos haud eſſe rebaptizandos, ſed tantum adimplenda ea quæ à Sacerdotibus mos eſt: Athanaſium autem vna cum aliis inſtruendum traditum, poſtea conuictorẽ ſuum ac ſcribam conſtituit. Hæc pluribus iidem auctores. Porro non ſemper Athanaſium apud Alexandrum manſiſſe, ſed profectum in eremum adhæſiſſe Magno illi Antonio, ipſe in eius Vita à ſe ſcripta docet. Et quod ad eruditionem pertinet; non tantum fuit valde imbutus Theologicis facultatibus, ſed etiam humanioribus diſciplinis; quem & Iuriſconſultum Seuerus *d* appellat.

b *Ruff. lib. 1. c. 14.*
c *Sozom. lib. 2. c. 16.*
ATHANASII PVERI LVDVS PROPHETICVS.
d *Seuer. hiſt. lib. 2.*

IESV CHRISTI ANN. 312.

MELCHIADIS ANN. 1.

CONSTANTINI IMP. ANN. 7.

I. ANNVS ECCLESIÆ FELICIS SINTS.

ANNO CHRISTI trecenteſimo duodecimo, Conſtantino & Licinio Impp. ſecundum Coſſ. fuerētis iterum (vt dictũ eſt anno ſuperiori) in Chriſtianos Orientales Maximini impetus penitus remiſſus eſt, ob multiplices à Deo in illum & ei ſubiectos Gentiles immiſſas clades; primo belli, cum idem tyrannus ab Armeniis (quos ob Chriſtianam fidem ab iiſdem religioſe cultam bello oppetierat) deuictus eſt; deinde diriſſimæ omnium famis; ac poſtremo grauiſſimæ peſtis: agente id iuſta Dei vindicta, quod idem Maximinus in promulgato nuper aduerſus Chriſtianos edicto inſolenter gloriatus eſſet, ob ſeruantiæ ſuæ in idola, & perſecutionis in Chriſtianos motæ cauſa, nec famem, nec peſtem, nec bellum ſuis temporibus accidiſſe. Hæc autem quomodo ſe habuerint, Euſebius *e* deſcribit plurib. Quomodo vero poſt auditam Conſtantini de Maxentio victoriam, idem Maximnus noua pro Chriſtianis promulgarit edicta, inferius narrabitur.

VINDICTA DIVINA IN GENTILES.
e *Euſ. 9. hiſt. 6. 7. 8.*

I. TEMPVS VICTI MAXENTII.

Porro Maxentij cladem hoc anno contigiſſe, ipſo vltimo die anni ſexti eius Imperij, fidem facit Panegyricus *f* poſt eum debellatum Conſtantino dictus. Sed & Euſebius *g* ſic ponit eum ſex annis imperaſſe, vt tamen hoc anno, quo Conſtantinus auſpicatur ſeptimũ, obitum eius referat. Eundemq; ſecutus Socrates *h*, æquè Maxentij obitum refert anno Cõſtantini ſeptimo. Ex quibus Eutropius redargui videtur, dum ait Conſtantinum anno quinto ſui Imperij aduerſus Maxentium prælium mouiſſe. Nam neque

f *Panegyr. 2. Conſt.*
g *Euſ. in Chron.*
h *Socr. lib. 1. c. 1.*

amplius

amplius quam vnius anni ſpacium totam Conſtantini expeditionem complexam eſſe, idem Panegyrici auctor affirmat.

III. Quod autem ad belli cauſas attinet; præter illas quæ ſuperius ex Nazario recenſitæ ſunt, nempe reſpuiſſe Maxentium quam ei Conſtantinus offerebat pacem, & recuſaſſe eum habere collegam Imperij, ſed & imagines eius iniuria affeciſſe; tradunt inſuper alij *a*, occulte ad eundem Conſtantinum ab Vrbe miſſos eſſe legatos, qui animum illius aduerſus intolerabilem Maxentij tyrannidem côcitarent, vrgerentque. Quinimmo impellente numine, exercitibuſque apparentibus qui ſe in Conſtantini auxilium miſſos aſſererent, eum expeditionem in Italiam ſuſcepiſſe, idem Nazarius, omnium Galliarum vbi hæc geſta ſunt aſtipulatione, egregiè pro concione teſtatus eſt. At plane decebat vt cælitus miſſæ copiæ, cœleſte ſignum pariter ſecum ferrent. Quod licet Ethnici ſcriptores ignorarint, aut potius diſſimularint; illud certe palam teſtati *b* ſunt, cælitus promiſſam fuiſſe victoriam Conſtantino; eaq; numinis ſponſione ipſum certum atque ſecurum, contra auſpicum monita, contraq; ducum fere omnium militumq; ſententiam, longe imparem copiis perdifficile bellum aggreſſum eſſe.

a Zonar. & Cedren. in Annal.

NVMEN FAVIT CONSTANTINO.

b Panegyr. Conſt.

IV. Cæterum ſignum etiam ſanctiſſimæ CRVCIS factum eſſe Conſtantino è cœlo conſpicuum, cum Scriptores omnes Chriſtiani affirment, ipſe omnium antiquiſſimus Euſebius *c* in re adeo mirifica recenſenda, ipſiuſmet Conſtantini hæc ſibi iureiurando affirmantis fidem obligat: cum (vt ait) iam Sole in pomeridianum tempus paululum inclinãte, tam ipſe quam vniuerſus exercitus vidit CRVCIS ſignum ex lucis ſplendore figuratum in cœlo Soli imminẽs, inque eo inſcriptionem huiuſmodi, ΕΝ ΤΟΥΤΩ ΝΙΚΑ, IN HOC VINCE: cumque dubius de oſtenti ſignificatione hæreret, nocte ſequenti Chriſtus ei cũ ſigno in cœlo monſtrato apparens, præcepit vt exemplari ad imitationem eiuſdem ſigni fabricato, eo tanquam præſidio vteretur deinceps in præliis. Quapropter accerſitis Chriſtianæ religionis Sacerdotibus, & de CHRISTO Domino, eiuſque Signo, ac ſignificatu, ab eis inſtructus; tum illos poſthac tanquam aſſeſſores ſecum habuit, tum Deum qui ſibi apparuiſſet omni cultus genere venerari decreuit: ac ſicut iuſſus fuerat, ſignum mox fieri auro & gemmis ornatum curauit; nimirum haſtam oblongam, cum ligno breuiori parte ſuperiori tranſuerſo in formam Crucis, ad cuius cornua velum appenderentur, & in ſummitate Crucis nomen Chriſti per Græcam literam X, litera P intermedia, expreſſum eſſet, hoc ſcilicet modo ☧: eaſdemq; ſic contextas litteras poſtea ſemper in ga☧lea geſtare conſueuit. Hęc pluribus Euſebius *d*: cuius tamen verba recte percepta ſignificant, non elementa CHRISTI nomen ſignantia, ſed ipſam Crucem puram Conſtantino oſtenſam: idque etiam qui interfuit viſioni Artemius miles teſtatus eſt: profeſſaque ſemper videtur Eccleſia, vt intelligere potes ex Epiſtola Nicolai Papæ ad Bulgarorum conſulta. Porro nomen CHRISTI aliter quoque poſtea aliquando effigiari, & ipſo etiam velamine appenſo imprimi ſolitum, & vel in galeis vel in ſcutis notari; necnon interdum in iiſdem armis, vel in vertice haſtæ, aut in ipſo velamine appenſo, purum ſignum Crucis inſculpi; multi viſuntur *e* nummi, lapideſque antiqui, qui id demonſtrent. Atque hæc maximè obſeruata ſunt in præcipuo illo militari ſigno, quod poſtea frequentiori appellatione dictum eſt LABARVM: cum alioqui longe etiam ante Conſtantini tempora, fuerint quoque in exercitu Romanorum Gentilium alia militaria ſigna, quæ ſignum Crucis exprimerent; vt hactenus Romæ & alibi cernere licet in multis trophæorum imaginibus, nummiſque, & aliis antiquis monumentis; & vt Iuſtinus *f* martyr, Tertullianus *g*, & Minutius *h* Felix ipſis Gentilibus Crucis oſoribus frequenter exprobrarunt.

SIGNVM CRVCIS EI APPARET.

c Euſ. 1. de vit. Conſt. 22.

LABARVM CRVCE ORNATVM.

d Ibid. c. 24. & ſeqq.

e Habet eorum formas Baron. hoc an. & diuerſis Tom. promptuariis. Quibus adde Grets. Tom. 1. de Cruc. lib. 2. cap. 37. 28. & Tom. 3. l. 1. c. 4.

f Iuſt. orat. ad Anton.

g Tert. Apol. 16

h Minut. in Octa.

V. Sed quod ad LABARI antiquitatem pertinet; facilius erit in vetuſtis Imperatorum victoriarum monumentis ſculpta oculis ſpectare Labaro ſigna ſimilia, quam eius nomen apud veteres ſcriptores Ethnicos legere. Cæterum *Vexillorum* appellatione illud expreſſiſſe, eademque *Cantabra* etiam nuncupaſſe; ex iiſdem, quos citauimus, Tertulliano & Minutio manifeſtum redditur. CANTABRA vero (ſic enim omnino legendum eſſe, non vt quidam volunt *Contabra*, docent ſcripti omnes antiqui libri, confirmatque lectio Codicis Theodoſiani *De Signiferis & Cantabrariis*:) dicta putamus à Cantabris in Hiſpania populis, quos magnis tandem laboribus, multoque fuſo Romano ſanguine, Auguſtus debellauit. Mutuari namque ſolitos fuiſſe Romanos ſigna hoſtium quos ſubiugaſſent, de *Draconibus* manifeſtum eſt exemplum; qui non ante eſſe cœperunt in vexillis Romanorum inſignia, quam Traianus viciſſet Dacos qui eis vtebantur. Sed licet Cantabra, & Labara eadem fuiſſe ſigna videri poſſent; fuiſſe tamen differentiam aliquam, eorum figuræ lapidibus exſculptæ vel nummis impreſſæ declarant. Siquidem in veteri illa forma, ſic velum illud tranſuerſæ haſtulæ alligatum erat, vt rugas aliquas ſui contractione admitteret: at in Labaro ſic erat expanſum, vt integras in ſe depictas Imperatorum, vel Crucis, apponi ſolitas imagines demonſtraret. Præterea in exercitu plura fuiſſe Cantabra, loca citata docent; Labarum autem, ex quo eius introductus eſt vſus & nomen, nonniſi vnum, idemque omnium præcipuum, in exercitu eſſe conſueuit.

DE LABARO, PRÆCIPVO MILITARI SIGNO.

LABARI ET CANTABRI DIFFERENTIA.

VI. Vnde vero ſic appellatum fuerit, Gregorius *a* Nazianzenus inuectus in Iulianum Apoſtatam, qui Labarum Cruce decorum abſtulerat, ait à Latinis eſſe dictum quod ſoluendorum laborum vim haberet. Forte, quaſi Laboris ὅρ@, hoc eſt finis ſeu terminus: ſiue ita Conſtantinus appellauerit, quod Vrbem à tyrannide Maxentij liberando, tot laboribus finem imponeret; vel, quod Crucis fulgore rutilante, Perſecutionis laboribus terminus figeretur: ſiue etiam quod (vt ſcribunt Euſebius *b* & Sozomenus *c*) cum aliqua cohors laboraret, ad ſubſidium inferretur Labarum, cuius aduentu mox victores exiſterent. Porro quod Latini *Labarum* dicebant, Græci Λάβορον nominabant, vt ex Græco habet Latina vox reddita in Codicibus Theodoſiano & Iuſtinianeo, titulo *de Præpoſitis Laborum*, & ibi poſitis de eximia eorundem dignitate legibus. Λάβορον quoque vocat Sozomenus; licet alij Labarum legant: ſed vbiq; *Laborum* legendum eſſe, obſeruarunt etiam Turnebus *d* & Cuiacius *e*: quæ præterierunt Aliciatum, dum minus æquè inuehitur in Accurſium. De Præfectis enim Laborum, hoc eſt Vexillariis, illic agi certum eſt: de quibus Euſebius *f* meminit, electos dicens à Cõſtantino quinquaginta præſtantes viros, quibus per vices portandi Labarum onus incumberet. Eos vero poſtea ex Conſularibus haberi ſolitos, leges ſuperius citatæ demonſtrant. At de his hactenus.

a Greg. Naz. orat. 1. in Iulian.

LABARVM VNDE DICTŨ

b Euſ. 2. de Vit. 7.

c Soz. lib. 1. c. 4.

d Turn. 15. Aduer. 16.

e Cuiac. de præpoſ. lab. C. lib. 12.

f Euſ. 2. de Vit. 8.

VII. Iam ad Conſtantinum redeamus, cum inſigni eiuſmodi apparatu in Italiam proficiſcentem aduerſus Maxentium; qui ſe intra muros Vrbis concludens (vt Euſebius *g* & Zoſimus *h* tradunt) totus interim erat in præſtigiis agendis, victimis offerendis, aruſpicibus de belli euentu conſulendis: quin & Sibyllina oracula perueſtigantem, ait Zoſimus reperiſſe, in fatis eſſe, vt qui ad perniciẽ Populi Romani ſpectantia deſignaret, miſerabili morte periret; idq; eum de ſemetipſo accepiſſe. Nam & machinis præſtigiarum magis quam ſubiectorum beneuolentiæ confidiſſe, Euſebius ſcribit. Auctor vero eſt idem Zoſimus, eius exercitum cõſtitiſſe centum & ſeptuaginta peditum & octodecim equitum millibus, Conſtanti aũt nonaginta tantummodo peditum & octo equitum: cum alioqui auctor eius temporis qui Panegyricum *i* Conſtantino poſt victoriam dixit, aſſeuat ipſum Conſtantinum vix quarta exercitus parte pugnaſſe aduerſus centum millia armatorum.

CONSTAN. & MAXEN. APPARATVS.

g Euſ. 1. de Vit. 31

h Zoſi. lib. 2.

i Panegyr. 2. Conſt.

VIII. Sic igitur Conſtantinus (inquit Euſebius) Dei auxilio nixus, primam, & tertiam aciem adoritur, & omnibus perfacile ſubactis, quam proximè Romam aduentat. Porro pugnatum eſſe ab eo ſæpius in itinere cõtra Maxentij copias, dum vrbes reſiſtentes oppugnaret, maximè vero apud Taurinos, Brixam, & Veronam, vbi inſignibus potitus eſt victoriis aduerſus Maxentij duces; pluribus narratur in iiſdem Panegyricis *k*; in quibus etiam multa habentur de eiuſdem fortitudine, & ipſum cum prodigiis protegente diuina manu: Expugnatiſque mira facilitate &

CONSTANTINI VICTORIÆ.

k Eod. Paneg. 2 & Nazar. in Panegyr. Conſt.

felicita-

felicitate cunctis ferme aduerſarij præſidiis, Romam iter dirigens, ipſum Maxentium cum magnis pauendiſque copiis de ſumma rerum dimicaturum, licet infauſtis prodigiis exagitatum, ſibi trans pontem Miluium occurrentem, ingenti prœlio deuicit; quo idem Maxentius, ſuis vbique fugatis, & pleriſque in flumine quod à tergo eſſet ſubmerſis, fugam & ipſe arripiens, pariter è ponte, quem ea occaſione ſuper Tiberim conſtruxerat, (ſiue tignis tanto fugientium oneri ſuſferendo imparibus, vt vult Zoſimus; ſiue ea arte à Maxentio antea compactis, vt artificis arbitrio nullo negotio ſoluerentur, ſicque Conſtantinum pontem occupare tentantem in aquas facile demitterent, quod tradit Euſebius:) in fluctus decidens, abſorptus eſt: eiuſque corpore mox ab vrinatoribus extracto, ſectum caput haſtæ affixum in Vrbem delatum, inde vero poſtea in Africam miſſum, vt quam maximè viuus Maxentius afflixerat, laceratus expleret: ipſe autem victor Conſtantinus, Vrbem poſt hæc triumphans mira omnium exultatione ingreſſus eſt. Quæ omnia, aliaque huc pertinentia, fuſe proſecuti ſunt iidem auctores Panegyricorum poſt victoriã Conſtantino dictorum, necnon Euſebius *a*, Zoſimus, & alij.

MAXENTII INTERITVS.

a Euſ. 1. de Vit. 32. & 9. hiſt. 8.

IX. ARCVS TRIVMPHALIS CONSTANTINI ROMÆ.

Extat etiam hactenus tantæ victoriæ nobile monumentum Romæ inter montes Palatinum & Cœlium, haud longe à Domitiani Amphitheatro, *Triumphalis arcus* à Senatu ei conſtructus; cui & ob inopiam ſculpturæ artis opificum, (quorum inſigniores ad Chriſtianam fidem conuerſi, à perſecutoribus ſublati fuerant: vt de nonnullis ſupera Diocletiani perſecutione neci traditis, quod cũ eſſent eius artis ſcientiſſimi, nullo modo adduci potuiſſent vt idolorum ſtatuas facerent aut adorarent, teſtantur hiſtoriæ *b* Eccleſiaſticæ:) ex Traiani & Marci Aurelij Imperatorum memoriis, aliisq; inſignioribus Vrbis monumentis, ſublati lapides affabrè facti intexti fuere, vt ex ipſa operis diuerſitate cuique etiam rudiori facile eſt iudicare. In eo vero, præter alias inſcriptiones, hæc in fronte legitur, quæ ad res noſtras pertinet: IMP. CÆS. FL. CONSTANTINO MAX. P. F. AVGVSTO S. P. Q. R. QVOD INSTINCTV DIVINITATIS, MENTIS MAGNITVDINE, CVM EXERCITV SVO, TAM DE TYRANNO, QVAM DE OMNI EIVS FACTIONE, VNO TEMPORE, IVSTIS REMP. VLTVS EST ARMIS, ARCVM TRIVMPHIS INSIGNEM DICAVIT. Quod enim qui hunc extruendum curauit Senatus Gentilis eſſet, haud quidem vexillum Crucis erexit; ſed tamen quod ſciret Conſtantinum palam profiteri ſe auxilio Dei veri deuiciſſe tyrannum, idcirco ipſo inſcriptionis exordio ex animi ipſius ſententia illa poſuit verba, QVOD INSTINCTV DIVINITATIS.

b Breuiar. Rom. 8. Nou. Agit vero de his Baron. tum hoc an. tum Tom. II. an. 303. num. CXVI.

X.

c Euſ. 1. de Vit. 33. 34. & 9. hiſt. 8.

At ipſe Conſtantinus (vt narrat Euſebius *c*) poſt gratiarum actionem Deo Opt. Max. de accepto beneficio redditam; nequid gloriæ Crucis videretur eſſe detractum, ſeorſum in ipſo Vrbis meditullio ſibi ſtatuam erexit, quæ manu ſignum illud ſublime teneret, clariſſima huiuſmodi inſcriptione notatum, HOC SALVTARI SIGNO, VERO FORTITVDINIS INDICIO, CIVITATEM VESTRAM TYRANNIDIS IVGO LIBERAVI, ET S. P. Q. R. IN LIBERTATEM VINDICANS, PRISTINÆ AMPLITVDINI ET SPLENDORI RESTITVI. Quapropter & poſtea Senatus, quæ ei gratiora ſciret præſtans, ſignum Dei (vt habet Gallicanus *d* orator) aureumque ſimulacrum ei dicauit. Eius videlicet Dei, quẽ videret ipſum publica atteſtatione profeſſum, nempe CHRISTI Saluatoris. Neq; n. de alicuius deorum Gentium aurea ſtatua poſſe intelligi, id maximè demonſtrat, quod ſic videri Senatus potuiſſet Conſtãtinum iniuria magis quam honore afficere. Porro Senatum ſciunt omnes qui Cæſarum hiſtorias callent, quæ etiam maximè horreret conſueuiſſe Imperatoribus officia deferre. Nec ob eam cauſam videri poterat ab auita ſuperſtitione deſciſcere; ſicut nec Alexander Seuerus, cum eiuſdem CHRISTI Domini imaginem, inter alios quos coleret deos, in ſuo larario collocauerat. Quod autem Prudentius *e*, qui in fine huius ſæculi vixit, poſt recenſitam virtute Crucis illatam tyranno necem, Vrbemq; à funeſta clade liberatã, addit Senatum ad inclyta procubuiſſe vexilla, & militiæ vltricis titulum, Chriſtiq; verendum nomen, quod collucebat in armis, adoraſſe: haud iſta quidem ſic intelligenda ſunt, vt Senatus mox factus fuerit Chriſtianus; ſed quod Labarum primarium militiæ ſignum ex more ſalutans, fuerit veneratus. Siquidem Senatus magna ex parte, quibus erat obuolutus Gentiliſmi tenebris, in iiſdẽ diu volens libenſque permanſit. Quanquam magnam acceſſionem factam eſſe fidei Chriſtianæ, tanto CRVCIS patefacto miraculo, & Imperatore credente, nemo iure poſſit dubitare: ſicut & idem Prudentius de nonnullis Senatoribus, aliisq; viris clariſſimis, eodem carmine teſtatum reddidit.

d Panegyr. 2. Conſt.

CHRISTI IMAGO AVREA à SENATV ERECTA.

e Prud. aduerſ. Symmach. lib. 1. de potent. Cruc.

XI. CONSTANTINI RESCRIPTA PRO CHRIST.

a Euſ. 10. hiſt. 1. 6. 7.

Quæ autem edicta pro Chriſtianis Romæ, vel aliis in prouinciis, tunc Conſtantinus promulgauerit, non extant: per breuia tantum reſcripta de reſtituendis bonis Eccleſiarum, deque immunitate Clericorum, ad Anulinum Proconſulem in Africa, recitat Euſebius *a*; necnon eiuſdem Imperatoris ad Cæcilianum Epiſcopum Carthaginienſem Epiſtolam, de pecuniis ipſi à Quæſtore Africæ dari iuſſis, ad ſubleuandos longa perſecutione afflictos Chriſtianos. Ex quibus, quid aliarum Occidentalis Orbis prouinciarum Eccleſiis contulerit, poſſumus intelligere: ſed de iis inferius, vt ſe dabit occaſio, vel ratio temporis.

XII.

b Zoſ. lib. 4.

Quod vero nonnulli argumentati ſunt, Conſtantinum etiam poſt hæc idololatram fuiſſe, eo quod titulum PONTIFICIS MAXIMI retinuiſſe inueniatur; facile ea obiectio diluitur ex eo quod auctore Zoſimo *b* conſtat, non ipſum ſolum Conſtantinum, ſed eum ſecutos omnes Imperatores Chriſtianos vſque ad Gratianum, vna cum Imperio, Pontificis Maximi titulum ſuſcepiſſe, & Stolam Pontificiam induiſſe. Id enim inſuper ex Auſonio *c* probatur, qui eundem Gratianum appellat *Pontificem Maximum*: extantque in antiquis lapidibus *d* inſcriptiones, quæ id ipſum de Valentiniano, Valente, eodemque Gratiano teſtentur. Cur autem illum titulum ſuſciperent, ea ex eodem Zoſimo cauſa poteſt colligi, quod ſic videretur Imperatoriæ dignitati Summus Pontificatus adiunctus, vt ſine illo Imperator eſſe non poſſet; & in eum facile Senatus Populuſque Romanus Gentilitiæ factionis conſpiraturi eſſent, quẽ non viderent patria religione firmatum. Cum tamen non conſueta Gentilium ſuperſtitione (quam deſcribit Prudentius *e*) Chriſtiani Imperatores id agerent, ſed tantum (quod Zoſimus docet) amictu Pontificio oblato, eoque accepto titulum *Pontificis Maximi* vſurparent. Alia vero fuit etiam eius ſuſcipiendi cauſa, quod ampliſſima *f* eſſet illius magiſtratus auctoritas: quippe qui poſſet comitia dirimere, Conſules abdicare, factaque reddere irrita; decretis à Senatu intercedere, eademq; intercidere; ac fierent ne bella, ex eius arbitrio penderet: ideoq; eam ſibi auctoritatem omnes Romani Imperatores perneceſſariam iudicarunt, vt ſummo religionis iure Senatum in ipſos ſæpe moleſtum, obſequentem in omnibus redderent. Qua ſane cauſa poſtea ceſſante; cum Senatores maiori ex parte Chriſtiani fuere, deſierunt pariter Chriſtiani Imperatores Summi Pontificatus titulum & ſtolam ſumere, de quo dicetur ſuo loco *g*.

c Auſon. in grat. act. pro ſuo Conſul.
d Habet Baron. Annal. Tom. 3. hoc an. extantq; variis locis Romæ.

CHRIST. IMPP. CVR RETINERENT TITVLVM PONT. MAX.

e Prud. Periſt. lib. 4.
f Vid. Cic. de nat. deor. lib. 2. & de legib. li. 2. Tac. de morib. Germ. Valer. lib. 1. cap. 1. 3. & alios.
g Ann. 383. III.

XIII. TEMPVS VICTORIÆ CONST.

h Panuin. l. 2. Faſt. his Coſſ.

Quonam autem potiſſimum huius anni menſe, ac die, Vrbs à Conſtantino fuerit liberata; qui putauit *h* huius rem demonſtratione poſſe etiam INDICTIONVM, quibus anni ſupputantur, exordiũ definiri, firmiter aſſeuerat Maxentium extinctũ eſſe octauo Calen. Octobr. à quo die prima Indictio inchoatur. Sed cum ea aſſertio nullis probetur auctoribus, nec quos ille citat id aliquo modo teſtentur; tota illa tractatio de Indictionum inuentione, omnino nutet neceſſe eſt. Nam quamuis Panegyricus incerti auctoris ſæpe citatus, affirmet Maxentium Tiberinis vndis abſorptum eſſe eo ipſo die quo ſextum abſoluit Imperij annum, antequam ſeptimum inchoaret: tamen vt id contigerit octauo Calendas Octobris, oportuit teſtatum reddidiſſe ipſum Maxentium ſeptimo Calendas eiuſdem mẽſis regnare cœpiſſe; quod nec ipſe, nec alius quiſquam poſſit demonſtrare, cum res penitus apud antiquos auctores indefinita remanſerit. Quinimo ex Nazario *i*, dicente Conſtantinum vix duos menſes poſt Maxentij necem Romæ conſtitiſſe, antequam aduerſus Germanos iterum pro-

i Nazar. in Panegyr. Conſt.

ficiſceretur, iuncto Conſtantini reſcripto, *a* dato Romæ anno ſequenti decimoquinto Calendas Februarii, colligi poſſe videtur, victoriam de Maxentio habitam eſſe menſe Nouembri: quod etiam ex eo firmatur, dum idem Nazarius ait, caput Maxentii mox poſt triumphum Conſtantini in Africam miſſum eſſe, cum nondum mare tempeſtiuum eſſet, hoc eſt ipſa hieme, qua à nauigatione ceſſabatur.

a l.1.C. de tenſib. li. 11.

DISPVT. DE ORIGINE INDICTIONVM.

XIV.

Sed nec illa probatur, quæ ab Emendatore *b* temporum excogitata eſt de inuentione Indictionis opinio, dum ait ab exhibitione munerum Quinquennalium Imperii Conſtantini vſque ad Vicennalia, ſtatuta periodo annorum quindecim, eſſe numerum Indictionum inuentum. Nam cum ipſe falſo nitatur fundamento, dum putauit hoc anno celebrata eſſe Quinquennalia Conſtantini, quem iam ſeptimum Imperii annum inchoaſſe vidimus cum Maxentium debellauit, totam ſuper ædificatam ſtructuram æque corruere neceſſe eſt.

b Ioſ. Scal. de emend. temp. lib. 5.

[Aduerſus Scaligerum ſtetit etiã à Baronio *Sethus Caluiſius* in ſua Chronologia, licet & ipſe hæreticus, & ſummus alioqui Scaligeri laudator, laudatuſq; impenſum viciſſim ab eo. Ceterum cum multa de his *Indictionibus* controuertantur, duo tamen præcipue quæruntur, videlicet quo tempore, & quanam ex cauſa inſtitutæ fuerint. De vtroque hic Baronius accurate. At Scaliger in Canon. & Not. ad Euſeb originem earum altius repetens, ab Æra Antiochena deducit, quam ponit cœpiſſe 48. annis ante initium annorum Chriſti Dionyſianorum: eamque eſſe omnium antiquiſſimam, quam ſubinde plures aliæ exceperint, puta Iuliana, Hadrianea, Antoniniana, Conſtantiniana. Singulas enim epochas, vel ſolemnes Imperatorias largitiones, appellat Indictiones. Chronicon vero Alexandr. ab anno quo Iul. Cæſar renuntiatus eſt Dictator eas inchoat, ita vt ſeries ſolidi Indictionum cycli fluxerint ante Chriſti natiuitatem, & alii 21. cycli vſque ad Indictiones Conſtantinianas. Alii vero ab Auguſto tantummodo Imp. eas deducunt, atque inter alios Paulus Petauius ex eiuſdem Auguſti cenſibus, qua in agros, qua in capita indictis, quos Dio recenſet. Et poſſent quidem iſtæc admitti, ſi Quindennales huiuſmodi largitiones, cenſuſue, aut quadrare cum Imperatorum rebus geſtis, aut fuiſſe iam tum in vſu ad certum annorum numerum computandum, demonſtrari poſſet: quod nullus prædictorum præſtitit auctorum. Quemadmodum nec Heruuartus, dum in ſua Chronologia illas deducit ex quorundam Patrum dubitatione de vero anno Chriſti natiuitatis, & cenſus Quirinii. Quapropter cum nullum huius rei ante Conſtantinum habeatur apud antiquiores veſtigium, ſtat quoque nec veras Indictiones, quales nunc tractamus, cœpiſſe ante eiuſdem Conſtantini tempora. Potuiſſent earum inſtitutores his nos moleſtiis leuare, ſi quemadmodum factum fuerat in Olympiadibus, ita & ipſi curaſſent non ſolum notari annum currentis Indictionis, ſed etiam quota fuiſſet currens Indictio. Etenim cum dicimus Indictionem primam, ſecundam, tertiam &c. intelligendus eſt annus primus, ſecundus, tertius, &c. Indictionis quæ explicatur annorum orbe quindecim: quo nomine à Græcis dicitur πεντεκαιδεκαετηρίς. Fuit nihilominus hæc per Indictiones numerandi ratio, ex quo ſemel ſuſcepta eſt, tantæ inter Chriſtianos auctoritatis, vt poſtea Iuſtinianus Imp. (quo ſuo loco videbitur) decreuerit, validum non eſſe inſtrumentum, cui non vna cum anno Imperatoris, & Conſulibus, apponeretur etiam Indictio. Fuerunt autem Imperatoriæ Indictiones eo à Pontificiis Romanorum Præſulum diſtinctæ, quod Imperatoriæ inciperent a die 24. Septembris, qua primum ſub Conſtantino ſunt inſtitutæ, (cum tamen poſteriores Orientis Impp. à Calendis Septembris ſuas ordirentur:) Pontificiæ vero initium ſumant a Calendis Ianuarii ſequentis. Quæ tamen in Gregorii Magni Epiſtolis notantur, æque a Septembri inchoari perhibentur, atque e iam aliquot poſteriorum Pontificum. Cœpiſſe vero Conſtantinianas hoc Chriſti anno 312. pleriique conſentiunt.]

XV.

NSTRA DE HISENTENTI.

Vtinam vero tam facile eſſet de iſtis vera ſtatuere, quam falſa deſtruere: adiiciemus tamen quæ nobis interdum cõtigit ex coniecturis opinari. Imprimis igitur exploſis iis quæ à quibuſdam recentioribus, de Indictionum exordio iam ab ipſis Auguſti temporibus, abſque aliqua teſtificatione feruntur: (Quid enim, vt alias rationes taceam, quod Cenſorinus egregius auctor, qui longe ante hæc tempora ſcripſit, dum exacte agit de antiquis omnibus, quæ in vſu fuiſſent, annorum ſupputationibus, Indictionum nullam prorſus fecit mentionem?) aſſentimur & nos, non ante præſentem annum eas ad annorum numerum conſignandum inuentas eſſe, tum quod nulla de iis apud externos ante Conſtantini tempora mentio habeatur, & apud Eccleſiaſtica monumenta prima mentio reperiatur in Concilio Romano ſub Iulio Papa, qui Silueſtro ſucceſſit, & apud Ambroſium in epiſtola ad Epiſcopos Æmiliæ prouinciæ, tum quod ex Græcis Faſtis exploratum reddatur, ſub huius anni Coſſ. cœptas numerari Indictiones Conſtantinianas.

XVI.

Sed quanam ex cauſa vſu venerit, vt eiuſmodi quindenus inuentus ſit numerus ad annos ſub Indictionis nomine ſupputandos, id vero præcipue inueſtigandum relinquitur. Sane vt quindecim annorum periodo aliquid cœptum abſolueretur, & in tabulas publicas referretur, nullam aliam apud antiquas huius temporis memorias rationem reperire licuit, niſi ſtipendia militaria, cum quindenis emeritis miles honeſta miſſione, conceſſa capitationis immunitate, ſi vellet, ſolutus militia liber abire poſſet, ſi nollet, maioribus priuilegiis augeretur. Eſt enim de eiuſmodi miſſione mentio in reſcripto *a* eiuſdem Conſtantini ad Maximum, cum tamen antiquitus (vt eſt apud Tacitum *b*) ſexdecim annorum ſtipendia merere milites tenerentur: ſed Conſtantinum magis augeri voluiſſe priuilegia Veteranorum, quam minui, ipſe publice profeſſus *c* eſt. Vt autem quindecim annorum ſtipendia per totidem numerarentur Indictiones, inde prouenìſſe videtur, quod annis ſingulis eroganda militibus Principis reſcripto prouincialibus indicebatur annona, miſſis ad hoc exactoribus, qui eam colligerent, & debita militibus darent, vt patet ex Arcadii & Honorii de re illa reſcriptis: *d* eſtque titulus in Codice Theodoſiano *de Erogatione militaris annonæ*, vbi inter alia, ne quid fraudis à miniſtris eam curam gerentibus admitteretur, cauerunt iidem Imperatores, *e* vt Breues ante Indictionis principium ſumma fide ac veritate confecti ad Imperatoria ſcrinia dirigerentur, ſecundum quos à ſuſceptoribus erogatio celebrari deberet. Quod vero eiuſmodi annona militibus diſtribui & erogari ſoleret per ſingulas Indictiones, inde quoque accidit vt Indictio eadem diceretur *Diſtributio*, vel *Fuſio*. Etenim de priori nomine, apud Palladium *f* traditur, Terriadecima Diſtributione veniſſe Cõſtantinopolim Aſiæ Epiſcopos, &c. de poſteriori eſt mentio in alio reſcripto *g* Honorii Imperatoris, vbi indulget debita contracta vſque ad initium Fuſionis quintæ: qua voce Indictionem ſignificari, quæ præcedunt & ſubſequuntur leges ſub eodem titulo *de Indulgentiis debitorum* poſitæ indicant. Vt autem octauo Calendas Octobris initium ſumat Indictio, inde accidiſſe videtur, quod eo tempore Imperatores exhibendam militibus annonam propoſito edicto indicere annis ſingulis conſueuiſſent, cum iam pleniſſima frugum omnium collectio facta eſſet. Quod etiam colligi poteſt ex quodam Gratiani Auguſti reſcripto *h* ad populum. Probauit vero poſtea vſus tam in cenſualibus tabulis, quam in matriculis militaribus, eiuſmodi per quindena ſtipendia emerita numeratione, quindecim Indictionum reuoluta periodo, concinne, facile, & abſque errore tempora numerari, qui & à poſteris retentus eſt. At de noſtris ea de re coniecturis hactenus. De modo vero inueniendi anni excurrentis Indictionis, dicetur poſtea. *i* Inuenimus autem ab Imperatore indicente, Indictiones interdum denominatas, ſicque dictam Indictionem *Valentiacam* *k* à Valente Auguſto.

a l.4. C. Th. de veteran.
b Tac. lib. 1. Annal.
c l.2. C. Th. [illegible]
d l.1. C. Th. de Indict. l.16. C. Th. de exact.
e l.24. C. Th. de erog. mil. annon.
f Pallad. dial. de reb geſt. S. Io. Chryſ.
g l.6 C. Th de indulg. deb.
h l.18. C. Th. de ann. & trib.
i An. 562. num. 11.
k l.10. C. Th. de indulg. deb.

XVII.

Hoc eodem anno, qui primus pacis Eccleſiæ poſt decennium perſecutionis illuxit, Tyrannus Epiſcopus Antiochenus defunctus eſt, poſtquam ſediſſet annos tredecim, vt eſt apud Euſebium in Chronico, eique ſubrogatus eſt *Vitalis*, vt habet Appendix S. Hieronymi, & Theodoretus affirmat. *l* Hocque ipſo anno ſeptimo Conſtantini, apud eumdem Euſebium ponitur poſt Hermonem, *Macarius* Epiſcopus Hieroſolymitanus, quem Theodoretus ob beatam viuendi rationem, & multiplices virtutes, vere nomini ſuo reſpondiſſe tradit. Agetur autem pluribus de vtroque eodem Epiſcopo inferius.

l Theod. 1. hi. 3.

* * *

IESV CHRISTI An. 313.

MELCHIADIS An. 2.

CONSTANTINI IMP. An. 8.

I.

ANno Chriſti trecenteſimo decimotertio, Conſtantinus Imp. tertium adiens Conſulatum, habuit, ſicuti ſuperiore anno, collegam Licinium: cuius Conſulatum cum pleri que tertium æque ponant, vt Zoſimus, *a* Optatus, *b* & alii, S. tamen Auguſtinus *c* ex libellis Conſularibus quos citat, tertio Conſulatui Conſtantini ſecundum Licinii adiungit, niſi ſit mendum in codice. Porro ſub huius anni principium, optime iam rebus Vrbanis compoſitis, idem Conſtantinus aduerſus rebellantes in Germania barbaros progreſſus, eumdem Licinium, qui cum exercitu agere ſoleret in Illyrico, ſibi in via occurrentem Mediolanum duxit, ſiue (quod vult Zoſimus) accerſiuit, eidemque ſororem ſuam *Conſtantiam* in matrimonium tradidit, quam quidem fuiſſe Chriſtianam, Acta *d* Baſilei Epiſcopi Amaſeæ in Ponto ſignificant, de qua plura inferius. Teſtatur quoque Aurelius Victor, *e* ad has nuptias vocatum fuiſſe Diocletianum, ſed per ſenectam, quo minus intereſſe valeret, excuſaſſe: reſcriptis vero minacibus acceptis, quib. increpabatur Maxentio fauiſſe, & adhuc Maximino fauere, ſuſpectãtem necem dedecoroſam, venenum hauſiſſe. Sed de eius obitu dicetur poſt triennium.

a Zoſ. lib. 2.
b Opt. lib. 1.
c Aug. poſt col. c. 33.

NVPTIÆ LICIN. ET CONSTANTIÆ.

d Ap. Met. & Sur. 26. April.
e Vict. in Dioc.

II.

EDICTA IMP. PRO CHRIST.

At non ea tantum quæ ad connubium ſpectarent, inter Conſtantinum & Licinium tranſacta eſſe, ſed etiam quæ ad pacem Orientalis Eccleſiæ pertinerent; cõſtat fuiſſe diſpoſita, & amborum Augg. nomine pro Chriſtianis promulgata edicta, quæ Euſebius *f* recitat, quibus libertas data eſt Chriſtum vbique colendi, iuſſaque bona cuncta & loca publica abſque pretio reſtitui: nempe hæc omnia eliciente Conſtantino, inter alia initi fœderis placita, à Licinio Ethnico homine, cum alioqui iam alia prius (vt apparet) ſed aliqua parte ambigua, pro iiſdem Chriſtianis edicta fuiſſent edita. Quod autem non ſatis proſpectum eſſet Eccleſiis Orientis, niſi Maximianus, cuius illic potiores eſſent partes, aſſenſum ſuum præberet, ſcriptæ *g* ſunt ad illum ea de re eorumdem amborum Impp. nomine litteræ: quibus ille acceptis, licet inuitus admodum, & metu tantum iubentium perterritus, promulgauit tamen quaſi ſua ſponte publicas pro Chriſtianis litteras, ne vnquam eis negotium faceſſeret. Sed quod nequaquam permitteret conuentus celebrare, aut eccleſias ædificare, timentes adhuc illi duplicem hominis, quem perfidum ſenſerant, animum, minime ſunt auſi ſe prodere, donec pro iiſdem pleniſſimum anno ſequenti (vt dicetur) edictum publicauit.

f Euſ. 10. hi. 5.
g Id. 9. hiſt. 8.

III.

Cum autem Conſtantinus Mediolano cum exercitu recedens, rebellantes Germanos primo ſui aſpectu, non ſolum repreſſiſſet, ſed & militari arte deluſos viciſſet atq; ſubegiſſet; (quæ in Panegyrico *h* oratoris Gallicani narrantur: à nullo enim alio memoriæ commendata reperiuntur:) ſicque virtute Crucis, cui ſolum fidebat, Romanum Imperium ſibi ſubiectum, à tyrannis & barbaris quietum reddidiſſet: iam ab iis quæ eſſent Gentilitiæ ſuperſtitionis officiis procul abhorrens, SÆCVLARES LVDOS, qui in præſentem annum, nempe tertium ipſius Conſulatum (vt tradit Zoſimus *i*) incidiſſent, ab aliis cupide expectatos, ipſe celebrare contempſit, magno Gentilium mœrore, qui eos dicerent ad peſtes morboſque ſanandos, & bella auertenda, fuiſſe diuinitus inſtitutos, eſſeque carminibus Sibyllinis veluti fatales Vrbi præſcriptos. Quapropter cum aliis eorum neglectus viſus eſt omẽ caſuri Imperii, tum hoc ipſum Zoſimus petulantius iactauit, dum non aliam ſcribẽdæ hiſtoriæ (vt ipſemet teſtatur) iniens rationem, quam vt doceret culpa Chriſtianorum Romanum Imperium eſſe collapſum, rem tantam, vt ab omnium malorum cauſa atque principio, à prætermiſſis (inquam) à Conſtantino Sæcularibus Ludis auſpicatur, & in ipſum Conſtantinum calumnias aggerat & exaggerat: Cum tamen conſtet, ſæcula illa quibus ſunt celebrati, nec peſte vel lue, aut aliis caſibus aduerſis caruiſſe, & econtra præſens ſæculum quod iis caruit, fuiſſe Vrbi & Orbi feliciſſimum, tot tyrannis extinctis, ac barbaris debellatis. Quam autem male acciderit, cum Gentilium improbitate ab Honorio Chriſtiano Imp. id extorquentium, ſunt iidem reſtituti, dicetur ſuo loco. Interea vero cum hoc tempore tanta gloria Chriſti Eccleſia aucta eſſet, plane accidit vt Gentiles inuidia tabeſcentes, quo ſolatio aliquo lenirent mœrorem ſuum, excogitauerint (ſicut ait hæc ridens Auguſtinus *a*) neſcio quos verſus Græcos, tamquam conſulenti cuidam diuino oraculo effuſos, vbi Chriſti cultum per trecentos & ſexaginta quinque annos duraturum, ac deinde ſine mora finem ſumpturum confinxerunt.

h Pan. Conſt. 2.

i Zoſ. lib. 2.

SÆCVLARES LVDI A CONSTANTINO CONTEMPTI.

ZOSIMI IN SCRIBENDO CONSILIVM.

FALSVM ORACVLVM GENTILIVM.

a Aug. 18. de ciu. 53. Vid. ann. 398. nu. IV.

IV.

SCHISMATICORVM FACTIO.

Sed quod minus poſſet Gentilium calumniis diabolus aduerſus Chriſtianam religionem, conatus eſt præſtare ſtudiis factioſorum ſchiſmaticorum. Siquidem Donatiſtæ in Africa, qui contra Cæcilianum Epiſcopum Carthaginienſem rebellauerant, valentioribus rurſus eum impulſibus vrgentes, hoc eodem anno, ſub Conſulatu Conſtantini tertio, egerunt apud Anulinum Proconſulem Africæ vt ſuos ea de re libellos mitteret ad Conſtantinum in Galliis agentem, prout de his conſtat ex litteris *b* longe poſt hæc ſcriptis ab Hipponenſibus ad Ianuarium primæ ſedis Numidiæ Donatiſtarum Epiſcopum, quibus & Anulini ad Conſtantinum epiſtola, miſſorumque libellorum tituli continentur. Nec tamen his contenti Donatiſtæ, nauigarunt quoque nonnulli eorum ad Imperatorem in Gallias, & petentes de iiſdem Galliis dari Iudices in ea cauſa, cum ipſe (inquit Optatus *c* hæc narrans) pleno liuore reſpondiſſet, *Petitis à me in ſæculo iudicium, cum ego ipſe Chriſti iudicium expectem*: extorſerunt tamen ab eo, parum adhuc in ordine iudiciorum Eccleſiaſticorum verſato, Iudices *Maternum* Epiſcopum Agrippinenſem, *Rheticium* Auguſtodunenſem, & *Marinum* Arelatenſem.

b Ap. Aug. ep. 68.

c Opt. lib. 1.

V.

CONSTAN. DEFERT IVDICIA ECCLES. EPISCOPIS.

Sentiens vero poſtea Conſtantinus, iudicia Epiſcoporum abſque primariæ ſedis Antiſtite non rite cognoſci, ad *Melchiadem* Romanum Pontificem cauſam deferens, curauit vt Cæcilianus vna cum decem Epiſcopis ſuarum partium totidemque ex ſchiſmaticis Donatiſtis Romam apud eumdem Melchiadẽm, treſque illos Epiſcopos Gallos, iudicium experturi ſe conferrent: eaque de re extat hactenus apud Euſebium, *d* eiuſdem Conſtantini ad Melchiadem tunc ſcripta epiſtola, ſed in titulo deprauata, dum ita legitur, *Conſtantinus Auguſtus Melchiadi Epiſcopo Romano & Marco S.* Etenim cum quiſnam fuerit iſte Marcus, penitus ignoretur, haud dubitauerim aſſerere, non καὶ μάκρῳ, ſed ἱεράρχῳ ſcriptum fuiſſe, *e* quæ vox Melchiadis titulum demonſtraret, facili autem mutatione, aliquem exſcripſiſſe καὶ μάρκῳ. Sic igitur ad Vrbem Romam (inquit Optatus) ventum eſt ab iis tribus Gallis, & ab aliis quindecim Italis, (non enim recenſentur qui ex Africa aduenerunt, quod illi in hoc iudicio vel actores vel defenſores ſe habuerint:) qui vna cõuenerunt in domum Fauſtæ in Laterano, Conſtantino & Licinio tertium Coſſ. ſexto Nonas Octobris, die ſexta feria. Hæc Optatus.

d Euſ. 10. hiſ.

e [Card. Peronnius emendabat, καὶ μακρὸν, vt ſit vice ſalutationis, qua Conſtantinus optat Melchiadi longæ vitæ curſum.]

VI.

ÆDES IMPER. DONATÆ MELCHIADI PP.

Sed imprimis quod audis illos *conueniſſe in domum Fauſtæ in Laterano*, admodũ probabilis eſt coniectura, ibi fuiſſe Melchiadis Papæ ſedem, quorſum enim extra eius domum ampliora ædium ſpatia requirerentur, ad exiguum conuentum Epiſcoporum decem tantum & nouem, quos idem Optatus enumerat? Cum autem iſtæ ædes antea Imperatorum fuiſſe reperiantur, eas hac ratione dicendum videtur, datas eſſe ab ipſo Conſtantino Melchiadi Papæ, cum ſuperiori anno res Chriſtianorum edictis, aliiſque officiis, beneficiiſque adauxiſſet. Nam & hoc exploratum redditur ex ipſa earumdem ædium ab iſto tempore ſemper continuata poſſeſſione, cum à nullo alio Imperatore, nec alio prorſus tempore, illæ Romanis Pontificibus datæ reperiantur. Nempe quod nefas eſſe ſciret Conſtantinus, Gentilitiæ ſuperſtitionis Summum Antiſtitem aliam quamuis domum quam publicam habitare, (quamobrem & coactus olim eſt Auguſtinus, *f* ſuam priuatam, vt in ea agere liceret, publicam facere:) nequaquam paſſus eſt abſq; publico ædificio Chriſtianæ Religionis Pontifices Maximos Romæ agere.

Quæ de regia Baron. an. 312. num. LXXX. & ſeqq.

f Dio hiſt. lib. 54.

Dictæ autem illæ ædes fuere *Fauſtæ* (vt par eſt credere) quod Fauſta Maximiani Herculii filia in florentiſſimo ac diuturno patris Imperio Romæ agens, illas habitaſſet, quæ olim Plautii Laterani prædiuitis & Conſularis hominis cum ampliſſimæ eſſent, occiſo illo *a* à Nerone, Fiſci inſcriptione ſunt publicatæ. Semel autem nomen inditum ædibus Lateranis, non ſolum perſeuerauit in poſterum, (quod inter alia multa exempla, contigit etiam ædibus hortiſque Salluſtii, qui licet Imperatorum vſui ceſſiſſent, Salluſtii tamen nomine ſemper dicti reperiuntur:) ſed & factum eſt, vt Baſilica ibidem poſtea ab eodem Conſtantino erecta, LATERANENSIS fuerit appellata, cuius meminerunt Hieronymus *b* & Prudentius: *c* quæ & eodem nomine hactenus perſeuerat.

a Tac. An. 15. Iuuen. lib. 4. Sat. 10. Vide ſup. an. 67. III.

b Hier. ep. 30. c Prud. lib. 1. cont. Sym.

VI. CONCILIVM ROM. IN CAVSA CÆCIL. ET DONAT.

Sed vt ad SYNODVM in illis ædibus habitam redeamus, teſtatur ex eius Actis Optatus, cauſa Donati à Caſiſnigris (primi, vt vidimus, ſchiſmatis auctoris) & Cæciliani in medium propoſita, eumdem Donatum omnium Iudicum ſententiis damnatum eſſe, quod confeſſus ſit ſe rebaptizaſſe, & Epiſcopis lapſis manum impoſuiſſe; Cæcilianum vero innocentem pronuntiatum, quod teſtes aduerſus eum inducti negauerint ſe aliquid habere quod in eum diceret. Hæc autem omnia in perpetuis ſeruata ſunt Actorum Eccleſiaſticorum monumentis, eademq; poſtea in magna illa inter vtramque partem facta Collatione ſingillatim recitata, vt ſcribit S. Auguſtinus, *d* eadem breuiter repetens. Melchiadem vero poſt hæc admodum laboraſſe, vt Donatiſtæ qui Maiorino Carthaginienſi pſeudoepiſcopo fauebant, Catholicæ vnirentur Eccleſiæ, oblata etiam conditione, vt quibuſcunque in locis duo eſſent contrariarum factionum Epiſcopi, is confirmaretur qui prior fuiſſet ordinatus, & alteri plebs alia regenda prouideretur, S. Auguſtinus *e* demonſtrat, Melchiadis ea de re ſententiam mirifice laudans.

d Aug. Breu. Col. ar. 3. c. 12.

e Id. ep. 162. ad Epiſc. Don.

VIII. DE RHETICIO EPISC. AVGVSTOD.

Cæterum qui huic iudicio ſub eodem Melchiade Romæ interfuiſſe noſcitur, *Rheticius* Epiſcopus Auguſtodunenſis, à S. quoque Hieronymo *f* aſſeritur ſub Silueſtro Papa in Vrbem miſſus à Conſtantino ob cauſam Montenſium, nempe Donatiſtarum. Qua *g* in re ſcimus ab aliquibus creditum eſſe, eumdem Hieronymum memoria lapſum, Silueſtrum pro Melchiade ſcripſiſſe: ſed facile potuit contigiſſe, Rheticium iterum Romam ſub Silueſtro miſſum eſſe: cum præſertim Melchiadis tempore nondum Donatiſtæ fuerint appellati *Montenſes*, ſed tunc primum cum ſub Silueſtro Romæ cœperunt habere Epiſcopum. Laudatur vero ipſe Rheticius, ob egregia quæ edidit ſcripta, cum ab eodem Hieronymo alibi, *h* tum etiam ab Auguſtino. *i*

f Hier. ep. 133. g Hæc habet Mar. an. 321. num. VIII.

h Id de Script. Eccl. in Rhet. i Aug. 1. cont. Iul. 3.

IX. DONAT. APPELLANT AD IMP.

At quod rurſum ad Donatiſtas attinet, eoſdem, nulla habita iuris vel recti facti ratione, ſed imitantes impiiſſimum hæreſiarcham Paulum *k* Samoſatenũ, qui primus omnium viam aperuit vt ab Epiſcoporum iudicio Imperator adiretur, à quo tamen, licet Ethnico, nempe Aureliano, rurſum cauſa ad Epiſcopos remiſſa eſt, vt vidimus ſuo loco: eoſdem, inquam, Donatiſtas à Melchiadis & collegarum iudicio ad Conſtantinum appellaſſe, Optatus *l* tradit, ſed ad eam appellationem Conſtantinum ſic reſpondiſſe, *O rabida furoris audacia! ſicut in cauſis Gentilium fieri ſolet, appellationem interpoſuerunt.* Extatque *n* ipſa eiuſdem Conſtantini epiſtola tunc ad Epiſcopos Catholicos ſcripta, qua inter alias vehementiſſimas aduerſus eiuſmodi appellantium procaciam inuectiuas, ipſa quoque eadem ab Optato recitata verba continentur, itemque iſta, *Dico enim (vt ſe veritas habet) ſacerdotum iudicium ita debet haberi, ac ſi ipſe Dominus reſidens iudicet. Nihil n. licet his aliud ſentire, vel aliud iudicare niſi quæ Chriſti magiſterio ſunt edocti.*

k Vid. Bar. an. 274. nu. xxxv. l Opt. lib. 1. n In Appen. Opt. ex Bib. Vat. recitatq; Bar. hoc an. Quam tamen potius ſcriptam dicimus poſt Concilium Arelatenſe, quo anno ſeq.

X.

Poſt hæc autem, cum ad conciliandas partes idem Imperator Cæcilianum & Donatum, alioſque eorumdẽ fautores Epiſcopos Africanos, antequam in Africam aliqui redirent, Brixiam ad ſe vocaſſet, nec quicquam (refragantibus Donatiſtis) efficere potuiſſet, miſit Carthaginem duos alios Epiſcopos, Eunomium & Olympium, vt remotis Cæciliano & Maiorino, vnum alium ordinarent: qui cum pronuntiaſſent, Eccleſiam Catholicam illam cenſendam eſſe quæ toto terrarum Orbe diffuſa eſſet, nec ſententiam decem & nouem Epiſcoporum Romæ datam diſſolui poſſe, reuerſi ſunt in Italiam: tuncque demum re prorſus infecta, permiſſi ſunt redire in Africam vtriuſque partis Epiſcopi. Hæc autem ita geſta eſſe, conſtat tam ex epiſtola *a* Conſtantini ad Epiſcopos Donatiſtas ſcripta, quando eos Brixiam accerſiuit, quàm ex narratione Optati. Cæterum eo impudentiæ peruenerunt ſequentis ſæculi Donatiſtæ, vt petulanter iactarent, non ſolum cauſam à Conſtantino adiudicatam fuiſſe Donato, Cæcilianum vero damnatum eſſe, ſed etiam vt Melchiadis ea de re prolatam in ſuos ſententiam eleuarent, eumdem ipſum traditionis crimine infamare auderent. Verum cum iſta in magna illa Collatione Carthaginienſi, poſt centum ferme annos habita, in iudicium perducta eſſent, quanto ea riſu excepta fuerint, quibuſque rationibus, & publicorum Actorum teſtificationibus confutata, pluribus demonſtrat Auguſtinus *b* Quo 1 autem cauſa Cæciliani in plures annos producta eſſe cognoſcatur, agetur rurſum de illa ſuis locis inferius.

a Extat in Append. ad Opt. POSTERIORVM DONAT. MENDACIA.

b Aug. Poſt Col. c. 13. & 31. ep. 152. & cont. ep. Parm. c. 5.

XI. MELCHIADIS PP. OBITVS.

Interim vero in fine huius anni, nempe quarto Idus Decembris, *Melchiades* Papa, cum ſediſſet annos duos, menſes duos, dies ſeptem, ſpiritum Deo reddidit, ſepultuſq; eſt in cœmeterio Calliſti via Appia: & in antiquis Eccleſiaſticis monumentis reperitur titulo Martyris conſignatus; quod (vt alias diximus) qui perſecutionis tempore perpeſſus eſſet pro fide Chriſti tormẽta, licet ſuperſtes in pace quieſceret, *Martyr* appellari conſueuiſſet. Cum autem de ſedis eius annis diuerſæ reperiantur ſententiæ, eum tamen hoc anno deſiiſſe, inde certa deducitur aſſertio, quod ſequenti anno celebratum appareat Concilium Arelatenſe ſub Silueſtro eius ſucceſſore, longe ante menſem Decembrem quo Melchiades deceſſiſſe ponitur. In Indicibus quoque Vaticanis, qui habentur in codice cuius eſt titulus *Concordia canonum*, nonniſi anni duo, menſes ſeptem, & dies octo ei tribuuntur: ſed habita ratione diei quo is ſedere cœpit, conſtat in numerum menſium errorem irrepſiſſe, facili mutatione notæ numeri 7. in 2.

XII. DE FERMENTO ELVCIDATIO.

Quod autem in libro de Romanis Pontificibus traditur, ipſum inter alia decreta conſtituiſſe, vt *Oblationes conſecratæ per eccleſias ex conſecratu Epiſcopi dirigerentur, quod declaratur* (hoc eſt appellatur) *fermentum*, fitque eiuſmodi erogationis fermenti mentio in eodem libro in Siricio, necnon apud Innocentium *c* Papam, & in antiquo Rituali: res eſt plane obſcuriſſima, & in qua elucidanda multi fruſtrà deſudarunt, an feliciores nos extiterimus, prudens lector iudicabit. Ac primo fuiſſe eiuſmodi FERMENTVM, vnionis ſymbolũ, quæ habet Innocentius ſatis declarare videntur, dum ait, dieb. Dominicis diuerſorum Titulorum, ſiue eccleſiarum, presbyteros, quod illis diebus ſinguli in ſuis Titulis Synaxim agerent, atque ideo cum ipſo pontifice conuenire non poſſent, ab eodem per acolythos miſſum accipere ſolitos Fermentum ab ipſo confectum, (hoc eſt, vt ex iis quæ habentur in Melchiade & Siricio declaratur, conſecratum, ſiue benedictum) quo ſignificaretur, eos cum illo eſſe fide atque charitate coniunctos, accepto plane (vt videtur) exemplo ab Euangelica *d* parabola, qua regnum cælorum fermento comparatur.

c Inn. ep. 1. ad Decen. c. 5.

d Matth. 13.

XIII. DE OBLATIONIBVS RITVS.

Quiſnam vero eius rei vſus ſoleret eſſe, non aliunde opportunius intelligi poteſt, quam ex Oblationibus panum à populo fieri, vel à presbyteris de proprio ſubminiſtrari ſolitis in Eccleſia, de quibus eſt antiquus canon, *e* Pii Papæ & martyris titulo prænotatus, conſtituens vt de illis à presbytero benedictis, & in fruſta ſectis, poſt Miſſarum ſolemnia, qui communicare non fuerint parati, *Eulogias* omni die Dominico & in diebus feſtis accipiant. Quapropter vt eiuſmodi panem fermentatum ab Epiſcopo ſingulorum Titulorum presbyteri acciperent, à Melchiade fuiſſe inſtitutum apparet: ſiquidem eiuſmodi Fermentum idem eſſe quod Oblationem, eius decreti verba ſatis oſtendunt. Verum id non tantũ Romæ & in Eccleſia Occidẽtali, ſed & in Orientali fuiſſe ſeruatum, Concilium Laodicenum declaraſſe videtur, cum decreuit *f* ſanctas Oblationes ad vicem Eulogiarum per feſtiuitatem Paſchalem ad alias parochias mitti minime oportere: idque idcirco, puto, quod ea die nequaquam Eulogiis, ſed Euchariſtia populus omnis communicare deberet: in cæteris autem anni diebus licenter, præterquam in diebus ieiunii Quadrageſimæ, (vt eadem Synodus *g* decreuit) ne occaſione Eulogiarum ieiunium

e Tom. 1. Conc. ſub Pio, ex cod. quinque librorum, li. 2. c. 117.

f Conc. Laod. can. 14.

g Ibid. c. 49.

a Greg. Naz. orat. in fun. patr.

frangeretur. Meminit & Gregorius *a* Nazianzenus de eiuſmodi Panibus benedictione ſanctificatis.

EVLOGIA DICTA EVCHARISTIA.

[*Eulogia* quoque pro ipſo ſacroſancto Euchariſtiæ ſacramento accepta aliquando reperitur apud antiquos Patres. Et tam Euangeliſtæ, quam Apoſtolus Paulus in explicanda Dominica eiuſmodi inſtitutione, duobus verbis promiſcue vtuntur, Εὐλογεῖν, & Εὐχαριστεῖν, ex quibus duo ſanctiſſimi Sacramenti nomina ortum habuerunt *Eulogia & Euchariſtia*. Quare & prædictum Concilii Laodiceni decret. m. ita Balſamon & Zonaras interpretantur, vt prohibuerit mittere ſacratiſſimæ Euchariſtiæ particulas, ſeu buccellas, ad alias parœcias: ſicut & conſuetum fuiſſe mitti ad abſentes à Romanis Pontificibus etiam his Annalibus oſtenſum eſt. De his porro fuſe diſputauit Bulengerus in ſuis Diatribis aduerſus Exercitationes Caſauboni, & Andr. Eudæm. lib. 2. Defenſ. Baron. cap. 15.]

XIV. EVLOGIA SYMBOLVM VNITATIS.

Ex his igitur, aliiſque eiuſmodi antiquorum teſtimoniis, conſtat nihil aliud fuiſſe *Fermentum*, quam fermentatum panem benedictum, quo ob communicationis ſymbolum ab Epiſcopo impertirentur cuncti parochiales presbyteri, qui eumdem ſub ſe conſtitutis Fidelibus diſtribuerent certis diebus, quod quidem diuerſis nominibus appellatum reperitur: puta *Fermentum*, ad diſtinctionem azymi panis ex quo ſoleret confici Euchariſtia: item *Eulogia*, ſeu *Benedictio*, quod ab Epiſcopis benedici ac ſignari ſoleret, vt eſt etiam ea de re elegans exemplum in Actis *b* S. Albini Epiſcopi Andegauenſis: ac denique *Sacramentum*, ob ſacræ rei ſignũ, nempe Catholicæ vnionis, quo nomine ab Innocentio *c* appellatur: ſicut & S. Auguſtinus *d* æque nominat Sacramentum, panem benedictum catechumenis impertiri ſolitum. Porro fuiſſe quoque alias priuatas Eulogias, quas ſcilicet amici inter ſe vltro citroque dare atque accipere cõſueuiſſent, multa ſuppetunt antiqua exempla: & inter alia, Paulini *e* Nolani Epiſcopi, ad Auguſtinum, Alipium, Romanianum, & Seuerum, *f* è Campania in Africam & Gallias panes pro Eulogia mittentis, & pariter Auguſtini, *g* ad eumdem Paulinum remittentis.

b Ap. Sur. 1. Mart.
c Inn. ep 1. cap. 5.
d Aug. li. 1. de pec. mer. & remiſ. c. 26.
e Ap. Aug. ep. 31. 35. 36.
f Paul. ep. 1. in fin.
g Aug. ep. 34.

XV.

Hoc eodem anno Conſtantinus *h* Imp. reſcripto confirmauit immunitatem clericorum à nominationibus, ſeu ſuſceptionibus publicis: ne videlicet Deo militantes, diſtinerentur negotiis ſæcularibus.

h l. 1. C. Th. de Epiſ. & cler.

IESV CHRISTI AN. 314.

SILVESTRI AN. 1.

CONSTANTINI AN. 9

I. SILVESTER PAPA.

ANno Chriſti trecenteſimo decimoquarto, Voluſiano & Aniano Coſſ. Calendis Februarii, SILVESTER Romanus Ruffini filius, ex presbytero ſubrogatus in locum Melchiadis, ſedere cœpit. Hæc ex libro de Romanis Pontificibus. Errare autem illos qui ingreſſum Silueſtri ponunt anno ſeptimo, vel etiam quinto Imperii Conſtantini, ſatis apparet ex iis quæ ex Optato, Auguſtino, Euſebio, & Actis Eccleſiaſticis ac Proconſularibus, ſuperius ſunt recitata de tempore ſedis Melchiadis eius prædeceſſoris.

II. MAXIMINI IMP. MISERANDVS EXITVS.

Hoc eodem anno Maximinus Imperator nulla occaſione, ſed arrogantia bellum aduerſus Licinium in Imperio conſortem mouens, ab eo ſuperatus eſt. Qui cum à ſuis ad Licinium tranſeuntibus derelictus, vix manus hoſtium depoſito regio apparatu euaſiſſet, in ſua regreſſus, primum in deorum ſacrificos & pſeudoprophetas, quorum oraculis impulſus bellum ſuſceperat, tamquam præſtigiatores & proditores, animaduertit, poſtea vero Chriſtianorum Deo laudem tribuens, pro eorum pleniſſima libertate promulgauit edictum, quo etiam loca publica eis reſtitui iuſſit, & eccleſias ædificare permiſit: moxque repentina diuinitus plaga percuſſus, putrefacta & pedetentim exeſa carne, & ſponte exilientibus è propria ſede oculis cæco reddito, demum inuocata morte, & propter ſcelera in Chriſtianos admiſſa, merito ſe illa pati confeſſus, miſerabiliter animam efflauit. Deſcribit hæc omnia pluribus Euſebius. *i* Maximinum autem diem apud Tarſum obiiſſe, Zoſimus *k* & Eutropius *l* teſtantur. Addit vero Euſebius, eumdem ab aliis Imperatoribus, nempe Conſtantino & Licinio, edictis publicis tyrannum fuiſſe declaratum, eiuſque, & liberorum nomina ex tabulis & inſcriptionibus eraſa, vel nigro colore obliterata, ſtatuaſque deiectas: atque inſuper eiuſdem aſſeclas, Chriſtianorum perſecutores, omnibus honoribus & dignitatibus ſpoliatos, quoſdam etiam nequiores morte mulctatos eſſe. Scribit denique idem Euſebius, *a* Maximinum molitum eſſe inſidias Conſtantino, ſed hunc viſione diuinitus admonitum, anteuertiſſe periculum.

i Euſ. 9. hiſt. 8.
k Zoſ. lib. 2.
l Eutr. lib. 10.
a Euſ. 1. de Vit. Conſt. 4[illegible]

III. PAX VBIQVE RESTITVTA.

Sic igitur Perſecutione vbique & omni ex parte ſublata, deinceps (inquit idem auctor) videre erat dedicationum feſtiuitates per vrbes ſingulas, eccleſiarum nuper exædificatarum conſecrationes, frequentes Epiſcoporum in vnum conuentus, peregrinorum ab exteris regionibus accedentium concurſus, mutuas populorum beneuolentias, decoros ritus Eccleſiæ redditos, vnam omnium Fidelium mentem & ſententiam. Sed hæc ipſe *b* pluribus, ſimul & immenſam narrans Fidelium lætitiam de pace reſtituta; & egregiam recitans orationem Panegyricam tunc temporis in dedicatione Eccleſiæ Tyri habitam, ex qua intelligere quiſque poteſt, ſingulas ſtructuræ eccleſiarum partes quid myſticum præſignare, ideoque haud perfunctorie abſque ſpiritali intelligentia, ſed ſummo religionis ſtudio, conſueuiſſe à maioribus erigi.

b Id. hiſt. li. 1[illegible]

IV. DONATISTARVM VRGENT CÆCILIANVM.

Interea vero tumultuantibus rurſum in Africa Donatiſtis, Felicemque Aptungitanum Epiſcopum, Cæciliani ordinatorem, traditionis accuſantibus, de mandato Conſtantini Imperatoris, cognoſcens de eius cauſa Ælianus Proconſul Africæ, iiſdem Coſſ. Voluſiano & Aniano decimoquinto Calendas Martii, poſt varias Donatiſtarum detectas falſitates, & ſuperatas fraudes, eumdem recto & legitimo iudicio innocentem pronuntiauit, ſicut breuiter declarat Optatus, *c* fuſius vero ſæpiuſque Auguſtinus *d* extantque *e* inſuper ipſa Felicis Acta, ſed in nonnullis (vt in antiquis accidere ſolet) deprauata, quæ ex Auguſtino corrigẽda ſunt. Cum autem refractarii Donatiſtæ his minime contenti, (vt ex eodem auctore *f* conſtat) ab Æliani ſententia Imperatorem appellantes, ad ipſum profecti eſſent, aduerſus Felicem, & ab eo ordinatum Cæcilianum, rurſus iudicium proſecuturi, tamquam in præcedentibus prætermiſſa eſſent quæ viderentur eſſe potiſſima: quod hoc negotium eſſet Epiſcoporum, voluit etiam Conſtantinus id ab Epiſcopis iudicari, minime auſus (vt ait Auguſtinus *g*) de Epiſcoporum iudicio qui Romæ ſederant, ipſe iudicare, ſed alios dedit Epiſcopos iudices, electa ad hoc Arelatenſi ciuitate, quod ipſe tunc in Galliis ageret: Scripſitque ad præcipuos Occidentalis Eccleſiæ Metropolitanos, vt ipſi cum duobus aliis quos vellent ſuarum prouinciarum Epiſcopis, cõductu publico ad eamdem ciuitatem properarent ad Calendas Auguſti. Extat *h* enim eius argumenti tunc ab eo ſcripta epiſtola ad Chreſtum Epiſcopũ Syracuſanum; aliaque *i* ad Ablauium Africæ Proconſulem, de dandis tum Catholicis tum Donatiſtis, literis Tractoriis *k* ad ſumptus itineris: quorum exemplorum reliquas omnes, tam ad Epiſcopos, quam Præſides, fuiſſe putamus.

c Opt. lib. 1.
d Aug. Poſt Col. c. 32. 33. ep. 68. 152. 16[illegible]
e In Appen. ad Opt.
f Aug ep. 68.
g Id. ep. 162.
h Ap. Euſ. 10. hiſt. 5.
i In Appen. ad Opt.
k De hiuiuſ[illegible] neris literis dictum eſt ſup. an. 142. num. VII.

V. CONCILIVM ARELATENSE.

Quod autem ad numerum Epiſcoporum, ducentos cõueniſſe Auguſtinus *l* ſignificare videtur. Scimus tamen Adonem *m* Epiſcopum Viennenſem affirmare, ſexcentos interfuiſſe Concilio Arelatenſi celebrato ſub Conſtantino: ſed errare conſtat, dum ait illud Concilium coactum fuiſſe tempore Nicænæ Synodi, cum Donatiſtæ tum primũ aduerſus Catholicos inſurrexiſſent. Quemadmodum & manifeſto librariorum errore factum eſt, vt in Tomis Conciliorum, ARELATENSE PRIMVM abſque aliqua nota ſubſcriptionis Epiſcoporum qui interfuerunt, editum habeatur, eorumdem vero nomina inſcripta ponantur Secundo, quod celebratum eſſe poſt Nicænum, & poſt Photini hæreſim emergentem, poſt denique Vaſenſe Concilium, canones *n* in eo poſiti pleniſſimam fidem faciunt. Neque aliud ſub Conſtantino Imp. & Silueſtro Papa Arelate coactum eſt, præter hoc Primum habitum in cauſa Cæciliani, quod huius anni Coſſ. Voluſiano & Aniano celebratum eſſe conſtat: licet falſo ab aliquo ſuperadditum fuerit, id accidiſſe circa annum Domini trecenteſimum vigeſimum

l Aug. 1. con. ep. Parm. 5.
m Ado in Chr. æt. 6.
n Conc. Ar. II. can. 9. 16. 28.

ſextum;

ſextum, cum exploratum ſit, Acta etiam Eccleſiaſtica nonniſi Conſulibus conſignari conſueuiſſe, non autem à Chriſti aduentu, quod primo factum eſſe à Dionyſio Exiguo, Beda *a* teſtatur. Porro Balduinus, qui Optati opera egregie illuſtrauit, aſſerit ex fragmẽtis quibuſdam compertum habuiſſe, Siluestrum Romanum Epiſcopum eidem Synodo præfuiſſe: nempe per Legatos, qui in ſuperius citato catalogo quatuor nominantur, videlicet *Claudius & Vitus* presbyteri, *Eugenius & Cyriacus* diaconi.

a Bed. de rat. temp. c. 45.

VI.

Quæ vero nomina Epiſcoporum deſcripta eodem catalogo reperiuntur, pleruṁque mendoſiſſima ſunt, cum & maximæ partis, penitus deſint. Etenim plane ingentẽ fuiſſe illorum numerum, ex eo quoque poteſt intelligi, dum præter illos qui ex vniuerſa Gallia, Italia, Hiſpania, & Africa conuenerunt, ab extremis etiam Orbis Occidentalis oris aliquos aduenisse conſtat, nempe ex Britannia, ciuitate Londinenſi, *Reſtitutum*, & ex Sicilia *Chreſtum* Syracuſanum, qui tamen ibi male *Sixtus* appellatur, quod ſcriptor indecorum putauerit, Chriſtianum aliquem dici *Chreſtum* nomine proprio. At non à Chriſto *Chreſti* nomen deſcendit: erat enim æque Gentilibus vſitatum, licet (quod alias *b* dictum eſt) Chriſtum quoque Dominum perperam illi *Chreſtum* dicerent, cum alioqui honeſtiſſimum hoc nomen eſſet, bonum & commodum ſignificans. Contra vero *Chreſtologi* dicebãtur, qui cum bene loquerentur, male agerent: quo nomine Pertinacem Imperatorem dictum eſſe, affirmat Iulius Capitolinus: eodemque ſenſu Paulus ad Romanos χρηςολογίας nominat.

De nomine Chresti.

b Sup. an. 43. num. III.

VII.

Cæterum quod eadem Epiſcoporum ſerie Cæcilianus Carthaginienſis, non Epiſcopus, ſed presbyter nominatur, vehemens ſuſpicio eſt, à Donatiſtis deprauatũ mutilatumque fuiſſe idem Concilium: quemadmodum & ex Optati commentario, cum in Africa poſtea dominarentur, apparet eos ſuſtuliſſe quæcumque de Concilio Arelatenſi, deque ſententia Conſtantini poſtmodum Mediolani aduerſus eoſdem lata, ille ſcripſiſſet: neque enim quæ conſcio toto Orbe facta eſſent, potuerunt Optatum prætenriſſe. Quin etiam licet indubitatum, ipſorum etiam Donatiſtarum cõfeſſione, remanſerit, adiudicatam à Patribus cauſam fuiſſe Cæciliano, ac nonnullos ex aduerſariis cum eo in concordiam rediiſſe, tamen horum omnium, aliorumq; in eadem cauſa tunc Arelate geſtorum memoria, fraude eorumdem ſchiſmaticorum penitus periiſſet, niſi eam ſuis ſcriptis Auguſtinus *c* obiter inſeruiſſet. Denique & in ipſos canones, quos more maiorum ſacer ille cœtus, poſt abſolutam Cæciliani cauſam, ad optimum Eccleſiarum regimen ſtatuit, mala manus eorumdem Donatiſtarum graſſata eſſe videtur. Siquidem cum in octauo iidem damnati eſſent, quod venientes ad ſe rebaptizarẽt, pro eo quod ſcriptum fuerat *Afris*, illi repoſuerunt *Arianis*: quod mendum ex vetuſtioribus magiſque probatis codicibus reſtituitur, cum & alioqui nondum hoc tempore Ariana hæreſis adeo Occidenti innotuiſſet.

Acta Concilii et ſcripta Optati, corrupta à Donat.

c Aug. 1. cont. ep. Parm. 7. & ep. 68. ad Ian.

VIII.

Numerantur autem canones omnes ibidem ſtatuti, viginti tres: quorum primus eſt de obſeruatione Paſchæ Domini, vt iuxta conſuetudinem literæ à Romano Pontifice ad omnes dirigerentur, quatenus vno die & tempore per vniuerſum Orbem celebraretur. Reliqui vero ad rectam Eccleſiaſticam diſciplinam informandam pertinent, quorum etiam nonnullorum facta eſt ſuperius variis occaſionibus mentio. Ille vero maxima conſideratione dignus, quo hæreticos atque ſchiſmaticos à Præfecturis, cæteriſq; magiſtratibus penitus excluſerunt, dum ſtatuerũt, *d* vt Præſides prouinciarum, aliique Reipublicæ Magiſtratus Chriſtiani, Literas acciperent Eccleſiaſticas Communicatorias: ita tamen vt vbicumque agerent, eorumdem locorum Epiſcopi curam de illis agerent, vt cum inciperent contra diſciplinam publicam agere, tunc demum à communione excluderentur. Quod autem Euſebius teſtetur, in medio conſeſſu Patrum quaſi vnum è multis aſſediſſe Conſtantinum Imperatorem, par eſt credere, aut ipſum auctorem fuiſſe, aut ſaltem annuiſſe vt eiuſmodi decretum à Patribus ſanciretur. Porro iidem omnes tunc ſtatuti canones miſſi ſunt ad Silueſtrum Romanum Pontificem, eius auctoritate probandi, & in vniuerſas Eccleſias promulgandi,

De canonibus Conc. Arel. I.

d Conc. Arel. c. 7.

Præsides obiecti Episcopis.

Decreta Synodi ad Papam miſſa.

ſcripta ad illum ea de re epiſtola Synodali, cuius in editis canonibus inſcriptio tantum notata reperitur: ſed eadem integra poſtmodum edita *a* eſt, qua & ſanciti canones continentur, licet ex parte mutili. Quod vero impii Donatiſtæ ab hac Synodo iterum appellauerint ad Imperatorem, agetur de eius iudicio poſt biennium, quando id fieri contigit.

a Rec. Bar. Annal. Tom. III. hoc an. ex bibl. P. Pithœi

IX.

Sed quod ad res Orientis pertinet, cum teſtetur Euſebius, *b* extincto Maximino mox agi cœptos frequentes Epiſcoporum Cõuentus: in hoc ipſum tempus referenda putamus, quæ celebrata fuere CONCILIA, ANCYRÆ in Galatia, & NEOCÆSAREÆ in Ponto. Nam quod in *Ancyrano* imprimis agitur de illis qui in perſecutione lapſi per pœnitentiam reſtituendi eſſent, confeſtim poſt ſedatam perſecutionem celebratum fuiſſe videtur. In *Neocæſarienſi* vero, cui cõplures ex iis qui Ancyræ interfuerant ſubſcripti habentur, iidem poſt aliquod tempus ſuppleſſe viſi ſunt ea quæ in Ancyrano fuerant prætermiſſa. Quod enim inter alios *Baſilius* Epiſcopus Amaſeæ vtrique interfuiſſe legatur, idemque in perſecutione Licinii, quæ proxime eſt ſubſecuta, martyr occubuerit, plane neceſſe eſt affirmare, haud diu poſt Ancyranum, iterum Neocæſareæ eoſdem ferme Antiſtites cõueniſſe, antequam Licinius Orientalem Eccleſiam perſequi aggrederetur: ex quibus etiam plurimi ſubſcripti reperiuntur Nicænæ poſtea celebratæ Oecumenicæ Synodo.

b Euſ. 10. hiſt. 3. & 9.

Crebra in Oriente Concilia.

X.

Cæterum ab iis qui *Ancyræ* conuenerunt decem & octo magni nominis Epiſcopis, ſtatuti ſunt canones viginti quatuor, tum de pœnitentia pro criminum differentia Lapſis iniuncta, ſecundum quod iam olim ab aliis vidimus diuerſis locis atque occaſionibus factitatum, tum de Eccleſiaſtica diſciplina incorrupte ſeruanda, ac imprimis de cælibatu clericorũ, qui in eadem Synodo eſt firmius ſtabilitus. Illos tamen diaconos eximi voluit, qui dum ordinarentur inuiti, fuiſſent pariter conteſtati ſe non poſſe continentes viuere: etenim qui ſic clamaſſent, etiam poſt ſuſceptum diaconatus ordinem poſſe vxorem ducere, Patres illi conſenſerunt; ſi vero tacuiſſent, continentiam debere ſeruare ſtatuerunt, aut à miniſterio diaconatus ceſſare, & laica tantummodo communione impertiri. In *Neocæſarienſi* porro Synodo, à ſeptemdecim Epiſcopis ſtatuti ſunt quatuordecim canones, tam ad eumdem clericorum cælibatum, quam ad œconomiam Eccleſiaſticam, & pios Fidelium mores ſpectantes. *Vitalis* autem Epiſcopus Antiochenus, qui eidem vtrique Synodo primus ſubſcripſit, haud diu poſt hæc ſuperſtes exiſtens, (quem his temporibus, cum Licinius in Oriente regnaret, deceſſiſſe Theodoretus *c* ſcribit) ſucceſſorem habuit *Philogonium*, inſigni & ipſum pietate virum.

Conc. Ancyranum.

Conc. Neocæsar.

c Theod. I. hiſt. 3.

XI.

Cum autem de CONCILIO LAODICENO, *d* antiqua nobilitate percelebri, Græcorum ac Latinorum ſcriptis memoriæ commendato, incertum ſit quo potiſſimum tempore celebratum fuerit, de eo tractaturi, primo corrigemus errorem, quo à pleriſque celebratum dicitur Laodiceæ quæ eſt in Syria, cum tamen in ipſius titulo diſerte legatur *Laodicea Phrygiæ Pacatianæ*. Grauior vero ille, quo Laodicea quæ eſt in Syria, eadem aſſeritur quæ eſt ad Lycum flumen: cum ex Strabone, *e* Plinio, *f* Ptolemæo, & aliis Coſmographis, duas conſtet fuiſſe *Laodiceas*, alteram Syriæ, quæ dicta eſt *Seleucia Tetrapolis*, alteram in Phrygia, dictam à Strabone *Laodiceam Hierapolim*: quinimmo ponunt *g* & aliam in Media, à Macedonibus conditam. Quæ autem in Syria eſt, haud procul diſtat à ponte Orontis fluuii, Chalcidis contermina; condita à Seleucio. Sed quæ in Phrygia eſt ad Lycum ſita, nobilis quidem ciuitas, ac totius prouinciæ (vt ait Theodoretus *h*) metropolis, ſed nobilior elogio SS. Apoſtolorum Pauli *i* & Ioannis. *k* Ex his pariter redarguitur, *l* qui putauit hanc Synodum celebratam eſſe ſub Theodoſio Epiſcopo. Fuit enim iſte Laodiceæ Syriæ Epiſcopus, *m* qui in Concilio Magno Nicæno ſubſcriptus habetur inter Epiſcopos Cœleſyriæ. Quo tempore Laodiceæ Phrygiæ præerat Nanechius, qui itidem Nicæno Concilio reperitur primo loco ſubſcriptus inter Epiſcopos Phrygiæ. Sed hæc ſatis de loco.

De Concilio Laodiceno.

d [De hoc Concilio egit Bar. in fi. Tom. IV. Annal. Sed ex eiuſdem ſententia, fuit omnino collocandum hoc loco.]

e Strab. l. 13.
f Plin. lib. 5. cap. 20.
g Strab. l. 11.
h Theod. in Col. 2.
i Col. vlt.
k Apoc. 3.
l c. 11. diſt. 16.
m Euſ. lib. 7. cap. vlt.

XII.

De tempore primum liquido conſtat, eamdem Synodum non tantum ante tempora Theodoreti habitam eſſe, dum inuenitur ab eo *n* citata; ſed etiam ante S. Baſilium,

n Theod. in Col. 2.

quem eiuſdem meminiſſe certum eſt, dum ait *a* Catharorum (hoc eſt Nouatianorum) baptiſmum ſuſcipiendum eſſe, quod nonnullis Aſiaticis viſus ſit ſuſcipiendus. Id enim ſtatutum habetur in Laodiceno Concilio, canone ſeptimo. A quo etiam cum reiiciatur Cataphrygarum baptiſmus, ex eiuſdem ſentētia Baſilium itidem definiiſſe apparet. Vtrum autem poſt Nicænum Concilium, vel ante habita fuerit, diffinita cauſa eſſet, ſi quod in eodem ſeptimo canone Photinianorum hæreticorum baptiſmus approbatur, omnium exemplarium & editionum vna eſſet eademque lectio. Verum cum plerique ſcripti codices, necnon editio poſita in cuſis libris poſteriori loco, careant illis verbis, *Aut Photinianis*: manifeſtumq; ſit ex Cōcilio *b* Arelatenſi Secundo, collatum à Photinianis baptiſma, ab Eccleſia numquam fuiſſe receptum: (quod ſc. omnino negarent diuinitatem Filii Dei, quem hominem tantummodo fuiſſe dicebant:) idemque confirmetur ex eo quod Theodoretus *c* affirmat Photinianos eadem ſenſiſſe cum Paulianiſtis, quos Concilium *d* Nicænum venientes ad Eccleſiam baptizari voluit: His, inquam, ita exiſtentibus, & penitus ab eodem canone ſeptimo explodenda eſt lectio de approbatione baptiſmi Photinianorum, nihilque eſt quod inde conuinci poſſit, iſtud Concilium celebratum fuiſſe poſt Nicænum.

a *Baſ. ep. ad Amph. c. 1.*
b *Conc. Arel. II. can. 16.*
c *Theod. hær. fab. l. 2.*
d *Conc. Nic. can. 19.*

XIII. Sunt vero nonnulla, quæ ante celebratum perſuadent: veluti quod conſtat auctoritate S. Hieronymi, *e* receptum in Nicæno Concilio librum Iudith, qui tamen in ſerie librorum Scripturæ à Patribus Laodicenis omiſſus eſt: quod minime contigiſſet, ſi eum Nicæni iam ante approbaſſent. Præterea cum reperiantur quinque *f* canones Laodiceni Concilii, eadem omnino continere quæ in Nicæno ſtatuta ſunt, nec in eis vlla prorſus habeatur mentio Nicæni eadem ſtatuentis, argumentum eſt ea prius Laodiceæ decreta fuiſſe: ſiquidem vel non oportuerat ea paulo poſt iterum ſanciri à Prouinciali Concilio, quæ decreta nuper fuerant in Oecumenico, vel ſaltem ad maiorem Eccleſiaſticis legibus auctoritatem conciliandam, debuerant Patres meminiſſe Nicænorum canonum, ſicut in aliis Conciliis factum eſſe reperitur, & in hoc ipſo Laodiceno *g* ſeruatum, dum decretum eſt, Bigamos ad breue tempus pœnitere debere, idque (vt ponitur) ſecundum Eccleſiaſticum canonem, nempe Neocæſarienſis *h* Concilii, in quo id ſtatutum fuit: vnde & manifeſtum eſt, Laodicenum celebratum fuiſſe poſt Neocæſarienſe: & ex his omnibus colligas, eos grauiter errare, qui ad longe alia tempora, quam iſta, referant.

e *Hier. ep. 111.*
f *Conc. Laod. c. 3. 5. 8. 12. 20. Nic. 2. 18. 19. 4. 14.*
g *Conc. Laod. can. 1.*
h *Conc. Neocaſ. c. 3.*

XIV. DECRETA SYNODI LAODIC. Sunt autem quinquaginta nouem eiuſdem canones, à triginta duobus Epiſcopis inſtituti, ad diſciplinam & œconomiam Eccleſiaſticam pertinentes: quibus & Eccleſiæ antiquæ traditiones referantur, vt de Confeſſione *i* peccatorum, cultu *k* ſanctorum Martyrum, vſu *l* ſacri Chriſmatis, Ieiunio *m* Quadrageſimæ, & aliis. Qui autem poſtremus ſtatutus eſt, de nō canendis in eccleſia pſalmis vulgaribus, ſed iis tantum qui in ſacris libris inuenirentur, equidem aduerſum prauum vſum à Paulo Samoſateno (vt dictum eſt alias) primitus introductum, conſulto ſancitus eſſe videtur. Denique de Angelorum cultu, quem eadem *n* Synodo vetitum nonnulli putarunt, dictum eſt abunde ſuperius. *o*

i *Conc. Laod. can 2.*
k *Ibid. c. 34. 51*
l *c. 48.*
m *c. 49. 50.*
n *c. 55.*
o *Sup. an. 60. num. VI. & ſeqq.*

XV. BYZANTINI EPISCOPI. Hoc eodem anno Imperii Conſtantini nono, ponitur à Cedreno *p Metrophanes* creatus quartus Epiſcopus Byzantii, quem & Zonaras *q* ait ſucceſſiſſe fratri ſuo *Probo*, ambo autem filios fuiſſe *Domitii* fratris Probi Imperatoris, eumdemque ipſum Domitium eiuſdem ciuitatis ante Probum filium, extitiſſe Epiſcopum. Cæterum cum Cedrenus quartum nominet Metrophanem Epiſcopum Byzantinum, Nicephorus *r* tamen Calliſtus, necnon alter Nicephorus Epiſcopus Conſtantinopolitanus, ſeriem texentes eiuſdem ciuitatis Epiſcoporum, ab ipſo Andrea Apoſtolo exordium ſumpſere, vt demonſtrarent eam Eccleſiam Apoſtolicam eſſe. OLIM SVBIECTI HERACLEENSIBVS. At vero non tantum nullus antiquorum id dixiſſe reperitur, ſed & teſtatur Gelaſius, *ſ* nec Metropolim quidem, ſed parochiam tantum fuiſſe Heraclienſis Eccleſiæ: & Agapeti *t* Papæ teſtificatione palam factum eſt ipſis Conſtantinopoli agentibus Epiſcopis, non ab Andrea, ſed à Petro datum eſſe primum Epiſcopum Byzantinis.

p *Ced. in comp.*
q *Zonar. Annal. tom. 3. in Conſt.*
r *Nic. l. 8. c. 6. & aliter Nic. in Chron.*
ſ *Gela. ep. ad Epiſc. Dard.*
t *Agap. ep. ad Petr. quæ ext. in Quint. Syn. Act. 1.*

[Quod Heraclienſi ſubiecta olim eſſet Eccleſia Byzantina, inde accidiſſe ait Balſamon ad Conc. II. c. 3 quod Seuerus Imp. Byzantium (captum videlicet à ſe poſt longam obſidionem, vt ſupr. an. 197. I.) Heracleæ æque ciuitati Thraciæ ſubieciſſet. Cum vero poſtea Conſtantinus Byzantium in Conſtantinopolim euexiſſet, factum paulatim eſt, vt contra Heracleenſis Eccleſia ſubiecta ſit Conſtantinopolitanæ, hoc tamen priuilegio, vt eius Epiſcopus conſecraret Conſtantinopolitanum, (vt infra an. 956. I.) quemadmodum Oſtienſis Romanum.]

IESV CHRISTI AN. 315.

SILVESTRI AN. 2.

CONSTANTINI IMP. AN. 10.

I. ANno Chriſti trecenteſimo decimoquinto, Conſtantino & Licinio Augg. quartum Coſſ. idem Conſtantinus auſpicatus Imperii ſui annum decimum, Decennalia celebrauit, nō quidem ritu Gentilium, ſed vt Chriſtianum decebat, pro ſacrificiis animalium, Deo puras gratiarum actiones, preceſque ſolemniter fundens, vt Euſebius *a* tradit. VOTORVM SOLEMNIS NVNCVPATIO. In his autem ſolemniis conſueuerat fieri Votorum nūcupatio pro ſalute Principum tertia die *b* poſt Calendas Ianuarias, quando ſingulis annis vna libra auri in ſeptuaginta duobus ſolidis *c* obrizis ipſo anni principio offerri ſolebat. Sed hæc temporibus Chriſtianorum Impp. Nam olim (vt obſeruauit Alexander *d*) collectam ſtipem ex voto nūcupato pro ſalute Principis, iaciebant in Lacum Curtium. Quamuis quod in eiuſmodi votorum nuncupationibus (vt docet Tertullianus *e*) ſoleret voueri Ioui bos cornibus auro decoratus, ne eiuſmodi impietatis vota pro ſua ſalute nuncuparentur, videri poſſit Conſtantinus in dictam auri penſitationem ea mutari voluiſſe.

a *Euſ. 1. de Vit. Conſt. 41.*
b *l. Si calumnietur. §. poſt Cal. D. de verb. ſig.*
c *De obl. vot. C. Th. l. 7. in fi. & C. Iuſt. l. 12 tit. 48.*
d *Alex. Gen. dier. l. 3. c. 22.*
e *Tert. de cor. mil. c. 12.*

II. CRISPVS ET CONSTANT. CÆSS. Iiſdem vero ipſius Decennalibus, ab eodem Imperatore creatos eſſe Cæſares duos ipſius filios, CRISPVM & CONSTANTINVM, Nazarius teſtatur oratione Panegyrica quam habuit in Quinquennalibus eorumdem Cæſarum, dum affirmat Conſtantinum perueniſſe iam in annum Imperii decimumquintum, cum iidem auſpicarentur annum quintum. Ex quibus erroris imprimis arguitur Euſebii Chronicon, in quo id legitur accidiſſe anno octauo Conſtantini: nam & ipſe *f* in Vita eiuſdem tradit, hoc eodem anno eius Imperii decimo, Conſtantinum filium Cæſarem à patre nuncupatum eſſe, præteriens eo loco Criſpum, ne parentis in eum facinus recoleretur aliquando. Corrigendus ex his etiam Aurelius Victor, *g* qui tempore conuentus Mediolanenſis inter Conſtantinum & Licinium, ambos Conſtātini filios, necnon LICINIANVM eiuſdē Licinii filium, (quē plerique alii *Licinium Iuniorem* nominant) creatos fuiſſe Cæſares tradit. LICINIANVS CÆS. Etenim cum ille ex Conſtantia ſorore Conſtantini, quæ tunc nuptui tradita fuit Licinio, natus ſit, quomodo nondum in vtero conceptus potuit Cæſar creari? Denique & emendandus Zoſimus, *h* dum hos creatos ait poſt certamen Cibalenſe, quo Licinius ſuperatus eſt à Conſtantino. Porro de iiſdem tribus ſimul creatis Cæſaribus, eſt quoque mentio in Euſebii Chronico: & de Criſpo additur, litteris eruditum eſſe à Lactantio, viro omnium ſuo tempore eloquentiſſimo, ſed adeo in hac vita paupere, vt plerumque etiam neceſſariis indiguerit: de quo, ac ſcriptis eius, alia occaſione dictum eſt *i* ſuperius.

f *Ib. l. 4. c. 40*
g *Vict. in Conſtant.*
h *Zoſ. l. 2.*
i *Sup. an. 306. VIII. X.*

III. CONST. MVNIFICENTIA IN PAVPERES. Hoc eodem anno, iiſdemque Coſſ. idem Conſtantinus Imperator dignam plane Chriſtiano Principe edidit ſanctionem, *k* qua in Italia parentum inopiæ, (cum illi filios, quos alere non poſſent, occiderent) tum ex fiſcali, tum ex priuata Imperatoris pecunia ſubueniri voluit: reliquis vero prouinciis ſic alia lege *l* prouidit, vt parentibus egentibus ita demum concederetur diſtractio liberorum, vt tamen redimi ſemper vel ab iis qui vendidiſſent, vel à quacumque alia perſona poſſent, ſiue reddito pretio, ſiue alio mancipio oblato. Denique ea quæ Italis placuit impertiri, poſtea quoque ad alios prouinciales egentes prorogauit, *m* quibus pariter ex fiſco & horreis publicis ſubueniri voluit, antequam aliquid indigni pati aut facere cogerentur. Ex

Cæterum iſtas leges Conſtantini, nō omnes hoc anno Baronius poſuit, ſed diuerſis, quas nos in vnum collegimus, quod vnius fere argumenti viderentur.
k *l. 1. C. Th. de alim.*
l *l. 2. C. de pat. qui fil. diſtrax.*
m *l. 2. C. Th. de alim.*

quibus

quib. plane perſpicias patentes Zoſimi calumnias in Conſtantinum: dum ait *a* fuiſſe adeo in exactione tributorum tenacem, vt paſſus ſit ob eorum ſolutionem, parentes filios diſtraxiſſe, atque filias proſtituiſſe: quem è contrario prouidiſſe conſtat *b*, vt exactiones abſque concuſſione fierent, & ne debitores experiri cogerentur carcerem, vel pœnas aliquas corporales, quibus antea affligebantur; ac licet fiſci debitores eſſent, nonniſi in eorum bona ageretur: quemq; antiquæ inſcriptiones *c* docent tributa aliquando vbiq; remiſiſſe. Et tametſi non aliud, certe Legis Papiæ (vt videbimus) ex ea parte detruncatio, ex qua ingentem pecuniarũ vim corradere potuiſſet, magnum eius largitatis, & à populorum vexatione continentiæ, fuit documentum. Quibus optime ſuffragantur quæ ab Euſebio *d* traduntur, de quarta parte tributorum ab eodem Imperatore agrorum poſſeſſoribus in perpetuum relaxata, deque adæquationibus tributorum grauiorum, aliiſque eiuſdem beneficentiis; per quas nec condemnatus triſtior è iudicio decedebat; quam qui cauſam obtinuerat. Sicut & aliquando *e* prouidiſſe reperitur, ne prouinciales à Præſidibus, cæteriſque Magiſtratibus comprimerentur variis pecuniarum indebitis exactionibus. Idemq; Euſebius alibi *f* eiuſdem prædicat erga pauperes quoſcunq; munificentiam ac profuſam liberalitatem; de qua etiam erit nonnunquam agendi inferius occaſio.

a Zoſ. lib. 2.
b l. 2. 3. 4. C. de exact.
c Ap. Ald. poſt pol. in comment. Caſ. & Baro. Annal. Tom. 3. an. 312. n. 6.
d Euſeb. 4. de vi. 2. & ſeqq.
e l. 1. C. Th. de Rect. prou.
f Euſeb. 1. de vi. 36.

IV. LEGES PRO PUDICITIA.

Quod vero rurſum ad calumniam Zoſimi de filiarum proſtitutione ſpectat; tantum abeſt id Conſtantinum paſſum eſſe, vt contra hactenus extet lex *g* eius, qua etiam ancillas Chriſtianas tradi lenonibus vetuit, eaſdemq; redimi voluit. Deſideratur vero illud piiſſimo Principe dignum edictum, cuius meminere Hieronymus *h* & Sozomenus *i*, quo cœnolas illas ſordidiſſimarum libidinum cloacas obſtruxit, cum in fornicibus ſpectaculorum inter ſcorta ſtarent pueri publicæ libidini expoſiti. Sicut & periit æque laudata alia eiuſdem lex, qua (vt teſtis eſt Lampridius *k*) vetuit Eunuchos, Principum peſtes, gerere Præfecturas & magiſtratus.

g l. 1. C. Th. de lon.
h Hier. 2. in Iou.
i Soz. l. 1. c. 8.
k Lamprid. in Alex.

V. CONTRA INSCRIPTIONES IN VULTU.

Sed & pœnis reorum humaniſſime prouidens, iiſdem huius anni Coſſ. *l* illam aboleuit, qua miſerorum hominũ, in ludum vel in metallum pro criminibus damnatorum, vultus inſcriberentur; iuſſa damnationis cauſa in manibus vel ſuris inſcribi, ne (vt ait) facies, quæ ad ſimilitudinem pulchritudinis cæleſtis eſt figurata, macularetur. Sed hanc ignominiam reſtituit poſtea Theophilus Imperator Iconoclaſta aduerſus Catholicos, vt dicetur ſuo loco. Eademque ſolitos interdum Chriſtianos Confeſſores in perſecutionibus affici, docet Pontius diaconus in Vita Sancti Cypriani. Erat porro apud Romanos ſupplicium tam ſeruorum *m* ſeu mancipiorum, (vnde & *n* *Stigmatici*, vel etiam *Litterati*, aut *Inuſti* dicebantur) quam etiam ſeruorum *o* pœnæ. Thracibus *p* autem (vt varia eſt hominum conſuetudo) notæ in facie apponebantur in ſignum nobilitatis: indeq; in prouerbium adductæ *Thraciæ notæ*. Et pariter Dacos ac Sarmatas conſueuiſſe frontes notis inſcribere, auctor eſt Plinius *q*. Denique fuerunt & Syri ſtigmatici; non tamen in vultu, ſed in vola *r* manus, vel in ceruice. Ac Britonum inſignia, fuiſſe Stigmata, Tertullianus *ſ* tradit.

l l. 2. C. Th. de pœn.
Quæ vero hic in Notis habẽtur, excerpta ſunt ex Not. Baro. in Mar tyrol. Rom. Decemb.
m Pli. l. 18. c. 3.
n Vr. l. 2. de re ruſt. Val. Max. l. 6. c. 8.
o Xip. Dion. l. 67.
p Suet. in Cal. c. 27. Senec. 3. de ira 3. & 4 de benef. 37. & alii
q Vid. Cal. Rhodig. 7. antiq. lect. 31. Pli. l. 22. c. 1.
r Lucian. in dea Syria.
ſ Tertul. de virg. vel.

VI. IUDÆI COERCITI.

Hoc item anno idem Conſtantinus Iudæorum procaciã edicto *t* cohibuit: qui cum eos, qui à ſua ipſorum ſecta ad religionem Chriſtianam tranſirent, ſaxis aliiſque furoris generibus perſequi non deſiſterent; eoſdem talia poſthac præſumentes, cum omnibus ſuis participibus concremari præcepit: & ſiqui Chriſtiani ad illorum ſectam tranſirent, iiſdem pœnis ſubiici voluit. Sed & eoſdem Iudæos aliquando rebellantes; (quo autem anno id acciderit; haud exploratum habetur; rei vero geſtæ teſtis eſt Chryſoſt. *u*:) idem Conſtantin. amputatis articulis, ſigno q; rebellionis corpori impreſſo, ceu fugitiua mancipia, per omnia loca circumferri iuſſit, quo cæteri erudirentur Chriſtianorum iugum tolerare. Poſtea vero quiete agentes, eadem qua reliquos ſibi ſubditos benignitate proſecutum eſſe, data pro illis ab eo reſcripta *x* declarant.

t l. 1. C. Th. de Iud.
u Chryſ. adu. Iu. homi. 2.
x l. 2. 3. 4. 5. C. Th. de Iuda.

VII. DISPUTATIO IUDÆORUM CUM EPISCOPIS.

Cæterum ex iis quæ hoc anno aduerſus eos ſtatuta diximus, coniectura aliqua comprobari videtur illa pars Actorum Siluestri Romani Pontificis, qua iiſdem huius anni Coſſ. narratur habita Romæ coram Conſtantino Imperatore & Helena eius matre celebris Diſputatio inter Iudæorum præcipuos ſacerdotes, qui eandem Helenam ad Iudaiſmum inuitarant, & ipſum Siluestrum Papam, alioſque Epiſcopos; delectis arbitris Cratone philoſopho, atq; Zenophilo V. C. qua iiſdẽ Iudæis deuictis ac penitus confutatis, Conſtantinus ea quæ ſunt recenſita aduerſus eos hoc eodem anno ſtatuerit. Porrò cum de eadem diſputatione agant pariter Græci ſcriptores Metaphraſtes *a*, Zonaras *b*, Glycas *c*, Nicephorus *d*, atque Cedrenus *e*, vt eam paucis abſoluamus, ſicut haud abnuimus eam verè accidiſſe, ita omnino aſſerimus non in omnibus verà eſſe quæ de illa hodie ſcripta leguntur; corruptis magna ex parte iiſdem Siluestri Actis. Quæ vero legitima in illis erant, ſicut ante Gelaſium *f* tantum eis antiquitas detulit, vt cum Romæ, tum in multis aliis Eccleſiis legerentur; ita poſt Gelaſium, tempore etiam Hadriani *g* Papæ & Caroli Magni Imperatoris, abſq; dubitatione eadem pro variis certiſque ſunt habita.

a Metaphr. 2. Ianuar.
b Zonar. Annal. part. 3.
c Glyc. in An.
d Nic. l. 7. c. 36
e Cedr. in Cop.
DE ACTIS SILVESTRI PAPÆ.
f Gelaſ. in Coc. Rom. decr. de libr. auth.
g Hadr. ep. 3. ad Carol. M.

VIII. DE DRACONE A SILVESTRO PP. INCLUSO.

Quam hiſtoriam tractat Baro. an. 324. n. 97. & ſeq.

Tale namque eſt, quod ibidem additur de *Dracone* in ſpecu morante, & lethali halitu homines enecante, quem Silueſter obſignatis ſigno Crucis æreis quibus ſpecus claudebatur ianuis, perpetuo ergaſtulo manciparit. Siquidem hac quoque ex parte Acta ipſa aliquibus ſuperadditis deprauata putamus; quamuis res ipſa complures habeat Latinos & Græcos aſſertores. Ex quibus inter Latinos antiquiſſimus, & eruditione clariſſimus, Venantius Fortunatus Epiſcopus Pictauienſis, qui vixit longe ante mille annos, in Rebus geſtis *h* S. Marcelli Pariſiorum Epiſcopi, dum agit de immani ſerpente ab eo ſuperato, eundem Silueſtro Romano comparat, quod ſicut iſte draconem ſigillauit, ita Marcellus iactauit. Inter Græcos autem, præter Cedrenum, & recentiores alios, Metaphraſtes *i* eiuſdem rei aſſertor eſt, & ante baptiſmum Conſtantini accidiſſe tradit, (licet alii in poſteriora tempora referant) draconemque latuiſſe ſub Capitolio.

h Ap. Sur. 3. Nou.
i Metaph. in Silueſt.

IX. SERPENS ROMÆ CULTUS.

Sed quod omnes aſſerant eiuſmodi ſerpentem apud Romanos ſacroſanctum fuiſſe, in memoriam reuocant ex Epidauro olim in Vrbem legatione publica allatum ad peſtem euertendam ſerpentem Æſculapium, quem Plin. *k* teſtatur, licet tot intercurrentibus ſæculis, ſuo tempore fuiſſe ſuperſtitem, vulgoque in domibus paſtum eſſe, ac niſi incendiis ſemina exuſta fuiſſent, non fuiſſe fœcunditati eorum reſiſtere. Sane quidem eius colubri quem Romani colerent, cellam fuiſſe ad extinctionem ſuperſtitionis obſignatam à Silueſtro, perfacile eſt creditu, cum poſthac nulla penitus eius extet memoria: niſi quod Gentiles Deo ſuo carere nolentes, quem fame extinctum noſſent, (nam de eodem agens Feſtus *l*, ait nonniſi canis vberibus nutriri ſolitum) ex ligno aliaue materia alium fabricarunt, gladium ore geſtantem, oculis rutilantibus gemmis metuendum ac terribilem; eidemq; pariter in ſpecu collocato, deuotas virgines floribus exornatas eo modo in ſacrificium offerebant, quatenus inſciæ munera deferentes, gradum ſcalæ quo fraus tegebatur, contingentes, impetus venientis gladii perimeret; quod ſic manſit vſq; ad Honorium Imperatorem, cum iterum per ſanctum monachum impoſtura detecta, ipſoque confracto ſerpente, caruere penitus ſuperſtitionis alumni aurito ſuo Deo. Rem geſtã S. Proſper *m*, quæ accidit Romæ ſuo tempore, narrat. Vt plane liceat intueri, draconem illum viuentem à Silueſtro extinctum, cuius imagini tanquam viuenti eiuſmodi virginum deuotione miniſtraretur. Nam & eandem Silueſtri victoriã magis confirmat, quod eius imagines in eccleſiis pingi ſolitæ erãt cum dracone ad pedes eius victo. Cæterum in aliis quoque prouinciis, immanes interdum colubros fuiſſe conſpectos, eoſdemq; à ſanctis viris necatos, abunde teſtantur antiquæ Sanctorum hiſtoriæ: ſiquidem id de SS. Arſacio apud Nicomediã, & Donato in Epiro, tradit Sozomenus *n*; de S. Hilarione, Hieronymus; de Sancto Theodoro, Metaphraſtes; de S. Marcello, Fortunatus; de S. Creſcentino martyre Vrbinate, eius Acta; & alii auctores, de aliis. Narratq; inſuper Bibliothecarius de Leone Quarto Papa, quod dirum ſerpentem Romæ, in cauerna apparentem,

k Pli. l. 29. c. 4.
l Feſt. verb. Inſul. Æſcul.
DRACO EFFICTUS.
m Proſp. de præd. part. 3.
DRACONES A SANCTIS VIRIS OCCISI.
n Soz. l. 4. c. 15 & l. 7. c. 25.

&ipſo halitu homines enecantem, publicis indictis precibus, ad locum procedens, penitus effugarit, vt amplius non fuerit viſus. Sed de his modo, occaſione Actorum Sylueſtri ſatis.

X. ARIANA HÆRESIS INNOTESCIT.

His quoque temporibus ARIVS, qui hactenus à tempore Petri martyris Epiſcopi Alexandrini, velut Proteus ſub diuerſis latuerat formis, modo Catholicis, modo inhærens ſchiſmaticis; impius omnino detectus eſt. Propalatum quidem à Meletio, & ad Alexandrum Epiſcopum delatum, Epiphanius *a* eſt auctor: Socrates *b* vero & Sozomenus *c*, occaſione cuiuſdam diſputationis coram Alexandro habitæ, virus ſuum euomuiſſe tradunt. At Theodoretus *d* eius lapſum refert in inuidiam, qua aduerſus Alexandrum incenſus eſt, cum eum vidit ad Epiſcopatum euectum. Porro ad hunc ipſum annum, quo Criſpus & Conſtantinus creati ſunt Cæſares, hæreſis Arianæ manifeſtationem Oroſius *e* referre videtur: eandemque antequam Licinius Imp. Chriſtianos ſequenti anno perſequi aggrederetur, iam diffamatam fuiſſe, ex Lactantio ſatis intelligitur; dum his temporibus magiſtrum agens eiuſdem Criſpi Cæſaris, in libris *f* diuinarum Inſtitutionum, quos (vt apparet ex præfatione) eadem graſſante Perſecutione ſcripſit ad Conſtantinum, expeditionem aduerſus eundem Licinium parantem inter alios hæreticos quos enumerat, etiam *Arianos* nominat: licet aliqui, contra omnium plane exemplarium antiquitus ſcriptorum auctoritatem, eam vocem è textu Lactantii expunxerint. Denique Arianam hæreſim innotuiſſe ante exortam Licinii Perſecutionem, eo quoque redditur argumento perſpicuum, quod cum S. Baſileus Epiſcopus Amaſenus, ipſo eiuſdem perſecutionis initio Nicomediæ detineretur in carcere, paulo poſt martyrium ſubiturus; diſſidia iam ibidem Nicomediæ de Arii opinione oborta eſſe, deque iis interrogatum Baſileum rectam fidem egregie perdocuiſſe; idem ipſe qui eum tunc ea de re conſuluit, Ioannes presbyter Nicomedienſis in Actis *g* eius martyrii à ſe conſcriptis teſtatur.

a *Epip. hær. 68*
b *Socr. l. 1. c. 3.*
c *Soz. l. 1. c. 14.*
d *Theod. l. 1. c. 2.*
e *Oroſ. l. 7. c. 8.*
f *Lact. li. 4. c. vlt.*
LACTANTII LOCVS RESTITVTVS.
g *Ap. Metap. & Sur. 26. April.*

XI. DE ORTV ARIANÆ HÆRES. DIVERSA TEMPORA CONSIDERANDA.

At quoniam de Ario poſſunt diuerſa tempora conſiderari, inde quoque euenit vt de eius temporibus variæ ſint ſententiæ. Primum enim tempus perpendendum eſt, cum ab Alexandro Epiſcopo de eo iudicium factum eſt: quando detectum, ac ſæpe monitum pugnaciter hæreſim defendentem, exuit presbyteratus ordine, & vna cum ſeptem presbyteris, duodecim diaconis, & ſeptingentis virginibus profeſſis quas ipſe ſeduxerat, (vt quidem habetur apud Epiphanium *h*; licet ipſe Alexander ſuis literis teſtetur, ſe tantum vndecim tam presbyteros quam diaconos ab Eccleſia eieciſſe:) collecto aduerſus eos CONCILIO *i* centum ferme Epiſcoporum Ægypti & Lybię, à Catholica communione eiecit: quæ omnia hoc tempore ante perſecutionem Licinianam geſta fuiſſe videntur. Aliud vero tempus Arianæ hæreſis tunc accidit, quando eius patrociniū ſuſcipiente Euſebio Nicomedienſi Epiſcopo, eadem toti plane innotuit Orbi, ac de rebus eo vſque geſtis Alexander omnes Catholicæ religionis Antiſtites certiores reddidit: quod contigiſſe poſt victum Licinium, reddita Eccleſię pace, ſuo loco dicturi ſumus. Nam quod Arium, poſtquam excommunicatus eſt, multo tempore Alexandriæ verſatum Epiphanius affirmet; opinamur illum vſque ad id temporis ibi permanſiſſe. Teſtatur vero Sozomenus *k*, ab hoc tempore quo Arius de doctrina diſſerens, inſolitam introduxit; in Eccleſia Alexandrina conſuetudinem inoleuiſſe, vt nullus presbyter, ſed tantum Epiſcopus populum doceret.

h *Epip. hær. 69*
i *Ap. Socr. l. 1. c. 3.*
k *Soz. l. 7. c. 19*

XII. COLLVTHI TEMERITAS.

His quoque fere temporibus quibus Arius prodiit, COLLVTHVS æque presbyter Alexandrinus, & vni ex eccleſiis eiuſdem ciuitatis præpoſitus, ſe, cum non eſſet, Epiſcopum gerens, cœpit ordinare presbyteros, & docere hæreſim: nempe (vt Philaſtrius *l* & Auguſtinus *m* tradunt) Deum non eſſe malorum creatorem. Agit quoque de eo Epiphanius *n*: eiuſdemque ambitionem taxauit Alexander *o* Epiſcopus Alexandrinus. Porro licet ipſe paucis annis gauiſus ſit hæreſis ſuæ coaleſcentia, quod paulo poſt (vt videbitur) damnatus fuerit atque depoſitus; tamen qui ab eo ſunt nominati *Colluthiani* hæretici, Arianis ſe atq; Meletianis aduerſus Catholicos coniunxerunt: quod Athanaſius *a* ſæpe deplorat, aliique Orthodoxi.

l *Philaſtr. de hær. c. 8.*
m *Auguſt. de hær. c. 65.*
n *Epip. hær. 69*
o *Ap. Theod. l. 1. c. 4.*
COLLVTHIANI HÆRET.

IESV CHRISTI AN. 316.

SILVESTRI AN. 3.

CONSTANTINI IMP. AN. 11.

DIOCLETIANI IMP. OBITVS.

ANNO Chriſti trecenteſimo decimo ſexto, Sabino atque Ruffino Coſſ. qui & tertius numeratur à Conſulatu tertio Conſtantini atque Licinii, (vt Zoſimus *b* eſt auctor) *Diocletianus* olim Imperator eſt mortuus in villa ſua Spalato haud procul à Salonis: quem ſane diuina diſpenſatione ad hæc tempora Chriſtianis feliciſſima reſeruatum conſtat, vt quorum extirpatione fuerat meditatus, eoſdem imperare videret. Porro diuturna & aſpera corporis ægrotatione pedetentim contabeſcentem occubuiſſe, Euſebius *c* tradit, & poſt eum Zonaras *d*: Cedrenus *e* autem eundem plane deſcribit eius morbum, ac morbi cauſam, exitumque, quem ſuperius vidimus Euſebium tribuiſſe Maximino: addens tamen, Diocletianum inſuper ex faucibus multitudinem vermium ipſa cum lingua quæ computruerat, eieciſſe. Quæ quidem omnia ipſe pati meruit, qui olim (vt vidimus) adorari ſe iuſſerat vt Deum, & gemmatos calceos atq; veſtes, non contentus purpura, ſe ipſum induerat. Miſerandum autem eius exitum ne miseris prætermiſſum ab Ethnicis ſcriptoribus, vtpote ignominioſum illis. Inter quos iam diximus Aurelium Victorem ſcripſiſſe, quod cum recuſaſſet intereſſe nuptiis Licinii & Conſtantiæ, reſcriptis minacibus acceptis, ſuſpectans necem dedecoroſam, venenum hauſerit. Addit vero Eutropius, contigiſſe ei quod nulli poſt natos homines, vt cum priuatus obiiſſet, inter diuos referretur. Sed qui hunc ei impium honorem ſtulto conatu reddidit Licinius, mercedem mox & ipſe recepit, Imperii ac vitæ amiſſionem.

b *Zoſ. li. 2.*
c *Euſe. 8. hiſt. vlt.*
d *Zonar. part. 2. in Dioclet.*
e *Cedr. in Comp.*

[Arguitur Baronius à nonnullis, quod obitum Diocletiani in hunc annum diſtulerit, quem volunt triennio ante contigiſſe. Niſus eſt autem Baronius auctoritate Zoſimi: ex qua pariter Pontacus in Notis ad Euſebii Chronicon, collegit Diocletianum deceſſiſſe tribus annis poſt Conſulatum tertium Conſtantini & Licinii, & duodecim poſt Imperium depoſitum, Cedrenum etiam producens eiuſdem ſententiæ ſectatorem. Quippe cum apud Zoſimum (vt recte obſeruauit Gordonus in ſua Chronologia anno Chriſti 313.) vox ὕϛερον pariat difficultatem, debeatne referri ad tertium Conſulatum Conſtantini, an vero ad nonum Diocletiani, cuius vtriuſque proxime meminerat; maluerunt iſti referre ad tertium Conſtantini. Nec forte obſtabit Aurelius Victor, quem in contrarium proferunt alii. Licet enim diſerte is ſcribat, vixiſſe Diocletianum annis 68. & ex iis communi habitu prope nouem exegiſſe: cum tamen idem eodem ipſo loco dicat eundem Diocletianum imperaſſe annis viginti quinque, (vt etiam notaui ſupra annum 308. I.) æque ex hac Victoris ſententia (quicquid ſit de re ipſa) haud abſone Diocletianus mortuus ponetur hoc anno Chriſti 316. nec ita abſolute dicendus erit Baronius erraſſe, aut ſibi contradixiſſe.

II. DISCORDIA INTER CONSTAN. ET LICINIVM.

Quod vero pertinet ad tempus eiuſdem Licinii defectionis ab amicitia Conſtantini; extat ipſius Conſtantini reſcriptum *g* de Veteranis, datum poſt annum ſequentem Licinio quintum & Criſpo Coſſ. quarto Idus Aprilis, in quo habetur mentio de obtenta ab eo victoria in Thracia anno illum præcedente quinto Nonas Iulii, qui eſt ſequens poſt præſentem annum Gallicano & Baſſo Coſſ. Sed cum antequam dimicaretur in Thracia, conſtet auctore Zoſimo, & aliis, pugnatum fuiſſe apud Cibalem Pannoniæ oppidum hac ratione dici poſſe videtur, diſcordias hoc anno inter vtrumque eſſe conflatas. Earum vero cauſa à Zoſimo *h* in Conſtantinum infenſo, necnon à Victore *i* & ipſo Ethnico, eiuſmodi redditur, quod Conſtantinus pacta inter eos ſtabilita parum integra fide ſeruaſſet, ac nationes quaſdam ad Imperium Licinii pertinentes auertere voluiſſet. Sed illam priorem atque veriorem interceſſiſſe, quod Licinius de Chriſtiana religione protegenda pactis non ſtetiſſet conuen-

g *l. 1. C. Th. de veter.*
h *Zoſ. l. 2.*
i *Vict. in Conſtant.*

conuentis, immo & ipſi Conſtantino inſidias ſtruxiſſet; pluribus oſtendunt qui hæc omnia præſentes ſpectarunt, Euſebius *a* in Vita ipſius Conſtantini & Ioannes Nicomedienſis presbyter in Actis *b* *S. Baſilei*, ſiue Baſilii, Amaſeni in Ponto Epiſcopi, (quem Sanctus Athanaſius *c* inter celeberrimos huius ſæculi, ſanctiſſimosque Antiſtites commendat:) qui ipſo LICINIANÆ PERSECVTIONIS initio Nicomediæ, vbi Licinius degebat, martyrium ſibi ante à Domino reuelatum, fortiter paſſus eſt, ob nominis Chriſti confeſſionem, & ſeruatam à turpitudine eiuſdem Licinii *Glaphyram* virginem, vnam ex iis quæ Conſtantiæ Auguſtæ miniſtrabant. Ipſum enim Licinium adeo ſalacem fuiſſe idem Ioannes presbyter teſtatur, vt violenter Senatorias mulieres abripiens, in conſpectu hominum intemperatum facinus committeret, non matribus neq; filiabus parcens, quo minus cum illis coiret.

a Euſ. l. 1. de Vit. 42.
b Ap. Metap. & Sur. 26. April.
c Athan. or. 1. cont. Arian.

III. LICINIVS PERSEQVITVR CHRISTIANOS.

Porro quamuis apud Euſebium in Chronico, anno ſequenti, nempe Conſtantini duodecimo, martyrium Baſilei ponatur; tamen quod idem auctor teſtetur, Conſtantinum literis Conſtantiæ ſororis permotum, cum de nece ſanctiſſimi Epiſcopi, deque aliis per Licinium patratis ſceleribus certior redditus eſſet, aduerſus eum expeditionem paraſſe; necem Baſilei hoc potius anno accidiſſe affirmari poſſe videtur, quo in Licinium Conſtantinus copias in ſequentem annum comparauit. Hoc autem anno Conſtantini vndecimo, ponitur ibidem expulſio omnium Chriſtianorum è Palatio Licinii: quorum etiam crudeles pœnas, quibus ab eodem affecti ſunt, alibi idem Euſebius iterum *d* memorat. Habet & de Conuentibus Epiſcoporum ab eodem Licinio prohibitis, & ne viri ſimul cum mulieribus in eccleſiis intereſſent, neve Epiſcopi mulieribus ſacra Dei eloquia explicarent; ſed mulieres ipſæ alias mulieres à quibus erudirentur ſibi deligerent: deniq; ne conuentus Chriſtianorum intra ciuitates, ſed extra mœnia fierent, quod (vt argute ſibi dicere videbatur) aer qui extra portas eſt, permultum ei præſtaret qui eſſet intra ciuitates & templa. Tradit inſuper Socrates *e*, prohibuiſſe Epiſcopis ne cum Gentilibus in colloquium aliquando venirent, eo videlicet conſilio, vt Chriſtiana religio inter eos minime propagaretur.

d Euſeb. l. 1. de Vit. 43. & 10. Hiſt. 8.
e Socr. l. 1. c. 2.

IV.

Sicut autem legum iniquarum iniuſtiſſimus promulgator extitit, ita pariter ſe veriſſimum ſe earundem cuſtodem exhibuit. Nam & *Paulum* Epiſcopum Neocæſareæ Euphrateſiæ, quod minime deſtitiſſet munus ſuum explere in inſtitutione feminarum, vinciri iuſſit, ludibriique cauſa eius genitalia igne comburi, & articulorum manuum neruos ſuccendi: ſicut teſtantur Gregor. *f* presbyter, ac Theodor. *g*. Et Heracleæ *Ammonem* diaconum, cum quadraginta quas inſtituebat, *Virginibus* Hadrianopolitanis in Macedonia, poſt alia crudelia tormenta, partem igne, partem gladio necauit: quædum cruciarentur, ſacerdos idolorum arreptus à dæmone, ſuſpenſus in aera: & in terram colliſus; miſere periit. De his vero Virginibus plane hallucinatus eſt Nicephorus, dum quas omnes atteſtantur virgines, ipſe tradit vxores fuiſſe illorum *Quadraginta* celeberrimorum tam Orientali, quam Occidentali Eccleſia *Militum* Cappadocum; qui eadem perſecutione Sebaſtæ in Armenia Minori, ſub Præfecto Agricolao, poſt dira alia tormenta, noctu in ſtagnum gelu conſtrictum nudi iniecti, frigore rigentes nobiliſſimam martyrii coronam adipiſci digni fuerunt. Quando & illud duplex miraculum accidit, vt cum eos in illo agone conſtitutos obſeruans cuſtos balnei calidi iuxta poſiti, (res enim ſic fuerat excogitata, talem inuenire certaminis locum; in quo paratum haberent refugium:) vidiſſet Angelos è cælo deſcendentes, coronas ſingulis vno excepto diſtribuere; idem tanto prodigio obſtupefactus, cum is qui incoronatus remāſerat; deſertor factus ad aquā calidam aufugiſſet, (in qua tamen ſtatim vt eam attigit, corpore quod glacie torpebat diſſoluto interiit:) in eius locum ſuccedens, coronam deſertori denegatam ſuſcepit, & ſimul cum aliis eodem mortis genere martyrium conſummauit. Sed vnius illorum mater, cernens alios iam frigore extinctos plauſtris perduci ad ignem paratum cremādis eorum corporibus, ſuum vero filium ob validiores vires adhuc viuentem remanere: eadem virile robur aſſumens, eum propriis humeris ſuſtulit vt ſociis aggregaret, & cum ad collum matris animam efflaſſet, eidem igni comburendum tradidit. Recenſet inſignem hanc hiſtoriam Baſilius oratione in laudem tantorum Martyrum habita; quæ fuſius deſcribitur in antiquis eorundem Actis *a*. Porro ſacri illorum cineres in alueum iniecti, ſed diuina virtute ſeruati, perq; totum ferme Orbem diſtributi, ſolenni cultu honorari meruerunt: vt tum ex eodem Baſilio patet, tum ex Gregorio Nyſſeno, Ephræm Syro, Gaudentio Brixiano, qui & ipſi egregias in eorundem Martyrum laudem habuerunt orationes.

f Greg. presb. de Patrib.
g Theo. Conc. Theo. l. 1. c 7
QVADRAGINTA MARTYRES.
a Ap. Metaph. & Sur. 9. Mart.

V. SÆVITIA PERSECVT. LICIN.

Licet autem iræ Licinii in Chriſtianos conceptæ aliquandiu (vt tradit Euſeb. *b*) ob Conſtantini metum ab eo primum fuerint ſtudioſe compreſſæ; ac poſtea patefactæ, lento gradu progredi viſæ ſint: tamen quod ex impie cœptis addantur vires ad grauiora facinora perpetranda, mox acerbius Chriſtianos exagitans, quos omnes ſtudere Conſtantino perſuaſum haberet, maxime Epiſcopos & alios Eccleſiarum miniſtros, variis per prouinciarum Præſides mortis generibus affecit, ac nonnullorum corpora in multas particulas minutatim diſſecta, in profundos maris gurgites piſcibus voranda proiecit: milites ſacrificare recuſantes, balteum deponere iuſſit: omniſque generis & conditionis Chriſtianos, exiliis, bonorum publicationibus, carceribus, aliiſq; ſuppliciis crudeliter afflixit: & eccleſias à Chriſtianis vbique reædificatas iterum diruit. Deſcribit enim hæc omnia Euſebius *c*. Sicut & complures alios militia nobiles, ignominiæ cauſa ad opus publicum, vel ad textrinam, aliaq; opera gynæcea damnatos eſſe, teſtatur ipſemet Conſtantinus Imperator in edicto *d* quod poſt expugnatum Licinium pro Chriſtianis edidit. Deniq; quod hoſtis humani generis (vt tradit Gregorius *e* Nyſſenus) Licinio ſuaſiſſet, de hoſtibus nequaquā victoria potiturum, niſi quos ſciret colere Chriſtum, occideret: magis ac magis furore in eos excandeſcens, per ſæuiſſimos Præſides, quamplurimos alios in diuerſis Orientis prouinciis ſuſtulit: quorum multorum nomina relata inueniuntur in Tabulas Eccleſiaſticas, nonnullorum etiam Acta ſuperſunt, cum infinitorum prope memoria periérit.

b Euſeb. 2. de Vit. Conſt. I.
c Ib. l. 1. c. 45. 47. 49. & l. 2. c. 2. & hiſt. l. 10. c. 8.
d Id. 2. de Vit. 25.
e Nyſ. orat. 2. in 40. mart.

VI. QVALIS EA FVERIT.

Sed quod ea clades nihil prorſus partes Orbis Occidentalis in quo Conſtantinus imperaret, pertigerit; Sulpitio *f* Seuero haud digna eſt viſa, quæ inter Perſecutiones adnumerari deberet: nempe quod numerum myſticum Decem Perſecutionum, quas numerat inſtar Decem Plagarum Ægypti, voluit integre cuſtoditum: prætermittiq; illam Licinii, quod eſſet vndecima numeranda. Sed quod ait eam adeo leuioris fuiſſe negotii, quam vt ad Eccleſiarum vulnera perueniret: plane diſſimulauit, aut ignorauit necem tot martyrum Orientalium. Quare haud eiuſmodi ſupputatio decem Perſecutionum, S. Auguſtino *g* placuit, dum à tempore naſcentis Chriſti Eccleſiæ multo plures recenſet. Denique acerbam ſatis fuiſſe hanc Licinianam, ingens etiam Lapſorum numerus arguit, de quibus in Magno Concilio Nicæno *h* ſtatuendi fuere canones. Cum & alioqui acciderit, vt cum ea breuis admodum fuerit, nonnulli martyres, qui poſt nouiſſimam atque longiſſimam illam Diocletiani paſſi habentur, ſub eadem necati ponantur. Sic enim *Blaſius* Sebaſtenæ in Armenia ciuitatis Epiſcopus, licet alicubi ſub Diocletiano martyrio coronatus aſſeratur; tamen quod & Sebaſte, & ſub eodē Præſide Agricolao, qui quadraginta illos Milites morti addixit, & poſt diuturnas latebras paſſus dicatur, merito ad Licinii tempora referendus videtur. Qui quidem, vt habent Eccleſiaſticæ *i* tabulæ, poſt diutinā cæſionem, atq; in ligno ſuſpenſionem, vbi ferreis pectinibus carnes eius diruptæ ſunt: poſt teterrimum carcerem, & in lacum demerſionem, vnde ſaluus exiuit: iubente eodem Agricolao, vna cum duobus pueris capite truncatus eſt: & ante eum ſeptem mulieres, quæ guttas ſanguinis eius, dum torqueretur, colligebant, poſt dira tormenta gladio percuſſæ ſunt.

f Seue. hiſt. l. 2.
g Aug. 18. de ciuit. 52.
h Conc. Nic. can. 11. 12.
S. BLASII MARTYRIVM.
i Martyrol. Rom. 3. Febr.

VII.

Hoc item anno, iiſdemq; Sabino ac Ruffino Coſſ. (vt Auguſt. *k* ſcribit) quarto Idus Nouembris, Conſtantinus Imperator ad Eumalium Vicarium Africæ ſcripſit de purgatione Cæciliani Epiſcopi Carthaginienſis: cum poſt

k Augu. poſt Collat. c. 33.

interpo-

interpoſitam à Donatiſtis appellationem à ſententia Conuentus Arelatenſis ante biennium celebrati, qua idem Cæcilianus abſolutus eſt, aliud (vt apparet) interceſſiſſet iudicium, in quo itidem probatus fuiſſet innocens. Hoc vero, de quo modo agimus, poſtremum iudicium, idem Auguſtinus *a* teſtatur prolatum eſſe Mediolani ab ipſo Conſtantino Imperatore, importunis & ſæpius repetitis Donatiſtarum appellationibus coacto eos audire; (à ſanctis tamen Antiſtitibus, inquit Auguſtinus, poſtea veniam petituro, quod de illa cauſa poſt Epiſcopos iudicaret) quo omne iiſdem ſubterfugium prorſus ademptum foret, cum ſe ab ipſomet Imperatore, ad quem toties prouocaſſent, damnatos cernerent. Quapropter eundem Conſtantinum ſumma diligentia atque cautela, vocatis & præſentibus ipſo Cæciliano & aduerſariis Donatiſtis, atque inuicem diſceptantibus, cauſam cognouiſſe, & Cæcilianum innocentiſſimum, Donatiſtas vero improbiſſimos iudicaſſe, idem Auguſtinus docet. An autem nouas poſthac aduerſus Cæcilianum calumnias excogitarint, haud quicquam certi affirmari poteſt.

a Id ep. 68. & 162.

CONST. CVR APPELLANTES ITERVM DONAT. AVDIERIT.

VIII.

Illud quidem conſtat, eoſdem in Africam reuerſos baſilicam inuaſiſſe, quam in Conſtantina ciuitate Numidiæ idem Imperator erigendam curauerat: qua priuati Catholici, Chriſtiana patientia ab excitandis turbis abſtinuerunt; atque humiliter ad Imperatorem recurrentes, alium ab eo impetrarunt locum, ſumptuſq; fiſcales, ad nouam erigendã eccleſiam; vt conſtat ex ipſius tunc ad eos redditis *b* literis. Sed & fuiſſe animi ſui conſilium in Africam proficiſci, & Donatiſtarum furorem compeſcere, idem Imperator datis aliis literis ad Celſum Vicarium Africæ ſignificauit. Quod vero iiſdem de falſo à Donatiſtis præſumpto martyrio inculcat, inducit vt opinemur, eos contemptis quæ aduerſus ipſos Imperator decreuiſſet, iactaſſe paratos ſe eſſe ſubire martyrium: quemadmodum quos Proconſularis poſtea ſub Conſtante eiuſdem Conſtantini filio iuſte necauit gladius, iidem illos coluere vt martyres. Quamobrem hæc etiam cauſa interceſſiſſe videtur, quo minus in eos vt in cæteros delinquentes Conſtãtinus animaduerteret; videlicet ne quos occidi mandaſſet, ab illis martyres haberentur. Nam & illud viſus eſt declaraſſe, quando ab ipſis calumniam paſſus, quod gratia corruptus iniquiſſimam aduerſus eos tuliſſet ſententiam; iuſſis aliquibus ad ſupplicium duci, abſtineri tamen ab eorum nece præcepit, ac tantum exilio damnauit, baſilicisque priuauit, eas fiſco vendicans: vt hæc omnia variis locis Auguſtinus *c* teſtatur. Quæ vero poſtea ſecuta ſunt, dicentur ſuis locis.

b Edidit Pet. Pithœ.

CVR IN EOS NON ANIMADVERTERIT.

c Aug. con. ep. Parm. l. 1. c. 6. & 8. & cont. ep. Pet. l. 2. c 92. & ep. 68.

IX.

MANVMITTERE CONCESSVM EPISCOPIS.

Iiſdem quoque Coſſ. Conſtantinus *de Manumiſſionibus in eccleſia* coram Epiſcopis, ſpectante plebe, celebrandis reſcripſit *d*: hoc amplius paulo poſt Epiſcopis, quam cæteris Magiſtratibus concedens, vt ab illis ſic manumiſſi non tantum libertate, ſed ciuitate quoque Romana, perinde ac ſi eſſent adſcripti tabulis Romani cenſus, iure ampliſſimo donarentur. Qua de re tres ab eo latas eſſe leges, Sozomenus *e* teſtatur. Eiuſmodi vero manumiſſionum exemplum recitat S. Auguſtinus *f*.

d l. 1. & 2. C. de his qui in eccl. manum.
e Sozom. lib. 1. c. 9.
f Aug. ſer. de diuerſ. 50.

IESV CHRISTI AN. 317.

SYLVESTRI AN. 6.

CONSTANTINI IMP. AN. 11.

I.

VICTORIA CONSTANTINI DE LICINIO.

ANNO Chriſti trecenteſimo decimo ſeptimo, Gallicano & Baſſo Coſſ. Conſtantinus Imperator aduerſus Licinium bello agens, eum duobus ingentibus præliis ſuperauit, primo Cibale in Pannonia, mox in Thracia cum fugientem inſecutus eſſet. Hæc autem cum omnes alii tam Chriſtiani quam Ethnici ſcriptores teſtentur, Zoſimus *g* rem geſtam fuſius proſecutus eſt, licet infenſus Conſtantino, ſecundo prælio æquo Marte pugnatum eſſe tradat, ne eius humanitatem erga Licinium exh[illegible] prædicare cogatur. Porro Licinium in Thracia penn[illegible] peratum eſſe, teſtatus eſt etiam ipſe Conſtantinus [illegible] cto *a*, quod anno ſequenti Licinio quintum & Cri[illegible] Coſſ. de indulgentia tunc temporis veteranis conceſſ[illegible] mulgauit: quo etiam conſtat, victoriam Thracicam (qua[illegible] Imperator *primam* vocat, reſpectu aliarum, quas poſtea in eadem prouincia aduerſus eundem Licinium conſecutus eſt) obtentam eſſe hoc ipſo præſente anno quinto Nonas Iulii. Ex quibus plane erroris arguuntur, qui anno decimo quarto Conſtantini ac decimo quinto Licinianam Perſecutionem ponunt, & decimo nono bellum eidem illatum; vt Cedrenus perperam ſupputauit: aut denique, quicunque ad aliud tempus Bellum Licinianum retulerunt.

g Zoſ. lib. 2.

II.

b Euſ. 2. de Vit. Conſt. 3. &c.

VTRIVSQVE IMP. APPARATVS.

Quinam autem fuerit vtriuſque Imperatoris apparatus, Euſebius *b* imprimis narrans, docet Conſtantinum precibus ſibi opus eſſe intelligentem, multos ſecum Epiſcopos duxiſſe; & certæ in Deum fiduciæ inſigne, præuium ſemper habuiſſe vexillum Crucis, eiuſque virtute hoſtes deuiciſſe: Sed & illud mirandum accidiſſe, vt qui vexillum erectum portabat, nunquam ab hoſtibus lædi valuerit, & infinita aduerſus eum ab hoſtibus tela immiſſa in exiguo haſtilis ambitu fixa hæſerint: deniq; cum viri quinquaginta fortitudine & pietate eximii ad vexillum illud ſalutare, ſinguli ordine, circumferendum deſtinati eſſent, nullum eorum vnquam aliquid damni incommodive accepiſſe, niſi qui præ metu illud deſeruiſſent: Antea vero aliud prodigium de futura Conſtantini victoria in cunctis ferme ciuitatibus Licinio ſubiectis apparuiſſe; nempe varias turmas Conſtantini, per medias vrbes tanquam victrices tranſeuntes. Econtra vero Licinium, Conſtantini apparatum, eiuſque in Chriſto fiduciam irridentem, variis ſacrificiis litaſſe; & vatum Ægyptiorum, augurumque, atque aliorum præſtigiatorum, falſa idolorum oracula effutientium pollicitationibus, de victoria redditum ſecurum, ad prælium proceſſiſſe. Hæc omnia Euſebius. Cæterum poſt victoriam Thracicam, pacem inter eos conciliatam eſſe conſtat; mulctato Licinio amiſſione prouinciarum Illyrici, Greciæ, & aliarum omnium quotquot vlterius eſſent porrectæ, relicta ei Thracia & Oriente: quod cum Zoſimus, tum alii omnes teſtantur.

III.

ALEXANDER EPISC. BYZANT.

Hoc eodem anno, cum Metrophanes Epiſcopus Byzantii ſediſſet annos tres, ſenio valde confectus ſubſtituendum ſibi *Alexandrum* curauit: quod hoc anno contigiſſe, ex Socrate *c* & Sozomeno apparet, dum habent Alexandrum annos viginti tres ſediſſe, qui defunctus eſt anno Chriſti trecenteſimo quadrageſimo. Ex his autem eluduntur, tum qui volunt Metrophanem Eccleſiæ præfuiſſe annos decem, tum quæ feruntur incerto auctore ex quadam oratione de Nicæno Concilio, eum poſt finitam Synodum coram Patribus egiſſe de ſubrogatione Alexandri. Hunc enim iam ante *d* Concilium ſedere cœpiſſe, multa demonſtrabunt.

c Soc. l. 2. c. 4. Sozom. li. 3. c.
d [Gelaſius tamen Cyzicenus, qui hiſtoriam Concilii Nic. olim edidit, teſtatur lib. 2. c. 5. Metrophanem non quidem Synodo interfuiſſe, ob ingraueſcentem ætatem ſed Legatos ad eam miſiſſe presbyteros quoſdam, atque inter eos illum ipſum Alexandrum qui ei poſte in Epiſcopatu ſucceſſit

IESV CHRISTI AN. 318.

SILVESTRI AN. 5.

CONSTANTINI AN. 13.

I.

LICINII INCONSTANTIA.

ANNO Chriſti trecenteſimo decimo octauo, Licinio Auguſto quintum & Criſpo Cæſare Coſſ. idem Licinius rupto fœdere anno ſuperiori ſtabilito, aduerſus Conſtantinum iterum in Thracia bellum parauit; quod ſecundum in ea prouincia geſtum eſt. Culpa datur ab hiſtoricis Licinio, qui ſæpius fortunam tentauit, ac poſtea infidus, tandem & naualibus & terreſtribus præliis victus, deditionem Nicomediæ fecit; vt Lætus *e*, Eutropius *f*, & alii tradunt: habetque plura Euſebius *g* de Licinii animi obſtinatione, etiam poſt renouatum iterum fœdus. Porro hæc omnia huius anni exordio perfecta fuiſſe, Conſtantini reſcri-

e Læt. in Lic
f Eut. lib. 1c
g Euſ. 2. de Vit. 11. &c.

a C.Th. de Vet.

reſcriptum *a* de indulgentia Veteranorum, cuius anno ſuperiore facta eſt mentio, planiſſime demonſtrat; dum huius anni Coſſ. quarto Idus Aprilis illud ſcribens, meminit de iiſdem à ſe dimiſſis apud Nicomediam poſtquam ea iam potitus eſſet. Quamobrem cum multa poſt primum certamen in Thracia anno ſuperiori quinto Nonas Iulii initum, facta reperiantur, quæ tam paucorum menſium ſpatio claudi poſſe nequaquam videantur; ex eis aliqua anno præterito facta iure putantur. Licinianum autem bellum non exceſſiſſe biennium, immo annum & menſes octo tantum perdurasse, Cedrenus *b* affirmat.

b Cedr. in Annal.

II. LICINIVS VICTVS. c Zoſ. lib. 1.

Quoniam autem modo, eodem ferme tempore, Licinius terra mariq; ingentibus præliis victus ſit, ac primo Byzantii, poſt inde Nicomediæ obſeſſus, tandem ſe Conſtantino dedens, ab eo Theſſalonicam relegatus fuerit, fuſe narrat Zoſimus *c*: ſed quod addit, non modo poſt eidem Licinio Conſtantinum, violata iuriſiurandi religione, laqueo vitam ademiſſe: ab aliis auctoribus redarguitur, qui & plures numero & digniores fide, ſic Licinium tradunt contra iuſiurandum ei præſtitum vt priuatam vitam agere ſineretur, necari iuſſum, quod res nouas, vt ſæpe fecerat, ſolicitans barbaros moliretur: quamuis Ioannes *d* presbyter Nicomedienſis, qui hoc ipſo tempore ibidem Nicomediæ agebat, tradat illum relegatum in Galliam, ibi iiſdem vlceribus, quibus Maximinus extinctus fuerat, vexatum, ex hac vita miſere auulſum eſſe, grauiter ingemiſcentem, & Deum verum à ſe reprobatum fuiſſe confitentem. Quoto vero Imperii Conſtantini anno (vtcunque acciderit) mortem obierit, nullibi certa eſt mentio: niſi apud Euſebii Chronicon, in quo longe poſt Bellum Cibalenſe occiſus ponitur anno decimo octauo Conſtantini: à Victore *e* vero & Socrate *f*, haud multo poſtquam vltimo victus eſt, cum eſſet prope ſexagenarius. Fuit (inquit idem Victor) auaritiæ cupidine omnium peſſimus, necalienus à luxu venereo, aſper admodum, haud mediocriter impatiens, infeſtus literis, quas per inſcitiam immodicam virus ac peſtem publicā nominabat, præcipue forēſem induſtriam: agrariis plane acruſticantibus, quia ab eo genere ortus altuſq; erat ſatis vtilis, ac militiæ cuſtos ad veterum inſtituta ſeueriſſimus, ſpadonum & aulicorum omnium vehemens domitor, tineas ſoriceſq; Palatii eos appellans. Fuiſſe porro vita turpiſſimum, ac nullum ſtupri libidiniſq; genus omiſiſſe, abunde teſtantur iidem Euſeb. *g* & Ioannes *h* Nicomedienſis. Eundemq; Iulianus *i* Imperator tradit, ob multa ac turpia ſcelera, à Deorum & bonorum Principum conſortio excluſum eſſe. Cæterum vna cum ipſo extinctum quoque fuiſſe *Martinianum*, quem idem ex Officiorum magiſtro Cæſarem creauerat, Victor & Eutropius habent.

d Act. S. Iul. Amaſ. a Sur. 26. April.

LICINII INTERITVS.

e Vict. in Conſt. f Socr. l. 1. c. 2.

g Euſ. 10. hiſt. & 1. de Vit. h Ioan. Nicom. in Act. i Baſil. vbi ſupra. Iul. Ang. de Cæſar.

QVANDO INTERIIT.

* [Quod pertinet ad tempus obitus Licinii; cum Aur. Victor in Cæſar. notare videatur, ab interitu Maxentii vſque ad Bellum Cibalenſe, annos tres; indeque ad ruptam pacem, ſex: ſi anno ſeptimo Conſtantini extinctus eſt Maxentius, & ineunte decimo geſtum bellum Cibalenſe, reſtat vt decimo ſeptimo inchoatum ſit Thracicum. Quod cum decem & octo menſibus confectum fuiſſe Cedrenus ſcribat; videtur poſſe aſſeri, profligatum fuiſſe Licinium anno Conſtantini decimo octauo, & decimo nono vel vigeſimo occiſum, vt etiam obſeruauit Gordonus in ſua Chronologia ad annum Chriſti 313. Quare & iſtæc in Euſebii mſ. codicibus, diuerſis annis collocari, teſtatur Pontacus in Notis ad illum appoſitis.]

III. VISIONES OSTENSÆ CONSTANTINO. k Zonar. Annal. tom. 3. l Nic. l. 7. c. 47.

Deniq; tam in hoc bello, quam etiam in Maxentiano, prælianti Conſtantino oſtenſas eſſe viſiones, armati Equitis ſignum Crucis pro vexillo ante aciem ferentis, & Adoleſcentum phalangas hoſtium cædentium, Igniſque noctu exercitum vallantis, Zonaras *k* ſcribit: quibus alias addit Nicephorus *l* de Scriptura ſtellarum ordine atque diſtinctione conformata, qua iuberetur ſpem in Deo ponere: rurſumque de alia Cruce ſtellis pariter formata, ac ſimili ei quam in Maxentiana expeditione vidiſſet. Quæ licet à recentioribus auctoribus referantur: ſcimus tamen Euſebium in oratione habita de Conſtantini laudibus, conſtanter affirmare diuinas ei viſiones non ſemel, ſed ſæpenumero illuxiſſe. Vnde non mirum, ſi adeo ſignum Crucis horreret ſimul & timeret Licinius, vt (quod ait Euſebius *m*) cum intelligeret quanta eſſet in Cruce vis, (qua roboratus Conſtantini exercitus in bello ſuperiori

m Euſeb. 2. Vit. 16.

eſſe conſueuerat,) ipſe ſuos milites hortaretur, ne ei ex aduerſo irent, ſed cauerent ne vel fortuito, vel per imprudentiam oculos in illam conicerent: quippe eam & virtute valere plurimum, & ſibi aduerſariam, infauſtamque eſſe. Qualem vero erga hoſtes ſe oſtenderet Conſtantinus, intelligitur ex eo quod idem Euſebius *a* ſcribit, ipſum diligentem adhibere ſolitum cautionem, ne inter dimicandum fieret multorum cædes: cumque adeptus eſſet victoriam, hortari ſuos conſueuiſſe, vt captiuorum miſererentur: & ſi quando eorum animos ferociores cerneret, muneribus eos continere, ſed & iis qui aliquem ex hoſtibus viuum cepiſſent, certam pecuniæ ſummā proponere ſolitum fuiſſe; adeo vt infiniti ex ipſis etiam barbaris incolumes euaſerint, Imperatore vitam ipſorum auro redimente.

a Ibid. c. 3.

IV. VIRTVS CRISPI CÆS. b Euſ. 10. hiſt. 9.

Teſtatur porro idem auctor *b*, in hoc Liciniano bello Criſpi Cæſaris, filii Conſtantini, virtutem enituiſſe, quem ad debellandum tyrannum pater ſecum duxerat. Idemque huc vſque ſuam producens hiſtoriam, eundem Criſpum cum gloria voluit ſepeliiſſe, prædicans pietate patri non imparem: nec in aliis ſuis de Conſtantini Vita ſcriptionibus quicquam amplius de eo, ne ipſius nece patris gloriam obſcuraret, cui tantum viſus eſt hiſce ſuis lucubrationibus ſtuduiſſe. In quibus (quod ad hæc tempora ſpectat) diffuſe narrat *c*, quomodo extincto Licinio, ſub vno Chriſtiano Imperatore Conſtantino, omnes Romani Imperii populi coeuntes, tranquilliſſimo rerum ſtatu potiti ſint: quibuſq; legibus & edictis idem Imperator exulem Religionem Chriſtianam reſtituerit, & Orientalem Eccleſiam dira perſecutione proſtratā erexerit: Fideles exules & profugos reuocauerit; detentos in carcerib. aut metallis, aliiſq; operibus ſeu publicis ſeu priuatis addictos, relaxauerit: ſeruos factos in libertatem reduxerit: cunctis deniq; ſuas dignitates, bonaque adempta, ſiue à priuatis, ſiue à fiſco poſſeſſa eſſent, reſtituerit: defunctorum Martyrum facultates cognatis, vel ſi ii deeſſent, Eccleſiis addixerit: omnium deniq; neceſſitatibus prouiderit.

c Id. 2. de Vit. Conſt. 19. vſque 42.

IN MONARCHIA CONSTANTINI PAX SVMMA.

V.

Suntque plane illa tempora optatiſſima atque feliciſſima, cum Epiſcopi ſuis ſinguli Eccleſiis reſtituti, egregiam nauarunt operam vt idolorum cultum prorſus abolerent, & fidem Chriſtianam quam latiſſime propagarent. Sed & illos qui iis locis præfecti erant, vbi Chriſtianorum maior eſſet numerus, in delubra Deorum iniecisſe manus, & idola demolitos eſſe; vnius S. NICOLAI Myræ in Lycia Epiſcopi fama celeberrimi & miraculis clariſſimi exemplo, de reliquis opinari conceditur: quem habent eius Acta, poſt edictum Conſtantini, & ipſum è vinculis quibus religionis cauſa detinebatur in carcere, ſuæ Eccleſiæ reſtitutum, omnem illam circuiſſe regionem, & aras quamplurimas, nonnullaq; templa proſtrauiſſe, ac dæmonia inde eieciſſe. Porro *d* peregrinationem ipſius Hieroſolymam ad inuiſenda loca ſancta, ac poſtea mirificam eius, Dei iuſſu factam, in Epiſcopum Myrenſem electionem: (quæ ante Licinianam Perſecutionem contigerunt) itemque admiranda vitæ cunabula, auctoſq; cum ætate ſanctiſſimos mores, egregia edita miracula, cæteraſque res præclare geſtas: eadem eius Acta *e*, cum à Græcis, tum à Latinis ſcripta, atque omnib. peruulgata continent: vt non ſit opus ſingula recenſere, ſed pro temporum ratione pauca duntaxat attingere, quæ ad Annales Eccleſiaſticos magis ſpectare noſcuntur. Studium autem Chriſtianorum in comminuendis idolis, ad ſtatuas quoque Imperatorum perſecutorum excidendas progreſſum eſſe, teſtatur Greg. *f* Nazianzenus de Maximini ſimulacris.

S. NICOLAVS DEMOLITVR IDOLA.

d Hæc de Nicolao habet Bar. an. 316. nu. 36. ſed abſque certa temporis nota.

e Ap. Metaph. & Sur. 6. Dec. f Greg. Naz. orat. 1. in Iul.

VI.

Nec vero pace vbique reddita, tantummodo ciuitates excultæ Chriſtianis legibus redditæ ſunt pulchriores, ſed & deſerta loca Monachorum coloniis mirifice illuſtrata. Inter quos hoc eodem tempore, qui poſtea fama celeberrimus in Thebaide claruit *Pachomius* Abbas, cum militaſſet tyro in caſtris Licinii, eo deuicto, dimiſſis tyronibus, Chriſtianæ militiæ nomen dedit, & ſub Abbate inſignis nominis *Palemone* profiteri cœpit vitam anachoreticā: cuius extant *g* Acta clariſſima, & omni ex parte ſinceriſſima: in quibus, ſicut in Vita Sancti Antonii, præclara fit mentio quamplurimorum aliorum celebrium virorum,

DE PACHOMIO ABBATE

g Ap. Metaph. & Sur. 14. Maii.

eandem hoc tempore eremum illuſtrantium; de quibus alias.

[Militaſſe Pachomium in caſtris Maxentii, non Licinii, ex coddms. aliiſq; ratonibus & auctoritatibus, contendit Roſvveidus in Not. ad Vitam eiuſdem Sanct. vbi & quædam alia habet, ex quibus lux afferatur Baronio]

VII. ARIVS TVRBAT PACEM ECCLESIÆ.

Cum autem iam ex victoria Conſtantini, editiſq; ab eo pro pietate legibus, fulgentiſſimus illuxiſſet Orienti pacis radius; hoſtis humani generis, quod ſibi ex animo accidiſſe ſenſerat in Occidente, cum per eundem Conſtantinum collocata Eccleſia in ſumma gloria atque ſplendore, eam per Donatiſtas ſchiſmate labefactare conatus eſt; idem plane iniens in Oriente conſilium, igne impietatis Arianæ omnes propemodum Eccleſias inflammauit. Quippe exutus (vt dictum eſt) Arius ab Alexandro Epiſcopo Alexandrino munere presbyteratus, idemq; vna cum ſociis in Alexandrino centum Epiſcoporum Concilio excommunicatus; cum nihilominus toto tempore Perſecutionis Licinianæ permanſiſſet Alexandriæ, tandem reddita Eccleſiæ pace, ab eodem Alexandro inde eiectus, profectus eſt in Palæſtinam, & ab illius prouinciæ Epiſcopis impetrauit publicos vna cum ſuis conuentus agere; monitus tamen ſtudere pacem inire cum Alexandro, eiq; ſe ſubiicere. Hæc plurib. Sozom. *a*.

a *Soz. l. 1. c. 14. in fin.*

VIII. EVSEBIVS ET ALII ARII FAVTORES

Sed his minime acquieſcens Arius, homo ingenio vafer, & callidus actionibus, potentiſſimo viſus adminiſtro Euſebio Epiſcopo Nicomedienſi, (qui inſano ambitionis furore percitus, fuerat non ita pridem, fauore, vt creditur, Conſtantiæ vxoris Licinii, ab Eccleſia Berytenſi tranſlatus Nicomediam) quo maiori fretus eſt potentia, eo grauiores excitauit tumultus. Siquidem ad eum ſcribens *b*, poſt querelas de ſua ab Alexandria pulſione, blaſphemias ſuas in Dei filium euomens, quem principium habuiſſe, nec ex Patris ſubſtantia natum eſſe docebat, eundem Euſebium ad ſui protectionem hortatur: gloriatus ſecum ſentire Euſebium Cæſarienſem Palæſtinæ, Theodotum Laodicenum, Paulinum Tyrium, Athanaſium Anazarbenſem, Gregorium Berytenſem, Aetium Lyddenſem, & omnes denique Orientales Antiſtites, præter Philogonium Antiochenum, Macarium Hieroſolymitanum, & Hellanicum Tripolitanum; quos ideo impudentiſſimus hæreſiarcha appellare hæreticos non dubitauit, atq; etiam calumniis onerare quaſi Filium ingenitum prædicarent. Porro hanc epiſtolam cum accepiſſet Euſebius, impigre negotium curans, quem videbat Paulinum Tyrium, licet cum Ario ſentientem, haud tamē audere quod ſentiret ſcriptis prodere; eundem literis *c*, exemplo Euſebii Cæſarienſis, ad propugnationem impii dogmatis cohortatus eſt, ipſe quoq; impietatis ſuæ virus euomens. Id autem præſtitiſſe Paulinum opinamur: ſicut feciſſe conſtat alios ſuperius nominatos, Euſebium Cæſarienſem & Athanaſium Anazarbenſem, atque etiam Georgium Laodicenum; id teſtante S. Athanaſio *d*: Extantque eiuſdem Euſebii Cæſarienſis ad Alexandrum eadem re ſcriptarum fragmenta literarum, in Actis Concilii *e* Nicæni Secundi: ſicut & auctor eſt Socrates *f*, ipſum quoque Euſebium Nicomedienſem pariter ad Alexandrum pro Ario ſcripſiſſe. Quinimo & ipſe Arius, ac qui cum eo erant clerici Alexandrini, alias *g* dederunt ad eundem Alexandrum; quibus turpiter mentiti ſunt, ſe prædicare doctrinam, quam à maioribus accepiſſent, & ab ipſomet Alexandro publice docente audiſſent.

b *Ext. eius literæ ap. Epiph. hær. 69. & Theodo. l. 1. c. 5*

c *Ap. Theod. ibid.*

d *Athan. de Syn. Arian.*

e *Conc. Nic. II. Act. 6.*

f *Socr. l. 1. c. 3*

g *Ext. ap. Epiph. hær. 69*

IX. ALEXANDRI EPISC. ALEXAND. LABORES PRO FIDE TVENDA. *Epiph. ibid.* *Socr. li. 1. c. 3.* *Theo. l. 1. c. 4* ARII IMPIA DOGMATA.

Quod autem omnes eiuſmodi epiſtolæ ſic ad Alexandrum eſſent ſcriptæ, vt tamen earum exemplaria cunctis palam innoteſcerent; fuit ei pariter opus contrarias reddere literas Circulares: cuiuſmodi ab eo conſcriptas fuiſſe numero ſeptuaginta, Epiphanius *h* tradit; ſed ex iis binæ tantummodo ſuperſunt, quarum alteras recitat Socrates *i*, Theodoretus *k* alteras longe prolixiores. Quib. quidem Alexander Arii dogmata manifeſtans, ſimul & egregie confutans, ait eum docuiſſe, Deum non ſemper Patrem fuiſſe, ſed tempus aliquando extitiſſe cum non eſſet Pater: non ab æterno Verbum Dei fuiſſe, ſed ex nihilo ortum eſſe: nam Deum qui eſt, eum cum non erat, ex eo quod non eſt procreaſſe, & propterea tempus fuiſſe aliquando cum non eſſet. Creatum enim & factum eſſe Filium; eundemque neque eſſentia Patri ſimilem, neque natura verum Patris Verbum, neque veram eius Sapientiam eſſe, ſed per abuſionem Verbum & Sapientiam dici: Ipſum factum eſſe proprio Dei Verbo & Sapientia quæ in Deo eſt, per quam cum cætera omnia, tum illum fecit ipſe, eius, & ob eam cauſam poſſe natura ſua conuerti & mutari, ſicut animantia omnia ratione vtentia, immo & quemadmodum diabolus mutatus eſt: Verbum eſſe peregrinum, alienum & ſeiunctum à Sapientia Dei: Patrem à Filio minime explicari poſſe, nec perfecte cognoſci in ſua eſſentia: quippe Filium noſtra cauſa factum eſſe, vt Deus per ipſum tanquam per inſtrumentum nos crearet; neque extitiſſe aliquando, niſi Deus nos creare in animum induxiſſet. Hęc de Arii blaſphemiis Alexander in epiſtola quę eſt apud Socratem: cuius labores pro tuenda Filii Dei aduerſus Arianos diuinitate, egregie laudauit Athanaſius *a*. Ex iis vero quæ ex eadem epiſtola recitata ſunt, plane conſtat Arium ſenſiſſe aliud eſſe Dei Verbum, aliud Dei Filium; quem vellet non eſſe Verbum, ſed qui eſſet factus per Verbum, ipſeque nonniſi abuſiue eſſet Verbum, quod ipſum Arianis obiiciens Athanaſius *b*, æque demonſtrauit eos plura Verba conſtituiſſe. Quin etiam eoſdem aſſeruiſſe, Chriſtum corpus ſine anima aſſumpſiſſe, & pro anima Deitatem habuiſſe, ita vt affectiones quoque ei aſſignarent, expreſſum habetur in Secunda Nicæna *c* Synodo auctoritate Gregorii Nazianzeni.

a *Athan. orat. 1. cont. Arian.*

b *Id in decr. Nic. Syn. cont. hær. Arian.*

c *Concil. Nic. II. Act. 6.*

X. ALIÆ ALEX. LITERÆ ADVERSVS ARIVM.

Cæterum cum poſt ſcriptam priorem illam epiſtolam, idem Alexander aliquam plurimis diuerſarum Orientis prouinciarum Epiſcopis aduerſis Arium ſcripta ſuiceniſſet; iidemque contra Arianos conſcripto ab Alexandro fidei libello ſubſcripſiſſent: optans ipſe hæc eadem præſtari à reliquis, tunc Circularem illam prolixiorem emiſit, quam Theodoret. recitat, eiq; & exemplaria literarum ab iiſdem Orientalib. Epiſcopis aduerſus Arium ſcriptarum ſubiunxit: quæ quidem licet (vt præſefert titulus) ad Alexandrum Conſtantinopolitanum Epiſcopum data dicatur; ex eius tamen lectione apparet ad plures ſcriptam eſſe, vtpote Encyclicam. Quem vero citat Apoſtolicum canonem, aduerſus Epiſcopos qui excommunicatos à ſe in Eccleſiam reciperent; plane cognoſcitur eſſe trigeſimus tertius ordine, quo præcipitur, ne clerici à ſuo Epiſcopo excommunicati, ab alio Epiſcopo recipiantur, quem etiam nouit, & confirmauit Magnum Concilium Nicænum *d*: repetituſque habetur in Antiocheno *e*.

d *Cōc. Nic. c. 5*

e *Conc. Antioch. c. 6.*

XI. SILVESTRI PP. STVDIVM PRO COMPONENDIS REBVS ECCL.

f *Ext. in Bibl. S.*

Cum vero de his omnibus Alexander imprimis ſcripſiſſet ad primariæ Sedis Antiſtitem Silueſtrum Romanum Pontificem; (vt conſtat ex epiſtola *f* Liberii Papæ ad Conſtantium Imperatorem) intendens ille ad componendas eiuſmodi turbas animum, quod eius præcipue muneris eſſet obortas hæreſes damnare, & diſſentientes Epiſcopos conciliare; habebatq; inſuper exemplum Dionyſii prædeceſſoris ſui, qui eiuſdem Alexandrinę Eccleſiæ turbas, tempore alterius Dionyſii Alexandrini Epiſcopi, ſumma diligentia ſedauerat: ipſe, inquā, Silueſter his monitus, OSIVM Cordubenſem in Hiſpania clariſſimum confeſſione & eruditione Epiſcopū, Legatū in Orientem miſit, & primo Cōſtantinum conuenire iuſſit, literas ab eo accepturum; ſiue eidem iam apud Conſtantinum Imperatorem in Bithynia degenti (vt potius Euſeb. *g* & Socrates *h* ſignificare videntur) id muneris delegauit, vt excitatum per Arium incendium extingueret. Id enim vt affirmemus factum eſſe per Silueſtrum, omnino cogit quod idem Oſius reperiatur in ea cauſa Concilium generale Alexandriæ celebraſſe, & poſtea Nicæno & Sardicenſi Oecumenicis præfuiſſe, quod non niſi auctoritate Sedis Apoſtolicæ vllatenus præſtare valuiſſet. Neque enim eſt, quod dici poſſit nullius à Conſtantino Legatus in Ægyptum; quandoquidem in literis tunc per eum ab eodem Imperatore ſcriptis, quas Euſebius *h* recitat, nulla prorſus de ipſo Oſio, aut aliquo alio miſſo à ſe legato, mentio habeatur: quod imprimis neceſſe fuerat expreſſiſſe. Sed par eſt credere, eundem à Silueſtro delegatum, ab ipſo quoque Conſtantino literas *i* accepiſſe, quo facilius munus ſibi iniunctum exequeretur.

g *Euſeb. 2. de Vit. 62.*

h *Socr. l. 1. c. 4*

OSII LEGATIO.

i *Euſ. 2. de Vit. 63.*

k *Socr. l. 1. c. 4*

XII. CONSTANT. STVDET ECCLESIÆ PACI

Porro eiuſmodi Conſtantini literæ tunc ad Alexandrum & Arium (vt præſefert titulus) de mutua inter eos reconciliatione miſſæ, ita conſcriptę ſunt, vt alterum de duobus eueniſſe oporteat; vel Euſebium Arianum hominem parum fideliter eas retuliſſe; vel earundem ſcribendarum argumentum ipſi Conſtantino tunc Nicomediæ agenti ſuppeditatum fuiſſe ab altero Euſebio eiuſdem ciuitatis Epiſcopo, omnium Arianorum facile principe, à quo complura fuerint coagmentata mendacia: vt cum imprimis potior diſcordiarum culpa reiicitur in Alexandrum, & ipſa de qua ageretur controuerſia leuicula & inanis dicitur, & tam Alexander quam Arius vnam eandemq; de fide ſententiam tenere perhibentur. Quæ vero poſthæc geſta ſunt, dicentur annis ſequentibus.

IESV CHRISTI AN. 319.

SILVESTRI AN. 6.

CONSTANTINI AN. 14.

I. SARMATÆ COMPRESSI A CONSTANTINO.

a Ap. Adolph. id male poni- tur ſub Conſtant. Iuniore.
b Soz. l. 1. c. 8.
c Zoſ. lib. 2.
d Euſeb. 4. de vit. 5. & 6.

ANNO Chriſti trecenteſimo decimo nono, Conſtantino Aug. quintum & Licinio Iuniore Cæſ. Coſſ. idē Conſtantinus Sauromatas, ſiue Sarmatas, ad Mæotidem paludem habitantes, qui Iſtro traiecto Romanam ditionem aggreſſi fuerant, debellauit. Extat *a* enim antiquus nummus, ſignificans id accidiſſe hoc ipſo quinto Conſulatu eiuſdem Imperatoris: quod Sozomenus *b* geſtum ponit mox poſt bellum Licinianum, Zoſimus *c* vero poſt debellatum in Thracia Licinium, & ſancitum cum eo fœdus. Meminit & Euſebius, ſed in fine Vitæ *d* Conſtantini, dum barbaros ab eo domitos ſimul recenſet. Cæterum non ſemel, ſed ſæpius Sarmatas à Conſtantino eſſe ſuperatos, habet Porphyrius in Panegyrico eidem Conſtantino oblato. Quod vero ait Euſebius, Sauromatas à Scythis inuaſos, coactos eſſe ſeruos ſuos armare, & ab iiſdem propriis ſeruis poſtea expulſos ad Conſtantinum ſe recipere: ea poſt hæc tempora geſta oportuit, quæ S. Hieronymus in Chronico refert anno vigeſimo octauo eiuſdem Imperatoris. Sauromatis autem Sozomenus Gothos adiungit, & ipſos à Conſtantino deuictos; quos Euſebius Scythas appellaſſe videtur. Sed quod hoc bellum Scythicum alio tempore geſtum eſſe conſtet, agetur de eo inferius *e* ſuo loco. Addit deniq; Sozomenus, Conſtantino in his bellis vel maxime per ſigna ac ſomnia declaratum eſſe, quam ſedulo Deus ſua prouidentia ei proſpexiſſet.

e An. 330. 10.

II. CONSTAN. SCRIBIT CONTRA ARIVM.

f Epip. hær. 69

Quod autem pertinet ad res Eccleſiaſticas, cum anno ſuperiori Conſtantinus ad Alexandrum & Arium, literas, quas diximus, de mutua ipſorum reconciliatione ſcripſiſſet: quid deinde Alexander ad Conſtantinum reſcripſerit, haud conſtat: reſcripſiſſe tamen, auctor eſt Epiphanius *f*. Cum vero Arius literas parum officioſas, & tam ſublimi Imperatoria maieſtate minus dignas reddidiſſet: iis acceptis Imperator, zelo incenſus, publicas contra eum atque eius opinionis fautores dedit: tales plane quales decebat accipere inſanum hæreſiarcham, nempe inuectiuis & reprehenſionibus, ſalibus quoque ac iocis, denique monitionibus ad reſipiſcendum ab erroribus, refertas; quas & paſſim (vt ait Socrates *g*) diuulgandas curauit, & ex eis pauca quædam Epiphanius *h* recitat: Euſebius autem parum liberalis hiſtorici numeros implens, earum nec meminit quidem, quod contra Arianos ſuos ſcriptæ eſſent; cum alioqui quæ aduerſus Alexandrum & Catholicos facere viderentur, integras retulerit. Extant nihilominus ipſæ hactenus integræ conſeruatæ *i*: ex quarum fine apparet, eaſdem Conſtantinum ſuo ipſius chirographo conſignatas miſiſſe ad Alexandrinos, ac publice recitari iuſſiſſe, quo illis teſtatum redderet animum ſuum in Arium.

g Socr. l. 1. c 6.
h Epiph. ibid.
SOLVS EVSEBII CÆSAR.
i Vec. Baron. 10. Tom. III. lit. an. ex Bibl. Vatic.

III.

Interea vero Oſius Cordubenſis Epiſcopus, ad ſedandas (vt vidimus) Orientalis Eccleſiæ rixas delegatus, in Ægyptum cum literis Conſtantini profectus, Generale Alexandriæ CONCILIVM celebrauit: ſic namque illud Athanaſius *a* nominat, quod omnes Epiſcopi illarum prouinciarum quæ parebant Antiſtiti Alexandrino, fuerint ad Synodum conuocati. Quæ vero in eo geſta ſint, cum exciderint ipſius Acta, perpauca tantum quædam ſuperſunt: veluti quod Athanaſius ſcribit; Colluthum presbyterum Alexandrinum (de quo ſuperius) pro Epiſcopo ſe falſo gerentem, fuiſſe à Patribus in ordinem redactum: Itemque quod tradit Socrates *b*, peruerſum dogma Sabellii, etſi iam olim damnatum, quod tamen in illis regionib. plurimum inualuiſſet, eſſe prorſus exploſum: & quod ille trium perſonarum diſtinctionem non reciperet in Trinitate, ſed in vnam eas omnes eſſentiam indiſtincte confunderet: factum eſſe in eadem Synodo, vt in ſanctiſſima Trinitate, ſicut vna prædicaretur οὐσία, ita tres dicerentur ὑποστάσεις: vnde poſtea maior oborta eſt controuerſia, de qua ſuis locis agendum pluribus.

OSIVS CELEBRAT CONC. ALEXAND.
a Athana. Apol. 2.
b Socr. l.

IV. FVNGITVR ORIENTIS LEGATIONE SILVESTRI.

Ex his igitur quæ reperiuntur aduerſus Colluthum & Sabellianos geſta, facile poſſumus intelligere cætera quæ ſunt de eodem Concilio obliuione ſepulta, de rebus geſtis aduerſus Arianos atque Meletianos, quorum cauſa potiſſimum Oſius miſſus videbatur. Sed & ſatis ſignificatum videtur, eundem Oſium in his functum eſſe Legatione Apoſtolicæ Sedis: nam cum in Conſtantini literis anno ſuperiori ſcriptis, nonniſi de componendis diſſidiis inter Alexandrum & Arium mentio habeatur; vt ipſe præterea de ſchiſmaticorum & hæreticorum cauſis in primaria totius Orientis ſede cognoſceret, ab alio quam à Conſtantino id ei oportuit imperatum, porro non ab alio id poteſt dici vel fingi, quam ab ipſo Romano Pontifice, quem Alexandri literis de his & aliis interpellatum fuiſſe vidimus. Quantum autem temporis in iis Oſius inſumpſerit, haud liquet; ſed quod negotia obiret difficillima, putamus ea fuiſſe in plures annos propagata; quem tamen non ſemper in Ægypto detentum eſſe conſtat; ſiquidem eadem legatione in componendis Aſianorum Syrorumq; diſſidiis de die celebrationis Paſchatis, poſtea occupatum fuiſſe, Sozomenus *c* tradit.

c Soz. l. 1. c. 15.

V. SYNODVS GANGRENSIS.

d [De hoc Cōcilio & alia occaſione Bar. in ſ. Tom. III. an. 361. ſed omnino ex ipſius ſententia huc transferenda fuit.]

Quin & eodem tempore celebrata reperitur ab eodem Oſio GANGRIS *d* ciuitate in Paphlagonia, SYNODVS aduerſus errores cuiuſdam EVSTATHII, qui adeo fauit Monachiſmo, vt ſpreuerit reliquos Chriſtianorum ordines: & prætextu quodam ſanctitatis, Dei Eccleſiam (quæ inſtar ſagenæ, omnium piſcium genera congregantis, cunctos amplectitur) perſumdederit; ac ferme fuiſſet demolitus, niſi cito ſecuris Apoſtolica infauſtos palmites per Oſium Legatum ſuccidiſſet. Cum vero quo potiſſimum anno dicta Synodus fuerit celebrata, minime appareat: tamen ex præſentia eiuſdem Oſii certum redditur; ipſam his temporibus habitam eſſe, quando ipſe labantem Orientalium Eccleſiarū ſtatum reſtituere curaret. Vnde etiam accidiſſe putamus, vt quod idem Apoſtolicæ Sedis auctoritate eidem Concilio præſto fuerit, Symmachus Papa in Sexta Romana Synodo teſtatus ſit, canones Gangrenſes Apoſtolica auctoritate conditos eſſe.

VI. EVSTATHIVS HÆRESIARCHA, DIVERSVS A SEBASTENO.
e Socr. l. 2. c. 35
f Soz. l. 3. c. 13.
g Baſil. ep. 74. & 82.

Quiſnam autem fuerit *Euſtathius*, prauorum eiuſmodi dogmatum architectus, haud certo conſtat. Licet enim hunc fuiſſe Euſtathium illum Epiſcopum Sebaſtiæ in Minori Armenia, de quo ſæpe inferius ſub Conſtantio ac deinceps, Socratis, *e* Sozomeni, *f* & aliorū qui hos ſecuti ſunt hiſtoricorum aſſertione tradatur; nulla tamen id nobis ratione probatur. Quid enim quod nec S. Baſilius, *g* cum duabus epiſtolis Valentis Imperatoris tempore ſcriptis, diligēti ſcopa cunctas eiuſdem Euſtathii Sebaſteni turpitudines in vnum congeſſit, nec tot Synodi, quibus Euſtathius (teſte eodem Baſilio, & aliis) reperitur fuiſſe damnatus à Catholicis, aliquam prorſus habuere mentionem eius damnationis in Concilio Gangrenſi, vel tot eius hæreſum, quæ illic cum auctore anathemati ſuppoſitæ fuerunt, ſed tantum de perfidia Ariana eum damnarunt? Quid item quod fungēte eodem Euſtathio Sebaſteno cum collegis legatione apud Liberium Romanum Pontificem, (vt ſuo loco dicetur) cum profeſſio ab eo exacta eſt Catholicæ fidei, nulla alia ab ipſo edita eſt, præter illam qua ſe Arianam hæreſim deteſtari ſignificaret? Quid denique quod apud neminem antiquorum,

quorum, qui hæreticorum catalogum ſcriptis fuerit proſecutos, idem Euſtathius Sebaſtenus errorum Gangris recenſitorum auctor eſſe dicatur; non apud Epiphanium aut Philaſtrium, Auguſtinum, Theodoretum, vel Damaſcenum? Quapropter accidiſſe exiſtimamus, vt cum ipſo ſui ortu hæreſes illæ cum auctore compreſſæ, ac penitus extinctæ, & ab omni memoria deletæ eſſent; nihilominus Socrates & Sozomenus, quod in Actis Gangrenſis Synodi inueniſſent illorum errorum in crimen adductum Euſtathium quendam, nec alium ſcirent eius nominis ea ætate hæreticum, præter Sebaſtenum, qui hæreſis Arianæ cauſa reperiretur ſæpe damnatus; eidem omnia adſcripſerint.

VII. Sed malus opinator Sozomenus *a*, errores ex errore deducens, tradit eundem Euſtathium Sebaſtenum auctorem extitiſſe Vitæ Monaſticæ in Armenia, Ponto, & Paphlagonia; ibidemq; primum omnium regulas compoſuiſſe, quib. monachi ſimul victuri inſtituendi eſſent. Quod quidem tantum abeſt vt dici poſſit, vt nec ſi ipſe monachus fuerit aliquo digno teſte probari poſſit. Siquidem S. Baſilius *b* eiuſdem viri vitam à cunabulis prope retexens, cum eius inſtitutionem Alexandriæ ſub Ario magiſtro recenſeat, reditumque in patriam referat, & quas paſſus eſt abdicationes ob Arianam hæreſim antequam Epiſcopus eſſet, vel cum factus Epiſcopus; nullam vnquam habuit mentionē de ſuſcepto ab eo monaſtico inſtituto; nec etiam cum ad ipſum Euſtathium *c* ſcribens, diuerſarum recenſuit prouinciarum quos nouerat monachos. Sed & quamuis talis extitiſſet, haud tamen vlla prorſus ratione probari poterit, fuiſſe in nominatis regionibus monachorum primum auctorem & inſtitutorem: cum ante Baſilium nullam in iis viguiſſe cœnobiticæ vitæ obſeruantiam, perfacile poſſit intelligi ex eo quod idem Baſilius de eiuſmodi inſtitutione accuſatus à Neocæſarienſibus *d* primariæ Ponti ciuitatis accolis, ſe defendit exemplo monachorum Ægypti, Palæſtinæ, & Meſopotamiæ; non autem propinquiorum prouinciarum Armeniæ, Ponti, & Paphlagoniæ: quod neceſſario debuiſſet, ſi iam tunc fuiſſent auctore Euſtathio propagati.

a Soz. l. 3. c. 13.
EVSTATHIVS SEBAST. FALSO CREDITVS AVCTOR MONACHOR. ARMEN.
b Baſ. ep. 74. 82.
c Id. ep. 78.
d Id. ep. 63.

VIII. Verum cum quinam fuerit ille Euſtathius Gangris damnatus, adhuc remaneat incertum; moueor interim coniectura, vt loco *Euſtathii* reponendus ſit *Eutactus*. Mentio namque eſt de huius nominis monacho Armeno apud Epiphanium *e*; quem ait educatum fuiſſe in Palæſtina à quodam Petro profeſſione anachoreta, re vera autem impoſtore: reuerſum autem in patriam, multos polluiſſe ope quorundam, quos primo corrupit, diuitum & Senatorii ordinis virorum; citiusque morientem reliquiſſe libros hæreſibus confertos. Vt autem hunc ipſum exiſtimemus eſſe, quem Euſtathium dicunt, cum ſimilitudo nominis perſuadet, tum locus (nempe Armenia) vbi docuit; tum etiam quod de eius diſcipulis Epiphanius ſcribat, ſolitos decipere ſimpliciores homines habitu ſolitarie degentium & renunciationem quandam iactaſſe. Quæ quidem renunciatio ea videtur eſſe, qua in Epiſtola Synodi Gangrenſis ad Armenos, Patres aiunt, eundem hæreſiarcham, & diſcipulos eius, docuiſſe, niſi Chriſtiani omnibus renunciarent diuitiis, ſpem nullam apud Deum ſalutis ſuæ ſibi reliquam fore: ſed & illud, Non tantum filios relinquere debere parentes, & hos illos, verum vxores viros ſuos, vt ſalutem conſequerentur, aduerſus quem errorem extant canones *f* eiuſdem Synodi. Et quod pertinet ad ſanctiorem illum habitum, quo eos Epiphanius amiciri conſueuiſſe tradit; eo reſpexiſſe videtur Synodus *g*, cum illos damnauit, qui circumſpecte veſtiti pallio, contemnerent alios qui breuioribus vterentur indumentis, nempe birris. Quodq; præterea ſectarentur inſtituta *Petri* Palæſtini magiſtri Eutacti, quem idem Epiphanius refert quotidianas erogaſſe eleemoſynas: inde potuit accidiſſe, vt iidem oblationes ad erogandas in pauperes ſibi dari, etiam abſq; ſcientia Epiſcopi, populo perſuaderent: aduerſus quos ſanciti ſunt in eadem Synodo canones *h*.

EVTACTVS HÆRESIARCHA.
e Epip. hær. 40.
EIVS DOGMATA DAMNATA.
f Conc. Gāgr. can. 14. 15. 16.
g Ibid. c. 12.
h can. 7. & 8.

IX. Docebant inſuper eſſe damnabiles nuptias, virumque execrabilem, qui cum vxore dormiret, & culpabiles qui carnes ederent: renciendos quoq; presbyteros, qui aliquādo habuiſſent vxores: ac ſeruos debere dominos ſuos, & liberos parentes, vxores maritos, cultus diuini prętextu contemnere ac derelinquere: eaque occaſione feminas obtentu continentiæ poſſe mutare habitum, virilemque induere, & capillos amputare. Itemque propter continentiam ieiunandum eſſe die Dominico: reliqua vero ab Eccleſia Catholica ſeruari conſueta Ieiunia diſſoluenda: Contemptibiles eſſe Eccleſias, ad quas Fideles conuenirent, necnon ſacros Conuentus qui in baſilicis Martyrum celebrari ſolerent; ipſaſque Sanctorum Memorias execrabiles eſſe. Quæ cuncta, aliaque eiuſmodi nonnulla, viginti diſtincta capitulis, appoſito ſingulis anathemate, eadem Synodus damnauit: quæ ſunt etiam à Socrate *a*, Sozomeno *b*, Nicephoro *c* breuiter collecta. Cęterum quos reliquit Eutactus poſt ſe libros impietate refertos, eoſdem probe cognitos Epiphanius impugnauit; prætermiſſis erroribus ad Eccleſiaſticam diſciplinam ſpectantibus, in Concilio Gangrenſi damnatis; quod ii poſt dictum Concilium eſſe deſierint, fuerintque cum ipſorum auctore ſimul extincti. Errat autem Gratianus *d*, cum exiſtimat hæreticos Gangris damnatos fuiſſe Manichæos. Nam quod illi eleemoſynam facerent, plane conſtat fuiſſe à Manichæorum inſtituto alienos; licet in multis conuenerint.

a Socr. l. 2. c. 33.
b Soz. l. 4. c. 23.
c Nic. l. 9. c. 16.
d c. illud autem. diſt. 30.

X. Hoc eodem anno, ſecundum Nicephori Chronicon, Philogonius Antiochenus Epiſcopus, cum ſediſſet annos quinque, ex hac vita deceſſit; inq; locum eius ſuffectus eſt *Paulinus*, (qui alicubi *Paulus* dictus legitur) cuius etiam meminit Hieronymus in Chronico. Ex quibus redarguitur Theodoretus *e*, qui Euſtathium Philogonio ſubrogatum tradit, nulla penitus de Paulino habita mentione. Porro Philogonius ob vitæ ſanctimoniam relatus eſt inter Sanctos *f*: in cuius laudem, ipſius natali die, S. Chryſoſtom. *g* orationem habuiſſe reperitur.

PAVLINVS EPISCOPVS ANTIOCH.
e Theo. l. 1. c. 7.
f Mart. & Menol. 20. Dec.
g Chryſoſt. tom. 3. ad fi.

XI. Hoc item anno, iiſdemq; Coſſ. Conſtantinus Imp. iterū aduerſus Aruſpices, qui priuatim in alienis domibus Aruſpicinam exercerent, reſcripſit *h*. Itemq; pro Clericorum *i* ab omnibus muneribus immunitate; exceptis (vt poſtea *k* declarauit) illis qui vitandorum eiuſmodi munerum cauſa, fraudulenter ad clericatū confugerent. Sed illud maius, quod tradit Sozomenus *l*, eundem Imperatorem lege lata dediſſe poteſtatem omnibus, quicunq; in iudicium vocarentur, reiectis ciuilibus Magiſtratibus, ad Epiſcoporum iudicium prouocandi; ac ſtuduiſſe Epiſcoporum ſententiā ſicratam eſſe, & aliorum Iudicum ſententiis præualere, ac ſi ab ipſo Imperatore prolata eſſet: denique iuſſiſſe vt Magiſtratus Epiſcoporum iudicia exequerentur, & milites eorundem voluntati inſeruirent. Meminit eiuſdem legis Euſebius *m*: extatque *n* eadem ipſa hactenus integra, data poſtea Conſtantinopoli ad Ablauium Præfectum Prætorio: qua quidem declarauit, ſe adeo deferri velle ſententiis Epiſcoporum, vt non tantum in iis quæ ſpectant ad Eccleſiaſticas controuerſias, ſed etiam ciuiles diſceptationes, illibatæ permaneant; adeo vt neq; Præfectus Prætorio, cuius ſummum ius erat atq; poteſtas, vel alius quilibet magiſtratus poſſet eas inualidas reddere.

h l. 1. & 2. C. Th. de maleſ.
i l. 2. C. Th. de Epiſc. & cler.
k l. 3. eod.
l Soz. l. 1. c. 9.
CONSTAN. RESCRIBIT PRO CLERICIS.
De qua agit etiam Baron. an. 314. nu. 57. & ſeqq.
m Euſeb. 4. de Vit. 27.
n l. 2. C. Th. de Epiſc. iudic.

IESV CHRISTI AN. 320.

SILVESTRI AN. 7.

CONSTANTINI AN. 15.

I. ANNO Chriſti trecenteſimo vigeſimo, Conſtantino Aug. ſextum & Conſtantio Cæſ. ipſius filio Coſſ. celebrata ſunt Romæ Cæſarum Quinquennalia, cum ipſe Conſtantinus pater annum iam decimum quintum Imperii auſpicatus eſſet, & vota pro eius Vicennalibus fierent: vt expreſſe teſtatur Nazarius *o* celebris horum temporum orator, in Panegyri quam tunc Romæ habuit, abſente licet Imperatore: quem anno ſuperiori profectum ab Oriente, præſenti in Gallias peruenisse, conſtat ex reſcripto *p* iiſdem Coſſ. Calendis Martii, in ipſo eius in Gallias aduentu,

QVINQVENNAL A CÆSARVM.
o Nazar. Panegy. 3. Conſt.
p l. 2. C. Th. de Veter.

in vrbe Velouocorum dato de immanitate veteranis conceſſa. Sed & ipſos Cæſares vna cum eo tunc egiſſe, idem orator demonſtrat. Attigitque inſuper victoriam, hoc eodem anno à Criſpo Cæſ. Conſtantini primogenito aduerſus barbaros obtentam: quos quidem fuiſſe Alemannos, docent antiquorum inſcriptiones *a* nummorum.

a Adolph. de numiſm.

II. Conſt. reſcribit pro cælib.

His item Coſſ. idem Conſtantinus Imp. ſanctionem *b* ad populum edidit, qua leges Iuliam & Papiam, aduerſus cælibatum ſtatutas, (quibus cælibes à ſucceſſione ſuorum repellebantur, ingensque inde theſaurus in Ærarium inferebatur) voluit abrogatas: ſiquidem illæ iure olim ſancitæ leges (vt conteſtatus eſt Auguſtus apud Tacitum *c* & Dionem) aduerſus turpem, fictum, & ſterilem cælibatū, iniuſte à Gentilib. conuerſæ eſſent contra verum, ſanctum, atq; fœcundum Chriſtianorum hominum cælibatum, diuinis oraculis *d* præcognitum atq; laudatum, Domini ſententia *e* comprobatum, & Apoſtolica *f* auctoritate firmiter ſtabilitum. Cæterum hæc Conſtantini lex, in Codice Theodoſiano data ponitur pridie Calendas Februarii Sardicæ, Publicata vero Romæ prædictis huius anni Conſulibus: quæ inde in Codicem Iuſtinianeum *g* deriuata, aliis habetur notata Coſſ. nec integra recitatur. Agunt etiam de illa Euſebius *h*, & Sozomenus *i*: iſteque addit, maioribus etiam priuilegiis eos qui virginitati ſe conſecraſſent, à Conſtantino donatos eſſe; nimirum vt tam maſculi quam feminæ, etiamſi adhuc impuberes eſſent, teſtamenta condere poſſent: cum & ob hanc cauſam veteres quoq; Romani lege permiſiſſent, vt Virgines Veſtales etiam ad ſextum ætatis annum teſtamentum facerent. Certe eundem Imp. coluiſſe plurimum ſanctas Dei Virgines, idem Euſeb. aſſerit *k*: eaſdemq; ex publico aluiſſe, Theodoret. *l* eſt auctor.

b l.1. C.Th. de infirm. pœn. cælib.
c Tac. lib. 3.
Dio l. 56.
d Iſa. 54. 56.
e Matth. 19.
f 1. Cor. 7.
g l.1. C. de inf. pœn. cælib.
h Euſeb. 4. de vit. 26.
i Soz. l.1. c.19.
k Euſeb. 4. de vit. 28.
l Theo. l.1. c.11.

III. Abrogatio legis Papiæ.

Porro cum plura eſſent legis Papiæ capita, eadem à diuerſis Impp. paulatim amputata ſunt; primo à Tiberio *m*, poſtea à Claudio *n*, deinde à Seuero *o*, hoc vero tempore à Conſtantino, & poſt eum ab Honorio *p*, deniq; à Iuſtiniano *q*, qui nouiſſimus omnium ad exciſam multis ramis ingentem arborem, ſecurim admouit, Caduca cædens: licet eſſent alia quædam eiuſdem legis Papiæ capita, ad iura patronorum ſpectantia, quæ adhuc poſtea viguere. Quod autem lex Papia eo conſilio contra cælibatum ſtatuta fuiſſet, quo Vrbs ob bella ciuilia ciuibus exhauſta, ſobolis fœcunditate in priſtinum ſtatum reduceretur; de his agens S. Ambroſius *r*, maxime falli demonſtrat eos, qui ex ſancto cælibatu Chriſtianorum, putarent exhauriri hominum prole Romanum Imperium; exemplis docens, vbi paucæ virgines, ibi etiam pauciores homines: vbi virginitatis ſtudia crebriora, ibi numerum quoque hominum reperiri maiorem. Præter alias vero, quæ reperiuntur ab eodem Conſtantino iiſdem Coſſ. latæ de variis rebus æquiſſimæ leges: ad coercendam quoque procacem facinoroſorum audaciam, aduerſus virginum ac viduarum raptores, ac complices, ſeueriſſime reſcripſit *ſ*: cuius legis ſeueritatem Conſtantinus eius filius poſtea temperauit: ne *ſub ſpecie atrocioris iudicii, aliqua in vlciſcendo crimine dilatio naſceretur.

m Sueton. in Claud. c.3.
n Ibi. & c.19.
o Tertull. Apol. c.3.
p l.2. C. de infirm. pœn.
q l.1. C. de caduc. toll.
r Ambr. de virg. lib.3.
ſ l.1. C.Th. de rapt. virg.
** l.2. eo.*

IESV CHRISTI An. 321.

SILVESTRI An. 8.

CONSTANTINI IMP. An. 16.

I. Donatiſtæ relaxati ab exilio.

Anno Chriſti trecenteſimo vigeſimo primo, Criſpo & Conſtantino Iun. Cæſſ. ſecundum Coſſ. (vt auctor eſt S. Auguſtinus *t*) eorum pater Conſtantinus Donatiſtarum precibus fatigatus, quos ex illis ante annos quatuor in exilium condemnauerat, indulgens relaxauit; Deo relinquens puniendos, quos nulla vel pœna correxiſſet, vel clementia emolliſſet.

t Auguſt. poſt Collat. l.1. c.33 & in Breuic. Collat. di 3. c.22 & ep.152.

II.

Quod autem iidem ſcirent, nonniſi ex communicatione cum Romano Pontifice quempiam nanciſci poſſe Catholicum nomen; vt id mentite ſaltem aſſequerentur, eo malitiæ adacti ſunt, vt ſtatuerint aliquem ex ſuis Romam mittere, qui ibi Epiſcopum ageret: eo quidem prætextu, quod nonnulli Afri ſuæ communicationis homines in Vrbe commorantes, petiiſſent ſibi mitti qui eos colligeret: ſed reuera vt ſic gloriari poſſent, ſe Romæ habere Epiſcopum, ac proinde nomen Catholicum promereri. Itaque his ipſis Silueſtri Papæ temporibus, eo miſerunt *Victorem* quendam Garbienſem, cui alii quinque vſque ad tempora Optati, qui hæc deſcribit *a*, ſucceſſiue ſuffecti ſunt: iidemque (vt ait Auguſtinus *b*) vel ex Africa mittebantur ordinati, vel alii Epiſcopi Donatiſtæ ad eum ordinandum Romam pergebant; cum tamen (vt docet Optatus) nonniſi Afros vnquam ordinauerint, quod nullos alios ſibi adhærentes haberent. Quapropter & nullo negotio iidem Patres *c* totam eorundem machinationem vnica argumentatione diſſoluerunt, nempe quod nullam haberent manantem à Petri Cathedra ſucceſſionem, ex qua Eccleſia Catholica veræ vnitatis ſoliditate compaginata omnibus innoteſceret: nec commercio Formatarum cum Romanis Epiſcopis in eadem Petri Cathedra ſedentibus, in vna communionis ſocietate concordarent.

Conſtituunt ſibi Romæ Epiſcopum.

a Opt. lib.2.
b Auguſt. de hæreſ. c.69.
c Opt. lib.2. Aug. ep.163. 165. & alibi.

III. Alia ipſorum nomina.

Porro quod qui Romæ agerent, excluſi ab ipſa ciuitate, in quadam montium vicinorum ſpelunca conuenticula celebrarent: tradit idem Optatus, inde eos nomenclaturā accepiſſe, vt dicerentur *Montenſes*: quo etiam nomine à S. Hieronymo *d*, & ab Imperatore *e* appellantur. Verum eiuſmodi nuncupationis antiquiorem in Africa cauſam deprehendimus, in Feliciſſimo ſchiſmaticorum anteſignano tempore Cypriani, qui ſuos in monte colligeret, vt alias *f* dictum eſt. Et quod pariter oſtenderimus, ex eadem factione manaſſe Nouatum, inde putamus accidiſſe quod S. Epiphanius *g* ait, Nouatianos Romæ vocatos eſſe Montenſes. Cæterum ipſos Donatiſtas Romæ agentes, S. Auguſtinus *h* non tantum Montenſes, ſed etiam *Rupitanos* à rupibus in quas ſe recipiebant nominat: qui & apud eundem mendoſe reperiuntur dicti *Cuzupitæ*, pro *i Corrupitæ*. Deniq; S. Hieronymus *k Campitas* appellat, quod in campis ſuos colligerent.

d Hier. ep.153.
e l.43. C Th. de hæret.
f Sup. an.254.
g Epiph. hær. 59. in fin.
h Aug. de vnit. Eccl. c.3
i Hier. aduer. Lucif. in fi.
k [Vel potius pro *Caſupitæ*, à domibus ruſticis, ſeu cauernis.]

IV. Fiunt hæretici.

Hæc autem tractat Baro. hoc an. & 331.

Conſtat inſuper perditiſſimos homines, primo ex Traditoribus ſchiſmaticos factos, poſtea in deterius prolabentes, hæreticos euaſiſſe, & cum Nouatianis rebaptizaſſe Catholicos qui ad eos tranſirent: ſicut Optatus *l* & Auguſtinus *m* aſſerunt: quam quidem rebaptizationem, nonniſi à temporibus Macarianis ſub Conſtante Imperatore filio Conſtantini, ab iiſdem Donatiſtis inductam fuiſſe, ſignificat apud eundem Auguſtinum *n* Ticonius Donatiſta. Fuit & illa peculiaris eorundem *o* hæreſis, Eccleſiam ibi eſſe non poſſe vbi peccatum eſt; ideoque propter crimina (quæ ipſemet falſo commenti erant) Cæciliani Carthaginienſis Epiſcopi, Eccleſiam Chriſti de toto terrarum Orbe periiſſe, quaſi contagione communionis eius extinctam, atque in Africa apud ipſos ſolos permanſiſſe. Sed & ipſorum coryphæum Donatum, qui poſt Maiorinum extitit pſeudoepiſcopus Carthaginienſis, ſcribit idem Auguſtinus *p*, haud recte ſenſiſſe de ſanctiſſima Trinitate; ſed quamuis eiuſdem ſubſtantiæ; minorem tamen patre Filium, & minorem Filio putaſſe Spiritum S. Quod nec ignorauit S. Hiero. *q*, dum eius ſcripta relegens, ait edidiſſe de Spiritu S. librum Ariano dogmati congruentem. Sed (vt Auguſtin. addit) in hunc eius errorem, Donatiſtarum multitudo intenta non fuit.

l Opt. li.2.
m Aug. hær. 69.
n Id. ep.48. ad Vincent.
o Aug. cont. ep. Parm. li 1. c.1. & de hær. c.69.
p Id. d. c.69.
q Hier. de Scr. Eccl. in Dona.

V. Donati faſtus et arrogantia.

Eo porro arrogantiæ idem ille perueniſſe traditur *r*, vt ab aliis Epiſcopos exegerit, non minori timore ipſum venerari, quam Deum: & cum per ſolum Deum ſoleant homines iurare, paſſus fuerit homines per ſe ſic iurare tanquam per Deum. Quin & ſuos iactare ſolitos, ei oranti reſpondiſſe Deum de cælo, Auguſtin. *ſ* teſtatur. Atque inſuper Præfectos, immo ipſos Imperatores, conuiciis & contumeliis laceſſiuiſſe, Optatus *t* eſt auctor. De Donatiſtarum vero ab eo denominatione, iam dictum eſt ſuperius in origine Schiſmatis. Sub eodem autem Donato, ipſoque docente, puto, & hortante, oborti ſunt in Africa *Circelliones*, ſiue Circumcelliones: ſic dicti (inquit Auguſt. *u*) quod circum cellas vagarentur; quos tamen à Donato

r Opt. li.3.
ſ Aug. tract. 13. in Ioan.
t Opt. l. 3.

Circumcellionum origo, et impia facinora

u Aug. in Pſal. 132.

Agoniſticos, & eorum Præfectos, *Duces ſanctorum* nominatos eſſe, Optatus ſcribit. Erant hi ſectæ defenſores, qui auderent Præfectis quoq; reſiſtere, quiq; per nundinas, villas, vicosq; circumuagantes, iactabant ſe eſſe publicæ iuſtitiæ vindices; eoq; prætextu & ſeruos vocabant ad pileum, & oppreſſos ære alieno à creditorib. liberabant: quorum immania ſcelera aduerſus Catholicos perpetrata, inſanumq; furorem *a* martyrii adipiſcendi, (quo vel ſeipſos necabant præcipitio, aqua, aut igne, vel alios ad inferendam ſibi necem cogebant: ſicque vita functos reliqua Donatiſtarum turba, honore martyribus congruo venerari conſueuerat:) & Imperatorum aduerſus eos edicta, ſæpe commemorat Auguſtinus: ageturq; rurſum de iiſdem inferius ſuis locis.

a *De huiuſmodi Donatiſtarum inſania, vide plura, ſi cupis, ap. Baron. Tom. IV. an. 394. n. 53. & ſeq.*

VI. DE FERIATIONE DIEI DOMINICÆ.

Hoc eodem anno, iiſdemq; Coſſ. Conſtantinus Imp. de feriando die Dominico, & in eo precibus diuinis vacando, ſanctionem edidit *b*. Quod autem eum non Eccleſiaſtico more *Dominicum* appellat, ſed more Gentilium, *Solis*, inde colligi poteſt, non Chriſtianis ſolum, ſed Gentilibus eandem legem ab ipſo præſcriptam. Teſtatur enim Euſebius *c*, eiuſdem feriationem diei fuiſſe quoq; Gentilibus militib. imperatam, datamque eis precationum formulam, qua omnes eo die in patentibus ſuburbiorum campis in vnum conuenientes, vti deberent; nempe, *Te ſolum Deum agnoſcimus, te Regem profitemur, te adiutorem inuocamus: per te victorias conſecuti ſumus, per te hoſtes ſuperauimus: abs te & præſentem felicitatem conſecutos fatemur, & futuram adepturos ſperamus: tui omnes ſupplices ſumus. Abs te petimus, vt Conſtantinum Imp. noſtrum, vna cum piis eius liberis, quam diutiſſime nobis ſaluum & victorem conſerues.* Præter hæc etiam conſtituiſſe, vt cuncti Romano Imperio ſubditi in honore haberent diem qui Sabbatum præcedit, idem auctor affirmat: quod quidem de die Veneris, quam *Sextam Feriam* dicimus, quoniam eo Chriſtus crucifixus eſt, intelligendum, Sozomenus *d* docet, dum hæc cuncta paucis perſtringit. Cæterum de horum dierum ſolemnitatibus, & cultu in Eccleſia antiquiſſimo, iam dictum eſt aliis locis.

b *l. 1. C. Th. de fer.*
c *Euſeb. 4. de Vit. 19.*

FORMVLA PRECVM MILITVM.

d *Soz. l. 1. c. 8.*

VII. MALEFICI COHIBITI.

Iiſdem etiam Coſſ. idem Imperator reſcripſit *e* aduerſus maleficos & incantatores, immiſſoresq; tempeſtatum, & qui per inuocationem dæmonum mentes hominum turbarent. Itemque alia *f* lege facultatem quibuſcunq; dedit, quæ vellent de bonis ſuis vltima voluntate eccleſiis relinquere. Quo quidem adeo auctæ ſunt illarum diuitiæ, vt poſteriores Imperatores veriti ob eam cauſam Reipublicæ detrimentum & paupertatem, conati ſint iterum ab eiuſmodi profuſis largitionibus cohibere Fideles; de quo dicetur ſuo loco.

e *l. 4. C. de malef.*
f *l. 4. C. Th. de Epiſc. & cler.*

ECCLESIA BONIS AVCTA.

VIII. IMPIVM CONST. EDICTVM PRO ARVSPICINA.

At in fine huius anni, minus plane dignum, atq; adeo abhorrens à Chriſtiano Imp. reſcriptum *g*, idem Conſtantin. Sardicæ exiſtens dedit ad Maximum Præfectum Vrbis, quo Aruſpices ob præcedentia quædam prodigia conſuli iuſſit, idque ipſum ab omnib. aliis publice fieri permiſit. Ex quo puto perſuaſum Zoſimum *h* aſſerere, Conſtantinum vſque ad hæc tempora, licet immerito, Gentilitiam ſuperſtitionem eſſe ſectatum, vt Senatui morem gereret, quæ quam falſa ſint, ſatis ſuperq; demonſtrant, quæ ſuperiorib. annis ex probatiſſimis auctorib. aliiſq; monumentis, de eo relata ſunt. Illud tamen non abnuerim, Conſtantinum cum Senatu Populoque Romano, atque prouincialibus Gentilibus, magna adhibita circumſpectione egiſſe: & ſic Chriſtum coluiſſe, vt Deorum cultores non fuerit auerſatus. Sed vnde huius reſcripti promulgandi occaſio? Nempe cum ante proxime elapſum annum idem (vt vidimus) iterum aduerſus Aruſpices reſcripſiſſet, qui priuatim in alienis domibus Aruſpicinam exercerent; ea de re ſuſpicio nō leuis videbatur Gentilibus Romanis illata, eum paulatim ritus patrios antiquare in conſilio habuiſſe. Quapropter ne infenſos iam ſibi Chriſtianæ religionis cauſa illorum animos, eiuſmodi ſuſpicione acerbius irritaret: ideo putamus eum de conſulendis Aruſpicib. reſcripſiſſe. Quinimo cum eodem reſcripto declarauerit, ſe idipſum peragendi licentiam omnibus tribuere, dummodo à priuatis ſacris & domeſticis ſacrificiis abſtinerent, plane ſignificauit, aliquo alio reſcripto Aruſpicinam quoque publicam fuiſſe vetitam: quod illorum animos mirum in modum exacerbaſſe, & ad res nouas moliendas concitaſſe, videri poterat: cum maximæ omnium æſtimationis & auctoritatis Aruſpicinam Romæ extitiſſe, ſatis declaret lex duodecim tabularum de Auguriis, quam Cicero *a* recitat & explicat.

g *l. 1. C. Th. de Pagan.*
h *Zoſ. l. 1.*
a *Cic. lib. 2. de legib.*

IX. CONSTANT. IN DETERIVS PROLAPSVS.

Sed hęc quidem, cum in homine qui Chriſti militiæ nomen dediſſet, minime recta vel pia probentur: quæ poſt peccatum vltio diuina ſecuta eſt, eum grauiſſime deliquiſſe perſpicue declarauit. Siquidem cui hactenus omnia ex ſententia eueniſſent, ita vt nullum vnquam felicius fuerit cuiuſquam Imperium; idem ipſe, quod perinde ac ſi non eſſet Deus in Iſrael, (vt eſt in diuinis *b* Scripturis) miſerit conſulendum Beelzebub Deum Accaron; ac velut alter Saul *c*, cum abſtuliſſet magos & ariolos de terra, poſt modicum tempore pythoniſſam conſuluerit: Dei indignationem adeo acerbam promeruit, vt oborto ex inſperato bello domeſtico, non ſolum ſuorum cariſſimorum ſanguine manus polluerit: ſed & ipſe vna cum Imperio periclitatus fuerit, niſi cito Chriſtianæ religionis remedio facinus expiaſſet. Quæ quomodo acciderint, dicetur paulo poſt ſuo loco.

b *4. Reg. 1.*
c *1. Reg. 28.*

IESV CHRISTI AN. 322.323.

SILVESTRI AN. 9.10.

CONSTANTINI IMP. AN. 17.18.

I.

ANNO Chriſti trecenteſimo vigeſimo ſecundo, Petronio Probiano & Anicio Iuliano Coſſ. Conſtantinus Imp. lege *d* lata reis (præter veneficos, homicidas, & adulteros) indulgentiam impartitus eſt, *propter Criſpi & Helenæ partum*. Quæ verba cum trifariam accipi poſſint; vel vt Criſpus & Helena filii Conſtantini gemelli fuerint, eademque die vno partu editi: vel vt eodem recurrente die, licet diuerſis annis & matribus, nati fuerint; atque vtroque eo modo, vnus idemque amborum dies natalitius celebraretur: vel denique vt ex Criſpo Helena peperit filium: media nobis ſententia magis arridet: quod Helenam Conſtantini filiam, quæ poſtea Iuliano Apoſtatæ nupſit, non ex Mineruina Criſpi matre, ſed ex Fauſta Auguſta natā eſſe omnes tradant: Criſpum autem vxorem aliquando habuiſſe, omnes antiquos latuerit. Porro tum huius, tum ſequentis anni res geſtæ, quæ eis certo aſſignari poſſint, ſatis obſcuræ relictæ ſunt. Niſi quod ſequenti, nempe

d *l. 1. C. Th. de ind. crim.*

II. CHRISTIANI DENVO VEXATI, DENVO TVTI REDDVNTVR.

Anno Chriſti trecenteſimo vigeſimo tertio, Seuero atque Ruffino Coſſ. idem Conſtantinus, cum quoſdam comperiſſet Eccleſiaſticos, aliosq; Catholicos homines, à Gentilibus ad luſtrorum ſacrificia celebranda compelli, eiuſmodi conatus edita ſanctione *e* repreſſit. Nempe exiſtimamus, cum reſcripto quod vidimus de conſulendis Auguribus, viſus eſſet à Chriſtiana religione deſciuiſſe; Gentiles elatos inſolenter in Chriſtianos agere cœpiſſe, ac inuitos pertrahere ſtuduiſſe ad eiuſmodi ſacrificia luſtri, quæ cum Vrbs ob præcedens aliquod prodigium ex reſponſis Augurum luſtranda eſſet, aut exercitus, peragi conſueuerant. Cum igitur ex his appareat, aliqua vexatione à Gentilibus exagitatos eſſe Chriſtianos; quis iuſte mirari poſſit, his temporibus Silueſtri Papæ latebras ad montem Soractem Vrbi propinquum contigiſſe? Æſtimata fuit ab aliquibus breuis hæc perſecutio eſſe per Conſtantinum illata, cuius de captandis auguriis & Aruſpicibus conſulendis edictum fuerit promulgatum: verum edita hoc anno ſanctione, à quorum partibus ſtaret, voluit omnibus innoteſcere. Nec tamen ideo dici poſſunt ceſſaſſe latebræ Silueſtri; tum quod Imperatore procul exiſtente ab Vrbe, (ſiquidem reſcriptum illud de Auguribus conſulendis, datum fuerat Sardicæ in Thracia; iſtud autem pro Chriſtianis, Sirmii in Pannonia:) haud tutum illi viſum eſt, ſe furori Gentilium ante Imperatoris in Vrbem aduentum exponere: tum maxime quod mox ſubſecuta ſint infeliciſſima illa tempora, quibus ab ipſo etiam Imperatore, ſuorum ſanguine cruentato, iuſta erat metuendi cauſa.

e *l. 5. C. Th. de Epiſ.*

SILVESTRI PAPÆ LATEBRÆ.

IESV CHRISTI AN. 324.

SILVESTRI AN. II.

CONSTANTINI AN. 19.

I. CRISPI, ET LICINII CÆSS. NECES

ANNO Chriſti trecenteſimo vigeſimo quarto, Criſpo & Conſtantino Iun. Cæſſ. tertium Coſſ. idem Criſpus & Licinius Iunior (vt eſt apud Euſebium in fine Chronici) à Conſtantino Auguſto, Criſpi patre, Licinii auunculo crudeliſſime interficiuntur, anno Imperii eorundem nono; ex quo nimirum creati ſunt Cæſares. Quæ autem tanta præceſſerit cauſa, vt humanitas piiſſimi Principis in immanitatem plane tyrannicam ſit ex improuiſo conuerſa, Oroſius *a* antiquus hiſtoricus latere ſignificat. Sane de Licinio nullam aliquis prodidit: ſed ſi verum eſt, quod itidem habetur apud Euſebii Chronicon, Licinium patrem vitam priuatam agentem, anno præterito, nempe decimo octauo *b* Imperii Conſtantini, ab eodem iuſſum eſſe necari, quod aduerſus ipſum aliquid diceretur machinatus eſſe cum barbaris; eiuſdem criminis complicem fuiſſe, vel ſaltē ſuſpectum habitum Licinium Iuniorem, par eſt exiſtimare. Vnde & illud accidit, vt quod hactenus Licinii Senioris nomen atque decreta, amore ſororis Conſtantiæ, & Licinii Iunioris eiuſdem filii, fuiſſent conſeruata, hoc ipſo anno cuncta iuſſerit *c* aboleri; licet poſtea ſanioris mentis effectus, ſic temperauerit *d* edictum, vt ſi qua ab eo legitime ſtatuta fuiſſent, euertenda non eſſent.

a Oroſ. l. 7. c. 28. in fi.
b Vid. an. 318. num. 2.
c l. 1. C Th. de inf. quæ ſub tyran.
d l. 2. & 3. eod.

II. CRISPI NECIS ASSERTORES.

Quod vero ad Criſpum ſpectat; imprimis valde miramur Euagrium *e*, dum in Zoſimum inuectus, quod odii concitatus affectu multa calumnioſe in Conſtantinum coaceruarit, etiam negat eundem Criſpum & Fauſtam Conſtantini vxorem ab eodem Imperatore interfectos eſſe: hoc vno vſus argumento, quod Euſebius qui eodem vixit tempore, ea tacuerit. Excuſatione fortaſſe dignus, ſi hæc tantum apud Zoſimum *f* legerentur. Sed cur Euſebii, cuius ſilentium teſtem adhibuit, Chronicon non inſpexit, vbi diſertis verbis illud ipſum aſſeritur? Sed & ſi conſuluiſſet Latinos auctores, reperiſſet inter hiſtoricos Gentiles, Aurelium *g* Victorem, & Eutroprium *h*, de propinquorum nece à Conſtantino perpetrata æquiſſimos adſtipulatores: inter Chriſtianos vero, Paulum Oroſium *i* eadem de Criſpi nece aſſerentem: itemq; Sidonium *k* Apollinarem, auctorem grauiſſimum; qui & illorum temporum, & præcipui apud Conſtantinum viri, Ablauii Conſulis teſtificationem adducens, aſſerit Conſtantinum extinxiſſe coniugem Fauſtam calore balnei, filium Criſpum frigore veneni: indeq; ipſum Ablauium clam huiuſmodi diſtichon appendiſſe foribus Palatinis:

Saturni aurea ſæcla quis requirat?
Sunt hæc gemmea, ſed Neroniana.

e Euagr. l. 3. c. 40. 41.
f Zoſ. lib 2.
g Vict. in Vit. Conſtant.
h Eutrop. l. 10
i Oroſ. l. 7. c. 29
k Sidon. 5. ep. 8
Soz. l. 1. c. 5. [Cuius tamen ſenſum cum aliquando Baronius aliter accepiſſet, poſtea correxit]
m Euagr. l. 1.

Reperiſſet & inter ipſos Græcos hiſtoricos Chriſtianos, Sozomenum *l* (cuius opera ſe legiſſe teſtatur *m*) eandem hiſtoriam de nece Criſpi per Conſtantinum illata recenſentem, nec improbantem: licet negauerit quod Gentiles ſcriptores dicerent, ex nece Criſpi eueniſſe Conſtantini ad Chriſtum conuerſionem; quam pluribus argumentis demonſtrat longe ante Criſpi obitum contigiſſe, ipſumque Criſpum plures vixiſſe annos poſtquam pater Chriſto nomen dediſſet. Extant & Artemii Præfecti Auguſtalis, inſignisq; ſub Iuliano martyris, qui ſub ipſo Conſtantino militauerat, Acta *n*, quæ Metaphraſtes ex antiquis monumentis collegit, in quibus idem de Fauſtæ & Criſpi nece aſſeritur. Deniq; ſi de recentioribus hiſtoricis agamus, adiungendi eſſent Gregorius *o* Turonenſis, Suidas *p*, Zonaras *q*, Nicephorus *r*, (qui hiſtoriam illam ex Sozomeno deſcripſit) & alii tam Latini, quam Græci exquiſitæ ſolertiæ viri.

n Ap. Metaph. & Sur. 20. Octobr.
o Gr. Turo 1. hiſt. Fr. 36.
p Suid. verb. κρίσπος.
q Zon. Ann. part. 3.
r Nic. l. 7. c. 35

III. EVSEBII MALA FIDES, ET INVIDIA.

Ex his igitur omnibus non ſolum Euagrii redarguas incogitantiam, ſed & Euſebii fidem, qui parum liberalis hiſtorici numeros explens, hæc prætermiſit in Vita Conſtantini, quam in gratiam Conſtantii eius filii encomiaſtice potius quam hiſtorice conſcripſit. Sed quod deterius eſt, hac etiam ex parte inofficioſi quoque, vel potius inuidi ſilentii damnandus eſt: quippe cum multa ſuppeterent argumenta Conſtantini laudandi de rebus in Vrbe atque toto Occidente præclare geſtis; ea propemodum omnia ſic ſilentio obuoluta reliquerit, vt poſt narratam victoriam de Maxentio tyranno, perinde ac ſi nunquam amplius Conſtantinus Romæ fuiſſet, vel aliis locis Orbis Occidentalis, nuſquam illorum meminerit. Nam qui ſemel expertus eſt ſibi inhærenti Ario aduerſariam Romanam Eccleſiam, adeo auerſatus eſt illam, vt ea ex parte delegerit potius à Conſtantini laudibus abſtinere, quam vlla ex cauſa bene de illa velle mereri.

IV. CRISPI ET FAVSTÆ NECIS CAVSA.

Sed quod rurſum ad Criſpi necem ſpectat; cum eam à Fauſta nouerca procuratā omnes affirment, Zoſimus certā afferens cauſam, ait contigiſſe ob ſuſpicionem conſuetudinis cum eadem Fauſta: quod vero Conſtantini mater Helena intolerabilem inde dolorem perciperet; vt eam conſolaretur Conſtantinus, Fauſtam ipſam balneo ſupra modum calefacto incluſam extinxiſſe. Hæcque Romæ contigiſſe tradit, licet Ammianus *a* Polæ in Iſtria Criſpum eſſe necatum affirmet. Cæterum prædictus Artemius, cum Chriſtianitatis reus cauſam ageret coram Iuliano; deroganti illi Conſtantino, ac præſertim necem propinquorum obiicienti, pro Conſtantino reſpondit *b*, eum vxorem Fauſtam iuſtiſſime interfeciſſe, quod exemplo priſcæ Phædræ Criſpum calumniata de eius in ſe conatu; necem ei cauſa eſſet. Id ipſum affirmat S. Hieronymus in Lactantio ipſius Criſpi magiſtro, nec non Zonaras, & alii recentiores eorundem interitum referentes. At Greg. Turonenſis necatos ait, quod regni proditores extitiſſent; ſed non recipitur: fortaſſe tamen ipſa Fauſta, vt tantum regnarent filii à ſe geniti, hoc vna cum aliis in Criſpum priuignum obiecit; quod ſi verum probaretur, poſſet etiam eadem necis Licinii Iunioris cauſa prætexi, quem Fauſta videret à Criſpo, atq; ipſo etiam Conſtantino diligi. Certe quidem Eutropius affirmat; innumeros quoq; amicos tunc eſſe interfectos à Conſtantino: quod plerunq; accidit, cum agitur quæſtio perduellionis, cuius ſolent Principes, etiam in inſontes, acerrimi ſæpe eſſe vindices.

a Ammia. l. 14
b Act. Artem. vbi ſup.

V. CRISPI VIRTVTES ET RELIGIO.

Quod denique ad Criſpum attinet; conſtat ab omnibus eſſe laudatum, quem & præclaris victoriis auctum vidimus, & ſpectata caſtitate cæteriſque moribus inſignem; longe maiorē in rebus gerendis futurum, ſi viuere licuiſſet. Vt non mireris, ſi eundem Iulianus *c* Auguſtus virum frugi & bonum prædicet; ac Helena auia (vt tradunt) inconſolabiliter fleuerit: cum præſertim Chriſtiana fuiſſe religione imbutum, multa ſuppetant argumenta; atque inter alia auctoritas antiqui numiſmatis *d*, in cuius altera parte inſculpta eſt effigies & nomen eiuſdem Criſpi Cæſaris, in altera Chriſti Domini, læua manu Crucem tenentis, dextra vero benedictionem impertientis. Sed & fuiſſe baptizatum, Nicephorus *e* affirmat, licet perperam cum patre baptizatum dicat, quem ante patris baptiſmum necatum eſſe certum eſt.

c Iulian. in Cæſar.
d Habet Bar. Ann. Tom. 3 hoc an. ex Fulv. Vrſino.
e Nic. l. 7. c. 33 in fin.

VI. BAPTISMVS CONSTANTINI EX ZOSIMO.

Poſt tam immania igitur ſcelera reſipiſcens Conſtantinus, cum (vt narrat Zoſimus) eorum luſtrationem à Flaminibus popoſciſſet, illiſque reſpondentibus non eſſe traditum luſtrationis modum qui tam fœda piacula elueret: perſuadente quodam Hiſpano Ægyptio, Romam delato, doctrinam Chriſtianorum habere vim abolendi quodcunque peccatum; eam orationem haud grauate Conſtantinus accipiens, patritis miſſis factis, percepit ea quæ Hiſpanus obtulit, eiuſq; rei principium dedit, vt diuinationem ſuſpectam haberet atq; aboleret. Hæc ex Zoſimo: quibus quidem non obſcure ſignificat, Conſtantinum diuinationem Augurum primitus deteſtatum eſſe, cuius impulſu à Deo antea deſciuiſſet, & in tam enormia peccata prolapſus eſſet: cum & Chriſtiana lex imperet, ſacro baptiſmate initiandum, ante omnia ſatanæ & operibus eius renunciare debere. Ac proinde quod ait, Conſtantinum iis criminibus lege Chriſtiana expiatum, haud aliud ſignificare potuit, quam ipſum illis ſordibus ſuſcepto BAPTISMO eſſe dilutum: cum omnes ſciant, accedenti impio ad Eccleſiam, nullis

nullis aliis ritibus remiſſionem peccatorum ſolere conferri. Nec mirari quis debet, ſi non adeo dilucide ſcriptor Ethnicus myſteria noſtra ſit proſecutus: cum id ipſum ut obſeruare in cæteris omnibus Gentilibus, qui rerum Chriſtianorum meminerunt.

VII.

At non Zoſimus tantum hæc teſtata reliquit de expiatione à Gentilib. Conſtantino denegata, & à Chriſtianis impertita; ſed & alii quoq; Gentiles hæretici, quorum meminit Sozom. *a*, licet ipſe ea in re fidem eis adhibere detrectauerit, quoniam (vt ait) Conſtantinus iam ab ipſa expeditione Maxentiana factus eſſet Chriſtianus. Sed haud mirandum, ſi quem velimus adhuc Augures conſulere, idem à Flaminibus quoque expiationem petiiſſe aſſeratur. Quod vero ad confutandam eandem Gentilium teſtificationem, proferat Sozomenus exemplum Herculis ſacris Cereris expiati: vt probet, etiam apud Gentiles fuiſſe expiationem ab vxoricidio & filicidio: id quidem exempli à propoſito longe abeſt: ſiquidem Hercules in furorem conuerſus, neſciens vxorē occidit & filios, ob idq; nullius criminis reus nulla indigebat expiatione. At Conſtantinus nulla tactus amentia, ſed ſciens & volens facinus perpetrauit. Et quamuis non inficias ierimus, fuiſſe penes Gentiles, eorum ritibus, pro iuſtis cædib. inſtitutas purgationes: nempe aquæ *b* fluminis, vel luſtralis; aut *c* aquæ, ſulphuris, & ignis: vel ſuffitus *d* lauri: aliaſve eiuſmodi: pro parricidio tamen nullam prorſus fuiſſe, ſatis liquet exemplo Neronis *e*, qui nunquam à cæde matris purgari valuit.

a *Soz. l.1. c.5.* SOZOMENI ERROR DE EO.

b *Virg. Æn. 2.4.* c *Ouid. Metam. l.7.* d *Pl. l.15. c vl.* e *Suet. in Ner. c.34.*

VIII. OSIVS AVCTOR BAPTISMI.

Cæterum quod Zoſimus ait, Conſtantinum ab Hiſpano Ægyptio Romā delato, perſuaſum eſſe Chriſtianorum vti expiatione, ſiue (vt ex eodē Zoſimo apud Euagrium legitur) ab Ægyptio ex Hiſpania: his verbis magnum illum OSIVM Cordubenſem in Hiſpania Epiſcopum, ipſi Conſtantino cariſſimum, intelligi, nulla eſt dubitatio: ſiue nomen *Ægyptium* accipiamus pro mago: (vt cum in diuinis *f* literis, tum apud Ioſephum *g*, Porphyrium *h*, & alios, ac moris fuiſſe Gentilibus, Chriſtianorum ſacerdotes appellare magos: ſatis alias oſtenſum eſt;) ſiue potius intelligamus, eundem Oſium nuper ex Ægypto Romam aduentantem, (nempe ex legatione, de qua dictum eſt ſuperius) tam immania nactum ſcelera, docuiſſe Conſtātinum, peccata non aliter expiari poſſe quam baptiſmo Chriſtianorum. Quod vero non Romanum Antiſtitem, ſed peregrinum hominem, eius rei ſuaſorem iidem hiſtorici conſtituant: ex his euidentiores redduntur latebræ, quas diximus, Silueſtri Papæ.

f *Act. 21.* g *Ioſ. 20. antiq. 6. & 2. de bel. 12.* h *Porphyr. in Vit. Ploti.*

IX. FIDES DE EO EX ROM. CONCILIO.

Cum igitur prædictis Gentilium teſtificationibus exploratum penitus habeatur, Conſtantinum ad ſua abluendā parricidialia delicta, quæſiſſe remedia, nec apud alios quam Chriſtianos inuenire potuiſſe; ac proinde (quod ex neceſſaria aſſumptione deducitur) eſſe adhibitum ex more ſacrum baptiſmā: hoc ipſum inſuper ex veteribus Eccleſiaſticis monumentis perſpicuum magis redditur, & imprimis ex Romano Concilio celebrato ſub Silueſtro Papa: in cuius exordio, hæc refertur eius celebrationis cauſa, quod Conſtantinus baptizatus eſſet ab eodem Silueſtro, & mundatus à lepra. Porro ea Synodus habita ponitur iiſdem huius anni Coſſ. Criſpo & Conſtantino tertium, licet deprauati codices loco Criſpi habeant Priſcū: (qui etiam error in Acta quæ citauimus Artemii, & apud Suidam irrepſit:) quod minus conſiderans aliquis, imprudenter nimis viſus eſt eandem reſpuiſſe. Sed cum ea in compluribus antiquis codicibus ſcripta habeatur tanquam legitima, exhibeatq; illam ipſam antiquiſſima Creſconiana Collectio; non eſt quod quis ſuſpicari poſſit humanum eſſe commentum. Nam & eiuſdem, vt puto, auctoritate Anaſtaſius Bibliothecarius ſcriptor accuratiſſimus, in perbreui quod ſcripſit Chronico, recenſet Conſtantini Baptiſmum Romæ habitum anno decimo octauo eius Imperii, nempe ſub iiſdem huius anni Coſſ. quibus abſoluitur annus decimus octauus & inchoatur decimus nonus. Vnde & illi erroris arguuntur, qui illum ad Conſtantini primum Romam aduentum poſt expugnatum Maxentium, referunt: necnon & illi, qui eundem Conſtantinum tempore mortis tradunt baptizatum Nicomediæ: contra quos prolixior erit paulo poſt diſceptatio.

X. EX ACTIS SILVESTRI.

a *Gelaſ. decr. de lib. authen.*

Quonam autem modo ſe Baptiſmus habuerit, fuſe deſcribunt Acta Silueſtri: quæ cum antiquitus non ſolum Romæ, ſed etiam in nonnullis aliis Eccleſiis à Catholicis legi conſueuiſſe, iam dictum fuerit auctore Gelaſio *a*, qui vixit ſub finem proximi ſæculi: nullus iure ea omnino ſpernenda cenſuerit. Sed quoniam quæ extant tam apud Græcos quam Latinos, in nonnullis deprauata eſſe noſcuntur: ea tantummodo ex illis referemus, quæ ab antiquioribus ac probatioris fidei auctoribus teſtimonium habent. Narrant igitur, Conſtantinum adhuc patrita ſectantem, perſecutionem aduerſus Dei Eccleſiam concitaſſe: eamque vt Silueſter euitaret, vna cum aliquibus ſuis petiiſſe ſecreta montis Soractis: ſed cum interim Conſtantinus, ob admiſſa flagitia, diuinitus lepra percuſſus, accepto ab Aruſpicibus reſponſo eam ſanguine infantium eſſe curandam; quæſitiſque ad hoc è vilioribus perſonis magno infantium numero ad necem, idem infelicium matrum planctus aera vndique verberantis miſertus, à nece eorum abſtineri præcepiſſet; in iſtiuſmodi humanitatis remunerationem, cubanti illi apparentes in viſu Apoſtolos Petrum & Paulum, iuſſiſſe vt Silueſtrum è latebris euocaret, qui eum ſanaturus eſſet à lepra: Silueſtrum autem mox quæſitum, & ad Imperatorem perductum, eidem de Apoſtolis percontanti oſtendiſſe depictas eorum imagines, & cum eas Imperator ſimillimas eſſe cerneret viris illis qui ei apparuerant, magna exultatione baptiſmum ſuſcepiſſe, & ſanatum eſſe. Hæc pluribus Acta; quæ tamen in diuerſis ſcriptis codicib. paulo diuerſe feruntur.

XI.

Sed quod imprimis ad Silueſtri latebras attinet; firmatas iam illas ſuperiori anno vidimus ex edicto Conſtantini de Aruſpicibus conſulendis: vt non ſit ea iterum repetere. Immo vero non deeſt, qui ex Græcis * hiſtoricis affirmet, Conſtantinum, poſtquam ſumma rerum potitus eſt, ſegniorem factum in religione Chriſtiana, etiam Fauſtæ vxoris impulſu ad patrium Deorum cultum rediiſſe: ſed à Deo lepra percuſſum, ac in ſe reuerſum, per baptiſmum lepra ſimul & impietate ſanatum eſſe. Nihil vero mirum ſi Conſtantinus lepra tactus fuerit, cum eiuſmodi morbo Deus conſueuerit peccata *b* vlciſci, ac potiſſimum ſuperbientiū *c* Regum. Solitum autem curari infantium ſanguine, docet Plinius *d* exemplo Regum Ægypti. Deniq; de Conſtantini lepra, & curatione per baptiſmum facta, vt de re notiſſima, & abſq; ambiguitate recepta, teſtes ſunt etiam probatiſſimi *e* Gregor. Turonenſis & Hincmarus *f* Rhemenſis: dum agentes de baptiſmo Clodouei Francorum Regis, aiunt proceſſiſſe nouum Conſtantinum ad lauacrum, deleturum lepræ veteris morbum.

* *Mich. Glyc. lib. 4. hiſt.*

DE LEPRA CONSTANTINI.

b *Num 12. & 4. Reg. 5.* c *2. Parali. 26.* d *Pli. l. 26 c. 1.* e *Gr. Tur. 2. hiſt. 31.* f *Hincm. in Vit. S. Remig.*

XII. APOSTOLORVM APPARITIO.

Et quod rurſus ad hæc eadem ſpectat, necnon ad apparitionem ab Apoſtolis Conſtantino factam, eorundemq; Imagines ei à Silueſtro oſtenſas; citantur eadem ipſa, ac pariter recitantur, ab Hadriano Papa in epiſtola ad *g* Imperatores Conſtantinum & Irenen, quam ſcripſit in cauſa maximæ illius controuerſiæ de Imaginibus, quæ totum ferme eo tempore peſſumdedit Orientem: vt facile intelligas, non leuia quæque & nullius ponderis teſtimonia aduerſus pugnaciſſimos aduerſarios eſſe producta, ſed quæ firma auctoritate omni ex parte ſolidata nullos timerent impugnantium ictus. Porro Petri & Pauli necnon ipſius Saluatoris, Imagines antiquitus effigiatas, ad ſua quoque tempora eſſe in Palæſtina conſeruatas, oculatus teſtis Euſebius *h* iam ſuperius nos docuit. Quod ſi eæ viſebantur in Palæſtina, tot præliis ſæpe deuaſtata: quanto magis Romæ aſſeruari potuerunt, vbi iidem Apoſtoli diutius vixerunt, & martyrium paſſi ſunt? Deniq; eadem ipſa tabula tunc à Silueſtro Imperatori oſtenſa, hactenus magna veneratione aſſeruatur in eiuſdem Petri baſilica Vaticana: cuius exemplar formis æreis affabre expreſſum, vulgatum eſt omnibus; refertque illud idem exemplum, quo S. Auguſtinus *k* ait pingi conſueuiſſe ſimul Imagines Saluatoris & Apoſtolorum Petri & Pauli. Cum autem quæ de Conſtantino & Silueſtro hactenus dicta ſunt, eadem à recentioribus Græcis & Latinis pariter confirmari omnes norint; horum numerum recenſere piget, quod in re antiqua haud niti conſueuerimus, niſi antiquorum teſtificationibus,

g *Ext. in Cōc. Nic. II. Act. 1. & inter ep. decret. Sum. Pont.*

h *Euſeb. 7. hiſt. 14.*

i *Auguſt. 1. de conſ. Euāg. 10*

Sed

XIII. BAPTISMVS CONSTANTINI.

Sed quod ad ipſum Baptiſmum ſpectat, habent eadem Acta Silueſtri, Imperatorem aſſentientem ex ritu Chriſtianæ religionis per baptiſmum patratis facinorib. ablui, iuſſum eſſe à Silueſtro ex more ſeptem ſaltem diebus in pœnitentia ſolitarium agere, indictaſque eſſe pro eo publicas preces, atque ieiunium: Sabbato autem adueniente, & Conſtantino in fontem benedictum ingreſſo, affulſiſſe cælitus diuinum ſplendorem: ipſumque Imperatorem eodem momento baptizatum à Silueſtro ſimul & à lepra mundatum, palam teſtatum eſſe, eo fulgore ſibi manum porrigentem vidiſſe CHRISTVM. Nec de his prorſus contemnenda ducimus, licet multis oblita mendis, quæ veneräda præſtant antiquitate, & à Creſconio in ſua vetuſtiſſima Collectione intexta ſunt, Acta Liberii Papæ: quibus *a* expreſſum habetur ex Libro quodam qui ibi citatur Silueſtri, Cõſtantinum à lepræ morbo fuiſſe in baptiſmo Crucis ſignaculo liberatum, poſt eius vero mortem, valde aduerſus eumdem Liberium indignatum eſſe Conſtantium filium Conſtantini, quod ea ſparſiſſet in vulgus. Equidem accidere potuit, tunc edita eſſe à Liberio quæ ſcripta erant de Conſtantini lepra atq; baptiſmo, cum ab Euſebio antea elucubrata eiuſdem Conſtantini Vita eſſet in lucẽ edita, in qua de eius baptiſmo in fine ſuſcepto ineſſet falſa narratio, eaq; de cauſa Conſtantium, conficti mendacii architectum, in Liberium fuiſſe commotum. Qua etiam ratione intelligetur, Conſtãtinum lepra deformem haud de curatione ſua publicum voluiſſe exhibere ſpectaculum, aut ſpectante Vrbe ſuſcipere baptiſmum, ſed paucis dumtaxat arbitris intra Palatium Lateranenſe, vbi hactenus eius viſitur Baptiſterium, curatum autem ſe omnium conſpectui reddidiſſe.

a Act. Liber. cap. 1. in fi. & cap. 6.

XIV. EVSEBII DOLVS.

Quoniam vero his de Conſtantino Romæ à Silueſtro baptizato complures tam Græci quam Latini aduerſantur, hic de iis diſſerere pernéceſſariũ ducimus. Primus omnium contrariæ ſententiæ aſſertor eſſe reperitur Euſebius Cæſarienſis: qui in Vita Conſtantini, *b* quam in gratiam Conſtantii hominis Ariani, & Arianorum patroni, ipſe homo Arianus, & Arianorum (vt cum Hieronymo *c* dicam) ſignifer ſcripſit, ait illum, cum in extremam ægritudinem incidiſſet, de peccatis ſuis delendis cogitantem, conuocatis Epiſcopis qui tunc ſecum Nicomediæ erant, vrgente iam morte ab illis baptiſmum ſuſcepiſſe, profeſſum ſe in eam diem illum diſtuliſſe, quod conſtituiſſet in Iordane, vbi Chriſtus baptizatus fuerat, & ipſe baptizari. Sed numquid rogo, dici poterit homo Chriſtianus, tot parricidiis cruentatus, tam longo tempore inexpiatus ad extremam vſque ſenectutem ſponte perduraſſe, conſcientia interim penitus conſopita, vel potius emortua? Et quod attinet ad baptiſmum Iordanis, vt quid igitur non eum ſuſcipere curauit, cum anno ante obitum, vt ipſemet teſtatur Euſebius, *d* Hieroſolymam ex omnibus Orientis partibus, illius iuſſu ad templi dedicationem Epiſcopi conuenere, cum & Tricennalia inſtarent Imperii, digna quæ huiuſcemodi ſolemniis præcipue agerentur, & profectio *e* in Perſas immineret, qua maxime dubia ſuſcipienda eſſent certamina?

b Euſ. 4. de Vit. 61. 62.

c Hier. in Chr. & alibi.

d Euſ. 4. de Vit. 43.

e Ibidem. cap. 56. 57.

XV. Deinde quinam illi fuere Nicomediæ collecti Epiſcopi, & à quonam illorum baptizatus eſt Conſtantinus? Erubuit hæc recenſere Euſebius, ſed ex loco vbi ea geſta ait, nempe ſuburbiis Nicomediæ, ſatis deſignauit Euſebium eiuſdem ciuitatis Epiſcopũ. Nam & hunc interfuiſſe tunc ibi, Theodoretus *f* affirmat, & ab eo baptizatum fuiſſe Conſtantinum, habent S. Hieronymi & Iſidori Chronica. Porro cum eumdem Euſebium Nicomedienſem conſtet Arianorum fuiſſe anteſignanum acerrimum, adeo vt ſicut ab Ario *Ariani*, iidem ab Euſebio denominati ſint *Euſebiani*; en igitur Conſtantinum in articulo mortis ab Ariano Epiſcopo baptizatum, impium ex hac vita migrantem, & ab Eccleſia Catholica penitus alienum. Sed potius dixerimus, Euſebium turpiter eſſe mentitum, quandoquidem & Orientalis Eccleſia eumdem Imp. Sanctum ſemper prædicauit in ſuis Menologiis, & ipſa Vniuerſalis Eccleſia eumdem perpetuo vt pium habuit, dum eius nomen ex ſacris Diptychis (teſte Nicolao Papa in epiſtola ad Michalem Imperatorem) vna cum aliis Imperatoribus Orthodoxis publice recitare conſueuit: nec vllus vmquam repertus eſt auctor, qui vita functum nota ſugillet impietatis, ſed econtra innumera ſunt diuerſorum Conciliorum, Patrumque, de eius ſincera pietate teſtimonia.

f Theod. lib. 2. cap. 32.

COMMVNIS ECCLESIÆ CONSENSVS.

XVI. EX IPSO EVSEBIO CONVINCITVR BAPTISMVS.

Quinimmo eumdem longe ante obitum fuiſſe baptizatum, idem ipſe Euſebius ex ſuis ſcripturis conuincitur affirmare, dum aſſerit, *a* eum ſacris intereſſe myſteriis, atq; ipſis etiam Paſchæ diebus diuinos ſacrorum ritus cum reliquis Fidelibus obire conſueuiſſe: cum tamen vigeret tunc maxime Eccleſiaſtica diſciplina, qua catechumeni, quicumq; illi fuiſſent, audito Dei verbo, cum ſacerdos ſacra auſpicaturus eſſet, extra Eccleſiam mitterentur. Quo namq; pacto Conſtantinus potuit, tot immanibus cædibus ſceleribuſq; pollutus, inter puriſſima ac ſacratiſſima myſteria tolerari, ſi olim Philippus (vt ex eodem Euſebio *b* ſuperius vidimus) & poſtea Theodoſius (vt ſuo loco dicetur) æque Imperatores, à Fabiano Romano Pontifice, & Ambroſio Epiſcopo Mediolanenſi, longe minorum licet peccatorum rei, ab ipſo etiam ingreſſu Eccleſiæ ſunt prohibiti? Denique quonam poteſt modo ſubſiſtere, quod idem auctor *c* alibi tradit, Conſtantinum ante Palatii veſtibula tabulam ſuſpendiſſe, in qua ipſius imago depicta eſſet cum Cruce ſuper caput ſita, & ſub pedibus dracone medio ventre Cruce transfixo, & in profundos maris fluctus præcipitato, quo videlicet (vt idem Euſebius interpretatur) ſignificaret diabolum, cum ſub ſuis, tum ſuorum pedibus conculcatum iacere? Quonam, inquam, modo poſſunt Conſtantino hæc applicari, ſi nondum baptizatus erat, cum conſtet omnem catechumenum eſſe energumenum, & tantum abeſſe vt ipſum conculcet draconem, vt potius ei ſubiaceat, donec per baptiſmum (quod eſt mare, *d* in quod ſerpens demergitur enecatus) ab eius poteſtate liberetur?

a Euſ. 4. de Vit. 22. 57.

b Id. 6. hi. 27.

c Id. 3. de Vit. 3.

d Vid. Cyr. Hier. catech. myſtag. 1.

XVII. REFELLVNTVR ALIORVM OPINIONES.

At hæc ſatis aduerſus Ariani hominis impoſturam: quo obſtructo, vel potius exiccato, primario eiuſmodi fonte mendacii, qui ex eo in diuerſa riui fluxiſſe reperti ſunt, pariter exhauſti eſſe noſcantur; cum nullus alius præceſſerit, præter Euſebium, à quo id quiſquam acceperit, auctor. Porro quod apud Hieronymi Chronicon æque legitur, Conſtantinum extremo vitæ ſuæ tempore ab Euſebio Nicomedienſi baptizatum, in Arianum dogma declinaſſe, id ab alio potius ex eiuſmodi Euſebii aſſertione appoſitũ eſſe, vel inde manifeſte conuincitur, quod ipſe Hieronymus aduerſus Vigilantium ſcribens, ſummæ pietatis laudet Conſtantinum, qui impietatis damnandus fuerat ſi in Arianum dogma declinaſſet. Scimus quidem apud nonnullos eumdem Conſtantinũ infamia hæreſis laboraſſe, quod S. Athanaſium exulare iuſſerit: ſed magis ipſi credimus Athanaſio, qui eum ſæpe excuſat, & poſtquam obiit, *pium, felicis memoriæ, ac religioſiſſimum* non raro nominat. *e* Et quod in epiſtola Catholicorum Epiſcoporum qui Ariminum conuenere, ad Conſtantium ſcripta, apud Socratem, *f* Theodoretum, *g* & Sozomenum, *h* legitur de Conſtantino, fidem Nicænam omni ſtudio & diligentia promulgaſſe, & poſt acceptũ baptiſmum vita defunctum eſſe: conſtat errorem in eiuſmodi contextum irrepſiſſe, tum quod apud Athanaſium, *i* qui & ipſe eamdem epiſtolam recitat, loco Conſtantini *Conſtans* habeatur, tum quod ea quæ ibi dicuntur, Conſtanti merito iureq; conueniant, quem inferius videbimus fortiſſimum extitiſſe Nicænæ fidei propugnatorem, & paulo poſt ſuſceptum baptiſmum fuiſſe necatum à tyranno Magnentio. Quapropter duplici Catholici Epiſcopi erga Conſtantium artificio vſi ſunt ad firmandam Catholicam fidem, exemplo nempe Conſtantini patris, (nam & de eo prius egerũt) cuius præſentia Nicæna confeſſio fuerat roborata: & Conſtantis, ipſius Conſtantii fratris, cuius ope eadem Catholica fides in Sardicenſi Concilio fuerat confirmata, & ante in Concilio Mediolanenſi, de quo ibidem fit mentio, aduerſus Arianos defenſa & roborata.

e Athan. orat. 1 cont. Arian. & Apol. ad Conſt. & vide infra an. 336. num. III. VI. VII.

f Soc. lib. 2. cap. 29.

g Theod. lib. 2 cap. 19.

h Soz. lib. 4. cap. 17.

i Athan. de Syn. Arim.

XVIII. His igitur elucidatis, reliquis quoque auctoribus, qui eadem quæ Euſebius de Conſtantini baptiſmo ſcripſere, vt Hieronymus, *k* Ambroſius, *l* Socrates, *m* Theodoretus, *n* Sozomenus, *o* & ſiqui alii, ex iiſdẽ quæ aduerſus Euſebium diſſeruimus, ſit ſatisfactum: qui & falſa lectione citatæ ſuperius epiſtolæ, in ea ſententia confirmari potuerunt. Cum alioqui nec ipſi procaciſſimi Ariani auſi ſint aliquando dicere Conſtantinum deceſſiſſe Arianum: & Dalmatianus *p* Epiſcopus Cyzicenus, qui collegit Acta quædam Con-

k Hier. in Chr.

l Amb. orat. in fun. Theod.

m Soc. lib. 1. cap. vlt.

n Theod. lib. 1. cap. 32.

o Soz. lib. 2. cap. vlt.

p Dal. lib. 2. Act. Nic.

cilii Nicæni, recitet orationem Conſtantini tunc coram Patribus habitam, qua ſæpius profitetur ſe plane Chriſtianum eſſe, ſacroque baptiſmate initiatum. Denique remanent in hanc diem baptiſmi Romæ ei collati, in Eccleſia Lateranenſi certiſſima veſtigia. Sic enim plane appellauerim, (licet inſignis ſatis locus appareat) reſpectu auguſtæ illius magnificentiæ, qua fuerat ab eodem Imperatore exornatus, quam vix in chartis modo nobis antiquitas repræſentat Anaſtaſii Bibliothecarii induſtria, qui tam memorabile monumentum ab iniuria temporis vindicatum memoriæ prodidit, *a* vna cum aliis, ab eodem Imp. illuſtribus Romæ ædificatis eccleſiis, eiſdemque collatis immenſis donis atque redditibus.

BAPTISTERIVM CONSTANTINI.

In quo licet non fuerit Conſtantinus baptizatus, (vt aduerſæ ſententiæ propugnatores volunt) haud tamen illud (definet vere dici Conſtantini, quod ſaltem fuerit ab eo conſtructum in aliorum vſum.

a *Ext. tom.* I. *Conc. in Silu.*

[Haud ſane dubium, rationes & argumenta Baronii pro Baptiſmo Conſtantini hoc tempore Romæ ſuſcepto, magni eſſe ponderis. Sed cum permulti nihilominus non deſinant ei aduerſari, quod minime perſuaderi poſſint; Euſebium quantumlibet Arianum, & Arianorum anteſignanum, adeo perfrictæ fuiſſe frontis, vt rem vniuerſo Orbi Romano tunc cum hæc ipſe ſcribebat pluſquam notiſſimam, auſus fuerit tam impudenti mendacio non ſolum diſſimulare, ſed etiam contraria penitus aſſertione conuellere: neminemque repertum fuiſſe ex Catholicis, aliiſue, qui hoc ei exprobrauerit, nec tantum ex iis qui aduerſus Arianos, verum etiam contra ipſummet Euſebium, quinimmo contra ipſiſſimum Conſtantium Imp. in cuius gratiam hæc finxiſſe dicitur Euſebius, intrepidiſſime ſcripſerunt: totque alios grauiſſimos auctores, qui non ita poſt vixerunt, ſumma in re maximi momenti ſocordia. (ceſſante iam timore Arianorum Principum, & præmii ſpe adulationis) huic putidiſſimæ impoſturæ ita vel fidem præſtitiſſe, vel illam confutare neglexiſſe, vt tamquam rem indubitatam aliis credendam exhibuerint: Equidem vt auctoris mei ſententiam non infringam, ſed magis firmem teſtimonio etiam recentiorum Græcorum, Cedreni, Glycæ, Nicephori, & aliorum, remitto lectorem ad ea quæ de his poſt Baronium diſputauit Arn. Pontacus in Notis ad Hieronymi Chronicon: (vbi tamen corrigas quod dicitur ex Ambroſio, Theodoſium Magnum baptizatum fuiſſe ſub finem vitæ, non enim id Ambroſius de Theodoſio, quem certum eſt multis ante obitum annis baptiſmum ſuſcepiſſe, ſed de ipſo Conſtantino Magno dixit.) Quibus & addo, quod etſi Conſtantinus ad finem vitæ baptizatus fuiſſet ab Epiſcopo Ariano, (de quo tamen non conſtat: nam neque Euſebius, neque alii dicunt à quo fuerit baptizatus: excepto Hieronymi Chronico, vbi id tribuitur Euſebio Nicomedienſi. Sed id Photius in ſua Bibliotheca cap. 88. confutat ex Gelaſio, Cyziceno, Cæſarienſi Epiſcopo: aſſerens quidem fuiſſe baptizatum in extremo vitæ termino, ſed ab Epiſcopo Orthodoxo, non vt quidam prodidiſſent, ab hæreticorum aliquo) haud tamen ideo dicendus foret mortuus in perfidia Ariana: quippe poſt Concilium Nicænum, numquam eo viuente Ariani fidem Conſubſtantialitatis denegare præſumpſerunt, ſed ſemper apud ipſum ſe in omnibus Catholicos profeſſi ſunt: prout conſtat ex iis quæ de huiuſmodi ipſorum ſimulatione dicentur inferius an. 336. num. VI. & alibi.]

XIX.

QVID POST BAPTISMVM CONSTANT. EGERIT.

Cæterum eadem Acta Silueſtri referunt, Conſtantinum poſt ſuſceptum baptiſmum, diebus illis ſeptem quibus fuit in albis, prima legem promulgaſſe quod Chriſtus eſſet verus Deus; ſecunda pœnas decreuiſſe aduerſus eos qui eum blaſphemarent; tertia in eos qui Chriſtianis contumelias inferrent; quarta priuilegiis Romanam Eccleſiam præ cæteris illuſtraſſe, quinta immunitatem confugientibus ad eccleſias contuliſſe, ſexta & ſeptima decreuiſſe, ne abſque licentia Romani Pontificis alicubi conſtruerentur eccleſiæ; & de exoluendis decimis. Sed hæc duo vltima, quod deſint in Græcis exemplaribus, ſuperaddita putantur, cum præſertim vtraque iure antiquiori videantur eidem Eccleſiæ debita.

BASILICÆ AB EO STRVCTÆ.

Additur vero, octaua die eumdem Imp. proceſſiſſe albis depoſitis, & venientem ad Confeſſionem B. Petri Apoſtoli, diademate & chlamyde depoſitis, acceptoque bidente, terram primum aperuiſſe ad fundamenta Baſilicæ conſtruendæ, dehinc ob numerum duodecim Apoſtolorum, duodecim cophinos terra plenos propriis humeris aſportaſſe, & inde exultantem in carruca ſua cum Epiſcopo ſedentem, ad Palatium rediiſſe. Nimirum imitatus eſt Conſtantinus, à quo genus ducebat, Veſpaſianum Imperatorem, quem Suetonius ait, *b* reſtitutionem Capitolii aggreſſum, ruderibus purgandis primum admouiſſe manum, ac ſuo collo quædam extuliſſe. Pergunt poſt hæc eadem Acta narrare de alia baſilica ab eodem Conſtantino ædificari cœpta intra Palatium Lateranenſe in monte Cælio, in ædibus ampliſſimis Laterani, de quibus dictum eſt ſuperius: quæ Eccleſia à fundatore dicta eſt *Conſtantiniana*, ſed frequentius *Saluatoris*, cui dicata fuit, & inſignis eius Imago argentea ibi collocata, ponderis librarum centum viginti.

b *Suet. in Veſp. cap.* 8.

STRATORIS OBSEQVIVM EXHIBET.

[In Edicto ſuæ Donationis tradit ipſe Conſtantinus, ſe etiam pro reuerentia B. Petri, tenentem frenum equi Silueſtri, ſtratoris officium illi exhibuiſſe. Quod equidem non notaſſem, niſi vidiſſem ea de re argui Baronium a Iac. Dartis, quod id omiſerit. Sed certe omiſit & alia plurima, quæ non minus conferrent gloriæ & ſplendori Rom. Eccleſiæ, eiuſque Pontificum. Vnde intelligas, qua æquitate ab aliis accuſetur de nimis ambitioſe conquiſitis eius laudibus, & prærogatiuis.]

XX.

Addunt inſuper, ſanciuiſſe vt filii familias ac ſerui, ſub qua nati eſſent ſuperſtitione non tenerentur inuiti: & vt cunctis pauperibus qui Chriſtiani fieri vellent, præſtarentur ex largitione fiſcali affatim alimenta, atque imprimis in baptiſmate candida veſtimenta, & ſolidi viginti erogarentur, dum tamen afferrent pro teſſera Epiſcopi Romani chirographum. Quamobrem eodem anno Romæ fuiſſe baptizata ſupra duodecim millia virorum, præter feminas atque paruulos, Nicephorus *a* affirmat. Habent vero Acta præter hæc, Orationem ab Imperatore in baſilica Vlpia habitam ad Senatum Populumque Romanum, de fide Chriſti ab omnibus capeſſenda, liberam tamen ſingulis facultatem relinquente patrios colendi ritus, ac declarante haud ideo timendum eis eſſe vt à ſua gratia diuellerentur, quamquam gratiores ipſi forent qui Chriſto nomen darent. Quo eodem argumento ſcripſiſſe pariter generale Edictum in omnes vbique prouincias, teſtis eſt Euſebius, *b* qui integrum deſcripſit: quo cum imprimis ſuſceptæ à ſe Chriſtianæ religionis prædicet veritatem, & omnes pariter ad eam amplectendam hortetur, neminem tamen ad eam vi inducendum, ſed ſponte accedentes ſuſcipiendos eſſe conteſtatur; reliquis permittens templa deorum adire, & pro arbitratu ritus eorum peragere. Ex quibus conſtat hallucinari eos, qui à Conſtantino clauſa deorum templa, & ſacra omnino proſcripta affirmant. Illud tamen præſtitit, (quod idem Euſebius *c* teſtatur) vt in prouincias Præfectos miſerit, qui fidem Chriſti amplexi eſſent, iis vero qui ex Gentilibus deligerentur, ſiue Præfectis prouinciarum, ſiue aliis dignioribus Magiſtratibus, vetuerit diis publice ſacra facere: itemque, vt lege lata diuinationes prohibuerit, & quod Romæ cœperat, toto Orbe Romano eccleſiæ amplioribus ſpatiis, petitis è theſauro regio pecuniis, ædificarentur, mandauerit, quæ omnia conſentanea ſunt iis, quæ de eiuſmodi rebus in Actis Silueſtri recitantur.

a *Nic. lib.* 7. *cap.* 34.

b *Euſ.* 2. *de Vit.* 47. *& ſeqq.*

HORTATVR OMNES AD FIDEM, SED NEMINEM COGIT.

c *Ibid. cap.* 43. 44. 45.

XXI.

EFFVSA MVNIFICENTIA IN DOTANDIS ET ORDINANDIS ECCLESIIS.

Haud vero tantum quæ recenſitæ ſunt Baſilicæ à Conſtantino erectæ fuere, ſed & aliæ plures cum Romæ, tum aliis Italiæ locis, vbi hactenus earum memoria viget: quas quidem omnes, ſed præcipue S. Petri in Vaticano, S. Pauli via Oſtienſi, & Saluatoris in Laterano, ipſumque locum Baptiſterii, tot vaſis aureis argenteiſque, totque aliis pretioſiſſimis ornamentis muneribuſque decorauit, & ampliſſimis vbique terrarum eis aſſignatis reditibus dotauit, vt obſtupeſcere contingat, quicumque libellum illum vere aureum gemmeumque legerit, quem DE MVNIFICENTIA CONSTANTINI optimo iure inſcriptum, Anaſtaſius Bibliothecarius ex Archiuis Romanæ Eccleſiæ in lucem edidit. Ex quibus plane apparet, hac quoque ex parte nouiſſimæ domus *d* fuiſſe maiorem quam primæ gloriam, cum ſuperet numerus & pretium vaſorum Romanæ Eccleſiæ, (vt prætermittam ceteras toto Orbe diffuſas Eccleſias) vaſa templi, quæ tam à Salomone collata ſunt, tum denuo eius reædificatione reſtituta. Nec eſt quod iſta quis reuocare poſſit in dubium, quandoquidem vt vnius tantum templi Saluatoris, ab eodem Imp. poſtea Hieroſolymis ædificati, ſingula deſcriberet collata ab eodem ornamenta, Euſebius *e* ſeparatum volumen ſe ſcripſiſſe teſtetur. Vnde & illæ Gentilium hiſtoricorum *f* in eum querelæ, cum immoderatæ profuſionis & inutilium ſtructurarum redarguunt. Sed tamen in eo cum eiuſdem, tum aliorum quorumdam ſucceſſorum Impp. commendanda eſt modeſtia, quod cum poſſent templa deorum referta diuitiis ſummo iure ſpoliare, (non ſolum quod dæmonum nullus prorſus cultus eſſe deberet, ſed etiam quod ex illis abſque alicuius damno, compenſari poterant rapinæ, quas tam in rebus publicis quam priuatis, trecentis iam propemodum annis Chriſtiani ab idolorum cultoribus paſſi eſſent,) tamen ab illis Romæ

d *Agg.* 2.

e *Euſ.* 4. *de Vit.* 46. *in fi.*

f *Zoſ. lib.* 2. *Vict. in Conſt.*

ABSTINVIT IN OCCIDENTE A DONARIIS TEMPLORVM.

abſtinuiſſe, S. Ambroſius *a* aduerſus Symmachum teſtatur: licet in Oriente, vbi ceſſabat inuidia Senatus, ab eodem Conſtantino ſecus actum eſſe declaret Euſebius. *b*

a Amb. ep. 31. b *Euſ. 3. de Vit. 25.*

XXII. ALIÆ ECCLESIÆ ERECTÆ.

Denique præter eas quas diximus, & alias quarum in eodem libello fit mentio, viget inſuper adhuc in pluribus aliis Italiæ ciuitatibus, ac cæteris Occidentalis Imperii prouinciis, memoria Eccleſiarum ab eodem Imperatore conſtructarum. Inter quas inſignis extitit, quæ in honorem ſanctiſſimæ Dei-Genitricis in Gallia erecta, *c* eiuſmodi meruit decorari miraculo, vt cum ad eam adductæ columnæ, præ magnitudine nullo hominum conatu leuari poſſent, eædem monita beatiſſimæ Virginis per tres puerulos nullo negotio erectæ fuerint. De Eccleſiis vero ab eodem Imperatore in Oriente ædificatis, dicetur ſuis locis. Sed & iſta, quæ de Occidentalibus relata ſunt, nequaquam hoc ipſo anno perfecit, ſed potius cœpta tantum ex iis nonnulla, reliquis quibus vixit annis abſoluit, alia vero poſtea diuerſis occaſionibus præſtitit. Illud autem memoria dignum, quod cum tam celebres & inſignes Memorias vbique locorum erexerit, in nulla ipſarum modeſtiſſimus Imperator reperitur ſui nominis titulum inſculpſiſſe, ſed contempſiſſe quod alii ante eum Imperatores magno ſtudio affectaſſent: quorum qui omnium optimus à Gentilibus habitus eſt Traianus, quod in ſingulis à ſe erectis operibus nomen ſuum affixiſſet, eumdem Conſtantinus (vt Aurelius Victor ſcribit) lepide quidem & vrbane dixit eſſe *herbam parietariam*.

c Greg. Tur. de glor. mart. c. 9.

XXIII. DE DONATIONE CONSTANTINI. *Quæ autem hic de illa habentur, cōcinnata ſunt ex Ann. Bar. Tom. III. hoc an. & Tom. XII. an. 1191. vbi de ea pluribus egit, occaſione commentariorum Theodori Balſamonis.*

His autem enarratis, quod ſupereſſe videtur vt attingatur vulgata illa omnium ore eiuſdem Imperatoris DONATIO, tot tantiſque controuerſiis agitata: illud primo breuiter dicimus, ſi quidem illam defendere vellemus, haud exiſtimare nos, aliquem veri amantem, & antiquatum literarum ſtudioſum negare poſſe, Conſtantinum Imp. maxime pium, & ore quoque Gentilium munificentiſſimum prædicatum, Chriſtianam religionem, quam primus ferme omnium Imperatorum, præter Senatus Populique ſententiam, amplexatus eſt, cunctis quibus valuit officiis coluiſſe, ac donis frequentaſſe: Potiſſimum autem Romanam Eccleſiam, in qua ſciret totius Chriſtianæ religionis vigere principatum, par eſſe credere ampliſſimis donaſſe muneribus, ſummaque potentia communiſſe, & iuribus ſtabiliſſe, tunc præſertim quando indignatione motus infenſi ſibi atque palam obtrectantis Senatus, Imperii ſedem alio transferre cogitauit, vt dicetur paulo poſt. Quamuis autem non omnibus iiſdem iuribus Romani Pontifices vſi ſint, haud tamen ea ratione negari poſſe eſſe collata, ſicut nec quis iure inficias ire poſſit tributas fuiſſe ab Auguſto *d* Senatui permultas prouincias, quas nihilominus poſteriores Imperatores pro arbitrio adminiſtrarint. Certe & magnum plane eſſet de collatis illis Eccleſiæ Romanæ à Conſtantino muneribus argumentum, quod Chriſtianiſſimi Francorum Reges, eadem à Longobardis ablata, ſe Romanæ Eccleſiæ reſtituere ſuis diplomatibus profeſſi ſunt, vt ſuo loco videbitur. Si enim iam antea eiuſmodi dominium ad Romanam Eccleſiam pertinebat, vnde illud ſibi niſi iure debitum potuit vendicaſſe? cum certum ſit nulla id factum armorum vi: ſilentibus præſertim, nec reclamantibus, qui illis temporibus regnabant in Oriente, Imperatoribus, alioqui in Romanam Eccleſiam parum æquis, quam & auſi fuerunt (quod queritur S. Gregorius *e*) redigere ſub tributo.

d *Dio lib. 53. & alii.*

e *Greg. in 4. pſal. pœn.*

XXIV. ROM. ECCLESIÆ IVRA A CHRISTO.

Cæterum his non obſtantibus, quod inani ſtudio laborant Nouatores improbare Edictum illud ſeu decretum Donationis Conſtantini, ſciant ipſi, ſe in his noſtram potius cauſam agere, quam contra nos pugnare, qui profitemur cum Irenæo, Cypriano, & aliis cum Latinis tum Græcis ſanctiſſimis Patribus, qui ab exordio naſcentis Eccleſiæ hactenus floruerunt, necnon cum Romanis Pontificibus, Romanæ Eccleſiæ priuilegia nō ab hominibus, ſed à Chriſto in Petro eſſe collata, & à Petro in ſucceſſores transfuſa. Neque ob eam cauſam quod nolint ſuffragari nobis ipſum Conſtantini decretum, mox iure excidit eadem Eccleſia temporalium rerum dominio, quod certum ei & indubitatum in omnibus permanet, tum iuſta poſſeſſione, (quam, ſi careat humano, diuino *f* certe iure, quo ſubordinata ſunt diuinis terrena rerum dominia, legitime ſibi vendicat:) tum plurium Regum & Imperatorum confirmatione, ac priuilegiis, quæ ſuis locis viſuri ſumus. Neque Pontifices Romanos, quos poſt hæc contigit ſæpe aduerſus Principes de iuribus Romanæ Eccleſiæ diſputare, legimus ea voluiſſe defendere Conſtantini Edicti auctoritate, ſed potius Euangelica, innixi Petræ, ſuper quam Chriſtus teſtatus eſt ſe fundare Eccleſiam ſuam. Et licet plerique eorum, vt S. Gregorius, Hadrianus, & Nicolaus, vel alii, meminerint beneficentiæ Conſtantini erga Romanam Eccleſiam, cuius tam Acta Silueſtri, quam Damaſi Papæ, certam amplamque fidem faciunt, nullus tamen ante Leonem Nonum Edicti Donationis aliquo modo mentionem feciſſe reperitur.

f [Hac diſputatione videtur Baronius ſequi opinionem quorundam Canoniſtarum: cui tamen quamplurimum Theologi aduerſantur. Quod ſi ſimilia aliis locis occurrerint his Annalibus, eodem modo explicentur.]

XXV. DE ACTIS SILVESTRI PAPÆ CORRVPTIS.

Quare vt impoſtura penitus detegatur, ſciendum eſt (quod ſuperius attigimus) duplicia reperiri Acta Silueſtri, Latina primum, quæ & ad Græcos ſunt deriuata, vt quæ habentur in pleriſque antiquis codicibus, & ex Latinis accepta, quæ recitant Metaphraſtes, Zonaras, atque Cedrenus: Alia rurſus, quæ longe poſtea, nec ante milleſimum Chriſti annum cognita fuiſſe noſcuntur, ab aliquo Græcorum commenta, proditaque Græce ſub falſo Euſebii Cæſarienſis nomine ex libro de Martyribus; quibus deinde ſuperadditum eſt à Græcis, Græce ſcriptum ipſum Conſtantini Edictum de Donatione; idemque poſtea Latinitate donatum, atque receptum vna cum Actis, prout gloſſemata teſtantur apud Gratianum. *a* Porro iſta Græci non Latinorum amore, ſed odio, ſuique vtilitate feciſſe noſcuntur: (ſic enim donare conſueuerunt, vt ſurripiant potiora:) In odium, inquam, Romanæ Eccleſiæ, vt quæ ipſa poſſidet, nō diceretur à Chriſto accepiſſe, ſed à Conſtantino Imperatore: In ſui vero vtilitatem, eo quod in eodem Edicto affirmaretur, iam ſub eodem Imp. Eccleſiam Conſtantinopolitanam fuiſſe Patriarchatum: cum tamen nec eo tempore, quo Edictum promulgatum ponitur, adhuc vrbs Conſtantinopolis id nominis accepiſſet, & non niſi longe poſt hæc tempora, eadem continua Imperii ſede tumens, ampliſſimam eiuſmodi dignitatem ambire noſcatur præſumpſiſſe, de quo dicetur ſuis locis. Hoc autem fuiſſe Græcorum conſilium in confingendo Edicto Conſtantini, ſatis apparet ex iis quæ de priuilegiis Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ habet Theodorus *b* Balſamon pſeudopatriarcha Antiochenus, qui primus omnium Græcorum ex Actis Silueſtri Papæ in lucē edidit Edictum Conſtantini, circa annum Domini milleſimum centeſimum nonageſimum quintum: cum tamen iam antea innotuiſſet Latinis (vt dictum eſt) translatum è Græco, acceptum vero bona fide à nonnullis, quouſque mala fides Græcorum inexplorata latuerit, & à pluribus omni ſtudio defenſum.

a *Diſt. 96. c. 14. ex palea. verb. Vtile.*

GRÆCORVM FRAVDVLENTIA.

b *Theod. Balſ. in Nomocan. Phot. tit. 2. & in Iuſt. Nouel. cap. 123 & in Syn. Ant. c. 12.*

XXV. QVANDO INNOTVERIT EDICTVM DONATIONIS.

Qui vero primus eius meminiſſe inter Romanos Pontifices reperitur, fuit (vt diximus) Leo Nonus, anno Redēptoris milleſimo quinquageſimo quarto, in epiſtola ad Michaelem Conſtantinopolitanum & Leonem Acridanum Epiſcopos: eodemq; tempore fit mentio eiuſdem, in Diſputatione quæ aſſeritur Petri Damiani cum Aduocato Regio. Poſtea vero de ipſo aliquamdiu altum ſilentium, cum tamē in controuerſiis de iuribus Romanæ Eccleſiæ cum Princip. occupati fuerint eius ſucceſſores, ac præſertim Gregorius Septimus & Alexander tertius: vt appareat friguiſſe apud eos eiuſdē Edicti auctoritatem, à cuius citatione abſtinendum putarint, quod illo nō indigerent, qui firmiorem haberet propheticum ſermonem, & firmiſſimum Euangelicum teſtimonium, ac conteſtes omnes ſanctiſſimos Patres, de tranſmiſſa Chriſti in Petrum Apoſtolum auctoritate, & transfuſa pariter in eius ſucceſſores. Sed nec Imperatores eiuſdem Edicti meminiſſe certū eſt, quantumlibet Ottones pater & filius, necnon Henricus, anteceſſorum Principum qui donarunt Eccleſiæ Romanæ, mentionē habuiſſe inueniantur. Denique emerſit in lucem tempore Benedicti Papæ Duodecimi, anno Domini milleſimo treceteſimo trigeſimo nono, Ottonis Tertii nomine ſcriptum olim diploma *c* aduerſus Pontifices dilapidatores bonorum Eccleſiæ Romanæ, quo idem Conſtantini Edictum eſſe falſum argueretur, cōfictumq; ab impoſtore Ioanne quodam diacono, cognomento Digitorū Mutio, ſiue Mutilo, nem-

c *Recitat & examinat Baron. Tom. XII an 1191. Quibus adde quæ pro defenſione eius ſententiæ, de eodem prætento diplomate ſcripſit Gretſerus cap. 21. Apol. Baron. aduerſus Goldaſtum, & lib. 2. Replic. cap 16. (de quibus inf. ad an. 774. poſt num. IV.) ac rurſum contra alios Appen. 1. & 2. ad libel. de Munif. Princ. in Sed. Apoſt. vbi & multa habet de ipſa Donatione.*

pe digi-

pe digitis amputato, quod quidem diploma ſanctiſſimus Pontifex Benedictus, ita repertũ in theſauro ſcripturarum Eccleſiæ Romanæ, qui tunc aſſeruabatur Aſſiſii in conuentu Fratrum Minorum S. Franciſci, haud voluit mala fide aboleri, eo quod videretur aduerſari Edicto vulgato Conſtantinianæ Donationis: quamuis non ob hoc quod deſcriptũ fuerit, ipſum probaſſe dici poſſit: quod nec quidem eſſe Ottonis Tertii, multa ſunt falſa, & inter ſe contraria, in eo contenta, quæ manifeſte conuincere videantur. Quiſquis autem ille fuerit Ioannes diaconus aſſertus auctor Edicti, (qui potius dicendus eſt translator eiuſdem è Græco in Latinum:) illud certiſſime conſtat, ipſum Edictum nuſquam ab aliquo auctore citatum reperiri ante eiuſdem Ottonis tempora, qui deſiit imperare anno Domini milleſimo ſecundo.

XXVII. PRIVILEGIA ECCLESIÆ ROM. DATA A CHRISTO, CONFIRMATA A PRINCIPIBVS.

Verum de his ſatis, quæ dixiſſe voluimus aduerſus eos etiam, qui tanti ponderis exiſtimant ipſum Conſtantini Edictum, vt ſtultè timeant, ſi labefactetur, vniuerſam cum ipſo Eccleſiam corruere, reclamantibus ex aduerſo (quod ſæpius inculcamus) ſanctis Patribus, & antiquioribus Romanis Pontificibus, non Regum & Imperatorum priuilegiis, ſed Chriſti verbis in Petro perſtare fulcitam, ſuperque petram firmam ædificatam, quamuis poſtea complura à Regibus & Imperatoribus acceperit priuilegia. Sicut nec quod attinet ad Pontificia ornamenta, quæ continentur in eodem aſſerto Edicto, vel minimum diſpendium Eccleſia Romana pati poteſt, ſi eius corruat integritas: quandoquidem ea cuncta ante quam in eo ſcriberentur, iam poſſiderentur ab eiuſdem Eccleſiæ Pontificibus, vt de Corona, ſiue lamina aurea, aliiſque, vel iam dictum eſt ſuperius, vel dicetur ſuis locis inferius.

XXVIII.

Hoc eodem anno, iiſdemque Coſſ. tertio Calendas Iunii, (vt habent Acta Siluestri) poſt baptizatum Conſtantinum, collecta eſt Romæ in *Thermis Traiani*, (qui locus fuerat nuper in Titulum ſui nominis à Siluestro erectus, & à Conſtantino muneribus ac reditibus locupletatus) SYNODVS, de qua ſuperius facta eſt mentio: cuius extant Acta, ſed adeo deprauata, vt vix ſit reperire verſum, in quem non irrepſerit mendum. Porro conueniſſe Epiſcopos ducentos octoginta quatuor, produnt eadem Acta quæ habentur *a* typis excuſa, ſed Creſconiana Collectio ducentos triginta dumtaxat memorat, ac de Epiſcopis Græcis ne verbũ quidem. Illis autem qui conuenerunt, à Conſtantino ſuppeditata eſſe vehicula & annonam, ibidem declaratur. Eidemque pariter interfuiſſe leguntur presbyteri, & diaconi, ac reliquus Romanus Clerus, (ſed omnes ſtantes à tergo ſedentium Epiſcoporum, quod de presbyteris tunc factum putamus modeſtiæ cauſa, cum alioqui coram Epiſcopis diaconi tantum ſtare, presbyteri vero ſedere *b* conſueuiſſent:) necnon ipſe Conſtantinus Imperator, & mater eius Helena, vna cum Calpurnio Præfecto Vrbis ex Gentili facto Chriſtiano. Ac fuiſſe hæc velati quædam pietatis encænia, de primo Chriſtiano Imperatore ſummo omnium gaudio celebrata, & publica pro accepto munere gratiarum actio, ſignificatur ipſo Synodi principio. Cuius quidem leguntur viginti capita, duabus Actionibus peracta; eademque triplici editione excuſa.

SYNODVS ROM. SVB SILVESTRO.

a *Tom. 1 Con.*

b *Hier ep. 85. ad Euag. Con Cart. IV. c. 34.*

XXIX. CALVMNIA IN VICTORINVM PICTAVIENSEM. *De quo vide ſup. an. 303. VIII.*

Præloquens vero Siluester de ſeruanda Dei Eccleſia libera ab hæreticorum incurſu, damnauit primæ Actionis exordio *Hippolytum* diaconum Valentinianæ hæreſis ſectatorem, *Calliſtum* Sabellii hæreſi maculatum, & *Victorinum* Epiſcopum qui receptos ab Eccleſia Paſchales cyclos redarguere præſumpſiſſet. At prorſus indigne paſſi ſumus, (quod & alias monuimus) ab eo qui poſt duas editiones huius Synodi tertiam conflauit, Victorino Epiſcopo additum eſſe, abſque alicuius vetuſti exemplaris fide *Pictauienſem*: quo mendaciter admodum nobiliſſimum infamat Antiſtitem, quem longe ante hæc tempora ſub Diocletiano martyrium conſummaſſe vidimus, quemque Optatus *c* Mileuitanus vt inſignem debellatorem hæreſum commendauit. Sed ſicut longe alius hic *Victorinus* eſt ab Epiſcopo Pictauienſi, ita & plane diuerſus ab illo *Victorino*, ſeu potius *Victorio* dicto, qui nullius ſedis fuiſſe Epiſcopus reperitur, quem Gennadius *d* tradit claruiſſe ſub Hilaro Papa, & ab eo inuitatum poſt Proſperum vltimum calculatorem proſequi futuri temporis Paſchales cyclos: licet Victorem Epiſcopum Capuanum aduerſus eum ſcripſiſſe ferant. *a* Quinam autem hic fuerit, qui damnatus eſt in hoc Romano Concilio, ignoratur, ſicut & Hippolytus, & Calliſtus hæretici. Quod autem in eadem Synodo nulla facta reperiatur mentio de Ariana hæreſi, quæ plures iam annos Orientalem exagitauerat Eccleſiam: videtur illud à Siluestro vna cum Conſtantino initum eſſe conſilium, vt ſequenti anno maiori apparatu totius Orbis Epiſcoporum in ipſo Oriente, vbi ea vigebat, Synodus Oecumenica celebraretur. Nam & legationem Epiſcoporum ex Rhinocolura, quæ eſt in Ægypto ciuitas, quorum in hac Romana Synodo recitatus eſt libellus, Arianæ cladis credi poteſt ibi refricuiſſe memoriam.

c *Op. lib. 1.*

d *Gen. de vir. Illuſt. c. 88.*

a *Ado in Chr. an. 550. Bed. de rat. temp. & de ſex ætat Mar. Scot. an. 560.*

DECERNITVR NICÆNVM CONC.

XXX. DECRETVM DE DISPENSATIONE BONORVM ECCLESIÆ.

Poſt damnatos vero prædictos hæreticos, nonnulla inſtituta ſunt ad diſciplinam, pacemque, & œconomiam Eccleſiaſticam conſeruandam: itemq; de Eccleſiæ reditibus, quibus iam incipiebat affluere, vt pars vna Epiſcopo cederet, alia clericis, tertia Eccleſiarum fabricis, quarta pauperibus alendis. Additum quoque de ordinatione, ætate, numero, & continentia miniſtrorum Eccleſiæ, quamuis multa in annos ætatis ordinandorum menda irrepſiſſe, facile poſſit intelligi. Inter alia vero ſtatutum, ne in parochiis amplius quam duo diaconi eſſent, ſeptem autem Vrbis (nempe Regionarii) diaconi CARDINALES. Vltimo demum loco ſancitum, vt *Nemo diiudicet Primam Sedem, quoniam omnes ſedes à prima ſede iuſtitiam deſiderant temperari: neque quoque ab Auguſto neque ab omni Clero, neque à Regibus, neque à populo Iudex iudicetur*, quem canonem poſtea citauit Nicolaus Papa aduerſus Michaelem Imp. Subſcripſiſſe vero his Romanæ Synodi decretis, non ſolum Silueſtrum & Epiſcopos, atque presbyteros & diaconos qui præſentes extiterũt, ſed etiam Conſtantinum, eiuſque matrem Helenam, in fine eius expreſſum habetur.

PRIMA SEDES A NEMINE IVDICATVR.

XXXI. CONSTAN. DETESTATVR SACRA GENTILIVM.

b *Zoſ. lib. 2.*

Poſt hæc eodem Conſtantino ſe in omnibus perfectiſſimum Chriſtianum exhibente, cum dies quidam (inquit Zoſimus *b*) more patrio feſtus appetiiſſet, quo in Capitolium exercitui aſcendendum erat, ipſe eum aſcenſum verbis contumelioſis inſectans, re diuina proculcata, Senatus atque Populi odium incurrit. Cumque profectas ab illis execrationes haud ferret, vrbem quamdam Romæ parem quærebat, in qua Palatium ſibi concederet. Itaque prope antiquum Ilium inuento loco condendæ vrbis idoneo, fundamenta iecit; & muri partem aliquam in altum egit: ſed quod eum huius operis inſtituti pœnituiſſet, eo relicto Byzantium conceſſit, cuius vrbis ſitum admiratus, eam quã maxime ſtatuit amplificandam, & efficiendam, idoneam, vt Principis in ea domicilium eſſet. Hæc Zoſimus. Porro Conſtantinum hoc ipſo anno Ilium nauigaſſe, ſatis intelligere poſſumus, quod conſtet ipſum anni ſequentis exordio in Oriente egiſſe. Eumdem vero noctu per viſum à Deo monitum, relicto opere apud Ilium cœpto, Byzantium Thraciæ ciuitatem delegiſſe, Sozomenus *c* tradit. Ferunt *d* quoque illud diuinæ volũtatis index acceſſiſſe prodigium, vt ædificantium apud Ilium inſtrumenta, nulla hominis arte in aduerſum littus reperirẽtur eſſe translata. Sed & aquilam ſuſtuliſſe funiculum cæmentariorum, & iuxta Byzantium deieciſſe, teſtatur Zonaras: *e* ac de lapidibus idem Cedrenus *f* affirmat: qui & non vnum, ſed plura tradunt mutata à Conſtantino adhuc ancipite vrbis condendæ loca. Addit demum Nicephorus, *g* cum Imperator apud Byzantium nouæ vrbis ambitum definiens circumiret, & comitibus eius vlterius quam conueniret pomæria vrbis proferre videretur, cuidam ex eis roganti, *Quouſque tandem Domine?* confeſtim reſpondiſſe, *Eouſque, dum qui me præcedit ductor conſtiterit:* indeq; factum eſſe manifeſtum, cæleſtem quamdam præiſſe virtutem, quæ eum quod fieri deberet inſtrueret. Ad quæ fortaſſe alluſit Iuſtinianus, *h* cum dixit Conſtantinopolitanam vrbem melioribus auſpiciis eſſe ædificatam, quam veterem Romam. Reperiuntur vero in appẽdice ad Acta Silueſtri, & aliæ Conſtantino tunc oblatæ viſiones, ſed quod impoſturam redoleant, libentius eas omittimus. Cæterum BYZANTIVM nequaquam erat antehac ignobilis ciuitas, ſed antiquitate & rebus præclare geſtis nobilitata, cuius memoria clariſſimorum virorum ſcriptis

EIVS CONSILIVM DE NOVA VRBE ERIGENDA.

c *Soz. lib. 2. c. 2*

d *Bed de loc. ſanct. cap. vlt. Glyc. lib. 4.*

BYZANTIVM DIVINITVS ELIGITVR.

e *Zon. An. tom. 3.*

f *Ced. in comp. an. 18. Conſt.*

g *Nic. li. 8. c. 4*

h *C. de vet. iur. enucl.*

celebratur, præter illa quæ à Coſmographis habentur ſumma cum gloria poſteris commendata: verum multis exagitatam cladibus, Conſtantinus non ſolum reſtituit, ſed & mirificè auxit & illuſtrauit, vt dicetur pluribus in eius dedicatione.

XXXII. Evstathivs creatvr Episc. Antioch.

Hoc ipſo anno, defuncto Paulino Epiſcopo Antiocheno, poſtquam ſediſſet annos quinque, (vt habetur in Chronicis Hieronymi & Nicephori) poſt multas diſceptationes, ad eius ſedis regimen accerſitur ex ſede Berœenſi *Euſtathius*. Qui tamen ſecundum eumdem Nicephorum, numerantem annos Epiſcoporum Antiochenſium ſub Conſtantino, dicendus eſſet non hoc anno, ſed ante biennium creatus, ſediſſeque annos decem & octo, nimirum vſque ad annum Chriſti trecenteſimum quadrageſimum, quo fuit depoſitus. Porro ante eius electionem apparet eam Eccleſiam ſciſſam fuiſſe in duas partes, quarum altera Arianorum, Euſebio Pamphili Epiſcopo Cæſarienſi ſtudebat. Sed cum lõge ſuperior pars Catholicorum exiſteret, ac de hiſce cõtrouerſiis ſcriptum eſſet ad Imperatorem, idem Euſebius præſeferẽs inuiolabilem Apoſtolicæ traditionis obſeruantiam, ne à ſede in aliam transferretur Epiſcopus, ea de cauſa meruit à Conſtantino plurimum commendari literis, tum ad ipſum tum ad illos qui ei ſtudebant ſcriptis, quas ipſe oſtẽtans, quod laudes ſuas continerent integras in Vita *a* eiuſdem Imperatoris deſcripſit. Quod autem turbæ illæ Antiochenæ non acciderint (vt Theodoretus, *b* Socrates, *c* Sozomenus, *d* & alii eos ſecuti exiſtimarunt) tempore quo depoſitus eſt Euſtathius, ſed quando creatus, illud omnino conuincere videtur, quod eas idem Euſebius Conſtantino viuente contigiſſe referat, Euſtathium vero ſub Conſtantio depoſitum, indubitatam SS. Athanaſius *e* & Hieronymus *f* fidem faciant. Vt autem crederentur contigiſſe tempore depoſitionis, illud induxit, quod de iis Euſebius alia occaſione longe poſt Nicænum Concilium agat, cum tamen abſque vlla ſit controuerſia, Euſtathium iam creatum Antiochenum Epiſcopum magnæ illi Synodo interfuiſſe.

a *Euſ.3. de Vit.57.* b *Theod. lib.1. cap.22.* c *Soc li.1. c.18* d *Soz. li.2. c.18* De tempore tvrbar. Antiochenarvm ob Evstath. e *Athan. ep. ad Solit.* f *Hier. de Scri Eccl. in Euſta.*

XXVIII. Canon de translatione Episcoporvm. g *Can. Apoſt. 14.*

Cæterum quod prædictis Conſtantini literis frequens mentio habetur de Apoſtolica traditione atque mandato, ne vnius Eccleſiæ Epiſcopus in aliam transferatur, ex iis egregie probatum habes canonem Apoſtolorum, *g* quo id prohibetur fieri, niſi forte quis in maiorem Eccleſiæ vtilitatem multorum Epiſcoporum iudicio ad id compellentium cedat. Huius autem legis ſic in cauſa præſenti habita eſt ratio, vt à Catholicis Epiſcopis electoribus, ob tanti viri præſtantiam, & tam inſignis Eccleſiæ ab Arianis appetitæ commodum, Euſtathius Berœa Antiochiam transferretur: quem Theodoretus *h* ait, communibus Epiſcoporum & populi ſuffragiis inuitum ad hoc compulſum fuiſſe, eumdemque Athanaſius *i* & Hieronymus *k* de egregia nauata aduerſus Arianos opera mirifice laudant. Sed de illo ſæpe inferius.

h *Theod. lib. 1. cap. 7.* i *Atha. ad Sol.* k *Hier. ep. 126. ad Euag.*

IESV CHRISTI An. 325.

SILVESTRI An. 12.

CONSTANTINI IMP. An. 20.

I. l *Conc. Chalc. Act. 2.* m *Soc. li.1. c.9 in fi.* Tempvs celebrati Concilii Nicæni.

ANno Chriſti trecenteſimo vigeſimo quinto, Paulino & Iuliano Coſſ. Sacroſancta Oecvmenica Synodvs Nicææ in Bithynia celebrata eſt. Id enim iiſdẽ Coſſ. & anno ſexcenteſimo trigeſimo ſexto poſt regnum Alexandri Macedonum Regis contigiſſe, non ſolum Acta Synodi *l* Chalcedonenſis expreſſe teſtantur, verum etiam Socrates *m* ex Annalium (vt ait) commentariis indubitanter aſſerit. Quod autem diuerſi dies & menſes poſiti habeantur, nempe in Actis Chalcedonenſibus decimus tertius dies ante Calendas Iulii, apud Socratem vndecimus ante Calendas Iunii: niſi vitio librariorum irrepſit error, affirmare neceſſe eſt accidiſſe ex diuerſis Synodi Actionibus, cum ſingulæ ſuis diebus conſignari conſueuerint, vel ex diuerſis Conſtantini literis, tunc diuerſis diebus ſcriptis. Cæterum extat quoque in vetuſtiſſima Collectione Creſconiana, Attici Epiſcopi Conſtantinopolitani teſtimonium, (quando S. Auguſtini temporibus miſſa eſt ad eum legatio ab Africanis Epiſcopis, vt ab eo peterent eiuſmodi Synodi canones, occaſione cuiuſdam controuerſiæ, de qua dicetur ſuo loco:) quo pariter celebrata aſſeritur à die decimatertia Calendas Iunii vſque ad diem octauam Calendas Septembris, iiſdem Paulino & Iuliano Coſſ. & Alexandri anno ſexcenteſimo trigeſimo ſexto. Inſcriptio autem illa, qua in vulgatis Conciliorum tomis eius tempus definitur per Æram, licet ea ex parte vera conſiſtat, cum æque celebrata ponit r Paulino & Iuliano Coſſ. decimotertio Calendas Iulii, æra trecenteſima ſexageſima ſexta, tamen cum id dicat accidiſſe viuente adhuc Licinio Iuniore, haud quaquam probari poteſt: quæ & in annis ab Alexandri regno numeratis deprauata eſſe dignoſcitur. Fortaſſe autem Oſius, quod Hiſpanus eſſet Cordubenſis Epiſcopus, appoſuit æræ numerum, quæ eſt peculiaris numerandi ratio Hiſpaniarum.

II. Qvantvm perdvravit.

Quod vero tot optimæ notæ auctoritatibus certi exiſtant Coſſ. corrigendum imprimis eſt quod in fine Chronici Euſebii aſſeri videtur, Synodum celebratam eſſe anno decimoquinto Imperii Conſtantini, & Domini trecenteſimo vigeſimo quarto: cum ex emendationibus Faſtis neceſſe ſit ſub Coſſ. Paulino & Iuliano numerare Conſtantini annum vigeſimum, Chriſti vero trecenteſimum vigeſimũ quintum. Immo & ipſis Conſtãtini Vicennalibus celebratam fuiſſe & abſolutam, ipſe Euſebius *a* in eius Vita tertio repetit. Quapropter corrigendum eſt pariter Caſſiodori Chronicon, in quo poſt triennium collocatur, nẽpe ſub Ianuarii & Iuſti Conſulatu, quo idem Caſſiodorus poſuit annum vigeſimum Imperii Conſtantini, dum in ſtatuendo certo eius exordio (quod ſuperius vidimus) errauit. Quæ quidem non attendẽtes complures tam Latini quam Græci Scriptores, in eam ſententiam abierunt, Nicænum Concilium triennio perduraſſe, cœptumque eſſe dictis Coſſ. Paulino & Iuliano, & perductum vſque ad Conſulatum Ianuarii & Iuſti. Immo & incertus auctor apud Metaphraſtem, *b* profitetur perduraſſe ſex etiam menſes vltra triennium, idque ſibi vendicat teſtimonio Alexandri, quem ait ſcripſiſſe Acta Synodi: ſed quiſquis ille fuerit, mendaciorum concinnator extitit, vt inferius ſuis locis continget demonſtrari. Eiuſdem vero ſententiæ aſſertor Nicephorus, *c* grauiora etiam coagmentat mendacia, dum conſentiens celebratam eſſe Synodum Paulino & Iuliano Coſſ. & anno vigeſimo Conſtantini, ex quo in Britannia creatus eſt Imperator, tamen addit cœptam eſſe decimo tertio anno poſtquam idem Imperator venit Byzantium, & vigeſima tertia (niſi ſit legendum decimatertia) Indictione, die vero vndecima menſis Maii, ac duraſſe annis tribus paulo amplius. Sed non tam miramur erraſſe Nicephorum, quam apud aliquos fidem inueniſſe, cum apertiſſimi ab Euſebio imprimis, qui præſens fuit, mendacii arguatur, dum toties repetit abſolutam eſſe ipſis Conſtantini Vicennalibus. Denique & illi explodendi, qui tradiderunt ante triennium cœptam, abſolutam eſſe nominatis huius anni Coſſ. & eodem vigeſimo anno Imperatoris: quippe quibus penitus refragantur, quæ ſuperioribus annis ab eodem Conſtantino aliis locis geſta eſſe, certis teſtificationibus demonſtratum eſt. Quæ igitur cœpta dicitur Paulino & Iuliano Coſſ. & abſoluta anno Conſtantini vigeſimo, vtique affirmanda eſt vno eodemque anno inchoata ac pariter conſummata: nec apud antiquiores vllum eſt reperire exemplum, quod vltra annum Synodus perdurarit, quantumuis fuerit Oecumenica, & ex omnibus Orbis partibus in eam Epiſcopi conuenerint.

a *Euſ.3. de Vit 14 & li.4. cap 40.47. Vide infra ad nu. L* b *Ap. Lip. to.6* c *Nic. lib. 8. cap. 26.*

III. Svb qvo Ro. Pont. habitvm. d *Soz. lib. 1. cap 16.*

Sed quod ad tempus itidem ſpectat, cum tam perſpicue conſtet, eamdem Synodum celebratam eſſe ſub Silueſtro Romano Pontifice, id quidem ſuis ipſorum ſubſcriptionibus manifeſte profitentibus Legatis: corrigendum eſt quod apud Sozomenum *d* legitur, eam habitam eſſe ſub Iulio Romano Epiſcopo, quem conſtat non niſi poſt Marcũ Silueſtri ſucceſſorẽ, multos poſt annos ſedere cœpiſſe. Quamuis haud forte fuerit tam patens hic error Sozomeni, ſed

libra-

librariorum: qui ex eo quod ille ſcripſerat, πολιὸς δὲ ὁ Ῥωμαίων ἐπίσκοπος, fecerunt mutatione facillima, ἰούλιος δὲ ὁ Ῥωμ. & quod dixerat Sozomenus, ſenem, ſiue canum, Epiſcopum Romanum, propter ætatem ingraueſcentem, non potuiſſe Concilio intereſſe, mutarunt illi in Iulium Epiſcopum Romanum. Vnde poſtea idem error irrepſit in Nicephorum, *a* qui Sozomeni verba retulit. Photius *b* vero vtraque concilia euoluens, fere grauius errauit, dum Synodum ſub Silueſtro & Iulio celebratam tradidit. Nec nocet quod Sozomenus nomen Silueſtri minime recenſuerit, cum ſatis ipſum ſignificarit per appellationem Epiſcopi Romani. Nam & ea tantummodo nomenclatura Theodoretus *c* eum deſignauit. Sed de his, deque tempore coactæ Synodi hactenus.

a Nic. li. 8. c. 114.
b Phot. de Sept. Syn.
c Theod. lib. 1. cap. 7.

[Prædictam appoſitiſſimam textus Sozomeni emendationem, vidit primus perſpicaciſſimus Cardinalis PERRONIVS, cuius ea de re eſt elegans obſeruatio in Parergo de tempore celebrati Concilii Nicæni, præpoſito Actis à Gelaſio Cyziceno conſcriptis, in Edit. Rom. Conciliorum Generalium: quamuis præ modeſtia nomen ſuum reticuerit: quippe qui magis ſategit aliis prodeſſe, quam laudem ſibi conciliare, nimirum omni ipſe laude ſuperior. Ibi vero licet iſthæc de tempore Concilii, quamplurimis rationibus probata ac confirmata videre.]

IV. CAVSÆ ILLIVS COGENDI. De quibus Baron. hoc anno, & ad finem ſuperioris.

Cauſas autem eius cogendæ, S. Athanaſius *d* & alii omnes fuiſſe tradunt, vt Orientali Eccleſiæ ſubueniretur, duabus præcipue infeſtatæ cladibus, nempe Ariana hæreſi, quæ nimium inualeſcebat, & Quartadecimanorum errore, qui maxime apud Syros, Cilices, & Meſopotamenos vigebat. Addit Euſebius *e* & aliam cauſam, nimirum ſchiſmatis Meletianorum, quod dire vexabat Ægyptum & Thebaidem, adeo vt in ſingulis ciuitatibus contrariarum partium Epiſcopi ac populi inter ſe digladiarentur, eoque inſaniæ Meletiani progreſſi eſſent, vt & Imperatoris imagines contumelia afficere non dubitarent: verum Imperatorem non tam ad iram, quam ad immenſum animi dolorem de furioſa ipſorum amentia incitatum eſſe. Quo etiam pertinere putamus, quod S. Io. Chryſoſtomus *f* ex oratione Flauiani Epiſcopi Antiocheni refert, nempe Conſtantinum, cum aliquando effigie ſua lapidata, multi ipſum inſtigarent ad ſupplicium de auctoribus contumeliæ ſumendum, quos dicerent totam ipſius faciem ſaxis conuulneraſſe, manu faciem ſuam palpantem, ac leniter ridentem dixiſſe, *Ego vero nuſquam vulnus in fronte factum video, ſed ſanum quidem caput, ſana vero & facies tota.*

d Athan. de Synod.
e Euſ. 3. de Vit. 4.
f Chryſ. hom. 10. ad pop. Antioch.

V. CVIVS AVCTORITATE COACTVM.

Illam porro ex Epiſcoporum ſententia à Conſtantino conuocatam eſſe, Ruffinus *g* tradit. Eaque de re Alexandrum Epiſcopum Alexandrinum literis apud eumdem Imperatorem egiſſe, teſtatur Epiphanius. *h*

g Ruff. lib. 1. cap. 1. in fi.
h Epip. hær. 68.
i Soz. lib. 1. cap. 16.

Quemadmodum & Oſium Cordubenſem redeuntem ex legatione, qua à Silueſtro Romano Pontifice miſſus fuerat ad componendas res Alexandrinæ Eccleſiæ, id ipſum præſtitiſſe, Sozomenus *i* indicat. Sed quod ait à Conſtantino indictum eſſe Concilium, ſic intelligendum eſt, quod eiuſdem literis Epiſcopi conuocati fuerint. Cæterum quod religio eſſet abſque Romani Pontificis auctoritate Vniuerſalem congregare Synodum, id omnino prohibente (vt ait Socrates *k*) canone Eccleſiaſtico, quo vetitum erat *ne decreta abſque ſententia Epiſcopi Romani Eccleſiis ſancirentur*, interpoſitam eſſe Silueſtri auctoritatem nemo iure poterit dubitare: actumque de his anno præterito inter Silueſtrum & Conſtantinum Romæ, probabili argumentatione declaratum ibi eſt.

k Socr. lib. 2. c. 13. Qua porro partes Imperatorum in Synodis conuocandis, quæ Pontificum Romanorum, quæque in his antiqua Eccleſiæ praxis, luculentiſſime præ aliis, idem qui ſupra Card. Perron. in Reſp. ad Reg. Angl. li. 1. c. 41.

VI. NVMERVS EPISCOPORVM. [Cuius diuerſitas ita forte aliquo modo conciliari poterit, vt qui 318. numerarunt, intelligerint tam de Epiſcopis qui interfuerunt quam de legatis abſentium, reliqui vero de ſolis Epiſcopis qui per ſemetipſos interfuerunt.]

Quod vero ſpectat ad numerum Epiſcoporum qui Nicæam conuenerunt, videtur apud Euſebium *l* irrepſiſſe mendum, cum legitur conueniſſe ducentos quinquaginta & amplius: Nam Socrates, *m* Euſebii verba recitans, trecentos & amplius ponit. Itemque deprauatum putamus locum epiſtolæ *n* Euſtathii Antiocheni, qui Synodo interfuit, vbi ſcribitur numerus ducentorum ſeptuaginta Epiſcoporum. Nam Athanaſius *o* iterum, iterumque Epiphanius, *p* necnon Hilarius, *q* Ruffinus, *r* & Theodoretus, *ſ* trecentos decem & octo Epiſcopos interfuiſſe tradunt: idque ipſum videtur ſignificaſſe Sozomenus, *t* cum circiter trecentos viginti conueniſſe ſcribit. Marius *u* vero Victorinus, qui eodem ferme vixit tempore, trecentos quindecim numerat. At ſententiam de *Trecentis decem & octo*, poſteriores

l Euſ. 3. de Vit. 9.
m Soc. li. 1. c. 5.
n Ap. Theod. lib. 1. c. 8.
o Athan. ep. ad Iou. Imp. & in diſp. con. Arium.
p Epi. hær. 69. & in Ancor.
q Hilar. cont. Conſt.
r Ruff. li. 1 c. 1.
ſ Theod. lib. 1. cap. 7.
t Soz. li. 1. c. 16.
u Mar. aduerſ Arium lib. 2. in fi.

omnes vno conſenſu probarunt, eumdemque numerum, vt myſticum, nonnulli variis præconiis celebrarunt, adeo vt ſtultum ſit plane, id denuo in controuerſiam reuocare. Nec quemquam hac de re ambiguum reddat longe his minor Epiſcoporum numerus, qui ei reperiuntur eſſe ſubſcripti: quidem ex immenſo Nicænorum Actorum naufragio ibi conſcriptos haberi, pro miraculo pene cenſeri poſſe exiſtimarim. Porro presbyterorum, diaconorum, & cæterorum Eccleſiæ miniſtrorum, qui cum Epiſcopis Nicæam conuenerunt, prorſus innumerabilem fuiſſe turbam Euſebius tradit: additque Imperatorem omnibus cibaria in ſingulos dies large & liberaliter ſuppeditari mandaſſe, cum & ſumptibus publicis eos illuc perduci curaſſet.

VII. OSIVS LEGATVS SILVESTRI PP. De quo fuſe, ac plane egregie, Card. Per. in Reſp. ad Reg. Mag. Brit. li. 1. c. 35.

Inter eos autem qui cæteris fama præſtarent, primus ſe offert duplici legatione conſpicuus *Oſius* Epiſcopus Cordubenſis, Hiſpaniarum Epiſcoporum vicem, & Silueſtri Rom. Pontificis perſonam gerens, collegarumque Legatorum primarius. Accidit enim ei perinde ac poſtea Cyrillo Alexandrino Epiſcopo, qui quod ei delegaſſet vices ſuas Cæleſtinus Papa, in Concilio Epheſino locum primum inter alios deinde miſſos Legatos tenuit. Quænam enim alia ratio, vt Oſius, mediocris in Hiſpania Eccleſiæ Epiſcopus, primo loco ante Legatos Apoſtolicæ Sedis, & ante ipſos Orientalium ſedium Patriarchalium Antiſtites, ac denique ante totius Africanæ Eccleſiæ Primatem, (vt de aliis præſtantiſſimarum ſedium Epiſcopis taceam) ipſe in aliena prouincia, & celeberrimo omnium conſeſſu, ſubſcripſerit, niſi locum teneret, & perſonam repræſentaret ampliſſimæ omnium poteſtatis? Quapropter & Græci ſcriptores qui de Synodo Nicæna tractarunt, vt Dalmatius Cyzicenus Epiſcopus, qui interfuit Synodo Epheſinæ, & poſt illum Gelaſius *a* eiuſdem Eccleſiæ presbyter, qui tempore Zenonis Imperatoris collegit (vt profitetur) Acta Nicæni Concilii, ac Photius *b* Patriarcha Conſtantinopolitanus, quamuis Romanorum Pontificum hoſtis infenſiſſimus, nihil dubitarunt Oſium Legatis Apoſtolicis adnumerare, & Hadrianus Papa in Epitome *c* canonum ad Carolum Magnum, abſque controuerſia affirmauit eumdem ab Apoſtolica Sede deſtinatum fuiſſe ad Nicænam Synodum. Qui vero ei ſocii additi ſunt, miſſi à Silueſtro Papa, *Victor* ſeu *Vitus*, atque *Vincentius*, Romanæ Eccleſiæ presbyteri, iidem etiam poſt ipſum primi ſubſcripti reperiuntur: eoſdemque vna cum Oſio, ad vicem Silueſtri Nicænæ Synodo præſediſſe, expreſſis verbis teſtatur Hincmarus *d* Archiepiſcopus Rhemenſis ſub Carolo Caluo Magni nepote, haud alioqui nimium auctoritatis Romanæ ſedi tribuere aſſuetus.

a Gelas. Cyzi. lib. 2. c. 5.
b Phot. in Biblioth. c. 88. & ep. de Sep. Syn. ap. Euth. Pan. p. 2. tit. 24.
c Ext. tom. 6. Ant. lect. Caniſii.
d Hincm. opuſc. 55. c. 20.

VIII. RELIQVI PRÆCIPVI EPISCOPI.

Secuti ſunt iſtos *Alexander, Euſtathius, & Macarius*, Patriarchæ Alexandrinus, Antiochenus, & Hieroſolymitanus, præclariſſimi fidei defenſores, & ſanctitate clariſſimi, de quibus iam dictum ſuperius, diceturque inferius. Et inter eos, quos ſecum duxit Alexander eximios Ægypti Antiſtites, duo *e* tantum nobis noti ſunt, nomine *Potamon*, & *Paphnutius*, ille Heracleæ in Ægypto, hic Thebaidis ſuperioris Epiſcopus, ambo ſacris ſtigmatibus in Perſecutione Maximini decorati: quippe Potamon altero oculo priuatus eſt, Paphnutius & dextro oculo effoſſo, & ſiniſtro poplite ſucciſo, ad metalla damnatus: quem & in eremo ſub Magno illo Antonio militaſſe, auctor eſt Athanaſius, Ruffinus *f* vero, & miraculis clariſſimum extitiſſe, & in tanta veneratione Conſtantino fuiſſe, vt ſæpius intra Palatium euocatum complecteretur, & oculum euulſum auidioribus oſculis demulceret. Cæterum cum hunc omnes teſtentur Nicænæ Synodo interfuiſſe, nec tamen ei ſubſcriptus reperiatur, hinc plane, ſicut ex aliis inferius recenſendis, intelligas permultos in illa ſerie Epiſcoporum deſiderari.

e Soc. lib. 1. c. 5. 8.
f Ruff. li. 1. c. 4.

IX.

Inter alios item Catholicæ fidei coryphæos, enituit *Iacobus* Niſibis in Meſopotamia Epiſcopus, miraculorum *g* patrator inſignis, ac mortuorum excitator, & inter Scriptores *h* Eccleſiaſticos illuſtris, de quo ruſum inferius. Et ex ſuperiore Armenia aduenit *Aroſtanes*, ſucceſſor Magni Gregorii Armeni, quem Maioris Armeniæ Regem ad Christi fidem conuertiſſe vidimus. Hunc enim Aroſtanem Synodo interfuiſſe, teſtantur Acta *i* eiuſdem Gregorii, reperiturque ſubſcriptus, licet deprauata voce Ariſteus, ſeu Acrites vel Ari-

g Theod. lib. 1. cap. 7.
h Gen. de vir. illuſt.
i Ap. Met. & Sur. 29. Sept.

vel Ariſtarces dictus. Ex quibus erroris arguitur Nicephorus *a*, cum ait interfuiſſe Synodo huius prædeceſſorẽ Gregorium, quem longe antea conſtat eſſe defunctum. Adfuit & ille toti Orienti conſpicuus, *Leontius* Cæſareæ in Cappadocia Epiſcopus, eiuſdem Magni Gregorij olim ordinator: quem quidem Gregorius *b* presbyter Cæſarienſis Angelis parem appellans; eius (inquit) multi, etiam antequam veniret ad Synodum, emanarunt ſudores propter fidem; multi per ipſum martyres & victores athletæ proſtrauerunt aduerſarium; multiq; vſi vitæ eius doctrinâ, ciues euaſere cœleſtes. Qui & hoc ipſo anno cum Cæſareæ venturus ad publicum Patrum conuentum, Nazianzo tranſiens diuertiſſet apud Gregorium, patrẽ Gregorij cognomento Theologi, vulgo dicti Nazianzeni, præſto fuit vna cum aliis Epiſcopis baptiſmo eiuſdem Gregorij Senioris; qui cum hactenus Gentilis extitiſſet, tandem viſione diuina inductus, ac ſanctis piiſſimæ coniugis precibus & hortationibus adiutus, miraculisq; confirmatus, fidem Chriſtianam amplexatus eſt; & non ita poſt in locum Epiſcopi, qui eum baptizauerat, præcedentibus prophetiis electus eſt in Epiſcopum eiuſdẽ ciuitatis Nazianzenæ: ſicut rem geſtam pluribus narrat Gregorius eius filius, oratione habita in funere patris.

a *Nic. lib.* 8. *c.* 14.

b *Greg. presb. orat. de Patr. Nic. Concil. ap. Sur. tom.* 4. *& Lipom. tom.* 6.

X. ALII ILLVSTRES ANTISTITES CATHOLICI.

Adſtitiſſe quoq; omnibus ſpectatiſſimum in eodẽ Conuentu, *Nicolaum* Myræ in Lycia Epiſcopum, (de cuius egregia in perſecutione Liciniana confeſſione dictum eſt ſuperius) teſtantur eius Acta, tum à Methodio tum ab aliis ſcripta; licet non reperiatur inter alios ſubſcriptus. Sicut nec huic impar, *Spiridion* Epiſcopus Trimithuntis in Cypro, & ipſe vnus ex illis nobiliſſimis Confeſſoribus, quos Maximinus dextro effoſſo oculo & ſiniſtro poplite ſucciſo ad metalla damnauerat: quẽ tamen eidem Synodo interfuiſſe exploratiſſimum eſt; de quo paulo poſt dicetur pluribus. Eluxit quoq; ibidem *Paulus* Neocæſareæ Euphrateſiæ Epiſcopus, cui articulorum manuum neruos, & genitalia combuſta fuiſſe in Perſecutione Liciniana, ſuperius diximus. Itidemque magni nominis & meriti, pro vniuerſa Eccleſia Africana aduenit, *Cæcilianus* Carthaginienſis Epiſcopus; quem à factione improborum Donatiſtarum tot annis in tot iudiciis fruſtra calumniis exagitatum, innocentia toti Orbi clariorem reddidit: vt merito ab Athanaſio *c* inter Apoſtolicos huius temporis Epiſcopos, & veritatis Catholicæ primarios defenſores collocetur. Sed & ex Gallia acceſſit *Nicaſius* Dinienſis in prouincia Narbonenſi Epiſcopus. At Occidentalium Epiſcoporum, qui pro cæteris legatione fungerentur, memoria prope excidit: quos ſane delectos credibile eſt, qui præſtarent cæteris ſanctimonia & eruditione. Adfuit etiam (vt ſcribit Euſebius *d*) *Perſidis* Epiſcopus; nec ab eo choro *Scytha* abfuit. Sicut etiam ex *Gothia* interfuiſſe reperitur *Theophilus* eorum Antiſtes. Denique adfuerunt & alij quamplurimi eminentiſſimæ ſanctitatis & doctrinæ, quorum nonnullorum mentionem reperire eſt apud antiquos ſcriptores, & in Tabulis Eccleſiaſticis; multorum quoq; nomina recenſita habentur in ſubſcriptionibus Synodi, aliorum autem memoria prorſus excidit. Vt vero rem totam antiquorum Patrum auctoritate concludam, cernere ibi licebat multitudinem *e* martyrum, & totius Orbis *f* lumina in vnum coacta. Siquidem (vt etiam Euſebius *g* tradit, & cæteri omnes fide digni profitentur auctores) ex cunctis Eccleſiis Europæ, Africæ, & Aſiæ, vocati ſunt Epiſcopi, qui facile primas inter alios ferrent. Ex quibus plane retunditur petulantis Macedoniani arrogantia, Sabini Heracleæ Epiſcopi, dum vetitus non eſt dicere *h*, Magnum illud Concilium ex indoctis hominibus fuiſſe collectum: ſed in mẽdaciſſimum hominem alij antiqui Scriptores omnes pariter declamarunt.

c *Athan. orat.* 1. *cont. Arian.*

d *Euſeb.* 3. *de Vit.* 7.

e *Theodor. lib.* 1. *c.* 7.

f *Mar. Victor. aduerſ. Ariũ, lib.* 1.

g *Euſ.* 3. *de Vit.* 7.

h *Socr. lib.* 1. *c.* 5.

XI. EPISCOPI ARIANI ACCESSERVNT DOLOSE AD CONCILIVM.

At ſicut olim *i* cum veniſſent filij Dei vt aſſiſterent coram Domino, adfuit inter eos etiam Satan; ita prorſus diuinus iſte & venerãdus cœtus (inquit Theodoretus *k*,) hoſtibus Dei non caruit: ſed adfuerunt quidam, licet pauci numero, iiq; veteratores, qui maris breuia imitati, calliditatem ſuam occultarunt: quorum quidem duces fuerunt, *Euſebius* Epiſcopus Nicomedienſis, alterque *Euſebius* Cæſarienſis, *Paulinus* Tyrius, *Menophantes* Epheſinus, *Theognis* Nicænus, *Patrophilus* Scythopolitanus, & *Mares* Chalcedonenſis. Eorum vero illud fuiſſe ſtudium apparet, vt ſimul ac peruenirent ad Synodum, ſpreto iudicio Eccleſiaſtico (quod malæ cauſæ diffiderent) ſinguli aduerſus Orthodoxos Epiſcopos Conſtantino Imp. libellos offerrent, quo illum eis infenſum redderent, & ad expugnandam Catholicam fidem faciliorem ſibi eo pacto aditum aperirent. Nec enim vanos eſſe nos huius rei coniectores, ſatis declarant quæ ſubſecuta ſunt, cum aduerſus Euſtathium Antiochenum, Athanaſium Alexandrinũ, & alios, tot extruxere calumnias, vt eundem Imperatorem demum compulerint eos in exilium amandare. Sed hæc poſtea.

i *Iob.* 1.

k *Theodor. lib.* 1. *c.* 7.

XII. CONSTANT. CREMAT LIBELLOS QVERELARVM EPISCOP.

Hoc vero tempore, qui ex Donatiſtarum cauſa diutius ventilata prudentior erat redditus Cõſtantinus, cum videret (inquit Sozomenus *a*) in dies fere ſingulos eiuſmodi libellos accuſatorios ſibi ab Epiſcopis offerri, mãdatum dedit vt ſinguli crimina quæ aliis dicere conſtituerant, ad certum diem proponerent: vbi autem dies venit, oblatis ſibi libellis acceptis: *Iſtæ, inquit, criminationes tempus quidem ſibi præſtitutum habent, diem magni iudicij; Iudicem autem, qui ſit tum de omnibus ſententiam pronunciaturus: mihi vero non eſt fas, cum homo ſim, eiuſmodi cauſarum cognitionem arrogare, præſertim cum & qui accuſant, & qui accuſantur, Sacerdotes ſint.* Hiſque dictis, omnes hortatus ad concordiam, & vt fidei negotium, cuius cauſa conuocati erant, ſtrenuè agerent, cunctos libellos comburi iuſſit. Hæc Sozomenus; eademque Ruffinus *b*, quorum & meminit Socrates *c*: Citantque eandẽ hiſtoriam ex Ruffino acceptam, Gregorius *d* & Nicolaus *e* Romani Pontifices, in literis ad Mauritium & Michaelem Imperatores, cum iſti præter ius faſq; ſibi aduerſus viros Eccleſiaſticos poteſtatem arrogarent: addentes & eà quæ tunc à Conſtantino ad Epiſcopos dicta idem Ruffinus recitat, quæ apud Sozomenum compendioſius referuntur; nimirum, *Deus vos conſtituit Sacerdotes, & poteſtatem dedit de nobis quoque iudicandi; & ideo nos à vobis rectè iudicamur, vos autem non poteſtis ab hominibus iudicari: propter quod Dei ſolius inter vos expectate iudicium, & veſtra iurgia, quæcunque ſunt, ad illud diuinum reſeruentur examen. Vos autem nobis à Deo dati eſtis dij, & conueniens non eſt vt homo iudicet deos, ſed ille ſolus de quo ſcriptum eſt, Deus ſtetit in ſynagoga deorum, in medio autem deos diſcernit.* Addit vero Theodoretus *f*, Conſtantinum iureiurando aſſeruiſſe, ſe ne verbum quidem libellorum legiſſe; *quod Sacerdotum* (vt dicebat) *vitia non ſine populo aperienda, ne ille inde cauſa offendiculi arrepta, licẽter peccare aggrediatur:* Quinetiam hoc adieciſſe, *ſi ſuis oculis Epiſcopum alienæ vxori ſtuprum inferre forte videret, facinus illud nefandum ſuo paludamento ſe obtecturum, ne facinoris aſpectus eos qui idipſum cernerent vlla ex parte læderet.* Hæc Theodoretus: quæ tamen in fine Synodi recenſet, ſed nos ex plurium ſententia, & veriſimili coniectura, ante Concilium geſta putamus.

a *Soz. lib.* 1. *c.* 16.

b *Ruff. lib.* 1. *c.* 2.

c *Socr. lib.* 1. *c.* 5.

d *Greg. l.* 4. *ep.* 75.

e *Nicol. ep. ad Mich. Imp.*

SACERDOTIS EXIMIA DIGNITAS.

f *Theod. lib.* 1. *c.* 11.

XIII. GENTILES PHILOSOPHI AD SYNODV.

Cæterum non tantum Epiſcopi literis acciti, ſed etiam ex Gentilibus pleriq; Philoſophicis imbuti facultatib' tanti conuẽtus fama exciti, Nicæam confluxerunt; vt tanq̃ in publico vniuerſi Orbis theatro ingenij vires oſtentarent, & agminib. Dei viuẽtis inſultarent. Sed cũ non deeſſent ex noſtris, qui hac quoque ex parte nequaquam eſſent inferiores: tamen voluit Deus eorundem Gentilium petulantiam compeſcere diuina potius virtute, quã inanibus verbis; cum vnum ex illis acrius inſtantem, Chriſtianus laicus, homo ſimplex, & ex Confeſſorum numero, retudit: (quod Socrates *g* pridie eius diei quam Synodus inchoaretur, accidiſſe affirmat:) alium vero ſenex quidam Epiſcopus, vir æquè ſimplex, & ex Confeſſorum numero, obiecta maieſtate Chriſtianorum myſteriorum, non ſolum compeſcuit, verum etiam ad fidem conuertit; vt narrant Sozomenus *h*, Ruffinus *i*, Gregorius *k* presbyter Cæſarienſis, & alij fermè omnes tam Græci quam Latini recentiores hiſtorici. Additq; idem Gregor. Menophantem Epiſcopum Epheſinũ, Philoſophicis facultatibus apprimè imbutum, ſed Arianiſmo infectũ, adeo ex miraculo obſtupuiſſe, vt deſerto Ario adhæſerit Orthodoxis. Sed & Sozomenus aliud huic non diſſimile miraculum ſubtexit, ab Alexandro Epiſcopo Cõſtantinopolitano Byzantij alio tempore coram ipſo Imperatore Conſtantino editum; quo pariter Philoſophum, Chriſtianam religionem diſputationibus ſuis carpentem, ore obſtructo mutum reddidit.

g *Socr. lib.* 1. *c.* 5.

h *Soz. lib.* 1. *c.* 17.

i *Ruff. lib.* 1. *c.* 3.

k *Greg. presb. orat. de Patrib. Nic. Cõc.*

Quiſnam aūt fuerit Epiſcopus ille, qui in Nicæno Cōcilio Chriſtiana ſimplicitate munitus, tam glorioſa de faſtu Philoſophicæ diſciplinæ trophæa erexit; conueniunt in eandem ſententiam ſcriptores *a*, fuiſſe Magnum Spiridionem, de quo nuper mentio facta eſt, Epiſcopū Trimithuntis in Cypro: de cuius etiam exactiſſima Eccleſiaſticæ antiquitatis, ac paternarum traditionum, vocumq; atq; verborum in Eccleſia ſemel receptorum obſeruatione, aliud egregium exemplum Sozomenus *b* recitat, aliaq; præclara eius facta alij *c*: quem, licet ſpiritu Prophetiæ, & miraculorum dono præpollentē, tantæ ſimplicitatis fuiſſe tradunt, vt etiam in Epiſcopatu poſitus oues paſceret. Neq; ex geſtis eius illud hic omittendum, quod cum defuncta eius filia virgine, quidam aliquod repeteret depoſitum, quod ſe ei commendaſſe aſſerebat, nec vſquam in tota domo reperiretur; vrgentis depoſitarij lachrymis permotus ſanctus ſenex, ad ſepulchrum filiæ properans, filiam nomine ciuit, & vbi commendatum poſuiſſet quæſiuit: quæ reſpondens, locum deſignauit; ipſeq; ibi repertum depoſitario reddidit.

a Metaphr. 10 Dec. Nic. lib. 8 c. 15. Glyc. in Annal.
b Soz. libr. 1. c. 11. Nic. lib. 8 c. 42.
c Ruff. lib. 1. c. 5. Socr. lib. 1. c. 8.

XIV.

Quod ad cauſam ſpectat, qua Epiſcopi Nicæam conuocati ſunt, nempe de hæreſi Arij cognituri: per dies ſingulos (inquit Ruffin. *d*) agebantur conuentus; & euocato frequenter Ario in Concilium, aſſiduo tractatu aſſertiones eius diſcutiebantur, & quid aduerſum hæc teneri deberet aut ſtatui, ſumma cum libratione quærebatur. Sed hæc anteq̄ agerentur illa comitia, quibus interfuit Conſtantinus Imp. geſta eſſe, Sozom. *e* declarat: idemq; teſtatur *f*, in ſingulis de fide diſputationibus Catholicos illud potiſſimum contendiſſe, ne quid ab eo quod traditum eſſet innouaretur, ſed in omnibus ſeruaretur antiquitas; in hisq; certaminibus, tum aliorum complurium eruditorum virorum, tum maximè *Athanaſii* tunc Eccleſiæ Alexandrinæ diaconi, qui cum ſuo Epiſcopo Alexandro ad Synodum venerat, in diſſerendo peritiam & acumen ingenij enituiſſe. Porro graue inde in illum Arianorum odium, & inuidiam cōflatam eſſe, Socrates *g* tradit. Quæ vero fertur Diſputatio inter illum, & Arium habita in Nicæno Concilio; non ſolum eius præfatio docet, eam ſeorſum, potiuſquam in Cōcilio, (cuius nulla prorſus ibi eſt mentio) habitam; verum etiam quod in ea Arius acerbiſſimè impugnet diuinitatē Spiritus S. Arianus potius homo quam Arius eſſe conuincitur, cum eiuſmodi blaſphemiam nonniſi ab Arij ſucceſſoribus prodiiſſe conſtet. Itaq; ſubinducta videtur in ea diſputatione perſona Arij, potius quam ipſe Arius, Athanaſio cedere neſcius, qui ibi ponitur Athanaſio conſenſiſſe. Cæterum Vigilium Epiſcopum Tridentinum eiuſdem argumenti aduerſus Arium, Sabellium, & Photinum, per dialogiſmum, ſub nomine Athanaſij, tanquam ſi præſens cum præſentibus ageret, ſcripſiſſe commentarios, ipſemet *h* teſtatur agens cōtra Eutychem. Quapropter & eiuſdem quoq; auctoris putamus eſſe illam aliam Diſputationem, quæ pariter fertur Conſtantij Imp. iuſſu Laodiceæ in Syria facta inter Athanaſ. & Arium: quæ ex multis conuincitur haud eſſe Athanaſij, tum q̄ ibi Athanaſ. diaconus nominetur, quē conſtat longe ante Conſtantij Imperium creatum eſſe Epiſcopum Alexandr. tum etiam q̄ Arius pariter ante ea tempora mortuus eſſet; tum deniq; quod in ipſo diſputationis progreſſu arguat Athanaſius Ariū eſſe Photiniani dogmatis, quod conſtat poſt Arij mortem exortum eſſe.

d Ruff. lib. 1. c. 5.
DISPVTATIONES VARIÆ CVM ARIANIS.
e Soz. lib. 1. c. 18.
f Id. c. 16.
ATHANASII SPECTATA VIRTVS IN CONCILIO.
g Socr. lib. 1. c. 7.
h Vigil. cont. Eutych. lib. 5. Habet vero iſta Baron. an. 358. num. VIII. IX.

XV.

CONSTANTINI PARTES IN CONCIL.

Vbi autem venit præſtituta dies, qua conſtitutum erat de rebus controuerſis in Synodo decidere; omnibus Epiſcopis in Palatium Imperatoris conuenientibus, & ſecundum ordinem conſidentibus, adfuit etiam inter illos Cōſtantinus, ſed tanta cum reuerentia, vt non prius in parua ſella aurea ipſi parata aſſidere voluerit, quam Epiſcopi innuiſſent: quod teſtantur Euſebius *i*, Socrates *k*, Theodoretus *l*, Sozomenus *m*, & alij nihil ab inuicem diſcrepantes. Quænam vero fuerint eius partes in Synodo aſſidentis, ſatis idem Euſebius *n* expreſſit; nempe attente audire, ſtudere paci, fauere veritati, & fouere concordiam, tumultus comprimere, diſcrepantes à veritate ad rectæ fidei ſemitam reuocare; non autem ferre ſuffragium, vel cauſam ſententia definire, vel quampiam ad eam rem pertinētem inconſultis Patribus legem ferre. Quem eundem locum poſtea in aliis Synodis obtinuere, qui eis interfuerunt delegati ab Imperatoribus, Iudices Cognitores; de quibus dicetur alio loco opportunius. Nam & commendatur in eo potiſſimum à S. Ambroſio *a* de rebus geſtis in hac Synodo modeſtia Conſtantini, quod liberum in omnibus reliquerit de fide iudicium Epiſcopis.

i Euſ. 3. de Vit. 10.
k Socr. lib. 1. c. 5.
l Theod. lib. 1. cap. 7.
m Soz. lib. 1. c. 18.
n Euſ. 3. de Vit. 13.
a Ambr. ep. 32. ad Valentin. Imp.

XVI.

Addit poſt hæc Euſebius *b*, Epiſcopum qui in dextro ordine primam ſedem occupabat, aſſurgentem perbreui oratione Imperatorem affatum eſſe, hymnumq; gratiarum actionum recitaſſe. Quiſnam autem Epiſcopus iſte fuerit, Sozom. *c* arbitratus eundem Euſebium modeſtiæ cauſa de ſeipſo dicere ſiluiſſe, eum fuiſſe ipſum Euſebium abſq; aliqua controuerſia confirmauit. Sed parum mores Euſebij perſpectos viſus eſt habuiſſe, qui nullam vnquam occaſionem prætermiſit honorificè de ſe dicendi, ea tantum ſilentio obuoluta relinquens, quæ ſuam ipſius turpitudinē potuiſſent arguere, vt eſt alias demonſtratum. Putamus autē ipſum inuidè reticuiſſe nomen huius Epiſcopi, quod ei fuiſſet in ſede Antiochena poſtpoſitus. Hunc n. qui primus omniū ea oratione affatus eſt Imperatorē, fuiſſe Magnum illum Euſtathium Epiſcopum Antiochenum, & Theodoretus *d* affirmat, & Gregorius *e* presbyter Cæſarienſis eiuſdem tunc habitam ad Imperatorem aduerſus Arium perbreuem orationem recitat. Porro Caſſiodorus conciliare conatus Sozomenum cum Theodoreto, ait poſt Euſtathium peroraſſe Euſebiū: ſed Euſebius nonniſi ab vno oratum eſſe teſtatur; nec, ſi & ipſe peroraſſet, proculdubio reticuiſſet.

b Euſ. 3. de Vit. 11.
EVSTATHII ORATIO.
c Soz. lib. 1. c. 18.
d Theodor. lib. 1. c. 7.
e Greg presby. ora. de Patrib. Nic. Conc.

XVII.

DE RATIONE CONSESSVS EPISC.

Sed quid eſt quod Euſtathius tertiæ duntaxat ſedis Epiſcopus, in dextro Epiſcoporum ordine ſedit primo loco? Ad hæc cognoſcenda nulla verior poterit ratio ſuffragari, quam quæ petitur exemplo rerum geſtarū in aliis Synodis Oecumenicis. Porro cum ex quatuor illis antiquioribus, ſolius Chalcedonenſis Acta extent integra, & in eius prima Actione conſeſſus Epiſcoporum ita diſpoſitus inueniatur, vt à læua parte Apoſtolicæ Romanæ Sedis Legati, & poſt ipſos Patriarchæ Cōſtantinopolitanus & Antiochenus; à dextra vero Dioſcorus Alexandrinus, & Iuuenalis Hieroſolymitan. ſederent: (cuiuſmodi haud dubium cōſeſſus, ex antiquo & vſitato præcedentium Synodorum ordine deſumptus fuit:) quis non intelligat, locum ſiniſtrum ab illis ſanctiorem & digniorem eſſe exiſtimatū; cum præſertim idem Dioſcorus hæreſis infamatus ad Synodum iudicandus veniſſet? Id aūt duplici ratione potuit contingere: ſiue quod in Eccleſia Chriſti, ad imitationem Patriarchalis benedictionis *f* Iacob, mutato rerum ordine dextera in ſiniſtram dignitatis ergo mutaretur: ſiue quod apud Romanos *g* pars ſiniſtra melioris eſſet auſpicij, ac proinde dignior haberetur; ſed illud in ſacris *h* tantummodo atq; diuinis, quod (vt aiunt) ſiniſtra noſtra, dextera numinis quæ præcipuè attendi debet, habeatur. Hanc aūt inolitam conſuetudinem, tam Orientalem quam Occidentalem Eccleſiam diu retinuiſſe, priſca docent exempla; Etenim de Orientali fidem facit, q̄ in Concilio poſteriori Nicæno traditur ex Sophronio Epiſcopo Hieroſolymitano, ita ſolitas depingi CHRISTI Imagines, vt ſanctiſſimam Deiparam haberent à ſiniſtris, Ioannem vero Baptiſtam à dextris. Et de Occidentali Eccleſia, atq; ipſa Vrbe demōſtratur; quod olim cum in baſilicis diſtincta eſſent loca feminarum atq; virorum, in dextera parte collocarentur mulieres, in ſiniſtra viri; vt docent eiuſdem Eccleſiæ vetuſtiſſima monumenta. Vnde & ille veterrimus vſus, vt in ſacris Pontificū Romanorum diplomatibus, à dextris Paulus, Petrus vero à ſiniſtris collocaretur.

SINISTRA IN SACRIS POTIOR DEXTRA.
Egit vero de his etiā Baro. Tom. II. ann. 213. n. VI. vnde nonnulla huc retulim⁹; necnon ex To. VI. an. 451. nu. LXVIII.
f Gen. 48.
g Var. de ling. Lat. lib. 6. verb. Scena. Cic. de diuin. lib. 2. Plin. li. 2. cap. 54. Feſt. verb. Siniſtræ aues. Plutar. q. Rom. 78.
h Seru. & Donat. in illud Æneid. 2, Intonuit læuum.

XVIII.

Hac igitur ratione affirmandum eſt, in iſto Nicæno Epiſcoporum conſeſſu à læua parte ſediſſe Oſium, Vitum atque Vincentium, miſſos à Silueſtro Legatos, moxque aſſediſſe Alexandrum Epiſcopum Alexandrinum, ac reliquos ſuo ordine; à dextris vero primum obtinuiſſe locum Epiſcopum Antiochenum. Rurſumq; quod in medio conſeſſus Epiſcoporum, (vt habēt Acta dictæ Synodi Chalcedonenſis, & aliorum Conciliorum) ſuper thronum poni cōſueuiſſet ſacroſanctum Euangelium, quod (vt declarat S. Cyrillus *i* Alexandrinus, dum agit de Synodo Epheſina) typum ipſius CHRISTI gereret; ex eo intelligere poſſumus,

LOCVS EVANGELII IN SYNODO.
i Cyr. in Apol.

ſicà

ſic à parte ſiniſtra Legatos Apoſtolicæ Sedis eſſe locatos, vt poſitus in medio CHRISTVS Dominus in vniuerſum conſeſſum reſpiciens, à dextris haberet qui ſederent à ſiniſtra, & à ſiniſtris qui conſiderent in dextera. Secundum quod etiam in antiquo Romano Ordine legitur : *Sedebunt ea locali diſpoſitione, vt intrantibus Eccleſiam Epiſcopi ſint ad ſiniſtram, presbyteri vero ad dexteram: vt quando Pontifex ſederit, & ad eos reſpexerit, Epiſcopos ad dexteram, presbyteros contueatur ad ſiniſtram.* Qua quidem ratione fiet vt multæ conciliari poſſint de ſiniſtra & dextera parte oboriri ſolitæ controuerſiæ, cum alia in progreſſu, in conſeſſu ratio aliâ attendatur.

XIX. a *Euſ. 3. de Vit. 11.12.*

CONSTANTINI ORATIO LATINA AD SYNODŪ. b *Ibid. c.13.* c *Suet. in Claud. c.46. Val. lib.2. c.2.* d *Conc. Chalced. Act.6.* e *Soz. lib.1. c.18.* e *Greg. presby. ora. de Patrib. Nic. Conc.*

Sed vt reuertamur ad Acta Nicæna; tradit Euſebius *a*, poſtquam Euſtathius peroraſſet, ipſum quoque Imperatorem ad ſacrum illum cœtum orationem Latino ſermone, alio eandem Græcè interpretante, habuiſſe de componendis Eccleſiarum diſſidiis; quam & idem auctor recitat. Cur autem Latino magis quam Græco ſermone vſus ſit, cum teſte eodem Euſebio *b* Græcam quoque calleret linguam; ea potiſſimum ratio redditur, quod ob maieſtatem Romani Imperij nec inferiores quidem Iudices deceret *c* niſi Romana vti dialecto. Sic enim & Marcianus poſtea Imperator *d*, in Oecumenica Synodo Chalcedonenſi coram Patribus concionaturus, licet homo Græcus, atq; inter Græcos, & in regione Græcorum, orationem ſuam Latine prius, poſtmodum Græcè dixit. Porro eandem ab Euſebio recitatam perbreuem Conſtantini orationem, referunt quoq; Sozomenus & Gregorius *e* presbyter in eandē ferme ſententiam : Dalmatianus autem longe prolixiorem habet, qua inter alia Conſtantinus opportuna occaſione ſe ſacro initiatum eſſe baptiſmate profitetur; quam facilioris fuit negotij ab Euſebio prætermitti, ob rationes ſuperius in cauſa eiuſdē baptiſmi deductas: de cæteris vero Scriptoribus eandem omittentibus nulla eſt ſuſpicio doli, cum ſiue rem ipſam, ſiue verba, non alia quam quæ ab Euſebio ſcripta eſſe repererint, memoriæ commendaſſe intelligantur.

XX. f *Athan. de Synod.* g *Phot. in Bibli. c.15. & 88.* h [Extāt ipſa Gelaſij Acta, poſtea edita Græcè & Latinè, eadéq; intexta Editioni Romanæ Cōciliorū Generalium Typographiæ Vaticanæ: ex quib. multam lucē hauri.s iis q̄ hic à Baronio dicuntur de reb. in Synodo geſtis. Sunt tñ quædam diſſona. Verum nec illa adeo in omnib. cum antiquiorū Scriptorum ſententijs conſonare videntur.] i *Iſid. præf. Concil.*

Iam vero quod pertinet ad reliqua Synodi geſta; fuiſſe quidem Acta Nicæna accuratiſſime ſcripta, S. Athanaſius *f* eſt auctor: verum iniuria temporis, & Arianorum conatibus, paſſa eſſe naufragia, certum eſt. Scimus tamen nonnullos qui longe poſtea vixere, profiteri ea reperiri; ſiquidem teſtatur Photius *g*, ſe legiſſe Acta Nicæna tribus diſtincta voluminibus, à *Gelaſio h* quodam ſcripta: (is eſt Cyzicenus, cuius ſuperius meminimus:) non tamen (vt ait) ipſa vere Synodi Acta, ſed de rebus geſtis in Synodo hiſtoriam. Et ex Latinis Iſidorus *i* Mercator (ſed haud tantæ fidei auctor) à quibuſdam Orientalibus audiuiſſe ait, Concilium Nicænum extare, habens (inquit) potiorē quam quatuor Euangeliorum magnitudinem. Alioſq; inſuper hoc noſtro ſeculo legimus, & audiuimus, affirmantes eadē hodie reperiri tum Alexandriæ, tum etiam apud Arabes. Sed vt libere dicam, ſomnia puto hæc omnia: nam illud ſcimus, omne ſæculum quod ab eo tempore ad noſtram vſq; ætatem interlapſum eſt, cupidiſſimum fuiſſe tam egregiæ atq; omnium nobiliſſimæ antiquitatis; & ſæpius ortis occaſionibus, diligentius quæſiuiſſe, nec tamen ea quemquā hominum potitum eſſe, præter illa quæ hodie de iis habentur. Quamobrem his miſſis, quæ diuerſis locis diſperſa reperiri poſſunt, ordine ſuo diſponere ſatagemus.

XXI. l *Athan. orat. 1. cont. Arian.* k *Ap. Theod. lib.1. c.8.* m *Athan. decret. Nic. Cōcil. cont. hær. Arian.*

Illud quidem memoria dignum imprimis accidiſſe Athanaſius *k* eſt auctor, vt cum ex conſuetudine ſcripta Arij de hæreſi quam protulerat legerētur, omnes quotquot aderant Epiſcopi adeo exhorruerint blaſphemiam, vt mox aures ſuas obſtruxerint. Quemadmodum & cum lectæ pariter eſſent literæ Euſebij Nicomedienſis, totius Satanicæ molitionis præcipui architecti, eas in omnium conſpectu diſcerptas eſſe, teſtis eſt Euſtathius *l* Antiochenus. Et alibi idem Athanaſ. *m* tradit, ita cum eodem Euſebio eiuſq; gregalibus actum eſſe, vt cum principio in hæreſi ſua contumaces; bella pugnaſq; meditarentur; poſtquam ab Orthodoxis benigne & placide inuitati ſunt opinionum ſuarum rationem reddere, ſeq; non impios eſſe demonſtrare; eoſdem vix incipientes hiſcere, & improbatos ab omnib. eſſe, & ipſoſmet diſſentientes ab inuicem, agnita ſuæ hæreſeos perplexitate & impietate, mutos prorſus eſſe redditos. Deniq; ſcribit Iulius Papa in Epiſtola apud eundem Athanaſium *a*, Acta Synodi olim Alexandriæ aduerſus Arium ab Oſio celebratæ, coram Patribus Nicænis producta fuiſſe, & diligenter expenſa; quo Ariani certo cognoſcerent, ſe non per ſimultatem priorum Iudicum, ſed iure & merito condemnatos eſſe.

a *Ap. Athan. Apol.2.*

XXII. DIVINITAS FILII DEI VOCE CONSVBSTANTIALIS ASSERTA. b *Id. d. ep. ad decr.* c *Mar. aduerſ Arium. lib.2.* d *Ambr. 3. de fid. ad Grat. vlt.* e *Athan. vbi ſupra.*

Exploſa igitur ac penitus confutata hæreſi, cum inter Patres nonnihil laboratum eſſet, qua potiſſimum voce diuinitatem coæqualem paremq; Filij Dei cum Patre poſſent exprimere, quo nullus Arianorum eluſionibus ac fraudibus locus relinqueretur; tandem ſcripſerunt Filium ὉΜΟΟΥ΄ΣΙΟΝ, h. e. CONSVBSTANTIALEM eſſe Patri; vt non ſolum *ex Deo eſſe*, vel ei *ſimilem*, (quas voces etiam hominibus puris creaturis conuenire poſſe, Ariani contendebant) ſed eiuſdem *Subſtantiæ* ſignificarent. Quomodo vero hæc tunc geſta fuerint, narrat pluribus Athanaſius *b*. Hac autem vna vocula omne venenum Ariani dogmatis internecatum eſſe, Marius *c* Victorinus egregiè docet. Eandemq; tunc acceptam fuiſſe ex literis Euſebij Nicomedienſis in Synodo recitatis, teſtatur S. Ambroſius *d*: quippe cum (vt ait) ſcripſiſſet Euſebius, *Si Dei Filium increatum dicimus*, ὁμοούσιον, *Conſubſtantialem cum Patre, incipimus confiteri*; hoc verbum in tractatu Fidei poſuerunt Patres, quod viderunt aduerſariis eſſe formidini, vt tanquam euaginato ab ipſis gladio ipſum nefandæ caput hæreſis amputarent. Cæterum quod calumniarentur Ariani vocem eſſe exoticam, nec reperiri in ſacris ſcripturis; Athanaſius *e* pluribus docet, eius ſignificationem ex iiſdem diuinis eſſe literis; nomenclaturamq; non nuper inuentam, ſed à ſanctiſſimis quoq; Patribus vſurpatā, ab ipſis præſertim SS. Dionyſiis Romano & Alexandrino Epiſcopis, & ante hos à Theognoſto antiquiſſimo Theologo.

XXIII. FILIVS DEI GENITVS, NON FACTVS. f *Theod. lib.1. c.8.*

Cum igitur Ariani ſe cauſa cadere cernerent, de *Ingenito* Patre rurſum addiderunt propoſitionem; nempe vt Pater tantum diceretur Ingenitus, quo deducere poſſent in conſequentia, ipſum Filium factum atq; creatum. Sed Sancta Synodus ſic Filium genitum nominauit, vt tamen ad eludendam illorum impoſturam, adderet, *Non factum*; ſicq; *Genitum, non factum*, adiecit Symbolo. Hæc n. ex Athanaſio deducuntur; qui omnes controuerſias, de his quæ ſpectaret ad Fidem inter Catholicos & Arianos, in Synodo agitatas, prolixiore oratione proſecutus eſt eo cōmentario, ſeu Epiſtola, quam inſcripſit, *De iis quæ decreta ſunt contra hæreſim Arianam*: eademq; ferme omnia, ex alia eiuſdem Epiſtola ad Africanos, Theodoretus *f* recitat. Fuit enim in his quæ ad mutuas conflictationes pertinent, idem Athanaſius pars magna Synodi, libera ei conceſſa aduerſus Arianos agendi facultate.

XXIV. SYMBOLVM NICÆNÆ FIDEI. g *Athan. ep. ad Solit.* h *Id. ep. ad Iouian. Imp.* i *Syn. Chalced. Act.2. Baſil. ep.78. Theodor. lib.1. c.2. Socr. lib.1. cap.5. & alibi.*

His autem ſic peractis, concepta eſt Catholicæ Fidei formula, qua omnia hæreſis Arianæ capita truncarentur; cuius quidem præcipuum architectum fuiſſe Magnum Oſium, Synodi principem, Athanaſius *g* tradit: habeturque ipſa (quam *Nicænum Symbolum* appellare Fideles conſueuerunt) cum apud eundem Athanaſium *h*, tum aliis pleriſq; *i* locis recitata, his verbis: CREDIMVS *in Deum Patrem omnipotentem, omnium viſibilium & inuiſibilium creatorem: Et in Dominum* IESVM CHRISTVM *Filium Dei, natum ex Patre, & vnigenitum, hoc eſt, ex ſubſtantia Patris, Deum ex Deo, Lumen de Lumine, Deum verum ex Deo vero, genitum non factum, & Conſubſtantialem Patri, per quem omnia facta ſunt tam in cœlis, quam in terra. Qui propter nos homines, & propter noſtram ſalutem, deſcendit & incarnatus eſt, & homo factus eſt, paſſus eſt, & reſurrexit tertia die, & aſcendit in cœlos, venturus inde ad iudicandos viuos & mortuos. Et in Spiritum ſanctum.* Hæc eſt Regula Catholicæ Fidei, deſcripta ex Epiſtola Athanaſij ad Iouianum Imp. Quæ vero ibi ſequūtur, anathematiſmi ſunt pronunciati aduerſus omnes impias Arianorum poſitiones, ne vlla ex parte hæreſis conſiſtere poſſet.

XXV. k *Baſil. ep.78.* l *Hier. ep.65.*

Quod autem ad aſtruendam Spiritus ſancti diuinitatē, nihil præterea addidiſſe reperiatur Nicænum Concilium Symbolo Apoſtolorū; id eam ob cauſam accidiſſe, SS. Baſilius *k* & Hieronymus *l* aiunt, quod nulla tunc ea de re cōtrouerſia mota eſſet, quam poſtea Arij ſectatores concitarunt. Sed & ſatis expreſſam eſſe Spiritus ſancti diuinitatem in

tem in Nicæno Symbolo, dum vna eum cum Patre & Filio glorificatunt, & in eum credere profeſſi ſunt, eo quod ſit vna in Sancta Trinitate Deitas, Athanaſ. *a* & Epiphanius *b* docent. Subſcripſiſſe vero eidem formulæ fidei, non ſolū Catholicos Epiſcopos, ſed etiam omnes Arianos, idem Athanaſ. *c* diſerte affirmat, & ex Euſtathio Antiocheno Theodoretus *d*: qui & addit, illud eos fraudulenter egiſſe, ne in exilium eijcerentur; ſed in ſedibus ſuis relicti, pro Ario (q; fecerunt) validius dimicarent. Porro cum & æquè Euſebius *e* Cæſarienſis aſſerat, agente Conſtantino Epiſcopos qui ad Concilium acceſſiſſent conſentientes redditos, omnes ad vnum Synodi decretis ſubſcripſiſſe; reperianturq; hactenus in Epiſcoporū ſubſcriptione poſiti Euſeb. Nicomedienſis, Mares Chalcedonenſis, Theognis Nicænus, Secundus Ptolemaidis, & cæteri propugnatores Arij: quid eſt quod Socrates *f* iſtos quatuor, & quintum quem addit, Theonam Marmaricæ, non ſubſcripſiſſe tradit.

a Athan. ep. ad Iouium & ep. ad Afric.
b Epiph. hær. 74. ad fin.
c Athan. decr. Nic. Conc. cōt. hær. Arian.
d Theod. lib. 1. c. 8.
e Euſ. 3. de Vit. 13. & ep. ad Cæſarienſ. ap. Socr. l. 1. c. 5.
f Socr. l. 1. c. 5.

XXVI.
DE SVBSCRIPTIONE EPISCOP. ARIANORVM.

Sed hac in re diuerſa ſunt tempora conſideranda; atque illud primum, cum ſcripta eſt Regula fidei: tunc enim accidit vt ijdem à Socrate recenſiti reſilierint, & ſubſcribere recuſauerint; qui tamē paulo poſt oblato libello recantantes palinodiam, iis quæ de fide decreta fuerant ſubſcripſerunt. At cum poſt hæc à Synodo in Arium, damnata iam eius hæreſi, anathema inflictum eſt, quod à ſententia non diſcederet; ac cæteris omnibus ſubſcribentib. anathemati Arij, duo tantum id facere renuerunt, nempe Euſebius Nicomedienſis, & Theognis Nicænus: tunc & iſti à Synodo damnati ſunt, & priuati ſedibus, (in locum ipſorum, Nicomediæ Amphione inſigni confeſſore ſuffecto, & Chreſto Nicææ) atq; ab Imperatore exilio condemnati: Sed paulo poſt Ario palinodiam recantante, & à Synodo recepto, ipſi pariter libellum pœnitentiæ Patribus mittentes, ab iis recepti ſunt, & Eccleſias ſuas recuperarunt. Hæc n. omnia ita geſta eſſe, facile intelligitur cum ex ipſo eorundem libello, tum ex iis quæ de eiuſmodi rebus habent Athanaſius *g* & Socrates *h*. Quæ pariter cum durante adhuc Synodo contigiſſe, & ipſum Arium æquè ac illos Epiſcopos ab eadē Synodo ſuſceptos eſſe, ac ſubſcripſiſſe, S. Hieronymus conſtanter affirmet in Dialogo aduerſus Luciferianos: erraſſe videntur, qui ſcripſerunt illos hoc ipſo anno exulaſſe, ac diu poſt reſtitutos eſſe; cum ex iam dictis plane colligatur, eos quidem ſententiam depoſitionis & exilij accepiſſe, ſed antequam in exilium deducerentur, pœnitentes veniam meruiſſe. Cæterum ipſum Arium ita Socrates & alij tradunt à Synodo receptum eſſe, vt tamen ad euitandos tumultus, omnino prohibitus fuerit Alexandriam accedere. Quando vero contigerit exilium eorundem Epiſcoporum, dicetur ſuo loco.

g Athan. Apol. 2.
h Socrat. lib. 1. c. 5. 10.

XXVII.
EVSEB. CÆS. QVOMODO SE HABVERIT IN SYNODO.

Quod autem pertinet ad Euſebium Pamphili Cæſareæ Palæſtinæ Epiſcopum, Athanaſius *i* tradit illum prima die reſtitiſſe fidei regulæ à Patribus decretæ, poſtridie vero aſſenſum præbuiſſe: eademq; Socrates *k* narrat, ſed ipſum excuſans; cuius etiam recitat de rebus in Synodo geſtis, & doctrina Conſubſtantialis, ſcriptam ad ſuos Cæſarienſes Epiſtolam, qua ſe apud eos excuſatum voluit, ſi aliam ab ea quam docuerat Fidei formulam ſuſcepiſſe videri poſſet: Sed cum in ea ſcribenda ſic ſe nouum veſtimentum ſuperinduxiſſe demonſtret, vt tamen vetus nequaquam abiecerit; qualis inſuper fuerit iſta eius pœnitentia, exitus demōſtrauit, cum ſoluto Nicæno Concilio eodem cum Ario & Arianis perſeuerante fœdere amicitiæ, ſtructa in fidem Catholicam acie, paribus cum eis dimicauit ſtudiis. Qui & in Vita Conſtantini ſic totā retexuit hiſtoriā de Nicæno Concilio, vt nihil prorſus habeat de Arij atq; Arianorum damnatione: ſed perinde ac nihil præterea geſtum fuiſſet, quam de Paſchate obortam dirimere controuerſiam, ea tantummodo narrat, quæ ad eam quæſtionem pertinent.

i Athan. decr. cont. hær. Arian.
k Socr. lib. 1. c. 5.

XXVIII.
SCRIPTA ARII DAMNATA.

l Soz. lib. 1. c. 20.

Sed quod rurſus ſpectat ad Arij damnationem primitus factam; tradit Sozomenus *l*, vna cum eo etiam eius ſcripta fuiſſe damnata; ac præcipuè librum *Thaliam*, hoc eſt Conuiuium, ſeu Crapulam, inſcriptum, numeris metricis adeo laſciuè & diſſolute conſcriptum, vt quamuis de ſummis Theologicis aſſertionibus diſputaret, Sotadicas tamen turpitudines, ſicut & carminum formam, imitaretur: quē & ſæpius exprobrat Arianis Athanaſius *m*. Porro Conſtantinum tam hoc, quam alia quæcunq; Arij eiuſq; ſectatorum ſcripta, vbique comburi iuſſiſſe, pœna capitis aduerſus occultatores ſancita, idem Sozomenus narrat: extatq; ipſum Imperatoris de re illa reſcriptum *a*; quo etiam edixit, vt quemadmodum Porphyrius, qui nefarios libros contra religionem Chriſtianam ediditſet, mercedem dignam laboribus recepit, vt ipſe turpiſſima infamiæ labe aſperſus fuerit, atque eius impia ſcripta deleta penitus & extincta; ſic etiam Arius, eiuſque ſectatores, *Porphyriani* dici deberent, vt cuius ſecuti eſſent mores, eius quoque nomine cenſerentur. Porphyrio autem, potius quam reliquis impiis, ſimilem dixiſſe Arium exiſtimamus, quod ſicut Porphyrius aduerſus Chriſtianam religionem tot edens impia volumina, eam prorſus deſtruere, idololatriam vero in omnibus conſeruatam reddi volebat; ita & Arius, cum fraudulenta ſua hæreſi ſic prædicaret vnum Deum Ingenitum, vt eius Filium creaturā diceret, inſtar Gentilium creaturam adorandam exponere in Eccleſia conatus fuerit: prout egregiè aduerſus Arianos argumentatur Athanaſ. *b*. Sicut & eadem ratione (quod idem Sanctus *c* alibi docet) ipſum quoq; baptiſmum de Eccleſia tollebāt, cum negantes Filij cum Patre Cōſubſtantialitatem, non in Patre & Filio illum tribuerent, ſed in Creatore & creatura.

m Atha. orat. cont. Arian. & de ſent. Dionyſ.
a Ap. Socr. lib. 1. c. 6.

ARIANI CVR PORPHYRIANI DICENDI.

b Athan. ſer. 4. cont. Arian.
c Id. ſer. 3. cont. Arian.

XXIX.
QVÆSTIO DE TEMPORE PASCHATIS.

Terminatis igitur quæ ad Arium, eiuſq; hæreſim ſpectare videbantur; quæſtio quoq; illa, cuius etiam cauſa Concilium coactum diximus, *de tempore Paſchatis celebrādi* tractata eſt, & nō ſine labore ad finē ducta. Cōpoſitis q; his duab. controuerſiis, diuerſa diuerſo modo placuit de ſingulis edi decreta: ita videlicet (ſicut narrat Athanaſ. *d*) vt in negotio Paſchatis, Conſulem, diem, ac menſem, & cætera quæ ſpectant ad certum tempus conſignandum, Patres apponi voluerint; inſuperque addi verba, VISVM EST, vt omnes Synodi tunc ea de re factæ conſtitutioni obtemperarent: Sed in decreto Fidei abhorrentes penitus ab omnibus eiuſmodi certi temporis definitionibus, ſcripſerint duntaxat, AD ISTVM MODVM CREDIT CATHOLICA ECCLESIA; vt oſtenderent eam non eſſe nouam fidei confeſſionem, ſed Apoſtolicam; & quæ ipſi ſcripſiſſent, non eſſe ſua inuenta, ſed Apoſtolorum documenta.

d Id. de Synod.

DIVERSA DECRETA DIVERSO MODO CONCEPTA.

Sicut autem Conſtantinum vidimus damnationem Arij à Patribus factam; ſuis quoq; publicis literis eſſe proſecutum: ita pariter decretum Synodi de Paſchate vno eodemq; die Dominico celebrando, & Iudaica de ea re obſeruatione fugienda, ſuis ad omnes Eccleſias datis literis *e* voluit innoteſcere; ne Epiſcopi illi (erant hi Syri) qui contraria conſuetudine tenerentur, nec ad Synodum cōueniſſent, pio eius decreto aduerſarentur, ac proinde in ſchiſmate remanerent. Quos quidem ad Catholicæ Eccleſiæ conſortium rediiſſe, & pro fide Orthodoxa aduerſus Arianam hæreſim magnis animis pugnaſſe, S. Athanaſius *f* teſtatur.

e Ext. ap. Socr. lib. 1. c. 6. & Theodor. lib. 1. c. 10.
f Athan. de Synod.

XXXX.
TEMPORIS PASCH. CALCVLVS EPISCOPO ALEXANDR. TRIBVTVS.

Cæterum cum non omnes eandem inirent computi rationem, ac inde periculum immineret, vt licet Fideles omnes die Dominico celebraturi Paſcha forent, tamen diuerſis id facturi eſſent diebus Dominicis: eam ob rem, quod omnibus conſtaret ex antiquiſſimo tempore Ægyptios hanc peculiarem ſibi vendicaſſe ſcientiam, vt anni tempora, Solis & Lunæ curſum peruestigarent; placuit Sanctæ Synodo, in Alexandrum Eccleſiæ Alexandrinæ Epiſcopum, eiuſque ſucceſſores Antiſtites, curam *Cyclorum Paſchalium* conficiendorum conijcere, vt quo potiſſimum die ſingulis annis celebrandum Paſcha foret, Romanæ Eccleſiæ Epiſcopis primum ſignificarent, à quibus reliquæ omnes Eccleſiæ certiores redderentur. Teſtatur enim iſta S. Leo *g* Magnus ſcribens ad Marcianum Imperatorē. Proterius vero Epiſcopus Alexandrinus *h* ſcribens ad eundem Leonem, magna animi ſubmiſſione profeſſus eſt, omnia ſe accepta ferre Romanæ Eccleſiæ, cum ſcilicet ea cuncta Petrus Marcum docuiſſet, quando eum Alexandriam miſit Epiſcopum. Perſeuerauit autem mos iſte in Eccleſia Alexandrina, quamdiu Catholicæ communionis illic ſederunt Epiſcopi: poſtquam vero hæreſiarchæ intruſi ſunt, interceptum quoque eiuſmodi fuit officium, cum licet illi darent literas, nemo tamen ab eis acciperet, quibus in fide minimè communicarent. Qualeſnam vero

g Leo ep. 64.
h Ap. Bed. de rat. temp. cap. 42.

eſſe ſolerent eiuſmodi *Paſchales Epiſtolæ*; quæ adhuc ſuperſunt *a* Theophili Epiſcopi Alexādrini, à S. Hieronymo in Latinum verſæ, docere poſſunt. Cum autem illas Romæ in die Epiphaniæ Domini, diaconorum præconio inter ſacra peruulgari moris eſſet; vtique non eodem anno cuius Paſcha indicebatur, ſed ſuperiori Alexandria mitti oportuit. Quin & ante annum, ipſum Romanum Pontificem conſueuiſſe illud aliis Eccleſiis Occidentalibus ſignificare, ea adhibita modeſtia, vt ſiquis quid contra adijcere vellet, audiretur, literæ *b* Innocentij Papæ Primi ad Aurelium Carthaginienſem Epiſcopum datæ ſignificant. Porro & ante Nicænum Concilium viguiſſe antiquum in Eccleſia vſum, vt à Romano Pontifice quæreretur Paſchalis dies, docet primus canon Concilij Primi Arelatenſis, plures ante annos celebrati. A Primatibus autem ſubſcriptione Formatarū cæteris inferiorum ſedium Epiſcopis eundem diem eſſe nunciandum, Carthaginienſes Synodi *c* monuere.

a *Tom. 1. Bibl. Patr.*

PASCHALES EPISTOLÆ, QVANDO, ET PER QVOS EVVLGANDÆ. *Qua de re etiam egit Baron. Tom. V. an. 399. num. LII. & ann. 407. num. VI.*

b *Tom. 1. Epiſtol Rom. Pōt. ep. 10.*

c *Conc. Carthag. III. c. 1. & V. c. 7.*

XXXI. AVREVS NVMERVS INVENTVS.

Sed & cum iſta de Paſchate in Nicæno Concilio diſcuterentur, ea occaſione ad facilius inueniendum cuiuslibet anni Paſchalem diem, ibidem conſtitutum eſſe Cyclum, *Enneadecaeterida* nuncupatū, (qui *Numerus Aureus* nominari conſueuit) decem & nouem annorum periodum continentem, teſtis eſt Sanct. Ambroſius *d*. Cuius ſententia cum reddatur exploratiſſimum, haud quempiam alium, q̄ eos quibus à Synodo delegatū eſt eiuſmodi negotium, fuiſſe eius Numeri inuentores; & ad opus conficiendum, requiſitā præcipuè induſtriam Epiſcopi Alexandrini: quidnam eſt quod Beda *e*, & alij eum ſecuti, auctorem Cycli decem nouēnalis Euſebium Pamphili fuiſſe dixerunt? Decepti hi eſſe videntur, quod conſtet Euſebium ſcripſiſſe librū de Paſchate, quem obtulit Conſtantino. Sed ex literis *f* Imperatoris tunc ad eum redditis perſpicuè declaratur, cuiuſnam argumenti fuerit commentarius ille; nimirum tractaſſe de antiquo ritu diei Paſchatis celebrandi, non autem de Paſchali computo.

d *Amb. ep. ad Epiſ. Æmil.*

e *Bed. de rat. temp. c. 42.*

f *Ap. Euſ. 4. de Vit. 35.*

XXXII. MELETIANŪ SCHISMA COMPONITVR.

His autem à Synodo conſtitutis, tractatā eſt cauſa Meletij ſchiſmatici, qui Eccleſiam in Ægypto poſitam, à temporibus S. Petri Alexandrini Epiſcopi & martyris vehementer exagitauerat; & ob Eccleſiæ pacē ſic cum eo tranſactum eſt, atque indultum, vt nomen dumtaxat Epiſcopi in propria Eccleſia retineret, munera autem obire ceſſaret; & ab eo ordinati ſic in officio permanerent, vt tamen ſanctiori ordinatione confirmarentur, & inferiores vbique haberentur illis qui ab Alexandro ordinati eſſent: prout hæc fuſius explicantur in literis *g* Synodicis ad Alexandrinos datis antequam abſoluta Synodus eſſet. Cæterum etſi Meletiani his decretis viſi ſint acquieuiſſe, vix tamen interlapſus eſt annus cum ipſi ab Euſebio ſollicitati, perturbare Eccleſiam aggreſſi ſunt, vt dicetur ſuo loco. Occaſione vero ordinationum, quæ paſſim à Meletio per totam Ægyptum diuagante fieri conſueuiſſent, S. Synodus canonem *h* edidit, quo ſecundum antiqua priuilegia Eccleſiæ Alexandrinæ, vetuit ne in Ægypto, Libya, vel Pentapoli, aliquis ordinaretur Epiſcopus abſq; ipſius Metropolitani ſcientia: quod etiam ſedi Antiochenæ veteri conſuetudine debitum, voluit cuſtoditum: idque (vt ait) QVONIAM ET ROMANO EPISCOPO HÆC ESSET CONSVETVDO.

g *Ext. ap. Socr. lib. 1. c. 6. & Theodor. lib. 1. c. 9.*

h *Conc. Nic. c. 6.*

XXXIII. CANON SEXTVS DE PRIMATV ROM. SEDIS.

Sed quoniam horum verborum, ex varia tranſlatione & editione, ſenſus nonnihil redditus eſt obſcurus; de eo paulo diligentius agere, ratio inſtituti poſtulat. Atq; imprimis ſi in edendo ſinceritas, & in transferendo peritia quam maxima requiratur; nulla exquiri poteſt editio purior, quam quæ prolata eſt & approbata in Oecumenica Synodo Chalcedonenſi; nec tranſlatio exactior atq; fidelior, quam quæ elaborata eſt à Magno illo, ſed cognomento Exiguo Dionyſio, cuius eximiam in vtraq; lingua peritiam, & morum egregiam probitatem, Caſſiodorus *i* dignis laudibus mirifice prædicauit. Porro Chalcedone *k* ſic à Paſchaſino Apoſtolicæ ſedis Legato hic canon recitatus eſt; *Quod Eccleſia Romana ſemper habuit Primatum: tenuit autem & Ægyptus, vt Epiſcopus Alexādriæ omnium habeat poteſtatem, quoniam & Epiſcopo Romano hæc eſt conſuetudo. Similiter autem & qui in Antiochia conſtitutus eſt, & in cæteris prouinciis Primatus habeant Eccleſiæ ciuitatum ampliorum.* Eademq; ferme eſt, imo & liberior verſionis Dionyſij verborum complexio atque ſententia, cum ſic abſolute habet, *Eccleſia Romana ſemper habuit Primatum: mos aūt antiquus perduret in Ægypto, &c.* Quod autem in aliis Nicænorum canonum editionibus deſint illa verba: *Eccleſia Romana ſemper habuit Primatum*; id inde apparet accidiſſe, quod ea non eſſe canonis, ſed titulus fuerit exiſtimatus; atque ideo prætermiſſus, quod deſiderarentur in reliquis canonibus affixi tituli. Sed perperam quidem: non enim cenſendus eſt ille titulus, ſed ipſius canonis eſſe verba: nam abſque eo exordio redditur ſenſus plane obſcurus ac mutilus. Denique Chalcedone approbaſſe Iudices lectionem allatam ab Apoſtolicæ Sedis Legato, ex eo datur intelligi, quod poſt eius recitationem ita interlocuti ſunt, *Perpendimus omnem quidem Primatum, & honorem præcipuum, ſecundum canones, antiquæ Romæ Archiepiſcopo conſeruari.*

i *Caſſiod. Inſt. diuin. lect. c. 13*

k *Conc. Chalced. Act. 16.*

XXXIV. GERMANA EIVS INTERPRETATIO.

Quapropter tam ſecundum eam lectionem, quam Dionyſij verſionem, planiſſimus erit canonis ſenſus, vt ſignificet, ex Romanæ Eccleſiæ auctoritate, quæ ſemper habuit in vniuerſa Eccleſia Primatum, Epiſcopum Alexandriæ omnium Eccleſiarum quæ ſunt in Ægypto (cuius etiā appellatione continebantur Libya & Pentapolis) habere poteſtatem; quoniam ſic moris fuit Epiſcopo Romano illi concedere; ſiue quod Romanus Epiſcopus conſueuit per Alexandrinū Epiſcopū illas prouincias gubernare. Hancque legitimam eſſe illius canonis interpretationē, non ſolum docet quod Gelaſius *a* Papa tres enumerans ab ipſo Petro Apoſtolo, vel Petri nomine inſtitutas Sedes, Romanam, Alexandrinam, & Antiochenam; eas omnes tradit ſedes eſſe Petri, præcipuā vero eſſe Romanam, reliquas autē ita ei ſubiectas, vt vicē ipſius in ſuis prouinciis repræſentarent: ſed etiam quod conſtet, poſteriores ſedes Patriarchales, eodem modo quo priores ab Eccleſia Romana inſtitutas, idem etiam iuris ab ea in ſuis diœceſibus obtinuiſſe. Sic enim cum Iuſtinianus Imp. patriam ſuam Iuſtinianam Primā honore Patriarchatus inſigniri curauit, in eius erectione hoc illi ex more priuilegium datum legitur *b*, vt in ſubiectis ſibi prouinciis locū obtineret Sedis Apoſtolicæ Romanæ, ſecundum ea quæ definita eſſent à ſanctiſſimo Papa Vigilio. Et alias ſæpe Pontifices Rom. ſuas vices committere conſueuiſſe aliis Patriarchis, in rebus ad hæreſes & vniuerſalis Eccleſiæ negotia pertinētibus, puta Alexandrino, & Conſtantinopolitano; multis exemplis *c* oſtenditur his Annalibus.

a *Gelaſ. decr. lib. auth.*

b *Nouel. 131. c. 3.*

c *Quære in Indic. verb.* Alexandr. & Conſtantinop. Epiſc. *& adde Gelaſ. PP. ep. 13. ad Dard.*

XXXV. REFELLVNTVR ALIÆ CANONIS INTERPRETATIONES.

Qui autem hunc ſenſum minus exploratum habuere, alij quidem abſurde voluerunt ſanctam Synodum exæquatum declaraſſe ius Eccleſiæ Alexandrinæ cum Romana: alij *d* abſurdius, tunc inſtitutum eſſe Romanum Patriarchatum, atque tres alios, nempe Alexandrinum, Antiochenum, & Hieroſolymitanum; ipſamq; Romanam Eccleſiam ab eadem Synodo priuilegia quibus potitur eſſe ſortitam: alij *e* denique abſurdiſſime, Synodum ita definiiſſe Eccleſiæ Romanæ iuriſdictionem, vt tantum præeſſet ſuburbanis Eccleſiis. Sed aduerſus primam iſtarum interpretationum, etſi aliæ teſtificationes iuraq; deficerent, facta ipſa ſatis clamant, dum conſtat ex iis quæ ſuperius ſuo loco dicta ſunt, Dionyſium Epiſcopum Alexandrinum ab Epiſcopis Libyæ accuſatum apud Dionyſium Romanum Pontificem, cauſam dixiſſe; ac pariter inferius ſuo loco videbitur, Athanaſium eiuſdem Eccleſiæ Alexandrinæ Antiſtitem, & Arianos, Romam à Iulio Papa ad iudicium vocatos, æquè cauſam dixiſſe. Secundæ vero interpretationis aſſertores, ab ipſis canonis verbis apprime refelluntur, dum Patres declarant, ſe id de quo agitur, ſecundum morem antiquum & vetuſtā traditionem decernere. Et quod ad ipſam Romanam Eccleſiam pertinet, (præter illa quæ iam ſuperius de eius priuilegiorum origine in eandem ſententiam dicta ſunt,) ea non ab aliqua Synodo promanaſſe, ſed ab ipſo CHRISTO Domino, nec ipſum Cōcilium Nicænum, de quo modo agitur, aliquid eidem Eccleſiæ contuliſſe, abunde diſſeruit Nicolaus Papa in Epiſtola *f* ad Michaelem Imperatorem, Romanæ ſedis eiuſque primatus acerbiſſimum aduerſarium; dum ſic ait: *Eccleſiæ Romanæ Priuilegia, Chriſti ore in B. Petro firmata, in Eccleſia ipſa*

d *Theod. Balſ. in Nomoc. Phot.*

e *Plurimi hæretici hodierni.*

ROM. ECCLESIA NIHIL ACCEPIT à NICÆNO CONCILIO.

f *Ext. tom. 3. Concil.*

diſpoſita, antiquitus obſeruata, & à ſanctis Vniuerſalibus Synodis celebrata, atque à cuncta Eccleſia ingiter venerata, nullatenus poſſunt minui, nullatenus infringi, nullatenus commutari; quoniam fundamentum quod Deus poſuit, humanus non valet amouere conatus; & quod Deus ſtatuit, firmum validumq; conſiſtit; illeq; potiſſimum peccat, qui Dei ordinationi reſiſtere tentat. Priuilegia, inquam, eius Sedis, vel Eccleſiæ, perpetua ſunt, diuinitus radicata atque plantata ſunt; impingi poſſunt, transferri non poſſunt; trahi poſſunt, euelli non poſſunt. Quæ ante Imperium veſtrum fuerunt, & permanent (Deo gratias) hactenus illibata, poſt vos, & quouſque Chriſtianum nomen prædicatum fuerit, illa ſubſiſtere non ceſſabunt immutilata. Iſta igitur Priuilegia huic S. Eccleſiæ à CHRISTO *donata, à Synodis non donata: ſed ſolummodo celebrata, & veneratione habita, per quæ non tam honor, quam onus nobis incumbit, licet ipſum honorem non meritis noſtris, ſed ordinatione Dei gratiæ, per B. Petrum, & in B. Petro ſimus adepti, nos cogunt, noſq; compellunt, omnium habere ſollicitudinem Eccleſiarum Dei.* Et inferius: *Proinde animaduertendum eſt, quia non Nicæna, non denique vlla Synodus, quicquam Romanæ contulit Eccleſiæ priuilegij, quæ in Petro nouerat eam totius iura poteſtatis pleniter meruiſſe, & cunctarum Chriſti ouium regimen accepiſſe.* Et rurſum: *Nycenæ Synodi non aliud præcepta teſtantur; adeo vt non aliquid ſuper eam auſa ſit conſtituere, cum videret nihil ſupra meritum ſuum poſſe conferri. Omnia denique huic nouerat Domini ſermone conceſſa: ſi omnia, ergo nihil defuit quod illi non ceſſerit. Denique ſi inſtituta Nicænæ Synodi diligenter inſpiciantur, inuenietur profecto quia Romanæ Eccleſiæ nullum eadem Synodus contulit incrementum; ſed potius ex eius forma quod Alexandrinæ Eccleſiæ tribueret, particulariter ſumpſit exemplum.* Hæc Nicolaus: idque ipſum reliqui omnes, cum de his agendi neceſſitas incubuit, luculenter probarunt.

XXXVI. RVFFINI INTERPRETATIO EXPENDITVR.

Tertia demum canonis interpretatio, non ſolum iiſdem argumentis aperte confutatur, ſed etiam penitus aliena eſt ab omnibus omnino editionibus, tam Chalcedonenſi & Dionyſiana, de quibus egimus, aliaq; citata in Concilio Sexto Carthaginienſi, quam quæ vulgatæ habentur in Tomis Conciliorum; in quibus omnibus nulla prorſus eſt mentio Eccleſiarum ſuburbanarum. At hoc Nouantes hæretici ex Ruffino *a* collegerunt, qui Nicænos canones non leui præiudicio in compendium redigens (homo alioqui imperitiæ, & nimis licentioſæ in ſcribendo libertatis, à Sanct. Hieronymo & aliis ſæpe redargutus) de canone ſexto ſic ait: *Vt apud Alexandriam, & in Vrbe Roma, vetuſta conſuetudo ſeruetur, vt vel ille Ægypti, vel hic ſuburbicariarum Eccleſiarum ſolicitudinem gerat.* Sed horum verborum nullus ſenſus elicitur, & ſunt alioqui contra canonem; in quo non legitur, *Vt*, comparationem ſignificans, ſed *Quoniam*, cauſam reddes cur debeat permanere antiquus ille mos in Ægypto: ac demum Ruffinus non tantum ſuburbanarum, ſed *Suburbicariarum* Eccleſiarum curam Romano Pontifici tribuit; cuius vocis longe amplior eſt ſignificatio. Cum enim idem eſſe *Vrbicarium* & *Suburbicarium*, ſatis expreſſe intelligi poſſit ex iis quæ habentur in *Notitia Prouinciarum*, vbi agitur de diſpoſitione Comitis rerum priuatarum; conſtet autem Vrbicariarum regionum appellationem, non ſolum loca prope Vrbem poſita, (nam & iſta aliquando ſignificatio reperitur) ſed etiam plures continere prouincias, tam in Italia *b*, quam extra Italiam *c* ſitas: ex his colligas, ſicut illæ dictæ ſunt *d* prouinciæ Vrbicariæ, ſiue Suburbicariæ, quæ Vrbi debentes annonam, eidem peculiari nexu tenebantur obſtrictæ, ita eodem exemplo appellatas eſſe à Ruffino Eccleſias ſuburbicarias, quæ Romanæ Eccleſiæ Patriarchatui peculiariter viderentur eſſe ſubiectæ; quo etiam iure Epiſcopus Alexandrinus moderaretur omnes ſubditas ſibi Ægypti prouincias. Et hæc quidem ex ſenſu Ruffini, ſed canonis aliam fuiſſe ſententiam vidimus.

a *Ruff. lib. 1. cap. 6.*

VRBICARIV̄ ET SVBVRB.-CARIVM, QVID.

b *l. 12. & 14. C. Th. de indulg. debit.*
c *l. 9. C. Th. de extraord. muner. l. 1. C. Th. ſi per obrept.*
d *arg. l. 3. & 6. C. Th. de cano frum. Vrb. Rom. & l. 2. & 3. Iuſtin. cod.*

[Cum poſt frequentes Catholicorum & hæreticorum de ſententia Ruffini concertationes, viderentur hæretici cauſam deſeruiſſe; rurſum inuentus eſt nuper quidam Coniector, qui ex tacito nomine infirmitatem ſui iuris manifeſtans, controuerſiam carioſam in manus ab integro reſumere præſumpſit tractatu edito *de Suburbicariis Regionibus & Eccleſiis*: ſed quanta infelicitate, confeſtim vt dicam impegit, feliciter oſtenderunt argumentis refellentibus doctiſſimi Catholicæ veritatis defenſores, *Iac. Gutherius* & *Iacob. Sirmondus* Galli, *Hieron. Aleander* & *M. Ant. Capellus* Itali, & qui citra cuiuſquam illorum inuidiam, omnibus excelluit Illuſtriſs. Cardin. PERRONIVS in Reſpon. ad Obiecta Regis Mag. Brit. lib. 1. cap. 32. & 33. ac forte alij quorum ſcripta non vidi: qui tum Coniectoris hallucinationes in diſſertatione de prouinciis Suburbicarijs aperuerunt, & Baronium ab eius iniquis criminationibus defenderunt; tum varios adſtruentes verborum Ruffini ſenſus, & ad diuerſas Romani Pontificis muneris partes & perſonas quas ſuſtinet aptantes, ſiue qua prouinciam Romanam regit vt Metropolitanus, ſeu qua Italiam vt Primas, vel Occidentem vt Patriarcha; (non enim quæſtio eſt de peculiari ipſius vrbis Romæ Epiſcopatu:) apprime oſtenderunt nullum eorum incommodare vniuerſali totius Eccleſiæ Catholicæ regimini, quod à Domino accepit in perſona Petri: qui quod Sedem Pontificalem Romæ conſtituit, fecit hoc quidem quoniam Vrbs Roma totius Orbis Romani Regina erat, ſed non vt ab ea auctoritatem Primatus acciperet, quoniam ante adeo in vniuerſum terrarum Orbem inſignitus pro ſe ac ſucceſſoribus ſuis fuerat, vt nec Imperij Romani quantumuis ampliſſimi terminis circumſcribi vel coarctari poſſet: qualem continuo vſu ſucceſſores eius Romanos Pontifices exercuiſſe, ijdem oſtenderunt, & paſſim his Annalibus, illuſtribus exemplis occurrit.]

XXXVII. DE ECCLESIA HIEROSOLYM.

Quod autem poſt hæc de *Ælia*, hoc eſt Hieroſolyma, ſtatuiſſe legitur Sancta *a* Synodus; tantum abeſt vt (quod tradit Balſamon) auxerit eam Eccleſiam Patriarchatu, vt nec exemptam voluerit à ſubiectione Eccleſiæ Cæſarienſis totius Palæſtinæ metropolis. Id enim & verba canonis manifeſte docent, & longe poſtea Hieronymus *b* de ſui etiam temporis obſeruatione teſtatus eſt. Primusq; reperitur Iuuenalis Hieroſolymitanus Epiſcopus, qui poſt abſolutum Chalcedonenſe Concilium, aperte tentauit ſibi ſubijcere Cæſarienſem Eccleſiam: cui reſtitiſſe S. Leonem Papam, dicetur ſuo loco. Cæterum quod eadem Eccleſia, attenta eius origine, Mater eſſet omniū Eccleſiarum, (quo etiam nomine in Epiſtola *c* Synodali Concilij Conſtantinopolitani appellatur) inde accidit vt eius Epiſcopus hunc antiquitus honorem ſit conſecutus, vt inter Apoſtolicarū Eccleſiarum Antiſtites in Synodis conſideret. Indeque fertur *d*, Polychronio eius ſedis Epiſcopo prauam illam inhæſiſſe ex ambitione ſententiam, vt auſus ſit dicere, Hieroſolymorum Eccleſiam locum principem obtinere, & dignitate reliquas ſedes Apoſtolicas antecellere. Sed hæc poſtea. In Synodo vero Nicæna ita Patres voluerunt conſuetum illi exhiberi honorem eſſe ſeruatum, vt tamen nihil imminueretur dignitatis Eccleſiæ Metropolitanæ Cæſarienſis.

a *Conc. Nic. can. 7.*
b *Hier. ep. 61. aduerſ. Ioan. Hieroſol.*
c *Ap. Theod. lib. 5. c. 9.*
d *Nicol. PP. ep. ad Mich. Imp.*

XXXVIII. QVID ACTV̄ IN CONCILIO DE ALIIS HÆRET.

Poſt hæc S. Synodus, ne quid intentatum relinqueret, *Nouatianos* antiquos ſchiſmaticos & hæreticos communioni Catholicæ reſtituere ſtuduit; ſed fruſtra, ob duritiem Aceſij eorum Epiſcopi; quem & Conſtantinus Imper. ad Concilium vocatum, incaſſum delinire conatus eſt; vt ſcribit Socrates *e*, & ex eo (vt opinor) Sozomenus *f*: ſiquidem aſſerit Socrates, illud Conſtantini cum Aceſio colloquium, à nemine ſcriptore aliquando literis proditum eſſe; ſe vero accepiſſe à quodam viro ætate admodum prouecto, qui ea quæ in Concilio geſta ipſe viderat, commemorabat. Cæterum S. Synodus, quantumlibet Aceſij duritiem ſatis exploratam haberet; voluit *h* nihilominus Nouatianis apertam certis conditionibus ianuam reliquiſſe; ſi abiecta hæreſi ad Eccleſiam redire vellent: iiſdemque ſic conceſſit priſtinos in clero gradus retinere, vt tamen in vna ciuitate non eſſent duo ſimul Epiſcopi. *Paulianiſtas* autem, (à Paulo Samoſateno nuncupatos) & *Cataphrygas*, ſic ad Eccleſiam Catholicam recipiendos ſtatuit *i*, vt tamen rebaptizarentur: cuius rei allata eſt cauſa, cum de iiſdem hæreticis actum eſt ſuperius.

e *Socr. lib. 1. c. 7.*
f *Soz. li. 1. c. 21*
h *Conc. Nic. can. 8.*
i *Ibid. can. 19.*

XXXIX. CANONES STATVTI ADVERSVS DELINQVENTES.

Sed quoniam præter illa quæ de Fide in eo Concilio recte ordinata ſunt, (inquit S. Baſilius *k*) alia ad correctionem noxiorum, alia vero ad præmunitionem eorum quæ ſuboriri poſſent, decreta fuerunt: ad emendationem delictorum illud imprimis pertinere videtur, quod de iis qui ſe ſponte abſcidiſſent S. Synodus *l* ſtatuit, vt in Clero conſtituti deponerentur, ac deinceps nullus talium promoueretur; illis exceptis, quos non voluntas, ſed neceſſitas feciſſet eunuchos, ſiue à medicis propter languorem, ſiue à barbaris, aut in perſecutione exciſi eſſent. Recens ſane facinus *Leontij* presbyteri Antiocheni, canonis ſanciendi cauſam dediſſe videtur: quem Athanaſius *m* & alij referunt, accuſatum de cōmercio cuiuſdam iuuenculæ feminæ Euſtolij dictæ, ac proinde ab Euſtathio Epiſcopo Antiocheno iuſſum ab ea abſtinere, ſeipſum caſtrandum dediſſe, quo libere cum ea verſari poſſet. Porro iſte infelix presbyterij

k *Baſil. ep. 78.*
l *Conc. Nic. can. 1.*
m *Athan. Apol. de fug. in fi. & ep. ad ſolit. Socr. lib. 2. c. 21. Theod. lib. 2. c. 24.*

DE LEONTIO CASTRATO.

gradu eam ob rem depoſitus, deficiens ad Arianos, ab eis poſtea creatus eſt Epiſcopus Antiochenus; de quo rurſum inferius. Sed & inde videtur occaſio fluxiſſe, vt eadem Magna Synodus canone *a* ſancito vetuerit, ne quis in Clero cõſtitutus, quouis prætextu apud ſe ſubintroductas mulieres retineret, niſi forte aut matrem, aut ſororem, aut amitam, vel alias tantũ eiuſmodi perſonas, quarum nulla prorſus eſſe poſſet ſuſpicio.

a *Conc. Nic. can.* 3.

CANON DE CÆLIBATV CLERICORŨ.

XL.

Quod autem longe poſt hæc tempora Socrates *b* & Sozomenus *c* ſcripſerunt, quæſitum quoque in Synodo fuiſſe de illis clericis qui antequam ordinarentur coniugati eſſent, num cum vxoribus conſuetudinem vlterius habere poſſent; & cum pleriſque Patribus videretur, nec illis vxorum vſum permitti debere, Paphnutium Epiſcopum interceſſiſſe, quod vetus Eccleſiæ traditio prohiberet tantum iis qui cælibes ordinati eſſent, poſtea vxores ducere, poſt nuptias autem ordinatis permitteret illis vti; eiuſque ſententiæ Synodum acquieuiſſe: hæc, inquam, quomodo ijdem auctores dicere poſſunt, ſi ea ipſi Concilij canoni aduerſari ſit perſpicuum? Certe enim cum expreſſæ in eo habeantur feminæ, quibuſcum permittantur clerici habitare, nec inter eas recenſeatur vxor; plane & ipſa excluſa eſſe conſpicitur. Nec veritati conſentaneum eſt, quod dicit Sozomenus, nullum à Patribus ea de re ſancitum eſſe canonẽ, ſed in cuiuſque arbitrio, non in neceſſitate poni voluiſſe: nam id neceſſario ſcripta lege ſanciendum erat, cum ſcriptus canon his contrarius militaret, quo fuerunt definitæ perſonæ quibus liceret cum clericis habitare. Sed & quomodo ſine decreto ſcriptis prodito, potuit S. Synodus antiquam à temporibus Apoſtolorum conſuetudinem in Eccleſia abrogare, quæ ordinatos coniugatos à ſacris arcebat ſi ſe iterum vxoribus miſcuiſſent? Sunt enim huius veterrimi vſus, quamplurimarum aliarum Synodorum, Patrumque teſtimonia, atque adeo illorum qui hoc ipſo ſæculo vixerunt; de quibus abunde dictum eſt, cum eiuſmodi Apoſtolicam traditionẽ firmioribus argumentis ſtabiliuimus *d*: vbi etiam oſtendimus, quando id vſurpari ſit cœptum à Græcis, vt coniugati ordinati penes ſe contra ius faſq; , in vſum coniugij retinerent vxores. Cæterum ſi velimus Socratem & Sozomenum non eſſe mentitos, de illis tantummodo totam illam controuerſiam agitatam dicemus, qui cum ordinarentur inuiti, conteſtarentur ſe non poſſe continere; quibus in Concilio *e* Ancyrano fuerat haud diu ante proſpectum. Verum & de eo quoque dictum eſt ſuperius.

b *Socr. lib.* 1. *c.* 8.
c *Soz. libr.* 1. *c.* 22.

REFELLVNTVR SOCRATES ET SOZ.

d *An.* 58. *num.* VII. *& ſeqq.*

e *Conc. Ancyr. c.* 9.

XLI.

ALII SYNODI CANONES

Præter hæc autem, ſunt alia ad pœnitentiam *f* eorum qui in Perſecutione Liciniana lapſi fuerant, à Synodo ſancita. Itemque alia ad prauorum correctionem morum; cum clericos fœnus *g* exercentes coercuit; Diaconos *h* prohibuit Euchariſtiam porrigere presbyteris, (qui prauus vſus penes aliquos irrepſerat) atque etiam ſedere coram illis: vetuitque *i* translationes Epiſcoporum, aliorumque clericorum, ab vna Eccleſia in aliam; & nequis *k* alterius Eccleſiæ, aliquem ordinaret clericum, abſque conſenſu illius Eccleſiæ Epiſcopi. Ad præmunitionem aũt ſcandalorum quæ ſuboriri poſſent, ſtatuit *l* ne recens baptizati, & neophyti, aſſumerentur in Epiſcopos, vel ordinarentur presbyteri: Epiſcopos *m* vero ab omnibus prouinciæ Epiſcopis ordinari decteuit, vel ſaltem à tribus, cæteris per ſcripta conſentientibus, & Metropolitano confirmante. Excommunicatos *n* ab vno Epiſcopo, ab altero recipi prohibuit: Vtq; bis in anno Antiſtites Concilia celebrarent, inſtituit; ad quæ deferrentur cauſæ eorum, qui ab Epiſcopo ſe iniuſte paſſos aliquid cõquererentur: delecta vero ad Concilia celebranda, ſunt tempora, ante Quadrageſimam, & in Autumno.

f *Conc. Nic. c.* 9. 10. *& ſeqq.*
g *cap.* 18.
h *c.* 14.
i *c.* 15. 16.
k *c.* 17.

l *cap.* 2.

m *cap.* 4.

n *cap.* 5.

XLII.

DE NVMERO CANONVM NICÆN.

Sunt autem CANONES omnes *Viginti* numero, non tamen eadem partitione & ordine vbique diſpoſiti, ſicut nec eadem verſione Latinitati redditi: quorum duæ verſiones auctore incerto extant Tomo primo Conciliorum: alia præterea Dionyſij Exigui, qui collegit Græcos Canones & in Latinum conuertit, tradiditque Stephano Epiſcopo Salonitano: habeturque & alia ſub Attico Archiepiſcopo Conſtantinopolitano elaborata à Theilone & Thearisto, quando ab eodem Attico iidem canones miſſi ſunt in Africam, annexiq; Concilio Carthaginienſi Sexto. Quibus omnibus editionibus Viginti tantummodo Canones enumerantur: qui licet à Ruffino viginti duo recenſeantur, iidem tamen eſſe noſcuntur, ab eo duo ex illis in duas ſecti partes effecerint quatuor. Sed & Theodoretus *a* viginti tantum à Synodo ſtatutos affirmat: totidemque dumtaxat repertos eſſe in Archiuis Eccleſiarum Alexandriæ, Antiochenæ, & Conſtantinopolitanæ, cũm illi magna diligentia perquiſiti ſunt ab Epiſcopis Africanis dictæ Synodi Sextæ Carthaginienſis Acta, & Epiſtolæ ea de cauſa tunc ſcriptę certiſſimam fidẽ faciunt. Quamobrem quod in Epiſtola quadam Marco Papæ tributa, ſeptuaginta recenſeantur, atque ex illis nonnulli in litteris quæ Iulij & Felicis Papæ dicuntur, deſcripti habeantur; quodque Turrianus profiteatur, octoginta inuentos Arabica lingua ſcriptos ſe Latinitate donaſſe; ſecundum Epiſtolam nomine Athanaſij ad Marcum editam de octoginta pariter capitulis in ſeptuaginta redactis: quoniam hæc omnia ſcripta, quibus ingens ille numerus canonum ſtabilitur, prorſus incertæ ſunt fidei; nec aliquis vnquam probatus antiquitatis auctor, amplius quam Viginti Nicænæ Synodi agnouiſſe reperiatur; hæc libentius aliis diſcutienda relinquimus. Cum tamen haud inficias ierimus, ipſa Nicæna Acta magnum paſſa eſſe naufragium; quod tabulæ quæ hincinde diſperſæ reperiuntur, manifeſte ſignificant. Quapropter cum alia nonnulla à probatis auctoribus aſſerantur in ea Synodo tractata, quæ minimè inter illos viginti canones reperiuntur; ſicut ea ex Concilij Nicæni Actis prodiiſſe dubiũ nõ eſt, ita certos de iis ſancitos fuiſſe canones, ex iis quæ dicta ſunt haud adeo facile affirmandum *b* putarem.

a *Theod. lib.* 1. *c.* 8. *in fin.*

b [Hæſitans in his Baron: propenſior tamen fuit in ampliorẽ quã viginti canonũ numerum: ideoque in ſequenti articulo, aliquã de his poſitã fatemur pręter ipſius ſententiam.]

XLIII.

NON ESSE PLVS QVAM XX. CANONES.

Sic enim quod S. Hieronymus præfatione in Iudith ait; librum Iudith à Synodo Nicæna in numero ſanctarũ Scripturarum computatum eſſe; haud inde neceſſe eſt colligi, in Synodo de diuinis Scripturis authenticis editum eſſe canonem: quandoquidem poſt eandem Synodum ſcripti reperiuntur ſacrorum librorum catalogi, tam à Patribus Cõcilij Laodiceni, quam à SS. Athanaſio, (ſeu qui alius auctor eſt *Synopſis* eius nomine ad Conſtantem Imper. inſcriptæ:) Gregorio Nazianzeno, Amphilochio, vel aliis; in quibus idem liber Iudith non numeratur inter canonicos; quem tamen nefas fuiſſet omittere, ſi canon ea de re à Magna Synodo ſtatutus eſſet. Ideoque aperte conſtat, non ex canone id aſſeruiſſe S. Hieronymum, ſed potius ex Actis Synodi, in quibus idem liber citatus à Patribus inuentus fuerit. Rurſum vero quod Sanct. Ambroſius ſcribens ad Vercellenſes tradit, de Bigamis non ordinandis Patres in Concilio Nicæno tractatus addidiſſe; haud conuincit canonem ea de re ſancitum fuiſſe; cum potuerint tractatus illi contingere, quando actum eſt de cælibatu clericorum, & in Acta referri. Itemque quod profertur de canone Appellationum ad Sedem Apoſtolicam, à Zoſimo Papa tanquam è Nicæno Concilio producto; intelligendum eſſe de canone Concilij Sardicenſis, oſtendetur inferius ſuo loco. Nec repugnat (vt putatur) Theodoretus *c* dum ſimilis cuiuſdam Eccleſiaſtici canonis meminit, quem Iulius Papa ſecutus dicitur in citandis ad iudicium Romæ ſubeundum Euſebianis & Athanaſio Epiſcopo Alexandrino, antequam celebratum eſſet Concilium Sardicenſe. Loquitur enim de regula Eccleſiæ, Nicæno etiam Concilio antiquiore; quæ proceſſit non ex alicuius Synodi auctoritate, ſed ex ipſa Apoſtolorum traditione, imo ex auctoritate ab ipſo CHRISTO Domino tributa Petro, & ſucceſſoribus eius: quomodo etiam ſæpiſſimè vidimus, ab ipſo Eccleſiæ Chriſtianæ principio, maiores de religione, & controuerſiis Epiſcoporum, cauſas ſolitas Romam deferri iudicandas. Quamuis non negemus, ea de re actum etiam eſſe in Synodo, id apertè teſtante Iulio Roman. Pont. Epiſtola ad Orientales ſcripta: verum non vt nouus de eo canon ſanciretur, ſed ſolum vt antiquus vſus obſeruaretur. Deniq; ſunt alia nonnulla, quæ proponuntur à quibuſdam, tanquam ex canonibus Nicæni Concilij; quæ tamen vel ad hiſtoriam dumtaxat rerum in eo geſtarum pertinere, vel etiam ab eadem Synodo aliena eſſe noſcuntur: ſed multi quæcumque repererunt antiquis

c *Theod. lib.* 2. *cap.* 4. *& adde ep. Iulij PP. ad Orient. quæ & prima inter eius epiſt.*

antiquis canonibus tribui, mox ea ad Nicænam Synodum retulerunt, tum quod illa Oecumenicarum omnium antiquiſſima & celeberrima eſſet, tum quod prætextu deperditorum eius Actorum, quæuis ei facilius adſcribi poſſe viderentur. Cum & alioqui certum ſit, aliqua eorum quæ deperdita eſſe dicuntur, contineri (ſi recte examinentur) iis viginti canonibus quos habemus.

XLIV. De conficienda Epiſtol. Formata. a Iuo de cauſ. cler. par. 6. c. 433.

Præterea fuit in eadem Synodo conſtitutum exemplar EPISTOLÆ FORMATÆ ſcribendæ; quod ab Attico Epiſcopo Conſtantinopolitano poſtea editum, excuſum habetur in fine Concilij Chalcedonenſis, deſcribiturque in Collectione Creſconiana, & apud Iuonem *a* dilucidius explicatur. Fuitque eius forma, vt ex vocibus Græcis *Patris*, & *Filij*, & *Spiritus Sancti*, *Petriq;* Apoſtoli, prima elementa ſumerentur; addereturque eius *qui* Epiſtolam *ſcriberet* prima item littera, *cui ſcriberetur* ſecunda, *cui* deferenda *traderetur* tertia, *ciuitatis* è qua ſcriberetur quarta; & harum omnium numeris, cum numero *Indictionis* currentis, & litterarum vocis ἀμήν, in vnum ductis ſecundum valorem quē apud Græcos exprimunt, collecta ſumma Epiſtolæ apponeretur. Sed quod hoc feratur inuentum à Patribus Nicænis, ne aliqua fraus falſitatis in iiſdem Formatis faciendis præſumeretur; & tamen facillimum cuiuis fuerit eas iiſdem elementis ac numeris confingere; ideo exiſtimamus, eiuſmodi formulam nequaquam ab eis fuiſſe ſcripto traditam, vel omnibus communicatam, ſed penes Epiſcopos Catholicos retentam eſſe ſecretam; atque illud fuiſſe eorundem conſilium, vt dantibus & accipientibus, communicationis Catholicæ teſſeram ea formula exprimerēt. Nam huius rei cauſa in vſu extitiſſe Formatas, nempe vt qui eas ſcriberet, vel afferret, exiſtimaretur eſſe Catholicus, itm dictum eſt alias. Sic igitur & in hac Formata tribus illis prioribus elementis, Patris, & Filij, & Spiritus Sancti; perfectæ & ſanctiſſimæ Trinitatis, nomina adnotarentur; veluti ſymbolicis formulis, aduerſus eos qui tunc inſurrexiſſent hæreticos Arianos, Fides Nicæna & Catholica videbatur eſſe deſcripta. Quod vero non ſolum in rectæ fidei confeſſione, ſed etiam ex vera cum Eccleſia Catholica communicatione, probari deberet qui recipiendus eſſet; inde additum eſt primum elementum nominis Petri, nempe quod in ſede Petri vigeret totius Eccleſiæ Catholicæ principatus, & ille probaretur vere eſſe Catholicus qui Petri ſucceſſori eſſet communione coniunctus. Nam

b Opt. lib. 2.

& hoc perſpicuo argumēto Optatus *b* ſe Catholicum probat, quod commercio Formatarum in vna communionis ſocietate concordaret cum Epiſcopo Romano; Donatiſtas vero ſchiſmaticos, quod eiuſmodi communicatione carerent.

XLV. De Epiſt. Synodi ad Silveſtrū PP.

Poſt autem deſcriptam formulam de formatis in dicta Creſconiana Collectione, mox ſubijciūtur S. Synodi Litteræ ad Silueſtrum Romanum Pontificem; quæ etiam habentur in tomis Conciliorum, licet vbiq; deprauatiſſimæ. Illud tamen aperte legitur, petere Patres à Silueſtro cōfirmationem eorum quæ in Synodo decreta eſſent. Sed etſi dicta Epiſtola non extaret, vel omnino reijceretur vt ſpuria; quis ignorat, canone Eccleſiaſtico, (quod tradit Socrates *c*) vetitum fuiſſe, ne decreta abſq; ſententia Epiſcopi Eccleſiis ſancirentur? qui quidem canon cum in nulla Synodo reperiatur eſſe ſancitus, omnino dicendus eſt antiquo vſu, vti Apoſtolica inſtitutio, ad poſteros iugi & inuiolabili obſeruatione deriuaſſe: quod & ſuperius variis locis demonſtratum eſt. Deniq; ipſam Synodum Nicænam tunc temporis poſtulaſſe confirmationem ab Apoſtolica Sede, teſtatur etiam Felix Papa Tertius in Epiſtola Synodali ex Concilio Romano cui præerat.

c Socr. lib. 2.

XLVI. d Soz. lib. 3. c. 19. in fin. De Hymno Glorificationis quid Synodus. De eodem aūt Hymno egit etiam Baron. Tom. IV. ann. 382. nu. XXI.

Pertinet item ad Nicæna inſtituta, (licet nec de canonibus, nec de Actis fuerit, quod Sozomenus *d* indicat, ſecundum traditam in eadem Synodo fidei formulam, *Hymnos* poſtea à Catholicis compoſitos eſſe, & decantari ſolitos. Nimirum cum Ariani, ſicut Baptiſmi formam, ita quoque Glorificationis hymnum corrupiſſent, vt dicerent: *Gloria Patri Per Filium in Spiritu Sancto*; Catholici cōtra, tum ex antiqua conſuetudine eundem ipſum Glorificationis hymnum rite canere perrexerunt, *Gloria Patri & Filio & Spiritui Sancto*; tum alios in eiuſdem Glorificationis formam hymnos compoſuerunt in odium impietatis Arianæ. Siquidem eundem ipſum Glorificationis hymnum ſic à maioribus dictum, nequaquam (vt aliqui putant) inuentum eſſe à Nicæno Concilio, aut aliquo alio poſtea canone ſtatutum; ſed ab ipſis Apoſtolorum temporibus, cum ab eis ſacrum baptiſma iuſſu Domini in nomine Patris & Filij & Spiritus ſancti collatum eſt, à Fidelibus occini cœptum, & abſq; ſcripto Eccleſiæ traditum, atq; ab omnibus Catholicis vbiq; vſurpatum, S. Baſilius *a* pluribus docet. Sed nec vt idem hymnus in fine cuiusq; Pſalmi caneretur, ab eadem Synodo eſſe ſtatutum, ex eo conſtat, quod poſt hæc diuerſæ reperiantur ea de re fuiſſe diuerſarum Eccleſiarum conſuetudines: quod tamen haud contigiſſet, ſi vniformem regulam Oecumenica Synodus cunctis præſcripſiſſet. Nam & de ſuo tempore Caſſianus *b* teſtatur, id quidem in Occidente obſeruatum ſe inueniſſe, ſed per Orientem nuſquam audiuiſſe, vt poſt pſalmorū clauſulas Glorificatio adderetur, ſed ea tantummodo Antiphonam terminari conſueuiſſe. Ex quibus, ſicut ex multis aliis, commentitia detegitur Epiſtola Hieronymi nomine ad Damaſum conſignata, qua ex Orientis more eum hortatur eiuſmodi pſallendi ritum in Eccleſiam Romanam introducere. Porro & Sanct. Ambroſius *c* ſignificat, ſe in odium Arianæ hæreſis, in hymnis recens à ſe editis, & in Eccleſia canendis populo traditis, ad finem cuiusq; addidiſſe eandem conglorificationē ſanctiſſimæ Trinitatis. Sicut & alios pariter Sanctos Patres, hymnos aduerſus eoſdem hæreticos compoſuiſſe, iam alias diximus.

& 387. n. V. Adde vero & quæ nos ex eodem habemus infr. 371. V.

a Baſ. ad Amphil. de Sp. S. c. 7. 27. 29.

b Caſſian. lib. 2. de noct. orat. mod. c. 8.

c Ambroſ. in Auxenti.

XLVII.

Cæterum illud poſt Nicænum Concilium accidit, vt qui iam antea ex traditione Apoſtolorum vigeret vſus, vt à Fidelibus Glorificationis hymnus occineretur vbique, licet diuerſo ritu, noua iam occaſione recens acceperit additamentum: nimirum vt contra blaſphemias Arianorum, dicentium Filium à Patre in tempore factum, & fuiſſe tempus quando non erat, communi conſenſu Eccleſia tam Orientalis quam Occidentalis ad antiquum Glorificationis hymnum, nempe GLORIA PATRI ET FILIO ET SPIRITVI SANCTO, addiderit appendicem, SICVT ERAT IN PRINCIPIO ET NVNC ET SEMPER ET IN SÆCVLA SÆCVLORVM, AMEN. Hoc enim teſtatum habetur in Concilio *Vaſenſi d*. Primo, ſeu *Vaſionenſi* dicto, celebrato in Gallia temporibus Conſtantij Imperatoris ſub Nectario Epiſcopo Viennenſi, vt patet ex Adone *e* eiuſdem poſtea Eccleſiæ Antiſtite: quamuis in tomis Conciliorum id Secundæ Vaſenſi Synodo tribuatur, quæ longe poſtea collecta eſt ſub Theodoſio Iuniore Imperatore. Sed trium *Synodorum Vaſenſium* canones vna cōfuſos eſſe, dicetur opportunius cum de Secunda tractabitur.

d Conc. Vaſ. I. cap. 5.
e Ado in Chron. ann. 337.

XLVIII. Subſcriptiones Patrum.
f Greg. presby. orat. de Patr. Nic. Conc.
h Niceph. lib. 8. c. 23.

Omnibus autem quæ agenda erant, in ſacroſancto Nicæno Concilio abſolutis, conſecuta eſt ſubſcriptio Patrū, qui tum Fidem Catholicam Symbolo explicatam, tum etiam ſancitos canones ſinguli ſuo Chirographo munierunt. Qua in re mirandum quiddam accidiſſe, Gregorius *f* preſbyter Cæſarienſis atque Nicephorus *g* narrant; nimirum, cum duo ex Epiſcopis qui deciſionibus Synodi interfuerant, antequam ſubſcriberent vita functi eſſent; reliquos Patres veniſſe ad locum vbi ſepulti erant, ac eos compellaſſe, vt ſi quæ decidiſſent Deo grata eſſent, ipſi quoque ſuum Chirographum apponerent; cumque relicto apud ſepulchrum volumine, ſigillis munito ne qua fraus fieret, noctē inſomnem peregiſſent in oratione, die ſequenti, ſigillis remanentibus integris, inueniſſe illorum Epiſcoporum defunctorum adiectas ſubſcriptiones. Sed horum omnium fides ſit apud auctores; cum tantæ rei nullum veſtigium ſit reperire penes Athanaſiū, Hilarium, & alios, qui nihil plane reliquere intactum, quo inſultantem Arianam hæreſim oppugnare potuiſſent; nec fuerit moris, fidem inter Fideles velle miraculis probatam reddere, cui ſuffragarentur firmiores diuinarum Scripturarum & ſacrarum Traditionum auctoritates.

XLIX. Præconia Nicæni Concilii.
i Gen. 14.

At NICÆNI CONCILII hic finis eſto, celebrati à *Trecentis decem & octo Epiſcopis*, numero videlicet in magno illo, Patre Fidei dicto, ABRAHAM conſecrato, cum totidem ex ſuis vernaculis aduerſus quinque Reges *h* quos & dicit, armaſſet. Eodem quippe numero Patrum, certatum eſt ad-

uerſus

uerſus Filij Dei diuinitatis impios aduerſarios; obtentaq; eſt victoria in ciuitate *Victoriæ*, *Victore* atque *Vincentio* vna cum *Oſio*, hoc eſt *ſancto*, primariis ducibus pietatis: vt & in his quoque nominibus admirabile intelligas Sacramentum. Ipſius autem Synodi ſingularem cum primis excellentiam, ac venerandam eximiamque ſuper omnes alias, quotquot vnquam quocunq; loco vel Patrum numero celebratæ fuerunt, maieſtatē, vix credi poteſt quot laudibus atq; præconiis proſecuti ſint poſteriores omnes omnium temporum Patres & Scriptores. Deniq; ſicut cum diuina illa Arca *a* manſit tribus menſib. in domo Obededom Gethæi, hic magnam inde benedictionem conſecutus eſt: ita *Nicæna* ciuitas, licet antea non ignobilis, tamen longe celebrior reddita totidem menſium Magni illius Concilij incolatu, admirandis quoq; nonnullis ſibi diuinitus impertitis potita eſt beneficiis; non ſolum cum poſt finitum Concilium, orantibus pro ſuo domum reditu Patribus, in medio apſidis, ad quam ſacer chorus conſtiterat, ſcaturierunt fontes; ſed etiam cum longo poſt tempore ipſa ciuitas, à barbarorū, omnia circum igne ferroq; vaſtantium, furore intacta prorſus remanſit: ſicut hæc, & alia, pluribus recenſet Gregor. presbyter; addens quoq; de incorruptione, qua donatæ ſunt ſacræ Patrum Synodi reliquiæ: quorum etiam memoriam Orientalis Eccleſia quinto Calendas Iunij anniuerſaria celebritate conſecrauit.

a 2. *Reg.* 6.

NICÆNA CIVITAS MIRA EST CONSECVTA EX CONCILIO.

L.
VICENNALIA CONSTANTINI.

Porro abſoluta Synodo Conſtantinum *Vicennalia* Imperij ſui magnificè celebraſſe, iiſdemque filium ſuum CONSTANTIVM ſecundogenitum Cæſarem creaſſe; ſed & cunctos Epiſcopos conuiuio regio excepiſſe, ac munerib. auctos, & de concordia ſeruanda monitos, ad propria dimiſiſſe, Euſebius *b* ſcribit, & alij *c* cōſentiunt: additq; Theodoretus, literas quoq; ad omnes prouinciarū Præſides dediſſe, vt certus frumenti numerus viduis, & iis quæ perpetuam ſeruarent virginitatem, necnon omnibus diuini miniſterij functionibus addictis, in ſingulis ciuitatibus quotannis ſuppeditaretur. Sed quæ Nicephorus *d* habet de iiſdem Patribus Conſtantini rogatu Conſtantinopolim profectis ad dedicationem illius ciuitatis; hæc cum antiquiorum teſtimonio deſtituātur, penitus reiiciuntur; cum præſertim ſit certum, Cōſtantinopolis dedicationem nonniſi poſt annos quinq; ab hoc tempore contigiſſe.

b *Euſ.* 3. *de Vit.* 14. *& ſeqq. ac lib.* 4. *c.* 40.
c *Soz. lib.* 1. *ca. vlt. Theodor. lib.* 1. *c.* 11.
d *Niceph. lib.* 8 *c.* 16.

[Quod de Vicennalibus Conſtantini hic dicitur; in extremo quidem Euſebij Chronico, bis ea dicuntur celebrata, nimirū hoc anno Nicomediæ, & ſequenti Romæ. Quare & in Vita ipſius Conſtantini libr. 4. cap. 40. ait idem Euſebius, ferme vigeſimo anno (hoc eſt, circiter) Conſtantium creatum eſſe Cæſarem. Ex quibus intulit Gordonus in Chron. cap. de Indict. Vicennalia quidem fuiſſe in procinctu quando celebratum eſt Concilium Nicænum, ſed peracta tantum anno ſequenti. Quod & conuenit ingreſſui Conſtantini, qui non potuit contigiſſe ante octauum Cal. Aug. anni 306. quo pater eius defunctus eſt.]

LI.
CONCILIVM ROM. PRO CONFIRMATIONE NICÆNI.

Perlatis autem Romam decretis Synodi, Silueſter Papa collegit ex Italia aliud Epiſcoporum CONCILIVM, quo Acta Nicæna confirmauit, & eos qui auderēt illa diſſoluere anathemate perculit. Cuius *Romanæ Synodi* nonnulla tantum fragmenta *e* ſuperſunt; eisq; perperam ab eorum collectore præfixus eſt titulus, quo ſignificaret eam Synodum celebratam eſſe præſente Conſtantino Imperatore. Quod vero poſtea attexitur aliud *Concilium* itidem *Romæ* ab eodē Pontifice celebratum (vt aſſeritur) eo tempore quo Nicænum ageretur; ea parte ſuſpecta redditur tota narratio, quod dicat Photinum tum illic tum Nicææ damnatum eſſe, quē conſtat longe poſt hæc tempora detectum eſſe. Cætera autem quæ ibi reperiuntur eſſe poſita, à vero Romano Concilio putantur eſſe deſumpta, & in compendium redacta; quibus tamen incertus auctor & mendax præfationem affixerit.

e *Tom.* 1. *Concil. poſt Nic. Syn.*

XII.
IVSTÆ IMP. LEGES.

Sed quod ad Conſtantinum ſpectat; idem non ſolum de rebus Eccleſiaſticis ſolicitus, verum etiam politicas diligenter procurans, imprimis hoc ipſo anno ſanctionem *f* edidit, quà vniuerſis prouincialibus permiſit Iudices, Comites, aulicos & Palatinos; ſiquid contra eos probare poſſent, accuſare. Aliaque lege *g* lata, tolli iuſſit cruenta Gladiatorum ſpectacula; & quos ſolitum eſſet in punitionem ſcelerum eiuſmodi pœnis ſubiicere, ad metalla magis damnari voluit: quamuis haud valuerit ludus gladiatorius nonniſi poſt longa tempora penitus aboleri; quod quando, & qua occaſione acciderit, dicetur ſuo loco. Sed & quod eiuſdem Imper. commendat humanitatem, ſupplicium crucis prorſus abdicauit; vt Sozomenus *a* & alij teſtantur: quinetiam, vt idem addit, ſuam imaginē, ſeu in nummis expreſſam, ſeu depictā in tabulis, iuſſit ſemper eo diuino ſigno inſcribi. Imo & Lanceam qua vti ſoleret in præliis, in ſimilitudinem Crucis elaborandam curaſſe, eamq; à ſucceſſoribus Impp. hereditario iure poſſeſſam, ad Henricum quoque, & Ottonem eius filium perueniſſe, ſunt qui ſcribant *b*.

f *l.* 4. *C. Th. de accenſ.*
g *l.* 1. *C. Th. de glad.*

CRVCIS SVPPLICIŪ SVBLATVM.
a *Soz. lib.* 1. *c.* 8. *in fin.*
b *Vid. Act. S. Gerard. Abb. ap. Sur.* 3. *Oct.*

LIII.
LEGATIONES DIVERSÆ AD CONSTANTINVM.

Hoc quoque precipuè tempore, quo Vicennalia feſta ſolemnia toto Orbe Romano celebrata ſunt, accidiſſe putamus quod ſcribit Euſebius *c*, complures ex diuerſis prouinciis, extra Romanum quoq; Imperium poſitis, ad Conſtantinum miſſos eſſe cum muneribus Legatos: atque inter alios, id officij exhibuiſſe Blemyas, Indos, Æthiopas: necnon & Regem Perſarum Saporē; cui Imperator Chriſtianos agentes in Perſide ſolicite cōmendauit, literis ad eum ſcriptis, quas idem auctor ad verbum recitat, meminitque earundem Sozomenus *d*. Sed hic plane cum aliis plurimis errare videtur, dum putat eas ſcriptas eſſe poſtquam Sapores aggreſſus eſt Chriſtianos perſequi; cum nulla prorſus in iis mentio de perſecutione habeatur, quam multis ab hinc annis ſub Conſtantio Imper. cœptam eſſe, dicetur ſuo loco.

c *Euſ.* 4. *de Vit.* 7. 8. 9.
d *Soz. lib.* 2. *c.* 14.

LIV.
DE CHRON. EVSEBII, ET HIERONYMI.

Cæterum idem Euſebius, qui Hiſtoriarum libros vſque ad Licinium extinctum perduxit, Chronicon in hunc annum Conſtantini vigeſimum propagauit; quod poſtea Sanct. Hieronymus in Latinum vertit, multaque inſeruit, ac denique appendicem addidit vſque ad Conſulatum Valentis ſextum & Valentiniani iterum: ſed eius lucubrationes, librariorum incuria, haud ita ſinceras, vt ab ipſo elaboratæ ſunt, nobis eſſe redditas, perſpicuè intelliget, qui quæ in eas idem ipſe præfatus eſt Hieronymus, cōferre voluerit cum earundem editionibus, quæ hodie extant vel typis excuſæ, vel ſcriptæ in antiquis codicibus: vnde & factum eſt, vt & iidem ipſi auctores in alienorum errorum culpam ſæpe vocati fuerint; & nobis in iis emendandis ac reſtituendis, incredibiles plane labores ſuſcipiendi venerint.

IESV CHRISTI ANN. 326.

SILVESTRI ANN. 13.

CONSTANTINI ANN. 21.

I.
ATHANASIVS CREATVR EPISC. ALEXAND.

ANNO CHRISTI trecenteſimo vigeſimo ſexto, Cōſtantino Auguſt. ſeptimum & Conſtantio Cæſ. Coſſ. S. Alexander Epiſcopus Alexandrinus; quinto poſt celebratum Concilium Nicænum & debellatum Arium menſe, ex hac vita diſcedens ætate iam decrepita, triumphans cœlum intrauit; & in locum eius ſuffectus eſt ATHANASIVS: vt hæc idem ipſe Athanaſius *e*, atque Theodoretus *f* affirmant. Sed quod ad electionem Athanaſij ſpectat; calumniati ſunt *g* Ariani, quod cum quinquaginta quatuor Epiſcopi ex Thebaide & Ægypto in vnum conueniſſent, vt communibus ſuffragiis ſucceſſorem Alexandro eligerent, ſeptem ex illis contra cæterorum voluntatem clam Athanaſium ordinauerint, indeque orti fuerint cleri ac populi luctus & tumultus. Verum cum iſtæc ad Imperatorem ſcripſiſſent, econtra *Synodus Generalis Alexandriæ* celebrata ab omnibus Ægypti, Libyæ, Thebaidis, & Pentapoleos Epiſcopis, eiuſmodi apertiſſimam calumniam refellens, literis *h* ad eundem Imp. ſcriptis teſtata eſt, vniuerſum populū Catholicum publicis votis & magnis acclamationib. poſtulaſſe Athanaſium ſibi dari Epiſcopum; eundemq; ab Epiſcopis qui ad id conuenerant,

e *Athan. Apol.* 2.
f *Theodor. lib.* 1. *c.* 26.
g *Soz. lib.* 2. *cap.* 17.
h *Ap. Athan. Apol.* 2. *circa pr.*

ingenti omnium lætitia ordinatum eſſe. Inſuperq; Sozomenus *a* ex Apollinario Syro refert, Alexandrum cum iam de vita diſceſſurus eſſet, diuino monitu ſignificaſſe, Athanaſium ſibi ſubrogandum eſſe; huncq; onus fugientem, & latebras quærentem, diuinis pariter indiciis inuentum eſſe, & in ſede collocatum. Ac deniq; Greg. *b* Nazianz. ſcribit, eundem Athanaſium totius populi ſuffragiis, Apoſtolicè & ſpiritualiter in Marci thronum euectum eſſe.

a *Soz. vbi ſup.*
b *Greg. Naz. orat. in laud. Athan.*

II.
c *Epiph. hær. 68.*
d *Id. hær. 69.*

Quæ cum ita ſe habeant, neſcio vnde acceperit Epiphanius *c*, Athanaſio tempore obitus Alexandri in Comitatu exiſtente, eidem Alexandro ſubrogatum eſſe à Meletianis Theonam; huncq; demum poſt tres menſes vita functum, ſucceſſorē habuiſſe Athanaſium: ſeu quod poſtea addit *d*, creato à Meletianis Theona, Catholicos, ne is ſedem occuparet, elegiſſe abſente Athanaſio Achillā; hunc vero poſt tres menſes Athanaſio aduenienti ceſſiſſe, quod Alexander omnino præcepiſſet Athanaſium ordinandum. Sic igitur Athanaſius creatus Epiſcopus Alexandrinus, ſedit annos quadraginta ſex. Cuius quidem (inquit Ruffinus *e*) tanti in Eccleſia pro fidei integritate agones fuerunt, vt etiam de eo videatur eſſe dictum *f*, *Ego oſtendā ei, quanta illum pati oporteat pro nomine meo*; cum in eius perſecutiones vniuerſus cōiuratus Orbis, & commoti fuerint Principes terræ, genteſque, regna, & exercitus coierint. Sed de eius certaminibus agetur ſuis locis.

e *Ruff. lib. 1. c. 14.*
LABORES ATHANASII.
f *Act. 7.*

III.
MELETIVS ITERVM TVRBAT ECCLES.
g *Atha. Apol. 2.*
h *Soz. lib. 2. c. 20.*

Inter hæc autem Meletius, ſchiſmatis auctor, è Concilio Nicæno, vbi Patrum humanitatem expertus erat, Lycopolim in Ægypto ad ſuam Eccleſiam reuerſus; contra decretum eiuſdem Synodi, non ſolum ordinauit Arſenium Epiſcopum Hypſelitarum, quibus ipſa aliquādo *g* præfuetat; ſed etiam (inquit Sozomenus *h*) cum eſſet è vita migraturus, Iohannem vnum ex familiaribus ſuis Lycopoli in ſuum locum ſuffecit; ſicque Eccleſias denuo conturbandi, auctor & cauſa extitit. Hoc vero eodem anno id accidiſſe, ſignificat Athanaſius *i*, dum ait mox poſt Alexandri obitū Meletianos rurſum Eccleſias perturbare cœpiſſe; Euſebiūque Nicomedienſem, Arianæ hæreſis propugnatorem, magnis promiſſionibus amicitiam ac ſocietatem cum eis clāculum iniiſſe. Ex quibus etiam cum certum reddatur, coiſſe cum Arianis Meletianos poſt Meletij & Alexandri obitum; plane erroris arguuntur, qui hæc ante accidiſſe tradunt *k*. Porro Epiphanius *l* Meletium ante Alexandrum mortuum eſſe tradit; & ex aliquo Meletianorum fautore (vt ſuperius notatum eſt) eorum mutuatus hiſtoriam, totam culpam nouorū iſtorum tumultuum in Alexandrum conuertit: qua de cauſa ſuſceptam ait ab eis legationem ad Conſtantinum Imp. atq; opera Euſebij Nicomedienſis egiſſe, vt permitterentur ſeorſum ab Epiſcopo Alexandrino conuentus agere. Sed ab hac tanta calumnia, ſuis ipſius literis Conſtantinus omnino purgatur, cum ad Athanaſium poſtea ſcribens *m*, eoſdem Meletianos omni execratione dignos vocat, immaneſq; & nefarios homines, qui quaſi apoplexia icti ſtupentes, ſolummodo inuidia & tumultibus ad ſcelera motum haberent. Auctorq; eſt Euſebius *n*, (cum alioqui propter hæreſim Arianam poſſet eſſe ſuſpectus) eundem Imp. in his Ægypti controuerſiis poſt Nicænum Concilium exortis, humanitus cum illis agentē, & ſermone & literis conatum eſſe ad concordiam eos reuocare; ſtuduiſſeq; imprimis vt Nicæna decreta in ſuo robore permanerent. Cæterum Meletianis ad Conſtantinum accedendi, inde putatur oborta occaſio, quod S. Athanaſius poſtquam Epiſcopus creatus eſſet, ſolicitus pro cuſtodia decretorum Magnæ Synodi, Meletianos rurſum ſchiſmate diuiſos ad eorum obſeruationem compelleret. Tradit n. hæc Epiphanius *o*: additq; Sozomenus *p*, Euſebium cæteroſq; Arianos hanc ſibi oblatam occaſionem arripientes, conatos eſſe aduerſus Athanaſium commouere Imperatorem. Quas autem ſtruxerint ei calumnias, dicetur ſuo tempore.

i *Athan. ibid.*
MELETIANI IVNGVNTVR ARIANIS.
k *Epiph. hær. 64. Socr. lib. 1. c. 3.*
l *Epiph. hær. 68.*
m *Ap. Athan. Apol. 2.*
n *Euſ. 3. de Vit. 22.*
o *Epiph. hær. 69.*
p *Soz. lib. 2. c. 21.*

IV.
CONSTANT. EXAGITAT OMNES HÆRETICOS.
q *l. 1. C. Th. & Iuſtin. de hæret.*
r *Euſeb. 3. de Vit. 61. 62.*

Interim vero Conſtantinus, quos obſtinatos in ſchiſmate & hæreſi poſt Nicænum Concilium permanere audiret, eos oēs à priuilegiis Catholicæ legis obſeruatorib. conceſſis, edita hoc anno ſanctione *q* alienos eſſe voluit ac diuerſis oneribus obligauit. Sed & alio prolixiori edicto, quod Euſebius *r* recitat, Nouatianis, Valentinianis, Marcionitis, Paulianis, & Cataphrygibus aliiſq; cunctis vbiq; hæreticis, conuentus quocunq; modo, ſeu publice ſiue priuatim agere, penitus interdixit; & in quibus eos celebrare cōſueuerant, ædes vniuerſas dirui iuſſit, ſicq; dirutas, quæ templa fuiſſent, Catholicæ reddi Eccleſiæ, reliqua vero loca publica Fiſco addici. Sed quod inter recenſitos hæreticos, Ariani, quorum præcipua mentio habenda fuiſſet, vt pote qui totum pene Orientalem Orbem exagitaſſent, reperiātur omiſſi; ſuſpecta redditur perfidia Euſebij, hominis Ariani, recenſentis edictum, potius quam reuocari poſſit in dubium Conſtantini pietas. Nam quod Sozomen. *a*, dum eiuſmodi viſus eſt edicti meminiſſe, ait Arij ſectatoribus nondum fuiſſe inditam *Arianorum* appellationem; hoc ex innumeris auctorum ſuperius citatorum locis refellitur; quibus conſtat, ſtatim promulgata ab Ario hæreſi, eius ſectatores nuncupatos eſſe Arianos. Addit vero Sozomen. hac lege publicata, prædictarū & aliarum eiuſmodi ſectarum memoriam magna ex parte deletam eſſe; tum ꝙ plurimi metu perterriti, Eccleſiæ ſe Catholicæ addixerūt; tum quod qui in hæreſi perſtiterunt, quoniam nec conuentus agere, nec ſine metu poſſent ſuæ opinionis fautores docere, nullis relictis ſucceſſoribus è vita exierunt. Eadem ferme Euſeb. *b*: ſed illud pane hyperbolicè, quod ait induſtria Cōſtantini ne veſtigium quidem hæreticæ vel ſchiſmaticæ prauitatis relictum fuiſſe: nam ex rebus geſtis ſingulorum ſequētium annorum ſatis apparet, nunquam intermiſſum eſſe temporis ſpatium, quin ab hæreticis atq; ſchiſmaticis, nempe Arianis atq; Meletianis, negotium fuerit Catholicis faceſſitum. Sed iſtos noluit Euſebius inter hæreticos vel ſchiſmaticos recenſere, quod ipſe Arianus fœdere impietatis coniunctus eſſet Meletianis.

a *Soz. lib. 2. c. 30.*
CONVERSIO PLVRIMORVM.
b *Euſ. 3. de Vit. vlt.*

V.
CONSTANT. IDOLOLATRIAM PESSVMDAT.
c *Eunap. in Vit. Philoſ. in Ædeſ.*
d *Socr. lib. 1. c. 12. & alij.*

Cæterum laudanda plane eſt in omnibus Conſtantini pietas; qui ſtabilita anno ſuperiori in Nicæno Concilio fide Catholica, & hæreticis atque ſchiſmaticis (quantum licuit) profligatis; ad extirpandum idolorum cultū, & Dei Eccleſiam in Oriente (quod in Occidente fecerat) ædificiis illuſtrandā, animum addixit. Quod & teſtatur Ethnicus auctor, Chriſtianis rebus infenſus, Eunapius *c* Sardianus, cum queritur Conſtantinum fana toto Orbe celeberrima euertiſſe, & vbiq; Chriſtianorum ædificia extruxiſſe. Hæc autem præſenti anno geſta eſſe, poſtquam de conciliandis ſchiſmaticis literas in Ægyptum ſcripſiſſet, Euſebius eſt auctor: aliiq; *d* referunt ſtatim poſt Nicæni Concilij celebrationem.

VI.
e *Euſ. 3. de Vit. 24. & ſeqq.*
NOVA HIEROSOLYMA EXTRVCTA.

Porro de *Eccleſiis* à Conſtantino in Palæſtina erectis idem Euſebius *e* diffuſius agēs, deſcribit imprimis nobiliſſimum *Reſurrectionis* templum, ingentibus ſumptibus ac mira magnificentia ædificatum ad ſepulchrum Saluatoris; diruto Veneris fano, quod ſuper idem ſepulchrum à Gentilibus olim ad abolendam tanti Chriſtianorum myſterij memoriam, conſtructum fuerat. Additque de noua ciuitate Hieruſalem, eodem tempore ad illud ipſum monumētum extructa è regione illius, quæ in pœnam necis Dominicæ extremam vaſtitatem paſſa fuerat. Ipſum vero templum Cyrillus, eiuſdem paulo poſt ciuitatis Epiſcopus, ſcribit nominatum fuiſſe Μαρτύριον, hoc eſt *Teſtimonium*, CHRISTI reſurrectionis monumētum & teſtem; idq; (vt ait) ex Prophetarum oraculis. Dictumq; idem reperitur ab aliis pluribus, *Baſilica Conſtantiniana*: quam inter cætera ornamenta, fuiſſe etiam ſacris picturis decoratam, & inter alias Deiparæ Imagine, Acta *g* Mariæ Ægyptiacæ fidem faciunt. Fuiſſe autem abſolutam, dedicatamque anno trigeſimo Conſtantini, ſuo loco dicturi ſumus. Meminitq; *h* longe poſt hæc tempora, Vrbanus Papa Secundus (cum in Concilio Claromontenſi hortaretur Chriſtianos Occidentales ad recuperandam Terram Sanctam) perennis ad illam Eccleſiam, etiam tunc fieri ſoliti annuatim diuini miraculi, quo in diebus Paſſionis Dominicæ, extinctis omnibus & in ſepulchro & in Eccleſia circumcirca luminibus, iubare diuino lampades extinctæ reaccenderentur. Subdit vero Euſebius *i* de aliis templis in diuerſis Iudææ ſanctioribus locis, necnon in præcipuis aliarum prouinciarum ciuitatib. ab eodem Imp. erectis; de quibus etiam agunt Socrates *k*, Theodoretus *l*, ac Sozomenus *m*: itemq; de aliis ab Imperatoris matre Helena, itidem in Palæſtina, & alibi ædificatis: quam licet ſenio prægrauatam, diuino inſtinctu atque monitu

g *Ap. Nic. Conc. II. Act. 4. & Damaſc. lib 3. de Imag.*
h *Hanc periodū habet Baron. Tom. XI. 1095. nu. XLV ex ms. Vatic.*
PERENNE MIRACVLŪ ECCLESIÆ HIEROSOL.
i *Euſ. 3. de Vit. 40. & or. in laud. Cōſt.*
k *Socr. lib. 1. c. 14.*
l *Theod. lib. 1. c. 15.*
m *Soz. lib. 2 c. 2.*

monitu, pietatis ergo Hieroſolymam petiiſſe, & Orientem peragraſſe narrant.

VII. DE INVENTIONE SANCTISS. CRVCIS PER HELENAM AVGVST.

a Zon. Annal. tom. 3.

b Gelaſ. decr. de lib. Apocry.

Sed magna planè tenet omnes admiratio, quid ſit quod Euſebius hæc omnia relegens, & de Helena prolixiorem mentionem faciens, de CRVCE ab ea INVENTA ne verbũ quidem: quam ſub Conſtantino repertam eſſe, nullum eſt dubium; id teſtante imprimis omnium antiquiſſimo Cyrillo, qui cum ſub Conſtantio Conſtantini filio Eccleſiam Hieroſolymitanam rexiſſe noſcatur, facile eidem inuentioni intereſſe potuit: ſed & cæteris, quos diximus, & qui eos ſecuti ſunt, Græcis auctoribus, hoc ipſo anno, nempe ſequenti à Nicæno Concilio, aduentum Helenæ Hieroſolymam, & Crucis inuentionem ponentibus. At non audiendus omnino Zonaras *a*, dum ait Helenam poſt baptizatum Conſtantinum, adſcito ſibi comite Sanct. Silueſtro, Hieroſolymam profectam eſſe: commentum enim iure dicendum eſt; quod nulla vel maiorum traditione probatur, vel antiquorum ſcriptorum auctoritate fulcitur. Porro cum & alia plura minus ſolidæ veritatis in eandem ſanctiſſimæ Crucis Inuentionis hiſtoriam, iam ab antiquis temporibus irrepſerint; quæ Gelaſius *b* Papa ſic reliquit dubia, vt reiiciat in arbitrium prudentis lectoris; qui verum à falſo diſtinguere ſciat: nos, ex more, quæ nouimus antiquioribus Patribus eſſe probata, omniumq; fide recepta, breuiter recenſentes, cætera legentium arbitrio relinquemus.

[De inuentione Crucis agitur etiam ad finem Chronici Euſebij: quamquam ea verba non reperiuntur in pleriſque ms. codicibus. Videturq; inſuper eadem indicari apud ipſum Euſebium libr. 3. de Vita Conſt. dum poſtquam narrauit cap. 27. quomodo ſepulchrum Domini inuentum eſſet, ſubdit capit. 29. Epiſtolam Conſtantini Imper. ſcriptam ad Macarium, tunc temporis Hieroſolymorum Epiſcopũ (quam etiam ſuis Hiſtorijs inſeruerunt Theodoretus libr. 1. cap. 17. & Socrates lib. 1. cap. 6.) vbi in ipſo principio hæc ponuntur: *Tanta Saluatoris noſtri erga nos benignitas declarata eſt, vt nulla tam accurata dicendi ratio & vis ſit, quæ præſens miraculum pro dignitate explicare poſſe videatur. Nam vt inſigne illud ſanctiſſimæ illius paſſionis monimentum: quod terræ viſceribus abditum, tot tamq; multis annorum conuerſionibus iam delituiſſet; tum illuceſceret ſeruis Dei, cum illi, hoſte deuicto, in libertatem eſſent vindicati; omnem profecto hominum admirationem longe ſuperat.*]

VIII. QVOMODO INVENTA ET COGNITA.

c Ambr. or. in fun. Theodoſ.

d Pauli. ep. 11. ad Seuer.

e Seuer. hiſt. lib. 2.

f Ruff. lib. 1. c. 7. & 8.

g Theod. lib. 1. c. 18.

h Socr. lib. 1. c. 13.

i Soz. lib. 2. cap. 1.

k Nic. lib. 8. c. 19.

Ambroſius *c* igitur tradit, Helenam reuiſentem loca Sancta, diuinitus inſpiratam, vt lignum Crucis requireret; acceſſiſſe ad Golgotham, & aperta humo tria patibula cõfuſa reperiſſe; incertamque hærentem; quodnam eorum eſſet in quo CHRISTVS pependiſſet; illud ex titulo ei à Pilato affixo agnouiſſe. Verum in eo quod habet de titulo, ab eo plane diſcrepant cæteri omnes antiqui ſcriptores; & inter alios, qui eodem ſæculo vixerunt, S. Paulinus *d* Epiſcopus Nolanus, atque Seuerus *e*, qui teſtantur Crucem CHRISTI innotuiſſe ex reſurrectione extincti cadaueris eidem Cruci admoti, cum prius ad tactum crucium latronum immotum permanſiſſet. Ruffinus *f* autem & ipſe eiuſdem temporis auctor, non mortuum reuocatum ad vitam, ſed nobilem feminam animam agentem reſtitutam tradit incolumitati: eademq; Theodoretus *g*, Socrates *h*, & Sozomenus *i*, qui omnes id ex conſilio Macarij Epiſcopi Hieroſolymitani factum affirmant. Sed Nicephorus *k* vtrumque miraculum accidiſſe prodit, cum ſubdit, poſtea mortuo Crucem impoſitam, illum repente in vitam reuocaſſe. Addit ad hæc Sozomen. in altera parte antri illius in quo ſepulchrum Domini inuentum fuit, tres illas Cruces eſſe repertas, & tabellam tituli ſeorſum poſitam, vt non ſit mirum, ſi poſt trecẽtos ferme annos, Cruces ſubtus terram abſconditæ nõ penitus emarcuerint: nam (vt taceamus de ligno Crucis Chriſti, quam à putrefactione potuit miraculum præſeruaſſe) quod aliæ duæ integræ ſint repertæ, non potuit alia ratione contingere: ſicut etiam nec eas fuiſſe figura diſtinctas, aut ex diuerſa ligni materia, ſed ſicut illam, ex ligno quod cariem non admitteret, ex his poſſumus intelligere.

IX.

l Lib. de Rom. Pont. in Euſeb. PP.

m Greg. Tur. 1. hiſt. 36.

Sed & de eiuſdem Inuentione circumfertur hiſtoria, in qua inter alia narratur de Iudæo quodam nomine Iuda, qui ſecretum locum in quo Crux haberetur abſcondita reuelauit; eundemq; redditum Chriſtianum, nominatum fuiſſe Cyriacum: cuius etiam eſt mentio in Libr. de Romanis *l* Pontificibus, & apud Gregor. *m* Turonenſem. Par erit autẽ credere, tum hunc, tum alios periti ſſimos Iudæorum Rabbinos, quos Paulinus ait ab Helena de eo loco cõſultos eſſe, reſeraſſe traditionem Hæbræorum, de qua dictum eſt in Paſſione Domini; vt omnia inſtrumenta quæ ſupplicijs ſontium inſeruiſſent, vel vna vel iuxta eos conſepelirentur; ac propterea cum de loco conſtaret vbi ſepultus fuiſſet Dominus, omnium ſententia decretum eſſe, ab eodem proximo loco terram effodere.

X. CRVX IN PARTES DIVISA.

a Hanc periodum habet Baron. an. 324. num. c. v.

Porro Crucis inuentæ partẽ alteram Hieroſolymis eſſe relictã, alteram vero ad Conſtantinum allatam, iidem auctores affirmant, Ruffinus, Socrates, Theodor. & Sozom. Quã (inquit Socrates) vbi Conſtantinus accepiſſet, ratus ciuitatẽ in qua illa ſeruaretur, omnino ſaluam fore, in ſuam ipſius incluſit ſtatuã, quæ Conſtantinopoli in Foro Conſtantini dicto ſuper ingentẽ columnam porphyreticã collocata erat. Verum haud magna potuit eſſe portio, quæ aliquo ſtatuæ membro includeretur: ſed quadã particula ibi recondita, conſtat reliquã perlatam eſſe Romã, & in baſilica ad Atrium Seſſorianũ apud Veneris & Cupidinis templum dirutũ à Conſtantino ædificata, (quæ & inde *Sanctæ Crucis in Hieruſalem*, vel etiam *Heleniana* dicta eſt) collocatã. Sic *a* enim pius Imperator vlciſci voluit immane ſcelus, quod à Gentilibus perpetratum vidimus, dum in ſancto Golgotha, in Crucis rupe, impudicæ Veneris ſtatua collocata fuerat; & locus ipſe Venerarium appellatũ. Nec vero hanc tantum paſſa eſt Crux ipſa diuiſionẽ; ſed vt de partibus aliis, & ex aliis ſubdiuiſis; dicere prætermittamus; ex maxima illa omnium portione, quæ Hieroſolymis relicta eſt, Fidelibus eo peregrinantibus, pietatis ergo, & pro mercede longi itineris, à loci Epiſcopo fuit ſolitum fruſtum concedi: ſed *operante diuina virtute iugi miraculo* (quod ait Paulin. *b*) *Crux in materia inſenſata vim viuam tenens, ita ex illo tempore innumeris pene quotidie hominũ votis lignum ſuum commodauit, vt detrimenta non ſentiret, & quaſi intacta permaneret, quotidie diuiduam ſumentibus, & ſemper totã venerantibus: ſed iſtam imputribilem virtutem, & indetribilem ſoliditatem, de illius profecto carnis ſanguine bibit, quæ paſſa mortem, non vidit corruptionem.* Ita Paulinus. Sicut & Cyrillus *c* Hieroſolymitanus Epiſcopus ſæpius repetit, eiuſdẽ ſanctæ Crucis ligno, per particulas ex ea ciuitate vniuerſum terrarũ Orbem repletum eſſe; ſed vt quinq; panes in quinque millia multiplicati fuiſſent, ita hoc lignum & Hieroſolymis conſpicuum extitiſſe, & vniuerſum ferme Orbem iam repleſſe. Cuiuſmodi tantorum Patrum teſtimonia, ora obſtruunt ſubſannantium hæreticorum de vna Cruce tot in partes toto Orbe diffuſa.

b Paulin. ep. 11. ad Seuer.

LIGNVM S. CRVCIS MVLTIPLICATVM.

c Cyril. catech. 4. 10. 13.

XI. DE CLAVORVM INVENTIONE ET VSV.

d Theod. 1. hiſt. 18.

e Hieron. in Zach. 14.

f Greg. Tur. de glor. mart. cap. 6.

Quod vero pertinet ad repertos eodem loco CLAVOS, quibus crucifixus eſt Dominus; cũ eos non fuiſſe tam longa temporis diuturnitate cõſumptos rubigine teſtetur Socrates, haud fuit opus ab alijs alio miraculo diſcriminari. De illorum aũt inuentione aſſertores ſunt iidem oẽs citati ſuperius auctores; quẽ primum ordine poſuimus, S. Ambr. ait, Helenam de vno clauo frenos fieri præcepiſſe, de altero diadema intexuiſſe; hæcq; dona filio ſuo Conſtantino miſiſſe, vt tum ipſe, tũ alij ſubſequẽtes Impp. diſcerent fidem integrã conſeruare, & iuſte imperare, geſtãdo in capite, vbi ſenſus eſt, coronam de Cruce, & manibus pariter regendo habenam de Cruce. Alludit & inter alios Theodoret. *d* de clauo in freno poſito; ad id quod olim per Zachariam *e* Prophetam prænunciatũ fuerat, *In die illa erit quod ſuper frenũ equi eſt, ſanctũ Domino:* licet hoc S. Hieron. *f*, explicãti verba Prophetæ, parum arrideat. Cum aũt tres ſaltem Clauos eſſe oportuerit, ex illorum duobus frenum eſſe confectum tradunt, (quamuis frenos, quaſi plures, Ruffinus æquè ac Ambroſ. dicat) tertio aũt regium diadema compactum. Verũ quatuor potius fuiſſe, Gregor. *g* Turonenſis affirmans, (de qua controuerſia dictum eſt in Paſſione Domini, & de vſu ſingulorum agens, tradit duobus frenum Imperatoris munitum eſſe, quo facilius hoſtes hac virtute fugarentur; adeo vt etiam illuſiones dæmonis Iuſtinus Imp. eo capiti ſuo impoſito freno, poſtea fugarit: Tertium vero clauum, Helenam cum rediret in Occidentem, in mare Hadriaticum iniecisse, miſertam excidia nauigantium, quæ in eo tractu frequẽtiſſima eſſent: factumq; eſſe, vt qui *Vorago nauigantium* dici conſueuiſſet, poſt hæc redditus fuerit quietus & trãquillus: eamq; vſq; ad ſua tempora conſuetudinem per-

duraſſe, vt illum ſanctificatum maris tractum nautæ venerarētur, & cum ingreſſi eſſent, ieiuniis, orationibus, & Pſalterio vacarent: Quartum denique clauum in galea ſtatuæ Conſtantini fuiſſe poſitum: quod etiam poſt alios teſtatur Zonaras *a*. Sed cum omnium ſententia conſtet, clauum poſitum eſſe in corona, qua ipſe vti ſoleret Cōſtantinus; puto potius coronam ſtatuæ impoſitam, ad illius quam geſtare ſoleret Imperator exemplum eſſe compoſitam, quam illam re vera alio clauo Crucis ornatam fuiſſe.

a Zonar. Annal. par. 3.

XI.
CLAVORVM MVLTIPLICITAS VNDE.
b Ambr. exhort. ad Virg.

Quod vero Claui, quibus crucifixus eſt Chriſtus, plures diuerſis in locis reperiri dicantur; nihil eſt quod pluribus quam tribus, vel ad ſummum quatuor, eum confixum eſſe putemus: licet multa extent exempla ſanctorum Martyrū, (& inter alia, quod S. Ambroſ. *b* recitat, Agricolæ martyris) multiplicib. clauis patibulo affixorum. Sed fortaſſe accidit vt ex aliquo clauorum Chriſti modica illis acceſſerit ferri portio; vel potius, deperditis antiquioribus rem teſtantib. monumentis, claui illi quibus compacta ſunt ligna ſanctiſſimæ Crucis, crediti ipſi fuerint quibus Chriſti membra transfixa fuiſſent. Niſi & forte alicubi cōtigit, vt clauus aliquis inter ſacras reliquias aſſeruatus, quo myſtica membra Chriſti, nempe Martyr quiſpiam confixus eſſet, idem vnus ex ipſis Paſſionis CHRISTI clauis fuerit exiſtimatꝰ. Quicquid ſit, fides (quod ait Ambroſ.) purgat facinus; cum nemo Fidelium ferrum colat, ſed CHRISTI potius paſſionem veneretur & adoret in ferro.

XIII.
c Ruff. lib. 1. c. 8. Socr. lib. 1. c. 13. Theodor. li. 1. c. 18. Soz. li. 2. c. 1. & alij.
HELENÆ PIETAS ET MVNIFICENTIA
d Euſ. 3. de Vit. 43. 44.
e Ap. Metaphr. & Sur. 7. Ianuar.
f Socr. & Soz. vbi ſupr. Nic. lib. 8. c. 31.
g Iuſtinian. Nouel. 28.

Sed quod rurſum ad Helenam ſpectat; tradunt ijdem *c* qui ſupra auctores, eam aliud inſigne religioſi animi Hieroſolymis indicium reliquiſſe, dum Virginibus, quas ibi reperit Deo ſacratas, prandium exhibuit, & habitu famulæ ſuccincta, propriis manibus cibum appoſuit poculum porrexit, aquam manibus infudit. Cuius etiam in hac Orientis peregrinatione, erga egenos & afflictos, necnon in loca ſacra, vbiq; exhibitam munificentiam Euſebius *d* deſcribit. Eandem vero Hieroſolymis redeuntem, egregiam memoriam Luciani martyris Drepani in Bithynia excitaſſe, teſtātur eiuſdem martyris Acta *e* antiquitus ſcripta. Filius autem, qui ad omnia ſumptus copioſiſſimos ſuppeditabat Conſtantinus *f*, voluit à matris nomine eandem ciuitatem redditam ampliorem, *Helenopolim* appellari, & Pontum ipſum, Polemaicum antea dictum à matre ſua *Helenopontum* *g* nominari.

XIV.
DE HELENÆ OBITV.
h Euſ. 4. de Vit. 45. 46.
i Theod. lib. 1. c. 18.

Cum autem quoto potiſſimum anno Domini defuncta fuerit, incompertum habeatur; haud tamen affirmare dubitamus, adhuc aliquot poſthæc vixiſſe annos; quippe quā octogenariam ex hac vita migraſſe, tum alij, tum Euſebius *h* tradit, dum tranquillum ac felicem eius obitum, funusq; regium deſcribit. Addit vero Theodoretus *i*, eandem morientem plurima de pia viuendi ratione filio Conſtantino præcepta dediſſe, eundemque benedictionibus muniuiſſe. Porro quod eam Euſebius delatam ait ſepeliendam ad ciuitatem, quæ principem locum teneret Imperij; Socrates *k* id accepit de vrbe Conſtantinopoli, Euſebij phraſim minus exploratam habuiſſe viſus: nam vrbem Romam iis verbis eum intelligere ſolitum, declarat non ſolum quod alibi dum agit de Legatis ad Nicænum Cōcilium miſſis, Silueſtrum Romanum Pontificem deſignat *l* per *illius Vrbis penes quam Imperium eſſet Epiſcopum*; ſed etiam quod longe poſt ædificatam Conſtantinopolim, eandem Romam antonomaſticè *Imperatoriam Vrbem* appellare cōſueuit *m*: cum autem agit de Conſtantinopoli *n*, nuncupat *Vrbem Imperatoris* (nempe Conſtantini) *nomine appellatam*. Cæterum Nicephorus *o* non Romæ tantum Helenam ſepultam eſſe, ſed & defunctam affirmat; translatam vero poſt biennium Conſtantinopolim. At pariter Suidas *p* Romæ ſepultam confirmat. Citatusq; ſuperius Athanaſij liber de Munificentia Conſtantini, cum agit de baſilica SS. Martyrū Marcellini & Petri Romæ via Lauicana inter duas lauros poſita, ait Conſtantinum condidiſſe Mauſoleum, vbi Auguſtam matrē ſuam poſuit in ſarcophago porphyretico. Romæ igitur cum ſepulta dicatur, de translatione facta Conſtantinopolim penes antiquos nulla eſt mentio: imo Sigebertus *q* ab Vrbe ex eadem Eccleſia SS. Petri & Marcellini translatam tradit in Gallias, & in Rhemenſi diœceſi collocatam. Conſtat *r* tamen fuiſſe Conſtantinopoli ſacram ædem S. Helenæ: cum *a* & inſuper Veneti eius corpus ab Oriente delatum, poſſidere ſe glorientur. Quod vero teſtatur Euſebius, Conſtantinum matris obitui præſentē extitiſſe; dicendum eſt eum, poſtquam in Orientem profectus eſt, iterum rediiſſe in Occidentem: eſtq; veriſimile, ipſum modo huc, modo illuc, vt ferebat occaſio, peregrinatū eſſe. Adueniens aūt Helena Romam, in baſilica Heleniana (de qua ſuperius) partem quam ſecum vexit ſanctiſſimæ Crucis, & alias pariter ex Oriente allatas Reliquias, vt Titulū eiuſdem Crucis, & vnum ex clauis religioſiſſimè collocauit. Eius vero natalem, tam Orientalis, quam Occidentalis Eccleſia, anniuerſaria commemoratione celebrare conſueuit.

k Soz. lib. 1. cap. 13.
VBI MORTVA, ET SEPVLTA.
l Euſ. 3. de Vit. 7.
m Id. 4. de Vit. 69.
n Id. 3. de Vit. 52. 53. & lib. 4. c. 66. & alibi.
o Nic. lib. 8. c. 31.
p Suid. verb. ἑϛιάδες.
q Sigeb. in Chron. an. 849
r Nouel. 3. c. 1.
a Hoc notat Baron. To. X. an. 849. in fin.

XV.
DEORVM DELVBRA DESTRVCTA.
b Euſ. 3. de Vit. 50. & ſeqq. & lib. 4. c. 25.
c Soz. lib. 2. c. 3. & 4.
d Socr. lib. 1. c. 14.
e Ap. Metaphr. & Sur. 17. Febr.

Poſtquam Euſebius narrationem abſoluit de templis Chriſtianorum à Conſtantino erectis in Oriente, conuertens eandem ad ſuperſtitionem Gentilium ab eodem Imperatore abolitam; pluribus docet *b*, qua illam animi alacritate & ſolicitudine vbique delere ſtuduerit, fana deſtruendo, deoſque ludibrio exponendo, ac præcipuè loca Veneri ſacra, turpitudinibusq; dicata, penitus ſubuertendo: quæ pariter Sozomenus *c* proſequitur. Et Socrates *d* aſſerit, eiuſdem Imp. tunc opera factum eſſe, vt Serapidis Cubitus, Nili excreſcentiæ index, ab idoli templo ſublatus, in Eccleſiam Chriſtianorum Alexandriæ inferretur: cumq; ſermo percrebreſceret, Nilum præ Serapidis ira deinceps minimè inundaturum, econtra flumen in poſterum latius ſe diffudiſſe. De templorum vero demolitione, egregium eſt etiam monumentū in Rebus geſtis *e S. Partheníj* Epiſcopi Lampſaceni in Helleſponto, qui ab eodem Conſtantino impetrauit, vt liceret idolorum templa ſuæ ciuitatis euertere: quem quidem tum eadē ipſius Acta demonſtrant, tum Nicephorus breuiter ſcribit, fuiſſe vitæ ſplendore, humanitate, & prodigiis ingentibus clarum, adeo vt mortuos excitarit, dæmonibus imperarit, & morbos quoſcunq; ſanarit.

XVI.
f Theod. 5. hiſt. 20.
g Oroſ. lib. 7. c. 28. in fin.
h l. 2. C. Th. de Pagan.
TVRPIA SACRA ABOLITA.
i Euſeb. 4. de Vit. 23.

Quod autem Euſebius ait, vbiq; ſacra Gentilium, & idolorum fana vna cum idolis à Conſtantino eſſe ſublata; hyperbolicè plane locutus eſſe dignoſcitur, cū longe lateque per Orbem cōplura remanſerint famoſiſſima deorum templa, ab eo prorſus intacta, ne ſeditiones in populis excitaret; quæ poſtea ab iis qui eum ſecuti ſunt Impp. (quod ſuis dicetur temporibus) proſtrata fuere. Quapropter Theodor. *f*, dum agit de idolorum demolitione per Theodoſium facta, ait Conſtantinum, tametſi vetuerit omnino dæmonibus immolare hoſtias, non tamen eorum delubra demolitum eſſe, ſed mandatum ſolum dediſſe ne quiſquā ad ea accederet. Et Oroſius *g* nihil aliud de Conſtantino teſtatur, niſi ſtatuiſſe Paganorum templa claudi. Eius quidem edicto prohibita fuiſſe ſacrificia diis offerri, teſtatur reſcriptum *h* Conſtantij ipſius filij, eadem pariter prohibentis: cuius etiam cum extet aliud edictum de claudendis templis deorum, plane intelligas nequaquā omnia fuiſſe à Conſtantino deiecta, ſed (vt apparet) ea potiſſimū, quæ eſſent turpitudinum promptuaria; quippe qui pudicitiæ & honeſtatis amantiſſimus eſſet. Quare & quod idem Euſebius *i* ait, eum cunctis Romano Imperio ſubiectis gentibus & legionibus idololatriæ fores clauſiſſe, repreſſumque quoduis idolis ſacrificandi genus; intelligendum erit tantummodo de eiuſmodi impudicitiarum ſacrificis atq; cultoribus, vel de aliquo particulari alicubi promulgato edicto: cum diu poſt Conſtantinum conſtet fuiſſe hoſtias immolatas, & vix tandem ſub Theodoſio Seniore id Romæ ceſſaſſe.

XVII.
k l. 1. C. Th. de mulier. quæ ſer.
l l. 1. C. de conub.
m l. 6. C. Th. de Epiſ. & Cler.

Hoc item anno, quo Imperator publicas libidinum ſcholas deturbauit; ſanctione *k* edita occultas etiam quaſque turpitudines inſectatus eſt: nimirum vt ſi qua ingenua mulier proprio ſeruo ſe occulte miſcuiſſet, ea capite puniretur, ſeruus igni combureretur. Paulo vero poſt concubinatum penitus ſuſtulit *l*, conſtante matrimonio. Iiſdemq; præſentis anni Coſſ. reſcripſit *m* ad Ablauium Præfectum Prætorio, de nobilibus, qui ad euitanda publica munera, & vt fruerentur priuilegiis ab eodem Imp. conceſſis Chriſtianæ religionis miniſtris, ſeſe haud recta mente in clericatum obtrudebant: quos repellendos eſſe (non ſine Epiſcoporum, puto, conſilio) exiſtimauit.

Cæte-

XVIII.

a *Ap. Met. & Sur. 6. Dec.*

S. NICOLAI RES MIRANDÆ.

Cæterum quod ex prædicto reſcripto conſtet Ablauium anno præſenti Præfecturam Prætorii geſſiſſe; ad hoc pariter tempus referendum eſt; quod in Actis *a* ſancti Nicolai Myrenſium in Lycia Epiſcopi fama notiſſimi, de quo dictum eſt ſuperius, traditur ſub eiuſdem Ablauii magiſtratu contigiſſe; de tribus fortiſſimis Tribunis militum, per calumniam inuidentium aulicorum à Conſtantino maieſtatis damnatis: qui cum nocte illa quæ ſupplicium præcederet, precibus Deum ſollicitantes, ipſum etiam Nicolaum adhuc viuentem, ſed Myris agentem, (vbi eum paulo ante in expeditione quadam agnouerant acerrimum oppreſſorum & innocentium defenſorem) ipſi Conſtantinopoli exiſtêtes, vt præſto eſſet enixius rogarent, accidit vt eadem nocte Nicolaus in ſomnis cum ipſi Imperatori, tum Ablauio Tribunorum ſupplicium procuranti apparens, vultuque ſeuero eos acriter obiurgans de iniquiſſima aduerſus inſontes prolata ſententia, eoſdem compulerit Tribunis libertatem dignitatemque reſtituere. Quæ aliaque eo ſpectantia, referunt pluribus eadem Nicolai Acta ex antiquioribus monumentis edita. Porro vir ſanctiſſimus non diu poſt hæc in bona ſenectute & pace reddidit Deo ſpiritum; relinquens etiam poſt mortem vberem gratiarum fontem, nempe vnguentum *b* iugiter ex oſſibus eius ſcatens, & quod in hanc vſque diem manare non deſinit Barii in Apulia, quo poſt aliquot ſæcula corpus eius translatum *c* eſt.

b *Conſt. Emman. Imp. ap. Bal. in Nomoc tit. 7. c. 1.*

c *Sigeb. in Chr an. 1087. Vid. ap. Sur. die 9. Maii.*

XIX.

d *l. 1. C. Th. de Epiſ. iud.*

Ex hac autem ſancti Nicolai viſione fortaſſis accidit, vt Ablauius grauiora timens ſi Epiſcoporum iudicia paruipêderet, de illis Conſtantinum conſuluerit, Imperatorque non immemor eorum quæ pariter per viſum paſſus eſſet, ad eumdem Ablauium reſcripſerit, *d* Epiſcoporum iudicia atque teſtimonia in omnibus rata firmaq; eſſe, & ab omnibus inconcuſſa ſeruari, cum ea quæ in eadem cauſa Imperator ante reſcripſerat, iam propemodum exoleuiſſent. Eſt præterea in eumdem Ablauium vehemens Eunapii *e* Sardiani querela de nece Sopatri, huius temporis inter philoſophos Platonicos facile principis, & apud Conſtantinum præcipuum ferme locum obtinentis: contra quem (vt ait) Ablauius liuore exæſtuans, machinatus eſt illi ſupplicium, quod iuſſu Conſtantini capite luit, quaſi per magiam vinctis ventis impediſſet nauium frumentariarum Conſtantinopolim aduentum. At digna plane retulit Sopater de impietate præmia, dum eo conſilio tranſtulerat ſe in Regiam (quod idem Eunapius teſtatur) vt Conſtantinum à religione Chriſtiana reuocaret. Sed & ipſe Ablauius apud eumdem Imp. inter aulicos omnes & magiſtratus locum ſibi principem vendicans, ſub eius filio Conſtantio (vt videbitur) finem tandem infeliciſſimum conſecutus, meritas luit pœnas de inſatiabili auri cupiditate, qua flagrans multa iniuſte perpetrauit. Quem & putamus ab Euſebio *f* intelligi, dum agens de pio officio Conſtantini in curandis ſuorum aulicorum morbis, tradit dixiſſe cuidam ex ſuis, *Quouſque tandem, ô bone, inexplebilem hanc auaritiam cumulamus? Deinde corporis humani menſuram humi imprimentem haſta, addidiſſe, Omnes vitæ diuitias, & totius Orbis opes ſi domi habeas, tamen plus hoc à me circumſcripto loculo non poßidebis; ſi & illud forte poſſederis.*

e *Eunap. in Vit. Phil.*

ABLAVII P. P. AVARITIA.

f *Euſ. 4. de Vit 29. 30.*

IESV CHRISTI AN. 327.

SILVESTRI AN. 14.

CONSTANTINI IMP. AN. 22.

I.

EVSEBII NICOMED. STVDIA PRO ARIO ADVERSVS ATHANASIVM.

ANno Chriſti trecenteſimo vigeſimo ſeptimo; Conſtantinus Cæſ. quartum & Maximus Coſſ. ponuntur in Faſtis: quo Arii & Arianorum falſæ pœnitentiæ male obducta cicatrix iterum recruduit. Cùm enim (quod dictum eſt ſuperius) iidem doloſe palinodiam recantantes, damnaſſent hæreſim, ipſeque Arius ſic receptus eſſet à Nicæna Synodo, vt tamen ab Alexandrina ciuitate, in qua tot diſſidia vna cum hæreſi propagaſſet, omnino abſtineret: qui ei patrocinabatur Euſebius Nicomedienſis Epiſcopus, inito cum Meletianis fœdere, de eodem Alexandriam reſtituendo litteras ad Athanaſium eiuſdem ciuitatis nuper creatum Epiſcopum ſcripſit; & cum hic reſponſum dediſſet; hæreſum inuentores damnatos in Concilio minime recipiendos eſſe, idem Imperatorem induxit, vt ipſi Athanaſio per literas exilium minaretur, niſi Arium reciperet: cum vero & Imperatorem Athanaſius placaſſet; perſuadens nullam eſſe debere Eccleſiæ Catholicæ cum hæreſi Chriſti oppugnatrice communionem; tum demum Euſebius per literas cum Meletianis egit, vt ſcelera de Athanaſio confingerent. Sed hæc de confictis ſceleribus, anno ſequenti: reliqua vero præſenti geſta eſſe, nempe paulo poſt Alexandri Epiſcopi Alexandrini obitum; ipſe S. Athanaſius *a* ea narrans demonſtrat: ſimulque docet non alia de cauſa Euſebianos in ipſum Athanaſium machinatos eſſe, niſi vt Arium reſtituerent; & per eum damnatam hæreſim reſtaurarent.

a *Ath. Apol.* 2

II.

CONSTANTIA FAVTRIX ARII.

Eſtque dictu incredibile, quibus ſe artibus Euſebius in aulicorum intruſerit amicitiam; qui iam diu ante (vt vidimus) Conſtantiæ Auguſtæ Licinii Imperatoris coniugi, ſorori vero Conſtantini, familiaris redditus; ea apud Conſtantinum præcipua vtebatur adminiſtra in omnibus quæ pro Ario moliretur, cum præcipue eadem Conſtantia, poſt obitum S. Helenæ pientiſſimæ feminæ; ſummæ eſſet apud Imperatorem auctoritatis. Vnde egregie S. Hieronymus *b* ait, Arium vt Orbem deciperet, ſororem Principis ante decepiſſe. Accidit enim, (quod Ruffinus, *c* & alii ſcribunt) eidem Conſtantiæ presbyterum quemdã venire in notitiam; qui latenter eam erga Arium propenſiorem reddidit, adeo vt cum diem obitura viſitaretur ab Imperatore, extremam ab eo gratiam popoſcerit, illum presbyterum in familiaritatem recipere, & quæ ſibi ab eo pro ſalute ſuggererentur audire. Porro horum omnium fuiſſe Euſebium Nicomedienſem architectum, teſtatur Socrates. *d*

b *Hier. ep. ad Cteſiph.*

c *Ruff. lib. 1. c. 11. Soc. lib. 1. c. 19. Theod. lib. 2. c. 3. Soz. li. 2. c. 26.*

d *Soc. li. 1. c. 19*

III.

PERPLEXA DE ARIO HISTORIA ELVCIDATVR.

Sed quod tunc Arium ab exilio reuocatum eſſe, nonnulli ſcripſere, iidem decepti ſunt; quod putarint exilium ei in Nicæno Concilio irrogatum eſſe: verum nec Athanaſius quicquam vſpiam de Arii exilio, nec Conſtantini literæ *e* quibus ad ſe Arium accerſiuit, eum ab exilio reuocaſſe demonſtrant: & quod Euſebius ad Athanaſium de recipiendo Ario literas dedit, plane ſignificat eum non fuiſſe exilio mulctatum, cum non eſſet Athanaſii; eum exilio ſoluere, quem Imperator relegaſſet: ac denique vidimus auctore S. Hieronymo, *f* eumdem in Synodo pœnitentiam ſimulantem ſubſcripſiſſe cum aliis, neque aliud aduerſus eum decretum, niſi ne amplius rediret Alexandriam. Quapropter ex his quoq; errare conuincuntur; qui *g* Arium confeſtim poſt Nicænam Synodum tradunt reuerſum Alexandriam, ibidemque diu commoratum eſſe. Ac certe vix credi poteſt, quot perplexitatibus inuoluta habeatur, alioqui omnibus notiſſima, huiuſmodi hiſtoria. Siquidem affirmat Socrates, *h* Arium poſt Nicænum Concilium diu verſatum Alexandriæ, ac per Tyriam Synodum plenius reſtitutum, anno demum trigeſimo Conſtantini periiſſe: Sozomenus *i* vero, reſtitutum eſſe per Concilium Hieroſolymitanum, quod ante Tyrium ab Arianis celebratum ſcribit. Sed Theodoretus *k* coitionem Arianorum cum Meletianis; poſt Arii obitum recenſet. Ruffinus *l* autem, eiuſdem Arii interitum poſt Conſtantini obitum, & Conciliabulum Tyrium ſub Conſtantio contigiſſe putauit. Ac denique his omnibus ſenior Epiphanius, *m* affirmat Arium periiſſe viuente adhuc Alexandro Epiſcopo Alexandrino; antequam etiam cogeretur Nicænum Concilium. Sed in tanta Scriptorum diuerſitate, vnus nobis ſit inſtar omnium Athanaſius; qui ea cuncta præ oculis habuit, eorumque pars magna fuit: ex cuius teſtificatione conſtat, primum omnium pro reſtitutione Arii Alexandriam, Euſebium Nicomedienſem & Arianos plurimum laboraſſe; & acres literas à Conſtantino ad ipſum Athanaſium extorſiſſe: cum vero nec ſic aliquid profeciſſent, ad illum è ſede exturbandum cum Meletianis conſpiraſſe. Quæ autem poſtea acciderint; dicturi ſumus pro rerum & temporum occaſione.

e *Ap. Soc. ibid.*

f *Hier. aduer. Lucif.*

g *Theod. 1. hiſt. 14.*

h *Soc. li. 1. c. 20 & ſeqq.*

i *Soz. li. 2. c. 25 & ſeqq.*

k *Theod. lib. 1. c. 14. & 26.*

l *Ruff. li. 1. c. 1 & ſeqq.*

m *Epi. hær. 69*

IV.

His ipſis primordiis ſacerdotii Athanaſii, tradit Ruffinus *n* Euangelium ad INDOS inferiores perueniſſe; indu-

n *Ruff. li. 1. c.* 9

EVANGELII AD INDOS PROPAGATIO.

ſtria FRVMENTII Tyrii: qui cum adhuc puer exiſtens, Orbis perſcrutandi gratia eo deductus eſſet à Meropio philoſopho Chriſtiano, iſto ab Indis necato, ipſe à Rege ſuſceptus, vna cum *Ædeſio* Tyrio condiſcipulo, poſtmodum ob egregiam in rebus agendis perſpicaciam in tantam creuit in regno auctoritatem, vt eius gubernacula ei concrederentur. Quapropter cum & Romanis negotiatoribus Chriſtianis illuc aduentantibus, poteſtatem dediſſet conuentus agere & eccleſias ædificare, ac poſtea ipſe in patriam rediens, Alexandriam primo peruexiſſet, vt Patriarcham moneret aliquem dignum Epiſcopum naſcenti Indorum Eccleſiæ mittere: tunc idem ipſe Frumentius ab Athanaſio, qui nuper eius Eccleſiæ regimen ſuſceperat, creatus Epiſcopus, atque vnde venerat, redire iuſſus, ſignis ac miraculis editis infinitas barbarorum multitudines ad Chriſti fidem conuertit, & apud eos Eccleſiam ſtabiliuit. Sed hæc pluribus Ruffinus, qui ea (vt teſtatur) accepit ex relatione Ædeſii comitis Frumentii: eademque ex Ruffino Socrates, *a* necnon Theodoretus, *b* atque Sozomenus. *c*

a *Soc. li.1.c.15.* b *Theod. lib.1. c.23.* c *Soz. li.2. c.23*

V. IBERI PER ANCILLAM AD FIDEM CONVERSI.

Porro quemadmodum Frumentius captiuus viam Indis ad fidem aperuit, ſic eodem tempore captiua quædam apud Iberos femina Chriſtiana, exemplo pietatis & auſterioris vitæ, ac fama editorum miraculorum, ſanitatiſq; tum aliis, tum ipſi Reginæ, precibus reſtitutæ, eoſdem IBEROS (ſiue dixerimus, auctore Plinio, *d* Iberes) populos, vna cum ipſorum Rege *Bacurio* dicto, ad veritatis cognitionem perduxit, effecitque vt ab illis legatio ad Conſtantinum Imp. mitteretur, qua eum rogarent ſacerdotes ad ſe mitti, qui cœptum munus explerent. Narrant hæc pluribus iidem qui ſupra auctores, Theodoretus, *e* Socrates, *f* Sozomenus, *g* & qui omnes præceſſit Ruffinus, *h* qui rem geſtam ſe Hieroſolymis accepiſſe teſtatur ab ipſo Bacurio Rege, poſtquam is ad Conſtantinum veniens, creatus ab eo fuiſſet Domeſticorū Comes, & Palæſtini dux limitis, quem & illum eſſe putamus, qui apud Ammianū *i* item Bacurius nominatur, alias Baturius Iberus, ab Imperatore creatus Domeſticorum Comes, & in exercitu Romano dux ſcutariorum & ſagittariorum. Cæterum partem illam Iberię quæ vergit ad mare Pōticum, Colchicam dictam, iam olim ſub Traiano Imperatore, prædicatione S. Clementis Papæ illic exulantis, Euangelium ſuſcepiſſe, ſuperius dictum eſt: & Irenæi *k* quoque teſtificatione conſtat, longe ante hæc tēpora Iberos Chriſtianam fidem amplexatos eſſe. Qui vero iuxta Caucaſios montes incolūt Iberi inferiores, vergētes ad mare Caſpium, hi putantur ſub Conſtantino veritatem ſuſcepiſſe. Certe quidem occaſione Bellorum Romanorum contra barbaros, vel Perſecutionum Imperatorum Gentilium aduerſus Chriſtianos, magnam factam eſſe diuerſorum populorum ad fidem Chriſti acceſſionem, dum Chriſtiani vel ducerentur à barbaris captiui, vel metu perſecutionum eo confugerent, teſtatur Sozomenus. *l* Sed haud probamus quod aſſerere videtur, id fieri cœpiſſe ſub Gallieno Imp. Nam longe ante Chriſtianam religionem propagatam eſſe ad gentes remotiſſimas, ſatis conſtat Irenæi, *m* Iuſtini *n* martyris, Tertulliani, *o* & aliorum teſtificatione.

d *Plin. li.6. c.10.*

e *Theod. li.1. c.24.* f *Soc. li.1.c.16.* g *Soz. li.2.c.6* h *Ruff. li.1. c.10.* i *Ammi. li.31.*

k *Iren. li.1.c.3*

OCCASIONE BELLOR. AVT PERSEC. BARBARI FACTI CHRISTIANI.

l *Soz. li.2 c.5.* m *Ire li.1.c.3.* n *Iuſt dial. cum Tryph.* o *Tert. Apol. c.37. & aduer Iudæ. c.7. & 8*

IESV CHRISTI AN. 328.

SILVESTRI AN. 15.

CONSTANTINI IMP. AN. 23.

I. ATHANASIVS DIOECESIM VISITAT.

ANno Chriſti trecenteſimo vigeſimo octauo, Ianuario & Iuſto Coſſ. S. Athanaſius paululum quieſcens à calumniis & inſultibus Meletianorum atque Euſebianorum, hoc tertio ſuæ ſedis anno peregrinationem ſuſcepit, qua ex Epiſcopali munere ſubiectam Alexandrinæ Eccleſiæ perluſtrauit diœceſim, vt quod hæreſis & ſchiſma, prauique mores corrupiſſent, vigilantiſſimo ſtudio reſtauraret. Meminit huius ſuæ Eccleſiarum Viſitationis ipſe Athanaſius *p* cum agit de *Iſchyra* Mareotidis regionis homine: qui ſtatim iuſſu tunc correptus, quod cum non eſſet clericus, tamen presbyterum ageret, (quippe qui ordinatus olim à Collutho, falſo ſe pro Epiſcopo gerente, redactus inter laicos fuerat in Concilio Alexandrino ſub Oſio Cordubenſi:) ad Meletianos confugit, de quo erit ſæpius agendi occaſio inferius.

p *Ath. Apol.2*

II.

Porro non tantum viſitaſſe Eccleſias, quæ in ciuitatibus aut oppidis poſitæ eſſent, ſed etiam quæ in ſolitudinibus deſertiſque locis à ſanctis monachis regerentur, conſtat ex Actis *a* S. Pachomii, de quo dictum ſuperius, ad cuius tunc monaſterium peruenit. Eſtque par credere, ad Magnum quoque *Antonium*, monachorum omnium fama celeberrimum, quo cum ab adoleſcentia aſſueuerat, & (vt ipſe in eiuſdem Vita teſtatur) inſeruierat, diuertiſſe, quem & alias ſæpe viſitaſſe ſcribit. Hoc vero tempore, benedictionis gratia duo ad eum pallia attulit, quorum altero poſtea (vt auctor eſt Hieronymus *b*) idem Antonius Pauli primi Eremitæ exanime corpus inuoluit, alterum iam vſu tritum moriens legauit eidem qui dederat Athanaſio, qui ſe illud, tamquam magna hereditate ditatum, lætanter accepiſſe, teſtatur in eodem quem de rebus ab eo præclare geſtis commētario conſcripſit. Vbi & aſſerit, tantam fuiſſe eius ſanctitatis vbique famam, vt non ſolum vniuerſum impleſſet Orientem, ſed etiam Africā, Hiſpaniam, Galliam, Italiam, ipſamque etiam vrbium caput Romā peruaſiſſet: adeo vt & ipſe Conſtantinus Imp. eiuſque filii, literis eum frequentarent, cæterique omnis generis Chriſtiani ad eum inuiſendum confluerent, & qui inter Gentiles philoſophos eminerent, moleſte ferentes hominem illiteratum tam eximio ferri præconio, quaſi ſummum philoſophiæ verticem attigiſſet, ad eum diſputandi gratia accederent, & non ferre valentes eius acumen ingenii, ac gratiam Spiritus quæ in eo eſſet, victi cum ſtupore recederent.

a *Ap. Sur. to 3* ATHANAS. VISITAT S. ANTONIVM.

b *Hier in Vit Pauli Erem.*

INGENS VBIQVE ANTONII FAMA.

III. CŒNOBITICÆ VITÆ ANTONIVS INSTITVTOR.

Cum igitur (vt idem Athanaſius ſcribit) quamplurimi eorum qui Antonium vndique viſitarent, ab eo ad contemptum ſæculi, & perfectæ vitæ ſtudium ſedulo inuitati, idem viuendi genus & inſtitutum capeſſerent, complura condidit monaſteria, CŒNOBITICÆQVE VITÆ primus iecit in eremo fundamenta: adeo vt Cœnobitarum Monachorum idem Inſtitutor ſit habitus, vel potius reſtitutor, ſi Eſſenorum, qui in Ægypto ſub Marco Euangeliſta floruerunt, ratio aliqua habenda eſſe videatur, quos Chriſtianos extitiſſe, ſuo loco demonſtratum eſt. Fuere quidem & alii ante Antonium, qui timore perſecutionis ciuitatibus derelictis, ſiue rurí ſiue in deſertis locis abditi, Angelis ſimilem vitam duxere, quorum aliquos ex Euſebio diximus fuiſſe martyrio coronatos: repperitque ex iſtis ipſe Antonius, cum (vt deſcribit Athanaſius) deſertum petens, ab vno illorum prima rudimenta Monaſticæ inſtitutionis accepit, quæ ipſe diuino afflatus numine perfecit, cum monachos in vnum collegit, & in diuerſa loca, tamquam in diuerſa aluearia apum examina diſtribuit: quorum alii in iiſdem cum illo montibus monaſticam exercuere diſciplinam, alii eamdem alio transferentes, breui tempore, nempe hoc ipſo ſæculo, vniuerſum terrarum Orbem tam ſancta repleuere propagine, nimirum Syriam, Aſiam, Armeniam, Indiam, Perſidem, Æthiopiam, & Boreales regiones, vſque ad Gothos, ac latrones Beſſos, & Dacos, vt teſtantur inter alios Paulinus *c* & Hieronymus. *d* Adeo vt non ſit, quod quis huiuſcemodi vitæ inſtituti Baſilio primas tribuat, quem imitatorem potius acceſſiſſe, profitetur ipſemet *e* ad Neocæſarienſes. Sicut & de feminis idem vitæ inſtitutum in Ægypto arripientibus, teſtis eſt S. Ioannes Chryſoſtomus. *f*

MONACHISMVS LATISSIME PROPAGATVS.

c *Paul. in car. de reditu Nicetæ.* d *Hier. ep.3. ad Hel. & 7. ad Lætam.* e *Baſ. ep.63.* f *Chryſ. hom. 8. in Matth.*

IV.

In Occidente quoque id primum accepiſſe Romam ab eodem Antonio Magno per Magnū Athanaſium, à Romana vero Eccleſia alias omnes Occidentalis Orbis Eccleſias, dicetur inferius ſuo loco. *g* Modo illud ſatis dicere, præſtitiſſe hoc amplius cæteris Romanam Eccleſiam, vt ipſa prima voluerit etiam intra Vrbem & in ſuburbiis cœnobia monachorum: quod æmulatæ ſunt nobiliores Eccleſiæ, vt Mediolanenſis, quæ primum monaſterium iuxta ciuitatem poſitum habuit, ſicut Auguſtinus *h* ſcribit, qui & plura ſe Romæ vidiſſe teſtatur, *i* dum eorum viuendi rationem deſcribit. Qui vero in Orbe Occidentali monachiſmum coniunxerit clericatui, prædicatur à S. Ambroſio *k* S. Euſebius

g *An 349.* ROMAE PRIMVM MONASTERIA INTRA VRBEM

h *Aug. 8. Conf.6.* i *Id. de mor. Eccl. c.33.* k *Amb. 10. ep. 82. ad Verc.*

MONACHISMVS CONIVNCTVS CLERICATVI.

bius Epiſcopus Vercellenſis, qui Apoſtolica (vt videbitur) auctoritate Alexandriæ aduerſus Arianos Concilium habuit, ſanctorumque monachorum inſtitutum (vt par eſt credere) diligentius perquiſiuit, & quod videret illic fieri, clericali vitæ coniungere ſtuduit. Idque ipſum præſtantiſſimum vitæ genus, S. Martinus Epiſcopus Turonenſis transuexit in Gallias, & S. Auguſtinus in Africam.

V. Ex monachis creati Epiſcopi.

At parum viſum eſt Athanaſio, monachorum inſtituta in clerum Eccleſiarum ciuitatis transferre, ſed ipſos ſanctiſſimos Monachos, quos cæteris noſſet moribus & peritia antecellere, in Epiſcopos diuerſarum Eccleſiarum adſciuit, vt ipſe teſtatur in epiſtola ad Dracontium. Nec poteſt negari, fuiſſe Monachiſmum, ſeminarium in Eccleſia Dei ſanctiſſimorum Epiſcoporum, ex quo Baſilii, Gregorii, Chryſoſtomi, & alii tam in Oriente quam Occidente viri ſpectatiſſimi prodiere, quorum omnium qui Antonium Magnum dixerit Patriarcham, veritatis ſcopũ attinget: in quo mille ſignis atque virtutibus, quam ſit Deo grata Monaſtica Vita, fuit euidentiſſime declaratum, & in aliis idem vitæ genus agentibus firmiſſime ſtabilitum, vt in Pachomio, Hilarione, Macariis, Ioanne, Ammone, Abrahamio, & aliis ferme innumeris, in quibus ſunt innouata antiqua miracula Prophetarum & Apoſtolorum: veluti conſtat ex ipſorum rebus geſtis antiquitus ſcriptis, quæ reperiuntur penes Collectores Vitarum SS. Patrum.

VI. Monachorum diuerſa genera.

a *Hier. ep.* 22. *ad Euſtoch.*

Porro degentium in Ægypto monachorum, Hieronymus *a* docet tria fuiſſe genera, nempe Coenobitas, quos illi *Sanſes* vocarent, hoc eſt, in communi viuentes, Anachoritas, qui ſoli habitarent per deſerta, & ab eo quod procul ab hominibus recederent, nuncuparentur: ac tertium genus quod *Remoboth* dicerent, qui bini & terni, nec multo plures ſimul habitarent, idq; quamplurimum in vrbibus & caſtellis, ſuo arbitratu ac ditione de eo quod laboraſſent, in communi viuentes, ſed cum nimia rerũ omnium affectatione, ac minori rerum diuinarum ſolicitudine. Deſcribit eos omnes pluribus Hieronymus. A tertio autem illo genere paulo diuerſi erant, quos Caſſianus *b Sarabaitas* nominatos eſſe tradit, ab eo quod ſemetipſos à cœnobiorũ congregationibus ſequeſtrarent, ac ſingillatim ſuas curarẽt neceſſitates. Sed quod ſpectat ad Cœnobitas, quos Hieronymus ſimiles fuiſſe tradit Eſſenis, extant prolixiores de eorum antiquis inſtitutis formæ conſcriptæ à Pachomio, Baſilio, Caſſiano, Climacho, ac demum in Occidente à S. Benedicto, & aliis recentioribus ſanctiſſimis viris, de quib ſingulis dicetur ſuis locis. Pariterq; de Cœnobitarum Monialium inſtitutis, agunt Hieronymus, *c* Baſilius, *d* Ambroſius, *e* Auguſtinus, *f* & alii. Anachoretarum aũt idem Hieronymus ait auctorem extitiſſe Paulum, illuſtratorem Antonium, & ſi ad ſuperiora conſcendamus, principem Ioannẽ Baptiſtam. Sed quod ait de Antonio, ſic accipiendum eſt, quod ille primo id vitæ genus exercuit, qui poſtea cœnobiticam vitam excoluit, & rurſus ad anachoreticam rediit, licet ſuorum curam non dimiſerit. Cuius exemplo contigit ordine quodam reciproco, anachoretas generare cœnobitas, & cœnobitas vice verſa parere anachoretas: qui ſc. voluntate Patris omnium præſidis, ſic agere ſolitarii permittãtur, vt tamen vinculo quoq; obedientiæ adſtringatur: cum alioqui non defuerint viri ſanctiſſimi, qui ipſo primo ingreſſu vitæ monaſticæ, eremum petentes, ſolitariam vitam ſectati fuerint. Porro de iis habent ferme eadem Epiphanius, *g* & Auguſtinus. *h*

b *Caſ. Col.* 18. *cap* 7.

c *Hier. ep.* 22.
d *Baſ. de virg.*
e *Amb. de vir.*
f *Aug. de mor. rib. Eccl. cap.* 31.33.

g *Epip. hær.* 80
h *Aug. de mor. rib. Eccl. c.* 31.

Iesv Christi An. 329.

Silvestri An. 16.

Constantini Imp. An. 24.

I.

Anno Chriſti trecenteſimo vigeſimo nono, Conſtantino Aug. octauum & Conſtantino Cæſ. quintum Coſſ. Meletiani ſchiſmatici, ob excitatas denuo turbas ab Imperatore *a* accerſiti, ex conſilio Euſebianorum Athanaſium criminati ſunt, indixiſſe Ægyptiis tributum de pendendis Eccleſiæ linteis ſeu velaminibus. Sed qui alia occaſione præſentes tunc adfuere, Catholici presbyteri Alexandrini, Apis & Macarius, illatum crimen de tributo indicto facile diluerunt, cæterum docentes non eſſe nouum, vt eiuſmodi ornamenta rogarentur à populis ad decorem Eccleſiarum. Rem geſtam paucis perſtringit ipſe Athanaſius, *b* ac poſt illum Socrates *c* & Sozomenus. *d* Conſueuiſſe vero Fideles *Linteamina* Eccleſiis offerre, teſtatur quoque S. Paulinus. *e* Habeſq; apud S. Gregorium, *f* Ruſticianam Patriciam *Vela* Romam miſiſſe ad Eccleſiam S. Petri: & extat ad eumdẽ querela de Natali *g* Epiſcopo Salonitano, quod Vaſa ſacra, & Velamina ſuis dediſſet affinibus, necnon de Fuſco, *h* Abbate, qui ſacros codices & Vela ſecum aſportaſſet: ac deniq; ſunt de his innumera plane alia exempla. Cæterum grauiori poſt hæc Athanaſius calumnia appetitus, de auro miſſo cuidam *Philumeno*, qui aduerſus Imperatorẽ rebellauerat, idem à Conſtantino accerſitus, nõ ſolum eam diluit, ſed etiam honorifice habitus, Alexandriam remiſſus eſt cum literis ſuæ integritatis teſtibus; quas ipſe *i* integras, Theodoretus *k* fragmentum ex eis recitat, memineruntq; *l* earumdem Socrates & Sozomenus. Quibus quod ait, *Veſtri autem eſt, non mei iudicii, de ea re cognoſcere*, magna modeſtia Chriſtianiſſimus Princeps, ad comprouinciales Epiſcopos cognitionem cauſæ remittit, quod res Eccleſiaſticæ inter Eccleſiaſticos agendæ eſſent.

a *Ep. C... Nico...* *lib* 1. *c.*
Crimi... tio... Ath... siv...
b ...
c S...
d S...
e *Pa.* *S. Fel...*
f *Greg.* ...
g *Id.* 2. ...
Vel... ſ... nari Eccleſiæ ſol...
h *Id. ep.* 8.13.
i *Ath. Apol.* 2
k *Theod. li.* 1. *c.* 27.
l *Soc. & Soz. vbi ſupra.*

II. Conſtantinus exagitat Arianos.

Sed cum hæc omnia aduerſus Athanaſium intelligeret actitari ab Euſebio Nicomedienſi & Theognide Nicæno, qui damnati atque depoſiti in Nicæno Concilio, ſimulate palinodiam recantantes, eiuſdem Conſtantini precibus reſtituti fuerant: iam ipſe aduerſus eos vehementer commotus, iuſſit vt iidem ſecundum priorem Synodi ſententiam ſedibus pellerentur. Hæc enim conſtant ex data ab eo ad Nicomedienſes epiſtola, quam Theodoretus *m* recitat, licet non integram, nec ſuo loco, aut tempore. Præter autem communicationem cum Meletianis, quam in illis Imperator vehemẽter execratus eſt, addit Sozomenus *n* aliam grauiorem Conſtantini commotionis cauſam; nempe quod iidem circumuenientes eum, cui libellum de Actis Concilii Nicæni Imperator cuſtodiendum tradidiſſet, ſuas in eo ſubſcriptiones deleuiſſent, ac coram eodem ipſo Imp. impudenter Euſebius negaſſet Filii cum Patre conſubſtantialitatem. Verum iſta non ſatis liquent: quippe conſtat, Euſebianorum ſiue Arianorum neminem, nec ipſum quidem Arium, auſum eſſe viuente Conſtantino in Nicænum Concilium vel quicquam mutire, ſed omnes ſe eius profeſſores cum dicerent, nonniſi occulto tramite illud aggreſſos eſſe: vt geſta ab eis in Hieroſolymitano Concilio, quæ dicentur inferius, manifeſte ſignificabunt.

m *Theod. lib.* 1 *c.* 20.
n *Integram recitat Baron. Ann. Tom. III hoc an accep... à Nic. Fab.*
o *Soz. lib.* 2. *cap.* 20.
Euſebii Nicom. ſcelus

Iesv Christi An. 330.

Silvestri An. 17.

Constantini Imp. An. 25.

I. Dedicatio vrbis Conſtantinopol.

p *Nic. li.* 8. *c.* 26. *Greg. presb orat. de Patr. Nic. Conc.*

Anno Chriſti trecenteſimo trigeſimo, Gallicano ſecundum & Symmacho Coſſ. celebrata ſunt *Quinquennalia* Conſtantii Cæſaris, ipſaq; *ciuitas Cõſtantinopolitana Noua Roma dicata*. Nam quorundam recentiorum *o* opinionem de facta eiuſmodi dedicatione à SS. Patribus qui Nicææ conueniſſent, iam ſuperius refellimus. Quod autem in Chronico Caſſiodori ponitur Pacatiano & Hilariano Coſſ. nempe poſt annum ſequentem, ſi ex eodem Chronico numeres annos Conſtantini, inuenies id accidiſſe quinque annis poſt eius Vicennalia, nempe vigeſimoquinto eius Imperii, qui eſt præſens. Error eſt autem in Conſulatu, quod ipſe Caſſiodorus ingreſſum Conſtantini tardius quã oportuit duobus annis (vt vidimus) collocauerit. Cæterum hoc ipſo eodem anno id etiam collocat Anaſtaſius Bibliothecarius in breui ſuo Chronico, & apud Hieronymum *p* po-

q *Hier. in Chron.*

nitur pariter anno vigeſimo quinto Imperii Conſtantini. Conſentitque Marcellinus Comes, cum ab anno eiuſdem ciuitatis conditæ vſque ad Conſulatum Mauortii, quo Iuſtinus Senior obiit, & cœpit imperare Iuſtinianus, annos numerat centum nonaginta ſeptem. Tunc enim cœptos eſſe numerari annos ab vrbe condita, cum eadem dedicata eſt, nulli eſt dubium. Vt vero dies ipſa natalis ſiue dedicationis Nouæ Romæ, ſicut & antiquæ, anniuerſaria commemoratione celebraretur, edita fuit Impp. *a* ſanctio: quæ quidem dies Nouæ Romæ, in Menologio, decima menſis Maii in Eccleſia publice recitanda deſcripta reperitur, licet apud Zonaram *b* vndecima menſis Maii eadem fuiſſe abſoluta legatur.

DIES EIVS NATALIS.

a *l.2.C.Th.de feriis.*

b *Zon. Annal. par.3.*

II.

Sed quod ad ipſam dedicationem ſpectat, cum eam à Chriſtianiſſimo Imp. nonniſi Chriſtianis ritibus oportuerit eſſe factam, de iis agens Nicephorus, *c* affirmat eam interuento Sacrificio, precibus, votiſque, fuiſſe Dei-Genetrici MARIÆ conſecratam. Cæterum quod Dedicatio ad cultum latriæ Deo tantum debitæ pertineat, nonniſi Deo dedicari conſueuiſſe à Chriſtianis eccleſias, S. Auguſtinus *d* ſæpe teſtatur. Verum ſicut eodem auctore conſtat, dedicari Deo eccleſias in memoriam Martyrum, ita etiam potuit accidiſſe, vt Conſtantinopolis Deo conſecraretur in memoriam SS. Virginis Dei-Genitricis. Nam & Theodoretus *e* eam, *Vrbem* MARIÆ appellat. Deo autem omnino dicatam eſſe, Euſebius *f* tradit. Quod vero ſcribit Zoſimus, *g* Conſtantinum in nonnullis publicis à ſe conſtructis ædificiis poſuiſſe deorum ſimulacra, id quidē ex Euſebio, *h* aliiſque antiquis ac probatis auctoribus ita factum intelligitur, vt inſigniora ſimulacra ænea, cum ornatus cauſa, tum præcipue ad deriſionē deorum Gentilium, fuerint locis publicis à Conſtantino poſita, aurea vero & argentea conflata, & in maſſam redacta. Nam & præter hæc diſertis verbis idem Euſebius *i* aſſerit, Imperatorē eam vrbē ita omni idolorum cultu purgaſſe, vt nuſquam in illa vel ſtatuæ deorum in templis, vel altaria ſanguine inquinata, vel hoſtiæ igne conſumptæ, vel feſta dæmonum nomine celebrata, vel aliud quicquam eorum quæ apud ſuperſtitioſos vſurpari ſolerent, omnino apparerent, ſed permultis eccleſiis, in honorem Martyrum, tam in ſuburbiis, quam intra vrbem erectis, illuſtraſſe. Et S. Auguſtinus *k* felicitatem Conſtantini recenſens, inter alia ſcribit, ei Deum conceſſiſſe condere ciuitatem Romano Imperio ſociam, velut ipſius Romæ filiam, ſed ſine aliquo dæmonum templo ſimulacroque.

c *Nic.lib.8. c.26.*

CVI DICATA.

d *Aug 22.de ciu.10.& alibi.*

e *Theod.li 5. c.33.*

f *Euſ 3.de Vit 47.*

g *Zoſ.lib.2.*

h *Euſ.3.de Vit 52. Soc.lib.1. c.12. Soz.l.2. c.4.*

i *Euſ.3 de Vit 47 48.*

k *Aug 5. de ciu. 25.*

III.

ECCLESIÆ CONSTANTINOP. ERECTÆ.

l *Soc.li.1. c.12.*

m *Soz. li.2.c.3.*

Quod autem attinet ad *Eccleſias* ab illo ibi erectas, de duabus tantummodo meminit Socrates, *l* nempe de eccleſia *Apoſtolorum*, & altera *Pacis* dicta, quæ & alio nomine *Sophia* ſiue *Sapientia* nominata reperitur. Sozomenus *m* autem aliam recenſet extra vrbem ædificatam, ac *Michaelium* dictā, quod in honorem S. Michaelis Archangeli, qui eo loco apparuiſſet, Deo dicata eſſet: quam & celebrem admodum fuiſſe, & diuinas virtutes in ea perfici iugiter conſueuiſſe, ipſemet in ſe expertus, & alioqui oculatus teſtis narrat. Habet vero & alias nonnullas vrbis eiuſdem eccleſias Nicephorus. *n* Quibus illud ſumma diligentia Imperatorem inter alia præſtitiſſe, vt libris ad diuina officia celebranda abundarent, Euſebius *o* eſt auctor, dum literas ab eodem ad ſe eo argumento conſcriptas recitat. Sed & teſtatur Nicephorus, *p* inter cætera egregia pietatis monumenta, Conſtantinum in eadem vrbe ſuper columnas erexiſſe tres Cruces æneas, & in eis ſeparatim has voces ſcripſiſſe, IESVS CHRISTVS VINCIT: ad quarum vnam (nimirum in qua vox VINCIT inſculpta eſſet) plurima tradit ſolita fieri miracula, & qui inflammationibus, aut oculorum doloribus & ſuffuſionibus vexarentur, ad eam ſanari conſueuiſſe: ſed & ad eam Angelum Domini ingenti ſplendore ter quotannis intempeſta nocte venire ſolitum, ac Crucem circumire ſuffitum facientem, & Triſagion ſuauiſſime canentem. Habetque inſuper, *q* in Conſtantini ſtatua ſuper columnam porphyreticam erecta, poſitam fuiſſe in dextra manu aureum malum, cum ſuperpoſita Cruce, ac tali inſcriptione, TIBI CHRISTE DEVS VRBEM HANC COMMENDO: in baſi vero columnæ, varias ſacras Reliquias fuiſſe reconditas.

n *Nic.lib. 7.c. 49.50.*

o *Euſ.4. de Vit.36.*

p *Nic.lib.1. c.32.*

CRVCES PVBLICÆ.

q *Id.li.7.c.49*

IV.

DICTA NOVA ROMA.

Vt autem eadem ciuitas, ab Imperatoris nomine CONSTANTINOPOLIS appellata, *Noua* ſiue *Secunda Roma* diceretur, ipſum Conſtantinum lege publica ſtatuiſſe, Socrates *a* tradit. Quæ vt in omnibus antiquæ Romæ reſponderet, eamdem in quatuordecim Regiones diuiſit, Capitolium erexit, Milliarium aureum collocauit, Circum Maximum, Amphitheatrum, Fora, Porticus, & alia publica Romæ inſtar ædificia: idq; (vt ait S. Hieronymus *b*) omnium vrbium nuditate, cum quicquid nobile in aliis antiquioribus totius Orientis ciuitatibus inuentum eſt, Conſtantinopolim deferri curauit. Sed de his plura Nicephorus, Zonaras, Cedrenus, & alii. Senatum quoq; ibi conſtituit, & Senatoribus ab antiqua Roma eo translatis (vt tradit Zoſimus) domos ædificauit: ipſiq; Senatui *c* eoſdem honores, eademq; priuilegia quæ Romano tribuerentur, aſſignauit. Scientiarum quoque Scholas ædificauit, quæ laudantur à S. Gregorio *d* Nazianzeno. Teſtatur autem Aurelius Victor, Conſtantinū fuiſſe nutritorem bonarum artium, ac fouiſſe maxime ſtudia literarum: quod & demonſtrant priuilegia, *e* quibus eorum profeſſores voluit eſſe munitos. Eiuſdemque opus fuiſſe putatur *Bibliotheca* ibidem ædificata, ab aliis vero adeo aucta, vt numerum centum viginti millium librorum expleret, quæ tempore Baſiliſci Imp. incendio conflagrauit. *f*

a *Soc li.1.c.12.*

b *Hie. in Chr.*

EIVSDEM ORNAMENTA.

c *Soz.l.2. c.2.*

d *Greg. Naz. orat in laud. Baſil.*

e *l.1.& 3. C. Th. de med. & prof.*

f *Zon. Ann. par.3.*

V.

ANNONA CIVIBVS CONSTITVTA.

Ad ampliandam autem ciuitatem ædificiis, Conſtantinum annonam publicam viritim omnib. in ea domum habentibus diſtribuiſſe, eamdemq; ad poſteros tranſmitti voluiſſe, docent poſteriorum Impp. ea de re ſanctiones *g* editæ. Solitam vero in pane cocto fieri, eamdemq; à Theodoſio Seniore auctam eſſe, & inuiolabiliter præſtari conſueuiſſe, Theodoſii Iunioris conſtitutio *h* declarat. Meminit & Zoſimus *i* eiuſmodi munificentiæ Conſtantini, quam & ſuo tempore viguiſſe teſtatur. Denique idem & in eo magnam ex Chriſtiana manſuetudine ſibi gloriam comparauit, quod cum vetera ædificia eius ciuitatis anguſtiora in omnibus reddidiſſet, & noua longe ampliora erexiſſet, carcerem tamen, vt ſe habebat, humilem atque depreſſum, paucorum hominum capacem, nullo auctum additamento reliquit: quem nec poſteri mutare auſi ſunt Imperatores, vſque ad Phocam, ſub quo redditus eſt amplior, vt Glycas *k* teſtatur. Cæterum quantumlibet tam ipſe Conſtantinus, quam alii certatim eodem ſtudio poſteriores Imperatores Orientalis Orbis, vt æmulam Romæ Conſtantinopolim æqualem ei redderent, tum priuilegiis muniendo, tum mœnia ſæpius dilatando, & ædificiis illuſtrando, tum denique aliarum ciuitatum atque nationum ſpoliis ornando: tamen id perficere minus licuiſſe, quæ hactenus præ manibus habetur in Notitia *l* prouinciarum, vrbs Conſtantinopolitana accurate deſcripta, facile monſtrat. Vnde veriſſima comprobatur ea de re Suidæ ſententia, *Conſtantinopolim tanto eſſe aliis omnibus maiorem, quanto Roma eſſe minor videtur: à qua ſecundam numerari longe ſatius eſſet, quam cæterarum omnium primam exiſtimari*, quamuis Sozomenus, *m* qui veterem Romam numquam inuiſit, nouam ei prætulerit.

g *l.10.11.13.C Th. de annon. ciuic.*

h *l.2.C.Th.de frum.vrb. Conſt.*

i *Zoſ.lib.2.*

k *Glyc.lib.4.*

QVANTVM PRÆSTARET VRBS VETVS NOVÆ.

l *Ext.poſt C. Th.recen. edit eademque ſeparatim cuſa, cum Notis Panciroli.*

m *Soz. li.2.c.3.*

VI.

NOVI MAGISTRATVS CREATI.

Sic autem diſpoſitis quæ ad perfectionem conditæ vrbis videbantur requiri, idem Conſtantinus vniuerſi quoq; Imperii politicum ſtatum in meliorem ordinē reformare volens, complures nouos Magiſtratus inſtituit, & veteres magna ex parte mutauit: atque inter alios, cum duo tantummodo antea eſſent *Præfecti Prætorio*, (quorū erat ſumma poſt Imperatorem auctoritas, adeo vt cæteri oēs vbique magiſtratus, ordineſq; Palatini, atque duces exercituum, eis ſubiacerent:) quatuor in poſterum eſſe voluit, nimirum Galliarum, Illyrici, Italiæ, & Orientis, quibus vniuerſarum Imperii Romani prouinciarum curam diuiſit. Sed quod *Magiſtros* quoque *militum* inſtituens, alterum equitum, peditum alterum, poteſtatem eis militum ordinandorum ac puniendorum contulit, hac ex parte Præfectorum auctoritati detraxit. At hæc & alia pluribus explicata habentur in Notitia illa peruetuſta prouinciarum, vbi & cæterorum Magiſtratuum nomina inſunt, qui miro quodam ordine diſpoſiti eſſe videntur. Vt plane appareat, Zoſimum *n* mali animi affectu potius quam iure, hac quoque ex parte in Conſtantinum inuehi, cuius cuncta, quantumlibet recte geſta, carpere numquam deſtitit. Sed & quod addit de ſæuis exactionibus ab eodem Imp. extorqueri ſolitis, quam ſit calumnioſum, ſatis ſuperius *o* demonſtratum eſt.

De Præfectis vero Prætorio, tam antiquis, quam recentibus, vide plura in vnum collecta à Buleng. in ſuo Imp.Rom. lib. 3.c 8.9.10. 11.

n *Zoſ.lib. 2.*

CALVMNIÆ ZOSIMI.

o *An. 315. num.III.*

Quod

XII. DE EXACTIONE CHRYSARGYRI.

Quod autem habet de *Chryſargyri*, hoc eſt auri argentique collatione, impoſita omnibus vbique terrarum negotiationes exercentibus, & Dardanariis oppidorum, (hoc eſt, fraudulentis venumdatoribus annonæ) atque perſonis quibuſcumque viliſſimis, ac meretricibus, quarto quoque anno pendenda, confundit plane diuerſa tributorum genera. Nam quod impoſitum erat negotiatoribus, id proprie Chryſargyrum erat, diuerſum ab alio, quod pendere conſueuerant lenones, meretrices, & exoleti, quod quidem nō Conſtantinus, ſed Caius *a* Caligula excogitauit, auxitque aliis probroſis exactionibus: Alexander *b* vero Imperator æquiſſimus, quod ex turpi lucro colligeretur, vetuit in Ærarium inferri, non tamen abſtulit, ſed ſumptibus publicis ad inſtaurationem Circi Amphitheatri deputauit. Et licet ipſum non Conſtantinus penitus ſuſtulerit, † ſaltem ea ex parte minuit quæ ad exoletos pertinet, quos lege lata penitus ſuſtuliſſe vidimus. Rurſum vero tantum abeſt vt iſtud de quo agimus indictum fuerit meretricibus, vel pauperibus, vt cum à negotiatoribus dumtaxat exigendum illud eſſe ſtatuerint Principes, *c* immunes ab eo eſſe voluerint etiam ruſticanos atque colonos, vel alios omnes qui victum manu quærerent.

a *Suet. in Cal. c.* 40.
b *Lamp. in Alex.*
† [Suſtulit poſtea penitus Anaſtaſius Imp. de quo infra 491. III. vbi habes quale eſſet tributum Chryſargyri.]
c *l.* 10. *C. Th. de luſt.*

VIII.

Sed nec quiſquam eiuſmodi tributum eſſe inuentum à Conſtantino poterit affirmare, cum aurū Negotiatorium, ſicut & Coronarium, iam pendi ſoleret Alexandri temporibus, quem illud remiſiſſe aliquando, non autem abſtuliſſe, Lampridius tradit. Vt vero tunc aurum tantummodo ſit imperatum, & ſub Conſtantino aurum & argentum, hoc nemo poterit demonſtrare, iureque refellere cenſetur Euagrius *d* Zoſimi calumniam de eo tributo falſo Conſtantino adſcripto. Quod tamen ſi daremus auctum ab eo fuiſſe, haud quidem eſſet eiuſmodi conferendum cum tot aliis ab Impp. Ethnicis indictis: quinimmo & leuiſſimum exiſtimari deberet, ſi quis conſiderauerit tot publica à Conſtantino erecta inſignia monumenta, & maxime (vt prætermittamus de aliis dicere) ciuitatem inſtar Romæ conſtructam, ac pontem *e* lapideum ſuper Danubium, vaſtiſſimum & rapidiſſimum amnem, conſtructum, quo ad inuadendos barbaros facilis pateret acceſſus, de quo plane inueniet quod in Conſtantino admiretur, qui legerit quæ de alio olim à Traiano conſtructo ſcripſit Dio. *f* Porro hic eiuſmodi deſcriptum à Zoſimo tributū, dictum fuit *Chryſargyrum*, quod vtraque ſpecies penderetur, aurum ſcilicet & argentum: efformari enim ſolitos nummos, ſiue aureos, ſiue argenteos, iuxta pondus indicti tributi, diſtinctamque fuiſſe penſitationem auri ab argenti, conſtat ex Lampridio in Alexandro: adeo vt cum auri tributum indictum eſſet, non penderetur argentum, nec contra. Vt autem argenti, vel æris pretium, in auro perſolui poſſet, Arcadius & Honorius primi ſtatuiſſe *g* reperiuntur.

d *Euag. li. c.* 39 *& ſeqq.*
e *Vict. in Conſt. Nic. li.* 7. *c.* 49.
f *Dio in Trai.*
g *l. vn. C. Th. de arg. pret. l. vn. de col. æris. C. lib.* 10.

IX. DE FOLLE, ALIO TRIBVTI GENERE.

Sed quod idem Zoſimus rurſum eo inſectatur Conſtantinum, quod clariſſimis quoque viris tributum impoſuerit, *Follem* (vt ait) ab ipſo nominatum: cum duplicis generis *Follis* eſſet, (vt Epiphanius *h* docet) quorum maior ducentos octo denarios, hoc eſt, (vt aliunde *i* colligitur) tres libras & ſemis paulo minus argenti contineret, minor duo tantum minuta denarii, nempe obolum, (vt etiam Suidas *k* interpretatur) quem Epiphanius tradit continuiſſe octogeſimam partem vnciæ argenti: eſſetque adhuc aliud tertium genus *l* Follis, quod contineret tres nummos argenti, hoc vigeſimam *m* partem libræ: cum, inquam, hæc ita ſe habeant, etiamſi daremus tributum Conſtantini ſummi pretii Follis extitiſſe, quæ tanta cauſa Zoſimo aduerſus eum inclamandi, ſi tres libras argenti in ſingulos annos Senatoribus, viris ampliſſimis atque ditiſſimis impoſuerit, cum præſertim ſciamus, Auguſtum *n* Imp. tam graue eis tributum indixiſſe, vt complures coacti fuerint è Senatu migrare? Cæterum hac ex parte magnam ſibi laudem comparaſſe Conſtantinum, quod non tantum noua non impoſuerit, ſed nonnulla ex iis quæ alii indixiſſent abſtulerit, fidem faciunt quæ iam ſuperius *o* ſunt de his dicta: vt non ſit amplius immorandum in eo vindicando à calumniis Zoſimi.

h *Epi. de menſ. & pond.*
[Cæterum agunt de Follis valore, Alciat. & Cuia. tit. de Præt. & præt. hon. ſed ex-ctius Baron. Anna tom. 3. hoc an. qui non nihil ab illis diſſentit: quos conſulat qui hæc curioſius cupit.]
i *l.* 1. *C. Th. de expenſ. Lud.*
k *Suid. verb.* κέρμα.
l *Colligitur ex l.* 5. *&* 25. *C. Th. de Prætor.*
m *d. l.* 1. *de expenſ.*
n *Dio lib.* 53. *hiſt. Rom.*
o *An.* 315. *num. III.*

His ipſis temporibus, quibus Noua Roma Conſtantinopolis ædificaretur, ab eodem Zoſimo *p* ponitur *Bellum Scythicum*, cum (vt ait) Thaiphali Scythiæ populi Romanorum ditionem inuadere auſi eſſent, Conſtantino otioſe agente quieto ab omni belli tumultu: quem & maiorem exercitus partem amiſiſſe, & fuga ſibi cōſuluiſſe tradit: cum tamen Euſebius, *a* & alii omnes qui proſecuti ſunt res Cōſtantini, affirment ipſum Scythas ſuperaſſe, Romanumque Imperium à vectigali quod illis pendebat prælio redemiſſe, ac denique (quod nemo antea fecerat) ſub tributo etiam redegiſſe. Porro hæc iſtis plane temporibus contigiſſe, cum extructo ponte ſuper Iſtrum, eo tranſmiſſo Scythas debellauit, Cedrenus *b* quoque teſtatur: hoſque putamus eos eſſe, quos S. Hieronymus *c* & Sozomenus *d* *Gothos* appellant, ſuffragantibus antiquis Conſtantini numiſmatibus, *e* in quorum altera parte ſcriptum legitur, VICTORIA GOTHICA.

p *Zoſ. lib.* 2.
CONSTAN. SCYTHAS REDEGIT SVB TRIBVTO.
a *Euſ.* 4. *de Vit.* 5.
b *Ced. an.* 25. *Conſt.*
c *Hier. in Chr. an.* 27. *Conſt.*
d *Soz. li.* 1. *c.* 8.
e *Habet Bar. Ann Tom.* 3. *hoc an. ex muſæo Lælii Paſqual.*

XI. GALLIC. DIVINITVS VINCIT SCYTHAS.

Hoc autem bellum quo deuicti ſunt Scythæ, iidemque Gothi, geſtum eſſe ab *Ouinio Gallicano* V. C. huius anni Conſule, cui Conſtantinus filiam ſuam Conſtantiam deſpondiſſet, Acta *f* SS. Martyrum Ioannis & Pauli teſtantur: quē quidem tunc adhuc Paganum extitiſſe tradunt, ſed cum in extremas anguſtias à Scythis redactus, defectionem inſuper ſui exercitus pateretur, ipſeque de fuga cogitaret, hortatu Ioannis & Pauli ſe Chriſto vouiſſe, eiuſq; auxilio per Angelos præuia Cruce miniſtrato, glorioſiſſima victoria potitum, Scythas ſub tributum redegiſſe: & ſe Conſulatu abdicantem, ac bona ſua pauperib. diſtribuentem, ad Oſtia Tiberina ſeceſſiſſe, ibique infimis ac pauperibus miniſtrātem diutius vixiſſe. Habent hæc pluribus illa Acta, ex quibus eadem ad verbum Ado *g* recitauit. Et quamuis ſciamus nonnulla eſſe quæ poſſint eis obiici, nec abnuamus eiuſmodi hiſtoriam additamentum accipere potuiſſe (vt moris fuit quorumdam, qui de re magna breuis pertæſi narrationis, multa periphraſtice cumularunt:) tamen ea quæ retulimus, tum ab Eccleſiaſticis monumentis, tum ab aliis auctoribus fidem ſibi vendicant. Siquidem Eccleſ. monumenta, *h* Gallicani ad Oſtia Tiberina exhibitam omni officio hoſpitalitatem teſtantur. Extatque præterea de eiuſdem muneribus oblatis Eccleſiæ SS. Apoſtolorum Petri & Pauli ac Ioannis Baptiſtæ, ibidem Oſtiæ à Conſtantino ædificatæ, egregium monumentum in Anaſtaſii libello de Munificentia Conſtantini. Euſebius autem, quamuis nullam prorſus de eo mentionem habeat, quod more ſuo omnia Conſtantino tribuat, tamen Scythas Crucis potentia ſuperatos eſſe affirmat. Sicut & cum Zoſimus dicit maiorem partem Romani exercitus apud Scythas eſſe amiſſam, licet de victoria nihil ſcribat, quam à Romanis obtentam conſtat, iſtæc viſus eſt aliqua ſaltem ex parte ſignaſſe. Denique vt vir poſt Imperatorem & Cæſares omnium clariſſimus, & à Chriſtiana fide alieniſſimus, tam repente ex Patricio & Conſule adeo humile arripuerit vitæ inſtitutum, haud potuit contigiſſe abſque aliquo veritatis Chriſtianæ religionis admirando ſigno. Quomodo vero ſub Apoſtata Iuliano martyrium ſubierit, dicetur ſuo loco.

[Cuius tamen expeditio alia forte fuerit ab ea quam citati ſuperius auctores deſcribunt.]
f *Ext. ap. Sur. & alios.* 26. *Iunii.*
g *Ado in Mār.* 25. *Iunii.*
FIT CHRISTIANVS ET RENVNTIAT MVNDO.
h *Mart. Rom. Bed. Vſuar. Ado* 25. *Iunii.*

XII. DE CONSTANTIA FILIA CONSTANTINI. *De qua egit alia occaſione Bar. an.* 324. *nu. CVII. & ſeqq.*

Porro quæ in prædictis martyrum Actis, *Conſtantia* filia Conſtantini Magni, deſponſata dicitur Gallicano, hanc veriſimile eſt eandem illam eſſe, quæ veneratione colitur Romæ extra portam Nomentanam apud baſilicam S. Agnetis martyris, quæque ad ſepulchrum eiuſdem vlceroſo morbo in ſomniis liberata eſſe, & in virginitate perſeueraſſe traditur apud Ambroſium *i* ab incerto auctore: eiuſdemque rogatu, patrem ipſius Conſtantinum eamdem baſilicam S. martyris Agnetis ædificaſſe, aſſeritur in dicto libello de Munificentia Conſtantini. Quamuis quæ vſu recepto, & ſcriptis firmato, vbique & ab omnibus *Conſtantia* dicitur, eamdem proprio nomine dicendam eſſe *Conſtantinam*, antiqua *k* ſuadeat inſcriptio affixa eiuſdem S. Agnetis baſilicæ apſidi, necnon S. Althelmus Anglorum Epiſcopus, in carmine *l* quod ſcripſit de laude Virginum. Non enim iſtud intelligi poſſe de alia *Conſtantina*, itidem Conſtantini Magni filia, inde conſtare videtur, quod ea nec virgo permanſit, (quam Ammianus tradit duos viros habuiſſe, priorem Annibalianum, poſteriorem Gallum Cæſarem) nec talis extitit vt ſanctitatis vllo titulo meruerit inſigniri, vtpote femina crudelitatis face incenſa furens, noua Megæra ab eodem auctore nominata: cum tamen alteram illam Con-

i *Ap. Amb. ſer. de paſ. Agnet.*
k *Ant. Inſcrip. Append. pag.* 1161. *nu.* 9.
l *Tom.* 3. *Ant. lect. pag.* 853.

ſtantinam, vulgo Conſtantiam dictam, eadem vetera monimenta virginitatem Deo dicaſſe tradant.

XIII. a l. 7. C. Th. de Epiſ. & cler. CONSTANT. EXIMIT CLERICOS A MVNERIBVS.

Hoc eodem anno, iiſdemque Coſſ. datum reperitur reſcriptum a Conſtantini Imp. ad Valentinum Conſularem Numidiæ, pro Clericis Catholicis, ad Curiam (hoc eſt, ad munera publica municipiorum capeſſenda) hæreticorum delatione deuocari ſolitis: quod ne amplius fieret in Eccleſia Occidentali, Orientalis exemplo Imperator prohibuit, volens omnino ab eiuſmodi oneribus clericos eſſe liberos, & immunitate pleniſſima potiri.

IESV CHRISTI AN. 331.

SILVESTRI AN. 18.

CONSTANTINI IMP. AN. 26.

I.

ANno Chriſti trecenteſimo trigeſimo primo, Quinio Baſſo iterum & Ablauio Ægyptio Coſſ. Athanaſius Epiſcopus Alexandrinus, cum aliquantiſper quieuiſſet, donec Euſebius Nicomedienſis & Theognis Nicænus exularent, iiſdē Conſtantii Cæſaris (vt creditur) opera, b & Conſtantiæ Licinii olim coniugis, ſororis Conſtantini Imp. arte, anno ſuperiori, quo eiuſdem Conſtantii celebrata ſunt Quinquennalia, & Nouæ Romæ vrbis Conſtantinopolitanæ dedicatio facta, ab exilio ad proprias Eccleſias reuocatis, nouis rurſus calumniis exagitatur. Siquidem Meletiani cum Iſchyram pſeudopresbyterum (de quo ſuperius) ad ſe transfugientem ſuſcepiſſent, conſilio cum Euſebianis inito, tum eidem Iſchyræ perſuaſerunt, Macarium presbyterū Alexandrinum, (quem alii diaconum tantum nominant) qui apud Imperatorem defenderat à Meletianorum calumniis Athanaſium, & ad perquirendum Iſchyram miſſus fuerat, accuſare de fracto in eccleſia calice, aliiſque ſacrilegiis, tum ipſimet Athanaſio impudentiſſimam calumniam impegerunt, de occiſo Arſenio Epiſcopo factionis Meletianæ, quem, vt calumnia ſuccederet, in abditis habuerunt, interim manum cuiuſdā, tamquam ex eius corpore reciſam, ad oſtentationem circumferentes. Cum vero Iſchyras à ſuis reprehenſus, veniam ab Athanaſio poſtulaſſet, & publice dato libello conteſtatus eſſet, ſe à Meletianis ſubornatum eſſe eiuſmodi calumniam aduerſus Macarium ſtruere: nihilominus Meletiani eadem crimina paſſim iactantes, rem etiam ad Imperatorem detulerunt, qui cognita ac repudiata de fractione calicis ſycophantia, Antiochiam literas ad Delmatium Cenſorem miſit, vt cognoſceret de cauſa homicidii. Tradit hæc omnia ipſe Athanaſius in Apologia ſecunda. Porro Iſchyram non ad Meletianos tantum, ſed & per eos profectum eſſe Nicomediam ad Euſebium illius ciuitatis Epiſcopum, & ab eo de concinnandis calumniis optime fuiſſe inſtructum, teſtatur Socrates c & Sozomenus. d Sed iſte, aliique eiuſdem ſententiæ, errore labuntur, dum Arſenium clericum tantum, vel presbyterum nominant, quem ex ipſo Athanaſio & aliis conſtat fuiſſe Epiſcopum. Quale vero fuerit de Athanaſio Delmatii iudicium, dicetur poſtea.

b Vid. Nic. li. 9 c. 21

ATHANASIVS ITERVM VEXATVR.

c Soc. li. 1. c. 20
d Soz. li. 2. c. 22

II.

Interim hoc ipſo anno Macarius Epiſcopus Hieroſolymitanus, cum ſediſſet annos decem & nouem, reddidit Deo ſpiritum, cuius memoria ingi annua commemoratione in Eccleſia hactenus perſeuerat. e In eius vero locum ſubrogatus eſt *Maximus*, quem Sozomenus f tradit, cum antea Epiſcopus Dioſpolitanus à Macario fuiſſet ordinatus, à populo Hieroſolymitano ne eam ſedem capeſſeret impeditum eſſe, & Hieroſolymis retentum vt Macario ſuccederet: eorumq; deſiderio Macarium facile acquieuiſſe, quod ſciret Maximum fidei Nicænæ acerrimum aſſertorem, ac vereretur, ne ſe mortuo Euſebius Cæſarienſis & Patrophilus Scythopolitanus ſectæ Arianæ fautores, aliquem ex ſuis in ſedem Hieroſolymitanam intruderent.

e Mart. Rom. 10. Mart.
f Soz. li. 2. c. 19
MAXIMVS EPISCOPVS HIEROSOL.

III.

Hoc pariter anno Domini trecenteſimo trigeſimo primo (vt habet Hieronymus in Chronico) *Donatus agnoſcitur, à quo per Africam Donatiani.* Nempe fuit hic creatus partis ſchiſmaticorum Carthaginienſis Epiſcopus, in locum Maiorini defuncti. Sed de eo, deque Donatiſtis ab eo denominatis, necnon de Circumcellionibus ſub eo prognatis, plura ſuperius.

IESV CHRISTI AN. 332.333.334.

SILVESTRI AN. 19.20.21.

CONSTANTINI IMP. AN. 27.28.29.

I.

CAVSA ATHANASII DE OCCISO ARSENIO.

ANno Chriſti trecenteſimo trigeſimo ſecundo, Quinio Pacatiano & Mecilio Hilariano Coſſ. S. Athanaſius à Dalmatio, cui Conſtantinus cauſæ cognitionem de Arſenii nece delegauerat, monitus vt ſe ad criminis defenſionem pararet, rem impigre gerens, primo in Thebaidem, vbi Arſenium latitare audierat, diaconum ſuum exploratum miſit, mox vero eum eumdem illinc aſportatum in inferiorem Thebaidem, ac poſtea in externas regiones nauigare compulſum, audiuiſſet Tyrum appuliſſe, & ibi rurſum occultari, ſuos denuo illuc direxit: qui tandem inuentum, & ſe Arſenium eſſe negantem, ſtiterunt iudicio Pauli eius ciuitatis Epiſcopi Catholici: apud quem ille de fraude cōuictus, ſe Arſenium vere eſſe confeſſus eſt, ac totam de ſimulatione ſuæ necis ex Euſebii Nicomedienſis conſilio technā detexit. Quæ quidem ita geſta eſſe, ipſe Athanaſius publico ſcripto, nempe Apologia, a tamquam patentibus literis ab omnibus inſpiciendis teſtatus eſt: cui magis credendum, quam aliis totam huiuſmodi hiſtoriam de Meletianorum & Euſebianorum in ipſum calumniis, aliter enarrantibus: quorum nonnulli, b quod ad Arſenii inuentionem ſpectat, eam referunt ad tempus Concilii Tyrii, quod tertio poſt hunc anno celebratum conſtat, alii c etiam à vero longius, poſt Conſtantini obitum.

a Ath. Apol. 2

b Soc li. 1. c 21
Theo. li. 1. c 30
Soz. li. 2. c. 22.
c Epi. hær. 68.

Cæterum cum Athanaſius de inuento Arſenio cuncta liquido probata habuiſſet,

II.

Anno Chriſti trecenteſimo trigeſimo tertio, Delmatio atque Zenophilo Coſſ. Macarium presbyterum ſuum Cōſtantinopolim miſit, qui Imperatorem de omnibus certiorem redderet. Imperator autem iis acceptis, Delmatium à cauſæ cognitione ceſſare iuſſit, Euſebianos accuſatores reiecit, & ad ipſum Athanaſium literas honorificas miſit, quibus calumnias in eum illatas deteſtatus eſt. Vnde & illud plane incomparabile ſubſecutum eſt bonum, vt cum Arſenius, tum ipſe Ioannes ſupremus Meletianorum Antiſtes, facti pœnitentes, ſupplices pro venia conſequenda eidem Athanaſio literas dederint, & à ſchiſmate recedentes Catholicæ ſe communioni reſtituerint. Docet hæc pluribus ipſe Athanaſius: d additque hunc finem habuiſſe conſpirationem Meletianorum.

IOANNIS EPIS MELET. POENITENTIA.

d Ath. Apol. 2

At vero Euſebiani, veriti ne Meletianis ceſſantibus, deſtituerentur eiuſmodi calumniarum hiſtrionibus,

III.

Anno Chriſti trecenteſimo trigeſimo quarto, Optato & Paulino Coſſ. denuo eumdem Ioannem ab Athanaſio reſilire fecerunt: e taliaque ac tanta in eumdem Athanaſium commenti ſunt, vt Conſtantinum, alioqui erga illum propenſiorem, à propoſito mentis auertentes, male credulum compulerint Synodum Epiſcoporum Cæſareæ Palæſtinæ celebrandam indicere, ad quam Athanaſius iudicandus adueniret. Sed quod ille detrectans ſubire iudicium Euſebii eius ciuitatis Epiſcopi, & aliorum Arianorum, recuſaſſet eo accedere, nouis rurſum ea occaſione apud Imperatorem calumniis oneratus, mutato Concilii loco, iuſſus eſt ab ipſo iam in eum commoto Tyrum petere. Cuius etiam cogendi ibi Concilii illa cauſa prætexta f eſt, vt baſilicam famoſiſſimam Hieroſolymis erectam Epiſcopi dedicarent. Sed de his anno ſequenti, quo Synodum celebratam eſſe conſtat.

e Ath. ibid. Theod. li. 1. c. 28. Soz. li. 2. c. 24.
CONSTANT. INDICIT CONC. ADVERSVS ATHAN.

f Euſ. 4. de Vit. 41. Socr. lib. 1. c. 20.

* *
*

IESV CHRISTI AN. 335.

SILVESTRI AN. 22.

CONSTANTINI IMP. AN. 30.

I.

ANNO Chriſti trecenteſimo trigeſimo quinto, Iulio Conſtantio Conſtantini Imp. fratre, & Ruffino Albino Coſſ. celebrata ſunt *Tricennalia* eiuſdem Conſtantini, & CONSTANS tertius eius filius ab ipſo creatus *a* eſt Cæſar. Sed & ab Euſebianis aduerſus Athanaſium TYRI in Phœnicia habitum eſt *Conciliabulum*, conſpirantibus vna cum eis ſchiſmaticis Meletianis, & hæreticis Colluthianis; præſidente in eo Dionyſio Comite à Conſtantino miſſo, & militibus armatis Epiſcopos ſuo ſatellitio cingentibus: vt queſti ſunt Patres *b* Synodi Alexandriæ paulo poſt celebratæ. Porro hoc ipſo anno eiuſmodi conuentum malignantium fuiſſe collectum, Euſebii *c* imprimis, & aliorum *d* auctoritate probatur, dum aiunt ipſis Tricennalibus Imperatoris, cum Tyri, tum etiam Hieroſolymis, eoſdem Epiſcopos conueniſſe: Idemq; compertiſſimum redditur ex epiſtola *e* Eccleſiæ Mareoticæ in Ægypto, dum Tyri Synodus ageretur, data ſub iiſdem huius anni Coſſ.

a Euſeb. 4. de Vit. 40. CONCILIAB. TYRIVM AD VERS. ATHA. *b Ap. Athan. Apol. 2.* *c Euſe. d. c. 40 & 41. 47.* *d Socr. l. 1. c. 20 Soz. li. 2. c. 25.* *e Ap. Athan. ibid.*

II. QVOT, ET QVALES EPISCOPI CONVENERINT.

Quot autem illic Epiſcopi conuenerint, nullus certus ab Euſebio definitur numerus: ſed res ſuas atq; ſuorum oſtentare ſolitus, dum ait collectos fuiſſe ex omni Ægypto, Aſia, Africa, & Europa, voluit demonſtrare eiuſmodi conuentum fuiſſe Nicæno propemodum non imparem: cum tamen nonniſi ſexaginta omnes numero fuiſſe teſtetur Socrates *f*, nec inter eos ex Occidentalibus aliquem: ſed illos tantum præſto fuiſſe, quos & Euſeb. & Euſebiani aduocâdos eſſe Conſtãtino perſuaſerunt: vt expreſſe teſtatur ipſemet Imperator in litteris *g* ad eiuſmodi Synodum ſcriptis. Fuerunt autem illi omnes prope, qui Ario ſtuduiſſent tempore Nicæni Concilii, vel poſtea eius fautorib. inhæſiſſent: qui tamen vt deciperent Imperatorem, ſe Catholicos & hoſtes Arianæ hæreſeos, & Eccleſiæ pacis ſtudioſiſſimos eſſe profiterentur. Quorum præcipui extiterunt, Euſebius Nicomedienſis totius impietatis choreæ ductor, eiuſdemque nominis & impietatis Euſebius Cæſarienſis, qui ambo eiuſmodi Synagogæ veluti Iudices præfuerunt; inhærentibus eis Theognide Nicæno, Mari Chalcedonio, Patrophilo Scythopolitano, & aliis tam Arianis quam Meletianis ab ipſo Athanaſio *h* recenſitis. Eorundemq; voluntate factum eſt, vt prætextu comprimendi tumultus, miſſus fuerit ab Imperatore cum militari manu Dionyſius Comes, & ipſe (vt putatur) Euſebianus; re vera vt innocentes opprimeret, & ſecretum aditum Athanaſii hoſtibus ad oppugnandam fidem Catholicam aperiret. Deniq; Archelaum quoq; Orientis Comitem eo miſſum eſſe, qui cum Dionyſio Concilio præſideret, Ruffinus *i* eſt auctor: ſed de eo nihil apud Athanaſium, alioſve antiquos ſcriptores qui de eo conuentu egerunt, Socratem *k*, Theodoretum *l*, ac Sozomenum *m*.

f Socr. l. 1. c. 20 *g Ap. Euſ. 4. de Vit. 42. & Theo. l. 1. c. 29.* *h Athana. Apol. 2.* *i Ruff. lib. 1. c. 16 17.* *k Socr. l. 1. c. 20. 21.* *l Theod. lib. 1. c. 29 30.* *m Sozom. l. 2. c. 24.*

III.

Qui vero Imperatoriis litteris, iiſdemq; minacibus, vocatus fuerat S. Athanaſius ad dicendam cauſam; veniret ne deberet, diu multumq; animo verſaſſe, omnes tradunt. Sed quod apud Sozomenum legitur, eum, licet vehementer vrgeretur, profectionem diſtuliſſe vſque ad triginta menſes: textum eſſe deprauatum exiſtimo, & reſtituendum ad tres menſes. Nam hoc ipſo anno Synodum cœptam eſſe ac pariter abſolutam, inde vero Hieroſolymam ad dedicationem templi euocatam, omnes affirmant. Acceſſit igitur Tyrum Athanaſius, ne aduerſariis anſam præberet in ipſum vehementius inſultandi, & nouas apud Imperatorem calumnias adſtruendi. Veneruntq; cum eo Ægypti Epiſcopi quadraginta ſeptem, quorum nomina ſubſcripta habentur in fine epiſtolæ *n* quam Tyri ſcripſerũt: inter quos leguntur magni illi Potamon & Paphnutius confeſſione celebres, de quibus dictum eſt ſuperius. Eodemque Macarius preſbyter vinctus per milites deductus eſt. Cum autem in Synodum ingreſſus eſſet Athanaſius, nullus ei penitus vbi ſederet, datus eſt locus, cui omnium primus ob Alexandrinæ ſedis toto Oriente prærogatiuam debebatur; ſed tanquam reus coram accuſatoribus iuſſus eſt ſtare. Quod non ferens S. Potamon, lacrymans inuectus eſt contra Euſebium Cæſarienſem, quod ipſe apoſtata olim à fide tempore perſecutionis, ſederet iudex, & Athanaſius innocens ſtaret ab eo iudicandus. Rem geſtam pluribus deſcripſit Epiphan. *a*, eiuſdemque meminerunt iidem Epiſcopi Ægyptii in epiſtola quam diximus: de Euſebii vero apoſtaſia, dictum quoque eſt ſuo loco. Cæterum Athanaſius, primo de ſuſpectis Iudicibus conqueſtus, cum minime audiretur: demum quantumuis ex eorundem fauore Meletiani, accuſatores audentiores in eum redderentur, ipſe nihilominus veritate fretus, & alii Orthodoxi qui aderant, certi de eius innocentia, etiam coram hoſtibus talia iudicari paſſi ſunt.

n Ap. Athan. Apol. 2. ATHANASIVS INDIGNE HABITVS. *a Epip. hær. 68*

IV. ACCVSATIONES IN ATHANAS.

Quod autem ad crimina in eum obiecta pertinet: veteres imprimis accuſationes illæ, quæ aduerſariorum quoque confeſſione calumnioſæ fuerant comprobatæ, iterum allatæ ſunt in medium, nempe de occiſo ab eo Arſenio, & fracto à Macario ſacro calice: prodeunte etiam accuſatore, ſpe polliciti Epiſcopatus illecto, illo eodem Iſchyra pſeudopresbytero, quem calumniarum ſuarum pœnitentem iam olim Athanaſio ſupplicem libellum obtuliſſe vidimus. De cuius gradu male præſumpto, ac calũniæ fictione, licet Athanaſius euidenter demonſtraret: tamen (inquit ipſe *b*) ea res nihil remorata eſt inimicos, cum & presbyter fingeretur qui non erat, & Comes vim adhiberet, & milites Athanaſium ac ſuos traherent.

b Athan. Apol. 2.

V. ARSENII CAVSA QVOMODO SE HABVERIT.

Sed vndenam quæſo, manauit occaſio, vt quem viuere certo certius fuerat diuulgatum, adeo procaciter iterum de occiſo Arſenio accuſationem propoſuerint? Non aliunde quidem, niſi quod ſicut Iudæi impii reſuſcitatum Lazarum in odium Chriſti interficere quærebant, ita Euſebiani atque Meletiani, cum viderent quem occiſum prædicaſſent, in eorum ſummam infamiam adhuc viuere, conati ſunt eidem necem inferre: (id enim innuunt Synodales litteræ *c* Concilii Alexandrini poſtea habiti, quibus hæc omnia Tyri geſta fuſius enarrantur:) quod perſentiens ille, delituit quouſque palam in Tyrio conuentu ſe prodidit. Porro Sozomenus *d* ſcribit, eum ſponte, vt Athanaſium periclitantem eriperet, ſe Synodo obtuliſſe. Additque Theodoretus *e*, eundem ab Athanaſii neceſſariis coactum eſſe in diuerſorio parumper latere; cum autem aduerſarii in Synodo proferrent manum illam ad hanc tragœdiam comparatam, quam dicerent Arſenio fuiſſe abſciſſam; & ſciſcitante ab eis Athanaſio, ecquis Arſenium noſceret, multi reſpondiſſent ſe accurate hominem noſcere; tunc eum introduxiſſe, & à Iudicibus agniti vtramque manum integram oſtendiſſe: ſed nihilominus tam accuſatores quã Iudices, vociferantes hæc per incantationes ac præſtigias ab Athanaſio fieri, impetum in eum feciſſe: verum ipſum à Dionyſio Comite neci ereptum, Conſtantinopolim ad Imperatorem nauigaſſe. Hæc Theodoretus, & alii *f*: ſed acceſſus Athanaſii ad Conſtantinum, poſtea accidit.

c Ap. Ath. ib. *d Soz. l. 2. c. 24* *e Theod. lib 1. c. 30.* *f Soz. l. 2. c. 14. Socr. l. 1. c. 21.*

VI.

Narrat vero Sozomenus alia quædam ad Arſenii cauſam ſpectantia, quæ ab aduerſariis fuiſſe tunc ſuperaddita tradit: ſed & alia multa in Athanaſium obiecta recenſet, quæ ab aliis ſunt prætermiſſa, atq; ab ipſo etiam Athanaſio, necnon à Patribus Synodi Alexandrinæ: apud quos nonniſi de duabus querelis in Athanaſium Tyrio conuentu illatis mentio habetur: nempe de nece Arſenii, & fractura ſacri calicis. Eſt tamen & apud Theodoretum narratio de meretricula ſuppoſita, quæ ſe ab Athanaſio vi compreſſam quereretur: aitque, cum Athanaſius in Synodum vna cum Timotheo quodam presbytero ingreſſus, iuſſus eſſet crimini reſpondere, ipſo quidem ſilente, Timotheum perinde ac ſi ipſe fuiſſet Athanaſius, mulierculam ſic interrogaſſe, *Egone tecum aliquando rem habui?* eumque illa petulantius aſſereret, eum ipſum eſſe qui ſibi virginitatem abſtuliſſet, technam omnibus patefactam eſſe.

MERETRICVLA ADVERSVS ATHAN. PRODVCTA.

VII.

Quod autem ſpectat ad querelam Meletianorum de fra-

QVID ACTVM PRO PRÆTENSA FRACTVRA CALICIS.

ctura calicis, (quam licet Macarius feciſſe diceretur, tamen ſumma criminis in Athanaſium ipſum referebatur, quod is illud iuſſiſſe affirmaretur:) in eadem epiſtola Alexandrinæ Synodi traditur, etſi hæc calumnia ipſa ſua vanitate corrueret, tamen Euſebianos Iudices ſententiam ea de re ſuſpenſam voluiſſe, donec de probationibus conſtaret: & ad hoc delectos ex ſuis ſex Epiſcopos Arianos, qui omniū maxime Athanaſio infenſi eſſent, clam in Mareoten regionem (vbi calix fractus fuiſſe dicebatur) legaſſe qui rem curioſe ſcrutarentur; nempe Theognidem, Marin, Macedonium, Theodorum, Vrſacium, & Valentem. Cæterum cum iſta contra omne ius faſque, ac præter ſententiam omnium Orthodoxorum qui Tyri conuenerant, agerentur; dederunt primo Ægypti Epiſcopi illi quadraginta ſeptē, conteſtationis libellos ad Synodum & ad Dionyſium Comitem, ne quid amplius ab iis in ea cauſa ageretur, ſed cuncta reſeruarent integra cognoſcenda per Conſtantinum Imp. Quibus & ſuum peculiarem addidit Alexander Epiſcopus Theſſalonicenſis, qui eidem conuentui intererat, eoſque omnes recitat Athanaſius in ſua Apologia. At cum nequicquam proficeretur, nec ipſe Dionyſius miſſam à Iudicibus Arianis legationem in Ægyptum reuocandam curaret, omnia denique in gratiam fierent eorundem Arianorum: tunc Athanaſius meliorum rerum deſperatione, è Concilio iniurioſorum (vt ipſe loquitur) Tyro receſſit, & ad Conſtantinum profectus eſt, expoſtulaturus de iis quæ adeo inique geſta eſſent.

VIII.

Interim vero legati in Ægyptum miſſi, ducto ſecum Iſchyra accuſatore Alexandriam aduenientes, ſumpto Philagrio Ægypti Præfecto, repulſiſque à teſtimonio pro Athanaſio & Macario ferendo Eccleſiaſticis hominibus, ac tantummodo examinatis catechumenis, Iudæis, atque Gentilibus; iiſdemque præmonitis de his quæ dicere deberent, minas iactante Præfecto, militibuſque tela & vulnera intentantibus, confecta ſunt Acta pro libro Euſebianorum: & in ipſa vrbe Alexandria, virgines Deo dicatæ dire flagellatæ, ac ludibrio habitæ, aliique Catholici male tractati ſunt: vt hæc omnia fuſe apud ipſum Athanaſium narrantur in Apologia *a*. Iis autem Actis magna celeritate Tyrum perlatis, Concilium (inquit Sozomen. *b*) Athanaſium in dicta cauſa condemnauit, abdicauitque Epiſcopatu, ac decreuit ne poſtmodum Alexandriæ habitaret: Ioannem autem Meletianorum principem, & alios eius factionis in communionem recepit, & ſuam cuique dignitatem reſtituit: litteraſque ea de re tum ad Imperatorem, tum ad omnes vbique Epiſcopos ſcripſit, ne amplius cum Athanaſio aut literis aut ſermone communicarent. Verum complures qui aderant in Concilio Epiſcopi, huic iudicio minime conſenſere; & inter eos Paphnutius confeſſor prehenſa manu Maximi Epiſcopi Hieroſolymitani, monuit vt ſurgeret: non enim oportere ſe cum eſſent Confeſſores, & pro pietate oculos effoſſos, pedumque flexus debilitatos haberent, Concilio hominum perditorum communicare. Hæc & alia Sozomenus, & alii. Vnde quod Iulius Papa ſcribens *c* poſtea ad Arianos, dicit Athanaſium nequaquam Tyri condemnatum fuiſſe; intelligendum putamus à maiori & ſaniori parte Concilii: ſiquidem Euſebiani ſeorſum ab Orthodoxis coeuntes (vt ipſe Athanaſius teſtatur) quæ viſa ſibi ſunt decreuerunt. Porro hallucinatus eſt plane Ruffinus, dum putat Athanaſium è Tyrio Conciliabulo fuga lapſum, per ſex annos delituiſſe: quæ quidem longe poſt hæc contigerunt. Addit denique Athanaſius, Euſebianos apud Imperatorem egiſſe de erigenda Eccleſia & Epiſcopatu Iſchyræ accuſatori; & qui nec presbyter erat, vocatum fuiſſe Epiſcopum pagi illius in quo habitabat: idq; præter maiorum traditionem, quod is pagus adeo paruus eſſet & paucorum hominum, vt nec vnquam eccleſiam habuiſſet aut presbyterum, ſed penderet ab alio proximo pago.

a Athan. Apol. 2.
b Soz. l. 2. c. 24
ATHAN. DAMNATVR AB EVSEBIANIS.
c Ap. Athan. Apol. 2.

IX.

His igitur in hunc modum ex ſententia Euſebianorum in Athanaſium Tyri confectis, qui remanſerunt ibi Epiſcopi, confeſtim Hieroſolymam, ex iuſſione Imperatoris (qui mandauerat, vt quam celeriter altercationibus Epiſcoporum fine impoſito, transferrent ſe illo ad dedicandam inſignem baſilicam, *Martyrium* dictam, ab ipſo iuxta Saluatoris monumentum ædificatam) properantes, ritu id Eccleſiaſtico perfecerunt. Tradunt hæc Euſebius *a*, Socrates *b*, Theodoretus *c*, & Sozomenus *d*; qui ea accidiſſe aſſerunt mox poſt Tyrium conuentum, ipſis Tricennalibus Imperatoris. Verum quod anni Conſtantini inchoentur ab octauo Calendarum Auguſti, haud neceſſe eſt vt CONCILIVM HIEROSOLYMITANVM, & alia quæ iiſdem Tricennalibus geſta dicuntur, ſpatio præſentis anni Domini includantur; ſed multa reiicienda ſunt in ſequentem, vſque ad exitum eiuſdem Conſtantini anni trigeſimi. Res porro geſtas in conſecratione eccleſiæ Hieroſolymitanæ deſcribens Euſebius, eiuſmodi Epiſcoporum conuentum magnopere oſtentat, & ipſi Nicænæ Synodo ferme adæquat; & Arii confeſſio ibi probata maiorem ſibi fidem vendicaret, & Arianorum in eo facta reſtitutio rata ab omnibus haberetur. Nam etſi aliqui magni nominis ibi fuerunt Orthodoxi Epiſcopi, ad dedicationem baſilicæ conuocati; tamen ſeorſum ab illis Euſebianos conueniſſe, vel poſt illorum diſceſſum, certum eſt: quandoquidem Euſebianorum conuentus, potiuſquam legitima Synodus, ille æſtimatus eſt. Sed quod ad conſecrationem attinet; tradit Sozomenus, non ſolum ipſum templum, ſed & vaſa miniſterialia conſecrata fuiſſe ſecundum antiquum religionis Chriſtianæ ritum; atque ex eo tempore Hieroſolymitanam Eccleſiam quotannis per dies octo feſtum conſecrationis ſplendide admodum celebraſſe, quarum frequentem in Eccleſia Catholica vſum hodie eſſe videmus.

a Euſeb. 4. de Vit. 41. & ſeq.
b Socr. l. 1. c. 22
c Theod. lib. 1. c. 31.
d Soz. l. 2. c. 25
CONC. HIEROSOLYM. IN ENCÆNIIS.

X.

Rurſum vero quod ait Euſebius *e*, eiuſmodi celebritatem diſputationibus quoque exornatam fuiſſe; ad hoc ſpectat, quod in eodem conuentu de recipiendis ad ſuas Eccleſias Arianis pœnitentiam præſeferentibus actum eſt. Sed & quod iidem recepti fuerint; inde eſt quod idem auctor *f* ait, per eiuſmodi Epiſcoporum Concilium donum quoddam pacis ab Imperatore oblatum eſſe Deo. Haud vero admittimus quod ait Sozomenus, Arium hoc tempore fuiſſe ab exilio relaxatum: ſiquidem iam ſuperius vidimus, eum in Nicæno Concilio ſimulate palinodiam recantantem receptum fuiſſe, non tamen vt Alexandriam redire poſſet: & Euſebianos omni conatu niſos eſſe eundem Alexandriam reuocare, ſed obnitente Athanaſio minime impetraſſe: quam etiam ob cauſam tot tantaſq; molitiones ab eis de pellendo Alexandria Athanaſio eſſe comparatas, ipſe Athanaſius *g* ſcribit. Deniq; quomodo dici poteſt exulaſſe Arius, quem ante hæc ſuadentibus Euſebianis Conſtantinus Imp. ſcriptis ad eum libere agentem litteris, quas Socrates *h* recitat, cur non prius ad ſe venerit admirari ſe dicit, & quamprimum venire conceſſo regio diplomate pro viatico iuſſit?

e Euſ. 4. de Vit. 45.
ARIVS ET ARIANI RECEPTI.
f Ibid. c. 47.
g Athanaſ. de Synod.
h Socr. l. 1. c. 19

XI.

Cæterum cum ipſe vna cum Euzoio (quem Alexander Epiſcopus Alexandrinus, cum Arianos damnaſſet, à diaconatu depoſuerat) hoc ipſo tempore Conſtantinopolim veniſſet, fidei ſuæ confeſſionem Imperatori obtulit: quæ cum ambigue & doloſe compoſita à multis cenſeretur, quod in ea deeſſet verbum *Conſubſtantialis*; eam haud Imperator ſuſcipere auſus, antequam Epiſcopi, quorum eſſet definire de fide, approbaſſent; ad Epiſcopos Hieroſolymis conuocatos examinandam miſit: vbi qui Arii fauebant, eandem approbantes, ipſos quoque Arium & Euzoium qui eo aduenerant, in communionem receperunt, & Alexandriam cum litteris Synodalibus miſerunt. Narrant hæc Socrates, & Sozomenus; agitque de iiſdem pluribus Athanaſius, tam in Apologia, quam in libro de Synodis; vbi hunc conuentum (qui vnus idemque exiſtimatus eſt cum Tyrio, vtpote qui eodem ferme tempore, & ab iiſdem Euſebianis fuerit celebratus) nominat *Exordium Synodorum Arianorum*: queriturque quod non timuerint Magnam Synodum Nicænam, quantum in ipſis fuit, in angulis demoliri; homines (vt ait) quoduis temere & dicentes & facientes. Quibus plane intelligas, quod iam diximus, ea ſic Hieroſolymis geſta eſſe, vt peracta templi dedicatione, dimiſſoque cœtu, ipſi tantum Euſebiani relicti conuenerint: Ariique fide probata, tum ipſum, tum alios recipiendos eſſe ſtatuerint: Itemque Arium eiuſmodi ambigua fidei profeſſione nihil aliud intendiſſe,

quam

SVBLATVM VERBVM CONSVBSTANTIALIS.

quam vt abolito ex Nicæna fide verbo *Conſubſtantiali*, tota pariter extructa à Sanctis Patribus ſinceræ fidei machina corrueret: cum (vt ſuperius dictum eſt) omnia quæcunque à Catholicis afferrentur ad deſtructionem hæreſis Arianæ, haud ſatis eſſe videri poſſent ad tollendas omnes illorum captioſas tergiuerſationes, niſi verbum *Conſubſtantiale* adderetur: quod reticere, idem videri poterat quod Arianam hæreſim profiteri. Sed & quod idem *a* Athanaſius ait, poſt ſuum ipſius exilium Euſebianos ſcripſiſſe de reſtitutione Arii: plane declaratur, non ſtatim atque hic receptus eſt Hieroſolymis, miſſum eſſe Alexandriam, ſed tum demum cum Athanaſius amandatus eſt in Gallias: quod & Socrates *b* affirmat. Quamobrem de vtroque agetur anno ſequenti: ſicut & de cauſa Marcelli Epiſcopi Ancyrani, quam idem Socrates *c* in Hieroſolymitano Concilio cœptam, in Conſtantinopolitano abſolutam tradit.

a *Ath. de Syn.*
b *Socr. l. 1. c. 25*
c *Ibid. c. 24.*

XII.
SILVESTRI PP. OBITVS.

Interim autem vltima die huius anni, *Sanctus Silueſter* Romanus Pontifex ex hac vita migrauit, cum ſediſſet annos viginti vnum, menſes vndecim, vno minus die: ſepultusque eſt in Cœmeterio Priſcillæ via Salaria, cui merito poſt Petrum, ob inſignes res geſtas, tantum debet Eccleſia, quantum alii de ea quam optime merito. Quod autem ſciamus eius annos à diuerſis Scriptoribus diuerſo numero conſignatos, (ſiquidem alii tribuerunt eius ſedi annos viginti quatuor, & aliquot menſes, & apud Nicephori Chronicon leguntur anni viginti octo:) ac deniq; ex deprauata Euſebii Chronographia, cum additamento Hieronymi, anni tantum reperiuntur decem & nouem: vt nos quam poſuimus ſententiam amplectamur, illud potiſſimum perſuadet, quod cum in Libro de Romanis Pontificibus ponatur ingreſſus Silueſtri ſub Conſulatu Voluſiani tempore Conſtantini; (ſic enim legendum eſt, non ſub Conſulatu Conſtantini & Voluſiani:) rurſumque Marci eius ſucceſſoris ſubrogatio collocetur ſub anni ſequentis Conſulibus: præſentem annum nequaquam potuerit exceſſiſſe Silueſter. De quo rurſum illud minime prætermittimus, inter alia præclariſſima eius opera, ipſius plantationem fuiſſe nobiliſſimam virginem, *Romanam* nomine, filiam Calphurnii Præfecti Vrbis: quæ baptizata à Sancto Silueſtro, in antris & ſpeluncis cæleſtem vitam duxit in virginitate perpetua, & miraculorum gloria claruit: cuius natalis dies ſeptimo Calendas Martii ab Eccleſia celebratur.

DE ROMANA SIC DICTA VIRGINE ROM.

IESV CHRISTI AN. 336.

MARCI AN. 1.

CONSTANTINI IMP. AN. 31.

I.
d *Lib. de Rom. Pont. in Silueſtr. & Marco.*
MARCVS PAPA.

ANNO Chriſti trecenteſimo trigeſimo ſexto, Nepotiano atq; Facundo Coſſ. cum poſt obitum Silueſtri Papæ ſedes vacaſſet *d* dies quindecim, MARCVS Priſci filius, natione Romanus, ſubrogatus eſt in locum eius decimo ſeptimo Calendas Februarii. Quantum autem ſederit, dicetur ex more in eius obitu.

II.

Interea cum Athanaſius Epiſcopus Alexandrinus ex Tyrio conuenticulo ſe abſtrahês, Conſtantinopolim profectus eſſet ad Imperatorem, (quod dictum eſt anno ſuperiori) ipſumque acerrimis querimoniis ob toleratas calumnias interpellaſſet; obtinuit vt Euſebiani qui eius cauſam Tyri iudicaſſent, adhuc Hieroſolymis exiſtentes, ab eodem Imp. grauiter commoto acribus litteris Conſtantinopolim euocarentur, rationem ſui iudicii redditurі. Sed plurimis eorum, ſcelerum ſuorum conſciis, ad ſuas Eccleſias ſe recipientibus: qui cæteris audacia, & in Athanaſium odio præſtarent, Euſebius Nicomedienſis, & alter Cæſarienſis, (qui & hac occaſione, vt animum Imperatoris demulceret, ibidem Conſtantinopoli orationem de eius laudibus recitauit; poſt Conuentum, vt ipſemet *e* teſtatur, Hieroſolymitanum, & trigeſimum Imperatoris annum: quæ hactenus extat:) Theognis Nicænus, Patrophilus Scythopolitanus, Valens Murſorum Superioris Pannoniæ, & Vrſacius Singidonis Superioris Myſiæ Epiſcopi; ſoli iſti ſex ad Imperatorem accedentes, nec amplius fidentes inanibus fracti calicis aut occiſi Arſenii calumniis: nulla de iis habita mentione, aliud commentitium crimen detulerunt, nimirum Athanaſium minatum eſſe; ſe impediturum quo minus frumentum Alexandria Conſtantinopolim ex more adueheretur; eiuſque teſtes protulerunt quinque Ægypti Epiſcopos, qui cum olim pro Athanaſio in Concilio Tyrio inter illos quadraginta ſeptem ſtetiſſent, poſtea vel Dionyſii Comitis blanditiis, vel aliis Euſebianorum fallaciis decepti, à ſanctis collegis auulſi fuerant, & impiis aduerſariis coniuncti. Cum igitur hæc à tot Epiſcopis, iiſdemque Catholicis, & defenſoribus alias Athanaſii, aſſererentur: iiſdem fidem adhibens Imperator, & ira æſtuans, omiſſo de ſceleribus Euſebianorum iudicio, quod in expectatione erat, è veſtigio eundem Athanaſium, fruſtra ſe excuſantem, Treueros in Gallias relegauit. Narrantur hæc pluribus cum apud ipſum Athanaſium *a*, tum apud Socratem *b*: quæ breuius Theodoret. *c* refert: ex quibus omnibus erroris arguitur Sozomenus *d*, dum nullam mentionem habens recentis calumnię de frumenti vectione, tradit Athanaſium ob crimen de fracto calice: aliaque ipſi antea impoſita, relegatum eſſe Treueros. Cum vero Athanaſius adeo iniquam ſententiam ab Imperatore accepiſſet, infracto animi vigore diuinum aduerſus eum comminatus iudicium, grauem (inquit Epiphanius *e*) ſermonem protulit: nempe, *Iudicabit Dominus inter me & te, quoniam tu conſentis calumniatoribus modeſtiæ noſtræ.*

e *Euſeb. 4. de Vit. 46. 47.*

NOVÆ CALVMNIÆ IN ATHANAS.

RELEGATVR AB IMP.

a *Ath. Apol. 2*
b *Socrat. lib. 1. c. 22. 23.*
c *Theo. l. 2. c. 31*
d *Soz. l. 2. c. 27*
e *Epip. hær. 68*

III.
f *Athan. ep. ad Solit.*
CONSTANTINVS EXCVSATVR.

Cæterum eiuſmodi Conſtantini facinus excuſans alibi ipſemet Athanaſius *f*, ait illud eo conſilio Imperatorem præſtitiſſe, quod tali ſeceſſione Athanaſius liber eſſet ab Euſebianorum crudelitate. Confirmat id ipſum Conſtantinus Iunior, eiuſdem Maioris filius; in litteris *g* ad Alexandrinos poſtea datis. Iiſdemque concordat quod Alexandrina Synodus *h* teſtatur, Imperatorem exilio damnaſſe Athanaſium, vt ſic furorem Arianorum eius capitale ſupplicium omnino poſcentium expleret. Sicut & Theodoretus *i* eundem excuſat, dolo Epiſcoporum, eximiam quandam vitæ ſpeciem præſeferentium, deceptum fuiſſe: cum præcipue (quod Socrates & Sozomenus addunt) perſuaſum haberet, concordiam vbique in Eccleſia inter omnes Epiſcopos fore, ſi Athanaſius remoueretur. Vnus tantum Lucifer *k* Calaritanus culpam omnem in Conſtantinum reiiciens, ait idcirco Athanaſium ab eo relegatum eſſe, quod noluiſſet eſſe Arianus: ſed is omni probationis genere refellitur. Nec vero Conſtantinum fuiſſe penitus animo ab Athanaſio auerſum, ac proinde neq; à fide Catholica alienum, ex eo quoq; plane intelligi poteſt, quod (vt ipſe Athanaſius *l* eſt auctor) cum ab Euſebianis impelleretur in eius locum alium præficere Eccleſiæ Alexandrinæ Epiſcopum: eoſdem compreſſerit, & ab ea molitione grauib. minis deterruerit. Immo & cum audiſſet (inquit Sozome. *m*) Ioannem Meletii ſucceſſorem Alexandriæ agere, & populum ſibi conciliare, eundem in exilium pepulit, cum tamen, licet tam ab Alexandrinis, quam ab ipſo Magno Antonio monachorum principe, de Athanaſii reſtitutione enixe rogaretur; (quod idem auctor ſcribit) eam omnino tunc denegauerit. Habet porro Conſtantinus Iunior vbi ſupra, conſilium poſtea parentis fuiſſe vt Athanaſium reſtitueret, ſed morte præuentum minime adimplere valuiſſe. Idque morientem ipſum iuſſiſſe, licet Euſebius Nicomedienſis contradiceret, Theodoretus *n* eſt auctor.

g *Ext. ap. Athan. Apol. 2.*
h *Ep. Synod. Conc. Alex. ap. Ath. ibid.*
i *Theo. l. 1. c. 33*
k *Lucif. lib. 1. pro S. Athan.*
l *Athan. ep. ad Solit.*
m *Soz. l. 2. c. 29.*
n *Theod. l. 1. c. 32.*

IV.
ALII EPISCOPI EXVLES.
o *Ap. Athan. Apol. 2.*

Porro non Athanaſium tantum, ſed & ei communione inhærentes Ægypti Epiſcopos, è ſedibus ſuis pulſos exulare eſſe iuſſos, ipſimet teſtantur epiſtola *o* Synodi ex Concilio Alexandrino celebrato poſt reditum ab exilio. Euſebiani enim viſi ſunt & in iſtos; tanquam eorundem criminum reos; damnationis ſententiam irrogaſſe, & ab Imperatore vt in exilium pellerentur, petiiſſe. Obſeruatione vero digna res, Athanaſii exilium haudquaquam impunitum à DEO eſſe relictum: quandoquidem Imperium hactenus feliciſſimum, inuaſione Perſarum cœ-

ATHANASIVS HONORIFICE EXCEPTVS TREVERIS.

ptum eſt perturbari; & ipſe Imperator anno ſequenti ex hac vita ſubtractus eſt, quantumlibet videri poſſet penes homines excuſatus. Cæterum Athanaſium, non vt exulem, ſed vt egregium fidei athletam, Treueris tam à ciuibus, quam à Maximino ſincera fide & eximia ſanctitate præſtante eiuſdem vrbis Epiſcopo, honorifice ſuſceptum eſſe, Sanctus Hieronymus *a* eſt teſtis. Eodem autem in exilium amandato, tunc demum Euſebianos apud Imperatorem egiſſe de reſtitutione Arii Alexandriam, (quod anno ſuperiori diximus) non ipſe tantum Athanaſius *b*: ſed & Socrates *c* atque Sozomenus *d* teſtantur: adduntque, (cum eandem ciuitatem Arius de integro in magnas turbas conieciſſet, quod Alexandrini ei communicare recuſarent, dicentes eadem illum adhuc ſentire de fide quæ prius:) Imperatorem de eius peruerſa mente & inſtituto certiorem factum, eum denuo Conſtantinopolim accerſiuiſſe, rationem de ſeditione quam concitare aggreſſus erat redditurum.

a *Hier. in Chr.*
b *Ath. de Syn.*
c *Socr. l. 1. c. 25*
d *Soz. l. 2. c. 28*

ARIVS NON RECIPITVR ALEXANDRIÆ.

V.

SYNODVS CONSTANT. ADVERSVS MARCELL. ANCYR.

e *Ruff. l. 1. c. 12*
f *Ep. Iulii PP. ad Arian. ap. Atha. Apol. 2.*

Cum interea *conuocatis* in eandem ciuitatem *Conſtantinopolim* proximis Epiſcopis, atque illis maxime (vt ait Ruffinus *e*) qui Arium & Euſebium ſectabantur; iidem *Marcellum Ancyræ* in Galatia Epiſcopum, (quem æque ac Athanaſium ſenſerant *f* in Nicæno Concilio acerbiſſimum aduerſarium) pariter damnatum, in exilium pelli curarunt. Acceſſerat recens Euſebianorum in illum odii cauſa, quod neque in Tyrio conuentu eorum decretis conſentire, neque Hieroſolymis cum eiſdem communicare, aut Arii reſtitutioni aſſentiri voluiſſet. Itaque quod inde receſſiſſet calumniandi ſumpta occaſione, primo eundem apud Imperatorem accuſarunt, quod in contemptum ipſius dedignatus eſſet conſecrationi templi Hieroſolymitani intereſſe; poſtea vero eundem iuſſu Imperatoris Conſtantinopolim euocatum, per calumniam ex ipſiuſmet Marcelli ſcriptis comparatam, Epiſcopatu abdicarunt: nempe quod cum Aſterius ſophiſta Cappadox, olim in perſecutione Maximiani Herculii apoſtata, ex ſententia Euſebii libros quoſdam Ariano dogmati fauentes edidiſſet, in quibus locuſtam & erucam cum Chriſto compararet, immo Chriſto anteponeret, aliamque quam Chriſtum in Deo Sapientiam conſtitueret, Chriſti & mundi conditricem; idemque per Syriam & per alias Eccleſias, ex commendatione Euſebii hæc docens obambularet: aduerſus eum Marcellus ſcribens, in Pauli Samoſateni errorem impegiſſet. Narrant iſta Athanaſius *g*, Socrates *h*, & Sozom. *i*: ſed eadem ab Euſebianis Marcello falſo adſcripta eſſe, dum quæ ipſe per modum quæſtionis tractauerat, ea tanquam ita eſſe profiteretur, calumniati ſunt, tam idem Athanaſius docet, quam Iulius Romanus Pontifex ac Synodus Sardicenſis eadem diligenter examinantes intellexerunt: ipſumque Marcellum (vt videbitur) Eccleſiæ ſuæ reſtituerunt.

g *Atha. Apol. 2. de Synod. & ep. ad Solit.*
h *Socr. l. 1. c. 24*
i *Soz. l. 2. c. 31.*

VI.

CONSTANTINVS MALE AVDIVIT, SED INIVSTE.

k *Seuer. hiſt. l. 2.*
l *Ruff. l. 1. c. 17*
m *Lucif. l. 1. pro Athan.*
n *Chro. Hier. an. 31. Conſt.*

Quod vero Conſtantinus de Euſebianorum ſententia tot magni nominis Epiſcopos exulare iuſſerit, plane accidit vt apud nonnullos exiſtimatus fuerit Arianæ hæreſis patrocinium ſuſcepiſſe: id enim Seuerus *k*, Ruffinus *l*, & maxime Lucifer *m* Calaritanus aſſeuerant: legiturque apud Hieronymi Chronicon *n*, eundem Conſtantinum in obitu in Arianum dogma declinaſſe. Verum ad iſta refellenda, probandamque eiuſdem integram fidem Catholicam, licet ſatis eſſe poſſint quæ dicta ſunt ſuperius in eius baptiſmo, vel nuper in Athanaſii exilio, illud tamen amplius addimus, tum Euſebianos vſque dum vixit Conſtantinus, cui ſemel ſubſcripſiſſent Nicænæ fidei profeſſores forinſecus præſetuliſſe; & ſi quod bellum Catholicis intulerunt, nequaquam vt Arianos, ſed potius vt diſciplinæ Eccleſiaſticæ ac fidei Orthodoxæ vindices præſtitiſſe, veluti cum Athanaſium ob crimina, vel Marcellum ob hæreſim damnauerunt: tum ipſum Conſtantinum, cum eis in his fauit, certo exiſtimaſſe, Catholicæ fidei & Eccleſiaſticis inſtitutis integre conſeruandis religioſo officio præſto eſſe. De quo & illud euidentiſſimum ſpecimen edidit: dum (quod dicetur) haud aſſenſit in Eccleſiam Arium admitti, niſi iuratum, & abdicata penitus hæreſi profeſſum fidem Catholicam. Rurſum vero, quouſq; ipſe vixit, Euſebianos nequicquam aduerſus Nicænæ fidei regulam mutire ſal-

QVAMDIV EVSEBIANI DETEGI ARIANI NOLVERVNT.

tem auſos eſſe, Athanaſii imprimis teſtificatione exploratum redditur; dum in libro de Synodis, id ab eis cœptum agi tradit in Concilio Antiocheno in Encæniis, celebrato anno quinto Conſtantii. Et licet antea aliquam interpretationem fidei Nicænæ Symbolo addidiſſent: Filii tamen cum Patre Conſubſtantialitatem (qua in re totum robur conſiſtebat Catholicæ ſententiæ) viuente Conſtantino nunquam denegare præſumpſiſſe, Sozomenus *a* teſtatur; quod (vt ait) pro certo ſcirent, Imperatorem fidem Conſubſtantialis ſectari: aſſeritque idipſum Theodoretus *b*, & alii. Quare tantum abeſt vt Conſtantinus ab Euſebianis deceptus, lapſus ſit in Arianam hæreſim: vt nec ipſi Euſebiani, eum veriti, Arianos ſe eſſe voluerint demonſtrare.

a *Sozom. li. 2. c. 30.*
b *Theo. l. 2. c. 3*

VII.

c *Athan. ad Solit.*

PROBATVR FIDES CONSTANTINI.

d *Epip. hær. 69*
e *Hilar. lib. 1. ad Conſt.*
f *Theo. l. 2. c. 5.*

His conſentiens accedit Athanaſii *c* teſtimonium, dum aduerſus eius filium Conſtantium agens, conqueritur quod patris veſtigia minime conſectaretur, ſed ab hæreticis ſe pateretur ſeduci: cum pater cognito periurio & ſupplicio Arii, eum damnatum & pro hæretico habuiſſet. Sic & Epiphanius *d* de eodem Conſtantio ait, fuiſſe quidem pium & bonum iuxta multos modos: ſed in hoc ſolum deliquiſſe, quod non proceſſit ſecundum rectam & integram fidem parentis, ſed ab ea deuiauit. Eodemq; modo S. Hilar. *e* eundem Conſtantium appellat diuinæ religionis hoſtem, & paternæ pietatis heredem rebellem. Denique idem Athanaſius poſt obitum Conſtantini, Conſtantem eius filium hortatus *f* eſt, vt aduerſus Arianorum inſidias vindex & cuſtos eſſet paternæ pietatis. Quibus omnibus luce clarior teſtata redditur fides Orthodoxa Conſtantini vſque ad vitæ exitum illibate ſeruata: atque inde vniuerſa Catholicorum poſteritas, ipſaq; publica Synodalia Acta, magno præconio ex eadem fide potiſſimum comparato, ipſum laudare conſueuerunt: quod & ſuperius dixiſſe meminimus.

VIII.

ARII FRAVS IN ASSERENDA FIDE.

Sed vt cetera quæ ſpectant ad Concilium Conſtantinopolitanum proſequamur: Arius, quem vidimus ob nouas Alexandriæ excitatas turbas, Conſtantini litteris Conſtantinopolim vocatum, rogatum ab eo num fidem Nicænam ſeruaret, ille iureiurando affirmauit ſe eam amplecti; atque eandem à ſe ſcriptam & proprio chirographo munitam Conſtantino obtulit: qui conteſtatus, ſi doloſe iuraſſet Deum periurii vindicem futurum; mandatum dedit Alexandro Epiſcopo Conſtantinopolitano, vt in communionem eum reciperet: ſed Alexandro contradicente, quod diceret non debere hæreſis inuentorem in Eccleſiam recipi, contra vero minantib. Euſebianis, etiam ipſo inuito ſe Ariũ poſtera die (erat autem tunc Sabbatum) in eccleſiam introducturos; tum idem Alexander templum ingreſſus, ſeque humi ad altare proſternens, magno preſſus angore Deum tota nocte orauit, vt ſi Arius ad Synaxim introducendus eſſet, ipſe Alexander prius eriperetur è vita: ſin autem Eccleſiæ ſuæ Deus miſereri dignaretur, Arium è medio tolleret. Accidit autem, vt cum poſtridie ſummo mane ab Euſebianis Arius domo eductus eſſet, vt antequam eccleſia ab Alexandro præoccuparetur, ipſi eam inuaderent: in via poſitus idem Arius cum ventre perurgeretur, (ſiue naturalis exonerationis neceſſitate, ſiue timore ex conſcientia ſceleris exorto, cuius vi laxari ſolet aluus) diuertens ad latrinas publicas quæ pone Forum Conſtantini erant, ibi medius crepuerit, effundens vna cum excrementis viſcera omnia, ſplen & iecur, quam rem geſtam Athanaſius *g*, & alii Græci pariter ac Latini Scriptores *h* affirmant.

INFAMIS EIVS OBITVS.

g *Atha. ep. ad Serap. & or. 1. cont. Arian.*
h *Socr. l. 1. c. 25 Sozo. l. 2. c. 28. Theo. l. 1. c. 14. Ruff. l. 1. c. 12.*

IX.

i *Gr. Naz. in laud. Athan. Ambr. de fid. ad Grat. l. 1. c. 9. Gaudēn. ad Paul. diac. in Bibl. Patr. Prud. & alii.*

Hunc igitur plane finem, numine vlciſcente, impius ille ſortitus eſt Iudæ ſimillimum, cui ille à SS. Patribus *i* iure comparatur, vtpote perfidiæ in Chriſtum, & pœnæ ſceleris ſocius. Addit porro ad ſuperiorem hiſtoriam Socrates, Arium cum ab Imperatore ad iuſiurandum de recta fide adigeretur, ea arte in ipſo ludificando vſum eſſe, vt cum libellum fidei Catholicæ eidem offerret, haberet tamen ſub ala chartam aliam, in qua ſuam ipſius hæreſim ſcripſiſſet, ſicque iuraſſe ſe vere & ex animo ſentire quemadmodum ſcripſerat. Et Theodoretus *k* habet, non tantum Alexandrum de imminenti periculo fuiſſe ſollicitum, ſed & pios cunctos ingenti mœrore affectos, hortatu Magni Iacobi Epiſcopi Niſibeni, qui tunc aderat Con-

k *Theod. hiſt. de SS. Patr. in Iacob. Niſib.*

ſtantinopoli, ieiuniis & orationibus vacaſſe, Deumque rogaſſe, vt id fieri iuberet quod vtile futurum eſſet Eccleſiis. Sozom. vero addit, locum in quo Arius extinctus eſt, poſtea deteſtabilem cunctis factum eſſe: donec poſt multum temporis potens quidam Arianus homo, vt probroſi Arii obitus memoria deleretur, illum à Republica emit, ædeſq; in eo extruxit.

X.
a Athan. ep. ad Serap.
PROFICVA ECCLESIÆ MORS ARII
b Socr. l. 1. c. 25

Sic autem extincto Ario, tradit Athanaſius *a* quamplurimos ex iis qui ante decepti fuerant, conuerſos eſſe, quod vidiſſent Dominum per ſe ipſum hæreſim aduerſus ſe conflatam condemnaſſe. Sed & reliquos Euſebianos Socrates *b* ſcribit ingenti terrore concuſſos eſſe, Imperatorem vero fidei Chriſtianæ firmius adhæſiſſe, cum Synodi Nicænæ doctrinam auctoritate & nutu diuino confirmatam cerneret: Ex quibus etiam omnibus, Euſebii Cæſarienſis detegas impoſturam: dum (quod alias demonſtratum eſt) ipſe Arianus in gratiam Conſtantii æque Ariani, Conſtantinum finxit baptizatum paulo ante obitum (qui contigit anno ſequenti) ab Euſebio Nicomedienſi Arianorum omnium anteſignano: cum ex recenti memoria prodigioſi & ignominioſiſſimi ſupplicii Arii, quiſque vel leuiter tantum pietate tinctus debuiſſet execrari omnes Ario communicatione coniunctos. Quinimmo qui Arii & Arianorum deteſtatus eſt Imperator errorem, ſe ipſum quoque arguit leuitatis ob miſſum Athanaſium in exilium; quem reuocandum Alexandriam deſtinauit, ſed obitu præuentus non perfecit: ſicut & iam ſuperius diximus, & ipſemet teſtatur Athanaſius *c*. Quapropter cum ex his, modicum temporis ſpatium interceſſiſſe videri poſſit inter mortem Arii & obitum Conſtantini: inde ſequenti potius anno, quam præſenti, Arium extinctum eſſe poſſumus opinari, quod quidem Socrates tradit accidiſſe poſt elapſum trigeſimum Conſtantini annum, qui vſque ad octauum Calendas Auguſti huius anni ſe extendit. Denique & ex iis omnibus quæ hactenus de Ario ſunt dicta, errore lapſos eſſe conſtat, tam qui ſtatim poſt Nicænam Synodum eius mortem accidiſſe putarunt, quam qui ante, vel poſtea ſub Conſtantio, vel alio quouis tempore poſuerunt. Ac de illo iam hactenus.

c Atha. or. 1. cont. Arian.

XI.
d Euſeb. 4. de vit. 49. & ſeqq.
EVSEBIA VXOR CONSTANTII.
e Zoſ. l. 3.
f Am. l. 16.

Hoc ipſo anno, confecto trigeſimo Imperii Conſtantini, (inquit Euſebius *d*) idem Imperator, cum iam multo ante Conſtantinum maximum natu filium in matrimonio collocaſſet; ſecundo quoque, nempe Conſtantio, magna celebritate vxorem deſpondit *Euſebiam*: quæ (vt ſcribit Zoſimus *e*) ſumma præſtabat eruditione, ſupraque muliebrem ſexum prudens erat. Permanſit tamen ſterilis, & aliarum partui inſidiatrix (quod tradit Ammianus *f*) & inuida: ſed, quod deterius eſt, Ariano infecta contagio. Addit vero Euſebius, eodem ferme tempore veniſſe Conſtantinopolim ab Indis Orientalib. Legatos cum mulierib. pretioſiſſimarum gemmarum, & varii generis animalium, picturarumq;, ac ſtatuarum: quæ Principes Indorum ab Imperatorem miſiſſe ait, vt declararent ſe illum ſummum omnium Regem agnoſcere & profiteri. Poſt quæ ſubdit. Conſtantinum tribus ſuis filiis vniuerſum Imperii ſtatum ita partitum eſſe, vt auitam ſortem grandior natu Conſtantinus, Orientem Conſtantius, quod medium interiacebat, Conſtans omnium minimus haberet; ſinguliſque regium apparatum & comitatum dediſſe: atq; imprimis hortatum eſſe, vt verum Dei cultum omnibus opibus, atq; adeo ipſi regno anteponerent, ac ſumma cura afficerentur erga Dei Eccleſiam.

CONST. FILIIS IMPERIVM PARTITVR.

XII.
g Hier. in Chron.
DELMATIVS CREATVS CÆSAR.

Quod vero alibi dicitur *g*, iiſdem Conſtantini Auguſti Tricennalibus *Delmatium* (filium alterius Delmatii fratris Conſtantini) ab eo creatum eſſe Cæſarem; licet nihil tale apud Euſebium legatur, qui de tribus tantum Cæſaribus, iiſdemque Conſtantini filiis, meminit cum in Vita Conſtantini, tum in oratione de eius laudibus: tamen quod Victor *h* quoque, Eutropius *i*, Oroſius *k*, & alii ferme omnes de dignitate Cæſaris DELMATIO (ſiue *Dalmatio* dicto) collata teſtentur, & nummi id ipſum habeant: ſic conciliandi hi ſunt cum Euſebio, vt tres tantum Conſtantini filii ad ſucceſſionem & adminiſtrationem Imperii creati fuerint Cæſares, Delmatius vero titulo tenus. Sicut & patrẽ eius *Delmatium*, & patruos *Conſtantium & Annibalianum*, in participationem Imperii quodammodo à Conſtantino vocatos fuiſſe, conceſſa eis purpurea & aureis ornata limbis veſte, ac *Nobiliſſimatus* dignitate, Zoſim. *a* ſcribit: quamuis & ipſe confundens patrem Delmatium cum filio, exiſtimaſſe videatur, cum qui traditur creatus Cæſar à Conſtantino, fuiſſe Delmatium fratrem Conſtantini; cum cæterorum omnium auctoritate conſtet, Delmatium Iuniorem, nempe filium fratris Conſtantini, creatum fuiſſe Cæſarem, quem quidem proſperrima fuiſſe indole, nec patruo abſimilem, Eutropius & alii affirmant.

h Vict. in Epit.
i Eutr. l. 10.
k Oroſ. li. 7. c. 28.

a Zoſ. l. 2. Sed de hac dignitate, tu vide plura in vnum collecta à Iul. Cæſ. Buleng. in ſuo Imp. Rom. l. 2. c. 10.

XIII.
b Hier. in Chron.
APOSTOLORVM TEMPLVM CONSTANTINOPOLI
c Euſ. 4. de Vit. 56. & ſeq.

Hoc item anno vltimo *b* Conſtantini, idem Imperator aduerſus Perſas tumultuantes expeditionem parauit; ſed pace ab eis per legatos petita & obtenta, ad ædificandam Conſtantinopoli *Apoſtolorum* eccleſiam, in qua ſepeliretur, adiecit animum; quam magnificentiſſime conſtruxit, & ære texit. Sed hæc pluribus Euſebius *c*: qui ait ea de cauſa ſibi Conſtantinum ibi delegiſſe ſepulturam, vt defunctus quoque precationum, quæ ibidem eſſent ad Apoſtolorum gloriam offerendæ, particeps efficeretur. Nempe idem Imperator à Sanctis Epiſcopis optime inſtitutus in fide, probe ſciebat defunctorum animas viuorum precibus adiuuari. Addit vero Socrates *d*, ædificatum fuiſſe illud templum à Conſtantino, ne Apoſtolorum Reliquiis Imperatores & Epiſcopi aliquando deſtituerentur. Eo namque tranſlata eſſe ab eodem Conſtantino *Andreæ* Apoſtoli, *Lucæ* Euangeliſtæ, & *Timothei* diſcipuli Pauli corpora, iterum Sanctus Hieronymus *e* teſtatur, licet alicubi *f* apud eundem id ſub Conſtantio accidiſſe legatur; quod & alii nonnulli tradiderunt: cæterum Sancti quoque Paulini teſtificatione, apud Dungalum aduerſus Claudium Taurinenſem, aſſeritur id contigiſſe ſub Conſtantino. Fuiſſe vero eandem eccleſiam poſteriorum quoque Imperatorum ſepulchrum, Chryſoſtomus *g* teſtari videtur, dum ait Conſtantinopoli Imperatores magnam gratiam putare, non ſi prope Apoſtolos, ſed ſi vel extra eorum veſtibula corpora ſua ſepelirentur, fierentque piſcatorum oſtiarii Reges. Ex quibus pariter intelligas, non intra baſilicam, ſed in eius atrio Imperatores ſepeliri conſueuiſſe: quod ex eodem auctore dicetur inferius de ſepultura Conſtantini.

d Socr. li. 1. c. vlt.
RELIQVIÆ ILLVC TRANSLATÆ
e Hier. de Scr. Eccl. in Luc. & adu. Vigil.
f Id. in Chron.
g Chryſ. orat. quod Chriſtus ſit Deus.

XIV.
CVRATORES SEPELIENDORVM MORTVORVM.

Sed & illud ſane memoria dignũ idem Conſtantinus ſtatuit, & primus auctor fuit, vt AD CORPORA DEFVNCTORVM HVMANDA, Corpus hominum conſtitueretur ex nongentis quinquaginta diuerſorum collegiorum & artium officinis, qui ei muneri mancipati eſſent: quos & voluit Eccleſiæ ſubiectos eſſe, & ab omnibus publicis muneribus immunes, atque in vectigalibus liberos. Quod idem Corpus poſtmodum Anaſtaſ. Imp. confirmauit: centumque alias & quinquaginta officinas appoſuit, vt eſſent omnes numero mille & centum: eaſdemque certis redditibus dotauit. Teſtatur hæc quidem omnia Iuſtinianus *h*, dum ea ipſe quoq; confirmauit. Porro opus iſtud pium ac religioſum, poſteris temporibus antiquatum, hoc noſtro ſeculo Romę ſanctioribus legibus & inſtitutis inſtauratum eſt, & in diuerſas Catholici Orbis Eccleſias propagatum ſub nomine *Confraternitatis Mortis i*.

h Nouel. 43. 59.
i [In quibuſdam Galliarum locis, aptiore (vt videtur) appellatione nuncupatur *Confraternitas Charitatis*. Quid enim hoc officio præſtantius, ei exhibere beneficium, qui tibi iam non poſſit reddere? Sed de iis locupletius diximus in Tractatu noſtro *de Sacris Cœmeteriis*, li. 1.]

XV.
k Tom. 1. Coc. in Marco.
DE MARCI PAPÆ ET ATHAN. MVTVIS LITTERIS.
l Quas quidem mult ceu legitimas & ge

Hoc anno, iiſdemque Conſulibus, decimo Calendas Nouembris, data *k* legitur Marci Papæ nomine epiſtola ad S. Athanaſium Epiſcopum Alexandrinum ac cæteros Ægypti Epiſcopos; cuius argumentum ex alia ibidem poſita epiſtola eorundem Epiſcoporum ad ipſum Marcum, facilius intelligitur: nempe Ægyptios dira Arianorum perſecutione vexatos, inter alia diſpendium paſſos eſſe Nicænorum canonum, qui vna cum omnibus aliis libris ab iiſdem Arianis incenſi fuerint, eorumq; exemplar à Romana Eccleſia poſtulant impertiri; quibus quidem litteris tam Ægyptiorum quam Marci, Nicænorum canonum numerus definitur, ab eadem Synodo ſtatutos fuiſſe ſeptuaginta, ſecundum numerum Diſcipulorum. At Mercatoris merces ſuſpectæ redduntur, tum ob immenſum eorundem canonum numerum, de quo dictum eſt in eodẽ Concilio: tum quod tempus haud concordet. Quonam enim pacto ſub dictis Coſſ. potuit Athanaſius Alexandria ad Marcum ſcripſiſſe, qui iam exul hoc anno agebat in Galliis? Et quænam ſub Conſtantino tanta graſſatio Arianorum in Ægypto;

cum

nuinas agno uerunt, & publice etiam hoc nomine & titulo celebrarunt quos refert Alph Piſan de Act. Cōc. Nic. li. 3. ſed cum ii oēs poſt ſeptingentos abhinc annos vixerint, eſt vt adhuc nutet fundamētum harum epiſtolarum, & 70. canonum Nicen. Conc.]

cum non Marci tempore, ſed multo poſt quando Conſtantius Georgium in locum Athanaſii ſubrogauit, paſſa ſit Eccleſia Alexandrina violentam Arianorum vaſtationem?

Sed & quonam pacto Marcus potuit decimo Calendas Nouembris ſcripſiſſe ad Athanaſium, cum hoc ipſo anno Nonis Octobris reperiatur eſſe defunctus? Eum quidem nonniſi octo menſes ſediſſe, Sanctus Hieronymus teſtatur in Chronico. Videat hæc qui illas epiſtolas citat Marianus Scotus, & pariter contendit nonniſi octo menſibus ſediſſe Marcum. Quem item cum Sozomenus *a* tradat ad exiguum tempus ſedem tenuiſſe; ſed & auctor Libri de Romanis Pontificibus, de Iulio Papa habeat, eum ſedere cœpiſſe Coſſ. Feliciano & Maximo, nempe anno ſequenti: iam ſatis conſtat, hoc potius anno, quam ſequenti, vel (quod alii dicunt) poſt biennium, Marcum defunctum eſſe; ob eamque cauſam totum illud de duabus aſſertis ab eo habitis Ordinationibus menſe Decembri euaneſcere. Qui igitur ſedere cœpiſſe reperitur decima ſexta die Ianuarii, & diem obiiſſe ſeptima Octobris; (ea namque, anniuerſaria eius memoria ex antiquiore vſu in Eccleſia agitur:) dicendus eſt in Pontificatu vixiſſe menſes octo, & dies viginti duos. Sepultus eſt autem in cœmeterio Balbinæ via Ardeatina, quod ipſe conſtituens fecit. Ceſſauitque Epiſcopatus eius dies viginti. Qua ratione dicendum eſt, IVLIVM patria Romanum ex patre Ruſtico, die vigeſima ſeptima eiuſdem menſis Octobris in locum eius ſubrogatum eſſe.

XVI. MARCI PP. OBITVS.
a *Soz. l. 2. c. 19.*

IVLII CREATIO.

XVII. EPISC. OSTIENS. CONSECRAT ROM. PONTIF.

Quod autem de eodem Marco in dicto libro de Romanis Pontificibus legitur, conſtituiſſe vt Epiſcopus Oſtienſis, qui conſecrat Epiſcopos Vrbis, tunc Pallio vteretur, & ab eodem Vrbis Epiſcopus conſecraretur: ita concinnandus eſt textus, vt ſignificet Marcum conceſſiſſe, vt Epiſcopus Oſtienſis tunc pallio vteretur, cum ab eo Vrbis Epiſcopus conſecraretur. Nam vt Oſtienſis Epiſcopus Romanum Pontificem conſecraret, antiquioris fuiſſe videtur vſus; cum Dionyſius Papa à Maximiano Oſtienſi conſecratus habeatur: teſteturque Auguſtinus *b*, eum vetuſtiſſimum ritum fuiſſe. Primo autem hic mentio in Rebus geſtis Romanorum Pontificum habetur de PALLIO; ſummi honoris & plenitudinis poteſtatis indice: quod cur ita fuerit appellatum, cum veteris pallii forma longe diuerſa eſſet & amplior, (vt quæ ſuperius de pallio dicta ſunt docent;) coniectura ducimur, id accidiſſe quod inhæreret, dum Pontifex ſacra ageret, indumento illi quod pallii præſeferebat imaginem; nos autem nunc *Planetam* ſeu *Caſulam* dicimus: cum alioqui *Pallii* nomine omne operimentum in rebus ſacris ſignificari ſoleret; quemadmodum Venantius *c* Fortunatus vela oblata Sanctę Cruci, pallia appellat, quæ & ipſa crucium imaginibus eſſent contexta. Porro ſicut olim in ſacerdotio Hebræorum *d* erat ſummi Sacerdotis ſuperhumerale inſigne, quod nefas eſſet aliquem alium ſacerdotum vel Pontificum indui: ita in Chriſtianæ religionis ſacerdotio, Pallium illud Summi tantum Romani Pontificis ceſſit vſui: ab eo tamen ſæpe Metropolitanis magna ex cauſa communicatum: de quo frequens futura eſt inferius mentio. Ait autem Iſidorus *e* Peluſiota, nobiliſſimus & antiquiſſimus auctor, illud ex lana non ex lino contextum eſſe, & Pontificum humeris imponi conſueuiſſe, quod ouis illius quam Dominus aberrantem quæſiuit, inuentamque humeris ſuis ſuſtulit, pellem deſignet: Epiſcopum enim, qui Chriſti typum gerit, ipſius munere fungi; atque ipſo etiam habitu illud omnibus oſtendere, ſe boni illius ac magni paſtoris imitatorem eſſe, qui gregis infirmitates ſibi ferendas propoſuit.

* * * *
* * *

b *Aug. in Breuic. collat. diſt. 3. c. 16.*
DE PALLIO EPISCOPALI.

c *Fortun. 2. epigr. 3. de S. Cruce.*
d *Exod. 28.*

e *Iſid Peluſ. 1. ep. 136. ad Hermin.*

IESV CHRISTI AN. 333.

IVLII AN. I.

CONSTANTINI
CONSTANTII } IMP. AN. I.
CONSTANTIS

ANNO Chriſti trecenteſimo trigeſimo ſeptimo, Feliciano & Titiano Coſſ. *Conſtantinus* Imp. ex hac vita migrauit; vt diſerte Socrates *a* teſtatur: addens & diem, nempe vndecimum Calendas Iunii: cum (vt ait) vixiſſet annos ſexaginta quinque, regnaſſet triginta vnum. De anno Imperii conſentit quoq; Hieronymus *b*: de ætate etiam Ruffinus *c* & Sozomenus *d*. Eutropius *e* autem, cum itidē triginta & vnius anni Imperii ſit aſſertor: ſexaginta tamen & ſex annos ætati tribuit. Qui ergo Socrati conſentientes, huius anni Coſſ. Conſtantinum dicunt eſſe defunctum: ſic eos oportuit affirmaſſe triginta vnum regnaſſe, vt tamen vltimum non abſolucrit, tantumque defuerit ad anni eius conſummationem, quantum intercurrit temporis ab vndecimo Calendas Iunii, quo defunctus eſt, vſque ad octauum Calendas Auguſti, quo Imperium ſuſcepit. At Euſebius *f*, Epiphanius *g*, Victor *h*, Zonaras *i*, & ſiqui alii ex recentioribus, triginta duos annos, vtique inchoatos, eius Imperio tribuunt. Cæterum vt Socratis chronographiæ de die & Coſſ. conſentiamus, illud imprimis maxime perſuadet, quod leges poſt hac datę, nominibus filiorum reperiantur inſcriptæ, potius quam ipſius Conſtantini patris: vt quæ extant in Cod. Theodoſ. datæ à Conſtantio *k* iiſdem huius anni Coſſ. menſe Decembris, & alia *l* decimo ſeptimo Calendas Iunii ſubſequentis anni Coſſ. Vrſo atque Polemio: quę quidem inſcribendæ erant Conſtantini titulo, ſi fuiſſet ſuperſtes; & in ſequentem annum vitam propagaſſet. Sed & quod aliæ *m* reperiantur ab ipſo Conſtantino in hunc vſq; annum ſancitæ: erroris arguuntur qui tradiderunt eum anno Imperii ſui trigeſimo obiiſſe. Quod vero Euſebius ait, eundem quot imperauit, tot annos viuendo duplicaſſe; ſententia Socratis, & aliorum qui eum regnaſſe aiunt triginta vnum annos, dicendus eſt ex hac vita deceſſiſſe anno ætatis ſexageſimo tertio exacto, dum aſſerit imperaſſe annos triginta duos præter paucos menſes & dies. Sed de tempore obitus ſatis.

I. CONST. IMP. OBITVS.
a *Socr. lib. 1. c. vlt.*
b *Hieron. in Chron.*
c *Ruff. l. 1. c. 11*
d *Soz. l. 2. c. vl.*
e *Eutro. l. 10.*

f *Euſ. 4. de Vit. 53.*
g *Epiph. de menſur.*
h *Vict. in Conſt.*
i *Zon. Annal. part. 3.*
k *l. 4. C. Th. de Annon. & Trib. l. 2. C. Th. de diſtr. pign.*
l *Tit. de honor. codicil. C. Th.*
m *l. 1. C. de contrah. empt. & alia.*

De ipſo autem eius morbo, obituque, tradit Euſebius *n*, & alii poſt eum, cum idem Imperator ægrotare cœpiſſet, Helenopolim Bithyniæ ciuitatem acceſſiſſe ad calida balnea, inde vero ingraueſcente morbo Nicomediam petiiſſe; & in eiuſdem ciuitatis ſuburbano ſuſcepto baptiſmo paulo poſt defunctum eſſe, extremo fere die celebritatis Pētecoſtes, ipſa meridie. Sed illud de baptiſmo tunc ſuſcepto, deque eodem Imperatore (quod alii tradunt) in Ariana hæreſi defuncto, iam ſatis ſuperius refellimus. Tacuit autem Euſebius, quod de Conſtantini obitus cauſa peruulgatum fuit, eum à fratribus ſuis potatum eſſe veneno, de quo dicetur paulo poſt. Prænuntiam vero obitus apparuiſſe in cælo crinitam ſtellam, quæ inuſitatæ magnitudinis diu refulſit, auctor eſt Eutropius *o*. Cæterum Ruffinus *p* de eiuſdem agens teſtamento, ait eum, cum liberos ſuos de ſucceſſione Romani Orbis heredes ſcripſiſſet; quoniam Conſtantius, cui Orientis regnum decreuerat, præſens non erat, ſecreto accerſiſſe presbyterum illum quem ei Conſtantia ſoror commendauerat, eidemq; tradidiſſe teſtamentum, accepto ab eo ſacramento ne vlli niſi Conſtantio in manus traderet: id vero cū presbyter præſtitiſſet, eius rei gratia Conſtantiū adeo ei deuinctum eſſe, vt qui imperare cunctis ambiret, ab illo ſe imperari æquanimiter pateretur. Sed quod idem auctor addit, de tractata poſt hæc ab eodem presbytero cum Conſtantio Arii reſtitutione; iam omnia de Ario ſub Conſtantino conſummata fuiſſe, ſatis ſuperque demonſtratum eſt ſuperius. De concredito vero teſtamento illi presbytero, aſſertores ſunt etiam Socrates *q* & Sozom. *r*.

II.
n *Euſeb. 4. de Vit. 61. &c.*
VBI, ET QVOMODO MORTVVS.

o *Eutr. li. 10.*
p *Ruff. l. 1. c. 11*
TESTAMENTVM CREDITVM PRESB. ARIANO.

q *Socr. l. 1. c. vlt.*
r *Soz. l. 2. c. vl.*

III. Funus.

Porro Conſtantini corpus aurea capſula incluſum, & purpura contectum, delatum eſt ab exercitu ingenti pompa Conſtantinopolim; atque ibi in Palatio excelſo loco collocatum, luminibus circumquaque ſuper aurea candelabra accenſis: eidemque purpura & diademate ornato, omnes conſueti honores à Ducibus, Senatu, & populo, tanquam ſuperſtiti per multos dies tributi ſunt; donec qui ex Cæſaribus eius filiis vicinior erat (nam omnes tunc aberant) Conſtantius Conſtantinopolim aduenit: à quo honorificentiſſime curatum eſt funus, ipſis Dei ſacerdotibus & vniuerſo populo diuinum per preces cultum adhibentibus, & pro eius anima Deum orantibus. Quæ omnia, aliaque de pio ipſius funere, ac ritibus ac cæremoniis in eo obſeruatis, deque luctu publico totius Imperii Romani, pluribus Euſebius *a*. Quod vero Eutropius tradit, Conſtantinum inter diuos eſſe relatum; vel potuit ille intellexiſſe recenſita officia, à Chriſtianis ei poſt mortem exhibita; vel quid aliud à Gentilibus Senatoribus more patrio actitatum. Illud quidem notum eſt omnibus, à Græcis ſolemni celebritate coli vt Sanctũ. At quod ad locum ſepulchri ſpectat; quantumlibet eum ſummo honore funeratũ atq; ſepultum Euſebius prędicet; nequaquam tamen auſus eſt Conſtantius tumulare intra ipſam baſilicam Apoſtolorum, ſed foris in atrio, ſeu veſtibulo; vt ſcribit; & in gloriam Apoſtolorum extollit S. Ioannes Chryſoſt. *b*. In eadem vero Apoſtolorum baſilica, poſt hæc non tantum Imperatores, ſed & Epiſcopos ſepeliri conſueuiſſe, Sozom. *c* teſtatur; *quippe cum* (inquit) *dignitas ſacerdotalis Imperii dignitati par ſit, immo vero in locis ſacris primas partes obtineat.*

a *Euſeb. 4. de Vit. 66. vſque ad finem libri.*

Sepultus in atrio baſilicæ.

b *Chryſ. hom. 26. in Cor. 2. & hom 66. ad pop. Antioch.* c *Soz. l. 2. c. vlt. in fin.*

VI.

d *Niceph. l. 8. c. 55.*

Conſtantini autem effigiem, & egregiam corporis habitudinem, Nicephorus *d* deſcribit: animæ vero faciem ex rebus geſtis facile deprehendes; quam (præter ea quæ ſuperius paſſim recenſita ſunt) Ethnici quoque ſcriptores quibuſdam lineamentis expreſſere. Etenim Victor *e* ait, commodiſſimum rebus multis fuiſſe; calumnias ſedare legibus ſinceriſſimis, nutrire artes bonas, præcipue ſtudia litterarum: legere ipſum, ſcribere, meditari, audire legationes & querimonias prouinciarum. Eutropius *f* autem, ciuilibus artibus, & liberalibus ſtudiis deditum fuiſſe, affectatorem iuſtitiæ & amoris: eaq; omnino ſibi & liberalitate & docilitate quæſiuiſſe. Dat tamen ei Victor crimini, quod fuerit laudis auidiſſimus: ſed id de laude militari intelligendum, Eutropius docet, dum ait innumeras in eo animi corporiſque virtutes claruiſſe: militaris gloriæ appetentiſſimum: fortunam in bello proſperam fuiſſe, verum ita vt non ſuperaret induſtriam. At hac ex parte laude quoque digniſſimus Conſtantinus extitit: quippe qui omnes aduerſus tyrannos & barbaros vni Chriſto victorias acceptas ferens, id quoque omnibus pene edictis ingenue profeſſus eſt.

e *Vict. in Conſtant.*

f *Eutrop. l. 10.*

Vindicatur a calumniis Gentilium.

V.

g *Am. l. 21.*

Rurſum vero ea reperitur apud Ammianum *g* Iuliani Apoſtatæ in Conſtantinum querela, quod magiſtratus ampliſſimos contulerit quoq; barbaris. Sed inſulſe nimis & leuiter hoc ipſum effutiiſſe, quippe qui multo grauius eadem in re peccauerit, idem Ammianus licet ei addictiſſimus affirmat. Quid a. adeo nouum atq; mirandum, ſi Cõſtantin. preſſus bellis ciuilibus, eiuſmodi magiſtratib. barbaros ſibi deuinxit: cum ex barbarorũ nationib. homines ſciuerit etiam ad ipſum Romanum Imperium adminiſtrãdum iam antea plurimos peruenisse? Sed grauius carpitur ab eodem Iuliano, quod delitiis deditus fuerit, conuiuiis tantum & comæ capitis exornandæ intentus; quam ob cauſam fingit Deorum ſententia iudicatum ne inter Deos, ſed cum Dea deliciarum ac veſte muliebri amictus ageret. Verum hæc ſatis refelluntur, quod idem Imperator tum ab omnibus aliis dux fortiſſimus prædicetur, tum ab ipſo etiam Iuliano: qui talem eum cogitur affirmare, dum inter alios ab eo domitos barbaros, Dacos ait Romano Imperio ſubiugaſſe, tanto iam ante labore à Traiano vix tandem ſuperatos: quos ſuperbe excuſſo è ceruicib. iugo Romano redditos formidabiliores, poſt tot Imperatores ſolus Conſtantinus Crucis virtute perdomuit.

VI.

Quod autem Iulianus ait, illum exornandæ comæ fuiſſe intentum: diſplicuit forte pexa Conſtantini coma Cynico, canem in hircum barba & capillo mutanti: ac iniquo ferenti animo ſe ea de cauſa à Chriſtianis carpi dicteriis atque ſcommatibus: cum alioqui omnia ferme eiuſdem ipſius Iuliani numiſmata, eius vultum reddant capite ſertis contextis ex margaritis ornato. Sed quod carpit Conſtantinum, ad illud viſus eſt alludere, quod ait Victor, eum conſueuiſſe exornare caput perpetuo diademate: quod quidem gemmatum fuiſſe, muliebre præſeferens ornamẽtum, docent antiqua eiuſdem Conſtantini numiſmata. Cur autem ipſe laureas demum in aurum gemmaſq; mutauerit: exiſtimatur pie ſancteq; feciſſe, quod exhorreret quæcunque ſciret ex Gentilium ſuperſtitionis officina manare. Et cui adhuc Gentili Apollinem comitante Victoria miniſtraſſe laureas, Gallicanus orator in Panegyrico quarto teſtatur: eidem facto Chriſtiano indecens viſum eſt, ex arbore Apollini dicata victricia inſignia ſumere, qui cunctas CHRISTO victorias ferret acceptas. Ideoq; maluit imitari ſanctiſſimum Regem Dauid, ex quo Chriſtus ſecundum carnem, qui de ſe ipſo à Deo coronato ait *a*, poſuiſſe Deum in capite ſuo coronam de lapide pretioſo; quemque diuina Scriptura *b* teſtatur conſueuiſſe regium ornare caput corona illa ex gemmis & auro, quam abſtulerat è vertice Melchon. Cæterum ſic Conſtantini exemplum ſecuti ſunt poſteriores Impp. vt tamen interdum laureis in numiſmatibus appareant coronati: quod conſtat abſque veræ pietatis offenſa, ex inolita penes Imperatores conſuetudine factitari potuiſſe: cum omnia, teſtante Apoſtolo *c*, munda ſint mundis.

Coronam cur ex gemmis gereret.

a *Pſal. 20.* b *1. Paral. 20*

c *Tit. 1.*

VII.

d *Pomp. Læt. in Vit. Conſt. in fin.*

e *Euſeb. 4. de Vit. 29. 22. 55.*

Fuit dicendi peritus.

f *Ap. Euſ. poſt Vit. Conſt.*

Sic autem munditiesfuit Conſtantino cordi, vt tamen, licet obduratis iam militia membris, ab effeminatis deliciis abhorreret. Vnde & ſolitus *d* erat frequenter dicere iis qui eum ab immenſis ſuſceptis laboribus auocare tentarent, Imperatores non debere recuſare labores pro vtilitate Reipublicæ. Denique ſi quid à bellorum curis, & adminiſtratione tam vaſti Imperii ſupereſſet, Euſebius *e* teſtatur illud in ſcribendo & alios docendo inſumere conſueuiſſe: adeo vt vſque ad extremum vitæ tempus, orationes conſcribere & recitare minime prætermiſerit. Sed perierunt iſtæc nobiliſſima Imperatoris monumenta: quæ ſi æſtimanda ſunt comparatione vnius orationis, quæ ſupereſt *f Ad Sanctorum Cœtum* inſcripta: talis habendus eſt Conſtantinus, vt in eo dicendi genere non ſolum inter Chriſtianos Imperatores, ſed & complures alios oratores, illi peritia & facultate ſcribendi concedat: quem & liberalibus ſtudiis deditum fuiſſe, & legere, ſcribere, ac meditari ſolitum, teſtimonio quoque Ethnicorum vidimus. Cur autem voluerit Deus eum adeo proſperis rebus clareſcere, Sanctus Auguſtinus *g* hanc rationem affert: *Bonus Deus* (inquit) *ne homines, qui eum crederent propter æternam vitam colendum, has ſublimitates & regna terrena exiſtimarent poſſe neminem conſequi, niſi dæmonibus ſupplicaret, quod hi ſpiritus in talibus multum valerent, Conſtantinum Imp. non ſupplicantem dæmonibus, ſed ipſum verum Deum colentem, tantis terrenis impleuit muneribus, quanta optare nullus auderet. Cui etiam condere ciuitatem Romano Imperio ſociam, velut ipſius Romæ filiam, ſed ſine aliquo dæmonum templo ſimulacroque conceſſit. Diu imperauit, vniuerſum Orbem Romanum vnus Auguſtus tenuit, & defendit, in adminiſtrandis & gerendis bellis victorioſiſſimus fuit: in tyrannis opprimendis per omnia proſperatus eſt: grandæuus ægritudine & ſenectute defunctus eſt: filios imperantes reliquit. Sed rurſus ne Imperator quiſquam ideo Chriſtianus eſſet, vt felicitatem Conſtantini mereretur; cum propter vitam æternam quiſque debeat eſſe Chriſtianus: Iouianum multo citius, quam Iulianum abſtulit.* Hęc Auguſtinus, cum & paulo ante egregie diſſeruiſſet, non tam ex rerum temporalium affluentia, rebuſq; belli & pacis tempore præclare geſtis, Chriſtianorum Principum felicitatem metiendam eſſe, quam ex morum præſtantia.

g *Aug. 5. de ciuit. 25.*

Cur a Deo tanta conſecutus eſt bona.

VIII.

h *Euſeb. 4. de Vit. 68. 69.*

Tres eius filii imperant.

Iam vt ad nouos Imperatores eiuſdem Conſtantini filios, ſtylum conuertamus: ii ſimul atq; pater ipſorũ ex hac vita ſublatus eſt, tam Senatus quam militum votis confirmati, (quod ſcribit Euſeb. *h*, & alii) quiſq; relictam ſibi ex patris teſtamento Imperii partem accepit; nempe CONSTANTINVS natu maximus cunctas trans Alpes regiones: CONSTANTIVS Thraciã, & vniuerſam Aſiam: atq; Orientem, cum Ægypto; CONSTANS natu minimus Romam ipſam cum Italia, Africa, Sicilia & reliquis inſulis, Illyrico,

Macedonia, & vniuerſa Græcia; aliaſq; circum prouincias, vſq; ad Thraciam. Sic enim inter ipſos Imperium eſſe diuiſum, auctores tradunt.

IX.
CONSTANTIVS SÆVIT IN PROPINQVOS.
a Zoſ. lib. 2.

Conſtantius autem cum liberas ſuæ ditionis habenas nactus eſſet, confeſtim ſæuire cœpit in domeſticos Conſtantini, atq; in ipſos præcipue conſanguineos. Ac primum quidem (inquit Zoſimus *a*) Conſtantium patruum à militibus interfici curauit, deinde Delmatio Cæſari ſimiles inſidias ſtruxit; ac veluti contra cognationem vniuerſam conſpirans, etiam his Annibalianum adiecit, cum ſubornaſſet milites, vt acclamarent alterius neminis imperium ſe ferre poſſe quam filiorum Conſtantini. Hæc de necibus affinium Zoſimus: de aliis vero clariſſimis viris ſubdens, imprimis ait interfectum eſſe Optatum, qui PATRICII dignitatem adeptus à Conſtantino fuerat: quem (inquit) honoris titulum primus Conſtantinus excogitauit, lege ſanciens vt qui eum conſequerentur, ſupra ipſos præfectos Prætorio conſiderent. Porro *Patricii* nomen eandem ferme cum ipſa Vrbe Roma originem habuiſſe, ex Liuio, Dionyſio, Plutarcho, Suetonio, ac cæteris priſcis auctorib. conſtat: ſed vt ea dignitas tot aucta priuilegiis eſſet Conſtantinopoli, Conſtantinus merito dicendus eſt auctor: quæ quidem tanta erat, vt non tam ea Conſulatu, quam Conſulatus ea illuſtraretur *b*: neciam (vt olim) Patricii appellarentur, à Patribus, qui & Senatores erant; ſed quod dicerentur *c* Patres Imperatoris: quorum inſignia (quantum ex Caſſiodoro *d* colligitur) erant chlamys, cingulum, calcei picti, & ſella ſublimis.

DE HONORE PATRICIATVS.

b l. 1. & 3. C. de Conſul. l. 12
c l. vlt. eod.
d Caſſiod. 6. Var. 2. & l. 8. ep. 9. 10. 11.

X.
ABLAVII INFELICISS. EXITVS.
e Am. l. 22.

Inter alios quoq; clariſſimos viros, ipſo Conſtantii Imperii ingreſſu necatos, adnumerat Zoſimus *Ablauium* Conſularem, & Præfectura Prætorii aliiſque inſignibus decoratum: qui cum ex humillima origine ad tantam perueniſſet ſub Conſtantino celſitudinem, vt & Imperatore plus poſſet, & filiam ſuam Olympiadem Conſtanti fratri Conſtantii vxorem ſpopondiſſet, (quam poſtea Conſtantius *e* nuptui tradidit Arſaci Armeniæ Regi) & ipſum Conſtantium ei Conſtantinus pater commendaſſet; merito nominatus eſt *Pila fortunæ*, quod eleuatus ſublimis, deorſum rurſus magno ac miſerando caſu demiſſus ſit: cum videlicet poſt ademptam ei à Conſtantio adminiſtrationem, ſecurus in Bithynia apud extructam ſibi olim villam regiam conquieſcens; acceptis ab eodem Conſtantio ſimulatoriis litteris, purpuram ei denuntiantibus, à ſicariis eam deferre fingentibus confoſſus eſt, & in fruſta diſſectus: quam rem geſtam Eunapius *f* deſcribit.

f Eunap. in Vit. Philoſ.

XI.
g Eutr. li. 10.
h Vict. in Conſt. in fi.
i Cedr. in cōp.
k Hiero. in Chron
l Panuin. in Rom. impp.
CAVSA NECIS PROPINQVORVM.

Sed quod ſpectat ad necem, quam ex Zoſimo diximus, Delmatii Cæſaris; Eutropius *g* ait, eum oppreſſum eſſe factione militari, Conſtantio ſinente potius quam iubente. Eundemque vi militum ſublatum, Victor *h* affirmat: quod alii *i* anno ſecundo, alii *k* tertio Conſtantii, alii *l* rurſum ſub huius anni Coſſ. factum tradunt. Cauſam autem inferendæ necis patruis ſuis, Conſtantio Cedrenus hanc tribuit, quod Conſtantinus ab iiſdem ſuis fratribus veneno potatus, ſua manu ſcriptis litteris mandaſſet Conſtantio vt à patruis ſibi caueret, ac in eos vlciſceretur; eaſq; litteras Euſebium Nicomediæ Epiſcopum accepiſſe, & Conſtantio ex Oriente reuerſo tradidiſſe, atque magnam inde apud eum conſecutum eſſe auctoritatem. Eademq; ratione Artemius *m* Præfectus Auguſtalis, coram Iuliano Apoſtata Conſtantinum de imperata fratrum nece excuſauit: nempe quod ipſi venenum ei miſcuiſſent, nulla omnino ab eo affecti iniuria.

m Act. Artē. ap. Metaphr. & Sur. 20. Oct.

XII.
n Socr. l. 3. c. 1.
o Soz. l. 5. c. 2.
GALLVS ET IVLIANVS SALVATI.

Porro cum prædicto Delmatio Cæſare, filio Delmatii fratris Conſtantini, in periculum quoque necis (inquiunt Socrates *n* & Sozomenus *o*) inciderunt *Gallus & Iulianus* eius patrueles; niſi Gallum ægra valetudo, qua mox obiturus expectabatur; Iulianum ætas tenera liberaſſet, qui nondum annum octauum compleuiſſet. Hæc illi. Sed quod pertinet ad Iuliani ætatem; cum de eo ſcribant, vixiſſe annos triginta vnum; quem conſtat occiſum anno Domini treceteſimo ſexageſimo tertio, dicere opus eſt hoc anno fuiſſe tantum quinquennem; Gallum vero duodennem, quem liquet defunctum eſſe anno Chriſti trecenteſimo quinquageſimo quarto, ætatis autem (vt habet Ammianus *p*) vndetrigeſimo. Cæterum etſi eundem ambo patrem haberent, nempe Conſtantium fratrem Conſtantini, ex Maiore Conſtantio & Theodora Maximiani Auguſti filia genitum, diuerſis tamen matribus ſunt nati, Gallus nimirum Galla ſorore Ruffini & Cerealis Conſularium virorum, Iulianus vero Baſilina nobiliſſima femina, eademq; Chriſtiana ac pientiſſima: quem & natum eſſe Conſtantinopoli, Ammianus *a* eſt auctor.

p Am. l. 24. in fin.

a Id. lib. 22.

XIII.
EDVCATIO ILLORVM.

Poſt euitatum autem eiuſmodi periculum, tradit Sozomenus eoſdem iuſſu Conſtantii ſumma induſtria variis diſciplinis & exercitationibus inſtructos eſſe; cumq; & ſacris litteris imbuerentur, (ſiue ſponte, ne qua affectati Imperii poſſet de eis exoriri ſuſpicio; ſiue arte Conſtantii, vt omnem illis regnandi ſpem amputaret:) in cleri ordinem cooptatos eſſe; adeo vt ſacros etiam libros in Eccleſiaſticis conuentibus populo legerent. Quod præter Sozomenum, Gregorius *b* quoque Nazianzenus, & alii ferme omnes aſſerunt. Tradunt inſuper; cum aliquando ſacram martyris Mamæ, ſiue Mamantis, ædem ambo conſtruendam opere inter ſe diſpertito ſuſcepiſſent, Galli quidem opus rite profeciſſe & perfectum eſſe, Iuliani vero modo corruiſſe, modo ex ipſis fundamentis auulſum eſſe, deniq; terram detrectaſſe vel ipſa fundamenta ſuſcipere, & vi quadam ex aduerſo vrgente quicquid apponeretur reieciſſe. quod quidem vaticinium extitit futuræ Iuliani impietatis, dum cordium ſcrutator Deus, munus Galli, vt olim Abel ſacrificium, rite oblatum ac diuiſum libenter ſuſcepit; Iuliani vero non ſecus ac Cain, licet bene oblatum, male tamen diuiſum repulit.

b Gr. Naz. or. 1. in Iulian.

IVLIANI DONVM RESPVITVR A MARTYRE.

XIV.
c Socr. l. 3. c. 1. Soz. l. 5. c. 2.

Cæterum Gallo *c* Epheſum inſtituendo miſſo, Iulianus Conſtātinopoli diutius commoratus, cum ob ingenii præſtantiam dignus ab omnibus ſperaretur Imperio, à Conſtantio ea de re commoto miſſus eſt Nicomediam; (cuius ciuitatis Epiſcopum Euſebium materno genere, licet longius attigiſſe, Ammian. teſtatur:) adhibitis tamen cuſtodibus, ne Libanii Sophiſtæ tunc ibi degentis, vel aliorum Gentilium ſcholas adiret, in quorum religionem iam decliuis eſſe videretur. Inſtitutum enim ſe à puero ſub Gentili philoſopho Mardonio eunucho natione Scytha & ab eodem Ethniciſmi rudimenta ſuſcepiſſe, ipſemet Iulianus in Miſopogone non obſcure ſignificat. Cum autem Nicomediæ Maximus philoſophus Epheſius, non ſolum Gentilis, ſed & magus, ei notus factus eſſet, idem ab eo cum philoſophiæ & magiæ ſtudio odium quoque hauſit Chriſtianæ religionis, & per eiuſdem vaticinia in ſpem Imperii maiorem erectus eſt. Sed his rebus Imperatori nuntiatis, timore perculſus cutem abraſit, & vitam monaſticam ſimulauit, ſecreto tamen Gentilem ſuperſtitionem colens. Poſtea vero in Aſiam concedens, totum ſe, licet occulte præ metu Conſtantii, iiſdem magiæ & Gentilitatis ſtudiis dedit, familiaritate vſus Iamblichi, Ædeſii, aliorumque eiuſmodi philoſophorum pariter ac magorum, quos recenſet Eunapius *d* Sardianus, dum de Iuliani ſtudiis & pernici ad dicendum ingenio agit.

SECRETO FAVET GENTILISMO.

MONACHVM SIMVLAT.

d Eunap. in Vit. Philoſ.

XV.

At hæc modo de Galli & Iuliani inſtitutione ſatis: quæ quidem etſi multis poſt hæc, iiſdemque diuerſis annis geſta eſſe noſcantur; quod tamen certum cuiuſque rei tempus ignoretur, hic in vnum colligere voluimus *e*; ne forte aliis annis ſingula collocare ſtudentes, longius aberraremus. Quæ vero poſt iſta de vtroque ſubſecuta fuerint, dicemus inferius in aſſumptione Galli in Cæſarem. Sed quod pertinet ad conſilium Conſtantii in eorundem educatione, Gregorius *f* Nazianzenus tradit, eam ipſum diligenter curaſſe, primum vt ſe de reliquorum propinquorum necibus purgaret, velut ex ſui animi ſententia minime admiſſis; deinde vt iis ad Imperii ſocietatem adſciſcendis, magnitudinis animi argumentum ederet: poſtremo, vt Principatum his incrementis firmius ſtabiliret.

e Baronius tamē non omnia hoc anno poſuit, ſed quadam an. 345.

f Gr. Naz. or. 1. in Iulian.

XVI.
CONST. IMP. ADHÆRET ARIANIS.

At qui ſummam induſtriam in iis optime educandis adhibuit, ipſe Conſtantius aures aperiens Euſebio Epiſcopo Nicomedienſi, & illi presbytero quem olim Conſtantia fratri Conſtantino commendauerat: cito miſer à paterna fide deſciuit, & in barathrum Arianæ hæreſis decidit: qua & vniuerſa ipſius aula infecta eſt, corruptis ab eodem preſbytero, tum Euſebio eunucho Imperatorii cubiculi Præ-

fecto, & aliis collegis ſpadonibus, (quorum ſummam fuiſſe apud Conſtantium auctoritatem, tam noſtri quam Ethnici ſcriptores queruntur:) tum ipſa Imperatoris vxore Euſebia, & cæteris aulæ mulierculis: indeque malum in reliquas ciuitatis familias, & mox in vniuerſas Orientis vrbes ſerpſit. Narrant hæc pluribus Socrates *a*, & alii: eademque ab eunuchis maxime promota eſſe, eſt etiam querela Athanaſii *b*: qui egregie ait, Arianam hæreſim abnegantem Filiū Dei, præſidium ſibi ex Eunuchis comparaſſe, hominibus vt natura ita animo ad gignendum ſterilibus, & qui proinde ægre paterentur vllam mentionem de ſobole, nempe Filio Dei fieri. Ad quæ vero tam hi quam alii Ariani, aduerſus Catholicos & fidem Nicænam patranda, Conſtantium impulerint, dicetur inferius ſuis quibuſque temporibus.

a *Soc. l. 2. c. 2.*
b *Athan. ep. ad Solit.*
ARIANA HÆR. PRÆSIDIVM QVÆRIT AB EVNVCHIS.

XVII. SYNOD. ROMAN. SVB IVLIO.

Huius quoque anni Coſſ. Feliciano & Titiano, decimo octauo Calendas Octobris conſignata reperitur ROMANA SYNODVS *c* ſub Iulio Papa centum ſexdecim Epiſcoporum: de qua nihil præter confeſſionem rectæ fidei, & deteſtationem Arianæ hæreſis reperitur. Cæterum cum in ea Maximianus Conſul cum Feliciano ponatur, inde (vt puto) idem error irrepſit in librum de Romanis *d* Pontificibus: cum Caſſiodori & Græcorum Faſtorum conſenſu, Feliciano nonniſi Titianus collega iungatur. Sed & quamuis eadem Synodus aliis inſuper chronographiis ſignetur, nempe Conſtantii & Conſtantis Auguſtorum anno quarto, & Indictione ſexta: ne tamen iis fidem adhibeamus, aut Synodum in alium annum referamus, illa potiſſimum ratio prohibet, quod facilius fuerit in notas numerorum errores illabi, quam in ipſa Conſulum nomina.

c *Tom. 1. Cōc.*
d *Lib. de Rom. Pont. in Iul.*

XVIII. DE IVLIO MATERNO.

Porro qui inter paucos illos iiſdem Synodi Actis recenſitos ex tanto numero Epiſcopos, nominatus reperitur *Iulius* Mediolanenſis; ſuſpicione interdum pulſor eundem hunc eſſe cum *Materno* eiuſdem ciuitatis Antiſtite, antiquis ſcriptis & memoria anniuerſaria ex Tabulis Eccleſiaſticis celeberrimo, qui cognominatus fuerit *Iulius Maternus*: eundemque illum eſſe, cuius extat nobiliſſimus commentarius *e De Myſteriis & erroribus profanarum religionum ad Conſtantinum & Conſtantem Auguſtos*: quo eis perſuadere conatur, vt quod reliquum eſſet Gentilitiæ ſuperſtitionis penitus abolerent. Nomina enim & tempora probe conſentiunt: licet in titulo nomen tantum Epiſcopi deſideretur, errore forſitan librariorum omiſſum. Ex quibus etiam intelligi datur *f*, diuerſum hunc Iulium Maternum ab eo fuiſſe, qui librum *de Matheſi ad Lollianum Proconſulem* inſcripſit. Longe enim abeſſe videtur, vt qui adeo diſerte & pie de Chriſtiana religione aduerſus Gentilium ſuperſtitionem tractatum ediſſet, idem poſtea de Matheſi omni ex parte impium ſcripſerit. Cæterum hæc minime oportuit prætermiſiſſe, cum ob alia, tum quod in eadem de Myſteriis ſcriptione auctor ſæpe mentionem habet de victoriis aduerſus Britannos & alios barbaros ab iiſdem Impp. Conſtantino & Conſtante diuina virtute partis, quarum nulla pene memoria apud alios ſcriptores reperitur: quæ quidem contigiſſe videntur, cum patre agente in Oriente, ipſi Occidentale adminiſtrarent Imperium. Reperiuntur *g* enim hactenus numiſmata Conſtantini Iunioris adhuc Cæſaris; cum inſcriptione ALAMANNIA DEVICTA.

e *in Bibl. Patr.*
f *Baron. an. 355. in pr.*
VICTORIÆ EX CVLTV VERÆ RELIGIONIS.
g *Habet Bar. Ann. To. III. hoc an. in fi. ex Lal. Paſqualini muſæo.*

IESV CHRISTI AN. 338.

IVLII AN. 2.

CONSTANTINI } CONSTANTII } IMP. AN. 2. CONSTANTIS }

I. ATHANASIVS RESTITVITVR.

ANNO Chriſti trecenteſimo trigeſimo octauo, Vrſo atque Polemio Coſſ. cum Athanaſius Treueris in Gallia exul egiſſet (vt teſtatur Theodoretus *h*) annos duos & menſes quatuor, à Conſtantino maiore natu fratrum Imperatorum, qui in Galliis regnabat, in ſuam Eccleſiam ſummo cum honore remiſſus eſt, cum litteris ad Alexandrinos, quas recitant iidem Athanaſius *a* & Theodoretus *b*, necnon Sozomenus *c*, & Socrates *d*: hicq; poſtremus Ruffinum etiam iure redarguit *e*, quod in hiſtoria eorum quæ paſſus eſt Athanaſius, temporis ordinem inuerterit, quem & nos ſuperius refellimus, quod eius damnationem in Conciliabulo Tyrio ſub Conſtantio ponit, & antequā reſtitueretur Alexandriam, ſexennio latuiſſe putet. Porro & illud falſum magis, quod apud Epiphanium *f* legitur, Athanaſium exulem manſiſſe in partibus Italiæ annos plures, quam duodecim aut quatuordecim. Nam & qui eum reſtituit Conſtantinus, haud quadriennium exegit in Imperio; ſed & ſtatim poſt obitum patris id præſtitiſſe: eædem eius litteræ non obſcure ſignificant.

h *Theo. l. 2. c. 1*
a *Athan. Apol. 2.*
b *Theo. ib. c. 2.*
c *Soz. l. 3. c. 2.*
d *Socr. l. 2. c. 2.*
e *Ibid. c. 1.*
f *Epip. hær. 68*

II.

Cæterum cum Athanaſium (quod ait Theodoretus) omnes tum ciues tum ruſtici, tum nobiles, tum plebeii, cupide perlibenterque excepiſſent; ſed & (quod alii *g* addunt) populorum vndique accurſus deſiderio eius videndi fierent, & vbique per Eccleſias lætitiæ & gratulationes Deo redderentur; Conſtantius quoque Imperator tametſi inuito animo ferret eius reſtitutionem, quod ex perſuaſione Euſebianorum (vt Socrates & Sozomenus docent) iam cogitaret de ſubrogando alium Alexandriæ in ipſius locum; tulit tamen, tum quod ex Magni Conſtantini voluntate id ſe facere Conſtantinus Iunior profiteretur; tum ne ſi aduerſaretur, fratrem natu maiorem infenſum ſibi redderet. Porro non tantum Athanaſium, ſed & reliquos Ægyptios Catholicos Epiſcopos, qui eius cauſa antea pulſi fuerāt, ſuas recepiſſe Eccleſias: teſtatur ipſemet in Synodali epiſtola *h* ex Concilio Alexandrino, quod paulo poſt celebrarunt. Quid vero rurſum in eundem Athanaſium Ariani, quibus eius reditus moleſtiſſimus extitit, moliti ſint, dicetur anno ſequenti.

g *Ep. Synod. Conc. Alex. ap. Athan. Apol. 2.*
h *Ap. Athan. Apol 2.*

III. CONSTANTIVS CVRATVR A SPIRIDIONE.

Interea hoc ipſo anno, iiſdemque Coſſ. cum idem Conſtantius Antiochiam Syriæ ſe contuliſſet ob expeditionem aduerſus Perſas parandam; (quod & data ab eo ibi reſcripta *i* declarant:) idem vlcere, incurabili plane morbo affectus, & (vt putatur) diuinitus immiſſo, vt à qua deflectere occœperat, pietatem ſolicitius cuſtodiret; oſtenſis illis in viſione duobus ignotis Epiſcopis, qui ſoli poſſent eum ſanitati reſtituere, accerſens celebriores vndique Antiſtites, cum inter eos agnouiſſet, qui ipſi demonſtrati fuerant, magnum illum *Spiridionem* Trimithuntis in Cypro Epiſcopum, de quo ſupra, & *Triphyllium* eius diſcipulum, tunc quidem nondum Epiſcopum, ſed poſtea promotum ad ſedem Ledrenſem: ſupplex factus Spiridioni, ſtatim vbi Sanctus manum ſuam capiti ipſius impoſuit, priſtinam ſanitatem recuperauit: cui Sanctus ſalutaria impertiens monita, hortatus eſt vt patrem ſe & curatorem ſubditis ſuis exhiberet, & accurate pietatem cuſtodiret, nec vel tantillum ab Eccleſiæ ſenſu atq; doctrina deflecteret. Rem geſtā eius Acta *k* plurib. narrant: quorum licet auctor non prodatur qui ſcripſit, creduntur tamen ſoluta oratione ex illis eſſe deducta: quæ idem ipſius diſcipulus Tryphillius (vt teſtatur Suidas *l*) verſibus Iambicis cecinit.

i *l. 4. C. Th. de temp. curſu, & l. 23. C. eod. de Decurion.*
k *Ap. Metap. & Sur. 12. Dec.*
l *Suid. verb. Triphyl.*

IV.

Sed & cum eodem tempore Sapores potentiſſimus ille Perſarum Rex, audita Conſtantini morte, cuius ſumma potentia ſæpe coercitus, minime auſus fuerat inuadere Romanum Imperium: validiſſimo exercitu comparato, Niſibin munitiſſimam Meſopotamiæ ciuitatem (quam alii Antiochiam Mygdoniæ vocant, ſitam in finibus Romanorum & Perſarum) dura obſidione cinxiſſet, (quod quidem ipſo exordio Imperii Conſtantini accidiſſe, Hieronymus *m* & Theodoretus *n* teſtantur:) eaque iamiam potiturus eſſet; idem ad preces *Iacobi* eiuſdem ciuitatis Epiſcopi, primo diuina viſione repulſus, deinde immiſſus in eius copias examinibus cyniphum & culicum, quibus miſere agitarentur equi & elephantes vna cum ſeſſoribus, obſidionem ſoluere coactus, in Perſidem rediit. Rem geſtam pluribus narrat Theodoretus *o*. Hæc autem felicia Romanum Imperium meruiſſe per eundem Iacobum, declarauit etiam euentus; dum quoad vixit, licet ſæpe munitio illa tentata *p*, nunquam tamen valuit ab hoſtibus capi: immo & eodem ex hac vita ſublato, quamdiu corpus illius Niſibi manſit, plane facta eſt inexpugnabilis. Quam

m *Hier. in Chron.*
n *Theod. in Philoth. in Iacob. Niſib.*
IACOBI NISIB. PRECIB. REPVLSI PERSÆ.
o *Id. 2. hiſt. 30*
p *Hiero. in Chron. an. 1. Conſtantii.*

a Gennad. de vir. illuſtr. c. 1

eius virtutem præſentiens iam olim Conſtantinus, omnino præceperat vt poſt mortem intra muros vrbis ſepeliretur ob cuſtodiam eius: ſicut teſtatur Gennadius *a*, dum eiuſdem Iacobi inſignes commentarios Syra lingua ſcriptos enumerat.

V. CONSTAN. INDVRATVS.

Porro tanta iſta quæ diximus Conſtantio Imperatore, hoc anno præſtita, ſatis eſſe poterant ad eum continendum in fide Catholica, per cuius cultores tot ſibi à Deo beneficia impertiri cerneret. Sed plane accidit ei, quod Pharaoni, dum percuſſus à Deo, Moyſen lubenter & Aaron, à quibus ſalutem conſequeretur, audiuit: ſed eos curatus contempſit, ſuſceptæ ſemel inhærens impietati. Quid autem poſt hæc Conſtantius de rebus religionis egerit, dicetur inferius ſuis locis. Hoc vero anno, inter alias Reipublicæ vtiles leges, quas promulgauit, Famoſos libellos *b* cremari iuſſit; & Delationibus *c* occultis nihil licere in fortunas hominum decreuit.

b l. 5. C. Th. de lib. fam.
c l. 4. C. Th. de petit.

IESV CHRISTI AN. 339.

IVLII AN. 3.

CONSTANTINI
CONSTANTII } IMP. AN. 3.
CONSTANTIS

I. ARIANI ACCVSANT ATHANAS. APVD ROM. PONT. ET IMPP. OCCID.

ANNO Chriſti trecenteſimo trigeſimo nono, duobus Augg. Conſtantio ſecundum & Conſtante Coſſ. Euſebiani indigne ferentes Athanaſium in Eccleſiam ſuam reſtitutum; vt eum iterum deturbarent, præter veteres calumnias, nouas ſuperaddentes, (nempe quod occaſione ipſius reditus plurimæ cædes patratæ fuiſſent, recuſante populo ipſum recipere: itemque quod cum à Synodo damnatus eſſet, abſque alia Synodo ſedem propria auctoritate contra canones recipere præſumpſiſſet: ac denique quod frumentum ſolitum exhiberi ex Conſtantini Imperatoris liberalitate Ægypti ac Libyæ viduis, ſurripuiſſet:) legationem aduerſus eum mittunt ad Iulium Romanum Pontificem, & ad Occidentis Imperatores Conſtantinum & Conſtantem. Teſtatur id ipſe Athanaſius *d*: qui rem ab iiſdem legatis apud Imperatores geſtam vno verbo abſoluens, ait eos ab illis cum pudore reiectos eſſe, cum alii miſſi ab ipſo Athanaſio legati mendacia eorum refutaſſent. Quid autem apud Iulium Romæ actum ſit, fuſe declarauit idem ipſe Iulius litteris *e* ad Arianos poſtea redditis: ex quibus in ſumma habetur, Arianorum legatos in omnibus ab Athanaſii presbyteris confutatos ac profligatos, Concilium Generale poſtulaſſe, in quo maturius cuncta examinarentur. Tradit eadem Athanaſius iterum *f*. Sed de Synodo dicetur anno ſequenti.

d Athan. ep. ad Solit.
e Ext. ap. Athan. Apol. 1.
f Athanaſ. Apol. 2. & ep. ad Solit.

II. *g l. 4. C. Th. quor. appell.* LEX ADVERSVS ADVLTEROS.

Hoc autem anno, iiſdemque Coſſ. ab Imperatoribus lex ſancita *g* eſt aduerſus adulteros; qua iuſſerunt, vt manifeſtis probationibus adulterio probato, fruſtratoria prouocatio minime admitteretur: ſed pari ſimilique ratione ſacrilegi nuptiarum tanquam manifeſti patricidæ inſuerentur culeo viui, vel exurerentur. Porro cum Imperatores nuptiarum corruptores, *ſacrilegos* vocent, & tam diro ſupplicio puniri velint; plane declaratur, alia ratione habitum fuiſſe Chriſtianorum Matrimonium à Gentilium nuptiis, nimirum vt Eccleſiæ peculiare ſacramentum.

* * *

IESV CHRISTI AN. 340.

IVLII AN. 4.

CONSTANTINI
CONSTANTII } IMP. AN. 4.
CONSTANTIS

I. ROM. SYNODVS IN CAVSA ATHANASII.

ANNO Chriſti trecenteſimo quadrageſimo, Acyndino & Proculo Coſſ. indicta eſt à Iulio Romano Pontifice SYNODVS in cauſa Athanaſii, quam (vt vidimus) legati Ariani popoſcerant. Licet autem re vera ea potius fuerit iuſta quædam apparens tergiuerſatio, vt ſic vitarent aduerſus ſe pro Athanaſio pronunciandam à Romano Pontifice ſententiam, quam Synodi ex animo facta poſtulatio: nihilominus ne quid in eos tyrannicum iidem quererentur perpetratum, indulſit benigne Iulius petitioni ipſorum. Sed & vocandi eoſdem ad Synodum ea quoq; cauſa præceſſit, quod Marcellus Epiſcopus Ancyranus, & alii complures ab iis iniuria affecti, Romam venientes, eidem Iulio accuſationum libellos aduerſus eos dediſſent: vt ipſe teſtatur in literis *a* poſtea ad eoſdem ſcriptis.

a Ext. ap. Athan. Apol. 1.

II. *b Theod. li. 2. cap. 4.*

Cum hæc igitur præceſſiſſent, Iulius (inquit Theodoretus *b*) Eccleſiæ canonem ſecutus (de quo dictum eſt ſuperius, in canonibus Niceno Concilio tributis) tum ipſos Euſebianos iuſſit Romam venire; tum Athanaſium, quo pro ſe in iudicio ipſe reſponderet, vocauit. Ad hoc vero miſſos eſſe à Iulio Legatos in Orientem *Elpidium & Philoxenum* presbyteros, teſtatur ipſe Athanaſ. epiſtola ad Solitarios. Sed quaſnam Euſebiani inanes cauſas obtexuerint ne Romam venirent, dicetur anno ſequenti. Athanaſius autē magna animi alacritate eo continuo aduolauit, quod ſciret res Eccleſiaſticas ibi non tyrannice, ſed ſecundum canones pertractari. Cæterum quod prædictæ Iulii literæ teſtentur, Synodum ad conſtitutum tempus Romam conueniſſe, ipſumque Athanaſium annum vnum & ſex menſes ibidem Romæ aduerſarios expectaſſe qui eum accuſarent: ſicque conſtet, Synodi tempus magnam quoque partem anni ſequentis occupaſſe: quid in ea decretum ſit, dicetur ſuo loco. Adduxiſſe vero ſecum reperitur Athanaſius inter alios, *Ammonium*, admirandæ ſanctitatis monachum: quem adeo parum curioſum fuiſſe, Socrates *c* ait, vt nihil ex magnificis Vrbis operibus, præter templum Petro & Paulo dicatum, videre omnino deſiderauerit. Fuit vero longe alius ab illo *Ammone*, æque inſigni ſanctitate & miraculis monacho; quem idem Socrates tradit, cum olim inuitus ad nuptias inductus eſſet, antequam cum ſponſa congrederetur, perſuaſiſſe ei vt ambo in virginali integritate vitam ducerent; amboſq; in monte Nitriæ vitā anachoreticam magna auſteritate egiſſe: ac tandem ipſo ex hoc mundo abeunte, viſam eſſe à Magno Antonio eius animam, comitantib. Angelis in cælum ferri.

ATHAN. ROMAM VENIT AD DICENDAM CAVSAM.
c Socr. l. 4. c. 18

III. INVEXIT IN VRBEM MONACHISM.

Quam autem proficuus fuerit Athanaſii Romam acceſſus, vel ex eo poteſt intelligi, quod in Vrbe diuulgans vitam admirandam Antonii Magni tunc adhuc viuentis, monaſteriorum quoque in Thebaide Pachomii, & Virginum ac Viduarum inuexit primus omnium diſciplinam: quam ad omnes Euangelicæ perfectionis numeros attemperatam, etiam nobiliſſimæ Romanæ feminæ conſectari cœperunt, ſicut de S. Marcella S. teſtatur *d* Hieron. Quamuis enim non defuerint etiam in Occidente Perſecutionis retro temporibus, cum in Vrbe, tum aliis locis, monachi: illos dixerim, qui in ſimilitudinem Pauli atque Antonii à perſecutionib. fugientium, eadem ex cauſa in cryptis, antris, iugis montium, valliumq; conuexis receſſibus deliteſcentes, inſtar Eliç à facie Achab & Ieſabel fugientis, Deum propenſius colerent: Vt tamen eſſent tam virorum, quam mulierum cœtus, qui monaſticam exercerent diſciplinam, id primum accepit Roma ab Antonio Magno per Magnū Athanaſiū; à Romana vero Eccleſia, velut è prom-

d Hier. ep. 16. ad Princip.

prſuario diſciplinæ, aliæ omnes Occidentalis Orbis Eccleſiæ. At de Monachorum origine iam ſatis alibi *a*: de ipſo vero nomine diſputat Auguſt. *b*, aduerſus impios Circumcelliones, illud vt nouum ſugillantes.

a *Sup. an.* 328.
b *Auguſt. in Pſal.* 132.

IV. SYMBOLVM ATHANASII ROMÆ CONFECTVM.

Romæ item cum eſſet Athanaſius, inſigne fidei ſuæ reliquit monumentum, SYMBOLVM, quod hactenus ATHANASII nomine in Eccleſia Catholica publice recitatur. Qui enim Romam citatus ſe contulit iudicandum; quo eius Eccleſiæ communionem mereretur, edidit publicam Catholicæ fidei profeſſionem Latino, ex more, ſermone: quæ cognita atque ſuſcepta, in Romanæ fuit Eccleſiæ ampliſſimo Archiuo, vna cum Actis Synodi tunc ibidem habitæ collocata. Quod vero longo tempore ibi delituerit, minime citata reperitur ab antiquioribus noſtratibus, vel Græcis. Aliquod tamen eius exemplar delatum eſſe ad Africanã Eccleſiam ab aliquo Epiſcopo Africano, qui (vt frequenter accidere conſueuit) tunc Romæ repertus eidem interfuerit Romanæ Synodo, mihi facile perſuadeo; quandoquidem Sancti Auguſtini ſcripta, verbis quibuſdam atque ſententiis eiuſdem Symboli apparent interdum conſperſa. Cum autem è Romanæ Eccleſiæ antiquis monumentis veluti eruderatum emerſit in lucem, cum à Latinis omnibus, Græciſq; ſuſceptum eſt, necnon ab Eccleſia Seruiana, Bulgarica, Ruſſica, Moſcouitica, & aliis: quamuis ab eis dempta inde pars illa fuerit, qua Spiritum Sanctum à Patre Filioque procedere expreſſum habetur, eo falſo prætextu quod ſuperaddita nuper fuerit à Latinis; cum tamen ex capitulo primo Concilii Toletani Quarti liquido appareat, etiam ante annos propemodum mille ea verba ita vt nunc ſe habent, in eodem Symbolo legi conſueuiſſe. Quod vero ab aliquibus feratur Treueris hoc ipſum Symbolum ab Athanaſio in puteo latitante, diuino quodam præuio miraculo eſſe conſcriptum: corruit prorſus fabella hæc: ſiquidem Treueros non profugum, ſed exulem Athanaſium perueniſſe: nec ibi latuiſſe, ſed à Conſtantino Auguſto Iuniore *c* honeſtiſſime habitum, & à Maximino Epiſcopo amantiſſime ſuſceptum fuiſſe, ſuperius vidimus.

c *Athan. Apol.* 2.
d *Hier. in Chron.*

V. PAVLVS CREATVR EPISCOP. CONSTANTINOPOL.

Hoc eodem anno, iiſdemque Coſſ. Sanctus Alexander Epiſcopus Conſtantinopolitanus, magnus pietatis athleta, & Catholicæ fidei defenſor acerrimus, plenus dierum ex hac vita migrauit: cum ſediſſet annos viginti tres, vixiſſet nonaginta octo: & in eius locum, ex ipſius præmonitione, ſuffectus eſt ab Orthodoxis *Paulus* eiuſdem Eccleſiæ preſbyter, inſignis pietate & doctrina vir: cum Ariani pro eligendo Macedonio ſatagerent. Sed cum eodem tempore Conſtantius Imp. in eam vrbem aduenisset, coacto Arianorum Epiſcoporum Concilio, Paulum abdicauit, & eorundem anteſignanum *Euſebium* Nicomedia Conſtantinopolim tranſtulit. Narrant hæc pluribus Socrates *f*, Sozomenus *g*, & alii. Quæ vero ſunt geſta aduerſus Paulum, procurata eſſe ab eodem Euſebio, ſedem mutare, ac maiori ſemper inhiare aſſueto: declarauerunt Patres *Synodi Alexandrinæ*, circa hæc tempora ab Epiſcopis Ægypti celebratæ, in epiſtola Synodali aduerſus omnes Euſebianorum in fidem Catholicam conatus, & in Athanaſium criminationes, ſcripta ad Iulium Romanum Pontificem, (apud quem iidem Athanaſius & Euſebiani cauſam dicturi eſſent) & omnes Catholicæ communionis Epiſcopos toto Orbe diffuſos; quam integram Athanaſius recitat ipſo ferme ſecundæ ſuæ Apologiæ exordio. Cæterum hoc tempore Paulum relegatum fuiſſe in Pontum, alibi idem Athanaſius *h* affirmat, quod autem conſtet, eum ſæpius & in diuerſa loca deportatum eſſe, de cæteris agetur inferius.

f *Socr. li.* 2. *c.* 3. & 4.
g *Soz. li* 3. *c.* 3. & 4.

ABDICATVR, ET EVSEBIVS NICOM. SVBROGATVR.

h *Athan. ep. ad Solit.*

VI.

Sed iam manifeſtius redditur, Euſebianorum conſilium illud extitiſſe, vt præcipuos Catholicæ fidei coriphæos ſedibus eiicientes, & in ipſas ſuæ factionis homines intrudẽtes, liberum eis eſſet hæreſim Arii publice prædicare. Namque exagitatis Athanaſio & Paulo, ipſum etiam *Euſtathium* eximii nominis Antiochenum Epiſcopum, & in Magno Concilio Nicæno ſpectatiſſimum, aggreſſi, conuenientes *Antiochiæ*, (licet aliis ſimulatis occaſionibus) Euſebius intruſus nuper Epiſcopus Conſtantinopolitanus, necnon aliter Euſebius Cæſarienſis, Theognis Nicænus, Pattophilus Scythopolitanus, aliique eiuſdem impietatis Epiſcopi, eundem Euſtathium per ſuppoſitam ab eis auri pretio meretriculam de adulterio accuſatum, ſimulq; aliis confictis criminibus oneratum, ſed & Sabellianiſmi inſimulatũ, (etenim peculiare fuit Arianis, vt Catholicos qui Filii Dei Conſubſtantialitatem cum Patre aſſererent, Sabellianos eſſe inclamarent: quaſi Patrem cum Filio ſimul confunderent, cum vnam vtriuſq; ſubſtantiam prædicarent:) ſede abdicarunt, & in exilium ab Imperatore pelli curarunt. Rem geſtam narrant inter alios Theodoretus *a*, Socrates *b*, & Sozom. *c*: quos tamen errare in eo quod Euſtathii eiectionem referunt ad tempora Conſtantini, eorundẽ ipſorum auctoritate manifeſtum redditur. Si enim (quod ſcribit Theodoretus) non antea Euſtathius è ſede pulſus fuit, quam Euſebius Nicomedia Conſtantinopolim eiecto Paulo translatus eſt: quomodo ad tempora Cõſtantini reiicietur Euſtathii depoſitio, cum ex Socrate & Sozomeno conſtet, non ante præſentem annum Paulum loco Alexandri ſedere cœpiſſe? Deinde cum Sozomen. affirmet, ea de cauſa Euſtathium fuiſſe depoſitum, quod fidem Nicænã approbaret; ſatis apparet hæc ſub Conſtantino minime contingere potuiſſe: ſiquidem ille dum vixit (quod ſuperius demonſtratum eſt) nec mutire ſaltem Arii fautoribus aduerſus Nicænum Concilium licuit. Denique cum expreſſa ſit SS. Athanaſii *d*, (qui ſpectabat hæc oculis) & Hieronymi *e* teſtificatio, Euſtathium ſub Conſtantio pulſum eſſe in exilium: nequaquam audiendi videntur, qui ad anteriora tempora id referunt.

CRIMINATIONES IN EVSTATHIVM ANTIOCHENVM.

a *Theod.* 1. *hiſt.* 21.
b *Socr. l.* 1. *c.* 18
c *Sozo. lib.* 2. *c.* 17. 18.

d *Athan. ep. ad Solit.*
e *Hier. de Scr. Eccl. in Euſta.*

VII.

At præter illas quas diximus in Euſtathium criminationes intentatas, tradit ibidem Athanaſ. illam quoq; ad commouendũ Conſtantini animũ ab iiſdem Euſebianis confictam fuiſſe, quod in eiuſdem Imp. matrem, haud integræ famæ feminam, verba contumelioſa effudiſſet. Ipſum porro Traianopolim in Thracia relegatum eſſe, ibiq; defunctum, & conditum, Hieronymus eſt auctor: qui & nonnulla eius volumina recenſet, aliaque inſuper Theodoretus *f*; eaque eloquentiſſime ſcripta fuiſſe, teſtatur etiam Sozomenus: cuius & natalis dies, anniuerſaria celebritate ab vniuerſa Eccleſia *g* recolitur. Corpus autem poſt longa tempora, ſub Zenone Imp. à Calendione eiuſdem ciuitatis Epiſcopo Antiochiam translatum eſſe, ac ſumma ciuium gratulatione exceptum, Theodorus *h* Lector ſcribit. Sed de meretricula ipſius accuſatrice ſcribit Theodoretus, eam cum paulo poſt in grauiſſimum ac diuturnum morbum incidiſſet, totam inſidiarum Euſebianorum technam aperuiſſe.

EVSTATHII RELEGATIO, ET OBITVS.

f *Theo.* 1. *hiſt.* 8. & *in Immu. dial.* 1. 2. 3.
g *Martyrol. Rom.* 16. *Iul.* 7.
h *Theod. Lect. Collect. l.* 2.

VIII.

Athanaſius autem poſt recenſitam de Euſtathii exilio hiſtoriam, alios *i* quoque addit quamplurimos Epiſcopos; quorum nonnulli ſub ſpecie confictorum criminum, alii ſine vlla prorſus cauſatione: re vera omnes fidei Nicænæ defenſionis cauſa, eorundem Arianorum factione, diplomatibus Imperatoris exturbati ſunt à ſuis ciuitatibus, ſuffectis in locum eorum quos impios iidem Ariani nouerant. Hicq; illa ſane tempora exoriuntur, de quibus S. Hieronymus in Chronico, anno tamen ſecundo Conſtantii, ait ex eo tempore Arianam impietatem, Conſtantii fultam præſidio, exiliis, carceribus, & variis afflictionum modis, primo Athanaſium, deinde omnes non ſuæ partis Epiſcopos perſecutam eſſe.

i *Athan. ep. Ad Solit. & Apol. de fuga ſua.*

ALII ORTHODOXI EPISCOPI EXVLES.

IX.

Quod vero rurſum ad res Antiochenas pertinet; qui ſemel errore temporis lapſi, quos recenſuimus, Theodoret. Socrat. Sozom. & alii eos ſecuti, voluerunt Euſtathium ſede pulſum fuiſſe Conſtantini temporibus: perperã quoq; addiderunt, digladiantib. tunc inter ſe Euſtathianis Orthodoxis, & Arianis de eligendo Epiſcopo ſucceſſore, partem Arii delegiſſe Euſebium Cæſarienſem, eoq; renuente electum ab iiſdem eſſe Euphron. æque Arianæ hæreſis profeſſorem. Sed has Antiochenas turbas contigiſſe ante Euſtathii electionem, poſt Pauli ſiue Paulini obitum, viuente Conſtantino Magno, iam ſuperius demonſtratum eſt in eiuſdem Euſtathii ingreſſu. Cæterum cum de eius ſucceſſoribus diuerſæ ſcribantur ſententiæ, & recenſeantur in Chronico Hieronymi *Eulalius, Euſebius, Euphronius, Flacillus, Stephanus, Leontius*, & reliqui, iidemq; omnes Ariani, poſt Euſtathium ſuffecti, quorum etiam nonnullos Theodoret. *l* habet: Socrates *k* vero dicat, octo continuos annos ſedem

SVCCESSIO EPISC. ANTIOCHENORVM ARIANORVM.

k *Theod.* 1. *hiſt.* 22.
l *Socr. l.* 1. *c.* 18 *in fin.*

vacaſſe, & tandem ab Arianis intruſum fuiſſe Euphronium: quicquid de his ſit, quem tuto ſectemur vnus eſt Athanaſius, qui in epiſtola ad ſolitariam vitam agentes, (quam, vt in fine habet, conſtat eſſe ſcriptam poſt Conſulatum Arbetionis & Lolliani, nempe anno Domini trecenteſimo quinquageſimo ſexto:) diſerte teſtatur, eo tempore quo illam ſcriberet, ſediſſe Antiochiæ Leontium caſtratum, qui Stephano ſucceſſerat: ſignificans tamen, & alios pariter Arianos, ante iſtos duos, poſt Euſtathium eam ſedem occupaſſe. Quo tempore factum eſt, vt quamplurimi (ſicut ſcribit Theodoretus *a*) tam ex clero quam ex populo, quibus propoſitum erat Deum ſancte & pure colere, relictis publicis Eccleſiæ conuentibus, ſeparatim per ſe conuentus agere cœperint: quos *Euſtathianos* propterea nuncupauere, quod poſt obitum Euſtathii in vnum coiuiſſent.

a *Theo. l. 2. c. 22.* EVSTATHIANI ORTHOD.

X. Hoc quoque anno quarto Conſtantii, (vt habet Hieronymus in Chronico) multæ Orientis vrbes terræmotu horribili conciderunt: certum de offenſo ab Arianis numine in expellendis Epiſcopis Catholicis prodigium: vt & Oroſius *b* notauit, & manifeſte inde apparuit, quod Antiochena ciuitas, in qua Arianorum ſæpe conuentus celebrati ſunt, & in ſanctos Epiſcopos decretæ ſententiæ, per annum integrum (vt ait Socrates *c*) terræmotu concuſſa eſt: quem quidem cœptum eſſe hoc anno quarto Conſtantii, & quinto perſeueraſſe, ait Cedrenus *d*. Et S. Ephræm *e* aduerſus eos agens, qui cunctos terræmotus naturalibus cauſis tribuunt, & non comminanti Deo: cum admirabiles eorum recenſet effectus, refert inter alia de montibus Armeniæ, eos tunc per terræmotum ab inuicem diſſitos, in mutuum quaſi conflictum impulſos eſſe, ita vt ignis videretur excitari, plurimumq; fumare, rurſumq; ſingulos ſuo ordine ac loco conſiſtere.

b *Oroſ. lib. 7. c. 29.* DIRI TERRÆMOTVS. c *Socr. lib. 2. c. 7. in fi.* d *Cedr. in comp.* e *Ephr. orat. de terræmot.*

XI. Hoc item anno *Euſebium* Epiſcopum Cæſareæ Palæſtinæ ex hac luce ſubtractum interiiſſe, innuit Socrates *f*, dum ait, haud diu poſt eius obitum, Conſtantinum Iuniorem eſſe necatum huius anni Coſſ. Acyndino & Proclo. Sed plane idem auctor *g* dealbat Æthiopem, dum nititur eundem Euſebium ab Ariana hæreſi immunem reddere: cui addictiſſimum fuiſſe, multa demonſtrant, quæ ſingulis ferme annis de eo dicta ſunt. Quod autem vt eum excuſet Socrates, recitat fragmenta quædam ex ipſius ſcriptis contra Marcellum Ancyranum, quibus negauit Filium Dei eſſe creaturam, ſicut vnam ex cæteris ex nihilo à Deo creatis, ſed re vera à Patre genitum ante oẽs creaturas, Patri ſimilẽ, propter quod Deus ſit, & per quem omnia facta ſint: hæc, inquã, recitans Socrates, aperte ſignificat ſe Arianæ hæreſis labyrinthum minime penetraſſe: cum Athanaſius *h*, & alii qui cominus aduerſus Arianos decertarunt, plane declarent (quod eſt à nobis ſuperius oſtenſum) non ſatis fuiſſe Nicænæ Synodo, dicere Filium nequaquam eſſe creaturam, & non ex nihilo, ſed à Patre genitum, Verbum & Sapientiam eius; quod Ariani iſtud ipſum in ſuam ſententiam detorquerent: ſed omnino addere opus fuiſſe, Filium Patri eſſe in omnibus Conſubſtantialem: per quod ſignificaretur non tantum ex ſubſtantia Patris eſſe, ſed & illi coextitiſſe ſemper: vt ex hoc & illud Arianorum excluderetur, quo dicerent fuiſſe tempus quando non erat. Nam etſi ante tempora & creaturas omnes eum extitiſſe, ac per eum creata fuiſſe tempora & creaturas dicerent: tamen negabant Patri fuiſſe coæternum: putantes iſta inter ſe pugnare, eſſe Filium à Patre genitum, & ei in principio coexiſtere; ideoque calumniantes, Catholicos duo Ingenita aſſerere.

EVSEBII CÆSAR. OBITVS. f *Socr. l. 2. c. 3.* g *Ibid. c. 17.* LATIBVLA ARIANORVM OBSCVRA. h *Atha. decr. Nic. Syn. cont. Arian.*

XII. Denique Euſebii inconſtantiam, & poſt Magnam Synodum (cui in gratiam Imperatoris Conſtantini ſubſcripſit) ad errores priſtinos reditum, ſugillat ſæpius Athanaſius: vt non immerito appellari meruerit à S. Hieronymo *i* & aliis, *Arianæ factionis ſignifer, propugnator apertiſſimus, & inter Arianos facile princeps*: cuius & memoriã adeo execrata eſt Nicæna *k* Synodus Secunda, vt plane eum iam defendere velle, nihil aliud exiſtimandum ſit, quam Eccleſiam Catholicam impugnare. Quod vero ſimplicitate quadam, & rerum inſcitia, in ſuo à ſe ſcripto Sanctorum Catalogo Petrus *l* inter Sanctos eundem Euſebium retulit; & errore atque incuria in aliquod Martyrologium *a* die vigeſima prima Iunii irrepſit: id inde putamus accidiſſe, quod qui *Euſebium Samoſatenſem* (cuius memoria ea die celebratur) minus perſpectum habuerunt, & nomen *Samoſatenſis* ob Paulum hæreſiarcham fortaſſis exhorruerunt: infelici mutatione, *Euſebio Samoſatenſi* poſuerunt *Euſebium Cæſarienſem*. Cæterum multiplices huius lucubrationes S. Hieronymus recenſet in libro de Scriptoribus Eccleſiaſticis. In eius vero locum ſuffectus eſt *Acacius*, ipſius diſcipulus, & impietatis ſectator, cognomento *Luſcus*: qui inter alia ſcripta, perſoluit magiſtro digna præmia, cum de rebus geſtis eiuſdem Euſebii (vt teſtatur Socrates *b*) librum conſcripſit. At de Acacio ſæpe inferius.

EVSEB. PERSEVERAVIT HÆRETICVS. i *Hiero. ep. 55. & adu. Ruff. & ad Cteſiph* k *Conc. Nic. II. Act. 5. 6.* l *Petr. de Natal. l. 5. c. 134.* a *Vſuard. & Menolog.* b *Socr. l. 2. c. 3.*

XIII. Vt vero redeamus ad Conſtantinum Iuniorem, quem hoc anno occiſum diximus: Zoſimus *c* eius necis culpam in Conſtantem ipſius fratrẽ reiiciens, ait, controuerſia mota inter eos de Africa & Italia, Conſtantẽ inimicitias toto triennio diſſimulantẽ, expectato tempore quo per prouinciam ſibi fidam Conſtantinus iter ageret, ſpecie mittendi auxilii Conſtantio ad bellum Perſicum, ablegaſſe milites qui Conſtantinum incautum occiderunt. At vero maior pars antiquorum hiſtoricorum, culpam in Conſtantinum inuadentem fraternam ditionem confert. Nam & Eutropius, Hieronym. Oroſius, & alii poſt eos, bellum illatum à Conſtantino in Conſtantem affirmant, & ſic à militibus Conſtantis eſſe interfectum: ac locus in quo occiſus eſt, nempe (vt Victor *d* ait) apud Aquileiam ad Alſam fluuium, plane demonſtrat eum ſuos exceſſiſſe limites, iugis Alpium circumſcriptos. Cæterum eo ſublato, ſumma totius Occidentalis Imperii in Conſtante remanſit.

c *Zoſ. lib. 2.* CONST. IVNIOR OCCIDITVR. d *Vict. in Annibaliano.*

XIV. Hoc eodem anno iiſdemq; Coſſ. ſeueriſſima lata habetur Mediolani lex *e* aduerſus eos qui ſepulchra demolirentur, aut inde marmora vel columnas ad alios vſus transferrent. Cuius ſanciendæ illa cauſa fuiſſe videtur, quod cum iam maxima ex parte qui Romano ſubiacerent Imperio, Chriſtianam religionem profiterentur, & proinde execrarentur omnia, in quibus idololatriæ veſtigia quælibet apparerent: iidem quæ haberẽt in fundis maiorum ſepulchra diis Manibus ſacra demolirentur, & ex eis quæcunque ad ornatum ſpectarent, in alium vſum conuerterent, reliquos vero confractos lapides ad calcem conficiendam adhiberent; prout aliud ſequens *f* reſcriptum poſtea datum declarat. Quod vero nec ita eos coercere Imperatores valuerunt, alias rurſum diuerſis temporibus eodem argumento ſanctiones edere non deſtiterunt.

e *l. 1. C. Th. de ſep. viol.* MONVMENTA GENTILITIA CONTRITA. *De quibus etiam Bar To. VI. an. 447. in fin.* f *l. 2. eo. Baro. an. 349. n. 27.*

IESV CHRISTI AN. 341.

IVLII AN. 5.

CONSTANTII / CONSTANTIS } IMP. AN. 5.

I. ANNO Chriſti trecenteſimo quadrageſimo primo, Marcellino & Probino Coſſ. (vt teſtantur Athanaſius *g* & Socrates *h*) indictione decima quarta, ipſis Conſtantii Imp. Quinquennalibus, ipſoque præſente Antiochiæ, Encænia celebrata ſunt in dedicatione nobiliſſimi templi à Conſtantino *i* Magno iam cœpti, & ſub Conſtantio poſtmodum abſoluti: quod præ ſui mirifica in omnib. excellentia, meruit à maioribus *Dominicum Aureum* nuncupari. Huius autem celebritatis occaſionem arripuerunt libentiſſime Ariani, immo ſane callidiſſime excogitarunt, vt ſic effugerent Romanam Synodum, ad quam à Iulio Papa (vt vidimus anno ſuperiori) vocati fuerant ad proſequendas accuſationes ab eis in Athanaſium illatas. Hoc enim ipſos eo conſilio apud Conſtantium egiſſe, ipſe Athanaſius *k* teſtatur: additque, eos, vbi ſemel audiſſent Eccleſiaſticum conſeſſum fore, vbi nec Comes aſſuturus eſſet, neque ſatellites pro foribus excubarent, nec ex Cæſaris præſcriptis omnia fierent: (quibus videlicet rationibus, & non aliis, Epiſcopos vicerant: immo qui ſine hoc præſidio, ne

g *Ath. de Syn.* h *Socr. l. 2. c. 5.* i *Euſe. 3. de Vit. 49.* ENCÆNIA TEMPLI ANTIOCH. k *Athan. ep. ad Solit.* ARIANI SVBTERFVGIVNT IVDICIVM ROM. PONT.

quidem loqui auderent:) male ſibi conſcios ita metu contractos eſſe, vt Legatos Iulii ad ipſos ad indicendam Synodum miſſos vltra diem condictam detinuerint, cauſationem interim inaniſſimam obtexentes, ſe ob bella Perſarum Romam accedere non poſſe. Pariterque Theodoretus *a* ait, eos Romam ideo non eſſe profectos, quod intelligerent ſua mendacia manifeſto fore deprehenſa.

a Theo. li. 2. c. 4.

II. SYNODVS ANTIOCH. IN ENCÆNIIS.

His igitur ab illis fraudulento artificio concinnatis, Conſtantii mox literis CONVOCANTVR ANTIOCHIAM EPISCOPI ad Encænia, oēs nonaginta numero, vt Athanaſius *b* & Socrates *c* tradunt, ſiue (vt Hilarius *d*) nonaginta ſeptem, aut (vt etiam Sozomenus *e*) nonaginta nouem, quorum triginta ſex tantum fuerunt Arianæ factionis. Nihil autem eſt quod quis admiretur, ſi Catholicos audiat cum illis communicaſſe in ſacris Encæniorum ſolemnitatibus, vnaque in eodem Concilio conſediſſe. Tantum enim abeſt vt Euſebiani palam ſe Arianos eſſe profiterentur, vt etiam in hoc ipſo conuentu iidem Arianum nomen publicis ſcriptis auerſati ſint, & in iis quæ alias aduerſus Epiſcopos Orthodoxos egerunt, ſemper ſe fidei & morum vindices præſetulerint. Nec inſuper cum quis audit, tam nefanda in eo conuentu fuiſſe ſtatuta, exiſtimare debet ea tot Catholicorum Epiſcoporum ſuffragiis firmata eſſe: ſiquidem illa ab iiſdē ſolis triginta ſex Arianæ factionis fuiſſe peracta, diſerte teſtatur Iulius Papa in literis *f* ad eoſdem poſtea ſcriptis. Vt ita dicendum ſit, (quod accidiſſe quoque vidimus in Tyrio Conuentu) Euſebianos vel ſeorſum ab aliis tam indecora ſtatuiſſe, vel fauore Imperatoris, nulla habita ratione refragantium maioris numeri Epiſcoporum, quod pauci illi ſtatuiſſent ratum ac firmum habitum eſſe. Fuerunt autem qui Arianorum dolos præſentientes, licet vocati, intereſſe noluerunt. Nam inter alios, (inquit Socrates) qui haud longe diſtabat Maximus Epiſcopus Hieroſolymitanus, neutiquam acceſſit, ratus ſi acceſſiſſet, ſe compulſum iri Athanaſii abdicationi ſubſcribere. Et Iulius Romanus Epiſcopus neque ipſe aderat, nec quemquam qui eius locum ſuppleret eo miſit, cum tamē canō Eccleſiaſticus iuberet, nō oportere abſq; ſentētia Epiſcopi Romani decreta Eccleſiis ſancire. Quæ cū Socrates dicat, ipſe quoq; Papa Iulius per literas *g* declarauit, nefas fuiſſe pēdēte Romanæ indictione Synodi, aliud interim ab Euſebianis alio loco cōuocari Cōcilium.

b Ath. de Syn.
c Soc. li. 2. c. 5.
d Hil. de Syn.
e Soz. li. 3. c. 5.
f Ap. Athan. Apol. 2.
g Ap. Athan. ibid.

III. ATHANASIVS ABDICATVR AB ARIANIS.

Quæ porro in ea Synodo acta ſint Socrates narrans, ait factionem Euſebianam ad Athanaſium falſo accuſandum ſtudium ſuum potiſſimum cōtuliſſe, ac primum quod abſque decreto Concilii ad ſedem ſuam rediiſſet, deinde quod eius reditus (vt mentiebantur) occaſionem ſeditionum, & multis mortem attuliſſet, ac denique ob ea quæ Tyri contra eum allata fuiſſent, eiuſdem damnatione conclamata, in eius locum electum eſſe Epiſcopum Alexandrinum *Euſebium* poſtea *Emeſenum* dictum, ſed iſto recuſante, quod ſciret Alexandrinos numquam alium Epiſcopum viuente Athanaſio ſuſcepturos, *Gregorio* illum Epiſcopatum delatum eſſe, Euſebium vero Eccleſiæ Emeſenæ Antiſtitem creatum. Hæc Socrates, eademque Sozomenus: *h* qui eiuſdem Euſebii primordia, alaſq; res geſtas proſequentes, tradūt ipſum Edeſſa in Meſopotamia oriundum, ibidemque ſacris & humaniorib. litteris inſtitutum, poſtea in ſanctarum Scripturarum interpretatione vſum eſſe magiſtris Euſebio Pamphili, & Patrophilo Scythopolitano, deinde Alexandriæ philoſophicas diſciplinas edoctum, Antiochiam perrexiſſe, ibiq; recuſato Epiſcopatu Alexandrino Emeſenum ſuſcepiſſe, ſed & Emeſæ tumultu aduerſus eum oborto, quod aſtronomiam iudiciariam exerceret, inde aufugere coactū, ac poſtmodum opera Gregorii Epiſcopi Laodiceni reſtitutum, demum Sabellianiſmi accuſatum fuiſſe. Hæc iidem auctores, accepta (vt teſtātur) ex ipſius Vita, ab eodem Georgio Laodiceno conſcripta.

h Soz. li. 3. c. 5.

EVSEBII EMESENI PRIMORDIA.

IV.

Sed vnde id de Sabellianiſmo, cum certum ſit iſtum Euſebium Arianam hæreſim, Sabellianæ ex diametro repugnantem, magno ſtudio conſectatum eſſe? Nam & hoc eius vitæ conſuetudo in primis indicat, qua (vt vidimus) Arianorum diſcipulus ac perneceſſarius ſemper extitit: & eumdem ipſum Theodoretus *i* æque in Arianorum claſſem reiecit, ac Hieronymus *k* eius ſcripta relegens, minime dubitauit *Arianæ ſigniferum factionis* appellare. Quæ quidem oportuit declaraſſe, quod alicubi maxima auctoris inſcitia qui eius nomine quaſdam edidit homilias, inueniamus nominatum eſſe *beatum*, & ab aliis *a* recenſitum perperam inter Sanctos. Nimirum decepti fuerunt à Sozomeno, qui eum non ſolum piam vitam duxiſſe, ſed & miracula ediſſe, teſtatur auctoritate prædicti Georgii Laodiceni. Verum cum & iſte Georgius Arianus fuerit, haud mirum ſi de collega impietatis tot tantaque mendacia in eius Vita conſarcinerit. Cum autem permultos eumdem Euſebium confeciſſe libros conſtet, quæ ipſius nomine feruntur homiliæ, Eucherii potius Lugdunenſis eſſe, aliorumque Galliarum Antiſtitum, demonſtrabitur ſuo loco.

i Theod. in impatib.
k Hier. in Chr. an. 10. Conſt.
a Pet. de Nat. Cat. Sanct. l. 7. c. 63. Mart. 14 Aug.

GREGORIVS INTRVDITVR ALEXANDRIAM.

Cæterum recuſante Euſebio Alexandrinam Eccleſiam, delectus eſt (vt diximus) ab Euſebianis *Gregorius*; neque ex ſuperiori vita (vt inquit Athanaſius *b*) commendatus, neque vllo modo Chriſtianus, ſed pro temporis conditione nomen Chriſti ſimulans, idemque olim *c* pro impietate ſua excommunicatus, & anathema edicto Eccleſiæ proclamatus. Sed quod frequenter acciderit apud antiquos auctores, ob quamdam nominis ſimilitudinē, & alia plura ſimul conuenientia, vt qui alter poſt alterum intruſi ſunt Alexandrini Epiſcopi *Gregorius & Georgius*, eorumdem nomina & res geſtæ confuſæ reperiantur, magna opus eſt diligentia, vt ab inuicem diſtinguantur. Conueniunt igitur imprimis nominis ſimilitudine: concordant vero omnino patria, cum vtrumque fuiſſe Cappadocem veteres ſcriptores tradant, teſtante id de Gregorio (mendoſe Georgio ſcripto) Athanaſio, *d* de Georgio, Gregorio *e* Nazianzeno: itemque miniſterio, dum vterque ab Arianis creatus eſt in ſchiſmate aduerſus Athanaſium Epiſcopus Alexandrinus. Suntq; inſuper rerum geſtarum ſimilitudine pares, quod ſuo ipſorū vterque ingreſſu graſſatus fuerit in Catholicos Alexandrinos, & in eos armauerit Infideles, vterque dogmate fuerit Arianus, ac denique vterque occiſus ſit à populo Alexandrino. Diſtinguuntur autem ab inuicem, imprimis quod prior hic inſtitutus Antiochiæ Epiſcopus Alexandrinus, Gregorius & non Georgius reuera nuncupatus habeatur ab ipſo Athanaſio, *f* Gregorio *g* Nazianzeno, Ruffino, *h* Socrate, *i* atque Sozomeno: *k* deinde quod iſte Gregorius ſedere cœperit hoc anno, Georgius vero cum iterū poſt Sardicenſe Cōcilium Athanaſius reſtitutus eſt, atq; iterum deiectus: item q; Gregorius ad inuadendam Eccleſiam Alexandrinam vſus ſit miniſterio Philagrii & Arſacii Magiſtratuum, Georgius vero Heraclii Comitis, Syriani, & Fauſtini: inſuper quod Gregorius depoſitus fuerit in Concilio Sardicenſi, ac poſt decem menſes occiſus, ſuperſtite adhuc Cōſtante Imperatore: Georgius vero peruenerit ad tēpora Iuliani Apoſtatæ: ac denique quod Gregorius ex clero electus eſt ad Epiſcopatum, Georgius in Curia Imperatoris: ſicut hæc omnia diuerſis locis reperiuntur expreſſa apud Athanaſium in epiſtola ad Solitarios. Quinimmo ex teſtificatione Ammiani, *l* neceſſe eſſet eoſdem ab inuicem diſcriminari patria, ſiquidem ipſe tradit Georgium fuiſſe Cilicē, Epiphania ciuitate oriundum, patre fullone.

b Ath. de Syn.
c Id. ep. ad Orthod.

GREGORII A GEORGIO DISTINCTIO.

d Id. ibid.
e Greg. Naz. orat. in laud. Athan.
f Ath. ep. ad Sol.
g Greg. Naz. vbi ſup.
h Ruff. l. 1. c. 15
k Soc. li. 2. c. 6.
i Soz. l. 3. c. 3.
l Am. l. 21.

VI. VARIÆ FIDEI FORMVLÆ ARIANORVM.

Poſt Gregorii electionem, tradit Socrates *m* (idque vt apparet, ex Athanaſio *n*) Euſebianos laboraſſe vt fidem commutarēt: ac tametſi nihil eorum quæ in Concilio Nicæno acta eſſent, reprehendere auſi fuerint, reuera tamen fidem Conſubſtantialis per crebras coitiones labefactare, & alias fidei formulas ſcribere aggreſſos eſſe, vti paulatim homines ad Arii opinionē impellerent. Quapropter primo quidē fidei Confeſſionem ſcripſerunt, in qua cum nihil de eſſentia vel ſubſtantia Filii ageretur, ne tamen ea de re male audirēt, expreſſe cōteſtati ſunt, nequaquā ſe Arium, ſed q; ab initio in Eccleſia creditū eſſet ſequi, ſcripta ea de re vna cum fidei formula ad oēs Epiſcopos epiſtola. At vbi paulo amplius (ſubdit Socrates) Antiochiæ cōmorati eſſēt, eandē ſuā fidei formulā quodāmodo condēnantes, aliā de integro cōſcripſerūt. Quod n. in illa priori ieiune nimis viſi eſſent de Filii Dei diuinitate egiſſe, ac proinde facile in ſuſpicionē venire potuiſſe Arianæ impietatis, nouā aliam ediderūt, qua potiſſimum profeſſi ſunt, ſe Apoſtolicæ aſſectatores eſſe traditionis, nec à *Subſtantiæ* nomine abhorrere, dum Filium, licet non eiuſdem cum Patre ſubſtantiæ, tamen ſubſtantiæ Patris abſque omni diſſimilitudine imaginem agnoue-

m Soc. li. 2. c. 7
n Ath. de Syn.

runt, adiectis inſuper inſignibus Chriſti præconiis, & diuinitatis eius expreſſis notis. Recitat ambas has Fides Socrates ex Athanaſio.

VII. a Hil. de Syn.

Quod autem S. Hilarius *a* poſteriorem non tam Euſebianis, quam vniuerſæ Synodo nonaginta ſeptem Epiſcoporum tribuit, præſtat audire Athanaſium, qui eam ab Euſebianis editam tradit, cum iam prioris eos pœnituiſſet: quod & firmat Socrates, *b* additque Sozomenus, *c* eamdem ab iis *Luciani* martyris titulo promulgatam fuiſſe. Qua quidem licet (vt diximus) Filium imaginem eſſe ſubſtantiæ, ſiue eſſentiæ Patris profeſſi ſint, nihilominus eo ſenſu quo ea ipſi accipiebant, hæreſim confouiſſe ſatis demonſtrat Athanaſius, *c* qui eos intus & in cute probe nouerat. Nec tamen iſtud ipſum de imagine ſubſtantiæ Patris diu retinuiſſe, idē Sanctus *d* affirmat, ſed poſtea Lauriæ ab eadem formula ſuſtuliſſe, quinimmo nec tunc quidem Antiochiæ ei ſoli ſtetiſſe, ſed Theophronium Tyanenſem Epiſcopum aliam rurſum à ſe compoſitam fidei confeſſionem in præſentia omnium promulgaſſe, eidemque omnes hominis religione approbata, ſubſcripſiſſe.

b *Soc. li. 2. c. 7*
CALLIDA FRAVS ARIANORVM.
c *Ath. dec. Syn Nic. cont. hær. Arian.*
d *Id. de Syn.*

VIII.

Denique quod ſit hæreticis peculiariter inſitum, vt ſemper inſtabiles ſua ipſorum arguantur inconſtantia, cum tres illas inter ſe diuerſas formulas Antiochiæ per tempora Encæniorum edidiſſent, ne tum quidem arbitrati (vt ſubdit Athanaſius) ſatis perfectè fidem ſuam conſcriptam eſſe, vt pote homines turbido fluentique animo, aliud ſcripturæ genus de fide poſt aliquot menſes confecerunt, amandaruntque in Gallias legatos, qui eam Conſtanti Auguſto, cæteriſque qui ibi aderant traderent. Sic refert Athanaſius. Fuerunt autem Legati eiuſmodi, qui primi inter Euſebianos viderentur Epiſcopi impietate ac perſuadendi facultate præſtātes, videlicet Narciſſus Neroniadis in Cilicia, Maris Chalcedonenſis, Theodorus Heracleæ (quæ & Perinthus dicta eſt) atque Marcus Arethuſius: nempe eo miſſi conſilio, vt quemadmodum Conſtantium Orientis Imperatorem decepiſſent, ſic etiam eum qui Occidentem regeret iiſdem artibus captiuarent, fieretque vt cum eis vniuerſus Chriſtianus Orbis duceretur ab Ariana impietate captiuus. Nam & hanc ipſam nouiſſimam formulam, ſicut & tres præcedentes, ambiguam fuiſſe & doloſam, idem Athanaſius *f* demonſtrat, dum eam poſt alias recitat. Diuerſum autem ab iis omnibus eſt illud *Symbolum Antiochenum*, quod recitat Caſſianus *g* contra Neſtorium, in quo eadem Filii cum Patre Conſubſtantialitas aſſeritur, non ab his, ſed à Catholicis editum.

EVSEBIANORVM LEGATIO IN OCCIDENTEM.
f *Atha. de Syn*
g *Caſ. de Incā lib. 6.*

IX.

Cur autem quarta illa fidei Regula ibidem Antiochiæ non ſtatim, ſed conſcripta poſt aliquot menſes à prioribus fuerit, nulla quidem quam opinari poſſimus, cauſa nobis occurrit, niſi dirus ingruens terræmotus, quo eamdem ciuitatem anno ſuperiori quo eiuſmodi Synodus indicta eſt, & præſenti quo eſt celebrata, vehementer afflictatam fuiſſe vidimus, adeo vt defuerit facultas, inita ſemel comitia frequentius celebrandi. Hiſce namque plane auſpiciis decuit recentes Euſebianorum fidei regulas ſanciri ac promulgari; quarum cauſa vniuerſus Catholicus contremuit ac concuſſus eſt Orbis. Sed & quod ad eaſdem pertinet, illud etiam obſeruatione dignum, quod poſtremā cum ſcripta eſt, priores haud iuſſæ ſunt aboleri, ſed permiſſæ omnes integræ permanere, ea nimirum calliditate, vt pro temporis atque loci ratione, eam quæ ſibi opportunior videretur ederent: quod feciſſe legatos ipſorum ad Conſtantem miſſos, Socrates *h* & Sozomenus *i* affirmant.

QVATVOR SIMVL FIDEI REGVLÆ APVD EVSEBIAN.
h *Soc. li. 2. c. 14*
i *Soz. li. 3. c. 9.*

X. CANONES SYNODI ANTIOCH.

Reperiuntur eiuſdem Concilii Antiocheni canones viginti quinque, ſed quod ab Arianis inſtituti eſſent, ab Orthodoxis haud facile poſtmodum admiſſi ſunt: ſic enim aduerſus eos excepiſſe S. Ioannem Chryſoſtomum, Socrates, *k* Sozomenus, *l* & alii tradunt. Cæterum iidem Euſebiani, quod nihil apud eos antiquius eſſet, quam vt in cuius ſuſpicionē venerant, vitarent nomen hæreticum, idcirco ſicut in prima ibidem facta fidei confeſſione, imprimis conteſtati ſunt ſe Arium minime ſectatos eſſe: ita in canonum editione vſi ſunt hac arte, vt ipſo ingreſſu illum poſuerint, quo Nicæni Concilii conſtitutionis de Paſchatis tempore ſe vindices exhiberent, ac proinde maculam quod eidem Magnæ Synodo aduerſarentur, hoc dolo prorſus eluerent. Inſuperque ad horum confirmandam fidem, illud addidere, vt inter Epiſcopos qui ſcripſerunt epiſtolam Synodalem, quam iidem canonibus præfixere, inſignis ille Iacobus Niſibita, fidei Nicænæ profeſſor egregius, haberetur inſcriptus: nomina vero Arianorum, Euſebii Conſtantinopolitani, Acacii Cæſarienſis, Maris Chalcedonenſis, Patrophili Scythopolitani, Theognidis Nicæni, & aliorum eiuſdem ſectæ famoſiſſimorum, quos ei Concilio interfuiſſe cōſtat, omnino deeſſent. Vnde & accidit, vt antiquiſſimi Canonū collectores, hos quoque Antiocheni Concilii, tamquam editos ab Orthodoxis vna collegerint. Nam quod in Synodo Chalcedonenſi *a* conſtat duos canones ex his Antiochenis ad verbum eſſe citatos, licet abſque titulo Antiocheni Concilii, cum in eo codice, qui in Synodo lectus eſt Actione vndecima, prior nonageſimoquinto, poſterior nonageſimo ſexto eſſet numero conſignatus, & tamen iidem in Concilio Antiocheno decimuſſextus, & decimuſſeptimus ordine deſcribantur, ex his plane apparet, non ex ipſo Antiocheni Concilii codice editos eſſe, ſed ex quadam ante iam facta, nobis incomperta, *b* canonum collectione, cōmuni maiorum auctoritate probata. Etenim quæ ſecundū Eccleſiaſticam antiquitus traditam diſciplinam, ab Euſebianis viderentur Antiochiæ eſſe diſpoſita, plane abiicienda non fuerunt, ſed ab eis tanquam ab iniuſtis poſſeſſoribus vindicanda, quæ ipſi plerunq; in malum vſum, nempe ad perſecutionē Catholicorum conuertiſſent. De Litteris autem ex hac eadem Synodo ſcriptis ad Iulium Romanum Pontificem, agetur anno ſequenti.

k *Soc. li. 6. c. 16*
l *Soz. li. 8. c. 20*
a *Con. Chalc. Act. 4. & 11.*
CANONES ANTIOCH. QVOMODO RECEPTI.
b *De illa pluribus egit Car Peron. in Reſp. ad Reg. Mag. Brit. li. 1 c. 53. vbi tota hiſtoria huius Concilii Antiocheni egregie illuſtratur*

XI. DE AVDÆO HÆRESIARCHA.

Interea vero agendum de AVDIANIS, (ſic dictis ab AVDÆO hæreſiarcha) quorum cauſa primus ille huius Concilii canon ſtatutus eſſe videtur, aduerſus eos qui contra decretum Nicænæ Synodi celebrarent Paſcha more Iudæorum Luna decimaquarta. Mentio eſt eiuſdem Audæi apud Hieronymum in Chronico, anno quarto Conſtantii: ſed & vixiſſe temporibus Arii, Epiphanius *c* eſt auctor, aitq; fuiſſe è Meſopotamia oriundum, clarum in patria ſua propter ſinceritatem vitæ, ac zelum erga Deum & fidem: cum vero & Epiſcoporum, aliorumque Eccleſiaſticarum perſonarum prauos mores publice ac liberrime argueret, idcirco male ab iiſdem habitum, tandem poſt multas toleratas iniurias & ignominias, ſeipſum ab Eccleſia ſeparaſſe, multoſque ſecum in ſchiſma traxiſſe; à ſuis vero creatum Epiſcopum, relegatum fuiſſe in ſenectute in partes Scythiæ ab Imp. Conſtantio, quod apud ipſum ab Epiſcopis accuſatus eſſet de procurata rebellione populorum: deinde è Scythia ad intima Gothiæ penetraſſe, multoſque ad fidem inſtruxiſſe, & plurima monaſteria in eadem Gothia erexiſſe, inque eis rectæ vitæ conuerſationem, virginitatemque, atq; exercitationem pietatis non vulgarem inſtituiſſe, quippe qui omnia in vita ac moribus ad admirationem vſque ſeruaret. Hæc de Audæo Epiphanius, aliique qui eam ſunt proſecuti hiſtoriam.

c *Epi. hær. 70.*

XII. ERRORES EIVS.

At quænam eſſent eius dogmata, quorum cauſa ſe extra Eccleſiam contineret, idem Epiphanius tradit eum docuiſſe, Deum humanam ferre imaginem, ſecundum quam creauerit hominem ad imaginem & ſimilitudinem ſuam: Itemque Paſcha ex conſuetudine Iudæorum decimaquarta luna celebrādum aſſeruiſſe. Addit vero Theodoretus, *d* eum & tenebras, & aquam, & ignem, dixiſſe ingenita. Quos autem laudat Epiphanius Audianos probatiſſimis vixiſſe moribus, & virginitate ac pietatis exercitatione excelluiſſe, eoſdem ſuis temporib. valde deprauatos extitiſſe, Theodoretus affirmat: modumq; ridiculum deſcribens, quem in confitendis & dimittendis peccatis, abſq; vlla impoſita pœnitentia obſeruare conſueuiſſent, ait eos, poſtquam ſacros libros vna cum adulterinis, O, bipertito diuiſiſſent, & hinc & illinc per verſus poſuiſſent, iubere ſolitos vnumquemque per eos tranſire, & peccata ſua confiteri: deinde confeſſis donaſſe remiſſionem, non tempus ad pœnitentiam (nempe ſatisfactionem) vt iuberent leges Eccleſiæ, præſcribentes, ſed ſua poteſtate condonantes. Quapropter ſcientes qui tranſirent, id quod ageretur, ludum eſſe, vera quidem peccata celaſſe, ac parua tantum quædam & ridicula dicere cōſueuiſſe. Hæc Theodoretus. Cæterum in Eccleſia Catholica haud per ſimplicem peccatorū confeſſionem ea dimitti,

d *Theod. hær. fab. lib. 4.*

niſi

niſi digna ſequatur ſatisfactio, Euſebiani etiam ex præſcripto Eccleſiaſticæ diſciplinæ, in eadem celebrata hoc anno Synodo Antiochena *a* profeſſi ſunt, idque (vt apparet) aduerſus eoſdem Audianos nuper obortos hæreticos, qui poſtea ob præcipuum illum errorem de humana Dei forma, dicti ſunt ANTHROPOMORPHITÆ, eorumque vix paucos ſuo tempore reliquos fuiſſe, Epiphanius teſtatur. Sed iam cæteras huius anni res geſtas inſpiciamus.

a Con. Ant. c. 2.

ANTHROPOMORPHITÆ HÆRETICI.

XIII. Cum igitur ſtatutus terminus indictæ à Iulio Papa Romæ Synodi, longius prætèrlapſus eſſet, (nam Athanaſius annum & dimidium expectarat) & Euſebiani vt eam ſubterfugerent, retentis Sedis Apoſtolicæ Legatis conuenticulum ſuum Antiochiæ celebraſſent: (quæ omnia ſuperius ſunt enarrata:) idem Iulius in SYNODO quinquaginta Epiſcoporum eiuſdem Athanaſii cauſam cognoſcens, diligenter examinatis quæ aduerſus eum ex Actis Tyriis & Mareoticis Euſebiani congeſta Romam miſerant, eorumdemque patefactis calumniis, ex Eccleſiaſticarum legum præſcripto eum iudicauit innocentem, recepitque ad communionem & agapem. Teſtatur hæc tum ipſe Iulius in literis ad Euſebianos ex alia poſtea Synodo (de qua inferius) ſcriptis, tum Athanaſius Apologia ſecunda. Poſt illa vero peracta, confeſtim eumdẽ hoc ipſo anno, vel ſequentis exordio, Alexandriam nauigio reuerſum eſſe, (odoratum videlicet ex cõtumacia Euſebianorum detrectantium Romã venire, eoſdem aduerſus ipſum & Eccleſiam Alexandrinam aliquid noui molituros,) & Socrates *b* docet, & ex eo perſpicue intelligitur, quod conſtat tempore graſſationis Arianorum in Alexandrinam Eccleſiam anno ſequenti, eum fuiſſe ibi repertum.

SYNODVS ROM. IN CAVSA ATHANASII.

b Soc. li. 2. c. 11

XIV. Porro in eadem quoque Synodo Romana cognitam eſſe Marcelli Ancyrani cauſam, (qui, vt vidimus, damnatus Conſtantinopoli ab Euſebianis, Romanum Pontificẽ appellans, eo venerat:) eumdemque iuſte ac canonice ad communionem admiſſum, ipſe Iulius Papa iiſdem ſuis literis teſtatur. Additq; de complurium aliorum Orientalium Epiſcoporum ac presbyterorum, qui grauia paſſi ab Arianis, ex diuerſis prouinciis Romam pariter confugerant, auditis in eadem Synodo querelis. Qui vero ii fuerint, Athanaſius recenſet in Apologia de fuga ſua, & in epiſtola ad Solitarios. Sed de Marcelli rebus cum Iulio geſtis plura habet Epiphanius, *c* recitatque libellum quem dicit ab eo oblatum eidẽ Iulio. Sed an ille ipſe ſit, quem Iulius per omnia conſentientem eſſe tradit Eccleſiæ Catholicæ, dubito: in eo enim licet multa reperiantur ad Arianorum opinionem confutandam, tamen (quod potiſſimum exigebatur à [illegible] o-feſſore Catholico) nomine Conſubſtantialis non ponitur. At de Marcelli fide alias plenius.

MARCELLI CAVSA IBIDEM COGNITA.

c Epi. hær. 72.

XV. Compertis autem his quæ Romæ geſta eſſent, Euſebiani Antiochiæ diutius commorantes, dimiſſis tandem Elpido & Philoxeno Iulii Papæ Legatis, literas ad eum dederunt ingenti faſtu & arrogantia ſcriptas, quibus imprimis indignantes ſe Romam eſſe citatos, inſuper conqueſti ſunt de anguſtiori tempore ad veniendum præfixo, deque abſolutis Athanaſio & Marcello, inſulſe prætexentes, non opus fuiſſe in Synodo ab Epiſcopo Romano retractari, quæ in alia iam ab Orientalibus ſtabilita eſſent, ſicut nec olim, cum Nouatus ab Epiſcopo Romano damnatus fuiſſet, Orientales eius communionem recipere annuiſſent. Hæc & alia id genus Euſebianos ſcripſiſſe ad Iulium, ipſe teſtatur in epiſtola ad eoſdem poſtea reddita, quam Athanaſius *d* recitat: non enim ipſæ eorum literæ extant. Eadem vero habent ferme Socrates *e* & Sozomenus: *f* ſed dum ab alio Concilio Antiocheno, quam ab eo in Encæniis celebrato, Arianorum literas miſſas eſſe videntur aſſerere, certum eſt eos errare, quod conſtet illas per Legatos Elpidium & Philoxenum ad ipſos tunc miſſos redditas eſſe. Addit vero Sozomenus, eoſdem conteſtatos eſſe, numquam ſe inituros cum Iulio pacem, niſi probaſſet quæ ab eis conſtituta fuiſſent. Quæ porro extat *g* epiſtola Arianorum nomine ad Iulium data, putatur ex eis quæ Socrates & Sozomenus de his rebus narrant, conſarcinata, cum in ea multa deſiderentur, quæ ex Iulii litteris produntur ſcripta ab eis eſſe, compluraque ineſſe noſcantur aliter quam à Iulio relata ſint: vt merito & illæ quæ ibidem adduntur à Iulio ad Arianos redditæ, eadem ſuſpicione laborent: nam quæ veræ ſint literæ Iulii declarat Athanaſius qui eas verbatim deſcripſit.

ARROGANTIA EVSEBIANORVM IN IVLIVM PP.

d Ath. Apol. 2
e Soc. d. c. 11.
f Soz. li. 3. c. 7.
g Tom. 1. Con. in Iulio.

XVI. Huius quoque anni Coſſ. conſignata habetur Conſtantii Imp. ſanctio *a* aduerſus Idololatras & ne quis auderet ſacrificia celebrare. Quæ quidem fuere & ad ſectam Arianorum illecebræ, dum eius patronus ex huiuſmodi promulgatis edictis maxime pius videri voluit. Alter vero Auguſtus Conſtans *b* irrumpentibus in Pannonias Scythis occurrit ex Italia. Indeque in Gallias pergens, oppreſſit anno ſequenti, *Francos* eas occupare conantes: paceque tandem conſtituta, reddidit confœderatos Romani Imperii.

a l. 2. C. Th. de Pagan.

b Hier. in Chr. Soc. li. 2. c. 10. & 13.

FRANCI FOEDERATI ROMANOR.

IESV CHRISTI AN. 342.

IVLII AN. 6.

CONSTANTII / CONSTANTIS } AN. 6.

I. Anno Chriſti trecenteſimo quadrageſimo ſecundo, duob. Augg. Conſtantio tertium & Conſtante ſecundum Coſſ. Gregorius Cappadox, electus anno ſuperiori ab Arianis in locum Athanaſii Epiſcopus Alexandrinus, per Præfectum Philagrium, iuſſu Conſtantii, militari manu Alexandriam introducitur. Hæc enim præſenti potius anno quam ſuperiori contigiſſe, illud magnopere ſuadet, quod conſtet Antiochenam Synodum in Encæniis celebratam, ad plures menſes fuiſſe propagatam, & Gregorium qui ei interfuit prope Paſchale tempus Alexandriam aduenıſſe. Quibus aũt cladibus tunc ea Eccleſia vexata fuerit, (quas iam ante biennium, per viſionem mulorum, altare Domini circumdantium, & crebris calcium ictibus omnia diſſipantium, diuinitus oſtenſas fuiſſe Magno Antonio, Athanaſius in eius Vita teſtatur:) cum à Socrate, *c* Sozomeno, *d* Theodoreto, *e* & pleriſque aliis magna plane confuſione & ieiune admodum referantur, eas, vt vere ſe habuere, Athanaſius ipſe, cõtra quem maxime tempeſtas excitata eſt, dum eamdem forti animo ſuſtineret, exacte deſcripſit in epiſtola Encyclica quam ad vniuerſos Orthodoxos tunc direxit.

GREGORIVS INVADIT ALEX. ECCLESIAM.

c Soc. l. 2. c. 8.
d Soz. l. 5. c. 5.
e Theod. li. 2. cap. 4.

II. Res autem geſta ſic breuiter habet: Cum Eccleſia Alexandrina, & quæ ei ſubiectæ eſſent prouinciæ, ob Athanaſii reſtitutionum ingenti lætitia exultarent, ſtatim Philagrius Præfectus Ægypti, Gregorii conterraneus, & olim transfuga Chriſtianæ religionis, ac in Eccleſiam contumelioſus, prauiſſimorumque morum homo, literas publice propoſuit in formam edicti, quibus declarauit Gregorium (ita hunc vocatum fuiſſe iam ſuperius demonſtrauimus, licet apud Athanaſium hæc narrantem corrupte Georgius frequentius legatur) pro ſucceſſore datum Athanaſio, ſatellitio ſtipatoribuſq; Comitis in cathedram introducendum. Populo autem grauiter ferente iſtarum rerum inſolentiam, & publice tum ad Iudices, tum ad vniuerſam ciuitatẽ conteſtante, nullas aduerſus Athanaſium querelas vel à plebe vel ab Eccleſiaſticis motas eſſe, Arianorumq; hæreticorũ opera hanc legum præuaricationẽ induci, atque adeo eccleſias occupante; ne illæ paterent Arianis: his viſis idem Philagrius, magiſtratus ſui fretus auctoritate præſidioque, Ethnicos homines atque Iudæos Alexandriæ exiſtentes, alioſque facinoroſos nebulones, hortationibus & promiſſionibus inſtigatos, ſub ipſos Paſchatis dies cum gladiis & fuſtib. contra populum in eccleſias immittit: à quibus igne & ſanguine cuncta ſunt mixta, altaria, baptiſteria, aliæque res ſacræ profanatæ, diſſipatæ, direptæ, libri ſacri combuſti, ſacrificia animalium frugumque idolis oblata, Virgines Deo dicatæ nudatæ, tractæ, raptatæque, monachi pedibus obtriti, atque dilacerati, presbyteri, aliique clerici conciſi, multi ex populo occiſi, quamplurimi vulnerati, omnis generis homines in carceres coniecti, & in ius tracti: denique ipſo ſacræ Paraſceues die, is cuius cauſa hæc omnia ſcelera perpetrabantur, Gregorius in quamdam eccleſiam cum

IMMANISS. CLADES ECCL. ALEX.

Duce & Præſide ingreſſus, intellecto hominum odio, quo illius violentum introitum auerſabantur, auctorem ſe crudeliſſimo Præſidi præbuit, vt eadem hora triginta quatuor virgines, & matronæ item, virique ingenui, publice flagellis cæderentur, & in carceres coniicerentur. Cum vero iam eamdem graſſationem in illam eccleſiam, in qua per eos dies Athanaſius commorabatur, aggrederentur, nihil non agentes vt ibi eum interceptum de medio tollerent, ipſe diuino auxilio manus eorum effugiens, ſe furtim ſubduxit, ne eius occaſione vel eccleſia noxam acciperet, vt virgines indigniora paterentur, cædeſque denuo committerentur. Sicque eo ſtatu eccleſiæ Gregorio & furioſis Arianis ſunt traditæ, populoque & clericis Catholicis ea neceſſitas inflicta, vt cum iiſdem impiis Arianis communicarent, aut ab introitu eccleſiarum penitus abſtinerent: ac deniq; miſſum eſt ſub falſo populi nomine ad Conſtantium Imp. decretum aduerſus Athanaſium, vt in exilium mitteretur, vel etiam morte mulctaretur.

Athan. clam elapſus.

III. Proſecutio perſecutionis.

Scripſit hæc pluribus (vt diximus) ipſe Athanaſius ad Orthodoxos, ſed feſtine, vt apparet, ac è latebris priuſquam Alexandria recederet, vt ſic anteuerteret ſcribendas à Gregorio literas: quæ eadē maiori poſtea idem otio fuſius proſecutus, ac præſertim in ea quæ ad ſolitariam vitam agentes ſcripta eſt epiſtola, (quæ præſe fert breuiarium rerum ab Arianis geſtarum aduerſus Eccleſiam Catholicam, ac potiſſimum Alexandrinam) addit etiam de graſſationibus eiuſdē Gregorii in cunctas alias Eccleſias Alexandrinæ ſubiectas, deque exiliis, vinculis, flagellis, necibus, illatis omnibus ſibi communicare recuſantibus, ac præcipue Epiſcopis, inter quos & magnus ille Confeſſor *Potamon*, de quo ſuperius, ita plagis (inquit Athanaſius) conciſus eſt, vt paulo poſt ex hac vita deceſſerit, adeptus gloriam iterati martyrii, cuius extat celebris memoria in Tabulis a Eccleſiaſticis.

a *Mart. Rom. 18. Maii.*

IV. Gregor. quamdiu ſedem occuparit.

Qui igitur his facinoribus ſedem inuaſit Gregorius Cappadox, eam tyrannice tenuit vſque ad Concilium Sardicenſe, à quo depoſitus eſt, ac poſt decem menſes ab Alexandrinis necatus, ipſeque Athanaſius cum honore Alexandriam reſtitutus: vt demonſtrabitur ſuo loco. Ex quibus intelligas hallucinatos eſſe Socratem b atque Sozomenum, c & alios qui dixerunt Gregorium ante Concilium Sardicenſe ab ipſis Arianis abdicatum eſſe, quod Alexandrino populo magnopere inuiſus eſſet, nec iam ſatis videretur ipſorum opinioni patrocinari. Rectius longe & accuratius Theodoretus, d dum ait Gregorium ad ſex annos maxima aduerſus Catholicos crudelitate eam ſedem occupaſſe: ſiquidem tot numerantur ab anno præſenti vſque ad eius necem: eumdemque in parte Arianorum promouenda acerrimum ſe acerbiſſimumque Catholicorum hoſtem ſemper oſtendiſſe, tam quæ dicta ſunt, quam quæ dicenda, manifeſte demonſtrant.

b *Soc. li. 2. c. 10*
c *Soz. li. 3. c. 6. in fi.*
d *Theod. li. 2. cap. 4.*

V.

Cæterum cum de omnibus e quæ Alexandriæ geſta eſſent, Iulius Romanus Pontifex, tum ab iis qui ex eadem ciuitate tunc temporis fugientes, Romam tamquam ad tutum aſylum ſe contuliſſent, tum Ægypti Epiſcoporum literis, certior redditus eſſet, cumque ex alia parte contumaces Euſebianorum literas, de quibus actum anno ſuperiori, Antiochia miſſas ſuſcepiſſet: iis omnibus ex more communicatis cum aliis Epiſcopis in Synodo congregatis, ex omnium ſententia reſcripſit ad Arianos epiſtolam illam, cuius ſæpiſſime facta eſt mentio, qua ſingula eorum dicta factaque egregie ſciteque confutauit. Etenim Concilium *Romæ* hoc anno celebratum eſſe, Patreſque qui conuenerunt, per Iulium eas literas reſcripſiſſe, quæ eiuſdem Iulii tantum nomine feruntur, ac per Gabinianum Comitem tranſmiſiſſe, Athanaſius f tradit, dum eas verbatim recitat, quas & poſt Alexandrinam cladem à Gregorio illatam ſcriptas eſſe, inde ſatis intelligitur, quod eis de eadem Iulius aduerſus illos expoſtulauerit. Sed & dum eoſdem reprehendens quod nihil de iis quæ in Athanaſium, Marcellum, alioſque Epiſcopos, inque ipſam Eccleſiam Alexandrinam, ab eis decreta eſſent ſcripſiſſent, hæc ait: *Si omnino in culpa fuerunt, oportuit ſecundum canonem, & non iſto modo, iudicium fieri: oportuit ſcribere omnibus nobis, vt ita ab omnibus quod iuſtum eſt decerneretur. Epiſcopi enim erant, & non vulgaris Eccleſiæ, qui iſta patiebantur, ſed quam ipſi Apoſtoli ſuamet operâ ad fidem inſtruxerant. Cur igitur & imprimis de Alexandrina Eccleſia nihil nobis ſcribere voluiſtis? An ignari eſtis hanc conſuetudinem eſſe, vt primum nobis ſcribatur, vt hinc quod iuſtum eſſet, definiri poſſet?* his, inquam, Iulius perſpicue declarat, ſic olim ex regula & conſuetudine Eccleſiæ, legitima Epiſcoporum iudicia exerceri ſolita fuiſſe, vt de his imprimis ſcriberetur ad Romanum Pontificem, à quo quid definiendum eſſet acciperetur. Ideoque ſubdit, *Quapropter ſi iſtic huiuſmodi ſuſpicio in Epiſcopum concepta fuerit, id huc ad noſtram Eccleſiam referre oportuit, &c.* Meminit quoque horum Socrates, a dum eas literas ſummatim perſtringit. Porro mitius viſus eſt Iulius cum eiſdem Euſebianis agere, quam erat in tanto immanium criminum admiſſorum aceruo, tum vt eos ad Concilium (ad quod rurſum eos Romam inuitat) pertraheret, tum etiam quod ſciret eoſdem tot tantaque non priuatim à ſe ipſis, ſed tamquam ex Synodalibus iudiciis & Imperatoris auctoritate perpetrare: cum & nondum (vt ex eorum profeſſione, immo conteſtatione facta in Synodo Antiochena, ſuperius vidimus) iidem omnino conuinci poſſent eſſe Ariani, vt à Iulio damnarentur. Manifeſtis vero Arianis ſeueriorem ſe exhibuiſſe, probatur ex eo quod cum idem qui ſupra Gregorius miſiſſet Romam legatum quemdam Carponam Arianum manifeſtum, iam olim ab Alexandro Epiſcopo Alexandrino eo nomine notatum, idem Iulius tam ei, quam aliis ea labe conſperſis, ſuum denegauerit conſpectum, vt traditur iiſdem ipſius literis.

e *Soc. li. 2. c. 13*
Conc. Rom ob turbas Alexan.
f *Ath. Apol. 2*
Rom. Sedis iudicium ſupremum.
a *Soc. li. 2. c. 13*
Legati Arianor. reiecti a Iulio PP.

VI. Athan. Romam fugit.

Eodem quoque tempore Athanaſius fuga lapſus, ne hoſtium pateret incurſui eius necem auide ſitientium, acceſſit iterum ad tutum tranquillumque portum Romanæ Eccleſiæ, quo eum à Iulio Papa accerſitum eſſe, Socrates b & Sozomenus tradunt. Ipſe vero Athanaſius in Apologia ad Conſtantium Imp. cum apud illum ea ſuſpicione laboraret, quaſi fratrem ipſius Conſtantem aduerſus eum ſollicitaſſet, ait ſe Romam acceſſiſſe, vt ſe ſuaque ei Eccleſiæ commendaret: ceterum nec ſe Conſtantem conueniſſe, nec ad eum vmquam ſcripſiſſe, niſi ex ipſa vrbe Alexandria, vt ſe excuſaret quando Euſebiani calumnioſas de ipſo literas ad eumdem Conſtantem (nempe ex Synodo Antiochena) miſiſſent. Qui autem hoc anno fugiens Alexandria, Romam ſe contulit, ibidem manſit vltra triennium, vſque dum anno quarto ab eodem Conſtante Mediolanum vocatus eſt, vt ſuo loco dicturi ſumus.

b *Soc. li. 2. c. 13*
Soz. li. 3. c. 9.

VII.

Hoc eodem anno, ac plane eius exordio, cum ſcriptæ ab Euſebio Nicomedienſi iam Epiſcopo Conſtantinopolitano, ex Antiochena Synodo ad Iulium Romanum Pontificem contumaces literæ nondum perlatæ eſſent, (vt auctor eſt Socrates c) ipſe *Euſebius* ſceleſtiſſimus omnium hominum, bis apoſtata, Imperatorum ſeductor, in omnes contumelioſus, blaſphemus, vbique tyrannus, non ſine admiratione ſummæ Dei erga homines delinquentes patientiæ diu toleratus, tunc eum blaſphemiæ & pertinaciæ cornua in ipſam Romanam Eccleſiam erexit, ex hac vita infelix recedere, & qui eiuſdem Eccleſiæ iudicium ſubterfugit, ad horrendum iuſtitiæ diuinæ tribunal ſe ſiſtere coactus eſt. Quod quidem paulo poſt dimiſſum Concilium Antiochenum iiſdem huius anni Coſſ. accidiſſe, idem Socrates d demonſtrat, necnon Sozomenus. e Eo vero defuncto (vt inquiunt) cum populus Conſtantinopolitanus *Paulum*, Euſebii olim occaſione eiectum, in eccleſiam denuo introduxiſſet, Ariani autem *Macedonium* delegiſſent Epiſcopum, indeque crebris exortis ſeditionibus quamplurimi vtrimque periiſſent, ſed & Dux Hermogenes à Conſtantino Imp. tunc Antiochiæ exiſtente, iuſſus Paulum eccleſia expellere, à populo aduerſus eum pro Paulo inſurgente interemptus eſſet: tunc Conſtantius ipſe Conſtantinopolim properans, & Paulum eiecit è ciuitate, & ipſam ciuitatem ſupra quadragies centena millia medimnorum frumenti, nempe dimidia parte congiarii, quod illi à Conſtantino Magno in dies ſingulos ex vectigalibus Ægypti ſuppeditari iuſſum fuerat, mulctauit. Macedonio vero etiam ſuccenſens, tum quod eius occaſione tot cædes commiſſæ fuiſſent, tum quod minime expectato ipſius Imperatoris conſenſu pro Epiſcopo ſe geſſiſſet, re adhuc in dubio relicta, Antiochiam rediit.

c *Soc. vbi ſup.*
Euſebii Nicom. obitus
d *Id. li. 2. c. 9. 10.*
e *Soz. li. 3. c. 6.*
Turbæ Conſtantin. ob ſucceſſionem Epiſcopi.

Cum

VIII.
a *Soc. li 2. c. 11. Soz. li. 3. c. 7.*
PAVLI ET ALIOR. ORTH. ROMAM CONFVGIVM.

Cum autem *a* Paulus Romam petiiſſet, eodemque tempore Aſclepas Gazæ, Marcellus Ancyræ, & Lucius Hadrianopolis, diuerſis prætextibus Eccleſiarum ſuarum iacturam ab Euſebianis paſſi, itidem Romam confugiſſent, Iulius Papa iis omnibus fidei Nicænæ conſentientibus repertis, *cum propter Sedis dignitatem cura omnium ad ipſum ſpectaret, & Eccleſia Romana priuilegium præter cæteras obtineret, in Orientem literas miſit, quo ſuus cuique locus reſtitueretur, & qui eos temere abdicarant grauiter reprehendit: quod inconſulto de iis iudicaſſent, eccleſiaſque perturbaſſent, cum decretis Concilii Nicæni ſtare nollent: minatuſque eſt ſe de reliquo non paſſurum eos inultos eſſe, niſi nouis rebus ſtudere deſiſterent.* Hæc Socrates, & Sozomenus, conſentanea iis, quæ in eadem ipſa Iulii epiſtola, cuius ipſi meminere, continentur: *b* vbi inter alia de his Epiſcoporum altercationibus ita loquitur: *Quas præuidentes ſancti Patres illicitas altercationes, vnanimiter in Nicæna ſtatuerunt Synodo, vt nullus Epiſcopus, niſi in legitima Synodo, & ſuo tempore Apoſtolica auctoritate conuocata ſuper quibuſdam criminationibus pulſatus audiatur, id eſt iudicetur vel damnetur. Sin aliter præſumptum à quibuſdam fuerit, in vanum deducatur quod egerint, nec inter Eccleſiaſtica vllo modo reputabitur. Ipſi vero primæ Sedis Eccleſiæ conuocandarum generalium Synodorum iura, & iudicia Epiſcoporum, ſingulari priuilegio, Euangelicis, & Apoſtolicis, atque canonicis conceſſa ſunt inſtitutis, quia ſemper maiores cauſæ ad Sedem Apoſtolicam multis auctoritatibus referri præceptæ ſunt. Nec vllo modo poteſt maior à minore iudicari. Ipſa namque omnibus maior & prælata eſt Eccleſiis, quæ non ſolummodo canonum & ſanctorum Patrum decretis, ſed Domini Saluatoris noſtri voce ſingularem obtinuit principatum:* Tu es (inquit) *Petrus, &c. Porro dudum à SS. Apoſtolis ſucceſſoribuſque eorum, in præfatis antiquis decretum fuerat ſtatutis, quæ hactenus ſancta & vniuerſalis tenet Eccleſia, non oportere præter ſententiam Romani Pont. Concilia celebrari, nec Epiſcopum damnari, quoniam ſanctam Rom. Eccleſiam primatem omnium Eccleſiarum eſſe voluerunt: Et ſicut B. Petrus primus fuit omnium Apoſtolorum, ita & hæc Eccleſia ipſius nomine conſecrata, Domino inſtituente, prima & caput ſit cæterarum, & ad eam quaſi ad matrem atque apicem, omnes maiores Eccleſiæ cauſæ, & iudicia Epiſcoporum recurrant, eiuſque iuſta ſententia terminum ſumant, nec extra Romanum quicquam ex his debere decerni Pontificem: &c. Et nos ſcitote hunc typhum deinceps non eſſe paſſuros, vt ea quæ ad hanc ſpecialiter ſanctam pertinent Sedem, vos patiamur nobis inconſultis inuadere, abſque veſtri ſtatus periculo. Sed ſi quis ab hodierna die & deinceps Epiſcopum præter huius ſanctæ Sedis ſententiam damnare, aut propria pellere Sede præſumpſerit, ſciat ſe irrecuperabiliter eſſe damnatum, & proprio carere perpetim honore: eoſque qui abſque huius Sedis ſunt eiecti ſententia, vel damnati, huius ſanctæ Sedis auctoritate ſcitote priſtinam recipere communionem, & in propriis reſtitui ſedibus.* Hæc, & alia eiuſmodi, de his Iulius. Quæ vero Socrates & Sozomenns ſubdunt de literis ab Euſebianis ad Iulium ſcriptis, ea iam ante hac contigiſſe ſuperius demonſtratum eſt: quæ autem poſt hæc acciderunt, dicentur inferius ſuis locis.

b *Ext. tom. 1. Conc. eſtque prima inter epiſt. Iulii.*
ROM. SEDIS AVCTORITAS.

IESV CHRISTI AN. 343.

IVLII AN. 7.

CONSTANTII } CONSTANTIS } AN. 7.

I.
c *An. 253. nu. XVI. vbi vide quæ fuerunt addita.*
PAVLVS PRIMVS EREMITA MIGRAT IN CÆLVM.

ANno Chriſti trecenteſimo quadrageſimo tertio, Placido & Romulo Coſſ. ipſo exordio ſeptimi anni Conſtantii Imp. (ſecundum ea quæ dicta ſunt alibi *c*) *S. Paulus* Primus Eremita, annos natus centum tredecim, cæteriſque cunctis hominibus incognitus, ſed à S. Antonio Monachorum patre nonagenario, diuino iuſſu paulo ante obitum viſitatus, feliciter migrauit in cælum, & ab eodem Antonio cum hymnis more Chriſtianorum humatus eſt. Rem geſtam, multiplicibus miraculis, aliiſque rebus memorabilibus illuſtratam, pluribus narrat in Vita eiuſdem Pauli S. Hieronymus, vir ab omni fabularum commento longiſſime abhorrens: vt non ſit quod dubitare quis poſſit, ſeu de *Hippocentauro*, a *& Fauno*, qui Antonio in itinere occurrerunt, ſeu de *Coruo* dimidium panis ad victum Paulo quotidie deferente, & in aduentu Antonii annonam duplicante, ſiue de *Leonibus*, terram ad Paulum humandum vngulis ſuis aperientibus, & poſtea benedictionem ab Antonio depoſcentibus, ſiue denique de aliis rebus mirabilibus, quas in illo diuinorum virorum congreſſu contigiſſe idem Hieronymus elegantiſſime deſcribit. Quod autem in Actis Antonii ab Athanaſio cōſcriptis, de eiuſmodi viſitatione nulla penitus mentio habeatur, id inde accidit, quod (vt eodē Hieronymo *b* auctore conſtat) Athanaſius res geſtas Antonii, ipſo adhuc viuente ſcriptis commendauit, eaſque Romam detulit ante biennium, quo tempore hæc de Paulo non acciderant: poſtea vero multis prætermiſſis appoſitus eſt eius obitus, ſed vtrum ab ipſo Athanaſio, haud certo conſtat.

a *Hippocentauros & Faunos inueniri poſſe, docet hic pluribus Baron.*
CONGRESSVS ANTONII CVM EO.
b *Hier. ep. 16. ad Princ.*

[Immo cum ipſe Athanaſius in præf. Vitæ S. Antonii ita loquatur ad peregrinos fratres, quorum rogatu eam deſcripſit: *Quoniam igitur exegiſtis à me, vt vobis ſcriberem de conuerſatione B. Antonii, volentibus diſcere quemadmodum cœperit, quiue fuerit ante ſanctum propoſitum, qualem etiam habuerit terminum vitæ*: ex his verbis aperte conſtare videtur, Athanaſium Vitam Antonii non niſi poſt eius obitum conſcripſiſſe. Nec aliud Hieronymus dicit, niſi Marcellam viduam ab Athanaſio primum, ac poſtea à Petro & ipſo Epiſcopo Alexandrino, vitam Antonii tunc adhuc viuentis, (hoc eſt, vitæ inſtitutum) monaſteriorumque Pachomii, & virginum ac viduarum didiciſſe diſciplinam. Niſi forte quædam etiam ſcriptis tunc Athanaſius mandauit ne memoria Marcellę, aliorumque earum rerum cupidorum exciderent. Cur vero non meminerint cōgreſſus Antonii cum Paulo, non alia videtur reddi poſſe cauſa, quam quod eadem præfatione ipſe teſtatur, non omnia Antonii geſta ſe referre, ſed tantum *minima de maximis*, cum ob portitoris literarum feſtinationem, non potuerit monachos euocare, *vt plenius aliquid addiſcens, munera maiora tranſmitteret*. Quæ ſunt etiam ab aliis obſeruata.]

ATHAN. QVANDO SCRIPSERIT VITAM ANTONII.

III.
PAVLVS PROBAT FIDEM ATHANASII.

At inter alia omnia de Paulo à S. Hieronymo conſcripta, illud contemplor attentius, quod ait expetiiſſe ab Antonio, ad ſuum ipſius defuncti corpuſculum inuoluendum, pallium quod eidem Antonio Athanaſius donaſſet. Id enim ab eo non idcirco dumtaxat factum puto (quod tradit S. Hieronymus) vt recedendo ab Antonio, mœror ſuæ mortis leuaretur, ſed quod qui prophetico ſpiritu Athanaſium nouerat, eo ſaltem communicationis ſymbolo ſignificaret ſe eius fidem probare: quod quidem haud videbatur mediocris eſſe momenti ad erigendos titubantium animos, & roborandam conſtantium fidem. Siquidem tāti facere ſolebat populus illuſtrium monachorum de fide teſtimonium, vt Ariani hoc ſentientes, mentiri non ſint veriti Magnum Antonium eadem ſecum ſentire; adeo vt ob eam cauſam rogatus ipſe aliquando ab Athanaſio, aliiſque Epiſcopis Catholicis, relicta intima eremi ſolitudine, Alexandriam deſcendere neceſſe habuerit, & de Catholica fide quam coleret, publice verbis, factis, miraculiſque ſpecimen edere, vnde prope innumerabiles Gentiles ad fidem conuerſi, Catholici in fide roborati ſunt, hæretici vero confuſi: vt affirmat, deſcribitque in eius Vita Athanaſius, meminitque Hieronymus. *c* Cum & præter hæc impudentiſſimos Arianos, ad ſtabiliendum ſuum ipſorum dogma impietatis, haud veritos eſſe, quos ſciſſent antiquos clariſſimos viros, eoſdem etiam ſuæ hæreſis falſo aſtruere aſſertores, ſatis probent quæ de Origene, Dionyſio Alexandrino, ac Luciano martyre mendaciter ab ipſis in ſuam ſententiam detortis, dicta ſunt ſuperius ſuis locis.

ANTONIVS CONFVTAT ARIANOS.
c *Hier. ep. 33. ad Caſtr.*

III.
d *Id. in Chron.*
e *Theod. lib. 1. c. 24. in fi. Soz. li. 2. c. 14. Cedr in Comp. an. 21. Conſtantini.*
PERSECVTIO CHRISTIANORVM IN PERSIDE.

Hoc itidem ſeptimo anno Conſtantii & Conſtantis Impp. ponitur à S. Hieronymo *d* excitata in Chriſtianos Perſas à Sapore eorum Rege dira *Perſecutio*, quam *e* alios perperam ad tempora Conſtantini referre, ſuperius monuimus. Vt enim potius Hieronymo aſſentiamur, id compellit, quod liqueat inter Conſtantium & Saporem hoc tempore acre viguiſſe bellum, perſecutionem autem ortam eſſe ex falſa criminatione à Magis & Iudæis in Chriſtianos illata, quod regni eſſent proditores, & rerum Romanarum fautores: quamuis & poſtea ſolo religionis nomine eadem graſſata fuerit.

f *Soz. li. 2. c. 8. & ſeq.*

Rem vero geſtam pluribus deſcribens Sozomenus, *f* ait hoc primo eiuſdem perſecutionis anno immoderata imprimis tributa Chriſtianis impoſita eſſe, quod Rex

noſſet

noſſet ipſorum quamplurimos voluntariam egeſtatem excolere, eorumdemque exactionem crudeliſſimis viris cõmiſiſſe, quo & inopia pecuniæ & exactorum feritate coacti, ſuam religionem aſpernari inciperent: poſthæc vero eccleſias vbique dirutas eſſe, necatumq; *Simeonem* Seleuciæ & Cteſiphontis primariæ in Perſide ciuitatis Archiepiſcopũ, necnon *Vſthazanem* eunuchorum principem, ipſiuſq; Saporis Regis educatorem, qui cum primo à fide defeciſſet, paulo poſt ad Simeonis increpationem reſipiſcens, capiteque damnatus, petiit à Rege vt præco palam prædicaret, caput Vſthazani amputari, non ob aliquam improbitatem, ſed tantummodo quod Chriſtianus eſſet, ac Deum ſuum negare nollet: idque eo fine, vt quemadmodum quando timore perterritus Solem adorauit, multis Chriſtianis metũ iniecit, ita modo non pauciores ad ſuam conſtantiam imitandam incitaret. Præter hos autem, centum quoq; alios tum Epiſcopos, tum presbyteros, & diuerſorum ordinum clericos, ac denique *Puſicem* Præfectum Regis artificũ, eiuſque filiam, tunc paſſos eſſe, Sozomenus habet. Quorum quidem omnium natales dies Eccleſiaſticis inſerti monumentis, anniuerſariis celebrantur honoribus.

IV. CONTINVATIO PERSECVT. *Quam habet Bar. an. ſeq. nos vno contextu referimus.*

Sequenti vero anno (vt hic vno contextu rem abſoluamus) idem Sozomenus tradit, inſtante Paſchate exiiſſe editum à Rege in vniuerſam Perſidem, vt quicumque ſe confiterentur Chriſtianos, morti addicerentur: Sed cum inter infinitam eorum multitudinem, qui eiuſdem edicti vigore omnis ſexus & conditionis homines ſublati ſunt, plurimi etiam qui in ipſo Palatio militarent, ac præcipue *Azades* eunuchus Regi longe chariſſimus eo inſcio necatus eſſet, eumdem Regem ingenti affectum dolore, communem cædem ſedaſſe, ac ſolos Chriſtianorum doctores occidi iuſſiſſe, tuncque Epiſcopos quamplurimos, atque immenſam multudinem presbyterorum, diaconorum, monachorum, ſanctarum virginum, & aliorum qui Eccleſiarum miniſterio vacabant, trucidatos eſſe, quorum etiam nonnullorum extant apud Metaphraſtem Acta. Cæterum quod bellum vſque ad tempora Iouiani Imp. acrius in dies exacerbatum fuerit inter Romanos & Perſas, perſecutionem quoque ab eodem Sapore ſemel edicto promulgatã, haudquaquam duorum annorum curriculis terminatã eſſe putandum eſt: eo maxime quod Chriſtiani, licet Perſæ natione eſſent, tamen quod cultu religionis à Perſis receſſiſſe viſi eſſent, & Romanis inhæſiſſe, quorum Deum colerent, quodammodo transfugæ haberentur, meminitq; S. Auguſtinus *a* de perſecutione in eadem Perſide excitata, ac ſæpe reſtaurata. Porro Eccleſiam Perſidis ſubiectam fuiſſe Antiochenæ, canon *b* ea de re confectus, aſſeritur eſſe Concilii Nicæni, ſed fide dubia.

a *Aug. 18. de ciuit.*
b *Ap. Tur. in Append. ad Conſt. Clem.*

V. c *Hier. in Chr.* PRIVILEGIVM SEPVLCHRI GREG. THAVMAT.

Eodem quoque Conſtantii anno ſeptimo, Neocæſarea in Ponto (inquit S. Hieronymus *c*) ſubuerſa eſt terræmotu, excepta eccleſia, ac Epiſcopo, cæteriſque qui ibidem reperti ſunt. Obtinuiſſe namque hanc diuinitus prærogatiuam eccleſiam illam, in qua S. Gregorius eius ciuitatis olim Epiſcopus, cognomento Thaumaturgus, ſepultus erat, vt cæteris ædificiis terræmotu ſæpe proſtratis ipſa remanſerit ſemper incolumis, diximus etiam alias ex Gregorio Nyſſeno, & Theodoro Lectore.

IESV CHRISTI AN. 344.

IVLII AN. 8.

CONSTANTII CONSTANTIS } AN. 8.

I. d *Athan. de Syn.* e *Soc. li. 2. c. 15* f *Soz. li. 3. c. 10* CONC. ANTIOCH. SECVNDVM.

ANno Chriſti trecẽteſimo quadrageſimoquarto, Leontio atque Salluſtio Coſſ. triennio poſt Synodum Antiochiæ in Encæniis celebratam, (vt Athanaſius *d* eſt auctor, cui conſentientia ſcribunt Socrates *e* & Sozomenus, *f*) ab Arianis ibidem *Antiochiæ* aliud CONCILIVM eſt habitum in quo nouam fidei formam, eamdemque cæteris ante editis prolixiorem, ideoque μακρόστιχον dictam, conſcripſerunt, quo ſe (vt teſtati ſunt) apud omnes Catholicorum Eccleſias, præſertim vero apud Occidentales, ab Ariana hæreſi procul abhorrere ſignificarent. Sed non tamen quod prætenderunt effecere: ſiquidem illam ad Occidentales per Eudoxium, Macedonium, atque Martyrium, ſuæ factionis Epiſcopos miſſam, ab iiſdem Occidentalibus fuiſſe penitus reiectum, iidem auctores eamdem recitantes tradunt.

II EVSEB PROFESSIO FIDEI REIECTA AB OCCIDENTALIB.

Sed inſulſe plane Socrates, dum ait non receptam eſſe ab Occidetalibus, quod cum linguæ Græcæ ignari eſſent, eamdem minime intelligere valuerint. Quid enim tam ineptum, quam dicere in vniuerſa Occidentali Eccleſia, vel in ipſa Vrbe non extitiſſe, qui potuiſſent eam fidei regulam è Græco in Latinum vertere? quaſi vero non recẽs eſſet exemplum de aliis, quas vidimus, eorumdem Orientalium literis ad Iulium Papam ſcriptis, ab eodem perinde ac ſi Latinæ fuiſſent, perſpicue cognitis & confutatis? Cur autem ea fidei formula nec Romæ nec alibi in Occidente recepta ſit, illud fuit, quod (vt ex eius lectione apparet) concepta eſſet fraudulentis verborum inuolucris, lateretq; anguis in herbis. Quamtumlibet enim eiuſdem concinnatores viderentur deſtruere poſitiones Arii, tamen quod Filium non dicerent eſſe Patri Conſubſtantialem, quælibet ipſorum alia verba merito ſuſpecta haberi debuiſſe, ſatis demonſtrant quæ de eorum technis ſæpe dicta ſunt ſuperius. Sapientiſſime igitur Occidentales eam vt futilem, ſiue ſuperfluam, vel erroneam reiecere: quandoquidem ſi quod nitebantur oſtendere, ſe eſſe vere Catholicos, & non Arianos, perſpicue perſuadere voluiſſent, haud neceſſe erat nouas toties cudere confeſſiones, ſed ſatis eſſe videbatur, Nicænam formam ſuo ipſorum chirographo conſignatam mittere ad Occidentales: quos quidem, præter illam ſe nihil amplius velle curioſius exquirere profeſſos eſſe, iidem qui ſupra auctores tradunt.

III. FALLACIA EVSEBIANORVM.

Deniq; ipſos Euſebianos omnia fraudulenter agere, perſpicue hoc eodem tempore cunctis apparuit, quod cum iidem ipſorum legati Mediolanum ad Conſtantem Imperatorem ſe contuliſſent, & qui ibi in Synodo conſiderent Orthodoxi Epiſcopi, ſententias Arii damnare voluiſſent, legati iſti, qui hactenus & verbis & ſcriptis ſe idipſum præſtaturos eſſe prætulerant, continuo reſilientes, & iratis animis de Concilio exeuntes, quinam qualeſque eſſent apertiſſime demonſtrarunt: ſicut teſtatur Liberius Romanus Pontifex in epiſtola, *a* quam ad Conſtantium Imp. poſt annos octo ſcripſit, qua tribus illis legatis ſupra nominatis; quartum addit Demophilum item Epiſcopum Arianum. Huncq; tandem finem habuit huius anni contentio Arianorum Antiochenus, eorumdemque in Occidentem tanto apparatu miſſa legatio. Quæ vero poſt hæc geſta ſunt, dicentur inferius ſuis locis.

a *Ext. in Append in Lucif. Cal. & in Bibl. Patr.*

IESV CHRISTI AN. 345.

IVLII AN. 9.

CONSTANTII CONSTANTIS } AN. 9.

I. b *l. 5. C. Th. de exact.*

ANno Chriſti trecenteſimo quadrageſimo quinto, Amantio & Albino Coſſ. datum habetur Niſibi in Meſopotamia, Conſtantii Imp. reſcriptum, *b* quod eſt euidens argumentum, ipſum cum exercitu ad Perſarum fines conſediſſe. Cum autem eum multis annis aduerſus Saporem Perſarum Regem, fines Romani Imperii inuadentem, pugnaſſe certum ſit, vix perpauca de rebus geſtis extant poſteris tradita, quæ & ſummatim ab Eutropio *c* recenſentur, dum ait diuerſam Conſtantii fortunam fuiſſe: à Perſis enim multa & grauia perpeſſum, ſæpe captis oppidis, obſeſſis vrbibus, cæſis exercitibus: nullumque ei contra Saporẽ proſperum prælium fuiſſe, niſi quod apud Singaram, haud dubiam victoriam ferocia militum amiſit, qui pugnam ſeditioſe & ſtolide contra rationem belli die iam præcipiti popoſcerunt. Sed breuius eadem complexus Oroſius *d*

c *Eutrop. lib. 10.*
d *Oroſ. lib. 7. cap. 29.*

ait Conſtantium aduerſus Perſas & Saporem nouem præliis parum proſpere decertaſſe. Denique apud Ammianum *a* traditur, eum aliquando ſuperatum à Perſis, deductúmque poſtremo per fugam cum paucis adhibitam, ſtationem intutam, panis fruſto vixiſſe precario ab anu quadam agreſti porrecto. En igitur quam diſpar fuerit conditio in bellis gerendis, Conſtantini parentis atq; Conſtantij! Ille n. fide Catholica roboratus, ſecumq; Catholicos Epiſcopos duces, præuio vexillo Crucis, nunquam de barbaris atq; tyrannis non rediit victor ac triumphator: Cõſtantius vero tot præliis cum Perſis initis, nunquam niſi victus & cum ignominia reuerſus eſt, cum ſecum duceret Epiſcopos Arianos; & inter alios, quem ſuperius memorauimus, impietate notum, Euſebium *b* Emeſenum.

a Amm. lib. 25

COMPARATIO CONSTANTINI ET CONSTĀTII IN BELLIS GERENDIS.

b Socr. lib. 2. c. 6. Soz. libr. 2. c. 5.

IESV CHRISTI ANN. 146.

IVLII ANN. 10.

CONSTANTII } CONSTANTIS } AN. 10.

I. ANNVS CHRISTI treceteſimus quinquageſimus ſextus, in Faſtis Latinis non Coſſ. nouis ex more, ſed (vt alias interdum accidit) Poſt Cõſulatum Amantij & Albini, qui contigit anno ſuperiori, notatus extat; quod & veteres quædam inſcriptiones *c* confirmant. Faſti vero Græci habent hoc anno Coſſ. Conſtantium quarto & Conſtantem tertio, quibus etiam complures leges conſignatæ eſſe reperiuntur; & inter alias, quæ *d* de claudendis in vniuerſis locis atque vrbibus deorum templis, & vt cuncti ſub pœna capitis à ſacrificiis abſtinerent, promulgata eſt. Quapropter hæc de eius numeri Auguſtorum Conſulatu ſentiens Caſſiodorus, eam ante Conſulatum Amantij & Albini collocauit.

c Inſcrip. edit. Plant. pag. 68. num. 2.

d l. 4. C. Th. de Pagan.

II. Hic autem ille eſt quartus annus commorationis Romæ Magni Athanaſij; quo ſe accerſitum eſſe Mediolanum ab Imperatore Conſtante, occaſione futuræ in ipſius aliorumque Epiſcoporum ab Arianis expulſorum cauſa, *Sardicenſis Synodi*, ipſe teſtatur in Apologia ad Conſtantium ſcripta. Cæterum Iulium Romanum Pontificem fuiſſe primum auctorem eiuſmodi Concilij indicendi, idem Athanaſius ſignificare videtur, cum ait, iam antequam ipſe Mediolanum vocaretur, quoſdam Epiſcopos ad Conſtantem profectos, ab eo poſtulaſſe vt fratri Conſtantio de Synodo celebranda ſcriberet; inter Epiſcopos autem, quos tunc apud Conſtantem fuiſſe tradit, recenſet *Vincentium* Capuanum, quem conſtat obire ſolitum legationem ab Apoſtolica Sede. Idque ipſum plane Sozom. *e* inſinuare videtur, dum ait eundem Iulium, quod cerneret nihil ſe literis ſuis apud Epiſcopos Orientis proficere, cauſam Athanaſij & Pauli ad Conſtantem retuliſſe, huncque de ea ad fratrem Conſtantium ſcripſiſſe. Quinimo literis ipſius Iulij potiſſimum conuocatos eſſe ad Synodum Epiſcopos omnes, & ab eodem certam diem ad conueniendum Sardicam fuiſſe præſcriptam Socrates *f* demonſtrat, dum teſtatur quoſdam Epiſcopos ad Concilium non veniſſe, cauſatos anguſtiam temporis à Iulio præſtituti. Sed de indictione ſatis; de ipſa vero Synodo anno ſequenti.

CONCIL. SARDIC. à ROM. PONT. PROCVRATVM, ET INDICTVM. *De cuius indictionis cauſis dilucide Cardin. Perron. in Reſp. ad Reg. Mag. Brit. li. 1. c. 53.*

e Soz. l. 3. c. 9.

f Socr. lib. 2. c. 16.

III. Hoc quoque anno, nempe poſt Conſulatum Amantij & Albini, quarto Idus Maias, celebratum ponitur *g* CONCILIVM AGRIPPINENSE, ſeu *Colonienſe*, aduerſus EVPHRATEM illius ciuitatis Epiſcopum, negantem CHRISTI diuinitatem: qui ob eam cauſam ab Epiſcopis qui eo conuenerunt, depoſitus eſt. Sed vel de eius damnatione, vel de tempore Synodi nonnihil dubitare compellit, quod illic ipſe Euphrates anno ſequenti reperitur ex Synodo Sardicenſi, vna cum Vincentio Epiſcopo Capuano, honorificentiſſima legatione functus ad Conſtantium Imperat. Haud enim facile creditur, hominem qui adeo infami nota eſſet inuſtus, quantumlibet palinodiam recantaſſe dixerimus, tam breui temporis ſpatio in priſtinam ſedem reſtitutum eſſe, & inter tot alios eximios ſanctitate & doctrina viros, ad eiuſmodi legationem delectum. Quod vero Trithemius *a* hanc Synodum reiicit in annum Domini trecenteſimum ſeptuageſimum quintum, plane errare conuincitur; quia conſtat eoſdem ferme Epiſcopos qui ei interfuerunt, præſentes quoque fuiſſe Sardicenſi: cum etſi non omnes, maiorem ſaltem partem eorum, ante tempus à Trithemio definitum defunctos eſſe non ſit dubium. Sed nec recipimus quæ ad eandem Synodum addita eſt appendix, de legatione, ob imminentem graſſationem Hunnicam, à Seruatio Tungrenſi Epiſcopo mox ſucepta Romam ad Limina Apoſtolorum: Eam enim longe poſt hæc tempora oportuit contigiſſe, cum qui ibi nominatur Exuperius Epiſcopus Toloſanus, conſtet vixiſſe imperantibus Theodoſio & filiis. Quapropter agetur de ea ſuo loco.

g Tom. I. Concil.

CONCIL. AGRIPPINENSE CVIVS FIDEI.

a Trith. in Maximo. ap. Sur. 18. Nouemb.

IESV CHRISTI ANN. 347.

IVLII ANN. 11.

CONSTANTII } CONSTANTIS } ANN. 11.

I. ANNO CHRISTI trecenteſimo quadrageſimo ſeptimo Ruffino & Euſebio Coſſ. celebrata eſt SYNODVS OECVMENICA SARDICENSIS. Id enim, quod ad tempus ſpectat, teſtantur imprimis Socrates *b* & Sozomen. *c*, dum illud duplici Chronologia conſignantes, accidiſſe tradunt ſub dictis Coſſ. & anno vndecimo (vt habet Socrates) ſiue decimo abſoluto (vt ponit Sozomenus) poſt mortem Conſtantini Magni. Ex quibus aliiſque plurimis auctoritatibus & argumentis, mendaciſſima conuincitur inſcriptio, quæ ab incerto auctore præfixa reperitur Surianæ editioni eiuſdem Concilij; (neque enim eam Creſconiana Collectio, vel aliæ antiquiores editiones agnoſcũt) qua dicitur illud habitum anno ſexto Conſtantij, Leontio & Saluſtio Coſſ. Æra trecenteſima octogeſima prima. Longiuſque viſus eſt Seuerus *d* erraſſe, dum dixit eamdem Synodum à Cõſtantino Magno conuocatam; quem tamen & ipſe tunc temporis mortuum eſſe teſtatur. Sed & errore ij lapſi ſunt, qui *Sardicam* ciuitatem, eandem eſſe putarunt cum *Sardis*, quæ eſt in Minori Aſia ciuitas. Sardica enim confinis Illyrij, Myſiæ, atque Thraciæ reperitur: nobilis ſane tunc ciuitas, in qua Conſtantinus Magnus aliquando habitarit, vt complura eius reſcripta illic data teſtantur. Quæ quidem electa eſt ad Synodum ex Imperatorum conſilio, vtpote prope confinis inter Orientale atque Occidentale Imperium, ſecundum partitionem à Conſtantino inter filios factam; cum tamen ſita eſſet in ditione Conſtantij.

CONCILIVM SARDICENSE OECVMENICVM.

b Socr. libr. 2. c. 16.

c Soz. libr. 3. c. 11.

d Seuer. lib. 2. hiſt.

II. De numero autem Epiſcoporum, variæ ſunt diuerſorum aſſertiones: ſed illorum penitus explodendæ, qui numerant tantum eos qui hodie leguntur poſt Synodi canones; qui ratione Gratianus *e* ſexaginta ſolum interfuiſſe tradit. Theodore. *f* ducentos quinquaginta habet: Sozomenus *g* & Socrates trecentos ex Occidente, ex Oriente ſeptuaginta ſex. At ipſe Athanaſius qui interfuit, in Epiſtola ad Solitarios ait, conueniſſe ex Oriente & Occidente Antiſtites numero plus minus trecentum; in Apologia vero ſecunda, dum in ipſo principio recenſet prouincias ex quibus ad Synodum miſſi ſunt Epiſcopi, plures quam trecentos conueniſſe numerat: ſed dum poſt Epiſtolam encyclicam Concilij nomina ſingulorum Epiſcoporum recitat, ex Italia ponit ſeptuaginta octo, è Canalio Italiæ quindecim, (Dicebantur Epiſcopi illi in *Canalio* conſtituti, qui ſedes haberent in curſu publico; via ſcilicet, qua equi

NVMERVS EPISCOPOR.

e 16. diſt. 11.

f Theod. lib. 2. c. 7.

g Soz. & Socrat. vbi ſupr.

a l.15. C. Th. de curſ. publ.

publici per ſtationes ſingulas diſpoſiti eſſent ad iter agendum; vt Imperatorum *a* reſcripta declarant:) ex Gallia triginta quatuor, ex Africa triginta ſex, ex Ægypto nonaginta quinque, ex Cypro duodecim, ex Palæſtina quindecim; omnes numero ducentos octoginta quinque. Cæterum quoniam aliarum complurium prouinciarum, quam quæ modo recenſitæ ſunt, Epiſcopos Sardicam conueniſſe, videlicet Aſianos, Thraces, Græcos, & alios Orientis, Occidentis, & Septemtrionis, idem ipſe Athanaſius ſingulas prouincias nominatim enumerans, eadem Apologia teſtatur; haud omnes prædicta ſerie recenſitos eſſe Antiſtites, ac præſertim Orientalium plurimos eſſe prætermiſſos, euidentiſſime conſtat: cum & in eiuſdem Concilij Epiſtolæ Synodalis inſcriptione apud Theodoret. *b*, & aliæ etiam prouinciæ nominentur, præter illas quas Athanaſius recẽſuit. Quamobrem in Socratis atq; Sozomeni ſententiam eundum putamus, vt conuenerint Sardicæ Epiſcopi trecẽti ex Occidente ex Oriente ſeptuaginta ſex; iidemq; omnes Catholicæ *c* communionis: nam Arianos Synodum refugiſſe, ac ſeorſum coiuiſſe, inferius demonſtrabitur. Deſcripſerunt enim eiuſmodi numerũ illi (vt Socrates profitetur) ex Sabini, qui extabat, de Synodis commentario, & ipſius Athanaſij ſcriptis, quæ tunc circa numeros correctiora legebantur. Maiorem porro numerum Epiſcoporum ad Concilium vocatum eſſe, ſed alios morbum, alios anguſtiam temporis præſcripti cauſatos, apud ſedes ſuas remanſiſſe, auctor eſt idem Socrates *d*.

b Theod. lib. 2. c. 8.
c [Imo iſtos 77. Orientales, fuiſſe Arianos, aperte Socrates affirmat: eoſdemq; relicta Sardica Philippopolim Thraciæ abiiſſe, atq; ibi Conciliabulũ celebraſſe, omnes conſentiunt.]
d Socr. lib. 2. c. 16.

III. Cõcilior. generaliũ differentia, et appellationes.

Quod igitur tanta celebritate conuocatum fuit, merito cenſendum eſt Concilium Oecumenicum. In quo monendum putamus, diuerſam reperiri de his antiquorum nomenclaturam, ab illa qua nunc vtimur. Siquidem ad ſignificandum Eccleſiæ vniuerſæ Concilium, quod dicimus *Oecumenicum*, Patres olim ſiue *Plenarium* nominare conſueuerunt, vt ex S. Auguſtino *e* conſtat; ſiue etiam *Magnum*, quo nomine Nicænum ſæpiſſime nuncupatum reperies: eademq; ratione, S. Athanaſius *f* inſtar Nicæni hoc quoq; Sardicenſe *Magnum* appellat. Cum vero conuocarentur Epiſcopi earum prouinciarum quæ ſub vno Primate eſſẽt, dicebatur *Generale*; ſicut eo nomine Athanaſius *g* appellauit Synodũ ex Ægypti Epiſcopis Alexandriæ ab Oſio collectam. In Synodo vero Carthaginienſi Tertia *h*, nominatur *Vniuerſale* Concilium anniuerſarium, ad quod ſingulis annis ex omnibus Africæ prouinciis Epiſcopi conuenire ſolerent: eademq; ratione ſtatutum *i* eſt in Gallia, vt quolibet triennio celebraretur *Vniuerſalis* Synodus: ſuntq; alia de his complura exempla. Obtinuit tamen poſtea vſus, vt Concilium *Vniuerſale* idem diceretur quod *Oecumenicum*; cum & eadem ſit prope vtriuſque vocis ſignificatio: diciturque *Oecumenicum*, ſiue *Vniuerſale*, vel quod ex vniuerſi terrarum Orbis prouinciarum Epiſcopis colligatur; vel quod, licet non ex omnib. prouinciis adſint Epiſcopi, tamẽ in eo decernantur quæ ad vniuerſam Orbis Chriſtiani Eccleſiam pertinent. Quod igitur ex Oriente & Occidente, ac Septemtrione Sardicam accerſiti ſint Epiſcopi & interfuerit ac præfuerit Synodo Legatio Apoſtolicæ Sedis, actumq; in ea ſit de rebus ad vniuerſam Eccleſiã ſpectantibus, nempe de Arianorum damnatione; nullum reſtat dubium, quin eadem *Oecumenica* dici debeat.

e Aug. ep. 162.
f Atha. Apol. 2. in pr.
g Id. ibid.
h Conc. Cartha. III. cap. 7.
i Conc. Matiſcon. II. c. 20

IV. Diſcriminatio Eccleſiæ Orientalis et Occident. *Quam huc opportune tranſtulimus ex Tom. V. an 431. n. XXXVI.*

Sed & quod frequentiſſimè in his Annalibus, & apud antiquos Scriptores Eccleſiaſticos, occurrat mentio Epiſcoporum *Orientalium & Occidentalium*; ne quis putet, Patres, & nos cum illis, errore labi, cum interdum quæ Meridiei potius, vel etiam Septemtrioni aſſignandæ eſſent prouinciæ, inter Orietales legi contingat adnumeratas; & Occidentales item dici, quæ ſpectant ad Meridiem, & aduerſam illi Borealem partem: illud ſemel admonendum putamus, diſtinctionem eiuſmodi non quidem ex ſitu Orbis ſecundum exactam Coſmographorum deſcriptionem fieri; ſed pro ratione partiti Romani Imperij: ita vt quæcunq; prouinciæ ſub Orientali Imperio eſſent, *Orientales*; quæ vero ſub Occidentali, *Occidentales* dicerentur.

V.

Miſſos autem eſſe Legatos Sardicam à Iulio Romano Põtifice, *Archidamum & Philoxenum* presbyteros, teſtatur Athanaſius *k* qui Synodo interfuit; cui multo magis credendum putamus, quam Gratiano *l* recenſenti Vincẽtium Epiſcopum Capuanum, Ianuarium Beneuentanum, & Calepodium Neapolitanum. Quod ſi quis ex Epiſcopis qui Concilio interfuerunt, Apoſtolicæ Sedis Legatus putandus eſt; *Oſius* Cordubenſis potius dicendus; quem eodem munere functũ vidimus in Magna Nicæna Synodo; quēque inter Epiſcopos Sardicenſis Conuentus idem Athanaſius primo loco ponit, vna cum *Protogene* Epiſcopo Sardicenſi: nam & Sozomenus *a* hos principem locum inter Epiſcopos Occidentis tenuiſſe tradit. Porro Oſium egiſſe patronum Synodi, (cuius muneris erat definienda proponere, atque ſingulorum rogare ſententias) tum ex rebus geſtis apparet, tum ipſe Athanaſius, aliique affirmant. Inter cæteros autem celebres Epiſcopos, interfuerunt eidem Synodo *Maximus* Hieroſolymitanus, *Paphnutius & Spiridion* Confeſſores, atque *Serapion* inſignis ille Thmueos Epiſcopus; & ex Italia *Protaſius* Mediolanenſis, ac *Seuerus* Rauennas, ex Gallia *Maximinus* Treuerenſis, *Seruatius* Tungrenſis, *Simplicius* Auguſtodunenſis; & alij plurimi ſanctitate illuſtres.

k Atha. Apol. 2.
l 17. diſt. 11.
Celeberriores Epiſcopi Concilii Sardic.
a Soz. lib. 3. c. 11.
[Cæterum Oſium vere præfuiſſe Synodo Sardicenſi loco Iulij Papæ, multis rationib. demonſtrat Card. Perro. Reſp. ad Reg. Mag. Brit. li. 1. cap. 35.]

VI. Quid Ariani Sardicæ egerint.

Qui vero ex Arianis ob ſcelus magis famoſi Sardicam venerunt, potius quam ad Concilium conuenerunt; numerantur in eiuſdem Concilij Epiſtola Synodali, Theodorus Heracleæ, Narciſſus Nerodiadis Ciliciæ, Stephanus Antiochiæ, Georgius Laodiceæ, Acacius Cæſareæ Palæſtinæ, Menophantes Epheſi, Vrſacius Singidonis Myſiæ, & Valens Murſi Pannoniæ. Traditurque ibidem, iſtos in itinere ſeparatim inter ſe Concilium coegiſſe, ac pactos eſſe nequaquam ſe vel ad iudicium acceſſuros, vel in Synodum intraturos; ſed mox vt Sardicam perueniſſent, tanquam officio ſuo perfunctos, quamprimum inde receſſuros. Habet tamen Athanaſius *b*, eos fiducia quorũdam Comitum, quos ſecum duxerunt, fretos, audacter quidem ſeſe obtuliſſe, ſperantes eorum viribus iterum poſſe cuncta confici: verum cum cernerent omnia Eccleſiaſtico more geri, cauſæ ſuæ diffidentes, & damnationem metuentes, conſilio ſimul inito, turpem excuſationem finxiſſe, quaſi Imperator ipſis triumphalia de Perſis per literas ſcripſiſſet; ſicque fugam adornaſſe, & impudenter hanc cauillationẽ per vnum presbyterum Eccleſiæ Sardicenſis Synodo renunciaſſe: Oſio vero patrono Synodi illis ſignificante, vt aut occurrerent reſponſuri de ſuis in alios, & de aliorũ in ipſos criminibus; aut certo ſcirent, ſe pro reis à Synodo condemnandos, & Athanaſium cum ſuis vt puros ab omni crimine abſoluendos; eoſdem Arianos maiori conſcientiæ metu anxios, ne ad reſpondendum quidem auſos ſe reflectere, ſumma intentione fugam rapuiſſe. Hæc Athanaſius.

b Atha. Apol. 2. & ep. ad Solit.

VII. Athanas. abſolvitur, Ariani damnantur.

Idem vero rem in Synodo poſt hæc geſtam de ſui ipſius abſolutione, & cõdemnatione Euſebianorum, ſummatim complectens; ait, cognita Arianorum malitia, permiſſum fuiſſe ipſi Athanaſio cum ſuis, vt cauſam dicerent de calamitatib. ſuis, & calumniis quas paſſi eſſent; auditiſque eorum rationibus, ipſos innocentes pronunciatos eſſe, ac ſedibus ſuis reſtitutos; eorum vero accuſatores (nempe eoſdem illos Epiſcopos Arianos nuper recenſitos) damnatos atque depoſitos: ſed & Gregorium Pſeudoepiſcopum Alexandrinum iudicatum fuiſſe indignum qui Chriſtianus appellaretur; eiuſdemq; acta omnia; & ordinationes quaſcunque penitus reſciſſas eſſe. Hæc (vt diximus) ſummatim Athanaſius de Iudicio Sardicenſi: quæ narrantur diffuſius cum in literis Synodalibus ab eodem Concilio ſcriptis ad Iulium *c* Romanum Pontificem, & ad Eccleſiam *d* Ægypti, tum maxime in Circulari Epiſtola *e* ad cunctas vbique poſitas Catholicorum per Orbem Eccleſias exarata: quæ omnes adhuc ſuperſunt; exciderunt vero, quas miſſas eſſe ad Impp. Conſtantium & Conſtantem eſt mentio in Epiſtola ad Iulium. Aliis autem, ac præcipuè Circulari docetur, in his omnib. obſeruatum eſſe legitimum iudicium Eccleſiaſticum; & neque Athanaſium abſolutum eſſe, niſi poſt accuratam eius innocentiæ cognitionem; neque Arianos damnatos, niſi poſt exactè perſpectas illorum calumnias, fallaciaſque, & poſtquam ſæpius legitimè citati, prorſus iudicio ſe ſiſtere recuſaſſent: ſed & abſoluto iudicio Athanaſij, cauſam quoque Marcelli Ancyrani, & Aſclepæ Epiſcopi Gazæ, expoſitam eſſe & examinatam;

c Ext. inter Hilar. frag. lib. 1.
d Ap. Athan. Apol. 2.
e Ap. Athan. ibid. & ap. Theod. lib. 2. c. 8.

ipſoſq;

ipſosq; pariter innocentes repertos, abſolutos eſſe, ac ſedibus ſuis reſtitutos, ſecundum Iulij Papæ ſententiam iam antea Romæ latã; damnatis atq; depoſitis iis qui ab Euſebianis in locum ipſorum fuerant ſubrogati, Baſilio Ancyræ, & Quintiano Gazæ.

VIII. CAVSA ASCLEPÆ GAZENSIS EPISCOP.

a *Theod. lib.* 1. *c.* 29. *in fin.*
b *Soz. lib.* 3. *c.* 7.

Porro de Arianorum in Marcellum accuſationibus, ſatis ſuperius dictum eſt. *Aſclepas* autem cum aliquando coiſſet cum illis ante Nicænum Concilium, ac poſt illud celebratum Catholicam fidem profeſſus eſſet; eam ob rem ab Euſebianis in eum exacerbatis, in Conuenticulo Tyrio (vt ſcribit Theodoretus *a*) prauæ doctrinæ accuſatus eſt: verum in Conuentu Antiocheno (vt quidem eadem Circulari Epiſtola traditur; ſed quinam hic fuerit conuentus Antiochenus ignoratur:) cauſa cognita, innocens ab Epiſcopis iudicatus; cum rurſum ab eiſdem Euſebianis exagitatus, & de altaris euerſione (vt ſcribit Sozomenus *b*) accuſatus, ſedeque ſpoliatus, Romam confugiſſet ad Iulium Papam: iterum diligenter inſpectis Actis contra eum cõfectis, & calumniis aduerſariorum perſpicuè patefactis, (quod ſuperius diximus) idem innoxius, ac dignus communione Catholica, ab eodem Romano Põtifice declaratus eſt; cuius ſententiam Synodus confirmauit. Addunt vero Socrates *c* & Sozomenus *d*, Paulum quoque Epiſcopum Conſtantinopolitanum vna cum Athanaſio eidem Synodo interfuiſſe; Arianos autem fuiſſe hos adeo deteſtatos, vt iis à Synodo in communionem ſuſceptis, noluerit Concilio cum aliis præſentes eſſe. At Theodoretus *e* ait, Paulum vetitum fuiſſe à Catholico populo Cõſtantinopolitano Sardicam progredi, quod ſciret paratas illi eſſe inſidias ab Arianis: quod & verius putamus, cum in prædictis Epiſtolis Synodalibus nullam penitus de Paulo, ſicut de cæteris Epiſcopis ab Arianis accuſatis, & à Synodo abſolutis, verbum habeatur.

c *Socr. lib.* 2. *c.* 16.
d *Soz. lib.* 3. *cap.* 10.
e *Theod. lib.* 2. *c.* 5.

IX.

f *Athan. Apol.* 2.
g *Theod. lib.* 2. *c.* 8.
h *Soz. lib.* 3. *c.* 11.
i *Athan. ad Antioch.*

APPENDIX COMMENTITIA DE FIDE SARDICÆ TRACTATA.

Cæterum quæ apud Athanaſium *f* deſcripta eſt Epiſtola Encyclica Concilij Sardicenſis, apud Theodoretum *g* aucta reperitur appendice; nempe tractatione ſeu regula Catholicæ fidei, quam etiam Sozomenus *h* agnoſcere videtur. Sed eam aliunde ſuperadditam eſſe, Athanaſius *i* apertè docet, dum diſertis verbis affirmat, in Concilio Sardicenſi nullam prorſus editam Catholicæ fidei regulam; nec priorem Nicænam permiſſam eſſe vel vno verbo aut apice augeri, aut quouis prætextu explanari: ſed & contra eos qui id contenderent, à Patribus declaratum eſſe, contentos ſe eſſe Nicænæ fidei Symbolo; decretoque Synodi ſancitum, ne quid vlterius de fide ſcriberetur, ne fidei profeſſio Nicæna ſuos numeros non habere videretur; neve illis, quibus libido eſſet ſemper noua ſtatuere, occaſio inde ſupeditaretur iterum atque iterum de fide definire: denique ſiquid eiuſmodi, tanquam ex Synodo Sardicenſi proferretur, penitus ſpurium eſſe. Hæc Athanaſius. Ex quibus etiam erroris conuincitur Vigilius *k* Epiſcopus Tridentinus, dum agens contra Eutychen, affirmat ſeptem capitula ad fidem ſpectantia, poſt illa quæ Nicææ ſtatuta eſſent, in Sardicenſi Concilio fuiſſe addita. Sed iſta forte tum ipſe, tum alij hauſerunt ex profeſſione Arianorum, lata nomine Synodi Sardicenſis, de qua dicetur paulo poſt.

k *Vigil. cont. Eutych. lib.* 5.

X.

l *Theod. lib.* 2. *c.* 16.

Quod vero ad Acta legitimæ Synodi Sardicenſis attinet; in Dialogo Liberij Papæ cum Imp. Conſtantio, qui recitatur à Theodoreto *l*, ab eodem Liberio aſſeritur, Theognidem, Theodorum, Matem, Valentem, & Vrſacium, Epiſcopos Arianos, in eodem Concilio libellos ſupplices dediſſe, poſtulaſſeq; veniam pro eo quod cõmentarios vnius partis ſuffragiis per calumniam contra Athanaſium in Mareote confeciſſent. Sed hæc cum non extent in ſuperius citatis Synodi Epiſtolis, in quibus omnia quæ in cauſa Athanaſij eatenus eſſent geſta narrantur; in eam imus ſentẽtiam, vt hæc poſt illas datas contigerint. Potuit autem perfacile accidiſſe, vt iidem Ariani Epiſcopi cum aliis ſuæ ſectæ diſſidentes, eiuſmodi libellum ad Synodum miſerint, aut etiã ipſimet Sardicam acceſſerint: cum & de Valente atq; Vrſacio liqueat, id genus alias (vt ſuo loco videbitur) Romano Pontifici obtuliſſe libellos, ſæpe pœnitentes, & in errorem iterum relabentes. Quinimo & ipſum Conſtantium Imp. in hac eadem Synodo Sardicenſi, necnon in Sirmienſi poſtea celebrata, *Subſtantiæ* nomine approbato, pium ſe Occidentalibus mentitum eſſe Hilarius *a* contra ipſum agens exprobrat.

a *Hilar. cont. Conſt.*

XI.

b *Epiph. hær.* 71.

PHOTINI DAMNATIO IN SYNODO.

c *Seuer. lib.* 2. *hiſt.*

Quod autem Epiphanius *b* ſcribit, in eodem Concilio Sardicenſi damnatum ac depoſitum fuiſſe PHOTINVM Epiſcopum Sirmienſem hæreſiarcham; qui Chriſtum ſolum hominem aſſerebat, & ante Mariam extitiſſe negabat; à pleriſque putatur errore lapſus, & loco *Sirmienſis* poſuiſſe Synodum *Sardicenſem*: ſicut & Seuerus *c*, dum ait eundem Photinum iam etiam antehac hæreſeos damnatum, Sardicæ iteratam damnationis ſententiam accepiſſe. Verum quod Epiphanius id de prædamnatione Photini in Synodo Sardicenſi, & iterata eiuſdem damnatione in Sirmienſi, ex ipſis Sirmienſibus Actis ſe accepiſſe profiteatur; haud facile concedendum putamus, eum in eiuſmodi narratione hallucinatum eſſe. Certe quidem Photini hæreſim iam ante hæc tempora palam factam eſſe; fidem facit profeſſio *d* fidei ſcripta iterũ ab Euſebianis in poſteriori Concilio Antiocheno ante triennium celebrato; in qua ſicut *Marcelliani*, ita & *Photiniani* taxantur hæretici: licet apud Athanaſium cum eadem recitatur; loco *Photini* legatur *Scotini e*, velut alias ſæpe apud aliquos etiam. Fuiſſe autem Photinum Marcelli diſcipulum conſtat; eundemq; ingenij viribus florentem, doctrina & eloquio præpotentem, linguarumque cognitione excellentem extitiſſe, Epiphanius & Vincentius *f* Lirinenſis tradunt. Sed de eius erroribus plura inferius in Synodo Sirmienſi. Interim vero corrigendus Epiphanius, quod ait eum à Sirmio originem duxiſſe; quem conſtat fuiſſe quidem Sirmienſem Epiſcopum, ſed natione Galatam ex vrbe Ancyra; quam monſtrorum eiuſmodi feracem extitiſſe, S. Hieronymus *g* tradit.

d *Ap. Socr. lib.* 2. *c.* 15. & *Athan. de Synod. Vid. Baron. an.* 342. *num.* XLIX.
e [Videlicet per antiphraſin φῶς quippe lumen ſignificat: σκότος tenebras. Lucifer Calaritanus in Conſtantium Aug. *Orov! reſpondeas quid ſit inter te & Cõſcotinum tuũ; quẽ verſo ordine Sirmienſes vocant Photinum.*]
f *Vinc. Lirin. c.* 16.
g *Hier. præf. in comment. ep. ad Gal.*

XII.

CANONES CONCILII SARDIC. *De quibus; (quod ſpectat Appellationes ad Rom. Sedem illic ſtabilitas) præclare admodũ Card. Peron. Reſp. ad Reg. Mag. Brit. lib.* 1. *c.* 53.

h *Conc. Sard. c.* 3.
i *Ibid. c.* 4.
k *Ibid. c.* 7.

Cæterum poſtquam in Synodo Sardicenſi diuerſorum Antiſtitum cauſæ tractatæ ſunt; vltimo loco ſecundum diuerſas Epiſcoporum ſuggeſtiones, rogante Oſio Synodi patrono ſentẽtias Patrum, Canones viginti & vnus ſanciti ſunt, ad diſciplinam Eccleſiaſticam ſpectantes; quam Ariani pluribus modis conuellerent. Et quod maximè pertinet ad Romanæ Eccleſiæ dignitatem, quoniam iidem Ariani adeo indigne ferebant condemnatos à ſe Epiſcopos, per Iulium Papam abſolutos eſſe, & ſedi priſtinæ reſtitutos; ſtatutum *h* eſt à Patribus, vt ſiquis in iudicio comprouincialium Epiſcoporum ſe iniuſte damnatum putaret, liberum ei eſſet prouocare ad Romanum Pontificem; qui vel iudicata cõfirmaret, vel denuo eandem cauſam cognoſceret. Sed & quod pendente coram Iulio eorundem Epiſcoporum cauſa, Euſebiani in eorum locũ alios ſubrogaſſent; additum eſt decretum *i*, ne liceret aliquem ſufficere in locum damnati Epiſcopi, dum ille qui Romanum Pontificẽ appellaſſet, eius expectaret ſententiam. Rurſumq; inculcatum eſt *k* de Epiſcopis depoſitis, appellantibus ad Romanum Pontificem; vt ei liberum eſſet vel cauſam delegare finitimis Epiſcopis, aut è latere presbyteros in prouinciam mittere. Ac deniq; de proficiſcentibus ad Comitatum (ad Curiam ſcilicet, vbi ageret Imperator) ſtatutum *l* eſt; vt ſi eos in Vrbem venire contingeret, Romano Pontifici libellos precum Imperatori offerendarũ aperirent; q cuncta prius examinaret, & ſi digna ſibi viſa eſſent, ea curaret ad Comitatũ perferenda. Reliqui vero eiuſdem Synodi canones, fere pertinent ad rite peragendas Epiſcoporum ac clericorũ ordinationes, ac cohibendas eorundem tranſlationes & diuagationes in alias ſedes & prouincias, necnon ad præſtandam reſidentiã in Eccleſiis ſuis: quorũ nonnulli deſumpti apparent ex canonibus Concilij Nicæni; nempe primus, decimusſextus, & decimuſnonus; qui in Nicæno ſunt quintus, decimuſquintus cum duobus ſequentibus.

l *Ibid. c.* 10.

XIII.

m *Theodor. Balſ. in Nomoc. Photij.*

Quod autem in Latina editione eiuſdem Sardicenſis Synodi legitur, ei ſubſcripſiſſe Epiſcopos centum viginti & vnum; iſtud quidem deſideratur in Græcis exemplaribus, quæ extant apud Theodorum *m* eiuſdem Synodi canonum interpretem; qui trecentos quadraginta & vnum Epiſcopos Sardicæ conueniſſe, & iſta decreuiſſe teſtatur. deeſt tñ in Græcis exemplaribus canon decimuſoctauus, qui habetur in Latinis. Auctorque eſt Dionyſ. cognomento

ACTA CONCILII EDITA GRÆCE ET LATINE.

Exiguus,in Epiſtola ad Stephanũ Papam,quæ extat in Collectione Creſconiana,ipſum Sardicenſe Concilium à principio inter Latinos Latinè editum eſſe. Verum & Græcè quoq; ſcriptum à Græcis, teſtatur Nicolaus Romanus Pōtifex in Epiſtolis ad Photium Conſtantinopolitanum ſcriptis: qui quod ſentiret ſuam ipſius ordinationem ex canone decimotertio eiuſdem Concilij labefactari,prohibente ne quis ex laico ad Epiſcopalem ſedem abſq; diuturna in quolibet inferiore gradu exercitatione promoueretur; negabat veteratoriè,in Oriente reperiri canones Sardicenſes: quos tamen ipſemet in ſuo Nomocanone honoris cauſa crebro inter primos intexuit.

XIV.

a Seuer. lib. 2. hiſt.

CALVMNIÆ ARIANORŨ ADVERSVS SYNODVM.

Sciendum vero,hanc Synodum a haud leuem paſſam eſſe ab Arianis calumniam,quod abſoluerit Marcellum Epiſcopum Ancyranum,qui iam antea ab iiſdem Arianis damnatus hæreſis Sabellianæ,poſtea quoq; eadem cenſura perculſus eſt ab Athanaſio. Verum cum ex iis quæ de illo dicta ſunt ſuperius, & quæ habentur in Epiſtola Synodali Concilij Sardicenſis, manifeſtum reddatur, hactenus illum inter Catholicos rectam fidem profeſſum eſſe; nullum plane faciendum eſt negotium,vel Iulio Papæ,qui eum primo ſecundum ea quæ in publicum iudicium delata eſſent abſoluit; vel Synodo Sardicenſi, quæ Iulij ſententiam itidem ſecundum Acta edita confirmauit; ſiquid poſtea Marcellus impiè ſcripſit, vel quod impiè antea in Oriente credidiſſet,vel etiam ſcripſiſſet,ita occultauit in Occidente vt minime Catholicis eſſet cognitum. Cæterum qui cuncta Marcelli accuratiſſimè perſcrutatus eſt Epiphanius b, affirmat de eo varias fuiſſe diuerſorum ſententias; & quoſdam quidem aſſeruiſſe eum vere Sabellianum extitiſſe, alios vero ſemper eum rectè ſenſiſſe, aut certe ſi aliquãdo hæreſim docuiſſet,eam poſtea emendaſſe, ipſius Athanaſij teſtimonio demonſtrare videtur. Sed non modicam Marcello inuſſit notam *Photini* eius diſcipuli execranda impietas, de qua nuper diximus; necnon vulgata ab Arianis in deteriorem partem accepta ſcripta Marcelli, & quod eiuſdem poſtea diſcipuli (vt idem teſtatur Epiphanius c) tres in Trinitate ſubſiſtentias confiteri minimè voluerunt. Vnde & factum eſt, vt ipſius quoque Marcelli nomen peſſimè apud poſteros audierit, ac in eundem tanquam hæreticum Baſilius d & Hilarius e declamauerint; coniunxeritque eum Chryſoſtomus f Photino atque Sophronio, qui Verbum ab humanitate Chriſti ſeparabant: ſicut & Theodoretus g eandem ei tribuit hæreſim, & alij omnes recentiores.

b Epiph. hær. 72.
c Id. hær. 73.
d Baſil. ep. 52. ad Athan.
e Hilar. lib. 7. ad. ſerj. Arian. & ap. Hier. de Script. Eccl. in Marcel.
f Chryſ. hom. 6. in ep. ad Philip.
g Theod. hær. fab. lib. 2.

XV.

VSVRPANT NOMEN CŌCILII SARDIC.

Sed grauiorem paſſa eſt Synodus Sardicenſis iacturam, ex eo quod cum Ariani Sardica regreſſi ſeorſum egiſſent Conciliabulum, idemque Sardicenſis Concilij nomine honeſtaſſent; fauore Imperatoris factum fuerit, vt illud tantum Sardicenſe Cōcilium omnibus in locis peruulgaretur, quod confectum conſtaret ab Arianis. Vnde & multi nec in aures nomen Concilij Sardicenſis admittentes, ipſum omnino execrati ſunt. Iidem namq; Ariani Sardica (vt vidimus) fuga lapſi, Philippopoli in Thracia conſiſtentes,ſeparatim per ſe (inquit Sozomen. h) in vnum coacti, ſtabilitis antiquis decretis ſuis de Athanaſio, Paulo,Marcello,& Aſclepa; imprimis Iulium Epiſcopum Romanum, quod primus omnium cum eis communicaſſet, deinde Oſium, Maximinum Treuerenſem, Protogenem Sardicenſem, & Gaudentium, eadem aliiſq; præſumptis cauſis,abdicarũt; idq; per literas omnibus Epiſcopis ſignificarunt,quo ab eorum cōmunione abſtinerent: ſed & fidei formulam promulgarunt, quæ vt nullam vocis Conſubſtantialis faciebat mētionem,ſic eis cōmunione Eccleſiæ interdicebat, qui dicerent tres Deos eſſe, aut Chriſtum non eſſe Deum,aut Patrem & filium & S. Spiritum eundē eſſe,aut Filium ingenitum,aut fuiſſe tempus quando nō erat. Hæc pluribus Sozomenus. Sicque hic primum furor hæreticæ prauitatis, terminos omnes præſumptæ ab aliis temeritatis exceſſit; dum auſa eſt Ariana procacia illud nefas in Romanum Pontificem, quod vel cogitare quælibet execranda hæreſis, licet ab eo abdicata, hactenus ſibi inconceſſum putauit.

h Soz. lib. 3. c. 10.

PRIMVM AVSI EXCOMMVNICARE ROM. PONT.

XVI.

Sed & quod alia furore inſanientes, alia vero dolo fallentes,in ſuo ipſorum conuenticulo perpetrarunt; nouam ibi,poſt quatuor alias ante ab eis editas, cudentes fidei regulam, deforme monſtrum honeſto Sardicenſis Concilij nomine decorarunt. Extat a namq; hactenus illa Epiſtola Synodalis,quam ab illis ex eodem Conciliabulo ad omnes Eccleſias,de Iulij & aliorum abdicatione ſcriptã tradit Sozomenus: quæ cum habeat in fine illam ipſam fidei formulam,cuius argumentum idem auctor deſcripſit; eadem tamen nomine Sardicenſis Synodi inſcripta legitur. Sicut & iidem Ariani in alia Epiſtola b Synodali ex conuentu Ancyrano ab eis poſtea celebrato, recenſentes Synodos à ſe diuerſis locis & temporibus actas, & quid in ſingulis geſtum eſſet; aperte profeſſi ſunt, ſe fidei formulã Sardicæ edidiſſe: cum tamen Athanaſij,quam vidimus,teſtificatione omnino conſtet,nullam penitus Sardicæ factam eſſe Catholicæ fidei formulam. Vt iam nulla poſſit eſſe dubitatio, impoſtores qui Philippis hoc anno conuenerunt, eam quam ſcripſerunt edidiſſe nomine Synodi Sardicenſis. Nam & quæ extat apud Hilarium c eiuſdem Synodi nomine inſignita,eadem ipſa eſſe cognoſcitur, quæ prædicta Arianorũ Epiſtola continetur: qua quidem licet à profeſſione Nicæna deflexerint,non recipientes nomen Conſubſtantialitatis in Filio Dei: tamen quod (vt ab hæreſi Ariana ſe abhorrere monſtrarent) poſitiones quaſdam Arij damnauerunt; ex eo id lucri apud nōnullos conſecuti ſunt,vt SEMIARIANI fuerint nominati; ſicut pluribus declarat Epiphanius d, diceturq; à nobis inferius.

a Ext. inter Hilar. frag. lib. 2.

SARDIC. CŌCILII NOMINE EDITA NOVA ARIANOR. FIDEI PROFESSIO.

b Ext. ap. Epiph. hær. 73.
c Ap. Hilar. de Synod.

SEMIARIANI HÆRETICI.

d Epiph. hær. 73.

XVII.

Cum igitur eadem Arianorum Synodalis Epiſtola Pſeudoconcilij Sardicenſis, miſſa quoque eſſet in Africam ad Donatum Carthaginienſem Epiſcopum Donatiſtarum,vt eum Ariani ſibi conciliarent, (ſiquidem Gratus e eiuſdem ciuitatis Epiſcopus Catholicus,interfuit legitimæ Synodo Sardicenſi vna cum aliis triginta quinq; Epiſcopis Africanis;) ac inde poſteriores Donatiſtæ probare niterentur, ſe fuiſſe cum Orientalibus communione coniunctos: aduerſus eos diſputans Auguſtinus f, abſolute excepit, Sardicenſe Concilium Arianorum fuiſſe; idque duobus potiſſimum argumentis, videlicet quod in eo Athanaſius, & Iulius Romanus Epiſcopus, legerentur eſſe damnati; & quod literæ Synodales inde ſcriptæ, inuenirentur datæ, contra morem, ad Epiſcopum Carthaginienſem, Romano prætermiſſo. Porro ſicut Auguſtinum non fefellit, illum ipſum, ex quo eiuſmodi literæ datæ erant, fuiſſe Arianum conuentum,Sardicenſem ab ipſis nuncupatum: ita ſatis liquet,eundem præteriiſſe legitimum Sardicenſe Cōcilium, cum nec tunc neceſſariam adhibuerit diſtinctionem, quodnam germanum quodve ſpurium fuerit,nec vſquam alibi meminerit aliquando legitimi. Quod equidem admirari non deſino, cum non ſolum (vt dixi) Gratus Carthaginienſis cum aliis triginta quinque Africanis Epiſcopis, eidem legitimæ Synodo præſto fuerit, ſed & in Primo Concilio g Carthaginienſi anno ſequẽti coacto, idem ipſe Gratus mentionem fecerit illius canonum. Quãobrem exiſtimamus,vel ex tot tantiſque inuaſionibus atque graſſationibus à Donatiſtis aduerſus Catholicos ſæpe conflatis, vel alio aliquo caſu nobis incomperto, canones Sardicenſes in Africa penitus excidiſſe; ipſumque Primum Carthaginienſe Concilium Auguſtini tempore latuiſſe.

e Athanaſ. Apol. 2.
f Aug. 3. cont. Creſcon. 34. & ep. 163. ad Eleuſ.

CONCIL. LEGITIMVM SARDIC. PASSVM IACTVRAM IN AFRICA.

g Con. Carthag. I. c. 5.

XVIII

CONFVSI CANONES NICÆNI CŨ SARDICENSIB.

Sed quod nos in maiorem admirationem adducit; quomodo accidit vt Zoſimus & Bonifacius Rom. Pontifices, in diſcordia cũ Africanis Epiſcopis, de qua dicetur ſuo loco, Sardicenſes canones citauerint nomine Synodi Nicænæ? cum præſertim nulla in his de dolo malo poſſet eſſe ſuſpicio, ꝙ vtrumq; Conciliũ Oecumenicum fuerit. & æquè ex hoc atq; illo neceſſario conuincendi fuiſſent Africani Epiſcopi? Alterũ igitur de duob. contigiſſe oportuit; vel quod Concil. Nicænũ & Sardicenſe pro vno & eodē haberētur, (tum ꝙ pleriq; ex Patrib. in vtroq; Concilio interfuerunt, tum quod nihil noui quoad fidē in Sardicenſi definitũ eſt ſed ſolum Nicæna Fides confirmata, cum in aliis Conciliis ſemper nouæ hæreſes damnatæ fuerint:) vel quod in codice Bibliothecæ Romanæ, aliquis canonũ collector, quod ſciret nomen Concilij Sardicenſis ab Arianis eſſe magnopere infamatum, eiuſdem canones collocaſſet abſq; titulo ſub Nicænis. At de his modo hactenus.

XI. LEGATI SYNODI AD CONSTANTIVM IMP.

Miſſi vero ſunt demum Legati ex eadem Synodo Sardicenſi ad Conſtantium Imper. tunc agentem Antiochiæ, vt ſecundum decreta Synodi, ipſe quos eiecerat Epiſcopos ad ſuas Eccleſias reuerti pateretur: delectis ad hoc munus *Vincentio* Epiſcopo Capuano, legatione olim Sedis Apoſtolicæ in Concilio Nicæno, dum adhuc presbyter eſſet, magna laude perfuncto, & *Euphrate* Agrippinenſi, de quo ſuperius: quos quidem ab ipſa S. Synodo directos eſſe, Athanaſius *a* qui aderat teſtatur; licet Theodoret. *b* à Cõſtante Aug. miſſos ſcribat, eiſdemq; additum *Salianum* Ducem. Sed putamus, à Synodo (quod decebat) duos illos Epiſcopos legatos eſſe; ab Imperatore autem Salianum. Quæ vero ab eis geſta ſint, dicemus anno ſequenti.

a *Athan. ep. ad Solit.*
b *Theod. lib. 2. c. 8. ad fin.*

IESV CHRISTI ANN. 348.

IVLII ANN. 12.

CONSTANTII / CONSTANTIS AN. 12.

I. ARIANORŨ SCELERA POST CONCIL. SARDIC.

ANNO CHRISTI trecenteſimo quadrageſimo octauo, Flauio Philippo & Flauio Sallea Coſſ. Ariani Epiſcopi qui fuerant à Sanct. Synodo Sardicenſi exauctorati, cum ad propria remeaſſent, ſcelera ſceleribus addentes, quamplurimos vbique Epiſcopos Orthodoxos ipſis aduerſantes, exiliis contumeliiſque affecerunt, opera Conſtantij Imperatoris, ad omnia quæ ipſi vellent promptiſſimi: curaueruntque vt portus & introitus ciuitatum obſeruarentur, ne quibus à Synodo conceſſus erat reditus ad Eccleſias ſuas pateret. Sed & quod in ipſorum Arianorum regreſſu, Hadrianopolitani auerſati eſſent eorum communionem, vt fugientium à Synodo, & noxiorum; re ad Imperatorem delata, effecerunt vt plurimi more laicorum capite plecterentur. Tantuſq; eorum vbique terror extitit, vt multos coegerint ad ipſorum hæreſeos ſimulationem; multique alij maluerint in eremum fugere, quã in illos incidere. Narrat hæc ſummatim Athanaſius *c*. *Hadrianopolitanorum* vero Martyrum tunc occiſorum, necnon *Lucij* eorum Epiſcopi, ab iiſdem Arianis poſtea in exilio mori coacti, aliorumque nonnullorum Antiſtitum, quos eadem paſſos Athanaſius tradit, dies natales anniuerſaria commemoratione in Eccleſia Catholica celebrantur.

c *Athan. ep. ad Solit.*
EPISCOPI MARTYRES ET CONFESS.

II. LEGATI SYNODI QVID PASSI ANTIOCHIÆ.

His autem recenſitis, idem Athanaſius pergens narrare quæ in ipſos etiam Vincentium & Euphratem Epiſcopos, Legatos à Sanct. Synodo ad Imperatorẽ Antiochiam miſſos, iidem impij Ariani auſi fuerint; ait, Stephanum Antiochenum Epiſcopum Arianum; conſilio cum aliis inito, in ipſis feriis ſanctiſſimi Paſchatis, conductam publicam meretricem, per quoſdam ſuos clericos, alioſque facinoroſos homines, noctu immiſiſſe in cubiculum Euphratæ, quo tum ei, tum collegæ Vincentio crimen adulterij intentarent: ſed meretricem fraudis inſciam, cum putaret ſe ad iuuenem duci, viſo ſene Epiſcopo clamorem edidiſſe; eoque detectos facinoroſos, & ad iudicium raptos, prodito auctore ſceleris Stephano, hunc iuſſu Imperatoris ab Epiſcopis qui tunc Antiochiæ reperti ſunt abdicatum eſſe, & ab Eccleſia penitus expulſum. Hæc paucis Athanaſius: quibus nonnulla addit Theodoretus *d*, rem diffuſius narrans. Ambo vero queruntur, non ideo Eccleſiam Antiochenam Ariana labe liberatam eſſe; quippe quod in Stephani locum ſuffectus fuerit *Leontius* caſtratus, genere Phryx, homo nequiſſimus & verſutiſſimus, de cuius ſpontanea abſciſſione dictum eſt in Concilio Nicæno; ob quam nec ad laicam communionem admittendum fuiſſe, idem Athanaſius aduerſus Arianos proclamat.

d *Theod. lib. 2. c. 9.*

III.

Porro Conſtantius (vt iidem auctores ſubdunt) pauliſper ad ſe rediens, coniectura eorum quæ aduerſus Euphratam deſignata fuerant, conſimiles eſſe Arianorum in alios calumnias arbitratus, Alexandriam ſcripſit, ne vlterius Athanaſium, aut ei adhærentes clericos laicoſve perſequerentur; ipſumque Athanaſium crebris literis accerſiuit. Sed accerſitus Athanaſij ad annum ſequentem pertinet: cum interim ipſe (vt alibi *e* teſtatur) poſt Cõcilium Sardicenſe Naiſſum ſe recipiens, inde à Conſtante Imp. euocatus, confecto itinere per reliquum tempus Aquileiæ hæſit, vbi literæ Conſtantij eum deprehenderunt. Quod vero decem menſium moras (nempe, vt ipſe Athanaſius ſcribit, vſque ad obitum Gregorij Pſeudoepiſcopi Alexandrini) traxerit Conſtantius reſtituendi Athanaſij; plane arguit, minaces illas literas, quas Theodoretus *f*, Socrates *g*, & Sozomenus *h* tradunt Conſtantem miſiſſe ad fratrem Conſtantium, quibus minatus eſt niſi Athanaſium & Paulum Eccleſiis ſuis reſtitueret, ſe eo acceſſurum, & inuito ipſo eos in ſuas ſedes introducturum; non ſtatim poſt Sardicenſe Concilium, ſed poſt Conſtantij prolixas moras eſſe conſcriptas. Quibus ille tandem impulſus, non ſolum paſſus eſt Paulum Conſtantinopolim redire; ſed & ipſum Athanaſium adhuc ſibi metuentem, literis ſæpius iteratis accerſiuit.

e *Atha. Apol ad Conſt.*
CONSTANS IMP. CVRAT RESTITVTIONEM ATHANASII ET PAVLI.
f *Theod. lib. 2. c. 8.*
g *Socr. lib. 2. c. 18.*
h *Soz. lib. 3. c. 19.*

IV. CONCIL. CARTH DICTVM PRIMVM.

Hoc eodem anno, vel ſequenti, habita eſt SYNODVS CARTHAGINIENSIS, occaſione Legationis à Conſtante Imp. in Africam miſſæ per Paulum & Macarium VV. CC. ad vniendos Donatiſtas Eccleſiæ Catholicæ. Suntque hæc illa tempora *Macariana*, (ſic denominata ab altero Legatorum) quorum frequens eſt mentio tum apud Optatum & Auguſtinum, tum etiam apud ipſos Donatiſtas. Sed perperam in veteri Conciliorum editione ponitur ea Synodus tempore Silueſtri, vel Marci Papæ, & ſub Imperio Conſtantini; cum legationem Macarij, ipſaq; Macariana tempora contigiſſe ſub Conſtante, frequẽtius iidem Optatus & Auguſtinus inculcent. Et quod ex præfatione indita eidem Synodo, conſtet eodem ipſo anno quo ea eſt habita, miſſos eſſe dictos Legatos Paulum & Macarium; rurſumque exploratum habeatur, eandem Synodum celebratam eſſe poſt Sardicenſem, cuius in ea fit mentio *i*; ac denique certum ſit, Conſtantem Imper. anno poſt ſequentem ipſo eius exordio necatum eſſe: ex his omnibus neceſſe eſſe affirmare, dictum Concilium Carthaginienſe, poſt Conuentum Sardicenſem, & viuente Conſtante, ſub Iulio Papa, hoc vel ſequenti anno fuiſſe collectum; ipſaq; Macariana tempora iiſdem limitibus eſſe terminanda.

MACARIANA TEMPORA.
i *Conc. Cartha. I. c. 5.*

V. OCCASIO LEGATIONIS AFRIC. à CONSTANTE IMP. MISSÆ.

Quoniam vero prius contigit Legatio, quam celebratio Synodi; vt de illa primum agatur, exiſtimamus Gratum Epiſcopum Carthaginienſem, qui anno ſuperiori Sardicam venerat, conueniſſe quoq; Conſtantem Auguſtum, ac de ſtatu deploratiſſimo Africanæ Eccleſiæ, Donatiſtarum ſchiſmate miſere laceratæ, certiorem reddidiſſe. Quamobrem idem Imp. cuius omne ſtudium inuigilabat, vt toto terrarum Orbe Chriſtiana religio ab hæreſibus & ſchiſmatibus vindicata, vna vbiq; fide ac concordia floreſceret; ſelectos ex multis maximè pios atq; ampliſſimos viros Paulum atq; Macarium in Africam Legatos direxit; eo quidem titulo, vt munificentia Imperatoris pauperum omnium ſubleuarent inopiam, re vera autem vt populum eiuſmodi beneficentia demeritum ad ineundam cum Catholicis concordiam pellicerent. Docet hæc enim imprimis Optatus *k* Meleuitanus, (dum interpolata licet oratione) deſcribit qui ab iiſdem Legatis, itemq; aduerſus eos in Africa geſtum fuerit.

k *Opt. lib. 3. cont. Parm.*

VI. DONATIST. CONATVS ADVERSVS LEGATOS.

Accidit namque vt cum iidem munere ſuo egregiè fungentes, & pauperum nomina vbique diſpungerent, & ad vnitatem ſingulos hortarentur: Donati duo, omnium Donatiſtarum factioſiſſimi, alter Carthaginienſis, Bagaienſis alter eiuſdem Schiſmatis Antiſtites, ſanctæ pacis legationi magno conatu reſtiterint; adeo vt Carthaginienſis, homo impudentiſſimus, (de cuius faſtu & arrogantia iam dictum eſt alias) ipſi etiam Imperatori contumelias irrogarit, eundemque blaſphemiis proſciderit; præmiſeritque per totam Africam ad homines ſuarum partium, ne eiuſmodi eleemoſynam ab eo acciperent, quod alienus eſſet à ſua communicatione: Bagaienſis vero, armatis

quoque Circumcellionibus, (hominibus ad omne nefas promptiſſimis, de quibus etiam alias dictum) reſiſtere obniſus ſit. Narrat hæc pluribus (vt diximus) Optatus. Cæterum cum aduerſus eiuſmodi armatos ac furioſos Circumcelliones (quod idem ſcribit) Legati pro ſui defenſione milites à Præfecto Africæ poſtulaſſent; horumque nonnullis ab ipſis Circumcellionibus iniuria affectis, reliqui omnes commoti multos ex iiſdem Circumcellionibus occidiſſent: hæc poſteriores Donatiſtæ frequenter in Catholicos obiectare *a* conſueuerunt, eoſdemque nuncupare *Macarinos* ab altero Legatorum; necnon *b Paganos*, hoc eſt idololatras, ob præſumptam eiuſmodi perſecutionem.

a *Aug. cont. lit. Petil. lib. 2. c. 39.*
b *Opt. lib. 3.*

VII. POPVLVS DONAT. AD ECCLESIAM REVERTITVR.
c *Conc. Carth. I. in præf.*

Sed quamuis non in ipſis Donatiſtarum Epiſcopis tamen in populo eis ſubiecto optatum concordiæ finem cõſecutam eſſe legationem, & idem Optatus innuit, & Carthaginienſe Concilium, de quo proximè dicturi ſumus, apertè ſignificat *c*. Ipſos autem Epiſcopos vna cum clericis ſuis fugam arripuiſſe, & ex eis aliquos eſſe defunctos, fortiores vero captos & procul relegatos, Optatus tradit. Meminitque Hieronymus in Chronico, expulſionis Donati Carthaginienſis: Sed quod eam ponit Conſtantij Imper. anno vigeſimo, plane error ineſt in tempore; cum ex eodem Optato conſtet Donatiſtas Epiſcopos à Cõſtante relegatos eſſe, & nunquam niſi per Iulianum Apoſtatam reſtitutos.

VIII. QVID ACTŨ IN SYNODO CARTH. I.

His igitur ſic peractis, mox per Gratum Carthaginienſem Epiſcopum Catholicum ibidem *Carthagine* CONCILIVM conuocatum eſt; in quo redditis Deo gratiis de ſchiſmatis extinctione, & populorũ reductione, actum eſt de rebaptizatione à Donatiſtis conferri ſolita; eademque omnium Patrum ſententia reiecta eſt & improbata. Et quoniam execrandum illud ſcelus inter ſchiſmaticos coaluerat, vt ipſorum ſectæ homines, qui ſub cupiditate falſi martyrij, vel ſeipſos voluntario præcipitio necaſſent, vel alios ad ſui necem coegiſſent, (quod Optatus declarat) apud eos titulo & honore Martyrum frequentarentur: eadem S. Synodus, ne id amplius ageretur, decreto ſanciuit. Ac deinde cætera quæ ab eiſdem Donatiſtis fuerant in diſciplina Chriſtiana corrupta, ad Catholicæ Eccleſiæ vſum reſtituere laborans, alios pariter canones conſcripſit, omnes numero quatuordecim, qui cunctis patent. Quod autem inter Concilia Carthaginienſia, hoc *Primũ* ordine ponatur & nominetur; non ſic quidem accipiendum eſt, vt nullum aliud ipſum præceſſerit, (cum & multa alia fuiſſe hactenus celebrata; iam viderimus) ſed quod aliorum Acta perierint, & illorum quæ extarent poſt Ethnicorum perſecutiones, & redditam à Conſtantino Eccleſiæ pacem, hoc antiquiſſimum probaretur.

IESV CHRISTI ANN. 349.

IVLII ANN. 13.

CONSTANTII CONSTANTIS AN. 13.

I.
d *Athan. ad Solit.*
e *Theod. lib. 2. c. 12.*
GREGORIVS NECATVR, ATHANAS. RESTITVITVR.
f *Athan. ibid. & Apol. 2.*

ANNO CHRISTI trecenteſimo quadrageſimo nono, Vlpio Limenio & Catullino Philoniano Coſſ. poſt decem menſes (vt Athanaſius *d* eſt auctor) à legatione ad Conſtantium Imper. à Concilio Sardicenſi miſſa, occiſo *e* ab Alexandrinis Gregorio illius ſedis inuaſore, idem Conſtantius crebris Conſtantis fratris literis interpellatus, eundem Athanaſium ad ſe vocauit; & vt maiori cum fiducia rediret, tum presbyterum & diaconum ad eum miſit, tum plures Comites in ipſum propenſiores in eandem ſententiam ei ſcribere iuſſit: deniq; & ad fratrem ſuum Conſtantem ſcripſit, vt ipſe quoque eundem ad reditum hortaretur. Tradit hæc omnia ipſe Athanaſius *f*, qui & tres ea de re ab eodem Conſtantio ſcriptas ad ſe amiciſſimas Epiſtolas recitat: quas habet quoque Socrates *a*, ſecundum etiam Theodoretus *b*. Cum autem eſſet tunc Athanaſius Aquileiæ, inde rurſum à Conſtante (vt ait) euocatus in Gallias, Romam quoque diuertit ad Iulium Papam; literasque ab eo ad Alexandrinos accepit, quas ipſe recitat *c*, & poſt eum Socrates.

a *Socr. lib. 2. c. 18.*
b *Theod. lib. 2. c. 11.*
c *Athan. Apol. 2. Socr. d. c. 18.*

II.
d *Id. ep. ad Solit.*
CONSTANTIVS FAVET ATHANASIO.

Poſt hæc vero Antiochiam, vbi erat Conſtantius, perueniens; benigne ab eo exceptus eſt, facultatemq; accepit Alexandriam redeundi: quin etiam (vt ipſemet *d* ait) cum ſuas calamitates deploraret, & admoneret ne denuo eiuſmodi calumniæ reciperentur; ſed & iam nunc accuſatores euocarentur, vt aut redarguerent, aut redarguerentur: hoc quidem Imperator facere noluit; verumtamen omnia quæ contra Athanaſium geſta, & publicis Actis excepta eſſent, penitus aboleri præcepit; iureiurando affirmans, nullas ſe impoſterum calumnias aduerſus eum admiſſurum. Hæc Athanaſius: idq; ipſum literis ſuis Cõſtantium iuraſſe Alexandrinis, auctor eſt Lucifer *e* Calaritanus. Quod aũt Eccleſiæ Antiochenæ præeſſet Leontius Arianus Epiſcopus, abſtinuit Athanaſius ab eius communicatione: & quod pariter omnes illius vrbis Eccleſias ſibi Ariani vendicaſſent, in ædibus priuatis (vt ſcribit Sozomenus *f*) cõuentus egit cum Euſtathianis, nempe Catholicæ communionis hominibus, magni illius Euſtathij Arianorum oppugnatoris ſobole.

e *Lucif. pro Athan. lib. 1.*
f *Soz. lib. 3. c. 19.*

III. ATHA. ELVDIT PETITIONEM CÕSTANTII PRO ARIAN.

Cum autem Imperator à ſuis Arianis admonitus, peteret ab eo, beneficij loco, vt vnam Eccleſiam in ciuitate Alexandrina concederet eis qui nollent cum ipſo communicare; idem Athanaſius egregia reſpõſione Conſtantij petitionem, dum non negauit, eluſit; promittens quidem ſe ei obtemperaturum, ſed aliud ſimile ab eo beneficium poſtulans, nempe vt Antiochiæ iis qui cum Leontio non cõmunicarent, vna itidem Eccleſia concederetur. Quam vbi Imperator poſtulationem vt æquam approbaſſet, commodius tamen viſum eſt Arianis, neutri parti Eccleſias tribuendas; quippe ſcientibus ſuam ipſorum ſectam propter Athanaſium nullam omnino apud Alexandrinos progreſſionem facturam; apud Antiochenos autem, ſi iſtud fieret, Euſtathianos breui rerum potituros eſſe. Hæc Sozomenus; eademq; Theodoretus *g* Socrates *h* vero reciprocam illam petitionem Athanaſij, ampliorem fuiſſe dicit; nempe vt liceret Catholicis non tantum Antiochiæ, ſed in omnibus ciuitatibus quibus præeſſent Epiſcopi Ariani, Eccleſiam habere.

g *Theod. lib. 2. c. 12.*
h *Socr. lib. 2. c. 18.*

IV. CONSTANTII LITERÆ PRO ATHANASIO.

Addunt iidem auctores, Athanaſium poſt hæc ab Imperatore dimiſſum eſſe, ſcriptis pro eo literis, tum ad Epiſcopos & clerum Ægypti, tum ad populum Alexandrinum, vt lubentibus animis illum exciperent; additiſque aliis ad Præfectos, vt quæcunq; aduerſus eum antehac decreta eſſent per calumnias Euſebianorum, delerentur è tabulis publicis: quas omnes Epiſtolas idem Athanaſius *i* recitat, & ex eo Socrates *k*. Hocq; etiam auctore conſtat, redditas pariter ab eodẽ Imp. proprias ſedes aliis Epiſcopis per Synodum Sardicenſem reſtitutis. Sed de reliquo Athanaſij itinere, anno ſequenti.

i *Athan. Apol. 2.*
k *Socr. vbi ſup.*

V.
l *l. 2. C. Th. de ſepul. viol.*
m *l. 2. C. Th. de rapt. virg.*
n *l. 9. C. Th. de Epiſ. & Cler.*

His item Coſſ. reſcripſerũt Imperatores aduerſus ſepulchrorum *l* demolitores, (qua id occaſione, iam dictum eſt ſupra) virginum *m* raptores, & pro immunitate clericorum *n* à muneribus publicis.

IESV CHRISTI ANN. 350.

IVLII ANN. 14.

CONSTANTII IMP. AN. 2.

I. CONSTANS IMP. OCCIDITVR.

ANNO CHRISTI trecenteſimo quinquageſimo, Sergio & Nigriano Coſſ. Conſtans Imp. fugiens inſidias Magnentij ducis Imperium ſibi vendicantis, occiſus eſt in Gallia apud Helenam oppidum Pyrenæo proximum, à

a Socr. lib. 2. c. 20. 21. b Soz. lib. 4. c. 1. c Vict. in Epit. hiſt. in Annibal. Conſt. & Conſtant.

Gaiſone perfidiæ Magnentij concio. Id enim his Coſſ. factum Socrates *a* eſt auctor; qui vna cum Sozomeno *b*, alia quoque Chronographia, nempe quarti poſt Synodum Sardicenſem anni, hoc ipſum tempus conſignat. Rem vero geſtam Victor *c* deſcribens, ait eum interiiſſe anno decimotertio Auguſtæ dominationis, (quippe prius Cæſar triennio fuerat) æui ſeptimo vigeſimoque. Quare quod Eutropius regno eius tribuit annos ſeptemdecim, numerat etiã tempus quo Cæſar cum patre regnauit. Porro S. Athanaſ. *d* innocentiſſimi Principis necem immenſo proſecutus luctu, eundem appellat *Martyrem*: quem & ſacer Conuentus Orthodoxorum Antiſtitum Mediolani poſtea habitus, præuia recta fide & dignis operibus in beatam requiem translatum affirmat *e*. Ex quibus videas quam calumnioſe eum infament Scriptores Ethnici, & ex noſtris qui nimis facile iiſdem fidem præſtiterunt; dum illum obſcœnæ voluptatis & auaritiæ ſugillarunt: quem quidem fuiſſe debilem pedibus, manibusq;, aticulorum dolore, Victor tradit.

d Atha. Apol. ad Conſt.

EIVS LAVDES. e Ap. Athan. de Synod.

II. f Zoſ. lib. 2. MAGNENTIVS INVADIT IMPERIVM. ITEMQVE VETRANIO, ET NEPOTIANVS.

Cæterum Zoſimus *f* ſcribit, MAGNENTIVM Auguſtoduni ſumpſiſſe purpuram; eumque antea præfectum fuiſſe Legatum militibus Iouianis & Herculianis: quorum legiones à Diocletiano & Maximiniano Impp. inſtitutæ, ac ſuo ipſorum cognomine inſignitæ, ex honoris prouectæ erant, vt Imperatorem comitari ſolerent; quod Prætorianorum erat militum. Eodem vero ferme tempore, quo nunciatum eſt Magnentium in Galliis Imperium arripuiſſe, VETRANIO in Pannonia exercitus Dux, eadem ambitione percitus, apud Murſum legionum ſuffragio acclamatus eſt Imperator. Quamobrem & Romæ audita Conſtantis nece, NEPOTIANVS filius Eutropiæ ſororis Conſtantini Magni, Auguſti nomen aſſumpſit, id ſibi ſanguinis iure vendicans. Sed haud felix extitit eius progreſſus; ſiquidem vigeſimo octauo à ſuſcepto Imperio die, occiſus eſt per Anicetum Præfectum Romæ à Magnentio conſtitutum. Hæc pluribus Zoſimus, Victor, & alij. Occiſamque pariter eſſe Eutropiam, & alios eorundem pernecesſarios, Romæ hoſpites Athanaſij; ipſe mœrens ſcribit *g*.

g Atha. Apol. ad Conſt.

III. MAGNENTIVS CHRISTIANVM SIMVLAT. h Ap. Adolph. & alios. i Tert. ad Scap. & in Apolog.

Fuiſſe vero Magnentium, necnon DECENTIVM eius germanum, quem mox Cæſarem dixit, Chriſtianos homines, declarant antiqua eorundem numiſmata *h* Chriſti nomine inſignita. Hicq; primum dira perciti regnandi libidine Chriſtiani duces, in Chriſtianum conſpirarunt Imperatorem; cum olim ne gregarius quidem miles (Tertulliano *i* teſte) inueniri potuerit; qui aduerſus Imperatores Ethnicos Chriſtianorum perſecutores, à partibus aliquando ſteterit inſurgentium tyrannorum. Cæterum ſimulate potius quã vere Magnentium Chriſtianam religionem coluiſſe, magno quidem eſt argumento, quod ſimul ac liberas nactus eſt habenas Imperij, proſcripta deorum ſacrificia reſtituit *k*.

k Vid. l. 5. C. Th. de Pagan.

IV. l Athan ep. ad Solit. & Apolog. ad Conſt. m Socr. lib. 2. c. 1. ATHANASII ADVENTVS HIEROSOLYMAM.

Inter hæc autem Athanaſium, nouis rurſum Imp. Conſtantij literis *l*, aduerſus recentes Arianorum calumnias (quibus eum adhuc in itinere *m* exiſtentem, audita morte Cõſtantis, in cuius gratiam ſciſſent reſtitutum, exagitare cœperunt) ſecuriorem redditum; amici quidem (inquit ipſe) amicum intuentes gratulari, alij vero ad conſpectum eius pudeſcere, alij quibus nulla erat fiducia ſeſe abdere, alij pœnitentiam de his quæ contra eum ſcripſerant agere. Certe Palæſtini omnes Epiſcopi, exceptis duobus, nempe Acacio Cæſarienſi, & Patrophilo Scythopolitano, ita eum exceperunt, vt & *Synodo Hieroſolymis* coacta, pro ſatisfactione proteſtati ſint, omnia quæ prius ſcripſerant, non voluntate, ſed vi adactos feciſſe; dederintque de ſuſcepta eius communione literas ad Epiſcopos Ægypti, & ad clerum populumque Alexandrinum. Hæc ipſe Athanaſius. De quibus refellendus Socrates *n*, dum ait Maximum Epiſcopum Hieroſolymitanum, quod antea ſuo calculo Athanaſium abdicaſſet, tunc facti pœnitentem eidem fuiſſe reconciliatum. Nam nec Maximum vnquam Athanaſij damnationi conſenſiſſe; ſatis conſtat ex iis quæ de eo dicta ſunt in Conciliabulo Tyrio, & Antiocheno in Encæniis celebrato; & eundem iam antehac in Synodo Sardicenſi, vna cum aliis Epiſcopis Orthodo-

n Ibid. c. 19.

xis ſubſcripſiſſe eius abſolutioni, ipſe Athanaſius *a* eſt auctor. a Athan. Apol. 2.

V. b Soz. lib. 6 c. 15. CONGRESSVS ATHANASII CVM APOLLINARE. De quo Baronius an ſuper. APOLLINARIS HÆRESIS ORTVS.

Sed quod pertinet ad iter Athanaſij; narrat Sozomenus *b*, eum, cum Hieroſolymam pergens tranſiret per Laodiceam Syriæ, ibi cum *Apollinare* tunc eius Eccleſiæ Lectore familiarem congreſſum habuiſſe; eaque de cauſa Apollinarem à Georgio eius loci Epiſcopi Ariano expulſum ab Eccleſia fuiſſe, quod cõmunicaret cum Athanaſio execrabile videbatur Arianis: cumque reſtitutionem nunquam ab eodem Georgio impetrare valuiſſet, indignatione motum Eccleſiam turbare cœpiſſe nouitate doctrinæ. Hæc Sozomenus. At Socrates *c* de his agens, ait Seniorẽ Apollinarem huius Iunioris parentem, fuiſſe genere Alexandrinum, ac primum Beryti, inde Laodiceæ docuiſſe grammaticam; atq; poſt ſuſceptum ab vxore filium, ſacris ordinib. initiatum eſſe, & presbyteratus gradum adeptum: Iuniorem aut Apollinarem Rhetoricis diſciplinis apprime excultum fuiſſe: Vtrumq; vero à Theodoto Epiſcopo Laodiceno ſæpe commonitum abſtinere à familiaritate Epiphanij cuiuſdam, inſignis eius temporis Sophiſtæ Gentilis; cum eius prohibitionem contempſiſſet; demum à Georgio Theodoti ſucceſſore ob eandem cauſam cõmunione priuatum eſſe: Quoſdam autem ſenſiſſe, ſponte ambos ab Eccleſia receſſiſſe, non ſolum ob prædictã Epiphanij cauſam, ſed etiam quod idem eorum Epiſcopus inconſtantiſſimus eſſet in fide. Hæc de ambobus Socrates.

VI.

At certe nulla potuit eſſe eis ignominia, ab Eccleſia cui præſideret Arianos fuiſſe eiectos; in qua manere tantum, videri poterat extra Catholicam Eccleſiam eſſe poſitos: ac proinde ſtultam fuiſſe liquet huiuſcemodi Apollinarium vindictam, in odium Epiſcopi Ariani aduerſus Eccleſiam Catholicam hæreſim excogitaſſe; & illam quidem, cuius (vt alias dictum eſt) ipſimet Ariani profeſſores eſſent, cum dicerent Chriſtum hominem fuiſſe abſq; anima rationali, & pro anima Deitatem habuiſſe. Cæterum Socrates, & alij, ponunt auctorem huius hæreſis Apollinarem Iuniorem; ſed protinus à priori ſententia diſcedentem, CHRISTI humanitati animam ita tribuiſſe, vt ea mente caruerit, cuius loco diceret inditum eſſe Verbum. Verum alia complura ad hæc eiuſmodi hæreſis principia, ſuperadd ta eſſe deliramenta, dicetur inferius. Neq; enim ſic modo iſta recenſuiſſe voluimus, vt hoc ipſo anno Apollinarium lapſus acciderit, aut eorum hæreſis innotuerit, quam longe poſt diffamatam eſſe conſtat: ſed occaſione congreſſus Apollinaris Iunioris cum Athanaſio. Cum & alioqui S. Epiphanij *d* teſtificatione cõſtet, dum hæc Conſtantij tempore de Ariana hæreſi vigeret diſcrimina, ambos Apollinares magna cum laude in Eccleſia vixiſſe, & in medio nationis prauæ eluxiſſe confeſſione Nicænæ fidei, tanquam lucernas ardentes in caliginoſo loco, Athanaſio ac cæteris Orthodoxis addictiſſimos: adeo vt cum de hæretica eorum ſententia per ipſorum diſcipulos poſtea rumor increbuiſſet, fidem apud Orthodoxos non inueniret.

c Epiph. hær. 76. LAVS PRISTINÆ APOLLINARIVM VITÆ.

VII. d Athan. ep. ad Solit. e Theod. lib. 2. c. 12 in fin. FRVCTVOSVS ATHANASII REDITVS ALEXANDRIAM.

Quod autem pertinet ad reliquum iter Athanaſij, eum ineffabili omnium gaudio per vniuerſam Ægyptum, ac potiſſimum Alexandriæ ſuſceptum eſſe, ipſe teſtatur *e*. Additq; Theodoretus *f*, viſo ſuo paſtore Alexandrinos publica conuiuia celebraſſe, feſtos dies egiſſe, & Deo ſolemnes gratiarum actiones reddidiſſe. Quin & ſubdit Athanaſius, quamplurimos perfectiorem vitæ ſtatum ſuſcepiſſe, & virgines nupturas Deo ſe dicaſſe, iuuenes monaſticam vitam amplexos eſſe, coniugatos ſibi inuicem continentiam perſuaſiſſe, alios eleemoſynas largitos eſſe, alios orationibus vacaſſe; denique tantam æmulationem fuiſſe ad virtutem, vt ſingulas familias, ſingulas domos, Eccleſiam eſſe exiſtimares. Quid plura? Vrſacius & Valens Epiſcopi factioſiſſimi, & antiqui Arij diſcipuli, de quibus dictum eſt ſuperius, ſpõtaneam pœnitentiam profitentes, literas amicas ad eundem Athanaſium ſcripſerunt; Romamq; ipſi abeuntes, libellum pœnitentiæ Iulio Papæ obtulerunt, confitentes omnia quæ vel dixiſſent vel egiſſent cõtra Athanaſium, falſa eſſe, & anathema Arianæ hæreſi dicentes. Tradit hæc ipſe Athanaſius: memineruntque Vrſacij & Valentis libellorum pœnitentiæ, Socrates *g*, Sozomenus *h*, Epiphanius *i*, Seuerus *k*, & alij. Verum antequam Romam ſe confer-

VRSACIVS ET VALENS ARIANI RESIPISCVNT. g Socr. lib. 2. c. 19. h Soz. lib. 3. c. 22. 23. i Epiph. hær. 68. k Seuer. lib. 2. hiſt.

conferrent, eos Mediolanum perrexiſſe, vbi *Epiſcoporum cõuentus* celebris agebantur, cui & præſentes erant Romanæ Eccleſiæ presbyteri; conſtat tam ex ipſo eorundem libello *a* oblato Iulio, quam ex Epiſtola Synodali *b* Patrum qui ex parte Catholica interfuerunt poſtea Concilio Ariminenſi. Sed quamuis libellum pœnitentiæ Synodo obtuliſſent, nihilominus duorum talium Epiſcoporum exomologeſin, haud eiuſmodi negotium eſſe exiſtimarunt Patres, vt illud ipſi abſoluerent; ſed miſerunt eos ad Iulium vt coram ipſo, ſpectante Romana Eccleſia, id præſtarent. Porro & alios quoque pluſquam quadringentos Epiſcopos ex cunctis ferme Chriſtiani Orbis prouinciis, literis pacificis eiuſdem Athanaſij ſubſcripſiſſe, idem ipſe *c* teſtatur.

a Ext. ap. Athan. Apol. 2. & Soz. lib. 3. c. 22.
b Ap. Athan. de Synod. & Theodor. lib. 2. c. 19.
c Athan. ep. ad Solit.

VIII. NOVÆ ARIANOR. CALVMNIÆ IN ATHANAS.

Quamobrem metu & inuidia anxij aduerſarij, nullam eius calumniandi occaſionem omittentes; cum accidiſſet vt ob auctam per eius aduentum Fidelium Alexandrinorum multitudinem, neceſſe fuiſſet in ſolemnitate Paſchali Synaxim agere in Magna Eccleſia recens à Conſtantio in eadem ciuitate erecta, cum nondum eſſet dedicata, quod antiquæ populo capiendo non ſufficeret: ea quoque ex re eundem apud Conſtantium accuſarunt, quod abſq; eius iuſſu auſus eſſet in ea baſilica ſacra facere, & (vt mentiebantur) eiuſdem Encænia ipſo inſcio celebrare. Sed & cum circa eadem tempora, miſſa eſſet à Magnentio tyranno ad eundem Imper. legatio, qua functi ſunt qui maioris nominis in Galliis videbantur eſſe Epiſcopi, Seruatius Tungrenſis, & Maximinus Treuerenſis, quibus additi ſunt duo Comites Clemens & Valens: cumque appellentibus illis Alexandriam, iidem Epiſcopi antea Athanaſio in Galliis & in Sardicenſi Concilio cogniti, ab eo (vt par erat) in Eccleſiaſticam cõmunionem recepti eſſent: inde rurſum alia in eum ab iiſdem aduerſariis calumnia eſt comparata, ipſum per eoſdem legatos ſcripſiſſe ad Magnentium aduerſus Conſtantium. Docet hæc omnia idem Athanaſ. *d*, cum ſe ab omni crimine liberum apud Imperatorem poſtea conatus eſt demonſtrare.

d Id. Apol. ad Conſt.

IX.

Cæterum Conſtantius quod grauioribus Romani Imperij periculis vrgeretur, hinc imminente prælio ex tyrannis, & inde bello Perſico inſtante; non ſolum contempſit tunc omnia quæ in Athanaſium ab Arianis inferrentur; ſed etiam (vt idem Athanaſius *e* ſcribit) iteratis poſt Conſtantis necem tertio literis, eum ab omni vexatione, atque etiam metu, tutum redditum omnino voluit: quamuis haud putem id pietatis ergo ipſum feciſſe, vtpote qui nunquam ſe à conſuetudine Arianorum abſtulit; ſed potius quod non videretur tempus oportunum infenſos ſibi reddere Ægyptios, (alioqui ad ſeditiones promptiſſimos) qui erga Athanaſium propenſiores eſſent. Longe enim errant, qui putant Athanaſium, mox vt Alexandriam peruenit, exturbatum eſſe; quem conſtat eiuſmodi Conſtantij literis communitum, ad triennium in ſua Eccleſia perſeueraſſe.

e Id. ep. ad Solit.

IESV CHRISTI ANN. 351.

IVLII ANN. 15.

CONSTANTII IMP. ANN. 15.

I. GALLVS CREATVR CÆSAR.

ANNO CHRISTI trecenteſimo quinquageſimo primo, ob tyrannicos motus abſque nouis Coſſ. tranſacto, ac propterea Poſt Conſulatum Sergij & Nigriani in Faſtis notato; *Flauius Conſtantius* GALLVS, ex Conſtantio fratre Magni Conſtantini & Galla matre genitus, Iuliani Apoſtatæ frater maior natu, de cuius pueritia & inſtitutione dictum eſt ſuperius; anno ætatis vigeſimo ſexto à Conſtantio Auguſto creatus eſt Cæſar. Idenim hoc anno potius quam (quod alij volunt) ſuperiori cõtigiſſe, illud potiſſimum perſuadet, quod hoc anno celebrata ſunt Conſtantij Quinquennalia tertio repetita, quibus ſolemnibus Cæſares dici ſolere, compluribus iam exemplis demonſtratum eſt. Acceditq;, quod Ammiano auctore liqueat, Gallum quarto ſui Imperij anno occiſum eſſe: qua ratione, præſenti illud auſpicatũ eſſe dicendum eſt; licet & alij eius creationem etiam poſt occiſum Magnentiũ referant. Eius vero creandi ea fuit occaſio, quod Conſtantius maſcula prole carens, profecturus in Occidentem aduerſus tyrannos, ei voluit adminiſtrationem reliquiſſe Orientalis Imperij: cui etiam in matrimonium collocauit *Conſtantinam* ſororem ſuam, filiam Magni Conſtantini.

II. CORPVS S. BABYLÆ TRANSFERTVR IN DAPHNEM.

Vbi vero Gallus creatus eſt Cæſar, (vt ait Sozomenus *a*) cum Antiochiæ degeret, conſtituens pro egregia animi indole, & ſincera religione Chriſtiana, famoſiſſimum, ac poetarum fabulis notiſſimum *Daphnes* locum Apollini dicatum, & delubro atque oraculo dæmonis inſignem, in ſuburbiis Antiochiæ poſitum, purgare tum intemperantium hominum contumelia, tum ſuperſtitione Gentium: hoc ſe facile perfecturum putauit, ſi loculum *Babylæ* martyris Antiocheni olim Epiſcopi eo transferret. Quod cum præſtitiſſet, accidit illud mirabile, vt dæmonium ex eo tempore nullum amplius oraculũ vti conſueuerat ediderit: nempe quod præſentiam exhorreſceret Martyris, vt idem ipſe Apollo poſtea Iuliano coactus eſt confiteri, cum antea putaretur obmutuiſſe quod victimis careret: qua de re dicetur pluribus ſuo loco. Cæterum de antiquanda memoria Apollinis in Daphne, niſum iam olim fuiſſe Cõſtantinum Magnum, probatur ex Suida *b*; dum ait, eum ſtatuam Helenæ matris ſuæ ibi collocaſſe, locumq; ipſum mutata appellatione *Auguſtale* nuncupaſſe. Quin & ſuum ipſius nomen eundem Imp. illi loco indidiſſe, vt diceretur *Conſtantiniana Dafne*, atque inſuper vigeſimæ tertiæ legioni, quam recens ſcribendam curaſſet, nomen impoſuiſſe *Conſtantinianæ Dafnenſis*, antiqua numiſmata *c*, & inſcriptiones declarant.

a Soz. lib. 5. c. 18.
b Suid. verb. Auguſtale.
c Goltz. in Theſ. & Occo. de Num. Sed magis de his vide Grets. De Cruc. To. 3 lib. 1. c. 31.

III. IVLIANVS TOTVS IN CONSVLENDIS MAGIS.

Euecto autem in ſortem Imperij Gallo Cæſare, & Conſtantio Imper. Occidentem petente; Iulianus Galli frater, qui hactenus in clericali vita qua fuerat initiatus perſeuerauerat, laxiores iam nactus habenas, armans ſe audacia, (inquit Theodor. *d*) Imperij & ipſe cupiditate exardeſcere cœpit. Proinde perluſtrare prouincias, conquirere vates & ariolos, ſciſcitaturus ab illis votine compos futurus eſſet. Incidens vero aliquando in hominẽ, qui hoc ei prædicere polliceretur, deductusq; in adyta cuiuſdam ſimulacrorum delubri; accidit vt cum apparentibus ad illius magi inuocationem terribili ſpecie dæmonibus, ipſe Iulianus metu perterritus Cruce frontem ſignaſſet, dæmones ad Dominici trophæi figuram confeſtim euanuerint. Quare cum virtutem Crucis vehementer admirari cœpiſſet; tamen præſtigiatore cauſam receſſus dæmonum, non ipſorũ formidini, ſed deteſtationi eiuſmodi Iuliani facti adſcribente; miſer ipſe in fraudem impulſus, impiis initiatus eſt myſteriis, & Imperij cupiditate omnem penitus pietatem exuit. Hæc Theodoretus: quæ dum narrantur pluribus à Gregorio *e* Nazianzeno, iunguntur rebus ab eo in Imperio geſtis. Porro Eunapio *f* quoq; auctore ſcimus, hiſce eum hominum conſuetudinibus delectatum: quem, præter Maximum de quo dictum eſt ſuperius, familiariter etiam vſum tradit *Ædeſio* ſummo totius Gentilitiæ ſuperſtitionis antiſtite, & huic non imparibus Chryſantio, Euſebio, Priſco, Iamblicho, & aliis illorum temporum, magiæ eius quæ fit per inuocationem dæmonum peritiſſimis, quam honeſto Philoſophiæ pallio contegebant. Quomodo vero idem poſt hæc Iulianus in ſuſpicionem adductus affectatæ tyrannidis, inſtar Protei in alium ſe mutauerit, palliumq; induens Philoſophicum Athenas perrexerit, ſuo loco dicturi ſumus.

SIGNO CRVCIS DÆMON ABIGITVR.

d Theod. lib. 3. c. 3.
e Greg. Naz. orat. 1. in Iulian.
f Eunap. in Vit. Philoſ.

IV. EXPEDITIO RELIGIOSA CONSTANTII.

Interea hoc eodem anno Conſtantius Imper. aduerſus tyrannos Magnentium & Vetranionem expeditionem parans, ſalubre conſilium iniit, vt nullum in ſuo exercitu militare permitteret, qui non eſſet baptiſmo initiatus; quem ſi quis ſuſcipere detrectaret, exui mox cingulo, & ad propria reuerti præcepit. Tradit hoc Theodoretus *g*. Quod igitur tantummodo Chriſtianos baptizatos militiæ Conſtantius adſcribi voluit; inde accidit, vt Gentiles qui baptizari

g Theod. d. c. 3.

recuſarent, exuti militia ad paganitatem redacti, *Pagani* pariter, hoc eſt, non milites dicerentur; ſecundum longo iam olim vſu receptam vocem, vt non ſolum qui in pagis degerent, Pagani appellarentur, ſed & omnes *a* qui non eſſent adſcripti militiæ. Indeq; etiam poſtea vſu veniſſe credimus, vt Ethnici omnes à Chriſtianis PAGANI ſint nominati; nimirum quod illi à Cõſtantio militare prohibiti eſſent. Niſi magis dixerimus, à temporibus Imperatorum Chriſtianorum eam vocem in hanc tranſiiſſe ſignificationem, quod legibus Imperatorum clauſis idolorum delubris, ſacriſque vetitis, Ethnici Pagos adirent, illicque more *b* antiquo deos ſuos colerent: ſicque accidiſſe vt Ethnicus homo, quod in pagis deos coleret, diceretur Paganus: quomodo apud Prudētium *Pago dediti, Pagoq; implicati,* Gentiles vocantur. Vſq; enim ad tempora Honorij Imperat. quæ erat in Pagis, idololatria, adhuc reſidua *c* fuiſſe videtur.

a *Suet. in Augu. D. & C. de milit. teſt. & alij.*

PAGANI CVR DICI CŒPTI GENTILES.

[Quæ potiſſimū collegimus ex Notis ad Rom. Martyrol. 31. Ianuar. Simplicius fortaſſe dixeris, quibuſdam obſeruatum; *Pagum* Latinis eſſe, q gentē, & Græcis ἔθνος; ac proinde *Paganos*, eoſdē qui *Ethnici & Gentiles.*]

b *Cic. lib. 2. de leg. Var. lib. 5. de lingua Lat.*

c *Aug. ſer. 6. de Verb. Dom. Conc. Carth. V. c. 15.*

V

Atque hæ quidem magis placent eius ſignificationis origines, quam quæ ab aliis *d* afferuntur plenæ difficultatum, vel per tropologiam. Quod enim Pagani appellati ſint qui non ſunt Chriſtiani, ſed Ethnici, hoc eſt, multorum deorum cultores; non antiqua, ſed recens fuit vſurpatio: ac licet ea vox reperiatur eo ſenſu in nonnullis Vitis SS. Martyrum; haud tamen ex illorum Actis ſcriptis, ſed ab iis qui poſtmodum eadem paraphraſticè deſcripſerunt, vel è Græco fonte tranſtulerunt, vſurpatam ſcias. Errantque *e* qui apud Tertullianum Paganos accipiunt pro Ethnicis; quos haud dubium Tertull. more maiorum, non milites intelligit. Primum autem, quem inuenerim qui Paganum pro Ethnico acceperit, Optatus eſt Mileuitanus, quē ſub Valentiniano & Valente Impp. ſcripſiſſe contra Parmenianum, auctor eſt Hieronymus *f*. Et Honorius Imperator *g* eandem vocem, quaſi nouiter eo ſenſu vſurpatam, declarat, dum quos *Paganos* dixerat, interpretatur, *hoc eſt, Gentiles.* Poſt illa vero tempora paſſim ab omnib. vſurpari *h* cœpit. Vt aūt iidem Ethnici dicerentur *Gentiles*, id acceptum eſt ex Iudæis; vnde Paulus *i*, *Siue Iudæus, ſiue Gentilis.* Sed apud Romanos, Barbari tantum hoc tempore dicebantur Gentiles, v conſtat ex reſcripto *k* Valentiniani & Valentis Impp.

d *Philaſtr. de hær. c. 3. Iſid. libr. 8. Orig. Bed. 6. in Cant. 30. & 6 in Luc. 23. Alciat. & alij.*

e *Rhen. & Pamel. in Tert. de cor. mil.*

f *Hieron. de Script. Eccleſ. in Opt.*

g *l. 21. C. Th. de Pagan.*

h *Mar. Vict. de homouſ. recip. Aug. 2. Retract. 43. CC. Th. & Iuſtin. tit. de Pagan. Philaſtr. & Iſid. vbi ſup. & alij.*

i *1. Cor 12.*

k *C. Th. tit. de nupt. Gentil.*

VI.

S. MARTINI ÆTAS, & BAPTISMVS.

Hac ergo occaſione, quā cuncti milites baptizari iuſſi ſunt, accidit vt S. MARTINVS, Sabariæ in Pannonia nobili genere natus, tunc adhuc catechumenus baptiſma ſuſceperit, annum agens ſuæ ætatis trigeſimum quintum: vt auctor eſt Gregorius *l* Turonenſis, dum eum vndecimo anno Conſtantini Magni natum affirmat, nempe Sabino & Ruffino Coſſ. anno Domini trecenteſimo decimoſexto. Abhorrerem quidem penitus à Gregorij ſententia, quæ à Seuero qui eodem cum S. Martino tempore vixit, & amici intimi quo cum magnam habuit conſuetudinem res geſtas ſcripſit, tantopere diſcrepat, dum iſte *m* Martinū baptizatum ſignificat anno ſuæ ætatis decimooctauo: niſi ſententiæ Gregorij alio in loco eundem Seuerum haberemus aſſertorem; dum in Dialogis ait, S. Martinum ſeptuagenarium fuiſſe cum Maximum Imp. conuenit. Cum n. id eiuſdem *n* conſtet auctoritate contigiſſe ſub Conſulatu Euodij, qui eſt annus Domini trecenteſimus octogeſimus ſextus; æquè neceſſe eſt affirmare, Martinum natum eſſe anno Domini trecenteſimo decimoſexto, & hoc anno egiſſe ætatis ſuæ trigeſimum quintum; ac denique ſub Iuliano, cum dimiſſus eſt à militia, attigiſſe quadrageſimum, non tantummodo vigeſimum, vt apud eundem Seuerum legitur: cuius exordium Vitæ S. Martini, librariorum vitio fuiſſe deprauatum exiſtimamus; cum & alia inſint eo prorſus indigna.

l *Greg. Tur. 1. hiſt. Fr. 36.*

m *Seuer. Vit. S. Mart. c. 1.*

n *Ibid c. 23.*

VII.

Nam & quod ſpectat ad tempus Martini militiæ; habet idem auctor, tunc Martinum adſcriptum eſſe militiæ, cum promulgatum eſt edictum vt filij veteranorum ad militiam ſcriberentur. Extat n. ipſum edictum *o*, à Conſtantino ſancitum Coſſ. Pacatiano & Hilariano, habens relationem ad aliud reſcriptum *p* de filiis veteranorum, vt ad militiam cogerentur; quo pariter ſignificatur, adſcribendos eſſe filios veteranorum caſtrenſi militiæ poſt exactum ipſorum ætatis annum decimumſextum, nempe decimoſeptimo, more maiorum *q*. Huius porro edicti tempore cum inueniatur Martinus fuiſſe annorum ſeptemdecim, (tot enim numerantur à Conſulatu Sabini atque Ruffini, quo natus ponitur, vſq; ad Conſulatū Pacatiani & Hilariani; nempe ab anno Domini trecenteſimo decimoſexto, vſq; ad trecenteſimum trigeſimum ſecundum:) illud plane ipſum tempus eſſe cognoſcitur, quod à Seuero deſcribitur, Martinum edicto Imperatoris coactum fuiſſe nomen dare militiæ, ipſo nimirum exordio anni ætatis ſuæ decimiſeptimi. Quapropter & hinc emendes illapſum in eundem Seuerum errorem, quo dicitur Martinus anno decimoquinto militare coactus; cum id plane aduerſetur tum antiquis militiæ legibus, tum etiam recentioribus ab ipſo Conſtantino editis.

o *l. 4. C. Th. de fil. mil.*

p *l. 2. eo.*

q *Vid. Gel. lib. 10. c. 18.*

VIII.

Rurſum vero quod idem auctor *a* ait Martinum poſtulaſſe à Iuliano Cæſare miſſionem, cum ille in Galliis aduerſus barbaros pugnaturus eſſet: conſentit hoc militaribus legibus *b* eorum temporum, quibus Ripenſes milites poſt viginti quatuor ſtipendia honeſtam miſſionem accipere ſoliti erant: (Talis namque eſſe militia Martini videri poterat, vt pote Pannonij militis.) Si enim numeres ab anno Domini trecenteſimo trigeſimo ſecundo, quo Martinus adſcriptus eſt militiæ, vſque ad trecenteſimum quinquageſimum ſextum, quo Iulianus militauit in Galliis; inuenies eum viginti quatuor ſtipendia meruiſſe, ac proinde honeſtam, non cauſariam miſſionem poſtulaſſe; cum cauſaria tantum ægrotantibus & corpore inualidis dari ſoleret; honeſta nonniſi emeritis ſtipendiis omnibus impertiretur. Tantumque abeſt vt Martinus, quod Chriſtianus eſſet, miſſionem petierit; (quod vna cum aliis, in Seuero eſt emendandum:) vt contra nonniſi qui Chriſtiani eſſent, decreto Conſtantij militare deberent. Cæterum militaſſe Martinum inter equites, ex eodem Seuero conſtat: cuius & pater primarius dignatus militiæ honoribus militabat Tribunus. Sed hæc modo hactenus: q̄ oportuit paulo fuſius declaraſſe, ad ſtabiliendam annorum Martini Chronographiam; à cuius obitu ſolerent olim apud Francos tempora numerari: quæ vero ſunt eius reliqua, dicentur inferius ſuis locis.

a *Seuer. c. 3.*

b *l. 4. C. Th. de Veter.*

ANNI S. MARTINI. *De quibus vide infra ann. 402. num. XIV.*

IX.

Hoc eodem anno Domini trecenteſimo quinquageſimo primo, ponitur apud Hieronymum in Chronico, obitus Maximi Epiſcopi Hieroſolymitani: ſed perperam idem annus Domini ſub eodem laterculo notatus habetur cum Conſtantij vndecimo; cum (vt vidimus) idem Maximus reperiatur anno ſuperiore, qui fuit Conſtantij decimusquartus; vna cum Athanaſio Hieroſolymis Synodum habuiſſe. Qui igitur ſedere cœpit anno Domini trecenteſimo trigeſimo primo, & præſenti obijt, dicendus eſt ſediſſe annos viginti: ex quibus deformem corrigas errorē Chronici Nicephori, in quo ſex tantum annis ſedi præfuiſſe ponitur. Poſt obitum vero Maximi, (ſubdit Hieronymus) Eccleſiam Ariani inuadunt, primum *Cyrillus Eutychius*, rurſum *Cyrillus Irenæus*, tertiò *Cyrillus Hilarius*, quarto *Cyrillus*: Quorum Cyrillus cum à Maximo fuiſſet presbyter ordinatus, & poſt illius mortem ei ab Acacio Epiſcopo Cæſarienſi, & cæteris Arianis Epiſcopis, promitteretur Epiſcopatus, ſi ordinationem Maximi repudiaſſet, diaconus in Eccleſia miniſtrauit: ob quam impietatem Sacerdotij mercede penſatus, Heracliū, quem moriens Maximus in ſuum locum ſubſtituerat, varia fraude ſolicitans, de Epiſcopo in presbyterum regradauit. Hæc apud Hieronymum. A quo cum quatuor ponantur Cyrilli, ab Epiphanio *c* nonniſi duo cogniti ſunt, dum ſucceſſionem Epiſcoporum Hieroſolymitanorum ita recenſet, vt poſt Maximum ſederit Cyrillus, inde Irenæus, poſtea Cyrillus alius, quarto demum Hilarion. At Ruffinus *d* vnum tantum habet Cyrillum, eundemq; Maximo ſubrogatum; quē & tradit aliquandò in fide, ſæpius in communione variaſſe. Itemque Nicephorus vnicum ponit, eundemque Catholicum, & Maximi ſucceſſorem: quem ait ab Arianis expulſum eſſe, & in eius locum tres conſtitutos, Arſenium, Heraclium, & Hilarium; ac rurſum tempore Gratiani reuocatum eſſe. Qui proculdubio ille eſt *Cyrillus*, de quo alibi S. Hieronymus *e* ait, ſæpe Eccleſia pulſum & receptum, ad extremum ſub Theodoſio Imper. octo annis inconcuſſum Epiſcopatum tenuiſſe.

CONFVSA SVCCESSIO EPISCOP. HIEROS.

c *Epiph. hær. 66.*

CYRILLI HIEROS. PLVRES.

d *Ruff. lib. 1. c. 23.*

e *Hieron. de Script. Eccleſ. in Cyril.*

Quod

X. ECCLESIA HIEROS. AGITATA TVRBIS.

a Socr. lib. 2. 21. Soz. lib. 4. c. 2.

b Epiph. hær. 73.

Quòd igitur Eccleſiæ Hieroſolymitanæ ſucceſſiones adeo inter ſe confuſæ & inuolutæ habeantur; in cauſa fuerunt Arianorum & Semiarianorum inter ſe conflictationes: cum videlicet rebus Orthodoxorum collapſis penitus in Oriente; qui Arij ſe hoſtes eſſe profiterentur, dum & ipſi ob inuidiam, aut mutuum odium diſſentirent ab inuicem; alij Baſilio Ancyrano, (qui hoc eodem tempore in locum Marcelli iterum expulſi *a* ſubſtitutus eſt) Georgio Laodiceno, & aliis Semiarianis inhæſerunt, vt ſub eorum patrocinio ſecuri agerent; ac rurſum in horum inuidiam, alij Acacio Cæſarienſi Arianorum ſignifero, non ob dogma, ſed vt ab eo defenderentur acceſſerunt. Hæc enim ita ſe habuiſſe, quæ S. Epiphanius *b* tradit de cōtrouerſiis inter Eutychium & Cyrillum Hieroſolymorum Epiſcopos, ſatis aperte ſignificant; quorum ille Arianis, iſte Semiarianis (ſalua tamen fide) vt ab illis in ſede protegeretur, adhæſit. Cæterum quod duo ſaltem ab Epiphanio tradantur eſſe Cyrilli; auctor ille Catecheſeos, cum ſuis ipſius ſcriptis, tum Concilij Conſtantinopolitani teſtificatione, probatur fuiſſe Catholicus, fideiq; Nicænæ aſſertor; de quo ſæpe inferius.

XI. c Socr. lib. 2. c. 12. d Soz. lib. 3. c. 8.

PAVLVS EIICITVR CONSTANTINOPOL. & MACEDONIVS INTRODVCITVR.

e Atha. ep. ad Solit. & Apolog. de fug.

f Socr. libr. 2. c. 21. Soz. lib. 4. c. 2.

g Vid eoſdem, dd. capp. 32. & 8.

h Atha. ep. ad Solit.

PAVLI MARTYRIVM IN EXILIO.

i Theod. lib. 2. c. 5. Socr. & Soz. dd. cc. 21. & 2.

k Hanc periodum habet Baron. To. IV. an. 381. num. LXXIX.

l Socr. lib. 5. c. 9. Soz. lib. 7. c. 10.

Hoc eodem anno, antequam Conſtantius Antiochia recederet, (vt Socrates *c* & Sozomenus *d* teſtantur) idem Imper. Paulum Conſtantinopolitanum Epiſcopum, quē Conſtans frater reſtituendum curauerat, ſolutus iam eius metu à ſede pellendum, & *Macedonium* in eius locum ſubrogandum eſſe decreuit; literis ea de re ſcriptis ad Philippum Præfectum, qui ſecundus ab Imperatore dicebatur, & erat. Hallucinati ſunt tamen iidem auctores, dum Pauli exilium per Philippum illatum, contigiſſe putarunt antè Concilium Sardicenſe. Cum enim ſæpius exulaſſe conſtet, vltimo à Philippo pulſum eſſe Athanaſius *e* docet: ipſum vero vltimum eius exilium, hoc ipſo tempore, quo Conſtantius expeditionem in Occidentem pararet, contigiſſe, iidem auctores *f* æquè conſentiunt. *Paulus g* igitur doloſe à Philippo, tumultum populi in Paulum propenſiſſimi verito, ad domum publicam alio prætextu euocatus, ac per feneſtram in nauigium demiſſus, magna feſtinatione ad locum exilij abductus eſt. Porro diuerſa eius exilia in vnum colligens Athanaſius *h*, ait eum primo in Pontum ab Euſebianis relegatum fuiſſe; poſtea à Conſtantio ferro vinctum, in Singra Meſopotamiæ deportatum; rurſuſque inde Emeſam, denique hinc Cucuſum Armeniæ oppidum circà deſerta Tauri abreptum; ibi laqueo per eoſdem Arianos ſtrangulatum vitam finiuiſſe: quæ eadem de loco ac mortis genere tradunt & alij *i*. De diuina vero in Philippum vindicta ſubdit Athanaſius, eum nondum vertente anno, Præfectura ſua magna cum ignominia ſpoliatum eſſe, atque omnibus ludibrio expoſitum, longe à ſuis ac patria ſua, velut alterum Cain, errantem, perpetuoque gementem & trementem, miſere extinctum eſſe. Pauli *k* autem corpus Theodoſius Senior Imperat. poſtea magnifica translatione *l* Conſtantinopolim deferri curauit, & collocari in Eccleſia, quam Macedonius eius perſecutor extruxerat; quæ poſtea Pauli nomine vocata eſt.

XII. PERSECVTIO MACEDONII ADVERSVS CATHOLICOS.

m Socr. lib. 2. c. 12. 22. 30. n Soz. lib. 3. c. 8. lib. 4. c. 2. 19. 20.

Quantò autem effuſo Catholicorum ſanguine, poſt eiectum Paulum Macedonius in Eccleſiam Conſtantinopolitanam introductus fuerit: quamque ipſe exquiſitis tormentis, non ſolum clericos, ſed & laicos omnis conditionis, ſexus, ætatis, tum ibidem Conſtantinopoli, tum in aliis finitimis prouinciis ac ciuitatibus, ad ſuam communionem cogere ſtuduerit; adeò vt præter verbera, vincula, exilia, bonorum deprædationes, permultis quoque ſtigmata in fronte inuſſerit, feminiſque mamillas partim ferro candente, partim ouis igne toſtis (hactenus inaudito tormenti genere) exuſſerit, vel etiam ferris abſciderit; & quod omnibus aliis quibuſcunque tormentis acerbius Catholicis extitit, ſacra myſteria per vim ore ligno diſtento ingeſſerit: cædes item vbique patrarit, Eccleſias demolitus fuerit, ac denique nihil crudelitatis omiſerit vt eos ſibi communicare compelleret: hæc, inquam, omnia deſcripſerunt Socrates *m* & Sozomenus *n*; qui & ſuos Nouatianos eadem dira à Macedonio paſſos eſſe tradunt, quod & ipſi Catholicis pro fide Conſubſtantialis iuncti, ſtrenuam aduerſus Arianos nauarent operam. Addunt demum, tum iſta ipſius Macedonij facinora, tum quod Magni Conſtantini corpus à templo Apoſtolorum ruinam minante in Acacij martyris Eccleſiam tranſtuliſſet: eaque de cauſa immenſa populi cædes (nefas eſſe aſſerentis, Imperatoris oſſa transferre, quaſi perinde eſſet ac ſi è ſepulchro effoderentur) intra ipſam Eccleſiam edita eſſet; non ſolum apud Catholicos, ſed & apud Arianos ingens in illum odium concitaſſe; ipſiuſque Conſtantij animum adeo commouiſſe, vt eum à ſede pelli iuſſerit. Sed hæc poſtea, cum idem Imperator in Orientem reuerſus eſt; de quo dicetur ſuo loco.

IESV CHRISTI ANN. 351.

LIBERII ANN. 1.

CONSTANTII IMP. AN. 16.

I. IVLII PP. OBITVS.

a [Totidem annos tribuit etiā Iulio Socr. li. 2. c. 27 ex quo Sozomen. lib. 4. c. 7. corrigas, apud quem leguntur viginti quinque, re in verſo.]

ANNO CHRISTI trecenteſimo quinquageſimo ſecundo, Conſtantio Imp. quintum & Gallo Cæſ. Coſſ. pridie Idus Aprilis, *S. Iulius* Romanus Pontifex ex hac vita migrauit, cum ſediſſet annos quindecim *a*, menſes quinque, dies ſeptemdecim. De annis quidem conſentiunt Indices Vaticani: de menſibus autem atque diebus, licet diuerſa inueniatur diuerſorum aſſertio; tamen habita ratione temporis eius ingreſſus & exitus, totidem eum ſediſſe opus eſt affirmare. Apud Hieronymi vero Chronicon, cum ingreſſus Liberij æquè hoc ipſo anno Domini trecenteſimo quinquageſimo ſecundo ponatur; haud tamen reſpondet annis Conſtantij, cum dicatur accidiſſe anno duodecimo eius Imperij, qui hoc anno numeratur decimusſextus. Quod autem ſcribitur in Lib. de Romanis Pontificibus, Iulium poſt multas tribulationes in exilio fuiſſe menſibus decem, & poſt Conſtantij mortem cum gloria reſtitutum eſſe: adeo hæc abhorrent à veritate, vt nec conijci vel fingi ſaltem aliquo modo poſſint. Quapropter ea ad Liberium potius pertinere viderentur, quem ſub Conſtantio liquet exulaſſe; niſi & quod additur de eius reditu poſt Conſtantij mortem, aperte falſum eſſet.

II. b Geneſ. de Scrip. Eccl. cap.

IVLII NOMINE SVPPOSITA SCRIPTA.

c Leont. de ſect. Act. 8. in Bibl. Patr.

d Euagr. lib. 3 c. 31.

Porro quod Gennadius *b* tradit, Iulium Romanum Epiſcopum ſcripſiſſe ad Dionyſium quendam de Incarnatione Domini Epiſtolam vnam; tunc quidem vtilem aduerſus eos qui duas in CHRISTO perſonas, ſicut & naturas conſtituerent, ſed quæ poſtea fomentum fuerit Eutychianæ & Timotheanæ impietatis: ſatis detegitur hæc minus explorata habuiſſe. Nam qui eam Epiſtolam apprimè nouit, eiuſque auctorem diligentius peruestigauit, Leontius *c* in commentario de Sectis, multis argumentis demonſtrat, illam Epiſtolam Iulij nomine ad Dionyſium Corinthi Epiſcopum ſcriptam, non ipſius Iulij, ſed Apollinaris hæreſiarchæ partum fuiſſe: & de Neſtorianis hæreticis Euagrius *d* ait, multos Apollinaris libros Athanaſio, Gregorio Thaumaturgo, & Iulio, mutatis titulis attribuiſſe. Cæterum defuncto Iulio, & via Aurelia in cœmeterio Calepodij ſepulto; poſtquam vacaſſet dies viginti quinque, in locum eius ſubrogatus eſt octauo Idus Maij, LIBERIVS natione Romanus ex parte Auguſto.

LIBERIVS PAPA.

III. AGIT APVD IMP. DE CELEBRANDO CONCILIO.

Cum autem hoc Orientales Ariani cognouiſſent, collectis in *Concilium* ſuæ ſectæ Epiſcopis, literas ad eundem Liberium dederunt; quibus Catholicam ab eo communionem expoſcentes, Athanaſium quoque accuſarunt. Verum cum eodem ferme tempore, redditæ eſſent eidem Pontifici aliæ literæ ex SYNODO ſeptuaginta quinque Epiſcoporum Ægypti, pro Athanaſij defenſione: his acceptis ex vtraque parte Epiſtolis; eiſdemque recitatis in CONCILIO tunc *Romæ* collecto, negatum eſt Arianis quod à Liberio poſtulabant. Ne tamen eiuſmodi occaſione Conſtantius Imperat. cuius voluntate

iſta fieri videbantur, in Romanam Eccleſiam graſſandi anſam arriperet; illud in eadem Romana Synodo decretum eſt, vt legatio ad ipſum mitteretur de cogendo Concilio. Habentur autem iſtæc omnia in Epiſtola *a* eiuſdem Liberij ad Conſtantium poſt annum ſequentem ſcripta.

a Ext. ap. Luciſ. Calar. in fin. & in Bibl. Patr.

IV. LIBERII NOMINE CONFICTÆ EPISTOLÆ ADVERSVS ATHAN.

Sed quæ in edito ſub titulo Sanct. Hilarij de Rebus geſtis in Concilio Ariminenſi libello, legitur Epiſtola Liberij Papæ nomine, ipſo ferme ſuæ ſedis ingreſſu conſcripta; qua ſignificat Athanaſium à ſua communione, quod Romam vocatus venire noluiſſet, redditum alienum, ipſos vero Orientales Epiſcopos in eam receptos: eam haud quidem ab Hilario intextam in cõmentario illo, ſed potius ab Ariano aliquo, Athanaſij damnationem præ cæteris omnibus rebus optante, confictam; vel ex eo manifeſtiſſimè demonſtratur, quod eadem Epiſtola mox de ſanctitate & timore Dei plurimum laudetur cum tamen Hilarium conſtet tenaciſſimum ſemper extitiſſe Athanaſij defenſorem. Sed & quomodo iſta à Liberio hoc tempore ſcribi potuere, cum Athanaſij *b* ipſius aſſertione exploratum habeatur, Liberium quouſque in exilium miſſus eſt (quod quarto ſedis anno contigit) omnia pati maluiſſe, quam aut veritatẽ, aut cauſam ipſius Athanaſij prodere? & licet poſt biennij exilium, minis mortis ad ſubſcriptionem aduerſus Athanaſium inductus fuerit; tamen id ipſum & eorum violentiam, & Liberij in hæreſim odium, eiuſdemque pro Athanaſio ſuffragium cum liberos haberet affectus, ſatis coarguiſſe? Sed hæc euidentius apparebunt inferius ex rebus geſtis ipſius Liberij. Quibus etiam omnibus redarguas pariter Epiſtolam, eiuſdem Liberij nomine ſcriptam ad Vrſacium, Valentem, & Germinium, qua dicitur Athanaſius Romæ damnatus, antequam Liberius traheretur ad Comitatum: cum non ob aliam cauſam abductus ipſe fuerit ad Conſtantium, & in exilium inde miſſus, niſi quod Athanaſium damnare noluiſſet. Vna plane eademque fuit manus Scorpij, quæ vtramque ſcripſit Epiſtolam nomine Liberij; ea nimirum occaſione, quod diceretur Liberius vi coactus contra Athanaſium ſcripſiſſe; ne id igitur dici poſſet, confictæ ſunt Epiſtolæ; quibus aſſereretur iam ipſo ſuæ ſedis exordio id Romæ ſpõte peregiſſe. At erit vt inferius quoq; aperta luce monſtretur, alia adhuc contineri in eodem volumine Hilarij, quæ eius eſſe non poſſint. Moris autem fuiſſe Arianis, falſas in cauſa Athanaſij ſcribere, imo & nomine ipſius fictas dare literas; iuſta eſt eiuſdem ad Imperatorem *c* querela. Siquidem & hoc ipſo tempore, iidem Ariani pertæſi moræ Conſtantij in eo Alexandria expellendo, literas eius nomine ad eundem Conſtantium confinxerunt, quibus eum rogaret ſibi facultatem impertiri proficiſcendi in Italiam; quo videlicet id ei concedente Conſtantio, eum tentarent Alexandria dimouere.

b Atha. Apolog. 2.

c Id. Apol. ad Conſt.

V. VETRANIO DOLO SVBLICITVR.

Cæterum quod totus eſſet Conſtantius in expeditione bellica, haud quieuerũt eadem tempeſtate omnes quas aduerſus Athanaſium parauerant machinas admouere, ſed eas in opportuniora tempora reſeruarunt. Sicut & eadem expeditio impedimento quoque fuit, quo minus ea quæ in Romano Concilio decreta vidimus, apud eundem Imperat. pertractari poterint ante expugnatos tyrannos. Cum interea ipſe Imper. veniens in Pannoniam, ſimulanſque cum Vetranione amicitiam, quaſi accepturus eum in collegam Imperij; magnis pollicitationibus ipſum primo à Magnentio, à quo magnopere ſolicitabatur, retraxit; ac demum habens ad eius milites concionem, effecit vt ab iiſdem purpura exueretur, & priuatus viuere cogeretur: qui placide conſenuit in prædio Bithyniæ amœno. Hæc Zoſimus *d*, Victor, & alij. De bello vero Magnentiano dicetur anno ſequenti.

d Zoſ. lib. 2.

* * *

IESV CHRISTI ANN. 353.

LIBERII ANN. 2.

CONSTANTII IMP. ANN. 17.

I. PIA CONSTANTII EXPEDITIO IN MAGNENTIVM.

ANNO CHRISTI trecenteſimo quinquageſimo tertio, Conſtantio Auguſt. ſextum & Gallo Cæſar. iterum Coſſ. aduerſus Magnentium tyrannum idem Conſtantius pugnaturus, quod eo ſciret prælio totius Romani Imperij momentum verti, diuinum numen ſibi propitium reddere omni ſtudio laborauit. Ad hoc namque ſpectat quod ſuperius dictum eſt, omnes in ſuo exercitu militaturos voluiſſe prius initiari ſacro baptiſmate, renuenteſque dimitti. Sed & paterno vſus exemplo, quem ſciebat fiduciam omnem de victoria cõtra Maxentium tyrannum conſequenda in Crucis virtute collocaſſe, ſecundum quod illi cælitus fuerat demonſtratum, IN HOC VINCE: eodem ipſe modo aduerſus Magnentium pariter tyrannum pugnaturus, expectatæ è cœlo victoriæ ſigna dedit; quod eodem tempore numiſmata *a* conflari iuſſit iſtiuſmodi inſcriptione, HOC SIGNO VICTOR ERIS; cum Labaro, cui cum Cruce CHRISTI quoque nomen eſſet inſcriptum hoc modo ☧ ſicuti eſt pariter in Conſtantio demonſtratũ. Cæterum Magnentium etiam, quem Chriſtianum fuiſſe vidimus, virtute Crucis & nominis CHRISTI certam ſibi pollicitum eſſe victoriam, aliud numiſma *b* antiquum demõſtrare videtur; cuius à tergo figura ipſius militaris ſtans, dextera Victoriolam, ſiniſtra Labarum habet, in quo pariter ſalutiferum idem ſignum eodem modo expreſſum habetur.

a Habet Bar. Annal. Tom. III. hoc an. ex Horat. Tygrino de Mariis Rom.

b Ap. Adolph. in lib. numiſm. Impp. Rom.

II. CHRISTIANI PRIMVM CONTRA CHRISTIANOS PVGNANT.

Sicque in hoc primum bello illud velut portentum apparuit, CRVCEM contra CRVCEM in prælium ferri, CHRISTIQVE nomen aduerſus CHRISTVM in Labaro oſtentari, & Chriſtianos in Chriſtianos armatos progredi: ſed quorum alterius partis tyrannus, innocentiſſimi Principis interfector, dux eſſet; alterius hæreticus, ac Deo perfidus Imperator: neque enim aliis plane quam his auſpicibus, tantum decebat aggredi nefas. Quamuis autem & ipſe Cõſtantius, quod patrocinium impiiſſimæ hæreſis ſuſcepiſſet, indignus prorſus videri potuiſſet qui de hoſtibus victoriam conſequeretur; quod tamen Deus de Magnentij immani parricidio tunc pœnas expoſceret, Conſtantij delicta ad aliud tempus punienda diſtulit: cum alioqui idem Imperator, etſi non de fide Catholica, certe quidem de Chriſtiania religione, idololatriam vehementi odio proſecutus, videri poterit optime meritus: qua ex parte à Gregorio Nazianzeno, habita eius cum Iuliano Apoſtata collatione, meruit egregio laudum præconio celebrari: eodemque nomine, vt quid temporalium rerum conferret illi diuina clementia, haud incongruum æſtimatum eſt.

III. MAGNENTII ET DECENTII DEBELLATIO, ET INTERITVS.

Quod autem ad ipſum bellum in Pannonia confectum attinet; quæ ante illud internuncia inter ducem vtrumq; præierint; quæ velitationes vltimum prælium, vbi de ſumma rerum concertatum eſt, præceſſerint; quo ordine acies diſpoſitæ fuerint; quove defectu Magnentij exercitus cedere cœperit; ac tandem victus penitus fuerit: ad Zoſimum *c*, rem prolixius proſequentem, lectorem amandamus. Quo etiam auctore conſtat, ipſum Magnentium poſt vltimum certamen, deſperatione melioris fortunæ ſe ipſum gladio tranſuerberaſſe; Decentiumque eius fratrem impacto ſibi laqueo vitam finiiſſe. Cæterum accidiſſe Magnentio hæc apud Murſum, ſeu Murſam, Pannoniæ vrbẽ; cum occupaſſet Imperium annos tres & menſes ſex, idem Zoſimus, Victor, Eutropiuſque teſtantur: idque hoc ipſo anno, iiſdemque Coſſ. decimooctauo Calendas Septembris contigiſſe, Socrates *d* habet; ſed mendoſe Murſum in Gallia collocans. Addit vero, eundem Magnentium fuga lapſum, dolore amiſſi Imperij ſuperatum, tum propriam matrem, tum etiam alterum fratrem apud Lugdunum Galliæ occidiſſe; ac demum ſibi ipſi necem conſciuiſſe.

c Zoſ. lib. 2.

d Socr. lib. 2. c. 27.

SYLVANVS TYRAN. OCCIDITVR.

ſciuiſſe: Sed & SYLVANVM quendam, eodem tempore tyrannidem in Gallia arripientem, poſt paucos dies à Conſtantij ducibus extinctum eſſe, quæ eadem & alij tradunt.

IV

a Sener. lib. 2. hiſt.

VALENTIS EPISC. ARIANI DOLVS.

Habet quoque amplius Seuerus *a*, Cõſtantium deſcendere in conſpectum pugnæ non auſum, in baſilica Martyrum extra idem Murſi oppidum, Valente eius loci Epiſcopo in ſolatium aſſumpto, diuerſatum eſſe: Valentem autem per ſuos diſpoſuiſſe, vt quis prælij fuiſſet euentus primus cognoſceret; vel gratiam Imperatoris capraturum, ſi prior bonum nuntium detuliſſet; vel fuga vitæ conſulturum, ſiquid contra accidiſſet: Itaque cum primus nunciaſſet hoſtes fugere, ipſeque Imperat. eius nuntij indicem intromitti poſceret, Valentem, vt reuerentiam ſui adderet, Angelum fuiſſe ſibi nuncium reſpondiſſe: facilemq; ad credendum Imperatorem palam poſtea dicere ſolitum, ſe Valentis meritis, non virtute exercitus viciſſe. Eique plane accidit ſecundum illam antiquorum ſententiam, tam Gentilium quam Chriſtianorum cõſenſu *b* receptam, qua dicitur: *Nihil eſſe infelicius felicitate peccantium.* Siquidem hac parta victoria, fuit illud frequens in ore eius, (quod teſtatur Lucifer *c* Calaritanus) probatam diuino calculo ſuam fidem; cum ſibi ſecundum Arium credenti tot tantaque DEVS præſtitiſſet, & ea maioribus in dies acceſſionibus cumularet. Qua blaſphemia poſtea permotus ipſe Lucifer, librum ad eum ſcripſit *De Regibus apoſtatis*; quorum exemplis, omnem illam ipſius inanem de probatione veræ fidei ex felicitate præſentis vitæ iactantiam, liberrimo ore repreſſit; oſtendens ſæpe accidiſſe, vt impiiſſimi ac ſceleratiſſimi Principes à Deo fuerint diutius tolerati, imo & rebus proſperis ſæpius munerati.

b Senec. de prouid. c. 3. ex Demet. Orig. in Periar. Hieron. ep. 33. Aug. ep. 5. Greg. in Moral. & alij. c Lucif. de Regib. Apoſt.

CONSTANTIVS EXPROSPERIS FIT DETERIOR.

V.

Sed & poſt debellatum tyrannum, Conſtantium arrogantiorem eſſe cœpiſſe, quod eam fortunæ proſperitatem moderate ferre non poſſet; atque inde apertam fuiſſe calumniantibus viam ad optimos quoſque comprimẽdos, Zoſimus teſtatur. Pariterq; Ammianus *d* ſcribit, eundem adulantium ſtudio exquiſito ſublatum, immunemq; ſe deinceps fore ab omni mortalitatis incommodo fidenter exiſtimantem; confeſtim à iuſtitia declinaſſe ita intemperanter, vt ÆTERNITATEM MEAM aliquoties ſubſcriberet ipſe dictando, ſcribendoq; propria manu *Orbis totius* ſe *Dominum* appellaret. Fuiſſe autem iſtas præcipuè Arianorum adulationes, S. Athanaſius *e* teſtatur; eiſdemq; exprobrat, ſuum Imperatorem *Æternum* appellaſſe, qui Filium Dei æternum eſſe negarent. Deniq; in reſcriptis etiam ſæpe eſt reperire, Conſtantium ſeipſum *Æternum* nominare. Tali nimirum faſtu infamauit Chriſtianam religionem hæreticus Imperator, in qua ſumma animi ſummiſſio potiſſimum commendatur.

d Am. lib. 15. in pr.

CONSTANTII INSOLẼS FASTVS.

e Athan. de Synod.

VI.

CONSTANTII FVROR IN ATHANAS.

f Seuer. lib. 2. g Atha. Apol. ad Conſtan.

Cum itaque ſic compoſitus, audiſſet non ex ſuorum Arianorum ſententia eueniſſe quod à Papa Liberio petiiſſent; in furorem exardeſcens, edictum *f* propoſuit, vt qui in damnationem Athanaſij non ſubſcriberent, in exilium pellerentur. Ipſumq; Athanaſium per Magiſtratus *g* Alexandrinos variis modis vexare cœpit, vt quolibet modo inde eiiceretur. Quo tempore conuenientes eum Arelaten in Gallia, decreti ex Romano ſuperioris anni Concilio Legati Vincentius Epiſcopus Capuanus atq; collegæ, qui de cogendo rurſum in cauſa eiuſdẽ Athanaſij Concilio ipſum interpellarent; cum inueniſſent apud eum cõplures Arianæ factionis Epiſcopos, (& inter alios chariſſimum ipſi Valentem Murſi, quem non ita pridem *h* vna cum ſocio impietatis Vrſacio, reliquorum Arianorum perſuaſiones à fide Catholica, & Athanaſij amicitia, quam apud Iulium Papam profeſſi fuerant, ad priſtinam hæreſim Arianam retraxerant:) à quibus importune ſolicitarentur damnationi Athanaſij ſubſcribere: id illi pro pace omnium Eccleſiarum polliciti ſunt, ea propoſita conditione, ſi & alij prius Arij hæreſim condemnaſſent. Et quidem conuentio ſcriptis firmata eſt: ſed cum actum eſt de executione, alij reſponſum dederunt, ſe Arij doctrinam damnare non poſſe, Athanaſium autem (quod ſolum exigebatur) communione eſſe priuandum. Habentur iſta expreſſa in Epiſtola *i* Liberij Papæ, quam poſteriore legatione ad eundem Cõſtantium miſit.

h Id. ep. ad Solit.

i Ext. ap. Lucif Calar. & in Bibl. Patr

VII.

VINCENTII LEGATI APOST. LAPSVS

Sed poſt hæc illud lugubre accidit, vt Vincentius ipſe primarius Apoſtolicæ Sedis legatus, necnon Fortunatianus Aquileiæ Epiſcopus magni tunc nominis vir, atq; Herminus Theſſalonicenſis, aliiq; nonnulli ex illis qui tunc ad CONCILIVM *Arelaten* vocati conuenerant, vim non vulgarem (inquit Athanaſius *a*) & graues contumelias paſſi, tãdem promiſerint ſe ab eiuſdem Athanaſij communione abſtinere. Inſigne humanæ fragilitatis exemplum! Ecce enim tibi hic ille *Vincentius*, qui in Nicæno Magno Concilio honorificentiſſima Apoſtolicæ Sedis legatione perfunctus fuerat, idemque tum Romæ, tum in æquè Magna Synodo Sardicenſi ſederat cum aliis Epiſcopis Iudex, ad cognoſcendam ſæpius iudicio ventilatam Magni Athanaſij cauſam, & pro eiuſdem abſolutione ſuffragium tulerat: hic, inquam, in vltimo ſenio conſtitutus, minimè conſiderans munus ſuum, quo Romani Pontificis vices ageret, adeo turpiter inflexus eſt vel precibus vel minis Arianorum atque Conſtantij, vt in ſummum Catholicæ fidei athletam damnationis ſententiam intulerit; tam fœda ſubſcriptione obliterans tot honeſtis laboribus partam gloriam. Verum in lapſu continuit greſſum, ne in profundum præceps deferretur impietatis: nam non ſic ipſe, velut Fortunatianus, ſubſcripſit in Athanaſium, vt factus quoque fuerit proditor fidei; quippe qui poſtea aduerſus Arianos perſeuerauit infractus, prout inferius ſuis locis demonſtrabitur.

a Atha. Apol. ad Conſt.

VIII.

b Seuer. lib. 2.

MVLTI ORTHOD. EPISCOP. EIECTI IN CONCILIAB. ARELAT.

c Atha. ep. ad Solit. Socr. lib. 2. c. 29. Soz. li. 4. c. 8.

d Hil. libel. ad Conſt.

Quid præterea Arelate in eo Epiſcoporum conuentu factum ſit; Seuerus *b* ait Catholicos petiiſſe, vt priuſquam in Athanaſium ſubſcribere cogerentur, de fide potius diſceptarẽt; ſed Valentem ſociosq; eius prius Athanaſij damnationem extorquere conatos eſſe, de fide certare non auſos: ab hocq; partium conflictu actum eſſe in exilium *Paulinum* inſignis nominis Treuerenſem Epiſcopum, Maximini (de quo ſæpe dictum eſt) ſucceſſorem; quem tamen alij *c* è Concilio Mediolanenſi poſt annum ſequentem pulſum eſſe volunt. At Seuero S. Hilarius *d*, & ipſe Gallus, & tunc Eccleſiam Pictauienſem gubernans adſtipulatur. Pariterq; vna cum Paulino, ex eodem Conuenticulo Arelatenſi *Lucium Anneum* Moguntinum Antiſtitem relegatum eſſe in Phrygiam, & ſecundo anno ſui exilij Arianorum inſidiis ſtrangulatum, atq; in locum eius ab Orthodoxis Maximum ſubrogatum, Acta *e* eiuſdem Maximi teſtantur. Sicq; vides Occidentalem Eccleſiam hoc anno, quam primum eius Orbis Imperio Conſtantius potitus eſt, cœptam eſſe grauiſſimis ex Arianorum furore turbinibus agitari. Quæ vero poſt hæc iſtis grauiora ab iiſdem peracta ſint, dicetur inferius ſuis locis.

e Ap. Sur. 18. Nouemb.

IX.

INGENS PRODIGIVM DE CRVCE APPARENTE IN AERE.

f Soz. lib. 4. c. 4.

Interim hoc ipſo anno Conſtantij decimoſeptimo, ponitur in Chronico S. Hieronymi, prodigium ingens apparuiſſe Hieroſolymis maximo inſpicientium terrore: nempe lucidiſſimum CRVCIS ſignum ſuper ſanctum Golgotham. Quod deſcribens Sozomenus *f*, ait clare admodum reſplenduiſſe, non vt cometes ſolet diffuſis radiis, ſed luce multa in vnum conferta, valde denſo lumine & perlucido: ac pertigiſſe à loco Caluariæ vſque ad montem Oliueti, reſpondente ei longitudini æqua proportione latitudine, ipſoque ſigno quindecim ſtadiis in aere ſuſpenſo hærente. Omnes autem eo velut inſigni miraculo obſtupeſcentes, in Eccleſiam concurriſſe, & vno ore CHRISTVM laudibus celebraſſe; multoſque tam Gentilium, quam Iudæorum, ad Chriſtianam fidem conuerſos eſſe: ſed & cum ex cunctis propemodum terræ oris homines Hieroſolymis tunc reperti eſſent, qui vel precandi, vel ſancta loca inuiſendi cauſa ex more aduenixſſent, rem per vniuerſum Orbem diuulgaſſe: Cyrillum autem eiuſdem ciuitatis Epiſcopum, Imperatorem de ea per literas certiorem reddidiſſe. Hæc Sozomenus: extantq; *g* ipſæ Cyrilli ad Conſtantium literæ; cum & hac opportuna occaſione ferociam eius blandis verbis, & immeritis laudibus delinire conatus, eundem ad fidem Conſubſtantialis hortatus eſt. Apparitionem autem iſtam deſcribens, ait contigiſſe ipſis ſanctæ Pentecoſtes diebus, circa horam diei tertiam, & compluribus horis ab omnibus viſam eſſe. Quæ eadem teſtata habentur in Actis *h* Artemij martyris ſub Iuliano, & poſt expugnatum Magnentium accidiſſe traduntur. Quod vero apud

g Ap. Cyril. Hieroſ. in fin. Catech.

h Ap. Sur. 19. Oct.

a *Nic. lib.9. c.32.*

Nicephorum *a* legitur, idem ſignum Romano exercitui in Pannonia militanti factum eſſe perſpicuum; hac ex parte redargui ex prædictis poſſe videtur, quibus conſtat haud adeo ſublime apparuiſſe, vt in longe remotis regionibus videri potuerit.

X. QVID PORTENDERIT PRODIGIVM. b *Menolog. Gr.7.Maij.*

Porro tantæ rei memoria, non diuerſorum duntaxat ſcriptorum egregiis monumentis remanſit poſteris conſignata; ſed & eadem publicis Eccleſiaſticis *b* Tabulis penes Orientales conſcripta eſt, anniuerſaria celebritate Chriſtiano populo rediuiua die ſeptima menſis Maij. Quid vero portenderit, tempora ipſa declarare viſa ſunt. Etenim cum Orbis Imperator bellum geſturus aduerſus Catholicam Dei Eccleſiam, vexillum erexiſſet impietatis; CHRISTVS cuius maximè diuinitas impetebatur, illud ipſum quo vniuerſam cum impiis debellauerat impietatem, diuinum ſignum ſupra ſanctum mõtem immenſa claritate coruſcans voluit cælitus demonſtrare, quo illud auribus Fideliũ intonaret, CONFIDITE, EGO VICI MVNDVM. Remque ſane probauit euetus, cum diuina virtute fides Catholica eo effulſit glorioſior, quo magis exiſtimabatur armis impietatis extincta.

XI.

Inter hæc autem fluctuabant res Orientales, Iſauricis latronibus longe lateq; graſſantibus; aliaq; ex parte Saracenis collimitiis infeſtantibus, atq; etiam Perſis Meſopotamiam inuadentibus: cum interim Gallus Cæſar, quod tyrannidem affectaret, in Magiſtratus cõplures diuerſis prætenſis cauſis immaniter færeret. Iſta pluribus Ammianus *c*:

c *Amm.lib.14* IVDÆI À GALLO CÆS. CÕPRESSI.

ſed eius iactura librorum, deſiderantur ea quæ ab eodem Gallo geſta ſunt aduerſus Iudæos. Ea vero Hieronymus in Chronico hoc ipſo anno Conſtantij decimoſeptimo breuiter attingens, ait Gallum Iudæos, qui interfectis per noctem militibus arma ad rebellandũ inuaſerant, oppreſſiſſe, cæſis multis hominum militibus vſq; ad innoxiam ætatem; & nonnullas eorum ciuitates, plurimaque oppida igni tradidiſſe. Eadem Socrates *d* & Sozomenus *e*. Sed & ipſum Conſtantium natalis ſui celebritatem multo inſontium ſanguine aſperſiſſe, idem Ammianus tradit; eorũ ſcilicet qui vel leuiſſima qualibet ſuſpicione de amicitia cum Magnentio laboraſſent, vel aliis ex cauſis delatorum calumniis obnoxij fuiſſent. Habet inſuper, eundem hoc anno in Gallis hyemem egiſſe Arelate.

d *Socr.lib.2. c.27.* e *Soz.libr.4. c.6.*

XII. f *l.5.C.Th.de pagan.& ſacrif.* g *l.10.C.Th. de Epiſ.& cler.* h *l.7.C.Th.de exact.*

His item Coſſ. poſt debellatum Magnentium, reſcripſit Conſtantius pro abolitione *f* ſacrificiorum nocturnorum, ab eodem tyranno permiſſorum: itemq; de immunitate *g* clericorum & de non infligendis *h* pœnis corporibus debitorum.

IESV CHRISTI ANN. 354.

LIBERII ANN. 3.

CONSTANTII IMP. ANN. 18.

I. LEGATIO LIBERII AD CONSTANTIVM.

ANNO CHRISTI trecenteſimo quinquageſimo quarto, Conſtantio Aug. ſeptimum & Gallo Cæſ. tertium Coſſ. Liberius Papa auditis his quæ prioribus à ſe miſſis legatis ad Cõſtantium contigiſſent; aliam rurſus Legationem ad eundem in Galliam mittere feſtinauit, qua functi ſunt *Lucifer* Calaritanus in Sardinia Epiſcopus, qui Romam his diebus opportunè aduenerat, *Pancratius* Romanæ Eccleſiæ presbyter, & *Hilarius* eiuſdem Eccleſiæ diaconus; quibus in itinere iunctus eſt, rogatu eiuſdem Liberij, *Euſebius* Epiſcopus Vercellenſis, digniſſimus plane Eccleſiæ Romanæ filius; quippe quem olim è Sardinia Romam à matre Reſtituta nobili Chriſtiana femina ductum, Euſebius Papa fide ac pietate egregiè imbutum baptizauerat, ac ſuum ei nomen indiderat; vt habent eiuſdem Vercellenſis Vitæ Acta. Porro obtentum eſt ea legatione quod petebatur, nempe vt Concilium celebraretur in cauſa Athanaſij. Sed quod hoc anno (vt tradit Ammianus *i*)

i *Amm. lib.14*

Cõſtantium aduerſus Gundomadum & Vadomarium fratres Alemannorum Reges Galliam inuadentes, oportuit arma mouiſſe; & tantum poſt pacem eiſdem petentibus cõceſſam, hiberno adueniente tempore datum fuit ſuperatis Alpibus ſe Mediolanum conferre: Concilium ibidem celebrandum dilatum eſt in annum ſequentem. De Legatione vero miſſa fidem faciunt litteræ, quas tunc Liberius cum ad ipſum Imperatorem *a*, tum ad Euſebium *b* ſcripſit.

a *Ext.ap. Lucif.Calar.in fin.* b *Ext.in Act. Vit.Euſeb. Vercel.*

II. GALLVS CÆSAR NECATVR.

Interim autem Imperator (inquit Ammianus) curarum abiectis ponderibus aliis, tanquam nodum & odium difficillimum, Gallum Cæſarem niſu valido cogitabat. Quo vero modo, & per quos id effecerit, plurib. ipſe. Nobis ſat ſcire, hoc ipſo anno, hyemis tempore, Gallum Polæ in Iſtria circumuentum atque circumdatum à Conſtantianis; ſpoliatum Cæſaris ornamentis, & in priuatam fortunam redactum, ab iiſdem tandem truncari capite iuſſum eſſe, anno ætatis ſuæ vigeſimo nono, cum quadriennio imperaſſet; vxore eius Conſtantina paulo ante febribus abſumpta. Perſeueraſſe vero Gallum Chriſtianam religionem excolere ad exitum vſque, Theodoretus *c* affirmat; vtinam & fidei coniunxiſſet quoq; manſuetudinem. De cuius exitu agens S. Gregorius *d* Nazianzenus, in quem reijciat culpam, num in ipſum, an in Conſtantium, hæret; ſed vtrumq; deliquiſſe affirmat. De compluribus aũt necatis iuſſu Conſtantij, quod ob amicitiam cum Gallo in ſuſpicionem veniſſent; pluribus agit Ammianus.

c *Theod.lib.3. c.3.* d *Greg. Naz. orat.1.in Iulian.*

III. e *Nic. lib.9. c.19.*

Quo etiam tempore Eudoxium & Aetium hæreticos Arianos, quod Gallo fauiſſent, eiectos in exilium eſſe, Nicephor. *e* ſcribit: quos tamen conſtat paulo poſt exilio relaxatos, & honorib. auctos. Addit quoq; Theophilum Indum, & ipſum Arianum, ob eandem Galli amicitiam in exilium pulſum eſſe. Sed quæ habet de eius laudibus, deq; fide Chriſtiana, ſeu potius hæreſi Ariana, in Indiam per eum inuecta & diſſeminata; cum ea ex Philoſtorgio hæreticorũ infamiſſimo ſuſcepiſſe profiteatur, omnia plane in mendacij ſuſpicionem adducit: ſicut & Suidas, dum ex Thalaſſio eiuſdem farinæ homine eundem Theophilum laudat: quem quidem antiquiores omnes Græci hiſtorici penitus ignorarunt.

IV. f *Amm.lib.15* IVLIANVS ATHENAS VENIT.

Cum autem Iulianus Galli frater in ſuſpicionem adductus conſpirationis cum eo, ad Cõſtantium Mediolanum ſe contuliſſet, & ipſe nefando (inquit Ammianus *f*) eidem Iuliano plurimum addictus) aſſentatorum cœtu vrgentium periiſſet, ni aſpiratione ſuperi numinis, Euſebia ſuffragante Regina, ductus ad Comum oppidum Mediolano vicinũ, ibique pauliſper moratus; liberalium cauſa doctrinarum, vt cupidine flagrauit, ad Græciam ire permiſſus eſt. Duplicem autem eo proficiſcendi cauſam habuiſſe, Gregorius *g* Nazianzenus tradit, qui & ipſe tunc Athenis aderat, cum Iulianus eo ſe contulit: nempe alteram ſpecioſiorem & honeſtiorem, vt Græciam eiuſque ſcholas viſeret; alteram tectiorem, paucisq; notam, vt regionis illius ſacrificos & impoſtores de rebus ſuis conſuleret. Quibus quidem adſtipulatur Eunapius *h*, dum ait Iulianum à Maximo atque Chryſantio Philoſophis magicis inſtructum, intellecto plus aliquando latere in Græcia apud Eleuſiniarum dearum Antiſtitem, inſignem futurarum rerum præſagũ, velociter illuc accurriſſe. Cæterum prædictus Gregorius Iulianum conſpicatus, de homine haud falſus coniector extitit; cum (vt ait) morum ipſius inconſtantia, & incredibilis quædam mentis emotio, ceruix non ſtata, humeri ſubſultantes & ad æquilibrium ſubinde agitati, oculus inſolens & vagus furioſeque intuens, pedes inſtabiles & titubantes, naſus contumeliam & contemptum ſpirans, vultus lineamenta ridicula idem ſignificantia, riſus petulantes & effrenati, nutus & renutus temerarij, ſermo hærens ſpirituque conciſus, interrogationes ſtultæ & præcipites, reſponſiones nihilo his meliores, aliæ in alia inſultantes, nec graues & conſtantes, nec ordine progredientes; eum in hæc verba vaticinando prorumpere coegerunt; *Quale malum Romanorum terra nutrit!* quamuis adhuc illud contegere conaretur pallio illo Philoſophico, quod tum Athenis induit.

g *Greg. Naz. or. 2. in Iulia.* h *Eunap. in Vit.Philoſ.* DE EO QVID AVGVRATVS GREG. NAZIANZ. *Ac vide etiam ſup. ann. 286. num. II. in fi.*

V. QVALES ATHENÆ HIS TEMPORIB.

Florentiſſimæ videbantur hoc tempore eſſe Athenarum Scholæ, quarum cauſa Iulianus ſe eo proficiſci vehemen-

ter cupere demonſtrauit: & licet in aliis quoque Orientis præclarioribus vrbibus, diuerſarũ eſſent facultatum gymnaſia; accidere tamen ſolebat, vt qui prius in eis operam ſcientiis dediſſent, demum Athenas ſe conferrent vt penitus conſummarentur. Sic n. plane factum, non à Iuliano tantum, ſed & ab ipſo *Gregorio Nazianzeno*: qui *a* cum Cæſareæ Palæſtinæ primum, inde Alexandriæ vna cum fratre Cæſario auditor extitiſſet, poſtremo Athenas profectus eſt. Pariterque poſt eum *Baſilius b* Cæſarienſis Cappadox, cum prius Cæſareæ Palæſtinæ, inde Conſtantinopoli egregiè litteris excultus fuiſſet, Athenas conceſſit. Qua vero occaſione, & quam intima inter eoſdem Baſilium & Gregorium ibidem Athenis inita fuerit amicitia; quæ eadem amborum optima conuerſatio, quod pietatis ſtudium, qui litterarum profectus, quæ famæ toto Orbe celebritas: hæc, inquam, pluribus narrat idem Gregorius oratione habita in laudem Baſilij. Quo etiam auctore *c* cum exploratum habeatur, priorem Athenis Baſilium diſceſſiſſe, Gregoriũ vero inuitum ab Athenienſibus retentum vt publicè profiteretur oratoriam artem, (annum tunc agentem ætatis trigeſimum) & ipſum paulo poſt inde ſe ſubducentem domum repetiiſſe: ex his plane Ruffinus *d* erroris arguitur, dum ait à Gregorio ſubductum Baſilium è doctoris cathedra, manuque iniecta in monaſterium eſſe perductum. Sed iam iis relictis, quos ſæpe in progreſſu conueniemus, ad ſequentis anni res tragicas cunctantem licet conuertamus orationem.

a Greg. Naz. carm. de reb. ſuis, & orat. in fun. Cæſ.
b Id. orat. in laud. Baſil.
BASILII ET GREG. NAZ. AMICITIA, ET STVDIA.
c Id. carm. de Vit. ſua.
d Ruff. lib. 2. c. 9.

IESV CHRISTI ANN. 355.

LIBERII ANN. 4.

CONSTANTII ANN. 19.

I. CONCILIAB. MEDIOLAN.

ANNO CHRISTI trecenteſimo quinquageſimo quinto, Arbetione & Lolliano Coſſ. celebratum eſt *Mediolani* CONCILIVM, quod miſſa à Liberio Papa anno ſuperiori ad Conſtantium Imperat. legatione fuerat expetitum, vt cauſa Athanaſij, ex qua ingens naufragium Catholicæ Eccleſiæ imminebat, Epiſcopali iudicio cognoſceretur. Quod quidem hoc ipſo anno habitum eſſe, cum plura alia demonſtrent, dum Seuerus *e* diſertis verbis certum reddit, dum exilia Epiſcoporum ex eodem Concilio irrogata contigiſſe iiſdem Coſſ. aſſerit. De frequentia vero Synodi Socrates *f* & Sozomenus *g* tradunt, ex Oriente paucos Epiſcopos aduentaſſe, quod alij morbo detenti, alij itineris longitudine deterriti eſſent; Occidentalium autem conueniſſe amplius trecentos. Verum quantumlibet iſtiuſmodi Epiſcoporum conuentus Eccleſiaſtici Concilij nomen præſetulerit, verius tamen dicenda fuit tyrannica conſultatio; quippe cui præſideret vna cum ſatellitio adhuc cruentus innoxiorum ſanguine hæreticus Imperator; vbi Arianis totum conceſſum, Catholicis Epiſcopis denegata omnia, ſuffragia vetita, vel intercifa, vilipenſa; vbi non ſacri ſancirentur canones, ſed exiliorum ſcriberentur ſententiæ. Quæ omnia antea odoratus Euſebius Vercellenſis, eo conuenire detrectans, venire tamen (quod tradit Hilarius *h*) poſtea iuſſus eſt: extantq; *i* hactenus litteræ tam ipſorum Arianorum Epiſcoporum, quam etiam Luciferi atque collegarum Apoſtolicæ Sedis Legatorum, ad eundem ſcriptæ, pro accelerando ipſius ad Synodum aduentu.

e Seuer. lib. 2.
f Soc. lib. 2. c. 29.
g Soz. lib. 4. c. 8.
FACTIO SCELERATORŨ.
h Hil. libel. ad Conſtant.
i Rec. Baron. Annal. Tom. III. hoc an. ex Archiuo Eccl. Vercel.

II. QVID EVSEBI. VERCEL. IN SYNODO.

Qui vbi Mediolanum veniſſet, decem diebus (ſubdit Hilarius) ad Eccleſiam vetitus eſt accedere: ſoporatis vero conſiliis omnibus, vbi libitum eſt aduocatus, adſtitit vna cum Romanis clericis & Lucifero: & conuentus vt in Athanaſium ſubſcriberet, reſpondit de Epiſcoporum qui adeſſent fide prius oportere conſtare; compertos enim ſibi quoſdam hæretica labe pollutos eſſe. Itaque expoſitam fidē apud Nicæam producens, promiſit omnia quæ poſtularent eſſe facturum, ſi ei ſubſcripſiſſent. Sed cum Dionyſius Mediolanenſis Epiſcopus ſcribere cœpiſſet, Valens calamum & chartam è manibus eius violenter extorſit, clamans non poſſe fieri vt aliquid inde gereretur. Re vero poſt clamorem multum deducta in conſcientiam plebis, verentes Ariani illius iudicium, ab Eccleſia in Palatium ſe receperunt. Quid vero tunc in Palatio actum ſit Seuerus narrans, ait Valentem & Vrſacium, cæteroſque Arianos Epiſcopos, metu plebis quæ Catholicam fidem egregio ſtudio conſeruabat, non auſos impietatem coram illo profiteri, intra Palatium congregatos eſſe, illincq; Epiſtolam ſub Imperatoris nomine emiſiſſe omni prauitate refertam: eo nimirum conſilio, vt ſi eam æquis auribus populus reciperet, ipſi publica auctoritate cupita proferrent; ſin eam reſpueret, omnis inuidia in Imperatorem caderet; & ipſa quidem venialis, quia adhuc catechumenus myſteria fidei videretur potuiſſe neſcire. Enituit vero tunc magna cum laude ſincera fides, atque infracta conſtantia populi Mediolanenſis; cum non ſolum lectam in Eccleſia Epiſtolam Imperatoris auerſatus eſt, ſed & ſemper in eadem ſententia perſtitit, licet ſibi ablatus poſtea fuerit Epiſcopus Catholicus, & Arianus ſuffectus.

CONSTANTIA POPVLI MEDIOLAN.

III. *a Athan. ep. ad Solit.*

Quid etiam tunc in Palatio actum ſit in cauſa Athanaſij, idem *a* ipſe Athanaſius deſcribens, ait Conſtantium cognita Epiſcoporum Paulini, Luciferi, Euſebij, Dionyſij, libertate, docentium ex pœnitentia Vrſacij & Valentis falſos ipſos eſſe Athanaſij criminatores; neque vlterius habendam eſſe fidem eorum dictis, quæ ipſi ſua pœnitentia reuocauerant: eueſtigio aſſurgentem, ſeipſum profeſſum eſſe Athanaſij accuſatorem; illiſq; viciſſim reſpondentibus, cauſam iudicari non poſſe abſente vel inaudito reo, tunc illum ipſos quidem in exilium eieciſſe; cōcitatiorem autem in Athanaſium factum, atrocius in eum edictum promulgaſſe, quo decerneret & eum debere pœnas luere, & Eccleſias Arianis tradi, iiſdemque ſe liberum facere vt agerent quod vellent. Hæc Athanaſius: qui & Cōſtantium Antichriſti imaginem induiſſe ait, cum in decernendo principem ſe facere Epiſcoporum, & præſidere iudiciis Eccleſiaſticis non dubitauit. In hunc igitur modum Athanaſio damnato, nonnulli quoque Epiſcopi Catholici eiuſdē damnationi conſenſerunt, ſperantes ſic conſopitum fore Eccleſiaſticum bellum. Verum cum & eoſdem Ariani vna ſecum communicare pariter ſuaderent, intentantes etiam minas (quod Lucifer *b* qui aderat teſtatur) iis qui facere recuſaſſent; cum in alios omnes abnuentes Cōſtantij furor exarſit, tum præcipuè in Legatos Apoſtolicæ Sedis; quorum principem Luciferum Hieronymus *c* tradit, quod, nollet ſub nomine Athanaſij Nicænam damnare fidem, in Palæſtinam relegatum eſſe. Pancratium vero presbyterum & Hilarium diaconum eiuſdem legationis ſocios, S. Athanaſius *d* docet in exilium miſſos eſſe, Hilario prius flagellis conciſo.

CONSTANTIVS ANTICHRISTI IMAGINEM GERIT.
b Lucif. lib. 2. pro Athan.
c Hieron. de Script. Eccleſ.
LEGATI APOSTOL. MALE HABITI.
d Athan. ep. ad Solit.

IV. EVSEBIVS VERCEL. ARTE LIBERAT DIONYSIVM MEDIOL. à SVBSCRIPTIONE.

Cæterum Dionyſius, qui magna cum laude Catholici nominis præerat Eccleſiæ Mediolanenſi, cum pellectus & ipſe fuiſſet in Athanaſium ſubſcribere, ea conditione vt in reliquo Catholicæ fidei conſultum foret; facti poſtea pœnitens, Euſebij Vercellenſis arte ſubſcriptionem reuocauit. Requiſitus enim Euſebius vt exemplo Dionyſij & ipſe ſubſcriberet, viſus eſt illis annuere, ea tamen lege ſi ſua ſubſcriptio ante illam Dionyſij in ſerie Chirographorum poneretur; indignum plane eſſe affirmans, ſi iunior Epiſcopus ſeniori, & velut parenti filius præponeretur. Qua illi ratione permoti, quibus nihil magis in optatis erat, quam vt toti Occidentali Orbi ſanctitate conſpicuum Euſebium, ad ſubſcribendum in Athanaſium pellicerent; ſtatim ex tabella Dionyſij nomen penitus deleuerunt, priorem locum ſcribendi Euſebio deferentes. Sed ille tunc fictionis ſuæ cauſa detecta, eoſdem irridens, negauit ſe illorum velle ſceleribus pollui. Habentur iſta apud S. Ambroſium *e*, in Sermone incerti, ſed tamen antiqui auctoris, in natali die eiuſdem S. Euſebij habito: quæ tamen in quibuſdam aliis minoris fidei Sermonibus, alio diuerſoque modo referuntur. Cæterum Ariani (ſubdit auctor ille apud S. Ambroſium) grauiter indignantes ita nequitiam ſuam fuiſſe deluſam, nouis eum per Cōſtantium Imp. paſ-

e Ap. S. Amb. ſer. 69.
IIDEM DAMNATI IN EXILIVM.

ſionibus

ſionibus vexauerunt; ac poſt multas iniurias exulem in Orientem miſerunt, ac mori coegerunt. Verum de obitu alias. Denique & Dionyſium pariter in exilium miſſum eſſe, quod Arianis communicare noluerit, Lucifer ſcribit. Quos ambos exulantes, egregio præconio Ambroſius *a* celebrat: eorundemq; ſimul & aliorum tunc eadem pœna mulctatorũ, in fide conſtantiam, & ingentem in reſiſtendo ipſi Conſtantio animum, Athanaſius *b* prædicat. De iiſdem item omnibus agunt Ruffinus *c*, Seuerus *d*, Socrates *e*, Sozomenus *f*, & alij; ſed in quibus nonnulla inſint, quæ tum ex iam dictis, tum ex aliis inferius dicendis corrigantur.

a *Ambr. ep. 82. ad Vercel.* b *Athan. ad Solit.* c *Ruff. lib. 1. c. 20.* d *Seuer. lib. 2.* e *Socr. lib. 2. c. 29.* f *Soz. lib. 4. c. 8.*

V. g *Athan. ad Solit.* CONSTANTII PROGRESSVS ADVERSVS CATHOL.

Quæ autem fuerint reliqua Conſtantij opera aduerſus alios Epiſcopos in ſuis Eccleſiis commorãtes, S. Athanaſius *g* ſummatim colligens, ait ſtatim poſt hæc Mediolani geſta, litteras ad Præfectum Ægypti miſſas eſſe, vt frumentum Athanaſio ac ſuis (id enim liberalitate Conſtantini, Epiſcopo & clericis eius Eccleſiæ impendebatur) adimeretur, dareturque Arianis; & vt liberum eſſet contumeliam inferre in Athanaſij communicatores: minas item intentatas eſſe Iudicibus, niſi cum iiſdem Arianis communionem celebrarent: rurſuſque in alias vbique prouincias edicta miſſa, & Palatinos delegatos ad Epiſcopos & Iudices, vt iſti quidem de cauſa iudicarent, illi vero contra Athanaſium ſubſcriberent, & aut communionem cum Arianis haberent, aut pœnam exilij ſuſtinerent, populique qui eis communicare recuſarẽt, vinculis, contumeliis, bonorumque direptionibus affligerentur: mulctam quoque Magiſtratibus denunciatam, niſi quisq; ſuæ ciuitatis Epiſcopum ad eiuſmodi impietatẽ cogeret: quotquot autem Epiſcopi ad Imperatorem proficiſcerentur, non prius ad eius conſpectum admiſſos eſſe, nec vel è domicilio prodire permiſſos, quam ſubſcripſiſſent; aut ſi recuſarent, in exilium mitterentur.

VI. AVXENTIVS INTRVDITVR MEDIOLANVM.

Agens prẹterea idem Athanaſius de Epiſcopis à Cõſtantio in locum Orthodoxorum ſubſtitutis, inter alios meminit de *Auxentio*, qui in locum Dionyſij Mediolanenſis exulis ſubrogatus eſt; eundemque delatorem potius quã Chriſtianum fuiſſe tradit, hominemque ne Romanæ quidem linguæ (erat namque Cappadox) ſed tantummodo hæreſeos peritum. Verum callidus ſerpens, quod ſciret populo Mediolanenſi peroſam Arianam eſſe doctrinã, aſtute admodum eam diu ſtuduit occultare; ſicq; aureo calice Babylonis blaſphemias Arij propinauit, cum tamen vix paucos aliquot ſibi inuenerit obſequentes. Agetur de eo ſæpe inferius; nunc vero reliqua huius anni proſequamur.

VII. h *Am. lib. 15.* LIBERIVS PP. VEXATVR AB IMP. i [Refert eã Ammianus, hæc ſcribẽs; ſed ex Arianorum potius rumoribus, quã ex rei veritate.]

Hoc eodem anno, iiſdemque Coſſ. (vt Ammianus *h* tradit) adminiſtrãte Præfecturam Vrbis Leontio, Liberius Chriſtianæ religionis Antiſtes à Conſtantio ad Comitatum Mediolanum mitti præceptus eſt, tanquam Imperatoris iuſſui, & plurimorum ſcitis in Synodo decretis obſiſtens, in cauſa *i* Athanaſij Epiſcopi; quem per ſubſcriptionem abijcere ſede Sacerdotali, paria ſentiens cæteris, iubẽte Principe, Liberius monitus perſeueranter renitebatur; nec viſum hominẽ, nec auditum damnare, nefas vltimum ſæpe exclamans; aperte ſcilicet recalcitrans Imperatoris arbitrio. Id enim ille Athanaſio ſemper infeſtus, *licet ſciret impletum; tamen auctoritate qua potiuntur æternæ Vrbis Epiſcopi, firmari deſiderio nitebantur ardenti.* Quo non impetrato, Liberius ægrè populi metu, qui eius amore flagrabat, cum magna difficultate noctis medio potuit aſportari. Hæc Ammianus: qui cum eſſet Ethnicus, non potuit de auctoritate Romani Pontificis loqui, niſi quæ omnibus etiam à religione Chriſtiana alienis notiſſima eſſent.

VIII k *Athan. ad Solit.*

Cæterum ei conſentientia Athanaſius *k* ſcribens, dum poſt prædictorum Epiſcoporum exilia, & alias Arianorum impietates, eandem de Liberio hiſtoriam proſequitur, ait eoſdem Arianos ne Liberio quidem Romano Epiſcopo pepercisse; nulla reuerentia ductos, vel quod Sedes illa Apoſtolica eſſet, vel quod Roma metropolis eſſet Romanæ ditionis, vel quod eos Apoſtolicos viros in ſuis litteris appellaſſent: Sed omnia ſimul miſcentes, æquè omnium oblitos eſſe, nihil curæ habentes niſi ſolam impietatem. Itaq; ſecum cogitantes, ſi Liberium in ſuam ſententiam traherent, omnes alios breui ſuperaturos, rem ad Imperatorem detuliſſe; ab hoc autem miſſum Romam eſſe Euſebium eunuchum Præfectum cubiculi cum litteris & donis, vt donis quidem Liberio blandiretur, litteris autem minaretur: ſed & has & illa Liberium contemnentem, eidẽ Euſebio egregie reſtitiſſe, omninoq; Imperatori renunciandum præcepiſſe, vt fieret Eccleſiaſtica Synodus longe à Comitatu, vbi nec Imperator præſto eſſet, nec Comes ſe ingereret, nec Iudex minaretur; vt eo in loco ante omnia Catholica fides Nicæna ſtabiliretur, & Arianis eiectis eorum hæreſis anathemate damnaretur; tuncque demum iudicium de Athanaſio legitimè redintegraretur: cumque poſt hæc idem Euſebius dona quæ Liberio attulerat, eadẽ ab ipſo reiecta in Eccleſiã S. Petri conſecraſſet; re ab eodem Liberio cognita, increpito cuſtode loci quod id non prohibuiſſet, dona illa vt oblationem illicitam proieciſſe: hiſque valde commotum Imperatorem, ſcripſiſſe Romam ad Præfectum, vt Liberium aut dolo inde ſubductum ad ſe mitteret, aut vim in eo perſequendo adhiberet: itaq; poſt ingentem per Vrbem excitatum terrorem, & ingeminatas inſidias, Liberium tractum eſſe ad Imperatorem; rurſumque apud eum magna dicendi libertate declaraſſe, ſe ad omnia potius ſuſtinenda paratum eſſe, quam vt Arianis adhæreret. Hæc omnia Athanaſius pluribus.

IX. LIBERII CÕSTANTIA ET MAGNANIMITAS. a *Theod. lib. 2. c. 16.*

Sed quod addit, Conſtantium ad verba Liberij nihil aliud reſpondiſſe quam imperia & exilia; prætериiſſe eum apparet integra illa Acta publica à Notariis tunc excepta, de rebus inter Imperatorem atque Liberium tranſactis, quæ Theodoretus *a* fideliter per dialogiſmum vt geſta ſunt recitat; quibus videas infractum Liberij animi robur, pro tuenda fide Catholica, & Athanaſij innocentia: ob quã poſt triduum relegatus eſt Berœam Thraciæ; recuſata quoq; pecunia, tam ab Imperatore, quam Imperatrice eidem in ſumptus oblata; iuſſaque eadem vel ad militum ſtipendia ab Imperatore impendi, vel Auxẽtio & Epicteto Epiſcopis Arianis qui ea indigerent dari. Cumque rurſum aliam Euſebius eunuchus ei offerret, ad eum Liberius, *Tu* (inquit) *Eccleſias Orbis terræ expilaſti, & iam mihi vt damnato & egenti eleemoſynam adfers? Abi primum, & Chriſtianus ipſe fias.* Hæc pluribus apud Theodoretum; quorum meminit etiam Sozomenus *b*: ex quibus, aliiſque ex Athanaſio recitatis, ſatis manifeſte intelligitur (quod & ſuperius monuimus) quam falſum ſit quod ex ẽmentita eiuſdem Liberij Epiſtola traditur, eum ipſo ſedis ſuæ principio Athanaſium damnaſſe, & Arianis cõmunicaſſe. Quæ vero poſt hæc ei acciderint, ſuis locis dicemus.

b *Soz. lib. 4. c. 10.*

X. EO IN EXILIVM PVLSO, FELIX SVBROGATVR. c *Hieron. de Script. Eccl. in Acac.* d *Socr. lib. 2. c. 29. in fin.* e *Ruff. lib. 1. c. 22.*

Interim in eius locum *Felix* Romanæ Eccleſiæ diaconus ſuffectus eſt, id operante (vt tradit Hieronymus *c*) Acacio Epiſcopo Cæſarienſi in Palæſtina. Porro eundem Felicem Orthodoxæ fidei profeſſorem fuiſſe, Theodoretus & Sozomenus teſtantur; licet (vt aiunt) Arianis, à quibus in eam ſedem euectus eſſet, communicaret. Sicq; intelligendum eſt, quod ait Socrates *d* fuiſſe Felicem Arianæ ſectæ addictum; nimirum quod illis communicaret, & ex eorum voluntate damnationi Athanaſij ſubſcripſiſſet. Hocque item eſt, quod iis omnibus Græcis auctoribus antiquior Ruffinus *e* ait, Felicem, non tam ſectæ diuerſitate, quam communionis & ordinationis conuenientia maculatum eſſe: nimirum quod cum ab Arianis ordinatus, & in locum Liberij ſubrogatus eſſet, eiſdem communicaret. Quapropter cum Hieronymi ſententia conſtet, Felicem ab Acacio Arianorum principe electum eſſe; & Athanaſij *f* quoque teſtificatione, à tribus Arianis Epiſcopis, Epicteti molitione (fuit is Epiſcopus Centumcellenſis, Arianorum ſæuiſſimus, & ad omnia ſcelera promptiſſimus; ac proinde Imperatori chariſſimus) ordinatum; ſed & Socratis auctoritate liqueat eum ab Vrſacio Arianorum audaciſſimo ad eam dignitatem electum: his ſic ſe habẽtibus, haud ſubſiſtere poſſe videtur, quæ de Felicis ordinatione leguntur in Libro de Romanis Pontificibus; videlicet eum ſubſtitutum in locum Liberij à Cõcilio Sacerdotum, ipſomet procurante Liberio. Sed vt cumq; daremus, id ab Arianis conceſſum eſſe Catholicis, vt aliquis è Catholicis & è Romanæ Eccleſiæ clericis in locum Liberij exulantis adminiſtraret eam Eccleſiam: quonam titulo dicemus Felicem

f *Athan. ad Solit.*

FELIX AN DICI POTVERIT EPISC. ROM.

in locum Liberij ſubſtitutum? non certe titulo Romani Epiſcopi, ſuperſtite adhuc, eodemque confeſſionis gloria celebri, legitimo eius ſedis Antiſtite Liberio: ſed tantum (vt quod maximum concedi poteſt, tribuamus) Corepiſcopi, ſeu Vicarij eiuſdem Eccleſiæ. Quod ſi cum aliis citatis auctoribus dixerimus, Felicem in locum Liberij ordinatum eſſe ab Arianis; nullæ prorſus potuerunt eſſe eius ordinationis vires. Vt non ſit mirum ſi (quod ſcribit Theodoret. *a*) nemo ex Romano populo in Eccleſiam, dum Felix intus eſſet, ingredi vellet. At quonam modo mutatæ ſint rerum vices de Felice atq; Liberio, ſuo loco opportunius dicturi ſumus.

a *Theod. lib. 2. c. 17.*

XI. OSIVS TENTATVS PRIORI CERTAMINE VINCIT.

Talibus autem ac tantis ſceleribus factis, (inquit Athanaſius) nihil adhuc ſe feciſſe Ariani arbitrantes, quamdiu Magnus ille Oſius Cordubenſis in Hiſpania Epiſcopus, gloria confeſſionis illius, & toto Orbe ob res præclare geſtas celeberrimus, eorum malitiam expertus nõ eſſet; apud Conſtantium egerunt, vt ipſe eum, licet iam prope centenarium ſenem, ad ſe vocaret, & aduenientem ſolitis ſuis fraudibus ad ſubſcriptionem in Athanaſium, & cõmunionem cum Arianis, ſolicitaret. Verum cum illum Oſius magnis rationibus conterritum de ſẽtẽtia deduxiſſet, atq; ita ad Eccleſiam ſuã redire permiſſus eſſet; agentibus rurſum Arianis, minacib. ab Imperatore litteris appetitus, (quibus ipſe denuo magna libertate ſimul & grauitate reſpondit) demum quod alios Hiſpanos Epiſcopos ab eiuſmodi ſubſcriptione auerteret, ad Comitatum iterum accerſitus, pro exilio detentus eſt integrum annum Sirmij. Narrat hæc pluribus Athanaſius *b*: quæ vero poſt hæc de Oſio ſubdit, ſuo loco dicentur.

b *Athan. ad Solit.*

XII. c *Id. Apol. 2.* PERSECVTIO ARIANOR. VBIQVE GRASSATVR.

Denique trans mare quoque, aduerſus Catholicos Africanos Conſtantij furorem progreſſum eſſe, eiuſdem Athanaſij *c* aſſertione compertum habetur: licet quid ſpeciatim paſſæ ibi ſint Orthodoxorum Eccleſiæ, nulla prorſus extet ſcriptorum memoria; vel quod ea exciderint, vel quod ob malorum multiplicitatem atq; frequentiam haud poſteris tradita ſint: ſicut & de aliis pluribus prouinciis, iiſdem cladibus pariter affectis, accidiſſe noſcitur.

XIII.

Quod vero idem Conſtantius, Arianis impellentibus, ad prouinciarum Rectores litteras dediſſet, vt omnes Orthodoxos compellerent communicare cum Arianis Epiſcopis, quos illi in Catholicorum locum ſubrogaſſent; hæc ſciens & legens S. Hilarius, Pictauiẽſis haud ita pridem factus Epiſcopus, ſupplicem libellum *d* ad Imperatorem dedit hoc ipſo anno, (vt ex eius contextu apparet) nempe ſtatim poſt exilium Euſebij Vercellenſis & Dionyſij Mediolanenſis: quo quidem miſerandum illius temporis ſtatum, lugubremque Eccleſiæ faciem repræſentans, grauiſſimaq; demum inuectiua Arianos Epiſcopos malorum omnium auctores inſectatus, atq; ipſum etiam Imperatorem eorum nutibus obtemperantem perſtringens; ceſſare iam mala hæc, & Catholicos Epiſcopos reſtitui poſtulauit. Quam autem opportunè Deus conſuluerit deploratiſſimis hiſce temporibus, vt Eccleſiæ Gallicanæ tam immani turbine perſecutionis exagitatæ, HILARIVM daret Epiſcopũ, qui velut præcelſa arbor (vt eum S. Hiernoym. *e* nominat) eam ſuffulciret, & periclitanti fidei præſto eſſet, declararunt euenta.

d *Hilar. ad Conſtant.*

HILARIVS CREATVR EPISCOPVS PICTAVIENSIS

e *Hieron. in Iſa. 60.*

XIV.

Porro ipſum iam prouecta ætate factũ eſſe Chriſtianum, illud perſuadet, quod ipſe teſtatur *f*, poſt Philoſophos cognitos, ac vanos deprehenſos, diuinæ Scripturæ libros perſcrutatum eſſe, ac veri Dei cultum ſuſcepiſſe. Redditus vero Fidelium omnium gaudio Chriſtianus, aliquo temporis ſpatio interlapſo, defuncto Pictauienſis ciuitatis, cuius ipſe ciuis erat, Epiſcopo; miro vniuerſorum conſenſu fuit eius ſedis electus Antiſtes, quantumlibet (vt auctor eſt Fortunatus *g*) coniugatus eſſet, & filia vna nomine Apra auctus. Cur autem coniugatos contigerit nonnunquam eligi Epiſcopos, ſatis alibi dictum eſt; ſimulque demonſtratum, qui tales ad Eccleſiaſticos ordines eueherentur, quod ad procreationem liberorum ſpectat, deſiuiſſe eſſe maritos. Hoc autem præſtitum eſſe à S. Hilario, quis poterit dubitare? cuius animus virginalis amãtiſſimus integritatis, filiam quoque ſuam vnicè à ſe dilectam, virginem Deo dicare quantopere expetierit, quæ ad eam ſcripta ab ipſo extat Epiſtola docet.

f *Hilar. de Trin. lib. 1. circa pr.*

g *Fortun. in Vit. S. Hilar.*

XV.

Quod autem exulantibus cæteris Orthodoxis, Hilarius aliquamdiu liber in ſua permiſſus ſit Eccleſia permanere, etiam poſt adeo terribilem ipſius in Arianos Cõſtantiumq; inuectiuam; non id quidem ex patientia vel clementia Imperatoris accidit; ſed vt puto, quod barbaris in Gallias irrumpentibus, (quod ſub iiſdem huius anni Coſſ. Ammianus *a* ponit) nequaquam tempus viſum eſt opportunum Gallorum animos amplius exacerbandi, quos ſciebat bene Catholicos; & à maioribus acceptam fidem inuiolatam firma conſtantia cuſtodire. Quinimo ad continendos eos in officio, videri voluit Hilario aliquid indulſiſſe. Siquidem cum inter alia à Conſtantio illud ex libello expetiiſſet, ne Iudices vſurparent ſibi negotia Eccleſiaſtica, neve cauſas cognoſcerent clericorum: idem Conſtantius hoc ipſo anno, nono Calendas Octobris, lege *b* prohibuit, ne in Iudiciis Epiſcopi accuſarentur, ſed eorum quæſtiones apud alios Epiſcopos agitarentur. Quomodo autem ſedatis belli tumultibus, Hilarius quoq; iuſſus fuerit ſolum vertere, dicetur anno ſequenti.

a *Am. lib. 15.*

IVDICES SÆCVL. ABSTINENT à CAVSIS EPISCOPOR.

b *l. 2. C. Th. de Epiſ. & Cler.*

XVI.

At ex barbaricis hiſce in Galliis motibus accidit opportuna occaſio Iuliano, vt ex pallio Philoſophi ad Imperium aſſumeretur. Æſtuans enim Conſtantius (inquit Ammianus) qua vi propulſaret ærumnas illas ipſe in Italia reſidẽs; (periculoſum enim exiſtimabat, ſe in partem contrudere longe dimotam:) illud tandem conſilium, agente maximè Euſebia Imperatrice reperit, vt Iulianum patruelem fratrem, haud ita dudum è Græcia contractum, ac ritu etiam palliatum, in ſocietatem Imperij adſciſceret; aperte confeſſus proximis (quod numquam fecerat) ſuccũbere tot neceſſitatibus tamque crebris vnum ſe. Quomodo vero eundem IVLIANVM induerit purpuram, idem Ammianus pluribus proſequitur; atq; in fine addit, ea geſta eſſe die octauo Iduum Nouembrium cum Arbetionẽ Conſulem annus haberet & Lollianum: deinde diebus paucis *Helena* virgine Conſtãtij ſorore, eidem CÆSARI iugali fœdere copulata, paratiſque omnibus quæ maturitas proficiſcendi poſcebat, comitatu paruo ſuſcepto, Calendis Decembris egreſſum eſſe, & itineribus rectis Galliam petiiſſe. Subdit de eodem, cum Viennã perueniſſet, ab anu luminibus orba acclamatum, ipſum deorum templa reparaturum. Quod quidem viſum eſt admirandum: nam ait Eunapius *c*, Iulianum in Gallias venientem, ab omnib. ignoratum quod deorum cultui addictus eſſet. Quinimo vt populi illius quem ſciret eſſe Catholicum, animos ſibi conciliaret, fauiſſe quoque Epiſcopis Orthodoxis, ac inter alios præſto fuiſſe S. Hilario Epiſcopo Pictauienſi, eiuſque rei cauſa etiam aliquam contumeliam ab Arianis paſſum eſſe; non obſcurè ipſe Hilarius ſignificat in libro ad Conſtantium ab exilio poſtea ſcripto: cum tamen (vt ait Ammianus *d* ſubſequentis anni Coſſ.) ſecreto deos coleret, & noctu ſurgens occulte Mercurio ſupplicaret. At de reliquis eius rebus in Gallia geſtis agetur anno ſequenti. Quod autem ad eiuſdem electionẽ ſpectat; nihil tam proprium accidit, quam vt impius Imperator duplo impium ſibi adſciuerit Cæſarem, cui iuſto Dei iudicio cogeretur cedere Imperio.

IVLIANVS CREATVR CÆSAR.

c *Eunap. in Vit. Philoſ.*

IN GALLIA FAVIT CATHOLICIS.

d *Am. lib. 16.*

IESV CHRISTI ANN. 356.

LIBERII ANN. 5.

CONSTANTII ANN. 20.

I.

ANNO CHRISTI trecenteſimo quinquageſimo ſexto, Conſtantio Auguſt. octauum & Iuliano Cæſ. Coſſ. eius exordio idem Conſtantius aduerſus Aruſpices, Mathematicos, Magos, aliosq; eiuſmodi maleficos & diuinatores, necnon aduerſus ſimulacrorum cultores, nouis

ſanctio-

ſanctionibus *a* pœnam capitis conſtituit Chriſtianæ quidem religionis, vt decebat, ſeuerum vindicem agens; ſed alia ex parte in gratiam hæreticorum Alexandrinam Eccleſiam dira perſecutione vexans. Cum n. ſubſcriptiones plurimorum Epiſcoporum aduerſus Athanaſium extorſiſſet; quaſi iam tot ſuffragationibus iuſtitiam ſibi comparaſſet, (ne quid tyrannicè agere videretur, ſi quem reſtituendum curauerat, iterum è ſede pelleret:) velut iuſto contra eum bello indicto, Syrianum Ducem cum legionibus militum Alexandriam miſit: qui cum Alexandrinis petentibus nihil innouari aduerſus ipſos, donec legationem ad Imperatorem mitterent, id iureiurando pollicitus eſſet; mox tamen, nempe die quinto Calendas Februarij, vigilias cum omni ſecuritate agēte in Eccleſia populo vna cum ſuo Epiſcopo Athanaſio, nocte intempeſta cum militibus armatis ex improuiſo illuc irrumpens, multos tum è plebe tum è clericis atq; virginib. ſacris, gladiis ſagittisq; confecit, plagis concidit, ac vinculis conſtrinxit, resq; ſacras diripuit: quæ pluribus iidem Alexandrini proſecuti ſunt litteris *b* ea de re ad vniuerſam Athanaſij diœceſim tertia die poſt cladem illatam ſcriptis, hoc eſt (vt ponunt) pridie Calendas Februarij poſt Conſulatum Arbetionis & Lolliani; nempe hoc ipſo anno, quando nondum quinam renunciati Coſſ. eſſent, ſciretur Alexandriæ.

a l. 5. C. de maleſ. l. 6. C. Th. de Paga.

SYRIANI DVCIS GRASSATIO IN ECCLES. ALEX.

b Ext. ap. Athan. poſt ep. ad Solit.

II. ATHANASIVS FVGA LAPSVS.

Quod autem iiſdem literis tradunt, ipſum Athanaſium Epiſcopum, qui potiſſimum quærebatur ad necem, cum in illo tumultu conſtanter ſedens in throno omnes hortaretur ad preces, hinc illinc raptum minimo minus diſcerptum fuiſſe; & cum in graui deliquio animi pro mortuo iacuiſſet, iam aduerſariorum opera nuſquam comparere, nec ſcire ſe quid eo factum eſſet: quonam ille pacto è manibus hoſtium euaſerit, ipſemet docet in Apologia quam ſcripſit de fuga ſua; nempe, cum milites ſacrarium ad eum intercipiendum obſiderent, omniſque clerus ac populus clamaret & obſecraret vt ſe ſubduceret, ipſe vero pernegaret niſi iis omnibus digreſſis; tunc omnibus vt poterant abeuntibus, monachos ſuos & nonnullos ex clericis inter abeundum ſecum ipſum per medios milites, nihil eis ſentientibus, inoffenſe abſtraxiſſe Deo duce & protectore. Porro ſic fuga lapſus cum lateret in ſolitudine, rerum quæ poſt diſceſſum ſuum Alexādriæ vel alibi factæ eſſent ignarus; vt periclitanti Eccleſiæ ſuæ conſuleret, ad Conſtantium Imper. in Occidentem proficiſci diſpoſuit: ſed à cœpto itinere reuocatus eſt in ſuam eremum, cum inter hæc accepiſſet nuntium de perſecutione illius vbiq; graſſante; nempe de exilio Liberij Papæ & aliorum Occidentalium Antiſtitum, de Epiſcopis prope nonaginta ex Ægypto & Libya pulſis, Arianiſque in locum ipſorum ſubſtitutis, ſexdecim in exilium actis, cæteris deinde aut fugatis, aut ad ſimulationem hæreſeos coactis; ac de aliis cladibus in reliquas totius Orbis Eccleſias illatis aduerſus eos qui ipſum Athanaſium damnare, aut Arianis communicare nollent; necnon de literis ab eodem Conſtantio ſcriptis, vt vbique ipſe Athanaſius etiam apud barbaros perquireretur: quæ omnia idem Athanaſius *c* recenſet ad eundem Imp. ſcribēs. Hocque plane tempus eſt, quo (vt ait Ruffinus *d*) iam toto Orbe profugus actus eſt, nec vllus ei tutus ad latendum ſuperfuit locus; quandoquidem Tribuni, Præfecti, Comites, exercitus quoq; ad peruestigandum eum mouerentur edictis Imperialibus; præmiaque delatoribus proponerentur, ſiquis eum viuum; ſi id minus, caput certe detuliſſet.

VBIQ. PERQVIRITVR.

c Athan. Apolog. ad Conſtant.

d Ruff. lib. 1. c. 18.

III.

Sed hæc licet grauiſſima, leuia tamen videri potuere, præ ſæuiſſima illa omnium perſecutione, quæ poſt hæc in Eccleſiam Alexandrinam atque vniuerſam Ægyptum graſſata eſt per Heraclium Comitem Arianum hominem ab Imperatore miſſum, necnon per Sebaſtianum Ducem hæreticum Manichæum; iunctis ſecum indiſtincte hæreticis, Ethnicis, aliiſque quibuslibet facinoroſis hominibus, in perniciem Catholicorum, cōmunicare recuſantium tum aliis Arianis Epiſcopis in locum Orthodoxorum relegatorum intruſis, tum præcipuè *Georgio* Cappadoci: quem (vt ait Athanaſius *e*) ærarij olim Conſtantinopolitani Quæſtorem, & depeculatorem omnium, eoque crimine profugum, Alexandriam ſpecie militari, & auctoritate Ducis, Ariani immiſerunt, & in locum ipſius Athanaſij in ſedem Epiſcopalem per vim introduxerunt: quemq; malum genere, animo peiorem, moribus peſſimum fuiſſe, nec quidem omni ex parte liberum, ſed dubium & permixtum, Gregorius *a* Nazianzenus ipſius gentilis docet, dum eius ſcelera recenſet. Sed peractam ab eo, & aliis, eius ac ſociorum cauſa, graſſationem ingentiaque mala inde ſubſecuta, ſed & quaſdam diuinas vindictas in nonnullos ſacrilegos; tu otioſius lege apud ipſum Athanaſium *b*, ea ſæpius fuſiuſque memorantem. Erit enim vt obſtupeſcas ad eiuſmodi nefanda perfidiſſimorum Arianorum ſcelera & ſacrilegia: admireriſq; Catholicorum ferme omnium, ſiue Epiſcoporum & clericorum, ſiue monachorum & populorum, & tam virorum quam feminarum, ac maximè ſacrarum Virginum conſtantiam; dum quæuis potius tormenta, exilia, deportationes in metalla, lapidationes, denudationes, deprædationes, ignominias, carceres, neces, ſepulturæ priuationes, monaſteriorum & Eccleſiarum, rerumq; ſacrarū direptiones, incendia, & euerſiones, pati maluerunt, quam vel ſemel iiſdem impiiſſimis hæreticis communicare. Cuius etiam cladis plures alij Scriptores *c* meminerunt eandemq; longe immaniorem fuiſſe perſecutionibus Ethnicorū Impp. apta inter eas facta collatione, ipſe Athanaſius demonſtrat: conqueriturq; in locum Epiſcoporum Orthodoxorum, ſuffectos fuiſſe iuuenes libidinoſos, Ethnicos, ne catechiſmo quidem imbutos, necnon & bigamos, & de maximis criminibus male audientes; modo aurum darent, nulla alia re quam opum & potentiæ gratia commendatos.

GEORGIVS INTRVDITVR IN SEDEM ALEX.

e Athan. ep. ad Solit.

a Greg. Naz. orat. in laud. Athan.

b Athā. Apolog. ad Conſt. Apol. de fug. ſua, & ep. ad Solit.

c Theod. lib. 2. c. 13. 14. Socr. li. 2. c. 23. Soz. lib. 4. c. 8. 9. Lucif. Calar. li. 2. pro Athan. Marcel. de ſchiſm. Vrſic. & alij.

Cæterum cum idem Athanaſius ad euitandos curioſiſſimè indagantes eum Arianos, occultiores latebras quæſiuiſſet; vſque ad Conſtantij obitum ibi commoratus, plura diuerſis temporibus conſcripſit, tam pro ſua ipſius defenſione, quam ad roborandos in fide Catholicos, & lapſos erigendos, necnon ad Arianorum impietatem retundendam. Quod enim imprimis accepiſſet, Arianos fugam ſuam infamare, quaſi male ſibi conſcius ſolum vertiſſet; nec ea ex parte boni paſtoris numeros expleſſet, cuius eſt animam ſuam pro ouibus ponere: idem ad eos redarguendos, qui quod optaſſent illum occidere, adeo ægrè ferrent è manibus ereptum, egregiam texuit *Apologiam de fuga ſua*, qua plura inculcans de ipſorum in perſequendo veſana rabie, ad eiuſdem fugæ ſuæ defenſionem oracula diuina adduxit in medium; quibus ipſorum petulantia retunderetur, ac fuga ſua laudabilis haberetur, quam etiam tum alij, tum Sanct. Auguſtinus *d* vt commendabilem adduxit in exemplum. Sed & quod iidem Ariani, ipſeque imprimis Conſtantius Imperator, quo ſua facta aliquo prætextu iuſtitiæ obuelarent, permulta in Athanaſium maledicta, vt in impoſtorem & hominem omnium ſceleſtiſſimum iactitarent; aliam ipſe *Ad eundem Imperatorem Apologiam* conſcripſit, qua cunctas ac ſingulas in ſe calumnias obiectas recenſuit, ac confutauit. Itemque eodem latebrarum tempore, (verum poſt Sirmienſem, aut etiam Ariminenſem Synodum) luculentam illam *Epiſtolam* elucubrauit *Ad omnes in eremo ſolitariam vitam agentes*, qua de cunctis Arianorum impietatibus & graſſationibus, eoſdem id expetentes certiores reddidit. Ac denique eodem ferme tempore, ſoluto iam à pœna exilij Liberio Papa, prolixiorem pro ſeipſo ſcripſit *Apologiam*, quam *Secundam* vocant.

IV ATHANASII SCRIPTA È SVIS LATEBRIS.

d Aug. ep. 180 ad Honorat.

Sed & qui Athanaſij tuendæ innocentiæ cauſa, Epiſcopi iam antea è Mediolanenſi Conciliabulo in diuerſa loca deportati fuerant, quantumlibet inter hoſtes, tamen non deſiere eandem prædicare. Quod inter primos egregiè præſtitit *Lucifer* Calaritanus, dum exul agens, pro eodem Athanaſio aduerſus Conſtantium duos libros conſcripſit; tertium contra eundem Imperatorem *De non communicando cum hæreticis*; rurſuſque alium *De Regibus apoſtaticis*: quibus omnibus mira dicendi libertate eundem Imp. grauiſſimè perſtrinxit, ſceleraque exprobrauit. Quinetiam cum eaſdem lucubrationes ad Imperatorem perferendas curaſſet, ipſeque Imp. iis grauiter commotus, per Florentium Magiſtrum Officiorum literis ab eo quæri iuſſiſſet an ille rè vera eas ſcripſiſſet; non ſolum Lucifer ſe earum auctorem profeſ-

V. LVCIFERI SCRIPTA ADVERSVS CŌSTANTIVM IMP.

profeſſus eſt, ſed & aliam in eum ingeminans edidit *De non parcendo in Deum delinquentibus*, qua illum grauioribus exagitauit inuectiuis. Rurſum vero quod autumaret Conſtantium atque miniſtros eius in necem ſuam conſpiraturos, alium addidit commentarium, cuius eſt titulus & argumētum, *Moriendum pro Filio Dei*: ſed hunc poſtea ſcriptum eſſe conſtat, nempe poſt Conciliabulum Sirmianum, & Conſtantinopolitanum, in quo Eudoxius, cuius mentionem habet, ſuffectus eſt in locum Macedonij. Porro eoſdem Luciferi commentarios Latinè ſcriptos Athanaſium conuertiſſe in Græcum, quo Orientalibus omnibus cōmuniores eſſent, teſtatur Marcellin. presbyter in libello ad Theodoſium de Schiſmate Vrſicini. Extantq; *a* hactenus binæ eiuſdem Athanaſij è latebris miſſæ ad ipſum Luciferum exulem Epiſtolæ, quibus eos ad ſe mitti petiit, & receptos mirè laudauit.

a Ap. Lucif. prope fi.

VI. ARIANI INVIDENT LVCIFERO MARTYRII GLORIAM.

At vero conſtat, Imperatorem ac cæteros Arianos eidem Lucifero gloriam martyrij inuidiſſe, cuius ſe cupidiſſimum tot tantiſque ſcriptis præſeferebat; cum in alios mille modis (vt vidimus) ſupplicia mortis irrogare pro nihilo ducerent. Haud tamen eſt permiſſus quiete viuere: nam auctor eſt Marcellinus presbyter, eum ab Arianis quarto in diuerſa exilij loca mutatum, & cum Eleutheropoli exularet, ab eiuſdem loci Epiſcopo Ariano dira paſſum eſſe. Quod igitur ſæpe locum mutarit, ex his conciliandi ſunt qui dixerunt *b* eum in Palæſtinam amandatum, cum aliis qui ſcripſerunt *c* miſſum eſſe in Ægyptum ad ſuperiores Thebas.

b Hieron. de Script. Eccl. in Lucif.
c Ruff. lib. 1. c. 27. Theod. li 3 c. 4. Socr. lib. 3. c 4. Soz. lib. 5 c. 11.

VII. ATHANASII LATEBRÆ ABSTRVSIORES.

Porro quod Athanaſius prædictis ad Luciferum literis queritur, militibus eremum in qua ipſe latebat peruadentibus, & cuncta loca perluſtrantibus, ſe eo loci perfugium quæſiuiſſe, vbi nec libere aerem, nec fratres videre ſibi liceret, vno excepto, qui (etſi non ſine labore & periculo) ei neceſſaria miniſtraret, & Epiſtolas ad eum ſcriptas afferret: in eam adducimur ſententiam, vt locus ille fuerit ciſterna ſicca, in qua annis ſex ita illum deliruiſſe, vt numquam ſolem videret, Ruffinus *d* tradit; cum (vt ait) poſt annos ſex per ancillam, quæ ſola conſcia videbatur officij dominorum qui latebras Athanaſio præbuerant, indicatus; tanquā Dei Spiritu admonitus, ipſa nocte qua ad eum cōprehendendum veniebatur, migrauit ad alium locum. Hæc Ruffinus; licet perperam ad alia tempora eiuſmodi latebras ipſe referat: ſicut & Sozomenum *e* eaſdem narrantem feciſſe conſtat. Hic tamen poſtea *f* de iis agens quas Athanaſius hoc tempore quæſiuit, ait ipſum haud Alexandria receſſiſſe; ſed diuino monitu apud formoſiſſimam quandam virginem in ipſa vrbe ſe recepiſſe, & apud eam nullo alio arbitro per ſex annos remanſiſſe vſque ad obitum Conſtantij. Recitatq; eandem hiſtoriam Palladius *g*; addens ſe eam virginem Alexandriæ nouiſſe, cum iam ſeptuagenaria eſſet.

d Ruff. lib. 1. c. 18.
e Soz. lib. 4. c. 9.
f Id. lib. 5. cap. 6.
g Pallad. in Lauſiac.

VIII. DISPVTATIO DE LATEBRIS ATHANASII.

Cæterum cum non poſſit vtraque hiſtoria eſſe vera, quarum altera Ruffinum, altera cum Sozomeno habet Palladium aſſertorem; (neq; enim aliud ſexennij tempus reperiri datur, quo Athanaſius delituerit, niſi poſtquam à Syriano Duce graſſatio facta eſt in Eccleſiam Alexandrinam, quam huius anni exordio contigiſſe vidimus:) illa quæ à Ruffino deſcribitur, ex veritate temporis tantummodo falſa redargui poteſt: quæ vero à Sozomeno & Palladio recenſetur, ſpuria prorſus arguitur ex ipſo Athanaſio; qui ſæpius teſtatur *h*, ſe cum inuaſa eſſet Eccleſia à Syriano, nō Alexandriæ amplius commoratum eſſe, ſed fuga lapſum confeſtim eremum petiiſſe: quod Gregorius *i* item Nazianzenus & alij affirmant: manſiſſeq; ibi, literæ datæ poſt ſequentem annum ad Serapionem Epiſcopum manifeſte ſignificant. Quamobrem mendacij ſuſpectam ſemper habui ſeceſſionem illam apud formoſiſſimam virginem: interdumq; exiſtimaui, id fuiſſe ad infamandum ſanctiſſimum virum Arianorum commentum, cum eluſa eſſet eorum in eo perquirēdo ſolicita cura: cæterum id ipſum ab eis in vulgus ſparſum, poſt tot annorum curricula, vt verum fuiſſe quoq; aliis perſuaſum, quod eſſet honeſtatis coloribus egregiè pigmentatum. Illud tamen non negauerim cōtingere potuiſſe, ipſum Athanaſium eo fugæ inopinatæ impetu, qualeſcunq; latebras ſibi opportune obuias captantem, dictæ virginis domum ingreſſum eſſe; ſed mox inde recedentem, eremum petiiſſe.

h Atha. Apol. ad Cōſt. Apol. de fug. ſua. ep. ad Solit. & alibi.
i Greg. Naz. orat. in laud. Athan.

IX. DE IOSEPHO COMITE, EX IVDÆO FACTO CHRISTIANO.

Sed quod argumenti ratio poſtulat, vt etiam aliquid agamus de glorioſis illis Confeſſoribus, ſanctis Epiſcopis, quos vna cum Lucifero in exilium miſſos vidimus; *Euſebius* Vercellenſis ablegatus Scythopolim in Palæſtina, ſub cuſtodia fuit Patrophili veternoſi hæretici, Arij quondam ſocij, hominis plane ſæuiſſimi, omniumque teterrimi. Fuit tamen ei, aliiſq; ibidem exulantibus præſidio *Ioſephus* Comes; qui ex nobili olim Iudæo, poſt multa habita potentiæ Crucis Chriſti experimenta, poſtque plures in ſomnis viſas CHRISTI Domini ipſum ad fidem vocantis apparitiones, ac toleratos frequentes ob duritiam cordis morbos; poſt deniq; ſuperatas ſeu vitatas contribuliū ſuorum perſecutiones, aliosq; multos variosq; caſus: tandem magna Dei clementia factus ſub Conſtantino Magno Chriſtianus, Comitatusq; dignitate ab eodem Imperatore auctus; poſt edita permulta Chriſtianæ pietatis exempla, atq; ab Arianis ſæpe fruſtra tentatus ipſis adhærere; mandatorum ille diuinorum obſeruantiſſimus cuſtos, non ſolum preces minasq; eorum ſpreuit, ſed & impia Conſtantij edicta paruifaciens, exules confeſſores apud ſe ſuſcipere conſueuit, eoſdemq; ſummo charitatis ſtudio confouere. Teſtatur enim iſta Sanct. Epiphanius *a*; qui cum ex Cypro inſula Scythopolim vt Euſebium inuiſeret veniſſet, & ipſe apud eundem Ioſephum hoſpitatus eſt, totamq; ipſius conuerſionis hiſtoriam, multis præterea miraculis illuſtratam, ab eodem ipſo didicit, ac ſcriptis egregiè mandauit.

Quam hiſtoriam retulit alia occaſione Baron. an. 327 nu. XVIII. & ſeqq.
a Epipha. hær. 30.

X. EVSEBII VERCEL. ÆRVMNÆ ET PASSIONES IN EXILIO.

Verum quod Ariani pollerent Imperatoris auctoritate, haud diu paſſi ſunt Euſebium apud tantum hoſpitem commorari, vel viſitatione inſignium fama virorum ex diuerſis prouinciis ad eum conuenientium gaudere. (Tradit enim Seuerus *b*, tam ipſum Euſebium, quam alios exules, totius Orbis ſtudiis celebratos fuiſſe pecuniaſque in ſumptum affatim congeſtas, & legationibus eos plebis Catholicæ ex omnibus fere prouinciis frequentatos.) Itaque illum Patrophilus à Ioſepho diuulſum, diræ cuſtodiæ mancipauit; & cum nulla valuiſſet illum arte ad ſecum communicandum pellicere, conſilium illud iniit, vt in ergaſtulo eum detentum cogeret à ſe miſſum pro alimento cibum accipere; quem ſi ſumeret, gloriari poſſet eum ſecum in cibo potuque communicare; ſi vero reiiciens fame periret, calumnioſe diffamaret eum voluntario exitio diem extremum clauſiſſe. Verum cum nihilominus ipſe Euſebius decreuiſſet impaſtum potius in carcere permanere, quam ab Arianis cibum accipere, ne videri quoquo modo poſſet cum eis communicaſſe: ne tamen ea de re apud alios accuſari poſſet, libello ad Patrophilum miſſo, quem & vbiq; promulgari curauit, conteſtatus eſt, ſe vſque ad mortem impaſtum perſeueraturum, niſi Ariani permitterent cibum ſibi à clericis ſuis, vel aliis qui ipſum inuiſerent, aut deniq; à Catholicis viris, vt antea, miniſtrari. Quapropter Ariani hac conteſtatione coacti, ne viderentur Euſebij homicidæ, poſt quatuor eiuſmodi ieiunij dies, eum ad prius hoſpitium remiſerunt. Sed iterum poſt paucos dies eundem arctiori cuſtodiæ tradentes, cæteros quoque ipſius clericos in diuerſa exilia miſerunt; alios vero Fideles qui ad eum viſitandum venerant, publicis carcerib. incluſerunt. Quæ omnia pluribus proſecutus eſt ipſe Euſebius in Epiſtola è carcere tunc ſcripta *c* ad ſuos Vercellenſes.

b Seuer. lib. 2.

RENVIT CIBVM ACCIPERE AB ARIANIS.

c Ext. in Act. S. Euſeb. & ap Lipom. to. 2.

XI. DIRVM EIVS SVPPLICIŪ.

Nec tamen hic finis eius ærumnarum: ſiquidem traditur apud Ambroſium *d*, tunc inter cætera paſſionum genera, hoc pœnale ſupplicium pertuliſſe, vt quod interrogatus ab Arianis eorum ſe communicare perfidiæ denegaſſet, ſcalarum procliui tractu ſupinis pedibus ad imum vſque pertraheretur; & iterum reuocatus ad ſummum, interrogatus denuo cum eadem reſpondiſſet, eadem pateretur; ac ſic frequentem interrogationem frequenter, huiuſmodi ſupplicium fuerit ſubſecutum. Hæc quidem ibi: At nequaquam tunc (quod multi putarunt) conſummauit martyrium; quem & videbimus ad longa poſt hæc tempora ſuperuixiſſe, ac multum pro fide Catholica laboraſſe. Sed illud etiā auctore S. Hieronymo *e* liquet, ipſum è Scythopoli ab iiſdem Arianis ad grauiores pœnas amandatum fuiſſe

d Ap. Ambr. ſer. 69.
e Hieron. de Scrip. Eccl. in Euj. Sardic.

a *Ruff. lib. 2. c. 27.* b *Socr. lib. 3. c. 4.* c *Theod. lib. 3. c. 4.* d *Soz. libr. 5. c. 11.*

fuiſſe exulem in Cappadociam. Et quod æquè Ruffinus *a*, Socrates *b*, Theodoretus *c*, atq; Sozomenus *d* tradunt, eundem cum Lucifero relegatum eſſe ad ſuperiores Ægypti Thebaidas; argumento eſt, & ipſi pluſquam ſemel mutatum eſſe locum exilij.

XII. MARTYRIŨ DIONYSII MEDIOL. ET PAVLINI TREVER.

Inter alios vero Occidentis Epiſcopos exules, duo promeriti ſunt coronam martyrij, grauioribus Arianorum exagitati ærumnis; nempe *Dionyſius* Mediolanẽſis, & *Paulinus* Treuerenſis: ille quidem in Cappadocia; (vnde enim Auxentius, qui in eius locum Mediolani ſuffectus eſt, venerat, eo Dionyſius in grauiorem pœnam exulare iuſſus eſt:) cuius corpus poſtea S. Baſilius Magnus Mediolanum miſit ad ſanctum Ambroſium. Paulinus vero anno Conſtantij vigeſimo tertio ponitur in Chronico S. Hieronymi, corona martyrij auctus. Sed ab his antiquioribus exiliis, ad alia recentiora tranſeamus.

XIII. HILARIVS EXILIO DAMNATVS IN CONCIL. BITERREN. e *Seuer. lib. 2.*

Hoc enim eodem anno, celebrato *Biterris* in Gallia Narbonenſi CONCILIO, Hilarius Pictauienſis Epiſcopus, & Rhodanius Toloſanus, ſunt itidem in Orientem relegati. Id n. hoc anno contigiſſe, inde colligimus, quod Seuerus *e* ait, quartum iam annum Hilarium egiſſe in exilio, cum Seleuciæ ab Arianis Synodus collecta eſt: quod quidem accidit Euſebio & Hypatio Coſſ. anno Domini trecenteſimo quinquageſimo nono. Nam quo minus eidem auctori aſſentiamur, Hilarium inter ſuperioris anni exules adnumeranti, obſtat ipſe Hilarius *f*, dum ait ſe tunc exulare contigiſſe cum Iulianus Cæſar in Galliis ageret; quem nonniſi anni præſentis exordio illuc peruenire potuiſſe, cõſtat ex iis quæ de eo dicta ſunt ſuperius: itemque dum nonniſi poſt Euſebij, Luciferi, ac ſociorum exilium, ſe cum aliis Gallicanis Antiſtibus à communione Saturnini Arelatenſis Arianorum anteſignani ſeparaſſe dicit; eaque de cauſa, fauore Conſtantij Imperat. ab eodem Saturnino celebratum eſſe Conciliabulum Biterrenſe, ex quo ipſe Hilarius exulauit, cum (vt queritur) reliquorũ Orthodoxorum in eo conuentu fides tepuiſſet, ipſeque ſolus inuentus eſſet qui Saturnino obſiſteret. Verum non tantum Hilarium, ſed & *Rhodanium* Epiſcopum Tholoſanũ eadem ſententia exilij condemnatum eſſe, Seuerus teſtatur: ſed ait eum, cum eſſet natura lenior, non tam ſuis viribus, quam Hilarij ſocietate, nõ ceſſiſſe Arianis: eundemq; in exilio mortuum eſſe. Meminit & Ruffinus *g* de amborum expulſione; aitque cæteros remanſiſſe, vel ignorantes, vel non credentes fraudem Saturnini ac ſociorum, qui mentito *Subſtantiæ* nomine dolos tegerent hæreſis Arianæ. Porro Hilarium ex ipſa Synodo Biterrenſi in Phrygiam eſſe relegatum, etiam Hieronymus *h* eſt teſtis.

f *Hilar. ad Conſt.*

g *Ruff. lib. 1. c. 20.*

h *Hieron. de Script. Eccleſ. & in Chron.*

XIX. CONSTANTIVS TRIVMPHVM ROMÆ AGIT. i *Amm. lib. 16* k *Theod. lib. 2. c. 17.*

Hoc eodem anno, iiſdemq; Coſſ. tertio Calendas Maias, Conſtantius Imperator in Vrbem ſe contulit, triumphũ agens de Magnentio tyranno extincto; cuius pompa ab Ammiano *i* deſcribitur. Ibi autem cum eſſet (inquit Theodoretus *k*) magiſtratuum & nobilium coniuges orant maritos, vt ab eodem Conſtantio ſupplices petant, vti paſtor Liberius qui exulabat in Thracia, ſuo gregi redderetur; ſeque niſi eum exorarent deſerturas eos, & ad egregium illum paſtorem conuolaturas: Sed reſpondentibus maritis, ſe non parum Imperatoris iram pertimeſcere; ideoq; ſatius eſſe vt ipſæ eum deprecarentur, quia niſi petitionem concederet, ſaltem eas eſſet illæſas dimiſſurus: tunc ipſæ ad Imperatorem accedentes, rogant vt Vrbi paſtore orbatæ, & luporum expoſitæ inſidiis miſereatur: eidemq; reſpõdenti, altero paſtore ciuitati opus non eſſe, quippe cum haberet vnum qui ei poſſet prouidere, nempe Felicem in Liberij locum ſubrogatum; ſignificarunt illæ, quod hic fidei Nicænæ aduerſariis communicaret, neminem ex Romæ habitatoribus, in Eccleſiam, dum ille intus eſſet, ingredi velle. His igitur motus Imperator, edictum promulgauit, vt Liberius Romam rediret, & vna cum Felice communiter Eccleſiam regeret. Lecto vero in Circo edicto, irridens populus acclamauit, æquam eſſe Imperatoris ſententiam; nam cum bifariam diuiſi Circenſes eſſent, quibus nomen impoſitum erat ex colorum varietate, nempe *Praſinis*, & *Venetis*) alterum Epiſcopum his, illis alterum præfuturum: moxq; vno omnes ore acclamarunt, VNVS DEVS, VNVS CHRISTVS, VNVS EPISCOPVS. Quibus editis vocibus, permiſſus eſt Liberius Romam redire. Hæc Theodoretus: eademq; Ruffinus *a*, & Seuerus *b*, de liberato ad preces populi Romani Liberio. Addit vero Sozomenus *c*, ea lege id annuiſſe Conſtantium, ſi Liberius cõſenſurus eſſet Epiſcopis, quos ipſe Imperator ſecum haberet. At de Liberij reditu, ſequenti anno.

ROM. MATRONAR. STVDIVM PRO LIBERIO PP.

DECRETVM CONSTANTII DERIDETVR IN CIRCO.

a *Ruff. lib. 1. c. 27.* b *Seuer. li. 2.* c *Soz. lib. 4. c. 10. in fin.*

XV. SIMVLACRŨ VICTORIÆ GENTILIB. SVBLATVM. d *Tac. hiſt. lib. 1.* [Fuiſſe vero ſimulacrum Victoriæ in ipſa Senatus curia; patet ex Suetonio in Aug. capi. 100. & Herodiano lib. 5. & 7.] e *Am. lib. 16.* CONSTANTIVS RECEDIT VRBE.

Quod vero rurſum ad Cõſtantij Romæ res geſtas pertinet; ex Relatione Symmachi ad Valentinianum Imper. & Sanct. Ambroſij ad eam reſponſione, apparet Conſtantium abſtuliſſe Romanis vnicum idolum ipſis relictum, *Victoriæ* ſimulachrum cum ara: quod quidem, teſte Tacito *d*, erat ſuper rhedam impoſitum, in veſtibulo Capitolij collocatum. Illudque à Conſtantini patre Conſtantio cultum à Cõſtantino Chriſtiano Principe non remotum, à Conſtante Auguſt. ſublatum, reſtitutum illud per Magnentium tyrannum, à Conſtantio Imper. rurſus ſublatum, idem Symmachus teſtatus eſt. Poſt hæc vero cupiens Conſtantius (inquit Ammianus *e*) auguſtiſſima omnium ſede morari diutius, vt otio puriore frueretur & voluptate; aſſiduis nuntiis percitus, indicãtibus Sueuos Rhætiam incurſare, Quadoſque Valeriam, & Sarmatas latrocinandi peritiſſimum genus, ſuperiorem Mœſiam, & ſecundam populari Pannoniam: trigeſimo poſtquam ingreſſus eſt die, quarto Calend. Iunij ab Vrbe profectus; per Tridẽtum iter in Illyricum feſtinauit. Hæc Ammianus. Cæterum haud ſupernum paſſum eſt numen, Arianum Imp. ſtipatum hæreticorum Epiſcoporum caterua, Romæ diutius commorari; ne tanta ſordium colluuie ea inficeretur Eccleſia, quam abſens damnatione Liberij & ſubrogatione Felicis tantopere perturbaſſet. Cum igitur in Illyricum veniſſet, Sirmium conceſſit, vbi & aliquamdiu quieuit.

XVI. f *Socr. lib. 2. c. 29.* EVDOXIVS ARIANVS AVCVPATVR EPISCOPATŨ ANTIOCH.

Cum autem Romæ adhuc eſſet, (inquit Socrates *f*) *Eudoxius* Germanicæ Syriæ vrbis Epiſcopus, qui & ipſe tum Romæ aderat, audita morte Leontij Antiocheni, fraudulenter impetrata ab Imperatore licentia in Syriam redeundi, quaſi ad nonnullas Eccleſiæ ſuæ turbas componẽdas; cubiculariorum Imperatoris opera & auxilio, relicta propria ciuitate, per dolum in Epiſcopatum Antiochiæ ſubrepſit: moxq; conatus eſt *Aetium* denuo in Eccleſiam reducere, & conuocato ad hoc Epiſcoporum *Concilio*, eundem in diaconatus gradum reſtituere; quod tamen reſiſtentibus aliis minimè valuit perficere. Hæc Socrates: ſed præpoſtero plane ordine ea referens ad tempora Concilij Ariminẽſis, ignarus temporis Conſtantij Romam aduentus; quem ex Coſſ. ab Ammiano poſitis, hoc anno contigiſſe certum redditur.

XVII. AETII IMPII ORIGO, ET PROGRESSVS.

Sed quod ad AETIVM ſpectat; fuit is (vt tradit Suidas, eius vitæ periodum breuiter ſcribens) patria Antiochenus; pauperibus & vilibus parentib. natus; qui ingenij acumine præſtans, primo aurificis artem apprime edoctus, ac poſtmodum diſciplinas liberales complexus, ad Paulinum ſe contulit tunc Antiochenum Epiſcopum: ſed cum eius argutiis & in diſputando ſubtilitati nullus ferme reſiſtere poſſet, defuncto Paulino idem ſub Eulalio eius ſucceſſore conſpiratione aduerſariorum Antiochia expulſus eſt. Qui inde Anazarbum, ac poſtea Alexandriam profectus, cum maiorem in dies peritiam adeptus eſſet, ſub Leontio Epiſcopo Antiochiam rediens, ab eo creatus eſt diaconus. Verum paulo poſt, licet eadem cum Arianis doceret, tamen ab iiſdem ob perplexitatem rationum ab eo traditarum, quas ipſi non intelligebant, pro hæretico habitus, iterum ab ipſorum Eccleſia eiectus eſt. Hæc ex Suida; quæ ferme eadem ſcripſerat antea Socrates *g*. Cæterum Epiphanius *h*, eiuſdem Aetij horrendas impietates propius contemplatus, (ob quas etiam ATHEVS vulgo, ſiue IMPIVS cognominatus eſt) ait eo ipſum blaſphemiæ progreſſum eſſe, vt non Filij tantum & Spiritus Sancti diuinitatem negauerit; ſed & ab homine quod diuinum eſt, nempe deteſtationem vitiorum, & virtutis amorem, penitus amputare contenderit; dum perfectionem hominis in rerum diuinarum cognitione, non autem in operatione virtutum poſitam eſſe iactaret; nihilque meriti eſſe, ad præſcriptum diuinarum atque humanarum legum vitam attemperare: deniq; nullum fornicationi, vel cuilibet carnis

g *Socr. lib. 2. c. 28.* h *Epiph. hær. 76.* IMPIA DOGMATA.

 inſaniæ

inſanæ voluptati ineſſe peccatum, & perinde ac neceſſaria naturæ opera, idem eſſe quod aurem ſcalpere, nares emungere, & reliqua naturæ excrementa egerere: quem & inſuper ſe totum ventri & abdomini dediſſe, Theodoretus *a* tradit. At licet lutulentus porcus toto corpore ſic proſtratus iaceret in limo, animo tamen ſe ſupra cœli cardines perambulare iactabat: vnde & ſolitus erat dicere, ſe ſcire Deum, & adeo ipſum nôſſe, vt ne quidem ſe magis noſceret quam Deum: & ſiquando ad retundendam perfrictam frontē hominis procaciſſimi, à Prophetis vel Apoſtolis dicta aduerſus eum adducerentur, impudenter reſpondebat, eos ſicut homines in errorem lapſos eſſe: cum tamen vt de eo teſtatur Socrates *b*, diuinæ Scripturæ rudis admodum & ignarus eſſet, elenchis Ariſtotelicis tantummodo excultus.

a Theod. lib. 2. c. 27.
IMPVRITVDO, ET FASTVS.
b Socr. lib. 2. c. 28.

XVIII
ARII ET AETII EADEM DOCTRINA.
c Athan. de Synod.

Quantumlibet autem propter horrendas blaſphemias hunc execrari viſi ſint Ariani, & ob eam cauſam frequentes Synodos cogere; vnam tamen ipſorum omnium fuiſſe in Filij Dei diuinitate neganda latentem impietatem, Athanaſius *c* & alij declarant. Sed plane dedignans Aetius intra confines Arianæ perfidiæ contineri, ſupra Arium ſe extollens, voluit nouæ hæreſis dici & auctor & architectus: cuius ſectatores appellati ſunt *Aetiani*, ſiue etiam *Eunomiani* ab eius diſcipulo *Eunomio*, de quo dicetur ſuo loco. Nobilitauit vero etiā Aetij nefandā hæreſim, (qua Filium Patri ſubſtantia omnino diſſimilem eſſe aſſerebat) EVDOXIVS, quem diximus hoc anno ſurripuiſſe Antiochenæ Eccleſiæ præfecturam: qui quod (vt teſtatur Suidas) Cæſarij martyris in Arabiſſo Minoris Armeniæ filius eſſet, ea abuſus eſt gloria ad hæreſim illuſtrandam: cum tamen ſcribat Theodoretus *d*, eum præter impietatem, Sybariticam etiam molliciem ac delicias ſectatum eſſe; ideoque Aetium cum diſcipulo ſuo Eunomio, tanquam eiuſdem doctrinæ & vitæ homini, ei libentiſſime inhæſiſſe; ipſumq; Eudoxium ambitioſe obtinuiſſe, vt eorundem hæreſis ſectatores non Aetiani, ſed *Eudoxiani* appellarentur. Quæ autem aduerſus eos poſt hæc geſta ſunt, dicentur ſuis locis.

EVDOXII MOLLICIES, ET IMPIETAS.
d Theod. lib. 2. c. 27. 29.

XIX.
e Am. libr. 16.
f Seuer. Vit. S. Mart. l. 1.
S. MARTINVS MISSIONEM à MILITIA PETIT.

Hoc eodem anno Iulianus Cæſar aduerſus barbaros in Galliis effuſos bellum gerens, eoſdem ad pacem compulit: quæ pluribus Ammianus *e* proſequitur. Tuncq; plane accidit, quod tradit Seuerus *f*, vt cum idem Iulianus apud Vangionum ciuitatem donatiuum militibus erogaret, poſtera die pugnaturus aduerſus hoſtes; S. MARTINVS, cum iam cuncta ſtipendia meruiſſet, recuſato decenter donatiuo, miſſionem ab eo honeſtam petierit, conteſtatus ſe poſthac velle militare Deo: neq; enim integrum ſibi fore arbitrabatur, ſi donatiuum nō militaturus acciperet. Cum vero Iulianus exprobraret, eum metu futuræ pugnæ detrectare militiam; Martinus intrepidus, vt eam notam dilueret, promiſit ſe poſtera die ante aciem inermem ſtaturum, & in nomine Domini IESV, ſigno Crucis non clypeo protectum aut galea, hoſtium cuneos ſecure penetraturum. Retrudi ergo in cuſtodiam iuſſo, facturo fidem dictis, vt inermis barbaris obijceretur; poſtera die hoſtes legatos de pace miſerunt, ſua omnia ſeſeq; dedentes. Hæc Seuerus; qui eiuſmodi hoſtium deditionem eidem Martino tribuit; cui (inquit) à Deo præſtitum ſit, ne inermis ad prælium mitteretur. Cæterum de hac miſſione Martini, deque eius ætate, necnon emendatione compluriun errorum, qui in eiuſmodi narrationibus irrepſerunt in Seuerum, dictum eſt ſuperius in baptiſmo eiuſdem Sancti. Quod autem Seuerus ſubdit, eum relicta militia conueniſſe Sanct. Hilarium Eccleſiæ Pictauienſis Epiſcopum, id contigiſſe oportuit antequam Hilarius hoc eodem anno ab Arianis in exilium mitteretur.

XX.
EVSEBIA AVG. INVIDET IVLIANO.
g Amm. ibid.

Quod inſuper ad Iulianum ſpectat; quæ eum è periculo ſubtraxerat Euſebia Auguſta vxor Cōſtantij, eadem ipſa, quod eſſet ſterilis, cœpit eius inuidere in Imperium ſucceſſionem: atq; Helenam eius coniugem (inquit Ammianus *g*) venenum bibere per fraudem illexit, vt quotieſcunque concepiſſet, immaturum abijceret partum. Sed & pridem in Galliis cum marem genuiſſet infantem, hoc perdidit dolo, quod obſtetrix corrupta mercede, mox natū præſecto pluſquam conuenerat vmbilico necauit. Hæc quidem Ammianus dolet: at conſilium Dei fuit hoc, ne in apoſtatæ ſobole propagaretur impietas. Sed & Euſebiæ Arianorum patronæ, iidem ab Ammiano deſcripti conueniunt mores; cuius etiam ſententia omnes Conſtantij Magiſtratus aduerſus fidem Catholicam mouerentur: quæ & eo ad nocendum procliuior erat, quo (vt tradit Zoſimus) ſumma præſtaret eruditione doctrinæ, ſupraq; muliebrem ſexum videretur eſſe prudētior; cuius & conſilio Conſtantius cuncta perageret.

IESV CHRISTI ANN. 357.

LIBERII ANN. 6.

CONSTANTII ANN. 21.

I.
CONCILIVM SIRMIENSE ARIANORŪ.
a Socr. lib. 2. c. 24. & Soz. lib. 4. c. 5.

ANNO CHRISTI trecenteſimo quinquageſimo ſeptimo, Conſtantio Aug. nonum & Iuliano Cæſ. ſecundum Coſſ. dum idem Conſtantius Sirmij ageret, cogēdum curauit CONCILIVM SIRMIENSE, dicendum potius conuenticulum Satanæ: cuius quidem tempus perperam conſtituitur à Socrate *a* & Sozomeno, anno poſt Conſulatum Sergij & Nigriani, qui eſt Domini trecenteſimus quinquageſimus primus. Nam cum iidem ipſi affirment, eo perductum eſſe Oſium Epiſcopum Cordubenſem, atq; ad ſubſcriptionem in Athanaſium compulſum; conſtet autem ex iis quæ ſuperius dicta ſunt, eiuſmodi Oſij lapſum nonniſi poſt eius exilium contigiſſe, nec exilium niſi poſt relegationem Liberij, quæ accidit ante annum ſuperiorem; ac deniq; eundem Oſium detentum exilio annum integrū, antequam ſubſcribere cogeretur: iam ex his affirmare neceſſe erit, eandem Synodum Sirmienſem non ante præſentem annum haberi potuiſſe. Nam id etiam ex eo probatur, quod certum ſit eam habitam eſſe præſente Conſtantio Imp. quem hoc anno ibidem Sirmij conſediſſe Ammianus demonſtrat.

II.
b Epiph. hær. 73.
c Greg. Naz. orat. in laud. Athan.
PHOTINI HÆRESIS DAMNATVR.
Et vide ſup. ann. 347. nu. XI.
d Lucif. de nō parc. in Deum delinq.

Eius vero celebrandæ ea cauſa fuit, quod cum Ariani, iam ſe hæreticos dici non amplius patientes, affectarent (quod tradunt Epiphanius *b* & Gregorius *c* Nazianzenus) Catholicum nomen; itidem quod Catholicorum eſſet, explere in omnibus ſtudentes, PHOTINVM Epiſcopum Sirmienſem, negantem diuinam in Filio cum Patre ſubſtantiam, & omnimodam cum eo ſimilitudinem, damnare ſategerunt: licet & ipſi (quod docet Lucifer *d*, dum Arianorum eiuſmodi laruam detegit) haud multum ab eo differrent, cum dicerent Filium eſſe creaturam. Porro Photinum iam in Synodo Sardicenſi hæreſis cauſa depoſitum fuiſſe, dictum eſt ſuperius ex mente Epiphanij: qui ait, eum Synodi ſententiæ haud acquieſcentem, adiiſſe Imperatorem, & alios rurſum ab eo impetraſſe Iudices, nonnullos Comites & Magiſtratus ſæculares; in quorum præſentia confutatus in conuentu Sirmienſi à Baſilio Epiſcopo Ancyrano, ſententiam rurſum damnationis acceperit. Teſtantur eadē de eius Sirmij facta damnatione, Socrates, Sozomenus, & alij; qui tradunt eum Sabellij & Pauli Samoſateni, necnon Cerinthi & Ebionis damnatas de Chriſto hæreſes renouaſſe, ob quam cauſam apparet eundem ab Hilario ſæpe nuncupatum eſſe Ebionem. Sed deterior hic fuit Ebione: Siquidem Ebion Chriſtum Deum eſſe negabat omnino: Photinus autem id minus habuit, vt diceret nō ante fuiſſe, ſed tunc CHRISTVM eſſe cœpiſſe cum Spiritus S. viſus eſt ſuper illum; quamobrem ex Spiritu Sancto genitum eſſe dicebat, vt Epiphanius tradit. De diuinis quoq; Perſonis idem ſenſiſſe, quod Paulus Samoſatenus & Sabellius, Theodoretus *e* eſt auctor; vnamq; tantum operationē Patris & Filij & Spiritus S. eſſe docuiſſe: quem & poſt damnationem, pro defenſione hæreſis multa in exilio conſcripſiſſe, iidem Sozomenus & Socrates teſtantur. Meminit quoque plurimorum eius ſcriptorum Hieronymus *f*; in quibus præcipua fuiſſe ait, cōtra Gentes, & aduerſus Valentinianum:

e Theod. hær. fab. lib. 2.
f Hieron. de Script. Eccl.

HOMVNCIONISTÆ HÆRETICI.
a *Aug. ſer.* 26. *ex addit. frag. edit. Louan.*

tinianum:eundemq; deceſſiſſe ponit anno duodecimo Valentis Imperatoris. Reliquit vero ſuæ impietatis ſucceſſores improbos, ab eo dictos *Photinianos*: quos etiam, quod Chriſtum nonniſi hominem affirmarent, dictos fuiſſe *Homuncioniſtas*, S. Auguſtinus *a* ſcribit.

III. NOVÆ FIDEI FORMVLÆ SIRMII SCRIPTÆ.
b *Athan. de Synod.*
c *Hilar. de Synod.*
d *Socr. lib.* 1. *c.* 15.

Damnato vero Photino, qui ad Synodum venerant Ariani Epiſcopi, nouam Fidei formulam edidere; eiq; addiderunt anathematiſmos viginti ſeptem, quibus damnando Photini hæreſim voluerunt videri Catholici. Recitant eam Athanaſius *b*, Hilarius *c*, & Socrates *d*: eandemque conſentientem fuiſſe Catholicæ veritati, idem Hilarius eam interpretatus demonſtrat. Sed quod omitteret vocem *Cōſubſtantialis*, (qua ſola ſæpe diximus præcludi omnem aditum Arianorum argutiis, & captioſis interpretationibus;) merito ſuſpecta cenſeri debuit. Eam autem Græcè ſcriptam fuiſſe à Marco Epiſcopo Arethuſio Ariano, Socrates teſtatur: additque, duas alias tunc ibidem Sirmij Formulas Latino ſermone editas eſſe, quæ & verbis & ſenſu, tum inter ſe, tum ab illa prima differrent. Tradit illud ipſum Sozomenus *e*: ſed plane in eo hallucinatus, dum in nulla ipſarum *Vſiæ*, ſiue *Subſtantiæ* nomen aſſertum putauit; cum in prima quam diximus illud expreſſum habeatur. At vero ſecunda, quam iidem auctores recitant, prorſus ea vox abdicata eſt; vetitumq; de ὁμοουσίῳ, aut ὁμοιουσίῳ, amplius diſſerere, vel mentionem habere, quod de eis nihil ſcriptum eſſet in ſacris Literis, quodq; humanam intelligentiam captumq; longe ſuperarent. Ex quibus videas hæreticorum inconſtantiã: qui cum aduerſus Photinum Subſtantiæ nomine vſi eſſent, quod nonniſi Catholicæ Eccleſiæ armis ad pugnacem hæreſiarcham proſternendum ſatis ſibi virium eſſet; illo ſuperato, armis illis procul eiectis, qualeſnam eſſent ſe palam prodidere.

e *Soz. lib.* 4. *c.* 5.

IMPIETAS ARIANA APERTE PANDITVR.

IV. FALSVS INDITVS TITVLVS SIRMIANÆ BLASPHEMIÆ.

Quod autem eiuſmodi blaſphema Formula, apud Hilarium ſub titulo Oſij & Potamij recitetur; caret plane eo titulo, quæ recenſetur ab Athanaſio & Socrate; nec vlla apud eos prorſus mentio, quod Oſius & Potamius eam ſcripſerint. Quamobrem cum ex eo quod Hilarius profitetur ſe eam è Græco in Latinum verſam recitare, plane appareat eum haud nactum eſſe originalem eius fidei profeſſionem Latino ſermone primitus conſcriptam, ſed eam quæ eſſet in Græcum conuerſa: omnino cogimur affirmare, titulum illum qui deſiderabatur in authētico Latino exemplari, ſuperadditum fuiſſe ab Arianis cum eam in Græcum verterunt; atq; eam magni Confeſſoris Oſij titulo Orientalibus, quo facilius acciperetur, promulgaſſe. Sed quod ad *Potamium* ſpectat; haud quis putet hunc illū fuiſſe Epiſcopum magni nominis in Ægypto, Pontamionem ſeu Potamonem nuncupatum, quem in inuaſione Eccleſiæ Alexandrinæ à Gregorio facta multa paſſum, martyrium quoque conſummaſſe, Athanaſius eſt auctor ſcribens ad Solitarios: Hic n. de quo agitur Potamius, vnus erat ex potentibus Arianis; quem Fæbadius (qui his temporibus viuebat, & aduerſus Arianos ſcribebat, Epiſcopus Agenni in Gallia) vna cum Vrſacio ac Valente cōiungit, meminitq; Epiſtolæ eiuſdem confertæ blaſphemiis, ad Orientales atq; Occidentales ſcriptæ.

V. OSII LAPSVS.
f *Epipha. hær.* 73.
g *Athan. ad Solit.*

Cæterum ipſum Oſium eidem impiæ fidei Formulæ ſubſcripſiſſe, nō autem eam ſcripſiſſe, Socrates & Sozomenus affirmant; vi (vt aiunt) & verberibus, tormentiſq;, ad id ab Arianis compulſum. Epiphanius *f* autem ait, Arianos ex quadam Epiſtola, quam ab Oſio venati eſſent, eam hauſiſſe ac promulgaſſe blaſphemiam. Quem excuſans *g* Athanaſius, aſſerit Conſtantium ei tantam vim intuliſſe, & ita eum arcte tenuiſſe, vt afflictus aſtrictusq; malis, tandem ægreq; cum Vrſacio & Valente communicaret, ſed tamen vt contra Athanaſium non ſubſcriberet. Porro immenſo plane luctu proſecuti ſunt ſancti Patres funus præclariſſimi viri: qui cum nauem, qua tot tantaq; maria nauigaret, inter ſyrtes, ſcopulos, atq; piratas, validis vndiq; aduerſariis vrgentibus ventis, iam ad portum ſalutis magna gloria perduxiſſet incolumem; ibi inſperato naufragiū fecit, vniuerſa Eccleſia expaueſcente. Superauit enim, mea ſententia, lapſus Oſij præteritorum omnium caſum, ſiue Origenis, ſiue Tertulliani, vel quorumuis aliorum dixeris: cum nullus tot tantiſq; publicis actionibus, ad ſtatum totius Reipublicæ Chriſtianæ ſpectantibus, tum in Occidente tum in Oriente perfectis, æquè ac ipſe, neque tanta temporis diuturnitate, ſpectatus fuerit.

VI. NOVA FIDEI FORMVLA ANCYRÆ EDITA À SEMIARIANIS.

At vero ſicut olim negante Petro, & cæteris fuga lapſis Apoſtolis, Latro Chriſtum Deum confeſſus eſt in Cruce; itidemque Centurio, qui eum crucifixerat, publice Filium Dei proclamauit: ita pariter (ô prodigium!) cum negat Oſius, hoſtes fidei confitentur Ariani. Siquidem pertæſi Sirmianæ perfidiæ Orientales Epiſcopi, Sirmio recedentes in Aſiam cōmigrarunt; atq; ANCYRÆ in Galatia conuenientes, damnata Formula Sirmienſi, reſtitutoq; in Filio Dei *Subſtantiæ* nomine: ſuas ea de re ſententias ac definitiones, duodecim capitibus comprehenſas, per legatos Sirmium miſerunt ad Conſtantium. Tradit enim hæc, pariterque eaſdem Orientalium definitiones recenſet Hilarius *a*: quibus quidem cum omnia aſſeruiſſent, quæ piè ſanctèque de Filio Dei dici poſſunt, omiſſa duntaxat *Conſubſtantiali* voce; eoſdem ipſe de re egregiè geſta laudans, hortatur ad ſuſcipiendam vocem *Conſubſtantialitatis*, ſine qua nomen quoque *Subſtantiæ* periclitari poſſe videretur, habere ſecū fraudem paratam ab iis qui in ſuum ſenſum illius ſignificationem detorquent. Porro iſtos nominis Subſtantiæ vindices, fuiſſe *Baſilium* Ancyranum Epiſcopum, qui interfuerat Concilio Sirmienſi, *Georgium* Laodicenum, & alios *Semiarianos* poſtea dictos, S. Epiphanius *b* numerat, dum eorundem fidei profeſſionem, prolixiorem quam Hilarius, recitat, editam (vt ait) ab eis cum *Ancyræ* in Galatia *Synodum* habuerunt.

a *Hilar. de Synod.*
b *Epipha. hær.* 73.

VII. REVOCATA SIRMIANA PERFIDIA.

Idem vero Epiphanius eo nomine pium appellat Conſtantium, quod contra perfidiam Sirmienſem, qua ſicut de nomine Subſtantiæ, ita de Similitudine Filij cum Patre tacendum eſſe decretum erat, ipſe tum Valentem hæreticorum peſſimum, præcipuumq; (vna cum impietatis indiuiduo ſocio Vrſacio) eiuſdem perfidiæ auctorem, tum alios omnes, ex Orientalium præſcripto iuſſerit ſcribere, Filium Dei per omnia Patri Similem, ac proinde etiam Subſtantia. Sed hæc poſtea, cum Orientales Epiſcopi rurſum in Occidentem venientes, & Sirmij vbi Conſtantius erat conſiſtentes, nouam, eandemque tertiam ordine, cuius ſuperius meminimus, ediderunt Latino ſermone fidei profeſſionem; (dictante illam Marco *c* Arethuſiæ Epiſcopo, cui & primæ ſcriptionem Socrates tribuit) in qua dempto in Filio Subſtantiæ nomine, eum per omnia Patri Similem eſſe conſcriberent: occaſione haud dubium inde oborta, quod cum Orientales Epiſcopi Semiariani iterum atque iterum nomen Subſtantiæ in Filio profeſſi fuiſſent, offenſis nonnihil Arianis ea profeſſione, quæ in omnibus Catholica videri poſſet; poſt diuturnam inter ipſos diſputationem, ita tranſactum fuerit, vt Semiariani relinquerent nomen Subſtantiæ, Ariani vero admitterent Filium dici Patri per omnia Similē; licet Valens id profiteri refugerit, & niſi Cōſtantio iubente non fecerit. Conſtant hæc ex Epiphanio; itemq; nouam illam Formulam cōſcriptam eſſe Sirmij nocte illuceſcentis ſacri diei Pentecoſtes; nempe (vt Athanaſius *d* & Socrates *e* tradunt) vndecimo Calendas Iunias Euſebio & Hypatio Coſſ. Fuit is annus Domini trecenteſimus quinquageſimus nonus, quo & Ariminenſis Synodus eſt celebrata; ad quam Valens (vt videbitur) eandem Formulam detulit ibi promulgandam: refragante tamen (vt ait Epiphanius) Baſilio Ancyrano Semiarianorum ſignifero, qui in ſua ſubſcriptione Subſtantiæ nomen appoſuit. Sed & impiæ illius Sirmianæ profeſſionis ſecundæ exemplaria omnia diligenter perquiſita fuiſſe, & in quantū potuerunt ſuppreſſa, ipſumque Imperatorem edicto promulgato ſupplicium ea occultantibus minatum eſſe; Athanaſius, Socrates *f*, & alij tradunt: cum tamen (vt addunt) factum id fruſtra fuerit, quod iam ea Formula vbiq; diuulgata eſſet.

c *Vid. ep. Germin. ap. Hila. fragm. lib.* 1.
d *Athan. de Synod.*
e *Socr. lib.* 2. *c.* 29.
f *Id. cap.* 25. *in fin.*

VIII. OSII FINIS QVALIS.
g *Iſid. de vir. illuſtr. in Oſi. c.* 1.

Sed qualem finem ſortitus ſit eius, ſiue ſcriptor, ſiue ſubſcriptor Oſius, modo dicendum eſt. Auctor qui Iſidorus *g* Epiſcopus Hiſpalenſis falſo aſſeritur, tradit eum poſt reditum in Hiſpaniam in defenſione hæreſis perſtantem, dum in Gregorium Epiſcopum Eliberitanum, ſibi communicare recuſantē, ſententiam damnationis proferre vellet; ad eiuſdē Gregorij preces Deo fuſas, repente ore verſo cer-

uiceque diſtorta, de ſede in terram eliſum illico expiraſſe. Sed non eſt tantæ auctoritatis ementitus iſte Iſidorus, vt eius teſtificatio præferenda ſit ſanctiſſimis Patribus, qui eodem tempore vitæ & obitus Oſij fuere ſuperſtites; cum ipſe poſt annos ducentos vixerit, nec ab alio quam à cœnoſo ſchiſmaticorum fonte iſtæc potuerit haurire: ſiquidem primus eiuſmodi fabulæ auctor fuiſſe reperitur Marcellinus presbyter ille ſchiſmaticus Luciferianus, qui vixit temporibus Theodoſij. Cæterum Magnus Athanaſius ſcribens ad Solitarios poſtquam narrauit vim Oſio ab Imperatore illatam Sirmij, quo Valenti & Vrſacio cōmunicaret; addit non ita quidem eam rem illum pro leui habuiſſe; ſed moriturum, quaſi in teſtamento ſuo, eorum vim proteſtatum eſſe, & Arianam hæreſim condemnaſſe, vetuiſſeq; eam à quoquam probari aut recipi. Rurſumq; Apologia ſecunda cum eundem dicat ſenij imbecillitate imparē verberibus ad tempus ceſſiſſe; iam plane ſignificat, poſt illud tempus in priſtinum ſtatum reuocatū eſſe. Nec certe aliud S. Hilarius in libro de Synodis demonſtraſſe viſus eſt, cum ait, idcirco Oſium reſeruatum eſſe, ne iudicio humano ignoraretur qualis ante vixiſſet. Denique quomodo dici poteſt, Oſium in hæreſi quam ſcripſerat vel ſubſcripſerat perduraſſe, ſi ipſa ſcripta profeſſio impietatis, ſtatim eſt reuocata, & Imperatoris edicto vetita? cum æquè periculum ei fuiſſet illud aſſerere, ac quod ante fecerat affirmare ſe Catholicum?

IX.

Sed nimirum Marcellinus Luciferianus, quod errore ſectæ ſuæ, Lapſis etiam pœnitentibus communicandum eſſe negaret, in ſtabilimētum opinionis ſuæ id de Oſij prodigioſa morte confinxit. Scimus quidem extare *a* Epiſtolam Euſebij Vercellenſis ad prædictum Gregorium Eliberitanum, ab exilio ſcriptam poſt Concilium (vt apparet) Ariminenſe; qua conſtat, eundem Gregorium Oſio in Hiſpaniam reuertenti reſtitiſſe. Verum ꝙ & eadem pariter cōſtet, eundem Gregorium æquè denegaſſe communicare Epiſcopis Catholicis apud Ariminum lapſis; aperte intelligitur, ipſum iam tunc eius opinionis aſſertorē fuiſſe, quam poſtea Lucifer in ſchiſma conuertit. Eoq; ſpectat, quod S. Auguſtinus *b* Oſium ab aliis Donatiſtarum calumniis vindicans, ait eum, ſi ab Hiſpanis eſt damnatus, à Gallis abſolutum eſſe: nimirum quod in Hiſpania agente Gregorio vigeret error ille, in Galliis vero lapſi Epiſcopi pœnitentes in Eccleſiam admitterētur. Cæterum creditur poſtea Gregorius ſaniori menti redditus, duramq; auſteritatem illam flexiſſe in obſeruantiæ Catholicæ rectitudinem; quippe qui nonnullorum præconiis Orthodoxorum celebratus reperiatur.

a *Ext. int. frag. Hilar. lib. 2.*
DE GREGORIO ELIBERITANO.
De quo agit etiam Baron. Tom. IV. an. 371.
b *Aug. cont. ep. Parm. c. 4.*

X.

Quod autem pertinet ad tempus obitus Oſij; cum ex eadem Euſebij Epiſtola probari videatur, vixiſſe poſt Concilium Ariminenſe; & Athanaſius oratione prima contra Arianos, quam habuit anno Chriſti trecenteſimo ſexageſimo primo, (nempe, vt ait, triginta ſex annis poſt Nicænam Synodum) de ipſo vt defuncto meminerit: neceſſe eſt dicere, tempus illud non exceſſiſſe obiiſſeq; anno ſequenti à Concilio Ariminenſi, qui numeratur Chriſti trecenteſimus ſexageſimus, cum centum & amplius annos vixiſſet. Sed & quod eadem oratione Athanaſius recenſens præſtantiſſimos Epiſcopos de fide Catholica optime meritos, primo loco, atq; titulo honorifico ponat Oſium; plane declarat eundem in Catholica communione ſancte quieuiſſe. At de illo hactenus: de quo agens idem qui aſſeritur Iſidorus, eum ſcripſiſſe tradit librū *De Laude Virginitatis*; pulchro & diſerto eloquio exornatum.

OSIVS SANCTE QVIEVIT.

XI.

LIBERII PP. CAVSA IN SYNODO SIRMIANA.

Verum ad res Sirmianas reuocanda eſt oratio: haud enim Oſij lapſu tragœdia illa finem accepit, quæ caſu Liberij Romani Pontificis longe reddita eſt lugubrior. Tradit enim imprimis Athanaſius *c*, Liberium poſt exactum in exilio biennium, inflexum eſſe, miniſque mortis ad ſubſcriptionem in ipſum Athanaſium inductum. Et Hieronymus *d* iterum aſſerit, eundem tædio victum exilij, in hæreticam prauitatem ſubſcripſiſſe. Teſtantur idipſum & alij quoque antiqui Scriptores: ac denique ipſe Liberius literis cum ad Orientales Epiſcopos, tum ad Vrſacium & Valentem, necnon ad Vincentium Epiſcopum Capuanum ſcriptis, (quæ hactenus *e* extant in Creſconiana Collectione) aperte profitetur ſe deſiderio redeundi Romam, & Athanaſij damnationi conſenſiſſe, & fidem Sirmij conſcriptam approbaſſe, ac pacem cum omnibus Orientalibus Epiſcopis iniiſſe.

c *Athan. ad Solit.*
d *Hieron. de Script. Eccleſ. in Fortunatiano. & in Chron.*
e *Rec. Baron. Annal. Tom. III. hoc an. ex ms. Vatic.*

XII.

LAPSVS LIBERII QVALIS.

Porro cum duas Fidei Formulas hoc anno Sirmij editas eſſe nuper ſit viſum, (tertia namq; poſt annum ſequentem eſt compoſita;) priorem videlicet ad confutandas Photini blaſphemias, poſteriorem vero blaſphemam illam de qua diximus: Liberium priori ſubſcripſiſſe, Sozomenus *a* imprimis declarat; nimirum ei, qua aſſertum eſſet filium Patri tam Subſtantia quam cæteris omnib. eſſe ſimilem: quam quidem S. Hilarius interpretatus, agnoſcit eſſe Catholicam, quippe cui nihil deeſſet præter vocem Conſubſtantialis. Nam & hac ex parte Vigilius *b* Epiſcopus Tridentinus eandem Sirmienſem Synodum nouit eſſe Catholicam; cuius decretis obniti, nihil aliud eſſe dixit, quam velle cum Photino damnari. Deniq; cum poſterior illa eiuſdem Conuentus Formula confeſtim ab iiſdem ipſis exploſa fuerit, & edicto Imperatoris prohibita; quis dicere audeat, Liberium ab exilio Sirmium ab Imperatore acceſitū, vt impietati quam idem Imp. ac ſui exhorreſcerent ſubſcriberet? At vero accidit, vt licet nomen Subſtantiæ fuiſſe profeſſus in Filio, tamen quod Nicænam vocem Conſubſtantialitatis reticuiſſet, quam omnes Orthodoxi aduerſus Arianos magna ſemper gloria defendiſſent; eam ob cauſam calumniam paſſus fuerit, quaſi Conſubſtantialitatem damnaſſet; diſſipantibus eiuſmodi rumorem (vt tradit Sozomen.) Eudoxio, & cæteris Aetianæ hæreſis fautoribus. Quod aūt inſuper Regula fidei cui ſubſcripſit, cætera licet Catholica, tamen ab hæreticis conſcripta eſſet; itemq; quod iiſdem hæreticis cōmunicaſſet; ac deniq; Athanaſij damnationi conſenſiſſet: (cuius tanta exiſtimabatur cauſa, vt qui in eam ſubſcriberent, in Nicænam pariter fidem ferre calculum viderentur:) ex his, inquam, factum eſt, vt à Catholicis exiſtimatus fuerit in hęreticam prauitatem ſubſcripſiſſe.

a *Soz. lib. 4. c. 14.*
b *Vigil. aduerſ. Eutych. lib. 5.*

XIII.

MINIME DICENDVS HÆRETICVS.

Cæterum quamuis in his eum grauiſſime deliquiſſe, inficiari nemo poſſit; tamen à fide Catholica defeciſſe, aut in hæreſim incidiſſe, nullus vnquam probabit. Longe enim aliud eſt dicere, Liberium damnaſſe Cōſubſtantialitatem, aliud vocem illam ſilentio ſuppreſſiſſe. Nam aſſeuerando Filium eiuſdem eſſe cum Patre Subſtantiæ, idem eſt ac ſi profeſſus eſſet Conſubſtantialem; etiamſi hæretici Subſtantiæ vocem in alium ſenſum inflecterent; quorum malitia nequàquam inuertere poteſt legitimum ſenſum qui natua & vſu vocibus ineſt: Sicut nec ob eam cauſam ꝙ iidem hæretici abutuntur diuina Scriptura, & ex ea hæreſes ſuas efformāt, Catholici eadem vti vetantur. Itaq; & ipſe S. Auguſtinus *c* aduerſus Paſcentium Arianum agens, ſæpe pollicetur ſe ſubſcripturum ipſius fidei, ſi nihil inueniret in ea quod aduerſaretur Catholicæ veritati, etiamſi nomen Cōſubſtantialis minimè profiteretur. Et hoc ipſo tempore, cum Aetius in Syria, & Photinus in Illyrico, diuinitatem à Filii Dei penitus reieciſſent; Eleuſium ac ſocios eius, qui profeſſi eſſent Sirmij vnam Filij cum Patre ſubſtantiam, habitos eſſe à noſtris Catholicos, teſtificatione conſtat Hilarij *d*, dum ait, præter Eleuſium & paucos cum eo, ex maiori parte Aſianos Epiſcopos, vere Deum neſciſſe: cum alioqui hic Eleuſius Epiſcopus Cyzicenus, ab Epiphanio *e* & aliis, vna cum Baſilio Ancyrano, inter Semiarianos adnumeretur; & à Sozomeno *f* inter illos recenſeatur, qui Liberio ob pacem Eccleſiarum perſuaſerit vocem Conſubſtantialis prætermittere, quo in eandem fidem ſimul conuenientes, aduerſus Photinianos & Aetianos bellum gererent: quibus ſic Liberius aſſenſus eſt, vt tamen quo Subſtantiæ nomini bene conſultum eſſet, Eccleſia (inquit idem Sozomenus) interdixerit omnibus, qui Filium Patri non ſubſtantia & cæteris rebus omnibus ſimilem aſſeuerarent.

c *Aug. ep. 174*
d *Hilar. de Synod.*
e *Epiph. hær. 73.*
f *Soz. lib. 4. c. 14.*

IX.

CONFICTA DE EO.

Ex quibus plane intelliges, non eſſe S. Hilarij, quæ in textu citatæ nuper Epiſtolæ Liberij ad Orientales, leguntur in incerto, & omni ex parte mutilato libello *g de Synodo Ariminenſi* ſub nomine Hilarij edito. Vbi n. profitetur Liberius, ſe recepiſſe Confeſſionem Sirmienſem à Demophilo Epiſcopo ſibi oblatam, iſta intexuit mira audacia qui exſcripſit,

g *Ap. Hilar. frag. lib. 1.*

[Quem quidem libellũ eſſe potius Hilarij Luciferiani, aut ſane hæc inſipida additamenta non eſſe Hilarij Pictauienſis, multis probabilib. coniecturis diſputat Card. Perron. in Reſp. ad Reg. Mag. Brit. li. 1. c. 27.]

ſcripſit: *Hæc eſt perfidia Ariana; hoc ego notaui, non apoſtata.* & paulo poſt: *Anathema tibi à me dictum Liberi, & ſociis tuis:* ac rurſum inferius: *Iterum tibi anathema, & tertio, præuaricator Liberi.* Præter enim quod iſta procul abhorrent, non dicam à modeſtia, ſed & à maieſtate Hilarij ſtyli; quomodo quis fingere poteſt iſta ipſius eſſe, quippe qui perfidiam illam Sirmienſem, non Demophili vel alterius alicuius ſuperius nominatorum, ſed Oſij & Potamij fuiſſe affirmat libro de Synodis? quam cum ipſe Demophilus, vna cum aliis ſuis Semiarianis, (nam & hunc ex numero Semiarianorũ fuiſſe, idem Hilarius, Epiphanius, Sozomenus, & alij teſtãtur) ſit magnopere deteſtatus; quis dicet eam ipſum obtuliſſe Liberio ſubſcribendam, & non potius ſuam ipſorũ Semiarianorum, quæ fuit (vt vidimus) Prima Sirmienſis nominata, quam & Hilarius cognouit eſſe Catholicam? At hæc modo ſufficiant pro defenſione conſeruatæ à Liberio fidei Catholicæ apud Sirmium: quomodo vero eandem poſtea integram vſque ad obitum cuſtodierit, videbitur inferius.

XV. Romam redire permittitur.

Poſt hæc autem geſta, addit Sozomenus Imperatorem dediſſe Liberio poteſtatem Romam reuertendi; & Epiſcopos Sirmij congregatos ſcripſiſſe literas Felici, qui in eiuſdem Liberij locum ſubrogatus fuerat, ac Clero Romano, vti Liberium reciperent, & ambo pariter Sedem Apoſtolicam adminiſtrarent: haudq; ita diu poſt mortuo Felice, ſolum Liberium Eccleſiæ illi præfuiſſe; id diuina operante prouidentia, ne Sedes Petri à duobus Præſulibus gubernata, vlla infamiæ macula aſpergeretur. Hæc Sozomenus. Sed quod ad Felicem pertinet; ſi fidem haberemus Libro de Romanis Pontificibus, ſic ibi dicitur decreta in Synodo Sirmiana reſtitutio Liberij, vt Felix depoſitus ceſſare iuſſus eſſet.

XVI. Reſpuitur à Rom.

a Hieron in Chron.

Rediens porro Liberius Romam, nequaquam (vt multi putant, decepti auctoritate eiuſdem Libri de Romanis Pontificibus) tunc detentus eſt in cœmeterio S. Agnetis; id enim poſtea alia occaſione contigit; ſed quod ait S. Hieronymus *a*, tunc quaſi victor in Vrbem intrauit. Verum qui expertus ante fuerat ab omnibus, iam quod adeo turpiter Conſtantio conſenſiſſet, omnium animos à ſe abalienatos inuenit: quippe qui cum antea Felicem, quod Romanæ Eccleſiæ ab Arianis præfici, viuente Liberio tunc Cõfeſſore, paſſus eſſet, exhorruiſſent; eidem iam, Catholicæ fidei vexillum aduerſus Liberij præuaricationem extollenti, ſeſe iunxerunt. Vnde traditur in prædicto Libro, magnam Romæ turbationẽ factam eſſe; ac plane perſecutionem excitatam à Magiſtratibus aduerſus eos qui non parerent literis Imperatoris pro Liberij reſtitutione conſcriptis: ita vt intra Eccleſiam presbyteri & clerici plures necarentur, & martyrio coronarentur, alij vero ab introitu Eccleſiæ vbi Liberius ſuos cõuocabat, atq; etiam à balneis publicis penitus abſtinerent, ne quoquo modo cum iis cõmunicarent. Tantus ab ipſis Apoſtolorum temporibus viguit in Clero & Populo Romano amor Catholicæ diſciplinæ, atq; odium in hæreticos, ac eis vel leuiter communione coniunctos! Porro inter clericos tunc Romæ paſſos, *Euſebij* presbyteri nomen meruit publicis *b* adſcribi Tabulis: qui à miniſtris Conſtantij intra cubiculum clauſus, illic menſib. ſeptem in oratione perſeuerans, fame conſumptus ſpiritum exhalauit.

b Martyrol. Rom. 14. Au.

XVII. Felicis exitus qualis.

Sed de Felicis exitu diuerſa plane reperiuntur ſcripta; dum in eodem libro de Romanis Pontificibus in Liberio ſcribitur, Felicem depoſitum in Synodo ab Epiſcopatu, habitaſſe in prædio ſuo via Portuenſi, & ibi in pace quieuiſſe: rurſumq; eodem libro in Felice habetur, ipſum ob damnationem Conſtantij, obtruncatione capitis martyrium conſummaſſe in ciuitate Cære: (ſic enim reſtituendum eſſe pro *Corona*, docet Martyrologium *c*. Eſt autem *Cære* ciuitatis in Faliſcis via Aurelia decimoſeptimo ab Vrbe lapide, vbi hactenus idem Felix vt patronus colitur:) corpus vero eius in Vrbem relatum, primo ad Thermas Traiani occulte ſepultum eſſe, inde à Damaſo presbytero, & aliis ipſius Felicis communionis clericis, tranſlatum ad baſilicam quam cõſtruxerat via Aurelia. At enim Marcellinus presbyter tradit, quod cum Liberio pulſo Clerus Romanus iuraſſet, ſe nullum creaturum Pontificem donec Liberius reſtitueretur *a*, & nihilominus quidam ex illis periuri effecti intruſiſſent Felicem; reuertente Liberio, Felicem Vrbe pulſum eſſe, paulo vero poſt fauore periurorum Romam reuerſum, moxq; iterum eiectum, demum Valentiniano & Valente Coſſ. (eſt is annus Domini trecenteſimus ſexageſimus quintus) migraſſe è vita. Hæc Marcellinus: qui fauens ſchiſmati Vrſicini cõtra Damaſum Felicis ſequacẽ, nihil de eiuſdem Felicis martyrio meminit: vel quod illud occulte eum ſubijſſe habeat Romanum Martyrologium, fortaſſe Marcellinum præteriit.

c Ibid. 29. Iul.

a [Habentur hæc eadem apud Hieron. in Chronico, in ingreſſu Liberij; proutea ope codicum ms. Annal. Põtacus ſuo loco reſtituit: cũ antea fœdiſſimo errore in impreſſis poſita eſſent ad lucẽ Epiſcoporũ Hieroſolymorum, quorũ proximè memineram Hieronym.]

XVIII. Cauſa mortis Felicis.

b Hilar. de Synod.
c Seuer. lib. 2.
d Lucif. pro Athan.
e Athan. de Synod.
f Socr. lib. 2. &. vlt. Niceph. li. lib. 9. c 50.

Cæterum cauſa illa, quæ in libro de Romanis Pontificibus aſſeritur damnationis Conſtantij per Felicem factæ, nempe quod ſecundo rebaptizatus eſſet ab Euſebio Nicomedienſi; minimè probari poteſt, tum quod nondũ hoc tempore Ariani rebaptizarent, ideoq; nec adhuc Eccleſia reſpueret Arianorum baptiſmum, vt S. Hieronymus aduerſus Luciferianos ſcribens teſtatur: tum quod conſtet aſſertione Hilarij *b*, Seueri *c*, atq; Luciferi *d*, Conſtantium his temporib. adhuc perſeueraſſe catechumenum; eundemq; Athanaſius *e* & alij *f* affirment, tempore mortis ab Euzoio Ariano Epiſcopo Antiocheno initiatum eſſe baptiſmo. At non hæc tantum, ſed & alia pleraq; in eodem commentario, cum in Liberio, tum in Felice habẽtur, quæ inter ſe diſcrepent, & erroris facile redarguantur. Quamobrem cum ingreſſus Felicis abſq; controuerſia à maioribus fuerit exiſtimatus iniquus, & de exitu ipſius eadem inter ſe pugnantia ſcripta nutent; accidit plane magna Dei prouidentia, vt cum temporibus Pontificatus Gregorij XIII. de emendatione Romani Martyrologij à viris eruditis ad hoc delectis frequentes haberentur conuentus; & de Felice non leuis controuerſia incidiſſet, expungenduſne eſſet ob vitioſum ingreſſum eius, vel abſq; martyrij titulo relinquendus, ac demum ob innumeras contrarias aſſertiones, idem Felix cauſa ferme cecidiſſet: accidit, inquam, eo ipſo tempore, vt cum in Diaconia SS. Martyrum Coſmæ & Damiani in Foro Romano, clam quidam altare ſuffoderent vt theſaurum inuenirent, quem acceperant ibi eſſe reconditum; in arcam marmoream inciderent, in cuius altero latere, tabulæ lapideæ interſtitio ab altero diſtincto, repoſitæ inuenirentur Reliquiæ SS. Martyrum Marci, Marcelliani, & Tranquillini; in altero vero corpus S. Felicis de quo agimus, vna cũ lapideo laterculo ibidem intus poſito hiſce literis exarato, Corpvs S. Felicis Papæ et Martyris, qvi damnavit Constantivm: quod contigit pridie eius diei, quo eiuſdem S. Felicis in Eccleſia natalis dies agi conſueuit quarto Calendas Auguſti, anno Domini milleſimo quingenteſimo octogeſimo ſecundo: quando opportune ipſemet viſus eſt admiratione omnium rediuiuus comparuiſſe, per ſe ſuam cauſam acturus, cum iam ſtylo contradicentium valde eſſet oppreſſus.

Martyriũ ſubiit pro fide Cathol.

XIX. Cauſa Felicis et Liberii.

Quod vero ſpectat ad ſeriem vniuerſam rerum geſtarum inter Liberium atque Felicem; admiranda prorſus in eis apparuit ſumma Dei prouidentia, qua ſemper Romanam Eccleſiam moderatus eſt. Quippe labefacto ex Arianorum communicatione, etſi non hæreſis participatione, Liberio; Felicem, antea eorundem communicatione coniunctum, excitauit ex aduerſo, ſicque ad pugnam roborauit, vt cum eos omnes, tum eorum Principem Conſtantium anathemate feriens, pro mercede coronam martyrij fuerit conſecutus. Quæ vero fertur Athanaſij nomine ſcripta ad Felicem ex Synodo Alexandrina Epiſtola, haud æquè probatur: ſiquidem ab eo tempore, quo exulante Liberio Felix ſedere cœpit, nullus plane locus vel tempus cogendæ Synodi potuit eſſe, Athanaſio in eremo latitante, atq; aliis Ægypti Epiſcopis pariter exturbatis: ſuntq; præter hæc alia multa, quæ ibi poſita minus arrident.

XX. Felix quando dicendus legitime ſediſſe Rom. Pont.

Et quod demum pertinet ad tempus ſedis Felicis; hoc quidem debet omnib. eſſe exploratum, totum illud biennium, quo ſedit cum Liberius legitimus Pontifex Berœæ exularet, nequaquam in numerum annorum eſſe computandum: ſed eius ſedis initium accipi debere, cum audita Liberij præuaricatione ipſe Felix (eius nominis Secundus, natione Romanus, Anaſtaſij filius) à Clero Populoque Romano legitimus Pontifex declaratus eſt hoc ipſo anno. A quo tempore quantũ ſederit, haud vllo modo probare

poſſumus,

poſſumus, quod Marcellinus tradit eum perueniſſe vſque ad Conſulatum Valentiniani atque Valentis; ſed potius ſediſſe annum vnum, menſes tres, totidemque dies, vt habetur in libro de Romanis Pontificibus. Huic enim ſententiæ conſentit Sozomenus, dum eum haud diu poſt reditum Liberij mortem oppetiiſſe tradit. Eique conſentaneum eſt, quod nonniſi vnam ordinationem feciſſe dicatur. Sed & quod tempus ſedis eius habeatur incluſum Pontificatu Liberij; vel ex eo quod eiuſdem ingreſſus fuerat vitioſus: inde factum reor, vt Optatus *a* Mileuitanus & Auguſtinus *b*, cum recenſent ſeriem Romanorum Pontificum, poſt Liberium, omiſſo Felice, mox Damaſum ponant.

a Opt. lib. 2. cont. Parm. *b Aug. ep. 165.*

XXI. Liberivs recedens ab Arianis, svsceptvs a Romanis.

Felice autem defuncto, nullus in locum eius ſubrogatus eſt, quod Liberius, abrupta penitus quæ recipiendæ ſedis cauſa interceſſerat cum Arianis communicatione, ab omnibus legitimus Romanæ Eccleſiæ Pōtifex, vt erat antea, cognitus & acceptus fuerit. Conſtatq; auctore Marcellino presbytero, eundem, ad tollendum Eccleſiæ Romanæ ſchiſma, eos qui à Felice fuerant ordinati, in clerum cum ordinibus & honoribus recepiſſe; factumque vnum paſtorem ouilis vnius. Riſu vero potius, quam redargutione, dignum eſt recentiorum quorundam *c* hiſtoricorum cōmentum, dicentium Felici fuiſſe ſuffectum *Leonem* quendam, in S. Hilarium parum æquum quem ſero accedentem ad Synodum, in pœnam, humi conſidere iuſſerit: ipſum vero diuina vindicta, eadem, qua Arius, pœna mulctatum, vna cum viſceribus animam efflauiſſe. Somniaſſe iſta putantur; cum tantæ rei, in tanto viro, in totius Orbis theatro confectæ, antiquorum nullus reperiatur aſſertor. At de Felice hactenus: de Liberio autem, eiusq; egregia fidei Catholicæ aduerſus Arianos ſuſcepta defenſione, rurſum inferius.

c Conrad. Alberſt. Herma. Cyg. qui refelluntur ab omnibus.

Fabvla de Leone svffecto in locvm Felicis.

XXII.

Verum hic de vtroque non omittendum; haud ita nos prædicta omnia de eis hoc anno recenſuiſſe, vt ſub eodem facta eſſe contendamus; ſed ad facilorem hiſtoriæ intelligentiam; cum alioqui & Synodum Sirmienſem in ſequentem annum propagatam eſſe, prolixitas rerum geſtarum admoneat; & Liberij in Vrbem reſtitutionem nonniſi eodem ſequenti anno contigiſſe, id maximè demonſtret, quod de immunitate clericorum Conſtantius promulgans edictum *d* octauo Idus Decembris iiſdem huius anni Coſſ. non ad Liberium, (vtpote qui nōdum Romam fuiſſet reſtitutus) ſed ad Felicem illud reſcripſit. Quod cum Mediolani datum ponatur; aliudque ibidem ab eodem Imp. pariter quarto Idus Nouembris eiuſdem anni, de confirmatione priuilegiorum Eccleſiæ Romanæ datum legatur; inde quoque apparet, ſic eundem Imperat. hoc anno & ſequenti (quod Ammianus teſtatur) Sirmij degiſſe, vt tamen ſe interdum Mediolanum conferret; ſub qua metropoli, lege Vatinia *e*, prouincia Illyrici poſita eſſet.

d l. 14. C. Th. de Epiſc. & Cler.

e Suet. in Iul. c. 22.

XXIII. *f Am. lib. 16.* Ivlianvs acclamatvr Avgvstvs. *g l. 5. C. Th. de malef.* *h l. 1. C. Th. de gladiat.*

Hoc item anno iiſdemque Coſſ. (vt conſtat Ammiani *f* aſſertione) Iulianus Cæſar ab exercitu acclamatus eſt *Auguſtus*, quod ſeptem Alemannorum Reges Gallias incurſantes viciſſet: quem tamen ipſe titulum tunc quidem recuſare ſimulauit. Iiſdemque Coſſ. Conſtantius Imp. aduerſus maleficios *g*, elementa turbantes, & manes accientes ad conficiēdos malis artibus inimicos, reſcripſit ad Populum; & contra gladiatorum *h* munera exhibentes, ad Orfitum Vrbi Præfectum. Sed & ſub eadem Orfiti præfectura, *Obeliſcus* omnium maximus Alexandria allatus, Conſtantij iuſſu erectus eſt Romæ in Circo Maximo, quem in eodem Circo fractum, iacentem, terra ſepultum, noſtro ſeculo Sixtus Quintus Pontif. Max. in Lateranum tranſtulit, ac Crucis vexillo nobilitatum Christi gloriæ conſecrauit.

* * *

IESV CHRISTI Ann. 358.

LIBERII Ann. 7.

CONSTANTII IMP. An. 22.

I. Concilia Arimin. et Selevc. decernvntvr.

Anno Christi trecenteſimo quinquageſimo octauo, Daciano & Cereale Coſſ. Imperator Conſtantius per legatos Ancyranæ Synodi (de qua dictum eſt anno ſuperiori) certior factus de Eccleſia Antiochena, Aetij hæreſi, quæ Filium Patri diſſimilem aſſeuerabat, grauiter ab Eudoxio, qui malis artibus eam Eccleſiam inuaſerat, labefactata; confeſtim aduerſus ipſum Eudoxiū ad Antiochenos ſcripſit, tanquam non à ſe miſſum; ac paulo poſt conſtituit Nicææ in Bithynia Cōcilium de Aetij hæreſi cogere. Sed cum deinde mutato conſilio, placuiſſet illud apud Nicomediam eiuſdem prouinciæ ciuitatem conuocare; interim dum Epiſcopi illuc properarent, ciuitate repentino terræmotu penitus collapſa, ipſiſq; etiam cunctis fermè hominibus extinctis vna cum Cecropio Epiſcopo Ariano; electa denuo à Baſilio Ancyrano ad conuentum agendum Nicæa, ab Imperatore probata eſt; ſed rurſum mox improbata, quod & illa ciuitas terræmotibus pariter afflictata in mœrore eſſet. Itaq; tandem opera Valentis, aliorumque Arianorum Aetij hæreſi patrocinantium, Synodus in duas partes ita diuiſa eſt, vt Occidētales Epiſcopi *Arimini*, Orientales *Seleuciæ* in Iſauria conuenirent: eo videlicet conſilio, quod timerent, ſi in vnum omnes Epiſcopi cōuenirent, fore vt Aetius damnaretur; ſperarent autem, vt vel cunctis ita ſeparatis, eius hæreſis facilius perſuaderetur; vel ſaltem ab altero conuentu ea minimè damnaretur. Tradit hæc omnia pluribus Sozomenus *a*.

a Soz. lib. 4. c. 13. & ſeqq.

II. *b Theod. lib. 2. c. 26.* Providentia divina in his rebvs gestis. *c Atha. de Synod.*

Cæterum fuiſſe conſilium Eudoxij, id per aulicos procurantis, vt Nicææ Synodus cogeretur, Theodoretus *b* eſt auctor: ſed (vt inquit) magna Dei prouidentia res terræmotu impedita fuit, ne cum in illa vrbe fidei Apoſtolicæ doctrina à ſanctis Patribus deſcripta fuiſſet, & alij iam ibi congregandi contrariam doctrinam conſcribere in animo haberent; ex ſimilitudine nominis, anſam Ariani arriperent ad fraudem. Sed & Athanaſ. *c* declarans veteratoriè quæſitam eſſe ab Arianis Synodi diuiſionem, quod metuerent ne ſi omnes in vnum conuenirent, damnāda forent omnia quæ hactenus impiè egiſſent; ſperarentq; ita inuicem à ſe diſiunctis, aliquid ſuffurari poſſe: ait tamē, id numinis prouidentia procuratum eſſe, vt in ſingulis Concilijs, hic quidem ſinceræ puræq; fidei ſententiæ apparerent, illic autem ſuſpecta incertaq; ingenia cum ſuis moribus ſeſe oſtenderent. At de iis Synodis dicetur anno ſequenti; cum in tanta rerum conflictatione de loco deligendo, anni huius tēpus inſumptum eſſe noſcatur. Nam & habet Socrates *d*, de conueniendo quoq; Tarſi Ciliciæ actum eſſe: & illud pro conſtanti vulgatum fuiſſe, Epiſcopos in Oriente Ancyræ conuenturos, in Occidente Arimini, Sanct. Hilarius *e* affirmat.

d Socr. lib. 2, c. 31. *e Hilar. de Synod.*

III. Dirvs Nicom. terræmotvs. *f Amm. lib. 17*

Porro Nicomediæ terræmotum contigiſſe iiſdem huius anni Coſſ. quinto Calendas Septembris, Socrates eſt auctor: quem Ammianus *f* breuiter quidem, ſed graphicè depingens, demum addit ſupereſſe potuiſſe ædium ſacrarum & priuatarum, hominumque partem maiorem, ni palantes abrupti flammarum ardores, per quinquaginta dies & noctes quicquid conſumi poterat exuſſiſſent. Scribens quoq; hæc eadem Sozomenus *g*, ſubdit *Arſacium* genere Perſam, olim ex milite qui leones Imperatoris nutriebat inſignem ſub Licinio confeſſorem, ac poſtea monachum factum, intra turrim Nicomediæ commorantem, vitæ ſanctitate & miraculorum editione conſpicuum, huius cladis venturæ per viſionem certiorem eſſe redditum; eamque clericis prænunciaſſe, vt preces pro illa auertenda Deo offerrent: ſed ludibrio habitum, ſe in turrim ſuam recepiſſe, ibiq; poſt cladem pronum, ſicut ſe cum orare cœpiſſet

g Soz. lib. 4. c. 15.

Arsacii mirandvs obitvs.

piſſet extenderat, mortuum repertum eſſe, cum (vt fama fuit) à Deo petiiſſet: vt ante mortem oppeteret, quam oculis cerneret calamitatem vrbis illius, in qua primo Christvm cognouerat, & Eccleſiaſtica diſciplina imbutus fuerat. Cæterum iiſdem diebus pares terræmotus horrendos per Macedoniam, Aſiamque, & Pontum, aſſiduis impulſibus oppida multa concuſſiſſe & montes, Ammianus ſcribit: auctorque eſt Sozomenus, ipſam quoque Conſtantinopolim in eiuſdem calamitatis ſocietatem veniſſe.

IV. Hilarivs qvo conſilio ſcripſerit de Synodis.

Cum igitur ſtatutum eſſet, Concilium Epiſcoporum Occidentalium Arimini celebrandum fore, ea de cauſa Hilarius in Phrygia exulans, vt Gallorum ſuorum fidei integritati hactenus conſeruatæ conſuleret, ad eoſdem *De Synodis* commentarium hoc ipſo anno conſcripſit, quo eos redderet de omnibus admonitos & aduerſus Arianorum fraudes munitos. Docet id ipſe eadem ſcriptione. Verum fuit & aliud eius exarandæ, ipſius conſilium. Nam cum Ariani diuiſi ab inuicem, acrius ferme inter ſe præliarentur, quam aduerſus Eccleſiam Catholicam, accidit (quod & ſuperius dictum eſt) vt cum vno eodemque nomine omnes dicerentur *Ariani*, tamen ex iis alii, qui ſe deteſtari præſeferrent Arii nomen, & diuinam in Filio Dei Subſtantiam vtcumque ſpecie tenus confiterentur, *Semiariani* ſint nominati, quorum principes eſſe videbantur *Baſilius* Ancyranus, *Eleuſius* Cyzicenus, *Siluanus* Tarſenſis, *Georgius* Laodicenus, *Macedonius* Conſtantinopolitanus, *Euſtathius* Sebaſtenus: & illi pauci qui ſubſcripti apud Epiphanium a reperiuntur Concilio Ancyrano: eratque illa eorum fidei profeſſio, quæ tum Antiochiæ in Encæniis, tum Sardicæ, tum etiam Sirmii primo loco edita fuit, ac poſtea Ancyræ declarata. Alii vero erant, qui in deterius prolabentes, nullam in Filio admittebant vocem diuinæ Subſtantiæ, vel omnimodæ cum Patre Similitudinis: quorum erant anteſignani, *Acacius* Cæſarienſis, *Eudoxius* Antiochenus, *Valens* Murſii in Pannonia, & *Vrſacius* Singidonis in Myſia ſuperiore Epiſcopus, atque alii his inhærentes, quorum factio longe ſuperiore copioſior erat. Accidit item in tanta errorum offuſa caligine, vt qui ſubſtantiæ Filii Dei aſſertores eſſent, à noſtris quoque in pretio haberentur, vtpote quod (vt ſæpius eſt dictum) nulla alia re viderentur à Catholicis differre, niſi quod vocem Conſubſtantialitatis non admitterent, quam Catholici mordicus retinerent, ad excludendas ambiguitates omnes, quæ in nomen ſubſtantiæ obrepere potuiſſent. Rebus igitur in hunc modum ſe habentibus, in odium & confutationem illorum qui Filium à Patre ſubſtantia diuiderent, ac proinde inter creaturas adnumerarent, Hilarius aduerſæ parti fauiſſe viſus, editas à Semiarianis diuerſis locis fidei Regulas, ea adhibita prudentia recitauit, & interpretatus eſt, vt quamuis ſecundum potiorem ſenſum eas demonſtret Catholicæ fidei conſentientes, tamen quod ſciret earum auctores ob Conſubſtantialitatis nomen cum Eccleſia Catholica minime communicaſſe, legentium iudicio relinquat, vtrum Catholicæ, an vero hæreticæ ſint, ideoque nihil diſputet, à quibus eædem ſingulæ editæ, vel qua occaſione, quaue mente compoſitæ fuerint.

Semiariani viſi Catholici, reſpectu Arianorum.

a Epi. hær. 73.

V. Antonii Magni transitvs. De cuius tempore vide quæ dicta ſunt ad an. 253. num. XVI.

Hoc eodem anno (nimirum Conſtantii Imp. vigeſimo primo nondum abſoluto, qui extenditur vſque ad vndecimum Cal. Iunii) ſanctus ille in toto Orbe conſpicuus Antonivs Magnus, decimoſexto Calendas Februarii ex hac vita in cæleſtem migrauit, cum iam quintum ſupra centeſimum vixiſſet annum, vt Athanaſius b & Hieronymus c teſtantur. Idemque moriens fidem Catholicam, & odium in hæreticos, diſcipulis ſuis egregie commendauit: his verbis, *Cuſtodienda eſt pia fides in* Christvm, *& Patrum religioſa traditio, quam ex Scripturarum lectione, & crebro mea paruitatis didiciſtis admonitu.* Et poſt alia: *Schiſmaticorum quoque & hæreticorum venena vitate, meumque circa eos odium ſectamini, quia Chriſti ſunt inimici. Scitis ipſi, quod nullus mihi nec pacificus quidem ſermo cum eis aliquando fuerit, propter eorum prauam voluntatem, & pertinax contra* Christvm *bellum.* Sed & eximios Catholicæ fidei defenſores volens exuuiis ſuis honorare, ita eas legauit, vt Athanaſio redderetur melotes ac pallium tritum, cui ipſe Antonius ſuperiaceret, quod ei nouum olim Athanaſius detulerat: Serapioni vero inſigni illi Thmueos Epiſcopo, alia melotes traderetur, ipſique chariſſimi eiuſdem Antonii diſcipuli, veſtimentum cilicinum ſibi haberent. Poſtea vero oſculantibus ſe diſcipulis extendens paululum pedes, mortem lætus aſpexit, ita vt hilaritate vultus eius, Angelorum ſanctorum, qui ad perferendam animam eius deſcenderant, præſentia noſceretur. Narrat hæc Athanaſius in ipſius Vita: qui & relictum ſibi ab eo legatum, tamquam magnam hereditatem ingenti gaudio ſuſcepit, & honore veneratus eſt. Sepultus eſt autem incognito loco, quod ita præcepiſſet, ne ſc. Pergamus quidam eius ſtudioſiſſimus, qui in illis locis ditiſſimus erat, ſublato ad villam ſuam eius corpore, Martyrium (hoc eſt, eccleſiam) fabricaret: non enim tanti ſe meriti eſſe rebatur, vt æque ſe Sanctis honorem ſibi in terris imperitiri vellet. Tradit hæc S. Hieronymus in rebus geſtis S. Hilarionis. Additque, Hilarionem cognito, licet longe abſentem, obitu Antonii, (quem olim quindecim tantummodo ipſe natus annos cum inuiſiſſet, largitus bona ſua pauperibus, & monaſticam vitam amplexus, ſanctitate vitæ & miraculorum editione factus eſt toti pene Orbi conſpicuus:) illuc magno labore iam ſenem ſe contuliſſe, vt anniuerſariam eius dormitionis diem eodem in quo defunctus erat loco, præuiis nocturnis vigiliis celebraret, quod pium officium, non tantum cæteri in Ægypto Orthodoxi, ſed etiam vniuerſa Eccleſia Catholica præſtare hactenus eidem Antonio non prætermiſit. Denique poſt eius obitum triennio clauſo cælo, elementa quoque eum luxiſſe fuit in ore piorum, quem & viuentem animalia venerata ſunt. De a Scriptorum porro eius monumentis, licet Athanaſius tradat nequaquam claruiſſe librorum ſcriptorum memoria, multas tamen ex munere conſtat ſcripſiſſe epiſtolas patria lingua: ex quibus ſeptem in Græcum tranſlatas fuiſſe, auctor eſt Hieronymus. b Res autem ab eo geſtas ſcriptas eſſe à S. Athanaſio, idem Hieronymus ac reliqui omnes affirmant: quas ex Græco Euagrius c Epiſcopus Antiochenus in Latinum conuertit. Sed & hoc ipſum à ſe quoque præſtitum, idem Hieronymus d teſtatur: qui dum ſententias ſententiis reddidit; Gelaſius e ab eo ſcriptam Antonii Vitam tradidit. Quomodo vero quæſitum corpus Antonii, inuentum tandem, ac primo Alexandriam, demumque in Gallias tranſlatum ſit, dicetur ſuis locis.

b Ath. in Vit. Anton.

c Hie. in Chr.

Testamentvm.

Sepvltvra.

Hilarionis prim... dia.

a Vid. Hier. in Vit. Pauli. Pri Eremi.

b Hier. de Scri Eccl. in Anto. & vide ſup. 343. poſt I.

c Ibid. in Euag.

d Id. ep. 101.

e Gelaſ. decr. de lib. auth.

VI. Conſt. Imp. debellat Sarmatas.

Hoc eodem anno Conſtantium Imp. Sirmio profectum aduerſus Sarmatas, iiſdemque debellatis Sirmium eſſe reuerſum, & *Sarmaticum* iterum appellari voluiſſe, Ammianus f affirmat. Inter alias vero ſanctiones hoc anno ab eodem promulgatas, illa magnopere pietatis conſentiens fuit, qua g Magos & maleficos quoſcumque, aut Aruſpices, Arioloſue, vel Augures, & Mathematicos, ac Somniorum diuinatores, quicumque in Comitatu ipſius Imperatoris vel Cæſaris fuiſſent deprehenſi, quacumque fulgerent dignitate, cruciatibus & tormentis ſupponi voluit: cum videlicet (vt ex hoc, aliiſque anno ſuperiori aduerſus eiuſmodi homines datis reſcriptis, coniicere poſſumus) odoratus eſſet Iuliani Cæſaris nocturnos magicos ſuſurros, quos in Galliis ſecreto exerceret, vt Eunapius & Ammianus teſtantur. Quo etiam pertinet, quod idem Ammianus g docet, Conſtantium anno ſequenti valde permotum eſſe aduerſus idololatras, qui contra leges ab eo ſæpius latas ſacrificarent, ac reſponſa quærerent, adeoque aduerſus eiuſmodi ſcelus ſeuerum ſe vindicem præbuiſſe, vt illos qui ad remedia quartanæ, vel alterius morbi, amuleta collo geſtarent, vel per ſepulchra errare comperti eſſent, iuberet ad ſupplicia trahi.

e Am. li. 17.

f l. 6. C. Th. de maleſ.

Exagitat magos, etc.

g Am. li. 19. prope fin. ap. Baroan. ſeq. nu. CXVIII.

IESV CHRISTI An. 359.

LIBERII An. 8.

CONSTANTII An. 23.

Anno Chriſti trecenteſimo quinquageſimo nono, Euſebio & Hypatio Coſſ. (quos fuiſſe germanos fratres, &

Conſtantii Imperatoris affines, auctor eſt Ammianus *a*) ab eodem Imperatore indicta eſt ad controuerſias de fide cōponendas OECVMENICA SYNODVS, quæ fraudulento (vt vidimus anno ſuperiori) Arianorum conſilio, licet non abſque diuina prouidentia, derepente ita diuiſa eſt, vt Orientales Epiſcopi SELEVCIÆ in Iſauria, Occidentales ARIMINI in Æmilia conuenirent.

a Am. lib. 19.

II. COLLIGITVR SYNODVS ARIMINI. *b Seu li. 2. hiſt.*

Vt autem de vtraque Synodo acturi, ab *Ariminenſi* auſpicemur, de eius conuocatione Seuerus *b* imprimis tradit, Conſtantium Tauro Præfecto imperaſſe, vt collectos in vnum Epiſcopos non ante dimitteret, quam in vnam Fidem conſentirent, promiſſo eidem Conſulatu, ſi rem effectui tradidiſſet. Itaque miſſis per Illyricum, Italiam, Africam, Hiſpanias, Galliaſque, Magiſtris Officialibus, accitos atque tractos quadringentos & aliquot amplius Occidentales Epiſcopos Ariminum conueniſſe; quibus omnibus annonas & cellaria dari Imperator præceperat. Sed id Aquitanis, Gallis, & Britannis, indecens cum eſſet viſum, repudiatis fiſcalibus, propriis ſumptibus viuere maluiſſe: tres tantum ex Britannia, inopia proprii, publico vſos eſſe, cum oblatam à cæteris collationem reſpuiſſent: ſanctius putantes Fiſcum grauare, quam ſingulos: atque ita in vtriſque egregium exemplum apparuiſſe. Hæc Seuerus. Et quod ad numerum Epiſcoporum ſpectat, Sozomenus *c* quoque teſtatur, conueniſſe Ariminum amplius quadringentos. Subdit vero Seuerus, ex eis non amplius quam octoginta fuiſſe Arianos, reliquos omnes fidei Catholicæ defenſores. Athanaſius *d* autem quinquaginta vel plures ex Arianis fuiſſe tradit, illorumque faciles principes Vrſacium, Valentem, Auxentium, Germanium, Demophilum, & Caium. Sed deprauatus eſt eius textus in epiſtola ad Africanos, vbi dicitur ducentos partium Catholicarum Ariminum conueniſſe: nam patet eorum extitiſſe numerum trecentorum & amplius, inter quos eminuerit Legatio miſſa à Liberio Papa, cuius *Vincentius* Epiſcopus Capuanus tantummodo nominatus habetur: qui (vt vidimus) ante communione Ariana labefactatus, ad meliorem poſtea frugem conuerſus, pro fide Catholica vna cum collegis in eodem Concilio aduerſus ingruentem Arianorum furorem ſtetit intrepidus.

c Soz. li. 4. c. 16 NVMERVS EPISC. *d Ath. de Syn.*

III. ACTA SYNODI.

Cum igitur Epiſcopi Ariminum perueniſſent, mox fit (inquit Seuerus) partium ſeceſſio, eccleſiamque Catholici obtinuerunt, Ariani tantum locum de induſtria vacantem orationis loco cœperunt. Conuenientibus autem in vnum omnibus ad rerum tractationem, lectæ ſunt literæ Imperatoris ad Synodum ſcriptæ: quas Sozomenus eiuſmodi fuiſſe argumenti declarat, vt primum de his quæ in fide ambigua viderentur, Epiſcopi deciderent, ac demum de cauſis Epiſcoporum, qui quererentur ſe vel iniuſte abdicatos eſſe vel in exilium miſſos, diſceptarent, deque criminibus quibuſdam Epiſcopis illatis accurate iudicarent, rebuſque omnibus pertractatis, decem vtriuſque partis ad aulam accederent, qui quæ acta eſſent Imperatori renuntiarent tunc adhuc Sirmii agenti. Hæc quidem Sozomenus ad omnes Epiſcopos tam Arimini quam Seleuciæ conuenturos, ab Imperatore ſcripta eſſe tradit. Sed cum Occidentales Arimini congregati fuiſſent, ait eos qui infenſo erga Athanaſium erant animo, commodum duxiſſe vti de illo nulla omnino inſtitueretur actio. Verum extat quoque in libro *e* de Synodo Ariminenſi, alia Conſtantii ad eamdem Synodum ſcripta epiſtola ſexto Calendas Iunias, qua omnino voluit, nihil in ea de Orientalib. Epiſcopis qui ſeorſum conuenirent, definiri à Patribus, & ſi quid in eos agerent, irritum fore declarauit.

e Ap. Hil. frag. lib. 2.

IV. SIRMIANA PROFESSIO PROPOSITA.

Cum autem quæri cœptum eſt de Fide, (inquit Sozomenus) Valens & Vrſacius poſtularunt, vt cunctæ aliæ Formulæ antea editæ antiquarentur, eaque ſola teneretur, quæ nuper Sirmii Latino ſermone, præſente, eamdemque approbante Imperatore, edita fuerat, quæ Filium Patri per omnia Similem doceret: neque vlla fieret in Deo mentio *Subſtantiæ*, multo minus *Conſubſtantialitatis*, quod eiuſmodi voces occaſionem diſſenſionum ſubminiſtrarent. Porro illa fidei Formula, quam tunc Valens in Synodo recitauit, ea ipſa eſt, quam tertio loco Sirmii editam eſſe, ſuperius *f* dictum eſt in Synodo Sirmiana ex Athanaſio & Socrate, qui eamdem recitant, ſimulque eius compoſitores ſugillant, tum quod ei Conſulem, menſem ac diem ſcriptionis apponentes, ſic notum omnibus fecerint, eam non ab initio in Eccleſia fuiſſe creditam, ſed tunc primum ab ipſis adinuentam: tum quod in ea Imperatorem, *Æternum* nominauerint, qui Filium Dei Æternum eſſe negarent. Cæterum quamuis eiuſmodi fidei profeſſionem à Valente propoſitam, Epiphanius *a* & Hieronymus *b* doceant non ita aduerſam extitiſſe Catholicæ Fidei, vt manifeſtam hæreſim contineret: tamen ab Athanaſio, tam hæc, quam omnes aliæ ab aduerſariis conditæ, in quibus nomen Conſubſtantialitatis Filii cum Patre non exprimeretur, vt hæreticæ ſunt repudiatæ, ea ſcilicet ex cauſa, quod abdicatione eius vocis, iam ad Arianam blaſphemiam apertus aditus videretur.

f An. 357. num. VII. *a Epi. hær. 73.* *b Hier. adu. Lucif.*

V. FIDES NICÆNA PROBATA ET ARIANA DAMNATA.

Qua etiam ratione in hac ipſa Synodo Ariminenſi, poſtquam ea formula recitata eſt, (inquit idem Athanaſius) cognita eſt pariter Epiſcoporum qui eam ſcripſerant vafricies, dum Catholicis proponentibus vt cæteræ cum Ariana damnarentur hæreſes, Valens & Vrſacius cum ſuis penitus abnuerunt: ſicque manifeſtarunt eos non ſincere, ſed ad abolitionem fidei Nicænæ illam profeſſionem ſcripſiſſe. Quapropter communi omnium Patrum decreto Nicæna fide comprobata, & ad omnia ſufficere iudicata, ab iiſdem Vrſacius, Valens, Germinius, Auxentius, Demophilus, & Caius, Arianorum coryphæi, pronuntiati ſunt hæretici, & ab Eccleſia ſubmoti. Hæc Athanaſius, *c* eademque Socrates, *d* Sozomenus, *e* atque Theodoretus, *f* à quibus ſingulis æque recitatur epiſtola Synodalis de iiſdem rebus in Concilio geſtis, ad Imperatorem per viginti Legatos Epiſcopos ſcripta, qua & miſſionem à Synodo petierunt, tamquam perfectis omnibus quorum cauſa conuenerant. Porro hanc Arianorum à Synodo factam damnationem contigiſſe duodecimo Calendas Auguſti, docetur in ipſa Synodi ſententia, quæ deſcripta quoque habetur in prædicto libello de Synodo Ariminenſi: cui & appoſita eſt damnatio hæreſis Arianæ, & aliarum omnium, eodem tempore à Patribus vndecim anathematiſmis publicata.

c Ath. de Syn. *d Soc. li. 2. c. 29* *e Soz. lib. 4. c. 16. 17.* *f Theod. li. 2. c. 18.*

VI. QVID INTER SYNODVM ET IMP.

At vero Vrſacius & Valens à Synodo damnati, Legatos ab eadem miſſos præuertentes, vehementer Conſtantium aduerſus eam commouerunt, quod reieciſſet Formulam fidei, quæ ipſo præſente Sirmii promulgata fuiſſet. Itaque Conſtantius nec Legatos in conſpectum ſuum admittens, poſt longas tandem moras ad Synodum per alios reſcripſit, excuſans quod occaſione ſuſceptæ aduerſus barbaros expeditionis, haud potuerit cum Legatis de rebus religionis conferre, ſed mandatum eis dediſſe, vt Hadrianopoli ad ſuum reditum expectarent, quo tunc animo à curis vacuo ipſorum legationem audiret ac cognoſceret. Tradit hæc Sozomenus: *g* ipſam vero Conſtantii epiſtolam Socrates *h* recitat: ſed & Theodoretus *i* tradit, hæc omnia conſilio Arianorum geſta eſſe, quod putarent Epiſcopos Arimini congregatos, tantæ moræ tædio affectos, deſiderio ad propria remeandi coactos fore vallum quod contra hæreſim ſtruxerant ſubuertere. Sed (ſubdit) fruſtra hic conatus ab illis ſuſceptus eſt: nam generoſi illi fidei propugnatores, aliam denuo ſcripſere ad Imperatorem epiſtolam, qua conſtanter affirmarunt ſe neutiquam à ſuis decretis velle diſcedere, idque Legatis ſuis & præcepiſſe, & ſcripſiſſe: Itaque rogarunt, vt tum benigne eoſdē audiret, tum ipſam Synodum dimitteret, vt ſinguli Epiſcopi ad regendas ſibi commiſſas Eccleſias redire poſſent, quam ipſorum epiſtolam idem Theodoretus recitat, necnon & Socrates.

g Soz. ibi. c. 18 *h Soc. c. 29.* *i Theod. c. 19. in fi.*

VII. CONCILIAB. NICÆN. IN THRACIA.

Ea porro ad Imperatorem allata, Ariani cum eius animum ad iracundiam concitaſſent, effecerunt vt plurimi Epiſcopi NICÆAM *Thraciæ* inuiti traducerentur, eorumque partem ob animorum ſimplicitatē callide circumueniendo, partem minis deterrendo, impulerunt, voces *Subſtantiæ* & *Conſubſtantialis*, quod offendiculum in Eccleſia parerent, ex fidei formula eximere, inque earum locum, vocem *Similis* ponere. Tradit hæc Theodoretus: *k* recitatque Fidei regulam tunc ibidem Nicææ Thraciæ editam quæ conſen-

k Ibid. c. 21.

tiens eſt in omnibus Sirmianæ tertiæ, niſi quod in Sirmiana dicatur Filius Patri *per omnia Similis*, in iſta vero tantum *Similis*. Sicque videas quibus lapſibus Ariani à fide Catholica ſemel excidentes, præcipites delati ſint ad ima, dum primò abiicientes vocem *Conſubſtantialis*, vt exoticam & peregrinam, nomen *Subſtantiæ* retinuerunt, deinde & hoc ablegantes, appoſuere *Per omnia ſimilis*, modo vero tantum *Similis*, ac denique (vt videbitur) vocem *Diſſimilis*, aliaſque demum hac tetriores vſurpare non ſunt veriti. Tradit vero Socrates, eo ipſos conſilio Nicææ Thraciæ conueniſſe, quo ſimpliciores homines ſimilitudine nominis *a* in errorem inducerent, tamquam ea fides illa eſſet, quæ Nicææ in Bithynia fuerat olim ſtabilita. Sed luctuoſum illud tunc accidit, quod teſtatur Seuerus, vt Legati quoque à Synodo Ariminenſi ad Conſtantium miſſi, (quos & ætate iuniores, & parum cautos fuiſſe dicit) illic otioſe agentes, ab eo fuerint compulſi ad eiuſmodi Nicænam Arianorum perfidiam ſubſcribendam, atq; cum iiſdē communicandū cuius ipſorū præuaricationis extant in volumine S. Hilarii Fragmentorum, Acta Synodalia eiuſdē Conuentus Nicææ Thraciæ.

a [Hæc tamen vrbs Thraciæ, nō *Nicæa* (quamuis ita ab Interpretibus Latinis appelletur) dicenda eſt, *Nicæ*: quomodo & ab Ammiano vocatur lib. 31. cap. 31. & 32. & à Socrate, Sozomeno, & Theodoreto νίκη: illa vero Bithyniæ, ab omnibus νίκαια.]

LEGATI SYNODI ARIM. COGVNTVR SVBSCRIBERE PERFIDIÆ ARIANÆ.

VIII.

b Seu. li. 2.

LAPSVS EPISCOP. ARIMIN.

Dimiſſis autem poſt hæc Legatis vt Ariminum redirent, Imperator (inquit Seuerus *b* Præfecto Tauro mandatum dedit, vt Synodum non ante laxaret, quam prædictæ conſcriptæ fidei conſentire ſe omnes ſubſcriptionibus profiterentur, ac ſiqui pertinacius obſiſterent, dummodo is numerus intra quindecim eſſet, in exilium pellerentur. Itaque licet regreſſis Legatis, fruſtra vim regiam cauſantibus, denegata fuerit communio, poſtmodum tamen compertis quæ decreta erant, paulatim plerique Catholicorum, partim imbecillitate ingenii, partim tædio hiemis, & ſeptem iam menſium moræ euicti, dedere ſe aduerſariis, iam poſt reditum Legatorum ſuperioribus, & eccleſiam (Catholicis inde detruſis) obtinentibus. Factaque ſemel inclinatione animorum, cateruatim in partem alteram conceſſum, donec ad viginti vſque numerus Catholicorum eſt imminutus, quorum conſtantiſſimi habiti ſunt *Fœgadius* Epiſcopus Agennenſis & *Seruatius* Tungrenſis Galli: ſed & hi cum minis & terriculis non ceſſiſſent, precibus & lachrymis à Tauro Præfecto paulatim infractiores redditi, ad extremū propoſita conditione euicti ſunt, dum videlicet Valens & Vrſacius, qui fidem Nicææ conditam Ariminum detulerant, admonentes eam ab Orientalibus auctore Imperatore prolatam cum periculo repudiari, nullumque finem diſcordiarum fore, ſi quæ Orientalibus placuiſſet, Occidentalibus diſpliceret, poſtremo obtulerunt, ſiquid minus plene ea Fide editum videretur; ipſi Catholici adderent quæ addenda putarent, ſeque iis conſenſum præbituros. Itaque conceptæ à Catholicis Epiſcopis Profeſſiones edi cœpere, in quibus primum damnatus eſt Arius, totaque eius perfidia, deinde Filius Dei Patri æqualis, & ſine initio, ſine tempore pronuntiatus. Tumque Valens, tamquam Catholicos adiuuans, ſubiecit ſententiam cui inerat occultus dolus, ſcilicet Filium Dei non eſſe creaturam ſicut cæteras creaturas. Fefellitque audientes fraus profeſſionis. Etenim his verbis, quibus ſimilis eſſe cæteris creaturis Filius negabatur, creatura tamen potior tantum cæteris pronuntiabatur. Ita neutra pars viciſſe ſe penitus, aut victam putare poterat, quia Fides ipſa pro Arianis, Profeſſiones vero adiectæ pro Catholicis erant, præter illam quam Valens ſubiunxerat, quæ tum non intellecta, ſero demum animaduerſa eſt: hocque modo Concilium dimiſſum, bono initio, fœdo exitu eſt conſummatum. Hæc Seuerus huius temporis auctor, de rebus poſtremis Arimini geſtis.

DOLVS VALENTIS EPIS.

IX.

c Hier. aduer. Lucif.

ACTA ARIM EX S. HIERONYMO.

Sed & S. Hieronymus *c* eadem illa, aliaque eiuſmodi ex ipſis Synodi Actis recitans, ait nomine vnitatis & fidei tunc infidelitatem ſcriptam eſſe, vt quidem poſtea agnitum eſt, nam illo tempore nihil tam pium tamque conueniens ſeruis Dei viſum eſſe; quam vnitatem ſequi, & à totius mundi communione non ſcindi, præſertim cum ſuperficies expoſitionis nihil iam ſacrilegum præferret; & ſonantibus pietatem verbis nemo venenum inſertum putaret. Sed cum poſt ſolutum Concilium Vrſacius & Valens, cæterique nequitiæ eorum ſocii cœpiſſent palmas ſuas iactare, dicentes ſe Filium non creaturam negaſſe, ſed ſimilem cæteris creaturis; tunc Vſiæ, ſiue Subſtantiæ nomen abolitum eſſe, tunc Nicænæ fidei damnationem conclamatam eſſe, totumque ingemuiſſe Orbem, & ſe Arianum eſſe miratum. Alios igitur intra ſuam communionem remanſiſſe, alios ad eos confeſſores qui ſub nomine Athanaſii exulabant, cœpiſſe literas mittere, nonnullos initam ſocietatem meliorum deſperatione planxiſſe, paucos vero errorem pro conſilio defenſaſſe. Hæc quidem Hieronymus.

X.

IN QVO DELIQVERINT PATRES ARIM.

At enim non quia Valens in hæreticum ſenſum verba illa detorſit, Catholici Epiſcopi in optimam ſignificationem ea interpretati, dicendi ſunt euaſiſſe hæretici: cum præſertim noſcatur, quod explicatio illa Arianorum, fuerit ſubdola potius cauillatio, quam quæ poſſet ex ipſa ſententia vere deduci: & maxime cum in eadem Profeſſione (vt Hieronymus ex ipſis Synodi Actis teſtatur) non ſolum dictum fuerit, Filium Dei non eſſe creaturam ſicut cæteras creaturas, ſed & expreſſe additum, eum ex Patre genitum ante omne omnino tempus, nec ei aliquid anteferri poſſe, quæ quidem omnino excludunt, vt Filius Dei quouis modo accepta dici poſſit creatura, cum omnem creaturam in tempore factam eſſe affirmare oporteat. Sicut igitur indignum eſt, tot Patres dicta ex cauſa aſpergere quauis leui macula hæreſis; ita nihilominus reprehenſione minime caruerunt, quod ſint paſſi ſilentio ſepeliri nomen *Subſtantiæ*, & vocē *Conſubſtantialitatis* in Nicæno Concilio ſtabilitam, tamquam ſcandalum inferentem omitti: vnde & turpis facta eſt illa ab Arianis de damnatione Nicænæ fidei conclamatio. Quamobrem quod S. Hieronymus ait, *Orbem ſe Arianum eſſe miratum*, haud ſic accipiendum eſt, vt quam adeo Catholici Arimini deteſtati erant, atque hactenus abominarentur, Arianam hæreſim crederent ſe inſcios nolenteſque eſſe complexos, (cum tamen nonniſi volens quis ſcienſque effici poſſit hæreticus:) ſed quod in noua fidei regula, Conſubſtantialitatis nomine prætermiſſo, atque Subſtantiæ pariter ablegato, viſi eſſent Nicænæ fidei proditores, diſiectaque munitione illa fortiſſima, qua Patres in Magno illo Conſeſſu, ſumma induſtria aduerſus quoſcunque Arianorum impetus, atque fallacias, Catholicam fidem muniſſent, iam fraudulentis eorumdem hæreticorum cauillationibus locum dediſſent, & ad inuadendam veritatem aditum patefeciſſent.

XI.

QVID SENTIENDVM DE SYNODO ARIMIN.

Quod autem Ariminenſis Synodi conſiderandæ, diuerſa fuerit diuerſorum ratio, inde quoque accidit, vt eadem ab aliis damnata fuerit vt impia, ab aliis probata vt Orthodoxa: rei tamen veritate perſpecta, nonniſi Catholica & ſumma laude digna meruit appellari, in qua Ariana fidei profeſſio Sirmii edita, & Arimini in Concilio recitata, omnium Patrum ſententia fuit exploſa, & Nicæna Confeſſio cunctorum ſuffragiis ſtabilita, & demum ei aduerſantes, cum cæteri Ariani omnes, tum qui præſto erant Vrſacius & Valens, ac ſocii, omnium ſententia anathemate damnati: quibus omnibus abſolutis, quorum cauſa vocati eſſent, Concilium pariter perfectum eſt, cum Patres qui conuenerant, de rebus geſtis, per Legatos & Synodalem epiſtolam, certiorem reddentes Imperatorem, vt ad ſuas Eccleſias ſibi redire liceret, miſſionem petierunt. Quapropter & illud Concilium, vt vere Orthodoxum, S. Athanaſius *a* ſæpius laudat, ac frequenter repetit; perperam ab Arianis pro ſe citari, in quo ſententiam damnationis accepiſſent: & S. Ambroſius *b* æque aſſerit, maiorem numerum Ariminenſium Epiſcoporum Nicæni Concilii fidem probaſſe, Arianaque decreta damnaſſe. Quæ vero poſt multos inter lapſos menſes, per vim & metum ab Epiſcopis extorta ſunt, à legitimo Ariminenſi Concilio à Patribus iure fuere diſcreta, eademque reiecta, quæ Athanaſius vocat *Recentiora Arimini*, in epiſtola ad Africanos, quam ad veritatem totius rei geſtæ aperiendam ſcripſit. Vt autem illa Recentiora auctoritatem obtinerent, eadem rata habuit Imperator, cum allata ſunt ad ipſum Conſtantinopoli tunc agentem in fine præſentis anni; atque Epiſcopis qui ex Synodo Seleucienſi venerant, tradidit ſubſcribenda: idque tanto ſtudio procurauit, vt quamuis (inquit Sozomenus *c*) ſe pararet poſtridie ad pompam celebrandam, quæ more Romano Calendis Ianuarii in creandis Conſulibus fieri ſoleret, tamen totum illum diem, & ma-

a Athan. de Syn. & ep. ad Afric. ſæpe.

b Ambr. ep. 32. ad Val. Imp.

c Soz. li. 4. c. 22.

gnam partem noctis ſequentis ea re conſumpſerit.

XII. *a Theod. lib. 2. c. 22.* LIBERIVS PP DAMNAT FORMVLAM ARIMIN.

Cæterum (inquit Theodoretus *a*) quod iſta fidei Formula ab omnibus veritatis athletis, & ab his potiſſimum qui verſus Occidentem habitabant, repudiata ſit, ſatis conſtare poteſt ex literis ab eiſdem ad Illyrios conſcriptis, quarum præcipuus auctor extitit *Damaſus*, in Eccleſiæ Romanæ primatu ſucceſſor Liberii, eiſdemque ſubſcripſerunt nonaginta Epiſcopi ex Italia & Gallia Romæ in vnum coacti. Ita Theodoretus, qui mox ipſam Damaſi & Synodi Romanæ epiſtolam ad Epiſcopos Illyrici ſcriptam recitat: in qua inter alia traditur, *numerum Epiſcoporum qui erant Arimini congregati, præiudicii vim habere non debere, præſertim cum Formula illa compoſita ſit, neque Epiſcopo Romano, cuius ſententia præ cæteris omnibus erat expectanda, neque Vincentio, neque aliis, ei conſentientibus, cumque illi ipſi qui in fraudem illecti à veritate deflexiſſe viſi eſſent, poſt ad meliorem mentem denuo traducti, plane teſtarentur hanc formulam ſibi magnopere diſplicere.*

b Soc. li. 2. c. 29 ad fi. c Soz. li. 4. c. 18 d Ruff. li. 1. c. 22.

Porro hunc Romanum Pontificem, quem Damaſus ait Ariminenſi Regulæ contradixiſſe, fuiſſe Liberium, Socrates *b* & Sozomenus *c* docent, dum aiunt, cum Imperator Vrſacio & Valenti poteſtatem dediſſet, contra Eccleſias omnia pro arbitrio admittendi, & eiiciendi eos qui fidei Ariminenſi ſubſcribere recuſarent, primum omnium Liberium Epiſcopum Romanum, quod ſe illi fidei aſſentiri denegaret, ab Eccleſia exturbatum fuiſſe: quamuis Socrates (ſecutus forte Ruffinum *d*) erret confundens exturbationem hanc cum exilio Berœenſi, in quod ante triennium Liberius eſt pulſus, & Felix in locum eius ſubrogatus.

XIII. *e Soz. li. 4. c. 10* LIBERIVS SEDE PELLITVR OB FIDEM CATHOL. *g Hier. aduer. Lucif. h Siric. ep. ad Him. ap. Bar. an. 357. num. LXXII.*

Longe vero accuratius Sozomenus duplicem eiuſdem Pontificis vexationem recenſet, priorem *e* ſcilicet illam, cum Mediolano exul in Thraciam amandatus eſt, & Felix in locum eius intruſus: poſteriorem *f* autem iſtam, cum eumdem Profeſſioni Ariminenſi ſubſcribere renuentem, Valens Epiſcopus mandato Imperatoris Eccleſia exterminauit. Quo quidem tempore neminem reperimus in locum eius ſubſtitutum Epiſcopum, ſed ab ipſo Liberio *Damaſum* presbyterum Vicarium eſſe relictum: quod habent veterrima illa, antiquitate corroſa, in multis deprauata, atq; admixtione & additione aliqua labefactata, Liberii Acta: ex quibus illud ſaltem non obſcure ſignificatur, eum ſic eiectum delituiſſe in cœmeteriis ſuburbanis, Nouellæ & Oſtriano nuncupatis, vbi manſit vſque ad Conſtantii obitum, quando (vt teſtatur S. Hieronymus *g*) reddita eſt pax Eccleſiæ, & ad ſedes proprias exterminati Epiſcopi redierunt. Quemadmodum & in Fragmentis S. Hilarii de Synodo Ariminenſi, haud obſcura eſt mentio de damnato Liberio ab Arianis in eodem Conciliabulo. Traditur enim, illos minime contineri potuiſſe ab eius condemnatione, licet à nonnullis producerentur eius literæ, quibus olim Athanaſium damnaſſet, & pacem cum Orientalibus iniiſſet. Vnde etiam eſt, quod Siricius *h* Papa ait, poſt ceſſatum Cõcilium Ariminenſe, miſſa eſſe à Liberio (quem *prædeceſſorem ſuum venerandæ memoriæ* nominat) decreta generalia, quomodo recipiendi eſſent hi qui ab Ariana hæreſi ad Eccleſiam Catholicam redire vellent. Quæ quidem omnia, manifeſta ſunt argumenta, Liberium, poſtquam ſolutus eſt ab illo primo exilio, receſſiſſe penitus ab Arianorum communione.

XIV. EPISCOPI CATHOL. MARTYRIVM PASSI.

Quod autem pertinet ad reliquos Occidentales Epiſcopos, ob non ſubſcriptã Fidem Ariminenſem, vexationẽ paſſos, ibidem Arimini tragœdia cœpit exordium. Nam eius ciuitatis *Gaudentius* Epiſcopus, qui poſt peractam legitimam Synodum, ingruente ibidem impietate, ad tempus exceſſerat vna cum aliis quibuſdam Epiſcopis, demum poſt Recentiora illa abſoluta, ad ſuam Eccleſiam rediens, Arianorum geſta damnauit, & Martianum presbyterum eadem labe infectum eiecit: quam ob cauſam Marciani Præſidis in ſe odio concitato, ab eius militibus ad ſuburbia eductus, fuſtium ac lapidum ictibus, martyrio glorioſus migrauit in cælum. Sed hæc fuſius eius Acta, ab illis diuerſa quæ ſpuria omnino habentur, in quibus ponitur S. Gaudentius ordinatus à Damaſo Papa, cum conſtet Damaſum ſedere cœpiſſe poſt Concilium Ariminenſe, cui Gaudentius interfuiſſe dicitur. Tradit quoque Marcellinus *a* presbyter, Epictetum Epiſcopum Centumcellenſem, crudeliſſimum Arianorum miniſtrum, ita ſæuiſſe in *Ruffinum* Catholicum Epiſcopum, vt eum ante rhedam ſuam tamdiu currere coegerit, quouſque ruptis præcordiis fuſo ſanguine expirauit, qui poſt mortem miraculis claruit.

a Marc. de Schiſm. Vrſin.

XV. DIVINA VINDICTA IN PERSECVTORES ARIANOS.

Verum pugnauit quoque pro defenſione Nicænæ fidei aduerſus perfidiam Ariminenſem, ſignis & prodigiis Deus. Nam cum inter alios ab Vrſacio & Valente exturbatos, *Maximus* Epiſcopus Neapolis in Campania durum exilium ſubire coactus, ſententiam anathematis tuliſſet in Zoſimum eius loco ſuffectum ab Arianis, eamdem haud paſſus eſt Deus inutilem exiſtere: ſed cum ex eo tempore coacto in eccleſia populo, Zoſimus peragere vellet Eccleſiaſticas functiones, inter ipſa ſacerdotalia verba (inquit idem Marcellinus) eius lingua protendi cœpit, nec valuit eam amplius reuocare intra oris meatum, eo quod contra modum naturæ extra os penderet, vt boui anhelo: cum vero egreſſus eſſet baſilicam, in officium lingua reuocata eſt. Hoc autem ipſum toties paſſus, quoties in eccleſiam intrare tentaret, ob eam cauſam tandem ceſſit Epiſcopatui, vt priſtinum linguæ officium ſibi integre redderetur. Itemque Potamon Epiſcopus Arianus (quem illum putamus, qui Potamius apud Hilarium dictus, auctor ponitur vna cum Oſio perfidiæ Sirmienſis:) cum ob præcipuam impietatem prædio à Fiſco donatus eſſet, dum ad ipſum inuiſendum ire feſtinaret, diuinam mox vltionem in via obitu repentino excepit. Et Florentius æque Epiſcopus, licet minime ſubſcripſiſſet, tamen quia cum Arianis communicaſſet, cum in conuentu plebis in ſuo throno ſederet, repente diuina virtute in terram eliſus eſt, ac palpitans foras ſublatus: cumque viribus iterum reſumptis, in thronum regreſſus eadem quoque paſſus eſſet, ac tertio denique id ipſum obſtinate pertentaſſet, tertio eliſus, ora diſtorquens miſere animam exhalauit. Narrat hæc omnia Marcellinus: cuius fides in quibus periclitetur, & ſuperius iam dictum eſt, & inferius rurſum dicetur ſuis locis.

XVI. DE CONCILIO SELEVCIENSI. *b Ath. de Syn. c Soc. li. 2. c. 31 d Soz. li. 4. c. 21 e Theod. li. 2. c. 27. f Epi. hær. 73. g Seu. lib. 2.* S. HILARIVS VOCATVS AD SYNODVM.

Nunc ad CONCILIVM SELEVCIÆ, eodem tempore quo Arimini celebratum, conuertenda eſt oratio: de quo imprimis Athanaſius *b*, Socrates, *c* & Sozomenus *d* tradunt, conueniſſe ad illud Epiſcopos Orientis numero centum ſexaginta, licet Theodoretus *e* centum tantum & quinquaginta ponat: quorum quadraginta tres Epiphanius *f* ſcribit fuiſſe ex parte Acacii. Etenim fuere & in hac Synodo Ariani inter ſe diuiſi, quorum alii nempe Acaciani Aetianorum conſortes, Chriſtum omnis cum Patre ſubſtantiæ expertem eſſe dicebant, reliqui vero, Semiariani dicti, diuinam cum Patre ſubſtantiam aſſerebant. Sed & tradit Seuerus, *g* S. quoque Hilarium Pictauienſem Epiſcopum, in Phrygia iam annum quartum in exilio agentem, compulſum à Præſide fuiſſe Seleuciam ire, non quidem aliquo præuio Imperatoris ſpeciali mandato, ſed generali tantum iuſſione, qua Præfectis omnes Epiſcopos ad Concilium cogere præceptum fuerat: Verum id nutu diuino accidiſſe tradit, vt vir diuinarum rerum inſtructiſſimus, cum de fide diſceptandum erat, intereſſet. Subditque, antequam in conſeſſum irent Epiſcopi, exploratam eſſe eiuſdem Hilarii & Gallorum fidem, quod de illis Ariani vulgaſſent, eos Sabellii fouere hæreſim: ipſum autem expoſita fide ſua, iuxta ea quæ Nicææ fuerant à Patribus conſcripta, Occidentalibus perhibuiſſe teſtimonium, ſicque Concilio adſcitum eſſe.

XVII. DISCORDIÆ INTER ARIANOS.

Porro cœpta eſt Synodus (vt ait Socrates) iiſdem huius anni Coſſ. ad quintum Calendas Octobris. Cuius Actorum præcipua capita, ſecundum dies ſingulos quibus ea geſta ſunt, idem auctor ex Sabini cõmentariis recenſet, quæ ferme eadem Sozomenus habet. Ipſo vero primo congreſſu magna contentio orta eſt, tum quod nonnulli diuerſorum criminum rei ad Concilium venire timentes, variis moræ cauſis adductis, in ſuburbiis Seleuciæ conſtitiſſent, (inter quos fuere Baſilius Ancyranus, Macedonius Conſtantinopolitanus, & Patrophilus Scythopolitanus:) tum

quod

quod multi ex iis qui ſimul in vnum conuenerant, de fide agi, alii contra de criminibus Epiſcoporũ prius inquiri debere contenderent, cum & allatæ eſſent ambiguæ literæ Imperatoris, quæ nunc hoc, nũc illud primo quærendum præciperet. Vnde factũ eſt, vt Cõcilium in duas partes diuiſum fuerit, quarũ alteri Acacius Cæſarienſis in Palæſtina Epiſcopus, Georgius Alexandrinus, Vranius Tyrius, & Eudoxius Antiochenus præfuere, quibus triginta dumtaxat alii adhæſerunt, alteri Georgius Laodicenus, Eleuſius Cyzicenus, & Sophronius, Pompeiopolitanus in Paphlagonia, quos alii complures ſecuti ſunt. Porro iſti nullam nouam fidei formulam ſcribendam eſſe cenſentes, eam quæ Antiochiæ in Encæniis condita fuerat, ſuis calculis atque ſubſcriptionibus confirmarunt: Acacius vero aliam à ſe compoſitam protulit, in qua abdicatis Conſubſtantialis & Subſtantiæ nominibus, Filius Patri non ſubſtantia, ſed tantummodo voluntate ſimilis aſſereretur. Cum vero agente Leona, Synodi Præfecto ab Imperatore miſſo, vtraque pars rurſum in vnum coiſſent, nec inter ſe de eiuſmodi formula conuenire potuiſſent, poſt multas digladiationes, quæ per quatuor integros dies agitatæ ſunt, ab eodem Leona Concilium dimiſſum eſt, negante ſe amplius eiuſmodi diſſenſionibus intereſſe velle, permittente tamen vt in eccleſia conuenirent de ſuis controuerſiis tractaturi.

XVIII. ARIANI EXCOMMVNICATI A SEMIARIANIS.

Itaque conuenientes in eccleſiam Subſtantiæ defenſores, (quibus Baſilius & Macedonius adhæſerunt) Acacium cum ſuis accerſerunt, vt tum de Cyrillo Hieroſolymorum Epiſcopo, quem idem Acacius iam ante biennium depoſuiſſet, tum de aliis reis, qui ad partes Acacii confugerant, decideretur: atque vbi ſæpius illi accerſiti non venerunt, tunc iidem Acacius, Georgius Alexandrinus, Vranius, Eudoxius, Patrophilus, & alii nonnulli à Subſtantiariis abdicati ſunt, aliiq; communione Eccleſiæ vſque eo interdicti, quoad crimina ſibi illata diluerent. Cum autem in locum Eudoxii, *Anianum* quemdam ordinaſſent Epiſcopum Antiochenum, idem mox Acacianorum opera à Leona in exilium miſſus eſt: qua de re conqueſti qui eum ordinauerant, cum nihil profeciſſent, dimiſſis cæteris, decem ex ſuis Conſtantinopolim legatos ad Imperatorem miſerunt, eum de his certiorem reddituros. Hactenus Socrates & Sozomenus de Actis Seleuciæ, ex Sabino tamen Macedoniano, qui librum de Synodis ſcripſit.

XIX.

Cæterum cum eumdem Sabinum parum fidelem extitiſſe recenſendis rebus à profeſſoribus Nicænæ fidei geſtis, idem Socrates *a* teſtetur, haud mirum videri debet, ſi de iis quæ ipſi Seleuciæ præſtiterunt, nullam habuerit mentionem: cum tamen inter has Arianorum & Semiarianorum conflictationes, Ægyptios Epiſcopos (excepto Georgio Alexandrino) conſtantiſſimos ſe ὁμουσίω, hoc eſt Conſubſtantialis, fidei defenſores oſtendiſſe, ſcribat Hilarius, *b* qui & ipſe eamdem tunc ibidem egregie propugnauit. Agit præterea de horrendis Acacianorum blaſphemiis in eadẽ Synodo prolatis, cum non contenti ὁμούσιον, & ὁμοιούσιον, nempe Conſubſtantialitatem, & Similitudinem Subſtanſtantiæ, à Filio reiicere, inſuper & Diſſimilitudinem damnarunt, ita vt Chriſtum Deo ſimilem non eſſe, ſed ſimilem Patri eſſe dicerent, eo videlicet ſenſu, vt Pater voluerit creaturam huiuſmodi creare, quæ ſimilia ſui vellet: idcirco Similem Patri eſſe, quia voluntatis eſſet potius Filius, quam diuinitatis: Diſſimilem autem Deo eſſe, quia neque Deus eſſet, neque ex Deo, id eſt de ſubſtantia Patris natus eſſet: Nihil enim ſubſtantiæ Dei ſimile eſſe poſſe, neque de Deo poſſe exiſtere generationem: Chriſtum autem puram eſſe creaturam ex nihilo factam, & idcirco nec Deum ei Patrem eſſe, nec ipſum eſſe Dei Filium, eoſque ex nominibus potius quam ex natura comparari: Nam ſi Filius eſſet, neceſſe eſſe vt femina ſit, & colloquium ſermonis, & compunctio coniugalis verbi, & blandimentum, & poſtremo ad generandum naturalis machinula. Hæc & alia eiuſmodi Hilarius, qui iure miſeras aures ſuas pronuntiat, quæ tam funeſtarum vocum ſonum audierint. Sed quæ poſt hæc ſubſecuta ſint, proſequamur.

a Soc. li. 2. c. 13.

b Hil. cont. Conſt.

HORRENDÆ ACACIANOR. BLASPHEMIÆ.

XX. SYNODVS CONSTANTINOPOL.

Cum igitur dimiſſa Seleucienſi Synodo, decem ab ea Epiſcopi legati miſſi eſſent ad Conſtantium, hos Acacius præueniens, præoccupauit pariter aures Imperatoris, qui & alioqui ſemper in ipſum Acacium viſus eſt propenſior. Itaque ex eiuſdem ſententia, hoc ipſo anno indicta eſt ab eodem Conſtantio (quem hoc anno Conſtantinopolim rediiſſe, Ammianus *a* quoque teſtatur) SYNODVS CONSTANTINOPOLITANA, ad quam feſtine conuocati ſunt ex proxima tantum prouincia (vt tradit Socrates *b*) Epiſcopi Bithyniæ, omnes numero quinquaginta. Quod quidem antequam ſolueretur Conuentus Ariminenſis contigiſſe, S. Athanaſius *c* non obſcure ſignificat, dum ait nouam fidei profeſſionem ſcriptam eſſe Conſtantinopoli, eamdemque miſſam ad eos qui Arimini conuenerant. Ex ſententia enim Acacianorum, ſcripta eſt tunc ibidem noua fidei Formula, quam Nonam numerat Socrates earum quæ poſt Nicænum Concilium ab Arianis ſunt diuerſis locis & temporibus in hanc diem conſcriptæ: ad quam illud impietatis additum eſt, vt præter abolitionem nominis *Vſiæ* ſiue *Subſtantiæ* in Filio Dei, damnatum ſit quoque ſilentio in Perſonis diuinis nomen *Hypoſtaſis*, ſiue *Subſiſtentiæ*. Recitant eam Athanaſius, Socrates, & Epiphanius. *d*

ARIANORVM.

a Am. li. 19.

b Soc. li. 2. c. 32.

c Ath. de Syn.

NOVA FIDEI FORM. ARIANOR.

d Epi. hær. 73.

XXI.

Altercationes autem Acacianorum cum Baſilio Ancyrano, & aliis legatis à Synodo Seleucienſi ad Conſtantium miſſis, ventilatas coram eo de fide, necnon de blaſphemiis Aetii atque Eudoxii ipſius patroni, Theodoretus *e* atque Sozomenus *f* fuſius narrant: quarum exitus hic fuit, vt Acaciani tum ipſum Aetium hæreſiarcham damnarint, vt ea ratione Catholici apparerent, (quem & Imperator in exilium amandauit in Phrygiam,) tum prædictum Baſilium, itemque Macedonium Epiſcopum Conſtantinopolitanum, Eleuſium Cyzicenum, Siluanum Tarſenſem, Euſtathium Sebaſtenum in Armenia Minori, & quoſdam alios, qui tam Seleuciæ quam ibi Conſtantinopoli iiſdem Acacianis aduerſati erant, depoſuerint ſpecie quorumdam criminum de quibus ſinguli accuſabantur, quæ iidem auctores recenſent, & in eorum locum alios ſubſtituerint: inter quos *Eudoxius* à ſede Antiochena in Conſtantinopolitanam translatus eſt, & Meletius Berœa Sebaſtam, Eunomius vero Eleuſio ſubrogatus, & Athanaſius quidam Baſilio, de quibus rurſum dicetur ſuis locis. Quo eodem quoque tempore, iterum abdicatus eſt Cyrillus Hieroſolymorum Epiſcopus, (iam antea ab eodem Acacio depoſitus) cum aliorum criminum prætextu, tum præcipue quod ſequeretur eos qui Filium Patri Conſubſtantialem aſſererent, (Hoc vero magnæ Cyrilli laudi cedit, illum ea de re ab Arianis in crimen vocatum eſſe.) & quod cum Acacio Cæſareæ Palæſtinæ Epiſcopo, de re Metropolitano diſſenſiſſet. Quo ſic abdicato, Epiſcopatum capeſſiuit *g Herennius*, cui ſucceſſit *Heraclius*, huic vero *Hilarius*, poſt quem tandem Theodoſii Imperatoris temporibus *Cyrillus* ſedem recuperauit.

e Theod. lib. 2. c. 27.

f Soz. li. 4. c. 23. 24.

AETII DAMNATIO.

DAMNATI SEMIARIANI AB ARIANIS.

g Id. c. vlt. in fi.

XXII.

Dum autem iſthæc agerentur Conſtantinopoli, extremo huius anni tempore (quod ex Sozomeno *h* ſuperius diximus) perlata eſt à Legatis poſterioris Ariminenſis Synodi, Profeſſio fidei illic ſcripta, quam iuſſu Conſtantii Imp. Epiſcopi qui Seleucia venerant, & qui aliunde Conſtantinopolim ad Synodum acceſſerant, pridie Calendas Ianuarias ſubſcriptionibus ſuis firmauerunt: adeo vt duplici fidei ſubſcripſerint, Ariminenſi, & Conſtantinopolitanæ, cum tamen inter ſe diuerſæ eſſent: quarum alteram in Oriente, in Occidente alteram (quod ridiculum plane eſt) voluit Conſtantius obſeruari. De hac vero Synodo Conſtantinopolitana, deque Epiſcopis in ea tyrannice damnatis, meminit ſæpe Baſilius *i* Magnus: & tam de ea, quam de Seleucienſi, pluribus agens Gregorius *k* Nazianzenus, luget ingentem cladem ex eiuſmodi Satanæ cõuentibus vniuerſæ Orientali Eccleſiæ illatam: cum præter expulſos Epiſcopos, alii ferme omnes vel minis vel fraudib. ad ſubſcribendum perfidiæ compulſi ſunt: inter quos dolet & patrem ſuum fuiſſe, gaudens tamen quod primus omnium reſipuerit, & multos alios ſuo exemplo reduxerit: commendans & hac in parte firmitatem in fide monachorum, qui ſe propterea ab Epiſcopis lapſis ſegregarunt. Sed & Catholicorum expulſionem Sozomenus, *l* argumenti magnitudine ſuperatus, ſummatim complexus,

h Id. c. 22. 23.

DVÆ FIDES DIVERSÆ EODEM TEMPORE SVBSCRIPTÆ.

i Baſ. lib. 1. aduerſ. Eunom. ep. 72. ad Euſt. & aliis.

k Greg. Naz. orat. in laud. Athan.

l Soz. li. 4. c. 26. in fi.

Fœdiss. facies Eccleſiæ huius temporis.

vna ferme periodo rem abſoluens, ait perdifficile eſſe omnes Epiſcopos & ſacerdotes, qui tum à ſuis ciuitatibus pulſi fuerunt, enumerare: ſiquidem nulla fuit gens Romano ſubiecta Imperio, ab hac calamitate libera. Quibus Orientis cladibus, ſi quis addat ruinam illam ſuperius recenſitam Occidentalis Eccleſiæ, facile conſentiet Ruffino, *a* dicenti, ea tempeſtate faciem Eccleſiæ fœdam admodum ac turpem fuiſſe, cum non ſicut prius ab externis, ſed à propriis vaſtaretur, nec niſi fugæ, præuaricationes, lapſus, ac ruinæ cernerentur, doleretque Eccleſia illius caſum, qui impellebat ad lapſum. Ad Orientales vero turbas & illud acceſſit, quod Epiſcopi qui ab Acacianis Conſtantinopoli depoſiti fuerant, ſe minime abdicatos agnoſcentes, haud deſtiterunt munia obire Epiſcoporum, ac clericos ordinare. Vnde magna ac plane incredibilis illa fuit facta confuſio, (quam Baſilius *b* memorat) dum vnius eiuſdemque ciuitatis diuerſæ communionis extiterunt Epiſcopi: eodemque ſchiſmate vna cum hæreſi ad poſteros propagato, mutuo perpetuoque bello cum ipſi, tum populi inter ſe conflixerunt.

a *Ruff. lib.* 1. *c.* 21.

b *Baſ. d. ep.* 72.

XXIII. Conſtantii inconſtantia taxatur ab Ethnicis.

Ad hæc autem quæ dicta ſunt de frequentiſſimis Synodis, ad mutandas fidei Regulas, ſuperioribus temporibus, hocque ipſo anno quatuor in ciuitatibus, à Conſtantio celebrari iuſſis, addimus corollarium ex Ethnico quoque ſcriptore Ammiano, *c* qui prauos Conſtantii mores recenſens, inter alia adſcribit ei crimini, quod Chriſtianã religionem abſolutam & ſimplicem anili ſuperſtitione confundens, in ea ſcrutanda perplexus, quam quam componendi gratia, excitauit diſſidia plurima: quæ progreſſa fuſius aluit concertatio verborum, vt cateruis Antiſtitum iumentis publicis vltro citroque diſcurrentibus, per Synodos, dum ritum omnem ad ſuum trahere conaretur arbitrium, rei vehiculariæ ſucciderit neruos. Hæc Ammianus. Fuitque pariter Iuliani *d* Apoſtatæ de eodem Conſtantio querela, eius tempore curſus publicos nimium fuiſſe fatigatos. Qui quidem in hanc diem ſumma Dei patientia in ſumma felicitate permiſſus agere, (adeo vt, quod dictum eſt ſuperius, ex optatis rerum ſucceſſibus ſanciret perfidiæ fidem,) cum iam ad imum impietatis ab Acacianis deduci paſſus eſt, inuerſa rerum alea, vſque in diem obitus habitus eſt poſthac infeliciſſimus. Ac primum quidem hoc ipſo anno aduerſus Perſas in Meſopotamia à Sabiniano Duce male pugnatum eſt, ac nonnulla ab illis Romanorum propugnacula capta: vbi tamen (inquit Ammianus *e*) inuentas Virgines, Chriſtiano ritu cultui diuino ſacratas, Rex Perſarum cuſtodiri intactas, & religioni ſeruire ſolito more, nullo vetante præcepit.

c *Am. li.* 21. *in fi.*

d *l.* 12. *C. Th. de curſ. pub.*

Rerum eius mutatio infelix.

e *Am. lib.* 18. *in fi.*

IESV CHRISTI An. 360.

LIBERII An. 9.

CONSTANTII IMP. An. 24.

I. S. Hilarius ab exilio relaxatus.

ANno Chriſti trecenteſimo ſexageſimo, Conſtantio Aug. decimum & Iuliano Cæſ. tertium Coſſ. ipſo anni exordio illud plane accidit admirandum, vt inter tot Eccleſiarum naufragia, proſcriptiones & exilia Epiſcoporum, de quibus dictum eſt anno ſuperiori, vnus S. Hilarius iam exul, in Gallias liber redire ſit permiſſus: cum alioqui aduerſus Acacianos, quibus valuit viribus, tum Seleuciæ, tum Conſtantinopoli (quo & ipſe Legatos Seleucienſes ſecutus erat) obniti conatus eſſet, atque ipſum Imp. grauiſſimis orationibus ſæpe perſtrinxiſſet. Is enim (inquit Seuerus *f*) vbi extremum fidei periculum animaduertit, Occidentalibus deceptis, Orientales per ſcelus vinci, tribus libellis publice datis audientiam Regis popoſcit, vt de fide coram aduerſariis diſceptaret. Id vero Arianis magnopere abnuentibus, poſtremo quaſi diſcordiæ ſeminarium, & perturbator Orientis, redire ad Gallias iubetur, abſque exilii indulgentia, nempe, vt vbicunque eſſet, reus haberetur exilii, quo iam antea fuerat ab Imperatore ob fidem Nicænam condemnatus. Hoc autem pro miraculo habendum eſſe, qui legerit libellos tunc ab eodem oblatos Imperatori, haud puto negabit.

f *Seu. lib.* 2.

II. De libellis ab eo oblatis Conſtantio.

Sed illud de iis ſciendum, tres eos libellos quorum meminit Seuerus, diuerſos eſſe à tribus illis qui extant pro defenſione fidei Conſtantio dati, vel aduerſus eum ſcripti. Siquidem illi (vt Seuerus declarat) ſupplices erant ad impetrandam Imperatoris audientiam, vt coram ipſo de veritate fidei cum aduerſariis diſceptaret: atenim ex tribus qui ſuperſunt, primum quidem ſtatim poſt exilium Occidentalium Epiſcoporum, Euſebii Vercellenſis & collegarum è Concilio Mediolanenſi, antequam ipſe Hilarius exularet, ſcriptum eſſe, tam ex eius contextu, quam ex iis quæ dicta de illo ſunt ſuperius, facile intelligi poteſt: qui ſic incipit, *Benignifica natura tua, &c.* Secundus vero ille libellus eſt, ſeu potius oratio, quam hoc anno coram Conſtantio habuit Conſtantinopoli, antequam ipſa Conſtantinopolitana Synodus, ob accuſationem plurium Epiſcoporum longius in hunc quoque annum producta, abſoluta eſſet, & cum adhuc (vt apparet) ſperaret ſe publice ab Imperatore audiendum: cuius exordium eſt, *Non ſum neſcius, &c.* Tertius demum eſt ille, qui incipit, *Tempus eſt loquendi, &c.* quem poſt præcedentem, hoc pariter anno dedit Imperatori, nempe (vt ait) quinto anno poſt exilia Epiſcoporum Occidentalium, licet perperam indita ei inſcriptio, dicat ſcriptum eſſe poſt Conſtantii obitum. Nam quem Hieronymus *a* tradit ſcriptum eſſe poſt mortem Conſtantii, deſiderari videtur: ſicut & ille, quem ait editum aduerſus Vrſacium & Valentem, continentem hiſtoriam Synodorum Ariminenſis & Seleucienſis.

a *Hie. de Scrip. Eccl. in Hilar.*

[De tertio iſto S. Hilarii ad Conſtantium libro, (qui primo loco in impreſſis codd. collocatus eſt) fueritne ante, vel poſt Conſtantii obitum conſcriptus, diſſentientes ſententias ita conciliari poſſe putauit Bellar. lib. de Script. Eccl. in Hil. ſi dicamus Hilarium ſcripſiſſe illum ex Gallia poſt reditum ab exilio, cum putaret Conſtantium adhuc viuere, ſed vere mortuus eſſet: quippe conſtat ex Seuero lib. 2. & Hieronymo in Chron. ipſoque Baronio, Hilarium rediiſſe in Galliam paulo ante quam Conſtantius moreretur, & quia res in tam remota regione geſtæ continuo reſciri non poſſunt, facile concurrere potuit finis ſcriptionis Hilarii cum fine vitæ Conſtantii.]

III.

Porro tertio eo libello Hilarius, cum vidiſſet adeo proſtratam Catholicam fidem, & perfidiam exaltatam, graſſantemque Imperatoris auctoritate impietatem, publica quam petierat audientia ſibi denegata, meliorum rerum deſperatione, ingenti zelo, intrepidoque animo, Imperatoris inconſtantiam acerrime exagitauit, atque perfidiam grauiter exprobrauit, *Antichriſtum* eum, & *lupum rapacem*, & *ſceleſtiſſimum mortalium* appellans, & alia id genus plurima vehementiſſimo ſpiritu in eum ingeminans: etſi nihil ei his profuturus, inde ſaltem promeriturus ipſe martyrium. Verum (vt diximus) magno Dei miraculo accidit, vt nihilominus ab Imperatore iuſſus ſit reuerti ad ſuos, quod quidem hoc ipſo anno vigeſimo quarto Conſtantii contigiſſe, & anno ſequenti in Gallias perueniſſe, S. Hieronymus *b* affirmat. Redeunti vero, Romamque primum aduentanti, S. Martin⁹ feſtinauit occurrere ex Gallinaria inſula maris Tyrrheni, in quam ſe receperat, vitam acturus ſolitariam, poſtquam in Illyrico primum, ac demum Mediolani pro fide Catholica ſæpe vincula & verbera, exiliumque ſemel ab Arianis paſſus eſſet, quod Seuerus *c* atque Sozomenus *d* tradunt, ſed cum iam Roma Hilarium abiiſſe comperiſſet, eum eſt ſecutus in Galliam.

Eiuſdem reditus in Gallias.

b *Id. in Chr. & adu. Luf.*

c *Seu. lib.* 2.

d *Soz. lib.* 3. *cap.* 13.

IV. Macedonius quid in Spir. S.

Cæterum quod omnium eſt hæreticorum, vt in deterius prolabantur, ſimulatque MACEDONIVS Epiſcopatu Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ abdicatus eſt, (qua de re egimus anno ſuperiori) quãuis de Filio diceret, eum Deum eſſe, & cum aliis rebus omnibus, tum ſubſtantia Patri ſimilem, tamen Spiritum ſanctum non eiuſdem cum Patre & Filio honoris participem eſſe docuit, ſed creaturam eſſe, vnumque ex Angelis & ſpiritibus miniſtris, gradu tantum à cæteris Angelis differentem. In cuius opinionis cum eo ſocietatem (inquit Sozomenus *e*) venere Eleuſius Cyzicenus, Euſtathius Sebaſtenus, & quotquot ab Acacianis Conſtantinopoli abdicati fuerant. Nam & *Baſilium* quoque Ancyranum eandem impietatem ſectatum eſſe, teſtatur Hie-

e *Id. li.* 4. *c.* 26.

rony-

a *Hier. de Scr. Eccl. in Baſil.*

ronymus *a*, eumq; Macedonianæ partis principem nominat. Addit vero Sozomenus, horum doctrinæ non exiguã populi multitudinem, tam Conſtantinopoli quam in finitimis prouinciis adhæſiſſe, quod iidem non male vitam inſtituerent, & monachiſmum imitari præſeferrent, ſed & oratione ad perſuadendum pollerent. Subditque de *Marathonio* olim Quæſtore: qui cum póſt multas collectas diuitias, relicta militia totum ſe contuliſſet ad curandos ægros, & pauperes ſubleuandos, ac demum vitam monaſticam Euſtathii Sebaſteni amplexatus eſſet: Macedonii hæreſim partim ſtudio partim pecunia adeo auxit, auctamq; fouit, vt eiuſdem hæreſis ſectatores à nonnullis *Marathoniani* vocarentur. Quod autem *Eleuſium* (vt ait Gregor. *b* Nazian.) ſuæ hæreſis auctorem aſſererent: id inde accidit, quod cum Macedonius in ſuburbiis Conſtantinopolis agens, haud diu poſt exceſſiſſet è vita *, Eleuſius poſt obitum Conſtantii, Cyzici præualens, ibidem eius ſectam in tantum propagauit, vt ipſam Cyzicenam vrbem Anaſtaſius *c* Nicænus *ciuitatem Macedonianorum* appellet, cum falſa quædam ſigna ac præſtigias Epiſcopi cuiuſdam Macedoniani recenſet.

Marathoniani hæretici.

b *Gr. Naz. ep. ad Nectar.*

* *Soz. l. 4. c. 25*

c *Anaſt. Nic. quæſt. 23.*

V. Athanaſius primus oppugnat hæreſim Macedon.

d *Athana. ad Serap. de Sp. S.*

Cum autem nouæ hæreſis increbeſcens fama peruaſiſſet quoque Ægyptum, ac de ea Serapion ille Magnus Epiſcopus Thmuenſis certiorem reddidiſſet Athanaſium adhuc in eremo latentem: mox Athanaſius *d* egregiam ad illum reddidit epiſtolam, qua primus omnium iacula intorſit in eiuſmodi monſtrum: vt quem acerrimum diuinitatis Filii vindicem Spiritus S. conſtituerat, idem quoque eiuſdem Spiritus eſſet vnius cum Patre & Filio ſubſtantiæ defenſor. Porro iſta blaſphemia ab Arianis quoque, qui Filium pariter blaſphemabant, auide ſuſcepta, vbicunque tam in Oriente quam in Occidente Ariana hæreſis diffunderetur, Macedoniana æque propagata eſt. Sic enim Donatum Epiſcopum Carthaginienſem partis ſchiſmaticorum, quod fœdus (vt dictum eſt) iniiſſet cum Arianis, teſtatur S. Hieronymus *e* ſcripſiſſe librum de Spiritu S. Ariano dogmati congruentem. Et S. Ambroſ. *f* eſt auctor, eoſdem Arianos è ſacris codicib. delere ſolitos teſtimonia de Deitate Spiritus S.

Ariani iidem et Macedoniani.

e *Hier. de Scr. Eccl. in Don.*
f *Ambr. 3. de Sp. S. 11.*

VI. Evdoxii Epiſc. Conſtant. impietas.

Sed quod ad Evdoxivm, fęcem hęreticorum omnium ſpectat, quem tanquam oſtentum Conſtantius Imp. in Eccleſia Conſtantinopolitana collocauit Epiſcopum, tantæ ipſe compertus eſt fuiſſe impietatis, vt cum Aetio & Eunomio paria de Filio Dei ſentiret, nempe eſſe Patri diſſimilem; ſicut ex Theodoreto dictum eſt ſuperius, cum actum eſt de Aetio. Evnomivs autem, licet ab Eudoxio aduerſus accuſatores ſæpe defenſus, (nam vt idem auctor *g* ſcribit, non ſolum ipſe Eudoxius occultabat ſcelus, ſed & ſuaſit quoque Eunomio vt blaſphemias ſuas ad tempus tegeret; fore aliquando vt eas magnifice propalaret:) tamen cum impius eſſe conuictus omnino fuiſſet, conſilio eiuſdem Eudoxii fugam arripiens, hæreſim quam fouerat verbis, (vt teſtis eſt Baſilius *h*) ſcriptis audacius promulgauit: ac inſignis impietate euaſit hæreſiarcha, impio Aetio magiſtro non impar. Quem cum Baſilius Galatam appellet, erroris arguitur Sozomen. *i*, dum eum Cappadocem patria fuiſſe tradit: quem quidem conſtat vixiſſe in Cappadocia.

g *Theodor. l. 2 c. 29.*

Evnomii hæreſiarchæ procacia, et impia dogmata.

h *Baſil. adu. Eunom. li. 1.*

i *Soz. l. 7. c. 17.*

VII.

k *Theod. hær. fab. lib. 4.*

Fuit autem homo, ſi quis vnquam alius, immenſo tumore mentis elatus: quem videlicet *k* Theodoretus ait auſum eſſe dicere, nihil ſe ex rebus diuinis ignorare, ſed ipſam etiam diuinam ſubſtantiam exacte noſſe: eandemque de Deo habere cognitionem, quam de ſeipſo haberet ipſe Deus: Sed & pariter alios omnes execrandæ illius ſectæ participes, aperte aſſerere ſolitos, ſe ita Deum noſſe, vt ipſe ſeipſum. Quorum inſuper horrendam blaſphemiam prodens Gregor. *l* Nazianzenus, ait eos aſſerere Filium æquiuoce tantum Deum dici, ac nominis ſolius participem eſſe: perinde videlicet ac animal pictum, animal nominetenus dicere conſueuimus. De Incarnationis vero incomprehenſibili myſterio, (quod teſtatur Gregorius *m* Nyſſenus) idem Eunomius affirmabat, Dei verbum non ſecundum ſubſtantiam, ſed ſecundum virtutes tantum humano corpori vnitum eſſe: Eundemque de origine & creatione animæ male ſenſiſſe, tradit. Et quem egregium recentiores hæretici gloriari poſſint ſe nactos eſſe doctorem, inſuper iactabat (vt auctor eſt Auguſtin. *a*) fidem quam ipſe prædicabat ſufficere ad ſalutem, etiamſi grauia atque enormia quis crimina perpetraret, atque in iiſdem perſeueraret aſſidue: itemque (quod addit Hieronymus *b*) SS. Martyrum reliquias, eiſdemque adhiberi ſolitum religioſum cultum damnabilem eſſe: eorundemque miracula, præſtigias eſſe Dæmonum. Docuiſſe pariter Anabaptiſmum, cum ſcilicet rebaptizaret eos qui in nomine ſanctiſſimæ Trinitatis baptizati eſſent, Epiphanius *c* ſcribit. (Quod & cæteris demum Arianis fuiſſe commune, docet Auguſtinus libro de Hæreſibus, & alii auctores. Quin & adeo infenſus fuit hoſtis Trinitatis, vt quælibet etiam ſigna, quibus illa repræſentaretur, amouerit, nempe (vt Theodoretus affirmat) trinam in baptiſmo fieri conſuetam immerſionem: illudque ridiculum in homine baptizãdo excogitauit, vt magna cautela ageretur, ne aqua baptiſmi alia membra quam quæ ſunt ſupra pectus abluerentur.

l Gr. Naz. or. 3. de Theolog.

m *Gr. Nyſ. 2. de anima, 6. & 12.*

a *Auguſt. de hær. c. 54.*

Recentior. hæreticorvm cvm Evnomio cognatio.

b *Hier. aduer. Vigilant.*

c *Epip. hær. 75*

VIII. Evnomii impvritas.

d *Ruff. l. 1. c. 15*

Sed qualis doctrina Eunomius, talis & vitę moribus extitit: quippe diſcipulus & ſcriba Aetii, aſſerentis abſq; peccato licere ſe carnis libidinibus quomodocunq; polluere. Vir (inquit Ruffinus *d*) corpore & animo leproſus, & interius exteriuſq; morbo regio corruptus. Magno vero Fidelium damno vitam longius propagauit: ſiquidem anno decimo quarto Theodoſii Magni adhuc ſuperſtes in Cappadocia agebat, quando S. Hieronymus ſcribebat commentariolum de Viris Illuſtribus: vbi & multa eum contra Eccleſiam ſcripſiſſe tradit: ei vero reſpondiſſe Apollinarium, Didymum, Baſilium Cæſarienſem, ac Gregor. Nazianzenum & Nyſſenum. Eiuſdem porro lucubrationes, non ſolum impias fuiſſe, ſed & plane inanes atque inſulſas, vtpote hominis dialecticis tantummodo ſophiſmatibus dediti, ſacrarum vero literarum admodum imperiti, Socrates *e* tradit, dum eius ſcriptorum monimenta recenſet: cui conſenſientia alii quoque ſcripſere, & inter recentiores Græcos late Suidas. Fuit denique legibus etiam Impp. Catholicorum damnatus, quod ſecreto conuentus ageret: vnde (inquit Theodore.) accidit, vt iidem Eunomiani dicti fuerint *Troglodytæ*: teſtaturque, ad ſua tempora in exiguum numerum eam ſectam redactam eſſe. Habuit vero diſcipulos, magiſtro impietate non impares, & inter eos *Vrbicum* Potentiuum, cuius meminit Athanaſ. *f*, & *Philoſtorgium g* ingenuem laudam ipſius præconem.

e *Socr. l. 4. c. 7.*

Troglodytæ hæretici.

f *Athan. de ſing. nom.*
g *Niceph. li. x. c. 29.*

IX.

h *Soz. l. 4. c. 27*

Eodem hoc tempore (inquit Sozomenus *h*) cum multi ſedem Antiochenam, vacantem per translationem Eudoxii Conſtantinopolim, magno ſtudio ambire cœpiſſent, eaque de re contentiones in clero & populo ortæ eſſent, quod ſinguli eum quem ſperabant ſecum fide conſenſurum, ad Eccleſiam gubernandam deligerent: percommodum viſum eſt Eudoxianis, *Meletium* Sebaſtia Antiochiam transferre, virum oratione & perſuaſione potentem, moribus ſpectatum, & cum ipſis iam ante opinione coniunctum: cuius æſtimatione fututum putabant, vt non modo ciues Antiocheni, verum etiam populi finitimi, & maxime Euſtathiani, qui fidei Nicænæ firmiter adhærebant, ad ſuam ipſorum ſectam allicerentur. Sed longe eos fefellit opinio. Nam vt Meletius venit Antiochiam, concione publice in frequentiſſimo vtriuſque partis conuentu habita, Filium eiuſdem cum Patre eſſentiæ palam aſſeruit: cumque Archidiaconus illius cleri accurrens, manu admota eius os obturaret; ipſe manu multo euidentius quam voce, ſententiam ſuam populo indicans, primum tres tantum digitos palam extendit, mox iiſdem compreſſis vnum ſolum porrexit, quo vnam Trinitatis eſſentiam ſignificaret. Cum vero rurſum Archidiaconus, ore dimiſſo manum Meletii comprehendiſſet; ipſe denuo oratione planiore ſuam declarauit ſententiam, populumque hortatus eſt decretis Nicæni Concilii adhæreſcere: ingenue teſtificatus, eos qui aliter ſentirent à veritate penitus aberrare. Quapropter Ariani grauiter in eum commoti, egerunt apud Imperatorem vt in exilium eiiceretur; ſedeſque Antiochia *Euzoio* deferretur, qui olim cum Ario ab Alexandro Epiſcopo Alexandrino abdicatus fuerat. Meletii autem fautores, ſe ab

Meletivs electvs Epiſc. Antioch. fidem Cathol. profitetvr.

Pellitvr, et Evzoivs svbrogatvr.

Arianis ſegregantes, conuentus ſeparatim egerunt: ſed tamen iis Euſtathiani, quãuis eandem fidem tenerent, communicare recuſarunt, quod Meletius ab Arianis creatus fuiſſet Epiſcopus, eiuſq; ſectatores à ſacerdotibus Arianis baptizati fuiſſent. Hæc apud Sozomenum. Eademque de concione à Meletio habita Epiphanius *a*, qui & ipſam integre recitat.

a Epip. hær. 73

X. b Socr. li. 2. c. 34.

Hallucinatur vero Socrates *b*, dum ſcribit Meletium ex ſede Sebaſtena tranſlatum eſſe Berœam, & ex hac ciuitate Antiochiam: cum potius Berœa in ſedem Sebaſtenam in locum Euſtathii depoſiti fuiſſet ſubrogatus, & inde communi decreto populi, conſentientibus in eius electionem tam Catholicis quam Arianis, quod vtraque pars eum à ſe ſtare putaret, Antiochiam accerſitus: impellente ad hoc Catholicos Euſebio Epiſcopo Samoſateno Orthodoxo, qui probe notum habebat Meletii animũ, quã rem geſtam narrans Theodoret. *c*, addit quod cum eiuſmodi commune populi Antiocheni decretũ de Meletii electione, apud eundem Euſeb. tanquam ſequeſtrem fuiſſet depoſitum: illudq; poſt eiuſdem violationem Ariani retrahere cupientes, ne eius teſtimonio argui fraudis poſſent, egiſſent apud Imperatorem vt Euſebio iuberet reddere: tamen iſtum nullis Imperatoris iuſſionibus, vel minis, induci ad id potuiſſe, adeo vt cum ad eum perterrefaciendum iuſſiſſet Imperator dexteram ei amputari, ipſe non dexteram ſolum, ſed & læuam extendens, iuſſerit vtramque abſcindi: Imperatorem autem, audita eius magnitudine animi atq; conſtantia, non ſolum eum illæſum abire fuiſſe, ſed & tum eum plurimum admiratum eſſe, & poſtea laudibus efferre non deſtitiſſe.

c Theod. li. 2. c. 31. 32.

EVSEBII SAMOSAT. CONSTANTIA.

XI. SYNODVS ANTIOCH. IN CAVSA MELETII.

Quod autem depoſitiones Epiſcoporum ab ipſis quoque Arianis abſque Synodo minime peragi ſolerent: plane demonſtrare videtur, eam quæ fertur SYNODVS ANTIOCHENA hoc tempore Conſtantii auctoritate celebrata, ad exauctorandum Meletium, & ſubſtituendum Enzoium: fuiſſe collectam: quamuis Theodoretus eam cum ipſius Meletii ingreſſu confundere videatur, cæterum in Chronico Hieronymi traditur, Meletium hoc anno vigeſimo quarto Conſtantii electum eſſe Epiſcopum Antiochenũ, & paulo poſt deiectum. Cum vero eadem Synodus celebrata ab omnibus ponatur ipſo Imp. Antiochiæ exiſtente: nequaquam ante initium anni ſequentis haberi potuit: quod Ammian. *d* ſcribat, Conſtantii Antiochiam aduentũ nonniſi circa finem huius anni contigiſſe. Itaq; & Socrat. *e* diſerte teſtatur, eandem Synodum habitam eſſe anno ſequenti Tauro & Florentio Coſſ. cum Euzoius ſedem Antiochenam ſuſcepit. Quæ igitur cauſa Meletii conuenit Synodus Antiochiæ, nouam rurſus fidem, eandemq; omniũ deterrimam condidit: quia nomen *Simile* ex Formulis Ariminenſi & Conſtantinopolitana eximentes, aſſeruerunt Filium Patri non ſolum ſubſtantia, ſed etiam voluntate, penitus Diſſimilem eſſe: atque item ex nihilo ortum, ſicut Ario iam ab initio placuerat. Fuere autem eis ſubſidio ſectatores Aetii, qui primus poſt Arium eiuſmodi vocibus palam auſus eſt vti. Vnde factum eſt, vt tum ipſe *Atheus*, ſiue *Impius* vulgo fuerit cognominatus, tum eius ſectatores *Anomiani*, & *Exucontii*, hoc eſt Filium Patri diſſimilem, & ex nihilo ortum aſſerentes. Habent iſta Socrates, & Sozomenus *f*: idque (vt apparet) ex Athanaſio *g*. Iamq; vides Lector, ex infelici radice Arianæ hæreſis, tot praua germina propagata: nempe Euſebianos, Photinianos, Eudoxianos, Acacianos, Eunomianos, Macedonianos, Aetianos, Anomianos, Exucontios: atque etiam *Pſatyrianos*, quorum meminit Theodoretus *h*; qui impie dixerunt, idem eſſe in Deo *Gignere* atque *Creare*: quibus & adiungit *Cyrtianos* atq; *Dulianos*, qui Dei Filium, Patris ſeruum phanatice prædicarunt.

d Am. li. 20. in fin. e Socr. li. 2. 35.

DETERRIMA FIDEI FOR. ARIANOR.

f Soz. l. 4. c. 28. g Ath. de Syn. HÆRESES EX ARIANA PROPAGATÆ. h Theod. hær. fab. li. 4.

XII. IVLIANVS ELIGITVR IMP. i Am. li. 20. k Id. lib. 19. 21. apud Baron. an. 361. n. 2. & ſeqq.

Sed quo tempore à Conſtantio adimitur diuinitas Filio Dei, eodem quoque ipſi Imperium abripitur; cum in Galliis Iulianus, à militibus alias acclamatus, Imperator eligitur: quod Ammianus *i* pluribus narrat; inſuperque nonnullas refert *k* viſiones, ſeu verius phantaſmata earum rerum quas vigilando ſibi effingebat, ipſi Iuliano noctu oblata, quibus velut impellente numine ſubire Imperium videri voluit: cuiuſmodi & alia ipſemet Iulianus ſcripſit ad Oribaſium magni nominis ſophiſtam. Nam & in ſe, ac penitus reluctantem, ab exercitu oblatum Augusti nomen & auctoritatem ſuſcepiſſe, idem ipſe in Miſopogone conteſtatur. Hiſce vero peractis celebrans Quinquennalia, diademate vſus eſt lapidum fulgore diſtincto: cum antea præ penuria torques aurea fuiſſet à milite capiti ipſius impoſita. Defunctamque inter hæc coniugem Helenam, Romæ in ſuburbano viæ Nomentanæ, vbi Conſtantina ſoror eius, Galli coniux, ſepulta erat, condi præcepit. Hæc apud Ammianum *a*.

a Id. lib. 21.

IESV CHRISTI AN. 361.

LIBERII AN. 10.

CONSTANTII IMP. AN. 25.

I. b Am. lib. 21. IVLIANVS SIMVLAT CHRISTIANVM.

ANNO Chriſti trecenteſimo ſexageſimo primo, Tauro & Florentio Coſſ. Iulianus Auguſtus (inquit Ammianus *b*) nihil interim de ſtatu rerum præſentium mutans) ſed animo quieto incidentia cuncta diſponens, paulatimque ſeſe corroborans; vt omnes, nullo impediente, ad ſuum fauorem alliceret, inhærere cultui Chriſtiano fingebat, à quo iam pridem occulte deſciuerat, arcanorum participibus paucis aruſpicinæ auguriiſque intentus, & cæteris quæ Deorum ſemper fecere cultores. Et vt hæc interim celarentur, feriarum die, quem celebrantes menſe Ianuario Chriſtiani *Epiphaniam* dictitant, progreſſus in eorum eccleſiam ſolemniter numine orato diſceſſit. Ita Ammianus.

II.

Cum vero inter hæc Conſtantius per ſecreta internuntia tentaſſet fidem Vadomari Francorum Regis, ſibi antea fœderati, vt eum in Iulianum armaret: idemque Rex officium omne ſuum per literas Conſtantio polliceretur: accidit vt literis Vadomari interceptis, re comperta idem captus, vinctuſque, à Iuliano in Hiſpanias amandatus fuerit, quando Iulianus mox victis barbaris, qui prope erant in armis; pro acceptis (vt ipſe putauit) à Diis beneficiis, placauit (inquit Ammianus) ſecretiore ritu Bellonam; habuitque ad exercitum concionem, & à ſingulis militare iuramentum exegit. Sic igitur cum appareat, Iulianum quandiu fuit in Gallia Deos ſecreto coluiſſe; erroris arguitur Zoſimus *c*, qui tunc in Galliis eum publice immolaſſe ſcribit. Quamprimum autem ſatis ſibi ineſſe virium vidit, & exercitum ad ſua vota in omnibus comparatum eſſe: quod clãculum agere ſolebat, iam palam in Illyrico facere non erubuit, Diiſque publice ſacrificare cœpit. Teſtatur enim id ipſe in epiſtola quam ad Maximum Epheſinum (quo ad omnem impietatem vſus fuerat pædagogo) ſcripſit cum ex Galliis perueniſſet ad Illyrios: iamque vltro citroque à Iuliano atque Conſtantio miſſis legationibus, iiſdemque caſſis redditis in apertum bellum progreſſa res eſſet. Ex quibus quidem Iuliani literis Ammianus *d* itidem redarguitur, cum ait non antea Iulianum ſe manifeſtum Deorum cultorem exhibuiſſe, quam cum perueniſſet Conſtantinopolim.

c Zoſ. lib. 3. PALAM DEOS COLERE INCIPIT.

d Am. l. 22

III. e Soz. lib. 5. c. 1 PRODIGIVM DE CRVCIB. APPARENT. IN VESTIM. MILITVM.

Eodem autem fines Illyrici ingreſſo, fertur (inquit Sozomenus *e*) vites poſt vindemiam circiter Vergiliarum occaſum, vuis acerbis minimeque maturis onuſtas viſas eſſe; roremque tum in eius, tum in comitum ſuorum veſtes, ex aere delapſum, ſingulis guttis ſignum Crucis impreſſiſſe, prodigium vero portendiſſe, Imperatorem immaturo ætatis ſuæ tempore periturum; religionem autem Chriſtianam cæleſtem eſſe, & omnes figura Crucis ſignari debere. Cæterum quantumlibet Iulianus viam ſibi, quocumque progrederetur, vi exercitus aperiret; tamen excuſationem quandam forinſecus obtexens, ne videretur eſſe tyrannus, (quod ei obiicit Gregorius *f* Nazianzenus) profectionem in Orientem inſtituiſſe iactabat, vt ſe purgaret apud Conſtantium de ſuſcepto Imperio; re vera autem vt totum Imperium ad ſe transferret. At vero Iulianus ipſe ea epiſtola, quam poſt mortem Conſtantii ſcripſit

f Gr. Naz. or. in Iulian.

ad Iu-

IVLIANVS SE EXCVSAT DE INVASO IMPERIO.

ad Iulianum auunculum, Iouem Solemque appellat, ſe Conſtantium occidere nunquam optaſſe; ſed itineri ſe accinxiſſe, vt Diis obtemperaret, ſalutem pollicentib. ſi progrederetur, perniciem autem ſi remaneret: itemque quod hoſtis iam appellatus eſſet, terrere eum duntaxat cogitaſſe, eoque pacto res ad colloquium aliquod mitius deducere. Porro Zoſimus ſcribit, Coſſ. Taurum & Florentium, cum audiſſent Iulianum in Pannoniam perueniſſe, fuga ex Vrbe ſe ſubduxiſſe, eoſq; ipſum in publicis memoriis deſcribi voluiſſe *Conſules Fugitiuos*: cum vero Naiſſum in Dacia perueniſſet, ibidemq; ſubſtitiſſet, accepiſſe nuntium de Conſtantii obitu.

CONSVLES FVGITIVI.

VI.

a *Am. lib. 21.*

SECVNDÆ NVPTIÆ CONSTANTII.

Qui quidem Conſtantius, cum hiemaret Antiochiæ, (vt Ammianus *a* eſt auctor) defuncta Euſebia coniuge, aliam nomine *Fauſtinam* ſortitus eſt; ex qua genita filia poſthuma, *Conſtantia* dicta, quam poſtea Gratianus Imp. vxorem duxit. Porro cum aduerſus Iulianum ſe bene putaſſet Occidentale Imperium muniuiſſe: ipſo primo vere aduerſus Perſas in Meſopotamiam irrumpentes, vbi & quaſdam iam munitiones occupauerant, mouens exercitum, peruenit Edeſſam, cum adhuc Iulianus moraretur in Galliis. Sed cum Iulianus ſuperatis montibus peruaſiſſet Illyricum, nuntii ad Conſtantium percrebuere certiſſimi, ipſum Italiam & Illyricum curſu celeri prætergreſſum, clauſtra interim occupaſſe Succorum, ac cita vndique præſtolantem auxilia, vt multitudine ſtipatus armatorum peruaderet Thraciam. Quo cognito mœrore offuſus Conſtantius, ſolatio vno ſuſtentabatur, quod inteſtinos ſemper ſuperauerat motus: communicato que cum ſuis conſilio, decreuit cum expeditione reuerti: eo maxime quod & Perſarum Rex ad propria reuerteretur. Interim vero nocturnis imaginibus territus, aliquando nondum penitus merſus in ſomnum, vmbram vidit patris obtuliſſe pulchrum infantem, eumque ſuſceptum & locatum in gremio ſuo, excuſſam ibi proieciſſe ſphæram, quam ipſe dextera manu geſtabat; quod quidem permutationem indicabat, licet interpretes placentia reſponderent. Ac poſt hæc iunctionibus quoque proximis confeſſus eſt, quod tanquam deſolatus ſecretum aliquid videre deſiiſſet, quod interdum affuiſſe ſibi ſqualidius æſtimabat: & putabatur genius eſſe quidam tutelæ ſalutis appoſitus eum reliquiſſe, mundo citius digreſſurum. Ferunt enim Theologi in lucem editis hominibus cunctis, ſalua firmitate fatali, huiuſmodi quædam velut actus rectura numina ſociari, admodum tamen paucis viſa, quos multiplices auxere virtutes. Iſtæc, & alia de his Ammianus: quibus (paucis demptis) concordat Chriſtiana religio.

FVNESTA VISIO EI OBLATA.

V.

PROFICISCITVR ADVERSVS IVLIANVM.

Paulo vero poſt de Conſtantii obitu agens; ingreſſus (inquit) Antiochiam feſtinando, ad motum certaminum ciuilium (vt ſolebat) auide ſurrecturus, paratis omnibus exire properabat, immodice renitentibus plurimis murmure tenus: neq; enim diſſuadere palam audebat quiſquã, vel vetare. Autumno igitur iam ſeneſcente profectus, cum ad ſuburbanum veniſſet diſiunctum exinde tertio lapide, Hippocephalum nomine, lucente iam die, cadauer hominis interfecti dextera iacens, capite auulſo, conſpexit contra occiduum latus extenſum: territiſque ominibus, finem parantib. fatis, deſtinatus ipſe tendebat (ita loquitur Ethnicus auctor) venitq; Tarſum; vbi leuiori febre contactus, ratuſq; itinerario motu imminutæ valetudinis excuti poſſe diſcrimen, petit per vias difficiles Mopſueſtiam Ciliciæ: egrediq; ſecuto die conatus, illabente morbi grauitate detentus eſt, paulatimq; vrente calore nimio venas, vt ne tãgi quidem corpus eius poſſet, iu modum foculi feruens, cum vſus deficeret medelarum, vltimum ſpirans deflebat exitium: mentiſque ſenſu tum etiam integro ſucceſſorem ſuæ poteſtatis ſtatuiſſe dicitur Iulianum: deinde anhelitu iam pulſante letali, conticuit, diuq; cum anima colluctatus iam diſceſſura, abiit è vita tertio Nonarum Octobrium, Imperii vitæq; anno quadrageſimo & menſibus paucis. Hæc Ammianus.

MORITVR.

VI.

Sed quod ait, Conſtantium vltimo elogio ſtatuiſſe Iulianum ſui Imperii ſucceſſorem: puto commentum Ethnicorum Iuliano fauentium excogitatum, quo à tyranni nomine ea arte redderent ipſum immunem. Nam S. Gregorius *a* Nazian. de Conſtantio tradit, ipſum inutili pœnitentia in extremo vitæ ſpiritu affectum, tria mala Principatu ſuo indigna agnouiſſe: Vnum, quod generi ſuo necem attuliſſet. Aliud, quod Iulianum Cæſarem creaſſet. Tertium, quod nouis fidei dogmatibus ſtuduiſſet: ſimulq; cum his vocibus è vita diſceſſiſſe. Sed vtcunq; hæc eius extrema ſe habuerint, illud exploratum habetur, morientem ipſum fuiſſe ab Euzoio Ariano Epiſcopo Antiocheno baptizatum: teſtante id Athanaſio *b*, & cæteris omnibus. Itaque cum & vixiſſe impium, & impie clauſiſſe diem extremum, maiorum omnium conſtet aſſertione: vnus quem diximus, Gregorius duabus illis luculentiſſimis in Iulianum ſcriptis orationibus, comparatione Iuliani eundem Conſtantium ſuper ſidera conatus eſt extollere: quod & putauerit pœnitentem obiiſſe. Nam alioqui, licet eum excuſet, haud tamen in fide Catholica non erraſſe defendit: quem à ſuis fuiſſe deceptum affirmat. Certe quidem ex edictis pro religione Chriſtiana, & aduerſus idololatriam, magiam, aliaſque eiuſmodi impietates, ac prauos mores promulgatis, non modicam meruit laudem; quem & egregia enituiſſe caſtitate, adeo vt nec aliqua potuiſſet aduerſa vel leui ſuſpicione pulſari, Ammianus affirmat. Quod autem pertinet ad alios eius probe compoſitos actus, necnon quæ eidem vitio vertebantur, atque de eius vultus effigie: habes hæc omnia fuſius ab eodem Ammiano recenſita.

a *Gr. Naz. or. in laud. Ath.*

MORITVRI POENITENTIA INVTILIS.

b *Athan. de Synod.*

GREG. NAZ. QVOMODO EVM LAVDAT.

VII.

c *G. Naz. orã. 2. in Iulian.*

d *Vict. in Iuli.*

e *Amb. l. 21.*

CONST. ÆTAS, ET IMPERIVM.

Cum autem ex eodem Gregorio *c* conſtet, fuiſſe Chriſtiano ritu ſepulturæ mandatum Conſtantinopoli; miramur dici eundem inter diuos eſſe relatum: niſi fortaſſe id Iulianus Ethnicus præſtiterit, ad abolendas contractas ex ingratitudine notas. Vixit (inquit Victor *d*: quem hoc ipſo anno Iulianus Conſularem præfecit Secundæ Pannoniæ, & ærea quoq; *e* ſtatua honorauit:) annos quadraginta quatuor: imperauit cum patre, fratribus, ac demum ſolus, annos triginta nouem: factus Auguſtus annos viginti quatuor expletos, octo ſolus, cum fratribus & Magnentio ſexdecim, Cæſar quindecim. Hæc cum ita legantur apud Victorem, deprauata eſſe noſcuntur. Illud autem certum eſt, Conſtantii Imperium inchoatum eſſe ab obitu Conſtantini, anno Domini trecenteſimo trigeſimo ſeptimo; vndecimo Calendas Iunii: productumque ad præſentem vſq; annum, quo ipſe obiit tertio Nonas Octobris: ſicque eundem imperaſſe poſt patrem, annos viginti quatuor, menſes quatuor, & dies quatuordecim.

VIII.

f *Epip. hær. 80*

MASSALIANI HÆRET.

Cæterum præter multiplicia aliarum hæreſum monſtra, quæ ſub eodem Conſtantio Eccleſiam vniuerſam peſſumdederunt, de quibus dictum eſt ſuperius: auctor eſt quoque Epiphanius *f*, MASSALIANORVM errores ab eiuſdem Imperatoris temporibus coaluiſſe in Meſopotamia: cui maiorem fidem præſtandam putamus, vt pote tunc viuenti, & aduerſus eandem hæreſim ſcribenti: quam Theodoreto, qui poſtea dixit, affirmanti temporibus Valentiniani atque Valentis Impp. prodiiſſe. Sed vt altius eius originem ex Epiphanio repetamus; fuit alia ſecta non ex Chriſtianis, vel Iudæis, Samaritiſve comparata, ſed ex Gentilibus, dicta *Euphemitarum*: qui cum plures Deos aſſererent, non niſi tamen vnum adorarent, quẽ dicerent *Omnipotentem*: ſolerentq; in publicis à ſe ædificatis oratoriis conuenire precum cauſa: qui & ſeipſos nominabant *Martyrianos*, quod cum Gentiles eſſent, à prouinciarum Præſidibus vexationem paterentur: ſed & *Satanianos*, propter cultum, quem exhiberent Satanæ, ne ab eo læderentur. Hæc de iis Epiphanius. At vero diuerſi plane ab eis ſunt, de quibus agimus, à precibus item dicti *Maſſaliani*: iidemq; *Euchitæ*, ſeu *Precatores*: quos & ſe *Spirituales*, reliquos vero homines *Carnales* dicere ſolitos, Theodoretus *g* affirmat: eoſdemq; prodiiſſe ex Chriſtianis monachis, qui ſolitudinem Meſopotamiæ incolebant: quorum nomina recenſet *h*, Dadoen, Sabbam, Adelphium, Symeonem, Hermam, & alios nonnullos.

EVPHEMITÆ MARTYRIANI HÆRET.

g *Theod. hær. fab. l. 6.*

h *Id. l. 4. c. 10.*

IX.

i *Luc. 18.*

MASSALIAN. DOGMATA, ET DELIRIA.

Iſti igitur illud primum iecerunt ſtruendæ impietatis fundamentum, vt quod Dominus *i* admonuiſſet ſemper orandum, cætera cuncta parui aut nihili facienda aſſererẽt: id affirmantes eſſe tanti momenti, vt ſolum ſufficeret ad omnes poteſtates aduerſarias ſuperandas. Ex quo imprimis

proue-

prouenit, vt quod erat monaſticæ diſciplinæ coniunctum opus manuum, penitus prætermitterent, quod iuſſiſſet Dominus *a* operari cibum qui non perit. Sed & ieiunium ignorabant; ſatis dicentes ſufficere ad mentem expurgandam, Orationem. Iidemq; ad preces coibant permixti mulieribus; quod à ſanctis Chriſtianorum inſtitutis penitus abhorrebat. Quin etiã nefandum illud dogma excogitaſſe Theodoretus affirmat, vt dicerent, Sacramenta Eccleſię nec prodeſſe nec obeſſe; ſed oratione tantum peccata laxari, dæmonesque fugari. Impieque iactabant, ſe habere baptiſmum ad inſtar nouaculæ; vt ſicut hæc pilos corradit, & tamen iidem ex radicibus iterum pullulant, ita poſt baptiſmum remaneret peccatum originale, ſed perpetua oratione peccati radix prorſus euelleretur. Habere item vnumquemque hominem, habitantem in ſe dæmonem, nec ipſo caruiſſe Apoſtolos: eum vero tantum oratione fugari: qua aiebant poſſe quoque effici homines impaſſibiles. Duas inſuper poſſidere homines animas, earumque alteram eſſe ſupercæleſtem: ſeque capaces eſſe corporeis oculis videndi ſanctiſſimam Trinitatem. Vnde accidebat, vt huiuſcemodi viſionibus, quæ per dæmonum illuſionem ſolerent fieri, vehementer delectarentur: quarum apparitionibus, ac quibuſdam rerum futurarum præſumptis reuelationibus, eo inſaniæ peruenerunt, vt non tantum dicerent ſe eſſe perfectos, ſed vel Angelum, vel Prophetam, immo & Chriſtum eſſe iactarent; reliquos autem indignos eſſe Chriſtiano nomine. Sed & repente ſaltabant, ac ſuper dæmones ſe ſaltaſſe iactabant; & digitis ſagittantium ſpeciem præſeferentes, ſe in dæmonem iaculari affirmabant: aliaque quædam faciebant ſimili furore plena: vnde etiam *Enthuſiaſtarum* nomen ſortiti ſunt. Hæc de iis Theodoretus.

a *Ioan. 6.*

X.
b *Damaſc. hær. 80.*
ALIÆ EORVNDEM IMPIETATES, ET LVDIBRIA.

De quibus etiam agens Damaſcenus *b*, multa addit de eorundem in mendicos, & alios quoſcunque egenos immanitate; quibus negabant aliquid dandum eſſe, ſed ſibi omnia ſuppeditanda, eo quod ipſi ſoli eſſent pauperes ſpiritu. Addit inſuper, ex dogmatis præſcripto fas eis fuiſſe iurare ac periurare. Docuiſſe item, ad libitum poſſe dirimi coniugia; ſuadereque filiis neglectum parentum, & ad ſibi omnia conferenda ſolitos exhortari: negaſſe pariter quenquam initiari ſacramentis, niſi ſuper quem viſibilis gratia Spiritus S. deſcenderet. phantaſticis enim huiuſmodi viſionibus à dæmone illudebantur, vt ſuper eos viſibili ſigno apparere videretur Spiritus ſanctus, cum præſertim ordinationes celebrarent; nam habebant ſacerdotes & Epiſcopos. Eoq; pertinet quod S. Auguſtinus *c* tradit, eos de purgatione animæ neſcio quam phantaſticam & ridiculam fabulam narrare ſolitos: porcam ſcilicet cum procellis ſuis videri exire de ore hominis quando purgatur, & in eum viſibili ſimiliter ſpecie ignem qui non comburit intrare. Maſſalianorum quoq; eam ſententiam fuiſſe S. Hieronymus *d* docet, vt dicerent poſſe hominem ad perfectionem, atque ad ſimilitudinem & æqualitatem Dei, humana virtute & ſcientia peruenire: ita vt aſſererent, ſe ne cogitatione quidem & ignorantia (cum ad conſummationis culmen aſcendiſſent) poſſe peccare. Quod vero ad habitum corporis ſpectat; eos comas muliebres producere, & ſacco conſpicuos incedere ſolitos, Epiphanius tradit indeque & *Saccophoros* nuncupatos eſſe, alias dicetur. Qui quidem haud viſi ſunt prætergreſſi Meſopotamiam, vel Syriam; occulte ſerpentes, eo quod expellerentur ab omnibus ſicubi detecti eſſent.

c *Aug. de hær. c. 57.*

d *Hier. dial. aduerſ. Pelag. in præf.*

XI.
MONACHORVM QVORVNDAM ÆGYPTIOR. FATVI ERRORES.
e *Matth. 15.*

Quod autem iidem dicerent, ab hominibus orantib. dæmones foras egredi per excrementa, ſputa, mucum, & alia; in memoriam reuocatur, his contraria conatum eſſe dæmonem ſuadere *Monachis quibuſdam Ægypti*; nimirum peccatum eſſe, eiuſmodi corporis neceſſaria excrementa egerere: abutentibus videlicet ſententia Domini *e*, qua dixit, Non quæ intrant per os, coinquinare hominem, ſed quæ exeunt. In quos iure inuehitur Athanaſius, ad Ammonem Archimandritam ſcribens: vbi etiam declarat, eo vſque progreſſam eſſe illam hæreſim, vt eadem ratione matrimonium quoque damnaret, quod in procreatione prolis è corpore progredi ſemen neceſſe eſſet. In horum pariter claſſem allegandi ſunt illi *Pſeudomonachi*, quos Sanctus Epiphanius in ſua Anacephalæoſi recenſet: quorum alii cum nullis penitus hominibus preces faciebant, & ob eam cauſam impudenter ſancta myſteria, licet laici eſſent, contrectabant: alii Epiſcopos ſeipſos conſtituentes, Epiſcopalia munia obibant: alii ſeipſos caſtrabant; alii propria auctoritate eos qui ex Arianis ad ſe accederent rebaptizabant; alii nulli prorſus communicare volebant; ac denique alii precabantur in vinculis. Quibus etiam longe tetriora videri poſſunt, quæ *Euſtathius*, ſiue *Eutactus*, hæreſiarcha docuit ſuos monachos. Sed quod de illis dictum ſit ſuperius in Synodo Gangrenſi, iam his decurſis, noui Imperatoris res geſtas inuiſamus.

[HIC INCIPIT TOMVS IV. ANNALIVM BARONII.]

XII.
IVLIANVS IMPERAT.

Conſtantio igitur defuncto, *Flauius Claudius* IVLIANVS cognomento APOSTATA, annos natus vndetriginta, vniuerſum Romanum Imperium ſolus obtinuit: perueniensque Conſtantinopolim tertio Idus Decembris, cum præ impietatis ſcelere Chriſtianis omnibus horrori eſſe debuiſſet: nulla de his impræſentiarum habita ratione, ab eiſdem vt conciuis fauſtis acclamationibus exceptus eſt, ac Senatus populique officiis obſequiiſque cumulatus; vt Ammianus *a* & Zoſimus *b* tradunt. Ipſum enim Conſtantinopoli natum, non hi tantummodo auctores, ſed Mamertinus quoque Conſul in Panegyrico ei dicto, aliique teſtantur. Qui autem à rudimentis pueritiæ primis (vt loquitur Ammianus) inclinatior fuerat erga Deorum cultum: quique, vt ipſemet *c* de ſe teſtis eſt, iam ante decennium à Chriſtiana religione deſciuerat, licet ob metum Conſtantii nonniſi ſecreto numina coleret: cum nuper (vt vidimus) impietatem eiuſmodi in Illyrico palam profiteri cœpiſſet: nactus iam liberas habenas Imperii, nihil antiquius habuit, quam vt collapſum ſub Conſtantino & Conſtantio eundem Deorum cultum (quorum beneficio aſſecutum ſe affirmare ſolebat Imperium) in priorem ſtatum reponeret. Ideoq; templis (vt aiunt *d*) aperiri iuſſis, inque illis ſacrificia immolari; exinde pariter cœpti ſunt feſti dies vbiq; ritu Gentium celebrari. Ipſeq; Iulianus ſanguine victimarum (quod refert Gregorius *e* Nazianz.) corpus abluens, Baptiſmi ſignaculum, in quantum potuit, deleuit; eodemq; manus profanauit, quibus ſacram Euchariſtiam ori admoturus acceperat. Ac deinde more maiorum Imperatorum, vna cum Imperio ampliſſimam Sacerdotii dignitatem ſuſcipiens, nec quid minimum in re tanta paſſus præteriri veteris obſeruantiæ, Summo Pontificatu initiatus eſt ſolemnibus Gentilium ritibus: quorum vanitatem & impuritatem Prudentius *f* graphice depingens, ſuis verſib. deridendam propoſuit. Illudq; inter cætera de eo prædictus Gregorius *g* narrat, ſufflationibus & reſufflationibus maxillas indecore inflantem, altaris ignem accendere ſolitum. Et quod omnium eſſet ſuperſtitioſiſſimus, voluit pariter (vt ſcribit Eunapius *h*) Eleuſioniorum ſacrorum Pontifex creari: Minoreſq; & ipſe, iam factus ſummus culturæ Deorum Pontifex, creans Pontifices, eoſdem in diuerſas prouincias diſtribuit.

a *Am. lib. 22.*
b *Zoſ. l. 3.*
c *Iulian. ep. ad Alexand.*
DEORVM CVLTVM RESTITVIT.
d *Am. ibi. Socr. l. 3. c. 1. Soz. li. 3. c. 3.*
e *Gr. Naz. or. 1. in Iulian.*
CHRISTIANITATEM ABDICAT RITV SOLEMNI
g *Prud. Periſteph. in Rom. hym. 10.*
h *Gr. Naz. or. 2. in Iul.*
PONTIFICATVM ASSVMIT.
i *Eunap. de Vit. Philoſ. in Maxim.*

III.
IVDICIO SVBIICIT MAGISTRATVS CONSTANTII.

His autem rebus geſtis Gentilium animos ſibi deuinciens, alia quoq; ratione Chriſtianis extitit grauiſſimus: dum quo infenſiſſimo animo in Conſtantium fuerat, eius aulicos & Magiſtratus, (non ſine magna Dei prouidentia, quod iſti in gratiam Conſtantii fauentes Arianæ hæreſi, magnis moleſtiis Catholicos affeciſſent) iudicio ſubiectos variis confecit ſuppliciis. Nam ex Ammiano accuratius hæc pertractante conſtat, inter alios Taurum huius anni Conſulem ordinarium, Palladiumq; Magiſtrum Officiorũ, Euagrium Comitem rei priuatæ, Saturninum ex Cura Palatii, & Cyrinũ ex Notario, in exilium pulſos: Florentium alterum Conſulem, qui ſe periculo opportune exemit, capitis crimine damnatum eſſe abſentem: Vrſulum vero Comitem Largitionum, Apodemium Agentem in rebus, & Paulum cognomento Catenam, viuos combuſtos: ipſumque Euſebium Eunuchum, Arianorum patronũ, in Deum impium, in ſanctos Epiſcopos contumelioſum, Præfectum Conſtãtii Cubiculi, ab ima ſorte ad vſq; iubendum Imperatori pene elatũ, pœnæ lethali addictum: omneſq; demũ aulicos vel capite, vel relegatione mulctatos: ac vehementius turbam illam Eunuchorum Palatinorum exagitatam: quibus etiam nequis ſuffragator accederet (vt Ammianus

affirmat)

affirmat) lege vetuit: ſanciuitque quod addit Socrates) vt illis qui paſſi eſſent ab eis iniuriam, facultates inique abreptæ redderentur, & ea potiſſimum, quæ iidem Eunuchi ex Deorum fanis expilatis ſibi vendicaſſent. Ciuitates pariter multiplicatis tributis ſub Conſtantio exhauſtas, ac pene deſertas, mœnibuſq; orbatas, ex ærario collata pecunia in priſtinum ſplendorem reſtituens, (quod Mamertinus publica oratione laudauit) plurimũ ſibi prouinciarum ſubditarum gratiam conciliauit. Sed & Romanæ Vrbi hoc anno ſumma penuria periclitanti, licet longe poſitum, mira celeritate abunde ſubueniſſe: idem auctor aſſerit. Ammianus inſuper, inutiles illum Palatii expenſas reſecaſſe. Hiſq; omnibus effecit, vt qui ob impietatem videri poſſet intolerandus, etiam diligeretur à multis.

MVNIFICENTIA EIVS ERGA PROVINCIAS.

XIV.

EPISCOPOS EXVLES REVOCAT.

Quin & magnam inde ſibi laudem comparauit apud optimos quoſque, quod exulem diu pacem Catholicæ Eccleſiæ reſtituit, ab acerbiſſima illa tot annis per Arianos perſecutione fugatam; non modo Epiſcopis à Conſtantio damnatis exilio, ad ſuas Eccleſias redire permiſſis, (quod teſtantur Hieronymus *a*, Socrates *b*, Sozomenus *c*, Theodor. *d*:) ſed & aliis pariter religionis cauſa exulibus relaxatis. Verum, quod fidem facit hæc illum non amore Catholicorum præſtitiſſe, ſed vel beneficentiæ in quoſcunque affectatione, vel odio Conſtantii eiuſq; miniſtrorum, quorum auctoritate Catholici vexati fuerant; is nulla habita ratione exulum, cum & plures etiam hæreticos, ſed qui Arianis haud in omnibus conſentirent, Conſtantius proſcripſiſſet, ex æquo omnes iuſſit exilio relaxari: interque illos, Atheum Aetium, ad quem extant eiuſdem Iuliani literæ, eum in memoriam priſtinæ cognitionis & amicitiæ in Regiam accerſentis. Sicut etiam Nouatianorum *e* eccleſiã ab Eleuſio Cyziceno Epiſcopo Ariano dirutam, per eundem propriis ſumptibus intra bimeſtre ſpatium, grauiſſima mulcta præſcripta, refici mandauit. Et omnib. quos ab exilio reuocauit, etiam bona ſua reſtituit: ſanciuitque, nequis Chriſtianos vel iniuria afficeret, vel ad immolandum inuitos traheret: veritus (vt creditur) ipſo ſui aduentu cum illis aperto Marte pugnare, quos ſciret impleſſe multitudine Romanum Orbem. Ideoque vt hac etiam parte gratus illis eſſet, inter Chriſtianæ religionis Epiſcopos conciliatorem ſe geſſit *f*: fruſtraque in Palatium vocatos, ac de his monitos, ſuo ipſorum omnes reliquit arbitrio. Inde autem captans occaſionem Chriſtianis detrahendi, quod adeo pugnaciter inter ſe altercarentur: reddidit inſuper eoſdem in epiſtolis & colloquiis ſuis, *Galilæorum* nomine contemptibiles, & expilatione iam facta templorum exoſos; multis præterea artibus in Chriſtianam religionem ſenſim inſurgens. Contra vero Gentilium ſacerdotibus *g* priſtinos honores reddidit, omniſque generis immunitates decreuit. Et vbique iam abrogatis Conſtantii Magiſtratibus, aliiſque ex animi ſui ſententia ſubrogatis: tandem omnibus rebus ad ſecuritatem Imperii ſtabilitis, ſerio cœpit excogitare modos, quibus Chriſtianam religionem funditus euerteret.

a *Hier. adu. Lucif. lib. 2.*
b *Socr. l. 3. c. 4*
c *Soz. li. 5. c. 2.*
d *Theod. l. 3. c. 4.*
e *Soz. l. 5. c. 5.*

LABORAT PRO PACE ECCLESIÆ.
f *Ammia. l. 22.*
g *Soz. li. 3. c. 3.*

IESV CHRISTI AN. 362.

LIBERII AN. 11.

IVLIANI AN. 1.

I.

ANNVS Chriſti trecenteſimus ſexageſimus ſecundus, Eccleſię admodum ærumnoſus, Conſules habuit Mamertinum atque Neuictam. Hicque eſt *Mamertinus* ille, cuius ad Conſulatum indigniſſime (vt docet Ammianus *h*) adſciti, extat de Gratiarum actione oratio panegyrica, qua laudes noui Imperatoris adulatione nimis prædicauit. Cum vero ex more ab eodẽ Conſule publica munera ederentur, eiſq; intereſſet Iulianus Auguſtus, nuntiato *Maximi* Philoſophi, quem literis ex Aſia accerſiuerat, aduentu: idem Imperator (inquit Ammian. *i*) exiliuit indecore: & qui eſſet oblitus, effuſo curſu è veſtibulo longe progreſſus, oſculatum, ſuſceptumque, reuerenter ſecum induxit, per oſtentationem intempeſtiuam nimius captator inanis gloriæ viſus. Erat hic Maximus philoſophus Cynicus, idemq; magus, quo (vt alias dictum eſt) vſus in philoſophicis facultatibus, præceptorem etiam habuerat impietatis: ideoque, quod ipſius diuinationibus Imperium acceptum ferret, ab eo totus pependit, & quem magis coleret habuit neminem vt ex variis eiuſdem Iuliani ad eum epiſtolis, ipſiuſq; Maximi Vita ab Eunapio deſcripta, ſatis apparet. Cęterum diuerſus hic eſt ab illo alio item *Maximo Cynico*, qui ſub Theodoſio Imp. S. Greg. Naz. negotium Conſtantinopoli faceſſiit: ille quippe patria fuit Alexandrinus: hic autem Smyrnę natus, Epheſius dictus eſt, quod ibidem diutius egerit: quem nonnulli perperam Tyrium dixerunt. *Maximus* enim *Tyrius* cuius extant conciones, Philoſophus fuit Platonicus ſub Commodo, vt teſtis eſt Suidas.

h *Am. l. 21.*
IVLIANVS MAXIMVM PHILOS. EXCIPIT.
i *Id. lib. 22.*
MAXIMI CYNICI DVO.

II.

Curauit præterea Iulianus, quos ſciret eruditione clariſſimos viros, eoſdem ad ſe vocare. Nec Gentiles tantum, ſed & Chriſtianos; atq; inter alios, *SS. Baſilium a & Gregorium b Nazianzenum*, Athenis olim egregia eruditione ſibi notos. Accedere vero ad illum, impietate iam vbiq; diffamatum, recuſantes reiecit, neciq; (ſi licuiſſet) reſeruauit. Sed de his poſtea. Cumq; qui agebat Conſtantinopoli tunc temporis *Cæſarius* frater eiuſdem Gregorii, philoſophicis facultatib. nulli ſecundus, iam antea à Conſtantino in Senatum cooptatus, ab eodem Iuliano Præfectura donatus eſſet Cuſtodiæ Theſauri: idem tamen, procurantibus *c* vtroq; Gregorio patre & fratre, in patriam ſe recepit: ſed nobiliſſima auctus corona, de ſuperato Apoſtata in certamine de fide cum eo publice habito: cuius hiſtoriam egregie deſcripſit idem ipſius Cæſarii germanus Gregorius *d*.

a *Iulian. ep. 12. ad Baſil.*
b *Gr. Naz. or. 2. in Iul.*
IVLIANVS VOCAT BASILIVM ET GR. NAZ.
c *Id. ep. 17.*
CÆSARIVS VICTOR A DE IVLIANO.
d *Id. orat. de fun. Cæſ.*

III.

ECEBOLII RHET. INCONSTANTIA.

At longe aliter *Ecebolius*, rhetor magni nominis; qui pro Principum religione *e* fidem mutans, cum ſub Conſtantio Chriſtianum ſimulaſſet, iam ſub Iuliano Gentilitatem coluit: Idemque rurſum eo mortuo ad Chriſtianos rediens, ante portam eccleſiæ ſe pronum abiiciens ſic clamauit, *Me quaſi ſalem infatuatum pedibus conculcate.* Interea vero, quod iam ad Ethniciſmum prolapſus eſſet, fuit Iuliano percarus *f*. Coluit præterea idem Auguſtus mirifice *Oribaſium* Pergamenum, quo iam olim vſus erat medico: qui tantum quoque (inquit Eunapius *g*) in cæteris excelluit virtutibus, vt ad Imperium etiam Iulianum euexerit. Sed ſupra hos, alioſq; eiuſmodi plurimos, in honore habuiſſe videtur *Libanium*, celeberrimum huius temporis Oratorem Antiochenum, cuius ſcriptis *h* plurimum delectabatur: eundemque Quæſtura inſigniuit: ſicut & *Themiſtium* inſignem Philoſophum (quod tradit Suidas) Præfectura vrbis Conſtantinopolitanæ: cui iam antea Conſtantius *i* Præturæ inſignia contuliſſet. Fuere præterea ei in pretio *Nymphidianus & Claudianus*, Maximi *k* fratres: ipſum vero Maximum delegit *l*, qui ſcriptas à ſe lucubrationes cognoſceret, & pro arbitrio emendaret.

e *Socr. l. 3. c. 11*
f *Vid. ep. Iul. 43. ad Eceb.*
g *Eunap. in Vit. Philoſ.*
h *Iulian. ep. 14. ad Liban.*
i *l. 2. C. Th. de Prætor.*
k *Eunap. ib.*
l *Iul. ep. 18.*

IV.

Et hoc quidem laude dignum videri poterat in Iuliano, eruditorum virorum conſuetudine delectari: niſi complures ex illis (vt ſuperius dictum eſt, & cõfirmat Gregorius *m* Nazianzenus) ſic foris Philoſophos agerent, vt tamen magos intus gererent. Verum vt hæc quoque illi, Ethnico homini, & ſuperſtitioni addicto condonentur; ſed quid cum Imperatore philoſopho, lenones, meretrices, atque cinædi? Huiuſmodi enim hominibus Palatium refertum fuiſſe, eoſque ſecum vbique, cultus Veneris, ac religionis prætextu circumducere ſolitum Iulianum, non ſolum Chryſoſtomus *n* oculatus teſtis, cum Iulianus ageret Antiochiæ, itemque Gregorius *o* Nazianzenus affirmant: ſed & ipſe quoque Ammianus *p* Ethnicus auctor. Sacrificanti vero portenta ſæpius accidiſſe, varii tradunt: & aliquando exta animalium coronatam Crucem edidiſſe, idem Gregorius *q* aſſerit, necnon Sozomenus *r* Nicephorus *ſ*, aliiq; recentiores. Aliquando etiam Chriſtiani adoleſcẽtis, qui putabatur Gentilis, præſentia, quam horrerent Dæmones, victimarum immolationem impeditam omnino fuiſſe, territumq; ſacerdotem corruiſſe, ac ipſum Iulianum præ metu ſolum aufugiſſe, Prudentius *t* tunc (vt ipſe teſtatur) puer, verſibus ſuis poſtea cecinit.

m *Greg. Naz. or. 1. in Iul.*
IVLIANI AVLA REFERTA MAGIS.
n *Chryſ. orat. adu. Gent.*
o *Gr. Naz. or. 2. in Iulian.*
p *Am. l. 22.*
q *or. 1. in Iuli.*
r *Soz. li. 5 c. 2.*
ſ *Nic. l. 10. c. 3*
HORRENT DÆMONES PRÆSENTIAM CHRISTIANI.
t *Prud. in Apoth. cõt. Iuda.*

V. PERSECVTIO IVLIANI DIVERSA AB ALIIS.
a Iul. ep. 7. ad Artab. & 43. ad Eceb.
b Chryſ. ſerm. de SS. Iuuent. & Maxim.

At hæc omittentes: vt iam de excitata in Chriſtianos PERSECVTIONE agamus; ea longe diſpar extitit ab aliis per Ethnicos Impp. illatis. Siquidem illi ſancitis legibus, Chriſtianos Diis ſacra facere acerbiſſimis pœnis impulerunt: Iulianus *a* autem colendi Deos vim nemini adhibendam eſſe putauit; ratus (quod in omnibus olim Perſecutionib. contigerat) omnes ad martyrium, quaſi ad alueariũ apes (vt illum dicere ſolitum, teſtatur Chryſoſtomus *b*) volaturos, indeq; ex ſolito incrementa maiora Chriſtianitatem ſumpturam. Quapropter quod non exerto palam gladio furens perſecutio, ob fidei Chriſtianæ profeſſionem graſſata fuerit, idem Chryſoſtomus ait, in pace Eccleſiæ martyres ſub Iuliano paſſos eſſe. Eademq; ratione, nec inter Perſecutiones hanc recenſendam eſſe, complures exiſtimarunt: licet Auguſtinus *c* & Gregorius *d* Nazianzenus contrarium plane ſentiant, ac probent. Itaque Iulianus violentiam maxime popularibus inſolentiis relinquens, ſibique partes ſuarum retinens: verſute primum iuſſit, Chriſtianos vel à profeſſionibus ſuis publicis diſcedere, vel fidem abiurare; diſceſſionem autem eligentibus, alias poſtea diuerſas finxit cauſas, quibus eos variis ſubiiceret ſuppliciis. Hoc enim Chryſoſtomus & Gregorius, harum rerum inſpectores affirmant; conſtatque ex Actis Martyrum, quos hoc tempore pati contigit. Addit vero Gregorius, eiuſmodi perſecutionis genere, domeſticos maxime, atque milites exagitatos eſſe. Inter quos eluxit egregium *Helpidii*, inſignis nominis Senatoris, qui anno ſuperiori à Conſtantio Præfectura Prætorii decoratus fuerat, martyrium *e*: cum ob præclaram fidei confeſſionem, ficto tamen perduellionis crimine accuſatus, primum equis indomitis, vna cum ſociis, alligatus atq; pertractus: deinde in ignem coniectus eſt.

c Aug. 18. de ciuit. 52.
d Greg. Naz. orat. 1. in Iul.
e Martyrol. Rom. & Menol. Gr. 16. Cal. Dec.

VI. MVTAT LABARVM.
f Soz. l. 5. c. 16.

Labarum quoque, magnum illud & præcipuum Imperatorum Vexillum, ab eodem Iuliano mutatum eſſe, Gregorius tradit: ſed diſtinctius Sozomenus *f*, Crucem inde, quam Conſtantinus appoſuerat, ipſum abſtuliſſe, & ad veterem Ethnicorum Romanorum formam reduxiſſe: dediſſeque operam, vt in publicis imaginibus, iuxta ipſum Iulianum Iupiter depingeretur, velut è cælo coronam & purpuram ei præbens; Mars item & Mercurius in eum intuentes, & quaſi teſtificantes quod vir eſſet tum dicendi arte, tum re militari præſtans. Reperiuntur etiam nummi *g* antiqui, Iuliani vultum expreſſum habentes cum inſcriptione Serapidis, tanquam ille ipſe eſſet; cui à ſiniſtris inhæreret effigies Iſidis; (quibus imaginibus apud Ægyptios Sol atque Luna repræſentari ſolebant;) ex aduerſo vero latere, gemina imago duplicem Iſidem repræſentans, duas namque fuiſſe Iſides nonnulli tradiderunt *h*, quorum ſententiam hi nummi optime comprobant. Hoc autem non primus Iulianus aggreſſus eſt, vt Serapidi vultum ſuũ conformem redderet, ſicut Commodus Herculi: ſed more maiorum ſuorum, & potiſſimum Hadriani Imp. feciſſe, antiquum *i* numiſma docet, in quo effigiatum Serapidem ſimilem Hadriano, coma excepta, quem in Serapide myſticum quid ſignificabat, probe intelligi poteſt. Hæc autem imaginibus admiſceri iuſſiſſe Iulianum Sozomen. ait, vt ſimulatione honoris Imperatori decreti, (Imperatorum enim imagines, Chriſtianos quoque milites pro cultu, abſque vlla idololatriæ labe honorare ſolitos, alias diximus:) latenter etiam venerari cogeret res vna depictas. Qua fraude plurimos deceptos, ac maxime in erogatione donatiui, quando incenſum imaginibus Imperatorum offerri mos erat; paucos dolum intelligentes, nec ſuaſionibus nec donis, nec minis eo impelli potuiſſe: & ex deceptis nõnullos reſipuiſſe, ac dona referentes, magna conſtantia CHRISTVM confeſſos eſſe, ideoq; è militum numero exemptos, iniuriaq; affectos ac relegatos, idem Sozom. narrat, necnon Gregorius *k* Nazianzenus, atque Theodoretus *l*.

g Habet Bar. Ann. To. IV. hoc an. accept. à Phil. Vignio Louan.
IVLIANI IMAGO INSTAR SERAPIDIS.
h Vid. Lil. Giruld. de Diis Gent. Synt. 12. in fin.
i Hab. Bar. ex Lal. Paſqual.
IMAGINIS IMP. CVLTV, TECTA IDOLOLATRIA.
k Gr. Naz. or. 1. in Iul.
l Theod. 3. hiſt. 16.

VII.
m Socr. l. 3. c. 11

Cæterum Prætorianos potiſſimum, quibus ſalus ipſa Imperatoris concredita erat, Iulianum voluiſſe Deorum eſſe cultores, renuentes autem militia & honoribus priuatos expuliſſe, tradit Socrates *m*: interque illos claruiſſe inſignem *Iouiani* ducis, ac *Valentiniani & Valentis* fratrum, confeſſionem: cuius mercedem, Imperium poſtea iidem omnes obtinuere. De Valentiniano vero & id ſpecialiter obſeruatur *a*, eum aliquando, cum ex officio (erat enim Prætorianorum Tribunus) Imperatorem præcederet, in fanum Fortunæ choreas ducentem, Æditui que aqua luſtrali introeuntes expiarent: pugnis Æditũum ipſo inſpectante Iuliano cæcidiſſe, quod aquæ guttam ſuæ læuæ aſperſiſſet: tantumque ſuæ veſtis excidiſſe, quantum gutta madefeciſſet. Verũ tres iſtos Duces licet balthea depoſuiſſe ſcribat Socrates *b*: affirmat tamen nequaquam militiæ gradu ab ipſo Iuliano priuatos eſſe, quod tales agnoſceret qui Reipublicæ plurimum inſeruire poſſent. Sane conſtat Iouianum vna cum Iuliano in expeditione aduerſus Perſas militaſſe: idque permiſſum eſſe tradunt, ob ſpectatam parentis virtutem. At Valentinianum & Valentem Sozomenus aſſerit exulaſſe religionis cauſa Melitinæ Armeniæ ciuitatis; ſolutos autem exilio ab ipſo Iouiano creato Imperatore. Hallucinatus tamen in eo videtur, dum id ait contigiſſe in Gallia; nam ibi dum fuit Iulianus, ſemper Chriſtianum præſetuliſſe, ſuperius vidimus: ſed & hæc omnia Conſtantinopoli ad ædem Fortunæ (quam in ipſa Regia Imperator ſtatuerat) geſta eſſe, reliqui æque conſentiunt.

a Theo. l. 3. c. 5 Soz. lib. 6. c. 6.
VALENTINIANI CONSTANCIA CONFESSIO.
b Socr. l. 4. c. 1

VIII.
c Soz. li. 5. c. 4.
MARES EPISC. ARIANVS RESISTIT IVLIANO.

Scribit inſuper Sozomenus *c*, Marin Chalcedonenſem Epiſcopum eidem Iuliano in eodem Fortunæ fano ſacrificanti, publice impietatem exprobraſſe: cumque Iulianus ei ſolam cæcitatem probri loco obieciſſet, (ob grandem enim ſenectam, ſuffuſione oculorum laborabat:) irridenſque dixiſſet, *Non te Galilæus tuus ſanabit*, Marin reſpondiſſe, *At ego gratiam Deo meo habeo, quod cæcus ſum: ne te, qui à pietate excideris, oculis aſpiciam*: Imperatorem autem, patientiam & manſuetudinem ſimulantem, nullo dato reſponſo eum præteriiſſe. Sed id dolendum, quod egregium ſenis facinus obſcuretur Ariana ipſius profeſſione; qua Acacio iam etiam tum inhæſiſſe, conſtat ex eodem Sozomeno *d* atque Socrate *e*. Cæterum in Iuliani manſuetudinis laudem plura Ammianus *f* adducit: ſed quem adulatum eſſe Principi, potius quam puræ conſuluiſſe veritati, ſatis perſpicuum reddit, quod de Iuliani præcipiti iracundia, atque inſano furore, maxime vero in Chriſtianæ fidei cultores, pluribus proſequitur ſinceriſſimus veritatis ſcriptor Gregorius *g* Nazianzenus, qui hominem Athenis probe cognitum habuit, & quæ à fratre ſuo Cæſario aliiſq; accepit, ſumma fide conſcripſit. In quam etiam ſententiam, Nectarius Epiſcopus Conſtantinopolitanus, ea oratione *h* quam habuit in exordio Quadragesimalis Ieiunii, plura habet de tyranni immanitate, [illegible] eius voluntate crudeliſſimis necibus, & horrendis antiquorum cruciamentis recenti vſu iterum in Chriſtianos innouatis,; puta ventris & viſcerum ſectionibus, virginum publicis verberationibus, oculorum effoſſionibus, dentium eiectionibus, linguarum & manuum præciſionibus, tibiarum confractionibus: excogitatis & adhibitis craticulis, lebetibus, ſubulis, ſartaginibus, ita tamen vt eiuſmodi ſupplicia alio potius quouis titulo, quam religionis, ingeri fingerentur.

d Id. l. 4. c. 23.
e Socr. l. 2. c. 35
f Am. l. 22.
IVLIANI PRÆCEPS FVROR.
g Gr. Naz. or. 1. & 2. in Iul.
h Ext. ap. Lipom. tom. 5. ex Metaphr. 17. Febr.

X.
CONSTANTINOP. CIBARIA INQVINAT IDOLOTHYTIS.

Nec vero diuerſas excogitare deſtitit artes, quib. poſſet abſq; publicis quæſtionibus populum idololatriæ reddere ſequentem. Quare cum primo (vt vidimus) in erogatione publici donatiui, thuris oblatione fidem totius exercitus exploraſſet, nouo iam dolo vrbem ipſam Conſtantinopolitanam aggreſſus eſt pertentare: dum auſpicantibus Chriſtianis conſueto animi ardore ſolemne Ieiunium Quadrageſimæ, cuncta cibaria quæ venum publice in foris exponi ſolerent, ſacrificiis Deorum polluit, vt ſic illi cibis cogerentur veſci immolatitiis, aut fame confici. Sed cum iidem diuina Theodori martyris reuelatione admoniti, loco panis cocto frumento vti cœpiſſent: (ditioribus ſumma alacritate egenis hac neceſſitate ſubuenientibus:) eo facto victus Iulianus, deſperanſque optata conſequi, cibos ab omni labe puros foris vt antea apponi iuſſit. Placuit vero Fidelibus, vt in memoriam tam glorioſæ de Apoſtatæ impietate partæ victoriæ, & in honorem Theodori martyris, anniuerſaria die ciues Conſtantinopolitani coctum frumentum erogarent in pauperes. Quam hiſtoriam egregie deſcripſit idem qui ſupra Nectarius Epiſcopus: ex

quo

quo redarguas eos; qui hæc Antiochiæ geſta eſſe tradiderunt. Quid autem Antiochiæ contigerit, dicetur poſtea.

X.

a *Suid. verb. μίλιον.* SIGNVM CRVCIS OBRVIT. b *Iul. ep.* II. *ad Byzant.* c *Zoſ. lib.* 3.

De Iuliano inſuper tradit Suidas *a*, ab eo terra obrutum ſanctiſſimum Crucis ſignum, quod Conſtantinus in capite ſimulacri vrbis Conſtantinopolitanæ, felicitati eius ſignificandæ, exſculpſerat: ne ſcil. Chriſti virtuti tribueretur gloria ampliſſimæ ciuitatis. Quod autem illic natus eſſet, in vniuerſos conciues ſuos voluit videri munificus; adeo vt à priuilegiis conceſſis nec Chriſtianos excludi voluerit *b*. Auctorq; eſt Zoſimus *c*, ipſum eandem natalem patriam maximis incrementis fultam, Senatu quoq; ad æmulationem Vrbis Romæ, portu pulcherrimo Sigma literæ formam referente, Bibliotheca in Regia conſtructa, aliiſque ornamentis decoraſſe.

XI.

d *Am. l.* 22. LEGATOS PERSARVM IMPIE NECAT. e *Ap. Metaph.* 17. *Iunii.* f *Nic. l.* 10. *c.* 11

Iam vero cogitans bellum Perſicum: atque hiemare ſtatuens Antiochiæ cum exercitu, iter eo dirigens, (quod exacte relegit Ammianus *d*) primo tranſgreſſus fretum, Chalcedonem ex aduerſo littore poſitam venit. Vbi nactus Legatos, à Rege Perſarum Sapore (non Alemundato, vt eorundem martyrii Acta *e* habent) miſſos, *Manuel, Sabel, & Iſmael*, quod Chriſtiani eſſent (vt ait Nicephorus *f*) contra ius gentium ignominia affecit. Quinimmo neci traditos, eadem illorum Acta ſignificat: eo nimirum prætextu, quod inuitati ad ſacrificium, magnis animis renuiſſent; vnde in eos, tanquam impios, & numinum Perſarum, Solis, Lunæ, & Ignis contemptores, quaſi vindex legum Perſarum iuſſit animaduerti, decimo quinto Calendas Iulii, qua die eorum memoria tam apud Græcos quam Latinos in Eccleſia celebratur. Ex his vero redarguas Zoſimum, dum ait Iulianum decem menſes Conſtantinopoli commoratum eſſe, videlicet vſque ad tertium Iduum Octobris. Id enim & ex ipſo Ammiano mendacii conuincitur, dum oſtendit eundem Iulianum menſe Octobri iam Antiochiam perueniſſe, cum multo tempore in ipſo itinere pluribus in locis ſubſtitiſſet. Porro Chalcedone Iulianum veniſſe Nicomediam, atque vrbis (in qua ab Euſebio educatus fuerat Epiſcopo, quem genere longius contingebat) ingentem ex tremore terræ deſolationem defleſſe, teſtatur Ammianus: indeque per Nicæam in Galaciam proceſſiſſe.

XII.

g *Soz. l.* 5 *c.* 4. VEXAT CÆSARIENSES. h *Gr. Naz. or.* 1. *in Iul.* i *Soz. l.* 5. *c.* 10. *Menol. & Martyrol.* 9. *April.*

Sed antequam eo perueniſſet, Cæſaream Cappadociæ diruiſſe, Sozomenus *g* docet, eamque ex numero ciuitatum deleuiſſe, & Cæſaris priuaſſe nomine, quod obtinuerat regnante Claudio, cum antea Mazaca diceretur. Siquidem in ciues infenſiſſimus erat, tum quod fidei Chriſtianæ tenaciſſimi eſſent profeſſores, tum quod olim fana Iouis vrbis patroni, & patrii Apollinis diruiſſent; nuperrimeque templum Fortunæ, quod ſolum eo regnante ſupererat, euertiſſent. Quamobrem omnem pecuniam & ſupellectilem Cæſareæ confinium eccleſiarum, inueſtigatam afferri, & inſuper trecentas libras auri ærario publico ſolui; clericoſque omnes in numerum militum adſcribi, ac Chriſtianos vniuerſos vna cum vxoribus & liberis in cenſum redigi, atque tributa penſitare iuſſiſſe: minatum quoque, nunquam ſe ab affligenda ciuitate temperaturum, niſi delubra idolorum quamprimum de integro extruerent. Hæc Sozomenus. Addit vero Gregorius *h* Nazianzenus, quod cum ob eandem Fortunæ templi demolitionem, promiſcua Gentilium plebs furenter in Chriſtianos impetum feciſſet, multaque cæde perpetrata, plura etiam comminaretur; ideoq; gentis Præfectus media quadam via inter temporis tyrannidem & leges incedens, multis Chriſtianorum abductis, de nonnullis etiam Gentilibus ſupplicium ſumpſiſſet: eundem Iulianus eam ob rem Præfectura ignominioſe abdicatum, expulerit in exilium. Cæterum ne tam nobilis Eccleſia, tot certaminib. erecta, martyrii corona priuaretur; præter hæc idem Iulianus eiuſmodi Deorum ſuorum contumelias vlciſci voluit, cum nece complurium aliorum qui templi dirutioni manus admouiſſent, tum nobiliſſimi ciuis *Eupſychii i*, nomen reddentis antiquioris martyris *Eupſychii*, qui ſub Hadriano paſſus ibidem fuerat.

XIII.

Q[illegible] NAZI.

a *Gr. Naz. or. in fun. patr.*

Quo eodem tempore in cæteras pariter Cappadociæ eccleſias graſſante per milites Iuliano, vt eas ſibi adiungeret; quæ nobiliſſime nuper Nazianzi erecta fuerat, ab illius ciuitatis Epiſcopo, Gregorio nomine, quantumlibet ſenio confecto, ab immiſſis militibus fortiter liberata eſt: vt rem geſtam fuſius deſcribit ſæpiſſime citatus, eiuſdem Gregorii filius, Gregor. *a* cognomento Theologus, vulgo Nazianzen. nuncupatus. Qui & aliam ſubdens hiſtoriam de electione Archiepiſcopi Cæſarienſis, tunc facta cum in ea ciuitate Iulianus eſſet; ait, cum de ea inter ſe contenderent Cæſarienſes, tandemque plebs tota vno conſenſu Euſebium quendam nobilitate & probitate clarum, ſed adhuc catechumenum, inuitum licet in ſede collocaſſet, & Epiſcopos qui ad electionem conuenerant, coegiſſet illum baptizare, & Antiſtitem pronuntiare, his iiſdem Epiſcopis paulo poſt eam inſtitutionem, vt minus legitimam, abrogare cupientibus, in eaque re à Iuliano ipſo, & Præfecto prouinciæ, infenſis Euſebio, adiutis; ſolum Gregorium ſeniorem ſe illis omnibus opponentem, & Præfecto magna conſtantia obnitentem, Imperatoris repreſſiſſe impetum, & ciuitatem periculo, Epiſcopos infamia liberaſſe.

XIV.

DE BASILII ET GREG. NAZ. VITÆ INSTITVTO.

b *De his vide ipſum Baſil. ep* 79. *ad Euſtach. in qua vitæ ſuæ vſq; ad hoc tempus veluti epitomen texuit & Gr. Naz. orat. in laud. Baſil.* c *Vid Gregor Naz. ep.* II. *ad Baſil. & car. de vit. ſua.* d *Baſil. ep.* 141 e *Gr. Naz. or. in laud. Baſil.* f *Ruff. l.* 2. *c.* 9. g *Gr. Naz. ep.* 4. *& ſeqq.*

Quod vero ad hanc quoq; rem pertinet; accidit poſt hæc, vt monachi, quibus in illis partibus præerat Sanctus Baſilius, tam æmulatione quadam in eundem nuper electum Euſebium, qui cum Baſilio ſimultatem aliquam exercebat, quam quod eundem ſuum ipſorum principem Baſilium prouehere ſtuderent, ſeſe ab Euſebii communicatione diuellerent, partemque populi facili negotio ab eo diſtraherent, cum ob tumultum in Euſebii electione coortum, qui eam ciuitati iam ſuſpectam reddebat, tum ob magnam Baſilii apud omnes venerationem: qui cum iam antea, poſt relictas Athenas, altius *b* vitæ genus animo ſpectans, inſtituta monachorum cognoſcendi gratia, Ægyptum, Palæſtinam, Syriam, & Meſopotamiam perluſtraſſet, eorundemque inflammatus exemplo, reuerſus in patriam, idem viuendi genus conſectatus eſſet: demum poſt ſanctos libros in eccleſia populo lectos; & explanatos, presbyter ab Hermogene Epiſcopo Cæſarienſi, iſtius Euſebii prædeceſſore factus fuerat. Verum Baſilius corpus Eccleſiæ lacerare fugiens, ſimulque conſultore eodem Gregorio Iuniore cognomento Theologo, fido & amantiſſimo ſodali, (qui & ipſe *c* eodem ferme tempore, à patre Gregorio inuitus presbyter ordinatus fuerat) vna cum illo in Ponticas receſſit ſolitudines: vnde à ſuis Cæſarienſibus literis reuocatus, apologeticam dedit de ſua receſſione epiſtolã *d*. Quę quidem cum nonniſi poſt creationem Euſebii accidiſſe, ex ipſo Gregorio *e* conſtet: erroris arguitur Gregorius presbyter in Vita eiuſdem Gregorii, dum id ait contigiſſe ſub Conſtantio. Sicut & iam alibi corrigendum monuimus Ruffinum *f*, vbi dixit Baſilium è cathedra publice profitentem, per ipſum Gregorium perductum fuiſſe in ſolitudinem. Namque Gregorium perueniſſe ad Ponti eremum, ab ipſo Baſilio ibi iam commorante ſæpius vocatum, ex ipſiuſmet Gregorii ad eum redditis literis *g* habetur manifeſtum.

XV.

PROFICISCVNTVR IN EREMVM.

h *Nicet. in Gr. Naz. orat. in plag. grand.* i *Baſil. ep.* 79. 120. k *Ap. Greg. ep.* 6. *&* 7.

Sed vt ſucceſſionis vtriuſque certior ratio habeatur, quantum ex epiſtolis vltro citroque datis colligere licet; illud imprimis reperimus, Gregorium primo ſeceſſiſſe in rus paternum nomine Arianzũ, locum ſui natalitii, in ea Cappadociæ regione ſitum quę Tiberina *h* dicebatur: eodemq; tempore Baſilium, ob tumultus occaſione Euſebii motos, Cęſarea recedentem, Neocęſaream primariam Ponti ciuitatem, vbi à cunabulis aſſueuerat, quaſi ad portum confugiſſe, inde in proximam migraturum eremum, cui nomen Matazæ *i*, ad ripam iucundiſſimi fertiliſſimiq; fluminis Iridis. Cumq; ipſe eo inuitaret Gregorium, hicq; è contrario eum in Tiberinam regionem allicere conaretur: tandem aliquibus hinc inde pro vtriuſq; loci præſtantia datis literis *k*, dulcedine magna, & ſalſis feſtiuiſq; iocis, periucundo lepore conditis: cum nihil penes Gregorium antiquius eſſet, quam ipſum Baſilium conuenire, incunctanter id præſtitiſſe. Qui quidem adeo modico temporis interuallo poſt Baſilium eandem Ponti ſolitudinem petiit, vt vna cum illo eo ſe profectum eſſe teſtetur in oratione, quam poſtea in laudem eius habuit.

XVI. SEORSVM IN EREMO AGVNT.

Cæterum quæ trib. ſeqq. art. habentur de Baſilio & Gregorio extant apud Bar. an. ſeq. ſed nobis ſatius viſum eſt ſuperiorib. adnectere quod eiuſdem ſint argumẽti nec certo diſtinguantur tempore

Quamuis porro in eadem ambo degerent eremo, ſeparata tamen ab inuicem tuguria habitaſſe, inſtar monachorum Ægyptiorum, quos nominabant Anachoretas: certum deducitur argumentum ex breui illa epiſtola *a* eiuſdẽ Gregorii ad Amphilochium in eadem eremo commorantem. Ex qua detegitur pariter arreptum ab illis auſterum vitæ propoſitum: quippe qui adeo ſterilem delegiſſent locum, vbi nec oluſculorum ſuppeteret abundantia. Aderat tamen ipſius Baſilii mater *Emmelia*, ſanctiſſima femina: quæ olim cum viro ſuo, item Baſilio nominato, tempore perſecutionis Maximini pro fidei confeſſione facta extorris, ad hæc vſq; tempora ſuperſtes, nihil verita ſexum aut ætatem, filium Baſilium in eremum ſecuta eſt: ſed quod monaſticæ vitæ inſtituta non paterentur, vna cum filio ipſam degere: in villa trans fluminis ripam ſita habitare delegit *b*: indeq; iiſdem Baſilio & Gregorio fame enectis *c* annonam ſuppeditabat.

a *Ibid ep.* 11.
b *Baſil. ep.* 79.
c *Greg. ep.* 8.

XVII. ADMIRANDA MONACHORVM PONTI VITA

d *Baſil. ep.* 79.

Quale vero ſoleret eſſe diuerſorum monachorum illic agentium, admirandum illud quod Baſilius *d* prædicat vitę inſtitutum, ex his quæ Gregorius in vnum collegit, vniuſq; complexus epiſtolæ ad Hellenium breuitate, intelligi poteſt: in qua admirandas videas quorundam auſteritates, & abſtinentias: quas & rurſum commemorat in epiſtola ad Iulianum Tributorum Exequatorem, & in tractatu de Calamitatibus animæ ſuæ. Sed & Baſilius in ſecunda allocutione ad monachum lapſum, enumerat ferme omnes vitæ monaſticæ aſperitates, quibus ipſe atq; Gregorius, ſicut & alii, aſſueuerant. Cæterum idem Baſilius in eadem eremo diuino afflatus Spiritu, *Regulas* illas vere aureas (quæ adhuc extant) monaſticum inſtitutum arripientibus pie ſanctéq; præſcripſit: ex quibus cæteri qui poſtea vixere ſanctiſſimi Patres, monachorum Inſtitutores, diſciplinam hauſerunt. Quod autem Ruffinus *e* agens de amborum in eremo conſuetudine, partitiſque inter eos officiis, tradit Baſilium Ponti vrbes & rura circumire ſolitum, deſideſq; gentis illius animos ad rerum cæleſtium contemplationem accendere, & ad monaſticæ vitæ cultum excitare, Gregorium vero meditationi magis deditum, animam ſuam exercitiis indeſinentibus excolere: quam vere hæc, & alia eiuſmodi dicat, ipſe viderit. Nam in ipſorum epiſtolis, vno eodemq; ſpiritu, parique ſtudio, iiſdem ambos occupatos exercitiis perſpicere licet.

BASIL. SCRIBIT REGVLAS MONAS.

e *Ruff. l.* 2. *c.* 9.

XVIII. BASIL. IN EREMO EXAGITATVR CALVMNIIS.

Rurſum autem dum in eadem Pontica ſolitudine Baſilius verſaretur, licet (vt dictum eſt) è fluctibus maris videri poſſet ad tutum portum nactus eſſe confugium: haud tamen deſiuit exagitari procellis, nec quidem leuibus. Cum enim eo tempore deceſſiſſet Muſonius, inſignis pietate Neocæſarienſis Epiſcopus, & vniuerſæ ciuitatis eſſent in deligendo ei ſucceſſore Baſilio propenſiora ſtudia: accidit vt qui ſe in eam Eccleſiam intrudere conabantur hæretici Sabelliani, eundem Baſilium ambitionis, rerum nouarum cupidinis, fideique deſertionis accuſarent: contra vero ſe Magni illius Gregorii Thaumaturgi, primi Neocæſarienſis Eccleſiæ Antiſtitis, doctrinæ ſectatores iactarent. Qua arte Neocæſarienſes, primogenitoris ſui Gregorii ſtudioſiſſimi, hæreſi Sabelliana infeliciter potati, in eam pariter corruerunt erroris foueam, vt Baſilium, quem ſibi expetiiſſent dari Epiſcopum, acerbiſſimo odio fuerint inſectati. Quod cum Baſilius perſenſiſſet, magno de pereunte populo dolore confectus, apud quem ſub Macrina ſanctiſſima femina auia ſua, prima fidei rudimenta percepiſſet, ad eoſdem Neocæſarienſes apologeticam ſcripſit epiſtolam *f*, qua ſe ab illatis calumniis penitus expurgauit, fraudeſque Sabellianorum detexit; atque inſuper de inſtitutione Monaſtica, deque Vigiliis, & ritu Canendi pſalmos, (quarum rerum cauſa grauem ab hæreticis patiebatur calumniam, quaſi earum ipſe recens extitiſſet inuentor:) pleniſſimam attulit rationem, dum id genus vitæ & diſciplinæ docet iam ante in vniuerſa Catholica Eccleſia fuiſſe latiſſime propagatum. Ad calumniam vero de Epiſcopatu Neocæſarienſi ab eodem expetito, ſequenti ad eoſdem data reſpondet epiſtola: qua pariter illos hortatur, vt relicta Sabellianorum impietate, Georgii Thaumaturgi, aliorumque ſubſequentium Epiſcoporum, doctrinæ ac traditioni adhærerent. Cæterum quanto tempore in eadem ſolitudine perſeuerare tum ipſi, tum etiam Gregorio licuerit, dicetur ſuo loco: nunc ad Iulianum redeamus in Chriſtianos debacchantem. Cuius in omnes furor cum non poſſit ſimul eadem narratione concludi, diſcretione prouinciarum ipſum dicendi ordinem diſtinguemus.

f *Baſil. ep.* 63.

XIX. IVLIANI PERSECVTIO IN GALATIA.

a *Soz. l.* 5. *c.* 10. *Martyrol. & Menol.* II. *Cal. April.*
b *Soz. l.* 6. *c.* 4.

Ac primo in vicina Cappadociæ Galatia, *Baſilius a* Ancyræ presbyter, (nobilis ſub Conſtantio, fidei Catholicæ aduerſus Arianos confeſſor) quod Chriſtianos ab idololatria auerteret, poſt multa tormenta martyrium ſuſtinuit. Porro diuerſum hunc eſſe à Baſilio illo, eiuſdem Ancyræ ciuitatis Epiſcopo Ariano, auctoritate Sozomeni *b* demonſtratur dum aſſerit, Baſilium Epiſcopum, poſt obitum Iuliani, ſub Ioviano recantantem palinodiam, Nicænæ fidei ſubſcripſiſſe. Cui adnectendus *Buſiris* hæreticus Encratita, qui in eadem ciuitate Ancyra ſub Iuliano tormenta & vincula *c* mira conſtantia paſſus, (omnes enim cuiuſuis ſectæ Chriſtianos Iulianus in ſe prouocauerat: adeo vt & ipſi hæretici ei obniti magnis animis ſæpe ſtuduerint:) ad Imperium vſque Theodoſii vitam propagans, damnata priori hæreſi, in pace Eccleſiæ Catholicæ requieuit. Et in eadem Galatia *Philoromus d* presbyter, idemq; ſummæ abſtinentiæ monachus, Iuliani iuſſu, caluitie ei prius facta, dire à pueris verberatus eſt: ſed ſuperſtes permanens, poſt etiam piis per Orbem ad loca ſancta peregrinationibus illuſtrior eſt redditus.

c *Id. ibid.*
d *Pallad. in Lauſiac.*

XX. IN PHRYGIA

e *Am. li.* 22.
f *Iul. ep.* 21.
g *Greg. orat.* 1. *in Iul.*
h *Soz. l.* 5. *c.* 14

Ex Galatia Peſſinuntem Phrygiæ ciuitatem, memoria Matris Deûm apud Ethnicos celebrem, veniſſe Iulianum; ibique venerato numine, hoſtiiſque litato & votis, Ancyram rediiſſe, ſcribit Ammianus *e*. Porro eundem Iulianum Matris Deûm ſacris à ſe reſtitutis præfeciſſe ſacerdotem Callixenem, antea Cereris ſacerdotio inſignitam, ſumme laudatam inter Ethnicas mulieres, epiſtola *f* eiuſdem ad ipſam ea de re ſcripta teſtatur. Duos autem *adoleſcentes* Chriſtianos, ob eandem Deum Matrem contumelioſe vexatam, aramque dirutam, in iudicium vocatos, inſigniter ei, eiuſque miniſtris illuſiſſe, Gregorius *g* Nazianzenus ſcribit: dum, vt ait, alter purpuram Iuliani, ac ſermones eius vt inanes & futiles effuſo riſu proſecutus eſt: alter cum ſingulis toto corpore altiſſime impactis laceratus eſſet, ſolamque tibiam haberet vulnerum expertem, carnifices vt ne huic quidem parcerent hortatus eſt. Quo eodem tempore, in eiuſdem Phrygiæ ciuitate Meri, *Macedonius*, *Theodulus*, *& Tatianus*, ob confracta idola, poſt multa alia dira cruciamenta, craticulis impoſiti, martyrium conſummarunt, hæc poſtrema verba ad Præſidem elocuti: *Si cupiditate duceris carnes aſſas degustandi, verte nos in altera latera, ne in ipſo guſtu tibi ſemiaſſi videamur.* Et Cyzici *h* in Propontide, Eleuſius Epiſcopus (licet inter Semiarianos profitens) in carcerem concluſus eſt, quod Gentilium fana vaſtaſſet, ipſoſque Gentiles ad ritus patrios contemnendos induxiſſet. Idemque poſtea, vna cum aliis clericis, vrbe pulſus eſt: illud caute excogitante Iuliano, vt cum Antiſtites ac clerum vrbibus exegiſſet, reliqui Chriſtiani conuentibus & doctoribus priuati, diuturnitate temporis in ſuæ ipſorum religionis obliuionem venirent. In Thraciæ quoque vrbe Hadrianopoli, *Philippus i* Epiſcopus, aliique cum eo, poſt carceres & flagella, incendio cremati ſunt. Et Doroſtori in Myſia *Æmilianus k* parem incurrit pœnam, quod idolorum ſimulacra confregiſſet, & ſacrificia diſperſiſſet. Factum eſt enim, vt cum impudentia Iuliani in reſtituendo Deorum cultu vbiq; ferueſceret, Spiritus Domini ad eam retundendam complures paſſim Ierobaales *l* aris deſtruendis armauerit.

IN ALIIS PROVINCIIS.

i *Menol. & Martyrol.* II. *Cal. Nouemb.*
k *Theo. l.* 1. *c.* 6 *Hier. in Chrõ. Mart. & Menol.*
l *Iud.* 6.

XXI. VENIT ANTIOCHIAM.

m *Zoſ. li.* 3.

Porro cum Antiochiam perueniſſet, primo quidem ab omnibus benigniſſime exceptum fuiſſe, ſed mox philoſophicam eius auſteritatem portentoſis quibuſdam dicteriis punctam eſſe à populo, Zoſimus *m* tradit: ipſum autem non facto ſe vltum, ſed tantummodo oratione faceta tam in ipſos, quam vrbem compoſita, magnam in ſe cum irriſione acerbitatem continente. Verum tradit Ammia. cum nihil aliud ea adeptum eſſe, niſi quod illos ad eadem crebrius inculcanda, & alia addenda, prouocarit. Vocauit aũt eam & *Miſopogonem*, *& Antiochicam*: hoc quidem poſteriori

nomine Dionem Chryſoſtomum, aliosq; imitatus, qui ex locis vbi dictæ eſſent, nomen appoſuerunt orationib. ſuis: Miſopogonem vero, hoc eſt, Odium Barbæ, quod cum Antiocheni Chriſtiani contemptum ab ipſo diuinum numen aliter vindicare non poſſent, multis eum deridentes ſcommatibus, à vultus ſpecie ac forma corporis, & imprimis à philoſophica promiſſa & hircina barba, ludibrii argumentum aucupati eſſent. Ridebatur enim (ait Ammianus *a*) *vt Cecrops, homo breuis, humeros oſtentans anguſtos, & barbam præſeferens hircinam, grandiaque incedens, tanquam Oti frater & Ephialtis*, quorum proceritatem Homerus in immenſum tollit. Itidemque *Victimarius* dicebatur, & culpabatur, quod ſacra licenter vehens, ſtipatus mulierculis incederet: quæ ipſe dicta coactus diſſimulare pro tempore, ira ſufflabatur interius. Sed hæc de barba, & alia quædam, eidem iuniori, & in Galliis militanti, ab aulicis Conſtantii obiectari ſolita, idem auctor *b* ſcribit; à quibus (inquit) *Capella non homo, loquax talpa, purpurata ſimia, literio Græcus*, & alia id genus appellabatur. Quo ſimili ludo, *Idolianum, & Piſæum, & Adonæum, & Tauricremum*, à multis vocari ſolitum, Gregorius *c* Nazianzenus tradit: videlicet à cultu idolorum, & Iouis Piſæi qui colebatur in Elide: atque ab Adonidis feſtis, quæ ipſe cum mulierculis Antiochiæ celebrabat: denique ab immolatione taurorum: in qua quidem tam creber fuit, vt illum aſſerat Socrates *d* iuſſiſſe aram & taurum in quodam numiſmate incidi; alioque rurſum numiſmate taurum inſculpſiſſe, qui mundum cornibus expugnaret. Cæterum hæc & alia his ſimilia, publica voluiſſe oratione refellere, & contra vulgi blaterationes diſſerere; nec philoſophi quidem, nec Imperatoris fuit officii: quorum alterius id fuiſſet muneris contemnere, alterius diſſimulare, & alia occaſione populum ad ſeria quæque cogitanda compellere. Effecit porro illud egregie, vt quæ iactata in auras inanes, ſi non aliter, temporis ſaltem ſpatio obliuione delenda forent: ex ea ab ipſo conſcripta oratione, remanſerint monumentis perpetuis conſignata.

a Am. l. 22. Dicteria in eum. — *b Id. l. 17.* — *c Gr. Naz. or. 2. in Iul.* — *d Socr. l. 3 c. 15*

XXII. Querelæ in Antiochenos.

Eadem vero ſua oratione grauiter inter alia expoſtulauit aduerſus Antiochenos, quod ſubobſcuris quibuſdam dictis ipſum execrari, & Conſtantium in eius impietatis vltionem expetere declararent: itemque quod ad ſepulchra Martyrum preces ad Deum frequentarent, vt ab eius eriperentur tyrannide: necnon quod clamoribus eum impeterent, cum cernerent templa adeuntem. Sed quo maxime commotum ſe teſtatus eſt, illud fuit, quod Antiochenorum (vt ait) in Deos impietate, Apollo famoſiſſimum toto Orbe Daphniticum templum, in ſuburbiis ciuitatis conſtructum, deſeruiſſet, & mutus prorſus redditus eſſet. Sed quod ad rem iſtam attinet; cum multi auctores, qui eodem ſæculo res geſtas Iuliani ſcripſere, de illa egerint, vnus nobis pro cunctis ſufficiat Ioannes Chryſoſtomus, qui ſanctitate & doctrina cæteros antecellens, fidem etiam maiorem inde ſibi meruit, quod & patria Antiochenus, & licet tunc adhuc puer, tamen cuncta præſens inſpexit; ac luculenta poſtea oratione in Gentiles conſcripta, teſtes complures adhuc viuentes, ad redarguendum ſiqua minus vere ſcripſiſſet, prouocauit.

XXIII. *e Chryſ. orat. cont. Gent. t. 5.* Obmuteſcit idolum, ob reliquias martyris.

Is igitur diffuſiſſime hanc hiſtoriam eadem oratione *e* tractans, agensq; primo de tranſlatione corporis *S. Babylæ* martyris & Epiſcopi Antiocheni in Daphnem lucum, facta olim per Gallum Cæſarem; ait, Babylam non ſtatim è templo Dæmonem eieciſſe, ſed obſtructo ore otioſum reddidiſſe, adeo vt ab illo tempore nullum oraculum, vti conſueuerat, ederet. Eius autem ſilentii cauſam primo exiſtimatam eſſe, quod iam non amplius ſacrificiorum particeps fieret: ſed cum à Iuliano, antiquum victimarum cultum reſtituente, magna inſtantia de reddendo oraculo inquietaretur, violenta neceſſitate conuictũ reſpondiſſe, Daphnè cadaueribus ſcatere, idque oraculum arcere, quo audito, Imperatorem, qui hæc optime nouerat intelligi de Reliquiis S. Babylæ, confeſtim earum capſulam inde deturbari iuſſiſſe: eandemque à Chriſtianis magno honore in ciuitatem reductam eſſe. Hæc Chryſoſtomus. Addit vero Sozomenus *f*, eiuſmodi tranſlationem factam fuiſſe ingenti populi frequentia, atque pſalmorum cantu: cumque Chriſtiani identidem repeterent hunc verſum *a*, *Confundantur omnes qui adorant ſculptilia, & qui gloriantur in ſimulacris ſuis*: excandeſcentis Imperatoris mandato, multos in vincula fuiſſe coniectos: Interq; alios *Theodorum* adoleſcentem; cui cum in equuleo & tormentis *b* diuinitus Angelus præſto eſſet, doloris morſus ſedans, ſudoreſque abſtergens, & frigida ardorem reſtinguens; ideoque ipſe eundem verſum alacrius cantaret: inuicta eius conſtantia ad Imperatorem delata, ipſum conſilio habito, ne & maiori ludibrio haberetur, ac Chriſtiani plus inde gloriæ colligerent, omnes liberos dimiſiſſe.

f Soz. lib. 5. c. 18. 19. — *a Pſal. 96.* Magnifica tranſlatio Reliquiar. S. Babylæ. — *b Soz. ibid. Socr. l. 3. c. 16. Ruff. l. 2. c. 36.*

XXIV.

Quod vero Iulianus infenſus in Babylæ oſſa, non ea diſiici aut comburi iuſſerit, ſed cum honore in ciuitatem reduci permiſerit; id inde accidiſſe ait Chryſoſtomus, quod exterritus eſſet prodigiis, quæ præceſſerant aduerſus ipſius auunculum, Iulianum item nomine, Præfectum Orientis, & Felicem Præfectum Ærarii, ambos olim Chriſtianos, ſed in gratiam Imperatoris Apoſtatæ factos deſertores: Qui cum ſimul ambo, vna cum aliis, iuſſu Imperatoris ingreſſi eſſent Dominicum Aureum (ita nominatam eccleſiam Antiochenam, à Conſtantino Magno & Conſtantio, vt vidimus, ædificatam) ad vaſa ſacra auferenda, omneſque clerici aufugiſſent, præter Theodorum presbyterum theſauri cuſtodem: hunc idem Iulianus Præfectus, quod nollet theſaurum indicare, verberibus cæſum, aliiſque tormentis exagitatum, demum ſecuri feriri iuſſit: idemque ſacrilegia ſacrilegiis addens, per contumeliam aduerſus ſacram menſam minxit, atque Euzoio eum prohibere conanti colaphum impegit, ac denique ſupra vaſa ſacra, inuerſa, & ſuper pauimentum extenſa, impuriſque manibus contacta, ſedit. Felix vero magnificentiam eorum conſpicatus, *Ecce*, inquit, *quam ſumptuoſis vaſis filio Mariæ miniſtratur*. Sed haud diu ſiuit eos diuina vindicta de tantis ſceleribus exultare. Siquidem Iulianus verendis atque viſceribus putrefactis, non amplius per eas partes excrementa valens egerere, ſed ea per ſceleratum os, inſtrumentum blaſphemiæ, euomens, miſere periit. Felix autem diruptis viſceribus, ſanguinis ex ore profluuio derepente extinctus eſt. Hæc, & alia eo ſpectantia, plurib. Chryſoſtomus *c*, Sozomenus *d*, Theodoretus *e*, & alii *f*: Idq; ipſum de vtroque eodem Præfecto Ammianus *g* breuiſſime perſtrinxit. Sed & Elpidium Comitem rerum priuatarum, & ipſum ex Chriſtiano factum deſertorem, qui Iuliano atque Felici comes extiterat in direptione vaſorum ſacrorum, infeliciſſime diem extremum clauſiſſe, Nicephorus *h* tradit. Quod autem ſpectat ad tempus ſuppliciorum eorundem; cum ex ſententia Chryſoſtomi ea ſpectantis, conſtet ante tranſlationem Babylæ, & templi Daphnitici conflagrationem contigiſſe, iiſq; admonitum Iulianum Imp. eiuſdem Martyris reliquiis peperciſſe; perperam ab Ammiano, & aliis, ordine præpoſtero recenſentur.

Diuina vindicta in contemptores Chriſtiaæ relig. — *c Chryſ. orat. in Gent.* — *d Soz. l. 5. c. 7.* — *e Theod. lib. 2. c. 11. 12.* — *f Bed. in Martyrol. 23. Oct. &c.* — *g Am. li. 23.* — *h Nic. l. 10. c. 29.*

XXV. Conflagratio templi Daphnici.

Cæterum mox vt capſula Babylæ Antiochiam delata eſt eiuſdem martyris precib. ignem in templum Daphnes cælitus demiſſum eſſe, teſtatur eadem oratione Chryſoſtomus; totumq; templi tectum exuſſiſſe, atq; ipſo idolo in cinerem redacto, à parietibus & columnis prorſus abſtinuiſſe: vt his ædificii reliquiis, tanquam vocalibus monimentis, Dæmonis impoſtura, Deorum imbecillitas, & veri Dei ſumma potentia, poſteris manifeſtaretur: Poſt id vero incendium, cum Iulianus Imp. à Dæmonis ſacerdote, nec vinculis, nec tormentis, vllum alium eius auctorem extorquere potuiſſet, quam ignem de cælo delapſum: ne hoc verum eſſe ab aliis crederetur; Chriſtianos in eius rei crimen adduxiſſe, ac duriſſimam in eos quæſtionem exercuiſſe. Qua etiam ratione Ammianus *i*, inter alias vulgo iactatas, qua recenſet eius conflagrationis cauſas, ſuſpicionem pariter de Chriſtianis inculcat: quiduis potius ad defenſionem idoli cum Iuliano fingens, quam veram cauſam toto Oriente & Occidente notiſſimam admittens. Cum tamen & ruſticos ipſos proxime habitantes, publice teſtatos eſſe, fulmen è cælo ſe vidiſſe ſuper templum delatum; Theodoretus affirmet. Sed & *Artemius* dux, qui tum erat Antiochiæ, coram ipſo Iuliano exprobrauit (vt habent ipſius Acta *k*) non ab hominib. fuiſſe templum incenſum, ſed igne cælitus miſſo. Hic olim ſub Conſtantino Magno aduerſus

Chriſtianis adſcribitur. — *i Am. l. 22.* — *k Metaph. & Sur. 20. Oct.*

Maxentium tyrannum militans, videre cum aliis meruerat CRVCIS ſignum, quod ei apparuit: poſtea iam ſenex à Conſtantio nobiliſſimis Præfecturis honeſtatus, miſſus fuerat nouiſſime in Ægyptum cum ampliſſimo magiſtratu. Inde vero prætextu expeditionis Perſicæ, à Iuliano Antiochiam accerſitus, cum eum reperiſſet de quibuſdam Antiochenis presbyteris quæſtionem habere: magna animi libertate eundem impietatis arguens, poſt vincula & tormenta varia, capite truncari iuſſus eſt: cuius illuſtre martyrium Ammianus Gentilium more obſcurare conatus, atrocium criminum mole obrutum periiſſe ait. Ea vero non alia fuiſſe, niſi quod plurima Deorum ſimulacra confregiſſet, teſtis eſt Theodoret. *a*.

ARTEMII MARTYRIVM.

a *Theod. lib. 3. c. 17.*

XXVI.

b *Id. c. 13. 14.*

FILII SACERDOTIS CONVERSIO.

Ex quo etiam, de iis quæ ſpectant ad Apollinis Daphnitici cultum, addimus corollarium *b* de adoleſcente filio ſacerdotis eius templi: qui à muliere quadam Chriſtiana diaconiſſa fidei rudimenta edoctus, impietatem abiurauit: & clam aufugiens, denuo à patre retractus eſt, ac diriſſime caſtigatus: ſed rurſum confractis omnibus patris ſimulacris, ab eius cuſtodia diuinitus liberatus, Hieroſolymam ad Cyrillum Epiſcopum peruenit: indeq; poſt mortem Iuliani Antiochiam rediens, tandem etiam patrem ad veram traduxit religionem.

XXVII.

c *Soz. l. 5. c. 19.*

Sed nequaquã iis quæ diximus contentus Iulianus, qui virtutem exhorruit Babylæ martyris, in cuius Reliquias ne leuiter quidem peccare auſus eſt; in Martyres longe poſitos vindictam de templi conflagratione conuertere curauit. Siquidem tradit Sozomen. *c*, eum certiorem factum de eccleſiis quibuſdam in honorem martyrum Mileti erectis prope Apollinis Didymæi fanum, ſcripſiſſe ad Præſidem Cariæ, vt eas incenderet, & ſolo æquaret. At minime Martyres, in quos ita ſæuiit Iulianus, inultam ſuam reliquere iniuriam; quorum (vt videbitur) precibus, paucos poſt menſes ſublatus eſt. Cæterum iacturam famoſiſſimi templi Daphnitici, ac diſpendium oraculi celeberrimi, omnes æque luxere Gentiles: ac potiſſimum ipſe reſtitutor Deorum Iulianus Apoſtata. Quamobrem Libanius Antiochenus Sophiſta, ob mœrentium conſolationem, threnos lugubremque næniam edidit: cuius aliquot S. Ioannes Chryſoſt. plane ridicula fragmenta recitat, refellitque: auctorem pariter, atque ipſam Ethnicorum ſuperſtitionem, lepide deridendam proponens. Sed & Iulianus furore in Chriſtianos Antiochenos percitus; vt quoquo modo impietatis eos participes faceret, fontes omnes, qui in vrbe erant atq; Daphne, cunctaque cibaria quæ in foro exponebantur, ſorde victimarum contaminauit, & aqua luſtrali aſperſit: quibus nihilominus Chriſtiani, licet dolentes, vſi ſunt. Narrat hæc pluribus Theodoretus. Porro fontes ipſos, ſic ſorde ſacrificiorum inquinatos, ſubito in ſe reſiliendo fugiſſe & exiccatos eſſe, quod nunquam antea contigerat, Chryſoſtomus *d* aſſerit. Etſi autem ſuperius vidimus, Conſtantinopolitanos huiuſmodi laudabiliter abſtinuiſſe eſculentis: haud tamen damnandos Antiochenos, idem Theodoretus auctoritate Apoſtoli *e* confirmat, *Quicquid in macello venditur, comedite, nihil interrogantes propter conſcientiam.*

IVL. CIBARIA ET AQVAS LABE IDOLOLATRIÆ POLLVIT ANTIOCHIÆ.

d *Chryſoſt. in laud. Pauli hom. 4. tom. 1.*

e *1. Cor. 10.*

XXVIII.

MARTYRES ANTIOCH.

Tunc quoque ibidem Antiochiæ, *Euſignius* miles emeritus, qui ſub Conſtantino militauerat, annum agens ætatis centeſimum decimum, cum Iuliano ſuam apoſtaſiam exprobraret, & Conſtantini fidem; vt maieſtatis reus, (quaſi ſcilicet iuuentutem in Imperatorem ſollicitaret) ab eodem amputari *f* capite iuſſus eſt. Eodemq; tempore *g*, glorioſum martyrium ſubiere duo illi inſignes milites *Iuuentinus* atq; *Maximinus*, qui meruerunt egregia poſtea oratione à S. Ioanne Chryſoſtomo collaudari. Sicut & minus nomine *Porphyrius h*, cum vt Chriſtianam religionem riſui exponeret, baptiſmo per iocum initiatus eſſet, ſerio exinde Chriſtum confeſſus, ac tyranni iuſſu necatus, martyrium feliciter conſummauit.

f *Menol. & Martyrol. 5. Aug.*

g *Theod. ibid.*

h *Martyrol. Rom. 17. Cal. Oct.*

XXIX.

PVBLIÆ MATRONÆ CONFESSIO.

Sed nec feminæ hac laude caruerunt. Inter quas enituit magno præconio veneranda matrona, nomine *Publia*: quæ ſecum habens chorum Virginum perpetuam caſtimoniam profeſſarum, quandocunque Iulianus illac prætergrederetur, cum eis canebat illos potiſſimum pſalmos, quibus debilitas ſimulacrorum ſcite derideretur. Illis autem conticeſcere iuſſis, ſed maiori alacritate perſeuerantibus, iratus Imp. Publiam ad ſe adductam, per ſatellitem verberari, & genas manibus cruentari iuſſit. Cæterum cum hæc narrarit Theodoretus *a*, affirmet eam fuiſſe Ioannis matrem, ea apud Græcos ſententia inualuit, vt fuerit parens S. Ioan. Chryſoſtomi. Quod tamen vix eſt vt ſtare poſſit: primo quod dicat idem auctor, Ioannem illum Publiæ filium, nunquam adigi potuiſſe, vt ſedem Epiſcopalem capeſſeret: cum tamen conſtet, Chryſoſtomum fuiſſe Epiſcopum Conſtantinopolitanum. Deinde quod eandem matronam *Publiam* nominet; Chryſoſtomi vero mater *Anthuſa* appellata tradatur. Deniq; quod dicat hanc Publiam anum fuiſſe iam ingraueſcentis ætatis; cum tamen appareat matrem Chryſoſtomi fuiſſe hoc Iuliani tempore iuniorem, ipſum vero Chryſoſtomum puerum. Quem enim vixiſſe annis quinquaginta duobus & menſibus octo tradunt omnes, obiiſſeque Honorio ſeptimum & Theodoſio ſecundum Coſſ. anno Domini quadringenteſimo ſeptimo; natum eſſe oportuit anno trecenteſimo quinquageſimo quarto, Conſtantio ſeptimum & Gallo tertium Coſſ. ſicque hoc anno fuiſſe annorum ætatis octo: quem iterum liquet à matre genitum adoleſcentula, quæ anno ſuæ ætatis vigeſimo orbata viro, magna cum laude in viduitate permanſit; vt idem ipſe teſtatur Chryſoſtomus *b*. Atq; hæc obiter de matre Chryſoſtomi: cuius patrem tradunt dictum fuiſſe *Secundum* nomine.

a *Theod. l. 3. c. 17.*

PVELLA eius IOANNIS MATER.

Io. CHRYSOSTOMI ÆTAS

b *Chryſoſt. ad Vid. iunior. ep. 1.*

XXX.

IVL. VEXAT ANTIOCHENOS.

c *Socr. l. 3. c. 15*

Verum præter hæc Iulianus grauibus Antiochenos affecit incommodis, ac in eo potiſſimum quod exercitum ad bellum Perſicum comparatum ibidem in hibernis continuit; eiq; alendo adegit *c* ciues vili vendere annonam, quã ipſi caro ob penuriam pretio emiſſent. Sed & magnas ibidem ab eo factas clanculum cædes ciuium, nec non virginum puerorumq; ſectiones, ad animarum euocationem, & diuinationem, nocturnaque ſacrificia nefanda; referunt Gregorius *d* Nazianzenus, Chryſoſtomus *e*, ac Socrates *f*. Iſte vero addit *g*; cum per id temporis Legati Perſarum Antiochiam aduenientes, petiiſſent ab eo vt bellum palam denuntiaret; illum eos remiſiſſe, hęc ſolum locutum *Me ipſum breui videbitis, & propterea Legatos hac de re ad vos mittere non eſt opus.* At de rebus Antiochiæ hoc anno geſtis, iam ſatis.

d *Greg. Naz. orat. 1. in Iul.*

e *Chryſ. orat. cont. Gent.*

f *Socr. l. 3. c. 11.*

g *Ib. c. 16.*

XXXI.

h *Soz. l. 5. c. 8.*

MARTYRES GAZENSES.

Vt autem & reliquas inuiſamus Syriæ prouincias; imprimis Sozomenus *h* de Gazenſibus Palæſtinis Gentiliſmo deditiſſimis tradit; cum ii nonnullos Chriſtianos miſerrime tractos per plateas & variis modis dilaceratos, crudeliſſime trucidaſſent, quod olim ſacra ipſorum profanaſſent; id eiuſmodi eorum factum Iulianum non ſolum laudaſſe, ſed & Gazæ Præfectum magiſtratu abdicaſſe, quod ſeditionis & cædis auctores in vincula conieciſſet: quippe Gazenſes (vt aſſerebat) iuſtam cauſam habuiſſent vlciſcendi iniurias, quas eis ſæpe, ac diis, Galilæi illi intuliſſent. Peculiare namq; hoc fuiſſe Iuliano dictitare, & ad Præfectos reſcribere, quotieſcunque accideret Chriſtianos à Gentilibus vi publica necari: docet quod id ipſum Gregorius *i* Nazianzenus refert de Cæſarienſibus, cum Iulianus cædem Chriſtianorum per Gentiles ibi factam derideret. Porro eodem quoque tempore magnum illum *S. Hilarionem* à Gazenſibus, in quorum agro degebat, ad necem quæſitum in Siciliam profugiſſe, ibique ligna in deſertis montibus collecta venditando victitaſſe, idem Sozomenus *k* tradit; variaſque addit eiuſdem ad diuerſa loca peregrinationes, dum fugeret ibi commorari vbi frequentiſſima eius miracula innoteſcerent.

i *Greg. orat. 1. in Iul.*

HILARION FVGIT PERSECVTIONEM GAZENSIVM

k *Soz. c. 9.*

XXXII.

Quæ licet vera ſint omnia: diuerſo tamen tempore contigiſſe fugam Hilarionis è Gaza, à profectione eiuſdem in Siciliam, Sanctus Hieronymus, qui eius res geſtas exactiſſime eſt proſecutus, facile demonſtrat: dum hoc Iuliani tẽpore eum petiiſſe Oaſenam Ægypti ſolitudinem, atque demum ipſo defuncto reuerſum, profectumque in Siciliam tradit.

Quod autem tanto ſtudio Gazenſes eius necem expeterent, vt (ſicut ait Hieronymus) deſtructo eius monaſterio, precibus ab Imperatore mortẽ eius impetraſſent, & vt quæreretur toto Orbe ſcriptum eſſet: ea potiſſimum cauſa interceſſit, quod cum aliquando Italicus quidam nomi-

CVR QVÆSITVS AD NECEM.

homine, eiuſdem vrbis municeps Chriſtianus, & aduerſus Gazenſem Duumvirum Gentilem Circenſes equos ex inolita Romanorum conſuetudine nutriens, ab Hilarione remedium petiiſſet, quo aduerſarii magicas incantationes, quibus ſuos proprios incitabat equos, Italici impediebat, eluderet: Hilarion cum hæc derideret, tamen rogatus à Fratribus, ſcyphum ei fictilem, quo bibere conſueuerat, aqua plenum tradidit, qua cum Italicus ſuos equos rhedamque & aurigam aſperſiſſet, idque aduerſarius irridens diffamaſſet; tandem mira vulgi expectatione vter vinceret, aduolantibus Italici equis, aduerſarii præpeditis, ingens factus eſt populi etiam Ethnici clamor, MARNAM (erat hoc idolum Gazenſium, quod dicebant eſſe Iouem) victum à Chriſto eſſe. Vnde furentes aduerſarii, Hilarionem tanquam maleficum ad ſupplicium poſcêdi cauſam captauerunt, & cæteros pariter Chriſtianos inſectandi. Quo tempore fugam pleriſq; captantibus, id ipſum maiores quoq; ſuos feciſſe, Sozomenus *b* tradit, quos & multum de pietate laudat; auumq; præcipue ſuum commemorat, quem in Scripturæ interpretatione excelluiſſe ait, humaniore quoq; litteratura non mediocriter inſtitutum.

a *Ibid. c. 14.*

XXXIII. b *Theo. l. 3. c. 6* HORRENDA GENTILIVM IN CHRISTIANOS SÆVITIA. c *Soz. d. c. 9.* d *Greg. orat. 1. in Iul.*

Sed & eo progreſſam eſſe eorundem Gazenſium, atque finitimorum Aſcalonitarum ſæuitiam, Theodoretus *c* narrat, vt presbyterorum & virginum ſacrarum ventres diſcinderent, & hordeo farcientes porcis deuorandos obiicerent. Idemque ab Heliopolitanis Libano finitimis, & ab Arethuſiis, in virgines ſacras commiſſum, Sozomenus *c* affirmat. Et Gregorius Nazianzenus *d* addit, eoſdem Heliopolitanos non porcis tantum carnes virginum expoſuiſſe, ſed etiam ipſos eaſdem depaſtos eſſe, & earum ſe hepatibus crudis ingurgitaſſe. Additque demum Theodoretus, eoſdem recordatos facinoris *Cyrilli* diaconi, qui regnante Conſtantino multa ſimulacra confregiſſet, non modo eum interfeciſſe, verum etiam diſſecto ventre iecur eius deguſtaſſe: huius tamen maleficii perpetratores, diuinas dediſſe pœnas, dentibus, linguis, oculis amiſſis. Sebaſte quoque in Palæſtina, quæ olim Samaria dicebatur, *S. Ioannis Baptiſtæ* tumulum apertum eſſe, oſſa diſperſa, atque rurſum collecta igne cremata, ſanctoſq; cineres pulueri immixtos, per agros & rura diſperſos eſſe; Ruffinus *f*, atque Theodoretus *g* affirmant. Eademque *Eliſei* Prophetæ oſſa contumelia affecta, Nicephorus *h* & alii tradunt. Verum ſiue ex ſubductis tum per Chriſtianos earundem Reliquiarum partibus, (vt ex eodem Ruffino conſtat) ſiue ex diuiſis antea in varias prouincias ad pium Chriſtianorum vſum ac venerationem, ſiue denique ex collectis cineribus; cum earum poſt hæc variis locis viguit cultus, cum ibidem Sebaſte, ipſa eorundem SS. ſepulchra, eadem qua prius, immo maiori celebritate & veneratione, ob celeberrima in iis edi ſolita miracula, claruerunt: vt ex Hieronymo *i*, aliiſque patet.

RELIQVIÆ IO. BAPT. ET ELISEI DISPERSÆ. e *Ruf. l. 2. c. 28* f *Theo. l. 3. c. 6.* g *Nicep. l. 10. c. 13.*

h *Hier. ep. 17.*

XXXIV. MARCI ARETHVSII INSIGNE CERTAMEN.

Arethuſæ pariter Epiſcopus *Marcus*, ætate iam grauis, quod olim ſub Conſtantio Imp. magnificentiſſimum eiuſdem ciuitatis Deorum templum deſtruxiſſet: (Nam & pœnas Iulianum exegiſſe de iis, quæ à Chriſtianis in Gentiliū ſuperſtitionem ſub præcedentibus Impp. patrata eſſent, cum aliis exemplis iam viderimus, teſtatur etiam Chryſ. *k*:) damnatus à Iuliano, vt de ſuo illud reſtitueret, cum nefas id ipſe Chriſtiano homini, nedum Epiſcopo exiſtimaret, fuga ſibi conſuluit: ſed audito quod multi propter ſe in diſcrimen venirent, rediit Arethuſam, & ſua ſponte ſe ciuibus tradidit: qui omnes gregatim, tam viri, quam mulieres, eum per plateas trudere, ferire, trahere cœperunt, aureſque tenuibus funiculis auulſerunt: ſed & pueri qui ſcholas frequentabant, eum in ſublime elatum inſtar globi inter ſe voluentes, tum ab ſe proiicientes, tum denuo excipientes ſtylis, corpus eius vulneribus deformarunt: adhucque ſpiritum ducentem, melle & liquamine vnctum, impoſuerunt in ſportulam ex iuncis contextam, ſublimemq; ſuſpenſum veſpis & apibus exedendum obiecerunt. Hæc quidem præter Sozomenum *l*, refert Gregorius *m* Nazian. indeque in Iuliani cum crudelitate coniunctam ingratitudinem inuehitur, quod (vt ait) Marcus iſte ex iis vnus fuiſſet, qui eundem Iulianum, tum cum genus ipſius totum periclitaretur,

i *Chryſ. or. de Iuuent. & Max. mari.*

k *Soz. l. 5. c. 9.* l *Greg. orat. 1. in Iul.*

furtim à nece ſubduxerant: quo ſolo nomine diriora etiam perpeti meruiſſe ait; quod tantum malum Orbi ſeruaſſet. Verum iſtud humanitatis officium erga paruulum exhibitum, laude dignum videri poterat: at illud magis inficit nomen Marci, quod ipſe (vt ſæpe vidimus) à partibus Arianis ſtetiſſet. Cæterum quod omnes hiſtorici, atque ipſe etiam Gregorius Nazianzenus, cum eius in patiendo conſtantiā deſcribunt, hominem pietate inſignem prædicent: par eſt credere, illum tandem ab hęreticis ſeſe ad caſtra Orthodoxorum tranſtuliſſe, vel in ipſis tormentis hæreſim deteſtatum eſſe. Quod idem dicendum de nonnullis aliis, hac eadem perſecutione paſſis: quos cum antea conſtet fuiſſe hæreticos, tamen eoſdem Eccleſia inter Martyres recenſet. Non ita quidem *Patrophilus* Scythopolitanus in Palæſtina Epiſcopus: qui ad vltimum vſque ſpiritum, hæreſis Arianæ patronus permanſit. Itaq; & ipſe, licet pro pietate, in pœnam tamen impietatis pati meruit; vt eius oſſa *a* haud pridem defuncti, à Gentilibus eiuſdem ciuitatis è ſepulchro effoſſa diſſipata fuerint, caput vero in ſublime elatum omni contumeliæ generi expoſitum.

PATROPHILI OSSA EFFOSSA. a *Niceph. l. 10. c. 13.*

XXXV. b *Soz. l. 5. c. 14.* IVL. DOLOSE POPVLVM ADVERSVS SVVM EPISC. CONCITAVIT. *De Titi vero Boſtreni ſcriptis, vide Bell. de Scr. Eccl.* c *Ad fin epiſt. Iulian. edit. Gr. Rec. eam Baron. tom. 4. hoc an. ex verſ. Feder. Metii.*

Sed & callide Iulianus Boſtrenos Phœnices populos, Chriſtianos licet & Catholicos, aduerſus ſuum ipſorum Epiſcopum *Titum* concitauit *b*: Cum enim literis minatus fuiſſet, tum eum, tum clericos eius in crimen vocaturum, ſi aliqua ibi conflaretur ſeditio: reſcripſiſſetq; Titus, ſuis monitis inductum populum nihil motus concitare: huiuſmodi verborum occaſione, Iulianus ad Boſtrenos ſcribens, eū vt populi accuſatorē inſimulauit, quaſi dixiſſet, populum non ſua ſponte, ſed ipſius tantummodo hortationib: à ſeditione quieuiſſe: itaq; populum incitauit; vt illum velut ſibi infenſum, è ciuitate exturbaret. Extat *c* hactenus Iuliani ea de re ad Boſtrenos epiſtola, miro artificio extrinſecus ſummam præſeferens optimi principis humanitatem, intrinſecus autem inuolutos continens laqueos & gladios: cuiuſmodi pleræq; noſcuntur eiuſdem de Chriſtianis ſcriptæ. Cęterum cum eodem tempore certior factus, pręclarā Cæſareæ Philippi in eadem Phœnicia ſeruari Statuam Chriſti, quam (vt vidimus) mulier laborans profluuio ſanguinis morbo liberata conſecerat eo in Chriſtum audaciæ elatus eſt, vt ſtatua illa deturbata confractaque, ſuam in locum eius repoſuerit. Sed confeſtim diuina in vindicando potentia ſeſe manifeſtante, ignis violentus de cœlo delapſus ſtatuam Iuliani circa pectus perſecuit; caputq; in terram deiecit. Statuæ autem Chriſti à Gentilibus confractæ, fragmenta à Chriſtianis collecta in eccleſia repoſita ſunt. Quam rem geſtam Sozomenus *d*, Artemii Acta *e*, Nicephorus *f*, & alii recitant.

COMMINVIT CHRISTI STATVAM.

d *Soz. l. 5. c. 20* e *Ap. Metap. 20. Oct.* f *Nic. l. 10. c. 30.*

XXXVI. g *Am. li. 22.* GEORGIVS INVASOR SEDIS ALEXANDRIÆ NECATVR A GENTILIBVS. h *Epiph. hær. 76. in pr.*

Sed à vindicta ad vindictam tranſeamus, quam hoc ipſo tempore irrogauit Deus in impium illum ac crudeliſſimum *Georgium* Epiſcopum Arianum, de cuius in Eccleſiam Alexandrinam graſſatione ſuo loco dictum. Et quod imprimis ad tempus attinet, cum ex Ammiano *g* conſtet, non antea ſublatum eſſe Georgium, quam Artemius Dux Ægypti à Iuliano capitis damnatus eſt: neceſſe quidem videtur aſſerere, eius necem hoc potius anno quam ſuperiori contigiſſe. Is igitur cum etiam Gentilium Alexandrinorum (vt taceamus de Catholicis Chriſtianis) infenſiſſimum odium in ſe concitaſſet, non ſolum ob turpes ac crudeliſſimas, quas refert Epiphanius *h*, exactiones, quibus eos diu vexauit; ſed præcipue (vt ait Ammianus) quod per ſpecioſum Genii templum tranſiens, flexis ad ædem ipſam luminibus, hæc verba protuliſſet, *Quamdiu ſepulchrum hoc ſtabit?* quaſi ſcil. illud euertere in animo haberet: item quod (vt refert Socrates *i*) eorundem arcana ſacra, quibus in honorem Mithræ homines pro victimis ſacrificare conſueuerant, detecta palam ludibrio expoſuiſſet: ac denique (vt tam idem Ammianus teſtatur, quam Iulianus ipſe Imperator epiſtola *k* de eius nece ad Alexandrinos ſcripta) quod olim variis accuſationib. Conſtantium aduerſus eos concitaſſet; & per Præfectum Ægypti, idoli tēplum expoliaſſet, ipſoſque ciues peſſime habuiſſet: his, inquam, de cauſis, ſubito poſt auditam cædem Artemii, à quo ſibi multum Gentiles Alexandrini timebant, plebs (inquit Ammianus) gaudet inſperato, vocibus horrendis infrendens Georgium petit, raptumque diuerſis mulctandi generibus proterens

i *Socr. li. 3. c. 2.*

k *Ap. Socr. ibid. c. 3.*

& conculcans, diuaricatis pedibus, cumq; eo (aliis prætextibus) Dracontius Monetæ Præfectus, & Diodorus quidã veluti Comes, iniectis per crura funibus, ſimul exanimati ſunt; eoq; non contenta multitudo immanis, dilaniata cadauera peremptorum camelis impoſita inuexit ad lacus; iiſdemque ſubito igne crematis, cineres proiecit in mare. Hæc Ammian. Addit vero Epiphanius *a*, Georgii corpus cum multis pecorum ac beſtiarum oſſib. in cinerem redactum eſſe; & Socrates, ipſum camelum geſtatione illius cadaueris adeo contaminatum putatum fuiſſe, vt & ſimul cum eo combuſtus à plebe fuerit. Eadem porro de nece Georgii habent Gregorius *b* Nazian. Sozom. *c*, & alii ferme omnes.

a *Epiph. de hær. 76.*
b *Gr. Naz. or. in laud. Ath.*
c *Soz. li 5. c. 7.*

XXXVII. GEORGIVS HAVD DICENDVS MART.
d *1. Pet. 4.*

Quod a. non defuerint Ariani, Georgii ſectatores, qui eum ſic à Gentilib. cæſum, vt martyrem coluerint: idem S. Epiphan. docet, eum indignum eſſe nomine martyris, ea ratione quam Petrus Apoſtolus inſinuauit *d*, nempe quod non ob Chriſti fidem, ſed ob nefanda admiſſa ſcelera dignas pœnas perſoluerit. Quinimmo licet non criminum cauſa, qui criminoſiſſimus erat, ſed propter Chriſti nomen necatus fuiſſet: haud tamen dignus martyris titulo videri potuit, qui extra Catholicam communionem fidemq; ab hæreticorum partibus ſtaret, vbi nullum ſit reperiri martyrium. Cæterum Iulianus, etſi (quod de cunctis Chriſtianis contigiſſe optaſſet) ſummo gaudio Georgii necem excepiſſet; tamen qui extrinſecus agebat tanquam in ſcena philoſophum, ſe illam ægre ferre ſimulans, ad vindicandum facinus (inquit Ammia.) erectus eſt; iamq; expetiturus videbatur pœnas à noxiis vltimas, cum mitigatus eſt lenientib. proximis: miſſo vero edicto, acri oratione ſcelus deteſtatus eſt, minatus extrema ſi deinde tentaretur aliquid, quod iuſtitia vetaret & leges. Ipſas autem Iuliani tunc ea de re ſcriptas ad Alexandrinos literas, recitat Socrates *e*, Extantq; eiuſdem duæ aliæ epiſtolæ *f*, datæ poſt extinctum Georgiũ ad Magiſtratus Ægypti, de eius copioſa Bibliotheca magna diligentia perquirenda, & ad ſe Antiochiam mittenda. Porro eidem Georgio mox Arianos *Lucium* Epiſcopum ſucceſſorem ſubſtituiſſe, Socrates *g* atque Sozomenus *h* referunt.

e *Soc. li. 3. c. 3.*
f *Iulian. ep. 9. & 30.*
g *Socr. c. 4.*
h *Soz. l. 5. c. 7.*

XXXVIII. ATHANAS. ALEXANDRIAM REDIT.

Poſt ſublatum autem Georgium, Magnus Athanaſius emergens è latebris, perſpicuus cunctis Alexandriam venit. Nam quod ad tempus ſpectat; quamuis æquius videri poſſet, eius reditum collocare anno ſuperiori, quo Iuliani edicto Epiſcopi ab exilio relaxati ſunt: quia tamen conſtans eſt aſſertio Gregorii *i* Nazianzeni, nonniſi poſt extinctum Georgium, eum Alexandriam rediiſſe; hic ea de re agere, opportunius viſum eſt: reprehenſo tamen prius Sozomeno *k*, quod hæc à Gregorio ſcripta ignorans, dicat Athanaſium mox nunciata morte Conſtantii, noctu in Alexandrina eccleſia comparuiſſe. Cæterum ipſum lætis ac fauſtis omnium Chriſtianorum acclamationibus, necnon vnguentorum profuſionibus, luminumque per totam vrbem accenſionibus, atq; etiam publicis priuatiſq; conuiuiis, omnibus denique lætitiæ argumentis, aduenientem in vrbem exceptum eſſe, idem Nazianzenus teſtatur; tantaq; occurſionis frequentia honeſtatum, vt vniuerſa Ægyptus vndiquaque in vnum corruiſſe videretur. In tantum, vt cum aliquo poſt tempore Philagrius Præfectus Alexandriam adueniens, à ciuibus, quo erga illum amore flagrabant, ingenti omnium concurſu exciperetur; tumq; è vulgo quiſpiam, populi frequentiam miratus, à familiari qui ſibi adhærebat peteret, an tantam vnquam multitudinem vidiſſet: *Minime*, inquit ille, *ac ne ipſum quidem Imperatorem Conſtantium pari honorificentia exceptum fuiſſe opinor.* Tum ille alius ſuauiter arridens, & iam ipſi Imperatori Athanaſium præferens, *Quid ais*, inquit, *quaſi magnum aliquid & admirandum dicens? Immo Magnum quoque Athanaſium pari honore introductum fuiſſe, vix adduci poſſum vt credam.* Tanta (inquit idem Gregorius, hanc recitans hiſtoriam) erat viri huius apud omnes veneratio! tanto ſtupore ingreſſus eius memoria hominum mentes defixas tenebat!

i *Gr. Naz. or. in laud. Ath.*
k *Soz. ib. c. 6.*

CELEBERRIMVS EIVS TRIVMPHALIS INGRESSVS.

XXXIX. CONVOCAT CONCIL. EPISC.

Athanaſius igitur Alexandriam regreſſus, tum alia multa egregia præſtitit, tum imprimis prolapſam (inquit Gregorius) fidei doctrinam erexit, leges rurſus orbi terrarum præſcripſit, aliis epiſtolas mittens, alios accerſens, nonnullos etiam vltro accedentes erudiens. Quib. quidem verbis Gregor. plane alluſiſſe videtur ad CONCILIVM, tunc temporis *Alexandriæ* congregatum; cum Athanaſii iuſſu, aliarũ Ægypti Eccleſiarum Epiſcopi, qui ſub Conſtantio in exilium acti, Iuliani edicto proprias ſedes receperant, in vnum conuenerunt, vna cum aliquib. aliis cæterarum quarundã prouinciarum Epiſcopis, quorum fit mentio in ſubſcriptione epiſtolæ Synodalis illinc ſcriptæ. Verum horum omniũ præcipuum auctorem fuiſſe Liberium Romanum Pontificem, inferius aperietur. Ipſe enim Ariminenſe naufragium reparare ſolicitus, primum omnium iis qui decepti Arianorum fraudibus, & perterriti minis Imperatoris, in Italia lapſi fuerant, Epiſcopis pœnitentib. ſubueniendum putans: epiſtolam *a* ad omnes Italiæ Epiſcopos eo argumẽto dedit. Sed & in Orientem reſpiciens, bene vſus occaſione, illos ipſos, qui erant illic fidei cauſa exules, Epiſcopos Occidentales magni nominis, *Euſebium* Vercellenſem & *Luciferum* Calaritanum, Legatos Apoſtolicæ Sedis creauit ad reſtituendas collapſas Orientis Eccleſias.

LIBERII PP. SOLICITVDO ECCLESIÆ.
a *Ext. inter Hila. Frag. l. 1*

XL.
b *Ruff. l. 1. c. 27*
LVCIFER CALAR. CREAT ANTIOCHIÆ EPISC. PAVLINVM.

Itaq; Lucifer, miſſis interim Alexandriam ad futuram Synodum duobus ſuis diaconis, qui eiuſdem Concilii epiſtolæ Synodali reperiuntur ſubſcripti, ipſe intento animo (inquit Ruffin. *b*) Antiochiã pergit: vbi diſſidentibus adhuc partibus Orthodoxorum Euſtathianorum & Meletianorum, ſed in vnum reuocari poſſe ſperantibus, ſi vtriſque gratus eligeretur Antiſtes; *Paulinum* creauit Epiſcopum, ſanctum quidem & dignum eo munere virum, ſed tamẽ in quem acquieſcere plebs vtraq; non poſſet. Ab eo tamen ſtatim ad Concilium Alexandrinũ duo item Legati diaconi miſſi ſunt, qui pariter eidem epiſtolæ Synodali ſubſcripti habentur. Hicq; tunc fuit ſtatus Eccleſiæ Antiochenæ, vt in ea tres eſſent Epiſcopi; nempe Euzoius, qui Arianis præerat; Meletius, qui Orthodoxis, ſed quocum haud omnes communicarent, quod ipſe aliquando Arianis conſenſiſſet; ac demum Paulinus, cui parebant Orthodoxi Euſtathiani, perpetui veritatis defenſores. Et cum (vt ait Socra. *c*) omnes ferme ciuitatis eccleſias Euzoius occuparet, Paulinus vnam tantum paruam obtinuit, ex qua eum Euzoius ob tanti viri reuerentiam non eiecit: Meletius autem extra ciuitatem conuentus celebrauit.

c *Socr. l. 3. c. 7.*

XLI. IN CONCIL. ALEX. LAPSI CVM HONORIB. RECEPTI.

Interea vero Euſebius Vercellenſis Alexandriam pergens, (inquit Ruffin.) ibi Confeſſorum CONCILIO congregato, iidem pauci numero, ſed fidei integritate & meritis multi, quo pacto poſt hæreticorum procellas, tranquillitas reuocaretur Eccleſiæ, omni cura & deliberatione diſcuſſerunt. Et quidem aliis opinantibus, nullum debere vltra in ſacerdotium recipi, qui ſe vtcunq; hæreticæ communionis contagione maculaſſet; vicit pars mitior, vt ſolis errorum auctoribus amputatis, in quos rigorem Eccleſiaſticæ diſciplinæ valere placuit, reliquis pœnitentibus ſic aditus Eccleſiæ pateret, vt etiam in eodem honoris gradu, quo antea inſigniti fuiſſent, reciperentur. Quod & olim à Patribus Antiocheni Concilii primi Paulo Samoſateno, à Melchiade Papa Donatiſtis, à Concilio Nicæno Nouatianis indultum, ſuis locis vidimus: etſi ſeuerior in his antea præceſſiſſet Patrum diſciplina, vt lapſi Epiſcopi nonniſi ad communionem laicam reciperentur, vt ſæpius ſuis Cyprianus inculcat epiſtolis. Quinimmo nec iſtam huius Concilii Alexandrini indulgentiam, omnibus indiſtincte Epiſcopis collatam eſſe, ſed iis duntaxat, qui vel ignorantia, (quales fuerant qui Ariminenſis Concilii fraudulentæ fidei formulæ ſubſcripſerant) vel vi adhibita Arianis viſi eſſent conſenſiſſe; ſignificare Hieronymus videtur, de his diſputans aduerſus Luciferianos, (vbi & ait, per tam neceſſarium Concilium è Satanæ faucibus ereptum eſſe mundum:) & diſerte profitetur ipſe Athanaſius in epiſtola *d* ad Ruffinianum.

d *Ext. in Cõc. Nic. II. Act. 1.*

XLII.
e *Soc. l. 3. c. 4. 5*

Agens præterea Socrates *e* de eodem Alexandrino Concilio, noua tradit Patres ſanxiſſe decreta aduerſus Eunomium, Macedonium, & alios Semiarianos, negantes diuinitatem Spiritus Sancti; necnon aduerſus tunc recens emergentem hæreſim, quæ poſtea dicta eſt *Apollinaris*, perfectam Chriſti Incarnationem diminuentem, nempe animam ab homine detrahentem. Addit inſuper, ibidem controuerſiam de οὐσίᾳ & ὑποστάσει, excuſſam fuiſ-

ſe &

De Hypoſtaſib. et Perſonis quæſtio.
a Baſ. ep. 78.

ſe & deciſam. Cum enim iam olim (vt ipſe ait) ab Oſio Cordubenſi, ad ſedandum Arii tumultum miſſo, dum Sabellii dogma explodere cogitaret, de οὐσίᾳ id eſt eſſentia, & ὑποστάσει, id eſt ſubſtantia, ſiue ſubſiſtentia, ſeu perſona, diſceptatum eſſet: cumque poſtea (vt ſcribit Baſilius a) quidam ex Sabellianis, Hypoſtaſim & Vſiam idem eſſe dicentibus, auctoritate Concilii Nicæni abuterentur, quo ſcriptum eſſet, *Si quis ex alia vſia vel hypoſtaſi Filium Dei eſſe dixerit, anathema ſit*, quaſi ſcilicet dixiſſent Patres, Vſiam & Hypoſtaſim idem eſſe: (quam eorum collectionem refellit Baſilius:) cum denique, quod ad *Hypoſtaſis* vocem ſpectat, inter Catholicos, non autem hæreticos, (vt teſtatur S. Hieronymus b) de eius proprietate non leuis oborta eſſet controuerſia, his Arianiſmum illis, illis vero Sabellianiſmum his impingentibus, cum alioqui reuera omnes Catholici eſſent, idemque ſentirent: Cum, inquam, huiuſmodi iam antea altercationes præceſſiſſent, eaſdem Synodus Alexandrina, auctore (vt tradit Gregorius c Nazianzenus) Athanaſio, conata conſopire, decreuit vt tam Latini quam Græci ſuo quique idiomate vterentur, nec curandum eſſe de ſyllabis, dummodo nulla eſſet in re diſcrepantia.

b Hier. ep. 57. ad Dam.
c Greg. orat. in laud. Ath.

XLIII.
Quomodo eæ voces receptæ a Græc. et Latin.
d Aug. 5. de Trin. 8. 9.

Cæterum vix vnquam videtur placuiſſe poſteris Latinis, vocem *Hypoſtaſis* vſurpari loco *Perſonæ*, quod ſcilicet ea videretur ſignificare *Subſtantiam*, Latini autem nullam agnoſcerent differentiam inter *Eſſentiam & Subſtantiam*: vt inter alios diſputat Auguſtinus d libro quinto de Trinitate, Græci vero differentiam illam conſtituebant, vt quam habeat rationem id quod commune eſt ad id quod proprium, hanc habeat Vſia ad Hypoſtaſim, hoc eſt, Eſſentia ad Subſtantiam, ſiue Subſiſtentiam: ſicut exacte declarat Baſilius ſcribens ad Terentium, & pluribus ad fratrẽ ſuum Gregorium Nyſſenum. Adeo vt hac ſententia iidem Græci pie dicerent, tres perſonas in Trinitate eſſe tres proprias Subſtantias: quod horrebãt audire Latini. Vel ſi & ipſi hoc dicerent, tunc ad euitandum Arianiſmum, non tres perſonas tres eſſe ſubſtantias, ſed (vt idem Baſilius teſtatur) more Græcorum dicerent, & voce Græca, vſiam vnam, & hypoſtaſes tres, ſiue ſubſiſtentias, nec è contrario ponerent vnam ſubſtantiam, abſque trium addito nomine perſonarum, ne eadem cum Sabellio ſentire viderentur.

XLIV.
e Ath ad Ant
f Ext. ap. Ath

Actum præterea eſt in eadem Synodo Alexandrina, vt profeſſio illa fidei ab Arianis titulo Concilii Sardicenſis promulgata, eſſe ſpuria, publica teſtificatione demonſtraretur, ac pariter declararetur, in eodem Sardicenſi Concilio nihil fuiſſe additum ad Nicænam confeſſionem. De quibus omnibus ſcripta eſt Synodalis epiſtola, quæ apud Athanaſium e reperitur eſſe deſcripta, ad Antiochenos, cum iam Paulini ordinatio facta eſſet, inde vero ad vniuerſos Orientales mittenda. Sed & quod de rebus haud parui momenti actum videretur in Synodo, de iis omnibus idem Athanaſius certiorem reddidit Liberium Romanum Pontificem. Cuius quidem epiſtolæ illud tantum fragmentum ſupereſt, f quod ſpectat ad Incarnationis myſterium, & perfectam Filii Deitatem. Eiuſdemque ſcripti cum ille ſit titulus, *Athanaſii reſcriptum ad Liberium Epiſcopum Romanum*, plane declarari videtur, ipſum antea Liberium de Alexandrina Synodo cogenda ad Athanaſium dediſſe literas: eſtque forte earum illud fragmentum, g quo idem Pontifex præmiſſa fidei ſuæ confeſſione, eamdem ab Athanaſio exigit: quod ſcilicet nulla inter eos à longo tempore, ob perſecutionem Conſtantii, communicatio fuiſſet. Sane hæc omnia auctoritate Romani Pontificis in Oriente ab Euſebio h & Lucifero geſta eſſe, quis poterit dubitare, ſi conſiderauerit, quæ ipſi, & Occidentis, nec tantarum ciuitatum Epiſcopi, in primariis totius Orientis ciuitatibus peregerint? Athanaſium autem, ac collegas Epiſcopos, ad eumdem Liberium ſcripſiſſe de cunctis rebus in Synodo geſtis, idem ipſe Athanaſius diſertis verbis teſtatur in prædicta epiſtola, quã poſtea ſcripſit ad Ruffinianũ: qua pariter declarat, quæcunque in eadem Synodo acta ſunt, fuiſſe confirmata ab ipſa Romana Eccleſia.

g Ap. Athan.
h [Quos quidem Romæ miſſos eſſe ad componendos motus Eccleſiæ, (hoc eſt delegatos ad hoc à Romano Pontifice) diſerte aſſerit Nicetas, in commen. ad Greg Naz. orat in Baſ. nu 53.

XLV.
a Soc. li. 3. c. 7.

Porro cum ibidem decretæ eſſent Legationes ad reſtituendas Eccleſias, lapſoſque recipiendos, Euſebium Vercellenſem ex munere ſuſcepto Antiochiam contendiſſe, ſcribit Socrates: a ibique cum populum in duas factiones partitum offendiſſet, quod non omnes Paulini electioni à Lucifero factæ acquieuiſſent, ipſum quidẽ eam tacite damnaſſe, Luciferum vero iniquo id animo paſſum, recuſaſſe cũ eo communicare: ſtudioq; contentionis inductum, Concilii decreta reiicere cogitaſſe, ſed Legatorum ſuorum ſubſcriptione dubium, ſe interim in Sardiniam ad propriam ſedem recepiſſe: Harum vero diſſenſionum cauſa multis iterum ad deficiendũ ab Eccleſia impulſis, factam eſſe nouam ſectam LVCIFERIANORVM. Hæc Socrates: eademq; Ruffinus, b atque Sozomenus, c de Luciferi & Euſebii diſſenſione. Verum cum Paulini electionem, in Synodo Alexandrina, cui Euſebius interfuit, approbatã eſſe conſtet, nec ſit veriſimile, eam poſtea Euſebium dãnare voluiſſe: probabilius videtur, Luciferi cum eo ſimultatẽ non aliunde ſumpſiſſe exordium, niſi quod Lucifer, auſterioris vir ſpiritus, indigno animo ferret, ex Synodi decreto Epiſcopos lapſos ſuis ſedibus reſtitui, ideoque in Euſebium, quem aduenientem Antiochiam iturũ in Cappadociam, primum eſt nactus, veluti in eius decreti auctorem, ſimul & executorem, inuectũ eſſe.

Euſebii et Lucif. diſſenſio.
b Ruff. li. 1. c. 30.
c Soz. li 5. c. 12

XLVI.
Schiſma Luciferi.
d Seu. lib. 2.
e Theo. li 3. c. 5
f Amb. orat. in fun. frat.
g Hier. cont. Lucif.
h Aug. de ago. Chriſt. c. 30.
i Id. de hær. c. 81.

Ex iis vero quæ de eodem Lucifero ſcripſit poſtea Marcellinus presbyter, & ipſe ſecta Luciferianus, plane intelligitur, eum ex Oriente recedentem veniſſe Romam, & communionem eorum qui aliquando coniuncti fuiſſent Arianis fugiſſe. Ait inſuper Seuerus, d illum non ſolum eos qui Arimini fuerant condemnaſſe, ſed etiam ab eorum ſe communione ſeparaſſe, qui illos ſub pœnitẽtia recepiſſent. Addit deniq; Theodoretus, e præter ſchiſma conflatum, eum nouam quamdam excogitaſſe doctrinam, quam ſectati ſint eius ſucceſſores. At nihil eum ad doctrinam Catholicam addidiſſe, S. Ambroſius f teſtatur. Et S. Hieronymus g multum abeſt vt ei falſam doctrinam impingat, vt potius eum aliqua ex parte excuſare nitatur, affirmetque ipſum eos recepiſſe, qui ab Arianis baptiſma conſecuti eſſent. In quam etiam ſententiam, tam de Lucifero, quam de prioribus illis ab eo dictis Luciferianis, aſſeritur à S. Auguſtino, h eos baptiſmum hæreticorum minime iteraſſe. Vt ita plane conſtet, illos ſchiſmatis tantummodo labe pollutos fuiſſe. Indeque etiam accidiſſe putauit idem Auguſtinus, i vt neque ab Epiphanio horum temporum ſcriptore, neque à Philaſtrio huic proximo, qui catalogum contexuerunt hæreticorum, Luciferiani inter eos numerati ſint. Teſtatur tamen ſe de iiſdem apud incertum auctorem legiſſe, ipſos dixiſſe animam ex traduce generari, eamque ex carne, & carnis eſſe ſubſtantiam: quod tamen verumne eſſet haud ſatis ſibi fuiſſe compertum tradit.

XLVII.
k Hier. adu. Lucif.
Procacia ſchiſmaticor Luciferian.
Hilarii diac. hæreſis.

Cæterum adeo pertinaci animo ſententiæ de non recipiendis cum dignitate lapſis Epiſcopis inſiſtebant, vt quod teſtatur S. Hieronymus k) inter eos Helladius quidam eo blaſphemiæ proruperit, vt cum videret tot lapſos reſtitutos, diceret mundum eſſe diaboli, & Eccleſiam in lupanar eſſe conuerſam. Sed cunctis procacior habitus eſt HILARIVS diaconus Eccleſiæ Romanæ, qui olim cum Lucifero ad Conſtantium Imp. à Liberio Pontifice miſſus, verbera paſſus & vincula, eadem qua Lucifer ſententia in exilium pulſus fuerat. Is enim gloria confeſſionis elatus, ſpernens eos qui ceciderant, non ſolum vna cum Lucifero ſchiſmate ſe ab Eccleſia ſeparauit, ſed & hæreſim addens, dixit, ſcripſitque, nullatenus baptiſmum hæreticorum recipiendum eſſe: quem, ob rebaptizationem, Hieronymus *Deucalionem Orbis* appellauit. Verum cum iſte neque ex ſchiſmaticis ipſis aliquem habere potuerit ſectatorem, vna cum homine interiit pariter & ſecta. Imperiti vero Centuriatores, nominum occaſione lapſi, hunc ipſum errorem S. Hilario Epiſcopo Pictauienſi egregio Confeſſori calumnioſiſſime impegerunt.

XLVIII.
l Id. de Scrip. Eccl. in Luc.
m Id. in Chr.
n Ruff. li. 1. c. 30.
Luciferi exitus.

Porro Lucifer, qui hoc Iuliani l tempore in Sardiniam rediit, ſub Valentiniano m mortuus eſt in ſchiſmate: quem temere nimis Ioannes Arca natione Sardus, in commentario de Sanctis Sardiniæ, inter Sanctos collocauit. Certe quidem tanti viri, tot pro fide Catholica legationibus, confeſſionibus, certaminibus, exiliis, martyriis, ſcriptis, inſigniter nobilitati, caſus Fidelibus magnum intulit luctum & timorem. Poſt cuius obitum, ipſius ſectatores, quorum exiguus fuit numerus, ſe in Hiſpaniam receperunt: ibique vt ſolos ſanctos & puros, à reliquis omnibus Orthodoxis

diuiſos conſediſſe, S. Hieronymus *a* docet. Vnde licet aliquando turbas in Eccleſia concitauerint, tamen quod poſt Theodoſium Auguſt. de iis nulla reperiatur facta mentio, eos hoc ipſo, quo oborti ſunt ſæculo, extinctos eſſe putamus.

a *Hier. adu. Lucif.*

[De obitu Luciferi, Baronius an. 371. quo contigiſſe ponitur apud Hieron. in Chron. Cæterum ſi caſus eius magnum intulit Fidelibus luctum & timorem, (quod vere dixit Baronius) haud ſane minorem exultationem ac ſpem inferat qui illum ab eo grauiſſimo caſu, dextram porrigente diuina gratia ſe attuliſſe docuerit. Faciam hic ego, auſpice Chriſto, & comprobante cælo, promotore imprimis pio quodam ſacerdote Sardo, qui popularis ſui exiſtimationis ſtudioſus, poſt longas promiſſionum dilationes, expectationi abunde ſatisfaciens, exhibuit tandem mihi in Vrbe, duplex teſtimonium authenticum agnitæ poſt obitum ſanctitatis Luciferi: alterum manu ſcriptum, ſubſcriptumque menſe Octob. an. 1616. ab Archiepiſcopo Calaritano, Epiſcopo Boſanenſi, & aliquot Canonicis, ac Theologis Soc. IESV, ſigilloque Archiepiſcopali firmatum, quo aſſeritur, ex vetuſtis eius Inſulæ ſacris monumentis certiſſime conſtare, fuiſſe ab antiquis temporibus erectam in ea ciuitate eccleſiam in memoriam & honorem S. Luciferi Epiſcopi Calaritani, quæ hodieque extat. Alterum excuſum anno 1617. recentis perquiſitionis, & inuentionis Sanctorum Sardiniæ, opera & diligentia eiuſdem Archiepiſcopi; qua, præter alia diuerſorum SS. corpora in eadem eccleſia S. Luciferi diuerſis locis reperta, inuenta eſt ad eius altare primarium grandis arca marmorea, continens oſſa cuiuſdam corporis magna odoris ſuauitate fragrantia, quæ facile ab omnibus credita ſunt eſſe ſacra lipſana ipſius Luciferi, quod in præcipuo eius eccleſiæ loco repoſita fuiſſent: eo maxime quod eodem momento, abſque vllo præuio mandato, pulſatæ ſponte ſint campanæ eccleſiæ Archiepiſcopalis, ſicut in ſolemnitate Paſchali fieri conſueſceret, tanquam in diuinam confirmationem huiuſmodi illorum exiſtimationis, & lætitiam ac gratulationem tanti theſauri feliciter effoſſi. Quæ ſane ſi viuente Baronio contigiſſent, haud grauate (vt opinor) ſententiam de infelici exitu Luciferi reuocaſſet, qui dum vixit, ſolo teſtimonio eccleſiæ in eius honorem antiquitus erectæ ſe id præſtaturum promiſerat: ſicuti & in caſu ſimili reuocauit quæ de Fauſto Regienſi in Gallia Narbonenſi Epiſcopo prius dixerat, poſtquam intellexit Martyrologium Gallicanum ſemper ipſum continuiſſe inter Sanctos, & in eius memoriam olim in ea ciuitate erectam baſilicam eius nominis titulo inſignitam. (*Baron. Tom. VI. anno* 490. *ſiue in Append. Tom. X. ad illum annum: & infr. hac Epit. anno* 520. *num VII.*) Illud equidem ſcio, ita Catholicæ fidei zelo ardentem fuiſſe Luciferum, vt ab antiquis Scriptoribus, etiam poſt ſchiſma factum, & ſectam Luciferianam poſt ſe relictam, non niſi timide arguatur. Et quamuis nullus eum abiecto ſchiſmate in vnitate Eccleſiæ deceſſiſſe dicat: potuit tamen facile eos latuiſſe, quod quaſi extra Orbem in inſula non adeo ab exteris frequentata contigiſſet. Cum & alioqui Petrus de Natalibus iam ante centum ac ferme triginta annos illum in catalogo Sanctorum numerauerit, (præter illos auctores qui de rebus & Sanctis Sardiniæ poſtilla ſcripſerunt) & ipſe antiquiſſimus Hieronymus, dum vlcus tangit eius ſchiſmatis, vocat etiam poſt obitum *beatum*, quod vix reperias de quoquam non Catholice mortuo vſurpatum. Quocirca maneant tam noſtro quam Baronii nomine, Lucifero integra pœnitentiæ ac palinodiæ ſuæ iura, neque ex noſtris ſcriptis ſentiat præiudicium.]

XIX.

b *Ruff. d. c.* 30
c *Soc. d. c.* 7.
EVSEBII ET HILARII GRATISSIMVS IN OCCID. REDITVS

De Euſebio vero Vercellenſi, quid ſuſcepta legatione pro reconciliatione Lapſorum egerit, nihil præterea reperimus, niſi quod Ruffinus *b* & Socrates *c* aiunt, eum Orientis prouincias circumeuntem, medicique pariter ac ſacerdotis fungentem officio, ſingulas quaſque Eccleſias ad ſanitatem rectæ fidei reſtituiſſe, doctrinaque Eccleſiaſtica inſtruxiſſe atque erudiſſe. Quanta vero fuerit in reditu ab Italis alacritate ſuſceptus, quamque Lapſis extiterit proficuus, teſtis eſt S. Hieronymus, *d* dum inter alia ſcribit, ad eiuſdem reditum lugubres veſtes Italiam mutaſſe, quod ſcilicet eius opera lapſi ac decepti Epiſcopi recepti fuerint. Verum & iam antehac Hilarium Pictauienſem, poſt reditũ ſuum ab exilio viam aperuiſſe ad reſtitutionem lapſorum, frequentibus ea de re coactis in Gallia Epiſcoporum *Conciliis*, præter Fortunatum, *e* teſtatur Seuerus: *f* extatque hactenus *g* vnius ex eis apud *Pariſios* celebrati epiſtola ad Orientales Epiſcopos, cum illi literis ſuis ad Hilarium ſcriptis, conati fuiſſent Gallicanos Epiſcopos reddere ſuæ ipſorum perfidiæ profeſſores. Addit autem Seuerus, Saturninum peſſimum illum Arelatenſem Epiſcopum, necnon Paternum Petracoricenſem, quod in perfidia obſtinati permanerent, ſacerdotio pulſos fuiſſe. Ex quibus plane commẽdatur ſincera fides atque conſtantia Eccleſiæ Gallicanæ, cum in tanto numero Epiſcoporum, vnus duntaxat & alter ſit repertus, qui inhæſerit Arianis. Eſtque hæc gloria

d *Hier. adu. Lucif.*
e *Fort. in Vit. Hilar.*
f *Seu. li.* 2.
g *Hilar. Frag. lib.* 2.
SINCERA FIDES ECCL. GALLIC.

S. Hilarii, qui ſcriptis ſuis eoſdem Galliarum Epiſcopos in hæreticos commouerit, & iugiter aduerſus eos continuerit, & in antiqua fide. De cuius pariter atque Euſebii Vercellenſis egregia in Lapſis reuocandis reſtituendiſque nauata opera, Ruffinus agens, ait duos illos viros velut magnifica quædam mundi lumina, Illyricum, Italiam, Galliaſque ſuo ſplendore irradiaſſe, vt omnes etiam de abditis angulis & abſtruſis hæreticorum tenebræ fugarentur. Sed de iis rurſum inferius.

I.
ARIANI MOVENT GENTILES IN ATHA.

Inter hæc autem qui erant Alexandriæ Ariani, indigno ferentes animo Athanaſii reditum, eiuſq; opera florentem illius Eccleſiæ ſtatum, fœdus ineuntes cum Gentilibus, eos in eumdem Athanaſium concitarunt, ea recenti occaſione, quod ille nobiliſſimas quaſdam matronas à Gentilium ſuperſtitione ad Chriſtianam fidem conuerſas, magno dedecore Imperii Iuliani baptizaſſet: ſimulque communicato conſilio, ad Iulianum aduerſus eum literas dedere, magoſque *a* inſuper & aruſpices miſere, qui conteſtarentur, nihil proſperi ſucceſſurum, niſi Athanaſius pelleretur. Quibus Imperator acceptis, confeſtim ea de re cum ad Alexandrinos, tum ad Ecdicium Ægypti Præfectũ reſcripſit, *b* grauiſſimam ei mulctam auri minatus, niſi Athanaſius ante Calendas Decembris ex ea vrbe, vel potius ex vniuerſa Ægypto recederet. Veram autem odii ſui in Athanaſium cauſam (nimirum quod inimicus eſſet deorum, & multos ad fidem conuerteret) Ecdicio patefaciens, aliam in literis ad Alexandrinos ſimulauit, videlicet quod cum fuiſſet à Conſtantio dãnatus exilio, idem poteſtate à nullo accepta, ſuopte nutu ſedem Epiſcopalem denuo occupaſſet: ſe n. à Conſtantio eiectis non regimen Eccleſiarum, ſed reditum tantummodo in patriam conceſſiſſe. Narrat hæc eadem Sozomenus: *c* additq; Athanaſium, cum videret multitudinem Chriſtianorum circa ſe lacrymas profundentem, dixiſſe, *Bono animo eſtote: nebula enim eſt, & breui euaneſcet.* Addũt & alii, *d* eum literis Iuliani ſecretioꝛib. non Alexandria tantum expelli, verum etiam occidi iuſſum, poſtquam in Thebaidem traiecturus nauigium aſcendiſſet, ac qui iuſſi erãt occidere, ipſum inſequentes iam prope eſſent, Athanaſium hoc cognito nauigium Alexandriam verſus conuertiſſe, ac perſequentib. obuiam de induſtria factum, iiſdem de Athanaſio ſciſcitantib. ipſummet reſpondiſſe, cum non longe abeſſe, atq; ita eos eluſiſſe, redeuntem aũt ſecreto Alexandriam, quamdiu vixit Iulianus, ibi delituiſſe. Addit denique Socrates, poſt hæc conuerſum eſſe furorem Gentilium ſimul & Arianorum ac Iudæorum in reliquos Catholicos, Præſideſque prouinciarum ratos ſibi tempus opportunum oblatum quo quæſtum facerent, vbique Catholicos direxaſſe, pecunias exegiſſe, & corporibus ſupplicia indidiſſe: Iulianum vero Chriſtianorum ea de re expoſtulationes audientem, reſpondere ſolitum, (cuiuſmodi ſæpe dicteriis Religionem Chriſtianam irridebat) ipſorum eſſe ex præcepto Chriſti æquo animo iniurias tolerare. Extant porro & Acta *e* *Apollonii* ſanctiſſimi monachi, ex quibus æque cõſtat, Ægyptum vexatam fuiſſe perſecutione Iuliani: vbi & ingentia recenſentur ab eodem Apollonio edita hoc potiſſimum tempore miracula, indeque ſecutæ plurimorum Gentilium conuerſiones.

a *Ruff. li.* 1. *c* 33.
b *Iul. ep.* 6. 27.
c *Soz. li.* 5. *c.* 4.
ATHAN. RECEDIT ALEXANDRIA.
d *Ruff. li.* 1. *c.* 34. *Theod. li.* 3. *c.* 8 *Soc. li.* 3. *c.* 12.
PERSEC. IN ECCL. ALEX.
e *Ap. Euag. in Vit. Pat. c.* 7.

II.
IVLIANI PERSEC. IN ROM. ECCL.

Iam vero enarratis præcipuis rebus à Iuliano in Oriente aduerſus Chriſtianos geſtis, ratio tẽporis exigit, vt quod in Occidente pariter actum eſt, ex parte ſaltem recenſeamus. Res quidem hic, ſicuti in Oriente, lento gradu agi cœpta. Quod enim (vt dictum eſt) nollet Iulianus à Chriſtianis palam perſecutor haberi, tum inuidia martyrii, tum metu ingentis eorum numeri, more ſuo alias prætexendo cauſas, aggreſſus eſt dolo in eos agere. Quapropter in eorũ bona primum inſurgens Fiſcus, qui in aula Chriſtianorum Imperatorum militaſſent, cauſa illa communi obtenta, quod ex templorum diuitiis expilatis fortunas auxiſſent, aut ſi adeo hæc cauſa deeſſet, illa in promptu adeſſet, (quam etiam publicis ſuis reſcriptis *f* inſerere, haud Iulianus erubuit:) nimirum Chriſtianos ex Euangelii præſcripto, quo facilius in regnum cælorum veniant, nequaquam affluere diuitiis, ſed contra omnia erogare debere: huiuſmodi, inquam, coloꝛib. Fiſcus Romæ auidas iniecit manus in *Gallicani* viri Conſularis, olim generi Conſtantini Magni, opu-

f *Iul. ep.* 43. *ad Eceb. & alibi*
GALLICANI MARTYRIVM.

lentiſſi-

lentiſſimum patrimonium, quod tamen Chriſtus, in cuius pauperes diuitiæ Gallicani erogari conſueuerant, tutatus eſt pauendis planè prodigiis, dum omnes quicumque prædiis vel domibus fiſcales titulos affigere tentarent, continuo à dæmone arrepti, vel lepra percuſſi, recedere coacti ſunt. Cum vero nequam ſpiritus expetentes de Gallicano vindictā, ab obſeſſis corporibus ſe minime egredi poſſe iactarent, niſi idem Gallicanus ſacra diis ageret, id ipſe perpetrare magna conſtantia renuens, Iuliani reſcripto ex Italiæ finibus abire iuſſus, Alexandriam venit: vbi à Rauciano Comite truncatus capite, martyrium conſummauit. Quo eodem tempore, eodemque ſupplicio, Romæ *Hilarius* Gallicani pene neceſſarius, & *Donatus* Epiſcopus Aretinus, eamdem martyrii coronam conſecuti ſunt, vt fuſius hæc omnia deſcribunt eorumdem Acta Martyrum, memineruntque ſacræ Eccleſiaſticæ *a* Tabulæ.

a 25. Iun. 10. Iul. 7. Aug.

LII. IOANNIS ET PAVLI MARTYRIVM.

Ioannes item & *Paulus* fratres, in aula Conſtantini inter primos olim educati, & honoribus aucti, negantes ſe velle deinceps inter Iuliani familiares adnumerari, ac diis ſacrificare recuſantes, à Terentiano Prætorianorum Præfecto necati ſunt. Qui cum eos ſecreto ſepeliiſſet, rumore ſparſo in exilium eſſe miſſos, ſed dæmones martyrum gloria atq; virtute cruciati ſcelus aperuiſſent, factum eſt mira Dei prouidentia, vt cum ad eorum ſepulchrum, tum multi alii, tum eiuſdem ipſius Terentiani filius à dæmone obſeſſus liberationem accepiſſet, idem *Terentianus*, relicta Gētilium ſuperſtitione, baptizari voluerit, ipſumque certamen martyrum, cuius auctor extiterat, ſcriptis *b* mandauerit. Paſſi pariter reperiuntur ſub Iuliano, nonnulli alii omnis conditionis & ſexus homines in eadem Vrbe Roma, quorum nomina, ſimul & paſſiones, æque ac ſuperiorum, adſcriptæ reperiuntur Tabulis Eccleſiaſticis. Porro præſtitit Deus etiam in illorum certaminibus, vt per Magiſtratum illum Vicariam præfecturam gerentem, per quem ſic in eos Iulianus ſæuierat, nempe *Gordianum*, eiuſdem Iuliani impietas argueretur, dum quem ad necem Fidelium ille delegerat, Chriſti nominis egregium cōfeſſorem ac martyrem factum Eccleſia lucrata eſt, quod eædem Tabulæ Eccleſiaſticæ, & fuſius ipſius Acta declarant: in eo tamen deprauata, quod quæ ſub Iuliano, aut forte eius reſcriptis geſta ſunt, eadem coram ipſo facta eſſe dicuntur, atque Romæ, cum tamen Iulianus toto Imperii ſui tempore verſatus ſit in Oriente. Cuiuſmodi errores in pleriſque item aliis huius temporis Martyrum Actis, nec ſolum Occidentis, ſed & Orientis, animaduertere liceat.

b Ext. ap. Sur. tom. 3. ſed in multis deprauata.

GORDIANI IVDICIS PERSECVTORIS MARTYRIVM.

LIII.

Cæterum quod in Oriente frequenter, ac Romæ aduerſus Chriſtianos actum nouimus, id etiam in aliis Occidentis prouinciis factitatum non ambigimus: ſed quod (vt ſæpe dictum eſt) abſque titulo Chriſtianitatis, ſed aliis confictis criminibus, eiuſmodi de illis iudicia exercerentur, inde (puto) obſcuræ remanſerunt res geſtæ plurimorum martyrum. In Galliis namque paſſos reperimus *c* quatuor germanos, *Eliphium* Tullenſem virum, eiuſque fratrem *Eucharium* Epiſcopum, & ſorores *Libariam* atque *Suſannam*. At perperam, mea ſententia, dicuntur paſſi dum Iulianus adhuc in Galliis eſſet: nam eo tempore ipſum ſe Chriſtianum, ficte ſaltem exhibuiſſe, ſuperius eſt demonſtratum. Sed & egregium pro fidei confeſſione in variis acditis tolerandis tormentis, ſpecimen Chriſtianæ conſtantiæ edidiſſe, in caſtris tunc militantem ſub Tribuno *Victricium*, qui tandem à perſecutorum manibus mirabiliter liberatus, demumque Rotomagenſis creatus Epiſcopus, diutiſſime vixit, fuſe narrat Paulinus *d* Nolanus, memineruntque Tabulæ Eccleſiaſticæ. Dire autem exagitatas eſſe illas prouincias ſub Præfectura Salluſtii, Iuliano omnium cariſſimi, ac proinde hoſtis Chriſtianorum acerbiſſimi, illud etiam admonet, quod aduerſus eumdem, ſiue Dioſcorum vicem eius gerentem, S. Hilarium Pictauienſem ſcripſiſſe commentarium, auctor eſt S. Hieronymus. *e*

c Ap. Sur. 16. Oct.

MARTYRES ET CONFESS. IN GALLIIS.

d Paul. ep. 26.

e Hier. de Ser. Eccl. in Hil.

LIV. DONATISTÆ REVOCATI A IVLIANO.

At vero in Africa Donatiſtæ, qui pene videbantur extincti, vtpote quorum duces Imperatorum Chriſtianorum reſcriptis exilio condemnati fuiſſent, adueniente Iuliano, quem ſcirent deteſtari prædeceſſorum Principum acta, ad ipſum legationem miſerunt, qua ab exilio liberari peterent, ablataſque ſibi baſilicas reddi: ad id precibus tantæ adulationis vtentes, (quod eis ſæpe exprobrauit Auguſtinus *a*) vt etiam dicerent apud ſolum Iulianum iuſtitiam habere locum. Eorum vero petitionibus annuiſſe per omnia Iulianū, teſtis eſt Optatus: *b* idque (vt ait) quod probe intelligeret, Donatiſtas ad diſturbandam Eccleſiæ pacem cum furore eſſe venturos. Quale autem fuerit eiuſmodi pro eis datum à Iuliano reſcriptum, inde penſare licet, quod illud Honorius Imp. poſt ſexaginta ferme annos, vna cum Proconſularibus Geſtis ea tunc in cauſa conſcriptis, publicis celeberrimis locis affigi iuſſit, *c* quo Donatiſtarum temeritas atque procacitas omnibus eſſet oſtentui. Porro ex ſententia plane Iuliano res accidit: ſiquidem eius reſcripto relaxati Donatiſtarum Epiſcopi, factioſiſſimi duces ſchiſmatis, maximo inuecti impetu in Catholicos, graſſatorum inſtar atq; prædonum, immanes ſacerdotum, aliorumque clericorum, nec non & reliqui populi, feminarum etiam, atque infantium, necdum natorum, cædes commiſerunt, adhibitaque potentia Magiſtratuum, Epiſcopos de ſedibus expulerunt, baſilicas ſacris vaſis & ornamentis ſpoliarunt, calices conflarunt, altaria fregerunt, virginibus ſacris ſtuprum intulerunt, plebem ad ſeditionem commouerunt, cœmeteria Catholicorum ſibi ſolis vendicarunt, aliaque id genus plurima perpetrarunt, quæ fuſe Optatus *d* aduerſus eos ſcribens recenſuit.

a Aug. cont. lit. Pet. lib. 2. c. 97. ep. 48. ad Vinc. ep. 166. ad Don.

b Opt. lib. 2. cont. Parm.

c l. 37. C. Th. de hæret.

EORVM FVRORIN CATHOL. ET SACRILEGIA

d Opt. li. 2. & 6.

LV. MIRACVLA DE EVCHAR. ET CHRISM.

Inter quæ illud eſt notabile, quod (vt ait) Donatiſtarum Epiſcopi iuſſerunt Euchariſtiam canibus fundi, non tamen ſine ſigno diuini iudicii, cum iidem canes accenſi rabie ipſos dominos ſuos dente vindice laniauerunt. Quemadmodum & cum iidem ampullam Chriſmatis per feneſtram iactaſſent, eadem diuinitus Angelica manu ſubleuata, illæſa inter ſaxa conſedit. Ex quibus videas, inter quos recenſendi ſint, qui noſtro hoc infeliciſſimo ſæculo, vel his paria, vel etiam magis horrenda, in ſacroſancta Eccleſiæ Sacramenta, eodem quo Donatiſtæ, ſatanico agitati ſpiritu perpetrarunt: eo quidem illis deteſtabiliores, quo ea impugnant, quæ tam certis atque adeo manifeſtis diuinis miraculis comprobata ſunt. Iam vero illud quale eſt, quod iidē Donatiſtæ in multis locis altaria & parietes raſerunt, aut lauerunt ſalſa aqua, quo rudem populum execratione imbuerent in Catholicos, quantumque eos deteſtari deberent, his ſignis inſinuarent? Itemque illud quam ſtultum purgationis genus, quod vt Deo ſacratas virgines ſuæ facerent communicationis, immundis illas aſpergerent cineribus, crineſque ſalſa aqua perfunderent, & mitrellis (ſeu mitellis) proiectis, quas ab Epiſcopis Catholicis acceperant, (erat *e* hoc in Africana Eccleſia tegumenti capitis genus ex lana, purpura tamen pictum potius quam tinctum, quod ſacrandis virginibus ab Epiſcopis ſoleret imponi, ſicut Romæ, & aliis locis, ſimplex velum nigrum:) alias iiſdem imponerent? Sed hæc & alia eiuſmodi inſana, pluribus Optatus. His autem Donatiſtæ Iuliani fulti præſidiis, qui pene videbantur extincti, adeo inualuerunt aduerſus Catholicos, vt omnes qui ſucceſſerunt Catholici Impp. licet aduerſus eos plurimum laborauerint, vt communioni Catholicæ reſtituerent, vel aliquo alio modo tollerent, numquam tamen id efficere valuerint.

VIRGINES SACRÆ PROFANATÆ.

e Id. lib. 6.

LVI.

Iam vt occaſione huius reſcripti, reliquas ab eodem Iuliano aduerſus Chriſtianos promulgatas leges, ſcriptaſque epiſtolas, præter illas quæ ſuperius memoratæ ſunt, hic vltimo loco huius anni receſeamus: imprimis Gregorius *f* Nazianzenus ſcribit, eum non conſueuiſſe tantum ignominiæ cauſa (quod dictū eſt) ſuis epiſtolis ac colloquiis nominare Chriſtianos, *Galilæos*, ſed vt eodem nomine ab omnib. dicerentur, publica lege ſanxiſſe. Addit q; Chryſoſtomus, *g* Principes etiam vt idem factitarent adhortatū eſſe: nempe adeo infenſo animo Chriſtianam religionem inſectantem, vt ne ipſum quidem nomen ſupereſſe vellet. Rurſum vero cultū Crucis, & ſacrarum Reliquiarum venerationem Chriſtianis obiectare, ob idq; eos deridere cum verbis tum ſcriptis conſueuiſſe, ex Cyrillo *h* patet, quem perfidum Apoſtatam noſtri temporis Nouatores egregie imitatos eſſe, quis non videat? Conceſſa item ab Impp. Chriſtianis, clericis, & miſerabilibus perſonis, dona & immunitates, atque diuerſi generis priuilegia, caſſa reddidiſſe, docet Sozomenus. *i* Immo & quæ à Gentilibus aliquando ex certa cauſa collata fuiſ-

f Greg. Naz. orat. 1. in Iul.

IVLIANI INIQVISSIMA IN CHRIST. EDICTA, ET IMPIA DICTERIA.

g Chryſ. orat. cont. Gent.

h Cyr. Alex. lib. 6. & 10. in Iul.

i Soz. li. 5. c. 5.

ſent,

ſent, abripuiſſe conſtat, dum inter alia, ter mille modios tritici perpetua largitione conceſſos à Marco Aurelio, erogãdos in pauperes Eccleſiæ Hierapolitanæ petitione *a* Abercii Epiſcopi, in hanc vſque diem à cæteris perſecutoribus perſolutos, prorſus abſtulit. Sed & quo ad expeditionem belli Perſici ingens pecuniæ vis à Chriſtianis exigeretur, lege lata mulctam impoſuiſſe pecuniariam illis qui ſacrificare renuiſſent, ſcribit Socrates. *b* Et ad expilanda Eccleſiarum bona, edicta fuiſſe publice propoſita, priuatimque expleta, Gregorius *c* Nazianzenus teſtatur. Conſtituiſſe quoque, vt ius Reipublicæ Chriſtianis denegaretur, iidemque conciliis, foro, publicis cœtibus priuarentur, niſi prius aris antepoſitis thura adolerent, ipſiſque adeo tribunalibus expellerentur, vt nec vllas iniurias ſuas iudicio perſequi liceret, (eo videlicet prætextu, quod Scriptura vetaret ne iniurias vlciſcerentur, ne litem intenderent, ne quid proprium exiſtimarent,) iidem Gregorius & Sozomenus *d* tradunt. Ac quamuis nullum manifeſtum promulgaſſet edictum, (vt ab aliis Imperatoribus factum fuerat) quo perſecutio in Chriſtianos indiceretur, tamen ſancita olim aduerſus ſacrilegos templorum expilatores iura in eos torſiſſe, & queritur Chryſoſtomus, *e* & plurimis eſt demonſtratum ſuperius exemplis. Tuliſſe inſuper eam legem, vt Galilæi à militia pellerentur, & à quibuſcunque dignitatibus ac regimine prouinciarum penitus arcerentur, auctores ſunt Ruffinus, *f* Theodoretus, *g* & Sozomenus. *h*

a Act. S. Aber ap. Met. 2. Oct. & vid. ſup. an 163. V.
b Soc. li. 3. c. 11
c Greg. orat. 1.
d Soz. c 17.
e Chryſ. orat. de Iuuen. & Max.
f Ruff. li. 1. c. 32.
g Theod. li. 3. c. 7.
h Soz. d. c. 17.

LVII. EOS DOCERE PROHIBET.

Lex autem eiuſdem illa, qua vetuit ne Chriſtiani Doctores, humaniores literas ac liberales diſciplinas docere poſſent, niſi diis ſeſe vellent addicere, ab ipſis etiam Scriptoribus *i* Ethnicis, vt iniuſtiſſima improbatur. Qui quidem primo erubeſcens id palam decernere, aliis fucatis coloribus iam antea ſanciuerat, *k* vt quiſquis docere vellet, non id aggrederetur, antequam à Curiis ciuitatum probatus, ipſius quoque Imperatoris iudicio confirmaretur. Sed in dies audacior redditus illam quam diximus legem promulgans, manifeſte Chriſtianos à docendo repulit. Quam quidem Ammianus ait eo conſilio ſancitam eſſe, ne per doctores Chriſtianos, Gentiles à cultu deorum deſciſcerent: nempe quod Chriſtiani libros Ethnicorum interpretando, pariter demonſtrarent, quæ iidem auctores Ethnici de ſuis ipſorum diis atque dogmatibus ſcripſiſſent, fuiſſe mera figmenta, & inanes ſuperſtitiones. Extat hactenus eiuſmodi Iuliani edictum inter ipſius epiſtolas, *l* multis pigmentis delinitum, & philoſophica larua decorum. Ex cuius lectione cum aperte conſtet, Iulianum, etſi Chriſtianos omnes à docendo Gentilium libros reuocaret, Chriſtianorum tamen liberis permiſiſſe vt artes & diſciplinas à doctoribus Gentilibus diſcerent: (idque eodem haud dubium, quod diximus, conſilio, nimirum vt Chriſtiani Ethnicis doctoribus magno deorum præconio explicatos accipientes, eorum cultui addicerentur:) miramur Ruffinum, *m* Socratẽ, *n* Theodoretum, *o* Sozomenum, *p* ipſoſq; etiam Gregorium *q* Nazianzenum, Auguſtinum, *r* & alios dixiſſe, Iuliani edicto non tantum à docendo, ſed & à diſcendo, reiectos fuiſſe homines Chriſtianos. Cæterum illud de docendo tantummodo fuiſſe, meminerunt Ammianus & Eunapius, *ſ* atque ex noſtris S S. Ambroſius *t* & Hieronymus. *u*

i Am. li. 22. 23
k l. 5. C. Th. de profeſſor.
Iul. ep. 42.
m Ruff. li. 1. c. 32.
n Soc. li. 3. c. 10
o Theod. li. 3. cap. 7.
p Soz. li. 5. c. 17
q Greg. orat. 1. in Iulian.
r Aug. 18 de ciu. 52.
ſ Eunap. in Muſon.
t Amb. ep. 30. ad Val. Imp.
u Hier. in Chr

LVIII.

In Actis *x* autem Artemii martyris expreſſum habetur, Iulianum illud promulgaſſe, quod Antiochiæ expertus eſſet vim magnam Eugenii presbyteri in dicendo, ac confutando falſam deorum religionem. Sozomenus autem affirmat, id accidiſſe ob inuidiam in Apollinarem Syrum, Baſilium & Gregorium Cappadocas, alioſque celeberrimos Chriſtianos viros, qui apprime Gentilium callebant literas. Vbi & inter alia magnifica de eodem Apollinare narrata, ait eum, quo pluribus prodeſſet, ad exemplar poematis Homeri, veterem Hebræorum hiſtoriam vſque ad regnum Saulis, carmine heroico viginti quatuor libris conſcripſiſſe: ſed & alia plurima ſcripta edidiſſe, interque illa, librum aduerſus Iulianum, ſeu aduerſus philoſophos Gentiles, pro veritate inſcriptum, in quo ſine vllis ſacrarum Scripturarũ teſtimoniis, plane oſtenderet eos in illo quod de Deo ſentiendum eſſet, vehementer errare: ſed ea irridentem Iulianum, Epiſcopis eius temporis præſtantiſſimis hæc ſcripſiſſe, *Legi, intellexi, improbaui*, Epiſcopos autem reſcripſiſſe, *Legiſti quidem, ſed non intellexiſti, nam ſi intellexiſſes, non improbaſſes.* Gregorius *b* quoque Nazianzenus grauiſſima eumdem exagitans inuectiua, quod eiuſmodi edicto liberales diſciplinas tyrannice oppreſſiſſet, atque eloquentiæ & doctrinæ humanioris ſtudia Chriſtianis auferre molitus eſſet, addit inſuper, cum hiſce in rebus deridendo iactare ſolitum, Gentilium eſſe concinne loqui & Græcari, quippe qui deos colerent, Chriſtianorum autem infantiam & barbariem, quorum ſapientia nihil aliud eſſet, quam *Crede.* Quæ Gregorius inſigniter refellens, præſtantiamque Chriſtianorum CREDE oſtendens, ſimul etiam pluribus demõſtrat, non fuiſſe à Græcis inuentas ſcientias, verum eas à barbaris, nempe Ægyptiis didiciſſe, qui conſuetudine Iudæorum facti eſſent eruditi. In quo etiam argumento verſati ſunt olim antiqui Chriſtiani Theologi, Iuſtinus martyr, Athenagoras, Theophilus Antiochenus, Clemens Alexandrinus, Origenes, Tertullianus, Arnobius, Lactantius, & qui poſt hæc, eadem eſt proſecutus S. Auguſtinus *de Ciuitate Dei*, atque alii plures qui aduerſus Gentes texuerunt Apologias: qui docent, Græcos puerorum loco habitos fuiſſe, (quod Soloni fuit olim exprobratum) facta cum Hebræis & Ægyptiis, quos illi barbaros dicebant, collatione.

x Ap. Met. 20 Oct.
a [Elegantius Græce, ἀνέγνων ἔγνων κατέγνων. Ad quod Epiſcopi reſpondeunt, ἀνέγνως, ἀλλ' οὐκ ἔγνως· εἰ γὰρ ἔγνως, οὐκ ἂν κατέγνως.]
b Greg. Naz. or. 1. in Iul.
IRRIDET FIDEM CHRIS.

LIX.

Illo igitur promulgato edicto, ſcholas deſeruere Chriſtiani, qui publice hactenus ſumma laude in ciuitatibus profeſſi eſſent, quod de *Muſonio* teſtatur Eunapius, *c* de *Proæreſio* Athenienſi magni nominis Philoſopho Athenis docente, S. Hieronymus, *d* qui illum ait, eo promulgato edicto, ſcholam ſponte deſeruiſſe, cum ſibi ſpecialiter Iulianus concederet, vt Chriſtianos doceret, de *Mario Victorino* Afro nobiliſſimo oratore Romæ profitente, S. Auguſtinus, *e* dum eiuſdem memorabilem à Gentilitate publice antea factam ibidem Romæ conuerſionem deſcribit: *f* cuius exemplo exarſiſſe ardore fidei conſequendæ, de ſe teſtatur. Tanta enim apud Ethnicos olim floruerat claritudine, vt ex Senatuſconſulto (quod idem Auguſtinus tradit, confirmatque Hieronymus *g*) donari meruerit ſtatua in Foro Traiani. Sed quod attinet ad eius ſcripta Chriſtiana, quorum extant hodieq; nonnulla, haud adeo ea laudat S. Hieronymus, *h* quod in extrema ſenectute Chriſti ſe tradens fidei, adeoque eruditione litterarum ſæcularium occupatus, Scripturas ſanctas ignorauerit, ac res Chriſtianæ Religionis ſero nimis attigerit.

c Eunap. de Vit. Phil. in Muſon.
d Hier. in Chr
e Aug. 8. Conf. ſ.
INSIGNIS CONVERSIO MARII VICTORINI.
f Ibid. c. 2.
g Hie. in Chr
h Id. de Scr. Eccl. & in procem. comm in ep. ad Gal.

LX.

Vt vero nihil Iulianus intentatum relinqueret, quo poſſet Gentilium ſuperſtitionem firmius ſtabilire, ac latius propagare, cum videret (inquit Sozomenus *i*) eam Religione Chriſtiana, laude, & hominum approbatione inferiorem eſſe, exiſtimaretque Religionem Chriſtianam, maximam ex vita & moribus eorum qui eam ſequebantur, commendationem conſecutam eſſe: inſtituit animo, eius ritus & mores in Ethniciſmum transferre, minime erubeſcens imitari re ipſa, quos vt infames exagitabat. Ideoque (vt ait Gregorius *k* Nazianzenus) Scholas in omnibus ciuitatibus extruere parabat, in templis ordinem atque apparatum Chriſtianorum imitari, ſacraria, ſedeſque conſtituere partim altiores partim depreſſiores, profanorum etiam dogmatum lectiones & explicationes inſtituere, tam quæ mores componerent, quam quæ in rerum abſtruſiorum tractatione verſarentur, tum precationum alternatim canendarum formam, necnon rationem animaduertendi in eos qui peccarent pro delicti modo, aliaque omnia quæ Chriſtianæ diſciplinæ eſſent: Domos quoque excipiendis hoſpitibus ædificare, nec nõ monaſteria, & virginum cœnobia, ſimulque humanitatem erga pauperes, beneficentiamque adiungere cum cæteram, tum eam quæ in epiſtolaribus tesseris conſiſteret, quibus eos qui inopia premerentur, ex gente ad gentem Chriſtiani tranſmittere conſueuiſſent. Hæc Gregorius de Iuliani in his rebus ſtudio. Quæ quidem licet ipſe ſumma cura pertentarit, vt etiam abunde docent eius literæ *l* ad Arſacem Galatiæ Pontificem, quibus eum hortatur, vt exemplo Chriſtianorum curet vbique ſacerdotes ſancte viuere, benignitatem in pauperes & peregrinos exhiberi, & ſolicitã curam in mortuis ſepeliendis poni: haud tamen valuit ea perficere, nõ tam quia citius ex hac vita abruptus eſt,

i Soz. li. 5. c. 10
IVL. FRVSTRA IMITARI CONATVR RES CHRIST.
k Greg. orat. 1. in Iul.
l Ap. Soz. li. 5. cap. 15.

quam

quam (ſicut idem Gregorius tradit) quod ritus moreſque ac traditiones Chriſtianæ Religionis, Deum auctorem habeant, nec ſine eius ope valeant conſummari. Hinc tamen perſpici poteſt, quam deteriores Iuliano Apoſtata exhibeant ſeſe recentiores apoſtatæ, antiquorum Eccleſiæ morum contemptores, dum & ſubſannant quæ inuidi hoſtis oculis ſunt viſa pulcherrima, atque omni acceptione digniſſima.

LXI. PERMISIT FEMINIS REPVDIVM VIROR.

Ad poſtremum addimus his, Iuliani inauditam hactenus vanitatem, quam etiam lege ſancire non puduit, vt ſcilicet liberum eſſet vxoribus maritos dimittere: qua vna lege inſanus homo vniuerſos homines ſub Romano Imperio conſtitutos, mulierum leuitati ſubiecit. De ea vero eſt mentio apud Auctorem quæſtionum *a* ex vtroque teſtamento apud Auguſtinum: qui etſi non ſit Auguſtinus, certe his vixit temporibus, quippe qui numeraret annos trecentos & circiter à clade Hieroſolymitana in illum diem.

a quæſt. 115. 144.

LXII.

Hoc inſuper anno, menſe Decembri, quæ ſupererant Nicomediæ è priori terræ motu, eodem reciprocante proſtrata ſunt: quo & Nicæam haud mediocriter fuiſſe concuſſam, Ammianus *b* affirmat: triſtiaque hæc ait auſpicia præceſſiſſe Perſicam, in quam Iulianus incumbebat, expeditionem. Ac vix credi poteſt, quot cladibus hoc anno fuerit Oriens afflictatus, cum idem inſtaret conciliare ſibi numina hecatombis.

b Am. lib. 22.

IESV CHRISTI AN. 363.

LIBERII AN. 12.

IVLIANI AN. 2.

I.

ANno Domini trecenteſimo ſexageſimo tertio, Iuliani Imp. ſecundo, cœpto menſe Nouembris anni ſuperioris, idem Iulianus quartum Conſulatum iniens, collegam ſibi allegit Salluſtium, quod quidem (inquit Ammianus *c*) viſum eſt nouum: nimirum adiunctum eſſe in Conſulatu Auguſto priuatum hominem, quod poſt Diocletianum & Ariſtobulum nullus meminerat geſtum. Cæterum tantæ hic apud Iulianum æſtimationis extitit, vt & illum ſibi *d* ſucceſſorem optaret. Creatus autem eſt Conſul, cum ageret Præfectum in Galliis, vnde & per literas Iulianum proficiſcentem in Perſas obteſtatus eſt, ne expeditionem illam maturaret, nondum pace numinum exorata. Tradit hæc Ammianus, additque, multis aliis territamentis atq; ominibus, quæ narrat, exagitatum fuiſſe Iulianum: ac præterea nuntiatum per literas, Romæ ſuper eo bello libros Sibyllæ eius iuſſu conſultos, Imperatorem eo anno diſcedere à limitibus ſuis prohibuiſſe, templumque Apollinis Palatini (ex quo omnis diuinatio hauriri ſolita) noctu conflagraſſe.

c Am. lib. 23.

d Iul. ep. ad Oribaſ.

OMINA DE FVTVRO INTERITV IVLIANI.

II RESTITVENDVM CVRAT TEMPLVM HIEROSOL.

Huius quoque anni primordiis, immenſum Iuliani conatum de reſtituendo immodicis ſumptibus Hieroſolymorum templo à Tito diruto, idem auctor *e* deſcribit. Cum tamen ait, Iulianum id cogitaſſe, quod Imperii ſui memoriam magnitudine operum geſtiret propagare, haud veram cauſam recitaſſe videtur. Nec item ſtudium erga Iudæos ad illud impulit, quorum doctrinam patriamque religionem, æque ac Chriſtianorum cultum (vt dicemus) commentariis exagitauit. Verum illæ cauſæ potiſſimæ interceſſerunt, quas inſinuat Chryſoſtomus, *f* nempe quod ſic ſperaret CHRISTI ſententiam fruſtrari, quæ non patitur templum illud inſtaurari, & vt Iudæos inducens ad ſacrificandum in templo ſuo, facile eoſdem inde reuocaret ad cultum ſimulacrorum: Itemque, vt ſic aduerſus Chriſtianam Religionem veluti munitionem ædificans, eam facilius ſterneret, dum Iudæos ſuperexaltaret, quos ſciret acrius, quam ipſos Gentiles, in Chriſtianos ſæuire conſueuiſſe, & his ipſis eiuſdem Iuliani temporibus multas *h* eccleſias incendiſſe. His igitur de cauſis videri volens erga Iudæos propenſior, plenam ad eos officii dedit epiſtolam, in qua nouus Proteus pene viſus eſt Iudæis factus Iudæus; cùm & vnius tantum Dei Optimi Maximi habuit mentionem, & ſe Imperiumque ſuum eorum precibus impenſum commendauit. Meminit eius Sozomenus, *a* extatq; hactenus inter alias eiuſdem Imperatoris *b* epiſtolas.

e Am. lib 23.

f Chryſ. orat. 2. aduer. Iuda.

g Am. ep. 28. ad Theod.

a Soz. li. 5. c. 21

b Iul. ep. 25.

III. ÆDIFICATIO TEMPLI DIVINITVS COHIBITA.

Quod autem ad ipſum reædificationis opus attinet, cum ei fortiter inſtarent Iudæi, iamque nudatis fundamentis reſtaret vt ſtructuram aggrederentur; metuendos globos flammarum crebris aſſultibus è fundamentis erumpentes, exuſtis aliquoties operantibus, locum inacceſſum feciſſe, & incœptum in perpetuum interrupiſſe, tum Ethnicus auctor Ammianus ſcribit, tum S. Ioannes Chryſoſtomus, quo puero hæc geſta ſunt, inculcat *c* ſæpius. Quibus Gregorius *d* Nazianzenus luculenta illa oratione, quam mox vt Iulianus extinctus eſt ſcripſit, addit, nō ſolum ſæuos turbines & vehementes terræmotus Iudæos deturbaſſe, ſed & ignem exeuntem à propinquo templo, ad quod trementes confugerant, eoſdem abſumpſiſſe, aut mutilaſſe, ac deni que fulgentiſſimum CRVCIS ſignum in cælo apparuiſſe, ipſaſq; eorundem, aliorumque quorumcumque, cuiuſuis fidei aut religionis hominum, qui hæc aut præſentes viderent, aut ab aliis audirent, veſtes CRVCIS notis tunc conſignatas fuiſſe, indeque multas ad CHRISTVM conuerſiones factas. Eadem prope Ruffinus, *e* qui & hoc ſæculo vixit, & Hieroſolymis diu verſatus ea ab accolis noſſe potuit: additque, plurimos Iudæorum periiſſe ruinis porticuum publicarum, ad quas ingruenti terræmotu confugiſſent: ſed & ignem emergentem ex ædibus, vbi inſtrumenta operi neceſſaria aſſeruabantur, per medium plateæ tota die percurrentem, pertinacis populi temeritatem flammis vltricib. coercuiſſe. Sed de ferramentis habet Theodoretus, *f* Iudæos mira vanitate ligones ex materia argentea, palas etiam & ſportas confeciſſe. Eadem vero omnia prodigioſo igne conflagraſſe, *g* Socrates ſcribit. Ac denique idem Theodoretus affirmat, reliquam omnem materiam ad templum extruendum præparatam, vehementi ventorum vi, ac procellarum turbinibus, penitus diſſipatam eſſe.

c Chryſ. de or. 2. hom. 4. in Matth. hom. 41. in Act.

d Greg. or. 2. in Iul.

e Ruff. lib. 1. c. 38. 39.

f Theod. lib. 3. c. 15.

VANITAS IVDÆOR.

g Soc. li. 3. c. 17

IV. SACRA ORACVLA MANERE INCONCVSSA.

Addunt demum iidem Ruffinus ac Socrates, dum hæc agere Iulianus & Iudæi aggrederentur, Cyrillum Hieroſolymorum Epiſcopum, qui ab exilio in patriam remeauerat, diuinarum prædictionum firmitate confiſum, quibus dicebatur, *h* *Vſque ad conſummationem & in finem perſeueraturam eſſe deſolationem, & Lapidem* *i* *ſuper lapidem in templo non manſurum*, ſpe erectum, rem tacitum ſpectaſſe, finemque magna fiducia præſtolatum eſſe: Sed & quod adhuc deſiderari poſſe videbatur in eodem Chriſti Domini de ea re vaticinio, iſtud ipſum vidiſſe in fundamentis expletum, cum admiranda quadam terræ concuſſione, reuulſa ſunt & foras emiſſa templi vetera fundamenta. At licet perfidia Iudæorū tot conuicta prodigiis, minime (vt par erat) penitus cederet: complures tamen CHRISTI gloriam confeſſos, eiuſdem fidem auide ſectatos eſſe, præter nonnullos alios ex prædictis auctoribus, Sozomenus *k* egregie teſtatum reliquit. Hoc vero Oroſius *l* addit, cum videret Iulianus tēplum perfici non poſſe, ex congeſta ad illius extructionem materia præcepiſſe ædificari theatrum, in quo reuerſus à Perſide, Epiſcopos, monachos, cæteroſque eius loci accolas Chriſtianos, traderet beſtiis laniandos: vt ſcilicet ibi eſſet Chriſtianorum carnificina, vnde eorum Religio videretur eſſe progreſſa. Quod autem Nicephorus *m* his omnibus ſubiicit de Euangelio ſecundum Ioannem reperto in ſpecu deorſum, cum fundamentum templi iaceretur, quoniam recentioris auctoris rei tantæ aſſertio nulla fulcitur antiquiorum fide, reiicimus lectoris arbitrio.

h Dan. 9.

i Matt. 24.

k Soz. li. 5. cap. vlt.

l Oroſ. li. 7. c. 30.

m Nic. li. 10. c. 33.

V. LEX IVLIANI DE SEPVLCHRIS ET FVNERIB.

Hoc eodem anno, antequam in Perſidem proficiſceretur Iulianus, adhuc Antiochiæ exiſtens, pridie Idus Februarii reſcriptum *n* dedit ad populum, de non violandis Sepulchris, neque efferendis interdiu (quod Chriſtiani facere ſolerent) cadaueribus defunctorum. Porro à violatione ſepulchrorum Chriſtianos cohibuiſſe voluit, quod illi (vt alias dictum eſt) haud paterentur in ſuis agris permanere amplius loca religioſa diis Manibus conſecrata, lapideſue maiorum ſuorum eadem Gentilitia inſcriptione notatos.

n l. 5. C. Th. de ſepul. viol.

VI.

Acturis vero iam de expeditione Perſica, quam Iulianus

Apparatus ad bellum Persicum.

diu meditatus fuerat, primum illud occurit, quod Gregorius *a* Nazianzenus tradit, eum Antiochia duplicem exercitum mouiſſe, alterum militum, alterum dæmonum, à quibus ducebatur, & in quibus maiorem ipſe fiduciam collocauerat. Et quidem armatorum ſexaginta quinque millia delecta habitu eſſe numerata, Zoſimus *b* tradit. Sed per exercitum dæmonum, videtur Gregorius ſignificaſſe dæmones familiares quibus vtebatur, necnon accerſitos vndique præſtantiſſimos magos & aruſpices, quos ſecum duxit: (turbam hominum, vt ait de hac eadem expeditione agens Eunapius, qui ſuas virtutes ſtulte prædicabant:) Vel etiam, quod Theodoretus *c* ſcribit, eumdem Iulianum antequam arma ſumeret, miſiſſe nuntios Delphos, Delum, ac Dodonem, aliaque ad oraculorum loca, ſciſcitatum de bello gerendo, ab iiſque accepta victoriæ pollicitatione, itineri ſe commiſiſſe: licet (vt vidimus) diuerſa ab his aliunde omina recepiſſet. Sed & vt qui defectionis à Religione Chriſtiana auctor ei fuerat, idem eſſet & ad ſupplicium quod merebatur impulſor, his falſis vaticiniis acceſſit ſuffragium Maximi philoſophi magi, promittentis (vt ait Socrates *d*) victoriam, non minorem, quam Alexander olim obtinuiſſet. Vnde & eo proceſſit amentiæ, vt putaret ex Pythagorea metempſychoſi animam Alexandri in ſe tranſmigraſſe.

Inania vota.

Ac demum, quo magis ſua ſibi numina propitia redderet, vouit ſe cum de Perſis victor rediiſſet, Chriſtianos homines *e* diis immolaturum, totamque eorum gentem *f* deleturum, & in eccleſiis collaturum *g* Laſciuæ deæ ſimulacrum. Hiſque omnibus tantam de auxilio deorum fiduciam præſumpſit, vt hominum ſpernens adiumentum, copias auxiliares, *h* quas plurimarum gentium legationes pollicebantur, reiecerit, præterquam Arſacis Regis Armeniæ: quem, quod eſſet Chriſtianus, per literas, iactantiæ ſui, contemptus Conſtantii, contumeliæ in Arſacem, blaſphemiarum in Chriſtum refertas, (ſic enim eas depingit Sozomenus *i*) iuſſit collectis copiis validis ſubſidio ſibi eſſe, minitans, nec Deum quem Arſaces coleret, eum defenſurum, ſi imperata negligeret.

a *Greg. Naz. orat. 2. in Iul.*
b *Zoz. lib. 3.*
c *Theod. lib. 3. cap. 18.*
d *Soc. li. c. 18.*
e *Hie. in Chr.*
f *Chryſ. aduer Gent. Greg. Naz. orat. 2. in Iul.*
g *Theod. lib. 3. c. 18.*
h *Am. li. 23.*
i *Soz. li. 6. c. 1.*

VII. Recedit Antiochia.

Ait autem Zoſimus, eum exacta hieme, præmiſſo exercitu, Antiochia regreſſum eſſe, cum ne perlitare quidem potuiſſet. Quod Ammianus contigiſſe tradit tertio Nonas Martii, relicto in odium Antiochenorum, Syriæ Præfecto Heliopolite quodam Alexandro, viro turbulento & ſæuo: cumque eum deduceret multitudo promiſcua, itum felicem, reditumque glorioſum exoptans, oranſque vt deinceps placabilis eſſet ac lenior, ipſum locutum eſſe aſperius, & aſſeruiſſe ſe eos poſtea non viſurum, ſed Tarſum Ciliciæ reuerſurum: quod haud diu poſt contigit, quando cadauer eius illuc ſepeliendum relatum eſt. Hæc Ammianus. Porro iter eius in Perſidem, reſque in eo geſtas, cum iidem auctores deſcripſerunt, tum ipſemet Iulianus breui compendio relegit epiſtola *k* ad Libanium ſophiſtam ſcripta. Ex qua & illud conſtat, eumdem in ea expeditione (quod ſummis ducibus gloriæ datum eſt) ipſas noctes peruigilem in commentariis ſuis ſcribendis, inſtar Cæſaris, inſumpſiſſe: adeo vt affirmet Hieronymus, *l* eum eadem expeditione compoſuiſſe libros contra Religionem Chriſtianam, quos poſtea Cyrillus Alexandrinus egregiis refellit commẽtariis. Quod autem Hieronymus eos ſeptem numeret, Cyrillus autem tres tantum, ex diuerſa partitione operis, id accidiſſe putatur. Edidit vero præterea aliis temporibus ſcripta multa, quæ Suidas, aliique enumerant: quorum adhuc extat pars magna: & inter illa, commentarius *de Cæſaribus*, quem non aliam ob cauſam elucubraſſe puto, quam vt ea occaſione Imp. Conſtantinum, veſte indutum muliebri, deæ deliciarum coniungeret vna cum filiis, ſe vero Solis filium Mercurii ſententia comprobaret.

k *Iul. ep. 28.*
l *Hier. ep. 84. ad Magn.*

Scripta eius itinere Persico.

VIII. Falsis auguriis decipitur.

Cæterum Ammianus varia in itinere oblata Iuliano portenta refert: quæ tametſi eius interitum aperte præſagirent, ipſe nihilominus, aruſpicibus licet vt plurimum repugnantibus, magorum adulationibus deceptus, in victoriæ omina conuertere ſoleret. Sicque (vt ait S. Ambroſius *m*) cum reſponſis Aruſpicum male credulus eſſet, ademit ſibi ſubſidia reuertendi. Recenſet etiam Theodoretus aliud vaticinium Antiocheni cuiuſdam ludimagiſtri Chriſtiani, qui paucis ante Iuliani mortem diebus, interrogatus per iocum à Libanio, victoriam Iuliani expectante, *quid tum ageret fabri filius?* Chriſtum intelligente) reſpondit, *eum Iuliano loculum fabricare.*

m *Amb. ep. 31*

Aufert propugnaculum Nisibis

Tradit vero Cedrenus, cum idem poſt aliquot dies Charras Meſopotamiæ perueniſſet, clam in quadam ſpelunca mulieris ventrem diſſecuiſſe, vt ex eius iecinore futuri belli exitum prænoſceret, quippe territũ fuiſſe ibi inſomniis, teſtatur Ammianus. Cum autem Niſibin apud Tigrin aduenìſſet, ibi (inquit Zoſimus) octies mille grauis armaturæ milites, ad loci munitionem reliquit ſub ducibus Procopio & Sebaſtiano. Quem quidem *Procopium* ait Ammianus fuiſſe Iuliano propinquum, eumq; cum Charris idem Imperator Lunæ ſacra faceret, admiſſum abſque arbitro ante aras, induiſſe purpureo paludamento, mandaſſeque arripere fidenter Imperium, ſi ſe interiiſſe audiret. Cæterum quamuis Niſibin ciuitatem, Romanorum aduerſus Perſas propugnaculum, præ cæteris muniiſſet, tamen cum Reliquias S. Iacobi eius ciuitatis Epiſcopi, magno honore ab accolis cultas, quæ iuxta præceptum Conſtantini Magni, à Conſtantio filio intra muros vrbis collocatæ fuerãt ob cuſtodiam ciuitatis, idem Iulianus extra efferri præcepit, *a* ſimul ipſam ciuitatẽ omni prorſus præſidio neſciens ſpoliauit: quippe quod quamdiu illæ ibi manſerunt, ab omni Perſarum aggreſſione perſeuerauit incolumis, eis vero amotis neceſſe fuit mox hoſtibus (vt videbitur) dedi. Quo eodem tempore cum Niſibi eſſet, idem Iulianus ſanctiſſimum monachum *Demetrium b* Perſam, quod exprobraſſet apoſtaſiam, vna cum duobus eius diſcipulis, lapidibus obrui iuſſit.

a *Gen. de Scrip Eccl. c. 1. in Iacob. & alii poſt eum.*
b *Martyr. Ro. 7. Aug*

IX. Dæmon nuntius detinetur precib. monachi.

Cum vero apud Perſas ageret, contigit dignum illud memoria facinus, vt cum ex more ad diſcendas res abſentes dæmone nuntio vteretur, eumque tunc in Occidentem ſciſcitatum miſiſſet, perueniens dæmon ad locum quemdã, vbi monachus nomine *Publius* habitabat, ſteterit ibidem per dies decem immobilis, non valens vltra progredi, quod monachus ille die noctuq; oraret, quapropter regredi coactus, Iuliano & moræ & rei infectæ cauſam narrauit. Quibus auditis, Iulianus quidem in monachum fremere: at vero vnus ex ipſius proceribus, eo miraculo cognito, poſt reditum ab expeditione omnia ſua pauperib. diſtribuit, & ad Publium profectus, præclarus monachus euaſit. Recitantur iſta in Vitis *c* Patrum, quæ eadem habent Cedrenus, *d* Glycas, & alii.

c *Vit. Pat. par 2. c. 19.*
d *Ced. in comp*
d *Glyc. Anna. par. 4.*

X. Tristia omina Iulianum exagitant.

Rurſum autem cum Iulianus perueniſſet Cercuſium, munitionem poſitam in finibus Imperii Romani ad ripam fluminis Euphratis, ac per naualem pontem exercitum in hoſtium ditionem tranſmiſiſſet ſeptimo Iduum Aprilis, ibi triſte (ait Ammianus *e*) ei omen occurrit, exanime cadauer apparitoris extincti manu carnificis, quem Præfectus præſens damnauerat. Sed eo cum aliis eiuſmodi, quæ eodem tempore cælitus acciderunt, philoſophorũ ſuaſione neglectis, idem Imperator vlterius proſecutus, omnia proſpera habuit vſq; ad vrbem Cteſiphontem, vt pluribus narrat idẽ Ammianus, quem legat, qui præter res ad Eccleſiaſticam hiſtoriam ſpectantes, aliquid amplius cupit. Ad eam aũt vrbẽ cum accepiſſet nouum (quod referunt Suidas *f* atque Nicephorus *g*) oraculum adulatorium de futura victoria, triſte rurſum omen cunctis mœrorem incuſſit: cum videlicet (vt refert Ammianus *h*) eodem Imp. hoſtias Marti parante Vltori, ex tauris pulcherrimis decem ad hoc perductis, nondum aris admoti voluntate ſua nouem procubuere triſtiſſimi, decimus vero defractis vinculis ægre reductus eſt, mactatuſque ominoſa ſigna mõſtrauit. Quibus viſis, exclamauit indignatus acriter Iulianus, Iouemq; teſtatus eſt, nulla Marti iam ſacra facturum. Porro eiuſmodi victimarum reluctationem, triſtis portenti loco haberi ſolitam, ex Macrobio, *i* Suetonio, *k* aliiſque patet. Sic enim & de Galba idem Suetonius, *l* de Vitellio Tacitus, *m* de Alexandro Lampridius *n* affirmant, ante eorum interitum tauros fractis vinculis ab ara receſſiſſe.

e *Am. li. 23.*
f *Suid verb.* Iul. Parab.
g *Nic. li. 10. in fi.*
h *Am. li 24.*

Indignatur in Martem.

i *Mac. 3. Sat. 5*
k *Suet. in Iul c 59.*
l *Id. in Galb. c. 18.*
m *Tac. lib. 3. hiſt.*
n *Lamprid. in Alex. Imp.*

XI. Euphrates in Tigrim foſſa deductus.

His igitur Iulianus quaſi in deſperationem actus, qui Cteſiphontis vrbis (vt ait Gregorius Nazianzenus) tanto deſiderio tenebatur, vt vel ad eam propius acceſſiſſe, victoriæ partem exiſtimaret: tamen inde iam velut arena pedibus ſubtracta, res ſibi retro fluere ſenſit. Cum enim eam vrbem, propter firmam ipſius munitionẽ, expugnare nequa-

quam poſſet, nec vlterius commode pergere; vt periculum euitaret, quod inde imminebat exercitui, ac præſertim nauibus frumentum & vaſa per fluuium Euphratem conuehentibus; eius fluminis partem perrupit, & circumduxit per foſſam, quam olim Traianus, poſteaque Seuerus, egeſto ſolo fodi in modum canalis ampliſſimi curauerant, vt aquis illuc ab Euphrate transfuſis, naues ad Tigridem fluuium aliquanto vlterius confluentem commigrarent: quæ quondam ſimilia Perſæ timentes, mole ſaxorum obruerant multorum: ea vero purgata valle, auulſiſque cataractis vndarum magnitudine, Iulianus claſſem ſecuram ſtadiis triginta depulſam, in alueum iniecit Tigridis, Cteſiphontem à tergo relinquens: admiſſis inter hæc velitationibus quibuſdam, & leuibus præliis cum Perſarum copiis quæ in conſpectu erant. Hæc Gregorius *a*, & Ammianus. Addit vero Gregorius, Perſarum in his pugnis conſilium fuiſſe, vt nonniſi magna neceſſitate vrgente tentandam ſibi belli aleam iudicarent; ſed è locorum anguſtiis hoſtes ſagittis impeterent, atque opportuniſſimis viæ tranſitibus occupatis, eos vlterius progredi impedirent. Quibus rebus (vt ait) adeo fatigatus fuit Iuliani exercitus, vt ipſe quo ſe verteret non habens, pernicioſum tandem conſultationis ſuæ exitum repererit; dum fraude deceptus nobilis cuiuſdam Perſæ, qui Zopyri illius *b* erga Cyrum in Babylonis obſidione facinus imitatus, quaſi ob grauiſſimas quaſdam cauſas in offenſionem Perſarum Regi veniſſet, ad Romanos transfugit; eius ſuaſione, aliæ facilioris & tutioris viæ ducem ſe fore pollicentis, naues ſimul & commeatum imprudentiſſime incendit; eundemque Perſam itineris ducem ſecutus, poſt paucos dies in magnas locorum difficultates adactus eſt: quouſque tandem proditore Perſa cum promiſſis ſuis abſcedente, hoſtes vndiq; Romanorum exercitum, fame ac ſiti languẽtem, infeſtare cœperunt.

a Greg. Naz. orat. 2. in Iul.

Persa proditor decipit Ivlianvm.

b Iuſtin. lib. 1. Herodot. lib. 3 Plut. Apoph. Impp.

XII.
c Amm. li. 25.
Rvrsvs tristia omina

Quo tempore Iulianus (vt ait Ammianus *c*) ad ſacrificia ſe ac inſpicienda victimarum exta conuertens, omniaque triſtibus plena ominibus conſpiciens; nocte etiam ipſa, quæ eius obitum præceſſit, vidit ſqualidius ſpeciem illam Genij publici, quam cum ad Auguſtam ſurgeret culmen cõſpexerat in Galliis, velata cum cornucopia per aulæa triſtius diſcedentem: pauloque poſt numinibus per ſacra depulſoria ſupplicans, flagrantiſſimam facem cadenti ſimilem viſam aeris parte ſulcata euanuiſſe exiſtimauit: horroreq; perfuſus eſt, ne ita aperte minax Martis apparuiſſet ſidus.

Cum vero & hæc omnia aruſpices triſtia portendere ſignificarent, & profectionem differendam eſſe aſſererent; ipſe nihilominus eadem ſpernens, exorta iam die caſtra mouit: quando aggreſſi eum vndique Perſæ, acerrimum inierunt prælium; in quo dum idem tum ſuos excitaret, tum audacter effunderet ſemet in pugnam, ſubita equeſtris haſta, cute brachij eius præſtricta, coſtis perfoſſis hæſit in ima iecoris fibra: quam dum auellere dextra manu conaretur, acuto vtrimq; ferro digitorum neruos ſentiens exciſos, letaliter vulneratus in caſtra relatus eſt: moxque vbi medicinę miniſteriis lenito pauliſper dolore timere deſiit, magno ſpiritu contra exitum certans, arma popoſcit & equum, vt reuiſo prælio ſuorum fiduciam repararet.

Pvgna extrema Ivliani cvm Persis, qva ipse perit.

Sed cum vires parum ſufficerent voluntati, manſit immobilis, ideo ſpe deinceps viuendi abſumpta, quod percontando, Phrygiam appellari locum illum vbi ceciderat comperit: ibi enim obiturum ſe præſcripta audierat ſorte. Ita Ammianus: qui pergit deinde referre militum, poſt vulneratum Imperatorem, inſuperabilem fortitudinem, donec ſatietate vulnerum ambabus partibus feſſis, nox diremit certamina tenebroſa. Iulianus autem in tabernaculo iacens, poſt habitam ad ſuos orationem, in laudem ſuæ ipſius fortitudinis, & optimæ Reipublicæ adminiſtrationis; (quam recitat Ammianus) perplexius diſputans cum Maximo & Priſco Philoſophis, ſuper animorũ ſublimitate; hiante latius ſuffoſſi vulneris latere, & ſpiritum tumore cohibente venarum, epota gelida aqua, medio noctis horrore vita facilius eſt abſolutus: vt habet idẽ Ammianus, in Iuliani omne laudum genus profuſus: quem pariter ſic extinctum Libanius Sophiſta luculenta ſcripta oratione laudauit *a*, atque etiam inter numina collocauit.

a Socr. lib. 3. c. 19.

XIII.
b Ap. Niceph. lib. 10 c. 34.
Percvssor Ivliani qvis.

Sed quod eadem oratione *b* Chriſtianos de Iuliani interfectione in crimen vocat, eo quod ex hoſtibus nemo vulneris eius honorem & præmium, licet à Perſarum Rege hæc ingentia percuſſori promitterentur, auſus ſit petere; adſtipulatorem habet eundem Ammianum, dum ait hoſtium etiam aſſertione conſtitiſſe, non ipſorum armis, ſed telo Romano Iulianum interemptum eſſe. Verum (inquit Socrates *c*) Calliſtus ſatelles Imperatoris, qui eius res geſtas carmine heroico conſcripſit, illum à dæmone transfixum commemorauit. Sanè à quonam is percuſſus interierit, haud ſatis fuiſſe exploratum ſcriptoribus illius temporis, imo nec iis qui certamini interfuerunt, Sanct. Gregorius *d* Nazianzenus ſignificat, dum cunctas quæ à diuerſis ferrentur, caſum incertum pro arbitrio confingentibus, eius necis opiniones profert: ipſe vero miniſterio Angelorum tribuit *e*, & diuini virtuti numinis. Ioannes autem Damaſcenus *f*, ex Helladio Baſilij Magni diſcipulo & ſucceſſore refert, eidem Baſilio per viſum à Beata Virgine oſtenſam fuiſſe Iuliani necem, per Sanct. Mercurium martyrem factam. Ac pariter Sozomenus *g* accuratè deſcribit aliam viſionem, cuidam ex neceſſariis Iuliani ad caſtra progredienti diuinitus oblatam, de nece à duobus quibuſdam cœlitus illata Iuliano. Quod idem narrans Nicephorus *h*, duos illos fuiſſe prædictum Mercurium & Artemium Ducem, ambos inſignes martyres, & egregios olim Chriſtianos milites, affirmat. vtcumque res ſe habeat (inquit de his agens Gregorius *i*) Iulianus Orbi vniuerſo ſalutare vulnus accepit, vnoque facinore multorum pernicioſe vetitorum pœnas exoluit. Quod vero in Vita Sanct. Baſilij ſub falſo Amphilochij nomine narratur, Libanium perſimilem de interitu Iuliani, quam Baſilius habuit, viſionem noctu per ſomnium cõſpexiſſe, cum eſſet in caſtris; eumdemque ſeptimo poſt die ab exercitu fugientem, ad Baſilium Cæſaream conuolaſſe; ac Chriſtianum factum eſſe: ſunt hæc plane digna riſu, quæ & fidem derogent nonnullis, quæ ab aliis accepta, in eadem Vita vera eſſe probantur.

c Socr. lib. 3. cap. 18.

d Greg. orat. 2. in Iul.

e Id. orat. 1. in pr. & de laudib. Athan.
f Damaſc. or. 1. de Imag.

g Soz. lib. 6. c. 2.

h Nic. libr. 10. c. 35.

i Greg. Naz. or. 2. in Iul.

Porro ſcribit Theodoretus *k*, Iulianum ſimul ac plagam accepiſſet, ſanguine manum impleuiſſe, eoque in aerem proiecto exclamaſſe, Vicisti Galilæe: quod & alij plerique teſtantur: Nicephorus vero, dixiſſe, Satvrare Nazarene. Sozomenus inſuper eundem cum ſanguinem manu oſtẽdiſſet, illum in aerem proieciſſe, perinde ac Soli iratum, quod Perſis veniſſet ſubſidio, & ſe non ſeruaſſet incolumem, cuius natiuitatis velut Dominus eſſet & moderator. Sed & alias in deos ſuos querelas ingeſſiſſe, idem Theodoretus habet; puta in Martem, quod vti promiſerat auxilium non tuliſſet; in Apollinem, quod falſa vaticinatus eſſet; in Iouem denique, quod non in ſuum interfectorem fulmen torſiſſet.

XIV.
k Theod. lib. 3. c. 20.
Blasphemæ voces Ivliani morientis.

Addit vero Gregorius Nazianzenus, eundem, quod permultos ſciret arte ſe olim ex hominum oculis ſuſtuliſſe, ac pro diis habitos eſſe, eiuſdẽ gloriæ cupiditate captum, in proximum profluentem corpus proijcere conatũ eſſe opera fidiſſimorum ſibi hominum; ſed vnum ex Eunuchis Imperatoriis, ſceleris odio re patefacta, ei obſtitiſſe. Haud tamẽ defuerunt ex domeſticis, qui eum curru ad ſuperos eleuatum finxerint, & diuina teſtificatione id probare niſi fuerint; ſicut legitur apud Nicephorum *l*. Cuius quidem caſum eadem hora qua contigit, diuina reuelatione cognitum fuiſſe S. Iuliano Sabbæ inſigni anachoretæ, pluſquam viginti dierũ itinere ab exercitu diſtanti, Theodoretus *m* narrat. Idque ipſum doctiſſimo Didymo, viro Eccleſiaſtico Alexandriæ degenti, diuinitus oſtenſum, & vt ſignificaret Athanaſio iuſſum, Sozomenus *n* & Palladius *o* referunt.

Affectat divinos honores.

l Niceph. lib. cap. vlt.
Divinæ visiones de eivs interitv.
m Theod. c. 19
n Soz. d. c. 2.
o Palad. in Lauſiac.

Diem vero tantæ vltionis fuiſſe ſextum Calendarum Iulij, ex Ammiano *p* colligitur, ac Socrates *q* expreſſe teſtatur. Vnde & diuinam liceat æſtimare vindictam, dum ea die qua ipſius reſcripto paſſi ſunt Romæ SS. Iohannes & Paulus, ipſe Iulianus diuinitus necatus habetur. Sed quod

XV.
p Am. l. 25.
q Socr. lib. 3. c. 18.
Ætas, et imperivm.

ad tempus eius vitæ, & imperij attinet; prædictorum auctorum aſſertione conſtat, ipſum anno ætatis trigeſimo primo occubuiſſe. Errat tamen Socrates, dum ait anno tertio Imperij id accidiſſe; cum ex ſuperiori Chronologia manifeſtum ſit, Iulianum minus habuiſſe in Imperio ab expleto biennio, menſes tres & dies nouem. Sed errandi dedit occaſionem, quod ſub eius Imperio tres ponuntur Cõſulatus: verum primi menſes tantum tres, poſtremi ſex haud abſolutos regnauit. In quod autem diſcrimen ex hoc inſulſe tentato, & male geſto Perſico bello, adductum ſit Romanum Imperium; omnes luctu immenſo proſequuntur hiſtorici: quod etiam demonſtrarunt ſanctiſſimi Patres qui tunc vixerunt, Gregorius *a* Nazianzenus, Chryſoſtomus *b*, Hieronymus *c*, Auguſtinus *d*. Adeo vt plane habuerint vnde plurimum erubeſcerent, Libanius & alij ei ſimiles, qui Iuliano viuenti turpiter adulati, *Bono Reipub. natum* iactarent, & vbique locorum inſcriptionibus *e* ſignarent. Admiratos vero etiam eſſe Gentiles, vlciſcentis Dei Chriſtianorum vim atque fortitudinem, ex iis quæ Sanct. Hieronymus *f* ſcripſit, intelligere poſſumus; dum ait, in ipſo perſecutionis ardore Iuliani nunciato interitu, eleganter vnum de Ethnicis, *Quomodo*, dixiſſe, *Chriſtiani aiunt, Deum ſuum eſſe patientem &* ἀνεξίκακον*? nihil iracundius, nihil hoc furore præſentius: ne modico quidem ſpatio indignationem ſuam differre potuit.*

a *Greg. Naz. or. 2. in Iulian.*
b *Chryſ. orat. cont. Gent.*
c *Hier. ep. 3.*
d *Aug. 5. de ciuit. 21.*
e *Inſcript. Smet. pag. 156 nu. 13. 15. 16.*
f *Hieron. in Habac. 3.*
SCELERATŪ FVNVS.

Cæterum corpus Iuliani Tarſi Ciliciæ conditum, Ammianus ſignificat. Sed illud eo è Perſide, maxima omnium vrbium ac populorum deriſione & ſubſannatione reuectum fuiſſe, & impuro atque execrando tumulo mandatum, Gregorius *g* Nazianzenus tradit: qui tamen alibi *h* audiuiſſe affirmat, eius corpus nec ad ſepulturam aſſumptum, ſed à terra, quæ propter eius ſcelus tremore affecta fuerat, excuſſum, æſtuque vehementi proiectum eſſe in ſequentis ſupplicij primordium. Sed & iiſdem, quibus Iulianus, probris affectos fuiſſe, Antiochiæ præſertim, Philoſophos illos magos atque augures, quos chariſſimos amicos habuerat; & CRVCIS vbique prædicatam victoriam, teſtis eſt Theodoretus *i*: eoque magis in illos conclamatum eſſe, cum poſt eius obitum reſeratis penetralibus, inuenta ſunt humana cadauera iam putredine exeſa, quæ ipſe immolauerat diis, vel exta ſcrutatus fuerat ad conſequendam rerum futurarum ſcientiam.

g *Greg. orat. 2. in Iul.*
h *Id. orat. in laud. Athan.*
i *Theod. l. 3. c. 22.*

XVI.
LAVDES ET VITVPERIA, EX AMMIANO.

Cæterum in conſcribendis Iuliani rebus geſtis, ex Ethnicis æquiorem ſe præbuit Ammianus: qui etſi in iis limen interdum veritatis tranſgreſſus ſit, tamen in memoriam reuocans ſibi non encomiaſtæ, ſed hiſtorici fore numeros exſoluendos; poſt contexta præconia Iuliani virtutum, laudans eius iuſtitiam, prudentiam, fortitudinem, temperantiam, caſtitatemq; cum liberalitate coniunctam, necnon in militari diſciplina ſolertiam; vitia tandem paucis perſtrinxit, dum ait *k* eum leuioris fuiſſe ingenij, linguæ fuſioris & admodum raro ſilentis, præſagiorum ſciſcitationi nimiæ deditum, ſuperſtitioſum magis quam ſacrorum legitimum obſeruatorem, atque in victimarum mactatione adeo profuſum, vt æſtimaretur, ſi reuertiſſet de Parthis, boues iam defuturos; vulgi plauſibus lætum, laudum etiam ex minimis rebus intemperantem appetitorem, popularitatis cupiditate cum indignis loqui ſæpe affectantem.

k *Amm. l. 22.*

ORATIONES GREG. NAZ. IN IVLIAN.

At vero extant duæ illæ à Gregorio Nazianzeno Orationes in Pontica ſolitudine (vbi cum Baſilio hoc tempore degebat) aduerſus Iulianum conſcriptæ; in quibus eius vitia, turpitudines, & ſacrilegia, necnon mala Eccleſiæ illata, egregiè deſcripta habentur: quas prudens quiſque dixerit duo fulmina, magno cum fragore tonitrui veritatis luce coruſca, in horrendum monſtrum valido impetu cælitus miſſa. Nec ſine iuſto Dei iudicio factum eſt, vt quos alij Iulianum laudantes commentarios conſcripſere, omnino perierint, vtpote mendaciis referti; Gregorij vero orationes veritati innixæ, immortales perſeuerent. Auctor enim eſt Zoſimus *l*, complures hiſtoricos & poetas res Iuliani proſecutos fuiſſe; quas etiam Eunapius teſtatur ſe collegiſſe. Sed perierunt hæc omnia, ſimulque oratio panegyrica Libanij, & carmen Calliſti, quorum meminit Socrates *a*. Si vero quis cupit ſummatim ſcire prauos mores hominis, ac præſertim leuitatem, quam omnes tam noſtri quam Ethnici in eo redarguunt, ſimulq; eius infelicem exitum; accipiat diuinum diu ante pronunciatum oraculum *b*, *Homo apoſtata, vir inutilis, graditur ore peruerſo, annuit oculis, terit pede, digito loquitur, prauo corde machinatur malũ, & omni tempore iurgia ſeminat. Huic extemplo veniet perditio ſua, & ſubito conteretur, nec habebit vltra medicinam*: quæ mirè ris Iuliano per omnia congruere, cum dicta ſint de apoſtatis omnibus.

l *Zoſ. lib. 3.*
a *Socr. lib. 3. c. 18. 19.*
APOSTATÆ DESCRIPTIO, CONVENIĒS IVLIANO.
b *Prouerb. 6.*

XVII.

Poſt Iulianum extinctum, cum haud pateretur rerum anguſtia, longa de nouo Imperatore deligendo agitari comitia; ipſo illuceſcente die quinto Calendarum Iulij, mira Dei prouidentia cuncta diſponente, in locum eius, omnium fere Ducum, ac totius exercitus ſuffragio, IOVIANVS *c* Singidone in Pannonia patre Varroniano Comite natus, ipſeque Domeſticorum ordinis primus, tam paterna quam propria virtute commendatus, Chriſtianæque fidei (vt vidimus) confeſſor egregius, Imperator ſubrogatus eſt; paucis tantummodo refragantibus, haud dubium Gentilitiæ factionis hominibus. Cuius quidem in eo tum egregia virtus enituit, dum ſic electus negauit ſe, Chriſtianus cum eſſet, imperare velle exercitui militum Gentiliũ; quouſq; milites ſe itidẽ Chriſtianos eſſe clamaſſent: quippe qui licet in gratiã Iuliani foris idololatriæ adhærerent intus tamen magna ex parte conſeruarent ſuſceptam olim ſub Chriſtianis Impp. fidem Catholicam. Narrant hæc Theodoretus *d*, Sozomenus *e*, Socrates *f*, & ante eos omnes Ruffinus *g*.

c *Amm. l. 25.*
IOVIANVS CONFESSOR, ELIGITVR IMP.
d *Theod. lib. 4 c. 1.*
e *Soz. l. 6. c. 3.*
f *Socr. libr. 3. c. 19.*
g *Ruff. lib. 2. cap. 1.*

XVIII.

Ex quibus omnibus refelluntur Ammiani calumniæ, de iniqua Iouiani electione; itemque quod ait, eundem profectionem inſtituentem deſeruiſſe vallum extorum inſpectione ſuaſum. Quomodo enim potuit Iouianus extorum inſpectione aliquid diſponere, qui adeo Chriſtianæ legis (vt idem fatetur Ammianus) ſtudioſus fuit? Et quid idem cladem exercitus, ciuitatum prouinciarumque iacturam, non Iuliano, quem ex inſtituto laudandum ſuſcepit, ſed Iouiano ſemper adſcribit? Quænam autem fuerint fœderis cum Perſis in annos triginta initi conditiones, eas idem Ammianus imprimis narrat; nimirum vt quinque regiones Tranſtigritanæ, cum quibuſdam aliis caſtellis traderentur Perſis; itemque vt Niſibis & Singara in Meſopotamia, (ſine tamen incolis, qui patriis ſedibus coacti ſunt cedere) tranſirent ad iura Perſarum; ac denique ne Arſaci Maioris Armeniæ Regi poſcenti contra Perſas ferretur auxilium, licet is amicus Romanis ſemper & fidus extitiſſet.

FOEDERIS CVM PERSIS CONDITIONES.

Quæ tametſi dura maximè, ac prorſus indigna Romanorum potentia, videri poſſent; tamen rem ipſam, ſtatumque eius temporis accuratius perpendentibus, viſum eſt quaſi miraculum, vt fame & bello inſumpto vndique in terra hoſtili locisque deſertis exercitu, in quo tunc conſiſtebãt omnes Reipubl. Romanæ vires, cui nec euadendi, nec manus cum hoſte conſerendi facultas vlla ſuppeteret; quas Romani auſi minimè eſſent conditiones pacis petere, ſponte eas tunc hoſtes offerrent. Hæc quidem inter alios pro magno Dei beneficio reputarunt Gregorius *h* Nazianzenus, Chryſoſtomus *i*, ac Ruffinus. Verum Gentiles omnes inuidia tabeſcentes de Chriſtiani creatione Imperatoris; eum maledictis inceſſere, ſanniſque atque dicteriis tum publicè tum priuatim deridere, ac potiſſimum Antiochiæ cum eo peruenit, minimè deſtiterunt: quorum nonnulla referunt Suidas *k* atque Nicephorus *l*.

h *Greg. orat. 2 in Iul.*
i *Chryſ. de laud. Paul. orat. 4.*
IOVIANVS AB ETHNICIS DERISVS
k *Suid. verb. Iouian.*
l *Nic. l. 10. cap. vlt.*

XIX.

Vbi autem primum is Imperium adeptus eſt, milites Chriſtianos fidei confeſſionis cauſa exauctoratos ac proſcriptos, in integrum reſtitui mandauit: quando (vt ait Sozomenus *m*) Valentinianus ea de cauſa in Melitina Armeniæ relegatus, priſtinæ militiæ redditus eſt. Sed & verum Dei cultum vbique reſtitui iuſſit; Eccleſiisq; ac clericis, viduis & virginibus, immunitates, donatiua, ac priuilegia omnia à præcedentibus Impp. Chriſtianis conceſſa, atque à Iuliano ablata reddidit *n*. Inſuperque Epiſcopos *o* omnes ab exilio ad ſedes ſuas edicto promulgato reuocauit; & maximè Athanaſium: ad quem etiam ſcripſit, vt fidei

m *Soz. l. 6. c. 3.*
FIDEM CATHOL. VBIQ. RESTITVIT.
n *Id. cap. 6. Theod. lib. 4. c. 4.*
o *Greg. Naz. or. in laud. Athan. Socr. l. 3. c. 10. & aliij.*

Catho-

Catholicæ veritatem, quam inter tot diuerſas ac contrarias opiniones tuto ſequi poſſet, ad ſe mitteret. Quod & præſtitum eſt impigrè; cum e veſtigio conuocatis ab Athanaſio ad SYNODVM Alexandriam primariis Epiſcopis ſibi ſubiectis, cõmuni omnium decreto miſſus eſt ad nouum Imper. Catholicæ fidei libellus, qui hactenus extat inter Athanaſij *a* lucubrationes, & apud alios auctores: cuius etiam titulus, quo carent alij, apud Theodoretum *b* habetur, ſed fidelior textus penes ipſum Athanaſium.

ATHAN. LIBELLVS FIDEI AD IOVIAN.
a *Athan. de fide ad Iouian.*
b *Theod. l. 4. c. 3.*

XX.
c *Socr. lib. 3. c. 20. 21.*
HÆRETICI STVDENT SE EI INSINVARE.

Haud vero ſegniores fuerunt hæretici. Siquidem auctor eſt Socrates *c*, Macedonianos (ſic iam palam dictos Semiarianos, à Macedonio eorum anteſignano) præoccupaturos animum Imperatoris, obuiam redeunti à Perſide proceſſiſſe, expoſtulantes aduerſus Arianos; ſed Imperatorem eos reieciſſe, conteſtatum ſe nolle aures contentionibus præbere: Acacium autem, impiiſſimum illum Cæſareæ Palæſtinæ Epiſcopum, Arianorum anteſignanum, facem luemq; totius Chriſtiani Orbis, cum regnante Arianæ hæreſis fautore Conſtantio, ei perpetuo inhæſiſſet; vt translatum vidit Imperium in homine Nicænæ fidei profeſſorem; ne quod ſæpius aliis procurauerat, exilium iam ipſe pateretur, pietate ſimulata, vna cum ſuis venientem Antiochiam ad CONCILIVM, à Meletio eiuſdem ciuitatis Orthodoxorum Epiſcopo, hoc ipſo tempore poſt reditum ab exilio celebratum, fidei Conſubſtantialis conſenſiſſe, & Confeſſioni Nicænæ ſubſcripſiſſe; eaq; de re libellum ad Iouianum miſiſſe. Hæc Socrates, & alij *d* quamquam ea Arianos doloſe peregiſſe cõſtet, ad circumueniendum nouum Imperatorem. Addit vero Socrates, eoſdem in hac Synodo ſic recantantes palinodiam, non tantum ad Catholicam religionem receptos eſſe, ſed & gradum Epiſcopatus ſuaſq; Eccleſias retinere permiſſos. Quod vltimum Marcellinus presbyter ſchiſmaticus Luciferianus, cũ huius Synodi mentionem habet, magnopere deteſtatus eſt eo libello quem ad Theodoſium ſcripſit. Cæterum de huiuſmodi hæreticis, pro conditione temporis fidem mutantibus, lepide Themiſtius *e* Philoſophus, de quo ſuperius, dixit eos non Deum, ſed purpurã coluiſſe; Euripoq; ſimiles eſſe, qui modo in hanc, modo in illam partem præcipitatur. Meminit quoque eiuſdem Synodi Antiochenæ Hieronymus in Chronico: ſed deprauatus eſt ſanè textus, qui ita reſtituendus eſt, vt dicat; *Synodus Antiochiæ à Meletio & ſuis facta; in qua Homiuſio & Homeuſio reiecto, medium inter hæc Homouſion receperunt, & Macedonianum dogma reiecerunt.*

SYNODVS ANTIOCH. SVB MELETIO.
d *Soz. lib. 6. c. 4. Suid. verb.* Iouian. *Marcell. presby. libel. ad Theodoſ.*
e *Ap. Socr. ibid.*

[Ita quidem emendauit Baronius, auctoritatem ſecutus Socratis & Sozomeni. At vero huiuſmodi emendationi omnino repugnant cum libri editi, tum præcipuè M. S. omnes quorum cum ingentem copiam ſe vidiſſe teſtetur *Arn. Pontacus* in Notis ad Chronicon Hieronymi; hanc in eis inuenit lectionem, *Synodus A. à. M. e. ſ. f. in qua Homouſio Anomæoque reiecto, medium inter hæc Homoiuſion Macedonianum dogma vendicauerunt.* Idque ita interpretatur, vt Meletius & Synodus ſecuti ſint dogma Macedonianum; quod reiecta fide Catholica de Homouſio, id eſt, de eadem Filij cum Patre ſubſtantia, & opinione Acacij de Anomœo, hoc eſt, de diuerſa ſubſtantia Filij à Patre, retinebat Homoiouſion, tanquam medium inter vtroſque: id eſt, aſſerebat Filium non eiuſdem, nec diuerſæ, ſed ſimilis ſubſtantiæ cum Patre. Ac certe apud Sociatem obſeruare licet, Epiſcopos qui Synodo interfuerunt, quamuis fidem Nicænam amplecti, Anomianoſq; deteſtari dicant, Homouſion tamen ſic interpretari, quaſi aliud non ſignificet quam ſimile ſubſtantia: quod ipſum plane erat Homoiouſion ſtatuere. Qua etiam de re monitus aliunde Baronius; in poſterioribus correctionibus, licet non omnino probauerit lectionem illam codicum MS. tamen agnouit dolum Arianorum in interpretando Conſubſtantiali per Similitudinem. Cæterum haud ideo detrahendum Meletio viro ſanctiſſimo, qui ei Synodo præfuit: quippe qui facile potuit decipi fraudulentorum hominum verborum inuolucris; cum alias ſemper, à quo tẽpore præfectus eſt ſedi Antiochenæ, cõſtans permanſerit aſſertor fidei Catholicæ Homouſij & Conſubſtantialis, frequentiaq; inde pertulerit exilia.]

XXI.
f *Socr. l. 22.*
ARIANI FRVSTRA CALŨNIANTVR ATHAN.
g *Soz. lib 6. c. 5.*
h *Epiph. hær. 68.*

Qui autem hæreſim Arianam pertinaciter ſectari inſtituerunt, (ſiquidem Imperator declarauit *f*, ſe nemini qualemcunq; fidem amplexanti moleſtiam exhibiturum:) quorum ſignifer videbatur Euzoius Antiochenorum ſuæ ſectæ Epiſcopus, conati Imperatorem ab amicitia Athanaſij diuellere, plurimas in eum accuſationes plane calumnioſas intulerunt: quas tamen idem Athanaſius, ſiue ſponte (vt vult Sozomenus *g*) ſiue (vt ſcribunt Epiphanius *h* atque Ruffinus) Imperatoriis litteris accerſitus, Antiochiam ad illum accedens, cunctas facile diluit, & cum multo honore ad Eccleſiam ſuam remiſſus eſt. Sed dum ibidem Antiochiæ ageret, turbata ea Eccleſia nouis factionibus, occaſione *Vitalis* presbyteri *a* partium Meletianarum, moribus ac pietate illuſtris, exagitantis Paulinum alterius Catholicorum partis Antiſtitem, tamquam Sabellianæ ſectatorem hæreſis; idem Paulinus coram Athanaſio ſe purgauit ſcripta fidei Catholicæ confeſſione, qua & Sabellio anathema dixit. Recitat illam Epiphanius *b*, dum narrationem reſtituit de alia rurſum altercatione, quam pariter ipſe Epiphanius alio poſt tempore habuit ibidem Antiochiæ cum eodem Vitale. qui poſtmodum ob *c* indignationem quandam aduerſus Flauianum compresbyterum, quod ſe cõtemptui haberi videret, derelicta communione Catholica, adhæſit Apollinari; & factus eſt ſuæ ſectæ Antiochenus Epiſcopus.

a *Soz. l. 6. c. 27*
b *Epiph. hær. 77.*
c *Soz. d. c. 27.*

XXIII.
IDOLORVM TEMPLA CLAVSA; ET SACRFICIA VETITA.
d *Socr. lib. 3. c. 20.*

Sub hoc idem tempus, Gentilium delubra Iouiani iuſſu occluſa, atque victimarum ſacrificia ſublata fuiſſe; Gentiles quoque ipſos ſe occultaſſe, & Philoſophos pallio depoſito communem habitum ſumpſiſſe; auctor eſt Socrates *d*. Cæterum hæc Philoſophis contigiſſe potuerunt timore Chriſtianorum, quod iidem cuncta quæ paſſi eſſent, illis accepta ferrent: Alioqui enim factum eſt, vt præter ſpem omnem, Iouianus (quod Eunapius tradit) non deſtiterit illos honoribus proſequi; Maximum præſertim & Priſcum; quos in Perſidem ſecum duxerat Iulianus, tum Philoſophia tum etiam magia celebres. Qua forte ex cauſa Iouianus diuinum in ſe numen haud leuiter concitauit: eoque exemplo admonitus Valens, qui poſt eum Orientale adminiſtrauit Imperium, eiuſmodi genus hominum grauiter inſectatus eſt; vt videbitur ſuo loco.

IESV CHRISTI ANN. 364.

LIBERII ANN. 13.

VALENTINIANI & VALENTIS } AN. I.

I.

ANNO CHRISTI trecenteſimo ſexageſimo quarto, Iouianus Imp. cum Antiochia iturus Conſtantinopolim, ipſis Calendis Ianuariis, quibus nouis Coſſ. aperitur annus, perueniſſet Ancyram Galatiæ; illic ipſe adiit Conſulatum, aſcito ſibi in collegam filio paruulo, nomine patris ſui *Varroniano*. Cumq; inde profectus, perueniſſet ad locum Dadaſtanam dictum, qui Bithyniam diuidit *e* à Galatia; (vbi & Themiſtium Philoſophum, alioſq; ordinis Senatorij obuiam factos excepit, eiuſdemque orationem Conſulatem audiuit:) ibidem, vt ait Ammianus *f*, improuiſo caſu nocte exanimatus inuentus eſt. Inter varias autem huius repentini obitus opiniones, ea verior credita *g* eſt, vt denſo prunarum vapore (cum ad exiccandum recens ædificatum parietem, in eius cubiculo incenſæ fuiſſent collocatæ) ſpiraminum meatibus occluſis interierit. (Cuiuſmodi repentinos obitus, ſæpe Romæ noſtra ætate audiuimus contigiſſe.) Si vero cauſam ex infenſo numine afferre licet, (nam diuino arbitrio hæc omnia tranſigi, nemo negarit) cum illa præceſſiſſe videtur, quam diximus de honore ab eo exhibito Maximo ac Priſco Philoſophis magis; tum etiam quod (vt Ammianus tradit) cum Tarſum perueniſſet, exornandum Iuliani ſepulchrum decreuit; hominis alioqui ne cæſpititia quidem ſepultura digni. Impios n. indignos eſſe ſepulchro, Ioſias *h* Rex ſanctiſſimus docuit: quippe quod ędificatione & ornatu ſepulchrorum, probari acta eorum qui ibi reconditi ſunt, ſententia Domini *i* reddatur manifeſtum.

e *Socr. lib. 3. c. 21. 22.*
f *Am. l. 25.*
IOVIANI IMPER. OBITVS REPENTINVS.
g *Am. ibid. Hier. ep. ad Heliodor. Soz. lib. 6. c. 6.*
IN QVIB. DELIQVIT.
h *2. Paral. 34.*
i *Matth. 23.*

II.

Cæterum cum auctoritate Socratis & Eutropij conſtet, Iouianum deceſſiſſe decimotertio Calendas Martij; oportuit

oportuit eum imperaſſe menſes tantummodo ſeptem, & dies viginti: quem natum fuiſſe annos triginta tres, iidem auctores, & imprimis Ammianus teſtatur: ex quibus Victor redarguitur, dum ait ad quadrageſimum proximè perueniſſe. Sed & illi omnes, qui eum non *Iouianum* appellant, ſed *Iouinianum*, ex antiquorum nummorum inſcriptionibus manifeſti redarguuntur erroris. Eius vero corpus ex more curatum, miſſum eſſe Conſtantinopolim, vt inter Auguſtorum reliquias (nempe in atrio baſilicæ Apoſtolorum) reconderetur, Ammianus tradit.

III. VALENTINIANVS CŌ... ELIGITVR IMP.
a Amm. l. 26 b Niceph. l. 11. c. 1. c Suid. verb. Salluſt.

Progreſſo autem exercitu Nicæam Bithyniæ, decimo die ab obitu Iouiani (inquit Ammianus *a*) VALENTINIANVS abſens, relictus enim apud Ancyram fuerat, poſtea ſecuturus;) nulla diſcordante ſententia, numinis aſpiratione cœleſtis, electus eſt Imperator, agens ſcholam Scutariorum ſecundam. Porro iam olim prodigio quodam ſub Conſtantio Imperium Valentiniano prænunciatum fuiſſe, Nicephorus *b* tradit. Auctorq; eſt Suidas *c*, eum creatum eſſe Imperatorem à Salluſtio Præfecto tunc Prætorio; cuius virtutes (licet Ethnici, & Iuliano olim chariſſimi) prædicat; & Valentiniani Imperij exordium ad iuſtitiæ integritatem bene compoſitum refert. Contigiſſe autem eius creationem quinto Calendas Martij, auctor eſt Socrates *d*; eumq; fuiſſe Pannonium, Cibale ortum, patre Gratiano, non generis nobilitate, ſed propria virtute clariſſimo: cui tradit Victor *e* comparatum fuiſſe cognomentum *Funarij*, ex eo quod venalitium funem portanti quinque milites nequiuerint extorquere; eoq; merito aſcitum in militiam, vſq; ad Præfecturæ Prætorianæ potentiam conſcendiſſe; ac demum ob eius apud milites commendationem, Valentiniano reſiſtenti Imperium eſſe collatum. Hæc Victor.

d Socr. l. 4. c. 1 e Vict. in Valentin.

IV.

Simulac autem Valentinianus ad exercitum ſe contulit, cum ex more concionem eſſet habiturus ad milites, oborto tumultu eorum qui prouectionem eius indignè ferebant; elata tunc ipſe proſpere dextra, (vt ait Ammianus) plena fiducia, ſeditioſos ac pertinaces increpans, ex inſperato compeſcuit. Quin etiam (vt teſtatur Zoſimus *f*) ſubiecit quæſtioni aliquos nobiles, Iuliani quondam amicos, quorum præſtigiis ſibi tunc repentinum morbum immiſſum putauit. Poſt hæc autem (Ammianus ſubdit) Nicomediam itineribus citis ingreſſus Calendis Martij, Valentem fratrem ſtabulo ſuo cum Tribunatus dignitate præfecit. Indeq; cum veniſſet Conſtantinopolim, multa ſecum ipſe deuoluens, & magnitudini vrgenti negotiorū iam ſeſe parem conſiderans; nihil immorandum ratus, quintum Calendas Aprilis productum eundem VALENTEM in ſuburbanum, vniuerſorum ſententiis concinentibus, (neq; enim audebat quiſquam refragari) Auguſtum pronunciauit; decoreq; Imperatorij cultus ornatum, & tempora diademate redimitum, in eodem vehiculo ſecum reduxit. Hæc Ammianus. Porro ambos fratres meruiſſe ſub Iuliano laudem Confeſſionis, ob egregiè defenſam CHRISTI fidem, iam dictum eſt ſuperius.

f Zoſ. lib. 4. VALENTEM FRATREM ASSVMIT IN COLLEGAM.

V.

Qualis autem hoc tempore fuerit Imperij Romani ſtatus, (vt ex his quantum intulerit damni impietas temeraria Iuliani, quantumque retulerit commodi Religio Chriſtiana, poſſit intelligi:) ex Ammiano *g* ſatis conſtat, dum ait, velut per vniuerſum orbem Romanum, bellicum canentibus buccinis, excitas gentes ſæuiſſimas limites ſibi proximos perſultaſſe; puta Alemannos, Gallias Rhætiaſque; Sarmatas, Pannones, & Quados, Rhetos, Saxoneſque, & Scotos, atque Atacitos, Britanniam; Auſtorianos, Mauricasq; alias gentes, Africā; Gothos, Thracias; Perſas, Armenias. Quam turpem rerum faciem, deformiorem reddidit ciuile bellum Procopij, de quo proximè dicturi ſumus. Interim enim, vt tum Orientali tum Occidentali pariter languenti Imperio conſultum eſſet, ac tumultuantes vndiq; barbari facilius coercerentur, illud opportunum viſum eſt Valentiniano remediū, vt relicto Valente fratre in Oriente, ipſe in Occidentem ſeſe transferret. Itaque partitis inter ſe exercitibus ac ducibus, rebusq; diſpoſitis, percurſis Thraciis vna ſimul in Pannoniam deſcendentes, Sirmium peruenere. Vnde ab inuicem digreſſi, Valens reuerſus eſt Conſtantinopolim, Valentinianus Mediolanum ſe contulit. Quæ omnia pluribus Ammianus.

g Am. l. 26. MISER ROM. IMPERII STATVS. FRATRES PARTIVNTVR IMPERIVM.

VI. a Soz. l. 6. c. 7. VALENTIN. SCITE DICTŪ.

Cum autem adhuc in Thracia Valentinianus eſſet, (vt refert Sozomenus *a*) occurrere illi Epiſcoporum Helleſponti & Bithyniæ Legati, petentes vt ipſis de fide tractare cupientibus, in vnum conueniendi poteſtas permitteretur: quibus Imperator reſpondit: *Sibi qui vnus è laicorum numero eſſet, non licere ſe eiuſmodi negotiis interponere; & ideo Sacerdotes & Epiſcopos, quibus hæc cura eſſent, ſeorſum per ſe, vbicumque libitum foret, in vnum conuenirent.* Quapropter Lampſaci Concilium coactum eſt. Verum cum illud anno tantum ſequenti celebratum eſſe, Socrates *b* probet; erroris idem Sozomenus arguitur, dum ait Valenti, relicto fratre Conſtantinopolim redeunti, occurriſſe apud Heracleam Legatos Concilij Lampſaceni, afferentes Acta eiuſdem Synodi. Quem errorem alius eiuſdem auctoris *c* ſequitur, dum poſt Concilium Lampſacenum, PROCOPII eſſe obortam tyrannidem tradit; quam hoc anno cœptam liquet.

b Socr. lib. 4. c. 3. 4. 5. c Soz. cap. 8.

VII. DE PROCOPIO TYRANNO.

Fuit hic quidem natione Cilix, propinquus genere Iuliano Imperatori; à quo etiā (vt vidimus) admonitus fuerat de ſuſcipiendo Imperio, ſi ipſe Iulianus apud Parthos obiret. Is cum à Iouiano ſuſcepiſſet curam deferendi cadaueris Iuliani è Perſide Tarſum; poſtquam ſuprema perſoluit cognato, ſeceſſit, nec viſus eſt perquiſitus ſtudio ingenti; niſi cum multo poſtea Valentiniano exiſtente in Galliis, ac Valente Cæſareæ Cappadociæ, autumnali huius anni tempore, opportunam nactus vtriuſque Imperatoris abſentiam, Conſtantinopoli purpuratus apparuit, vbi à paucis admodū primo, inde vero à vili plebecula acclamatus velut in ſcenicis ludis Auguſtus, paulatim auctus viribus, in metuendum tyrannum euaſit; adeoq; in arctū Valentem conſtrinxit, rebus hoc & ſequenti anno feliciter ei ſuccedentibus, vt Valens abiicere purpuram aliquando cogitauerit; feciſſetque, niſi fuiſſet à comitibus impeditus. Habet hæc pluribus Ammianus *d*. Adiutum aūt primum omnium fuiſſe Procopium ab Eugenio eunucho, conſilio & operibus, auctor eſt Zoſimus *e*.

d Am. l. 25. 26 e Zoſ. l. 4.

VIII. MAXIMVS PHILOS. DIRA PATITVR.

Eodem vero tempore quo Procopius inuaſit Imperium, (vt auctor eſt Eunapius) Maximus Philoſophus Epheſius, (è cuius fonte omnē in Eccleſiam ſub Iuliano perſecutionem deriuaſſe, creditum eſt) & Priſcus item Philoſophus, iuſſu Valentis Imper. in carcerem coniecti; Priſcus nihil mali paſſus, in Græciam redire permiſſus eſt; Maximus poſt multa exquiſita tormenta, per Clearchum Aſiæ Proconſulem Valentis perneceſſarium, à vinculis, quæſtionibus, & equuleo, ad tempus liberatus eſt. Cui infenſum quoque fuiſſe Valentinianum, quod ille Iuliani temporibus criminationem quandam aduerſus ipſum Valentinianum ſtruxiſſet, Zozimus teſtatur: additq;, eoſdem Impp. infeſtos fuiſſe iis, quos ſciſſent Iuliano extitiſſe cariores. Qui quidem ſicut Iuliani magos exagitarunt, ita hoc eodem anno aduerſus Idololatras legem ſanciuerunt *f* ne quis nocturna ſacra celebrare auderet. Cuius idem meminiſſe videtur Zoſimus *g*, quam in Græcia, Prætextati Proconſulis, vehemētiſſimi Gentilitiæ ſuperſtitionis defenſoris, precibus abrogatam fuiſſe tradit. Porro Valentin. hoc ſui Imperij exordio dediſſe legem, vt quisq; quam vellet religionem coleret, idem ipſe in alio à ſe poſt ſeptem annos dato reſcripto *h* teſtatur: qui & eo nomine laudatur ab Ammiano *i*, quod nunquam aliquem pro religionis diuerſitate inquietauerit. Haud enim idolorum cultura, quam altas ſub Iuliano radices fixiſſe ſciebat, actutum ſibi videbatur poſſe conuelli. Cæterum quos arcuiſſet Iulianus à docendo Chriſtianos profeſſores, eos iidem Impp. hoc anno ſancita lege *k* honorificè reuocarunt.

f l. 7. C. Th. de malef. g Zoſ. l. 4. LEX VALENTIN. DE LIBERTATE RELIGIONIS. h l. 9. C. Th. eo. i Am. l. 30. k l. 6. C. Th. de med. & profeſ.

* * *

IESV CHRISTI ANN. 365.

LIBERII ANN. 14.

VALENTIN. VALENTIS } ANN. 2.

I. CONCILIVM LAMPSACENŪ SEMIARIANORVM.

a Socr. l. 4. c. 4.
b Soz. l. 6. c. 7.
c Baſil. ep. 72. 82.

ANNO CHRISTI trecenteſimo ſexageſimo quinto Valentiniano & Valente Impp. Coſſ. ſeptimo anno poſt Concilium Seleuciæ ſub Conſtantio habitum, (vt ait Socrates *a*) *Lampſaci* in Helleſponte CONCILIVM celebratū eſt. Qua in re illud primum animaduertendum, errare Sozomenum *b*, atque cæteros omnes qui putarunt illud fuiſſe Catholicorum, qui Conſubſtantialitatem Filij Dei tuerentur; quod iterata Baſilij *c* aſſertione conſtat ab hæreticis habitum eſſe: nempe à Semiarianis, qui ſic Arianos oppugnarent, negantes Filij cum Patre ſimilitudinem atque ſubſtantiam, vt tamen nequaquam eſſent aſſertores Nicænæ confeſſionis de Conſubſtantialitate. Quod vero iidem reſpectu Arianorum viderentur eſſe Catholici; inde multi exiſtimarunt à Catholicis celebratum eſſe Concilium, quod certo conſtabat aduerſus Arianos eſſe peractum; imo & aliquos Catholicos ad illud vocatos eſſe, ſicut de ſe Baſilius (nondum tamen tunc Epiſcopo) teſtatur *d* ſcribens ad Euſtathium Sebaſtenum anteſignanum eius conuentus. Cuius quidem celebrandi cauſa illa potiſſima fuit, vt editam Conſtantinopoli ab Eudoxio, Acacio, & aliis impudentiſſimis Arianis, portentoſam fidei Formulam penitus abolerent; & Antiochenam in Encæniis editam, ac poſtea Seleuciæ confirmatam (de quibus omnibus dictum eſt ſuis locis) ſtabilirent. Quod & factum eſſe, ſimulque in eoſdem Acacium & Eudoxium ſententiam condemnationis repetitam, Socrates *e* & Sozomenus tradunt. Sed & præter hæc, ab iiſdem Semiarianis in eodem Concilio additam fuiſſe Spiritus ſancti diuinitatis ex ſententia Macedonij negationem, Socrates ſignificat. Quæ vero tum à Legatis Synodi, tum ab Eudoxio geſta eſſe cum Valente Imper. Sozomenus addit; ea omnia contigiſſe anno ſequenti, poſt extinctum Procopium, conſtat: cum hoc anno abſque vlla temporis intermiſſione Valens acerrimè à tyranno vexatus fuerit, & ad vltimum ferme diſcrimen adductus.

d Id. ep. 79.

e Socr. & Soz. vbi ſupra.

II. SEMIAR. SVBRIPIVNT CŌMVNIONEM à LIBERIO PP.

Porro quæ Lampſaci Semiariani ſtatuerunt, eadem ab aliis eiuſdem communionis Epiſcopis, diuerſis in locis coeuntibus, confirmata ſunt; eorumque omnium conſenſu, ſcriptæ Synodales Epiſtolæ ad Occidentales Epiſcopos, ac præcipuè ipſum Romanum Antiſtitem. Sed quod probe ſcirent, nunquam ſe ab eo extorturos cōmunicationem, niſi per Nicænæ fidei confeſſionem, fraudulenter rem agentes, Legatos miſerunt ex omnibus qui eſſent audaciſſimi, & ad fingendum maximè comparati; videlicet prædictum Euſtathium Sebaſtiæ minoris Armeniæ, Theophilum Caſtabalorum, & Siluanum Tarſi Ciliciæ Epiſcopos. Qui cum Romam perueniſſent, ac Liberius Papa literas quas ipſi attuliſſent, recipere recuſaret, quod ab Arianis datæ eſſent; reſpondentes illi, ſe pœnitentia ductos veritatem agnouiſſe; ac mox petenti Liberio libellum ſuis manibus ſubſcriptum offerentes, quo fidem Nicænam ad doctrinam Conſubſtantialitatis profiterentur, & Ario eiuſque fautoribus anathema dicerent: iidem in cōmunionem à Liberio recepti, ſuſceptis ab eodem ad Orientales Epiſcopos gratulatoriis ſimul ac pacificis ſeu communicatoriis literis, dimiſſi ſunt. Hæc quidem omnia pluribus Socrates *f*, qui libellum ipſum Legatorum, literaſq; Liberij recitat: perperam tamen hæc referens ad Valentiniani & Valentis Augg. ſecundum Conſulatum, tertium videlicet ab hinc annum; cum conſtet nequaquam ad illud tempus Liberium perueniſſe. Denique nec has ſolum, ſed alias Legatis litteras Liberium dediſſe, quibus præcipere-

f Socr. lib. 4. c. 12.

tur, vt qui ſedibus expulſi fuerant, poſt fidei Catholicæ cōfeſſionem iiſdem reſtituerentur; apparet ex iis quæ mox dicentur.

III. CONC. SICVLVM.

Interim Euſtathius cum ſuis Roma diſcedens, in Sicilia CONCILIO (vt ait Socrates) Epiſcoporum Inſulæ cōuocato, fidem Conſubſtantialis iterum profeſſus eſt; acceptiſque à Synodo literis in eandem cum Epiſtola Liberij ſententiam, illinc receſſit. Idemque præſtitiſſe in Illyrico, patet ex literis Epiſcoporum eius prouinciæ; quas Theodoretus *a*, licet confuſo rerum geſtarum ordine, recitat: ex quibus etiam conſtat, Liberium vna cum iiſdem Legatis miſiſſe in Aſiam *Elpidium* Romanæ Eccleſiæ preſbyterum. Tradit inſuper Sozomenus *b*, eoſdem Legatos redeuntes in Orientem, tuliſſe pariter ſecum literas ab Epiſcopis Galliæ & Africæ. Sed & alias eodem tempore ab Imperatoribus ad eoſdem Aſianos conſcriptas, idem Theodoretus *c* habet. His igitur omnibus munitus Euſtathius, ad SYNODVM, quæ à Catholicis agebatur *Tyanæ* in Cappadocia ad radices Tauri montis, ſe contulit. Vbi literis Liberij oſtenſis, mox idem earum auctoritate Eccleſiæ Sebaſtenæ reſtitutus eſt, è qua pulſus olim fuerat à Concilio Melitinenſi ob communicationem cum Eudoxio. Hæc enim teſtatur Sanct. Baſilius *d*, cum ſcribens poſtea ad Occidentales; aperuit veternoſi hæretici vafrum conſilium in ſurripiendis hiſce à Liberio literis. Cæterum magna alacritate Synodum Tyanenſem excepiſſe literas cum ipſius Liberij, tum aliorum Occidentalium Epiſcoporum, eaſq; ad omnes Eccleſias miſiſſe vt earū doctrinæ ſubſcriberent; ſed & Epiſcopos omnes ad certum diem Tarſum Ciliciæ inuitaſſe, Sozomenus tradit. Hæc aūt omnia à tempore Concilij Lampſaceni vſque ad abſolutam Synodum Tyanenſem, exceſſiſſe huius anni terminum; & occupaſſe partem ſequentis, ob rerum multiplicitatem facile adducimur vt credamus.

a Theod. l. 4. c. 8.

b Soz. li. 6. c. 12.

c Theod. ibid. c. 6.

SYNODVS TYANEN.

d Baſil. ep. 74.

IV. DIRISS. TERRÆMOTVS, ET MARIS EFFVSIO.

Præſens item annus memorabilis extitit horrendis tremoribus, qui per omnem Orbis ambitum graſſati ſunt ſubito, (inquit Ammianus *e*) quales nec fabulæ, nec veridicæ nobis antiquitates exponunt: Itemque terribili maris retractione primum, moxque eruptione, qua infinitæ naues, perſonæ, ciuitates, nationes oppreſſæ ſunt. Deſcribit ea pluribus idem auctor: quæ Sozomenus *f* & Nicephorus *g*, aliique eos ſecuti, male referunt ad tempora Iuliani, quidam etiam ad Iouiani Imperium: ſed Oroſius *h* ſub Valentiniano & Valente Impp. contigiſſe tradit; Hieronymus *i* anno ſecundo eorundem Impp. nempe præſenti; ac denique Ammianus iiſdem Impp. primum Coſſ. duodecimo Calendas Auguſti. Qua eadem neceſſitate accidit grande illud miraculum, à Sanct. Hilarione in fauorem Epidauritanorum editum, quod in eius Vita Hieronymus refert; cum videlicet tribus ſignis Crucis in ſabulo pictis, mare, quod iam ciuitati euerſionem minabatur, ita coercuit, vt poſtquam in immenſam altitudinem intumeſcens diu fremuit, quaſi ad obicem indignans, paulatim in ſemetipſum relapſum ſit. De Alexandrinis vero teſtatur Sozomenus, inſtituiſſe anniuerſariam memoriam eiuſmodi terræmotus, ad reddēdas Deo gratias. Si quid autem futurorum malorum portendendi, his caſibus vim ineſſe ex diuina ordinatione, quis velit; diri Schiſmatis ſequenti anno in Eccleſia Romana ſubſecuti, & Perſecutionis aduerſus Catholicos à Valente in Oriente excitatæ, fuiſſe prænuncios; æquè dicere poterit.

e Am. l. 26.
f Soz. l. 6. c. 2.
g Nic. libr. 10. c. 35.

h Oroſ. lib. 7. c. 12.
i Hieron. in Chron.

S. HILARIONIS GRANDE MIRACVLVM

V.

Eodem hoc anno, ab iiſdem Impp. inter alia reſcripta, hæc fuere magna laude promulgata; Vt ſacræ virgines, viduæ, ac pupilli, exempti *k* eſſent à cenſu capitationis: Ne Chriſtiani *l* ab exactoribus die Dominico conueniri poſſent: Vt eſſet *m* muneris Epiſcopalis prouidentiæ, ne mercatores carius ſuas mercedes venderet: Ne addiſcerentur *n*, vel docerentur improbatæ magicæ artes: Ne Chriſtiani delinquentes *o* damnarentur ad ludum: (quod iam diu ante abolitum, impius Iulianus in odium Chriſtianorum reuocauerat in priſtinum vſum:) ac deniq; addiderunt, vt qui *p* è curia tranſiſſent ad munia clericatus, niſi decennio in clericali functione perſeuerassent, non potirentur immunitatibus conceſſis clericis. Quod quidem ab iis reſcriptum eſt,

k l. 4. C. Th. de cenſ.
l l. 10. C. Th. de exact.
m l. 1. C. de Epiſ. audient.
n l. 8. C. de maleſ.
o l. 8. C. Th. de pœn.
p l. 19. C. Th. de Epiſc. & Cler.

quod (vt alias dictum) complures vitandi cauſa onera curialia, & potiundi ampliſſimis Clericorum priuilegiis, inter clericos allegi feſtinarent.

IESV CHRISTI ANN. 366.

LIBERII ANN. 15.

VALENTIN. & VALENTIS } ANN. 3.

I.

a Am. l. 26.

ANNO CHRISTI trecenteſimo ſexageſimo ſexto, Gratianus filius Valentiniani Imperatoris, Nobiliſſimus Puer, Conſul creatus eſt, vna cum Dagalaipho; qui antiqua peritia probatus, militiæ rector *a* conſtitutus à Iouiano, eodem munere in Galliis apud Valentinianum in Alemannica expeditione hoc tempore fungebatur. Vrbana vero Præfectura Romæ eſt collata hoc anno Lampadio, vt puto Chriſtiano homini, qui expenſas exhiberi ſolitas in munificentiſſima munerum editione, contulit in pauperes agentes in Vaticano: qua ex cauſa plebem in ſe concitauit, adeo vt parum abfuerit, quin ipſius ædes combuſſerit: ſicut anno ſuperiori combuſſerat domum Symmachi eandem præfecturam tunc agentis, acerrimi Gentilitiæ ſuperſtitionis defenſoris, ob denegatum vinum, quod Imperatores diſtribui reſcripſerant. Hæc omnia pluribus Ammianus *b*.

b Id. lib. 27.

II. PROCOPIVS, ET MARCELLVS TYRANNI EXTINCTI.

c [Ita quidẽ Ammianus: verum Socr. Sozom. Zonar [illegible] alijq; [illegible] rescui [illegible] res Græci volunt Procopium duabus ad [illegible] in [illegible] ribus alligatum, ita diſcerptũ eſt.]

d Id. l. 26. 27.

Hoc autem anno, aperto iam vere, Valens iuncto ſibi Lupicino Magiſtro equitum, aduerſus Procopium tyrannum validus agens, deſertum illum à ſuis fugamque captantem, ſed à fugæ comitibus vinctum perductum, capite truncari *c* iuſſit, quod ad Valentinianum tranſmiſit in Gallias. Accepit illud ipſe Pariſiis, cum eodem tempore excepit Iouinum Magiſtrum equitum, victorem redeuntem ab Alemannis: factumque eſt, vt cum Valens Lupicinum, tum Valentinianus Iouinum, ambos Magiſtros equitum, ob res præclare geſtas, in ſequentem annum Coſſ. deſignarent. Cum autem poſt extinctum Procopium, *Marcellus* eius cognatus agens cum militibus apud Nicæam, tyrannidem arripuiſſet; idem quoque à Valentis militibus captus, diuque tortus occiſus eſt. Hæc omnia pluribus Ammian. *d*: qui & *Bellum Gothicum*, (quod cœptũ ob auxilia ab eis, antea Romanorum fœderatis, Procopio præbita, triennio perdurauit;) reſque per Valentem aduerſus eos geſtas, parum quidem illis mali inferentem, ſed tamen cogentem ad pacem poſcendam, exacte proſequitur.

III.

e Theod. l. 4. c. 11.

VALENS BAPTIZATVR AB EVDOXIO, ET LABITVR IN HÆRESIM ARIAN.

Sed cum ipſo expeditionis exordio, ambitioſum apparatum (vt Ammianus) magno ſtudio comparaſſet, decreuit ante profectionem (vt Theodoretus *e* ſcribit) ſacro muniri baptiſmate. Quod quidem hoc anno tertio eius Imperij factum eſſe, Hieronymus quoque habet in Chronico. Quomodo vero blanditiis coniugis ſuæ, Ariani laqueis erroris iam antea irretitæ, conſenſerit baptizari ab Eudoxio Epiſcopo Conſtantinopolitano, Arianorum omnium ſceleſtiſſimo; eidemque ſe iureiurando obſtrinxerit, perſeueraturum in impio eius dogmate; pluribus idem Theodoretus deſcribit. Sed quod attinet ad exordium Perſecutionis eiuſdem Valentis; hallucinati ſunt, qui *f* retulerunt ad principium eius Imperij; necnon qui *g* negarunt id factum, niſi poſtquam Valentinianus frater, cuius timore continebatur, ex hac vita deceſſit. Quippe Theodoretus vſque ad expeditionem Gothicam Valentem Catholicum perſeueraſſe affirmat: Et Hieronymus *h* vna cum baptiſmate ſuſcepto, à Valente cœptos vexari Catholicos tradit: ac denique relegationem Epiſcoporum Orthodoxorum longe ante obitum Valentiniani factam eſſe, demonſtrabitur inferius. Illud tamen conceſſerimus, Valentem poſt fratris obitum grauius Eccleſiam perturbaſſe.

f Socr. l. 4. c. 2. 3. Soz. l. 6. c. 7. & alij.
g Oroſ. l. 7. c. 32 & alij.
h Hieron. in Chron.

IV. GREG. NAZ. ET BASIL. [..]OGANTVR EX EREMO.

Contra cuius inſultus arma parantibus Epiſcopis Orientalibus, opportunum viſum eſt tempus, vt duo illa cœli tonitrua, *Gregorius* Nazianzenus atq; *Baſilius*, ex eremo ad arenam certaminis prodeuntes, in hoſtes fidei cominus fulmina belli iacerent. Et quidem Gregorius, cum de reditu antea ſæpe interpellatus, auſcultare renuiſſet; tandem haciam vrgente neceſſitate, parentibus amiciſq; euocantibus ceſſit; vt pluribus ipſe narrat, cum alibi *a*, tum præcipuè Apologia *b*, quam ſimul ac rediit Nazianzum pro concione dixit in auditorio frequentiſſimo, receſſionis & reditus ſui rationem reddens. Sed quod à pluribus ſcriptum eſt, eundem ex eremo redeũtem factum eſſe Epiſcopum Nazianzenum; id quidem ab ipſo Gregorio refellitur, dum ſæpius *c* aſſerit, ſe nunquam eius Eccleſiæ fuiſſe ordinatum Epiſcopum, ſed tantum acceſſiſſe patri Epiſcopo ſenio confecto in Sacerdotali functione adiutorem, ac potiſſimum in Dei verbum prædicando, & hæreticos inſectando. Idem vero mox vt in Cappadociam rediit; curauit propenſius vna cum Euſebio Epiſcopo Cæſareæ Cappadociæ, (æquioris iam antea erga Baſilium animi reddito) vt eundem Baſilium pariter ab eremo reuocarent in patriam. Quod cum factum eſſet, tantum auctoritatis apud eundem Euſebium Epiſcopum ſuum Baſilius aſſecutus eſt, vt licet ipſi honore cathedræ ſecundus eſſet, Eccleſiæ tamen imperio potiretur, cuius omnimodam haberet adminiſtrationem; prout hæc omnia teſtatur idem Gregorius *d*. Sed & in variis tunc tempus *Conuentibus* habitis, *Chalcedone, Heraclea, Cæſarea*, Baſilium pro Epiſcopo ſuo legationem obiiſſe, ex ipſiuſmet *e* ad Euſtathium Epiſtola ſatis colligitur. Porro ex his quæ de eius reditu ab eremo Gregorius narrat, corrigenda ſunt quæ de eo aliter refert Sozomenus *f*, ſiue alij. Itemque corrigendus Ruffinus *g*, dum ait Baſilium & Gregorium perſeueraſſe in eremo annos tredecim; qui habita exacta diſcuſſione temporis acceſſus & receſſus illorum, nonniſi quatuor annos illic manſiſſe reperiantur.

a Greg. Naz. ep. 14. ad Boſphor.
b Id. Apol. 1.
c Id. orat. ad patr & ep. 42. ad Greg Nyſſ.
d Id. orat. 2. in laud. Baſ.
e Baſil. ep. 79.
f Soz. libr. 6. c. 15.
g Ruff. lib. 2. c. 9.

V.

h Hieron. de Scrip. Eccl. in Acac.

ACACII CÆSAR. EPISC. OBITVS.

Hoc eodem *h* tempore, defuncto illo ſcelerum omnium architecto, & vexillario impietatis, Acacio Epiſcopo Cæſareæ Palæſtinæ; Ariani æquè Arianum hominem dedere illi ſucceſſorem *Euzoium*; diuerſum illum plane ab Euzoio itidem Ariano creato Epiſcopo Antiocheno ſub Conſtantio. Hic vero qui Acacio ſucceſſit, apud Theſpeſium rhetorem cum Gregorio Nazianzeno fuerat Cæſareæ eruditus; eiuſque poſtea factus vrbis Epiſcopus, plurimo labore, corruptam Bibliothecam Origenis & Pamphili in membranis inſtaurare conatus eſt: ſed quod Arianus eſſet, ſub Theodoſio Imper. pulſus, ſucceſſorem habuit Gelaſium, de quo inferius. Hæc omnia docet Hieronymus *i* in Scriptoribus Eccleſiaſticis, dum eorundem Acacij, Euzoij, & Gelaſij, elucubrationes recenſet: quas ſic ipſe legere conſueuit *k*, vt cautè à ſordibus. Porro hoc eodem anno ab iiſdem Arianis, fauore Valentis Imperatoris, dire exagitatos eſſe, non Catholicos tantum, ſed & Nouatianos, ac Macedonianos, alioſque hæreticos omnes qui cum ipſis non ſentirent, referunt Socrates *l* & Sozomenus *m*, docentq; *n* inſuper, eoſdem Arianos impedimento fuiſſe, quo minus indictum Tarſi anno ſuperiori Concilium celebraretur. Factum tamen aliud in *Caria* à triginta quatuor Epiſcopis Aſianis ſectæ Macedonianæ, Sozomenus habet: in quo, reiecto Conſubſtantialis vocabulo, formula fidei Antiochiæ & Seleuciæ edita, approbata eſt. Et ex altera parte, eodem anno, fæces Arianorum Valens & Vrſacius, vna cum aliis eiuſdem perfidiæ collegis, *Singeduni* in Myſia conciliabulum habuere aduerſus Macedonianos, ſiue Semiarianos: ex quo Epiſtolam ad Germinium Epiſcopum ſcripſerunt, ad ſuam perfidiam eum trahere molientes: quod tamen ipſe recuſauit, licet Conſubſtantialitatem non admiſerit, puta ſecta Semiarianus. Sicut de his patet ex iiſdem literis tunc vltro citroque datis, quæ hactenus extant *o*.

i Ibid. in Acac. Euzo. & Gelaſ.
k Id. ep. 152. ad Miner.
l Socr. l. 4. c. 6. & c.
m Soz. l. 6. c. 9
n Socr. c. 11. Soz. c. 12.
o Ap. Hilar. Fragm. lib. 1.

VI. VALENTINIANI FILIO NATALIS.

p Socr. ib. c. 9.

Hoc item anno, iiſdemq; Coſſ. (vt auctor eſt Socrates *p*) natus eſt filius Valentiniano Imperatori, quem ſuo nomine *Valentinianum* appellauit. Genitus hic fuit ex *Iuſtina* Ariana femina, de qua ſæpe inferius. Quapropter licet Valentinianus omnium ſentẽtia vſq; ad obitum Catholicus permanſerit;

manſerit; vxoris tamen & fratris perfidia infamatur, tum quod nullus reperiatur ab eo adhibitus conatus, quo eoſdem ad meliorem frugem reuocaret, aut graſſantē Valentem in Orthodoxos Orientis cohiberet; tum etiam, quod in ipſo Occidente Auxentium Arianum, quantumlibet reclamantibus Catholicis, in ſede Mediolanenſi vſque ad mortem ſiuerit quiete agere.

IESV CHRISTI ANN. 367.

DAMASI ANN. I.

VALENTINIANI & VALENTIS } AN. 4.

I.

a *Faſti Am. lib. 27. Socr. l. 4. c. 10.*
b *l. 3. C. Th. de indulg. l. 11. C. Th. de pœn.*

ANNO CHRISTI trecenteſimo ſexageſimo ſeptimo, Flauiis Lupicino & Iouino Coſſ. *a* Romæ poſt Lampadium Viuentius geſſit Præfecturā Vrbanam; id Ammiano teſtante, atq; etiam reſcriptis *b* Imperatorū hoc anno datis de relaxandis vinctis die Paſchatis (exceptis ſacrilegis, maieſtatis reis, veneficis & maleficis, adulteris, raptoribus, & homicidis:) & de non damnandis delinquentib. ad ludum. Ex quibus pariter redditur exploratum tempus obitus Liberij Papæ, & creationis Damaſi eius ſucceſſoris: nam ſub eiuſdem Viuentij Præfectura ſubortum eſſe ſæuū Vrſicini ſchiſma aduerſus Damaſum, diſertis verbis Ammianus affirmat.

II.

LIBERII PP. OBITVS.

c *Lib. de Rom. Pont.*

EIVS MEMORIA SANCTA

d *Ambr. l. 3. de Virg*
e *Baſil. ep. 74.*
f *Epiph. hær. 75.*
g *Bed. in Martyrol. 8. Cal. Oct. Martyro. Wandelbert. 23. ſept.*

BASILICA LIBERII.

h *Vet. Breuiar. Rom. 5. Aug.*

Inter varias autem ſententias annorum ſedis Liberij, quas ſiue ſcriptorū, ſiue exſcriptorum incuria induxit; habita exactiori ratione ipſius ingreſſus, qui contigit octauo Idus Maij anni Domini trecenteſimi quinquageſimi ſecundi, vſque ad præſentis anni quintum Idus Septembris quo deceſſit; opus eſt dicere eum ſediſſe annos quindecim, menſes quatuor, dies duos: qui ſepultus eſt via Salaria in Cœmeterio Priſcillæ *c*. Remanſit vero poſteris eius memoria plane honorificentiſſima; quippe quem Ambroſius *d*, *Sanctæ & beatæ memoriæ virum*, Baſilius *e beatiſſimum*; Epiphanius *f beatum* nominent: reperimuſque eius memoriā in nonnullis Martyrologiis *g* receſitam inter alios Sanctos. Vt plane appareat, omnem maculam, quam olim exul, Arianorum ad tempus cōmunione, etſi non hæreſis prauitate, contraxerat; poſteriori illa confeſſione tempore Concilij Ariminenſis, & aliis poſtea ſecutis egregiis ipſius geſtis, prorſus fuiſſe deletam. Cuius etiam nomine inſignita fuit primum Eccleſia, ab ipſo ædificata Romæ in monte Exquilino ex collatis impenſis Ioannis Patricij *h*, ea de re per viſum à ſanctiſſima Dei-genitrice moniti, & miraculo niuium Nonis Auguſti deſcendentium confirmati: quæ Eccleſia poſtea, ob miraculi dignitatem, nuncupata eſt S. MARIÆ *ad Niues*, vel etiam S. MARIÆ *Maioris*.

III.

DAMASVS PAPA.

i *Marcel. preſby. de ſchiſ. Vrſic.*
k *Act. Liber. t. 2.*

VRSICINI SCHISMA.

Poſt obitum Liberij ſedem vacaſſe dies ſex; & in eius locum DAMASVM Hiſpanum, Antonij filium, fuiſſe legitime ſubrogatum die decimaquinta Septembris, *Vrſicinum* vero poſtea eodem anno in ſchiſmate Pontificem acclamatum, conſentiunt omnes. Quæ enim olim cœperat in Clero Romano diſſenſio ex ſubſtitutione Felicis, (licet Liberius eam componere ſtuduiſſet, recipiens in clero eos qui ordinati fuerant à Felice) latenter ſerpens, noui Pontificis electionis occaſione recruduit; dum alij ex parte Felicis, alij vero ex parte Liberij conarentur ordinare Pontificem. Itum eſt à maiori ſaniorique ad Damaſum: qui licet fuiſſet ex partibus *i* Felicis, Liberius tamen eum Vicarium conſtituerat; ſicut eiuſdem Liberij Acta *k* teſtantur. In quibus, cum Damaſus presbyter iam tunc fuiſſe dicatur; erroris arguuntur, qui eum dicunt ex diacono creatum Pontificem. Cæterum pars aduerſa indigne ferens ex cōmunione Felicis electum eſſe Pontificem, vna cum diaconis Romanæ Eccleſiæ conſpirans, collectaque factioſorum hominum manu, occupans Baſilicam Sicinini, ſitam in Regione quinta Vrbis iuxta Forum Exquilinum; *Vrſicinum* diaconum creauit Romanum Epiſcopum. Magnos autem tunc obortos eſſe tumultus, imo & multas cædes in eadem baſilica Sicinini factas, Ruffinus *a*, Socrates *b*, Sozom. *c*, Nicephorus *d*, aliique teſtantur. Quin & ipſe Ammianus *e* homo Ethnicus, de his agens aſſerit, in ea vno die reperta eſſe cētum triginta ſeptem cadauera peremptorum; iat vt Viuentius Præfectus Vrbi hæc corrigere aut mollire non ſufficiens, vi magna coactus receſſerit in ſuburbanum.

a *Ruff. l. 2. c. 10*
b *Socr. lib. 4. c. 24.*
c *Soz. lib. 6. c. 23.*
d *Nic. l. 11. c. 30.*
e *Amm. l. 27.*

IV.

QUID AMMIANVS DE ROM. PONT

Addit vero idem auctor, haud ſe mirari ſi tanta contentione Romanus Epiſcopatus appeteretur; cum (vt ait) id adepti, futuri ſint ita ſecuri, vt ditentur oblationibus matronarum, procedantque vehiculis inſidentes, circumſpecte veſtiti, epulas curantes profuſas, adeo vt eorum cōuiuia regales ſuperent menſas. Equidem ita Romæ his temporibus effulgebat Pontificum ſplendor, vt ipſis etiam ampliſſimis Magiſtratibus inuidiam commoueret. Vnde Prætextatus ille Romanorum nobiliſſimus, quem in Græcia Proconſulatum geſſiſſe horum Imperatorum exordio vidimus; & Viuentio in Vrbana præfectura ſequenti anno ſuffectum, aliiſque Magiſtratibus auctum cōſtat; quemque in ſuis Saturnalibus interloquentem inducens Macrobius *f*, ſacrorum omnium Præſulem nominat: hic, inquam, ipſe talis tantuſque Prætextatus (inquit Hieronymus *g*) qui & Conſul deſignatus poſtea mortuus eſt, ſolebat ludens Beato Papæ Damaſo dicere, *Facite me Romanæ Vrbis Epiſcopum, & ero protinus Chriſtianus.* Vt plane appareat, ſummo atque regali CHRISTI Eccleſiæ Sacerdotio, regiam pariter magnificentiam fuiſſe coniunctam. Quæ cum ab Ethnico ſcriptore Ammiano carpantur, æquè ab hæreticis recentioribus canino dente rabioſius corroduntur; haud conſiderantib. antiquam hanc eſſe calumniam ab Ethnicis in Chriſtianos omnes illatam, vt (quod ait Tertullianus *h*) prodigas eorum cœnas ſugillarent: quæ tamen quantiſcunque, inquit ipſe, ſumptibus conſtent, lucrum eſt pietatis nomine facere ſumptus. Siquidem ex eis etiam inopes paſcebātur: cum alioqui iidem Chriſtiani frequentius ieiunare ſolerent, ac Romæ potiſſimum, vbi tribus diebus cuiuslibet hebdomadæ totius anni, excepto tempore Quinquageſimæ, & Paſchatis, ieiunari *i* conſueuerat. Sed & cauſa vrgente interdum ſanctiſſimos viros regias cœnas parare ſolitos, vel ex eo patet, quod de S. Ambroſio teſtatus eſt *k* apud S. Martinum Valentius Præfectus Prætorio in Gallis, eum agentem Mediolanenſem Epiſcopum conſueuiſſe exhibere conuiuia Præfectis atque Coſſ. & abſque dubio digno inuitatis ſumptu: cum tamen haud ipſe Ambroſius voluptuoſus eſſet, quem Paulinus *l* ait quotidiano ieiunio corpus attriuiſſe. Denique eiuſmodi Apoſtolici viri ita nouerant vitæ inſtitutum attemperare, vt iuxta Apoſtoli *m* ſententiam, ſiue manducarent, Domino manducarent, ſiue non manducarent, æquè Domini cauſa non manducarent; omniaq; charitate iubente, arbitrio ſpiritus agerent. Quos vt dignos laude cenſemus; ita illos damnandos, qui carni indulgentes, de CHRISTI patrimonio opſonantur.

f *Macrob. 1. Satur. 17.*
g *Hier. ep. 61. ad Pam.*

REGIVS SPLĒDOR REGALIS SACERDOTII.

h *Tert. Apol. cap. 39.*
i *Aug. ep. 86. ad Caſul.*

SANCTORŪ CONVIVIA.

k *Sever dial. lib. 1.*
l *Paulin. in Vit. S. Ambr.*
m *Rom. 14.*

V.

REFELLVNTVR MENDACIA DE ELECTIONE DAMASI.

n *Gennad. de Script. Eccl. c. 16.*

Sed vt ad ſchiſma Vrſicini redeamus; de eo complura ſcripta habentur à Marcellino presbytero Romano in eo libello, quem vna cum Fauſtino diacono obtulit *n* poſtea Theodoſio Imperatori: cuius lectione ducti leuiſſimi quidam, nulla rerum habita diligentiori perueſtigatione, imprudenter nimis primas detulerunt Vrſicino. Sed cum manifeſtum ſit, Marcellinum bis fuiſſe ſchiſmaticum, adhærentem primo eidem Vrſicino, ac poſtea Luciferianis, hoſtemque Damaſi implacabilem; ea in hac cauſa fides illi adhibenda eſt, quæ latronibus ſolet accuſantibus eos quos ipſi fuerint deprædati. Porro hæc cauſa publicis iudiciis ſæpe diſcuſſa, adeo explorata eſt reddita, vt Imperatores ipſi ſæpius aduerſus Vrſicinum, eiuſque ſectatores, reperiantur dediſſe ſcripta *o*, eoſdemque exiliis, aliiſque pœnis mulctaſſe: quod de ipſo quoque Vrſicino Ammianus *p* teſtatur; qui ait, eum anno ſequenti pulſum eſſe in exilium à Prætextato Vrbis Præfecto. Sed & mendacio illi, quo dicunt primitus Vrſicinum, ac ſubinde Damaſum poſt dies ſeptem eſſe creatum Epiſcopum mani-

o *Recit Baro. Annal. to. IV. ſeqq. annis ex cod. Vatic. vbi ſunt Epiſt. antiq. Rom. Pont.*
p *Amm. l. 27.*

a Hieron. in Chron. b Ruff. lib. 2. c. 10. c Ambr. ep. 30.

feſte aduerſantur Hieronymus *a*, Ruffinus *b*, ac Græci auctores, quos ſuperius recenſuimus: qui vno omnes ore affirmant, primo Damaſum ordinatum eſſe, poſtea vero Vrſicinum electum. Denique Ambroſius, & ipſe Romanus, & Romæ tunc agens, ſcribens *c* poſtea ad Valentinianum Iuniorē, cum de Damaſo Papa obiter incideret mentio, ait eum iudicio Dei electum fuiſſe. Sed quod eius legitima electio omnibus nota eſſet, ſchiſmatici ad falſas accuſationes conuerſi, ſanctiſſimum virum adulterij accuſarunt; quem Sanct. Hieronymus *d* virginem, Eccleſiæque virginis doctorem appellat; cuiuſque mores eximios Græci *e* pariter prædicant. Porro totis octodecim annis, quibus vixit in Pontificatu, non deſtitiſſe ſchiſmaticos ipſum exagitare, conſtat ex iiſdem Imperatorum reſcriptis aduerſus illos ſingulis fere annis promulgatis. Cum interim ipſe *f* pro vnione S. Eccleſiæ nuncupaiet vota Martyribus; quæ & perſoluit, vbi Romanus Clerus relicto Vrſicino ei coniunctus eſt.

d Hier. ep. 50. ad Pam. e Theodor. l. 5. c. 2. Socr. lib. 4. c. 27. Soz. lib. 6. c. 28. Niceph. l. 11. c. 20. f Inſcript. antiq. Append. pag. 1171. nu. 3

VI. GRATIANVS AVGVSTVS. g Socr. lib 4. c. 10. h l. 11. C. Th. de pœn. l. 3 C. Th de indul. &c. i Amm. l. 27. SÆVITIA VALENTINIANI IMP.

His iiſdem Coſſ. GRATIANVM Valentiniani filium à patre creatum eſſe Auguſtum, Socrates *g* tradit: quem & quibuſdam reſcriptis *h* hoc eodem anno menſibus Maij & Aprilis datis, vna cum patre & patruo inſcriptum liquet. Feciſſe id autem Valentinianum, poſtquam crebris pulſatus febribus vix ex inſperato conualuiſſet, Ammianus *i* affirmat: qui Gratianum fuiſſe adulto proximum ait; imo iam adultum fuiſſe, Valentinianus ea oratione quam tunc habuit coram exercitu, teſtatus eſt. His vero proximè ſubdit Ammianus multa de eiuſdem Valentiniani nimia ſeueritate, in puniendis quibuſcunq; leuiſſimis delictis. Quod n. homo eſſet natura ferus, atque inſuper præſeferret prauorum morum correctorem; eius quoque miniſtri ſæpe ad ſummam ſeueritatem iura ſæuire permiſerunt. Nam præter eos, quos gladius vindex magiæ leuiter ſuſpectos abſtulit, incredibilibus etiam quæſtionibus & cædibus exagitatos eſſe illos, quos adulterij vel ſtupri cauſa apparitores Præſidum inſcripſiſſent; nec viles tantum perſonas, ſed nobiles vtriuſq; ſexus; idem Ammianus *k* deplorat. At ſuperauit omnes eos caſus, feritas aduerſus Chriſtianam feminam Vercellenſem exhibita; quæ à marito poſtulata rea, ſed innocens, criminis adulterij, exquiſitis diu tormentis lacerata, nec vnquam adducta ſe ipſam falſo accuſare, ex confeſſione tamen adoleſcentis, qui ei ſtuprum intuliſſe vi tormentorum aſſeruerat, vna cum illo capitis damnata eſt. Sed cum adoleſcentis ad primum ſtatim ictum amputatum eſſet gladio caput, ipſa ſepties icta, nec tamen læſa ad mortem, quaſi tamen mortua ad tumulũ elata, inde viua educta ſanata eſt: cui poſtea vitæ libertatē Papa Damaſus ab Imperatore impetrauit. Quam rem geſtam luculento ſtylo S. Hieronymus *l* proſecutus eſt, plane deteſtans ſeueriſſimi Principis per miniſtros crudeliores ſæuientem nimium in perſequendis delictis ardorem, quo innocentes quoq; interdum puniri contingeret.

k Am. l. 28. DE MVLIERE SEPTIES ICTA, NEC TAMEN NECATA. l Hier. ep. 49. ad Innocent.

VII. m Socr lib. 4. c. 10. n Hieron. in Chron. PLAGA GRANDINIS.

Quod autem ſpectat ad res Orientales; hoc anno pariter, iiſdemque Coſſ. *m* Grando magnitudine inuſitata, lapidibus ſimilis, Conſtantinopoli decidit, qua complures homines *n* necati ſunt. Cuiuſmodi clade & alias quoque prouincias affectas eſſe, interque eas Cappadociam, teſtis eſt celebris illa oratio, *De plaga grandinis* inſcripta, dictaque Nazianzi coram patre mœrente, à Gregorio Theologo. Sed & quæ ſecuta eſt, Fames poſt hominum memoriam atrociſſima, cũ alios tum præcipuè Cappadocas magnopere exagitauit: quo tempore, Cæſareæ S. Baſilij adhuc preſbyteri magnam enituiſſe in alendis pauperibus charitatem, idem Gregorius alibi *o* teſtatur; imo & ipſum patrimonium ſuum in eoſdem pauperes erogaſſe, auctor eſt germanus eiuſdem Baſilij Gregorius *p* Nyſſenus.

o Greg. Naz. orat. in laud. Baſil. p Greg. Nyſ. orat. in laud. Baſil.

* * *

IESV CHRISTI ANN. 368.

DAMASI ANN. 2.

VALENTINIANI & VALENTIS AN. 5.

I. a Hieron. in Chron. b Socr. lib. 4. c. 10. c Greg. Naz. orat. in laud. Cæſar. CÆSARII FR. GREG. NAZ. OBITVS.

ANNO Domini trecenteſimo ſexageſimo octauo, Imperatorib. Valentiniano atq; Valente ſecundum Coſſ. Oriens rurſus terræmotibus in Aſia vexatus eſt; & non ſine diuino quodam prodigio, Nicæa vrbs funditus euerſa; in qua fides antea conſcripta, mox ob diram Arianorum perſecutionem, niſi Deus reliquiſſet ſemen, penitus videri potuiſſet extincta. Meminit eiuſdem terræmotus Nicæni, præter Hieronymum *a* & Socratem *b*, Gregorius *c* Nazianzenus occaſione *Cæſarij* fratris, agentis Quæſtorem Valentis; qui ibi tunc degens, magno miraculo diuina ope ſeruatus eſt. Eundem tamen haud multo poſt apud ſanctos parentes obiiſſe tradit, & Chriſtiano ritu, cum Pſalmorum cantu, & accenſarum facum geſtatione, celebri pompa ad Martyrum ſedes elatum eſſe; eiuſque ſe animam iam cœleſtibus gaudiis locupletatam ſæpe per viſum aſpexiſſe; cuius & obitus dies relatus eſt in Tabulas Eccleſiaſticas. Extant vero eiuſdem piæ eruditæque lucubrationes, nempe de Anima dialogi: quem & varia inſuper ſcripſiſſe opera, ac potiſſimum contra Græcos, auctor eſt Suidas.

II.

Hoc pariter tempore, defuncto Donato Carthaginienſi in Africa Pſeudo-Epiſcopo partis ſchiſmaticorum, imo capite Donatiſtarum, de quo multa ſuperius; ſubrogatus eſt in eius locum ab iiſdem factionis *Parmenianus*, eiuſdem ſectæ tenaciſſimus cuſtos atq; defenſor. Qui cum mox ſtylum acuiſſet aduerſus Catholicos ſcriptis mendaciſſimis; & ad ea confutanda, Catholici Epiſcopi prouocaſſent hominem ad publicum conuentum; ipſe vero cum ſuis recuſaret omnimodum Catholicorum conſortium, quod eos immundos communicatione Lapſorum, ſeipſos autem ſanctos prædicarent ac mundos: neceſſe fuit literis ſaltem publicè cauſam agere, ne veritas indefenſa periclitaretur. Declarat hæc OPTATVS *d*: qui Epiſcopus exiſtens Mileui in Numidia, eruditione ac morum ſanctitate clariſſimus, zelo pietatis incenſus, ſcripſit ad eundem Parmenianum ſeptem libros eius ſcriptis aduerſarios; quibus non ſolum mendacia redarguit, ſed contraria plane dictione factum proterui hominis, nonniſi contumelias vomentis, deprimere cupiens, atque ſi liceret, charitate in eum introducere veritatem, *Fratrem* ſæpius appellat: ex conſortio videlicet Sacramenti, quod vno baptiſmo ab vna progenitrice Chriſtiana religione geniti eſſent. Vt autem hoc potiſſimum tempore Optatum ſcripſiſſe dicamus, perſuadet primo Hieronymus *e*, dum id aſſerit contigiſſe ſub Valentiniano & Valente Principibus: deinde quod idem Optatus *f*, cum texit ſucceſſionem Romanorum Pontificum, Damaſi meminit poſt Liberium ſuccedentis. Quod vero Siricius quoque poſt Damaſum ponitur, additus creditur à librario, qui Siricij tempore librum exſcripſit: nam nequaquã tempus Siricij Optatum attigiſſe, omnes æquè conſentiunt; cum præſertim Auguſtinus, qui ſub eodē Siricio factus eſt Epiſcopus, de Optato agens, non vt ſui temporis hominis, ſed antiquioris meminiſſe videatur: quamobrem vix Damaſi prima tempora attigiſſe putatur, neque diu ſuis ſcriptis ſuperuixiſſe.

d Opt. lib. 1. cont. Parm. OPTATVS MILEVIT. EPISC. SCRIBIT ADVERSVS PARMEN. e Hieron. de Script. Eccl. in Opt. f Opt. lib. 2.

III. PENES QVOS SIT ECCLESIA CATHOLICA.

Cæterum cum in eo potiſſimum totius quæſtionis videretur cardo reuolui, vt certis notis demonſtraretur, quæ vere eſſet Eccleſia Catholica, vt ſic pariter intelligi poſſet apud quos ea eſſet: cumque illud aduerſariorum etiam affirmatione certum haberetur, vbi non eſſet Catholica, nec ibi eſſe poſſe veritatem; & contra, vbi probaretur Catholica, ibi reperiri neceſſario veritatem: videas Optatum, more maiorum, aſſeueranter definire *g*, eos à Catholico nomine,

g Id. l. 2. & 7.

nomine, adeoque à veritate, prorſus excludi, quibus cum Romana Eccleſia non communicat; eoſque dumtaxat eo nomine poſſe legitimè gloriari, quibus Romanus Epiſcopus Formatarum commercio coniungitur. Porro magna ipſe Optatus apud poſteros veneratione viguit; quem inter alios S. Auguſtinus *a* digno præconio nominauit, & inter præclaros tractatores Eccleſiaſticos *b* adnumerauit. Eiuſq; etiam memoria nomine ſanctitatis relata eſt in Tabulas *c* Eccleſiaſticas.

a Aug. cont. Parm. 3. *b Id. 2. de doctr. Chr. 40.* *c Martyrol. Rom. 4. Iunij.*

IV. TICONIVS DONAT. SCRIBIT ADVERS. PARMEN.

Quod autem exhorreſcerent plane aures blaſphemiam illam audire, Catholicam Chriſti Eccleſiam toto Orbe diffuſam iam penitus periiſſe; & in Africa tantum, nec apud omnes, ſed eos ſolum qui eſſent partis Donati, tanquã arcam Noe diluuio pereunte Orbe, integram eſſe relictam: non Optatus tantũ, aut Catholici tractatores, ſed & ipſius Donatiſtarum communionis *Ticonius* quidam Afer, Parmenianum ea delirantem redarguit; ſcriptiſque ſuis confirmauit, Catholicam Dei Eccleſiam nequaquam adeo anguſtis coarctari terminis, ſed longe lateque per Orbem Chriſtianorum vbique perſeuerare diffuſam; nec poſſe illam peccatis hominum tolli, euacuariq; humanis exceſſibus Dei promiſſiones. Quem ita ſentientem Parmenianus Epiſtola primum fruſtra monitum, poſtea in ſuorum Concilio damnandum curauit; ſicut teſtatur Auguſtinus *d*, cum & ipſe multum poſt temporis Parmeniani ſcripta feliciùs impugnans, eandem illam potiſſimum Epiſtolam, quam contra Ticonium ſcripſerat, tribus libris egregiè refellit. Queritur *e* autem de Ticonio, quod cum inuectiſſimè contra Donatiſtas ſcripſiſſet; tamen illic inuentus fuerit abſurdiſſimi cordis, vbi eos non omni ex parte relinquere voluit. Quem quidem multa alia ſcripſiſſe, Gennadius *f* eſt auctor.

d Aug. 1. cont. Parm. 1. ITEMQ. AVGVSTINVS. *e Ibid. & 3. de doctr. Chr. 30* *f Gen. de Vir. illuſtr. c. 18.*

IESV CHRISTI ANN. 369.

DAMASI ANN. 3.

VALENTIN. & VALENTIS } ANN. 6.

I. HILARIVS AGIT APVD IMP. CONTRA AVXẼT. ARIANVM.

ANNO CHRISTI trecenteſimo ſexageſimo nono, Valentiniano Nobili Puero & Aurelio Victore Coſſ. S. Hilarius cum accepiſſet Valentinianum Imp. confecto tandem Alemannico bello Mediolanum ſe contuliſſe, atq; reſcriptum quoddam pro Auxentio eiuſdem ciuitatis Pſeudo-Epiſcopo, qui ſe Catholicum ſimulabat, dediſſe: dolens Imperatorem deceptum eſſe, eo profectus eſt, acturus coram aduerſus Auxentium. Quod hoc anno accidiſſe, libellus *g* ipſius Auxentij tunc oblatus Imperatori declarat, dum teſtatur ſe illum ſcribere poſt decem annos à Concilio Ariminenſi.

g Ap. Hilar. cont. Aux.

II. NON AVDITVR.

Porro cum Hilarius blaſphemiæ Auxentium accuſaſſet, Imperator audiri eos à Quæſtore & Magiſtro præcepit, cõſidentib. vna cum eis Epiſcopis fere decem: Vbi cum Auxentius verbis negaret Arium, te approbaſſet eius impietatem, libellumque fidei ſecundum confeſſionem Nicææ Thraciæ & Arimini editam, obtuliſſet Imperatori, ſubdolis captionibus plenum: haud permiſſo Hilario fraudes occultatas patefacere, Auxentius habitus eſt Catholicus, Hilarius autem vt calumniator & diſcordiarum auctor iuſſus eſt Mediolano diſcedere. Narrat hæc pluribus ipſemet in Epiſtola *h* ad omnes Epiſcopos & Fideles ea de re tum ſcripta pro vitanda Auxentij communione; quam S. Hieronymus *i* appellat *Libellum contra Auxentium*, eamque vltimam eius lucubrationem eſſe putamus, quod poſt hæc non diu ſuperuixiſſe reperiatur; imo & ſecundum eiuſdem Hieron. *k* aſſertionem, hoc ipſo anno Pictauis in Eccleſia ſua, ex hac vita migrauit. Quod vero Gregorius *l* Turonenſis eius obitum anno horum Imperatorum quarto adſcribit, Seuerum *m* autem ſecundo, hoc eſt, ſexto poſtquam idem S. Hilarius rediit ab exilio Orientis in Gallias: iidem ex his erroris arguuntur, quod ipſum Mediolani poſt decimum annũ à Concilio Ariminenſi, aduerſus Auxentium ſtetiſſe conſtet. Qui quidem (vt ait idem Gregorius) plenus ſanctitate & fide, multis vndiq; virtutibus editis, ita vt mortuos ſuſcitauerit, migrauit ad cœlos.

h Hilar. cont. Auxent. *i Hieron. de Script. Eccl. in Hilar.* *k Id. in Chro.* *l Greg. Tur. li. 1. hiſt. Franc. c. 39.* *m Seuer. l. 2.*

EIVS OBITVS.

III. EIVS SCRIPTA.

Lucubrationes ab eo conſcriptas recenſet Hieronymus *a*: qui & illum alibi *b* eloquentiſſimum, & Latini ſermonis aduerſus Arianos tubam appellat; itemq; Latinæ *c* eloquentiæ Rhodanum, ob dicendi copiam ac vehementiam: haud vero æquè cultum & facilem fuiſſe, alio loco *d* tradit. Commendat *e* tamen eius ſcripta, vt ſincera; videlicet quo ad ſanam de Trinitate doctrinam, de qua cõtrouertebatur inter Arianos & Catholicos. Alioqui enim cum diuinæ tantum Scripturæ ſit, nihil habere erroris quod corrigatur; nec ipſe Hilarius næuis caruit, vt illis quos olim notauit Claudianus *f* Mamertus, alijq; diſcuſſerunt, & alij *g* perperam ſecuti ſunt. Fuit vero admirationi etiam Græcis *h*. De cuius vita & miraculis extant Venantij Fortunati libri duo. Cum autem virtutum omnium fuerit viuum quoddam exemplar; lenitate potiſſimum ac manſuetudine enituiſſe, Ruffinus *i* tradit. Cæterum quod ſubdoli ac cæcutientes recentiorum hæreticorum hiſtorici, confundunt S. Hilarium Epiſcopum Pictauienſem cum Hilario diacono Anabaptiſta ſchiſmaticoq; Luciferiano; hoc iam ſuperius refutatum eſt. Sicut alios erroneè conflaſſe eundem ſimul cum Hilario Arelatenſi, inferius demõſtrabitur. Sed & iam olim refellit S. Hieronymus *k* Ruffini quoddam figmentum de eodem Hilario, tanquam hæretico excõmunicato in Concilio Epiſcoporum, ob falſata ab Arianis eius ſcripta.

a Hieron. de Scrip. Eccl. *b Id. aduerſ. Ruff. l. 2.* *c* [illegible] *d* [illegible] *Paulin.* *e Ep. 7. ad* [illegible] *f Claud. Mamert. de ſtat. animæ, ad Sidon.* *g Sixt. Sen. l. 5 Bibl. c. 68.* *h Soz. lib. 3. c. 14.* *i Ruff. lib. 1. c. 31.* *k Hieron. de verſ. Ruff. li. 2*

IV.

Quod vero ad Auxentium pertinet; hic cum à populo ignaro vidit ſe acclamari Catholicum, Valentinianumq; Imperatorem ſibi vt Catholico inhærere; dictis factiſq; inſultans in Eccleſiæ Catholicæ ſanctos Epiſcopos, inter alios exagitauit Euſebium Vercellenſem, quem ſemper paſſus fuerat aduerſarium; necnon Philaſtrium Brixianum, quem item iugiter contra eum pro fide Catholica certaſſe, adeo vt verbera etiam ob eam cauſam ſit paſſus, S. Gaudentius *l* tradit eius in Epiſcopatu ſucceſſor. Quamobrem cum res Auxentij eo prouectæ eſſent, vt iam Illyrici Epiſcopos magna ex parte ſeduxiſſet: ne letale virus quod lẽto tabo proxima membra infecerat, latius ſerperet, Damaſus Romanus Pontifex aduerſus eum *Romæ* CONCILIVM nonaginta Epiſcoporum ex Italia & Gallia congregauit; in quo cauſa cognita, tum ipſe nominatim Auxentius, tum rurſus formula Ariminenſis Concilij damnata eſt; Epiſtolaq; Synodalis ad Illyrici Epiſcopos conſcripta, vt Auxentij communionem vitarent, & in antiqua Patrum fide Nicææ Bithyniæ ſtabilita permanerent. Præceſſerat hanc Synodum alia ab eodem Damaſo *Romæ* itidem habita; in qua, qui manifeſti conuincebantur Arriani, Valens & Vrſacius damnati fuerant; vt patet ex Athanaſij Epiſtola ad Africanos Epiſcopos. Cuius pariter teſtificatione compertum habetur, ante damnationem Auxentij Romæ factam, aliam ab ipſo Athanaſio in Ægypto *Synodum* habitã, ex qua de damnando Auxentio Romam literæ eſſent datæ ad Damaſum. Sed & alia rurſum eiuſdem Athanaſij Epiſtola *m* conſtat, diuerſis præterea *Concilijs* per Galliam & Hiſpanias celebratis, eoſdem ipſos Auxentium, Vrſacium, Valentẽ, aliosq; eiuſdem farinæ homines, anathemate percuſſos eſſe. Iam enim ad id præſtandum, Epiſcopi literis Circularibus S. Hilarij incitati fuerant: cum tamen idem Auxentius, nonniſi morte valuerit ab Eccleſia Mediolanenſi depelli.

l Gaud. in Vit. S. Philaſ. ap. Sur. 10. Iul. CONCIL. ROM. CÕTRA AVXENT. ET SOCIOS. *m Athan. ad Epict. Epiſc. Corinth.*

V.

Hoc item anno Anicius Probus Prætorij Præfecturam accepit; vt apparet ex Ammiano *n*, & reſcriptis *o* Imperatorum. Cum aũt ex inſtitutione *p* Conſtantini; qui vniuerſum Romanum Imperium in quatuor partitus eſt Præfectos Prætorio, Probo curæ eſſent Italia, Sicilia, ac circumiacentes Inſulæ, necnon Sardinia, Corſica, & Africa à Syrtibus Cyrenem vſque: ipſe pro officij munere delecturus Rectores earundem prouinciarum, imprimis nobiliſſimi viri *Ambroſij* Romani ciuis, ex patre Ambroſio Galliarum olim Præfecto nati, rationẽ habens, quem nouerat eruditione præclarum, eloquentiæ ſtudijs egregiè

n Am. l. 27. 28 *o l. 5. C. Th. de reſt. prouinc. l. 5. C. Th. de metat. l. 1. C. Th. de abolit.* *p Zoſ. l. 2.* AMBROSIVS MITTITVR PRÆFECTVS TRIVM PROVINC.

excultū (cuius & infantia diuino quodam nobilitata fuerat prodigio, cum in eius ore examen apum conſedit, diuinæ viri facundiæ præſagium optimiſque moribus domi foriſque ſpectatum: eidem Inſubriam, Liguriam, & Æmiliam, cum inſignibus Conſularibus tradidit gubernandas. Eundemque proficiſcentem his verbis hortatus eſt *a*, *Vade, age non vt Iudex, ſed vt Epiſcopus.* Quæ quidem etſi ab eo futura neſciente prophetice pronunciata videri poterant; tamen eius admonitionis hæc quoque ratio digna præceſſit, quod nimia ſeueritas Magiſtratuum (vt ſuperius vidimus) ad ſeueriſſimi Principis gratiam captandam accommodata, tempora propemodum Neroniana reddidiſſet. Itaq; voluit Probus Ambroſium monere, vt clementiā cum iuſtitia coniungeret. Cæterum habita ratione annorū quibus Ambroſius vixit, cum ex obitus tempore retro reuolutis annis, inueniatur natus ſub Conſulatu Delmatij atque Xenophili, anno Domini trecenteſimo trigeſimo tertio; eum hoc anno, quo dictam præfecturam accepit, ad annos triginta ſex perueniſſe, exacta temporū diſpoſitione comperimus. Quomodo vero poſtea factus fuerit Epiſcopus Mediolanenſis, dicetur ſuo loco.

a *Paulin. in Vit. S. Amb.*

VI.
l. 20. C. Th. quor. appel.
EPISC. MVLCTATVS QVOD FORŪ SÆCVLARE APPELLASSET.

His iiſdem Coſſ. Valentinianus Imper. vna cum collegis Augg. *Chronopium* quēdam Epiſcopum, in Synodo ſeptuaginta Epiſcoporum condemnatum, appellantem ad ſæculare tribunal; argentariam mulctam, quam eiuſmodi facto ſanctio generalis imponebat, (nempe, vt puto, qua vetitum erat, ne clerici coram ſæcularibus Iudicibus cauſam dicerēt:*) coegit expendere, erogandam pauperibus. Idemque in cæteris omnibus Eccleſiaſticis cauſis obſeruari præcepit. Cuius quidem legis meminiſſe videtur S. Ambroſius *b* ſcribens ad Valentinianum Iuniorem, dum ait, *patrem eius* (nempe hunc Valentinianum Seniorem) *non ſolum ſermone reſpondiſſe, ſed etiam legibus ſanxiſſe, in cauſa fidei, vel Eccleſiaſtici alicuius ordinis, eum iudicare debere, qui nec munere impar ſit, nec iure diſſimilis: hoc eſt, vt Sacerdotes de Sacerdotibus iudicent: quin etiam ſi alias quoque argueretur Epiſcopus, & morum eſſet examinanda cauſa; etiam hanc voluiſſe ad Epiſcopale iudicium pertinere.*

b *Ambr. ep.* 32

VII.
S. BASILIVS CREATVR EPISC. CÆS.

Inter hæc in Oriente defuncto Euſebio Epiſcopo Cæſareæ Cappadociæ, cum S. BASILIVS ne in locum eius ſufficeretur (quod videret complurimorum in ſe conſpirare ſtudia) fugam arripuiſſet; nihilominus tamen, opera maximè Gregorij Nazianzeni, electus *c* eſt Epiſcopus Cæſarienſis. Hoc autem anno id accidiſſe, inde fit manifeſtum, quod cum Gregor. *d* Nyſſenus eiuſdem Baſilij germanus, eum obiiſſe dicat ante menſes nouem à celebrato Concilio Antiocheno poſt mortem Valentis Imperatoris; illud autem Concilium habitum fuerit anno Chriſti trecenteſimo ſeptuageſimo octauo menſe Septembri: cumq; rurſum idem Nyſſenus, necnon prædictus *e* Nazianzenus, aſſerant eundem ſediſſe annos octo abſolutos, nonum vero ex parte tantum attigiſſe; ac denique ex tabulis *f* publicis appareat eum ex humanis deſiiſſe ipſis Calendis Ianuarij: iam ex iſtis omnino affirmandum eſt, eum hoc ipſo anno fuiſſe ordinatum Epiſcopum: idque (vt ex iiſdem tabulis *g* conſtat) decimo octauo Calendas Iulij. Ex quibus omnibus detegitur oſcitantia auctoris illius, quiſquis fuerit qui pulchro Amphilochij nomine vſurpato res Baſilij ſcripſiſſe reperitur, dum anno ſexto Imperij Valentiniani vita functum affirmat. Cuius pariter erroris redarguendus eſt Nicephorus *h*, dum vult eundem tempore Iuliani iam ſediſſe Epiſcopum: Cum præterea quæ diximus, S. quoque Hieronymus *i*, ac res ab eodem Baſilio geſtæ, eiuſdemque ſcripta, plane demonſtrent, eum multos poſt hæc annos vixiſſe. Porro (vt hæc obiter obſeruemus) ex quibuſdam literis, quas pro electione Baſilij Gregorius *k* nomine patris Epiſcopi Nazianzeni ſcripſit ad Cæſarienſes, & Epiſcopos comprouinciales, qui in eam ciuitatem ex more conuenerant ad eligendum Epiſcopum; illud diſcitur, hoc antiquitus obſeruatum, vt cum à populo legitimè fieret poſtulatio futuri Epiſcopi, per ſodalitia artificum, & nobilium cognationes ſuffragia conferrentur: tunc vero perperam facta cenſeretur, cum miſcellanea turba & clamoribus expeteretur.

c *De Baſilij electione vit. Greg. Naz. or. in laud. Baſil. & ep. 21. 22. 25.*
d *Greg. Nyſ. ep. ad Olymp. de obit. S. Macrin. ap. Sur. tom. 4.*
e *Greg. Naz. in ſepulchr.*
f *Martyrol. 1. Ianuar.*
g *Ibid. 14. Iunij.*
h *Niceph. l. 10 c. 25.*
i *Hieron. in Chron. an. 13. Valentis, & in Script. Eccl.*
k *Greg. Naz. ep. 22. 23.*

VIII.
DE GREG. NYSSENO FR. BASILII.

Quod autem attinet ad GREGORIVM, eiuſdem Baſilij fratrem; quoto potiſſimum Domini anno Epiſcopus Nyſſæ in eadem prouincia Cappadociæ creatus fuerit, & num ante Baſilium fratrem, an poſt, haud ſatis compertum habetur: eum tamen conſtat ſequenti anno iam agentem Epiſcopum, perſecutione Valentis à propria Eccleſia pulſum eſſe. Quem quidem ante Epiſcopatum fuiſſe coniugio obligatum, ſignificat ipſemet in libro quem de virginitate conſcripſit: fuitque vxori eius nomen *Theoſebia*: quæ, ſicut vir eius muneri Sacerdotali, ita ipſa ſe Eccleſiæ miniſterio mancipauit, diaconiſſam agens; de cuius obitu extat Gregorij *l* Nazianzeni Epiſtola ad ipſum Nyſſenum conſolatoria. Porro eiuſdem Nyſſeni in dicendo facundiam ita maiores omnes prædicant, vt non impar veteribus cunctis habitus *m* fuerit. Quod vero plus ſatis quam deceret Chriſtianum hominem, rhetoricis diſciplinis incumberet, ab eodem Nazianzeno *n* meruit reprehendi aurea plane Epiſtola ea de re ad illum ſcripta.

l *Id. ep. 95. in addit.*
m *Suid. in Greg. Nyſſ.*
n *Greg. Naz. ep. 43.*

IX.
ARSACES REX ARMEN. PRODITORIE NECATVR.

Hoc eodem anno Bellum Gothicum, quod aduerſus Athanaricum Regem Valens geſſit iam triennio, redempta ab eo pace pecunia, abſolutum eſt. Et Arſaces Rex Armeniæ Chriſtianus, dolo pacis & conuiuij captus à Sapore Rege Perſarum, effoſſis oculis vinctus catenis argenteis, (quod apud eos honoratis vanum ſuppliciorum æſtimabatur eſſe ſolatium) exterminatus eſt ad caſtellum Abaganā nomine, vbi diſcruciatus cecidit ferro pœnali. Hæc Ammianus *o*.

o *Am. l. 27.*

IESV CHRISTI ANN. 370.

DAMASI ANN. 4.

VALENTIN. & VALENTIS ANN. 7.

I.
VALENS IMPER. PERSECVT. EXCITAT.

ANNVS CHRISTI trecenteſimus ſeptuageſimus, Conſulatu tertio Valentiniani atque Valentis Augg. Faſtis adſcriptus, fuit eiuſdem Valentis PERSECVTIONE, edicto excitata aduerſus Epiſcopos Orthodoxos Orientalis Eccleſiæ, plane funeſtus. Hæc autem nequaquam ante præſentem annum, ipſum aggreſſum eſſe, (licet iam olim meditatus eſſet) demōſtrant quæ dicta ſunt ſuperius; nempe quod triennio in Imperio Catholicus perſeuerarit, quod altero triēnio aduerſus Gothos totus occupatus fuerit, ac deniq; quod in hunc vſq; annum Catholici Epiſcopi in ſuis Eccleſiis liberi permanſiſſe reperiantur. Nec vero ea poſtea facta eſſe, illud inſinuat, dum Gregorius Nyſſenus, qui ex hoc ipſo edicto in exilium pulſus eſt, in Epiſtola ad Olympium *a* de rebus geſtis S. Macrinæ ſororis, octo numerat annos exilij ſui; quod ſolutum eſt nonniſi morte Valentis anno decimoquinto eius Imperij. Ex quibus erraſſe conuincuntur, quod & ſuperius monuimus) qui eandem Perſecutionem ad exordium Valentis retulerunt, ſicut & qui poſt obitum Valentinani diſtulerunt.

a *Greg. Nyſſ. ep. ad Olym. ap. Sur. 19. Iul.*

II.
b *Soz. lib. 6. c. 12.*
EDICTVM VALENTIS ADVERSVS EPISCOPOS.

Quod vero ad ipſum Edictum attinet; tradit Sozomenus *b*, eo ſub grauiſſimis pœnis iuſſum eſſe ſingulis omniū prouinciarum Magiſtratibus, vt Epiſcopi temporibus Conſtantij abdicati, & regnante Iuliano reſtituti, expellerentur: eiuſq; auctoritate Athanaſium à Magiſtratibus Ægypti exagitatū, ſed à populo Alexandrino defenſum, clam ex vrbe egreſſum latebras quæſiſſe; mox vero literis Valentis, (ſiue Valentiniani fratris indignationem, ſiue ampliſſimæ ac factioſiſſimæ Alexandrinæ ciuitatis tumultū timentis) ad Eccleſiam redire iuſſum. Cuius rei meminerunt pariter Hieronymus *c* atq; Epiphanius *d*. Sed & ab ipſo Epiphanio, necnon à Paulino Antiocheno, ob virtutū ac ſanctitatis venerationem, abſtinuiſſe Valentem, iidem *e*, aliiq; auctores tradunt: cum alioqui nec hi eius comprehenſi viderentur edicto, quippe qui poſt Conſtantij obitum creati fuiſſent Epiſcopi; Athanaſius vero non Conſtantij præce-

c *Hier. ep. 61. ad Pammach.*
d *Epiph. hær. 68.*
e *Hieron. & Soz. ibid. Socr. l. 4. c. 2.*

præcepto, vel aliorum eius nomine Magiſtratuum ſentẽtia, exilio damnatus fuiſſet, ſed cum quæreretur ad necẽ, ſponte ſolum vertiſſet, ac latebris ſe vſq; ad eius obitum continuiſſet.

III. EPIPHANII PRIMORDIA. *De quib. Baron. an 372. nu.* CVIII. *& ſeqq.*

Sed quod de EPIPHANII Epiſcopatu mentio facta eſt; vt de eius primordiis breuiter agamus, quod primum ad ætatem ſpectat, cum S. Hieronymus de eo agens in cõmentario de Viris Illuſtribus, ipſum ad extremam ſenectutem iam tum perueniſſe tradat; eſſetque tunc quando de Epiphanio hæc ſcribebat, annus (vt ipſe ait) Theodoſij Imper. decimuſquartus, qui eſt CHRISTI trecenteſimus nonageſimus ſecundus: poſſumus æquè opinari, hoc tẽpore ipſum circiter ſexaginta annorum fuiſſe. Quem Sozomenus *a* tradit, ex pago Beſanduce in tractu Eleutheropolitano in Palæſtina ortum, cum illic ab adoleſcentia monaſticam vitam egiſſet, eandem in Ægypto lõgiſſimo poſtea tempore coluiſſe; tandemq; magna apud omnes gloria florentem, à Cypriis electum eſſe Salaminæ primariæ totius Inſulæ vrbis (quæ & Conſtantia dicta eſt) Epiſcopum ipſemet vero de ſe teſtatur *b*, cum in Ægypto iuuenis ageret, à Gnoſticis tentatum eſſe per laſciuas mulieres, ſed miſericordia Dei ab improbitate ipſarum liberatum. Cæterum auctorem qui eius Acta conſcripſit, Ioannem nomine, qui & ſe eius fuiſſe comitem in Ægypto tradit, multa ſcias ad libitum finxiſſe, ideoq; nec in plurimis quæ narrat tuto fidem illi adhiberi poſſe. Quæ vero reliquæ ſunt eius præcipuæ res verè geſtæ, eæ ſuis locis inferius deſcribentur.

a *Soz. lib. 6. c. 32.*

b *Epiph. hær. 26.*

IV. EVSEBII SAMOSAT. EXILIVM. c *Theod. l. 4. c. 13. 14.*

Interim ad Valentis perſecutionem redeuntibus, imprimis occurrit *Euſebius*, Orthodoxæ cauſa fidei ſpectatus vbique Samoſatenus Epiſcopus: quem Theodoretus *c* ait in Thraciam amandatum, militari habitu, Syriæ, Phœniciæ, & Palæſtinæ Eccleſias luſtraſſe, ac paſtores eis aliaque neceſſaria ſubminiſtraſſe. Memorabile eſt vero, quod idem auctor de eo recitat; nempe, cum Samoſatas aduenisſet qui ei nuntium de exilio afferret, rem illo tacite agere iuſſo ne à populo in flumen demergeretur, bonum ſenem noctu ſolum cum vnico famulo, ceruical tantum & librũ deferente, nauem conſcendiſſe: cumque mane eius cognito abſceſſu, ciues ad eum cõcurriſſent vt reducerent, ipſum præceptum Apoſtoli obiicientem, iubentis magiſtratibus & poteſtatibus obedire, ad locum exilij properaſſe. Extant ad eundem exulem binæ Gregorij *d* Nazianzeni literæ, ac tredecim Baſilij (præter illas quæ excuſæ habentur) nondum editæ *e*; quibus & miſerum aliarum etiam Eccleſiarum huius temporis ſtatum perſpicere liceat. Addit vero Theodoretus, in tantum Samoſatenos execratos eſſe Arianos, vt cum iidem in locum Euſebij ſubrogaſſent Eunomium quendam, nemo ex vrbis incolis, vel pauper, vel diues, famulus vel artifex, agricola vel cõſitor, vir vel mulier, iuuenis vel ſenex, ad conuentum Eccleſiaſticum accedere voluerit, vel in eius venire conſpectum, aut cum eo ſermonem conferre, licet valde modeſte vitam apud eos ageret: adeo vt cum aliquando balneo publico lauiſſet, Samoſateni aquam balnei, quaſi hæreticæ nequitiæ cõtagione infectam, in cloacam emittentes nouam in ſuum ipſorum vſum apponi curarint. Sed & cum ea propter ipſo ciuitatem ſibi adeo infeſtam deſerente, Lucius alius Arianus iterum ſubrogatus fuiſſet, tanto pariter hunc odio Samoſatenis extitiſſe, vt cum die quadam puerorum in foro ludentium pila aſini quo Lucius illa tranſiens vehebatur pedem tetigiſſet, eandem ipſi ideo pollutã exiſtimantes, accenſo igne flamma purgarint: At nequaquam hunc manſuetudinem imitatum Eunomij, tum magiſtratib. fuiſſe auctorem vt alios complures ex clero in exilium mitterent, tum ipſummet eos potiſſimum qui ſanctam propugnabant doctrinam, ad vltimas Imperij oras relegaſſe. Hæc Theodoretus.

d *Greg. Naz. ep. 28. 30.*
e *Vertit eas in Latinum Sextil. Epiſ. Alexanus: & ex ijs fragmenta profert Baron.*
SAMOSAT. ODIVM IN ARIANOS.

V. f *Theod. l. 4. c. 12.*
GREG. NYSS. DAMNATVS AB ARIANIS.

Inter alios autem Epiſcopos à Valente exturbatos, numerat quoq; idem Theodoretus *f Pelagium* Laodicenum, magnæ virum ſanctitatis; qui olim in adoleſcẽtia vxori ductæ, primo nuptiarum die in ipſo thalamo caſtitatem perſuaſerat. Cum autem illud Imperatoris & Arianorum cõſilium eſſet, vt Epiſcopi qui promulgato edicto minimè cõprehendi viderentur, q poſt Conſtantiũ electi eſſent, iidem collectis ab Arianis Synodis damnarentur; id imprimis factum conſtat aduerſus *Gregorium* Nyſſæ Epiſcopum, ſic in Synodo Galatiæ damnatum: de cuius exilio extant Baſilij *a* fratris eius Epiſtolæ ad Euſebium Samoſatenum, aliæque conſolatoriæ Gregorij *b* Nazianzeni ad ipſum Nyſſenum; quibus apparet eundem in exilio minimè fuiſſe otioſum, ſed luſtraſſe Eccleſias, ac de omnibus ſtuduiſſe bene mereri.

a *Baſil. ep. 181 vulg. edit. & ep. 2. ex verſ. Sextilij.*
b *Greg. Naz. ep. 34. 35.*

VI. MARTYRIũ LXXX. LEGATORVM. ECCL. CONSTANTIN.

Hoc item Impp. tertio Conſulatu mortuo Eudoxio impiiſſimo Conſtantinopolitano Epiſcopo, cum in eius locum Ariani *Demophilum*, Orthodoxi *Euagrium* ſubrogaſſent; Valens Nicomediæ agẽs, Euagrium iuſſit in exilium pelli. Quare audaciores facti Ariani, cum variis diriſque modis Catholicos vexarent; hique vt ea violentia liberarentur, octoginta legatos ordinis Eccleſiaſtici ad Imperatorem miſiſſent: iidem legati ab eo iuſſi necari, opera Modeſti Præfecti Prætorio nauigio in altum ducti, igne à nautis immiſſo omnes conſumpti fuere. Narrat hæc pluribus Socrates *c*: additque, famem acerbiſſimam per vniuerſam Phrygiam peruagantem, impium eiuſmodi facinus vltam eſſe. Meminit vero etiam Sanct. Hieronymus eiuſdem famis in Chronico, hoc eodem ſeptimo anno Valentis. In reliquis autem habet Socrates adſtipulatorem Sozomenum *d*. Vterq; tamen in eo corrigendus eſt, dum Euagrium ponunt ordinatum ab Euſtathio Epiſcopo Antiocheno; quem conſtat diu ante hæc tempora ſub Conſtantio defunctum eſſe. Corrigendus item Socrates, quod Eudoxium dicat ſediſſe annos decem & nouem; cum à tempore illius acceptæ ſedis in hanc diem, nõniſi vndecim numerentur: ſicut & hunc duntaxat annorum numerum ſedi eius recte Sozomenus tribuit. De eadem vero preſbyterorum in mari conflagratione, deque aliis horrendis contumeliis in Catholicos Conſtantinopoli hoc Valentis tempore commiſſis, ſæpe quoque meminit Gregorius *e* Nazianzenus: idemque alibi *f* alterius cuiuſdam presbyteri ſimile ſupplicium recenſet; remque geſtam (vt apparet ſaltem ex numeri diuerſitate) à priori illa octoginta legatorum diſtinctam, graphicè repræſentat. Quo quidẽ tempore, cum Eccleſia Conſtantinopolitana acerbiſſimis hiſce quateretur fluctibus, Damaſum Rom. Pontif. illuc miſiſſe S. Zenobium, creatum poſtea Epiſcopum Florentinũ, qui Arianorum petulantiam, quãdiu illic manſit, nonnullis editis miraculis coercuerit; eius Vitæ Acta *g* habent: verum eo recedente, Arianos acrius ſæuiiſſe conſtat. Sanctum autem Baſilium literas ad Occidentales Epiſcopos de his quæ Orientalis Eccleſia pateretur dediſſe, docet ipſe in ſecunda ad eos miſſa anno ſequenti legatione; de qua dicetur ſuo loco.

c *Socr. lib. 4. c. 13.*
d *Soz. lib. 6. c. 13. 14.*
e *Greg. Naz. orat. ad 150. Epiſc. & orat. ad Arian. & orat. in laud. Baſil.*
f *Id. orat. in laud. Heron.*
DAMASVS PP. SVBVENIT ECCL. CONST.
g *Ap. Sur. 25. Maij.*

VII. h *Soz. l. 6. c. 15*
VALENS QVID CVM BASILIO.
h *Greg. Naz. orat. in laud. Baſil.*

Cæterum Valens Nicomedia Antiochiam proficiſcens, (puto ob ingruens bellum Perſicum) Cæſaream Cappadociæ ſe contulit. Sed quid ibi actum ſit ab eo aduerſus Baſilium, Sozomenus *g* & alij cum recitant, planè hallucinantur dum putant aduentum Valentis Cæſaream contigiſſe ſub Euſebio eius ciuitatis Epiſcopo. Nam Baſilium iam tunc eidem defuncto ſucceſſiſſe, ipſa rerum geſtarum ſeries plus certo declarat. Eam vero Gregorius *h* Nazianzenus, & ipſe tunc Cæſareæ exiſtens, ac Baſilio adhærens, fuſius proſecutus, ait Baſilium variis minis ac pollicitationibus à Valentis Magiſtratibus atq; domeſticis, & maximè à Modeſto Præfecto, homine ſæuiſſimo, ipſoq; etiam Imperatore, vt Arianæ faueret hæreſi tentatum; magna animi conſtantia, miriſq; ac planè diuinis datis reſponſis reſtitiſſe: cumque idcirco vincentibus Imperatorem iam probe emollitum Arianis, in eumdem eſſet decretum exilium, iamque omnibus paratis, atque in tanta rerum perturbatione ipſo Baſilio nihil amplius ſatagente, quam vt vnum ex comitibus acceptis pugillaribus iuberet ſe ſequi; filio Imperatoris repentino morbo diuinitus afflictato, exilij decretum reſciſſum eſſe; ipſumque Baſilium ad puerum ſanandum aecerſitum, aduentu ſuo leuiorem reddidiſſe morbum; verumtamen puerum, quod nec ea re pater Valens hæreticis credere deſiſteret, poſt Baſilij receſſum extinctum eſſe: Modeſtum vero Præfectum, qui eodem prope tempore in morbum incidiſſet, Baſilij implorantem auxilium, ab eodem ſanatum eſſe. Hæc omnia pluribus Gregorius.

VIII.

a Theod.lib 4. c.17.

PRODIGIA IN VALENTEM.

Sed iis alia veteres alij addentes, imprimis Theodoretus *a* ait, Valentem ſubſcribere conantem decreto exilij Baſilio irrogandi, ne apicem quidem vnum alicuius literæ formare potuiſſe, ruptis ſponte tribus calamis ad illud adhibitis; cumque nihilominus idem adhuc tentare vellet, concuſſam eſſe dexteram, tremoreque occupatam; hacq; tandem re obſtupefactum, chartam laceraſſe. Idem pariter de tribus perfractis calamis cõfirmat S. Ephræm *b*, magnus ille diaconus Edeſſenus, Magni olim Iacobi Niſibeni diſcipulus, ipſiuſque Magni Baſilij æqualis, & ex viſione diuina *c* factus ei perneceſſarius: qui & de puero ægrotante hoc amplius habet, Baſilium ab Imperatore acceſitum promiſiſſe illi ſanitatem filij, dummodo is ſibi traderetur inſtituendus in fide Catholica; idque cum Imperator pollicitus eſſet, puerum ſubito precibus Baſilij ſanatum fuiſſe: cum autem Valens ab Arianis ſeductus, filium illis tradidiſſet baptizandum, eundem mox ſpiritum emiſiſſe. At Socrates *d* ſcribit Baſilium Imperatori ſanitatem filij promiſiſſe, ſi ipſe Imperator Orthodoxorum doctrinæ ſe adiungeret; eo vero renitente, ideoque Baſilio pro puero orare omittente, ipſum mox obiiſſe. Sed Theodoretus ſanitatem promiſſam ait, ſi puer ab Orthodoxis baptizaretur; Imperatore autem illum Arianis committente, ipſum extemplo expiraſſe. Verum non de baptiſmo, ſed de precibus id Sozomenus *e* refert: nempe, puerum, qui aduentu Baſilij nonnihil conualuiſſet, eo dimiſſo, & ſuperinductis ad preces ſuper puerum fundendas Arianis, mortuum eſſe. Rurſum vero à cæteris prætermiſſa, de principe coquorum Demoſthene Theodoretus addit, cum & ipſe Baſilium reprehendere præſumpſiſſet, eius inſolentiam egregia hac voce à Baſilio eſſe retuſam, *Tuum eſt inſculorum curare condimenta: nam cum aures habeas oppletas ſordibus, ſacroſancta dogmata audire non potes.*

b Ephr. orat. in laud. Baſil.
c Id. ibid.
d Socr. lib. 4. c. 21.
e Soz. lib. 6. c. 17.

PRINCEPS COQVOR. CONFVTATVS.

IX.

ALIA BASILII CERTAMINA CVM MAGISTRATIBVS.

Nec tamen hic finis Baſilij cum Magiſtratibus certaminum. Siquidem Euſebius auunculus Imperatricis, nactus Ponti & Cappadociæ Præfecturam, alio tempore (quo autem anno Baſilij neſcitur) eidem non parum negotij faceſſit, ob nobilem quandam mulierem, quæ vt vim effugeret Iudicis aſſeſſoris, inuitam ad nuptias pertrahere tentantis, ad altare Eccleſiæ confugerat: vnde cum illam Præſes auferre conaretur, Baſilius vero reſiſteret; ille non ſolum ad ipſius Baſilij cubiculum ignominiæ cauſa apparitores miſit, qui perſcrutarentur an aliqua illic mulier eſſet; ſed & eidem in ius vocato verbera aliaſq; pœnas iam minabatur, quando populus furore concitatus, in Præſidem pro Baſilio inſurrexit; occidiſſetq;, niſi Baſilius ei præſto fuiſſet. Quam rem geſtam pluribus deſcribit Gregorius *f* Nazianzenus.

f Greg. Naz. orat. in laud. Baſil. & Nicet. ibid.

X.

Qui autem tanto ſtudio Cæſareæ Valens Baſilium aggreſſus eſt, eodem plane niſu, cum Antiochiam aduenit, *Meletium g* virum ſanctiſſimum, in eadem ciuitate alterius Orthodoxorum partis agentem Epiſcopum, inuaſit. Tertio namq; ipſum exulaſſe, cum Gregor. *h* Nyſſenus affirmet; primo ſub Conſtantio, ſecundo ſub Iuliano, tertio ſub Valente accidiſſe videtur: meminitque huius ſub Valente exilij Sozomenus *i*, aliique. Sed & Chryſoſtomus *k* vnum tantum memorans, poſt illud cum reuerſum dicat quiete egiſſe, quouſq; vocatus eſt à Theodoſio ad Concilium Conſtantinopolitanum; de iſto vltimo intellexiſſe oportuit: quo (vt ait) in Armeniam relegatus eſt; idq; tanto dolore Antiochenorũ, vt Præſidem ipſum, qui Meletium curru extra vrbem ducebat, plene lapidib. obruerint; confeciſſentq;, niſi Meletius ipſe pallio ſuo eundem contexiſſet. Cæterum quod tam Socrates quam Sozomenus tradunt, iſtiuſmodi profectionem Valentis Antiochiam, accidiſſe ipſo ferme eius Imperij exordio; vterq; erraſſe conuincitur ex Ammiano *l*, qui teſtatur Valentem eo tunc dirigentem iter, oborta Procopij tyrannide coactum eſſe à cœpto deſiſtere. Quapropter accuratius Cedrenus aduentum eius Antiochiã ponit anno ſequenti. Porro Meletio abſente, Flauianum & Diodorum illuſtres presbyteros, (quorũ ille poſtea ipſi Meletio in Epiſcopatũ Antiocheno ſucceſſit, iſte creatus eſt Epiſcopus Tarſenſis in Cilicia) vna cum Aphraate, ac Iuliano cognomento Saba, monachis gratia miraculorum inſignibus, Eccleſiæ Antiochenæ curam ſuſcepiſſe, eaq; digne perfunctos eſſe, Theodoretus *a* eſt auctor; qui eorundem Aphraatis & Iuliani multa tunc edita in defenſionem fidei miracula recenſet.

g Socr. lib. 4. c. 13. Soz. lib. 6 c. 18.
h Greg. Nyſſ. orat. in funer. Melet.
i Soz. cap. 17.
k Chryſ. orat. in natal Melet. ap. Sur. 12. Febr.
l Am. l. 26.

MELETII ANTIOCH. EXILIVM.

a Theod. Hiſt. 23. 24. 25. & in Philoth. c. 2. & 8.

XI.

QVID APHRAATES MONACHVS CVM IMP.

Memorandum vero eſt, quod cum aliquando Aphraatẽ Valens cito gradu, licet confectum penè ætate, incedentem vidiſſet, & ab aliquo dictum eſſet illum eſſe Aphraatem, ex cuius nutu penderet ciuitas vniuerſa; Valens eo vocato, interrogauit quo ſe conferret: ille vero *Pro tuo* (inquit) *regno precaturus*: cumque adieciſſet Imperator, ei potius intra cellam manendum eſſe, vt lex monaſtica poſtularet; tum ille, *Præclare admodum dicis, ô Imperator. Iſtud ſane mihi faciendum eſt; & hactenus feci, dum oues Saluatoris pace fruerentur: Verum quoniam iam magnopere perturbantur, & multum illis impendit periculi; neceſſe eſt omnes vias perſequi, non modo ne à feris capiantur, ſed etiam vt conſeruentur incolumes, &c. cumque tu iam in DEI ædes flammam inieceris, nos circumcurſitamus, quo eam mature poſſimus extinguere.* Quæ cum locutus eſſet, Imperator ei interminatus conticuit. Hæc de iis Theodoretus: qui & addit de vindicta diuina in quendam ex cubiculariis Imperatoris, qui auſus eſt grauiores in eundem Sanctum iactare minas: quippe dum paulo poſt pararet ex munere balneum Imperatori, repente mente captus, in aquam calidiſſimam ſeſe præcipitans, ilico miſere periit.

Sed & inſignis extitit eo tempore mors *Aſterij* olim ſophiſtæ, tunc vero Epiſcopi Ariani, precibus prædicti Iuliani ſublati, qui cum ab ipſo iam tempore Concilij Nicæni Fidelib. vbiq; ſemper inſultaſſet, ipſiq; Ario fax ad inflammandas Eccleſias paratiſſima fuiſſet, tandem ſancti huius ſenis exſufflatione extinctus eſt. Recenſet eiuſdem Aſterij ſcripta S. Hieronymus *b*: Iuliani vero etiam meminit Chryſoſtomus *c*; eiuſq; natalis dies, ſicut & Aphraatis, adſcriptus habetur Indicibus *d* Eccleſiaſticis. Sed & alios pleroſque magni nominis monachos, iſtis virtute haud impares, Syriæ ſolitudines his temporibus excoluiſſe, idem Theodoretus *e* refert, nominatque; & nonnullorum res geſtas in Philotheo deſcribit.

b Hieron. de Script. Eccl. in Aſter.
c Chryſ. in Eph. 6 hom. 21
d Martyrol. 14 Ianuar. & 7. April.
e Theod. 4. hiſt. 26.

XII.

Præter hæc autem quæ de Meletio diximus, Valentem Antiochiæ diutius commorantem, cæteros omnes qui Arianæ doctrinæ aduerſarentur, exiliis ac cruciatibus exagitaſſe, Socrates *e* & Sozomenus *g* teſtantur: ingentemq; plane fuiſſe perſecutionem, qua Catholicos ipſe vexauit, S. Auguſtinus *h* contra Petilianum inſinuat: cum & ex alia parte, haud parua inteſtina vexatione eadem affligeretur Eccleſia Antiochena, dum Orthodoxorum alij Meletio, alij Paulino adhærerent. Vnde & illud damnum hoc tempore emerſit, vt multi Meletiani, eo exule, vt pollerent multitudine, coniunxerint ſe *Tarſenſibus*, ſic dictis hæreticis Semiarianis *i* à Siluano Tarſenſi eorundem Epiſcopo: qui cum horrere Arianos profiterentur, confitentes in Dei Filio diuinam ſubſtantiam; nolebant tamen cum Orthodoxis aſſerere eius Conſubſtantialitatem, iis de cauſis quæ ſuperius ſunt commemoratæ.

e Socr. lib. 4. c. 14.
g Soz. lib. 6. c. 18.
h Aug. 2. cõt. lit. Petil. 91.

AFFLICTIO ECCLES. ANTIOCH.

i Soz. lib. 6. c. 4. Baron. an. 372. num. LIV

XIII.

In tam igitur lugubri ſtatu Orientis Eccleſiæ, quæ eiectione vbiq; Epiſcoporum Orthodoxorum, & ſubrogatione Arianorum, iam penitus videretur eſſe collapſa; de iis Magnus Baſilius ſcribens *k* ad Magnum Athanaſium, in id vehementer incubuit, vt vnum tantum doceret ſupereſſe remedium, ſi ab Occidentalibus Epiſcopis ea ſubleuaretur; atque iſtud ipſum vt cum iiſdem Occidentalibus ageret, enixius rogauit. Quid autem geſtum fuerit, dicetur anno ſequenti. Hoc vero eodem tempore, cum Eccleſia Libyæ à quodam Præfecto Cappadoce, homine moribus deprauato, licet fide Catholico, labefactata eſſet; eum mores emendare non curantẽ, idem Athanaſius ſententia excommunicationis perculſit; ſcripſitq; ex more publicas literas, quibus ſignificaretur ne is ab alio vſquam Epiſcopo reciperetur. Quas cum imprimis Baſilius Cappadociæ Metropolitanus accepiſſet, eundem nefarium hominem à Fidelium ſimiliter conſortio penitus declarauit extorrem; deque ea re Athanaſium literis *l* ſuis reddidit certiorem, quibus inter alia dicit, *execrabilem illum auerſaturos omnes, ita vt nec ignis, nec aquæ; nec tecti communionem cum illo ſint habituri: ſiquidem prodeſt, vt violenti iſti tyranni communi & vnanimi iudicio condemnentur.*

k Baſil. ep. 48.

PRÆFECTVS LIBYÆ EXCOMMVNICATVS AB ATHANASIO.

l Id. ep. 47.

XIV. VALENS EXAGITAT MAGOS DIVINATORES.

a *Am. li. 29.* b *l. 8. C. Th. de maleſ.* c *Soz. li. 6. c. 35*

Hoc eodem anno, quo Valens Antiochiam venit ipſius tertio Conſulatu, Præfecturam Prætorii Modeſto adminiſtrante, diræ ſunt habitæ quæſtiones de compluribus, qui de vita eiuſdem Imp. conſuluiſſent magos, aruſpices, vel alios, qui malis artibus futura prænoſcere profitebantur: de quibus omnibus Ammianus *a* pluribus agit: extatque hactenus Valentis reſcriptum, *b* ad eumdem Modeſtum hoc anno aduerſus maleficos datum. Sed diſtinctius Sozomenus *c* ait, philoſophos Gentiles pertæſos Chriſtianorum dominationis, nefandis magiæ præſtigiis de venturo conſuluiſſe Imperatore, repperiſſeque Valentis ſucceſſorem futurum, cuius primæ literæ eſſent THEOD. Vnde cum illi auide expectarent *Theodorum* quemdam, inſignem illum quidem & illuſtrem virum, ſed Gentilem, Imperatorem euaſurum, re cognita, Valentem mandaſſe, vt Theodorus igne, qui autem eiuſmodi artibus vſi eſſent, gladio necarentur: parique ratione eos omnes, quicunque (ſi modo illuſtres eſſent) idem *Theodori* nomen, vel *Theodoſii*, vel *Theoduli*, vel ſimile haberent, cuius videlicet primæ literæ à TH. vſque ad D. eſſent eædem. Additque Socrates, *d Theodoſiolum* quemdam ex genere Patricio, ab Hiſpania ad Valentem adductum, morte mulctatum eſſe: multoſque præ metu ſua commutaſſe nomina, & quæ à parentibus acceperant, tamquam plena periculi denegaſſe. Meminit porro prædicti Theodori Ammianus, tamquam re vera virtutibus ſuis Imperio digni, claroque olim genere in Galliis nati, quem (vt ait) Conſtantinopoli accerſitum, quæſtionib. Imperator ſubiecit. Zoſimus *e* autem affectatum ab eo Imperium tradit, ac malis artibus conquiſitum, quamuis eum Ammianus excuſet. His vero addit Sozomenus, eadē de cauſa omnes illuſtriores toto Imperio Philoſophos extinctos eſſe: immo & eos qui philoſophi non erant, ſed illorum dumtaxat veſtitu vtebantur, iram Imperatoris & inuidiæ flammam peruaſiſſe, adeo vt qui alias artes profitebantur, neque crocotis neque palliis philoſophorum ſe induere auderent.

LITERÆ IN CRIMEN ADDVCTÆ.

d *Soc. li. 4. c. 15*

e *Zoſ. lib. 4.*

XV. CELEBRIORES PHILOS. OCCIDI IVSSI.

Inter celebriores autem philoſophos, tunc iuſſu Valentis occiſos, recenſent iidem Ammianus & Zoſimus *Maximum* illum Cynicum, olim Iuliani in magia magiſtrum, cuius ſæpe facta eſt mentio: qui tandem ſcelera ſua iuſto Dei iudicio Epheſi capite luit, & quidem ob eamdem ipſam artem, propter quam apud Iulianum ſummam fuerat gratiam conſecutus. Cuius pariter necem Eunapius *f* deſcripſit, licet & ipſe Ethnicus Ethnici excuſet facinus, prædicetque virtutes. Addit præterea Ammianus, magnam tunc factam eſſe inquiſitionem codicum vetitarum artium, eorumque reperiendorum cauſa, fuiſſe cuiuſque ferme domus penetralia accurate quæſita, ac foris etiam inſidias poſitas, eoſdem autem inuentos, multis aceruis publice combuſtos eſſe. Meminitque eiuſmodi librorum perquiſitionis etiam Chryſoſtomus, *g* quam tunc ipſe adhuc adoleſcentulus præ oculis habuit, eaque ſe periclitatum eſſe, licet innocentem, tradit, niſi diuino quodam præſidio fuiſſet adiutus. Denique in Occidente quoque, ab anno ſuperiori diras agitari cœptas quæſtiones aduerſus eos, qui curioſis per diuinationem ſcientiis operam darent, adeo in vt Senatorias quoque perſonas pœnis ſeruilibus ſæuitum fuerit, eodem Ammiano auctore *h* conſtat. Extatq; Valentiniani ſanctio, *i* anno ſequenti promulgata aduerſus Senatores maleficii accuſatos.

f *Eunap. in Vit. philoſ.*

LIBRI MAGIÆ COMBVSTI.

g *Chryſ. hom. 38. in Act. Apoſt.*

h *Am. l. 28.* i *l. 10. C. Th. de malef.*

XVI. ATHANARICI REGIS GOTHOR. PERSECVTIO.

k *Hie. in Chr.*

Interea vero Athanaricus Rex Gothorum, memor quæ triennali bello à Valente paſſus eſſet, quod non liceret, pacis legibus prohibentibus, vel potius viribus deficientibus, inuadere Romanum Imperium, Chriſtianos apud ſe agentes ipſe Ethnicus morte atque exilio perſequi cœpit, *k* nec deſtitit, quouſque publica expeditione, tranſmiſſo Iſtro, ipſum Valentem aggreſſus eſt. Contigiſſe autem eiuſmodi *Perſecutionem*, antequam iidem Gothi Arianæ hæreſis labe conſpergerentur, adeo vt qui apud eos paſſi ſunt, omnes Catholici eſſent, iidemque martyres habiti fuerint, S. Auguſtinus, *l* Oroſius, *m* & Tabulæ Eccleſiaſticæ, teſtantur. Ex quibus corrigendus ſit Sozomenus, *n* qui eos iam tum hæreſi labefactatos affirmare videtur. Sane vſque in hanc diem Chriſtianos Gothos perſeueraſſe Catholicos, eos vero tantummodo, qui Phritigerni alteri Gothorum Regi ſubditi eſſent, ex conditione *o* icti fœderis cum Valente

l *Aug. 18. de ciu. 52.* m *Oroſ. li. 7. c. 7.* n *Soz. li. 6. c. 37* o *Vide etiam Sozom. ibid. & Soc. lib. 4. c. 27.*

Imp. (à quo Phritigernes, ciuili bello aduerſus Athanaricum alterum Gothorum Regem, auxiliares copias accepiſſet) mutatos in Arianos, teſtantur Oroſius atque Theodoretus. *a*

a *Theod. lib. 4 cap. vlt.*

XVII. b *Soc. & Soz. vbi ſupra.* DE WLPHILA GOTHIC. LITER. INVENTORE.

Quod vero Socrates *b* & Sozomenus æque aſſerere videntur, *VVlphilam* Gothorum Epiſcopum, qui primus literas Gothicas inuenit, ac ſacram Scripturam in eorum linguam conuertit, eoſdem quoque ipſum omnium primum ex Gentilibus reddidiſſe Chriſtianos, vel ex eo ſatis erroris arguuntur, quod iam temporibus Conſtantini Magni qui Gothos domuit, eos religionem Chriſtianam amplexatos eſſe, ipſorumque Epiſcopum Theophilum interfuiſſe Nicæno Magno Concilio, index Epiſcoporum eidem ſubſcriptorum aperte ſignificat. Illud vero omnium aſſertione firmum habetur, eumdem Wlphilam deceptum ab Eudoxio, (idque tum pecuniæ illecebris, vt habet Theodoretus, tum verborum lenociniis, cum falſo iactaret nullam in re, ſed tantum in verbis fuiſſe Catholicis cum Arianis controuerſiam) auitam fidem Catholicam deſeruiſſe, eademque verborum deceptione ipſum Gothos ſibi deuotiſſimos in cōmunionem Arianorum perduxiſſe: quamuis nec ob illam communionem, eos à doctrina Catholica deſciuiſſe, idem Theodoretus ſcribat: quos & poſtea egregie excultos à ſanctiſſimo viro Niceta eorumdem Epiſcopo, docet S. Paulinus Nolanus in hymnis S. Felicis.

XVIII. c *l. 20. C. Th. de Epiſ & cler.* LEGE VALENTIN. COHIB TA AVARITIA CLERIC. ET MONACHOR. d *Hier. ep. 2. ad Nepot.* e *Amb. ep. 31. ad Valen. Iun.*

Hoc ipſo anno, iiſdemque Coſſ. à Valentiniano Imp. cum aliis Augg. datum reperitur ad Damaſum Romanum Pontificem reſcriptum, *c* ne Eccleſiaſticæ perſonæ, (neque enim ad ipſas Eccleſias illud extenſum eſt) ſiue clerici, ſiue monachi, qui continentium nomine nuncuparentur, hæreditates, vel legata, aut alias donationes, à mulieribus accipere poſſent. Cuius meminerunt SS. Hieronymus *d* atque Ambroſius, *e* non tam querentes de edicto, quam de cauſa eius ſanciendi: quæ fuit inſignis auaritia multorum eius temporis presbyterorum ac monachorum, bonis viduarum anhelantium, atque ex pietate quæſtum captantium, domoſque circuientium ad decipiendas mulierculas oneratas peccatis. Aduerſus cuiuſmodi clericorum turpitudinem iidem Patres *f* ſæpius inuecti ſunt. Quapropter, & quod ea lex præter morem lecta dicatur in eccleſiis Romæ, veriſimile eſt eam agēre Papa Damaſo editam eſſe, quo ſæculari etiam auctoritate coerceretur ſordida Eccleſiaſticorum officina. Porro hanc legem antiquauit poſtea Marcianus, *g* eiuſque ea de re ſanctionem probauit Iuſtinianus, *h* ac ſuo Codici inſeri voluit.

f *Hier. ep. 2. 3. 22. Amb. ſer. 7*

g *Marc. Nou. tit. 5.* h *l. generali lege. C. de Epiſ & cler.*

XIX. i *Soc. li 4. c. 26.* DE ASSERTA LEGE VALENTIN. DE DVAB. VXOR.

Sed quod attinet ad legem illam, qua Socrates *i* ait eumdem Valentinianum ſanciuiſſe, vt quicunque vellet, duas poſſet vxores legitimas habere, idque (vt ait) occaſione Iuſtinæ virginis, cuius pulchritudine captus, eam in vxorem cepit viuente adhuc & retenta priori coniuge Seuera: de his conuincitur ex pluribus Socrates, apertiſſimis mendaciis anilem vel ab eo concinnatam eſſe fabellam, vel potius ab aliquo è triuio acceptam conſcripſiſſe vt veram. Vnde enim ei, Iuſtinam fuiſſe virginem, cum eam Valentinianus accepit in coniugem, quam conſtat *k* vxorem antea fuiſſe Magnentii tyranni, à Valentiniano vero ductam poſt Seueræ obitum? Deinde quomodo nullus auctorum Ethnicorum, non Zoſimus, non Ammianus, res horum temporum deſcribentes, & in Chriſtianos Principes parum æqui, huius meminerunt obſcœnitatis: cum alioqui ſciamus, eamdem à Romanarum rerum hiſtoricis *l* in barbaris eſſe deriſam, & in Romano Imp. id tentante *m* magnopere improbatam, atque ab aliis etiam Imp. Ethnicis *n* prohibitam, ac denique ab Imp. Chriſtiano *o* etiam externis, nempe Iudæis interdictam? Quinimmo idem Ammianus nihil adeo celebrat in Valentiniano, ac caſtitatem, quem ait *p* omni pudicitiæ cultu domi caſtum fuiſſe & foris, nullo contagio conſcientiæ violatum obſcœnę, nihilque inceſtum habuiſſe. Sed & quonam, quæſo, modo res toto Imperio Romano diffamata, nonniſi vni qui longe poſt hæc tempora vixit, innotuit Socrati? (ex eo enim ceteri deſcripſere Theophanes, Zonaras, Nicephorus, & ſi qui alii:) non etiam Hieronymo, Oroſio, Seuero, & aliis pluribus Latinis hiſtoricis, qui his temporibus claruere, non penes Græcos ipſi Sozomeno, vel Theodoreto, qui eiuſdem Imp. res geſtas proſe-

k *Zoſ. li. 4.*

l *Sal. in Bel. Iugurt.* m *Suet in C. Iul. c. 52.* n *Val. & Gal. l. 18. C. ad leg. Iul. de adult.* *Diocl. & Max. l. 2. C. de inceſt. nupt.* o *Theod. l. 7. C. de Iud.* p *Amm. li. 30*

cuti ſunt, non denique vlli omnino horum temporum ſcriptori? Ceſſet igitur de infami lege ſuſpicio, ac præſertim in Valentinianum caſtiſſimum, & violatæ caſtitatis acerrimum *a* vindicem.

a *Am. li* 28. *Hie. ep.* 49.

XX.

b *l.* 1. *C. Th. de ſtud. lib. Vrb. Rom.*

ROM. SCHOLÆ LEGE VALENTIN. OPTIME INSTITVTÆ.

c *Aug.* 5. *Confeſ.* 8.

Laude vero plane dignum extitit reſcriptum *b* eiuſdem, hoc ipſo anno promulgatum, quo Romanas Scholas optime compoſuit, ac diſcipulorum moribus egregie proſpexit: omnibus inſuper interdicens, ne ſupra vigeſimum ætatis annum liberalibus ibidem ſcientiis operam nauare poſſent. Ad cuius plane legis decreta ſpectat, quod S. Auguſtinus *c* in ſuis Confeſſionibus ait, ſe Romam perrexiſſe, quod quietius ibi ſtuderent adoleſcentes, & ordinatiore diſciplinæ coertione ſedarentur. Cæterum cum ex eiuſdem Auguſtini, tum ex aliorum ſententia, illud prudenter ſtatuiſſe viſus eſt Imperator, vt adoleſcentibus Romæ non liceret morari vltra vigeſimum ætatis annum, ne ſcilicet iam liberiores otio torpeſcentes, vrbanis irretirentur illecebris.

XXI.

d *l.* 6. *C. Th. de cenſib.*

Denique hoc eodem anno idem Imp. lege lata *d* ſacras virgines, viduas, & pupillos, à cenſu plebis exemit.

IESV CHRISTI AN. 371.

DAMASI AN. 5.

VALENTIN. VALENTIS } AN. 8.

I.

PRÆCIPVI ORIENT. EPISC. AVXILIVM IMPLORANT OCCIDENTALIVM

ANno Domini trecenteſimo ſeptuageſimo primo, Gratiano Auguſt. ſecundum & Anicio Petronio Probo Coſſ. S. Baſilius ſatagens de ſtatu deploratiſſimo Orientalis Eccleſiæ, egit cum Athanaſio Alexandrino, Meletio Antiocheno, & Euſebio Samoſateno, vt legatio Romam mitteretur, ad petendos viros capaces in Orientem quamprimum dirigendos, qui nutantia roborarent, & proſtrata erigerent. Hæc enim manifeſta fiunt ex variis eiuſdẽ Baſilii de his ad prædictos Epiſcopos ſcriptis literis. *e* Extatque apud eumdem, *f* Meletii, vtpote primarii totius Orientis Antiſtitis, cui etiam Baſilius aduerſus Paulinum ſtuduiſſe *g* cognoſcitur) Euſebii, atque ipſius Baſilii nomine ad Occidentales ea de re epiſtola, quam & ab aliis pariter Epiſcopis Orthodoxis ſubſcriptã eſſe, idem alibi *h* inſinuat: ipſumque ſuas *i* priuatim addidiſſe conſtat. Porro illæ omnes, etſi ad Occidentales, vel Occidentis diuerſas prouincias nempe Italiæ & Galliæ Epiſcopos, habeantur inſcriptæ, tamen ad ipſum imprimis communem Pontificem, Epiſcopum Romanum datas eſſe, ex eiuſdem Baſilii *k* ad Athanaſium epiſtola pleniſſime cognoſcitur. Deſiderantur autem literæ Athanaſii ad Romanum Pontificem, quarum ibidem Baſilius meminit. Quid vero actum ſit hac legatione, (qua functi reperiuntur Sabinus & Probus Sanctiſſimus presbyteri, ac Dorotheus diaconus) illud tantum potuimus *l* inuenire, Occidentales redditis ad Orientales literis, eos conſolatos eſſe, bonaq; ſpe roboraſſe: ſed & reſcripſiſſe ad Athanaſium, qui acceptas literas ad Baſilium *m* in Cappadociam miſit.

e *Baſ. ep.* 52. 57 58. 59.
f *Id. ep.* 69.
g *Id. ep* 50. *ad Athan.*
h *Id ep.* 58. 59.
i *Id. ep.* 70.
k *Id. ep.* 52.
l *Id. ep.* 74. *ad Occid. & ep.* 18. *in addit. ad Ant.*
m *Id. ep.* 61. *ad Occid.*

II.

n *Athan. ep. ad Ioan. & Ant. & ep. ſeq ad Pal.*
o *Baſ. ep.* 48. *& ſeq. ad Ath*

ATHANASIVS BASILIO IVSVS IN VISITATIONE ECCLES.

p *Id ep.* 12. *ad Athan.*
q *Id. ep.* 75.

Quanti enim eumdem Baſilium Athanaſius fecerit, ex variis ipſius epiſtolis *n* apparet, in quibus eiuſdem Baſilii defenſionem contra oblatrantes ſuſcepit. Tantam vero etiam de eo fidem concepit, vt cum antea ab eodem Baſilio *o* ſæpe interpellatus pro Eccleſia Antiochena, aliiſque aliarum Orientis Eccleſiarum ærumnis, ad eaſdem luſtrandas, & quibus valeret remediis ſubleuandas, miſiſſet ex clero Alexandrino Petrum, *p* qui eo munere egregie functus eſt: iam eidem ipſi Baſilio (ſicut ipſe teſtatur *q* ad Neocæſarienſes) iniunxerit viſitationem Epiſcoporum Macedoniæ & Achaiæ, cui & in mandatis dedit, vt lapſos in hæreſim oẽs reciperet cum fidei Nicænæ confeſſione. Sed accidit, vt cum idem Baſilius Minorem etiam Armeniam viſitans, in *Nicopolitano* eiuſdem prouinciæ *Conuentu* Euſtathium Arianum Epiſcopum Sebaſtenum, fidem Catholicam profiteri ſimulantem, eidemq; ſubſcribentem, *a* in communionem accepiſſet, idem ea de re primum ab illius loci Epiſcopo Orthodoxo, nomine Theodoto, deinde ab aliis in ſuſpicionem colluſionis cum Euſtathio adductus fuerit: ac re vbique, etiam apud Occidentales diffamata, *b* opus habuerit Apologiam *c* ſcribere: quam ad Terentium Comitem ſibi perneceſſarium miſit, (quem ex Ammiano conſtat, his temporibus ad cohibendos Perſas in Armenia cum duodecim legionibus egiſſe) virum pietate ac fide Catholica inſignem, cuius ea de re egregium apud Valentem Imp. facinus Theodoretus *d* recitat.

a *Ap. Baſ. ep.* 78.

BASIL. MALE AVDIT OB RECEPTVM EVSTATH. SEBAST.

b *Id. ep.* 8. *ad Euſeb.*
c *Id. ep.* 6. *in addit.*
d *Theod. li.* 4. *c.* 28.

III.

e *Baſ. ep.* 79.
f *Id. ep.* 15. *in addit.*
g *Id. ep.* 54.
h *Id. ep.* 75.
i *Id. ep.* 82.

Quinimmo & ipſe Euſtathius, cum videret ſe ex fidei profeſſione ſubſcripta, quam aucupatus fuerat gloriam minime conſecutum eſſe, terga impudenter vertens, in eumdẽ Baſilium verbis iactare conuicia, ac ſcriptis diſſeminare calumnias aggreſſus eſt, quaſi de fide haud recte ſentiret. Id enim teſtatur ipſe Baſilius, *e* ad eumdem Euſtathium pro ſua defenſione ſcribens: cuius etiam alia extat *f* ad prædictum Theodotum epiſtola, qua demonſtrat ſero nimis pœnitere ſe, quod minime eidem de Euſtathii ſimulatione momenti auſcultaſſet: itemque aliæ pariter defenſoriæ ad Athanaſium *g* magni nominis & ſpectatæ fidei Epiſcopum Ancyranum, & ad ſuos Neocæſarienſes *h* ſibi ob illatas calumnias infenſos. Se inſuper ab Arianis accuſatum, quod literas dediſſet ad Apollinarem, eaque de cauſa complures ſuam vitaſſe communionem, idem teſtatur *i* in epiſtola ad Patrophilum, qua ſe excuſat quod neſciſſet Apollinarem eſſe hęreticum. Neque enim adhuc damnatus fuerat: antequam autem Romæ in Concilio damnaretur à Damaſo, nequaquam vt hæreticus vitabatur, quem etiam in diuinis literis ſe habuiſſe magiſtrum, S. Hieronymus *k* ingenue profitetur. Sed & cum idem Baſilius aduerſus Sabellium atque Marcellum concionibus ſæpe dimicans, tres in Trinitate diſtinctas hypoſtaſes, ſiue ſubſiſtentias ad inuicem per ſe ſingulas diſtinctas, niteretur demonſtrare, idem ab auditoribus (qui adſtare ſolebant, quod ipſe ſæpius *l* queritur, vt eum carperent, non vt diſcerent) diffamatus eſt quaſi trium deorũ aſſertor. Vnde opus habuit frequenti populo ambonem conſcẽdere, ſeque deorum trium cultorem numquam fuiſſe, vel aſſertorem, publica oratione, quæ hodieque extat, *m* omnibus exploratum reddere. Denique ſe in omnibus cuſtodem eſſe antiquarum traditionum, aduerſus hæreticos nouitatem in eo accuſantes, egregie vbique profitetur, ac præcipue dum in oratione contra Sabellianos ait, *Dominus ita docuit, Apoſtoli prædicauerunt, Patres obſeruarunt, Martyres confirmarunt: ſatis tibi ſit, vt dicas quemadmodum edoctus es.*

ALIÆ MVLTÆ IN EVM CALVMNIÆ.

k *Hier. ep.* 65. *ad Pamach.*
l *Baſ. orat. con Sab. & orat. aduer. calum. & alibi.*
m *Id. orat. aduerſ. eos qui calum. quod tres deos col.*

IV.

n *Id. ep.* 73.

ACCVSATVR MALE SENTIRE DE SPIR. S.

o *Greg. Naz. ep* 26. *ad Baſ. & orat. de laud. Baſ.*

His vero accedẽte calumnia alia, quaſi male crederet de Spiritu Sancto, de ea ſe pariter defendit literis *n* ſcriptis ad monachos Ponticæ ſolitudinis, qui ſe idcirco ab eo tamquam hæretico diuellere meditabantur, ad quos etiam, id exigentes, egregium miſit libellum de vera ac pia fide, (vt habet titulus:) quo rurſum declarauit, quantum abhorreret à nouitate, cuius ab aduerſariis inſimulabatur. Ac demum occaſione vnius circa Spiritum Sanctum voculæ, ab eodem pro concione obſcurius aliquando prolatæ, ingentes in eum ab aduerſariis concitatæ ſunt turbæ, quas fuſius pertractat Gregorius *o* Nazianzenus, cum & eiuſdem Baſilii ea de re conſilium, fidemque integerrimam demonſtrat. Verum cum nec deſiſterent aduerſarii eidem inſultare etiam mortuo, pro eo rurſum diuerſis temporibus apologias ſcripſere, germanus eius Gregorius Nyſſenus, Theodorus Antiochenus, atque Sophronius, vt auctor eſt Photius in ſua Bibliotheca.

V.

p *Baſ. ad Amphil. c.* 1.
q *De hymno Glorificationis, dictum eſt an.* 325. *num.* 46. 47.

Quænam autem fuerit vocula illa, ſeu potius ſyllaba, quæ tot indiguit defenſionibus, ipſemet Baſilius declarauit in peregregio illo cõmentario, quem eadem occaſione ab amiciſſimo Amphilochio Iconii Epiſcopo interpellatus cõſcripſit, vt obortam de Syllabis quæſtionem in cauſa de Spiritus Sancti diuinitate elucidaret: Vbi docet, *p* illius quæſtionis originem inde manaſſe, quod ipſe in concione Glorificationem *q* abſoluiſſet, *Deo ac Patri*, interdum *cum Filio ipſius ac Spiritu Sancto*, interdum *per Filium in Spiritu Sancto.* Quæ quidem etſi tam diuinæ Scripturæ auctoritate, quam antiquæ traditionis exemplo, & SS. Patrum teſtifica-

tione,

DE MODO RECITANDI HYMNI GLORIFICATIONIS.

a *Theod. l. 2. c. 24. Sozom. l. 3. c. 19.*
b *Baſ. ad Amphil. de Spir. S. c. 4. 8. 25. 27. 29.*

tione, abſque diſpendio Catholicæ fidei licenter dici poſſent, ex iis tamen ſcandalū Fideles paſſi ſunt, quod iam olim Antiochiæ *a* (vt alias dictum eſt) oborta eſſet diſſenſio inter Catholicos & Arianos, dum illi Glorificationis hymnum occinentes dicerent, *Gloria Patri & Filio & Spiritui Sancto*, Ariani vero *Gloria Patri per Filium cum Spiritu Sancto.* Sed quonam modo eadem verba dicentes Ariani blaſphemarent, Catholici laudarent SS. Trinitatem, idem Baſilius *b* eodem libro pluribus docet. Cui quidem in tot ærumnis conſtituto, vnum illud relictum viſum eſt confugium, vt Magni Athanaſii, atque amiciſſimi ac fideliſſimi ſibi Gregorii Nazianzeni auxilium literis abſens expeteret, *c* vt illius ad Deum precibus fulciretur, huius etiam ad ſe aduentu recrearetur.

c *Id ep. 49. ad Ath. & ep. 20. apud Greg. Naz.*

VI. BASILII DISSIDIVM CVM ANTHIMO TYANENSI.

d *Greg. Naz. orat. in laud. Baſ. Iuſt. edict. de fid. ad Ioan. Pap.*
e *Greg. ibid.*

Fuit vero eidem alia etiam ex cauſa magnum cum Anthimo Epiſcopo Tyanenſi diſſidium. Cum enim Cappadocia in duas prouincias & Metropoles diuiſa eſſet, *d* quarum altera Cappadocia Prima, Secunda altera dicebatur, primæque ac potiori, in qua Cæſarea, Baſilius præeſſet, alteri vero, cuius erat metropolis Tyana, Anthimus, hicq; ex prima illa ſuæ iuriſdictioni multas parœcias vendicare conaretur, ac multæ inde contentiones ortæ eſſent: ſalubre hoc (inquit Gregorius *e* Nazianzenus, hæc narrans) conſilium Baſilius excogitauit, vt plures in ſua diœceſi crearet nouos Epiſcopos, quo & animarum cura maior ſuſciperetur, & quælibet ciuitas prouentus ſuos haberet, quorum præcipue cauſa turbas Anthimus ciebat. Sed illud plane ſalubrius fuit Baſilii conſilium, vt à ditione Anthimi (ſub qua ſitum erat *f* Nazianzum, necnon Arianzum patrium ſolum Gregorii) vendicaret ſibi eumdem Gregorium, quem nouæ inſtitutæ ſedi Saſimorum crearet Epiſcopum. Verum id ægre perferens Gregorius, *g* ſæpius obfirmato animo reſtitit, non tam quod humilem Saſimorum locum deſpiceret, (quamuis ille eſſet nō ſolum Gregorio, ſed & quolibet homine libero *h* prorſus indignus arctuſque nimis, & triſtis:) quam amore *i* tranquillioris vitæ, & quod locus ille cuiuſnam eſſet, primæ ne an ſecundæ Cappadociæ, inter Anthimum atque Baſilium in magna controuerſia eſſet. Tandem vero Baſilii victus amicitia, & patris ſui Gregorii ſenis Epiſcopi Nazianzeni cedens imperio, Saſimorum Epiſcopus ordinatus eſt, conuenientibus ad hoc ipſis Baſilio & Gregorio ſene, ac ſuperueniente Baſilii germano Gregorio Nyſſeno: quo tempore idem Gregorius nouus Epiſcopus plures habuit orationes *k* Apologeticas, eaſdemque in Baſilium ſubquerulas, quæ extant.

f *Iuſt. eod. edict.*
g *Greg. ibid. & ep. 31. 32.*
h *Id. in carm. de Vit. ſua.*
i *Id. iiſdem literis, ſed præcipue ep. 10. ad Baſ.*

GREG. NAZ. CREATVR EPISCOPVS SASIMORVM.

k *Id. orat. ad patr. orat. ad Greg. Nyſſ. & apol. 3.*

VII.

l *Id ep. 15. & carm. de Vit. ſua.*
m *Id. orat. cum eſſ. exord.*

Sed cum poſt hæc idem varie ab Anthimo fruſtra ſollicitatus, Saſimorum adeo acceſſu prohiberetur, vt nec ea ipſi inuiſere vmquam licuerit, atque ex altera parte in ſuſpicionem apud Baſilium adduceretur, quaſi Anthimo adhæſiſſet: nouum ipſe conſilium iniit, *l* in ſolitudinem ſe recipiendi. Haud tamen licuit ei diu ſolitarium agere: ſiquidem coactus patris ſubiraſcentis imperio, ipſi ſenio confecto aſſiſtere, Nazianzum venit: ſed ea lege, vt quoaduſque pater viueret, ei inhæreret, poſtea vero quo vellet liberum eſſet abire, ſicut ipſemet publica tunc concione *m* omnibus teſtatum voluit, & poſtea in carmine de Vita ſua repetiit. Ex quibus omnibus egregie refellitur, quod de eodem Gregorio plane omnes etiam antiqui affirmant, *n* ipſum fuiſſe creatum Epiſcopum Nazianzenum. Contra quam inueteratam opinionem, & illud inſuper manifeſtiſſimum addimus, quod idem ipſe Gregorius *o* longe poſt patris obitum ad Gregorium Nyſſenum ſcribens, cum de ſubrogato Eulalio in locū patris agit, expreſſis verbis teſtatur, inter omnes conſtare, ſe nunquam Nazianzi, ſed Saſimorum Antiſtitem creatum fuiſſe, tametſi patre viuente, ad breue tempus eius Eccleſiæ præfecturam quaſi hoſpes accepiſſet: Illudque ipſum iiſdem ferme verbis in carmine de Vita ſua repetit, inſinuatque in epiſtola ad Philagrium. *p* Quod autem de Saſimorum Eccleſia nulla poſthac mentio habeatur, id inde eueniſſe exiſtimamus, quod Anthimus alium Saſimis, quæ ſibi vendicaſſet, Epiſcopum ordinauerit, & Baſilius ad dirimendas controuerſias inter Catholicos periculoſo illo tempore obortas, Anthimo pugnaci homini, ſed tamen Orthodoxo, loco ceſſerit.

Oſtenditur apertè NVMQVAM FVIT EPISC. NAZ.

n *Hier. de Scr. Eccl. in Greg. Naz. Ruff. lib. 2. c. 9. Soc. li. 3. c. 35. Soz. lib. 6 c. 17. Greg. presb. in Vita Greg. Naz. & alii.*
o *Greg. Naz. ep. 42.*
p *Id. ep 65.*

VIII. QVID EDESSÆ VALENS IN ORTHODOXOS.

Interea vero cum Valens Imp. Antiochia recedens, in ſuperiorem Syriam peregrinaretur, Edeſſam profectus cauſa videndi magnifici templi S. Thomæ Apoſtolo dicati, ſanctitate & hominum frequentia celeberrimi, conſpecta ibidem magna Orthodoxorum multitudine, qui quod eccleſiis priuarentur, in campo ante ciuitatem conuentus agebant, Modeſtum Præfectum contumelioſis verbis arguens, pugnoque etiam maxillam percutiens, quod eiuſmodi conuentus fieri permiſiſſet, imperauit vi multitudinem diſſipare, virgiſque ac fuſtibus cædere. Quod exequi Præfectus ſatagens, dum per forum tranſiret, mulierculam vidit infantem manibus geſtantem, ac properantem: qua interrogata, cum accepiſſet, eam ad reliquam Catholicorum multitudinem feſtinam contendere, vt vna cum paruulo infante cædem Orthodoxis intentatam ſubiret; obſtupefactus, & ex eius animo aliorum omnium flagrans martyrii deſiderium perſpiciens, rem ad Imperatorem detulit, cædemque illis fruſtra illatam fore docens, commonuit præcipere vt abſtineretur à nece populi, quandoquidem nihil inde præter dedecus conſecuturus eſſet. Narrant hanc fuſius hiſtoriam Theodoretus, *a* & Socrates *b* atque Sozomenus. *c* Sed ab iſtis ille corrigendus, quod præpoſtero ordine recenſeat primum res à Valente geſtas Edeſſæ, inde quæ cū Baſilio Cæſareæ Cappadociæ contigerunt. Habet vero inſuper idem Theodoretus multa de Eccleſiæ Edeſſenæ Epiſcopo, nomine *Barſe*, vitæ ſanctitate & miraculorum gratia vbique clariſſimo, iam ante Valentis aduentum in exilium miſſo, deque aliis eiuſdē Eccleſiæ clericis tunc exulare iuſſis, atque male habitis, cum Imperator, ſicut abſtinere præcepit à nece populi, ita in Eccleſiæ miniſtros iram conuertit. Inter quos præcipui extitere *Eulogius & Protogenes*, quorum ille in exilio cellæ ſe includens, dies noctéſque in oratione tranſegit, iſte pueros literis & pietate informans, occaſione redditæ quibuſdam ægris ſanitatis, plurimos Gentiles ad fidem conuertit: amboque demum reuerſi ab exilio, Eulogius defuncto ſucceſſit Barſæ, Protogenes factus eſt Charrarum Epiſcopus, eorundem vero trium nomina relata ſunt in Tabulas Eccleſiaſticas. In Scythia quoque eumdem Valentem Eccleſiam vexaſſe, eorumq; Epiſcopum, æque ſanctitate illuſtrem, *Bretannionem* in exilium expuliſſe, ſed mox reuocaſſe, veritum ne Scythæ eius rei occaſione nouis rebus ſtuderent, Sozomenus *d* narrat.

EGREGIVM EXEMPLVM MVLIERIS PROPERANTIS AD MARTYRIVM.

a *Theod. l. 4. c. 16.*
b *Soc. li. 4. c. 14*
c *Soz. li. 6. c. 18*
d *Soz. ib. c. 21.*

IX. EVSEBII VERCEL. OBITVS.

e *Hier. in Chr*
f *Mart. Rom. & Men. Græc Cal. Aug.*

Hoc item anno *e* obiit *S. Euſebius* Epiſcopus Vercellenſis: qui cum martyrii titulo in Eccleſia ſua colatur, & in Tabulis *f* Eccleſiaſticis adſcriptus habeatur, hunc ipſe meruit, tum propter graues quas exulans paſſus eſt moleſtias, tum propter ſæuam illam ſub Conſtantio factam ſanctiſſimi viri per ſcalas protractionem, qua membris confractus & capite quaſſatus eſt. Quamuis enim poſtea conualuerit, tamē (quod alias dictum eſt) illi etiam antiquis *Martyres* dicebātur, qui fidei cauſa poſt confeſſionē aliquid in corpore paſſi eſſent, etiamſi ex illatis pœnis minime contigiſſet ſpiritū exhalare. Nam quod eumdem Euſebium reuerſum in patriam Arianorum inſultu lapidum ictibus morte affectum, monumenta Vercellenſis Eccleſiæ tradunt, hæc antiquiorum carent teſtimonio. Denique SS. Ambroſius *g* & Gregorius *h* Turonenſis, aliique eum inter Confeſſores tantum adnumerarunt. Cum aūt Latine & Græce doctiſſimus eſſet, haud otioſus abſque ſcriptione vitam exegiſſe creditur: verum de eius lucubrationib. nulla eſt memoria, niſi de tranſlatione *i* in Latinum facta commentarii Euſebii Pamphili ſuper Pſalmos, quæ & excidit, nec aliud nobiliſſimi ingenii ſupereſt, niſi quædam epiſtolæ ab exilio ſcriptæ, quarum facta eſt ſuis locis mentio. Quanta vero miraculorum effulſerit poſt obitum gloria, adeo vt oleo lampadum in eccleſia ipſius ex more Chriſtiano ardentium, dæmones ab energumenis pellerentur, idem Gregorius Turonenſis certam fidem reddit. Hoc autem eodem anno, æque recenſetur à S. Hieronymo interitus Luciferi Epiſcopi Calaritani, de quo iam actum eſt in eius ſchiſmate.

g *Amb. ep. 82 ad Verc.*
h *Greg. Tur. de glor. Conf. c. 3.*
i *Ap. Hier. ep. 75. adu. Vig.*

X. INIVSTÆ VALENTINIANI IMP. SANCTIONES.

k *l. 1. C. Th. de Scen.*

Eodem anno Valentinianus Imp. de Scenicis (erant hi ſerui publici, ad lætitiam publicam theatricis ſpectaculis mancipati) pœnitentib. & Chriſtianos fieri cupientibus, reſcripſit *k* (haud quidem pie) nonniſi in mortis articulo baptizari, quod ſcilicet, cum legib. Eccleſiaſticis veritum eſſet Chriſtianos Theatrales eſſe, qui eiuſmodi eſſent, ſimulac per ba-

per baptiſmum Chriſtiani efficerentur, ſcenicum munus exercere amplius nō valerent. Nec iuſtiora ſanxit, cum hoc eodem anno licentiam dedit *a* Gentilibus aruſpicinam exercendi, dummodo id facerent abſque magia. Itemque, dū ſacerdotibus Gentilicii ritus, *b* honorem Excomitib. exhiberi ſolitum impertiit. Sed & quod permiſit Aram Victoriæ in Capitolio ſtare, illicque Senatores Gentiles ſacra facere, licet eum S. Ambroſius, *c* quaſi tantum nefas ignoraſſet, excuſet: (ſed rhetorice, vt puto, ad deliniendum Valentiniani Iunioris animum, ac reuocandum ne paterno exemplo eamdem Aram Gentilibus permitteret:) tamen ex his videas Symmachum, qui Gentilitiæ ſuperſtitionis maiorem gerebat Pontificatum, in Relatione ad eumdem Valentinianum Iuniorem iure appellaſſe Valentinianum Seniorem ritus veteris conſeruatorem. Nam & præter hæc adeo eius indulgentia abuſi ſunt Ethnici, vt non veteres tantum frequentarentur ſacrificiis aræ, ſed & recentes erigerentur, vt conſtat ex variis eius temporis publicis Inſcriptionibus. *d* Quibus ſi addas, quæ de eiuſdem in hæreticos indulgentia, deque permiſſa omnibus quacumque religione, dicta ſunt ſuperius, *e* haud adeo mirandum, ſi filios eius conſpiratione Gentilium ſublatos viſuri ſimus, & translatum Imperium in Theodoſium, qui deorum omnium demoliretur aras & templa, omneſque hæreſes ſeueriſſimis propulſaret edictis.

a *l.1. C. Th. de maleſ.* b *l.75. C. Th. de decur.* c *Amb. ep. 30. ad Val. Iun.* d *Smet. Inſcri pag. 19. & 20. apud Bar. an. 376.* e *Sup 364. VIII. 366. VI.*

IESV CHRISTI AN. 372.

DAMASI AN. 6.

VALENTIN. VALENTIS AN. 9.

I. Annus Chriſti trecenteſimus ſeptuageſimus ſecundus Coſſ. habuit Modeſtum & Arintheum, ambos ex familia Valentis, ſed diuerſis inter ſe ſtudiis. Siquidem Modeſtus Arianus, ad inſequendos Orthodoxos (vt ſæpe vidimus) Valenti vſui erat, *Arintheum* vero pium, & de Eccleſia Catholica benemeritum fuiſſe, patet ex epiſtola Baſilii *f* conſolatoria de eius obitu ad ipſius coniugem ſcripta, quē & præualidum extitiſſe ducem, & Armeniam à Perſarum incurſionibus tutatum eſſe, Ammianus teſtatur.

f *Baſ. ep. 5. in addit.*

II. BASILII LEGATIONES AD OCCIDENTALES. Hoc autem tempore, cum ſub Ariano Imperatore Ariani magis, magiſque aduerſus Catholicos inſoleſcerent, idē S. Baſilius nouam rurſus legationem in Occidentem ad Damaſum Papam, alioſque Epiſcopos miſit cum literis, *g* petens vt aliqui in Orientem, viſitaturi, & remedia malis allaturi venirent: itemque vt Euſtathius Sebaſtenus, & Apollinaris, (quorum cauſa, vt vidimus, in ſuſpicionem venerat) ab Occidentalibus damnarentur, ob impietates & fraudes quibus Orientem infeſtarent. Verum nihil iſta legatione actum eſt, quod Damaſus dignum exiſtimauerit, quouſque de accuſationibus aduerſus eumdem Baſilium prolatis certior redderetur, abſtinere à conſuetudine literarum. Quapropter Baſilius magno animi dolore confectus, nouam denuo legationem decernens, eam credidit *Petro* Eccleſiæ ſuæ presbytero, (quem exiſtimamus germanum ipſius, ex decem vltimo loco natum, virtutibus vero conſummatū, creatum *h* ab eo ex monacho presbyterum:) eidemque literas *i* ad Romanum Pontificem, alioſque collegas Epiſcopos dedit, quibus queritur nullas ab eis ad ſe redditas, nulloſque Legatos in Orientem miſſos: eoſque iterum expetit, ſeque coram ipſis compariturum pollicetur, rationemque redditurum earum rerum de quib. ab inimicis ſuis accuſaretur. Quid autem ad hæc reſcripſerint Occidentales, vel an reſcripſerint, haud apparet: certius tamen videtur eos minime reſcripſiſſe, quod quæ anno ſequenti ad eoſdem à Baſilio datæ ſunt literæ, *k* eaſdem querelas ingeminent.

g *Id. ep. 74.* h *Greg. Nyſ. ep ad Olymp. de Vita S. Macrinæ.* i *Baſ. ep. 77.* k *Id. ep. 1. in addit.*

III. Præſenſerat ipſe quidem iam antea aliquo modo has ſimultates, cum ad Euſebium Samoſatenum ſcribens, *l* Occidentales ſupercilii & faſtus accuſauit, necnon inſcitiæ atque erroris: nempe ob veterem controuerſiam de vocibus *Subſtantia & Subſiſtentia*, ſeu *Vſia & Hypoſtaſi*, de quibus dictum eſt *a* in Concilio Alexandrino. Quæ licet tunc ſopita viſa eſſet auctoritate Athanaſii, decernentis haud curandū eſſe de ſyllabis, vbi nulla eſſet in re diſcrepantia: tamen eadem iterum hoc tempore reſuſcitata, Occidentales, qui nollent cum Orientalibus tres Hypoſtaſes in Trinitate dicere, quod ea vox apud eos ſubſtantiam ſignificaret, ab iiſdem Orientalibus hæreſis inſimulati ſunt, vt pluribus queritur Hieronymus *b* in epiſtola circa hæc eadem tempora ad Damaſum Papam ſcripta. Sed quam iuſte id fieret, docent ea quæ ſuperius ea de re diſputata ſunt. Quapropter his poſtea à S. Baſilio accuratius conſideratis, tantum abeſt vt in priori de Occidentalium vel faſtu, vel hæreſi, ſententia (quā perturbatio animi, vt ſanctiſſimis quoque viris interdum accidere cōſueuit, induxerat) perſeuerauerit, vt contra ſcriptis anno ſequenti ad eos officii ac ſubmiſſionis plenis literis, *c* eoſdem illibatos in fide permanere, & Apoſtolicum depoſitum illæſum ſeruare prædicauerit, vt non ſit mirandum, ſi opem illorum & communionem tam ſtudioſe, dixerim & importune, expetiuerit. Quod vero ad diſputationem de tribus Hypoſtaſibus, accidit vt poſt editas ab eodem S. Baſilio, Theodoreto, aliiſque Orientalibus, de ſincera eius vocis interpretatione ſcriptiones, ſicut à Græcis, ita à Latinis eadem ipſa vox Græca ſuſcepta fuerit, & vſu frequentata, ad ſignificandam in Trinitate Perſonam.

l *Id. ep. 10.* COMMOVETVR IN EOS. a *Sup. an. 362. XLII. XLIII.* b *Hier. ep. 57.* c *Baſ. ep. 1. in addit.*

IV. S. ATHANASII OBITVS. Hoc eodem anno, iiſdemque Coſſ. ſexto Nonas Maii, Magnus ille *S. Athanaſius* Epiſcopus Alexandrinus, maximo omnium bonorum luctu ex hac vita deceſſit, cum ſediſſet *d* quadraginta ſex annos integros. Vnde cum conſtet eum anno ſequenti à Nicæno Concilio, nempe Domini trecenteſimo vigeſimo ſexto, creatum fuiſſe Epiſcopum, corrigendus Socrates, qui cum totidem annos eius ſedi tribuat, deceſſiſſe tamē ait anno ſuperiori Gratiano & Probo Coſſ. Nominat eum Gregorius *e* Nazianzenus, *Orbis oculum, Sacerdotum Antiſtitem, Confeſſorum ducem & magiſtrum, ſublimem vocem, fidei columen, ſecundam Chriſti lucernam, præcurſorem.* At prægrandis liber conficiendus eſſet, ſi omnes præſtantiſſimi Sacerdotis laudes à Patribus editas, quis ſimul in vnum congereret: cum alioqui impar ſit omnis lingua ad celeberrima eius recenſenda certamina ſub Conſtantino, Conſtantio, Iuliano, ac demum Valente Imperatoribus, pro fide ſuſcepta, vt nullus alius ſit inueniri poſt Apoſtolos in Eccleſia Dei, qui acerbiora diuturnioraque ſubierit prælia pro patrum fide tuenda, ac Magnus hic, imo Maximus ATHANASIVS. Reliquit præclara Scriptorum ſuorum monumēta, de quibus imprimis agit S. Hieronymus: *f* dolemuſque Epiſtolarum eius factam eſſe iacturam, quas idem *g* alibi laudat. De eiuſdem vero Scriptis egregia fuit Coſmæ Abbatis ſententia, *h* *Cum* (inquit) *ex S. Athanaſii opuſculis aliquid inueneris, nec ad ſcribendum chartas habueris, in veſtimentis tuis ſcribe illud.*

d *Ruff. lib. 2. c. 3. Cyr. Alex. ep. 1.* e *Greg. Naz. orat. in laud. Heron.* CELEBRIS EIVS MEMORIA. f *Hier. de Scri Eccl.* g *Id. ep. 7. ad Lat.* h *Prat. Spir. cap. 40.*

V. PETRVS SVBROGATVR ATHANASIO. Eo defuncto, qui ipſius antea ſuffragio deſignatus *i* fuerat, & communi poſtea ſacerdotum, monachorum, magiſtratuum, ac populi conſenſu approbatus eſt ſucceſſor, *Petrus* eiuſdem Eccleſiæ presbyter, ætate ſenex, omnium Athanaſii tribulationum particeps, virtutibus *k* omnibus conſummatus, euectus in thronum, mouit vehementer Arianorum inuidiam. Qui freti auxilio Præſidum, & imprimis ipſius Valētis Imp. auctoritate ſuffulti, *Lucium* illū omnium Arianorum nequiſſimum, quem in locum teterrimi Georgii ab eis ſubrogatum vidimus, Alexandrinum oſtentauere Epiſcopum, vtq; vni ei pareretur, renitentem populum vi militari, verberibus, carceribus, exiliis, cædibus, domorum vaſtationibus, ac bonorum direptionibus compulerunt. Cuius rei hiſtoriam Theodoretus *l* imprimis narrans, ait Petrum à Palladio Præfecto eius prouinciæ, Gentili homine, collecta Gentilium ac Iudæorū multitudine, ciuitate exire coactum, conſcenſa naui Romam contendiſſe, moxque Lucium ab Euzoio Antiocheno Epiſcopo Ariano Alexandriam introductum eſſe. Sozomenus *m* vero ſcribit, Euzoium vna cum Magno Quæſtore veniſſe Alexandriam, arreptumq; Petrū detruſiſſe in carcerē, Petrum aūt clam fuga lapſum, Romā ſe cōtuliſſe. Eademq; habet Socrates. *n* Sed Ruffinus, *o* qui tunc in Ægypto agebar, nihil habet de Petri

i *Ruff. li. 2. c. 3 Theod. li. 4. c. 18.* k *Greg. Naz. ad Epiſ. Ægyp* GRASSATIO LVCII PSEVDOEPISC. l *Theod. l. 4. c. 18. 19.* m *Soz. li. 6. c. 19.* n *Soc. li. 4. c. 16. 17.* o *Ruff. lib. 2. c. 3.*

carce-

a Greg. Naz. orat. in laud. Heron.
b Theod. c. 20.

carcere: addit vero, Lucium poſt flammas ciuicas, furorem in monachos eremum incolentes conuertiſſe, armatamque equitum ac peditum manum in eos immiſiſſe. Cæterum hanc omnem Arianorum graſſationem copioſius deſcripſit, luxitque Gregorius *a* Nazianzenus, ſed copioſiſſime ipſe Petrus Circulari epiſtola ad omnes Chriſtianæ Religionis toto Orbe diffuſas Eccleſias directa, quam Theodoretus *b* recitat: in qua immania videas ſcelera, & ſacrilegia, atrociaque ſupplicia, carceres, & exilia, quibuſcunque Orthodoxis, tam Eccleſiaſticis, quam ſæcularibus omnis ſtatus, ſexus, ac conditionis, & tam viuis quam defunctis illata, adeo vt & ſuperſtites mala ſua, ſuorumque, lugere prohibiti fuerint: necnon & profanationes locorum ſacrorũ. Sed præ cæteris, impie & crudeliter habitus deſcribitur Romanæ Eccleſiæ diaconus, qui literas conſolationis, & communionis à Damaſo Papa ad Petrum & Alexandrinos detulerat. Addit vero Socrates, ad ſæuitiam Præſidum acceſſiſſe Valentis edictum, vt omnes fidem Conſubſtantialis tenentes, non ſolum Alexandria, ſed ex vniuerſa Ægypto penitus expellerentur. Hocque tempore multa edita fuiſſe miracula in confutationem hæreticæ prauitatis, teſtantur etiam iidem Ruffinus, Theodoretus, atque Sozomenus. Ipſam autem eiuſmodi perſecutionem Ægypti, ſicut exortam ſcimus hoc anno poſt obitum Athanaſii, ita vſque ad vltimum ferme Valentis perduraſſe certum eſt.

VI.

c Paul. ep. 10. ad Seu.

Melaniæ pietas in extorres Orthod.

De ea vero Sanctus quoque Paulinus *c* agens, dignum memoria tunc exhibitum officium à *Melania* nobiliſſima Romana femina, mirifica prædicatione celebrat, dum narrat, eam fugatos ab Arianis ſuſcepiſſe, & apprehenſos comitatam eſſe, eademq; tempeſtate occultaſſe, ac per triduum ſuis ſumptib. pauiſſe quinque millia monachorũ, & quod adeo faueret Orthodoxis, in iudicium vocatam eſſe, ſed cõfuſum Iudicem veneratione præſentis, non executum eſſe infidelitatis iram, dum fidei miraretur audaciam. Quæ ſane in Ægypto, nõ in Palæſtina, geſta eſſe, illud perſuadet, quod nullibi tam ingens numerus monachorum ſimul collectorum, niſi in Ægypto fuerit reperiri. Nam ab his diuerſa eſſe noſcuntur, quæ Palladius *d* tradit de eiuſmodi ipſius Melaniæ officiis, quibus paulo poſt proſecuta eſt Diocæſareæ in Palæſtina relegatos à Lucio confeſſores Epiſcopos, presbyteros, alioſque vſque ad numerum centum duodecim. Cæterũ vt his eius veluti contumeliis prouocati Præfecti, eiuſdem tamen liberrimis atq; fortiſſimis reſponſionib. ceſſerint, ſumma feminæ pietas atq; nobilitas in cauſa fuit. Quæ Marcellini Cõſulis, ſiue filia, *e* ſiue neptis, *f* in teneris adhuc annis nuptias paſſa, & breui mater, præter alias orbitates fœtuum abortiuorum, duobus filiis & marito intra anni tempus magna conſtantia ſiccis *g* oculis ſepultis, & vnico tantum ſibi paruulo relicto, peregrinatione Hieroſolymã ſuſcepta, *h* vna cum *Ruffino* magni tunc nominis presbytero Aquileienſi, in Ægyptum primo diuertit, ſuperſtite adhuc Athanaſio, à quo Palladius ait eam donatam fuiſſe ouina pelle, quam ipſe dono acceperat à S. Macario Abbate, oblatam ipſi munere à leone pro gratiarum actione de leunculis cæcis ab eodem Macario luci redditis, cuius rei adeo inſignis idem quoq; Ruffinus, *i* itineris Melaniæ comes, hiſtoriam narrat inter alia admiranda, quæ de monachis Nitriæ memorat. Ex Ægypto vero Hieroſolymam ſe Melania cõferens, monaſterium extruxit, ibique cum quinquaginta ſororibus virginibus ad quinque *k* luſtra vel amplius permanſit, aliaque infinita pietatis officia exercuit.

d Pal. in Lauſiac. c. 33.

Eivs genvs, et peregrinatio.

e Hier. in Chr. Pal. ibid.
f Ruff. inuect. 3. in Hie. Paul. d. ep. 10.
g Hie. ep. 25.
h Id. ep. 5. ad Flor. & ep. 41. ad Ruff. Paul. ep. 9. ad Seu. Pal. ubi ſupra.
i Ruff. li. 2. c. 4.
k Paul ep. 10. ad Seu. Pal. c. 33.

[Quod Baronius tum hoc anno, tum alibi paſſim, Ruffinum vniuerſæ peregrinationis Melaniæ participẽ facit, an vſquequaq; ſubſiſtat, vide quæ de iis habet Roſvveydus in Notis ad Vitas Patrum: vbi & plura Baronii de his rebus expoſita habentur.]

VII.

Melania et Rvffinvs inficivntvr erroribvs Orig.

l Hier. ep. 33. ad Caſt. Bar. 343. IX.

At vero eius in Ægypto commoratio, magnum plane cum ipſi, tum Ruffino attulit detrimentum: ſiquidem cum Didymo Alexandrino intimam conſuetudinem habentes, propinante illo ipſis ſitientibus, quem mirifice prædicabat Origenem ſuum, hauſerunt iſti vna cum dulci potu venenum. Erat hic *Didymus*, Scholæ Eccleſiaſticæ Alexandriæ doctor, magni vir nominis, & ob eximiam coniunctã cum oculorum cæcitate peritiam, plane cunctis admirabilis, qui etiam à SS. Antonio & Athanaſio egregie laudatus reperitur. Narratque S. Hieronymus, *l* Antonium, cum aliquando ab Athanaſio propter confutationem Arianorum Alexandriam eſſet accitus, & iſſet ad eum Didymus, inter cæteras ſermocinationes, quas de Scripturis ſanctis habuerunt; cum eius admiraretur ingenium, & acumen animi collaudaret, ſciſcitatum eſſe, num triſtis eſſet quod oculis carnis careret, cumque Didymus faſſus eſſet, Antonium dixiſſe; *Miror prudentem virum eius rei dolere damno, quam formicæ, & muſcæ, & culices habent, & non lætari illius poſſeſſione, quam ſancti ſoli & Apoſtoli meruerunt.* Qui quidem cum anno quinto ætatis ſuæ *a* oculos perdidiſſet, lectore tamen adhibito tanta didicit, vt non ſolum ceterarum artium atque ſcientiarum, necnon Theologicæ facultatis, & Scripturarum interpretationis apicem attigerit, ſed & Geometricas perfecte aſſecutus fuerit diſciplinas, *b* quæ vt addiſci poſſint, maxime viſu indigent, ac prope infinita reliquerit egregia ingenii ſui monumenta ſcriptis tradita, quæ Hieronymus recenſet. Vnde magis deplores tanti viri miſerabilem caſum, quo ſe in errores Origenis præcipitem dedit, alioſque ſecum traxit, & cauſa extitit tot malorum, quæ poſtea acciderunt. Cæterum ex eius Scriptis vix hodie ſupereſt commentarius de Spiritu Sancto, & expoſitiones in Epiſtolas Canonicas; & liber *c* contra Manichæos. Eum autem ad nonageſimum circiter ætatis annum perueniſſe, adeoque ad multa poſt hæc tempora vitam produxiſſe, ex eodem Hieronymo conſtat.

a Hier. in Chr. an. 9. Valent.

Mira de Didymo cæco Alexan.

b Id. de Scr. Eccl. in Didymo: de cuius optimo vitæ inſtituto, vid. Ruff. li. 2. c. 7. Theod. li. 4. c. 27. Soz. li. 7. c. 14.
c Edidit Can. Tom. V. Ant. Lect.

VIII.

d Hier. ep. 41.

Hoc autem eodẽ tempore, quo defuncto Magno Athanaſio dira perſecutio exagitauit Eccleſiam Alexandrinam, totamque Ægyptum: idem S. Hieronymus ex Syriæ ſolitudine, vbi tunc agebat, ad prædictum Ruffinum epiſtolam *d* ſcripſit, cum ille vna cum Melania Ægypti peteret eremum ad inuiſendos monachos perſecutione vexatos: ex qua aliiſque iam citatis auctorum locis, refellitur *e* ille, qui ſcripſit Hieronymum cum Ruffino atque collegis itineris ſociis, primum Hieroſolymam petiiſſe, inde vero inter ſe diuiſos, Ruffinum in Ægyptum, Hieronymum in diuerſas prouincias peregrinationem inſtituiſſe, atque illinc deſerta Syriæ petiiſſe. Sed vt tanti Patris hic ſummatim in hanc diem vitæ curſum recenſeamus, ex ſuis ipſius ſcriptis elicitum, natus eſt Hieronymvs Stridone oppido in Dalmatia, honeſtis parentibus, & ſubſtantiis non infimis, quas poſtea pro ædificatione monaſterii per Paulinianum fratrem diſtraxit. *f* Haud enim de ſe ipſo, ſed de voluptuoſis monachis & clericis, ex perſona tamen ſua, ait *g* ſe natum in paupere domo, & in tugurio ruſticano, &c. Bonoſum habuit *h* collactaneum & cum eodem coaluit in liberalibus *i* diſciplinis, prædiuite adoleſcente, cum quo Romam veniens, *k* Donatum audiuit, ac ſcholaſtico more luſit *l* in controuerſiis declamandis.

e Mar. Vict. in Vit. S. Hier.

S. Hieronymi primordia, et progreſſvs.

f Hier. ep. 26.
g Id. ep. 2.
h Id. ep. 41.
i Apol. adu. Ruff.
k In Chr. an. 20. Conſtantii
l Lib. 1. cont. Pelag. & in ep. ad Gal. c. 2.

IX

m Ep. 57.
n Apol. pro lib. aduer. Iou.
o In Ezec. c. 40.
p Ep. 22.

Eivs peregrinationes.

q Ep. 6. & 41.

Ibi adulta ætate ſacro baptiſmo initiatus, *m* paulo ſolutiorem vitam quam geſſerat continuo emendauit, ac cum priorem amiſiſſet corporis integritatem, ſecundam quam vocat continentiam poſt baptiſmum *n* ſeruauit immaculatam: Piiſque *o* officiis deditus, totus inſuper fuit in deſcribendis libris, adeo vt bibliothecam *p* Romæ ſibi cõfecerit. In Gallias poſt hæc peregrinatus cum Bonoſo, Treueris S. Hilarii libros de Synodis manu ſua deſcripſit, alioſque ibi poſitos antiquos codices ſibi deſcribendos curauit. *q* Inde Aquileiam perueniens, conſedit ibi aliquo temporis ſpatio, fruiturus ſuauiſſimo conſortio ſanctiſſimorum virorum, qui illic erant, Valeriani eius ciuitatis Epiſcopi, Heliodori, Nepotiani, Ruffini, Florentii, Chromatii, aliorumque, ad quos extant intimæ neceſſitudinis teſtes eiuſdem literæ. *r* Sed recedere coactus neſcio quo improuiſo *ſ* rerum euentu, in Dalmatiam patrium ſolum venit, ſororemque iuuenculam, ætatis lubrico lapſam, primum viro maxime pio Iuliano diacono, qui eam ad meliorem frugem reſtituit, deinde etiam per literas Chromatio commendauit. *t* Poſt hæc peragrauit *u* Thraciam, Pontum, Bithyniam, Galatiam, Cappodociam, Ciliciam, ac denique Syriam. Vbi tum Malchi ſanctiſſimi monachi, (cuius poſtea vitam conſcripſit) tum aliorũ plurimorum, quibus Syria florebat, exemplo, accenſus deſiderio conſectandæ vitæ monaſticæ, literas ad Theodoſium *x* magni nominis virum, & alios præclaros anachoretas *y* dedit, petens eorum precibus ſolui vinculis ſæculi. Atque interim agens Antiochiæ,

r Ep. 41. 42. 43. 44.
ſ Ep. 41.
t Ep. 37. 45.
u Ep. 41.
x De hoc Theo. in Phil. c. 10.
y Ep. 38.

a Ep.65.
Petit Eremum.
b Præf. in Abdiam.
c Ep.7.43.
d Ep.41.43.
e Ep.6.

docentem audiuit in Sanctis Scripturis *a* Apollinarem, qui nondum perfectè cognitus hæreticus, nec damnatus erat. Locus autem in ſolitudine ad habitandum delectus, Chalcidis *b* prouinciæ fuit eremus inter *c* Syros & Saracenos: cuncta vero neceſſaria cum ei tum aliis ſociis miniſtrauit *d* Euagrius, & ipſe vnus ex peregrinationis eius comitibus, prædiues ac nobilis tunc presbyter, ac poſtea Epiſcopus Antiochenus, adeo vt etiam libris *e* ibidem Hieronymus abundaret.

X. Ærumnæ corporis et animi.
f Ep.3.37.41.
g Ep.22.
h Ep.4.

Præter autem crebras *f* corporis infirmitates, acerrimas dæmonum impugnationes, ac prælia carnis patiens, *g* precibus ea, & ieiuniis, duriſſimiſque corporis afflictationibus, ac iugi literarum ſtudio frenare conſueuit. *h* Sed omnium ærumnarum illa maxima ei viſa eſt, quod Occidentalis ipſe homo, ſociis monachis Orientalibus parum cognitus, ſuſpectæ fidei haberetur, magnumque ei negotium fieret ob nomen *Hypoſtaſis*, & quod ſciſſa in plures partes Eccleſia Antiochena, totaque illa prouincia, ipſe quoque ſolicitaretur inhærere alicui ex iis, nempe vel Paulino, vel Meletio, ambobus Orthodoxis Epiſcopis, aut Vitali anteſignano ſectæ Apollinaris. De quibus omnibus conſulendus ei fuit

i Ep.57.58.

Romanus Pontifex Damaſus duabus iteratis epiſtolis, *i* vt quomodo in eis ſe gerere deberet, ab eo diſceret, qui (vt ait) Petri cathedram, & fidem Apoſtolico ore laudatam teneret, & apud quem ſolum incorrupta patrum ſeruaretur hereditas: quippe profitetur, ſe ipſi Damaſo, id eſt, Cathedræ Petri communione conſociari, quod ſuper illam petram ædificatam Eccleſiam ſciret, & quicunque cum eo non colligeret, ſpargeret, hoc eſt, qui Chriſti non eſſet, Antichriſti eſſet. Hæc & alia plura eiuſmodi Hieronymus ad Damaſum iis literis, quas quidem nō niſi ſaltem poſt biennium ab hoc tempore ſcriptas eſſe, illud oſtendit, quod in prioribus meminit de Ambroſio iam Epiſcopo, quem conſtat non niſi anno vndecimo Valentiniani fuiſſe ordinatum.

XI. Primo ſcribit ſuper Abdiam.

Cœpit autem Hieronymus in eremo primum ſui experiri vires ingenii, ſcribens commentarium in Abdiam Prophetam: quem cum iuuenis elaboraſſet, erubuit poſtea ſenex, audiens per Italiam circumferri, quem obliuione putabat eſſe deletum. Annos autem natum triginta, illum in ſolitudine Chalcidis ſcripſiſſe, & poſt alios triginta, eumdem correxiſſe, nempe ſexageſimo ætatis anno ex verbis

k Præf. in Abd. & in fi. poſt. com. in eund. Proph.

ipſius *k* ſatis elicitur: licet ſæpe ipſe cum de priorib. illis temporibus meminit, adoleſcentem ſe, vel etiam infantem tunc fuiſſe dicat: cuius qui in locutione tropos minime conſiderauerit, & figuras, cum interdum attenuatione, amplificatione aliquando vtitur, facile erit vt in mille labatur errores. Porro ipſum hoc, vel ſequenti anno, quo dictā ad Ruffinum dedit epiſtolam, eumdem priorem commentarium

l Ep.41. & præf. in Abd.

ſcripſiſſe, ipſemet ſignificat, dum ait *l* id contigiſſe poſtquā Heliodorus ad ſe veniſſet, & antequam recederet, quem liquet ad Hieronymum acceſſiſſe poſtquam ipſe in eremo

m Ep.2.37.
De eius ætate.

conſediſſet, & haud diu *m* ibi commoratum eſſe. Ex his autem, diuerſorum de eiuſdem Hieronymi ætate chronologiæ refelluntur, dum quem volunt vixiſſe nonaginta vnū, vel etiam nonaginta octo, aut nonaginta nouem annos, & obiiſſe conſtat anno Chriſti quadringenteſimo vigeſimo, eumdem præſenti anno Domini trecenteſimo ſeptuageſimo ſecundo, conſtituunt annorum quadraginta trium, vel etiam quinquaginta aut quinquaginta vnius. Quod ſi cum iiſdem diceremus ipſum deceſſiſſe anno duodecimo Honorii, qui eſt Domini quadringenteſimus ſextus, iam illud ſequeretur abſurdius, ipſum hoc tempore fuiſſe annorum ſexaginta trium. Sed vt ad Scripta eius in eremo redeamus, præter complures quas ad diuerſos dedit epiſtolas, Origenis quoque homilias ad populum dictas ſe adoleſcentem

n Apol. adu. Ruff. lib.2.

in Latinum vertiſſe, alibi *n* tradit. Quantum vero temporis in eremo permanſerit, dicetur ſuo loco.

[Inter illos qui de S. Hieronymi ætate egerunt, Proſper eſt in Chronico, vbi eum duodecimo Honorii anno deceſſiſſe ponit, ætatis ſuæ nonageſimo primo. Sed numerat ipſe duodecimū Honorii annum ab obitu Arcadii fratris ipſius, vt plane videre ibi eſt, qui quidem duodecimus annus ſic computatus, concurrit cum vigeſimo ſexto eiuſdem Honorii ab eo tempore quo primum cœpit regnare poſt obitum patris. Illeq; vigeſimus ſextus, eſt omnino ille ipſe quadringenteſimus vigeſimus Chriſti, quo Hieronymum obiiſſe conſentit Baronius. Quod autem non adeo reiicienda videatur ſententia Proſperi de nonaginta & vno annis ætatis Hieronymi, probare nititur contra Baronium Arn. Pont. in Not. ad Proſp. præſertim cum apud Marcellinum Comitem legamus, Hieronymum admodum ſenem vitæ finem feciſſe, & apud Auguſtinum lib. 1. cont. Iulian. cap. 7. vſque ad decrepitam ætatem vixiſſe, quæ non ita facile de homine ſeptuaginta octo annorum quis dixerit.]

XII. Greg. Naz. ſecedit ad memoriam S. Theclæ.
a Greg. Naz. orat. in fun. patr.
b Id. carm. de Vit. ſua.

Hoc ipſo quoque tempore, Gregorius Nazianzenus parentum obitu ſe exoluit ab adminiſtratione Eccleſiæ Nazianzenæ, prout ante condixerat. Defunctus namque eſt pater (vt ipſe *a* ait) cum annos quadraginta quinque eidem Eccleſiæ præfuiſſet, natus annos ferme centum: materque eiuſdem qua pater ætatis, haud diu ſuperſtes extitit. Poſt quorum mox obitum (conantibus fruſtra S. Baſilio, aliiſq; Epiſcopis, ac ciuib. eum retinere) ipſe fuga ſe abripiens, profectus *b* eſt Seleuciam ad Memoriam S. Theclæ, quo frequens tunc Fidelium peregrinatio eſſe conſueuerat: ibiq; permanſit vſque ad Valentis perſecutoris necem.

XIII. Conuerſio Mauuiæ Reginæ Saracen.
c Hier. in Vit. S. Hilario.

Interea vero hoc eodem tempore accidit, vt dum Romanus Imperator Fidem Catholicam negaret, & confitentes illam variis ſuppliciis afficeret, eandem profeſſa fuerit *Mauuia* Regina Saracenorum, apud quos iecerat antea eius fundamenta *c* præſtantiſſimus ille monachorum S. Hilarion Abbas, de quo ſuperius. (Quem circa hæc eadem tempora, iam octogenarium, poſt innumera edita miracula, ex hac vita ad cæleſtem migraſſe, conſtat ex S. Hieronymo, qui geſta eius proſecutus eſt plurib.) Ceterum Mauuia cum Palæſtinæ & Arabiæ limites vaſtare cœpiſſet, ac frequentibus præliis Romanum attriuiſſet exercitum, orata pacem hac

Moyſes Epi. Saracen. ordinatur.

conditione dedit, ſi *Moyſes* monachus virtutibus ac miraculis clarus, agens in eremo partibus ſuis propinqua, gentis ſuæ ordinaretur Epiſcopus. Qui captus, & ad ſacerdotium ſuſcipiendum Alexandriam deductus, cum numquam induci potuiſſet, vt manus impoſitionem ab impiiſſimo Lucio Ariano ſuſciperet, frementes licet Ariani, pacis Reipublicæ neceſſitate coacti ſunt permittere, vt ordinaretur ab Epiſcopis, quos ipſimet in exilium pepuliſſent. Qui mox ad Saracenos profectus, eoſdem partim ſermone, partim miraculis, ad veritatem traduxit. Scribunt hæc omnia Ruffinus, *d* Socrates, *e* Sozomenus, *f* atque Theodoretus. *g* Additque Sozomenus, aliam quoque gentem quamdam barbaram ad fidem conuerſam eſſe, occaſione ſobolis maſculæ impetratæ eius Principi nomine Zocomo, à monacho quodam Chriſtiano.

d Ruff. li.2.c.6
e Soc. li.4.c.29
f Soz. li.6.c.38
g Theod. lib.4 c.22.

XIV.
h l.3.C. Th. de hæret.
Manichæi lege cohibiti.
i Aug. 2. de mor. Manich. vlt. & 5. cont. Fauſt.6.
k Hier. ep.22.

Hoc item anno Valentinianus Imp. Treueris in Galliis agens, Manichæorum conuentus edicto *h* vetuit, iuſſitque eorum doctores graui cenſione mulctari, & domus vbi cōuentus fierent fiſci iuribus adſciſci. Quod quidem exiſtimatur accidiſſe occaſione conuentuum, quos Romæ his temporib. fieri ſolitos in domo cuiuſdam Conſtantii prædiuitis Manichæi, qui poſtea factus eſt Catholicus, S. Auguſtinus *i* docet. Cæterum quod iidem ſimulando ſummā affectarent ſanctitudinem, in calumniam ieiunantium Chriſtianorum verſa Romæ res eſt, vt (quod ait S. Hieronymus *k*) quem viderent pallentem atque triſtem, miſerum & Manichæum vocarent. Hocque ipſo anno, de eligendis antiquariis, quatuor Græcis, ac tribus Latinis ſcribendi peritis, ad Bibliothecæ Conſtantinopolitanæ codices cōponendos vel reparandos, Valens reſcriptum *l* dedit.

l l.2.C. Th. de ſtud. liber.

XV. Presb. occiſus, ob quemdam virum occultatum.
m Aug. ad Conſ. de mend. cap.13.

Nec prætereundum quod S. Hieronymus hoc eodem anno accidiſſe teſtatur in Chronico, vt presbyter Sirmii iniquiſſime occiſus fuerit, quod Octauianum ex Proconſule apud ſe latitantem prodere noluiſſet. Cui perſimile factum de Firmo Epiſcopo Tagaſtenſi in Africa ſub Imperatore Ethnico, S. Auguſtinus *m* vehementer laudat: qui cum quæreretur ab eo iuſſu Imperatoris homo, quem ad ſe confugientem occultauerat, reſpondit quærentibus, nec mentiri ſe poſſe, nec hominem prodere, paſſuſque multa tormenta corporis, permanſit in ſententia: deinde ad Imperatorem ductus, vſque adeo admirabilis apparuit, vt ipſi homini quem ſeruabat, indulgentiam ſine vlla difficultate impetraret. Ex quibus videas æquiorem erga Epiſcopum fuiſſe Ethnicum Imperatorem, quam contra presbyterum Valentinianum Chriſtianum Principem, ab omnibus crudelitatis nimiæ condemnatum.

IESV CHRISTI AN. 373.

DAMASI AN. 7.

VALENTIN. VALENTIS AN. 10.

I. CONC. ROM. ADVERSVS APOLLINAREM.

a Soz. l. 6. c. 25.

ANNO Chriſti trecenteſimo ſeptuageſimo tertio, Valentiniano & Valente Augg. quartum Coſſ. Damaſus Papa acceptis anno ſuperiori literis Baſilii, quibus inter alia agebatur de APOLLINARIS hæreſi; aduerſus eandem *Romæ* CONCILIVM conuocauit, cui etiam interfuit *a* Petrus Epiſcopus Alexandrinus, quem à Lucio Ariano pulſum Romam acceſſiſſe vidimus. Verum ante hæc ſciendum eſt, Vitalem Antiochiæ agentem patronum hæreſis Apollinaris, ea de cauſa in crimen vocatum, ad dicendam cauſam apud Damaſum Romam ſe contuliſſe *b*; ediſſeque fidei formulam, quæ prima fronte ſana viſa eſt: eam tamen ſic à Damaſo acceptam eſſe, vt illam Paulino Antiocheno Epiſcopo cognoſcendam delegaret, ſcriptis ad eum ea de re literis, quæ hactenus extant *c*; quibus præſcripta eſt fidei confeſſio, ſub qua tum Vitalis, tum alii hæretici recipiendi eſſent in communionem. Quare cum ei Vitalis ſubſcripſiſſet, ſuſceptus eſt non ſolum à Paulino, ſed ab aliis quoque Orthodoxis, interque eos à Gregorio *d* Nazianzeno, à quo tamen breui detectus & repudiatus eſt. Nam cum ea Apollinaris præcipua hæreſis eſſet, vt affirmaret Chriſtum fuiſſe mentis expertem, carnemque tantum abſque mente ſuſcepiſſe humanam; Vitalis quidem in ſua fidei profeſſione confeſſus erat in Chriſto, ſicut carnem, ita & mentem; verum per mentem (vt idem Gregorius teſtatur) diuinitatem ſignificari doloſe intelligebat. His itaque in præſens, de quo agitur, Romanum Concilium allatis, detecta impietate, fuit ipſa hæreſis omnium damnata calculo, vna cum eius auctore Apollinare, huiuſque diſcipulis Vitale & Timotheo, atque aliis omnibus eius ſectatoribus *e*: fueruntque ſcriptæ ea de re litteræ à Damaſo Papa, quas recitat Theodoretus *f*, vna cum anathematiſmis, non tantum aduerſus Apollinaris dogmata, ſed & contra omnes ingruentes in Oriente hęreſes, ex eadem Romana Synodo miſſis ad Paulinum, non Theſſalonicenſem (vt videtur perperam accepiſſe Latinus interpres Theodoreti) ſed Antiochenum Epiſcopum, tunc (vt habet Græcus textus) Theſſalonicæ in Macedonia exiſtentem.

b Elias Cret. in Greg. Naz. ep. ad Cledon.
c Tom. I. Cõc.
d Gr. Naz. ep. 2. ad Cledon adu. Apollin.
e Id. ep. 2. ad Hellen. Theo. l. 5. c. 10. 11.
f Ap. Theod. d. c. 11.

II. APOLLINARIS PRAVA DOGMATA.

Porro ſic Apollinariſtarum damnatio facta eſt, vt etiam omnia eorum hęreſum capita complexa fuerit: vt illud imprimis quod diximus, nempe corpus ſolum à Verbo aſſumptum ex Maria, non integrum cum anima hominem: Itemque illud quod ad antiquam hæreſim *Millenariorum* ſpectabat, quam idem Apollinaris reſtituere conatus eſt. Fuit & ille eiuſdem error, quo iungeretur cum Ario & Macedonio, vt conſtitueret *g* Trinitatem ex magno, maiore, & maximo, maximum *h* Patrem, maiorem Filium, magnum Spiritum Sanctum dicens. Chriſti quoque carnem de cælo allatam affirmabant, ac per Virginem tanquã per canalem defluxiſſe: eamque Verbo ac Deitate coæqualem eſſe, ac coeſſentialem, & coæternam: ipſum autem Verbum ſic carnem factum eſſe, vt penitus in ipſam tranſmutatum eſſet, & à propria natura immutatum. Deitatem ipſam circumciſam fuiſſe, ac cruci affixam: eſſeque neceſſe Chriſti carnem fateri increatam, vt adorationem conſequi poſſet; cum nihil creatum adoratione diuina ſit dignum. Hominem primo creatum fuiſſe, deinde in ſanctum hominem: velut in vnum ex Prophetis veniſſe Verbum; & diuinitatẽ in Chriſto, velut in Propheta, per gratiã operatã fuiſſe, ac non ſecundum eſſentiam connexam eſſe: & non ipſum hominem factum eſſe, accepto ex Maria corpore; ſed alium Chriſtum eſſe, & alium Dei Filium, qui ante Mariam & ante ſæcula filius eſt Patris: eoſque qui dicerent ex Maria eſſe Dominicum corpus, non amplius Trinitatem, ſed Quaternitatem in Deitate docere. Alium Deum eſſe, & aliud eſſe Dei Verbum. Adoptione, & non natura, corpus geſtaſſe Filium; eundemque ex operibus perfectionem aſſecutum eſſe, ac poſt baptiſmum, vel reſurrectionem à mortuis, in Filium adoptatum. Carnem nunc exutam & abiectam eſſe, diuinitatemque corpore ſpoliatam exiſtere, nec cum aſſumpta parte venturam. Dicebant inſuper cum Manichæis, Peccatum ex natura eſſe: aliaque nonnulla purulenta addebant, quæ vna cum iſtis, tum Gregorius *a* Nazianzenus refert ac refellit, tum præcipue S. Athanaſius, qui primus omnium errores Apollinariſtarum confutauit (vt ex Epiphanio *b* liquet) multis aduerſus eos ſcriptis commentariis *c*, qui extant.

g Gr. Naz. ad Cled. ep. 1.
h Theod. hær. fab. lib. 4.
a Gr. Naz. ad Nectar. & ep. 1. ac 2. ad Cled.
b Epip. hær. 77.
c Atha. ep. ad Epict. & de Incar. Chriſt. & de aduent. Chri. & orat. adu. omn. hær.

III.

Fuiſſe præterea Apollinaris de origine animarum communem cum Tertulliano ſententiam, S. Hieronymus *d* teſtatur; nimirum eas ex traduce generari, atque inſtar corporum ex corporibus, ex animabus animas propagari. Sed & Hypoſtaſeon, ſeu Perſonarum proprietates confudiſſe, ac id ipſum feciſſe in Trinitate, indeque Sabellianiſmi inſimulatum eſſe, Theodoretus *e* affirmat. Diſplicuit item Baſilio *f* in Apollinare, quod Geneſim interpretatus, ſpreta litera totum ſe conuertit ad allegoricum ſenſum. Ac deniq; faſtus ſugillatus eſt ab eodem Gregorio *g* Nazianzeno, quod pro antiquis Eccleſiaſticis canticis ex diuina Scriptura acceptis, nouos in Eccleſiam à ſe editos pſalmos & diuerſa canticorum genera introduxerit; atque multiplicitate librorum ſibi gloriam ſtuduerit comparare. Cuius & ſectatores eo procaciæ proueniſſe tradit *h*, vt cum damnatos ipſos eſſe ab Occidentali Synodo (nempe Romana prædicta) nemini dubium eſſet, mentirentur tamen ſe ab ea ſuſceptos. *Quid ſi* (pergit Gregorius) *vel nunc, vel ante ſuſcepti ſunt, hoc oſtendant, & nos acquieſcemus: perſpicuum enim erit, eos rectæ doctrinæ aſſentiri, (nec enim aliter ſe res habere poteſt) ſi hoc conſecuti ſunt. Id autem omnino liquebit, ſi vel Synodalem codicem, vel epiſtolas, quibus ad communionem admitti iubebantur, protulerint: nam hic Synodorum mos eſt.* Vbi obſerues Gregorii Theologi erga Sedem Romanam reuerentiam, dum illud putauit à ſe tuto recipiendum fore; quod conſtaret ab ea fuiſſe de dogmatibus Apollinariſtarum decretum. Pertinet vero ad res eorundem, quod habet Ruffin. *i* de quodam Athanaſii codice, Romæ ſub Damaſo ab Apollinariſtis deprauato, nolentibus (vt ait) admittere complexionem illam, *Dominicum Hominem*, ad ſugillationem eorum hæreſis vſurpatam à Damaſo. Verum hoc S. Hieronymus *k* fabellæ loco duxit: idque ab eodem Ruffino confictum fuiſſe, illud magnopere perſuadet, quod econtra ex iiſdem Athanaſio *l* & Gregorio *m* conſtet, fuiſſe eas peculiares Apollinariſtarum voces, vt Chriſtum *Hominem Dominicum* appellarent: ideoq; ipſos dixiſſe, Deum ex Virgine natum eſſe, ac non Deum hominem: ne genituram carnis confitendo: neceſſitas eos cogeret naturalem eum agnoſcere. Cæterum à piis pio ſenſu has voces nonnunquã vſurpatas eſſe conſtat, atq; adeo ab ipſomet Athanaſio *n*: quanquam haud tuto Chriſtum dici *Hominem Dominicum*, S. Auguſtinus, eadem locutione aliquando vſus, exiſtimauit in ſuis Retractationibus *o*.

d Hier. ep. 82. ad Ocean.
e Theod. hær. fab. l. 4.
f Baſil. in Hexam. hom 3.
g Gr. Naz. ep. 1. ad Cledon.
h Ibid. ep. 2.
i Ruff. de adult. libr. Orig. ap. Hie.
CHRISTVS AN DICI DEBEAT DOMINICVS HOMO.
k Hier. adue. Ruf. Apol. l. 3.
l Atha. de aduent. Chr. aduerſ. Apoll.
m Gr. Naz. ep. 1. ad Cled.
n Athan. in expoſ. fid.
o Aug. 1. Retract. 19.

IV. SCRIPTA APOLLINARIS

Quod autem pertinet ad Scripta Apollinaris; teſtatur S. Hieronymus *p* reliquiſſe illum, præter innumera pene volumina, triginta libros aduerſus Porphyrium, qui inter cætera eius opera maxime probarentur: conatumque eſſe *q*, diuinorum Librorum tranſlationes omnes in vnum aſſuere. Citat *r* inſuper eiuſdem in Prophetas, & Matthæum, Commentarios, quos ita ſe legiſſe dicit, vt habito delectu aurum ſeligeret ex ſtercore. Patrem eum eloquentiæ prædicauit Philoſtorgius; ſed tamen quæ eſſet verboſa potius, quam neruoſa. Multis rurſum voluminibus complures hæreſes oppugnaſſe, tradit Vincentius Lirinenſis: ſicque de eo accidiſſe ait, vt quem populi quaſi arietem gregis ſequerentur, eum deinceps vt lupum fugere cœperint, quẽ & magnum aliquando in Eccleſia agoniſtam, vnumque ex primoribus extitiſſe, ſed nimia ſui ipſius ſapientiæ præſumptione excidiſſe, Cyrillus *ſ* quoque Alexandrinus teſtatur. Sed de eius inſigni olim apud Catholicos æſtimatione, iam dictum eſt alio *t* loco. De ludibrio vero, quod in publica diſputatione paſſus eſt aliquando in ſuis ſcriptis

p Hier. de Scr. Eccl & ep. 65.
q Id. Apol. aduerſ. Ruff.
r Id. ep. 152.
ſ Cyrill. Alex. ep. 15. ad Acac.
t Sup. an. 350. n. 5. 6.

a Gr. Nyſſ. ſer. de S. Ephræm.

glutino compactis à S. Ephræm, elegantem S. Gregorius *a* Nyſſenus hiſtoriam recitat.

V. HÆRESES ALIÆ EX SCRIPTIS APOLLINARIS.

b Theod. hær. fab. l. 4.

c Epiph. hær. 77. 78.

Ex eiuſdem autem ſcriptis POLEMIVM quendam Theodoretus *b* teſtatur hæreſim deduxiſſe, qua affirmaret Verbi atque carnis commixtionem confuſionemque factam eſſe; & ab eo denominatos fuiſſe *Polemianos* hæreticos. Rurſum vero affirmat Epiphanius *c*, diſcipulos quoſdam eiuſdem Apollinaris in Arabia hæreſim aduerſus Dei-Genitricem diſſeminaſſe, qua dicerent eam poſt natum Chriſtum Ioſepho viro coniunctam eſſe: (quam ſceleſtiſſimam opinionem HELVIDIVS in Occidente pariter ſtuduit propagare, vt videbitur inferius:) eoſdemque, *Antidicomarianitas* dictos, egregie confutauit. Additque, in eadem prouincia exortam eſſe aliam hæreſim dictam *Collyridianorum*: qui eandem ſanctiſſimam Virginem vt Deum colerent, collyridemque ſiue placentam illi ſacrificantes offerrent, ſacra ipſa per mulieres celebrantes. Atque hæc modo de Apollinare, eiuſque hæreſibus: quem ſub Theodoſio Imperatore defunctum eſſe, Hieronymus affirmat. Eius vero ſectatores omnes, ab eo dicti ſunt vno eodemque nomine *Apollinariani*, ſiue *Apollinariſtæ*, cum tamen inter ſe non eiuſdem eſſent ſententiæ. Nam & recitata nuper eorum praua dogmata, longe inter ſe repeſe riuntur eſſe diuerſa: & teſtatur Epiphanius, ex iiſdem Apollinariſtis alios alia ſenſiſſe, quod ſemper hæreſibus peculiare fuit, vt quoniam abhorrent à veritate, quæ vna eademque ſemper eſt, in diuerſas ſententias ſectaſq; diſtrahantur.

VI. DEPLORATISS. ECCLESIÆ ORIEN. STATVS.

d Hie. procem. in ep. ad Gal. lib. 2.

e Baſil. ep. 67.

f Sozom. lib. 6. c. 34.

Vt autem videas deploratiſſimum huius temporis Eccleſiæ Orientalis ſtatum: in vna ſola ciuitate Ancyra Galatiæ metropoli, præter Cataphrygas, Ophitas, Borboritas, & Manichæos, fuiſſe etiam Paſſalorincitas, Aſcodrogos, & Artotyritas, ac cætera magis portenta quam nomina, teſtatur Hieronymus *d*. Quænam vero eſſent illorum hæreſes, dictum eſt ſuperius ſuis locis. Sed ſi hæc monſtra alebat Ancyra, licet ſanctiſſimus ei præeſſet Epiſcopus Athanaſ. quem defunctum Baſil. *e* adeo luxit, atq; laudauit: cuique ſuffectus eſt Leo *f* ſanctiſſimus monachus: quid putandum de aliis ciuitatibus, quibus vel ſegnes, vel nulli, vel hęretici præeſſent?

VII.

g l. 1. C. Th. ne ſanct. bap. iter.

FIRMIVS TYRANNVS IN AFRICA MALE PERIT.

h Am. l. 29.

i Oroſ. l. 7. c. 33

THEODOS. DVX INGRATE OCCIDITVR.

k Ambr. or. in fu. Theo. in ſi.

THEODOSII IVN. SPECTATA VIRTVS.

l Amb. l. 29.

Hoc pariter anno Valentinianus Imperator cum adhuc Treueris ageret, Donatiſtas in Africa rebaptizantes edicto *g* cohibuit: quod poſt liberatam à Firmo Mauro Africam datum fuiſſe putamus. Inualuerat enim his temporibus ibi FIRMI tyrannis: cui Theodoſius dux, Theodoſii Imperatoris pater, à Valentiniano ad eundem oppugnandum miſſus, gemino prælio attrito, pacem legatione Epiſcoporum petenti conceſſit: eundemque iterum tyrannidem exercentem penitus oppreſſit, eoque deſperationis adegit, vt ſpontaneo nectens collum laqueo miſere vitam finierit. Hæc pluribus Ammianus *h*. Cæterum Theodoſius, poſtquam experientiſſima prouidentia (inquit Oroſius *i*) totam cum Mauritania Africam meliorem priſtinis legibus reddidiſſet: inſtimulante & obrepente inuidia, (forte dolo Valentis, qui poſt patefactum oraculum de quo ſuperius, omnes qui his literis primis THEOD. conſcriptum nomen haberent, quæſiuit ad mortem. Neque enim alia vlla Theodoſii necis cauſa à quoquam refertur.) ingrate iuſſus Carthagine interfici, poſt ſuſceptum baptiſmũ de vitæ æternitate ſecurus, percuſſori iugulum vltro præbuit. Quæſitum vero fuiſſe pariter ad necem Theodoſium Iuniorem eius filium, qui poſtea factus eſt Imperator, ſed diuina prouidentia anteuertiſſe periculum, S. Ambroſius *k* inſinuat. Quem hoc tempore prima lanugine pubeſcentem, ob egregiam virtutem, Ducem Mœſiæ aduerſus Sarmatas fines Romani Imperii inuadentes electum fuiſſe, pluresq; de eis victorias reportaſſe, Ammianus *l* affirmat. Eo vero clariores eius victoriæ effulſere, quo reliqua facies Occidentalis Imperii lugubrior apparuit repentinis incurſionibus Quadorum ac Marcomannorum, quas idem auctor deſcribit.

IESV CHRISTI AN. 374.

DAMASI AN. 8.

VALENTIN. VALENTIS } AN. 11.

I. AVXENTIVS MORITVR.

a Theod. lib. 4. c. 5. 6.

ANNO Chriſti trecenteſimo ſeptuageſimo quarto, Gratiano Aug. tertium & Equitio Coſſ. vndecimo Imperatorum anno, Auxentium Mediolanenſem Epiſcopum Arianum diem obiiſſe, & Ambroſium electum eſſe, Hieronymus in Chronico affirmat, & multæ aliæ rationes confirmant: licet alii aliter ſenſerint. Igitur poſt feram mortem Auxentii, Valentinianus (vt narrat Theodoretus *a*) accerſitis ad ſe Epiſcopis, hortatus illos eſt vt talem eligerent Antiſtitem, cui & ipſe Imperator *vere & ex animo caput inclinaret, & illius reprehenſionem, velut medicinam animarum cupide amplecteretur*. Cumque Epiſcopi contenderent ab eo, vt ipſemet qui ſapientiæ & pietatis inſignibus præclare ornatus eſſet, quem idoneum iudicaret, eligeret: reſpondit, *maiorem eſſe hanc prouinciam, quam quæ viribus ſuis ſuſtineri poſſet: ac proinde ipſos diuina repletos gratia, multo melius illud Epiſcopi deligendi negotium tranſacturos*. Commendanda plane Imperatoris modeſtia: ſecundum quod alias eundem conteſtatum eſſe vidimus, haud ſui muneris eſſe, Eccleſiaſticis ſe immiſcere negotiis. Cum vero in eiuſmodi electione, ex Arianæ & Orthodoxæ partium contrariis ſtudiis, magna timerentur conflari diſſidia: ideoque Ambroſius illius prouinciæ Præfectus propere ad eccleſiam contendiſſet: ibi (inquit Paulinus in eius Vita) cum alloqueretur plebem, ſubito vox fertur infantis in populo ſonuiſſe AMBROSIVM Epiſcopum: repenteq; in hunc vnum mirabili concordia omnes tam Catholici quam Ariani conſenſerunt. Sed Ambroſius inopinato caſu perculſus, vt quibus valeret artibus illos ab ea ſententia reuocaret, tum tribunal ſibi parari iuſſit, truceſque carnifices aſſiſtere, tormenta congerere, vinctoſque catenis miſeros reos palam torquere: tum mulieres impudicas ad ſe publice ingredi fecit: vt hac ratione crudelis & impudicus apparens, indignus cenſeretur altaris miniſterio. Cumque hæc ficte fieri haud ignorans populus, ea ex cauſa ardentiori ipſum ſtudio poſtularet: idem omni prorſus conſilio deſtitutus, nocte intempeſta è ciuitate fugit, Ticinum verſus dirigens iter. Verum cum inuentus eſſet diuino quodam interceptus numine, curſu reflexo Mediolanum rediiſſe: tum ſe tandem victum confitens, totius populi, immo verius Dei voluntati ſe ſubiecit.

AMBROSIVS ELIGITVR EPISCOPVS MEDIOLAN.

II.

b l. 3. & 9. C. Th. de Epiſc. & cler.

c Paulin. in Vit. Ambr.

ORDINATVR ADMODVM INVITVS.

d Theod. l. 4. c. 6.

Igitur ad Valentinianum relatione à populo miſſa, (quippe ſanctionibus Imperatoriis prohibitum erat, ne decuriones, vel publicis obligati functionibus *b*, adſciſcerentur in clerum:) Imperator ſummopere gaudens *c* tales à ſe conſtitutos eſſe Magiſtratus, qui eligerentur in Epiſcopos, electionem approbauit. Et qui pendente relatione fallens cuſtodes, quos, ne iterum fugeret, ei populus adhibuerat, ſe ſubducens rurſum in ſuburbano Leontii clariſſimi viri deliteſcebat Ambroſius: item publicato *d* Imperatoris decreto, à Leontio productus eſt, & ab Epiſcopo Catholico baptizatus, (ſiquidem adhuc catechumenus erat) ac demum octauo poſt die ordinatus Epiſcopus: nempe ſeptimo Idus Decembris, prout Dei Eccleſia, hactenus celebrans illam diem, anniuerſaria ſolemnitate teſtatur. Interfuiſſe vero eius ordinationi Valentinianum Imperatorem ac gratias Deo egiſſe, quod cum ipſe corpora Ambroſio commiſiſſet, Deus ei animas commendaſſet: ſed & paucis poſt diebus ingenti modeſtia laudaſſe eiuſdem libertatem, qua res nonnullas tanquam minus recte à Magiſtratibus adminiſtratas coargueret, idem Theodoretus teſtatur. Additque Paulinus, confeſtim poſt ordinationem, ipſum pecuniam ſuam omnem Eccleſiæ vel pauperibus contuliſſe: prædiaque, reſeruato germanæ ſuæ vſu-

fructu, donaſſe Eccleſiæ: ac nihil ſibi, quod hic ſuum dicere poſſet, reliquiſſe, vt expeditius Chriſtum ſequeretur. Hoſce porro ipſius conatus, quibus reluctatus eſt ne Epiſcopus crearetur, non Paulinus tantum, ſed reliqui omnes tam Latini *a* quam Græci *b* hiſtorici profitentur, ipſeque *c* alibi inſinuat.

a *Ruff. l. 2. c. 11.*
b *Socr. l. 4. c. 25. Soz. li. 6. c. 24.*
c *Ambr. ep. ad Vercel.*

III.

d *Quæ hoc & ſeq. art. continentur, ſunt ap. Baron. an. ſeq. ſed ea hic commodius recenſenda putauimus, cum nec certorum annorum res Ambroſii contineant.*

Sic igitur *d* Ambroſio ordinato Epiſcopo, totus exultauit Catholicus Orbis, ac Communicatoriæ ex more literæ vltro citroque datæ ſunt: è quibus extant, quas Magnus Baſilius *e* è Cappadocia tunc ad eum reddidit, inter quos perſeueraſſe mutuam litterarum conſuetudinem, multaque inter eoſdem tranſacta eſſe, conſtat. Sed & expetiiſſe Ambroſium à Baſilio eius lucubrationes, facile intelligat, qui vt inſque legerit commentarios in Hexameron & de Spiritu Sancto; videns magna ex parte quæ Baſilius Græce edidit, Ambroſium tradidiſſe Latinis: ſicut & multa alia eundem à Græcis mutuatum fuiſſe liquet. At vero non vnum duntaxat Baſilium, Ambroſii electionem, quamuis actam reſiſtente canone, (quo ſcilicet prohibebatur, non ſolum ne catechumenus, ſed vt nec neophytus *f* ordinaretur Epiſcopus) ſed omnes Occidentales & Orientales Catholicæ communionis Epiſcopos approbaſſe, ipſemet Ambroſius declarauit, cum ad Vercellenſes *g* ſcripſit, *Ordinationem ſuam Occidentales Epiſcopos iudicio, Orientales exemplo probaſſe*, quibus illud imprimis innuit, quod minus rite actum videbatur, id iudicio Sedis Apoſtolicæ publico decreto eſſe firmatum: Orientales vero & exemplo probaſſe, dum Conſtantinopoli poſtea elegerunt Nectarium Catechumenum. Sed huius licentiæ inconſideratum abuſum acriter poſtea arguit Siricius Papa epiſtola ad Orthodoxos. Cæterum ad nouæ Ambroſii præfecturæ regimen, miſſus eſt ad illum à Damaſo Papa, egregiæ eruditionis & ſpectatæ probitatis Romanæ Eccleſiæ presbyter *Simplicianus h*: cuius opera, aliiſque aliunde quæſitis auxiliis, ſed præcipue diuina accedente gratia, bene accidit, vt catechumenus in Epiſcopū, & diſcipulus in Eccleſiæ Doctorem fuerit continuo transformatus; iunxeritque in regimine Epiſcopatus, vitam monaſticam cum muneribus & officiis clericalibus.

e *Baſil. ep. 55.*
BASILII CVM AMBROSIO NECESSITVDO.
f *1. Tim. 3. cā. Apoſ. 80. Cōc. Nic. c. 2.*
g *Amb. ep. 82.*
AMBROSII ORDINATIO QVAMVIS CONTRA CANONES, PROBATA AB OMNIBVS.
h *Auguſt. 8. Confeſſ. 2.*

IV.
VITÆ INSTITVTIO.

Sic enim vitam inſtituit, vt cura rerum domeſticarum relicta Satyro fratri ſpectatæ virtutis viro, (quo in rebus agendis ac moderandis conſultore & arbitro vſus *i* eſt) ipſe totum ſe ſpiritualibus Eccleſiæ negotiis manciparit. Sacrificium quotidie *k* ſumma præuia animi præparatione celebrauit: quolibet vero die Dominico *l* in eccleſia pro concione populum docuit: cæteraq; munia Eccleſiaſtica ſic ſtrenue obiuit, vt *m* & pœnitentium confeſſiones, magno commiſerationis affectu audiret: & circa baptizandos ipſe ſolus adimpleret, quod poſt eius obitum vix quinque Epiſcopi perficere potuerunt. Externa quoq; minime negligens, audiuit frequenter litigantes, cauſaſq; iudicauit, ac compoſuit, & æquiſſimus arbiter, vtriſque acquieſcentibus partibus, definiuit. Corpus autem ea diſciplina coercuit, vt ieiunium cuſtodiret aſſiduum: nunquam prandendi *n* admittens vſum, niſi religio, Eccleſiæque illius conſuetudo mandaſſet, nempe Sabbato, die Dominico, & Natalitiis Martyrum: quibus diebus prandium reuocabat, quo quidem non ſolum pauperes reficerentur, ſed & viri clariſſimi exciperentur: adeo vt etiam duces exercitus, Arbogaſtes *o* Comes, & Vincentius *p* Galliarum Præfectus, pro magno munere oſtentarent ſe ab Ambroſio acceptos eſſe conuiuio. At licet ſic ipſe omnes exciperet, nunquam tamen ad conuiuium inuitatus acceſſit: tradit enim Poſſidius *q* in Auguſtino; etiamſi Ambroſius fieret omnia omnibus vt omnes lucrifaceret, à tribus tamen perpetuo ſe continuiſſe, nimirum vt nemini vxorem quæreret, nullique militiam ſuaderet, neq; ad conuiuium inuitatus accederet. Sed de eo nunc hactenus: quæ vero ſunt reliquæ præcipuæ res eius geſtæ, narrabūtur inferius ſuis *r* quibuſq; locis.

i *Ambr. orat. in ſun. frat.*
k *Id. prec. 1. ad Miſſ. & ep. ad Ior.*
l *Aug. 6. Cōf. 3.*
m *Paulin. in Vit. Ambr.*
n *Paul. ibid.*
o *Id. ibid.*
p *Seuer. 1. dial. 17. in fin.*
q *Poſſid. Vit. Aug. c. 27.*
A TRIB. REB. ABSTINVIT.
r [Si quis vero integram ſerieq; rerū geſtarum cōtinuatam, legere cupit Ambroſii vitam; habet eam ab ipſo Baronio, iuſſu Sixti PP. V. contextā, & eiuſdē S. Doctoris operum editioni Rom. præpoſitam. Sed ea in quibuſdam emēdanda ex Annalibus.]

V.
CONC. VALENTINVM.
ſ *Tom. 1. Cōc.*

Iiſdem huius anni Coſſ. celebratum habetur CONCILIVM VALENTINVM in Gallia, quarto Idus Iulii, cuius extant *ſ* quatuor tantummodo canones, & perbreuis epiſtola de Ordinationibus legitime faciendis, deque Lapſorum pœnitentia. Dignum vero plane memoria, quod in eo ſtatutum eſt de iis, qui occaſione fugiendi oblati ſacerdotii, aliquod admiſiſſe delictum confeſſi eſſent; nimirum *a*, *vt quiſquis de ſe vel vera, vel falſa dixiſſet, fides quam ſuimet teſtimonio confirmaret, haberetur.*

a *Ep. Conc. Valent. ad Foroiul.*

VI.

Quod autem pertinet ad res Orientales: iiſdem Coſſ. S. Epiphanius *b* petenti magiſtratui & clero Eccleſiæ Suedrorum in Pamphilia, commentarium miſit nominatum *Ancoratum*: nempe quod, vt ipſemet teſtatur *c*, velut ancora eſſet his qui volunt ſanctam Patrum fidem ab initio vſque ad illud ſæculum in Eccleſia prædicatam cognoſcere: Eruditum plane opus, continens cum fide Catholica hæreſum omnium confutationem. Tempus autem eius ſcriptionis conſignat anno nonageſimo Diocletiani, Valentiniani & Valentis decimo, (quo & vndecimus inchoatur) Gratiani ſexto, Conſulatu Gratiani Aug. tertio & Equitii, Indictione ſecunda: quæ omnia præſentem annum adamuſſim deſignant.

b *Epiph. in præf. Ancor.*
c *Id. hær. 69.*
EPIPH. SCRIBIT ANCORATVM.

IESV CHRISTI AN. 375.

DAMASI AN. 9.

VALENTIN. VALENTIS } AN. 10.

I.

ANNVS Chriſti trecenteſimus ſeptuageſimus quintus, quod ordinariis qui darent nomen anno Coſſ. caruit, Poſt Conſulatum Gratiani & Equitii in Faſtis inſcribitur. Cur autem deſierint ex more creari, S. Hieron. *d* rationē affert, quod ſuperiore anno Sarmatæ Pannonias vaſtaſſent. Adeo vt mœroris eo ſigno notatus ſit annus, qui lętis nouorum Coſſ. auſpiciis atq; muneribus conſueuerat inchoari.

d *Hie. in Chr.*

II.
VALENTIN. IMP. OBITVS

Sed idem triſtior redditus eſt obitu Valentiniani Imp. qui cum aduerſus Quados mouiſſet exercitum, ipſorumque legati veniam ac pacem depoſcentes obuiam ei facti eſſent: ira vehementi in eos excandeſcens ob præteritam rebellionem, repentino vomitu ſanguinis extinctus eſt, ætatis anno quinquageſimo quinto, Imperii minus centum diebus duodecimo. Hæc pluribus Ammianus *e*. Cui in genere mortis adſtipulatur Hieronymus *f*. Additque Socrates, id accidiſſe in Bergitione caſtello, decimo quinto Calendas Decembris. Quo defuncto, GRATIANVS eius filius, iam ante ſeptem annos Auguſtus nuncupatus, ſolus imperare cœpit cum Valente patruo. Corpus autem Valentiniani Conſtantinopolim tranſlatum eſt, vt inter Chriſtianorum Impp. reliquias humaretur. Atque interea ſexto die poſt eius obitum, VALENTINIANVS Iunior, eiuſdem Valentiniani ex Iuſtina coniuge filius, opera Cerealis auunculi, Auguſtus ſolemni more nuncupatus eſt: idque factum Gratianus, qua præditus erat animi benignitate ratum habuit. Quod autem Ammianus eum tunc quadrimum fuiſſe teſtatur, haud probari poteſt. Aduerſatur enim Socrates; qui cum natum affirmet Coſſ. Gratiano & Dagalaipho, (eſt is annus Domini trecenteſimus ſexageſimus ſextus:) ea ratione hoc anno nouennem fuiſſe aſſerere oportet. Confirmant & tabulæ Conſulares, dum anno Chriſti trecenteſimo ſexageſimo nono, habent Coſſ. eundem Valentinianum Nobilem Puerum & Aurelium Victorem. Porro ex eadem Iuſtina huius Valentiniani matre, reliquit *g* Valentinianus Senior genitas filias Gallam, Gratam, & Iuſtam; quarum duæ poſteriores in virginitate vitā duxere Galla Theodoſio nupſit Imperatori.

e *Am. li. 30.*
f *Hier. ep. 3. ad Heliod.*
GRATIANVS IMPERAT VNA CVM VALENTINIANO.
g *Soc. l. 4. c. 26.*

III.
S. MARTIN. CREATVR TVRO. EPIS.
Quære de re inf. ad an. 402. 14

Hic item annus eſt, quo S. MARTINVS creatus fuit Turonenſis in Gallia Epiſcopus, quarto Nonas Iulii: vt auctor eſt Greg. *h* eiuſdem poſtea Eccleſiæ Antiſtes. Qui licet alibi *i* eum octauo Valentiniano anno electū fuiſſe Epiſcopū tradat: tamen cum eiuſdem ipſius auctoritate conſtet, Martinum ſediſſe Epiſcopū annos viginti ſex, menſes quatuor, & dies viginti ſeptem: rurſumq; Seuerus *k* eiuſdem Martini æqualis ac perneceſſarius, aſſerat eum ſub Cōſulatu Euodii anno Chriſti trecenteſimo octogeſimo ſexto iam fuiſſe ſeptuagenarium, vixiſſeq; ab eo tēpore annos ſexdecim: ſicq; ad annum Domini quadringenteſimum ſecundum oportuerit fuiſſe ſuperſtitem: vtiq; ex his omnibus affirmādum eſt, eundem hoc anno creatum eſſe Epiſcopū. Qui mox ad

h *Gr. Tur. hiſt. Frāc. l. 2. c. 14. & l. 1. mirac. c. 6.*
i *Id. 10. hiſt. 31.*
k *Seue. 2. dial 7. & dial. 3.*

Qvid ei cvm Valentin. Sen

Valentinianum Seniorem adhuc ſuperſtitem, nonnulla petiturus ſe conferens, cum opera Iuſtinæ Auguſtæ Arianæ feminæ, Imperatoris iuſſu expulſus palatio fuiſſet; ad diuinas ſe preces, & ſolitam corporis afflictionem ſe conuertens, ſeptimo poſt die Angeli monitu ad palatium rediit, & nemine prohibente vſq; ad Imperatorem peruenit. Cumque rurſum infrendens ille cur fuiſſet admiſſus, haud aſſurgere dignaretur, confeſtim eius ſellam ignis operuit: quo prodigio territus, & Martinum complexus eſt, & omnia quæ deſiderabat conceſſit: in colloquium ſæpius illum, ac conuiuium, adſciſcens: & abeunti multa munera offerens, quæ vir ſanctus, vt ſemper paupertatis ſuæ cuſtos, cuncta reiecit. Hæc pluribus Seuerus *a*, & Venantius *c* Fortunatus.

a Seuer. 1. dial 6.
c Venant. Fortun. Vit. S. Mart. l. 3.

IV.
Themistivs cvrare stvdet Valentem Imp.
d Soz. l. 6. c. 25

Eodem tempore quo Valentinianus extinctus eſt, (inquit *d* Sozomenus) Valens ipſius frater Antiochiæ agens, maiore odio Catholicos exagitare cæpit: qui tamen oratione Themiſtii Philoſophi, qua docuit non oportere mirari diſſenſionem, quæ in Eccleſiaſticis opinionibus verſabatur, cum multo maior extaret apud Gentiles: aliquanto manſuetior factus viſus eſt. Porro non licuit hanc Themiſtii orationem, quam citat Sozomenus, inuenire: longe enim diuerſa eſt ab ea, coram eodem Imp. habita poſt debellatum Procopium. Themiſtium autem erga Orthodoxos propenſiorem fuiſſe, hæc ipſa demonſtrant, aliaque multa: eoq; vſum eſſe familiariſſime Gregorium Nazianzenum, ex eius ſcriptis ad illum literis *e* facile eſt intelligere. Ex quibus etiam conſtat, ipſum non philoſophia tantum celebrem, ſed etiam apud Imperatores potentia claruiſſe; quippe qui iam ab ipſis Conſtantii temporibus functus ſit ampliſſimis magiſtratibus.

e Greg. Naz. ep. 139. 140.

V.
Valens cogit monachos ad militiam.
f Hier in Chr. Oroſ. l. 7. c. 33.

At Valens nequitia exardeſcens, ſic oratione Themiſtii viſus eſt ab Eccleſiarum perſecutione abſtinuiſſe, vt tamen alia via diram aduerſus Monachos perſecutionem conflarit, cum eos hoc ipſo anno *f*, poſt fratris obitum, lege lata è monaſteriis abſtrahi, & ad militiam cogi, ac nolentes fuſtibus interfici iuſſit: qua occaſione multa per Ægypti ſolitudines eorum agmina cæſa ſunt. Præceſſerunt autem huius perſecutionis illa præludia, cum *g* eoſdem ad munia patriarum ſubeunda reuocari iuſſit. Reliquos præterea omnes grauiſſima vbique exagitauit exactione tributi, à qua per Conſtantinum & Conſtantium Imp. exempti fuerant, de quibus extant ſcripta *h* Gregorii Nazianzeni ad Iulianum, necnon carmen ad Hellenium, quibus monachos plurimis cumulat laudibus. Ex eo vero quod cognitum fuit, eiuſmodi genus hominum eſſe Imperatori inuiſum: quibuſcunq; ſceleſtis in eoſdem debacchandi creuiſſe audaciam, docet ſcripta ad eos conſolatoria Baſilii *i* epiſtola. Quo etiam tempore S. Epiphanius ad Archimandritas in Syria apud Chalcidem habitantes, librum quem ipſi petierant de Hæreſibus miſit, rationem in præfatione reddens, cur *Panarium*, nempe caſulam medicam, nuncupari voluerit: egregium plane opus, & Catholicæ Eccleſiæ valde proficuum.

g l. 63. C. Th. de Decur.
h Gr. Naz. ep. ad Iulian & car. ad Hellen.
i Baſil. ep. 19. in addit.
Epiph. scribit Panarivm.

IESV CHRISTI An. 376.

DAMASI An. 10.

VALENTIS 13.
GRATIANI 10.
VALENTIN. II. 1.

I.
Grat. Imp. vetat conventvs hæreticor.
k l. 4. C. Theo. de hæret.
l 23. C. Theo. de Epiſc.

Anno Chriſti trecenteſimo ſeptuageſimo ſexto, Valente quintum & Valentiniano Iun. Augg. Coſſ. Gratianus Imp. probe intelligens nimia indulgentia patris, permittentis Arianos in Eccleſia Occidentali pacifice agere, hæreticos audaciores factos: ſancita lege *k* vetans eorum conuentus, à Fiſco vindicanda ſtatuit quæcunque loca vbi hæretici conuenirent, ſiue in oppidis, ſiue in agris. Reſcripſitque *l* item ad Epiſcopos, vt leuiora delicta ad religionis obſeruantiam pertinentia, à ſuæ cuiuſque diœceſeos Synodis audirentur: criminalia vero (nempe per quæ etiam pœna ſanguinis irroganda foret) ab ordinariis, extraordinariiſque Iudicibus, aut illuſtribus poteſtatibus.

II.
a Am. lib. 30
Barbarorvm grassationes in Orient. Imp.

Quod pertinet ad res Orientales: narrat Ammianus *a*, Hunnos vltra paludes Mæoticas incolentes, in Alanos, qui Scythicas ſolitudines habitabant, irrumpentes, ab illis repulſos deſcendiſſe in regiones trans Iſtrum, quas occupauerant Gothi. Eoſdem vero Gothos inde expulſos, ſub Regibus Alarico & Phritigerne (Athanaricus enim ad tutiora loca confugerat) impetraſſe à Valente Thracias ad habitandum: ſpondentes ſe Romanis ſubditos fore, tutaturoſque fines Romani Imperii ab omnibus aliis barbarorum incurſibus. Permiſſi ſunt igitur, magno Reipublicæ damno, barbari Iſtrum tranſire: quem & aliæ proximæ nationes, ſe iiſdem adiungentes tranſmiſere, Romanis licet inuitis. Cum igitur iidem barbari victus inopia laborantes, ciuiumque prouocati contumeliis, ac Lupicini in Thracia Romani Ducis auaritia atque perfidia moti, graſſari cœpiſſent in prouinciam: aduerſus eos copias parans Lupicinus, vniuerſum Romanum exercitum eiſdem ad internecionem ſubiecit, fuga ipſe ſibi conſulens: ſicque occiſorum Romanorum armis, barbarorum eſt armatus exercitus. Sed hæc pluribus Ammianus. In quibus illud accuratius contemplandum eſt, quam æqua diuini penſata lance iudicii, impius Valens, qui haud pridem ſanctos monachos ad militiam ſubeundam adigere conatus eſt, acrenuentes peremit; incautus, in Romanorum ſolum hoſtes, per quos vinceretur, ac tandem occideretur, adduxit.

III.
b Ambroſ. in Luc. li. 9. c. 21.
Pestis animalivm signo Crvcis cvrata.
c Paul. ep. 9. ad Seuer.

Cæterum has earundem gentium, aliarumque inter ſe conflictationes, dum paucis Ambroſius perſtrinxit in commentariis *b* in Lucam, quos tunc habebat præ manibus; iiſdem barbaricis tumultib. addidit ingentem omnium famem, luemque pariter boum, atque hominum, cæterique pecoris. Eſtque de iſta animalium peſte, quæ vniuerſam ferme Europam occupauit, elegans Ecloga Seueri Sancti Endelechii Rhetoris & poetæ, (cuius meminit Sanctus Paulinus *c* Nolanus) qua docetur, illam à Chriſtianis per ſignum Crucis mediis animalium frontibus additum, facillime curari conſueuiſſe, & tanto miraculo Gentiles ad Chriſti fidem conuerti.

IESV CHRISTI An. 377.

DAMASI An. 11.

VALENTIS 14.
GRATIANI 11.
VALENTIN. II. 2.

I.
Valens exvles Ortho. revocat.
d Amm. li. 31.
e Soc. l. 4. c. 28.
f Hier. in Chr.
g Oroſ. l. 7. c. 33
h Ap. Theod. l. 4. c. 30.
i Socr. l. 4. c. 30

Anno Domini trecenteſimo ſeptuageſimo ſeptimo, Gratiano Augg. quartum & Merobaude Coſſ. Valens Imperator accepta immenſa anni ſuperioris clade Romani exercitus ſub Lupicino, Antiochia *d* cito digreſſus eſt Conſtantinopolim: Tuncq; (inquit Socrates *e*) deſtitit ab Orthodoxis in exilium mittendis. Sed verius Sanctus Hieronymus *f* ait, eum tunc ſera pœnitentia Catholicos de exiliis reuocaſſe: quod ipſum & Oroſius *g* affirmat. Verum ſic Epiſcoporum ſolutum eſſe exilium, vt tamen quamdiu Valens vixit, ſuæ ipſis Eccleſiæ minime reſtitutæ fuerint: certum redditur ex Iſacii *h* monachi eidem Imp. conteſtatione facta, cum poſtea aduerſus Gothos progrederetur. At vero moræ impatiens populus Alexandrinus, zelo fidei æſtuans, ſic Petrum Epiſcopum ſuum, redeuntem ſuſcepit, vt (quod ſcribit Socrates *i*) literis Damaſi Papæ confiſus, eundem ſedi ſuæ reſtituerit, expulſo Lucio Ariano.

Hoc

II. Hoc item anno periclitanti Imperio Orientali Gratianus laturus ſuppetias, Ricomerem ducem illuc cum copiis miſit: qui iunctus Ducibus Valentis, iidem ſimul ingenti prælio barbaros afflixere, attriti tamen & ipſi multa cæde. Sed autumni tempore, ob nouos barbarorum in Gallia motus, Ricomere reuocato; Gothi aliis barbaris iuncti, non Thracias tantum, ſed alias interiores depopulati ſunt regiones. Quæ cuncta Ammianus copioſiore tractat hiſtoria.

III. Iiſdem pariter Coſſ. idem Gratianus reſcripſit *a* pro clericorum immunitate à muneribus perſonalibus. Aliaque edita ſanctione *b* Donatiſtas in Africa rebaptizantes compeſcuit; ac Manichæos conuentus agentes compreſſit. Erat tunc in Africa inter Manichæos *Auguſtinus* Auditor, annum agens quartum ſub eorum diſciplina, ſuæ vero ætatis vigeſimum tertium. Qui natus *c* Tagaſte in Numidia, Arbetione & Lolliano Coſſ. anno Conſtantii Imp. decimo nono, Chriſti trecenteſimo quinquageſimo quinto, Idibus Nouembris; decimo ſeptimo ætatis anno, litterarum ſtudii *d* cauſa Carthaginem petiit, ac orbatus *e* eſt patre: decimo nono *f* vero impegit in Manichæos, veritatem pollicentes, & nihil minus dantes. Quo tempore ſanctiſſima mater eius *Monica* vidua, deplorans filii perditionem, de futura eius conuerſione *g* diuinam accepit in ſomniis viſionem: atque propheticum habuit reſponſum cuiuſdam Epiſcopi Catholici: qui cum ab illa ſæpius cum lacrymis vrgeretur, vt cum Auguſtino diſſerere vellet, idque ille prudenter negaret, quod adhuc Auguſtinus indocilis eſſet, & nouitate hæreſis inflatus: tædio tandem ab ea affectus, *Vade*, inquit, *à me: fieri enim non poteſt, vt filius iſtarum lacrymarum pereat.* Ipſi vero admodũ tenui nato, ſemper & vbique Romanianus *h* nobiliſſimus conciuis Tagaſtenſis cuncta neceſſaria ab ipſa eius adoleſcentia abunde ſuppeditauit: cui eam ob cauſã, non ipſum tantum Auguſtinum, ſed vniuerſam Eccleſiam Catholicam magnopere deuinctam eſſe, neceſſe ſit profiteri. Quãdo autem è fæce hæreſis Auguſtinus emerſerit, dicetur ſuo loco.

a l. 24. C. Th. de Ep. & cler.
b l. 2. C. Th. ne ſanc. bap. iter.
S. AVGVSTINI PRIMORDIA.
c Aug. lib. de Vit. beat.
d Id. 2. Cõfeſ. 2
e Ibid. l. 3. c. 4.
f Ib. l. 3. c. 6. & lib. 4. c. 1.
g Ib. l. 3. c. 11. 12
MONICA SOLICITA DE CONVERSIONE FILII.
h Id. cont. Acad. li. 2. c. 2.

IV. Hic ipſe etiam annus eſt, quem tertium *i* agens in ſede S. Ambroſius, menſe Ianuarii, ipſo die natali S. Agnetis, exorſus de Virginitate ſermonem, propagauit illum in libros tres, ad ſororem Marcellinam conſcriptos *de Virginibus.* Ex quibus & illud diſcitur, ſacras Virgines Deo dicatas duplicis fuiſſe generis; alterius nimirum eas, quæ in domo paterna cum ſuis parentibus & cognatis agerent: alterius autem eas, quæ in monaſterio religioſam vitam ducerent. De quo etiam duplici apud Orientales Virginum genere, Gregorius *k* Nazianzenus meminit. Prioris autem generis fuit *S. Marcellina* Ambroſii ſoror: quæ Romæ à Liberio *l* Papa Deo ſacrata, domi degebat, atque alias ipſa diues in eandem profeſſionem & conſortium ſibi adlegerat. Sicut & Romæ itidem Euſtochium, Principia, Demetria, & aliæ, quarum eſt frequens apud S. Hieronymum mentio, eodem modo apud ſuos habitantes, Deo ſeruiebant, quibus ad eccleſiam venientibus, locus *m* tabulati interſtitio ſeparatus dabatur, idemq; ornatus diuerſis appoſitis ex diuinis Scripturis virginitati congruis monumentis. De poſteriori vero Virginum genere, actum eſt alias copioſius.

i Ambr. de Virg. l. 2.
SACRARVM VIRGINVM DVPLEX GENVS.
k Greg. Naz. ad Hellen.
l Ambr. de Virg. l. 3.
m Id. ad virg. lapſ. c. 6.

V. Qui autem hoc anno ſacras Virgines ſanctis inſtitutis Ambroſius confirmare laborauit, idem poſtea abſolutam quoque Cleri diſciplinam componere ſtudens, tres egregios *de Officiis* libros ſcripſit: quibus inter alia conſtat, adeo ipſum in clericis deligendis exactum delectum abhibuiſſe, vt *n* quendam à multis commendatum, hoc ſolo recipere noluerit, quod geſtus eius plurimum dedeceret: alterum vero in clero iam repertum, ob inſolentes inceſſus iuſſerit ne vnquam præiret ſibi. Quantum autem ad Gentilitios mores incuria miniſtrorum coalitos, quantocyus extirpãdos incubuerit, teſtis eſt ipſius declamatio *o* aduerſus Ianuarii Calendas ſuperſtitioſe colentes: qui & auctor extitit, vt diem illum Calendarum, quo populus Gentilis genio indulgebat, Fideles ieiunando tranſigerent. Acclamationes *p* item in Lunæ defectum fieri ſolitas, penitus ſuſtulit. Dilationes baptiſmi vſque ad prouectiorem ætatem, prauam conſuetudinem tollere omnino contendit *a*: ſicut & id ipſum præſtare ſtuduiſſe apud Orientales, Baſilium, Gregorium Nazianzenum, atq; Nyſſenum, ipſorum de baptiſmo editæ orationes ſignificant. Inſuperq; piorum conuiuia, *Agapes* nominata, in eccleſia peragi conſueta aboleuit *b*, quod imaginem quandam Parentalium Gentilium repræſentarent: cuius poſtea exemplo S. Auguſtinus eadem in Africana Eccleſia auferenda curauit *c*.

AMBROS. COMPONIT CLERVM, ET CORRIGIT PRAVOS VSVS
n Id. 1. de Offic. 18.
o Id. ſer. 1.
p Id. ſerm. 82.
a Id ſermon. Sacr. & alibi.
b Auguſt. 6. Confeſſ. 2.
c Conc. Carthag. III. c. 30 Aug. ep. 64.

IESV CHRISTI AN. 378.

DAMASI AN. 12.

VALENTIS 15.
GRATIANI 12.
VALENTIN. II. 3.

I. ANNO Chriſti trecenteſimo ſeptuageſimo octauo, Valente ſextum & Valentiniano ſecundum Augg. Coſſ. ipſis Calendis Ianuarii, *S. Baſilius* annis octo menſibus ſex & diebus ſexdecim in Epiſcopatu functus, (vt ex iis quæ ſupra in eius electione dicta ſunt, conſtat) feliciter ad Deum ex hac vita migrauit, maximo omnium non ſolum Catholicorum, ſed etiam Ethnicorum, ac Iudæorum, aliorumque exterorum luctu: tantoq; funere à ſuis Cæſarienſibus elatus eſt, vt præ nimia hominum propulſione, plurimi extincti fuerint, quod tradit Gregorius Nazianzenus, eius obitum pluribus tractans & deflens luculenta illa oratione funebri, qua poſtea eiuſdem Magni Baſilii res geſtas contexuit; digno plane atque nobili monumento, viuæ inſtar ſtatuæ, in qua cum Baſilii egregia relucet imago, tum Gregorii excellens exprimitur artificium. Laudauit pariter eundem oratione funebri, ipſius germanus Gregorius Nyſſenus, necnon magnus ille Syrus Ephræm diaconus Edeſſenus, multis eum ſummiſque efferens præconiis, quem diuini Spiritus ſciret aperta teſtificatione laudatum. Siquidem (vt idem Nyſſenus eſt auctor, & eius Vitæ Acta teſtantur) cum Baſilium conuenit, vidit ſuper eius dextram, inſidentem columbam (quam hieroglyphicum Spiritus Sancti nemo neſcit) eidem concionanti ſermonem ſuggerentem. Tradit vero Nazianzenus, tanta Baſilium refulſiſſe claritudine; vt eum omnes, tanquam omnibus numeris abſolutiſſimum, ſibi proponerent imitandum exemplar; perfecta exiſtimantes quæcunque eius dicta, vel facta, necnon & geſtus omnes, atque adeo eos, quibus ei natura minus fauiſſet. Et qui monachis, ac clericis, laicisque, viuendi regulas præſcripſiſſet; ipſum factum formam omnibus: tunica vna & pallio vno contentum humi cubuiſſe, paneque ſolo, & ſale atq; aqua pura, pro victu vſum eſſe. Vt non ſit mirandum, ſi infima frequenter (quod ipſemet ſuis ſæpe epiſtolis teſtatur) vteretur valetudine.

S. BASILIVS MORITVR.
LAVDATVR A PLVRIBVS.

II. Quod autem ſpectat ad eius Scripta; præter pauca illa quæ Sanctus Hieronymus *d* relegit, longe plura eum elucubraſſe, ex Caſſiodoro *e* poſſumus intelligere, dum Baſilium numerat inter eos Græcos Scriptores, qui à principio ad finem vſque diuinam Scripturam ſunt interpretati. Extantque eiuſdem complura decreta, quæ Eccleſia Orientalis pie ſancteque obſeruanda ſuſcepit. Res autem ab eo geſtas, ſcriptas eſſe ab Helladio ipſius diſcipulo, qui & eidem in Epiſcopatu ſucceſſit, auctor eſt S. Ioannes *f* Damaſcenus; ſed non extant: quæ autem Amphilochii falſo nomine fertur eiuſdem Vita, haud digna ſatis habetur cui fides adhibeatur. Cæterum ex anonymo codice Vaticano conſtat, Baſilium fuiſſe procero habitu corporis & recto, ſiccum, gracilem, colore fuſco, vultu ſubpallido, iuſto naſo, ſuperciliis in orbem inflexis & abductis; cogitabundo ſimilem, paucas habentem in vultu rugas, eaſq; renidentes; genis oblongis, temporibus aliquantum cauis, promiſſa barba, & mediocri canicie. Quib. conſentit Gregorius *g*, dum ait ipſum fuiſſe pallidum, barbatum, & cogitabundum.

EIVS SCRIPTA.
d Hieron. de Script. Eccl.
e Caſſio. præf. lib. inſtit. diuin. lect.
f Damaſc. or. 1. de Imag.
ET EFFIGIES.
g Gr. Naz. or. in laud. Baſil.

Hoc

III. S. EPHRÆM OBITVS.

Hoc item anno, idem quem modo nominauimus, *Sanctus Ephram* diaconus Edeſſæ, ex hac vita diſceſſit Calendis Febr. arii. (vt Latini habent) vel (vt Græci eius diem natalem colunt) duodecimo ſecundo die eiuſdem menſis Februarii. Extat peregregia eiuſdem oratio ab eo iam proxime moriturо aſtantibus fratribus habita, quæ ea de cauſa *Teſtamentum Ephram* eſt appellata: qua diuinam hæreditatem, ſanctis admonitionibus conſignatam, ſuis poſſidendam reliquit; atque inter cætera de vitandis hæreticis plurima inculcauit, nominans inter alios *Vitalianos*, nempe illos, qui à Vitale Antiocheno Apollinariſtarum Epiſcopo ita vócati erant. Eodem vero Teſtamento, illud perfectæ humilitatis, quam viuens præ cæteris virtutibus excoluit, egregium ſpecimen dedit; dum magna conteſtatione prohibuit, ne exhiberi ſolita ſanctis viris ſumptuoſa funera, exanimi ſuo corpori impenderentur: cum tamen illa poſtrema, quæ à Sancta Eccleſia pro ſalute animarum præſtari conſueuerunt officia, nempe Preces & Sacrificia, ea ſibi impendi ſolicitius poſtularit. Eius autem lucubrationes, quod Syro eſſent idiomate conſcriptæ, haud confeſtim Græcorum aut Latinorum Eccleſiis innotuere: nam Sanctus Hieronymus *a* vnius tantum voluminis meminit, quod ex Syro in Græcum tranſlatum accepit: pedetentim autem alia complura per Græcorum alueos in Latinam Eccleſiã confluxere. Tanti autem ab antiquis facta eſſe, idem tradit Hieronymus, vt poſt lectionem Scripturarum, publice in quibuſdam Eccleſiis recitarentur. Quod vero dicatur preſbyter à S. Baſilio ordinatus, minime aſſentiri poſſumus: cum, præter alia quæ repugnant, haud eſſet Baſilii iuris Syrum hominem ordinare. Cæterum cum aliquando *b* ad Epiſcopatum quæreretur, in forum curſitans, primo furorem ſimulauit, mox fugam capiens, tantiſper latitauit, dum alius eius loco creatus eſſet Epiſcopus. Extat vero Gregorii Nyſſeni oratio in die eius anniuerſaria habita, qua ipſius plane admiranda primordia, frequenteſque viſiones & ſigna, atq; alias memoria digniſſimas res ab eo geſtas complexus eſt.

POSTVLAT ORARI PRO SE POST OBITVM.

a *Hier. de Scr. Eccl. in Ephram.*

EIVS SCRIPTA MAGNI HABITA.

b *Soz. l. 3. c. 15.*

IV. AMBR. SCRIBIT DE FIDE AD GRATIA.

Hoc eodem anno Gratianus Imp. cum expeditionem aduerſus Gothos Thracias deuaſtantes, ſuppetias Valenti patruo laturus pararet: in ipſo ferme militari procinctu, quo ſcuto fidei melius quam quibuſuis armis ſeruaretur incolumis, petiit à S. Ambroſio libellum fidei: cum ille duos ſcripſit de *Fide* libros, quibus & tertium poſtea addidit: in quibus *c* etiam victoriam illi certam vaticinatur, ex prophetia Ezechielis *d* aduerſus *Gog*, quam de Gothis intelligendam docet. Eam tamen ipſius interpretationem haud in omnibus probauit S. Hieronymus *e*. Sed & S. Proclus *f* Epiſcopus Conſtantinopolitanus vaticinium illud Ezechielis de Gog, ad aliam de barbaris victoriam ſub Theodoſio Iuniore aptauit. Eaq; de re conſulendus etiam S. Auguſtinus *g*.

c *Amb. de fid. ad Grat. li. 2. prope fin.*
d *Ezech. 38.*
e *Hier. præf. in Ezech. ad Euſtoch. & qu. ſ. in Geneſ.*
f *Ap. Socr. l. 7. c. 41.*
g *Aug. 20. de ciuit. 11.*

V. GRAT. VINCIT ALEMANNOS.
h *Am. l. 31.*

Porro auctor eſt Ammianus *h*, Lentienſes, populum Alemannicum, audita expeditione Gratiani aduerſus Gothos ſuſcepta, moræ impatientes, antequam ille è Galliis recederet, huius anni menſe Februarii, Rhenum gelu peruium depopulaturos Gallias tranſiiſſe: ſed illum aduerſus eos ingenti animo, & incredibili celeritate, dirigentem paratas ad bellum Orientale copias, eoſdem apud Argentariam immenſa clade affeciſſe: eaque victoria gentes hebetaſſe Occiduas: inde vero pari celeritate Thracias petentem, Sirmium vſque perueniſſe: adoleſcentem (vt vocat) præclaræ indolis, facundum, & moderatum, & bellicoſum, & clementem: ad æmulationem lectorum progredientem Principum, dum etiam tum lanugo genis inſerperet ſpecioſa.

VI.
i *Soc. l. 4. c. vl. Soz. li. 6. c. 39.*
VALENS PROGREDITVR ADVERSVS GOTHOS.

Interim Valens, poſt reditum Antiochia Conſtantinopolim, paucos dies (vt ait idem Ammianus) in ea vrbe moratus; populo ſeditionem mouente, quod *i* cum Gothi Thraciam populati, & ad vſque ſuburbia progreſſi, iam ipſa vrbis mœnia oppugnare aggrederentur, tamen ipſe, quaſi nihil hæc ad eum pertinerent, Ludis Circenſibus otioſus intereſſet, variis tandem contumeliis pulſatus, minatuſque, ſi rediret, ſe populum earum cauſa probe vlturum, aduerſus Gothos egreſſus eſt, & ad Melantiada villam Cæſarianam cum copiis quieuit. Vbi accepto nuntio de Alemannis victis à Gratiano, eiuſque aduentu Sirmium cum exercitu; eiuſdem gloriæ æmulus, quaſi ad maiorem certamq; proficiſceretur ipſe victoriam, Hadrianopolim venit: ibique Legatum Phritigernis Gothorum Regis, presbyterum Chriſtianum excepit, rogantem honeſtis conditionibus pacem. Sed ipſe mali dæmonis impulſu, & legationem Gothi Regis inanem remiſit, nec Gratianum proxime adfuturum expectandum putauit, licet præſtantiſſimi duces id ſuaderent. Itaque in pugnam incaute proſiliens, ſuis mox in fugam conuerſis, & ipſe fugiens, interque gregarios milites latens, ſagitta percuſſus eſt, delatuſque à ſuis in agreſtem caſam: quam intus occluſam, cum in ea expugnanda barbari in prædam effuſi terere tempus haud vtile ſibi putarent, ſuppoſitis lignis & ſtipula incenderunt: inque ea Imperatorem cum omnibus quos ſecum habebat combuſſerunt, quinto Idus Auguſti: eiuſdem Valentis quinquageſimo ætatis anno, Imperii decimo quarto, adiectis menſibus quatuor & diebus aliquot. Hæc omnia pluribus Ammianus *a*: eademque ferme Ruffinus *b*, Socrates *c*, Sozomenus *d*, Theodoretus *e*, ac breuiter S. Hieronymus in fine ſui Chronici; meminitque item S. Chryſoſtomus *f*. Accidit que appoſite iuſto Dei iudicio, (quod Oroſius *g* notauit) vt quos Valens Gothos ex fide Catholica ad ſectam Arianam capeſſendam adduxiſſet, immo conditione pacta icti fœderis coegiſſet; (vt ſuo loco vidimus:) ab iiſdem flammis vltricibus cremaretur, atq; inſuper (quod notauit Hieronym.) ſepultura priuaretur, dignis ſuppliciis impiorum.

VIVVS CREMATVR.

a *Am. lib. 31.*
b *Ruf. l. 2. c. 13*
c *Soc. l. 4. c. vl.*
d *Soz. li. 6. c. vl.*
e *Theo. l. 4. c. 31*
f *Chryſ. ad Vid. iun.*
g *Oroſ. l. 7. c. 33*

VII.
h *Nic. l. 11. c. 50.*
i *Theod. lib. 4. c. 30.*

Addit Nicephorus *h*, Iſacium monachum agentem Conſtantinopoli, Valentis interitum ac genus mortis ea ipſa hora qua contigit retuliſſe, quem & Theodoret. *i* ait, ipſi Valenti Conſtantinopoli exeunti necem prædixiſſe, & exercitus internecionem, niſi deſiſteret ab impietate, & Epiſcopos Orthodoxos Eccleſiis ſuis reſtitueret. Refert quoque Zonaras *k* oraculum de loco mortis eius: narratq, Ammianus multa, quæ præceſſerunt ſigna eiuſdem prænuntia: vt inter alia, vulgi clamores Antiochiæ editos, *Viuus ardeat Valens*. Sed & illam cladem ob perfidiam atq; hæreſim Imperatoris acceptam, totque aliis tantiſque malis exagitatum eſſe Romanum Imperium, ſanctiſſimi viri teſtati ſunt, Gregorius *l* Nazianzenus, Ambroſius *m*, & Oroſius *n*: atq; ipſimet in faciem generoſe exprobrauit, paulo ante hoc vltimum prælium, Traianus *o* Dux fortiſſimus, cum ab eo conuiciis laceraretur, quod ab hoſtibus quadã alia pugna ſuperatus fuiſſet: qui & eodem vltimo prælio fortiter pugnans interiit. Cæterum audita clade Orientalium, exercitus Occidentalis ad tempus Sirmii conſedit, donec aduerſus victores Gothos maioribus fulciretur auxiliis.

k *Zon. Annal part. 3.*

PERIT OB HÆRESIM.

l *Greg. Naz. orat. de pac.*
m *Ambr. de fid. ad Grat. l. 2*
n *Oroſ. l. 7. c. 33*
o *Ap. Theod. l. 4. c. 29.*

VIII. SARACENI LIBERANT CONSTANTINOPOLIM.
p *Am. l. 31.*
q *Socr. l. 5. c. 1.*
r *Soz. l. 7. c. 1.*

Cum interea veluti miraculo accidit, vt præſto fuerint Saraceni, iam antea (vt vidimus) per Moyſen Epiſcopum Chriſtiani Orthodoxi facti: qui à Mauuia Regina miſſi, eoſdem Gothos Conſtantinopolim obſidione cingentes procul fugarunt: ſicut Ammianus *p*, Socrates *q*, atque Sozomenus *r* narrant. Additque Ammianus, receſſiſſe ex his regionibus perfractos Gothos, atque retrogreſſos deueniſſe vſque ad Iulias Alpes. Eoſdem vero palabundos, omnia quæ ſibi occurrerent deuaſtaſſe, Sanctus Hieronymus *ſ* ſcribit: dum non has tantum hoc anno illatas per barbaros clades, verum alias ſimul congeſſit, quæ poſtea per quatuor luſtra acciderunt. Qui & alibi *t*, patriam ſuam Stridonem ciuitatem eadem Gothorum incurſione ſubuerſam fuiſſe tradit. Sed quantum roboris eſſet ad barbaros, eoſdemque hæreticos propellendos, fides Catholica etiam in homine inermi, ſatis apparuit in *Sancto Acholio* Epiſcopo Theſſalonicenſi: quem eoſdem ſæpe his temporibus ab ingreſſu eius ciuitatis repreſſiſſe, ac peſtilentia precibus ſuis affectos, pacem rogare coegiſſe, Sanctus Ambroſius *u* eſt teſtis.

ſ *Hier. ep. 3. ad Heliod.*
t *Id. de Scr. Eccl.*

S. ACHOLIVS GOTHOS REPRIMIT.
u *Ambr. ep. 59*

IX. GRATIANVS RESTITVIT ECCLESIAS ORTHODOXIS.
x *Soz. li. 7. c. 1.*

Porro extincto Orthodoxæ fidei perduelle Valente, facultas omnibus Epiſcopis Catholicis data eſt, expulſis Arianis qui in eorum locum ſubrogati fuerant, ad ſuas reuertendi Eccleſias: idque lege à Gratiano Imp. lata, qua de cætero omnibus (vt ait Sozomenus *x*) conceſſit libere

quamcunq; religionem ſectari, exceptis Manichæis, Photinianis, & Eunomianis. Satis namq; viſum eſt, vlceroſum morbum pedetentim curare: hocque primo initio fidem Catholicam poſtliminio reſtituere, atq; illas hæreſes quæ execrabiliores haberentur comprimere. Meminit quoque eiuſdem legis Socrates *a*: ſed expreſſius Theodoretus *b*, dum ait ea pariter Gratianum iuſſiſſe, vt Eccleſiæ iis traderentur, qui Damaſi Epiſcopi Romani communionem amplexarentur. Vt autem ea lex maiorem haberet auctoritatem, ſubdit Theodoretus, Gratianum miſiſſe in Orientem Ducem Saporem magni nominis virum, ad eandem executioni mandandam, & Arianos ab Eccleſiis eiiciendos: eundemque Saporem Antiochiæ edictum promulgaſſe: cuius occaſione Concilium celebratum eſt.

a *Socr. l. 5. c. 2.*
b *Theo. l. 5. c. 2.*

X. CONCILIVM ANTIOCH.

Qui igitur Valentis primum edicto ab exilio reuocati fuerant, & Gratiani ſanctione ſuas ſedes recepere Epiſcopi Orthodoxi; mutuo conſenſu hoc anno menſe Septembris, (nimirum nono menſe ab obitu Baſilii, vt teſtatur Gregorius *c* Nyſſenus qui interfuit) *Antiochiæ* CONCILIVM celebrarunt, vt proſtratæ Orientali Eccleſiæ paribus votis conſulerent. Ac primum ſchiſma illud Eccleſiæ Antiochenæ inter Paulini & Meletii partes, quod vniuerſam Eccleſiam diuidere potuiſſet, ita tollendum cenſuerunt, ambabus partibus conſentientibus, vt cum alteruter ex duobus, Paulinus vel Meletius decederet, qui ſuperſtes eſſet, nullo alio in locum demortui creato ſucceſſore, ſolus remaneret Epiſcopus: ad quod præſtandū iureiurando adegerunt ſex primores eiuſdem Eccleſiæ presbyteros, qui propinquiores ad eum gradum conſequendum eſſe viderentur. Teſtantur id Socrates *d*: Sozomenus *e*, & alii eos ſecuti: quibus potius ſtandum eſſe quiſque iure ſentiet, quam Theodoreto *f*, cætera quidem veraci hiſtorico, at rem iſtam aliter geſtam narranti in fauorem Flauiani Antiocheni presbyteri; cuius poſtea partes, cum is contra iuſiurandum ſuffectus eſſet in locum Meletii, idem Theodoretus, Paulino infenſus, ſectatus eſt. Nam & quod ibidem habet de Sabellianiſmo Paulino obiecto, meram fuiſſe aduerſariorum calumniam ſuperius vidimus. Cui *g* quidem & Damaſum Romanum Pontificem, S. Athanaſii cum eodem communione inductum, fuiſſe Formata ū communicatione iunctum, certum redditur ex literis S. Baſilii *h* ad Terentium. Immo & eundem tantæ apud Damaſum fuiſſe æſtimationis, vt qui ad Eccleſiam recipiendi Antiochiæ eſſent, ipſe eiuſdem Paulini arbitrio crederet: ſatis probat epiſtola *i* ipſius Damaſi ad eundem Paulinum de Vitale ſcripta, de qua ſuperius. Cum alioqui Meletio ſemper fauiſſent omnes ferme Orientales Orthodoxi Epiſcopi, tum ob multiplicia quæ paſſus eſſet ob fidem Catholicam exilia, tum quod Paulinus ordinatus fuiſſet à Lucifero Occidentali homine.

c *Gr. Nyſſ. ep. ad Olymp. de obit. Macrin.*

MELET. ET PAVLINI CONCILIATIO.

d *Socr. l. 5. c. 5.*
e *Soz. li. 7. c. 3.*
f *Theo. l. 5. c. 3.*

g *Habet hæc Baro. an. 372. nu. 50. & ſeq.*

h *Ap. Baſil. in vlt. edit. Nutian. ante canon. epiſt.*
i *Ext. Tom. I. Conc.*

XI.

Rurſum vero in eodem Concilio recognitam fuiſſe rectam fidei regulam, ac ſtabilitam: itemque hæreſibus nuper obortis, puta Apollinariſtarum, anathema dictum: apparet ex Synodica epiſtola *k* Concilii Conſtantinopolitani ad Damaſum. Præterea (quod maximi ponderis negotium viſum eſt) decretæ ſunt Legationes complures ad viſitandas Orientis Eccleſias: ad quod opus electi, qui præclarioris hominis in ea Synodo interfuiſſent Epiſcopi: nempe Gregorius Nyſſenus, Euſebius Samoſatenus, Meletius Antiochenus, & Gregor. Nazian. quem aliquot annis ab obitu patris Seleuciæ apud S. Theclam commoratum, puto inde abductum eſſe à Meletio, cum ab exilio ex Armenia rediit Antiochiam.

k *Ap. Theod. l. 5. c. 9.*
DECRETÆ LEGATIONES AD VISITANDAS ECCL.

XII.

Et quidem Legationis imprimis *Gregorii Nyſſeni*, teſtis eſt ipſemet in tractatu *De Peregrinatione Hieroſolymitana*, dum ait ſe à Concilio delegatum fuiſſe ad emendandam Eccleſiam Arabiæ. Pariterque in epiſtola ad Olympium monachum de obitu S. Macrinæ ſororis ſuæ, virginis in monaſterio agentis, meminit miſſionis ſuæ ad res componendas Eccleſiæ. Quo tempore per viſum admonitus de proxime futuro eiuſdem ſororis ſuæ tranſitu, ad eam diuertit: & ex iis quæ tunc cum ea diſſeruit, librum illum aureum conſcripſit *de Anima & Reſurrectione*, in quo eandem ob inſignem eius eruditionem nominat ſępe magiſtram. De cuius hæreditate ipſe locupletatus eſt annulo ferreo; habente ſub pala particulam Ligni S. Crucis, quam ipſa ſemper adhærentem cordi, vna cum ferreo Crucis ſigno, geſtare conſueuerat. Quanta vero emineret illa vitæ ſanctitate, ex eadem epiſtola ad Olympium, vbi & hæc continentur, poterit quiſq; abunde cognoſcere.

S. MACRINÆ PIVS OBITVS.

III.

Quod autem ad reliquorum Legationes attinet; narrat Theodoretus *a*, *Euſebium* Syriam ac Meſopotamiam peragraſſe, multoſque ibi ſacerdotes Catholicos Eccleſiis ab Arianis obſeſſis Epiſcopos conſtituiſſe; quouſque tandem in Dolicha oppidulo eum mulier quædam Ariana, tegula è ſuperiori loco in eius caput deiecta occidit: pro qua tamen, antequam expiraret, adſtantes iureiurando obſtrinxit, nequid penitus mali ei inferrent. Cuius præſtantiſſimi Præſulis iugem memoriam; cum Orientalis tum Occidentalis Eccleſia martyrii titulo annue celebrare conſueuit. *Meletium* vero Legatione ſua fungentem; multos pariter variis in locis ordinaſſe Epiſcopos, idem auctor *b* teſtatur. Eaque peregrinatione monachos ſibi ſubditos inuiſentem, inueniſſe *c* inter alios, *Symeonem Stilitam* habitationem ſibi ſuper columnam ſtatuiſſe; & cum eundem vinctum quoque arcte ferro ſpectaſſet, accito fabro ſolui iuſſiſſe ferri vincula, illud addendo; *Amanti Deum homini ſatis pro vinculo eſſe mentem*; in cæteris autem eum ab inſtituto minime dimouere voluiſſe. Sed de Symeone plura inferius.

a *Theo. l. 5. c. 4.*
EVSEBII SAMOSAT. MARTYRIVM.

b *Theod. ibid.*
c *Id. de Vit. Patr. c. 26.*
SYMEONIS STYLITÆ INSTITVTVM.

XIV.

Iam vero vt ad *Gregorii Nazianzeni* Legationem veniamus: quo ille doctior atque ſanctior aliis extitit, eo ad difficiliorem prouinciam miſſus eſt; nimirum ad Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ, ſolo ferme ab hæreſi proſtratæ, reparandas ruinas. Quod enim haud ſponte profectus fuerit, ſed coactus ab Epiſcoporum conuentu, Catholicis qui reſidui erant Conſtantinopoli id maxime flagitantibus, ipſe pluribus locis conteſtatur *d*. Ex quibus etiam conſtat, non ante hoc tempus eiuſmodi illuc profectionem contigiſſe: licet Gregorius presbyter, qui encomiaſtica oratione vitam eius tractauit, itemque Nicephorus *e*, & alii eos ſecuti, ad longe anteriora tempora eandem referant. Cum autem perueniſſet Conſtantinopolim, initio (vt ait *f*) clandeſtine docuit ob ſummam ferociam Arianorum: quorum referta erat ciuitas ſub Ariano Epiſcopo præpotente Demophilo. At diuino plane miraculo factum, vt domus illa, in quam primum diuertit, (erat ea Nicobuli, eiuſdem Gregorii affinis) in eccleſiam conuerteretur, quæ ab eodem Gregorio vocata eſt *Anaſtaſia*, quod (vt idem ipſe *g* teſtatur; ex quo redarguas aliter *h* ſentientes:) compreſſa & extincta in ea ciuitate fides Catholica, ibi excitata reuixerit: quam & ob loci anguſtiam; ſæpe Bethleem nominauit; ſed eam poſtea Marcianus Oeconomus amplioribus ſpatiis dilatauit, vt videbitur ſuo loco quam & in honorem ſanctiſſimæ Dei-Genitricis dicatam fuiſſe; Sozomenus ſcribit. In ea vero ipſe Gregorius quinque illas inſignes *de Theologia* habuit orationes, (ex quibus & nomen eſt THEOLOGI conſecutus) quibus exultantes & inſultantes repreſſit hoſtes. Cum autem detectus eſſet ſuſcepiſſe patrocinium Catholicæ fidei, mox ſenſit Arianos infeſtos; qui eo furoris adacti ſunt, vt eum non ſolum hæreticum & maleficum inclamarent; ſed etiam vt talem lapidibus impeterent, raperentque ad tribunal, ingenti hæc conſtantia ac ſumma patientia ſuſtinentem: quod ipſemet teſtatur in carmine de Vita ſua.

GREG. NAZ. MISSVS CONSTANTINOP.

d *Greg. Naz. car. de Vit. & carm. de Epiſc. & or. ad Aria.*
e *Nic. in Chr.*

f *Greg. Naz. or. in Maxim.*
EIVS HOSPITIVM MVTATVM IN ECC.
g *Id. or. ad 150 Epiſc. & in Somn. Anaſt.*
h *Gr. presb. & Soz. li. 7. c. 5.*

GREG. VNDE DICTVS THEOLOGVS.

XV.

Sic namque res ſe habebat hoc tempore, vt quod reciperetur ab omnibus nomen *Hypoſtaſis*, hactenus pro ſubſtantia vſurpatum; qui tres hypoſtaſes dicerent, ac proinde tres ſubſtantias vel ſubſiſtentias prædicarent, trium Deorum aſſertores inclamarentur; ſicut econtra qui eam vocem non reciperent, ab iſtis nominarentur Sabelliani, vt ſupra vidimus in Paulinum Antiochenum factum; & vt id ipſum Hieronymus *i* ſibi obiectum queritur: quem non quidem hæretici, vt multi putarunt, ſed ſtudioſi Meletii, (ſiquidem ipſe cum Romano Pontifice, Paulino fauit) adeo quaſi Sabellianum exagitarunt, vt coactus fuerit (quod ait) ex eremo recedere. At plane conſilio Dei hoc totum factum eſt; vt ſub modii anguſtia lucerna latens, ſuper can-

ALTERCATIO DE HYPOSTASIB.

i *Hier. ep. 77. ad Marc. presb. Chalcid.*

delubrum in Eccleſiæ amplitudine collocata, longe lateq; ſplendoris ſui radiis effulgeret. Quoto vero potiſſimum anno Domini ex eremo egreſſus ſit, haud certo affirmare poſſumus. Sed inde Hieroſolymam petiiſſe, antequam Romam veniret ad Damaſum, ex ipſiuſmet poſtea aſſertione *a* probatur, dum ait, ſe Roma recedentē poſt obitum Damaſi, poſtliminio reuerſum Hieroſolymam. Cum autem illic moraretur, totum fuiſſe in rebus Hebraicis perſcrutandis, intelligi poteſt ex eius ad Damaſum eo tempore datis literis *b*: ſed & Damaſum crebris eundem diuinæ Scripturæ quæſtionibus pulſaſſe, aliæ eius *c* ad ipſum Hieronymum literæ docent.

HIERON. PETIT HIEROSOLYM.
a *Id. ep. 99. ad Aſel. & præf. ad Paulin. in Didy. commẽ. de Sp. S.*
b *Id. ep. 125.*
c *Ap. Hier. ep. 124.*

XVI.
ORDINATVR PRESB. A PAVLINO.
d *Id. ep. 61.*
e *Ap. eund. ep. 60. ad Ioan.*
NON FVIT CARDINALIS ROM. ECCL.

Placuit autem Paulino, eundem ordinare presbyterum: cui tamen ſic ipſe aſſenſit, vt nihilominus conteſtaretur ſe nolle alicui adſcribi Eccleſiæ: quippe qui nolens deſerere monachatum, liberum ſibi eſſe vellet quod luberet pergere. Id enim ipſemet teſtatus eſt ad Pammachium *d* ſcribens, cum à Ioanne Epiſcopo Hieroſolymitano ei Eccleſiæ ſubiici tentaretur. Atq; de illo Epiphanius *e*, nec precibus adduci vnquam potuiſſe, vt vel ſaltem in monaſterio ſacerdotis muneri alligaretur. At ſi, quod plerique dicunt, is à Damaſo factus eſt Cardinalis tituli S. Anaſtaſiæ: cur cum redigi tentaretur à Ioanne ſub Eccleſia Hieroſolymitana, non æque excepit, ſicut de ordinatione à Paulino facta, ita de Cardinalatu Eccleſiæ Romanæ? Vel cur ex illa primitus à ſe facta conteſtatione Paulino, ſe omnino liberum eſſe declarauit, ſi interim in titulum Cardinalis à Damaſo cooptatus eſt? Neque enim Cardinalis quis vnquam ſine titulo Eccleſiæ particularis eſſe potuit. Nec eſt quod fingere quis poſſit, Hieronymum poſtquam recuſauit adſcribi Eccleſiæ Hieroſolymitanæ, venientem Romam id accepiſſe à Damaſo: nam illa, qua hæc refert, ad Pammachium epiſtola (vt ibi teſtatur) ſcripta eſt decimo tertio anno poſt ſuum Roma reditum Hieroſolymam, totidemque & amplius poſt obitum Damaſi. Sed quid eſt, quod eam dignitatem conſecutum volunt, quod intime Damaſo inhæreret? Quaſi vero neceſſe fuerit omnem qui ab Epiſtolis eſſet Summo Pontifici (hoc enim munere poſtea functum Hieronymum apud Damaſum, ſuo loco dicetur) fuiſſe Cardinalem; cum de S. Proſpero certum ſit *f*, in eodem miniſterio vſui fuiſſe S. Leoni, nec tamen Cardinalem extitiſſe. Cæterum auctores *g* illi, qui hanc dignitatem Hieronymo adſtruere conantur, præter quod incerti ſunt, & plerunque recentiores, multis præterea ſcatent mendaciis, vt nulla iis fides tuto adhiberi poſſit.

f *Gennad. de Vir. Illuſ. c. 84.*
g *Ap. Aug. ſer. 24. ad Fra. de erem. Microl. c. 21. Vid. S. Hier. ap Hier. to. 9.*

[Egit etiam de his Baronius an. 382. nu. 25. Sane tamen Pelagius PP. Secundus in Epiſtola ad Eliam Aquileienſem, (ſeu potius Gregorius Magnus eam Pelagii nomine, vt putatur, ſcripſerit) quam longe poſt hæc à ſe ſcripta, Baronius acceptam à Nicolao Fabro edidit in Append. Tom. 9 inſerendam anno 586. diſerte paulo ante finem vocat Hieronymum *noſtræ Eccleſiæ presbyterum*; h. e. Romanæ. An quia diu Romæ vixit presbyter, inſeruiens Pontifici, etſi non in eius Eccleſiæ clerum cooptatus? An vero potius, quia cum patria Dalmata, ſiue Illyricus eſſet, eo nomine pertineret ad ſpecialem Romani Pontificis Patriarchatū?]

IESV CHRISTI AN. 379.

DAMASI AN. 13.

GRATIANI 13.
VALENTIN. II. 4.
THEODOSII 1.

I.
CONSVLATVS AVSONII GALLI.
h *Auſo. Grat. act. pro Cõſul.*
AVSONIVS FVIT CHRISTIANVS.

ANNVS Chriſti trecenteſimus ſeptuageſimus nonus, Auſonium Gallum & Olybrium habuit Coſſ. ordinarios. Eiuſmodi namque primario honore Gratianus Aug. Auſonium magiſtrum ſuum, egregium Rhetorem ac poetam ornare voluit; probe ſciens, magiſtris æque ac parentibus haud dignam meritis vicem referri poſſe. Cæterum rependit ei pro munere & ipſe Auſonius *h* egregiam gratiarum actionem, quam coram eodem Imperatore & ampliſſimo Senatu Sirmii dixit. Fuiſſe autem ipſum Chriſti cultorem, pluribus eius declaratur carminibus, quibus vel diuinum numen deprecatur, vel Paſchalia feſta celebrat; immo qui & à tenellis vnguiculis, à Chriſtianis ſacris virginibus *a* ſuis materteris educatus eſt, par eſt credere imbutum fuiſſe ab eis etiam pietate: cum tamen negari non poſſit eundem tum de Diis, tum de rebus amatoriis quamplurima ceciniſſe more poetarum: ob eamque cauſam viſum eſſe nonnullis potius Gentilem quam Chriſtianum.

a *Auſo. in Parental. epigr. 6 & 26.*

II.
b *Aug. 5. de ciuit. 25.*
c *Socr. l. 5. c. 2.*
THEODOSIVS CREATVR IMP.

Ipſo igitur Conſule, Gratianus proxime ſpectans imminentes in cladem totius Romani Imperii Gothorum turmas; cum ipſe reuocaretur in Gallias ob Alemannos iterum rebellantes, publicæ potius proſpiciens vtilitati, quam priuatæ, & (vt loquitur Auguſtinus *b*) auidior fide ſocietatis, quam cupidior poteſtatis; ibidem Sirmii; publicis comitiis militaribus, die decima ſexta *c* menſis Ianuarii, in locum Valentis defuncti THEODOSIVM Orientis creauit Imperatorem, inſignem militia ducem, annum agentem ætatis trigeſimum tertium; qui tempore Valentiniani Senioris (vt ſuperius vidimus) inuidiam paſſus, & ad necem quæſitus, ſeruatus tamen fuit magno Dei conſilio ad erigendum collapſum Romanum Imperium. Cæterum parentes ſomnio monitos, nomen ei tanquam bonorum futurorum prænuntium ſacrauiſſe, vt *Theodoſius*, quaſi A Deo datus diceretur, auctor eſt Aurelius Victor: qui eum patre Honorio, matre Thermantia, genere Hiſpanum, originem à Traiano traxiſſe, eidemque forma corporis, atque etiam moribus, exceptis vitiis, ſimillimum fuiſſe dicit. Verum patrem eius non Honorium fuiſſe, ſed Theodoſium, Ambroſius *d*, Oroſius *e*, Ammianus, & alii teſtantur: patriam vero Marcellinus *f* ponit Italicam; ſed Zoſimus *g* Caucæ in Gallæcia natum tradit. Vnus hic inter tot tantoſq; Imperatores inuentus, ſententia Claudiani*, qui non generis dono, non ambitione, potitus fuerit purpura, ſed ipſa ſe vltro ei ſupplex obtulerit: adeo vt hic ſolus meruerit regnare rogatus.

d *Ambr. or. in func. Theod.*
e *Oroſ. l. 7. c. 33.*
f *Marc. in Ch.*
g *Zoſ. li. 4.*
* *Claud. de 4. Cõſul. Honor.*

III.
h *Theo. l. 5. c. 5.*
VICTORIÆ THEODOSII ET GRATIANI, DE BARBARIS.
i *Soz. l. 7. c. 4.*
k *Amb. ep. 26.*
l *l. 5. C. Th. de hæret.*
GRATIANI LEX ADVERS. HÆRET.
m *l. 2. C. de hæret.*
n *l. 11. C. Th. de luſtr. colla.*

Porro de creatione Theodoſii erraſſe conuincitur Theodoretus *h*, dum ait, ipſum nonniſi poſt adeptam ab eo victoriam de Gothis, fuiſſe creatum; tuncque diuina viſione de futura ſua electione præmonitū fuiſſe, cum viſus eſt ſibi in quiete videre Meletium Antiochenum Epiſcopū, chlamydem Imperialem iniicere, & capiti coronam pretioſam imponere. At vero reliqui omnes antiqui hiſtorici dicunt, eum antea nominatum Auguſtum, poſtea vero cum exercitu profectum eſſe contra barbaros: quos quidem ingenti clade ab eo proſtratos eſſe, idem Theodoretus, aliique teſtantur. Verum Sozomenus *i* de bello nihil; ſed Gothos pacem per Legatos petentes, in amicitiam, & aliquos etiam ad militiam Rom. receptos eſſe. Addit Zoſimus, diſperſos fuiſſe in varias prouincias, ne nocerent, hacque arte detecta Gothos clam conueniſſe, & tantum non cepiſſe Imperatorem, captaque ingenti præda, abiiſſe trans Iſtrum. Gratianum autem profectum contra Alemannos Gallias infeſtantes, eos feliciter debellaſſe; iidem Sozomenus & Zoſimus teſtãtur. Qui & inſuper, Chriſtianiſſimi Principis (quo eum titulo Ambroſ. *k* inſigniuit epiſtola hoc eodem tempore ad eum reſcripta, cum is ab Ambroſio petiiſſet ſcriptionem de Spiritus Sancti diuinitate) ſpecimen in aliis edens, hoc ipſo anno reſcriptum *l* dedit ad Heſperium Præfectum Prætorio, quo hæreſes omnes, legibus diuinis & Imperialibus vetitas, perpetuo conquieſcere iuſſit. Cui in Codice Iuſtinianeo *m* additur, *Hæreticorum autem vocabulo continentur, & latis aduerſus eos ſanctionibus ſuccumbere debent, qui vel leui argumento à iudicio Catholicæ religionis & tramite detecti fuerint deuiare.* Compeſcuit hoc item anno, ad eundem Heſperium reſcribens *n*, auaritiam clericorum mercaturam exercentium, quos à luſtrali collatione, nonniſi in denis vel quindenis ſolidis voluit immunes eſſe.

IV.
HIERON. AVDIT CONSTANTINOP. GREG. NAZ.

Inter hæc autem S. Hieronymus, fama permotus Gregorii Nazianzeni, (qui iam ex parte ferociam populi Conſtantinopolitani prædicationibus ſuis retuderat, multoſque Arianorum ad fidem conuerterat, & admirationi cunctis etiam remotiſſimis eſſe cœperat:) vna cum collega Vincentio è Syria contulit ſe Conſtantinopolim. Res plane admiratione digna: hominem, quem ob

inſignem eruditionem conſulerent Occidentales Epiſcopi, ipſeque etiam Romanus Pontifex, tam longa difficiliaque itinera peragraſſe, vt Gregorii eſſe mereretur auditor in ſacris Scripturis: quo poſtea ſemper magiſtro *a* gloriatus eſt. Sed quod gloria patris ſit filius ſapiens, diſcipulusque excellens doctrina, decori ſit præceptori; ſi conferas Hieronymum cum Gregorio, veram iudices Ennodii Ticinenſis ſententiam; nempe, Hieronymum, niſi præceptorem ſuum Gregorium diceret, illo meliorem cenſeri: ſed illi applicanda eſſe bona nominatim, à quo ſumpſiſſe videntur originem. Certe namque in his quæ pertinent ad multiplicium linguarum peritiam, (quam in diuinis explicandis Scripturis, & Scriptoribus antiquis conſulendis, magni momenti eſſe nemo negarit) abſque controuerſia Gregorium primas dare Hieronymo certum eſt, vtpote qui profiteatur *b*, etiam Latinam linguam toto Orbe diffuſam ſe penitus ignoraſſe. Manſiſſe autem Hieronymum tribus ferme annis Conſtantinopoli apud Gregorium, ex ipſo patet *c*, dum ait ſe ibi Gregorium Nyſſenum cognouiſſe; quem conſtat, poſt biennium ad Synodum Conſtantinopolitanam profectum eſſe.

a *Hier. ad Pãmach. aduerſ. Ruff. l. 1. cont. Iouin. ep. 2. ad Nepotia. ep. 51. ad Domnio. de Script. Eccl. in Greg. Naz. in Iſa. c. 6.*

b *Gr. Naz. ep. 71. ad Poſthu.*

c *Hier. de Scr. Eccl. in Greg. Nyſſ.*

V. MAXIMVS CYNICVS AMBIT SEDEM CONSTANTINOP.

d *Id. ibid. in Maxim.*

Hoc item tempore *Maximus* ille Alexandrinus, ex philoſopho Cynico Chriſtianus, qui ſe iactabat martyrum filium, & pro fide exulem in Oaſis ſolitudine: inſignis hypocrita, qui & aucupari conatus gratiam Gratiani Imperatoris Mediolanum ad eum profectus, obtulit librum, & quidem (vt ait Sanctus Hieronymus *d*) inſignem, de fide aduerſus Arianos: idem quaſi gloria confeſſionis & doctrinæ illuſtris, Conſtantinopolim veniens, à Gregorio domi ſuæ exceptus eſt, & luculenta oratione laudatus, quæ mutato titulo in laudem Heronis ſcripta legitur: cum tamen is doloſe veniſſet, vt exturbato Gregorio, ipſe cathedram Conſtantinopolitanam arriperet. Quamobrem cum Orthodoxi, quorum in ea ciuitate creuiſſet opera Gregorii magnopere numerus, in odium Demophili Ariani Epiſcopi poſtulaſſent ſibi eundem Gregorium dari Antiſtitem; iiſdemque annuens Petrus Alexandrinus, talem eum conſtituiſſet per literas: tamen paulo poſt idem Petrus, mutata ſententia, fauens Maximo gentili ſuo; vt eundem ei ſedi præficeret, prætenſa occaſione frumenti publici Conſtantinopolim deportandi, ſeptem legauit Epiſcopos: qui primo quidem Gregorio adhærentes, & ab eodem benigne ſuſcepti, atque oratione laudati, poſtea à Maximo allecti; Gregorio ægrotante foris in ſuburbano, eundem Maximum, opera nautarum Alexandrinorum eius auro corruptorum, noctu in ſedem Epiſcopalem intrudere conati ſunt; ac licet ab eccleſia per ſuperuenientem clerum ac magiſtratum expulſi, nihilominus eundem in domo cuiuſdam ſcenici, detonſa coma Cynica Epiſcopum ordinarunt: ſed cunctis tam Catholicis quam Arianis nefandum ſcelus deteſtantibus, tandem Maximus pulſus eſt vrbe. Narrat hæc omnia fuſe Gregorius ipſe in carmine de Vita ſua, & in oratione in Maximum. Ex quo redarguas eos *e*, qui conati Petrum Alexandrinum excuſare, in Timotheum eius ſucceſſorem hæc cuncta reiecere. Cæterum Maximus à Theodoſio primum, ad quem Theſſalonicam confugerat, repulſus *f*, ac cum inde Alexandriam rediiſſet, ab ipſo quoque Petro noua occaſione reiectus; miſer tandem lapſus eſt in hæreſim Apollinaris, eiuſque rei cauſa (vt Theodoretus *g* ait) ab Epiſcopis damnatus. Aduerſus quem pro Gregorio ſtetiſſe quoque Damaſum Papam, auctor eſt Nicolaus Romanus Pontifex epiſtola ad Michaelem Imperatorem.

e *Theo. l. 5. c. 8. Caſſio. l. 9. c. 13. Nice. l. 12. c. 11.*

f *Greg. Naz. carm. de Vit. ſua.*

INFELIX EXITVS MAXIMI De quo Baro. an. ſeq.

g *Theod. ib.*

IESV CHRISTI AN. 380.

DAMASI AN. 14.

GRATIANI 14. VALENTIN. II. 5. THEODOSII 2.

I. THEODOS. IMP. BAPTIZATVR.

a *Socr. l. 5. c. 6.* b *Auguſt. 5. de ciu. 26.* c *l. 5. C. Th. de fid. Cath.*

EIVS SANCTIO DE FIDE CATHOLICA.

ANNO Chriſti trecenteſimo octogeſimo, Gratiano quintum & Theodoſio Augg. Conſulib. idem Theodoſius Theſſalonicæ morbo correptus, ab Acholio: ſiue Aſcholio Orthodoxo eius ciuitatis Epiſcopo, virtutibus ac miraculis claro, baptizari *a* voluit. Nihilque antiquius habens, quam *b* vt iuſtiſſimis legibus aduerſus impios laboranti Eccleſiæ ſubueniret: hoc ipſo anno tertio Calendas Martias, ibidem Theſſalonicæ auream illam promulgauit ſanctionem *c*, qua damnatis ac prohibitis cunctis hæreſibus, omnes populos ſibi ſubditos in tali iuſſit religione verſari, quam S. Petrum Apoſtolum tradidiſſe Romanis, deducta ab eo tempore ſucceſſio doceret; quamq; modo Damaſus Pontifex, & Petrus Alexandrinus Epiſcopus colerent. Quo etiam die, & loco, aduerſus eos qui diuinæ legis ſanctitatem aut neſciendo confunderent, aut negligendo violarent, offenderentve, reſcripſit *d*: ac tempore Quadrageſimæ criminales quæſtiones agitari, ſequenti menſe prohibuit *e*.

d *l. 25. C. Th. de Epiſ. & cle.* e *l. 4. C. Th. de quæſt.*

II.

f *Socr. li. 5. c. 6.* g *Marcell. in Chron. Soz. l. 7. c. 5.* h *Greg. Naz. carm. de Vit. ſua.*

ECCLESIAS CONSTANTINOPOL. RESTITVIT ORTHODOXIS.

Poſt hæc vero, octauo *f* Calendas Decembris Conſtantinopolim adueniens, acto triumpho *g* de Scythis & Getis, ipſo menſe Decembri eccleſias ab Arianis per quadraginta annos occupatas, Catholicis reſtituit; ipſumque primarium *h* templum, frendentibus licet Arianis, vi militum occupans, Gregorio Nazianzeno tradidit, magno eorundem Arianorum luctu, maximo Orthodoxorum gaudio: quod & Deus miraculo confirmauit, cum ſimulac Gregorius ſacros cancellos introiuit, Sol puriſſimis radiis effulgens atram nubem diſſipauit, quæ media die noctem ferme induxerat. Rem geſtam narrat pluribus ipſe Gregorius in carmine de Vita ſua: additque de ſicario ab Arianis ad ipſum ſubægrotantem in lecto occidendum miſſo, qui Dei prouidentia in ipſo cædis procinctu pœnitens veniam ab eo petiit; & quod eam facillime impetrauit, (quippe hoc ſolum pro noxa ab eo petiit, vt execrans hæreſim, Catholicus fieret:) nonnihil erga ipſum Gregorium propenſiora reddita ſunt Arianorum corda.

III. TIMOTHEVS CREATVR EPISC. ALEXAND.

i *l. 3. C. Th. de hæret.*

Hoc item anno mortuus eſt Petrus Epiſcopus Alexandrinus, cum ſediſſet annos octo: in cuius locum ſubrogatus eſt *Timotheus* ipſius frater. Id enim hoc anno accidiſſe plane apparet, quod Timothei mentio habeatur in Theodoſii ſanctione *i* data anno ſequenti; in eo vero quam præſenti promulgatam diximus, nominetur Petrus. A quo etiã præſenti anno Theophilum eiuſdem Eccleſiæ hoc tempore clericum, poſtea Epiſcopum, Paſchalem Cyclum annorum centum inchoaſſe, nempe à primo Conſulatu Theodoſii, teſtatur S. Leo Papa *k* epiſtola ad Martianum Imp. ſcripta.

k *Leo ep. 64.*

IV. IVSTINA AVGVST. FAVET ARIANIS.

l *Sueton. in C. Iul. c. 22.*

RESISTIT EI AMBROSIVS.

Eodem quoque tempore contigit, Mediolanenſem Eccleſiam perturbari cœptum eſſe à Iuſtina Auguſta; Valentiniani Senioris coniuge, Iunioris matre, Ariana femina audaciſſima. Quæ hæreſi patrocinatura, cum accepiſſet Sirmienſem Eccleſiam deſtitutã eſſe paſtore, illuc properauit, Arianum ei Antiſtitem præfectura. Verum Ambroſius pariter eo ſe conferens, (perſeuerabat enim antiqua illa diuiſio prouinciarum, qua, lege Vatinia *l*, coniuncta erat prouincia Illyrici Galliæ Ciſalpinæ:) poſt multas diſſenſiones, Anemmium (ſiue Auennium) virum Orthodoxum, eiuſdem ciuitatis conſtituit Epiſcopum; quando & virgo quædam Ariana, quæ in ipſum Ambroſium manus intra eccleſiam iniicere auſa fuerat, pœnam temeritatis ſuæ luens, alio die mortua ad ſepulchrum deducta eſt, ipſo comitante Ambroſio, qui gratiam pro contumelia rependit. Hæc omnia Paulinus in eius Vita.

Quo pariter tempore Ariani, eiuſdem Iuſtinæ fauore res adeo perturbarunt, vt Gratianus Imp. baſilicam vnam, quam peterent ſibi tradi, ab Ambroſio abſtulerit: quam tamen non illis dedit, ſed eidem Ambroſio reſtituit *a*. Sed & cum iidem vndique pulſi, inſtarent vt Generale Concilium indiceretur, in quo demonſtrare poſſent ſe eſſe Catholicos: id quoque tandem ab eodem Imp. extorſerunt. Verum Ambroſius continuo intercedens, atque probroſum eſſe & indigniſſimum aſſerens, propter duos carioſos hæreticos (erant hi Palladius & Secundianus Epiſcopi) totius Catholici Orbis Epiſcopos conuocare magno Eccleſiarum detrimento, quæ paſtoribus deſtitutæ luporum paterent incurſui: ex eiuſdem Ambroſii ſententia factum eſt, vt Imperator acquieſceret Aquileiæ celebrari Concilium, ad quod finitimi tantum conuenirent Epiſcopi, ex Africa autem & Gallia ſatis eſſet Legatos adeſſe. Quæ omnia ex eiuſdem Synodi Actis certa redduntur: de qua dicetur anno ſequenti.

a Amb. de Sp. S. l.1.c.1.

IESV CHRISTI AN. 381.

DAMASI AN. 15.

GRATIANI 15. VALENTIN. II. 6. THEODOSII 3.

I. THEODOS. RESCRIBIT ADVERS. HÆRET.

ANNO Chriſti trecenteſimo octogeſimo primo, Eucherio & Syagrio Coſſ. quarto Idus Ianuarii, Theodoſius Aug. cum aliis Impp. aduerſus hæreticos ſanctionem *b* edidit, qua Arianis, Photinianis, Eunomianis, aliiſq; eiuſmodi hæreticis vetitum eſt conuentus intra oppida agere: atque omnes vbique eccleſiæ fidei Nicænæ aſſertoribus reddi ſunt iuſſæ. Eodemq; Ianuarii menſe Athanaricus Rex Gothorum, cum quo Theodoſius fœdus pepigerat, à ſuis expulſus Conſtantinopolim veniens, ab eodem Theodoſio, obuiam ei extra vrbem facto, amantiſſime exceptus eſt; & cum eodem menſe morbo periiſſet, ambitioſis exequiis ſepultus: quam Imperatoris benignitatem admirati reliqui Gothi, fidi poſthac Romanis extiterunt. Hæc plures teſtantur Hiſtorici *c*. Addit vero Oroſius, Perſas quoque ad eundem Imp. Legatos miſiſſe de pace petenda, eamq; impetraſſe. Sed & Pacatus *d* affirmat, eoſdem Perſas munera quoq; ad eum detuliſſe; omneſq; quantumlibet remotiſſimos barbaros eundem coluiſſe, vel ſaltem timuiſſe. Vt vel hinc videas, quot mala hæreſes olim inuexiſſent in Orientem, tot bona reſtitutam Catholicam fidem ſecum attuliſſe. Quam etiam ideo Theodoſius magis excolere perſeuerans, his iiſdem Coſſ. priuilegium *e* indulſit eccleſiarum cuſtodibus, ac religioſis obſequiis deſeruientibus, vt nullius attentationis moleſtias ſuſtinerent. *Quis enim* (inquit) *eos capite cenſos patiatur eſſe deuinctos, quos neceſſario intelligit ſupra memorato officio mancipatos?*

b l.6. C.Th. de hær.
c Ammi l.27. Zoſim. l.4. Oroſ l.7.c.37. Marce. in Ch.
d Pacat. in Panegy. Theodoſ.
QVANTA BONA SECVM VEHAT FIDES CATHOL.
e l.26. C. Th. de Epiſc. & cl.

II. OECVMENICA SYNODVS CONSTANTINOP.

Hoc eodem anno, iiſdemq; Coſſ. menſe Maii celebrari cœpta eſt *Conſtantinopoli*, quæ perducta eſt vſque ad finem Iulii, OECVMENICA SYNODVS Epiſcoporum, Theodoſii literis conuocatorum, tum vt Gregorium eius ſedis Epiſcopum ſtabilirent, tum vt fidem Concilii Nicæni confirmarent. Ad quam conuenerunt *Timotheus* Alexandrinus, (licet hic poſtea aduenerit) *Meletius* Antiochenus, *Cyrillus* Hieroſolymitanus, *Acholius* Theſſalonicenſis, *Gregorius* Nyſſenus aliiq; inſignis nominis Orthodoxi, omnes numero centum quinquaginta. Sed & quoniam in ſpem venerat Imperator, Macedonianos ſiue Semiarianos poſſe ad concordiam reduci, eos quoque accerſendos curauit: aduenerunt que ex iis triginta ſex, quorum potiores fuere *Eleuſius* Cyzicenus, & *Marcianus* Lampſacenus. Hæc Socrates *f*, & alii. Porro Concilium iſtud nominatum eſſe *Generale*, certum redditur ex epiſtola *g* Synodali ad Epiſcopos Occidentales anno ſequenti ſcripta. Illudque auctoritate Damaſi Papæ celebratum eſſe, (præter regulas Eccleſiaſticas, & Patrum inſtituta, quæ Synodos facere, & decreta in Eccleſiis ſancire,

[Quam non menſe Maii, vt habet Socrat.) ſed ad hunc anni celebratam eſſe, aperte intelligitur ex literis Synodalib. ad Damaſum, ap. Theodor l.5.c.9. quib. Patres teſtatur eam conuocatam eſſe poſt Concilium Aquileien. de quo inf. n. 11.]
f Socr. l.5.c.8. Soz. li.7.c.9. Theod. l.5 c.8.
g Ext. ap. Theod. ib. c.9.
COLLECTA AVCTORITATE DAMASI PAPÆ.

abſque Romanorum Pontificum auctoritate *a* vetant:) diſertis verbis teſtantur codices peruetuſti Bibliothecæ Vaticanæ, & S. Mariæ Maioris, qui res geſtas Damaſi continent; cum aiunt: *Sententiam de damnatione Macedonii & Eunomii; Damaſus confirmari præcepit etiam in ſancta Secunda Synodo, quæ præcepto & auctoritate eius apud Conſtantinopolim celebrata eſt.* Idq; ipſum eſt, quod aſſerunt Patres Sextæ *b* Synodi: nempe quemadmodum Conſtantinus Imp. & Silueſter Papa Synodum aduerſus Arium apud Nicæam congregarunt; ita maximum Imp. Theodoſium, & Damaſum fidei adamantem, obſtitiſſe Macedonio in Secunda Synodo Conſtantinopolitana.

a Damaſ. ep. ad Epiſc. Illyr. ap. Theod. l.2. c.22. Concil. Chalce. Act.1. Socr. l.2 c.13. Soz. l.3.c.9.
b Sext. Syn. Act. 18.

III. *c Conc. Conſt. can. 4.* GREG NAZ. CONFIRMATVR EPISC. CONSTANTINOP.

Quod autem pertinet ad res in ea geſtas; primo quidem Maximus inuaſor ſedis Conſtantinopolitanæ, declaratus eſt nec eſſe, neq; vnquam fuiſſe Epiſcopus: ideoq; ordinationes, atq; alia omnia quæ ab ipſo geſta eſſent, improbata ſunt atq; reſciſſa: ac deinde communi Patrum calculo probata eſt electio *Gregorii* Nazianzeni, facta ab Imperatore & populo: ſolo ipſo Gregorio mœrente tunc, vt ait *d*, atq; hanc confirmationem lugente. Poſt hæc ad ea quæ Fidei eſſent accedentes Patres, approbarunt primo volumen (vt vocant *e*) Occidentalium de fide Antiochenorum circa Trinitatis perſonas. Quod quidem nihil aliud eſſe puto, quam profeſſionem *f* illam fidei, à Damaſo (vt vidimus) ex Concilio Romano ſcriptam ad Paulinum Epiſcopum Antiochenum, continentem anathematiſmos aduerſus omnes hæreſes tunc temporis Eccleſiam Orientalem potiſſimum infeſtantes. Quod igitur Patres optime ſcirent, Antiochenos communicationis Paulini recepiſſe à Damaſo fidei profeſſionem: iidem ad tollendam omnem ſchiſmatis ſuſpicionem, ſe eos recipere publica illa atteſtatione decreuerunt; cum alioqui ferme omnes Meletio ſtuderent.

d Greg. Naz. carm. de Vit. ſua.
e Conc. Conſt. can. 5.
f Ext. tom. 1. Conc. in Damaſ.

IV. DECRETVM DE DIVINITATE SP. S.

Cognitum pariter fuit in eadem Synodo, atque ab omnibus receptum, Nicænum fidei Symbolum. Sed cum in eo parcius de diuinitate Spiritus Sancti actum eſſet, eo quod nulla tunc adhuc hereſis ei aduerſaria emerſiſſet; placuit de ea addere aliqua, (vt olim de Filio in Nicæno Concilio factum fuerat) quibus aduerſus omnes hæreticos, eiuſdem Spiritus Sancti vna eademque cum Patre & Filio diuina ſubſtantia prædicaretur: nimirum hæc verba, *Et in Spiritum S. Dominum & viuificatorem, ex Patre procedentem, cum Patre & Filio coadorandum & conglorificandum: qui locutus eſt per Prophetas.* Porro ipſum libellum fidei, ſiue dixerimus Symbolum, (quod in Concilio *g* Chalcedonenſi integre recitatum habetur) ſumma deliberatione Patrum examinatū, tradunt *h* ſcriptum fuiſſe à Gregorio Nyſſeno. Poſt hæc vero communi omnium ſententia damnatas hæreſes Eunomianorum, ſiue Anomæorum; Arianorum, ſiue Eudoxianorum; Semiarianorum, ſiue Pneumachomachorū; Sabellianorum, Marcellianorum, Photinianorum, & Apollinarianorum; canon *i* ea de re editus oſtendit: nec tantum hæreſes, ſed earum quoque auctores nominatim fuiſſe damnatos, omnes æque conſentiunt. Sed quod pertinet ad Semiarianos, ſiue etiam Macedonianos dictos, qui cum aliis damnati fuere, licet ab Imperatore vocati fuiſſent, eos nullo pacto Catholicorum ſententiæ adhærere voluiſſe, ac proinde Conſtantinopoli receſſiſſe, auctor eſt Socrates *k*.

g Conc. Chalced. Act.2.
h Niceph. l.12. c.13. & alii.
i In libel. Synod. Conſt.
k Socr. l.5.c.8.

V. *l Conc. Conſt. c.2.* DE SERVANDIS LIMITIBVS DIOECESEON.

Quod autem Ægypti Antiſtites, Petro Alexandrino (vt vidimus) annuente, præſumpſiſſent in tam remota à ſua diœceſi ciuitate Epiſcopum ordinare, hac Synodo ſtatuerunt Patres *l*, ne vlterius ſiue ab Alexandrinis Epiſcopis, ſiue à quibuſuis aliis præſumeretur, res Eccleſiarum quæ extra ſuas prouincias ſitæ eſſent adminiſtrare, iuxta vetus Nicæni *m* Cōcilii decretum de diſtinctione diœceſeon. Vnde & appendix illa eidem canoni addita de prærogatiua ſedis Conſtantinopolitanæ poſt Epiſcopum Romanum, corruere videtur. Quonam enim modo ex præſcripto Nicæni Concilii voluit Synodus quibuſcunque prouinciis iura ſua integra eſſe ſeruata; ſi in præiudicium aliarum Eccleſiarum tanta Conſtantinopolitanæ contulit? Quod ſi re vera contuliſſet, vt quid poſtea in Synodo, immo poſt abſolutam Synodum Chalcedonenſem, id tanquam in eadem Chalcedonenſi factum vſurpare conatus

m Conc. Nic. c.6.
DE SEDE CONSTANT.

Anatolius Conſtantinopolitanus, cum mox Leonem Romanum Pontificem expertus eſt ſibi acerrime aduerſantem, haud præſentem citauit canonem, cuius nunquam vel leuem ſaltem habuit mentionem. Si tamen verus eſſe credendus ſit; (cuius etiam meminerunt Socrates *a*, Sozomenus *b*, & in Concilio *c* Chalcedonenſi clerici Conſtantinopolitani:) ille ſaltem poſt hæc primo decreta, poſtq; Nectarii electionem, ſancitus eſſe dicendus erit ab Epiſcopis Orientalibus qui remanſerunt Conſtantinopoli: quorum (vt videbitur) tantummodo ſtudium fuit, vt Orientalem Eccleſiam etiam præferrent Occidentali: idq; abſente haud dubium Timotheo Alexandrino, quem ſcirent ſe habituros acerrimum aduerſarium, quod ex antiqua inſtitutione ſedes eius ſecunda eſſet poſt Romanam.

a Socr. l.5.c.2. b Soz. l.7.c.8. c Conc. Chalce. act. 1 & infr. an. 451. n.31.

VI.

Sed vt reliqua huius Synodi proſequamur, ſtatutus *d* quoq; in ea reperitur canon de accuſationibus Epiſcoporũ: aliuſque, quo modo ab hæreſi redeuntes hæretici recipiendi forent. Omnib. autem abſolutis, de iiſdem poſtea Patres ad Theodoſium Imp. literas *e* dederunt, quib. etiam petierunt illa ab eo confirmari, atq; ſigillo roborari: nempe quo ſibi fidem eius ſtabilem duraturam oppignorarent. Porro eandem Synodum confirmatam fuiſſe à Damaſo Papa, Photius tradit in libello de Septem Synodis, quod ſane intelligendum eſſe in his quæ ſpectant ad fidem Catholicã, eſt ſententia S. Gregorii *f* Papæ. Eaque ex parte, eiuſdem Pontificis auctoritate, hoc Concilium conſtat obtinuiſſe nomen Oecumenici. Poſt hæc autem, conſecuta eſt ſubſcriptio Patrum: ita tamen vt nomina poſtea ſuperuenientium Epiſcoporum, nempe Timothei Alexandrini, aliorumque, immo & Nectarii, qui poſt Gregorii abdicationem creatus eſt Conſtantinopolitanus Epiſcopus, fuerint ſuperaddita. Sed perperam factum, neſcimus à quo, vt quoniam Gregorius nuntium remiſit ſedi, qui ante ſubſcripſerat Epiſcopus Conſtantinopolitanus, inueniatur inter Epiſcopos prouinciæ Cappadociæ, & vltimo loco poſitus. Nec eſt quod dici poſſit, poſt eius ceſſionem Patres ſubſcripſiſſe: Nam & ſubſcriptus reperitur Meletius Antiochenus, qui ante Gregorii abdicationem mortuus eſt.

d Cõc. Conſt. can.6. & 7.

e Ext. in libel. Conſtit. Synd. tom.1. Conc.

SYNODI FIDES CONFIRMATA A DAMASO PAPA.

f Gr.6. ep.125.

VII.

MELETII ANTIOCHENI OBITVS.

Quamuis autem ita hæc Synodus fuerit abſoluta: noui tamen euentus coegere Patres diutius Conſtantinopoli morari. Atque imprimis obitus Meletii Epiſcopi Antiocheni: quem tunc Gregorius Nyſſenus panegyrica oratione laudauit: celebreque ipſius funus cum pſalmis & luminaribus ab vniuerſa Synodo, ipſoque Imperatore, acto tota ciuitate curatum deſcripſit. Quod vero tertio Idus Februarii eius memoria in publicis monumentis legitur adſcripta: non id quidem quod ea die ex hac vita migrauit, cum conſtet æſtiuo tempore eſſe defunctum: ſed quod, more maiorum, vel ea die fuerit Epiſcopus ordinatus, vel Antiochiam transferri contigerit. nam eo celebri pompa, & continua pſalmodia, tranſlatum eſſe, & iuxta loculum S. Babylæ conditum, Sozomen. *g* teſtatur. In cuius anniuerſaria celebritate, poſtea S. Ioannes Chryſoſtomus egregiam habuit in laudem eius frequenti populo concionẽ *h*. Cæterum Gregorius Nazianzenus de eodem tradit, ipſum morientem commendaſſe Epiſcopis pacem Eccleſiæ: ſicq; ex eius ſententia, de non ſubrogando aliquem in locum ipſius, à prudentioribus agi cœptum: quemadmodum fuerat etiam inter eum ac Paulinum tranſactum, vt qui ſuperuiueret ſolus Eccleſiam Antiochenam regeret. Sed cum per quoſdam factioſos, qui in locum Meletii ſufficiendum conabantur Flauianum presbyterum Antiochenum, tumultus eſſent concitati, iamque ex Patribus longe plures, iidemque iuniores, ac præſertim qui cum Principibus fidem mutare ſolerent, nouam fieri electionẽ ſuaderent: & quod ordinatus ab Occidentali Epiſcopo Lucifero Paulinus eſſet, eique Occidentales fauerent, ipſi iidem Orientales ſuam Eccleſiam præſtare Occidentali, omnibus aliis deſtituti, hac vna futili plane contenderent ratione, quod Chriſtus in Oriente natus eſſet: Iis, inquam, ita tumultuantibus, idem Gregorius Theologus grauiſſima ſententia agere conatus eſt, vt ſineretur Paulinus iam ætate conſumptus, paucis diebus quibus vita ſuperſtes foret, ſolus ſedere: eo vero defuncto (ne quid ſuorum iurium Orientales diſpendii paterentur) alium tunc ſubrogarent quem vellent. Verum cum ipſe hac ſententia contrariæ factionis Epiſcopos ſibi reddidiſſet infenſos, quaſi ab Occidentalibus ſtaret; idem qua cœperat animi conſtantia, conteſtatus denuo ſe ceſſurum throno potius; quam vt illis peſſima decernentib. inhęreſceret, indignans abſceſſit ab eorum conuentu, quando confeſtim illorum qui remanſerunt communibus votis, *Flauianus* electus eſt Meletii ſucceſſor: ſicq; continuata eſt prior diſcordia, vt vnius Eccleſiæ Catholico populo duo præeſſent Epiſcopi. Narrat vero iſta pluribus idem Gregorius in Carmine de Vita ſua: meminerunt q; alii auctores.

g Soz. l.7.c.10

h Ext. ap. Sur. 12. Febr.

TVRBÆ EXORTÆ OB EIVS SVCCESSIONEM.

FLAVIANVS ELIGITVR EIVS SVCCESSOR.

VIII.

ADVENTVS TIMOTHEI ALEXAND. NOVAS TVRBAS AFFERT.

Cum vero inter hæc accedens Conſtantinopolim Timotheus Alexandrinus, cum ſuis Ægyptiis, & aliquot Epiſcopis Macedonibus, omnia adeo perturbata inueniſſent; indignantes primo, ipſis non expectatis ſedem Gregorio confirmatam fuiſſe, eandem eius promotionem vt illegitime factam cœperunt arguere; (non quidem, vt Greg. ſcribit, in odium ipſius, ſed in inuidiam Orientalium Epiſcoporum;) tum quod ægre ferrent ab eis datum fuiſſe Meletio ſucceſſorem, cum ipſi Paulino ſemper fauiſſent; tum præcipue quod negarent creationem Epiſcopi Conſtantinopolitani pertinuiſſe ad Epiſcopum Antiochenum; nempe Meletium. Siquidem Epiſcopus Alexandrinus, quod primæ ſedi poſt Romanam præeſſet, id ad ſe ſpectare contendebat: ideoq; iam antea Timothei prædeceſſor Petrus in ordinando Maximo quaſi ius debitum vendicarat, & poſt hæc in ordinatione Ioan. Chryſoſtomi requiſitus fuit conſenſus Theophili ſucceſſoris Timothei.

IX.

GREGORIVS ABDICAT SE EPISCOPATV CONSTANTINOP.

Quapropter cum ſic eſſet cauſa Gregorii, vt in eum Epiſcopi Orientis, ob denegatum Flauiano, ſuffragium, infenſo animo eſſent; & Ægyptii atque Macedones, in odium Orientalium, de ſede illegitime occupata negotium eidem faceſſerent: ea re perſpecta idem Gregorius, quod antea fuerat meditatus, iam perficiendi tempus opportunum accepit, abdicandi ſe Epiſcopatu; eo iuſto prætextu, vt quia ſuę cauſa ſedis inter ſe mutuo concertarent Epiſcopi, iidem ea ſublata iungerentur in vnum. Quod & ſæpius conteſtatus eſt in Synodo multis ea de re publice habitis orationibus, *De Pace, De non affectata cathedra Conſtantinopolitana, & De rebus à ſe geſtis ex quo tempore eo venit*; diſſerens & de ſtatu quo eam Eccleſiam reperit, & quo relinquat; purganſq; ſe à calumniis, cum reprehenſione aduerſariorum. Obtentaq; ægre à Theodoſio licentia, poſt triennii in vrbe Conſtantinopolitana commorationem, (vt quidem ipſe *a* diſerte teſtatur, innuitque Ruffinus *b*; licet nonnulli recentiores *c* duodecim annos illic manſiſſe perperam aſſeruerint:) paucos poſt dies quam eius Eccleſiæ thronum acceperat, eundem deſerens maximo populi luctu, reuerſus eſt in Cappadociam; illis quoque Epiſcopis prudentiores qui ei fauerant, è Synodo ad ſuas ſedes recedentibus. Quam vniuerſam de eo declaratam hiſtoriam, ipſemet plurib. diducit in carmine de Vita ſua. Teſtaturque alibi *d*, tanto ſe ſtomacho diſceſſiſſe à conuentu illo tumultuantium Epiſcoporum, vt nunquam amplius alicui eiuſmodi Synodo intereſſe decreuerit. Quamobrem cum anno ſequenti, iteratis Præfectorum literis, nomine Theodoſii Imp. vocatus Conſtantinopolim eſſet ad Synodum eorundem illorum Epiſcoporum, qui hoc anno ibidem conuenerant: plane recuſauit *e* accedere, quod quales ii eſſent plus ſatis expertus eſſet. Cum alioqui multum ipſum aliis Patrum conuentib. detuliſſe, abunde pateat ex variis eiuſdem ſcriptis. Cæterum poſt Epiſcopatus abdicationem, ipſe in patriam ſe recipiens, curauit etiam Eccleſiæ Nazianzenæ, adhuc à patris obitu paſtore deſtitutæ, præficiendum *f* Eulalium Epiſcopum.

a Id. carm. de Vit. ſua.

b Ruf. l.2.c.9

c Gr. presb. in Vit. Gr Naz. Nicep. in Chr. & alii hos ſecuti.

d Gr. Naz. de Vit. diſſe. in fi.

e Id. ep.55. ad Procop. & 76. ad Olymp.

f Id. ep.54. ad Hellad. ep.42. ad Gr. Nyſſ.

X.

NECTARIVS ELIGITVR SVCCESSOR GREG.

Poſt eius autem, & aliorum ipſi ſimilium Epiſcoporum, ab vrbe Conſtantinopoli diſceſſionem; qui remanſerunt ibidem, ſucceſſorẽ ei longe diſſimilem delegerunt, (opera præcipue Diodori Tarſenſis Epiſcopi) hominem nondum Chriſtianum, ſed adhuc catechumenum, è curia petitum, rerumque Eccleſiaſticarum penitus imperitum, quiq; olim intemperantius *g* vixiſſet quamuis tunc vir probus à cunctis haberetur; videlicet *Nectarium*, ex Senatorio ordine Tarſo Ciliciæ ortum, iam ætate prouectum: qui licet in ſæ-

g Soz. l.7.c.10

culi obeundis negotiis dexter videri poterat, tamen in Eccleſiaſticis functionibus (vt ita dicam cum Gregorio *a*) præferret cadauer viuum. Quomodo autem is ab Imperatore delectus fuerit ex omnium illorum numero, quos ipſius iuſſu Epiſcopi eo onere dignos catalogo inſcripſerant, idemq; baptizatus ac conſecratus fuerit, Sozomen. *b* pluribus narrat: additque, eum retinuiſſe ſecum Cyriacum Adanorum in eadem Cilicia Epiſcopum, vt officium ſacerdotale ab eo diſceret.

a Greg. carm. de Vit. ſua. b *Soz. ibi. c. 8.*

XI. c *l. 4. C Th. de fid. Cath.* SYNODI DECRETVM DE PROBANDIS CATHOL.

Ad hanc quoque Synodum ſpectat publica Theodoſii ſanctio *c*, qua quod adhuc complures hæretici ſub Catholico nomine retinerent Eccleſias: ad eorum fraudes conuincendas, nonnullos in diuerſis prouinciis Orientis nominauit Epiſcopos: quorum fides Orthodoxa ſpectata eſſet: quibus qui communione iungerentur, iidem Catholici haberentur, & Eccleſiis præficerentur; qui ſecus, exploderentur. Hoc enim iam antea in Synodo conſtitutum fuiſſe, tum ex Gregorio *d* Nyſſeno colligitur, qui cum in eodem Imperatoris reſcripto inter alios Epiſcopos nominatus habeatur, id tamen ſibi vendicat ex Synodi canone: tum ex Sozomeno *e* atque Socrate *f*, qui tam canonis, quam Imperatoriæ approbationis & confirmationis meminere: licet apud Socratem hæc confundi videantur cum alio Synodi canone, quem ſuperius retulimus, de non præſumenda ab Epiſcopis alienarum diœceſeon adminiſtratione. Dum vero adhuc Synodus ageretur, quæ vſque ad finem menſis Iulii producta eſt, idem Theodoſius decimo quarto Cal. Aug. edicto vetuit *g*, ab Arianis, Eunomianis, vel Aetianis hæreticis fabricari eccleſias intra vel extra vrbes, quippe qui quod expulſi ab eccleſiis Catholicorum eſſent, nouas erant aggreſſi fabricare. Sed & Manichæos, Encratitas, Apotacticos, & Hydroparaſtatas hæreticos exagitans *h*, eoſdem infamia notatos inteſtabiles reddidit, & ne quid caperent ex teſtamento prohibuit. Pariterq; apoſtatis, qui ex Chriſtianis Pagani facti eſſent, eripuit *i* facultatem iuſque teſtandi.

d *Gr. Nyſſ. ep. ad Flauian.* e *Soz. l. 7. c. 9.* f *Socr. l. 5. c. 8.* g *l. 8. C. Th. de hæret.* h *l. 7. eod.* i *l. 1. C. Th. de apoſtat.*

XII. CONC. AQVILEIENSE INSIGNIVM EPISCOP.

Eodem anno, Nonis Septembris, celebratum eſt CONCILIVM AQVILEIENSE, quod à Gratiano Imp. extortum vidimus à duobus Arianis Epiſcopis Palladio & Secundiano: cui interfuerunt ex Italia, Gallia, aliiſque prouinciis, Epiſcopi triginta duo, & inter eos *Valerianus* Aquileienſis, *Ambroſius* Mediolanenſis, *Euſebius* Bononienſis, *Anemmius* Sirmienſis, *Philaſtrius* Brixianus, aliique ſelectiſſimi ſimul & ſanctiſſimi viri: adeo vt vix ſit reperiri alia Synodus, in qua tam exiguo Epiſcoporum numero tot comprehenſi habeantur viri ſancti, & eruditi, famaque celebres; è quibus duo ab Africana Eccleſia miſſi fuere Legati, ex Gallicana vero tres, & inter eos *Iuſtus* Lugdunenſis. Cæterum extant *k* eius Synodi Acta omnibus peruia: epiſtolaque Synodalis ad Imperatores miſſa, aliaque ad Epiſcopos Galliarum prouinciæ Narbonenſis ac Viennenſis: ex quibus patet, *Palladium ac Secundianum* varie tergiuerſantes, & Concilium Generale, necnon Iudices ſæculares nequicquam implorantes, poſt multiplices eorundem impietatum confutationes, plurimis anathematiſmis damnatos fuiſſe, vna cum *Attalo* presbytero, ex Catholico facto Ariano, ac *Valente* pſeudoepiſcopo Petauionenſi, qui à populo eiectus patriam Gothis proditione tradiderat, & habitu Gothico cum torque & brachialibus incedere conſueuerat. Fuit autem Synodi vna tantum Actio; quod à prudentibus bellatoribus doloſi impietas è latebris in lucem coacta progredi, cito citius omnium iaculis confecta fuerit: adeo vt (quod eadem Acta habent) vna die, à prima hora vſque ad ſeptimam, totum prælium confectum fuerit.

k *Tom. 1. Cōc.* DAMNATI EPISCOPI ARIANI.

XIII. l *Soz. 7. c. 11* DAMASVS P. AGIT DE COGENDO ROMÆ CONCIL. GENER.

Poſt hæc cum de rebus geſtis in Synodo Conſtantinopolitana Damaſus Papa nuntium accepiſſet, & inter alia de Flauiani electione facta in Paulini Antiocheni contumeliam; tradit Sozomenus *l*, eum valde indignatum eſſe, & cum eo cunctos Epiſcopos Occidentales: ac Paulino quidem conſuetas ſcripſiſſe Synodales, ſeu communicatorias literas, ad Flauianum vero ſilentium egiſſe: quin & Diodorum Tarſi, & Acacium Berœæ Epiſcopos, qui Flauianum ordinarant, pro excommunicatis habuiſſe: atque adeo vt de his rebus cognoſceretur, egiſſe cum Gratiano Imperatore, vt cogeretur in Occidente Concilium Generale, & tam ipſos, quam Imperatorem, literas ſcripſiſſe, vt & Orientales Epiſcopi ad illud conuenirent. Sed & eoſdem imploraſſe ad hoc Theodoſii auxilium, eumq; ea de re literas ad Orientis Epiſcopos dediſſe, vt Romam proficiſcerentur ad Synodum, teſtatur epiſtola *a* eorum qui ſequenti anno Conſtantinopoli conuenere. Meminit & Hieronymus *b* eiuſmodi Imperialium literarum; ex quibus ait Paulinum, & Epiphanium, vna cum aliis Romam ſe contuliſſe. Sed de his anno ſequenti.

a *Ap. Theod. l. 5. c. 9.* b *Hier. ep. 27. ad Euſtoch.*

XIV. PRISCILLIANVS HÆRESIARCHA HISPANIAS CORRVMPIT c *Seue. hiſt. l. 2.*

Hoc eodem tempore Eccleſia Hiſpanica valde exagitata eſt turbis PRISCILLIANI hæreſiarchæ: qui nobilis ac prædiues Hiſpanus, facundus & eruditus, multiſque animi & corporis dotibus ornatus; ſed homo vaniſſimus, & magicis artibus ab adoleſcentia deditus, (ita enim illum deſcribit Seuerus *c*) Gnoſticorum turpi ac infami imbutus hæreſi, (quam Marcus quidam Ægyptius Memphiticus primo in Gallias circa Rhodanum, deinde *d* inuexerat in Hiſpanias) plures homines ac feminas nobiles, necnon & Epiſcopos quoſdam Hiſpanos, interq; illos Inſtantium & Saluianum, variis perſuaſionibus & blanditiis, ſub ſpecie pietatis & diſciplinæ, in ſocietatem allicuit: quippe qui humilitatem ore & habitu prætendens, honorem ſui & reuerentiam cunctis iniecisset. Quapropter cum nonnulli alii Epiſcopi Catholici illis acriter aduerſati fuiſſent, demum SYNODO apud CÆSARAVGVSTAM quarto Nonas Octobris conuocata, (cui etiam interfuere Aquitani Epiſcopi) iidem hæretici, committere ſe Synodi iudicio non auſi, abſentes damnati ſunt, nempe Inſtantius & Saluianus Epiſcopi, Helpidius & Priſcillianus laici, cum omnibus ipſorum ſequacibus: qui nihilominus ad confirmandas vires ſuas, eundem Priſcillianum Abilenſis in Hiſpania oppidi conſtituerunt Epiſcopum. E contra vero aduerſus illos Idacius atq; Ithacius Epiſcopi Catholici acrius inſtantes, opemq; etiam ſæcularium Iudicum parum *e* ſanis conſiliis (inquit Seuerus) implorantes, demum à Gratiano Imperatore reſcriptum elicuere, cuius vigore iidem hæretici extra Hiſpanias ſunt propulſi. Sed Inſtantius, Saluianus, & Priſcillianus, cum mulieribus quibuſdam, (in quibus erat *Procula*, quæ vulgo credita eſt Priſcilliani ſtupro grauida partum ſibi graminibus abegiſſe) Romam profecti, vt apud Damaſum Papam obiecta purgarent; cum ne in conſpectum quidem eius admiſſi fuiſſent: ac Mediolanum regreſſi, æque aduerſantem ſibi Ambroſium repeiſſent: iidem corrupto donis Macedonio Magiſtro Officiorum, reſcriptum ab Imperatore ſubripuerunt, cuius auctoritate in Hiſpanias reuerſi Eccleſias ſuas receperunt: inſuperque Ithacium acerrimum ipſorum aduerſarium, quaſi perturbatorem Eccleſiarum, eiuſdem Macedonii opera varie exagitatum, aufugere coegerunt in Gallias, ac diuerſis rurſum modis perſecuti ſunt.

d *Seuer. ibid. Hie. in Iſa. 40* CONC. CÆSARAVG. ADVERS. EVM. e *Vid. infr. an. 385. n. 6.* VNDIQVE EX PVLSVS AB EPISCOPIS, RESCRIPTVM SVRRIPIT AB IMPER.

XV. f *Seuer. l. 2.* VINDICTA DIVINA IN GRAT. ET MACED. OB PATROCINIVM PRISCIL. *De qua Baro. hoc an. & 383. 20.*

At hæc omnia fuſius Seuerus *f*; quæ contigiſſe noſcuntur vſque ad Maximum tyrannum, qui anno poſt ſequentem pro Catholicis aduerſus hæreticos ſuſcipiens patrocinium, ipſi etiam Gratiano, alioqui piiſſimo Principi, ſed tamen eius quod ſancto aduerſus Priſcillianiſtas primo dederat decreti (quamuis fraude Macedonii) præuaricatori facto, diuino iudicio necem intulit. Hoc enim licet poſtea, tamen ex præſenti cauſa contigiſſe nemo non videt. Vt vel hinc appareat, minime apud Deum Principes excuſari, cum miniſtrorum fallaciis ad noxia ſtatuendi aliquando inducuntur. Sed nec inultus abiit Macedonius Magiſter: qui mortuo Gratiano confugiens ad Eccleſiam, patentibus ianuis aditum reperire non potuit: ſecundum quod ei prædixerat Sanctus Ambroſius, (vt refert in eius Vita Paulinus) cum ad prætorium pro quodam interceſſurus pergens, haud permiſſus ab eo eſſet fores ingredi. Cæterum Concilii Cæſarauguſtani aduerſus Priſcillianiſtas habiti, cuius nuper facta eſt mentio, extant *g* fragmenta quædam, in nominibus Epiſcoporum enormiter deprauata ac decurtata; atque errore Collectoris ad tempora Hormiſdæ Papæ reiecta, cum ex certa auctoritate Seueri, ſub Damaſo collocanda fuerint. Suntque in eo ſanciti octo canones, ad corruptelas eius hæreſis tollendas.

g *Tom. 1. Cōc.*

XVI. PRISCIL. DOGMATA.

a *Aug. de hær. c. 70.* b *Leo ep. 93. ad Turib.*

Sed quænam eæ fuerint vt indagemus, imprimis Auguſtinus, *a* ait Priſcillianiſtas maxime Gnoſticorum & Manichæorum dogmata permixta ſectatos eſſe: & S. Leo *b* ita eos cum Manichæis fuiſſe mutuo fœdere connexos; vt ſolis eſſent nominibus diſcreti: quamuis (vt addit Auguſtinus) & ex aliis hæreſibus in eas ſordes, tamquam in ſentinam quamdam, horribili confuſione confluxerint. Subdit inſuper, eos, propter occultandas contaminationes & turpitudines ſuas, habuiſſe in ſuis dogmatibus & hæc verba; *Iura, periura, ſecretum prodere noli.* Itemque alio loco *c* ſcribit, fuiſſe Priſcilliani aſſertionem, mendacium non eſſe peccatum, etiam iuncto periurio: eoque tanto errore permotum ſe, vt eum confutaret, compoſuiſſe librum contra Mendacium. In quo item de Priſcillianiſtis ait, ſolitos eſſe habere librum, quem Libram appellarent, eo quod duodecim quæſtionibus velut vnciis explicaretur, quibus horrendæ continebantur blaſphemiæ. Ac pariter vſos eſſe hymno quodam peculiari, quem ipſum eſſe dicerent, quem Dominus poſt cœnam cecini ſſet. Inſuper *d* docuiſſe, animas eiuſdem naturæ atque ſubſtantiæ, cuius eſt Deus, ad agonem quemdam ſpontaneum in terris exercendum, per ſeptem cælos, & per quoſdam gradatim deſcendere principatus; & in malignum principem incurrere, à quo iſtum mundum factum dicerent, atque ab hoc principe per diuerſa carnis corpora ſeminari. Aſtruiſſe etiam fatalibus ſtellis homines colligatos, ipſumque corpus noſtrum ſecundum duodecim ſigna cæli eſſe compoſitum, adeoque ſingulis corporis partibus ſingula ſigna attribuiſſe: multaque alia fabuloſa, vana, & ſacrilega contexuiſſe. Carnes etiam tamquam immundas eſcas deuitaſſe: coniugium vituperaſſe, ac coniuges, quibus hoc malum potuiſſent perſuadere, diſiunxiſſe, & viros à nolentibus feminis, & feminas à nolentibus viris: quippe opificium omnis carnis non Deo bono & vero, ſed malignis Angelis tribuentes: hoc verſutiores etiam Manichæis, quod nihil Scripturarum canonicarum repudiarent, ſimul cum apocryphis omnia in auctoritatem ſumẽtes, ſed in ſuos ſenſus allegorizando vertentes quicquid eorum euerteret errorem. De Chriſto autem Sabellianiſmum tenuiſſe, eumdem ipſum eſſe dicentes non ſolum Filium, ſed etiam Patrem & Spiritum Sanctum. Hæc Auguſtinus. Ad quem etiam extat *e* de eorumdem Priſcillianiſtarum dogmatibus plane ridendis, epiſtola Oroſii, vbi agitur de duodecim Patriarcharum nominibus, duodecim præcipuis corporis membris attributis, & aliis deliramentis ex Manichæorum petitis inſomniis. Cuius ipſius Oroſii impulſu, idem S. Auguſtinus aduerſus eos volumen ſcripſit peculiare. Sicut & S. Hieronymus *f* contra Pelagianos agens, multas eorumdem detexit turpitudines: additque de duabus feminis, *Agape & Galla*, ſic dictis, quæ illam hæreſim valde propagarunt.

c *Aug. 2. Retract. 11.*

d *Id. d. c. 70.*

e *Ap. Aug. in conſ. de error. Priſc.*

f *Hier. adu. Pelag. de Cteſi.*

XVII.

Eoſdem vero hæreticos ieiunare quoque conſueuiſſe die Dominico, & ad ſuas abominationes peragendas clandeſtinos conuentus egiſſe, cumque ad eccleſias Catholicorum conuenirent, vt viderentur communicare, ſic accepiſſe Euchariſtiam vt eam non comederent, certum redditur ex prædictæ Synodi Cæſarauguſtanæ aduerſus iſtos errores decretis. Quos inſuper tempore Natalis Domini ieiunare conſueuiſſe, (ea nimirum ex cauſa, quod non crederent eum carnem ſuſcepiſſe humanam) S. Leo *g* tradit, dum capita ſingula dogmatum Priſcilliani complexus eſt: de quibus & alia occaſione dicendum inferius. Haud vero hic omittendum, Ithacium Priſcilliani aduerſarium, non apud Iudices tantum ſiue Eccleſiaſticos ſiue ſæculares, eumdem cum ſociis perſecutum eſſe, ſed ſcriptis quoque publicis exagitaſſe, in quibus (vt auctor eſt Iſidorus *h*) deteſtanda eorum dogmata, ac maleficiorum artes, libidinumque probra demonſtrauit.

g *Leo ep. 95.*

h *Iſid. de vir. illuſt. c. 2.*

* *
*

IESV CHRISTI AN. 382.

DAMASI AN. 16.

GRATIANI 16.
VALENTIN. II. 7.
THEODOSII 4.

I. CONC. ROM. OB TVRBAS ANTIOCH.

ANno Chriſti trecenteſimo octogeſimo ſecundo, Syagrio ſecundum & Antonio Coſſ. celebratum eſt *Romæ* CONCILIVM ex Epiſcopis diuerſarum prouinciarum: ad quod (vt anno præcedenti ex Hieronymo dictum eſt) venerunt ab Oriente *Paulinus* Antiochenus, & *Epiphanius* Salaminæ, ſiue Conſtantiæ, in Cypro Epiſcopus. Cum iiſdem autem & eumdem *Hieronymum* Romam acceſſiſſe, ipſemet alibi teſtatur: *a* qui veniſſe creditur vocatus à Damaſo Papa, vt ei in Reſponſionibus Synodalibus inſeruiret. Venerunt pariter ad eamdem Synodum *Acholius* Epiſcopus Theſſalonicenſis, *Anemmius* Sirmienſis, *Valerianus* Aquileienſis, *Ambroſius* Mediolanenſis; & alii qui nominati habentur in inſcriptione epiſtolæ Synodalis *b* Conſtantinopoli hoc anno Romam miſſæ, licet pauciſſimorum ibi nomina habeantur expreſſa; reliquis ſilentio prætermiſſis.

a *Hier. ep. 61. ad Princ.*

b *Ext. ap. Theod. li. 5. c. 9*

II. ORIENTALES LEGATIONEM ROMAM MITTVNT.

Inter hæc enim Orientales Epiſcopi, qui anno ſuperiori interfuerant Conſtantinopolitano Concilio, cum literis Theodoſii (vt diximus) Romam ad Synodum ire iuberentur, aſtuto conſilio ſubterfugium captantes, venerunt ex condicto Conſtantinopolim, atque Imperatori perſuaſerunt magnam iacturam paſſuras Orientales Eccleſias ob eorum abſentiam, Damaſo verò ſatisfactum fore, ſi Conſtantinopoli ipſi Concilium celebrantes, Romam Legatos mitterent. Quibus acquieſcente Imperatore, ipſi ad id delegarunt Cyriacum, Euſebium, & Priſcianum Epiſcopos, cum literis ad Synodum, quæ recitantur à Theodoreto: *c* quibus primo iiſdem quas diximus, aliiſque vſi excuſationibus cur minime Romam accedere poſſent, poſtea quæ geſſiſſent anno ſuperiori in Generali Synodo ſignificarunt: nulla tamen habita mentione de Gregorio Nazianzeno, neque etiam de primatu Sedis Conſtantinopolitanæ poſt Romanam: quam rem (ſi vere geſta eſt) latere voluerunt Damaſum Papam, quod ſcirent ſe habituros ipſum acerrimum aduerſarium. Quid autem Romæ his acceptis literis factum ſit, haud conſtat: deperiere enim Acta Romani Concilii, nam quæ Theodoretus de damnatione Apollinaris atque Timothei ſubdit, ad anteriorem Romanam Synodum aduerſus hæreſim Apollinaris congregatam (de qua dictum eſt ſuo loco) pertinent.

c *Theod. ibid.*

III. SYNODI ROM. DECRETVM DE EPISCOPIS ANTIOCH.

Quid tamen in ipſa huius anni Romana Synodo fuerit actum, ex rerum euentibus indicatur. Nam cum Paulinus Antiochenus, qui eidem interfuit, reperiatur anno ſequenti reuerſus eſſe Antiochiam, atque etiam ipſi poſtea defuncto ſubrogatus Euagrius, plane ipſi ex Synodi decreto adiudicatam fuiſſe ſedem Antiochenam aduerſus Flauianum, affirmandum eſt, cum & Paulini partes, ſucceſſores Damaſi Romanos Pontifices defendendas ſuſcepiſſe conſtet. Illud tamen æque prudenter factum reperimus, quod etiam Flauianus toleratus fuerit, ne videlicet totus ferme Oriens, à quo foueretur, à Catholica communione pariter ſcindendus eſſet.

IV. CANON DE PRÆROGATIVA SEDIVM.

Quod rurſus ad hoc ipſum Romanum Concilium ſpectat, in Collectione Creſconiana, nobili antiquitate veneranda, canon habetur in ea ſancitus de Prærogatiua Sedium Patriarchalium, his verbis: *Quamuis per Orbem Catholicæ diffuſæ Eccleſiæ quaſi vnus thalamus Chriſti ſit: Sancta tamen Romana Eccleſia nonnullis Synodicis conſtitutis cæteris Eccleſiis prælata eſt. Sed & Euangelica voce Domini Saluatoris noſtri Primatum obtinuit: Tu es Petrus, & ſuper hanc Petram ædificabo Eccleſiam meam, &c. Addita eſt etiam ſocietas beatiſſimi Pauli Apoſtoli, Vaſis electionis qui non diuerſo (ſicut hæretici garriunt) ſed vno tempore, vno eodemque die, glorioſa morte cum Petro in Vrbe Roma ſub Cæſare Nerone agonizans, coronatus eſt: & pariter*

ſupradictam Romanam Eccleſiam Chriſto Domino conſecrarunt, aliiſque omnibus in vniuerſo mundo ſua præſentia atque venerando triumpho prætulerunt. Eſt ergo prima Petri Apoſtoli Sedes Romana Eccleſia, non habens maculam neque rugam, neque aliquid huiuſmodi. Secunda autem Sedes apud Alexandriam B. Petri nomine à Marco eius diſcipulo, atque Euangeliſta, conſecrata eſt: ipſeque in Ægyptum directus à Petro Apoſtolo, verbum veritatis prædicauit, & glorioſum conſummauit martyrium. Tertia autem Sedes eſt apud Antiochiam beatiſſimi Apoſtoli Petri, quæ habetur honorabilis, eo quod illam primitus quam Romam veniſſet, habitauerit, & illic primum nomen Chriſtianorum nouellæ gentis exorditum eſt. Hæc in canone. Cuius quidem ſanciendi occaſionem inde credimus emanaſſe, quod Damaſus aliquid ſubodoratus de Orientalium, quam diximus, audaci præſumptione in erigenda Eccleſia Conſtantinopolitana ſupra Alexandrinam, ex vniuerſi ſententia Concilii, iſta de legitima & antiqua Sedium prærogatiua palam ſcriptis edere voluerit. Qua etiam occaſione, eadem illa Gelaſius *a* Papa iterum ſcriptis prodidit in Romano Concilio, & aduerſus Acacium Conſtantinopolitanum Epiſcopum eadem pertentantem ſæpius inculcauit.

a *cap. Sacroſancta diſt. 15. ex Rom. Conc.*

V. ALIA DECRETA ROM. CONCILII.

In Actis item Damaſi Papæ in eccleſiis recitari ſolitis habentur aliqua ab eodem Pontifice decreta in Romano Concilio, hocne, an priori, haud certum eſt: nimirum vt Fideles qui Decimas atque Primitias dare detrectarent, necnon qui fœnori vacarent, anathemate ferirentur. Itemque vt ab eccleſia eiicerentur, qui in ea vanis ſermonibus operam darent: atque etiam vt auguriis, ſortilegiis, omnibuſq; aliis ſuperſtitionibus vacantes excommunicarentur, ac præſertim feminæ illæ, quæ illuſæ à dæmone, ſe putant noctu ſuper animalia ferri, & vna cum Herodiade circumuagari. Prohibitum etiam ex præſcripto (vt ibi ponitur) Nicæni canonis, ne ante horam tertiam diebus feſtis Miſſæ canerentur, aliis vero diebus à media hora quarta viſque ad nonam facere liceret. Ac denique vt in fine cuiuſque pſalmi apponeretur *Gloria Patri &c.* Quod quidem vltimum nequaquam fluxiſſe ab Oriente, vt multi putarunt, iam ſatis alibi *b* probatum eſt. Sed quod ſpectat ad canonem de *Feminis* eo modo à dæmone illuſis, eadem ferme à S. Auguſtino *c* deſcripta habentur, necnon in Appendice Ancyrani Concilii, & apud Gratianum *d* ſub eodem titulo collocata. Conſtat quidem auctoritate Seueri, *e* hoc tempore tam in Oriente, quam Occidente, maleficorum hominum artes plurimum inualuiſſe. Adeo vt etiam in Gerontium S. Ambroſii diaconum præſtigias magicarum incantationum irrepſiſſe, Sozomenus *f* tradat. Pleniquе ſunt Ammiani libri vltimi de quæſtionibus Antiochiæ & Romæ aduerſus maleficos his temporibus agitatis.

b *An. 325. num XLVI.*
c *Aug. de ſpir. & anim. c. 28*
d *26. q. 5. c. 12.*
e *Seue. Vit. S. Mart. c. 15.*
MAGIÆ VSVS FREQVENS.
f *Soz. li. 8. c. 6.*

VI. DE REBVS GESTIS HIERONYMI ROMÆ.

Sed his expoſitis, quoniam dictum eſt S. Hieronymum hoc anno Romam acceſſiſſe, perueſtigandæ modo ſunt res eius geſtæ toto triennio, quo illic morari contigit. Ac primum quod ad publicas pertinet functiones, Damaſum Papam eius opera vſum eſſe in conſcribendis epiſtolis ad conſultationes ex diuerſis Eccleſiarum tam Orientis quam Occidentis Conciliis ad Sedem Apoſtolicam perlatas, ipſemet teſtatur Hieronymus. *g* Indeque tantæ apud omnes fuiſſe æſtimationis, vt omnium pene iudicio dignus etiam ſummo ſacerdotio decerneretur, alibi *h* tradit. Inter multiplicia vero, quæ Romæ edidit ſcripta, oblatrantem compeſcuit canem HELVIDIVM, imperitum illum quidem, ſed blaſphemiis pollentem, hoſtemque Virginitatis acerrimũ, quippe qui aſſerens eiuſdem eſſe gloriæ virgines ac maritatas, eo quoque ſceleris prolapſus eſt, vt ſanctiſſimæ Deiparæ negarit virginitatem poſt partum. Sed & poſt eum editum commentarium, idem Hieronymus aliam tractationem *De cuſtodia virginitatis* ad Euſtochium ſcripſit, ſicut ipſe alio loco *i* teſtatur, ſimulque addit, ipſum quoque Damaſum Papam eodem argumento, carmine & proſa ſcripſiſſe libellos, ac S. Ambroſium alios. Quod vero illud ipſum Baſilius ac Gregorius Nazianzenus paulo ante, ſed & paulo poſt Chryſoſtomus præſtitiſſe reperiantur: ex his plane intelligas, inſtinctu diuino ſanctiſſimos atque doctiſſimos Patres, tam in Oriente quam Occidente in eadem verſatos eſſe materia, cum diabolus ſua monſtra in medium eſſet producturus.

g *Hier. ep. 11.*
h *Id. ep. 99. Aſel.*
COMPESCIT HELVETIVM HÆRESIARCHAM.
i *Id. ep. 22.*

VII. ITEMQVE IOVINIANVM.

At non Heluidius tantum repertus eſt eiuſmodi eſſe blaſphemiarum aſſertor, licet primus Romæ auſus ſit eas inclamare, ſed Epicureus IOVINIANVS pſeudomonachus, eidem extitit in impietate collega: quem & ipſum poſtea egregie confutauit idem S. Hieronymus, cuius Romam hac tempeſtate contigit opportunus aduentus, cum iam impurus ille Iouinianus aliquas etiam ſanctimoniales (vt Auguſtinus *a* ait) deieciſſet in nuptias, Saram, Suſannam, Annam, aliaſque commendatiſſimas commemorãdo feminas, quæ in Scriptura nuptæ reperiuntur, quibus ſe illæ meliores vel etiam pares cogitare non poſſent: eodemque modo etiam virorum ſanctorum cælibatum, commemoratione Patrum coniugatorum & prædicatione fregiſſet. Cæterum ab Auxentio Seniore Mediolanenſi Ariano Epiſcopo, Heluidium Iouiniani præcurſorem originem duxiſſe, Gennadius *b* tradit. Iouinianum autem vna cum collegis impietatis, ſub Catholico nomine, & habitu monaſtico, aliquamdiu delituiſſe in monaſterio Mediolanenſi, Ambroſius demonſtrat *c* epiſtola ad Vercellenſes. Egreſſus vero quod ferre delicatulus non poſſet monaſticam diſciplinam, quã ſolute & impure vixerit, licet monachi ſemper falſo nomine gloriaretur, Hieronymus *d* egregie deſcribit: de eius dogmatibus addens, ſenſiſſe, Virgines, viduas, & maritatas eiuſdem eſſe meriti: Renatos plena fide in baptiſmo, à diabolo non poſſe ſubuerti: Nullum eſſe abſtinentiæ ciborum meritum: Omnium qui baptiſma ſeruauerint, eſſe vnam in regno cælorum remunerationem. Præter quæ addit Ambroſius, eo illum blaſphemiæ adactum eſſe, vt inſtar Heluidii diceret, Deiparam MARIAM deſiiſſe virginem eſſe cum Chriſtum peperit: Itemque negaſſe cum Manichæis, Filium Dei veram carnem ſuſcepiſſe. Eadem quoq; de hæreſi Iouiniani Auguſtinus, *e* quam & ait cito extinctam eſſe, neque ſacerdotem aliquem decipere valuiſſe. De cuius damnatione facta ſub Siricio Romano Pontifice, dicetur ſuo loco.

a *Aug. 2. Retract. 22.*
b *Gennad. de vir. illuſt. in Heluid. c. 32.*
c *Amb. ep. 82.*
d *Hier. li. 1. & 2. cont. Iouin.*
IOVINIANI IMPIA DOGMATA.
e *Aug. de hær. c. 82.*

VIII. HIERON. SCRIBIT CONTRA LVCIFER.

Romæ pariter elaboratus ab eodem Hieronymo creditur liber aduerſus *Luciferianos*: cum quibus ſchiſmaticos *Vrſicinianos* (qui adhuc, licet ſæpius repreſſi, vigebant) conſpiraſſe, libellus Marcellini presbyteri docet. Reliqua vero eiuſdem S. Patris in Vrbe ſcripta, pauca numerare contingit, ſi conferas cum quotidianis illius colloquiis: cum, vt ipſe *f* ait, totius in eum Vrbis ſtudiis conſonantibus, à diuerſis de diuerſis interrogaretur quæſtionibus, ac præcipue à compluribus illuſtribus Romanis matronis, & virginibus, diſcendi cupidiſſimis, quarum habitaculum aut ipſe adire, aut illæ ipſius ſolebant ſumma pietate & modeſtia, vt Scripturas eis diſſereret: ad quas etiam extant plurimæ eiuſdem de variis quæſtionibus, aliiſque piis rebus epiſtolæ. Quæ vero inter illas præcipue enituere, imprimis *Marcella* fuit vidua, quæ vt idem ait *g* ad Principiam eius filiam, quicquid ipſe longo ſtudio congregaſſet, & meditatione diurna quaſi in naturam vertiſſet, hoc illa libauit, didicit, atque poſſedit: ita vt poſt ipſius Hieronymi ab Vrbe profectionem, ſi in aliquo teſtimonio Scripturarum eſſet oborta contentio, ad illam iudicem pergeretur. Quam & inſuper monaſticæ vitæ imitatam eſſe inſtitutum, & propagaſſe in alias tradit. Quomodo vero eadem aduerſus Origenis errores prima Romæ vexillũ erexerit, dicetur ſuo loco. Eius quoque mater *Albina h* ita Hieronymum audire cõſueuerat, vt tamen examinaret omnia, & ſagaci mente vniuerſa penſaret: adeo vt (quod ipſe ait) nõ tam ſe ſentiret habere diſcipulam, quam iudicem. *Paula i* porro, maternum genus ex antiquis Gracchorum & Scipionum familiis, paternum ex regio Græcorum ſtemmate ducens, quinque liberorum mater, quatuor feminarum, & vnius maſculi, plus ceteris viſa eſt eruditione proficere: ſiquidem non ipſa tantum, ſed & liberi atque cognati eius vſu perfectiſſimi redditi ſunt Chriſtiani, & domus eius velut in Eccleſiam commutata. Cuius filius *Toxotius* cum vxorem duxiſſet Lætam Albini Gentilitiæ ſuperſtitionis Pontificis filiam, tanta cum coniuge vixit pietate, vt *Albinus k* ex eorum conuerſatione, admirante Vrbe, euaſerit Chriſtianus. Ex filiabus vero Paulæ *Bleſilla* primogenita, viginti annorum vidua à viro, quo cum ſeptem tãtum menſibus vixerat, relicta, magis *l* ipſam amiſſam deplorauit virginitatem, quam mariti obitu do-

f *Hie. ep. 99.*
MATRONÆ ROM. EIVS DISCIPVLÆ.
g *Id. ep. 16.*
h *Præf. in ep. ad Gal.*
i *Ep. 26. & 27.*
k *Ep. 7.*
l *Ep. 25.*

luit. Fuitque adeo exculta Græcis ac Latinis literis, vt ſi Græce loquentem audiſſes, Latine eam neſcire putares; ſi in Romanum ſonum lingua ſe verteret, nihil omnino peregrini ſermo redoleret: eademque paucis non dicam menſibus, ſed diebus, Hebrææ vicit linguæ difficultates. Sed *Euſtochium* Bleſillæ ſoror, virginitatem Deo conſecrans, nobilitatis portas (inquit idem Hieronymus *a*) & arrogantiam generis Conſularis virginali propoſito fregit; & in Vrbe prima primum genus ſubiugauit pudicitiæ. Cuius cum aliquando Prætextata, *b* iubente viro Hymetio, qui patruus erat Euſtochii, habitum cultumque mutaſſet, & neglectum crinem mundano more texuiſſet, eadem nocte ab Angelo terribiliter in ſomnis ea de re correpta, prædictionem accepit fore vt manus eius, quæ caput virginis Dei ſacrilege attrectare præſumpſiſſent, areſcerent, & finito mēſe quinto ipſa duceretur ad inferna: ſin autem perſeueraret in ſcelere, & marito ſimul orbatam iri & filiis; quæ omnia per ordinem expleta ſunt, & ſeram miſeræ pœnitentiam velox ſignauit interitus. Fuere quoque inter ſtudioſas Hieronymi feminas, *Paulina* c *& Ruffina*, prædictarum Bleſillæ & Euſtochii ſorores, necnon & *Felicitas*, d *Aſella, & Lea*, clariſſimæ genere & ſanctitate: de quibus extant egregia eiuſdem ſancti Patris elogia. Sed iis modo, aliiſque eiuſmodi dimiſſis, res geſtas huius anni enarrare pergamus.

a *Ep.26.*
b *Ep.6. ad Læt.*
c *Ep.27.31.52.*
d *Ep.15.24.99.*

IX.
IO. CHRYSO. SCRIPTA HVIVS TEMPORIS.

Hoc igitur eodem anno, qui numeratur vigeſimus à cōflagratione tēpli Apollinis Daphnitici apud Antiochiam, S. IOANNES CHRYSOSTOMVS (vt ipſe teſtatur *e*) aduerſus Gentiles diſertiſſimum commentarium elaborauit: eodemque anno *f* quinque illas nobiliſſimas orationes aduerſus Iudæos elucubrauit: necnon aduerſus Anomæos *g* hæreticos quinque homilias de incomprehenſibili Dei natura: moxque poſt *h* habuit ſermonem illum ad populum Antiochenum partis Flauiani, (quo abſente, ipſe docendi munere eius vicem agebat) cui eſt titulus, *De Anathemate*, ab alio vero perperam addita inſcriptio illa, *Quod neque viui neque mortui anathemate plectendi ſint.* Haud enim ipſe abſolute excommunicationem negat, ſed tantum in eoſdem Flauiani ſectatores inuehitur, quod in Paulini communionis homines, alioqui Orthodoxos, anathema conclamarent, perinde ac ſi eſſent hæretici, atque eadem ratione qua Apollinariſtæ cenſendi. Hæc autem omnia Chryſoſtomus ſcripſit ac perorauit, cum adhuc diaconus eſſet. Siquidem ſecundum Marcellini, atque Palladii calculum, dicentium ipſum quinquennio miniſtraſſe diaconum, duodecim vero annos egiſſe presbyterum vſque ad tempus quo Epiſcopus creatus eſt: plane aſſerendum eſt, eum anno ſuperiori (nempe ætatis vigeſimo ſeptimo, quippe quem eo tempore quo Apollinis templum conflagrauit, annorum octo fuiſſe viderimus) ſacro diaconatus ordine initiatum, & vt omnes affirmant, à Meletio antequam iret ad Conſtantinopolitanum Concilium. Ex quibus & Socratem & alios confutes, qui ſcripta Chryſoſtomi nuper recenſita ab eo tradunt elucubrata, cum eſſet Antiochenæ Eccleſiæ Lector.

e *Chryſ. orat. aduer. Gent.*
f *Id. orat. 2. cont. Iudæ.*
g *Id. adu. Anom. ho. 2.*
h *Id præf. hom de Anath.*

TRACTATIO DE ANATHEMATE QVALIS.

ÆTAS, ET VITÆ INSTITVTIO.

X.

Sed vt eiuſdem annorum, ac rerum geſtarum ratio ineatur, ea, auctore Palladio æquali eius, Iſidoro Peluſiota eius diſcipulo, aliiſque, ſic ſe habuit: E rhetoricis ſcholis egreſſus, magna cum laude & felicitate in agendis cauſarum cōtrouerſiis in foro verſatus eſt, adeo vt Libanio ipſi, eloquentiæ nomine tunc temporis apud omnes celeberrimo, admirationi fuerit. Anno vero ætatis vigeſimo ſecundo, cum iam ad Epiſcopatum adſcitum vidiſſet Baſilium amicum cariſſimum, quo cum à puero aſſueuerat, ipſe ne teneretur, in ſolitudinem Syriæ aufugit, atque inde in ſui excuſationem, commentarium illum tam celebrem *De Sacerdotio* in publicum emiſit, alioſque inſuper æque pios ac egregios de variis rebus multiplices tractatus edidit. Quamdiu autem in eremo egerit, diuerſæ reperiuntur ſententiæ, cum alii ſexennium, alii quadriennium tribuant. Errant tamen, qui poſt presbyteratum eo profectum tradunt, cum ipſius ibidem aſſertione pateat, è foro foras eſſe progreſſum in ſolitudinem.

PETIT EREMVM.

XI.
i *Soz. li.6. c.3. & alii eum ſecuti.*

Sed & grauiore illi detinentur errore, qui *Baſilium* quem modo nominauimus, exiſtimant *i* fuiſſe Baſilium Magnum Cæſareæ Cappadociæ Epiſcopum. Nam ipſius Chryſoſtomi atteſtatione conſtat, Baſilium iſtum Iuniorem eo tempore cum creatus eſt Epiſcopus, non exceſſiſſe ætatem annorum viginti duorū, (æquales enim erant) eumdemq; Antiochiæ natum, facultatibus pauperem, electum eſſe ab Epiſcopis Syriæ, quæ omnia quām longe diſcrepent à Baſilio Magno, iam tum cum iſte iunior creatus eſt, ſene ac morti proximo, patria vero Cæſarienſe Cappadoce, ac præditum, nemo non videt. Quiſnam vero fuerit ille Chryſoſtomi perneceſſarius, haud certo conſtat. Scimus tamen, eodem tempore in iiſdem partibus duos vixiſſe Baſilios, qui interfuerunt Synodo Conſtantinopolitanæ; nempe Baſilium Raphanenſem in Syria, & alium Epiſcopum Bibli in Phœnicia. Opinantur alii, *a* fuiſſe Baſilium Seleuciæ Iſauriæ Epiſcopum: verum conſtat, *b* hunc vitam egiſſe monaſticam ſub S. Marciano Abbate; Epiſcopum vero poſtea claruiſſe tempore Concilii Chalcedonenſis; cui & ſubſcriptus habetur; poſt annos ferme ſeptuaginta: cum Seleuciæ Iſauriæ, tempore Chryſoſtomi, Epiſcopus eſſet Maximus, qui *c* ſub Carterio, & Diodoro Tarſenſi, collega fuit ipſius Chryſoſtomi in exercitatione vitæ monaſticæ, vna cum Theodoro illo infelici plane Mopſueſtiæ facto in Cilicia Epiſcopo, quem primo lapſum ſcriptis Chryſoſtomi fuiſſe reuocatum, ſed iterum lapſum eſſe atque deteriorem redditum, Heſychius *d* Hieroſolymitanus tradit.

DE BASILIO, AD QVEM CHRYSOS. SCRIPSIT DE SACERDOTIO.

a [Confirmat idipſum Dauſqueius in Not. ad Baſilii Seleucien. Orat. vbi & rationibus, quæ Baronium ab eiuſmodi aſſertione abſteruerūt, ſatisfacit.]
b *Theod. de SS. Patr. c.3.*
c *Soc. li. 6. c.3. Theod. li.5. c. vlt. Soz. li. 8. c.2.*
d *In Act. Syn. V. Act. 5.*

XII.
e *Chryſ. de compunct. cor. lib. 2.*

Porro Chryſoſtomum rediiſſe in patriam, ob graues contractas ex duro viuendi genere (quod ipſe alibi *e* deſcribit) ægritudines, moxque ibi, abſente Meletio ordinatum eſſe Lectorem à Zenone Epiſcopo, auctor eſt Socrates, non quidem (vt putauit) Epiſcopo Hieroſolymitano, (nullus enim eius nominis his temporibus ei Eccleſiæ præfuit,) ſed Zenone Tyri Epiſcopo, qui interfuit Concilio Conſtantinopolitano, vel (quod tradit Nicephorus *f*) Maiumæ Epiſcopo. Poſtea vero, vt dictum eſt, ab ipſo Meletio ordinatus eſt diaconus. At de illo modo hactenus, cætera ſuis locis.

f *Nic. li.13. c.2.*

XIII.
g *l.8. C. Th. de Pagan.*
h *l.7. eo.*
i *l.9. C. Th. de hæret.*
k *l.3. C. Th. de Apoſt.*
l *l.9. C. Th. de valid. mend.*

Hoc eodem anno Imperatores conceſſerunt *g* Gentilibus, vt ſuas adirent baſilicas negotiorum agendorum cauſa, ita tamen vt omnino à ſacrificiis abſtinerent: cum anno ſuperiori alia lege lata, *h* tam conuentus, quam ſacrificia eiſdem prohibuiſſent, quæ ſub Valentiniani ac Valentis Imperio inualuerant. Iidemque hoc ipſo anno aduerſus Manichæos, clandeſtinos conuentus agentes, *i* ſanctionem ediderunt: aliamque *k* anno ſequenti addiderunt aduerſus apoſtatas, qui ad eorumdem Manichæorum, vel etiam Gentilium aut Iudæorum impietates deficerent. Hoc vero item anno, contra validos mendicantes edictum *l* promulgarunt.

IESV CHRISTI AN. 383.

DAMASI AN. 17.

GRATIANI 17.
VALENTIN. II. 8.
THEODOSII 5.

I.
MAXIMI TYRANNIS.

ANno Chriſti trecenteſimo octogeſimo tertio, Merobaude iterum & Saturnino Coſſ. MAXIMVS Dux exercitus in Britannia, tyrannidem arripiens, acclamatus eſt à militibus Imperator, & tranſmittens exercitum in Gallias, ab infenſis Gratiano Auguſto legionibus exceptus, Imperium ſibi corroborauit. Hæc Victor, *m* & Zoſimus. *n* Treueris autem collocaſſe thronum Imperii, Gilda *o* Sapiens tradit. Habetq; Pacatus, *p* eum vt obſequentes ſibi milites redderet, ſe Theodoſio Imperatori affinitate coniunctum aſſeruiſſe, quaſi hæc ipſe eo conſcio aggreſſus eſſet. At vero affirmant alii, Maximum Britannū genere, ex Helenæ Conſtantini matris propagine originem mentientem, Britanniæ Regulorum ope fultum, ſcelus iſtud pertentaſſe. Certe quidem Britannum fuiſſe, Socrates *q* quoque tradit: de ſtemmate vero Conſtantini ſibi aliquid arrogaſſe, co-

m *Vict. in Gratia.*
n *Zoſ. lib.4.*
o *Gild. de excid. Brit.*
p *Pacat. in Paneg. Theod.*
q *Soc li.15. c.11*

gnomen Flauium indicium eſt, dicebatur enim *Flauius Clemens Maximus*: licet Zoſimus eum genere Hiſpanum fuiſſe velit.

II.

Cum autem is tranſiens in Gallias cum Britannis, Armoricos è ſedibus eieciſſet, eamque regionem Britannis militibus tribuiſſet, (vnde & eidem prouinciæ comparatum eſt nomen, vt *Minor Britannia* diceretur:) quo nouam coloniam in poſteros propagaret, miſſa in Britanniam legatione, ſingulas virgines ſingulis militibus coniugio fœderandas, à Dionoco Rege Cornubiæ impetrauit: delectæq; ſunt duabus legionibus Britannicis, pro numero militum qui tunc in eis reperti fuere, totidem virgines, omnes numero vndecim mille, quarum principem locum tenebat VRSVLA, eiuſdem Regis Cornubiæ filia, deſponſa Connano Regulo, eorumdem Britannorum militum duci. Sed illæ Londini inuitæ nauigiis impoſitæ, cum à ſæua procella ad Germanicum littus impulſæ, incidiſſent in Melgam Pictorum & Gaunum Hunnorum; piratas, qui pro Gratiano Imp. aduerſus Maximum mare incurſabant, (Hunnos enim & Alanos ſibi Gratianum, exercitibus ſuis diffidentem conciliaſſe, colligitur quoque ex S. Ambroſio: *d*) eædem omnes, hortante Vrſula, mortem pati delegerunt, quam virginei pudoris ferre diſpendium: quas duplici auctas corona martyrii ac virginitatis, cælum excepit: earumdem vero certamen annua commemoratione *e* Eccleſia celebrat. Hæc quidem ex antiquis monumentis rerum Britanniæ excepiſſe, Gaufridus Epiſcopus Aſaphenſis in ſuo de rebus Britannicis commentario *f* tradit. Qui licet multa de aliis habeat fabuloſa, tamen quod hæc pluribus fulciantur veriſimilibus coniecturis, obuiis accipimus manibus: cum præſertim adſtipuletur eidem hiſtoriæ Lindanus Epiſcopus Gandauenſis eruditione clariſſimus, eademque vir nobilis, & cum primis diſertus Marcus Velſerus in fragmentis Itinerariæ antiquæ tabulæ, ex veteribus monumentis fide certa teſtata reddat. Nam quæ plures alii diuerſi auctores, ſiue ex ſuo ingenio, ſiue ex leui vulgi rumore de his ſcripſere, adeo nutant, vt grauiſſimam hiſtoriam, commentitiam pene reddiderint.

DE VRSVLA ET SOCIIS VIRGIN. MARTYR. *De quibus egit pluribus Bar. in Not. ad Rom. Mart. 21. Octob.*

d *Amb. ep. 27 ad Valent.*

e *Mart. Rom. 21 Oct.*

f *Ext. in Bibl. Vat. cod. num. 944.*

III.

Hoc anno res Gentilium Romæ mirum in modum collapſæ ſunt: demptis *g* enim ſumptibus ſacrificiorum, ac ſtipendiis ſacerdotum, illud ſuperadditum eſt, vt Gratianus nomen reſpuerit *h Summi Pontificis*, quod hactenus more maiorum (abſque tamen labe ipſorum ſacrorum, vt alias dictum eſt) Chriſtiani Impp. ob ſummam poteſtatis amplitudinem, retinuerant. Vnde mox illud argutum in Gratianum ſcomma iactarunt: *Si Princeps non vult appellari Pontifex Maximus, admodum breui Maximus* (nempe tyrannus prædictus) *Pontifex fiet.* Sed & præterea Gratianus Vrbis Præfecto, de rebus ad Gentilitiam ſuperſtitionem pertinentibus (quod Pontificum erat) auctoritatem *i* tribuit iudicandi. Quibus etiam acceſſit, quod Præfectus Gracchus V. C. candidatus Chriſtianæ religionis, *k* in deiiciendis idolis egregiam nauauit operam. Porro hæc omnia Gentiles Senatores infenſo ferentes animo, ſecreto ſtudere *l* cœperunt Maximo: qui licet Chriſtianus eſſet, vxoremque maxime piam haberet, tamen cæca dominandi libidine, eoſdem ſpe feliciorum euentuum delinitos, reddere ſibi deuinctos ſtuduit.

g *Sym. ad Valen. Imp apud Amb.*
h *Zoſ. lib. 4.*
GRAT. IMP. REIICIT NOMEN SVMMI PONTIF.

i *Sym. 5. ep. 11.*
k *Hier. ep. 7. Prud. adu. Sym. lib. 1.*

l *Zoſ ibid.*

IV.

Cæterum nulla interpoſita mora, hoc eodem anno octauo *m* Calendas Septembris, Gratianus ab exercitu ſuo derelictus, fugiens per Andragathium Ducem occiſus eſt: quod Lugduni in Gallia accidiſſe, omnes *n* conſentiunt, licet nonnihil diſſentiant in modo necis. Tribuunt ei nonnulli *o* annos Imperii quindecim: verum ſi numeres ab anno Domini trecenteſimo ſexageſimo ſeptimo, quo creatum diximus Auguſtum nono Calendas Septembris, vtique reperies ipſum imperaſſe annos ſexdecim expletos. Nec vero iis aſſentimur, qui tribuunt ætati ei⁹ annos viginti quatuor: Nam qui proximus adulto, vt habet Ammianus, *p* creatus eſt Auguſtus, & annos ſexdecim imperauit, plane numerum illum exceſſiſſe oportuit. Triginta octo eum vixiſſe, apud Victorem legimus: ſed puto legendum annos viginti octo, quantum ex eodem Ammiano colligere licet. Prædicantur eius laudatiſſimi mores, fides, pietas, humanitas, caſtitas, cæteræque animi & corporis dotes, à S. Ambroſio, *a* Ruffino, *b* Auſonio, *c* aliiſque, immo & ab ipſo Ammiano, *d* dum præclaram eius laudat indolem, facundiam, moderationem, clementiam, ac rei militaris peritiam: licet addat, eum in vana demum ſtudia Commodi deflexiſſe, quod ſcilicet feras in viuariis ſagittis conficere ſoleret. Sed quid hoc demum, ſi re haud illiberali conſueuit iuuenis interdum poſt curas genio indulgere? At condonandum Ethnico ſcriptori, in Chriſtianos Principes parum æquo. Gratiani autem funus denegatum à Maximo, nolēte eius corpus ſepulturæ mādari, Ambroſius *e* Maximi crudelitatē exaggerās plurimū queritur. Poſt necē aūt eius, furorē Maximi cum in alios Gratiani ſtudioſos agentes in Galliis, tum præcipue in Merobaudē Conſulem, & Balionē ſtrenuiſſimum Ducem eſſe conuerſum, Pacatus tradit, occiſumque illum, iſtum vero ob metum crudelium cruciamentorum ſibi mortem intuliſſe. Sed Merobaudem iniuſte Proſper in Chronico infamat de proditione Gratiani: nam Pacatus virum de fide ſincera erga Imperatorem plurimum laudat: Ambroſius *f* etiam Balionem.

m *Marcel. in Chron.*
EIVS INTERITVS.
n *Hier. ep. 3. Ruff. li. 2. c. 14 Zoſ. li. 4. Soc. lib. 5. c. 11. Soz. lib. 7. c. 13.*
o *Soc. Soz. & alii.*
p *Am. lib. 27.*
ÆTAS ET VIRTVTES.

a *Amb. orat. in obit. Valen. & in pſal. 61.*
b *Ruff. lib. 2. c. 13.*
c *Auſ. in Grat. act. pro Conſ.*
d *Am. li. 31.*
e *Ambr. in pſal. 61.*
f *Id. ep. 27.*

IV.

LEGATIO A MAXIMO AD THEOD. IMP.

Poſt hæc autem tradit Zoſimus, Maximum legatos miſiſſe Conſtantinopolim ad Theodoſium, vt eius animum exploraret, velletne bello decernere, vel adſciſcere ipſum in collegam Imperii: illum autem rationem temporis ducentem, bona ſpe aluiſſe tyrannum, ne ſuperans Alpes, Valentinianum imbellem adoleſcentulum æque conficeret, totumque ſibi Occidentale Imperium vendicaret, qui iam inſtar fulguris, eodem ferme momento Britannias, Gallias, atque Hiſpanias ſibi ſubieciſſet. Quod vero tradunt, *g* poſt Gratiani necem, Valentinianum, Iuſtinam, atque Probum Præfectum Prætorio, metu deſeruiſſe Italiam, haud quidem hoc anno contigit, ſed cum poſtea ex improuiſo Maximus ſe in Italiam intulit: de quo dicetur ſuo loco. Hoc namque tempore, cum ingentia mala ab eius tyrannide in Italia timerentur, idem Valentinianus Imp. perdifficilem ac plene deſperatam legationem Ambroſio ad illum credidit: ſi forte veritus ſanctitudinem viri vbique ſpectatam, furentes cohiberet impetus. Fuitque hæc prior eiuſdem Sancti legatio, poſterior vero poſt ſequentem annum, quamuis Paulinus ſcriptor eius Vitæ ambas in vnum confundat, bis etenim ipſum eodem munere apud Maximum eſſe perfunctum, ipſiuſmet *h* teſtificatione liquet. Quæ autem extat eiuſdem Relatio *i* ad Valentinianum, poſterioris certum eſt fuiſſe legationis: nam in ea mentionem facit de priori, cuius quidem Acta licet exciderint, ex alia tamen ipſius epiſtola *k* certum fit, Maximum ab ipſo coercitum fuiſſe, ne in Italiam progrederetur. Quando & accidiſſe videtur, vt Satyrum fratrem ſuum cariſſimum amiſerit, quippe ait in eius oratione funebri, quod cū ſemper optaſſet, vt ſi quæ perturbationes vel in Eccleſiam, vel in ipſum manerent, in ipſum potius ac eius reciderent domum, tunc contigit fratrem mori, cum iam omnia motibus eſſent ſuſpecta barbaricis, ſicque in ipſum conuerſum eſſe quicquid timebant omnes.

g *Soc. lib. 5. c. 11. Soz. lib. 7 cap. 13.*

AMBROSIVS CONVENIT MAXIMVM PRO SALVTE ITALIÆ.

h *Amb. orat. in fun. Valen.*
i *Id. ep. 27.*
k *Id. ep. 33.*

V.

Quod autem ad res Orientales pertinet, ſub iiſdem huius anni Coſſ. decimoquarto Calendas Februarii, Theodoſius Imp. *l* ARCADIVM filium maiorem natu pronuntiauit Auguſtum, agentem ætatis ſextum. Cupienſque cum Imperio pietatem in eum transfundere, Gratianum adhuc viuentem literis rogauit, vt egregium pietate virum qui filium doceret ad ſe mitteret. Hic vero cum ea de re Damaſum Papam monuiſſet, idem Pontifex ei muneri delegit *Arſenium* Eccleſiæ Romanæ diaconum, pietate & doctrina inſignem. Cui Conſtantinopolim accedenti Theodoſius filium ſuum tradens, moribus ac literis imbuendum, *Poſthac* (inquit) *tu magis pater eius, quam ego.* Cumque aliquando ingreſſus ſcholas vidiſſet Arſenium ſtantem, Arcadiumque ſedentem, increpito Arſenio quod magiſterii gradum parum decore ſeruaret, illo vero excuſante haud decere ſedentem ſe docere Imperatorem, indignans Theodoſius Arcadio abſtulit Imperatoris inſigne, ſedereque in throno Arſenium compulit, filium vero detecto capite auditorem profiteri, illud inculcans, *Tunc prolem ſuam vere fore dignam Imperio, ſi cum ſcientia æque imbuta eſſet pietate.* Hæc pluribus in eiuſdem Arſenii Vita: *m* ac licet ibi de duobus Theodoſii filiis mentio habeatur, tamen Honorium conſtat hoc

V.
ARCADIVS APPELLATVR AVGVSTVS.
l *Soc. li. 5. c. 10 Soz. li. 7. c. 12. Marc. in Chr. & alii.*
ARSENIVS MAGISTER IMPERATORIS.

m *Ap. Sur. 19 Iul.*

tem-

tempore nondum natum eſſe, quem aliquis, quod ſciret duos fuiſſe Theodoſio filios, adiecit. Cæterum cum poſtea contigiſſet aliquando, vt Arſenius Arcadio verbera inflixiſſet, hic vero inſtar Neronis meditaretur magiſtro mortem inferre, ipſe Arſenius diuino monitu ab aula clam recedens, ad Ægypti eremum ſe contulit, vbi vixit egregia ſanctitate toto Orbe conſpicuus.

VII. a *Soc. & Soz. vbi ſup.* CONC. CONSTANTIN.

Eodem quoque anno, menſe *a* vero Iulii, celebrata eſt *Conſtantinopoli* SYNODVS, conuocata à Theodoſio ad dirimendas concitatas vbique in Eccleſia diſcordias ob diuerſas hæreſes: quarum omnium defenſores præcipui ideo ad eamdem Synodum vocati ſunt, vt ſi fieri poſſet, ad Eccleſiam reuocarentur: interfuitque pro Arianis Demophilus Conſtantinopol. eorum Epiſcopus, pro Eunomianis Eunomius ipſe, pro Macedonianis Eleuſius Cyzicenus, pro Nouatianis Agelius eiuſdem vrbis Conſtantinopolitanæ eorumdem Epiſcopus. De rebus autem ibi geſtis tradunt Socrates & Sozomenus, cum Imperator priuatim iniunxiſſet Nectario eiuſdem ciuitatis Epiſcopo Catholico, vt conſideraret quænam cum hæreticis quæſtiones diſceptandæ eſſent, hicque de ea re communicaſſet cum Agelio Nouatiano, qui in his quæ ad Symbolum Nicænum pertinent, eadem cum ipſo ſentiret: demum Siſinii Lectoris Nouatiani conſilio conſtitutum fuiſſe, vt fugerentur inſtitutæ cum ſectariis diſputationes, vtpote rixarum fomites, ſed tantum ab ipſis quæreretur, reciperentne eos qui ante Eccleſiæ diſtractionem interpretes fuiſſent ſacræ Scripturæ: nam ſi abnegarent, à ſuis ipſorum conſortibus exploſos iri, ſi vero admitterent, à veterum Patrum ſcriptis facile conuinci poſſe. Itaque hoc conſilii ſecutum Imperatorem, à ſectariis petiiſſe, quidnam ipſi de veterum interpretationibus ſentirent, cumque eas magnifice laudarent, rurſum interrogaſſe, num illorum dictis in finiendis quæſtionibus ſtaturi eſſent: ſed ea de re orta inter eos diſſenſione, Imperatorem eorum peruicaciam perſpicientem, iuſſiſſe vt vnaquæque ſecta doctrinæ ſuæ libellos porrigeret, iiſque acceptis, ſolos eos approbaſſe qui Conſubſtantialitatem aſſererent, reliquos diſrapiſſe: legeque ſanxiſſe, vt ſectarii conuentus nō agerent, neque amplius Epiſcopos aut alios ordinarent, ac denique quacunque Eccleſiæ aut Reipublicæ adminiſtratione priuarentur. Hæc iidem auctores: qui addunt, ob rem conſilio Siſinii Nouatiani præclare geſtam Theodoſium Nouatianis fauiſſe, paſſumque eſſe eccleſiam Conſtantinopoli habere, conuentuſque agere, ac frui Catholicorum priuilegiis.

VETERVM PATRVM SENTENTIIS COERCENTVR HÆRETICI.

VIII. SVSPECTA FIDES NOVATIAN. IN REBVS. *Quæ de reſæpe queritur Baronius, ſed quæ hoc art. continentur excepta ſunt ex eis quæ habet hoc an. & 391.*

Sed vt vera ſit hiſtoria de eiuſmodi interrogationibus ab Imperatore factis, ſuſpectum tamen nobis eſt, immo mendacium eſſe conuincitur, quod in laudem Nouatianorum iidem auctores, & ipſi ſecta Nouatiani habent. Quis enim ſibi perſuadeat, in eam Synodum, in qua fortiores hæreſium propugnatores audiendi eſſent, non vocatos eſſe à Theodoſio Catholicos Epiſcopos, quorum doctrina atque prudentia ſiue Nectarius, ſiue ipſe Imp. rem tantam adminiſtrare potuerint? Id vero in eiuſmodi rebus quam plurimis obſeruare licet, Socratem & Sozomenum, ambos ſecta Nouatianos, multa in fauorem ſuorum effutiiſſe, cum ingenti detrimento veritatis, non ſolum hiſtoriæ, ſed etiam doctrinæ Catholicæ, & rituum religionis Chriſtianæ, quibus frequenter imponunt. Adeo vt putem, eoſdem Nouatianorum Eccleſiarum, quæ in diuerſis locis toto Orbe Chriſtiano diſperſæ erant, mores potiſſimum inſinuare voluiſſe, vel nullo delectu habito, Nouatianorum & Orthodoxorum ritus ſimul commiſcuiſſe, confudiſſeque.

IX.

Cæterum cauſam quoque Antiochenam de altercatione inter Paulinum atque Flauianum, in hac eadem Synodo pertractatam fuiſſe Socrates videtur annuere, dum ait Catholicos inter ſe extitiſſe diſcordes: fauentibus nimirum Syris, Phœnicibus, ac Palæſtinis Flauiano, Ægyptiis autem, Cypriis, & Arabibus Paulino. Quod autem auctores omnes conſentiunt, Theodoſium poſt Synodum aduerſus hæreticos edicta promulgaſſe, habentur adhuc illa deſcripta in Codice Theodoſiano, *b* quibus omnes omnino quarumcumque hæreſum, ab Eccleſia Catholica damnatarum ſectatores, conuentus agere, ordinationes habere, aliudue quid Catholicæ ſanctitati contrarium, priuatim vel publice exercere, expulſionis pœna prohibuit. Qui vero inter alios hæreticos nominantur *Saccophori*, fuerunt ii Maſſaliani, de quibus ſupra, quod *a* ſacco induerentur, ita appellati: quos ab Epiſcopis Catholicis vndique expulſos eorumque non tam monaſteria, quam ſpeluncas latronū, incenſa, narrat Theodoretus, *b* ſed perperam ea ad tempora Valentiniani atque Valentis referens, cum certū ſit Flauianum (quem & eoſdem exagitaſſe tradit) non niſi ſub Theodoſio creatum fuiſſe Epiſcopum Antiochenum. Conſtat inſuper ex Photio, *c* aduerſus eoſdem Maſſalianos congregatam eſſe his temporibus SYNODVM *Sidæ* in Pamphylia, cui præfuit Amphilochius Iconii Epiſcopus; aliamque *Antiochiæ* ſub eodem Flauiano.

b *l. 11. & 12. de hær.*

SACCOPHORI. a *Epip. hær. 80.*

b *Theod. lib. 4. cap. 10.*

c *Phot. in Bibl.*

X. AVGVSTINVS PETIT ROMAM.

Hoc ipſo anno Auguſtinus agens ætatem vndetriginta annorum, nouem autem ferme in ſecta Manichæorum habens, cum de pluribus rebus dubitaret, nec reperiret qui eas ſolueret, Romam clam matre perrexit ad docendam Rhetoricam, quam docebat Carthagine. Ibique apud Manichæum quemdam diuertens ægrotauit: Vt vero conualuit, licet cum Manichæis vt plurimum verſaretur, tamen cœpit eſſe frigidus eius ſectæ aſſertor, immo & hoſpitem ſuum ab illa reuocare ſtuduit. Docuit autem domi Rhetoricam, quam poſtea publice profeſſurus miſſus eſt Mediolanum, vt dicetur anno ſequenti. Iſta autem narrat ipſe diffuſe libro quinto ſuarum Confeſſionum.

XI. INGENS PENVRIA VRBIS. d *Ambr. li. 3. off. c. 7.* e *Sym. l. 2. ep. 7.* f *Dio. lib. 55.*

Hic item ille annus eſt, quo Vrbs magna fame laborauit: ob quam pauperes, liberos homines, ab Vrbe pulſos eſſe, Ambroſius, *d* & Symmachus *e* iure queruntur. Namque Auguſti tempore (quod Dio *f* teſtatur) ingenti afflictata Roma fame, non liberi homines, ſed gladiatores, venaliaque mancipia tantum, vltra octoginta millia paſſus ab Vrbe reiecta fuerunt. Porro eamdem famem Symmachus ad ſuum propoſitum inflectens in Relatione, quam anno ſequenti ad Valentinianum conſcripſit, conatus eſt perſuadere eam accidiſſe, quod adempti fuiſſent ſacerdotum reditus, & agri Veſtalium virginum: ſed inania eius argumenta ſcite prudenterque refellit S. Ambroſius. *g*

g *Amb. ep. 31.*

IESV CHRISTI AN. 384.

DAMASI AN. 18.

VALENTIN. II. 9. THEODOSII 6.

ANno Chriſti trecenteſimo octogeſimo quarto, Ricimere & Clearcho Coſſ. Q. Aurelius Symmachus Præfecturam Vrbanam geſſit, quod Imperatoris reſcripta *h* ad ipſum hoc anno data teſtantur: quamuis Paulinus Vitæ S. Ambroſii ſcriptor, Præfecturam cum Conſulatu confundens, illam ad alia tempora referat. Porro Symmachus homo dexterrimus, & admiranda dicendi facundia præditus, cum deorū cultus ſtudioſiſſimus eſſet, opportune viſus occaſione obitus Gratiani, & Maximi tyrānidis, cum Valentinianus Imp. adoleſcentulus nihil non conceſſurus eſſet Magiſtratib. Senatus nomine abuſus, libellum *i* obtulit eidem Valentiniano, pro reſtituendo damnato legibus Gratiani deorum cultu, ſpeciatim vero, vt concederet ſeparatam in Capitolio aram Victoriæ, reddi Veſtalibus conſuetum ſtipendium & agros, & liberum eſſe cuiq; quod vellet deorum ſacerdotibus teſtamento relinquere. Verum hæc perſentiſcens S. Ambroſius, feſtinans occurrit, litteraſque *k* ad Imperatorem ſcribens, interceſſit ne quid ab illo adhuc puero extorqueretur, ſingulique Symmachi obiectionibus accurate reſpondit, ſed & vtiliſſima monita & conſilia dedit, ac denique, ſi poſtulata Gentilibus concederet, *Certe (inquit) Epiſcopi hoc æquo animo pati & diſſimulare non poſſumus. Licebit tibi ad eccleſiam conuenire, ſed illic non inuenies ſacerdotē, aut inuenies reſiſtentem. Quid reſpondebis ſacerdoti, dicenti tibi, Mil-*

I. h *l. 4. C. Th. de ſent. ex peri. recit. l. 4. de appel.* SYMMACHVS AGIT APVD IMP. PRO GENTILIB.

i *Ext. ap. Am.*

k *Amb. ep. 30.* SEDOBSISTIT AMBROSIVS.

bi, Munera tua non quærit Eccleſia, quia templa Gentilium muneribus adornaſti? Ara Chriſti dona tua reſpuit, quoniam aram ſimulacris feciſti, &c. Quibus quidem adeo profecit Ambroſius, vt abſque perendina dilatione, ei cauſa fuerit adiudicata. Sed & *Aurelius Prudentius* vir Conſularis, aduerſus eamdem Symmachi Relationem egregium poema cõſcripſit, quod tamen nonniſi ſub Honorio Imp. elaboratum eſſe conſtat.

II.
a *Sym.* 10. *ep.* 34.
b *Marc. in Chron.*

Porrò cum ex alia eiuſdem Symmachi ad Imperatores data epiſtola, *a* cum hoc anno Præfectum ageret, conſtet *Damaſum* Papam ad eumdem annum fuiſſe ſuperſtitem, inde erroris arguitur Marcellinus *b* Comes, dum ante biennium ſub Conſulatu Antonii & Syagrii menſe Octobri eius obitum ponit. Conſultius itaque Proſper ſub huius anni Coſſ. collocat, etſi mendoſe pro ſuffecto Siricio, Vrſicinus legatur. Obiit vero tertio Idus Decemb. (quo die natalis eius inter Sanctos adſcript⁹ antiqua memoria perſeuerat) poſtquam ſediſſet annos ſeptemdecim, menſes tres, minus diebus quatuor: eumque iam prope octogenarium deceſſiſſe, auctor eſt S. Hieronymus. Sepultus autem via Ardeatina in baſilica ſua, inde poſtea translatus eſt in eccleſiam S. Laurentii ad Theatrum Pompeii. Ceſſauitque ſedes eius vnum & triginta dies. Extant vero in Bibliotheca Vaticana, & aliis, eiuſdem Pontificis Acta, in Eccleſia olim recitari ſolita, in quibus nõnnulla habentur miracula, ab eodem cum adhuc viuente, tum etiam defuncto edita. De eius vero ſucceſſore agetur anno ſequenti.

DAMAS PP. OBITVS.

III.
SCRIPTA EIVS.
c *Edita ſunt in Antiq. inſcrip. in Appen. Eorùmque plura Baronius deſcripſit hoc & aliis annis, ſuis quibuſque locis.*

At non ipſe inter Sanctos dumtaxat, miraculis clarus adnumeratur, ſed & inter Scriptores Eccleſiaſticos à S. Hieronymo recenſetur. Extantque prętereà hactenus complura *c* eiuſdem Epigrammata & Epitaphia metro conſcripta, tam in honorem SS. Martyrum, quam aliorum memoriam. Quæ autem fertur nomine Damaſi breuiter texta ſeries Vitarum Romanorũ Pontificum, alterius potius quam ipſius eſſe opus, ſæpius inculcauimus. In quo poſt plurimarum aliarum rerum ab eo geſtarum narrationem, appendicem putamus adiectam, qua dicitur eius præcepto inſtitutum, vt die noctuque Pſalmi in eccleſiis canerentur. Id enim plane falſum eſt: ſed fortaſſe aliqua potius forma ab eo præſcripta fuit. Alioqui ab ipſo exordio naſcentis Eccleſiæ viguiſſe certum eſt (vt ſuo loco vidimus) cum cãtu diurnam nocturnamque pſalmodiam. Equidem illud puto (quod & Hieronymus *d* indicare videtur) emendatum ab ipſo Hieronymo Pſalterium Septuaginta Interpretum, à Damaſo canendum Occidentalibus traditum eſſe.

d *Hier. Apol. adu. Ruff.*

IV.
e *Greg.* 7. *ep.* 63.
DE ALLELVIA.
f *Aug. in pſal* 106.

Scribit quoque Gregorius *e* Papa, ex Hieroſolymorum Eccleſia per eumdem Hieronymum Damaſum accepiſſe, vt Romana Eccleſia concineret ALLELVIA. Quod pariter non ſic accipiendum eſt, vt tempore Damaſi cani cœptum ſit Romæ, ſed vt caneretur extra Paſchale tempus, ſicut idem Gregorius ſuperius declarat. Nam huius vocis vſum Romæ perantiquum fuiſſe, vel ex Auguſtino *f* intelligi poteſt, dum ait, antiqua traditione ab Eccleſia Catholica toto Orbe diffuſa *Alleluia* cantari ſolitum. Cæterum peculiarem quemdam eius vocis vſum ab Eccleſia Hieroſolymitana Romanam mutuatam eſſe, poſſumus ex Gregorii verbis intelligere. Siquidem eiuſdem vſus diuerſas fuiſſe conſuetudines, idem Auguſtinus *g* alibi tradit: doceṫque *h* certis tantum diebus moris fuiſſe ſolemniter decantari, tempore vero Quadrageſimali *i* ab eo ceſſari ſolitum. Habetur autem apocrypha illa Hieronymi nomine ad Damaſum epiſtola, qua dicitur vt Alleluia pſalmis omnibus affigatur. Sed & hallucinatur plane Sozomenus, *k* dum ſcribit in Eccleſia Romana nonniſi ſemel in anno cani ſolitum Alleluia: Nam Vigilantium hæreſiarcham eius fuiſſe inſtitutionis auctorem, conatumque eam Hieroſolymis introducere, teſtatur Hieronymus. *l* Romæ vero hiſce temporibus adeo frequenti vſu eam vocem receptam fuiſſe liquet, vt etiam in eccleſia caneretur in *m* funere defunctorum, extra eccleſiam autem, ipſi etiam infantes *n* in eius ſonum linguam primum ſoluere docerentur. Denique Hieroſolymis fuiſſe in vſu agricolis, idem auctor *o* affirmat, necnon eius vocis ſymbolo ſolito *p* conuocari monachos ad Synaxim. Eademque tertio repetita, Germanus Epiſcopus Antiſiodorenſis inſignem ſine ſanguine victoriam de hoſtibus ad prælium armatis retulit *a* in Britannia.

g *Id. ep.* 119. *c.* 17.
h *Id. in pſ.* 106
i *Id. in pſ.* 110.
k *Soz. li.* 7. *c.* 19.
l *Hie. adu. Vig*
m *Id. ep.* 30.
n *Id. ep.* 7. & 27.
o *Id. ep.* 17.
p *Id. ep.* 27.
a *Vit. S. Germ. ap. Sur. to.* 4.

V.
AVG. MEDIOLANVM MISSVS AD DOCENDAM RHETOR.
b *Aug.* 5. *Confeſ.* 13.
c *Id.* 6. *Confeſ.* 11.

Hoc eodem anno, cum miſſum eſſet à Mediolano Romam ad Præfectum Vrbis, vt illi ciuitati Rhetoricæ magiſter prouideretur, Auguſtinus (vt ipſe *b* teſtatur) per ſuos Manichæos ambiens vt dictione propoſita ſe probatum Præfectus tunc Symmachus mitteret, Mediolanum profectus eſt, annum agens ætatis (vt ait *c*) trigeſimum: ibique benigne exceptus ab Ambroſio, adeo ipſius conſuetudine profecit, vt quos ante errore duci deprehendiſſet Manichæos, iam penitus derelinquere animo decreuerit: non tamen vt ob id fieret Chriſtianus, ſed ad Academicos ſe conferret, magnæ tunc apud omnes æſtimationis philoſophos, quorum etiam eo vſque progreſſa erat temeritas, vt palam effutirent, à Platone Chriſtianos accepiſſe de fide ſententias, quas Euangeliſta Ioannes ſuæ narrationis exordio præ foribus expoſuiſſet pro miraculo omnibus contemplandas. Sed occurrit quamprimum peſti huic graſſanti S. Ambroſius, cuius libros *De Sacramentis*, ſiue *De Philoſophia* *d* contra Platonem & Academicos conſcriptos, poſtea Auguſtinus *e* magnopere celebrauit.

d *Aug. ep.* 84.
e *Id.* 2. *de doct. Chr.* 25. *cont. Iul. c.* 7. 2. *Retract.* 4.

VI.
QVID S. MONICA MEDIOLANI.
f *Aug.* 6. *Confeſ.* 1. & 2.

Eo autẽ Auguſtini ſtatu, S. Monica mater eius aſſectata veſtigia filii, Mediolanum veniens, nihil non egit pro ſalute illius procuranda. Tuncque accidit, *f* vt cum epulas ferret ad Memorias Martyrum, (quæ erogari ſolebant in cibos pauperum, qui in eccleſiam in Martyrum natalitiis ad agapen conuocabantur: id enim non tantum in Africa fieri ſolitum erat, ſed Romæ quoque in memoriam defunctorum, vt apparet ex epiſtola Paulini ad Aletium:) argueretur ab Ambroſio, qui correxit illud Mediolani: cuius exemplum, docente poſteà Auguſtino, *g* Africana Eccleſia ſecutà eſt, & Oriens anteà id ipſum didicerat à Concilio Laodiceno. Sed & aliquando rogatus *h* Ambroſius ab eadem pientiſſima femina de ieiunio Sabbati, reſpondit, vt illud obſeruaret ſecundum conſuetudinem Eccleſiarum vbi eſſe contingeret. Sed quod ad Auguſtinum attinet, cum inter hæc ipſius concubina in Africam vnde venerat rediiſſet, (relicto ei filio, quem ex ea ſuſceperat Adeodato) hoc ipſe ſolutus vinculo, è tenebris paulatim in lucem cœpit emergere.

g *Id ep.* 64.
h *Id. ep.* 111.

VII.
i *l.* 5. *C. Th. de contr. empt.*

Quod vero ad res pertinet Orientis, Theodoſius Imp. cohibuit *i* Iudæos mancipia Chriſtiana habentes, eademque ad ipſorum ſuperſtitionem adducentes. Itemque hæreticos Eunomianos, Macedonianos, Arianos, & Apollinarianos, ſæpe damnatos ſæpeque pulſos, iterum reuertentes, atque impudenti procacia iactantes dedecoroſum eſſe neſcire quæ ipſi docerent, recenti lege *k* proſcripſit. Cuius de nouo ſanciendæ auctor Theodoſio fuiſſe videtur Gregorius Nazianzenus, dum licet abſens, rurique paterno Arianzi ſolitariam vitam agens, nec tamen valens obliuiſci plantatæ à ſe vineæ, Eccleſiæ ſcilicet Conſtantinopolitanæ, cum accepiſſet eam, dormitante Nectario Epiſcopo, ab iiſdem hæreticis proculcari, ad ipſum Nectarium non ſine ſtomacho literas *l* dedit, quibus eum aduerſus eos excitaret. Qui & inſuper, etſi ſtatu humilis, tamquam è celſiori loco vibrare iacula in delinquentes, cum occaſio opportuna daretur, minime prætermiſit. Sic enim cum accepiſſet, Eleuſium præfectum, ſibi familiaritate coniunctum, ieiunia ab Eccleſia inſtituta ita negligere, vt grauis offenſæ reum, ita redarguit: *m* *In Legibus iniuriam facis, Iudex, qui non ieiunes. Et quomodo leges humanas ſeruabis, qui diuinas contemnis, ac pro nihilo ducis? Purga tribunal tuum, ne duorum alterum tibi accidat, vt aut malus fias, aut exiſtimeris. Fœda ſpectacula proponere, ſe ipſum traducere eſt. In ſumma ô Iudex futurum ſcito vt iudiceris, & minus peccabis.*

k *l.* 13. *C. Th. de hær.*
GREGOR. NAZ. SOLICITVS PRO ECCL. CONSTA.
l *Greg. Naz. ad Nect.*
m *Id. ep.* 74.

VIII.
NATALIS HONORII.
n *Marc. in Chron.*
o *Soc. li.* 5. *c.* 12.

Hoc item anno menſe Septembris Theodoſium auctum eſſe filio ex Flaccilla coniuge, cui nomen *Honorio* inditum fuit, auctores ſunt Marcellinus *n* & Socrates. *o*

IESV CHRISTI ANN. 385.

SIRICII ANN. I.

VALENTIN. II. 10. THEODOSII 7.

I.
a *Aug.3.cont. Petil 25.*
b *Id.6. Confeſſ.6.*
AVGVST. DIV ERRANS, VENIT AD PORTVM.

ANNO CHRISTI trecenteſimo octogeſimo quinto, Arcadio Auguſt. & Bautone Coſſ. Auguſtinus *a* in eiuſdem ingreſſu Bautonis (qui creatus eſt Mediolani) panegyricam habuit orationem coram Valentiniano Imper. Cuius orationis occaſione, idem alibi *b* ſtatum præſentis temporis ſuæ animæ ærumnoſæ deplorat, cum (vt ait) inhiaret honoribus, lucris, coniugio; & quamuis libera à Manichæorum deliriis, & Mathematicorum vanitatibus, quibus antea inhæſerat, totus eſſet in perſcrutandis Academicis quæſtionibus; duceret tamen vitam peccatis obnoxiam. Periiſſetque in illis, niſi Dominus præſto fuiſſet; à quo & didicit veritatem, quam per Apoſtolum Paulum *c* in cor eius Spiritus Sanctus inſtillauit; & vt perficeretur, ſuaſit ad Simplicianum *d* ſanctum & eruditum Sacerdotem accedere: (ipſum enim Ambroſium frequenter adire, & prolixius cum eo agere, ob ingruentia illius negotia impoſſibile videbatur:) à quo cum multa alia, tum Victorini nobiliſſimi oratoris conuerſionem audiuit; quam mox animo exarſit ad imitandum. Cumq; poſt hæc à Potitiano Afro in curia militante, didiciſſet Vitam Antonij Magni; perfecte ad CHRISTVM conuerſus eſt, annum agens ætatis trigeſimũ primum: & illud exaudiens in horto; *Tolle, lege; Tolle, lege*; lectione Pauli Apoſtoli, quid ſibi eſſet agendum plane didicit; cum de ſuſcipiendo Baptiſmo, relinquẽdaque ſchola, & agenda vita caſta, & à negotiis ſæculi remota, certum firmumque conſilium *e* iniit; quod & poſtea opere impleuit: itemque ſecedens primum in rus amici, indeque Mediolanum rediens, ſcripſit iis locis *f* tres libros contra Academicos, commentarium de Vita beata, librũ de Ordine, Soliloquia, lucubrationẽ de Immortalitate animæ, aliamq; de Diſciplinis, & hæc quidem omnia ante baptiſmum; quem non niſi poſt biennium ſuſcepiſſe, expreſſe probatur eiuſdem *g* aſſertione, dum in Confeſſionibus ab vndevigeſimo ætatis ſuæ anno, vſquequo lecto Ciceronis Hortenſio, teneri cœpit amore ſapientiæ, (nempe vſque ad tempus conuerſionis) duodecim numerat annos; & in Soliloquiis *h*, (quæ ſcripſit anno ætatis trigeſimo quarto nondum baptizatus) quatuordecim. Vnde plane neceſſe eſt affirmare, annos duos & menſes aliquot à conuerſione vſque ad baptiſmi tempus intercurriſſe.

c *Id.7. Confeſſ.21.*
d *8. Confeſſ. 1. &c.*
e *9. Confeſſ. 1. &c.*
f *Retract. lib. 1.*
g *8. Confeſſ. 7.*
h *1. Solil. 10.*

[Confirmat pluribus hanc ſuam ſententiam Baron. ann 388. num. LXXI. & ſeqq. Sed nihilominus qui attente legerit quæ ipſe Auguſtinus in Confeſſionibus habet de tempore à Conuerſione ad Baptiſmum elapſo, rebusq; tunc à ſe geſtis, ne quidem annum intermedium reperturum puto. Quapropter exiſtimo numeros annorum alicubi corruptos eſſe. Haud enim multum temporis in iis commentariis quos tunc ſcripſit inſumpſiſſe, ſatis intelligitur ex lib. 1. Retract. vbi de iis agit. Ac denique cum poſt receſſum Mediolano, adhuc aliquanta Romæ mora peracta, in Africam nauigare parans, matrem Oſtiis amiſit, teſtatur ipſe in Cõfeſſionibus lib. 9. cap. 11. in fi. id contigiſſe anno ſuæ ipſius ætatis trigeſimo tertio. Ætatem vero in Soliloquiis expreſſam, diuerſimode in codd. ms. referri, adnotarunt Doctores Louanienſes. Vt vt ſit, ſane ſi tunc Auguſtinus diſciplinam Eccleſiæ exploratam habuit, minimè putandus erit diu baptiſmum protelaſſe: quippe licet & tum non pauci id conſueſcerent, eam tamen conſuetudinem euellere ſtuduiſſe noſcuntur (præter Neocæſarienſem Synodum cap. 12.) in Oriente Baſilius, atque Gregorij Nazianzenus & Nyſſenus, & in Occidente ipſemet Auguſtini catechiſta & baptiſta Ambroſius, orationibus de Baptiſmo habitis. Cum & præter mortis ſubitæ, vel alias improuiſæ periculum, immineret etiam diſcrimen irregularitatis iis qui Eccleſiaſticis ordinibus initiari cuperent: quandoquidem qui baptizabantur in ægritudine, clerici fieri non poterant, quod fides illorum non voluntaria, ſed ex neceſſitate præſumeretur, vt ſup. ann. 254. IX. nec tollitur hæc irregularitas per baptiſmum, quia committitur in ipſo baptiſmo.]

II.
SIRICIVS CREATVR ROM. PONT.
a *Ext. in cod. Vatic. vbi ſunt litt. antiq. Rom. Pontiff.*

Huius quoque anni exordio, nempe pridie Idus Ianuarij, cum vacaſſet Sedes Romana poſt obitum Damaſi Papæ vno & triginta diebus, SIRICIVS natione Romanus, Tiburtij filius, presbyter Tituli Paſtoris, in locum Damaſi à Clero populoque ſubrogatus eſt; non ſine tumultu Vrſicini ſchiſmatici, vt indicant literæ *a* Valentiniani Imperat. ſeptimo Idus Martij ad Pinianum Præfectum datæ. Ipſo vero ſuæ ſedis exordio, nimirum tertio Idus Februarij, idem Siricius ad Himerium Epiſcopum Tarraconenſem in Hiſpania, qui de nonnullis rebus dubiis Damaſum conſuluerat, Decretalem ſcripſit Epiſtolam; quam & in reliqua Eccleſia Hiſpanica obſeruari voluit.

III.
HIERON. VEXATVR ROMÆ.
b *Hier. ep. 8. ad Demetr.*
c *Id. in præf. verſ. Didy. de Sp. S.*
d *Ep. 22. ad Euſtoch.*
e *Ep. 23. 25.*

Cum autem non vt Damaſus fecerat, Siricius in conſcribendis eiuſmodi Decretalibus aut Synodalibus Epiſtolis, Hieronymi opera vteretur; neque eum, vt ille, amplecteretur: mox idem Hieronymus acerbiſſimos pati cœpit perſecutores; illos ſcilicet *b* clericos, quorum ipſe imperitiam *c* ac prauos *d* mores ſcriptis ſuis ſugillaſſet: à quibus inter alia, multis ſub communi nomine monachorum petitus eſt conuiciis, & vt *Impoſtor* ac *Græcus* iactatus, quaſi Vrbe pellendus eſſet, lapidibus obruendus, & præcipitandus in fluctus. Horũ namq; ipſemet *e* teſtis eſt. Sed quis æquo animo ferat impoſtorum abſurda mendacia, quibus tradiderunt eundem muliebri veſte ab Vrbe expulſum? Sub Auguſtini falſo nomine frigidus ille fictor iſta commentus eſt; qui cum in reliquis Sermonibus editis ſub titulo *Ad Fratres de Eremo*, multa delira & fabuloſa effutiat; in eo ipſo *f* vbi iſta ſomniat, quæ portentoſa mendacia blaterat? Sed nihilo prudentior incertus auctor ille, qui compingens Sanct. Hieronymi Vitam, vna cum aliis mendaciis iſtud ipſum præteriiſſe noluit. Ad quam impoſturam refellendam, illud ſufficiens eſt argumentum, quod Ruffinus, qui leuiora quæque in Hieronymum vnquam iactata diligenter collegit, iſtud non inuexit in eum, quod in fronte fuerat collocandum: cum præſertim res tanta, in tantum virum, locoq; tali admiſſa, nec angulum Orbis præteriiſſe poterit vbi non ſciretur.

VANA DE EO COMMENTA.
f *Ap. Aug. ſerm. 24. ad fratr. de erem.*

IV.
g *Hier. ep. 99.*

Cæterum quæ re vera in ipſum poſt Damaſi obitum à calumniantibus fuerunt obiecta, idem ipſe exacte recenſet ea Epiſtola, quam in Portu Romano nauim conſcenſurus, conſcripſit ad Aſellam *g* nobilem Romanam virginem CHRISTO dicatam; docens præcipuam calumniam fuiſſe de quibuſdam matronis Romanis, & maximè de Melania Seniore, & Paula, feminis Conſularibus, quæ ipſius ſuaſionibus, contemptis diuitiis, cariſque pignoribus, Hieroſolymam ad loca Sancta nauigaſſent; atque inde multis ſe fuiſſe calumniis & conuiciis impetitum.

REVERTITVR HIEROSOL.

Qui quidem vt ſe ab eiuſmodi concitatis turbinibus liberaret, tranquillam cogitans Hieroſolymæ manſionem, menſe Auguſti à Romano Portu ſoluens cum Pauliniano fratre iuniore, aliiſque monachis, nauigauit Cyprum; ibique viſitato Sanct. Epiphanio, Antiochiam deuectus, ſuſceptus eſt à Paulino Epiſcopo; & deductus ab eo, media hyeme & frigore grauiſſimo intrauit Hieroſolymam, ac multa ibi vidit miracula, quæ prius ad ipſum fama pertulerat. Hæc ipſemet *h* de ſuo itinere. Quod quidem hoc anno accidiſſe, inde fit perſpicuum, quod teſtetur *i* ſe pene triennium Romæ manſiſſe, & poſt obitum Damaſi receſſiſſe; conſtetque Romam veniſſe ſub Conſulatu Antonij & Syagrij, anno Domini trecenteſimo octogeſimo ſecundo. Sed quæ fuerint illa miracula, quæ tum primum ſe vidiſſe Hieroſolymis tradit; fortaſſe eiuſmodi intelligit, qualia ad ſepulchra Sanctorum alibi fieri ſolita ſcribit in Epitaphio *k* Paulæ: *Cernebat variis dæmones rugire cruciatibus, & ante ſepulchra Sanctorum vlulare homines more luporum, vocibus latrare canum, fremere leonum, ſibilare ſerpentum, mugire taurorum: alios rotare caput, & poſt tergum terram vertice tangere, ſuſpenſiſq; pede feminis, veſtes defluere in faciem.* His ſimilia narrat Hilarius libro de Synodis: necnon Paulinus Nolanus natali ſeptimo S. Felicis, & Seuerus dialogorum libro tertio: qui de feminis arreptitiis illud addunt, quod licet pedibus ſuſpenſæ eſſent deorſum capite, nihilominus veſtes inhære-

h *Id. Apol. aduer Ruff.*
i *d. ep. 99.*
k *Ep. 28.*

rent diuino miraculo pedibus, quo femineo eſſet pudori conſultum.

V. Conc. Burdegal. contra Priscil.

His item Coſſ. (vt Proſper ponit in Chronico) celebrata eſt *Burdegalæ* in Aquitania (gubernante eam Eccleſiam *Delphino* Epiſcopo, cuius Seuerus cum laude meminit) Synodvs in cauſa Priſcilliani hæretici, iuſſu Maximi tyranni, ad id inducti ab Ithacio Epiſcopo, eiuſdem Priſcilliani oppugnatore acerrimo, de quo dictum eſt ſuperius. Poſtquam vero in eadem Synodo Inſtantius Epiſcopus factionis Priſcilliani, prior iuſſus dicere cauſam, damnatus eſt atque depoſitus; ſe quoque damnandum Priſcillianus intelligens, ad eundem Maximum Treueris tunc agentem prouocauit: ſed rurſus apud eum ab Ithacio accuſatus; licet obtinente apud Maximum S. Martino Epiſcopo Turonenſi (qui etiam tunc forte negotiorum Eccleſiaſticorum cauſa Treueris adfuit) vt à ſanguine infelicium abſtineretur; ſatis ſuperque ſufficere dicente, vt Epiſcopali ſententia hæretici iudicati, Eccleſiis pellerentur; nouumque eſſe & inauditum nefas, vt cauſas Eccleſiæ Iudex ſæculi iudicaret: tamen poſt eius diſceſſum, nouis aliorum Epiſcoporum ſuaſionibus, Maximus eundem Priſcillianum, ob turpiſſima quæ confeſſus eſt ſcelera, capite truncari iuſſit, vna cum aliquibus ipſius ſociis, reliquis in exilium pulſis. Hæc pluribus Seuerus *c*; quæ alij attigere: meminitque Hieronymus de eiuſdem Priſcilliani ac nonnullorum eius ſectatorum ſcriptis editis. Addit vero Proſper, eodem tempore Burdegalæ quandam Priſcilliani diſcipulam, nomine *Vrbicam*, ob impietatis pertinaciam, per ſeditionem vulgi lapidibus extinctam eſſe. Ac denique Seuerus ſcribit, Priſcillianum, qui viuus vt ſanctus honorabatur à ſuis, poſt mortē vt martyrem ab iiſdem coli cœptū: peremptorumq; corpora ad Hiſpanias relata, magnis fuiſſe obſequiis honorata: quin & iurare per Priſcillianum, ſummam ipſis religionem fuiſſe: eoque occiſo, non ſolum non repreſſam eſſe hæreſim, ſed latius propagatam.

Priscil. cū suis subiectus gladio.

c *Seuer. hiſt. lib. 2.*

Colitur à suis.

VI.

De *Ithacio* autem accuſatore idem Seuerus tradit hanc Priſcilliani & ſociorum necem, notam ei inuſſiſſe indelebilem, tum quod odio ipſe potius, quam diuinæ legis zelo commotus, eos perſecutus eſſet; (qui & alioqui audax, loquax, ſumptuoſus, ventri & gulæ deditus, omnes ſanctos viros Catholicos, quibus aut ſtudium ineraт lectionis, aut grauitas inceſſus, & modeſtia habitus, propoſitumve erat certare ieiunijs, atque adeo ipſum Sanct. Martinum, virum plane Apoſtolis conferendum, cum Priſcilliano ſentire culparet, tanquam & ipſi illius hypocriſim affectarent:) tum etiam quod pœna ſanguinis procul abhorreret à manſuetudine muneris paſtoralis.

Eccles. personæ immunes à sanguine.

Quamuis enim minimè reprehenſum aliquando fuerit, aduerſus hæreticos auxilium Principum implorare: (quod Sanct. Auguſtinus, & alij ſæpe feciſſe probantur; idque rite & legitime fieri, idem aduerſus Donatiſtas diſputans demonſtrat: ſed & hoc ipſum à Maximo Imperat. probe vtiliterque factum, Sanct. Leo *d* commendat in Epiſtola ad Turibium Epiſcopū Aſturicenſem:) tamen nullus vnquam SS. Patrum laudauit, pœnam capitis aduerſus eoſdem hæreticos poſſe vel debere procurari à perſonis Eccleſiaſticis. Vnde & in Eccleſia Catholica vſu receptum eſt, vt cum quis expetit à ſæcularibus Magiſtratibus opem aduerſus impios, ne Ithacianæ partis ſectator eſſe videatur, conteſtationem illam conſulte præmittat, ſic ſe correctionem expetere incorrigibilium delinquentium, vt tamen citra pœnam ſanguinis puniantur. Porro quo modo ea de cauſa Ithacius communione priuatus fuerit, ſequenti anno dicturi ſumus. Quod aūt pertinet ad Maximum; licet ipſe exerens, vt alter Phinees, gladium in turpiſſimorum hominum necem, ſanctificaſſe manus ſuas Domino, ob idq; perennitatem Imperij commeruiſſe videri potuiſſet: tamen quod arrogauerit ſibi iudicium Sacerdotale, quantumlibet nonnullorū Epiſcoporum conſenſione delatum, deferensq; appellationi hæreſiarchæ, cauſam iudicauerit; meruit paulo poſt iacturam Imperij atque vitæ pati: vt intelligant omnes, quam grauius delinquant, qui idem iudicium contradicentibus Sacerdotibus, ſibi vendicant & extorquent.

Quod habet Baron. ann. ſeq. n. XXXIII. & ſeqq.

d *Leo ep. 93.*

Maximus in quo peccaverit necans Priscil.

VII.

Iiſdem Coſſ. vt auctor eſt Socrates *a* defuncto Timotheo Alexandrino Epiſcopo, cum ſediſſet annos quinque, in eius locum ſuffectus eſt *Theophilus*. Timothei vero extat *b* apud Græcos Epiſtola Canonica. Fuitq; eiuſdem *c*, cum Ammonem ſanctiſſimum monachum, ob auriculæ ſpontaneam amputationem irregularem effectum, (ne videlicet, qualis ſibi videbatur, eligeretur indignus;) nihilominus Epiſcopum ordinauit, hæc ſententia; *A Iudæis lex iſta ſeruatur: Ego ſi dederitis mihi aliquem etiam naribus truncū, ſed moribus probum, non eum dubitabo Epiſcopum ordinare.* Mentio item eius habetur cum laude, in reſcripto *d* Theodoſij de Eccleſiaſtico iure illibato ſeruando; quo prohibuit, ne Epiſcopi, vel vlli alij Eccleſiaſtici, ad iudicia ſiue ordinariorū, ſiue extraordinariorum Iudicum pertrahantur, quantum ad cauſas Eccleſiaſticas pertinet; ſed ſinantur iudicari à Præſulibus ſuis.

a *Socr. lib. 5. c. 12.*

Theophil. Episco. Alexand.

b *Ap. Th. Balſ. in fin.*

c *Pallad. in Lauſiac c. 12.*

d *l. 3. C. Th. de Epiſ. iudic.*

VIII.

Hoc item anno creditur defuncta *Flaccilla* Auguſta, Theodoſij coniunx: quam funebri oratione laudauit Gregorius Nyſſenus; eiuſdemq; pariter deſcripſit Theodoretus *e* egregias virtutes, pietatem in Deum, ac charitatem erga pauperes, quibus etiam in humillimis & ſordidis obſequiis per ſe ipſam miniſtrabat: quæ & crebro (vt ait) ſolebat maritum commonere, vt cogitaret qui olim fuiſſet, & qui iam eſſet: quippe ſi iſta aſſiduè animo complecteretur, non ſe ingratum oſtenſurum erga patronum, ſed Imperium iuſte & legitimè gubernaturum. Quare haud abs re illam S. Ambroſius in funere Theodoſij, Deo in cœlis coniunctam affirmat: qui & eam *Flaccillam* (non vt alij fere omnes cum Græci tum Latini, *Placillam*) nominat: ſicq; veteri *f* numiſmate vocata legitur, necnon apud Claudianum in carmine de Laude Serenæ, atque Paulinum diaconum in Appendice ad Eutropium: denique & eodem modo eius neptem Arcadij filiam, Proſper & Marcellinus; proneptem vero, Theodoſij minoris filiam, idem Marcellinus nominat. Genuit ea Theodoſio, præter Arcadium & Honorium, Gratianum & Pulcheriam, vt habet Ambroſius in funere; licet alij tres tantum eidem liberos tribuant: ſed & hi duo vltimi breui extincti ſunt, etiam ante matris obitum: habuitq; idem Gregorius Nyſſenus, qui tunc erat Conſtantinopoli, panegyrim in eiuſdem Pulcheriæ funere.

e *Theod. lib. 5. c. 18.*

Flaccilla dicenda vxor Theodosii.

f *Habet Baro. Tom. IV. hoc ann.*

IX.

Hoc inſuper anno idem Theodoſius reſcriptum *g* dedit aduerſus idololatras iterum reuiuiſcentes, & per inſpectionem extorum futura quærētes: itemq; aduerſus *h* pſaltrias ac fidicinas mulieres, ciuitatum peſtes. Eodemq; anno Valentinianus edictum *i* propoſuit de relaxandis vinctis Paſchali tempore, exceptis grauiorum quorundam criminum reis. Cuius conſuetudinis meminit poſtea S. Ambroſius *k*, cum exprobrauit in eundem ipſum Imperatorem, quod Iuſtinæ matris ſuaſione, Paſchatis tempore pios viros carceri mancipaſſet, quo vincti dimitti ſolerent. Porro idem quoque in Oriente Theodoſij lege cautum fuiſſe, conſtat ex Chryſoſtomo, cum agit de oratione Flauiani Epiſcopi Antiocheni, quam coram eodem Imper. habuit Conſtantinopoli, legatione fungens pro populo Antiocheno ſub gladio ira Principis periclitante; de qua dicetur ſuo loco.

g *l. 9. C. Th. de Pagan.*

h *l. 10. C. Th. de ſcenic.*

i *l. 8. C. Th. de indulg. crim.*

k *Ambr. ep. 33*

Indulgentia reis data tempore Pasch.

IESV CHRISTI Ann. 386.

SIRICII Ann. 2.

VALENTIN. II. 11. THEODOSII 8.

I.

Annvs Domini trecenteſimus octogeſimus ſextus, Coſſ. habuit Honorium Theodoſij filium adhuc infantulum, atq; Euodium Galliarum *l* ſub Maximo Præfectum: vt hinc videas, inter eundem Maximum ac Theodoſium & Valentinianum Imperatores, aliqua pacis fœdera eſſe tranſacta.

l *Seuer. lib. 2.*

II. CONC. ROM. PRO RESTITVENDA ECCL. DISCIPL. IN AFRICA. a *Siric. ep. ad Epiſc. Afric.*

Ipſo quoque huius anni menſe Ianuario, celebratum eſt à Siricio Papa *Romæ* in Baſilica Sanct. Petri CONCILIVM octoginta Epiſcoporum: cuius extat Epiſtola *a* Synodalis data octauo Idus Ianuarij, Poſt Conſulatum, Archadij & Bautonis; quod ſcil. nouorum Coſſ. nomina Romæ nondum publicis auſpiciis promulgata eſſent. Porro in hoc Concilio nouem Papa capitulis collapſam in Africa Eccleſiaſticam diſciplinam reſtituere conatus eſt: quæ tu conſulas.

III. LEX PRO ARIAN. b *l. 4. C. Th. de fid. Cath.* c *Ruffin. lib. 2. c. 16.* d *Soz. lib. 7. c. 13.* BENEVOLI EGREGIA CÕFESSIO.

Eodem quoque menſe Ianuarij, Valentinianus Imperat. indignum pio Principe pro Arianis promulgauit edictum *b*; quo dedit illis facultatem conuentus agendi. Id autem impulſu Iuſtinæ Auguſtæ matris, Arianæ feminæ, factum eſſe, conſtat ex iis quæ de eadem lege Ruffinus *c* & Sozomenus *d* habent; dum referunt egregiam confeſſionem *Beneuoli* Magiſtri Memoriæ; qui non ſolum altiorem pro impietatis mercede ipſi promiſſum à Iuſtina gradum reſpuit, ſed & ipſum quem haberet deponere maluit, quam ea decreta dictare. Erat is patria Brixianus, à Sanct. Philaſtrio Catholica diſciplina optime informatus: ad quem, eiuſdem Philaſtrij ſucceſſor *S. Gaudentius* (qui nuper dum *e* abſens peregrinaretur in Oriente, adnitente maximè S. Ambroſio electus, admodum renitens coactus eſt excommunicationis interminatione, immatura quidem adhuc ætate, ſed doctrina præſtans atque virtutibus, humeros oneri ſubmittere:) miſit editos à ſe Sermones de Paſchate: inque eis meminit eiuſdem egregij ipſius facinoris.

e *Gaudent. ſer. in dedic. baſil. & ſer. in ſua ordinat.*

IV. f *Id. præf. in Serm.* IVSTINA AVGVST. VEXAT AMBROS. g *Ruff. lib. 2. c. 15.* h *Paul. in Vit. S. Ambr. Soz. li. 7 c. 13. Nic. lib. 11. c. 19. & alij.* AVXENTII DVO.

Quod vero ex eodem Gaudentio *f* apparet, tempore eiuſmodi impiæ ſanctionis, Iuſtinam (quam nominat Iezabelem) perſecutam eſſe S. Ambroſium, in quem iam olim infenſo erat animo: hanc in eundem Ambroſiũ perſecutionem, Ruffinus *g* quoque poſt obitum Gratiani cõtigiſſe tradit; licet plerique alij ante illum minus rectè collocent *h*. Huius autem tumultus noua illa fuit occaſio, quod cum memorato Imperatoris edicto Arianis data eſſet conueniẽdi facultas, & Iuſtina ſubreptam à Catholicis baſilicam iiſdem Arianis tradere vellet; Ambroſius conſtanter ei reſtiterit, adſiſtente ei miro Catholicæ fidei zelo populo Mediolanẽſi. Deſcribit hæc ipſemet pluribus, cum agit in *Auxentium* Arianorum Epiſcopum (cuius nutu Iuſtina ad omne nefas impelleretur) ſubrogatum Mediolani ab eadem Iuſtina in locum Senioris Auxentij. Nam quod aliqui ambos iſtos Auxentios in vnum confundunt, ſatis refelluntur, quod ſeniorem diem obiiſſe ante creationem Ambroſij æquè Paulinus *i*, Hieronymus *k*, Ruffinus *l*, & ex Græcis Socrates *m*, Sozomenus *n*, Theodoretus *o*, abſque vlla controuerſia confirment: itemque quod eundem ſeniorem Cappadocem fuiſſe, Athanaſius *p* & alij teſtentur; hunc vero Iuniorem Ambr. *q* Scytham: quem & ait mutaſſe ſibi vocabulum, ne cognoſceretur quis eſſet, tum quod ſciret Auxentij nomen odioſum eſſe Mediolanenſibus; tum etiam quod in patria enormia ſcelera perpetraſſet: atque ideo qui in Scythia Auxentius diceretur, Mediolani Mercurinum nominati voluiſſe. Verum haud profuit iſta mutatio nominis: ſiquidem vſitatius Auxentius ab omnibus dictus reperitur.

i *Paulin. in Vit. Ambr.* k *Hieron. in Chron.* l *Ruff. lib. 2. c. 11.* m *Socr. lib. 4. c. 25.* n *Soz. lib. 6. c. 14.* o *Theod. lib. 4 c. 5.* p *Athan. ep. ad ſolit.* q *Ambr. orat. aduerſ. Aux.*

V. r *Ambr. ibid.* AMBROS. RENVIT DISPVTARE DE FIDE IN CÕSISTORIO IMP.

Cum autem & auſus hic Ambroſium ad publicam diſputationem prouocare, delegiſſet arbitros pugnæ Gentiles *r* quoſdam homines, necnon ipſum Valentinianum Imper. adhuc adoleſcentulum, & catechumenum; Ambroſius autem exhorrens fidei cauſam poſt tot Concilia iudicio credere ſæcularium, nedum Gentilium hominum, ſperneret petulantiam hominis, ne Eccleſiæ proſterneret dignitatem; ideoq; Auxentius Valentinianum adiens, cogi Ambroſium id in Conſiſtorio Imperatori agere, magna arrogantia poſtulaſſet: tunc iubenti hoc in gratiam Iuſtinæ matris Valentiniano, idem Ambroſius, ex ſententia Epiſcoporum qui aderant, per libellum *s* reſpondit competenter, id minime fas eſſe: *Nec quiſquam* (inquit) *contumacem iudicare me debet, cum hoc aſſeram, quod auguſtæ memoriæ pater tuus* (nempe Valentinianus Senior) *non ſolum ſermone reſpondit, ſed etiam legibus ſuis ſanxit, in cauſa fidei, vel Eccleſiaſtici alicuius ordinis, eum iudicare debere, qui nec munere impar ſit, nec diſſimilis: hoc eſt, Sacerdotes de Sacerdotibus voluit iudicare: Quin etiam ſi alias quoque argueretur Epiſcopus, & morum eſſet examinanda cauſa; etiam hanc voluit ad Epiſcopale iudicium pertinere.* Et paulo poſt: *At certe ſi vel Scripturarum ſeriem diuinarum, vel vetera tempora retractemus, quis eſt qui abnuat, in cauſa fidei, in cauſa, inquam, fidei, Epiſcopos ſolere de Imperatoribus Chriſtianis, non Imperatores de Epiſcopis iudicare?* Et rurſum infra: *Si tractandum eſt; tractare in Eccleſia didici: quod maiores fecerunt mei. Si conferendum de fide, Sacerdotum debet eſſe iſta collatio; ſicut factum eſt ſub Conſtantino auguſtæ memoriæ Principe, qui nullas leges ante præmiſit, ſed liberum dedit iudicium Sacerdotibus.* Ac paulo poſt: *Si ad Synodum prouocat Auxentius, vt de fide diſputet, (licet non ſit neceſſe propter vnum tot Epiſcopos fatigari; qui etiam ſi Angelus de cœlo eſſet, paci Eccleſiarum non deberet præferri:) cum audiero Synodum congregari, & ipſe non dero. Tolle igitur legem, ſi vis eſſe certamen. Veniſſem, Imperator, ad Conſiſtorium clementiæ tuæ, vt hæc coram ſuggererem, ſi me vel Epiſcopi, vel populus permiſiſſent, dicentes de fide in Eccleſia coram populo debere tractari, &c.* Euenit porro tunc (ſicut ait Paulin.) vt quidam vir Arianus, acerrimus diſputator, & durus atq; inconuertibilis ad fidem Catholicam, ad baſilicam ſe cõferret: qui cum vidiſſet Angelum ad aures Ambroſij tractantis loquentem, vt verba Angeli populo Ambroſius renunciare videretur; mox conuerſus, fidem quam oppugnabat cœpit propugnare.

s *Id. ep. 32.*

ANGELVS LOQVITVR AD AVRES AMBROSII.

VI. CONC. TREVER. IN CAVSA ITHACII EPISC.

Hoc eodem anno habita eſt SYNODVS TREVERENSIS ab Epiſcopis partis Ithacianæ, qui ipſum Ithacium, antea damnatum à Theognoſto Epiſcopo, quod apud Maximũ (vt vidimus) ipſe Sacerdos & Epiſcopus necem procuraſſet hæreticorum Priſcillianiſtarum; (qua etiam ex cauſa complures Epiſcopi, qui & ſanioris viderentur eſſe conſilij, eiuſdem Ithacij, tanquam ſanguinarij communionem vitabant:) vt innocentem abſoluerunt, patrocinante illi Maximo Imperatore. Quo tempore S. Martinus, multis grauibusq; laborantium hominum cauſis ad Comitatum ire compulſus, primo quidem cum iiſdem Epiſcopis Ithacianis communicare, licet multum rogatus à Maximo, recuſauit; ſed poſtea, vt auerteret furorem eiuſdem Imp. percuſſores his pro quibus Martinus rogauerat dirigentis, ac Tribunos in Hiſpanias mittentis ad inquirendos & occidendos hæreticos; ne & cum illis hoc prætextu multi alij, qui ſanctioris eſſent vitæ Catholici, ideoq; Priſcilliani hypocriſim affectare accuſarentur, abſque diligentiori examine multa pati cogerentur; cum iiſdem Epiſcopis corpore, non animo, ad horam communicauit in ordinatione *Felicis* Epiſcopi: ſed quamuis ſumma vi Epiſcopis nitentibus vt cõmunionem illam ſubſcriptione firmaret, extorqueri non potuit. Verum & de ipſa communicatione iam dolens, & in regreſſu ab Angelo in via ei apparente correptus, quamdiu vixit peccatũ defleuit, & Ithacianorum cõmunionem vitauit, nullamq; Synodum adiit, aut Epiſcoporum conuentum; eo maximè quod ab eo tempore in curandis morbis detrimentum ſentiret ſupernæ virtutis. Hæc omnia Seuerus *a* oratione ſoluta proſecutus eſt; quæ Fortunatus carmine cecinit.

S. MART. CÕMVNICANS CVM ITHA. ARGVITVR AB ANGELO.

a *Seuer. dial. lib. 3.*

VII. DE FELICE EPISCOP. TREVER. b *Marian. Scot. an. 579.*

Porro fuiſſe illum *Felicem*, cuius ordinationi S. Martinus adſtitit, virum ſanctiſſimum, & plane dignum qui meliori tempore Sacerdos fieret, Seuerus ſcribit. Fuiſſe vero ordinatum Epiſcopum Treuerenſem, Marianus *b* Scotus affirmat. Sed ſicut qui cum illo lapſus eſt S. Martinus, pœnitentia ad priſtinam atq; etiam puriorẽ reuocatus eſt ſanctitatem: ita & ipſe Felix, quamuis à factione Ithaciana fuerit ordinatus, per pœnitentiam facinus purgans, dignus factus eſt vt inter Sanctos adnumeraretur. Quod autem pertinet ad Ithacium, ſuperiorum omnium tumultuũ auctorem; eum tandem Eccleſiæ communione priuatum exilio damnatum eſſe, ibiq; vitam finiiſſe his ipſis Impp. Theodoſio & Valentiniano regnantibus, Iſidorus *c* tradit: quod accidiſſe putamus poſt mortem Maximi, cuius præſidio fouebatur.

FINIS ITHACII. c *Iſid. de Vir. illuſt. c. 2.*

VIII. d *Seuer. de Vit. S. Mart. 23.* QVID S. MART. IN CONVIVIO MAXIMI IMP.

Cæterum hoc eodem anno quo Martinus ſub Conſulatu Euodij Treueros ad Maximũ ſe contulit, accidit quod idem Seuerus *d* alio loco deſcribit; nempe eundem Sanct. Martinum precibus Maximi ad conuiuium accedere coactum, pateram regiam ſibi oblatam iuſſu Imperatoris, ambientis eam ab illius manu ſumere; vbi ebibiſſet, preſ-

byteroſuo tradidiſſe, quod nullum exiſtimaret digniorem qui poſt ſe biberet. Sed & quam dignius eundem Martinum Auguſta, eiuſdem Maximi vxor, femina ſanctiſſima, conuiuio ſolis manibus ſuis parato exceperit, eique per ſe ipſam in modum famulæ ſtans miniſtrauerit, reliquiasq; deuote comederit; apud eundem auctorem *a* narratum inuenies. Habetq; *b* inſuper, eundem Sanctum longe ante prædixiſſe Maximo, futurum vt ſi in Italiam pergeret aduerſus Valentinianum, primo quidem impetu victor exiſteret, ſed paruo poſt tempore periret: quod & accidit, vt videbitur.

a Id. l. dia. 7.
b Id. d. c. 23.

IX. HIERON. PETIT ALEXANDRIAM, AD AVDIENDVM DIDYMVM.

Inter hæc autem S. Hieronymus haud dudum moratus Hieroſolymis, quo anno ſuperiori perueniſſe diximus, profectus eſt in Ægyptum, diſcendi cupiditate, licet iam ſenex eſſet: ibiq; magnum illum *Didymum* Alexandrinum, de quo ſuperius, magiſtrum habuit in ſacrarum Scripturarum interpretatione: quem *videntem*, quamuis cæcus eſſet, ob eximiam ingenij perſpicacitatem, appellare *c* côſueuit; oculoſque *d* eum habuiſſe columbæ, qui laudantur in Canticis Canticorum in ſponſa. At ſic quidem laudauit, vt tamen poſtea eundem Origeniſtam compertum, ea ex parte damnauerit *e*. Quod vero non ſicut Ruffinum Didymus, ita & Hieronymum iiſdem Origenis erroribus imbuerit; id inde acidiſſe puto, vel quod non auſus fuerit viro adeo perſpicaci propinare venenum; vel ſi tentauit, expertus eum renitentem mox abſtinuerit, ne apud magni nominis virum concepta ſemel caderet æſtimatione.

c Hier. proœm. in ep. ad Gal.
d Id. præf. in Didym. lib. de Sp. S.
e Id. Apol. adu. Ruff.

Cæterum qui Didymum auditurus aliquantiſper Alexandriæ conſedit, poſtea Ægypti monaſteria *f* peragrauit; protinusq; Bethleem reuerſus, & Hieroſolymam, *Barrabanum* Iudæum magno labore, & pretio, in Hebraicis literis nocturnum *g* habuit præceptorem, quod idem Barrabanus timeret Iudæos. Tuncq; inſuper aggreſſus eſt *h* interpretari S. Pauli Epiſtolas: cum interea occcupatiſſimus *i* eſſet in ſuſcipiendis fouendisq; (vt ait) omnis generis, ſexus, & nationis, peregrinis, de toto Orbe Hieroſolymam ad viſitanda ſacra loca concurrentibus, & diuerſarum virtutum ſpecimen oſtendentibus.

f Id. ead. Apol.
REVERTITVR IN PALÆSTINAM.
g Id. ep. 65. ad Pam.
h Id præff. in epp. ad Gal.
i Id. proœm. li. 7. in Ezech. ep. 12. ad Paulin & ep. 17. ad Marcel.

X. GREG. NYSS. QVOR. PEREGRINATIONEM IMPVGNET.

Sed quod in hæc inciderimus, aduertendum eſt extare libellum, ſeu Epiſtolam potius dixerimus, Sanct. Gregorij Nyſſeni, hoc tempore in vita agentis, ac plura ſcribentis; qua totus in eo eſt, vt improbet eiuſmodi ad loca Sancta peregrinationem: vnde etiam hagiomachi hodierni occaſionem arripuere illius damnandæ. Scimus aliquos pro piiſſimi, & omnibus ſæculis (vt frequenter vidimus, viſuríque ſumus) in Eccleſia ab omnibus vbique Chriſtianis receptiſſimi cultus defenſione, eam Epiſtolam vt germanam Gregorij agnoſcere minimè voluiſſe. At nos legitimum eum ipſius partum eſſe haud euntes inficias, breuiter reſpondemus, Gregorium eas ſcribere literas ad quendam monachum, imo & monachorum Abbatem; atque in eo totum eſſe vt diſſuadeat viris, qui eiuſmodi ſelectum viuendi genus aggreſſi fuerant, necnon & feminis, peregrinandi propoſitum; quod vix illud cum exacta obſeruatione regularum monaſticarum, & abſque pudoris feminei diſpêdio, in tot ac tantis itinerum difficultatibus atque neceſſitatibus adimpleri poſſet. Atq; adeo vt hoc facilius perſuadeat, inter alia aſſerit, peregrinationes non eſſe ex præcepto Domini, nec homines ad eas teneri: Nempe hæc proponens, quod ob rei frequentiſſimum vſum, videret multos exiſtimare, ſe minus Chriſtiano dignos eſſe nomine, ſi ipſi agere prætermitterent quod ſcirent ab aliis impenſe præſtari. Hæc autem ſcite à Gregorio dicta eſſe, prudens nemo negarit; cum & in eandem eius ſententiam reperiantur ſimul ire alij ſanctiſſimi Patres, quamuis alioqui eaſdem ſacras peregrinationes non ſolum in aliis approbare, ſed & plurimi ipſorum frequentare conſueuerint. Cæterum longe alio ac plane contrario ſpiritu, Vigilantius primus hoc ſæculo aggreſſus eſt, vna cum aliis quas euomuit impietates, improbare penitus qualemcunque peregrinationem ad loca Sancta; de quo dicetur ſuo loco.

Qua de re vide et poſt Bellarminum 3. de Sanct. 8. Gretſ. lib. 1. de Sacr. Peregr. c. 10. & in Not. aduerſ. Pet. Molin. vbi prolixè confutantur cuncta hæreticorum contra hanc Nyſſeni Epiſtolam argumenta.

XI. DE DISTRACTIONE RELIQVIARVM.

Hoc eodem anno menſe Februarij, Theodoſius Imperat. de non diſtrahendis Reliquiis Martyrum reſcripſit *a*. Cuius ſanciendæ legis occaſio inde accepta eſt, quod quidam pſeudomonachi, cernentes totius Eccleſiæ Catholicæ erga SS. Martyrum Reliquias ſtudioſum cultum & propenſiorem amorem; circumeuntes turpis lucri gratia, conſueuiſſent eas venditare vt S. Auguſtinus *b* declarat.

a l. vlt. C. Th. de ſepul. viol.
b Aug. de oper. monach. c. 28.

XII. CHRYS. ORDINATVR PRESBYTER.

Hoc item anno Ioannes Chryſoſtomus presbyter ordinatus eſt, non quidem ab Euagrio Antiocheneno Epiſcopo, (vt vult Socrates *c*) qui nondum hoc tempore ſucceſſerat Paulino, ſed à Flauiano alterius partis Catholicorum eiuſdem ciuitatis Antiſtite, ſicut teſtantur reliqui Græcorum hiſtorici: quibus & nos accedimus, quod conſtet ipſum communicationis fuiſſe Flauiani. Nec tamen ideo illum quis putet ſchiſmaticorum Sacerdotem à ſchiſmatico ordinatum. Nunquam enim eo illud ſchiſma Antiochenum progreſſum eſt, vt anathemati Flauianus ſubiectus fuerit; quippe quod ſpe concordiæ res tolerata, eo modo quo cœperat ad plures annos producta eſt. Annuiſſe vero diuinum numen eiuſdem Chryſoſtomi Sacerdotio; & cum ab Angelo iuſſum eſſe ordinari, tum in ipſa ordinatione albam columbã (ſymbolum Spiritus Sancti) repente deuolantem ſtetiſſe ſupra caput eius; qui res ab eo geſtas fideliter ſunt proſecuti, teſtantur, & inter alios Leo Auguſtus in oratione de eius Vita; vbi & multa ſubdit miracula tunc Antiochiæ ab eodem presbytero facta.

c Socr. lib. 6. c. 3.

EIVS ORDINATIO SIGNIS PROBATA.

XIII.

Eum autem hoc anno creatum fuiſſe presbyterum, colligimus ex eodem Leone, ac Marcellino *d* Comite, & ante hos ex Palladio *e*, dum aiunt ipſum duodecim annos exegiſſe in presbyteratu, antequam crearetur Epiſcopus Coſſ. Honorio quartum & Eutychiano, anno Domini trecenteſimo nonageſimo octauo: ex quibus & illorum error refellitur, qui quadriennium tantum eidem ipſius presbyteratui tribuunt. Suſcepta vero à Flauiano docendi populi functione, egregias illas habuit *Ad Populum Antiochenum* inſcriptas orationes; cum tamen longe plures ibi dixiſſe oportuerit toto illo duodecim annorum ſpatio, quo Antiochiæ manſit. Feruntque *f*, cum ſublime dicendi genus arripuiſſet, redargutum à pia muliercula, quod eius orationes ſimplicioribus infrugiferæ eſſent; mutaſſe e veſtigio iuuenilis animi, cuius eſt alta petere, inſtitutum, & dictionem faciliorem imis auribus accommodaſſe. Qua ex parte illud eſt conſecutus, vt publicis frequẽtibusq; acclamationibus, CHRYSOSTOMVS, hoc eſt *Os aureum* diceretur: quod perinde ac inditum diuinitus nomen, in eius ſcriptis hactenus perſeuerat, eodemque vulgo ab omnibus nominatur. Quantos vero inſuper labores inſumpſerit ad extirpandos, ſeu reducendos, cum alios hæreticos, tum Marcionitas qui Antiochiæ latebant; itemq; ad expugnandos; conuertendoſq; Gentiles, & deſtruenda ipſorum templa; ſatis docent varia ipſius tunc edita, Scripta, necnon eiuſdem Vitæ Acta.

d Marcel. in Chron.
e Pallad. in dial. de Vit. Chryſ.
f Ap. Metaph. in Vit. Chryſ.

VNDE DICTVS CHRYSOSTOMVS.

XIV. CYRILLI HIEROS. OBITVS.

Hoc eodem anno, qui & octauus Theodoſij Imperij numeratur, S. Cyrillus Hieroſolymitanus Epiſcopus (vt auctor eſt S. Hieronymus *g*) ex hac vita migrauit: de quo quidem, quod (vt idem ait) ſæpe pulſus, ac ſæpe in ſedem receptus à Conſtantij temporibus fuerit, quantum temporis ſederit haud exploratum haberi poteſt. Cuius monumenta ingenij extant *Catecheſes*, quas in adoleſcentia elaborauit. Huic ſubrogatus eſt *Ioannes*, quem tempore perſecutionis ſub Valente Catholicos auerſatum eſſe, & cum Arianis ac Macedonianis communicaſſe, non obſcure teſtatur aduerſus eum ſcribens idem Hieronymus *h*. Sed & ſub nomine Prætextati ipſum ſugillat, redemptumq; ab hæreſi pollicitatione Epiſcopatus affirmat. At de ipſo plura inferius.

g Hieron. de Script. Eccl. in Cyril.
h Id. ep. 61.

* * *

IESV CHRISTI ANN. 387.

SIRICII ANN. 3.

VALENTIN. II. 12.
THEODOSII 9.

I. IVSTINA AVG. AMBR. VEXAT.

ANNO CHRISTI trecenteſimo octogeſimo ſeptimo, Valentiniano Auguſt. tertium & Eutropio Coſſ. Iuſtina Auguſta vna cum eodem Valentiniano filio, quam anno ſuperiori aduerſus Sanct. Ambroſium perſecutionē concitare cœperat, maioribus proſecuta eſt incrementis. Ac primo quidem cum fruſtra tentaſſet *a* ſecreto illum extra prouinciam deportare; promiſſis amplis dignitatibus iis qui ipſum de Eccleſia raptum ad exilium perduxiſſent; (quod cum multi conarentur, vnus cæteris infelicior nomine Euthymius, domo ſibi iuxta Eccleſiam conducta, & curru ad eundem abducendum parato, cum diutius fruſtra expectaſſet, tandem ipſemet poſt annum, eodem die quo Ambroſium abripere cogitauerat, ex eadem domo, eodemq; curru deportatus eſt in exilium, ipſo Ambroſio ei quæ ad victum neceſſaria erant ſubminiſtrāte:) omniaq; incaſſum fieri cerneret; demum aperto marte eundem aggreſſa, edictum publicari curauit, quo iuberentur Catholici Sacerdotes Auxentio aliiſq; Arianis Eccleſias tradere, aut occidi. Aduerſus quos omnes conatus mire eluxit, tum ipſius Ambroſij ingens animus in conſeruandis baſilicis, & ſacris vaſis, quæ dare, & ipſe quo vellet abire iubebantur; paratus potius mortem oppetere, quam id præſtare: tum populi Mediolanenſis vigilantiſſimum ſtudium in cuſtodiendo diu ac noctu eodem Præſule ſuo, ab inſultibus furentium Arianorum, & militum Prætorianorum.

a Paulin. in Vit. Ambr. & ipſe Ambr. in Auxent. poſt ep. 32.

II. Ea vero cuncta quomodo geſta fuerint, fuſiſſime ipſe Ambroſius proſecutus eſt concione *b*, quam ad populum tum habuit in Auxentium, & Epiſtola *c* eodem tempore ad Marcellinā ſororem ſcripta. In quibus inter alia quamplurima, quomodo ſe habeat Imperialis auctoritas cum Eccleſiaſtico iure, hæc eadem concione habet: *Tributum Cæſaris eſt; non negatur: Eccleſia Dei eſt; Cæſari vtique non debet addici; quia ius Cæſaris non poteſt eſſe Dei templum. Quod cum honorificentia Imperatoris nemo dictum poteſt negare: quid enim honorificentius, quam vt Imperator Eccleſiæ filius eſſe dicatur? Quod cum dicitur, ſine peccato dicitur, cum gratia dicitur. Imperator enim bonus intra Eccleſiam, non ſupra Eccleſiam eſt. Bonus enim Imperator quærit auxilium Eccleſiæ, non refutat. Hæc vt humiliter dicimus, ita conſtanter exponimus.* Epiſtola autem ad ſororem: *Conuenior ipſe à Comitibus & Tribunis, vt baſilicæ fieret matura traditio, dicentibus, Imperatorem iure ſuo vti, eo quod in poteſtate eius eſſent omnia. Reſpondi: ſi à me peteret quod meum eſſet, id eſt, fundum meum, argentum meum, ius huiuſmodi meum, me non refragaturum; quamquam omnia quæ mea ſunt, eſſent pauperum: verum ea quæ diuina, Imperatoriæ poteſtati non eſſe ſubiecta.* Et inferius, alio habito ad populum ſermone, quem eadem ad ſororem Epiſtola refert: *Mandatur denique: Trade baſilicam. Reſpondeo: nec mihi fas eſt tradere; nec tibi accipere, Imperator, expedit. Domum priuati nullo potes iure temerare: domum Dei exiſtimas auferendam? Allegatur, Imperatori licere omnia, ipſius eſſe vniuerſa. Reſpondeo: Noli te grauare, Imperator, vt putes te in ea quæ diuina ſunt, Imperiale aliquod ius habere. Noli te extollere; ſed ſi vis diutius imperare, eſto Deo ſubditus. Scriptum eſt; Quæ Dei Deo: quæ Cæſaris, Cæſari. Ad Imperatorem palatia pertinent: ad Sacerdotem Eccleſiæ: publicorum tibi mœnium ius commiſſum eſt, non ſacrorum.* Hæc autem cum adeo conſtanter atque frequenter aſſirmet & inculcet Ambroſius, compello te, Chriſtiane Princeps, quem tutius audies, Ambroſium, doctrina, moribus, pietate, ac fide Catholica probatiſſimum, miraculiſq; clariſſimū; an recentiores hæreticos omnia indiſcriminatim Principibus tribuētes? Cum vero idem Ambroſius, ob huiuſmodi obniſum, tyrannus ab aulicis vocaretur; Notario Imperatoris id obijcienti reſpondit, (vt ait ad ſororem:) *Si hæc tyrannis videtur, habeo arma, ſed in Chriſti nomine: habeo offerendi corporis mei poteſtatem. Quid moraretur ferire, ſi tyrannum putaret? Veteri iure à Sacerdotibus donata Imperia, non vſurpata. Et vulgo dici, quod imperatores Sacerdotium magis optauerint, quam Imperium Sacerdotes. Chriſtus fugit, ne Rex fieret. Habemus tyrannidem noſtram. Tyrannis Sacerdotis infirmitas eſt. Cum infirmor, inquit a, tum potens ſum.*

b Ambr. ibid. c Id. ep. 33.

a 2. Cor. 12.

III. Cæterum ex prædictis Ambroſij ſcriptis intelligitur, hæc geſta eſſe Dominica Palmarum, atque aliquot præcedentibus ſubſequentibusq; diebus. Errant aūt Socrates *b*, & Sozomenus *c*, qui hæc referunt ad tempora necis Gratiani Imp. Scripſit vero etiam de eadem re Ambroſius literas ad omnes Italiæ Epiſcopos, quæ penitus excidere; tantumq; ſupereſt breue fragmētum, quod S. Ioannes Damaſcenus *d* ex iis recitat de viſione B. Pauli, qui eidem Ambroſio in tantis anguſtiis conſtituto apparuit confortans eum. Qui vero ipſum Ambroſium prædicta narrantem legerit, prorſus mirabitur vniuerſum populum Mediolanenſem Epiſcopo potius pro Eccleſiaſtica libertate pugnāti, quam Imperatori ſibi ius in res diuinas & Eccleſiaſticas arroganti, tanto periculo ſuorum capitum atque bonorum, ſtudere ardentiſſimis conatibus delegiſſe: mercatores, vt fidem tuerentur, contempſiſſe lucra; nobiles prætuliſſe Crucis ignominiam Regiæ Pharaonis; ac deniq; milites, qui ad expugnandam baſilicam acceſſiſſent, momento temporis eſſe conuerſos in defenſores. Sed quod ne ſic quidem emolliretur obduratus Iuſtinæ animus, Deus pro Ambroſij defenſione Maximum Imp. cōmouit: qui literis, quæ hactenus extant *e*, Valentinianum monuit, vt à vi in Sacerdotes abſtineret, atq; religioni paternæ inhæreret. Ex quibus etiam plane apparet, non Mediolanenſem duntaxat Eccleſiā, ſed & ipſam Romanam, aliaſq; omnes exiſtentes in prouinciis Valentiniano ſubditis, vexatas eſſe edicto illo in fauorem Arianorū promulgato. Quin & iam antea Iuſtinæ arbitrio contigiſſe videtur, vt Catholicorum Eccleſiis tributū indiceretur ex agris; quod, licet indebitum, perſoluere Ambroſ. *f* ſecundum Chriſtianam manſuetudinem non recuſauit, dummodo fidei Orthodoxæ & Catholicæ communionis baſilicis parceretur. Cæterum meminit quoque literarum Maximi Theodoretus *g*; additq; eum minatum eſſe Valentiniano bellum, ſi non obtemperaret.

b Socr. lib. 3. c. 11. c Soz. lib. 7. c. 13.

d Damaſc. or. 2. de Imag. EGREGIA FIDES MEDIOLANENSIVM.

MAXIMVS AGIT PRO SACERDOT. CATHOL. *e Tom. 1. Epiſtol. Rom. Pōt.*

f Ambr. orat. in Aux. Vid. ſup. ann. 57. num. XXIV. g Theod. lib. 5. c. 14.

IV. Cum vero necdum petulantia Iuſtinæ compeſceretur, longe nobilius è cœlo Ambroſius præſidium ſuſcepit; dum eodem tempore diuinitus per viſum admonitus de loco vbi laterent corpora SS. Martyrum Geruaſii & Protaſii, ipſe illa è terra refoſſa, digno cum honore in baſilicam Ambroſianam tranſtulit; vnde præter multa alia eorundem virtute miracula in confirmationem fidei Catholicæ edita, quæ idem Ambroſius *h*, necnon Auguſtinus *i* qui Mediolani tunc aderat, ex parte referunt; illud factum eſt omnium ferme maximum, quod ex eo tempore (ſicut Paulinus *k* ſcribit) ſedari cœperit perſecutio, quæ Iuſtinæ furore accendebatur: licet Ariani *l* eorundem Sanctorum claritudinem miraculorum obſcurare niterentur. Sed quæ palam Ambroſiū perſequi deſtitit; iterum furiis agitata, paulo poſt eundem clam per ſicarium intra cubiculum interficere pertentauit: cumq; ſicarij dextera ad percutiendum eleuata obriguiſſet (quæ ſanata eſt ſceleris confeſſione;) demum ipſos dæmones per quoſdam maleficos ad eundem necandum immiſit; qui tantum abeſt vt illud exequi valuerint, vt nec ad fores domus appropinquare potuerint, quod ignis inſuperabilis totum illud ædificium communiret, vt etiam longe poſiti vererentur. Hæc cuncta Paulinus. Quo etiam auctore, & ſuffragatore S. Auguſtino *m*, conſtat ipſos dæmones, cum ab iis quos vexarent, virtute ſacrarum Reliquiarum SS. Geruaſij & Protaſij expellerētur, clamare ſolitos, ſe non à Martyribus tantum, ſed etiam ab Ambroſio torqueri.

INVENTIO MARTYRVM GERVASII & PROTASII.

h Ambr. ep. 85 ad Marcel. ſoror. i Aug. 9. Confeſſ. 7. & libr. 22. de ciuit. c. 8 k Paulin. in Vit. Ambr. l Ambr. ſer. 91 Paulin. in Vit. Ambr.

m Aug. de cur. pro mort. agē. DÆMONES AB AMBROSIO TORTI.

V. Verum adhuc parua hæc Deo viſa ſunt Sacerdotem ſuū amplioribus honoribus proſequēti. Factum enim inſuper voluit, vt qui mille nocendi artibus ipſum appetiiſſent, iidem mox adirent eum ſupplices, ſuæq; ſalutis arbitrum, & ſeruatorem Imperij profiterentur. Cum enim Maximus Imp. in Italiam venturus nunciaretur; Ambroſius in Gallias profi-

AMBROS. ROGATVR LEGATIONEM OBIRE AD MAXIMVM.

proficiſci à Valentinano, ipſiuſque matre Iuſtina rogatus eſt, vt (quod alias ante experti fuerant) legatione ſua Maximum talia conantem coerceret. At non vt prior, ita poſterior hæc Ambroſij legatio feliciter ceſſit; nimirum quod iuſta fuiſſet iam diuina ſententia definitum, eos qui de pellendis Catholicis Sacerdotibus ab Eccleſiis promulgaſſent edictum, à ſuo ipſorum fore expellendos Imperio: vt ſic poſteri intelligerent Principes, quanto periculo laceſſant Eccleſias & Sacerdotes. Quid autem in ea legatione Ambroſius egerit, ſcripta ab ipſo Epiſtola *a* ad Valentinianum declarat, qua ſingularum rerum tunc Treueris cum Maximo geſtarum exacta relatio continetur. Ad cuius finem ait, ſe, quod abſtinuiſſet ab Epiſcopis communionis Maximi, vel qui deuios à fide ad necem petebant, ab eodem Maximo iuſſum eſſe ſine mora Treueris recedere. Et hoc eſt quod Paulin. *b* ſcribit, Ambroſium à cōmunionis conſortio ſegregaſſe Maximum; nimirum quod nec cum ipſo voluit communicare, ob effuſum ab eo ſanguinem innocentem Domini ſui; nec cum Epiſcopis ei communicantibus, quod eſſent partis Ithacianæ, de qua ſuperius: aduerſus quos & eundem ipſum literas dediſſe, idq; pariter feciſſe Siricium Papam, expreſſum habetur in Concilio *c* Taurinenſi. Porro vltimo loco ſuæ Relationis Ambroſ. Valentinianum monuit, vt ſibi caueret à Maximo, pacis inuolucro bellum tegente.

a *Ambr. ep. 27.*

b *Paul. in Vit. S. Ambr.*

c *Conc. Taurin. c. 5.*

V. MAXIMVS IRRVMPIT IN ITALIAM.

At negligens ille imprudenter nimis eiuſmodi admonitionē, alium ad eundē Maximum Legatum miſit, Domninum natione Syrum, ſummæ apud ipſum Valentinianū auctoritatis. Qui vanis deceptus Maximi illecebris, imenſiſq; muneribus; partem etiam ipſius exercitus ſecum in Italiam reduxit, quam Maximus Valentiniano ſimulabat auxilio mittere aduerſus barbaros Pannoniis imminentes. Sicque ipſe Domninus viam reddidit faciliorem Maximo: qui mox eum cum reliquo exercitu ſecutus, magnaq; celeritate Italiam, nemine præpediēte, ingreſſus, Aquileiam copias duxit. Quo repentino caſu Valentinianus oppreſſus, naui Theſſalonicam aufugit cum matre Iuſtina, & ſorore Galla: eoque Theodoſius Imper. adueniens, accepit in vxorem, prædictam *Gallam*, Valentiniani Senioris ex eadem Iuſtina filiam. Hæc omnia pluribus Zoſimus *d*. Quātis autem laboribus, & impenſis, Theodoſius Valentinianum reſtituere in regnum ſtuduerit, Auguſtinus *e* eius in ea re commendans pietatem docet, & dicetur inferius ſuo loco. Hanc vero contigiſſe vindictam, ob contemptum, atque perſecutione exagitatum S. Ambroſium, Ruffinus & *f*, poſt eum alij æquè confirmant. Factumq; inſuper diuino conſilio Pacatus *g* ait, vt Maximus innocentis Gratiani ſanguinis reus, ſceleri ſcelus adderet, quo Theodoſio in eum pugnandi vincendiq; neceſſitas imponeretur; daretq; tandem ille de cruenta violentaq; tyrannide pœnas. Theodoretus *h* autem ait, Theodoſium, cum audiſſet fugam Valentiniani, primo ad eum ſcripſiſſe, nō debere eum mirari quod ſibi Imperatori terror incuſſus fuiſſet, & robur tyranno adiunctum; quippe ipſe pietatē armis oppugnaſſet, tyrannus autem defendiſſet, cum autem ad eum acceſſiſſet, primum animo eius adhibuiſſe curationem, impietatis morbum euulſiſſe, & ad pietatem paternam reduxiſſe: ac demum iuſſiſſe bono animo eſſe, & contra tyrannum expeditionem ſuſcepiſſe.

VALENTIN. FVGIT AD THEODOS.

d *Zoſ. lib. 4.*

e *Aug. 5. de ciuit. 26.*

f *Ruff. lib. 2. c. 16.*

g *Pacat. Panegyr. Theodoſ.*

h *Theodor. l. 5. c. 15.*

VI.

Interea auctor eſt Socrates *i*, Maximum legatos miſiſſe ad Theodoſium; à quo nec excepti nec excluſi fuerint, cum tamen ad vindicandum ſcelus tacite expeditionem pararet. Sed & maxima clade à Maximo Italiæ partem illā, quæ poſt Alpium deſcenſum occurrit, affectam eſſe; nobileſq; ciuitates, Placentiam, Rhegium, Mutinam, Bononiā, & alias dire exagitatas, Pacatus affirmat, meminitq; Ambroſius *k*: qui quod teſtetur, ſe hoc anno vitam produxiſſe ad annum ætatis quinquageſimum tertium; inde quamdiu vixerit, facile poteſt colligi. Sed mira quadam diſpenſatione factum eſt, vt quamuis in eundem Maximus perinfenſus eſſe videretur; nihilominus nec ei, nec eius Eccleſiæ Mediolanenſi, quicquam negotij in tanta vicinatum ciuitatum vexatione factitatum appareat. Qua ipſe pace bene vſus, totus fuit in ſubleuandis egenis, atque redimendis captiuis; quorum cauſa ſacra etiam vaſa confregit: vnde ab Arianis arrepta oblatrandi occaſione, ab ea ſe accuſatione defendit *a*. Laudaſſe autem Sanct. Auguſtinum illud factum, atque imitatum eſſe, Poſſidius *b* tradit.

i *Socr. lib. 5. c. 12.*

k *Ambr. ep. 8. & 57.*

AMBROS. VASA SACRA CŌFRĒGIT REDIM. CAPTIVIS.

a *Id. 2. Offic. 28*

b *Poſſid. in Vit. S. Aug. c. 24.*

VIII. MAXIMVS OMNIVM CAPTAT BENEVOLENTIAM

Cæterum Maximus cum tantum timorem vniuerſis incuſſiſſet, vt nullum ſibi iam aduerſari videret; Imperatoris aggreſſus eſt perſonam agere, non tyranni: & quo ſibi Senatum populumque conciliaret, cunctis morem gerere etiam plus æquo ſtuduit; atque inter alia, Gentilibus ſacrificia, ſublatamq; in Capitolio Aram Victoriæ reſtituit, vnde & à Symmacho laudatus eſt libro eo argumento conſcripto, coram ipſo, vt ait Socrates *c*, recitato:) Iudæiſque *d* multa indulſit: & ne hac ex parte Catholicos concitaret, quam acerrimum ſe fidei Catholicæ exhibuit defenſorem, vt patet ex Epiſtola *e* quam dedit ad Siricium Papam.

c *Socr. lib. 5. c. 14.*

d *Ambr. ep. 29*

e *Ext. tom. 1. Epiſt. Rom. Pontiff.*

IESV CHRISTI ANN. 388.

SIRICII ANN. 4.

VALENTIN. II. 13. THEODOSII 10.

I.

ANNO CHRISTI trecenteſimo octogeſimo octauo, Theodoſio Auguſt. ſecūdum & Cynegio Coſſ. ipſo anni exordio idem Imp. aduerſus Maximum expeditionem parans, eius cauſa tributum nouum indixit; quod cum inter alios permoleſtè ferrent ciues Antiocheni, proſilientes in forum, veſano impetu irruerunt in ſtatuam æneam Flaccillæ olim Auguſtæ, biennio ante vita functæ, eandemq; loco emotam cum ignominia per vrbem protraxerunt. Hæc Theodoretus *f*: ſed Sozomenus *g* atque Zoſimus *h*, eadem cōtumelia ipſius quoq; Theodoſij ſtatuas affectas narrant; idq; ex oratione *i* Flauiani coram eodem Imp. habita verius demonſtratur. Quod autem iidem Theodoretus & Sozomenus, hæc referunt ad tempus poſterioris aduentus Theodoſij in Italiam aduerſus Eugeniū tyrannum; eis aduerſatur imprimis Zoſimus, qui tempore expeditionis in Maximum ea contigiſſe refert: itemque S. Ambroſius *k*, dum ad Theodoſium ſcribens eo tempore quo Maximum expugnauit, meminit de indulgentia conceſſa Antiochenis.

ANTIOCHENI DEIICIŪT STATVAS IMPP.

f *Theod. lib. 5. c. 9.*

g *Soz. lib. 7. c. 23.*

h *Zoſ. lib. 4.*

i *Ap. Chryſ. ad pop. hom. 20.*

k *Ambr. ep. 28.*

II. THEODOS. VLCISCITVR IN ANTIOCHEN.

Porro Theodoſius ob illud facinus vehementer in Antiochenos commotus, miſit eo Iudices cum exercitu; qui primum omnium ciuitatem illam nobiliſſimam, metropolis totius Syriæ dignitate ſpoliauere; (Translatam n. fuiſſe Syriæ metropolim in Laodicenſem ciuitatem, Scriptores affirmant:) & omnia loca publica, puta balnea, theatra, fora, & alia id genus clauſere: inde vero ciuiū complures, qui admiſſi ſceleris vel auctores videri poterant, vel ſocij, affectatoreſque, captiuos abduxere; cum interim cæterorū pars magna fuga ſibi conſuleret, & pauci qui remanerent, in continuo metu eſſent. Quos Ioannes Chryſoſtomus Antiochenus presbyter aſſiduis concionib. conſolans, habuit tunc orationes illas, quas Græcè (vt teſtatur Suidas *l*) *Andriantas* nominant, nempe de Statuis; ex quibus *m*, illius vrbis deploratiſſimus ex omni parte ſtatus abunde cognoſci poteſt. Sed mox in omnium auxilium properans è montib. proximis magna ſanctiſſimorum multitudo monachorū, id tandem precibus, ac monitionib. & conteſtationib. ſuis apud Iudices effecerunt, vt ſententia de nece ſontium differretur, donec quid de his decernendum eſſet, ab Imperatore ſignificaretur.

l *Suid. verb. Placilla.*

m *Vide præcipuè homil. 2. & 13. ad pop. Antioch.*

III. FLAVIANVS OBTINET EIS VENIAM.

Verum inter hæc, qui ſimul ac dirum illum à ciuibus facinus fuerat perpetratum, antequam Iudices ad illud vindicandum Antiochiam adueniſſent, Flauianus eius ciuitatis Epiſcopus legationem pro populo libens volenſq; ſuſceperat Conſtantinopolim ad Theodoſium; egregia illum oratione iam longo itinere meditata omnino placauit: ſic-

a Chryſ. hom. 20. ad pop.
b Themiſt. orat 5.
[Quam tū eius orationē haud de reb. iſtis Antiochenis fuiſſe, colligit Petau. in Not. ad eā, ex eo quod Themiſtius ait, Theodoſij indulgentiæ, de qua ibi agitur, ſubſcripſiſſe quoq; Auguſtā, & vnicū quē tunc habebant filiū: ac proinde pater, ea cōtigiſſe non ſolum ante obitū Flaccillæ, ſed etiā ante ortum Honorij, iunioris ipſorum filij.]
c Soz. lib. 7. c. 23
d Chryſ. hom. 17 ad pop.
e Zoſ. lib. 4.
f Chryſ. hō. 16.

uit: ſicut teſtatur Chryſoſtomus *a* homilia poſt eiuſdem ſui Antiſtitis reditum habita, qua ipſius legationis narrationem inſtituit, ipſamq; eandem Flauiani ad Imperatorē habitam orationem recitauit: additque de Imperatoris in eundem humanitate, & cura de celeri ipſius Antiochiam reditu ad conſolandos ciues, & à metu liberādos ante imminens feſtum Paſchale, quod cum omni gaudio celebrare deberent. (Quam eiuſdem Imper. clementiam, non in parcendo tantum, ſed quam celerrimè veniam impertitam nunciando, Themiſtius *b* quoq; Philoſophus eximiè prædicauit.) Cum igitur conſtet, oratione Flauiani Theodoſium fuiſſe placatum; commentum putamus, quod Sozomenus *c* habet de adoleſcentibus ad menſam Imperatoris canere ſolitis; nempe quod eis Flauianus perſuaſerit pronunciare cantilenas, quæ in Antiochenſium ſupplicationibus erant, eoque facto Imperatori iram poſuerit. Nihil n. prorſus de his Chryſoſtomus, quæ primo loco fuerant collocanda. Sed & quod idem Chryſoſtomus *d* Philoſophis tunc Antiochiæ agentibus exprobrat, quod vniuerſi ſuos ciues ipſamque ciuitatem omnino deſeruerint; plane redarguit grande mendacium Zoſimi *e* quo tradit Libanium vna cum Hilario pro ſalute ciuitatis legationem ſuſcepiſſe ad Theodoſium. Cum & alioqui Libanium alij ſub Valente defunctum tradant, alij vix ad initium Imperij Theodoſij perueniſſe confirment. Denique cum Antiocheni à neſcio quo Gentili orationem de conſolatione in his ærumnis audiſſent, grauiter in eos inuectus eſt Chryſoſtomus *f*, quod qui Ethnicos docere debuiſſent, ipſi ab illis doceri ſuſtinuiſſent. At de rebus Antiochenis hactenus.

IV.
IN IGNE CERTAMĒ THEODOSII CVM OLYMPIADE.
g Menol. 8. Cal. Aug.
h Pallad. in Lauſiac. c. 43.
i Ammian. lib. 27.

Hoc quoque tempore, antequam Theodoſius cum exercitu in Occidentem proficiſceretur, contigit Conſtantinopoli nobiliſſimus alius eius conflictus cum *Olympiade* clariſſima femina, Anyſij Secundi (vt vocat Menologium *g* Græcorum; ex quo Palladium corrigas, apud quem *h* pro Secundo Seleucus legitur) filia, Ablauij illius, penes quem ſumma rerum fuit temporibus Conſtantini, nepte: quam viduam, ſimulque virginem, forma florentem, eruditione ſingularem, ac locupletiſſimi heredem patrimonij, poſt viginti menſium matrimonium, relictam à Nebridio C. V. alterius Nebridij ſub Conſtantio Præfectura Prætorij *i* inſigniti filio, cui admodum iuuenis nupta fuerat; Theodoſius conatus eſt coniungere in matrimonium Elpidio cognato ſuo Hiſpano homini. Sed illa renuente, quod DEO tantum vacare inſtituiſſet; Imperator omnem eius ſubſtantiam (ex qua pauperes, ipſoſque Epiſcopos inſigniores ſuſtentare conſueuerat) Præfecto Vrbis in cuſtodiam dedit, quo his anguſtiis coacta coniugalem eligeret vitam: verum poſtea cum vidiſſet ipſam his magis oblectari, tantumque petere vt ea pauperibus diuiderentur; poſt ſuum à bello reditum, eius tolerantiam laboremque admiratus, in ſua in omnibus libertate eſſe iuſſit: quæ demum Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ diaconiſſa creata, munus illud, ad quod nondum annis apta erat, magna totius Eccleſiæ laude expleuit; bona ſua liberaliſſimè in pios vſus expendens: de qua ſæpe inferius agendum. Hanc porro de illa hiſtoriam pluribus referunt Palladius in Dialogo, ac Leo Auguſtus in Rebus geſtis S. Ioannis Chryſoſtomi. Eaque ipſa eſt Olympias, ad cuius nuptias cum ingens inuitata accurreret Epiſcoporum multitudo; quod ipſe Gregorius Nazianzenus intereſſe minimè valeret podagra laborās, ad Anyſium patrem ſcripta Epiſtola *k* ſe excuſauit; ſed donum miſit carmen paræneticum loco epithalamij nuptialis, quod hodieq; extat. Quod vero eandem ferme omnes virginem prædicant; tamen ex Chryſoſtomi quadā ad illam ſcripta Epiſtola* colligi videtur, eam non tam corporis integritate, quam incorruptione morū, & bonorum operum luce, quibus abunde ornata erat, ſic appellatam eſſe.

k Greg. Naz. ep. 57.
* Chryſ. ep. 1. in addit.

V.
THEOD. CONSVLIT SERVOS DEI DE BELLO.
l Hieron. ad Cteſiph. cont. Palag.

Cæterum Theodoſius profecturus contra Maximum, diuerſis modis ſibi à Deo ſuppetias implorare laborās, imprimis legatos in Ægyptum miſit ad ſanctos ibi agentes anachoretas, quos pro ſe certantes precibus habere voluit propugnatores. Atque inter alios, *Ioannem* ſanctiſſimum monachum, à S. Hieronymo *l* magnopere commendatū, quem prophetandi ſpiritu præditum fama crebreſcente didicerat de belli euentu conſulens; ab eo nuntium victoriæ certiſſimum accepit; ſicut tradunt Auguſtinus *a*, Ruffinus *b* & Euagrius *c*. Habentq; inſuper Acta* Cyri & Ioannis de *Senuphio* magni nominis Ægypti anachoreta, ipſum, cum ab eodem Theodoſio per Theophilum Alexandrinum Epiſcopum rogaretur ad ſe venire, ſumma humilitate ſe excuſantem, Deum oraſſe, vt ſuperhumerali & baculo ſuo daret, vt tantum poſſent, quantum ipſe Senuphius ſi illic adeſſet; miſiſſeque eadem ad Imperatorē, vt cum pugnandum eſſet aduerſus hoſtes, ſuperhumerale capiti ſuo imponeret, ac baculum manu geſtaret; idque Imperatorem exequentem, his auxiliis glorioſiſſimam victoriam ſine labore ac ſuorum ſanguine reportaſſe: eamque diem anniuerſaria feſtiuitate poſtea magnifice ab Alexandrinis celebrari ſolitam; nominatamque εἰκόνειον, ab imagine, quod Imperatoris ſtatuam feciſſent, capite ſuperhumerali indutam, dextera baculum tenentem. Hæc ibi: recitatq; eadem breuiter Glycas *d*: ſed quo potiſſimum temporè, num aduerſus Maximum hoc anno, an aliis bellis id acciderit, penitus ignoratur.

a Aug. 5. de ciuit. 26.
b Ruff. lib. 2. c. 32.
c Euagr. Vit. SS. Patr c. 1.
* Ap. Metaph. 31. Ianuar.
d Glyc. Ann. par. 3.

VI.
RESCRIPT. ADVERSVS HÆRET.
e l. 14. 15. 16. B. Th. de hære. l. 2. C. Th. de de his qui ſup. relig. cont.
f Socr. lib. 5. c. 20.

Eodem item huius expeditionis tempore, idem Imper. aduerſus quoſcunque hæreticos, varia ſub huius anni Coſſ. Theſſalonicæ atque Stobis reſcripta *e* dedit, quibus qualeſcunque vbique conuentus agere, publicos vel priuatos, aliaque adire munera Eccleſiaſtica, necnon de Religione diſputare prohibuit. Ex quibus cum Marcellinus arguitur, dū ſub anni ſuperioris Coſſ. Theodoſij in Occidentem aduentum collocat; tum Socrates *f*, qui affirmat eum, exceptis Eunomianis, reliquis hæreticis, puta Arianis & Nouatianis, conceſſiſſe priuatos conuentus agere, & Eccleſias extra ciuitates conſtruere. Nam & in his tum Arianorum & Apollinariorum expreſſa fit mentio, tum cæteri omnes hæretici generali nomine comprehenduntur: & in aliis pariter ſuperius recenſitis, atque inferius recenſendis eiuſdem Imperat. ſanctionibus, idem obſeruare licet.

VII.
VICTORIA DE MAXIMO.
MAXIMVS NECATVR CVM SVIS.

Accidit autem proſpere Theodoſio, vt cum manu altera aduerſus hæreticos pugnaret, altera hoſtes deuicerit; nempe Maximum Sciſciæ in Pannonia, eius vero fratrem Marcellinum apud Petauionem; quos ingentibus pollentes exercitibus, duobus maximis prælius ſuperatos fugauit. Sed & cum Maximus Aquileiam ſe recepiſſet, ibi mox ab eodē Theodoſio obſeſſus eſt; ac paulo poſt à ſuis ipſius militibus captus, atque ad Theodoſium vinctus perductus, confeſtim ab iiſdem, (cum viderent Theodoſij animum flecti ad miſericordiam) nequid, vt ait Pacatus, licere poſſet clementiæ, inter innumeras manus raptus eſt ad mortem ſexto Calendas Septembris. Nec ita poſt in Sicilia Andragathius, eiuſdem Maximi claſſis præfectus, olim Gratiani proditor, audita eius nece ſe præcipitem dedit in fluctus: ſecutaque eſt mors *Victoris* Maximi filij, à patre iam Auguſti nominati; quem Arbogaſtes Comes proditione cōfecit, puerulum apud matrem relictum in Galliis. Hæc à Zoſimo *g* copioſius quam ab aliis deſcribuntur: narrantur vero etiam à Pacato *h*, Socrate *i*, & aliis *k*; meminitq; Ambroſ. *l*, qui & ait ingentes illas victorias Theodoſium reportaſſe ope *Francorum* atq; *Saxonum*. Pro victoriā vero de Maximo parta, Romanos quolibet poſtea anno feſtū agere conſueuiſſe, teſtis eſt Procopius *m*. Quod quidem eo dignius fuit peragi, quo Pacatus ait, tanta Theodoſium erga reliquos hoſtes clementia vſum eſſe, vt nullius bona publicata, nullius mulctata libertas, nullius dignitas imminuta fuerit: deniq; feciſſe Imperatorem, vt nemo victus ipſo victore videretur. Additq; Ambroſius, ipſum Maximi filias reuocaſſe, nutriendas apud affinem dediſſe; matriq; eiuſdem miſiſſe de ærario ſuo ſumptus. Reſtituto poſt hæc, maxima omniū laude *n*, Imperio Occidentali Valentiniano (cuius mater Iuſtina his diebus defuncta *o* eſt) manſit hoc anno Theodoſius Aquileiæ & Mediolani; vbi datis reſcriptis *p* acta ſub Maximo infirmauit.

g Zoſ. lib. 4.
h Pacat. panegyr. Theod.
i Socr. lib. 5. c. 14.
k Paul. diac. Gild. Sap. & alij.
l Ambr. ep. 29. ad Theod.
m Procop. de bel. Wandal. lib. 1.
n Aug. 5. de ciuit. 26.
o Soz. libr. 7. c. 14.
p l. 6. & 7. de infir his quæ ſub tyran.

VIII.
q Socr. lib. 5. c. 13. Soz. lib. 7. c. 14.

Cum ex altera parte Conſtantinopoli falſis diſſipatis rumoribus de maxima clade ei per Maximum illata; Ariani *q* animis reſumptis, Nectarij Epiſcopi domū iniectis facibus incēderunt. Sed paulo poſt accepto nuntio de Impe-

ratoris victoria; multo timore concuſſi, interceſſione *a* Arcadij Theodoſij filij veniam ſceleris impetrauerunt. Nec prætereat, quod hoc ipſo anno, antequam Maximus victus eſſet, Theophilus *b* Epiſcopus Alexandrinus miſit in Italiam Legatum Iſidorum, (olim Nitriæ monachum *c*, poſtea presbyterum Alexandrinæ Eccleſiæ factum; virum ſpectatum valde ac prædiuitem, ſed qui omnia Chriſti amore in pauperes fuerat elargitus) cum literis atq; muneribus, vt alterutri qui vinceret ea traderentur. Qua fraude Romæ per Theophili lectorem detecta, ipſe Iſidorus metu perculſus mox Alexandriam profugit: de quo rurſum inferius agendum.

a *Ambr. d. ep. 29.*
b *Socr. lib. 6. c. 2.*
c *Pallad. in Lauſiac. c. 1.*

IX.
AVGVSTINI BAPTISMVS.

Hoc ipſo anno S. Auguſtinus, quem trigeſimo primo ſuæ ætatis cõuerſum eſſe, ac biennio catechumenum perſeueraſſe diximus *d*, iam trigeſimo quarto ætatis, Paſchali *e* tempore Mediolani à Sanct. Ambroſio baptizatus eſt, vna cum Alipio Hipponenſi amico chariſſimo, & Adeodato filio naturali, adoleſcente tunc annorum ferme quindecim, ſed miro prorſus ingenio prædito; qui poſt paucos annos in Africa defunctus eſt. Porro fertur Ambroſij nomine ſermo *f* de Baptiſmo S. Auguſtini; ſed qui nec apicem habeat Ambroſij. Nam vt de diſſimilitudine ſtyli dicere prętermittamus, imperitus ille fictor imposturæ perfacile arguitur tum ex aliis, tum ꝙ ait Auguſt. Carthaginienſem fuiſſe, atq; ex Gentilium cultu factum Chriſtianum, & in baptiſmo cuculla nigra fuiſſe indutum: cum tamen certo ſit certius, Auguſt. Tagaſtenſem fuiſſe; nec vnquã Gentilem, licet ſectator fuerit Manichæorum; ac deniq; moris fuiſſe inuiolabilis, baptizatum quemlibet albis indui *g* veſtimẽtis. Poſt ſuſceptum vero baptiſmum, idem Auguſtinus haud diu Mediolani paſſus eſt detineri; ſed vna cum ſancta matre, filio, Alipio, atque Euodio Agente in rebus nuper & ipſo ad fidem conuerſo, reuerſurus in Africam, Romam ſe contulit: vbi vſque ad ſequentis anni tempus nauigationi commodum remanſit, complura ſcribens cum aduerſus Manichæos, tum de aliis rebus; vt ipſemet *h* alibi enumerat.

d *An. 385. I. vbi vide quæ dixi.*
e *Poſſid. in Vit. Aug.*
f *Aug. 9. Confeſſ. 6. & cont. Pelag. li. 1. c. 9. Ap. Ambr. ſer. 92.*
g *Vid. ſup. an. 57. XXIX. in fin.*
h *Aug. 1. Retract. 7. 8. 9.*

HYMNVS TE DEVM LAVD.

[Extat Chronicon Sanct. Dacij Mediolanenſis Epiſcopi; in cuius libro 1. cap. 10. ſcribitur hoc modo *A B. Ambroſio cunctis fidelibus vrbis aſtantibus, & videntibus, in nomine ſanctæ & indiuiduæ Trinitatis, Auguſtinus baptizatus & confirmatus eſt: in quibus fontibus, prout Spiritus ſanctus dabat eloqui illis, Te Deũ laudamus, cantãtes, cunctis qui aderant audientibus & videntibus, ediderunt.* Certe Eccleſia in diuinis Officiis, illud canticum Ambroſij & Auguſtini vocat. Prædicti vero Dacij fit honorifica mentio inferius ſub Iuſtiniano Imp. (quo tempore vixit) & apud Sanct. Gregorium 4. Dialog. 4]

X.
DE SYNAGOGA IVDÆOR. & LVCO VALENTINIANORVM INCENSIS à CHRIST.

Eodem item anno, Theodoſio Mediolani agente, accidit *i* vt in partibus Orientis à Chriſtianis ſynagoga Iudæorum, & lucus ac fanum Valentinianorum hæreticorũ incenſa ſint, quod ij monachis Chriſtianis, cum cantibus ad celebritatem Machabæorum Martyrum proceſſionaliter, ex conſuetudine vſuque veteri, pergentibus inſultaſſent. Qua de re certior factus Theodoſius, præcepit vt ſynagoga ab eius loci Epiſcopo reædificaretur, qui auctor incendij ferebatur. Sed quod indecens eſſet, ſynagogas Iudæorum à Chriſtianis inſtaurari; ne id fieret, S. Ambroſ. *k* obſtitit, magna dicendi libertate ac vigore Sacerdotali, & literis abſens, & verbis præſens, apud Imperatorem vſus; quibus inter alia fortiter inculcauit, neq; Imperiale eſſe, libertatem dicendi negare; neq; Sacerdotale, quod ſentiat non dicere: veniamq; tandem Chriſtianis illis, & monachis, ac Epiſcopo impetrauit. Idemq; legationi Gentilium Senatorum, petentium ab Imperatore vt Aram Victoriæ à Maximo reſtitutam ſineret permanere in Capitolio, ſeſe æquè fortiter opponens, illum ab eiuſmodi conceſſione reuocauit *l*.

i *Paulin. in Vit. S. Ambr.*
k *Ambr. ep. 29 ad Theod. ep. 18. ad ſor. Paul. ibid*
l *Id. ep. 15. edit. Sixt. ad Eug.*

XI.
QVID THEODOS. IN CAVSA LVCIFER. SCHISMAT.

Hoc item anno Cynegium, qui vna cum Conſulatu Præfecturam Prætorij adminiſtrabat, ex hac vita migraſſe, auctor eſt Zoſimus *m*, in eiuſque locum Tatianum ſuffectum fuiſſe. Porro ad eundem Cynegium eo fungentem magiſtratu, Theodoſius pro ſchiſmaticis Luciferianis reſcriptũ dedit, quod extat in libello Marcellini presbyteri ac Fauſtini diaconi. Cuius quidem ea præceſſit occaſio, quod iidem Marcellinus ac Fauſtinus ex ſchiſmate Vrſicini inhærentes ſchiſmaticis Luciferianis, aduerſus Orthodoxos libru conſcripſiſſent, quem *a* Theodoſio obtulerunt: quo lecto Imperator, vel ignorans ipſos fuiſſet ſchiſmaticos, vel quod perperam putaſſet reperiri fidem in ſchiſmate; (cum & qui obtulerunt, in omnibus profiterentur ſeſe Catholicæ fidei defenſores, ob eamq; cauſam plurimum vexari à Catholicis vel hæreticis Arianis;) voluit prædicto ſuo illos fouere reſcripto. Res autem ſic ſe habuit, donec hæc ipſa Epiſcopis Catholicis innotuere: qui cum quod verum eſſet Theodoſio ſignificaſſent, omnes ipſorum conatus prorſus irritos reddiderunt; adeoque ſchiſma diſcuſſum fuit, vt poſthac nulla amplius mentio reliqua fuerit Luciferianorum ſchiſmaticorum. Qui vero apud eos ſanioris fuere conſilij, Eccleſiæ ſe Catholicæ coniunxerunt: vt inter alios *Gregorius* Bæticus Eliberi Epiſcopus, de quo iam dictum alia occaſione ſuperius; cuiuſque meminit Sanct. Hieronymus in Scriptoribus Eccleſiaſticis, & eiuſdem hactenus extat liber *de Trinitate ad Gallam Placidiam* titulo prænotatus; nomenq; inter Sanctos *b* relatum habetur.

m *Zoſ. lib. 4.*
a *Gennad. de Scrip. Eccl. c. 16.*

SCHISMA LVCIFER. PENITVS DEFICIT.

b *Martyr. Rom. 24. Ap.*

XII.
DE QVIBVSDAM EPIST. COMMENTITIIS.

Fertur etiam Chromatij Epiſcopi Aquileienſis, & Heliodori Altinẽſis nomine Epiſtola ad Sanct. Hieronymum ſcripta; qua dicitur, hoc anno ſimulac Theodoſius Mediolanum ingreſſus eſt, conuocaſſe ad ſe omnes Italiæ Epiſcopos in cauſa quorundam Epiſcoporum Arianorum. In eoque conuentu laudatus traditur ab eodem Imper. alius *Gregorius* Epiſcopus Cordubenſis, quod diebus ſingulis, etiam ieiunij tempore, illorum Martyrum memoriam recoleret, quorum natalitia contigiſſent; deq; his ipſos Chromatiũ & Heliodorum ad S. Hieronymum dediſſe literas, quibus eum rogarent vt Martyrologium conſcriberet: Ei aũt Epiſtolæ, veluti ad eam redditæ ab eodem Hieronymo ad ipſos literæ ſubijciuntur. At ſicut ea cuncta ſpuria eſſe, alibi *c* demonſtratum eſt; ita econtra merito affirmamus auctoritate Caſſiodori *d*, ipſum S. Hieronymus perbreuem Sanctorum collectionẽ elaboraſſe, eamq; ad eoſdem Chromatium & Heliodorum miſſam toto Chriſtiano Orbe vulgatam eſſe.

c *Baron. tract. de Martyrol. c. 7.*
d *Caſſiod. Inſt. diuin. lect. c. 32.*

XIII.
DE PALLADIO GALATA.

Hoc eodem anno, nempe ſub Conſulatu Theodoſij ſecundo, *Palladius* Galata (vt ipſe teſtatur *e*) Alexandriam petiit; qui tum ex iis quæ eremum Ægypti peragrans vidit, tum ab aliis audiuit, ſcripſit poſtea commentarium ad Lauſum Præfectum, quem ideo interdum *Lauſiaca* appellarũt; cui & *Paradiſi Heraclidis* titulus præfixus alicubi reperitur. Manſit hic in eremo cum Euagrio Pontico aliquot annis: cuius conſuetudine, Origenis erroribus imbutus, eos poſtea in Palæſtina docere conatus eſt; ideoque eum cauendum, Sanct. Epiphanius *f* Ioannem Hieroſolymitanum Epiſcopum quamprimum admonuit. Inde vero recedens in Bithyniam, & Catholici hominis perſonam induens, Epiſcopus Helenopoleos ibidem creatus eſt; inq; Ioannis Chryſoſtomi amicitiam ſe inſinuans, ob eiuſdem defenſionem multa paſſus *g* eſt; atque eadem occaſione ex Oriente recedens, Romam *h* ſe contulit ad Innocentium Papam; vt dicetur ſuo loco.

e *Pallad. in Lauſiac. c. 1.*
f *Ap. Hier. ep. 60.*
g *Pallad. ibid. c. 22.*
h *Id. c. 49.*

XIV.
D EVAGRIO PONTICO.

Quod vero ad *Euagrium* ſpectat; fuit is origine Iberus citra Pontum Euxinum, quem ob id *Hyperboritam* appellat Sanct. Hieronymus *i*: qui quidem à S. Baſilio Lector ordinatus, & à S. Gregorio Nazianzeno Conſtantinopoli factus diaconus, Nectarioque commendatus; inde diuino impulſu coactus recedere, Hieroſolymam ad Melaniam ſe contulit: vbi corporis mala valetudine diu affectus, pœnitentia anteactæ vitæ ductus, & ex clerico monachus redditus, in Nitriæ monte Ægypti ad decimumſextum vſque annum degit; prout idem qui ei inhæſit Palladius *k* tradit. Scripſit autem præter *Vitas Patrum* multa alia, quorum meminere Hieronymus *l*, Sozomenus *m*, & Socrates *n*, necnon Gennadius *o*, qui erga Pelagianos & ipſe Pelagianus propenſior, tribuit falſus auctor Euagrio ſigna atque prodigia; quorum tamen Palladius illius ſocius, rerumque ab eo geſtarum ſcriptor, nullo modo meminit. Sic namq; Euagrius ſectatus eſt Origenis errores, vt ſententia Hieronymi *p*, Epiphanij *q*, Theophili Alexandrini, & aliorum Orthodoxorum, idem ipſe Pelagianis materiam præparauerit delirandi. Cuius errores minimè exploratos habens Sozomenus, plurimum eum commendauit. Qui vero & Indo-

i *Hieron. ad Cteſiph.*
k *Pallad. ib. c. 25.*
l *Hier. præf. aduerſ. Pelag.*
m *Soz. lib. 6. c 30.*
n *Socr. libr. 4. c. 18.*
o *Gennad. de Vir. illuſt. c. 11*

EVAGR. ORIGENISTA MATERIAM PRÆPARAVIT PELAGIO.

p *Hier. d. præf.*
q *Epiph. ap. Hier ep. 60.*

Indolentiam Stoicam in Eccleſiam introducere conatus eſt; hominemq; ſtatim ad culmen perfectionis euehi à ſe poſſe, ſcriptis ſuis pollicebatur; eo nomine ab aliis *deriſus eſt.

*Io. Climach.

[Quas Baronius Vitas Patrum tribuit Euagrio Pontico Origenistæ; eas nequaquã eius eſſe, nec cuiuslibet alterius auctoris, cui à diuerſis diuerſe tribuũtur; ſed Ruffini Aquil. presbyteri, qui & ipſe Origeniſta extitit; late tractat Roſvveydus Prolegom. ad eaſdem Vitas Patrum, quas nuper edidit.]

IESV CHRISTI Ann. 389.

SIRICII Ann. 5.

VALENTIN. II. 14. THEODOSII 11.

I. Obitvs S. Monicæ.

ANNO Christi trecenteſimo octogeſimo nono, Timaſio atque Promoto Coſſ. Auguſtinus cum hiemaſſet Romæ, ad Oſtia Tiberina deſcendens inde ſoluturus in Africam, retardatus eſt *Sanct. Monicæ* matris ægritudine: ea vero ibidem defuncta anno ætatis ſuæ quinquageſimo ſexto; poſt oblatum ex more Chriſtianorum pro eius anima ſacrificium incruentum, ſicut etiam illa moriens rogauit, ceteraque perſoluta religioſa funeris officia; ſecunda nauigatione cum ſociis Carthaginem appulit: vt hæc omnia pluribus ipſe *a* deſcribit. Sed quod habet textus, ipſum tunc fuiſſe ætatis annorum triginta trium; corrigendus eſt vt legatur triginta quinque, ſecundum ea quæ de ipſius ætate dicta ſunt ſuperius *b*. Rediens vero vna cum ſociis ſuis Alipio & Euodio in patriam, iidem ſimul quem condixerant vitæ ſtatum cum adhuc in Italia eſſent, exercere cœperunt. Siquidem rus ſecedentes, triennio *c* ibi permanſere, ieiuniis, orationibus, boniſque operibus dediti, ac legem Domini meditantes die ac nocte: vbi & ipſe Auguſtinus multos libros conſcripſit, antequam presbyter fieret, quos ipſe alibi *d* recenſet.

a Aug. 9. Confeſſ. 8. & ſeqq.
b Ann. 385. I. & 388. IX. vbi vide quæ dixi.
Avgvstini vitæ inſtitvtio in Africa.
c Poſſid. in Vit. S. Aug. c. 3.
d Aug. Retractat. lib. 1.

II. Greg. Naz. obitvs.

Hoc item anno, nona die menſis Maij, *S. Gregorius* Nazianzenus cognomento *Theologus*, diem clauſit extremum. Cum enim de eo dicat Hieronymus in libro de Scriptoribus Eccleſiaſticis, obiiſſe ante ferme triennium ex quo is eundem librum ſcriberet; conſtetque ſcriptum fuiſſe anno Theodoſij Imperij decimoquarto: (teſtatur id enim ipſe in fine:) plane aſſerendum eſt, vndecimo eiuſdem Imperij anno, hoc ipſo nimirum, eum ex hac vita deceſſiſſe. Ex quibus erroris redarguitur Proſperi Chronicon, in quo eiuſdem Gregorij obitus recenſetur anno tertio ipſius Theodoſij, ſub Conſulatu Eucherij atque Syagrij: Itemq; Suidas, dum ait obiiſſe anno eiuſdem Imper. decimotertio, ipſius vero Gregorij ætatis nonageſimo; cum tamen quem vidimus *e* ipſiuſmet teſtimonio, anno Domini trecenteſimo quinquageſimo quarto natum annos triginta, dicendus ſit obiiſſe anno ætatis duntaxat ſexageſimoquinto.

e Sup. an. 345. in fin.

III. Exercitia eivs in senectvte.

Fuiſſe ipſum robuſto corpore, verum aſſiduis podagræ, aliarumque ægritudinum moleſtiis fractum, ſæpius ipſe teſtatur, qui detentus in lectulo, cygneis ſe diuerſi generis carminibus ſolabatur, quorum pleraq; hactenus extant: interq; alia, quibus indicat ſe non morbo tantum vexatum corporis, ſed ditis à diabolo *f* impugnatum eſſe ſtimulis carnis: quos cum olim iuuenis facili negotio ſuperaſſet, illibatam à pueritia virginitatem cuſtodiens, vix ſenex multis lacrymis, vigiliis, orationibus, ieiuniis, aliisq; aſperrimis macerationibus, futuriq; iudicij meditationibus, fuga quoque conſpectus mulierum, & exacta cuſtodia monaſticæ diſciplinæ, coercere potuit. Linguam inſuper loquaciorem ſentiens, continuo *g* eam quadraginta dierum ſilentio domuit: vt hæc omnia variis iiſdem ſuis carminib. ipſe teſtatur.

f Greg. Naz. car aduerſ. carnem carm. de cala. anim. ſua. & ep. 196 ad Valent.
g Id. carm. in ſilent. 40.

Deniq; & ab inuidis monachis aliquando ad altare Dei ſacrificans lapidibus appetitus, diuina fultus gratia immane periculum euaſit. Cuius grassationis meminit idem ipſe in Epiſtola *a* ad Theodorum Epiſcopũ Tyanenſem, in eoſdem monachos ſcelus vindicare paratum, quem ab eo reuocare conatur, pluribus demõſtrans zelo præſtare manſuetudinem. Hic vero illud obiter attingendum; Gregorium hanc & alias plures Epiſtolas ſcribentem ad eundem Theodorum Epiſcopum Tyanenſem in Cappadocia, calumniam paſſum eſſe à poſteris, quod ſcripſerit ad Theodorum Mopſueſtenum hæreſiarcham. Sed cum mille modis redargui poſſit calumniantium vel dolus, vel imperitia; ſatis illud ſit tibi, Inſtinianum Imp. in edita à ſe de Fide Catholica ſanctione *b*, ipſum ab hac calũnia liberaſſe. His igitur Gregorius tam præclaris auctus in ſenectute coronis, feliciter migrauit in cœlum.

a Id. ep. 81. edit. Bill.
Calvmnia in evm.
b Ext. tom. 2. Concil.

IV. Effigies.

Extat in Græco *c* codice Vaticano eius effigiei deſcriptio; qua dicitur fuiſſe ſtatura mediocri, aſpectu blando & ſuaui, ſubpallidus tamen, ſubcaluus, barba non promiſſa, ſed denſa, depreſſo naſo, ſuperciliis in rectum protenſis, dextero oculo cicatrice aliquantum contracto: quibus quidem conſentiunt quæ ipſemet de pallore *d* ſuo & macie, oculi *e* cicatrice, atque caluitie *f* teſtatur. Tanto autem, & viuens, & poſt mortem, nominis ſplendore effulſit, vt tam Græcorum quam Latinorum inſignibus præconiis celebretur: quem & laudauerint etiam Eccleſiæ hoſtes, vt inter alios Euſtorgius, qui Baſilio atque Apollinari Gregorium prætulit. Repræſentauit eum quaſi viuentem poſt mortem veneranda ipſius imago *g*, non pictura tantum ſed & ſculptura reddita; quæ in Eccleſia collocata magna Fidelium veneratione piè culta fuit; ex qua & miracula diuinitus edita prodiere. Compoſuit ipſe ſibi Epigramma, ſeu potius vitæ epitomen, continens Epitaphium, quod hactenus extat *h*. Eius vero corpus Roma tandem accipiens, nobiliſſimo condidit tumulo in baſilica Vaticana.

c Num 546.
d Greg. orat. in Max.
e Id. carm. de reb. ſuis.
f Id orat. ad Arian.
g Cedr. in Mich. Balb.
h Greg. Naz. Epitaph. & Epitom. Vit. ſuæ.

V. Testamentvm.

Confecit & Teſtamentum *i* iam tunc cum eſſet Conſtantinopoli, vt præſefert titulus, Eucherio & Syagrio Coſſ. quo omnia ſua Eccleſiæ Catholicæ Nazianzi in vſum pauperum reliquit, exceptis paucis quibuſdam legatis in fauorem propinquorum aut domeſticorum ſuorum. Ipſum vero mox executioni fuiſſe mandatum, eamdemque Eccleſiam Nazianzenam adeptam eſſe poſſeſſionem eorum quæ ipſe ei reliquiſſet, perſpicue declarat ipſe ca mine ad Iulianum Tributorum Exæquatorem; quo eius Eccleſiæ bona ei commendat, quæ olim (vt ai) ſua ipſius Gregorii fuiſſent. Meminitque ſæpe aliis locis de abdicatione à ſe facta omnium diuitiarum; retento ſibi vbi degeret paruulo tantum horto cum fonte: quod teſtatur cum in quoſdam monachos hypocritas iuſte inuehitur.

i Deſcripſit Baron. Annal. Tom. IV. hoc an. ex Bibl. Vatic. duob. cod. Græc. 311. 59. Extatq; in Formulis Briſſonij, ſed valde corruptum & mutilum.

VI. Perpetvam colvit virginitatem.

Cæterum quod in eo Gregorii teſtamento fit mentio de Alypiana, quam *filiam* vocat, itemq; Eugenia & Nonna eiuſdem Alypianæ ſororibus, necnon de Meletio, quem item *generum* ſuum nominat: nihil eſt quod exiſtimes eumdem Gregorium filias habuiſſe, aut generum, cum ſæpe ſæpius ipſemet teſtetur *k* ſe perpetuam coluiſſe virginitatem; Sed fuerunt illæ filiæ Gorgoniæ ſororis ipſius Gregorii, quæ nupta Vitaliano, ex eo genuit prædictas filias, itemque filios Petrum & Phocam; vt idem ipſe Gregorius teſtatur in carmine filiorum ad ipſum Vitalianum ſcripto. Alypiana vero nupta fuit inſigni viro Nicobulo; ex quibus ortus eſt Nicobulus iunior, cuius nomine ad eius patrem extat Gregorii carmen; necnon aliud patris nomine ad ipſum filium redditum, & aliæ complures epiſtolæ. Quod ſiquis omnes quos idem Gregorius ſuis ſcriptis filios vel filias nominat, ex coniuge eſſe ſuſceptos vellet aſſerere, pluſquam quingenti (vt ita dicam) ex eo geniti reperirentur, quos (vt ſit) propter ſuam in eos beneuolentiam, aut propter iuniorem ætatem, aut denique propter affinitatem, eiuſmodi honeſtauit nominibus. Quod vero Meletium appellet *generum* ſuum, vox quidem illa in Græco legitur γαμβρός: cuius rei etſi frequentior vſus eſt, vt generum exprimat, ſignificare tamen poſſe interdum affinem quemlibet, extra *l* controuerſiam eſt: ſicut & apud Latinos idem in voce *generi*, loquendi vſum obtinuiſſe,

k Greg. Naz. carm. de ſeipſo; carm. de calam. ſuis, carmine de Virginit. carm. de Vit. ſua; carm. de reb. ſuis; carm. de cala. anim. ſuæ; carmi. in monach. hypocr. in Epitaph. ſuo in precept. ad Virg.
Voces Generi venivnt affines.
l Vid. Theſ. ling. Gr.

vt alios

vt alios prætermittamus, Iuſtinus *a* hiſtoricus fidem facit, dum generum vocat, virum ſororis. At de Gregorio hactenus.

a Iuſt. lib. 18.

VII.

THEODOS. VNA CVM VALENTIN. TRIVMPHAT. b Soz. lib. 7. c. 14.

Iiſdem huius anni Coſſ. (vt habet Marcellinus Comes in Chronico) Theodoſius Imper. menſe Iunij Vrbem ingreſſus eſt: agensq; de liberato Imperio Occidentali triumphum, (ſicut narrat Sozomenus *b*) ſocium gloriæ habere voluit Valentinianum Auguſtum; quod ſplendidioris triumphi ipſi conciliauit honorem. Tuncque Latinus Pacatus nobilis orator Gallicanus, Theodoſium in Senatu luculenta oratione laudauit, quæ hactenus extat. Sicut & Symmachus clariſſimus Senator & orator, ſed Gentilis, (de quo ſuperius actum eſt) tempori inſeruiens, qui prius Maximum celebrauerat, nunc quoque Theodoſium in Conſiſtorio oratione laudauit. Sed cum eadem quoq; petiiſſet, vt Ara Victoriæ in Senatu reſtitueretur; ipſum ſtatim Theodoſius à ſuis aſpectibus pulſum, in centeſimo lapide rhedæ non ſtratæ impoſitum ea die manere præcepit; vt ait Sanct. Proſper *c*. cui potius credendum eſt, res ſui temporis in Occidente geſtas ſcribenti; quam Socrati *d*, longe poſt hæc in Oriente eadem aliter in fauorem ſuorum Nouatianorum referenti; dum ait Symmachum reum factum de laudato Maximo, ad Eccleſiam confugiſſe, ſed Theodoſium dediſſe ei veniam in gratiam Epiſcopi Nouatiani Romæ agentis. Cæterum (vt idem addit) ſcribens Symmachus ad Imperatorem Apologeticum, nō veniam tantum eſt cōſecutus, ſed & maiorem apud eum gratiam nactus: vſq; adeo vt etiam Conſulatu ordinario anno poſt ſequentem ab eo auctus fuerit.

SYMMACHVS INCVRRIT IRAM THEODOSII. c Proſp. de promiſſ. lib. 3. c. 38. d Socr. lib. 5. c. 14.

VIII.

e Prud. aduerſ. Sym. li. 1.

Agens vero Prudentius *e* in carmine contra eundem Symmachum ſcripto, de Theodoſij Romam aduentu, ait nihil eum antiquius habuiſſe, quam vt Vrbem à profano idolorum cultu penitus liberaret: ita cum Romanis tranſigens, vt ſacrificia omnia, feſtique dies abolerentur, & ipſæ idolorum ſtatuæ frangerentur; niſi quod illas quæ ab excellentioribus artificibus confectæ eſſent, ad Vrbis ornatum, non etiam ad cultum, exponi permiſit. Vt ex his videas, confractionem nobiliſſimorum artificum operū, Gothis potius quā Chriſtianis adſcribendam eſſe: quibus fortaſſe Deus tradidit Vrbem, vt eam penitus expurgarent à deorum Gentilium ſimulacris. Sed de expoliatione templorum, & confractione idolorum, à Theodoſio iuſſis, eorumq; cæremoniis obliteratis, meminerūt quoq; Proſper *f*, Auguſtinus *g*, & Ambroſius *h*. Vnde ſine diis Capitolium, nempe templa ibi ſita, ſemiruta & ſqualore obducta fuiſſe, Hieronymus *i* tradit. Scribitq; etiam Zoſimus *k*, cum Theodoſius Romam venit (hoc ſc. anno) Stiliconem Ducem vtriuſque militiæ, è foribus Capitolij laminas aureas abſtuliſſe, eiuſque vxorem Serenam detraxiſſe è collo Rheæ deorum matris mundum muliebrem, ſuoque ipſius illigaſſe. Qui tamen, præter Scriptorum omnium ſententiam, ait eos poſtea ob hæc perpetrata male periiſſe. Nam omnes alij cauſam necis Stiliconis, proditioni Imperij tribuerunt; de qua dicetur ſuo loco. Sed eſt iuſta de iiſdem in eo querela Zoſimi, quod eiuſmodi ſpolia à templis deorum ablata ſibi ſumpſerunt: cum apud antiquæ probitatis Chriſtianos nefas *l* duceretur ſic in idola graſſari, vt in vſum priuatum ipſorum aliquid ex iis conuerteretur; ne ſcilicet ardore auaritiæ potius, quam zelo pietatis, viderentur in ea inſurgere. Cremaſſe inſuper Libros Sibyllinos eundem Stiliconem, luxit Gentilitas *m*: quamuis hoc potius ſub Honorio Imp. contigerit.

DE SPOLIATIONE TEMPLORVM. f Proſp. d. c. 38. g Aug. 5. de ciuit. 26. h Ambr. orat. in fun. Theod. i Hier. ep. 7. ad Læt. & li. 2 cont. Iouin. k Zoſ. lib. 5. l Aug. ep. 154. ad Public. Marc. diac. in Vit. S. Porphy. Gaz. Epiſ. ap. Sur. 26. Febr. m Rutil. Itiner. lib. 2.

IX.

n Socr. lib. 5. c. 18. DESTRVCTÆ MVSCIPVLÆ INSONTIVM.

Vrbem quoque Socrates *n* ait Theodoſium expurgaſſe furum latibulis, in quæ plerique incauti ſecretis quibuſdam machinis ad piſtrina præcipitabantur: itemque lupanaribus, quibus mulieres in adulterio deprehenſæ, includi ſolitæ, ad tintinabulorum ſonitum ſcortari cogebantur, vt iis qui in proximo adeſſent illarum turpitudo innoteſceret. Hæc quidem Socrates. At vero hanc fuiſſe Romæ conſuetudinem, apud neminem memini legere: ſiquidem ibi lex Iulia ſemper vigens extitit vindex aduerſus adulteros. In aliquibus autem Italiæ locis ſcimus hactenus in more eſſe, vt viduarum ad vota ſecunda tranſeuntium matrimonia hoc tintinabulorū ſonitu derideantur. Sed quod pertinet ad Vrbis expurgationem; reperitur quoq; Theodoſius hoc eodem anno Romæ ſanctionem *o* ediđiſſe aduerſus maleficos.

TINTINABVLA IN NVPTIIS VIDVARVM. o l. 11. C. Th. de malef.

X.

a Soz. lib. 7. c. 14.

Quod vero ſcribit Sozomenus *a*, eundem Romæ multa pro ſaluberrimo Eccleſiarum ſtatu conſtituiſſe; liquet imprimis, eum aduerſus Manichæos, tam in Vrbe, quam in reliquo Orbe cōmorantes, reſcripſiſſe *b* vt vndique pellerentur, & inteſtabiles eſſent. Id autem feciſſe inſtante Siricio Papa, ſignificant labores ab eodem Siricio ea de cauſa ſuſcepti, qui deſcribuntur in Libro de Romanis Pōtificibus. Reſcripſit quoque ibidem Imperator de feriis *c*, quibus à Iudicij ſtrepitu vacaretur. Sed & eundem à Siricio excitatum fuiſſe aduerſus Flauianum Epiſcopum Antiochenum in fauorem *Euagrij*, ſuffecti nuper in locū Paulini alterius Catholicorum partis in eadem ciuitate Epiſcopi, adeo vt idem Flauianus poſtea ab Imperatore iuſſus fuerit Romam proficiſci, licet tergiuerſationis cauſas quæſierit; pluribus narrat Theodoretus *d*, ſed ſatis confuſe, ac minus (vt videtur) ſincere, quippe nimis propenſior erga Flauianum. Cui quidem dicenti, Paulinum adhuc viuentem ſibi ipſi contra canones ſucceſſorem ordinaſſe Euagrium repugnant omnino Socrat. *e* & Sozomenus *f*, affirmantes nonniſi poſt obitum Paulini, auditores eius tentaſſe ſubrogare Euagrium.

b l. 18. C. Th. de hæret. QVID THEODO. ROMÆ DE REB. RELIG. c l. 2. C. Th. de fer. d Theod. lib. 5. c. 23. e Socr. lib. 5. c. 15. f Soz. lib. 7. c. 15.

XI.

g Ambr. ep. 78.

Aliquid tamen vitij in ordinatione Euagrij interceſſiſſe, S. Ambroſius *g* inſinuat in Epiſtola de his altercationibus ſcripta ad Theophilum Alexandrinum: ex qua multa cognoſcuntur ſtatuta in Occidente, quæ præterierunt Græcos hiſtoricos: nimirum poſt querelas Siricii aduerſus Flauianum, in eadem cauſa indictam fuiſſe (quamuis annus certus ignoretur) SYNODVM *Capuæ*; ad quam Flauianus vocatus minimè venerit, ſed ab Imperatore petierit Concilium agi in Oriente, ad quod ipſe cauſam dicturus accurreret. Interea vero Synodum Capuenſem, ne aliquo diro ſchiſmate ea de cauſa Chriſtianus diſcinderetur Orbis, illud imprimis ſtatuiſſe, vt neutrius partis ſectatoribus Catholicis communio denegaretur: deinde vt eiuſmodi diſſenſiones omnino ſedarentur, cauſam inter Euagrium & Flauianum cognoſcendam delegatam eſſe Theophilo Epiſcopo Alexandrino, (tum ob ſedis illius principalem in Oriente auctoritatem, tum etiam quod ipſe à neutrius partibus ſtaret) vt cum ſibi ſubiectis Ægypti Epiſcopis illam iudicaret; ita tamen vt ipſorum iudicium poſtea confirmandum eſſet à Romanæ Sedis Antiſtite: ſed rurſum horum iudicium Flauianum refugiſſe. Hæc quidem conſtant ex prædicta Ambroſij Epiſtola. Quid autem poſt hæc vſque ad ſecundum Theodoſij in Italiam aduentum factum fuerit, ignoratur. Illud tantum ex Socrate *h*; iuſte contra Flauianum commotum eſſe Romanum Pontificē; (quem ipſe perperam Damaſum vocat; hunc enim conſtat longe ante creationem Euagrij defunctum eſſe:) ſed per Theophilum actum eſſe, vt ob vniuerſalis Eccleſiæ pacem illi reconciliaretur, & communicationem vt prius impetiret. Cæterum ad breue poſt hæc tempus vixiſſe Euagriū, cum eodem Socrate Sozomenus *i* affirmat; (cuius lucubrationum meminit Hieronymus in libro de Scriptoribus Eccleſiaſticis:) cum tamen nec ſic ea diſcordia finem acceperit: Siquidem etſi Euagrio nullus ſit datus ſucceſſor, nihilominus qui eius communionis erant, priuatos conuentus agentes, communicare cum Flauiano penitus recuſarunt.

CONC. CAPVAN. IN CAVSA EPISCOPP. ANTIOCH. h Socr. d. c. 15. i Soz. libr. 7. c. 15.

XII.

BONOSVS HÆRET. DAMNATVR. k Ap. Ambr. ep. 79. l Innocen. PP. ep. 22. c. 5. m Gennad. de vir. illuſt. in Audent. n c. Sancta Rom. o Innoc. ep. 2. & c. 22. p Citatur à Conc. III. Carthag. c. 38. & ap. Theod. Balſ. can. 52.

In eadem quoque Synodo Capuenſi, actum eſt de *Bonoſo* cuiuſdam in Macedonia ciuitatis Epiſcopo, hæreſis accuſato, quod auderet Dei-Genitricis virginitatem poſt partum negare: cuius cauſæ cognitione delegata *k* Anyſio Epiſcopo Theſſalonicenſi, ab hoc ille damnatus *l* eſt. Porro à Bonoſo dicti ſunt *Bonoſiani* hæretici; iidemque Photinianæ hæreſis ſectatores, vt Gennadius *m* tradit. Damnanturq; à Gelaſio *n* Papa Bonoſiani, vna cum Photino, & alijs illi ſimilibus: nam & Photini hæreſim ſectatum fuiſſe Bonoſum, Innocentius *o* æquè ſignificat. Denique fuit in eadem Synodo Capuenſi ſtatutum *p*, ne fierent rebaptizationes, reordinationes, & Epiſcoporum tranſlationes.

XIII.

Recedens hoc eodem anno Calendis Septembris (vt habet Marcellinus Comes) Theodoſius ab Vrbe, ac Mediola-

diolanum petens, in itinere reſcripto *a* vetuit, ne *ſacratis Quadrageſimæ diebus ſupplicia ſint corporum, quibus abſolutio expectatur animarum.* Idemq; Mediolani menſe Nouembris, alio reſcripto *b* omnibus hæreticorum clericis conuentus omnino prohibuit.

a *l.5.C.Th.de quæſt.*
b *l.19.C.Th. de hær.*

DE MOLITIO TEMPLI SERAP. ALEXANDR.

Hoc item anno (vt idem Marcellinus ſcribit) celeberrimum illud, totoque Orbe terrarum notiſſimum templũ *Serapidis* Alexandriæ, iuſſu eiuſdem Imper. funditus exciſum eſt; occaſione (vt tradit Ruffinus *c*) turbarum à Gentilibus in Chriſtianos motarũ, ob detecta ſecreta quædam nefanda eorundem Gentilium myſteria. Prædixerat illam, & aliorum in Ægypto templorum idolorum demolitionem, Beſſarion *d* Abbas. Sed quod eadem ab Antonino quoq; Ethnico Philoſopho, ſeu verius mago, prædicta fuiſſet, vt auctor eſt Eunapius Sardianus *e*; inde Gentiles, cum in templi iactura erubeſcerent imbecillitatem ſuorum deorum, tamẽ quod iidem iſta prænunciaſſent, eorum rurſum prædicare cœperunt potentiam: cuius rei occaſione compulſus S. Auguſtinus, (vt ipſe teſtatur *f*) ſcripſit commentarium *de Diuinatione dæmonum.* Quod vero demolitis templis, expurgatisq; rite, ibidem erigerentur Eccleſiæ, & loco Sacerdotum Gentilium monachi ſubſtituerentur, ac pro idolis Reliquiæ martyrum collocarentur; maiore æſtuans ira idem Sardianus, multa in Monachos, & reliquias Martyrum debacchatur: quæ cum à dæmone per Ethnicum hominem eructata, nihil hæreticis huius noſtri temporis aduerſus Catholicam religionem proficere valeant; (niſi forte vt ſibi ea proſint, ſua ſe ſponte in claſſem Ethnicorum conijciant, recedentes ab antiquo Eccleſiæ Chriſtianæ vſu, & iis quæ de his eodem argumento ſcripſerunt his ipſis temporibus itidem in Oriente Athanaſius, Baſilius, Gregorius Theologus, Chryſoſtomus, & alij innumeri ſanctiſſimi atque doctiſſimi Patres, miraculis coruſcantes:) proficiunt tamen aduerſus illos ex parte Eccleſiæ Catholicæ, cum priſtina horum inſtitutorum obſeruatio ex eiuſdem Eunapij blaſphemiis egregiè reſeratur: dum inter alia, vt oſtendat in quam virtutis opinionem Monachi apud Chriſtianos perueniſſent, ait, *quemuis atram veſtem indutum, quique in publico ſordido habitu ſpectari non abnuebat, eum tyrannicam* (ita inuidus loquitur) *obtinuiſſe auctoritatem.* De Reliquiis autem ait, conſueuiſſe Chriſtianos, *condita & ſalita eorum capita, qui à Iudicibus extremo ſupplicio fuerant affecti, pro diuinis oſtentare; iis genua ſubmittere, eos in deorum numerum receptare, ad illorum ſepulchra puluere ſordibusq; conſpurcari.* Hæc apud illum: quibus quæ ab eodem maledicta inſeruntur, loco benedictionum accipienda ſint.

c *Ruff. lib. 2. c.22.*
d *Vit. SS. Patr. patr. 2. c.11.*
e *Eunap. Sard. in Vit. Phil. in in Ædeſ.*
f *Aug. de diuin. dæm. c.1.*

EVNAPIVS ETHNICVS ASSERTOR MONACHISMI ET CVLTVS RELIQVIAR.

XV. DE TEMPLO ET IDOLO SERAPIS.

Porro templi Serapidis demolitionem, edito libro Sophronius huius temporis ſcriptor haud ignobilis, teſtimonio Hieronymi commendatus, fuſiſſimè explicauit: ſed periit commentarius ille. Eandem autem breuius tractauit Ruffinus *g*; ſimulque deſcripſit ipſum magnificentiſſimum templum, ingensq; Serapidis idolum; quod factum olim eſſe à Seſoſtre Rege per Bryaxem artificem, ex omnibus generibus metallorum, lignorum, lapidumque pretioſorum, tritorum, & in vnum commixtorum, idem Ruffinus cum Clemente *h* Alexandrino docet. Agunt vero inſuper de eiuſdem templi demolitione Socrates *i*, Sozomenus *k*, & alij. Agitq; poſtea Ruffinus de ridiculi dei *Canopi*, in modum hydriæ confícti, aliorumq; omnium idolorum ac delubrorum Alexandriæ confractione ac dirutione; deq; flagitioſis myſterijs, ac fraudibus occultis ad illuſionẽ populorum in eis peragi ſolitis: vnde & Gentiles plurimos, eiuſmodi ſceleribus deprehenſis, fidem Chriſti amplexos eſſe tradit deniq; (vt addit) per cunctas Ægypti vrbes, per caſtella, per vicos, per omne rus, per ripas fluminis, per eremum quoque, ſi qua fana, vel potius buſta, reperiri potuerunt, inſtantia vniuſcuiuſq; Epiſcopi ſubruta & ad ſolũ deducta ſunt; ita vt denuo culturæ redderetur, quod iniuſte fuerat dæmonibus deputatum. Cæterum in loco vbi Serapis templum erat, ait erectam fuiſſe baſilicam, & illatas in eam per Theophilum Antiſtitem Alexandrinum Reliquias S. Ioannis Baptiſtæ; prout S. Athanaſius ante prædixerat, cũ ad ipſum perlatæ fuiſſent quando ſub Iuliano Apoſtata diſperſæ ſunt. Verum ipſa ædificatio Eccleſiæ ſub Theodoſio facta eſt; Reliquiarum aũt collocatio ſub eius filio *a* Arcadio, cum dedicata eſt quarto *b* Calẽdas Septembris; quo die in vniuerſa Eccleſia S. Ioannis Baptiſtæ Decollationis ſolemnitas celebratur.

g *Ruff. d. c.22. & ſeqq.*
h *Clem. Alex. ad Gent.*
i *Socr. lib.5. c.6.*
k *Soz. lib.7. c.20.*
a *Cedren. in comp.*
b *Act. Iuuet. cap. S. Io. Bapt. Bed. de 6. æt. in Iulian.*

XVI. IOSEPH PATRIARCH. CREDITVS SERAPIS.

Quod autem inter alias Dei Serapis originis ſententias Gentilium, & hanc Ruffinus profert, quod illud ſimulachrum fuerit formatum in honorem *Ioſeph* Patriarchæ, ob diuiſionem frumenti, qua famis tempore ſubuenit Ægyptiis; ea quidem opinio haud ſpernenda eſt: ſiquidem ex diuinis literis *c* conſtat, Pharaonem Ægypti Regem mutaſſe nomen Ioſeph, ac vocaſſe lingua Ægyptiaca *Saluatorem mundi.* Et quamuis ſciamus, antiquos ſcriptores nomen *Serapis*, ex Græcis deducere vocibus, σορὸς ἄπις, *Sepulchrum Serapis*: tamen Iulius Maternus non ignobilis ſcriptor, qui claruit temporibus Conſtantini, & poſt illius obitum ad eius filios cõmentarium illum ſcripſit *De errore prophanæ religionis*, ait *d* nomen Serapis deductum eſſe à Σάῤῥας, hoc eſt à Sara Abrahæ vxore, cuius Ioſeph pronepos erat. Sed haud facile mihi perſuadeo, populum Ægyptium deos patrios peregrinis vocibus nuncupaſſe. Quamobrem tota vis in eo poſita eſſe videtur; quidnam apud Ægyptios vox *Serapis* ſignificaret: nam ſi idem erat, quod *Mundi Saluator*, non alium quam *Ioſeph* ipſos ſignificare voluiſſe, certum redditur. Sane fertur ab antiquis Serapis oraculũ, Ioſeph Patriarcha digniſſimum, à noſtris etiam decantatum, ſic Latinè redditum;

c *Geneſ. 41.*
d *Iul. Firm. c.14.*

SERAPIS VNDE DICTVS, ET QVIS CREDITVS.

Principio Deus eſt, tum Verbum, his Spiritus vnus eſt.
Congenita hæc tria ſunt, cuncta hæc tendentia in vnum.

quod quidem oraculum, ex eo quod eundem cum Plutone eſſe Serapim Heraclides Ponticus tradidit, (quæ fuit etiam aliorum ſententia) idcirco Plutoni illud ipſe tribuit. Certe non frumentum tantũ, ſed veram Dei cognitionem Ioſeph tradidiſſe Ægyptiis, aſſerit Scriptura *e*, dum ait, Pharaonem *conſtituiſſe eum vt erudiret Principes ſicut ſemetipſum, &c.* vt iure dici poſſit, eam de Sacroſancta Trinitate ſententiam fuiſſe Ioſephi. Traduntq; inſuper, à Serapi inuẽta eſſe ſymbola quædã, quib. ab obſeſſis dæmones pellerentur; quod Hebræorum ſapientiæ cõuenit. Deniq; quod addit Socrates *f*, in imo diruti Serapis delubri, lapides repertos eſſe inciſos ſigno Crucis, adeo vt Gentiles dicerent aliquid eſſe Serapi commune cum CHRISTO; illud de eius origine ex Ioſeph magis confirmat.

e *Pſal. 104.*
f *Socr. lib.5. c.17.*

[Arn. Pontacus Epiſcopus Vaſatenſis, cuius ſæpe mentionem ſupra hab mus, vir Hebraicarum literarum & Hiſtoriæ Eccleſ. periitiſſimus, cunctas vocis Serapis etymologias, in ſuis ad Euſebij Chron. Notis expẽdens, in ea quieſcit, vt dicatur ab *Apis*, & voce Hebraica *Sor*, quæ bouẽ ſignificat: vt Serapis ſit idem quod Bos Apis. Qui ſicut ibi Lectores amandat ad hunc Baronij locum, vt plura de Serapi videant; ita & ego ad illũ, vt eius ſingulas etymologias intelligant Quibus & addas quæ poſtea de iiſdem accurate ſcripſit Cornel. a Lap. in Gen. 41. ad fi.]

XVII.

Et quod rurſum ad prædictã templi Serapis demolitionem ſpectat; tradit Ruffinus, cum thoraces Serapis, qui per ſingulas quaſq; domos, in parietib. in ingreſſibus, in poſtibus, ac feneſtris erant, ita abſciſſi eſſent oẽs & abraſi, vt ne veſtigium quidem vſquã, vel nominis appellatio, aut ipſius, alteriuſve cuiuslibet dæmonis remaneret; ſed pro his Crucis Dominicæ ſignum vnuſquiſq; iiſdem locis depingeret: hæc videntes Paganos, in recordationem veniſſe traditionis ſibi antiquitus commendatæ, quod prædicta deorum ſigna tamdiu ſtare deberent, quamdiu ſignum illud veniret, in quo eſſet Vita: nimirum ſignum CRVCIS, quod Ægyptij inter illas habebant literas, quas dicebant ἱερατικὰς, id eſt Sacerdotales, & Vitam Venturam ſignificare perhibebãt. Indeque factum eſſe ait; vt plurimi ex Sacerdotibus vel miniſtris templorum ad fidem conuerſi ſint. Ne autem quod Theodoſius aduerſus delubra Gentilium fieri præceperat, auaritiæ potius quam pietati adſcribi poſſet; deorum imagines iuſſit (vt ait Socrates) ad pauperes ſubleuandos impendi.

XVIII GENTILES INSVRGVNT IN CHRIST.

Accidit vero plane, vt tam ingenti fragore collapſa in Ægypto idololatria, vnde tanquã è fonte riui in totum fere Orbem terrarum ſuperſtitio dimanarat; Gentiles vbique concuſſi fuerint, atque pro defenſione deorum ſuorũ concurrerint; multos etiam occidentes Chriſtianos, necnon & Epiſcopos; interq; alios *Marcellum* Apameæ in Syria Epi-

ria Epiſcopum, cum famoſiſſimum eiuſdem ciuitatis Iouis templum demoliendum curaret: cuius martyrium deſcribit Sozomenus *a*. Additq; Theodoretus *b*, dæmones eius templi ruinam impedire conantes, aqua ſigno Crucis ſanctificata fugatos eſſe. Cæterum qui zelus pertigit Orientis Epiſcopos, ſub Principe maximè pio idola demoliri; æquè Occidentales impulit id ipſum præſtare. Siquidem à S. Martino plurima in Gallis diruta fuiſſe deorũ templa, magnaq; iſta occaſione, ab illo edita miracula, quibus Ethnici eiuſmodi demolitionibus reſiſtentes ad fidem conuerſi ſint, Seuerus *c* narrat: ex quibus coniecturã capere poſſumus, quid à cæteris vbique ſanctis Epiſcopis geſtum fuerit. Quæ quidem hoc anno cœpta, ſequentibus agi perſeuerarunt indeſinenter. Nullibi autem maiori ſtudio, quam Romæ, delubra proſtrata eſſe, Hieronymi *d* ſententia conſtat.

a *Soz. lib.* 7. *c.* 15.
b *Theod. lib.* 5. *c.* 21.
TEMPLA IDOLOR. VBIQ. DIRVTA.
c *Seuer. Vit. S. Mart. c.* 10.
d *Hier. proœm. li.* 2. *comment. in ep. ad Gal.*

IESV CHRISTI ANN. 390.

SIRICII ANN. 6.

VALENTIN. II. 15. THEODOSII 12.

I
THEODOS. IMP. AB AMBROSIO ECCLESIA PVLSVS.

ANNO Domini trecenteſimo nonageſimo, Valentiniano Aug. quartum & Neoterio Coſſ. Theodoſius Imper. ob cladem Theſſalonicenſium, à S. Ambroſio repulſus eſt ab Eccleſia. Errant qui hæc contigiſſe dicunt *e* poſt ſecundum Theodoſij in Italiam aduentum, poſtque debellatum Eugenium; cum longe plures referant *f* ad tempus poſt debellatum Maximum. Itemque qui ſcripſerũt, cladem illam accidiſſe cum Theodoſius eſſet Theſſalonicæ; cum certum ſit, ipſum tunc temporis in Italia extitiſſe.

e *Soz. lib.* 7. *c.* 24
f *Ruff. lib.* 2. *c.* 18. *Pauli. in Vit. S. Ambr. Theodor. li.* 5. *c.* 17.

II.
DE CLADE THESSALONIC.

Res porro ita ſe habuit: Theſſalonicenſes Bothericam apud Illyricos militum Præfectum ſeditione facta interfecerunt, quod noluiſſet aurigam ſuum, eius artis periſſimum, ob facinus aliquod in vinculis detentum, dimittere ad ſolemnem equeſtrem concertationem. Quã re nunciata Imperator excandeſcens, ab Ambroſio tamen, aliiſque Epiſcopis Mediolani agentibus placatus, indulgentiam Theſſalonicenſibus promiſit. Sed Comitibus ſecreto cum illo agentibus de vindicta tanti facinoris; in eius executionem ad Circenſes inuitatus populus Theſſalonienſis, à circumfuſis militibus ſine diſcrimine nocentes & innocentes obtruncati ſunt: moxque ab iiſdem militibus per vrbem diuagantibus, obuiorum quorumcunque, ſiue ciuium, ſiue etiam peregrinorum, tanta eſt edita ſtrages, vt ſeptem millia hominum ſpatio trium horarum cæſa fuerint. Hac autem immani clade Mediolani Ambroſio, aliiſque Epiſcopis qui Synodi cauſa conuenerant, nunciata; idem Ambroſius pro omnibus Theodoſium abſentem ſeuerioribus primo literis appetens, ſignificauit ipſum ob patratas Theſſalonicenſium cædes indignum ſe Eccleſiaſtica communione penitus reddidiſſe; & vt pœnitentiam ageret monuit: poſtea vero cum Imperator magnopere perculſus animo, Mediolanum acceſſiſſet remedium ſalutis petiturus, inconcuſſo ipſum Sacerdotali robore ab ingreſſu Eccleſiæ publice repulit: quouſque poſt publicam octo menſium pœnitentiam, eundem in Eccleſiam admiſit in feſto Natalis Domini: hoc inſuper ei iniuncto, vt legem conſcriberet, quã deinceps executiones ſententiarum de cæde & publicatione bonorum, ad triginta dies differrentur, vt illo temporis ſpatio mature examinari poſſent.

III.
g *Ruff. & alij, vbi ſupr.*
h *Aug.* 5. *de ciuit.* 25.
i *Ambr. ep.* 28. *ad Theod. & in fun. Theod.*

Hæc quidem omnia ſummatim deſumpta ſunt ex Ruffino *g*, Theodoreto, Paulino, Sozomeno, atque etiam Auguſtino *h*, ipſoque Ambroſio *i*. Refertque Paulinus; cum Theodoſius ſe excuſaret exemplo Dauidis, qui homicidium quoque perpetraſſet; Ambroſium illico reſpondiſſe: *Qui ſecutus es errantem, ſequere corrigentem.* Quod & ipſe adeo humiliter adimpleuit, vt (quod ait Theodoretus) cum ab Ambroſio intra Eccleſiam receptus eſſet, minimè auſus Deum ſtans aut genibus flexis precari, pronus humi abiectus, verſum illum Dauidis recitauerit *a*, *Adhæſit pauimento anima mea, viuifica me ſecundum verbum tuum*: & capillos manibus lacerans, frontem ferire, lachrymis ſolum rigare, veniamque ſupplex petere cœperit. Nec minori eſt obſeruatione dignum, quod cum Imperatores Conſtantinopoli conſueuiſſent, dum ſacris intereſſent ſedere intra cancellos, idque etiam tum Mediolani Theodoſius obſeruare vellet; Ambroſius conſiderans eam conſuetudinem vel ex aſſentatione, vel ex ordinis inſcitia eſſe natã, iuſſit Imperatorem exire, & cum reliquis laicis conſiſtere, quod ad loca interiora ſolis Sacerdotibus pateret aditus; purpura autem Imperatores, non Sacerdotes efficeret. Eamq; admonitionem adeo lubenti animo Theodoſius excepit, vt nõ ſolum in Italia, ſed etiam cum rediit Conſtantinopolim, eandem perpetuo obſeruarit, licet inuitaretur ab Epiſcopis intus manere. Narrant hæc iidem Theodoretus atq; Sozomenus. Iſte aũt addit, hanc optimam Ambroſij conſtitutionem, quam Theodoſius approbauit, ſucceſſores quoq; Imperatores confirmaſſe; eandemq; ſuo etiam tempore obſeruatam ſe vidiſſe

POENITENTIA THEODOSII.
a *Pſalm.* 118.
HAVD PERMISSI IMPP. SEDERE CVM CLERICIS.

IV.

Quod vero pertinet ad ipſam eiuſdem Imperatoris pœnitentiam; viguit, vigebitque ſemper eiuſmodi exemplum in Eccleſia Dei, tanquam nobile quoddam trophæum erectum ex illuſtri victoria, quam de ſe ipſo Imperator conſecutus eſt: quam quidem tum alij omnes, tum ſancti Ambroſius *b* & Auguſtinus *c* egregio præconio celebrarunt. *Sic enim* (vt ait Auguſtinus) *egit pœnitentiam, vt Imperatoriam celſitudinem pro illo populus orãs magis fleret videndo proſtratam, quã peccando timeret iratam.* Et Ambroſius: *Strauit omne quo vtebatur inſigne regium: defleuit in Eccleſia publicè peccatum ſuum, quod ei aliorum fraude obrepſerat: gemitu & lachrymis orauit veniam. Quod priuati erubeſcunt, non erubuit Imperator publicè agere pœnitentiam: neque vllus poſtea dies fuit, quo non illum doleret errorem.*

b *Ambr. orat. in fun. Theod.*
c *Aug.* 5. *de ciuit.* 26. *& hom.* 49.
PRINCIPES PERSÆ CONVENIVNT S. AMBROSIŨ, ET ANICIVM PROBVM.

Cæterum poſt illam pœnitentiam enarratam, Paulinus mox adiungit, per idem tempus duos potentiſſimos ac ſapientiſſimos viros Perſarum, ad famam Ambroſij veniſſe Mediolanum, deferẽtes ſecum plurimas quæſtiones, vt ex eis probarent ſapientiam viri; ac poſt longam cum eo diſputationem, admirantes diſceſſiſſe Romam, vt pariter cognoſcerent potentiam Probi; eaq; cognita, ad propria reuertiſſe. Fuit autem iſte *Anicius Probus*, promotor olim Ambroſij Præfecturæ prouinciæ, longa (vt docet Ammianus) Prætorij Præfecturæ propagatione laſſatus: cuius conſtat auguſtiſſimas fuiſſe Romæ ædes; eiuſdemq; tantas opes, vt & Zoſimus *d* eis inuidẽs ſcribat, ſolam Aniciorum familiam omnium propemodum Romanorum diuitias poſſediſſe.

d *Zoſ. lib.* 6.

V.
LEX THEODOS. DE DIFFERENDA SENTENTIA.
e *l.* 13. *C. Th. l.* 20. *C. Iuſti. de pœn. Sed vide ſup. an.* 23 *poſt num.* II.

Sed quod ſpectat ad legem illam Theodoſij de dilatione ſententiarum triginta diebus; extat *e* ipſa Codice Theodoſiano, & Iuſtinianeo. Verum quod ante annos octo data ponatur Veronæ, viuente adhuc Gratiano, nimirum decimoquinto Calendas Septembris Antonio & Syagrio Coſſ. eiuſmodi mendum in eam irrepſiſſe neceſſe eſt; cum nulla penitus memoria extet, Theodoſium, poſtquam factus eſt Imperator, veniſſe in Italiam ante expeditionem in Maximum; ac prorogatio triginta dierum nonniſi lege Theodoſij conceſſa habeatur. Quam quidem poſtea conſtat abrogatam fuiſſe per Nicephorum Botoniatem Imperatorem Orientis.

VI.
EGREGIVM EXEMPLVM PVBLICÆ POENIT.
f *Hier. ep.* 30.

Quam vero vigeret in Eccleſia hoc tempore ſeueritas publicæ pœnitentiæ, plane declaratur alio exemplo clariſſimæ feminæ Romanæ, *Fabiolæ* nomine: quæ cum diuortio facto cum priori viro, neſciens prohibitionem Euangelicam, ſecundas nuptias iniiſſet, poſt mortem ſecundi viri (inquit hæc narrans Hieronymus *f*) in ſemetipſam reuerſa, ſaccum induens vt errorẽ publicè fateretur, & tota Vrbe ſpectante Romana, ante diem Paſchæ in baſilica quondam Laterani, ſtans in ordine pœnitentiũ, Epiſcopo, presbyteris, & omni populo collacrymantibus, ſparſum crinem,

ora lurida, ſqualidas manus, ſordida colla ſubmittes; poſt immenſos ipſius fletus, & lamenta, recepta eſt in communionem. De cuius poſtea peregrinatione Hieroſolymam, & piis poſt reditū operibus, atque ſancto fine, multa plane egregia refert ibidem Hieronymus: interque alia notat, ipſam primam omnium νοσοκομεῖον inſtituiſſe, in quo ægrotantes colligeret de plateis, & conſumpta languoribus atque inedia miſerorum membra foueret.

VII. a *Ambr. Ep.* 28. CONCIL. MEDIOLA. ADVERS. IOVIN.

Quoniam autem ex Epiſtola quam diximus S. Ambroſii *a* ad Theodoſium poſt cladem Theſſalonicenſem, liquet hoc ipſo anno collectam eſſe *Mediolani* SYNODVM Epiſcoporum; de ea modo agendum eſt. Nam cum (vt ſuperius vidimus) ex monaſterio Mediolanenſi eiectus fuiſſet cum ſociis impietatis *Iouinianus*; toleratus tamen fuit aliquandiu, vel quod eius expectaretur correctio, vel potius quod contemnendus videretur, qui adeo vana atque inſulſa, quæ retulimus, priuatim in aures aliquorum ſuſurrans ingereret. Sed cum eo temeritatis progreſſus eſſet, vt etiam eodem argumento à ſe ſcriptos commentarios ederet; licet ij barbarie (vt ait Hieronymus, *b* qui eos ad ſe Bethleem agentem Roma miſſos, duobus libris egregie refellit) & plurimis vitiis ſpurciſſimo ſermone compoſiti eſſent: haud tamen amplius ipſorum auctorem tolerandum eſſe iudicatum eſt. Delatus *c* itaque Siricio Papæ per Pammachium nobiliſſimum Senatorem & Romanorum doctiſſimum, fideique Catholicæ ardentiſſimum propugnatorem, atque per alios Fideles: idem cum ſociis impietatis ab eodem Pontifice damnatus eſt, & extra Eccleſiam eiectus. Hoc enim declarat ipſe Siricius *d* Epiſtola, quam ea de re ad Eccleſiam Mediolanenſem ſcripſit per tres Legatos presbyteros Eccleſiæ Romanæ: quos eo miſiſſe putatur, vt illorum auctoritate Synodus Epiſcoporum aduerſus eoſdem hæreticos ibi cogeretur; quo & illic etiam ij damnarentur, vbi cœperant hæreſum venena ſpargere. Id vero & factum eſſe ſecundum præcedens ipſius Siricii Papæ iudicium, teſtatur literæ *e* ad eum ex eadem Synodo Mediolanenſi (ad quam conuenerunt etiam ex Gallia Epiſcopi) à S. Ambroſio ac cæteris Patribus redditæ. Hocque ipſo anno Theodoſius Imp. reſcripto *f* Veronæ dato, eoſdem hæreticos, habitu monaſtico vagantes, ab vrbibus recedere, & ad deſerta loca proficiſci iuſſit: quamuis nec ſic coërciti, deſtiterint poſtea negligentia Magiſtratuum extra vrbes ſuburbanos conuentus habere.

b *Hiero. aduerſ. Iouin. lib.* 1.
c *Id. ep.* 50. *ad Pamma.* SIRIC. PP. DAMNAT IOVINIAN.
d *Siric. ep.* 2. *Tom.* 1. *epiſt. Rom. Pont.*
e *Ext. ibid.*
f *l.* 1. *C. Th. de Monach.*

VIII. HIERON. SCRIPTA CONTRA IOVINIAN. QVOMODO ACCEPTA.

Ex alia vero parte, cum Iouiniani ſcripta Hieronymus (vt dictum eſt) confutaſſet, ipſa eiuſdem Hieronymi reſponſio Romam perlata, impugnata eſt non leuiter, cum ab aliis, tum ab ipſo Romano Pontifice Siricio, quod cum totus eſſet in commendatione virginitatis, quam Iouinianus deprimebat, viſus eſſet cum Manichæis nuptias deſpexiſſe: qua de re admonitꝰ à Domnione & Pammachio, cum iam amplius iidem ipſius libri reuocari nō valerent, quod eſſent vbique diuulgati, coactus eſt pro illis Apologiam *g* edere. Etenim Manichæorum (quorum etiam hæreſis vrgebat hoc tempore magnopere Eccleſiam Dei) cauſam eos agere qui virginitatem nuptiis præferebant, iactare ſolitum Iouinianum, Auguſtinus *h* quoque tradit. Qui quod ſciret Hieronymum inde paſſum eſſe calumniam,) quantumlibet pie ſancteque ſcripſiſſet; conteſtatusque eodem ipſo in Iouinianum ſcripto eſſet, ſe & Marcionis, & Manichæi, atque Encratitarum dogmata deteſtari:) ipſe cautior aduerſus eundem Iouinianum alia via agendum ſibi propoſuit, ſicut teſtatur *i*; nempe vt quantum liceret nuptias laudibus celebraret, ac ſimul præconia virginitatis extolleret. Sicque elaborauit commentarium illum *De bono coniugali* aduerſus Iouinianū. Quod vero ſordidæ huiuſmodi Iouiniani hæreſes inuexiſſent in Vrbem deformes omnis generis libidines, Theodoſius Imper. lege *k* hoc ipſo anno lata, nefandū peccatum Sodomiticum flammis vindicibus expiari ſanciuit.

g *Hier. ep.* 51. 52.
h *Auguſt. de nupt. & concup. lib.* 2. *cap.* 23. AVGVSTIN. SCRIBIT CONTRA IOVIN.
i *Id. l.* 2. *Retract.* 22.
k *l.* 6. *C. Th. ad l. Iul. de adult.*

IX. l *Socr. lib.* 5. *cap.* 19. m *Soz. lib.* 7. *cap.* 16. DE SCELERE A DIACONO PERPETRATO CONSTANTINOP.

Quod ad res pertinet Orientis; ſub huius anni Coſſ. (nō autem ſequentis, vt à Socrate *l* ponitur) accidit Conſtantinopoli ſcelus illud immane, quod ab eodem auctore, & à Sozomeno *m* recenſetur, de Diacono illius Eccleſiæ, qui nobilem viduam diaconiſſam (talem enim fuiſſe Sozomenus ſignificare videtur) conſtuprauit: cum (vt aiunt) patrato facinore, Nectarius eiuſdem Eccleſiæ Epiſcopus mancipatum audiendis confeſſionibus presbyterum dimouit. At de veritate huius hiſtoriæ, deque Nouatianorum auctorum mendaciis, actum eſt ſuperius *n* alia occaſione. Sed quod eius facti cauſa Sozomenus addit, Theodoſium Imp. edixiſſe, ne mulieres, niſi liberos haberent, & annum ſexageſimum exegiſſent, diaconiſſæ munus obirent; extat ipſa lex *o* ſub huius anni Coſſ. menſe Iunio promulgata Mediolani. Quod vero etiam vidua illa exhauſiſſet bona ſua ditando diaconum; inde factum eſt, vt Imperator eadem lege cauerit, ne viduæ quouis titulo, vel Eccleſiæ, vel eius miniſtris, aut pauperibꝰ bona relinquerent. Sed hanc eiuſdem ſanctionis partem, qua periclitabatur Fidelium erga Deum, eiuſque miniſtros, & Eccleſias, religio, & erga pauperes miſericordia; Ambroſius Eccleſiaſticæ libertatis vindex exurgens, alia lege *p* duobus poſt menſibus, nempe menſe Auguſto Veronæ lata, compulit Theodoſium penitus abrogare: alia vero ex parte, qua Apoſtolica inſtitutio conſeruabatur immunis, (nam Pauli *q* præceptio eſt, ne vidua eligatur minor ſexaginta annorum) ſiuit in ſuo robore perdurare.

n *Ann.* 56. *num.* IX. X. XI.
o *l.* 27. *C. Th. de Epiſ.*
LEX THEODOS. ADVERSARIA ECCLES. LIBERTATI, REVOCATVR.
p *l.* 28. *eod.*
q 1. *Tim.* 5.

X. r *Victor in Theodoſ.* ſ *Ambroſ. ep.* 66. *ad Pater.* t *l.* 2. *C. Th. de inceſt. nupt.* u *l.* 1. *eod.* DE NVPTIIS CONSOB. ET SOROR. x *Plutarch. quæſt. Rom.* 6.

Laudatur quoque ab Aurelio Victore *r* lex alia Theodoſii, qua conſobrinarum coniugium vetaretur, tanquam ſororum: cuius & meminit Ambroſius *ſ*. Periit tamen illa; extatque *t* tantum quæ Conſtantio tribuitur. Eius autem Theodoſii legis ſeueriſſimam pœnam, nimirum ignis atque bonorum proſcriptionis, Arcadius & Honorius eius filii poſtea mitigarunt *u*. Sane quidem vt Romani ducerent conſobrinas, nequaquam antiquo iure factum, ſed recentiori; idque gratia potius populari, quam libere decernente Senatu, Plutarchus *x* eſt auctor. Grecos vero antiquarum legum Solonis & Lycurgi auctoritate, necnon Ægyptios ex antiquo more iureque patrio, non à conſobrinis tantum, ſed nec à ſororibus, Lacedæmonios vterinis, Athenienſes eodem patre prognatis, Ægyptios vtriſque, coniugio abſtinuiſſe, docet Philo *y*. Quæ turpitudinum mala in Orbe Romano lex vna Theodoſii in Ethnicis ſancte curauit, quæ in Chriſtianis ipſa religionis profeſſio procul amouerat. Quippe (vt pluribus docet Theodoretus libro de Legibus) vna cum nomine Chriſtiano, abdicatis omnibus prauis moribus, antiquatiſque turpibus & iniquis legibus, diuinæ, puræ, iuſtæ, ſanctæque leges ſeruandæ ab omnibus ſuſceptæ ſunt. Sed illud quidem perperam factum, vt quod Chriſtiani Principes vetuerint ne inter conſobrinos matrimonium iniretur, iidem id faciendi aliquando licentiam impertirent: quem vſum vſq; ad Gothos Reges in Italia regnantes perſeueraſſe, declarat formula diſpenſationis à Caſſiodoro *z* conſcripta.

y *Philo de ſpecial. leg.*
z *Caſſiod.* 7. *Formul.* 46.

IESV CHRISTI ANN. 391.

SIRICII ANN. 7.

VALENTIN. II. 16. THEODOSII 13.

I. a *l.* 10. & 11. *C. Th. de Pagan.* b *l.* 4. & 5. *C. Th. de apoſt.* c *l.* 20. *C. Th. de hæret.* d *Socr. lib.* 5. *c.* 18. *in fin.*

ANNO Chriſti trecenteſimo nonageſimo primo, Tatiano & Symmacho Coſſ. Theodoſius Imp. promulgatis legibus aduerſus Ethnicos *a*, apoſtatas *b*, & quoſcūque *c* hæreticos; cunctiſque aliis rebus optime in Occidēte ſtabilitis: tandem ex Italia recedens, Conſtantinopolim peruenit quarto Idus Nouembris, vt auctor eſt Socrates *d*.

II. TRANSLATIO CAPITIS S. IOAN. BAPT. IN HEBDOM. e *Sozom. lib.* 7. *cap.* 21.

Quo cum aduentaſſet, nihil antiquius habuit, quam vt abſoluta baſilica quam in honorem S. Ioannis Baptiſtæ in Hebdomo (ſic dicto loco extra vrbem Conſtantinopolitanam) ſumptuoſe erigendam curarat, inuentum ſub Valentis Imperio Caput eiuſdem Baptiſtæ, in eam ex Coſlai vico prope Chalcedonem poſito transferret. Sed hanc hiſtoriam cum Sozomenus *e* à Macedoniano hæretico mutuatus ſit; variis illa commentis in eorumdem hæreticorum laudem apud eum deprauata noſcitur. Itaq; reliquis

explosis, illud vnum quod retulimus, ratum firmumque ex Sozomeno habeatur; id etiam affirmantibus ex Latinis eiuſdem tēporis, Proſpero, & qui poſt ipſum ſecuti *a* ſunt; ex Græcis, Cedreno *b* atque Nicephoro *c*. Error tamen irrepſit in Proſperum, dum eiuſmodi translationem factam tradit anno ſuperiori; cum omnium liqueat aſſertione, Theodoſium non ante præſentem annum Conſtantinopolim rediſſe, reuerſum autem iſtud curaſſe. Quamobrē nec audiendum Cedrenum putamus, qui eiuſmodi tranſlationem ad annum ſextum Theodoſii refert, vel qui ad poſteriora reponunt tempora. Quod autem aliæ factæ Translationes eiuſdem Capitis S. Præcurſoris Alexandriam & in Gallias, ab aliis incertis auctoribus referuntur; dictum eſt de his alibi *d*. Tam vero apud Græcos quā Latinos, publicis monumentis duplex memoria anniuerſaria die peragitur duplicis eiuſdem Capitis Inuentionis; quarum prior illa dicitur facta ex ruderibus antiquæ Herodis Regiæ, poſterior ex agro Emeſæ Conſtantinopolim.

a Sigeb in Chron. & aliij.
b Cedr. in comp.
c Nic. lib. 12. cap. 49.
d Not. Baron. in Rom. Martyrolog. 29. Aug. b. Adde vero quæ nos de his infra an. 1025. post num. 1.

III. AVGVSTIN. PER VIM RAPTVS ORDINATVR PRESB.

Annus hic tertius numeratur poſt Auguſtini reditum in Africam; quo idem à S. Valerio Epiſcopo Hipponenſi, petente populo, inuitus & lacrymans creatus eſt Presbyter, annos natus triginta ſeptem. Vigebat namque mos ille, vt quem eruditione & moribus inſignem populus noſſet, eumdem vi raptum, reclamantem licet, offerrent Epiſcopis ordinandū; quod plane contigiſſe Auguſtino, ipſemet *e* teſtatur; narratque Poſſidius *f* in eius Vita. Eumdem vero creatum Presbyterum, idem S. Valerius iuſſit ſe præſente Euangelium populo prædicare: quod ante nullus Africanorum Epiſcoporum attigerat; apud quos (vt idem Poſſidius *g* teſtatur) moris hactenus fuiſſet, vt Presbyteri non loquerentur in Eccleſia coram Epiſcopis: Reprehendit eam conſuetudinem alibi Hieronymus *h*; docens ex Apoſtolica *i* inſtitutione manare, vt etiam Presbyteri loqui poſſint in Eccleſia. Cæterum cui coactus fuit derogare Valerius, quod ipſe homo Græcus, nec adeo Latina lingua & literis eruditus, adminiſtrationi verbi minus incumbere poſſet; eamque antiquam Africanorum conſuetudinem mox & apud alios in deſuetudinem abiiſſe, inde conſtat, quod in ipſa metropoli totius Africæ Carthagine, Aurelius nuper ex diacono creatus eius Eccleſiæ Epiſcopus, exemplo Valerii presbyteros verbum Dei prædicare ſe præſente compulerit: qua de re literis *k* ei congratulati ſunt Auguſtinus & Alipius. Quod vero idem Auguſtinus primus monaſticæ vitæ inſtituta, quæ in Italia didicerat, inuexiſſet in Africam, conſtructis illic monaſteriis *l* tam virorum quam fœminarum; eademque pariter primus ipſe ſeruare cœpiſſet: inde accidit vt Donatiſtæ vel ipſum *Monachi* nomen execrantes *m*, inuidentesque monaſticæ vitæ per totam Africam propagationem; eumdem Auguſtinum inſimulauerint, quaſi eius generis vitæ auctorem: qui tamen eos refellens *n*, docuit illud toto iam tunc Orbe receptiſſimum fuiſſe.

e Aug. de diuerſ. ſer. 49. & ep. 215. ad Alipium.
f Poſſid. Vit. Aug. c. 4.
g Id. ac. 5.
h Hier. ep. 2. ad Nepot.
i 1. Cor. 14.
k Aug. ep. 77
INTVLIT MONACHISMVM IN AFRICAM.
l Ibid. & ep. 109.
m Id. in Ioan. Tract. 97.
n Id. 3 contr. lit. Petil. 40.

IESV CHRISTI ANN. 392.

SIRICII ANN. 8.

VALENTIN. II. 17. THEODOSII 14.

I. LEGATIO GENTILIŪ AD VALENTIN.

ANNO Chriſti trecenteſimo nonageſimo ſecūdo, Arcadio Aug. ſecundū & Ruffino Coſſ. cum iam Theodoſius eſſet in Oriente, Gentiles Senatores Romani, qui eo præſente de reſtituendis deorum ſacris nec mutire auſi ſunt ſine maximo ſuo periculo, vt exemplo Symmachi, qui inter eos eminebat, ſuperius vidimus; publica Senatus nomine legatione eodem agente Symmacho, Valentinianum Imper. in Galliis agentem conuenerunt, vt ab eo impetrarent vetera ſacra, quæ pluribus legibus ediris idem Theodoſius abſtulerat. Verum reſtitit illis Ambroſius, vt Paulinus *o* docet, quamuis iſtam poſteriorem eorumdem legationem confundens cum priore illa ſub Symmachi Præfectura, de qua ſuperius actum eſt. Cæterum ipſius teſtificatione Ambroſii *p* demonſtratur, nouiſſimam hanc miſſam eſſe ad Valentinianum hoc anno paulo ante eius obitum; quem & ait petitionem illam Gentilibus denegaſſe.

o Paulin. in Vita Ambr.
p Ambroſ. orat. in fun. Valent.

II. VALENTINIAN. IMP. NECATVR.

Quod vero pertinet ad mortem Valentiniani; corrigēdum eſt Marcellini Chronicon, vbi recenſetur ſub anni ſuperioris Coſſ. Eam enim ſub his Coſſ. Idibus Maii in ipſa vigilia Pentecoſtes accidiſſe, Epiphanius *q* aſſerit: ſubque hoc eodem anno illam recenſet Proſper in Chronico; idemque Zoſimum ſenſiſſe apparet: cum & alioqui omnium ſententia conſtet, Theodoſium ab Italia recedentem, reliquiſſe Valentinianum incolumem. Fuiſſe autem ferro confoſſum ab Arbogaſte Comite natione Franco, quod ei, ob illius in ſe arrogantiam, exercitus adminiſtrationem abrogaſſet, Zoſimus *r* aſſerit. Verum non ferro cōfoſſum, ſed laqueo ſtrangulatum in palatio, teſtatur Epiphanius, necnon Socrates *ſ*. Sozomenus *t* autem ait, aliquos aſſeruiſſe eum ſpontaneo laqueo periiſſe; quod ſcilicet hæc de eius obitu cubicularii ipſius leui fama ſparſiſſent. Sicut etiam indicare videtur Hieronymus *u*, dū ſcribit necatum eſſe, & cadauer exanime ſuſpendio infamatum. Ruffinus *x* autem tradit, cauſas cur laqueo vitam finierit ignoratas, & num ipſe ſibi vel alii iniecerint. Sed Ambroſius *y* rerum etiam ſecreto geſtarum probe cōſcius, longe ab hac abhorret ſententia, vt ſibi ipſi adoleſcēs manus conieciuerit, probe ſciens id dolo Arbogaſtis factum; quem præſentia ſua placare ſe potuiſſe affirmat, ſi illic adeſſe contigiſſet: quippe quem Paulino conſtet auctore, omni obſeruantia coluiſſe Ambroſium. Eumdemq; robore corporis, & odio auaritiæ, necnon grauitate morum præſtitiſſe, Suidas ſcribit; vt non mireris, ſi & ipſe ab Ambroſio diligeretur, ac frequenter etiam conuiuio exciperetur, vt idem Paulinus teſtatur.

q Epiph. de menſur. & pond.
r Zoſ. l. 4.
ſ Socr. lib. 5. cap. 24.
t Soz. lib. 7. cap. 22.
u Hier. ep. 3.
x Ruff. lib. 2. cap. 31.
y Ambroſ. in fun. Valent.

III. LAVDATVR PVBLICA ORAT. AB AMBROS.

Cæterum erat tunc Valentinianus cum necatus eſt adhuc catechumenus; qui paulo ante obitum profecturus cum exercitu aduerſus barbaros in Italiam irrumpentes, cupidus ante eam expeditionem initiari ſacro Baptiſmo, Viennæ cum eſſet in Gallia S. Ambroſium Mediolano, vt ab illo, quem patris loco habebat, baptizaretur, accerſiuit: ſed illo adhuc in itinere conſtituto, proditorum appetitus inſidiis occiſus eſt. Hæc pluribus ipſe refert Ambroſius oratione habita in funere eiuſdem Valentiniani; vbi egregios ipſius mores, ac ſummam pietatem, miris effert laudibus. Cuius etiam aſſertione cum ſalus animæ eius teſtata reddatur; ad eam ſignificandam, nō ſolum baptiſmi votum atque petitio interceſſit, ſed præceſſit nupera fidei Chriſtianæ fortis confeſſio, cum Gentilibus p reſtitutione ſuorum rituum inſtantibus, conſtanter (vt diximus) reſtitit. Quod autē eadem Ambroſii oratione dicitur obiiſſe decimo octauo regni ſui anno; mendoſa videtur lectio, cum ex iis quę dicta ſunt de eius aſſumptione ad Imperiū, conſtet imperaſſe vſque ad diem necis ſuæ, annos tantum ſexdecim, & menſes ſex, minus octo diebus; necatum autem eſſe anno ætatis vigeſimo ſeptimo inchoato, quem natum vidimus anno trecenteſimo ſexageſimo ſexto. Eius corpus delatum Mediolanum, Theodoſii Imp. iuſſu *z*. & S. Ambroſii cura, humatum eſt honorificentiſſime in ſarcophago porphyretico: in cuius depoſitione idem Ambroſius panegyricam habuit orationem.

z Vide ep. Ambr. 34. ad Theod. Imp.

IV. EVGENIVS TYRANN.

Qui vero poſt Valentinianum regnare cœpit in Occidente, fuit EVGENIVS, nomen ſibi tyrannus ſumens Auguſti, elatus in Imperium à Valentiniani interfectoribus: quem obſcurum genere, rhetoricis facultatibus, quas publice profeſſus erat, tantummodo clarum, in aula verſatū, Rhicomeri Duci notum, & eius commendatione ab Arbogaſte in familiaritatem acceptum tradunt *a*: vnde clientem & famulum Arbogaſtis, eum nominat Claudianus *b*. Eundem autem ita ſublimatum in Imperium, legationem pro pace ad Theodoſium miſiſſe, Zoſimus ait: additque Ruffinus, miſſos etiam legatos ſacerdotes, qui Arbogaſtē culpa purgarent. Cum inter hęc Theodoſio de expeditione aduerſus Eugenium paranda cogitare incipiente, ipſe Eugenius Gentilium votum (quod tradit Sozomenus) ex victima-

a Zoſim. l. 4.
b Claud. panegyr. de 3. & 4. Honor. Conſul.
FAVET GENTILIB.

victimarum immolatione,& viſcerum inſpectione,& obſeruatione ſyderum, deceptus promiſſis, ac de futura victoria ſecurus redditus; Aram Victoriæ,& ſumptus cæremoniarum,homo alioqui Chriſtianitatis ferens imaginē, iiſdem Gentilibus conceſſit: vt tradit Paulinus,ipſeque S. Ambroſius in Epiſtola, quam è ciuitate Florentia (ad quā inuitatus à ciuibus libens ſeceſſerat,declinans magis aſpectum ſacrilegi Eugenii Mediolanum properantis, quam formidans imperantis iniuriam) ad eumdem tyrannum conſcripſit *a*,libere illum de eiuſmodi conceſſione redarguens. Permanſit vero Ambroſius Florentiæ (vt putatur) ad biennium;quippe quem eodem auctore Paulino conſtat non ante reuerſum Mediolanum, quam Theodoſius in Italiam aduenerit contra Eugenium. Interceſſit autem tunc ei cum S.Zenobio eius ciuitatis Epiſcopo familiaritatis vſus,pluribus inter vtrumque officiis declaratus,quę Paulinus recenſet,ſicut & præclara miracula Apoſtolis digna ibidem ab eo edita.

a Ambr.ep. 15.edit.Sixt.
ARGVITVR AB AMBROSIO.

V.
THEODOS. RESCRIBIT ADVERS. GENTIL. ET HÆRETIC.

Porro Theodoſius, cognita conceſſione illa Eugenii; quod ſibi non adhuc integrum eſſet his malis occurrere, quibus tamen valuit modis contrariis legibus repugnare niſus,aduerſus idolorum cultores hoc eodem anno ſanctionem *b* edidit,qua penitꝰ omnimoda ſacrificia, & qualemcumque cultum,ſiue publicum,ſiue priuatum, ſimulacris exhiberi ſolitum,ſeueriſſimis pœnis vbique interdixit. Sed & religionem Chriſtianam cupiens ab hæreſum inquinamētis liberam reddere,inter alia hoc eodem tempore data aduerſus hæreticos reſcripta, illud eſt cuius ſæpius meminit Auguſtinus *c*,quo hæreticos omnes quicunque vel ordinarent clericos vel ordinarentur, denis libris auri mulctauit.Et quod occaſione Iouiniani hæreſiarchæ, & ſociorum eius Monachorum vagantium, (vt ſuperius vidimus) generali lege ſancierat, ne in ciuitatibus monachi apparerent,ſed deſerta loca peterent; quoniam hæc in iniuriam & damnum conuertebantur etiam bonorum, noua emendauit ſanctione *d*. Itemque de Paſchalibus feriis reſcripſit, vt diebus quindecim actus omnes ſiue publici ſiue priuati conquieſcerent;exceptis emancipationibus,& manumiſſionibus. Ac denique qui illibate in omnibus conſeruandum voluit ius Eccleſiarum,ne tamen id fieret damno alterius curauit; de debitoribus ad eas confugientibus ſanciens *e*,vt aut illico extraherentur,aut pro eis Epiſcopi qui eos occultaſſent debitum ſoluerent.Quę plane ipſa lex eſt,cuius vigore compulſus aliquādo S.Auguſtinus perſoluere quod debebat qui confugerat ad Eccleſiam,pro eius debiti diſſolutione de collecta facienda in populo literas *f* dedit.

b l.11.C.Th. de pagan.
c Aug.ep.50. ad Bonif. ep 86.ad Ianuar.& 3. cont.Creſcon.37.
d l.2.C.Th. de Monach.
e l.1.C.Th. de his qui conf.g.ad Eccleſ.
f Auguſt. ep. 215.

VI.
DISPVTATIO AVGVSTINI CONTRA FORTVNATVM.

Sed quod rurſum ad Auguſtinum pertinet,idem hoc ipſo anno quinto Calendas Septembris, expetente & ſpectante populo,Hippone regio publica diſputatione contulit de origine mali (ſuper quam totus cardo hæreſis Manichęæ vertebatur) cum *Fortunato* veternoſo hæretico Manichæo, multos oſtentatione doctrinæ decipiente: cuius diſputationis extant apud eumdem Auguſtinum *g* Acta à Notariis tunc excepta; ex quibus apparet,Fortunatum ita ab Auguſtino arctatum fuiſſe,vt quid amplius reſponderet non habens,collaturū ſe cum ſuis dixerit,& ſi ſibi forte de his ſatis minime facerent, animæ ſuæ conſulturum. Addit vero Poſſidius *h*, eumdem Fortunatum tanta confuſione affectum eſſe, vt Hippone recedens,nūquam amplius auſus ſit illuc reuerti. Scripſit autem poſt hæc idem Auguſtinus, dum adhuc Presbyter eſſet, plurimos commentarios,contra eoſdem Manichæos, necnon aduerſus Donatiſtas;quos ipſe alibi *i* enumerat. Atque inter alios, miſeratus imperitam plebeculam, ab iiſdem Donatiſtis antiquis ſchiſmaticis deceptam, *Pſalmum Abecedarium* qui eis cantaretur,per Latinas literas compoſuit,qui hodieq; extat:quo ſchiſmatis imprimis origo cantatur,ſed & diluuntur calumniæ à Donatiſtis illatæ in Catholicos; ac denique demonſtratur eos qui non iunguntur Romanæ Petri cathedræ,in Eccleſia eſſe non poſſe.

g Aug. cont. Fortun.
h Poſſid.in Vita S.Aug. cap.6.
ALIA SCRIPTA AVGVSTINI.
i Aug.1. Retract.18.& ſeqq.

VII.
DE SCRIPTIS HIERONYMI.

Eſt quoque vt S.Hieronymi ſingulas lucubrationes in hunc vſque decimumquartum annū Theodoſii editas perfacile enumeres, ſi quæ ipſe ad finem habet commentarii *De Scriptoribus Eccleſiaſticis* legas. Scripſit illum ad Dexterum V.C.Paciani Epiſcopi Barcinonēſis filium,ac Præfectura *a* Prætorii aliquando decoratum;qui & ipſe antea ad eūdem Hieronymum omnimodam hiſtoriam ſcripſerat *b*,quę periit.In hoc autem commentario edendo,Hieronymi is fuit ſcopus,(quem ipſe in præfatione teſtatur) vt Chriſtianæ religionis Scriptorum monumenta enūmeraret aduerſus Celſum,Porphyrium,& Iulianum,qui Chriſtianos omnes imperitiæ arguerant. Verum aliquot prætermiſſos in illa ſerie Scriptores Eccleſiaſticos,vidit etiam tum Auguſtinus ad ipſum ea de re ſcribens *c*. Quod monuiſſe voluimus, ne ſuſpecta ſit fides auctoris alicuius,qui nō reperiatur in eodem catalogo ſcriptus. Nam & ipſummet Hieronymum, licet ibidem aſſerat ſe lucubrationes ſuas ipſius omnes editas vſque ad præſentem annū recenſere,ex eis tamen aliquas numerare prætermiſiſſe,conſtat ex dinumeratione illarum, quas recenſet in epiſtola ad Pammachium *d*, ſcripta paulo poſt miſſum ad eum Apologeticum, quem ante hoc tempus ſe ſcripſiſſe teſtatur in eodem commentario de Viris Illuſtribꝰ. Adeo vt dici plane de eo poſſe videatur, quod iactari ſolet de valde abundante diuitiis homine, ita prædiuitem fuiſſe,vt numerum neſciret diuitiarum ſuarum. Cæterum in eodem libello aliquid amplius deſideratum, nempe vt cum adnumerat hæreticos inter Scriptores Eccleſiaſticos, in quibus cauēdi eſſent admonuiſſet,Auguſtinus *e* eidem ſignificauit;idque vt alio libello præſtaret vehementer rogauit.

a Hier. Apol. cont.Ruff.
b Idem de Script.Eccl.
c Aug ep.9. ad Hieron.
d Hier.ep.51
e Aug.ep.9.

VIII.
f Hier.ep.61. 101.
CONTENTIONES INTER IOAN. HIEROSOLYM. ET EPIPHAN.
g Id.ep.61.62

Quod autem ex diuerſis eiuſdem S.Hierony. *f* ad Pammachium literis colligitur, hoc ipſo anno datam eſſe S.Epiphanii epiſtolam ad Ioannem Hieroſolymorū Epiſcopum; de huiuſmodi magni momenti hiſtoria, ſed multis perplexa difficultatibus,breuiter agendum eſt.Hic *Ioannes* (vt iam ſuperius attigimus,& ex S.Hieron. *g* patet) monachus ſecta Macedonianus,ſpe illectus Epiſcopatus Hieroſolymitani, abdicata hæreſi illo tandem potitus, Origenis errorum ſe patronum exhibuit, Origeniſtarumq; Ruffini, Palladii,aliorumq; fautorem: atque ob eam cauſam adeo infenſus fuit ſibi aduerſantibus ſanctiſſimis viris Epiphanio,Hieronymo,atque Theophilo Alexandrino,vt nullā prætermiſerit occaſionem iiſdem moleſtiam faceſſendi. Cum vero idē Epiphanius,etſi non ſub Ioannis parochia, in Palæſtina tamē, in monaſterio vbi tunc agebat in Eleutheropolitano territorio, ſanctum virum Paulinianum S. Hieronymi fratrem,primo diaconum,deinde presbyterū ordinaſſet: hanc diu quæſitam arripiens Ioannes occaſionem contra Epiphanium agendi, maximas aduerſus eum turbas concitauit,ꝙ eiuſmodi ordinationē in aliena diœceſi præſumpſiſſet. Addebat & aliam irarum cauſam,nimirum quod quando Epiphanius ſacrificium offerret,ſoleret pro Ioanne dicere: *Domine,præſta Ioanni, vt recte credat.*

IX.
h Ap.Hier. ep.60.
EPIPHAN. SE EXCVSAT.
i Hier.ep.61.

His igitur prouocatus Epiphanius,ad eūdem Ioannem illam quam diximus dedit epiſtolam *h*: in qua de duabus illis accuſationibus agens, de poſteriori quidem ſe explicat;priorem vero excuſat ex penuria ſacerdotum,quibus indigebat monaſterium,itemque ex conſuetudine Eccleſiarum Cypri,vbi eiuſmodi ordinationes promiſcue in alienis parochiis fieri ſolerent: (cum & alioqui, vt poſtea ſcripſit Hieronymꝰ *i*, ſi quid in eo perperam geſtum eſſet, non Ioannes, ſed Epiſcopus Cæſareæ maritimæ,quæ metropolis totius Palæſtinæ erat, cui & ipſa Hieroſolymorū Eccleſia,decernente Sacroſancto magnoq; Nicæno Cōcilio,ſubiaceret,expoſtulare debuiſſet) ac poſtremo docet prætextus inanes hos eſſe, veramque Ioannis indignationis cauſam præceſſiſſe, quod eum ipſe Epiphanius coram redarguiſſet hæreſum Origenis,monuiſſetque ab eis recedere. Quæ vero poſt hæc de iſta altercatione ſecuta ſunt, dicentur inferius ſuis locis.

X.
SANCTI VIRI HORREBANT ONVS SACERDOTII.

Illud autem hic minime omittendum, quod eadē epiſtola S.Epiphanius teſtatur, Paulinianum adeo inuitum ordinatum fuiſſe diaconum atque presbyterum,(quia indignum ſe his gradibus eſſe conteſtabatur) vt ingenti difficultate tenendum fuerit os eius, ne forte liberari ſe cupiens,adiuraret ipſum Epiphanium ordinatorem ſuum per nomen CHRISTI. Vſque eo enim ſanctiſſimi viri horrebant pondus ſacerdotii, vt vix paterentur ordinari, (ſicut de pluribus aliis iam dictum eſt ſuperius, diceturque infe-

tius) & qui ordinati eſſent, vererentur illud munus exercere: quemadmodum de S. Hieronymo & Vincētio preſbyteris Epiphanius eadem epiſtola tradit, eos propter verecundiam & humilitatem refugiſſe debita nomini ſuo exercere ſacrificia, & laborare in hac parte miniſterii, quæ (vt ait) Chriſtianorum præcipua ſalus eſt.

XI. FICTIO DE CONSCISSO AB EPIPHANIO VELO IMAGINEM HABENTE.

Porro additamentum, quod habetur in fine eiuſdem S. Epiphanii epiſtolæ, *De Velo picto imaginem Chriſti vel Sancti cuiuſdam habente*, quod idem Epiphanius in Eccleſia Ioanni ſubiecta appenſum pro foribus conſcidiſſe diceretur, quaſi contra religionem Chriſtianam eſſet in Eccleſiis appendi Imagines; illud quidem ab aliquo impio conſarcinatum eſſe, nullum eſt dubium. Sic enim & plura alia nomine Epiphanii ſcripta, ab Iconoclaſtis ſuppoſita iam olim fuiſſe, in Nicæno poſteriori Concilio *a* ipſius Epiphanii defenſor, item Epiphanius nominatus, pluribus exemplis docet, & validis rationibus eundem S. Patrem ab eiuſmodi calumniis vindicat: ſicut & id ipſum alias præſtitit S. Ioannes *b* Damaſcenus. Vnde & aliud validiſſimum argumentum aduerſus iſtud additamētum colligitur. Quid eſt enim quod ab iiſdem Iconoclaſtis, qui omnia omnium ſcripta tanta ſolicitudine ſcrutabātur, quo aliquid aduerſus Imagines dictum reperirent, vt & multa falſa ſupponerent; prætermiſſa tamen fuerit hæc ad Ioannem epiſtola, quam vbiq; diffuſam Hieronymus *c* teſtatur; niſi quod illa eo tunc additamento careret? Deinde quomodo id tacuiſſet Ioannes, qui de multo leuioribus conqueſtus eſt? Certe enim maioris audaciæ, & ipſi Ioanni grauioris contumeliæ facinus videri potuiſſet, in Eccleſiam ipſi ſubditam Epiphanium violentas inieciſſe manus, quam in monaſterio alienæ parœciæ ſacros ordines miniſtraſſe.

a Conc. Nic. Sec. Act. 6.

b Damaſc. orat. 1. de imag.

c Hieron. ep. 101.

XII. VELORUM ET IMAGINUM VSVS ANTIQVVS.

Denique quomodo Epiphanius voluiſſet, vel valuiſſet prohibere, quæ in Eccleſia Catholica ſcirentur vbique recepta? Nam præter ea quæ iam alias abunde ſunt dicta de recepto ſacrarum Imaginum vſu, præterque S. Paulini *d* & Venantii *e* Fortunati eiuſdem temporis ſcriptorum auctoritatem, qua eiuſmodi Velorum ſacris Imaginibus ornatorum vſus probatur; illuſtrem hiſtoriam de ſimili velo, Imaginibus S. Crucis & S. Stephani inſignito, diuinitus exhibito, & appenſo in Eccleſia eiuſdem protomartyris in Vzalenſi ciuitate, eius loci Epiſcopus Euodius (cuius fidē probat S. Auguſtinus *f*) ſcriptis *g* prodidit. Quamobrem ſi eam veli ſciſſionem ab Epiphanio re vera factam quis omnino contendere velit; tunc verba illa, quibus id declaratur, nimirum *Velum depictum, pendens in foribus Eccleſiæ, habens imaginem quaſi Chriſti vel Sancti cuiuſdam*, ita accipienda fuerint, vt ipſe iuſte excanduerit in prauum facinus, quo alicuius prophani hominis imago in ſacro velo depicta, quaſi Chriſti eſſet, vel alicuius Sancti; ad limen religioſe fuiſſet appenſa. Quo ſenſu verba accepta, Iconoclaſtas potius impugnent, quam eis faueant.

d Paulin. Natal. 3. 6. 10.

e Ven. Fort. lib. 2. carm. in hon. S. Cruc.

f Aug. ſerm. de diuerſ. 32. 3. & lib. 22. de ciuit. c. 8.

g Euod. de mirac. S. Steph. lib. 2. cap. 4. ap. Aug. To. 10.

IESV CHRISTI ANN. 393.

SIRICII ANN. 9.

THEODOSII AN. 15.

I. HONORIVS CREATVR IMP.

ANNO Domini trecēteſimo nonageſimo tertio, Theodoſio Aug. tertium & Abundantio Coſſ. idem Theodoſius, HONORIVM filium Imperatorem creauit quarto Idus Ianuarii; vt tradunt Socrates *h*, Proſper *i*, & Marcellinus *k*. Eodemq; anno circa ſacros dies Pentecoſtes, quarta hora diei eclipſato mirifice ſole, tantas tenebras factas eſſe, vt omnes iam iamque venturum Iudicem formidarent, cum iidem auctores tradunt, tum S. Hieronymus cōfirmat in epiſtola ad Pammachium aduerſus Ioannem Hieroſolymitanum Epiſcopum, quam poſt paucos (vt ait) menſes ſcripſit.

h Socr. lib. 5. cap. 24.

i Proſper in Chron.

k Marcell. in Chron.

II. DE IOANN. HIEROSOL. ET HIERONYMI ADVERSIS EPIST.

Cum enim ex literis ad eumdem Ioannem ab Epiphanio anno ſuperiori ſcriptis, is magis magiſque commotus alias encyclicas aduerſus ipſum Epiphaniū, cum ad Theophilum Epiſcopum Alexandrinum, tum ad Occidentales prouincias miſiſſet, quibus inter alia calumniam ei hæreſis Anthropomorphitarū impingeret: rogatus à Pammachio V. C. Hieronymus, (qui & ipſe, ob Paulinianum fratrem ab Epiphanio ordinatum, & quod Ioannem ob errores Origenis nonnihil perſtrinxiſſet, eundem ſibi patiebatur infenſiſſimum;) inſignes pro defenſione S. Epiphanii dedit literas *a*, quibus eas quas Ioannes ſcripſiſſet, omneſque ab eo illatas in Epiphanium contumelias, necnon errores ab eo deſumptos ex Origenis libris περὶ ἀρχῶν, acriter abundeq; refellit. Quos quidē errores cum Ioannes ac tota illa Origeniſtarū ſchola, nempe Ruffinus, Palladius, & alii complures in Ægypto Monachi, ſummæ ſapientiæ oſtentatione exponerent; ſiquos ſcirent ſecus ſentire, eoſdē (vt ait ibidem Hieron.) rudes ac ſimplices, luteos, ac carneos, & plane animales homines nominabant; necnon *Piloſiotas*, quod Catholici crederent mortuos reſurrecturos cum pilis, aliiſq; ſingulis corporis membris, cum illi inter alios errores ex Origene ſuſceptos, corpora cū ſuis prioribus membris reſurrectura negarēt, ſed transformanda illa in lucidos aëreos globos, ex Platonis ſententia aſſererent.

a Hier. ep. 61.

CATHOL. DICTI AB ORIGEN. PILOSIOTÆ. [Apud Hieronymum vero legitur *Peluſiotæ*. Eſt autē πηλουσιώτης, idem quod πηλώδης, hoc eſt, luteus, à πηλὸς, lutum, appoſitiſſime ad mentem Hieronymi.]

III. ISIDORVS ORIGENISTA.

Illud præterea eadē Hieronymi epiſtola conſtat, Theophilum Alexandrinum egiſſe ſequeſtrem, vt diſſidia inter Ioannem & alios Epiſcopos, ipſumq; Hieronymum, componeret; eaque de cauſa legatum Hieroſolymam miſiſſe Iſidorum presbyterum ac monachum Alexādrinum: qui cum erga Ioannem propenſior eſſet, ac ſtuderet Origeniſtis, (quod huc vſque Theophilus ignorauerat) confeſtim ex Legato ſe detexit Origeniſtarū anteſignanum; & quod Hieronymum acerrimum illorum aduerſarium expertus eſſet, literas à Theophilo ad ipſum ſcriptas adiuratus à Ioanne ei reddere noluit, prout ea de re Hieronymus queritur: ſimulque aduerſus Ioannem expoſtulat, quod mandaſſet clericis ſuis, vt ſi quis Paulinianum ab Epiphanio Epiſcopo conſecratum, presbyterum diceret, eccleſiam prohiberetur intrare, atque inde ipſi Hieronymo, veluti excommunicato, interdictus fuiſſet ingreſſus Sepulchri Domini. Alia vero epiſtola *b* ad Theophilum ſcripta, ſimiliter obiicit Ioanni, quod eidem ipſi Hieronymo poſtulaſſet & impetraſſet exilium. Quod enim ſciret Hieronym⁹, Theophilum Ioannis literis male perſuaſum, exiſtimare ob rem friuolam, nempe ordinationis Pauliniani cauſa, non autem tuendæ Catholicæ fidei, eos ſic inter ſe fuiſſe altercatos, ipſe ad eumdem ſcriptis literis, rerum geſtarum veritatem ſignificauit, ſeq; pacem, quam Theophilus per Legatos obtulerat, optare, modo veram pacem, quæ ſcilicet compendio, non autem diſpendio fidei Catholicæ cōpararetur. Quibus Theophilus intellectis, poſt hæc fauit eorum cauſæ aduerſus Ioannem & alios Origeniſtas.

b Idem ep. 62.

HIERON. CERTIOREM REDDIT THEOPHILVM ALEX. DE OMNIBVS.

IV.

Inter hæc autem ſubreptam fuiſſe à quodam pſeudomonacho aduerſariorum arte ſubmiſſo, epiſtolā Epiphanii ad Ioannem ſcriptam, atq; ab Hieronymo in Latinum tranſlatam; indeque ipſum Hieronymum calumniam falſarii paſſum eſſe, quaſi non recte quædam verba tranſtuliſſet: ipſemet pluribus declarat, ac ridet epiſtola illa, quam ea occaſione anno ſequenti *De optimo interpretandi genere* ad Pammachium *c* ſcripſit. Qua cum imprimis ſe purget ab illata calumnia, inuehaturque in chartarum ſubreptores, & quam acres ac ſeueras leges ſæculi vindices haberet, pluribus demonſtret exemplis; demum aperte docet, eius architectos fuiſſe Ruffinum & Melaniam, de quibus dictum eſt ſuperius, qui ob hæreſes Origenis, quarum præcipuos ſe patronos exhibuerant, ab eiuſdem ſe Hieronymi amicitia diſiunxerant. Opera tamen, vt puto, Theophili Alexandrini, (qui multum in his medendis Eccleſiæ vulneribus laborauit) inita eſt poſtea concordia *d* inter eoſdem Hieronymum & Ruffinum: & exiſtimare fas eſt, alios quoque Hieronymi aduerſarios pari fœdere eidem copulatos eſſe, Origenis erroribus ſilentio cōdemnatis. Sed quomodo male obducta cicatrix, ſerpente intrinſecus tabo, iterum in vlcus eruperit, dicetur ſuo loco.

SCRIBIT DE OPTIM. GENER. INTERPR.

c Id. ep. 101.

d Id. ep. 66. ad Ruff.

V.

Hoc eodem anno, iiſdemque Coſſ. 8. Idus Octobris *e*, *Hippone regio* in Africa celebratum eſt CONCILIVM generale ex totius Africæ collectis Epiſcopis; cuius pleriſque in locis ſparſa mentio reperitur. Quod vero ad ſancitos ibi vnum

e Tom. 1. Concil. in exord. Conc. Afric.

CONC. I. HIPPON. PRO RESTI-

TVENDA DISCIPL. ECCLES.

vnum & quadraginta canones attinet; conſtat ex eis confectum eſſe Breuiarium, quo iidem facilius innoteſcerent, idque decreto Concilii Carthaginienſis poſtea celebrati Cæſario & Attico Conſulibus, vbi & habetur intextum: Huius autem Hipponenſis celebrandi nullam aliam præceſſiſſe cauſam profeſſi ſunt Patres, quam vt collapſam diſciplinam Eccleſiaſticam in integrum reſtituerent; quod quidem adeo efficaciter præſtiterũt, vt cæteræ quæ poſtea in Africa celebratæ ſunt Synodi, ex Hipponenſi, tanquam archetypo quodam, complura fuerint mutuatæ. In eadem autem, coram iubentibus Epiſcopis, de Fide & Symbolo diſputaſſe Auguſtinum adhuc presbyterum, Poſſidius *a* tradit: eiuſque tractationis alibi ipſe meminit Auguſtinus *b*, quam & iiſdem petentibus Epiſcopis in librum conuertit; incipiens iam ab omnibus magni haberi. Vnde Valerius Hipponenſis Epiſcopus, timens ne tam nobilis Chriſti miniſtri diſpendium faceret, & adſciſcendus ab aliis eſſet in alicuius vacantis ſedis Epiſcopum, cogitare *c* cœpit de ſubrogando eum ſibi, eaque de re contulit cum Aurelio Carthaginienſi, ac tandem perfecit, vt dicetur poſt annum.

a *Poſſid. in Vit. S. Aug. cap. 7.*
b *Aug. 1. Retract. 17.*
c *Poſſid. c. 8.*

VI. THEODOSII ET EVGENII CONTRARII APPARATVS.

Hoc item anno Theodoſius Imp. expeditionem parans aduerſus Eugenium tyrannum, doctus exemplo pietate magis quam armis hoſtes debellari ſolere; primo Dei voluntatem per Ioannem celeberrimum illum anachoretam, quem & alias conſuluiſſe vidimus, ſciſcitatus; victoriæ quidem promiſſionem accepit, ſed cum plurima ſanguinis effuſione. Cum ex altera parte Eugenius, licet foris præ ſe ferens Chriſtianum, intus tamen Paganum gerens, ex ſacrificiis victimarum & inſpectione extorum, & ipſe de victoria ſecurus fuit redditus: idque maxime perſuaſionibus Flauiani Præfecti, viri quidem eximii & eruditi, ac in rebus politicis prudentis habiti, ſed idololatriæ addictiſſimi, & in Chriſtianam religionem infenſiſſimi; ideoque Symmachi Conſularis perneceſſarii, cuius ad eum ſcriptæ extant complures epiſtolæ. Cæterũ prædicta tam de illo, quam de Theodoſii & Eugenii contrariis conſiliis & apparatibus, teſtantur Ruffinus *d* atque Sozomenus *e*. Nec vero de futuro tantummodo exitu belli vaticinatum eſſe Ioannem Anachoretam; ſed & poſt obtentam victoriam, proximum fore propalaſſe obitum Theodoſii, Euagrius *f* atque Theodoretus *g* affirmant. Addit autem Ruffinus, multis inſuper ieiuniis, orationibus, vigiliis, ciliciis, ac proceſſionibus ad loca ſancta, eumdem Imp. ſe præparaſſe ad bellum. Cedrenus quoque, ipſum incognitum alieno habitu peregrinatum Hieroſolymam ad inuiſenda loca ſancta: at hoc ignorauere antiquiores hiſtorici.

d *Ruff. l. 2. cap. 32.*
e *Soz. lib. 7. cap. 22.*
f *Euagr. Vit. SS. Patr. c 1.*
g *Theod. l. 5. cap. 24.*

VII.

Præterea recens indictas à Præfecto Prætorio exactiones populo remiſit *h*, militibusque leges præſcripſit, ne quid à ſuis hoſpitibus quocumque nomine exigerent *i*: ac denique reſcripſit *k*, vt qui ipſi Imperatori maledixiſſent, pœna carerent: *Quoniam* (vt inquit egregie) *ſi id ex leuitate proceſſerit, contemnendum eſt, ſi ex inſania, miſeratione digniſſimum; ſi ab iniuria, remittendum.* Ea tamen ad Imperatorem referri iuſſit, vt ex perſonis hominum dicta penſarentur. Qua quidem in lege admireris eius cum pietate prudentiam; dum quãdo viſus eſt ſeueritatis ſoluere diſciplinam, tunc magis eam fibula editæ legis adſtrinxit. His itaque præuiis ſanctiſſimis legibus, hoc eodem anno Conſtantinopoli promulgatis, idem ad ſequentis anni auſpicandũ bellum certam ſibi ſtrauit ad victoriam viam.

h *l. 13. C. Th. de annon. & trib. l. 12. & 12. C. Th. de bon. proſcrip.*
i *l. 3. C. Th. de ſalgam. l. 18. 19 20. de erog. mil. l. 4. de metator.*
k *l. 1. C. Th. ſi quis Imp. maled.*

THEODOS. PRVDENTIA IVNCTA CLEMENTIÆ.

IESV CHRISTI ANN. 394.

SIRICII ANN. 10.

THEODOSII AN. 16.

I. THEODOS. PROFICISCITVR ADVERSVS EVGENIŨ.

ANNO Chriſti trecenteſimo nonageſimo quarto, Arcadio tertium & Honorio ſecundum Coſſ. iiſdemq; Auguſtis & fratribus, Theodoſius eorumdem parens, in ipſo procinctu bellico, memor pietatis, qua ſola ſperaret parari ſibi poſſe victoriam, nouis edictis *a* Chriſti hoſtes inſectatus eſt hæreticos; deinde cum exercitu tam ſuorum militum, quam barbarorum fœderatorum, profectus eſt in Occidentem aduerſus Eugenium tyrannum, præuio ſigno Crucis quod micabat in Labaro. Quod vbi Eugenius reſciuiſſet, conſilium *b* iniit cum ſui exercitus Ducibus, Arbogaſte Comite & Flauiano Præfecto, de occupandis Iuliarum Alpium iugis; collocatis ibi ſimulacris *c* Iouis Fulminei, exercituque præuio Herculis ſigno progrediente. Tradit vero Paulinus in Vita S. Ambroſii, recedentes Mediolano Eugenianos minatos eſſe, cum victores reuertiſſent, ſtabulum ſe facturos in baſilica Mediolanenſi, ac clericos ſub armis probaturos; quod munera Eugenii, qui ſe ſacrilegio commiſcuerat, ab Eccleſia reſpuerentur, nec orandi ei cum Eccleſia ſocietas tribueretur. Sed nihilominus S. Ambroſius, mox vt iidem Mediolano exceſſerunt, (vt idem auctor tradit) illuc è Tuſcia reuertit, vt Theodoſium venturum exciperet.

a *l. 22. C. Th. & Iuſtin. de hæret.*
b *Paulin. in Vit. S. Amb.*
c *Augu. 5. de ciuit. 26.*

II. MIRIFICA THEODOSII VICTORIA AVXILIO DIVINO.

Porro Theodoſius inopinato ſuo aduentu hoſtes terrens, Alpiumque præter omnem ſpem potitus, ad pleniorem poſtea pugnam accedens, prioris diei congreſſu multis ſuorum millibus interfectis, poſteriori prelio inſignem atque mirificam adeptus eſt victoriam octauo Idus Septembris, ad ripam fluminis nomine Frigidi. Quæ omnia, aliaque præclara eo bello geſta, pluribus deſcripſere Ruffinus *d*, Theodoretus *e*, Oroſius *f*, Socrates *g*, Sozomenus *h*, aliique *i* Chriſtiani auctores; & ex Ethnicis Claudianus *k*, atque Zoſimus. Iſte tamen (præterquam quod defectum illum Solis, quem anno ſuperiori contigiſſe demonſtrauimus, hoc ipſo prælii tempore accidiſſe falſo ait) more ſuo, quod ſciret victoriam Theodoſii in deorum ignominiam, & gloriam Chriſti cedere; quam negare non potuit, ſic obſcurauit, vt non CHRISTI virtuti, ac pietati Theodoſii adſcribenda eſſet; ſed potius Eugenii oſcitantiæ. Cum tamen eam non deſidia hominum, acerrime & obſtinatiſſime pugnantium, ſed diuinitus impertitam fuiſſe precibus Theodoſii, quas medio prælio, cum ſuorum videret acies ad fugam conuerſas, in edita rupe, vnde & conſpicere & conſpici ab vtroque poſſet exercitu, proſtratus fudit ad Deum; adeo vt exorto cælitus in hoſtium facies vehementiſſimo vento, cuncta tela ab eis miſſa in eoſdem ipſos retorquerentur, & immenſa pulueris copia oculos occludere cogeret, iidem ſupra nominati auctores Chriſtiani, ipſeque Claudianus Ethnicus affirmãt. Quin etiam SS. Ioannem Euangeliſtam & Philippum Apoſtolum eidem in viſione apparentes, animum dediſſe redintegrandi ſecunda die prælium, Theodoretus narrat; extatque hactenus ea de re nobile antiquitatis monumentum, prægrande numiſma *l* aureum, ex altera parte repræſentans effigiem Theodoſii, ex altera vero SS. Ioannis & Philippi, tonſura clericali & ſacerdotali antiquo ornatorum habitu; iiſdemque ſingulis dextra manu volumen, nempe Euangeli (vt puto) ſiniſtra Crucem apponens, quaſi his armis ſuperaſſent confidentem diis Gentium exercitum. Cæterum Arbetionem quoque, hoſtilium partium Comitem, in ipſo certamine ad Theodoſium tranſeuntem, magnam extitiſſe victoriæ partem, Oroſius aſſerit.

d *Ruff. lib. 2. c. 33.*
e *Theod. l. 5. cap. 24.*
f *Oroſ. lib. 7. cap. 35.*
g *Socr. lib. 5. cap. 24.*
h *Soz. lib. 7. cap. 24.*
i *Vid. Aug. 5 de ciuit. 26. Ambroſ. de fun. Theod.*
k *Claud. panegyr. in 3. Conſul. Honor.*
l *Habet Baron. Annal. Tom. IV. hoc an. ex Ful. Vrſ. ſed vide quæ de eius interpretatione habet Gretſ. Tom. 3. de Cruc. lib. 1. cap. 14.*

III. EVGENII & ARBOGASTI INFŒLIX EXITVS.

Ipſum vero Eugenium tyrannum, captum ac vinctum ad Theodoſium ductum, pœna mortis affectum eſſe, iidẽ auctores affirmant: ac de Arbogaſte ſcelerum omnium auctore tradunt, fuga ſe ſubducentem è pugna, vbi nullam vitæ ſpem ſibi reliquam intellexit, proprio ſe enſe confodiſſe. Reliquis autem omnibus, qui bello confecto fuere ſuperſtites, veniam à Theodoſio impertitam fuiſſe, teſtãtur Oroſius & Auguſtinus *m*: & qui ad Eccleſias confugiſſent, iis S. Ambroſium, ea de cauſa Aquileiam ad Imperatorem accedentem, indulgentiam impetraſſe, Paulinus ait. Vnde & Syneſius ea oratione, qua agit cum Arcadio de ſeruanda clementia ergã ſupplices, paternum ingerit exemplum; illudque magnifice de Theodoſio prædicat, quod victor hoſtium ipſe à miſericordia vinceretur, generoſitatemque naturæ ad indulgentiam flecteret. Et vt ait de eodem S. Ambroſius *n*, beneficium ſe putabat accepiſſe, cum rogaretur ignoſcere: tuncque propior erat veniæ, cum fuiſſet commotio maior iracundiæ: eratque prærogatiua

m *Aug. d. c. 26.*

THEODOS. CLEMENTIA PRÆDICATA. *De qua agit variis locis Baronius.*

n *Ambroſ. in fun. Theod.*

gatiua ignoſcendi, indignatum fuiſſe; ac denique optabatur in eo, quod in aliis timebatur, vt iraſceretur. Quam eãdem Theodoſii virtutem magnis pariter laudibus extulerunt exteri homines tam Claudianus, quam etiam Themiſtius philoſophus, qui & ſub Theodoſio prouecta admodum ſenectute vixit, ipſique etiam carus extitit. Cæterum hanc Theodoſii victoriam eadem ipſa die qua accidit, indicatam fuiſſe apud Conſtantinopolim in templo, quod ipſe in honorem S. Ioann. Baptiſtæ ædificauerat in Hebdomo, à dæmone ipſi S. Ioanni conuitiante, quod exercitui ſuo aduerſaretur, Sozomenus refert: eodemque tempore in Thebaidis Ægypti ſolitudine à magno illo Ioanne Monacho, qui bis Theodoſio de auſpicandis prælijs ventura prædixerat, nunciatam Euagrius *a* narrat.

a *Euagr. Vit. SS. Patr. c.* 1.

IV. EXPIATIO OB CÆDEM BELLICAM.

At vero poſt adeo inſignem victoriam, Theodoſium, quod hoſtes in acie ſtrati eſſent, abſtinuiſſe à Sacramentorum conſortio, donec Domini circa ſe gratia exprimeretur aduentu filiorum, quos literis Conſtantinopoli Mediolanum accerſiſſet, S. Ambroſius *b* teſtatur: & hoc quidem ritu Chriſtianorum; quamuis ſciamus fuiſſe apud Gentiles luſtrationes à cæde hoſtium, ſuffitu *c* lauri, vel aqua *d* fluminis. Sed de ritu Chriſtianorum eſt etiam canon *e* S. Baſilii, vt trium annorum communione abſtineãt. Verum haud eum fuiſſe vſu receptum, hac ratione Theodorus Balſamo ait, quod numquam daretur militibus ſacra participare, vtpote quod ante abſolutum triennium iidẽ pugnare iterum atque iterum compellerentur. Eius tamẽ auctoritate repreſſum ab Epiſcopis Nicephorũ Phocam Imp. tradit, cum vellet cæſos bello Romanos milites haberi martyres. Apud Latinos extat canon pœnitentialis in antiquis libris Ritualibus vndecimus ordine, vt qui in bello cædem feciſſent, abſtinerent quadraginta diebus. Certe diuina veteri lege *f*, qui licet mandato Dei homines occidiſſent, ſeptem diebus extra caſtra manentes, luſtrabantur tertio & ſeptimo die.

b *Ambroſ. in fun. Theod.* c *Plin. l.* 15. *cap. vlt.* d *Virg. Æn.* 2. e *Baſil. ep. ad Amphil. c.* 23. f *Num.* 31.

V. TERRÆMOTVS IMMENSI.

Poſt hæc autem, elementa varie perturbata fuiſſe, atq; inter alia nonnullas regiones terræmotu quaſſatas, Marcellinus *g* & Ambroſius *h* referunt, præſagia exiſtimantes proximi Imperatoris obitus, qui contigit ſub principium anni ſequentis. Sed inter alias Orbis regiones, Palæſtinam tunc vexatam eſſe tremore terræ, meminit S. Hieronym. *i* occaſione impuriſſimi Vigilantii, qui ex Hiſpania Hieroſolymam profectus, necdum ibi detectus hæreticus, cum Catholicis communicabat; ſed qualis intus eſſet omni pudore vacuus, occaſio foris manifeſtauit, cũ (vt ait Hieronymus) ſubito terræmotu noctis medio omnibus de ſomno excitatis, ille & tunica & fide nudus, & aliquid habens nocturnæ crapulæ, omnium oculis obſcœnam partem corporis ingeſſit. Sed de Vigilantio plura inferius.

g *Marcell in Chron.* h *Ambro. in fun. Theod.* i *Hier. aduerſ. Vigil.*

VI. SYNODVS CONSTANTINOPOL. IN ENCÆNIIS.

Hoc eodem anno, iiſdemque Coſſ. apud Theodorum Balſamonem celebrata ponitur tertio Calendas Octobris *Synodus Conſtantinopolitana*, in cauſa vertente inter Agapiũ & Gebadium, vtrumque ſibi vendicare ſatagentem Epiſcopatum Boſtrenſem. Sed cum in ea tam Patriarchæ Alexandrinus & Antiochenus, quam cæterarum Orientis primarum ſedium quamplurimi conſediſſe dicantur Epiſcopi, nec tamẽ eiuſmodi tanti Concilii vlla penitus apud antiquos reperiatur mentio; exiſtimo illud haud conuocatum eſſe vel Eccleſiaſticorum dogmatum cauſa, vel diſciplinæ Eccleſiaſticæ corrigendæ, vt in cæteris Conciliis fieri conſueuit, vel etiam litis vnius Eccleſiæ terminandæ ſtudio, ſed vt nouam Apoſtolorum Petri & Pauli nomine erectam à Ruffino Præfecto Prætorio, penes quem ſumma erat, Theodoſio præſertim abſente, in toto Orientali Imperio auctoritas, baſilicam dedicarent: huncque ipſum eſſe conuentum Epiſcoporum, cuius Palladius *k* res ſuorum temporum ſcribens meminit, cum agit de Euagrio Pontico, qui vna cum Ammonio & aliis magni nominis anachoretis ex Ægypto vocatus à Ruffino, ad eãdem baſilicæ, Ruffinianæ dictæ, dedicationem Conſtantinopolim venit, & ipſum Ruffinum propriis manibus ſuſcepit ſacro fronte mundatum. Certe quidem ad magnarum Eccleſiarum dedicationes vocari ſolitos è remotiſſimis quoque regionibus Epiſcopos, quæ dicta ſunt ſuperius de Antiochenæ & Hieroſolymitanæ Encæniis docent. Porro meminit eiuſdem à Ruffino erectæ baſilicæ Sozomenus *a*, aitque ædificatam fuiſſe trans mare prope Chalcedonem in loco dicto Ad quercus, vbi ab eodem Ruffino ſumptuoſa villa extructa erat, erectæque regiæ ædes, ipſaque Baſilica in honorem præcipuorum Apoſtolorum Petri & Pauli dedicata, dicta quoque nomine communiori *Apoſtolæum*.

k *Soz. lib.* 8. *cap.* 17.

a *Soz. lib.* 8. *cap.* 17.

VII. ACTA CONCILII.

His igitur cauſis præcedentibus, vt præcipuarũ ſedium Epiſcopi inuitati à Ruffino Conſtantinopolim ſe conferrent; ibi cum eſſent, controuerſiam quoque inter duos illos Epiſcopos obortam definiuere, eo modo quo Acta declarant ibidem à Theodoro narrata; nimirum ex ſententia Theophili Alexandrini definitum, non licere deponi Epiſcopum à duobus vel tribus aliis Epiſcopis, ſed maioris tantum Synodi arbitrio, nempe eiuſdem prouinciæ Epiſcoporum ſententia. Cum autem inter alios magni nominis Epiſcopos in eadem Synodo conſidentes, reperiãtur quoque duo illa lumina Orientalis Eccleſiæ poſt Baſilium & Gregorium Nazianzenum, nempe Baſilii frater *Gregorius* Epiſcopus Nyſſenus, & *Amphilochius* Iconienſis, erroris arguuntur, qui eos longe ante hæc tempora obiiſſe tradunt. Nam & S. Hieronymus anno ante ſuperiorem, quo (vt vidimus) edidit commentarium de Scriptoribus Eccleſiaſticis, de iiſdem adhuc viuentibus & ſcribentibus meminit. Sed quod Amphilochii nõniſi commentarium de Spiritu S. recenſet, tamen complura alia ipſum ſcripta edidiſſe, fidem facit Theodoretus, qui multa ac diuerſa in ſuis dialogis ab eodem mutuatus, ea citat. Sed & cum ex eorumdem Epiſcoporum Catalogo conſtet, *Theodorum* Mopſueſtenum in Cilicia Epiſcopum vna cum aliis in eadem Synodo conſediſſe; apparet quoque ipſum adhuc Catholicum perſeueraſſe, communicantem cum Catholicis, necdum hæreſim, qua in diuinis Quaternitatem, aliaſque nefandas blaſphemias introducere conatus eſt, publice profeſſum eſſe.

THEODORVS MOPSVESTENVS.

VIII. CONCIL. ARDVMET. CATHOL.

His item Coſſ. Adrumeti in Africa celebrata reperitur SYNODVS Catholicorũ: ſed quæ ibi decreta fuerint, haud facile apparet, quòd diuerſorum Conciliorum canones in vnum collecti, ſimul ſub vno titulo Concilii Africani habeantur admixti. Porro Donatiſtæ quoque in Numidia his iiſdem Coſſ. (vt docet Auguſtinus *b*) Generale CONCILIVM Epiſcoporum trecentorum decem celebrarunt, BAGAIENSE dictum, quod *Bagai* eiuſdem prouinciæ ciuitate fuerit collectum: in quo cauſa Primiani & Maximiani definita eſt. Cum enim mortuo Parmeniano, quem poſt Donatum vidimus Carthaginienſem Epiſcopum partis Donatiſtarum, in eius locum ſuffectus eſſet ab aliquibus eorum *Primianus*; idemque ab aliis, duobus aduerſus ipſum celebratis Conciliis, nẽpe *Cauernenſi* prope Carthaginem quinquaginta trium Epiſcoporum, & *Cebarſuſſi* centum vel amplius Epiſcoporum) damnatus eſſet, ob multa ei obiecta ſcelera, & in eius locũ electus *Maximianus* ex diacono, quem idem Primianus antea damnauerat: iam in hoc Bagaienſi Concilio per Primianum conuocato, idem Maximianus abſens atrociſſima criminatione damnatus eſt cum ſuis, ac Primianus ibi præſens confirmatus. Narrat hæc omnia fuſe S. Auguſtinus *c*, quo etiam auctore conſtat, Primianiſtas tanto ardore in Maximianiſtas ferri ſolitos, vt & ad iudicia publica traherent, & cædibus atq; incendiis ea occaſione omnia replerent. Quod igitur eadem cauſæ ſuæ proſecutione ipſi aduerſus Maximianiſtas ea omnia præſtarent, (immo & longe atrociora) quæ iidem, atque cæteri Donatiſtæ à tempore Conſtantini Magni ac ſibi eius Conſtantis, ſe à Catholicis paſſos eſſe effuſo ore iactare non deficiebant; ſicque ſuis ipſorum ſe armis confodi negare nõ poſſent: (quod eis creberrime idem S. Auguſtinus exprobrat,) inde factum eſt, vt in Concilio Carthaginienſi poſtea à Catholicis celebrato Vincentio & Flauita Coſſ. decreuerint *d* Patres, ad perpetuam rei memoriam è publicis Actis excipienda eſſe cuncta, quæ inter Primianiſtas & Maximianiſtas penes Proconſules verſata eſſent. Ex his autem videas, ſchiſmaticos ab Eccleſia Catholica primitus ſeparatos, inter ſe ipſos pluribus eſſe partibus ſciſſos, & ab auctoribus ſciſſionum ſumpſiſſe denominationem: vt qui primi à Donato dicti ſunt *Donatiſtæ*,

b *Aug.* 3. *contra Creſcon.* 56.

CONCIL. BAGAIENSE DONAT. IN CAVSA SCHISM. IPSORVM.

c *Id. in Pſal.* 36. *& lib.* 3. *& 4. contra Creſcon.*

d *Conc. Afric. can. cap.* 34.

DONAT. IN VARIAS SECTAS DIVISI.

a *Ext. apud Aug. in Pſal.* 36.

b *Aug. ep.* 48 *& 2. contra Petil.* 83.

c *Id. de bapt. contra Donat. lib.* 1. *c.* 6

d *Idem de hæreſ. c.* 69.

eorumdem alii à Primiano nuncupati ſint *Primianiſtæ*, & à Maximiano *Maximianiſtæ*: itemque alios à Claudio appellatos eſſe *Claudianiſtas*, conſtat ex epiſtola *a* Synodali prædicti ipſorum conuentus Cauernenſis: ſed & de *Rogatiſtis* à Rogato dictis, ac malis quæ ab aliis Donatiſtis paſſi ſunt, quod nollent cum iis communicare, agit pluries Auguſtinus *b Ticonium* quoque ſciſſuram feciſſe in Schiſmate Donati, iam ſuperius dictum eſt. Quam autem pertinaci diſſenſione ab inuicem ſepararentur, oſtendit Auguſtinus, dum ait *c*, quod cum pars Donati in multa minutiſſima fruſta conſciſſa eſſet, ſingulæ tamen minutæ particulæ conarentur aſſerere, apud ſe tantummodo verum baptiſmũ remanſiſſe, nec omnino eſſe alibi, neque in toto orbe terrarum, qua Eccleſia Catholica expanditur, nec in ipſa grandiore parte Donati, nec in cæteris, præter ſe vnam ex minutiſſimis partibus. Denique & illud admiratione dignum plane eſt, quod inter ſectas diuiſi Donatiſtæ, tamen quę potior inter eas habebatur Primianiſtarum, adeo erat abundans, vt (quod ait idem Auguſtinus *d*) cæterarum ſeparationem non ſentiret; ex qua hoc anno trecentos & decem Epiſcopos in vnum conueniſſe vidimus. Sed de his modo ſatis.

IX.
De literis Auguſ. et Hiero. vltro citroque datis.

e *Aug. ep.* 8. *& ap. Hier. ep.* 86.

f *An.* 51. *n.* 7. *& ſeqq.*

Hoc ipſo anno S. Auguſtinus, de S. Hieronymi ſtatu certior factus per Alipium Tagaſtenſem, eiuſdem Auguſtini in vitæ inſtituto collegam, (qui anno ſuperiori Hieroſolymam peregrinatus, ſequeſter extiterat vt inter eoſdem Sanctos amicitiæ vinculum ſtrictius necteretur) literas cuidam Profuturo ad eumdem Hieronymum dedit, poſtquam hoc ipſo anno idem Alipius promotus eſſet in Epiſcopum Tagaſtenſem; familiares illas *e* quidem, ſalibus tamen acrioris correctionis aſperſas. Nam vnde ſibi ſuppetere poterat haud mediocre argumentum Hieronymi commendandi, quod ſolus ac primus inter Latinos potuiſſet reſerare fontes Hebraicos; inde eum ſugillandi arripiens occaſionem, quaſi ocioſe hæc tentaſſet, ab eo ſtudio diuellere conatus eſt; fructuoſiusque ipſum laborare, nomine (vt ait) totius Eccleſiæ Africanæ, rogauit, in vertendis in Latinum Græcis Scriptoribus Eccleſiaſticis: ac deinde incuſauit reprehenſionem de perperam facta ab Hieronymo interpretatione loci illius in Epiſtola ad Galatas, quo Paulus ait à ſe obiurgatum eſſe Petrum. Sed de hoc quam recte ſenſerit Hieronymus, abunde ſuperius *f* demonſtratum eſt, cum de illa inter Paulum & Petrum controuerſia diſputaretur.

X.

g *Aug. ep.* 20. *ap. Hier.* 88.

h *Ibid. ep.* 9. *&* 87.

Accidit vero vt hæ primæ *g* Auguſtini literæ in Africa retentæ, ob promotionem Profuturi in Epiſcopum eo ipſo tempore quo Hieroſolymam petere decreuerat, vix poſt annos duodecim ad Hieronymũ peruenerint. Cum interea Hieronymus earum penitus ignarus, ad Auguſtinum alia occaſione alias officioſas ſatis mittens, (quæ licet non extent, agit tamen de illis Auguſtinus *h*) inter alia eum admonuit de cauendis in Origenis lectione eius erroribus. Quam quidem admonitionem non alia de cauſa factam puto, niſi quod cum Alipii Hieroſolymam aduentus tunc contigiſſet, cum excitatæ nuper controuerſiæ de Origenis erroribus vigerent, timeret ne Auguſtinus relatione Alipii de omnibus certior redditus, aduerſariæ partis fortaſſe defenſor inſurgeret. Certe quidem ſubodorari mihi videor, tantos viros, penes quos ſumma rerum Hieroſolymis eſſet, quorumque prætenſa ſanctitas videbatur toto iam Orbe ſpectata, nempe Ioannem, Ruffinum, Melaniam, aliosque Origenis fautores, aduerſus Hieronymum aliqua falſa Alipii auribus inſuſurraſſe; eademque ipſum, aduerſariorum ignorantem dolos, in Africam redeuntem Auguſtino narraſſe; qui eis nonnihil permotus, bona fide, rectoq; animo, paulo licentior primis illis literis à reprehenſione ſcriptorũ Hieronymi aggreſſus ſit. Acceptis vero quas Hieronymus ſcripſerat, alias ipſe rurſum ad eũdem dedit, eodem prorſus quo priores argumento.

XI.

i *Hier. Apol. aduer. Ruff. l.* 2.

k *Id. ep.* 92. *ap. Aug.* 14.

a *Id. ep.* 91. 92

b *Aug. ep.* 10 *ap. Hier.* 88.

Sed iterum accidit dolo aduerſariorum (ac præcipue Ruffini, vt alibi non obſcure Hieronymus *i* indicat) vt nec iſtæ Auguſtini literæ ad Hieronymum perlatæ fuerint, ſed exſcripta ex eis exemplaria in Italiam miſſa, ſparſaque non ſine graui Hieronymi nota: quorum vnum nactus Siſinnius *k* diaconus, tandem poſt annos (vt diximus) duodecim à priorum literarum ſcriptione, Hieroſolymam alia occaſione peregrinatus, ad eumdem Hieronymum attulit. Quapropter binis iis literis acceptis, Hieronymus nõnihil ſtomachatus, aliis binis *a* & ipſe ad Auguſtinum miſſis, de iniuria accepta conqueſtus eſt. Auguſtinus vero aliis rurſus ad eum ſcriptis *b* per Cyprianum diaconum, nouas addidit reprehenſiones operum Hieronymi: & ex altera parte Hieronymus validam aduerſus eas Apologiam contexuit; qua cum ab omnibus obiectis cauſam ſuam defendiſſet, redarguit inſuper Auguſtinum, quod eius ſententiæ viſus eſſet aſſertor, qua diceretur, Iudæos ad Chriſtum conuerſos vti licite legalibus potuiſſe, quod affirmare nihil aliud eſſet, quam Cerinthi, Ebionis, & Nazaræorum hæreſi adſtipulari: ſed ab his poſtea Auguſtinus prolixiori ſe purgauit epiſtola. Porro cuncta hæc, aliaque eiuſmodi, his aliisque literis vltro citroque ab iiſdem datis ad annos ferme quatuordecim, quibus hæ controuerſiæ inter ipſos agitatæ ſunt, pluribus pertractata apud eoſdem inſpicere licet. Ex quibus omnibus & illud videas, Deo dilectos, filios pacis, Eccleſiæ magiſtros, eo animo in altercando fuiſſe, vt inter ipſos verborum grauiores verberibus ictus, ſe tamen mutuo complecterentur, laudibusque efferrent, atque furtiuis charitatis oſculis peterent: adeo vt tandem veritate in vtroque vincente, firmiori concordia iuncti fuerint. At de his hactenus: quæ cuncta in vnum ſummatim cõgeſſiſſe voluimus, ad rerum geſtarum faciliorem intelligentiam.

Charitas illibata in diſſenſionibus Auguſt. & Hieron.

XII.
Pavlinvs renvnciat sæcvlo.

c *Ap. Aug. ep.* 31.

d *Ambr. ep.* 36.

e *Vide Hier. ep.* 27. *Aug. ep.* 134. *Symmach.* 7. *ep.* 66.

Hoc eodem anno *Pontius* Pavlinvs V.C. antiquæ nobilitatis decus: vna cum *Theraſia* coniuge, ampliſſimo patrimonio in pauperes erogato, monaſticæ vitæ inſtitutum arripiens, in Nolanum agrum ſeceſſit, ætatis annum (vt ex ipſius anno ſequenti ad Auguſtinum data epiſtola *c* conſtat) emenſus quadrageſimum. Quanti vero ea res momenti fuerit, talem virum ex tali familia atque proſapia ortum, tantaque eloquentia præditum, tale de ſe ſpectaculum Vrbi & Orbi exhibuiſſe; declarat Ambroſius *d* in illa epiſtola, quam ad iſtud ipſum ſignificandum, ad Sabinum Placentium Epiſcopum ſcripſit. Qui quod ibidem ait, Paulinum in partibus Aquitaniæ ſplendore generis nulli fuiſſe ſecundum, ad ampliſſimum, de quo mox agit, patrimonium alluſit, quod ille in Aquitania haberet, (vſu nimirum antiquo, hoc etiam tempore vigente *e*, vt nobiles Romani in prouinciis longe poſitis latifundia poſſiderent) vbi & habitare ſæpe ſoleret, vt ex variis Auſonii epiſtolis patet. Cum alioqui eũdem Paulinum ampliſſimum fuiſſe Senatorem, familia nobiliſſima, ac Romana proſapia, ex iiſdem Ambroſio & Auſonio manifeſtum exiſtat.

XIII.
Eivs primordia, et progreſſvs.

f *Auſon. ep.* 20. 23. *Paulin. ep.* 39. *ap. Auſon. ep.* 1.

g *Auſon. ep.* 2 *&* 24.

h *l.* 4. *&* 5. *C. Th. de Scenic.*

i *Vide ep. Auſon.* 23. 25. *& Paul.* 39. 41. *quæ ſunt ap. Auſon.* 1. *&* 3.

k *Ap. Aug. ep.* 35.

l *Paulin. ep.* 6. *ad Seuer.*

Burdegalæ tamen natus eſt, (pluribus namque Romanis contigiſſe, in prouinciis, diuerſis occaſionibus naſci, multa exempla ſuppetunt; vt recens de Ambroſio, qui natus eſt in Galliis, cum parens eius in eis gereret Præfecturam:) ibiq; ab Auſonio Gallo illic publice profitente, rhetoricis atque poëticis nobiliter inſtitutus facultatibus, paternisq; frequentatus officiis, prout declaratur eorũdem ad inuicem datis *f* literis, quibus *g* & illud conſtat, Paulinũ ante Auſonium fuiſſe inſignitum Conſulatu ordinario. Eumdem vero etiam Præfecturam Vrbis ſub Conſulatu Gratiani quinto & Theodoſii geſſiſſe, certum redditur ex duobus reſcriptis *h* ad eum ſub iiſdem Coſſ. datis. Omnia tamen hæc propter Christvm miſſa fecit: ſicut & multo ſtudio antea quæſitas cultasq; muſas, cum licet ſæpe prouocatus ab Auſonio *i*, tacere nihilominus ſtatuit: & ablegatis terſis illis comptisque, retinuit ruſticam atq; raucisonam, quæ ſatis viſa ad laudes Deo canẽdas, qui cordis potius quam chordarum numeris delectatur, & magis fide quam fidibus collaudatur. Baptizatum quoque ſe fuiſſe Burdegalæ à Delphino Epiſcopo; apud Barcinonam vero Hiſpaniæ per vim inflammatæ ſubito plebis, licet inuitũ, & vxoratum, (de quo more dictum eſt alias) à Lampio Epiſcopo presbyterum ſacratum, ipſemet *k* teſtatur: addens inſuper, ſe poſtea Mediolani à S. Ambroſio cooptatum eſſe in clerum eiuſdem Eccleſiæ, (fortaſſe quod Ambroſius cuperet eum poſt ſe habere in ſede ſucceſſorẽ, cum more maiorum de gremio plerumque eligi Epiſcopi conſueſcerent,) cum, vt alibi *l* teſtatur, ea conditione in Barcinonẽſi

Eccleſia conſecrari adductus eſſet, vt ipſi Eccleſiæ non alligaretur. Cæterum dum adhuc in Hiſpania conſiſteret, S. Felicem martyrem, qui Nolæ in Campania colebatur, quemque ipſe olim recedens ab Italia inuiſerat, ſuaque ei vota *a* dicarat; iugibus precibus frequentaſſe, & apud eum reſidere ſtatuiſſe, tradit ipſe primo eiuſdem Sancti Natali, quod in Hiſpania iam propemodū diſceſſurus cecinit.

a Id. Natal. 2. S. Felic.

XIV. *b Idem ep. 1.* PATITVR INVIDIAM ROMÆ.

Romam igitur repetens, vt inde Nolam ſecederet, ibi (vt ipſe queſtus eſt epiſtola, quam anno ſequenti ſcripſit *b* ad Seuerum, cum iam annum Nolæ egiſſet) ſenſit inuidiā quorumdam clericorum, ipſiusque etiam *Vrbici Papæ*, vt vocat, hoc eſt Siricii Romani Pontificis; commotam (vt puto) quod adueniente Paulino Romam poſt tam lōgum ſpatium temporis, omnium oculi in ipſum cōuerſi eſſent, obſtupeſcentium præ miraculo cum viderēt Conſularem virum presbyterum factum, mox in Monachum transformandum; indeque idem celebri concurſu (vt ipſemet ait) tum ciuium, tum exterorum, Monachorum, Antiſtitūm, clericorum, atque etiam ſæcularium, frequentaretur officiis ac legationibus. Quamobrem ipſe pacis filius, ſic male affectis liuore animis nullo opportuniori remedio (vt addit) occurrendum putauit, quam maturata ab Vrbe diſceſſione. Vbi vero acceſſit ad agrum Nolanum, totus obſequio S. Felicis deditus, hoc ipſo anno abdicauit ſe grauiſſima ſarcina rerum temporalium. Quas cum erogaret in pauperes, (ſoboles enim ei nulla) ex eis illā ſubduxit partem, qua erigeret Fundanam baſilicam; quam picturis ornandam, & cum Reliquiis SS. Apoſtolorum ac Martyrum dedicandam curauit *c*. Quam autem arduum arripuerit viuendi genus, docent aliæ ipſius ad eumdem Seuerum conſcriptæ epiſtolæ *d*. Fuiſſe quidem profeſſos tum Paulinum, tum ſeorſum Theraſiam coniugem, vitam monaſticam, teſtis eſt S. Hieronymus *e* in literis ad illum ſcriptis de Inſtitutione monachi. Sed longe alius ab hoc, *Paulinus* eſt ille, ad quem ſcribit idem Hieronymus epiſtolam *f* de Libris diuinæ Scripturæ: ſiquidem illum alium hortatur ipſe Hieronymus proficiſci Hieroſolymam; hunc autem Nolanum iuſtis de cauſis ab eo propoſito variis rationib⁹ procul reuocat: cum & alioqui plura ſint alia, quę eoſdem Paulinos inter ſe diſcriminent. At de Nolano rurſum continget infra ſæpius mentionem fieri.

SECEDIT IN AGRVM NOLANŪ.

c Id. ep. 12. ad Seuer. *d Ep. 1. 7. 24.* *e Hier. ep. 13.* *f Id. ep. 103.*

XV. SEVERI SVLPITII DIGNVM EXEMPLVM. *g Gennad. de Vir. Illuſtr. cap. 61.* *h Paul. ep. 1. & 5.*

Accidit porro eodem ferme tempore, aliud Paulino perſimile exemplum edi ab eodem ipſius amico *Seuero Sulpitio*, ciue Romano in Galliis agente, & monaſticum vitæ genus arripiente: viro (vt Gennadius *g* ait) genere & litteris nobili, & paupertatis atque humilitatis amore conſpicuo: de cuius ſumma laude digno eiuſmodi cōſilio, agens idem Paulinus epiſtola *h* ad eum ſcripta, poſtquam ſua extenuauit ſummiſſo animo, addit ipſum Seuerum miraculo maiore conuerſum eſſe; quia ætate florentior, laudibus abundantior, oneribus patrimonii grauior, ſubſtantia facultatum non egentior, & in ipſo adhuc mundi theatro, id eſt, fori celebritate diuerſans, & facundi nominis palmam tenens, repentino impetu diſcuſſit ſeruile iugum peccati, & lethalia carnis & ſanguinis vincula rupit: neque ipſum diuitiæ de matrimonio familiæ Conſularis aggeſtæ, neque poſt coniugium peccādi licentia, & cælebs iuuenta ab anguſto ſalutis introitu, & arduo itinere virtutis, in mollem illam & ſpatioſam multorum viam reuocare potuerunt. Inhæſit porro Seuerus S. Martino, eiuſque Vitam ac Miracula conſcripſit. Sicque ipſe ſe abdicauit à ſæculo, vt filios in ſanctitate educaret; prout idem Paulinus alia ad eū ſcripta epiſtola teſtatur. Sed & *Tetradij* V. C. atq; Proconſularis, admiratione digna fuit conuerſio, cum ex faſtuoſiſſimo Ethnico factus eſt humillimus Chriſtianus, viſo miraculo ab eodem S. Martino edito in expulſione nequiſſimi dæmonii è corpore vnius ex ſeruis ipſius Tetradii: quam hiſtoriam idem Seuerus *i* narrat in Vita S. Martini. Cæterum claruiſſe in Gallia his temporibus præter S. Martinū, alios complures inſignes ſanctitate Epiſcopos, idem q ſupra Paulinus *k* teſtatus eſt; videlicet *Exuperiū* Toloſæ, *Simplicium* Viennæ, *Amandum* Burdegalæ, atq; alibi alios quos recenſet: quibus addendus eſt *S. Mauritius* Epiſcopus Andegauenſis, à S. Ambroſio Lector ordinatus, & à S. Martino monaſtica inſtitutione excultus, & presbyter conſecratus, ac deinde inuitus ordinatus Epiſcopus, cuius extant *a* Acta mirifica.

TETRADII CONVERSIO.

i Seuer. c. 16. *k Ap. Greg. Tur 2. hiſt. Franc. 13.* INSIGNES EPISCOPI IN GALLIIS.

a Ap. Sur. 13 Sept.

XVI. *b Soz. lib. 7. c. 25.* IMMENSVS DRACO SIGNO CRVCIS NECATVR.

Corollarium vero eiuſdem argumenti, rebus hoc anno geſtis ex Sozomeno *b* addimus, qui ad finē Imperii Theodoſii in quo verſamur, dicens hoc tempore multos multis in locis per orbem terrarum pręclaros extitiſſe Epiſcopos; de ſanctiſſimo viro *Donato* Epiſcopo Euoreæ in Epiro ait, eum inter infinita alia miracula, draconem ingentis magnitudinis (cui videlicet extincto extrahendo, octo iuga adhibenda fuere) homines & animalia quæcumque rapientem, ſolo ſigno Crucis digito aduerſus eum in aëre inſcripto, & ſputo in os eius iniecto confeciſſe. Subdit & de aliis Epiſcopis, de quibus nos alibi opportunius.

IESV CHRISTI ANN. 395.

SIRICII ANN. 11.

ARCADII & HONORII } ANN. 1.

I. *c Claud. de Cōſul. Olyb. & Prob.* DE CLARISSIMA FAMILIA ANICIORVM. *d Hier. ep. 8.* *e Prud. aduerſ. Sym. l. 1* *f Claud. ibid.*

ANNO Chriſti trecenteſimo nonageſimo quinto, in auſpiciis Conſulatus duorum germanorum fratrum, Olybrii atque Probini, Claudianus carmen panegyricū *c* cecinit, idque meritis patris Probi, de Imperio Romano optime meriti, conſecutos eſſe fratres adoleſcentes pluribus tradit, natoſque eſſe ex Probo & Proba parentibus confirmat. Cæterum ex Anicio Probos atque Olybrios genus accepiſſe, Hieronymus *d*, Prudentius *e*, atque idem Claudianus *f* docent; eamque familiam nobilitate, opib⁹, virtutibus Chriſtianis ac religione illuſtriſſimam, tot frequentatam fuiſſe Conſulatibus affirmant, vt nullus aut rarus in ea fuerit, qui non meruerit ampliſſimam illam dignitatem. Additque Caſſiodorus, vere eam nobilem dictam, quando ab ea actionis probitas non receſſit. *Probus* autem horum Conſulum pater, is fuit qui cum eſſet Præfectus Prætorio (vt vidimus) Ambroſio delegauit prouincias Æmiliam atque Liguriam: qui & ipſe Conſulatum geſſit vna cum Gratiano Imp. Anno Domini trecenteſimo ſeptuageſimo primo; ac tantæ fuit potentiæ, vt ad eam cognoſcendam (quod pariter dictum eſt ſuperius) è Perſide ſapientes Romam acceſſerint.

PROBVS CIVIS ROM. POTENTISS.

II. PROBA INSIGNIS PIETATE ET DOCTRINA FŒMINA. *g Iſidor. de Vir. Ill. c. 5.*

Proba vero eius coniux, nobiliſſima item atque ſanctiſſima fœmina, trium Conſulum Ordinariorum mater, eademque Conſulum item Ordinariorum filia & vxor, ab iiſdem auctoribus, necnō Auguſtino, Chryſoſtomo, aliisque, mirum in modum laudata; viuente adhuc viro, centonem illum Virgilianum de Teſtamento Nouo & Veteri ſcripſit. Itaque cum ex antiquis monumentis appareat, Aniciam Faltoniam Probam poëtriam vxorem fuiſſe Probi; vndenam recētiori Iſidoro *g*, eadem Adelphii Proconſulis coniux extitiſſe dicitur? & vnde rurſum illis qui ſentiunt cum Iſidoro, eſt quod dicant Probo fuiſſe cognomentum Adelphium? Certe in antiquis monumentis & inſcriptionibus, quæ permultæ extant Romæ de familia Proborum, nullatenus reperiri datur ita dictum eſſe, ſed tantum Anicium Sextum Petronium Probum. Porro horum filio Olybrio huius anni Conſuli nupſit Iuliana clariſſima fœmina ac pientiſſima, & ex eo matrimonio nata eſt Demetrias Chriſtianæ pudicitiæ decus; de quibus agendum inferius. Iam vero ad præſentis anni res geſtas oratio ſe conuertat.

III. THEODOSII IMPER. OBITVS. *h Proſp. in Chron. Marcell. in Chro. Socr. l. 5. c. 25* *i Paulin. in Vit. S. Amb.* *k Ambroſ. in fun. Theod.* *l Oroſ. l. 7. c. 36. Vict. in Theodoſ.* *m Socr. ibid.* *n Marcell. ibid. Ruff. l. 2* *o Vict. ibid.*

Hoc igitur anno, iiſdemque Coſſ. *h* Theodoſius Imp. cum filios Arcadium & Honorium Conſtantinopoli venientes Mediolani excepiſſet, eoſque S. Ambroſio *i* commendaſſet, ipſeque omni hoſtilis cædis labe purgatus, Eccleſiaſticæ communionis particeps factus eſſet: prohibitis *k* rurſum Gentilium ſacrificiis, & relaxatis ex teſtamento annonariis tributis, conceſſaque hoſtibus indulgentia; ibidem Mediolani *l*, magno totius Orbis damno, ex hac vita migrauit decimoſeptimo *m* Calendas Februarii, cum imperaſſet *n* annos ſexdecim, & duobus diebus, decimumſeptimum attigiſſet, annum agens ætatis *o* quinquageſimum. Errat enim Socrates, dum illum aſſerit

a Sozo.lib.7. c.vlt.
b Zoſim. l.4.

vixiſſe annos ſexaginta: Itemque, dum vna cum Sozomeno *a* tradit, filios aduenientes reperiſſe patrem morbo laborantem in lecto: Necnon Zoſimus *b*, dum refert, Theodoſium Conſtantinopolim redeuntem in itinere vita functum. Nam quæ ſummatim de eius obitu dicta ſunt, ea teſtificatione probatiſſimorum auctorũ, qui hoc ipſo tempore in Occidente, vbi ea fieri contigerunt, vixere, firmata conſtant. Corpus autem eius pollinctum temporariæ mandatum eſt ſepulturæ, poſtea vero tranſlatum Conſtãtinopolim hoc eodem anno, traditumque ab Arcadio ſepulturæ ſexto Idus Nouembris, vt Socrates *c* tradit: Non tamen ſecum vexit illud Arcadius, qui ſtatim poſt patris obitum, ne quid inopinata eius morte turbarum oriretur in Oriente, quam citiſſime reuerti laborauit Conſtantinopolim: & dumtaxat Honorium interfuiſſe quadrageneę funeris functioni, S. Ambroſius in ea, quam coram ipſo tunc in laudem Theodoſii habuit, oratione indicat.

CORPVS TRANSLATVM CONSTANTINOPOL.
c Socr. lib.6. cap.1.

IV. LVDVES EIVS.

Cæterum cum Theodoſii laudes, tam ex prudentia in Imperio gubernando, quam ex pietate in fide Catholica integerrime conſeruanda, ſanctiſque moribus cuſtodiendis, omnium veritatem amantium ore cunctis ſint ſæculis conclamatæ; vnus infelix repertus eſt Zoſimus, qui more ſuo, Chriſtianæ religionis odio, eumdem mollitiei & ſocordiæ profuſionis, & nimiarum deliciarum carpſerit in ſua hiſtoria, mendaciorum textrina. Sed quod ſciret, facta eius celeberrima cunctis eſſe perſpicua; illud vafri ingenii conſilium iniit, vt pacis tempore eius facta condemnet, laudet vero labores in bello. Verum ad confutandum oblatrantem hominem, omiſſis quæ noſtri de eodem in omnibus laudatiſſimo Principe referunt, ſatis erit ſi vel ea legantur, quæ ipſi auctores Ethnici, Chriſtianorumque hoſtes, ſed veritatis ſtudioſi, de eius publicis priuatiſque moribus, ingentibuſque virtutibus habent; videlicet Symmachus *d*, Themiſtius *e*, & Aurelius Victor *f*: quorum primus, poſt multa plane egregia de eo dicta teſtatur eius laudes adeo ſua oratione ſuperiores fuiſſe, vt ſibi viſus ſit illas potius attigiſſe, quam pro rerum geſtarum dignitate ſingulis ſatisfeciſſe. Secundus, non habens ex recentioribus Principibus, quem Theodoſio æquare poſſit ad priſcos illos laudatiſſimos ſe conferens, non dubitat affirmare, eum probitate, prudentia, & conſilio ſuperaſſe Lycurgum, fortitudine & peritia militari Alexandrũ Magnum. Tertius demum ita eum comparat Traiano, vt tamen longe etiam eidem præferat. Denique aduerſus omnes Ethnicorum calumnias, multo potentiorem nactus eſt Theodoſius poſt mortem patronum, Pontium Paulinum, literis clarum, famaque celebrem, de quo ſuperiori anno dictum eſt; qui luculentam edidit pro Theodoſio lucubrationem, cuius meminit ipſe ad Seuerum *g*, laudatque valde eamdem Hieronymus *h*; Gennadius vero vocat Panegyricum ſuper victoriam tyrannorũ. At de Theodoſio hactenus; de quo illud vere dici poteſt, nullum vmquam Romanorum Imperatorum, qui non hæreditario iure parenti Auguſto ſucceſſerit, ita legitime, ita opportune, ita fructuoſe, atque fideliter, ad regimen Romani eſſe cooptatum Imperii. Quod vero tot egregiis excultum virtutibus, in peccatum aliquando labi diuina prouidentia permiſerit; totum id fuit, vt delinquentibus Principibus poſteris ſanciret diſciplinam: nimirum vt tum exemplo diſcerent Theodoſii, quanto diſpendio audiant magis aulicos, quam ſacerdotes; tum vero vt eius pœnitentia erudirentur, quantumuis potentiſſimos & inuictiſſimos, cum delinquunt ferulæ ſubiacere Eccleſiaſticæ poteſtatis, & ſolutos licet legibus ſæculi, vinculis tamen alligatos eſſe Euangelicæ diſciplinæ.

d Symma.2. ep.13. ad Flauian.
e Themiſt. orat. 5.
f Victor in Theodoſ.
g Paulin. ep. 9.
h Hier. ep.13. ad Paulin.

V. [HIC INCIPIT TOM. V. ANNAL. BARON.] ARCADIVS ET HONORIVS IMPP.
i Marcell. in Chron.
k Vita SS. Patr. part.2. cap.36.

Eo defuncto, iidem qui diuerſis temporibus Imperatores ab ipſo creati fuerant, ARCADIVS & HONORIVS eius filii, ſoli imperare cœperunt, ille in Oriente, iſte in Occidẽte; cum annum ille ætatis decimumoctauum, hic decimum ageret, imperaſſetque ille vna cum patre annos duodecim, iſte duos; vt ex Marcellino *i* & aliis colligitur. Quos quidẽ ambos iam ante baptizatos fuiſſe, & à S. Arſenio in baptiſmo ſuſceptos, in Vitis *k* SS. Patrum habetur expreſſum. Porro quod eos moriens Theodoſius ſub protectione reliquiſſet Comitis Stiliconis Magiſtri militiæ vtriuſque Imperii, quem & loco parentis (vt Ambroſius *a* eſt teſtis) ipſos habere voluit; (quippe cuius, licet genere Wandali, in multis fidem & religionem probatam inuenerat, eumdemque arctiori vinculo nuptiarum obſtrinxerat, iuncta illi coniugio Serena Honorii fratris ſui filia:) his inuidiæ facibus *Ruffinus* incenſus æmulus, (de cuius ſumma in Oriente poteſtate dictum eſt ſuperius) è veſtigio aduerſus Imperium conſpirare cœpit. Hanc enim eius commotionis cauſam cecinit Claudianus in carmine inuectiuo, quod in eũdem conſcripſit: cum tamen Suidas & alii aſſerant, pari poteſtate Ruffinum atque Stiliconem relictos eſſe tutores Imperii, Orientalis illũ, iſtum Occidentalis. His vero nouam addit cauſam Zoſimus *b*, nempe quod cum idem Ruffinus filiam ſuam Arcadio in matrimonium iam iam ſe collocaturum ſperaret, factum fuerit arte Eutropii Eunuchi cubiculi Imperatoris Præfecti, vt Arcadius duxerit *Eudoxiam*, cognomento *Iuliam* c, eximiæ pulchritudinis virginem, neptem Promoti viri Conſularis, quem idem Ruffinus occidi à barbaris curauerat. Quod vero Eudoxiam nonnulli (vt eſt apud Nicephorum *d*) opinati ſunt fuiſſe Gratiani filiam, alii autem Bautonis Conſularis; iidem ex Zoſimo refelluntur.

a Ambro. in fun. Theod.
RVFFINVS MEDITATVR DEFECTIONEM.
b Zoſi. lib 5.
ARCADIVS DVCIT EVDOXIAM.
[c Hoc eius cognomen aſſerit Baron. Tom. VI. An.461. in fin. retractans, quod prius ei tribuerat Liciniæ; quod Iunioris Eudoxiæ Valentiniani III. coniugis fuiſſe docet]
d Niceph. li. 13. cap 4.

VI. RVFFINI GENVS, ET VITA FLAGITIOSA.
e Vide Zoſ. l. 4. & Claudian. in Ruff. lib. 1.

Sed quod ad *Ruffinum* ſpectat; fuit ipſe Eluſæ in Aquitania humili loco natus. Qui Conſtantinopolim profectus, adeo ſe in amicitiam inſinuauit Theodoſii, vt non Magiſtrum tantum egerit Officiorum, ſed & Conſulatum Ordinarium, & nobiliſſimam omnium Prætorii Præfecturã obtinuerit: in omnibus tamen plura edens crudelitatis atque rapacitatis exempla *e*: quem & magiæ inſigniter peritum fuiſſe, Claudianus ſignificare videtur. Tandem vero eo prouenit arrogãtiæ, vt generum habere conaretur Imperatorem; immo ea (vt tradunt) via Imperium ſibi ſumere. Cæterum ſpe nuptiarum deiectus, nihil tamen minus de Imperio cogitans, cœpit occulte Gothos aliosque barbaros in Arcadii necem, & vtriuſque Imperii cladem ſollicitare. Conſtant hæc quidem omnia ex auctoribus ſuperius citatis.

VII. ARCADIVS PIETATE VITAT INSIDIAS.
f l.26.27.28 29. C.Th. de hæret. l.13. de Pagan.

Quo tempore iſta neſciens Arcadius, ſibi tamen atque periclitanti Imperiõ proſpexit, dum ipſo ingreſſu in Imperium, parentis exemplo nihil antiquius habens, quam Chriſtianam religionem, ipſamq; fidem Catholicam ſartam tectam ſeruare; tum ad ipſum Ruffinum Præfectum Prætorio, tum ad alios Magiſtratus, hoc ipſo anno aduerſus hæreticos & Gentiles plura dedit reſcripta *f*, quibus omnes quas idem Theodoſius pater aduerſus eos ſtatuiſſet pœnas confirmauit, & quæcũque eis eſſent ſpe correctionis indulta reuocauit: quos rurſum, ſicut & Iudæos, ſequẽtibus annis variis modis exagitare non deſtitit; prout patet ex ipſius reſcriptis, quæ hactenus extant ſub diuerſis titulis *g* in Codice Theodoſiano. Quemadmodum & ipſius frater Honorius his iiſdem Imperii ſui primordiis, legibus *h* ſancitis confirmauit priuilegia omnia à prædeceſſoribus Imperatoribus Catholicæ Eccleſię collata. Itaque factum eſt diuino plane miraculo, vt dum Arcadius aduerſus impietatem ſolerti ſtudio leges armaret, eodem tempore diſſipauerit Deus conſilia gentium, ipſeque Ruffinus dignas execrandi ſceleris pœnas luerit. Quem quidem auctor eſt Zoſimus *i*, & hac quoque arte Romanorum Imperiũ prodidiſſe, vt cum eius eſſet, tãquam Præfecti Prætorio, quos vellet prouinciis Præſides dare, coniuratos ſibi creauerit earum Rectores; & inter alios Græciæ Proconſulem deſignauerit Antiochum, & Thermopylarum anguſtias cuſtodiendas Geruntio tradiderit, vt eas ambo cederent aduenientibus Gothis ſub duce Alarico militantibus: quod & ipſi præſtitere.

g de hæret. de apoſtat. de Iuda. de Pagan.
h l.29 30. C. Th. de Epiſc. & Cler.
i Zoſim lib.5

VIII. BARBARORVM GRASSATIO IN ROM. IMP.
k Claud. l.1. contra Ruff.
l Hiero. ep.3. ad Heliodor.
m Claud l.2
n Eunap. in Maxim.

Agens porro Claudianus *k* de clade Europæ à Gothis illata, ait eos palabundos diſcurrentes ad Hadriaticũ vſq; mare veniſſe, & in Græcia conſediſſe: ſed & eò progreſſum eſſe ipſorum furorem, vt deuaſtantes Thracias; auſi quoq; fuerint Cõſtantinopolim obſidere. Quod vero de eadem Græciæ clade Zoſimus agens, Athenas totamq; regionem Atticam permanſiſſe tradit intactas, beneficio armatæ Mineruæ, Achilliſq; ad prælium parati apparentis: manifeſti mendacii arguitur, tũ à S. Hieronymo *l* de his agẽte, tũ ab ipſis Ethnicis Claudiano *m* & Eunapio *n*; quorũ

omnium

a Claud.l.1. b Soz.l.8.c.8 c Hier.ep.3. & 30.

HVNNORŨ INCVRSIONES.

omnium teſtificatione conſtat, æque Athenas cum aliis nobiliſſimis Græciæ ciuitatibus, hac Gothorum ſub Alarico incurſione deuaſtatas eſſe. Cæterum ad Aſiæ cladem à Ruffino vocatos eſſe Hunnos, idem Claudianus *a* affirmat. Teſtaturque etiam Sozomenus *b*, eoſdem hoc ipſo tempore in Armeniam irruiſſe, ac nonnullas alias Orientalis Imperii regiones deuaſtaſſe. Sed expreſſius Hieronymus *c* tunc Hieroſolymis exiſtens, ait ab vltima Mæotide inter glacialem Tanaim & Maſſagetarum immanes populos, vbi Caucaſi rupibus feras gentes Alexandri clauſtra cohibent, erupiſſe *Hunnorum* examina, quæ pernicibus equis huc illucque volitantia, & famam celeritate vincentia, cædis pariter ac terroris cuncta compleuerunt; non religioni, non dignitatibus, non ætati parcentia, non vagientis miſerantia infantiæ: perueniſſe quoque in Syriã, ipſamque Antiochiam aliaſque plurimas vrbes obſediſſe, atque Hieroſolymis, vniuerſæque Palæſtinæ, Arabiæ, Phœnici, Ægypto, timorem incuſſiſſe. Vt merito doluerit Claudianus, Imperium Romanum tanto quæſitum ſeruatumque ſanguine, quod mille ducum peperiſſent labores, quod tot annis contextum fuiſſet, proditoris vnius inertis anguſto tempore ſubuerſum eſſe.

IX. RVFFINI PRODITIO.

Cum igitur his tam diris atque funeſtis Orientale exagitaretur Imperium, Stilico gemino pollens exercitu, quã citiſſime (vt Claudianus docet) ſubuenire ſatagẽs, Gothos apud Theſſaliam agentes inuenit: ſed arte Ruffini proditoris prærepta eſt ei certa victoria, cum iſte timens ne Gothis deuictis Stilico in ipſum arma conuerteret, egit apud Arcadium mille ſuadendi modis, vt Orientalem exercitũ Conſtantinopolim reuocaret, derelictis ſub barbarorum iugo victis prouinciis. Itaque coactis ab inuicem diuelli duobus illis victoribus exercitibus, qui iunctis in vnum armis & animis Eugenium tyrannum vicerant, & Occidentale Imperium liberauerant; Stilico cum Occidentali in Italiam mœrens rediit, Gainas Gothus cum Orientali minas in Ruffinum ſpirans Conſtantinopolim verſus iter carpſit: cumque vrbi cum appropinquaſſet, data ſuis teſſera de his quæ acturi eſſent, aduentum ſuum Imperatori ſignificauit, exigens ab eo quod moris eſſet, obuiam procedere exercitui, atque eum ſalutare.

X.

Quo tempore Ruffinus, coniurationis conſortibus in vnum conuocatis, de parando militibus donatiuo conſilium iniit, vt ſic ipſe totius exercitus voce, die ſequenti eo occurſu Imperator acclamaretur. Quin & parata purpura, aulaque diſpoſita, quæ nouum exceptura eſſet Imperatorem, atque epulis adhiberi iuſſis ſplendidioribus; & ipſius denique Ruffini imagine cuſis aureis numiſmatibus, quibus donarentur ex more poſt menſam conuiuæ: idem in campum vna cum Arcadio conuenturus exercitum, ſtipatus turma ſuorũ proceſſit. Vbi ſalutatis primo ſignis Cruce decoris ab Arcadio, ac ſubinde à Ruffino, ipſiſque reſalutatis fauſtis vocibus ab exercitus ducibus; data mox cõdicta teſſera, qui denſo agmine coagmentati in vnum erãt milites, in longum quam cito diſtenti, atque reflexi in orbem, Ruffinum cinxere atque incluſere medium.

RVFFIN. OCCIDITVR.

Cum ille rei ignarus, tempus adeſſe ratus quo acclamaretur à militibus Imperator, vrgens Arcadium vt ipſe prius eum cõſortem declararet Imperii; infelix appetitus ex inſperato eſt gladio militis, Stiliconis nomine ictum vibrantis, vulnuſque lethale inferentis: quem ſecuti alii atque alii, mille eumdem Ruffinum vindicibus gladiis confoderunt; eiuſdemque inter ſe membra diſpertita, pro tropheis cum pompa in vrbem retulerunt, eminente inter ea capite pilo impoſito. Sed & iucundum afflicto populo ſpectaculum Ruffini rapacitatis, ſecta eius dextera præbuit; cum quæ neruorum qui mouent articulos attractione vel remiſſione, claudi apta eſſet & aperiri, quidam miles eãdem panſam tendendo, mendicare Ruffinum obolum dictitaret, oblatoque palmæ obolo, tractis neruis ſtrictiſque digitis, eum à Ruffino auide acceptum ſignificaret. Deſcripſere iſtum ludũ Claudianus *d*, Zoſimus *e*, Hieronymus *f*, Marcellinus *g*, & alii plures.

d Claud.in Ruff.lib.6. e Zoſi.lib.5. f Hier.ep 3. g Marcell.in Chron.

XI.

h Pſal.65. i Theod.l.5. cap.17.

Vere terribilis *h* Deus in conſiliis ſuper filios hominũ, dum qui innocentium ſanguinem ſparſerat Ruffinus, & in Theſſalonicenſium necem (vt docet Theodoretus *i*) exercitum in Circum immiſerat, ipſe ab exercitu circumdatus, militum omnium confoſſus eſt armis: quique inſatiabili cupidine auri, prouinciarum exhauſerat facultates, obolos mendicare coactus eſt mortuus; atque ambiens iniuſtam homo purpuram, proprio mox ſanguine apparuit purpuratus; ac deniq; ſuper omnes exaltatum caput diademate exornandum, cæteris omnibus eminentius pilo Conſtantinopolim geſtatũ eſt. Facta vero ſunt iſta (vt docent Marcellinus, & Socrates *a*) iiſdem huius anni Coſſ. Olybrio atq; Probino, quinto Calendas Decembr. Cumque haud pridem, nempe ſexto Idus Nouembris, Magni Theodoſii corpus ex Italia fuiſſet delatum Conſtantinopolim; rediiſſe viſus eſt ipſe rediuiuus in Orientem, vt de iniquiſſimo proditore pœnas ſumeret, filiumq; in Imperio ſtabiliret. Hocq; fortaſſe numiſmata *b* illa Arcadii declarant, cũ ipſi ætate iuniori cœlitus corona hominis manu demiſſa porrigitur; quibus quidem ſummo Deo curæ fuiſſe Arcadii Imperium monſtratur. Sed & in quibuſdam Crux ſeorſum inſculpta reponitur, ea de cauſa quod cum poſt obitum Theodoſii, cuius timore quieuiſſent, Perſæ negotium Chriſtianis apud eos agẽtibus faceſſere aggreſſi eſſent; Arcadius (inquit Proſper *c*) religioſus Princeps, ne traderet ad ſe confugientes Armenos, bellum cum Perſis confecit: eoque ſigno, antequam potitus victoria, iam coeuntibus in prælium militibus, aëriæ CRVCES in veſtibus apparuere. Vnde etiã victor auream monetã cum eodẽ ſigno Crucis fieri præcepit, q̃ in vſu totius Orbis, & maxime Aſiæ perſtitit. Hæc Proſper: quæ quidẽ poſtea cõrigerunt.

a Socr.l.6.c.1 b Hab.Bar. Annal.Tomo V hoc ann.ex Cal. Paſqual. & Hieron. Manlil. Canon.S. M.Maioris. c Proſper de prædict.l.3. cap.34.

XII. QVID ACTVM DE RVFF. PROPINQVIS.

Hoc vero tempore extincto Ruffino, auctor eſt Zoſimus, Eutropium Cubiculi Præfectum facultates eius ſibi maiori ex parte vendicaſſe, conceſſo aliis, vt ex iis ea ſibi ſumerent quæ ab eis quoquo modo poſſideri poſſe viderentur: vxori autem Ruffini, filiæque, ad Eccleſiã Chriſtianorum metu confugientibus, permiſiſſe vt ad Hieroſolymorum vrbem nauigarent: Timaſium Conſularẽ, ex Ruffini comitibus ad omne ſcelus paratiſſimum adminiſtrũ, in Oaſim Ægypti, teterrimum omnium exilii locũ deportari: & Abundantium, Conſulem item Ordinarium nobiliſſimum, Sidonem Phœniciæ relegari curaſſe; licet hunc Hieronymus *d* apud Pithyuntem exulare iuſſum ſcribat. Denique ſororem quoque Ruffini, nomine *Siluiam*, virginem Chriſto dicatam, egregia ſanctitate atque eruditione conſpicuam, vixiſſe Hieroſolymis, & peregrinatam eſſe in Ægyptum, auctor eſt Palladius *e*. Quamuis porro nece Ruffini tyrannidem affectantis, res hac ex parte in tutum repoſitæ fuerint; haud tamẽ ſubmoti ſunt barbari, ab ipſo in diuerſas prouincias Imperii Orientalis immiſſi: qui cũ eas vt hoſtes palabundi ingreſſi eſſent, iam vt indigenæ colere cœperunt, Romanas vires contemptui habentes, eiſdemque inſolentiſſime inſultantes; vt de his iuſtæ ſunt querelæ Hieronymi, Chryſoſtomique *f*.

d Hier.ep.3. e Pallad.in Lauſiac.c.33 f Chryſo.ad Vid.iunior.

XIII. S.AVGVST. CREATVR EPISCOP. HIPPON.

Hoc item anno, iiſdemque Coſſ. Olybrio atque Probino, AVGVSTINVS (inquit Proſper in Chronico) Hippone regio in Numidia Epiſcopus ordinatur: cum videlicet ageret annum ſuæ ætatis quadrageſimum primum, vt ex ſupputatione ſuperius inita annorum eius certa ratione colligitur. Vt autem ordinaretur adhuc viuente Valerio eiuſdem ciuitatis Epiſcopo, Poſſidius *g* eiuſmodi cauſam affert, quod cum cerneret Valerius Auguſtinum à diuerſis Eccleſiis ad Epiſcopatum quæri, metueret ne ſibi tandem eriperetur. Quare primo ipſum ad locum ſecretum tranſire curans, occultatumque à quærentibus minime inueniri faciens, deinde ſecreto egit ad Primatem Africæ Carthaginienſem Epiſcopum, vt cum ipſe iam corpore infirmo, & graui eſſet ætate, eumdem coepiſcopum acciperet Auguſtinum: hocque impetrato, adueniente paulo poſt ad viſitandam Eccleſiam Hipponenſem Primate Numidiæ Megalio Calamenſi Antiſtite, idem Epiſcopis qui forte tunc aderant, & vniuerſæ plebi ſuam inſinuauit voluntatem; adeoque factum eſt, vt gratulantibus omnibus, atque id perfici ingenti deſiderio clamantibus, ipſe diu repugnans ab eodem Megalio ordinatus fuerit Epiſcopus. Quod tamen fieri non debuiſſe, vt viuo Epiſcopo ſuo ad eamdem Eccleſiam ordinaretur, & dixit poſtea & ſcripſit *h*, propter Niceni Concilii prohibitionem, quam

g Poſſid.in Vit.Aug.c.8 h Auguſt.ep. 110.

ſe tunc, ipſumque Valerium ignoraſſe excuſat. Vnde etiam ſategit, vt Concilio Carthaginienſi celebrato Cæſario & Attico Coſſ. ſtatueretur *a*, vt ordinandis Epiſcopis vel Clericis prius ab ordinatoribus decreta Conciliorum recitarentur, nequid contra ea feciſſe pœniteret. Cæterum ſolemnis remanſit Hipponenſibus, more maiorum, dies illa, qua talem tantumque ordinatum meruerunt obtinere Epiſcopum: eaque ipſe Auguſtinus de eadem ſua ordinatione homilias *b* habere conſueuit ad populum. Qui & ſcriptis literis *c* ad Paulinum & Theraſiam, qui in agro Nolano vitam monaſticam excolentes iam annum exegiſſent, ait paſſum ſe ordinari coepiſcopum, quod tanta Valerii charitate, tantoque populi ſtudio, Dominum id velle crediddiſſet; nonnullis iam exemplis præcedentibus, quibus ſibi omnis excuſatio clauderetur.

a *Conc. Carthag. III. c 3*

CANONVM SCIENTIAM REQVIRI IN ORDIN. EPISC.

b *Aug. Homil. 24. 25.*

c *Idem ep. 34*

XIV. CONSVETVDO LITER. INTER AVGVST. ET PAVLIN.

Porro eiuſmodi literarum conſuetudo, quæ inter ſanctos Dei viros Paulinum & Auguſtinum interceſſit, hoc ipſo anno cœpta eſt; cum prioribus Paulinus literis *d* Auguſtinum ſalutaſſet adhuc presbyterum, cuius acceperat quinque libros contra Manichæos ſcriptos, dono Alipii Epiſcopi Tagaſtenſis, atque ex iis quantus Auguſtinus eſſet, leonem (vt ait) ex vnguibus intellexerat. Cum autem plurimas inuicem, quoad ſuperſtites extiterunt, literas ſcripſerint; tamen nonniſi duæ ab alterutris *e* datæ hoc ipſo anno extant, & commentarius ille Auguſtini, ab eodem Paulino expetitus, *De cura pro mortuis agenda.* Quod vero *Paulini* nomen, claritudine generis, & ampliſſimorũ magiſtratuum functione, vbique notum atque conſpicuum, abdicatione rerum temporalium longe celebrius eſſet redditum; non Alipii tantum & Auguſtini, ſed & aliorum in Africa Catholicæ Eccleſiæ Epiſcoporum permouit animos, & excitauit affectus: adeo vt iidem ipſum literis legationeque miſſa ſalutauerint, quarum ipſe *f* meminit ſcribens ad Romanianum & ad Seuerum: quantoque iidem tenerentur videndi eum deſiderio, S. Auguſtinus *g* ad illum ſcribens, & inuitans in Africam, declarat.

d *Ap. Aug. ep. 31.*

e *Ibid. ep. 31. 32. 33. 34.*

LEGATIO AFRIC. EPISCOP. AD PAVLIN.

f *Paulin. ap. Aug. ep. 36. Idem ep 1. ad Seuer.*

g *Aug. ep. 34*

IESV CHRISTI ANN. 396.

SIRICII ANN. 12.

ARCADII & HONORII } ANN. 2.

I. ECCLESIÆ IMMVNITATVM VIOLATORES DANT POENAS.

ANNO Chriſti trecenteſimo nonageſimo ſexto, Arcadio quartum & Honorio tertium Augg. Coſſ. cum idem Honorius in vrbe Mediolanẽſi ex more Lybicarum ferarum munus exhiberet, miſſique ab Stilicone Comite milites Ariani Creſconium quemdam grauiſſimorum criminum reum, qui ad Eccleſiam confugerat, fruſtra renitente Ambroſio, rapuiſſent; accidit vt dimiſſi ad ludum leopardi, ſaltu celeri aſcendentes locum, in quo raptores munera ſpectaturi conſederant, eoſdem miſere dilaniauerint; qua de re motus Stilico, Ambroſio abunde ſatisfecit. Narrat hæc Paulinus, qui vitam Ambroſii cõſcripſit. Subditque de quodam eiuſdem Stiliconis ſeruo, quem cum idem Ambroſius à dæmonio liberaſſet, rurſum eumdem compertum falſarium tradidit Satanæ in interitum carnis, à quo ſtatim miſere diſcerpi cœpit.

II. REGINÆ MARCOMAN. CONVERSIO.

Sed & per idem tempus *Fritigil* regina *Marcomannorum*, audita eiuſdem Ambroſii ſanctitatis fama, Chriſto credidit; miſſiſq; muneribus, ab eo petiit qualiter credere deberet informari. Ad quam ille Epiſtolam ſcripſit in modum Catechiſmi; eamdemque monuit, perſuadere viro ſuo Romanis pacem ſeruare. Quod cum ipſa præſtitiſſet, perrexit etiam Mediolanum, vt S. Ambroſium videret; ſed eum iam de hac luce migraſſe reperit. Habet iſta idem qui ſupra Paulinus; quæ quidem hoc anno eſſe cœpta tranſigi, inde conſtat quod obitus Ambroſii acciderit anno ſequenti, menſe Aprilis. Cæterum periiſſe dolemus adeo nobile ſcriptorum Ambroſii monumentum, quo vnico Spiritus telo indomitos hactenus barbaros ſubiugauit.

Perſtitiſſe vero in ſuſcepta fide Chriſti Marcomannos, ſemelque initam cum Imperatore Romano pacem firmiter cuſtodiſſe, certo argumẽto eſt, quod inter alios quamplurimos à S. Hieronymo *k* recenſitos diuerſarum nationũ barbaros, qui eruperunt in Gallias ſub Honorio, Marcomanni haud nominati inueniuntur.

k *Hier. ep. 11*

III. INGENS TERROR VRBIS CONSTANTINOPOL.

Iiſdem Coſſ. Marcellinus & Proſper prodigium memorabile illud ſignant, quo ardente deſuper cœlo, atque terra tremente deorſum, Conſtantinopolitanæ vrbis conflagratio, eiuſque extremus interitus timebatur. Quam rem certis teſtibus confirmatam fuſius deſcribens Auguſtinus *i*, ait Deum volentem terrere ciuitatem, & terrendo emendare, ſeruo cuidam ſuo fideli viro militari dixiſſe in reuelatione, ciuitatem venturo de cœlo igne perituram, eumq; admonuiſſe, vt Epiſcopo diceret. Dictum eſt: Epiſcopus allocutus eſt populum; & conuerſa eſt ciuitas in luctum pœnitentiæ. Tamen ne putarent homines, illum qui dixerat, vel falſitate deceptum, vel fallaciter decepiſſe; adueniente die quem Deus fuerat comminatus, intentis omnibus, & exitum cum timore magno expectantibus; noctis initio viſa eſt ignea nubes ab Oriente, primo parua, deinde paulatim, vt accedebat ſupra ciuitatem, ita creſcebat donec toti vrbi ingens terribiliter immineret. Videbatur horrenda flamma pendere, nec odor ſulphuris deerat. Omnes ad Eccleſiam confugiebant, nec capiebat multitudinem locus. Baptiſmum extorquebat quiſque à quo poterat, non ſolum in Eccleſia, ſed etiam per domos, per vicos, ac plateas. Verum vbi exhibuit Deus fidem reuelationi ſerui ſui, cœpit vt creuerat minui nubes, paulatimque conſumpta eſt. Populus ſecurus paululum factus, iterum audiuit omnino eſſe migrandũ, quod ciuitas eſſet proximo Sabbato peritura. Migrauit itaque cum ipſo Arcadio Imp. tota ciuitas: nemo in domo remãſit, nemo domum clauſit, ſed relictis cariſſimis ſedibus voce miſerabili valefecit. Et aliquot millibus tanta illa multitudo progreſſa, vno tamen loco fundẽdis ad Deum orationibus congregata, magnum fumum ſubitò vidit, & vocem magnam emiſit ad Deum. Tandemque tranquillitate conſpecta miſſis qui renunciarent de rerum ſtatu, cum ſalua cuncta conſiſterent, omnes cum ingenti gratulatione redierunt, ac nemo de domo ſua quicquam perdidit patente: omnis homo, ſicut dimiſit, inuenit. Hæc Auguſtinus. Cuius etiam prodigii cum fit mẽtio in Hiſtoria Miſcella *k*, Arcadii precibus ac populi tribuitur ciuitatis ab imminente clade ſalus; aliaque ingerũtur de eiuſdem Imperatoris commendanda fide ac pietate. Ac merito ſane: ſiquidem his Imperii ſui primordiis, multa optimi atque Chriſtianiſſimi Principis teſtimonia edidit. Vtinam non Herodias, Ioannis hoſtis, eius lateri inhæſiſſet; quæ poſtea ipſum à recto tramite æquitatis abduxit. Sed de his inferius.

i *Aug. de ex cid. vrb. c. 6.*

k *Miſcel. li. 13*

ARCADII IMP. PIETAS.

IV.

Hoc eodem anno, qui ſequens eſt ab Hunnorum & aliorum barbarorum egreſſu, S. Hieronymus (vt ipſe *l* teſtatur) de Nepotiano presbytero ſui amantiſſimo (ad quẽ *De vita Clericorum* libellum ſcripſerat, cum ille relicta ſæculi militia, in qua clarus apud Imperatorem vigebat, vitæ ſe clericali addixiſſet) iam vita functo, Epitaphium ſcripſit ad Heliodorum Altinenſem Epiſcopum eius auunculum, quo eiuſdem virtutes perpetuæ memoriæ conſecrauit, ob quas illum tota (vt ait) luxit Italia. Porro ex eadem Epiſtola & illud notandum eſt, quod de propagato longe lateque apud barbaros Chriſti nomine Hieronymus agens, *Indos* etiam, *Perſaſque*, *Gothos*, atque *Beſſos* enumerat: & in Epiſtola ad Lætam *m* eodem ferme tempore ſcripta, *Hunnos* quoque & *Scythas* iiſdem adiungit. Sicut & S. Paulinus *n* in epiſtola ad S. Victricium Epiſcopum Rotomagenſem, meminit de *Morinis*, aliiſque Neruici littoris ad Oceanum Borealem poſitis populis, hoc eodem tempore per eumdem Victricium ad fidem conuerſis: vbi & multa habet de nobilitate Eccleſiæ *Rotomagenſis*, ex ſtudioſo cultu Chriſtianæ obſeruantia comparata.

l *Hier. ep. 3.*

PROPAGATIO FIDEI CHRIST.

m *Idem ep. 7*

n *Paul. ep. 26*

V. S. NICETAS BARBAROS MVLTOS CONVERTIT.

Quonam autem prædicante Hunni cæterorum omnium ferociſſimi, ſubiecerint indomita colla iugo Chriſti, plane neſcitur. Niſi dixerimus, eumdem illis acceſſiſſe Apoſtolum magnum illum *S. Nicetam* Dacorum Epiſcopũ;

quem Beſſos, Dacos, Getas, Scythaſque, hoc tempore ad fidem conuertiſſe, idem S. Paulinus *a* tradit, cum eiuſdem in Italiam pietatis ergo peregrinationum meminit. Vel forte dicendi Hunni ad fidem conuerſi à *S. Theotimo* Scytha Tomienſium Epiſcopo, viro eruditione & ſanctitate præſtantiſſimo; quem his iiſdem temporibus omni officiorum genere Hunnos demereri curaſſe, auctor eſt Sozomenus *b*: qui & ait, eumdem ab illis *Deum Romanorum* vocari ſolitum, ob diuinas quas in eo virtutes experti eſſent. Quod quidem mireris in gente ſemper vaga, & omnem prorſus modum feritatis in vita & moribus excedente, vt eam pluribus deſcribit Ammianus *c*: Sicut & eoſdem eleganter S. Ambroſius *d* tradit, cum omnibus bellum inferrent nationibus, fœneratoribus tamẽ fuiſſe ſubiectos; & cum ſine legibus viuerent, aleæ ſolius legibus obediuiſſe: atque ideo numquam belli ſtudia depoſuiſſe, quod victi aleæ ludo, cum totius prædæ munus amiſiſſent, ludendi ſubſidia requirerent bellandi periculo: ſed & frequenter tanto ardore rapi conſueuiſſe, vt cum eo quæ ſola magna æſtimarent, victi arma tradidiſſent, ad vnum aleæ iactum vitam ſuam poteſtati vel victoris vel fœneratoris addicerent: adeo vt reperti fuerint, qui pretium ſeruitutis, quam ſibi tali ſorte ſuperati intuliſſent, ſuppliciis imperatæ mortis exſoluerint. Porro Hunnos fuiſſe itidem impudicos, Saluianus *e* affirmat: & Ammianus, infidos & inconſtantes, nullius religionis vel ſuperſtitionis reuerentia alia diſtrictos, externa prædandi auiditate flagrantes immani. Quæ quidem eo conſilio à nobis ſunt relata, vt videas & admireris Crucis potentiam, quæ indomitum omne genus perdomuit barbarorum; adeo vt qui tam feri & omnis prorſus humanitatis expertes deſcribuntur tam à noſtris quam ab externis auctoribus, ſub iugum tandem Chriſti redacti, pii, humani, benigni, omnique ex parte ſanctiſſimi euaſerint; atque etiam enituerint ex eis Reges, qui maximo Chriſtianæ religioni decori fuerunt & ornamento.

a Id. de redit. Nic. in Dac. — *b Sozom. lib. 7. c. 25.* — S. THEOT. DICTVS ROMAN. DEVS. *De eo vero agit Baron. an. 402. nu. X. XI.* — *c Ambr. lib. 31. in pr.* — *d Ambroſ. de Tob. cap. 11.* — HVNNORV̄ MORES. *De quibus agit Baron. alia occaſione Tom. VI. Ann. 444. n. XXXVI. & ſeqq.* — *e Saluian. de prouid. lib. 4.*

IESV CHRISTI ANN. 397.

SIRICII ANN. 13.

ARCADII / HONORII — ANN. 3.

I. ORIGENIS ERRORES INFERVNTVR IN VRBEM.

ANNO Chriſti trecenteſimo nonageſimo ſeptimo, Cæſario & Attico Coſſ. hæreſes Origenis per *Ruffinum* presbyterum Aquileienſem è Palæſtina illatæ ſunt Romam. Huncenim indiuiduum Melaniæ comitem, eiuſdem in Vrbem redeuntis affectatum eſſe veſtigia, Palladii *f* atque Paulini *g* teſtificatione exploratum habetur. Porro Melaniam, quam Hieroſolymam migraſſe vidimus Anno Domini trecenteſimo ſeptuageſimo ſecundo, hoc præſenti anno rediiſſe Romam, nimirum poſt quinque luſtra, hoc eſt viginti quinque peregrinationis annos, eiuſdem Paulini *h* aſſertione certum redditur; apud quem ipſa, puta ſibi ſanguine coniunctum, in reditu Nolam diuertit: licet Palladius viginti ſeptem numeret annos. Sed is & ex eo refellitur, quod conſtet hos adhuc ſuperſtite Siricio Papa repetiiſſe Romam, quem videbimus anno ſequenti menſe Februarii ex hac vita migraſſe.

f Pallad. in Lauſiac. c. 33 — *g Paulin. ep. 9. ad Seuer.* — *h Id. ep. 10.*

II. VETVS CONSVETVDO ADORANDÆ CRVCIS TEMPORE PASCH. — *i Idem ep. 11.*

Accepit tunc idem Paulinus, inter alia munera, à Melania, perbreue ſegmentum Ligni ſanctiſſimæ Crucis, miſſum ſibi à Ioanne Hieroſolymorum Epiſcopo; vt teſtatur ipſe, cum ex eo quid modicum ſumptum, nomine Theraſiæ ſuæ miſit ad ſocrum Seueri Baſſulam. Vbi & meminit *i* de eiuſdem Ligni erogatione Hieroſolymis fieri ſolita ab eius ciuitatis Epiſcopo, qui illud Paſchali tantum tempore (vt ait) exhibebat populo adorandum. Cuius plane exemplo illa in reliquas Occidentalis Orbis Eccleſias conſuetudo manaſſe putatur, vt eodem Paſchali tempore Lignum CRVCIS cum Imagine Crucifixi populo adorandū aperiatur, quod ante erat velo obductum; illud Epiſcopo tertium præcinente præconium, *Ecce lignum Crucis, &c.* ac reſpondente ac inuitante choro, *Venite adoremus.* Et in illis quidem Eccleſiis, in quibus ineſſe contingeret aliqua pars Ligni ſanctiſſimæ Crucis, illud ipſum, ſicut fiebat Hieroſolymis, proponebatur populo adorandum: quæ autem Eccleſiæ illo carerent, loco eius exhibebant (vt fit) alterius ligni Crucem cum Imagine Domini Crucifixi. Ex eo porro quod à Melania delatum eſt Paulino, ingens plane cōtigit edi poſtea miraculum, quod perpetua memoria conſecrandum ipſe verſibus *k* cecinit: nimirum cum incendio flagrante fœno referta caſa, in Paulini ipſius hoſpitium conuerſa flamma cuncta impetu violento depaſceret, oblato ab ipſo globis igneis eodem ligno Crucis, incendium protinus reſiliit, ac penitus extinctum eſt.

k Id. Natal. 10. S. Felic.

III. RVFF. ET MELANIÆ ÆSTIMATIO ROMÆ.

Cæterum qui diu ab Vrbe abſentes, Hieroſolymis tanquam in ſpiritali quadam Academia, vt veram excolerent ſapientiam, quinque luſtris conſederant Melania atque Ruffinus; cum primum in Italiam aduenerunt, omnium animos præ admiratione in ſe conuerterunt, cum viderent eoſdem Stoica indolentia, quam ex Origenis libris didicerant, perfectiſſimæ & ad omnes numeros abſolutæ vitæ Chriſtianæ ſpecimen edere. In tantum, vt etiam ab ipſo ſanctiſſimo viro Paulino *l* immenſis præconiis celebrati reperiantur. Quapropter hac opportune arrepta occaſione, qui ad hoc venerant vt ſi poſſent Origenis errores ipſi etiam Romanæ Sedis Antiſtiti, ac per eum vniuerſæ perſuaderent Eccleſiæ; confeſtim vt Romam appulerunt, ac ſe ingenti exiſtimatione apud omnes eſſe cognouerunt; (perpaucis eruditis exceptis, quos antea S. Hieronymus literis monuiſſet:) iiſdem impietate referta allata ſecum ſcrinia reſerantes, deprompſerunt inde peſtiferas merces, ſed ita fallaciis obuolutas, vt etiam bene prudentes decipere potuiſſent.

l Idem ep. 9. & 10. ad Seuer.

IV. QVOMODO RVFF. INTRODVCERE CONATVS ERRORES ORIG.

Ac primum ne ipſis eſſet impedimento, quod apud nōnullos Origenis nomen male audiret, idem Ruffinus Apologiam pro Origene ab Euſebio Cæſarienſi ſcriptam, nomine tamen martyris Pamphili, à ſe vero Latinitate donatam, edidit *m*: addiditque pro eodem recens à ſe item Volumen elaboratum *De adulteratione librorum Origenis*, quibus præmiſſis defenſoribus, ſic περὶ ἀρχῶν ipſius, hæreſibus refertiſſimum, à ſe tranſlatum voluit edi, vt præfationi ei affixæ nomen ſuum *n* ſilentio prætermitteret, quo & nomen interpretis haberetur incognitum. Vt autem ſuſpectum Origenis nomen, teſtificatione S. Hieronymi venerandum faceret, idem prædicta ſua præfatione *o*, quæcumque ab adeo celebri auctore Hieronymo aliæ eiuſdẽ Origenis lucubrationes eſſent hactenus Latinitate donatæ, recenſuit, eiuſque de ipſo elogia recitauit; ac demum profeſſus eſt, eius ſe in interpretando, atque ab erroribus expurgando Origene, affectatum eſſe veſtigia. Ex quibus alterum de duobus euenturum præſentiret: vel, vt ita Origenis περὶ ἀρχῶν auidius acceptum ab omnibus probaretur; vel ſi contingeret ob blaſphemias reſpui, in Hieronymum antiquiorem Origenis interpretem ac laudatorem infamia verteretur. Hiſque atque aliis eiuſmodi appoſitis dolis, adeo profecit mali operis peior interpres, peſſimuſque præfator, vt permulti ſe clerici imprudentes in Origenis errores præcipitauerint: potuiſſetque iure timeri Romanæ Eccleſiæ caſus, niſi qui pro ea continuo vigilat Deus, dormitantibus iis quorum muneris erat ſtare pro muro domus Iſraël, excitaſſet ſpiritum fœminæ, nouæ Deboræ, per quam phalangas euerteret Chananæorum.

m Teſtatur Hier. Apol. 1. aduerſus Ruff. — *n Hieron. ep. 66. ad Ruff.* — *o Ext. ap. Hieron. To. 9.*

V. S. MARCELLA DETEGIT ORIGENISTAS.

Fuit ea *S. Marcella*, (de qua ſuperius) ſpectata ſcientia & virtutibus matrona Romana, monaſticam excolens diſciplinam, ad quam plurimæ extant S. Hieronymi de variis quæſtionibus Epiſtolæ *p*: quæ quidem (vt ipſe *q* ait, ſcribēs ad Principiam eiuſdem Marcellæ filiam) cum diu ſe cohibuiſſet, ne per æmulationem quippiam facere videretur; poſtquam ſenſit fidem Apoſtolico ore laudatam in pleriſque violati, ita vt Sacerdotes quoq; & nonnullos Monachorum, maximeque ſæculi homines, in aſſenſum ſui Ruffinus traheret, ac ſimplicitati illuderet Romani Epiſcopi, qui de ſuo ingenio cæteros æſtimabat; publice reſtitit, atque damnationis hæreticorum principium extitit, dum adduxit teſtes, qui priùs ab eis eruditi, & poſtea ab

p Hieron. ep. 136. 137. 138. 147. 148. — *q Idem ep. 16*

hæretico fuerant errore correpti; oſtenditque multitudinem deceptorum; atque impia Periarchon ingeſſit volumina, quæ emendata manu ſcorpii demonſtrabantur. Denique eo negotium prouexit, vt ipſi hæretici negare coacti fuerint Periarchon ſua ipſorum opera in Latinum eſſe conuerſum, ſeque cum Origene ſentire; ac præſeferentes Catholicam diſciplinam, quæſierint à Romano Pontifice communicatorias literas; vt communicantes Eccleſiæ diſceſſiſſe viderentur. Iſta ex Hieronymo: quibus videas quàm egregie diuino iudicii pondere certamen fuerit æqua lance penſatum, dum per fœminam diſſipari delegit, quod duce femina (ſcilicet Melania) per ſuos diabolus fuerat machinatus.

VI. Sed quod ad Ruffinum ſpectat, etſi profecturus Aquileiam ſolum patrium, petierit & impetrauerit à Siricio Papa communicatorias literas, Catholicis tantum impertiri ſolitas, haud tamen id ceſſit culpæ Siricio. Nam cum ipſa hæretica interpretatio Periarchon Origenis, nomine careret auctoris, nec à quo præfatio illa eſſet ſcripta liqueret; nihil eſt quod Ruffinum hæreticum nondum detectum, immo Catholicum ſe clamantem, ab Eccleſia extorrem facere deberet. Sugillat tamen S. Hieronymus eiuſdem ſimplicitatem, quod minime adduci poſſet, vt crederet in Chriſtianis adeo fama conſpicuis hæreſis occultari venenum, ex probitate animi ſui neſciens (vt ait) mala exiſtimare de aliis. Factumque eſt, vt quòd haud cito periclitanti occurrit Eccleſiæ, ipſe citiſſime, nempe anni ſequentis exordio, ex hac vita ſublatus fuerit, erectuſque ſuper Cathedram Petri acerrimus oppugnator Origeniſtarum Anaſtaſius Papa. Frequentibus ſiquidem atque pauendis eſt demonſtratum exemplis, Pontifices illos qui cauſam fidei paulo ſegnius tractarent, à Chriſto primario omnium paſtore fuiſſe quam celeriter ſubtractos: inuigilante iugiter ſuper Romanam Eccleſiam diuina prouidentia, ne qua vel leui ſuſpicione hæreticæ contagionis aſpergeretur.

Siricius excuſatur de nondamnato Ruffino.

VII. Hoc eodem anno, pridie Nonas Aprilis, ipſa vigilia Paſchæ, *S. Ambroſius* Archiepiſcopus Mediolanenſis in eadem ciuitate ex hac vita migrauit, ea quippe die natalis eius Catholicæ Eccleſiæ monumentis adſcriptus habetur. De anno vero expreſſam fidē facit Marcellinus Comes in Chronico: confirmatque Paulinus eius Vitæ ſcriptor, dum ait ab obitu Theodoſii Imp. vſque ad Ambroſii mortem fere interceſſiſſe triennium. Sed & cum ex Concilio Carthaginienſi Tertio *a* miſſa fuerit legatio hoc anno ſub dictis Coſſ. Cæſario & Attico menſe Septembris ad Siricium Papam & Simplicianum Epiſcopum Mediolanenſem, plane ſignificatur iam ante illud tempus Ambroſium ex hac vita deceſſiſſe. Ex quibus & colligere valeas, ipſum ſediſſe annos viginti duos, menſes quatuor, minus tribus diebus, quem creatum diximus anno Domini trecēteſimo ſeptuageſimo quarto, ſeptimo Idus Decembris. Hæc autem cum adeo perſpicuis argumentis appareant, habes vnde redarguas Gregorium Turonenſem, dum tradit ante Ambroſium defunctum eſſe S. Martinum, quem iiſdem Coſſ. deceſſiſſe ait. Sed in vtroque ipſum errore lapſum, ſatis alias *b* demonſtratum eſt.

S. Ambroſii obitus.

a Con. Cart. III. c. 48.

b Supra, & infra, vbi agitur de S. Martino. Adde Bar. Not. in Rom. Mart. 4. Apri & 11. Nouem.

Porro & ipſum præuidiſſe, prædixiſſeque diem ſui obitus, & Dominum IESVM eidem ægrotanti apparuiſſe atq; arriſiſſe, ac demum ſuſcepto viatico Dominici corporis, (ad quod ei porrigendum Honoratus Epiſcopus Vercellenſis diuinitus experrectus accurrit) confeſtim expiraſſe: ſed & plura alia admiranda, tum eiuſdem obitum præceſſiſſe, tum in eo contigiſſe, ſubſecutaque eſſe, docet ea cuncta narrans idem Paulinus longe diuerſus à Nolano, licet plerique vtrumque in vnum confuderint) quia adfuit, eique olim à manu fuit, ac poſtea eius Vitam ſumma fide conſcripſit, petente (vt ipſe teſtatur) S. Auguſtino. Illud vero inter alia memorandum, quod de viſione quadam ante paucos dies quam Ambroſius lectulo detineretur, accidiſſe tradit: nimirum quod cum pſalmum quadrageſimum tertium dictaret, ipſo Paulino excipiente, ſubito in modum ſcuti breuis, ignis caput eius cooperuit, atque paulatim per os ipſius tamquam in domum habitator ingreſſus ſit, ac poſt hæc facta fuerit facies eius ſicut nix, ac demum reuerſa ſit ad ſpeciem ſuam: quo die ſcribendi dictandique finem fecit, in abſoluto relicto eodem pſalmo. Hæc Paulinus: extatque adhuc ipſa poſtrema S. Ambroſii lucubratio in pſalmum quadrageſimum tertium relicta imperfecta, duobus vltimis verſibus prorſus intactis. Iſta porro viſione voluit Deus, velut ſigillo appoſito conſignaſſe, tantum Eccleſiæ Doctorem non pro humani ſenſus arbitrio, ſed ex ore Domini diuino afflatum Spiritu; docuiſſe, diſſeruiſſe, ſcripſiſſe, atque dictaſſe ea, quibus vel populum erudiuit, vel hæreticos confutauit.

VIII. *Diuina ſigna in nouiſſimis.*

IX. Addit inſuper idem Paulinus, cum pluribus diebus Ambroſius detineretur in lectulo, querente Comite Stilicone, quod tanto viro decedente de corpore, interitus immineret Italiæ; ideoque eum per ipſius familiares rogante, vt ſibi viuendi peteret à Deo commeatum, Ambroſium reſpondiſſe, *Non ita inter vos vixi, vt pudeat me viuere: nec timeo mori; quoniam Dominum bonum habemus.* Sententia digna quidem Ambroſio, quam à S. Auguſtino laudatam, qui eam declarat Poſſidius *c* tradit. Cæterum haud falſum vatem Stiliconem fuiſſe, miſerandus Italiæ euentus poſtea probauit. Habet quoque Paulinus, eumdem poſt obitum perductum ad eccleſiam maiorem; viſum eſſe à plurimis infantibus recens baptizatis ſedentem in cathedra & tribunali; ab aliis vero in cælum aſcendentem; ac rurſum ab aliis ſupra corpus eius ſtellam conſpectam eſſe: itemque dæmonum turbam, ab illo ſe torqueri eiulatu maximo publice faſſam eſſe. Sed & qua obiit die, ipſummet in Oriente apparuiſſe orantem cum aliis, & imponentem illis manus; & apud Florentiam in Tuſcia ſæpius ad altare viſum eſſe orare, auxilio etiam multis extitiſſe: ac nonnullos, qui aduerſus eum obloqui non eſſent veriti, grauiter à Deo punitos eſſe. Hæc omnia pluribus idem Paulinus.

c Poſ. in Vit. S. Aug. c. 27.

Sanctitas diuinitus confirmata poſt obitum.

X. Quod autem ad eius ætatem ſpectat, cum ipſe literis ad Seuerum ſcriptis tempore quo Maximus tyrannus ex improuiſo Italiam inuaſit, teſtetur ſe tunc fuiſſe ætatis annorum quinquaginta trium, cum Honorio & Euodio Coſſ. annus Domini volueretur trecenteſimus octogeſimus ſextus, numerando ab eo tempore vſq; ad præſentem annum eius vitæ curſum, ſexageſimum quartum vix inchoatum numerari contingit.

XI. De lucubrationibus vero ipſius, præter eas quæ extant, eiuſdem Paulini teſtificatione conſtat ſcriptum ab eo catechiſmum ad Fritigildem Reginam Marcomannorum, & de puerilis ætatis inſtitutione libellum ad Panſophium puerulum Florentiæ ab eo reuocatum à mortuis. Meminit quoque Auguſtinus *d* commētarii eiuſdem aduerſus quoſdam nebulones, qui de Platonis libris Dominum profeciſſe iactarent. Et Caſſiodorus *e* recenſet eius elucidationes in Prophetas, & homilias in Sapientiam Salomonis, & ſuauiſſimam (vt vocat) expoſitionem in omnes Pauli Epiſtolas. Qua quidem expoſitione iam eiuſdem Caſſiodori tempore deſiderari cœpta, poſteaque plane deperdita, in locum eius, alterius auctoris, eiuſdem facultatis opus Ambroſii nomine apparet fuiſſe ſuppoſitum. Sed & quam plurimos certum eſt Sermones eiuſdem Sancti eſſe deperditos, quem conſtat ſingulis diebus Dominicis & celebritatibus Martyrum, conciones ad populum habuiſſe: cum alioqui complures S. Maximi Epiſcopi Taurinenſis, Ambroſii nomine habeantur inſcripti, ſicut & alia nonnulla S. Proſperi, & aliorum, vtinam & non Pelagii etiam, cuius epiſtola ad Demetriadem ſcripta, Ambroſii nomine hactenus lecta fuit: Vt prætermittam alia ab eo alieniſſima, quæ tamen eius titulo cuſa leguntur: à quorum diſcriminationis labore liberaſſet nos Paulinus, ſi ſingula ab eo ſcripta opera edito Indice poſteris credidiſſet. Cæterum quæ à nobis conſcripta eſt eius Vita, præfixa editioni Romanæ Operum eius, ea ad ſcripta de eodem in Annalibus, cum quid diuerſum inuenietur, (quod poſteriores cogitationes meliores eſſe ſoleant) conformanda eſt.

De eius ſcriptis.

d Aug. ep. 34. in fi.

e Caſ. diu. Inſt. li. 1. c. 3. & 5.

XII. Hoc item anno paulo poſt S. Ambroſii obitum, celebratum apparet CONCILIVM TAVRINENSE, in quo lectæ *f* ſunt tam Romani Pontificis Siricii, quam ipſius Ambroſii literæ, ſcriptæ ad Synodum pro recipiendis in ſanctæ pacis conſortium illis, qui non communicarent Felici in Gallia Epiſcopo, ordinato olim ab Ithacianæ partis Epiſcopis ſanguinariis, de quibus ſupra in hiſtoria Priſcilliani, cui

Conc. Taur.

f Conc. Taur. c. 5.

a Hæc habet Bar. 405. nu. LV. LVI.

idcirco reliqui Galliarum Epiſcopi communicare recuſarent. Sed quid *a* cauſa Priſcillianiſtarum ad Mediolanenſes Epiſcopos, vt cum in iſta Synodo, tum in Toletana Prima ſub Stiliconis Conſulatu, literæ S. Ambroſii de iis legi debuerint, eodemque Toletano Concilio, ſcribendum de iiſdem fuerit ad Simplicianum eiuſdem Ambroſii ſucceſſorem? Nempe hoc factum apparet, quod cum infeſtarent quoque eiuſmodi peſtes Mediolanenſem Eccleſiam, iidem condemnati illic fuerint in Synodo auctoritate Siricii Papæ celebrata: ſiquidem publice Toletani Patres profeſſi ſunt, eodem ſuadente Siricio ea per S. Ambroſium ſcripta eſſe, quod etiam de eius ſucceſſore Simpliciano dicendum eſt, in quem conceſſa S. Ambroſio auctoritas, per eumdem Siricium & eius ſucceſſorem Anaſtaſium propagata fuerit. Iam enim temporibus Damaſi Papæ, in eadem cauſa (vt vidimus) idem S. Ambroſius ſe iudicium Damaſi ſequi profeſſus fuit, dum quos à Damaſo reiectos audiuit Priſcillianum ac ſocios, ipſe æque audire penitus recuſauit.

XIII. De metrop. Gall. Nar. et Viennen.

Sedatæ ſunt item in hac Synodo Taurinenſi altercationes inter Arelatenſem & Viennenſem Epiſcopos, de primatu certantes: eaque dignitas illi ciuitati decreta, quæ ſe eius prouinciæ metropolim oſtenderet: atque interim ad pacem conſeruandam vtilius iudicatum, vt vnuſquiſque eorumdem Antiſtitum viciniores ſibi ciuitates vendicaret. Sed & prouinciæ Narbonenſis Secundæ primam eſſe ſedem Maſſilienſem, pariter declaratum eſt: eiuſque tunc ſedis Epiſcopum Proculum (inſignem nomine & ſanctitate virum) Metropolitanum eſſe habendum Antiſtitem.

XIV. *b Tom. 1. Con.* Con. Cart. tertium dictum.

Iiſdem inſuper huius anni Coſſ. Calendis Septembris celebrata habetur ſub Aurelio Epiſcopo Carthaginienſi totius Africæ Primate, Synodus *b* Carthaginiensis, *Tertia* dicta non quidem quod in ea ciuitate tria tantũ in hanc diem fuerint celebrata Concilia, cum longe plura ibidem habita numerari contingat: ſed quod eorum collector ab illis numerare exorſus, quæ poſt tempora Conſtantini potuit reperiſſe, hoc ordine *Tertium* numerauit. *Secundum* vero nominauit, quod ante iſtud collocauit, celebratum (vt ponitur) ſub Conſulatu Valentiniani quarto & Theodoſii. Sed manifeſtus eſt ibi error in Conſulum nota: ſiquidem nuſquam reperitur Valentinianus Auguſt. geſſiſſe Conſulatum cum Theodoſio, ſed cum Neoterio anno Chriſti trecenteſimo nonageſimo. Nec eſt quod dici poſſit, pro Neoterio ſcriptum eſſe Theodoſium: etenim Alipius qui in ea Synodo nominatur Tagaſtenſis Epiſcopus, adhuc presbyter tunc tantum erat, quem conſtat creatum fuiſſe Epiſcopum anno Domini trecenteſimo nonageſimo quarto.

XV. De tempore ſedis Genedii.

Quod autem pluribus notis, qui huic Secundo dicto Concilio præfuit *Gencdius*, abſque controuerſia cognoſcatur fuiſſe Carthaginienſis Epiſcopus, vt eius tempus ad poſteriora tempora referamus, hac imprimis euidenti ratione vtimur, quod interfuiſſe huic Synodo reperitur Valentinus Numidiæ Primas, qui non ante Sextam dictam Synodum Carthaginienſem, potuit eam eſſe conſecutus dignitatem: ſiquidem ante ipſum in Concilio Mileuitano, celebrato anno Domini quadringẽteſimo ſecundo ſub Conſulatu quinto Arcadii & Honorii Augg. cum aliis ſediſſe Numidiæ Primatem Xantippum, eiuſdem Concilii Acta ſignificant: Sexta autem dicta Synodus Carthaginienſis, habita eſt anno quadringenteſimo decimooctauo ſub Cõſulatu Honorii duodecimo & Theodoſii octauo. Immo & ipſum Concilium ſub Genedio, habitum fuiſſe poſt Africanum, (ita dictum, vt in eius exordio declaratur, quod quæcumque Concilia ſub Aurelio Carthaginienſi collecta, illic per epitomen ſint recenſita) quod tempore Cæleſtini Romani Pontificis celebratum eſſe, conſtat ex Synodali epiſtola ab eodem Concilio ad eum data, ipſius Cæleſtini anno primo, nempe ſub Conſulatu Caſtini atque Victoris, inde ducimus argumentum, quod in eiuſdem Concilii ſub Genedio canone ſecundo, in quo agitur de continentia clericorum, citetur canon alterius Cõcilii, qui eſſe reperitur trigeſimus ſeptimus eiuſdem Africani: pariterque tertio canone citetur canon de non reconciliandis à presbyteris publice pœnitentibus, qui decimus eſſe reperitur Africani. Quod autem illud ſignatum habetur his Coſſ. nempe Valentiniani IV. & Theodoſii, ſcias vitio librariorum inuerſum ordinem, vt loco Theodoſii Iunioris XI. & Valentiniani, qui geſſerunt Conſulatum poſt Caſtinum & Victorem, ſecundo anno Cæleſtini Papæ, poſuerint Coſſ. Valentinianum & Theodoſium, & loco Iunioris, IV. poſuerint vt numeri notam. Quare his de tempore eius Concilii accurate perſpectis, intelligere poſſumus quid ſit quod primo loco *Genedius* tamquam vere Carthaginienſis Epiſcopus ponitur, & ſecundo loco *Aurelius*, quem hactenus fuiſſe Primatem, primumque locum in omnibus tenuiſſe conſtat: nimirum nihil aliud eſſe quod dici poſſit, quam ipſum iam ſenio fatiſcentem refudiſſe in Genedium onus Epiſcopatus, quemadmodum Valerium in Auguſtinum, & ipſum Auguſtinum in Eradium, atque alios in alios feciſſe conſtat: ſicque ſederit Aurelius cum Genedio honoris cauſa, conceſſa ab aliis ipſi prærogatiua ſuffragii.

[Cum priori huius Operis editione, ad hunc §. adnotaſſem, haud fore difficile demonſtrare Genedium (ſeu potius Genetlium dicendum) ſediſſe ante Aurelium, ſed & Concilia Carthaginienſia, quorum ſeriem Baronius immutauit, ſuo ordine in vulgatis editionibus recenſeri: nouiſſime mirum in modum lætatus ſum, cum vidi hanc quæſtionem locupletiſſime ac diſertiſſime tractatam ab harum rerum ſcientiſſimo Card. Perronio in Reſp. ad Reg. Mag. Brit. lib. 1. cap. 48. & ſeqq. vbi ſatisfacit abunde omnibus Baronii, aliorumque circa hæc dubiis & obiectionibus, & quæ in eadem Concilia, aliaque Africana, confuſio ſiue permiſtio irrepſerit, enucleate explicat. Quinimmo & in hoc Carthag. Tertio, omnes illos 50. canones vere conditos fuiſſe, (de quo Baronius num. ſeq. dubitauit) egregie demonſtrat, & vitium collectoris in exprimendo nomine Bonifacii Papæ in canone de libris canonicis, aperit.]

XVI. *a Conc. Afric. circa prin.* *b Con. Carth. III. c. 47.*

Sed & ex prædictis illud inſuper habes, Synodum Carthaginienſem hoc anno celebratam, quæ dicitur *Tertia*, potius debere dici *Secundam*, quæ vero *Secunda* hactenus dicta eſt, *Sextam* magis nuncupandam eſſe. Si autem attendas quæ de eadem huius anni, in Concilio Africano poſita leguntur, eam longe ante præſcriptum diem Calendarum Septembris cœptam inuenies: nam de non nauigando abſque Formata ſancitus canon ibi *a* legitur his Coſſ. ſexto Calendas Iulii. Ruiſum vero de recenſitis ſub eodem Africano Concilio quinquaginta canonibus, haud omnes in hoc Carthaginienſi ſanciti probantur, ſed diuerſis aliis in eadem ciuitate celebratis: vt inter alios, quo ſacrorum Librorum certus numerus definitur, *b* quem quidem ex ipſius canonis verbis exploratum ſatis redditur, decretum eſſe in Concilio Carthaginienſi tempore Bonifacii Papæ.

XVII. *c Con. Carth. III. c. 30.* *d Aug ep 64.* Conuiuia Eccl. ſublata. *Quod habet Bar. an. 391. nu. XXXIX. & ſeqq.* *e Aug. ibid.* *f Con. Carth. IV. c. 95.*

Quod autem inter alia ad Eccleſiaſticam diſciplinam & œconomiam ſpectantia, ibidem reperitur de *c* Conuiuiis in eccleſia fieri ſolitis, id quidem ex ſuaſione S. Auguſtini factum videtur, quippe qui iam antea commonuiſſet *d* Aurelium Carthaginienſem, vt exemplo Eccleſiarum tranſmarinarum ea auferenda curaret, ob prauum illorum vſum. Cum autem etiam ipſius Auguſtini hortatu, Aurelius ſuſtuliſſet eiuſmodi ambitioſas comeſſationes, quæ non ſolum in memoriis SS. Martyrum, ſed etiam in ſepulchris defunctorum exhiberi ſolerent, (quod tamen ita Auguſtinus *e* ſuaſit, vt nihilominus conſultum vellet piis oblationibus pro animabus defunctorum, nempe vt quæ ad eorum ſepulchra ferrentur, erogarentur in pauperes,) ex eoque accidiſſet, vt ab omni pro defunctis piorum officiorum frequentatione ceſſaretur: idcirco viſum eſt poſtea iiſdem Af icanis *f* Patribus, ad defunctorum oblationes præſtandas pœna excommunicationis populum compellere. Tanti enim exiſtimarunt, illum in antiquo pietatis officio retinere.

XVIII. *g Con. Carth. III. c. 26.* De titulis Epiſc. prohibitis in Con. Cart.

Porro quod eodem Concilio prohibetur, *g Vt primæ ſedis Epiſcopus non appelletur Princeps ſacerdotum, aut Summus ſacerdos, aut aliquid huiuſmodi, ſed tantum Primæ ſedis Epiſcopus*, ſcias ita in omnibus antiquis ſcriptis exemplaribus legi, & in Græce redditis apud Theodorum Balſamonem eiuſdem Concilii canonibus eadem tantummodo eſſe verba: vt nõ dubites, quæ mox ſequuntur in Decretorum libro, *Vniuerſalis autem nec etiam Romanus Pontifex appelletur*, eſſe Gratiani: nec quidem appoſita ad canonis illius declarationem, ſed tamquam epigraphen ad ſequentium rerum tractatio-

nem. Quæ ignorantes Nouatores, *a* magno canonem præconio extulerunt, quo ſancitum dixerunt ne Romanus Pontifex *Vniuerſalis* appellaretur: quaſi Africanæ Eccleſiæ iuris fuerit de Romana Eccleſia, cui ipſa ſubiacebat, ſancire leges. At vero cur Romani Pontifices *Vniuerſales* interdum dici renuerint, opportunius alias dicendum: Cur autem Africani Epiſcopi prohibuerint, ne quis ipſorum in Africa diceretur *Princeps Sacerdotum*, aut *Summus Sacerdos*, (cùm alioqui vox illa prior, communis eſſet omnibus Metropolitanis *b* Epiſcopis, poſterior illis *c* etiam qui Metropolitano ſubditi eſſent Antiſtiti:) Theodorus notat fuiſſe ad tollendam nominum arrogantiam, non autem quod re vera tales non eſſent. Quæ cum quis non conſideret, in quamplurimos errores præcipitem ferri neceſſe ſit.

a Cen. 5. c. 9. col. 868.
b Vid. Th. Bal in Con. Carth. c. 43.
c Zoſim. Pap. ep. ad Heſych. Epiſ. Sal. Am. ep. ad Fel. Com. Gaudẽt. ſer. de ſua ord Aug. q. ex vtroq; 10. Sidon. 5. ep. 14. & 6. ep. 10 & 9 ep. 15. Conc. Aurel. I. c. 3. Agath. c. 6 Tol. VI. in pr.

XIX. ADVERSVS CONGERENTES EX BONIS ECCLES.

Memoria quoque dignum illud tunc à Patribus ſancitum *d* eſt, vt quæ Epiſcopus vel quis clericus ex paupere ditior factus, emiſſet ex bonis Eccleſiæ, eadem Eccleſiæ cederent, nec illa in quemlibet quouis titulo transferendi eidem facultas eſſet, cum videlicet complures ex miniſtris Eccleſiæ, tepeſcente in eis ſanctitatis vitæ ſtudio, & cura pauperum frigeſcente, bonis Eccleſiæ in quæſtum proprium abuterentur, quos ſugillat Hieronymus, *e* dum vt eos caueat admonet Nepotianum. Quod vero ad eiuſmodi negotiatorum potius dicendorum, quam clericorum, auaritiam compeſcendam ſegniores eſſent Epiſcopi canonum vindices, & ipſi interdum eodem morbo languerent, iure meritoque Catholicæ Eccleſiæ Epiſcopus Romanus Antiſtes, ad vendicandas eiuſmodi ex bonis Eccleſiæ, partas ac male congeſtas opes, per prouincias conſueuit mittere exactores, quos nominant *Collectores*. De quorum importuna exactione cum multi querantur, hos facile vitabunt, & prudenti arte deludent, qui bona Eccleſiæ, quæ ſuperſunt, non congregarint, ſed in pauperes erogarint.

d Conc. Cart. III. c. 49.
e Hier. ep. 2. ad Nepot.

XX. CONSVLTATIO AD SIRIC ET SIMPLIC.

Miſſa eſt ab hac etiam Synodo ad Syricium Romanum Pontificem, necnon ad Simplicianum Epiſcopum Mediolanenſem Ambroſii ſucceſſorem, de baptizatis in infantia, eorum quæ ambigua videbantur conſultatio: *f* ad Siricium quidem, quod ſcirent Catholicæ Eccleſiæ præſidere Epiſcopum atque doctorem, ad Simplicianum autem, tum ob egregiam ipſius ſcientiam atque probitatem, cuius nos ante meminiſſe ſufficiat, tum etiam ꝙ occaſione S. Ambroſii toto Orbe nominatiſſimi Præſulis, ea Eccleſia in magna laude apud omnes haberetur, & maxime apud Africanos Epiſcopos, quorum duo eius temporis luculentiſſima lumina, Auguſtinus & Alipius, qui his Africanis Conciliis numquam fere deeſſe, immo eorum pars maxima eſſe conſueuerant, ibidem Mediolani ab eodem Ambroſio inſtructi in fide ac baptizati fuiſſent. Ideoque & in alia Synodo Carthaginienſi celebrata poſt Conſulatum Stiliconis, ſimiliter ad Anaſtaſium Papam & Venerium Mediolanenſem Epiſcopum, prædictorum Siricii & Simpliciani ſucceſſores, decreta legitur legatio, vt Africanæ Eccleſiæ ſacris miniſtris indigenti conſulerent. Sicut etiam ex alia parte Simplicianus bene conſcius quantus doctor eſſet in Africa Auguſtinus, de quibuſdam perdifficilibus quæſtionibus diuinæ Scripturæ eum pulſauit, ad quem ille duos iis de rebus à ſe conſcriptos libros miſit, vt tamen eoſdem eius cenſuræ ſumma modeſtia voluerit ſubiacere.

f Conc. Cart. III. c. 48.

XXI.
g Soc. li. 6. c. 2.

Iiſdem Coſſ. (inquit Socrates *g*) quinto Calẽdas Octobris Nectarius Epiſcopus Conſtantinopolitanus diem obiit. Eiuſque rei cauſa, nempe vt ei ſucceſſor eligeretur, celebratum eſſe CONCILIVM Epiſcoporum, tradit Sozomenus. *h* Itaque cum alii alium ad id muneris quærerent, tandem placuit IOANNEM Antiochiæ presbyterum, ab eloquentia cognomento CHRYSOSTOMVM, de quo ſæpe ſuperius, accerſere, fruſtra aduerſus eum ſatagente Theophilo Alexandrino: qui vna cum aliis compluribus Epiſcopis (quo Ioannis ordinatio plus haberet auctoritatis) vocatus ab Imp. Conſtantinopolim, ex iure prætento à Patriarchis Alexandrinis in electione Epiſcopi eius ciuitatis, conatus eſt Iſidorum ſuæ ipſius Eccleſiæ presbyterum ad illum Epiſcopatum euehere. Sed minis perterritus Eutropii Eunuchi, potentiſſimi Præfecti cubiculi Imperatoris, metuque ſubeundi iudicii de nonnullis criminibus ſibi obiectis, & ipſe eumdem Ioannem deſignauit Epiſcopum: cuius ordinationem in ſequentis anni menſem Februarium productam eſſe conſtat.

h Soz. li. 8. c. 2.
IOAN. CHRYSOST. ELIGITVR EPISCOPVS CONST.

IESV CHRISTI AN. 398.

ANASTASII AN. 1.

ARCADII HONORII } AN. 4.

I. SIRICII PP. OBITVS.

ANno Chriſti trecenteſimo nonageſimo octauo, Honorio Aug. quartum & Eutychiano Coſſ. octauo Calendas Martii, *S. Siricius* Papa, cum ſediſſet annos tredecim, menſem vnum, & dies quatuordecim, ex hac vita migrauit. Ita enim apud antiquos Indices, licet apud Bedam, *a* ſexto Calendas Decembris Siricii ponatur obitus, & in nuper reperto indito antiquitus eius ſepulturæ epitaphio, *b* idem dicatur ſediſſe quindecim annos. Sepultus eſt autem in cœmeterio Priſcillæ via Salaria. De ſcriptis ab eo ad diuerſos, diuerſis de cauſis, Epiſtolis Decretalibus, mentio eſt apud Iſidorũ *c*: ſed errare plane videtur, dum eum ſub Theodoſio & Valentiniano Impp. vita functum affirmat. Vacaſſe vero ſedem poſt eius obitum dies viginti, habent Indices Vaticani, necnon liber de Romanis Pontificibus, qua ratione dicendus eſt in locum eius ſubrogatus pridie Idus Martii, ANASTASIVS patria Romanus, patreque Maximo presbytero, (vt habetur in ipſius epitaphio*) & in militia Dei officiis natus.

a Bed. in Mart.
b Ant. Inſcrip in Appen. pag. 1171. nu. 16.
c Iſid de vir. illuſt. c. 3.
ANASTASII CREATIO
* Ant. Inſcr. pag. 1165. nu. 7

II.
d Hier. ep. 26.

Hoc ipſo anno S. Hieronymus ad Pammachium conſolatoriam dedit epiſtolam, *d* cum ex hac vita iam ante migraſſet eius vxor Paulina filia S. Paulæ Conſularis feminæ, quæ nobiliſſimo vtrimque genere orta, *e* vna cum filiabus atque cognatis, ipſius olim Hieronymi vſu, Chriſtianam perfectionem fuerat adepta, & domus eius velut in eccleſiam commutata. *Pammachius* autem eius gener, prognatus ex Camillorum antiquo ſtemmate Furiano, ipſeque inter primos Senatores emicans Conſulum pronepos, vir doctrina & pietate inſigis, ſolutus iam vinculo cõiugali, egregium Chriſtianæ virtutis ſpecimen de contemptu ſæculi edidit, dum bona ſua erogans in pauperes, vel in ſacris erigendis ædificiis impendens, monaſticum amplexus eſt inſtitutum, quem ideo multis præconiis extulit eadem epiſtola Hieronymus.

e Id. ep. 99. Vid. ſup. an. 382. VIII.
PAMMACHII V.C. RENVNTIATIO SÆCVLI.

III.

Quo eodem tempore Anaſtaſius Papa cum non ignoraret paulo illiberaliter cum S. Paulino Nolano Siricium prædeceſſorem ſuum egiſſe, ſimulac in thronum Pontificium euectus eſt, officioſiſſimas literas ad Epiſcopos Campaniæ pro eodem Paulino dedit, ac poſtea eumdem ipſum, cum Romam ſolemni conſuetudine ad SS. Apoſtolorum natalem veniſſet, honorifice excepit: vt teſtatur ipſe Paulinus *f* ad Delphinum ſcribens: Quæ etiam recenſuiſſe voluimus ad demonſtrandam *ſolemnem conſuetudinem* (vt ipſe vocat) ad natalem diem Apoſtolorum Romam, nulla habita æſtiuorum calorum ratione, concurrendi. Verum & de ea ſunt pariter aliæ antiquæ teſtificationes, vt inter alias illæ nobiles Gallæ Placidiæ Auguſtæ ſcribẽtis *g* ad Pulcheriam æque Auguſtam & Valentiniani *h* Imp. ad Theodoſium Iuniorem, aliæque inſuper ipſius Paulini *i* ad Seuerum.

f Paul. ep. 16.
VETVS CONCVRSVS ROMAM AD NATALEM DIEM APOST.
g Tom. 1. Conc. ante Conc. Chal.
h Ibid.
i Paul. ep. 13.

IV.
k Aug. 18. de ciu. 53. 54.
FALSVM ORACVLVM DE TERMINO CHRIST. RELIG.

Hoc item anno ſcribebat *k* S. Auguſtinus aduerſus falſa Gentilium in vulgus iam antehac fruſtra iactata oracula, quibus illi huius anni termino finem accepturam Chriſtianam religionem, quo idolorum cultores in officio continerent, affirmabant, excogitatis neſcio quibus verſibus Græcis, tamquam conſulenti cuidam diuino oraculo effuſis, vbi Chriſtum quidem ab huius tamquam ſacrilegii crimine facerent innocentem, Petrum autem maleficia feciſſe ſubiungerent, vt coleretur Chriſti nomen per trecentos ſexaginta quinque annos, completo autem eo numero, ſi-

ne mora ſumeret finem: ſumpto videlicet annorum initio à tempore quo miſſus eſt Spiritus Sanctus, i. per Idus Maias, à quo numeratis Coſſ. trecenti ſexaginta quinque anni reperiuntur impleti per eaſdem Idus Maias Conſulatus Honorii & Eutychiani. Hæc Auguſtinus, quam quidem eius ſupputationem noſtræ chronographiæ optime conſentire cognoſcis: ſiquidem quem nos numerauimus Domini annum trigeſimum quartum, ipſe à die Pentecoſtes numerat primum. Porro numero trecentorū ſexaginta quinque annorum ſi addas triginta tres, vtiq; reperies à naſcente Domino vſque ad dictos præſentis anni Coſſ. Honorium & Eutychianum, rectè numerari annos trecentos nonaginta octo. Cæterum ſtultæ prædictioni contraria prorſus obueniſſe contigit: & tantum abfuit Religionem Chriſtianam defeciſſe, & deorum cultum reſtitutum eſſe, vt quæ reliqua eſſent templa Gentilium, ſequenti anno diruta fuerint: quod ipſe Auguſtinus demonſtrat, diceturque ſuo loco.

RECTE INSTITVTA TEMPORVM CHRONOGRAPHIA.

V. LEX HONORII IMP. PRO PERSONIS ET REB. ECCL.

Rurſum vero quod ad res Africanæ Eccleſiæ pertinet, Honorius Imp. Mediolani exiſtens, ad comprimendam ſceleratorum audaciam, ſexto Calendas Maii reſcriptum *a* dedit, quo præcepit, inferentes iniuriam perſonis Eccleſiaſticis, & locis ſacris Catholicorum, ac diuino cultui, capitali ſupplicio puniri: voluitque cunctis liberum eſſe, factas atroces ſacerdotibus aliiſque miniſtris Eccleſiaſticis iniurias, veluti publicum crimen inſequi. Hanc porro legem nondum in Africa promulgatam fuiſſe, quando Auguſtinus ſcripſit commentarios contra literas Petiliani, partis Donatiſtarum Conſtantinienſis in Numidia Epiſcopi, ſuæ ſectæ hominum huius temporis eloquentia facile principis, ex eo demonſtratur, quod ipſe iiſdem commentariis *b* neget aliquam legem ab Imperatoribus latam eſſe, vt tumultuantes Donatiſtæ occiderentur. Quod autem meminit Anaſtaſii Papæ in cathedra Petri ſedentis, ex his colligas eoſdem commentarios elaboratos eſſe ante eius legis promulgationem, ſed tamen hoc ipſo anno poſt Anaſtaſii electionem.

a *l.31.C.Th. de Epiſ. & cle. Rec etiam Greg. PP. II. ep.53.*

b *Aug. cont. lit. Pet. li. 2. cap.51.*

VI. SCELERA DONATIST. IN CATHOL.

Vt vero Donatiſtæ huiuſmodi lege coercendi eſſent, cum hactenus nonniſi decem librarum auri pœna (vt idem Auguſtinus teſtatur) in ipſorum facinoroſiſſimos ſtatuta fuiſſet, effecere immaniſſimæ graſſationes Circumcellionum, aliorumque eiuſmodi furentium Donatiſtarum, in Catholicorum Epiſcopos & clericos, necnon in laicos, eorumdemque domos & eccleſias, quarum aliquas idem auctor variis locis *c* recenſet: ſuntque etiam de iis eiuſdem epiſtolæ *d* ad Donatum Proconſulem Africæ, & Marcellinum itidem in Africa magiſtratum agentem, quibus eos rogat, nonnullis Circumcellionibus homicidis in vinculis detentis, iamque vltimo ſupplicio plectendis ignoſci, ſperans eiuſmodi Chriſtiana manſuetudine eos ad meliorem frugem perducere. Quin etiam quamdiu ſpes aliqua fuit, hoc genus hominum rationibus poſſe conuinci, indefeſſam nauauit operam cum verbis & ſcriptis, tum rebus & factis, vt eos ad Eccleſiæ Catholicæ vnitatem perduceret. Sed cum econtra (prout Poſſidius in eius Vita narrat) illi his eius officiis irati, furioſa aduerſus eum loquerentur, atque vt ſeductorem deceptoremque animarum & priuatim & publice condemnarent, adeo que vt lupum occidendum eſſe dicerent & tractarent, ac vias armati, cum ille ad viſitandas plebes Catholicas iret, aduerſus eum obſiderent: his, inquam, aliiſque poſtmodum exemplis edoctus, eos beneficiis deteriores euadere, & ipſe recatans palinodiam, præclaram ad Vincentium dedit epiſtolam, *e* qua diſſeruit per Magiſtratus cogi debere hæreticos, & illorum pertinaciam ſæculari potentia retundi: atque inſuper eiuſdem argumenti duos ſe ſcripſiſſe libros, quorum eſſet titulus *Contra partem Donati*, ipſe alibi teſtatur. *f*

c *Aug. ep. 50. ad Bon. Com. p.68. ad Ian. Don. li. 3. con. Creſc. c 48.* d *Id. ep. 127. 159.*

HÆRETICI COGENDI A MAGIST.

e *Id. ep.48.*

f *Id.2. Retr.5.*

CONC. CARTHAG. III. DICTVM V.

Hoc eodem anno, nimirum poſt Conſulatum Cæſarii & Attici, (vt ex ſcripto addidimus codice) ſexto Calendas Iunii, habita eſt *Carthagine* SYNODVS ſeptuaginta trium Epiſcoporum, quæ *Quinta* dicta reperitur, dicenda autem, ſecundum illa quæ de his dicta ſunt anno ſuperiori, *g* *Tertia* vero quæ *Quarta* numeratur, & eſt, celebrata fuit (vt videbitur) hoc eodem anno menſe Nouembri. Mendoſus autē numerus huic priori inhæſit notæ Æ ræ trigeſimę octauæ, ſicut & in aliis pleriſque locis: nam & noſcitur habita anno ante edictum Imperatoris de reliquiis idololatriæ tollendis in Africa, quod ab Imperatoribus petendum, eadem Synodo Patres *a* decreuerunt, conſtatque editum eſſe anno ſequenti. In ipſa præterea Synodo, inter alia ad Eccleſiaſticam ſpectantia diſciplinam, inculcatum eſt de *b* diaconorum presbyterorum, & Epiſcoporum continentia, deque *c* baptizandis infantib. Sed & decreta *d* eſt Legatio ad Impp. pro petendis afflictatis pauperibus aduerſus potentias diuitum *Defenſoribus*, proque delendis (vt diximus) reliquiis idololatriæ. Quæ quidem Patres obtinuiſſe videntur. Nam de Magiſtratu in Africa, qui dicebatur *Defenſor Eccleſiæ*, Poſſidius *e* in Auguſtino meminit: & perſeueraſſe in poſterum eiuſmodi in Eccleſia magiſtratum, S. Gregorius Papa pluribus epiſtolis fidem facit. Aduerſus autem idololatriæ reliquias, reſcripſiſſe Honorium anno ſequenti, dicetur ibi.

Vbi vide quæ dixi ad ann. XV.

a *Con. Carth. V. c. vlt.* b *Ibid. c.?* c *Can.6.* d *Can.9.*

DEFENSORES ECCLESIÆ.

e *Poſ. Vit. S. Aug. c.12.*

VIII.

Eodem hoc anno *Bellum Gildonianum* confectum eſſe, auctor eſt Marcellinus in Chronico: & non antea, ſatis ex Claudiano *f* intelligitur, dum tradit ſtatim poſt nuptias Honorii, de Gildone tyranno in Africa ſuperato fuiſſe gaudia geminata. Hoc namque anno idem Honorius Aug. inchoaturus annum ætatis decimum quartum, menſe Septembris, *Mariam* coniugem duxit, filiam Stiliconis Ducis ex Serena fratris Theodoſii filia: eaſque contractas nuptias mandato ipſius Theodoſii, idem Claudianus *g* affirmat.

f *Claud de laud. Stil. li.1.*

NVPTIÆ HONORII IMP.

g *Id. in carm. de nupt. Hon.*

IX.

DE BELLO GILDONIANO.

Sed quod ad bellum attinet Gildonianum, præſtat hic ipſius Gildonis originem ex Ammiano *h* præfari: qui ait, Nubelem potentiſſimum inter nationes Mauricas Regulum, plures genuiſſe filios, inter quos enituere Firmus, Gildo, & Maſcezil, ſiue Maſcizel. Horum *Firmus*, occiſo alio quodam fratre ſuo nomine Zamma, Romanis Magiſtratibus accepto, tyrannus in Africa in Romanum Imperium inſurrexit: aduerſus quem Theodoſius Senior, Theodoſii Imperatoris pater, Magiſter equitum bello egit, cui & Gildo aduerſus germanum inhæſit. Sed extincto Firmo, in Imperatorem euectus Theodoſius, Gildonem creauit Comitem, *i* & in Africa conſiſtentis Magiſtrum vtriuſque militiæ. Verum auctor eſt Claudianus, *k* eum tempore belli Eugeniani palam deſciuiſſe ab Imperio Romano, cum vocatus ab eodem Theodoſio cum auxiliaribus copiis, venire renuit, quem tamen longo etiam antea tempore tyrannidem arripuiſſe, ſed pacem aliquam interceſſiſſe, aſſerere cogi videmur, quod idem Claudianus, *l* duodecim illum annis Africam infeſtaſſe tradit. Scribit autem Zoſimus, *m* ſolicitatum quoque ab Eutropio Cubiculi Arcadii Præfecto Gildonem, vt Africam in ditionem transferret Arcadii. Sed quod addit, id ab eo præſtitum eſſe, haud probatur. Id quidem ipſum molitum eſſe, quadam permotum inuidia, Oroſius *n* eiuſdem temporis ſcriptor ex quorundam ſententia refert. Vt vt ſit, hoc certum habetur, ſicut tyrannide Firmi abuſi fuerant Donatiſtæ ad perſequendos Catholicos, ita & ſub Gildone Eccleſiam Africanam ab *Optato* quodam eorumdem Donatiſtarum Epiſcopo, ſæuiſſimo inhærente eidem Gildoni ſatellite, per decennium admodum afflictatam eſſe, id teſtante pluribus locis, ac deplorante S. Auguſtino. *o*

h *Am. li.29.*

i *Conſtat ex inſcr. l.9. C. Th. ad l. Iul. de adult.* k *Claud. in ſext. Conſ. Honor.* l *Id. de bel. Gild.* m *Zoſ. lib.5.*

n *Oroſ. li.7. c.36.*

o *Aug. cont. lit. Pet. li.1. c.24 & li.2. c.23. & 83. & cont. ep. Parm. lib.2. c.2.*

X.

Cæterum qui hactenus toleratus fuerat Gildo, (homo licet Ethniciſmo *p* deditiſſimus, quique militibus ſuis *q* ad impuras exercendas libidines, rapinas, & crudelitates abuteretur,) haud vlterius perferendus viſus eſt, cum impedire *r* cœpiſſet ne frumentum ex more de Africa deferretur in Vrbem annona laborantem. Itaque decretum eſt ex Senatusconſulto bellum aduerſus eum: placuitque præfici legionibus *Maſcezilem* ipſius germanum, ſed hoſtem eidem infenſiſſimum, ob necatos ab eo crudeliter filios, quos Maſcezil Italiam petens apud Africanam militiam reliquerat. Rem geſtam narrat idem qui ſupra Oroſius: additque Maſcezilem iam inde à Theodoſio ſcientem, quantum in rebus deſperatiſſimis oratio hominis per fidem Chriſti à clementia Dei impetraret, Caprariam inſulam adiiſſe, indeque ſanctos aliquot monachos ſecum in Africam duxiſſe, (ſiquidem hanc, aliaſque Tyrrheni, necnon Etruſci maris Inſulas, ipſoſque reconditos curuorū littorum ſinus, iam hoc tempore choris ſanctorum monachorum fuiſſe refertos, teſtes

p *Marcel. in Chron.* q *Claud. de bel. Gild.* r *Id. ibid. & Sym. 4. ep.4. ad Stilic.*

teſtes ſunt etiam SS. Hieronymus *a* & Auguſtinus, *b* nec non in ſuo Itinerario Rutilius *c* Numatianus poeta Ethnicus, licet eos impie & ignare carpens:) & vna cum illis, orationibus, ieiuniis pſalmis dies ac noctes continuantem, ſine bello victoriam meruiſſe, ac ſine cæde vindictam: dum ſcilicet ipſe cum millibus quinque militum, contra ſeptuaginta millia hoſtium caſtrametatus, in locum munitiorem tranſgredi volens; nocturna viſione roboratus S. Ambroſii nuper defuncti Epiſcopi Mediolanenſis, iubentis vt eodem loco conſiſteret atque pugnaret, tertio demum die, poſt noctem orationibus hymniſque peruigilem, ab ipſis cæleſtium ſacramentorum myſteriis in hoſtem circumfuſum proceſſit, & cum ad eos qui primi occurrerant pia pacis verba iactaret, ſigniferum quemdam inſolenter obſiſtentem, & iam iamque pugnam excitantem, gladio percuſſit in brachio, eumque manu debilem ipſo vulnere coegit pronum inclinare vexillum. Quo viſo reliquæ cohortes, deditionem iam fieri priorum exiſtimantes, certatim ſeſe ad Maſcezilem ſignis tradidere conuerſis. Barbari autem, quorum magnam multitudinem Gildo ad bellum deduxerat, defectu militum deſtituti in diuerſa fugerunt. Sed & ipſe Gildo fugam molitus, arrepta naui, vt in altum prouectus, ac deinde reuocatus in Africam eſt, poſt aliquot dies ſtrangulatus interiit. Hæc Oroſius: eademque ferme in Hiſtoria *d* Miſcella Pauli Diaconi. Claudianus *e* quoque, licet Ethnicus, ad confecti belli celeritatem obſtupeſcens, eamdem victoriam Deo tribuit, ſed Gildonem in Sicilia obtrūcatum tradit: *f* Zoſimus *g* autem, eumdem, ne veniret in manus hoſtium, ſibi iniecto laqueo, ſpontaneo exitu finem viuendi feciſſe. Cæterum eo extincto, bona ipſius, quæ quidem erant ampliſſima, Fiſco ſunt adiudicata, ſuperque eis nouus inſtitutus Magiſtratus, dictus *Comes Gildoniaci patrimonii*, cuius eſt mentio in Notitia prouinciarum: de iiſdem vero bonis extant plura reſcripta in Codice *h* Theodoſiano. Et quod mirum eſt, viguit ad decem ſaltem annos perſecutio vindictæ aduerſus eos qui Gildonem cōſectati fuerant: vt apparet ex reſcripto *i* Imperatorum dato ſub Conſulatu Philippi & Baſſi, qui incidit in annum Domini quadringenteſimum octauum.

a *Hier. ep.*30. *ad Ocean.*
b *Aug. ep.* 81. *ad Eudox.*
c *Rutil. Itin. lib.*1.
MASCEZILIS PIETAS, ET INSIGNIS VICTORIA.
d *Miſc. li.*13.
e *Claud. de bel. Gild.*
f *Id. li.*1. *præf*
g *Zoſ. lib.*5.
h *l.*7. *& 9. de metat. l.*16.19. *de bon. proſcr.*
i *l.*19. *C. Th. de pœn.*

XI. EIVSDEM INTERITVS OB VIOLATAM ECCLESIAM.

Quod vero ad *Maſcezilem* victorem ſpectat, tradit Oroſius ipſum rerum ſecundarum elatum inſolentia, poſthabito ſanctorum conſortio, cum quibus antea Deo militans vicerat, etiam Eccleſiam temerare auſum eſſe, nonnullos ab ea ad pœnam extrahendo: verum ſequente pœna ſacrilegium, iiſdem ſuperſtitibus, atque inſultantibus, quos protraxerat, poſt aliquantum tempus, ſolum ipſum punitum eſſe atque occiſum: ſicque probaſſe in ſe vno, ad vtrumque ſemper diuinum vigilare numen, quando & cum ſperauit, adiutus: & cum contempſit, occiſus eſt. Ita Oroſius, Zoſimus autem ait, Stiliconis inuidia iuſſum Maſceziiem à militibus per pontem in flumen præcipitari.

XII. VXOR, SOROR, ET FILIA GILDONIS RELIGIOSIS. FEMINÆ.
k *Hier. ep.*9.
l *Ibid. & ep.* 11. *ad Ager.*

Porro Gildoni, licet Ethnico, fuiſſe vxorem ſanctiſſimam feminam, necnon ſororem quæ perpetuam virginitatem Deo dicauerat, teſtis eſt Hieronymus in epiſtola *k* ad *Saluinam* eiuſdem Gildonis filiam, qua ipſam ad viduitatem ſeruandam hortatus eſt: quippe quæ nupta ante patris obitum Nebridio nobiliſſimo atq; religioſiſſimo adoleſcenti, genito ex ſorore Auguſtæ, Arcadiique & Honorii Impp. conſobrino, (vt hæc omnia idem S. Hieronymus *l* ſcribit) poſt eiuſdem Nebridii immaturum obitum, adoleſcentior vidua relicta eſt cum duobus paruulis ex eo ſuſceptis, cuius in Eccleſia Conſtantinopolitana magna pietate in officio diaconiſſæ deſeruientis, mentio habetur apud Palladium in Dialogo de Vita S. Ioannis Chryſoſtomi.

XIII.
m *l.*7. *C. de Epiſ. aud.*
n *An.*57. *num* X. XI. *&* 319. XX.

Hoc eodem anno Honorius Imp. interceptam, neſcio quo caſu, iudicandi inter laicos Epiſcoporum auctoritatem, cum partes ex conſenſu apud eos litigare eligerent, lege lata *m* reſtituit. Qua quidem nihil ipſe iuris tribuit Epiſcopis: ſed illud Apoſtolica auctoritate ſtabilitum, & à Conſtantino Magno confirmatum (ſicut demonſtratum eſt *n* ſuperius) voluit eſſe liberum.

XIV. CONC. CARTHAG. IV. ADMODVM COPIOSVM.

Iiſdem quoque huius anni Coſſ. ſexto Idus Nouembris, celebrata eſt in Africa SYNODVS CARTHAGINIENSIS, nomine & tempore *Quarta*. Sublato enim Gildone tyranno qui Africam perturbabat, data eſt facultas copioſiori numero Epiſcoporum; nempe ducentorum & quatuordecim, in vnum conueniendi; vt de reſtituenda in integrum Eccleſiaſtica diſciplina diligentius ageretur; quod & ipſi egregie præſtiterunt, centum & quatuor ſancitis regulis de iis quæ tam Epiſcopis, quàm aliis inferioris ordinis clericis obſeruanda eſſent: quarum exempla non ſolum reliquæ Occidentales Eccleſiæ, ſed etiam Orientis Epiſcopi mutuati eſſe noſcuntur. Extitit enim huiuſmodi Carthaginienſe Concilium veluti Eccleſiaſticæ promptuarium diſciplinæ, non quidem recens inuentæ, ſed ab antiquioribus vſu receptæ, atque ad priſtinam conſuetudinem reuocatæ, niſi in quibus noua emergente cauſa, nouæ ſanciendæ legis neceſſitas incubuit: Vt quod in principio, vbi de Epiſcoporum ordinatione agitur, ob emergentes nouas Origeniſtarum hæreſes, in Fidei profeſſione, quam publice emittere ſolerent Epiſcopi ordinandi, additæ ſunt aſſertiones ſententiarum fidei Catholicæ, quas iidem hæretici impugnarent.

XV. OPVS MANVALE PRÆSCRIPTVM CLERICIS.
a *Conc. Carth IV. can.*51. 52. 53.
b *Aug.* 2. *Retract.* 2. *& de oper. monach.*
c *Epi. hær.* 80.
d *Eod. Con.* 44.
DE TONSVRA CAPILLORVM ET BARBÆ.
De quibus vide ſup. an. 58 *num. LIII. & LVIII.*

Placuit *a* item Apoſtolicam inſtitutionem de opere manuum clericorum, quo ſibi victum & veſtitum quærerent, in obſeruationem reuocare. Cuius rei ſanciendæ occaſionem præbuerunt, emergentes quidam ex ſchola Euchitarum & Maſſalianorum hæreticorum, qui omnino negarent monachis & clericis eſſe manibus operandum, vnde & contentiones orirentur inter ipſos laicos, quibus Eccleſia turbaretur, aliis hoc, aliis illud defendētibus. Quamobrem & ea occaſione, vt *De Opere monachorum* librum conſcriberet, compulſum ſe fuiſſe Auguſtinus *b* teſtatur. Sed & quod iidem prolixa ac muliebri *c* incederent coma, ideo ille à Synodo canon *d* editus eſſe videtur, vt clerici nec comam nutrirent, nec barbam. Licet enim nonniſi de coma Auguſtinus aduerſus eos ſcribens agat, Synodus tamen, cui & ipſe Auguſtinus interfuit, addidit quoque de barba minime nutrienda: quamuis nōnulla exemplaria habeant additamentū illud, *Sed radant, vel tondeant*: tamen non nutriendam eſſe, communi codicibus omnibus lectioni concordat. Vt ex his ſatis conuinci poſſit, ipſum Auguſtinum & alios Epiſcopos, nec non Africanæ Eccleſiæ clericos, minime geſtare conſueuiſſe promiſſam barbam, ſed ſi non raſam ſaltem præciſam & ex parte aliqua decurtatam, quo omnis ſuſpicio impēſi in ea nutrienda laboris omnino ceſſaret. Sed dicet aliquis: Cur in Synodo de clericis, & non de monachis mentio habetur? quod ſcilicet in Eccleſia Africana monachiſmus iam aſcitus in Clerum, ſimulque cōiunctus eſſet, & in eadem Eccleſia clericorum nomine etiam monachi continerentur, vtpote Dei ſeruitio arctiorib. vinculis mācipati: cum alioqui vel clerici monachorū amplecterētur inſtitutum, vel ex monachis plurimi cooptarētur in clerū, de quib. eſt huius ipſius anni reſcriptum *e* Imperatorū, Si quos Epiſcopi deeſſe ſibi clericos arbitrarētur, ex monachorum numero rectius eos ordinandos fore. Indeque S. Auguſtinus ſuos clericos interdum monachos appellat.

MONACHI IN AFRICA ASCITI IN CLERVM.
e *l.*32. *C. Th. de Epiſ. & cler*

XVI.
f *Eod. Con. c.* 84.

Rurſum quod ad eiuſdem decreta Concilii pertinet, & illud notandum eſt, quod Patres ſtatuerunt, *f Vt Epiſcopus nullum prohibeat ingredi eccleſiam, & audire verbum Dei, ſiue Gentilem, ſiue hæreticum, ſiue Iudæum, vſque ad Miſſam catechumenorum.* Ex quibus plane intelligas, S. Auguſtinum inter cōcionandum ad populum, pro audientium diuerſa conditione aptare conſueuiſſe ſermonem, nimirum interdum hæreticos Arianos, Manichæos, vel Donatiſtas vrgere, interdum vero Gentiles, & ſæpe Iudæos. Sed de ea Synodo hactenus. Iam ad res Eccleſiaſticas Orientis hoc anno geſtas tranſeamus.

XVII. IOAN. CHRYSOSTOMVS ABDVCITVR ANTIOCHIA CONSTANTINOPOLIM.

Cum defuncto Nectario Epiſcopo Conſtantinopolitano, poſt de ſucceſſore deligendo controuerſias, tandem in *Ioannem* presbyterum Antiochenum cognomento *Chryſoſtomum* ſuffragia conſpiraſſent, vt dictum eſt anno ſuperiori: quod ſciretur eum haud facile inuito populo fore Antiochia abducendum, ſcripſit Arcadius Imp. ad eius ciuitatis Præfectum, vt abſque ſtrepitu ipſum mitteret Conſtantinopolim: Præfectus vero eumdem deductum extra portam, quaſi ad viſitanda Martyria, impoſitum rhedæ

publicè, Magiſtro militum tradidit ad Imperatorem deducendum. Hæc quidem ita eſſe geſta, tradit Palladius in Dialogo de Vita eiuſdem Ioannis. Addunt vero alii, *a* innotuiſſe tunc etiam ex literis Imperatoris ad Flauianum Antiochenum Epiſcopum datis, electionem Chryſoſtomi populo Antiocheno, populumque reſtitiſſe ne abduceretur, ſed à Præfecto ea qua diximus arte deluſum eſſe. Simulac igitur Ioannes Conſtantinopolim peruenit, ordinatus eſt eius ciuitatis Epiſcopus: quod hoc anno die vigeſima ſexta Februarii contigiſſe, Socrates, *b* Sozomenus, *c* & Marcellinus *d* affirmant.

a Leo Aug. & Meta. in Vit. Chryſ.
b Soc. li. 6. c. 2.
c Soz. li. 8. c. 2.
d Marc. in Chron.

XVIII.

In ſublimem porro thronum euectus, primum omnium curauit vt Catholicæ fidei in omnibus proſpectum eſſet: auctorque extitiſſe putatur, vt ſeueriſſima lex *e* aduerſus Eunomianos deteſtabiliores cæteris hæreticis, & Montaniſtas, poſt dies ſex à ſua ordinatione ſanciretur, nimirum quarto Nonas Martii, qua non ſolum ipſorum conuentus omnino prohibiti, ſed & eorumdem clerici vrbibus pelli, ac codices igni comburi iuſſi ſunt, & quod numquam hactenus aduerſus vllos hæreticos decretum fuerat, eorumdem receptoribus, & librorum occultatoribus, capitale ſupplicium eſt irrogatum. Poſt hæc vero (vt tradit Sozomenus *f*) ad pacem in Eccleſia Antiochena conciliandam idè adiiciens animum, egit cum Theophilo Alexandrino, vt Legatio Romam mitteretur, quo Flauianus Antiochenus in gratiam Romani Pontificis reduci poſſet: ad quod negotium electi Acacius Epiſcopus Berœenſis, & Iſidorus ille, cuius nomine Theophilus ordinationi Ioannis obſtiterat, legatione pro votis functi ſunt. Hæc quidem Sozomenus. Sed Theodoretus *g* longe ante hæc tempora legationem Acacii, & Romani Pontificis ac Flauiani concordiam contigiſſe ſignificat. Quicquid ſit, illud exploratum eſt, vſque ad Innocentii Papæ tempora Eccleſiam Antiochenam perfectam pacem non obtinuiſſe.

e l. 34. C. Th. de hær.
LEX ADVERSVS HÆRETICOS.
f Soz. cap. 3.
g Theod. li. 5. c. 23.

XIX.

Ipſo quoque primo ſuo ingreſſu Ioannes, cum inueniſſet clericos Conſtantinopolitanos, alioſque viros, pietatis quodam intuitu ſacras virgines ſecum in domibus ſuis retinere, quas vocabant *Sorores adoptiuas*, multus fuit in iis corrigendis, vt tamen ex Palladio *h* conſtat, quam ex duobus libellis *i* eo argumento ab ipſo Ioanne conſcriptis. Quem prauum eiuſmodi virginum vſum (quæ à charitate, ἀγάπη nomen trahentes, quaſi ſpirituali amore coniunctæ, dicebantur *Agapetæ* ab illis penes quos *k* habitabant) grauiter itidem redarguit S. Hieronymus. *l* Poſt hæc vero Ioannem, victum quoque luxurioſum clericorum caſtigaſſe: ſed & ſuperfluos Eccleſiæ, ipſiuſque Epiſcopi Conſtantinopolitani ſumptus reſecaſſe, & ad infirmorum ſolatia transtuliſſe, viduas inſuper luxuriantes in vitæ integritatem reſtituiſſe, potentium faſtum inſectatum eſſe, omneſque omnis generis ac conditionis laicos variis admonitionibus exexiſſe, atque his geſtis odium ferme omnium in ſe concitaſſe, narrat Palladius. Additque Socrates, *m* plurimos ex clero iam ab ipſo Epiſcopatus eius initio eum tamquam nimis iracundum vitare cœpiſſe, & cum multos variis ex cauſis ab Eccleſia eieciſſet, eoſdem contra illum conſpirare, & ad populum falſo criminari non deſtitiſſe.

AGAPETARVM VIRG. PRAVVS VSVS SVBLATVS A CHRYSOST.
h Pal. dial. de Vit. Chryſ.
i Ext. tom. 5. oper. Chryſ.
k [Hi quoque viciſſim ab illis *Agapiti* appellabantur: Nouella conſt. 6 Iuſtiniani, qui & eos prohibuit.]
l Hier. ep. 22. ad Euſtoch.
CORRIGIT MORES CLERI.
m Soc. li. 6. c. 4.

XX.

His vero cum inter alios potentes, quorum faſtum & profuſas expenſas reprehenderet, ipſum quoque Eutropium Imperatorii Cubiculi Præfectum, qui principem inter aulicos vindicarat ſibi locum, perinfenſum ſibi reddidiſſet: non tamen deſtitit eumdem arguere & de aliis ipſius prauis facinoribus, atque inter alia quod *n* in Eccleſiam debaccharetur. Siquidem ipſe intemeratum hactenus ſacrum Eccleſiæ aſylum violans, non ſolum ad eam confugientes violenter abſtraxit, ſed & malus auctor extitit *o* Arcadio Imp. vt occaſione Pentadiæ clariſſimæ feminæ, (coniugis Timaſii Conſulis, quem idem Eutropius ob coniurationem cum Ruffino in Oaſim relegauerat) quæ ad eccleſiam confugiſſet, conſtitutionem *p* ederet his ipſis Coſſ. ſexto Cal. Aug. qua iuberentur confugientes ad eccleſiam extrahi. Sed accidit magno diuinæ prouidentiæ iudicio, vt qui eius ſanciendæ auctor extitit Eutropius, idem anno ſequenti (vt dicetur) ad eccleſiam cõfugere neceſſitate compulſus, in ſe primum ſæuientẽ experiri legem ſuam coactus fuerit: quam & ipſam eodem tempore abrogatam videbimus.

n Soc. li. 6. c. 5. Sozom. li. 8. c. 7. & alii in Vit. Chryſ.
o Chryſ. in Eutrop.
LEX ARCADII ADVERS. IMMVNIT. ECCLESIAST.
p l. 3. C. Th. de his qui ad eccl. conf.

XXI.

Rurſum vero eodem die, quo aduerſus Eccleſiæ immunitatem Arcadius reſcripſit, aliud quoque promulgauit edictum, *a* ad coercendam inſolentiam clericorum & monachorum, qui quaſi vi publica ab apparitoribus raperent reos cum ad ſupplicium ducerentur. Quam quidem licentiam ex Epiſcopis conſtat in clericos atque monachos, quorum ad hoc illi opera vterentur, fluxiſſe, occaſione edicti *b* Conſtantini Magni, concedentis iniquas ſententias Præſidum ab Epiſcopis poſſe reſcindi. Cæterum ſanctos Epiſcopos haud nouimus abuſos eſſe huiuſmodi impertita ſibi auctoritate, ſed precibus ſcimus egiſſe pro reis ſub Præſidum gladio periclitantibus. Hoc autem tempore Conſtantinopoli magnam Eutropii, cuius nutu omnia gerebantur, vna cum iniquitate crudelitatem, qua etiam manifeſte innocentes ad ſupplicium duci iuberet, id à clericis atq; monachis, tamquam vindicibus læſæ veritatis atque iuſtitiæ, extorſiſſe par eſt credere. Eiuſmodi enim caſibus, cum quid à Præſidibus tyrannice ageretur, ſacerdotes infracto vigore eiſdem reſtitiſſe, geſta S. Nicolai Myrenſis Epiſcopi in Euſtathium Proconſulem Aſiæ, S. Athanaſii in Præfectum Libyæ, S. Ambroſii aduerſus Theodoſium Imperatorem, S. Baſilii aduerſus Modeſtum Præſidem, S. Chryſoſtomi in Eudoxiam Auguſtam, S. Auguſtini in Bonifacium Africæ Comitem, Syneſii Epiſcopi in Libyæ Præſides, & aliorum plurium Sanctorum teſtantur, de quibus etiam his Annalibus agitur. Quam autem in his efficaces eſſe ſolerent apud Præſides preces Epiſcoporum, ex Auguſtino diſcimus, qui ad Marcellinum in Africa magiſtratum agentem ſcribens, *c* magna fiſus ſacerdotii auctoritate: *Quoniam*, inquit, *Chriſtiano loquor, maxime in tali cauſa, non arroganter dixerim, Audire te Epiſcopum conuenit iubentem, Domine eximie, & merito inſignis, atque cariſſime fili.* Quod ſi hæc pro reis damnatiſque Circumcellionibus Auguſtinus præſtitit, quæ putas eum egiſſe pro inſontibus apud Præſides?

a l. 16. C. Th. de pœn. l. 7. C. Iuſt. de Epiſ. audient.
b Vid. ſup. an. 314. nu. VIII. & 319. XI.
EPISCOPI VINDICES PRÆSIDVM INIVSTITIÆ.
c Aug. ep. 159.

XXII.

Accidit porro, vt quo magis res Eutropii vndiquaque florentiſſimæ maioribus progreſſibus ſurgerent, adeo vt ipſe videretur in omnibus imperare Imperatori, eo amplius inuidiæ id ſtimulos acuerit, cum aulicorum omnium, indigne ferentium eunuchum cæteris anteferri, tum præcipue Gainæ Gothi Ducis exercitus, cuius opera Ruffinus extinctus, Arcadius in Imperio ſtabilitus fuiſſet. Itaque vt eum de medio tollere poſſet, egit imprimis cum Tribigildo Gothorum duce, ſanguine ſibi coniuncto, vt Aſiæ regiones infeſtaret: aduerſus quem & ipſe profectus, turpi colluſione non ſolum pugnare detrectauit, ſed & cum ſibi viſum eſt opportunum, detegi & ipſe voluit perduellis Imperii. Cuius quidem, ſimul & Tribigildi clades hoc anno illatas in Aſiam, Sozomenus, *d* Socrates, *e* ac Zoſimus *f* pluribus proſecuti ſunt. Ex quibus intelliges, quam opportune periclitanti Conſtantinopolitanæ ciuitati vna cum vniuerſo Orientali Imperio, conſuluerit Deus præficiendo illi Eccleſiæ hoc anno S. Ioannem Chryſoſtomum, qui melius quam Simon *g* Oniæ filius deorſum iam labentem ſuffulſit domum, & ruinam minans corroborauit templum, prout videbitur ex ſequentibus.

GAINÆ TYRANNIS.
d Soz. li. 8. c. 4.
e Soc. li. 6. c. 6.
f Zoſ. lib. 5.
g Eccl. 50.

IESV CHRISTI AN. 399.

ANASTASII AN. 2.

ARCADII HONORII } AN. 5.

ANnus Chriſti trecenteſimus nonageſimus nonus Coſſ. habuit Manlium Theodorũ & Flauium Eutropium. Quorum *Theodorus* in Occidente creatus, idemq; ex Manlia priſca gente ortus, & Chriſtianus erat, & mente atque virtutibus præſtantiſſimus, adeoque eruditus, vt eloquentia inter omnes eius ætatis celebres oratores eniteret facile prin-

I. LAVDES MANLII THEODORI CONS.

a *Aug. de ordin. l. 1. c. 11.*

princeps; vt tum ex S. Auguſt. *a* apparet, qui ad eum, apud Mediolanum ruri dum ageret, librum ſcripſit *de Vita Beata*; tum ex Claudiano in Panegyrico de ipſius Conſulatu; vbi etiam quaſdam recenſet eiuſdem excultiſſimas lucubrationes, quas dolemus eſſe deperditas. Qui autem in Oriente ab Arcadio Conſul creatus eſt *Eutropius*; quod eunuchus eſſet, ſeruiliſque generis, & perditis moribus, minime dignus habitus eſt vt Latinis Conſularibus Faſtis adſcriberetur. Videaſq; in antiquis marmoribus inciſis inſcriptionibus, hunc annum nonniſi Theodori Conſulatu ſignari; ſicut & Imperatorum reſcripta, atq; alia vetera monumenta. Sed nec penes Orientales, Conſulatus eius memoria reliqua fuit; quod eo paulo poſt damnato, ipſius quoq; è Faſtis expunctum fuerit nomen; vt Claudianus *b* & Socrates *c* affirmant: declaratque ipſa eiuſdem damnatio, de qua inferius.

EVTROPII EVNVCHI CONSVLATVS PROBROSVS.

b *Claud. in Eutrop. li. 2.*
c *Socr. l. 6. c. 5.*

II.

Ipſum autem primum omnium ex eunuchis ad dignitatem Conſularem euectum fuiſſe, notarunt etiam Socrat. & Sozomenus *d*: idq; pro monſtro habitum fuiſſe, Claudianus ait. Ante Conſulatum autem, cum & pro arbitrio habenas moderaretur Imperii, adeo eminebat ille ſummæ potentiæ ſplendore coruſcus, vt etiam (quod ait Suidas *e*) aureæ ſtatuæ ei paſſim collocarentur, & ædificia extruerentur ſplendidiſſima tota vrbe: immo & genus eunuchorum propter illius auctoritatem adeo creuerit, vt nonnulli iam barbati, cum eunuchi fieri vellent, & ſe Eutropios fore ſperarent, vita priuati ſint vna cum teſtibus, etiam Eutropio amiſſo. Potentię vero addita ſæuitia, totum plane Orientale peſſumdedit Imperium. Tolerauit tamen omnia iſta Deus, quouſque profanus ſacra non tetigit: cum vero & ad altare miſeros confugientes crudelitas & impietas eius inuaſit, protinus diuinam in ſe vindictam ſenſit armatam. Etenim (quod Zoſimus, & alii teſtantur) etſi antehac Gainas dux exercitus in Arcadium Imp. parum æquo eſſet animo, quam ob cauſam tot tumultus per Trigibildum excitaſſet: idem tamen, cum audiuit Eutropium ſibi infenſiſſimum ad Conſulatum vſque prouectum eſſe, maiori exæſtuans ira, furore barbarico debacchatus eſt in Aſiam: eoque tandem deſperationis res Imperii Orientalis adegit, vt Arcadium coegerit quas ipſe vellet pacis conditiones ſubire. Earum porro præcipuam fuiſſe Zoſimus docet, vt malorum omnium auctor Eutropius ſibi dederetur, in quem ipſe ſtatueret quicquid vellet. Quibus auditis Arcadius, & accerſiuit Eutropium, & abrogata dignitate dimiſit: Eutropius autem curſu ad Chriſtianorum eccleſiam perrexit. Hæc ille: ex quibus vides, magno DEI iudicio opus habuiſſe confugere ad eccleſiam, qui haud pridem ius Eccleſiæ ſuperba licentia violauerat.

d *Soz. l. 8. c. 7.*
e *Suid. verb.* σπάδων.

SVMMA EIVS POTENTIA.

PETITVR A GAINA AD NECEM.

III.

f *Chryſ. orat. in Eutrop.*

Poſtquam *f* autem Arcadius cognouit eum ad aſylum Eccleſiæ ſe recepiſſe, depoſcentes illum ad necem ingenti fremitu milites, oratione habita ab inuaſione loci ſacri dimouit; quem antiquis priuilegiis omnino gaudere voluit, abrogata lege illa quam anno ſuperiori in eius contumeliam intulerat. Sed cum nihilominus populus infeſto agmine per plures dies in eundem Eutropium inſilire non deſiſteret: tandem Ioannes Chryſoſtomus illius ciuitatis Epiſcopus ſuggeſtum conſcendens, inſignem illam habuit concionem, qua, mira dicendi arte in eo primum verſatus eſt, vt in Eutropium acriter inuectus, eum omnium hominum miſerrimum oſtentaret, quo populum ad eius commiſerationem inflectens, cogeret etiam pro eius vita rogare Imperatorem: quod & accidit. Socrates autem, ſiue alii qui animi Chryſoſtomi conſilium, eiuſque verba minime perpenderunt: ſane imprudenter arrogantiæ ſancto Epiſcopo notam inurere tentarunt, & quaſi ſuperbe nimis in miſerum humi proſtratum, & altaris prenſantem baſim, Eutropium inſultarit. Porro hoc plane admiratione dignum ille prudentia ſua effecit, vt Eccleſiæ immunitate integra illibataque conſeruata, obtinuerit etiam vt Eutropii capiti parceretur, in quod iam poſt Gainam & rebellem exercitum, Imperator primum, mox eius milites, inde populus ardentiſſimis ſtudiis conclamaſſent; nec ſiuit eum ab eccleſia abſtrahi, niſi iuramento à Magiſtratibus exhibito de vita ei ſecura conſeruanda.

AGIT PRO EO CHRYS.

a *l. 17. C. Th. de pœn.*

Extat *a* vero eiuſdem damnationis ſententia ab Arcadio lata, publicisq; locis affixa, qua & Conſulatu, & omnibus aliis dignitatibus boniſque ſpoliatus eſt; eiusque vniuerſa acta reſciſſa, ac nomen è Faſtis expunctum: omnes quoque eiuſdem ſtatuæ tam priuatis quam publicis locis vbiq; aboleri iuſſæ, ac demum ipſe in Cyprum inſulam relegatus.

IV. INFELIX EIVS EXITVS.

Quod vero pertinet ad eius exitum: narrat Zoſimus, vrgente Gaina, & ad cædem eius Arcadium impellente, qui Principis negotia tractabant, iuſiurandum Eutropio pręſtitum cum abſtraheretur ex eccleſia, per cauillationem eludentes, eum è Cypro reuocaſſe: & quaſi iuraſſent non ſe morte mulctaturos ipſum quamdiu Conſtātinopoli foret, Chalcedonem miſſum interfeciſſe, quem & ſecuri percuſſum eſſe, Socrates quoque & Sozomenus tradunt. Sed quod eadem oratione Chryſoſtomus teſtetur, milites in eum concitatos fuiſſe ob offenſam Imperatoris, nihilq; de Gainæ petitione meminerit: eius rei hanc cauſam reddit Nicephorus *b*, quod Eutropius præter alia conuicia in Eudoxiam Auguſtam illata, ei minatus eſſet breui fore vt ex Imperiali aula abductam ipſe domum remitteret. Nec etiam tacendum (quod licet alii dicere prætermiſerint, grauiſſimus eiuſdem auctor ſæculi S. Proſper *c* aſſerit) fuiſſe Eutropium anima & mente Paganum. Vnde amplius habes, quo efferas Chriſti præconia, dum Chriſtianorum & Eccleſiæ hoſtem, vt necem effugeret, ad Chriſti altare profugum, compulit confiteri Chriſti potentiam, & Eccleſiæ clementiam, quæ infeſtatorem ſuum obiecto ſcuto protegeret. Denique eſt animaduerſione dignum, extare aliam eiuſdem Chryſoſtomi homiliam in Pſalmum quadrageſimum quartum, cui præfixa eſt inſcriptio, qua ſignificatur, eam habitam cum Eutropius extra eccleſiam deprehenſus eſt. Verum alium omnino potius quam Eutropii caſum ibi apparet deſcriptum eſſe; cum videlicet is de quo agitur, ſubducens ſe ab eccleſia ad quam confugerat, captus eſt; atque in ipſum etiam Imperatorem commotæ ſunt turbæ à populo, & Chryſoſtomus multis iam annis ei ſedi præerat: quæ omnia vides quam huic tempori & occaſioni parum conueniant.

b *Nic. l. 13. c. 4.*

c *Proſp. de prædict. part. 3. c. 38.*

FVIT ETHNICVS.

V.

CHRYS. DECLAMAT AD VERSVS SPECTACVLA.

Ex miſerando porro Eutropii caſu, ſatis opportunum eidem Chryſoſtomo ſuppeditatum eſt argumentum, concionibus inſectandi cum alias mundi illecebras, tum potiſſimum turpia populo exhiberi ſolita Spectacula: effecitque vt ſpectaculum obſcœnum, *Maiuma* dictum, penitus aboleretur, quo deteſtandæ *d* adulteriorum fabulæ in Orcheſtra peragerentur, & obſcœniſſima à ſcortis verba proferrentur. Quæ quidem ſpectacula olim ſublata, deinde ante triennium ab Arcadio Imp. ſic fuerant reſtituta *e*, vt quæ turpia eſſent & inhoneſta ceſſarent. Sed vt facilius eſt à voluptate penitus abſtinere, quam ea conceſſa intra honeſti limites contineri: eædem iterum erumpentes obſcœnitates, fuere rurſum omnino vetandæ: quod hoc anno cōtigit, edito ea de re ab eodem Imp. reſcripto *f*, impulſore haud dubium Chryſoſtomo. Quam autem fœda ea ſpectacula eſſent, inde licet capere argumentum, quod Iulianus Apoſtata in Miſopogone Antiochenis (apud quos ea maxime vigebant) probro obiicit, quod in Maiumæ ferias pecuniam effunderent, & à ſacrificiorum impenſis ſe penitus continerent. Sed quod pertinet ad *Maiumæ* nomen, reiecta Suidæ & aliorum ſententia, qua dicunt, fuiſſe feſtum agitari ſolitum Romæ ad Oſtia Tiberina menſe Maii, vt & inde Maiumæ appellationem fuerit conſecutum; (nulla quippe eius nominis feſta, antiqua Gentilium continent Calendaria; nempe feſtorum eius menſis ſolemnium Romanis vllum erat, in quo aliquid; quod prohibet Imperator, actitaretur fœdum & indecorum:) opinamur eſſe dictum à ciuitate Palæſtinæ maritima, Maiuma nomine, vbi erat nauale Gazæ. Conſtat enim eo in loco coli conſueuiſſe Venerem, eiuſque ſimulacrum impudicum adhuc integrum extitiſſe hoc tempore, ſed paulo poſt deiectum; vt auctor eſt Marcus diaconus in Rebus geſtis *g* Sancti Porphyrii Gazenſis Epiſcopi.

d *Vid. Chryſ. hom. de Dauid. & Saule. & hom. 7. in Matth.*
e *l. 1. C. Th. de Maium.*

f *l. 2. eo.*

MAIVMÆ SPECTAC. QVALE, ET VNDE.

De quo vide plura, ſi cupis, apud Baro. in Not. ad Rom. Martyrol. 26. Decemb. f.

g *Ap. Sur. 26. Febr.*

VI. HIERONYMI TRANSLAT. O PERIARCHON ...

Dum autem hæc in Oriente gererentur; quæ ex Origenis Periarchon translatione à Ruffino perperam facta,

haud mediocre paſſa fuerat Romana Eccleſia detrimentum, reſpirauit ad miſſam in Vrbem ad Pammachium & Oceanum clariſſimos atque doctiſſimos viros, earum precibus a elucubratam à S. Hieronymo germanam eiuſdem commentarii verſionem; vna cum præfatione b, qui omnes qui in eo ſparſi ſunt Origenis erroris redderet omnibus manifeſtos, ac dolum pariter eius, qui male verſum ediderat, aperiret. Hæcque eo conſilio ſe elaboraſſe Hieronymus profitetur c, vt qui in ſuſpicionem criminis à Ruffino vocatus fuerat, ea ſe labe purgaret. Ad quem inſuper adiecit epiſtolam d, qua (vt ait) amice potius expoſtulare voluit, quam laceſſitus publice deſæuire.

a *Ap. Hieron. ep. 64.* b *Ib. ep. 65.* c *Id. Apol. 1. aduerſ. Ruff.* d *Id. ep. 66.*

VII. Conc. Alexand. contra Origeniſt.

Quo eodem tempore, cum in monaſteriis Nitriæ Ægypti quidam monachi hæreſes Origenis ſeminare ſtuderent Theophilus Alexandrinæ ſedis Epiſcopus, collecta Synodo, ex omnium ſententia eoſdem errores, eorumque ſectatores condemnauit, omneſque Origenis ſtudioſos diligenter perquiſitos ex Ægypto expulit: ac de his Synodicas, alio nomine Generales dictas, literas miſit per alios ſanctiſſimos Nitriæ monachos, tum Romam ad Anaſtaſium Papam, tum in Cyprum ad S. Epiphanium, & in alias prouincias ad diuerſos Epiſcopos: agens pariter cum eodem Epiphanio, vt ipſe eaſdem Conſtantinopolim, Hieroſolymam; & ad alias Orientis Eccleſias perferendas curaret: prout de his omnibus conſtat ex variis literis ea de re tunc ſcriptis, quæ habentur inter epiſtolas S. Hieronymi e; ad quem etiam Hieroſolymis agentem idem Theophilus iterum ſcripſit. Hæc autem præſenti anno geſta eſſe, nempe ante annum quam prima Paſchalis Epiſtola ab eodem Theophilo ſcriberetur, docet Hieronymus ad Pammachium & Marcellam ſcribens f.

e *Ib. ep. 67. 69. 70. 71. 72. 73.* f *Ibid. ep. 78.*

VIII.

Hiſtoria vero de altercatione Epiſcoporũ Ægypti cum monachis Origeniſtis, deque monachorum damnatione, recitatur etiam apud Seuerum ex relatione Poſthumiani illius, qui cum Gallo dialogum egit: qui ſoluens Narbona in Africam ad inuiſendum Sancti Cypriani tumulum, inde Alexandriam appulit, Hieroſolymam peregrinaturus viſitandorum cauſa locorum ſacrorum; poſteaque ſex menſibus in Bethleem apud Hieronymum permanſit; ac rurſum Alexandriam repetens, inde ad ſuperioris Thebaidis perluſtranda monaſteria conceſſit. Sed quod ait, Ægypti monachos à Theophilo aliiſque Epiſcopis paſſos eſſe preſſuram; coercenda eſt freno veritatis hyperbole. Nam nonniſi Origeniſtas monachos, vt turbarum auctores, expulſos eſſe literæ Theophili ſignificant. Cæterum Epiphanium quoque literis à Theophilo acceptis, Concilium Epiſcoporum *Cypri* celebraſſe, & in eo lectionem librorum Origenis prohibuiſſe: deque ea re ad Chryſoſtomum Conſtantinopolim, vt & ipſe idem præſtaret, ſcripſiſſe, teſtantur etiam Socrates g & Sozomenus h. Sed de hoc inferius, cum agetur de aduentu Epiphanii Conſtantinopolim.

Epiph. agit contra Origen. g *Socr. l. 6. c. 9* h *Soz. l. 8. c. 14*

IX. Templa idolor. dirvta. i *Vide an. ſuper. n. 4.*

Hoc eodem anno (ſequenti ſcilicet ab eo i qui Gentilium Deorum reſponſis, fatalis prædictus erat vt Chriſtiana religio penitus exciſa deficeret) Dei prouidentia factum eſt, vt Deorum templorum, & in eis conſiſtentium idolorum, facta fuerit vbique demolitio; contra vero Chriſtianæ religionis res magna creuerint acceſſione. Quod quidem tum alibi, tum maxime Carthagine in Africa Gaudentium & Iouium Honorii Imp. Comites, decimo quarto Calendas Aprilis huius Manlii Theodori Conſulatus præſtitiſſe, diſertis verbis S. Auguſtinus k affirmat. Cæterum cum de templis diruendis manaſſent ab Imperatoribus edicta, populuſque Chriſtianus conferto agmine impetum faceret in excelſa & auguſta quæque eiuſmodi ædificia, non ſine vrbium (vt videbatur) immenſa deformitate; placuit Honorio poſterioribus huius ipſius anni reſcriptis l iubere, vt vbique populus à diruendis publicis ædificiis abſtineret, itemque vt ſpectacula minime haberi prohiberentur, quæ tamen eſſent ab omni ſacrificio & Gentilitia ſuperſtitione pura. Sed & Arcadius in Oriente reſcripſit m, vt illa templa idolorum diruerentur quæ eſſent in agris. Quæ vero in vrbibus, licet ab eorum demolitione vetiti fuerint Chriſtiani, iiſdem tamen potiri conceſſum eſt, diruptiſq; idolis eadem vſui veræ religionis vendicare.

k *Aug. 18. de ciu. 54.* l *l. 15. 17. 18. C. Th. de pagan. l. 3. & 4. C. Iuſt. eod.* m *l. 16. C. Th. eod.*

X. Cæleſtis templvm mvtatvm in Eccleſ. a *Proſp. de præd. l. 3. c. 38.*

Id enim inter alia, de ampliſſimo ſimul & magnificentiſſimo, atque celeberrimo nominatiſſimæ *Cæleſtis* Deæ Carthaginienſis templo contigiſſe: & in eo Aurelium Epiſcopum cathedram ſuam poſuiſſe, narrat S. Proſper a, qui tunc adoleſcens præſens extitit rei geſtæ. Magnaque plane Chriſti victoria factum eſt, vt vbi Cæleſtis idolum (quod ait Capitolinus in Pertinace) reddebat oracula, illic audiretur ab Epiſcopo prædicari Euangelium veritatis: ac leo ille Cæleſtis (ſiquidem hoc idolum leoni inſidens pingi & ſculpi conſueuerat) Epiſcopali throno ſuccumberet: quippe in Eccleſia moris eſſet, (vt innumera de his cernuntur exempla) ſedes Pontificum ſculptorum leonum tergis imponi: quo myſticum illud declararetur, ſuperbiam ſæculi aduerſariam Chriſti, dæmoniſque potentiam, Crucis virtute ſubactas. Cum vero etiam Luciani b, Apuleii c, Herodiani d, aliorumque auctoritate conſtet, idem Cæleſtis Deæ ſimulacrum non vnius tantum, ſed diuerſorum, ac ferme præcipuorum totius Orbis numinum nomina continuiſſe, & quippiam ſibi ex omnibus vendicaſſe: ipſumque, vt ait ex noſtris Sanctus Ambroſius e, à diuerſis populis pro diuerſitate nominis, non pro numinis varietate cultum fuiſſe: æque apparet, in eius demolitione etiam alia omnia Gentilitiæ ſuperſtitionis eſſe numina debellata. Immo, quod maioris fuit gloriæ Chriſti, de illo tunc potentiſſimo triumphatum eſt dæmone, qui Salomonem f ſapientiſſimum omnium Regum viciſſet, Hebræumque Dei populum g ſub iugo duxiſſet impietatis: ipſa nimirum Aſtarthe, nuncupata Regina cæli, Dea Sidoniorum; quam eandem fuiſſe, quæ à Carthaginienſibus diceretur Virgo Cæleſtis, iidem Lucianus atque Herodianus, & ex noſtris Philaſtrius h teſtantur.

b *Lucian. de Dea Syr.* c *Apul. de Aſin. l. 11.* d *Herod. l. 5.* De cvltv Cæleſtis Deæ. e *Ambr. adu. Symmach.* f *3. Reg. 11.* g *Hierem. 7. & 44.* h *Philaſtr. de hær. c. 16.*

XI. Gentiles Afric. inſvrgvnt in Chriſt. pro ſvis Diis. i *Aug. ep. 202. 267.*

Accidit autem tunc temporis illud lugubre in eadem Africa, vt in Colonia Suffectana Gentiles ſimulacri ſui Herculis iacturam paſſi, aduerſus Chriſtianos arma corripientes, ex eis trucidauerint ſexaginta: iidemq; Calamæ, in opprobrium promulgatarum in ipſorum Deos legum, pariter aduerſus Chriſtianos inſurrexerint, eccleſiam ſæpius lapidarint: & ædificiis Eccleſiaſticis ignem iniecerint. Quæ omnia conſtant ex epiſtolis S. Auguſtini i ad eos ea de cauſa ſcriptis. Quænam autem aduerſus ea quæ reliqua eſſent ſigna idololatriæ, vbique locorum ſub Romano Imperio à Chriſtianis hoc anno geſta fuerint, ſcriptorum inopia ſilent. Illud vero ex eodem qui ſupra Proſpero conſtat, templa Deorum omnia cum ſuis adiacentibus ſpatiis, fuiſſe Eccleſiis ab Honorio collata. Tuncque plane accidit, vt cum diiectis quæ in aperto erant idololatriæ veſtigiis, ipſa penetralia ſecretoſque aditus Fideles curioſius perſcrutarentur; detecta quoque fuerit impoſtura efficti draconis in ſpecu latentis, de quo alia occaſione ex eodem Proſpero dictum eſt ſuperius k. Reſerata tunc pariter ſunt Romæ Apollinis Palatini abſconſa, repertique libri Sibyllini, in quibus crederentur fatalia Vrbis ineſſe præſcripta: quos à Stilicone in opus incumbente ſuccenſos fuiſſe, tradit, lugetq; Gentilis poeta eius temporis ſcriptor, Rutilius l Numatianus.

k *An. 315. n. 9* Carmina Sibyl. combvſta. l *Rutil. Itiner. l. 2.*

XII. m *l. 14. C. Th. de Iudæ.* Ivdæor. collectas vetat Honorivs.

Sed & qui Gentiles hoc anno exagitauit Honorius, idem quoque Iudæos m, collectis ſuis & exactionibus totum ferme Imperium depaſcentes repreſſit; iubens vt quicquid ab ipſorum Apoſtolis collectum eſſet, ad Imperatoris ærarium deferretur. Dicebantur enim *Apoſtoli* Iudæorum, qui ipſorum *Patriarchis* aſſidebant tanquam conſultores, & ad ipſos referebant ea quæ ſunt in Lege; à quibus & mitti certis temporibus ſolebant in prouincias vbi Iudæi habitarent, tum ad Synagogas inſpiciendas, & mores componendos, tum ad exigendum ab eis aurum & argentum decimarum ac primitiarum nomine, & ipſis Patriarchis deferendum: vt conſtat ex Sancto Epiphanio n, & prædicta Honorii lege, qua eiuſmodi (vt vocat) prædationis functionem omnino prohibuit. Meminit quoque Sanctus Hieronymus o eiuſdem præſcriptæ à Iudæis conſuetudinis, vt ipſorum doctores Synagogarum & totius

n *Epip. hær. 30 Egit vero de his fuſius Bar. Tom. 3. an. 327 nu. 18.* o *Hier. adue. Vigilan. in fi.*

Orbis

Orbis fouerentur miniſte iis. Vetus autem ea querela in Iudæos, etiam ante Chriſti aduentum, qui cum vbique terrarum diſperſi eſſent, ſicut ipſi ſuis Primatibus aurum vectigale pendere cogebantur, ita iidem ab earum prouinciarum hominibus in quibus agebant, mille inuentis modis pecunias corradebant, fiebatque vt vniuerſi propemodum Imperio ſubditi in Iudæorum ærarium æs conferrent: prout hæc in illos Cicero exaggerat in oratione pro L. Flacco, qui iuſſus erat cauſam dicere, quod vetuiſſet Iudæos collectam in Aſia pecuniam deferre Hieroſolymam. Ad quæ etiam ſpectare videtur recens huius temporis querela Rutilii *a*, optantis nunquam Iudæos deuictos fuiſſe à Tito, quod victores ſuos ea gens victa premeret. Cæterum quod hoc anno eis Honorius ademptum voluit, paulo poſt reſtituendum *b* putauit. Extat tamen de eadem re Theodoſii Iunioris reſcriptum *c*, quo pariter ſibi vendicat, quæ ipſorum Patriarchæ ab eiſdem exigere conſueuerant.

Ivdæi vbi q. infesti.

a *Rutil. Iti. l. 1.*
b *l. 17. C. Th. de Iuda.*
c *l. vlt. eo.*

XIII. Hoc item eodem anno, idem Honorius Imp. Manichæos *d* ſordibus ſuis Eccleſiam Africanam inficientes, nouis edictis compreſſit. Sed & Eccleſiæ priuilegia firmauit *e*; occaſione legationis ad ipſum miſſæ à Concilio *Carthaginienſi*, hoc anno, nimirum P.C. Honorii quartum & Eutychiani, quinto Calendas Maii celebrato; qua petierunt; ab eo ſanciri legem de non extrahendis ad Eccleſiam confugientibus: cum videlicet M. ſcezil (vt vidimus anno ſuperiori) eam immunitatem Eccleſiaſticam violaſſet.

d *l. 35. C. Th. de hær.*
e *l. 34. C. Th. de Epiſ. & Cl.*
Honor. Ecclesiæ privilegia firmat.

IESV CHRISTI An. 400.

ANASTASII An. 3.

ARCADII HONORII 6.

I. Anno Chriſti quadringenteſimo, Conſulatum inierunt Stilico & Aurelianus. Cuius quidem Stiliconis Conſulatu conſignata inuenimus Acta *f* ſanctorum Martyrum *Anaunenſium, Siſinnii, Martyrii, & Alexandri*: quorum primus genere Cappadox Diaconus erat, Martyrius Lector, Alexander Oſtiarius: qui quidem progreſſi vt Gentilibus ruſticis vallis Anauniæ prope Tridentinam ciuitatem fidem prædicarent: erecta ibi eccleſia, cum eos ab impietate abducere conarentur, ab iiſdem interfecti ſunt ac combuſti quarto Calendas Iunii, tempore Luſtrationis ſegetum, quæ *Ambarualia g*, quaſi ab ambiendo arua, maiores dicere conſueuerant. Meminerunt horum Martyrum, eorundemque Reliquiarum translationis Mediolanum & in alias Eccleſias, necnon miraculorum ad illas editorum, Paulinus *h*, Gaudentius *i*, Auguſtinus *k*, & alii: extatque *l* de illorum agone epiſtola Vigilii Epiſcopi Tridentini ad Simplicianum Mediolanenſem. Porro diuinam mox impii ruſtici ſenſere vindictam; cum atra nube ad terram vſque cælo contecto, vibrantibus hinc inde fulminibus conterriti, ſe primum in ſanguinem innoxium peccaſſe cognouere. Miſſis vero à prouinciæ Præſide militibus, tenti ſunt omnes: iamque ſupplicio damnandi, intercedentibus apud Honorium Imp. Epiſcopis, liberati ſunt: quod docet idem Auguſtinus. Denique effecit tandem SS. Martyrum ſanguis, quem dæmones exhorreſcebant, vt aliquo intercedente temporis ſpatio, idololatria ex ea regione penitus extincta fuerit; eorundemque Memoriæ ibidem erectæ, frequenti fidelium cœtu frequentarentur.

f *Ap. Mombrit.*
Anavnensivm martyrvm passio.
g *Ex Feſt. ap. Macr. l. 3. c. 5.*
h *Paulin. in Vit. Ambr. in fin.*
i *Gaud. tract. de Conc. ſanct. dedic.*
k *Aug. ep. 158.*
l *Ap. Sur. 29. Maii.*

II. At de *Vigilio* Tridentino Epiſcopo, eodemque martyre, vt dicamus, & ratio temporis & neceſſitas poſtulat argumenti. Nam Vſuardus (cuius ex veteribus monumentis, & antiquioribus Martyrologiis, facta in dies ſingulos Sanctorum collectio, haud mediocris auctoritatis eſt) de eodem S. Vigilio, ſexto Calendas Iulii habet, eum apud Tridentinam vrbem ſub Stilicone Conſule pro Christi nomine magno imbre lapidum percuſſum, martyrium impleſſe. Addit vero Churterius in Vita eius, id accidiſſe ab iiſdem ruſticis, cum ipſe Vigilius poſt trium dictorum Martyrum trophæa, ad comminuendum eorundem Gentilium idolum eo perrexiſſet. Quæ quidem ſi referas ad primum Stiliconis Conſulatum; vtiq; nondum menſe exacto à nece Martyrum, dicendum eſſet ipſius Vigilii martyrium contigiſſe. Si vero ad ſecundum, poſt annos quinq; id factum oportuit. Vt vt ſit, redargui quidem huiuſmodi auctoritate certum eſt, tum eiuſdem Churrerii, tum aliorum ſententiã, qui dixerunt martyrium Vigilii Tridentini Epiſcopi contigiſſe poſt annum ferme centeſimum ab hoc tempore, nempe ſub Anaſtaſio Imperatore: ea quidem perſuaſione adducti, quod eum exiſtimauerunt vnum eundemq; eſſe cum illo qui aduerſus Eutychen hæreſiarcham ſcripſit. Vnde & aliena quædam de eo ſcripſere *a*, corruptis eius Actis, nequid eſſe poſſet impedimento, quo minus eam ſuam opinionem aſtruerent. Cum tamen nihil obſtet, quin duo dicantur fuiſſe Vigilii Tridentini Epiſcopi, quorum alter his diebus martyr obierit, alter poſt centum annos inter Scriptores Eccleſiaſticos celebris extiterit: & alioqui ſciamus, huius centenarii ſpatio plures alios memoria celebres vixiſſe Vigilios.

De Vigil. ſcriptore Eccl.
a *Vita Vigil. ante eius opera, To. 5. Bibl. S. & ap. Sur. Tom. 7. & Galeſ. in Not.*

[Libros quinque aduerſus Eutychen, qui circumferuntur nomine Vigilii Tridentini, eſſe *Vigilii* Epiſcopi Africani, qui eos ſcripſit Conſtantinopoli in defenſionem Leonis PP. aduerſus Eutychianos Iuſtiniano imperante; adnotauit Theodulphus Epiſcopus Aurelianenſis in Collectaneis de proceſſione Spiritus S. ad Ludouicum Pium Imp. Quod nos primum docuit eruditiſſimus Iac. Sirmondus]

III. Hoc eodem anno *b* ſub Stiliconis Conſulatu, Æra quadringenteſima trigeſima octaua, menſe Septembri, celebratum eſt *Primum* Concilivm Toletanvm decem & nouem Epiſcoporum, præſidente Patrono. In quo, præter Profeſſiones *c* Hiſpaniæ Epiſcoporum, qui partem Priſcilliani ſectati palinodiam modo recantarunt, & de illis definitionem Synodi: ſanciti reperiuntur viginti canones ad recte componendam Eccleſiaſticam diſciplinam, qui autem in appendice habetur canon vigeſimus primus, pertinere cognoſcitur ad tempora S. Leonis Papæ. Quod vero in decimo ſeptimo ponitur *de Concubina*, intellige ſecundum ea quæ S. Auguſtinus habet libro de Bono coniugali capite quinto. Porro qui eidem Concilio reperitur ſubſcriptus cum aliis Epiſcopis *Olympius*; licet cuius Eccleſiæ Epiſcopus fuerit non dicatur, ſicut alii ibidem nominati Antiſtites: fuit tamen celebris fama & clarus inter Scriptores Eccleſiaſticos. De Olympio enim Epiſcopo his temporibus in Hiſpania florente, agit Gennadius * recenſens eius librum Fidei aduerſus Manichæos: citatque ſæpe magno præconio aduerſus Pelagianos eiuſdem ſcripta S. Auguſtinus *d*.

Concil. Tolet. I.
b [Egit de hoc Cõcilio Baron. a. 405 ſub Secundo Stilicon. Cõſulatu: ſed poſtea monuit, referendum eſſe in hunc Chriſti annum, primumque eiuſdem Stiliconis Conſulatum.]
c *Rec. Baron. ibi. ex Bibliot. reg. S. Laurét.*
Olymp. inſignis Epiſcop.
* *Gennad. de vir. ill. c. 24.*
d *Aug. contra Iulian. l. 1. c. 3. & 7. l. 2. c. 10. l. 3. c. 17.*

IV. Quod autem Ambroſius Morales & Ioannes Mariana viri eruditi, & de Eccleſiaſticis antiquitatibus rerum Hiſpanicarum optime meriti, Concilium hoc Primum Toletanum, quod ſub Anaſtaſio Papa habitum confitentur, voluit idem eſſe cum eo, ad quod extat Innocentii Romani Pontificis epiſtola *e*, eandemque datam in ipſo eius Pontificatus ingreſſu cum Anaſtaſio ſucceſſit: haud in eo poſſumus eis aſſentiri. Nam cum certa teſtificatione maiorum, & ex rerum geſtarum neceſſaria deducta temporis ratione inferius demonſtraturi ſimus, Anaſtaſium non iſto ſui Pontificatus anno tertio (vt ipſi cum aliis volunt) diem obiiſſe, ſed ad quintum perueniſſe, ſuffectumq; in eius locum Innocentium anno Domini quadringenteſimo ſecundo: quæ ratio patitur, vt vnum idemque dicamus eſſe Concilium Toletanum, quod anno tertio Anaſtaſii celebratum eſt, cum eo ad quod Innocentius decretalem dedit epiſtolam? Cum & præterea ex ipſo eiuſdem Innocentii epiſtolæ exordio plane appareat, non ſtatim vt ipſe ſubrogatus eſt in locum Anaſtaſii, ſed cum plures iam ſediſſet annos, eam ab ipſo eſſe conſcriptam. Neque eſt inſuper quod dici poſſit, Concilium ſub Innocentio idem eſſe cum illo ſub Anaſtaſio celebrato, ex eo quod in ipſo quoque de perperam factis ordinationibus actum ſit: Nam & longe ante Primum Toletanum, de iiſdem tractatum eſt à Siricio Papa in literis ad Himerium Tarraconenſem Epiſcopum. Diu enim multumque eiuſmodi

Corriguntur errores de Conciliis Toletanis.
e *Innoc. ep. 24. to. 1 Conc. & ep. 13 to. 1. Epiſt. Rõ. Pont.*

in factis

BIGAMIA CONSTITVITVR EX CONIVGIO ANTE BAPTISMVM.
a Hier. ep. 83. ad Ocean. b Id. Apol. 1. cont. Ruff. l. 1. in fin.

in ſacris ordinibus corruptio diſciplinæ, exagitauit Hiſpaniarum Eccleſias; adeo vt in ſchiſma vlcus eruperit. Porro Innocent. eaſdem ordinationes hactenus factas tolerandas eſſe putauit, ne grauiorem pati Eccleſia Hiſpaniæ ſciſſuram cogeretur. Sed nihilominus irritam reddidit ſententiam illam, qua dicebatur, coniugium ante baptiſmum initum ſic per baptiſmum obliterari, vt ducens aliam poſt baptiſmum, bigamus minime efficeretur. Quod ſenſit aliquando S.Hieron. a; ſed poſtea excuſauit b, At hæc modo ſatis de duabus inter ſe inuicem diſtinctis Synodis Toletanis, ſub Anaſtaſio & Innocentio Romanis Pontificibus celebratis.

V.

c Id. ep. 8. ad Demetr.
ANAST. PP. DAMNAT ORIG. ERRORES.
d Id. ep. 78. e Id. Apol. 1. & 2.
DAMNATVS VBIQVE ORIGENES.

Iam quod ad res ſpectat Origeniſtarum in Occidente, hoc ipſo anno (ſequenti ſcilicet poſt Synodum Alexandrinam, in qua eoſdem à Theophilo eius ciuitatis Epiſcopo damnatos diximus) cum iam plurib. ac manifeſtis probationibus, & potiſſimum S. Hieronymi ſcriptis Romam miſſis, Origenis commentarii περὶ ἀρχῶν errores ſinguli cunctis innotuiſſent: Anaſtaſius Papa, vir (vt eum vocat idem Hieronymus c de his agens) ditiſſimæ paupertatis, & Apoſtolicæ ſolicitudinis, ſtatim noxium percuſſit caput, & ſibilantis hydræ ora compeſcuit, dum Apoſtolica auctoritate earundem Origenis hæreſeon damnationem promulgauit. Docet hoc idem S.Hieronymus d epiſtola hoc ipſo anno ad Pammachium atque Marcellam data. Cuius etiam aduerſus e Ruffinum agentis teſtificatione conſtat, ea de re conſcriptas eſſe per Orbem Catholicum ab Anaſtaſio literas; iiſdem factum eſſe, vt collectis vbiq; à præcipuarum Eccleſiarum Epiſcopis tam in Oriente quam Occidente SYNODIS, atque inter alios à Venerio (qui S. Simpliciano nuper defuncto ſucceſſerat) *Mediolani*, & à Chromatio *Aquileiæ*; pari omnium ſententia Origenes denuntiatus fuerit hæreticus: ac denique ſanctionem Imperatorum de ſectatoribus eius pellendis, ſecutam eſſe Epiſcoporum iudicium. Quid autem peculiariter actum ſit in Ruffinum, qui has Romam merces inuexerat, dicetur anno ſequenti. Iam vero ad res Orientales ſe oratio conferat.

VI. GAINAS RVRSVM VRGET IMP.

f Zoſ. li. 5. g Socr. l. 6. c. 6. h Soz. l. 8. c. 4.

Truculentus barbarus, ſceleſtiſſimuſque proditor *Gainas*, haud exatiatus ſanguine totius ferme Minoris Aſiæ, nec placatus Eutropii Conſulis nece; fretus Tribigildi & Gothorum copiis, iurataeque pacis nullam ducens penitus rationem, Chalcedonem veniens, contumelioſo animo imperare aggreditur Imperatori; nouaſq; ac duriores pacis conditiones præſcribit. Namq; imprimis poſtulauit, vt Arcadius ipſe eum conueniret: cumque in hoc etiam Imperator aſſenſus eſſet, tunc petiit Aureliani præſentis anni Conſulis, ac Saturnini viri Conſularis, nec non Ioannis qui erat Arcadio à ſecretis, capita ſibi dari. Cui pariter, nimis licet tyrannico poſtulato, acquieſcens Imperator, eoſdem viros, libenti & ipſos ſe animo pro ſalute Reipub. deuouentes, barbaro tradidit: qui eis gladium admouens, eatenus tamen vt cutem tantummodo ſtringeret, ſatis habuit exilium eiſdem irrogare. Habet hęc Zoſimus f: cui concordant Socrates g & Sozomenus h; niſi quod viros illos nihil mali à Gaina paſſos affirmant: ſed refelluntur etiam Chryſoſtomi auctoritate, qui æque illos exilio mulctatos aſſerit oratione ea de re habita.

VII. CHRYS. RESISTIT EI.

i Theo. l. 5. c. 32. k Soz. l. 8. c. 4.

Iurata vero rurſum poſt hæc pace, permiſſus Conſtantinopolim accedere barbarus, audens & maiora, eccleſiam ſibi Arianiſque ſuis in eadem ciuitate dari poſtulauit. Sed cum ea de re Arcadius Chryſoſtomum Epiſcopum conſuluiſſet; iſte non ſolum id fieri debere negauit, ac ſatius Imperatori eſſe Imperio cedere, quam domum Dei prodere inculcauit; ſed etiam præſente ipſo Imperatore cum Gaina congreſſus, eidemque beneficia ab Arcadii patre Theodoſio accepta exprobrans, atque aliis vtens efficaciſſimis rationibus, ipſum penitus coegit à cœptis deſiſtere: ſicut rem geſtam narrant pluribus Theodoretus i & Sozomenus k. His porro magis exacerbatus perfidus barbarus, incendium Palatii Imperatorii, vrbiſque expilationẽ atque ſubuerſionem meditatus eſt. Quo tempore, has inſidias portendens cometes maximus ſupra ciuitatem apparuit, ad ipſam vſque terram ferme pertingens, qualis antea nuſquã viſus eſſet. Cum vero qui noctu milites à Gaina miſſi erant ad incendendum Palatium, videre ſibi viſi eſſent multitudinem armatorum vaſtis corporibus formidabilium: idque ipſum aliis ſequenti nocte miſſis, ipſique etiam poſtremo Gainæ accidiſſet: tunc ille ratus Imperatorem nouum exercitum in vrbem introduxiſſe, (Cæterum hos Angelos cuſtodes vrbis fuiſſe, cum præter milites Prætorianos nullos alios tunc ciuitas contineret, cunctis redditum exploratum fuit) ſimulans ſe à dæmone vexari, relicta in vrbe maxima barbarorum parte, ipſe vrbem egreſſus eſt, quaſi oraturus ad eccleſiam S.Ioannis Baptiſtę in Hebdomo. Hæc quidem ita Sozomenus & Socrates. At decedendi ab vrbe Gainæ illud conſilium fuiſſe Zoſimus tradit, vt Romanos milites, quibus ipſe recens ab Imperatore Præfectus confirmatus fuerat, inde abduceret, atq; per diuerſa loca diſpergeret, ne vrbi à barbaris inuadendæ præſidio eſſent.

VRBS CONSTANTINOPOL. DIVINITVS CONSERVATA.

VIII. GAINAS SVPERATVR, ET OCCIDITVR.

a Theo. l. 5. c. 33.

Verum vt rem contraham, coniuratione detecta, Gainas ab Imperatore hoſtis Reipublicę declaratus eſt; omneſque Gothi qui in vrbe relicti ad eccleſiam Gothorum dictam confugerant, furore militum & populi vna cum ipſa eccleſia ſuccenſi ſunt: ipſeque Gainas in Orientem pergens, poſt acceptas terra marique ab exercitibus Imperatoris varias clades, quibus etiam nonnunquam diuina acceſſerunt miracula: tandem vna cum ſuis interemptus eſt. Deſcripſerunt hæc pluribus iidem Socrates atque Sozomenus, adſtipulantibus, quos citat Socrates, Euſebio Scholaſtico & Ammonio, qui eam hiſtoriam carmine conſcripſerunt: ex quibus emendes quæ à Zoſimo eiſdem haud congruentia narrantur; qui & inſuper, vtpote Ethnicus, tanta à Deo pręſtita beneficia, Diis Gentium tulit accepta. Scribit vero etiam Theodoretus a, tunc cum Gainas infeſto exercitu oppida Thracię peruaderet, omnia cæde atque incendio miſcens; ad eiuſmodi auertendam populorum cladem, legatum miſſum fuiſſe S.Ioannem Chryſoſtomum, ipſumque à Gaina maximo honore ſuſceptum. Porro iſtæc omnia geſta eſſe hoc ipſo Stiliconis & Aureliani Conſulatu, prædicti auctores tradunt: quæ Marcellinus ſuperiori anno confuſe poſuit; niſi quod mortem Gainæ in ſequentem retulit, cum caput eius miſſum eſt Conſtantinopolim.

IX. MONACHI ORIGENISTÆ VENIVNT CONSTANTINOP.

b Ap. Hier. ep. 67. c Socr. l. 6. c. 7. d Soz. l. 8. c. 12.

Contigit hoc quoque anno, monachos illos Origeniſtas, quos à Theophilo Alexandrino ex Nitriæ Ægypti monaſteriis pulſos vidimus; rurſum è Palæſtina, quo abierant, eiectos, perueniſſe Conſtantinopolim. Quinã autem ii fuerint, idem Theophilus ad S. Epiphanium ſcribens b, anteſignanorum nomina referat, nempe *Ammonium, Euſebium & Euthymium*. His vero Socrates c & Sozomenus d addunt *Dioſcorum*; eoſque omnes fratres fuiſſe aſſerunt, ac dictos cognomine *Longos*. Addunt inſuper & *Iſidorum* illum, cuius nomine Theophilus ordinationi Chryſoſtomi obſtiterat: eundemque cauſam extitiſſe ſimultatum, quæ inter Theophilum & monachos ortæ ſunt: nempe quod iſti defenſionem ſuſcepiſſent Iſidori, quem Theophilus iniuſte admodum Eccleſia expuliſſet. Ita quidem prædicti auctores. Sed quod ipſi erga iſtos Origeniſtas procliuiores ſeſe eſſe declarent; equidem illa ab aliquo Origeniſtarum, vel alio Theophili aduerſario, ab eis accepta eſſe, facile poſſumus intelligere: atque inter alia, dum ipſum Theophilum Anthropomorphitarum hæreſis defenſorem aſtruunt: quem rectæ in omnibus doctrinæ adhæſiſſe conſtat, egregiaque eruditione excelluiſſe; immo & inſectatum eſſe Anthropomorphitas, Caſſianus e & Gennadius f affirmat. Verum meminiſſe debemus quod ſuperius dictum eſt, peculiare imprimis fuiſſe Origeniſtis, impingere Catholicis hęreſim Anthropomorphitarum; (quã & Sancto Epiphanio, quod Origeniſtas inſectaretur, ab Ioanne Hieroſolymitano fauente tunc Origeniſtis, obiectam vidimus;) ex eo vtique, quod cum ipſi eo dementiæ perueniſſent, vt nec corporibus noſtris poſt reſurrectionẽ membra tribuerent, ſed transformanda illa in lucidos aëreos globos, ex Platonis ſententia ab Origene accepta aſſererent: ſi Orthodoxi diuinæ Scripturæ auctoritate, inſtar Chriſti reſurgentis, in reſurrectione ſingulis corporibus membra ſingula fore dicerent; illi mox aſtuta tergiuerſatione dicebant, ea eſſe intelligenda ſicuti

e Caſſ. collat. 10. f Gennad. de vir. ill. c. 33.
ANTHROPOMORPHI. HÆRESIS AB ORIGENISTIS IMPINGITVR CATHOLICIS.

cætera eiuſdem diuinæ Scripturę loca, quibus Deo per alluſionem membra tribuuntur: qui vero diuerſa ſentirent, eoſdem craſſioris mineruæ homines ac rudes ridebant: atque etiam *Piloſiotas* appellabant, quaſi non membra tantū, ſed & pilos tribuerent corporibus reſuſcitatis. At hæc Hieronymus in epiſtolis *a* ad Pammachium ſcriptis aduerſus Ioannem Hieroſolymitanum, & Origenis errores, plurib. confutauit.

a *Hier. ep. 61. 65. Et vide ſup. 393. II. vbi etiam de* Piloſiotis.

X. FALSÆ ORIGENIST. CAVSATIONES ADVERSVS THEOPHIL. ALEX.

Ex eadem autem Origeniſtarum officina deprompta fuere commenta illa, quæ iidem Socrates & Sozomenus referunt de cauſa indignationis Theophili in Iſidorum, ac fratres Longos, alioſque Ægypti monachos. Namque hos ſtudentes erroribus Origenis, indignationem Theophili metuiſſe; neque illos (quod iſti auctores dicunt) fraudulenter vocatos ab ipſo eſſe Alexandriam ad pacem: ſed poſt ipſorum damnationem in Synodo factam, quæſitos in eremo fugatos fuiſſe, non ab Ægypto tantum, ſed & è Palæſtina, auctoritate S. Hieronymi, Poſthumiani, & aliorum quos antehac citauimus, indubitatum habetur. Quo modo vero Iſidorus Alexandrinus fuerit Origeniſtarum anteſignanus, dictum eſt ſuperius: vt non mireris, ſi quem adeo carum Theophilus habuerat, eundem ipſe Origeniſtarum acerrimus oppugnator, Origeniſtam detectum, vna cum aliis eiecerit. Porro iidem monachi Longi, quod ſcirent Theophilum per ſe, ſuoſque familiares Epiſcopos, & inter alios Epiphanium, tum ad alias diuerſas prouincias, tum Conſtantinopolim miſiſſe Legatos vna cum epiſtolis, quibus ipſorum damnatio in Synodis Epiſcoporum tam Alexandriæ quam in Cypro ſignificabatur eſſe decreta; anteuertere conati eos, Conſtantinopolim ad Imperatorem, (cæterorum more hæreticorum, à iudicio Epiſcoporum ad ſæculare tribunal recurrentes) vna cum aliis plurimis eiuſdem farinæ monachis nauigarunt: cum quibus etiam Iſidorum fuiſſe, Socrates & Sozomenus dicunt; ſed refelluntur auctoritate literarum, quam Theophilus ad Epiphanium ſcripſit. Eadem autem ferme quæ à Sozomeno & Socrate, & alia eiuſmodi, inuenies etiam à Palladio Epiſcopo Helenopoleos, & ipſo iamdudum (vt vidimus) Origeniſta, eſſe conſcripta; qui tam in ſuis Lauſiacis, quam in Dialogo de Vita Chryſoſtomi, (ſi forte is ipſe *b* eſt, qui in eo interloquitur cum Theodoro S. R. E. diacono) totus eſt in laude Iſidori, ac conſodalium monachorum, adeo vt etiam miracula eiſdem falſo tribuerit.

b [Habet .n. rationem de his dubitandi Bar. To 4. an 388 n. vlt. cui & aliæ poſſent addi ac præcipue ex accurata vtriuſque ſcripti lectione.]

XI. CHRYS. QVO MODO SE GESSERIT IN EA CAVSA.

Cum autem res hactenus geſta fuerit inter Catholicos & Origeniſtas, poſthac vero pro ipſis, licet non cum ipſis, ſteteſſe compertum ſit ſanctiſſimum virum Ioannem Chryſoſtomum Conſtantinopolitanum Epiſcopum: mutata iam rerum facie, oratio ipſa in aliud argumentum ſe tranſferat opus eſt, quo ſanctorum aduerſus ſanctos (quod pro monſtro habitum) dira conflictatio deſcribenda eſt. Qui tamen haud ideo dicendi ſunt ab inſita probitate excidiſſe; quippe qui falſis ſubreptionibus decepti, ad ea quæ egerunt recto ſinceroque mentis delati ſunt intuitu. Cum igitur prædicti monachi Conſtantinopolim perueniſſent, iidem ſanctorum virorum forma ſibi ſuperinducta, procumbentes ad genua Chryſoſtomi, rogarunt vt opem ferret calumniam paſſis à Theophilo; conteſtantes quod ſi & ab ipſo deſpicerentur, recurrendum eſſet ad Imperatorem: nihil vero aliud ſe petere, quam vt ſibi, qui per omnia innocentes eſſent, permitteretur pacifice in Ægypto commorari. Quibus auditis Chryſoſtomus, ratus facile ipſos in gratiam Theophili redire poſſe, libenter hanc curam ſuſcipiens, illis interea manſiones in quadam eccleſia tribuit: non tamen victum ſuppeditauit, quem ipſi tum ex labore manuum ſuarum, tum ex liberalitate Olympiadis potentis viduæ, Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ diaconiſſæ (exiſtimantis videlicet illos probos eſſe viros) ſuſceperunt. Hæc quidem ex narratione Palladii. Cæterum peregrina tantum communione eos à Chryſoſtomo dignatos eſſe, qua ſacrarum ſolummodo precum communicatio, non autem vſus ſacramentorum impertitur; Sozomenus *c* eſt auctor. Vigebat namque illa vetus in Eccleſia conſuetudo, (de qua alias) vt peregrinis ſe Chriſtianos profitentibus, in iis quæ ſunt naturæ & hoſpitalitatis exhiberetur humanitas; iidemque ad communes duntaxat Eccleſiæ preces admitterentur; nequaquam vero ad ſacramentorum participationem, niſi cum ſe eſſe Catholicos, fide certa Formatiſque literis docuiſſent. Cuius quidem peregrinæ communicationis habes ſymbola expreſſa in epiſtola Syneſii Epiſcopi Ptolemaidis ad prædictum Theophilum, cum eum conſuluit de Alexandro Epiſcopo Baſianopolis partis Chryſoſtomi, à ſe recepto. Cæterum nec peregrina quidem communione dicti monachi dignandi fuiſſent, ſi literæ ſcriptæ è Concilio Alexandrino de eorundem damnatione, Conſtantinopolim iam ante perueniſſent.

b *Ap. Pallad. in dial. de Vit. Ioan. Chryſ.*
c *Soz. l. 8. c. 13.*

DE PEREGRINA COMMVNICATIONE.

De qua etiam egit Baro. an. 407. n. 40.

XII. CAVSA THEOPHILI ET CHRYSOST. DE ORIGENISTIS.

Subdit vero Palladius, eodem tempore quoſdam Theophili clericos Conſtantinopoli extitiſſe, qui & ipſi teſtimonium apud Ioannem monachis perhibuerint de iniuria à Theophilo eis illata; rogarint tamen eundem ab illorum aliquandiu communione abſtinere, ne Theophilum contriſtaret. Verum hæc ab eo calumnioſe prolata eſſe, ſatis conſtat ex iis quæ de hac cauſa dicta ſunt ſuperius: aut certe aſſerendum, legatos Theophili ad hoc miſſos vt excommunicati Origeniſtæ vndique pellerentur, præuaricatores extitiſſe mandati. Pergens porro Palladius, ait Chryſoſtomum per literas rogaſſe Theophilum, vt eoſdem monachos in gratiam reciperet; Theophilum autem miſiſſe rurſum aduerſus eos Conſtantinopolim varias atque atroces accuſationes: ſed & ipſos pariter monachos eidē Chryſoſtomo libellos contra Theophili tyrannidem porrexiſſe: cumque Chryſoſtomus de his rurſum monuiſſet Theophilum, hunc reſcripſiſſe haud eſſe Ioannis cognoſcere de cauſa ipſius Theophili, prohibentibus Nicæni Concilii canonibus Epiſcopum iudicare cauſam extra terminos ſuos. Iſta ex Palladio: quæ vero poſt hæc ſecuta ſunt, dicentur ſuis locis. Interim ex prædictis videas, iuſtæ cauſæ Theophilum fauiſſe, cui in expellendis Origeniſtis totus ferme Oriens & Occidens conſentiret: Chryſoſtomum autem deceptum à monachis, negantibus ſe hæreticos eſſe, priuataſque prætexentibus Theophili inimicitias, operæpretium facturum exiſtimaſſe ſi inter eos ſequeſter accederet, ne maius inde in detrimentum Eccleſię ſchiſma naſceretur.

XIII. CAVSA ASIAN. EPISCOPORVM.

Hoc item anno (vt ex eiuſdem Palladii, qui præſens extitit, ſupputatione colligitur) idem Ioannes Chryſoſtomus Epheſum migrauit, vt res Eccleſiæ Aſianæ male diſpoſitas componeret. Cum enim ipſe iam anno ſuperiori, nempe (vt idem auctor ait) *decima tertia Diſtributione*, (hoc enim etiam nomine Indictio dicta repertur) collecta *Conſtantinopoli* SYNODO viginti duorum Epiſcoporum, tam ex Aſia, quam aliis prouinciis, libellos accuſationum aduerſus Antoninum Epiſcopum Epheſinum Synodo præſentem, ſuſcepiſſet ab Euſebio Valentiniopolitano Epiſcopo; quibus inter alia quæ recenſentur accuſationum capita, Antoninus inſimulabatur, quod cum vxori propriæ abrenunciaſſent, rurſus ei congreſſus eſſet, (vnde & certior fias eorum quæ ſuperius inculcata ſunt, etiam in Orientali Eccleſia coniugatos electos Epiſcopos, nonniſi vxore dimiſſa ordinari ſolitos, nec amplius ea vti;) & quod ordinationes Epiſcoporum vendere conſueuiſſet pro modo redituum: cumque delegati à Synodo Epiſcopi duo cauſæ cognitores miſſi in Aſiam, ob colluſionem partium nihil operari potuiſſent; ſed tantum Euſebium accuſatorem, teſtes in Antoninum producere negligentem, excommunicatum denunciaſſent, ſiue vt deſertorem, ſiue vt detrectatorem; atque inter hæc Antoninus ipſe diem obiiſſet: his, inquam, iam antea geſtis, demum præſenti anno idem Chryſoſtomus rogatus ab Aſianis periclitanti Eccleſiæ ſuccurrere, licet mala corporis valetudine tentus, ſæuienteq; hieme, perrexit Epheſum.

XIV. SYNODVS EPHES. SVB CHRYSOST.

Vbi in SYNODO ſeptuaginta Epiſcoporum tractata cauſa ſimoniacorum Epiſcoporum, quos Antoninus pretio ordinaſſet; iidem conuicti, ac crimen confitentes, depoſiti ſunt, ſubrogatis aliis in locum eorum; facto tamen à Synodo decreto; vt ab Antonini hæredibus pretium eis quod dederant reſtitueretur. Hæc pluribus Palladius; qui ſex tantum ponit Epiſcopos à Chryſoſtomo tunc exauctoratos; cum tamen Sozomenus *a* tredecim numeret:

a *Soz. li. 8. c. 6.*

à quo

à quo & Nicomedienſem Epiſcopum, *Gerontium* nomine, depoſitum aſſerit; qui olim clericus exiſtens Mediolanenſis Eccleſiæ, à S. Ambroſio magiæ conuictus, eiectus fuerat: ſed cum medicinæ peritiſſimus eſſet, & eloquio præſtantiſſimus, Conſtantinopolim profectus, paulo poſt aulicorum fauore Nicomedienſem ſedem obtinuerat; tantoque ciuium ſtudio & amore, ob plurima præſtita ab ipſo in eos beneficia, conſeruatus ac defenſus hactenus fuerat, vt nec Ambroſii ad Nectarium Conſtantinopolitanum Ioannis prædeceſſorem ea de re ſcribentis ſolicitatione, nec ipſius Nectarii valuerit inde conatibus expelli. Ceterum in locum Antonini defuncti ſubrogatum fuiſſe Heraclidem Cyprium, & in locum Gerontii depoſiti Panſophium, qui pædagogus fuerat Eudoxiæ Auguſtæ, teſtantur Socrates *a* & Sozom.

a Soz. l. 6. c. 10. Soz. vbi ſupr.

XV. SEVERIANVS RES NOVAS MOLITVR ADVERS. CHRYSOST.

Cum vero inter hæc Ioannes Chryſoſtomus audiſſet, Seuerianum Gabalenſem in Syria Epiſcopum res nouas Conſtantinopoli moliri; factum eſt vt qui hactenus detentus fuiſſet in Aſia, tum ob Epiſcoporum depoſitionem, tum ob *b* Nouatianos & Quartadecimanos hæreticos, quibus & multas ademit Eccleſias: Conſtantinopolim quantocyus properauerit. Erat iſte *Seuerianus*, ſicut & *Antiochus* Epiſcopus Ptolemaidis Phœniciæ, æmulus Ioannis eloquentiæ. Et quidem Antiochus, cum prior Conſtantinopolim veniſſet, tantam in dicendo laudem conſecutus eſt, vt & ipſe *Chryſoſtomus*, hoc eſt, aurei oris homo à quibuſdam nominaretur: qui multis pecuniis collectis ad ſuam Eccleſiam reuertit. Ad eius vero imitationem Seuerianus poſtea veniens, tametſi aſperitatem linguæ Syrorum retineret, ſent ntiis tamen & Scripturarum teſtimoniis præſtantior habitus, beneuolumq; Ioannem Chryſoſtomum nactus, cum frequenter in eccleſia concionaretur, in admiratione & honore fuit: in tantum vt Ioannes in Aſiam proficiſcens, Eccleſiam illi Conſtantinopolitanam commendauerit. Sed cum impenſius auditoribus gratificari, & populum verbis demulcere ſtuderet, certior ea de re Ioannes per Serapionem eiuſdem Eccleſiæ Archidiaconum redditus, eo (ſicut diximus) quamprimum reuerti curauit. Narrant hæc Sozomenus *c* & Socrates. Cæterum ſiue quod Ioannes diſſimulandum putauerit, ſiue quod re vera qualem optaſſet ſui ſtudioſiſſimum populum nactus ſit; ſequenti à reditu die orationem habuit, qua tum ea de re populum laudauit, tum etiam quod paſtore ſuo abſente aduerſus hæreticos ſtrenue decertaſſet.

b Socr. ib.

c Soz. l. 8. c. 10. Socr. vbi ſup.

XVI. CONTENTIONES INTER ARIAN ET CATH. PRO CANTV HYMNOR. *De quib. vide etiam quæ dicta ſunt ſupra an. 60. n. 15.*

Nam cum referta admodum eſſet hæreticis, ac potiſſimum Arianis, ciuitas illa, iugis viguit aduerſus eos contentio, quod licet conuentus in vrbe agere Imperatorum legibus interdicti eſſent, nihil tamen prætermitterent negotii faceſſendi Fidelibus. Accidit vero vt cum inter alia, iidem diebus feſtis quaſdam cantilenas hęreſi Arianæ aptatas, & aduerſus fidem Conſubſtantialis contumelioſas, noctu intra vrbem, & mane ad ſuos conuentus foras proficiſcentes, publice alternatim concinerent: veritusque Ioannes ne aliqui ex ſimplicioribus Catholicis eiuſmodi cantilenis ab Eccleſia abducerentur, alios & ipſe hymnos in Conſubſtantialis laudem compoſitos longe maiori decore & apparatu ſimiliter decantari præcepiſſet: æmulationis ardore incenſi Ariani, noctu Catholicos adorti aliquos ex iis occiderint. Qua re Imperator vehementer commotus, Arianis penitus interdixit ne hymnos in publico canerent. Hæc quidem pluribus Socrates *d* & Sozomenus *e*: hic vero etiam addit, eiuſmodi hymnorum cautionem tunc à Chryſoſtomo inſtitutam, feliciter in Eccleſia Conſtantinopolitana perſeueraſſe impoſterum. Sed quod ad legem ab Arcadio Imp. aduerſus Arianos ſancitam: cum vna eiuſmodi data reperiatur *f* ſub Conſulatu quarto eiuſdem Arcadii, anno videlicet Domini trecenteſimo nonageſimo ſexto, biennio antequam eius Eccleſiæ Ioannes eligeretur Epiſcopus: omnino videtur dici debere, ob Arianorum procacitatem eaſdem cantilenas contra vetitum repetentium, neceſſe fuiſſe eandem prohibitionem ſæpius edicere.

d Socr. l. 6. c. 8. e Soz. l. 8. c. 8.

f l. 30. C. Th. de hæret.

XVII. HÆRETICI PVLSI CONSTANTINOP.

Porro omnes tandem i[...]ticos, agente Chryſoſtomo, eiuſdem Imperatoris mandato ab vrbe penitus pulſos eſſe, aſſerit Metaphraſtes *a*: additque Marcus *b* diaconus Gazenſis, qui hæc ibidem Conſtantinopoli vidiſſe potuit, Arcadium, cum intellexiſſet complures ſuorum, vel in aula militantium, vel magiſtratibus fungentium, eſſe hæreticos, ſed extrinſecus ſpeciem prætuliſſe Catholicorum, eoſdem è magiſtratibus pulſos, pecuniaque mulctatos, penitus reieciſſe. Eoque tempore ingens illud contigit prodigium, quod Sozomenus *c* deſcribit: quo videlicet cum ſectator quidam hæreſis Macedonianæ Chryſoſtomum audiens de fide differentem, conuerſus eſſet, hortareturque vxorem vt & ipſa fidem amplecteretur, aut à ſe abſcederet; mulier ſe facturam promittens, compoſita cum famula ſua fraude, tempore communicationis acceptam, ex more, manu, ſiue linteo, ſanctiſſimam Euchariſtiam, velut abſumptura procumbens, furtim à famula aliam accepit ritu Macedonianorum conſecratam, quam ſimulac dentibus admouit, ſenſit in lapidem induruiſſe. Quando timore conſternata, ne quid ſibi grauius eueniret, cum feſtinatione ad Epiſcopum accurrens, ſe ipſam prodidit, ac lapidem oſtendit, manifeſta veſtigia morſus, ſed materiam ignotam & inuſitatum colorem referentem: cumque profuſis lacrymis veniam impetraſſet, cum marito deinceps concors vixit: ipſe vero lapis in tanti miraculi memoriam repoſitus eſt in Theſauro Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ. Hæc Sozomenus, & alii poſt eum. Præter quæ ipſum Ioannem Chryſoſtomum Scythas in caſtris Imperatoris militantes, ab hæreſi Ariana ad fidem Catholicam conuertiſſe; ſed & ad eos qui dicuntur *Nomadæ*, propter Iſtrum incolentes, ſalutemque ſitientes, direxiſſe viros ſanctiſſimos qui ipſos inſtituerent: teſtis eſt Theodoret. *d*. Reliquos autem pro fide Catholica labores ab eo ſuſceptos inferius, ſuis locis relaturi ſumus.

a Metaphr. in Vit. Chryſoſt. b Marc. in Act. S. Porph. Gaz. Epiſ. ap. Sur. & Metaph. 26. Febr. c Soz. li. 8. c. 5.

MIRACVLVM DE EVCHARIST.

NOMADÆ AD FIDEM CONVERSI. d Theod. l. 5. c. 30.

XVIII. IVDICIA EPISCOP. CONFIRMATA.

His iiſdem Coſſ. Honorius Imp. ſanctionem eedidit, qua bene proſpectum eſſe volens iudicio Epiſcoporum, pœnis exagitauit eos, qui in Concilio Antiſtitum depoſiti Epiſcopi, turbas cierent, & ſæculare præſidium putarent exquirendum. Sed & cum Donatiſtæ his iiſdem temporibus in Catholicos *f* vehementer conclamarent, quod à Principibus aduerſus ipſorum conatus ſæpe expetiiſſent auxilium: his (vt putamus) commotus idem Imp. in eorum Donatiſtarum opprobrium, qui eo procaciæ peruenerant, vt aduerſus Catholicos indigniſſimum hominibus Chriſtianis libellum Iuliano Imp. Apoſtatæ (vt ſuo loco vidimus) obtuliſſent: illum ipſum, vna cum reſcripto à Iuliano per eos obtento, ac Proconſularibus Geſtis ea tunc in cauſa conſcriptis, in publicis quibuſque celeberrimis locis affigi voluit *g*: quo (vt ait) omnibus innoteſceret & Catholicæ confidentiæ ſtabilita conſtantia, & Donatiſtarum deſperatio fucata perfidia.

e l. 35. C. Th. de Epiſc. & cl. f Vid. Aug. cont. litt. Petil. l. 2. c. 92.

g l. 37. C. Th. de hæret.

IESV CHRISTI AN. 401.

ANASTASII AN. 4.

ARCADII / HONORII AN. 7.

I.

ANNO Chriſti quadringenteſimo primo, Coſſ. Vincentio atque Frauitta, ſiue Frauito, aut Flauito Gotho (qui ob ſtrenuam pro Romanis aduerſus Gainam nauatam operam *h*, hanc dignitatem conſecutus eſt) Anaſtaſius Papa, qui anno ſuperiori Origenis errores condemnauerat, audiens ea de cauſa grauiter Ruffinum ſcriptis ſuis aduerſus Hieronymum obſtrepere; (hic enim, quod ea quæ S. Hieronym. contra Origeniſtas ſcripſiſſet, in ſe vnum conuerſa ex male affectis præcordiis diiudicaret: trium annorum ſpatio tres aduerſus eundem Sanctum, vt idem *i* teſtatur, libros elucubrauit, quorum adhucduo priores ſuperſunt *k*, tertius petiiſſe videtur:) eundem Ruffinum ſcriptis publicis literis cauſam dicturum Romã vocauit. Cum ille male ſibi conſcius, diſſimulans, prætexenſque quaſi non

h Socr. l. 6. c. 6. Soz. l. 8. c. 4. Zoſ. l. 5.

RVFFINI CAVSA AGITVR ROMÆ AB ANAST. PP.

i Hier. Apol. 1 & 2. k Ap. Hie. t. 9 Vide Baron. an. 401. n. 33.

non eſſent Anaſtaſii literæ, ſed ab ipſo Hieronymo, aut aliquo alio, nomine Anaſtaſii confictæ, itemq; neceſſitatem obtendens Aquileiæ commorandi parentum vel affinium gratia; omnino Romam venire neglexit. Vt tamen Anaſtaſio ſatisfaceret, ſcripſit ad eum Apologiam *a*, cui fidei ſuæ profeſſionem adiunxit, quo ſe Catholicum eſſe monſtraret: ſed quod in ea nulla fieret mentio de Origenis erroribus. quorum vehementer accuſabatur, haud eſt recepta. Quapropter habito de eo iudicio, quod venire vocatus neglexerit, quodque de obiectis criminibus minime ſatisfecerit; iure meritoque ſententiam damnationis accepit. Quæ quidem ita hoc eodem anno geſta eſſe, docent tum literæ ab eodem Pontifice anno ſequenti ad Ioannem Hieroſolymitanum datæ, tum ipſe Hieronym. Apologia aduerſus eundem Ruffinum conſcripta.

a *Ext. ibid.*

EIVS DAMNATIO.

II.

Hoc item anno, nimirum Poſt Conſulatum Stiliconis, menſe Iunii, habita eſt Synodus *b* prouincialis *Carthagine*, qua decretum eſt de legatione mittenda Romam ad Anaſtaſium Papam, ac Mediolanum ad Venerium eius ſedis Epiſcopum, vt Africanæ Eccleſiæ ſacris miniſtris indigenti conſulerent. Extantq; in Africano Concilio, triginta duo canones in hoc Carthaginienſi editi; inter quos & ille inſertus eſt *c*, quo in Eccleſia Paſſiones Martyrum anniuerſaria illorum die legi conceduntur: qui æque reperitur in Synodo Carthaginienſi dicta Tertia *d*; ſed pertinet ad tempora Bonifacii Papæ. Porro illum vſum legendi Paſſiones Martyrum in eccleſia, licet in aliis non improbauerit Romana Eccleſia, haud tamen ipſa recepit; quod ſcil. (vt teſtatur Gelaſius) ex eis aliqua ab idiotis, aliqua etiam ab hæreticis probarentur fuiſſe compoſita. Sed hæc intellige de prolixioribus Actis ſanctorum Martyrum, quorum vix pauca reperiri contingit eo quo ſunt ſcripta candore niteſcere: de quorum improbatione eſt etiam canon nomine *e* Sextæ Synodi Oecumenicæ. Cæterum compendioſæ illæ Paſſiones Martyrum, quas continent Martyrologia, anniuerſaria quaq; die qua paſſi ſunt, tam apud Latinos, quam Græcos, antiquo vſu ſemper in Eccleſia recitari conſueuerunt.

b *To. 1. Conc.*

CONC. CARTHAG. PRO PETENDIS SACRIS MINISTRIS.

c *Conc. Carthag. can.* 13.

d *Conc. Carthag.* 3. *can.* 47 *Vid. ſup. nu.* 397.16.

DE LEGENDIS IN ECCL. PASSIONIB. MARTYRVM *Quæ habet Baron. an.* 419. *n* 96.

e *Sext. Syn. c.* 63. *ap. Theod. Balſam.*

III.

Quod autẽ attinet ad prædictæ Synodi Carthaginienſis petitionem; annuiſſe ei Anaſtaſium Papam, miniſtros Eccleſiæ in Africam mittendo, argumento eſt, quod & his maiora curauit. Scribens enim ad Africanos Epiſcopos, de reducendis in Eccleſiam Donatiſtis prouinciam perdifficilem ſolicitius curandam admonuit, de qua mox dicetur. Sed & Venerium eorundem fauiſſe votis, ex eo exiſtimamus, quod peculiaris ille auctor Vitæ Sancti Ambroſii *Paulinus*, eiuſdem Mediolanenſis Eccleſiæ quondam Lector, in Africam amandatus apparet: quem conſediſſe Carthagine apud Fortunatum diaconum, ac Sancti Auguſtini petitione ſcripſiſſe eaſdem Sancti Ambroſii res geſtas, ea ſcriptione ipſe confirmat. Quemque inſuper illum putamus eſſe Paulinum, qui auctus diaconatu, in eadem Eccleſia Africana acerrimus inſurrexit impugnator hæreſis Pelagianæ, dum Carthagine primus omnium aduerſus Cæleſtium in Epiſcoporum Concilio *f* ſtrenue decertauit; qua de re dicetur ſuo loco.

DE PAVLINO SCRIPTORE VITÆ AMBR.

f *Aug. de pec. orig. cont. Pelag. li.* 2. *c.* 2. 3.

IV.

Quod igitur Anaſtaſius Papa de Eccleſia vniuerſali curam gerens, ſciensque Africam ex Donatiſtarum ſchiſmate magnopere laceratam, de vnitate procuranda literas hoc anno dediſſet ad Aurelium Epiſcopum Carthaginienſem, alioſque Africanos Antiſtites: iidem vt eius ſatisfacerent monitis, Generale Concilium *g* ex omnibus Africæ prouinciis *Carthagine* celebrarunt Idibus Septembris huius ipſius anni Coſſ. Vincentio & Flauito. In quo illud imprimis actum eſt, vt in vniuerſas Africanas prouincias, ad ipſarum Præfectos ac Iudices, penes quos Acta publica ſeruabantur, literæ ſcriberentur, vt curarent exquiri omnibus locis, in quibus Maximianiſtæ à prioribus Donatiſtis auulſi haberent Eccleſias, res inter eos geſtas quæ in publica monumenta relatæ eſſent: idque idcirco, vt ex iiſdem Actis ipſi Donatiſtæ manifeſti conuincerentur erroris, fruſtraque ſe cernerent obiicere in Catholicos, quæ ipſimet ſæpius perpetraſſent contra Maximianiſtas: eoque magis debere ipſos, ob pacem totius Chriſtiani Orbis, Catholicis reconciliari, eorumque baptiſmum recipere, etiam ſi verum eſſet eos communicatione Lapſorum olim inquinatos fuiſſe; quo & ipſi Donatiſtæ, ob bonum pacis Donatianæ partis, eoſdem Maximianiſtas, qui ab illis ſchiſma feciſſent, in communionem recepiſſent, acceptaſſentque baptiſmum, quem iidem ab ipſis ſæpe damnati & excommunicati dediſſent.

CONC. CARTHAG. ADVE. DONAT.

g *Extat inſertum Conc. Afric. c.* 33. *Tom.* 1. *Conc.*

Sed & illud decretum eſt, vt ad ipſum imprimis Anaſtaſium Apoſtolicæ Sedis Epiſcopum, cæteroſque tranſmarinos Antiſtites ſcriberetur, vt Donatiſtis redire volentibus ad Eccleſiam indulgeretur, in iiſdem ordinib. & honoribus apud ſuos ante ſuſceptis (ſi hoc recipiens Epiſcopus conducere exiſtimaret) perſeuerare. Quod quidem olim ſub Melchiade Papa in Romano Concilio, cum eiſdem Donatiſtis fuiſſe tranſactum vidimus; ſed poſtea in tranſmarina Synodo, ob eoſdem Donatiſtas in ſchiſmate obſtinatius perſiſtentes, reuocatum fuerat. At in præſens Africani Epiſcopi id illis concedi poſtularunt, quod vniuerſali Eccleſiæ paci & vtilitati id maxime profuturum intelligerent: conceſſumque ab Anaſtaſio & congregatis cum eo Epiſcopis fuiſſe, certum illud eſt argumentum, quod cõſtet *a* Africanos Epiſcopos ea vſos eſſe indulta auctoritate. His autem in Concilio Carthaginienſi ſtabilitis, quatuordecim reperiuntur ſtatuti canones ad diſciplinam Eccleſiaſticam recte inſtituendam, reſtituendamque ex antiquioribus regulis; vt de cælibatu clericorum, de baptizandis infantibus, & aliis quæ relinquimus diſquirenda lectori. Ad poſtremum illud additum eſt decretum, vt literæ Legatorum, qui vel tunc vel alias ex Concilio mittendi eſſent, ſcriberentur omnium nomine ab Epiſcopo Carthaginienſi.

V.

CONCEDITVR DONATISTIS REDIRE AD ECCL. CVM HONORIB.

a *Aug.* 2. *cont. Creſcon.* II. & 12.

Quod ad res Orientales ſpectat: iiſdem huius anni Coſſ. quarto Idus Aprilis (vt auctores ſunt Socrates *b*, Sozomenus *c*, Marcellinus *d*, & alii) Arcadius Imperator auctus eſt filio, quem patris ſui nomine *Theodoſium* in baptiſmo nominari voluit: ſequentis vero anni initio ſolemni ritu Imperatorem proclamauit, cum iam in ipſo ortu natus in purpura acclamatus eſſet Auguſtus; prout docet Marcus diaconus, de quo mox dicturi ſumus.

VI.

b *Socr. l.* 6. *c.* 6

c *Soz. l.* 8 *c.* 4.

d *Marcel. in Chron.*

THEODOS. IVN. NASCITVR.

Contigit enim eodem tempore, aduentus Conſtantinopolim *Porphyrii* Gazenſis in Paleſtina Epiſcopi, inſignis pietate viri, patria Theſſalonicenſis, profeſſione monachi: qui cum olim Hieroſolymam viſendorum cauſa locorum ſanctorum peregrinatus eſſet, poſt multa ibi edita vitæ ſanctiſſimæ exempla, à Cyrillo tunc eius Eccleſiæ Epiſcopo inuitus creatus eſt presbyter, cuſtoſque Ligni ſanctiſſimæ Crucis factus: idemque poſtea à Ioanne Cæſarienſi Palæſtinæ Metropolitano diuino monitu accerſitus, reluctans diu ordinatus eſt Gazenſis Epiſcopus; ibique mira edens patientiæ exempla, in tolerandis multo tempore Gazenſium Gentilium tam in ſe, quam in ſuos inſultibus: (cum illi numero Chriſtianos longiſſime ſuperantes, & idolorum ſuperſtitioni deditiſſimi exiſtentes, nullis non modis eos iugiter inſectari conſueuerant; vt etiam alias dictum eſt:) inſuper antiqua renouauit in eorundem Gentilium conuerſionem miracula. Cum vero nihilominus maxima illorum pars in obſtinatione permanentes, quos magis viderent multiplicari Chriſtianos, eo magis efferrentur, nec ſinerent eos obire officia ciuilia, ſed & alias grauiſſimas eis inferrent iniurias: demum idem ſanctiſſimus Præſul, adito Ioanne Cæſarienſi ordinatore ſuo, egit cum illo vt ambo ad Arcadium Imperatorem Conſtantinopolim nauigarent, petituri cum cæteram omnimodam Gentilium coercitionem, tum maxime demolitionem famoſiſſimi Gazenſium templi idoli *Marnæ*, quem Iouem eſſe dicebant. Sed quomodo hæc ſingula ſe habuerint, fuſe deſcribit prædictus Marcus *e* eiuſdem Gazenſis Eccleſiæ diaconus, qui comes itineris eidem Porphyrio Epiſcopo ſuo adhæſit, cunctaque intexuit Actis rerum ipſius geſtarum: cum & ipſe, ſicut ibidem narrat, iam ante biennium eadem ex cauſa ad eundem Imp. ab eodem Porphyrio miſſus legatus, quæ petierat impetraſſet; ſed res ob miniſtri illius auaritiam, cui negotium ab Imperatore mandatum fuerat, haud integrum effectum ſortiri valuiſſet.

VII.

PROPHYRIVS GAZEN. AGIT APVD IMP. ADVER. GENTILES.

e *Ap. Metaph. & Sur.* 26. *Fe.*

VIII. Porro vt hæc tanta breui ſermone contraham, iidem Ioannes & Porphyrius hiemis tempore Conſtantinopolim nauigantes, diuinis præcedentibus reſponſis, conſilio Sancti Ioannis Chryſoſtomi illius ciuitatis Epiſcopi, & opera Eudoxiæ Auguſtæ, omnib. quæ petiiſſent ab Imperatore, in gratiam recens nati Theodoſii pueri, & tanquam eius nutu, & Imperatoria auctoritate, obtentis; multiſque aliis donis ac muneribus honeſtati, Gazam felici nauigatione reuerſi ſunt menſe Aprilis: quos mox ſecutus cum cohortibus militaribus Cynegius V. C. ab Imperatore ad opus peragendum commiſſum; frementibus licet Gazenſibus Ethnicis, omnia Deorum templa, quæ in ipſa ciuitate, eiuſque ditione erant, vna cum omnibus idolis, penitus diruit atque confregit. Cum vero ipſum præcipuum Marnæ templum ita obſeratum intus fuiſſet ab idoli ſacerdotibus, vt adiri non poſſet; indicto ab Epiſcopo ieiunio, fuſiſq; ad Deum precibus, vt quid de eo faciendum eſſet reuelare dignaretur, accidit vt puer ſeptennis repente exclamans, Syriaca primo patriaque lingua, poſtea vero (vt appareret ipſum non ex ſe loqui) Græca tam ipſi quam omnibus eius loci incolis penitus ignota, modum plane extraordinarium edixerit, quo vellet Deus templum comburi, inque eius locum eccleſiam ædificari: quod & ſtatim effectum eſt, diruto funditus Marnæo, & in eius locum nobiliſſima extructa in formam Crucis eccleſia impenſis Eudoxiæ Auguſtæ. Sed hæc omnia fuſiſſime Marcus, aliaque plurima ſcitu digniſſima, tam de ingentibus miraculis quæ in vniuerſo iſto negotio contigerunt, (ex quibus magna facta eſt acceſſio Gentilium ad fidem Chriſtianam) quam de variis antiquis ritibus Eccleſiaſticis: interque alios, de frequenti vſu *Proceſſionum* præuio ſigno Crucis, deque *Vigiliis, ac Genuflexionibus*: necnon de nobili quadam femina Antiochena, nomine Iulia, religione Manichæa: quæ cum Gazam aduenisſet vt recentes Chriſtianos in ſuam ſectam traduceret, diſputare etiam auſa cum Sancto Porphyrio Epiſcopo, repente verbo eius tremebunda obmutuit, ac paulo poſt extincta miſere periit. Cæterum quod ſemel ipſe Porphyrius viam aperuiſſet ad egregia idolorum delubra ſternenda; pari æmulatione incitatos Phœniciæ Epiſcopos id ipſum ab Arcadio petiiſſe, obtinuiſſeque, & executioni mandaſſe, eodem patrocinante Chryſoſtomo, qui magno pietatis zelo in opus incubuit; ſatis licet ex Theodoreto *a*, ac literis ea de re ab ipſo Chryſoſtomo *b*, cum poſtea in Armenia exularet, ſcriptis, colligere.

Margin: Mirandum de puero docente modum deſtruendi Marnæi.

Margin: a Theo. l.5.c.5 b Chryſ. ep. 123.126.

IX. Quoniam autem ex prædicto Marco diacono, fideliſſimo auctore, ac quæ vidit ſcribente, certum redditur, iam eo tempore quo ipſe cum prædictis Palæſtinis Epiſcopis Conſtantinopolim aduenisſet, atque etiam antequam natus eſſet Theodoſius Arcadii filius Eudoxiam Auguſtam abalienatam fuiſſe ab amicitia Sancti Ioannis Chryſoſtomi, quod eam arguiſſet ob quandam poſſeſſionem iniuſte ereptam; ex eo ſatis arguuntur erroris, qui hanc rem aduerſus Eudoxiam geſtam ad tempus referunt, quo contra Chryſoſtomum Synodus Conſtantinopoli cogeretur. Cæterum qui res eiuſdem Sancti oratione proſecutus eſt Leo Auguſtus, id accidiſſe ait, quod Imperatrix vineam abſtuliſſet viduæ Theognoſti cuiuſdam V. C. qui iniqua bonorum publicatione atque relegatione damnatus fuerat ſimul cum vxore & liberis: cumque monita reſtituere recuſaſſet, eandem ab ipſo Chryſoſtomo prohibitam fuiſſe ingreſſu eccleſiæ. Habet idem auctor & de alio patrocinio, quod idem Sanctus ſuſcepit alterius cuiuſdam viduæ Alexandrinæ; quam Præſes Ægypti primo, & inde Eudoxia, certa pecunia debita fraudare conaretur: cui ab eis ſatisfieri Chryſoſtomus omnino curauit. Excuſauit autem apud Eudoxiam, ſe hæc minime agere vt eius maieſtatem contemneret, ſed tum vt viduæ omni deſtitutæ præſidio, ex diuinarum legum præſcripto præſto eſſet, tum etiam vt animæ ipſius Auguſtæ bene conſuleret, quod præcipuum eſſet Epiſcopalis dignitatis officium, curæ proſpicere animarum. Addit vero inſuper Leo de Theodorito quodam Patricio, qui quod eſſet ditiſſimus, ab eadem Auguſta appetitus inſidiis, conſilio Chryſoſtomi omnia ſua bona diſtribuens pauperibus, ſancte illuſit auaritiæ Imperatricis, quam quidem non noſtri duntaxat, ſed etiam externi *a*, turpis auaritiæ infamarunt. His autem quę Leo habet, cæteri *b* quoq; conſentientia tradunt: ex iiſque maximum ipſam Auguſtam aduerſus Chryſoſtomum concepiſſe odium, affirmant omnes.

Margin: IX. Chryſoſt. agit pro iuſtitia contra Eudoxiam Aug.

Margin: a Zoſ. lib.5. b Metaph. in Vit. Chryſoſt.

X. Sed illud valde auctum eſt ex diſſenſione, quæ hoc eodẽ anno poſt natum Theodoſium ſubſecuta eſt inter eundem Chryſoſtomum & Seuerianum Gabalenſem in Syria Epiſcopum, de quo ſuperius; concitata ipſa per Serapionẽ diaconum. Qui Ioannis fretus gratia aduerſus omnes inſolēſcens, cum aliquando etiam ipſi Seueriano, ad locum vbi ille cum aliis erat accedenti, minime aſſurrexiſſet, eaq; de re indignatus Seuerianus exclamaſſet, *Si Serapion moriatur Chriſtianus, Chriſtus nunquam homo factus eſt*: hac arrepta occaſione Serapion, prius eiuſcemodi Seueriani ſententiæ membrum ſupprimens, ſubornatis teſtibus, retulit Chryſoſtomo Seuerianum aſſeruiſſe Chriſtum nunquam factum fuiſſe hominem. Quapropter confeſtim Chryſoſtomus Seuerianum à ciuitate eiecit, vixq; precibus Eudoxiæ Auguſtæ, Seueriano fauentis, induci potuit vt eum in amicitiam reciperet. Iſta quidem ſic Socrates *c*, & alii *d*. Quod vero is ſubdit, etiam reconciliata inter eos amicitia, rubiginem tamen odii haud fuiſſe prorſus exterſam: id quidem ex parte tantum Seueriani contigiſſe liquet: nam in iis quæ poſt hæc aduerſus Ioannem concitatæ ſunt turbæ, eum contra Ioannem ſtetiſſe, Palladius *e* tradit. Sed quod ad Ioannem; tantum aberat vt ipſe in Seuerianum indigno remaneret animo, vt econtra populum in eum infenſum oratione *f* habita omni adhibito ſtudio delinire laborauerit.

Margin: X. Diſſidia inter Chryſoſt. et Seuerian.

Margin: c Soc. l.6.c.10. d Soz. l.8.c.10 Nicep. l.13.c.9 e Ap. Pallad. in dial. de Vit. Chryſ. f Chryſ. ho. de recip. Seuer.

IESV CHRISTI An. 402.

INNOCENTII An. 1.

ARCADII HONORII } An. 8.

I. ANNO Chriſti quadringenteſimo ſecundo, Arcadio & Honorio Augg. quintum Coſſ. recrudeſcentibus Conſtantinopoli odiis Origeniſtarum cauſa ſuſceptis, de quibus dictum eſt ante annum; eius hæreſis ſectatores monachi, ab Ægypto & Palæſtina fugati, cum viderent fruſtra S. Ioannem Chryſoſtomum eos Theophilo Alexandrino reconciliare ſtuduiſſe: deſperata concordia, libellum aduerſus eundem Theophilum Arcadio Imperatori dederunt, & quidem adeo grauibus refertum criminibus, vt Theophili caput in diſcrimen videretur adduci. Quod quia creditum eſt eos impellente Chryſoſtomo peregiſſe: ea diſſipata longe lateq; fama, idcirco illum S. Hieronymus, tacito proprio, ob tanti viri reuerentiã, nomine, ſub Barnabæ voce, ex Pauli *g* ſententia, grauiter ſugillauit in epiſtola ad Principiam *h*; dum ait ipſum non ſolum ductum eſſe in illam ſimulationem, ſed & in apertum parricidium, quod non viribus, ſed voluntate commiſit. Inter hæc autem & monachos olim legatos à Theophilo miſſos, dediſſe pariter aduerſus prædictos Origeniſtas Imperatori libellos, aſſeruit Palladius *i*, qui de rebus eiuſdem Chryſoſtomi vna cum Theodoro S.R.E. diacono interloquitur: qui quidem fauens Origeniſtis, eos libellos calumniarum à Theophilo confictarum refertos fuiſſe tradit; ideoque factum eſſe, vt id falſi iidem eius monachi, in carcerem truſi, alii male ibi perierint, alii poſtea in exilium pulſi fuerint: miſſuſque ab Imperatore ſit Alaphius Alexandriam, qui Theophilum inde Conſtantinopolim perduceret iudicandum. Sed de Theophili aduentu dicetur anno ſequenti.

Margin: I. Monachi Origen. agunt Conſtant. aduerſ. Theoph.

Margin: g Gal. 2. h Hier. ep. 16. i Ap. Pallad. in dial. de Vit. Chryſ.

II. Interea vero hoc ipſo anno ibidem Conſtantinopoli, eadem ex cauſa concertationes haud leues eidem Sancto Ioanni Chryſoſtomo interceſſerunt cum Sancto Epiphanio. Qui quidem cum primus aduerſus Origeniſtas vexillum erexiſſet, ac poſtea Synodale decretum Concilii Alexandrini de anathemate Origeniſtarum, in alia Synodali

Margin: II. Diſſidia inter Chryſoſt. et Epiph.

habita

habita in Cyprio firmatum, Conſtantinopolim miſiſſet; vbi ſe nihil profeciſſe, ſed eos Conſtãtinopoli foueri cognouit, confeſtim aduerſus eos cominus pugnaturus, ſponte eo ſe contulit. Verum in rebus illic ab eo geſtis magna adhibẽda eſt cautio, quod paſſim vera falſis admixta inueniantur, cum alii vel fauentes nimis Chryſoſtomo, vel ſtudentes Origeniſtis in odium Theophili, complura quoque in Epiphanium falſa coaceruarint. Vnus Palladius cæteris in hoc prudentior viſus eſt eſſe: qui licet fauerit Origeniſtis, res tamen geſtas Epiphanii Conſtantinopoli ſciens volenſque prætermiſit: & quamuis non ignoraret illum aduerſatum fuiſſe Ioanni, eundem tamen ob excellentiam meritorum non potuit non laudaſſe, cum alioquin cæteros omnes Ioanni aduerſantes ſtylum exacuerit.

III. Epiph. qvid Constantinopoli.

a Socr. l.6.c.11

Quamobrem vt multa prętereamus conficta in Epiphanium, quæ ſatis ex iis quæ iam ſuperius ſunt dicta refelluntur: illud tamen minime eſt omittendum, quod quamuis Socrates *a* & nonnulli alii dicant, Epiphanium ex Cypro traiicientem, cum in locum appuliſſet Conſtantinopoli vicinum, quem Hebdomon appellabant, illic ordinaſſe quendam diaconum, quod non licebat in diœceſi non ſua præſumere: nihilominus cum de re tanta ne verbum quidem Sozomenus (Socrate longe accuratior, vt etiam Photius multis oſtendit) iter ipſius relegens habeat, licet & ipſe, vt & ille, & alii, Origeniſtarum fautor extiterit, & in Chryſoſtomum aduerſus Epiphanium propenſiſſimus: id commentum eſſe, non ſit dubitandum. Nimirum loco Ioannis Epiſcopi Hieroſolymorum, acceperunt illi Ioannem Conſtantinopolitanum Antiſtitem. Ab eo enim de ordinatione diaconi ab Epiphanio in illius diœceſi facta, controuerſiam motam eſſe, ſuo loco dictum eſt: nec vllo modo veriſimile eſt, virum ſanctiſſimum bis in idipſum impingere voluiſſe. Habet autem Sozomenus, Epiphanium cum ingrediens in vrbem à Ioanne totius cleri proceſſione exceptus eſſet, manifeſte præſetuliſſe, quod calumniis aduerſus Ioannem ſtructis conſenſiſſet, quandoquidem inuitatus vt in ædibus Epiſcopalibus diuerſaretur, non acquieuit. At vitandi communionem Chryſoſtomi, cauſa illa interceſſerat, quod ante literis (vt vidimus) monitus de damnando Origene, eiuſque errorum ſectatoribus, Ioannes ab Epiphanio, minime ex cauſis ſuperius recenſitis obtemperaſſet.

IV. Errores, non libri Origenis damnati.

Sed & quod idem Sozomenus, atque alii omnes Chryſoſtomi defenſores, vel Origeniſtarum fautores, ad inuidiam commouendam in eorundem aduerſarios, vno ferme ore prædicant, Epiphanium tum antea in Synodo Cypria, tum poſtea in literis ad Chryſoſtomum ſcriptis, tum denique modo Conſtantinopoli conuocatis aliis Epiſcopis qui ibi reperti ſunt, contendiſſe vt damnarentur libri Origenis: quodque apud Seuerum *b* æque traditur, Synodo Alexandrina vetitum, ne quis legeret Origenis libros, vel eos penes ſe haberet: hæc, inquam, omnia quam procul à veritate abhorreant, ſatis apparet ex eiuſdem Epiphanii literis ad Ioannem Hieroſolymitanum ſcriptis, quas magna ex parte S. Hieronymus epiſtolæ *c* ad Pammachium aduerſus errores eiuſdem Ioannis inſeruit: vbi declaratur, magno ſtudio Epiphanium curaſſe, vt Ioannem auocaret ab erroribus Origenis, non autem à lectione librorum eiuſdem: ſicut & in epiſtolis *d* vltro citroque datis inter ipſum, atque Theophilum, ſimulque Hieronymum, nihil præterea actum eſt, niſi vt Origenis errores, & qui eis adhærerent, damnarentur. Nec aliud quidem accepit à Theophilo Epiphanius, niſi vt errores Origenis cum auctore ac ſectatoribus condemnaret: de libris autem ne verbum quidem. Nec item Hieronymus de iiſdem frequentius agens, de damnatione librorum omnium Origenis ſermonem aliquando miſcuit: immo ad Tranquillum *e* ſcribens, eos abſque crimine legi poſſe, dummodo vitentur errores, ſignificauit. Ac denique vt quis libros Origenis omnino damnandos eſſe ſenſerit, neminem præter Fauſtinum quendam inuenimus, cuius ibidem Hieronym. meminit: quamuis non hæreſes tantum Origenis, ſed ipſarum auctorem Origenem tanquam hæreticum ab Eccleſia explodendum, idem S. Hieron. *f* ex ſententia Epiphanii, abſq; vlla dubitatione conſenſerit.

b *Seuer. dial. l.* 1.

c *Hier. ep.* 61.

d *Ibid. ep.* 67. *& ſeqq.*

e *Id. ep.* 76.

f *Id. Apol.* 2. *aduer. Ruff.*

V. Periarchon lectio vetita.

Quod vero in epiſtola Anaſtaſii Papæ ad Ioannem Hieroſolymitanum (de qua poſtea) habetur, damnatam fuiſſe Imperatorum reſcripto Origenis lectionem; ea vtique intelligenda eſt libri Periarchon, de quo totus eſt ille ſermo Anaſtaſii cum Ioanne: cuius operis editionem Latine redditam à Ruffino, Romæque vulgatam magno Fidelium detrimento, idem Anaſtaſius proſcripſit vna cum eius auctore Ruffino. Deque eodem Origenis opere, errorum fonte, intelligendum puto quod reperitur in Rebus geſtis S. Pachomii, ipſum execratum eſſe monachos legentes libros Origenis. Nam & Papa Gelaſius *a* Origenis opera, quæ Hieronymus non repudiaſſet, legi poſſe decreuit, cæteris vna cum auctore reiectis. Ac denique his conſentaneam fuiſſe Græcorum Patrum, qui Origenem impugnarunt, ſententiam, nimirum vt præter errores cætera eiuſdem auctoris ſcripta retinerentur; teſtatur Socrates *b*: ſed illud perperam, dum eos ſugillat, quaſi ambitioſe captare conatos laudem ex Origenis vituperatione. Sicut & illud omnino falſum, quod de Sancto Methodio ſubdit, eum ante quidem vituperaſſe Origenem, ſed poſtea palinodia recantata ſummis laudibus extuliſſe: cum econtra auctore ipſo Euſebio Cæſarienſi *c* Epiſcopo eiuſdem Origenis patrono, aperte conſtet, accidiſſe vt cum Methodius Origenem antea laudaſſet, poſtea contra ipſum commẽtarium elaborauerit: cuius lucubrationis meminit quoque S. Hieronymus *d*; citatque plurima ex ea S. Epipha. *e* dum errores confutat Origenis. Ex quibus plane intelligis, Socratem Nouatianum, æque fuiſſe Origeniſtam, & quidem audaciſſimum, vtpote nouæ inuentorem Apologiæ Methodii nomine exornatæ, quam omnes Origenis defenſores, Euſebius, Ruffinus, & alii, penitus ignorarunt. Sed quæ ſunt reliqua rerum geſtarum Epiphanii Conſtantinopoli proſequamur.

a *Gelaſ. in Rõ. Conc. can.* 1. *de libr. apocrr.*

b *Socr. l.6.c.*12

c *Ap. Hieron. Apol.* 1. *in Ruff.*

d *Hier. de Scr. Ecc. in Method.*

e *Epiph. hær.* 64.

Socrates, Novatianvs et Origenista.

VI. Inter S. Epiph. et Evdox. Avg. conflictvs.

f *Soz. l.* 8. *c.* 15.

Interceſſiſſe quoque inter ipſum & Eudoxiam Auguſtam altercationem quandam, Sozomenus *f* tradit; eam ſc. ob cauſam, quod rogante Imperatrice vt Epiphanius pro filio ſuo morbo correpto oraret, negauerit ille ſe facturũ, niſi prius ipſa Longos fratres, cæteroſq; monachos Origeniſtas vrbe pelleret. Additque, Imperatricem grauiter ideo in Epiphanium commotam, noluiſſe quidem monachos eiicere, ſed eos iuſſiſſe ad ipſum accedere, ſciſcitari qua de cauſa in eos commoueretur; cumque faſſus ipſe eſſet, auditu duntaxat de ipſorum hæreſi reſciuiſſe, poſtea ſuſcepta ipſorum iuſta defenſione, eundem facti pœnitentem Conſtantinopoli receſſiſſe. Hæc Sozomenus: ſed quæ facile vnuſquiſque cernat in fauorem Origeniſtarum eſſe conficta. Cæterum Leo Auguſtus oratione de rebus geſtis Sancti Ioannis Chryſoſtomi, ait Eudoxiam ideo commotam fuiſſe in Epiphanium, quod cum ipſa Chryſoſtomum accuſans de hæreſi, petiiſſet ab Epiphanio vt in eum ſententiam damnationis pronunciaret; reſponderit Epiphanius, ſiquidem haberet Eudoxia vnde Chryſoſtomum hæreſis conuincere poſſet, vocaretur ille vt cauſam ſuam ageret; ſin autem ea proferret contumeliæ tantummodo cauſa, ſe minime ei aſſenſurum: tuncque commotam illam, minatam eſſe, ſi Epiphanius impedimento eſſet quominus Chryſoſtomus mitteretur in exilium, ſe aperturam templa idolorum, & effecturam vt ea adorarentur; eamq; blaſphemiam non valentem ferre Epiphanium, protinus abſceſſiſſe. Iſta Leo; quæ & fuſius apud Metaphraſtem narrata habentur. Iidem vero, æque ac Socrates & Sozom. (ſed omnes ex incertis rumoribus, ideoque fides ſit penes auctores;) ſcribunt, cum Epiphanius & Chryſoſtomus inter ſe litigarent, Epiphanium quidem Chryſoſtomo prænuntiaſſe Epiſcopatus amiſſionem; Chryſoſtomum autem Epiphanio, obitum in mari, antequam ad Eccleſiã ſuam perueniret: idque de Epiphanio aiunt hoc eodem tempore accidiſſe, cum nauigans in Cyprum, defunctus eſt in via. Cur autem ante aduentum Theophili receſſerit Conſtantinopoli, illam equidem exiſtimo cauſam, quod quæſtio illa de Origene & Origenis erroribus, iam translata videretur in mutuas criminum accuſationes, quarum cauſa Theophilus ab Imperatore iuſſus eſſet Conſtantinopolim ſe conferre; eiuſque agitando iudicio ipſe minime intereſſe voluerit. Vel potius dixerimus, quod

Chrysostomi et Epiph. propheticæ prædictiones.

ſciret ex aduerſo Theophilum ad deponendum è ſede Chryſoſtomum iam parare iudicium, ne & ipſe in eum cogeretur calculum ferre, antea mature diſceſſiſſe.

VII. S. EPIPH. OBITVS.

a *Hier. de Scr. Eccl. in Epiph.*
b *Ap. Pallad. in dial. de Vit. Chryſ.*

APOCRYPHA DE EPIPH.

Cum autem quo deceſſerit anno, licet præſentem auctores prædicti ſignent, haud ſit adeo exploratum; certe decrepitum ætate obiiſſe, inde apparet, quod ante ferme decennium Hieronymus *a* de eo aſſeruerit, perueniſſe iam tum in extremam ſenectutem. Triginta autem & ſex annos ſediſſe Epiſcopum, Palladius *b* tradit. Et qui celebris in Eccleſia vixit, virtutibus, ſcientia, zeloque potiſſimum fidei Catholicæ commendatus, poſt obitum quoque relatus fuit tam à Græcis quam Latinis inter Sanctos anniuerſaria memoria celebrandus. Monuimus autem iam antea lectorem, Vitam illam Epiphanii, quam recitat Metaphraſtes, ſcatere erroribus: inter quos ille, qui ad hæc tempora ſpectat, adnumerandus, cum dicitur Epiphanius accerſitus eſſe Romam ab Arcadio & Honorio Imperatoribus, vt ſorori ægrotanti ſuppetias ferret, atq; eam curaſſe, filiumque ipſius extinctum ad vitam reuocaſſe. Etenim nec Arcadius Romæ cum Honorio vnquam degit, neque probare quis poterit Epiphanium aliquando Romam veniſſe, niſi ipſo Theodoſii Senioris exordio, vt ſuo loco dictum eſt. Suntque & alia ibi plane delira, quæ prudens lector ex iis quæ de eo ſuperius ſunt enarrata facile dignoſcere poterit.

EIVS SCRIPTA.

Quod vero ad ſcripta pertinet, præter Panarium, & eiuſdem Epitomen, & Ancoratum, & de Gemmis libros & Res geſtas S. Hilarionis, quorum eſt certa mentio apud S. Hieronymum, & alios; eiuſdem quoque nomine ac titulo notantur libri de Menſuris atq; Ponderibus, necnon de Vita & obitu ſanctorum Prophetarum: meminitque Caſſiodorus *c* Commentarii ab eodem editi in Cantica Canticorum.

c *Caſſio. de diuin. lect. c. 5.*

VIII.

d *Ext. tom. 1. Epiſt. Rom. Pont. & ap. Hier. to 9.*

IOANNES HIEROSOL. RESIPISCIT.

Qua de re agit Baron. hic, & an. 399. n. 38.
e *Aug. cont. lit. Petil. l. 2. c. 51.*
f *Hier. ep. 70.*

Hoc eodem anno Anaſtaſius Papa interpellatus literis Ioannis Hieroſolymorum Epiſcopi, de cauſa Ruffini Aquileienſis presbyteri; reſcripſit *d* ad eum de iis, quæ tum ab ipſo Ruffino, tum aduerſus ipſum hactenus Romæ geſta eſſent; de quibus nos ſuperius. Quod vero eundem Ioannẽ Anaſtaſius multum ea epiſtola laudet, inde videas ipſum abeuntem olim poſt errores Origenis, iam meliori frugi redditum, fide Catholica vbique his temporibus ſaltem exterius nituiſſe, quod etiam confirmatur auctoritate S. Auguſtini *e* ſcribentis contra literas Petiliani, vbi Orthodoxos cum illo Catholica vnitate connexos eſſe dicit: necnon ipſius Sancti Hieronymi *f*, reſpondentis ad epiſtolam Theophili Alexandrini, qua Ioannem excuſat de communicatione, ante cum Origeniſtis inita, cum eum olim eadem ex cauſa acriter (vt vidimus) exagitaſſet. Meminit autem prædictæ ad eum ſcriptæ ab Anaſtaſio epiſtolæ frequenter Hieronymus, & tanquam telo potenti vtitur in Apologiis ſuis, quas hoc eodem anno (vt ſatis indicat) elaborauit aduerſus maledica ſcripta à Ruffino in ſe promulgata. Sed quod non ſtatim ac edita ſunt integra Ruffini ſcripta, ſed auditu tantum quædam eorum capita percepta, Paulinianus Hieronymi frater ad ipſum agentẽ Bethleem detuliſſet; vberiorem pollicitus eſt eorundem confutationem, cum in manus ſuas perueniſſent quæ catenus auctor publice prodere metuiſſet, & tantum confœderatis legenda eſſe decreuiſſet. Id enim ipſe Hieronymus priori Apologia teſtatur. Vt non mireris, ſi plura legeris in Ruffini inuectiuis, quæ haud inuenies in aduerſariis Hieronymi reſponſionibus confutata.

HIERO. APOLOGIÆ IN RVFF.

IX. QVALIS HIERON. IN HÆRETICOS.

NOMINA RVFFINO TRIBVTA.

Porro his, & aliis in eundem Ruffinum exaratis ſcriptis, videas ipſum ſanctiſſimum virum omnia in ſe iactata retorquere iacula in aduerſarium, erectaque ac plane inflexibili ſtantem ceruice, (ſicut & quandocunque aduerſus hæreticos agendum fuit: magnis ſemper atque vehementibus ſpiritibus inſurrexit; quem alioqui præ cæteris virtutibus, ſumma præditum fuiſſe animi demiſſione, quam vſitatiori vocabulo dicimus humilitatem, cum res ab eo geſtæ, tum alia ſcripta manifeſte declarant: quem vtinam imitati eſſent, qui eum faſtus & ſuperbiæ ſumma arrogantia & immenſa temeritate redarguunt:) eximia eum eloquentiæ vi exagitare, deprimere, deridere interdum, dicteriiſque deludere, & accommodatis ad mores hominis nominibus appellare: veluti cum illum ſæpe *Grunnium* vocat, quod res nullius pretii ſcriberet, alludens nimirum *a* ad illum Grunnium Carocottam, cuius teſtamentum Porcelli ſolerent cachinnantes pueri in ſcholis ludibrio proſequi, vel cum eundem *Alecto b* nominat, ob furorem; *Luciumque Lauinium, & Aſinium Pollionem*, ob æmulationem, quod alter ipſorum Terentium, Ciceronem alter fuerit æmulatus: itidemque aliquando *c Calphurnium Lanarium*, ob dolos & fraudes. Porro non detegendi, ſed potius contegendi cauſa hominum crimina conſueuiſſe Hieronymum alieno nomine ſæpe eos appellare, ipſe alibi *d* declarat.

a *Hieron. proœm. l. 11. in Iſa.*
b *Id. in Agge. c. 3.*
c *Apol. 1 & 2.*
d *Præf. in Hierem. l. 4.*

X.

RVFFINVS IN DETERIVS LAPSVS.

Quod vero ad Ruffinum pertinet; tantum abfuit vt parato eiuſmodi antidoto curaretur, vt etiam immenſo furore percitus, cum accepiſſet in ſe editos ab Hieronymo duos prioris Apologiæ libros; tunc ad eum libros ſuos miſerit, epiſtolamque addiderit acerbiſſimam, qua, niſi taceret, mortem ipſi minatus fuerit, ſimulque tribunal ſæcularium iudicum, acturus ſaltem in eum actione iniuriarum: quod teſtatur ipſe Hieronymus Apologia ſecunda. Eoque tandem idem prolapſus eſt, vt poſt Origenis errores quos fouit, Pelagianæ hæreſis aſpides ex eis obortos, percaram ſibi ſobolem enutriuerit, quod proprium eſt hæreticorum, ſemper in deterius ferri, quouſque in imum impietatis prolabantur, iuſto Dei iudicio condemnati, vt ipſi ſibi malum inferant, quod nec ab hoſtibus paſſuri eſſent. Quomodo autem hæc acciderint, patebit ſuo loco.

XI. ANAST. PP. OBITVS.

Hoc eodem anno *S. Anaſtaſius* Romanus Pontifex ex hac vita migrauit, vt Marcellinus Comes & Sanctus Proſper docent, dum ſub huius anni Coſſ. Innocentium eidem ſuffectum ponunt. Sed & quæ Sanctus Hieronymus in prædictis Apologiis hoc anno conſcriptis de eodem Anaſtaſio habet, ad hunc ſaltem ipſum vixiſſe annum perſpicue demonſtrant: necnon Concilium Carthaginienſe anno ſuperiori Idibus Septembris celebratum, vbi de viuente adhuc Anaſtaſio fit mentio. Quapropter cum omnium ſententia conſtet, defunctum eſſe in fine menſis Aprilis; illi arguendi ſunt erroris, qui anno ſuperiori eum obiiſſe, quive tres duntaxat annos ſediſſe tradunt: quem habita ratione temporis quo ſedere cœpit, nimirum anno Domini trecenteſimo nonageſimo octauo pridie Idus Martias, & obitus eius, quem hoc anno contigiſſe ponimus quinto Calendas Maii; (vt habet Liber de Romanis Pontificib.) dicendum eſt, ſediſſe annos quatuor, menſem vnum & dies tredecim. Sepultus autem eſt in Cœmeterio ſuo ad Vrſum Pileatum.

XII. DIACONOR. AC PRESBYTEROR. ROMÆ DISSIDIA.

Quod autem eodem Libro de Rom. Pontift. inter alia ab eo ſtatuta, traditur decreuiſſe, vt dum Euangelium in eccleſia recitaretur, ſacerdotes non ſederent, ſed curui ſtarent; inde eiuſmodi ſanciendi decreti occaſio fluxiſſe videtur, quod graui Romæ his temporib. inter presbyteros & diaconos oborta contentione, dũ hi adminiſtrantes res Eccleſiæ ſupercilio elati ſpernerent presbyteros, presbyteri autem ex conſuetudine Romanæ Eccleſiæ, ipſis in eccleſia ſedentibus diaconos ſtare debere contenderent; eo vſque contentio pertinax progreſſa eſſet, vt etiam cum ſtantes diaconi coram populo legerent Euangelium, presbyteri minime è ſeſſione conſurgerent: quod vt enorme factum Anaſtaſius Papa emendandum ſancito eo decreto putauit.

Porro de huiuſmodi inter Presbyteros & Diaconos diſceptationibus, quamque contra ius faſque diaconi Eccleſiæ Romanæ aduerſus presbyteros inſoleſcerent, adeo vt inter eos ſedere, atque etiam in domeſticis conuiuiis benedictiones eis dare præſumerent, & quibus de cauſis ea ſibi vendicarent pluribus diſſeritur apud SS. Auguſtinum *f* & Hieronymum *g*. Denique quod illud non Romæ tantum, ſed in omnibus Eccleſiis commune diaconis eſſet, vt bona Eccleſiæ adminiſtrarent: eius rei cauſa pariter contingebat, vt vbique diaconi à populo maiori frequentarentur quam ſacerdotes obſequio. Hincque obortas videas querelas illas Honorati Archidiaconi Salonitani apud Sanctum Gregorium *h* Papam, cum queſtus eſt degradari ſe potius quam proueh, cum ab eo in presbyterium ordinari tentaretur. Quamobrem iam olim, ad huiuſmodi

f *Aug. q. ex vtroq; mixt. 101.*
f *Hier. ep. 85. ad Euagr.*

EX BONOR. ADMINISTRATIONE ORTA DIACONOR. SVPERBIA.

h *Greg. Pap. 2. ep 14. 15. 16.*

procaciam diaconorum retundendam, Magnum Concilium Nicænum, diaconi nequid præter ius faſque præſumerent, atque vt inferiores presbyteris ſe agnoſcerent, & nec ſedere in medio presbyterorum præſumerent; edito canone *a* ſanciuit. Quem & ipſum eadem ex cauſa Eccleſia Africana inſeruit Concilio *b* Carthaginienſi Sexto dicto. Et cum exciſis ramis malum ſæpe repullularet, ſæpe quoque Eccleſiaſticæ cenſuræ ſecuri ſuccidi oportuit: ac præſertim in Romana Synodo *c* ſub Gelaſio Papa, & Gallicanis Conciliis *d* Arelatenſibus & Andegauenſi *e*.

a *Conc. Nic. c.* 18.
b *Conc. Carthag.* 6. *c.* 18.
c *Conc. Rom. ſub Gelaſ. c.* 9. 10.
d *Conc Arel I. c.* 18 *& II. c.* 15.
e *Conc. Andeg c.* 3.

XIII. De Epiſtolis Anaſt. PP.

Sed vt ad Anaſtaſium Papam redeamus: duæ eius nomine habentur ſcriptæ Epiſtolæ Decretales: ſed quarum prior, cum data reperiatur Coſſ. Arcadio atque Bautone, ante annos ab eiuſdem Anaſtaſii ingreſſu quatuordecim, plane apparet (ſi legitimam, & non ſuppoſitam eam eſſe velimus) aliis Pontificib. quam Anaſtaſio adſcribenda: cum & alioqui maxima eius pars, vbi agitur de Manichæis, reperiatur apud S. Leonem Magnum in epiſtola ſecunda data ad vniuerſos Italiæ Epiſcopos. Scimus tamen auctoritate prædicti Libri de Rom. Pontiff. ipſum Anaſtaſium Manichæos Romæ inuentos exagitaſſe; & in eorum reprobationem conſtituiſſe, nulla ratione tranſmarinum hominem in clericatus honorem ſuſcipi, niſi quinq; Epiſcoporum deſignaret chirographum. Sed & conſtat eundem complures epiſtolas conſcripſiſſe, in cauſa præſertim Origeniſtarum & Donatiſtarum: & inter alias, ad Vrſinum de Incarnatione Filii Dei, cuius tria habentur fragmenta in appendice ad Breuiarium Liberati diaconi. Cæterum poſt eius obitum cum ſedes vacaſſet dies viginti vnum, decimo quinto Calendas Iunii Innocentivs Albanus, Innocentii filius, creatus eſt Romanus Pontifex.

Innocentivs Papa.

XIV. S. Martini obitvs.

Hoc item anno, tertio Idus Nouembris, eximium illum atque mirificum S. Martinum Turonenſem in Gallia Epiſcopum, diem extremum clauſiſſe, ex teſtificatione Seueri atque Gregorii, aliiſque certis notis iam ſatis eſt ſuperius *f* in eius Baptiſmo & Epiſcopatu demonſtratum; cum ſediſſet annos viginti ſex, menſes quatuor, & dies viginti ſeptem, vixiſſetq; annos octoginta ſex. Ex quibus erroris arguuntur, qui Cæſario & Attico Coſſ. ſuæ ætatis anno octogeſimo primo, S. Martinum obiiſſe tradunt. Siquidem & Franci veteres Scriptores, qui ab eius obitu annos numerare conſueuerunt, aſſertionis noſtræ adſtipulatores eſſe conuincuntur, dum ab hoc anno quadringenteſimo ſecundo annorum numerum deduxiſſe noſcuntur: atq; (vt prætermittamus alios) idem Gregorius Turonenſis Epiſcopus, licet ſub Conſulatu Cæſarii & Attici obitum Martini referat, tamen dum Clodouei Francorum Regis mortem contigiſſe dicit ab obitu S. Martini anno centeſimo duodecimo, plane ab hoc tempore numeri exordium ducit, cum conſtet Clodoueum peruenisse ad Pontificatum Hormiſdæ Papæ, ad quem coronam dono miſit. Putatur quidem irrepſiſſe mendum apud ipſum Gregorium *g*, dum S. Martinus deceſſiſſe aſſeritur anno quadringenteſimo duodecimo à Paſſione Domini, cum numerandi fuiſſent (vt dictum eſt) à Natali Domini anni quadringenti duo. Nam & rurſum hoc eodem anno contigiſſe eius obitum, ex S. Proſpero etiam ſibi vendicat Sigebertus in Chronico: verum errore labitur, dum pro quinto Arcadii Conſulatu quo obiit, quintum eiuſdem ponit Imperii annum; ſicut & cum ætatis Martini numerat annos octoginta vnum; necnon cum eundem deceſſiſſe refert ante S. Ambroſium, quem luce clarius vidimus ante annos quinq; ex humanis deſiiſſe; vnde & quod Gregor. tradidit, interfuiſſe per viſum S. Ambroſium adhuc viuentem S. Martini funeri, euaneſcere videtur.

f *Sup. an.* 251. *n.* 6 7. 8. *&* 375. 3.
[Videtur tamen falſò error eſſe in calculo annorũ Epiſcopatus eius: qui ſi anno 375. menſe Iulii incęperit, vtiq; hoc 402. menſe Nouemb. diceretur attigiſſe p aliquot menſes 28. Nec ſane abnuerim, chronologię ætatis annorumq; S. Martini aliquam his Annalib vim eſſe illatam: quã ex aliorum quorundã locorum collatione æque deprehendi, iam alii obſeruarunt.]
g *Greg. Tur.* 1. *hiſt.* 48.

XV. Severi Scripta de S. Martino.

Cæterum Seuerus Sulpitius, qui S. Martini adhuc viuentis res geſtas conſcripſit, de eius ad cælum conſcenſu per viſum certior redditus, ad Aurelium diaconum epiſtolam ſcripſit; itidemq; de obitu atq; funere extant ipſius ad Baſſulam ſocrum literæ. Edidit & poſtea de rebus geſtis eiuſdem Sancti, ſimulque de nonnullis Ægypti monachis, tres Dialogorum libros: ſed qui haud eo accepti ſunt plauſu, quo Vita ipſius ab eo ſcripta: ſiquidem illam toto pene orbe mox diffuſam *h* fuiſſe conſtat: hi autem plura habent emendatione digna, in quibus S. Hieronymus *a* deprehendit errorem Millenariorum; vt etiam meruerint à Gelaſio *b* Papa inter apocrypha recenſeri. Teſtatur quoque Gregorius *c* Turonenſis. Res geſtas eiuſdem Sancti ſcriptas eſſe carmine à S. Paulino Nolano Epiſcopo quinq; libris: inſuperque adieciſſe ſextum librum de miraculis poſt obitum editis: idque ipſum affirmaſſe videtur Venantius *d* Fortunatus. At ſi verum eſt quod idem Gregorius *e* ait; Paulinum mutuatum eſſe à Perpetuo Epiſcopo Turonenſi, quæ libro ſexto de miraculis S. Martini conſcripſit; plane aſſerendum erit, alium iſtum eſſe Paulinum ab illo Nolano; cum ab obitu S. Martini vſque ad ſedem Perpetui, ex ſupputatione eiuſdem Gregorii, anni numerentur ſexaginta quatuor: ad quod tempus minime Paulinum perueniſſe conſtat, qui defunctus eſt anno Domini quadringenteſimo trigeſimo primo, ſub Conſulatu Baſſi & Antiochi. Sed & Paulini ipſius; Vitæ Martini auctoris, euidenti aſſertione ſatis exploratum habetur, ipſum alium eſſe ab illo mirifico Nolano, dum ſe exemplo illius Nolani curatum à S. Martino lumine oculorum tradit *f*. De Nolano namque; à S. Martino oculo infirmo curato, teſtis eſt etiam Seuerus. Sicut autem Paulinus ille iunior, æger oculis curatus miraculo S. Martini, pro gratiarum actione rependit de eius vita & miraculis carmen heroicum ſex libris diſtinctum: ita & Venantius Fortunatus, pariter ſanatus oculis iam caligine penitus obductis, vngens eos oleo, quod ritu antiquo in lychno ad Imaginem eiuſdem Sancti ardebat: ſcribendi itidem carmine heroico ipſius Sancti Vitam quatuor libris conſilium init, vt ipſe teſtatur ad finem illius operis.

h *Seuer.* 1. *dial.* 16.
a *Hier. Ezec.* [illegible]
b *Gela. de lib.* [illegible]
c *Greg.* [illegible] *de mir. Mart.* [illegible]

Scripti alii à S. Mart.

d *Fortun. S. Mart.* [illegible] *&* 2. *pr.* [illegible]
e *Greg.* 10.

Pavlini plvres.

f *Paulin. in Vit. S. Mart. lib.* 2.

Hoc eodem anno, ſexto Calendas Septembris, in Numidia celebratum eſt ab Epiſcopis totius Africæ Generale Concilium *g* Mileuitanum, præſide Aurelio Carthaginienſi Epiſcopo omnium Primate; eidemque aſſiſtente Xantippo Epiſcopo Conſtantinæ, Numidiæ Primate; quod quidem Mileuitanum Primum dicendum eſt, cum aliud inueniatur celebratum ſub Siluano eiuſdem Numidiæ Primate, poſt annos quatuordecim; vt ex literis Innocentii Papæ ad eam Synodum intelligi poteſt, in notatis ibi Theodoſio Auguſto & Palladio Coſſ. quæ & habita noſcitur poſt damnatam in Synodo Carthaginienſi Pelagianam hæreſim, cum hoc tempore nondum ea hæreſis cognita eſſet. Oborta tamen eſt librariorum, ſeu potius collectorum vitio, vtriuſque Mileuitanæ Synodi confuſio, ex eo quod præfatio iſtius prioris præfixa fuit poſteriori. Sciendumque eſt, apud Concilium Africanum *h* ſic haberi intexta Acta quædam huius Mileuitani Concilii, vt tamen cum amborum Imperatorum ponitur Conſulatus, quotus ille fuerit minime exprimatur, ſed ſic tantum poſiti legantur, *Glorioſiſſ. Impp. Arcadio & Honorio Augg. Viris Clariſſ. Coſſ.* vbi errore imperitorum librariorum, loco V.C. numeri notæ, qua exprimitur quintus eorundem Conſulatus, ſcriptum fuit *Viris Clariſsimis*: cuiuſmodi nomenclatura abhorret ab Imperatoribus; ſolita tantum poni, vbi alii ſub Imperatoribus conſtituti nobiliſſimi viri, eadem Conſulatus dignitate donabantur.

XVI. Concil. Mileuit. Primvm.

g *Tō.* 1. *Conc.*

Confvsæ simvl dvæ Syn. Milev.

h *Conc. Afric. c.* 52.

Quod autem pertinet ad eiuſdem Acta Concilii; poſt confirmata Synodalia decreta, diuerſorum Epiſcoporum atque presbyterorum cauſæ in medium ſunt allatæ: atque inter alias, deciſa controuerſia duarum ſedium in Numidia poſitarum, quænam potior habenda eſſet. Cum enim in duas prouincias diuideretur Numidia, eædemque duæ dictæ Numidiæ, vt Acta Synodi Carthaginienſis *i* Sextæ dictæ demonſtrant; ob idque altercatio oborta eſſet inter Xantippum Epiſcopum Conſtantinæ, Numidiæque Primatem, & Victorinum Epiſcopum alterius ciuitatis, primatum eiuſdem vniuerſæ prouinciæ ſibi vendicantem: (de qua etiam altercatione mentio habetur in epiſtola ad eundem Victorinum à S. Auguſtino *k* ſcripta:) hac Mileuitana Synodo Patres *l* cauſam adiudicarunt Xantippo, ſedique Conſtantinæ, quam & Iuſtinianus *m* Imp. primam Numidiæ eſſe nouit, ſicut in prouincia Mauritaniæ Cæſaream, in Byzacena Capſam, in Tripolitana Leptim.

XVII. De primatv Nvmidiæ controversia decisa.

i *Conc. Carthag.* 6. *in præf.*
k *Aug. ep.* 217
l *Conc. Afric. c.* 53.
m *l.* [illegible] *C.* [illegible] *P. P. Afr.* [illegible]

IESV CHRISTI AN. 403.

INNOCENTII AN. 2.

ARCADII HONORII AN. 9.

I. CONSPIRATIO ADVERSVS CHRYS.

ANNO Chriſti quadringenteſimo tertio, Theodoſio puero Aug. & Rumorodio Coſſ. Theophilus Alexandrinus Epiſcopus Conſtantinopolim venit, vocatus (vt vidimus) ab Arcadio Imp. vt reſponderet libellis aduerſus ipſum oblatis à monachis Origeniſtis. Cum autem eo iam ante ipſum aduenifſet Acacius Epiſcopus Berœenſis, fama notiſſimus cum ob monaſticam anteactam in Syriæ ſolitudine vitam, tum etiam ſacrarum peritia literarum; hunc Palladius *a* ait indignatum aduerſus Ioannem Chryſoſtomum, quod non ſatis honeſtum ſibi datum eſſet diuerſorium, coniunctum Seueriano Gabalenſi & Antiocho Ptolemaidis Epiſcopis, (æmulis in dicendo eiuſdem Ioannis eloquentiæ, de quibus dictum eſt ſuperius) Antiochiam primum communi conſilio miſiſſe, vt adoleſcentiæ Ioannis crimina ſtudioſe inquirerent; ſed cum nihil reperire potuiſſent, Theophilum Alexandria accerſiſſe. His vero eodem tempore acceſſit, vt cum Ioannes pro concione mulieres acerbe exagitaſſet, & aliquando opportuna data occaſione, ab illo Regum *b* exordium ſumpſiſſet, *Congregate ad me ſacerdotes dedecoris, qui comedunt menſam Iezabel, &c.* hæc vt dicta aduerſus Eudoxiam Auguſtam, quæ eoſdem Seuerianum, Antiochum, & Acacium Conſtantinopoli aleret, interpretati aduerſarii, effecerint vt quæ in Ioannem alioqui iam antea perinfenſa eſſet, his nunc acrius commota, de eius depoſitione per Theophilum machinanda ſedulo cogitauerit. Quæ cum Socrates *c* & Sozomenus *d* ante Theophili aduentum acta velint; Leo *e* Imp. & Metaphraſtes *f* poſt eiuſdem aduentum referunt: quod ſi verum eſt, certe quidem inter ſacerdotes Iezabel & ipſum Theophilum adnumeratum oportuit.

a Ap. Pallad. in dial. de reb. geſt. Chryſ. — *b 3. Reg. 18.* — *c Socr. l. 6. c. 14.* — *d Soz. l. 8. c. 16.* — *e Leo Aug. in Enco. Chryſ.* — *f Metaphr. in Vit. Chryſ.*

II. THEOPH. ALEX. ADVENTVS CONSTANTINOPOLIM.

His igitur, aliiſque eiuſmodi caſibus factum eſt, vt qui ad dicendam cauſam vocatus fuerat Theophilus, idem in itinere multis collectis Epiſcopis, quaſi triumphum agens aduenerit Conſtantinopolim: vbi nautarum Alexandrinorum, qui tunc ibi reperti ſunt, lætis acclamationibus exceptus, (nemo enim ex clericis obuiam ei proceſſit) ingreſſus vrbem, diuertit in Palatium Imperiale. Narrant hæc pluribus Socrates, Sozomenus, & Palladius. Sed ipſe Chryſoſtomus epiſtola ad Innocentium Papam, Theophilum in ſuburbio manſiſſe tradit, nec ciuitatem ingredi voluiſſe. Porro accidit plane Theophilo, vt bene currenti pedibus in via lapſo, cum in decliuum præceps adactus tum alterius, caſu grauiore corruit. Siquidem cuius laudandus fuit impetus ille, quo Origeniſtas perſecutus eſt, (id quidem pleno ore SS. Hieronymus, Epiphanius, Anaſtaſius Papa, ac denique omnes Occidentales, magnaque Orientalium pars, ſummis laudibus prædicarunt:) cum prætermiſſa cauſa publica, inimicitias priuatas in S. Ioannem Chryſoſtomum, talem ac tantum virum, exercere cœpit; aperuit calumniantib. ianuas obtrectandi, & optimos quoſque à ſe abalienauit, redditus etiam poſteris eo nomine odioſus. Ait igitur Palladius, remoratum Conſtantinopoli Theophilum tres dierum hebdomadas, neq; cum Ioanne congreſſum eſſe, neque omnino propinquaſſe eccleſiæ; ſed perſtitiſſe certantem nocte ac die vt eundem Ioannem pelleret, ac vita etiam priuaret, corruptis auro potentibus, & ſpe maiorum dignitatum attractis ad ſe nonnullis clericis Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ, alioqui parum erga ſuum ipſorum Epiſcopum ob duras eius reprehenſiones æquis; iunctiſq; ſibi Epiſcopis illis, quos in Aſia vidimus à Ioanne depoſitos, necnon prædictis Seueriano, Antiocho, & Acacio, itemq; Cyrino Epiſcopo Chalcedonenſi omnium factioſiſſimo.

III. CONCIL. AD QVERCVM ADVERSVS CHRYS.

His igitur omnibus ſimul cum ira Auguſtæ, aliarumque clariſſimarum feminarum, concurrentibus, idem Theophilus cum triginta ſex factionis ſuæ Epiſcopis, conuenientes in vnum *Chalcedone* in ſuburbio Ruffini, loco *Ad Quercum* dicto; (trans pontum enim Synodum celebrandam delegerunt, ob turbas euitandas populi Conſtantinopolitani in Ioannem propenſiſſimi, hocque tempore diu noctuque ſolicite pro illo excubias agentis;) ſuſceptis aduerſus eundem Ioannem accuſationum libellis, oblatis à duobus clericis, quos ille ob patrata ſcelera ab Eccleſia expulerat; ipſum per tres Epiſcopos Conſtantinopolim miſſos citarunt, vt de obiectis criminibus reſponſurus Chalcedonem accederet. Erant tunc cum Ioanne quadraginta Epiſcopi, ex variis prouinciis Conſtantinopolim accerſiti ad iudicium de Theophilo agendum: qui eiuſmodi ſeſe opponentes citationi, per alios tres ex ſuo ipſorum numero Epiſcopos & duos presbyteros Theophilo reſcripſerunt, vt ipſe potius Conſtantinopolim veniret, vbi maior numerus Epiſcoporum eſſet, iudicandus de ſeptuaginta capitibus criminum, quæ prius in ipſum oblata fuiſſent; nec contra Nicæni Concilii canones, quos ipſemet pro ſe antehac in ſimili cauſa protuliſſet, præſumeret cauſas Epiſcoporum extra terminos ſuos cognoſcere. Hæc quidem Epiſcopi, qui cum Ioanne erant: at vero ipſe Ioannes ſuo peculiari nomine iis qui ad Quercum erant reſcripſit, ſe quocunque ipſi vellent proceſſurum, modo iudices non experiretur, quos iniuſte inimicos atque accuſatores patiebatur, Theophilum, Acacium, Seuerianum, & Antiochum. Poſt quæ Legatis Synodi exeuntibus, confeſtim ingreſſus eſt Notarius Imperatoris, (quem & ipſum Eudoxia Augusta in Ioannem commouerat) cum edicto regio, per quod Ioannes etiam inuitus trahi iuberetur ad iudicium: Ac denique poſtquam ei quoque reſponſum eſſet, mox duo ipſius Ioannis presbyteri adfuerunt, eum pariter ad Synodum citantes; quibus & eadem facta eſt reſponſio. Hæc omnia pluribus Palladius; qui & ipſe inter quadraginta illos Epiſcopos ei tunc aſtitit, puta Helenopoleos in Bithynia Epiſcopus. Socrates *a* vero atque Sozomenus *b* addunt, iam quarto à Synodo Quercus ad iudicium Epiſcoporum vocatum Ioannem, demum poſt alia prouocaſſe ad Synodum Oecumenicam: Clerumque Conſtantinopolitanum ad eandem Synodum eſſe pariter vocatum, comminatione depoſitionis, ſi venire detrectaret.

CHRYS. RESPONSIO AD CITATIONEM SYNODI. — *a Socr. l. 6. c. 14.* — *b Soz. l. 8. c. 17.*

IV. ASCITITIVS CANON DE ECCLESIA CONST. ARGVITVR.

Cæterum cum tam ab Epiſcopis qui cum Ioanne erant, quam ab ipſo Ioanne plures cauſæ fuerint allatæ, cur haud teneretur ſe Synodali illi ſiſtere iudicio; certe quidem minime prætermiſſum eſſet, cum & tempus peropportunum & vrgens neceſſitas imperaſſet, Conſtantinopolitanæ Oecumenicæ Synodi illum citare canonem, (ſi re vera ſancitus fuiſſet, & non per impoſturam annexus) quo decernitur, ſedem Conſtantinopolitanam primum poſt Romanam tenere debere locum; ac proinde nihil iuris ſibi Theophilum vendicare potuiſſe in Ioannem, ſi inferior Ioanne fuiſſet. Sed quod alia iura noua deficerent, ad antiquum duntaxat canonem *c* Nicæni Concilii prouocatum eſt, quo limites Eccleſiarum fuerant definiti: vt plane intelligas, nullam penitus penes Ioannem, eique adhærentes Epiſcopos, fuiſſe canonis illius ſuppoſititii cognitionem.

c Côc. Nic. c. 6.

V. ACCVSATIONES IN CHRYSOST.

Quod vero ſpectat ad accuſationes in Ioannem intenſas; eiuſdem Synodi Acta ſummatim Photius *d* colligens, quadraginta ſex earundem recenſet capita, quorum viginti nouem ab ipſius Ioannis clericis obiecta fuerint, vnum à Ioanne quodam monacho, ſexdecim ab Acacio Berœenſi; ob quæ tradit eundem Ioannem fuiſſe depoſitum à quadraginta quinque Epiſcopis qui ei Conciliabulo interfuerunt, in quo (vt ait) accuſatores iidem teſtes & iudices extiterunt. Verum ſubiit interdum animum meum haud leuis ſuſpicio de Actis iſtis quæ Photius recitat, quod ſpuria ſint, & ab aduerſariis Sancti Ioannis Chryſoſtomi poſt eius obitum conficta: Quandoquidem in eis deſiderari videntur, quæ in ſe ab illis Epiſcopis obiecta fuiſſe, ipſemet Chryſoſtomus ſcripſit ad Cyriacum Epiſcopum cum à ſede deiectus eſt: nimirum quod ad communionem non

d Phot. in Biblioth.

ieiunos recepiſſet; itemque quod cum muliere dormiuiſſet. Habentq; & alij alia, quæ in Photij Actis minimè ſit reperire: veluti quod Sozomenus a habet de monachis Origeniſtis pœnitentibus, à Theophilo in communionem receptis: Palladius vero de male habitis Epiſcopis illis; quos Ioannes, & qui cum ipſo erant Antiſtites, ad eandem Synodum Quercus miſiſſent.

a Soz. l. 8. c. 18.

VI. PELLITVR CONSTANTINOPOLI.

Porro depoſitionis ſententia per cōtumaciam ac cauſæ detrectationem in Ioannem lata, eademque ad Imperatorem perlata, (vt Palladius narrat) idem Eccleſia pulſus, miſſo ad hoc Comite cum auxilio militum, Prenetum Bithyniæ emporium è regione Nicomediæ ſitum ſe recepit. Cuius quidē perturbationem profundo iam veſpere factā eſſe, ac per milites violenter abductum, iniectumq; in nauem, proſequente eum omni plebe lamentatione miſerabili; idem ipſe Ioan. docet Epiſtola, quam ſequenti anno ad Innocent. Papam ſcripſit. Ex qua arguendi ſunt, qui id meridie factū, ipſo ſe aduerſariis offerente clam populo, qui eum vigilantiſſimo ſtudio cuſtodiebat ne abduceretur, Socrates & Sozomenus tradunt. Addunt vero de ingenti ſeditione à populo concitata, eademq; ex eo magis aucta, quod Seuerianus in concione palam dixiſſet, Ioann. licet nullius alterius criminis eſſet conuictus, iure tamen propter ſuperbiam & arrogantiam ipſius abdicatum eſſe: itaq; Eudoxiam Auguſtam, ipſumque Imperatorem, populi ſeditione precibusq; commotos, ſine mora Ioannem reuocandum curaſſe, miſſo ad eum Briſone Auguſtæ eunucho, qui eum è Preneto Conſtantinopolim reduxit. Hæc illi. Sed habet inſuper Leo Auguſtus, terræmotum quoq; factum eſſe, quo cubilis Imperatoris pars collapſa eſt; eoq; ipſum perterritum, continuo Ioannem reuocaſſe. Palladius autē meminit tantum leuioris terræmotus, qui in ſuburbio Cōſtantinopolis factus eſſet. At vero Theodoretus b eius veritatis certior adſtipulator, ait cum noctu terræmotus factus eſſet, & terror inde Imperatrici incuſſus; prima luce miſſos eſſe legatos ad Ioannem, oratum vt quamprimum in vrbē rediret, eamq; à periculo impendenti liberaret; poſtq; hos rurſum alios miſſos eſſe, atq; iterum alios, adeo vt Boſphorus refertus eſſe Legatorum turba: vbi vero populus id intellexit, oſtium Propōtidis nauigiis operuiſſe, omnes cum cereis accenſis obuiam Ioanni procedentes.

STVDIA POPVLI PRO EO.

b Theod. l. 5. c. 34.

REVOCATVR CVM HONORE.

VII.

Addunt inſuper Socrates & Sozomenus, Chryſoſtomū ad ſuburbium Conſtantinopolis aduenientem, decreuiſſe non prius in vrbem ingredi, quam maioris Synodi iudicio innocens probatus eſſet: ſed à populo coactum, non ſolum in ciuitatem intraſſe, ſed & eodem acrius vrgente, in eccleſia ſedem Epiſcopalem conſcendiſſe, ac populo benedixiſſe, concionemq; habuiſſe: quod poſtea illi (vt dicetur) crimini verſum eſt. Ipſum vero petiiſſe ab Imperatore, ſuam cauſam tractari in legitima Synodo, habet ipſemet in nuper citata ad Innocentium Papam epiſtola. Quod autem Sozomenus addit, eundem à ſexaginta Epiſcopis Conſtantinopolim conuenientibus abſolutum fuiſſe, irritaq; reddita Acta Synodi ad Quercum: hæc ex iis quæ Palladius ſcribit improbantur, dum ait poſtea Theophilum canone Antiochenæ Synodi egiſſe aduerſus Ioannem, quo iubebatur, vt à Synodo depoſitus Epiſcopus non poſſet niſi à maiori numero Epiſcoporum reſtitui. Quod ſi verum eſſet, reſtitutum fuiſſe Ioannem à Synodo ſexaginta Epiſcoporum; nullus poterat eſſe locus obiectioni à Theophilo factæ: cum à longe minori numero Ioannes fuiſſet depoſitus. Ceterum ipſe Ioannes dicta epiſtola tradit, ſe quidē à triginta Epiſcopis reductum eſſe; ſed nihilominus non deſtitiſſe legitimam Synodum ad vlciſcenda facinora ab Imperatore expetere: eamq; futuram timentem Theophilum, fugam cum ſuis arripuiſſe Alexandriam verſus; ac vocatum literis Imperatoris, venire contempſiſſe, plebis Conſtantinopolitanæ furorem prætexentem excuſationis loco. Rurſumq; eadem declaratur, Ioannem reſtitutum in eccleſiam, ſediſſe vſq; ad anni ſequentis Paſchale tempus, quo iterum expelli contigit. Ipſam autem Synodum ad Quercum habitam fuiſſe hoc anno circa tempus Quadrageſimæ, ſatis probatur ex iis quæ dicentur in eadem poſteriore ipſius condemnatione. Sed quid in reditu acciderit Theophilo apud oppidum Geras cum Nilammone monacho, qui mortem à Deo expetiit, obtinuitque, ne Epiſcopatum eius vrbis ſuſcipere cogeretur, quo ſe indignum eſſe præ animi modeſtia cenſebat; Sozomenus a pluribus deſcripſit.

a Soz. l. 8. c. 19. Vid. ſup. 385. 7.

VIII. CONC. CARTHAG. GENERALE, PRO RATIONE CONVENIENDI DONATISTAS.

Quod autem ad res huius anni Imperii Occidentalis attinet; his iiſdem Coſſ. octauo Calendas Septembris, celebratum eſt in Africa Concilium Carthaginienſe, Generale dictum, quod ex omnibus Africæ prouinciis legationes in eo affuerint, (præterquam ex Numidia, vnde mitti non potuerunt ob tyrones, deſertores militiæ factos, qui vt prædones vagabantur.) Cum enim ante annum (vt vidimus) ex alia Carthaginienſi Synodo in cauſa reconciliationis Donatiſtarum habita, inter alia fuiſſet decreta Legatio ad Romanum Pontificem, pro aſſequenda indulgentia vt liceret Donatiſtis ad eccleſiam Catholicam reuertentibus, eandem quam apud ſuos accepiſſent dignitatem retinere; idq; conceſſum eſſet ab eodē Romano Pontifice: hoc anno Legatis Romā reuerſis, huiuſmodi celebratū eſt Concilium b, vt coram omnibus ſignificarent quæ obtinuiſſent. Actum præterea in eo eſt de modo vnitatis procurandæ cum Donatiſtis; exarataq; formula c, quā iidem ex parte Catholicorum conueniendi eſſent. Porro conuentos eos eſſe, ſed conferre cum Catholicis detrectaſſe, quaſi fugientes cum peccatorib. loqui, teſtis eſt S. Auguſtinus d; qui & ipſe Proculianum Hipponenſem partis Donati Epiſcopū fruſtra e conuenit. Nec ſolum verbis, dolo, maledictione, & amaritudine plenis, eos aduerſus Catholicos vſos eſſe; ſed & minas mortis addidiſſe; immo & arma & ſanguinolentas graſſationes adhibuiſſe, idem Auguſtinus teſtatur, dum præcipue recenſet quid f acciderit Poſſidio Calamenſi Catholico Epiſcopo, conuenienti, atq; conuincenti de hæreſi Criſpinum eiuſdem ciuitatis Donatiſtarum Epiſcopum; itemq; Maximiano g Vagienſi ſiue Bagaienſi; quorum vterque ab iiſdem Donatiſtis plagis & contumeliis affectus eſt: ex quib. pariter quid reliquis Catholicis reſponſum, quidve aduerſus eos commiſſum fuerit, intelligi datur. Coercitos tamen fuiſſe legibus Imperatorum, & iuſſos ad iura legum omnium contra hæreticos latarum vbiq; teneri, ſcribit idem ipſe Poſſidius h in Vita S. Auguſtini: extantq; ea de re Honorii reſcripta, de quibus dicetur anno ſequenti.

b Cōc. Carth. ſub Innocent. in præf. & Conc. Afric. c. 57.
c Ibid. c. 59.
d Aug. 3. cont. Creſco. 45. & ep. 166.
e Id. ep. 68. 147.
f Id. 3. cont. Creſc. 46. & ep. 166.
g Id. ep. 50.
h Poſſid. Vit. S. Aug. c. 11.

IX.

Hoc eodem anno, qui præceſſit ſextum Honorii Conſulatum, idem Auguſtus (vt habet Claudianus i) audito rumore Getarum, ſiue Gothorum, nouis mœniis Vrbem Romam circumdedit: extatque k hactenus de eiuſmodi erectione murorum; vetus inſcriptio ſuper Portuenſem portam Tranſtiberim. Sed quinam fuerit hic Gothorum rumor, timorque; equidem exiſtimo fuiſſe aduentum Alarici in Italiam cum ingenti exercitu: qui cum per multos iam annos, poſtquam Iſtrum tranſiiſſe vidimus, diuerſas Imperii Rom. prouincias deuaſtaſſet, Græciasq; inuaſiſſet, & ad Illyricum vſque deſcendiſſet; maiora quoq; auſus, immenſo æſtuabat ardore potiundæ Romæ, ſemper id animo oreque verſans. Verum accidit, vt idem apud Pollentiam Liguriæ ciuitatem victus fuerit à Stilicone Comite, ipſo Alarico fuga lapſo. Cuius belli hiſtoriam idem qui ſupra egregie proſecutus eſt Claudianus libro quarto de Bello Getico. Ex quo corrigas Caſſiodori Chronicon, vbi anno ſuperiori ponitur prælium illud Gothicum, & inuerſa ſententia Stilico ab Alarico ſuperatus. Fuit vero plane iuſta, poſt detectos dolos & inſidias Stiliconis, omnium illius temporis Scriptorum querela, proditione ipſius Alaricum Romano vallatum exercitu permiſſum tunc abire liberum, reſumere vires, & iterum aduerſus Romanos pugnare, immo & vincere: cum qui Chriſti nomine inuictus erat exercitus Romanorum, (ſiquidem & hanc Pollentinam victoriam partam fuiſſe Chriſti ope, præuiis Crucium ſignis, Prudentius aduerſus Symmachum cecinit;) præpoſito ei poſtmodum Duce Ethnico, Saule dicto, idem turpiter eſt paulo poſt ſuperatus, ob contemptū diei Paſchatis, quo cedentes propter religionem hoſtes idem Saul pugnare compulit; vt Oroſius l ſignificauit. Sed de eodem Alarico maiora moliente & operante, deque Stiliconis proditione, pluribus inferius.

i Claud. de 6. Coſul. Honor.
k Ap. Smet. p. 8. n. 1.

DE BELLO POLLENTINO ADVERS. ALARICVM.

[Quod quidem Iornandes æque ac Caſſiodorus infauſtum fuiſſe Romanis ait: forte & ipſe fauens ſuis Gothis. Verius itaq; fuerit, extitiſſe victoriā Cadmæam: ſiquidem in Chronico Proſperi dicitur, Pollentiæ aduerſus Gothos vehementer vtriuſque partis clade pugnatum eſſe.]

l Oroſ. l. 7. c. 37.

IESV CHRISTI An. 404.

INNOCENTII An. 3.

ARCADII HONORII } An. 10.

I. LVDI SAECVLARES RESTITVTI.

a Claud. de ſext. Conſ. Hon. & alii.

ANno Chriſti quadringenteſimo quarto, Honorio Aug. ſextum & Ariſteneto Coſſ. Sæculares Ludi, à ſuperſtitione introducti Gentilium, Conſtantini vero Magni religione neglecti ac prætermiſſi, non ſine dedecore Chriſtiani nominis editi *a* ſunt. Male namque ſuaſus à Gentilibus Honorius, qui hos fatales eſſe æternitatis Vrbis, & felicis eius ſtatus conciliatores dicerent, eoſdem imprudens reſtituit. Scimus illum excuſari, quod voluerit haud ritibus Gentilitiis ipſos agi, ſed indulſerit tantum, vt Theatrales atque Circenſes ludi exhiberentur. At quæ ſine ſuperſtitione ſpectacula? aut quis putat occini prætermiſſa Sibyllina illa carmina, in eis edendis ludis ſolemnia?

II. GLADIATORES RESTITVTI.

b Prud. adu. Sym. li. 2.
c Theod. li. 5. c. 26. Ap. Bar. Tom. 4. an. 395 num. XIX.

Quinimmo & tot Chriſtianorum Imperatorum legibus vetita Gladiatorum cruenta munera, his temporibus ſub Honorio rurſum exhibita fuiſſe, atque ad ea ſpectāda prodire ſolitas cum pompa virgines Veſtales, teſtis eſt Prudentius. *b* Eoque pertinere videtur, quod apud Theodoretum *c* legitur de *Telemachio* monacho, qui ſub Honorio Imp. ab Oriente Romam ſe conferens, vt Ludos gladiatorios abolendos curaret, dum ſceleratum illud ederetur ſpectaculum, in ſtadium ingreſſus vt dimicationem ſedaret, à furentibus ſpectatoribus lapidibus obrutus eſt: quem & ait, ea re cognita, Imperatorem adſcripſiſſe in numerum Martyrum, (hoc eſt curaſſe, vt Eccleſiaſtica auctoritate à Romano Pontifice id fieret,) ac crudele illud ſpectaculi genus penitus ſuſtuliſſe. Verum quod Præfecturam Vrbanam Alipii, ſub qua in Tabulis *d* Eccleſiaſticis *Almachius* occubuiſſe ponitur, (ita enim vocant, quem Theodoretus Telemachium, quamuis in illis idem martyr non à populo, ſed ab ipſis gladiatoribus occiſus dicatur:) ſub Theodoſio patre Honorii contigiſſe, Inſcriptiones *e* antiquæ demonſtrent, nec ſciatur, vtrum idem Alipius eamdem Præfecturam ſub Honorio exercuerit: verius fortaſſe dicetur, id accidiſſe ſub Theodoſio, ſub quo ſiluiſſe videntur ſpectacula illa cruenta, quæ ſub Honorio reſtituta ſunt. Cæterum hæc facinora Romano ſanguine voluit Deus expiari: ipſeque Honorius paulo poſt magno damno ſuo, atque iactura ipſius Vrbis, cuius felicitati & æternitati mala ſuperſtitione conſulebatur, expertus eſt, quantum ex perperam facto iuſtam Dei vindictam commouerit: de quo dicetur ſuo loco.

d Mart. Rom. die 1. Ian.
e Ap. Smet. pag. 156. nu. 17

VINDICTA DIVINA OB LVDOS RESTIT.

III. CHRYS. INVEHITVR IN ALIOS LVDOS

f Soc. li. 6. c. 16
g Soz. li. 8. c. 20.
h l. vn. publ. lat. C. li. 11. l. vn. C. Th. de imag. Imp.
i Chry. hom. in pſ. 118. hom. de Dauid. & Saule. hom. 6. in Matt. & c.
k Extat eius ea de re epiſt. inter epiſt. Innoc. Pap. poſt ep. 16.

IMAGO EVDOXIAE AVG. CIRCVMDVCTA.

Hoc item anno, aliorum occaſione Ludorum, S. Ioannes Chryſoſtomus, vrgente Eudoxia Auguſta Arcadii Imp. coniuge, in exilium pulſus eſt, ob ſtatuam argenteam eidem Auguſtæ erectam ſuper columnam porphyreticam iuxta eccleſiam; ad quam ludi populares, ſicut moris erat in regiarum Imaginum dedicatione, celebrari cœpiſſent. Porro cum idem Ioannes à Socrate, *f* Sozomeno, *g* aliiſque dicatur factam eiuſdem ſtatuæ dedicationem habita ad populum concione reprehendiſſe, aliquid in ea admiſſum putatur, quod & legitimo cultui eiuſmodi ſtatuis adhibendo, (qualis ille deberet eſſe, Gratianus, & Theodoſius Iunior, pii Impp. editis ſanctionibus *h* definierunt:) & religioni Chriſtianæ aduerſaretur. Aut certe, vt habet alii, quod ludi pro eccleſiæ foribus agerentur, non ſine magna rerum diuinarum contumelia & turbamento, ideo iuſte commotus Ioannes, vehementi inuectiua eiuſmodi eſt ſpectacula inſectatus, qui & alioqui aduerſus quæcunque ſpectacula & ſpectatores acerrime declamare *i* conſueuiſſet. Sed illa verior atque iuſtior cauſa eius commotionis interceſſit, (qua etiam ſcimus perturbatum nonnihil fuiſſe Honorium, cum audiuit, eoque nomine reprehendiſſe *k* fratrem Arcadium, quod adeo nefanda æquo animo pertuliſſet:) dum ſcilicet non modo Conſtantinopoli veneratione ſimulacrum Eudoxiæ expoſitum eſſet, ſed idem per prouincias deferretur, non ſecus ac olim Cybeles circumferre ſolerent Ethnici idolum.

IV. EVDOXIA FVRIT IN CHRYSOS.

His igitur Eudoxia, quæ priſtinum in Ioannem conflatum odium, perterrefacta vi fluminis, remiſiſſet potius quam diminuiſſet, veluti œſtro percita, minata non depoſitionem tantum, ſed & necem, pertractoque facile ad ſua vota viro ſuo Arcadio, literas quamplurimum ad Epiſcopos ſcripſit, ſolicite curans vt omnes Conſtantinopolim accelerarent, atque imprimis Theophilus Alexandrinus, quem experta eſſet in eiuſmodi rebus curandis ſolertiſſimum: qui tamen venire noluit, ſed ſuo loco tres alios Epiſcopos miſit, vt Palladius narrat. Porro iſta aduerſus Ioannem iam anno ſuperiori cœpta eſſe, ſatis indicat idem Palladius, qui præſens omnibus extitit, dum ait, poſt duos menſes à priori inflicta plaga, iterum aduerſus Ioannem tumultuatum eſſe, miſſaſque literas ad Epiſcopos: ac nouem poſtea aut decem fluxiſſe menſes vſque ad tempus Quadrageſimæ, cum imminente Paſcha Ioannes condemnatus eſt. Sed & Socrates atque Sozomenus aperte declarant, iam ante diem Natalis Domini Epiſcopos omnes aduerſus Ioannem vocatos Conſtantinopolim aduenisse. Ipſam vero poſteriorem eius expulſionem hoc anno ſub Conſulatu Honorii & Ariſteneti accidiſſe, expreſſis verbis idem Socrates ſcribit, ſignificauitque Metaphraſtes, *a* dum ait integrum fluxiſſe annum à priori expulſione vſque ad poſteriorem condemnationem. Marcellinus *b* autem omnia in vnum colligens, ſub anni ſuperioris Coſſ. ea referre videtur.

a Met. in Vit. Chryſ.
b Marcel. in Chron.

V. *c Pal. de Vit. Chryſ.* CONCILIAB. CONSTANT. IN CHRYS.

Quod autem ad rem geſtam attinet, narrat Palladius, *c* accerſitos ex variis Orientis prouinciis Epiſcopos (inter quos etiam fuere Acacius, Seuerianus, Antiochus, & Cyrinus, qui ſuperioris anni iudicio interfuerant) Conſtantinopolim aduenientes Ioanni communicaſſe, ne ipſe, quod in priori iudicio fecerat, de inimicitia eorum exciperet. Addunt vero Socrates & Sozomenus, cum priores eius accuſatores rurſum producti, propter eius animi confidentiam animis cadere viderentur, Epiſcopos dixiſſe, non de alio crimine quæri, ſed hoc ſolum in iudicium adduci oportere, quod poſt abdicationem, abſque Concilii ſententia ſe ipſe in ſedem Epiſcopalem intruſiſſet: producentes aduerſus ipſum, quem Theophilus miſerat canonem Antiocheni *d* Concilii in Encæniis, quo iuberetur, vt ſi quis ſiue iuſte ſiue iniuſte depoſitus, abſque maioris numeri Synodo in Eccleſiam rediret, iterum expelleretur. Sed cum ex parte Ioannis exciperetur, eum canonem ab Arianis ſancitum fuiſſe aduerſus S. Athanaſium, multo tempore his altercationibus inſumpto, tandem agentibus aduerſariis apud Arcadium Imp. vt eumdem Ioannem quaſi conuictum imminente Paſcha iuberet expelli, eorum importunitate, depoſitionē Ioannis ſuper caput ſuum recipientium, fatigatus Imperator, mandauit Ioanni vt eccleſia exiret: Cum vero Ioannes reſpondiſſet, ſe à Deo Eccleſiam ſuſcepiſſe, vt ſalutem populi curaret, ideoque nec eam deſerere poſſe, niſi vi expelleretur, miſſi quidam ab Arcadio, modeſte eum depulerunt, mandantes vt interim in Epiſcopatus habitatione moraretur. Adueniente autem magni Sabbati die, cum ex more Vigiliæ celebrandæ eſſent, & Baptiſmus petentibus adminiſtrandus, conuenientibus ad hæc populis vna cum Ioannis presbyteris, rurſum agentibus Ioannis aduerſariis, miſſus eſt à Magiſtro militum Tribunus Gentilis, qui vna cum clericis aduerſariorum Epiſcoporum, populum exturbare contendens, tanto id ſacrilegio, tantaque ſæuitia præſtitit, vt omnis generis, ſexus, ac conditionis homines, tam ſæculares quam Eccleſiaſticos, qui Epiſcopo ſuo inhærerent, fuſtibus & armis expulerit, diſtraxeritque, adeo vt & ipſum Baptiſterium cruore repletum fuerit. Narrat hæc omnia pluribus Palladius, quæ inſcio Arcadio, Epiſcoporum factione geſta eſſe ait. Habetque eadem ipſe Chryſoſtomus epiſtola ad Innocentium Papam ſcripta: ac præterea addit, quod dum ſanctiora quæque milites, & in iis quidam nondum myſteriis initiati, perſcrutarentur, ipſe etiam ſacratiſſimus Chriſti Sanguis (aſſeruari tunc adhuc temporis in eccleſia ſolitus) in tanto tumultu in eorumdem militum veſtimenta fuſus fuerit, omniaque non ſecus ac in captiuitate, barbarica facinora paſſim admiſſa: ac demum

d Conc. Ant. in Enc. c. 11. De eo vero canone dictum eſt ſuo loco, an. 341. X.

SACRILEGA GRASSATIO MILITVM.

SANGVIS CHRISTI EFFVSVS.

narrat

narrat, populum omnem extra vrbem excubare, coactum eſſe; ſimulque & amplius quadraginta Epiſcopos, qui eidem Ioanni adſtabant, ſine aliquo iudicio pulſos; & ipſa illuceſcente Sancti Paſchatis die, viſam eſſe ciuitatem omnem extra vrbis mœnia ſub arboribus & frondibus feſtiuitatem celebrare. Hæc & alia Ioannes ea epiſtola.

VI. Chryſoſt. appellat Rom. Pontificem.

Qui enim nullam ſpem reliquam eſſe cognoſceret, vt meliori ſtatu res collocarentur; haud diutius diſſimulandum ratus, ad vnicum ſibi relictum confugium conuolauit; nimirum ad Romanum Pontificem, quem ſciret perperam facta aliorum Epiſcoporum poſſe corrigere. Cum & eum iam antea præuenire ſtudens Theophilus Alexandrinus, legatum Romam miſiſſet Alexandrinæ Eccleſiæ Lectorem, cum literis, quibus ſignificauit quæ in Synodo aduerſus Ioannem geſta eſſent. Ipſe vero Ioannes legationem honorificam quatuor Epiſcoporum & duorum diaconorum ad eundem Innocentium Papam direxit, qua ipſum contra iudicium Theophili & aliorum Epiſcoporum appellauit; his inter alia vtens verbis: *Scribite, precor, & auctoritate veſtra decernite, huiuſmodi iniqua geſta, nobis abſentibus, & iudicium non declinantibus, nullius eſſe roboris, ſicut per ſuam naturam ſunt profecto & irrita & nulla. Porro qui talia geſſere, eos Eccleſiæ cenſuræ ſubiicite: nos autem inſontes, neque conuictos, neque deprehenſos, neque vllius criminis reos comprobatos, Eccleſiis noſtris iubete reſtitui, vt charitate frui & pace cum fratribus noſtris conſueta poſſimus.* Additæ quoque ſunt literæ Epiſcoporum quadraginta communionis Ioannis, nec non Cleri Conſtantinopolitani, ad eundem Innocentium, confirmantes quæ à Ioanne ſcripta eſſent. Eſt enim horum omnium locuples teſtis in Dialogo Palladii, alter interlocutor Theodorus tunc temporis Romanæ Eccleſiæ diaconus, qui eadem Romæ præſens cuncta perſpecta habuit; à quo etiam recitatur epiſtola *a* Ioannis ad Innocentium: vbi in fine idem Ioannes teſtatur, ſe pariter ad Venerium Epiſcopum Mediolanenſem, & Chromatium Aquileienſem ſcripſiſſe: nempe relationem rei geſtæ, non vt etiam eos appellaret, ſicut Romanum Pontificem. Eam vero epiſtolam ſtatim poſt Paſcha miſſam eſſe, ex eo aſſeri poſſe videtur, quod Ioannes cunctas res geſtas ordine temporis narrans, orationē in iis quæ in ipſa illuceſcente eiuſdem feſtiuitatis die acta ſunt clauſit. Magna porro prouidentia ſiuit Deus hæc inter tantos Epiſcopos in Oriente agitari, vt certo iudicio exploratum poſteris redderetur, quinam in vniuerſa Eccleſia Catholica principem locum teneat, quemq; tam Iudices iudicantes, quam rei damnati, pariter inſpicere debeant; illi, quod ſcirent eminentius ſupra ſe ſtare tribunal; iſti magno ſolatio intelligerent, aliquod reliquum eſſe confugium, quod iniquam ſententiam paſſi ſecuri peterent. Subdit autem his Theodorus, Innocentiū Papam omnibus perſpectis, vtriuſq; quidem, tam Theophili, quam Ioannis, communionem admiſiſſe, ſed tamen Theophili iudicium irritum eſſe decreuiſſe, donec Ioannis cauſa iterum tractaretur in Synodo Occidentalium & Orientalium Epiſcoporum; ad quam ipſum etiam Theophilum inuitauit literis, quas idem *b* recitat. Quas autem ad Ioannem Innocentius dedit, non extant illæ quidem: aſſirmat tamen Palladius, Demetrium Epiſcopum vnum ex Legatis à Ioanne miſſis, literas ab Innocentio pro illius communione ſcriptas vulgaſſe magno præconio per Orientales Eccleſias.

a Ap. Pallad. in Dialog. Ext etiam poſt ep. Innoc. 13.

Rom. Pontifex ſupremus omnium Iudex agnitus.

b Ap. Pallad. ibid. & Innoc. ep. 16.

VII.

Interea vero dum adhuc Ioann. Conſtantinopoli eſſet, qui eum iniuſtiſſime damnarant, mercede quoq; ſicarios conduxiſſe in necem ipſius, ſed his à populo tentis, ipſum Ioannem eiuſmodi periculum effugiſſe, teſtatum habetur apud Palladium atque Sozomenum *c*. Licet autem poſt hæc noctu diuq; idem à populo cuſtodiretur in ædib. Epiſcopalibus; tamen poſtmodum factione aduerſariorū Epiſcoporum, Acacii, Antiochi, Seueriani, & Cyrini, rurſum conteſtantium apud Imperatorem, ſe damnationem eius ſuper caput ſuum ſuſcipere: eundem ab Imperatore iuſſum illinc egredi, tandem abſceſſiſſe maximo omnium eiulatu, atque vinctum à militibus abductum eſſe, diſperſis pariter in diuerſa loca, aut in carcerem coniectis Epiſcopis ei fauentibus; pluribus narrat idem Palladius, qui aderat. Ioannis autem expulſionem contigiſſe his Coſſ. duodecimo Calendas Iulii, Socrates *a* eſt auctor.

c Soz. l. 8. c. 21

Chryſoſt. vinctus abducitur in exilium.

a Socr. l. 6. c. 16

VIII. Incendium cælitus miſſum in Eccleſ. Conſtant.

Subdit vero Palladius de igne; qui confeſtim poſt Ioannis egreſſum, ipſo meridie de medio throno in quo ille in eccleſia ſedere conſueuerat, repente proſiliens, primo ſedē ipſam depaſtus, inde arboris inſtar tectum petens, ipſum quoq; penitus incendit; ac poſtea interſtitio plateæ ſepoſitas Senatus ædes, per mediam populi multitudinem innoxie tranſiliens, inuaſit, ac in cineres redegit, vna cum adiacentibus ædificiis, ſoli parcens ædiculæ in qua ſacrorum vaſorum multitudo fuerat condita, ne videlicet obtrectatorib. præberet mendacii locum, vt S. Ioannem inſimulare poſſent quod pretioſę ſupellectilis aliquid aſportaſſet. Hęc fuſius Palladius.

Eiuſmodi autem incendium prodigioſum fuiſſe, & haud humana opera excitatum, poſt eundem auctorem, Marcellinus & complures *b* alii affirmarunt. Sed ea de re conflictatum eſſe inter fautores Ioannis & Theophili, altera parte alteri illud contentioſe impingente, Sozomenus tradit. Quod quidem Socrates tribuit Ioannis fautoribus, quaſi indignantibus de iis quæ geſta eſſent aduerſus eum. Crediditq; itidem Zoſimus *c*, publica quadam fama ſparſum ex habitis de Ioannis ſectatoribus publicis quæſtionibus; cum de eo incendio non ſolum in miniſtros Eccleſiæ, ſed & in diaconiſſas clariſſimas feminas diriſſima eſt quæſtio *d* ab Optato vrbis Conſtantinopolitanæ Præfecto homine Gentili habita; adeo vt etiam nonnullorum ex iis nomina habeantur in Tabulas *e* Eccleſiaſticas titulo martyrii relata. Sed quod nemo *f* inuentus ſit, qui de perpetrato ſcelere vel leuiſſimam ſuſpicionem fecerit; plane ad alios prorſus, ſi non ad miraculum ob numen offenſum, pertinere perpetratum facinus docuere.

b Leo Aug. in Enco. de reb. Chryſ. Metaphr. in Vit. Chryſ. & alii

c Zoſ. l. 5.

Quæſtio nes de incendio.

d Vid. Pallad. in dial. Soz. li. 8 c. 24. Chryſ. ep. 5. & 7. ad Olympia. & ep 94. ad Pentad.

e Martyrol. Rom. 12. Ian.

f l. 31. C. Th. de Epiſc. & cler.

IX. Arſacius eligitur ſucceſſor Chryſoſt.

Eiecto Ioanne, mature eius aduerſarii aliquem in ipſius locum ſufficere conati ſunt, quo omnem ei ſpem reſtitutionis auferrent. Itaque elegerunt *Arſacium*, eius Eccleſiæ presbyterum, fratrem Nectarii, qui ante Ioannem eidem Eccleſiæ præfuerat; virum (vt ait Palladius) quem piſces facundia, & cantu ranæ ſuperarent: qui & periurus eam acceptauit, cum fratri Nectario ſub iureiurando fuiſſet pollicitus, ſe nunquam ordinationem Epiſcopatus admiſſurum dum illi exprobraret quod noluiſſet Tarſenſi Eccleſiæ præfici. Quamobrem magno plane & occulto Dei iudicio accidit, vt in locum eloquentiſſimi viri ſuccederet homo penitus infantiſſimus, decrepitus ſenex, & ſpiritalis exercitationis ignarus; qualem omnes fuiſſe ferunt Arſacium. Euenitque tunc idem, quod ante itidem Conſtantinopoli accidiſſe vidimus, nempe in ſedem Magni Gregorii cognomento Theologi, ſuffectum fuiſſe prædictum Nectarium hominem catechumenum, ſacrorumq; dogmatum penitus imperitum: ſicq; duos ampliſſimos viros, quorum vix vnquam pares viſa eſt habuiſſe Catholica Eccleſia, tales poſt ſe longe diſſimiles conſecutos eſſe Epiſcopos ſucceſſores.

X. Dira perſecutio in fautores Chryſoſt.

Quanto autem mœrore affecti ſint pii omnes, cum viderent adeo diſparem in ſede Ioannis ſedere Antiſtitem; quantiſque cum in ipſa ciuitate Conſtantinopolitana, tum vbique per vniuerſum Orientem malis, pœniſque carcerum, verberum, exiliorum, amiſſionum bonorum atque omnimodarum facultatum, immo & cædiū, afflictati fuerint tam Clerici atq; Epiſcopi, quam aliæ religioſæ & ſæculares cuiuſcunque ſexus & ordinis perſonæ, quod Arſacio communicare recuſantes, Ioanni licet exuli adhærerent, (quos ideo *Ioannitas* vocabant) ea facile vnuſquiſque intelligere poterit ex paucis, quæ de iis retulere Palladius *g*, Socrates *h*, Sozomenus *i*, & alii rerum Chryſoſtomi ſcriptores; ipſeque Chryſoſtomus *k* in epiſtolis ad Olympiadem atq; Pentadiam clariſſimas feminas Conſulares, Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ diaconiſſas, cum & ipſæ eadem de cauſa diriſſima à Præfectis paſſæ eſſent: ac denique ex Arcadii *l* Imp. promulgatis hoc eodem anno conſtitutionibus, quibus iuſſum eſt Præfecto Prætorio & prouinciarum Rectoribus, conuentus eorum arcere, qui Orthodoxorum religione ſuffulti, relictis eccleſiis alio conuenirent, eoſq; Epiſcopos atque ſacerdotes eccleſiis ſuis pellere, qui diſſentirent à communione Arſacii Conſtantinopolitani;

g Ap. Pallad. in dial.

h Socr. l 6. c. 16

i Soz. l. 8. c. 23. 24.

k Chryſ. ep. 5. 7. 94.

l l. 5. & 6. C. Th. de his qui pro relig. cont. & Pallad. in dial.

Theo-

DE PORPHYRIO PSEVDO-EPIS. ANTIO.

Theophili Alexandrini & Porphyrii Antiocheni Epiſcopi: quem quidē *Porphyrium* hoc ipſo anno, quo Ioannes in Armeniam deportatus eſt, in locum Flauiani, poſt viginti tres ſedis annos defuncti, ordinatum eſſe ab inimicis S. Ioannis, Acacio, Seueriano, & Antiocho, teſtatur Palladius, eiuſdē probroſam vitam & perditiſſimos mores, eiuſque ſedis fraudulentam inuaſionem, ac violentam retentionem pluribus deſcribens, aſſerenſque Innocentium Romanum Pontificem numquam ei communicare voluiſſe. Palladio vero cum & alii huius temporis ſcriptores aſſentiantur in recenſendis eiuſdem Porphyrii vitiis, à veritatis ſcopo longius aberraſſe arguitur Theodoretus, *a* dum eum laudibus extulit. Sed quod ad rem de qua agitur, attinet, teſtatur quoque idem qui ſupra Theodorus *b* Romanæ Eccleſiæ diaconus, aliud edictum ab Arcadio Imp. promulgatum eſſe aduerſus eos, qui aliquem clericum vel Epiſcopum ab eorumdem Epiſcoporum communione abhorrentem occultaſſent: quod & hactenus extat. *c* Pariterque Zoſimus ingentem monachorum numerum, & alios id genus homines captos, & dira ob non communicationem cum Arſacio paſſos eſſe tradit.

a *Theod. li. 5. c. 35.*
b *Ap. Pal. ibid*
c *l. 37. C. Th. de Epiſ. & cler.*

XI. LEGATIONES AB VTRAQ. PARTE AD INNO. PP.

Quomodo autem his omnibus acceptis Romæ Innocentius Papa, quamprimum valuit his occurrere conatus eſt, idem Theodorus enarrat, ſingulaſque legationes recenſet, tam ab Epiſcopis partis Ioannis, quam ab eius etiam aduerſariis, atque item à Clero Conſtantinopolitano ad eumdem Pontificem hoc anno poſt expulſum Ioannem miſſas: ſed & nonnullos enumerat Epiſcopos, qui fuga lapſi ad commune aſylum Eccleſiæ Romanæ ſe receperunt, inter quos fuit & ſæpe nominatus *Palladius* Helenopoleos in Bithynia Epiſcopus. Qui vero inter Legatos à Clero Conſtantinopolitano miſſos, recenſetur *Caſſianus* Ioannis diaconus, eum quidem putamus illum, cuius ſunt *Collationes Patrum*: nam & Gennadius *d* eum à Ioanne Chryſoſtomo diaconum ordinatum tradit. Errore autem, mea ſententia, lapſi ſunt, qui ſcripſere, *e* hunc ipſum à Ioanne Chryſoſtomo diaconum ordinatum, poſt aliquot annos ab eodem expulſum, Maſſiliamque profectum, illic ordinatum eſſe presbyterum.

d *Gen. de vir. illuſt. c. 61.*
e *Trith. in cat vir. ill. & alii poſt eum.*

XII. DE IOANNE CASSIANO SCRIPTORE ECCLES.

Quando enim hic expulſus à Chryſoſtomo dici poteſt, qui etiam poſt eius exilium in ipſius obſequio perſeueraſſe cognoſcitur, & pro eo functus legatione ad Innocētium? Cum autem nullus antiquorum notam huiuſmodi Caſſiano inuſſiſſe legatur, puto occaſionem aliis errandi inde manaſſe, quod qui pro Ioanne, ſicut cæteri eius Eccleſiæ clerici partis Ioannis, eſſe reperitur expulſus, eumdem per Ioannem eiectum exiſtimarint. Denique ipſe Caſſianus in libris quos de Chriſti Incarnatione conſcripſit, erga memoriam Ioannis Chryſoſtomi propenſiorem ſe oſtendit, dum eum ſæpe laudibus haud vulgaribus celebrat, & quod maius videri debet, quicquid ipſe ſciret liberaliter eidem acceptum *f* refert. Cæterum poſt hæc Caſſianus profectus in Ægyptum, ibi monaſticam vitam excolere cœpit, indeque ſcribendi Collationes Patrum hauſit argumentum. Extatque Iſidori Peluſiotæ, ipſius quoque Chryſoſtomi diſcipuli, ad eumdem Caſſianum epiſtola, cum aggreſſus eſſet vitam monaſticam profiteri, qua eum imprimis coercere linguam admonuit. Porro idē vſitatius cognomine, quam nomine, à maioribus vocitari ſolitus fuit: nam Gennadius, Caſſiodorus, aliique, nonniſi *Caſſianum* nominant, cum tamen auctore S. Proſpero *g* ſciamus, appellatum eſſe *Ioannem*, cognomento vero *Caſſianum*.

f *Caſ. de Inca. lib. 7. in fi.*
g *Proſp. in Chr*

[Ipſemet Caſſianus præfatione ad Caſtorem Epiſcopū quam libris ſuis de Inſtitutis cœnobiorum præpoſuit, diſerte teſtatur ſe à pueritia inter monachos Ægypti conſtitutum fuiſſe. Indeque colligi poſſe videtur, non eſſe eumdem cum illo Caſſianum, ad quem ſcripſit Iſidorus Peluſiota.]

XIII. INNOC. PP. ET HONOR. IMP. AGVNT PRO CHRYS.

Sed vt ad Legationes redeamus, conſtat quidem, iis acceptis Innocētium Papam ſtatuiſſe vna cum Epiſcopis Italiæ, communicandū eſſe cum Ioanne Chryſoſtomo, quod violenter eiectus eſſet, non autem cum Arſacio intruſo, donec ea de cauſa congregatis vtriuſque partis Epiſcopis Synodus generalis haberetur, in qua quæ eſſent alterutrius potiora iura decerneretur. Hæc enim explorata redduntur ex relatione *a* Theodori S.R.E. diaconi, epiſtolaq; *b* Honorii Imp. ad Arcadium fratrem ſcripta, (admonitione Innocentii Papæ, vt Theodorus ſignificat) qua omnia quæ hactenus impie in ea cauſa geſta eſſent exprobrās commemorat, admodumq; pie monet, vt à cœpto furore deſiſtens pacem Eccleſiæ procuret. Sed & eumdem Innocentium ad Ioannem Chryſoſtomum conſolatorias ſcripſiſſe literas, pariterque ad Clerum Conſtantinopolitanum partis Ioannis de celebranda Oecumenica Synodo, teſtis eſt inter alios Sozomenus, *c* qui eaſdem recitat. Quæ autem hæc ſecuta ſunt, dicentur anno ſequenti: iam ipſum inuiſamus Chryſoſtomum, inter manus militum exiſtentem.

a *Ap. Pal. in dialog.*
b *Tom. 1. Ep. Rom. Pon. poſt ep. Inn. 16.*
c *Soz. li. 8 c. 26. Inn. ep. 14. 15.*

XIV.

Cucuſum oppidum ab Eudoxia Auguſta præſcriptum ei fuiſſe locum exilii, cum ipſe, tum alii omnes teſtantur, aſperrimum plane locum, ſed nobilitatum ante exilio ſanctiſſimi viri Pauli Epiſcopi pariter Conſtantinopolitani & martyris ſub Conſtantio Imp. Cæterum quod omnes ferme in Armenia oppidum illud conſtituunt, ipſe Chryſoſtomus epiſtola ad Cyriacum *d* Epiſcopum poſtea ſcripta, in Cilicia ſitum ponit. Quod autem illuc proficiſcenti, ex diuerſis prouinciis agmina Fidelium vtriuſque ſexus, omniſque conditionis, in occurſum properantes, per vias, per vicos, per vrbes ſeſe effunderent, & lacrymarum imbres præ dolore funderent: quamque ipſe ægra valetudine toto itinere laborauerit, continuis febribus, & ſtomachi ſolutione: quāta inſuper paſſus ſit Cæſareæ Cappadociæ mala à Pharetrio eius ciuitatis Epiſcopo, inuidia percito quod vidiſſet ipſum Chryſoſtomum ab omnibus ciuib. & clero, ac monachis vtriuſque ſexus, magna veneratione haberi, & eximia humanitate foueri: quantas præterea itinerum difficultates pertulerit, quantaque latronum Iſaurorum, *e* vniuerſas illas regiones diriſſime infeſtantium, pericula euaſerit: ſed & quomodo Cucuſum adueniens, (quod accidit menſe Auguſti huius anni) humaniſſime ibi tam ab Epiſcopo, quam aliis eiuſdem loci ac totius regionis incolis ſuſceptus fuerit, atque ob ingentem ipſorum liberalitatem ac ſolicitudinem, etiam ſi oppidulum illud deſertū eſſet, & nec forum nec venale aliquid haberet, omnibus tamen rebus abundauerit: ac denique cum de ſede firma exilii innotuiſſet, quomodo ad eum confluere vndique cœperint, quib. hoc conceſſum eſſet, amici, abſentes vero legationibus eum ac literis frequentauerint: Hæc inquam, omnia, & alia eo ſpectantia, pluribus ipſemet Ioannes narrat in epiſtolis, quas multiplices tam ex itinere, quam ex ipſo exilii loco, ad diuerſos ſcripſit, ac præcipue ex prædicta ad Cyriacum, aliiſq; duabus *f* quas inter alias dedit ad Olympiadem diaconiſſam, cuius ſuperius facta eſt mentio, quæ & ipſa ob cōmunionem Chryſoſtomi, poſt alia certamina, etiam exilio mulctata eſt. Habent autem Chryſoſtomi tunc ſcriptæ literæ eam energiam, vt quiſque perlegens, non ſolum ingentem vim illam dicendi admiretur, ſed obſtupeſcat ad eius celſitudinem animi, dum innumeris licet atque immēſis obrutus anguſtiis, tantum tamen abfuit vt aliena indigeret conſolatione, vt potius omnes diuerſis attritos moleſtiis, & vel in vinculis vel in exilio ipſius cauſa conſtitutos Epiſcopos, clericos, aliosque ita conſolatus fuerit, vt maiora ſubeundi tormenta immēſum iniiceret deſiderium: quas ſingulas perlegendo, magnam lector capiet cum vtilitate animi voluptatem.

d *Chry. ep. 125*

ITER CHRYSOSTOMI AD LOCVM EXILII.

e [Meminerunt etiam *Iſaurorum* graſſationū, Zoſ. l. 5. Soz. li. 8. c. 25. Mar in Chron. Extatque Theodoſii iunioris Imp poſt annos quatuor datum reſcriptum, l. vlt. C. Th. de quæſt. quo iubentur Præſides prouinciarum, in Iſaurorū quæſtionibus nullum Quadrageſimæ, vel venerabilem Paſcharum diem excipere.]

f *Chryſ. ep. 13. 14.*

QVALIS IN EXILIO.

XV. PERSECVTORES EIVS MALE PEREVNT.

Quod autem ſpectat ad perſecutores Ioannis, & calumniarum aduerſus eum miniſtros, damnationiſque architectos, eos omnes horribilibus & incurabilib. diuerſis morbis diuinitus affectos eſſe, teſtatus eſt Palladius in dialogo cum Theodoro, ſingulorum ferme infortunia recenſens: quorum etiam meminerunt ex parte Socrates *g* atque Sozomenus. *h* Sed & cum grando (inquit idem Socrates) magnitudine inuſitata in ſuburbiis Conſtantinopoli ſub huius ipſius anni Coſſ. pridie Cal. Octobris forte decidiſſet, percrebuit ſermo, iſtud Deo irato propter Ioannem abdicatum contigiſſe. Eumque ſermonem Imperatricis mors, quæ quatriduo poſt delapſam grandinem inſecuta eſt, vehementer auxit. Hæc Socrates, eademq; Sozomenus: quib. æque aſſentitur S. Proſper, *i* dum aſſirmat iiſdem Coſſ. Eudoxiam diem obiiſſe, idque ipſum tradit Marcellinus. Cedrenus *k* autem genus mortis deſcribens, ait eum vterum

h *Soc li. 6. c. 17*
i *Soz. li. 8. c. 27*
i *Proſp. Chron*
k *Ced. in comp*

ferret,

ferret, iamq; partui eſſet vicina, fœtum in vtero extinctum eſſe, totoſq; dies quatuor mortuum retentum computruiſſe; cumque nec exiret, nec dolorum Auguſtæ finis eſſet, quendam ei literas magicas ſuperpoſuiſſe; ſicque eandem ſtatim mortuum fœtum eieciſſe, ac ſimul animam miſerrime efflauiſſe. Nicephorus *a* vero addit, vrnam cui eius cadauer impoſitum eſt, perpetuo motu agitari viſam; Deo videlicet eum, qui per illam concitatus fuerat in Eccleſia, motum oſtendente. Deniq; nec Arcadius, quamuis iunioris eſſet ætatis, diu ſuperſtes fuit, vixque ad quadriennium vitam propagauit. Vt plane vlciſcente numine palam factum ſit, quanto periculo Principes inſequantur eos, de quibus illata terribilis præceſſit comminatio Chriſti *b*; *Qui tangit vos, tangit pupillam oculi mei.*

a *Nic. lib.* 13. *c.* 36.
b *Matth.* 18.

XVI. DE TEMPORE OBITVS EVDOXIÆ AVG.

Sed quod in controuerſiam adduci poteſt, illud eſt, num reuera hoc anno (vt citati auctores teſtatur) contigerit Eudoxiæ obitus: ſiquidem ſuperuixiſſe etiam poſt biennium, Græci omnes, tum qui vitam conſcripſere S. Ioannis Chryſoſtomi, tum recentiores hiſtorici affirmant, puta Leo Auguſtus, Metaphraſtes, Nicephorus, Cedrenus, Zonaras, Glycas, alii: & quæ maiora his omnibus teſtimonia videri debent, tam Innocentii Papæ literæ ad Arcadium Imp. poſt obitum Ioannis datæ, quam Arcadii ad eum redditæ, adhuc eo tempore eandem ſuperſtitem fuiſſe ſignificant. Denique ſi verum eſſet, eam hoc anno adeo prodigioſo interitu extremum clauſiſſe diem; quomodo Palladius, cum recenſet ſeriatim omnes, qui ob perſecutionem Chryſoſtomi à Deo male mulctati ſunt, de malis illatis Eudoxiæ ne verbum quidem, quæ ante omnia fuerant recenſenda? plane ſuo de iis ſilentio ſignificans, ea nondum hoc tempore contigiſſe. Sed de his modo hactenus: quæ autem poſtea acciderint, ſequenti anno dicturi ſumus. Iam enim res Occidentales ad ſe nos euocant.

SVPERVIXIT CHRYSOSTOMO.

[Eudoxiam ſuperuixiſſe Chryſoſtomo, (quod prædicti auctores teſtantur) aperte etiam colligitur ex Zoſimo auctore Ethnico, (qui eodem tempore & loco quo res geſta eſt vixit) ſimul & Marcellino Chriſtiano: dum videlicet Zoſim. l 5. poſtquam meminit incendii, quod contigit poſt expulſionem Chryſoſtomi, de quo ſupra n. 8. ait cogitatum eſſe de ædificiis reſtituendis; ſed interuenientes motus Iſauricos rem impediſſe: miſſumq; aduerſus Iſauros Arbazacium ducem in Pamphyliam, proſpere primo rem egiſſe, poſtea vero deliciis ſe dantem multum de vigore ſuo remiſiſſe, ac pecuniæ manus porrigentem bono publico diuitias prętuliſſe: eaque propter reuocatum, cum iudicio ſiſtendus eſſet, partem prædæ dediſſe Auguſtæ, (nempe Eudoxiæ) ac ſic euaſiſſe pœnam. Vides in his multum temporis neceſſario inſumi debuiſſe, ac proinde Eudoxiam diu Chryſoſtomi exilio ſuperuixiſſe. Hoc enim & firmatur auctoritate Marcellini Comitis; qui æque motus illos Iſauricos collocat anno Chriſti 405. nempe Stilicone & Anthemio Coſſ. Errorem autem Socratis, & aliorum qui eum ſecuti ſunt, inde proceſſiſſe putabat doctiſſimus Card. Perronius, quod deceptus ambiguitate vocis ἐξόδου, quæ nonnunquam mortem, aliquando exitum ſimpliciter ſignificat, (qua veriſimile eſt vſum fuiſſe auctorem illum ex quo Socrates hanc hiſtoriam accepit) eam ille ſumpſerit pro exitu Chryſoſtomi ab eccleſia ſua in exilium, cum intelligenda eſſet de exitu ex hac vita, locutione vſitata antiquis Chriſtianis Græcis. Deniq; Georgius Patriarcha Alexandrinus, qui ante mille annos ſcripſit, citaturque à S. Io. Damaſceno orat. 1. de Imag. & à Photio Conſtantinopolitano in Bibl. in Georg. Alex extatque Græce editus in Anglia vna cum Operibus S. Ioan. Chryſoſtomi, diſerte aſſerit, Innocentium Papam audita morte Chryſoſtomi, Arcadium Imp. eiuſq; coniugem Eudoxiam excommunicatione perculiſſe. Sed de excommunicatione poſtea: interim vero ex prædictis firmum ſtet, Eudoxiam non niſi poſt obitum Chryſoſtomi mortuam eſſe.]

XVII. CONC. CARTHAG. CONTRA DONATISTAS.
c *Ap. Concil. Afric. c.* 16.

Hoc eodem anno, iiſdemq; Coſſ. Honorio ſextum & Ariſteneto, ſexto Calendas Iulii, habita eſt *Carthagine* Synodus, ex qua *c* miſſi ſunt duo Epiſcopi Legati ad Honorium Imp. contra Donatiſtas, vt Imperatoria cogerentur auctoritate pacifice agere; qui fraterna conuentione, qua ad pacē & concordiam fuerant à Catholicis inuitati, contempta, in Epiſcopos, eos conuenientes, armata manu graſſati eſſent, vt pluribus dictum eſt anno ſuperiori. Interea vero, vt dum iidem redirent Legati, conſultum eſſet Catholicorum ſecuritati, ex eadem Synodo ſcriptum eſt ad Iudices, vt patrocinium eorum ſuſciperent: additæq; Legatis literæ commendatitiæ ad Romanum Pontificem, vel alios Epiſcopos illarum ciuitatum, in quibus Imperatorem morari contigiſſet. Quem autem exitum hæc ad Imperatorem legatio habuerit, dicetur anno ſequenti.

XVIII.

In eadem quoq; Africa, iiſdem Coſſ. (vt Acta *a* publica à Notariis excepta docent) S. Auguſt. Hippone-regio in Eccleſia ſua biduo coram populo diſputauit cum Felice Manichæo; qui ad hoc eo venerat vt errores Manichæorum diſſeminaret: quæ diſputatio feliciſſimum eiuſdē Felicis conuerſione ad Catholicam veritatem nacta eſt finem. Quo vero ritu recipi Manichęi ſolerent in Eccleſiam, quaq; forma ſuam hæreſim anathematizarent, extat ea de re Commonitorium *b* eiuſdem S. Auguſtini, nouem complectens anathematiſmos. Cæterum Felice conuerſo, hæreſis Manichæa adeo debilitata eſt, vt nullus poſthac inuentus ſit, qui publice eius patrocinium ſuſcipere auſus fuerit: iam ante Fauſto inde ſubmoto *c*, cum erroris conuictus in iudicio, à Præſide eſt relegatus in inſulam; à qua tamen non multo poſt relaxatus fuit.

DISPV. AVG. CVM FELICE MANICHÆO
a *Ap. Aug. t.* 6.
b *Rec. Baron. Annal. To.* 5. *hoc an. à Nicolao Fabro acceptum.*
c *Auguſt.* 5. *cont. Fauſt.* 8.

XIX. d *Innoc. ep.* 1.

Iiſdem pariter Coſſ. decimo quinto Calendas Martii, Innocent. Papa epiſtolam *d* ſcripſit, quam *Decretalem* appellant, maiores vero *Conſtitutum* dixere, ad S. Victricium Rotomagenſem in Gallia Epiſcopum; quam ille expetiiſſet, vt in his quæ ſpectant ad Eccleſiaſticam diſciplinam, ab ipſa Apoſtolica Sede normam acciperet. Hic nāq; ille magnus *Victricius*, ætate longæuus, iam olim Iuliani Apoſtatæ temporibus miles, Chriſti Confeſſor, miraculis egregie nobilitatus; cuius certamine ſuo loco facta eſt mentio. Ex quibus videas, doctrina & ſanctitate ſpectatos vbique Epiſcopos, quantumlibet ipſi ad informandā Eccleſiaſticis inſtitutis plebem fidelem ſatis ſibi eſſe videri poſſent; ex fonte tamen ſolitos originario haurire aquas, quod firmioris ſcirent eſſe roboris, maioriq; ſuſcipi reuerentia, quod ab Apoſtolica Sede conſtaret eſſe petitum. Nam & quod hoc anno Victricius egit, id ipſum præſtitit ſequenti Exuperius Epiſcopus Toloſanus, & alii aliis temporib: ſemper, vt conſtat ex horum Annalium lectione. Vt plane perſpicias, quales habendi ſint, qui eius Sedis refugiant diſciplinam, ac poteſtatem diuinitus in Petro à Chriſto impertitam contemnat. Quæ vero in epiſtola Innocentii ad Victricium à Nouatoribus redarguuntur, cum ea ab Apoſtolicis traditionibus, ſanctorumq; Patrum doctrina, vſu Eccleſiæ ſibi vendicent auctoritatem, eſt vt inde eorum arguas imperitiam & improbitatem.

SANCTIS. EPISCOP. SOLITI CONSVLERE SEDEM APOSTOL.

XX. e *Hier. ep.* 27. *ad Euſtoch.*
HIERON. VERTIT REGVLAS MONACHOR.
f *Gennad. de Vir. Illuſtr. c.* 7. 8. 9.

Iiſdem quoque Coſſ. S. Hieronym. *e* conſignat obitum Hieroſolymis *S. Paulæ* clariſſimæ atque ſanctiſſimæ feminæ Romanæ, de qua ſuperius facta eſt mentio. Quo quidem obitus tempore, ſe quoq; Regulas monachorum à SS. Pachomio, Orieſio, & Theodoro ſcriptas, (quarum etiam meminit Gennadius *f*; extant vero in appendice ad Caſſian.) profuturum, vt ait, Latinis ſuis; in Latinum conuertiſſe, ipſe in præfatione illis affixa teſtatur.

IESV CHRISTI AN. 405.

INNOCENTII AN. 14.

ARCADII HONORII } 11.

1.

ANNVS Chriſti quadringenteſimus quintus, Coſſ. habuit Stiliconem ſecundo & Anthemium: qui quidem *Anthemius* in Oriente creatus, ob inſignem pietatem à Patribus dignis elogiis *g* prædicatur, ac præcipue à S. Io. Chryſoſtomo in epiſtola *h*, quam ad eum, ſimulac auditum eſt Cōſulem creatū eſſe, Cucuſo ſcripſit. Vnde videas, haud ipſum maiorum ſuorum voluiſſe offundi tenebris, & perperam geſtis infamari, cum illius Philippi nepos fuiſſe dicatur *i*, qui Arianorum nequiſſimus S. Paulum Epiſcopum Conſtantinopolitanum è throno expulit, & Cucuſum item relegatum, ſtrangulandum curauit.

g *Vid. Theod. Hiſt. SS. Patr. c.* 8.
h *Chryſ. ep.* 147.
i *Socr. l.* 7. *c.* 1.

II. CHRYSOST. MVTAT LOCVM EXILII.

His igitur Coſſ. idem Chryſoſtomus rigore aſperrimæ hiemis grauiſſimo morbo affectus, adueniente vere Iſaurorum latronum, cuncta deprædationibus, incendiis, cædibus miſcentium pericula ſubiit. Itaque factum eſt, vt quibus eius cuſtodia mandata erat, rati minus tutum locum eſſe Cucuſum, cum exegiſſet (vt ait Palladius) ibi annum, in Arabiſſum magis munitum Armeniæ oppidum;

a Chryſ. ep. 6. 15.
b Id. ep. 69. 130 131. 135.
c ep. 4.
PELAGIVS HÆRESIARCHA DETEGITVR.

ipſum non ſine magno periculo tranſtulerint. Teſtatur hęc ipſemet in plurib. eo tempore ad Olympiadem *a* diaconiſſam, alioſque amicos *b* ſcriptis epiſtolis, quibus etiam quæ Arabiſſi pateretur incommoda deſcripſit. Prolixiorem inſuper ad eandem Olympiadem *c* exarans, meminit ad finē de *Pelagio* monacho recens detecto hæreſiarcha; iubetque cogitare, quot quantiſque coronis digni ſint, qui forti animo in acie ſteterint, cum viri tam pie ac ſancte, tantaque cum tolerantia viuentes, abripi, atque in fraudem impelli cernerentur. Ex quibus probe intelligere poſſumus, hoc potiſſimum anno eundem Pelagium, in Oriente diu in veſtitu ouinæ pellis deliteſcentem, iam qualis intus eſſet ab aliquibus lupum fuiſſe detectum. Eademque epiſtola mittere ſe ait lucubrationem, *Quod qui ſeipſum non læſerit, à nemine alio lædi poßit*, à ſe elaboratam, quo ipſius Olympiadis immenſis afflictum ærumnis animum recrearet, & ad altiora eriigeret. Extat *d* hactenus ea ſcriptio; cui inconſulte præfigitur inſcriptio *Homiliæ*, cum nequaquam ad populū in eccleſia habita ſit, ſed in cubiculo elaborata: & quidem huiuſmodi, vt ipſa ſola ſatis eſſe poſſit ad abſolutiſſimum philoſophum efformandum, nouiſſimus ſane tanti Patris partus, quem dolore conceptum, morte etiam nobili conſecrauit. Proſpexiſſe ipſum inſuper Eccleſiis Phœniciæ, & Gothorum, miniſtris indigentibus, teſtantur alię ipſius epiſtolæ *e*. Atque ex pecuniis, quas tum alii multi afferebant, tum prædicta Olympias mittebat, indigenarum ſubueniſſe egeſtati, & captiuos ab Iſauris redemiſſe, auctor eſt Sozomenus *f*.

d Tom. 5. oper. Chryſ.
VLTIMA LVCVBRATIO CHRYSOST.
e Id. ep. 51. & ſeqq.
f Soz. l. 8. c. 27.

III.
ROM. SYNODVS PRO CHRYSOST.

At quid Romæ interim in eius cauſa actum ſit, hæc habentur ex Theodoro Romanæ Eccleſiæ diacono in dialogo quem de rebus Chryſoſtomi habuit cum Palladio: nimirum ibidem congregatos in Synodo Italiæ Epiſcopos Honoriū Imp. rogaſſe, vt ſcriberet fratri Arcadio pro celebrando Concilio Theſſalonicæ, quo facilius vtræq; partes Orientis & Occidentis concurrere poſſent: Honorium vero id magna diligentia præſtitiſſe, miſſis literis *g* ſuis per quinq; Epiſcopos, duoſq; presbyteros, & vnum diaconum Romanæ Eccleſiæ, quos Patres Synodi cum aliis literis Conſtantinopolim delegarunt. Quod vero idem Theodorus affirmat, legatos non ſolum, Innocentii Papę & Honorii Imperatoris, ſed aliarum ſedium in Italia Epiſcoporum, ſecum literas attuliſſe: conſtat quidem eoſdem omnes non pacificis tantum, ſed etiam cōmunicatoriis vel formatis cum Ioanne communicaſſe. Quamuis enim eorum literę minime reperiantur, id tamen intelligitur ex compluribus, quæ ad ipſos datæ extant ab eodē Ioanne, atq; inter alios ad Chromatium *h* Aquileienſem, Venerium *i* Mediolanenſem, & Aurelium *k* Carthaginienſem. Cæterum etſi hoc anno decreta eſt legatio ad Orientem, haud tamen eo venit niſi tranſacta hieme, cum iam non amplius Arſacium pſeudoepiſcopum, ſed Atticum inuenerunt eidem ſubſtitutum in ſede Conſtantinopolitana. Siquidē contigit Arſacium hac vita defungi ſub his Coſſ. tertio Idus Nouembris, vt auctor eſt Socrates *l*, cum annos vitæ exegiſſet octoginta vnum; occupaſſet vero ſedem (vt ait Palladius) annum vnum & menſes duos: eidemq; poſt quatuor menſes, vt habet Sozomenus *m*, ſuffectus eſt *Atticus*; de quo anno ſequenti.

g Rec. Pallad. in dial.
LEGATIO INNOC. HONO. ET OCCIDEN. EPISCOP. AD ARCAD. PRO EODEM.
h Chry. ep. 155
i Rec. Baron. To. 5. hoc an. ex eod. Vatic.
k Chry. ep. 149
ARSACII OBITVS.
l Socr. l. 6. c. 18
m Soz. l. 8. c. 27

V.
HONOR. EXAGITAT DONATISTAS.

Quod autem ad res ſpectat Africanæ Eccleſiæ; Honorius Imp. recepta legatione ex Cōcilio Carthaginienſi ad ipſum anno ſuperiori miſſa, qua rogaretur legibus à Theodoſio anno ſancitis cohiberi debere perfidos Donatiſtas: idem hoc anno, ſecundum diuerſa libelli accuſationis capita, diuerſas contra eoſdē Donatiſtas edidit ſanctiones *n*. Quantum autem emolumenti earundē ſeueritas Catholicæ attulerit vnitati, quantaq; ſecuta fuerit ex Donatiſtis acceſſio ad Eccleſiam, ſatis compertum redditur tum ex diuerſis S. Aug. ſcriptis, ac potiſſimū epiſtola *o* ad Vincētium; tum ex Actis Carthaginienſis *p* Synodi, hoc anno iiſdemque Coſſ. decimo Calendas Septembris habitæ in qua nihil præterea geſtum reperitur, niſi vt quæ reliqua eſſent ad perfectam vnitatem pertinentia, per Legatos quamprimum perficerentur; agereturque de iis publica legatione Honorio Imp. gratiarum actio. Non tamen ita vnitas proceſſit, vt Donatiſtæ omnes ad Catholicam ſint reuerſi Eccleſiam: remanſerunt enim multi obſtinatiores, quos nec ratio nec metus corrigere valuit, quorum etiam nonnulli deſperatione adacti, armis in Catholicos graſſari cœperunt; alii vero, qui modeſtiores eſſe viderentur, ſcriptis egere, expoſtulantes aduerſus Catholicos, quod legibus Imperatorum inuitos pertraherent ad vnitatem. Inter alios autem qui iſta iactarent, fuit prædictus *Vincentius* Donatiſta, ſcripta eo argumēto ad S. Auguſt. epiſtola; cui fortiorem ipſe reddidit Apologiam *a*, qua plurib. diſputauit, bene conſuli ſchiſmaticis & hæreticis, ſi legum ſeueritate ad Eccleſiam redire compellantur: egitq; de eiſdem ad diuerſos, & inter alios ad Bonifacium *b* Comitem, & nomine clericorum Hipponenſium *c* ad Ianuarium Don₃tiſtarum Epiſcopum. Sed & haud poſt multum temporis, eundem compulſum eſſe ſcribere aduerſus Creſconium Gra⁻matîcum, Donatiſtarum acerrimum defenſorem, ipſe eo tractatu *d* indicat.

n l. 4. C. Th. ne ſanct. bapt. reiter. l. 2. de relig. l. 38. 39. de hæret.
o Aug. ep. 48.
p Conc. Afric. c. 61.
CONC. CARTHAGI. PRO VNITATE CONSVMMANDA.
HÆRETICI LEGVM SEVERITATE AD ECCLESIAM COMPELLENDI.
a Aug. ep 48.
b Id. ep. 50.
c ep. 68.
d Id. 3. cont. Creſc. 47. & 2. Retract. 26.

V.
e Innoc. ep. 2.
DE S. EXVPERIO EPISC. TOLOS.
De quo Baro. hoc & ſeq. an. & in Not. ad Rom. Martyr. 28. Sept.
f Auſo. epigr. in commen. profeſſ. 18.
g Paulin. ep. 20. ad Amāt.
h Hier. ep. 4. 10. 11.
i Quæ ſequuntur, habentur apud Bar. an. ſeq. quæ nos vno contextu ſuperioribus adtexuimus.

Iiſdem quoq; huius anni Coſſ. decimo Calendas Martias, Innocentius Romanus Pontifex de nonnullis Eccleſiaſticis rebus ſcripſit *e* ad S. Exuperium Epiſcopum Toloſanum, à quo de iis fuerat conſultus. Hunc autem *Exuperium* eundem eſſe putamus, (licet ſint, qui negent) quem Auſonius *f* Burdegalenſem fuiſſe, clarumque inter eius temporis oratores, poſt Præfecturam Hiſpaniarum ad tranquillitatis portum ſeceſſiſſe tradit; quem & in Eccleſia Burdegalenſi meruiſſe presbyterum, ex Paulino *g* intelligi poteſt. Factus autem Epiſcopus Toloſanus, qualis quantuſque extiterit, egregia vitæ ſanctitate conſpicuus, & erga pauperes largitionibus effuſiſſimus, (adeo vt etiam cunctis vaſis eccleſiæ diſtractis, Corpus Domini caniſtro vimineo, Sanguinem portaret in vitro) pluribus locis declarat S. Hieron. *h*. Qui *i* etiam ad ipſum anno ſequenti ſcripſit commentarios in Zachariam, cum idem Exuperius literas ad eum miſiſſet per Siſinnium monachum, integerrimis vitæ morib. præditum; quem in Orientem legauit cum ingēti pecunia, vt Palæſtinæ & Ægypti monachis penuria admodum laborantibus, ad vitam ſubſidia miniſtraret. De quo equidem puto, eum diuino ſpiritu prænouiſſe proxime venturum Galliarum excidium, dedendamque ipſam Toloſam barbaris; ob idque feſtinaſſe conferre in ſanctos, quod ablaturi eſſent paulo poſt barbari, niſi ante caueret. Sed de barbarorum incurſione, dicetur poſt annum ſequentem.

IESV CHRISTI AN. 406.

INNOCENTII AN. 5.

ARCADII } HONORII } 12.

I.
RHADAGAISI SCYTHÆ BELLVM, ET INTERITVS.

ANNO Chriſti quadringenteſimo ſexto, Arcadio Aug. ſextum & Anicio Probo Coſſ. Theodoſius Iunior (inquit Marcellin.) Quinquennalia edidit: & Rhadagaiſus Paganus natione Scytha, cum ducentis millib. ſuorum totam Italiam inundauit: cum Huldin & Sarus Hunnorum Gothorumque Reges Rhadagaiſum continuo confecerunt, ipſius capite amputato, captiuos eius ſingulis aureis diſtrahentes. Hæc Marcelli. breuiter; quæ S. Proſper anno ſuperiori ponit. Sed vt Marcellino potius aſſentiamur, perſuadent reſcripta *k* Honorii Imp. data hoc anno ad Prouinciales, quib. ob imminentes vndiq; hoſtiles neceſſitates, iuſſit etiam armari ſeruos, & ingenuis militātib. ſtipendiū auxit. Cæterū rem geſtam Oroſius *l* huius temporis ſcriptor paulo diſtinctius recenſens, ait Rhadagaiſum Paganum & Scytham, omnium antiquorum præſentiumque longe immaniſſimum, cum incredibili pluſquam ducentorum millium Gothorum multitudine, repentino impetu totā inundaſſe Italiam, & (vt mos erat barbaris eiuſmodi gentib.) omnem Romani generis ſanguinem Diis ſuis propinare deuouiſſe. Cum itaque Romanis arcibus immineret, cœpiſſentque omnes in Vrbe Pagani continuo de repetendis ſacris celebrandiſque tractare, querentes Vrbem Deorū ira per Deorum cultorem perituram, quia Deos & ſacra peididiſſet:

k l. 16. & 17. C. Th. de tyro.
l Oroſ. l. 7. c. 37

iuſto Dei iudicio factum eſſe, vt cum duo tunc populi Gothorum cum duobus potentiſſimis ſuis Regibus per Romanas prouincias baccharentur; quorum alter Chriſtianus (nempe *Alaricus* ſecta Arianus) Paganus alter (videlicet *Rhadagaiſus*) eſſet; perierit Paganus, qui iam receptus ſinu Italiæ Romam è proximo trementem terrore quaſſabat; Chriſtianus autem paulo poſt præualere permiſſus fuerit, vt Pagani blaſphemantesq; Romani, & illo confunderentur perdito; & hoc punirentur immiſſo. Namque cum *Huldin & Sarus* Hunnorum & Gothorum duces præſidio Romanorum aduenissent; conterritum diuinitus Rhadagaiſum, in Feſulanos montes ſe recepiſſe; ibique abſq; vllo prorſus certamine, aut aliqua ſanguinis effuſione, ingentem illum exercitum inedia atque languore confectum, ipſumque Rhadagaiſum clam ſuis aufugientem, captum atque interfectum eſſe: ac tantam denique multitudinem captiuorum extitiſſe, vt viliſſimarum pecudum modo, ſingulis aureis paſſim greges hominum venderentur: ſed & eoſdem ipſos qui emebantur, illico mortuos eſſe, nequid de eo populo ſupereſſet, quem ad reſtituendum deorum cultum Romani Ethnici miſſum iactaſſent. Iſta ex Oroſio.

VILIPRETIO BARBARI VENDITI.

II.

a *Aug. ſerm. 25 in Luc. & 5. de ciuit. 23.*

Extant vero tantæ victoriæ diuinitus impertitæ præclara etiam S. Auguſtini *a* elogia: eandemq; ope S. Ambroſij; per viſum apparentis, obtentam eſſe, Paulinus eius Vitæ ſcriptor ſignificat: aliusq; Paulinus eius Nolanus Epiſcopus, Apoſtolorũ Principibus Petro & Paulo, Vrbisq; Martyribus tribuit; cuius ea de re decem verſus ex Natali duodecimo S. Felicis recitat *b* Dungalus cõtra Claudium Taurinenſem. Quod vero ad numerum exercitus Rhadagaiſi; modeſtius agere viſus eſt Auguſt. ne fidem minimè poſteris facturus videretur loqui hyperboles; dum ait multo amplius quàm centum millium fuiſſe: quem tamen Oroſius pluſquam ducentorum millium extitiſſe tradit: quinimo Zoſimus, & quidem Paganus (nequis inuidioſe Oroſium mentitum putet) ſcribit quadringenta barbarorum millia hoc in bello ſub Rhadagaiſo militaſſe; collectorum ex trans-Iſtranis, trans-Rhenanis, Celticis, & Germanicis nationibus. Sed plane, vt Paganus, rem tantam perfide obſcurare conatus, ait trans-Iſtrum, antequam cum copiis in regiones Romano Imperio ſubditas Rhadagaiſus ſe inferret, à Stilicone fuiſſe imparatum offenſum, ac ſuperatum: cum teſtibus Proſpero & Caſſiodoro, iam ante quinq; annos ſub Conſulatu primo Stiliconis & Aureliani iidem deſcenderint in Italiam; & Paulino, Oroſio, Auguſtino, ac Proſpero auctoribus, idem Rhadagaiſus fuerit diuina virtute in Tuſcia ſuperatus, captus, atque necatus.

b *Rec. etiam Baron. Anna. Tom. V. hoc ann.*

DE NVMERO HOSTIVM, ET ERRORE ZOSIMI.

III.

c *Socr. lib. 6. c. 18.*

ATTICVS CREATVR EPISC. CONSTANTIN.

Sed iam res Orientalis Eccleſiæ videamus. Sub huius namque anni Coſſ. (vt auctor eſt Socrates *c*) *Atticus* ex Sebaſtia Armeniæ oriundus, à puero ad religionem inſtitutus per monachos hæreſis Macedonianæ, à qua poſtea ad Eccleſiam Catholicam tranſiit, & Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ factus presbyter, vnus fuit ex inſidiatoribus Ioannis Chryſoſtomi, prudentia magis naturali, quam doctrina valens, in rebus agẽdis ſolers, in locum defuncti Arſacij, quatuor poſt menſib. creatus eſt Epiſcopus Conſtantinopolitanus. Hæc ex Socrate, atq; Sozomeno *d*.

d *Soz. lib. 8. c. 27.*

IV.

LEGATI INNOC. ET HONORII QVÆ PASSI CONSTANTINOPOLI.

Interea vero cum Legati Roma miſſi (vt dictum eſt anno ſuperiori) Conſtantinopolim properarent, ſcientes aduerſarij Ioannis, ſi iidem eo appellerent, fore vt populus pro Ioanne ſolicitus cum eis conſpiraturus eſſet; cõſilium illud iniere ſceleſtum, ne eos ſinerent Conſtantinopolim ingredi. Cum itaq; iidem ad portum appuliſſent, ab iis quibus eiuſmodi cura demandata fuerat, retro repulſi, concluſi ſunt intra caſtellũ quoddam maritimũ, ac variis contumeliis cruciatibusq; affecti. Cumque vt literas, quas ab Honorio Imp. Innocentio Papa, aliisque Occidentalibus Epiſcopis deferendas acceperãt, darent, exigeretur ab eis; iidemq; obfirmato animo recuſarent eas niſi ipſi Arcadio Auguſto, ad quem dirigebantur, tradere; adueniens Tribunus quidam, perfracto vnius ex Epiſcopis Legatis pollice, eaſdem per vim abſtulit. Poſtridie vero venerunt ad eos, qui tria millia nummum darent, vt communicarent cum Attico nuper electo Epiſcopo, & de Ioannis Chryſoſtomi iudicio omnino tacerent. Sed id ipſi penitus agere recuſantes, ab eodem Tribuno iniecti ſunt in nauim vetuſtam & putrem, dato precio nauclero vt perderet nauigantes: verum iidem diuino adiuti auxilio Lampſacũ appellentes, inde mutata naui in Italiã peruenerunt poſt quatuor menſes quam in Oriẽtem profecti fuerant. Quæ quidem adeo immaniter geſta, refert apud Palladium rerum Chryſoſtomi enarratorem, Theodorus Eccleſiæ Romanæ diaconus, ex relatione eorundem ipſorum Legatorum. Eodemq; inſuper Palladio auctore conſtat, illos Epiſcopos Orientales, quos Romam adueniſſe ſuperius vidimus, & ipſos è Concilio Romano in Orientem cum aliis Legatis miſſos, atq; in idem caſtellum Thraciæ maritimum incluſos, poſt legatorum Italorum emiſſionẽ, in exilium ad diuerſa remotiora & barbara loca ductos eſſe: idq; ipſum aliis quampluri mis Epiſcopis Eccleſiaſticis viris Ioanni communicantibus accidiſſe tradit; eoſdemque paſſim diriſſime habitos eſſe.

ALII FAVTORES CHRYSOST. DIRE VBIQVE HABITI.

V.

CHRYSOST. EPISTOLA VLT. AD INNOC. PP.

a *Chryſ. ep. 2. ex ſeptem, to. 5. oper. eius. Ext. etiam Tom. 1. Epiſt. Rom. Pont. poſt Innoc. ep. 16.*

Hoc item anno; quo abſolutis exilij annorum duorum periodis, tertium menſe Iulij inchoauit S. Ioannes Chryſoſtomus; idem mittens Romam Ioannem presbyterum & Paulum diaconum, literas *a* ad Innocentium Papam dedit; quibus imprimis pro ſedulo & indefeſſo in ſua cauſa exhibito ſtudio, ingentes gratias egit; inde vero pro perſecutorib. rogatis, ſuaſit mitius agere aduerſus cancrum proculcatores; ne ab Eccleſiæ cõmunione, ob periculum vniuerſalis in toto Orbe conflandi ſchiſmatis, eas expellat, ſed expectet ſi forte reſipiſcant. Ita quidem Chryſoſtomus. Conſtat tñ tum ipſum Innocentium, tum reliquos Occidentalis Eccleſiæ Epiſcopos; poſtquã accepiſſent de ſcelere plane execrando aduerſus ſuos ipſorum legatos Cõſtantinopoli perpetrato, Atticum Pſeudoepiſcopum Conſtantinopolitanum, & Theophilum Alexandrinum, aliosq; tanti ſceleris architectos, à cõmunione ſua, Eccleſiæq; Romanæ, extorres declaraſſe; vt ex iis quæ dicẽtur inferius apparebit. Porro ipſe Ioannes, qui primo anno Cucuſi, & ſequenti vſq; in præſens tempus Arabiſſi exulauit, haud priuatus eſt hactenus commercio literarum, quas mutuo acciperet & redderet. Sed quod nullæ amplius ab eo datæ legantur, interceptus creditur cõmeatus, ipſeq; nequid ſcriberet cuſtoditus ab aduerſariis; inuidia tabeſcentibus (vt ait Sozomenus) quod viderent vniuerſam Eccleſiam Occidentalem pro illo eſſe ſolicitam.

ATTICVS ET THEOPHIL. EXCOMMVNICATI AB INNOC.

VI.

HIER. SCRIBIT ADVERS. VIGILANTIVM.

b *Hier. adu. Vigil. ad fin.*

Hoc eodem anno, iiſdemq; Coſſ. S. Hieronymus aduerſus VIGILANTIVM hæreſiarcham nuper obortum ſcripſit vnius noctis (vt ait *b*) lucubrationem: quam Siſinnio monacho, à S. Exuperio Toloſano Epiſcopo in Orientem (vt dictum eſt) miſſo, perferendam in Gallias, vbi ſuum virus ſerpens euomuerat, paratum antidotum dedit; cum de eiuſdem Vigilantij erroribus certior redditus eſſet literis Riparij & Deſiderij presbyterorum Gallorum; per eundem Siſinnium perlatis. Teſtatur hæc quidem ipſe ad finẽ eiuſdem cõmentarij. Vbi etiam cum fateatur, ſe ante bienniũ ab eodem Ripario de horrẽdis Vigilantij blaſphemiis certiorem factum eſſe; (ad quem ea de re extant eiuſdem Hieronymi reſcriptæ *c* literæ;) inde dici poteſt, Vigilantiũ, qui hactenus inter ſanctos perfidus latuiſſet, iam palam quas diu in pectore occultaſſet hæreſes, ante duos annos propalare cœpiſſe. Fuiſſe vero natione Hiſpanum, patria Calaguritanum, idem S. Hieronymus tradit: ex quo Gennadius *d* redarguitur, qui quod ſciret hominem verſatum in Gallia, Gallum vtiq; fuiſſe exiſtimauit, ſed Hiſpaniæ Barcinonenſis parochiæ Eccleſiam tenuiſſe. Vſu igitur & conſuetudine Barcinonenſis Eccleſiæ, eundem S. Paulinus, qui ibidem ordinatus eſt presbyter, pernecessarium aliquando habuit, & vt virum pium probumque laudauit *e*; atque apud ſe ægrotantem fouit. Proficiſcentem quoque Hieroſolymam S. Hieronymo plurimum commendauit, à quo in gratiam Paulini maxima auiditate *f* ſuſceptus eſt; ſed mox ab eo qualis eſſet detectus *g*, haud poſtea ceſſauit, tam in Palæſtina, quam in Ægypto, aliiſq; quas peragrauit prouinciis, in eundem Hieronymum (impulſus *h* etiam ad id hortationibus Ruffini) oblatrare, ipſumque Origenis hæreſeos accuſare, quod eius opera aſſidue legeret: denique in Occidentem reuerſus, quas multo tempore cõgeſſerat blaſphemiarum ſordes, ſed pallio obuoluerat ſancti-

c *Id. ep. 53.*

VIGILANTII PRIMORDIA ET PROGRESSVS.

d *Gennad. de Script. Eccl. c. 35.*

e *Paul. ep. 1. ad Seuer.*

f *Hier. ep. 13. ad Paulin.*

g *Id. ep. 75. aduerſ. Vigil.*

h *Id. Apol. 2. adu. Ruff.*

tatis, cœpit in Gallia primum ante biennium (vt diximus) explicare.

VII. EIVSDEM HÆRESES.

Impugnabat cultum Reliquiarum ſanctorum Martyrum, & qui eas ſuſciperent appellabat *Cinerarios* & *Idololatras*, qui mortuorum hominum oſſa venerarentur: ſignaq; apud eas fieri ſolita, dæmonũ aſſerebat eſſe præſtigias; eaſdemq; inutiles omnino eſſe, quod ſigna non Fidelium, ſed Infidelium cauſa fieri debeant. Et cum Baſilicas Martyrum declinandas eſſe diceret, Catholicos qui ibi ex more orationes celebrarent, quaſi immundos fugiendos eſſe docebat. Iouinianũ quoq; hæreſiarcham ſecutus, impugnabat Virginitatẽ, atq; Cælibatum clericorũ, Ieiuniaq; Fideliũ. Damnabat præterea, diei tempore cæreos ac lampades in Eccleſia incendi ſolitas: itemque ex quibuſdam Apocryphis ſub nomine Eſdræ libris, poſt mortem nullum pro alio deprecandi facultatem habere dixit. Improbabat quoque Vigilias in S. Eccleſia celebrari ſolitas; præter ſolemnes S. Paſchatis, quas duntaxat retinẽdas eſſe dicebat, reliquas vero obtentu publicæ honeſtatis, ne tenebrarum occaſionem captantib. ad delinquendũ via aperiri videretur, eſſe abolendas. Sicut & illud addidit, nonniſi in Paſchate Alleluia canendũ. Eleemoſynas quoq; ſolitas mitti ad loca ſancta damnabat, aſſerebatq; eos melius facere qui vtuntur rebus ſuis, & paulatim fructus poſſeſſionum ſuarum pauperibus diuidunt, quã illos qui poſſeſſionib. ſuis venumdatis ſemel omnia largiuntur. Atq; item auſus eſt dicere, montem de quo abſciſſus eſt in Daniele *a* lapis ſine manibus, eſſe diabolum, & lapidem CHRISTVM.

a *Dan. 2.*

VIII.

b *Hier. adu. Vigil & ep. 53. ad Ripar. & in Iſai. 6. 65.*

Hæc omnia ore ſacrilego effutiiſſe Vigilantium, teſtis eſt Hieronymus in ſcriptis *b* aduerſus ipſum editis: quibus videas impiiſſimum hæreſiarcham conatum eſſe diſſoluere omnem Eccleſiæ diſciplinam, ac ſanctas traditiones deſtruere, ſacroſq; ritus peſſumdare: adeo vt non ſit mirandum, ſi idem S. Hieronymus ingenti, quo ſemper aduerſus hæreticos efferbuit, Catholicæ fidei zelo, haud parcens verbis (quod notauit S. Gregorius) vehementiori impetu viſus ſit in eundem Vigilãtium inſurrexiſſe: quem & rectius *Dormitantium* appellandum eſſe ait, quod vigilans dormiret, & dormiens adeo ſacrilega ſcriberet. Recenſitiſq; diuerſis, quæ diuerſis temporibus & regionibus in orbe terrarum viſa fuiſſent, hæreticorũ monſtris, ingemuit maximè huius temporis infelicem Galliæ ſtatum; quod cum ea ſola hactenus eiuſmodi monſtra non habuiſſet, ſed viris ſemper fortiſſimis & eloquentiſſimis abundaſſet, tandem & ipſa paſſa fuerit Vigilantium, qui immundo ſpiritu pugnaret contra CHRISTI Spiritum.

GALLIC. ECCLESIÆ INTEGRITAS TENTATA.

IX. QVOMODO COMPRESSA HÆRESIS VIGILANTII.

Cæterum eius impietates adeo nullo negotio idem S. Doctor araneorum filorum inſtar diſrupit, vt os eius obſtruxerit; extinxeritq; penitus ante propemodum quã naſcerentur, infames hæreſes; ita vt nullus labor incubuerit ſanctis Epiſcopis Concilia celebrandi ad eas condemnandas. Vnde magis mireris, phreneſim illorum, qui eas hoc noſtro tempore iterũ promulgare nõ erubuerunt. Quamuis vt illæ tũc ſiluerint, nec amplius ad multa ſecula auditæ fuerint, nõ ſolum effecerit breuis illa Hieronymi ſcriptio; ſed etiam quod terribilis Deus in conſiliis ſuper filios hominum, vocauerit gentes ab extremis terræ, immiſeritq; in Gallias, ſicut dicetur anno ſequenti; atq; in eam potiſſimũ partẽ graſſati fuerit, in qua hæreſis nefanda plantata fuit, cum Toloſa ciuitas capta eſt à barbaris, vniuerſaq; Aquitania, & Narbonenſis ac Lugdunenſis prouinciæ penitus deuaſtatæ; (quam cladem ipſe *c* Hieronymus alibi luxit:) adeo vt ſub barbarico gladio magis de vita tuenda, quam de dogmatibus licuerit diſputare. Creduntur porro à barbaris illi eſſe ſublati hæretici, quorum nulla vnquam fuit poſtea vox audita: ſiue potius iidem ſic male ſeducti, iam facti mentis compotes reſipuerint. Ecce autem tibi quid ſoleant vehere ſecum, vel poſt ſe ducere hæreſes; clades nimirum prouinciarum: quod multis exemplis ſæpe omnibus ſæculis, & hoc ipſo quo viuimus infelicius contigit demonſtrari.

c *Id. ep. 11. ad Ageruch.*

X. TRASLATIO RELIQVIAR. SAMVELIS PROPHET.

Interea vero hoc eodem anno, quo illa aduerſus Vigilantium S. Hieronymus ſcripſit, contigit transferri ex Palæſtina Conſtantinopolim, Reliquias *Samuelis* Prophetæ in ſerico & vaſe aureo ab Epiſcopis: ac tanta eis lætitia ab omnium Eccleſiarum populis in itinere occurſum eſt, vt de Palæſtina vſque Chalcedonem iungerentur populorum examina, & in CHRISTI laudem vna voce reſonarent. Narrat hæc Hieronymus aduerſus eundem Vigilantium. Vtinam voluerit Deus, tunc maiori honore frequentari Sanctorum Reliquias, quando ab impuro hæretico eædem eſſent grauiori affectæ dedecore. Quod [illegible] ad tempus ſpectat; cum ſub Arcadio Imper. id geſtum eſſe Hieronymus, qui proximè conſpexit, aſſerat; & ſub Attico Conſtantinopolitano Epiſcopo æquè id contigiſſe Theodorus Lector *a* habeat: haud quidem in alium annum referri poteſt, quam præſentem, quod Atticus non ante præſentem annum ei ſedi præfectus ſit, & Hieronymus, quem hoc anno ſub dictis Coſſ. contra Vigilantium ſcripſiſſe diximus, id iam tunc factum fuiſſe affirmet. Meminit autem de templo Samuelis apud Conſtantinopolim iuxta Hebdomum erecto, non ſolum Theodorus, ſed & Procopius *b*. Ante vero iampridem, viuente adhuc Theodoſio Seniore, reperta fuiſſe itidem in Palæſtina veneranda corpora SS. Prophetarum *Habacuc* & *Michææ*, reuelataque diuinitus Sebenno Epiſcopo Eleutheropolis, auctor eſt Sozomenus *c*.

a *[illegible] Collect. lib. 2.*

b *Procop. de ædif. Iuſtin. li. 2. in fin.*

c *Soz. lib. 7. c. vlt.*

IESV CHRISTI ANN. 407.

INNOC. ANN. 6.

ARCADII HONORII ANN. 13.

I. HONORIVS HÆRETICOS EXAGITAT.

ANNO CHRISTI quadringenteſimo ſeptimo, Honorio ſeptimũ & Theodoſio ſecundum Augg. Coſſ. idem Honorius acceptorum diuinitus aduerſus Gothos beneficiorum memor; quod nihil diuinitati gratius eſſe ſciret, quam ſi illius hoſtes hæreticos debellaret, octauo Calendas Martias nouum promulgauit edictum *d*, quo præter Donatiſtas, etiam Manichæos, Phrygas, & Priſcillianiſtas, bonorum publicatione proſecutus eſt, inteſtabileſq; declarauit; eiſq; nihil ex moribus, vel ex legibus, cõmune eſſe voluit cum cæteris hominibus: iuſſitq; publicũ eſſe crimen, quia quod in religione diuina committitur, in omnium fertur iniuriam. Ex quibus pij Imperatoris obſequiis, haud imparia prioribus conſecutus eſt à Deo beneficia, cum inſidiis Stiliconis anno ſequenti (vt dicetur) ereptus eſt.

d *l. 40. C. Th. & l. 4. C. Iuſtin. ac hæret.*

II. GALLIÆ DEVASTATÆ A BARBARIS.

Interea vero hoc ipſo anno Galliæ miſere deuaſtatæ ſunt ab Wandalis & Alanis, qui tranſito Rheno eas inuaſerunt. Refert quidem id anno ſuperiori Proſper *e*, Caſſiodorus *f*, & Zoſimus *g*: ſed quod idem Proſper, horum malorum inſpector, nonniſi pridie Calendas Ianuarias illius anni eorundem barbarorum ingreſſum ponat; cladem ipſam, qua deuaſtatæ ſunt Galliæ, minimè ante præſentem annum cœptam eſſe apparet. Porro iiſdem barbaris permixtos quoque fuiſſe Sueuos, Oroſius *h* & Zoſimus ſcribunt: & Hieronymus *i* eandem lugens cladem, Quados addit, & Sarmatas, Gipedas, Herulos, Saxones, Burgundiones, Alemannos, & Pannonios: quos ait quicquid inter Alpes & Pyrenæum eſt, quod Oceano & Rheno includitur, deuaſtaſſe, omneſq. ferme ciuitates diripuiſſe. Eaſdem autem barbaras omnes gentes proditione Comitis Stiliconis, ex Wandalis ducentis originem, ſatagentiſq; in Eucherium filium ſuum transferre Imperium, accitas eſſe, Oroſius atque Marcellinus *k* diſertis verbis affirmant, cõfirmatq; S. Hieronymus, necnon Rutilius *l* Numatianus Ethnicus poeta; qui & ipſe iiſdem barbaricis bellis coactus è Gallia patrio ſolo fugere, reuerſus tandem per mare nauigans, *Itinerarium* illud ſuum metro cecinit. Sed de proditione Stiliconis pluribus inferius. Eiectos autem fuiſſe Romanos Magiſtratus à Gallis ipſis in barbaros arma ſumentibus, teſtatur Zoſimus. Quam vero ſoluta eſſet in

e *Proſp. in Chron.*
f *Caſſiod. in Chron.*
g *Zoſ. lib. 6.*
h *Oroſ. lib. 7. c. 38.*
i *Hier. ep. 11.*

k *Marcel. in Chron.*
l *Rutil. Itiner. lib. 2.*

CORRVPTÆ MORIB. GALLIÆ.

Galliis magna ex parte Eccleſiaſtica diſciplina, exundantibusq; vbiq; vitiis eædem prouinciæ meruerint tradi barbaris deuaſtandæ; Saluianus *a* Maſſilienſis Epiſcopus pluribus docet, qui viuens his temporibus ob oculos habebat quæ ab oculis excuterent iugiter lacrymas: nouus planè ſui temporis Ieremias; qui (quod deterius eſt) luget eoſdem ſuos Gallos, hiſce flagellis haud moribus emendatos, ſed potius deteriores redditos.

a *Saluian. de rect. iudic. lib. 6. & 7.*

III. CONC. CARTHAG. ADVERS. DONAT. ET PAGANOS.
b *Conc. Afric. can. 26. &c.*
c *Ibid. can. 73.*
d *Sup. 142. nu. VI. & 325. XLIV.*

Hoc eodem anno, Idibus Iunij, celebratum eſt ab Epiſcopis Africæ CONCILIVM *b* CARTHAGINIENSE: vbi inter alia decreta eſt legatio ad Honorium Imper. pro defenſione rerum Eccleſiaſticarum aduerſus Donatiſtas & Paganos: ſancitumque *c*, vt quicunq; ad Comitatum ire vellent, Formatam acciperent ad Romanum Pontificem, & ab hoc aliam ad Imperatorem: idque ideo ne hæretici Catholico nomine velarentur, ſicut apparet ex iis quæ de Formatis alias *d* dicta ſunt. Hac vero Synodo id amplius præceptum eſt, vt in eis dies Paſchæ illius anni apponeretur; quod ſi nondum definitus ſciretur, (quippe literas ea re, vt vidimus, dari cōtingeret) tunc apponeretur dies anni præteriti, Poſt diem Paſchæ ſcilicet; ſicut ſoleret in publicis Geſtis, Poſt Conſulatum adſcribi. Quod autem ſtatutum *e* eſt, vt de diſſenſione Romanæ Eccleſiæ atque Alexandrinæ ad Sanct. Papam Innocentium ſcriberetur, quo vtraque Eccleſia inter ſe pacem teneret: ex his plane ſignificatur, ipſum Romanum Pontificem Ioannis Chryſoſtomi cauſa aduerſus Theophilum Alexandrinum mirum in modum fuiſſe commotum, & in omnes alios Epiſcopos qui cum illo aduerſus eum conſpiraſſent; eoſque ſuſpendiſſe, nec voluiſſe miſſas ab eis recipere litteras: ꝙ quidem Epiſtola *f* eiuſdem Innocentij ad Alexandrum Epiſcopum Antiochenum poſtea data, de Acacio eius functionis anteſignano demonſtrat. Sed & Theodorus *g* diaconus expreſſe teſtatur, fuiſſe hanc Romanæ Eccleſiæ ſententiam; non communicare in finem vſque Orientalibus Epiſcopis, donec in Vniuerſali Synodo de ea cauſa iudicatum eſſet.

e *Conc. Afric. can. 68.*
f *Innoc. ep. 18.*
g *Ap. Pallad. in dialog.*

IV. CHRYSOST. OBITVS.
h *Socr. lib. 6. c. 19.*

Porro eodem anno, iiſdemque Coſſ. ipſum *S. Ioannem Chryſoſtomum*, ærumnis confectum, Comanis apud Pontum Euxinum ex hac vita migraſſe, ſcribit Socrates *h*: ſed error apud eum irrepſit, dum ponitur obijſſe decimooctauo Calendas Decembris; quem decimooctauo Calendas Octobris in cœlum migraſſe omnes affirmant, & Tabulæ Eccleſiaſticæ fidem faciunt. Quæ autem ipſius obitum præceſſerint, Palladius narrat: nempe pertæſos eius aduerſarios frequentem ad eum populorum acceſſum, & vt ægra valetudine laborantem longiſſimis difficillimiſq; peregrinationibus fatigatum exhalare animam cogerent; illud conſilij iniiſſe, vt eum Arabiſſo Pityuntem, locum omnino deſertum ad ripam maris Pontici, transferre curarent, eaque deportatione, poſt trimeſtris temporis difficillimum iter, quo peſſimè à militibus qui eum ducebant habitus eſt, cum in templō quodam Comanis propinquo pernoctaret, ipſa nocte Martyrem loci, *Baſiliſcum* nomine, qui Nicomediæ ſub Maximiano paſſus fuerat cum eſſet Comanenſis Epiſcopus, apparentem ei dixiſſe: *Confide frater Iohannes, cras enim ſimul erimus*: ipſumque de oraculo confidentem, poſtridie candida ſe induentem veſtimenta, ſumptiſque cœleſtibus Sacramentis, & poſt orationem ſigno ſe Crucis munientem, animam Deo reddidiſſe; eiuſque corpus poſitum eſſe in eadem cum Baſiliſco Eccleſia: ac tantam multitudinem virginum, monachorum, & aliorum ſanctorum virorum, ex Syria, Cilicia, Ponto, & Armenia, ad eius funus accurriſſe, vt plurimi putarent eos ex condicto aduenifſe. Hæc pluribus Palladius. Vixiſſe autem illum annos quinquaginta duos & menſes octo, Leo Auguſtus habet in eius Encomio; & de quinquaginta duobus annis reliqui omnes, qui de his egerunt, ſunt aſſertores. Epiſcopatus vero vſque in diem qua obiit, numerantur anni nouem, menſes ſex, & dies viginti.

FVNVS.

V. SCRIPTA.
i *Caſſiod. præf. de diuin. lect.*
k *Suid. verb.* Io Chryſ.

Quod ad eius Scripta pertinet; teſtantur Caſſiodorus *i* & Suidas *k*, eum vniuerſam Scripturam tam Veteris quam Noui Teſtamenti commentariis illuſtraſſe. Quod ſi verum eſt, vide quam pauca ex ingentibus theſauris nobis ſint reliqua: cum & alioqui nonnulla ſpuria eius nomine edita hactenus habeantur. Inter quæ haud æquo animo pati poſſum, adſcriptas fuiſſe ſanctiſſimo viro quinquaginta quatuor homilias in Matthæum; quas vt diſtinguant à conſummato in eundem Euangeliſtam commentario nonaginta vnius homiliarum, *Opus Imperfectum* nominant: quod ne pilum quidem Chryſoſtomi, vel in dictione, vel in ſententiis, vel in dogmatibus habet; ſed ſparſas hæreſes Manichæorum, Montaniſtarum, Arianorum, ac Donatiſtarum continet. Teſtantur autem Theophanes atque Cedrenus, ſub Conſtantino & Irene Impp. Patriarchium Cōſtantinopolitanum incenſum fuiſſe, abſumptaſque cameras vbi repoſita erant vniuerſa ſcripta, quibus ſacram Scripturam S. Ioan. Chryſoſtomus fuerat interpretatus.

VI. PAVLVS APOSTOLVS DOCET CHRYSOSTOMVM.

Porro habuiſſe ipſum in ſacris literis peculiarem Doctorem S. Paulum Apoſtolum, cuius immēſo tenebatur amore, fidem fecit S. Proclus, qui poſtea eiuſdem Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ creatus eſt Epiſcopus: qui cum Chryſoſtomi eſſet diſcipulus, vidit ſæpius ipſum Sanct. Paulum inclinatum poſt ſedem illius ſcribentis, & os admouentem eius auri dextræ, & cum eo colloquentem. Teſtantur hæc Leo Auguſtus, Metaphraſtes, & alij omnes qui de Ioanne ſcripſerunt, atq; imprimis Ioannes Damaſcenus *a* ex antiquioribus Actis Vitæ eius. Contigiſſe vero viſiones, cum Epiſtolam Pauli ad Galatas interpretaretur, in qua ſe ipſum ſuperaſſe cognoſcitur, haud improbanda opinio eſt. S. quoque Nilus in Epiſtola ad Anaſtaſium de eodem refert, ipſum omni ferme tempore conſueuiſſe videre Eccleſiam refertam Angelorum cœtu, & tunc potiſſimum cum incruentum ſacrificium offerretur; quo tempore iidem Angeli è cœlo deſcendentes ſtolis induti ſplendidiſſimis, nudis pedibus, intentis oculis proni altari magno cum ſilentio & reuerentia, quoad myſterium illud expletum eſſet, circumſtare viſebantur ab illo. Omittimus autem hic innumera SS. Patrum de eodem elogia. Satiſque ad laudem, quod poſt eius obitum, paucis exceptis quos liuor infecit, tam Oriens quam Occidens, & vniuerſus Catholicus Orbis, ipſum ſanctiſſimum prædicauit: quem etiam conſtat complura poſt obitum edidiſſe miracula. Sed viſionem illam de gloria ipſius apud thronum Domini poſt mortem euecti, quæ narratur in Prato *b* Spirituali, tanquam omni fide carentem; imò & quædam falſa continentem, inter ſpuria reijcimus. Non enim indigent Sancti noſtris illuſtrari mendaciis, qui proprijs virtutibus decorantur. Illud vero ex eodem Prato * haud omittendum de moribus eiuſdem S. Ioannis; eum ex quo baptiſmum ſuſcepiſſet, nunquam omnino iuraſſe, neque aliquem iurare compuliſſe, neque mentitum eſſe, neque alicui maledixiſſe, neque ſcurrilia locutum eſſe, nec iocos admiſiſſe.

a *Damaſc. or. 1. de Imag.*

VISIONES CHRYSOSTOMI.

b *Prat. Spir. c. 128.*
**Ibid. c. 191.*

VII. INNOC. PP. QVID IN ARCAD. IMP. ET EVDOX. AVG.
c *Ext. inter ep. viror. illuſtr. pro Conc. Chalced.*
[Cæterū duplices fuiſſe Tabulas, quarum alteris viuorū, alteris defunctorum nomina inſcribebantur, multis teſtimoniis probatū habes apud Cypr. ep. 10. Notis Pamelij.]
d *Theod. lib. 5. c. 34.*
e *Nic. lib. 13. c. 34.*
f *Glyc. Ann. par. 4. Extant et To. 1. Epiſt. Rom. Pont. ep. Innoc. 17.*

Audita eius morte Innocentius Papa, primo quidem eius memoriæ ita conſultum voluit, vt nomen eius referretur in ſacra Diptycha; (hoc eſt Tabulas Eccleſiaſticas, in quibus nomina Epiſcoporum in Catholica communione defunctorum deſcribi ſolerent, & inter Miſſarum ſolemnia relegi; vt docet Epiſtola *c* Ægyptiorum Antiſtitum ad Anatolium Conſtantinopolitanum contra Timotheum Alexandrinæ ſedis inuaſorem:) perſtititque in ſententia, vt nunquam, niſi id fieret, communicare vellet cum Orientalibus Ioannis aduerſarii Epiſcopis; vt auctor eſt Theodoretus *d*. Deinde vero literis ad Arcadium Imper. ſcriptis, ſunt ipſæ quidem Græcis notiſſimæ; quas Gennadius, Nicephorus *e*, atque Glycas *f* recitant) ob facinora in eundem Ioannem perpetrata, tum ipſum Imperatorem, eiuſque vxorem Eudoxiam, à communione Eccleſiæ reiecit; tum Arſacium, licet iam mortuum, qui in eiuſdem Ioannis locum intruſus fuerat, & omnes Epiſcopos, qui conſulto cum eo communicaſſent, exauctorauit; ac denique Theophilum Alexandrinum anathemati ſubiectum, gradu depoſuit. Sunt autem verba, quibus hæc tanta decreuit, huiuſmodi: *Itaq; ego minimus & peccator, cui thronus magni Petri Apoſtoli creditus eſt, ſegrego & reijcio te, & illam*, hoc eſt, Arcadiū & Eudoxiam) *à perceptione immaculatorum myſteriorum Christi Dei noſtri. Epiſcopum etiam omnem; aut clericum ordinis ſan-*

ſtæ Dei Eccleſiæ, qui adminiſtrare aut exhibere ea vobis auſus fuerit, ab ea hora qua præſentes vinculi mei legeritis literas, dignitate ſua excidiſſe decerno. Quod ſi vt homines potentes quenquam ad id vi adegeritis, & canones nobis à Saluatore per Sanctos Apoſtolos traditos tranſgreſſi fueritis; ſcitote id vobis non paruum peccatum fore in horrenda illa Iudicii die, cum neminem huius vitæ honor & dignitas adiuuare poterit, arcana autem & abdita cordium ſub oculos omnium effundentur atque exhibebuntur. Arſacium, quem pro magno Ioanne in thronum Epiſcopalem produxiſtis, etiam poſt obitum exauctoramus, vna cum omnibus, qui conſulto cum eo communicarunt Epiſcopi: cuius etiam nomen ſacro Epiſcoporum albo non inſcribatur. Indignus eo honore eſt, qui Epiſcopatum quaſi adulterio polluerit. Omnis ſiquidem planta, quæ à Patre noſtro in cœlis plantata non eſt, eradicabitur. Ad Theophili anathematiſmum addimus abrogationem, & abſolutam à Chriſtianiſmo abſolutionem.

Arcad. se excvsat, et restitvitvr.

Huic vero Innocentij Epiſtolæ ſubijcit Glycas Arcadij ad eundem Pontificem reſponſionem; qua excuſans ſe de ignoratione eorũ, quæ aduerſus Ioannem iniuſte per Epiſcopos geſta eſſent, aſſerensq; Eudoxiam acriter à ſe ea de re correptã graui detineri ægritudine, enixè rogauit vt ipſos à cenſuris liberare dignaretur. Ac demum his idem auctor aliam ſubdit Innocentij ad Arcadium, qua eius excuſationes accipiens, tam ipſum quam eius vxorem Eccleſiaſticæ communioni reſtituit. Sed & quam codex Vaticanus continet, Arcadij ad Innocentium reſponſio *a*, habet amplius excuſationem de iis quæ geſta eſſent Conſtantinopoli, ipſo Imperatore prorſus inſcio, aduerſus Legatos Apoſtolicæ Sedis. Extatq; * inſuper Epiſtola Honorij Imperat. ad eundem Arcadium fratrem, qua eum grauiter obiurgauit de iiſdem, quæ tum in Ioannem, tum in Legatos perpetrata fuiſſent. Cæterum poſt obitũ Ioannis nondum tribus menſibus elapſis, contigiſſe prodigioſum ac plane miſerandum interitum Eudoxiæ Auguſtæ, eo modo quo ſuperius *b* dictum eſt, Zonaras, & alij teſtantur.

a *Roc. Baron. To. V. hoc an.*
* *Baron. ib. ex cod. cod. Vatic.*
b *Ann.* 404. *nu XI XVI. vbi vide quæ diximus poſt num. XVI.*

VIII. Honor. cogitat de inferendo bello fratri.

Sed quod ad Honorium ſpectat; haudquaquam ipſe prædictis ſcriptis literis conceptum ob indigna facinora dolorem exhaurire valens, inſuper & bello decernere aduerſus fratrem in animum duxit. Iamque ad illud peragendum Rauennæ expeditio parabatur, cum hoc præcipuum interceſſit impedimentum, (vt auctor eſt Zoſimus *c*) quod certior factus eſt, *Conſtantinum* perduellem, ex inſula Britannia tranſuectum iam ad Tranſalpinas gẽtes acceſſiſſe. Hæc enim de tyrannide Conſtantini (quem alij *Conſtantium* nominant) hoc anno contigiſſe, idem auctor non obſcure ſignificat, dum ait exacto poſt autumno deſignatos eſſe Coſſ. Baſſum atque Philippum, quos anno ſequenti nomen dediſſe omnes affirmant: ſub quibus etiam Proſper Conſtantini tyrannidem cõtigiſſe refert; eundemque infimæ militiæ militem, ob ſolam ſpeciem nominis acclamatum fuiſſe imperatorem. Nempe cum primo (vt Zoſimus *d* & Sozomenus *e* tradunt) iidem milites Britannici Marcvm quendam acclamaſſent Imperatorem, huicque breui ab ipſiſmet ſublato ſuffeciſſent Gratianvm; iſto etiam poſt quatuor menſes interempto Constantinvm elegerunt, quod putarent eum ex nominis ſui præſagio Imperium optimè adminiſtraturum, & à barbaris illud vbicunq; deprædantib. liberaturum, ſicut fecerat olim Conſtantinus Magnus & ipſe genere Britannus: cum & ad ſpem augendam illud acceſſiſſet, vt æquè ac Cõſtantino Magno, huic quoq; filius eſſet Constans appellatus; quem & ſimulac ad Alpes Cottias peruenit, Cæſarem dixit, & ad obtinendas Hiſpanias miſit.

c *Zoſ. lib.* 5.
d *Zoſ. lib.* 6.
e *Soz. lib.* 9. *c.* 11.
Tyranni in Britannia exorti.

IX. Theoph. cvrat exvles restitvendos.

Poſt obitum quoque S. Ioannis Chryſoſtomi, viſum eſt Theophilo Alexandrino, iis qui ob initam cum Ioanne communicationem proſcripti fuiſſent, vel voluntario exilio contigiſſet eſſe facti extorres, omnibus ad propria redeundi licentiam impertiri; cunctiſque obortis diſſenſionibus obliuione deletis, vnitatem in Eccleſia redintegrari. Quem quidem ea de re libellum ſcripſiſſe ad Atticum Conſtantinopolitanum, teſtantur literæ Syneſij Epiſcopi Ptolemaidis in Ægypto, ſcriptæ ad eundem Theophilũ, cum ipſum conſuluit de Alexandro Baſianopolis in Bithynia Epiſcopo communionis Ioannis, quem exulem idem Syneſius apud ſe recepiſſet. At licet iſta curauit Theophilus: non tamen propterea meruit communionem Romani Pontificis, quod vſque ad vltimam horam nunquã conſenſerit nomen Ioannis in Diptycha reſtitui. Sicut nec eandem ob cauſam Atticus, licet crebras miſerit legationes ad eandem communionem obtinendã, valuit vnquam illam adipiſci, quouſque poſt mortem Theophili Ioannis nomen reſtituit; prout teſtatur Theodoretus *. Sed de his inferius ſuis locis.

* *Theod. lib.* 5. *c.* 34. *in fi. ap. Baron. an. ſeq. num. XLII.*

IESV CHRISTI Ann. 408.

INNOCENTII Ann. 7.

HONORII 14.
THEOD. II. 1.

I. Arcadii Imp. obitvs.

Anno Christi quadringenteſimo octauo, Baſſo & Philippo Coſſ. Calendis Maij, Arcadius Imper. offenſi numinis indignationem ob S. Ioannis Chryſoſtomi perſecutionem expertus, ex hac vita morbo ſubreptus eſt: præmature quidem, annum tantum ætatis agens trigeſimum primum; cum imperaſſet vna cum patre annis duodecim, poſtque eius obitum tredecim, menſibus tribus & diebus quindecim. Teſtantur hæc de tempore obitus Proſpera, Marcellinus, Socrates *b*, & alij. Reliquit vero poſt ſe liberos, *Theodoſium, Pulcheriam, Placillam, Arcadiam*, & *Marinam*. Sed quod ſciret Honorium fratrem ſibi eſſe perinfenſum, timens ne inſidias Theodosio puerulo octo annorum moliturus eſſet; eundem Regi Perſarum Iſdigerdi, quocum fœdus inierat, commendatum reliquit: qui quidem fideliter eius ſuſcepta tutela, Antiochum quendã prudentiſſimum virum ſuo loco Conſtantinopolim miſit, ipſius curam acturum. Teſtatur enim iſta Theophanes *c*, qui Græcè ſcripſit Hiſtoriam illam quæ inſcribitur *Miſcella*, & ſub titulo Pauli Diaconi errore circumfertur, quam Anaſtaſius Bibliothecarius Latinam fecit. Idemque Antiochus, Legatus etiam ad Honorium Imp. ab eodem Rege Perſarum miſſus Romam creditur ad eum cum Theodoſio conciliandum. Namque ait Sozomenus *d*, Honorium commiſeratione ductum, Conſtantinopolim properare decreuiſſe, vt fidos Præfectos cõſtitueret Thedoſij ſaluti, atq; Imperio; ſed Conſtantini tyrannidem eum à cœpto itinere reuocaſſe: & cum antea deſtinatus fuiſſet Stilico cum exercitu mitti in Orientem; detectis eius inſidiis, quib. filio Eucherio parabat Imperium, retentum fuiſſe. Porro Theodoſio inſuper acceſſiſſe Imperij curatorẽ Anthemium Præfectum, virum laudatiſſimũ, quem ante triennium Cõſulatũ geſſiſſe vidimus, Socrates *e* tradit. Sed & maior natu ſoror *Pulcheria*, cum grandioris ætatis effecta eſt, (quã tempore obitus patris, nonniſi annorum fuiſſe ætatis decem, Marcellino auctore liquet) æquè Imperij regimen ſuſcepit; de cuius prudentia, pietate, cæteriſq; virtutibus, ſæpe dicendum inferius.

a *Proſp.* & *Marcell. in Chron.*
b *Socr. lib.* 6. *c.* 21.
Theodos. pver Imp. commendatvr Regi Persarvm.
c *Miſcel. lib.* 13.
d *Soz. lib.* 9. *c.* 4.
Cvratores Orient.
e *Socr. lib.* 7. *cap.* 1.

[Quod audiſti ſuperiori art. de Hiſtoriæ Miſcellæ auctore; ita quidem apud Baronium Tom. IX. variis locis, ex aliorum magis quam propria ipſius ſententia. At vero qui rem accuratius cõſiderarunt, tam ex Theophanis Græci, quam ex eius verſionis Anaſtaſianæ lectione obſeruarunt, longe à vero abire qui aſſeruerit Miſcellam eſſe ipſum Theophanem Latinitate ab Anaſtaſio donatum: quamuis ſint quædam ex Theophane ei Hiſtoriæ immiſta & intexta. Quam quidem conſtat centonem eſſe, à Paulo Aquileienſi diacono primum, poſt etiam à Landulpho Sagace, ex variarum auctorum monumentis conſutum: in quo præter Suetonij Eutropij, Flori, Victoris, Euſebij, Oroſij, Iornandis, & aliorum Hiſtorias, tota pene Anaſtaſij Bibliothecarij Hiſtoria ex Georgio, Theophane, aliiſq; Græcis Scriptoribus collecta continetur: à libro vero XVII. & deinceps pleraq; ad verbum deſumpta eſſe ex Theophane. Sed de Theophanis Hiſtoria vide quæ rurſum dicentur ſuo loco; nempe an. 813. num. III.]

Quod autem ad Perſarum fœdus cum Romanis ſpectat, auctor eſt Sozomenus, illud ad centum annorum ſpatium ſancitum fuiſſe. Ex quo quidem factum eſt, vt non

tantum ſecuritati Imperij bene proſpectum eſſet, ſed & propagandæ in Perſide fidei, quam mirum in modum amplificatam eſſe prædicationibus & miraculis S. MARVTHÆ Epiſcopi Meſopotamiæ, pluribus docet Socrates *a*: cum videlicet idem Sanctus ab Imperatore Legatus ad Regem miſſus, adeo carus ei extitit, quod ipſum grauiſſimo ac diuturno capitis dolore precibus ſuis liberaſſet, & ab ipſius filio dæmonem expuliſſet; vt frementibus licet Magis, omniaque in contrarium per dolos, & occultas fraudes (quæ tamen in ipſorummet perniciem detectæ ſunt) ſatagentibus, non ſolum Eccleſias vbique ædificandi licentiam ab eodem Rege obtinuerit, ſed & parum abfuerit quin & ipſummet fidem profiteri compulerit. Extat vero etiam Sanct. Ioannis Chryſoſtomi *b* exulis Epiſtola ad Olympiadem, qua perſpicuè intelligitur, per eundem Marutham conuerſionem Perſarum ipſum Chryſoſtomum in exilio iam procurare cœpiſſe. Ex quibus intelligas, Marutham cum in conuentu ad Quercum ſteriſſet contra eundem Chryſoſtomum (vt ex eodem Socrate *c* atque Sozomeno *d* conſtat) poſtea in eius partes tranſiiſſe: qui quidem magnæ ſanctitatis nomine glorioſus, tam Græcis quam Latinis publicis notis *e* anniuerſaria memoria in Eccleſia perſeuerat.

a *Id. lib. 7. c. 8.*
RELIGIO CHRIST. PROPAGATA IN PERSIDE à S. MARVTHA.
b *Chryſ. ep. 14*
c *Socr. lib. 6. c. 14.*
d *Soz. lib. 8. c. 16.*
e *Martyrol. & Menol. 4. Dec.*

III. STILICONIS PRODITIO DETEGITVR.

Dum autem hæc in Oriente gererentur, interim in Occidente hoc eodem anno Stilliconis inſidiis res admodum turbatæ ſunt; cum qui pluribus annis occultaſſet in animo proditionem Imperij, & aliquibus interdum eandem ſignis patefeciſſet, iam aperta luce in Honoriū egit. Quod indignum facinus, & ipſa quoque elementa bruta clamare viſa ſunt, quando ſub huius anni Coſſ. (vt Marcellinus ſcribit) Romæ in Foro Pacis per dies ſeptem terra mugitum dedit. Inſeruiebat Alaricus Gothorum Rex ſtudiis Stiliconis; qui cum eo pluribus præliis ſæpe colludens, ac præcipuè (vt vidimus) apud Pollentiam; eundem ad terrendam, terendamque Rempublicam reſeruauerat: & tanquam pro Romano militaturum Imperio diu publicis ſtipendiis aluerat, ea ſpecie quaſi eo vſurus iam eſſet ad inuadendam ditionem Arcadij Imperatoris. Teſtantur hæc Zoſimus *f*, Oroſius *g*, & alij. Accidit autem, vt cum Alaricus per legatos ſtipendia ſuis militibus peteret, ob moras in Epiro contractas dum expectaret mitti in Orientem; eaque de re Imperatore Honorio in Senatu Patrum ſentētias rogante, num videlicet pecunia Alarico danda, vel bello aduerſus eum eſſet decernendum, ex Stiliconis ſententia eidem pro redemptione pacis quatuor millia librarum auri decreta eſſent; (reſiſtente fruſtra Lampadio V.C. qui patria libertate illud in faciem Stiliconi obiecit: *Non eſſe iſtam pacem, ſed pactionem ſeruitutis:*) his, inquam, aliiſque nonnullis circa hæc agitatis, accidit vt ab Olympio duce in Stiliconem, ceu proditorem Imperij, animo Honorij commoto, eiuſque opera occiſis Magiſtratibus Stiliconis ſtudioſis; ipſe Stilico, cuius præcipuè vita appetebatur, Rauennam ſe cum ſuis contulerit: ibique rebellante aduerſus ipſum Saro Hunnorum duce, & occiſis ab eo reliquis Stiliconis ſatellitibus, tunc & ipſe Stilico ſibi timens, intempeſta nocte ad Eccleſiam confugerit. Habet hæc omnia pluribus Zoſimus.

f *Zoſ. lib. 5.*
g *Oroſ. lib. 7. c. 38.*
AVRO PAX REDEMPTA AB ALARICO.

IV. STILICO CŌFVGIT AD ECCLESIAM.
h *l. 1. C. de his qui ad Eccl. confug.*

Hic autem obſerua, quantum delatum fuerit Eccleſiaſticæ immunitati, vt nec perduelles quidem Imperij vllus inde vi abſtrahere auſus fuerit. Quam & paulo poſt adeo ratam eſſe voluerunt *h* qui tunc regnabant Honorius & Theodoſiuss, vt & crimen maieſtatis eſſe iuſſerint, quenquam ab Eccleſia abducere. Itemq; obſerua, quam acciderit congruè, (ſicut & de Eutropio, potentiſſimo Orientalis Imperij ſub Arcadio adminiſtratore, dictū eſt,) vt qui violare ius Eccleſiæ tempore Sanct. Ambroſij Stilico non eſt veritus, idem ipſe Honorij Imper. bis ſocer, & in tantam potentiam euectus (inquit Sozomenus *i*) vt ferme vniuerſos Romanos ac barbaros ſibi haberet obſequentes; neceſſitate compulſus, ius Eccleſiæ implorauit. Ita enim Deus ſuperbos, in res ſacras cornua erigentes, deprimere conſueuit. Verum qui non vi eſt ab Eccleſia auulſus, dolo tamen paſſus eſt ſponte ſe inde abduci; cum (vt Zoſimus narrat) illuceſcente die ingreſſi milites Eccleſiam, Epiſcopo præſenti iureiurando fidem feciſſent, non imperatam ſibi eſſe vt eum necarent, ſed tantum vt cuſtodirent. Sed cum primum egreſſus ex Eccleſia ſub cuſtodia militum eſſe cœpiſſet, aliis ex parte Honorij ab eodem qui priores de illo cuſtodiendo attulerat, redditis literis, quibus eidem Stiliconi ob delicta in Rempublicam pœna capitis irrogabatur; tunc ductus infelix, capite truncatus eſt ab Heracliano, ſub iiſdem huius anni Coſſ. Baſſo atq; Philippo, decimo Calendas Septembris. Eucherius autem ipſius filius fuga lapſus, Romam ſe contulit; cuius occiſio cum Serena matre & alijs, anno ſequenti contigit, quo de iis agendum.

i *Soz. libr. 9. c. 4.*
CAPITE TRVNCATVR.

V.

Hæc porro cuncta ex Zoſimo (vt diximus) deſumpta ſunt, quod ex aliis, qui adeo exactè res geſtas fuerint proſecuti, accipere minimè licuerit: quem tamen ſcimus, priuatis ſtudētem affectibus, pro animi ſententia res interuertere, dum quem omnes perduellem Imperij Stiliconem ſugillant, ipſe laudibus prædicat; contra vero Olympium ducem pietate inſignem, (vt inter alia patet egregiis Sanct. Auguſtini *a* elogiis) vindicemq; diuturnæ proditionis, hypocriſis infamat. At de his ſummatim agens Marcellinus *b* Comes ait Stiliconem (cuius duæ filiæ, *Maria* & *Thermuntia*, ſingulæ vxores Honorij fuiſſent, vtraque tamen virgo defuncta) regnum inhiantem, Alanorum, Sueuorum, Wandalorumque gentes, donis pecuniiſque illectas, contra Imperium Honorij excitaſſe: cumq; Eucherium filium ſuum, Paganum, & Chriſtianis inſidiantem, Cæſarem ordinare moliretur, dolo detecto occiſum eſſe. Id etiam poſt Oroſium atq; Sozomenum, reliqui omnes. Quamobrem optimè conſultum eſt CHRISTI Eccleſiæ nece Stiliconis; cuius proditione, in Ethnicum hominem, perſecutionem (vt ait Oroſius) iam à puero priuatoq; meditantem, & vt conciliaret ſibi fauorem Paganorum, reſtitutione templorum & euerſione Eccleſiarum imbuturum ſe regni primordia minantem, Imperium Romanum deferendum eſſet.

a *Aug. ep. 124. & 129.*
b *Marcel. in Chron.*
EIVS NECIS CAVSÆ.

VI.
c *l. 20. C. Th. de pœn. l. 20. 21. 22. C. Th. de bon. proſcript. l. 1. C. Th. de lit. & itin. cuſtod.*

Stilicone igitur ſublato de medio, aduerſus eius quoq; fautores Honorius complures ſanctiones *c* edidit. Illudq; ex Senatuſconſulto factum in eum, quod aduerſus alios tyrannos fieri conſueuit; nimirum vt publica quæq; atq; priuata monumenta, quæ in eius honorem fuiſſent erecta penitus diſiicerentur; eiuſque nomen quibuſcunque titulis appoſitum abraderetur: quod quidem pluribus exemplis, antiquæ eiuſdem docent inſcriptiones, quæ adhuc extant, & expuncto leguntur nomine Stiliconis. Contra vero eos qui illum inſecuti eſſent, idem Imperator beneficijs afficiendos curauit *d*, dum inter alios Heraclianum eius interfectorem Præfectura Africæ prouinciæ donauit, & Olympium totius operis architectum Magiſtrum Officiorum creauit. Deniq; reſcripto *e* ad eundem Olympium, & Valentem Comitem Domeſticorum dato, Palatium repurgauit ex iis, quos fidei Catholicæ aduerſarios in eo Stilico poſuerat aulicos.

d *Zoſ. lib. 5.*
e *l. 42. C. Th. de hæret.*

VII.
f *Aug. ep. 124. & 129.*

Adgauiſus eſt S. Auguſtinus de noua dignitate collata Olympio, duabus ad eum hoc anno datis Epiſtolis *f*. Verū ad poſteriorem ſcribendam, longè grauior impulit eum cauſa, quod videlicet poſt necem Stiliconis, in Africa Gentiles & Donatiſtæ falſo rumore iactarent, latas contra ipſos leges nequaquam ex voluntate extitiſſe Honorij Imp. ſed opera Stiliconis, & quaſi earundem auctoritas vna cum ipſo Stilicone eſſet extincta, in Catholicos inſurrexiſſent, atque nonnullos etiam Epiſcopos necaſſent. Cuius enormis ſceleris cauſa, *Conuenientes* Epiſcopi *Carthagine* tertio Idus Octobris ſub huius anni Coſſ. *g* legationem aduerſus eoſdem Paganos atque hæreticos ad Imperatorem decreuere: Cum iam antea ſub iiſdem Coſſ. menſe Iunij ibidem *congregati Epiſcopi*, eadem ex cauſa contra eoſdem tumultuantes ad eundem Imperat. aliam legationem miſiſſent. Cæterum nauaſſe quam diligenter operam Olympium, vt iidem Legati impetrarent quod peterent; docent ipſius Imperatoris data decimoſeptimo Calendas Decembris reſcripta *h*, quibus ſignificauit, quodcunq; aduerſus Donatiſtas & alios hæreticos, necnon Gentiles ſtatutum eſſet, id ex ſua ſententia factum, firmum ratumque in omnibus eſſe velle. Qui etiam de iudicio Epiſcoporum edixit *i*, vt inuiolatum haberetur quod ex conſenſu par-

CONC. CARTHAG. AD REPRIMENDOS TVMVLTVANTES HÆRET.
g *Conc. Afric. can. 73.*
h *l. 43. C. Th. de hær. l. 19 C. Th. de Pagan.*
i *l 9. C. de Epiſ. aud.*

tium Epiſcopi iudicaſſent; nec ab eorum ſententia appellare liceret.

VIII.
a d. l. 43.
CÆLICOLÆ HÆRETICI QVI.
b Aug. ep. 163. ad Eleuſ.
c l. 19. C. Th. & l. 12. C. Iuſtin. de Iud. & Cælic.

Sed quod vno ex prædictis reſcriptis *a* iuſſit, cum Donatiſtis æquè exagitari *Cælicolas*; quinam hi fuerint, exquirendum eſt. Exiſtimaui aliquando hos fuiſſe Gentiles in Africa, ſic dictos à cultu Cæleſtis idoli Carthagine poſiti, de quo dictum eſt ſuperius. Sed quod ex ſententia Auguſtini *b*, iidem etiam baptizarentur, Chriſtianitatem præſetuliſſe viſi ſunt. Verum & quod vult alia eiuſdem Imper. ſanctio *c*, hos cogendos ad Chriſtianitatem ſeruandam; quodq; inſuper tam in Theodoſiano quã Iuſtinianeo Codice, non ſub titulo *de Hæreticis*, ſed *de Iudæis*, ponantur *Cælicolæ*; ac denique quod idem S. Auguſtinus in commentario ad Quodvultdeum relegens omnes quæ ab exordio Chriſti Eccleſiæ hæreſes extitere, vſque ad hæreſim Pelagianorum, quæ poſt hoc tempus innotuit, nullam ibi de Cælicolis mentionem habeat: ex his, inquam, intelligi poſſe videtur, hos fuiſſe quidẽ Chriſtianos, ſed tamen apoſtatarum nomine cenſendos potius quam hæreticorum. Et quãtum colligere fas eſt ex eadem Honorij ſanctione *d*, illos apparet appellatos eſſe Cælicolas, qui ex Chriſtiana fide tranſirent ad Iudaiſmum; ita tamen quod cum ſcirent Iudaicum nomen abominabile cunctis eſſe, non Iudæi, ſed Cælicolæ dici voluerint; nec ſub Iudæorum degerent Patriarchis ſed aliis ſibi propoſitis Præfectis, quos *Maiores* nominarent, vt ex S. Auguſtino *e* apparet, necnon ex antiquiori reſcripto *f* Conſtantini Magni. Qui vero præterea alius de Cælicolis ſermonem habeat, ex veteribus inuenimus neminem. Sed ad eos ſpectat, quod poſt dies nouem à reſcripto dato ab Honorio aduerſus hæreticos atque Cælicolas, idem Imper. octauo Calendas Decembris ſub his iiſdem Coſſ. aduerſus eoſdem promulgauit edictum *g*, quo Donatiſtas pariter & Iudæos, noua in Religionem Catholicam tentantes (nempe Cælicolarum ſectam introducentes) coercuit.

d d. l. 19. ſeu 12.
e Aug. ep. 163. & 284.
f l. 3. C. de Iud. & Cælic.
g l. 44. C. Th. de hæret.

IX.
h l. 18. C. Th. de Iud.
IVDÆORVM VELATVM SACRILEGIŪ.
i Eſth. 7.
IVDÆVS PARALYT. PER BAPTISM. SANATVS.
k Socr. lib. 7. c. 4. 5.
SABBATIANI HÆRETICI.
l l. 59. C. Th. de hæret.
m Socr. lib. 7. c. 9.

Sed & hoc eodem anno, iiſdemque Coſſ. quarto Calendas Iunij, Theodoſius Imp. Iudæos, pariter ritus Chriſtianorum adulterantes, data lege *h* compeſcuit; qui videlicet (vt ait) quodam feſtiuitatis ſuæ ſolemni, Aman ad pœnæ quondam recordationem incendere, & S. Crucis aſſimulatam ſpeciem in contemptum Chriſtianæ fidei ſacrilega mente exurere conſueuiſſent. Ex quibus intelligis quid præſumpſerint Iudæi ſceleſtiſſimi, nimirum Crucifixum vna cum Cruce incendere, & ne ſacrilegi conuici poſſent, illud prætexere conſueuiſſe, ſe non CHRISTVM Crucifixum, ſed Aman Iudæorum hoſtem tali ſupplicio *i* affectum, ob Dei gloriam repræſentare. At quid admirandum Deus oſtenderit his temporibus Conſtantinopoli, de Iudæo paralytico per ſanctum baptiſmum ſanitati reſtituto, deque pluribus Gentilibus ad ſuſcipiendum baptiſmum tali miraculo inductis, Iudæis in obſtinatione permanentibus; tu conſule Socratem *k*. Qui & eiuſmodi narrationi aliam ſubiicit de Sabbatio, ex Iudæis oriundo, facto Nouatiano, ſed ſchiſmate ob Epiſcopatum non adeptum ab iiſdem reſiliente, & nouam ſectam conſtituente. A quo quidẽ *Sabbatianos* nominatos eſſe Nouatianos ab aliis ſchiſmate diuiſos, reſcripta *l* Principum docent. Toleratos autem diximus Nouatianos, tanquam qui in reliquis de fide eadem cum Orthodoxis ſentirent: ſed Romæ ab Innocentio Papa primum expulſos eſſe, idem Socrates *m* affirmat.

n Theod. lib. 5 c. 35.
VNIO ECCLESIÆ ANTIOCH. SVB ALEXANDRO EPISC.

Contigit inter hæc mori Porphyrium illum ſceleſtiſſimum, qui poſt Flauianum ſedem inuaſit Antiochenam; cui nunquam (vt dictum eſt) Romanus Pontifex communicare voluit. Quo defuncto affulſit primus pacis radius poſt tot procellas Eccleſiæ Antiochenæ. Etenim cõmuni omnium cõſenſu electus *n* eſt *Alexander*, vir laudatiſſimus, & ab ineunte ætate vitam monaſticam egregiè profeſſus: qui vno vinculo communicationis in vnum coniunxit eos qui erant ex parte Paulini (eiuſque ſucceſſoris Euagrij) iam à tempore Concilij Alexandrini ſub Iuliano Apoſtata, cum aliis qui erant ex parte Meletij, ſeparatos ab inuicem quadraginta quinque annis: tot enim numerant ab eo Concilio vſque in præſentem annum. Siquis autẽ numeret à tempore reſipiſcentiæ Meletij, quando ex Arianorum ſecta ore Catholicum ſe publicè profeſſus eſt; (quocum tamen, vtpote ab Arianis ordinato, renuerunt cõmunicare Catholici, qui ab illo Magno Euſtathio denominati erant Euſtathiani; quod contigiſſe vidimus anno CHRISTI trecenteſimo ſexageſimo:) plane ad hunc vſq; annum reperiet ſchiſmatis annos quadraginta octo. Deniq; ſi illud accipias ab eiectione ipſius Euſtathij facta anno trecenteſimo quadrageſimo, quo tempore ſcindi primum cœpit in duas partes Eccleſia Antiochena; annos numerabis ſexaginta octo. Quamobrem manifeſtum redditur, illapſum eſſe errorem apud Theodoretum *a*, dum anni numerantur eiuſdem Eccleſiæ diſſidij octoginta quinque; quandoquidem illud ſpatium longe tranſgreditur tempora Alexandri Epiſcopi Antiocheni & Innocentij Romani Pontificis, ſub quibus pacem eidem Eccleſiæ redditã eſſe, tam ipſe Theodoretus, quam alij omnes affirmant. Laudat vero inſuper eundem Alexandrum idem auctor, quod ipſe omnium illorum Orientalium primus, Magni Ioannis Chryſoſtomi nomen in Tabulas Eccleſiaſticas referendum curauerit.

a Id. lib. 3. c. 5.

XI.
INNOC. PP. AVCTOR PACIS ANTIOCHEN.
b Innoc. ep. 21.
c Id. ep. 18.
d Id. ep. 22.

Verum tam huius rei, quam pacis Eccleſiæ Antiochenæ, auctorem fuiſſe Innocentium Romanum Pontificem dum Alexandro, legationem ex more Romam mittenti ad obtinendam Catholicam communionem, eam prædictis conditionibus impertiuit; declarant eiuſdem Innocentij litteræ *b* ad Bonifacium presbyterum, legatione fungentem apud Theodoſium Imp. Cõſtantinopoli; necnon aliæ *c* ad eundem Alexandrum de pace Eccleſiæ ſcriptæ. His vero & illud conſtat, Acacium quoque Berœenſem Epiſcopum, Catholicam ab eodem Romano Pontifice communicationem, iam diu ob cauſam Chryſoſtomi interceptam, expetiiſſe: eamque ipſum certis legibus obtinuiſſe, teſtantur literæ quas ad eum Innocentius *d* reddidit.

XII.
MELANIA RECEDIT AB VRBE.
e Pallad. in Lauſiac. c. 33. & 47.
EIVSDEM, AC SVORVM PEREGRINATIONES, AC VITÆ INSTITVTVM.
Ap. Baron. an. ſeq. & 419
f Aug. ep. 224.
g Ap. Metaphr. 31. Ianuar.
h Aug. ep. 224. & 225.
i Id. ep. 239.
k Id. ſerm. 50. de diuerſ.

Hoc item anno, qui Vrbis obſidionem præceſſit, Melania Romana vidua, de qua ſæpe ſuperius, antiqui vaticinij, ante annos quadringentos (vt ait Palladius *e*) editi memor; diſtractis prædiis, vna cum Melania nepte, Pinianoque eiuſdem Melaniæ Iunioris viro, & Albina eiuſdem matre, euaſura cum illis imminentem Vrbis cladem, Roma recedens, Hieroſolymam ſe iterum contulit. Addit inſuper Palladius, eiuſmodi Prophetico oraculo ab ea Romæ euulgato, atque ſæpius inculcato, complures Romanorum ciuium ad rerum temporalium contemptum inductos eſſe. Nam & maior vis inerat ad hæc ſuadenda Melaniæ orationi, quod dictitaret (vt exiſtimabat) vna cum Vrbe Orbem pariter ruiturum. Cæterum illam cum ſuis in itinere Carthaginem appuliſſe, pauperéſque eius Eccleſiæ locupletantes, inde Tagaſtam ad Sanct. Alipium acceſſiſſe, & templum ſplendidiſſimè ornaſſe, atque prouentibus ditaſſe; ſed & duo monaſteria, virorum octoginta alterum, alterum virginum centum & triginta, ædificaſſe, & dotaſſe; conſtat ex Epiſtola Sanct. Auguſtini *f* ad Alipium poſtmodum ſcripta, & ex Actis Melaniæ apud Metaphraſtem *g*. Cum autem & placuiſſet Hipponem ad Auguſtinum proficiſci, cõtigit in ea ciuitate vim Piniano fieri à populo, vt presbyter ordinaretur; (de cuiuſmodi populorum conſuetudine dictum eſt alias:) qui tamen certis promiſſionibus populum eludens, clam inde receſſit. Qua de re cum tam ipſi, quam etiam Alipius, qui cum eiſdem Hipponem venerat, in Auguſtinum nonnihil commoti eſſent, quod ſuſpicarentur, id ex eius factum ſententia: de ea re ipſe literis ad eos ſcriptis *h* (quibus hæc omnia quomodo geſta fuerint declaratur) ſe excuſauit; ſimulque Hipponenſes ab ea ſuſpicione liberauit, qua putabantur id præſtitiſſe amore pecuniæ ac facultatum Piniani. Quam enim Auguſtinus abhorruerit, vt locupletaret Eccleſiam ſuam vel leui ſcandalo, teſtatus eſt ipſe alia occaſione eidem *i* Alipio, dum pluribus egerit de non accipiendis bonis illorum qui ex ſæculo ad vitam monaſticam conuerterentur, ne obtrectandi daretur inde occaſio; cum Alipius dimidium bonorum ſuaderet accipiendum. Qui & Leporium *k* quendam, nobilitate & diuitiis conſpicuum, ſua omnia dimittere cupientem, & pauperem cum CHRISTI pauperibus Auguſtini fratribus Deo ſeruire; non ante recipere voluit,

voluit, quam erogatis bonis omnibus egenum prorſus redditum vidiſſet. Deniq; tametſi cum forte Eccleſiæ à quoquam ſponte aliquid vel donabatur, vel titulo legati dimittebatur, id ipſe quidem non reſpueret, ſed ſuſcipi iuberet; nihilominus oblatas non ſemel hereditates recuſaſſe, cum illas videret in detrimentum liberorum vel affinium defunctorum verti; conſtat ex Poſſidio in eius Vita. Cuius eſt & illa ſententia a: *Quicunque vult, exheredato filio, heredem facere Eccleſiam; quærat alterum qui ſuſcipiat: non Auguſtinum.*

a *Ibid. ſer. 49.*

XIII.

b *Paul. ap. Aug. ep. 249.*

Quod autem rurſum ad Melaniam Seniorem ſpectat; cum ea hoc tempore SS. Auguſtini atque Paulini b Nolani præconiis laudata reperiatur, argumentum eſt, ipſam maculas, quæ ei ex patrocinio errorum Origenis inhæſiſſent, penitus diluiſſe, poſtquam iam illos Romæ ab Anaſtaſio Papa damnatos comperit. Nauigaſſe autem poſt hæc Hieroſolymam, & ab ipſo illuc aduentu poſt dies quadraginta defunctam eſſe, Palladius tradit. Pinianum vero cum nuru & vxore remanſiſſe in Africa, ac poſt aliquot annos Hieroſolymam ipſos nauigaſſe, teſtantur Acta c Melaniæ Iunioris. Ex quibus etiam conſtat, peregrinatam eandem Iuniorem eſſe cum marito in Ægyptum, ad viſendos ſanctos monachos eremi accolas, relicta Albina matre ob ingraueſcentẽ ætatem Hieroſolymis: inde vero redeuntes Hieroſolymam, ſeorſum à coniuge Pinianum excoluiſſe vitam monaſticam; Melaniam autem ad annos quatuordecim apud montem Olíueti clauſam in cella perſeueraſſe, egiſſeq; vitam Angelis ſimilem: quæ omnia videtur ignoraſſe Palladius d, cum ait eos vitam duxiſſe in Campania & in Sicilia. Sed de iis rurſum inferius.

c *Ap. Metaphr. & Sur. 31. Ianuar.*

d *Pallad. in Lauſiac. c. 49.*

IESV CHRISTI ANN. 409.

INNOCENTII ANN. 8.

HONORII 15. THEOD. II. 2.

I. VRBIS OBSIDIO PER ALARICVM. e *Zoſ. lib. 5.*

ANNO CHRISTI quadringenteſimo nono, Honorio octauum & Theodoſio tertium Augg. Coſſ. Roma ab Alarico Gothorum Rege obſeſſa eſt e. Qui enim Stiliconi addictiſſimus erat, ob necem eius in Imperatorem commotus, exercitum in Vrbem mouit, quam diu ante ſitiuerat. Cum interea Eucherius filius Stiliconis detentus captiuus, mandato Honorij Rauennæ agentis interfectus eſt: eiuſque mater Serena Stiliconis coniux, ipſiuſque Honorij ſoror patruelis, ex Senatuſconſulto iuſſa eſt pariter laqueo interfici; adnitẽte Placidia Honorij germana, eo prætextu quod in ſuſpicionem adducta eſſet, eius nutu barbaros ad Vrbis obſidionem ſe contuliſſe: ratis nimirum Senatoribus, poſtquam Serena foret è medio ſublata, barbaros pariter ſoluturos obſidionem, ablata ſpe de proditione Vrbis: quod tamen minime ſucceſſit. Dediſſe vero meritas illam pœnas, quod & ipſa inſano ardens deſiderio creandi filij Imperatoris, eaſdem cum Stilicone ſtruxiſſet Imperio Honorij inſidias, omnes affirmãt: licet Zoſimus Ethnicus ad iuſtam numinis vindictam eius necem accommodet, quod aliquando è Rheæ ſimulachri collo mundum pretioſum abſtractum ſuo colligaſſet.

EVCHERIVS FILIVS STILIC. OCCIDITVR CVM MATRE.

II. VRBIS OBSIDIO AVRO SOLVTA.

Cum aũt obſidio arctior perduraret, ac fame peſte populo Romano vexato, vi adacti ciues pacem redemerunt, perſolutis Alarico quinquies mille libris auri, & tricies mille libris argenti, quater mille tunicis ſericis, ter mille pellibus coccineis, piperis pondere quod ter mille libras æquaret. Sed quod Ærarium eſſet exhauſtum, & priuatorum opes haud in promptu eſſent ad dictam ſummam perficiendam; decretum eſt ſpoliari deorum ſimulacra auro & gemmis, quibus recens fuerant fauente Eucherio exornata; conflariq; nonnulla, quæ adhuc ſupererant, auro & argento facta ſimulacra: quod valde deplorat Zoſimus. Notam vero etiam Innocentio Romano Pontifici inurit; quod religioni ſuæ ſalutem Vrbis anteponens, Gentilitia ſacra fieri, ſecreto conſenſerit, quando vrgente obſidione iactantibus Tuſcis quibuſdam aruſpicibus, barbaros ſe per ritus Ethnicos fulminibus ac tonitruis abacturos, ſicut in alio oppido feciſſe dicebant; qui in Senatu adhuc Pagani erant, tam in Capitolio quam reliquis Vrbis delubris ſacrificia publicè celebrarunt. Sed quod nihil ex ſententia ſucceſſit, erubeſcens Zoſimus infirmitatem deorum, excuſat ex eo quod nemo auſus fuerit participare de ſacrificiis. Cæterum Sozomenus, & ipſe Græcus ſcriptor, & ſui temporis res proſecutus, quamuis ſecta Nouatianus extiterit, & aduerſus Innocentium Papam, quod primus omnium (vt vidimus ex Socrate a) Nouatianos eiecerit ab Vrbe, nõnihil commotus; tamen dum eandem hiſtoriam recenſet b, nequaquam de eius conſenſu Gentilibus exhibito meminit.

INNOC. PP. DEFENDITVR à CALVMNIA ZOSIMI.

a *Socr. lib. 7. c. 9.*

b *Soz. lib. 9. c. 6.*

III.

c *Oroſ. lib. 7. c. 39.*

Ac certe tantum abfuit vt Innocentius eiuſmodi ſcelus admiſerit, vt contra cum innocentiſſimus eſſet, ne periret cum noxiis, tanquam Loth (inquit Oroſius c) è Sodomis occulta prouidentia Dei ſubtractus fuerit: Cum videlicet, quamuis ſoluta obſidione, haud tamen pace cum Honorio ſtabilita, quod is omnibus Alarici poſtulatis minimè ſatisfeciſſet, aliaſq; ipſe Alaricus poſtea adieciſſet cõditiones, & maximè vt ipſe vtriuſq; militiæ dux copiis Honorij præficeretur, cui Imperator acquieſcere noluit; inter hæc bis miſſis à Senatu ad eundem Alaricum, apud Ariminum agentem, Legatis pro pace inter ipſum & Honorium ſancienda, (inter quos fuit etiam Innocentius, vt iidem Zoſimus atque Sozomenus teſtantur) & Alarico re infecta rurſum ad obſidionem Vrbis properante; ipſe Innocentius apud Honorium Rauennæ conſtitit, ne (vt ait Oroſius) peccatoris populi videret excidium. Quod aũt ad Alaricũ ſpectat; cum reparatæ aduerſus Vrbem expeditionis mox eum pœnituiſſet, Epiſcopos quoſdam ad Honorium pro pace moderatis admodum cõditionibus legauit. Sed quoniam imprudenti ſuaſione Iouij Præfecti Prætorio, Magiſtratus iurauerant nunquam ſe de ineunda cum Alarico cõcordia acturos, atque ad idem iuſiurandum Imperatorem adegerant, dum paulo ante Alaricus reſiliiſſet; Epiſcopis re infecta redeuntibus, Alaricus cœptum iter proſecutus eſt, Romamq; ſecunda cinxit obſidione. Iſta pluribus Zoſimus atq; Sozomenus. Quæ autem poſt hæc ſecuta ſunt, dicentur anno ſequenti.

VRBS ITERVM OBSIDETVR AB ALARICO.

IV. HONORII IMP. MINVS RECTE FACTA.

Cæterum cum in his omnibus factum videatur, vt Honorius ab aulicis prauo conſilio deceptus, nonnulla perperam egerit; dum Olympium, adeo pium virũ, de quo ſupra, in ordinem redegit, & latam legem, ne Gentiles militiæ cingulo honeſtarẽtur, quo Generidum quendam ducem barbarum, qui eà cauſa militare deſierat, ad militiam reuocaret, abrogauit, omnibuſque ſimul Ethnicis ad militiam viam aperuit, inuitus licet, vt Zoſimus ipſe teſtatur: nihilominus tamen inter tot tantaſq; perturbationes cõſtitutus, Catholicæ Eccleſiæ neceſſitatib. cõſulere minimè prætermiſit; dum inter alia pia reſcripta hoc anno promulgata, Mathematicos d & hariolos in errore perſtantes ab omnibus ciuitatibus expelli iuſſit; & aduerſus Donatiſtas, Paganos, Iudæos & Cælicolas, conſentientes illis quas ſuperiori anno promulgaſſe vidimus, ſanctiones e edidit; ac reos f carceratos iuſſit omnibus diebus Dominicis ſub fida cuſtodia educi, vt eis à Chriſtianis laicis vel Sacerdotibus ſubſtantia ſiue alimonia præberetur, pariterque iiſdem diebus ad balnea religionis contemplatione deduci. Ex quibus, aliiſque eiuſmodi piis Honorij edictis, plane apparet, (quod ait S. Hieronymus) non eius peccatis exigentibus, ſed Gentilium obſtinata perfidia, deditam Vrbem barbaris. Id enim & ipſe Alaricus teſtatus eſt; nimirum ſe, numine impellente, nolentem licet & inuitum, ad eius interitũ ferri, exiſtente quodam qui ſe obtundendo vrgeret, ac præciperet vt Romam euerteret: quod narrant Sozomen. g & Socrates h.

d *l. 11. C. Th. de maleſ.*

PIÆ EIVS LEGES HOC ANNO LATÆ.

e *l. 46. C. Th. de hær. l. 19. C. Th. de Iudæ. & Cælic.*

f *l. 7. C. Th. de cuſt. reor.*

ALARICVS IMPVLSVS à NVMINE AD CLADEM VRBIS.

g *Soz. lib. 9. c. 6.*

h *Socr. lib. 7. c. 10.*

V. BARBARI HISPANIAS OCCVPANT.

His iiſdem Coſſ. Wandalos Hiſpanias occupaſſe, ſcriptum habetur in Chronicis Proſperi & Caſſiodori. Eoſq; introductos eſſe à Conſtantino tyranno per Conſtantem

filium, aduerſus Didymum & Verinianum fratres, cognatos Honorij Imp. qui Hiſpanias tutabantur, iisq; occiſis, illas in præmium datas eſſe barbaris deprædandas, ſicque patefacta fuiſſe clauſtra Pyrenæi reliquis barbaris qui in Gallia erant; tradit Oroſius *a* homo Hiſpanus res patrias non ignorans. Nam & præter Wandalos, *Alanos* quoq, & *Sueuos* in Hiſpanias ingreſſos eſſe, Iſidorus affirmat. Hi vero ſic inter ſe eas partiti ſunt, vt Alani Luſitaniam & Carthaginienſem prouincias, Wandali cognominati Silingi Bæticam poſſiderent: Hiſpani aũt per ciuitates & caſtella reſidua barbaris dominantibus ſe ſubiunxere. Quam autem graue diſpendium paſſæ ſint Hiſpaniarum Eccleſiæ ab huiuſmodi incurſionibus, intelligi poteſt ex reſcripta à S. Auguſtino *b* Epiſtola ad Honoratum Epiſcopum Africanum, cum iiſdem Wandalis poſt hæc Africam vaſtantib. ab eo conſultus fuiſſet, num Epiſcopo huiuſmodi perſecutionum tempore fugere liceret: vbi poſt alia; *Non quiſquam eſt* (inquit) *qui dicat, miniſtros manere oportere, vbi iam non fuerint, quibus neceſſe ſit miniſtrare. Ita quidam ſancti Epiſcopi de Hiſpania profugerunt, prius plebibus partim fuga lapſis, partim peremptis, partim obſidione conſumptis, partim captiuitate diſperſis. Sed multo plures, illic manentibus propter quos manerent, ſub eorundem periculorum denſitate manſerunt. Et ſi aliqui deſeruerunt plebes ſuas; hoc eſt, quod dicimus fieri non debere: neque enim tales docti auctoritate diuina, ſed humano vel errore decepti, vel timore ſunt victi.* Cæterum cuncta hæc mala à Deo in Hiſpanos immiſſa eſſe, ob grauiſſima illorum ſcelera, ac præcipuè impuriſſimam libidinem, ideoq; Wandalis potiſſimum, infirmiſſimis illis quidem & ignauiſſimis, ſed pudicis, ſubiugandos tradi meruiſſe; defleuit Saluianus *c*, ea præ oculis habens, Maſſilienſis Epiſcopus.

a Oroſ. lib. 7. c. 40.
b Aug. ep. 180
CVR TRADITI HISPANI BARBARIS.
c Salu. de prouid. lib. 7.

IESV CHRISTI ANN. 410.

INNOC. ANN. 9.

HONORII 16. THEOD. II. 3.

I. ANNVS CHRISTI quadringenteſimus decimus, vnius tantum Varanes legitimo Cõſulatu in Oriente creati, Faſtis adſcriptus habetur. Romæ enim obſidio repetita, ab alterius Coſſ. creatione Honorium Imp. dimouit. Creatus eſt tamen Tertullus *d*, ſed eius nomen à Faſtis abiectum, quod eam à tyranno dignitatem accepiſſet. Cum enim Alaricus Vrbem oppugnaret, coegit Romanos vt *Priſcum* ATTALVM Vrbis tunc temporis Præfectũ, ſecta Arianum, crearent Imperatorem: qui mox Alaricum æquè Arianum, vtriuſque Militiæ ducem, Tertullum vero Gentilem hominem creauit Conſulem; aliiſque pariter Ethnicis & Arianis alios nobiliſſimos magiſtratus diſtribuit: ac denique orationem ad Senatum habuit, qua iactabundus promiſit ſe patria omnia illi conſeruaturum, & Ægyptum, vniuerſumq; Orientis Imperium Italis ſubiecturum. Cum vero Alaricus recte ei conſuleret, vt Drumam cum barbarorum copiis in Africam mitteret, qui Heraclianum Præfectum Honorio fauentem minimo negotio potuiſſet inde expellere: Attalus contra, deluſus falſis deorum vatumque reſponſis, promittentium citra pugnam Africæ totius adeptionem; Alarici ſpreto conſilio, Conſtantinum quendam, ſeu Conſtantem, abſque idoneis copiis eo miſit, qui ab exercitu Heracliani mox cum ſuis interfectus eſt.

d Zoſim. lib. 6. Oroſ. lib. 7. c. 42.
ATTALVS CREATVR IMP. AB ALARICO.

II. Interea vero Attalus planè ſibi perſuadens iam in partes ſuas Africam conceſſiſſe, ipſe aduerſus Honorium Rauennæ agentem mouens Romanorum ac barbarorum exercitum, Ariminum acceſſit. Qua re perculſus Honorius, cum per literas ei atq; legatos regni conſortium obtuliſſet, eo tumoris elatus eſt Attalus, vt negans ſe Imperij conſortem admiſſurum eſſe, iuſſerit Honorium eligere inſulam, aliumve locum in quo priuatus degeret. Itaq; in eo cardine rebus exiſtentibus, vt & naues iam Honorius paratas haberet ad nauigandum ad Theodoſium fratris filium, ex improuiſo magnus militum numerus ex Oriente noctu Rauennã appulerunt, quibus fretus Rauennæ conſiſtere decreuit, quouſque rerum Africanarum ſtatus nunciaretur. Factumque eſt, vt cum Heracliamis occiſo Conſtantino, frumentum Romam ex Africa vehi prohibuiſſet, diraq; inde fames Vrbem inuaſiſſet; Attalus eo reuocatus fuerit, vt medelam ei malo afferret. Hæc quidem omnia æquè referunt Zoſimus *a* & Sozomen. *b*. Sed de Fame Sozomenus ait, illam eo inualuiſſe, vt caſtaneis pro frumento vterentur, ac nonnullos etiam carnes humanas guſtaſſe ſuſpicarentur. Zoſimus vero etiam affirmat tunc temporis Romæ in exhibitis ex more Circenſibus ſpectaculis, populum fame tabeſcentem conclamaſſe ad nouum Imperatorem, vt pretium poneret carni humanæ. Ac denique S. Hieronymus *c* ſcribit, ad nefandos cibos erupiſſe eſurientium rabiem, & ſua inuicem membra laniaſſe, dum mater non parceret lactenti infanti, & ſuo reciperet vtero quem paulo ante effudiſſet. Poſt famem vero, grauiſſimam Peſtem ſecutam eſſe, Zoſimus tradit, lugetque. Sed quis, rogo, in has redegit anguſtias Vrbem, niſi Gentilium factio ſcelerata? Vt plane deſipuiſſe arguantur, qui cladem eius adſcripſere Chriſtianis; cum ex deorũ falſis reſponſis hæc omnia factitata eſſe, ipſe deorum cultor Zoſimus compulſus ſit confiteri.

DEDIGNATVR HABERE HONORIVM IMPERII CÕSORTEM.
a Zoz. lib. 6.
b Soz. lib. 9. c. 8.
DIRA FAMES VEXAT VRBEM.
c Hier. ep. 16. ad Princip.

III. Poſt hæc autem Alaricus, qui hactenus laboraſſet vt ciuitates Italiæ ſubditas redderet Attalo, iam ob contrarium rerum euentum, in eundem commotus, eum extra vrbem Ariminum, in qua tunc morabatur, productum, diademate ſpoliauit, & purpura exuit; iiſque ad Honorium miſſis, Attalum in omnium oculis ad priuatam conditionem redegit; apud ſe tamen, vna cum Ampelio eius filio retentũ, donec pace cum Honorio conſtituta, vitæ ſecuritatem eis impetraſſet: cum & Placidia quoque ſoror Honorij apud Alaricum obſidis loco maneret, ſed omni honore cultuque regio fruens. Hæc iidem Zoſimus atque Sozomenus. Sed de Attalo rurſum poſt aliquot annos eorundem Gothorum opera Imperium reſumente, atque iterum deſerente, dicetur ſuo loco. De quo egregiè Oroſius *d* ait: *In eo Alaricum Imperatore facto, infecto, refecto, ac defecto, citius his omnibus factis pene quam dictis, mimum riſiſſe, & ludum ſpectaſſe Imperij.* Porro iſta de Attali depoſitione, circa menſem Iulij huius ipſius anni facta eſſe, intelligi poteſt ex Honorij reſcripto *e* dato octauo Idus Auguſti Rauennæ ſub Conſulatu Varanes, quo ob liberatam Rempublicam à tyrannidis iniuria, omnium criminum reos relaxari præcepit; nimirum illos, qui tyrannum Attalum ſecuti eſſent. His autem plane conſternatos animo eſſe deorum cultores Romæ, cum res Attali Imperatoris ſui collapſas penitus intuiti ſunt, qui adeo magna de eo conceperant; teſtis eſt Sozomenus. Sed licet ſic humiliati, non ſunt tamen compuncti: factumq; eſt, vt qui admiſſi ſceleris nulla afficerentur pœnitudine, eundem Alaricum, quem in patrocinium aduocarant, perpetrati quoq; facinoris ſæuum experirentur vltorem.

ATTALVS DEPONITVR AB ALARICO.
d Oroſ. lib. 7. c. 42.
e l. 12. C. Th. de indulg. crim.

IV. Qui quidem cum ad locum Rauennæ proximum veniſſet, & cum Imperatore de pace cõmunicaret; Sarus Hunnorum dux, de quo ſuperius, Alarico iam antea ſuſpectus, conſiderans ſibi nequaquã vtilia fore inter Romanos Gothoſque percuſſa fœdera, repente cum trecentis ſuis ſtrenuis militibus irruens, nõnullos ex Gothis Alarici interfecit. Vnde metu ſimul & ira aduerſus Honorium perculſus Alaricus, eadem mox via reuerſus eſt ad obſidionem Vrbis. Scribit iſta Sozomenus: eademq; Zoſimus, cuius hiſtoria fine carens hic definit. Subdit vero Sozomenus, reuerſum Alaricum Romam obſidione cinctam per proditionẽ cepiſſe. Sed à quibus iſta proditio? Narrat Baptiſta Egnatius *f* ex Procopij fragmento (vt profitetur) fabulam quandam de biennali obſidione Vrbis, Honorio Imperat. nihil minus quam de eius ſalute ſolicito; quam cum Alaricus expugnare nõ poſſet, regreſſum in patriam ſimulantem, trecentos validiſſimos iuuenes ibi reliquiſſe, Romanis principibus donatos, qui condicta die, cum Romani ſomno vel otio meridie torpeſcerent, portam Aſinariam

VRBS CAPTA AB ALARICO.
f Egnat. Rom. Princ. libr. 1.
FABVLA DE VRBIS PRODITIONE.

inter-

interfectis cuſtodibus occupantes, per eam Alaricum, circa Vrbem variis prætextibus moras protrahentem, introduxerunt. Sed ſiue Procopius, qui poſt centum annos vixit, ſiue Egnatius recens hæc confinxerit; refelluntur ea tum ipſius fabulæ vanitate, tum ex iis quæ his contraria ex probatis huius ipſius temporis auctoribus referuntur. Scimus etiam alios iactaſſe, Vrbem Alarico traditam proditione Probæ Faltoniæ vxoris Adelphij Senatoris commiſeratæ Romanos longa obſidione vallatos fame & peſte perire. At quomodo id fieri potuit longioris obſidionis obtentu, cum (vt apparet) nouiſſima obſidio iſta perpaucis tantum diebus perdurauerit? Et quod Probæ ex proditione compendium, quã bonorum iacturam paſſam, vixq; temulentorum barbarorum manus euaſiſſe *a* conſtat? Exploſis igitur his figmentis, pro arbitrio abſque antiquorum teſtificatione vulgatis, cuncta ſerio expendenda ſunt.

a *Hier. ep.* 8.

V.

TEMPVS CAPTÆ VRBIS.

b *Hiſt. Miſcel. lib.* 13.

c *l.* 12. *C. Th. de indulg.*

At primum ingreſſum eſſe hoc anno Alaricum in Vrbem nono Calendas Septembris, tradit auctor *b* Hiſtoriæ Miſcellæ: quem ſequi potius, quam recentiores quoſdam aſſerentes Vrbem Calendis Aprilis captam, iuſte decernimus. Siquidem id imprimis ſuadet citatum Honorij reſcriptum *c* de Republica ab Attali tyrannide liberata; quod cum datum ſit octauo Idus Auguſti, conſentiantque omnes captam Vrbem poſt pulſum Attalum, haud potuit Calendis Aprilis id accidiſſe. Nam & Concil. Carthaginienſe hoc anno (vt dicetur) decimooctauo Calendas Iulij celebratum, æquè ante Vrbis excidium habitum eſſe conſtat. Sicque quod ad tempus attinet, cum antiquioribus affirmamus, hoc anno Domini quadringenteſimo decimo, ſub Conſulatu Varanes, Alaricum Gothum Arianum ROMAM cepiſſe, à tempore poſtquam ea fuit condita, ſecundum Varronianam ſupputationem, anno milleſimo centeſimo ſexageſimo ſecundo. Quibus elucidatis, reliqua facilius innoteſcunt: veluti quod ait Sozomenus, Alaricum ob iniuriam acceptam à Saro, ad expugnandã Vrbem quantocius reuerſum eſſe, atq; eandem obſidione cinctam proditione cepiſſe: ex quibus appareat, hæc omnia confecta eſſe menſe Auguſti poſt datum illud Honorij reſcriptũ. Quinetiam ſi inſumpti in itinere temporis ratio habeatur, dicẽdum ſit, eandem Vrbem, vt acceſſit, Alaricum, ex improuiſo ingreſſum. Quod quidem S. Hieronymus *d* noctu cõtigiſſe ſignificat. Sed quorumnam proditione, niſi amicorum, nimirũ eorum qui cum Attalo conſpirarant? Hinc n. videas S. Proſperum in Chronico dicere, Attalum priuatum regno, illud ceſſiſſe Gothis. Indeq; & illud intelligas, quod ob inopinatum Alarici ad Vrbem reditum, & in eam ingreſſum, contigiſſe dicitur de Honorio; nempe, cum accepiſſet repentino nuntio Romam perditam, putaſſe hoc de gallo gallinaceo, Roma nominato, eſſe renunciatum. Sane quidem ſiquis ea in mentem reuocet, quæ ſuperius dicta ſunt de immenſo Alarici olim concepto potiundæ Vrbis deſiderio; in eam plane ſententiam veniet, cuncta quæ antehac geſta ſunt de Attalo ignauo homine in Imperium prouehendo, eodemq; priuando, deq; pace cum Honorio ſancienda; ab eodem Alarico proditoriè peracta eſſe, vt voti diu concepti compos fieret; ac pacis inuolucro Honorio ſecuro iam reddito & incauto, ita proditionem perfidus occultaret.

d *Hier. ep.* 16.

QVANTA CELERITATE CAPTA.

VI.

e *Oroſ. lib.* 7. *c.* 39.

CONFVGIẼTES AD ECCLESIAS, INTACTI.

VASA SACRA SOLENITER RELATA IN ECCLESIAM S. PETRI.

Porro vt de his quæ contigerunt cum Alaricus in Vrbem ingreſſus eſt, aggrediamur hiſtoriam; illud primum occurrit, quod Oroſius *e* ait, Alaricum iam antea præceptũ militibus dediſſe, vt ſiqui in ſancta loca, præcipueque ad SS. Apoſtolorum Petri & Pauli baſilicas confugiſſent, hos imprimis inuiolatos ſecuroſq; eſſe ſinerent; tum deinde in quantum poſſent prædæ inſiſtentes, à ſanguine temperarent. Quapropter accidit inter alia, vt diſcurrentibus per Vrbem barbaris, forte vnus Gothorum ſacram Deo virginem iam ætate prouectam in quadam Eccleſiaſtica domo repererit: cumq; ab ea aurum argentumq; honeſte expoſceret, & illa fideli cõſtantia omnia protuliſſet; (erant hæc vaſa ſacra in cuſtodiam accepta, quæ haud abſque inſtinctu Spiritus Sancti barbaro reuelanda putauit:) attonitumque barbarum videret magnitudine eorum ac pulchritudine: *Hæc* (inquit virgo) *Petri Apoſtoli ſacra miniſteria ſunt. Præſume, ſi audes; de facto tu videris:* Quibus barbarus motus, ab illis abſtinens, Alarico nunciauit: hic vero continuo reportari ad S. Petri baſilicã vniuerſa imperauit; virginem etiam, ſimulq; omnes qui ſe ei adiungerẽt Chriſtianos, eodem cum defenſione deduci. Itaq; magno omniũ ſpectaculo, diſpoſita per ſingulos ſingula, omnia illa vaſa magna pompa ad Eccleſiam portata ſunt, exertis vndique ad defenſionem gladiis, hymnoſque Deo Romanis barbariſque concinentibus. Hæc Oroſius; qui eiuſmodi ingens diuinæ prouidentiæ miraculum, quod Deus per barbaros, eoſdemque Ariana hæreſi infectos, ac proinde Catholicis infenſiſſimos, exhibere voluit, multis amplificat exclamationibus, eandemque rem geſtam Caſſiodorus *a* enarrat. Vt clare vel hinc proſpicere liceat, haud aliam ob cauſam à Deo ingredi permiſſum in Vrbem Alaricum, quã vt in ignominiam idololatrarum, pararet nobilem Religionis Chriſtianæ de Gentilitate victa atque proſtrata triumphum. Quapropter & multos Paganos ea re attonitos, Chriſtianitatem profeſſos eſſe, idem Oroſius tradit. Addit vero ad pompam triumphi Iſidorus *b*, quicunq; extra Eccleſias à militibus reperiebantur, dummodo Chriſti nomen vel Sanctorum nominarent, & ipſis hoſtilem furorem peperciſſe; ſicque multa millia Romanorum periculum euaſiſſe. Et in eandem pariter ſententiam Auguſtinus *c* in ipſos ingratos atque obſtinatos Gentiles ſcribens, affirmat quamplurimos ex iis ipſis in Martyrum loca & baſilicas Apoſtolorum ſeſe recipientes, mortem effugiſſe.

a *Caſſiod. l.* 12. *Var.* 20.

SALVS VICTIS IN CHRISTO.

b *Iſid. de Mund.*

c *Aug. li. de ciuit.* 1. & 7.

VII.

Cum autem Gentiles modis omnibus à Gothis vexarentur, contigit etiam nonnullis Chriſtianorum, veluti eſſent Gentiles religionem ſimulantes, male haberi. Quod quidem inter alios accidit S. Marcellæ, inſigni illi atq; clariſſimæ feminæ, cuius ſuperius facta eſt mentio; quæ vna cum Principia filia, incognitæ quænam eſſent, à barbaris tentæ fuere; ipſaq; Marcella (quæ monaſticam amplexata diſciplinam, voluntaria paupertate ampliſſimis diuitiis renunciauerat) fuſtibus flagelliſq; cæſa, cum poſceretur aurum: cognitæ vero ambæ dimiſſæ ſunt, vtq; ſaluæ fierent in baſilicam S. Pauli deductæ. Narrat hæc S. Hieronymus *d*. Habetq; & aliud inſigne exemplum Sozomenus *e*, perductæ à iuuene quodam milite barbaro ad S. Petri baſilicam Chriſtianæ mulieris formoſiſſimæ; vt quæ cõſtantiſſimam ſeſe aduerſus vim eius demonſtraſſet, ab aliis quoq; intacta viro ſuo conſeruaretur. Quotquot autem fugam arripere, barbaris Vrbem ingreſſis, valuerunt, eam protinus quaqua verſum capeſſiſſe, teſtis eſt idem Hieronymus *f*, dum de iis qui Hieroſol. aufugerunt agit in commentariis ſuper Ezechielem Prophetam, quos hoc tempore elucubrare aggreſſus eſt. Sed haud feliciter clariſſimis feminis, de quibus alias facta eſt mentio, Probæ, & ipſius nurui Iulianæ, ambabus viduis, atq; Demetriadi eiuſdem Iulianæ filiæ, (quæ & ipſæ à Gothis tentæ, poſtquam Chriſtianæ agnitæ ſunt, liberæ dimiſſæ fuere) Africam patuiſſe ad fugam, queritur idem Sanctus *g*, dum illam ipſarum peregrinationem enarrat, multum ea de re inuectus aduerſus Heraclianum Comitem; qui ſub ſpecie tutandi Imperij contra barbaros, tyrannidem Africæ arripuit, & cum in alios omnes ſæuiſſimas exercuit rapinas ac crudelitates, tum prædictas matronas nonniſi magno perſoluto pretio permiſit Carthagine habitare.

d *Hier. ep.* 16. *ad Princip.*

e *Soz. lib.* 9. *c.* 10.

FVGAM ARRIPIVNT MVLTI.

f *Hier. præf. l.* 3. & 7. *in Ezech.*

g *Id. ep.* 8.

VIII.

Cæterum quod non omnium Gothorum eadem eſſet humanitas atque religio, vel metus Alarici, vt eius edicto de liberis dimittendis omnibus Chriſtianis obtemperarent; non omnibus in tot miſeriis ea felicitas obtigit, vt apprehenſi dimitterentur: nam & præter viros, complures etiam ſacras virgines eoſdẽ barbaros ſecum abduxiſſe, ſed & ſtupra addidiſſe, ibidem S. Hieronymus, & alibi S. Auguſtinus *h* docent. Vnde cum de capta Vrbe, ac malis ibi perpetratis, inuidia ſumma aduerſus Chriſtianos à Gentilibus vbique locorum conflaretur; neceſſitas compulit Chriſtianos Epiſcopos, calumnioſe obiecta refellere. Inter quos S. Auguſtinus *i*, præter peculiarem quem eo argumento *k* habuit tractatum, quam locupletiſſimè de his egit libris viginti duobus *De Ciuitate Dei*, quos anno ſequenti *l* cœptos, plurimorum annorum ſpatio ad finem perduxit; eo quod (vt ait *m*) multa alia intercurrerent, quæ differre

h *Aug.* 1. *de ciuit.* 16.

i *Ibid. libr.* 1.

GENTILIVM IN CHRIST. OBTRECTATIO.

k *Id. de excid. Vrb.*

l *Id. ep.* 102. *ad Euod.*

m 2. *Retra.* 43.

non oporteret. Iis vero docuit, longe grauiora damna Romanum populum à ſuis ipſius ciuibus olim accepiſſe, quàm modo Gothi intulerint; & impietate Gentilium talia pati commeruiſſe Vrbem, cum econtra regionis Chriſtianæ cultu factum ſit ne penitus interiret.

IX. TRIDVVM CLADIS VRBIS.

a *Oroſ. lib. 7. c. 39.* b *Miſcel. li 13.* c *Marcel. in Chron.*

Quantum vero temporis ipſum Vrbis excidium perdurarit, miraberis cum audieris. Etenim cum in perquirendis exhauriendiſque ampliſſimis omnium diuitiis, nec triennij ſpatium ſatis eſſe ſufficiens videretur; tamen triduana Gothi deprædatione contenti, protinus diſceſſere. Id enim diſertis verbis teſtatur fide dignus temporis illius ſcriptor Oroſius *a*, confirmatque Miſcellæ *b* auctor. Vnus eſt tantum qui diſcrepat Marcellinus *c*, dum ait ſexto die ex quo Vrbem Alaricus eſt ingreſſus, diſceſſiſſe. Adeo vt dici quidem potuerit hæc comminatio potius, quam illatum flagellum; qua Romani ſint perterriti, non proſtrati. Vnde & ipſe poſt diſceſſionem Alarici populus (vt ait Oroſius *d*) adeo paruo quodam & leui motu hæſitaſſe erga ſe parumper cõſuetudinem voluptatum indubitatiſſime cõteſtatus eſt, vt libere conclamaret, ſi reciperet Circum, nihil eſſe ſibi factũ, hoc eſt, nihil egiſſe Romæ Gothorum enſes, ſi concedatur Romanis ſpectare Circenſes. Qui ergo totius Romani Imperij capite, ipſa Vrbe Roma potitus Alaricus, victricib. copiis totum ſibi ferme vendicare potuiſſet Imperium; quadam veluti amentia percuſſus, nec Vrbem quam ceperat tenuit, vel recedens cuſtoditam ſibi curauit, neque exercitum in Honorium Imp. imparatũ & inermem mouit: ſed ab Vrbe numine cogente exire compulſus, potiuſquam ſponte progreſſus, palabundo milite magis quam ordine cõpoſitis turmis, Campaniã, Lucaniam, Brutioſque peruaſit *e*. Qui aũt putant, hoc ipſum tempus fuiſſe, cum S. Paulinus, inſignis ille Nolanus Epiſcopus, ductus eſt in Africam pro viduæ filij redemptione captiui; errore labuntur: ſiquidem nulli hoc tempore in Africa barbari, ſed longe poſt Wandali ea ſunt potiti, ſub quib. illud de Paulino accidiſſe dicetur. Tentum quidem ipſum, dum oppugnata eſt à barbaris hac incurſione Nola, Auguſtinus *f* eſt auctor: Quando (vt ait) *cum teneretur, ſic in corde ſuo precabatur; Domine non excrucier propter aurum & argentum: vbi enim ſint omnia mea, tu ſcis. Ibi n. habebat omnia ſua, vbi eum condere & theſaurizare ille monuerat, qui hæc mala mundo ventura prædixit.* Nec vero ipſum ſolum, ſed & alios ciues Nolanos, protegente eos patrono ſuo S. Felice, incolumes euaſiſſe conſtat, cum (vt ait alibi idem Auguſt. *g*) Felix non ſolis beneficiorum affectibus, verum etiam ipſis hominum aſpectibus apparuit. Quem vero tandem Alaricus exitum habuerit, dicetur anno ſequenti.

d *Oroſ. l. 1. c. 6.*

ALARICI IMPRVDENTIA.

e *Pallad. dial. l. 13.*

f *Aug. 1. de ciuit. 10.*

g *Id. de cur. pro mort. ag. c. 16.*

X.

h *Id. ep. 122.*

Interim cum in hunc modum Gothorum eſſet tumultibus agitata Italia, totusq; mundus (inquit idem Auguſtinus *h* Epiſtola hoc ipſo tempore ad Victorianum data) tantis affligeretur cladibus, vt pene nulla pars terrarum eſſet, vbi non ſimiles barbarorum incurſiones committerentur atque plangerentur; Africana vero Eccleſia pace frueretur: hoc ipſo anno, nempe Poſt Conſulatum Honorij VIII. & Theodoſij III. congregatum eſt CONCILIVM CARTHAGINIENSE *i* decimooctauo Calendas Iulij: ex quo decreta eſt legatio quatuor Epiſcoporum ad Honorium Imp. aduerſus Donatiſtas. Cum n. Attalo tyranno Africam tentaturo, idem Honorius Heracliani Comitis, vel Macrobij Proconſulis Africæ conſilio reſcriptum dediſſet, quo Donatiſtæ ſinerentur eam quam vellent religionem amplecti, ne legibus in eos antea latis exagitati, iidem pro partibus Attali dimicarent, ac ſic actum eſſet de Africa: eodẽ iam Attalo exauctorato, Epiſcopi Africani Catholici, cꝙ viderent Honorij reſcriptum in magnũ Chriſtianæ religionis diſpendium vertere, hac eum legatione rogarunt vt illud reuocaret. Porro eorum petitioni annuiſſe Imperatorem, ipſius hoc anno ea de re miſſum ad eundem Heraclianum reſcriptum *k* demõſtrat; quo cunctos ſanctæ legis inimicos, ſi vltra per publicum conuenire tentarent, pœna proſcriptionis & ſanguinis plecti iuſſit. Id vero cum datũ reperiatur poſtridie eius diei quo Vrbs capta eſt, nempe octauo Cal. Septemb. inde, vt opinor, accidit vt imminentem Vrbi extremam cladem, magno Deus miraculo tunc propitiatus auerterit.

i *Conc. Afric. can. 75.*

CONC. CARTHAG. ADVERS. DONATIST.

k *l. 51. C. Th. de hæret.*

XI. PARATVR COLLATIO INTER CATHOL. ET DONAT.

a *Aug. 3. cont. Iulian. 1.* b *Poſſid. in Vit. S. Aug. c. 13.*

Sed parum viſum eſt Honorio legem lege conuellere: verum & adijciens animum vt Donatiſtas omnimode Eccleſiæ Catholicæ reſtitueret; id fieri poſſe ratus, ſi ad publicam eos Collationem cogeret, huic rei perficiendæ miſit in Africam *Marcellinum* Tribunum & Notarium. Quod quidem Epiſcopos Catholicos ab Imperatore expetiiſſe, haud obſcure S. Auguſtinus *a* ſignificat: imo per ipſum Auguſtinum fuiſſe procuratum, perſpicuè tradit Poſſidius *b*. Id autem eo conſilio factum, idem Sanctus tradit, quod Donatiſtarum furor vniuerſam iam Africam occupaſſet, nec prædicari à Catholicis veritatem contra ſuum paterentur errorem; violentis aggreſſionibus, latrocinationibus, itinerum obſidionibus, rapinis, ignibus, cædibus, multa vaſtantes, cuncta terrentes. Hæc igitur (vt ait) neceſſitas Catholicos ad eandem Collationem petendam compulit, vt ſaltem Geſtis in ea confectis, (quibus haud dubium Donatiſtæ cauſa caderent) illorum Catholici contunderent inuerecũdiam, & reprimerent audaciã. Verum (vt addit) ſicut ſumma curatum fuit induſtria, vt ad illam Donatiſtæ, licet renuentes cõpellerentur: ita eandem expetentes Maximianiſtæ, ramus præciſus à reliquis Donatiſtis, ab Epiſcopis Catholicis repulſi ſunt; quod qui contempti ab omnibus eſſent paucitate ſua, magis de certamine nominari deſiderarent, quam formidarent in certamine ſuperari. Quid autem in ea Collatione actum fuerit, dicetur anno ſequenti, quo facta eſt.

XII. RVFFINI OBITVS.

Hoc eodem anno *Ruffinus* Aquileienſis presbyter, in Sicilia, profugus extra patriam ob cladem Aquileienſibus ab Alarico illatam, ex hac vita deceſſit. Perueniſſe quidem illum ad Alarici tempora, eius præfatio ad Chromatium Aquileienſem Epiſcopum, quam præfixit ſuæ translationi hiſtoriæ Euſebij Cæſarienſis, plane demonſtrat. Agit itaque de ipſius obitu S. Hieronymus in præfatione libri primi commentariorum in Ezechielem, quos (vt dictum eſt) hoc anno elaborabat: ſed *Scorpij* nomine eum notans; ſicut & alias *c* ſæpe) quod perſeueraſſet hactenus in perfidia, ob quam meruerat ab Anaſtaſio Papa condemnari. Quem & alibi *d* conſueto *Grunnij* nomine deſignans, præcurſorem docet fuiſſe Pelagij; nempe *ſtolidiſſimi* (vt vocat) *Scotorum pultibus prægrauati*; quippe qui progeniem *e* haberet Scoticæ gentis, idemque (vt docet Epiſtola ad ipſum ſcripta Iſidori *f* Peluſiotæ) voluptuoſus eſſet monachus. Qua etiam ratione ſcripturus idem Hieronym. in eundem Pelagium, in eius operis præfatione ex Pelagij præcurſoribus primum ponit Grunnium, hoc eſt Ruffinum, vt qui ex Origenis cœnoſo fonte in Eccleſiam eiuſmodi deriuaſſet ſpurcitias. Denique Cæleſtius ipſe Pelagij collega, publicè in Concilio Carthaginienſi poſt ſequentem annum habito, profeſſus eſt ſe didiciſſe à Ruffino negare Peccatum originale. Eundemque inſuper Ruffinum de Libero arbitrio male ſenſiſſe, hocque à Sanct. Hieronymo iure reprehenſum, Gelaſius *g* Papa haud obſcure demonſtrat.

c *Hier. ep. 16. & 59.* d *Id. præf. l. 1. in Hierem.*

FVIT PRÆCVRSOR PELAGII.

e *Id. præf. l. 3. in Hierem.* f *Iſid. Peluſ. 1. ep. 314.*

g *Gelaſ. in Conc. Rom. decr. de lib. Apocryph.*

XIII. EIVS IMPOSTVRA DE LIBRIS XYSTI PYTHAG.

Ad eiuſmodi vero roborandas impietates, præter Origenis Periarchon ab ipſo male translatum, & Euagrij Pontici libros virulentos Latinitate donatos, illam adiecit execrabilem impoſturam, vt Xyſti ſeu Sexti Pythagorici hominis Ethnici commentarium à ſe translatum ex Græco, ſub titulo Xyſti martyris Eccleſiæ Romani Pontificis ediderit: ex quo præpotentes elicerentur ſententiæ, quibus, quaſi Romani Pontificis eſſent, reluctari nefarium duceretur. Id enim in eum ſcribens obiecit S. Hieronymus *h*. Editæq; adhuc habentur ex eod. libro excerptæ ſententiæ ſub nomine Xyſti Papæ & martyris; quarum nonnullas citatas à Pelagio, Sanct. Auguſtinus tunc ignorans ſtropham Ruffini, tituli auctoritate perculſus, in rectum ſenſum interpretando inflectere conatus eſt: ſed rem demum edoctus, (monitus, puto, ſcriptis S. Hieronymi) aperiens impoſturã, quod ante dixerat retractauit *i*. Verum eam ipſius retractationem haud legiſſe certum eſt auctorem de Viris Illuſtribus Iſidori nomine editum, dum ait Xyſtum illum fuiſſe Romanum Pontificẽ, eundemq; Martyrem, id auctoritate ſibi vendicans Auguſtini; quamuis eum librũ ab hæreticis eſſe deprauatum affirmet: & hoc quidem in ſcripto codice Vaticano eiuſdem auctoris; in impreſſis

h *Hier. lib. 4. in Hierem. & ep. ad Cteſiph.*

i *Aug. 2. Retract. 40.*

enim deſiderantur Xyſtus & alij labe hæreſis infamati. Eademq; ratione cũ Gelaſius Papa ſuppoſitum nomine Xyſti Martyris librum reijcit; id quidem ab hæreticis præſumptum dicit, nec Gentili eam ſcriptionẽ tribuit, quod Ruffinus transferens, pluraq; addens more ſuo ex diuinis Scripturis, videri fecit librum potius hominis Chriſtiani quam Ethnici. Sic n. in Euſebij Pamphili Hiſtoria Latinitate donanda, (vt recentior bene oculatus interpres inſpexit) multa prætermiſit, deq; ſuo nonnulla miſcuit, & complura quaſi non recte collocata mutauit, vt eam reddiderit propemodum aliam. Duobus vero libris quos addidit, quibus res geſtas à tempore Nicæni Concilij vſq; ad obitum Theodoſij proſecutus eſt, quam ieiune, & haud in omnibus tuta fide, cuncta percurrerit, quæ varijs locis dicta ſunt ſuperius facile monſtrant. Sed de Ruffino hactenus.

HISTORIA QVALIS. *De qua Baronius alia occaſione ann. 395. num. XLI.*

XIV.

a *l. 48. 49. 50. C. Th. de hæret.* b *l. 57. 58. eod.* MACEDONIANI HÆRETICI EXAGITATI. c *Socr. lib. 7. c. 3.* d *Syneſ. ep. 50*

Quod ad res Orientales pertinet; hoc anno Theodoſius Imp. pluribus reſcriptis *a* hæreticos Montaniſtas, Priſcillianiſtas, & Eunomianos, diuerſis pœnis exagitauit. Quod & alias *b* iterum præſtitit, cum iidem haud quieſcerent. Quã vero etiã Macedoniani vexati ſint hoc tempore à Theodoſio Synadorum vrbis Phrygiæ Pacatianæ Epiſcopo, Socrates *c* deſcribit: ſed illud parum conſulte, quod ait eum non de more Orthodoxæ Eccleſiæ exagitaſſe perſonas ipſas hæreticorum; cum tamen à temporibus Chriſtiani Imperatoris Conſtantini, ſexcenta ferme edicta aduerſus eaſdem perſonas promulgata legantur. Sed quod ſordeſceret, non animatum lucri cauſa, ſed cupiditate rerum temporalium, Epiſcopos exagitare illos qui extra Eccleſiã praua docerent; (quod Theodoſium illum Epiſcopum egiſſe, ideoque ſede priuatum eſſe, Socrates deſcribit:) prudentius Syneſius *d* ſic duos docuit presbyteros, magno animi zelo Eunomianos inſectari, vt tamen à rapina bonorũ ipſorum abſtinerent; cum his & aliis recte ſancitis ſui Epiſcopatus primordia cordia conſecrauit. Hoc n. anno ipſum ordinatum eſſe à Theophilo Alexandrino, Epiſcopum Ptolemaidis in Pentapoli Ægypti, nempe anno tertio à reuocatis exulibus Epiſcopis Ioan. Chryſoſtomi fautoribus, conſtat ex Epiſtola ab ipſo ad Theophilum ſcripta in cauſa Alexandri Baſianopolitani Epiſcopi, cum delegaret ei Theophilus prouinciæ illius negotia, & lites vertentes inter Epiſcopos.

XV. DE SYNESIO, EX PHILOSOPHO FACTO EPISCOPO. e *Id. ep. 18.* f *Euag. l. 1. c. 15.*

Fuit iſte *Syneſius* celeberrimus huius temporis Philoſophus, patria Cyrenenſis, Alexandriæq; verſatus, vbi vxorẽ duxit, & filios genuit: ex quo autem genere ortus ſit, & inſtitutum vitæ eius probe compoſitum, ipſe *e* hæc omnia pluribus. Illum vero cum etiam Chriſtiani in magna haberent admiratione, cœpiſſe ei perſuadere vt baptiſmo ac Sacerdotio initiaretur, auctor eſt Euagrius *f*: qui quæ attingit de conteſtationib. ab eodem factis, antequam fieret Chriſtianus, & ordinaretur Epiſcopus (cum videlicet à clero Ptolemaidis electus, & poſtulatus à populo Epiſcopus, ille publicè conteſtatus eſt, ſe haud cælibatũ, vt alij Sacerdotes, ſeruaturum, ſed cum coniuge permanſurum, ſuſcepturumq; ex ea liberos, nec adduci poſſe, vt contra Philoſophiæ præceptum, ex fide Chriſtiana eſſet crediturus, fore aliquando mundi occaſum, corporumq; reſurrectionem, vel ante corpora formari quam animas:) ea idem Euagrius hauſiſſe viſus eſt ab ipſius Syneſij Epiſtola ad Euoptium fratrem ſuum, quæ hodieq, extat tum inter alias eius *g* Epiſtolas, tum apud Nicephorum *h*, vbi plenius eadem pertractantur. Sed errore maximè labuntur, qui putant hæc ſerio fuiſſe ab eo inculcata. Etenim quomodo Theophilus Epiſcopus Alexandrinus adduci aliquãdo valuiſſet, vt credere obſtinata contradictione nolentem, baptizandum fore conſenſerit, nedum ſummo Sacerdotio imbuendum; contra Euangelicam Apoſtolicamque doctrinam, ipſaſq; Eccleſiæ ſacras leges, quarum Theophilus conſultiſſimus eſſet? At vero hæc omnia Syneſium conteſtatum eſſe, vt Epiſcopatus onus quoquo modo effugeret, cui ſe imparem indicaret; ipſemet abunde declarauit, cum ſimulac creatus eſt Epiſcopus ſcribens *i* ad ſuæ Eccleſiæ presbyteros, teſtatus eſt omnimodam ſe adhibuiſſe artem vt munere Epiſcopali indignus cenſeretur, adeo vt etiam expetierit mori potius quam Epiſcopus fieri. Id ipſum quoque alia rurſum contra Andronicum ſcripta Epiſtola *a* inculcauit: & vt ſentio, haud aliud ipſe præſtitit verbis, quã quod Sanct. Ambroſium factis exhibuiſſe ſuperius vidimus, dum ne Epiſcopus ordinaretur, adulter & ſanguinarius ab omnibus credi voluit. Nam & idem rurſum ad Theophilum ſcribens de cauſa Lamponiani, hæc habet in fine: *Poſtremum ora pro me: orabis enim pro derelicto & omnibus deſerto, & egente eiuſmodi cooperatione: ita ipſe vereor pro me ipſo loqui ad Deũ. Omnia enim mihi in contrarium cedunt, propter temerariã & periculis obijcientem ſe audaciam, quod homo in peccatis ſeorſum ab Eccleſia peregrinus educatus, alieno vitæ ductu inſtitutus altaria Dei contigi.*

EIVS ARTES IN FVGIENDO EPISCOPATV. g *Syneſ. ep. 105.* h *Nic. l. 14. c. 55.* i *Syneſ. ep. 11.* a *Id. ep. 57.*

XVI. CASVVM RESERVATIO ANTIQVA.

Qua eadem Epiſtola, de Lamponiano, qui ob illatas in Iaſonem iniurias excommunicatus fuerat, hæc dicens: *Quamquam & lachrymas ex pœnitentia effuderit, & populus ſupplex illum excuſarit; at ego in his quæ viſa eſſent perſeueraui: ſoluendi vero poteſtatem ad ſacram ſedem remiſi. Tantum igitur mihi ipſi permiſi, ſi appropinquaret Lamponiano debitum fatale, ipſe vitæ exitus, vti tunc ſane dies conſtituta adeſſe videretur: omnibus permiſi tum affuturis presbyteris, vt cum ipſo communionem participarent. Nemo enim ligatus mihi moriatur. Verum ſanitati reſtitutus, rurſus ob eadem reus ſit, & à diuina ac benigna anima tua veniæ aſſenſum expectet:* hæc, inquam, Syneſius ad Theophilum Alexandrinum ſcribens, illud inſinuat Eccleſiæ antiqui moris quoſdam atrociores caſus Epiſcopos minores non abſoluere, ſed reſeruare illos primarum ſedium Antiſtitibus.

IESV CHRISTI ANN. 411.

INNOCENTII ANN. 10.

HONORII 17. THEOD. II. 4.

I. ALARICI OBITVS.

ANNO Domini quadringenteſimo vndecimo, Theodoſio Imper. quartum Conſule abſque collega, (nullum enim Occidentale Imperium dedit, quod afflictatum eſſet barbarorum graſſationibus) Alaricus Gothorum Rex traijcere exercitum in Siciliam tentans, apud Coſentiam ſubita morte defunctus eſt: quem Gothi, Baſentio amne captiuorum labore de alueo ſuo deriuato, in ipſo medio alueo cum multis opibus ſepelierunt; amnemq; meatui proprio reddentes, nequis locum ſcire poſſet, captiuos qui interfuerant extinxerunt. Hæc auctor Miſcellæ *b*. Sozomenus *c* autem de Alarico ait, eum ante obitum inita cum Honorio pace ab eo declaratum fuiſſe totius ducem exercitus: ſubditque audita eius morte, Honorium, pro conſuetudine Principum ex proceſſu quopiam tum reuertentem, ſtatim deſcendiſſe, publiceq; gratias Deo nuncupatis precibus egiſſe, quod eſſet inſidiatore manifeſto liberatus. Quod autem in Miſcella additur, *Athaulphum* Alarici affinem, Regem à Gothis conſtitutum, Romam rediiſſe, ac iterum deuaſtata illa, Gallam Placidiam Theodoſij Senioris filiam, Honorij ſororem, ſibi coniugio ſociaſſe: de poſteriori hac Vrbis inuaſione, apud nullum alium me legiſſe memini. Oroſius *d* porro tradit, in ea quæ facta eſt ſub Alarico, Gallam Placidiã ab Athaulpho eſſe captam: ſed Zoſimus, & alij, ipſam iam antea ſub Alarico cuſtoditam fuiſſe. Cæterum id diuina factum diſpẽſatione, quo ipſa Athaulphum ab extrema Imperij clade ſuis blandimentis auerteret, iidem Oroſius & Miſcellæ auctor affirmant: in tantum vt Athaulphus *e* militare fideliter Honorio Imperatori, ac pro defendenda Romana Republica, & in priſtinum ſplendorem reſtituenda, impendere vires Gothorum peroptauerit: cumque animo, viribus, ingenioque nimius exiſtens, imprimis ardenter inhiaſſet, vt obliterato Romano nomine, Romanum omne ſolum Gothorum Imperium & faceret & vocaret, eſſetque *Gothia* quod Romania fuiſſet, fieretque deinceps *Athaulphus* quod quondam

b *Miſcell. l. 13.* c *Soz. lib. 9. c. 12.* d *Oroſ. l. 7. c. 40.* e *Id. cap. 43.* ATHAVLPHI REGIS CONSILIVM.

Cæſar Auguſtus: tamen vbi multa experientia probaſſet, neq; Gothos vllo modo parere legib. poſſe propter effrenatã barbariem, neq; Reipublicæ interdici leges oportere; elegerit gloriam ſibi de reſtituẽdo in integrum, augendoq; Romano nomine Gothorum viribus quærere. Hæc de illo Oroſius: cætera vero poſtea. Habet autem idem auctor, Gothos ſub Alarico in Siciliam tranſire conatos, in conſpectu ſuorum miſerabiliter demerſos eſſe.

II. COLLATIO CARTHAG. INTER CATHOL. ET DONATIST.

Hoc eodem anno Carthagine in Africa celebrata eſt famoſiſſima illa COLLATIO inter Catholicos & Donatiſtas, diu expetita, ſæpe tentata, nunquam autem reſilientibus Donatiſtis, conſummata, niſi hoc anno, poſtquam ad hoc ipſum perficiendum ab Honorio ſuperiori anno miſſus eſſet Marcellinus. Poſt Conſulatum quidem Varanes, nempe hoc anno, eam habitam eſſe, ex Actis antiquitus ſcriptis Balduinus ſumma fide teſtatur *a*. Extant vero eadem ipſa Acta; (quorum etiam Auguſtinus compendium breuiſſime ſcripſit, ea de cauſa *Breuiculum Collationis* ab ipſo nuncupatum:) ex quibus conſtat *b*, ex parte Catholicorum totius Africæ conueniſſe Epiſcopos ducentos octoginta ſex, cum ferme centum viginti in ſuis Eccleſiis ſenectute & morbis præpediti remanſiſſent, eſſentque eo tempore ſexaginta ſedes Epiſcopales paſtoribus orbatæ: Ex parte vero Donatiſtarum, licet ipſi (ne hac etiam ex parte Catholicis cenſerentur inferiores) ſe plures quam quadringentos eſſe numero ſed detentos illos domi diuerſis corporis infirmitatibus, falſo iactarent; ac licet etiam in ſubſcriptionibus literarum, nomina ipſorum numerata eſſent ducenta ſeptuaginta nouem: tamen inanes prorſus has fuiſſe eorũ gloriationes, Auguſt. oſtendit; ac deprehenſa eſt ſubſcriptionũ falſitas, cum pro abſentibus multi ſubſcripſiſſent: denique re ipſa in Collatione reperti ſunt tantummodo centum quinquaginta nouem. Porro eos omnes vocatos fuiſſe per Tractorias, (quibus publicæ concederentur vecturæ) Auguſtinus *c* teſtatur. Iiſdemque & alia plurima, quo illos demulceret, Marcellinus edicto ſuo conceſſit ſine iuſſione Imperatoris. Qui quidem ad oſtentandam numeroſitatem ſuam, ingreſſi ſunt vna ſimul Carthaginem (inquit Auguſtinus *d*) cum tanta ſpecioſi agminis pompa vt tam magnæ ciuitatis oculos in ſe conuerterent; cum econtra ad euitandam oſtentationem, Catholici ſeorſum ſinguli ingreſſi ſint.

a Balduin. Not. ad Opt. de Donat.
b Aug. Breuic. collat. di. 1. c. 14. & ad Donat. poſt Collat. c. 24.
NVMERVS EPISCOP. VTRIVSQ. PARTIS.
c Aug. poſt Coll. c. 24.
d Ibid. c. 25.

III. ORDO COLLATIONIS.

Ad tumultum autem anteuertendum ex tanta numeroſitate oboriri ſolitũ, Marcellinus edicto *e* cauit, vt ex vnaquaque parte decem & octo deligerentur, qui ſeſſionis locum ingrederentur; quorũ officia ita inter ſe partita eſſent, vt ex iis ſeptem deputarentur ad diſputandũ, totidem cum opus eſſet ad conſulendum, reliqui quatuor Actis conſcribendis atque cuſtodiendis præeſſent, ne quid addi aut detrahi ab aliquo poſſet. Additiq; ex vtraq; parte Notarij quatuor, vt bini cum exceptoribus Iudicis alternarent, ne aliquis ſe dixiſſe cauſaretur quod non fuiſſet exceptum. Inter illos aũt Epiſcopos ſeptem ad diſputandum delectos, primum locum ex parte Donatiſtarum prærogatiua ſedis *f* obtinuit *Primianus* ipſorum partis Epiſcopus Carthaginiẽſis; poſt eum vero nominati reperiuntur *Emeritus g* Epiſcopus Cæſareæ Mauritaniæ; *Gaudentius h* Tamugadenſis, *Petilianus i* Donatiſtarum diſertiſſimus; tres reliqui hactenus incogniti mihi ſunt: ſicut & Catholici, præter *Aurelium* Carthaginienſem, *Alipium* Tagaſtenſem, *Auguſtinum* Hipponenſem. Sed & ex Actis eiuſdem Collationis, quæ antiquitus ſcripta recenſet Balduinus, illud proditur, huic Collationi inter Epiſcopos Donatiſtas ſediſſe Felicẽ quendam Romanum dictum Epiſcopum: nimirum quod (vt ex Optato *k* dictum eſt alias) cõſueuiſſent Donatiſtæ Africani, ad ſuos qui in Vrbe agerẽt mittere ordinatum Epiſcopum, quem Romanum appellabant; ſicq; captioſe gloriarentur, Romanum Epiſcopum ſuæ ipſorum eſſe communionis ac ſectæ.

e Id. Breuic. di. 1. c. 3. & 4. & ep. ad Donat. poſt Collat. in pr.
f Ibid. di. 3. c. 4.
g 2. Retract. 51.
h Ibid. c. 59. & lib. cont. duas Gaud. epiſt.
i l. 1. cont. duas Gaud. ep. c. 37.
k Opt. lib. 2. cont. Parm.

IV.

Cum Epiſcopis autem ingreſſus eſt etiam *Marcellinus* in locum ad Collationem paratum: qui quidem non ſolum Tribunus militaris erat, ſed & Notarius, hoc eſt, à ſecretis Imperatoris; vt conſtat ex titulo Epiſtolæ *l* Catholicorum ad ipſum ante Collationem ſcriptæ. Nec tamen in Collatione illa, Iudicis ſimpliciter, ſed *Cognitoris* nomen præſetulit. Ita enim nominare conſueuit antiquitas Iudices ſeculares, quorum arbitrio cuncta diſponerentur; ſed ita vt integrum iudicium Epiſcopis relinquerent, nec aliquid ipſi ſibi vſurparent, niſi quod ad pacem ac quietum congreſſum pertineret, vtque in omnibus pacta conuenta conſeruarentur: in quibus rite ordinandis, eiſdem interloquendi facultas eſſet; atq; demum cuius alterutrius partis potiora iura eſſent, ex æquo pronunciare deberent: vt de his omnibus conſtat cum ex ipſis Actis præſentis Collationis, tum ex aliis diuerſarum Synodorum, ac præſertim Oecumenicarum Geſtis. Imo & cum aliquid mere Eccleſiaſticum ſecundum canones agẽdum eſſet, id à ſolis Epiſcopis, excluſis Iudicibus, fieri conſueuiſſe, docetur in Actis Magnæ Synodi *a* Chalcedonenſis; vbi citatus Dioſcorus, cum excuſaſſet abſentiam Iudicum Cognitorum, reſponderunt Legati Synodi: *Quando quædam regularia negotia examinantur ſecundum canones, neque Iudices alios, vel laicos intereſſe oportere.*

l Ap. Aug. d. geſt. cũ Emer.
IVDICES COGNITORES. *De quib. agit Baron. hic. & To. III. an 325 nu. LXXIII. & To. VI. an. 451. in Conc. Chalcedon. Vide etiam infra ann. 431. num. VI.*
a Conc. Chalced. Act. 2.

V. ACTA COLLATIONIS.

Omnibus igitur rite diſpoſitis, cœpta eſt ipſa Collatio Calendis Iuniis, in Thermis Gargilianis, in ipſo ciuitatis Carthaginienſis meditullio cõſtitutis. Quid vero ſingulis trium illorum dierum, quibus diſputatum eſt, geſtum ſit, quibusq; futilibus ſubterfugiis Donatiſtæ vſi fuerint, ne ad diſceptandum de cauſa veniretur; ſed & quantis probris ac contumeliis Catholicos affecerint, adeo vt cum eis ſedere obſtinatiſſima pertinacia renuerint, quod prohibeat Scriptura ſedere cum impiis; cum econtra Catholici omnib. eos modis demulcere ſtudentes, eoſdem vt fratres amplecterentur: quomodo deniq; de cauſa tandem à Marcellino agere coacti, manifeſtiſſimis probationib. de ſchiſmate & hæreſi conuicti fuerint, (In eo n. totius quæſtionis cardo vertebatur, apud quos eſſet Catholica Eccleſia; & vtrum ex peccatis hominum Eccleſia Catholica illud detrimentum pati poſſit, quod aſſerebant Donatiſtæ, vt ipſa Sancta atq; Catholica eſſe deſinat;) ac tandem Marcellini ſententia damnati, Actisq; ſubſcribere compulſi: hæc, inquam, omnia fuſe Auguſt. cum in eodẽ, quod diximus, Breuiculo Collationis, tum in libro inſcripto *Ad Donatiſtas poſt Collationem*; quas lucubrationes edidit anno ſequenti: eademque pariter Marcellus Memorialis compendioſa breuitate recenſuit, & habetur inſuper in Epiſtola Synodali *b* Concilij Cirtenſis, eodẽ anno ſequenti à Catholicis in Numidia celebrati, vt occurreretur calumniis Donatiſtarum, quibus conabantur irritam reddere prædictam Collationem; dum inter alia mentiebantur, Marcellinum præmiis fuiſſe corruptum à Catholicis, nullamq; eius ſententiam eſſe dicendam, quam ipſe noctu pronunciaſſet. Conſumpſerant n. variis tergiuerſationibus diem vltimum, adeo vt Marcellinus in eos noctu pronunciare coactus eſſet. In quos Auguſt. plura; & inter alia de more Iudicum, vt ad noctem iudicium ſæpe protraherent.

b Ap Aug. ep. 152.

VI. DONAT. MVLTI RESIPISCVNT.

Cæterum etſi perditiſſimis iſtis nebulonibus Collatio nihil attulit emolumenti, imo detrimentum, cum ex ea iidem redditi ſint diriores: tamen ex plebe, & ex eis qui Circumcelliones dicebantur, multa millia ad vnitatem Eccleſiæ tranſiiſſe, idem Auguſtin. *c* contra Gaudentium poſtea ſcribens teſtatus eſt. Vt aũt iugis memoria de geſtis Collationis penes Catholicos perſeueraret, eademque ſemper recens dimanaret in aures hæreticorum; illud etiam factum eſt (inquit idem Sanctus *d*) apud omnes diligentes Eccleſias Africæ, vt annis omnibus, per ieiuniorum dies, id eſt Quadrageſima ante Paſcha, quando populis maxime ieiunantib. plus vacat audire, eadem Geſta Collationis vniuerſa à capite in finem ex ordine recitarentur. Quæ autem præterea hanc Collationem ſecuta ſunt, dicentur anno ſequenti.

c Aug. cont. Gaudent. lib. 1. c. 29.
d Id. de geſt. cum Emer. ap. Baro. an. ſeq. num. VIII.

VII. RELIGIONIS DEFENSIO, ROBVR IMPERII.

Sed & in his illud maxime obſeruãdum, quod Oroſius *e* cõſiderat; Honorium Imp. ob eximium religionis exemplum, quod hoc anno exhibuit (dum licet vndiq; obrutus bellis, & à tyrannis oppreſſus, nihil tamen antiquius habuit quam Eccleſiæ conſulere opportunitatibus) mirifica eſſe ob id beneficia conſecutum, cum ipſe Deus Opt. Max. eodem ferme tempore, præter Alaricum, crudeliſſimos quoq; alios tyrannos Imperij inuaſores, Conſtantinum, Conſtantem, Gerontium, Iouinum, Sebaſtianum,

e Oroſ. lib. 7. c. 24.

ſarum, aliosque variis locis exurgẽtes, diuerſis modis extinxit, quorum quidem tyrannorum infauſtas cędes idem Oroſius, necnon Proſper *a* & Sozomenus *b* deſcribunt: eaque omnia opera maxime Conſtantii & Wlphilæ Honorii ducum facta eſſe tradunt. In quibus & illud diligenter conſiderandum, quod cum Conſtantinus Conſtantem filium, iam profeſſione monachum, (vt ait Oroſius *c*) vt crearet Cæſarem, eduxiſſet è monaſterio; ipſe ne occideretur (vt ſcribit etiam Sozomenus) compulſus fuerit confugere ad Eccleſiam, ac presbyter ordinari: ſed mala vterque nece periit, qui Deum poſthabuit tyrannidi.

a Proſper in Chron. *b Sozo. lib. 9. cap. 12. 13. 14. 15.* *c Oroſ. lib. 7. cap. 40.*

VIII. HIERON. SCRIBIT ADVERSVS PELAG.

Hoc eodem anno, cum nondum auctoris nomine PELAGIANA hæreſis vulgaretur, ſed eius praua dogmata quæſtionum velamentis ſpargerentur, (quod enim timeret Pelagius hęreſis condemnari, clanculo rem cum ſuis agebat, huc & illuc paſſim vagans, vt ſuos errores vbique diſſeminaret:) S. Hieronymus rogatus per Epiſtolã à Cteſiphonte, vt quæſtioni reſponderet, quam huius promulgatores hæreſis de Impaſſibilitate & Impeccantia proponere conſueuerant, affirmantes poſſe in homine, non ipſa tantum vitia, ſed affectus vitiorum, omnemque radicem peccati conuelli, vt ne minimum quidem fomitis in eo reliquum eſſet: hos errores, reddita ad eumdem Cteſiphontem epiſtola, refellit: qua quidem etſi nomina taceat Pelagii & Cæleſtii, illius hæreſis præcipuorum aſſertorum; patriæ tamen nomine deſignat, dum Britanniæ tyrannorum fertilis, & Scoticæ gentis meminit. Auctores quoque vnde iidem errores dimanarent in medium profert, dum eos de ſchola Stoicorum deductos fuiſſe demonſtrat, atque primum introductos per Origenem, Euagrium Ponticum, Ruffinum, & alios Origeniſtas. A Manichæis quoque acceptos eſſe, & à Priſcillianiſtis, quibuſcum iidem hæretici communicationis fœdere iungerentur; itemque cum Iouiniano commune aliquid interceſſiſſe, (dum ſcilicet diceret, eos qui plena fide in baptiſmate renati eſſent, à diabolo non poſſe ſubuerti) aperte demonſtrat.

PELAG. HÆRESIS VNDE PRODIERIT.

IX. *d Ap. Aug. ep. 98.* AVGVSTIN. SCRIBIT CONTRA PELAG.

Dum autem hæc in Oriente aduerſus eos ageret Hieronymus, S. quoq; Auguſtinus in Occidente, Hilarii poſtea Arelatenſis Epiſcopi literis *d* è Sicilia interpellatus de eiuſmodi Pelagii erroribus Syracuſis diuulgatis; reſcripſit ad illũ epiſtolam *e*, qua accurate ac copioſe refellit, quod iidem hæretici aſſererent, Poſſe eſſe hominem ſine peccato, & mandata Dei facile cuſtodire per ſolum liberum arbitrium, abſque auxilio diuinæ gratiæ: Infantem non baptizatum, morte præuentum, nõ poſſe perire merito, quoniam ſine peccato naſcitur: Diuitem non poſſe ingredi regnum Dei, niſi omnia ſua vendiderit: Non debere iurari omnino, &c. Qui & hoc eodem tempore aduerſus eoſdem errores tres ſcripſit libros, quorum eſt titulus, *De Peccatorum meritis & remiſſione, deq; Baptiſmo paruulorum.* In quibus tamen omnibus locis, quod ipſi auctores blaſphemiarum (vt diximus) adhuc latere cuperent, noluit eos propalaſſe, ſic facilius poſſe corrigi ſperans, immo & non ſine honore Pelagii meminiſſe, quia vita eius à multis adhuc prædicabatur: vt ipſemet alibi *f* hanc eius conſilii ſui rationem reddidit.

f 2. Retract. 33.

X. MILLENARIORVM ERROR RENOVATVS.

At non vna hæc tantum peſtis lento inficiebat tabo Fideles in Occidente, ſed & *Chiliaſtarum*, ſiue *Millenariorum* vetus error complurium mẽtes inuaſerat; vt patet ex Hieronymo in præfatione ad librum decimumoctauum in Iſaiam, quem his temporibus habuit præ manibus. Qui ꝙ alio loco affirmat *g*, eiuſdem ſententiæ aſſertorem fuiſſe Seuerum; admiratione plane dignũ eſt, hominem S. Martini diſcipulum, Sanctique Paulini amicum intimum, in eiuſmodi deliramentis inſaniſſe, poſtquam ea doctiſſimorum virorum ſententiis ac ſcriptis exploſa fuiſſent. Cæterum quod aduerſarentur Millenarii Origeniſtis, qui nec cum humanis membris reſurrectionem futuram dicebant; cautius ipſi S. Hieronymo (vt teſtatur *h*) fuit incedendum, vt media incedens via non declinaret ad dexteram neque ad ſiniſtram; ne cum aduerſus Origeniſtas aſtrueret in reſurrectione omnia in corpore fore membra, etiam vſum illorum more Millenariorum videretur aſſerere; & dum negaret aſſertum à Millenariis membrorum vſum, videretur cum Origeniſtis concordare. Sed eiuſmodi Millenariorum inſaniæ cum vbique iam reiicerentur, exaruerunt penitus; nec poſthac niſi deliri quidam iis fabulis tradũci comperti ſunt.

g Hieron. in Ezech. 36. *h Idem præf. lib. 18. in Ezech.*

XI. SYNODVS PTOLEMAI DE ADVERS. ANDRON. PRÆF.

Hoc item anno, cum Syneſius Epiſcopus Ptolemaidis nondum in Epiſcopatu annum exegiſſet, celebrata eſt SYNODVS ibidem *Ptolemaide* in Pentapoli Ægypti, occaſione potiſſimum Andronici eius prouinciæ Præfecti; qui præter horrendas crudelitates, nouis tormentorum inſtrumentis in ſubditos commiſſas, Eccleſiam Dei, ipſumque CHRISTVM Dominum, ſæpiſſime factis ac verbis contumelioſis publice affecerat; dum inter alia, ad fores Eccleſiæ nefaria ſua edicta affigere, & ab aſyli menſa illos qui ab ipſo iniuria affecti eſſent excludere præſumpſiſſet; ſacerdotibusq; Dei, hæc improbantibus, grauiſſima intentans, etiam hoc impiiſſimum verbum effutiiſſet, *Quod nullus Andronici manus effugere poſſet, etiam ſi ipſius Chriſti pedem teneret.* Quibus omnibus in Synodo propoſitis, atque probatis; idem communi omnium ſententia, dira excommunicationis pœna mulctatus eſt: cuius formam hîc deſcribem⁹, ad antiquos inſinuandos ritus: *Poſtquam non amplius admonendus eſt homo, ſed velut inſanabile membrum à nobis reſecandus; vt ne ſocietate, etiam id quod ſanum eſt ſimul corrumpatur: Propter hæc Ptolemaidis Eccleſia ad omnes vbique terrarum ſorores ſuas hæc demandat: Andronico & ſuis, Thoanti & ſuis,* (erat hic audaciſſimus ſcelerum eius miniſter) *nullum templum Dei aperiatur: omnis ſacer cœtus, omne ſacrum templum concluſum ſit. Non eſt diabolo portio in Paradiſo. Qui etiamſi clandeſtine ingreſſus fuerit, expellatur. Admoneo igitur & priuatum quemq;, & Principem, vt neque ſub eodem tecto cum ipſo habitet, neq; eadem menſa participet: Sacerdotes autem præcipue, vt neq; viuentes ipſos alloquantur, neque mortuos ſimul deducant. Si vero quis velut paruæ ciuitatis Eccleſiam reprobarit, & excommunicatos ab ipſa ſuſceperit, veluti neceſſe non ſit pauperi obedire: is ſciat ſe ſcindere Eccleſiam, quam vnam Chriſtus eſſe vult. Talis autem ſiue Leuita eſt, ſiue Presbyter, ſiue Epiſcopus, à nobis in Andronici ſorte locabitur, & neque porrigemus ipſi dexteram, neque vmquam de eadem menſa cum ipſo cibum capiemus. Multum autem abeſt, vt in arcano myſterio communionem habituri ſimus cum his qui cum Andronico & Thoante ſortem habere voluerint.* Verum poſt hæc Andronicus veniam enixe petens, eam obtinuit, poſtquam duram pœnitentiam inter lapſos egit. Hæc vero cuncta manifeſta fiunt ex pluribus literis ea de re ſcriptis à Syneſio *a*, totius huius operis ſapientiſſimo architecto: cuius egregia Epiſcopalis functio, ſuper conſtantiam philoſophicam ſtabilita, multis antiquorum ſententiis commendata habetur. Numerat Suidas *b* eius lucubrationes, ſed quas vt plurimum ante Epiſcopatum elaborauit ad grammaticam & philoſophiam ſpectantes, necnon Panegyricas orationes, & alia plura. Præter quæ ſcripſiſſe libros venatorios, & commentarium de Inſtrumento Aſtronomiæ, ipſe *c* ad Orum affirmat. Sed pleraque perierunt.

SENTENTIA EXCOM MVNICATIONIS IN EVM.

a Syneſ. ep. 57. 58. 72. 89. *b Suid. verb. Syneſ.* *c Syneſ. ep. 154. 157.*

XII. *d Prat. Spir. cap. 195.* DE PHILOSOPHO, CHIROGRAPHVM POST MORTEM AGENTE.

Eſt vero in Prato *d* Spirituali, omne fide teſtata digne de illo huiuſmodi hiſtoria. Habuit is amicum Euagrium nomine, Philoſophum Ethnicũ: quem cum Syneſius reddere Chriſtianum conaretur, excipiebat ille de multis dogmatibus Chriſtianorum creditu difficilibus, atque inter alia, de receptione poſt hanc vitam à Chriſto centuplicis remunerationis bonorum quæ hîc diſperguntur in pauperes. Sed cum etiam in his ſatisfeciſſet ei Syneſius, Euagrius tandem factus Chriſtianus dedit ei tria auri centenaria, vt in pauperes erogaret; ea tamen conditione, vt Syneſius ipſi cautionem manu propria ſcriberet, quod Chriſtus redderet illud aurum in futuro ſæculo. Factum eſt; & poſt aliquot annos philoſophus moriens præcepit filiis ſuis vt vna cautionem illam ſepelirent. Tertia poſt die apparuit ipſe Syneſio quieſcenti, iuſſitque recipere chirographum ſuum, quod à Chriſto ſatisfactum ipſi eſſet abunde. Cum autem Syneſius aperto ſepulchro chirographum reciperet, reperit in eo confeſſionem accepti debiti, recenti manu Philoſophi ſcriptam his verbis: *Ego Euagrius philoſophus tibi ſanctiſſimo domino Syneſio Epiſcopo Salutem. Accepi debitum in his literis manu tua conſcriptum. Satisfactumq; mihi eſt: Et nullum contra te habeo ius propter aurum quod dedi tibi, & per te Chriſto Deo & Saluatori noſtro.* Hæc ibi. Ex quibus videas (ꝙ & alias diximus) philoſophiam, licet in multis aduerſari

videatur Chriſtianæ religioni, conducere tamen plurimũ ad eamdem capeſſendam: ſicut & quamplurimis aliis exemplis quæque tempora demonſtrarunt, quibus ſingulis celeberrimi philoſophi CHRISTO nomen dedere; dum quos veri amantes philoſophia ſurſum è vulgo abreptos altius ſubleuaret, vitaque ſapientiæ conſona comprobaret, non deſpexit Deus, ſed cæleſti deſuper lumine, quo fidei ſacramenta perciperẽt, illuſtrauit. Qua de re eſt etiam huic affine egregium exemplum apud Auguſtinum *a*, de Gennadio medico, rerum naturalium ſcientia apprime imbuto, & in eleemoſynis feruentiſſimo; qui cum dubitaret de immortalitate animæ, diuinitus in ſomnis eam eſt mirifice à conſpicuo quodam iuuene iterum ei apparente edoctus. Acciditque pariter noſtris temporibus, vt cum *Michaël Mercatus* & *Marſilius Ficinus*, philoſophiæ Platonicæ ſtudiis & amicitia coniuncti, ſibi inuicem promiſiſſent, vt qui prior ex hac vita decederet (ſi liceret) alterum de alterius vitę ſtatu redderet certiorem; interlapſo breui temporis ſpatio Marſilio defuncto, idem Michaëli apparuerit, aſſerens vera eſſe illa, quæ fides Chriſtiana de animæ immortalitate doceret. Referuntur & alia plurima ab aliis eiuſmodi exempla. Sed hæc modo ſatis, occaſione Syneſii. Qui quamdiu ſederit, ignoratur: ſed poſt eius obitum, in Eccleſia Ptolemaidis reperitur ſubrogatus eius germanus *Euoptius* vir pereruditus, ad quem extat ſcriptio S. Cyrilli contra reprehenſiones Theodoreti.

a *Auguſt. ep. 100. ad Euod.*

IMMORTALITAS ANIMÆ PROBATA.

XIII. THEODOTVS EPISCOPVS ANTIOCH.

Hoc quoque anno defuncto Alexandro Epiſcopo Antiocheno, cum ſediſſet annos ferme quatuor, in locũ eius ſubrogatus eſt *Theodotus*. Id enim imprimis admonent literæ *b* Attici Conſtantinopolitani Epiſcopi, datæ anno ſequenti ad Cyrillum Alexandrinum mox vt Theophilo ſucceſſit, in quibus de ipſo Theodoto iam Epiſcopo Antiocheno mentio habetur. Vnde intelligas eos errare, qui ad Bonifacii Papæ tempora Alexandri vitam producunt. Porro *Theodotum* virum fuiſſe manſuetudine ac probitate inſignem, Theodoretus *c* affirmat.

b *Ext. apud Niceph. lib. 14. c. 26.*

c *Theod. l. 5. cap. 37.*

IESV CHRISTI ANN. 412.

INNOC. ANN. II.

HONORII 18. THEOD. II. 5.

I.

ANNO Chriſti quadringenteſimo duodecimo, Honorio nonum, & Theodoſio quintum Augg. Coſſ. tertio Calendas Februarii, idem Honorius Rauennæ exiſtens, omnis ſexus ac conditionis Donatiſtas, qui poſt euictam in proxima Collatione à Catholicis cauſam, adhuc in ſchiſmate pertinaciter remanerent, ſeueriſſimis pœnis mulctandos præcepit; laicis pecuniaria pœna pro conditione cuiuſque irrogata, clericis exilio inflicto, Eccleſiisq; eorum, ac prædiis illarum, Eccleſiæ Catholicæ adiudicatis. Sed tantum abfuit, vt eis illi adigi potuerint è ſchiſmate redire ad Eccleſiam, vt maiori obdurati obſtinatione crudelius ſæuierint in Catholicos; ea patrantes facinora, quæ recenſet Auguſtinus duabus hoc anno ad Marcellinum Cognitorem datis epiſtolis *e*, quibus eum abſtinere à gladii aduerſus eos pœna pluribus exorauit: extantque pariter eiuſdem aliæ duæ eodem argumento ad Proconſulem *f* Africæ Donatum, & Apringium *g* Iudicem ſcriptæ epiſtolæ: quas & petiit à Proconſule, ad futuram memoriam Actis iungi, vt ſciretur qualis fuiſſet ipſius animus erga perditos Donatiſtas. Quin etiam adeo cupiuit mitius cum eis agi, (quod putaret eiuſmodi lenitatem multum Eccleſiæ profuturam) vt ea de re ad Marcellinum ſcribẽs, poſtquam pluribus argumentis & obteſtationibus id ab eo obtinere conatus eſt, demum addiderit, (quod alia occaſione iam antea retulimus:) *Si non audis amicum petentem, audi Epiſcopum conſulentem: quamuis quoniam Chriſtiano loquor, maxime in tali cauſa, non arroganter dixerim, audire te Epiſcopum conuenit iubentem.*

d *l. 52. C. Th. de hæret.*

e *Aug. ep. 158. 159.*

f *Ep. 127.*
g *Ep. 160.*

II. MANSVETVDO CHRISTI. PRÆSVLVM CVM REIS.

Cæterum exhibebantur eiuſmodi manſuetudinis officia in reos Donatiſtas, alioſque tum à Iudicibus, tum imprimis ab Epiſcopis, vt quos ſcirent ſeueritate legum obſtinatius obrigeſcere, comitate & benignitate eos demerere laborarẽt. Vnde & aliquando Macedonius Iudex ius gladii habens, eumdem Auguſtinum literis interpellauit, num acquieſcẽdum eſſet precibus Epiſcoporum, reis pœnam dimitti poſtulantium, præſertim ſi probabilis eſſet coniectura eoſdem in deterius prolapſuros. Extant illæ Macedonii literæ *a*, aliæque ab Auguſtino eo argumento redditæ: quibus, ſi lubet, addere poteris S. Ambroſii eadẽ tractantis epiſtolam *b* ad Studium ſcriptam. Illud tamen Auguſtinus curauit à Marcellino agi, vt confecta Acta publica de Donatiſtarum confeſſis criminibus, publice exponerentur ad ipſorum ignominiam, vt ſic manifeſtatione ſuorum ſcelerum erubeſcerent.

a *Aug. ep. 53. 54.*
b *Ambro. ep. 76.*

III. CONCIL. CIRTENSE.

Interfuit quoq; hoc eodem anno idem S. Auguſtinus SYNODO prouinciali, quæ celebrata eſt menſe Iunii *Cirtæ* in Numidia ſub Siluano eius prouinciæ Primate, de qua actum eſt anno ſuperiori, occaſione prędictæ Collationis. Quid autem præterea ibi decretum fuerit, eſt Synodalis epiſtola *c* ad populum Donatiſtam ſcripta, quæ id doceat. Sed illud emendandum, vt loco octaui Honorii Imp. Cõſulatus, reponatur nonus; cum epiſtolam conſtet ſcriptam eſſe anno poſt Collationem, nempe præſenti; octauus autem Honorii Conſulatus inciderit ante triennium. In itinere vero Cirtam verſus, Auguſtinus Tiburſicum ciuitatẽ cum Alipio perueniens, publicam habuit diſputationem cum *Fortunio* eius Epiſcopo Donatiſta; in qua quid actũ ſit, idem Auguſtinus literis *d* ad Donatiſtas ſcriptis declarat.

c *Ap. Aug. ep. 152.*

d *Ibidem ep. 163.*

IV.

Qui & inſuper, præter alia quæ de rebus geſtis in Collatione, hoc ipſo anno ſcripta edidit, de quibus dictum eſt ſuperiori; elaborauit eodem tempore librum ſiue epiſtolam *e* ad Honoratum de quæſtionibus quinque ab eo ipſi Auguſtino propoſitis; quarum vna erat ſpectans ad hæreſim Pelagianam de Gratia Noui Teſtamẽti. Carthaginem enim eiuſmodi quæſtiones, per ſceleſtum Cæleſtium primarium Pelagii diſcipulum, ſunt allatæ hoc ipſo anno, ac pugnaciter defenſæ in diſputatione habita cum Paulino diacono; ſed cum ipſo auctore, iudicio Eccleſiaſtico ibidẽ condemnatæ. Cuius quidem Epiſcopalis Iudicii ſupereſt tantummodo fragmentum, à S. Auguſtino *f* contra Pelagium & Cæleſtium recitatum de peccato originali. Ex quo illud maxime notes, Cæleſtium in ea diſputatione faſſum, ſe eam hæreſim, qua traducem peccati negaret, à Ruffino didiciſſe: vt hoc vno teſte ſatis poſſit intelligi, quam iuſte S. Hieronymus in hominem ſæpe commotus ſit. Quod vero demum eodem fragmento Cæleſtius ait, hæreſes à ſe editas, aſſertiones fuiſſe quæſtionum, & non hæreſes; attendendum eſt vafrum ipſius, Pelagiique conſilium; qui vt ſuas prauas opiniones facilius introducerent, nec tamẽ hæreſis damnari poſſent, ita (donec palam detecti fuere) agere conſueuerũt, quaſi per quæſtiones veritatem inquirerent. Cæterum geſta hæc Carthagine aduerſus Cæleſtiũ hoc anno fuiſſe, inde conſtat, quod Synodus Carthaginienſis celebrata anno Domini quadringenteſimo decimoſexto, ſub Theodoſii ſeptimo Conſulatu cum collega Palladio, in epiſtola Synodali *g* data ad Innocentium Papam dicat, ante annos ferme quinque ab illa ſcripta, iudicium ſuper Cæleſtio agitatum fuiſſe. Damnatus autem eo iudicio Cæleſtius, ſubterfugia captans, appellandum putauit Romanum Pontificem: verum hæc ſpecietenus, ne illo iudicio ſtringeretur. Nam & quod ſciret Pontificem æque ſibi aduerſantem fore experturum, appellationem minime proſecutus eſt; ſed Innocentio qui tum Eccleſiam regebat defuncto, ad eius ſucceſſorem Zoſimum ſe contulit, vt ſuo loco dicetur.

e *Ep. 120.*

CÆLESTIVS DAMNATVR CARTHAGINE.

f *Id. l. 2. cont. Pelag. de pec. orig. c. 3.*

VAFRICIES PELAGII ET CÆLESTII.

g *Id. ep. 90.*

V. PELAGII HÆRESIS PRIMO DAMNATA ROMÆ.

Quod vero audis de Cæleſtii Carthagine primo iudicio; haud velim exiſtimes, ipſam Pelagianam hæreſim in Synodo Carthaginiẽſi primum fuiſſe damnatam. Etenim S. Proſper *h* hæc ſpectans oculis, conſtanter affirmat primitus contigiſſe Romæ damnari: more nimirum maiorũ, vt noua emergens hæreſis primum omnium à prima omnium Sede examinaretur, & damnaretur. Hanc autem Pelagianam hæreſim, fuiſſe Romæ olim damnatam in Ioui-

h *Proſper carm. de ingrat.*

a *Hier. cont. Pelag. lib. 2. & in Ierem. præf. lib. 4.* b *l. 53. C. Th. de hæret. ap. Baron. hic & ſupra an. 390.*

IOVINIANVS RELEGATVR IN INSVLAM.

niano primario hęreſiarcha, à quo illam Pelagius ſumpſiſſet, Hieronymus *a* teſtatur. Vnde & in ipſum eumdem Iouinianum, ab Epiſcopis iuſte commotus Honorius Imperator, ſub huius anni Coſſ. reſcriptum *b* dedit de eius relegatione in inſulam Boam, poſitam in Dalmatiæ littore; qui ad hæc vſque tempora magno Eccleſiæ detrimento, licet ſæpe reiectus, permanſerat tamen in Italia, ſacrilegos agens, etiam extra muros Vrbis, conuentus: cæteriq; eius participes & miniſtri, in alias ſolitarias & longe inter ſe diſſitas inſulas, eodem reſcripto in perpetuum deportari iuſſi ſunt. Poſtquam autem in Inſulam deportatus fuit, numquam amplius auditus eſt. Qui cum voluptatum & libidinum prædicator extitiſſet, eumdem inter luxurioſas epiſtolas * animam eructaſſe, Gennadius *c* ex Paulo preſbytero tradit. Curæ fuit præterea pio Imperatori, aduerſus *d* reliquos in Africa exiſtentes hæreticos, pœnam proſcriptionis & ſanguinis decernere, reſcripto ad Heraclianum Comitem Africæ dato; quod licet notatum habeatur Conſulatu Honorii decimo, tamen nonum reponendum eſſe, euidens redditur, quod ante decimum Heraclianus iam tyrannus factus è medio ſublatus eſſet. Sicut econtra accidiſſe videmus, vt reſcriptum *e* Honorii de nece Heracliano inferenda, datum inueniatur ſub huius anni Coſſ. cum conſtet eius tyrannidem nequaquam cœptam, niſi cum ipſe Conſulatum geſſit anno ſequenti.

* al. epulas. c *Gennad. de Vir. illuſtr. c. 75.* d *l. 56. C. Th. de hæret.* e *l. 21. C. Th. de pœn.*

VI. f *l. 40. 41. C. Th. de Epiſc. & Cler.*

IVDICIA EPISCOP. ADVERSVS OMNES IN DEVM DELINQVENTES.

Adiecit vero pius Imperator, pro rebus & perſonis Eccleſiaſticis dare reſcripta *f*, ne ſcilicet bona Eccleſiaſtica diuerſis aliis, præter canonicam penſionem, tenerentur obligata muneribus; neve clerici apud alios Iudices quam Epiſcopos iudicio poſtularentur. Porro non clerici tantum, ſed & laici, & qui inter eos magiſtratibus fungerentur, ſi quid in Deum peccaſſent, vel iura Eccleſiaſtica violaſſent, habebant Epiſcopos Iudices. Cuius rei exemplum vidimus anno ſuperiori de Andronico Pentapoleos Præfecto, à Syneſio Epiſcopo cōdemnato in Synodo: extantque alia plurima in his Annalibus. Eorumq; iudicium tanti ponderis æſtimabatur, vt licet ininſtam excommunicationis ſententiam reos aliquando ſubire contigiſſet, haud tamen contemnendam putarent; ſed ad alios talia paſſi Epiſcopos recurrerent, agentes ſupplicibus votis, vt iniuſte lata ſententia, ab eo qui eam tulerat ſcinderetur: cuius rei eſt egregium exemplum apud S. Auguſtinum *g* in epiſtola ad Auxilium. Sed quod in his verſamur, illud quoque huius temporis Eccleſiaſtici Iudicii moris inſinuandum putamus: Cum criminis accuſatus, haud adeo plene vt damnari poſſet conuinceretur, neque eius innocentia ita perſpicua appareret, vt abſolui penitus poſſet; cōſueuiſſe huiuſmodi tum reum, tum actorem, per Iuramentum purgandos ad ſepulchra ſanctorum Martyrum mitti, illorum præſertim, quorum virtus in miraculorum editione omnibus nota eſſet. Huius enim in Africa, itemque Mediolani conſuetudinis meminit idem Auguſtinus *h*: eamdemq; Romæ perduraſſe temporibus Gregorii Papæ, ipſe ſuis *i* ſcriptis fidem facit, confirmatque Gregorius *k* Turonenſis, & ſunt alia innumera de his exempla.

g *Aug. ep. 75*

PVRGATIO IVRAMENTI AD RELIQVIAS MARTYRVM.

h *Id. ep. 137. ad Hippon.* i *Greg. Hom. 32. in Euang.* k *Greg. Tur. de glor. martyr. cap. 38.*

VII. GOTHI INVADVNT GALLIAS. l *Proſper & Caſſiod. in Chron.*

Hoc eodem anno, iiſdemque Coſſ. Proſper *l* & Caſſiodorus tradunt, Gothos ab Italia penitus recedentes, ſub Athaulpho Rege Gallias inuaſiſſe: vbi Narbonēſem Galliam, & Aquitaniæ partem occuparunt. Magna quidem Dei vindicta contigit hoc ſæculo, cum vniuerſum ferme Romanum Imperium, tum maxime Gallias dedi barbaris gentibus incurſandas; quæ vel vocatæ à tyrannis, vel aliis ipſæ occaſionibus ex diuerſis partibus eo confluentes, eaſdem miſere depaſtę ſunt. Verum huius diuini iudicii pondus, etſi graue videri poſſit, ſi tamen vbique delinquentiū ſcelera in alteram libræ lancem coniiciamus, nihil erit ꝙ miremur. Quæ vt aperte percipiantur, prouoco te rurſum ad Saluianum Epiſcopum Maſſilienſem, de quo dictum eſt ſuperius; qui octo libris hoc argumento, hoc ipſo tempore, hacque ex cauſa conſcriptis, miro affectu luget deprauatiſſimos mores, cum omnium in genere populorū, tum præcipue Gallorum ſuorum & Aquitanorum, tam virorum quam fœminarum. Stragem autem in ipſa Aquitania editā à Gothis & Wandalis, deplorat pariter Aquitanicus vir ſanctiſſimus Proſper carmine lugubri eodem argumento edito; necnon alius nobiliſſimus Aquitanus, Pauliuus Conſularis in carmine Euchariſtico *a*, cui titulus falſo habetur inſcriptus nomine S. Paulini Nolani Epiſcopi. Hic enim auctor carminis Euchariſtici, licet & ipſe Burdegalæ educatus diuque verſatus ſit; maiores tamen Vaſatis ortos habuit, fuitque nepos ſororis Auſonii Conſ. & incenſa patria ex ditiſſimo factus pauperrimus, neceſſariis egens, profugus cum ſuis Vaſatas conceſſit: vt hæc omnia ipſe eodem carmine declarat. Ex quo & illud conſtat, duo & illi accidiſſe parum digna nobilitate ſua; nimirum conſpirationem cum Attalo tyranno, à quo creatus fuerat Comes priuatarum largitionum, & diuerſionem ad hæreſim, puto Priſcillianiſtarum, quam iis in locis viguiſſe diximus: quorum errorum primum eodem carmine excuſauit, alterum (vt ait) pœnitentia purgauit.

a *Ext. Tom. 9. Bibl. Patr. 5.*

DE PAVLINO IVNIORE.

VIII. THEOPH. ALEX. OBITVS. b *Socrat. l. 7. c. 7.* c *Damaſc. l. 3 de Imag. circa fin.* d *Gennad. de Vir. Ill. c. 10.* e *Trith. de Vir. Illuſtr.*

ET SCRIPTA.

Iiſdem Coſſ. decimoquinto Calendas Nouembris, vt habet Socrates *b*, Theophilus Alexandrinus Epiſcopus ex hac vita migrauit, cum ſediſſet annos viginti ſeptem. De cuius obitu mirum illud ex Iſidoro diacono Ioannes Damaſcenus *c* refert: nimirum ob illud peccatum, quod nunquam S. Ioannis Chryſoſtomi nomen paſſus eſſet in Eccleſia recitari, eum non potuiſſe animam agere, donec allatam Imaginem Chryſoſtomi adoraſſet. Reliquit ingenii ſui monumenta, quæ Gennadius *d* & Trithemius *e* recenſent, aduerſus Origeniſtas & Anthropomorphitas hæreticos, necnon de Paſchali recurſu, ac libros de fide. Scripſit item de Sacris myſteriis, vel de Sacris Supellectilibus Eccleſiæ Dei: quem quidem librum Eccleſiæ vtiliſſimum fuiſſe, cum exciderit ipſe, intelligi poteſt ex fragmento Epiſtolæ *f* S. Hieronymi ad ipſum Theophilum datæ, cum illum commentarium Latinitate ab eo rogatus donauit. Extantque plures eiuſdem Eccleſiaſtici canones, treſque Paſchales epiſtolæ ab eodē Hieronymo Latinæ factæ; illæ ſcilicet quas aduerſus Origenem edidit, cum alioqui per ſingulos annos ſingulas dare ſoleret, vt ex Syneſii *g* ad illū literis apparet, qui eas Panegyricas orationes nominat. Sed poſtquam is Romano Pontifici, de inferendo Diptychis Ioannis Chryſoſtomi nomine, obniti cœpit, abſtinuiſſe penitus cognoſcitur S. Hieronymus ab eiuſdem poſt editarum epiſtolarum, quam cœperat, verſione. Accidit tamen, vt licet ei ob Chryſoſtomi cauſam fuiſſet à Romano Pontifice communio denegata; tamen quod cōſtiterit in obitu emendaſſe, quod viuens pertinax deliquiſſet, cōmemoratione rerum aduerſus Origeniſtas, aliarumq; ab eo bene geſtarum, retenta eſt poſt obitum eius memoria apud poſteros *h* magna æſtimatione, tituloque ſanctitatis.

f *Ext. in Hæreſolog.*

g *Syneſ. ep. 9.*

h *Leo Pap. ep. 52. & 64. Paul. Emeſ. in conc. ad pop. Alex. Vit. SS. Pat. de compūct. Prat. Spir. c. 195. & alibi.*

IX. CYRILLVS ELIGITVR EPISC. ALEXANDR. i *Theod. l. 5. c. 35. Iſid. Peluſ. l. ep. 310.* k *Socrat. l. 7. c. 7.*

Poſt triduum autem ab eius obitu, ſubrogatus eſt CYRILLVS ipſius ſororis *i* filius: ſed non abſque controuerſia, quod alii peterent Timotheum Archidiaconum, cui fauebat Abundantius Præfectus militum. Id enim teſtatur Socrates *k*, qui addit, Cyrillum in ſede Epiſcopali collocatum, maiorem principatum quam vmquam Theophilus habuiſſet, ſibi aſſumpſiſſe, atq; ex eo tempore Epiſcopum Alexandrinum, præter ſacri Cleri dominatum, rerū quoq; ſæcularium principatum acquiſiuiſſe: Quapropter eumdem ſtatim Nouatianorum Eccleſias quæ erant Alexandriæ occluſiſſe, nec modo omnem ſacrum theſaurum, qui in illis eſſet, penitus abſtuliſſe, ſed & ipſorum Epiſcopum omnib⁹ ſuis fortunis priuaſſe. Iſta ſubinfenſe Socrates, ſed ob eius ſectæ patrocinium fide ſuſpectus. Cum autem viuente Theophilo, cuius quodammodo vinculis tenebatur adſtrictus, Atticus Epiſcopus Conſtantinopolitanus, ob non receptum nomē Ioannis Chryſoſtomi, & ipſe ſecluſus à communicatione Roma. Pontificis permanſiſſet; eo defuncto, faciliorem ſe præbens, (admonitus nouo Theophili caſu, & periculo recēs ea de cauſa in ipſummet concitati populi Conſtantinopolitani) non ſolum eiuſdē Ioannis nomen ſacris Diptychis reddidit, ſed ad id quoque faciendum Cyrillum incitauit: qui diutius infenſiſſimo animo reluctatus, tandem eiuſdem Attici, necnon Iſidori Peluſiotæ, aliorumque hortationibus, ac demum viſione diuinitus oſtenſa commotus, (qua & ipſe ſibi viſus eſt à Ioanne, diuino comitatu circumdato, ab eccleſia expelli, & matrem Domini pro eodem Ioanne enixius orantem conſpexit) ipſe quoque cum omnibus Epiſcopis ſibi

CHRYSOSTOM. NOMEN RESTITVTVM IN DIPTYCHA.

ſubditis eiuſdem Ioannis nomen in ſacro Albo repoſuit: factumque eſt, vt totius pariter Orbis Eccleſiæ mutuo inter ſe pacis fœdere iungerentur. Hæc omnia pluribus ex Niceta Nicephorus *a*, qui & ipſas Attici atq; Cyrilli ea de cauſa vltro citroque datas literas, aliaſque Iſidori ad Cyrillum recitat. Quæ quidem hoc anno, ipſius Cyrilli ſedis exordio cœpta, in ſequentem etiam propagata videntur.

a *Niceph. l. 14. c. 26. 27. 28. 53. & ap. Iſid. 1. ep. 370*

IESV CHRISTI ANN. 413.

INNOC. ANN. 12.

HONORII 19. THEOD. II. 6.

I. HERACLIANI CONSVLATVS, TYRANNIS, EXITVS.

ANNVS Chriſti quadringenteſimus decimus tertius, vnius tantum Lucii Conſulatu in Faſtis reperitur adſcriptus, necnon in reſcriptis Imperatorum; quod nimirū ipſius collegæ *Heracliani* Comitis in Africa, cum tyrannus euaſiſſet, expunctum eſt nomen è publicis monumentis; ſicut alias factum ſæpe vidimus. De Conſulatu enim Heracliani hoc anno geſto, aſſertores ſunt Proſper *b* & Oroſius *c*, ſuorum temporum ambo ſcriptores; ipſeque Honorius Imp. reſcriptis *d* aduerſus eum datis cum patefactus eſt tyrannus, quibus eum hoſtem publicum declarat, & cum ſuis interfici iubet, eiuſque nomen ab omnibus tam priuatis quam publicis Actis deleri. Sed Oroſius eius rebellionis hiſtoriam paulo fuſius proſecutus, inter alia ait, ipſum Africana annona extra ordinem retenta, cum incredibili claſſe trium millium & ſeptingentarum nauium Romam adnauigaſſe; ſed littore egreſſum, occurſu Comitis Marini territum eſſe, & in fugam verſum, arreptaque naui ſolum Carthaginem rediiſſe, atque ibi continuo militari manu interfectum eſſe. Verum eius interitum anno ſequenti ſub Conſulatu Conſtantii & Conſtantis, Marcellinus ponit in Chronico. Cuius gener *Sabinus*, & in tyrannide ſocius, Conſtantinopolim fugiens, inde poſt aliquantum temporis retractus, exilio damnatus eſt; vt Oroſius eſt auctor.

b *Proſper in Chron.* c *Oroſ. l. 7. c. 42.* d *l. 13. C. Th. de infirm. his quæ ſub tyran. l. 21. de pœn.*

II. MARCELLINVS INNOCENS OCCIDITVR.

Sed illud poſt hæc accidit lugubre, quod idem Marinus Dux exercitus traiiciens in Africam aduerſus perduelles Imperii, *Marcellinum* illum Tribunum & Notariū, Cognitorem miſſum & ſequeſtrem conciliationis inter Catholicos & Donatiſtas, virum eruditione & pietate inſignem, proditione hæreticorum Donatiſtarum in ipſum infenſiſſimorum, calumniam paſſum ſtuduiſſe parti Heraclianæ, innocentem occidi iuſſerit, vt Hieronymus *e* docet. Ob quam cauſam & ipſe titulo martyrii in Eccleſiaſticas *f* Tabulas referri meruit: & Marinus eius interfector, qui ob Rempublicam à tyranno liberatam, nobilem fuiſſet iure conſecuturus triumphum, non ſolum eo priuatus eſt, ſed (vt ſcribit Oroſius) continuo reuocatus ex Africa, factuſque priuatus, vel ad pœnam, vel ad pœnitentiam conſcientiæ dimiſſus eſt. Et quod putarent Donatiſtæ, ſe vna cum Marcellino abolere potuiſſe, quæ eo præſente confecta eſſent aduerſus ipſos Acta publica; voluit Honorius Imp. reſcripto *g* ad Iulianum in Africa Proconſulem anno ſequenti miſſo, eadem habere perpetim firmitatem.

e *Hier. l. 3. cont. Pelag.* f *Martyrol. Rom. 8. Idus April.* g *l. 55. C. Th. de hæret.*

III. DEMETRIAS VIRGO RENVNCIAT SPONSO ET SÆCVLO.

Hoc eodem tempore contigit à *Demetriade* Iulianæ filia, Probæ nepte, edi Carthagine (quo eam vna cum matre & auia appuliſſe vidimus) egregium Chriſtianæ pudicitiæ ſpecimen; cum ipſa nobiliſſima Romana virgo, oppignorata æque nobiliſſimo ſponſo, appropinquante nuptiarū die, derepente mutato habitu, profeſſa eſt vitam monaſticam, matre & auia gaudio exultantibus, cunctiſque reliquis vbique admirantibus, & quamplurimis aliis exemplum eius imitantibus: quæ & præparatam ei à parentibus ingentem dotem, ac precioſiſſimum ornatum, diſperſit pauperib⁹. Hæc autem pientiſſimæ virginis generoſiſſima facta egregie deſcripſit, & mirifice laudauit S. Hieronymus *h* epiſtola de ea re poſtea ad eamdem ipſam ſcripta. Cui quidem, eius ſanctiſſimi vitæ generis capeſſendi auctorem extitiſſe S. Auguſtinum, ipſemet Auguſtinus *a* teſtatur ſcribens ad eius matrem Iulianam: extantque aliæ eiuſdem ad matrem & auiam, cum ipſum quamprimū de voto virginis certiorem reddidiſſent, gratulatoriæ literæ *b*, quibus ſummis effert laudibus virginis propoſitum. Idq; item præſtitit S. Proſper epiſtola ad ipſammet Demetriadem ſcripta, quæ habetur inter epiſtolas S. Ambroſii *c*. Ex quarum omnium lectione intelligas, eo ſemper pretio in Eccleſia extitiſſe ſanctam Virginitatem, vt ſublimis quæque nobilitas decorem ex ea accipere credita fuerit & ornamentum.

h *Hier. ep. 8.* a *Aug. ep. 143* b *Id. ep. 179.* c *Ap. Ambr. ep. 84.*

IV. PELAGIVS CLANDESTINA INFVNDIT VENENA.

Quin & ante omnes Pelagius, licet in præcone ipſius Cæleſtio ibidem Carthagine (vt vidimus) hæreſis eius damnata fuiſſet, ipſe tamen adhuc ſub ſanctitatis pallio latere ſatagens, congratulaturus nouæ Chriſti ſponſæ, epiſtolam paræneticam, ſeu dixerimus potius librum, (ita enim nominat Auguſtinus) ad eādem Demetriadem miſit, quæ & hactenus extat; & quod ea nomine Pelagii careret, eademque inter opera SS. Hieronymi & Auguſtini edita reperiretur; à ſimplicioribus vel Hieronymi vel Auguſtini credita eſt: quam quidem vere Pelagii eſſe, non ſolū ipſius errores in ea poſiti indicant, ſed teſtificatione S. Auguſtini *d*, immo & ipſius Pelagii *e* habetur expreſſum: ſicut & olim intellexit Beda *f*. Quamobrem idem S. Auguſtinus continuo vt hæc accepit, ne hauſtum ex epiſtolæ illius lectione venenum, mortem Demetriadi ac parentibus eius afferret, antidotum propinauit, ſcribens quam diximus ad Iulianam (quæ ab ipſius Auguſtini ore pendebat) epiſtolam *g*, qua ſparſas in illo Pelagii ſcripto hæreſes confutauit: idque ipſum rurſus præſtitit in libro poſtmodum ſcripto aduerſus Pelagium & Cæleſtium de Gratia Chriſti. Quemadmodum & S. Proſper in prædictis literis ad Demetriadem, nihil aliud conatus eſt quam Pelagii aſſertionibus aduerſariam ſtabilire Catholicam veritatem. Ac denique Innocentius ipſe Papa, peribetur ad Iulianam ſcripta epiſtola *h*, æque illam in fide Catholica de gratia Chriſti confirmare ſtuduit. Vnde eueniſſe putamus, vt ſcribens æque Hieronymus *i* ad Demetriadem, magnopere hortatus fuerit, vt eiuſdem Innocentii teneret fidem, nec peregrinam (quamuis ipſa ſibimet prudens callidaque videretur) doctrinam reciperet. Quod igitur hoc anno Pelagius quid ſentiret, penitus innotuerit, inde accidit vt ſub anni huius Lucio Conſule S. Proſper *k* tradat ipſius hæreſim innotuiſſe; quam tamen in Cæleſtio vidimus anno ſuperiori Carthagine damnatam.

d *Auguſt. de Gra. Chri. l. 1. c. 22.* e *Ap. Aug. ibid. c. 37.* f *Bed. raſ. in Cant.* g *Aug. ep. 143* h *Innoc. ep. 11.* i *Hier. ep. 8.* k *Proſper in Chron.*

V. BVRGVNDI OBTINENT PARTEM GALLIAR. DE EORVM CHRISTIANITATE.

Hoc eodem anno *Burgundiones*, Germaniæ populos *l* bellicoſiſſimos, multitudine ac viribus præſtantes, qui gloriari ſolerent ſe ſobolem Romanorum, partem Galliæ Rheno proximam obtinuiſſe, Proſper teſtatur & Caſſiodorus; de quorum à Burgis denominatione, Oroſium *m* conſule, quamuis dicta ab eo haud omnibus placeāt. Sed & de eorumdem Chriſtianitatis tempore, minime ei conuenit cum Socrate *n*, dum hic ad tempora Valentiniani Tertii qui ſucceſſit Honorio, Oroſius vero (cui magis aſſentiendum eſt, puta ſub Honorio, ac de rebus vicinorum ſcribenti) ad præſens ipſius Honorii Imperium refert. Verum ea & ante Anaſtaſium Papam dicenda eſſet cōtigiſſe, ſi in omnibus legitima demonſtrari poſſet, quæ extat eius nomine epiſtola ad Epiſcopos Germaniæ & Burgundiæ. Quomodo vero, quave de cauſa, eorū contigerit ad Chriſtianam religionem conuerſio, eoſdem conſule auctores.

l *Ammian. l. 18. & 28.* m *Oroſ. lib. 7 cap. vlt.* n *Socr. lib. 7. cap. 30*

VI. NOVATIANI TERRA MARIQVE EIECTI.

Hoc item anno, in Oriente Theodoſius Imp. Eunomianos ſæpe damnatos, nouo reſcripto *o* exagitauit, ſimulque *Anabaptiſtas* vltimo ſupplicio afficiendos decreuit. Idemque Nouatianos illos *p*, qui recens ab aliis hæreticis Nouatianis diuiſi, in hoc cum Eccleſia Catholica concordabant, vt Paſcha in azymis celebrarent, ob idque *Protopaſchitarum* ſibi nomen impoſuiſſent, (quos & *Sabbatianos* ab auctore Sabbatio appellatos, ſuperius vidim⁹) proſcriptione & deportatione damnauit *q*. Quo eodem tempore diuino quoque iudicio omnes Nouatiani oſtenſi ſunt eſſe repulſi, miraculo illo quod à S. Paulino deſcribitur in carmine *r* ad Cytherium: cum videlicet Nouatiani hominis nauis abſq; aliqua maris tempeſtate ſoluta cōpagibus,

o *l. 7. C. Th. ne S. baptiſ. iter. l. 2. C. Iuſtin. eod.* p *Vide Socr. l. 7. c. 5.* q *l. 6. C. Th. eod.* r *Paulin. ep. 41.*

ebibens vndam abſorpta eſt à mari, Nouatianis omnibus, atque cæteris Infidelibus qui in ea erant, pereuntibus, Catholicis Fidelibus tantummodo liberatis, & qui iis inhæſerunt credentes: ita vt magno prodigio caſus ipſe omnes diſcreuerit, qui pii, quive impii eſſent.

IESV CHRISTI ANN. 414.

INNOC. ANN. 13.

HONORII 20. THEOD. II. 7.

I. GOTHI IN HISPANIAS.

ANno Chriſti quadringenteſimo decimoquarto, Cõſtantio & Conſtante, patre & filio, Coſſ. anno quarto à capta Vrbe, idem Conſtantius Gothos Narbona expulit, & abire in Hiſpaniam coëgit: vbi apud Barcinonem ipſorum Rex Athaulphus ſtudioſiſſime paci petendæ inſiſtens, dolo ſuorum occiſus eſt. Hæc Oroſius *a*: ſed necem Athaulphi ſequenti anno Proſper ponit. Extat *b* vero ipſius epitaphium, ad eius ſepulchrum ibidem Barcinone poſitum, quo conſtat vna cum ipſo ſex quoque eius filios à Gothis peremptos eſſe. Quod autē Romani in Gothos, quos pacis ſtudioſos & auxiliarios habere cœperant, copias mouerint, illa præceſſiſſe cauſa videtur, quod Attalus ille tyrannus, qui ab eiſdem Gothis Imperium deponere coactus fuerat, hoc anno (vt Proſper ait) eorumdem auxilio tyrannidem reſumpſit in Galliis. Qui rurſum anno ſequenti in Hiſpaniam ab iis deductus, moxque relictus, captus eſt in mari, & Conſtantio Comiti viuus traditus: idémque poſtea ab Honorio in triumphum ductus, ac Liparæ viuere iuſſus, truncata prius manu. Hæc iidem auctores. Sed in hoc vno triumpho de pluribus aliis hoſtibus debellatis celebratæ ſunt victoriæ; nempe de Gothis, qui Attalum euexere in Imperium; de Gentilibus, qui omnibus fauerunt ſtudiis homini reſtituturo deorum cultum; de diis ipſis, qui vanis reſponſis vanos homines inflammabant; ac denique de Ariana perfidia, cuius ſectæ ſymbolis Attalus cum Gothis arcto iunctus erat amicitiæ fœdere.

a Oroſ. l. b. 7. cap. 3.
b A. Ambr. Moral. l. 11. Chron. Hiſp.

ATTALI TYRANNI FINIS. *De quo Baron. ſeq. ann. ſicut & de illis quæ habentur art. proximo.*

II. Subdit vero Oroſius de *Segerico* ſucceſſore Ataulphi, paulo poſt ſimiliter à ſuis necato, quod & ipſe ad pacem pronus eſſet. Cui ſucceſſor electus *VVallia* vt pacē infringeret, nihilominus eam magis confirmauit. Quippe territus maxime iudicio Dei, quia dum magna Gothorum manus traiicere in Africam moliretur, in freto Gaditano tempeſtate correpta miſerabili exitu perierat; memorque illius acceptæ ſub Alarico cladis, cum Gothi in Siciliam tranſire conati ſubmerſi ſunt, pacem optimam cum Honorio Imp. datis obſidibus pepigit, ac Placidam ipſius ſororem, relictam Athaulphi, honorifice apud ſe habitam fratri reddidit. Denique Romanæ ſecuritati periculum ſuum obtulit, vt aduerſus cæteras gentes quæ per Hiſpanias conſediſſent, ſibi pugnaret, & Romanis vinceret. Quamuis & cæteri Alanorum, Wandalorū, Sueuorumque Reges, eodem cum Romanis placito depacti forent, mandantes Honorio vt ipſe cum omnibus pacem haberet, omniumque obſides acciperet, dum ipſi inter ſe confligerent, ſibique pereuntes Imperatori vincerent. Hæc Oroſius: quæ præſenti, & duobus ſequentibus annis geſta, Proſper quoque attigit. In quibus illud imprimis obſeruandum, Gothos illos qui Romam deprædati ſunt, duplici naufragio breuiſſimi temporis ſpatio fuiſſe punitos; præter alias clades quibus confecti ſunt. Iſtud enim plane aliis poſtea diuerſis temporibus accidiſſe eiuſdem Vrbis inuaſoribus & prædatoribus, accuratus lector inueniet; nimirum qui id facere auſi ſunt, ſemper Dei vindicta haud ſera male periiſſe. Sed hæc prolixiorem requirunt ſermonem.

INVASORES ROM. VRBIS MISERE PERIRE SOLITI.

III. Vt vero tanta quæ diximus, adeo proſpere gererentur in vtilitatem Imperii, ipſe Honorius Aug. religione ſua promeruit, dum pro fide certans hæreticos atq; Gentiles ſingulis ferme annis exagitare non ceſſauit. Qui quidem & hoc ipſo anno priuilegia conceſſa Catholicis Eccleſiis cōfirmauit, reſcribens *a* vt qui abſtraherent confugientes ad eas, maieſtatis criminis rei haberentur: quæ quidem eius lex in Codice Iuſtinianeo, huius anni Conſulibus conſignata reperitur; apud Gregorium vero Papam, mendoſe Conſulatu Honorii ſeptimo, & Theodoſii tertio. Idem quoque Imperator hoc eodem anno aduerſus Donatiſtas reſcribens *b*, eos inteſtabiles, infameſque declarauit; Epiſcopiſque ac reliquis clericis exilium irrogauit, atque illorum occultationem ſub iiſdem pœnis vetuit; laicos autem pecuniaria pœna pro conditione cuiuſque mulctauit, ac denique ipſorum conuentuum loca Eccleſiis Catholicorum tribuit. Miſiſſe vero huius legis executorem in Africam Dulcitium Tribunum & Notarium, S. Auguſtinus *c* docet. Quo etiam auctore *d* conſtat, pecuniariam illam pœnam laicis inflictam, ſic exigi ſolitam, vt tamen eiſdem reddenda ſeruaretur, ſi ad Eccleſiam Catholicam redire vellent. Cum autem permulti eorum Epiſcopi decreuiſſent potius mori, quam Eccleſias ſuas deſerere, adeo vt ſibi ipſis nonnulli *f* violentas manus inferre non dubitarent, ſic rati fore vt vel à ſuis colerentur vt martyres, vel Iudicum commiſeratione ſinerentur in ſuis Eccleſiis permanere: anceps Dulcitius quid in his ſibi agendum eſſet, litteris conſuluit Auguſtinum. Qui cum videret quamplurimos Donatiſtas Honorii reſcripti vigore ad Eccleſiã Catholicam redire; melius eſſe reſpondit *g*, paucos quoſdam ſuis ignibus, aut aliis eiuſmodi excidiis perire, quam ſi vniuerſi ſempiternis ignibus gehennarum arderent. Mitius tamen cum eis eſſe tranſactum, nec omnes Donatiſtarum Epiſcopos ſolum vertere iuſſos, quæ inferius dicenda ſunt, demonſtrabunt.

a l. 2. C. de his qui confug. ad Eccl. l. 38. C. Th. de Epiſc. & Cler. Greg. 11 ep. 54. Egit vero de hac lege Baron. an. 407. nu. XLI.
b l. 54. C. Th. de hæret.

HONORIVS EXAGITAT DONATISTAS.

c Aug. 2. Retract. 59.
d Id. l. 1 contra Gaudent. c. 38.
e Ibid. c. 37.
f Id. ep. 104. ad Donat.

QVOMODO CVM OBSTINATISS. HÆRET. AGENDVM.

g Id. ep. 61.

IV. Hoc eodem anno accidit *Pauli Oroſii* presbyteri Hiſpani (cuius Hiſtoriam ſæpe citare contigit) legatio ab Eutropio & Paulo in Hiſpania Epiſcopis ad S. Auguſtinum in Africam. Cuius decernendæ in cauſa fuere hæreſes, quæ tunc temporis dire Hiſpanias infeſtabant. Nam præter errores Priſcillianiſtarum, quos ſingulos idem Oroſius in libello *h* conſultationis Auguſtino oblato enumerat; nouas addit hæreſes nuper inuentas, ex Origene & Victorino quodam prognatas, allatas vero in Hiſpaniam à duobus *Auitis* hominibus Hiſpanis, altero Hieroſolymis, Roma altero redeuntibus, itemque à Baſilio quodam Græco. Itaque Auguſtinus breuiter quidem, ſed plane diſertiſſime, aduerſus Priſcilliani atque Origenis errores diſputauit, edito commentario ad eumdem Oroſium, vt inſcriptio præ ſe fert. Repreſſit vero alibi *i* Catholicos illos homines, qui ad inquirendos Priſcillianiſtas, mendaciorum atque periuriorum inuolucris deliteſcentes, dicebant artem arte deludendam, & mendaciis licere mendacia prodere, nempe mentiri ſe quoque Priſcillianiſtas, vt qui vere eiuſmodi eſſent detegerent, ſicque ab eorum prauis fruticibus expurgare poſſent Eccleſiam: pluribuſque docuit, Chriſtiano homini nec in leuibus mentiri licere. Permanſit autem hoc anno Oroſius apud S. Auguſtinum cupiditate diſcendi, ſequenti vero (vt dicetur) nauigauit Hieroſolymam. Cui quidem Auguſtinus iniunxit opus, vt Hiſtoriã ſcriberet aduerſus Paganos: idq; ille officioſiſſime præſtitit, vt eiuſdem docet præfatio libris affixa; quos (vt declarat *k*) abſoluit anno ab initio Mundi quinquies milleſimo ſexcenteſimo decimooctauo, hoc eſt ſecundum initam ab eo rationem, anno Chriſti quadringenteſimo decimoſeptimo.

h Ext. apud Aug. ante libr. aduerſ. Priſcill.

ORIGEN. & PRISCILL. HÆRESES ILLATÆ IN HISPANIAS A DVOBVS AVITIS.

i Idem 2. Retract. 60. & lib. contra Mendac.

OROSII HISTORIA.

k Oroſ. lib. 7. cap. vlt.

V. Accidit vero poſt hæc, vt quamuis prominens peſſimæ plantæ truncus ex Origenis Periarchon productus, ſcriptis SS. Patrum, & decretis ſacrorum Conciliorum iam ſucciſus eſſet, pullulauerint tamen ex eo hinc inde virgulta S. Auguſtini falce ſuccidenda. Etenim quod ait Oroſius in dicto Conſultationis libello, de damnatorum ſaluatione poſt aliquam purgationem, deque etiam ipſius diaboli reſtitutione, ex Origene per Auitos in Hiſpania prædicatis; licet in ſaluatione dæmonum minime aſſenſum eis populi præbuerint, tamen in venia damnatorum plures habuerunt ſectatores: ſed ita vt pro diuerſitate animorum, diuerſæ eſſent eorumdem aſſertiones; dum alii crederent, omnes omnino damnatos fore aliquando ſaluandos; alii

DE SALVATIONE DAMNATORVM PLVRIMI ERRORES.

vero non omnes, ſed tantum Chriſti baptiſmate ablutos, qui participes facti eſſent corporis eius, in quacumque hæreſi vel impietate vixiſſent: alii rurſum, non omnes baptizatos, ſed ſolos Catholicos, quantumuis male viuentes: alii demum reliquos omnes, præter illos qui pro peccatis ſuis facere dignas eleemoſynas negligerent; adeo vt qui facerent, quamuis inter ipſas ſuas eleemoſynas nefarie ac nequiter viuerent, ſaluandi eſſent poſt aliquam purgationem. Recenſet hæc iſtorum omnium deliramenta S. Auguſtinus, quæ & ſacrarum auctoritate Scripturarum ipſos defendiſſe tradit: eadem vero ipſe egregie confutauit in libris *a* de Ciuitate Dei, quos his diebus ſcribebat.

a *Aug. de Ciuit. Dei, l. 21. c. 17. vſq; ad 27.*

VI. SYNODVS IN MACEDONIA.

b *Innoc. ep. 27.*

Hoc item anno collecta eſt prouincialis SYNODVS *in Macedonia*, ex qua pro confirmatione rerum geſtarũ miſſa eſt legatio ad Innocentium Papam; vt conſtat ex litteris *b* eiuſdem Romani Pontificis ad eos redditis, quarum exordio ipſe eos nonnihil reprehendit, quod certa quædam ſemel impertita à Sede Apoſtolica iterare cogerent mandata. Eodemque anno, die vigeſima octaua Iulii, facta eſt à Cyrillo Epiſcopo Alexandrino translatio partis Reliquiarum SS. Marci Euangeliſtæ, & Martyrum Cyri atque Ioannis, in Canopum: quo facto penitus extinctæ ſunt iuges dæmonum ibi adhuc vigentium (licet à Theophilo, deſtructo famoſiſſimo illic templo, Eccleſia ſupererecta fuiſſet) infeſtationes: vt de his conſtat ex Actis eorumdem martyrum Cyri & Ioannis, in poſteriore Concilio Nicæno cognitis, & à S. Ioanne Damaſceno & aliis cõprobatis.

TRANSLATIO SS. RELIQVIARŨ.

IESV CHRISTI ANN. 415.

INNOC. ANN. 14.

HONORII 21.
THEOD. II. 8.

I. INVENTIO RELIQVIARVM S. STEPHANI PROTOMART.

c *Ioan. 3.* d *Act. 3. 12.*

ANNO Chriſti quadringenteſimo decimoquinto, Honorio decimum & Theodoſio ſextum Augg. Coſſ. magnus ille Protomartyr STEPHANVS rurſus in miraculis rediuiuus apparuit, cum eis venerandæ Reliquiæ, vna cũ Gamalielis & Nicodemi, (de quibus in Euangelio *c* & Actis *d* Apoſtolorum) atq; Abibi ipſius Gamalielis filii corporibus, diuinitus in ſomnis ab ipſo Gamaliele reuelatæ ſunt *Luciano* presbytero Eccleſiæ Caphargamala in territorio Hieroſolymorum, vbi eadem corpora condita primo fuerant: à quo admonitus Ioannes Epiſcopus Hieroſolymitanus, corpus S. Stephani tranſtulit magna pompa Hieroſolymam ſeptimo Calendas Ianuarii. Extat de eiuſmodi Inuentione eiuſdem Luciani libellus, ſiue epiſtola ad omnes Fideles ſcripta; cui adſtipulantur Marcellinus *e*, Nicephorus *f*, & alii recentiores auctores Græci, Latinorumque plurimi; ſed quorum inſtar omniũ Gennadius *g*, cum hæc ſua ætate facta potuerit certius cognouiſſe. In ea igitur Epiſtola cum eiuſdem Inuentionis tempus notetur Conſulatu Honorii decies & Theodoſii ſexies, qui hoc ipſo anno extitit; idque ipſum Marcellinus abſque vlla dubitatione confirmet: apparet irrepſiſſe mendum in Bedam *h*, & erraſſe alios eum ſecutos, dum anno ſeptimo Honorii id factum habent: ſicut ex iiſdem corrigendus eſt Niceta *i* Philoſophus, qui ad tempora Conſtantini refert. Cæterum cum aperta eſt theca Reliquiarum S. Stephani, terræmotum factum eſſe, & ſuauitate miræ odoris fragrantiæ inde emergentis, ipſo eodem momẽto ſeptuaginta tres homines variis grauiſſimis languoribus detentos, quorum etiam nonnulli erant dæmoniaci, integram ſanitatem recuperaſſe, narrat idem Inuentionis libellus. Additque, cum eodem tempore ingens ſiccitas vniuerſam Palæſtinam vexaret, in ipſa translatione earumdem ſacrarum Reliquiarum pluuiam magnam deſcendiſſe, & abundanter terram imbuiſſe, immenſo omnium gaudio. At hæc adeo multa & inſignia, pauca & perexigua eſſe intelliges, ſi conferas cum illis quæ in Orbe Occidentali earumdem virtute Reliquiarum voluit Deus edi; de quibus dicetur anno ſequenti.

e *Marcell. in Chron.* f *Nic. lib. 14. cap. 9.* g *Gennad. de Vir. ill. c. 46.*

h *Bed. de 6 ætat. Sigeb. & alij.* i *Nicet. de mart. & inuent. S. Stephan. ap. Metaphr. 2. Aug. & Lipom. tom. 6.*

II. DEI CONSILIVM IN REVELATIONE RELIQVIARVM.

Noua vero hæc & plane admiranda bella elegit Dominus, ad expugnandos & confundendos aduerſarios ſuos. Qui enim expugnauit Antiochiæ impietatem Iuliani Apoſtatæ Reliquiis S. Babylæ martyris, proſtrauit Mediolani Arianam audaciam reliquiis Geruaſii & Protaſii martyrum, extinxit in Ægypto idololatriam reliquiis S. Marci Euangeliſtæ & SS. Martyrum Cyri & Ioannis, confudit impuritatem Vigilantii reliquiis S. Samuelis Prophetæ:) vt de his omnibus vidimus ſuperius ſuis locis: extantque innumera alia eiuſmodi omnium temporum atq; prouinciarum exempla, deuictorum virtute ſacrarum Reliquiarum, diabolicorum conatuum; (de quorũ etiam nõnullis vel iam à nobis dictum eſt, vel dicendum erit,) idem in Sanctis ſuis mirabilis Deus, iiſdem modo armis vſus eſt, tũ ad reliquos Ethnicos & hæreticos atque ſchiſmaticos expugnandos, tum ad cogendum impium Pelagium, nuper emerſum è puteo inferni hæreſiarcham, errores proprios ſaltem in ſpeciem condemnare.

III. CONCILIŨ DIOSPOL. IN CAVSA PELAGII HÆRESIARCHÆ.

a *Aug. 2. Retract. 47. & lib. 1 contra Iulian. c. 5.*

Cum enim in dicta ſacrarum Reliquiarum Inuentionis Epiſtola Lucianus dicat, contigiſſe vt eo tempore Ioannes Hieroſolymorum Epiſcopus, eſſet in Synodo Epiſcoporum apud Lyddam, quæ & Dioſpolis dicta eſt ciuitas Palæſtinæ; agens de eodem DIOSPOLITANO CONCILIO S. Auguſtinus *a*, ſimul & quatuordecim qui interfuerunt Epiſcoporum nomina recenſens, (quorum primus ordine ponitur *Eulogius Cæſarienſis* Palæſtinæ Metropolitanus, ſecundus vero idem qui ſupra *Ioannes Hieroſolymitanus*) docet ibi præſentem Pelagium, damnantem ſuas hæreſes, & fidem Catholicam profitentem, fuiſſe abſolutum. Verum quod id doloſe egerit, eumdem Conuentum S. Hieronymus *b* *miſerabilem Synodum* appellauit. Cuius etiam Acta de purgatione Pelagii, Innocentium Romanum Pontificem nouiſſe confirmare, idem Auguſtinus *c* teſtatur: ipſeque poſtquam ea accepit, ſcripſit *d* de iis librum ad Aurelium Epiſcopum Carthaginienſem, ne (vt ait) Pelagio velut abſoluto, eius quoque dogmata putarentur Iudices approbaſſe. Conſtat enim in eo Concilio tunc erectum eſſe trophæum de proſtrata hæreſi Pelagiana: in quo licet Pelagius dolo pœnam anathematis effugerit, hæreſes tamen eius ſunt penitus ab ipſo etiam earum auctore anathemate damnatæ.

b *Hier. ep. 79 ad Alip. & Auguſt.*

c *Aug. 2. de pecc. orig. 8. & 9.* d *Ibid. c. 14. & l. 2 Retract. c. 47.*

IV. ERRORES PELAGII, AB IPSO IN CONC. DAMNATI.

Aſſertiones vero quas Pelagius ibi damnare, ne ipſe damnaretur, compulſus eſt, inuenimus in Collectione Creſconiana recitatas poſt epiſtolam Aurelii Carthaginienſis ad Epiſcopos prouinciæ Byzacenæ: ſuntque duodecim numero; nempe 1. Adam mortalem factum eſſe, adeo vt ſiue peccaſſet, ſiue non, mortuus eſſet. 2. Peccatum Adæ, ipſum ſolum læſiſſe, & non genus humanum. 3. Infantes nuper natos, in illo ſtatu eſſe, in quo Adam fuit ante præuaricationem. 4. Per mortem vel præuaricationem Adæ, nõ omne genus hominum mori, nec per reſurrectionem Chriſti omne genus humanum reſurgere. 5. Infantes, etſi non baptizarentur, vitam æternam habere poſſe. 6. Diuites baptizatos, niſi omnibus abrenuncient, ſi quid boni viſi fuerint facere, non reputari illis, nec eos habere poſſe regnum Dei. 7. Gratiam Dei atque adiutorium non ad ſingulos actus donari, ſed de libero arbitrio eſſe, vel in lege atque doctrina. 8. Gratiam Dei ſecundum merita noſtra dari. 9. Filios Dei non poſſe vocari, niſi omnimodo abſq; omni peccato fuerint effecti. 10. Non eſſe liberum arbitrium, ſi Dei indigeat auxilio; quoniam in propria voluntate habet vnuſquiſque facere aliquid, vel non facere. 11. Victoriam noſtram non eſſe ex Dei adiutorio, ſed ex libero arbitrio. 12. Petentibus veniam, non dari ſecundum gratiam & miſericordiam Dei, ſed ſecundum merita & laborem eorum, qui per pœnitentiam digni fuerint miſericordia. Atque hæc fuerunt capita, quæ Pelagius compulſus eſt damnare; quæ eadem Auguſtinus *e*, agens de peccato Originali, recitat ex Actis eiuſdem Synodi Dioſpolitanæ: additque alios errores ab eodẽ Pelagio aſſertos; nempe, Legẽ ſic mittere ad regnum, quemadmodum & Euangelium: itemque, Fuiſſe homines ante aduentum Chriſti ſine peccato. Ac denique alibi *f* recenſet aliud caput eiuſdem hæ-

e *Idem 2. de pecc. orig. 11. & ep. 106 ad Paulin.*

ALII EIVSDEM ERRORES.

f *Idem de hæreſ. cap. 88.*

reſis

teſis corollarium, quo deſtrueret orationes quas facit Eccleſia, ſiue pro Infidelibus & doctrinæ Dei reſiſtentibus, vt conuertantur ad Deum; ſiue pro Fidelibus, vt augeatur in eis fides, & perſeuerent in ea: quippe hæc non à Deo homines accipere, ſed à ſeipſis habere, Pelagiani contenderent, gratiam Dei, qua liberamur ab impietate, dicentes ſecundum merita noſtra dari.

V. Erant & aliæ blaſphemiæ Pelagii ſcriptis inſertæ, quæ non ſunt ad publicum illud examen productæ, quas recitat S.Hieronymus in tribus illis Dialogorum libris, quos contra Pelagianos conſcripſit poſt dictam Synodum Dioſpolitanam; vt S.Proſper *a* teſtatur in carmine, quod de proſtrata in eadem Synodo hæreſi cecinit. Qui quidem Hieronymus, cum vidiſſet verſutum Pelagium captioſis artibus Synodum decepiſſe, prudens illud excogitauit inuentum, vt Dialogos ſcriberet, & ſub *Critobuli* nomine Pelagium ſignificaret, quem Catholicus homo *Attici* nomine exquiſitiſſimis interrogationibus cogeret latens intus venenum in medium proferre; ſicque palam demonſtraret, qualis ille eſſet, qui errores damnans videri voluiſſet probatus Catholicus. Vbi etiam prudentiſſime illud egit, vt numquam eius Synodi expreſſe voluerit meminiſſe; ne ſi ab illa acta probaſſet, Pelagium in ea abſolutum probaſſe pariter videretur; vel ſi damnaſſet, ipſe potius damnandus videretur, qui damnantem hæreſes Synodum argueret. Quæ autem præterea ex eiuſdem Pelagii ſcriptis eruta idem Sanctus omnib⁹ patefecit, hæc ſunt præcipue: Quod cum ille ad Impeccantiam ſuam aſſereret opus eſſe diuinę legis ſcientia, hanc quoque fœminas habere debere diceret, eaſdemque debere in Eccleſia Deo pſallere; itemque, Quod iactaret, eſſe hominis vi liberi arbitrii, non tantum non peccare, ſed etiam non tentari; ac quamuis mulierum velaretur agminibus, nullam habere concupiſcentiam: ac demum, Quod omnes homines tam viros quam fœminas, craſſioribus, vt monachos, vti vellet veſtibus, aſſereretque nitorem veſtium & ornamentorum Deo eſſe contrarium. Quæ quidem, aliaque eiuſmodi ex Pelagii ſcriptis allata, poſtquam Hieronymus abunde confutauit; poſtremo ad exterrendos aduerſarios, validiſſimum plane commilitonem, qui iam ante aduerſus eamdem graſſantem impietatem, gladium ſpiritus exeruiſſet, oſtentat; ipſum nimirum ſanctiſſimum atque doctiſſimum Auguſtinum, cuius recenſet ſcriptos commentarios aduerſus Pelagianos.

a Proſper de Ingrat.

Hieronymi conſilium contra Pelagium.

Alia rurſum Pelagii dogmata.

VI. Pelagius quas damnavit, hæreſes repetit.

Sed quomodo, qui hoc anno in Palæſtina Synodo ſuas damnauit hæreſes, & Catholicas aſſertiones profeſſus eſt Pelagius, rurſus auſus eſt eadem virulenta dogmata prædicare? Docet id Auguſtinus *b*, dum de ipſo atque Cæleſtio primario eius diſcipulo agens, ait quod cum increpatus eſſet à Synodo, quod nihil tribueret gratiæ Dei ad eius mandata facienda; correctioni eorum hactenus ceſſit, vt non eam libero arbitrio præponeret, ſed infideli calliditate ſupponeret; dicẽs ad hoc eam dari hominibus, vt quæ facere per liberum iubentur arbitrium, facilius poſſint implere per gratiam: ſicque dicendo, *Vt facilius poſſint*, voluit credi etiamſi difficilius, tamen poſſe homines ſine diuina gratia facere iuſſa diuina. Illam vero gratiam Dei, ſine qua nihil boni poſſumus facere, non eſſe dicebant niſi in libero arbitrio, quod nullis ſuis præcedentibus meritis ab illo accepit noſtra natura; ad hoc tantum exiſtimantes ipſum adiuuantem per ſuam legem atque doctrinam, vt diſcamus quæ facere & quæ ſperare debeamus. Hæc & alia Auguſtinus; affirmans inferius, eumdem Pelagium cõtrariis ſcriptis iis quæ in Synodo Palæſtina damnaſſet, quę ibi profeſſus fuerat deſtruxiſſe. Accidit autem vt cum in dicta Synodo idem Pelagius receptus eſſet, Ioannes Hieroſolymitanus, quod diceretur amicus eius factus eſſe, apud Occidentales male audire cœperit. Vnde S.Auguſtino ſuppeditatum eſt argumẽtum, eumdem Ioannem monendi *c*, vt lupum caueret ſub ouina pelle latentem; expoſcendique eiuſdem Concilii Acta: ad quem etiam Pelagii ſecretum librum, quem ab eius diſcipulis Timaſio atque Iacobo haud pridem ad fidem ab ipſo Auguſtino conuerſis acceperat, miſit cum aduerſaria reſponſione à ſe edita, cui titulum fecit *De Natura & Gratia*; vt ex his Pelagius Orientalibus plenius innoteſceret, detectumque omnes caueret: quam etiam ſuam lucubrationem idem Auguſtin⁹ miſit *a* ad Innocentium Romanum Pontificem, vna cum ipſo Pelagii libro cui reſponſum eſſet.

b Aug. d. cap. 88.

c Id. ep. 282.

a Id. ep. 95.

VII. Hoc item anno Oroſius presbyter (de quo ſuperiori dictum eſt) ab Auguſtino Hieroſolymam ad Hieronymum miſſus eſt, conſulturus illum de perdifficili his temporibus agitata quæſtione, ab eodem Oroſio ipſi Auguſtino propoſita, *De Animarum origine*; de qua Auguſtinus Chriſtiana modeſtia ſententiam ſuam ſuſpendens, eam Hieronymo refudit; quem iam antea, ſicut & ipſum Auguſtinũ, Marcellinus *b* eadem quæſtione pulſauerat. Quæ quidem ea occaſione oborta eſt, quod Origenes deliraſſet animas in cœlo ſicut Angelos peccaſſe, atque ideo in corpora ad luendum ſupplicium tamquam in carcerem quemdam demitti. Extat vero epiſtola tunc ab Auguſtino *c* ad Hieronymum data; qua cum multa diſertiſſime de ea quæſtione diſputaſſet, ad finem tamen ſe neſcire profeſſus eſt. Sicut & eadem modeſtia vtens Hieronymus, ne doctorem docere videretur, tacuiſſe voluit, excuſans *d* apud Auguſtinũ, quod impedito aliis rebus, in enodationem quæſtionis minime ſibi incumbere licuiſſet; cum alioqui (vt ait) timeret, ne ſi diuerſa inter ſe ſentirent, hæreticis daretur occaſio detrahendi. Sed Auguſtinus verecundiam verecundia compenſauit, dum viuente S.Hieronymo noluit quicquã amplius de ea quæſtione ſcribere, expectans fore aliquando, vt tantus Eccleſiæ Doctor ſuæ petitioni ſatisfaceret: prout huius ſui conſilii rationem ipſe poſtea reddidit *e*. Cæterum non Auguſtino tantum, aut Hieronymo, viſa eſt ea quæſtio perdifficilis; ſed & ante eos Gregorius Theologus illam eiuſmodi eſſe exiſtimauit, quam non ſatis ſint humanæ vires vt aſſequi valerent; cum quid de ea definiret totus ambiguus, rem integram Deo committendam tradit *f*, qui ipſas creauit animas. Et quod magis mireris, eadem adhuc Gregorii Magni Papæ temporibus adeo indeciſa remanſerat, vt nec quid de ea eſſet definiendum, ipſe auſus ſit *g* proferre ſententiam. Porro in ſententiam Hieronymi S.Eccleſia viſa eſt eſſe propenſior, qua dicitur eaſdem recens à Deo creari atque infundi corporibus; quod profeſſus eſt ipſe epiſtola *h* ad Marcellinum: licet eam ſententiam haud affirmare ſe audere, ipſe Auguſtinus in epiſtola ad eumdem Hieronymum *i* profeſſus eſſet. Veruntamen & ipſum poſtea in ſententiam Hieronymi abiiſſe conſtat; quam & contra ei aduerſantes doctiſſime propugnauit, ſcriptis *k* eo argumento quatuor libris.

Quæſt. de Animar. origine Hieronymo ſoluendam mittit Auguſtinus.

b Vide Hier. ep. 82. Aug. ep. 7.

c Aug. ep. 28

d Hier. ep. 92 ap. Aug. ep. 30.

e Aug. 2. Retract. 45.

Difficillima ea quæſtio.

f Greg. Naz. carm. de anima.

g Greg. Pap. 7. ep. 53.

h Hier. ep. 82

i Aug. ep. 82.

k Idem 2. Retract. 56. & de orig. anima.

VIII. Iiſdem huius anni Coſſ. ponit Socrates *l* magnas Alexandriæ ſeditiones & clades, à Iudæis in Chriſtianos excitatas; quarum cauſa omnes Iudæi, opera Cyrilli Epiſcopi, eiecti penitus Alexandria fuerint, qui vſque ab Alexandro Magno eam incoluerant. Multa inſuper habet de inimicitiis inde ortis inter eumdem Cyrillum & Oreſtem illius vrbis Præfectum, quæ magnarum aliarum turbarum occaſionem præbuerint, dum plurimi Monachi Nitriæ Alexandriam pro Cyrillo dimicaturi ſponte aduenientes, audaci nimis facinore Oreſtem contumelioſe tractant, vulnerantque: populus vero pro Præfecto exurgens, Monachos pellit; ac demum *Hypatia* fœmina celeberrima, atque doctiſſima omnium huius ſeculi philoſophorum, (ad quã extant plures Syneſii Epiſtolæ, quibus eam & Dominam & Magiſtram ſæpe vocat: quam & Suidas virginem æque caſtiſſimam prædicat) furore ſectatorum Cyrilli necata eſt, atque dilacerata, & combuſta, ob ſuſpicionem quod eumdem Oreſtem dimoueret à reconciliatione cum Cyrillo ineunda. Hæc fuſe apud Socratem: ſed monendus lector, huiuſmodi rerum hiſtoriam ab eodem auctore Nouatiano homine, in Cyrillum parum æquo ob pulſos (vt dictum eſt) Alexandria Nouatianos, perinfenſo animo ſcriptam eſſe; vt non mireris ſi ab eo legas Cyrillum ſæpe perſtringi nimiæ præſumptionis & ſuperbiæ, atque etiam in crimen ſcelerum vocari. Quod vero præterea addit de reſcripto ab Imperatorib⁹ aduerſus Iudæos dato, eo quod in loco Inmeſtar inter Chalcidem & Antiochiam, præter alia impia conſueta facinora, puerum Chriſtianum Cruci alligaſſent, & in ſublime ſuſpenſum verberibus vſque ad mortem cruciaſſent: licet reſcriptũ illud non appareat,

l Socr. lib. 7. c. 13. & c.

Turbæ Alexandr. Iudæorum cauſa.

Immane ſcelus Iudæorum.

a l.22.C.Th. de Iud.

b Hier ep.101

c l.24.C.Th. eo. Ap.Baro. ann 418.nu. LXXXIII. Et vide infr. an.418. inf.

extat tamen à Theodoſio aliud hoc anno datum *a*, quo iuſſit Præfecturam honorariam abrogari Gamalieli,(hũc autem illum exiſtimo Patriarcham Iudæum,cuius eſt mẽtio apud S.Hieronymum *b*)aliaſque iiſdem Iudæis pœnas infligi.Sicut & id ipſum paulo poſt Honorius in Occidente aduerſus Iudæos magiſtratibus fungentes,vel militantes ſanciuit *c*. Etenim quod Chriſtiani Principes de perfido hominum genere curaſſent bene mereri,iidem faſtu elati adeo nefanda aggredi auſi ſunt.

IX.

d l.42.C.Th. de Epiſc.& Cler.

DE PARABOLANIS RESCRIPTŨ IMP.

De quo Baron.an.ſeq. in fin.

Occaſione vero prædictorum tumultuum Alexandrinorum,reſcripſit *d* anno ſequenti Theodoſius,ne Corpus eorum qui ibidem Alexandriæ adſcripti erant ægrotantium curæ,excederet numerum quingentorum; eoſdemque non ex diuitibus,ſed pauperibus allegandos; quos & vetuit publicum quodlibet adire ſpectaculum, neve ad Curiam accederent, niſi ſinguli, & vrgente neceſſitate. Fuiſſe autem hos minoris ordinis clericos,exordium eiuſdem reſcripti inſinuare videtur, dum eo prohibetur, aliquid commune eſſe Clericis cum publicis Actibus,vel ad Curiam pertinentibus.Sed quod pertinet ad vocem *Parabolanos*,qua eoſdem Imperator nuncupat; vel,vt habet Iulius Firmicus,*Parabolarios*,ſiue *Parabolos*,vt eſt apud Socratem,& ex eo apud Caſſiodorum:conſentiunt recentiores, deriuari à voce Græca παράβολος,qua ſignificatur homo periculo incaute expoſitus,vel ad ſubeunda pericula præceps;quales putabantur qui curæ omnis generis ægrotantium, peſtis quoque tempore præeſſent. Verum quod ex charitate eiuſmodi primo manauit officium, qua nulla maior videri poterat,cum poneret quis animam ſuam pro amicis ſuis;tranſiuit in factionem, cum iidem pro Epiſcopis pugnaturi negotium faceſſerent quoque Præfectis:cuius auertendæ rei cauſa, Theodoſius ea aduerſus illos ſtatuere opus habuit. Qui vero diſſidia inter Cyrillum Epiſcopum & Oreſtem Præfectum ignorarunt,pariter hallucinatos eſſe oportuit in quærenda alia prædictæ ſanctionis interpretatione. Cæterum qui per illam ad quingentorum numerum reſtricti fuerant, eoſdem,quod curæ infirmorum non ſatis eſſe viderentur, ad ſexcentos poſtea idem Imp.excreſcere voluit *e*,quibus præeſſet in omnibus Epiſcopus Alexandrinus.

e l.43.eo.

X.

f Marcell. in Chron.

PVLCHERIA CREATVR AVGVSTA.

g Soz.lib.9. c.1.

h Socr.lib.7. c.22.

FILIÆ ARCADII OMNES VIRGINITATEM SECTATÆ.

i Soz.lib.9. c.1.& 3.

Hoc pariter anno (vt Marcellinus *f* eſt auctor) idem Theodoſius nouo facto hactenus intentato nobilitauit Imperium, cum maiorem natu ſanctam ſororem,virginẽ Deo dicatam, nomine PVLCHERIAM, prudentia & religione præſtantiſſimam, in Imperii conſortium allegens, creauit Auguſtam,agentem annos ſexdecim; vt idem auctor aſſerit, dum natam ait ſub Conſulatu Theodori & Eutropii,nempe anno Domini trecenteſimo nonageſimo nono; licet tantum quatuordecim Sozomenus *g* ei tribuat,cum habenas capeſſiuit Imperii,quod quam prudenter rexerit,quamque inſigniter tam pietate in Deum,& reuerentia in res ac perſonas ſacras,quam omni aliarum virtutum genere Theodoſium fratrem inſtituerit;apud eũdem Sozomenum,atque etiam Socratem *h*, abunde videre licet. Ex quibus plane intelligas, quantum valeat in recte adminiſtrando Imperio,exacte cuſtodita religio; cum tãtam molem puer vnus atque puella,ſumma tranquillitate ab omni barbarorum & tyrannorum timore ſecuram;(ꝙ nec temporibus bellicoſiſſimorum Impp.conceſſum eſt,) feliciter rexerint. Cui haud dubium rei multum profuit, diuinumq; auxilium Orientali Imperio conciliauit,quod reliquæ Arcadii filiæ,ipſius Theodoſii ſorores,*Placilla*,*Arcadia*, & *Marina*, omnes paribus votis (auctrice atque hortatrice ſorore Pulcheria,vt idem Sozomenus *i* teſtatur) excoluerint cælibem vitam, virginitatem Deo dicantes;& in Palatio perinde ac in Monaſterio monaſticam vitam agentes.

XI.

k Ibid.c.16. 17.

IMPERIVM THEODOSII FŒLIX OB RELIQVIAR. INVENTIONẼ.

Sed & illud ad bonorum cumulum acceſſit additamẽtum,(quod idem *k* auctor iure conſiderat) dum præclara Sanctorum corpora Deus ad opitulationem Fidelium voluit è terra emergere, & non ſecus ac viuos,perennes gratiarum fontes erumpere. Quod in mirabili inuentione Corporum *Zachariæ* Prophetæ,& *Stephani* Protomartyris, illo tempore contigiſſe ait: agitque de eiuſdem Zachariæ corporis reuelatione, facta ab eodem ipſo Propheta cuidam ſeruo nomine Calimero, præfecto villæ Cophar in territorio Eleutheropolis Palæſtinæ, in qua ipſe conditus erat; qui etiam ita integer inuentus eſt, ac ſi adhuc viuus fuiſſet. Deſideratur autem quod idem auctor de inuentione S.Stephani ſe fore dicturum pollicitus fuerat. Sed de illa nos ſatis ſuperius. Nec vero iſta tantum operi Sozomeni deeſſe,ſed plurimorum annorum res geſtas,ex eo conſtat,quod in præfatione ipſe teſtetur,perduxiſſe hiſtoriam vſque ad Conſulatum decimumſeptimum Theodoſii,nempe ad annum Chriſti quadringenteſimum trigeſimum nonum.

HISTORIÆ SOZOMENI TERMINVS.

IESV CHRISTI ANN. 416.

INNOC. ANN. 15.

HONORII 22. THEOD. II. 9.

I.

CONCILIA CARTHAGIN. ET MILEVITAN. ADVERSVS PELAGIVM.

a Ep.Synodal.Conc. Carthag. quæ eſt 90. ap. Aug.

ANNO Chriſti quadringẽteſimo decimoſexto,Theodoſio Aug.ſeptimum & Palladio Coſſ.celebrata ſunt in Africa aduerſus Pelagium & Cæleſtium duo CONCILIA, nempe *Carthaginenſe* ſub Aurelio eius ciuitatis Epiſcopo Africæ Primate,& *Mileuitanum* ſub Siluano Numidiæ Primate:idque (vt apparet *a*) tam occaſione rerum in Synodo Dioſpolitana ſuperiori anno aduerſus Pelagianos geſtarum, quas Oroſius hoc anno in Africam reuerſus retuliſſet; quam etiam occaſione literarum ab Herote & Lazaro Epiſcopis Gallis aduerſus eoſdẽ hæreticos ſcriptarum,quas idem Oroſius ad ſe miſſas,Africanis Epiſcopis dedit pariter inſpiciendas. Cæterum in iiſdem Conciliis damnatos eſſe Pelagium atq; Cæleſtium, conſtat tum ex Synodalibꝰ epiſtolis per Iulium Epiſcopum ad Innocẽtium Papam miſſis,quibus Actorum confirmationem petierunt;tum etiam ex aliis priuatis Aurelii, Alipii, Auguſtini,aliorumque Epiſcoporum nomine ad eumdem Pontificem ſcriptis,ac denique ex ipſius ad eos omnes reſponſionibus:quas cunctas reperire eſt apud eoſdem Innocentium *b* & Auguſtinum *c*: ſicut & de iis ſcripſit etiã ad Paulinum Nolanum idem Auguſtinus *d*, inter alia docens ipſum Innocentium *ad omnia reſcripſiſſe eodem modo,quo fas erat,atq; oportebat Apoſtolicæ Sedis Antiſtitem*: quod & alias *e* ſæpe repetit. Vt vel hinc videas, meram fuiſſe calumniam, quam cæterorum more hæreticorum Pelagiani,vt gloriarentur ſe primæ Sedis Epiſcopi communione fulciri, ſparſerant in vulgus de tacita eiuſdem Innocentii cum Pelagio conniuentia, cuius fit mentio in prædictis Epiſcoporum priuatis ad ipſum literis *f*. Quam enim acerrimus Pelagianorum inſectator fuerit Innocentius, abunde etiam docet S.Hieronymus *g*, dum Pelagii epiſtola pulſatam virginem Demetriadem monet,fidem tenere Innocentii Romani Pontificis. Laudatque inſuper S.Proſper *h* ipſius integritatem in fide incorrupta ſeruanda:eiuſdemque aſſertione liquet, ſententia Innocentii damnatos fuiſſe Pelagium & Cæleſtium:quod & Gennadius *i* teſtatur. Sed in re non ambigua haud amplius immorandum.

b Innoc.ep. 31.32.33.34. Tom.1. epiſt. Rom.Pontif.

c Aug.ep.90. 92.93.95.

d Aug.ep. 106.

e Id.ep.47. lib.1.contra Iul.cap.4. lib.2. de pec. orig.c.8.lib.2 Retract.c.50

CALVMNIA PELAG.IN PP. INNOCENT.

f Ap. Aug. ep.95.

g Hier.ep.8.

h Proſper aduerſ.Collat.

i Gennad.de Vir.illuſt.c. 43.

II.

k Innoc.ep. 32.

Vt autem præſenti anno eadem Concilia Carthaginienſe & Mileuitanum eſſe habita affirmemus,inde euidens ſuppetit argumentum,quod ipſa Innocentii iiſdem reſcribentis epiſtola *k* data habeatur ſexto Calendas Februarii anno proxime ſequentis ſub Conſulatu Honorii & Conſtantii.Ex quibus eos corrigas,qui putarunt Mileuitanum contra Pelagium atque Cæleſtium,celebratum eſſe Arcadio & Honorio Augg. quintum Coſſ. anno Chriſti quadringenteſimo ſecundo. Nam Mileuitanum illud longe diuerſum ab iſto eſt, vt ſuo loco vidimus; quo tempore nulla erat Pelagii vel Cæleſtii in Africanis Eccleſiis mentio.Sed accidit Collectorum incuria, vt ambo ſimul in vnum conflata fuerint. In cuius exordio præfixa habetur nota diei & Conſulis,quæ eſt prioris,cui interfuit(vt vidimus) Aurelius Carthaginienſis Epiſcopus; & cætera quæ habentur vſque ad illa verba: *Ideoque pariter*; quæ vero ſequuntur,

DVO MILEVIT. CONCILIA IN VNVM CONFVSA.

quuntur, huius de quo agimus ſunt Mileuitani Concilii, vſque ad octauum canonem: reliqui vero vſque ad finem, diuerſorum eſſe apparent Africanorum Cōciliorum, quæ niſi quis accurate perſpexerit, in ambages inextricabiles incidat neceſſe eſt. Porro adeo vehementi ſtudio ad expugnandam Pelagianam hæreſim incubuere Patres Africani, vt poſt eadem duo Concilia, Auguſtino qui Mileuitano interfuit, delegauerint *a* opus, vt ſuis ſcriptis eam penitus inſectaretur: quod ipſe adeo accurate impleuit, vt cum in aliis ſcriptis alios ſuperet, in tractatibus contra Pelagianos ſeipſum ſuperaſſe noſcatur. Quod denique in Epiſtola Carthaginienſis Concilii, ſeptuaginta ſeptem tantummodo recenſiti habentur Epiſcopi, & in literis Mileuitani ſexaginta & vnus; putamus haud omnes numeratos eſſe, cum S. Proſper *b* de iiſdem Conciliis agens, à trecentis Epiſcopis ea definita fuiſſe ſcribat.

a *Aug. ep.* 110
AVGVSTIN. PRÆFICITVR SCRIPTIONI ADVERSVS PELAG.
b *Proſper de ingrat.*

III. OROSIVS PRIMVS RELIQVIAS S. STEPHANI IN OCCIDENTEM TVLIT.

Poſt hæc autem Oroſius, de quo nuper actum eſt, cum ex Oriente rediens, Luciani epiſtolam de Inuentione corporis S. Stephani Protomartyris, ab Auito quodam preſbytero Hiſpano è Græco in Latinum conuerſam, ſimulq; ſacras eiuſdem Sancti reliquias, ab eodem Auito *c* ad Balchonium Bracarenſem Epiſcopum deferendas accepiſſet: hac occaſione ipſe primus omnium eaſdem literas, Reliquiasque, hoc anno in Occidentem intulit. Id enim Marcellinus *d* & Gennadius *e* diſerte affirmant: Sanctique Auguſtini *f* teſtificatione certum eſt, ante hæc tempora numquam eiuſmodi Reliquias viſas vel auditas in Occidentalibus oris; præter vnum ex Lapidibus, quibus idem Protomartyr percuſſus occubuit, à nauta allatum Anconam ad mare Hadriaticum ſitam Italiæ ciuitatem, vbi multa edi ſolita eſſent miracula. Hoc vero tempore acceperunt ex iiſdem Reliquiis partem ab Oroſio traditam, Auguſtinus, aliique nonnulli Epiſcopi Africani, quorum ipſe meminit *g*, agens de variis Eccleſiis cum à ſeipſo Hippone, tum ab aliis alibi Epiſcopis in eiuſdem Protomartyris memoriam erectis: quando & earumdem virtute Reliquiarum, innumera, ac plane ingentia, edi contigit miracula ſanitatum, ſeptemque etiam mortuos reuocari ad vitam, aliosque à morte animæ (quod maius videri poteſt) ad gloriam ſempiternam; vt de his omnibus locupletiſſimus eſt teſtis idem Auguſtinus *h*, qui incredibili eorum multitudine victus, cum multa recenſuiſſet, excuſans quod plura notiſſima prætermitteret, ait, ſi miracula tantummodo ſanitatum, quæ per eumdem S. Martyrem facta eſſent in ſolis duabus ciuitatibus Hippone & Calama, ſcribere vellet, plurimos conficiendos fore libros, nec tamen omnia colligi poſſe.

c *Ext. huius ad Balchon. epiſt. in Act. Inuent. S. Stephan.*
d *Marcell. in Chron.*
e *Gennad. de Vir. Ill. c.* 47.
f *Aug. de diuerſ. Ser.* 31. 32.
g *Idem* 22. *de Ciuit.* 8.
MIRACVLA AD EAS.
h *d. c.* 8. *&* *ſer.* 32. 33.

IV.

Extant *i* inſuper duo libri ad Euodium Epiſcopũ Vzalenſem, cuius eſt ibidem apud Auguſtinum honorifica mentio, conſcripti, (ad eum enim cōſcriptos, non ab ipſo, quomodo vulgo citantur, accuratus lector *k* inueniet) de Miraculis in Vzalenſi Memoria B. Stephani, ad Reliquias eiuſdem fieri ſolitis. In quibus item libris permulta alia ſuppetunt memoria digna vetera monumenta, de quibus etiam tractari contigit aliis occaſionibus ſuperius; puta de *Cereis* ad memorias Martyrum accendi ſolitis; de *Puluere* adiacente locis vbi ſacræ Reliquiæ conderentur, colligi ſolito ad ſanandos languores; de *Feneſtellis* fieri conſuetis ad altaria, vbi eædem Reliquiæ ſeruarentur, vt per eas dimitterentur velamina, aliæve res admouendæ capſulis, in quibus ſacra pignora clauderentur, per quas Deus ex virtute ſacrarum Reliquiarum operari ſoleret miracula: de *Oleo* ſanctificato ad curationem morborum; de vſu ſacrarum *Imaginum* diuinitus comprobato, & aliis eiuſmodi. Eſtque pariter obſeruatione dignum, vocem *Domnus* & *Domna* ab eorumdem librorum auctore frequentius repeti tributam clariſſimis viris ac fœminis, necnon etiam Sanctis, vt ipſi Protomartyri; qui ſæpe *Domnus Stephanus* nuncupatur; cum vero de Deo dicendum eſt, ipſum *Dominum* poni: vt appareat antiquo vſu loquendi, vocem *Dominum* tribui ſolitam Deo tantum; *Domnum* vero communem fuiſſe Sanctis, vel clariſſimis viris ac fœminis; non Epiſcopis ſolum vel cæteris clericis, vt alii putauerunt: quamuis nec idipſum ſemper vbique & ab omnibus obſeruatum.

i *Ap. Aug. Tom.* 10.
k *Euod. de Miracul. S. Steph. lib.* 1. *cap.* 1. *&* 7.
DE NOMINIB. DOMNI ET DOMNÆ.

Cæterum qui Reliquias S. Stephani perlaturus in Hiſpaniam Oroſius acceperat, cum licuit illuc reuerti, munus expleſſe ſuum, certum eſt. De quo etiam conſtat, nauigatione appuliſſe in Minoricam Inſulam, vnam ex Balearibus, eiuſque Epiſcopo Seuero ex eis partem aliquam reliquiſſe: quarum virtute facta eſt in eadem Inſula, cum ſignis & prodigiis, quingentorum & quadraginta Iudæorũ intra octiduum ad fidem Chriſti conuerſio; ſicut rem geſtam vniuerſo Orbi Chriſtiano idem Seuerus Epiſcopus notam fecit literis ſuis Circularibus *a*, quas inter alios accepiſſe prędictum Euodium Vzalenſem, & publice in Eccleſia recitare feciſſe, traditur in iiſdem libris *b* ad ipſum ſcriptis. Vt plane Dei conſilio factum appareat, quod tepeſcente per Orbem Chriſtiana fide, vnius Chriſtiani ante quadringentos ferme annos vita functi, tenuis puluis & oſſa tot tantaque præſtarent, vt ea ſola ſatis efficacia eſſe potuiſſent, non tantum ad titubantes conſolidandos, ſed & Infideles omnes ad Chriſtianam religionem, reluctantes licet, omnino pertrahendos. Et ex iis perſpicias, quanto Hagiomachi noſtri temporis ſint quorumuis Infideliũ miſerrimi & obſtinatiſſimi, qui tot ac tantis miraculis, à tot ac tantis viris, ad Gentiles & Iudæos confundendos publicis ſcriptis omni fide traditis, nec mouentur, nec credunt.

V. CONVERSIO IVDÆORVM MINORIC. EX MIRACVLIS RELIQVIARVM S. STEPHANI.
De qua Baron. ann 418 *& vide infr. eo. an. in fin.*
a *Ext. illas Baron. eod. ann* 418. *ex Cod. Vatic.*
b *Euod. vbi ſupra lib.* 1. *cap.* 2.

Hoc item anno mortuus eſt Ioannes Epiſcopus Hieroſolymitanus, cum ſediſſet annis triginta. In cuius locũ (vt teſtatur Theodoretus *c*) ſubrogatus eſt *Pratlius*, cuius extat literæ anno ſequenti ad Romanum Pontificem datæ. Ex quibus corrigas Nicephori Chronicon, vbi loco Pratlii legitur *Paulinus* Ioannis ſucceſſor: vel alios emendes, qui pro Prailio dixerunt *Cyrillum*, qui iam ante Ioannem ſederat.

VI IOANNIS HIEROSOL. OBITVS.
c *Theod. lib.* 5. *cap.* 37.

IESV CHRISTI ANN. 417.

ZOSIMI ANN. 1.

HONORII 23. THEOD. II. 10.

ANNO Chriſti quadringenteſimo decimo ſeptimo, Honorio Aug. vndecimum, & Flauio Conſtantio ſecundum Coſſ. Pelagius hæreſiarcha cum audiſſet non eſſe receptam ab Innocentio Romano Pontifice purgationẽ ſuam habitam in Concilio Dioſpolitano, ſed priori apud eum aſtrictum teneri damnatione; eumdem quoque fallere in animo habens, literas ad illum è Palæſtina dedit, quibus profiteretur ſe eſſe vere Catholicum: quarũ S. Auguſtinus aliqua fragmenta recitat in libris de Peccato Originali, & de Gratia Chriſti; docetque *d* illas quidem ad Innocentium miſſas fuiſſe, acceptas autem, eo tunc defuncto, ab eius ſucceſſore Zoſimo.

I. PELAGIVS DOLOSE PVRGARE SE STVDET APVD INNOC. PP.
d *Auguſt. de pecc. orig. c.* 17. *&* 21. *de grat. Chriſti lib.* 1. *cap.* 30.

Hoc namque ipſo anno, quinto *e* Calendas Auguſti, idem *S. Innocentius* Pontifex diem obiit, cum ſediſſet annos quindecim, menſem vnum, & dies decem: ſepultusque eſt in cœmeterio Priſcillæ ad Vrſum pileatũ. Licet enim quidam eum ſuperiori anno defunctum tradant; ad hunc tamen annum perueniſſe, docent literæ *f* eius ſub huius anni Coſſ. datæ ad Concilium Mileuitanum ſexto Calendas Februarii, quarum anno ſuperiori facta eſt mentio; quibus accedit Marcellini Comitis auctoritas; dum collocat ſub iiſdem Coſſ. Zoſimum Innocentio ſubrogatum: extantq; inſuper aliæ eiuſdem Zoſimi literæ hoc ipſo anno (vt videbitur) ſcriptæ; vt nec poſt hunc annum vixiſſe Innocentium dicere poſſis. Traditur autem in Libro de Roman. Pontif. eumdem feciſſe Conſtitutum de omni Eccleſia, & de Regulis monaſteriorũ, & de Iudæis ac Paganis. Quod vero dicitur *Conſtitutum de omni Eccleſia*, idem eſt, ac decretum ad vniuerſalem Eccleſiam ſpectans; illudque ipſum putamus, cuius meminit Gennadius *g*, dum ait, Innocentium ſcripſiſſe decretum Occidentaliũ Eccleſiarum & Orientalium aduerſus Pelagianos; quod poſtea ſucceſſor eius Zoſimus Latinis promulgauit. Eodem quoq; Libro, inter

II. INNOCENTII PP. OBITVS.
e *Lib. de Roma. Pont. & Mart. Rom. eo. die.*
f *Innoc. ep.* 32.
g *Gennad. de Vir. Ill. c.* 43.

alia

alia ipſius geſta legitur, eum damnantem hæreticos Pelagium & Cæleſtium, conſtituiſſe vt qui natus fuerit de Chriſtiana, denuo naſci debeat per baptiſmum; quod (vt ibi aſſeritur) Pelagius damnabat. Verum hæc perperam dicta videri poſſint, ſi ipſum Pelagium auſcultemus, qui (vt refert Auguſtinus a) ſuis ad Innocentium ſcriptis litteris conqueſtus eſt de eiuſmodi in ſe calumnia. Quamobrem quod ibi dicitur, negaſſe Pelagium baptiſmum infantium, ſic accipiendum eſt, quod ſi non verbis, re ipſa tamẽ damnaſſe videri poterat, dum peccatum negaret Originale, cuius cauſa neceſſarium infantibꝰ baptiſmum eſſe ſemper Eccleſia tenuit, & Innocentius decreto firmauit. Sicut & illud quod eodem libro ſubiicitur, Innocentium conſtituiſſe vt Sabbato ieiunium celebraretur; haud ſic accipiendum eſt, vt ipſe eius ieiunii auctor fuerit, ſed quod de his reſcripſerit ad Decentium Epiſcopum Eugubinum, qui ieiunii Sabbati cauſam edoceri expetierat. Sed de eo ieiunio dictum alias fuſius.

a *Auguſt. vbi ſupra.*

QVOMODO DICENDVS PELAG. DAMNASSE BAPTISM. PARVVL.

III. ZOSIMVS PAPA CREATVR.

Poſt Innocentii porro obitum interlapſis diebus viginti, ZOSIMVS natione Græcus, Abrahami filius, ſubrogatus eſt die decimanona menſis Auguſti. Cuius ſedis exordio, Cæleſtius Pelagii anteſignanus, (quem tamquam nouæ hæreſis promulgatorem, iam diu ante damnatum ab Epiſcopis Africanis in Concilio Carthaginienſi, appellaſſe vidimus Sedem Apoſtolicam;) Innocentio ſibi aduerſante defuncto, Romam ad ſucceſſorem illius Zoſimum ſe contulit, aduerſus accuſatores querelas illaturus. Quod vero non ignoraret, & ab ipſo Zoſimo ſe fore damnandũ, ſi qualis eſſet detegeretur hæreticus; ea arte concinnauit ſcriptum à ſe libellum, vt licet in eo ſatis indicaret ſe negare peccatum Originale, non poſſet tamen à Zoſimo reiici, vtpote qui poſt enarratam de fide ſententiam, eiuſmodi apponeret verba: *Si forte (vt hominibus) quiſpiam ignorantiæ error obrepſerit, veſtra ſententia corrigatur.* At vero adiecit prudenter Zoſimus, ad explorandam hominis fidem, interrogare eum quam exactiſſime, an aſſentiretur Epiſtolæ aduerſus errores Pelagii ab Innocentio ſcriptæ: quod cum ille profeſſus eſſet, tunc lenius quidem cum eo ſpe conuerſionis ipſius agens, minime tamen adhuc à vinculis excõmunicationis ſoluendum exiſtimauit; ſed ex abundanti in Africam ſcripſit, vt ſi quid haberent contra eum, Romam mitterent. Hæc enim omnia ita ſe habuiſſe, conſtat ex diuerſis S. Auguſtini ſcriptis b: qui & ipſe Zoſimũ excuſans, docet haud eum erraſſe, dum ſcripſit illum Cæleſtii libellum eſſe Catholicum. Extantq; in veteri codice Vaticano litteræ c ipſæ eiuſdem Zoſimi ad Epiſcopos Africanos ſub huius anni Coſſ. ſcriptæ; atque aliæ æque ad eoſdem datæ vndecimo Calendas Octobris in cauſa Pelagii. Qui enim eadem erant fuligine tincti, eadem ambo vſi ſunt ad fallẽdam Sedem Apoſtolicam arte; dum ſicut Cæleſtius, ita Pelagius in litteris, quas datas diximus ad Innocentium, & eo defuncto acceptas à Zoſimo, nihil magis conatus eſt, quam ab ipſo Romano Pontifice videri atq; probari Catholicus: addens & ipſe in fine libelli d confeſſionis fidei eidem oblati, hæc verba: *Hæc eſt fides quam ſemper tenuimus; in qua ſi minus perite, aut parum caute aliquid forte poſitum eſt; emendari cupimus à te, qui Petri & fidem & ſedem tenes.* Quibus perſuaſus Zoſimus, ſicut fecerat de Cæleſtio, ita etiam de Pelagio iam Catholico (vt videri poterat) reddito, dedit litteras ad eoſdem Epiſcopos Africæ, quibus illum Catholicum, eius vero accuſatores, ac præcipue Herotem atque Lazarum Epiſcopos Gallos, calumniatores, & multorum atrocium criminum reos declarat; ſicut illos iidem impii hęretici mendaciter depinxerant. Quomodo vero vtriuſque, Pelagii ac Cæleſtii, detecta poſtea fraus, ab eodem Zoſimo damnata fuerit, dicetur anno ſequenti.

QVOMODO SE GESSERIT IN CAVSA CÆLESTII ET PELAGII.

b *Auguſt. de pecc. orig. c. 6. 7. 8. & lib. 2. cont. ep. Pelag. cap. 3. & lib. 6. contra Iulian. Pelag. c. 12.*
c *Rec. Baron. vt & ſubſequẽtes, Annal. Tom. V. hoc ann. ex Cod. Vatic.*
d *Rec. hunc libellum Baron. vbi ſupra, ex Cod. eod.*

IV. DE PRIVILEGIIS ECCLES. ARELAT.

Extant præterea eiuſdem Zoſimi Papæ hoc ipſo anno datæ ad vniuerſos Galliarum Epiſcopos litteræ, de priuilegiis Eccleſiæ Arelatenſis conſeruandis: quæ tamen in edita nuper à Ioanne à Boſco monacho Cæleſtino Bibliotheca Floriacenſi, recitantur iiſdem verbis Siluestri Papæ nomine; in fine additis nonnullis, quæ faueant Eccleſiæ Viennenſi. At vero eas potius Zoſimi eſſe, hac ſaltem ratione perſuademur, quod tunc temporis ſub Siluestro nõ Paſchaſius, cuius fit in eis mentio, Viennenſi præeſſet Eccleſiæ, ſicut nec Claudius quẽ vult Ado; ſed Verus, vt conſtat ex Actis Concilii Arelatenſis Secundi celebrati ſub ipſo Papa Siluestro. Cæterum quod Euãgelium in Gallias per S. Petri Apoſtoli diſcipulum S. Trophimum allatum fuerit, & per eumdem ſedes Arelatenſis erecta; ea de cauſa hæc Eccleſia primaria olim in Gallia habita eſt, cũ & eius Epiſcopi non ſolum pallium acciperent à Romano Pontifice, ſed & vicem eius agerent, eiuſdemque Vicarii dicerentur. Teſtantur id plures epiſtolæ Romanorum Pontificum, ex eiuſdem Eccleſiæ ſcripto antiquitus codice acceptæ, omni fide conſcriptæ a: idque ipſum confirmat S. Gregoriꝰ Papa in ſuis epiſtolis b ad Virgilium Epiſcopum Arelatenſem, & ad vniuerſos Epiſcopos Galliæ. Sic igitur Zoſimus ea epiſtola iuſſit, vt nullus Epiſcopus, presbyter, aliusve clericus, ex qualibet Galliarum parte ſiue Romã, ſiue in aliam quamlibet prouinciam proficiſceretur, abſq; litteris Formatis Arelatenſis Metropolitani: addiditque, vt ſublatæ ab eadẽ Eccleſia prouinciæ Viennenſis, & Narbonenſes Prima & Secunda, eidem rurſus ſubiacerent. Quo pacto irritum reddidit, quod in Concilio Taurinenſi ante viginti prope annos ſtatutum fuerat, vt Narbonenſis Secunda ſubeſſet Epiſcopo Maſſilienſi.

a *Recitat has, aliaſq; plures eodem argumento epiſt. Zoſimi, Baron. Ann. Tom. V. hoc ann. & ſeq. ex Cod. Arelat.*
b *Greg. 4. ep. 51. 52.*

V. ECCLES. VIENNENS. RESISTIT ARELATENSI.

Verum poſt hæc Zoſimum, de iuribus Eccleſiæ Viennenſis per Legatos admonitum, reuocaſſe ſentẽtiam ſuam aduerſus eam datam, donec plenior de cauſa cognitio haberetur; docet alia eiuſdem epiſtola c ad Simpliciũ Viennenſem Archiepiſcopum. Et qui Zoſimo ſucceſſit Bonifacius Papa, ſcribens ad Hilarium Epiſcopum Narbonenſem, ex auctoritate Concilii Nicæni iuſſit eius prouinciæ Metropolim integre conſeruari, neq; ad Arelatenſis Antiſtitis iura pertinere: In cuius pariter ſententiam ſucceſſor Bonifacii Cæleſtinus e abiit; necnon poſt multum tempus S. Leo, ac cæteri fere Romani Pontifices, cum eiuſmodi controuerſia ſæpe ſopita, iterum in iudicium reuocata eſt: vt conſtat cum ex aliis, tum præcipue ex plurimis eorumdem Pontificum ea de re ſcriptis litteris, quæ habentur e in dictis codice Arelatenſi & Bibliotheca Floriacenſi.

c *Ext. in Biblioth. Floriac. part. vlt.*
d *Cæleſt. ep. 2 cap. 4.*
e *Rec. Baron. Annal. To. V. VI. & ſeq. ſecundum tempora, quibus ea ſcripta ſunt à Roman. Pontificib.*

VI. ERROR LAPSVS DE PASCHATIS DIE.

Hoc eodem anno, vt Paſcha non ſuo legitimo die celebraretur, errore ſupputationis factum eſt. At diuino miraculo compertum eſſe errorem, vt non fiuerit Deus quicquam in Eccleſia perperam agi, narrat Paſchaſius Epiſcopus Lilybæi in epiſtola, quam poſtea dedit ad S. Leonem f Romanum Pontificem: vbi ait, cum in eccleſia quadam baptiſterium nocte Paſchali ex ſe repleri ſoleret, & baptizatis qui ſe offerebant, vt aqua venerat ita ex ſeſe dilaberetur; hoc præſenti anno cum die qua perperam Paſcha celebrari iuſſum erat, nempe octauo Calend. Aprilis, nulla aqua veniret, errorem eſſe cognitum, quia multis poſt diebus, videlicet decimo Calendas Maii, cum re vera Paſchalis dies acceſſiſſet, fons ſacer ex ſolito repletus eſt. Porro alia quoque eiuſmodi Fontium baptiſmalium, diebus Paſchalibus ſponte repleri ſolitorum, miracula variis Occidentis Orientiſque locis exhibita, videre licet apud Caſſiodorum g, Gregorium h Turonenſem, & in Prato i Spirituali; vt plane inſanire deprehendantur Nouatores, dũ baptiſmalis aquæ benedictionem derident, quam tanto miraculo annis ſingulis repetito Deus voluit in Eccleſia Catholica, vt ſibi per placitã conſignari; immo & aliis miraculis k, ab incredulorum irriſionibus vindicari.

f *Ap. S. Leon. ep. 65.*

MIRACVLA DE FONTIB. BAPTISM.

g *Caſſiod. 8. ep. 33.*
h *Greg. Tur. lib. 1. de glor. Mart. c. 24.*
i *Prat. Spir. cap. 214 215.*
k *Vide Greg. Tur. ibid.*

IESV CHRISTI ANN. 418.

ZOSIMI ANN. 2.

HONORII 24. THEOD. II. 11.

I. CONCIL. CARTHAG. IN CAVSA PELAG. ET CÆLEST.

ANNO Domini quadringenteſimo decimo octauo, Honorio duodecimũ & Theodoſio octauum Augg. Coſſ. CONCILIO (inquit Proſper in Chronico) apud *Carthaginem* habito ducentorum ſeptemdecim Epiſcoporũ, (ſiue, vt apud eumdem alibi l de his agentem legitur, du-

l *Proſper aduerſ. Collat.*

centorum quatuordecim) ad Pontificem Zoſimum Synodalia decreta perlata ſunt: quibus probatis, per totũ mundum hæreſis Pelagiana damnata eſt. Hæc ille breuiter. Sed quoniam eodem tempore, Romæ iterum cognoſcebatur cauſa Pelagii atque Cæleſtii; de his pariter nobis agendum eſt.

II.

Sequitur decretum Innoc. PP.

Quod igitur litteris anni ſuperioris, Zoſimus Papa Africanis Epiſcopis ſignificauerat, inſtaurandum fore Romæ iudicium in cauſa Cæleſtii, qui ab eis olim damnatus recurrerat ad Apoſtolicam Sedem; ipſi quidem Epiſcopi Africani, qui conuenerunt Carthaginem, quamuis ſubinfenſo ferentes animo, admiſiſſe Zoſimum ad audientiam Cæleſtium, quem hæreſis infamabat: tamen rem ipſam nauiter agentes, non ſolum litteras ad eumdem Zoſimum ſcripſere aduerſus Pelagium & Cæleſtium, quibus imprimis profeſſi ſunt ſe Innocentii Papæ amplecti decretum, quod anno ſuperiori diximus promulgatum; verum & libellum miſere Paulini diaconi (quem in alia Synodo Carthaginienſi aduerſatum eſſe Cæleſtio vidimus) contra eũdem Cæleſtium, quo capita omnia cõtinebantur, de quibus foret interrogandus. Quæ ipſi Cæleſtio Romæ oſtenſa cum is omnino ſubterfugiſſet damnare, idem Zoſimi quoque ſententia demum damnatus eſt. Hæc quidem omnia manifeſta fiunt, cum ex Zoſimi ad Africanos reddita epiſtola *a*, qua oſtendit ſe quicquid ea in re egiſſet, rite, & auctoritate Sedis ſuæ feciſſe; tum ex Proſpero aduerſus collatorem, & ex Auguſtini *b* diuerſis ſcriptis; ac demum ex ſecundo Paulini libello *c*, oblato Zoſimo pro gratiarum actione de eiuſdem Cæleſtii ab ipſo facta condemnatione. Nec vero ipſum dumtaxat, ſed & Pelagium ab eodem Pontifice damnatum eſſe, litterasque ea de re ad vniuerſas Eccleſias miſſas, teſtantur iidem Auguſtinus *d* & Proſper *e*, necnon Cæleſtinus *f* Papa, Gennadius *g*, atque Poſſidius *h*. Eaſdem vero Sedis Apoſtolicæ litteras mox conſecutum eſt Honorii Imp. reſcriptum *i* ad Palladium Præfectum Prætorio, datum pridie Calendas Maii ſub iiſdem huius anni Coſſ. aduerſus eoſdem hæreſiarchas, ipſorumque ſectatores, quo exilii pœnam eis omnibus irrogauit: quod quidem teſtificatione Poſſidii *k* conſtat latum fuiſſe poſtquam iidem Romæ damnati eſſent. Poſt hæc autem, Calendas Maii facta eſt editio canonum prædicti Concilii Carthaginienſis hoc anno celebrati; repetitaque ibidem decreta Synodi Mileuitanæ aduerſus hæreſim Pelagianã.

a *Rec. Bar. hoc ann. ex eod. Vatic.*
b *Auguſt. de pecc. orig. c. 5. & 6. & lib. 2. cont. ep. Pelag. cap. 3.*
c *Rec. Bar. ex eod. cod.*
d *Id. de pecc. orig. cap. 8. & 22. & ep. 157.*
e *Proſp. cont. Collat.*
f *Cæleſt. ep. ad Epiſ. Gall.*
g *Gennad. de Eccle. dogm.*
h *Poſſid. in Vit. Auguſt.*
i *Rec. Baron. Annal To. V. hoc an. ex Bibl. monaſterij S. Vedaſti Atreb.*
k *Poſſid. ibid. cap. 18.*

III.

Sixtus Presb. Roman. valide agit adversus Pelag.

Porro qui primus aduerſus eoſdem hæreticos, poſtquam Zoſimi ſententia damnati ſunt, palam inclamauit anathema, fuit *Sixtus* Romanus presbyter, qui poſtea Pontifex Cæleſtino ſucceſſit; quod S. Auguſtinus *l* in epiſtola ad ipſum reddita, ea de cauſa factum ab eo docet, vt dilueret calumniam, quam iidem more ſuo mentientes ſparſiſſent, quod ille ipſis faueret. Eumdemque ad ſui purgationem adieciſſe, vt aduerſus eos commentarium ſcripſerit, idem Auguſtinus *m* teſtatur. Cum enim iam vbique locorum contra illos anathema inclamaretur; qui in errore obſtinatius perſtitere, non habentes quid detecti facerent, ad calumnias concinnandas ſtylum exacuerunt. Præſtititque id imprimis Iulianus Epiſcopus Capuanus, qui inter alia de quibus dicetur anno ſequenti, cum Zoſimum, Romanumque Clerum, tum Auguſtinum præuaricationis accuſare non erubuit, quaſi ipſi olim cum Pelagio ſenſiſſent, ac poſtea ſententiam mutaſſent: cuius impudentiam Auguſtinus retudit. Iidemque non contenti calumniis agere, eo audaciæ progreſſi ſunt, vt in Catholicos inſilierint; nec modo in humilis conditionis viros, ſed etiam in primarios; quandoquidem hoc tempore (vt habet Proſper in Chronico) Conſtantius ex Vicario Romæ habitans, & pro Gratia Dei Pelagianis reſiſtens, factione eorumdem multa pertulit, quæ illum ſanctis Confeſſoribus ſociarunt.

l *Aug. ep. 105.*
m *Id. ep. 104.*

Iuliani Pelag. calumniæ in Zosim. PP. et Avgvst.

IV.

Avgvstin. scribit adversvs Pelag.

At vero S. Auguſtinus, qui contra illam hæreſim (vt ait Poſſidius) decem annos infatigabili ſtudio laborauit, hoc præſenti anno, nempe poſt illam Romæ damnatam, (ſicut ipſe *n* teſtatur) duos ſcripſit libros, vnum *De Gratia Chriſti*, alterum *De Peccato Originali*, amboſque ad Albinum, (ſiue legeris, Albinam) Pinianum, & Melaniam Iuniorem, ſibi olim in Africa notos *o*, tunc vero Hieroſolymis degentes, vt vbi Pelagius de ſua purgatione ſecurus ſedem conſtituerat, quo maiori facilitate hæreſi ſua Orbem inficeret, (illuc enim, religionis ergo, Chriſtiani vndique frequenti cœtu concurrere conſueuerant) ibi ad ſalutem omnium paratum aduerſus venena diſtraheretur antidotum: atque eo maxime quod iidem Albinus ac ſocii ſcripſiſſent *a* ad Auguſtinum, ſe egiſſe cum Pelagio vt quæcumque aduerſus eum dicerentur ſcripto damnaret. Quapropter eas miſit ipſe ad illos lucubrationes, vt oſtenderet impii hæreſiarchæ fallacias. Idemque qui adeo aduerſus Pelagianos pugnauit, aliud quoque plane contrarium certamen iniit aduerſus eos qui negantes penitus Liberum Arbitrium, omnia Dei gratiæ tribuerent. Erant hi ex monaſterio Adrumetino; qui (inquit ipſe Auguſtinus) quod grauius eſt, negabant in die iudicii Deum eſſe redditurum præmia ſecũdum opera hominum. Contra vero alii ſic defendebant Liberum arbitrium, vt negarent Dei Gratiam, aſſerentes eam ſecundum merita noſtra dari. Ad vtramque igitur partem cõfutandam, duos commentarios ſcripſit ad eoſdem monachos; alterũ *De Gratia & Libero arbitrio*, alterum *De Correctione & Gratia*.

n *Idem 2. Retract. 50.*
o *Vide ſupra an. 408. XII.*
a *Id. de grat. Chriſt. lib. 1. c. 1.*

Et proli. ber. arb. et Grat.

V.

Concil. Telepten se.

Hoc item anno, qui primus eſt poſt Conſulatum Honorii vndecimum & Conſtantii ſecundum, ſexto Calend. Martias celebratum habetur Concilium Teleptense, non (vt mendoſe legitur) Telenſe. Erat enim *Telepte* prima ſedes prouinciæ Byzacenæ in Africa, cuius erat Epiſcopus Donatianus, qui ei Concilio præfuiſſe legitur; eumdemque inuenies ſubſcripſiſſe Concilio Mileuitano, necnon Carthaginienſi præſenti anno celebrato. In hoc autem Teleptenſi nihil præterea factum reperitur, niſi quod ad cauſæ, de qua controuerſia vertebat, definitionem, iuſſa eſt recitari decretalis epiſtola Siricii Romani Pontificis ad Africanos Epiſcopos data: ſicut & aliis Conciliis, primo loco legi conſueuiſſe litteras ab eadem ſuprema Sede miſſas, ibidem teſtatum fuit.

VI.

Hoc inſuper anno, à Papa Zoſimo iniuncta eſt legatio ob quaſdam Eccleſiaſticas neceſſitates, S. Auguſtino, & aliis Epiſcopis, in Cæſaream Mauritaniæ: qua eidem Auguſtino *b* contigit habere cum Emerito eius vrbis Epiſcopo Donatiſta, coram Epiſcopis prouinciæ & plebe ciuitatis, diſputationem de religione, eumdemque mutum reddere: cuius extant Acta *c* integra, conſignata huius anni Coſſ. duodecimo Calendas Octobris. Sed & eadem ciuitate idem Auguſtinus monitionibus ſuis (vt *d* ipſe ait) de cordibus & moribus ciuium auulſit crudeles atque inueteratas pugnas ciuiles, vel potius pluſquam ciuiles, quas *Cateruas* nominabant; quibus non ciues tantum, ſed & propinqui & fratres, poſtremo parentes ipſi ac filii, lapidibus inter ſe, in duas partes diuiſi, per aliquot dies continuos certo tempore anni ſolemniter dimicabant, & quiſque vt quemque poterat occidebat. Irrepſerant & alii ex Gentilium ritu in Africanam Eccleſiam praui vſus, quos idem Sanctus verbi Dei falce ſuccedit *e*: puta *Balationes* (vt vocat) & ſaltationes ante baſilicas in feſtis Sanctorum exerceri ſolitas; Lunæ per clamorem reuocationes, quãdo obſcuratur; Votorum redditiones ad fontes & arbores; ſortilegorum & diuinatorum inquiſitiones; Phylacteriorum & characterum diabolicorum, herbarumque atque ſuccorum aliquibus corporis partibus appenſiones; dici Iouis obſeruationes; & in feſtis SS. Martyrum vſum citharæ, conuiuia, atque choreas; aliaque eiuſmodi. Inſectatusque eſt pariter eos qui negligenter audirent Miſſas, vel recederent antequam abſolueretur; aut ſermones in Eccleſia miſcerent; ac denique propter gulam & auaritiam ſuam, cõgerent presbyteros abbreuiare Miſſas, & ad eorum libitũ cantare. In quo obſerues morem priſtinum canendi omnes Miſſas: & conſideres vnde introductum ſit, vt eædem etiam voce ſubmiſſa dicantur. Sed de his hactenus.

b *Id. ep. 157. ad Opt. & 2. Retract. 51. Poſſid. in Vit. Aug. cap. 14.*
c *Auguſt. de geſt. cum Emer.*
d *Idem 4. de doct. Chriſt. 24.*

Avgvstin. corrigit mvltos pravos vsvs Eccl. Afric.

e *Auguſt. de temp. ſerm. 215. de diuer. ſerm. 115. de S. Cypr. ſer. 3.*

Abbreviatio Missarvm vndei.

VII.

Zosimi PP. decretvm de tempore ministerii ordin.

Hoc item anno Zoſimus Papa ad Gallos, Hiſpanos, & Afros, Decretalem dedit Epiſtolam; aduerſus eos qui ad ſacerdotium confeſtim proruunt, abſque alia præuia miniſtratione in ſingulis minoribus ordinibus, definiens quãtum temporis in quolibet ordine quis debeat miniſtrare. Non extat illa quidem epiſtola, ſed eadem reperiuntur in alia eiuſdem argumenti hoc eodem anno ad Heſychium

Epiſcopum Salonitanum ſcripta. Idemque hoc ipſo anno tres Legatos à Latere miſit Carthaginem, ob diſſenſionem quamdam ortam de proſecutione Appellationum ad Sedem Apoſtolicam. Sed quoniam inter hæc contigit ipſum mori, quid in ea cauſa geſtum ſit, dicetur anno ſequenti ſub eius ſucceſſore.

VIII. ZOSIMI PAPÆ OBITVS.

Ad calcem enim huius anni, nempe ſeptimo Calend. Ianuarii, idem *S. Zoſimus* Papa diem obiit, cum ſediſſet annum vnum, menſes quatuor, & dies ſeptem: ſepultusque eſt via Tiburtina apud corpus S. Laurentii martyris, vt apparet ex Libro de Romanis Pontificibus. Eum enim haud poſt præſentem annum fuiſſe ſuperſtitem, tum Acta Concilii Carthaginienſis anno ſequenti celebrati ſub Bonifacio Zoſimi ſucceſſore, tum eiuſdem Bonifacii epiſtola eodem anno data ſatis manifeſte declarãt. quamobrem certum eſt errare eos, qui Zoſimi ſedi tribuunt tres annos, eumque non ante ſequentem annum deceſſiſſe volunt: cum & in eodem Libro de Romanis Pontificibus, ipſum nonniſi annum ſediſſe, & menſes duos ac dies vndecim, legatur; quamuis & ibi errorem in tempore ineſſe, quæ dicta ſunt de obitu Innocentii demonſtrent. Sed quod ibidem dicitur, eum conceſſiſſe licentiam per parochias benedicendi *Cereum Paſchalem*; haud intelligas, primo inuentum eſſe à Zoſimo eius vſum; ſed tantum conceſſiſſe, vt idem cereus, qui in maioribus dumtaxat baſilicis incendi ſoleret, æque ſingulis parochiis permitteretur. Etenim antiquiorem fuiſſe in Eccleſia, Paſchalis cerei benedictionem, & ſymbolicum ſacramentum, docet Prudentius, qui de eo hymnum cecinit.

CEREI PASCHALIS ANTIQVVS VSVS.

IX. BONIFACII CREATIO, ET EVLALII SCHISMA.

Mortuo itaque Zoſimo, vna tantum die ſedes vacauit; non autem vndecim, vt aliqui dixerunt: nam litteræ Symmachi Vrbis Præfecti ad Honorium Imp. de BONIFACII electione, datæ hoc anno quarto Calend. Ianuarii, id ſatis euidenter demonſtrant. Extant ipſæ *a* in Codice Vaticano, vna cum aliis ſecundum ordinem temporis vltro citroque datis de ſedanda diſſenſione in clero oborta: cuius pars minor, facto ſchiſmate, elegit *Eulalium* Archidiaconum, contra *Bonifacium* presbyterum. Porro ex Symmachi litteris ſatis apparet, ipſum fauiſſe Eulalio; dum non ſolum potiora fuiſſe iura Eulalii, quam Bonifacii, ſed tamquam res in aperto eſſet, eumdem Eulalium legitimum eſſe Romanum Pontificem, Bonifacium vero ſpurium; Honorio ſignificauit. Quæ autem iſta ſecuta fuerint, dicetur poſtea.

a *Rec. Baron. Ann. Tom. V. hoc ann.* [Cæterum fuit hic Symmachus dictus Q. *Flauianus Memmius Symmachus*, filius Q. Aurelii Symmachi, illius quem ſæpe pro Ara Victoriæ decertaſſe vidimus.]

X. PLACIDIVS VALENTINIANVS NASCITVR.

Hoc eodem anno iiſdemque Coſſ. ſexto Nonas Iulii (vt Marcellinus habet in Chronico) natus eſt *Placidius Valentinianus* ex Galla Placidia ſorore Honorii Imp. & Conſtantio Cæſ. viro eius. Nam cuius potiſſimum virtute, eiuſdem Conſtantii Magiſtri militiæ, idem Honorius tyrannos debellauerat; ipſum præmii loco (inquit Sozomenus *b*) tum ſorore, tum corona, tum purpura, tum Imperii conſortio honorauit.

b *Sozom. l. 9. cap. 16.*

XI. DE IVDÆIS.

Hoc etiam anno contigit conuerſio Iudæorum inſulæ Minoricenſis, virtute ſacrarum Reliquiarum S. Stephani Protomartyris, de qua dictum eſt alia occaſione ſuperius. *c* Ea vero quam citiſſime per vniuerſum Chriſtianum orbem vulgata, Honorius Imp. legem *d* tulit, qua Iudęos vetuit honoribus & magiſtratibus fungi, militiæque cingulo exui iuſſit: ratus nimirum, exemplo Minoricenſium, conuerſionem ipſorum eiuſmodi vexatione eſſe tentandam. Acciditque & illud, vt quod ea cœpiſſet in Minorica, incenſione Synagogarum ipſorum, ſimiliter & alibi populi Chriſtiani Iudæorum conuerſionem iiſdem incẽdiorum initiis auſpicarentur. Tolerabilis enim viſa eſt Magiſtratibus, eiuſmodi ex pietate proueniens vis illata. Sed cum nec ob id Iudæi conuerterentur, iidemque apud Imperatorem conquererentur, poſt annos demum quatuor, pluribus edictis *e* Imperatores Synagogarum prohibuerunt incenſiones, & bonorum deprædationes; vetantes tamen, vllas amplius extrui. Cæterum quod non idem eſt conſecutus euentus, plane innotuit, non ſynagogarum conflagratione, ſed Protomartyris virtute Minoricenſes Iudæos ad fidem eſſe conuerſos.

c *Supra ann. 416. num. V.* d *l. 24. C. Th. de Iudæis.* e *l. 25. 26. 27 eod.*

IESV CHRISTI ANN. 419.

BONIFACII ANN. 1.

HONORII 25. THEOD. II. 12.

I. QVID IN CAVSA SCHISMATIS ECCL. ROM. ACTŨ AB HONORIO IMP.

ANNO Chriſti quadringenteſimo decimo nono, Monaxio & Plinta Coſſ. cum Eulalius ſchiſmaticus, fauore Symmachi Vrbis Præfecti (vt nuper dictum) extolleretur, Bonifacius legitimus Romanæ Eccleſiæ Pontifex vehementer depreſſus eſt, coactusque deſerere S. Petri baſilicam, & cum ſuis extra Vrbem ad S. Pauli ſecedere. Cum & Honorius Imp. mendaci Symmachi relatione cõmotus, tertio Nonas Ianuarii reſcriptum Rauenna ad illũ dedit, vt Bonifacium, ſi Eulalio cedere nollet, Vrbe pelleret: cuius virtute reſcripti, Eulalius in S. Petri Baſilicam intruſus eſt. Qui autem erant ex Bonifacii parte, quod ſciret Imperatorem falſis præuentum eſſe relationibus, litteris ad eum ſcriptis res geſtas certa fide narrarũt: nimirum Bonifacium veterem presbyterum, in lege doctiſſimum, ac bonis moribus comprobatum, inuitum ac reluctantem, acclamatione totius populi, ac conſenſu optimatum ciuitatis, à ſeptuaginta presbyteris, & nouem diuerſarum prouinciarum Epiſcopis, diuinæ inſtitutionis ordine conſecratum fuiſſe: Eulalium vero Archidiaconum, circumuẽtis diaconis, & pauciſſimis presbyteris, ac multitudine turbatę plebis, in locum ſibi non debitũ, incuſtodito religionis ordine, per ambitum protuiſſe. Petieruntq; vt Honorius vtraq; parte ad ſe vocata, de alterutrius iure decerneret. Conſenſit Honorius, ac iuſſis Rauennam accedere Bonifacio & Eulalio; tamen quod nollet Imperator maxime pius, res Eccleſiaſticas ab Eccleſiaſticis viris eſſe tractandas, plures in eãdem ciuitatem conuenire iuſſit Epiſcopos de ea re iudicaturos. Cum autem inter eos, propter diſſentientes ſententias, non potuiſſet tunc cauſa terminari; Imperator eam differens, interim propter dies qui imminebant S. Paſchæ, vtroſque Bonifacium & Eulalium ab Vrbe iuſſit abſtinere, & Spoletinum Epiſcopum Achilleum Romæ ſacra myſteria celebrare; datis ea de re litteris ad eumdem Antiſtitem, necnon ad Symmachum, & ad Senatum Populumq; Romanum, Idibus Martii. Quo tempore Bonifacius ad S. Agnetis, baſilicam, Eulalius Antium ſeceſſit.

II.

Ex altera vero parte pleniorem Synodum ad dirimendam totam cauſam idem Imp. conuocare conſtituens, aliis litteris non Italos tantum Epiſcopos, ſed & Africanos, & Gallos, ad Idus Iunii Spoletum conuenire mandauit. Sed vt indicta Synodus fuerit intermiſſa, Eulalii fecit temeritas; iuſtoque accidit Dei iudicio, vt ipſe ſuis operibus, abſque tot Patrum fatigatione, in ſemetipſum ſententiam ſuę repulſionis licet nolens proferret. Cum enim contra decretum Imperatoris ſe in Vrbem intruſiſſet, & publicæ ſeditionis præbuiſſet occaſionẽ, qua & ipſe Præfectus Symmachus periclitatus eſt; Honorius ea re commotus, eidem Symmacho per reſcriptum octauo Calendas Aprilis iuſſit, vt Eulalium Vrbe pelleret, clericosque qui poſt eius reſcripti publicationem ei communicare præſumerent, eadem mulctaret pœna; laicos vero honeſtiores proſcriptione, ſeruos capite puniret. Eulalio itaque, licet pertinaciter renitente, (quod Symmachus Imperatori ſignificauit) Vrbe pulſo; aliud mox, nempe tertio Nonas Aprilis, ad eũdem Symmachum Honorius reſcriptum dedit, vt Bonifacius in Vrbem deduceretur, Eccleſiamque Romanam tãquam verus & legitimus paſtor regeret. Quod cum maxima, tam Cleri, quam Senatus PopuliqueRomani conſenſione factum eſſe, Symmachus retuliſſet; Imperator pacata cuncta ſedataque cernens, confeſtim ne Epiſcopi Africani & Galli ad indictam Synodum venire fatigarentur, reſcripſit ſeptimo Idus Aprilis.

EVLALIVS SCHISMATICVS VRBE PVLSVS.

BONIFACIVS VERVS PONT. INTRODVCTVS.

III.

Bonifacius autem regreſſus in Vrbem, illud imprimis ſolicita cura efficere conatus eſt, vt omnes in mutuam cõcordiam reſtitueret. Sed cum, poſtquam in his plurimum

laboraſſet,

laboraſſet, in morbum incidiſſet grauem; & ex eo aliquantulum conualeſcens, experimento didiciſſet male conſolidatam eſſe pacem: de ea in futurum ſolicitus, ne poſt ſuum obitum grauiori ſciſſura Romana Eccleſia diſtraheretur, illam enixius Imperatori commendauit litteris ad eum Calendis Iulii datis: ad quas Imperator reſcripſit, effecturum ſe vt ſi duo deinceps ſimul ordinarentur, nullus ex illis futurus eſſet Epiſcopus, ſed ille, in Sede Apoſtolica permaneret, quẽ ex numero clericorum noua ordinatione diuinum iudiciũ & vniuerſitatis conſenſus eligeret. Hæc autem omnia de cauſa Bonifacii & Eulalii ſummatim hactenus relata, cum luce clariora fiant ex citatis epiſtolis ac reſcriptis, quæ continentur *a* in codice Vaticano, cuius ſuperius mentionem egimus: riſum contine, lector, dum audis, qui inter Nouatores profitentur *b* hiſtoriæ patres, aſſerere Eulalium à maiori parte cleri & populi electum, tantæ fuiſſe modeſtiæ vt ſponte cederet; Bonifacium vero ſuperbum & impium, alienam ſedem inuaſiſſe, quem etiam cum præter alios ſanctiſſimos atq; doctiſſimos viros, ſæpe Auguſt. æque ſanctiſſimum atq; doctiſſimum prædicet; iidem tamen, cum ignoratione rerum geſtarum, tum obſtinata ad detrahendum ſemper Romanis Pontificib. malitia, eundem carpunt, atq; etiam dicteriis perurgentes, frigida nominis inuerſione *Malefacium* nominant; ſicut & Innocent. ipſius prædeceſſorem, *Nocentium*, ſucceſſorem vero Cæleſtinum, *Infernalem* (vt de aliis modo taceamus) fatuis deriſionibus appellant. Sed ſinamus eos ad libitum deſipere; ac cæcos, & duces cæcorum, in his & aliis innumeris qualibet ferme pagina delirare. Quod vero rurſum ad Eulalium attinet; quamuis de eo expellendo, vt dictum eſt, Honorius iuſſerit; tamen ex Synodo ducentorum quinquaginta duorum Epiſcoporũ fuiſſe depoſitum, habet liber de Romanis Pontificibus; verum non ex tranſmarinis Eccleſiis, vt declaratum eſt, ſed ex Italia ac cæteris vicinioribus. Eundemque, poſtquam vnà cum ſuis apud Antium non longe ab Vrbe exul aliquandiu egiſſet, Nepeſinæ Eccleſiæ factum eſſe Epiſcopum, traditur eodem Pontificali volumine.

a *Rec. etiam Bar. An. To. 5 hoc an.*
b *Illyr. in ſua hiſt.*
DELIRAMENTA CENTVRIATORVM.

IV.

Ceterum hanc ipſam diſſenſionem Romani Cleri in nouo creando Epiſcopo poſt Zoſimum, Pelagiani hæretici in Catholicos obiectare conſueuerunt; & imprimis Iulianus Epiſcopus Capuanus, quem in eo, ſicut in aliis quæ contra Catholicos ſcripſit, Auguſtinus *c* egregie refellit. Sed quod in eo vt paululum immoremur, tanquam illius ſectæ poſt Pelagium & Cæleſtium anteſignano, ratio temporis exigat; primo fuiſſe hunc *Iulianum* honeſto loco natum, patre Memorio Epiſcopo, qui cum S. Auguſtino non paruam inierat amicitiam colloquio literarum, ipſe teſtatur *d* aduerſus eundem Iulianum; patetq; ex eiuſdem Sancti ad ipſum Memorium ſcripta olim epiſtola *e*, qua etiam rogat vt ad ſe mittat Iulianum iam tunc diaconum, quem multum amaret, eiuſq; magno deſiderio teneretur. Videtur autem ipſe Memorius fuiſſe Capuanus Epiſcopus, ac filium ſuum eidem Eccleſiæ mancipatum diaconum ordinaſſe: quem tamen non ſacris, (vt ex eadem epiſtola apparet) ſed ſæcularibus imbuendum curaſſet diſciplinis, quas vetus loquendi vſus Liberales appellat. Hic igitur adhuc iuuenis ſede auctus nobili, (nempe eadem Capuana, vt tradit Gennad. ſed Proſper *f* eum vocat Atellanenſem, ab oppido inter Capuam & Neapolim ſito, forte à patria, vel quod poſtea ſedem mutauerit:) faſtu tumidus, literarumq; ſæcularium inflatus ſuperbia, erumpens in maledicta, ſanctiſſimum ſenẽ Auguſtinum ipſius amantiſſimum cœpit exagitare: primumque omnium quatuor *g* libros ſcripſit aduerſus eiuſdem commentarium de Nuptiis & concupiſcentiis, quem (vt ipſemet tradit *h*) monente Valerio Comite, poſt damnatum Pelagium atque Cæleſtium elaborauerat, ab illis prouocatus, ne dum aſſertor eſſet originalis peccati, damnaſſe nuptias videretur, quod Pelagiani impudentiſſime Catholicis obiiciebant. Porro cum Auguſtinus eoſdem Iuliani libros à Claudio Epiſcopo acceptos *i*, aliis ſex libris confutaſſet; rurſum Iulianus, qui duorum librorum numero ſe ſuperatum videret, hæretica arrogantia aduerſus ſex illos Auguſtini, octo conſcripſit, vt ipſe aſſerit Auguſtinus *k*, ex quo erroris arguuntur Gennadius *l* & Honorius *m*, dum ſeptem tantum numerant. Sed rurſum & hos octo ab Alipio Romã miſſos, Auguſtinum contrariis ſcriptis refellere cœpiſſe, ipſe *a* teſtatur: non tamen perfeciſſe, inde apparet quod citans ex illis fragmenta quædam (cum alioqui ipſum opus perierit) Beda in Collectaneis ſuper Epiſtolas Pauli, citet titulo Operis Imperfecti contra Iulianum.

c *Aug. lib. 6. cont. Iul. Pelag. c. 12.*
DE IVLIANO PELAGIANO EIVSQ. CALVMNIIS ET SCRIPTIS ADVER. AVG.
d *Id. li. 1. cont. Iul. c. 4.*
e *Id. ep. 31.*
f *Proſper ſub Coſſ. an. 439.*
g *Aug. 2. Retract. 53.*
h *Id. cõt. duas epiſt Pelag. c. 5*
i *Id. 2. Retr. 62*
k *Id, ep. 2. ad Quoduultd. Tom. 6. in pr.*
l *Gennad. de Vir. ill. c. 45.*
m *Honor. de Scr. Ecc. c. 45.*
a *Aug. ii ep. 2.* [Nuper aũt reper. ũ illud opus à Cl. Menardo, iã præ manib. omnium habetur.]

V.

Cum vero præter eiuſmodi libros, Iulianus *b* duas alias epiſtolas ſcripſiſſet, earumq; alteram Romam, alteram nomine decem & octo ſuæ ſectæ Epiſcoporum Theſſalonicam miſiſſet, quibus Eccleſiam Catholicam portentoſis errorum calumniis infamaret: accidit opportune, vt cum eas Romam allatas Bonifacius Papa in manib. haberet, Alipius Epiſcopus Tagaſtenſis in Africa, Auguſtino amiciſſimus, Rauennam (vt idem Auguſtinus *c* teſtatur) ad Honorium Imp. pergens, Romamque diuertens, à Bonifacio eaſdem acceperit ad Auguſtinum perferendas; vt confutaret: quod ipſe nauiter impleuit ſcriptis aduerſus illas libris quatuor diſertiſſimis, quos ad ipſum Bonifacium Papam Romam miſit, vt eius (quod ait *d*) *examinarentur* iudicio, & *vbi forſitan aliquid diſpliceret, emendarentur.* Quantis autem eædem epiſtolæ refertæ eſſent mendaciis, ex ipſorum confutatione ab Auguſtino facta intelligi poteſt, nempe in epiſtola Romam miſſa *e* imprimis effutiit, Catholicos omnes aſſerentes ex Adæ peccato naturam eſſe corruptam, ſapere cum Manichæis: inſuper dicere eoſdem, mentitus eſt, nuptias non eſſe ex Deo, & prolis generationem ex diabolo eſſe: itemque eoſdem affirmare, Patres veteris Teſtamenti nunquam à peccato fuiſſe per emendationem liberatos; Apoſtolos vero immoderata libidine pollutos eſſe, ipſumque etiam Chriſtum non fuiſſe immunem à peccato; ac deniq; baptiſmum non dare omnem indulgentiam peccatorum. Hæc ibi impudens Iulianus impegit calumnioſe Catholicis. In epiſtola vero ad Theſſalonicenſes *f*, excitare conatus eſt omnes Orientales Epiſcopos, vt aduerſus Manichæos (ita enim Catholicos nominabat) inſurgerent: & quo ad hoc magis eos pelliceret, cum Zoſim. Papam, tum Romanum Clerum (vt dictum eſt ſuperius) præuaricationis redarguit: adiecitq;, Catholicos negare liberum hominis arbitrium poſt Adæ peccatum; & aſſerere fatum ſub nomine gratiæ: Deum quoque acceptatorem facere perſonarum; ac dicere, legem datam non eſſe ad hominis inſtitutionem, ſed ad maiorem damnationem: ac Spiritum S. non fuiſſe Auctorem virtutis in veteri Teſtamento; nec item Prophetas & Apoſtolos extitiſſe ſanctos, ſed comparatione aliorum minus malos; ac demum in futura reſurrectione homines Dei mandata incepturos implere. Hæc & alia impius ille vaniloquus in Orthodoxos, vbi etiam ad poſtremum queſtus eſt nomine coepiſcoporum ſuorum, Pelagii dogmata à ſimplicib. quibuſdã Epiſcopis propriis in locis abſq; conuentu Synodali eſſe damnata; ſeq; quærere vt Orientales & Occidentales ad hæc exacte inſpicienda in vnam vniuerſalem Synodum ſemel conuenirent. Sed hæc omnia S. Auguſt. pleniſſime diſcuſſit, cunctaſq; obiectas calumnias planiſſime diluit. De eodem vero Iuliano Gennad. habet, eum ad aliam artem conuerſum, quos non poſſet doctrina ſeducere, hypocriſi decepiſſe; dum tempore famis & anguſtiæ, indigentibus omnib. ſuis prærogatis, multos miſerationis ſpecie, nobilium præcipue & religioſorum illiciens, hæreſi ſuæ ſociauit. Quæ autem reliqua ſunt illius, dicentur alio loco.

b *Id. ad Bonif. cont. Pelag. l. 1 c. 2. & 5.*
c *Id. lib. 2. de Nupt. & concup. c. 1.*
d *Id cõt. duas ep. Pela. l. 1. c. 1*
e *Id. cont. ep. Pelag. ad Bonif. l. 1.*
IVLIANI CALVMNIÆ IN CATHOLICOS.
f *Ibid. li. 2.*

VI.

Iam quod pertinet ad dictam Alipii ad Honorium legationem; licet ipſius cauſa minime habeatur expreſſa, tamen ex iis quæ ſecuta ſunt coniicere poſſumus, tantum Epiſcopum pro rebus grauiſſimis illuc eſſe profectum; & quidem puto, pro extirpandis latitantibus in Africa Pelagianis. Erant enim nonnulli, qui quamuis Pelagianos ſe eſſe minime profiteri auderent, tamen quæ ex ea hæreſi deducerentur, interdum aſſerere non dubitarent. Sit in exemplum, quod ex Auguſtini literis exploratum habetur de *Vitali* Carthaginienſi, qui licet Pelagii nomen horrere videretur, ex eius tamen doctrina dogma illud impium deducebat, vt diceret non eſſe orandum pro idololatris, vel aliis non credentibus, vt crederent; ſed tantummodo illis eſſe proponendam doctrinæ veritatem; cæterum credere, vel non credere, ex eorundem pendere arbitrio, non autem ex præ-

ALIPII LEGATIO AD HONOR. IMP. ADVERS. OCCVLTOS PELAG.

ueniente eos diuina gratia. Ad quem curandum Auguſtin. eruditam ſatis dedit epiſtolam *a*, quam illo titulo, *Auguſti. Chriſti ſeruorum ſeruus*, inſcripſit. Cum vero eiuſdem hæreſim impugnat, priſtinum Eccleſiæ morem inſinuat, quo publice orare conſuetum erat in Eccleſia (ſicut hodieque ſeruatur) pro infidelibus, ac catechumenis. Quod igitur periculum immineret, ne eiuſmodi morborum contagionibus Africana Eccleſia inficeretur; nullum reliquum iam videbatur remedium eſſe, niſi vt qui proterue nimis deſpicerent tot aduerſus ipſos celebrata vbique Eccleſiaſtica Iudicia, iidem legibus coercerentur Imperatorum: quod eſſe curatum Alipii legatione putamus. Extat enim Honorii, in Africam miſſum ad Aurelium Epiſcopum Carthaginienſem, & Auguſtinum Hipponenſem, reſcriptum *b* his ipſis Coſſ. datum Rauennæ quinto Idus Iunias; quo latentes Pelagianos exagitauit, omneſque Epiſcopos qui damnationi eorundem ſubſcribere recuſarent, ſedibus ſuis pelli iuſſit.

a *Id. ep.* 107. MOS ANTIQVVS ORANDI PRO CATECHVM. ET INFIDEL.

b *Rec. Baron. An. To.* 5. *hoc an. ex Collect. Creſcon.*

VII. CONC. CARTHAG. VI. IN CAVSA APPELLAT. AD SED. APOST.

Hoc eodem anno, nimirum Poſt Conſulatum Honorii XII. & Theodoſii VIII. die octaua ante Calendas Iunii habita legitur Synodus Carthaginienſis dicta vulgo *Sexta*, ſed ſi eiuſmodi numerandi rationem à Collectore ſuſceptam obſeruare velis, (cum alioqui multo plura in hanc diem in eadem ciuitate, vt vidimus, celebrari contigerit) dicenda ordine *Quinta*, cum quæ hactenus *Secunda* nuncupata eſt, referenda ſit ad tempora Cæleſtini Papæ, eademq; *Sexta* appellanda, vt dictum eſt ſuperius *c*. Huic autem Quintæ, vna cum Aurelio eiuſdem ciuitatis Epiſcopo, interfuerunt ex cunctis prouinciis Africanæ Eccleſiæ delecti Iudices, ſiue Legati, omnes numero viginti duo *d*. Quod vero habetur in fine, ſubſcripſiſſe eidem Synodo Epiſcopos ducentos ſeptemdecim; ſic intelligendum eſt; vt ipſi poſtea in ſuis Eccleſiis ſubſcripſerint decretis, quibus ſuos Legatos ſubſcripſiſſe ſcirent.

c *An.* 397. *nu.* 15. 16. *vbi vide quæ notaui*

d [Immo omnes 217. qui ſubſcripti reperiuntur, interfuiſſe quoque Synodo, ex Actis eius colligit Perron. ibid.]

VIII. LEGATI APOST. SED. AD CONC.

Quod autem Synodo interfuiſſe legantur Apoſtolici Legati, *Fauſtinus* Epiſcopus Potentinus in Piceno, atq; *Philippus & Aſellus* presbyteri; hi quidem anno ſuperiori à Zoſimo miſſi fuerant, creato vero Bonifacio cauſam proſecuti ſunt. Ad quid vero miſſi eſſent, ex eiuſdem Concilii Carthaginienſis Actis intelligi poteſt; necnon ex ipſo Commonitorio (ita appellabant mandata Legatis tradita in ſcriptis) à Zoſimo iiſdem Legatis tradito *e*; quo quatuor capita continebantur agenda cum Africanis Epiſcopis: vnum de Appellationibus Epiſcoporum Africanorum ad Romanæ Eccleſiæ Pontificem: alterum ne ad Comitatum iidem Epiſcopi importune nauigarent: tertium, de presbyterorum & diaconorum cauſis tractandis apud finitimos Epiſcopos, ſi à ſuis excommunicati perperam eſſent: quartum, de Vrbano Epiſcopo excommunicando, vel etiam Romam euocando, niſi ea quæ videbantur corrigenda, corrigeret. Et hæc quidem omnia cum Sardicenſis Concilii auctoritate firmarentur; illud tamen de non adeundo importune Comitatu, qua auctoritate mandatum eſſet, expreſſum non legitur in Commonitorio, quod nulla de ea re mota eſſet controuerſia, liquet autem, id eiuſdem Concilii Sardicenſis canonibus roboratum, cum ſuggeſtione Grati Epiſcopi Carthaginienſis decretum eſt *f*, vt Epiſcopi Africani Comitatum adituri, Romam peruenientes, Romano Epiſcopo cauſas exponerent, qui illis examinarent; & ſi dignæ viderentur, eius quoq; impertito auxilio, ad Imperatorem deferrentur, quod ipſum ab Epiſcopis Africanis, in Concilio habito ſub ſeptimo Honorii Conſulatu, confirmatum vidimus.

e *Ext. in Synodal. epiſt. ad Bonif. in Cõc. Afric. c.* 101. *& in Conc. Carthag. VI. c.* 3. *&* 6.

f *Conc. Sardi. c.* 8. 9. 10.

IX.

Sed quod ad capita de Appellationibus pertinet; cum ea Zoſimus ſuo Commonitorio auctoritate Nicæni Concilii canonum (qui re vera eſſent Synodi Sardicenſis *g*) firmari profeſſus eſſet, nec tamẽ ea Patres Africani reperiſſent inter canones Nicænos; iidem ea de cauſa conqueſti ſunt apud Zoſimi ſucceſſores Bonifacium & Cæleſtin. Eſt quidem hodie in Commonitorio, & in Actis Concilii Carthaginienſis huius anni, poſitus pro appellationib. clericorum aduerſus ſuos Epiſcopos, (quod pertingebat cauſam Apiarii presbyteri contra ſuum Epiſcopum Vrbanum Siccenſem) canon Concilii Sardicenſis: ſed cum de hoc capite, ſicut de primo quod pertinebat ad appellationes ipſorũ Epiſcoporum, obiectum à Patrib. fuerit, non reperiri in Nicæno Concilio; coniectura eſt non leuis, vt loco *Nicæni*, in prædictis Commonitorio & Actis Concilii (vt nunc legitur) emendatum fuerit *Sardicenſis*, quod ſcitetur eſſe vere canon Concilii Sardicenſis. Cæterum quod ex Patrum Africanorum obiectione, huius noſtri temporis Nouatores occaſionem ſumpſerunt inclamandi, Zoſimum ſummo ſcelere ſurripere tentaſſe Romanæ primatum Eccleſiæ, mendacio, & falſatione Nicænorum canonum: iſtæ vt facilius calumniæ diluantur, cunctas res in hac cauſa geſtas, licet ad plures annos productæ fuerint, tamen vt melius intelligantur, in vnum colligere placuit, quod de cauſa magni momenti agatur.

g *Ib. c.* 7. & 17

X. VNDE ORTA QVÆSTIO DE APPELLATIONE.

Ac primo quidem præceſſiſſe Legationem à Zoſimo miſſam, appellationes quaſdam ad Romanam ſedem Epiſcoporum Africanorum, itemque Apiarii presbyteri ab Epiſcopo ſuo Vrbano Siccenſi excommunicati, cum ipſum Zoſimi Commonitorium, tum literæ *a* Epiſcoporum Africanorum ad Bonifacium & Cæleſtinum datæ, non obſcure ſignificant. Ex quibus & illud conſtat, quod ad Appellationes attinet, eoſdem Epiſcopos Africanos in Concilio hoc anno habito decreuiſſe omnia integra ſeruare ſine vlla Sedis Apoſtolicæ iniuria, quouſque de Nicænis canonibus (quibus ea contineri ſcripſerat Zoſimus) fieret exactior exploratio: itemque Apiarium, quem ab Epiſcopo ſuo appellantem Romanus Pontifex, poſt eius purgationem, communioni reſtituerat, licet multa magnaq; ſcelera, quorum cauſa excommunicatus fuerat, ipſemet tandem coram Africanis Epiſcopis confeſſus eſſet, quæ antea negauerat; tamen & ipſum, ob reuerentiam Sedis Apoſtolicæ, ab eadem Synodo ad communionem admiſſum eſſe, ſed ita vt à Siccenſi Eccleſia in aliam tranſmigraret. Ac de his quidem primo Zoſimum, poſtea vero eo inter hæc defuncto etiam Bonifacium, iidem Africani Epiſcopi certiorẽ literis *b* ſuis reddidere. Rebuſq; ſic ſtantibus, decreti ſunt ab eadem Synodo Legati in Orientem, nempe Conſtantinopolim, Antiochiam, & Alexandriam, pro fideliſſimis habendis exemplaribus Nicæni Cõcilii canonum. Antequam autem Legati redirent, contigit Bonifacium mori, & in eius locum ſuffici Cæleſtinum: Tuncque reuerſis Legatis, nec inuentis in Nicæni Concilii exemplaribus, canonibus à Zoſimo citatis; iidem Epiſcopi Africani datis ad Cæleſtinum litteris *c*; non quidem (vt hodie Nouatores) arguerunt Zoſimum impoſturæ, dolumve malum proclamarunt: ſed ſubmiſſo animo rogarunt, vt maiori cautela Romani Pontifices ex Africa querelas ingerentes ſuſciperent, ac maturiori iudicio cauſas tractarent, ne ſic iudicia rite ac probe facta perirent: nec prohibuerunt appellationes ad Romanam Sedem, ſed tantum monuerunt vt non facile, vel abſque vrgente neceſſitate admitterentur.

a *Ap. Conc. Afric. c.* 101. 105.

b *d. c.* 101. CANONES NICÆNI PERQVISITI AB AFRIS.

c *d. c.* 105.

XII.

Quod .n. minime illas omnino tollere voluerint, cum ex multis aliis exemplis conſtat, quib. Sedes Apoſtolica de Africanis Epiſcopis vel ipſa iudicauit, vel aliorum iudicia firmauit: (quæ quidem S. Augu. *d*, dum agit de cauſa Antonii Fuſſalenſis in Numidia Epiſcopi ex parte recenſet:) tum maxime fit manifeſtum ex eiuſdem Antonii cauſæ hiſtoria, quæ hoc eodem tempore contigit, quo de Nicæno canone ea inter ipſos Africanos Epiſcopos controuerſia agitabatur. Fuerat hic ob enormia quædam ſcelera, agente contra eum ipſo Auguſtino, qui ei ſedi illum præficiendum curauerat, ab Epiſcopis prouinciæ depoſitus ab adminiſtratione, relicto ei ſolo ſedis titulo. Appellauit ipſe ad Bonifaciũ Romanum Pontificem, ſimulq; vafer homo ex Africa proficiſcens, elicuit literas à Primate Numidiæ, quibus velut innocẽs excuſaretur. Iis acceptis Bonifacius, magna cautela pro Antonio reſcribens, illud adhibuit temperamentum, ſi nulla in eius narratione ſubreptio interceſſiſſet. Contigit autem inter hæc Bonifacium mori, & cauſam integram relinqui eius ſucceſſori Cæleſtino: apud quem contra ſuum Epiſcopum Fuſſalenſibus cauſam proſequentibus, cum ab Antonio iactaretur, miſſurum Cæleſtinum executores, qui publica etiam poteſtate & vi militari ipſum in ſedem reſtituerent; Auguſtinus ad eundem Cæleſtinum ſupplices literas *e* dedit, quibus poſt recenſita omnia quæ hactenus geſta eſſent,

d *Aug. ep.* 261. *ad Cæleſt.* EPISCOPI AFRI NON INTENDERVNT DEROGARE IVRI APPELLATIONVM.

e *d. ep.* 261.

ſent, eum deprecatus eſt, vt Fuſſalenſium admiſſa iuſta querela, ſuo eis iudicio aduerſus Antonium ſubueniret; abſtineretque à violenta eiuſmodi dominatione, quam Antonius minabatur. *Subueni (inquit) hominibus opem tuam in Chriſti miſericordia poſcentibus. Non ſinas iſta fieri, obſecro te per Chriſti ſanguinem, per Apoſtoli Petri memoriam, qui Chriſtianorum præpoſitos populorum monuit, ne violenter dominentur inter fratres.* Hocque ipſum eſt, quod Concilium Carthaginienſe ad eundem Cæleſtinum *a* ſcribens, voluit verbis illis, *Executores etiam clericos veſtros quibuſque petentibus nolite concedere, ne fumoſum typhum ſæculi in Eccleſiam Chriſti videamur inducere.* Certe enim de his conquerendi occaſionem dediſſe noſcitur Legatorum, qui in Africam mittebantur, nimia in cauſa proſequenda aſperitas; qui & in cauſa Apiarii non iudices, vt Epiſcopi Africani *b* aiunt, ſed eiuſdem patronos ſe oſtenderunt, diuerſas etiam ipſis Africanis Epiſcopis inferentes iniurias.

a *d. c.* 105.
b *d. c.* 101.

XII. De qvo controversvm sit inter Episcopvm Afric. et Sedem Apos. *Qua de re vide omnino Perron. Reſp. ad Reg Mag. Britan. li 1. c 47. & 52. vnde multam lucẽ haurias ad totius huius cõtrouerſiæ deciſionem.*
c *Conc. Sardic. c. 7.*

Proinde quod eadem ad Cæleſtinum epiſtola iidem petierunt Epiſcopi, vt vbi ſunt exorta, ibi ſint finienda negotia, ob difficultatem proſecutionis Iudicii tranſmarini; neque hoc per Legatos à Latere fiat, ſed per cauſæ delegationem ipſis Africanis Epiſcopis: hæc, inquam, manifeſte quoq; declarant, ipſos non quidem negaſſe appellationem ſed ægre tuliſſe proſecutionis modos, quibus vt quamplurimum Pontifices vterentur, ſiue cum Romæ ſumma difficultate producendi eſſent teſtes, ſiue in Africa per Legatos à Latere, & clericos executores, proterue nimis foret agenda cauſa. Nam de modo tantum proſequendæ appellationis obortum eſſe diſſidium, non etiam de ipſo iure Appellationum, ex eo quoque euidenter apparet, quod in ipſo Zoſimi Commonitorio, vbi agitur de primo mandato, non de iure appellandi citatus eſt canon Concilii Nicæni, (ſeu potius Sardicenſis) ſed de proſequendæ appellationis modo; quod ſcilicet cauetur *c*, vt ipſe Romanus Pontifex duplici via poſſit, ſi velit, appellantium ſubuenire iuſtitiæ, nimirum vel committendo cauſam Epiſcopis finitimæ regionis, vel mittendo Legatos à Latere; quorum ſolum poſteriorem modum Epiſcopi Africani refugiſſe noſcuntur.

XIII.

Cum igitur ex his omnibus ſatis liqueat, Zoſimum Papã haud quicquam alieni iuris vſurpare conatum eſſe, quo & prædeceſſores omnes abſq; vlla controuerſia potiti eſſent: quænam ſubeſſe potuit ratio doli mali & impoſturæ, vt ſuppoſuerit Nicæno Cõcilio canonem Sardicenſem? cum præſertim qui ab eo citatus eſt canon, non minoris eſſet auctoritatis, ac ſi eſſet Concilii Nicæni; quandoquidem ambo fuerunt Oecumenica; immo hoc amplius apud Afros Sardicenſe à Nicæno habere debuit, quod Nicæno ex Africanis Epiſcopis vnus tantum Cæcilianus interfuiſſe reperiatur, Sardicenſi vero cum Grato Epiſcopo Carthaginienſi triginta quinque (vt Athanaſius *d* docet) eiuſdem prouinciæ Epiſcopi præſtito fuerint: adeo vt ſalua pace Catholica nequaquam potuiſſent Sardicenſis Concilii canones non recipere? Itaque licet opinari, id egiſſe Zoſimum, (ſicut etiam diximus) quod in codice Bibliothecæ Romanæ aliquis canonum collector Sardicenſes collocaſſet cum Nicænis: quippe cum Sardicenſe Concilium celebratum ſit pro corroboratione Nicæni, vnum idemque reputatum cum illo eſſet. Hoc enim apud veteres adeo conſtans fuit, vt cum recenſerent Concilia Generalia, poſt Nicænum ponerent Conſtantinopolitanum, prætermiſſo penitus Sardicenſi; quod tamen fuiſſe Oecumenicum liquet.

d *Athan. Apol.* 2.
Qvomodo canon Sardic. citatvs svb nomine Nicæni.

XIV. De Epist. conficta Bonifacii PP. II. nomine.

Porro qui ſemel errore ductus, ſibi perſuaſit hoc tempore ſciſſam fuiſſe Africanam Eccleſiã à Romana, quam enorme excogitauit commentum? Finxit Bonifacii Secundi Papæ nomine epiſtolam ad Eulalium Epiſcopum Alexandrinum, de reconciliatione Eccleſiæ Carthaginienſis cum Romana, qua auctorẽ ſchiſmatis conſtituit Aurelium Carthaginienſem, eiq; collegam adiungit Auguſtinum: itemq; libellum ab alio Eulalio Epiſcopo Carthaginienſi ad ipſum Bonifacium pro reconciliatione datum; necnõ interceſſiſſe ad rem perficiendam literas Iuſtini Imperatoris. Egimus de eius impoſtura (quiſquis fuerit) in Notationibus *e* ad Romanum Martyrologium; ac demonſtrauimus, non ſolum prædictos ſanctos Epiſcopos deceſſiſſe in communione Eccleſiæ Romanæ, eiuſdemq; Catholicæ; ſed nec vnius quidem horæ momento, nedum centum & amplius annorũ, qui interceſſerunt ab hoc tempore ad Bonifacium Secundum, interciſam fuiſſe Africanæ cum Romana Eccleſia cõmunionem: quod & tibi notius fiet ex iis quæ inferius ſingulis ferme annis dicturi ſumus. His adde quod tempore Bonifacii Secundi, non Eulalius Eccleſiæ Alexandrinæ præfuit, ſed Timotheus hæreticus, & à Romana Eccleſia alienus: nec item alius Eulalius Eccleſiæ Carthaginienſi, cum eo tempore regnante Gelimere Wandalorum Rege, nec vnus eſſet reperiri in Africa Catholicæ communionis Epiſcopus: ac deniq; non Iuſtinus, ſed Iuſtinianus regnaret in Oriente. At de his hactenus.

e *Not. in Martyrol. Rom. 16. Octobr. b.*

XV. Canonem Scriptvræ divinæ confirmat Rom. Pont.
a *Cõc. Carth. III. c. 47.*

In Concilio item Carthaginienſi, ſiue hoc, ſiue alio ſub iſto Bonifacio Primo celebrato, editus eſt canon de Libris Canonicis diuinæ Scripturæ tam Veteris quam Noui Teſtamenti, idem prorſus qui noſtro ſeculo in Concilio Tridentino confirmatus eſt. Extat adhuc, ſed neſcio quomodo relatus ſub Concilio Tertio *a* Carthaginienſi: vbi ad finem additum eſt de confirmatione canonis à Bonifacio Papa petenda. Ex quib. videas, quantum deferrent Africani Epiſcopi Romanæ Eccleſiæ, dum eodem tempore, quo ea agitabatur controuerſia, nihil remiſerunt ſubmiſſionis erga Romanum Pontificem. Sed & illud conſideres, quod ſi in hagiographis ſuſcipiendis auctoritatem requiſierint Apoſtolicæ Sedis, quantum abſit vt ob cauſam aliorum canonũ voluerint ab ea ſeparari. Quod a. ibi additur de legendis in eccleſia Paſſionib. Martyrum; de iis dictum *b* eſt in alia Synodo Carthaginienſi. Cum vero ſerperet etiam hoc eodem tempore hæreſis Manichæorum in Galliis, idem Bonifacius Papa interpellatus libello accuſationis à clericis Eccleſiæ Valentinæ, aduerſus Maximum Epiſcopum Manichæorũ ſectatorem, delegauit cauſam cognoſcendam Epiſcopis ſeptem prouinciarum, cuius ea de re extat epiſtola data huius anni Conſulatu Monaxii Idibus Iunii.

b *Supra an. 401. n. 2.*

XVI. Christi apparitio mirifica svper montem Oliveti.

Hoc idem anno, iiſdemq; Coſſ. multæ Palæſtinæ ciuitates, villæque, terræmotu collapſæ ſunt: Dominus noſter Ieſus Chriſtus ſuper montem Oliueti Hieroſolymæ vicinum ſeſe de nube manifeſtauit. Multæq; tunc vtriuſq; ſexus vicinarum gentium nationes, tam viſu quam auditu perterritæ, atque credulæ, ſacro Chriſti fonte ablutæ ſunt: omniũq; baptizatorum in tunicis Crux Chriſti extemplo preſſa refulſit. Hæc Marcellinus *c*, & alii. Cuius quidem rei adeo admirabilis occaſione, de tempore vltimi aduentus Domini ad iudicandum, cœpti ſunt vbiq; miſceri ſermones: quod Danielis *d* prophetia prænuntiatus eſſet aduentus Filii hominis in nubibus; & Zacharias *e* de ipſo loco eius aduentus ſuper montem Oliueti prædixiſſet, Angeliq; apud Lucam *f* confirmaſſent. Quapropter & eadem occaſione ſcripſiſſe videtur Heſychius *g* ad S. Auguſtin. de nouiſſima die, cum præceſſiſſent tot ſigna, iam videretur inſtare: cum Auguſt. *h* epiſtola ad eum reddita, curioſos nimis de his exploratores redarguit; illumque diem haud inſtare demonſtrauit ex ſignis, cum longe abeſſet vt impletum dici poſſet, quod prædixit Dominus *i* de prædicatione Euangelii in vniuerſo Orbe antequam veniat conſummatio, innumeris adhuc exiſtentibus populis, qui non accepiſſent verbum Dei.

c *Marcel. in Chron.*
d *Dan.* 7.
e *Zach.* 14.
f *Act.* 1.
g *Ap. Aug. ep.* 7.
h *Ibid. ep* 80.
i *Matth.* 24.

XVII.
k *Soc. l. 7. c. 17.*
De aſſerto miracvlo Ivdæi ſæpivs baptizati.

His item Coſſ. defuncto Chryſantio Epiſcopo Nouatiano Conſtantinopoli, in locum eius ſuffectum eſſe Paulum, Socra. *k* ſcribit: ac ſub iſto contigiſſe, vt quidam Iudæus, qui ſimulata Chriſtiana fide ſæpius baptizatus fuiſſet, (nempe ab Arianis, & Macedonianis ac poſtea ab Attico Orthodoxo) multaſq; ex ea fallacia pecunias corraſiſſet, cum tandẽ & ad Paulum Nouatianum ſe conferens, ęque ab eo baptiſmum peteret; euaneſcente ſemel atq; iterum aqua baptiſterii, eo miraculo Iudæus præuaricator agnitus fuerit. Verum licet demus Socratem, & ipſum ſecta Nouatianum, haud eſſe mentitum, (cum alioqui ſuſpecta ſit omnis de ſuis dogmatiſtis hæreticorum narratio) nihil eſt tamen vt Epiſcopo Nouatiano adſcribatur miraculum, quod potius tribuendum eſt virtuti ſacramenti: quandoquidem verum fuiſſe Nouatianorum baptiſmũ, cum veri aſſertores eſſent ſanctiſſimæ Trinitatis, nullum eſt dubium: non ſic autem

Arianorum & Macedonianorum, qui in fide Trinitatis (ſub qua neceſſe eſt conferri baptiſmum) peccarent. Non autem euanuit aqua, cum Iudæus baptizatus eſt ab Attico, quia tunc vere baptiſmum accepit: euanuit vero ſub Paulo, ne ſacrilegium ſecundo baptiſmo committeretur, adeo vt ceſſerit miraculum in confirmationem Catholicæ veritatis; non ad Pauli merita illuſtranda.

XVIII. SVPPLICIA PRO EDOCTA ARTE CONFICIENDI NAVES.

Contigit itidem hoc ipſo anno in eadem ciuitate Conſtantinopolitana, vt cum capitalem plurimi pœnam luituri eſſent, quod conficiendi naues incognitam ante peritiam barbaros docuiſſent; agente pro eis apud Theodoſium Imperatorem Aſclepiade Epiſcopo Cherſonenſi, omnes liberati ſunt; eadem tamen pœna tam ipſis propoſita, quam cæteris qui aliquid ſimile impoſterum perpetrarent, qua de re extat eiuſdem Auguſti reſcriptum *a*. Hoc quidem tempore ruptum fœdus inter Romanos Perſaſque fuiſſe conſtat; de quo dicetur anno ſequenti.

a *l. vlt. C. Th. de pœn.*

IESV CHRISTI AN. 420.

BONIFACII AN. 2.

HONORII 26. THEOD. II. AN. 13.

I. CONSTANTIVS CREATVS AVG.

ANNO Chriſti quadringenteſimo vigeſimo, Theodoſio Aug. nonum & Conſtantio Cæſ. tertium Coſſ. idem Conſtantius auctus Imperio ab Honorio, ex Cæſare Auguſtus eſt nominatus; vt habet Proſper in Chronico. Idemque mox reſcripto ad Voluſianum Præfectum Vrbi dato, (quod extat *b*; meminitq; eiuſdem Photius in Bibliotheca) pœnam exilii renouauit in impium Cæleſtium, qui iterum ſeſe audax inferret in Vrbem, & contra omnes eius ſectatores. Sed & ſub eodem Conſtantio idem Proſper *c* contigiſſe ait in Africa, vt cum à quodam Pagano falſum vaticinium, velut Cæleſtis idoli olim Carthaginienſis proferretur, quo rurſum templa priſco ſacrorum ritui reddenda eſſent; econtra, Viſo inſiſtente Tribuno, omnia illa templa ad ſolum vſque euerſa fuerint, ſolumque in ſepulturam mortuorum conuerſum. Denique inſtante eodem Vrſo Tribuno, domus Regiæ procuratore, apud eandem Carthaginem turpitudines Manichæorum execrabiles, quibus ad excipiendum & commiſcendum concumbentium ſemen farina ſubſternebatur, vnde non ſacramentum, ſed execramentum conficeretur, detectas eſſe à quibuſdam feminis, quæ propter hoc ſceleſtum myſterium violatæ fuiſſent, narrat S. Auguſtinus *d*; quem Eccleſiaſticis Actis tunc ea de re confectis interfuiſſe, Poſſidius *e* in eius Vita teſtatur.

b *Rec. Baron. Ann. Tom. 5. hoc an. ex cod. monaſt. S. Vedaſti Atrebat.*
c *Proſp. de prædic. par. 3. c. 38*

GENTILES ET MANICHÆI EXAGITATI IN AFRICA.

d *Aug. de hæreſ. c. 46.*
e *Poſſid. Vit. S. Aug. c. 16.*

II. DE VINCENTIO VICTORE HÆRESIARCHA.

Eodem quoque tempore in eadem Africa noui erroris aſſertor emerſit Vincentius Victor, qui de Animarum origine noua commēta excogitauit; nempe eas non ex nihilo, ſed ex diuina creatas eſſe ſubſtantia. Fuiſſe vero hunc olim Donatiſtam, vel potius Rogatiſtam, ac poſtea Catholicam fidem ſimulantem, nihilominus adeo Rogatiſtis addictū permāſiſſe, vt etiam cognominari voluerit *Vincentius*, quod Rogati ſucceſſorem eo nomine dictum tāquam magnum & ſanctum virum ſuſpiceret; eundemque in viſione (vt iactabat) ab illo Vincentio admonitum, adiutumque, aduerſus Auguſtini tractatum de Origine animarum, quem in Mauritania Cæſarienſi inueniſſet, duos libros ſcripſiſſe; idem Auguſtinus *g* tradit: qui mox contrariis ſcriptis eos refellens *h*, ipſum quoq; illorum compoſitorem Vincentium Victorem, (quod mireris in auctore erroris) victum ſe fatentem, atque emendationis ſuæ literas ad Auguſtinum ſcribentem, (vt ipſe *i* teſtatur) fidei Catholicæ reſtituit. Ita quidem, quod (vt ait) eum non præpropere deteſtandum, ſed adhuc docendum, quanta potuiſſet lenitate tractaſſet. Fuit enim S. Auguſtini praxis in agendo cum hæreticis, vt cum recens progredientibus, antequam deſperata obſtinatione obduruiſſent, ex Apoſtolica *k* admonitione, in ſpiritu lenitatis ageret: cum inueteratis vero & obſtinatis, ſeuere agendum exiſtimaret; vſq; adeo vt docuerit etiam eſſe eos vi compeſcendos, Principum & Magiſtratuum auxilio implorato: de quo dictum eſt alias. Cęterum eodem quo Vincentius miraculo, atque eodem ferme tempore, (certus autem annus ignoratur) hęreticorum omnium audaciſſimus, dicendus & ipſe hęreſiarcha, (quippe qui non ſolum Pelagianam hæreſim ſectatus fuerit, ſed & Neſtorio auctor extiterit ſuæ ipſius hæreſis) Leporius, primum monachus deinde presbyter, apud Gallos aſſertor prædictarum hæreſeon, à Gallicanis doctoribus admonitus, & in Africa per Auguſtinum emendatus, ad fidem Catholicam perfecte conuerſus eſt, libellumque pœnitentiæ ad omnes Epiſcopos Galliarum ex Africa miſit: vt tradit Gennadius *a*, ac fuſius Caſſianus *b*, qui & ipſe eiuſdem Leporii conuerſionem adiuuit.

g *Aug. lib. de anim. ad Vincent. Vict. 1 c. 1 & l. 2. Retr. 56*
h *Aug. de orig. anim.*
i *Id. 2. Retract. 56.*
k *Gal. 6.*

LEPORIVS ITEM HÆRESIAR. CONVERSVS AB AVGVST.

a *Gennad. de Vir. Illuſtr. in Lepor. c. 9.*
b *Caſſian. de Incar. Chriſt. l. 1. & 7.*

III. PERSECVTIO IN PERSIDE.

His item Coſſ. Perſecutio aduerſus Chriſtianos in Perſide ſæuiit, vt Marcelli. teſtatur in Chronico: quam perduraſſe vſq; ad biennium, nempe Conſulatum Honorii XIII. & Theodoſii X. Socrates *c* ſcribit; tuncque quieuiſſe, vna cum bello inter Romanos Perſaſque orto: at illam Theodoretus *d*, etiam ceſſante bello, nouis cauſis prorogatam eſſe tradit vſque ad triginta annos. Sed & à quonam Rege Perſarum indicta fuerit, diſſentiunt ab inuicem, dum Socrates poſt mortem Iſdigerdis amici Romanorum, excitatam eſſe vult ab ipſius filio Vararane, ſeu Gororane dicto; Theodore. ab Iſdigerde inchoatam, à Vararane continuatam: cui adſtipulatur Cyrillus monachus in Reb. geſtis *e* S. Euthymii. Cauſam autem perſecutionis inferendæ, hanc idem Theodoretus adfert, quod *Audas* Epiſcopus Pyreum (nempe templum in quo Ignis, Perſarum Deus colebatur) demolitus eſſet, nec à Rege monitus illud reædificare voluiſſet. Quapropter tum ipſe, Regis iuſſu, neci traditus eſt, tum omnes Chriſtianorum eccleſiæ dirutæ, & crudeliſſima in cunctos Chriſtianos Perſecutio concitata, quam multiplicib. & exquiſitiſſimis tormentis Perſæ Magorum ſuorum impulſu exercuerunt. Deſcribit ea Theodoretus, ſimulq; nonnullos ex præcipuis qui tunc ſunt paſſi recenſet; præclaraq; ipſorum Chriſtianæ fortitudinis exempla: quib. & alios addit Nicephorus *f*, de eadem agens perſecutione. Haud tamen probat Theodoretus, quod Audas zelo non opportuno incenſus Pyreum demolitus ſit: verum maxime celebrat, quod mori potius voluerit, quam illud reædificare; quippe par ſit impietas, ignem adorare, & templum ei erigere. Cæterum cum plurimi Chriſtianorum ea oppreſſi perſecutione, ad Romanos confugerent; Theodoſius Imp. maxime pius, tam pro defenſione religionis, quam in vltionē aliarum quarundam iniuriarum à Perſis acceptarum, atrox bellum aduerſus eoſdem Perſas ſuſcepit: quod & feliciter per Ardaburium ducem, diuino auxilio, Angelorumque adminiſtratione confecit; vt videre eſt apud eoſdem Socratem *g* & Theodoretum *h*: cum præſertim infinita Saracenorum multitudo in auxilium Perſarum euocata, immiſſo diuinitus pauore, ſeſe in fluuium pręcipitauit, ſubmerſaque ſunt centum eorum millia. Quo etiam bello, Perſarum furorem repreſſum quoque eſſe Symeonis Stylitæ precibus, ſcribit idem Theodoretus in Hiſtoria SS. Patrum.

c *Socr. l. 7. c. 20. in fin.*
d *Theod. l. 5. c. 38.*
e *Ap. Metaph. & Sur. 20. Ia.*
f *Nic. lib. 14. c. 19. 20. 21.*

BELLVM PERSICVM PRO RELIGIONE.

g *Socr. l. 7. c. 18. 19. 20.*
h *Theod. l. 5. c. 36.*

IV.

At vero cum alio vſus vincendi genere *Acacius* Amidæ in Meſopotamia Epiſcopus, ſeptem millia captiuorum Perſarum, fame prope aliiſq; miſeriis conſumptorum, diſtractis conflatiſq; vaſis eccleſiæ, redemiſſet, fouiſſet, & in patriam remiſiſſet; eam rem Perſarum Rex admiratus, eundem Acacium videre cupiuit, prout narrat Socrat. *i*. Eodemq; bello & perſecutione, occaſione alterius exhibitę in Chriſtianos miſerationis fidem Chriſtianam apud Saracenos propagatam eſſe, Cyrill. monachus qui eodem ſæculo claruit, omni fide poſteris tradidit, dum in Vita S. Euthymii agit de *Aſpebeto*, viro clariſſimo diuitiis inſigni; qui ſub Iſdigerde militans Præfectus Saracenorum, cum adhuc Gentilis eſſet, tamen quod contra Regis prohibitionem, Chriſtianis in perſecutione facultatem ad ditionem Romanorum confugiendi præberet, quæſitus à Rege, & ipſe cum tota familia & facultatibus ad Romanos transfugit vbi ab Anatolio Præfecto Orientis præpoſitus in Arabia Saracenis qui Romanis ſuberant, poſt aliquod tempus miraculo motus

i *Socr. l. 7. c. 21*

PROPAGATIO FIDEI APVD SARACENOS.

ſanati filii ſui, Terebonis dicti, à grauiſſima à dæmone immiſſa paralyſi, per Euthymium archimandritam ſola impoſitione figuræ Crucis; baptizatus eſt cum ſuis, ac *Petrus* nominatus: idemque aliquibus poſt annis, cum pleniſſime Chriſtianæ fidei dogmatibus eruditus eſſet, ac Saracenorũ in Palæſtina creſceret numerus qui Chriſto nomen darent, à Iuuenale Epiſcopo Hieroſolymitano dignus eſt habitus, qui primus illorum in ea prouincia ordinaretur Epiſcopus, quæ cuncta pluribus proſecutus eſt Cyrillus. Hique fuere fructus Perſicæ perſecutionis, & ex fuſo martyrum ſanguine conſueti omni tempore in Eccleſia Dei copioſi prouentus.

V. S. Hieronymi obitus, et ætas

Hoc eodem anno, iiſdemq; Coſſ. magnum illum Eccleſiæ Doctorem, hæreticorum infatigabilem hoſtem, Chriſtiani Orbis oraculum, *S. Hieronymum* è vita deceſſiſſe pridie Calendas Octobris, anno ætatis ſuæ nonageſimo primo, S. Proſper teſtatur in Chronico. Idque in Bethleem, vbi & ſepultus eſt, accidiſſe Marcellinus *a* tradit. Sed de annis ætatis diſſenſiſſe à Proſpero videntur nonnulli *b*, qui nonaginta octo, vel nonaginta nouem ei tribuunt. Eoſdem autem omnes, æque ac ipſum Proſperum, longe à ſcopo veritatis aberraſſe, Hieronymumque tantum ſeptuaginta octo, vel ſeptuaginta nouem vixiſſe, ſatis ipſiuſmet teſtificatione demonſtratum eſt ſuperius *c*. Quanta vero effulſerit poſt obitum gloria in Eccleſia Dei, elogia SS. Auguſtini *d* & Proſperi *e*, necnon Caſſiani *f*, Marcellini *g*, atque Caſſiodorii *h*, (vt cæteros prætereamus) perſpicue oſtendunt: dum illum inter alia, *Magiſtrum Catholicorum, & Lampadem mundi* nominant. Quænam autem reliquerit Scriptorum monumenta, haud laborandum quærere, cum eorum extet catalogus, eorundemque ſpuria à veris diligentia Mariani Victorii Epiſcopi Reatini ſegregauerit. Sed & præter illa, ſcripſiſſe librum de Hæreſibus, aliumque de Reſurrectione carnis, teſtis eſt Auguſt. *i*: idemq; ipſe Hieronym. *k* meminit Homiliarum triginta in Euangelium Lucæ, & Tractatuum ſeptem in pſalmos à ſe editorum; necnon tranſlationis viginti octo homiliarum Origenis, quæ omnia periiſſe dolemus: ſicut & plurima alia, quæ Caſſiodorus *l* recenſet.

Laudes et Scripta.

[Prædictus tamen liber S. Hieronymi *De Hæreſibus*, inuentus nuper à Cl. Menardo, & publici iuris factus eſt, vna cum Opere imperfecto S. Auguſtini contra Iulianum, de quo anno ſuper. ad §. 4.]

VI.

Porro Vita illa eiuſdem Patris, quæ ſine auctoris nomine circumfertur, tot ſcatet mendaciis, vt nulla ſit ei fides adhibenda: ſicut & prorſus ſpuriæ noſcuntur epiſtolæ Euſebii, vel Auguſtini, aut Cyrilli nomine, de eius rebus geſtis confictæ. Quibus omnib. exploſis, tu Lector non aliunde eius vitam requiras, quam ab eodem Mariano, qui eam tibi ex ipſis illius ſcriptis deprompſit, his tamen emendatis, quæ iure emendanda ſuperius tibi noſtri ſuggeſſerunt Annales. Quod autem eiuſdem Sancti imago, vna cum Leonis effigie antiquitus conſueuit in Eccleſia pingi; id hieroglyphicum eſt eius in hæreticis inſectandis infracti roboris, & vehementis in eos, inſtar leonis rugitus, clamoris. Nam quod tradunt de leone ab ipſo curato; id non Hieronymo, ſed Geraſimo Abbati viro ſanctiſſimo in Palæſtina contigiſſe, vere narratur in Prato *m* Spirituali.

Cur Leo pingatur cum eo.

VII. His item Coſſ. Honorius Imp. reſcripſit aduerſus clericos *n* extranearum cohabitatione infamatos: itemque aduerſus raptores *o* ſacrarum virginum.

a *Marcel. in Chro. Coſſ. Arcad. & Ruff.* b *Bed. Vſuar Ado, in Martyrol. Sigeber. in Chron.* c *An. 372. n. 11* d *Aug. 1. cont. Iulian. 7.* e *Proſp. de Ingrat.* f *Caſſian. de Incar. l. 7.* g *Marce. vbi ſup.* h *Caſſio. Inſt. diui. lect. c. 21.* *Sed de Scriptis, vide etiã Bellarm. de Script. Eccl.* i *Aug. de hær. ad Quoduult. in fi. & ep. 261 ad Ocean.* k *Hie. l. 2. cõt. Iouin. & de Scr. Ec. in fi.* l *Caſſiod. vbi ſup. c. 2. 3. 7. 9.* m *Prat. Spir. c. 107.* n *l. 44. C. Th. de Epiſc. & cl.* o *l. 2. C. Th. de rapt. vel matri. ſanct. virg.*

IESV CHRISTI An. 421.

BONIFACII An. 3.

HONORII An. 27. THEOD. II. An. 14.

I. Anno Chriſti quadringenteſimo vigeſimo primo, Agricola & Euſtathio Coſſ. Conſtantius *o* Aug. ex hac vita migrauit; cum antea meditatus *p* eſſet bellum inferre Theodoſio, quod ſuam imaginem, cum eſſet creatus Auguſtus, perlatam ex more Conſtantinopolim, recipere noluiſſet. Quo etiam anno *a* idem Theodoſius Leontii philoſophi filiam, Athenaim antea dictam *b*, ſed in baptiſmo ab Attico Epiſcopo Conſtantinopolitano *Eudociam* nominatam, liberalibus diſciplinis excultam, ſibi in matrimoniũ iunxit: quæ in laudem Theodoſii, egregium poema à ſe conſcriptum de bello Perſico edidit.

Theod. Imp. Eudociam vxorem ducit.

II. Hocq; ipſo anno, perſuaſione (vt creditur) eiuſdem Attici Epiſcopi, idem Theodoſ. Imp. inductus eſt ad legem *c* illam ſanciendã, qua iura Epiſcopatus Conſtantinopolitani ad Illyricum quoq; extendi debere conſtituit: idque (vt ait) ex priſtinis Eccleſiaſticis canonibus; quos ſc. commentitios ei ſuggeſſit Atticus, numquam enim antea, vel in aliquo definitum conſtat fuiſſe Concilio, vel vſu rerum monſtrari poteſt eſſe ſeruatum, vt Illyricorum Eccleſiæ ſubiectæ fuerint Epiſcopo Conſtantinopolitano; neq; id illum obtinere potuiſſe permultos poſt annos, pluribus locis inferius apparebit. Quod vero eadem conſtitutione traditur, Conſtantinopolim Romæ veteris prærogatiua lætari; id quidem non de his quæ ad iura Eccleſiæ, ſed Imperii pertinet, nec Patrum canones, ſed Imperatorum leges conſtituerunt: adeo vt iſta vſurpare ſibi tentantes Epiſcopi Conſtantinopolitani, ſemper obſiſtentes ſenſerint Romanos Pontifices: vt dicetur pro ratione temporum ſuis locis.

Atticus vſurpare conatur auctoritatem in Ecc. Illyric.

p *Proſp. in Chron.* q *Nic. l. 14. c. 6* a *Marcel. in Chron.* b *Soc. l. 7. c. 22* c *l. 6. C. de ſacroſ. Eccl. l. 45. C. Th. de Epiſc. & cler.*

IESV CHRISTI An. 422.

BONIFACII An. 4.

HONORII An. 28. THEOD. II. An. 15.

I. Anno Domini quadringenteſimo vigeſimo ſecundo, Honorio decimum tertium & Theodoſio decimũ Augg. Coſſ. Bonifacius Pontifex agens contra Patroclum Epiſcopum, qui olim fauore Conſtantii tunc Magiſtri militum, cuius familiaris erat, (vt hæc ſcribit S. Proſper *d*) pulſo Herote viro ſancto, & S. Martini diſcipulo, ſedem vſurpauerat Arelatenſem; & adhuc alienæ Metropolis iura peruadens, in Narbonenſi prouincia vacantis paſtore ſedis auſus fuerat Epiſcopum ordinare: eundem repreſſit, datiſque quinto Idus Februarii literis *e* ad Hilarium Narbonenſem Epiſcopum, iuſſit vt iure Metropolitani, & præceptione Sedis Apoſtolicæ, ad locum accedat, & quæ agenda ſunt videat, Sediq; referat Apoſtolicæ. Idq; ex præſcripto Nicæni canonis ſe agere docet, quo *f* iubetur, per vnamquamq; prouinciam ius Metropolitanos ſingulos habere debere, nec cuiquam duas eſſe poſſe ſubiectas. Ex quibus perſpicue vides, ſi ex Nicæno Concilio quibuſcunque Metropolitanis ſuas ſeruatas cuſtoditaſq; eſſe prouincias, vt tamen ſuper omnes Apoſtolica Sedes ius diceret. Nulla enim verior atque certior eſſe poteſt canonum interpretatio, quam quæ vſu rerum iugi obſeruatione probata cognoſcitur.

Patrocli Episc. Arelat. temeritas coercetur a Bonif. PP.

II. Sub iiſdem pariter Coſſ. (vt ait Proſper) cum Caſtinus Dux Honorii Imp. exercitum in Hiſpaniã aduerſus Wandalos duceret; qui cum illo erat Bonifacius Domeſticorũ *g* & Africæ Comes, vir bellicis artibus præclarus, genere Thrax, Caſtini ſuperbiam ferre non valens, in Africam ſe recepit: vbi vitã plane Chriſtiano dignam duce agens, ſe in Auguſtini amicitiam inſinuauit, quæ poſtea enutrita & aucta eſt conſuetudine literarum *h*. Illæ autem quæ perbreues extant in Appendice epiſtolarum Auguſtini, eorundem nomine datæ, licet Auguſtini non eſſe, ob Laconicum ſcribendi genus præter ipſius morem, ab aliquib. ſit creditũ: eaſdẽ tamen germanas eſſe, ab omni procul fictione remotas, haud dubium eſt; ab aliquo forte alio Africanorum Epiſcoporum conſcriptas, puta Aurelio Carthaginienſi, vel Alipio Tagaſtenſi. Ex vna *i* vero illarum conſtat, eundem Bonifacium priuatum fuiſſe communione Eccleſiæ, quod hominem quendam morte digniſſimum, confugientem ad

De Bonifacio duce in Africa.

Excommunicatur. et reſtituitur.

d *Proſp. in Chron. Coſſ. Honor. 9. & Theod. 5.* e *Bonif. ep. 3.* f *Cõc. Nic. c. 6* g *Aug. ep. 70.* h *Id. ep. 50. & 205.* i *Ep. 6. & 7. in append.*

eccleſiam, inde abſtrahi iuſſiſſet: eundemque magna humilitate veniam implorantem, hominem illæſum confeſtim reſtituiſſe. Reliqua vero de illo inferius.

III. PROCACIA ARIANOR. IN AVG.

Accidit inſuper, vt dum Gothi ſub eodem militarent in Africa, Ariani ibidem inualeſcerent. Etenim cum Gothi ipſi Ariani eſſent, vna ſecum quoque ducebant, qui ſacra iis miniſtraret, Arianum Epiſcopum. Erat hic Maximinus nomine; qui eo temeritatis progreſſus eſt, vt auſus fuerit S. Auguſtinum apud Hipponem ad diſputationem de fide laceſſere. Sed & prouocauit alio tempore eundem Sanctum apud Carthaginem Paſcentius Comes in Africa Exactor rerum fiſcalium, itidem Arianus, ſed tamen Ario anathema infligere ſimulans, & tantum Auxentii Mediolanenſis olim Epiſcopi Ariani ſe diſcipulum profitens. Agit vero de vtriuſque hæretici procacia Poſſidius *a*: ſed fuſius illorum diſputationes percipi poſſunt ex ipſius S. Auguſtini *b* aduerſus eos editis ſcriptis.

a *Poſſid. in Vit. Aug. c. 17.* b *Aug. cont. Maxim. to. 6. & ep. 73. & ſeqq.*

IESV CHRISTI AN. 423.

BONIFACII AN. 5.

HONORII 29. THEOD. II. AN. 16.

I. HONORII IMP. OBITVS. c *Soc. l. 7. c. 23. & alii in Chr.*

ANNO Chriſti quadringenteſimo vigeſimo tertio, Mariniano & Aſclepiodoto Coſſ. *Honorius* Imp. ex hac vita migrauit decimo octauo Calendas Septembris, vt Socrates *c*, Proſper, Marcellinus, & Caſſiodorus affirmant, addit Miſcellæ auctor, eſſe defunctum Romæ, poſitumq; in Mauſoleo iuxta Martyrium S. Petri Apoſtoli. Imperauit ab obitu Theodoſii patris annos viginti octo, menſes ſeptem, minus duos dies: Vixitque annos triginta nouem, & menſem vnum expletum. Sugillant eum aliqui, quod nunquam viſus fuerit in procinctu, per ſuos duces bella gerens. Sed id à Rege non requiritur, ſatis vero ſuperq; ad laudem Honorii, quod nullus Imperatorum Chriſtianorum inuentus eſt, qui per ſuos duces extinxerit plures in Imperium graſſantes tyrannos, nec qui ingruentes barbaros ſæpius vicerit, vt plane fuerit in eo perſpicue declaratum, longe præſtare, Imperatorem religione pollere, quam armis: quandoquidem vt tanta peregerit, nequaquam ducum virtuti tribuendum, quos ferme omnes expertus eſt infidos & proditores, aduerſus quos rurſus copiæ ducendæ fuerint, & ancipiti pugnandum certamine; ſed plane diuinæ protectioni, quam ipſe bene culta pietate demeruit.

FVIT RELIGIONE POTENS.

II. IOANNES TYRANNVS INSVRGIT.

Quod autem ante ſuum obitum, hoc ipſo anno, (vt habent Proſper & Caſſiodorus) Gallam Placidiam Auguſtā ſororem ſuam, cum eiuſdem filiis duobus, Valentiniano & Honorio ex Conſtantio ſuſceptis, ob ſuſpicionem inuitatorum hoſtium, miſiſſet in Orientem: adeoq; ipſo defuncto nullus in Occidente eſſet, qui iure cognationis Imperium gubernandum ſuſciperet: Ioannes quidam; quem anno ſuperiori Imperatorum reſcripta *d* Præfecturam geſſiſſe Prætorii demonſtrant, vilis natalibus homo, qui inter Notarios ante militauerat, Imperium arripere auſus eſt, ac per legatos poſtulare à Theodoſio vt Imperator declararetur. At Theodoſius illos in cuſtodiam tradens, exercitum aduerſus Ioannem miſit; de quo agetur anno ſequenti. Hæc vero ita ſe habuiſſe, Socrates *e* narrat. Ioannem autem ipſo Principatus exordio æque aduerſus Dei Eccleſiam bellum paraſſe, atque omnia ſimul ab ea priuilegia abſtuliſſe, quæ à Chriſtianis Impp. tam perſonis quam locis Eccleſiaſticis collata fuerant; patet ex Valentiniani poſtea editis ſanctionibus *f*, quibus ea reſtituit. Contra vero Theodoſius, exemplo aui ſui, ad Occidentale Imperium è tyranni manib. vindicandum, arma primum ſpiritualia Deo potentia præparauit; dum hoc eodē anno edictis ſuis exagitauit omniū ſectarum hæreticos *g*, itemque Iudæos *h*, atque Paganos *i*: adeo vt quod ad ipſos Gentiles ſpectat, ſcribat Theodoretus *k*, eundem mandaſſe ita omnia funditus euerti, vt ne veſtigium quidem eorundem erroris reſtaret poſteris ad intuendum. Sicut & poſt biennium, rurſum prohibito *a* ſub pœna mortis omni Gentilitio cultu, cuncta eorundem fana, templa, ac delubra, ſiqua reſtarent integra, omnino deſtrui collocatione que venerandæ Chriſtianæ Religionis ſigni expiari præcepit. Iudæis autem licet vetuerit ſynagogas nouas ædificare, veteres tamen retinere conceſſit.

d *l. 2. C. Th. de pign. l. 1. quod iuſſu. &c.* e *Soc. vbi ſup.*

SED IVRA ECCLESIÆ TOLLENS, PRIVATVR IMPERIO.

f *l. 46. & 47. C. Th. de Epiſc. & cler.* g *l. 59. 60. 61. C. Th. de hær.* h *l. 25. 26. 27. C. Th. de Iudæ.* i *l. 22. 23. C. C. de Pagan.* k *Theod. l. 5. c. 36.*

a *l. vlt. C. Th. de pagan.*

III. b *Lib. de Rō. Pont.* BONIF. PP. OBITVS.

Hoc eodem anno, octauo *b* Calendas Nouembris, *S. Bonifacius* Papa diem obiit. Id enim Proſper & Marcellinus indicant, dum his Coſſ. ingreſſum referunt ſucceſſoris: ex quibus plane corrigendi ſunt, qui ſedi eius triennium tantum, vel paulo amplius tribuunt; cum ex tempore quod diximus eius electionis, vſque ad diem obitus, conſtet eum ſediſſe annis quinque, minus duobus menſibus & tribus diebus. Sepultus eſt via Salaria in cœmeterio S. Felicitatis martyris (in quo Oratorium ædificarat) iuxta corpus eius. Porro citat Beda *c* libellum de miraculis Bonifacii Papæ: ſed cuius Bonifacii non dicit. Recitatque miraculum de puero Iudæo, à patre in ignem iniecto, quod Euchariſtiam cum Chriſtianis ſuſcipiens, Spiritus ardore incenſus clamauerit ſe optare fieri Chriſtianum; deque eius matre, puero opem ferente, itidem in ignem à marito iniecta; & ſeruatis ambobus illæſis. Cæterum cum ſedes Bonifacii vacaſſet *d* dies nouem, fruſtra quibuſdam petentibus reditum Eulalii ſchiſmatici, tertio Nonas Nouembris creatus eſt Cæleſtinus patria Romanus ex patre Priſco. Fuiſſe quidem pacificam eius electionem, ſatis declarant literæ *e* S. Auguſtini, quas ad ipſum mox ſcripſit, auxilium Apoſtolicæ Sedis implorans aduerſus Antonii Epiſcopi Fuſſalenſis (de quo ſuperius) illegitime factam ordinationem. Et tamen qui Eulalii factionis erant, in eadem ſciſſione perſeueraſſe, nec vllo pacto cum Cæleſtino communicare voluiſſe; ſignificant Valentiniani reſcripta *f* poſt annum ſequentem aduerſus eos data.

c *Bed. in Collectan. in fi.* MIRACVLVM DE PVERO ET FEMINA IVDÆIS.

d *Lib. de Ro. Pont.* CÆLESTIN. CREATVR ROM. PONT. e *Aug. ep. 261.*

f *l. 62. 63. 64. C. Th. de hær.*

IV. THEODORE. CREATVR CYRI EPISC.

Hoc eodem anno *Theodoretus* Cyri in Syria ciuitatis, octingentas (vt teſtatur *g*) parœcias ſub ſe habentis, creatus eſt Epiſcopus. Id enim colligitur ex eo quod ipſe in literis *h* ad Leonem Papam, datis (vt ſuo loco dicetur ex certa Coſſ. nota) anno Domini quadringenteſimo quadrageſimo nono, ſcribat eo tempore habuiſſe iam in ſede Epiſcopatus annos viginti ſex. Cum autem (vt alibi *i* refert) ante ſuam ipſius conceptionem à genitoribus Deo votus eſſet, & ab incunabulis oblatus; in monaſterio permanſit, quouſque inuitus ordinatus eſt Epiſcopus. Tunc; primum à Theodoreto Epiſcopo Antiocheno, deinde à Ioanne eius ſucceſſore, ac demum Domno in locum Ioannis defuncti ſubrogato, Antiochiæ plerunq; retentus eſt vt pro concione populum edoceret. Pollebat enim mira dicendi facundia, diuinis literis, necnon externis apprime imbutus; vt egregia ipſius contra Gentiles, aliaq; ſcripta apertam fidem faciunt cum alioqui de homiliis, quas ad populum habuit, nec vna ſuperſit.

g *Theod. ep. ad Leon.* h *Id. ep. 113.* i *Id. ep. 81. ad Nomum Coſ.*

V. EIVS IMMENSI LABORES ADVERS. HÆRET. IVD. GENTIL.

Cum vero & Eccleſiam ſuam (vt patebat) ſæpe viſitaret, eamque regionem Marcionitis hæreticis confertam videret; ad eos ab errore liberandos adiiciens animum, pluſquam decem millia ipſorum (vt ſcribit *k*) ad Eccleſiam Catholicam conuerterit: cum tamen vel vnum ex eis lucrari, quaſi miraculum videri poſſet: nam facilius eſt inuenire Marcionitam à Gentilibus olim occiſum, quam à Chriſtianis Eccleſiæ redditum. Recenſet autem ipſemet Theodoretus *l* ſua ipſius quædam certamina contra eoſdem hæreticos inita, quibus aduerſus contrarios diaboli conatus diuinam expertus eſt opem, virtute Reliquiarum Sanctorum Martyrum, ac protectione Sancti Ioannis Baptiſtæ, precibusque Iacobi anachoretæ, in cuius Vita à ſe deſcripta hæc ipſe fuſius narrat. Nec vero ſolum cum Marcionitis fuiſſe illi confligendum, ſed etiam cum Arianis & Eunomianis, Gentilibus item atque Iudæis, eoſque ſimiliter debellaſſe, & quamplurimos Eccleſiæ reſtituiſſe, ſed non ſine ingentibus periculis, quibus ſæpe ſanguinem ſuum fudit, ſæpe lapidatus fuit, & ſæpe ad portas mortis peruenit: idem *m* alia occaſione ad Leonem Papam, & ad Nomum Conſulem, ſiue Conſularem, coactus

k *Id. ep. 146. ad cul. vit mona.*

l *Id. hiſt. SS. Patr. c. 21. Ap. Bāro. an. ſeq.*

m *Id. d. ep. 113. & 81.*

eſt de ſe prædicare, cum grauiſſimarum procellarum impetu quateretur, de quibus dicetur ſuo loco.

IESV CHRISTI AN. 425.

CÆLESTINI AN. 1.2.

THEODOS. II. 17.18. VALENTIN. III. 1.

I. CASTINI CONS FVGA IN AFRICAM

ANNO Domini quadringenteſimo vigeſimo quarto, Caſtino & Victore Coſſ. idem Caſtinus calumniis inimicorum appetitus, ex Italia profugus in Africam, ad Bonifacium Comitem, ibi cum copiis Gothorum agentem, coactus eſt confugere: idque magna diuini iudicii diſpenſatione, cum ipſe (vt dictum eſt ſuperius) eundem Bonifacium ſub ſe militantem adeo deſpexiſſet, vt ab exercitu recedere compuliſſet. Expunctum autem è Faſtis nomen eius, reſcripta *a* Theodoſii Imperator hoc anno data demonſtrant, dum ea Victoris tantum collegæ Conſulatu notata leguntur. Hocque eodem anno, Ioannis tyranni iungere ſibi Africam tentantis, exercitum ab eodem Bonifacio Comite repulſum eſſe, Proſper *b* tradit. De Caſtini vero fuga, & Ioannis in Africam conatibus, extant *c* etiam binæ ipſius Bonifacii ad Sanctum Auguſtinum inſcriptæ literæ, totidemque Auguſtini nomine ad eum redditæ.

a *l. 36. De erog. milit. annon. l. 14. de collat. l. 5. de don. &c* b *Proſp. in Chron.* c *Ap. Aug. in Append. ep.* 4. 5. 10. 11.

II. d *Socr. l. 7. c.* 23

Inter hæc autem cum aduerſus eundem Ioannem Theodoſius exercitum miſiſſet in Occidentem ſub Ardaburio *d* duce ſceleſtiſſimo, idem Ardaburius Salonis vrbe Dalmatiæ Aquileiam nauigans, vento aduerſo flante in manus tyranni delatus eſt, & ab eo in cuſtodia tentus Rauennæ. At vero

III. IO. TYRAN. DIVINITVS SVPERATVR, ET OCCIDITVR.

Anno ſequenti, Chriſti quadringenteſimo vigeſimo quinto, eodem Theodoſio Aug. vndecimum & Valentiniano Cæſ. eius conſobrino Coſſ. idem Ioannes ingentib. barbarorum copiis ſtipatus ſecurus degens, ibidem Rauennæ extinctus eſt ab Aſpare Ardaburii filio, aduerſus eum poſt captum patrem miſſo; cui Angelus Dei in habitu & forma paſtoris ducem itineris ſe præbens, eundem per ſtagnum Rauennæ adiacens (qua via nemo vnquam iter feciſſe commemorabatur) aqua diuinitus exhauſta, cum copiis ſuis in ciuitatem introduxit. Narrat hæc Socrates *e*, prudenter ea non Aſparis ducis virtuti, ſed Theodoſii pietati ac religioni aſcribens. Etenim conſtat, tam Ardaburium, quam Aſparem eius filium, Magiſtros militiæ, ſecta fuiſſe Arianos; de quibus dicendum pluribus inferius. Theodoſius autem (vt idem auctor ſubdit) cum eius rei nuntium in Ludis Circenſibus accepiſſet, inſigni pietatis exemplo, iuſſis ceſſare ludis; populum ad eccleſiam perduxit ad gratias Deo agendas. Hicque finis tyranni; qui cum dominationis ſuæ primordia ab imminutione iurium Eccleſiæ auſpicatus eſſet, Spiritu Dei flante repente extinctus eſt.

e *Socr. vbi ſup.*

PIETAS THEODOSII IN GRATIARVM ACTIONE.

IV. SCYTHÆ CÆLITVS EXTINCTI.

Nec tamen hic finis belli. Siquidem poſt extinctum Ioannem, confligendum adhuc fuit in Oriente contra immenſam Scytharum, qui Nomadæ dicuntur, multitudinem; qui à Ioanne tyranno in auxilium accerſiti, traiecto Iſtro Thraciam populari incœperant, iamque ipſi Conſtantinopoli minabantur: ſed eos Deus, ipſius Imperatoris precibus, ferme omnes vna cum ipſorum ducibus, fulminibus, peſte, & igne cæleſti extinxit; vt narrant Theodoretus *f* & Socrates *g*, laudibus celebrantes miram Theodoſii manſuetudinem, & pium erga Deum cultum, quorum cauſa tot tantaq; meruerit conſequi beneficia. Eius vero manſuetudinis & tranquillitatis animi, hoc etiam Theodoretus adfert exemplum, quod cum aliquando à quodam audaciori monacho, ob neſcio quid ei non conceſſum, interdictus communione fuiſſet: quamuis ab Epiſcopo Conſtantinopolitano moneretur, non curandam eſſe eiuſmodi excommunicationem, tamen noluerit cibum ſumere, quin Epiſcopi auctoritate ab eodem monacho, magno labore conquiſito, communioni reſtitutus fuiſſet. Porro idem hoc ipſo anno Calendis Februarii reſcriptum dediſſe reperitur *a*, de ſacris Feſtis dieb. religioſe ſancteque abſque ſpectaculorum hilaritate ſeruandis.

f *Theo. l. 5. c.* 36 g *Socr. l. 7. c.* 41. 41.

THEODOSII RELIGIO, ET MANSVETVDO.

a *l. 5. C. ... ſpect. ...*

V. AETIVS HVNNOR. DVX.

In Occidente quoque poſt tyrannum extinctum, pugnandum fuit cum *Aetio* fortiſſimo Duce, ſub ſe habente *b* ſexaginta millia Hunnorum, quos pro tyranno aduocauerat: magnaque vtrimque cæde peracta, ſic res inter eos compoſitæ ſunt, vt Aetius auctus Comitatus dignitate ab Imperatore reciperetur, Hunni vero auro donati ad propria remitterentur. Sicque Dei ope factum eſt, vt maximi motus Orbis breui temporis ſpatio feliciter ſedati fuerint; Galla Placidia Auguſta ſumma pace regnante cum VALENTINIANO paruulo filio; quem *c* hoc ipſo anno, decimo Calendas Nouembris, Theodoſius ipſius conſobrinus Imperatorem Occidentis, miſſa ei corona renuntiauit. Qui & ipſe Valentinianus pro acceptis tot inſignibus à Deo muneribus, in gratiarum actionem, pias valde confeſtim edidit Aquileiæ ſanctiones *d*, quibus hæreticos & ſchiſmaticos, necnon Gentiles Ioannis fauore rurſum capita erigere incipientes compreſſit, & priuilegia ab eodem tyranno ablata Eccleſiis reſtituit; ac præcipue clericos à ſæcularibus iudiciis, quibus eos indiſcretim tyrannus ſubiecerat, exemit: *Fas enim non eſt*, (inquit) *vt diuini muneris miniſtri temporalium poteſtatum ſubdantur arbitrio.*

b *Proſp. in Chron.*

VALENTINIANVS PLACIDIVS DECLARATVR AVG

c *Proſp. & Marcel. in Chron. Socr. l. 7. c.* 24. 25.

d *l.* 6?. 63. 64. *C. Th. de hær. l.* 46. 47. *C. Th de Epiſc. & cler.*

VI. ATTICI EPISC. CONS. OBITVS.

e *Socr. l. 7. c.* 25

His iiſdem Coſſ. Theodoſio & Valentiniano Atticus Conſtantinopolitanus Epiſcopus ſexto Idus Octobris ex hac vita migrauit, vt refert Socrates *e*: qui illum cum ob multas alias res præclare geſtas laudat, tum ob munificentiam erga pauperes, ac præcipue illos qui mendicare erubeſcerent, nec hæreticos quidem ab accipiendo excludens, cum opus haberent naturæ neceſſariis. Quem quidem modum inimicis Eccleſiæ benefaciendi, laudauit etiam aliquando Sanctus Gregorius *f* Papa. Eidem vero Attico tantum tribuit idem Socrates, vt obitus ſui diem prædixiſſe affirmet. Laudatur inſuper à Sanctis Cyrillo *g* Alexandrino, Cæleſtino *h* Papa, Auguſtino *i*, atque Proſpero *k*, de inſigni Orthodoxia, & hæreticorum, ac maxime Pelagianorum exagitatione. Sed quod eius ſedi apud Socratem tribuantur anni viginti vnus, error eſt: ſiquidem illum decem & nouem tantummodo annos, menſes ſeptem, minus tres dies ſediſſe, conſtat ex eodem Socrate *l* atque Sozomeno *m*, dum oſtendunt ſedere cœpiſſe ſub Coſſ. anni Chriſti quadringenteſimi ſexti, tertio Idus Martii, & hoc anno ſexto Idus Octobris mortuum eſſe. Quis autem ſuffectus fuerit, dicetur anno ſequenti.

f *Gr. 2. ep.* 32 *ad Ioa. Rauē.* g *Cyril. Alex. ep. cont. Neſt.* h *Cæleſt. ep. ad Neſtor.* i *Auguſt* 3. *cont. Iul.* 1. k *Proſp. carm. de Ingrat.* l *Socr. l. 6. c.* 18 m *Soz. l. 8. c.* 27

VII.

Ante vero quam ipſe moreretur, eodem anno, tertio Calendas Martii, Theodoſius Imperator gymnaſium litterarium Conſtantinopoli in meliorem formam reſtituit *n*, vetuitque imprimis neminem publice docere, qui non probatus eſſet, & ad hoc munus delectus: profitentiumque vnamquamque artem atque ſcientiam, certum numerum definiuit: nempe vt eſſent Romanæ eloquentiæ tres Oratores, decem Grammatici; Græcæ vero facundiæ Sophiſtæ quinque, ac decem Grammatici; item Philoſophus vnus, ac duo Iuris & Legum profeſſores. Alia vero Idibus eiuſdem menſis Martii edita ſanctione *o*, eos qui viginti annorum curſum docendo expleſſent, Comitiuæ ordinis primi dignitate honeſtari voluit.

n *l. 3. C. Th. de ſtud. liber.*

THEOD. SANCTIONES DE PROFESSORIB. LITERAR.

o *l. 1. C. Th. de Profeſſor.*

IESV CHRISTI AN. 426.

CÆLESTINI AN. 3.

THEODOS. II. AN. 19. VALENTIN. III. AN. 2.

I.

ANNO Chriſti quadringenteſimo vigeſimo ſexto, Theodoſio duodecimum & Valentiniano ſecun

dum Augg. Coſſ. cum de ſucceſſore in locum Attici nuper defuncti Epiſcopi Conſtantinopolitani eligendo diu certatum eſſet, tandem pridie Calendas Martii, vniuerſo petente populo, *Siſinnius* ordinatus eſt. Narrat hæc Socrates *a*, eiuſdem extollens pietatem, & erga pauperes benignitatem: quem pariter commẽdat Marcellinus, virum ſanctæ ſimplicitatis, & ſimplicis prædicans ſanctitatis: ſed quod præ cęteris ęſtimandum eſt: eundem ſummis laudibus ornat Cælestinus Romanus Pontifex in epiſtola ad Neſtorium poſtea ſcripta.

Sisinnivs creatvr Episc. Constant.
a *Soc. l.7.c.26.*

II. Fuiſſe eius competitores Philippum Siditam, & Proclum, eiuſdem Eccleſiæ presbyteros, ambos olim S. Ioannis Chryſoſtomi diſcipulos, Socrates tradit: additque *b* *Philippo*, edidiſſe poſt hæc aduerſus Iuliani Imp. Apoſtatæ libros, opus, quod *Hiſtoriam Chriſtianam* inſcripſit, in multos libros diſpertitum, ſed rebus inanibus inflatum, quo ſe doctrina philoſophorum & humaniori literatura excultum oſtentaret: adeo vt cum ex ea parte, tum ex maledicentia qua Siſinnium, eiuſque ordinatores Epiſcopos, ac poſtulatores laicos perſtrinxit, eandem Hiſtoriam Socrates valde improbet. Quod & fecit poſtea Photius in Bibliotheca, dum eam diſcrepationem potius, quam hiſtoriam fuiſſe dicit. Quod vero ad *Proclum* alterum competitorem ſpectat; tradit Socrates *c*, ipſum à Siſinnio ordinatum eſſe Epiſcopum Cyzicenum, ex auctoritate legis, quæ iuberet nequis Epiſcopus deſignaretur abſque ſententia Epiſcopi Conſtantinopolitani: ſed Cyzicenos illo ſpreto alium accepiſſe, quod dicerent legem illam in fauorem duntaxat Attici factam fuiſſe: ſicque Proclum repulſum Conſtantinopoli permanſiſſe, ibique magnam laudem docendo adeptum eſſe. Ex quibus videas, neque in ipſo Helleſponto ius vllum ex aliqua Synodo Oecumenica vendicaſſe ſibi Epiſcopos Conſtantinopolitanos; ſed Attico id tantum fuiſſe conceſſum, neſcio cuius legis auctoritate; ac forte eadem, qua Illyricanam Eccleſiam ſibi ab Imperatore ſubiici procuraſſe ſuperius vidimus.

b *Ibi. c.27.*
Philippi Sidítæ Historia.
c *Cap.28.*
Proclvs frvstra ordinatvs Episc. Cyz.

III. Huius quoque anni Coſſ. die vero ſexto ante Calendas Octobris, conſignata habentur Acta *d* Eccleſiaſtica publice à notariis excepta, de re geſta per Sanctum Auguſtinum apud Hipponem, cum aſſiſtentibus ſibi duobus aliis Epiſcopis, vniuerſo clero populoque præſente atque conſentiente, allegit ſibi coadiutorem in Epiſcopali functione *Eradium* presbyterum, quem & optauit ſibi poſt mortem ſuccedere: cuius rei recens præceſſiſſet exemplum de Seuero Epiſcopo Mileuitano, qui ſibi viuens ſucceſſorem deſignauerat. Erat autem Auguſtinus hoc tempore annum ætatis agens ſeptuageſimum ſecundum, Epiſcopatus vero trigeſimum ſecundum: vixitque poſt hæc annos quatuor. Porro licentia iſta deſignandi ſibi ſucceſſoris, bene vſi ſunt complures ſancti Epiſcopi, cum quos digniſſimos ſcirent, eos deligerent: excreſcente vero hominum iniquitate, cum ſucceſſionem Antiſtites refunderent in propinquos, quos carnalis affectio, non meritorũ excellentia commendaret, eadem poſtea (vt videbitur) proſcripta eſt ſacris canonibus, & decretis Summorum Pontificum.

d *Ap. Aug. ep.110.*
Avg. coadivtorem sibi Eradivm eligit.

IV. Poſt hæc autem Auguſtinus, quod diu ante meditatus *e* fuerat, hoc anno *f* & ſequenti omnia ſua ſcripta relegens, duos illos *Retractationum* libros conſcripſit. Cum interim non deſiſtens alia quoque multa, à multis hinc & inde interpellatus *g*, tractanda ſuſcipere, inter alios ſcripſit *De Prædeſtinatione ſanctorum*, *& De Bono perſeuerantiæ*, aduerſus Pelagianos, qui ipſius de Vocatione & pœnitentia electorum, deque Gratia præueniente, & aliis eiuſmodi, ſcripta inſectari cœperant: prout de iis fuerat admonitus literis Proſperi Aquitani, & Hilarii Arelatenſis: quorum prior commercio litterarum iam ei notus erat, poſterior etiam ipſius diſcipulus extiterat: vnde & iidem aduerſus prædictos eius obtrectatores, defenſionem ipſius promptiſſimo animo ſuſceperant: ad eos vero Auguſtinus prædictos ſuos tractatus conſcripſit: de quibus rurſum dicendum inferius.

e *Aug. ep.7.*
1. *Poſſid. Vit. S. Aug. c.28.*
f *Aug. ep.2. ad Quoduultd. tom.6. in pr.*
g *Id. de præ-deſt. ſanct. c.3. & de bon. perſeu. l.2.c.21.*

V. His ipſis Coſſ. (vt habet idem ipſe Proſper in ſuo Chronico) Patroclus Arelatenſis Eccleſiæ inuaſor, de quo ſupra, ambitionis ſuæ pœnas luens, à Tribuno quodam barbaro vulnerib. laniatus, occiſus eſt occulta iuſſione Felicis Magiſtri militum: cuius etiam impulſu *Titus* diaconus Romanus interfectus, eo nomine adſcriptus eſt *a* inter ſanctos Martyres. Ipſe vero Felix ob hæc nefanda tandem poſt triennium diuino iudicio pœnam talionis paſſus, occiſus eſt cum vxore ab Aetio Magiſtro militum. Porro in locum Patrocli ſuffectus eſt *Sanctus Honoratus*, Abbas & fundator cœnobii *Lirinenſis*, quem ideo Sanctus Eucherius *b* primo *Inſulanum*, inde vero *Magiſtrum Eccleſiarum* appellat. Cuius res præclare geſtæ, deſcriptæ ab eius in vita monaſtica diſcipulo, & in ſede Epiſcopali ſucceſſore Sancto Hilario (quod teſtatur Gennadius *c*, & alii poſt eum) oratione funebri de illo habita, prodierunt haud pridem in lucem: ex quibus refellantur fabulæ, ſeu potius dicenda deliria incerti auctoris tribus conſcripta libris; quæ talia habent, vt non ſine nauſea legi poſſint, niſi ab eo cuius ſit ſtomachus ferreus, & ignorantiæ obductus rubigine. Ex ipſo vero Hilario conſtat, fuiſſe Honoratum Senatoria ac Conſulari familia ortum, patria Arelatenſem; eundemque duce Sancto Capraſio ſene conuerſum in monachum, vitandæ cauſa humanæ laudis iter arripuiſſe Orientem verſus: ſed defuncto in Achaia itineris comite ipſius germano Venantio nomine: ipſum haud leuiter ægrotantem in patriam remeaſſe; ac primum omnium, conſilio Leontii Forojulienſis proxime degentis Epiſcopi, incoluiſſe inſulam Lirinenſem à ſerpentibus obſeſſam, è regione oppidi Antipolis: illicque, cedentibus illis, eccleſiam & monaſterium erexiſſe, excepiſſeque à ſæculo profugos ad vitam monaſticam excolendam: à cuius nomine eadem inſula dicta poſtea eſt *Sancti Honorati*.

a *Martyrol. Rom. 15. Aug.*
Honoratvs eligitvr Episc. Arelat.
b *Eucher. ep. ad Salon.*
c *Gennad. de Vir. Illu. c.69.*
Eivs genvs, et vitæ institvtvm.
Quæ habet alia occaſione Baron. Tom.6 an. 445.

IESV CHRISTI An. 427.

CÆLESTINI An. 4.

THEODOS. II. An. 20.
VALENTIN. III. An. 3.

I. Anno Domini quadringenteſimo vigeſimo ſeptimo, Coſſ. Hierio & Ardaburio, (ſiue Artabure, vt eſt in veteri inſcriptione baſilicæ Sancti Pauli Romæ:) Bonifacius Comes in Africa cum exercitu agens, inſidiis ac dolo Felicis Magiſtri militum, (vt habet Sanctus Proſper *d*) ſiue (vt volunt Procopius *e*, & auctor Miſcellæ) Aetiiæque Magiſtri militum, apud Placidiam Auguſtam & Imperatorem Valentinianum affectatæ tyrannidis accuſatus, publico bello appetitus eſt à ducibus Mauortio, Galbione, & Sinoce. Sed huius vltimi proditione duobus illis, cum Bonifacium obſiderent, interemptis, ipſoque poſtea Sinoce à Bonifacio occiſo, eiuſdem belli cura Sigiſuulto Comiti cum valentioribus copiis delegata eſt. Itaque Bonifacius propriis diffidens viribus, furore percitus transfretans in Hiſpaniam *f*, Wandalos, Arianorum omnium perditiſſimos, inde in Africam duxit: qui cum iam in Hiſpania *g* Catholicos variis pœnis atque ſuppliciis diuexaſſent, modo pariter in Africa, cuncta ferro, flamma, rapinis, crudeliſſime deuaſtantes, Catholicam denique fidem Africana impietate ſubuerterunt, vt videbitur ſuis locis. Porro anſa Bonifacium accuſandi, & in ſuſpicionem adducendi apud Imperatores, ea inuidis tributa eſt, quod cum eidem iuſſu Valentiniani proficiſcendum fuiſſet in Hiſpaniam, ibi affinem Wandalorum Regum vxorem duxiſſet. Quamuis & alioqui iam deſciuiſſet miſer à priſtina illa pietate, morumque probitate, in qua ſe hactenus Auguſtini, aliorumque ſanctiſſimorum Epiſcoporum monitis continuerat: in vitia prolapſus enormia, quæ idem Auguſtinus *h* modeſte exprobrauit, literis ſuis illum ad meliorem frugem reuocare ſtudens. Quæ vero poſt hæc geſta ſunt, dicentur anno ſequenti.

d *Proſp. in Chron.*
e *Proco. l.1. de bel. VVand.*
f *Miſcel. li.14.*
Bonifacivs dvx Wandalos in Africam dvcit.
g *Iidem qui ſup. auctores.*
h *Vid. Greg. Tur. 2. hiſt. Franc. 11. Aug. ep.180. ad Honorat.*

II. Hoc vero eodem anno contigit *i*, vt *Sancti Ioannis Chryſoſtomi* memoria ritu ſolemni in Eccleſia anniuerſa-

i *Aug. ep.7.*
k [illegible]

ria die celebrari cœperit: Iiſdemque Coſſ. duodecimo Calendas Iunias Theodoſius & Valentinianus Imperatores ſanciuerunt *a*, ne ſanctum Crucis ſignum, vel in ſolo, vel in ſilice, vel in marmoribus humi poſitis inſculperetur, vel pingeretur: videlicet cauentes ne pedibus calcaretur. Ac ſub finem anni, nempe *b* nono Calendas Ianuarii, Siſinnius Epiſcopus Conſtantinopolitanus ex hac vita migrauit; de cuius ſucceſſore dicetur anno ſequenti.

a *l. 1. C. nem. lic. ſig. Cruc.*

b *Soc. l.7.c.28*

III.

c *Phot. in Biblioth.*

CONC. CONTRA MASSALIANOS HÆRET.

Hoc item anno, in Oriente (ſed quo loco neſcimus) celebratum eſt *c* Concilium aduerſus Maſſalianos hæreticos, alias ſæpe damnatos: quo ſancitum eſt, vt iidem quantamlibet imaginem pœnitentium præſeferrent, nunquam amplius in Eccleſiam reciperentur, quam iam ſæpiſſime relapſi eluſiſſent, neque ſi decies millies (vt aiunt) pollicerentur ſe eſſe paratos ad ea omnia quæ ad pœnitentes pertinent. Porro celebrem huiuſmodi fuiſſe Epiſcoporum Conuentum, inde poſſumus intelligere, quod interfuiſſe eidem & ſubſcripſiſſe reperiantur inter alios Siſinni. Conſtantinopolitanus Epiſcopus, & Theodotus Antiochenus; vt Photius, cum agit de eodem Theodoto, tradit. Ex quo erroris arguitur Nicephorus in catalogo Antiochenorum Epiſcoporum, dum eidem Theodoto annos duntaxat quatuor in ſede tribuit: quem ad annum vſq; decimum ſextum vixiſſe Epiſcopum, cum ex his, tum ex iis quæ de eius interitu dicta ſunt ſuperius, euidenter apparet.

IV.

IOA. EPISC. ANTIOCH. ELIGITVR.

Defuncto autem paulo poſt eodem Theodoto, laudato ſatis Epiſcopo, ſubrogatus eſt hoc ipſo anno in locum eius *Ioannes*, ex ſchola (vt exitus demonſtrauit) Theodori nefandiſſimi Epiſcopi Mopſueſteni; qui cum diu latuiſſet inter Catholicos, erupit tandem in horrendam blaſphemiam, qua in diuinis Quaternitatem conſtituit, aliaque nefanda delirauit, quæ recenſentur in Conſtituto Vigilii Papæ, & Edicto Iuſtiniani Imperatoris, de quibus ſuo loco. Cuius etiam adeo ſtudioſus fuiſſe Theodoretus perhibetur, vt credendi occaſionem dederit, quod ab eo nomen deriuando dici voluerit Theodoretus. Quapropter & ipſius obitu, ac laudibus, Hiſtoriam à ſe ſcriptam clauſit *d*; & maxima ob id eam, omnium ſententia, ignominia affecit. Sicut pariter Sozomeni Hiſtoria, eadem occaſione laudum Theodori, à Sancto Gregorio *e* Papa reſpuitur: quæ tamen hodie non reperiuntur apud eundem Sozomenum, quod (vt alias vidimus) multa ex ea exciderint, & illa ipſa tempora, quibus de eodem Theodoro tractandi ſe ingerebat occaſio. Quod non attendens Melchior *f* Canus, auſus eſt eundem Magnum Gregorium hiſtoriæ ignorantiæ ſugillare: quem nos alibi *g* pluribus redarguimus. Porro hic Theodoretum Hiſtoriæ ſuæ finem impoſuiſſe ea ex cauſa reor, quod noluerit attingere Neſtorii tempora, æque eiuſdem Theodori diſcipuli, qui anno ſequenti creatus eſt Epiſcopus Conſtantinopolitanus; ſciens videlicet per ſcabra ſibi incedendum fore, quando in ſeipſum opus fuiſſet conuertere ſtylum. Sed vt paucis habeas totam ipſius Theodoreti vitæ periodum: qui à parentibus Deo dicatus, numeros magna cum laude monaſticæ inſtitutionis abſoluit, conſuetudine Theodori Mopſueſteni tantam gloriam obumbrauit, obnubilauit vero ex Neſtorii amicitia, obſcurauitq; penitus ex luſcepto aduerſus Sanctum Cyrillum eiuſdem hæreſiarchæ patrocinio. Sed rurſum ſpirante diuini Spiritus aura fugatis denſis nubium globis, iterum decorus apparuit, & in communicatione Catholicæ Eccleſiæ, atq; amicitia S. Leonis Papæ, diem clauſit extremum: ſicut hæc omnia ex iſtorum Annalium ſerie perſpicua fiunt.

THEODORI MOPSVEST. LAVDATORES.

d *Theodor. l.5. c.vlt.*

e *Greg.6.ep.31*

SOZOMENI HISTORIA MVTILATA.

f *Melch. Can. loc. Theol.l.2. c.6.*

g *Baron. Not. in Martyrol. Rõ. 23. Dec.f.*

THEODORETI VITÆ PERIODVS.

IESV CHRISTI AN. 428.

CÆLESTINI AN. 5.

THEODOS. II. AN. 21.
VALENTIN. III. AN. 4.

I.

CVR AFRICA MERVERIT WANDALIS TRADI.

ANNO Chriſti quadringenteſimo vigeſimo octauo, Tauro & Felice Coſſ. Africa Wandalorum graſſatione ſub eorum Rege Genſerico (ſiue vt alii appellant, Geiſerico) miſere deuaſtata eſt; compulſo Deo iuſto iudice, cum aliis ingentibus Afrorum criminibus, tum maxime nefandiſſimis impudicitiis, (vt ſicut inter alios, fuſe ac flebiliter queritur Saluianus *a*, magni nominis horum temporum Maſſilienſis Epiſcopus) vt hoſtiles plagas, excitatas pene ab vltimis terræ finibus, in eos immitteret. Teſtatur enim Procopius *b*, *VVandalos* populos fuiſſe circa Mæotidem paludem conſidentes; eoſdemque fame preſſos, in Germanos illos irrupiſſe, qui *Franci* dicuntur. Addit vero Saluianus, inde eos in Gallias, mox in Hiſpanias, ac demum in Africam penetraſſe, ad punienda earundem nationum flagitia; cum & ipſi faterentur, non ſuum eſſe quod facerent, ſed agi ſe diuino iuſſu, ac perurgeri. Sicut & Sanctus Auguſtinus, paucis his diebus quibus ſuperuixit, cum cladem barbaricam nonniſi ob exundantem peccatorum copiam Afros pati teſtatus eſt, iam in profundum illud ſcelerum eos perueniſſe demonſtrauit; quod à diuina Scriptura *c* verbis iſtis ſignificauit, *Impius cum in profundum venerit peccatorum, contemnit.* Quo eodem tempore, quidnam paſtoribus populorum faciendum eſſet, fugiendumne, vel vna cum cæteris Wandalorum opperiri catenas & gladios, cum hac de re controuerſia verteretur, à duobus Epiſcopis Afris, Quoduult Deo & Honorato, conſultus idem Auguſtinus, reſcripſit *d*, nec eos eſſe prohibendos qui ad loca munita migrare deſiderarent, & miniſterii vincula, ne Epiſcopi Eccleſias deſerant quib. ſeruire debent, non eſſe rumpenda.

a *Saluian.l.7.*

b *Procop. li.1. de bel. VVand.*

c *Prou. 18.*

EPISCOPI AN FVGERE DEBEANT.

d *Aug. ep.180 ad Honor.*

II.

e *Vict. Vtic. de perſec. VVand. li.1. de præfat.*

DIRA CLADES AFRICÆ.

Cæterum Victor *e* de Wandalorum progreſſu agens, ait calliditate Genſerici ducis, vt famam terribilem ſuæ faceret gentis, omnem multitudinem numeratam eſſe, ac repertos ſenes, iuuenes, paruulos, ſeruos, vel dominos, octoginta millia, tantum numerum vbique diuulgaſſe: Inuenientes autem pacatam prouinciam, vniuerſam terram depopulatos eſſe, incendioque & homicidiis totum exterminaſſe; ſed nec arbuſtis fructiferis omnino perpeciſſe, ne forte quos antra montium, aut prærupta terrarum, vel ſecluſa quæque occultauerant, poſt eorum tranſitum illis pabulis nutrirentur; nullumque ab eorum crudelitate remanſiſſe locum immunem. Interim vero Bonifacius Comes; qui eoſdem barbaros prouocarat in Africam, per amicos ſuos in amicitiam Placidiæ Auguſtæ atque ipſius filii Valentiniani redintegratus, initam cum Wandalis ſocietatem deteſtans, pecunia primum, poſtea prælio eos pellere tentauit; ſed victus ab ipſis, Hipponem Regium ſe recepit, ciuitatem Numidiæ maritimam ac munitiſſimam, Sancti Auguſtini ſedem, quam poſtea (vt dicetur) Wandali obſederunt. Hæc autem de Bonifacio narrat Procopius *f*; quorum etiam meminit Poſſidius in Vita Sancti Auguſtini, cætera vero poſtea.

f *Procop. l.1. de bel. VVandal.*

III.

g *Proſp. in Chron.*

FRANCI IN GALLIA VICTI.

Sub iiſdem Coſſ. (inquit Sanctus Proſper *g*) pars Galliarum propinqua Rheno, quam Franci poſſidendam acceperant, Aetii Comitis armis recepta eſt. Eadem Caſſiodorus in Chronico; necnon Sidonius Apollinaris in Panegyrico de Conſulatu Maioriani, qui ſub Aetio tunc eques pugnauit contra Francos. Nam bene vſus Aetius opportunitate temporis, adortus eos ex improuiſo, dum choreas ducerent in nuptiis cuiuſdam nuptæ Franco claræ puellæ; & illam cepit, & cæteros in fugam egit nouo caſu percul-ſos. Perſimili plane olim modo Francos imparatos offenſos, leui negotio à Iuliano Apoſtata ſuperatos fuiſſe,

Ammia-

a *Ammi. l.10.* b *Vopiſ. in Pro cul. Saluian. l.4. & 7.*

MVTATI IN MELIVS FRANCOR. MORES.

Ammianus *a* tradit. Porro quod iidem Franci tam à Gentilibus, quam Chriſtianis antiquis Scriptoribus *b*, reperiuntur dicti *Fidifragi*; tales quidem ipſi cum adhuc eſſent idololatræ, & humanas cæderent hoſtias; ſed exculti Chriſtianis moribus, eo religionis & fidei ac conſtantiæ peruenerunt, vt inter Chriſtianos omnes & obſeruantiſſimos fidei populos, inuenti ſint maxime pii & fideles defenſores Eccleſiæ, cuſtodeſque Catholicæ veritatis & diſciplinæ. Quod vero de Francis dicimus, de aliis quoq; dicendum nationibus; quæ cum antequam fidem Chriſtianam ſuſciperent, deprauatis feralibuſque eſſent moribus, vbi ſacro initiati ſunt baptiſmo, nouum hominem induentes, manſueti & pii ſunt redditi; ſicut pluribus demonſtrat Theodoretus in libro de Legibus. Vt vel ex hoc vno cernere ſit Catholicæ fidei veritatem, cum hoc minime inuenire detur apud hæreticos: quos tantum abeſt Ethnicos vnquam ad vitam excultiorem perduxiſſe, vt ipſimet ex quo à ſinceritate fidei defecerunt, redditi ſint barbaris omnib. ſceleſtiores, quantumlibet nonnulli ad tempus conati ſint tegere lupum ouina pelle. Quod quidem de Francis, de quibus eſt ſermo, noſto tempore ſatis euidenter apparuit; dum ſi de vere Catholicis agitur, vix in Orbe ſit inuenire illis æquales probitate & conſtantia; ſi de peruerſis in hæreſes, haud facile ſit reperire nequiores.

CLODIONIS PRÆLIA.

[Quod pertinet ad pugnam Francorum, præcedenti art. enarratam; in dubium reuocauit Sim. in Not. ad Sidon. vtrum quæ Sidonius habet de prælio ab Aetio & Maioriano inito aduerſus Clodionem Francorum Regem, aptari poſſint ei bello, quod Proſper & Caſſiodorus hoc anno geſtum contra eoſdem Francos ponunt. Rationesque dubitandi has affert; imprimis quod non videatur conſentaneum, vt Maiorianus hoc anno ei intereſſe, & tam acriter dimicare potuerit, qui triginta poſt annis in ſuo Conſulatu, quo ei Sidonius panegyricum dixit, adhuc iuuenis fuiſſe dicitur: Deinde quod illa expeditio, cuius meminerunt Proſper & Caſſiodorus, ad Rhenum; hæc Sidoniana ad Attebates & vicum Helenam contigerit. Certius ergo putat, hanc geſtam eſſe poſt annum Chriſti quadringenteſimum quadrageſimum quintum: quo tempore, cum Gregorio & Sigeberto Annales Francorum tradunt, Clodionem è Thuringorum finibus egreſſum, protritis Romanis qui cis Rhenum erant, in Carbonariam ſiluam veniſſe, Tornacum & Cameracum vrbes, aliaque mox omnia ad Somanam vſque fluuium occupaſſe. Cumque in proximos etiam Atrebatum agros peruaderent Franci, ab Aetio inhibitos eſſe, & victoria illa quam Sidonius laudat repreſſos. Haud enim fuiſſe penitus ab Aetio è Galliis expulſos, ex Gregorio Turonenſi, aliiſque rerum Gallicanarum Scriptoribus conſtat.

IV.

c *Cæleſt. ep. 1. Tom. 1. Epiſt. Rom. Pont.*

Sed quod ad ſtatum pertinet huius temporis Eccleſiarum Galliæ Narbonenſis & Viennenſis; turbatum illum fuiſſe ab innouatoribus, intelligi poteſt ex literis *c* Cæleſtini Papæ hoc anno ad eorum Epiſcopos ſcriptis: Emerſiſſe nimirum, qui in veſtitu clericorum nouum vſum inducerent, nempe vt incederent palliati, ac præcincti renibus, eo quod Dominus *d* ſuos admonuiſſet, *Sint lumbi veſtri præcincti, &c.* Quos reprehendens Cæleſtinus, iuſſit clericos illum, quem à maioribus accepiſſent, retinere habitum, nec à peregrinis peregrinum acciperent: quod præſtaret moribus magis, quam indumentis, ſacerdotalem præſeferre decorem. Redarguit etiam eos de aliis quibuſdam perperam geſtis, atq; inter alia de probroſa Danielis cuiuſdam, ſanctimoniam olim in Oriente corruptoris, facta ab ipſis ad Epiſcopatum promotione, qui ab Orientalibus apud Sedem Apoſtolicam de ſceleribus ſuis reus conſtitutus fuerat.

d *Luc. 12.*

NOVA HABITVS INVENTIO VETITA CLERICIS.

V.

NESTORIVS ELECTVS EPISC. CONSTANT.

Sub iiſdem Coſſ. cum ageretur de ſubrogando in locum Siſinnii Epiſcopo Conſtantinopolitano, multique Philippum, complures Proclum deſignatum cuperent, (ambos olim, vt vidimus, eiuſdem Siſinnii competitores:) viſum eſt Theodoſio Imperatori, de conſenſu populi, Neſtorium, Antiochia accerſere, oriundum ex Germanicia vrbe Syriæ, magniq; nominis Eccleſiæ Antiochenæ presbyterum ex monacho, & quod lingua diſertus eſſet aptum docendo populo indicatum. Narrat hæc Socrates *e*; eumque ordinatum tradit quarto Idus Aprilis. Caſſianus *f* vero ait, cum Eccleſia Conſtantinopolitana olim ab Antiochena ſanctiſſimum atq; doctiſſimum nacta fuiſſet Antiſtitem Ioannem Chryſoſtomum, inde aliumei ſimilem recepturam ſe credentem, Neſtorium delegiſſe.

e *Soc. l.7. c.29.* f *Caſſian. de Incar. li.7.*

Qui quidem ſimulac ordinatus fuit, oratione ad Imperatorem habita, eum aduerſus hæreticos commouens, hanc ſententiam, tantopere poſteà decantatam, coram vniuerſo populo protulit; *Mihi, ô Imperator, terram hæreticis tu purgatam tribue, & ego tibi cælum tribuam. Tu mihi in profligandis hæreticis ſubueni, & ego tibi in profligandis Perſis* (nempe hoſtibus) *ſubueniam.* Pauciſque poſt diebus eccleſiam Arianorum, in qua clam preces fundebant, demolitus eſt, aliòſque quoſcunq; hæreticos inſectari cœpit, interq; illos, etiam Nouatianos: vnde Socrati homini Nouatiano orta occaſio, nimiæ illum vanitatis & præcipitationis arguendi; cum econtra plurimum laudis ab eiuſmodi hæreticorum exagitatione meruerit accipere. Cuius etiam incenſo zelo Imperator, alioqui ſua ſponte bene currens, vehementius excitatus, cum omnes hæreticos variis ſubiecit pœnis, tum etiam turpes perſonas edictis *a* ſuis repreſſit. Porro de Neſtorii ordinatione ſcripſiſſe ex more Epiſcopos qui interfuerunt, ad Cæleſtinum Romanum Pontificem, & Cyrillum Epiſcopum Alexandrinum, vitam eius & doctrinam multum prædicantes, conſtat ex literis eorundem Cæleſtini *b* & Cyrilli *c* ad eos redditis.

EIVS DEPELLENDIS HÆRET. EGREGIVM DICTVM.

a *l. 65. de hær. l. 2. de lenon. C. Th.* b *Cæleſt. ep. ad Neſtor.* c *Cyril. ep. ad Theod. tom.5. Conc. Epheſ. edit. Pele.*

VI.

Verum ipſe plane iam potitus honore, cui ſimulata olim vitæ ſanctitate inhiauerat, (vt egregie illum poſtea depinxit Theodoretus *d*) infelix ſubito ex paſtore conuerſus in lupum, (inquit Vincentius *e* Lirinenſis) gregem Chriſti lacerare cœpit; cum hi ipſi qui rodebantur, ex magna adhuc parte paſtorem crederent, ideoque morſibus eius magis paterent: quippe qui vt vni hæreſi ſuæ aditum patefaceret, cunctarum hæreſeon blaſphemias inſectabatur, & noxios quoque Iudæorum atque Gentilium confutabat errores. Hic igitur talis, his ipſis Coſſ. (vt habent Proſper *f* & Liberatus *g*) prædicare cœpit ex Maria hominem tantum, & non Deum natum, eique diuinitatem collatam eſſe pro merito. Cuius quidem hæreſim deducit Caſſianus *h* è fæculentis fontibus Ebionæis, deriuatque per lutulentos eorum cuniculos qui Chriſti negauerunt diuinitatem, ac demum per Pelagianorum eſſe productam cloacas tradit. Sed contra Socrates *i*, qui ſe in Neſtorii libris verſatum ait, negat eum Pauli Samoſateni aut Photini opinionem ſectatum eſſe, aut CHRISTVM ſolum hominem dixiſſe; ſed vocem dumtaxat *Deiparam*, præ inſigni inſcitia & ignoratione reieciſſe: licet enim eloquentia polleret, imperitum tamen fuiſſe; & ſeipſum efferentem, veterum ſcripta legere neglexiſſe, in quibus alioqui vocem *Deiparam* ſæpius vſurpatam reperire potuiſſet.

d *Theod. ep. ad Sporad.* e *Vinc. Lirin. c.16.*

IN PRAVVM MVTATVR.

f *Proſp. in Chron.* g *Liber in Breuiar. c.2.* h *Caſſian. de Incar. Verb. l.1. & 5.* i *Soc. l.7. c.32.*

VII.

Aſſentimur & nos Socrati, recte primarium edocenti fontem vnde omnes hæreſes manare ſolent, ex quo & Neſtorius venena hauſit, nempe ex tumore mentis, neglectuque SS. Patrum, & contemptu antiquarum Eccleſiæ traditionum. Sed quod negat Neſtorium Pauli Samoſateni veſtigiis inſtitiſſe, haud res ab eo exacte videtur eſſe conſiderata; cum omnes qui de Neſtorio ſcripſerunt, ſecus ſentiant, atque imprimis Cæleſtinus Papa ad ipſum Neſtorium ſcribens: ſicut & Cyrillus Alexandrinus demonſtrat, Neſtorium quindecim capitibus eadem cum Paulo hæreſiarcha ſenſiſſe. Denique Neſtorium fuiſſe Pauli Samoſateni nepotem, Suidas teſtatur: vt vel hinc veriſimile ſit, eius errores ipſum inſtaurare conatum eſſe. Sane longe ante Neſtorium, inter Latinos Patres Ambroſius *k* non alium quam Paulum Samoſatenum, eiuſque ſectatores ſugillauit, cum dixit, nonnullos aliud Dei Verbum, alium verum Dei Filium credidiſſe. Quam ſententiam Neſtorium accepiſſe, qui non videt? At ſi altiorem petas originem, inuenies eandem poſitionem Ario tributam *l* ab Alexandro Epiſcopo Alexandrino. Sic igitur cum negari non poſſit, Neſtorium complura ex Paulo mutuatum; tamen certum eſt, verſipellem hæreſiarcham, ſcientem male audire in Eccleſia nomen eiuſdem Pauli, ſimulaſſe illum pariter deteſtari; adeo vt in ipſum iactarit, *Sic pereat Paulus Samoſatenus, qui nudam nobis Dominicam delirauit humanitatem.* Et alioqui inter illos huiuſmodi ponitur differentia, quod Neſtorius negarit in vtero ſanctiſſimæ Virginis CHRISTVM fuiſſe Deum, Paulus autem ſemper.

k *Ambr. de Incar. Verb. c.6.*

l *Ap. Socr. l.1. c.3.*

Nec

Nec qui tradunt Neſtorium ſecutum eſſe Paulum, vel alios impios negantes hypoſtaticam vnionem carnis cum Verbo eundem cum illis omnia ſenſiſſe aſtruunt: quandoquidem in eo potiſſimum ab iis omnibus Neſtorius diſcrepabat, quod ſe Nicęnę fidei aſſertorem eſſe gloriaretur, cui illi penitus aduerſarentur.

VIII.

Sed vt viciniorem attendamus canalem, ex quo in ipſius agrum patua dogmata fluxerunt; conſtat Neſtorium diſcipulum fuiſſe Theodori nefarii illius Mopſueſteni Epiſcopi, teſtante id Euagrio *a* & aliis: ac Quinta Synodus *b* Oecumenica, necnon Iuſtinianus Imperator edicto *c* de Fide Catholica, damnaſſe reperiuntur ipſum Theodorum, veluti ducem Neſtorii. Aſſeritque inſuper Cyrillus *d*, præceptorem habuiſſe Diodorum Tarſenſem Epiſcopum. Porro eandem doctrinam Diodori fuiſſe, quæ fuit & Theodori, Theodoretus *e* affirmat. Quænam vero fuerit Diodori, Cyrillus tradit illum, cum primo Spiritus Sancti impugnator extitiſſet, eiuſmodi poſtea deponentem Macedonianæ perfidiæ maculam, in alteram recidiſſe, ſenſiſſeque alterum eſſe Filium ſeorſum qui de ſemine Dauid & Sancta Virgine natus eſt, & alterum proprie Filium Dei Patris: eundemque ouina pelle lupum contegentem, ſimulaſſe quidem vnum ſe Chriſtum docere, hoc nomen tantummodo vt Patris Verbo Filio vnigenito tribuentem, gratiam vero & huic deputantem qui eſt ex ſemine Dauid, quem & Filium vocaret, tanquam vnitum ei qui ſecundum veritatem eſt Filius; vnitum autem iuxta ſolam dignitatem, & auctoritatem, & honoris æqualitatem. Cuius diſcipulus Neſtorius ſimulauit quoque ſe vnum Chriſtum etiam Filium & Dominum confiteri; verum & ipſe duos in vnum indiuiduumque partitus eſt, hominem dicens Deo Verbo æquiuoca nuncupatione, & honore, & æqualitate, atque dignitate coniunctum. Hæc de ambobus Cyrillus.

a Euag. l. 1 c. 2. *b Conſ. Oecu. 5 Act. 4. &c.* *c Ext. tom. 2. Conc.* *d Cyril. de incar. vnig. & ep. ad Succeſſ.* *e Theod. 5. hiſt. vlt.*

DIODORI TARSEN. HÆRESES.

IX. IS QVAMDIV VIXIT, LATVIT QVALIS ESSET.

Cæterum Diodorus ex monachorum Abbate, præfectus olim Tarſenſi Eccleſiæ à Meletio Antiocheno, quamdiu vixit, non latuit tantum hæreticus, ſed & claruit inter magni nominis Epiſcopos, & Orthodoxæ fidei acerrimos propugnatores; laudatus à Sancto Baſilio, & qui eundem Diodorum nactus fuerat in eremo inſtitutorem, Sancto Ioanne Chryſoſtomo, necnon Sancto Cyrillo, & aliis: vt omittamus dicere de Theodoreto, qui mirificis eum ſemper præconiis extulit. Poſt mortem vero, qualis intus fuiſſet, ex ipſius depromptum eſt ſcriptis, cum ea de cauſa damnatus eſt vna cum ſocio impietatis & ſimulationis Theodoro Mopſueſteno, quando dogma ſuum Neſtorius ex eorum doctrina confirmare cœpit: Vt horum omnium teſtis eſt inter alios Leontius *f*, diceturque inferius ſuis locis. Denique Neſtorium fauiſſe Pelagianis, conſtat ex Cęleſtini Papæ ad eum poſtea reddita epiſtola: Neſtorianoſq; ex Pelagianis eſſe progenitos, ac ſymbola interceſſiſſe inter vtramq; hæreſim plane detegit Caſſian. *g* ſecretorum Pelagianorum optime conſcius.

f Leont. de Sect. Act. 4.

g Caſſian. de Incar. Verb. l. 1. & 5.

X. NESTORII PROGRESSVS IMPII.

Qui igitur hos habuit impietatis magiſtros Neſtorius, ad eam promulgandam imprimis vſus eſt miniſterio *Anaſtaſii* cuiuſdam presbyteri (vt Socrates *h* & Euagrius *i* tradunt) ſectatoris dogmatum Iudæorum, qui vna cum eo Antiochia Conſtantinopolim venerat, eique in rebus gerendis conſiliarius ſemper extiterat; itemque (vt Cyrillus ad Cæleſtinum ſcripſit) *Dorothei* Epiſcopi, quem Marcianopolis Myſiæ Antiſtitem fuiſſe conſtat, viri quæſtus cauſa adulationi impenſe dediti: quorum vterque (vt iidem auctores aiunt) publice pro concione ibidem Conſtantinopoli coram frequentiſſimo populo auſus eſt negare Mariam dici debere ΘΕΟΤΟ'ΚΟΝ, ſiue DEIPARAM, (quod, vt dicebant, ipſa homo eſſet, & ab homine Deus naſci non poſſet) & anathema illis dicere, qui eam *Deiparam* aſſererent: horrente quidem populo, & acclamante contra tantam blaſphemiam: ſed approbante illam & confirmante Neſtorio, qui iam antea eiuſmodi impietatem ſæpe orationibus ſuis ſubdole immiſcuerat: & poſtea apertius proferre non erubuit, eum qui ſpatiis menſtruis, hoc eſt bimeſtri, & trimeſtri, & ita deinceps adoleuiſſet, Deum non eſſe appellandum. Quibus autem progreſſib. ad hæc adeo execranda deuenerit, dignum eſt legere apud Theodoretum, qui fuit ei intima quondam amicitia coniunctus, epiſtola ad Sporadium *a* poſt eius damnationem ſcripta. Sed & quomodo Neſtorii prædicatio nefaria, magna fuerit tentatio in Eccleſia Dei, eleganter deſcripſit Vincentius *b* Lirinenſis, horum & ipſe temporum auctor. Atq; hęc fuere initia malorum: quæ vero ſecuta ſunt, dicentur ſuis locis.

h Soc. l. 7. c. 32 *i Euag. l. 1. c. 2*

a Theod. ep. *b Vinc. l. c. 16.*

IESV CHRISTI AN. 429.

CÆLESTINI AN. 6.

THEODOS. II. AN. 22.
VALENTIN. III. AN. 5.

I. GERMANI ANTISIODO. LEGATIO IN BRITAN.

ANNO Domini quadringenteſimo vigeſimo nono, Florentio & Dionyſio Coſſ. Cæleſtinus Papa actione Palladii diaconi Germanum Antiſiodorenſem in Gallia Epiſcopum, in Britanniam vice ſua miſit, vt deturbatis hæreticis Pelagianis, qui eius Inſulæ Eccleſias dogmatibus ſuis corruperant, eas ad Catholicam fidem dirigeret: vt tradit ſub his Coſſ. Sanctus Proſper *c* res ſui temporis deſcribens. Ex quo Bedam *d* corrigas, dum ſub anno octauo Theodoſii Imperatoris miſſionem ponit Palladii, (quo necdum Cæleſtinus creatus erat Pontifex) legationem vero S. Germani poſt eiuſdem Theodoſii obitum ſub Marciano Aug. Duæ namque fuerunt iſtæ Legationes, nimirum Palladii altera, altera S. Germani; ſed poſterior ex priore, ambæq; ex vno eodemq; prodeuntes fonte, nempe à Cæleſtino Romano Pontifice, vt ex eodem Proſpero conſtat.

c Proſp. in Chron. & cont. Collat. in fin. *d Bed. 1. hiſt. Angl. 14. & 17.*

II.

Cæterum extant *e* ipſius *Sancti Germani* Acta, omni fide à Conſtantio tunc presbytero, poſtea Epiſcopo, (cuius etiam meminere Sidonius Apollinaris, & Iſidorus *f*,) ſcripta ad Sanctum Patientem Epiſcopum Lugdunenſem & Cenſurium Antiſiodorenſem, qui hoc ipſo ſæculo floruerunt. A quibus, ſimulque ab ipſo Beda, cum aſſeratur, Sanctum Germanum in Britanniam à Synodo Gallicana miſſum eſſe; Proſperi vero auctoritate conſtet, à Cæleſtino Papa id factum: potuit contigiſſe, vel vt quem mittendum Synodus illa delegiſſet, Pontifex comprobaſſet: vel qui ad eam prouinciam legari deberet, ipſe Cæleſtinus arbitrio Gallorum Epiſcoporum reliquiſſet. Certe quidem cladem illatam Britannorum Eccleſiæ ab ipſorum gentili Pelagio ac eius diſcipulis, prius innotuiſſe Epiſcopis Galliarum legatione Catholicorum Antiſtitum Britannorum, ex Conſtantio liquet. Ab iiſdem vero Gallis additus item eſt Sancto Germano, collega vir ſanctiſſimus *Lupus* Epiſcopus Trecenſis; qui *g* ducta olim vxore Pimeniola, ſorore Hilarii Arelatenſis, poſt ſeptennium ambobus amore perfectioris vitæ ſe ab inuicem ſeparantibus, ipſe Lupus ſub Sancto Honorato Abbate cœnobii Lirinenſis vitam monaſticam excolens, indeque à Trecenſibus ad Epiſcopatum aſſumptus, mira ſanctitate claruit: ad quem iam nouem luſtra in Epiſcopatu perfunctum, Sidonius *h* Apollinaris ſcribens, inter alia laudum præconia, vocauit ipſum *Patrem patrum, Epiſcopum Epiſcoporum, & alterum ſæculi ſui Iacobum.* Porro eius cum S. Germano in Britanniam nauigatio, incolarumq; tam hæreticorum ad fidem Catholicam, quam adhuc Gentilium ad Chriſtianitatem, facta per multos immenſoſque labores, multaque & ingentia miracula conuerſio, fuſius deſcribitur in iiſdem S. Germani Actis *i*. In quibus etiam narratur, quomodo in itinere apud Pariſios ſanctam virginem *Genouefam* S. Germanus præſcius futurorum vocatam Deo deſponderit, nummumque caſu repertum Cruce impreſſum eidem in memoriam geſtandum dederit.

e Ap. Sur. t. 4. *f Iſid. de Vir. Illuſt. c. 4.*

g Act. S. Lup. ap. Sur. 29. Iul. DE LVPO TRECENSI.

h Sidon. 6. ep. 1

i Act. S. Ger. l. 1. c. 19 &c. S. GENOVEFÆ DIVINA VOCATIO.

III.

Quod autem pertinet ad *Palladium* diaconum: Græcum fuiſſe hominem cum dicant, vane putauit aliquis *k* ex recentioribus, hunc illum fuiſſe Palladium Ioannis Hieroſolymitani perneceſſarium: nam illum non diaconum, ſed Epiſcopum, non expugnatorem Pelagii,

k Trithem. de Script. Eccl.

ſed propugnatorem vna cum aliis Origeniſtis fuiſſe, ſuperius demonſtratum eſt. Cum autem plures his temporibus extitiſſe reperiantur Palladii: quem hunc fuiſſe putamus, conſtat Palladium diaconum Sacræ Rom. Eccleſiæ ſcripſiſſe haud pridem ſub Zoſimo Papa res geſtas Sancti Ioannis Chryſoſtomi, nempe Dialogum illum alterius Palladii Epiſcopi Helenopoleos cum Theodoro itidem Rom. Eccleſiæ diacono: qui quidem apud Trithemium numeratus inter Scriptores Eccleſiaſticos, præter Vitam Ioannis Chryſoſtomi, aſſeritur compoſuiſſe librum aduerſus Pelagianos, & ad Cæleſtinum Epiſtolarum librum vnum, aliaque Græco ſermone. Duas vero fuiſſe legationes in Britanniam, Sancto Proſpero auctore liquet; priorem ſcilicet hoc anno, occaſione hæreſis Pelagianæ; poſteriorem autem poſt ſequentem annum, cum ex diacono creatus Epiſcopus, ad Scotos miſſus eſt à Cæleſtino Papa. Namque *Scotos* ab eodem Palladio ad Chriſti fidem conuerſos fuiſſe, & ex munere Apoſtolico conſecutum quoque eſſe nomen, vt *Apoſtolus Scotorum* fuerit nuncupatus, vna omnium cum Proſpero eſt ſententia. Quod tamen ita intelligendum eſt, vt Cæleſtinus primum illis Epiſcopum Palladium ordinauerit, qui Scotos illos qui adhuc Gentilitio ritu viuebant, reddiderit Chriſtianos, omneſque ſub vno paſtore vnoque ouili collegerit: cum alioqui ipſam Scotiam iam à tempore Victoris Papæ & Martyris, Euangelium ex parte accepiſſe, plerique conſentiant. Nauigaſſe quoque eundem Palladium ad Hibernos, & illic Euangelium prædicaſſe mandato eiuſdem Cæleſtini, Probus teſtatur in Rebus geſtis Sancti Patricii; qui & nominat eundem Palladium, Archidiaconum Cæleſtini. Cæterum morte præuento Palladio, Sanctus Patricius cœptum ab eo in Hibernia abſoluit opus; de quo ſuo loco dicendum.

De Palladio Apoſtolo Scotorum.

IV. Neſtorius libros hæreſis ſuæ ad diverſos mittit.

Hoc item anno Neſtorius, quam promulgaſſet hæreſim Conſtantinopoli, cupiens per totum Orbem dilatari, ſuos pro ipſius defenſione ſcriptos à ſe libros per diuerſas partes ad diuerſos miſit, & inter alios, ad Ægypti monachos; quos vt deciperet, ſe nonniſi Nicænæ fidei profeſſorem eſſe iactauit, & ex eo factum eſt vt nonnulli ex ipſis ei adhæſerint. Quorum cauſa magnis inter eoſdem monachos excitatis turbis, ad eas ſedandas Cyrillus Epiſcopus Alexandrinus primam ſcripſit epiſtolam *a*, in qua ex Patrum qui Nicæno interfuerunt Concilio, & ex ipſo imprimis Athanaſio, docet ſanctiſſimam Virginem Θεοτόκον, hoc eſt *Deiparam*, appellatam eſſe. Eodemque tempore, ne ipſius Neſtorii venena in animos Auguſtorum & Auguſtarum illaberentur, in aulamque ac reliquos Magiſtratus ſerperent, commentarios eodem argumento ad ipſos Imperatores atque Reginas conſcripſit; quibus tamen à Neſtorii nomine adhuc abſtinuit, ne ex eo Theodoſii animus offenderetur, qui eum Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ præficiendum curauerat. Sed & paulo poſt monitus à Cæleſtino Romano Pontifice, ad quem Neſtorii ſcripta peruenerant, de iiſdem erroribus diligenter inquirere; (quippe cui impoſſibile, quodammodo videbatur, talia de Neſtorio credere, de quo nuper Orientalium Epiſcoporum litteris præconia accepiſſet;) idem Cyrillus binas ad ipſum Neſtorium dedit litteras *b*, quibus eum hortatus eſt in fide Patrum permanere. Cum totidem ad eum reſcribens Neſtorius *c*, arrogantia ſumma refertas, illud amplius præſtitit, vt circuitores homines mitteret *d*, qui vbique locorum aduerſus eundem probra diſſeminarent; cum econtra Cyrillus quanta poſſet patientia & manſuetudine cum ipſo ageret. Verum his omnibus ferocior redditus impius hæreſiarcha, multa alia dira & violenta aduerſus Clerum populumque Conſtantinopolitanum, ac monachos Orthodoxos, communionem ipſius auerſantes, commiſit, quæ manifeſta fiunt ex libello *e* Baſilii Archimandritæ Theodoſio Imperatore poſtea oblato, necnon ex epiſtola Cæleſtini Papæ ad ipſum Neſtorium reddita: cum qui in cæteros ita ſuperbiret, ad Romanum Pontificem plenas humilitatis dedit litteras, ratus (vt ſcribit Cyrillus *f*) poſſe illum in ſuam ſententiam pertrahere: de quo dicetur anno ſequenti. Quantum vero eius ſcripta nefaria, ingrata fuerit ipſi Dei-genitrici Mariæ, vniuerſiſq; cælitibus, declaratum eſt etiam per viſum aliquando ſanctiſſimo anachoretæ Cyriaco *a*.

a Cyril. ep. 1.

Cyril. Alexand. agit adverſus illos.

b Ext. ap. Côc. Epheſ. edit. Pelt tom. 1 & Cyr. ep. 2. & 8

c Ap. Cyril. ep. 3. & 9.

d Vid. Cyril. ep. 6. 7. 8. 14.

e Ext. ap. Conc. Eph.

f Cyril. ep. 16. ad Iuuenal. ap. Baron. an. ſeq.

Viſio de ſcriptis Neſtorii.

a Vid. Prat. Spir. c. 66.

Hoc ipſo tempore defuncto Prailio Epiſcopo Hieroſolymitano, in locum eius ſubrogatus eſt *Iuuenalis*. Haud enim ad longioris temporis ſpatium ſedem propagaſſe Prailium, conſtat ex Cyrilli *b* litteris anno ſequenti ad Iuuenalem datis ex quibus corrigas Nicephori Chronicon, vbi ſedi Prailii anni viginti adſcribuntur; cum habita ratione obitus eius prædeceſſoris, nonniſi annos tredecim ſediſſe dicendus ſit.

V. Iuuenalis eligitur Epiſc. Hieroſol.

b Cyril. ep. 16.

IESV CHRISTI AN. 430.

CÆLESTINI AN. 7.

THEODOS. II. 23.
VALENTIN. III. 6.

ANNO Domini quadringenteſimo trigeſimo, Theodoſio decimum tertium & Valentiniano tertium Augg. Coſſ. Cæleſtinus Papa litteras à Neſtorio, vna cum aliis eius ſcriptis ad ſe per Antiochum virum illuſtrem miſſis, accepit. Cum paulo poſt opportune contigit aduentus Romam Poſſidonii Eccleſiæ Alexandrinæ diaconi, qui eidem Pontifici cum litteras Cyrilli dedit, tum etiam volumina ab ipſo elucubrata aduerſus Neſtorii execranda dogmata. Extant eædem vtriuſque, Neſtorii *c* ſcilicet atque Cyrilli *d*, tunc ad Cæleſtinum datæ litteræ: quibus quidem Cyrillus poſt alia cuncta narrata addidit, ſe, quantumuis Neſtorii opinionem omni execratione dignã cenſeret, non tamen prius eius communionem auſum eſſe deſerere, quam ipſe Romanus Pontifex ſuam ea de re ſententiam pronuntiaſſet: rogatque vt dignetur cunctis Orientis Antiſtitib. declarare; an communicare cum Neſtorio deberent, necne. Quibus videas egregie confirmatum priſtinum morem, quem ſæpe diximus; nimirum eſſe Cathedræ Petri, quæſtiones de fide definire, & nouas emergentes hæreſes cum earum actoribus primum condemnare.

I. Neſtorii et Cyrilli literæ ad Cæleſt. PP. allatæ

c Rec. Baron. Annal. To. 5. hoc an. ex cod. Ant. Auguſt.

d To. 1. Epiſt. Ro. Pont. poſt ep. 2. Caleſt.

Cæleſtinus igitur his viſis Cyrilli Neſtoriique litteris, eorumque vltro citroque exaratis ſcriptis; habita (vt idem Cyrillus *e* docet) Epiſcoporum Synodo, de omnium ſententia Neſtorii blaſphemias condemnauit, ei vero ad reſipiſcendum decem dierum poſt denuntiationem conceſſit ſpatium, eadem damnatione feriendo & ipſi, niſi aſſertos errores aperta & ſcripta confeſſione damnaret. Qua de re extat eiuſdem Cæleſtini ad Neſtorium epiſtola *f*, ſcripta huius anni Coſſ. tertio Idus Auguſti, dataque Poſſidonio diacono Alexandriam perferenda ad Cyrillum, & per hunc Neſtorio mittenda: quam quidem Patres Concilii Epheſini poſtea præconiis extulerunt, & Euagrius *g* pro dignitate argumenti, & auctoritate ſcribentis, diuinam appellat. Scripſit pariter eodem tempore Cæleſtinus Cyrillo *h*, ſuas ei vices in hoc negotio delegans. Sed & ſcripſiſſe ad Ioannem Antiochenum, Rufum Theſſalonicenſem, Iuuenalem Hieroſolymitanum, & Flauianum Philippenſem, eoſque de ſua in Neſtorium lata ſententia certiores feciſſe, teſtatur ipſe iiſdem ad Cyrillum datis litteris: extantque adhuc, quas ſcripſit *i* ad Ioannem, (quibus etiam verbis & reliquæ conceptæ fuere) necnon quas eodem argumento dedit ad Clerum *k* Conſtantinopolitanum.

II.

e Cyril. ep. ad Neſtor. in Act. Conc. Epheſ. to. 1. c. 2. & 15.

Conc. Rom. contra Neſtorium.

f Cæleſt. ep. 5. Tom. 1. Epiſt. Rom. Pont.

g Euag. l. 1. c. 4

Cæleſt. PP. ſcribit adverſ. Neſtor.

h Caleſt. ep. 3.

i Id. ep. 6.

k Id. ep. 4.

Tradit vero Theodoretus *l*, ad eundem Cyrillum à Cæleſtino miſſum fuiſſe *Phrygium*, (ipſum nempe Pallium, quo ſignificatur plena poteſtas;) eoque Cyrillum eſſe vſum in Epheſino Concilio, & in ſacris ſolemniis more Romani Pontificis: ac denique illud priuilegium propagatum eſſe ad Alexandrinos Epiſcopos ſucceſſores. Nicephorus *m* autem *Mitram*, qua Romani vterentur Pontifices, à Cæleſtino miſſam affirmat, necnon nomen *Papæ*; ſed & conceſſum vt appellaretur *Vni-*

III. Cyrillus creatur vicarius Cæleſt.

l Theod. Balſ. in Nomocan. Phot. tit 8. c. 1.

m Nic. lib. 14. c. 34.

uerſi Orbis Iudex. Verum de *Papæ* nomine aliter ſe res habet; quod conſtat olim commune fuiſſe reliquis Epiſcopis: ſed nec de nomine *Iudicis Vniuerſalis* ſatis liquet. Sane nihil præterea Cyrillo conceſſum à Cæleſtino, quam concedi ſoleat iis quibus creditur Vicaria præfectura, vel Legatio à Latere, exiſtimatur; vt autem eadem poteſtas propagaretur ad poſteros, non in inſignib. duntaxat, ſed etiam in auctoritate, exemplum extare neſcimus.

PHRYGIVM IDEM QVOD MITRA.

[Quod *Phrygium* à Cæleſtino miſſum Cyrillo, Baronius *Pallium* interpretatus eſt: videtur potius de *Mitra* intelligendum: quemadmodum & Nicephorum, ſeu eius interpretem, accepiſſe vidimus. Sic enim &c. Conſtantinus. diſtinctione 96. ſumptus ex Actis Sancti Silueſtri PP. & Edicto Donationis Conſtantini, ſemel *Phrygium* (Græce λῶρον) interpretatur, *ideſt*; *Mitram*; & poſtea, *Nos Phrygium* (inquit Conſtantinus) *candido nitore ſplendidum eius* (nempe Silueſtri) *ſacratiſſimo vertici manibus noſtris impoſuimus*. Eodemque modo Leo PP. IX. epiſtol. 1. ad Mich. Conſtant. & Leon. Acrid. capite 13. & in Iſidori Gloſſario verb. *Frigium*. Idemque Iſidorus 19. etymolog. 31. *Mitra eſt pileum Phrygium caput protegens*. Et ex antiquioribus Ethnicis Iuuenalis Saty. 6. *Phrygia veſtitur bucca tiara*: & ibi vetus Interpres. Clare Sugerius Abbas in Vita Regis Ludouici Groſſi: *Circumdantes capiti eius Phrygium ornamentum Imperiale inſtar galeæ circulo aureo concinnatum imponunt*. Facitque mire ad huiuſmodi Cæleſtini miſſionem Mitræ, quod in Rebus geſtis Sancti Anſelmi Lucenſis Epiſcopi, ab eius contubernali presbytero pœnitentiario conſcriptis dicitur; (ap. Baron. Tom. XI. anno 1085. numero XIII.) Gregorium PP. VII. *Mitram capitis ſui tranſmiſiſſe Anſelmo, tanquam poteſtatem ſuam ligandi & ſoluendi*. Et quod Sanctus Bernardus in Vita Sancti Malachiæ Metropolitani Hiberniæ ſcribit, Innocentium PP. II. eidem Malachiæ tunc Romæ exiſtenti, ſed *paranti repatriare; commiſiſſe vices ſuas per vniuerſam Hiberniam, Legatum illum conſtituentem; ac deinde tollentem Mitram de capite ſuo impoſuiſſe capiti eius, & ſalutatum oſculo pacis dimiſiſſe Apoſtolica fultum auctoritate*. Quod vero Nicephorus addit, hinc vſum Mitræ, & Papæ appellationem; ad ſucceſſores Epiſcopos Alexandrinos perueniſſe: inde etiam colligas; & priſcos illos Epiſcopos Orientales Mitris vti minime conſueuiſſe: (quibus nec facile antiquas eorum picturas ornatas inueneris) & Papæ nomenclaturam haud iis, ſicut erat Occidentalibus; adeo fuiſſe communem: aut ſane Mitram qua Romanus Pontifex vteretur, longe auguſtiori forma præſtitiſſe: & nomen Papæ abſolute abſque additamento tributum fuiſſe in Oriente Cyrillo eiuſque ſucceſſoribus Alexandrinis Epiſcopis, ſicuti in Occidente Romano Pontifici. Denique ſicuti Baronium non recte *Phrygium* accepiſſe pro *Pallio* diximus: ita & Græci lapſi videntur, cum Phrygium *lorum* interpretati ſunt; quod magis humeris quam capiti conuenire noſcitur: vide Bulling. l. 1. de Veſtib. Pontif. c. 8. & 10.]

IV. QVIDINORIENTE ADVERS. NESTOR.

Acceptis autem prædictis omnib. à Cæleſtino per Poſſidonium miſſis litteris, Cyrillus quæ ad alios directæ erant ex ipſius Cæleſtini admonitione mittens, ſuas etiam peculiares *a* ad Ioannem Antiochenum & Iuuenalem Hieroſolymitanum addidit; quibus eos ad hoc negotium diligenter amplectendum hortatus eſt. Tuncque Ioannes eaſdem ad Neſtorium Conſtantinopolim mittens, adiecit & ſuas *b*, quibus tam ſuo nomine, quam aliorum quorundam inſigniorum Syriæ Epiſcoporum, qui ſimul tunc Antiochiæ aderant, (inter quos etiam Theodoretus recenſitus habetur) ſuaſit ſanctiſſimam Virginem Theotocon, cum omnibus antiquis Eccleſiaſticis Doctoribus agnoſcere, ac pacem Eccleſiæ recantando palinodiam amplecti. Qua quidem in re præſtitiſſe viſi ſunt iidem Antiſtites; quod Catholicos decebat Epiſcopos, numeroſq; expleſſe verorum amicorum: ſed contra pietatem, & amicitiæ iura, deinde peccarunt, cum renitentem hominem ſalubri obedire conſilio, adhuc amicum retinuerunt; atq; fouerunt; vt videbitur ſuo loco.

a Cyril. ep. 13. & 16.
b Ext. in Côc. Eph. l. 1. c. 31. ed. Pelt.

V. CONC. ALEXAN. CONTRA EVNDEM.

Inter hæc autem; qui cogere Synodum vſque ad Cæleſtini cognitionem, Cyrillus (vt ipſe teſtatur in litteris ſuperius memoratis ad eum ſcriptis) fuerat retardatus: idem delegata iam ſibi ab ipſo Cæleſtino in proſequenda cauſa Neſtorii vice ſua, confeſtim collegit Alexandriæ Synodum: è qua imprimis quatuor decreti ſunt Legati, nempe duo Epiſcopi, ac totidem Alexandrinæ Eccleſiæ miniſtri, delaturi Conſtantinopolim ad Neſtorium litteras Cæleſtini, vna cum decreto ipſius damnationis, niſi intra decem dierum præſcriptum terminum reſipiſceret: additaque eſt Synodalis ad eundem Concilii epiſtola *c*, vna cum fidei Orthodoxæ confeſſione, & duodecim Anathematiſmis aduerſus totidem ipſius hæreſis capita, quibus ille ſubſcribere deberet: ac denique adiecerunt & alias *a* Synodales ad Clerum Conſtantinopolitanum, & Patres monaſteriorum eiuſdem ciuitatis, quibus eos de cunctis geſtis certiores redderent, & vt viriliter aduerſus Neſtorium agerent, exhortarentur; ac pariter declararent, in ſuam, hoc eſt totius Eccleſiæ Catholicæ communionem recipi, qui ab eo fuiſſent cauſa fidei ſeparati. Cum vero Legati Conſtantinopolim acceſſiſſent, inque ipſa eccleſia, die Dominica, cum Synaxis perageretur, vniuerſo præſente clero, multiſque adſtantibus proceribus, litteras Neſtorio obtuliſſent; idem iuſſos poſtridie ſe priuatim conuenire, aduenientes aditu interclusit; (vt conſtat ex eorundem relatione *b* poſtea facta in Concilio Epheſino;) Theodoſium vero Imperatorem commouit aduerſus Cyrillum, (quod teſtatur Liberatus *c*) compulitque ad eum ſcribere, velut inquietum, & ſcandala ſuſcitantem: ſed hoc (vt ex ipſa Imperatoris epiſtola *d* conſtat) poſt Synodum ab eo publicis litteris conuocatam.

c Conc. Eph. tom. 1. c. 14.
a Ibid. c. 15. & ap. Cyril. ap. 11. & 19.
b Ibi. to. 1. c. 6
c Liber. Breuiar. c. 4.
d Act. Conc. Eph. to. 1. c. 7.

VI. ANATHEMATISMI IN ILLVM.

Quod vero duodecim illa Capitula, ſiue Anathematiſmi, eiuſmodi ſint, vt ſingula Neſtorii hæreſis capita ab eis iugulentur; operæpretium duximus, hic illa recenſere, quo facilius eiuſdem Neſtorii errores, eiſque contraria Eccleſiæ Catholicæ dogmata innoteſcant.

Primum ergo anathema proclamatum eſt aduerſus eos, qui Emmanuelem Verbum Deum, & ob id ſacram Virginem Theotocon eſſe non confiterentur. (Genuit enim illa incarnatum Dei verbum ſecundum carnem.)

Secundo aduerſus eos, qui Dei Patris Verbum carni ſecundum hypoſtaſim vnitum; & vnum tantum vna cum ſua carne Chriſtum eſſe, eundem nimirum Deum ſimul & hominem non confiterentur.

Tertio aduerſus eos, qui poſt vnionem hypoſtaſes in Chriſto diſtinguerent, eaq; duntaxat coniunctione inter ſe necterent, quæ eſt ſecundum dignitatem, vel auctoritatem vel poteſtatem, & non ea potius quæ eſt ſecundum naturalem vnionem.

Quarto aduerſus eos, qui duabus perſonis, vel hypoſtaſibus, eas voces attribuerent, quæ in Euangelicis & Apoſtolicis ſcripturis paſſim occurrunt, quæve à Sanctis de Chriſto, aut ab ipſo quoque Chriſto de ſe ipſo dictæ ſunt; & alias quidem homini ſeorſum à Dei Verbo conſiderato adſcriberent, alias vero tanquam in diuinam maieſtatem conuenientes ſoli Verbo, quod ex Deo Patre eſt, accommodarent.

Quinto aduerſus eos, qui dicerent Chriſtum non eſſe verum Deum, ſed hominem tantum Deiferum, vtpote vnum naturalemque Filium; quatenus nimirum Verbum caro factum carni & ſanguini perinde ac nos communicauit.

Sexto aduerſus eos, qui DEI Patris Verbum CHRISTI Deum vel Dominum eſſe dicerent, neque poſt Verbum ſecundum Scripturas incarnatum; vnum eundemque Deum ſimul & hominem eſſe confiterentur.

Septimo aduerſus eos, qui IESVM CHRISTVM, hominem tantum, diuini Verbi vi actum eſſe dicerent, aut illuſtrem illam Vnigeniti gloriam illi ipſi homini; veluti alteri cuipiam ab ipſo Verbo aduenifſe comminiſcerentur.

Octauo aduerſus eos, qui hominem aſſumptum vna cum ipſo Dei verbo adorandum, vna cum illo glorificandum, vna cum illo tanquam alterum in altero exiſtentem DEVM appellandum eſſe dicerent, quippe hunc intellectum particula *Cum* adiecta perpetuo ac neceſſario afferre conſueuit) & non vna potius adoratione Emmanuelem honorarent, vnamque hactenus illi glorificationem attribuerent; quatenus Verbum factum eſt caro.

Nono aduerſus eos, qui vnum Dominum noſtrum IESVM Chriſtum à Spiritu ſancto tanquam à virtute ab ſe aliena glorificatum dicerent; efficaciamque qua contra immundos ſpiritus vteretur, & diuina inter homines miracula operaretur, ab ipſo eodem accepiſſe prædicarent; & non proprium naturalemq; eſſe illius Spiritum, per quem diuina ſigna edidit.

Decimo aduerſus eos, qui (cum Chriſtum Ieſum noſtræ confeſſionis Pontificem & Apoſtolum extitiſſe, eundemque ſemetipſum pro nobis in odorem ſuauitatis Deo Patri obtuliſſe, diuina Scriptura commemoret) dicerent, Pontificem & Apoſtolum noſtrum non eſſe ipſum Dei Verbum, poſteaquam caro & homo nobis ſimilis factum eſt, ſed hominem illum qui ex muliere natus eſt, quaſi alterum quempiam ab ipſo diuerſum, aut qui Chriſtum pro ſe ipſo quoque, & non ſolum pro nobis, ſacrificium obtuliſſe affirmarent. (Neque enim ipſe oblatione opus habuit, qui nullum peccatum commiſit.)

Vndecimo aduerſus eos, qui ipſam Domini carnem viuificam, ipſiuſq; Verbi, quod ex Patre eſt, propriam eſſe negarent; ſed alterius cuiuſpiam ipſi Verbo ſecundum dignitatem tantum coniuncti, aut diuinam tantum inhabitationem ſortiti, eſſe dicerent: neq; vere rurſum viuificam, vt modo meminimus, eo quod Verbi, quod omnia viuificat, facta ſit propria, confiterentur.

Duodecimo aduerſus eos, qui inficiarentur Dei Verbum ſecundum carnem paſſum, ſecundum carnem crucifixum, mortemq; ſecundum carnem guſtaſſe, & primogenitum tandem ex mortuis factum eſſe, quatenus videlicet vita eſt & viuificum, vt Deus.

VII. Excitat ſuos contra Cyrillum.

His autem Neſtorius lectis Anathematiſmis, tantum abfuit vt eis ſubſcripſerit, (quod ab eo imprimis requirebatur) vt contra tum ipſe eoſdem carpere cœperit, labemque hæreſis in Cyrillum eorum auctorem ex illis inferre ſtuduerit, quaſi eis Cyrillus, dum immoderate occurreret Neſtorio, in ſectam ipſe Apollinaris declinaſſet; tum vt alii id ipſum præſtarent, effecit: inter quos Ioannes Epiſcopus Antiochenus (vt auctor eſt Liberatus *a*) Theodoreto Epiſcopo Cyrenſi, Andreæ Samoſateno, aliiſq; Epiſcopis Concilii ſui mandauit, vt contra eadem duodecim Capitula ſcriberent, tanquam Apollinaris dogmata inſtaurantia. Sed hæc poſtea, cum iam ipſe Cyrillus, etiam antequam illi in ipſum conſcripſiſſent antitheſes, aduerſus cunctas eiuſmodi calumnias edidiſſet Epheſi declarationem duodecim illorum ſuorum Capitulorum: qui & rurſum aduerſus eorundem oppoſitiones ſcripſit Apologeticum & Commentarium ad Euoptium, quæ cuncta eius opera adhuc extant. Interim vero factum eſt, vt ſententia in Neſtorium lata haud valuerit executioni mandari: cum qui eius executor præpoſitus erat Cyrill. æque hæreſis accuſaretur.

a Liber. Breuiar. c. 4.

VIII. Theo. Imp. agit cum Cæles. PP. de cogenda Syn. Oecum.

Quapropter Theodoſius Imperator rem eo progreſſam ratus, vt opus eſſet Vniuerſali Concilio, egit apud Cæleſtinum Romanum Pontificem, per virum illuſtrem Petronium (vt eius Vitæ Acta, quæ Sigonius reſtituit, declarant) poſtea creatum Bononienſis Eccleſiæ Epiſcopum, de conuocanda Epheſi in annum ſequentem Vniuerſali Synodo, quam quidem non ſolum Cæleſtinus in litteris ad eam ſcriptis, ſua voluntate collectam eſſe profeſſus eſt: ſed etiam præſcriptam eius formam ab illo fuiſſe, Firmus Cæſareæ Cappadociæ Epiſcopus in eodem Synodo confirmauit: cum alioqui nemo inficias ierit, conuocatum fuiſſe Theodoſii litteris, qui extant *b* his ipſis Coſſ. decimo tertio Calendas Decembris ſcriptæ ad Cyrillum, (iiſdemque verbis ad cæteros ſingulos Metropolitanos, eo quod illæ publicæ eſſent) ad conueniendum Epheſum in feſto Pentecoſtes anni ſequentis. Porro non Orientales tantum; ſed & Occidentales inſignioris nominis aduocans, inter alios Sanctum Auguſtinum accerſendum curauit, miſſo ad hoc in Africam Ebagnio Magiſtriano, (vt ſcribit Liberatus *c*) qui Carthaginem adueniens, audiuit à Capreolo tunc vrbis illius Antiſtite, eundem Auguſtinum ex hac vita migraſſe. Cum autem iſta de Concilio conuocando geſta fuerint hoc duntaxat anno; ex his videas confirmari, eundem Auguſtinum ad hunc quoque annum vitam propagaſſe. Cuius etiam obitum cum ſub iiſdem Coſſ. Proſper ponat; ex his omnibus erroris redarguitur Marcellini Chronicon, dum illum ſub anni ſuperioris Coſſ. Florentio & Dionyſio recenſet.

b Id. Act. Eph. to. 1. c. 25. edit. Pelt. & ap. Cyril. ep. 17.

c Liber Breuiar. c. 5.

S. Aug. obitus tempus.

IX. Obſidio Hippon. vrbis.

Obſidebatur tunc temporis Hipponenſis ciuitas, Auguſtini ſedes, à Wandalis, qui mixti Alanis, Gothis, & aliis barbaris nationibus, vniuerſam fere iam peſſumdederant Africam, victoque Bonifacio Comite, eundem Hipponem ſe recipientem perſecuti fuerant. Quatuordecim autem menſes obſidionem perduraſſe, teſtatur Poſſidius *a*: cuius primo tempore mori contigit Auguſtinum mœrentem & deplorantem miſerum eius temporis Africæ ſtatum, cum exceptis tribus ciuitatibus, Carthagine, Cirta, & Hippone, reliquæ omnes ab hoſtibus iam captæ eſſent, magna hominum ſtrage, maiori Eccleſiarum clade, & maxima diuini numinis contumelia. In ipſa vero obſidione Hipponenſi, Auguſtinus nihil prætermittens curæ paſtoralis (inquit Poſſidius) Verbum Dei vſq; ad ipſam extremam ægritudinem imprætermiſiſſe, alacriter & fortiter, ſana mente, ſanoque conſilio in eccleſia prædicauit: rogans interim Deum, vt aut ciuitatem liberare dignaretur; aut ſi aliud ei videretur, ſuos ſeruos ad perferendam ſuam voluntatem fortes faceret, aut certe vt ipſum de hoc ſæculo acciperet. Illarum vero tunc ab eo habitarum concionum, vna *b* tantum nobis reliqua eſt perbreuis ac lacrymis plena, quæ lugubrem tunc Africanæ prouinciæ faciem nobis reddat. Tertio demum obſidionis menſe, decumbens lecto febribus defatigatus, (qui etiam antea frequenter ægrotare *c* conſueuiſſet) ægrotum quendam à Deo in ſomnis admonitum, vt ab Auguſtino ſanitatem peteret, impoſitione manuum ſanauit. Quod quidem miraculum extremo vitæ articulo Deus per eum operari voluit, vt quodam veluti ſigno, cum res geſtas, tum ſcripta eius conſignata relinqueret. Cumque dicere ſoleret, Chriſtianos & ſacerdotes abſque digna & competenti pœnitentia exire de corpore non debere; ipſe quoque, prohibitis omnibus ad ſe ingredi, niſi iis tantum horis quibus medici ad inſpiciendum intrarent, vel cum eius inferretur refectio, (videlicet ne intentio eius à quoquam impediretur) per decem integros dies ante mortem iugi orationi vacauit, pſalmos pœnitentiales multis cum lacrymis recitans. Sicque tandem membris omnibus ſui corporis incolumis, integro aſpectu atque auditu, orans obdormiuit in pace; ac pro eius commendanda corporis depoſitione, ſacrificium Deo oblatum eſt. Hæc omnia idem Poſſidius *d*, Epiſcopus Calamenſis, qui interfuit, cum Wandalorum fugiens incurſores, vna cum aliis coepiſcopis Hipponem ſe recepiſſet, locum munitum; & Auguſtini poſtea Vitam deſcripſit, cum quo (vt teſtatur) quadraginta ferme annis vixiſſet ſumma concordia. Cui ideo credendum eſt, dum ait ipſum vixiſſe annos ſeptuagintaſex. Porro in Epiſcopali functione annos triginta ſex habuiſſe, ea quæ à nobis de ſedis eius exordio dicta ſunt, ſatis certo demonſtrant. Dies autem obitus in Tabulis Eccleſiaſticis ſcriptus eſt anniuerſaria memoria repetendus, quinto Calendas Septembris.

a Poſſid. in Vit. S. Aug. c. 29.

b Aug. ſerm. 111. de temp.

c Id. ep. 56. in fi. 138. 139. 217. 251. 262.

Avg. ægrotans ſanat ægrotum.

Præparatio eius ad obitum.

d Poſſid. in Vit. S. Aug. c. 28. 29. 30.

X.

De ipſius autem ſupellectili, addit Poſſidius *e* nullum ab eo teſtamentum factum eſſe, quia vnde faceret pauper Chriſti non haberet. Eccleſiæ bibliothecam, & omnes codices, diligenter poſteris cuſtodiendos ſemper iuſſiſſe. Siquid vero Eccleſia vel in ſumptibus vel in ornamentis habuit, fideli presbytero, qui ſub eo domus Eccleſiæ curam gerebat, dimiſiſſe. Nec ſuos conſanguineos, vel in propoſito vel extra conſtitutos, in ſua vita & morte more vulgi tractaſſe: iiſque dum adhuc ſupereſſet, id, ſi opus fuit, quod & ceteris errogaſſe, non vt diuitias haberent, ſed vt aut non aut minus egerent.

e Ib. c. 31.

XI. De ſcriptis eius a diuerſis impugnatis, et defenſis.

Scriptorum vero eius idem Poſſidius *f* confecit Indiculum; quæ tot ac tanta fuiſſe dicit, vt ea omnia vix quiſque ſtudioſorum noſſe & perlegere ſufficiat. Quæ quidem cum in ipſa Hipponenſis ciuitatis conflagratione à Wandalis facta, illæſa permanſiſſent, Angelica quidem, ſi non humana, vallata cuſtodia; eadem à calumnioſis hominibus poſtea impugnata ſunt, quaſi in iis quæ aduerſus Pelagianos ſcripſerat, à fide deuiaſſet. Quod non ſolum illi, qui ipſo adhuc viuente eiuſmodi certamen in Gallia (vt vidimus) aggreſſi fuerant, iam eo mortuo acrius inſtaurarunt, quindecim ſcribentes obiectiones aduerſus ipſius commentarios in Pelagianos; ſed & Vincentius quidam rem priuatim agens, ſexdecim in eoſdem propoſuit obiectiones; & Camillus ac Theodorus presbyteri Genuenſes decem dubia obiecere; ac denique

f Ib. c. 18. De quib. vide etiam Bellar. lib. de Scr. Ec.

Caſſianus Eccleſiæ Maſſilienſis presbyter cognomento Collator, aduerſus eandem Auguſtini doctrinam aliqua intulit: cum tamen ii omnes haud ſe Pelagii errores fouere profiterentur, ſed vt Catholici verſarentur inter Catholicos, & in ipſos Pelagianos declamare præſeferrent. Cæterum contra omnes pro S. Auguſtino viriliter ſteterunt SS. Hilarius Arelatenſis & Proſper Aquitanus, de quibus iam dictum eſt ſuperius: cuius quidem Hilarii ea de re ſcripta perierunt; Proſperi autem adhuc ſuperſunt. Sed & anno ſequenti iidem ſanctiſſimi viri Romam petentes, apud Cæleſtinum Papam egerunt, vt eiuſmodi nugatoribus ora obſtrueret. Quod ipſe egregie præſtitit, ſcriptis ea de re ad Epiſcopos, in quorum Eccleſiis illi presbyterio fungerentur, litteris *a*, quibus Auguſtinum mirifice laudauit: ipſæ vero eius literæ æque laudantur ab eodem Proſpero *b*, Vincentio *c* Lirinenſi, atque etiam Photio *d*.

a *Cæleſt. ep.8. de his vero agit Baron. an. ſeq.*
b *Proſp. adue. Colla. prope fi.*
c *Vinc. Lirin. c. vlt.*
d *Phot. in Biblioth.*

XII. Severi poenitentia de secuto Pelagio.

Inter alios vero, quos diximus presbyteros Pelagii fuligine denigratos, fuit *Seuerus Sulpitius*, ille diſcipulus & ſcriptor Vitæ Sancti Martini, & Paulino Nolano amicitia coniunctiſſimus, de quo ſæpe dictum ſuperius: quem Gennadius *e*, ait in ſenectute ſua à Pelagianis deceptum fuiſſe. Verum idem magno Dei beneficio reſipuit tandem, ac in ſe ipſum vindex inſurrexit erroris. Agnoſcens enim (quod addit Gennadius) loquacitatis culpam, ſilentium vſque ad mortem tenuit; vt peccatum, quod loquendo contraxerat, tacendo penitus emendaret. Quod autem hunc Seuerum Sulpitium Epiſcopum fuiſſe aliqui dicant Bituricenſem, errant: cum nemo id antiquorum dicat, immo cum idem Gennadius, collega eius atque gentilis, nonniſi presbyterum nominet, & in eo ordine pœnitentem aſſerat eſſe defunctum. Sicut & Honorius Auguſtodunenſis retexens catalogum clarorum virorum, presbyterum duntaxat appellat. Sulpitium enim Epiſcopum Bituricenſem, longe poſtea ſub Gunthranno Rege vixiſſe, teſtatur Gregorius Turonenſis *f*: probaturque Geſtis Concilii Secundi Matiſconenſis, quibus ipſe interfuiſſe ponitur, eundemque fuiſſe conſtat cognomento Pium.

e *Gennad. de Vir. Illuſt.*

IESV CHRISTI An. 431.

CÆLESTINI An. 8.

THEODOS. II. An. 24.
VALENTIN. III. An. 7.

I. De Consvlatv Antiochi evnvchi.

Annvs Domini quadringenteſimus trigeſimus primus, celebris memoria Oecvmenicæ Synodi Ephesinæ, conſignatus eſt Conſulatu Anicii Baſſi & Flauii Antiochi. Hic ille Antiochus Patricius ex eunucho, cuius clara memoria extat in collectione Codicis *f*: Theodoſiani: qui poſtea delatus apud Theodoſium Imperatorem redactus in ordinem, inter clericos profeſſus eſt, vt Suidas teſtatur: eiuſque occaſione editam ait à Theodoſio ſanctionem, ne amplius Eunuchi inter Patricios militarent.

f *l.1. de C.Th. auct. Nou. ti.1*

II. Infavsta cædes in Eccl. Constantinop.

Antequam vero Synodus Epheſina hoc anno celebraretur, contigit vt cum expulſis clericis Orthodoxis Neſtorius ſibi cunctas eccleſias quæ erant Conſtantinopoli vendicaſſet, vna ipſarum cæde hominum turpiſſime profanata fuerit à ſeruis præpotentis cuiuſdam viri genere barbari: qui cum immanem heri ſui feritatem ferre non valentes, ad eccleſiam cum armis confugiſſent, rogati à clericis ab altari abſcedere, cuius ſacris miniſteriis impedimento eſſent, iidem vno interfecto clerico, alteroque vulnerato, ad extremum ſibi ipſis necem conſciuerunt, quod omen mala quæ poſtea ſecuta ſunt portendiſſe, Socrates *g* eam narrans hiſtoriam tradit. Eandemque cædem hoc ipſo anno Marcellinus *h*, ſed paulo diuerſe refert; dicens barbaros in ea vrbe nutritos, ad eccleſiam Chriſtianorum hoſtili ritu confluentes, ignem in eam ad comburendum altare dum inſeſti iacerent, inuicem ſeſe, reſiſtente Deo, trucidaſſe. Subditque, hoc eodem tempore, ob tritici penuriam, Theodoſium Imperatorem à populo lapidibus impetitum fuiſſe. Quod vero ad eccleſiæ profanationem ſpectat; idem Theodoſius conſulturus in poſterum, hoc ipſo anno ſanctionem *a* edidit de Eccleſiaſtica immunitate latioribus terminis dilatanda vſque ad extremas fores eccleſiæ: ita vt poſt loca publica & ianuas primas eccleſiæ, quicquid eſſet interiacens, ſiue in cellulis, ſiue in domibus, hortulis, balneis, areis, atque porticibus, confugas interioris templi vice tueretur. Qua eadem conſtitutione cum arma intra eccleſiam ferre iiſdem confugientibus prohibuerit, egregium eſt quod de ſe ipſo appoſuit: nimirum, cum Imperatoriam maieſtatem ſine armatis ſtipatoribus eſſe non conueniret, ſe tamen cum eccleſiam ingreſſurus eſſet, foris arma relinquere, atque ipſum etiam diadema Regiæ maieſtatis inſigne humiliter deponere, & ſacra altaria munerum tantum offerendorum cauſa accedere, iis vero oblatis ad extimum communeque atrium mox ſe recipere, nec quicquam ex propinqua diuinitate ſibi arrogare conſueuiſſe. Cæterum hanc ſuam conſtitutionem in iis quæ ad confugientes pertinent, ſequenti anno nouis caſibus idem Imperator ex parte corrigere *b* coactus eſt.

g *Socr. l.7. c.33*
h *Marcel. in Chron.*

a *l.4. C.Th. l.3 C. Iuſt. de his qui ad eccleſ. confug. Habetur vero integra in Act. Conc. Eph. edit. Pelt. t.5. c.21.*

Theo. Imp. modestia in ecclesia.

b *l. vlt. C. Th. eod.*

III. Synodvs Oecvm. Ephes.

Acturis autem iam nobis de Epheſino Concilio, dicendum primum de Legationibus eo miſſis: ſiquidem (vt habetur in Relatione *c* Philippi Apoſtolicæ Sedis Legati) omnes Orientales & Occidentales, vel per ſe, vel per ſuos legatos ſacerdotali ei conſeſſui interfuerunt. Illa vero præcipua fuit Legatio, quæ nomine omnium Occidentalium, Africanis exceptis, in Synodo ea de cauſa Romæ *d* habita, decreta eſt à Cæleſtino Romano Pontifice, qui eam credidit *Arcadio & Proiecto* Epiſcopis, ac *Philippo* Sacræ Romanæ Eccleſiæ presbytero: quorum quidem Epiſcoporum priorem, illum putamus eſſe Arcadium, qui reperitur interfuiſſe poſt annos octo Concilio Regienſi in Gallia Narbonenſi; poſteriorem vero, Proiectum Forocornelienſem Antiſtitem, cuius meminit cum laude Petrus *e* Chryſologus, qui his quoque temporibus claruit Rauennas Epiſcopus. Quo minus autem ſolemnis ex more legatio mitteretur ab Epiſcopis Africanis, Wandalorum graſſatio fuit impedimento. Nec tamen defuit officio Capreolus Epiſcopus Carthaginienſis, quin miſerit ſaltem vnum diaconum Eccleſiæ ſuę, *Baſſulam*, ſeu Beſulam nomine, cum litteris *f* excuſationis ad Synodum, cuius etiam Capreoli extat alia egregia de Verbi Incarnatione ſcripta epiſtola *g*, ſed fine carens.

c *In Act. Eph. edit. Pelt. to.1. c.16.*
d *Ib. c.17.*

Legati missi ad eam ex Occid.

e *Chryſol. ſerm.165.*

f *Ext. in Act. Eph. to.2. c.9.*
g *Recit. Baro. Annal. To.5. hoc an. acceptam à Pet. Pithœo.*

IV. Sed & Cæleſtinus per eoſdem ſuos & Occidentalis Eccleſiæ Legatos Epheſum miſſos, litteras *h* ad Oecumenicam Synodum dedit octauo Idus Maii præſentis anni: quę cum ex more ſcriptæ fuerint Latino ſermone, inde vero in Græcum tranſlatæ, ac rurſum è Græco Latinitati reſtitutæ, eædem diuerſæ editæ reperiuntur, haud ſine magno præiudicio germanæ ſinceritatis: Latinum vero exemplar *i* vetuſtiſſimum exhibet Creſconiana Collectio, cuius nulla de impoſtura poſſit eſſe ſuſpicio. Cæterum ex ea Cæleſtini epiſtola illud exploratum redditur, ſic miſſos eſſe illos Legatos, non vt cauſa Neſtorii nouo ſubiacerent examini, ſed potius vt ſententiæ in eum anno ſuperiori Romæ latæ iidem Legati, executores eſſent: ſicut etiam nihil quicquam, præter ſententiam Cæleſtini, ſibi arrogaſſe Oecumenicam tantam Synodum conſtat. Scripſit vero etiam Cæleſtinus per eoſdem Legatos ad Theodoſium Imperatorem epiſtolam paræneticam, ad res fidei ſolicite curandas: aliamque ad Cyrillum Alexandrinum, de recipiendo Neſtorio ſi reſipiſceret, etiamſi induciarum tempus anno ſuperiori ei propoſitum iam emenſum eſſet. Atque hæc de Legationibus Occidentalis Imperii.

h *Act. Eph. to.1. c.14.*

i *Hanc, & alias ſubſeqq. ep. Cæleſtini, recitat Baro. An. To.5. hoc an. acceptas ab Ant. de Aquino.*

Ad qvid miss. Legati Apostol.

V. Præcipvi antistites Orien. qvi convenervnt Ephesi.

Inter Orientales autem Epiſcopos, ad eandem Synodum litteris Theodoſii euocatos, *Cyrillus* primæ poſt Romanam prærogatiua ſedis, & ipſius omnium Primæ Vicaria (vt vidimus) præfectura reliquos omnes antecellens, morum etiam egregia ſanctitate, atque eximia diuinarum rerum ſcientia enituit. Interfuerunt pariter

alii magni nominis Epiſcopi; puta *Acacius* Melitinæ Armeniæ ciuitatis Antiſtes, *Cyrus* Aphrodiſiæ Cariæ, & *Petrus* Saracenorum, quem ex milite Pagano Chriſtianum Epiſcopum factum ſuperius vidimus; cui & ad Synodum profecturo idem ille Euthym. qui eum baptizauit, vt Cyrillo & Acacio in omnibus inhæreſceret perſuaſit *a*. Accurrit etiam inter primos *Neſtorius*, vt ſingulos eo aduentantes Epiſcopos pertentaret *b*, ſi in ſuas poſſet aliqua arte pellicere partes: quem quidem Socrates *c* ait, ſtatim poſt diem Paſchatis cum magna populi multitudine Epheſum profectum eſſe. Cum autem præſcripta dies litteris Imperatoris, qua conuentus agi deberet, aduenîſſet; humanitate quadam viſus eſt omnibus expectandus *Ioannes* Epiſcopus Antiochenus, qui vna cum aliis ſibi ſubiectis Epiſcopis dolo malo moras in itinere nectens, (ne videlicet alterum de duobus pati compelleretur, aut ferre calculum in damnationem Neſtorii, cui ſecreto fauebat; vel ſi ſecus faceret, eandem cum illo ſubire damnationis ſententiam) ad Cyrillum ſuæ cunctationis excuſatorias litteras *d* dederat: ſed poſt quindecim dies, Metropolitani qui cum ipſo erant aduenientes Epheſum, ipſius nomine Synodo nuntiarunt *e*, omnino non eſſe eius aduentum expectandum.

a *Nic. li. 14. c. 33. Cyril. monach. in Vit. Euthym. ap. Sur. to. 1.*
b *Cyril. Alex. ep. 20. & 33. & Apol. ad Theo. Imp. to. 4. oper. & in Act. Eph. to. 1. c. 27. & to. 2. c. 6.*
c *Socr. l. 7. c. 33*
d *Act. Eph. to. 1. c. 21.*
e *Cyril. Apol. ad Theodoſ.*

VI. NVMERVS EPISCOP.

f *Act. Eph. tom. 2. c. 1.*
g *Cyril. ep. 34.*

Interfuiſſe porro in vniuerſum eidem Synodo pluſquam ducentos Epiſcopos, vna eademque omnium reperitur aſſertio, ipſiſque Synodicis teſtificationibus firmatur, videlicet epiſtola *f* à Concilio ad Clerum Conſtantinopolitanum, aliaque ad Imperatores data: immo & litteris *g* Cyrilli ad ſuos Alexandrinos poſt Neſtorii damnationem ſcriptis, traditur fuiſſe illic congregatos Epiſcopos vltra ducentos, fere plus minus trecentos; adeo vt non ſit curandum, ſi qui hodie in Actis Synodi ſubſcripti inueniuntur, expleant duntaxat centum quinquaginta trium numerum.

MVNVS LEGATI IMP. IN SYNODO.

h *Act. Eph. to. 1. c. 32.*

Adfuerunt quoque *Irenæus* Comes, quem Neſtorius ſibi fauentem ſecum priuatim duxerat; & *Candidianus* Comes Domeſticorum, miſſus à Theodoſio Imperatore, *ea lege & conditione* (inquit ipſe Imperator ſuis ad Synodum literis *h*) *vt cum quæſtionibus & controuerſiis, quæ circa fidei dogmata incidunt, nihil quicquam commune haberet: (non enim fas eſſe, qui ſanctiſſimorum Epiſcoporum catalogo adſcriptus non eſt, illum Eccleſiaſticis negotiis & conſultationibus ſeſe immiſcere:) verum vt monachos, & ſæculares, ac cæteros denique omnes, qui eo confluerent, à ciuitate ſummoueret: quandoquidem non licet illos qui omnino neceſſarii non ſunt, ſacrorum dogmatum examen aliquo tumultu impedire &c. tum vt diligenter proſpiceret, ne qua Grauior diſſenſio ex mutuo regnandi ſtudio coorta, ſanctiſſimæ Synodi conſultationem, exactioremque veritatis indagationem quouis modo obturbaret: tum denique quo operam daret ſedulam, vt omnibus & ſingulis quæ dicerentur rite perceptis, ſinguli inoffenſe quod videretur in medium proponere, vel ab aliis propoſitum refutare quirent: quo eo tandem ratione, quod omnibus probatum eſſet, communi ſententia conſtitueretur.* Hæc, & alia eiuſmodi Imperator: quibus videas, quæ ſint iura & officia Legati Cæſaris in Synodis; de quib. etiam dictum eſt alias.

VII. ORDO CONSESSVS.

i *Cyril. Apol. ad Theod. quæ ext. in Act. Eph. to. 5. c. 2. & ap. Cyril. tom. 4. oper.*

Collecta eſt autem Synodus in eccleſia ſanctiſſimæ Dei-genitricis MARIÆ *Mariana* ob eam cauſam appellata: ac primum omnium, vt Chriſtum præſidere ſignificarent, ſacroſanctum Dei Euangelium, ex inſolita conſuetudine, in conſpicua ſede poſuere in medio collocata; prout Cyrillus *i* Apologia ad Theodoſium deſcribit, & habetur in epiſtola Synodali ad eundem Imperatorem. Quod vero ad reliquum ſedendi ordinem ſpectat; ex Collectione Creſconiana, vbi ponitur ſubſcriptio Epiſcoporum, colligitur, Cyrillum vicem agentem Rom. Pontificis, primum obtinuiſſe locum; inde vero Arcadium Legatum miſſum à Cæleſtino, vbi aduenit: poſtea Iuuenalem Hieroſolymitanum, & Theodoretum Ancyranum, agentes patronos Synodi; ſubinde vero duos alios Sedis Apoſtolicæ Legatos, Proiectum Epiſcopum, & Philippum presbyterum; ac reliquos demum Epiſcopos. Quæ autem diebus ſingulis facta ſint, ſat erit præcipuarum rerum hic ſummam referre; cum extent Acta ipſa Concilii, quæ ſingula fuſius doceant.

VIII.

Cum igitur omnium conſenſu vigeſima prima die menſis Iunii iudiciali ordine res inchoanda viſa eſſent, ante omnia miſſi ſunt à Patribus quatuor Epiſcopi inuitare, ſeu potius citare Neſtorium ad diei ſequentis futurum in publico omnium conſeſſu iudicium: quibus illi faſtuoſe hoc tantum reſpondit, *Conſiderabo & videbo.* Poſtera vero die, vigeſima ſecunda Iunii, qua Primam Seſſionem haberi contigit *a*, lectis Cæleſtini & Cyrilli geſtis contra Neſtorium, & literis Imperatoris de indictione Synodi; rurſumque miſſis ad citandum Neſtorium ſecundo ac tertio aliis atque aliis Epiſcopis, cum ipſe nunquam eos ad ſe admittere voluiſſet, quinimo & armatos aſſumpſiſſet milites, qui domum ſuam cuſtodirent, ne vllus omnino qui à Synodo miſſus eſſet ad ipſum ingredi permitteretur; hocque tantum ſemel reſponſum eiſdem per alios dari iuſſiſſet, tunc ſe Synodo adfuturum cum omnes Epiſcopi ſimul conueniſſent: (intelligens videlicet de Ioanne Antiocheno, qui ex compoſito moras nectebat:) his ad ſanctam Synodum relatis, cum nulla amplius ſpes eiuſdem Neſtorii acceſſus eſſet, immo & vocandi eum denuo omnem aditum percluſum viderent; animum Patres ad rem deliberandam conuertentes, lectis Imperatoris literis ad ipſam Synodum ſcriptis; ac recitato ex more, ſacroſancto Nicæno fidei Symbolo; & ſubinde lecta atque laudata Cyrilli epiſtola ad Neſtorium, huius vero ad Cyrillum reſponſione, vt hæretica, vna cum auctore, eiuſque ſectatoribus, magnis omnium conclamationibus anathemati ſubiecta; poſt item lectas, comprobataſque Cæleſtini Romani Pontificis, eiuſdem Cyrilli, de ipſius Neſtorii antea Romæ facta damnatione literas, auditaſque aliorum Epiſcoporum relationes de eiuſdem blaſphemiis, ac rurſum poſt prolata ſacræ Scripturæ, & Sanctorum Patrum teſtimonia, quibus demonſtraretur, Verbi Incarnationem indiuiſe & inconfuſe in vtero Virginis factam, duarumque Naturarum coniunctione vnam tantum redditam eſſe Perſonam, Chriſtum Ieſum, Deum & hominem; poſt denique lectos, & cum execratione auditos, Neſtorii Quaterniones eidem Orthodoxæ doctrinæ repugnantes; aliaque eiuſmodi ad rem neceſſaria peracta: tandem damnationis, ſediſque priuationis, in eundem Neſtorium lata eſt ſententia *b*; cui omnes Epiſcopi ſubſcripſerunt, numero (vt habent Acta) pluſquam ducenti; eamq; ipſi Neſtorio ſignificari, eundem vocans *Nouum Iudam*, Synodus iuſſit *c*. Ac demum Catholicæ fidei decretum firmatum eſt: repetito namque Nicæno Symbolo, ſub anathemate præceptum eſt, ne quis aliquid præter id quod per illud definitum eſſet, ad fidem adiicere vllo modo tentaret.

NESTOR. CITATVS A SYNODO, RENVIT ACCEDERE.

a *Act. Eph. to. 1. c. 2.*

EIVS DAMNATIO.

b *To. 2. c. 10.*
c *Ibid. c. 11.*

IX. TRIVMPHVS CIVIVM EPHESINOR.

d *Cyril. ep. 34. to. 3. oper.*

Perduraſſe vero vniuerſum ciuitatis Epheſinæ populum à mane vſque ad veſperam, Sanctæ Synodi iudicium expectantem; vt autem audierunt infelicem Neſtorium eſſe depoſitum, cœpiſſe omnes vna voce prædicare Synodum, & Deum glorificare; factaque multa lætitia, luminaria per totam ciuitatem fuiſſe accenſa; atque adeo & ipſas mulieres adolentes thymiamata cum thuribulis progredientes è tanta victoria Patres præceſſiſſe, teſtantur Cyrilli tunc temporis ad ſuos Alexandrinos ſcriptæ litteræ *d*. Sed & per publicos præcones damnationem Neſtorii Epheſi promulgatam & proclamatam fuiſſe, Candidianus Comes in Conciliabulo poſtea teſtatus eſt.

X.

e *Act. Eph. to. 2. c. 22. ap. Cyril. ep. Syno. 1.*
f *Tom. 2. c. 12.*

CANDIDIA. COMES TYRANNIDEM IN EPISCOPOS EXERCET.

Sequenti vero die, nempe vigeſima tertia menſis Iunii, Secunda Actione, cum in vnum conueniſſent Epiſcopi, Cyrillus habita ad populum homilia in laudem SS. Dei-Genitricis, inuectus eſt acerrime in Neſtorium: ac poſtea ſcriptæ ſunt à Synodo litteræ *d* ad Theodoſium Imperatorem de rebus ibidem geſtis; quibus etiam petierunt Neſtorii doctrinam ab Eccleſiis ſubmoueri, eiuſdemq; libros vbique flammis abſumi: additæque aliæ *e* de eiuſdem damnatione ad Clerum Conſtantinopolitanum. Sed occluſis à Candidiano Comite (qui ex pacis publicæ curatore à Theodoſio conſtituto, effectus eſt Neſtorii patronus) cunctis terræ mariſque viis, ne Synodi litteræ Conſtantinopolim perferrentur; ipſe ad Imperatorem ſcribens, Cyrillum & reliquos calumniatus eſt, quod præpropere nimis, non expectato Ioanne Antiocheno, pluribuſque aliis minime vocatis; conueniſſent, & ipſi qui aderant

haud inter ſe conſenſiſſent, aliaque eiuſmodi mentitus eſt, quæ refert Cyrillus in epiſtola *a* poſtea data ad Comarium & Potamonem Epiſcopos. Addiditq; Neſtorius ſuas *b* eodem argumento ad Imperatorem litteras; nouis refertas mendaciis, quibus inter alia queſtus eſt de vi à Synodo ſibi allata, morteque intentata; petiitque vt aliam legitimam cogi iuberet Synodum; abſque tamen Ægyptiis, in qua duo ex vnaquaq; prouincia adeſſent Antiſtites, cui ipſius epiſtolæ ſubſcripſerunt nouem qui cum eo erant Epiſcopi.

a *Tom.2.c* 18. *& ap.Cyril. ep.*20.
b *Tom.3.c.*20

XI. IOANNIS ANTIOCHEN. ADVENTVS CVM TYRANNIDE.

Cum autem poſt hæc Ioannes Antiochenus, ira & inuidia aduerſus Cyrillum æſtuans, ob recentem amici ſui Neſtorii condemnationem, & antiquum Antiſtitum Antiochenorum aduerſus Alexandrinos diſſidium; (nimirum quod Alexandrinus primus poſt Romanum in vniuerſa Eccleſia exiſtens, iura ſibi vendicaret totius Orientis Eccleſiarum; refragrantibus Epiſcopis Antiochenis, qui illi ſubiici indigno ferebant animo:) Epheſum vna cum ſuis aduenitſet vigeſima ſeptima menſis Iunii, nempe die quinta à Neſtorii damnatione; (vt Euagrius *c* auctor eſt; teſtanturque ipſa Acta *d* Epheſina, & Cyrillus in Apologetico; ex quibus plane erroris arguuntur *e*, qui poſt biduum, vel triduum, aduenisse Ioannem affirmant:) eidemque honorifice occurriſſent in via Epiſcopi à Synodo Actione Tertia delegati, qui ei manifeſtarent quod deberet à Neſtorii iam à Synodo damnati colloquio abſtinere: primum ipſe eos miniſterio Irenæi Comitis iniuriis ac plagis affectos dimittens, mox eadem ipſa die qua aduenit, antequam puluerem ex itinere contractum excuſſiſſet, nondum depoſito pallio, collectis in ipſo diuerſorio quibuſdam Epiſcopis Neſtorianæ factionis, (quorum alii extorres vagabantur nullas Eccleſias habentes, alii grauibus de cauſis à Metropolitanis ſuis depoſiti fuerant, alii vero Pelagianam profitebantur hæreſim) poſtquam in eo conuenticulo Claudianus Comes de his quæ hactenus Epheſi geſta erant, vt ſibi viſum prælocutus eſt: idem Ioannes ſuas querelas aduerſus Synodum protulit, quod ab ea minime expectatus eſſet: ac confeſtim, de Neſtorii hæreſi ne verbo quidem facto, accuſationib. propoſitis aduerſus Memnonem Epiſcopum Epheſinum: & Cyrillum Alexandrinum, eoſdem vt hæreticos condemnauit, ac depoſuit: Cyrillum quidem, quod ſcriptis ſuis ad Neſtorium Conſtantinopolim miſſis hæreſes admiſcuiſſet; Memnonem vero, quod Cyrilli Capitula promulgaſſet, Neſtorioque omnes Eccleſias Epheſi clauſiſſet, ac multa alia contra canones peregiſſet: reliquos autem Oecumenicæ Synodi Epiſcopos (quos æque variis hæreſibus infectos eſſe, cœtus ille ſatanicus affirmauit) excommunicationi ſubiecit, quouſque Cyrilli Capitula condemnarent. Hæc porro cuncta manifeſta fiunt partim ex epiſtola prædicti Memnonis *f* ad Clerum Conſtantinopolitanum, & Synodica *g* ad Papam Cæleſtinum; partim ex ipſa ab eiſdem ſchiſmaticis lata ſententia *h*, libelloque ea de re ad Cyrillum & reliquos Synodi Epiſcopos (vt præſefert) ſcripto cui quadraginta tres Epiſcopi ſubſcripti reperiuntur, & inter eos Theodoretus Cyrenſis, & Paulus Emeſenus, qui cum Ioanne aduenerant, ſed noua fraude, licet ea ad Synodum Oecumenicam appareant eſſe conſcripta, nequaquã tamen miſſa fuere: quin potius clanculum rem agentes, eadem cum litteris *i* ad Imperatorem & ad Clerum Conſtantinopolitanum miſerunt: ſicque factum eſt, vt in remotioribus ciuitatibus, ex eorundem ſchiſmaticorum litteris, Synodus Oecumenica magnopere infamaretur, cum ipſi Epiſcopi Orthodoxi qui erant Epheſi, nihil penitus horum ſcirent.

c *Euag.l.1.c.*5
d *Act. Eph. tom.*3. *c.*1.
e *Liber Breuiar.c.*6. *Niceph.l.*14. *c.* 37.

CONCILIABVLVM NESTORII ET IOAN.

f *Act. Eph. to* 4.*c.*13.
g *Ap. Cyril. ep.Synod.*12.
h *Tom.*3.*c.*1. *&*2.
i *Tom.* 4. *& ſeqq.*

XII. NESTORIANI RESTITVVNT PELAG. HÆRESIM.

Nec his contenti nefarii illi, in gratiam quoque Pelagianorum qui aderant, reſtituerunt Pelagianam hæreſim, ſæpius ante damnatam; illud impie ſancito canone decernentes, Adæ animam minime per peccatum mortuam eſſe priuatamque vitæ gratia, neque peccatum Originale eſſe propagatum in poſteros. Quæ cum ſiue dolo malo, ſiue Librariorum incuria, admixta iam olim fuiſſent Actis legitimæ Synodi Oecumenicæ ibidem Epheſi celebratæ, & in quibuſdam codicibus inter Catholicas Synodi ſanctiones ſpurium illud Pelagianum lateret decretum; detexit impoſturam, atque damnauit Sanctus Gregorius Papa, collatione facta cum antiquo codice Eccleſiæ Romanæ, in quo nihil tale repertum eſt: cuius ea de re extant literæ *a* ad Eulogium Epiſcopum Alexandrinum, Anaſtaſium Antiochenum, & Narſetem Comitem. Atque hic finis Concilii malignantium; ex quo malorum omnium fluxere principia. Verum ipſorum aliquos paulo poſt ſanioris mentis effectos, Catholicam fidem profeſſos eſſe teſtatur Synodica *b* per Palladium Magiſtrianum ad Imperatorem miſſa. Indeque videas, cum numerentur in hoc ipſorum primo conuentu Epiſcopi quadraginta tres, poſtea receniſeri *c* tantummodo triginta ſeptem, ac demum triginta vnum.

a *Greg. PP.*6. *ep.*31.7. *ep.*47. 5.*ep.*14.
b *Act. Epheſ. to.*4. *c.*10.
c *Ib.c.*7.*&* 10

XIII. LEGATOR ROM. ADVENTVS EPHESVM.
d *Tom.*2.*c.*13. 14.15.

Poſt hæc duodecim *d* diebus elapſis, nimirum decima Iulii, Legati à Cæleſtino Papa & Occidentalibus miſſi, tempeſtate maris tamdiu detenti, appulerunt Epheſum: qui licet minime aduenissent, tamen Synodo ſatis viſum fuerat rem aduerſus Neſtorium agere, quod adeſſet Cyrill. vicem & ipſe agens Rom. Pontificis. Porro Legatis eadem die in Synodum introductis, literæ Cæleſtini Latino, quo ſcriptæ erant, ſunt recitatæ ſermone, ob dignitatem *e* Apoſtolicæ Sedis Latine ſcribentis; inde Græce redditæ, iterumque lectæ, omnium ſententia Catholicæ ſunt prædicatæ, & fauſtis acclamationibus acceptæ. Qua de re gratiis actis Patribus à Philippo Sacr. Rom. Eccleſ. presbytero, vno ex Legatis, quod ſcilicet (vt ait) iidem *ſanctis ſuis vocibus, piiſque præconiis, ſanctæ Eccleſiæ membra, ſancto ſuo capiti ſe exhibuerint*; quæcunque hactenus in Synodo geſta eſſent, coram ipſius Legatis recitata ſunt, & Neſtorii iterata damnatio. Atque ita abſoluta eſt Quarta Seſſio. Vndecima autem Iulii, Quinta nimirum Actione, iidem Legati Apoſtolicæ Sedis in damnationem Neſtorii ſuum calculum addidere *f*; quorum primo loco Philippus preſbyter (aliqua prælocutus de primatu Sedis Apoſtolicæ) ſubſcripſit, poſt illum vero duo reliqui Legati Epiſcopi, quibus intelligas, etſi præſtare dignitate certum in Epiſcopo presbyteris, eos tamen qui proxima connexione capitis *Cardinales presbyteri* nominantur, aliquid habuiſſe quo interdum præferrentur Epiſcopis. Deinde vero ſcripta eſt de his epiſtola *g* Synodalis ad Theodoſium Imperatorem aliaq; *h* ad Clerum Conſtantinopolitanum. In quibus quidem cum nulla habeatur mentio de rebus geſtis per aduerſariorum conciliabulum; euidens eſt argumentum (quod diximus) omnia ab eis clanculum ſub ſilentio actitata fuiſſe.

e [Simile exemplũ vide infr. an. 451. XI. Et de huiuſmodi Latinæ linguæ dignitate, atque in ea Imperatorum & Pontificũ vſu, docte diſputauit Andr. Eudæ. l. 2. Defenſ. Baro. contra inſulſas Græculi Caſauboni criminationes.]
f *Tom.*2.*c.*16.
CARDINAL. R.E. DIGNITAS.
g *Ibid. c.*17.
h *cap.*23.

[Quod pertinet ad ſubſcriptionem Philippi presbyteri, de qua præceden. §. ex Baronio: cum aliquoties in hanc quæſtionem cum aliis inciderim, placet ex accuratiſſimis obſeruationibus Illuſtriſſimi Cardin. Perronii, Reſpon. ad Reg. Magn. Brit. libro 1. capite 35. hic addere, cum celebranda eſſent Concilia Oecumenica in Oriente, conſueuiſſe Romanum Pontificem eo mittere duplicis generis Legatos: alteros quidem à Latere dictos, (ſicuti etiam vocantur in Synodo Sardic. capite ſeptimo.) ſumptos illos ex Clero Romano, qui ipſius Pontificis peculiariter perſonam ſuſtinerent: alteros ex ordine Epiſcoporum, qui vniuerſum Patriarchatum Romanum & Eccleſiam Occidentalem repræſentarent. Fuiſſe autem illos à Latere, præcipuos Legatos, non quoad honorem, (niſi quando Legationes ipſius Pontificis, & Eccleſiæ Occidentalis collectæ in Synodo, diſtinctæ erant, vt in Concilio Oecumenico Sexto: (ſed quoad inſtructionem, & expoſitionem mentis Pontificis ſuper quæſtione de qua ageretur: Ac proinde cum promenda eſſet ipſius ſententia, vel ipſos nominari conſueuiſſe ſolos, vt apud Sozomenum libro 1. capite 16. & in ſubſcriptione Epiſtolæ Synodalis Concilii Sardicenſis: vel ſubſcribere primos, vt in hac Synodo Epheſina, vbi Philippus presbyter, nonnulla prælocutus de auctoritate Romanæ Sedis, pronuntiat ſententiam Papæ Cæleſtini, & poſt eum Arcadius & Proiectus Epiſcopi, Legati tam ipſius Pontificis quam etiam vniuerſæ Eccleſiæ Occidentalis: Pariterque inf. nu. 19. cum mittuntur Legati ad Imperatorem, in Commonitorio iis dato ſolus Philippus nominatur vicarius Cæleſtini, non etiam Arcadius qui æque mittebatur vna cum aliis: quia Philippus erat legatus à latere, Arcadius legatus Eccleſiæ Patriarchalis. Vnde & intelligas, cum in Concilio Nicæno aliqui ponunt interfuiſſe nomine Romani Pontificis Vitum & Vincentium presbyteros, alii etiam Oſium Epiſcopum addunt: haud eos diſcrepare ab inuicem, quoniam illi de ſolis legatis à latere, alii etiam de legato Patriarchatus Occidentalis loquuntur.]

Cum autem poſtmodum ea innotuiſſent Catholicis Epiſcopis, iidem decima ſexta menſis Iulii Sextam habuere

a *Tom.4.c.1.2.3.4.*

būere Seſſionem *a*. Ex qua, poſt auditas querelas Cyrilli & Memnonis, ſemel atque iterum miſſi ſunt tres Epiſcopi ad citandum Ioannem Antiochenum: qui à militibus vetiti ad eum accedere, ſed & opprobriis onerati, vix tandem per eoſdem milites à Ioanne reſponſum acceperunt, ipſos, quod excommunicati eſſent, haud dignos eſſe reſponſo: cum tamen ipſe, ſaltem ob reuerentiam Apoſtolicæ Sedis, eiuſque Legatorum, debuiſſet ad purgationem obiectorum accurrere; ſicut poſt auditam eius proteruiam, Iuuenalis *b* Epiſcopus Hieroſolymitanus coram Synodi Patribus intulit, ex eo quod (vt ait) *Apoſtolica ordinatione, & antiqua traditione, Antiochena ſedes perpetuo à Romana dirigeretur, iudicareturque.* At vero idem Ioannes crimen adiiciens crimini, confeſtim chartas publice iuſſit affigi, quibus Cyrillus declararetur eſſe ſectæ Apollinaris hæreticus. Qua de calumnia Cyrillus in Septima Seſſione, habita die decima ſeptima Iulii, queſtus, in eundem Apollinarem & alios omnes hæreſiarchas anathema protulit. Cumque placuiſſet Sanctæ Synodo, Ioannem tertio per tres alios Epiſcopos citari: iique legati à clericis Ioannis male excepti, illud ab eiſdem duntaxat reſponſum habuiſſent, Ioannem decreta ſuæ Synodi ad Imperatorem miſiſſe, eiuſque reſponſum expectare: tunc Sancta Synodus Oecumenica, haud diutius diſſimulandum rata, in ipſum Ioannem, & Epiſcopos qui cum eo erant, anathematis ſententiam tulit, nomina ſingulorum exprimens, numero triginta quinque, inter quos recenſitus reperitur Theodoretus Cyri. Scriptaque *c* eſt de his Synodalis ad Theodoſium Imperatorem aliaque Encyclica ad vniuerſos Chriſti Fideles: cui adiecere ſex canones, aduerſus eos qui communicare præſumerent Neſtorio, Ioanni, vel Pelagianis, aut qui res geſtas per Sanctam Synodum conarentur irritare; & vt qui à Neſtorio, eiq; adhærentibus, depoſiti eſſent, ſuum reciperent locum.

IOANNIS ANTIOCHEN. PROTERVIA.

b *Ibid. c.4.* [De cuius verborũ germano ſenſu, (quem & nos ex Baronio expreſſimus) qui deprauatus exſtitit in edit. Rom. Conc. diluci de Hieron. Aleander Diſſert. 1. de Region. Suburb. c.4. ad fin.]

EIVS AC SOCIORVM DAMNATIO.

c *To.4.c.8. & 9. & ap. Cyr. ep. Synod. 5. & 6.*

XV.

d *To. 2. c.28. & ſeqq.*

Quinque autem poſt diebus, nimirum die vigeſima ſecunda Iulii, Octauus *d* habitus eſt Congreſſus: in quo aduerſus Neſtorianos, qui decipere ſimpliciores ſolerent, exhibendo illis à ſe ſcriptam nouam fidei confeſſionem, velut Nicænum Symbolum; ſtatutus eſt canon, vt nemo ſubſcribendam offerret aliam fidei profeſſionem, quam Nicænam abſque alio additamento. Sequenti vero die Nona habita Seſſione, damnata eſt hæreſis Pelagiana, ipſiuſque ſectatores, ex præſcripto commentariorum Romæ conſcriptorum ſub Cæleſtino Papa aduerſus eoſdem hæreticos: dataque epiſtola *e* Synodalis ad eundem Cæleſtinum, qua eum de omnibus in Synodo hucuſque peractis certiorem reddidere, integroſque Actorum commentarios miſere. Ac poſt iſta, diuerſis Conſeſſibus damnati *f* ſunt pariter hæretici Maſſaliani, Euchitæ, & Enthuſiaſtæ; aliæque priuatæ cauſæ in Synodo productæ. Sed & Iuuenalem Epiſcopum Hieroſolymitanum tentaſſe totius Syriæ Palæſtinæ, ſibi & ſucceſſoribus ſuis arrogare primatum, cum graui Eccleſiæ Cæſarienſis præiudicio, cui tum ex traditione, tum ex Concilii Nicæni decreto debebatur, ſed cum vniuerſam pene Synodum ad ſua vota traxiſſet, Cyrillum ei reſtitiſſe; Leo Papa docet epiſtola *g* ad Maximum Epiſcopum Antiochenum ſcripta. Quod autem ad hæreſim Pelagianam ſpectat; ponit etiam Proſper in Chronico ſub huius anni Coſſ. eius damnationem cum Neſtorii erroribus factam in Synodo Epheſina. Qui & compoſuit *h* elegans epitaphium de eadem ſepulta cum ignominia: aitque, ea in Concilio damnata, ciues Epheſios ardore fidei Catholicæ æſtuantes, haud pati potuiſſe Pelagianos Epiſcopos intra ciuitatis mœnia contineri, ſed populari vi atque tumultu protinus expuliſſe.

PELAG. ALIORVMQVE HÆRET. DAMNATIO.

e *To.4.c.17. & ap. Cyril. ep. Synod. 12.*

f *To. 2. Appen. c.1.2.3.4.*

IVVENALIS HIEROSOL. PRIMATVM QVÆRIT PALÆST.

g *Leo ep. 62.*

h *Proſp. carm. de Ingrat.*

XVI.

i *Reg. Baron. Ann. Tom.5. hoc an. ex cod. Ant. Auguſt.*

Cum vero his omnibus rite abſolutis, Sancta Synodus rurſum litteras *i* ad Imperatorem ſcripſiſſet, quibus peteret, Epiſcopis iam mala valetudine & inopia laborantibus, dari ad propria remeandi licentiam: econtra accidit, vt cum & illæ, ſicut aliæ ab ipſis iam antea ſcriptæ, interceptæ fuiſſent dolo Candidiani Comitis, omnia ad nutum Neſtorianorum agentis; perueniſſent vero quam citiſſime Conſtantinopolim, quas Neſtoriani conſcripſiſſent: idem Imperator tertio Calendas Auguſti (non autem, vt alicubi legitur, decimo tertio Calendas Iulii) Epheſum reſcribens *a* per Palladium *Magiſtrianum*, ſeu præfectum Tabellariorum, præcepit acta contra ordinem, ſuumque mandatum, ſiue aduerſus Neſtorium, ſiue alios, eſſe penitus irritanda, integrandumque iudicium, vt cuncta rite fierent: & ob id iuſſerit Epiſcopis omnibus, ne quis eorum vllo pacto Epheſo recedere auderet, & Præfectis prouinciarum, ne quempiam in Eccleſiam ſuam redire permitterent. Verum cum eas litteras Palladius vtriuſque partis Epiſcopis reddidiſſet, mox & ipſe ad ſtudia Candidiani Neſtoriique abreptus, tantam præſetulit redeundi ad Imperatorem celeritatem, vt noluerit expectare litteras *b* Orthodoxæ Synodi ad eum ſcriptas, ſubſcribi ab omnibus Epiſcopis tunc aſtantibus: ſicque Conſtantinopolim abſque illis rediit. Vnde iidem Epiſcopi Catholici, cum ipſis plane innotuiſſet, miſſas à ſe litteras ſemper interceptas fuiſſe; opportunum in re adeo deplorata conſilium nacti, fidum hominem mendici habitu miſerunt, loco baculi arundinem geſtantem, cui & has ipſas litteras, & alias omnes à ſe antea ſcriptas incluſerunt. Quo tandem modo cum illæ Conſtantinopolim perueniſſent, cognitis inſidiis tyrannicis quas iidem Epheſi paterentur, Archimandritæ *c* Conſtantinopolitani (ad quos etiam Synodus litteras dederat) zelo æſtuantes, vniuerſamque ciuitatem ad fidei Catholicæ defenſionem commouentes, & cum monachorum gregibus magna fiducia ad Regiam contendentes, (inter quos fuit & Dalmatius Archimandrita, annis plus minus quadraginta octo pietatis ſtudio recluſus, qui extra monaſterii ſui ſepta nunquam hactenus pedem efferre induci poterat;) cuncta Imperatori palam fecerunt. Ipſe autem veritate perſpecta, decretis Synodi de Neſtorii damnatione acquieuit: ad ſedandas vero alias controuerſias inter partes Ioannis & Cyrilli, facultatem tribuit eidem Oecumenicæ Synodo, quos vellet Conſtantinopolim mittere, qui ſibi omnia referrent.

THEO. IMP. DECEPTVS AB HÆRET. QVID EGERIT IN CAVSA SYNODI.

a *Act. Eph. to. 3. c.17.*

b *Ext. ap. Cyril. ep. Syno. 4. & in Act. to.4.c.10.*

ARCHIMANDRI. CONSTAN. VIRILITER AGVNT PRO S. SYNODO.

c *Tom.2.c.19. 20.24.*

VII.

d *Tom.3.c.16.*

Verum cum eodem tempore & ſchiſmatici legaſſent Irenæum Comitem cum litteris *d* ad Imperatorem, quibus multa inuidioſa admiſcuiſſent; eademque Irenæus confirmans, magnam ea de re haberet *e* diſceptationem Conſtantinopoli cum Legatis Catholicis, ex quibus perplexus redderetur Imperatoris animus: rurſum importune nimis adfuit procuratum à ſchiſmaticis officium Acacii Epiſcopi Berœenſis, de quo alias ſuperius: qui quod natus annos centum & decem, præ ingraueſcente ſenecta ſe conferre ad Synodum excuſaſſet, Paulo Epiſcopo Emeſeno ſuas vices delegans, (quem conſtat aduerſus Orthodoxos inhæſiſſe Ioanni) eo ab iiſdem ſchiſmaticis adactus eſt delirus ſenex, vt aduerſus Cyrillum & Memnonem ſcriberet ad Imperatorem, qui neſciens eiuſmodi technas, ac fama commotus Acacii, ſecundum ipſius ſuaſionem, ſententias ab Epiſcopis Epheſi aduerſum ſe inuicem latas ſtatuit eſſe ſeruandas, quouſque res inter ſe ipſi componerent: miſitque *f* ſequeſtrem pacis Ioannem, quem Imperatori ab Eleemoſynis fuiſſe aiunt, propriori titulo *Comitem* dictum *Sacrarum Largitionum*. Qui quidem magna celeritate Epheſum perueniens, prima die patefactis litteris Imperatoris, declarauit Neſtorium, Cyrillum, atque Memnonem iure depoſitos: eoſque omnes, ne diſſidia maiora concitarentur in populo, carceri quemq; ſuo voluit mancipatos; cuſtodeſque milites appoſuit cæteris Epiſcopis Orthodoxis, qui nollent communicare cum Ioanne Antiocheno *g*: & vt rem ſe bene geſſiſſe ſignificaret, ſcribens ad Imperatorem, turpiter mentitus eſt, vniuerſam Synodum aſſenſam eſſe in damnationem Cyrilli; adeo vt iam de loco, in quem eſſet deportandus conſuleretur. Quibus omnibus, aliiſque eiuſmodi nefarie perpetratis, ſcripſerunt clam Orthodoxi ad Clerum Conſtantinopolitanum de rerum ſuarum ſtatu miſerando; petieruntq; vt agerent apud Imperatorem, reddi Synodo Cyrillum & Memnonem, ac dari ipſum adire poſſe; ſin minus, liberum fieri vnicuiq; in patriam reuerti.

e *Tom.3.c.14.*

QVID RVRSVM IMP. IN REB. DVBIIS.

f *Tom.3.c.19.*

g *Ibid. c.15.*

OMNES MINISTRI IMP. CONSPIRANT ADV. S. SYNOD.

h *Vid. plura de his, in Act. Eph. to.3. Append. c.1. & 8. ac to.4.c.6.12. 14.15.18.21.*

Interea vero dum barbarico more Catholica fides, vna cum defenſoribus ſuis, Epheſi vim pateretur, eo-

XVIII.

CLADES RO-

dem

Man. exercitvs in Africa.

dem quoque tempore iuſto Dei iudicio, qui terribilis eſt in conſiliis ſuis ſuper filios hominum, Romanus exercitus à barbaris trucidatus eſt. Hoc enim ipſum tempus eſſe, quo Theodoſius miſſo in Africam Aſpare inuictiſſimo duce, iunctiſque copiis Occidentalis Imperii, quas Bonifacius Comes ibi regebat, bellum geſſit aduerſus Genſericum Wandalorum Regem Africam occupantem; inſinuat libellus *a* ſchiſmaticorum paulo poſt eidem Theodoſio oblatus, quo fit mentio belli quod idem Imperator in Africa gereret. Sed accidit vt Romanus exercitus omnino deletus fuerit, Aſparque Conſtantinopolim, & Bonifacius Romam ſe recipientes, (quas cladem Procopius *b* deſcribit, meminitq; Miſcellæ *c* auctor) totam Africam Wandalis reliquerint. Qua eadem pugna captus *Marcianus*, tunc miles: poſtea Imperator, oſtenſo aquilæ prodigio dimiſſus à Genſerico, iurata amicitia, fuit.

a *Ib. to. 3. Ap. c. 4. & ap. Cyril. in Apolog.*
b *Procop. de bel. VVandal. l. 1.*
c *Miſcel. l. 14.*

XIX.

Hac igitur tam graui clade ſuſcepta Theodoſius perterrefactus, inſuperque expergefactus acerrimo Orthodoxorum, qui Conſtantinopoli partes Synodi Oecumenicæ tuebantur, libello *d* ipſi oblato: necnon Pulcheriæ *e* Auguſtæ ſororis ſuæ, deuotiſſimæ ac prudentiſſimæ virginis, precibus fatigatus: pro fide Catholica, cuius alioqui & ipſe ſtudioſiſſimus erat, ſolertius agere cœpit, qui hactenus à ſuis domeſticis & Magiſtratibus deceptus, & quod natura clementiſſimus eſſet, cum fidei hoſtibus mitius videretur egiſſe. Quapropter meliora tandem conſilia iniens, ſcripſit *e* ad Ioannem Comitem Epheſi adhuc agentem, vt ſeptem ab vtraque parte Epheſo Conſtantinopolim mitterentur Epiſcopi, qui coram ſe de rerum ſumma tractarent. Miſſique ſunt ex parte Catholicorum, cum Philippo Sacræ Romanæ Eccleſiæ presbytero Apoſtolicæ Sedis Legato, (qui & primus omnium ante Epiſcopos nominatur in Commentario *f* ipſis à Synodo Oecumenica dato) ſeptem alii Epiſcopi, nempe Arcadius & ipſe Apoſtolicæ Sedis Legatus, Iuuenalis Hieroſolymitanus, Flauianus Philippenſis Macedoniæ, Firmus Cæſarienſis Cappadociæ, Theodotus Ancyranus Galatiæ, Acacius Melitenus Armeniæ, Euoptius Ptolemaidis Pentapolis: ex parte vero ſchiſmaticorum, Ioannes Antiochenus, Paulus Emeſenus, Himerius Nicomedienſis, Macarius Laodicenſis, Apringius Chalcidenſis, Theodoretus Cyrenſis, Helladius Ptolemaidis Phœniciæ; nomen vero octaui deeſſe videtur: ſiquidem octo legatos fuiſſe litteræ *g* eorum teſtantur: ſicut & octo ab Orthodoxis miſſos eſſe conſtat, licet de ſeptem tantum aliqui affirmarint. Porro ab vtraque parte data fuere ſuis, Commonitoria *h* de iis Conſtantinopoli apud Imperatorem agenda eſſent. Qui vero Epheſi relictus eſt Cyrillus, ſcripſit Apologiam *i* ad eundem Imperatorem, qua purgauit ſe de omnibus à ſchiſmaticis contra ſe calumniis in hunc vſque diem illatis. Ac cum Legati Epheſo receſſiſſent, mandato eiuſdem Imperatoris iuſſus *k* eſt Neſtorius recedere Epheſo, & quo vellet pergere, nulla amplius ſpe reuertendi ad ſedem Conſtantinopolitanam, è qua iuſte fuiſſet depoſitus.

d *Act. Eph. to 4. c. 16.*
e *S. Leo ep. 39 & 45. ad Pulcher.*
Theod. detegit calvmnias hæreticor.
f *Tom. 4. c. 21.*
g *Tom. 4. c. 19*
Legati ab vtraqve parte missi Constantinop.
h *Tom. 3. c. 13. in fi.*
i *Ext. to. 3. c. 19. & t. 4 c. 19*
k *Tom. 5. c. 2.*
l *Tom. 3. Append. c. 5.*
Nestorivs dimissvs privatvs Episcopatv.

XX.

Cum autem Legati Conſtantinopolim appropinquarent, idem Theodoſ. vrbis tranquillitati conſulens, quod ſciret ciues in ſchiſmaticos *l* omnes primo iuſſit ſubſiſtere apud Chalcedonem, paulo vero poſt Orthodoxis Conſtantinopolim admiſſis, Neſtorianos ad propria redire iuſſit, Actaque ab eis aduerſus Cyrillum Memnonem vniuerſamque Synodum, penitus aboleri. Verum eorundem ſchiſmaticorum multiplicibus libellis inductus, ipſos quoque tandem intra vrbem admiſit: vbi quinquies cum Orthodoxis coram ipſo Imperatore congreſſi, ac poſt multas de duodecim Cyrilli Capitulis, aliaſq; eiuſmodi diſputationes, impii iam detecti, omnino iuſſi ſunt ad propria reuerti. Inter eos autem Theodoretum acerrimum ſe Neſtorii propugnatorem aduerſus Cyrillum geſſiſſe, ipſemet ſatis oſtendit litteris *m* tunc Chalcedone ad Alexandrum Hierapolitanum Epiſcopum datis, & homilia *n* ibidem ad populum habita. Atque hunc tandem finem accepit hæreticorum & ſchiſmaticorum factioſa rebellio.

l *Quæ tunc Chalcedone & Conſtantinopoli inter vtriuſque partis Legatos geſta ſunt, pluribus continentur in Act. Eph. to. 3. Append. c. 2. & ſeqq.*
Schismatici repvlsi ab Imp.
m *Ap. Cyril. in Apolog. & Act. Eph. to. 3. Append. c. 9.*
n *Ap. Cyril. Apol. ad fi.*

XXI.

At licet ſancita à Patribus damnatio hæreſis Neſtorianæ cum auctore ſuo Neſtorio, firmum vigorem obtinuerit; quæ tamen à Synodo ſtatuta fuerant aduerſus Ioannem Antiochenum, & collegas ſacerdotio ac ſede priuatos, haud adeo propere viſa ſunt Imperatori executioni mandanda; ſed ſpe pacis ineundæ ſunt retardata, ne cum Ioanne totius Syriæ Epiſcopi ab Eccleſia Catholica ſepararentur. Quod quidem diuino conſilio factum eſſe, exitus declarauit; cúm anno ſequenti diſſidentes ad concordiam ſunt reuocati, Eccleſiiſque tranquillitas reddita. Neſtorius autem cum ſuis in monaſterio Sancti Euprepii apud Antiochiam permiſſus *o* agere ad quadriennium, ſi forte ab inſania reſipiſceret, cum eſt compertus maiori obſtinatione obriguiſſe, relegatus eſt in teterrimam ſolitudinem Oaſenam, prout dicetur inferius.

o *Euag. l. 1. c. 7*

XXII.

Maximian. eligitvr Episc. Constantin.

Interea vero hoc ipſo anno, octaua Nouembris, vt Socrates *p* habet, creatus eſt in locum eius Epiſcopus Conſtantinopolitanus, *Maximianus* (vt ait *q* Liberatus) vita monachus, ordine presbyter, conſtantis vir fidei, ſed idiota ſermone, & qui idcirco vitam quietam agere delegerat. Eadem fere de illo Socrates *r*. Is autem confeſtim ac Epiſcopus factus eſt, epiſtolam *ſ* ad Cyrillum ſcripſit, qua inſignem eius confeſſionem, ac toleratos pro fidei defenſione labores; meritis laudibus extulit. Cui vero primæ deberentur tantæ partæ de proſtratis hæreſibus gloriæ, Cæleſtinus Romanus Pontifex, quem, præter alia quæ de eo iam dicta ſunt, Gennadius *t* ait decreta Synodi aduerſus Neſtorium dictaſſe, volumenque deſcriptum ad Orientis & Occidentis Eccleſias dediſſe) hoc elogio à Sancto Proſpero *u* laudatur, quod *per eum omnes Orientales Eccleſiæ gemina peſte purgatæ ſunt, quando Cyrillo Alexandrinæ vrbis Antiſtiti, glorioſiſſimo fidei Catholicæ defenſori, ad execrandam Neſtorianam impietatem Apoſtolico auxiliatus eſt gladio: quo etiam Pelegiani dum cognatis confœderarentur erroribus, iterum proſternerentur.* Quæ quidem non ignorátes ipſi Patres qui Epheſi conuenerunt, necnon Maximianus recens creatus Epiſcopus, ac Theodoſius Imperator; legationem ad eundem miſerunt, ei de his gratulantes. Sed quod hanc conſtet Romam perueniſſe ipſe die Natalis Domini, agetur de illa anno ſequenti.

p *Socr. l. 7. c. 36. in fi.*
q *Liber Breuiar. c. 7.*
r *Socr. ib. c. 34*
ſ *Ap. Cyril. ep. 24. Act. Eph. tom 4. c. 24.*
t *Gennad. de Scr. Eccl. c. 54*
Cælest. Papæ elogivm de prostratis hæret.
u *Proſp. contr. Collat. prop. fi.*

XXIII.

Cvltvs SS. Virginis Matris avctvs.

Denique poſt inſignem illam adeptam victoriam de Eccleſiæ perduellibus, vbique locorum à Chriſtianis trophæa erecta ſunt, & ſanctiſſima Virgo Maria, (quæ, vt canit ſancta Eccleſia, cunctas hæreſes interemit in vniuerſo mundo) Mater Dei omnium ore cantata eſt atque prædicata. Tuncque additamentum illud accepiſſe creditur Angelica ſalutatio, Sancta Maria Mater Dei Ora pro nobis, &c. Factumque eſt, vt quamuis frequens antea eſſet ipſius cultus, poſthæc diuino excitante Spiritu, frequentior fuerit atque celebrior; vixque reperiri eſſet, qui abſque Dei-Genitricis titulo nominaret Sanctam Mariam. Sed & Pulcheria Auguſta virgo ſanctiſſima, cuius maxime opera *x* Regina Virginum, Mater Dei, à Neſtorii vindicata eſt blaſphemiis, excitauit *y* ampliſſimum tantæ victoriæ monumentum, nempe ſub nomine eiuſdem Dei-Genitricis auguſtiſſimum templum in Blachernis iuxta mare: quod ſua poſtea mole labans, Iuſtinianus *z* reſtituit.

x *S. Leo ep. 39. ad Pulcher.*
y *Niceph. l. 14. c. 2.*
z *Proſp. de ædif. Iuſti. or. 1.*

XXIV.

Imp. pvnit Comites, qvi favebant hæreticis.

Adiecit vero ad hæc omnia Theodoſius Imperator, vt Irenæum Comitem profectum cum Neſtorio Epheſum, ob ſtudium erga eum impenſum aduerſus Catholicam fidem, exauctorauit: eundemque ab Epiſcopis Syris, vt patronum, ordinatum Epiſcopum Tyri, etiam deponi curarit, vt dicetur ſuo loco. Sed & parem irrogatam fuiſſe pœnam in Candidianum, Palladium, atque Ioannem Comites, qui mendacibus relationibus ludificaſſent Imperatorem, & de ſanctis Epiſcopis adeo male meriti eſſent, poſſumus intelligere: nimirum vt par ſententia percelleret eos, quos par delictum obnoxios eidem ſupplicio reddidiſſet. Adeo vt cum Neſtoriani præter ſpem vidiſſent Theodoſium, per Pulcheriam Auguſtam ab eorum fallaciis eductum, ſtrenue pro fide Catholica peregiſſe quæ Chriſtianum decerent Imperatorem; in vtrumque commoti, quod aliter non valerent, calumniis ambos vehementiſſime exagitare cœperint, dum (quod narrat Suidas) rumorem ſparſerunt, eo inuiſum eſſe Pulcheriæ Neſtorium, quod

Nestorianorvm calvmniæ in Theodos. et Pvlher Avgg.

illam inceſtus cum fratre Theodoſio criminatus eſſet. Sed quid mirum, ſic in Chriſti virginem inſaniſſe, qui in Virginem virginum, Chriſti Matrem adeo contumelioſi extitere? At de his, deque rebus Orientalibus huius anni hactenus. Iam Occidentales inuiſamus.

XXV.

De S. Patricio Hibernor. Apoſtolo.

His ipſis Coſſ. Proſper miſſum ait Palladium (de quo ſuperius) ordinatum primum Epiſcopum ad Scotos: quem perductum etiam ad Hiberniam Inſulam, ſed cito mortuum, Probus ait in Rebus geſtis Sancti Patricii. Hibernorum quidem conuerſionem Deus eidem Sancto Patricio reſeruauit: qui (vt tradunt) Scotus genere, natus ex Sancti Martini Turonenſis Epiſcopi ſorore, ab eoque clericus ordinatus, quadriennium ſub eius inſtitutione tranſegit; inde à Sancto Germano Antiſiodorenſi ſacris litteris imbutus. Vocatus autem à Deo ad Hibernorum conuerſionem, non prius illuc ſe contulit, quam Romam ad Cæleſtinum Papam acceſſerit, accepturus ab Apoſtolica Sede ad eius gentis conuerſionem Apoſtolatum. Hæc vero, aliaſq; res ab eo in eiuſmodi Apoſtolatu geſtas, ſcriptaq; exarata, Probus, Sigebertus *a*, aliiq; conſcripſere. Sed Probus ab Amatore Epiſcopo ordinatum ipſum tradit Scotorum Antiſtitem: quod Sigebertus ait Romæ factum à Cæleſtino; vnde in patriam rediens, Hibernos ad Chriſti fidem ſuſcipiendam conuertit.

a *Sigeb. in Chron.*

XXVI.

S. Paulini Nolani obitus.

b *Ap. Sur. 22. Iunii.*

Hoc item anno, decimo Calẽdas Iulii, diem obiiſſe magnum illum Sanctum Paulum Nolæ Epiſcopum, de quo ſæpe ſuperius, auctor eſt Vranius *b* ipſius diſcipulus, qui obitum potius quam vitam eius proſecutus eſt, vt profitetur in præfatione ad Pacatum inſcripta, aitq; eum in morbo viſitatum fuiſſe à SS. Ianuario martyre Neapolitano; & Martino Turonenſi Epiſcopo, longe ante hæc tempora defunctis & in ipſius obitu, cellulam eius ingenti terræmotu concuſſam eſſe. Porro eiuſdem ſanctiſſimi atq; doctiſſimi Antiſtitis laudes, ſcriptis ſuis celebrarunt æque ſanctiſſimi atque doctiſſimi viri Hieronymus in Oriente, Ambroſius in Italia, Auguſtinus in Africa, Proſper & Eucherius in Galliis, hoc ipſo ſæculo; poſtea vero Gregorius Papa, & alii vbique. Reliquit vero ipſe poſt ſe nobiliſſimi ingenii monumenta, Epiſtolas & Carmina: cum nunquam voluerit attingere interpretationem diuinæ Scripturæ, non quidem tenuitate ingenii, ſed potius admiranda animi ſubmiſſione. Nam & quę reperiuntur ipſius epiſtolæ, non eius ſtudio, ſed induſtria S. Amandi Epiſcopi Burdegalenſis ſeruatæ fuere; vt ipſe Paulinus docet epiſtola ad eum ſcripta, quam habet Codex Vaticanus, atq; Nolanus: & quæ carminibus ceciniſſe, pieq; luſiſſe videmus, eadem amicorum diligentia cuſtodita putamus. Memoria autem eius indelebili nota in Tabulis Eccleſiaſticis inſcripta habetur.

Laudes, et ſcripta eius.

XXVII.

c *Greg. 3. dialog. 1.*

Vicarium ſe dat pro redemptione filii viduæ.

d *Vict. Vtic. de perſec. VVandal. l. 1. in fi.*

Quod autem apud Gregorium *c* ex eiuſdem Vranii antiquiſſima narratione, quæ habetur in ipſius codice manuſcripto, traditur, eundem Sanctum Paulinum ſeſe obſidem dediſſe pro filio viduæ Regi Wandalorum in Africa, & poſt eiuſdem Regis obitum remeaſſe Nolam, atque ibi defunctum eſſe: id nequaquam intelligi poteſt de Genſerico, qui primus regnauit in Africa; cum conſtet *d* eum cum regno vitam propagaſſe, capta Carthagine, annis triginta ſeptem, ſicque perueniſſe ad annum Domini quadringenteſimum ſeptuageſimum ſextum. Paulinum autem, qui ex annis ætatis eius ſuperius ſupputatis, his Coſſ. reperitur fuiſſe annorum ſeptuaginta octo, haud diutius vixiſſe putamus, vel aptum fuiſſe qui regium hortum colere valuiſſet. Nec item intelligi poteſt de Alarico Gotho, (quod alii volunt) cum is nihil penitus de Africana prouincia ſibi vendicauerit. Sed poterit facile referri ad fratrem Genſerici Guntharium, filium legitimum Godigiſchli, ac regni ſucceſſorem; (Genſericus enim nothus fuit:) quem cum ipſo Genſerico in Africam traieciſſe, Procopius *e* & auctor Miſcellæ *f* affirmant, eundemque paulo poſt dolo Genſerici è medio ſublatum eſſe: licet ad vitandam fraternæ cædis infamiam, à poſterioribus Wandalis traditum fuerit, (quod referunt Procopius, & Iſidorus *g*) Guntharium nequaquam tranſiiſſe in Africam, ſed in Hiſpania à Germania captum, paloque infixum; vel ab inuadente eum prauo dæmone, quod capta Hiſpali irreuerenter in eius ciuitatis eccleſias manus extendiſſet, necatum eſſe. Sed dum aiunt primo id Wandalorum Regi in Hiſpania regnanti contigiſſe, plane de eius parente eſſe intelligendum apparet, quem primum inuaſiſſe Hiſpaniam tradunt omnes; eumque regnaſſe ibi annos ſexdecim, Iſidorus affirmat.

e *Procop. li. 1. de bel. VVand.*
f *Miſcel. li. 14.*
g *Iſid. in hiſt. VVandal.*

IESV CHRISTI AN. 432.

SIXTI III. AN. 1.

THEODOS. II. 25. VALENTIN. III. 8.

I.

ANNVS Chriſti quadringenteſimus trigeſimus ſecundus, quod Faſti Proſperi & Caſſiodori Flauium Aetium & Valerium Coſſ. ponunt, illuxit plane ſui exordio Romanæ Eccleſiæ lætus; cum ſuſcepta legatione Orientalium, Cæleſtinus Papa litteris à ſancta Synodo Epheſina, Theodoſio Imperatore Maximiano Epiſcopo Conſtantinopolitano, ac Clero & populo eiuſdem ciuitatis, per Ioannem presbyterũ & Epictetum diaconum, qui ipſis Natalis Domini diebus anni ſuperioris Romam peruenere, ad ſe ſcriptis, certior factus eſt de impii Neſtorii deiectione, & Maximiani ſubrogatione. Qui per eoſdem legatos ad omnes prædictos alias *a* reddidit Idibus Martii ſub iiſdem huius anni Coſſ. quibus de rebus bene geſtis eis gratulatus eſt, & quæ in Synodo aduerſus Neſtorium geſta eſſent comprobauit, ac quomodo futura mala caueri poſſent ſalutaria monita impertiuit; demumque vehementer exhortatus eſt, vt Neſtorius Antiochia pelleretur, longiuſque ablegaretur, ne cauſa ibi eſſet multorum ruinæ, vbi ipſe labare cœperat. Ex quibus quidem omnibus, aliiſque multis de eodem Cæleſtino ſuperius dictis, inſuperque ex Actis Epheſinæ Synodi, & quamplurimis aliis huius temporis & ſequentium monumentis, abunde ſatis apparet, quam miſere lapſus ſit Laurentius Valla *b* grammaticulus, & Eccleſiaſticarum rerum penitus ignarus, dum neſciens quam magna ſit differentia inter Cæleſtinum Papam & Cæleſtium collegam Pelagii, deceptus infelix ſimilitudine nominum, effutiit Cæleſtinum Papam infectum fuiſſe errore Neſtorii: cuius ipſe damnationis auctor ab omnibus prædicatur. En quas patiatur infeſtas muſcas Eccleſia. De quibus & illud Exodi *c* liceat vſurpare: *Corrupta eſt terra ab huiuſcemodi muſcis*, grammaticis, inquam, illis, qui abſque magiſtris hoc noſtro ſæculo ex improuiſo prodiere Theologi, immo & profitentur ſeueriſſimos ſe eſſe Theologorum cenſores: Sed hæc in ſupplicium perfidorum, de quibus Sapientia *d*. *Illos enim locuſtarum & muſcarum occiderunt morſus: & non eſt inuenta ſanitas animæ illorum, qui digni erant ab huiuſmodi exterminari: filios autem tuos nec draconum venenatorum vicerunt dentes.*

Epiſtolæ Cæleſt. PP. in Orientem poſt Synodum.

a *Recitat omnes Bar. Ann. To. 5. hoc an. nunquam antea cuſas, acceptas ab Ant. de Aquino.*

b *Valla de falſ. donat. Conſtant.*

Inſcitia Lavr. Vallæ de Cæleſt. PP.

c *Exod. 8.*
d *Sap. 6.*

II.

Cæleſt. Papæ obitus.

Cæterum viginti duobus diebus poſt datas illas ad Orientales epiſtolas, nimirum octauo Idus Aprilis, idem ſanctus Pontifex *Cæleſtinus* cæleſtem, quam diutius concupierat, gloriam cum Sanctis omnibus participaturus, ex temporali vita tranſcendit ad æternam, pontificia adminiſtratione optime perfunctus per annos octo, menſes quinque, & dies tres; vt colligitur ex tempore ipſius creationis: quamuis in eius epitaphio *e* antiquitus ſcripto, ad decimum dicatur annum perueniſſe. Sepultuſq; eſt in cœmeterio Priſcillæ via Salaria. Quem quidem Gennadius *f* inter Scriptores Eccleſiaſticos recenſet: ac Liber de Romanis Pontificibus de eodem tradit, inter multa alia conſtituiſſe vt Pſalmi Dauidis centum quinquaginta ante ſacrificium pſallerentur antiphonatim ex omnibus: quod (vt ait) antea non fiebat, ſed tantum Epiſtolæ Pauli recitabantur, & S. Euangelium.

e *Antiq. Inſcript. in Append. pag. 1171 nu. 5.*
f *Gennad. c. 54.*

III.

Sixt. PP. III eligitur.

Poſt eius obitum cum ſedes vacaſſet (vt idem liber habet) dies viginti, ſexto Calendas Maii Sixtus patria Roma-

nus ex patre Sixto, creatus eſt Romanus Pontifex eius nominis Tertius, quod quidem hoc anno factum; tam Proſper quam Marcellinus in Chronicis meminere. Illud vero conſtat ex litteris Sancti Cyrilli *a* ad Acacium Melitenum datis: atque aliis, ipſum Sixtum, ſimul ac regimen Apoſtolicæ Sedis eſt conſecutus, nihil antiquius habuiſſe, quam quæ à Sancto Concilio Oecumenico Epheſino decreta fuiſſent, ſtabili firmitate conſolidare. Sicque qui olim Neſtorianorum patriarchas Pelagianos (ex his enim eos fuiſſe progenitos, ſuperius demonſtratum eſt) adhuc presbyter fuerat inſectatus, vt vidimus; ipſos etiam Neſtorianos Epiſcopus factus penitus damnauit. Sed quod ſciret Petri etiam muneris eſſe fratres confirmare, & collapſos erigere; in id quoq; totus incubuit, vt qui reſtitiſſent Epheſinis Actis Orientales Epiſcopi, eoſdē Catholicæ fidei redderet obſequentes: eaque de cauſa ad ipſum etiam Neſtorium omnium malorum auctorem, necnon ad primarium eius fautorem Ioannem ſcripſit; vt de litteris ad Neſtorium teſtis eſt Gennadius *b*, de ſcriptis ad Ioannem Vincentius *c* Lirinenſis.

a *Cyril. ep. 29. Act. Eph. to. 5. c. 7.*

QVÆRIT CVRARE NESTORIVM.

b *Gennad. de Vir. Ill. c. 54.*
c *Vinc. Lirin. c. vlt.*

IV.

At non Sixtus tantum Papa, ſed & Theodoſius Imperator hoc eodem anno, & viuente adhuc Cæleſtino, nauiter egit pro pace concilianda; vſus *d* ad hoc conſilio Maximiani Conſtantinopolitani Epiſcopi, & aliorum qui cum eo erant Epiſcoporum Orthodoxorum; ac fideli miniſterio Ariſtolai Tribuni & Notarii; operaque Acacii Epiſcopi Berœenſis, qui totius Orientalium machinationis præ ſenii grauitate, & rerum agendarum vſu atque peritia conſultor habebatur; necnon magni illius Simeonis Stylitæ anachoretæ: qui primo paſtor ouium, poſtea viſionibus diuinis vocatus ad arctiſſimum vitæ monaſticæ inſtitutum, inde diu incluſus ingenti tolerantia permanens, tandem columnam in ſolitudine in finibus Syriæ Ciliciæque conſcendit: vbi licet incomparabili admirandæ ſanctitatis exemplo vitam parem cælitibus in terra, vel potius in ipſo cælo duceret; tamen curam Dei Eccleſiæ maximam agens, zeloque pietatis exæſtuans, nullam vnquam prætermiſit occaſionem ei conſulendi, ſiue pugnando aduerſus Gentilium impietatem, ſiue frangendo Iudæorum audaciam, ſiue fugando & profligando turbas hæreticorum; aliquando de his ſcribens ad imperatorem, aliquando Præſides & Magiſtratus ad diuinum incitans zelum, aliquando etiam ipſis Eccleſiarum paſtoribus maiorem gregis curam gerere præcipiens: cuius nomen, ob ipſius plane mirificas virtutes, ingentiaq; miracula, & inſigne prophetiæ donum, non in Oriente ſolum vbi degebat, ſed in Occidente percelebre fuit, nec tantum apud viciniores Orientis populos, ſed etiam apud Iſmaelitas, Perſas, Armenos, Æthiopas, Indos, Scythas, Nomadaſque, & alios remotiſſimos, atque in Occidente Italos, Gallos, Britannos, Hiſpanos; adeo vt ex omnibus terrarum Orbis partibus, ad eum, inſtar fluminum, populi concurrere cernerentur, vel vt ſanarentur à languoribus, vel vt inſtruerentur in fide, aut aliam conſolationem acciperent: eundemque maximi Principes literis ac legationibus frequentarent: quin & in ipſa Vrbe Roma, in officinarum omnium veſtibulis & porticibus paruas eius imagines Fideles ponerent, inde ſibi præſidium & tutelam parantes: vt de his omnibus teſtis oculatus eſt Theodoret. *e*, eiuſdem prouinciæ accola, ipſiq; familiaris redditus.

d *Extant de his epiſtolæ Theodoſii ad Ioannem, Acacium, & Symeonem, Act. Eph. tom. 5. c. 3. 10. 15.*

DE SYMEONE STYLITA

e *Theod. Vit. SS. Patr. c. 26.*

V.

Huius igitur talis tantique viri, aliorumque quos diximus opera vſus Imperator, effecit tandem apud Ioannem Antiochenum, vt is vocatis ad ſe Epiſcopis Syriæ, qui aduerſus Cyrillum ſibi præſto fuerant, conſilium cum illis inierit tamen habere damnationem hæreſis Neſtorianæ, ipſiusque Neſtorii; ſicque redintegrare communicationem cum Romano Pontifice, Cyrillo Alexandrino, & Maximiano Conſtantinopolitano, omnique ſimul Eccleſia Catholica, à qua hactenus ſchiſmate præciſi eſſent. Qua de re cum illi mox ad Sixtum Romanum Pontificem Synodalem dediſſent epiſtolam *f*; tamen cum Cyrillo, aduerſus quem acerbiſſimas inimicitias exercuiſſent, aliter ſibi agendum putarunt; nimirum vt quaſi daturi eſſent ei legem, ab eo, velut in ſuſpicionem adducto hæreſis Apollinaris, exigerent Catholicæ fidei confeſſionem, qua ſua Capitula tanquam erronea condemnaret. Verum cum ſe his minime conſenſurum, idem Cyrillus litteris ſuis declaraſſet; tunc iidem Paulum Epiſcopum Emeſenum legatum Alexandriam miſerunt, qui, ſi poſſet, ab eodem Cyrillo quod petitum erat extorqueret; ſin minus, ei de damnatione Neſtorii litteras ſcriptas redderet. Quod vltimum præſtitit Paulus, poſtquam multis licet vſus perſuaſionibus, nulla ei ſpes reliqua fuit; vt in alteram ſententiam Cyrillum perduceret: ſicque abſque vlla Capitulorum ſuorum damnatione, cuncta arbitrio Cyrilli geſta ſunt. Habuitque tunc idem Paulus concionem ad populum Alexandrinum; qua cum ſanctiſſimam MARIAM, *Deiparam* appellaſſet, & duas perfectas in vno Chriſto profeſſus eſſet Naturas; ſummo exceptus eſt à populo plauſu, & fauſtis tam ipſe, quam Cyrillus qui eum talia docuiſſet, acclamationibus ſublimatus.

IOANNES ANTIOCH. PACEM INIT CVM ROM. PONT. ET CYRILLO ALEX.

f *Act. Eph. tom. 5. c. 17.*

VI.

Porro cum hæc omnia ita geſta eſſe, omni fide conſtantia teſtimonia *a* certiſſimum reddant: inde cum Theodoretum *b*, in eam vſque diem Cyrillo infenſiſſimum, tum alios Neſtorii *c* fautores arguas, qui ſparſerunt, Cyrillum in omnibus conſenſiſſe Ioanni, ac ſua damnaſſe Capitula; nempe quod cum in confeſſione Catholicæ fidei, quam ad Ioannem Antiochenum miſit ſubſcribendam, antequam ipſum in ſuam communionem reciperet, feciſſet mentionem Capitulorum ſuorum, ideo viſus eſſet illa damnaſſe. Quapropter plane diuerſe in hoc negotio accidit, vt & nonnulli ex iis qui Neſtorium ſectati eſſent, haud ratam habuerint pacem inter eoſdem Ioannem & Cyrillum ſtabilitam, quod Cyrillus abſque ſuorum Capitulorum damnatione in communionem receptus fuiſſet: ac rurſum aliqui ex parte Cyrilli haud inferioris ordinis viri, puta Acacius Melitenſis, Valerianus Iconienſis, & alii, in ipſum commoti fuerint, quod de eo accepiſſent, iniquis conditionibus communicaſſe cum Orientalibus: prout hæc narrat Liberatus *d* in Breuiario. Quin etiam illud additum eſt à Neſtorianis, vt epiſtolam nomine Cyrilli confinxerint, qua ſe palinodiam recantare ipſe ſignificaret, & quæ Epheſi facta eſſent reſcindere: aliamque nomine Philippi Sacræ Romanæ Eccleſiæ presbyteri, & in Synodo Oecumenica Sedis Apoſtolicæ Legati, qua ſignificaretur, Sixtum Romanum Pontificem ægro animo tuliſſe damnationem Neſtorii. Teſtatur enim hæc ipſe Cyrillus *e* litteris ea de re ad prædictos Epiſcopos ſcriptis, aliiſque, quibus & ſe à calumniis defendit, & quæ à Sixto aduerſus Neſtorium geſta eſſent declarat. Extantq; *f* eadem de re ipſæ Sixti Papæ litteræ ad Cyrillum ſcriptæ anno ſequenti, (quarum idem Cyrillus meminit) aliæque ad Ioannem Antiochenum, quibus aperte oſtenditur, eundem Pontificem magnopere execratum eſſe Neſtorium, lætatumque de inita inter Orthodoxos concordia. Denique re probe cognita, & Theodoſius Imp. quæcunq; aduerſus Cyrillum ſcripta fuiſſent, abolenda penitus eſſe, ſancita lege *g* decreuit; & in Quinta Synodo, ipſius Theodoreti aduerſus eundem Cyrillum ſcripta, æque omnium Patrum fuere ſententia condemnata: ac demum ipſummet Theodoretum, licet poſt hæc Neſtorii amicitiam aliquandiu coluiſſe reperiatur, tamen horum omnium poſtea pœnitentem, non ſolum vehementius eidem, eiuſque hæreſibus aduerſatum eſſe, ſed & æquiori animo fuiſſe erga Cyrillum, conſtat ex diuerſis ipſius ſcriptis *h*.

a *Act. Eph to. 5. c. 4. 5. 6. 7. 16 & tom. 6. c. 13. 14. 15. & ap. Cyril. ep. 28. 29. 30. 38.*
b *Theo. ep. 112. ad Domn. & ep. ad Ioã. quæ habetur in 5. Synod. Collat. 5. ad fi.*
c *Vid. ep. nomine Ibæ ſcriptã, ap. Act. Conc. Chalced. Act. 10.*

CALVMNIÆ DE PACE INITA INTER IOAN. ET CYRIL.

d *Liber. c. 7.*

e *Cyril. ep. 29. 38. Act Eph. to. 3. c. 7. 8. & tom. 6. c. 17.*
f *Rec. Baron. Ann. Tom. 5. an. 413. ex cod. Vatic.*

g *Act. Eph. to. 5. c. 19.*

THEODORE. RESPVIT NESTORIVM.

h *Theodor. ep 1. ad Sporad. 83. ad Dioſcor. & hær. fab. l. 4. in Neſtor.*

VII.

Cæterum quod (vt diximus) hoc tempore complures eſſent, qui neque Cyrillo neque Ioanni inhæreſcerent, ſed ſeorſum abſq; capite ſynaxes agerent; nouam ex iis ſectam eſſe conflatam, quam Acephalorum nominauit antiquitas, Liberatus *i* exiſtimauit. Verum receptior illa ſententia eſt, vt nonniſi poſt Chalcedonenſem Synodum Acephali hæretici cœpti ſint nominari: quod inter alios teſtatur Leontius *k* Scholaſticus. Itaque de iis dicetur propriori loco.

ACEPHALORVM SECTA VNDE ORTA.

i *Liber. Breuiar. c. 9. in fi.*
k *Leont. de Sect. c. 5. To. 9. Bibl. S.*

VIII.

Hoc item ferme tempore *l*, multi Iudæi in Creta inſula CHRISTI fidem receperunt, cum impoſturam detexiſſent Iudæi cuiuſdam veteratoris, qui Moyſen ſe ſimulans de cælo demiſſum vti illos per mare in continentem traduceret, indeque in terram promiſſionis, pleroſq; indu-

l *Socr. l. 7. c. 36 Miſc. li 19. Nic. l 14 c. 40*

IVDÆI SEDVCTI IN INSVLA CRETA, RESIPISCVNT.

xerat

xerat bona ſua occupare volentibus relinquere, ſeque cum vxoribus & liberis è promontorio in mare præcipites dare, quaſi pede ſicco illud traiecturos: è quo periculo à Chriſtianis piſcatoribus, aliiſque, multi extracti ſunt, ac per totam Inſulam plurimi ea clade impulſi ad fidem Chriſti ſe transtulerunt. Quæſitus vero impoſtor ad necem, nec vſquam inuentus, à multis creditus eſt malus fuiſſe dæmon.

IX. S. BRITIVS TVRON. EPISC. APPELLAT ROM. PONT.

Quod ad res ſpectat Occidentales; hoc eodem anno *Sanctus Britius* Turonenſis Epiſcopus, ſancti Martini ſucceſſor, inceſtus falſo à ſuis ciuibus accuſatus, duo imprimis inſignia edidit in teſtimonium innocentiæ ſuæ miracula; quorum altero, puerulum ipſi tributum, triginta duntaxat dies natum, publice per Ieſum Chriſtum adiurans dicere num ipſe eum genuiſſet; reſpondere compulit, *Non es tu pater meus*: Altero, prunas ardentes in byrro ſuo abſque vlla læſione ad Sanctum Martini ſepulchrum portauit. Cum vero nihilominus à ciuibus, hæc magicis artibus tribuentibus, ſede pulſus eſſet: demum ad Romanum Pontificem recurrens, poſt ſeptennium reſtitutus eſt; (duobus interim intruſis Epiſcopis, diuino iudicio extinctis:) ac ſeptem poſtea feliciter vixit annos. Narrat hæc Gregorius *a*, eiuſdem poſtea Eccleſiæ Turonenſis Antiſtes. Appellare vero conſueuiſſe Gallicanos Epiſcopos quam frequentiſſime ad Apoſtolicam Sedem, docet S. Leo *b* in epiſtola ad Epiſcopos prouinciæ Viennenſis.

a *Gr. Tur. l. 2. de geſt. Franc. c. 1. & l. 10. c. 31.*
b *Leo ep. 89.*

X.

Hoc item Redemptoris anno ex hac vita migraſſe ponitur *S. Ioannes* Rauennæ Epiſcopus, cuius præclara eſt memoria inter ſanctos Rauennates Antiſtites: cui datus eſt anno ſequenti à Sixto Romano Pontifice ex diuino monitu ſucceſſor, *Petrus* diaconus Forocornelienſis, cognomento *Chryſologus*, clariſſimus ſanctitate & doctrina. Docent hæc eiuſdem Eccleſiæ antiqua monumenta, ab Hieronymo Rubeo edita. Sed quod in eis, ad eundem Ioannem datum legitur Valentiniani Imp. reſcriptum, quo Rauennati Eccleſiæ conceſſit vt eſſet Archiepiſcopatus, ipſiuſque Antiſtites perpetuum haberent vſum pallii; licet multa ſint alia, quæ illud reſcriptum ſpurium demonſtrent, (tunc, vt putamus, compoſitum, cum poſtea Rauénates Epiſcopi ſchiſmate diuiſi fuere ab Apoſtolica Sede) illud extra controuerſiam eſt, nonniſi à Romanis Pontificibus Pallium Archiepiſcopis fuiſſe ſolitum impertiri, ab Imperatorib. nunquam. Quin & ipſos Rauennates Epiſcopos profeſſos eſſe, tum pallium, tum alia priuilegia ſe accepiſſe ab Apoſtolica Sede, S. Gregorius *c* Papa docet. Neque factum, vt conceſſo ſemel pallio Eccleſiæ Rauennati, illud abſq; noua conceſſione Romani Pontificis, ſuperinduerent ſucceſſores; ſed ſingulos, cæterorum more Metropolitanorum, ſibi concedi petiiſſe, demonſtrat exemplum Maximiani eiuſdem Eccleſiæ Epiſcopi, ſubrogati in locum alterius Ioannis; cui illud petenti Gregorius *d* Papa miſit. Sciant tamen omnes, nihil ob id detractum eſſe nobiliſſimæ illi ſedi, ſi ſpuriis exufflatis, ipſe purus demonſtratus eſt fons primarius, vnde in eam priuilegia effluxere; nempe ab ipſa Rom. Eccleſia, à qua & reliqui Metropolitani ſe idem iuri conſecutos eſſe congaudent.

PETRVS CHRYSOL. EPISC. RAV. *Ap. Baron. an. ſeq.*

PALLIVM DARE, NON EST IMPP.

c *Gr. 2. ep. 54. ad Ioan. Rau.*
d *Id. 5. ep. 8.*

XI. BONIFACII ET AETII DVCVM PVGNA.

His item Coſſ. (vt tradit Proſper) Bonifacius Comes, de quo ſæpe ſuperius, ex Africa in Italiam rediens, accepta Magiſtri militum dignitate, cum reſiſtentem Aetium, qui olim ei fuerat inſidiatus, prælio ſuperaſſet, paucos poſt dies morbo extinctus eſt. Aetius vero, cum depoſita poteſtate in agro ſuo degeret, ibique eum quidam inimicus eius repentino incurſu opprimere tentaſſet, profugus ad Vrbem, & illinc in Dalmatiam, deinde ad Hunnos in Pannoniam peruenit; quorum amicitia auxilioque vſus, pacem Principum, & ius interpolatæ poteſtatis obtinuit. Hæc Proſper. Cæterum auctor Miſcellæ, ſingulari certamine victum à Bonifacio Aetium tradit: Marcellinus autem, vulnere ab Aetio inflicto Bonifacium periiſſe; Pelagiamque vxorem ſuam valde locupletem, nulli alteri niſi Aetio vt nuberet, hortatum eſſe.

* * *

IESV CHRISTI AN. 433.

SIXTI III. AN. 2.

THEODOS. II. 26. VALENTIN. III. 9.

I.

ANNO Chriſti quadringenteſimo trigeſimo tertio, Theodoſio Aug. decimum quartum & Anicio Maximo Coſſ. menſe Auguſti, (vt Proſper *a*, Marcellinus, & Socrates *b* ponunt) maxima pars vrbis Conſtantinopolitanæ, per biduum, triduumve, tali incendio flagrauit, quale nunquam antea viſum auditumve fuiſſet. Quod quidem affirmari poſſe videtur illam ex eo commeruiſſe pati, quod aduerſus Epheſinum Concilium qui erant rerum arbitri Neſtorio fauiſſent: & damnatum licet, complures in Sancti Euprepii monaſterio prope Antiochiam exiſtentem variis non deſiſterent afficere honoribus, & donare præmiis; vt ex literis ipſius Euagrius *c* narrat. Ex quibus, aliiſque inferius de eo dicendis, apparuit quanto demum Eccleſiæ & Imperii damno, Theodoſius Auguſtus diſtulerit audire Cæleſtinum Romanum Pontificem, hortantem (ſicut vidimus) vt idem Neſtorius longius ablegaretur. Sed quod ad incendium vrbis regiæ ſpectat; quod narrat Socrates, miraculo Pauli tunc temporis Nouatiani Epiſcopi accidiſſe, vt Nouatianorum eccleſia non conflagrarit; ſæpe ſuperius demonſtratum eſt, nullius eſſe momenti fidem hæretici, ſectæ ſuæ hominibus miracula adſcribentis, neque vlla vnquam fuiſſe vel eſſe potuiſſe vera miracula hæreticorum.

a *Proſp. & Marcel. in Chron.*
b *Soc. l. 7. c. 38*
INCENDIVM CONSTANTINOP.
c *Euag. l. 1. c. 7*

II. DE CASSIANI SCRIPTIS.

Hoc item anno Sanctus Proſper reuiuiſcenti in Occidente hæreſi Pelagianæ, ſe validis ſcriptis oppoſuit. Cum enim Ioannes Caſſianus Eccleſiæ Maſſilienſis presbyter, (de quo dictum eſt ſuperius) Neſtorio adhuc Conſtantinopoli ſedente, monitu *d* Leonis Romanæ Eccleſiæ tunc Archidiaconi, poſtea Pontificis, aduerſus eundem Neſtorium luculentum ac perutile de Incarnatione Verbi commentarium edidiſſet; eodemque volumine Pelagium & Pelagianos, velut eius hæreſis primarios auctores, vehementer exagitaſſet: atque inde accidiſſet, vt nonnulli calumnioſe factum exiſtimarent, quod idem Caſſianus eiuſdem Pelagianæ hæreſis à Catholicis viris in crimen adductus eſſet: ac proinde editas antea ab ipſo *Collationes Patrum*, abſque erroris ſuſpicione Fideles legerent, efficerenturque ea ſaltem ex parte Pelagiani, qua aduerſus Gratiam ab eo Liberi arbitrii vires nimium prædicarentur: his, inquam, latentibus malis vt occurreret Proſper, aduerſus Collatorem librum hoc ipſo anno (vt ex eius præfatione colligitur) conſcripſit, & quidem eruditione inſignem; licet illum Gennadius, & ipſe presbyter Maſſilienſis, ſectaque Pelagianus, damnet, Caſſiani vero Collationes laudet. Porro cum has ipſas Collationes, alioqui valde proficuas vitam exultiorem ſectantibus, nonnullos alios inſignes viros emendaſſe conſtat; (puta Sanctum Eucherium *e* Lugdunenſis Eccleſiæ tunc presbyterum, Victorem *f* Martyritanum in Africa Epiſcopum, & Caſſiodorum *g*: qui Caſſiani opera expurgantes, quæ vtilia viderentur in epitomen accurate redegerunt, & quæ minus erant addiderunt:) inde falli non dubites, qui ex eo quod præ manibus habetur Collationum opere Caſſiani, defendunt ipſum fuiſſe omni ex parte Catholicum, morboſum enim olim extitiſſe, ex medicorum in eo impenſa diutius arte certo certius intelligere potes: vt non immerito eiuſdem Caſſiani Opuſcula Gelaſius *h* Papa inter apocrypha reiecerit.

d *Gennad. de vir. illuſt. c. 61 Ap. Baro. an. 430. n. 90. & ſeq.*
e *Id. c. 63.*
f *Caſſiod. Inſt. diu. lect. c. 29.*
g *Ado in Chr. an. 425.*
h *Gelaſ. decr. de lib. apocry.*

III. CONC. ROM. IN CAVSA SIXTI PP. ACCVSATI DE STVPRO.

Ad finem præſentis anni, nempe menſe Decembris, euolutis iam anno vno & menſibus octo à creatione Sixti Pontificis, celebratum eſt *Romæ* in baſilica Heleniana in atrio Seſſoriano, Concilium in cauſa eiuſdem Sixti: qui turpi calumnia ab Anicio Baſſo Exconſule, & Mariniano Pa-

tricio, infamatus de ſtupro ſacræ virgini illato, voluntarie ſe ipſum purgationi ſubiiciens, in eadem Synodo, præſente Valentiniano Imperatore cum vniuerſo Clero atque Senatu, & quinquaginta ſex Epiſcopis, innocens declaratus eſt; Baſſus autem & Martinianus calumniatores condemnati, ac proſcripti, bonis Baſſi Eccleſiæ adiudicatis; qui & ipſe intra tres menſes vltione diuina mortuus eſt, & à Sixto in ſepulchro maiorum apud Sanctum Petrum honorifice propriis manibus cum aromatibus conditus in ſepulchro maiorum eius. Narrat breuiter iſta Anaſtaſius in libro de Romanis Pontificibus; quæ fuſius deſcribuntur in eiuſdem Synodi Actis *a*. Sed quod ea nimia antiquitate corrupta ſint, & maxime in Coſſ. appoſitis; tutius de tempore inhæremus eidem Libro de Romanis Pontificibus. Sicut & quæ poſt eadem Acta, apponuntur tranſacta inter eundem Sixtum Papam, & Polychronium quendam aſſertum Epiſcopum Hieroſolymitanum, quamuis ea vt legitima citentur à Nicolao Romano Pontifice in epiſtola ad Michaelem Imperatorem, & à Petro Damiani ſcribente ad Henricum Rauennatem, atque ab aliis poſtea recentioribus, de illis minime dubitantibus: tamen cum multa in iis reperiantur, quæ nunquam valuerim ad veritatis lineam reuocare, licet in eis plurimum laboris inſumpſerim; conſultius exiſtimaui abſtinere ab illis recenſendis, cum præſertim qui ea cupiunt, habeant alibi vbi legere poſſint.

a *Tom. 1. Cōc.*

ACTA SIXTI CVM POLYCHRONIO CVIVS FIDEI.

IESV CHRISTI AN. 434.

SIXTI III. AN. 3.

THEODOS. II. AN. 27.
VALENTIN. III. AN. 10.

I.

ANNO Domini quadringenteſimo trigeſimo quarto, Aſpare & Areobinda Coſſ. pridie Idus Aprilis, Maximianus Conſtantinopolitanus Epiſcopus, cum annos duos & menſes quinque ei Eccleſiæ præfuiſſet, ex hac vita deceſſit. In cuius locum, Imperatoris Theodoſii impulſu *Proclus*, diſcipulus olim S. Ioannis Chryſoſtomi, vir ſpectatiſſimus ſuffectus eſt. Quam rem geſtam narrat Socrates *b*: qui id factum ait ſuffragante Romano Pontifice, cum alioqui quod olim Proclus creatus fuiſſet Cyzicenus Epiſcopus, repellendus videretur à ſede Conſtantinopolitana, quod prohiberent canones eiuſmodi in alias ſedes Epiſcoporum tranſlationes.

PROCLVS ELIGITVR EPISC. CONSTANT.
b *Soc. l. 7. c. 39*

II.

VOLVSIAN. INGENTI DIFFICVLTATE REDDITVR CHRISTIANVS.

Quo eodem tempore Sancta Melania Iunior, antiqua parentum nobilitate, & admirabili ſanctitate ſua, vniuerſo Orbi Chriſtiano notiſſima, Hieroſolymis (vbi vitam monaſticam agere vidimus:) à patruo ſuo *Voluſiano* Conſtantinopolim accerſita eſt, cum is Romanæ agens Vrbis Præfectum, eo Legatus aduenisset. Qui quidem cum inter Romanos nobilitate ac doctrina nulli ſecundus eſſet, tamen cultui Deorum adeo inflexo animo ad hæc vſque tempora inhæſit, vt nec olim cum in Africam vna cum Tribuno Marcellino nauigaſſet, & à matre ſua, religioſiſſima femina, commendatus per eundem Marcellinum Sancto Auguſtino eſſet, vllis tanti Doctoris quantumlibet potentiſſimis rationibus valuerit adduci ad fidem Chriſti amplexandam. Extant *c* enim literæ tunc vltro citroque ea de re ſcriptæ, quæ pro dignitate argumenti meruerunt primum locum inter multiplices eiuſdem Sancti Auguſtini epiſtolas obtinere. Ex quibus etiam cum appareat, fuiſſe Voluſianum Apollonii Tyanæi & Apuleii magorum ſtudioſum: haud mirum videri debet, ſi tardius, & nonniſi in extremo vitæ ſpiritu, contigerit ipſum fieri Chriſtianum. Præſtitit autem illud hac peregrinatione, infatigabili ſtudio Melania; cum tam per ipſam, quam per alios piiſſimos viros, & precibus ad Deum, & hortationibus ad ipſum Voluſianum, peregit demum, vt idem Conſtantinopoli in repentinum morbum incidens, agnita veritate baptiſmum à Proclo Epiſcopo ſuſceperit, & paulo poſt munitus pretioſiſſimo Chriſti Corporis & Sanguinis viatico decedens in pace, vitam æternam conſecutus fuerit. Narrant vero hæc pluribus Acta ipſius Sanctæ Melaniæ *a*: quæ in his confirmantur à Photio in ſua Bibliotheca. Habent inſuper eandem Sanctam Melaniam, Catholicæ fidei zelo æſtuantem, cæterorum quoque ab illa deuiantium ibidem Conſtantinopoli curam egiſſe, ac multos eorum qui Neſtorii erroribus decepti eſſent, feruentiſſimis diſputationibus conuictos ad fidem Chriſti reduxiſſe; nihilque retardatam vanis dæmonum illuſionibus, minuſque, nec item depreſſam acerrimo dolore coxendicis à dæmone inflicto, bellum Domini ſtrenuiſſime confeciſſe: ſed & ipſis Theodoſio Imperatori & Eudociæ Auguſtæ plurimum profuiſſe, ac demum Hieroſolymam regreſſam eſſe.

c *Ap. Aug. ep. 1. 2. 3. 4. 5. Baron. an. 412.*

a *Ap. Metaph. & Sur. 31. Id.*

III.

b *Proſp. de promiſſ. & prædict. Dei dimid. temp. c. 6.*

VIRGO A DÆMONE OBSESSA, LIBERATA COMMVNIONE CORPORIS DOMINI.

Sub huius quoque anni Coſſ. Sanctus Proſper *b*, dum agit de ſignis Antichriſti, & eius præcurſoribus pſeudoprophetis & impoſtoribus, accidiſſe ait Carthagine, vt virgo quædam iuuencula, natione Araba, ancillæ Dei habitum geſtans, cum in balneo lauans ſimulacrum quoddam Veneris impudice reſpiceret, & ſe ipſam, eique ſe conſimilans, domicilium ſe diabolo præbuerit: à quo per ſeptuaginta ferme dies, totidemque noctes, occupatis faucibus, impedita eſt ne aliquem cibum aut potum traiiceret, niſi quod noctis medio auis quædam ei ore neſcio quid infunderet; cum tamen nullis indiciis diuturni ieiunii fœdata, nulloque pallore ſeu tabe vel debilitate confecta, quin potius robuſta eſſet ſucco viſcerum, ac mole membrorum. Deducta vero tandem in monaſterium puellarum, in quo ſitæ erant Reliquiæ Sancti Stephani, ibi prima tandem die apparuiſſe illam auem aſſeruit, & increpaſſe quod neque fame neque ſiti compulſa illum appeteret locum, quo ſibi accedere non liceret. Inde per duas hebdomadas nihil cibi vel potus ſumens, in monaſterio manſit: ſed decimo quinto illuceſcente die Dominico, cum ſacrificium offerendum eſſet, ad altare ducta, percepta à ſacerdote Corporis Domini particula tincta, cum ſemihora mandens traiicere non valeret, demum applicito ſalutari calice eius gutturi ſacramentum quod ore geſtabat, feliciter tranſglutiuit, & penitus liberata eſt.

IV.

VINCENT. LIRINEN. SCRIBIT CONTRA HÆRESES.

Hoc item ipſo anno *Vincentius* natione Gallus, monaſterii Inſulæ Lirinenſis presbyter, cum aduerſus omnes hæreticos, tum præcipue ad ſepeliendas penitus recens emerſas Pelagii, Cæleſtii, atque Neſtorii hæreſes, pro defenſione antiquæ Patrum fidei, ſumma induſtria diſertiſſimũ ſub nomine *Peregrini* elucubrauit commentarium, his temporibus apprime accommodatum, & in Eccleſia Catholica aduerſus quoſcunque Nouatores ſemper profuturum: quem vna cum auctore laudauerunt olim Gennadius *c* & Sanctus Eucherius *d*. Porro illum hoc anno elaboraſſe, nempe tertio ab Epheſina Synodo, teſtatur *e* ipſemet. Qui quod de ſe dicat *f*, aliquandiu variis ſæcularis militiæ turbinibus agitatum, tandem ſe in portum religionis condidiſſe, vt ibi depoſitis vanitatibus, ac ſuperbiæ flatibus, Chriſtianę humilitatis ſacrificio placaret Deum: in eam adducor ſententiam, vt hic ille ſit Vincentius Galliarum aliquando, viuente Sancto Martino, Præfectura nobilitatus; quem Seuerus *g* mirifice laudat, factaq; eſt mentio de eo ſuperius *h*. Florebat plane his temporibus illud cœnobium, illuſtris ſanctorum domus inſulæ Lirinenſis toto Chriſtiano orbe prædicata; ex qua plurimi inſignes Epiſcopi prodierunt, de quorum iam nonnullis actum eſt, de aliis vero agendum erit. Ideoque ipſum quoque cœnobium velut ſanctiſſimorum Epiſcoporum ſeminarium, egregiis laudibus extulere Sidonius *i* Apollinaris, Cæſarius *k* Arelatenſis, Eucherius *l* Lugdunenſis, aliiq; multi.

c *Gennad. de Scr. Eccl. c. 64*
d *Euche. præf. libr. Inſtruct. ad Salon.*
e *Vinc. Lirin. c. 42.*
f *Id. in præf.*
g *Seu. dial. l. 1*
h *An. 374. 4.*
DE COENOBIO LIRIN. *De quo etiam Baro. Tom 6. an. 441.*
i *Sidon. carm. Eucher. ad Fauſt.*
k *Cæſar. Arelat. hom. 20. ad monach.*
l *Eucher. de laud. erem.*

IESV CHRISTI An. 435.

SIXTI III. An. 4.

THEODOS. II. 29.
VALENTIN. III. 11.

I. Libri Neſtorii damnati.

ANno Chriſti quadringenteſimo trigeſimo quinto, Theodoſio decimum quintum & Valentiniano quartum Augg. Coſſ. cum Neſtorius totum illud tempus quo in monaſterio Sancti Euprepii apud Antiochiam permiſſus eſt degere, impendiſſet in conficiendis libris aduerſus Catholicam doctrinam, indeque iuges in Eccleſia Orientali controuerſiæ agitarentur; idem Theodoſius Imperator, vt diſcordiarum tolleret ſeminarium, ipſos Neſtorii libros damnans, tertio Non. Aug. edita ſanctione *a* illos vbique conquiri & comburi iuſſit, ac ne quis deinceps legere, aut retinere, aut in diſputationibus allegare auderet prohibuit, adhibita pœna publicationis bonorum. Quomodo vero fuerit & ipſe relegatus, dicetur anno ſequenti, quo id accidit.

a *l. vlt C. Th. de hær. extatq; latior in Act. Epheſ. tom. 5. c. 13. & 14.*

II. Libri Theodori Mopſveſt. et Diodori Tarſ. proſcribuntur.

Porro qui blaſphemiarum fluenta ſic exſiccata videbunt Neſtoriani, ipſum fontem aperuere, vnde illa primitus deriuarant; nimirum Theodori Mopſueſteni, & Diodori Tarſenſis Epiſcoporum (à quibus, vt vidimus, veneno propinatus Neſtorius fuerat) libros vbique legendos exponentes, & quo latius ſpargerentur, eoſdem in Syrorū, Armenorum, atque etiam Perſarum linguam transferentes, quodque deterius eſt, Catholicos eſſe probare conantes, eo quod eſſent aduerſus Eunomium & Apollinarem conſcripti: cum tamen ipſi ſanctiſſimam Trinitatem ſic vnius eſſentiæ prædicarent, vt Chriſtum Dominum vnum ex Trinitate nullatenus confiterentur, quod ſcilicet duas in eo naturas inter ſe diuiſibili coniunctione vnitas affirmarent, quæ duas conſtituerent perſonas: ſicque quatuor Perſonas in Trinitate aſtruerent, duos Dei Filios introducentes. Narrat hæc Liberatus *b*; qui pluribus de his agens, quædam etiam Concilia in Armenia, & Antiochiæ, in hac eorundem librorum cauſa habita; multaq; à Proclo Conſtantinopolitano, Cyrillo Alexandrino, Ioanne Antiocheno, aliiſque, ſcripta fuiſſe tradit. Extatq; *c* ipſius Procli epiſtola ad Armenios ea de re conſcripta, quam tranſtulit in Latinum Dionyſius cognomento Exiguus, occaſione erroris Theodori ſuo tempore iterum pullulantis. Caute vero legendus Liberatus, dum (ex aliquo haud dubium Neſtoriano eam mutuatus hiſtoriam) aſſerit probatos fuiſſe libros eiuſdem Theodori Mopſueſteni ſcriptis Ioannis Antiocheni; ipſiuſque rurſum Theodori laudes, non ſolum ab Imperatore, ſed etiam à Cyrillo, immo & à Synodo Chalcedonenſi approbatas eſſe. Quam enim hæc falſa ſint, ſatis eorundem Patrum ſcripta demonſtrant: cum alioqui eo ſtatu *d* hoc tempore in Eccleſia ſcripta Theodori eſſent, vt quod nunquam ipſe dum vixit iudicio Eccleſiaſtico dānatus fuiſſet, ea non omnino vetita haberentur; ſed ab aliis impugnata, ab aliis vero ita defenſa, vt parentes qui in eis continerentur errores, negarent eſſe ipſius: quę poſtea diligentiori de eis facto examine, damnata fuere in Quinta Synodo, vt dicetur ſuo loco.

b *Liber. Breuiar. c. 10.* Concilia celebrata in cauſa eorundem. c *in Bibl. Pat.*

d *Agit etiam de his Baron. To. 6. an. 448.*

III.

S. German. Antiſiod. agit pro Armoricis.

Hoc eodem anno (vt tradit Proſper) Gundicarium Burgundionum Regem intra Gallias habitantem, Aetius Magiſter militiæ Occidentalis Imperii bello obtinuit, pacemque ei ſupplicanti dedit. Pollebat namque Aetius copiis Alemannorum: quorum etiam Regi Eocharich homini Ethnico, Gallos illos, quos ad Oceanum vergentes vocant Armoricos, ab Imperio Romano deficientes, conceſſit crudeliter nimis deuaſtandos. Factumque omnino eſſet, niſi Sanctus Germanus Antiſiodorenſis Epiſcopus, rediens à ſecunda in Britanniam legatione, (de prima enim iam ſuperius egimus) quam ſuſceperat ad liberandam rurſum à Pelagianorum hæreſi eam inſulam; ad eoſdem Alemannos rogatus progredi, precibus, increpationibus, & auctoritate ſua, eos intactis Armoricis regredi compuliſſet. Poſt quæ idem Sanctus, noua rurſum, pro impetranda iiſdem Armoricis venia, ad Imperatorem Valentinianum ſuſcepta Rauennam legatione, multis in itinere ac in illa vrbe plane ingentibus editis miraculis, atq; inter illa mortuo ad vitam reuocato; ſummo honore tum à populis, tum ab Epiſcopis, ipſiſq; etiam Principibus cultus eſt. Ad quem cum miſiſſet aliquando Placidia Auguſta Imperatoris mater vas argenti ampliſſimum refertum cibis delicatioribus; illud ipſe ea ratione ſuſcepit, vt cibos miniſtris ſuis traderet, ipſe vero argentum ad pauperes tranſmitteret; remittens loco muneris patinulam ligneam cum pane ordeaceo. Quod Auguſta vtrumque ingenti gaudio complexa, lignum poſtea auro ambiit, & panem multis remediis & virtutibus reſeruauit. Germano vero poſtmodum diem vltimum, quem diuinitus præuidit, ibidem Rauennæ obeunte, eius capſulam ſacrarum Reliquiarum, quas ſecum deferre conſueuerat, eadem Auguſta ſibi ſumpſit; veſtimenta vero, reliquiarum loco inter ſe Epiſcopi diuiſerunt: corpus autem aromatibus conditum, in Gallias (vt petierat) Imperatoris ſumptibus, euectione publica, ad ipſius Eccleſiam remiſſum eſt, miraculis vbique fulgens. Hæc omnia pluribus Conſtantius eorum temporum ſcriptor, in eiuſdem S. Germani à ſe fideliſſime conſcripta Vita *a*.

Eiuſdem obitus, et miracula.

a *Ap. Sur. 30. Iul.*

IV. Codicis Theod. promulgatio.

His iiſdem Coſſ. facta eſt promulgatio *b Codicis Theodoſiani*, decimo quinto Calendas Martii. Cuius compactoribus cum viſum fuerit, nonniſi confirmati & interſeri eas conſtitutiones, quas Principes Chriſtiani ſanxiſſent, incipientibus à Conſtantino Magno; iidem tamen priſcorum Gentilium Iuriſconſultorum haud voluere ſperni reſponſa, quæ iam alia non ita pridem ſanctione *c* confirmata fuerant. Verum præter Theodoſianum Codicem, *Gregorianus* erat, ac *Hermogenianus*: in quibus eiuſmodi Iuriſconſultorum ſententiæ digeſtæ erant, & Principum placita. Quib. omnibus non dedignatos eſſe Romanos Pontifices vti, in iis quæ contra Chriſtianam religionem minime verterentur, S. Gregor. *d* Papa exemplo declarauit ſcribens ad Ioannem Defenſorem. Quomodo vero hæc à diuerſis diuerſo ordine diſpoſita, ſub Iuſtiniano Imp. ſint meliori congeſta ordine, & aucta, dicetur ſuo loco.

b *Nou. Theodoſ. tit. 1.* c *l. 1. C. Th. de reſp. prud.* d *Greg. PP. 11 ep. 56.*

IESV CHRISTI An. 436.

SIXTI III An. 5.

THEODOS. II. An. 29.
VALENTIN. III. An. 21.

I. Neſtorius deportatur in exilium.

ANno Chriſti quadringenteſimo trigeſimo ſexto; Iſidoro & Senatore Coſſ. cum Neſtorii fautores Orientalem Eccleſiam maioribus in dies miſcerent turbis, Theodoſius Imperator ſero licet, tandem malorum omnium auctorem ipſum Neſtorium è monaſterio Sancti Euprepii prope Antiochiam, vbi hactenus quadriennium poſt damnationem honorifice tranſegerat, Petras in perpetuum exilium deportari; omniaque eius bona Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ fiſco addici, reſcripſit *e* ad eundem Iſidorum, agentem hoc anno vna cum Conſulatu Prætorii Præfecturam. Fuiſſe autem Petras locum in Oaſena Ægypti prouincia poſitum; inde poſſumus intelligere, quod eundem Neſtorium in Oaſim, deportationum omnium famoſiſſimam atque deterrimam, relegatum eſſe; ſcribunt Theodoretus *f* & Socrates *g*, necnon ex ipſius Neſtorii epiſtolis, aliiſque ſcriptis Euagrius *h*; qui & multa illic mala paſſum; ob ſæpe mutata exilii loca, demum ad extremas Thebaidis oras; lingua vermibus exeſa; cum humus vitæ miſeriis ad grauiora ſempiterna ſupplicia migraſſe tradit. His autem conſentientia cum cæteri quoque habeant, addit Theodorus *i* Lector, cum lingua totum ipſius computruiſſe corpus: idque ipſum affirmant

e *Ext. in Act. Eph. to. 5. c. 11.*

f *Theod. ep. 1. ad Sporad. & hær. fab. l. 4.* g *Socr. l. 7. c. 33* h *Euag. l. 1 c. 7* Execranda eius mors. i *Theod. Lect. in Collectan.*

a *Cedren. in Compend. in Theodoſ. Minor.* b *Nic. lib. 14. c. 26.* c *Euag. lib. 1. c. 8.*

Cedrenus *a*, & Nicephorus *b*. Corrigendus vero Euagrius *c*, dum ſubdit, poſt mortem Neſtorij ſubrogatum eſſe Maximianum Conſtantinopolitanæ ſedi, ac deinde Proclum: nam viuo Neſtorio, imo necdum in exilium acto, hos eam Eccleſiam gubernaſſe, ſuperius liquido demonſtratum eſt. Quoto autem exilij anno extinctus fuerit Neſtorius, haud ſatis exploratum habetur.

IESV CHRISTI ANN. 437.

SIXTI III. ANN. 6.

THEODOS. II. 30. VALENT. III. 13.

I. PERSECVTIO IN AFRICA SVB GENSERICO. d *Proſp. in Chron.* e *Iſid. in hiſt. Wandal.* MARTYRES AFRI.

ANNO Domini quadringenteſimo trigeſimo ſeptimo, Aetio & Sigeſvulto Coſſ. dira *Perſecutio* à Wandalis illata Africanam exagitauit Eccleſiam; cum, vt ait Proſper *d*, Genſericus eorum Rex fidẽ Catholicam (à qua olim ad Arianiſmum apoſtataſſe, Iſidorus *e* tradit) Arianã volens impietate ſubuertere, multos Epiſcopos Orthodoxos, quorum inuicta conſtantia nullis ſuperbiſſimi Regis terroribus cederet, Eccleſiis ciuitatibuſque expulit. Martyrium vero ſanguinis ea perſecutione primi omnium ab eodem Proſpero paſſi ponuntur quatuor nobiles Hiſpani, *Arcadius, Probus, Paſchaſius,* & *Eutychius*: qui (vt ait) dudum apud Genſericum merito ſapientiæ & fidelis obſequij, clari habiti, cum ab eo, vt copulatiores ſibi faceret, in Arianam ſectam tranſire iuberentur, illi facinus conſtantiſſimè reſpuentes, excitato in rapidiſſimam iram barbaro, primum proſcripti, deinde in exilium acti, tum atrociſſimis cruciati ſuppliciis, ad poſtremum diuerſis mortibus interempti, illuſtri martyrio miſerabiliter occubuerunt. Puer autem *Paulillus* nomine, frater Paſchaſij & Eutychij, pro elegantia formæ atque ingenij admodum Regi acceptus, à profeſſione fidei Catholicæ cum nullis minis deturbari poſſet, diu fuſtibus cæſus, ad infamem ſeruitutem damnatus eſt; nec ideo, vt apparet, interfectus, ne de ſuperata ſæuitia impij Regis etiam illa ætas gloriaretur. Hæc Proſper.

II. f *In Bibl. Patr.* g *Gennad. de Vir. Ill. c. 95.*

Ad illorum vero Martyrum anteſignanum *Arcadium*, diuitiis ac gloria ſæculari conſpicuum, atque etiam coniugatum, extat *f* egregia *Antonini* Epiſcopi Conſtantinæ Africæ ciuitatis Epiſtola, redolens illum Apoſtolicum characterem, qua ipſum hortatus eſt forti perferre animo, quæ fidei cauſa dirus tyrannus mala inferret: quamuis cum eiuſdem ad Arcadium ſcriptæ Epiſtolæ Gennadius *g* meminit, non Antoninum, ſed Honoratum nominet Epiſcopum illum Conſtantinæ ciuitatis. Porro celebris iſtorum Martyrum memoria in Eccleſia ſingulis annis repeti conſueuit Idibus Nouembris. Quæ quidem prætermiſſa ſunt à Victore, quod ipſe Wandalicas clades, in Numidiam aliaſq; Africæ prouincias illatas, ſcribere haud admodum laborans, rebus tantum Eccleſiæ Carthaginienſis, vbi agebat, intẽtus fuit; qui & nonniſi poſt captam Carthaginem, quæ ibi contigerint narrare aggreſſus eſt.

III. VALENTIN. IMP. DVCIT VXOREM EVDOXIAM. h *Socr. libr. 7. c. 43.*

Sub huius quoque anni Coſſ. (inquit Proſper) Valentinianus Aug. ad Theodoſium Imper. Conſtantinopolim profectus eſt, filiamq; eius *Eudoxiam*, cognomento *Liciniã*, in matrimonium accepit. Eadem Marcellinus Comes: qui & addit, Valentinianum cum vxore Italiam repetentem, Theſſalonicæ hiemaſſe, ſequenti vero anno Rauennam veniſſe. At iſta omnia Socrates *h* ad anni ſuperioris Conſules refert.

* * *

IESV CHRISTI ANN. 438.

SIXTI III. ANN. 7.

THEOD. II. 31. VALENT. III. 14.

I. TRANSLATIO S. IOAN. CHRYST. CONSTANTINOPOLIM. a *Socr. lib. 7. c. 44.* b *Marcel. in Chron.* c *Theod. Lect. Collectan. lib. 2. in fin.* d *Theodor. lib. 5. c. 36.* e *Nic. lib. 14. c. 45.* f *Rec. Baron. Annal. To. V. hoc an. ex ant. Lection. ms.*

ANNO CHRISTI quadringenteſimo trigeſimo octauo, Theodoſio Auguſt. decimum ſextum & Fauſto Coſſ. ſexto Calendas Februarij, venerandũ corpus S. Ioan. Chryſoſtomi, Comanis, vbi exul vitã finierat, celebri pompa tranſlatum eſſe Conſtantinopolim, tradunt Socrates *a* atque Marcellinus *b*; meminitque Theodorus *c* Lector, ſed ante omnes Theodoretus *d*. Coſmas autem Veſtiarius ea oratione quam habuit de eius tranſlatione, Nicephorus *e*, aliiq; teſtantur, id ea occaſione contigiſſe, quod cum Proclus Epiſcopus Conſtantinopolitanus anniuerſaria die tranſitus eiuſdem S. Ioannis, panegyricam ex more luculentam ad populum orationẽ *f* haberet, ita vniuerſi amore Ioannis incaluerint, vt acclamationibus indeſinentibus Proclum pulſantes, concionem ad finem perduci minimè ſiuerint, petentes reddi ſibi Ioannem; hiſq; permotũ Proclum, ab Imperatore petiiſſe eius Reliquiarum tranſlationem. Sed Socrates tradit, id curaſſe Proclum, propter vnionem eorum, qui ex parte Ioannis exiſtentes adhuc ſeparatim conuentus agebant. Verum potuit vtraque cauſa in vnum concurriſſe.

II. THEOD. IMP. SCRIBIT AD CHRYSO. DEFVNCTVM.

Addunt autem iidem Coſmas atque Nicephorus, cum Senatores qui miſſi fuerant ad eum transferendum, minimè valuiſſent eius corpus loco mouere, Theodoſium ex conſilio Procli, aliorumque ſanctiſſimorum virorum, ad ipſum Ioannẽ tanquã ſi adhuc vixiſſet literas dediſſe, ſupplicis inſtar libelli, quibus de admiſſis in ipſum à parentibus peccatis veniam petens, rogaret vt Conſtantinopolim redire dignaretur: iiſque litteris ſuper pectus Ioannis collocatis, factum eius corpus mobile, in theca argentea humeris Sacerdotum, præcedentibus ac præcinentibus clericis & monachis, & vndique confluentibus incenſas faces geſtantibus, qui ſequebantur & præcedebant populis;

TRIVMPHVS TRANSLATIONIS.

tranſlatum eſſe primo Chalcedonem, inde vero ab Imperatore ac Proclo Epiſcopo, vniuerſoque Clero, Senatu, ac populo Conſtantinopolitano, Boſphorum nauibus & ardentibus cereis tegente, hymnoſque concinente, Conſtantinopolim ad Eccleſiam SS. Apoſtolorum perductum; atque ibi petente populo in throno ſuo collocatum, circumſtantibus dixiſſe *Pax vobis*; ac demum ad baſim ſacræ menſæ templi SS. Apoſtolorum conditum fuiſſe vigeſima ſeptima die Ianuarij. Hæc omnia pluribus Coſmas, quæ breuiori ſtylo complexus eſt Nicephorus. Sed ex eorundem narratione illud non omittendum; cum Imperator in ſuam triremem ſacrum corpus Iohannis excepiſſet, ſubita exorta maris tempeſtate, quæ naues omnes diſperſit eandem Imperialem triremem ruptis funibus velut diuina gubernatam manu appuliſſe ad agrum illum viduæ, cuius cauſa Ioannes indignationem Eudoxiæ Auguſtæ incurrens coactus fuerat exulare; vt vel ſic Deus æquitatem demonſtraret ſententiæ Ioannis, & iniquitatem ipſius exilij:

THEOD. ORAT PRO PARENTIB.

hocq; facto, ſerenitatem rurſum aduenisse, & collectis omnibus nauigiis magno triumpho ad vrbem deuentum eſſe. Addunt quoque de precibus ab Imperatore ad ſacram vrnam pro parentibus ſuis peractis, ac ſeorſum pro ceſſatione continui motus tumuli matris, de quo dictum eſt ſuperius; quem & confeſtim conſtitiſſe tradunt.

III. DE INVENTIONE RELIQ. S. XL. MART. g *Soz. lib. 9. c. 2.*

Sub Proclo etiam Conſtantinopolitano Epiſcopo, (quoto autem anno neſcitur) Pulcheriæ Auguſtæ factam eſſe à Thyrſo martyre reuelationem in ſuburbio eiuſdem ciuitatis, *Reliquiarum SS. Quadraginta martyrum*, quos ſub Licinio Imperat. paſſos in Armenia vidimus, tradit Sozomenus *g*, qui ſe earundem tunc factæ ſumma pompa tranſlationi interfuiſſe commemorat; locellumq; in medio ha-

buiſſe foramen, per quod ſolerent ipſæ ſacræ Reliquiæ tangi, (quale etiam vidimus in theca Reliquiarum S. Stephani protomartyris, & æquè de aliis apud antiquos frequentiſſimè obſeruare licet:) ex quo etiam fragrantiſſimus odor ſpiraret, qui omnes laborantes recreauit.

IV. EVDOCIA AVG. PEREGRINATVR HIEROSOLYMAM.

Hoc inſuper anno, qui ſequens eſt ab Eudoxiæ cum Valentiniano nuptiis, Eudocia eius mater, Theodoſij vxor, peregrinata eſt Hieruſalem, voti ſoluendi cauſa, quod Theodoſius (vt tradit Socrates *a*) pollicitus erat illam perſoluturam, ſi filiam in matrimonium collocatam cerneret. Ibi autem per annum ferme integrum commoratam, multa erexiſſe monaſteria, quæ vocarent *Lauras*, ſed & mœnia ciuitatis refeciſſe, Euagrius *b* eſt auctor. Additque Socrates, eandem Eccleſias Hieroſolymorum, & aliarum vrbiũ Orientalium, per quas eundo & redeundo tranſiuit, variis ornamentis illuſtraſſe. Sed & Acta S. Melaniæ *c* Iunioris habent, eius quoque perſuaſione, dum eſſet (vt vidimus) Conſtantinopoli, Eudociam eiuſmodi peregrinationem ſuſcepiſſe; eidemque Melaniam Hieroſolymis præſto fuiſſe, atque etiam à pedis luxatione iniuria dæmonis facta ipſam curaſſe. Quantum autem Melania ſuperuixerit, non conſtat: ſed illud certum eſt, ipſam monaſtica vita magna obſeruatione perfunctam, & miraculis pluribus illuſtratam, die (quam prænouit) Decembris vltima ad Deum migraſſe, & inter Sanctas relatam anniuerſaria memoria in Eccleſia celebratam eſſe. De ſecunda vero Eudociæ Auguſtæ Hieroſolymam peregrinatione, dicetur ſuo loco.

a *Soc. lib.* 7. *c.*46.
b *Euagr. lib.* 1. *c.*20.
c *Ap. Metaphr. & Sur.* 31. *Ianuar.*

IESV CHRISTI
ANN. 439.

SIXTI III. ANN. 8.

THEOD. II. 32.
VALENT. III. 15.

I. TRANSLATIO RELIQVIAR. S. STEPH. CONSTANTINOPOLIM.

ANNO Domini quadringenteſimo trigeſimo nono, Theodoſio Augu. decimumſeptimum, & Feſto Coſſ. Eudocia vxor Theodoſij Hieroſolymis Conſtantinopolim rediẽs, S. Stephani Protomartyris Reliquias ſecum detulit, & in baſilica S. Laurentij poſuit, vbi eas Fideles venerarentur. Tradit hæc Marcellinus hoc anno. Cum vero reperiantur & alia complura, de Sanct. Stephani Reliquiis Conſtantinopolim longe ante hæc tempora translatis, ab aliis ſcripta; tamen quod ea fide nutent, minimè admittimus. Eudocia vero, ſicut munificentia Imperatoria loca ſancta, vt vidimus, ornauit, & erexit, (inter quæ & in ipſius ſanctiſſimi martyris Stephani honorem, eximium prope Hieroſolymam extruxiſſe templum, Euagrius *d* ſcribit;) ita & ipſa à Iuuenale eiuſdem ciuitatis Epiſcopo multis donata receſſit muneribus.

d *Euagr. lib.* 1. *c.*21.

II. DE VINCVLIS PETRI APOST. ROMAM MISSIS.

Inter alias vero accepiſſe ab eo dicitur duas illas CATENAS, quibus ab Herode Sanct. Petrus Apoſtolus vinctus fuit; quarum alteram Romam ad Eudoxiam filiam miſit, alteram Conſtantinopoli in Eccleſia eiuſdem Principis Apoſtolorum aſſeruari voluit: in cuius rei geſtæ memoriam, annua dies feſta *e* ſtatuta eſt. Extatque luculenta oratio *f* de eiuſmodi vinculis Petri; non tamen à S. Ioanne Chryſoſtomo (vt præſefert titulus) habita, quod nondum eius tempore Petri Catenæ innotuiſſent Conſtantinopoli; ſed à Proclo potius, ſub quo eiuſmodi facta eſt earum translatio. In qua item oratione mentio habetur de eiuſdem S. Petri *Gladio*, in eadem baſilica cuſtodito, ex quo plurima ſcaturire ſolerent miracula. Romæ vero Eudoxia Auguſta, matri religione non impar, in memoriam Catenæ ad ſe miſſæ, & Petri Apoſtoli qui ea vinctus fuit, erexit Deo baſilicam in Exquilino monte, quæ *Titulus Eudoxiæ* nuncupata eſt, dicta etiam *Sanct. Petri ad Vincula*. Vbi non hæc tantum Hieroſolymis miſſa Catena recondita eſt, ſed & diuino miraculo ei illa coniuncta, qua ſub Nerone Romæ vinctus Petrus in carcere Mamertino diu detentus eſt, à Romanis Pontificibus cuſtodita. Habent enim Eccleſiaſtica monumenta, ambas illas ſimul collatas eiuſdem generis & artis inuentas eſſe, ac ſibi inuicem adeo arctè copulatas, vt ex duabus vna effecta fuerit; quarum memoriæ Calendæ Auguſti fuere conſecratæ. Quam autem ſolitæ fuerint Catenæ iſtæ coruſcare miraculis, quamq; frequenter cõſueuerint Romani Pontifices, pro nobili munere aliquid ex limatura earundem ad Principes aliasq; inſigniores perſonas mittere, videbitur inferius, vnusq; S. Gregor. Papa ſuis ad diuerſos datis Epiſtolis locuples eſt teſtis. Deniq; extant hactenus antiquæ *a* Inſcriptiones, tum de eadẽ, quam diximus, baſilica iiſdem ſacris Vinculis decorata, Vrbe vero Roma ab ipſis corroborata; tum de alia alibi memoria, in eorundem honorem ab Epiſcopo Achille erecta.

e *Menolog.* 16. *Ianuar.*
f *Ap. Sur.* 1. *Aug.*

MIRACVLA EORVMD.

a *Antiq. Inſcript. in Append. pag.* 1172. *nu.* 7. 8. 9. 10.

III.

Hoc item anno pridie Calendas Februarij, Theodoſius Imper. aduerſus Iudæos, Samaritas, Hæreticos, atque Gentiles publicè etiam præſumentes mactare hoſtias, dignum Chriſtiano Principe promulgauit edictum *b*, quo variis eos pœnis ſubiecit. Cuius quidem ſanciendi cauſa illa præceſſiſſe, ex ipſamet ſanctione colligi poſſe videtur, quod cum magna plurib. annis laboratum eſſet inopia frugum, id nonnisi violatæ fidei cauſa Dei iuſta vindicta fieri intelligens Imperator, in eoſdem exiſtimauerit conuertendas eſſe legum minas & vltionem. Quo etiam tempore S. Cyrillus Alexandrinus cõmentarios eruditiſſimos edidit, ad confutanda Iuliani Apoſtatæ ſcripta in Chriſtianam Religionem elaborata, quibus tanquam potenti telo impij vti ſolerẽt, eo maximè quod nullus hactenus Chriſtianus doctor ea confutanda ſuſcepiſſet: hac enim de cauſa eam ſe aggreſſum eſſe prouinciam, Cyrillus in operis præfatione ad Theodoſium Imper. inſcripta ſignificat. Eodemq; pariter tempore Theodoretus, & ipſe impiorum Gentilium pulſatus blaſphemiis, aduerſus eos ſcripſit duodecim illos diſertiſſimos libros, quibus titulum præfixit: *De curatione Græcarum affectionum*.

b *Nouel. Theodoſ. tit.* 3.

VBIQVE LABORATVR ADVERSVS IDOLOLATRAS.

IV.

Sed & quod non tantum Oriens, verum etiam Occidens, eiuſmodi eſſet his ipſis diebus Gentilium ſuperſtitione laborans; in eoſdem æquè in Occidente inueniuntur eius temporis viri ſanctiſſimi declamaſſe, & inter alios Petrus Chryſologus Epiſcopus Rauennas, ac Maximus Taurinenſis; qui multi ſunt in redarguendis illis, qui Calendis Ianuarij ex Gentilitia ſuperſtitione perſonati incederent, & in varias ſe transmutarent formas: ſicut & Saluianus *c* Maſſilienſis, in reprehendendis illis qui eadem ſuperſtitione exhiberent Circenſia, eaque in CHRISTI, non deorum honorem ſe facere affirmarent: qui & de vigente his temporibus in Occidente idololatria pluribus queritur. At quid hoc mirum, cum & ipſi ampliſſimi Magiſtratus (neſcio qua incuria) cultoribus dæmonum traderentur? Nam in Africa Cyrum, hominem Ethnicum, hoc ipſo tempore quo Carthago capta eſt, ducẽ egiſſe Romani exercitus, Euagrius *d* tradit: eundemq; ampliorib. poſtea auctum eſſe magiſtratibus, Præfectura Prætorii, & Conſulatu videbimus. Et qui Hunnis in Gallia pro Romanis militantibus præerat, Littorium ſtrenuum alioqui ducem, & ſecundæ ab Aetio poteſtatis, dum Aetij gloriam ſuperare appeteret, fallaciis dæmonum, Aruſpicumq; reſponſis fidentẽ, iuſta Dei vindicta à Theodorico Gothorum Rege, (quem ante glorioſe vicerat) victum, captumque, Proſper *e* & Iſidorus *f* teſtantur: idq; ipſum abundantius Saluianus *g* deplorat, dum inter alia dicit, eundem Littorium eandem vrbem hoſtium, quam eodem die victorem ſe intraturum eſſe præſumpſiſſet, captiuum intraſſe; (nempe Toloſam, quam obſederat:) ac diuturna in ergaſtulo barbarorum tabe conſumptum, in tantam miſeriam redactũ eſſe, vt etiam in miſerationem hoſtium deuenerit. Quapropter apparet hanc plane eſſe infelicitatem Principum, vt exiccare ſcelerum fluenta legum ſpongia fruſtra laborẽt, cum ipſos obſtruere fontes vnde mala ſolent fluere prætermittant. Sed quam diris iſta cladibus diuinitus vindicentur, Oriens & Occidens his temporibus fidem fecere, dum

c *Saluian. lib.* 6. *de vero Iudic.*

GENTILES IN HONORE HABITI.

d *Euagr. lib.* 1. *c.* 19.

e *Proſp. in Chron.*
f *Iſid. Chron. Gothor.*
g *Salu. lib.* 7.

CLADES IMPERII OB NEGLECTVM RELIGIONIS.

Imperium Orientale dira diu afflictatum eſt fame, & Occidentale nobiliſſimi ac fortiſſimi paſſum eſt iacturam exercitus.

V. CARTHAGO CAPITVR à WANDALIS. a *Proſp. & Marcel. in Chron.*

Sed longe lugubrius atque funeſtius illud acceſſit, dum ad finem huius anni clariſſima omnium ciuitas, Romanæ Vrbis æmula, & licet tandem illi ſubdita, ſplendoris tamē gloria cedere neſcia, CARTHAGO, à Wandalis ipſorumque Rege Genſerico, dolo pacis eſt capta. Sub huius enim anni Coſſ. id accidiſſe, Proſper *a* & Marcellinus affirmant; hicque diem notat decimum ante Calendas Nouembris, Proſper vero decimumquartum, qui illam bonis omnibus à Wandalis ſpoliatam, ciuibus exhauſtam, Sacerdotibus ac cultu diuino priuatam fuiſſe tradit. Additque Iſidorus *b*, eundem Genſericum Siciliam quoque deprædatum eſſe, Arianamq; peſtilentiam per totam Africam intromiſiſſe, Sacerdotes Eccleſiæ expuliſſe, martyres plurimos effeciſſe. Sed cladem Carthaginienſem, Wandalorumq; crudeliſſimam in eam Eccleſiam perſecutionē, pluribus proſecutus eſt Victor *c* Epiſcopus Vticenſis, qui eam præ oculis habuit; & inter alia ſcribit, Genſericum poſt cunctas direptas locorum hominumque ſacrorum ac profanorum opes atque facultates, præcepiſſe quoque vt Epiſcopi & laici nobiles de ſuis Eccleſiis ac ſedibus nudi penitus eiicerentur; quod ſi exire tardarent, ſerui perpetui remanerēt: idque in plurimis Epiſcopis & honoratis laicis factum eſſe, qui in ſeruitutem redacti ſunt; reliquis ſe in latibula abdentibus, vel ægrè libertatem retinentibus, iiſdemq; qualiter poterant, & vbi poterant, diuina celebrantibus myſteria, cum populus licet abſque Eccleſiis (eas enim vbique Wandali Ariani, quas non deſtruxerunt, ſuæ religioni manciparunt) ac fere ſine Epiſcopis, conſtans in fide perſiſteret. Habet vero de Quodvultdeo tunc Epiſcopo Carthaginienſi, eum ſtatim poſt captam vrbem cum maxima turba clericorum nauibus fractis nudos impoſitos, miſeratione diuina Neapolim Campaniæ proſpera nauigatione deuectos eſſe: ſanctorum autem atque honoratorum multitudinem, primo exilio crudeli contritos eſſe, poſtea tranſmarinas in partes proiectos; denique & plurimos interemptos martyrium conſummaſſe: quorum etiam malorum meminerunt alij Scriptores *d*; ſed ita vt quæ hoc anno fieri cœperunt, in ſequentes fuerint producta; de quorum etiam nonnullis dicetur inferius pro ratione temporis.

b *Iſid. hiſt. VVandal.*

c *Vict. lib. 1. de perſec. VVandal.* ECCLESIÆ AFRIC. IMMENSA DESOLATIO.

d [Agit de nōnullis qui in Syriam appulerunt, Theodoret. Epiſtolis ſuis ap. Baro. To. VI. ann. 440. vbi item habes inſigne *S. Iuliæ* captiuæ Carthaginiēſis martyrium, ex Adonis Martyrol. 22. Maij.]

VI. CARTHAGINIENSIVM VITIA, ET IMPOENITENTIA. e *Saluian. lib. 7. & 8.*

Cæterum hanc immanem Africæ, Carthaginisq; cladem, ingentibus cum omnium Afrorum, tum maximè ipſorum Carthaginienſium libidinibus & impuritatibus, ſacrilegiis, blaſphemiis, atque impœnitentiæ, merito adſcribit, ea ipſorum vitia pluribus proſecutus, idem qui ſupra ſanctiſſimus Saluianus *e* Epiſcopus; qui hoc ipſo tempore, nec ob aliam cauſam, quam vt diuinam erga homines prouidentiam, & iuſta eius iudicia manifeſtaret, eiuſmodi lugubre ſcribendi argumentum arripuit. Illud vero in his magnopere obſeruandum, perſecutionem illam Catholicos tantum pertigiſſe; Donatiſtas autem vel ad Wandalos Arianos turpiter defeciſſe, vel perſequendo Catholicos eiſdem Wandalis ſe coniunxiſſe; vt ex iis quæ habet Victor *f* in fine operis, de Nicaſio Donatiſta, ſatis ſignificatur. Nec id mirum, cum eoſdem Donatiſtas aduerſus Catholicos ſub Conſtantio Imp. fœdus cum aliis Arianis iniiſſe, poſteaq; ad Iulianum Apoſtatam legatos miſiſſe, ſuis locis meminerimus.

f *Vict. lib. 3. in fin.*

VVANDALI IDOLOLATRIAM PENITVS EXTIRPARŪT CARTHAGINE.

Illud autem boni ex tot ac tantis malis ſucceſſit, quod Wandali in reliquias idololatriæ, quæ adhuc Carthagine ſupererant, vna ferme præſtiterunt die, quod nec plurimis annis ex quo Chriſtiani cœperant regnare, perficere Imperatores edictis ſuis valuiſſent; dum (quod tradit Victor) ædem Memoriæ, & viam Cæleſtis funditus deleuerunt; adeo vt ne veſtigium quidem ibi relictum fuerit Gentilitiæ impietatis: ad quæ præſtanda opus fuit, iratum Deum gentem barbaram ex remotis Orbis finibus euocare.

VII. g *l. 2. C. vt nemo priuat.* h *l. 22. C. de Epiſc. & Cler.*

Hoc eodem anno Theodoſius Imper. contra rapacitatem *g* potentium pauperes opprimentium, itemque aduerſus calumniatores *h* Epiſcoporum, reſcripta dedit ad *Florentium* Præfectum Prætorio. Cuius quidem Florentij incomparabilis probitas, ab eodem Imper. alio reſcripto *a* hoc ipſo anno ad Cyrum aduerſus lenones dato, plurimum commendatur, quod cum lenones ſæpe vetiti, penſitatione tamen quadā in ærarium conferenda, Conſtantinopoli turpe opus exercere permiſſi eſſent; ipſe Florentius, vt eiuſmodi turpitudinum fæce ciuitatem purgatam redderet, latifundium ſuum donauit, ex quo iidem redditus Reipublicæ ſoluerentur. Fuit inſuper idem Florentius Catholica fide præſtans, pro qua tuenda adfuit ipſi Theodoſio in Concilio poſtea Conſtantinopoli habito, & Marciano idem Auguſto in Synodo Chalcedonenſi; vt eorundem Conciliorum Acta declarant. Elucebat pariter hoc tempore inter Magiſtratus, *Thalaſſius* Præfectus Prætorio Illyrici: ad quem hoc ipſo anno extat eiuſdem Theodoſij contra iniuſtas Præfectorum Prætorio ſententias reſcriptum *b*: quem quidem, eximiæ ipſius probitatis ergo, (vt refert Socrates *c*) Proclus Conſtantinopolitanus Epiſcopus hoc eodem anno in Eccleſia derepente manu impoſita, ordinauit Cæſarienſem Cappadociæ Epiſcopum. Addit vero Nicephorus *d*, Thalaſſium licet inuite ordinatum Epiſcopum, tamen eam Eccleſiam rite adminiſtraſſe; & cum tam ſubitum Procli factum primo Imperator ægrè tuliſſet, mox tamen id ſanctione ſua comprobaſſe.

a *Nou. Theodoſ. de lenon.* EGREGIA FLORENTII PROBITAS IN AVFERENDIS LENONIB.

THALASSIVS EX PRÆFECTO EPISCOPVS. b *Nou. Theod. tit. 6.* c *Socr. lib. 7. cap. vlt.* d *Nic. lib. 14. c. 42.*

VIII. SOCRATIS ET SOZOM. HISTORIÆ FINIS.

Porro iſta ſcribens Socrates, huius anni Coſſ. ſuæ finem impoſuit Hiſtoriæ: ſicut & Sozomenus, qui (vt teſtatur in præfatione) ad eundem decimumſeptimum Cōſulatum Theodoſij, ſuam pariter Hiſtoriæ ſcriptionem perduxit, cum tamen apud eum plura in fine deſint. Qui quidem ambo ſcriptores, licet Nouatiani fuerint, & in iis quæ ad ſua dogmata ſpectant, priuato ſtudio plura mentiti eſſe reperiantur, dum præſertim falſa miracula ſuis tribuerunt: tamen maioris fidei apud Gelaſium Romanum Pontificem eos fuiſſe, quam Euſebium Cæſarienſem, inde poſſumus exiſtimare, quod Euſebij hiſtoriam reiecerit inter Apocrypha, Socratis vero & Sozomeni nequaquam. Verum non ob res geſtas ab Euſebio narratas, ſed ob ſparſos in eis Arianiſmos, & nimias laudes Origenis, ea cenſura certum eſt eius Hiſtoriam eſſe notatam; cum Nouatiani diuinitatis Filij Dei eſſent conſtantiſſimi defenſores, ac ob eam cauſam diutius ab Imperatoribus & Epiſcopis tolerati. Nec alium huic contrarium ſenſum S. Gregorius *e* Papa habuit, dum Sozomeni Hiſtoriam viſus eſt improbaſſē: loquitur enim de laudibus ab eo in Theodorum Mopſueſtenum hæreſiarcham congeſtis. Alioqui n. nulla eſt cauſa, quin iidem hiſtorici in reliquis quæ ad ipſorum dogmata praua non pertinent, vera dixiſſe credantur; niſi cum aliunde mendacij conuinci poſſunt, ſicut ſæpe à nobis factum vidiſti. Cæterum quamuis Sozomeni Hiſtoria maioris apud Photium æſtimationis fuerit, quam Socratis; nobis tamen certe commodior Socratis Hiſtoria cecidit, qua per Coſſ. more maiorum tempora diſtinguuntur. Qui vero hos Græcos auctores, ſimulque Theodoretum, primus tradidit Latinitati, fuit *Epiphanius* vir diſertiſſimus, ad hoc à Caſſiodoro impulſus, vt ipſe teſtatur Caſſiodorus *f*, qui ex iiſdem poſtea *Tripartitam* compaginauit.

DE FIDE EORVND. ET EVSEBII. e *Greg. 6. ep. 31. ad Eulog. Alexandr.*

f *Caſſiod. Inſt. diuin. lect. li. 1 c. 5. & 17.*

IX. CONC. CONSTANT. IN CAVSA DISTINCTIONIS DIOECES. ALEX. ET ANTIOCH.

Contigit item his Procli Conſtantinopolitani Epiſcopi temporibus, celebrem cogi *Conſtantinopoli* SYNODVM, occaſione Dioſcori Alexandrini diaconi; qui agens illic eius Eccleſiæ Apocriſiarium, veteres exſuſcitauit controuerſias de iure diœceſeon, inſtans Epiſcopi eſſe Alexandrini præſidere omnibus Orientis Eccleſiis. Sed refragatus eſt his potiſſimum Epiſcopus Antiochenus, ex auctoritate Conciliorum Nicæni & Conſtantinopolitani, à quibus fuere ſedes illæ penitus diſtinctæ; & ſecundum ea eſt etiam in hac Synodo iudicatum. Cum vero Theodoretus acerrimus defenſor inſurrexiſſet pro Eccleſiæ Antiochenæ iuribus, inde factum eſt vt Dioſcorus ex hoc tempore eum graui odio fuerit proſecutus; quod maioribus in dies fouens augmentis; creatus poſtea Epiſcopus Alexandrinus in illum egeſſit; vt ipſe Theodoretus *g* queſtus eſt Epiſtola ad Flauianum Conſtantinopolitanum poſtea data, vbi hanc de prædicto Concilio hiſtoriam narrauit. Cui quidem haud leue eſſe potuit argumentum de iuribus Ec-

g *Theod. ep. 86. ap. Baron. hic. & Tom. VI. an. 448.*

cleſiæ Antiochenæ, quod (vt ait) ea magni Petri thronum obtineret, qui B. Marci ſedis Alexandrinæ fundatoris magiſter fuit, & Apoſtolorum chori Princeps. Nam & Innocentius Papa ſcribens *a* ad Alexandrum Antiochenum Epiſcopum, tradit eam vrbem haud ceſſuram Romanæ Sedi, niſi quod illa in tranſitu meruiſſet, Roma ſuſceptum apud ſe conſummatumq; gauderet. Vnde videas, Sedem Antiochenam nulla alia ratione poſthaberi Alexandrinæ, niſi quod ita primum Petro viſum fuerit.

a *Innoc. ep.* 20. *Tom.* 1. *Epiſt. Rom. Pont.*

X. CONC. REGIENSE IN GAL. NARBON.

Sub huius quoque anni Coſſ. decimo ſexto Decembris celebrata reperitur à tredecim Epiſcopis SYNODVS REGIENSIS; non quidem Regij Lepidi in Æmilia, ſed Regij Galliarum in prouincia Narbonenſi, ex cuius prouinciæ Epiſcopis collecta noſcitur, (quippe qui iidem fere reperiuntur nominati in Concilio Arauſicano, poſt annum ſequentem ſub Conſulatu Cyri in eadem prouincia celebrato) præfuiſſeque eidem Hilarius Narbonenſis Epiſcopus. Præter autem illa, quæ de ordinatione perperam facta Epiſcopi Ebredunenſis, (qua ciuitatem olim ſub Viennenſi metropoli fuiſſe, ſubſcriptiones Epiſcoporum Concilij Epaunenſis demonſtrant) deque Epiſcoporum defunctorum exequiis, in eadem tractata ſunt Synodo; de iis etiam actum eſt Epiſcopis, qui ex hæreſi vel ſchiſmate ad Eccleſiam redirent: quibus omnem ſpem recipiendi ſedem partes ademerunt, hoc experimento probantes qui vere pœniterent vel ficte: idque occaſione quorundam Pelagianorum Epiſcoporum, qui cum depoſiti fuiſſent, vt Eccleſias ſuas reciperent pœnitentiam ſimulabant.

XI. IVLIANVS PELAG. NŌ ADMITTITVR IN ECCLES.

Verum nec eos ad communionem Catholicam, nedum ad ſedes, facile admittendos eſſe, exemplo docuit Sixtus Romanus Pontifex, dum hoc ipſo anno (vt ponit Sanct. Proſper *b*) Iulianum illum immodicum ſui iactatorem Pelagianum, S. Auguſtini antagoniſtam, de quo ſuperius, quem dudum amiſſi Epiſcopatus intemperans cupido exagitabat (adeo vt etiam Conſtantinopolim, auxilium à Theodoſio Auguſto imploraturus, cum aliis æquè expulſis ſuæ ſectæ Epiſcopis, cōmigraſſet *c* eo tempore quo Neſtorius ei ſedi præſidebat, cui & in Synodo Epheſina inhæſiſſe reperitur) multimoda arte fallendi correctionis ſpem præferentem, molitum in communionem Eccleſiæ irrepere; detectis eius inſidiis, omnino repulit: quem & rurſum à Leone Papa Sixti ſucceſſore coercitum eſſe, idem Proſper alibi *d* tradit. Ex quibus Gennadium redarguas, dum ait Iulianum deceſſiſſe ſub Valentiniano & Cōſtantio Impp. quandoquidem Conſtantium liquet longe ante hæc tempora obiiſſe.

b *Proſp. in Chron.*
c *Vid. Epiſt. Neſtorij ad Cæleſtin. Pap. ap. Baro. Annal. To. V. an.* 430. *nu. III. & Act. Epheſ. tom.* 4. *c.* 17
d *De promiſſ. dimid temp. c.* 6. *inſi. ap. Baron. To. V. an.* 419. *nu. LIII. & Tom. VI. an.* 444. *num. VIII.*

IESV CHRISTI
ANN. 440.

LEONIS ANN. I.

THEOD. II. 33.
VALENT. III. 16.

I. SIXTI PP. OBITVS.

ANNO CHRISTI quadringenteſimo quadrageſimo, Valentiniano Aug. quintū & Anatolio Coſſ. *S. Sixtus* Rom. Pontifex ex hac vita deceſſit quinto Calendas Aprilis, cum ſediſſet annis octo, minus diebus triginta. Deceſſiſſe vero eum hoc ipſo anno, & ſubrogatū eſſe Leonem, S. Proſper hæc cernens oculis ſcripſit, itemq; Marcellinus Comes, & alij omnes. Sepultum vero eſſe via Tiburtina, in crypta iuxta corpus B. Laurentij, Anaſtaſius habet in libro de Romanis Pontificibus: vbi & plurima ponuntur de donis ingentibus, ac immenſi pretij ponderisq; argenteis & aureis vaſis, aliisq; ornamentis, tam ab eodem Sixto, quam eius hortatu à Valentiniano Imper. collatis Romæ diuerſis Eccleſiis: quorum etiam ex parte meminit Hadrianus Papa ſcribens ad Carolum Magnum de ſacris Imaginibus.

II. EIVS NOMINE SVPPOSITA SCRIPTA PELAG.

Porro eadem Sixtus paſſus eſt poſt mortem, quæ alium pertuliſſe diximus Sixtum Romanum Pontificem ac martyrem. Etenim ſicut eius nomine prodiit editus ab Origeniſtis liber Sixti ſiue Sexti Pythagorici; ita nomine Sixti huius, non ab aliis quam à Pelagianis, ſcripta fuere tria volumina, haud pridem typis mandata, vnum de Diuitiis, alterum de malis Doctoribus, & operibus fidei, & iudicio futuro; tertium de Caſtitate: quæ quidem non eius eſſe, euidenter inde apparet, quod Pelagianiſmis referta ſint, cuius hæreſis ipſum Sixtum acerrimum extitiſſe oppugnatorem vidimus: cum & alioqui nec vllus antiquorum, auctorem harum ſcriptionum Sixtum Papam aliquando dixerit, vel nutu ſaltem oſtenderit.

III. a *Proſp. in Chron.* LEO PAPA CREATVR. [HIC AVTEM INCIPIT TO. VI. BARONII.]

Cum autem poſt eius obitum ſedes vacaſſet quadraginta amplius diebus, (inquit S. Proſper *a*; ex quo corrigēdus Liber de Romanis Pontificibus, vbi viginti duo tantum dies ponuntur vacationis ſedis:) tandem ſexto Idus Maias LEO S.R.E. diaconus, ex Galliis rediens, (quo inter Aetium & Albinum, Romani Duces exercitus, amicitiæ reintegrandæ cauſa perrexerat) mirabili pace atque patiētia ab omnibus expectatus, legationeq; publica accitus, ordinatus eſt Romanus Pontifex. Quem quidem fuiſſe natione Tuſcum, patre Quintiano, habetur eodem libro de Romanis Pontificibus. Electus autem, quæ decebant, duo ſimul iunxit in paſtorali functione ad perfectū optimi Sacerdotis exemplar efformādum extrema, nimirum ſummam in ſuæ conſideratione perſonæ animi demiſſionem, & eminentem ſublimemq; in eius, cuius ſe eſſe ſucceſſorem intelligebat, animi celſitudinem; prout ex ipſius dictis, geſtisq; perpetuo apparuit.

IV. IOANNIS ANTIOCH. OBITVS.

Hoc eodem anno Iohannes Epiſcopus Antiochenus diem extremum obiit, cum ſediſſet annos tredecim, vt etiam diſerte aſſerit Theodoretus *b* ſcribens ad Dioſcorum Alexandrinum; licet Nicephorus *c* annos octodecim illius ſedi tribuat: verum cum & anno præſenti eiuſdem Theodoreti extent *d* ad Ioannis ſucceſſorem Domnum ſcriptæ literæ, haud ad illud tempus perueniſſe perſpicuè poſſumus intelligere. Mortuo igitur Ioanne, in locum eius ſubrogatus eſt ipſius ſororis filius *Domnus* monachus, ſed deſertor monaſterij; qui (vt tradit Cyrillus monachus in Rebus *e* geſtis S. Euthymij Abbatis) degens in Laura Euthymij, ipſo Euthymio inuito, & futura mala prænunciante, Antiochiam venerat ſub ſpecie erigendi auunculi ſui à lapſu, quo in Neſtorij partes ruerat. Quam autem verus fuerit vates Euthymius, inferius ſuo loco patebit. Cæterum Ioan. poſt pacem initam cum Cyrillo, acerrimū ſe Neſtorij aduerſarium, ac præclariſſimum fidei Catholicæ defenſorem exhibuiſſe, cum ex iis quæ ſuperius de eo dicta ſunt manifeſte apparet, tum multa ſuppetunt antiquorum Patrum, ſcriptorumq; teſtimonia, quæ id confirment.

b *Theod. ep.* 83 *in Cod. Vatic: Recit. Bar. Annal. To. VI ann.* 444.
c *Niceph. in Chron.*
d *Rec. Baron. hoc an.*
e *Ap. Sur.* 20. *Ianuar.*

V.

His item Coſſ. tradit Proſper, Genſericum comparata claſſe Siciliam grauiter afflixiſſe; ſed accepto nuntio de *Sebaſtiano* ex Hiſpania in Africam tranſeunte, celeriter Carthaginē rediiſſe, ratum ſibi ac ſuis periculoſum fore, ſi vir bellandi peritus recipiēdæ Carthagini incubuiſſet: Verum Sebaſtianum amicum ſe magis quam hoſtem videri volentem, diuerſa omnia apud barbaros, quam præſumpſerat reperiſſe; eamq; ſpem, cauſam illi maximam & calamitatis & infelicis mortis fuiſſe. Hæc Proſper. Erat autem Sebaſtianus (vt ait Victor *f*) famoſi illius gener Comitis Bonifacij, acer conſilio & ſtrenuus in bello; cuius Genſericus ſicut conſilia neceſſaria habens, ita & præſentiam formidans, occaſionem eius extinguēdi à religione quæſiuit. Sed quod ipſe Genſerici ſuaſiones de trāſmutanda fide Catholica in perfidiam Arianam, egregia eluſiſſet ſimilitudine panis ſimilacei mundiſſimi, qui ſi in fruſta confractus, & aqua madidatus, iterum coquatur, deterior euadit: eundem alterius generis argumento Genſericus poſtea occidit. Narrat hæc Victor: ſed quonam mortis argumento, vel genere, extinctus Sebaſtianus fuerit, non tradit. Illud vero tale fuiſſe oportuit, quod eum indignum reddiderit corona martyrij; cum quæ cæteros omnes, quos recenſet Victor necatos Chriſtianos in Africa à Genſerico, Tabulæ receperunt

f *Vict. de perſec. VVandal. lib.* 1.
SEBAST. COMITIS CONFESSIO, ET OBITVS.

perunt Eccleſiaſticæ celebrandos, ipſum Sebaſtianum excluſerint. Sed ſi vere calumnia illa fuit, & prætextus falſus inuętus eius necis; illum cœli tabulæ, liber vitæ, indelebili nota ſcriptum continent. Fuerat autem ipſe inuidia Præfectorum Romani exercitus, quaſi perduellis exiſtimatus Imperij; ob eamq; cauſam factus extorris, ex Hiſpania in Africam ad Genſericum ſe contulerat.

IESV CHRISTI
ANN. 441.

LEONIS ANN. 2.

THEOD. II. 34.
VALENT. III. 17.

I.

ANNVS CHRISTI quadringenteſimus quadrageſimus primus, Cyri tantum Conſulatu in Faſtis reperitur inſcriptus, in Oriente creati. Cur autem ex more Imperator Occidentalis ſuum Conſulem non elegerit, minimè liquet. Hunc vero *Cyrum* eſſe ſcias Panoplitam, qui poeticis facultatibus ſeſe in amicitiam Eudociæ Auguſtæ poematum ſtudioſæ inſinuans, ad Præfecturam Prætorio, & Vrbi, Patriciatum, & Conſulatum ordinarium peruenit; vt Suidas de illo refert, ac Theodoſij conſtitutiones *a* declarant: quem etiam anno quo capta eſt Carthago, Ducem Romani exercitus geſſiſſe vidimus. Sed ingenti ſuo bono, magna Dei prouidentia, aliquot poſt hæc annis ad ima è ſummis deiectus, cum eatenus Gentilis perſeueraſſet, vnicum tandē inuenit in Chriſtiana pietate confugium: quando inuidia quadā Theodoſij Imp. Præfectura ſpoliatus & bonis, eo prætextu quod Ethnicus eſſet; ipſe ad Eccleſiam cōfugiens, presbyterio initiatus eſt, ac Smyrnæorū creatus Epiſcopus ſicut pluribus de eo narrat Niceph. *b*; licet Suidas, & auctor Vitæ *c* S. Danielis Stylitæ, eum Cotyæi in Phrygia factum dicant Epiſcopum: ſed potuit ex vna ſede in aliam transferri. Cuius filiam, vxoremq; eius cui ſuorum agrorum fuerat demandata cura, ambas obſeſſas à dæmone, eiuſdem Cyri iam Epiſcopi rogatu liberatas fuiſſe ab eodem Daniele, & in gratiarum actionem Epigramma in Danielis columna Cyrum inſculpſiſſe, idem Danielis Vitæ auctor ſcribit; quæ tamen longe poſt hæc tempora contigiſſe oportuit. Lucubrationū vero nobiliſſimi Cyri ingenij, extat carmen, cuius eſt titulus *Veritas exulans*, quod tempore ærumnarum ſuarum elaboraſſe viſus eſt.

a *Theodoſ. Nouel. de alluuion. Nouel. 2. de amot. mil. Nouel. de lenon. l. 9. C. de SS. Eccleſ.*
DE CYRO PANOPLITA CONS.
De quo Baro. hoc an. & 446
b *Niceph. 14. c. 46.*
c *Ap. Metaphr. & Sur. 11. Dec.*

II.
CONCIL. ARAVSICANVM.

Sub eodem Cyri Conſulatu celebratum legitur CONCILIVM ARAVSICANVM in Gallia Narbonenſi: à quo viginti nouem reperiuntur ſanciti canones ad Eccleſiaſticā diſciplinam & iura ſpectantes. Sed & præſcriptam formam excommunicandi aliquem, & reconciliandi excommunicatum, habet appendix. Cæterum quod eadem Synodus legitur celebrata tempore Theodoſij, & Cyri Conſulum; legendum eſt Conſulis: nam Faſti omnes, & vetera monumenta, nonniſi vnicum hoc anno Conſulem Cyrum referunt. Nobilis quidem iſta dicenda Synodus, clariſſimorū quindecim Antiſtitum illuſtrata corona ex Galliis Narbonenſi & Lugdunēſi; quæ, ſi quæ aliæ Chriſtiani Orbis oræ, florebant his temporibus Epiſcopis æquè ſanctiſſimis. Qui vero primo loco huic Synodo ſubſcriptus habetur *Hilarius*, ipſe ille eſt celebris Arelatenſis Epiſcopus, qui olim monachus cœnobij Lirinenſis, (vt ipſe teſtatur in Vita à ſe conſcripta Sanct. Honorati primi cultoris eius inſulæ, & poſtea Epiſcopi Arelatenſis) ac deinde presbyter, vna cum S. Proſpero Aquitano, vt vidimus, inſectatus eſt Pelagianos, & Auguſtini ſcripta defendit, cuius & diſcipulus extiterat.

III.
DE S. EVCHERIO EPISC. LVGDVN
d *Marty. Rom 16. Nouemb.*
e *Sidon carm. Euch Hila. in Vit. S. Honor.*
f *Claud. de Stat. animæ lib. 2.*

Qui autem interfuiſſe eidem Synodo reperitur *Eucherius*, æquè fama celebris extitit olim Senator *d*, poſtea eiuſdem monachus inſulæ Lirinenſis *e*, ac demum reuelante Angelo creatus Epiſcopus Lugdunenſis; cuius laudes egregias mire Claudianus *f* celebrauit. Dum vero inter varia eius opera, ipſius citat conciones *de Statu animæ* ad populum habitas, quæ non extant; in eam ſententiam imus, vt eiuſdem Eucherij ſint Homiliæ illæ, quæ falſo nomine inſcribuntur Euſebij Emeſeni Epiſcopi. A Lugdunenſis enim Eccleſiæ concionatore plurimas illarum eſſe dictas, Martyres Lugdunenſes de quib. agit, & alia plura plane demōſtrant: Eucherij vero eſſe, manifeſtat earum ſtylus; cum ipſum Eucherium in perſuadendo efficacem fuiſſe, teſtetur Sidonius *a* Epiſtola ad eundem Claudianum, qua ſingulorū ferme Patrum in ſcribendo proprietates notat. Adde & tempora, quibus auctor vixit; qui in recens obortas hæreſes Neſtorij & Eutychetis ſæpius inuehitur. Quapropter vindicentur egregiæ conciones ab iniuſto & impio poſſeſſore. Quid n. cum Euſebio Emeſeno auctore Græco, homiliæ quæ Latinè noſcuntur eſſe conſcriptæ? Quid cum homine Ariano, conciones quæ omni ex parte pietatem redolent? Quid deniq; auctor Gallicanus cum Syro, & Lugdunenſes Martyres cum Emeſenis? Cæterum excidiſſe nonnullas ex eiuſmodi Eucherij concionibus, Claudianus certiſſimam fidem facit, dum quam ipſe citat, omnino deſideratur. Cum tamen & alioqui ſciamus, haud omnes illas eſſe vnius eiuſdemq; auctoris Eucherij Lugdunenſis, ſed forte etiam Fauſti Regienſis, Cæſarij Arelatenſis, aliorumve diuerſorum Galliarum Antiſtitum. Ac ne adeo nomen *Euſebij* exhorreſcas, ſi dempſeris *Emeſeni*; reperimus ex recens editis Gallicanis Litanijs, verſibus cōſcriptis ab Hartmanno Rabani Mauri diſcipulo, nominari inter Sanctos Epiſcopos *Euſebium*, ſed incertæ ciuitatis Epiſcopum.

a *Sidon. 4. ep. 3*
HOMILIÆ FALSO TRIBVTÆ EVSEBIO EMESENO.

IV.
DVO EVCHERII LVGDVNENSES.
b *De quibus Baron. hoc an. & Tom. VII. an. 529*
c *Ap. Sur. 27. Aug. c. 22.*
Honor. de Scrip. Eccl. c. 63.
d *Gennad. de Vir. Illuſtr. c. 63.*

Quod vero rurſum ad Eucherium pertinet; duos fuiſſe eius nominis Lugdunenſes Epiſcopos, certum eſt: hunc videlicet, de quo agitur; & alterum, qui ſubſcriptus reperitur Conciliis Arauſicano poſteriori & Carpentoratenſi, celebratis anno Domini quingēteſimo vigeſimo nono; quemque S. Cæſario Arelatenſi eius temporis Archiepiſcopo familiarem fuiſſe, docet Cyprianus in Vita *b* eiuſdem Cæſarij. Nec noua iſta eſt aſſertio: ſiquidem & Honorius *c* Auguſtodunenſis inter Scriptores Eccleſiaſticos, duos pariter Eucherios numerat Lugdunenſes; alterum presbyterum, de quo Gennadius *d*; Epiſcopum alterum: Verum ambos fuiſſe Epiſcopos, cum plura alia, tum Conciliorum ſubſcriptiones ſignificant; & diſerte Claudianus de Seniore, Cyprianus de Iuniore teſtantur.

V.
e *Euſ. Emeſ. homil de Maxim.*
DE MAXIMO TAVRINENSI.
f *Vide infr. an. 466. IV.*
g *Conc. Arauſic. c. 24.*
h *Greg. 7. ep. 121. 122.*
Sidon. ep. 24.

Huic item Synodo Arauſicanæ interfuiſſe *Maximus* reperitur: quem quidem nequaquam illum putamus Regienſem in eadem prouincia Narbonenſi Epiſcopum, de cuius ordinatione extat eiuſdem auctoris, quem dicunt Euſebium *e*, homilia: nam ſediſſe illum poſt Proſperum, ſuo loco *f* dicemus. Scimus vero alium Maximum Epiſcopum Taurinenſem, celebris nominis doctrina & ſanctitate Antiſtitem, his ipſis vixiſſe temporibus: id enim inde liquido colligere poſſumus, quod idem reperiatur præſto fuiſſe Mediolanenſi Synodo celebratæ ſub S. Leone huius temporis Romano Pontifice; & Romanæ ſub Hilaro eiuſdem Leonis ſucceſſore, quibus etiam locis rurſum erit occaſio dicendi de eo. Quod autem hic fortaſſe Taurinenſis ille fuerit, deduci argumentum poteſt ex coniectura; cum inter decreta *g* Patrum huius Concilij, iidem ſe velle ſequi profiteantur quod ſtatutum fuiſſet in Concilio Taurinenſi. Eius quidem Eccleſiæ Epiſcopos cōuenire cōſueuiſſe cum Epiſcopis Galliæ Narbonenſis & Lugdunenſis; parœciamq; Taurinenſis Eccleſiæ intra limites Francorum regni propagaſſe terminos, Epiſtolæ etiam S. Gregorij *h* Papæ ſignificant. Claruit vero hoc etiam ſæculo alius in Gallia *Maximus* Epiſcopus Toloſanus, qui ex Palatino inuitus renitenſq; coactus eſt à populo fieri Epiſcopus; de cuius egregia ratione viuendi, agit Sidonius *i* Epiſtola ad Turnum.

* *
*

IESV CHRISTI ANN. 442.

LEONIS ANN. 3.

THEODOS. II. 35. VALENTIN. III. 18.

I. PAX VALENTIN. IMP. CVM WAND. AFRIC.

a *Vict. l.1. de perſec. VVandal.*
b *Proſp. in Chron.*

ANNO CHRISTI quadringenteſimo quadrageſimo ſecundo, Dioſcoro & Eudoxio Coſſ. cum poſt captã Carthaginem, & occupatam ab Wandalis maximam Africæ partem, quaſdam adhuc eius prouincias, licet exterminatas (vt ait Victor *a*) Valentinianus Imp. defenderet: hoc anno (vt ponit Proſper *b*) ab eodem Imp. pax confirmata eſt cum Genſerico eorundem Wandalorum Rege, ac certis ſpatiis Africa inter vtrumque diuiſa. Cum vero in eundem Genſericum, etiam apud ſuos de ſucceſſu rerum ſuperbiẽtem, quidam Optimates ipſius conſpiraſſent, molitione detecta multos ab eo ſuppliciis excruciatos & extinctos eſſe, idem Proſper tradit. Miſerat quidem anno ſuperiori aduerſus illum, Theodoſ. ab Oriente naualem exercitum ſub Areobindo, aliiſq; Ducibus: ſed cum iidem longis cunctationib. (vt idem auctor ſcribit) negotiũ differentes, Siciliæ magis oneri, quam Africæ præſidio fuiſſent; nouo caſu oborto, iidem è Sicilia reuocati ſunt ad defenſionem prouinciarum Orientalium.

II. ATTILÆ REGI HVNNOR. TRIBVTVM AB IMP. PERSOLVITVR.

c *Miſcel. l.14. prop. fin.*

PLVRES HVNNOR. IN IMPERIVM INCVRSIONES. *De quib. Baron. ann. 444. nu XXXIV. & ſeqq.*

d *Hier. ep. 3.*
e *Am. l. 31.*

Etenim hoc ipſo anno, ATTILAM Hunnorum Regem Thraciã & Illyricũ ſæua de populatione vaſtaſſe idem Proſper, necnon Marcellinus affirmant. Additq; Miſcellæ *c* auctor, coactum fuiſſe Theodoſium ſex millia librarum auri pro receſſu illorum perſoluere, ac mille librarum annuum tributũ promittere. Verum hoc poſt quadriennium Marcellinus refert, cum interim Attila Imperium Orientale & Illyricum diuerſis cladibus afflixiſſet. Non autem iſta prima eſt *Hunnorum* in Romanos irruptio: ſiquidem iam antea eos ſæpius Imperium inuaſiſſe, quinimo & aliquando pro ipſis Romanis aduerſus alios barbaros decertaſſe, ſuperius vidimus. Et quamuis non iidem prorſus hi fuerint, quos hoc tempore Orientale Imperium deuaſtaſſe iidem auctores tradunt; eiuſdem tamen generis extitere. Fuiſſe vero Attilam ſuperſtitione Ethnicum, nec recens cum ſuis prodiiſſe è Mæoticis regionibus, (quas primitus Hunnos accoluiſſe, S. Hieronymus *d* & Ammianus *e* teſtantur;) ſed cum fratre Bleda in Pannonia conſediſſe, apud dictum auctorem Miſcellæ, & alios eum ſecutos inuenies, cum tamen Marcellinus affirmet, Hunnos iſtos hoc ipſo anno è ſuis finibus egreſſos eſſe; ſicut & quos addit Perſas, Saracenos, Zannos, atq; Iſauros, qui Romanorum (vt ait) ſola vaſtarunt. De Hunnis autem Proſper addit, Attilam poſt biennium fratrem ſuum Bledã peremiſſe, atq; ita omnibus Hunnis ſolum imperaſſe: de quo ſæpe agendum inferius.

III. CONCIL. VASENSE.

Sub eodem Dioſcori Conſulatu celebrata habetur VASENSIS in Gallia Narbonenſi SYNODVS prouincialis Secunda, quam alij ex antiquiori eiuſdem ciuitatis nuncupatione, *Vaſionenſem* appellant. Verum ſub ea non vnius tantum canones continentur, ſed triplicis Concilij Vaſenſis: nempe iſtius hoc anno celebrati; deinde illius quod notatum reperitur Conſulatu Decij Iunioris, anno Domini quingenteſimo vigeſimo nono: quod quidem ordine Tertium ponendum eſt; Secundum enim hoc ipſum eſt de quo agitur: Primum autem celebratum eſt ſub *f* Conſtantio Imperatore; cuius certum illud eſſe caput *g*, de hymno Glorificationis contra doctrinam Arij, dictum eſt ſuperius. Iſtud autem Secundum, nihil præter notam Conſulatus habet certi, quod confuſi in vnum ſint canones eorundem trium.

TRIŨ CONCIL. VASENS. CANONES IN VNVM CONFLATI.

f *Ado in Chrõ. an. Dom. 337.*
g *Conc. Vaſ. II. c. 5. Vid. ſup. an. 325. num. XLVII.*

* *
*

IESV CHRISTI ANN. 443.

LEONIS ANN. 4.

THEOD. II. 36. VALENT. III. 19.

I. MANICHÆI ROMÆ DETECTI.

a *Proſp. in Chron.*
b *Leo ſer. 4. de Coll. ſer. 4. in Quadrag. ſer. 4. Epiph. ſer. 5. de ieiun. dec. menſ.*
c *Id ſer. 7. de Natal. Dom.*
d *d. ſer. 5. ap. Baron. ann. ſeq.*

ANNO Domini quadringenteſimo quadrageſimo tertio, Maximo & Paterno Coſſ. Leo Papa hæreticos Manichæos intra Vrbem latentes perſequi cœpit, eorumque codices omnes incendit *a*; necnõ ſolicitis admonitionibus *b* populum hortatus eſt, vt in illis detegendis inuigilaret, ac certis, quæ indicauit, ſignis cognitos ad Eccleſiaſticum iudicium deferret: cum alioqui ipſi decipere ſimpliciores ſolerent fallaciis ieiuniorum, ſordibus veſtium, vultuumq; palloribus. Eoq; in his Leo proceſſit, vt cum ex maiorum præſcripto (de quo alias dictum eſt) Chriſtiani Deum adorare conſueſcerent ad Orientem conuerſi; quia tñ id ipſum etiam factitabant, impiè Solem colentes Manichæi, interdixerit *c* tunc Catholicis, eiuſmodi ad Oriẽtem ſolem vſum adorandi, nequid cõmune cum Manichæis haberẽt, & ex eo ipſi Manichæi facilius detegerentur. Conſtant porro hæc omnia ex Chronico Proſperi, & ex ipſius Leonis habitis ad populum concionibus, dum eorũdem hæreticorũ nefandas turpitudines & ſceleſta dogmata manifeſtauit; quibus (vt ait) lex eſſet mendaciũ, diabolus religio, ſacrificium turpitudo. Sed vnde hæ peſtes in Vrbem inuectæ fuerint, indicat idem Leo *d*, dum ait illatas eſſe aliarum regionum perturbationibus: nimirum deuaſtata per Genſericum Africa, ſicut ſucciſa ſilua feræ beſtiæ alio migrant; ita quæ latebant in Africa eiuſmodi monſtra, in Italiam nauigarunt, & in Vrbem tanquam Catholici ſe intulerunt commiſeratione digni: quamuis & plurimos adhuc in Africa remanſiſſe conſtet. Quod vero ad induſtriam & diligentiam Leonis in iiſdem Romæ perquirendis ſpectat; ſcribit Proſper, eam illi curam diuinitus (vt apparuit) inſpiratam, non ſolum Vrbi, ſed etiam vniuerſo Orbi plurimum profuiſſe, dum confeſſionibus in Vrbe captorum, qui doctores eorum, qui Epiſcopi, quive presbyteri, in quib. prouinciis vel ciuitatib. degerent, patefactum eſt: multoſq; Orientalium etiam partium Antiſtites, induſtriã Rectoris imitatos eſſe. Sed quæ præterea in hac cauſa poſt hæc geſta fuerint, dicetur annis ſequentibus.

VBIQ. PERQVISITI.

II. Hoc item anno idem Leo Epiſtolam ſcripſit, quam *Decretalem* appellant, maiores vero *Conſtitutum* dixere, ad Epiſcopos Campaniæ, Tuſciæ, atq; Piceni, aduerſus ordinantes ſeruos, & bigamos, necnon contra clericos fœneratores.

III. e *Theodor. ep. 82. ad Euſ. Ancyr.*

CALVMNIÆ IN THEODORETVM DE NESTORIANISMO.

f *Rec. Baron: Annal. Tom. VI. ann. 443. 444. 448. 449: ex cod. Vatic.*
g *Theod. d. ep. 82.*
h *Id. ep. 81. ad Nom. Cõſ.*

Quod ad res pertinet Orientales; hoc ipſo anno, qui numeratur duodecimus *e* ab Epheſino Concilio, Theodoretus Epiſcopus Cyri cum ex more degeret Antiochiæ, & frequens eſſet in Synodis, in ſuſpicionem adductus eſt, ne qui olim Neſtorio fauiſſet, damnatam eius hæreſim roborare conaretur. Quapropter oblato aduerſus eum ea de re ab aliquo Imperatori libello, idem iuſſus eſt Antiochia recedere, Cyrumq; Eccleſiam ſuam tantũmodo curare, nec ab ea diſcedere. Quibus paruit ipſe quidem; magno tamen animi mærore affectus, quod in crimen, vel etiam in ſuſpicionem hæreſis vocaretur, qui vere Orthodoxus eſſet: ſicut ipſe queſtus eſt plurib. ad diuerſos magni nominis Antiſtites, aliosq; clariſſimos viros Conſulares atq; Patricios, ſcriptis Epiſtolis, quæ extant *f* in codice Vaticano, in quibus ſingulis ſuam ſtruit cum recta fidei confeſſione, defenſionẽ aduerſus impia Neſtorij dogmata: & ad eius rei probationem, aduerſarios prouocat ad multiplicia à ſe edita ſcripta, quæ enumerat *g*, & ad vitæ ſuæ ab ipſis incunabulis inſtitutum *h*, ac res in Epiſcopatu pro fidei Catholicæ propugnatione, & hæreſeon oppugnatione, ſuorumq; ciuium atq; aliorum vtilitate, quas pariter recenſet, piè ac fortiter geſtas. Sed iſtæ, aliæq; in eum calumniæ, propagatæ ſunt in plures annos, dicetur rurſum de iis inferius.

IESV CHRISTI ANN. 444.

LEONIS ANN. 5.

THEODOS. II. 37.
VALENT. III. 20.

I
CONC. ROM. ADVERS. MANICHÆOS.

ANNO Domini quadringenteſimo quadrageſimò quarto, Theodoſio Aug. decimumoctauum & Albino Coſſ. menſe Ianuarij à S. Leone Papa habitum eſt *Romæ* CONCILIVM aduerſus Manichæos nuper detectos; quo iidem condemnati ſunt, & alij cũ pœnitentia recepti, alij vero in obſtinatione perſiſtentes ex legibus Imperatorum à Iudicibus exilio condemnati. Docet hæc omnia pluribus ipſe Leo *a* in Epiſtola, confeſtim poſt abſolutam Synodum ſcripta iiſdem huius anni Coſſ. tertio Calendas Februarij ad omnes Italiæ Epiſcopos, qua eos imprimis monuit, vt ad eiuſmodi indagandos hæreticos, & omnibus modis exagitandos, diligentem nauarent ſolicitudinem; aliaq; poſtea ad Turibium *b* Aſturicenſem in Hiſpania Epiſcopum data, cum de Priſcillianiſtis inquirendis atque damnandis eum admonuit, oſtendens eos eſſe Manichæis affines; ac deniq; publica concione *c* ad populum ea de re habita. Ex quibus quidem ipſius ſcriptis intelligitur etiam priſtinus mos, in Eccleſia Romana ad præſens vſq; retentus, vt Eccleſiaſtico iudicio cõuenti & conuicti hæretici, iidem cum ſuis errorib. coram populo pro concione patefierent, vt nôſſet populus quid refugiendũ ei eſſet ac vitandũ. Quod quidem præſtabant olim ipſi Romani Pontifices; poſtea verò per Notarios (per quos & homilias interdum ſuas exſcripto annunciabant Fidelibus, cum aliquo detinerentur impedimẽto) Acta publicè legendo, perfecerũt. Quapropter & huic quoq; ſacro concilio aduerſus Manichæos celebrato, non Epiſcopos tantum & presbyteros, ſed etiam Senatores complures, illuſtresq; viros, ac plebis partem, Leo intereſſe voluit, quo eorundem hæreticorum ſcelera notiora cunctis fierent, & excrabiliora redderentur.

a Leo ep. 2.
b Id. ep. 93. c. 16.
c Id. ſer. 5. de ieiun. dec. menſ.
MOS PRISTINVS PATEFACIENDI HÆRETICOS.

II.
d Proſp. de promiſ. dimid. temp. c 6. in fi.
DE FLORO HÆRET.

Porro quo tempore Manichæos ſubuerteret, eodem & ipſum Pelagianos contriuiſſe, ac maximè Iulianum, auctor eſt Proſper *d*, dum agens de huius temporis impoſtoribus, meminit cuiuſdã *Flori* nomine, qui ſpiritu ſeductionis virtutem & meritum ſibi S. Soſij martyris aſſignãs, haud procul à Neapolitana ciuitate, in ſubuerſionem animarũ quædam promitteret, faceretq; illicita; ob quæ à clericis tentus & coercitus, è Campaniæ limitibus pulſus eſt. Verum quod idem Proſper affirmet, ſe eo tempore verſatum eſſe in eadem prouincia, referatq; certamen Leonis Papæ aduerſum Iulianum itidem in Campania agentem; equidem opinor, ipſum è Galliis ab eodem Romano Pontifice accerſitum, & illuc aduerſus Iulianum olim Epiſcopũ Capuanum, Pelagianorum loquaciſſimum, eſſe miſſum, qui præ cæteris horum temporum Doctoribus ad eiuſmodi belli genus exercitatior viſus eſſet. Nam & Photius in Bibliotheca teſtatur, pullulantẽ ſub Leone Pelagianam hæreſim ſæpe exciſam, opera S. Proſperi fuiſſe penitus extirpatam. Quem item ab eodem Leone fuiſſe Romæ retentum, ea in re eius opera vſo, in qua Hieronymus Damaſo inſeruierat; quæ ſcribit Gennadius *e* de eodem Proſpero, in argumentum deduci poſſunt.

LEO PAP. VTITVR OPERA PROSPERI ADVERS. HÆRET.
e Gennad. de Vir. Ill. c. 84.

III.
CYRILLI ALEX. OBITVS.
f Conc. Chalced. Act. 3.
DE EIVS SCRIPTIS.

Hoc eodem anno, quinto Idus Iunij (vt habent Græci in Menologio) *Sanct. Cyrillus* Alexandrinus Epiſcopus ex hac vita migrauit, cum ſediſſet annos triginta duos; vt Liberatus diaconus tradit, atque Nicephorus, ipſaque Concilij Chalcedonenſis Acta *f* docent. Latini vero quinto Calendas Februarij, eius memoriam in Tabulis Eccleſiaſticis adſcriptam habent: ſed de anno conſentiunt omnes. Eius autem memoria remanſit poſt obitum in Eccleſia vigens iugiter & florentiſſima, ore omnium Orthodoxorum præconijs frequentata. Sed quod pertinet ad Scripta; ex innumeris ferme, quædam tantum refert Gennadius *a*: quem etiam Caſſiodorus *b* adnumerat inter eos, qui diuinam Scripturam à principio vſque ad finem explicarunt. Iuxta vero numerum annorum ſedis eius, totidem Paſchales Epiſtolas trigintaduas Græcè ſcriptas, nõdum editas, Bibliotheca Vaticana cuſtodit. Eſtq; etiam alia haud pridem in lucem edita, ad Caloſyrium Epiſcopum Arſenioten aduerſus Anthropomorphitas & Maſſalianos ſcripta, qui nequaquam manibus laborandum eſſe dicebant, ſed ſemper orandum: qua etiam recens emergentem hæreſim extinxit, qua quidam aſſeuerabant, CHRISTI carnem & ſanguinem in Euchariſtia tunc temporis tantum eſſe, cum à Fidelibus ſumeretur.

a Gennad. c. 57
b Caſſiod. Inſt. diuin. præf.
HÆRESIS DE SS. EVCHAR. PER CYRIL. EXTINCTA.

IV.
c Syn. V. Act. 5.
CONFICTA EPIST. DE CYRILLI OBITV.

Quæ vero legitur in Quinta *c* Synodo, Theodoreti nomine Epiſtola, hoc tempore poſt Cyrilli obitum ad Ioannem Antiochenum conſcripta, de eius morte exultantis, & in eundem Cyrillum garrientis; eam quis æquius ſatyram dixerit, quam Epiſtolam. Quam quidem ſicut hominis Neſtoriani eſſe non dubitamus, ita adſcribi Theodoreto ad Ioann. Antiochenum, patens eſſe mendacium apparet, tum ex eo quod eundem Ioannem aliquot iam antehac annis deceſſiſſe ſuperius ſit demonſtratum, extentq; *d* inter canonicas Epiſtolas diuerſorum Epiſcoporum, ipſius Cyrilli litteræ ad Domnum Ioann. ſucceſſorem; tum etiam ex litteris ab eodẽ Theodoreto paulo poſt ſcriptis *e* ad eiuſdẽ Cyrilli ſucceſſorẽ Dioſcorum, quibus agit pluribus de reconciliatione amicitiæ à ſe inita cum Cyrillo, vſuq; litterarum familiariũ, quæ magna confidentia mutuo inter ipſos datæ fuerunt. Porro non iſtam duntaxat Epiſtolam Theodoreti nomine confinxiſſe Neſtorianos, ſed & alias plures ad ipſum Neſtorium datas, Leontius *f* Scholaſticus tradit, qui Neſtorianorum Theodoretum calumniantium detegit impoſturam.

d Ap. Balſa. in addit.
e Theod. ep. 83 Rec. Baron. Annal. Tom. VI. hoc ann. ex cod. Vatic.
f Leon. de Sect. Act. 5.

V.
CYRIL. AN FVERIT MONACHVS CARMEL.

Sed & hic figmentum illud incerto auctore proditum, cui Trithemius leuiter nimis fidem præſtitit, reſpuimus; quo tradunt, eundem S. Cyrillum Alexandrinum monachum fuiſſe montis Carmeli. Præter n. quod hoc omnes auctores Cyrilli æquales, eiuſdemque res geſtas deſcribentes latuerit, inſuper apud nullum huius temporis ſcriptorem, quamuis de monachis in Palæſtina degentibus frequentiſſimè meminerint, aliqua eſt memoria de culto Carmelo à vitæ monaſticæ profeſſoribus. Vnde & aliam huic ſimilem fabellam exſuffles, qua traditur & Ioannes Hieroſolymorum Epiſcopus, Origeniſtarum olim fautor, fuiſſe etiam monachus Carmelita: eadem enim iſthæc facilitate refelluntur, qua effinguntur.

ITEMQ. DE IOAN. HIEROSOL.

VI.
DIOSCORVS ELIGITVR EPISC. ALEXAND.

Defuncto autem Cyrillo, ſuffectus eſt in locum ipſius *Dioſcorus*, cuius ſuperius facta eſt mentio: qui confeſtim legationem ex more miſit ad Romanum Pontificẽ, qua functus eſt Poſſidonius presbyter; quem ſecum aliquot diebus retentum, S. Leo Eccleſiaſticis functionib. voluit ſemper eſſe præſentem, vt ex inſtitutis Romanæ Eccleſiæ diſceret quid emendandum eſſet in Eccleſia Alexandrina: & inter alia corrigendum præcepit prauum vſum qui in eam irrepſerat, vt die quolibet fierent ſacrorum miniſtrorum ordinationes, nullo præcedente ieiunio. Patent enim iſta ex redditis ab eodem Leone ad ipſum Dioſcorum literis *g*. Porro Dioſcorus, æquè ac Neſtorius, ſuperinducta hactenus admirandæ ſanctitudinis larua; adeptus eſt tantæ Eccleſiæ ſedem; cum ſpeciem præſeferens humilitatis atque modeſtiæ, immenſam tamen intus ſuperbiam & arrogantiam occultaret. Quem etiam fuiſſe Origeniſtam, inſuper & Arianum, ac perfidum; homicidam, & incendiariũ, vitaque turpiſſimũ, libelli poſtea aduerſus eum Synodo Chalcedonenſi *h* oblati declararunt. Simulac aũt in thronum euectus eſt, ad conciliandum ſibi vniuerſum populum Alexandrinum, (inquit Liberatus diaconus) opprimens Cyrilli hæredes, & per calumnias ab eis multas auferens pecunias, piſtoribus & cauponibus ciuitatis dedit, vt mundiſſimum panem & pretioſiſſimum vinum viliori pretio exhiberent. At de illo ſæpe inferius.

g Leo ep. 81.
EIVS HYPOCRISIS, ET INGENTIA VITIA.
h Conc. Chalced. Act. 3.

* * *

IESV CHRISTI ANN. 445.

LEONIS ANN. 6.

THEODOS. II. 38. VALENT. III. 21.

I.
CYRILLI NEPOTES AFFLICTATI À DIOSCORO.
a Conc. Chalced. Act. 3.

ANNO CHRISTI quadringenteſimo quadrageſimo quinto, Valentiniano Auguſto ſextum & Nomo (quem alij perperam Nonium dicunt) Coſſ. Dioſcorus Epiſcopus Alexandrinus eiuſdem Nomi Conſulis opera vſus eſt ad exagitandos S. Cyrilli prædeceſſoris ſui affines, qui ipſius fugientes perſecutionem Conſtantinopolim ſe recepiſſent: vt conſtat ex libello Athanaſij, eiuſdem Cyrilli ſororis filij, Synodo *a* Chalcedonenſi poſtea oblato; ex quo datur intelligi, quam tyrannicè eos Dioſcorus perſecutus fuerit, & ex ditiſſimis in extremam ferme paupertatem reduxerit. Vetus exemplum, frequentius iteratum, de his quæ pati ſoleant, ſiue iuſte, ſiue iniuſte ditati Epiſcoporum affines. Adiecit inſuper prorſus impiè, & infenſiſſimo in defunctum animo, idem Dioſcorus, vt ordinatos à Cyrillo clericos, quos ille cariores habuiſſet, abſq; aliqua occaſione è gradu depoſitos in ordinem redegerit.

II.
VRBS CŌST. DIRE AFFLICTATA.

His quoque Coſſ. magnam famem inuaſiſſe vrbem Conſtantinopolim, peſtemque illico ſubſecutam, ac templum igne crematum eſſe, Marcellinus Comes refert in Chronico. Qui & antea populari orta in Circo ſeditione, multos ſeſe inuicem trucidaſſe ait, multaq; extrinſecus hominum, inſtar pecorum, corpora periiſſe. Ex quo n. orta ibi eſt Neſtorij hæreſis, & ab eius ſtudioſis foueri (vel ſaltem occultè) non deſtitit, florentiſſimus ſtatus ciuitatis illius, totiusq; Orientalis Imperij in deterrimum planè omniumq; miſerrimum mutatus eſt. Abominationem enim hæreſum poſt ſe ducere ſolere deſolationem, tum diuinis literis *b*, tum exemplis frequentibus antiquis ac recentibus admonemur.

b *Dan.* 9. *Matth.* 24.

III.
CONSTITVTIO VALENTINIANI CŌTRA MANICH.
c *Nouel. Valentin. tit.* 2. *de Manich.*

Quod vero ad res Occidentales ſpectat; cum anno ſuperiori (vt vidimus) Leo Papa repertos Romæ Manichæos ad publicum perduxiſſet examen, ac eorum vulgaſſet portentoſa facinora: hoc anno, eiuſdem ſolertia Pontificis, Imperator Valentinianus nefandiſſimos hæreticos, eorumq; fautores, decimotertio Calendas Iulij edita *c* lege vt ſacrilegos puniri iuſſit, & vt de publico crimine à quibuſvis accuſari permiſit.

IV.
d *Inter Nouel. Theod. tit.* 24. *de Epiſ. ordin.*
DE ANTIQVA CŌTROVERSIA EPISCO. AREL. ET VIEN.

Sed & memoria dignum eſt eiuſdem Imperatoris, hoc eodem anno, octauo Idus Iunij, eodem expetente Leone Pontifice, ad Aetium agētem in Gallia Magiſtrum militiæ, datum *d* in cauſa Hilarij Epiſcopi Arelatenſis reſcriptum. Sciendum eſt enim, de antiqua quæſtione agitata inter Archiepiſcopos Arelatenſem & Viennenſem, quod Arelatenſis prætenderet ius ordinandi Epiſcopos prouinciæ Viennenſis, ita Patribus Concilij Taurinenſis viſum fuiſſe, vt eorundem Antiſtitū vnuſquiſque, pacis conſeruandæ cauſa, viciniores ſibi vēdicaret ciuitates: ſed minimè acquieſcere volentem Arelatenſem, (cum & aliquando, poſt dictam Synodum ei Zoſimus Pontifex fauere viſus eſſet) primatū ſibi ſuper Viennenſem vendicare præſumpſiſſe. Verū cum id poſtea prohibuiſſet Bonifacius *e* Papa, & in eandem ſententiā ſucceſſor eius Cæleſtinus *f* reſcripſiſſet ad Epiſcopos prouinciarum Narbonenſis & Viennenſis, vt quiſq; Metropolitanus ſua prouincia deberet eſſe contentus; (quæ omnia iam ſuperius *g* à nobis dicta ſunt:) rurſum hoc tempore eadem ferme ad Leonem perlata querela aduerſus Hilarium Arelatenſem (nimirum quod in prouincia Viennenſi ordinatum præſumpſiſſet Epiſcopum deponere, & in locum alterius nondum mortui alium ſubſtituere) idem Hilarius ad dicendam cauſam ſponte ſe Romam conferens, cum de iis conuictus in *Concilio* ea de cauſa ibidem *Romæ* habito, haud expectata ſententia, vel obtenta licentia, rediiſſet Arelatum: aduerſus eum hoc anno idem Leo ad Epiſcopos prouinciæ Viennenſis Epiſtolam *a* dedit, qua irrita reddidit quæ ab eodem iniuſte præſumpta eſſent; ipſamque Viennenſem prouinciam exemptam declarauit à iuriſdictione Epiſcopi Arelatenſis: ac ne maiores tumultus ea de re ab Hilario concitarentur, aduerſus eumdem interpellauit (quod diximus) Imperatoris officium, per Aetium Magiſtrum militiæ exhibendum.

e *Bonif. ep. ad Hilar. Narbon.*
f *Cæleſtin. ep.* 2. *c.* 4.
g *Ann.* 417. *IV. V.*
HILARII AREL. PRÆSVMPTIO.
a *Leo ep.* 89.

V.
IMP. VALENTIN. DEFENDIT AVCTORITATEM ROM. PONT.

Quo quidem reſcripto hæc inter alia continentur de ſumma Romani Pontificis in omnes vbique Eccleſias auctoritate, eademq; ab ipſis Imperatoribus agnita, & aduerſus refractarios defenſa: *Cum Sedis Apoſtolicæ primatum, S. Petri meritum, qui princeps eſt Epiſcopalis coronæ, & Romanæ dignitas ciuitatis, ſacræ etiam Synodi firmarit auctoritas, nequid præter auctoritatem ſedis iſtius inlicitum præſumptio attentare nitatur: tunc enim demum Eccleſiarum pax vbique ſeruabitur, ſi rectorem ſuum agnoſcat vniuerſitas. Hæc cum hactenus inuiolabiliter fuerint cuſtodita; Hilarius Arelatenſis, contumaci auſu inlicita quædam præſumenda tentauit, &c. His talibus contra Imperij maieſtatem, & contra reuerentiam Apoſtolicæ Sedis admiſſis, per ordinem religioſi viri Vrbis Papæ cognitione diſcuſſis, certa in eundem Hilarium ex his quos male ordinauerat, lata ſententia eſt. Et erat ipſa quidem ſententia per Gallias etiam ſine Imperiali ſanctione valitura. Quid enim tanti Pontificis auctoritate in Eccleſias non liceret? Sed noſtram quoque præceptionem hæc ratio prouocauit, ne vlterius vel Hilario, quem adhuc Epiſcopum nuncupari, ſola manſueti Præſulis permittit humanitas, nec cuiquam alteri Eccleſiaſticis rebus arma miſcere, aut præceptis Romani Pontificis liceat obuiare, &c. Hac perenni ſanctione decernimus, nequid tam Epiſcopis Gallicanis, quam aliarum prouinciarum, contra conſuetudinem veterem liceat ſine viri venerabilis Papæ Vrbis æternæ auctoritate tentare: ſed illis, omnibusq; pro lege ſit, quicquid ſanxit, vel ſanxerit Apoſtolicæ Sedis auctoritas: ita vt quiſquis Epiſcoporum, ad iudicium Romani Antiſtitis euocatus, venire neglexerit, per Moderatorem eiuſdem prouinciæ adeſſe cogatur: per omnia ſeruatis, quæ diui parentes noſtri Romanæ Eccleſiæ detulerunt, &c.*

VI.
HILARII AREL. VIRTVTES, ET SANCTVS OBITVS

Cæterum licet hoc modo Hilarius, iura ſuæ Eccleſiæ vendicaturus, plus æquo viſus ſit eſſe prolapſus: (Nam & vt quos ordinaſſet Epiſcopos, inuitis etiam ciuibus intruderet, manum ſibi armatam contrahere, & clauſtra murorū in hoſtilem morem, vel obſidionibus cingere, vel aggreſſionibus reſerare conſueuiſſe, reſcripto ſuo teſtatur Imperator:) idem tamen poſt hæc cedens & (vt ſcribit auctor Vitæ eius) miſſis legationibus totum ſe ad placandum animum Sanct. Leonis inclinata humilitate conuertens; eo peruenit ſanctitatis, vt ore omnium meruerit commendari: quem quidem (vt omittamus repetere, quæ de laborib. eius aduerſus Pelagianam hæreſim dicta ſunt ſuperius) S. Eucherius in præclara ad illum de laude Eremi ſcripta lucubratione, & S. Proſper in Chronico, Conſtantius item in Vita S. Germani Antiſiodorenſis, Gennadius *b* in libro de Scriptoribus Eccleſiaſticis, ac demum ipſæ Tabulæ Eccleſiaſticæ *c*, in quas nomen eius anniuerſaria memoria celebrandum relatum eſt, laudibus extulerunt, ob egregias ipſius virtutes, & ſpectatiſſimam morum ſanctitudinem: ſcripſitq; res eius præclare geſtas Honoratus *d*, non Arelatenſis, (nam econtra huius, eundem ipſum Hilarium, qui ſub eo in cœnobio Lirenſi vitam monaſticam excoluerat, ac poſtmodum eius ſucceſſor in Epiſcopatu extitit, Vitam conſcripſiſſe, iam dictum eſt ſuperius;) ſed Maſilienſis Epiſcopus.

b *Gen. c.* 69.
c *Martyrol. Rom.* 5. *Maij.*
d *Gennad. c.* 99.

Deniq; haud de illo excidat, quod idem Gennadius tradit, adeo paupertatis amatorem, & erga inopum prouiſionem, non ſolum mentis pietate, ſed & corporis ſui labore ſolicitum fuiſſe, vt pro reficiendis pauperibus etiam ruſticationem contra vires ſuas homo genere clarus exerceret. Corrigendus tamen ipſe, dum ait eundem Hilarium ſub Impp. Valentiniano & Marciano obiiſſe: ſiquidem ex duabus Leonis Papæ *e* ſcriptis ad Epiſcopos prouinciæ Narbonenſis, & ad Rauennium Arelatenſem Epiſtolis, aperte conſtat eundem Rauennium ſuffectum fuiſſe in locū Hilarij ſub Conſulatu Aſterij & Protogenis, hoc eſt anno Chriſti quadringenteſimo quadrageſimo nono, anno integro antequam Marcianus creatus eſſet Imperator.

e *Rec. Baron. Annal. To. VI an.* 449. *num. LXI. LXII. ex Archiuo Eccl. Arelat.*

VII. CHRON. PROSPERI TERMINVS. *De quo Baron. hoc an. & 455 in fin.*

Ad hunc vſq; pręſentem annum S.Proſperi Chronicon peruenit, quod habetur, vt intelligas ipſum principio & fine decurtatum eſſe: nam auctor eſt Caſſiodorus *a*, ipſum Chronica ab Adam ad Genſerici tempora,& Vrbis deprædationem vſq; perduxiſſe; qui fuit annus CHRISTI quadringẽteſimus quinquageſimus quintus. Quod etiam cõfirmat Gennadius *b*, dum ait, vſq; ad Valentiniani obitum ea ſcriptione Proſperum perueniſſe; qui fuit idem annus Domini quadringenteſimus quinquageſimus quintus. Ex his autem redarguas,qui eum ad Leonis Senioris Imp.tempora ſcripſiſſe tradunt: antiquioribus enim,& res ſuorum temporum ſcribentibus, maior debetur fides. De eius vero obitu dicetur poſtea ſuo loco.

a *Caſſiod. Inſt. diuin. lect. c.* 17.
b *Gennad. de Vir. Illuſt. c.* 84.

IESV CHRISTI ANN. 446.

LEONIS ANN. 7.

THEODOS. II. 39.
VALENTIN. III. 22.

I. BRITANNIA INVADITVR à PICTIS ET SCOTIS.

ANNO Domini quadringenteſimo quadrageſimo ſexto, Aetio tertium & Symmacho Coſſ. nouis cladib. Romanum eſt Imperium exagitatum. Etenim Africa, Hiſpaniis,& Galliis,à diuerſis barbarorum gentib.occupatis; quæ ſupererat Britannnia,à *Scotis* & *Pictis* inuaſa, dira ſtrage vaſtata eſt.Cuiuſmodi luctuoſam tragœdiam lugubri ſtylo proſecutus eſt Gilda Britannus cognomento Sapiens, eandem immenſis incolarum atq;Sacerdotum vitiis tribuẽs & peccatis. Reſiſtentibus tamen vtcunq; Britannis,iidem Picti extremam eius inſulæ partem vi ſubactam habitarunt, nec inde vltra valuerunt expelli. Reſidui vero Britannorũ, dum continuo Scotorũ impetus formidarent; iam de Romanorum præſidio diffidentes, quod fruſtra ab Aetio aliis bellis detento petiiſſent; Anglorum gentem cum ſuo Rege Vertigerno paulo poſt ad defenſionẽ patriæ ſuæ inuitauere: ſed eoſdem amice exceptos,verſa in cõtrarium vice,pro adiutorib. impugnatores ſenſere. Hæc præter Gildam, auctor Miſcellæ. Sed quos iſte *Anglos*, Gilda *Saxones* nominat, alij vtroq, iuncto nomine *Angloſaxones*.

II. TERRÆMOTVS INGENS IN ORBE.

Sub huius item anni Coſſ. (vt ait Marcellinus Comes) ingenti terræmotu per loca varia imminente, plurimæ vrbes,& muri Conſtantinopolis, cum quinquaginta ſeptem turribus corruerunt; ac fames, & aeris peſtifer odor, multa millia hominum iumentorumque deleuit. Hicq; ille plane eſt pauendus & horribilis *Terræmotus*, quo ad ſex menſes indeſinenter perſeuerante; cum vniuerſus ferme Orbis concuſſus eſſet; & innumerabilibus terra marique horrendis *c* caſibus Orientis pars maxima, Occidentisq; regiones plures affectæ fuiſſent; accidit mirandum illud Conſtantinopoli, vt cum Theodoſius Imp. vna cum Proclo Epiſcopo, vniuerſoque populo, præ metu ruinarum ædificiorũ, extra vrbem in loco qui dicebatur Campus habitarent, ac die quadam motu eo vehementius graſſante; cuncti ſimul ex intimo corde cum multis gemitibus miſericordiam diuinam implorarent; ſuperna repente vi puer, ſpectantib. omnibus, de media turba in ſublime extra viſum hominũ raptus, rurſumque priore per aerem via in eundem locum demiſſus, Patriarchæ, Imperatori, vniuerſæq; multitudini, litaniis & ſupplicationib. operam danti, retulerit, ab Angelis ſe diuinum Triſagion in hunc modum decantatũ audiuiſſe, SANCTVS DEVS, SANCTVS FORTIS, SANCTVS IMMORTALIS, MISERERE NOBIS, & vt ipſi eodẽ modo concinerent, monuerit; moxque ipſe animam efflauerit: vbi vero populus, iubente Proclo, Triſagion ad eum modũ decantare cœpit, terræmotus omnino quieuerit. Quam quidẽ rem adeo ingentem, non ſolum Nicephorus *d* ex antiquiorib. auctorib. exactè deſcripſit; (qui & addit, Theodoſium Imp. vna cum ſorore Pulcheria Aug. edita conſtitutione decreuiſſe, vt per totũ Orbem hymnus iſte diuinus concineretur:) ſed & conſecratam Græci habent in Tabulis Eccleſiaſticis die vigeſima quarta Septembris: confirmantq; Aſclepiades Epiſcopus Trallianus, Acacius Cõſtantinopolitanus, Iuſtinianus Siculus, Quintianus Aſculanus, atq; ipſe Felix Papa Tertius, Epiſtolis *a* ſuis aduerſus Petrũ Fullonem Epiſcopum Antiochenũ, eundem hymnum additione impia corrumpentem: idq; ipſum nobili ſcriptione pluribus explicauit S.Ioannes Damaſcenus in commentario de Triſagio, repetiitq; in libro de fide *b* Orthodoxa addens & de eodem Triſagio in Chalcedonenſi Concilio cognito & comprobato: vbi ſane decantatum reperitur in fine primæ Actionis, quando damnatus eſt Dioſcorus, eiuſdemq; impietatis conſortes hæretici æquè reiecti. Magna porro diuina prouidentia factum eſſe videtur, vt cum Eutyches in ſecreto cubiculo & penetralibus monaſterij, aduerſus diuinitatem pugnaturus arma fabricaret, quam, ſicuti humanitatẽ, paſſam eſſe dixit; aduerſus ipſum Deus canticum præpararit, quo diuinitatis immortalitas vbique gentium caneretur, & per ipſum offenſi numinis conciliatio imploraretur. Sic enim plane diuinæ prouidentiæ eſt, humano conſulere generi; prius parare arma, quam inſtet prælium; medicamenta conficere, antequam venenum irrepat in præcordia; & ante venturam famem, horrea frumento replere. De ipſo porro Eutychete dicetur poſt biennium.

c *Vid. Niceph. lib.* 14. *c.* 46.

PVER AB ANGELIS TRISAGION MIRABILITER DISCIT.

d *Ibid.*

a *Tom. II. Concil. in Felic. III.*

b *Damaſc.* 3. *de fid. Orthod.* 10.

CVR HOC TEMP TRISAGION PRO PALATVM.

III. MIRACVLA EX IMAGINIB. B. MARIÆ ET SALVATORIS.

Quod ad reliqua pertinet; poſt hanc hiſtoriam Nicephorus caſum recenſens Cyri Panoplitæ, de quo dictum eſt ſuperius; eius occaſione agit etiam de Imagine quadam Deiparæ Virginis, quæ aliquo caſu occultata olim in procera cupreſſo, immenſo coruſcans lumine ſeſe manifeſtauit, ex qua ingentia edita ſunt miracula. Habet & Romæ vetus codex S.Mariæ ad Martyres eodem argumẽto rem editam, & recitari Calendis Nouembris in Eccleſia conſuetã, de Imagine Saluatoris; quam cum Iudæus quidam Conſtantinopoli furto ablatam è domo Chriſtiani hominis, qui eam in ianua domus ſuæ erexerat, cultro in vultu punxiſſet, ex eo inflicto vulnere cõtinuo ſanguis copioſus manauit; qua re Iudæus perterritus, eandem in propinquum puteum coniecit: cum vero mane facto, veniſſent ex more qui ex eodem publico puteo haurirent aquam, ſanguinem pro aqua haurientes, re vulgata, exhauſtoq; puteo, inuenta eſt Imago continuum ſanguinem emittens; vſque dum detectus ab vxore Iudæus, rem confeſſus eſt; ac cum vxore baptizatus. Sed quo potiſſimum tempore hoc acciderit, nuſquam mentio: haud tamen puto ante Nicænam poſteriorem Synodum, quod de re tanta nulla ibi memoria extet.

IV. PROCLI EPISCOP. CONSTANT. OBITVS.

Hoc eodem anno, vigeſima quarta menſis Octobris, S. Proclus Epiſcopus Conſtantinopolitanus ex hac vita migrauit; cum ſediſſet annos duodecim & menſes tres; vt teſtantur Nicephorus in Chronico, & ipſæ Græcorum Tabulæ Eccleſiaſticæ: ex quibus emendandus eſt Nicephorus alter, Calliſtus *c* dictus, qui ſedi Procli annos tantum vndecim tribuit. De ipſius vero Procli ſcriptis nihil præterea quam Homilias legimus, & de traditione diuinæ Miſſæ perbreue ſcriptum; quo aſſerit Miſſam prolixiorem olim fuiſſe, ſed à S.Baſilio primum, & inde à S.Ioan. Chryſoſtomo, ob ſocordiam & tædium ſtertentiũ potius quã aſtantium Chriſtianorum, eſſe redditã breuiorem. Quod etiam eodem ferme tempore in Occidente iiſdem de cauſis contigiſſe, iam vidimus ſuperius *d*.

c *Niceph. l.* 14. *c.* 47.

d *An.* 418. *VI.*

V. FLAVIANI CREATIO.

Defuncto autem Proclo, in eius locum ſubrogatus eſt *Flauianus*; ſacrorum donariorum (vt eum deſcribit Nicephorus *e*) magnæ Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ cuſtos, dignitate presbyter, vita aũt cœleſti præclarus. Sed accidit; vt cum eo Chryſaphius eunuchus Imperatorij Cubiculi Præfectus, plurimumque apud Theodoſium valens, quod minus gratam haberet ipſius ordinationem, eiuſdem Imper. nomine petiiſſet electionis gratia aliquod Imperatori benedictionis loco mitti munus, ac Flauianus panes puros miſiſſet; rurſumq; contendenti Chryſaphio aurum debere mitti, reſpondiſſet nõ ſibi aliud ſuppetere quam templi donaria, quæ pauperibus eſſent debita, nec in hos eſſent quæſita vſus: his magis offenſus Chryſaphius, nihil nõ mouerit vt Flauianum è ſede turbaret. Cum vero id om-

e *Id. d. c.* 47.

CHRYSAPH. EVNVCHVS CONSPIRAT IN FLAVIAN.

nino, dum Pulcheria Auguſta, Imperatoris ſoror, ac Flauiani protectrix, ſummam rerum adminiſtraret, fieri non poſſe videret; Eudociam Theodoſij vxorem, ac per hanc ipſum Theodoſium in eandem Pulcheriam falſis ſuggeſtionibus concitans, effecit tandem euiratus iſte, vt ipſa Pulcheria certior à Flauiano reddita de conſilio inter eos inito de eadem in ordinem redigenda, & in numerum diaconiſſarum allegenda, (ſicut enim Conſulares nonnunquã viros ad Epiſcopatum vi aſſumi, ita etiam illuſtriſſimas feminas ad munus diaconiſſarum deligi, erat in vſu;) ſeceſſerit in Hebdomũ, ſic dictum locum extra vrbem Conſtantinopolitanam, priuatam tranquille vitam actura. Hæc omnia Nicephorus *a*: reliqua vero ab impiiſſimo Chryſaphio in ſanctiſſimum Flauianum, protectione Pulcheriæ deſtitutum patrata, & quomodo domeſticũ huiuſmodi bellum in perniciem fuerit conuerſum Eccleſiarum, dicetur inferius ſuis locis. Sed & ipſum Imperium, iam quadraginta ferme annorum ſpatio Pulcheriæ prudentia quam feliciſſimè gubernatum, vbi ſe ipſa ab illius regimine abdicauit, pene interiit, ab Hunnis, ferociſſimo Attila duce, rurſum hoc & ſequentibus annis deuaſtatum; cui Theodoſius tributum pendere turpiter coactus eſt, vt Marcellinus refert in Chronico, & alij poſt eum: de quo etiam dictum eſt ſuperius in ipſo Attilæ ingreſſu.

PVLCHERIA AVG. ADMINISTRATIONEM RELINQVIT IMP.

a *Ibid.*

IESV CHRISTI ANN. 447.

LEONIS ANN. 8.

THEODOS. II. 40. VALENTIN. III. 23.

I. EPIST. LEONIS PP. AD TVRIB. ASTVRIC. ADVERS. PRISCILLIAN. b *Leo ep. 93.*

ANNO CHRISTI quadringenteſimo quadrageſimo ſeptimo, Alypio ſiue Callypio & Ardaburio Coſſ. S. Leo Papa à S. Turibio Aſturicẽſi in Hiſpania Epiſcopo, doctrina & moribus eximio, certior literis factus de miſero ſtatu Eccleſiarum Hiſpanicarum, quas idem Turibius zelo fidei æſtuãs luſtraſſet, & à Priſcillianiſtis hæreticis variè labefactatas repeiſſet; Epiſtolam *b* ad eundem reſcripſit vndecimo Galendas Auguſti, qua poſt confutata ſingula eiuſdem hæreſis capita, improbatamq; librorum lectionem, ac data monita de iis quæ aduerſus Manichæos Priſcillianiſtarum affines Romæ geſta fuiſſent; generalẽ vniuerſæ Hiſpaniæ indixit *Synodum*, vt eiuſmodi malis ſuccurreretur.

II. c *Conc. Bracar. I. in præf.*

Eam porro celebratam eſſe, inque ea damnatos Priſcillianiſtas, teſtantur imprimis Acta Synodi *c Bracarenſis*. Vbi tamen dum Generale Concilium celebratum dicitur ab Epiſcopis prouinciarum Tarraconenſis, Carthaginienſis, Luſitaniæ, & Bæticæ, nec vlla penitus fit mentio prouinciæ Galliciæ, in qua iuſſu Leonis debuerat Synodus congregari; magna eſt coniectura, Epiſcopos Gallecos conueniſſe apud *Lucenſem* vrbem in municipio *Celenenſi*, ſub Balconio Epiſcopo Bracarenſi Galliciæ Primate: ad quos poſtea illi alij cæterarum prouinciarũ, quos putamus *Toleti* conueniſſe, miſerunt (vt conſtat ex dicta Synodo Bracarenſi) quæ ipſi conſtituiſſent. Vt autem non in vnum locum conuenirẽt omnes, illam potiſſimum cauſam exiſtimamus, quod Galleci eſſent ſub Sueuorum Rege Rechila tunc regnante, reliquæ autem Hiſpaniarum prouinciæ Gothis parerent Theodorico & eius filio Toriſmundo. Sed tamen quod vna extiterit cauſa vtriuſque conuentus, & eoſdem vna conuocauerit auctoritas, & in vnam eandemque conuenerint ſententiam: idcirco ambo eadem Concilia in vnum poſtea conflata fuerunt. Imo tria ſimul reperiuntur eſſe coniuncta, nempe duo iſta cum Toletano Primo habito ſub Anaſtaſio Papa, de quo dictum eſt ſuo loco; cuius eſſe noſcuntur Epiſcopi qui ei interfuiſſe leguntur, & canones illi viginti.

CONC. TOLET. & LVCENSE ADVERS. PRISCILLIAN.

III. d *Conc. Tolet. I. in fin.*

Quod aũt ſpectat ad Fidei aſſertionem, quæ iiſdem viginti canonib. addita legitur *d*, ſub qua probarentur qui vere Catholici eſſent Epiſcopi, & omni labe carerent Priſcillianæ hæreſis; illam in hac Synodo iuſſu Leonis cõgregata, ſtatutam fuiſſe conſtat. In qua quidem magna obſeruatione dignum eſt, quod reperitur illud ab eis primum ſuperadditum Fidei Symbolo de Spiritu Sancto, à PATRE FILIOQVE PROCEDIT. Verum haud ſua ipſi id fecere auctoritate, ſed ex verbis Epiſtolæ ad eos ſcriptæ *a* à S. Leone Papa: in qua cum damnatur Priſcillianiſtarum error, quo impiè dicerent Patris & Filij & Spiritus ſancti vnam atque eãdem eſſe perſonam; Spiritus ſanctus declaratur de Patre & Filio ꝓcedere. Porro ea ſemel verba auctoritate Romani Pontificis addita ab Hiſpanis Symbolo aduerſus Priſcillianiſtas, eidem ſemper inhæſerunt, ac pertranſierunt poſtea ad Wiſigothos Catholicos; qui & Iudæos ad Chriſtianam fidem venientes, ſub eiuſdem Symboli confeſſione eſſe recipiendos, ſuis legibus *b* ſanciuerunt: idemq; in aliis Toletanis Conciliis ſub Gothorum Regibus celebratis *c* obſeruatum eſt. Sicut & apud Francos antiquitus ea verba in fidei confeſſionibus exprimi ſolita, declarat Gregorius *d* Turonenſis: eademq; in Symbolum accepta eſſe, apparet ex Symbolo fidei ſub Carolo Magno in Arelatenſi Synodo recitato: licet Romana Eccleſia antiquitatis tenaciſſima, diutiſſimè cunctata ſit ea in Symbolum inferre: quod quibus demum temporibus & occaſionibus contigerit, dicetur ſuis locis *e*.

DE SYMBOLI ADDITAMENTO.

a *Leo ep. 93. c. 1.*

b *Leg. VViſigoth. l. 12. c. 14 ap. Iſidor.*
c *Conc. Tolet. VI. VIII. XI. XII. XIII.*
d *Greg. Tur. lib. 1. hiſt. in princ.*
e *An. 883. IV. & 1014. III.*

IV. f *Leo ep. 3.*

Hoc item anno ad Aquileienſem *f* Epiſcopum ſcripſit S. Leo de recipiendis hæreticis pœnitentibus abſq; ſpe prouectionis ad ſuperiorem gradum. Idemq; his ipſis Cõſulibus ad Siciliæ Epiſcopos *g* Epiſtolam dedit de aliis nonnullis ad Eccleſiaſticorum rituum diſciplinã ſpectantibus: vt de baptiſmi ſolemni tempore, nempe Paſchate & Pentecoſte; non autem Epiphania, ſicut illi faciendum ſuſceperant ex Africanæ Eccleſiæ vſu; apud quã ſolemnem fuiſſe baptiſmum tẽpore Epiphaniæ, ſatis indicat Victor *h*. Præcepitq; inſuper Leo, vt cum ex antiqua inſtitutione bini annis ſingulis Epiſcoporum deberent fieri Romæ Cõuentus, terni ſemper ex ipſis Siciliæ Epiſcopis ad eoſdem conuentus Romam accederent ad tertium Cal. Octobris. Ac demum hoc ipſo anno qui quartus numeratur ante Concilium Chalcedonẽſe, idem Pontifex è ſede depoſuit Primatem totius Aſiæ Baſſianum Epheſinum Epiſcopum, eo quod in illam vacantem propria ſe auctoritate intruſiſſet. Quod teſtatur Stephanus Baſſiani aduerſarius in Actione vndecima eiuſdem Concilij Chalcedonenſis, vbi Baſſiani ſcelera narrantur.

g *Id. ep. 4.*
DE SOLEMNI BAPTISMI TEMPORE. *De quo vide plene in Tract. Ioſ. Vicecom. de antiq. Bapt ritib. lib. 1. c. 18. & ſeqq.*
h *Vict. de Perſec. VVandal. lib. 2.*
EPHES. EPISCOP. DEPOSITVS à ROM. PONT.

V. * *Nouel. Valentini de ſepul. tit. 5.* i *Ann. 340. XIV.*

Gentilibus quoq; veteres innouantibus querelas aduerſus Chriſtianos antiquorum effoſſores ſepulchrorum, Valentinianus * Imp. his Coſſ. aduerſus eoſdem effoſſores reſcripſit; quos & ab aliis Impp. iam olim coercitos fuiſſe, ſuperius *i* vidimus, cauſamq; eius rei aperuimus.

IESV CHRISTI ANN. 448.

LEONIS ANN. 9.

THEODOS. II. 41. VALENT. III. 24.

I.

ANNO CHRISTI quadringenteſimo quadrageſimo octauo, Flauiis Poſthumiano atque Zenone Coſſ. Theodoſius Auguſt. cum diuerſis cladibus agitari iamdiu cerneret Imperium, offenſi numinis cauſas rimatus, cum Gentilitiæ impietatis homines, tum Neſtorij ſectatores (vt gratiſſimum Deo ſacrificium) legibus *k* coercendos putauit; libroſque Porphyrij, & contra Cyrilli ſcripta editos commentarios, perquiri ac concremari iuſſit: inſuper & illos qui ſuſpecti eſſent Neſtorianæ hæreſis, quod Neſtorio ante fauiſſent, exagitauit; & inter alios Irenæum illum, qui Concilij Epheſini Patribus tantas moleſtias intuliſſet: quem ex comite ordinatũ Tyri Epiſcopum, deponi iuſſit,

k *Ap. Act. Conc. Epheſ. edit. Pelt. tom. 5. c. 19. 20.*
PORPHYRII, & NESTORIAN. LIBRI VETITI.

quod

quod poſt ſecundas nuptias cōtra canones Epiſcopus creatus eſſet. Sed quod hunc Theodoretus cum aliis Epiſcopis ordinaſſet, defendit ipſe *a* eiuſdem bigami promotionem exemplis antiquiorum; quæ illi excuſatio profuiſſe videtur, quod nulla poſthac ea de re aduerſus eum fuerit querela.

a Theodor. ep. 110. ad Domn. Antioch.

II. EVTYCHETIS HÆRESIS QVA OCCASIONE ORTA.

Hoc vero eodem anno, dum in deſolationem Neſtorianæ hæreſis Catholici impellerentur, illud plane funeſtum contigit, vt vnus ex illis rapido curſui terminum imponere neſcius, infelici audacia nouus veritatis Catholicæ impugnator euaſerit. Siquidem EVTYCHES presbyter, ac monachorum illorum Conſtantinopoli Archimandrita, qui tempore Epheſini Concilij aduerſus Neſtorianos cæteris præſtātius dimicarant, cum ſummo odio in Neſtorij hæreſim ferretur; (de cuius aduerſus eam laboribus indefeſſo ſtudio exantlatis, magna laus eſt in Epiſtola S. Leonis *b* Papæ ad ipſum ſcripta, necnon in Actione quarta Synodi Conſtantinopolitanæ ante Chalcedonenſem celebratæ:) eo proſiliit, vt non tantum duas eſſe in CHRISTO *Perſonas*, omnino ex Catholicæ fidei præſcripto negaret, ſed etiā nec duas in eo *Naturas* vellet aſſerere; eosq; Neſtoriano laborare morbo putaret, qui Orthodoxè duas confitentur in CHRISTO inter ſe diſtinctas & indiuiſe abſque confuſione coniunctas Naturas. Ac primo quidem (vt refert Liberatus *c*) prædicauit CHRISTVM conſubſtantialem nobis non eſſe ſecundum carnem, ſed de cœlo corpus habuiſſe: rurſum aūt varians dixit, ante adunationem duas in CHRISTO fuiſſe Naturas, poſt adunationem vnam factam eſſe. Secundum cuiuſmodi priorē ſententiā, Theodor. *d* ait ipſum Valentini hæreſim iam extinctam reſuſcitantem dixiſſe, Deum Verbum nihil humanum ex Virgine ſumpſiſſe, ſed immutabiliter cōuerſum, & carnem factum, ſolum per Virginem traieciſſe.

b Leo ep. 6.

c Liber. Breuiar. c. 11.

d Theod. hær. fab. l. 4. in fin.

III. CONC. CŌSTANT. ADVERS. EAM.

Idem porro Liberatus aſſerit, eum primo detectum fuiſſe, ac ſæpius amice monitum, ab Euſebio Epiſcopo Dorylæi in Phrygia; & cum pertinaciter ſuas hæreſes defenderet, delatum fuiſſe ad CONCILIVM Epiſcoporum, qui tunc congregati erant *Conſtantinopoli* in cauſa Florentij Epiſcopi Sardis Metropolis Lydiæ, aduerſus quoſdam Epiſcopos ſub eo conſtitutos. Sed hoc ipſum fuſe pertractatum habetur in ipſis Actis eiuſdem Conſtantinopolitanæ Synodi triginta duorum Epiſcoporum (inter quos erat ipſe Euſebius) & viginti trium Archimandritarum, habitæ hoc anno menſe Nouembris, præſidente in ea Flauiano eius vrbis Epiſcopo: quæ recitata habentur in Actis *e* Concilij Chalcedonenſis. Ex quibus hæc ſummatim habeto: videlicet Eutychetem ab eodem Euſebio in Synodo accuſatum hæreſeos, à Patribus ter fuiſſe citatum; ſed comparere recuſaſſe, eo prætextu quod inuiolabilem ſibi præfixiſſet legem non egredi è monaſterio ſuo; cum & alioqui cōteſtaretur, ſe ſoli Scripturæ diuinæ inhærere velle, nec curare quid in Synodo contra ipſum ageretur. Verum quod etiam cauſatus eſſet morbum, ſeptem dierum inducias petens, impetrauit: ſed mox eadem ipſa die egrediens è monaſterio, acceſſit (vt ait Liberatus) ad Theodoſium Imperat. egitque cum eo per Chryſaphium eunuchum Imperatorij Cubiculi Præfectum, quem ipſe Eutyches ſuſceperat in baptiſmate, quemque ſciebat infenſiſſimo (quod vidimus) in Flauianum eſſe animo, vt vna ſecum Patricius Florentius Concilium ingrederetur, quod timere ſe diceret Flauiani calumnias.

e Conc. Chalced. Act. 1.

IV. EVTYCH. CORAM SYNODO SVAS PRODIT BLASPHEMIAS.

Adueniente vero præſcripto ſeptem dierum termino, idem Synodum ingreſſus cum Florentio, cauſamque dicere iuſſus, ac reſpondere propoſitis aduerſus ipſum accuſationibus; cum multa fruſtra ſubterfugia captaſſet, coactus tandem prodere quid ſentiret, aſſeruit ſe confiteri ex duabus Naturis fuiſſe CHRISTVM ante adunationem, poſt vero adunationem vnam tantum Naturam agnoſcere. Ac cum rurſum immenſam eiuſmodi blaſphemiam damnari vrgeretur tum à Patribus Synodi, tum etiam ab ipſo Florentio Patricio; id ſe haud ſponte profeſſurum ſignificans, ad poſtremum edixit: *Qui non diceret ex duabus Naturis, & duas Naturas, haud recte credere*: quapropter exclamans vniuerſa Synodus: *Quæ ex neceſſitate eſt, fidem non eſſe*; idem Eutyches damnatus eſt, ac presbyteratu & monaſterij admi-

DAMNATVR

niſtratione priuatus; & qui cum eo communicarent, excommunicationi ſubiecti; pronunciante ſententiam Flauiano, ac ſubſcribentibus omnibus Epiſcopis & Archimandritis. Sicque Synodus abſoluta eſt, quæ ſeptem Actionibus conſtitit. De repetito vero, anno ſequenti, itidem Conſtantinopoli eorundem Patrum Conuentu, dicetur ſuo loco.

V. FLAVIANVS ET EVTYCH. SCRIBVNT AD ROM. PONT.

Interea Flauianus de re tanta, more maiorum, literis certiorem reddidit S. Leonem Romanum Pontificem, cupiens ab eo haberi rata quæ ſtatuta eſſent contra Eutychetem. Sed & Eutyches non ignarus in eam partem vniuerſam Catholicam Eccleſiam inclinaturam, in quam Summus eius Pontifex propenderet, feſtinauit & ipſe ad illum dare literas, (imo & ſtudio regiorum miniſtrorum effecit vt ſuæ citius Romam peruenirent) ſed refertas plane dolis, dum ſe à Synodo Conſtantinopolitana damnatum appellaſſe Romanum Pontificem, ſed appellationi minimè delatum, mentitus eſt; cæterum blande promittens, ſe paratum fore corrigere quicquid ipſe Pontifex reprehenſione dignum edixiſſet. Teſtatur hæc enim Flauianus in literis *a* ad Sanct. Leonem ſcriptis; ipſeque Sanct. Leo *b* in ſuis ad eum redditis, aliſque ad Theodoſium & Pſeudoſynodum Epheſinam anno ſequenti Idibus Iunij conſcriptis. Idemque inſuper Eutyches Imperatori libellum obtulit, quo Synodalia Acta eſſe falſata cōquereretur: ac per ipſam vrbem Conſtantinop. publicis propoſitis ſcriptis, ſe paſſum eſſe iniuriam populum conteſtatus eſt; vt Liberatus, aliique referunt. Illud denique per Chryſaphium curauit, vt in odium Flauiani hoc item anno daretur à Theodoſio Imperat. literæ pro eodem Eutychete ad Leonem Papam, quarum mentio habetur in aliis ab eodem Pontifice *c* ſequenti anno Calendis Martij ad eundem Auguſtum redditis. Quæ vero ſecuta ſunt, dicentur inferius pro ratione temporis.

a Ap. Leon. poſt ep. 6.
b Leo ep. 8. 12. 35.

EVTYCH. SVBTERFVGIA.

c Id. ep. 7.

VI. CONC. TYRI. ET BERYT. IN CAVSA IBÆ EPISCOP.

Antea namq; ſub iiſdem huius anni Coſſ. duo habita CONCILIA leguntur, ſeu potius Epiſcopalia dicenda Iudicia, in cauſa *Ibæ* Epiſcopi Edeſſæ in Syria; alterum *Tyri* menſe Februarij, *Beryti* alterum menſe Septembris; quæ pariter recitata habentur in Actis *d* Concilij Chalcedonēſis. In quibus tamen huc vſque Latinè excuſis, dum iidem Conuentus leguntur habiti Poſt Conſulatum Zenonis atque Poſthumiani, reſtituendus eſt textus, vt legatur Sub Conſulatu eorundem: contra vero vbi ponitur Pſeudoconcilium Epheſinum cœptum eſſe menſe Auguſti ſub Conſulatu Zenonis & Poſthumiani Indictione tertia, reſtituendum eſt vt dicatur, Poſt Conſulatum eorundem Indictione ſecunda. Quis enim neſciat ante iſtud præceſſiſſe Iudicia Tyrij Conuentus atq; Berytenſis, in quibus Ibas eſt abſolutus; deinde vero ſubſecutum Epheſinum eſſe, in quo idem eſt condemnatus, teſtantibus id ipſis Synodalibus Actis?

d Conc. Chalced. Act. 10.

VII. CAVSA IBÆ, EIVSQ. IN OMNIB. IVDICIIS ABSOLVTIO.

Quod vero ad *Ibæ* cauſam ſpectat, quæ tot poſt modum turbarum cauſa extitit; cum is olim vna cum aliis Syriæ Epiſcopis ſtetiſſet pro Neſtorio cum Iohanne Antiocheno contra Cyrillum Alexandrinum, vſque ad tempus quo per Paulum Emeſenum res vtrimque compoſitæ ſunt, quando & ipſe Ibas communicare cum Cyrillo & Eccleſia Catholica cœpit, accidit poſtea, vt quatuor presbyteri Eccleſiæ Edeſſenæ, ab eodem ipſorum Epiſcopo Iba ſententia excommunicationis affecti, prouocantes ad Antiochenum Antiſtitem Domnum, ei libellum accuſationis aduerſum Ibam obtulerint. Sed cum is à Domno citatus, Antiochiam acceſſiſſet, tunc duo ex illis presbyteris, quo vitarent iudicium Domni, ergà Ibam (vt ipſis videbatur) propenſioris, proficiſcentes Conſtantinopolim ad Imperatorem, alios ſibi dari Iudices petierunt: atque interea celebrata ob eam cauſam Antiochiæ SYNODO, accuſatores Ibæ damnati ſunt. Verum miſſo ab Imperatore, Damaſcio Tribuno & Notario Iudice Cognitore, vt quæ Photius Tyri, Euſtathius Beryti, & Vranius Himeriæ Epiſcopi, delecti à ſe in ea cauſa Iudices definirent, executioni mandaret; (cum quo etiam Flauianus Conſtantinopolitanus Epiſcopus miſit Eulogiū diaconum ſuum) actum eſt hoc eod. anno menſe Februarij primæ Indictionis, eius cauſæ *Iudicium Tyri*, quod diximus: in quo tres illi Iudices Epi-

ſcopi primum omnium diligentiſſimè præſtiterunt, vt Ibas hæreſim Neſtorij, cuius potiſſimum accuſatus, & omnes ad eam ſpectantes execraretur, fidemq; Catholicam ſincere integreque profiteretur; ac inde pacis ſequeſtres accedentes, prædictos presbyteros accuſatores cum ipſo conciliauerunt.

VIII. At vero cæteris clericis Edeſſenis, qui aduerſantes erant Ibæ, haud ſtantibus initæ concordiæ, ſed præter quatuor illos presbyteros, alios etiam mittentibus Conſtantinopolim, qui aduerſus eum Flauiano varias criminationes offerrent; cum rurſum placuiſſet Flauiano ac Theodoſio, vt eadem cauſa iterum tractaretur *Beryti* coram iiſdem qui Tyri conſederant: conuenientes illuc ipſi menſe Septembri ſecundæ inchoatæ Indictionis, cæteris nullo negotio calumniis dilutis, in eo, aduerſariis vrgentibus, magis inſtiterunt, quod obijceretur, vocatum fuiſſe ab Iba Cyrillum hæreticum, etiam poſt declarationem ab eodem Cyrillo factam ſuorum ipſius Capitulorũ, & reconciliationem initam. Verum negante hoc Iba, & conſiderata quam in eius rei probationem aduerſarij proferrent Epiſtola ab Iba ad Marim Perſam ſcripta; tantum abeſt vt ex ea Ibas damnatus fuerit, vt contra probatus ſit Orthodoxus, & ab omnibus à criminatione aduerſariorum abſolutus: ſicut & eandem ipſius abſolutionem deinde Patres Concilij Chalcedonẽſis comprobarunt. Vnde poſtea factum eſt, vt multi occaſionem acceperint calumniandi tam Berytenſe Iudicium, quam Chalcedonenſe Concilium, quod illam Ibæ Epiſtolam ſuſcepiſſent, quam conſtaret multis refertam eſſe blaſphemiis & in Cyrillum calumniis: & alij contra, vt eadem excuſarent, ipſam Epiſtolam minimè fuiſſe Ibæ dixerint *a*, ſed aſſertam Ibæ.

a Greg. Pap. 7. ep. 54. ad Secund. Epiph. in Nic. II. Cõc. Act. 6.

IX. Cæterum Acta germana cum Iudicij Berytenſis, tum Concilij Chalcedonenſis, habent Ibam ingenuè cõfeſſum eam Epiſtolam eſſe ſuam, & vt Ibæ receptã eſſe à Patribus. Nec tamen ideo illi damnandi ſunt, aut in ſuſpicionem adducendi. Longe enim diuerſum eſt, dicere Epiſtolam probari Catholicam, & quæ in ea ſcripta ſunt vera eſſe; vel dicere, ex ea Ibam probatum fuiſſe Catholicũ. Etenim cum illa non ab Iba, ſed ab aduerſariis contra Ibam prolata eſſet; eademq; hiſtoriam contineret rerum geſtarum inter Ioannem Antiochenum & Cyrillum Alexandrinum, tam ante, quam poſt pacem initam; nihil aliud inde acceperunt Patres, niſi Ibam, licet aliquando cum Ioanne atque aliis Neſtorij fautoribus Cyrillo infenſus fuiſſet, (quod nec Ibas negabat) tamen quando illam ſcripſit Epiſtolam, nimirum poſt reconciliationem factam, fuiſſe vere Catholicum, & cum Cyrillo communicaſſe, Neſtoriumq; cum ipſius hæreſi damnaſſe. Quibus inſuper additis, quæ eſſe dicta ab Iba pro veræ fidei confeſſione, Acta *b* Synodalia docent; non potuit ille non probari Catholicus, & abſolui. Sed quod rurſus eadem Epiſtola Neſtoriani abuterentur, falſoq; aſſererent à Patribus in Concilio Chalcedonẽſi eſſe receptã, ac proinde ab eiſdem, cum Theodori Mopſueſteni laudes ei inſertas, tum Cyrilli damnationem, atque alia quæcunq; eadem continerent eſſe approbata; ideo fuit ipſa poſtea in Quinta *c* Synodo damnata, ob eaſdem ſcil. Theodori laudes tũc penitus agniti heretici, aliaſq; blaſphemias, ac Cyrilli criminationes, quas ſe ante reconciliationẽ Ibas protuliſſe in ea referret. Quomodo vero ea contigerint, plenius dicetur ſuis locis.

IBAS EXCVSATVR, ET CATHOLICVS PROBATVR.

b Conc. Chalced. Act. 10.

c Quint. Syn. collat. 8.

X. Sub huius idem anni Coſſ. data extat Leonis Papæ Epiſtola *d* ad Dorum Beneuentanum Epiſcopum, qua eum vehementer redarguit, quod aduerſus regulas Patrum auſus eſſet recens ordinatos presbyteros ſuper alios antea creatos collocare: laudatq; Paulum presbyterum, quod non paſſus ſit ab Epiſcopo loco moueri, ſed conqueſtus ſit apud ipſum Leonem Papam.

d Leo ep. 5.

XI. Hocque præterea anno, Sueuis in Hiſpania regnantibus, ipſorum Regem Recciarium redditum fuiſſe Chriſtianum Catholicum, qui res Hiſpaniarum proſecuti ſunt *e* tradiderunt poſtea vero eoſdem Sueuos à fide Catholica deficientes, inhæſiſſe Arianis, ac demum iterum Catholicam religionem profeſſos eſſe, cum Theodemirus potitus eſt regno; Iſidorus * teſtatur.

e Vaſe. Chron. Hiſp. Marian. rer. Hiſp. l. 5.

** Iſid. hiſt. Sueuor.*

IESV CHRISTI ANN. 449.

LEONIS ANN. 10.

THEODOS. II. 42. VALENTIN. III. 25.

I. ANNO CHRISTI quadringenteſimo quadrageſimo nono, Aſterio & Protogene Coſſ. cum literæ Eutychetis, atque Imperatoris pro eodem Eutychete ad S. Leonem Papam ſcriptæ (vt vidimus anno ſuperiori) maiori tabellariorum induſtria præueniſſent eas quas Sanct. Flauianus Epiſcopus Conſtantinopolitanus conſcripſiſſet; idem Pontifex eis acceptis, ad Imperatorem primum reſcripſit *a* Calendis Martij, laudans eum de ſolicitudine Chriſtianæ religionis, ſeque mirari addens quod nullas à Flauiano (vt par erat) recepiſſet; eaſque exſpectandas eſſe ait, vt omnibus rite conſideratis cauſa Eutychetis perageretur.

QVID LEO PP. IN CAVSA EVTYCH.

a Leo ep. 7.

Cum vero ſcripſiſſet *b* pariter eodem argumento ad ipſum Flauianum duodecimo Calendas Maij; mox Flauianus ad eum reſcribens *c*, cuncta temere tentata per Eutychetem palam fecit, & ſcripta ab eo ad Leonem mendacia redarguit; ſimulque petiit literis ipſius Leonis confirmari damnationem à Synodo Conſtantinopolitana in eundem Eutychetem illatam: ſic enim fore, vt ea hæreſis, & turbæ quæ propter eam factæ eſſent, facile deſtruerentur, & Concilium quod fieri diuulgabatur, remoueretur.

b Id. ep. 8.

c Ap. Leon. ante ep. 7.

Quibus intelligas, tantam Flauianum literis Romani Pontificis vim tribuiſſe, vt poſſent hæreſes funditus euertere; & Concilio Oecumenico opus nõ eſſet, vbi eædem aliquid definiſſent. Illudque etiam attendas, ex veteri inſtituto abſq; controuerſia profiteri eoſdem inter ſe altercantes Flauianum & Eutychetem, legitimum & præcipuum Iudicem Eccleſiaſticarum controuerſiarũ eſſe Romanum Pontificem, ad quem tam actor quam reus ſponte currant ſua iura proſecuturi.

SVPREMA ROM. PONT. AVCTORITAS.

II. Interea vero Conſtantinopoli, nullum non mouens lapidem Chryſaphius eunuchus, vt Acta Synodi Conſtantinopolitanæ irrita redderet, & in ipſum Flauianum damnationis pœnam conuerteret; inſuperque iudicium Sanct. Leonis, quod parabatur, eludere cogitans: perſuaſit Imperatori, vt rurſum in eandem vrbem aliam SYNODVM conuocaret, quæ cauſam Eutychetis cognitura eſſet: conuocatiſque triginta Epiſcopis hoc anno ad quintum Idus Aprilis, quem vellet Eutyches vt præſideret Theodoſius Epiſcopus Cæſareæ Cappadociæ, ſua dexteritate confecit; cui etiam Imperatoris nomine interfuit Patricius Florentius.

CONCIL. II. CONSTANT. IN CAVSA EVTYCH.

Quæ autem ab iis geſta ſint, ipſa Acta declarant, quæ intexta leguntur primæ Actioni Magni Concilij Chalcedonenſis.

Ex quibus imprimis conſtat, quod licet contra ius faſque conceſſum eſſet ab Imperatore Eutycheti, (fruſtra excipientibus Patribus de peruerſo ordine iudiciario) per procuratores ſuam cauſam in Synodo agere, Euſebio vero Epiſcopo Dorylæi ipſius accuſatori nequaquã: nihilominus cognitis quæ per eoſdem ſuos procuratores Eutyches multis mendaciorum anfractibus diuerticula quæritaret, quaſi non omnia, quæ ipſe in priori Concilio Conſtantinopolitano dixiſſet, in Acta relata fuiſſent; idem comprehenſus fuerit in omnibus vaniloquus atque doloſus.

Quæ quidem cum plus ſatis eſſe potuiſſent ad proſcriptionem impij hæreſiarchæ, & ab eo proditæ impietatis; tamen dum Chryſaphius priuata contra Flauianum ſtudia fouit, & in eadem pertraxit Imperatorem; (neque

enim

enim odio Catholicæ Fidei,ſed Flauiani,hęc omnia Theodoſium atque Chryſaphium molitos eſſe conſtat:) maximum parauit Eccleſiæ luctum,ipſique Imperio cladem,vt exitus patefecit.

Iuramentum Epiſcopis non debere offerri.

Eadem vero Seſſione & illud memoria dignum contigit,quod cum Macedonius Tribunus & Notarius,Imperatoris nomine ſuggeſſiſſet Epiſcopis qui præcedenti Synodo interfuiſſent,ſub ſacramento dicere an vera eſſent Acta quæ ab vtraque parte proferrentur;reſpondente Baſilio Seleuciæ Epiſcopo, hactenus inauditum fuiſſe, iuramentum Epiſcopis eſſe oblatum; eiuſdem interceſſione factum fuerit,ne iurare Epiſcopi cogerentur.

III.

Abſoluta itaque Prima Seſſione,rurſum eiuſdem menſis Aprilis die vigeſima ſeptima Conuentu à Patribus habito,Silentiarius Imperatoris qui ſuperioris anni Synodo interfuerat,teſtatus eſt, ſe, antequam Synodi Actio celebraretur, audiuiſſe à Flauiano iam Eutychetem eſſe damnatum,ſcriptumque damnationis libellum quem Synodo ſubſcribendum porrecturus eſſet. Sed & teſtificatione Aſterii presbyteri dictum eſt, ipſa eiuſdem ſuperioris Synodi Acta fuiſſe à Notariis immutata. Verum poſtquam diſcuſſis Geſtis,(vt de his agens addit Liberatus *a*) inſtantibus Notariis cum aliis Epiſcopis Catholicis, nihil de illorum falſitate probari potuit; tunc Imperator poſtulauit à Flauiano confeſſionem fidei manu propria ſcriptam, quod Eutyches eum calumniatus eſſet eadem ſapere cum Neſtorio. Cum vero talem Flauianus obtuliſſet,qua & ipſi Neſtorio & eius ſectatoribus anathema diceret; poſtquam ſe nihil ex ea parte Eutyches efficere vidit, demum vrgere cœpit apud Imperatorem, Vniuerſale fieri Concilium, cui præſideret Dioſcorus Epiſcopus Alexandrinus.

a Liber. c. 11.

IV. Indicitur Synodus Epheſ.

b Niceph. lib. 14. cap. 47.
c Liber. c. 12.

Factum eſt igitur molitione Chryſaphii (vt habet Nicephorus *b*) vt ad Calendas Auguſti indicta fuerit Synodus Epheſi:dirigensque(inquit Liberatus *c*) Imperator Sacram (ſic vocabant literas Imperatorum) Dioſcoro Alexandriam, præcepit vt decem Metropolitanos Epiſcopos quos voluiſſet ipſe eligeret,& congregato Epheſi Concilio Eutychetis cauſam diſcuteret; iubens Barſumam Archimandritam Syriæ intereſſe,& vicem agere omniũ Monachorum qui Orientales Epiſcopos accuſarent hæreſis Neſtorianæ: Theodoretum vero Cyri Epiſcopum adeſſe Concilio interdixit,& in ſua ciuitate permanere iuſſit; cũ iam & Ibam Edeſſenum, ne Synodo adeſſet, per Chryſaphium Eutyches exilio relegaſſet.

Hæc de indicta Synodo ex Liberato,& ex ipſius Theodoſii ea de re ſcriptis ad eoſdem Dioſcorum & Barſumam literis *d*. Quem etiam ad alios Orientalis Eccleſiæ Metropolitanos Epiſcopos conſcripſiſſe, Synodalia Acta fidem faciunt.

d Ext. in Cõcil. Chalced. Act. 1.

V. Quam perperam in his ſe geſſerit Imp.

Ex his autem vides,intentatum hactenus ſibi ius Theodoſium Imp. arrogaſſe, dum celebrandæ Synodo Oecumenicæ qui præeſſet Epiſcopum delegit:quod quidẽ Romani eſſe Pontificis, docet quæ acta dictaque ſunt in reliquis antehac celebratis. Sed & obſerua dolum aduerſariorum,quam caute egerint nequis eorum qui conſtantiſſime eſſent aduerſus Eutychetem propugnaturi fidem Catholicam de duabus in Chriſto Naturis, (puta Ibas & Theodoretus)ad indictum Concilium admitterentur, ea rectitudinis ſpecie quod eſſent hæreſis Neſtorianæ fautores: contra vero qui Eutychetis ſtudioſiſſimi eſſent,Synodo præeſſe & intereſſe iuberentur, eo colore quod eſſent hoſtes eiuſdem hæreſis Neſtorianæ: quaſi non contra emergentem nouam hæreſim, ſed contra Neſtorium bellum ſuſcipiendum eſſet. At quomodo hæc Deus vindicarit,ex iis quæ huiuſmodi Pſeudoſynodum ſecuta ſunt apparebit.

VI. Conſiliũ Imp. de vocando ad Synod. Leone PP.

e Leo ep. 13.

Quod vero ſciret Imperator, nullum fore Concilium quantumuis Oecumenicum, abſque Romani Pontificis auctoritate; hanc reuerentiam diuinis detulit inſtitutis, (inquit Leo in epiſtola *e* ad Synodum ſcripta) vt ad ſanctæ diſpoſitionis effectum auctoritatem Apoſtolicæ Sedis adhiberet. Sed quod ſatis intelligeret ipſum Leonem Eutycheti aduerſaturum, illud conſilium iniit, ita eum vocare vt tamen caueret ne adeſſet: videlicet adeo anguſto termino tempus claudens, vt nonniſi magno incommodo accedere poſſet; prout ipſe Leo *a* queſtus eſt ad Pulcheriã Auguſtam. Qui etiam quod mala præſagiret quæ eſſent ex huiuſmodi Concilio ventura, primum perſuadere Imperatori *b* conatus eſt,vt illud haberi fineret in Italia;ac *c* deinde illam ipſam Epiſcoporum coitionem diſſuadere, eo quod in re adeo perſpicua ſuperuacaneum eſſet tantam conſultationem adhibere.

a Idem ep. 13.
b Ep. 9.
c Ep. 17.

VII. Legati miſſi a Leone.

Cum autem neutrum impetrare valuiſſet; tandem ne fidei cauſa diſpendium aliquod pateretur, idem Pontifex Epheſum ad Concilium Legatos è Latere *d*, miſit *Iulianum* Epiſcopum *e* Puteolanum, *Renatum* Presbyterum Cardinalem tit. S. Clementis, *Hilarum* S.R.E. Diaconum Cardinalem,ac *Dulcitium* Notarium: iiſdemque celebrem illam dedit Idibus Iunii ſub huius anni Coſſ. ad Flauianũ Conſtantinopolitanum Epiſtolam *f*, qua non ille ſolum,ſed vniuerſa Synodus, totusque Oriens, quid de Verbi Incarnatione ſentiendum eſſet,ex ſententia Euangelicæ veritatis acciperet: quam & Occidentalibus quoque omnibus Circularem eſſe voluit,(eam Græci dicunt *Encyclicam*) tanquam ad nouæ emergentis hæreſis paratum antidotum: qua imprimis duas in Christo Naturas vnitas indiuiſe & inconfuſe in vnius Perſonæ ſubſiſtentia inſeparabiles docuit. Eſtque illa eiuſmodi, vt eam omnes ſumma obſeruatione exceperint, ac Gelaſius *g* Papa, Synodus *h* Chalcedonenſis, Theodoretus *i*, Epiſcopi *k* Galliarum in Concilium ea de re conuocati, & alii innumeri, diuinis plane laudibus proſecuti fuerint: adeo vt ab ipſo S. Petro Apoſtolo, cum ad eius tumulum eam Leo obtuliſſet, diuinitus confirmatam fuiſſe, aliiſque cœleſtibus viſionibus approbatam, ſcriptum *l* reperiatur. Conſtatque ex ſcripto codice peruetuſto S. Mariæ ad Martyres, morem fuiſſe Romanæ aliarumque Occidentalium Eccleſiarum, eamdem legere publice in Eccleſia menſe Decembris ante Domini Natiuitatẽ, quod ea Dominicæ Incarnationis doctrinam abſolutiſſimam contineret.

d Idem ep. 10. 12. 13. 15.
e Ita ap. Marian. Scot. in Chron.
f Leo ep. 10.

Leonis Epiſt. de Verbi Incarnat. mire prædicata.

g Gelaſ. in Conc. Rom. de libr. authent.
h Conc. Chalced. Act. 6.
i Theod. ep. ad Leon.
k Epiſc. Gall. ap. Leon. poſt ep. 51.
l Prat. Spir. cap. 147. 148.

Porro illam dictatam fuiſſe à S. Proſpero Aquitano, à multis creditum, Marcellinus tradit in Chronico ſub Cõſulatu Olybrii ac Ruſtici: idque ipſum putauit Gennad. *m* Verum nonniſi S. Leonis eſſe dixerim: etenim eandem dictionem quæ eſt in epiſtola, vtique agnoſco in eius Sermonibus.

m Gennad. de Vir. Illuſt. c. 84.

VIII.

n Leo ep. 11. & ſeqq.

Leo præſcripſit Synodo ſententiam de Eutychete.

Eodem vero die quo illa data legitur, nempe Idibus Iunii,alias *n* quoque per eoſdẽ Legatos dedit Leo ad Theodoſium Imperatorem, Pulcheriam Auguſtam, Iulianum Coenſem Epiſcopum virum diſertiſſimum,& Catholicæ veritatis acerrimum defenſorem,aliosque;ac præcipue ad Synodum ipſam, iubẽs omnino Eutychetem debere prius ſuam hæreſim condemnare, quam aliquo modo de eius reſtitutione tractaretur. Quæ quidem haud minima fuit Romani Pontificis indulgentia facta Synodo, vt de reſtitutione hæreſiarchæ tractare poſſet. Siquidem auctores hæreſum non recipiendos eſſe ad priſtinum gradum, etiamſi mille offerrent libellos pœnitentiæ, legibus Eccleſiaſticis ſancitum eſſet, & in Eccleſia iugiter obſeruatum: Sed id Leo Eutycheti pręſtandum eſſe voluit, quod (vt iiſdem, aliiſque litteris teſtatur) libellum is Romam miſiſſet, quo polliceretur, ſi quid erraſſet, ſeſe ex ipſius Romani Pontificis arbitrio correcturum. Cum vero etiam Eutyches ad alios Occidentales magni nominis Epiſcopos literas ſcripſiſſet, ab iiſdem acriter de ſua ipſius temeritate redargutus eſt: prout conſtat ex reſcripta ad eum Petri Chryſologi Epiſcopi Rauennatis epiſtola *o*: qua demum illum hortatur, *vt his quæ à beatiſſimo Papa Romanæ ciuitatis ſcripta ſunt, obedienter attendat; quoniam B. Petrus, qui in propria ſede viuit & præſidet, præſtat quærentibus fidei veritatem. Se enim* (nempe ipſum Chryſologum,ac proinde & alios Epiſcopos) *pro ſtudio pacis & fidei, extra conſenſum Rom. ciuitatis Epiſcopi, cauſas audire non poſſe.* Ita Chryſologus: quem quidem hoc anno, vel ſequenti, ex hac vita migraſſe, aperte colligitur ex eo quod Leo Papa ſub Conſulatu Marciani poſt annum ſequentem, ad eius ſucceſſorem Leonem, ſeu Neonem dictum, literas *p* dediſſe reperitur. Sed ad Synodum.

o Ext. ante Conc. Chalcedon.
p Leo ep. 37.

IX.

Quæ igitur ad Calendas Auguſti indicta Synodus

a *Ap. Conc. Chalced. Act. 1.*

SYNODVS II. EPHESINA.

fuerat *a*, cœpta eſt *Epheſi* quarto Idus Auguſti huius anni: cui interfuiſſe numerati ſunt Epiſcopi centũ viginti octo, præter paucos aliquos qui per ſuos vicarios interfuerunt. Præſto etiam fuere Apoſtolicæ Sedis Legati ſuperius nominati: adfuitque, & præfuit, licet indebite, auctoritate Imperatoris *Dioſcorus* Alexandrinus. Conuenerunt pariter inter primos, *Domnus* Antiochenus, *Iuuenalis* Hieroſolymitanus, *Flauianus* Conſtantinopolitanus, *Thalaſſius* Cæſarienſis Cappadociæ, *Stephanus* Epheſinus, *Baſilius* Seleucienſis, *Euſtathius* Berytenſis, aliique: & in ipſa Seſſione, Flauianus non poſt Antiochenum ſedere Antiſtitem à Dioſcoro permiſſus eſt, ſed poſt Hieroſolymitanum. Cum autem omnes conſediſſent, Legati Apoſtolicę Sedis excuſauerunt Leonis Papæ denegatum aduentum in Synodum, ad quã præſens vocatus fuerat, eo quod moris non eſſet, niſi per Legatos extra Vrbem Romanos Pontifices Synodis intereſſe.

X. LITERÆ LEONIS A DIOSCORO NON ADMISSÆ.

b *Ibid. Act. 1. & 3.*

Poſt hæc iidem Legati obtulere ſcriptas ad Synodum & ad Flauianum literas eiuſdem S. Leonis quas Dioſcorus ſuſcipi iuſſit: verumtamen nec lectas, immo neque ſuſceptas fuiſſe, teſtatum poſtea fuit in Concilio *b* Chalcedonenſi, ſed lectione aliarum literarum Imperatoris, à cœptis per Legatos ſermonibus diſceſſum eſſe: ex compoſito quidem, vt vitaretur lectio illarum quas S. Leo ſcripſiſſet; cum tamen id inſtanter petentibus Legatis, Dioſcorus iuramento eſſet pollicitus ſe facturum: ſed numquam præſtitit. Vnde & ſcandalum atque læſionem Sanctæ Dei Eccleſiæ per totum Orbem terræ perlatam eſſe, ibidem aſſertum eſt. Poſt hæc vero ſuggeſtione facta, de Fide agendum eſſe, negauit Dioſcorus, affirmans ex decreto Imperatoris tractandum eſſe de controuerſiis obortis Conſtantinopoli inter Flauianũ & Eutychetem. Itaq; ingreſſus Eutyches, libellum fraudulentiſſimũ obtulit: cumq; Flauianus peteret dari locum Euſebio Epiſcopo Dorylæi accuſatori Eutychetis; repulſus eſt, eo prætextu quod non eſſet Flauiani aliquid petere, qui olim iudex, hac autem in Synodo reus aſſiſteret iudicandus vna cum eodem Euſebio.

XI. NEFANDA PSEVDOSYNODI GESTA.

Sed ne diutius immoremur in recenſendis ſingulis praue geſtis hoc conuentu Satanico; qui ſcire cupierit, quibus violentiis ope Comitum ac militum Imperatoris Dioſcorus vſus fuerit, vt non ſolum Eutyches abſolueretur, ſed & impio eius dogmati ſubſcriberetur; damnarenturq; Flauianus, Euſebius, Ibas, Theodoretus, aliique Eutychetis hæreſeos aduerſarii, tam abſentes quam pręſentes, quaſi fautores Neſtorii eſſent, ac nonnulli eorum aduerſus Cyrillum ſcripſiſſent: quomodo item eodẽ prætextu damnatus pariter fuerit Domnus Epiſcopus Antiochenus, licet & ipſe in Flauianum & Euſebium (æque ac Iuuenalis, Baſilius, & alii plerique, qui videbãtur eſſe columnæ) impiorum decreto ſubſcripſiſſet: Hæc, inquam, omnia fuſius pertractata reperiet in Actis Synodi *c* Chalcedonenſis, in qua iſtius Epheſini Conuentus cuncta geſta retractata fuere, & condemnata. Sed & eadem Pſeudoſynodo in Flauiani locum à Dioſcoro ſubrogatum eſſe *Anatolium*, ipſius Dioſcori Conſtantinopoli Apocriſiariũ; pro Domno vero Antiocheno ſuffectum eſſe Maximum, pro Iba Nonnum, pro aliis itẽ depoſitis alios, ex Liberato *d*, Euagrio *e*, aliiſque conſtat. Sicut & literis *f* Pulcheriæ Auguſtæ ad Leonem Papam declaratur, Epiſcopos qui ſubſcribere recuſarunt Eutychetis abſolutioni, & Flauiani damnationi, iuſſos eſſe à Dioſcoro per milites in exilium deportari. Ac denique ipſum Flauianum, quod Sedem Apoſtolicam primo viua voce, deinde etiam ſcripto libello appellaſſet; ab eodem impiiſſimo Dioſcoro per vim ab Eccleſia extruſum, & calcibus appetitum, & agente potiſſimum ſceleſtiſſimo Barſuma Archimandrita, plagis contuſum & catenis conſtrictum perductum eſſe in exilium, ibique multis aliis preſſuris & ærumnis confectum, paulo poſt nobiliſſimam pro egregia defenſione Catholicæ fidei, coronã martyrii promeruiſſe, certum redditur ex Cõcilio *g* Chalcedonenſi, Menologio *h* Græcorum, Marcellino *i* Comite, Liberato *k* diacono, Nicephoro *l* Calliſto, aliiſque auctoribus.

c *Ibid. Act. 1. & 3.*

ANATOLIꝰ INTRVDITVR EPISC. CONSTANTIN.

d *Liber. cap. 12.*

e *Euagr. lib. 1. cap. 10.*

f *In præamb. Conc. Chalced.*

S. FLAVIANI VEXATIO, ET MARTYRIVM.

g *Conc. Chalced. Act. 3. & 4.*

h *Menolog. 18. Febr.*

i *Marcell. in Chron. hoc ann.*

k *Liber. Breuiar. c. 12.*

l *Niceph. 14. hiſt. 47.*

XII. APOSTOL. SEDIS LEGATI MALE HABITI.

Et quod ad ipſos Apoſtolicæ Sedis Legatos; conſtat eoſdem his impietatibus fortiſſime reſiſtẽtes, peſſime habitos fuiſſe; ac vix vnum ex illis Hilarum diaconum clam fuga lapſum, per incognita & inuia loca Romam peruenisse, & omnia Leoni Papæ renunciaſſe. Id enim teſtantur eorumdem ipſorum Leonis & Hilari ad Pulcheriam Auguſtam ea de re ſcriptæ literæ *a*. Cuius etiam Hilari extat hactenus de fuga ſua, & liberatione ope S. Ioãnis Apoſtoli & Euangeliſtæ, antiquiſſimum monumentum in ædicula ab ipſo in honorem eiuſdem liberatoris ſui erecta Romæ in Baptiſterio Conſtantini. Laudatque pariter Theodoretus *b* alium ex iiſdem Legatis, Renatum presbyterũ, de feruenti zelo quo arguit & repreſſit audaciam Dioſcori eiuſque ſectatorum. Sed & quanta mala ab iiſdem Eutychianis reliqui ſanctiſſimi Epiſcopi Confeſſores eadem ex cauſa damnati, perpeſſi fuerint, ex iis meditari poſſumꝰ, quę vnus ex illis Ibas poſtea queſtus *c* eſt ſe paſſum eſſe; nimirum per quadraginta manſiones per diuerſos ad inuicem ſuccedentes ordines deductum eſſe in exilium, ac viginti & amplius carceres mutaſſe.

a *Leo ep. 26. Hilar. ad Pulcher. in præfat. Conc. Chalced.*

b *Theod. ep. 116.*

ALIORVM EPISCOP. ORTHOD. PRESSVRÆ.

c *In Conc. Chalced. Act. 10.*

XIII. QVALIS EA SYNODVS.

Huncque tandem conſecuta eſt finem Epheſina Synodus Oecumenica Poſterior; quam improbatam à S. Leone Romano Pontifice, iure maiores noſtri *Prædatoriam* appellarunt, vel LATROCINIVM EPHESINVM: In qua nihil niſi per vim & metum, catenaſque & gladios, tentatum & extortum; perfiduſque hæreſiarcha errores ſuos ſtabiliuit: & de qua iidem ipſi qui ſubſcripſerunt Orientalis Eccleſiæ Epiſcopi, repleti ſunt vndique lachrymis, quod tam ignauiter fidem Catholicam prodidiſſent, infamem hæreſiarcham reſtituiſſent, & innocentiſſimum Flauianum vna cum aliis SS. Epiſcopis condemnaſſent. Quorum quidem nonaginta ſex ſubſcriptiones magna cum ignominia recitatæ ſunt poſtea in Concilio *d* Chalcedonẽſi; cum cauſati ſunt, ſe nolentes ſubſcribere, vſque ad veſperam tentos fuiſſe recluſos in Eccleſia, ac demum à militibus cum fuſtibus & gladiis coactos fuiſſe. Quomodo vero Deus hæc tanta facinora in auctores eorum vltus fuerit, dicetur inferius ſuis locis.

d *Ibid. Act. 1.*

XIV. THEODORETVS APPELLAT SEDEM APOSTOL.

Interea vero Theodoretus Epiſcopus Cyri, cum abſens audiſſet ſe ab ea Pſeudoſynodo fuiſſe depoſitum, appellãs (vti Flauianus fecerat) Romanum Pontificem, quem eſſe ſciret legitimum Iudicem, qui perperam à Synodis quantumuis Oecumenicis facta reſcindere poſſet; honorificam ad eum legationem miſit Hypatii & Abramii Corepiſcoporum atque Alypii Archimandritæ, per quos ſcripſit tũ ad alios quoſdam, tum imprimis *e* ad ipſum Leonem Papam, ac Renatum S.R.E. Cardinalem presbyterum, quem vnum vidimus ex Legatis Epheſinis; enixe rogans, vt quandoquidem ipſe, poſt tot ac tantos labores aduerſus Gentiles, Iudæos, & omnis generis hæreticos, totis viginti & ſex annis quibus hactenus Eccleſiæ ſuæ præfuiſſet, etiam cum ſanguinis effuſione, & frequentibus vitæ periculis, pro fidei Orthodoxæ, quam ſemper & vbique profeſſus eſſet, ac multiplicibus ſuis ſcriptis vniuerſo Orbi manifeſtam feciſſet, defenſione exantlatos, abſens iniuſtiſſime damnatus eſſet: idem Leo Papa dignaretur ipſi appellanti eius rectum iudicium, opem ferre, & Apoſtolica auctoritate præcipere vt Romam conuolaret, etiamſi ab Imperatore prohibitus eſſet egredi è Syria. *Habet enim* (inquit epiſtola ad Renatum) *ſanctiſſima Romana Sedes omniũ per Orbem Eccleſiarum principatum, cum multis aliis de cauſis, tum maxime quod hæreticæ labis immunis permanſit, & Apoſtolicam gratiam immaculatam ſeruauit.* Ac demum Leonem obteſtatur, vt quãprimum reſcribat, vtrum ipſe Theodoretus ſuæ depoſitioni acquieſcere deberet, an non: obtemperaturum enim ſe illius cuicumque ſententiæ, ac Dei iudicium expectaturum, quandoquidem nõ hæc ipſe ob honorem & gloriam quæreret, ſed ob ſcandalum Eccleſiæ, & ne hæreticus cenſeretur.

e *Theod. ep. 113. 116. Rec. Baron. Ann. Tom. VI. hoc ann. ex Bibl. Vatic.*

XV.

Hæc & alia Theodoretus tam iiſdem quam pluribus aliis ea de re datis ad diuerſos in Occidentem, atque etiam Conſtantinopolim literis, quas habet codex Vaticanus; omnes haud dubium ab eo ſcriptas antequam à Theodoſio Imp. pro confirmatione Pſeudoſynodi promulgatum eſſet edictum *f*, quo inter alia multa auditu execrabilia, ipſius Theodoreti, perinde ac ſcelerati Neſtorii, & impiiſſimi Porphyrii, ſcripta fuere omnino vetita, incendioque damnata;

f *Ext. apud Conc. Chalced. Act. 3.*

IMPIVM THEODOSII IMP. EDICTVM PRO PSEVDOSYNOD. EPHES.

damnata; ſubque ſpecie confirmandæ Nicænæ fidei, ac damnandæ Neſtorianæ perfidiæ (ſicut factum fuerat in eodem Conciliabulo) damnati ſunt quoque immeriti; probataque poſterior æque ac prior Synodus Epheſina, ac proinde Eutychiana hæreſis validata. Si enim ante datas à Theodoreto ſuperiores literas fuiſſet eiuſmodi ſanctio promulgata, quos non ipſe clamores iiſdem edidiſſet, & lugubres querelas addidiſſet? Porro edidit eam Theodoſius Eutychianorum artibus circumuentus, atque imprimis Chryſaphii eunuchi; qua omnem gloriam, quam ob pietatem hactenus ſincere ſeruatam idem Auguſtus fuerat conſecutus, penitus labefactauit. Quanta vero conſtantia hæc omnia Theodoretus pertulerit, nempe damnationem, ſedis abrogationem, exilium quoque, (vt ipſe teſtatur in literis ad Anatolium *a* Patricium, & Alexandrã *b* clariſſimam fœminam) ſcriptorumque ex Imperatoris edicto iacturam; ex aliis pluribus ab ipſo ad diuerſos hoc tempore exaratis ea de re literis intelligi datur. Adeo vt plane quicquid tempore prioris Oecumenici Concilii Epheſini deliquerat, aucto fœnore ex hoc tumultuario Epheſino conuentu perſoluerit, ſtans ante alios in certamine indefeſſus fidei Catholicæ propugnator. Quem quidem à Sede Apoſtolica fuiſſe abſolutum, & in ſedem ſuã reſtitutum, apparet ex Actis Concilii *c* Chalcedonenſis: ſicut & Euſebium Dorylæi, qui Romam ſe receperat. Priuilegium namque fuit ſolius Romanæ Sedis, tamquam quæ præeſſet Orbi terrarum, (vt loquitur Theodoretus ad Leonem) vt depoſitus à Synodo Epiſcopus, abſque alia Synodo maioris numeri reſtitui poſſet à Romano Pontifice.

THEODORETI CONSTANTIA IN PERSECVTIONE.
a Theodoret. ep. 139.
b Id. ep. 100.
c Conc. Chalcedon. Act. 1. & 8.

XVI. CONCIL. ROM. PRO ABROGATIONE PSEVDOSYNOD. EPHES.

Sed & Leonem Papam, de cunctis rebus Epheſi geſtis certiorem factum, habita *Romæ* menſe Octobri huius ipſi[9] anni SYNODO Epiſcoporum Occidentalium, omnia quæ more prædonum perfidi illi Eutychiani, tam aduerſus rectam fidem, quam contra Flauianum, alioſque ſanctiſſimos Antiſtites, præſumpſiſſent, Pontificio decreto reſcidiſſe, irritaque penitus eſſe declaraſſe; conſtat ex literis *d* ea de re ad Pulcheriam Auguſtam ab Hilaro diacono ſcriptis: licet de ea damnatione nulla prorſus mentio habeatur in Synodalibus ab ipſo Leone *e* ad Theodoſium, eamdemque Pulcheriam, & alios, miſſis eodem menſe Octobris. Quod quidem eo factum putamus, quia Leo voluit ad tempus ea obtegi ſilentio, quod ſperaret Vniuerſali Synodo in Italia cogenda (quam ſuis illis literis ab Imperatore expetiit) omnem Orientalium Eccleſiarum ruinam fore reſarciendam. Cumque opportune pariter contigiſſet, hoc eodem tempore celebratæ Romanæ Synodi, in Vrbe eſſe Imperatorem Valentinianum, vna cum Eudoxia coniuge, & Placidia matre, viſitandi gratia Apoſtolorum ſacra Limina; iidem quoque, vt pii Principes, exhorreſcentes quæ Epheſi tyrannice facta eſſent, ad illud immane facinus deſtruendum ſinguli ſingulas dedere ad Theodoſium literas; quæ ante Concilium Chalcedonenſe relatæ habentur, vna cum ipſis Theodoſii reſponſionibus, ex quibus videas quam difficile ſit Principes, cum ſemel tuendam ſuſceperint iniuſtam cauſam, oſtenſa licet veritate in rectum iter reuocari.

d Extat in præamb. Concil. Chalced.
e Leo ep. 23. 25. 26. 28. 29
VALENTINIAN. IMP. SCRIBIT ADVERSVS GESTA EPHES.

XVII. GALLÆ PLACIDIÆ AVG. VIRTVTES, ET OBITVS.

Cæterum quod de eadem *Galla Placidia* Auguſta Valentiniani Imperatoris matre, nulla poſthac mentio vſquam habeatur, haud diutius creditur fuiſſe ſuperſtes: fœmina quidem magni conſilii, & diuerſis agitata caſibus, in qua potiſſimum enituit Chriſtiana religio, (quam & conſtat fuiſſe filiam, ſororem, vxorem, matrẽ, ac materteram Imperatorum Romanorum.) Maximo vero damno Valentinianum, tali orbatum fuiſſe matre, eius poſteriora in deterius prolapſa, & in interitum tandem deducta, facile declararunt. Sed & ſub huius anni Coſſ. defunctam eſſe *Marinam*, Arcadii olim Imperatoris filiam, habet Marcellinus in Chronico: verum mendoſe ibi legitur, vxor Theodoſii, dicenda ſoror. Eudocia enim vxor Theodoſii fuit, eique ſuperuixit. Porro Marina in ſanctæ virginitatis profeſſione cum ſororibus educata conſenuit; admirante plane Orbe terrarum (quod dictum eſt ſuperius) ipſam Regiam Conſtantinopoli conuerſam fuiſſe in Monaſterium.

XVIII. DIOSCORI HORRENDVM FACINVS IN EXCOM. ROM. PONT.

Interea vero nefarius Dioſcorus, cum reuerſus eſſet Alexandriam, perinde ac ſi ad hoc vnum natus eſſet, vt mortales omnes peccando ſuperaret; colligens paucos ſecum Epiſcopos, auſus eſt in S. Leonem Papam excommunicationis ſententiam iaculari, vt teſtantur Acta *a* Concilii Chalcedonenſis, atque Liberatus *b*. In quo tamen illud mirum contigit, vt cui aduerſus Flauianum Epiſcopum Conſtantinopolitanum Ægyptii, Thraces, ac Palæſtini Epiſcopi (vt ſcribit idem Liberatus) adhærerent; tamen cum in Romanum Pontificem agendum fuit, vix decem, eoſdemque coactos (vt in iiſdem Actis continetur libello Theodori) in ſui horrendi facinoris conſortium pertrahere potuerit. Sed quæ poſt hæc ſecuta fuerint, dicetur inferius ſuis locis.

a Conc. Chalced. Act. 1.
b Liber. c. 12.

IESV CHRISTI ANN. 450.

LEONIS ANN. 11.

VALENTIN. III. 26. MARCIANI 1.

I. PVLCHERIA AVG. AGIT PRO FIDE CATHOL.

ANNVS Chriſti quadringenteſimus quinquageſimus, Valentiniano Aug. ſeptimum & Auieno Coſſ. magna illa pietate inſignis Auguſta Pulcheria virgo, cum hactenus ob domeſticas ſimultates, vitam agens pene monaſticam procul à negotiis ſeſe in Hebdomo continuiſſet; vbi deeſſe vidit qui pugnarent prælia Domini, mox inſtar Deboræ fide armata proceſſit, nec ceſſauit quouſque religionem proſtratam erexit: Cui quidem, ſicut Neſtorii, ita Eutycheris damnationem S. Leo *c* Papa acceptam tulit.

c Leo ep. 32. 35. 39. 45.

II. THEODOS. IMP. SCRIBIT AD LEON. PP.

Sed & Theodoſius Imperator, etſi infelix ab Eutychete atque Dioſcoro deceptus, ratam habuit Flauiani damnationem; haud tamen cum illis eo impietatis demerſus eſt, vt auctoritatem Romanæ Eccleſiæ contemnendam exiſtimarit: immo eãdem ſedium omnium caput intelligens, non prius Anatolium à Dioſcoro in locum Flauiani ſuffectum, ſtabiliendum putauit, quam id eiuſdem Sedis Pontificis probaſſet aſſenſus: vt conſtat ex redditis ad illum à Leone *d* Papa ſub his Coſſ. decimoſeptimo Calendas Auguſti literis. Sed quoniam non vnius Anatolii tantum exploranda fides erat, cum plurima eſſet lapſorum multitudo; viſum eſt eidem Leoni, (ex veteri Romanæ ſedis conſuetudine, mittendi Legatos ad erigendam collapſam Orientalem Eccleſiam) dirigere Conſtantinopolim Legatos à Latere, qui eoſdẽ lapſos ad Eccleſiam Catholicam redire volentes probarent. Fueruntque ad tantum opus delecti *Abundius* Comenſis Epiſcopus doctrina & ſanctitate celebris, *Aſterius* item Epiſcopus, atque *Baſilius* & *Senator* presbyteri; vt de iis omnib[9] fidem faciũt eædem ad Theodoſium literæ, aliæque eodem tempore ad Pulcheriam *e* Auguſtam & Archimandritas *f* à Leone conſcriptæ.

d Idem ep. 33
LEGATI A LATERE MISSI CONSTANTINOPOL.
e Ep. 35.
f Ep. 34.

III. THEODOS. RESIPISCIT.

Interea vero Theodoſius gratia cælitus emiſſa illuſtratus, ſanctæ ſororis conſiliis acquieſcens, ac remedia ab ea miniſtrata percipiens, multa & admiratione digna in expiationem admiſſi ſceleris præſtitit, quæ narrat Nicephorus *g*. Sed quod ait, ab eo S. Flauiani corpus Epheſo Conſtantinopolim translatum eſſe; erroris arguitur ex epiſtola Pulcheriæ ad Leonem, de qua poſtea, vbi habetur expreſſum, id à Theodoſii ſucceſſore Marciano præſtitum eſſe: ſicut neque Epheſi mortuum eſſe Flauianum conſtat, vt inde eius corpus transferri oportuerit; quem Marcellin[9] *h* & alii tradunt obiiſſe in exilio Epipæ ciuitatis Lydiæ. Sed & quod tradit, ab eodem Theodoſio Chryſaphium Eunuchum, omnium malorum auctorem, dignitate ac bonis ſpoliatum, in inſulam relegatum eſſe, eumdemque ad locum exilii nauigantem in mari merſum occubuiſſe; Marcellinus & Cedrenus hunc Pulcheriæ iuſſu neci traditum affirmant. Porro Eudociam quoque Auguſtam, Flauiani aduerſariam, ac Pulcheriæ æmulam, ab eodem Imp. ipſius marito grauiter obiurgatam in Hebdomum relegatam eſſe ſcribit: quam poſtea Hieroſolymam nauigaſſe conſtat.

g Niceph. lib. 14. cap. 49.
h Marcell. in Chron. & Cod. Vatic.
VINDICTA IN CHRYSAPH. EVNVCH.

a *Niceph.lib. cap.58.*

Additque idem auctor *a*, paulo ante obitum eumdem Theodoſium Epheſum petiiſſe, S. Ioannem Euangeliſtam honoraturum, templumque illius ingreſſum, orationi vacantem, quis ei in Imper o ſucceſſurus eſſet edoctū à Deo per viſionem fuiſſe, & Conſtantinopolim reuerſum, in venatione lapſum ab equo, paulo poſt deceſſiſſe, cum antea Pulcheriam admonuiſſet, Dei voluntatem eſſe vt Marcianus Tribunitius Imperium capeſſeret. Hæc Nicephorus: cui adſtipulatur Cedrenus, Zonaras tamen ex quorūdam ſententia tradit, Theodoſium morbo periiſſe: Theodorus vero Lector in Collectaneis, ipſum ad venationem egreſſum, & in fluuium Album abreptum, ſequenti nocte mortuum eſſe. Sed quod ad tempus ſpectat; conſentiunt omnes, contigiſſe eius obitum quatro Calendas Auguſti, anno Imperii ab exitu parentis Arcadii quadrageſimo tertio per tres menſes inchoato, ætatis vero quadrageſimo nono. Qui quidem attemperatam miſericordia Dei vindictam expertus eſt, quod datum illi ſit ante obitum, admiſſum facinus intelligere, ac remedia quærere, & in auctorem vlciſci.

THEODOS. IMP. OBITVS.

IV. MARCIANVS CREATVR IMP.

Defuncto autem ipſo, voluntate S. Pulcheriæ ex Senatuſconſulto delatum eſt Imperium MARCIANO, genere Thraci, ex infima militia per gradus ad tantam potentiam deuecto: de cuius primordiis, ac ſignis quæ eius portenderunt Principatum, nos quædam ſuperius, plura vero habet Euagrius *b*. Quod enim nullum hactenus præceſſiſſet exemplum, vt Auguſta ſola habenas moderaretur Imperii, & ipſa Deo (vt dictum eſt) virginitatem vouiſſet, iamque ætate grandior eſſet; (vtpote quæ ageret annos quinquaginta vnum, nata ſub Conſulatu Theodori & Eutropii) ſalubre illud conſilium iniit, vt coniugii titulo virum eueheret in Imperium, ætate maturum, conſilio grauem, religione eximium, continentia probatum, ac militari virtute vbique ſpectatum: ſicque optimo Imperii regimini opportune conſuleret, vt tamen deuotæ Deo virginitatis integritati eſſet omnino proſpectum: haud immemor facti huius digniſſimum præceſſiſſe exemplum, cum ſanctiſſima Deipara ita fuit matrimonii legibus iuncta coniugi, vt numquam deſierit eſſe virgo.

b *Euagr. lib. 2. cap. 1.*

QUA RATIONE PVLCHERIA EI NVPSERIT.

V. AGIT ADVERS. EVTYCHIANOS.

c *l. vlt. C. de apoſtat.*

d *Ext. ante Conc. Chalcedon.*

Simulac vero Marcianus creatus eſt Auguſtus, nihil antiquius habens quam hæreticos recens obortos vexare, ipſis Calendis Auguſti aduerſus Eutychianos ſanctionem *c* edidit, qua illos pœnis omnibus ſubiecit, quæ ſuperiorum Imperatorum legibus aduerſus alios hæreticos conſtitutæ fuiſſent. Rurſumque Roman. Pontificis nutu cuncta agere ſtatuens, ad S. Leonem literas *d* dedit de electione ſua, & deſiderio reſtituendæ Eccleſiæ. Ac cum inter hæc Legati, quos ad Theodoſium idem Leo direxerat, Conſtantinopolim peruenientes ipſi Marciano reddidiſſent litteras quæ ad Theodoſium ſcriptæ fuerant; idem iis acceptis iterum ad Leonem reſcripſit *e* de cogenda eiuſdem Pontificis auctoritate Oecumenica Synodo, vocandiſque ab Imperatore in quamcumq; ciuitatem ipſi Leoni videretur Epiſcopis, à quibus quæ Catholicæ eſſent fidei, ſecundum ipſius definitionem declararentur. Inculcauit hæc eadem Pulcheria Auguſta aliis ad eumdem Pōtificem datis literis *f*. Ex quibus imprimis videas, priſtinum morem Oecumenici cogendi Concilii, ab iiſdem piiſſimis Imperatoribus egregie obſeruatum; vt id abſque auctoritate Romani Pontificis minime fieret. Nam quid ab aliis Impp. quorum non extant literæ, præſtitum ſit in hoc munere, ex his Marciani & Pulcheriæ quæ extant intelligi datur. Denique eumdem Marcianum totum intentum componendæ Eccleſiæ diſſipatæ, exulantes omnes ex Conciliabulo Epheſino ConfeſſoresEpiſcopos, ad propria reuocari iuſſiſſe, & quod gratiſſimum Catholicis omnibus extitit, S. Flauiani in exilio defuncti corpus ſolemni pompa Conſtantinopolim transferri curaſſe; iiſdem ſuis literis Pulcheria Leoni ſignificauit. De reſtitutione vero Epiſcoporum, teſtis eſt etiam Theodoretus epiſtolis *g* hoc eodem tempore ſcriptis ad Anatolium Magiſtrum militum, Aſparem Gothicæ militiæ Præfectum, & Vincomalum Magiſtrum Officiorum; quibus eos rogat, vt Imperatori & Auguſtæ ſuo nomine gratias agant de ſolutis exilii vinculis, admonetque quid de futura Synodo eiſdem Principibus ſuggerere debeant.

e *Ibid.*

AGVNT APVD LEON. PP. PRO VNIVERS. COGENDA SYNODO.

f *Ext. ibid.*

RESTITVVNT EPISCOPOS EXVLES.

g *Theodor. ep. 139. 140. 141. Rec. Baron. Annal. Tom. VI. hoc ann. ex cod. Vatic.*

VI CONCIL. CONSTAN. CVM LEGATIS APOSTOL. ADVERS. NESTOR. ET EVTYCH.

Eodem vero tempore iidem qui ſupra Apoſtolicæ Sedis Legati, ſatagentes Eccleſiæ Catholicæ communioni lapſos reſtituere Epiſcopos, SYNODVM *Conſtantinopoli* habuere in qua primum omnium Anatolius eius vrbis Epiſcopus fidei Catholicæ profeſſionem obtulit, ac deinde alii: ſtatutumque eſt, vt abſentes ſuam ſinguli mitterent, vt ab eiſdem Legatis examinaretur quę qualiſve cuiuſque fides eſſet; ſecundum quod eis à Leone in mādatis datum fuerat. Præter quæ, extat etiam eiuſdem Synodi Actorum fragmentum in rebus geſtis S. Abundii Epiſcopi Comenſis vnius ex Legatis, quo eadem confirmantur. Sed & miſſam eſſe ad ſingulos Metropolitanos epiſtolam S. Leonis olim datam ad Flauianum, cui omnes ſubſcriberēt, fidem faciunt quæ habentur poſt Actionem Quartam Concilii Chalcedonenſis in Græcis codicibus in cauſa Photii & Euſtathii. Eamdemque epiſtolæ ſubſcripſiſſe Anatolium, prædictæ ad Leonem Pulcheriæ literæ teſtatur. De Theodoreto vero, Iba, & Aquilino Bibli *a* in Palæſtina Epiſcopo, eidem ſubſcribentibus, teſtis eſt epiſtola Theodoreti ad eumdem Abundium Legatum ſcripta, quæ habetur in iiſdem ipſius Abundii Actis. Etſi enim iſti, vt hoſtes Eutychianæ ſectæ paſſi eſſent exilium; tamen quod aliquando Neſtorio fauiſſent, male adhuc audiebant apud nonnullos Orthodoxorum: atque ideo, quo ſe vere Catholicos eſſe demonſtrarent, illi epiſtolæ ſubſcribere voluerunt. Nam & hac Conſtantinopolitana Synodo dictum eſſe anathema tam Neſtorio, quam Eutycheti, & omnibus ipſorum ſectatoribus, docetur eodem ipſius Actorum fragmento. Sicut & ſtatutum eſſe, ne in ſacris memorarentur nomina Dioſcori Alexandrini, Iuuenalis Hieroſolymitani, & Euſtathii Berytenſis, quod impœnitentes eſſent anteſignani ſchiſmaticorum; itemque, vt reliquis Epiſcopis in Conciliabulo Epheſino lapſis, ad communionem Eccleſiæ redire volentibus, ſuæ tantum, nondum vero totius Catholicæ Eccleſiæ communicatio concederetur; declarat S. Leo *b* epiſtola ad Anatolium Conſtantinopolitanum anno ſequenti Idibus Aprilis ſcripta; qua iiſdem ſuam & Eccleſiæ Catholicæ communionem indulſit, confirmans quæ aduerſus Dioſcorum ac ſocios ſtatuta eſſent.

a *Euagr. lib. 1. cap. 10.*

b *Leo ep. 40.*

VII. ATTILA RECEDIT AB ORIENTE IN OCCIDENTEM.

His autem feliciter ſub Marciano Imp. hoc anno geſtis, mox illud magni momenti ſubſecutum eſt bonum, vt qui permultos annos aſſiduis cladibus Orientale Imperium, cum in eo impietas regnaret, Attila Hunnorum Rex labefactaſſet; ſimulac reſtituta eſt vera religio, ipſe ſponte ab Oriente recedens, copias conuerterit in Occidentem, vbi imbellem ſciret regnare Imperatorem, per Aetium Patricium bella gerentem. Quid autem illic egerit, dicetur anno ſequenti.

VIII. FAMES ET PESTIS ITALIAM VEXAT.

c *Valentin. Nouell. tit. 11 ap. C. Theod.*

d *Gelaſ. in Andron.*

Hoc interim anno ingentem Famem vexaſſe Italiam, adeo vt plurimi parētes rabida fame pereuntes, coacti fuerint filios ad cibum emendum vendere, teſtis eſt Valentiniani Aug. ſanctio *c* anno ſequenti menſe Ianuario edita, qua præcepit licere parentibus redimere filios. Sed & Peſte laboraſſe eamdem Italiam, Gelaſius *d* Papa eſt auctor.

IESV CHRISTI ANN. 451.

LEONIS ANN. 12.

VALENTIN. III. 27. MARCIANI 2.

I. ANNVS CONCILII CHALCED.

ANNVS Chriſti quadringenteſimus quinquageſimus primus, Marciano Aug. & Adelphio Coſſ. memorabilis extitit Magni CONCILII CHALCEDONENSIS celebratione; de qua nobis ordine breuiter agendum eſt. Cum igitur Synodum Vniuerſalem ſumma diligentia à Papa Leone Marcianus Imp. expeteret; idē Pontifex reuocatis

Romam prioribus illis Legatis, quos anno ſuperiore Conſtantinopolim miſerat, alios decreuit qui Synodo futuræ intereſſent; de quibus dicetur inferius.

II. CONCIL. MEDIOLA. DE EPIST. LEONIS PP. DE INCARNAT. VERBI.

Reuerſis autem prioribus in Vrbem, & inde ad proprias Eccleſias; vnus ex illis S. Abundius Comenſis Epiſcop⁹, egit ex literis S. Leonis cum S. Euſebio Mediolanenſi Epiſcopo, vt prouinciali CONVENTV, quæ ſcripta eſſet ad Flauianum de Verbi Incarnationis doctrina, eiuſdem Leonis Epiſtolam publicis ſcriptionibus ſe omnes recipere teſtarentur. quod & impigre curatum eſſe, apparet ex literis *a* Synodalibus ad eumdem Pontificem inde exaratis; quibus ſubſcripti reperiuntur viginti Epiſcopi, & inter eos *Maximus* Taurinenſis, cuius cum ob præſtantem eruditionem, tum ob inſignem vitæ ſanctitudinem, celebre eſt nomen in Eccleſia Dei. Sed corrigendus de illo Gennadius *b*, dum poſt recenſitas eius lucubrationes, addit ipſum deceſſiſſe Honorio & Theodoſio regnantibus. Etenim qui huic Synodo Mediolanenſi ſub Leone Papa hoc tempore celebratæ interfuiſſe legitur, immo & quem Romano Concilio ſub Hilaro Leonis ſucceſſore præſentem pariter fuiſſe, eius Acta Concilii declarant; plane longe poſt Honorii tẽpora ſuperuixiſſe oportuit: niſi duos Maximos Taurinenſes poſueris, quod à nemine dictum repetimus.

a *Ap. Leon. poſt ep. 52.* DE MAXIMO TAVRINENS. EPISCOPO.

b *Gennad. de Vir. Illuſt. c.* 40.

III. EPISCOPORVM SVBSCRIPTIONVM ORDO.

Sed quod ad prædictam Synodum Mediolanenſem ſpectat; ex ſerie ſubſcribentium Epiſcoporum obſerua, (quod & in aliis quibuſdam Conciliis deprehẽdere licet) non ſedium prærogatiuæ, ſed temporis quo quiſque Epiſcoporum ſedere cœpit, haberi ſolitam rationem, quod vel hoc vno exemplo intelliges, dum in Concilio Aquileienſi, cui pariter Epiſcopus Mediolanenſis S. Ambroſius interfuit, in ordine ſubſcribentium ante Diogenem Epiſcopum Genuenſem Philaſtrius ponitur Epiſcopus Brixianus; in hac vero Synodo primo ponitur Paſchalis Genuenſis, & poſt alios Octauianus Brixianus: ſicut & Epiſcopus Vercellenſis in imo fere poſitus reperitur, qui in Concilio Aquileienſi quarto loco collocatus habetur. Cur autem Leo voluerit horum Epiſcoporum ſubſcriptionibus firmari doctrinam de Incarnatione Verbi; id eo conſilio factum eſt, vt Legati à Latere ad Oecumenicam Synodũ profecturi, de Occidẽtalium Epiſcoporum ſuffragio eam vere informare poſſent. Siquidem erat priſtino vſu receptum, vt cum Oecumenicum in Oriente Concilium indiceretur, cui haud omnes Occidentales intereſſe poſſent; iidem quo aliquo modo & ipſi ſuum ferrent ſuffragium, vel Romam (ſi pateretur opportunitas temporis) ad Synodum conuocarentur, vel præcipiente Romano Pontifice in ſuis prouinciis conuentus cogerent; & ex iis literas ad eumdem Pontificem darent; qui ſic Legatos à Latere non tantum ſuo, ſed totius Occidentalis Eccleſiæ nomine dirigeret. Quod & aliis ſuperius exemplis vidiſſe licuit.

PARTICVLARES CONVENTVS ANTE SYNOD. OECVMEN.

IV.

Vt igitur de ipſa OECVMENICA SYNODO agamus; hoc anno, decimo Calendas Iunii, Marcianus Imp. publicam edidit ſanctionem *c* ad omnes Epiſcopos, qua eos *Nicæam* in Bithynia conuenire voluit ad Calendas Septembres. Qui cum ab eo ad præfinitam diem ſe contuliſſent, pluribusque diebus expectaſſent Imperatoris aduentum, qui ſe in optatis habere Synodo intereſſe ſignificauerat; dedere ad eum literas, quibus ob infirmitates & anguſtias complurium ipſorum, petierunt vt fineret ex more conuentus agi. Ipſe vero reſcripſit, viſum eſſe Apoſtolicæ Sedis Legatis, ne abſque Imperatoris præſentia Synodus ageretur; ſeque propediem affore pollicitus eſt. Cum autem inter hæc, perturbari à barbaris Illyricum certior redditus eſſet; idem aduerſus illos expeditionem parans, tamen quod ſciret tunc hoſtes facilius ſuperari, cum primo religioni conſultum eſt, ſuſceptum iam antea inſtitutum de Oecumenico celebrãdo Concilio implere laborauit. Sed quod haud tutum eſſe videretur, ob bellicas neceſſitates, Conſtantinopoli longe recedere, iteratis literis (quarum poſteriores *d* datæ habentur decimo Calendas Octobris) Patres conuocauit *Chalcedonem*, propinquam Conſtantinopoli eiuſdem Bithyniæ ciuitatem; cui & ipſe commode ſuam præſentiam exhibere poſſet, ne quid tumultus ab Eutychianis (quod Patres timere ſignificauerant) moueretur.

c *Ext. ante Conc. Chalcedon.* EPISCOPI CONVENIVNT NICEÆ.

d *Ibid.* IIDEM VOCANTVR CHALCEDONEM.

V.

Iſti porro improuiſi rumores Illyrici per Attilam *Hunnorum*, ſiue (vt complures maiorum appellare maluerunt) *Chunnorum* Regem excitati fuere. Qui fortiſſimarum gentium (vt eſt in Miſcella *a*) quas ſubiugauerat præſidio fultus, ad Occidentale demoliendum Imperium intendens animum, ſeptingentorum millium exercitum eo duxit: Vir (vt additur) in concuſſionem Orbis in mundo natus, terrarum omnium metu quoque vulgatus. Namque ſuperbus inceſſu, huc ſe & illuc circumferens, vt elatus potentia ipſo quoque motu corporis appareret: bellorum quidem amator, ſed manu temperans ipſe; conſilio validiſſimus, ſupplicantibus inexorabilis, propitius in fidem ſemel receptis; forma breuis, lato pectore, capite grandiori, oculis minutis, barba raſus, canis reſperſus, ſimus naſo, teter colore, originis ſuæ ſigna referens. Hæc ille auctor de Attila: qui & ſubdens de populis qui ſub ipſo militabant, ait fuiſſe eius ſubiectos dominio famoſiſſimum Regem Gepidarum Andaricum, ac Walamirem Gothorum ipſo cui ſeruiebat nobiliorem; necnon fortiſſimos gentes Marcomannos, Sueuos, Quados, Herulos, Turcilingos, ſiue Rugos cum propriis Regulis, aliaſque barbaras nationes in finibus Aquilonis commanentes. Horumque omnium Attilam ſuperbum imperio, quamquam robore facile ſe adipiſci putaret quod cuperet, tamen aſtutia potius quam armis hoſtes aggredi ſategiſſe. Addit vero & his barbaris alios Sidonius *b* Apollinaris, quos ſecum Attilam duxiſſe ait. Conſtatque eum ex prædictione cuiuſdam ſanctiſſimi viri, cognominari voluiſſe FLAGELLVM DEI, quod nimirum à Deo miſſus eſſet vltor ſcelerum peccantium Chriſtianorum, inſtar Aſſur, qui *Virga furoris Domini c* eſt nominatus.

a *Miſcell. lib* 15. ATTILÆ MORES, EFFIGIES, ET POTESTAS.

b *Sidon. Panegyr. de Auito.* DICTVS FLAGELLVM DEI.

c *Iſai. 10.*

VI.

Sic igitur ferociſſimus barbarus in Occidentem properans, non quidem ex pactione inita cum Theodorico Veronenſe, & Anthemio qui poſtea imperauit, Danubiani limitis Ducibus, (quod ſomniauit Auentinus *d*, æque imperitus atque impius) ſed numeroſiſſimo truculentorum barbarorum pollens exercitu, inſtar fulminis quæque obuia diſiecit; ac præcipue Gallias diriſſima clade affecit, omnia ſacra profanaque, homines & ædificia promiſcue deuaſtans: cum tamen quædam loca fuerint diuerſorum Sanctorum tam in cœlis iam triumphantium, quam adhuc in terris militantium, interceſſionibus illæſa cuſtodita: puta Oratorium *e* S. Stephani Metis, ipſiuſmet Protomartyris precibus; ciuitas Pariſienſis, ſanctiſſimæ Virginis Genouefæ *f* orationibus; vrbsque Trecenſis, interuentione S. Lupi *g* eiuſdem tunc Epiſcopi, quem & Attila magnę habuit venerationi. Tradunt *h* enim nonnulli, Lupum habitu indutum Pontificali, cum multitudine cleri Attilæ ad excidium illius vrbis aduenienti obuiam factum, interrogaſſe quiſnam ipſe eſſet, qui tot deuictis Regibus, nationibusque ac populis proſtratis, & vrbibus euerſis, cuncta ſibi ſubderet; eoque reſpondente, ſe eſſe Flagellũ Dei, tunc Lupum dixiſſe: *Et quis mortalium Dei Flagello reſiſtet? Veni igitur Dei mei Flagellum, illoq; vtere vt Deus concedit.* atque ad ea verba barbarum emollitum, Trecenſem vrbem illæſam pertranſiiſſe. Sed habent *i* alii, cum ferox barbarus delere omnino ciuitatem propoſuiſſet, diuina virtute cum ipſum tum eius exercitum veluti cæcitate percuſſos, neminem videntes tranſiiſſe per mediam ciuitatem, ſicque vrbem ſaluatam eſſe. Verum de hoc auctorem aliquem veterem non inuenimus. Extantque Acta martyrii S. Nemorii eius Eccleſiæ Archidiaconi & ſociorum, quæ illos ab Attila occidi iuſſos referunt.

d *Vide Marc Velſ. hiſtor. Auguſt. Vindel. lib. 8.* CLADES GALLIAR. AB EO.

e *Greg. Tur. 2. hiſt. Fran.* 6.

f *Act. S. Genouef. ap. Sur. 3. Ianuarij.*

g *Act. S. Lup. ap. Sur. 29. Iul.*

h *Nicol. Old. in Attil. c. 9.* RES GESTÆ LVPI TRECENS. CVM EODEM.

i *Petr. Catal. lib. 6. c. 1. & alij.*

VII.

De Vaſatenſi quoque vrbe, ab Hunnica clade magno Dei beneficio liberata, teſtis eſt Sigebertus *k*: poſt quod & illud mirabilius accidiſſe tradit, vt cũ Epiſcopus pro gratiarum actione Miſſam populo celebraret, viderit ſuper altare quaſi de camera templi cadere æqualiter tres guttas æqualis magnitudinis cryſtallo clariores; quæ ſimul defluentes in vnum coniunctæ, quaſi vnam gemmam pulcherrimam effecerunt: quam cum in medio Crucis aureæ poſuiſſet, aliæ gemmæ ceciderunt: ſeorſum vero poſita infirmis dabat ſanitatem, adorantibus autem Imaginem S.

k *Sigeb. in Chron. an.* 453. [Ex Greg. Turon. 1. Miracul. 13. qui tamẽ id ſub Gauſerico Rege contigiſſe ſcribit, cum Sigebertus Regis nomẽ taceat.] MIRACVLŨ IN CONFIRMATIONEM SS. TRINIT. VASATIS.

Crucis augebat deuotionem: quia piis & mundis clara, immundis obſcura videbatur. Hæc Sigebertus; eam aſſerens occaſionem miraculi, quod Arianiſmo regio illa nõnihil ob Gothos illic verſantes infecta eſſet.

VIII.

Cæterum poſt magnas vbique illatas clades, Attila cũ tandem Aurelianum obſediſſet, vrbem munitiſſimam; iamque oppugnaſſet, atque etiam (vt Sidonius *a* tradit) in eam irrupiſſet: interrumpẽte repentino Aëtii Patricii, Imperatoris Valentiniani in Gallia ducis aduentu, vna cum Theodorico eiuſque filio Toriſmundo Regibus Gothorum, & copiis auxiliaribus Francorum vna cum eorum Rege Meroueo; (quos omnes aduerſus Attilam communem hoſtem, cum Romanis Auitus Præfectus Galliarum fœdere iunxerat) idem Attila nõ ſolum ab vrbis direptione remotus eſt *b*, ſed & poſtea ingenti prælio in campis Catalaunicis debellatus, (qua pugna centum octoginta millia ex vtraque parte, atque inter eos ipſum Regem Theodoricum cecidiſſe volunt) fuga ſibi conſuluit. Quæ quidem tanta, orationibus ſanctiſſimi Aniani Aurelianẽſis tunc Epiſcopi obtenta eſſe, omnes conſentiunt. Poſt hæc vero Attila collectis copiis quibus abundabat, prudenti conſilio dirimens bellum, Galliamque deſerens, ſe contulit in Illyricum, in Orientem reuerſurus: ſed à Marciani Imp. exercitu repulſus, inter fines Veneticos ad ſequentis anni bellum conſedit. Sicque ex inſperato Romano Orbe pacato, ſumma pace celebratum eſt Concilium Chalcedonenſe, de quo iam cœptum erat agi.

a Sidon. 8. ep. 15.
ATTILA VINCITVR IN GALLIA.
b De his vide Sidon. Panegyr. Auiti; Greg. Tur. Hiſt. Franc. lib. 2. c. 7. Caſſiod. in Chron. Acta S. Anian. ap. Sur. 7 Nouemb. Iſid. in Chron. Gothor. Miſcell. lib. 15. Sigeb. an. 453 & Franc. hiſtor.

IX.

Hoc igitur anno, iiſdemque Coſſ. Marciano atque Adelphio, Indictione quarta, menſe Octobris CHALCEDONE conuenit ad SYNODVM OECVMENICAM celebrãdam ingens numerus Epiſcoporum. Sexcentos enim ac triginta fuiſſe, plerique auctores *c* tradunt: Nicephorus *d* etiam ſex addit, vt duplicetur numerus eorum qui Synodo interfuere Nicænæ: S. vero Leo *e* ſexcentos ferme fuiſſe ait. Quapropter cum in prima eiuſdem Concilii Actione trecenti quadraginta quinque tantummodo ſcripti leguntur, immo nonniſi trecentorum numerum ſubduxerit qui eadem Acta edidit; dimidiam ferme partem in eis deſiderari certum eſt.

SYNODVS OECVMEN. CHALCED.
c Marcell. in Chron. Liber. Breuiar. cap. 13. Phot. de ſept. Synod. cap. 4. & alij fere omnes.
d Niceph. lib. 15. cap. 2.
e Leo ep. 52. ad Epiſ. Gal.

X.

Collectum porro fuit Concilium, non intra mœnia ipſius Chalcedonenſis ciuitatis, ſed in ſuburbiis in ampliſſima baſilica S. martyris Euphemiæ, olim ſub Diocletiano paſſæ, quam Euagrius *f* graphice deſcribit, vna cum eiuſdem Sanctæ miraculis, & guttis ſanguinis atque odore mirifico ex ſacris ipſius Reliquiis procedentibus. Omnes autem Epiſcopos conſediſſe ante cancellos ſacri altaris, eiuſdem Synodi Acta ſæpius docent, quem locum Liberatus *g* *Secretarium*, indeque ſingulas Seſſiones ibidem habitas, *Secretaria* appellat. Moris namque fuiſſe vt in baſilicarum Secretariis Concilia Epiſcoporum celebrarentur, plura demonſtrant exempla Eccleſiæ Africanæ, vbi Concilia Carthaginienſia in Secretariis celebrata eſſe reperies; necnon Romanæ ſub Martino, & aliarum pariter Eccleſiarum. Eũdem vero locum Euſebius *h* & Euagrius *i* *Sanctuarium*, ſiue *Sacrarium* nominarunt. Harum namque, ac Secretarii, vocum eamdem eſſe ſignificationem, ſed & alia appellatione à Græcis *Diaconium* dici, docent canones *k* Concilii Laodiceni. Eo enim loco diſponi conſueuiſſe ſacra vaſa ad miniſterium, & ſacros codices ad lectionem, oſtendit Paulinus *l*, fuiſſeque intra apſidem, haud obſcure ſignificat. At de loco ſatis.

f Euagr. lib. 2. cap. 3. & Niceph. lib. 18. cap. 31.
g Liber. cap. 13.
SYNODI IN SECRETARIIS.
h Euſeb. 10. hiſt. 4.
i Euagr. d. c. 3.
k Conc. Laodic. c. 21 ſecunda edit. & cap. 56. prim. edit.
l Paulin. ep. 12. ad Seuer.

XI.

Quod ad perſonas attinet; imprimis conſtat ex literis *m* Leonis Papæ, pro Apoſtolica Sede ab ipſo Leone & Occidentalibus omnibus Epiſcopis, Legatos quatuor ex Synodo Romana miſſos, *Paſchaſinum* Lilybæi in Sicilia Epiſcopum, ac *Lucentium* Aſculanum, vna cum *Bonifacio* atque *Baſilio* S. R. E. Presbyteris Cardinalibus. Verum quoniam de Baſilio in Actis Synodi Chalcedonenſis nuſquam mẽtio, neque apud aliquem alium antiquorum ſcriptorum expreſſus habetur; coniectura ducimur, eum ante coactã Synodum defunctum, remanſiſſeque Paſchaſinum, Lucentium, & Bonifacium. Præter quos, voluit etiam Leo *Iulianum* Coënſem Epiſcopum, ſolitum in Oriente agere res Eccleſiæ Romanæ, in eadem Synodo Legati munere fungi, vt ex eiuſdem S. Leonis litteris, & Epiſcoporum ſubſcriptionibus liquet. De quo Iuliano & illud conſiderandum, quod licet homo Græcus, & Græcam linguam egregie *a* callens, atque inter Græcos loquens; tamẽ per interpretem in Synodo *b* locutus reperiatur. Quod quidem non aliunde accidiſſe certum eſt, niſi quia (vt alias dictum eſt) ob excellentiam Romanæ Eccleſiæ, moris erat Legatorum Sedis Apoſtolicæ, Latine ſemper & vbique loqui.

LEGATI EX OCCIDENTE.
m Leo ep. 43. & 49. ad Marcian. & 47. ad Synod.
a Idem ep. 56 & 69.
b Conc. Chalcedon. Act. 1.

XII.

Sed vt ad Synodi perſonas redeamus; haud defuit etiam ex Africana Eccleſia legatio, licet Wandalica perſecutione aſſidue vexaretur: miſſi ſunt enim *Aurelius* Adrumetinus, & *Ruſticus* Epiſcopi. Atq; item pro Saracenis Antiſtites adfuerunt *Euſtathius* & *Ioannes*; pro Siculis *Ioannes* Meſſanenſis. Aduenerunt inſuper & hoſtes Catholicæ fidei, qui ſimul conſpirarunt contra S. Flauianum, *Dioſcorus* Alexandrinus & *Iuuenalis* Hieroſolymitanus. Venitq; etiam *Domnus* Antiochenus iam priuatus, & qui eius loco ſuffectus fuerat *Maximus*: itemque ſubrogatus in locum S. Flauiani *Anatolius* Conſtantinopolitanus, iam à S. Leone Papa Catholicæ reconciliatus Eccleſiæ. At iure reprehenditur ab Euagrio *c* Zacharias Rhetor, cum affirmat ad hãc Synodum acceſſitum quoque Neſtorium. Manauit enim inde errandi occaſio, quod inter alios Epiſcopos recenſitus legatur *d* *Neſtorius*, ſed Phanagoriæ ciuitatis Epiſcopus, longe alius à Neſtorio hæreſiarcha. Denique præſto fuit *Marcianus* Imperator; vna cum *Pulcheria* Augusta, & aliis Imperii Magiſtratibus.

ALII INSIGNIORES EPISCOPI.
c Euagr. lib. 2. cap. 2.
d Conc. Chalced. Act. 1. in pr.

XIII.

Conſeſſus autem ita diſpoſitus reperitur *e*, vt inter apſidem atque cancellos Patribus conſtitutis, à læua parte ſederent Apoſtolicæ Sedis Legati, & poſt eos Conſtantinopolitanus, Antiochenus, & alii Epiſcopi; à dextris autem Dioſcorus Alexandrinus, Iuuenalis, Hieroſolymitanus, ac ſubinde reliqui: in medio vero ſuper thronum ſacroſancta Euangelia ex more poſita. Imperator autem & Augusta, quando adfuerunt, vna cum magiſtratibus, iiſdemque delectis Iudicibus Cognitoribus, (de quorum in Synodis functione dictum *f* eſt alias) ſedem habuit ante cancellos. Sed vt intelligas Legatos in ſiniſtra vt nobiliori parte locatos, conſule quæ dicta ſunt abunde ſuperius in Nicæno *g* Concilio de ratione dignitateque ſiniſtræ.

e d. Act. 1.
CONSESSVS SYNODI.
f Supra ann. 411. num. IV
g Ann. 325. num XVII. XVIII.

XIV.

De tempore porro quo Synod⁹ cœpta & abſoluta fuit; ex eiuſdem liquet Actis, inchoatam eſſe octauo Idus Octobris, abſolutam vero Calendis Nouembris: quo medio tempore, duodecim diebus duodecim *Seſſiones*, ſiue Secretaria eſſe habita, Liberatus *h* teſtatur. *Actiones* vero in eis habitas numerat ipſe quindecim: ſed tam Latina quam Græca exemplaria ſexdecim continent; cum tamen ob deprauatos codices, interdum ex Græco corrigendus ſit Latinus textus, & ex Latino Græcus; habeanturque Actiones in codice Græco, quæ in Latinis deſiderentur. Nos autem ex vtroque textu, quid ſingulis diebus geſtum ſit, Seſſionis nomine ſuo ordine recenſentes, tredecim numeramus totidem diebus celebratas: ſed quod ſub vnius diei Seſſione plures interdum inueniantur celebratæ Actiones, extant omnes ſeptemdecim; abſque illa ſpuria & clandeſtina ab Anatolio furtim adiecta. Quas vero diuerſis diebus celebratas reperimus Actiones, eaſdem ad confuſionem vitandam, ſub ſuis ſingulis reponimus Seſſionibus, ſecuti Liberatum; addentes tamen quæ ipſum prætererunt, ex Græcis Codicibus.

NVMERVS SESSIONVM ET ACTIONVM.
h Liber. Breuiar. cap. 13.

XV.

Quod igitur ad Primam pertinet Seſſionem; imprimis Apoſtolicæ Sedis Legati dixerunt, habere ſe in mandatis ab eodem *Apoſtolico* (vt vocant) *Papa Vrbis Romæ, quæ eſt caput omnium Eccleſiarum*, vt Dioſcorus non ſederet in Concilio, quod auſus eſſet Synodum congregare abſque Sedis Apoſtolicæ conſenſu; quod numquam antea factum eſſet, nec rite fieri poſſet. Quibus auditis, factum eſt interlocutione Iudicum Cognitorum, vt è Patrum conſeſſu dimotus Dioſcorus, reus in medio conſtitueretur *i* iudicium ſubiturus. Admiſſoque poſt hæc in Synodum (reclamantibus licet Ægyptiis, Palæſtinis, & Illyricis Epiſcopis, qui eum Neſtorianum eſſe calumniarentur) *Theodoreto* Cyri Epiſcopo, quem Leo Papa Eccleſiæ ſuæ reſtituiſſet, & Imperator adeſſe ſanxiſſet; ſed & lecto libello Euſebii Epiſcopi Dorylæi aduerſus Dioſcorum; atque recitatis Actis Conciliabuli

MARC. IMPER. ARBITRIO ROM. PONTIF. VVLT PERAGI SYNODVM.
DIOSCORVS ALEX. IVBETVR REVS CONSISTERE.
i Conc. Chalcedon. Act. 1. Euagr. lib. 2. cap. 4.

ciliabuli Epheſini, necnon Synodi Conſtantinopolitanæ aduerſus Eutychetem: de omnium Patrum ſententia Iudices pronunciarunt damnationem Dioſcori Alexandrini, Iuuenalis Hieroſolymitani, Thalaſſii Cæſarienſis Cappadociæ, Euſebii Ancyrani, Euſtathii Berytenſis, & Baſilii Seleucienſis, qui cum ipſo Dioſcoro præfuerant improbo Epheſino conuentui; ac eorum quos iidem damnaſſent, abſolutionem. Et conſecuta eſt pro gratiarum actione, & Dei laudum celebratione, ſacri Triſagii acclamatio: additæque aliæ fauſtæ pro Imperatore, ac diræ in Dioſcorum. Sicque Prima Seſſio finem accepit.

DAMNANTVR EPISCOPI PSEVDOSYNOD. EPHES.

XVI.

Secunda vero, habita ſexto Idus Octobris, tractatum eſt de Fide, lectaque ſunt Concilii Nicæni, ac Conſtantinopolitani Oecumenici Symbola, & binæ S. Cyrilli Alexandrini literæ, necnon S. Leonis ad Flauianum Epiſtola, quam mirificis laudibus Patres proſecuti ſunt: ac poſt conclamationes aduerſus Dioſcorum, Seſſio diremptа eſt.

XVII.

Tertia, habita tertio Idus Octobris, fuit tantummodo Epiſcoporum abſque Imperatore ac Magiſtratibus ſæcularibus, quos noluerunt Patres ei intereſſe, eo quod in ea tractanda eſſet Dioſcori damnatio ſecundum canones Eccleſiaſticos. Quapropter recitatus eſt primo loco ſupplex libellus Euſebii Dorylæi, quo Acta Epheſina damnari ipſumque Dioſcorum deponi petebat. Et quamuis iſta iam in priori Synodi Actione facta videri poſſent interlocutione Iudicum Cognitorum; vt tamen legitima ſeruaretur ab ipſis Epiſcopis ſecundum Eccleſiaſticas regulas forma Iudicii, idem Dioſcorus citari iuſſus eſt, qui abſens domi erat cuſtoditus à militibus ne fugam arriperet. Cum autem bis per Epiſcopos ad eum miſſos citatus, cõparere recuſaſſet, niſi adeſſent in Synodo Iudices ſæculares, qui antea cauſam tractare cœperant; reſpondente Cecropio Epiſcopo Sebaſteno, vno ex iis qui ad ipſum vocandum miſſi fuerant, *Quando quædam regularia* (hoc eſt Eccleſiaſtica) *negotia examinantur ſecundum canones, neque Iudices alios, vel laicos intereſſe oportere*; (Ex quibus vides, quantum ſibi laici, ipſi Iudices ſæculares, ſiue in Synodis, ſiue aliis Eccleſiaſticis cauſis deberent vendicare,) poſt eorum ad Synodum relationem, iuſſi ſunt legi varii libelli aduerſus eũdem Dioſcorum à diuerſis clericis, aliiſque Alexandrinis, oblati Synodo, omnes huiuſmodi inſcriptione notati, *Sanctiſſimo & beatiſſimo Vniuerſali Patriarchæ magnæ Romæ Leoni, & Sanctæ & Vniuerſali Synodo Chalcedonenſi.* Quibus cum accuſaretur quod Origeniſta eſſet hæreticus, & blaſphemus in ſanctiſſimam Trinitatem, & homicida, & incendiarius, ac vita turpiſſimus; quodque viuos bonis ac dignitatibus ſpoliaſſet, defunctos conſuetis officiis fraudaſſet; ſed & tyrannidem in Ægypto diuerſis auſibus aduerſus Imperatorem affectaſſet; ac demum Leonem Romanum Pontificem excommunicare præſumpſiſſet: placuit Patribus, vt is adhuc tertio vocaretur per libellum conſcriptum, eiuſmodi reſponſurus accuſationibus. Verum illo penitus refragante, cum nihil reliquum eſſet ad eius excuſationem; tunc Apoſtolicæ Sedis Legati, Leonis Papæ nomine ſententiam tulere, qua eumdem Dioſcorum omni Epiſcopali dignitate & ſacerdotali miniſterio ſpoliatum declararunt; eique ſententiæ vniuerſi Epiſcopi ſubſcripſere; nempe poſt Legatos, primo Anatolius Conſtantinopolitanus, inde Maximus Antiochenus, ac ſubinde reliqui, ſinguli ſingulis impium Dioſcorum perſtringentes ſententiis. Moxque S. Synodus ea de re Synodalem epiſtolam ad Valentinianum & Marcianum Impp. & aliã ad Pulcheriam Auguſtam ſcripſit: publicumque propoſuit de Dioſcori damnatione decretum, quod & ipſi Dioſcoro ſignificandum curauit; ac de eodem literas dedit ad Clerum Alexandrinum. Quæ omnia Tertia Actione contenta habentur.

LAICI NON DEBENT INTERESSE IVDICIIS ECCLES.

ROM. PONTIF. VNIVERSALIS PATRIARCHA.

DIOSCORVS DAMNATVR.

XVIII.

ÆGYPTII EPISCOP. RECVSANT SVBSCRIBERE LEONIS EPISTOLÆ.

Quartæ, celebratæ decimoſexto Calendas Nouembr. interfuerunt cum Epiſcopis Iudices quoque Cognitores: vbi propoſita rurſum illorum cauſa Epiſcoporum, quos cum Dioſcoro in prima Actione damnatos vidimus; iidẽ veniam petentes, poſt rectæ fidei ſubſcriptionem, damnationemque contraria ſentientium, admiſſi ſunt ad Synodũ, & Eccleſiæ reconciliati. Poſt quos ingreſſi Epiſcopi Ægyptii, anathema vix tandem Eutycheti dicere compulſi ſunt; ſubſcribere vero Leonis epiſtolæ omnino detrectarunt, quouſque nouus Alexandrinus Epiſcopus creatus eſſet; eo vſi prætextu, quod moris eſſet Ægyptiis Epiſcopis, ſequi in ſubſcriptione Alexandrinum; ſeque magno periculo id tentaturos, ob alios Ægypti Epiſcopos: quorum ſupplicibus votis annuit Synodus, cautione adhibita, ipſos non receſſuros Chalcedone donec electus eſſet nouus Epiſcopus. Sicque clauſa eſt Actio Quarta.

XIX.

In Græco vero codice, ante eam ponitur Actio Synodalis de Archimandritis, qui in Pſeudoſynodo fauerant Eutycheti atque Dioſcoro, diſtincta ab aliis vel ſuperioribus vel poſterioribus. Verum Latinis exemplaribus magis in his deferendum putarem, ea potiſſimum ratione, quod non ſit credendum, Archimandritas hæreticos auditos eſſe antequam lapſorum Epiſcoporum cauſa pertractaretur. Quod autem ad eoſdem ſpectat Archimandritas; cum ipſi adhuc pro Dioſcoro preces offerrent, & ſub mentito pallio Nicenæ fidei, omnes alias fidei expoſitiones reſpuere profiterentur; tridui eis ſpatium à Synodo datum eſt ad reſipiſcendum, & Catholicæ fidei aduerſus Eutychetem ſubſcribendum.

ARCHIMANDRITAR. HÆRET. CAVSA.

XX.

Habet inſuper Græcum exemplar amplius quam Latinum, Quintam Seſſionem, continentem duas Actiones vna eademque die habitas, nempe decimotertio Calend. Nouembris. In quarum priori actum ponitur de iiſdem Archimandritis Eutychianis, qui libellum Marciano Imperatori obtulerant, vt ſibi liceret de fidei veritate cũ Catholicis diſputare coram ipſo Imperatore. Quibus cum Marcianus reſpondiſſet, ipſos debere ad Synodum accedere, vt ab ea diſcerent quid ſequendum eſſet, ſe autẽ nolle his rebus ſe immiſcere, ſed tantum Synodi decretis ſtare: (Digniſſimum plane exemplũ, quod Principes ſequantur cum ab hæreticis frequenter interpellantur de concedendis diſputationibus de Chriſtianæ fidei veritate:) his ad Synodum ipſius Imperatoris nomine relatis, magnis ei præconiis (vt par erat) acclamatum eſt.

MARCIANI IMP. RELIGIO.

XXI.

Poſterior autem eius diei Actio tractationem continet obortæ controuerſiæ inter Photium Epiſcopum Tyri & Euſtathium Beryti. Cum enim ſecundum veterem per canones factam prouinciarum diſtinctionem, Tyria Eccleſia præeſſet iure Metropolis Primæ Phœniciæ; accidit vt Imperator contra Nicæni *a* Concilii ſtatutum, quo iubetur vnum vniuſcuiuſque prouinciæ eſſe debere Metropolitanum Epiſcopum, pragmatica ſanctione aliam fecerit eiuſdem prouinciæ Phœniciæ diuiſionẽ, ex qua complures ciuitates quæ ſubiacebant Tyriæ, ſub Beryti Eccleſia ponerentur: quæ etiam diuiſio confirmata fuerat iudicio Anatolii Conſtantinopolitani, aliorumque cum eo reſidentium Epiſcoporum. Hîc vero in Synodo Oecumenica, eodem petente Photio, cauſa retractata; res à Patribus, ex conſenſu & approbatione Iudicum Cognitorũ, in priſtinum ſtatum reſtituta eſt: non obſtantibus pragmaticis Imperatorum ſanctionibus; quas *contra canones nihil valere*, acclamatum eſt ab omnibus, ſimulque vniuerſa petente Synodo, ab iiſdem Imperialibus Iudicibus ſtatutum, vt *vbique ceſſarent quæcumque Imperatorum pragmatica, quæ in detrimentum canonum facta eſſent in quibuſcumq; prouinciis.* Dignum rurſum plane factum, quod imitari debeant omnes Chriſtiani Principes, ſequi etiam ipſorum Iudices, cum cauſam in iudicio agi contigerit, cui altera ex parte faueant ſæculi leges, repugnet vero ex altera canon Eccleſiaſticus. Habet & ſacræ religionis Antiſtites, non vnius tantum vel alterius Epiſcopi, ſed Synodi Oecumenicæ ſexcentorum amplius Epiſcoporum egregium exemplum, non turpiter adulatione molliri, frangique potentia Principum, ſed aduerſus eorum leges pro defenſione ſacrorum canonum acerrimos inſurgere vindices.

CONTROVERSIA DE METROP. PHŒNICIÆ.

a Conc. Nic. c.4.

CANONES PRÆVALENT LEGIB. IMPP.

XXII.

Sexta Seſſione, celebrata vndecimo Calend. Nouembris, per Aſclepiadem diaconum Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ recitata eſt Fidei Catholicæ definitio: quæ quãuis haud hæretica vel erronea eſſet, tamen quod minus perfecta videretur, nec ſatis ſufficiẽs ad damnandas hæreſes Eutychetis, exploſa eſt imprimis ab Apoſtolicæ Sedis Legatis, vetitaque Actis inſeri. Porro eius conſtruendæ

architectus compertus eſt fuiſſe Anatolius Conſtantinopolitanus Epiſcopus, adhuc Dioſcori ſui, cuius fuerat Apocriſiarius, non oblitus: quippe qui & hac Seſſione coram adeo numeroſo Patrum conuentu, eam effutire ſententiam non eſt veritus, Dioſcorum non propter fidem damnatum eſſe, ſed ob excommunicationem in Romanũ Pontificem temere promulgatam. Quamobrem Apoſtolicæ Sedis Legati conteſtati ſunt, niſi à cunctis ruſum conſentiretur Leonis epiſtolæ, fore vt relictis omnibus inde ipſi recederent, ac Synodum Oecumenicam in Occidente celebrarent. Id ipſum pariter Cognitores Iudices confirmarunt; & quod re vera Dioſcorus eſſet hæreticus Eutychianus, prudenter ſunt interlocuti. Eaque re à Patribus vna voce approbata, conſcripta eſt recta & omnibus numeris abſoluta fidei definitio; qua poſt trium Oecumenicorum Conciliorum, Nicæni, Conſtantinopolitani, atque Epheſini, profeſſiones fidei, itemque SS. Leonis & Cyrilli aduerſus Neſtorium & Eutychetem epiſtolas confirmatas; quæſtionem de Duabus Chriſti Naturis in Vna Perſona, ſic Patres expreſſerunt: *Sequentes igitur ſanctos Patres, vnũ eundemque confiteri Filium, Dominum noſtrum* IESVM CHRISTVM, *conſtanter omnes docemus, eumdem perfectum in Deitate, eumdem perfectum in humanitate, Deum verum, & hominem verum, eumdem ex anima rationali & corpore, Conſubſtantialem Patri ſecundum diuinitatem, conſubſtantialem nobis ſecundum humanitatem, per omnia nobis ſimilem abſq; peccato. Ante ſæcula quidem à Patre genitum ſecundum Deitatem, in nouiſſimis autem diebus eumdem propter nos & propter noſtram ſalutem ex* MARIA *Virgine Dei Genitrice ſecundum humanitatem, vnum eumdem Chriſtum Filium, Dominum Vnigenitum in duabus Naturis inconfuſe, immutabiliter, indiuiſe, inſeparabiliter agnoſcendum: nuſquam ſublata differẽtia Naturarum propter vnitionem, magiſq; ſalua proprietate vtriuſq; Naturæ in vnam Perſonam atq; ſubſiſtentiam concurrentis: Non in duas perſonas partitum atque diuiſum, ſed vnum eundemq; Filium Vnigenitum Deum Verbum Dominum* IESVM CHRISTVM, *ſicut ante Prophetæ de eo, & ipſe nos* IESVS CHRISTVS *erudiuit, & Patrum nobis Symbolum tradidit.*

FIDEI DEFINITIO.

XXIII.

Septimæ Seſſioni, habitæ octauo Calendas Nouembr. nimirum ipſa die natali eiuſdem, in cuius baſilica agebatur, glorioſiſſimæ virginis & martyris Euphemiæ, atque Callinici martyris; ob diei celebritatem præſto fuit Marcianus Imperator, ſimulque Pulcheria Auguſta, vna cum Magiſtratibus ſolitis intereſſe Comitiis. Vbi poſtquam idem Imp. perorauit Latine primum (more maiorum, ob Romani Imperii dignitatem, ſicut dictum eſt in Concilio Nicæno) ac ſubinde Græco ſermone, de ſua pro fide Catholica & pace Eccleſiæ ſolicitudine, quodque ad confirmandam fidem, non ad oſtendendam virtutem, exemplo Conſtantini Imp. adeſſe Synodo cogitaſſet; ac poſt fauſtas acclamationes ad eoſdem Imperatorem & Auguſtam à Patribus ingeminatas; lecta eſt definitio Fidei in ſuperiori Seſſione conſcripta, eidemque Epiſcopi omnes ſubſcripſere, & anathema Neſtorio, Eutycheti, atque Dioſcoro dixere. Ipſe autem Imperator pro eiuſdem definitionis cuſtodia & obſeruatione, viuæ vocis oraculo aduerſus diſputantes vel turbas concitantes pœnas appoſuit.

CONCIO LATIN. ET GRÆCE. *Qua de re vide etiam ſupr. an. 325. XIX. & 421. XIII. 451. XI*

XXIV. ASSERTVM MIRACVLũ DE CONFIRMATIONE FIDEI.

Quod vero apud nonnullos Græcos auctores legitur, cum prædictam fidei definitionem hæretici ſuſcipere recuſarent, eamdem ex partium conſenſu poſitam fuiſſe ſupra ſacras Reliquias martyris Euphemiæ, & ab ea diuinitus confirmatam: quandoquidem id Conſtantinus *a* Epiſcopus atque Nicephorus *b* dicunt accidiſſe tempore ipſius Synodi; iidem ex eius Actis tunc exacte conſcriptis refelluntur ſatis: haud enim res tanta ſilentio ſepulta prorſus relicta eſſet: longeque inſuper longius abeſt, vt Patres in Cõciliis Oecumenicis ex miraculis quæſierint dogmatum veritatem, quam ex diuinis imprimis Scripturis, & antiquis Eccleſiæ Traditionibus, ac demum ex SS. Patrũ aſſertionibus, quærere, proponere, & ſtabilire conſueuerunt. Sed quod Zonaras *c* & Glycas *d*, poſt Concilium ab Anatolio Epiſcopo Conſtantinopolitano id factum tradunt, dum in vrbe Conſtantinopol. tumultuarentur Eutychiani; ipſis haud penitus refragamur, cum alia plura nõ deſint eiuſmodi exempla, quibus ſæpe à ſanctis viris, priuato diuini Spiritus inſtinctu, altercationes inſuperabiles cum hæreticis obſtinatiſſimis ſemel ſuſceptæ, eiuſmodi miraculorum virtute fuere extinctæ, & populi titubantes confirmati.

a *Conſt. Epiſcop. orat. de Inuent. Reliq. S. Euphem. ap. Metaphr. 11. Iul.*
b *Niceph. lib. 15. c. 5.*
c *Zonaras Tom. 3.*
d *Glyc. Annal. part. 3.*

XXV. PETITIONES MARCIANI IMP. à SYNODO.

Cæterum cum poſt eiuſdem fidei Catholicæ Epiſcoporum ſubſcriptionem, & Imperatoris confirmationem, idem Imperator haberet in animo quædã capitula Chriſtianæ religioni proficua ſancire; abſtinens tamen ipſe, *decorum* (vt ait Synodum alloquens) *eſſe iudicauit, ea regulariter formari per Synodum, quam Imperatoria lege ſanciri.* Fuit autem primum capitulum omni acceptione digniſſimum, quo ad tollendos pſeudomonachos, quorum cauſa adeo peſtilens hæreſis Dei Eccleſiam infeſtaret, decerni petiit eos in omnibus eſſe ſubiectos Epiſcopis, nec monaſteria abſque Epiſcoporum conſenſu ædificare, nec adſciſcere adſcriptitios ſeruos abſque dominorum voluntate, neque immiſcere ſe negotiis Eccleſiaſticis vel Reipublicæ, ſed intra monaſteria vacare ieiuniis & orationibus. Secundũ capitulum fuit, vt pariter vetaretur, ne quis alienum clericum ſuſciperet: idque ad cohibendam inconſtantiam clericorum, extra Eccleſias ſuas vagantium. Poſtremum vero fuit, vt Chalcedonenſis ciuitas ad honorem S. martyris Euphemiæ, Metropolis conſequeretur nominetenus dignitatem, abſq; præiudicio ciuitatis Nicomedienſis. Quibus omnibus Patres annuerunt: ſicq; præſentis diei Actio finem accepit.

XXVI.

Sub Octaua autem Seſſione, quæ celebrata fuit ſeptimo Calendas Nouembris, tres reperiuntur habitæ Actiones. Quarum prima compoſita eſt controuerſia inter Epiſcopos Antiochenum & Hieroſolymitanum: iudicataque cauſa, datæ ſunt Antiochenæ ſedi duæ Phœniciæ atque Arabia, Hieroſolymitanæ vero tres Palæſtinæ. Ex quibus perſpicue apparet, ius Metropolis Palæſtinæ, quod erat Cæſarienſis Eccleſiæ, in Hieroſolymitanum eſſe translatum; adeoque Iuuenalem eius ciuitatis Epiſcopum iam perfeciſſe, quod antea hac in re tentauerat in Epheſina Oecumenica Synodo. Sed quod hoc in præiudicium verteretur aliarum Eccleſiarum; ne id executioni mandaretur interceſſiſſe Leonem Papam, conſtat ex epiſtola ab eo poſtea ſcripta *a* ad Maximum Epiſcopum Antiochenum. Nec ante Quintam Synodum, pacifice potuit Eccleſia Hieroſolymitana eiuſmodi gaudere priuilegio. Porro ſecunda Octauæ Seſſionis Actione, Theodoretus Cyri Epiſcopus, à Dioſcoro in conuenticulo Epheſino depoſitus, & tamquam ſi Neſtorianus eſſet exulare coactus, idemq; in hanc Synodum iam ab initio ita admiſſus, vt tamen de eius cauſa poſtea ageretur; dicto in Neſtorium anathemate, omnium ſententia ſedem recepit, probantibus cunctis Leonis iudicium, à quo fuerat tamquam vere Catholicus in communionem ſuſceptus. Tertia demum Actione, Ibæ Edeſſeni Epiſcopi cauſa, de qua pluribus dictum in Concilio Berytenſi, retractari cœpta eſt, ipſeque à Patribus abſolutus; & qui in locum eius poſitus fuerat Nonnus, relictus eſt curæ Maximi Antiocheni. Quod vero Nicephorus *b* tradit, hunc illum fuiſſe *Nonnum*, qui *Margaritam*, primariam vrbis Antiochenæ meretricem, à luxu abductam Deo conſecrauit, pro Margarita *Pelagiam* eam cognominans: extat quidem rei geſtæ præclara hiſtoria, ſcriptis mãdata à Iacobo diacono Heliopolis: verum cum ibi dicatur idem Nonnus fuiſſe Epiſcopus Heliopolis Phœniciæ, & (vt multis ſignis oſtenditur) primus eiuſdem ciuitatis Antiſtes; conſtetque longe ante hæc tempora eam vrbem habuiſſe Epiſcopos: merito reuocari poteſt in dubium aſſertio Nicephori, hunc illum fuiſſe quem in locum Ibæ Dioſcorus Edeſſæ Epiſcopum conſtituit.

EPISCOP. HIEROSOL. ADEPTVS METROP. PALÆST.

a *Leo ep. 61.*

THEODORETVS ET IBAS RESTITVTI.

b *Niceph. li. 14. cap. 30.* CONVERSIO S. MARGARITÆ.

XXVII. DE CAVSA DOMNI EPISCOP. ANTIOCHENI.

Nona Seſſione habita ſexto Calendas Nouembris, abſoluta eſt cauſa eiuſdem Ibæ Epiſcopi. Eodemque die alia celebrata ponitur (non tamen ſuo loco, nempe ſub Seſſione Septima, quam alia die contigiſſe vidimus) in codice Latino, quæ deeſt in Græco, Actio de *Domno* Epiſcopo olim Antiocheno. Qui cum à Dioſcoro ſede priuatus eſſet in Conciliabulo Epheſino, in locum eius ſubrogato Maximo; & cauſa cognita, eum iuſte meruiſſe damnari S. Leo Papa intellexiſſet, ac Maximi ſubſtitutionem firmaſſet: viſum eſt eidem Maximo, pio miſerationis intuitu, à Synodo petere, vt ſibi liceret ex ſuæ Eccleſiæ redditibus

Domno exauctorato alimenta præſtare: cui S.Synodus, ob huiuſmodi charitatem laudato, annuit.

XXVIII. De cavsa Episcopi Ephes.

In Decima Seſſione, celebrata quarto Calend. Nouẽbris, tractata eſt controuerſia inter Baſſianum olim (vt vidimus) à Leone Papa ſede depoſitum Epheſina, & Stephanum in locum eius ſubrogatum: ſed cum mutuis ſe criminationibus iidem lacerarent, in ſequentem Seſſionem res dilata eſt: in qua pronunciatum fuit, vt neuter eſſet illius Eccleſiæ Epiſcopus, ſed alius ordinaretur; ita tamen vt vterque eorum remaneret in Epiſcopali dignitate; ſingulisque præſtandi eſſent ad victum ſolidi ducenti ab eadem Epheſina Eccleſia.

XXIX. De cavsa Metrop. Bithyn.

Igitur Vndecima, celebrata tertio Calendas Nouembris, poſt abſolutam præcedentis Actionis controuerſiam Epiſcoporum Epheſinorum, agitata eſt etiam cauſa Eunomii Epiſcopi Nicomedienſis cum Anaſtaſio Nicæno. Ac licet reſcripto Imperatorum Valẽtiniani atque Valentis, Nicæna Eccleſia conſecuta olim eſſet dignitatem Metropolis; nihilominus eam Epiſcopo Nicomedienſi debere ſubiacere, ex antiquis Patrum regulis decreuit S.Synodus. Porro *Anaſtaſius* qui ibi dicitur Nicænus Epiſcopus, longe diuerſus eſt ab eiuſdem ciuitatis Epiſcopo *Anaſtaſio*, qui ſcripſit librum Diuerſarum Quæſtionum: nam poſt Iconomachos Imperatores eum vixiſſe, ex ipſius ſcriptis intelligi poteſt.

XXX.

Seſſione vero Duodecima, habita pridie Calend. Nouembris, *Sabinus* ſiue Sabinianus reſtitutus eſt in Eccleſiã Parenorum, qua fuerat à Dioſcoro ſpoliatus; & qui in eius locum ſubrogatus fuerat Athanaſius, quieſcere iuſſus eſt, apud Maximum Antiochenum iura ſua proſecuturus infra octo menſium ſpatium. Hacque abſoluta cauſa, ſoluta

Solvtio Synodi.

ſunt Comitia; abiereque Iudices, atque Legati Apoſtolicę Sedis. Remanentes autem callida arte Orientales Epiſcopi, eadem die canones ſanciuere numero viginti ſeptem, vel (vt Græcum habet exemplar) triginta, clanculo ſcriptos. Verum à S.Leone Papa haud recepti videntur: nam nihil præter fidei definitionem eſſe firmatum, ipſe teſtatus eſt Epiſtola *a* poſtea ſcripta ad Epiſcopos qui interfuerant Synodo Chalcedonenſi.

a *Leo ep.61.*

[Ab hac Synodo Chalcedon. viginti ſeptem dumtaxat canones ſancitos fuiſſe, diſerte aſſerunt Theodoretus ipſe qui eidem interfuit, in Synagoge quam poſtea conſcripſit Canonum Conciliorũ, quæque extat in locupletiſſima Bibliotheca Regis Chriſtianiſſimi; Dionyſius Exiguus in cod. canon. & Theodorus Lector Collect. lib 1. qui ſicuti illos vere à Synodo conditos agnoſcunt, (quod obſerues aduerſus eos, qui nullos illic editos contendunt) ita nõ plures tam ipſi quam cæteri eiuſdem ſæculi auctores Græci Latinique vſquam agnouerunt. Vnde colligas, non ſolũ vigeſimumoctauum, (quod ſurreptitius fuerit, & clanculum compoſitus, ſicuti Baronius demonſtrat, & nouiſſime multis aliis rationibus & argumentis confirmauit Perronius Reſp. ad Reg. Mag. Brit. lib. 1. c. 34.) haud fuiſſe in numerum Canonum Concilii receptum, niſi multo poſt tempore: (de quo forte Gregorius Magnus intellexit, cum ſcripſit 5 ep. 14. Ind. 14. *Chalcedonenſem Synodum in vno loco ab Eccleſia Conſtantinopolitana falſatam eſſe:* idemque primũ in Conciliabulo Trullano poſt 240. annos vti legitimus citatus reperitur;) verum etiam duos nouiſſimos, nempe 29. & 30 nihil ad canones pertinere; quos conflatos perſpicuum eſt ex quadam interlocutione Paſchaſini Apoſt. Sedis legati cum Anatolio Epiſcopo Conſtantinopolitano, & ex prohibitione facta Epiſcopis Ægyptiis, non abſcedendi Cõſtantinopoli ante creationem noui Epiſcopi Alexandrini in locum Dioſcori à Synodo depoſiti; quæ geſta ſunt Act. 4. Qua de re plura idem Perron. d. c. 34. & poſtea cap 53.

XXXI. Alia clam gesta pro Privilegiis Eccl. Constantinop.

Anatolius igitur totius fraudis inuentor, cum iam expertus eſſet Apoſtolicę Sedis Legatos petitioni ſuæ aduerſantes, eam occaſionem aucupatus eſt, vt illis abſentibus, ac nemine adhuc ſuffecto Epiſcopo Alexandrino in locũ Dioſcori, qui ipſi contradicere poſſet; clandeſtine atque doloſe eliceret à reliquis, inter alia fieri decretum, vt Eccleſia Conſtantinopolitana primum poſt Romanam locum obtineret. Quod cum Legati accepiſſent, rurſum cõuenire Patres dię ſequenti voluerunt, nimirum ipſis Calendis Nouembris; (non quinto Calendas, vt male habent tam Græca quam Latina exemplaria, quæ ex præcedentium Seſſionum notatis diebus ſatis arguuntur erroris.) Quo die habita Decimatertia, eademque nouiſſima Seſſione, præſentibus ipſis quoque Iudicibus Cognitoribus, & aliis ex more Epiſcopis; iidem Legati aduerſus ſubdolum factum publice reclamarunt. Sed nihilominus fauentibus Iudicibus Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ priuilegiis, itum eſt in ſententiam Anatolii: cui tamen, veluti contra canones Nicæni Concilii exiſtenti, Apoſtolicæ Sedis Legati aduerſariam rurſum proteſtationem appoſuerunt.

Legati Apostol. adversantvr.

Quod autem eo canone ſe Gręci dixerunt ſequi definitionem Synodi Conſtantinopolitanæ ſub Theodoſio Maiore; qua id veritate fulciatur, dictum eſt in eadem Synodo, ac poſtea ſæpe variis occaſionibus demonſtratum, numquam hactenus cognitum fuiſſe primatum Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ ſuper Alexandrinam. Quo vero animo iſta tulerit Leo Papa, dicetur ſuo loco.

XXXII. Epist. Synod. ad Leon. Pap. pro confirmatione actor.

Abſolutis autem rebus omnibus in Synodo propoſitis, nouiſſimo loco Patres Synodalem ad eumdem Leonem de cunctis ibidem pertractatis epiſtolam *b* ſcripſerunt; ſimulque ipſa miſerunt Acta Synodalia, petentes ab eo cũcta rata haberi atque firmari. De qua quidem epiſtola illud notandum, quod habet in fine: *Scripſi pridie Calendas Aprilis, feria tertia, Indictione decimatertia,* verba non eſſe epiſtolæ, ſed librarii qui eam poſtmodum exſcripſit. Etenim ſicut certum eſt, Synodum menſe Nouembris abſolutam, non perueniſſe ad anni ſequentis menſem Aprilis; ita multo certius eſt, nihil pertinere decimamtertiam Indictionẽ ad Chalcedonenſe Concilium; quod Indictione quarta celebratum eſſe, ipſa eius Acta perdocent. Porro ex his, quæ in omnibus ferme integra extant, Synodi Actis, quid ante in reliquis Oecumenicis fieri conſueuiſſet, vnuſquiſque facile poterit intelligere; nempe à Synodo ſolita mitti ad Romanum Pontificem quæ à Patribus decreta eſſent, vt auctoritate ipſius firmarentur: quemadmodum & aliis probationibus, ſingulis quibuſque locis demonſtrauimus.

a *Ext. in Cõcil. Chalced. Act. 3. in fin.*

XXXIII. Vniversalis Episcopi titvlvs, tribvtvs à Synodo Roman. Pontifici.

Sed & ex eadem epiſtola Synodali obſerua illud, quod vniuerſi congregati ſexcenti triginta Patres, cognoſcentes in Romano Antiſtite ſummum Pontificii culmen effulgere, ſe ipſos licet ordinatione collegas & fratres eſſe ſciret, *filios* tamen appellauerint; Vniuerſalis Eccleſiæ Catholicæ eum eſſe Patrem intelligentes, cuius & eſſet gradus ſummos in Eccleſia diſtribuere. Id enim & inter alia profeſſi ſunt, cum obnixe petierunt, vt concederet Conſtantinopolitano Epiſcopo, primum in Eccleſia locum obtinere poſt ipſum Romanum Pontificem. Cuius & auctoritatem tanti æſtimarunt, vt putarent eſſe infirma quæ in duobus Oecumenicis Conciliis ea de re decreta eſſent, & ab Imperatoribus roborata, niſi accederet ipſius Romani Pontificis confirmatio. Quin & Leoni titulum Oecvmenici Episcopi tribuiſſe eamdem Synodum, ſæpe teſtatur S. Gregorius *c* Papa: ne putes dumtaxat Alexandrinos clericos eum titulum in ſuis ipſorum libellis indidiſſe. Quamobrem mihi facile perſuadeo, cum nomen *Oecumenici* deſideretur in Epiſtola Synodali ad Leonẽ, ab ea poſtea eſſe dolo ſubductum. Quod vero S. Gregorius ait, nullum prædeceſſorum ſuorum eo nomine vſum eſſe; ita quidem intelligendum eſt, vt nemo illorum eo titulo ex ſolemni ritu ſemper & in omnibus vſus ſit inſcriptionibus vel ſubſcriptionibus. Cæterum eo interdum ipſorum aliquem eſſe vſum, iam ſuperius eſt varie demonſtratum. Et ne longius progrediamur; ipſe Leo in epiſtola *d* quam anno ſequenti dedit ad Marcianum Imp. aduerſus Anatolium, vſus eſt titulo Vniuerſalis; quem habet non ſolum Latinus codex epiſtolarum eius, ſed & Græcum exemplar in appendice ad Concilium Chalcedonenſe.

c *Greg. 4. ep. 32. 36. 38.*

d *Leo ep. 54*

XXXIV. Elogia et Miracvla de Synod. Chalcedon.

Cæterum abſoluta ſacra Synodo, Patres ad ſuas ſinguli Eccleſias rediere. Dioſcorus vero Gangram Paphlagoniæ ciuitatem relegatus, ac militari manu perductus, ibidem *e* infelix diem clauſit extremum. In tanti autem memoriam à Deo præſtiti beneficii in damnatione perditiſſimæ hæreſis, quæ ſacræ Incarnationis myſterium abolere præſumpſerat, Orientalis Eccleſia eamdem ipſam Synodum anniuerſaria celebritate *f* conſecrauit: quam & S.Leo in epiſtola *g* ad Theodoretum, *Secundam poſt aduentum Domini feſtiuitatem Orbis* appellauit: eãdemque corroborarunt ſanctiſſimorum virorum elogia, & crebra miraculorum *h* editio; quando & Marcianus Imp. audiens eam labefactari calumniis monachorum Eutychianorum, aſſerentium illum fuiſſe Neſtorianorum conuentum, ſalubre illud con-

e *Liber. Breuiar. cap. 14. Euagr. lib. 2. cap. 5. & alij.*
f *Menolog. 16. Iul.*
g *Leo ep. 63.*
h *Vita ... Euthym. ... bat. ap S. ... 20. anu ... Act. ... xeni. 14. ...*

ſilium

Solicitudo Marciani Imp. pro confirmatione Synodi.

ſilium iniit, vt Auxentium ſanctiſſimum anachoretam gratia miraculorum inſignem, omnibuſque fama cognitum, ex ſolitudine aduocaret, vt ſignis ac prodigiis coram populo eum adſtipulari faceret decretis Concilii. Fuitque plane maximi momenti ad continendum in officio complures eremi Palæſtinæ monachos, alioſque ſæculares viros, ne ſeducerentur ab iiſdem pſeudomonachis Eutychianis; quod præſtantiſſimi illi Euthymius, Symeon Stylita, Saba, Theodoſius, (longe diuerſus ab alio eiuſdem nominis pſeudomonacho Eutychiano, de quo poſtea) aliique admirandæ ſanctitatis cœnobiarchæ & anachoretæ, probauerunt, & magno gaudio receperunt decretum Fidei Synodi Chalcedonenſis, tamquam vere Orthodoxum. Quænam autem ab Eutychianis concitatæ fuerint aduerſus illam turbæ, dicetur inferius pro ratione temporis.

IESV CHRISTI Ann. 452.

LEONIS Ann. 13.

VALENTIN. III. 28. MARCIANI 3.

I. Diſtr... Fidei ... bita.

ANNO Chriſti quadringenteſimo quinquageſimo ſecundo, Herculano & Sportatio Coſſ. ſeptimo Calendas Februarii Marcianus Imp. pro firmitate Chalcedonenſis Concilii ſanctionem edidit, ne cui amplius liceret publice de Fide differere, ſed omnino ſtaretur eiuſdem Synodi definitioni. *Nam* (inquit) *vere impius atque ſacrilegus eſt, qui poſt tot ſacerdotum ſententiam opinioni ſuæ aliquid tractandum reliquit: & iniuriam facit iudicio religioſiſſimæ Synodi, ſi quis ſemel iudicata ac recte diſpoſita reuoluere & diſputare contendit.* Quæ quidem ſanctio habetur integra apud eiuſdem Synodi Acta *a*, ex parte vero deſcripta in Codice *b* Iuſtiniani: ſed hîc mendoſiſſima in nota Conſulum, illic in inſcriptione titulorum Imperatoribus Valentiniano & Marciano adſcriptorum.

a *Conc. Chalcedon. Act. 3. in fin.*
b *l. 4. C. de Sum. Trin.*

II.

Cum vero adhuc vaniloqui obſtreperent, & Eutychiani hæretici aduerſantes ſacræ Synodo turbas cierent; rurſum idem Imperator tertio Idus Martii aliud aduerſus illos edictum *c* promulgauit, quo miſericorditer cum illis agens, eaſdem tantummodo pœnarum minas iterauit, quæ in priori ſanctione continebantur. Sed ſane tum iſto, tum plurimis aliis exemplis ſatis perſpicuum eſt redditũ, numquam profuiſſe Fidei Catholicæ clementiam Principum in remittẽdis culpis ab hæreticis perpetratis: ea enim abuſi ſemper illi euaſere deteriores; ſicut de iſtis dicetur paulo poſt. Interim vero ex prædictis videas, tam Epiſcoporum ſententia, quam Imperatoris ſanctionibus, damnatam eſſe cum auctore ſuo & ſectatoribus eius Eutychianam hæreſim: aduerſus quam etiam complures Orthodoxi Scriptores iiſdem temporibus ſtylum exeruere; puta Mochinus Meſopotamius, & Iſaac, presbyteri Antiocheni, Samuel presbyter Edeſſenus, & Theodoretus Epiſcopus Cyri; vt qui de his ſingulis ſcribit, Gennadius tradit. Sed & qui poſtea de Tribus Capitulis tractatus elaborarunt pro Concilio Chalcedonenſi, iidem Eutychianam hæreſim acerrime inſectati ſunt.

c *Ext. d. Act. 3.*

Eutych. hæreſis vbique damnata.

III. Leo PP. irritat geſta Synodi de Privileg. Eccleſ. Conſtant.

Cum autem perueniſſent inter hæc Romam ad Leonẽ Papam Legati miſſi Conſtantinopoli cum literis Anatolii Epiſcopi, Marciani Imperatoris, & Pulcheriæ Auguſtę, *Lucianus* Epiſcopus & *Baſilius* diaconus, proſecuturi cauſam primatus Sedis Conſtantinopolitanæ; idem Pontifex ad Anatolium *d* reſcribens hoc ipſo anno vndecimo Calendas Iunii, ipſum acriter obiurgauit quod inconceſſa tentaſſet, & quæ contraria eſſent ſtatutis Magni Concilii Nicæni de ordine ſedium Patriarchalium. Eodemque argumento ad Marcianum & Pulcheriam reſcribens *e*, multa habuit de illicita eiuſdem Anatolii ambitione; conteſtatusque eſt, caſſare ſe & irrita penitus reddere, quæ per Synodum de primatu Conſtantinopolitanæ Sedis eodem Anatolio inſtigante decreta eſſent. Quibus acceptis Anatolius, homo fraudulentus, Leonis literas occultans, vtpote quæ ſuam ipſius decantarent iunctam cum ambitione nequitiam; quod deterius eſt, illud in ſcandalum plurimorum ſparſit in vulgus, Leonem minime recepiſſe Chalcedonenſe Concilium. Hæc quidem hoc anno ita geſta ſunt: quæ autem poſtea ſecuta fuerunt, dicentur anno ſequenti.

d *Leo ep. 53.*
e *Ep. 54. 55.*

IV. Proterius creatur Epiſc. Alexandr.

Hoc enim interea anno, reuerſis Alexandriam Epiſcopis illis qui cum Dioſcoro ad Concilium acceſſerant, iuſſionem Imperatoris afferentibus de creãdo nouo Epiſcopo Alexandrino in locum eiuſdem Dioſcori; poſt multas altercationes, cum ciues neminem eligere vellent viuente Dioſcoro, tandem in *Proterium* plurimorum ſententia declinauit, cui Dioſcorus commendauerat Eccleſiam, qui & eum Archiepiſcopum fecerat, vt ſcribit Liberatus *a*. De ſeditionibus vero tunc in populo excitatis, cum alii Dioſcorum repoſcerent, alii Proterio adhæreſcerent; deque vi ea cauſa Magiſtratibus, militibuſque, à furente plebe illata, adeo vt vix tandem à Præfectis nouo accepto præſidio ſedari potuerit; pluribus agit Euagrius *b*. Additque Liberatus, tot ac tanta pericula Proterium paſſum eſſe, vt militari pro cuſtodia indigeret auxilio. Conſtatque pręterea, Alexandrinos & Ægyptios magna ex parte diu occaſione Dioſcori eſſe tumultuatos; ac Concilium Chalcedonenſe reiicientes, ſchiſmate fuiſſe ab Eccleſia Catholica omnino diuiſos. Id enim teſtatur Ioannes Damaſcenus *c*, qui ait eoſdẽ vocatos fuiſſe peculiari nomine *Ægyptios*, itemque *Schematicos* & *Monophyſitas*, eorumque principes extitiſſe *Theodoſium* quemdam Alexandrinum, à quo *Theodoſiani*, & *Iacobum* Syrum à quo *Iacobitæ* ſunt nominati. De quibus omnibus plura inferius.

a *Liber. c. 14.*
b *Euagr. lib. 2. cap. 5.*
c *Damaſc. de hæreſ. l. 3.*

Ægyptii, ita nominati hæretici.

V.

Porro in iiſdem reducendis plurimum laboraſſe maxime pium Imperatorem Marcianum, fidem faciunt ipſius ea de re promulgata poſtea edicta *d*, & ſcriptæ literæ *e*; quibus illud imprimis inſinuauit, nihil noui in Concil. Chalcedonenſi eſſe ſancitum, ſed omnia ſecundum Nicænæ fidei regulam, iuxtaque ipſorum Alexandrinorum Epiſcoporum ſententiam, Athanaſii, Theophili, Cyrilli. At tantum valuit apud obſtinatiſſimum populum, Dioſcori, licet hominis flagitioſiſſimi memoria, vt quorum animos multis popularibus beneficiis ſibi fraudulenter deuinxiſſet, iidem eum indeſinentibus officiis & ſtudiis frequentatum, religioſo etiam cultu Sanctorum eius poſteri fuerint venerati; & vſque in hanc diem idem perſeuerarit in Chriſtianorum Alexandrinorum & Ægyptiorum fæce delirium. Donec haud ita pridem, nempe anno Domini milleſimo quingenteſimo nonãgeſimo quarto, miſſa Romam ad Clementem Papam Octauum ſolemnis Legatio *f* ab Eccleſia Alexandrina & vniuerſa Ægypto, pro impetranda Sedis Apoſtolicæ communione, cum alias omnes hæreſes damnauit, tum præcipue Eutychianam cum ipſo impio Dioſcoro.

d *l. 8. C. de hæret.*
e *Ep. 1. vir. Illuſtr. pro Conc. Chalcedon.*

Ægyptii ſtudioſiſſimi memoriæ Dioſcori.

f *Deſcripſit fuſe hiſtoriã huius Legationis Alexandr. Baron. Annal. Tom. VI. in Append.*

VI. Monachi Palæſtini Eutychiani.

Maximi quoque tumultus Palæſtinam inceſſere, concitati à Pſeudomonachis Eutychianis ob Conciliũ Chalcedonenſe: quod cum impudenter nimis aſſererent fuiſſe Neſtorianorum, in ſuam ipſorum ſententiam quamplurimos cum monachos tum ſæculares ſeduxere; adeo vt expulſo qui eis aduerſaretur Iuuenale Hieroſolymitano Epiſcopo, *Theodoſium* quemdam Pſeudomonachum (longe alium ab Alexandrino, quem nuper ex Damaſceno diximus) hominem perditiſſimum ac flagitioſiſſimum, in eius locum ſubſtituerint. Qui quidem Theodoſius rapta in ſuã hæreſim Eudocia Auguſta Theodoſii Imp. relicta, quæ poſt mariti obitum Hieroſolymam conceſſerat, eiuſdem ope omnia prędonis more agens, totam illam prouinciam miſere deuaſtauit, eos omnes cædibus, tormentis, & exiliis perſequens, quicumque Synodo Chalcedonenſi adhærerent: inter quos etiam fuere plurimi Epiſcopi, aliique diuerſorum ordinum Eccleſiaſtici viri. Quoaduſque tandẽ poſt viginti menſes quibus illam ſedem occupauit, cum ad Imperatorem iuſſus eſſet perduci, aufugit in montem Sina. Quæ omnia fuſius deſcripta habentur ab Euagrio *g*, Nicephoro *h*, atque Cyrillo *i* diſcipulo magni illius S. Euthymii anachoretæ, qui aduerſus eumdem Theodoſium egregiam nauauit pro defenſione fidei Catholicæ operã;

Scelera Theodoſii Pſeudomonachi.

g *Euagr. lib. 2. cap. 5.*
h *Niceph. l. 15. c. 9.*
i *Ap. Sur. 20. ianuar.*

neccon

a *Ep. 2. & 3. Vir. ill. pro Conc. Chalcedon.*

necnon in literis *a* Marciani & Pulcheriæ Augg. ad eoſdẽ monachos hæreticos ſcriptis, cum eos piis admonitionibus conati ſunt ad fidem Catholicam & meliorem frugem reuocare: quibus etiam eorundem fraudulentũ conſilium detegitur, quo ipſam quoque Pulcheriam decipere tentarunt, rati ſimul etiam Marcianum ſibi facturos conſentientem, atque ita vniuerſum ſeducturos Imperium. Sed è contrario accidit, vt minime iis contentus quæ iam aduerſus impios Eutychianos peregiſſet Imperator, rurſum hoc eodem anno res actas in Synodo aliis munire voluerit edictis *b*, & quæ eiſdem contraria eſſent, (veluti quæ aduerſus Flauianum Conſtantinopolitanum Epiſcopum, Euſebium Dorylæi, & Theodoretum Cyri, fuiſſent Theodoſii Iunioris lege ſtatuta) deleuerit, ipſoſque Eutychianos ſeuerioribus ſubiecerit pœnis, ac libros & ſcripta illorum igne damnauerit.

MARCIAN. IMP. SCRIBIT ADVER. EVTYCH.

b *Ext. apud Conc. Chalcedon. Act. 3 & C. Iuſtin. l. quoniam de Epiſc. & Cler.*

VII.

FORVM ECCLES. DEMPTVM à VALENTIN. IMP.

c *Nouel. Valentin. tit. 12 de Epiſ. iudi.*

At vero inter hæc in Occidente Valentinianus Imp. indignam plane Chriſtiano Principe edidit hoc ipſo anno Romæ decimoſeptimo Calendas Maij ſanctionem *c*, qua omne ſuſtulit iudicium Eccleſiaſticum, niſi in his quæ ad religionem pertinent, vel vbi partes ex conſenſu apud aliquem Epiſcoporum ſponte agere delegiſſent: nullamque eſſe voluit clericis fori exceptionem: ac inſuper vetuit curiales clericos ordinari, vel monachos fieri; ſimiliter & originarios inquilinos, colonos, & ſeruos. Sed quam prouide hæc præſtiterit, ſeſeque rebus Eccleſiaſticis immiſcuerit, lata ab eius ſucceſſore Maioriano huic contraria ſanctio demonſtrauit, necnon ipſe rerum probauit euentus.

VIII.

d *Miſcel. lib. 15.*

ATTILA VINDEX PECCATI IMPER.

Hoc namque ipſo anno (vt habent Marcellinus & Caſſiodorus in Chronicis, auctor Miſcellæ *d*, & alii omnes) Attila, quem vidimus anno ſuperiori maxima ſuorum iactura in Galliis victum, ipſe *Flagellum Dei* dictus, ex peccatis iam Imperatoris viribus auctus, nobiliſſimas ciuitates, Aquileiam, Mediolanum, Ticinum, aliaſque illius regionis Italiæ plurimas expugnauit & diruit; perditurus & ipſam Vrbem Romam vna cum Imperio, niſi ille cuius Imperator depreſſerat auctoritatem, diuina fultus potentia reſtitiſſet: nimirum S. Leo Romanus Pontifex, qui Attilæ obuiam factus, vbi Mincius in Padum influit, adeo mitem eum reddidit, vt illico promiſſa pace firmiſſima, vltra Danubium non rediturus abierit. Qui interrogatus à ſuis, cur præter conſuetudinem inflexus eſſet, reſpondit ſe vidiſſe Leone loquente aſtantem alium quemdam habitu ſacerdotali decorum, quid diuinum præ ſe ferente, minantemque mortem niſi Leoni obediret. Illum autem fuiſſe S. Petrum Apoſtolum, teſtatur Paulus diaconus hæc narrans in Hiſtoria rerum Romanarum, quam poſuit appendicem ad Eutropium; quamquam & alii habent, duos viros apparuiſſe, alterum à dextris, à ſiniſtris alterum: nempe Paulum Apoſtolum cum Petro. Deſiderantur vero res ab Attila geſtæ, fuſius ſcriptæ à Priſco Rhetore huius temporis nobili ſcriptore, vt Euagrius *e* tradit.

A S. LEONE COERCITVS ATTILA.

e *Euagr. lib. 2. cap. 17.*

[Rem totam deſcripſit Proſper in Chronico: quæ cum in vulgatis eius editionibus deſideretur, ex antiquo exemplari excerpſit Sirmondus in Not. ad Sidon. 1. ep. 9. his verbis: *Herculano & Sporatio Coſſ. Attila redintegratis viribus quas in Gallia amiſerat, Italiam ingredi per Pannonias intendit: nihil duce noſtro Aetio ſecundum prioris belli opera proſpiciente, ita vt ne cluſuris quidem Alpium, quibus hoſtes prohiberi poterant, vteretur: hoc ſolum ſpei ſuis ſupereſſe exiſtimans, ſi ab omni Italia cum Imperatore diſcederet. Sed cum hoc plenum dedecoris & periculi videretur, continuit verecundia metum, & tot nobilium prouinciarum latiſſima euerſione credita eſt ſæuitia & cupiditas hoſtilis expleta. Nihilque inter omnia conſilia Principis ac Senatus Populique Rom. ſalubrius viſum eſt, quam vt per Legatos pax truculentiſſimi Regis expeteretur. Suſcepit hoc negotium cum viro Conſulari Auieno, & viro Præfectorio Trigetio, beatiſſimus Papa* LEO *auxilio Dei fretus, quem ſciret numquam piorum laboribus defuiſſe. Nec aliud ſecutum, quam præſumpſerat fides. Nam tota legatione dignanter accepta, ita Summi Sacerdotis præſentia Rex gauiſus eſt, vt bello abſtineri præciperet, & vltra Danubium promiſſa pace diſcederet.* Hactenus egregium memorabilis rei monumentum: quod etiam poſtea repetimus iiſdem ferme verbis in Chronico m. s. Andreæ Danduli Ducis Veneti (qui illam Remp. rexit circa annum Domini 1350.) quod extat in Bibl. Vatica. vbi & additur reſpõſum Attilæ de viſione viri ſibi terribiliter gladio euaginato minantis.]

IX.

ETHNICORVM ROM. INGRATITVDO.

f *Leo ſerm. in Oct. Apoſt.*

Porro Gentiles qui adhuc Romæ reliqui erant, ne id Deo Chriſtianorum ferrent acceptum, aſtrorum potentia, & Fati neceſſitate, ne in Vrbem rueret Attila factum eſſe iactabant. Quę omnia refellens ipſe S. Leo *f*, beneficio Apoſtolorum fuiſſe Vrbi tanta bona cõceſſa, pro concione exprobrauit ingrato populo, anniuerſaria die huius accepti à Deo beneficii ludis occupato Circenſibus. Vt non ſit mirum, ſi denuo tradi barbaris meruerit, nempe Wandalis, de quibus dicetur poſt biennium. Scribit autem Suidas, cum Attila Mediolani depictos reperiſſet Imperatores Romanorum ſedentes in aureis ſoliis, Scythas vero ad eorum pedes; ſe in ſolio ſedentem, Romanorum autem Imperatores, ſaccos ſuper humeros ferentes, & ante pedes ſuos aurum effundentes, pingi iuſſiſſe. Vnde magis intelligas, haud humanarum fuiſſe virium, adeo truculentum atque ſuperbum barbarum reddere manſuetum. Addunt vero alii, precibus S. Geminiani Epiſcopi Mutinam ab Attila liberatam, & Rauennam orationibus Ioannis Præſulis. Traduntque pariter, ex hac Attilæ inuaſione *Venetiæ* prouinciæ, occaſionem manaſſe vt Veneti in Inſulas tranſmigrarint, & Patauini occupauerint Riuumaltum; iidemque neceſſitate primum impellente, poſtea & ratione ſuadente, ad euitandos frequentes barbarorum incurſus, ibi habitare delegerint; vt paulatim creſcentibus ædificiis, ampliſſimæ *Venetiarum* ciuitatis condendæ ex ea infelicitate feliciſſima iacta fuerint fundamenta.

VENETIARVM VRBIS ORIGO.

[Sabellicus tamen, Volaterranus, atque Dandulus, ante triginta ferme annos huius ciuitatis iacta volunt fundamenta, confugientibus ob Hunnorum in Pannonias irruptiones accolis illius maris in inſulam quæ dicta eſt *Realte*; nunc autem occaſione incurſionũ Attilæ magnum accepiſſe incremẽtum. Alii etiam longe ante fundatam volunt; ſed abſque vllo probabili fundamento. Quamuis enim antiquior reperiatur *Venetorum* & *Venetiæ* mentio: haud tamẽ intelligendum de ciuitate, quæ his temporibus ædificata eſt, ſed de populis, oriſque illius tractus: cuius fines deſcripſit Paulus Diaconus lib. 2 de Geſt. Longob. cap. 14.]

X.

a *Id. ep. 91.*

MOS VETVS DE CONSVLTATIONIB. EPISCOP.

Hoc item anno, conſultus S. Leo à Theodoro Foroiulienſi Epiſcopo de pœnitentia his qui in extremo laborarent impertienda, reſcripſit *a* eam tunc petentibus non negandam eſſe. Sed in epiſtolæ exordio, quid conſuetudinis eſſet Eccleſiæ docet; nimirum Epiſcopos primum conſulere debere ſuos Metropolitanos: quos ſi eadem contingeret ignorare, tunc demum conſulendum eſſe Summum Pontificem; ſicque abſque conſultis ante Primatibus, nihil debere Epiſcopos illis ſubiectos inquirere.

XI.

b *Vict. Vtic. de Perſ. Wand. lib. 1.*

DEOGRAT. CREATVR EPISCOP. CARTHAG.

Quod reliquum eſt huius anni (quantum ex Victore *b* Vticenſi colligitur) Carthaginienſis Eccleſia, quæ à tempore captæ ciuitatis, annis tredecim abſque Epiſcopo fuerat, agente Valentiniano apud Genſericum, accepit facultatem eligendi Epiſcopum; creatuſque eſt *Deogratias*, ita nominatus, vir plane ſanctiſſimus, de cuius in pauperes & captiuos miſericordia plura Victor.

IESV CHRISTI ANN. 453.

LEONIS ANN. 14.

VALENTIN. III. 29. MARCIANI 4.

I.

ANATOLII CALVMNIÆ IN LEON. PP.

ANNO Domini quadringenteſimo quinquageſimo tertio, Opilione & Vincomalo Coſſ. nequitia Anatolii Conſtantinopolitani Epiſcopi rurſus perturbata eſt Eccleſia. Is enim (quod iam anno ſuperiori dictum eſt) occultans literas Papæ Leonis ad ſe ſcriptas, cœpit primo rumores in vulgus ſpargere, ipſum reſpuere Synodũ Chalcedonenſem; poſtea etiam grauiori calumnia addidit, eũdem quærere occulta via deprimere defenſores fidei Orthodoxæ, & ſuſpectos hæreſis exaltare: ſed & illud adiecit, vt Archidiaconũ Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ Aetium, quem ſciret eſſe Romani Pontificis ſtudioſum, è gradu deponeret ſub prætextu maioris honoris, & in locum eius ſubrogaret Andream, qui tamquam hæreticus antea eiectus fuerat: ac denique perſequens omnes quos S. Flauianus ordinaſſet, prouexit illos qui Eutychianæ hæreſis fuerant infamati. De quibus Leo (vt docent eius *c* ad Auguſtã Pulcheriam literæ) ab ipſo Marciano Imp. certior factus,

c *Leo ep. 60.*

lis mederi

iis mederi deſiderans, confeſtim ad Synodum Chalcedonenſem (non quod adhuc ea Chalcedone perduraret, ſed ad Epiſcopos omnes qui ad ipſam cõuenerant) Circularem *a* epiſtolam dedit duodecimo Calendas Aprilis, de confirmatione & approbatione eorum quæ de Fide decreta eſſent in eadem Synodo; deque damnatione Neſtorii, Eutychetis, & Dioſcori, ipſorumque impiæ doctrinæ. Eodemque die ad Marcianum & Pulcheriam Augg. ſcribens *b*, grauiter de Anatolii nequitia conqueſtus eſt. Sed & Iuliano *c* Coënſi Epiſcopo, quem fideliſſimum ſemper expertus eſſet, Vicariam iterum delegauit præfecturam, vt prouideret in Oriẽte ne hæreſis Neſtoriana, vel Eutychiana, in aliqua parte reuiuiſceret: idque (vt ait) quia in Epiſcopo Conſtantinopolitano Catholicus vigor non eſſet, nec multùm aut pro ſacramento ſalutis humanæ, aut pro ſua eſſet æſtimatione ſolicitus. Addidit inſuper alias *d* ad eoſdem Auguſtos literas de cauſa Aëtii Archidiaconi, excommunicationem Anatolio, niſi id corrigeret, minitans. Quomodo vero ad ipſius arbitrium hæc omnia emendata fuerint, dicetur ſuo loco.

a Idem ep. 61. LEO CONFIRMAT FIDEM SYNODI CHALCEDON.
b Ep. 59. & 60.
c Ep. 56.
d Ep. 57. & 58.

II. AGIT PRO CONVERTENDIS MONACH. PALÆST.
e Ep. 56. 59. 60. 66. 83.

Denique vt quæ paſtoralis muneris eſſent numeros omnes expleret, idem Leo de conuertendis monachis Eutychianis in Palæſtina tumultuantibus, ſcripſit *e* non ſolum ad eoſdem Iulianum, Marcianum, & Pulcheriam, ſed etiam ad ipſorum fautricem monachorum Eudociam Auguſtam Hieroſolymis agentem; ac demum ad ipſoſmet monachos, oſtendens quæ vera ſit Orthodoxa fides, quæ duas ſimul inter ſe contrarias hæreſes Neſtorianam & Eutychianam iugulet. Cuius ſumma prudentia pro diuerſitate rerum, temporum, ac perſonarum, gregem paſcentis; ſed & ipſius Imperatoris diligentia hæc pia ſolicitudine ſatagentis, ex optato accidit, vt iidem omnes ſimul ad Eccleſiam Catholicam conuerſi fuerint, ac Iuuenalis Epiſcopus Hieroſolymitanus ſuam ſedem recuperauerit: ſicut teſtatur idem Leo *f* epiſtola ad Iulianum ſequẽti anno quinto Idus Ianuarii ſcripta.

f Ep. 68.

III. S. PVLCHERIÆ AVGVSTÆ OBITVS.

Interea vero hoc ipſo anno eadem S. Pulcheria Auguſta, vita in virginitate ſanctiſſime perfuncta, multiſque exantlatis pro fide Catholica laboribus, anno ætatis ſuæ quinquageſimo quarto migrauit in cœlum; cuius memoria quotannis recolitur tam apud Græcam quam Latinam Eccleſiam ipſa die eius obitus, nempe vndecima menſis Septembris. Eam autem his Coſſ. obiiſſe, Marcellinus antiquior Chronographus affirmat: cui magis aſſentimur, quam Nicephoro *g*, ſcribenti id accidiſſe anno ſexto Marciani Imperii. Ea vero cum ea etiam ex parte publice ab Eccleſia *h* laudetur, quod multa præclara opera in templorum & hoſpitalium domorum ædificia contulerit; de iis agens idem Nicephorus *i*, inter alia memorat templum in via Ducum (ob idque dictum ὁδηγῶν) ab ea erectum, in quo tradit poſuiſſe diuinam *Imaginem Deiparæ Virginis*, quæ à S. Luca depicta traditione maiorum ferebatur: quã quidem ei miſſam dono fuiſſe Hieroſolymis ab Eudocia Auguſta, cõciliatæ inter eas amicitiæ ſigno, Theodorus *k* Lector ait. Sed & Saluatoris *Faſcias* ab eadem item Eudocia miſſas, Pulcheriam in eodem templo recondidiſſe tradũt; in quarum memoriam trigeſima prima dies menſis Auguſti fuit perpetuo conſecrata. Verum quas S. Germanus *l* Conſtantinopolitanus Epiſcopus *Faſcias infantiæ* vocat, Nicephorus *Faſcias Sepulchrales* appellat. Denique ipſam Pulcheriam morientem cuncta ſua bona pauperibus reliquiſſe, hancque eius vltimam voluntatem Marcianũ Imp. executioni mandaſſe, teſtis eſt idem Theodorus.

g Niceph. lib. 15. c. 15.
h Martyrol. Rom. 11. Septemb.
i Niceph. lib. 14. c. 2.
k Theod. Lect. Collect. lib. 1.
l Germ. ſerm. de faſc. Domini.
DE FASCIIS DOMINI.

IV. DE REBVS ECCLES. ALEXAND.
m Leo ep. 68.

Hoc item anno perlatas eſſe Romam ad Leonem Papam literas Proterii noui Epiſcopi Alexandrini, continentes ex more fidei Orthodoxæ profeſſionem, quo Catholicam ab eo communicationẽ mereretur accipere; teſtatur ipſe Leo in prædictis literis *m* anni ſequentis exordio ad Iulianum Coënſem ſcriptis. Conſtatque *n* poſt hæc ab eodem Proterio ibidem *Alexandriæ* fuiſſe collectum Orthodoxorum CONCILIVM, pro reducendis ad Catholicam communicationem Ægyptiis & Alexandrinis, qui hactenus ob hæreſim Eutychianam ſeparati fuiſſent: cumque illi penitus reſtitiſſent, irrogatum in eos eſſe ab Imperatore exilium.

n Vide ep. Epiſcop. Ægyp. ad Leon. Imp. inter epiſt. vir. illuſtr. pro Cõcil. Chalced. & ap. Euagr. lib. 2. c. 8.

V. MAXIMVS AGIT APVD LEON. PRO IVRIBVS ECCLES. ANTIOCH.
a Leo ep. 61.

Scripſit inſuper hoc anno Maximus Antiochenus Epiſcopus per legatos miſſos ad eumdem Papam Leonem, de ſtatu Syrorum Eccleſiæ; rogans etiam pro conſeruatione priuilegiorum ſedis Antiochenæ, quæ è gradu ſuo deiici Anatolii ambitu periclitaretur; quippe quæ tertia exiſtens ordine, iam quarta numeranda foret, ſi primatus poſt Romanam concederetur Conſtantinopolitanæ. Eius vero rogationi fauit Leo, & vt cœperat, ſe Anatolii infringere temeritatem non defuturum, pollicitus eſt redditis ad eũdem Maximum litteris *a* tertio Idus Iunii ſub huius anni Coſſ. quibus inter cætera admonuit, *præcauere vt præter Sacerdotes nullus ſibi ius docendi & prædicandi auderet vendicare, ſiue eſſet ille monachus, ſiue laicus, qui alicuius ſcientiæ nomine glorietur. Quia* (inquit) *etſi optandum eſt, vt omnes Eccleſiæ filij quæ recta & ſana ſunt ſapiant; non tamen permittendum eſt, vt quiſquã extra ſacerdotalem ordinem conſtitutus gradum ſibi prædicatoris adſumat, cum in Eccleſia Dei omnia ordinata eſſe conueniat, vt in vno Chriſti corpore & excellentiora membra ſuum officium impleant, & inferiora ſuperioribus non reſultent.* Meminerat quippe huiuſmodi occaſione omne fluxiſſe malum, dum Neſtorius & Eutyches, ambo monachi, docere præſumpſerunt. Cæterum hanc ſuam ad Maximum epiſtolam Leo voluit pariter eſſe Encyclicam, communem omnibus, & toti Catholico Orbi proficuam. Teſtatur enim id ipſe in alia eodem tempore ad Theodoretum ſcripta *b*, qua illum egregiis honeſtauit præconiis; & quem ſciret inter Orientales omnes Epiſcopos excellere, eumdem vt pergat aduerſus hæreticos Neſtorianos & Eutychianos viriliter agere, hortatus eſt.

b Idem ep. 63.

VI. DE THEODORETI OBITVS TEMPORE.

Porro Theodoretum haud longe poſt hæc ſuperſtitem fuiſſe, ex eo poſſumus intelligere, quod in literis Syrorum Epiſcoporum pro defenſione Chalcedonenſis Concilii ad Leonem Imp. poſt biennium datis, nulla eius mentio habeatur, nec ſubſcriptus in illis, aut aliis, ſicut reliqui Orthodoxi, reperiatur. Præter hunc autem magni nominis Theodoretum Cyri Epiſcopum, extitit alius poſt eum *Theodoretus*, qui pariter ſcripſit Hiſtoriam Eccleſiaſticam; reperiturque citatus à Theodoro *c* Lectore, dum ex eius hiſtoria recenſet effoſſionem reliquiarum Timothei Solofacioli Catholici Epiſcopi Alexandrini, factam ab impiiſſimo Petro Mogo eiuſdem ſedis inuaſore ſub Zenone Imp. longe poſt hæc tempora: necnon à S. Ioanne Damaſceno *d*, dum ex eodem Iuniori Theodoreto refert, ſub Anaſtaſio Zenonis ſucceſſore accidiſſe Conſtantinopoli, vt Olympius quidam ſecta Arianus, ob horrendam prolatam in Sanctiſſimam Trinitatem blaſphemiã, diuina mox eum ſecuta vindicta, miſere perierit; aliuſque nomine Eutychianus, qui confectam ea de re publicam picturam, in gratiam Arianorum abſcondiſſet, ſimiliter pœnas ſceleris dederit. Narrant vero eadem de Olympio ſacrilego Ado Viennenſis, & auctor Miſcellæ, ſed in eo corrigendi, dum in Africa id referunt accidiſſe.

c Theod. Lect. Collect. lib. 2.
ALIVS THEODORET. PARITER HISTORICVS. De quo Baron. an. 494. ſimulq́ de miraculis ex eo hic relatis.
d Damaſc. orat. 3. de Imag.

VII. DE DIE PASCHATIS DVBIVM ORTVM.

Hoc eodem anno, idem qui ſupra ſpeculam pro vniuerſa Eccleſia agebat excubias, Leo Romanus Pontifex, quod muneris pariter eius eſſet, eidem Catholicæ Eccleſiæ ſequentis anni indicere Paſchæ diem; cum ex Theophili Epiſcopi olim Alexandrini centenario Cyclo Paſchali definitum reperiſſet, eam diem anno Domini quadringenteſimo quinquageſimo quinto ad octauum Calendas Maij incidere; contendentibus nonnullis erraſſe Theophilum, quaſi Paſcha nec ante vndecimum Calendas Aprilis, nec poſt decimum Calendas Maias celebrari poſſet: de his conſulere peritos voluit ante annum quam indicẽdi Paſchatis tempus adeſſet, datis literis *e* Conſtantinopolim ad Marcianum Imperatorem, Hieroſolymam ad Eudociam Auguſtam, & Alexandriam ad Proterium eius ciuitatis Epiſcopum, cuius præcipue fuiſſe ea de re certiorem reddere Romanum Pontificem dictum eſt alias. Scripſit præterea ad Paſchaſianum Epiſcopum Lilybæi in Sicilia, virum eruditione præſtantem: qui *f* non ſolum ex Theophili cyclo, ſed etiam ex Hebræorum calculo, probatam reddidit veritatem, eamdemque miraculo conſignatam; oſtendens non eſſe abſurdũ, vt ad octauum Calendas Maias Paſcha Domini celebraretur. Sicut & Proterium luculentiſſimam eius rei rationem reddidiſſe,

e Leo ep. 64. 65. Bed. de rat. temp. c. 42.
f Ap. Leon. poſt ep. 63.

Beda

a Beda ibid. b Leo ep. 95.

Beda *a* teſtatur: ac pariter Marcianum Imp. reſcripſiſſe, eãdem eſſe Orientalium ſententiam, teſtatus eſt ipſe Leo in literis *b* Circularibus ea de re datis anno ſequenti ad Epiſcopos Galliarum & Hiſpaniarum. Ex his autem omnibus videas, quam procul abhorreat vt Romani Pontifices inconſulto, ex animique ſententia proponere conſueuerint in Eccleſia Catholica obſeruanda decreta.

VIII. CONCIL. ANDEGAVENSE. c *Integra huius Concilij Acta, numquam antea edita, recitat Baron. Tom. VI. hoc ann. accepta à Front. Ducæo.*

Hoc item anno ſub eiuſdem Opilionis Conſulatu in Galliis celebratũ reperitur *c* CONCILIVM ANDEGAVENSE, in quo electus eſt Thalaſſius Epiſcopus eiuſdem ciuitatis; aliquotque ſanciti canones circa diſciplinam Eccleſiaſticam; quorum primus fuit, vt contra Epiſcopale iudicium clericis non liceret reſilire, neque inconſultis Sacerdotibus ſæcularium iudicia expetere. Quo quidem procul dubio aduerſati ſunt Patres nuperæ Valentiniani Imp. conſtitutioni aduerſus Eccleſiaſtica priuilegia latæ; de qua dictum eſt anno ſuperiori. Cæterum cum ad prædictum Thalaſſium electum hoc conuẽtu Epiſcopum, necnon ad Victorium, ſiue Victurium Cenomanenſem Epiſcopum (qui æque huic Andegauenſi Synodo interfuiſſe legitur) ſcripta pariter reperiatur Synodica Concilii Venetici; inde exploratum habetur, quo tempore fuerit dictum VENETICVM CONCILIVM celebratum, nulla Conſulum nota perſpicuum: in quo complura paulo fuſius repetita leguntur, quæ in hoc Andegauenſi ſunt ſtatuta. Sed & illud ex eiſdem intelligitur, non eſſe iſtud congregatum in Venetia Italiæ prouincia, ſed Venetenſi ciuitate in Gallia Lugdunenſi ad littus Armoricum: quod & inde ſtabilitur, quia eiuſdem Venetenſis in Gallia ciuitatis Antiſtes Modeſtus nomine, cum aliis Gallicanis Epiſcopis ſediſſe reperitur in Concilio Aurelianenſi ſub Rege Clodoueo. Quod autem Conciliorum collector, etiam hoc eodem Conſulatu Synodum Tertiam Arelatenſem celebratam fuiſſe putauit, aperietur eius error ſuo loco. *d*

TEMPVS ET LOCVS CÕCILII VENETICI.

d *Ann. 524. in fin.*

[Quod audiſti de tempore Concilii Venetici, nolim ita accipias (ſicut video quoſdam feciſſe) vt celebratum fuerit hoc ipſo anno. Nam *Perpetuus*, qui ei præfuit, Epiſcopus Turonenſis, nõ niſi creatus eſt anno ſexageſimo quarto ab obitu S. Martini vt aperte colligitur ex Gregorio Turonenſi 10. Hiſt. Franc. vlt. qui fuit ex ſententia Baronii annus Chriſti quadringenteſimus ſexageſimus ſextus, ſecundum alios 459. vel 461. Quare non ante eos annos potuit prædictum Concilium celebrari: quod Onuphrius collocauit anno quadringenteſimo ſexageſimo, Magno & Apollonio Coſſ.]

IESV CHRISTI ANN. 454.

LEONIS ANN. 15.

VALENTIN. III. 30. MARCIANI 5.

I. AETII ET BOETII INTERITVS.

ANNO Chriſti quadringẽteſimo quinquageſimo quarto, Studio & Aëtio Coſſ. (inquit Marcellin⁹ in Chronico) idem Aëtius, magna Occidentalis Imperii ſalus, & Regis quondam Attilæ terror, à Valentiniano Imper. vna cum Boëtio Præfecto Prætorio ipſius amico, in Palatio trucidatus eſt; atque cum ipſo Heſperium cecidit regnum. Hæc ille. Aëtium vero propria Imperatoris manu necatum eſſe, Boëtium à circumſtantibus, tradit Caſſiodorus *e*, & poſt illum auctor Miſcellæ *f*, ſed Procopius *g* Aëtium abſentem iuſſum eſſe interfici: idemque hæc pluribus narrans, id accidiſſe ait ex falſa ſuggeſtione *Petronij Maximi* Romani Senatoris, ex ſtirpe illius Maximi tyranni, quem Theodoſius Senior ſuſtulerat: qui iniuriam paſſus à Valentiniano in fraudulento ſtupro vxoris ſuæ formoſiſſimę æque ac pudiciſſimæ, cogitans de vindicta, primo Aëtium fortiſſimum ducem, in quo potiſſimum ſpes Romanorum eſſet, è medio tollendum iudicauit, ideoque illum per Imperatoris Eunuchos eidem Auguſto affectati Imperii ſuſpectum reddidit. Quid autem ſublato Aëtio, Maximus in ipſum Valentinianum molitus ſit, dicetur anno ſequenti. Hic vero conſidera, quomodo iiſdem inſidiis (licet falſo accuſatus) Aëtius pereat, quibus ipſe olim circumuenerat

e *Caſſiod. in Chron.* f *Miſcell lib. 15.* g *Procop. de bell. Wand. lib. 1.*

magnum Ducem Bonifacium, cuius occaſione Wandali potiti ſunt Africa; indeque admirare & diuinam in tarditate ſupplicii patientiam, & æquum in exhibitione vindictæ iudicium. Quod vero vna cum Aëtio Heſperium ceciſſe regnum, Marcellinus ſcripſit; eo etiam pertinet quod idem Procopius narrat, ex Romanis quemdam interrogatum ab Imperatore, an vtilis foret Aëtii mors, reſpondiſſe: *Hoc ipſe videret, bene an male; ſe tantum ſcire, quod ſibi dexteram altera manu præcidiſſet.* Denique habet idem auctor, adeo Valentinianum libidine flagraſſe, vt etiam incantamentis atque magiis operam daret, hiſce artibus matronarum caſtitatem expugnaturus.

VNA CVM AETIO CECIDIT IMPERIVM OCCIDEN.

II. a *Leo ep. 69.* S. LEONIS EPIST. AB HÆRET. FALSATA.

Hoc eodem anno S. Leo Romanus Pontifex, ad componendas res Orientalis Eccleſiæ omnem admouens operam, primo quidem pro Alexandrinis rogauit *a* Marcianũ Imp. vt quoniam quorumdam hæreticorum verſuta nequitia, ad conturbandam aliorum ſimplicitatem, epiſtolam ipſius Leonis ad S. Flauianum ſcriptam ita falſaſſe perhiberetur, vt commutatis quibuſdam verbis, aſſertorem ipſum Neſtoriani erroris facerent; curaret Imperator, eamdem epiſtolam per viros idoneos in Græcum ſermonem fideliter transferri, & Alexandriam perferri, vt agnoſcerẽtur hæreticorum fraudes, ſeque nihil aliud de Incarnatione Domini ſentire, quam quod ipſorum Alexandrinorum Antiſtes, Athanaſius, Theophilus, Cyrillus, olim ſcripſiſſent: huncque docendi optimum eſſe modum, vt paternorum ſenſuum linea dirigerentur ad rectitudinem. Hæc Leo plane diuinè. Nam hoc vnum tunc exhibitum Eccleſiæ Alexandrinæ remedium, ſatis eſſe quouis tempore poteſt ad expurgandas quibuſcumque hæreſibus quaſcumque Eccleſias; prouocando nimirum ſingulas ad illos doctores, qui in eis doctrina & ſanctitate claruerunt, à quibus & Euangelium vel prædicatum ipſis, vel propagatum fuiſſe conſtet. Paruit vero Marcianus Leoni, atque ex eius ſententia promulgauit edictum *b* ad ipſos potiſſimũ Alexandrinos & Ægyptios, quo ſanxit eos non recedere debere ab his quæ à ſacris Oecumenicis Conciliis ſtatuta fuiſſent, & ipſis prædicata à ſanctis ipſorum Epiſcopis. Simulque ſeueriſſimas conſtituit pœnas aduerſus Eutychianos & Apollinariſtas, (quorum hæreſes coniunctas eſſe docet) eorumque libros comburi iuſſit.

SALVBRE REMEDIVM AD CONVINCENDAS HÆRESES.

b *l. 8 C. de hæret.*

III. c *Leo ep. 70.* MARCIANI SANCTIO ADVERS. PRIMATVM ECCL. CONSTANTINOPOL.

Sed & cum hoc eodem anno, decimo ſeptimo Calend. Maii, idem Leo ad eumdem Marcianum literas *c* dediſſet de Anatolio Epiſcopo Conſtantinopolitano, cum faſtum quo erectus erat demiſiſſe videretur; iis perſuaſus Imperator, confeſtim publica ſanctione omnibus notum fecit, nihil penitus innouandum de priuilegiis antiquitus conceſſis Eccleſiis. Quin etiam omnia caſſa reddidit, quæcunque ex ambitione Anatolii cõtra antiquos canones Chalcedone præſumpta eſſent de primatu Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ. Deſideratur ipſa quidem integra ſanctio, cuius dumtaxat fragmentum Iuſtinianeo inſertum eſt Codici *d*. Puto eum dedita opera eam eſſe decurtatã, eo quod ipſe Iuſtinianus contrarium poſtea firmare voluit, cum ſua ſanctione *e* eidem Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ primatum contulit. Quæ vero de ſua emendatione Anatolius ad Leonem hoc anno reſcripſerit, ex redditis ad eum literis *f*, ſatis poteſt intelligi; nimirum recepiſſe in amicitiam, quem ab Archidiaconatu depoſuerat Aëtium, & prouectum in illius gradum Andream hæreticum Eutychianum in ordinem redegiſſe; itemque à cœptis deſtitiſſe, quibus primatum quæſierat: miſſa etiam ad Leonem excuſatione, quod quæ facta eſſent in Concilio Chalcedonenſi in fauorem Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ, non tam ipſius Anatolii culpa, quam inſtanti Cleri Conſtantinopolitani ſuaſione contigiſſent.

d *l. 12. de SS. Eccleſ.* e *Nouell. 131. cap. 2.* f *Leo ep. 71.*

IV.

Quod autem pertinet ad res Palæſtinas; hoc item anno Iuuenalis Epiſcopus Hieroſolymitanus, cum ad finem ſuperioris (vt vidimus) in ſuam Eccleſiam reſtitutus fuiſſet, Legatos mittens ad eumdem Leonem Romanum Pontificem, ſimul quoque dono dedit particulam Ligni ſanctiſſimæ Chriſti Crucis. Accepit munus grato animo Leo, ſed reſcribens *g* noluit prætermittere dignam, quam ob res olim aduerſus S. Flauianum pro Eutychete & Dioſcoro perperam geſtas, obiurgationem ille commeruiſſet.

g *Idem ep. 72.*

SYNODVS HIEROSOL. ADVERS. HÆRETIC.

Qua excitatus Iuuenalis, prouinciale collegit SYNODVM, in qua fidem Catholicam cunctis ſeruandam propoſuit: cuius extat *a* Synodalis epiſtola ad Archimandritas & monachos eiuſdem prouinciæ Palæſtinæ. Vbi cum primo loco ſubſcriptus legatur ipſe Iuuenalis, ſecundo vero Irenæus Epiſcopus Cæſarienſis Eccleſiæ, quæ decreto Nicæni Concilii confirmata fuerat totius Palæſtinæ Metropolis; videas Iuuenalem aduerſus illud iam ſibi penitus arrogaſſe primatum.

a Inter epiſt. vir.illuſtr. pro Conc. Chalced.

IVVENALIS ARROGAT PRIMATVM PALÆST.

V. DE INTERITV ATTILÆ.

Hoc ipſo anno, Rex Hunnorum Attila noctu mulieris manu cultro confoſſus interiit: quidam vero ſanguinis reiectione extinctum perhibent. Hæc Marcellinus ſub his Coſſ. quæ Caſſiodorus anno ſuperiori collocat. Porro fœminam hanc recens amatam ab Attila, cum plures nominent *Hildiconem*, *Micholtam* alii, Paulus diaconus in ſua rerum Romanarum Hiſtoria, quam poſuit appendicem ad Eutropium, appellat *Indicto*, niſi ſit mendum in codice: aitque, ipſum Attilam, cum ob nouæ nuptę feſtiuitatem profuſa conuiuia exercens nimio mero indulſiſſet, ſupinum quieſcentem, eruptione ſanguinis qui ei de naribus ſolitus erat effluere, ſuffocatum & extinctum eſſe: eademque ipſa nocte apud Conſtantinopolim Marciano Imperatori Dominum in ſomnis apparētem, arcum Attilæ fractum oſtendiſſe.

DE HONORIA VALENT. SORORE.

[Habet quoque eamdem hiſtoriā Iornandes de Reb. Getic. cap. 49. ex Priſco antiquiori hiſtorico; vbi fœminam illam vocat *Ildiconem*. At in Chronico Andreæ Danduli Ducis Venet. quod m.s. vidimus in Bibl. Vatic. legitur, hanc fuiſſe *Honoriam* ſororem Valentiniani Imp. his nempe verbis: *Cum Attila Pannonias remeaſſet, Honoria Valentiniani germana Eunuchum direxit petens, vt eam à fratre petat vxorem. Ille itaque, licet plures haberet vxores, mandauit Valentiniano comminans peiora ſe proxime illaturum Italiæ, niſi ſororem ſibi tradat vxorem. Traditur: nuptiæ celebrātur: in quibus Attila crapulatus, erumpente per apoplexiam ſanguine de naribus eius nocte ſuffocatus eſt.* Ita ibi, nullo citato antiquiori auctore. Quorum quidem verborū partem priorem de miſſo clam ab Honoria, quæ à fratre ob decus caſtitatis incluſa detinebatur, ad Attilam eunucho, & minis Attilæ niſi ea ſibi daretur, habent quoque idem Iornandes cap. 42. Paulus Diac. append. ad Eutrop. & alii: ſed omnes addunt, Attilam minime expectato Valentiniani reſponſo, in patriam reuerſum, duxiſſe Ildiconem, & priori nuptiarum nocte periiſſe. Sane Marcellinus Comes in ſuo Chronico, ſub Conſulatu Areobindi & Aſparis (ponitur is à Baronio Anno Chriſti 434.) habet, Honoriam Valentiniani ſororem ab Eugenio procuratore ſuo ſtupratam concepiſſe, palatioque expulſam Theodoſii Principi de Italia tranſmiſſam, Attilanem contra Remp. Occidentalem concitaſſe. Vbi vero mortem Attilæ huius anni Coſſ. ponit, nihil de Honoria.]

VI. *b Ext. apud Sur. 8. Ian.* DE S.SEVERINO NORIC. APOST.

Porro ab Attilæ obitu contexuit *Eugipius* Abbas hiſtoriam *b* de Rebus geſtis S.SEVERINI, Norici Apoſtoli nominati. Sed quod in ipſo exordio dicit, eum de partibus Orientis aduenisſe ad Noricos; haud tamen putes hominem fuiſſe Orientalem. Latinum enim potius extitiſſe, (cum alioqui patriam ac genus ſuum, inanis gloriæ vitandæ gratia, celare voluerit: vnde & colligas nobiliſſimum fuiſſe) ſed feruore perfectionis ad quamdam Orientis ſolitudinem profectum eſſe, deinde vero ad Norici Ripenſis oppida Pannoniæ Superiori vicina, diuina compulſum reuelatione veniſſe; idem Eugipius eius diſcipulus teſtatur epiſtola ad Paſchaſium diaconum, præfixa ipſius Seuerini Vitæ, quam nos manuſcriptam habemus; deſideratur autem in ea quam edidit Surius, ſicut & pleraq; alia, cum & ea quæ apud illum extant, inemendata ſatis eſſe noſcantur. Magno vero plane Dei beneficio factum eſt, vt Eccleſia illa Noricorum olim nobilis, ſanctorum Martyrū multiplicibus aucta coronis, frequentibus tamen barbarorum incurſionibus valde depreſſa, aduentu Seuerini conſurgeret, fideſque tepeſcens denuo miraculis tanti viri incaleſceret: cum & in ipſo eius aduentu, permulti eiuſdem monitis iram Dei variis pœnitentiæ actibus auertentes, filiorum Attilæ de ſucceſſione regni inter ſe decertantium euaſere furorem, increduli vero male perierunt; vt pluribus docet idem Eugipius.

VII. INGENS PENVRIA, ET PESTIS VEXAT VRBEM.

Hoc item anno, qui obitum Valentiniani præceſſit, tāta fuit imbrium paucitas in vtraque Phrygia, Galatia, Cappadocia, & Cilicia, vt homines rerum neceſſariarum penuria coacti, alimentum peſtiferum caperent: vnde etiam lues orta eſt, qua intumeſcentibus corporibus, propter nimiam inflammationem lumina amitterentur, & accedente tuſſi tertio die perirent. Cui quidem peſti etſi nullum potuit omnino remedium inueniri; fames tamen iis quibus vita ſuppetebat, diuina prouidentia leuata eſt: quippe anno illo ſterili & effœto alimentum ex aëre, non aliter ac manna olim Iſraëlitis, delapſum eſt; & inſequenti anno fructus maturos terra ſua ſponte produxit. Nec vero ſolū hæc mala per Palæſtinam quoque graſſabantur, ſed & aliæ graues calamitates per alias quamplurimas regiones perrabant. Narrat hæc Euagrius *a*, cui & alii adſtipulantur. Quin & Occidentales & Boreales oras, penuria afflictatas deplorat Gelaſius in Andromachum ſcribens. Porro ciuitatem, Fabianas nominatam, (quam eam tradunt eſſe, quę nunc *Vienna Auſtriæ* appellatur) ſæua & ipſam fame oppreſſam, prædicti S. Seuerini precibus diuinitus ſubleuatam fuiſſe, Eugipius in ipſius Vita deſcribit.

a Euagr. lib. 2. cap. 6.

IESV CHRISTI ANN. 455.

LEONIS ANN. 16.

MARCIANI 6. MAXIMVS.

I. VALENTINIAN. IMP. OCCIDITVR.

ANNVS Domini quadringenteſimus quinquageſimus quintus, quo Valentinianus Aug. octauum cum Anthemio Conſulatum iniit, annus fuit vltionis & retributionis. Primo enim idem ipſe Valentinianus, decimoſexto Calendas Aprilis, dolo Petronii Maximi, cuius (vt vidimus) vxorem conſtuprarat, occiſus eſt Romæ in Campo Martio ab amicis Aëtii, quem æque ipſe anno ſuperiori interfecerat. Ita ex Euagrio *b*, Marcellino *c*, Caſſiodoro, atque Procopio *d*. Tenuit autem Imperium annis triginta, minus menſibus ſeptem, & diebus ſex.

b Euagr. lib. 2. cap. 7. c Marcell. & Caſſiod. in Chron. d Procop. de Bell. Wand. lib. 1.

II. MAXIMVS INVADIT IMPERIVM.

Eo vero occiſo, idem MAXIMVS nullo obice inuadens Imperium, ipſam quoque eius vxorem Eudoxiam Auguſtam inuitam ſibi iunxit coniugem, cum forte antea prima vxor deceſſiſſet. Sed cum (vt ait Procopius) dum vna dormirent, faſſus eſſet eius amore ſe Valentinianum interfeciſſe; illa exacerbata, quæ etiam prius de vltione viri cogitabat, iam multo magis ob Maximi verba & animum impudicum detectum, ad vindictam inceſa, mox vbi illuxit, Carthaginem miſit qui Gensericum Wandalorum Regē inde accerſerent. Qui quidem ingenti claſſe in Italiam adnauigans, Romam nullo aduerſante ingreſſus eſt. Maximum vero Romani fugientem inſectati, lapidibus obruere, membratimque diſcerpſere, cum nondum tres Imperii menſes expleſſet. Extat de eius vita & morte, Sidonii *e* Apollinaris egregie philoſophantis epiſtola ad Serranum, qui eum laudauerat, ac feliciſſimum prædicauerat: qua docet, illum, cuius (vt ait) anterius epiſtolæ, mores, pecuniæ, faſces, pompæ, literæ, patrimonia, & patrocinia florebant, quique in arcem Præfectoriam, Patriciam, Conſulatumque, intrepidus aſcenderat; cum tamen venit ad Principalis apicis abruptum, quādam poteſtatis immenſæ vertiginem ſub corona paſſum, ante crepuſculum ingemuiſſe quod ad vota perueniſſet; nec ſuſtinuiſſe dominū eſſe, qui non ſuſtinuerat eſſe ſub domino.

GENSERICVS REX WANDAL. CAPIT ROMAM.

e Sidon. 2. ep. 13.

III.

Porro Genſericus (vt addit Procopius) gazam omnem Imperatoriam, ac ſi qua erant Romæ decora, ſtatuaſque, & Iouis Capitolini tegularum ex ære auratarum partem dimidiam abripuit. Quem & conſtat Hieroſolymitani templi vaſa, olim à Tito Romam tranſlata, abſtuliſſe: quæ *f* poſtea in recuperatione Africæ per Beliſarium Conſtantinopolim aſportata dicuntur, ac inde Iuſtiniani Imp. iuſſu Hieroſolymam relata. Sed & incenſam à Genſerico Vrbem, Euagrius *g* tradit: verum ſpectacula tantum combuſta, habet Nicephorus *h*: & auctor Miſcellæ *i* ſcribit, occurſu S. Leonis Papæ mitigatum Genſericum, Vrbem ab incendio, cædibus, atque ſuppliciis immunem ſeruaſſe; omnibus tamen opibus ablatis, multiſque captiuorum millibus in Africam abductis. Cæterum coërcitum pariter ab eodem Leone Genſericum fuiſſe, ne in theſauros trium præcipuarum baſilicarum, nempe Lateranenſis Conſtan-

f Procop. lib. 2. de Bell. Wand. Niceph. lib. 15. cap. 11. Iuſtinian. l. 1. C. de offi. PP. Afr. g Euagr. lib. 2. cap. 7 h Niceph. d. c. cap. 11. i Miſcell. lib. 15.

WAND. PEPERCERE PRIMARIIS ECCLESIIS.

Conſtantinianæ, S. Petri in Vaticano, & S. Pauli via Oſtienſi, reliquas autem prædatum eſſe, fidem faciunt quæ in Leone leguntur Libro de Romanis Pontificibus; nimirũ ipſum Leonem, poſt cladem Wandalicam, renouaſſe per omnes Titulos miniſteria ſacrata argentea, de conflatis hydriis ſex prædictarum trium baſilicarum, quas Conſtãtinus Imp. eis contulerat. Duraſſe vero direptionem Vrbis diebus quatuordecim, Iſidorus in Hiſtoria Wandalorum affirmat: ſed illud male, quod habet, Valentinianum poſt direptionem Romæ relictum; quem liquet ante eſſe necatum. Sed & periiſſe magna ex parte naufragio direptas opes affirmant: quamuis Procopius ſcribat eam tantum nauem ſubmerſam fuiſſe, in qua erant ſtatuæ.

IV. EVDOXIA AVG. DAT PŒNAS.

Cum vero truculentus barbarus, vna cum aliis captiuis ipſam quoque Eudoxiam Auguſtam, quæ illum introduxerat, eiuſque ex Valentiniano ſuſceptas filias, Eudociam & Placidiam, ſecum in Africam abduxiſſet; tradit Procopius, eum Eudociam Hunerico filio ſuo, Placidiam Olybrio nobili Senatori Romano locaſſe: eandemque poſtea Placidiam ſimul cum Eudoxia matre, rogante Leone Imp. qui Marciano ſucceſſit, Conſtantinopolim miſiſſe. Eadem Euagrius, niſi quod nuptias Placidiæ cum Olybrio, non per Genſericum eſſe contractas ait, ſed per Marcianum Conſtantinopoli, cùm illuc capta Vrbe Olybrius cõfugiſſet, & ad eum, quam ipſi deſponſatam ſciſſet, Placidiam humaniter Genſericus remiſiſſet. Conſentit quoq; his Nicephorus: ſed in eo & ipſe errans, dum viuente Pulcheria ea facta ponit. Denique & Eudociam Placidiæ ſororem, quod parum ei grata eſſet viri coniunctio qui Arianam profitebatur hæreſim, poſt ſexdecim ab Vrbe capta annos clam Hieroſolymam aufugiſſe, (genito prius Hilderico filio) ibique pie obiiſſe, idem poſtea Nicephorus ſcripſit. Quanta vero charitate reliquos captiuos proſecutus fuerit Deogratias Epiſcopus Carthaginienſis, Victor *a* Vticenſis exacte narrat.

a Victor de perſec. Wandal. lib. 1.

V. EVDOCIA AVGVST. EX AFFLICTIONE FIT ORTHODOXA.

Profuit autem grauis iſta captiuitas Eudoxiæ Auguſtæ & filiarum eius, ad ſalutem matris Eudociæ itidem Auguſtæ, vxoris quondam Theodoſii Iunioris, Hieroſolymis agentis. Etenim cum ita imbibiſſet Eutychianam hæreſim, vt reſipiſcentibus cæteris, ipſa obſtinata perſiſteret; his attrita flagellis, tandem reddita menti, (id imprimis operantibus *b* magnis illis ac ſanctiſſimis viris, Symeone Stylita, & Euthymio) quam hactenus fouiſſet hæreſim, penitus abhorruit, & aliquot poſt annis ſancto fine diem clauſit, multis relictis pietatis operibus.

b Vide Cyril. in Vit. S. Euthym. ap. Sur. 20. Ian. & Niceph. lib. 15. c. 13.

VI. AVITVS CREATVR IMP.

Hoc eodem anno, à cæde Maximi elapſo interſtitio viginti octo dierum interregni, in Galliis AVITVS (qui Præfectura Prætorii Galliarum à Valentiniano donatus, & Magiſter militum à Maximo creatus, tunc Legatum pro fœdere pacis agebat apud Theodoricum, qui occiſo Toriſmundo fratre regnum Gothorum ſuſceperat) ab exercitu, adnitentibus Gothis, ipſoque imprimis Rege Theodorico, Imperator acclamatus eſt inuitus atque reluctans: Vir quidem domi militiæque ſpectatus, nobiliſſimo ortus genere, orator egregius, iuriſque conſultiſſimus, ac laboris bellici haud expers: cuius res geſtas Sidonius Apollinaris paucis perſtrinxit, in Panegyrico anni ſequentis exordio in Conſulatus eius auſpicatione verſibus edito: eũdemque fuiſſe patria Aruernum, Gregorius *c* quoque Turonenſis tradit.

c Greg. Tur. 2. Hiſt. Frãc. 11.

VII. MARCIAN. IMP. VINDICAT CLERVM IN PRISTINAM LIBERTATEM.

Hoc item anno, mox vt Marcianus Imp. certior factus eſt de nece Valentiniani, cum prudenter conſideraret illum diuinam in ſe iram concitaſſe ſimulac ſanctionem ediſſet aduerſus Eccleſiaſticam immunitatem; his ipſe monitus, haud ſibi ſatis viſum eſt, Catholicæ fidei ſe exhibuiſſe patronum, ſed & perſonas etiam Eccleſiaſticas priſtinæ reſtitui voluit iurium libertati, antiquatis legibus aduerſus eam ab aliis Imperatoribus antea promulgatis, quibus interdicebatur clericis ne quid ex teſtamento relictũ à viduis aut diaconiſſis caperent. Quam ipſius ſanctionem *d* hoc anno decimo Calendas Maij editam, probauit etiam poſtea Iuſtinianus, ſuoque voluit Codici *e* intexuiſſe.

d Marcian. Nouell. tit. 5. e l. generali lege. C. de Epiſc. & Cler.

IESV CHRISTI ANN. 456.

LEONIS ANN. 17.

MARCIANI 7. AVITVS.

I.

ANNVM Domini quadringenteſimum quinquageſimum ſextum, Faſti Conſulares apud Marcellinum & Caſſiodorum in Chronicis, notatum habent Coſſ. Ioanne ac Varane, ſeu Varare: Verum alterum Conſulem Auitum Aug. Sidonius Apollinaris huius temporis ſcriptor, ipſiuſque eiuſdem Auiti gener, ponit in Panegyrico ipſi dicto Calendis Ianuarii: extantque de eiuſdem Conſulatu antiquę ſepulcrales inſcriptiones Romæ in baſilicis Lateranenſi & S. Agnetis via Numentana; vt de eo nulla amplius remaneat dubitatio. Sed accidiſſe puto, vt cum Imperio eidem abrogatus fuerit Conſulatus. Hoc enim anno (inquit Caſſiodorus) Placentiæ depoſuit Auitus Imperium, quod tenuerat menſes decem & dies octo. At Euagrius *a* octo tantum mẽſes ei tribuit. Porro de eiuſdem Imperii depoſitione diuerſæ ſunt ſententię: peſte enim extinctum, idem Euagrius tradit; Nicephorus *b* fame, Gregorius *c* vero Turonenſis ait, eum luxurioſe agere volentem, ideoque à Senatoribus eiectum, apud Placentiam Epiſcopum eſſe ordinatum; cumque adhuc Senatus indignans eum vita priuare vellet, ad ſuos Aruernos ſe recipientem, in itinere diem obiiſſe. Cæterum ob odium in Maximum, Auitus qui ab eo electus fuerat Magiſter militum, æque paſſus inuidiam, ac Senatui Populoque Romano perinſenſus redditus, haud ab eo receptus eſt Imperator: quãobrem eumdem ſponte ſe abdicaſſe putamus. Id vero accidiſſe conſtat decimoſexto Calendas Iunii: fuitque interregnum decem menſibus & diebus quindecim. Ne autem errare contingat in nomine & genere, alius Iunior *Auitus* vixit hoc tempore, idemq; Sidonii perneceſſarius, ac matrum conſanguinitate propinquus; vt conſtat ex ea quam ad ipſum ſcripſit Sidonius epiſtola *d*.

AVITVS DEPONIT IMPERIVM.

a Euagr. lib. 2. cap. 7. b Niceph. lib. 15. cap. 11. c Greg. Tur. hiſt. Franc. lib. 2. cap. 11.

d Sidon. 3. ep. 1.

DE CONSVLATV AVITI IMP.

[Quod hoc §. dictum eſt, ideo non fuiſſe notatum in Faſtis Auiti Conſulatum, quod ei cum Imperio abrogatus fuerit; aduerſati videntur huic rationi Inſcriptiones memoratæ, quæ Conſulem Auitum etiam poſt depoſitum Imperium agnoſcunt: quippe prior Cal. Nouemb. poſterior 14. Cal. Iul. notant; ipſe vero Imperium dicitur abdicaſſe 16. Cal. Iunii. Quare aliam huius rei rationem adfert Sirm. Not. ad Sidon. Panegyr. nempe quod Conſulariũ Chronicorum auctores, Conſulatus Auiti, vt ambigui Principis, rationẽ non habuerint, quippe qui eodem modo alios omnes incertorum Principum Conſulatus omittere conſueuerunt. Sic enim in libello de Præf. Vrb. quem Cuſpinianus edidit, Magnentii Conſulatus produntur, itemque Maxentii, quos ipſi ſibi vſurparunt: qui tamen à Caſſiodoro, aliiſque prætermittuntur. Et ex eodem fonte paria Conſulum interpolari nonnumquam, & vni Conſuli collegam hic vnum, alibi alium copulari videas: videlicet quod qui purpuram affectaſſent, & ſuos ipſi Conſulatus inirent, & alios ſuarũ partium Conſules crearent.]

II. THEODOR. REX GOTH. VINCIT SVEVOS IN HISPAN.

Dum autem iſta fierent, interim Theodoricus Gothorum Rex, quod Auito ſumendi Imperii auxilium præbuiſſet, eiuſdem permiſſu cum ingenti exercitu Aquitanias ingreſſus eſt: indeque in Hiſpaniam progrediens, Rectiarium Sueuorum Regem ſibi cum magnis copiis occurrẽtem deuicit, & in fuga captum occidit; Galliciaque & Luſitania deuaſtatis, dum Emeritenſem vrbem deprædari moliretur, S. Eulaliæ martyris territus oſtentis, aliiſque acceptis aduerſis nunciis, reuerſus eſt in Gallias. Narrat hæc Iſidorus *e*: quæ quidem anno præſenti cœpta, plurium ſequentium impleuere curricula. Porro hunc Theodoricum, licet Arianum hominem, mirifice celebrauit Sidonius *f*, & cum animi tum corporis egregiam effigiem præclare deſcripſit, multa de eo narrans optimo Principe digna.

e Iſidor. in Chron. Gothor. f Sidon. 1. ep. 2. ad Agric.

III. FRANCI REGNVM STABILIVNT IN GALLIA.

Quod autem is bella in Hiſpanias conuertit, ceſſerunt hæc percommode *Childerico* Francorum Regi, qui his diebus ſucceſſerat *Merouæo*, quem præceſſerat *Clodio*, ſucceſſor *Faramundi*. Quinam autẽ hos anteceſſerint, obſcurum eſt: habuiſſe tamẽ gentem fortiſſimam ſemper Reges; ex Am-

a *Vide Greg. Tur. lib. 2. Hiſt. Franc. cap. 9. & alios Franc. rerum auctores.*
b *Vopiſc. in Aurelian.*
c *Caſſiod. in Chron. Coſſ. Valentin. & Valent.*

miano, & aliis a conſtat. Sic igitur occupatis Gothis in Hiſpania, & abſente Romano exercitu in Italiam ſecuto Auitum, datum eſt FRANCIS, quod ſæpe pertentarant, vt firmas tandem figerent in nobiliſſimo Galliarum ſolo feliciter Regni radices. Iam enim diu ante, temporibus Aureliani b Imp. iidem Gallias inuadentes repulſi fuerant: rurſumque tempore Iuliani cum earumdem partes extremas attigiſſent, ab eodem repreſſi c ſunt. Inſuper (vt alias repentinas ab occaſione oblatas eorumdem incurſiones dicere prætermittamus) ſub Valentiniano Seniore vna cum Burgundionibus magno exercitu eaſdem inuadentes, æque reiecti ſunt: itemque ſub Valentiniano Tertio, cum extremis occupatis vlterius progrederentur, per Aëtium atque Maiorianum ſunt victi d. Demum vero occaſione Attilæ e ſeſe in medias Gallias immittentes; tandem ab hoc tempore illic ſuas penitus firmarunt ſedes, regnumque PARISIIS ſtabilierunt, prædicto CHILDERICO regnante: quod præter Sigebertum f, & alios, teſtantur Acta fideliſſima g S. Genouefæ virginis: quibus etiam traditur, eumdem Regem, etſi Ethnicum, audita eiuſdem virginis ſanctitate, & ingentibus ab ea conſuetis edi miraculis, ſingulari eam proſecutum eſſe veneratione; adeo vt aliquando cũ reos quoſdam capitis pertinaci animi ſententia decreuiſſet occidere, & ne eiuſdem Sanctæ precibus poſſet flecti ad miſericordiam, ex vrbe egreſſus iuſſiſſet portas occludi; tamen cum audiſſet reſeratas ſponte fuiſſe ad illius aduentum portas, reis veniam conceſſerit. Cui quidem pro munere illud videtur à Deo omnium remuneratore largiter impertitum, vt ſicut Ægyptiis h obſtetricibus, ob ſubtractos à nece Hebræorum infantes, domus in præmium fuerunt ædificatæ; ita Regi Francorum Regnum (quod hactenus barbarorũ nulli licuerat) in nobiliſſima parte Galliæ ſtabiliretur: permanſurum tamdiu ipſum, quãdiu eiuſmodi in cultu Sanctorum pie iacta fundamenta permanſerint; periturum vero omnino, cum eadem impie fuerint hæretica prauitate reuulſa. At de rebus Francorum modo ſatis; quorum egregiis factis Annales noſtros frequentiſſime nobilitaturi ſumus.

d *Sidon. in Panegyr. Maior. qua de re vide ſupr. an. 428. num. III.*
e *Idem Panegyr. Auit.*
f *Sigeb. in Chron.*
g *Ap. Sur. 3. Ianuar.*
h *Exod. 1.*
EX CVLTV SANCTORŨ STABILITŨ REGNVM FRANCOR.

[De origine Francorum, eorumque antiquis ſedibus ac Regibus, vſque ad Clodoueum, & præliis ab iis pro occupatione Galliarum initis, accurate ſatis ac diligenter ſcripſit poſt cæteros omnes, ac forte præ cæteris omnibus, (ſi tamen conceſſerit Cluſerius) *Ioan. Iſac. Pontanus* Belga: qui tamen maiorem inde haud dubium à Francis ſimul & Gallis gratiam & laudem meruiſſet, ſi Francorum (poſt Chriſtianitatem à Gallis acceptam) Religionem aut penitus non attigiſſet, aut Catholice, vt vere ea fuit per omnia, deſcripſiſſet nec fermentum admiſcuiſſet Phariſæorum; dum nec nihil neque omnia, & vel falſa, vel ambigua, hæc ſunt quæ dicit. Sic enim ex abundantia cordis (vt Veritas ait Luc. 6.) os loquitur; cum aperte militet in caſtris aduerſariorum.]

IV. VETITI ELIGI EPISCOPI IN AFRICA.

Hoc ipſo anno, poſt vita functum S. Deo-gratias Epiſcopum Carthaginienſem, cum ſediſſet annis tribus, non ſolum nulla facta eſt Catholicis poteſtas alicuius in locum eius ſubrogandi; ſed etiam ipſorum Eccleſia in ea ciuitate, præcipiente impio Genſerico Wandalorum Rege, clauſa eſt, diſſipatis per diuerſa exiliorum loca presbyteris & miniſtris: ac pariter Zeugitanæ, & Proconſulari prouinciæ interdictum eſt Epiſcopos ordinare, quorum cum eſſet numerus centum ſexaginta quatuor, iidem paulatim deficientes, ad tres tantum redacti erant, quando has Victori calamitates deſcribebat: qui & plurima addit nobiliſſima Chriſtianorum per diuerſas Africæ prouincias martyria, & glorioſiſſimas confeſſiones: quarum etiam occaſione cum *Martinianus* quidam, vna cum tribus aliis germanis conſeruis, à conſerua Maxima, virgine Deo dicata, ſed tamen ab hero inuite eidem Martiniano deſponſata, ad virginitatem ſeruandam, & pietatem in monaſterio colendam adducti; poſt immenſa & plane crudeliſſima tolerata ea occaſione, ac diuinitus ſuperata tormenta in Interiorem Mauritaniam, quo numquam fides CHRISTI penetraſſet, relegati fuiſſent; ingentem barbarorum multitudinem ad Chriſtum conuerterunt, miſſiſque Romam nunciis ſacros miniſtros inde accerſerunt, ac demum pro præmio glorioſiſſimum martyrium conſecuti ſunt. Additum vero eſt ab impiis Arianis, vt Catholicos cogerent rebaptizari, miniſteriaque diuina ac libros tradere, reluctantes autem tormentis cruciarent, tametſi non omnes impune.

i *Victor de Perſ. Wand. lib. 1.*
EX PERSECVTIONE FIDES PROPAGATVR IN MAVROS.

Siquidem inter alios Proculus quidam rapaci manu cuncta populans, ac de pallis altaris camiſias ſibi & femoralia faciens, fruſtatim comedens linguam, in breui turpiſſima conſumptus eſt morte. Denique iidem nefandi Ariani ad tam execranda ſcelera infelices hæretici proceſſerunt, vt etiam Corpus & Sanguinem CHRISTI pauimentis ſpargerent, ac pedibus conculcarent. Porro eorum omnium, quorum meminit Victor, Martyrum & Confeſſorum, annuatim celebratur memoria ab Eccleſia Catholica, indita ſacris chartis. At vero non Africam tantum dira perſecutione ingemuiſſe, ſed & alias Romani Orbis prouincias, Hiſpaniam, Italiam, Dalmatiam, Illyricum, Siciliam, Sardiniam, Epirum, Græciam, cum idem ſæuus barbarus Genſericus annis ferme ſingulis valida claſſe ora maritima infeſtaret; idem Victor, necnon Procopius a ſcribunt.

a *Procop. de bell. Wand. lib. 1.*
V. ILLVSTRES HVIVS TEMPOR. AFRI. EPISCOPI.

Illuſtrabat autem his temporibus prouinciam Mauritaniæ Cæſarienſis, alius *Victor* Cartennæ Epiſcopus, qui (vt auctor eſt Gennadius b) inſultantes Arianos egregio ſcripto libro redarguit; eumque ad ipſum Genſericũ Regem, paratus oppetere pro fidei defenſione martyrium, legendum miſit. Itemque *Voconius* Caſtellani Epiſcopus, quem pariter aduerſus Arianos, aliosque hæreticos, necnon Iudæos, aliaque ſcripſiſſe, idem auctor c tradit. Atque *Pomerius* ſcientia celebris, qui ex Mauritania recedens, Romam primum, inde ſe in Gallias contulit, multaque ſcripſit quæ idem Gennadius d recenſet; laudatque ſimul eius vitæ mores ſanctiſſimos. Extat vero etiam Leonis e Papæ ad eiuſdem Mauritaniæ Cæſarienſis Epiſcopos epiſtola his temporibus ſcripta, qua inter alia eos admonuit de Eccleſiaſtica obſeruantia, cum in aliis rebus, tum in ordinationibus ſacerdotum exactiſſime cuſtodienda; adeo vt in tanta miniſtrorum Eccleſiaſticorum penuria haud voluerit diſpenſari cum bigamis; & qui eiuſmodi ordinati fuiſſent, deponi voluit.

b *Gennad. de Script. Eccl. cap. 77.*
c *Ib. cap. 78.*
d *Ibid. c. 48.*
d *Leo ep. 87.*
CVM BIGAMIS LEO PP. NON DISPENSAT.

VI.

Hoc eodem anno defuncto Maximo Epiſcopo Antiocheno, cum ſediſſet annos ſeptem, ſubrogatus eſt in locũ eius *Baſilius*: quem fide Catholica præſtantem extitiſſe, teſtantur literæ f Syrorum Epiſcoporum ad Leonem Imperatorem poſtea ſcriptæ.

f *Ext. inter epiſt. illuſtr. vir. pro Concil. Chalced.*

IESV CHRISTI ANN. 457.

LEONIS ANN. 18.

LEONIS IMP. 1. MAIORIANI 1.

I. MARCIANI IMP. OBITVS.

ANNO Chriſti quadringenteſimo quinquageſimo ſeptimo, Conſtantino & Rufo Coſſ. Marcianus Imp. ex hac vita migraſſe ponitur à Marcellino g, Caſſiodoro, & aliis: ex quibus corrigendus Euagrius h, qui eum imperaſſe tradit vſque ad Seuerum in Occidente regnantem, cum tamen nec ipſe ei vltra ſeptem Imperii annos tribuat. Sed & de tempore mortis, idem redarguitur ex literis S. Leonis Papæ ad Leonem Marciani ſucceſſorem ante Imperium Seueri conſcriptis. Numerantur vero anni Imperii Marciani ſex, & mẽſes ſex: quem quidem Theodorus i Lector ſcribit defunctum eſſe die vigeſima ſexta Ianuarii, cum parans ſe ad bellum aduerſus Wandalos qui Romã diripuerant, egrederetur ad Supplicationes quæ in Campo fiebant. Prędicatur autem inter alias virtutes ab auctoribus, effuſa ipſius in pauperes largitas, & imprimis inculpata religio, propenſiſſimumque erga fidem Catholicam ſtudium, atque in Imperii adminiſtratione prudentia, legum inſuper inuiolata cuſtodia, & admiranda tum corporis tum animi caſtitas. Vt vix ſit reperiri inter Conſtantinopolitanos Impp. aliquis poſt Conſtantinũ Magnum, qui cum Marciano conferendus videatur.

g *Marcell. & Caſſiod. in Chron.*
h *Euagr. lib. 2. cap 8.*
i *Theodor. Lect. Collect. lib. 1.*
EIVS VIRTVTES.

II. LEONIS IMP. ELECTIO.

Eo defuncto, communi Senatus, Exercituſque conſenſu, LEO Tribunitius, & ipſe Thrax genere, Imperator ſalutatus eſt, & ab Anatolio Epiſcopo Cõſtantinopolitano

a Niceph. lib. 15 c. 15.
b Euagr. lib. 2. c. 12.

diademate coronatus *a*; annum tunc agẽs (vt ex Euagrio *b* colligitur) quinquageſimum quartum: per quem olim, cum adhuc priuatus eſſet, diuino Beatiſſimæ Virginis Matris monitu, cæcum quem errantem in via repertum miſericordia motus ducendum ſuſceperat, luto oculis appoſito illuminatum fuiſſe, & ſiti qua cruciabatur, aqua miraculoſe inuenta, liberatum; ipſique Leoni, tãquam in mercedem eiuſmodi pietatis, Imperium ab eadem Dei-Genitrice prædictum fuiſſe, & vt Imperator factus Eccleſiam eodem loco in eius honorem conſtrueret, iuſſum, Nicephorus *c* tradit.

c Niceph. lib. 15. cap. 25.

III.

d Leo ep. 73.

CATHOL. FIDEM TVETVR.

De eius autem electione Leo Romanus Pontifex certior factus, confeſtim ad eum litteras gratulatorias dedit, quarum meminit in aliis *d* ad eumdem ſecundo datis; hortatusque eſt ad cuſtodiam fidei Catholicæ, & defenſionẽ Concilii Chalcedonenſis, quod tantopere hæretici labefactare conarentur. Cui rei diligenter incumbens Imperator, ſanctionem ampliſſimam edidit, qua ſignificauit ſe confirmare omnia à prædeceſſoribus Impp. aduerſus hæreticos promulgata decreta, atque imprimis quæ pro firmitate prædictæ Synodi à Marciano ſancita fuiſſent. Adiecitque vt ad Metropolitanos omnes Orientales literas daret, quibus reliqui pariter admonerentur Eccleſiarum minorum Antiſtites, vt cuius eſſent fidei redditis literis facerent manifeſtum; vt vel ſic rurſum confirmarent definitionem Synodi, vel detecti hæretici ſedibus pellerentur. Exciderunt illæ quidem ipſius ſanctio, literæque, quibus Deo Imperii ſui primordia conſecrauit: ſed de illis fidem faciunt literæ *e* Cleri Alexandrini & Orthodoxorum Ægypti Epiſcoporũ, ad ipſum redditæ occaſione turbarum recens apud eos obortarum.

e Ext. int. ep. ill. vir. pro Conc. Chalcedon.

IV.

TIMOTH. ÆLVRVS INVADIT ECCLES. ALEX. ET DIRE IN ORTHODOX. AGIT.

Accidit enim dum pro firmitate Catholicæ fidei hæc Conſtantinopoli agerentur, Alexandrinam ciuitatem vna cum omnibus Ægypti prouinciis, turbis vehementioribus agitari à factione Dioſcori, ex improuiſo omnem q̃ per ſeptem ferme annorum ſpatium in ſtomacho continuerat bilem, in ipſum ſanctiſſimum Alexandrinum Epiſcopum Proterium euomente: cum ipſius ſectatores, ſimulac defuncti Marciani nũcium accepiſſent, (à quo, poſt condemnationem ipſorum factam à Proterio in Synodo, in exilium pulſos fuiſſe vidimus) ſceleſtiſſimo duce vno ex ipſis, *Timotheo* cognomento *Æluro*, olim ex monacho creato presbytero, venientes Alexandriam, eumdem ipſum Timotheum in Pontificium thronum intruſerunt, ac poſt paucos dies eumdem *S. Proterium* intra ipſam Eccleſiam, in ipſo baptiſterio, ipſoque die Cœnæ Domini, occiderunt, corpusque eius per vniuerſam ciuitatem crudeliter tractũ membratim diuiſerunt, ac more canum interiora eius deguſtarunt, reliquumque corpus igni, cineres vento tradiderunt. At poſt hæc idem Timotheus vrbem Alexandriã, totamque Ægyptum ſæuiſſimis Orthodoxorum omnis generis, ſexus, & conditionis, perſecutionibus, rerumque ac perſonarum ſacrarum profanationibus implens; demũ in ipſum quoque Romanum Pontificem, necnon Conſtantinopolitanum & Antiochenum Epiſcopos, cunctosque Chalcedonenſis Concilii defenſores, anathematis iacula intorſit. Quæ quidem omnia, aliaque eiuſmodi, fuſius pertractata habentur in iiſdem Orthodoxorum Ægyptiorum ad Leonem Imp. literis: meminitque eorumdem Liberatus *f*, necnon Theodorus *g* Lector; qui de eodem Timotheo & hoc amplius habet, eum, antequam occideretur Proterius, nigra veſte indutum cellas monachorum circuire ſolitum, vnumque ſe ex adminiſtratoriis ſpiritibus aſſerere, ad hoc miſſum vt cunctis ediceret ne cũ Proterio communicarent, ſed Timotheum Ælurum Epiſcopum deſignarent. Porro tanta paſſi Orthodoxi Ægyptii, non ſolum (vt diximus) ad Imperatorem de iis ſcripſerũt, ſed etiam ad Anatolium Epiſcopum Conſtantinopolitanum; eoſque inter alia rogarunt, vt ea Romano Pontifici, aliiſque Orthodoxis Epiſcopis ſignificanda curarent.

f Liber. Breuiar. cap. 15.
g Theodor. Lect. Collect. lib. 1.

V.

h Int. Epiſt. vir. ill. pro Conc. Chalcedon.

Sed nec defuerunt hæretici partibus ſuis: Miſerũt enim & ipſi ad Imperatorem Legatos, literasque *h* dederunt, in quibus de nece illata S. Proterio ne verbum quidem; ſolũ in eo inſiſtentes, ſedente Timotheo pacem eſſe redditam Alexandrinæ Eccleſiæ: & quod literis eiuſdem Imp. omnes Metropolitani (vt vidimus) exigerentur profeſſionem fidei ſcribere, iidem hæretici quæ tum ipſi tum Timotheus crederent, magna procacia adiunxerunt; profitentes ſe ſolam fidem Nicænam, ac Synodos Epheſinas (nempe Prædatoriam etiam comprehendentes) amplecti, Chalcedonenſem vero reiicere.

EIVSDEM PROCACIA.

VI.

a Extãt ibid. Leonis & Anatolij inuicem data litera.
b Leo Pap. ep. 73. & 76.
c Ap. Leon. epiſt. 74. ad Leon. Imp.

NON SEMPER INDVLGENDVM HÆRETICIS CONCILIA POSTVLANTIBVS.

d Ep. 75.

Porro cum vt his tantis malis efficax remedium ab iis quorum intererat adhiberetur, ea omnia piiſſimus Imperator *a* Anatolio Epiſcopo Conſtantinopolitano, Anatolius autem Romano Pontifici, totiusque Orbis Chriſtianis Eccleſiis, Circularibus literis ſignificaſſet, ac rurſum Leo Papa de iis *b* ad eoſdem Imperatorem & Anatolium reſcripſiſſet: licet Imperator ab eo admonitus, ardentiori animo hæreticis reſtiterit, ſeque Chalcedonenſis Synodi cuſtodem eſſe publice *c* profeſſus fuerit; tamen quod cuperet omnes ſimul in vnam concordiam vniri, petentibus legatis Timothei, cauſam agi debere in Vniuerſali Concilio, aſſenſum præbuit; optansque ad terminandas omnes quæ vbique eſſent in Eccleſia lites, præſentiam ſuam Romanum Pontificem exhibere, ea de re ad eum literas dedit. Sed reſtitit huic conſilio S. Leo, & ad eum reſcribens *d* Calendis Decembris huius anni, pluribus docuit non ita indulgendum eſſe hæreticis, vt ad eorum arbitrium auctoritates, quas Vniuerſalis ſemel amplexa eſſet Eccleſia, infringerentur, eas iterum tractandas proponendo: ſic enim nullum fore colligendis Epiſcopis modum, idq; magis eſſe dilatare, quam ſopire certamina.

VII.

Sed & quod iidem hæretici fraudulenter dicerent, ſe nihil aliud de fide præter quod fuerat Nicææ definitum ſuſcipere velle; iiſdem literis S. Leo Imperatorem admonuit, haud ſatis eſſe ad perfectam fidei confeſſionem his temporibus Nicænum tantummodo Symbolum profiteri, in quo non de humanitate Chriſti, ſed de diuinitate potiſſimum actum eſſet, in Concilio vero Chalcedonenſi tractatum ſit de vera & perfecta ipſius humanitate: ac proinde ſicut verum Deum & verum hominem Chriſtum vnum confiteri Fideles deberent, ita pariter aſtringi omnes vtramque Synodum ſuſcipere ac profiteri. Quod autem ad Timothei electionem pertinet; non ipſe ſolum Leo Papa iiſdem literis illam omnino improbauit, ſed etiam (vt ſcribunt Euagrius *e* & Liberatus *f*) omnes Metropolitani, quos tum de Concilio Chalcedonenſi, tum de ea Imperator literis Circularibus conſuluerat: quorum quidem extant *g* triginta ſex epiſtolæ ad eumdem Imp. eodem argumento reſcriptæ pro confirmatione Synodi, & damnatione Timothei. Et ex omnibus vnus ſolus (inquit Euagrius) Amphilochius Epiſcopus Sidæ, epiſtolam ſcripſit ad Imperatorem, in qua vti contra Timothei creationem grauiter vociferatus eſt, ſic Concilium Chalcedonenſe improbauit. Quæ vero poſt hæc geſta in his fuerint, dicetur anno ſequenti.

DAMNATVS AB OMNIBVS TIMOTHEVS.

e Euagr. lib. 2. cap. 10.
f Liber. c. 15.
g Epiſt. vir. ill. pro Conc. Chalced.

VIII.

MAIORIANVS CREATVR IMP. OCCIDENTIS.

Hoc item anno Rauennæ creatus eſt Imperator Occidentalis Imperii, *Iulius Valerius* MAIORIANVS, (qui iam olim ob victos Francos & Alemannos, Magiſter militiæ factus fuerat) annuentibus ſimul Senatu & militibus, atq; ipſo etiam Leone Orientis Imperatore: quæ pluribus deſcribit Sidonius Apollinaris in Panegyrico eidem Maioriano dicto.

IX.

h Ap. Sur. 5. Decemb.

S. SABA INSIGNIS ABBAS.

i Niceph lib. 2. c. 23. & lib. 15. cap. 14.
k Apud Sur. 29. Sept.

Hocque ipſo anno, quo Marcianus Aug. obiit, æque defunctum eſſe Iuuenalem Hieroſolymitanum Epiſcopum, poſtquam ſediſſet annos viginti octo, teſtis eſt Cyrillus monachus in Vita *h* S. Sabæ Abbatis; qui hoc eodem anno in Palæſtinam perrexit ad magnum Euthymium, adhuc adoleſcentulus octodecim annorum: ſub quo adeo profecit, vt egregia vbique ſanctitate poſtea conſpicuus illuxerit; de quo ſæpe inferius. Sed quod ad Iuuenalem ſpectat; ſcripſiſſe illum ex maiorum traditione *de Tranſitu Virginis* libellũ, Nicephorus *i* teſtatur. Porro vacaſſe eam ſedem vſque in annum ſequentem, Acta *k* Quiriaci Anachoretæ nos admonent: vbi qui nonus numeratur annus Leonis Imperatoris, idem Anaſtaſii, qui Iuuenali ſucceſſit, ſedis recenſetur octauus.

IESV CHRISTI ANN. 458.

LEONIS ANN. 19.

LEONIS 2.
MAIOR. 2.

I. SIDONIVS DONATVR STATVA, ET CORONIS.

ANno Chriſti quadringenteſimo quinquageſimo octauo, ambobus Augg. Leone & Maioriano Coſſ. *C. Sollius Sidonius Apollinaris*, natione Gallus, patria Lugdunenſis, clariſſimus genere, patre Præfecto Pratorio Galliarum, Auiti Imp. gener, poëticis & rhetoricis literis nulli ſuæ ætatis ſecundus, eiuſdem Maioriani Conſulatum Panegyrico celebrauit; qui & iam antea ſub eodem Auito ſocero ſuo publicis meruerat monumentis honeſtari, gemina nempe corona, ac ſtatua Romæ in Fori Traiani Bibliotheca; prout idem ad Firminum *a* ſcribens teſtatur. Maiorianus autem publicæ indulgentiæ edidit ſanctionem *b*, qua tributa omnia in præſentem vſque annum nõ ſoluta, quæ multiplicata erant, penitus relaxauit. Reſcripſitque *c* pariter aduerſus patentes, qui filias virgines cogerent inuitas ſacrum velamen accipere: itemque contra viduas, quæ non amore continentiæ, ſed vt liberius viuerent, refugerent nuptias iterare.

a Sidon. 9. ep. 16. De cuius patria, & ſtatua, ita Sirmondus in Sidon. carm. 17. & in d. ep. 16.
b Maior. Nouel. tit. 4.
c Id. Nouel. tit. 8.

II. LEGATI MISSI A LEONE PP. IN ORIENTEM.

Alter vero Conſul Leo Imp. acceptis quas Leo Papa anno ſuperiori ad ipſum literas ſcripſerat, cum quæ eſſet eius de indictione noui Concilii ſentẽtia percepiſſet, mox ad ipſum reſcribens, ſe in omnibus aſſenſurum ei pollicitus eſt; ad componendas tamen res Orientalis Eccleſiæ, petiit ab eo Legatos mitti Conſtantinopolim. Annuit cõfeſtim Pontifex, redditis ad eum literis *d* vndecimo Calẽdas Aprilis: verum conteſtatus eſt, haud ſe miſſurum Legatos ad diſputandum cum hæreticis, quod non eſſet Eccleſiaſticę dignitatis, nouis diſceptationibus ſubiicere quę Oecumenicis iam fuiſſent definita Conciliis. Miſſos autem Legatos *Domitianum* & *Geminianum* Epiſcopos, idem alibi S. Leo *e* ſignificat: quorum quidem iſtum putamus fuiſſe Geminianum, ſanctitate illuſtrem Mutinenſem Epiſcopum, quem eius Acta habent claruiſſe temporibus Attilæ. Domitianum autem Epiſcopum nullum hoc tempore inuenimus, præter Catalaunenſem, ſanctitudine æque conſpicuum; cuius eſt mentio in Concilio Turonenſi, & apud Venantium Fortunatum. Porro eodem tempore ſcripſit *f* quoque Pontifex ad Anatolium Conſtantinopolitanum; inter alia redarguens eum, quod cum ei cauſæ cognitionem cuiuſdam Attici presbyteri, hæreſi Eutychiana infecti, delegaſſet, eum ipſe in Eccleſiam abſque legitima & perfecta ſatisfactione ſuſcepiſſet. Denique hoc eodem anno ad eumdem Imperatorem prolixiorem dedit epiſtolam *g* de Verbi Incarnatione, cum appendice ſententiarum SS. Patrum de eadem.

d Leo ep. 78.
e Id. ep. 100. ad Gennad. Epiſc. Conſtantinop.
f Ep. 77.
g Ep. 97.

III. LEO IMP. QVÆRIT A SS. MONACHIS CONFIRMATIONEM SYNODI CHALCEDON.

Imperator autem conſulturus in omnibus Catholicæ fidei, etſi anno ſuperiori ex vniuerſo Oriente exegerat ab Epiſcopis Orthodoxam confeſſionem; tamen adhuc vtile fore exiſtimans, ad ſimplicium corda potiſſimum confirmanda, ſi ſanctiſſimorum virorum, quos Deus miraculis illuſtraſſet, Chalcedonenſe fidei decretum teſtificatione corroboraret; (quod quidem plane idem videri poſſet, ac ſi fidem Catholicam omnium ſubſcriptione firmatam, etiam miraculis conſignaret) de ea re ſcripſit *h* ad celeberrimi nominis ſanctos anachoretas, præcipue vero ad magnum illum adhuc ſuperſtitem Symeonem Stylitam, quẽ ſuper omnes mortales columnæ incolatus euexerat; ac ſubinde ad Baradatum, & Iacobum Syrum, aliosque vitæ mirifica ſanctitudine ſplendeſcentes, quorum eſt etiam illuſtris memoria apud Theodoretum in Vitis SS. Patrum. Extat *i* autem Baradati ad Imperatorem reddita epiſtola, qua fidem Chalcedonenſem egregie confirmauit, multumque in hæreticos inuectus eſt. Sed & Symeonem binas eo argumento ſcripſiſſe ad eumdem Imperatorem, & Baſilium Epiſcopum Antiochenum litteras, teſtis eſt Euagrius. Suumque etiam cucullum ad Imperatorem miſiſſe, habent Acta *a* S. Danielis cognomento pariter Stylitæ. Iacobi vero Syri, aliorumque complurium ſanctorum Monachorum litteræ deſiderantur.

h Euagr. lib. 2. cap. 9.
i Inter epiſt. Vir. Ill. pro Conc. Chalc.
a Ap. Sur. 11. Dec.

IV. Hoc eodem anno defunctus eſt prędictus Baſilius Epiſcopus Antiochenus, anno ſedis eius ſecundo, vt tradit Nicephorus: in cuius locum fuit ſubrogatus *Acacius*; ſub quo, hoc præſenti anno Imperatoris Leonis ſecundo, (vt Euagrius *b* ſcribit) memorabilis accidit, decimaquarta die menſis Septembris, hora quarta noctis, clades Antiochiæ ex ingenti terræmotu; cuius etiam meminit Marcellinus anno ſequenti. Additque Nicephorus, Thraciam quoque & Helleſpontum, Ioniam omnem, & Cycladas Inſulas eadem tempeſtate concuſſas eſſe.

b Euagr. lib. 2. c. 12. INGENS TERRÆMOTVS IN ORIENTE.

V. GENNADIVS CREATVR EPISCOPVS CONSTANTINOPOL.

Eodem pariter anno Anatolius Epiſcopus Conſtantinopolitanus, cum ſediſſet annos octo & totidem menſes, ex hac vita deceſſit. In cuius locum ſubrogatus eſt *Gennadius* eiuſdẽ Eccleſiæ presbyter, doctrina, ſanctitate, ac Catholica fide conſpicuus: ſub quo Theodorus *c* Lector atque Nicephorus *d*, à Marciano eiuſdem Eccleſiæ Oeconomo factum ponunt, vt cum maior Eccleſia Conſtantinopolitana vſurpare conſueuiſſet Oblationes aliarum minorum ſibi ſubditarum Eccleſiarum, poſthac quique clerici ſuarum Eccleſiarum oblationibus fruerentur; ita cohibentibus Gennadio & Marciano primariæ Eccleſiæ miniſtrorum auaritiam.

c Theodor. Lect. Collect. lib. 1.
d Niceph. lib. 15. cap. 21.

VI. ANASTAS. HIEROSOL.

Denique & hoc anno Leonis Imp. ſecundo (vt dictum eſt in fine ſuperioris) in locum demortui Iuuenalis Hieroſolymitani Epiſcopi, ſuffectus eſt *Anaſtaſius* ex presbytero illius Eccleſiæ vaſorum cuſtode: quem ad eam dignitatem peruenturum, iam olim præuiderat, prædixeratque magnus ille Euthymius Abbas: vt in eius Vita pluribus narrat Cyrillus *e* ipſius diſcipulus.

e Ap. Sur. 20. Ianuar.

IESV CHRISTI ANN. 459.

LEONIS ANN. 20.

LEONIS 3.
MAIOR. 3.

I. CONCIL. CONSTAN. CORAM LEG. APOSTOL.

ANno Domini quadringẽteſimo quinquageſimo nono, Ricimere atque Patricio Coſſ. Conſtantinopoli præſentibus Apoſtolicæ Sedis Legatis, exoptatum diu à Leone Imp. celebratum eſt CONCILIVM, non quidem Oecumenicum, vt ipſe primo petierat, ſed ex proximis tãtum prouinciis conuenientibus in vnum ſeptuaginta tribus Epiſcopis; adnitente Gennadio Conſtantinopolitano, fidei Catholicæ & Eccleſiaſticæ diſciplinæ acerrimo vindice, atque obſeruantiſſimo cuſtode, (qui & in ea re Sanctos ipſos in cœlo cum Deo degentes, habuiſſe coadiutores reperitur *f*, dum nec verbis nec verberibus corrigere valens peſſimæ vitæ clericum quemdam Eccleſiæ S. Eleutherii Martyris, magna fide interpellans ipſum Martyrem, vt clericum ſuũ emendaret, aut præcideret; ſequenti die clericus mortuus inuentus eſt. Inter alias autem deformitates Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ, cum nactus eſſet illam ſimoniaca labe deturpatam; ad eam penit⁹ euellendam, aliosque prauos mores extirpandos egregie laborauit.) Perierunt quidem eius Synodi Acta, vt nonniſi canon vnus aduerſus Simoniacos *g* reperiri poſſit. Actum vero in ea eſſe (quarum cauſa rerum præcipue conuocata eſt) de abolenda penitus Eutychiana hæreſi, ac confirmãdo Chalcedonenſi Concilio, quis dubitet?

f Prat. Spir. c. 145. Nic. lib. 15. c. 23. Theod. Lect. lib. 1. Collect.
g Ap. Theod. Balſ. poſt Nomocan. Phot. & in Bibl. Patr.

II. ENCÆNIA ECCL. ANASTASIÆ.

Eodem porro tempore ab iiſdem Epiſcopis celeberrimam factam eſſe dedicationem nobilis Eccleſiæ erectæ à Marciano Oeconomo ſanctiſſimo viro, habent Acta *h* ipſius; qui & iiſdem ENCÆNIIS INSIGNI meruit, in ipſa ſacroſancti Miſſæ ſacrificii celebratione, coram omnib⁹ diuinitus nobilitari miraculo, ob charitatem cuidam mendico exhibitam. Porro erecta eſt illa Eccleſia ſuper ædiculam Anaſtaſiæ, ita nominatum locum illum, vbi primum hoſpitatus S. Gregorius Nazianzenus proſtratam fidem

h Ap. Sur. 10. Ianuar.

erexit, vnde Anaſtaſiæ nomen accepit, ſicut dictum eſt ſuo loco; id ipſi Gregorio diuino reuelante Spiritu, fore aliquando vt ædicula illa in baſilicam ingentem conſurgeret. In eamdem porro Eccleſiam, ipſius S. Anaſtaſiæ martyris Reliquias Gennadium transferri curaſſe, Theodorus *a* Lector, Nicephorus *b*, & alii tradunt. Moris autem fuiſſe celebrare Encænia tempore Synodorum, cum videlicet plurimi Epiſcopi conueniſſent in vnum, frequentibus comprobatum eſt ſuperius exemplis.

a *Theodor. Lect. Collect. lib. 2. in fin.* b *Niceph. lib. 14. c. 10.*

III. MONAST. ACŒMETARVM, QVI ET DICTÆ STVDITÆ.

Aucta eſt etiam Gennadii Epiſcopi tempore, Eccleſia Conſtantinopolitana nobiliſſimo cœnobio monachorũ *Acœmetarum*, hoc eſt *Inſomnium*, qui iuges die nocteq; peruigiles Deo laudes offerre conſueuerant, ſibi inuicem tripertito tempore ſuccedentes. Noui vero huius cœnobii incolæ, vocati ſunt etiam *Studitæ*, à Studio viro clariſſimo, qui eiuſmodi monaſterium in honorem S. Ioannis Baptiſtæ Conſtantinopoli erexit, cum illuc Roma migraſſet cũ bonis ſuis; vbi & ante quinquennium Conſulatum ordinarium geſſit vna cum Aëtio. Hæc quidem conſtant ex Nicephoro *c*: ſed haud (q̃ ipſe videtur aſſerere) fuit eius inſtituti monachorum Marcellus auctor, ſed tantum propagator: nam *Alexandrum* Abbatem, eiuſdemque Marcelli inſtitutorem, religioſum illum cultum inueniſſe, teſtantur Acta *d* eiuſdem S. Marcelli, in quibus plura habentur de eodem inſtituto.

c *Idem lib. 15 cap. 23.* d *Ap. Sur. 29 Decembr.*

IV. MARTYRIVS EPISC. ANTIOCH.

Hoc eodem anno Acacius Epiſcopus Antiochenus, cũ ſediſſet annum dumtaxat, ex hac vita deceſſit: in cuius locum ſubrogatus eſt *Martyrius*.

IESV CHRISTI ANN. 460.

LEONIS ANN. 21.

LEONIS 4. MAIOR. 4.

I.

ANno Chriſti quadringenteſimo ſexageſimo, Magno & Apollonio Coſſ. Leo Aug. Synodicis impulſus decretis Concilii Conſtantinopolitani anno ſuperiori celebrati, iuſſit inuaſorem Alexandrinæ Eccleſiæ Timotheum Ælurum inde eiici, dato ad hoc reſcripto ad Ducem Auguſtalem, qui curaret exacte negotium. Teſtatur hæc Liberatus *e*, qui & addit, in huius Timothei expulſi locum, ſubrogatum fuiſſe alium item *Timotheum* cognomento *Soloſaciolum*, ſiue *Album*, virum quietum & pacificum, ac fidei Catholicæ profeſſorem. Verum antequam iſta ſubrogatio fieret, Ælurum poſt expulſionem permiſſum fuiſſe venire Conſtantinopolim, ſub ſpecie quadam abdicandæ hæreſis, vt ſic ſedem recuperaret; conſtat ex litteris S. Leonis Papæ, quas cum de his certior factus eſſet, ſcripſit *f* ad Leonem Aug. & Gennadium Epiſcopum Conſtantinopolitanum, de eodem penitus amouendo tamquam impiiſſimo parricida, etiamſi alioqui videri vellet Catholicꝰ, atque alio probatiſſimo viro in locum eius ſubſtituendo. Cui obſequens Imperator, eũdem Ælurum relegari præcepit Cherſonam, (vt Liberatus habet) ſiue, vt alii, in Oaſim; ac more priſtino à clero Alexandrino eligi, & ab Epiſcopis Ægyptiis ordinari curauit prædictum Solofaciolũ, qui cum ſtatim more maiorum, de ſua ordinatione, vna cum Catholicæ fidei profeſſione, litteras dediſſet ad eundem Romanum Pontificem, præſtitiſſentque id ipſum eius ordinatores Epiſcopi, & Eccleſiæ Alexandrinæ clerus; ad eos ſingulos alias reddidit S. Leo *g* ſub his Coſſ. decimoquinto Calendas Septembris. Ex quibus redarguas erroris Marcellini Chronicon, dum hoc anno eius ponit obitum. Cum enim ſit omnium ſententia, ipſum vita functum menſe Aprilis, certum eſt non ante ſequentem annum id accidere potuiſſe.

e *Liber. c. 15* TIMOTH. SOLOFACIOLVS ELIGITVR EPISCOP. ALEXAND. f *Leo ep. 99. 100.* TIMOTH. ÆLVRVS RELEGATVR. g *Id. ep. 101. 102. 103.*

II. h *Cedren. in Comp.* i *Theod. de Vit. SS. Pat. cap. 26.*

Hoc ipſo anno *h* quarto Leonis Imp. magnus ille *S. Symeon Stylita*, Orbis miraculum, (vt eum vocat Theodoretus *i*, qui eius vitam ex parte deſcripſit) Orientalibus æque ac Occidentalibus notiſſimus; quem ab Imp. Marciano ſæpe priuato habitu conuentum Suidas tradit, quemque pii omnes Impp. aliique præſtantiſſimi viri litteris vndiq; ac legationibus frequentarunt, de quo plura dicta ſunt ſuperius, ex hac vita migrauit. Quem quidem longe vltra centeſimum annum ætatem propagaſſe, inde facile colliges, quod iam columnam aſcẽderat viuente Meletio Epiſcopo Antiocheno, qui mortuus eſt anno Domini trecenteſimo octogeſimo primo; à quo tempore vſque in hanc diem numerare licet annos octoginta. Cum autem eum inuiſit Meletius, haud putamus minorem fuiſſe annis triginta. Porro Chriſtianus Orbis, qui viuentis coluit nomẽ, & eſt veneratus imagines, memoriam defuncti maioribus eſt proſecutus honoribus, annis ſingulis eius diem natalẽ celebrandum inſtituens; ſiue diem tranſlationis, cum videlicet *a* venerandum ipſius corpus paulo poſt obitum, petente Daniele Stylita, Conſtantinopolim tranſlatũ fuit iuſſu Leonis Imp. maxime pii, qui & in eius honorem ibi nobilem erexit Eccleſiam.

SYMEONIS STYLITÆ OBITVS. a *Act. Dan. Styl. ap. Sur. 11. Dec.*

III. b *4. Reg. 2.* DANIEL COLVMNAM ASCENDIT.

At ſicut Elias *b* Eliſæum ſpiritus reliquit hæredem, & virtutum imitatorem; ita Symeon *Danielem* monachum, quem prædictionibus & diuinis viſionibus ad eiuſmodi angelicum arripiendum vitæ inſtitutum adhortatus erat, ſibi ſubſtituiſſe viſus eſt ſpiritualis hæreditatis legitimum ſucceſſorem. Paulo enim ante eius obitum, ipſo tamen obitus die (quem licet longe abſens, diuina reuelatione præcognouit) idem Daniel inſtar Eliſæi, ſicut ille pallium eſt conſecutus Eliæ, ipſe cucullum Symeonis, per Sergium diſcipulum ad Leonem Imp. miſſum, ſed ab illo non retentum, accipere meruit: magnaque fiducia conſtructam apud Oſtia Ponti, haud procul à finibus Conſtantinopolis, columnam aſcendit, coluitq; per multos annos; comprobante Deo eiuſmodi propoſitum plurimis ingentibuſque ſignis & miraculis. Sed hæc fuſius ipſius Acta omni fide conſcripta: de quo etiam erit ſæpe occaſio dicendi inferius.

IESV CHRISTI ANN. 461.

HILARI ANN. I.

LEONIS IMP. 5. SEVERI I.

I. c *Marcell. & Caſſiod. in Chron.* MAIORIANI MORS, ET SEVERI IMPERIVM. d *2. Cor. 6.*

ANno Chriſti quadringenteſimo ſexageſimo primo, Seuerino & Dagalaipho Coſſ. *Maiorianus c* laudatiſſimus Imperator apud Dertonam Hiſpaniæ ciuitatem necatus eſt fraude SEVERI; qui poſt eum tyrannice inuaſit Imperium, ope Ricimeris Gothi, cui Magiſtro militum creato, cum tamen hæreticus Arianus eſſet, male crediderat Maiorianus vires Imperii, vt exitus declarauit. Docuit enim ſæpe experimentum, magno damno hæreticos admiſceri Catholicis, quod nulla ſit conuentio *d* lucis ad tenebras.

II. S. LEONIS PAPÆ OBITVS.

Sub iiſdem pariter Coſſ. tertio Idus Aprilis, *S. Leo* Romanus Pontifex, cum ſediſſet annos viginti vnum, minus diebus triginta duobus, ex terrena vita ad cœleſtem migrauit; corpus vero eius ſepultum eſt apud S. Petrum Apoſtolum. Qui quidem ob excellentem virtutem & doctrinam, ac vigilantiſſimum in cura paſtorali ſtudium, à maioribus *Magnus* cognomento iure meruit appellari. Cum autem de eo ſint nonnulla antiquis tradita monumentis, quæ nequeant certis eius annis adſcribi; illud quidem inter alia haud omittendum, quod narrat S. Gregorius *e* Papa; nimirum cum à quibuſdã Græcis dubitaretur de virtute Brandeorum, quæ apponi ſolerent ad Apoſtolorum corpora, Leonem eiuſmodi vnum brandeum forficibus inciſiſſe, & ex ipſa inciſione ſanguinem effluxiſſe. Erant vero *Brandea*, vela quædam ſeu ſudaria, quæ ſupra SS. Apoſtolorum Petri & Pauli ſepulchrum poſita à Fidelibus, ita imbuebantur diuina virtute, vt etiam pondere augerentur; tantæque per ea virtutes fierent, quantæ fere per ipſa corpora Sanctorum. Cuius rei teſtes ſunt fidiſſimi, ambo Gregorii

e *Greg. 3. ep. 30 ad Conſt. Aug.* MIRACVLVM DE INCISO BRANDEO.

a *Greg. Pap. ibid.*
b *Greg. Tur. 1. Miracul. 11 & 28.*

Papa *a* & Turonenſis *b*. Ex quibus etiam conſtat, eaſdem pariter virtutes operari ſolitum Deum per claues cancellorum ſepulchri eorumdem Apoſtolorum.

III.
c *Prat. Spir. c. 149.*
DE PECCATO INDIGNÆ IMPOSIT. MANVVM.
d *1. Tim 5.*

Rurſum vero in Prato *c* Spirituali de eodem S. Leone legitur, quod cum quadraginta dies perſeueraſſet in vigiliis & orationibus ad ſepulchrum S. Petri Apoſtoli, vt dimitterentur ſibi à Deo peccata ſua; demum apparens ei S. Petrus, ſignificatit eſſe ei omnia peccata dimiſſa, præter quam Impoſitionis manuum. Quod quidem, cum peccata quoad culpam non dimittantur ex parte, intelligi debet de pœnis peccatorum, quæ perpetraſſent illi qui ab eo indigni promoti fuiſſent ad ordines, quibus ipſe remaneret obligatus. Quod enim facile ſit in his peccare etiam prudentem Epiſcopum, iure etiam Paulus *d* monuit Timotheum, nemini cito manus imponeret, neque communicaret peccatis alienis. Tunc enim dicuntur Præſules communicare peccatis alienis, dum indignis conferunt honores & miniſteria.

FABELLA DE LEONE.

Porro quæ de eodem Leone apud nonnullos recentiores irrepſit fabula, de amputata ſibi dextera manu, quod cum formoſa mulier eam eſſet exoſculata, paſſus quid humani eſſet, eademque ipſi à ſanctiſſima Dei Genitrice reſtituta: hæc ſine vlla maiorum auctoritate iactantur, & indigna ſunt prorſus quouis Chriſtiano, nedū adeo ſancto Pontifice; ideoque reiiciuntur, tanquam garrularum fabulæ vetularum.

IV.
NVMMI CVSI IN HONOREM S. LEONIS.

Ad poſtremum inuenimus nobile monumentum, cuſum ex Senatuſconſulto numiſma æreum in eiuſdem Pontificis memoriam, cum imagine & nomine S. Petri à parte altera, altera nomine expreſſo ipſius Leonis (quod de aliis ante eum Romanis Pontificibus non reperitur) hoc modo, DN. LEONI PAPÆ; omnemque præ ſe fert cum antiquitate ſinceritatem, vt nec leuiſſimæ ſuſpicioni ſubiaceat imposturæ. Quod equidem puto eo tempore cuſum, quo ab Attila, fultus præſidio S. Petri, Vrbem liberauit. Præter iſta vero habentur in Libro de Romanis Pontificibus, nōnulla de ſcriptis ab ipſo ad diuerſos epiſtolis; pluraque de erectis, reparatis, & ornatis variis Eccleſiis Vrbis. Additurque, ipſum conſtituiſſe, vt infra actionem ſacrificii diceretur, *Sanctum ſacrificium, immaculatam hoſtiam*: Sepulcris Apoſtolorum cuſtodes adhibuiſſe ex Clero Rom. quos *Cubicularios* appellauit. Quos quidem modo dicimus *Capellanos*; Cubiculum enim idem fuiſſe apud antiquos, quod hodie apud nos Capellam, alias monuimus: cum alioqui & nōnullos ex Cubiculariis fuiſſe laicos homines, doceat Ordo Romanus.

V.
HILARVS CREATVR ROM. PONTIF.

Sed quod demum eodem libro additur, poſt Leonis obitum ſedem vacaſſe dies ſeptem; pro diebus, reponendi ſunt menſes, cum ex Concilio Romano ſub Hilaro eius ſucceſſore conſtet, ſubrogationem Hilari contigiſſe menſe Nouembris; huiusque veritatis aſſertorem habeamus, dignum Chronographum Marianum Scotum, qui pridie Idus Nouembris ordinationem Hilari ponit. Fuit autem HILARVS natione Sardus, patre Criſpino genitus, quem olim diaconum idem Leo Legatum vna cum collegis (vt dictum eſt) miſerat Epheſum ad Concilium ibi Oecumenicum ſub Theodoſio celebrandum. Qui quidem ſimulac in Apoſtolica Sede conſedit, nihil antiquius habens quam quæ tanto labore eſſent contra hæreticos conſtituta, eadem firmare; epiſtolam Encyclicam ſcripſit de damnatione Neſtorii & Eutychetis, & confirmatione triū pręcipuarum Synodorum Oecumenicarum, Nicænæ, Epheſinæ, & Chalcedonenſis, ac Epiſtolæ Leonis: vt traditur in ipſo ingreſſu rerum ab eo geſtarum.

VI.
LEO IMP. OBTINET FILIVM.
a *Ap. Sur. 11. Dec. Quæ vero hic habentur de periculo Imperatoris, & Rege Lazorum, ſunt ap Baron. an. 465. nu. XII. & ſeqq.*

Quod vero ad res Orientis ſpectat; hoc ipſo tempore, cum S. Danielis Stylitæ miraculorum editione fama celebris innoteſceret, Leo Imp. cœpit eum magno honore habere, & interdum viſitare, atque humiliter venerari; necnon & exteris, tamquam maximum Imperii ſui miraculū oſtendere: quemadmodum contigit de Rege Lazorum, qui cum ad Imperatorem fœderis cauſa acceſſiſſet, deductus ab eo ad Danielem, vſque adeo obſtupuit, eius videns tolerantiam ac fortitudinem, vt non ſolum Sanctum, ſed & columnam in qua poſitus erat, cum lacrymis adoraret. Eius vero precibus etiam aliquando Imperator ingenti periculo, quod lapſu ex equo incurrit, liberatus eſt, & maſculam prolem ex Verina cōiuge pientiſſima fœmina obtinuit: prout hæc omnia fuſe narrantur in ipſius Danielis Vita *a*. Verum quod ad ſuſceptum infantē pertinet, haud diu ipſe ſuperuixit, ſublatus (vt putatur) arte Ariadnæ ſororis, nequiſſimæ fœminæ, Zenonis poſtea vxoris, iam tunc inhiantis Imperio, & malorū omnium quibus poſtmodum afflictata eſt Orientalis Eccleſia, ſubdolæ concinnatricis.

IESV CHRISTI ANN. 462.

HILARI ANN. 2.

LEONIS 6. SEVERI 2.

I.
b *Cedren. in Compend.*
PICTORIS PROFANI PŒNA.
c *Theodor. Lect. Collect. lib. 2.*
d *Niceph. lib. 15. c. 23.*

ANNVS Chriſti quadringenteſimus ſexageſimus ſecūdus, Coſſ. habuit vtrumque Auguſtum, Leonem ſecundum & Seuerum; alioqui rerum Eccleſiaſticarum ſcriptione ſatis obſcurus. Illud tamen notatu dignum quod, Cedrenus *b* ponit hoc anno ſexto Leonis, Conſtantinopoli pictori cuidam, aggreſſo CHRISTVM forma Iouis pingere, manum exaruiſſe; eumque facinus confeſſum, à Gennadio Epiſcopo ſanatum. Quæ eadem habent Theodorus *c* Lector, atque Nicephorus *d*.

IESV CHRISTI ANN. 463.

HILARI ANN. 3.

LEONIS 7. SEVERI 3.

I.
e *Marian. Scot. in Chron.*
HILAR PP. CYCLVM NOVVM CVRAT PER VICTORINVM.
f *Gennad. de Vir. Ill. c. 88.*

ANNO Chriſti quadringenteſimo ſexageſimo tertio, Caſſiodorus Coſſ. ponit Cæcinam Decium Baſilium, & Vibianum, ſed Marcellinus collegam Vibiani habet Felicem; forte quod Baſilius dictus quoque fuerit Felix. Quo anno Hilarius Papa *e* conſiderans Theophili Alexandrini Cyclum iam in decliuum labentem, abſoluendum anno Chriſti quadringenteſimo octogeſimo; de nouo conſcribendo calculo prouinciam iniunxit *Victorino* Aquitano, qui huius facultatis habebatur omnium hoc tempore facile princeps. Scripſit *f* vero is Cyclum vſque ad annum quingenteſimum trigeſimum ſecundum; expertus tamen poſtea aduerſantem ſibi Victorem Epiſcopum Capuanū, cui magis Beda tribuit: ſed de huiuſmodi controuerſiis dicetur ſuo loco.

II.
TRANSLATIO ELISÆI PROPHET.

Hoc item anno, qui ſeptimus numeratur Leonis Imperii, (vt habet Cedrenus) *Eliſæi* Prophetæ oſſa è Palæſtina tranſlata ſunt Alexandriam.

IESV CHRISTI ANN. 464.

HILARI ANN. 4.

LEONIS 8. SEVERI 4.

I.
EVRICI GOTH. REGIS GRASSATIONES IN GALL. ET HISP.
g *Iſidor. in Chrō. Goth.*

ANNO Chriſti quadringenteſimo ſexageſimo quarto, Ruſtico & Olybrio Coſſ. morte ſublato Theodorico Gothorum Rege, frater eius *Euarix*, ſiue Euaricus, vel (vt plerumque vocant antiqui libri) *Euricus*, regnum capeſſiuit: qui quidem (vt ait Iſidorus *g*) pari ſcelere quo frater regnans, ſtatim bello cœpit Hiſpanias & Gallias diriſſime affligere; ac prius capta Pamphilona, inuaſit Cæſar-Auguſtam, totamque Hiſpaniam Superiorem obtinuit, & Tar-

raconenſem nobilitatem peremit: in Gallias autē regreſſus, Arelatum & Maſſiliam vrbes cœpit. Sub quo etiam Gothi Legum inſtituta ſcriptis habere cœperunt, cum antea tantum moribus & conſuetudine tenerentur. Hæc Iſidorus; paucis complectens Eurici cunctas in regno res geſtas. Verum quod ait de Legibus ab eo primum ſcriptis, erroris conuinci poſſe videtur à Sidonio Apollinare *a*, qui meminit *Legum Theodoricianarum*; quas ſcilicet Theodoricus Eurici prædeceſſor iam antea promulgaſſet.

QVANDO LEGES GOTHOR. SCRIPTÆ.

a Sidon. l. 2. ep. 1. ad Ecdic.

[Locum hunc Sidonii (quem alia occaſione tractauit Baron. an. 468.) ita Sauaro interpretatus eſt, vt dixerit Sidonius Leges Theodoricianas, pro, Euricianas: quod Euricus dictus quoque fuerit Theodoricus. At Sirmondus, Sidonium Theodoricianas dixiſſe, ob paronomaſiam cum Theodoſianis; dum ait, *Leges Theodoſianas calcans, Theodoricianasq́; proponens.* Iſidorum autem, cum ait Euricū legum inſtituta Gothis primum tradidiſſe, non ſic accipiendum eſſe, quaſi ante Euricum leges Gothicę nullæ fuiſſent, ſed quod earum corpus & codicem primus collegerit Euricus: ſicut perſpicue docent verba eiuſdem Iſidori, de Levvigildo agentis æra 6o8. *In legibus quoque ea quæ ab Eurico incondite conſtituta videbantur correxit, plurimas leges prætermiſſas adiiciens, pleraſque ſuperfluas auferens.*]

IESV CHRISTI ANN. 456.

HILARI ANN. 5.

LEONIS 9. SEVERI 5.

I.

ANNVS Chriſti quadringēteſimus ſexageſimus quintus, ambos Coſſ. habuit hæreticos, nimirum Baſiliſcū fratrem Verinæ Auguſtæ vxoris Leonis Imperatoris, hæreticum Eutychianum, & hæreticorum in Oriente fautorem præcipuum, atque Herminericum Gothum Arianū. Quapropter haud mirum eſt, ſi vtrumque Imperium variis fuerit in vindictam cladibus afflictatum. Nam imprimis ipſa regia vrbs Conſtantinopolis (vt habet Marcellinus in Chronico) maximo inuaſa incendio, miſere fœdata eſt: quod quidē iam antea S. Danielem Stylitam prædixiſſe Leoni Imperatori, & Gennadio Epiſcopo Conſtātinopolitano (cum iſte ad eum ordinandum presbyterum perrexiſſet; quod & præſtitit, licet illo diutius reluctante;) ac fruſtra de auertenda precibus Dei ira monuiſſe, teſtantur ipſius Acta *b*; in quibus etiam traditur, id contigiſſe menſe Septembri in vigilia Feſti S. Mamantis martyris, eoque non ſolum quamplurima ædificia publica priuataque, ſacra atque profana, ſed & ingentem virorum fœminarumque multitudinem periiſſe. Porro ipſum per malū dæmonem in habitu mulieris, ſiue per mulierem quæ victum manib⁹ quæritaret, immiſſum fuiſſe, Euagrius *c* tradit: qui & illud deſcribēs, in eo tantum ab Actis S. Danielis diſcrepat, quod quatuor dumtaxat dies perduraſſe dicat, illa vero ſex ponant. Quo etiam tempore baſilica Anaſtaſia, nuper à S. Marciano Oeconomo erecta, dicataque, ingenti miraculo liberata ab incendio eſt precibus eiuſdem Marciani *d*, ſacro accepto Euangelio in mediis flammis orantis. Deniq; ne tota periret ciuitas, orationes quoque prædicti Danielis, & Marcelli Acœmetarū Archimandritæ, à Deo obtinuiſſe, teſtantur eorumdem Acta. *e*

PRODIGIOSVM INCENDIVM CONSTANT.

b Ap. Sur. 11. Decemb.

c Euagr. lib. 2. cap. 13.

d Act. Marc. ap. Sur. 10. Ianuar.

e Ap. Sur. 11. & 29. Dec.

II.

CONSTITVTIO DE NOVA ÆDIFICANDI RATIONE.

f l. 12. C. de priuat. ædif.

Huius autem occaſione incendii, (quo Euagrius tradit adeo deformatam fuiſſe vrbis faciem, vt nec ab ipſis habitatoribus internoſci poſſent priores locorum ſitus) Zeno poſtea Imperator, Leonis ſucceſſor, conſtitutionem *f* de priuatis ædificiis promulgauit, qua iuſſit vt ædificans domum, duodecim pedes ſpatii relinquere deberet inter ꝓprias & vicini ædes; ne ſi contingeret domum aliquam conflagrare, vicini quoque domum continentem flamma depaſceret, & ſic tota vrbs periclitaretur: vbi etiam meminit de Leonis eodem argumento conſtitutione his temporibus edita. Cæterum aliquanto poſt incendium tempore aſperrimam adueniſſe hyemem, ſecutamque eſſe vehementiſſimorum imbrium atq; ventorum prodigioſam frequentiam, cum Euagrius *g* atque Nicephorus *h* declarant, tum Acta Danielis, cuius columna non parum ea cōcuſſione periclitata eſt. Et hæc quidem in Oriente.

g Euagr. lib. 2. cap. 14.

h Niceph. l. 15. cap. 20.

III.

SEVERVS IMP. NECATVR.

In Occidente vero, huius pariter anni Coſſ. (vt tradunt Caſſiodorus & Marcellinus) Seuerus Imp. dolo *Ricimeris* Gothi Ariani, potentiſſimi Magiſtri militum, Romæ in Palatio veneno peremptus eſt: cuius perobſcuræ remanſere res geſtæ. Poſt eius autem obitum, factum eſſe interregnum per annum & menſes aliquot, idem Caſſiodorus oſtendit, dum creationem Anthemii poſt ſequentis anni Coſſ. ponit. Obfuitque multum Italiæ eiuſmodi interregnum, & frequens iſta mutatio Auguſtorum: ſiquidem ex eo factum eſt vt Wandali regnantes in Africa, crebrius Imperii littora incurſarent. Qui & adeo formidabiles facti ſunt piratica claſſe, vt ipſam quoque Alexandriā fuiſſe timore concuſſam, ſed de ea illæſa permanſura Imperatorem ab eodem qui ſupra S. Daniele ſecurum redditum, teſtentur ipſius Acta.

IV.

CONCIL. ROM. IN NATALI HILARI PP.

Hoc eodem anno, cum Romam conueniſſent quadraginta octo Epiſcopi, ad natalem diem Hilari Romani Pōtificis (hoc eſt, ipſius ordinationis) ex more ſolemniter celebrandum; eius occaſione conuentus, idem Hilarus in baſilica S. Mariæ SYNODVM habens decimo quinto Calendas Decembris, de variis egit conſultationibus, quæ diuerſis ex locis ad ipſum miſſæ fuerant, ac præſertim ab Hiſpanis Tarraconenſis prouinciæ Epiſcopis, aduerſus quorumdam Coëpiſcoporum præſumptionem inde (vt aiunt) reſponſa quærentibus vnde nihil errore, nihil præſumptione, ſed Pontificali totum deliberatione præcipetur: quarum quidem rerum tractatio in ipſis q̄ extant *a* Synodi Actis videre licet; ac præcipue de Ordinationibus clericorum, & ne Epiſcopi ſibi ſucceſſores deligerent: ad quæ ab omnibus acclamatum eſt, *vt ſeruaretur antiquitas.* Quod vero inter Epiſcopos qui Synodo interfuerunt, primo loco ponitur *Maximus* Epiſcopus Taurinenſis poſt Romanum Pontificem; non id quidem accidit ſedis prærogatiua, cum digniores illic eſſent Epiſcopi Metropolitani, vt inter alios Mediolanēſis, ſed prærogatiua ætatis in Epiſcopatu agentis: ex more ſcilicet antiquo, quem iam ſupra notauimus, vt qui plures annos ageret in Epiſcopatu, vel Archiepiſcopatu, priorem ſibi in Synodis locum vendicaret, ſalua tantummodo Patriarchalium prærogatiua ſedium. Porro de Maximo Taurinenſi dictum eſt pluribus in Synodis Arauſicana & Mediolanēſi ſub S. Leone Papa.

a Tom. 2. Conc.

ORDO SESSIONIS EPISC. SECŪDVM TEMPVS ORDINAT.

IESV CHRISTI ANN. 466.

HILARI ANN. 6.

LEONIS 10.

I.

ANNVS Chriſti quadringenteſimus ſexageſimus ſextus, vnicum Cōſulem Leonem Imp. notant Faſti Caſſiodori & Marcellini. In Occidente enim cum nullus eſſet Imperator, nulla eſt à Senatu habita ratio Conſulis deligendi. Et quod à recentiori Chronographo *b* addititius ponitur collega Fabius Titianus; id ex diuinatione fit, abſque aliquo teſte, aut veriſimili coniectura.

b Panuin. in Faſt.

II.

Hoc porro anno idem Leo pridie Calendas Martias, de immunitate confugientium ad Eccleſiam, ampliſſimam ac ſeueriſſimam edidit ſanctionem *c*; cum (vt habent Acta *d* S. Marcelli Acœmetarum Archimādritæ) Ardaburio potentiſſimo duce Ariano, militem quēdam è cœnobio Acœmetarum vi extrahere tentante, qui ad hoc ab eo miſſi eſſent, fulguribus ex Imagine Crucis Chriſti fulgentiſſimæ, igneque circumdatæ, apparentis in faſtigio monaſterii, procedentibus, mirabiliter repulſi eſſent; oſtenſumque, magno periculo aſylum Eccleſiæ violari. Huius enim rei tam inſigniter geſtæ occaſione factum putamus, vt Leo prædictam ſanctionem promulgauerit: qua etiam antiquauit veterem illam, cuius facta eſt ſuo loco mentio, qua iubebantur Epiſcopi ſoluere quod creditoribus deberet ad Eccleſiam refugiens, niſi eum redderent: addiditque modum, quo in tali occaſione creditores vti deberent.

LEX DE ECCLES. IMMVNITATE.

c l. 6. C. de his qui confug. ad Eccl.

d Ap. Sur. 29 Decemb.

FVLMINIB⁹ REPELLVNTVR MILITES SACRILEGI.

III. EDICII ARVERNI VIRTVS.

Hoc item anno Euricus, ſiue Euaricus Rex Gothorum, abſoluto regni ſui ſecundo, poſt Hiſpanias deuaſtatas deſcendens in Gallias, vrbem Aruernum obſedit: cum pro eius defenſione agens vir clariſſimus *Ecdicius*, Auiti Imp. filius, & ipſe Aruernus, Dei virtute confiſus, magno miraculo ingentem hoſtium numerum longe diſpari paucitate militum & virium ſæpe ſuperauit atque fugauit: quæ quidem narrantur in epiſtola, ad eum poſtea ſcripta à Sidonio *a* Apollinare æque clariſſimo viro; quem eiuſdem Ecdicii ſororem nomine Papianillam, vxorem duxiſſe, conſtat ex eius litteris *b* ad ipſam datis. Porro hæc tanta Ecdicium præſtitiſſe S. Martini inuocatione docet Gregorius *c* Turonenſis Epiſcopus.

a *Sidon. 3. ep. 3.*
b *Id. 5. ep. 16.*
c *Greg. Tur. de mirac. S. Mart.*

IV. S. PROSPERI OBITVS.

Hoc eodem anno *S. Proſper* Aquitanus (de cuius ſcriptis, aliiſque aduerſus hæreticos, ac præcipue Pelagianos, exantlatis laboribus ſæpe actum eſt ſuperius) ex hac vita migrauit, cum Eccleſiam Regienſem prouinciæ Narbonenſis gubernaſſet annos ſaltem viginti quatuor. Cui ſucceſſit S. Maximus Abbas Monaſterii Lirinenſis. Mentio eſt de alio ab hoc diuerſo *Proſpero* apud Sidonium *d*, quem dicit fuiſſe Epiſcopum Aurelianenſem; cuius etiam ſanctitatis memoria viget in Tabulis Eccleſiaſticis. *e*

d *Id. 7. ep. 15.*
e *Martyrol. Rom. 29. Iul.*

DE EIVS EPISCOPATV.

[Vulgo quidem S. Proſper indigitatur Epiſcopus Regienſis in Gallia Narbonenſi: ſed reclamat Sirmondus in Sidon. 7. ep. 15. quod certũ ſit vel Sidonio in Carm. Euchar. auctore, in ea cathedra poſt Maximum ſediſſe Fauſtum; Maximus autem Hilarii Arelatenſis temporibus (vt ex Regienſi, Arauſicanoque Concilio, atque ex ipſius Hilarii Vita conſtat) Epiſcopus iam eſſet, ac proinde ſuperſtite adhuc Proſpero, quem multis vltra Hilarii ætatem annis vixiſſe conſtat: porro Fauſtus Maximi ſucceſſor, vt ex Sidonii epiſtolis ad eum ſcriptis liquet, Proſperi annos exceſſerit, quem omnes cõſentiunt ad Anthemii Auguſt. tempora non perueniſſe, ſub quo & ſequentibus Impp. Sidonius ſcripſit. Quinimo eumdem Proſperum non ſolum non Regienſis, ſed nec vllius alterius Eccleſiæ Epiſcopum fuiſſe, inde aſſerit, quod nullus veterũ qui de eo ſcripſerunt, huius rei meminerit; non Victorius de Cyclo Paſchali, non Gennadius de Scriptoribus Eccleſiaſticis, non Gelaſius Papa de libris Apocryphis, non Marcellinus in ſincero ſuo Chronico, nec denique vllus alius ex illis antiquioribus. (Vnde & refellas opinionem eorum, qui hunc fuiſſe Epiſcopum Regii Lepidi in Æmilia putauerunt: quos & alia refellunt.) Qui enim Proſper ſubſcriptus reperitur Conciliis Vaſenſi & Carpentoratenſi eiuſdem prouinciæ Narbonenſis, ab hoc diuerſus eſt, vtpote poſterior.]

V. EPIPHANIVS EPISCOPVS TICINENSIS.

Hoc pariter anno vita functo viro ſanctiſſimo Criſpino Epiſcopo Ticinenſi, ſubſtitutus eſt in locum eius ſanctitate non impar, ſed doctrina longe celebrior *Epiphanius*, de quo ſæpe erit inferius dicendi occaſio. De alio vero *Epiphanio*, quo Caſſiodorus vſus eſt ad conuertendos in Latinum Græcos Hiſtoricos, aliaque antiquorum ſcripta, iam dictum eſt alio loco *f* ſuperius.

f *Ann. 439. VIII. in fin.*

IESV CHRISTI ANN. 467.

SIMPLICII ANN. 1.

LEONIS 11. ANTHEMII 1.

I. ANTHEMIVS IMP.

ANNO Chriſti quadringẽteſimo ſexageſimo ſeptimo, duobus Flauiis Puſæo atque Ioanne Coſſ. ANTHEMIVS Patricius, filius Procopii, (ex illo deſcendentis Procopio, Iuliani Aug. propinquo, quem ſuperius vidimus de Imperio cum Valente contendiſſe) Marciani Imp. gener, (cuius filiam Euphemiam coniugem duxerat) creatus eſt Imperator Occidentis. Ita namq; docet Sidonius *g* tranſactum eſſe inter Patricium Ricimerem Magiſtrum militum, cuius nutu pendebat Occidentale regnum, & Leonẽ Imperatorem, vt Græcus mitteretur Romam Auguſtus, cuius filiam ſibi Ricimer deſponſaret. Sed & Romanum Senatum ad petẽdum à Leone Anthemiũ Legatos Conſtantinopolim miſiſſe, auctores ſunt Euagrius *h* atque Nicephorus *i*. Porro in ipſo eius aduentu, Vrbem immenſa laboraſſe peſte, teſtis eſt Gelaſius Papa in Andromachum ſcribens. Nec quidem mirum hoc morbo afflictatã fuiſſe Romam, cum (vt idem Pontifex alibi *k* docet) ſecum Anthemius contagia vexit hæreticorum, (hac ſane ex parte, ſinceræ pietatis gloria, quæ ab auctoribus ei, vna cum fortitudine bellica, tribuitur, carens;) nempe Macedonianos quoſdam ſibi familiaritate coniunctos, qui continuo miſcere cuncta, & conuenticula ſeorſum agere aggreſſi ſunt. Verum (quod Gelaſius addit) ita conſtanter reſtitit Imperatori Hilarius Papa, vt non ea facienda, cum interpoſitione iuramenti palam in Eccleſia B. Petri eumdem promittere conſtrinxerit. Hocque poſtremum edidit S. Pontifex paſtoralis vigilantiæ ſpecimen.

g *Sidon. in Panegyr. Anthem.*
h *Euagr. lib. 2. cap. 18.*
i *Niceph. lib. 15. cap. 11.*
k *Gel. ep. ad Dard.*
a *Gel. ep. ad Dard.*

II. HILARI PAPÆ OBITVS.

Hoc namque ipſo anno, quarto Idus Septembris, idem ex hac vita migrauit, cum ſediſſet annos quinque, menſes decem, minus duobus diebus: vt docent antiqua Martyrologia, in quibus dicta die inter Sanctos eius natale inſcribitur. Sepultus autem eſt in Eccleſia S. Laurentii in crypta, iuxta corpus S. Sixti. Habet vero liber ſæpiſſime citatus Anaſtaſii Bibliothecarii de Romanis Pontificibus, ex vetuſtioribus accepta monumentis, multa de eximia eiuſdem ſancti Pontificis munificentia erga Eccleſias Vrbis, & de ſacris locis ab eo excitatis. Vt plane ex illis ſaltẽ appareat, quantæ fuerint iam hoc tempore diuitiæ Romanæ Eccleſiæ, cuius adeo profuſæ eſſent expenſæ argenti, auri, gemmarum, in vaſis ſacris, & ornamentis Eccleſiarũ. Cum autem poſt eius obitum (vt idem auctor ait) ſedes vacaſſet dies decem, vigeſima Septembris creatus eſt SIMPLICIVS patria Tiburtinus, Caſtini filius.

SIMPLICIVS ROM. PONTIF.

III.

Hoc item anno Sidonius Apollinaris, è Galliis vbi degebat, litteris (vt ipſe *b* teſtatur ad Heronium ſcribens) noui Imperatoris Anthemii vocatus, in Vrbem ſe contulit, nuptiiſque interfuit Ricimeris. Quomodo autem in via ægrotans, ſanus factus fuerit vbi Limina Apoſtolorũ ſupplex intrauit, idem ipſe eadem epiſtola narrat.

b *Sidon. 1. ep. 5. ad Heron.*

IESV CHRISTI ANN. 468.

SIMPLICII ANN. 2.

LEONIS 12. ANTHEMII 2.

I.

ANNVS Chriſti quadringenteſimus ſexageſimus octauus, vnius tantum iterati Conſulatus Anthemii Imp. nota habetur inſcriptus: collega enim in primo Conſulatu acceſſerat ipſe adhuc priuatus ante annos tredecim Valentiniano Aug. octauum Conſuli. In hoc autem eius Cõſulatu, Sidonius Apollinaris Romæ carmen habuit Panegyricum, ſuaſione Baſilii Ex-Coſſ. cuius etiam petitione idem Imperator Sidonio Præfecturam contulit, vt ipſe teſtatur poſteriori ad Heronium *c* ſcripta epiſtola. Qui & ibidem exiſtens, adſtitit Aruando, conſtituto reo læſæ maieſtatis, quod Galliarum Præfectum agens, partes Romano ſubiectas Imperio clam prodere tentaſſet Euarico Gothorum Regi, rerum Romanarum Catholicæque pietatis infenſiſſimo hoſti: de cuius Aruandi cauſa in Senatu peracta, eſt egregia eiuſdem Sidonii *d* ad Vincentium epiſtola, in qua complura inuenias impreſſa veſtigia antiquorũ formæ Iudiciorum.

c *Sidon. 1. ep. 9.*
d *Id. 1. ep. 7.*

II.

Hoc item anno in Oriente Leonem Imp. ingentem aduerſus Wandalos claſſem paraſſe, Cedrenus tradit: quam quidem ex mille & centum nauibus compoſitam, auctor eſt Nicephorus *e*; exercitum vero terreſtrem hominẽ centum millium fuiſſe, Procopius *f* teſtatur. Quibus ingentibus copiis cum Leo præfeciſſet Baſiliſcum Verinæ coniugis fratrem, ſed hæreſis Eutychianæ ſectatorem; factum eſt huius inertiſſima ſocordia, & turpiſſima proditione, vt poſt quædam læta principia, eiuſmodi copiæ omnino perierint, & incenſa claſſis fuerit. Porro hæc omnia in gratiã Aſparis & Ardaburii potentiſſimorum Ducum, natione Gothorum, (qui cum Leonis videri voluiſſent in Imperiũ promotores, infenſo tunc in ipſum erant animo) Baſiliſcum operatum eſſe conſtat *g*; cum ita inter eos conueniſſet, vt iidem Duces Imperium Baſiliſco conferrent, (quod

e *Niceph. lib. 15. c. 27.*
f *Procop. de bell. Wand. lib. 1.*
INERTIA & PRODITIO DVCVM HÆRET.
g *Niceph. & alij.*

implere nequiſſent, ſi ex ſententia Leoni res proſpere ceſſiſſent) ipſe vero Baſiliſcus eis rependeret, vt perfidiam Arianam, qua infecti erant, propagare permitterentur: cuius etiam rei cauſa iidem barbari Duces Genſerico Wandalorum Regi pariter Ariano patrocinati ſemper occulte fuerant. Ex quibus videas quanta iactura ſinantur hæretici in aula verſari; quantoque grauiori diſpendio, publicarum rerum eiſdem adminiſtratio concedatur; & maximo omnium damno, expeditio bellica, in qua rerum vertitur ſumma, credatur: cum certum ſit, auerſos ſemel à Deo homines, Eccleſiæ perduelles, omnia agere proditorie & hoſtiliter. Cæterum impius Baſiliſcus aperciſſimæ proditionis reus ab omnibus cum reuerſus eſſet Conſtantinopolim conclamatus, ad aſylum Catholicæ Eccleſiæ confugit. Quem ſoror eius Verina Auguſta liberauit, amandauitque Perinthum Thraciæ; vt tradit Nicephorus. Imperator autem in auctores ſceleris Aſparem & Ardaburium duxit vlciſci; idque paulo poſt (vt videbitur) perfecit. Qui & hoc anno aduerſus Gentiles ſanctionem *a* edidit, qua vetuit ne quis Chriſtianus non eſſet, cauſas agere in iudiciis præſumeret.

HÆRETICI AB OMNI ADMINISTRATIONE PELLENDI.

a l. 15. C. de Epiſc. audient.

Alia vero ex parte, in qua non ab hæretico Duce prælium agebatur, in *Denſicem* Hunnorum Regem, Attilæ filium, patrem ferocia ſuperantem, res dextere confecta eſt. Superatis enim Hunnis, eodemque ipſorum Rege occiſo, eius caput in conto Conſtantinopolim magna gloria, omniumq; lætitia, delatum eſt. Attingit hæc breuiter Marcellinus in Chronico. Quod autem non ea diffuſius tractauerint hiſtorici, inde factum puto, quod (vt ait Euagrius *b*) Priſcus Rhetor eius tēporis ſcriptor, huiuſmodi bella aduerſus Scythas (quos Hunnos dicimus) quam exactiſſime proſecutus eſſet: ſed periit Hiſtoria ipſa.

III. REX HVNNORVM SVPERATVR À DVCE CATHOL.

b Euagr. lib. 1. cap. 17. & lib. 2. c. 16.

IESV CHRISTI ANN. 469.

SIMPLICII ANN. 3.

LEONIS 13. ANTHEMII 3.

I.

ANNO Chriſti quadringenteſimo ſexageſimo nono, Zenone & Marciano Coſſ. Leo Aug. de Aſparis & Ardaburii proditione ſumpturus pœnas; quod ob ſummam eorumdem potentiam, in opprimendis illis vi aperta, periculoſa alea iaceretur, artem adhibuit. Siquidem quod acceptum ipſis ferret Imperium, tanquam eis remunerationem promiſſam exhibiturus, maioribus eoſdem frequentare cœpit officiis, ipſique filio Aſparis, cui nomen *Patricio*, ſiue *Patriciolo*, Ardaburii fratri, filiam ſuam ſpopōdit coniugem, eumdemque Cæſarem nominauit: ſicut teſtantur Marcellinus *c*, Cedrenus *d*, & Acta *e* ſinceriſſima S. Marcelli Acœmetarum Archimandritæ; tametſi Euagrius *f* atque Nicephorus *g* Cæſarem creatum tradant *Ardaburium*. Vt vero tantam diu cupitam dignitatem filio ſuo Aſpar conſequi poſſet, quod impedimento videbatur eſſe Ariana perfidia, tum eam voluit à filio Cęſare creando damnari, tum ipſe ad id ſe perſuaſum eſſe oſtendit; vt ex Cedreno & Nicephoro colligitur. Verum ex Actis S. Marcelli liquet, deſignatum eſſe Cæſarem filium Aſparis, cum adhuc eſſet Arianus; & ob eam cauſam magnas turbas excitatas eſſe Conſtantinopoli, quod timerent rurſum iugo Imperatoris Ariani ſubiici; ipſumque Marcellum, magna ſequente populi caterua, & comitante Angelo habitu altiſſimi & ſplendidiſſimi adoleſcentis, Imperatorem ea de cauſa adiiſſe. Quemadmodum & teſtatur Zonaras *h*, clericos & monachos conueniſſe Imperatorem, & exclamaſſe contra eum, vt Cæſar Catholicus crearetur. Atque hæc quidem anno præſenti geſta ſunt; reliqua ſequenti.

FILIVS ASPARIS CREATVR CÆS.

c Marcell. in Chron.
d Cedren. in Compend.
e Ap. Sur. 29. Decemb.
f Euagr. lib. 2. c. 16.
g Niceph. lib. 15. c. 27.

TVMVLTVS CONSTAN. OB CREATVM CÆS. ARIAN.

h Zonar. Annal. Tom. 3.

II.

Interea vero idem Leo Imp. ad conciliandā ſibi in ſummo rerum diſcrimine Diuinitatem, Idibus Decembris de ſanctificandis Feſtis diebus, prohibendiſq; in eiſdem Circenſibus, ſcenicisq; ſpectaculis, ſanctionē *i* edidit. Quod enim animo deſtinaſſet, de proditoribus peragendam eſſe tragœdiam in ipſis Circenſibus, noluit ea celebrari die Dominico; ne, licet iuſta eſſet vltio, tamen diem ſacram ignominia videri poſſet labefactaſſe. Qui etiam paulo ante, nimirum octauo Idus Maias, legē *a* promulgauerat aduerſus intrudētes ſe ſimoniaca prauitate in Epiſcopatum.

SPECTACVLA PROHIBITA DIEB. FESTIS.

i l. vlt. C. de Fer.

a l. 31. C. de Epiſ. & Cler.

IESV CHRISTI ANN. 470.

SIMPLICII ANN. 4.

LEONIS 14. ANTHEMII 4.

I.

ANNO Chriſti quadringenteſimo ſeptuageſimo, Seuero (ſiue Seueriano) atque Iordano Coſſ. (inquit Marcellinus) Aſpar primus Patriciorum cum Ardabure & Patriciolo filiis, illo quidem olim Patricio, hoc autem Cæſare, generoque Leonis appellato, Arianus cum Ariana prole, ſpadonum enſibus in Palatio vulneratus interiit. Hæc ille ſuo more breuiter; quæ Caſſiodorus *b* ponit ſub anno ſequenti. Ea vero fuſius proſecutum fuiſſe Priſcum Rhetorem, Euagrius *c* tradit; qui ex ipſo rem attigit, nō deſcripſit. At Nicephorus *d* paulo liberalius agens, ait Aſparem cum filiis primum ludis Circenſibus in Hippodromo cōuiciis à populo Cōnſtantinopolitano tumultuante appetitos, metu Chalcedonem traieciſſe, exercitu omni eos inſequente; & ad Eccleſiam S. Euphemiæ martyris confugientes, Leonis Imperatoris arte, tam per Gennadium Epiſcopum Conſtantinopolitanum primo ad eos miſſum, q̄ poſtea per ſeipſum ad eoſdem accedētem, iniuriarum obliuionem pollicentis, inde egreſſos, & ad menſam regiam adhibitos, eiuſdem iuſſu à Zenone Iſauro Aſparem cum Ardaburio interfectum eſſe; alterum vero filium Patriciū, in exilium miſſum; & quæ ei deſponſata fuerat Ariadna Leonis filia, ipſi Zenoni datam eſſe in coniugem. Hæc Nicephorus: verum alii ambos filios Aſparis occiſos tradūt. Habet vero etiam idem auctor, Ardaburium cum vidiſſet patrem iam capite truncatum, exclamaſſe: *Dignum fert exitium ſenex canus, qui fruſtra gloriatus eſt, neq; vmquam admonitioni meæ audiens fuit: Perſæpe enim ei dixi, Prius Leonem deuoremus, quam ille nos ſibi in prandio apponat.* Cæterum ex huiuſmodi cæde idem Leo Aug. conſecutus eſt nomen, vt *Macelles*, nempe Interfector, fuerit cognominatus. Sicque demum impleta eſt viſio S. Marcello *e* diuinitus oblata, pugnantium inter ſe draconis & leonis, qua victus tandem draco occubuiſſet.

I. ASPAR CVM FILIIS NECATVR.

b [Sane & Marcellini in Chronici editionibus emendatioribus: vt neceſſe ſit, Baronii codicem (vt ſæpe fit in Chronicis) turbatum fuiſſe: nec ſolum hoc anno, ſed & aliquot aliis, quibus relata ex Marcellino, vno Conſulatu anticipauit; puta eruptionē cineris anni ſequentis, quę poſt ſequentem habetur apud Marcellinum.]

c Euagr. lib. 2. c. 16.
d Niceph. lib. 15. c. 27.

LEO IMP. DICTVS MACELLES.

e Act. S. Marcell. ap. Sur. 29. Decemb.

IESV CHRISTI ANN. 471.

SIMPLICII ANN. 5.

LEONIS 15. ANTHEMII 5.

I.

ANNO Chriſti quadringenteſimo ſeptuageſimo primo, Leone Aug. quartum & Probiano Coſſ. Gennadius Epiſcopus Conſtantinopolitanus, cum ſediſſet *f* annos tredecim, ex hac vita deceſſit, ſui deſiderium bonis omnibus relinquens: qui ob commentarios in Danielē elaboratos, & homilias multas compoſitas, adnumeratur inter Scriptores Eccleſiaſticos à Gennadio *g* Maſſilienſi; & à Græcis *h* inter Sanctos relatus habetur. Narrāt vero Theodorus *i* Lector, Suidas *k*, Nicephorus *l*, & alii; cum haud pridem ante eius obitum, dæmoniacum quoddam ei ſpectrum noctu in Eccleſia oranti apparuiſſet, illudque ipſe ſigno Crucis fugaſſet; dixiſſe ſpectrum, ſe quidē nunc abire, ſed reuerſurum poſt obitum ipſius Gennadii, & modis omnibus euerſurum Eccleſiam. In quo minime mentitum

GENNADII EPISCOP. CONSTAN. OBITVS.

f Niceph. in Chron.
g Gennad. c. 95.
h Menol. 25. Aug.
i Theodor. Lect. Collect. lib. 1.
k Suid. verb. Gennad.
l Niceph. lib. 15. c. 23.

menđacem ſpiritum, euentus oſtēdit. Subrogato enim in locum Gennadii *Acacio*, ex Præfecto (vt ait Euagrius *a*) orphanorum collegio, quales turbines exagitarint Eccleſiã, quæ annis ſingulis inferius deſcribentur, facile demonſtrabunt.

a *Euagr. lib. 4. c. 11.* ACACII SVBROGATIO.

II. b *Niceph. ib.* FIDES CATHOL. IGNE PROBATA.

Sub eodem autem quo Acacius creatus eſt anno, Nicephorus *b* accidiſſe tradit, vt cum duo Epiſcopi, alter Arianus dicendi ac diſputandi arte inſtructiſſimus, alter Catholicus virtute ac fide ornatiſſimus, de religione contenderent, proponente Catholico, vt verborum contentione relicta, veritatem igne probarent, ſed renuente Ariano; nihilominus Catholicus in ingentem ſe rogum immiſerit, atque inde cum hæretico omnino illæſus diſputarit. Sed hæc Cedrenus ad Anaſtaſii Imperium refert: quę quidem licet antiquiores non haberent auctores, ex aliis tamen his ſimilibus caſibus, quos ſæpe alias contigiſſe videbimus, haud incredibilia videri poſſunt. Subdit inſuper Nicephorus de quodam Iudæorum Archiſynagogo, concitati tumultus reo conſtituto, eaq; de cauſa poſt alia tormenta igni damnato, ſed inuocatione S. Sergii martyris (ad quem frequens erat his temporibus in Oriente peregrinatio) è medio igne diuinitus liberato, atque baptizato vna cum duobus filiis ſuis: qui & vniuerſa vendita ſubſtãtia, ampliſſimoque in eiuſdem memoriam martyris erecto, eodem ipſo loco quo in ignem coniectus fuerat, templo, ibi capite raſo, vna cum duobus filiis, reliqua vitæ parte Dei cultui ſe mancipauit.

IVDÆVS MIRABILITER IGNE LIBERAT⁹.

III. PETRVS FVLLO, SIVE CNAPHEVS, INVADIT SEDEM ANTIOCHEN.

Hoc eodem anno, Zenone Imperatoris genero creato Comite Orientis, cum is Antiochiam veniſſet, duxit ſecũ *Petrum* cognomento *Cnapheum*, eumdemque à prima arte *Fullonem* nuncupatum, olim monachum Acœmetam, & ob hæreſim Eutychianam è monaſterio expulſum, poſtea conſtitutum presbyterum Eccleſiæ Baſſæ martyris apud Chalcedonem. Qui cum aduenisset Antiochiam, iungens ſe hæreticis quos illic reperiſſet Apollinariſtis, plurimosq; è Ciero ac populo ſeducens, Zenonis fultus fauore, Martyrium eiuſdem ciuitatis Epiſcopum Orthodoxa fide pręſtantem, adeo falſis Neſtorianiſmi, aliorumque criminum accuſationibus exagitauit, vt ipſum tandem coegerit renunciare Epiſcopatui, hæc altiori voce publice in Eccleſia præfatum, *Clero immorigero, & populo rebelli, & Eccleſiæ contaminatæ renuncio, ſeruata interim mihi ſacerdotij dignitate.* Poſt eius vero diſceſſionem, *Cnapheus* ſedem Epiſcopalem tyrannice inuaſit. Quibus cognitis ab Imperatore Leone, ex ſuggeſtione Gennadii Epiſcopi Conſtantinopolitani adhuc viuentis, Cnapheum in exilium ablegari iuſſit; ſed is fuga elapſus, pœnam euaſit. Hæc quidem Theodorus *c* Lector, Liberatus *d* Diaconus, & Alexander *e* Monachus, etſi nonnihil diuerſe. Quæ vero poſtea ſecuta ſunt, dicentur ſuis locis.

c *Theodor. Lect. Collect. lib. 1.*
d *Liber Breuiar. c. 18.*
e *Alex. Monach. ſerm. de S. Barnab. ap. Sur. Tom. 3.*

IV. RICIMER MOLITVR INSIDIAS IN ANTH. IMP.

Sed quod ad politicum attinet ſtatum; pax quæ parta eſt Orientali Imperio, bellum intulit Occidentali. Cum enim qui ſectæ erant Arianæ, iidemque barbari, totũ ſibi Romanum Orbem ita viderentur eſſe partiti, vt in Oriente, quos dixim⁹ nuper extinctos, Aſpar & Ardabutius Gothi Ariani, Romæ Ricimer item Gothus & Arianus, in Hiſpaniis ac Galliarum parte Euricus Rex Gothorum Arianus pariter & perſecutor, ac denique in Africa Genſericus Wandalorum Rex Arianorum omnium ſceleſtiſſimus, cuncta pro animi arbitrio moderarētur: ſimulac Aſparem cum filiis occiſos audiuit Ricimer, illud indigniſſime ferens, in Anthemium Imper. licet ſocerum, meditari cœpit inſidias; ſed illis detectis, fuga ſibi conſuluit, Mediolanum ſe recipiens. Vbi aliquamdiu moratus cum ſuis, haud imminutus robore militum, ad aliud ſe barbarus inſidiarum genus cõuertit; nempe vt cum ſocero pacem petere ſimularet, eaque obtenta occultiores moliretur inſidias. Atque vt omnem doli ſuſpicionem auferret, ad hoc miniſtrum delegit, quem ob egregiæ ſanctitatis & eloquentiæ merita omnes venerarentur, videlicet Epiphanium Ticinenſem Epiſcopum; cuius legatio, & pacis confectio, deſcripta inuenitur ab Ennodio eiuſdem Eccleſiæ diacono, qui ipſius Epiphanii res geſtas memoriæ tradidit. Quid vero poſt hæc Ricimer cum Romam veniſſet, in Anthemium admiſerit, dicetur anno ſequenti.

V. INGENS E VESVVIO CINERVM ERVPTIO.
a *Marcell in Chron. Vid. an. præced. in a.*

Interea hoc eodem anno Marcellinus *a* tradit, Veſuuiũ Campaniæ montem torridum inteſtinis ignibus æſtuantem, exuſta euomuiſſe viſcera, nocturnisque in diem tenebris omnem Europæ faciem minuto contexiſſe puluere: Eiuſque metuendi memoriam cineris poſthac annue octauo Idus Nouembris Conſtantinopoli celebrari ſolitam. Eo enim vſque violentum perlatum eſſe cinerem, eodemque die annuis Deum placari ſolitum ſupplicationibus, teſtatur etiam Procopius *b*; qui & Tripoli Libyæ, altero & ſubſequenti anno eiuſmodi cinerem elapſum affirmat. Sed & de his Veſuuii eructationibus videndus eſt Caſſiodorus *c*, dum agit de alia recentiori, quæ accidit ſub Theodorico Rege.

b *Procop. de Bell. Goth.*
c *Caſſiod. 4. Var. 50.*

VI. d *Sigeb. & a ij.* S. REMIGIVS EPISCO. RHEMENS.

Hoc ipſo quoque anno *d* defuncto Gennadio Rhemēſi in Gallia Epiſcopo, magnus ille REMIGIVS, Francorum Apoſtolus nominatus, tunc inter inferiores clericos militans, immaturus æuo, moribus autem ſenior, totius populi voce, omniumque comprouincialium Epiſcoporũ conſenſu, eidem Gennadio ſucceſſor electus, renuit obtemperare ob infirmam viginti duorum tantummodo annorum ætatem; vſquequo diuino accedente ſuffragio, (quo, cunctis videntibus cœleſtis luminis radio illuſtratus eſt, & ſacra vnctione diuinitus toto capite delibutus) coactus eſt eius Eccleſiæ adminiſtrationem ſuſcipere. Rem geſtam exacte deſcripſit Hincmarus eiuſdem poſtea Eccleſiæ Epiſcopus in Vita *e* ipſius S. Remigii. Quantæ autem eloquentiæ & eruditionis fuerit, Sidonius Apollinaris huius ſæculi Gallicanorum Scriptorum decus & ornamentum, ſatis docet *f* ad eum ſcribens; quamuis ipſe Remigius, præ nimia animi ſubmiſſione, ſuas lucubrationes noluerit perpetuitati dicari.

e *Ext. ap. Sur. 13. Ian.*
f *Sidon. 1. ep. 7.*

IESV CHRISTI ANN. 472.

SIMPLICII ANN. 6.

LEONIS 16.
OLYBRIVS.

I. ACACII CONATVS PRO PRIMATV.

ANNO Chriſti quadringenteſimo ſeptuageſimo ſecundo, Feſto ac Marciano Coſſ. Acacius Conſtantinopolitanus Epiſcopus ad nouas res erigiens animum, reuocare tentauit quod Anatolius fruſtra conatus fuerat ſub Leone Romano Pontifice, tamquam ex duobus Oecumenicis Conciliis, Conſtantinopolitano & Chalcedonenſi, indebite vſurpare, vt ſedes Conſtantinopolitana poſt Romanam locum principem obtineret. Cuius rei gratia, aſtuto cõſilio rem pedetentim acturus, Leoni Imp. factus eſt auctor ſanctionis *g* edendæ, qua cuncta conceſſa Eccleſiis priuilegia iam deperdita, ac nominatim Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ, reſtitueret atque firmaret. Verum reſtitiſſe ipſius exordio ſtultæ præſumptioni Acacii Simplicium Papam, miſſo ad hoc Probo Epiſcopo Canuſino Legato Conſtantinopolim, Gelaſius *h* Pontifex teſtatur ſcribēs ad Dardaniæ Epiſcopos. Quænam vero deformiora repulſus Acacius aggreſſus ſit, dicetur ſuo loco.

g *L. 16. C. de SS. Eccleſ.*
h *Gelaſ. ep. 11.*

[Si prædicta lex Leonis fuit, vt quid in ea apponitur Conſulatus Armati, qui non niſi ſub Zenone contigit: & quis ille tyrannus ſub Leone, cuius impia decreta abroganda fuerint, ſicut in ea traditur? Verius igitur videtur, eam latam eſſe à Zenone, poſt reditũ ab expulſione Baſiliſci: cuius ipſius legis meminit Euagrius lib. 3. c. 8. Et ita quoque acceperunt recentiores quidam eius legis Interpp.]

II. OLYBRII IMPERIVM, ET INTERITVS.

Hoc eodem anno Anthemius Imperator ſatis laudatus, proditione generi ſui Ricimeris Gothi Ariani necatus eſt Romæ, cum iam antea idem Ricimer OLYBRIVM Senatorem nobiliſſimum creaſſet Auguſtum. Qui tamen Ricimer haud diu peracto ſcelere gloriatus, poſt quadraginta dies defunctus eſt, decimoquinto Calendas Septembris. Olybrius quoque ſeptimo menſe vitam peregit, decimo Calendas Nouembris. Hæc Caſſiodorus, Marcellinus, & alii. Quod autē ipſum Ricimerem Gothum, Gothus ſcriptor Iordanus (quem alii Iornandem vocant) laudaſſe reperitur; indulſiſſe eum priuatis gentilitatis affectibus, ipſa facta declarant; q̄ nec narrat quidē, relinquens ea ſepulta

ſilentio,

ſilentio, cum non haberet quod excuſaret. Eundem vero tantæ potentiæ fuiſſe conſtat, vt non ſolum inſtar mancipiorum habuerit Imperatores Occidentis, pro arbitrio eos tollens & ſubrogans; ſed & Eccleſiam S. Agathæ intra Vrbis mœnia, ipſis inuitis Romanis Pontificibus, ſibi vendicauerit, in quam cum ſuis Arianis conueniret: quæ poſtea à S. Gregorio ſacris expiata, Catholicorum vſui reſtituta eſt.

POTENTIA RICIMERIS GOTHI.

III. SIDONIVS CREATVR EPISC. ARVERNVS.

Sidonius quoq; Apollinaris (de quo ſæpe ſuperius) hoc ipſo anno, ipſius ætatis circiter quadrageſimo, vt ex eius *a* ſcriptis colligitur, ſuffectus eſt in locum Eparchij defuncti, Aruernenſis Epiſcopus, viuente adhuc vxore Papianilla: vir plane nobiliſſimus, gener Auiti Imperatoris, Præfectura & Patriciatus dignitate illuſtris, litteriſque excultiſſimus; quem & egregia enituiſſe morum ſanctitate, & ſumma in pauperes miſericordia, docet inter alios Gregorius *b* Turonẽſis etiamſi crebræ ſint ipſius Sidonij querelæ *c*, quibus ſe indignum ad Epiſcopatum aſſumptũ deplorat. Porro tantæ etiam apud reliquos omnes æſtimationis fuiſſe cognoſcitur, vt oborta contentione in eligendo Metropolitano Bituricenſi, ipſi vni à comprouincialibus Epiſcopis, Clero, & populo, quem vellet eligendi liberum fuerit delatum *d* arbitrium; cum ipſe quanto in diiudicandis hominibus polleret acumine declarauit, deligens S. Simplicium, quem omnes ſummo gaudio ſuſceperunt. Epiſcopum autem Sidonium factum, nuntium remiſiſſe ſæcularibus iocis, hominem natura lepidum; Epiſtolæ ipſius poſt Epiſcopatum datæ declarant.

a *Sidon. 6. ep. 1*
b *Greg. Tur. hiſt. Francor. lib. 2. c. 21. 22.*
c *Sidon. 5. ep. 3. ad Apollin. 9. ep. 3. ad Fauſt. & alibi.*
d *Id. 7. ep. 5. 8. 9.*

IESV CHRISTI ANN. 473.

SIMPLICII ANN. 7.

LEONIS 17. GLYCERIVS.

I.

ANNO CHRISTI quadringenteſimo ſeptuageſimo tertio, Leo Auguſt. quintum Conſul Faſtis adſcribitur abſque collega. Turbatæ enim vehementer res Occidentalis Imperij, creandi Romæ alterum Conſulem facultatẽ per aliquot annos ademerũt. Porro hoc anno vacuũ n Imperium, Gundebaldo hortante, GLYCERIVS *e* Rauennæ occupauit tertio Nonas Martias; tenuitque vix annum vnum. Atque in hunc modum magno Reipubl. damno ſæpe mutatis Auguſtis, addita eſt his noua calamitas, cum *Oſtrogothi* ſub Duce Windemiro ex gente Amala, ad damna deſcenderunt Italiæ; alia ex parte Theodomiro ad prædandum Orientem conuerſo. Verum Windemiro mox in Italia defuncto, filium eius Windemirum item nuncupatum Glycerius Imperator muneribus datis de Italia ad Gallias tranſtulit: vbi cum ſe parentibus iungeret Wiſigothis, vnum omnium corpus effectum eſt, vt dudum fuerant. Hæc omnia Iordanus *f* ſiue Iornandus dictus.

e *Caſſiod. in Chron.*
GLYCERIVS IMP.
OSTROGOTHI INVADVNT IMPERIVM.
f *Iornand. de reb. Getic.*

II. LEO IVNIOR NASCITVR.

Hoc eodem anno (vt Marcellinus & Caſſiodorus habent) natus ex Zenone genero Leonis Imp. & filia eius Ariadna, filius LEO itidem nuncupatus, ab auo eſt nominatus Auguſtus. Qui à tempore aſſecutæ dignitatis vix decem elapſis menſibus (vt Theodoretus *g* ait) infans defunctus eſt, neſciens quid acceperit, quidve moriendo perdiderit. Ex his autem redarguendi videntur, qui ſcripſerunt *h* hunc non infantem, ſed adoleſcentulum, & deprauatis plane moribus fuiſſe in vitiis enutritum: quem conſtat, etiamſi eodem anno quo iuncta eſt Ariadna Zenoni, natus eſſet, excedere minimè potuiſſe tertium ætatis annum: niſi forte intellexerint de alio quopiam, quem poſt adeptum Imperium Zeno ſuſceperit.

* * *

g *Theod. Lect. Collect. lib. 1.*
h *Niceph. Suid. & alij.*

IESV CHRISTI ANN. 474.

SIMPLICII ANN. 8.

ZENONIS I. NEPOS.

I. VTRIVSQVE LEONIS IMP. OBITVS.

ANNVS CHRISTI quadringenteſimus ſeptuageſimus quartus, Leonis Auguſti Iunioris Cõſulatu apertus eſt; eodemq; clauſa vita ipſius Senioris Leonis, atque pariter eiuſdem Iunioris. Numerantur *a* Senioris Imperij anni ſeptemdecim & menſes ſex; Iunioris vero (vt dictum eſt anno ſuperiori) Imperij & vitæ menſes tantummodo decem. Superuixit enim hic illi tantum duntaxat, quantum ſatis eſſet vt ampliſſimam tráſferret in patrem ZENONEM Imperij hereditatem. Fuiſſet plane Senior inter optimos Imperatores adnumerandus, niſi ſuorum propinquorum ſordibus videri poſſet aſperſus. Licet enim ipſe maximè pius ſemper viſus fuerit, omnique prorſus caruerit hæreticorum erroris contagio; tamen quod cum hæreticis indulgentius egerit, dum Baſiliſco Verinæ coniugis germano pepercit, & Zenonem inexploratum adhuc ſibi hominem, cooptauit generum & adminiſtratorem Imperij, à quibus quamplurima fuere poſtea illata Eccleſiæ mala; haud adeo meruit laudari à poſteris. Remanſerunt autem eiuſdem egregia pietatis monumenta, tam in pluribus religioſis ab eo editis ſanctionibus (vt præter illas quarum ſuis locis facta eſt mentio, conſtat ex aliis abſque die & Coſſ. poſitis *b*, de clericis ac monachis, ne ad ſæcularia iudicia traherentur, & de priuilegiis Eccleſiarum & hoſpitaliũ) quam in ſacris ab ipſo erectis ædibus: inter quas duæ illæ principatum obtinuere, quas ſub Dei genitricis nomine conſtruxit *c*, alteram ad Fontem dictã, alteram vero erectam ad collocandam in ea eiuſdem ſanctiſſimæ Virginis-Matris *Veſtem* Hieroſolymis *d* allatam, quam innumera decorarunt miracula.

a *Marcel. in Chron.*
ZENO IMP.
LEO PIETAS LEONIS SENIORIS.
b *l. 33. & 39. C. de Epiſc. & Cler.*
c *Niceph. li. 15 c. 25. Procop. de ædif. Iuſtinia.*
d *Vid. Nic. l. 15 c. 24. & Metaphr. 15. Aug.*

II.

Quod autem ad Zenonem ſpectat; fama fuit, filium eius Leonem Iuniorem ab eo malis artibus ſublatum eſſe de medio, vt ipſe ſolus, non vt tutor & procurator, ſed Imperator ſummam rerum adminiſtraret. Reperitur tamen apud nonnullos Latinos *e*, eundem Leonem paruulum per interfectorem à Zenone immiſſum ſubductum fuiſſe, alio in eius locum ſuppoſito; atque ſeorſum clanculo educatum, perueniſſe vſque ad Iuſtiniani Imperat. tempora: ſed haud fidem iſta ſatis certam inueniunt.

e *Marian. Scot. in Chron.*

III.

Porro Zenonem, iam ab initio ſui regiminis Euagrius *f* teſtatur, ita ſe libidinibus totum dediſſe, vt à nulla quacunq; turpitudine & nefario flagitio continuerit; in tantam etiam prorumpentem impudentiam, vt ea in occulto admittere, abiecti & puſilli animi eſſe exiſtimaret; palam autem & in oculis omnium, regale quiddam, & ſolo Imperatore dignum. Cumque eum erga pauperes largum fuiſſe conſtet, (adeo vt ferant *g* diuinitus à ſanctiſſima Dei genitrice reſponſum fuiſſe mulieri cuidam vltionem de eo expoſcenti, eleemoſynas eius obſtitiſſe, quominus tam cito pœnas de ſceleribus ſuis dederit:) tamen quas vna manu miſericorditer eleemoſynas erogabat, altera ex ſubditorum bonis immiſericorditer rapiebat; quem barbaro more vniuerſum ſibi ſubditum Imperium ſpoliaſſe, idem Euagrius *h* tradit: ſed & inter alia nefaria, magiſtratus omnes ac cuncta Palatina officia publicè venalia expoſuiſſe, auctor eſt Suidas.

f *Euagr. lib. 2. c. 16.*
ZENONIS LVXVS, ET RAPINÆ.
g *Prat. Spir. c. 175.*
h *Euagr. lib. 3. c. 2.*

Quod vero ad religionem ſpectat; ab eo mox vt in Imperium aſſumptum eſt, *Petrum Fullonem* hæreticum Apollinariſtam & Eutychianum ab exilio, in quod à Leone damnatum vidimus, reuocatum eſſe, Eccleſiæq; Antiochenæ præfectum, expulſo iterum Martyrio, qui à Fullone olim eiectus, poſteaq; reſtitutus, eandem Eccleſiam pie regebat;

FAVET HÆRETICIS.

teſtis eſt Alexander *a* Monachus antiquus ſcriptor Græcus. Sed & idem impius Auguſtus pariter ſtatuit, vt Timotheus Ælurus ſacrilegus ille inuaſor Eccleſiæ Alexandrinæ, relegatus pariter à Leone, cum honore reuocaretur: qui etiam, vt ſuam, repetere auſus eſt eandem Eccleſiam. Sed de his plura inferius.

a *Alex. ſer. de S. Barnab. ap. Sur. tom. 3.*

IV.

Hoc eodem anno *b*, octauo Calendas Iulias, Glycerius Imperator à Iulio Nepote depoſitus eſt in Portu Romano; & ſeruatus ad vitam in clericum attonſus, Solonitanus eſt creatus Epiſcopus, vt teſtatur Euagrius *c*; cum tamen in ipſo Portu Romano ordinatum Epiſcopum, alij Iordano auctore ferant. Eo vero ſublato, ipſe NEPOS moderandum ſuſcepit Imperium; & cum Eurico Rege Gothorum Gallias deuaſtante pacem iniit, intercedente Epiphanio Ticinenſi Epiſcopo; vt fuſius tractat Ennodius in Vita eiuſdem Sancti: vbi etiam docetur, Euricum ſedem regni ſui conſtituiſſe Toloſæ.

b *Caſſiod. in Chron.*
c *Euagr. lib. 3. c. 1.*
NEPOS IMP.

IESV CHRISTI ANN. 475.

SIMPLICII ANN. 9.

ZENON. IMP. 2. AVGVSTVLVS.

I.

ANNVS CHRISTI quadringenteſimus ſeptuageſimus quintus, vnius tantum Conſ. Zenonis Auguſti nomine inſcribitur Faſtis iterum. Quo Oreſtes Patricius, haud pridem creatus à Nepote Imp. Magiſter militiæ, conuerſus in hoſtem, Roma cum exercitu Rauennam veniens, filium ſuum *Momyllum*, AVGVSTVLVM nuncupatum, Imperatorem acclamare fecit. Quod cum Nepos compertum habuiſſet, ac cum Oreſte vniuerſum conſpirare exercitum, in Dalmatiam fugit. Hæc ex Caſſiodoro Iornandes Gothus. Quod vero ad *Auguſtuli* nomen ſpectat; falli quidem certum eſt, qui eum ita nomine proprio appellatum putarunt, cum re vera non Auguſtulum, ſed Auguſtum fuiſſe nominatum, antiqua *d* numiſmata declarent. Sed accidit vt contemptus cauſa (quomodo & aliis Imperatoribus, vulgi dicteriis indita ſunt nomina) ex Auguſto fuerit dictus Auguſtulus; cum præſertim geminatio illa, Auguſtus Auguſtus, hactenus inuſitata, videretur eſſe moleſta. Ita vero plane ſecundum illud vulgatum, *Omne quod oritur, occidit*, Romanum Imperium cœptum ab Auguſto, defecit in Auguſto.

AVGVSTVLVS IMP.
d *Habet Baron. Annal. Tom. VI. hoc an. ex Lal. Paſqual.*

II.

Qui autem Nepotis ſectati ſunt partes, quo de proditione Oreſtis pœnas ſumerent, *Odoacrem* Erulorum Regem (qui ab extremis Orbis glacialis partibus *e*, nouum flagellum à Deo iam ante paratum aduenerat) id ipſum maxime appetentē, in Italiam aduocarunt. Quid aũt in eam ingreſſus egerit, cum hiſtoricorum nullus proſecutus ſit ſtylo; ex his quæ de clade Ticinenſi ab Ennodio diacono ſcripta ſunt in Rebus *f* geſtis S. Epiphanij eiuſdē Eccleſiæ Epiſcopi, reliqua funeſta poſſumus contemplari.

ODOACER REX ERVLOR. VOCATVR IN ITALIAM.
e *Sidon. 8. ep. 9 ad Lamprid.*
f *In cod. Vatic. Nam quæ editæ ſunt ap. Sur 22. Ianuar. mēdoſæ nōnihil eſſe videntur.*

III.

Fluctuarunt & hoc motu ipſæ Galliæ, quæ tunc Tetrarchiis diuidebantur: Sidonius *g* enim vnum ex Regibus illis barbaris *Tetrarcham* appellat; dominantib. his ſingulis Gothis, Burgundionibus, Francis, atq; etiam adhuc Romanis; quibus vt pars aliqua, licet minima remaneret, nō bellicus labor, ſed inter barbaras Reges æmulatio exorta præſtabat. Cum aũt Gothus Rex Euricus Arianus, haud minus quam regnum, curans propagare *h* perfidiam hæreticam, multis Catholicos perſecutionibus vexaret, & plerasq; Eccleſias ſacerdotibus orbaſſet, iamq; ſæpe fruſtra tentatam iterum aggredi pararet Aruernenſem ciuitatem: tunc Sidonius illius Epiſcopus, humano deſtitutus auxilio, ad precũ ſubſidia conuolauit; quibus potens magna virtute Gothis reſtitit, afflictatis licet populis tum hoſtium armis, tum fame qua hoc tempore Gallia vexabatur.

g *Sidon. 1. ep. 7*
GALLIARVM MOTVS.
h *Id. ep. 6. ad Baſil. Greg. Tur. 2. hiſt. 25*

IV.

Namq; ROGATIONVM vſum in ſuam Eccleſiam introduxit, quas (vt ait in Epiſtola ad Mamertum *i* Viennenſem Epiſcopum) ipſe *Mamertus* iam antea feliciter ac læto ſucceſſu reſtituerat, cum Viennēſis ciuitas terræmotibus, ignibus, aliiſq; prodigiorum terriculamentis vexaretur. Fuiſſe namq; etiā prius eiuſmodi Supplicationes, ſed valde earum diſciplinā collapſam, idē alibi Sidonius *a* docet; atq; ex vagis, tepentib. infrequentibus, & plerumq; oſcitabundis, quæq; ſæpe interpellantium prandiorū obicib. hebetabantur, maximè aut imbres aut ſerenitatem deprecaturis, à Mamerto ita reſtitutas eſſe, & auctiori excultas obſeruantia, vt poſtmodū in iis ieiunaretur, oraretur, pſalleretur, fleretur. Cæterum non Aruernos tantū populos, vel Gallos, ſed & Catholicam Vniuerſam Eccleſiam huiuſmodi ſacrarū Rogationum confeſtim vſum recepiſſe, teſtatur Alcimus Auitus Viennēſis Eccleſiæ Epiſcopus (qui poſt Eſychium Mamerti ſucceſſorem ſedit) in homilia iiſdem Rogationum diebus habita *b*. Quamuis aũt prima inſtitutio, quando periculū illud ingruit, Paſchale tempus fuiſſet: tñ ne iungerentur Reſurectionis gaudiis luctus orantiū, & ieiunantiū afflictatio, triduū illud eſt electum, ꝙ ſacrum præcedit Feſtum Aſcenſionis, vt idem Auitus eadem explicat homilia: quæ etiam citatur à Gregorio *c* Turonenſi, inde petente earundem Rogationum narrandæ hiſtoricæ veritatis auctoritatem. Extatq; de iiſdem, Aurelianenſis *d* Concilij decretum; quo iubetur, per illud triduum ſeruos & ancillas ab opere relaxari, quo magis plebs vniuerſa conueniat ad eiuſmodi Rogationes, ſiue Litanias, eoq; triduo omnes abſtinere & cibis vti quadrageſimalibus. At de his alibi *e* dictum locupletius.

DE SACRIS ROGATIONIB.
i *Sidon. 7. ep. 1.*
a *Id. 5. ep 14. ad Aprun.*
b *Ext. Tom. 7 Bibl. Sanct.*
c *Greg. Tur. 2. hiſt. 34.*
d *Conc. Aurel. c. 29.*
e *Baron. Not. in Mart. Rom. 25. April.*

[Rogationes non ſolum reſtitutas à Mamerto Sidonius ait, ſed clare ipſum *primum illarum ſolemnitatem inueniſſe, inſtituiſſe, inuexiſſe.* Cui conſentiunt prædicti Auitus & Gregorius Turon. necnon Ado in Martyrol. Albinus Flaccus de diuin. offic. & alij antiqui Scriptores. Non quidem quod ille primus Litaniarum, vel Supplicationum vſum in Eccleſiam inuexerit, quem ex eodem Sidonio & aliis conſtat multo antiquiorem fuiſſe: ſed primus eas inſtituit, quæ ante aſcenſionem Domini celebrantur, *Rogationesq;* propria iam voce nuncupantur, vt prædicti explicant auctores. Nec ſolum inſtituit, vt ſolemnes ac ſtatæ illis diebus Supplicationes eſſent; ſed ipſarum Supplicationum formam vſitata ſanctiorem, auguſtioremque præſcripſit.]

INSTITVTIS À MAMERTO.

V.

Quod autem ad Sidonium ſpectat; de gregis ſui cura ſolicitum; ipſum ſupplicantem à Deo exauditum fuiſſe, exitus declarauit, cum nunquam valuerit ciuitas Aruernenſis ab hoſtibus capi; licet tandem inter iniquas conditiones initas cum Eurico pro redemptione pacis reliquorum Galliæ proximè degentium populorum eiuſdem quoq; poſita fuerit ciuitatis deditio; de quibus extat ingens Sidonij querela in Epiſtola ſcripta *f* ad Græcum Maſſilienſis vrbis Epiſcopum, vnum ex eiuſmodi pacis cōpoſitoribus: qua etiam videas antiquam Aruernenſiũ nobilitatē, & præclaras olim res geſtas, ac probatiſſimos mores. De quib. minimè tacendum, quod ad hæc tempora ſpectat; fuiſſe eos adeo caſtitatis cultores, vt Victorius eiuſdē ciuitatis Præfectus ab Eurico cōſtitutus, dum nimium eſſet amore mulierū luxurioſus (vt Gregor. *g* Turonenſis loquitur) & ab Aruernis vereretur interfici, Romam aufugerit. Nec illud iniucundum, quod alibi idem auctor *h* narrat de viro & puella, qui coniuncti coniugio, in vno ſtratu quieſcentes, perpetuam clam conſeruauere virginitatem, ac tandem ex conſenſu pari, vir tonſuratus eſt ad clericatū, puella religioſum induit veſtimentum: nimirum, cum præmortuam virginem vir eius ſepulchro recondens, eleuatis manibus ad cœlum gratias Deo palam ageret, quod ſicut eam commendatam ab ipſo accepiſſet, ita illi redderet ab omni voluptatis contagio impollutam; virginem ſubridentem dixiſſe, *Sile, ſile, vir Dei; quia non eſt neceſſe fatearis noſtrum, nemine interrogante, ſecretum.* Cum vero demum & vir defunctus eadem baſilica, ſed diuerſo ſepulchro conditus fuiſſet, mane facto inuenta eſſe coniuncta ſepulchra; quæ poſtea ſic perdurarunt, & incolæ *Duos Amantes* vocitare conſueuerunt, ac ſummo honore venerari. Habet idem Gregorius & de alia eiuſdem vrbis ſancta virgine, *Georgia* dicta, quam poſt obitum, cum ad ſepulchrum duceretur, adueniens grex magnus columbarum ſuper eum volans comitatus eſt, eaque ſepulta, ad cœlum euolare viſus eſt. Sed hæc modo ſatis de rebus Aruernenſibus.

DE CIVITATE ARVERNENSI.
Quæ vero de illa hic dicuntur, collecta ſunt ex ijs quæ Baron. habet cum ann. præſenti, tum 480
f *Sidon. 7. ep. 7*
g *Greg. Tur. 2 hiſt. 20.*
h *Id de glor. Confeſſ. c. 32. & 34.*

VI. PATIĒS EPISCO. LVGDVNEN.

Inter tot vero tantaſque huius temporis Eccleſiæ Gallicanæ ærumnas, magna plane Dei prouidentia factum eſt, vt ibidem clareſcerent multi mirificæ ſanctitatis Antiſtites; atque inter alios *Sanct. Patiens* Lugdunenſis Epiſcopus, exemplar perfectiſſimi Sacerdotis, cui dedit Deus vt apud Burgundionum Regem, qui tunc Lugdunenſibus dominabatur, ſummam gratiam inueniret: qua bene vſus multum profuit afflictatis Catholicis, ac deuaſtatis Gothico furore Galliarum vbique Eccleſiis: ſicut ea pluribus deſcripſit Sidonius *a* Epiſtola ad eum ſcripta; quam etiam citat Gregorius Turonenſis,* commendatq; liberalitatem Ecdicij Patricij, affinis Sidonij, in ſubueniēdo pauperibus fame oppreſſis, vnde & meruit voce de cœlo lapſa laudari.

a *Sidon. 6. ep. 12.*
* *Greg. Tur. 2. hiſt. 24.*

VII. TVRBÆ ALEXANDR. DENVO PER TIMOTH. ÆLVR. EXCITATÆ.

Sed quod ad Orientalis Eccleſiæ ſtatum pertinet; hoc eodem anno nefarius & ſacrilegus parricida, inuaſor ſedis Alexandrinæ Timotheus Ælurus, cum per ſuos Eutychianos exilij liberationem (vt vidimus) obtinuiſſet; vehemētiori furore accenſus, reuerſus eſt Alexandriam, atque Timotheum item nomine, ſed cognomento Solofaciolum, Orthodoxum Antiſtitem è ſede remouens, multa nefanda in Catholicos debacchatus eſt. Idemq; Conſtantinopolim profectus, fauſtis acclamationibus à ſuis Eutychianis receptus eſt; ſed tumultuante populo Catholico, & reſiſtentibus clericis atque monachis Orthodoxis, haud valuit cuncta quæ mente conceperat, adimplere. Ideoq; vafro conſilio Zenonem Imper. aggrediens, vt videretur bonam cauſam fouere, inſtantibus precibus agere cœpit vt iuberet cogi Oecumenicam Synodum. Quo tempore enituit præſertim eorundem clericorum atque monachorum ſumma animi in reſiſtendo ei conſtantia; dum quærente ipſo cum ſuis aliquam occupare baſilicam, omnes eodē ferme momento fuere ab iis occluſæ atq; defenſæ. Cum vero ad Synaxes priuatim agendas ſeſe conuertiſſet, iidem ad vnicum & ſolitum remedium confugientes, legationem miſere ad Romanum Pontificem cum literis per Epiphanium virum frugi ad id munus delectum; tacente in his omnibus, in gratiam Imperatoris, Acacio Epiſcopo Conſtantinopolitano, cuius muneris erat inuadentem gregem lupum ſaltem clamoribus propellere. Quid autem iis acceptis Simplicius Papa præſtiterit, literæ *b* ab eo anno ſeqēnti redditæ declarant; ex quibus interim cuncta hæc de Timotheo deſumpta ſunt.

CATHOL. CONST. LEGATIO AD ROM. PONT.

b *Simplic. ep. 3. To. I. Epiſt. Rom. Pont.*

VIII.

c *l. I. C. vt omnes Iudic.*

Cæterum Imperator, qui impiè ſiuit libere agere hæreticum proditorem, cuius erroribus ſecreto faueret; illud ex altera parte laudabiliter publica edita hoc anno cōſtitutione *c* ſanxit, vt quique Præfecti atque Iudices, poſt functionem muneris abſolutam, quadraginta dierum ſpatio ibidem vbi magiſtratum geſſiſſent, commorari deberent, reddituri de ſe omnibus exigentibus rationem.

IX.

Et quod rurſum ad Simplicium Papam pertinet; hoc ipſo, nempe poſt Conſulatum Leonis, anno, Gaudentio Epiſcopo Aufinienſis Eccleſiæ, ob illicitas ordinationes ab eo habitas, ius ordinandi penitus abrogauit *d*, proximo illud Epiſcopo delegans: & male diuidentem redditus Eccleſiaſticos, adminiſtratione prorſus interdixit; cum & more Eccleſiæ conſueto, Oblationes quadripartito diuidendas eſſe præcepit, vt ei vna portio deberetur, vna itidem clero, duæ vero in Eccleſiæ fabricam, & in peregrinos ac pauperes erogarentur. Plane autem accidit, vt nulla fermealia Eccleſiaſtica ſanctio adeo frequens vt iſta, edita, iterata, & inculcata reperiatur à Summis Pontificibus, atque Synodis, & quæ minus, auaritia hominum varios in contrarium prætextus excogitante, ſeruata eſſe noſcatur.

d *Simplic. ep. 2.*

OBLATIONES ECCL. IN QVATVOR PARTES DIVIDENDÆ.

* *
*

IESV CHRISTI ANN. 476.

SIMPLICII ANN. 10.

ZENONIS IMP. 3.
BASILISCI TYRAN. I.
ODOACRIS REG. I.

I.

ANNO CHRISTI quadringenteſimo ſeptuageſimo ſexto, Baſiliſcus frater Verinæ Imperatricis, & Armatus creati ſunt Coſſ. amboque in Oriente, quod Occidentale Imperium crebris concuſſionibus agitatum, iam ad proximum caſum vacillans, nullum dederit. Quo tempore ſub Odoacre Erulorū Rege (inquit Caſſiodorus *a*) Oreſtes & frater eius Paulus extincti ſunt; qui à Nepote Auguſto rebellantes, Auguſtulo Imperiū crediderant: ipſe vero Auguſtulus (vt teſtatur Marcellinus *b*) in Lucullanum Campaniæ, prope Neapolim ſitum caſtellum, ab eodem Odoacre relegatus eſt: ſicq; Imperium Occidentale collapſum eſt penitus, atq; deuolutum ad barbaros. Summam vero rerum conſecutus ODOACER, modeſte tanta vſus felicitate, (vt ait Caſſiodorus) à purpura, regalibus indumentis, & nomine Imperatoris abſtinuit. Illudque planè de eo memoria eſt dignum, quod nullum fecerit negotium rebus ſacris, quantumlibet Arianus eſſet. Sed & multa petentibus Epiſcopis Orthodoxis indulſiſſe, teſtatur Ennodius in Vita S. Epiphanij Epiſcopi Ticinenſis, necnon Eugipius in Rebus geſtis S. Seuerini Noricorum Apoſtoli quem inter alios valde coluit Odoacer, quod ei longe antea, viliſſimo tunc habitu iuueni, regnum Italiæ prænunciaſſet.

a *Caſſiod. in Chron.*

b *Marcel. in Chron.*

ODOACER REGNAT IN ITALIA.

II.

Porro funeſtiſſima iſta, quæ politicum ſtatum peſſum dederunt, maiori intelliges eſſe digna luctu, ſi Religionis huius temporis damna perpēdas; cum vniuerſus Chriſtianus Orbis ſub hæreticorum Principum dominio conſtitutus, nullum penitus Catholicum Regem alicui ſaltem exiguæ prouinciæ dominantem habuit. Etenim Italiam (vt dictum eſt) Rex Arianus dominio occupauit: Gallias itidem Principes Burgundiones & Gothi, iidemq; Ariani, & Franci adhuc Gentiles partiti ſunt: Hiſpaniæ pariter Gothos Arianos dominos patiebantur; Africa Wandalos æquè Arianos; & vniuerſum Orientale Imperium Zenonem Eutychianum hæreticum. At manet terra cœloq; firmior diuina promiſſio, qua portas inferi, vim omnem ſatanicam, aduerſus Eccleſiam minimè præualituram Dominus *c* pollicitus eſt.

VNIVERSVS ORBIS SVB PRINCIPIB. HÆRETI. AVT INFIDELIB.

c *Matth. 16.*

III.

Sed & qui conſtitutus erat à Domino eiuſdem Rector, Simplicius Romanus Pontifex, quo magis pauendum cōſpexit rerum ſtatum, eo ſolicitius ad anteuertenda imminentia vndiq; pericula adiecit animum. Etenim cum anno ſuperiore certior factus eſſet de Timothei Æluri Pſeudoepiſcopi Alexandrini geſtis nefandis, fauente clanculum ei Zenone Imperatore, ad eundem Aug. huius anni exordio, nimirum quarto Idus Ianuarij, egregiam Epiſtolam *d* ſcribens, (& quidem tanquam ad Catholicum Principem prudenter diſſimulans adſcribere ei culpam, quem pœnitētem vellet perpetrati ſceleris fieri deſtructorem:) multis adhibitis rationib. hortatus eſt, vt pulſo iterum Timotheo, Eccleſiam Alexandrinam in priſtinum ſtatū reſtitueret. Acacio vero Conſtantinopolitano Epiſcopo ſcripſit *e*, vt omni conatu eidem obſiſteret Timotheo, agenti apud Imperatorem pro nouo rurſus Oecumenico cogendo Concilio; quippe quod ea (vt ait) non debeant indici, niſi cum noua aliqua hæreſis oritur, aut in aſſertione dogmatum emergit aliquid ambiguum. Ac denique aliis literis *f* clericos & monachos Conſtantinopoli exiſtētes, à quibus legationem acceperat, laudauit de ſuſceptis aduerſus Timotheum laboribus.

SIMPL. PP. SCRIBIT ADVERS. TIMOTH. ÆLVR.

d *Simplic. ep. 3.*

e *Id. ep. 5.*

f *Ep. 4.*

IV.

Verum inter hæc immiſit Deus Conſtantinopolim *Baſiliſcum* tyrannum, (fratrem ſcilicet Verinæ Auguſtæ, ipſius

BASILISCVS INSVRGIT TYRANNVS. ZENO IMP. AD QVÆ EXTREMA REDACTVS.

Zenonis ſocrus huius anni Conſulem) aduerſus eundem Zenonem, qui contra CHRISTVM Dominum in eam ciuitatem Timotheum carnificem introduxiſſet. A quo Zeno expulſus, abſceſſit cum Ariadna vxore in Iſauriam patrium ſolum; & cum maximè à Baſiliſco ad necem quæreretur, in deſertis locis vitam duxit incognitus accolis, ob idque coactus interdum, pane deficiente, herbam tanquam alter Nabuchodonoſor ad cibũ quærere: ſicut ei antea Daniel Stylita prædixerat. BASILISCVS autem Imperator declaratus, MARCVM filium ſuum Cæſarem, & *Zenonidem* coniugem Auguſtam conſtituit. Hæc antiqui Scriptores *a*: ſed male Marcellin. ſub anni ſuperioris Coſſ. collocat, quæ hoc anno poſt litteras à Simplicio Papa ſcriptas contigiſſe, ex iiſdem redditur manifeſtum.

a Marcel. in Chron. Euagr. lib. 3. Theod. Lect. Collect. libr. 1. Act. S. Dan. Styl. ap. Sur. 11. Dec.

V. BASILISCVS IMPIOR ZENONE.

Porrò qui veluti Dei flagellum ad Zenonem puniendum prodiit Baſiliſcus; nihil tamen ipſe melior Zenone fuit, imò longe deterior, vt exitus demonſtrauit. Etenim etſi antehac ob res perperam geſtas, impietatis notas haud leues contraxerat; mox vt euectus eſt in Imperium, palam perſecutor erupit Eccleſiæ; Zenonide coniuge (inquit Theodorus *c*) ipſum maximè culpabilem contra fidem Catholicam impellente. Quare & peſſimo illi Timotheo Æluro hæretico Eutychiano, Conſtantinopoli conceſſit vt Catholicorum ei pateret Eccleſia. Verùm cum is maxima ad eam duceretur pompa, factum eſt magna Dei prouidentia, vt cadens ex iumento quo vehebatur, fracto crure domum relatus fuerit; vt ſcribit idem Theodorus. Sequit autem interea Baſiliſcus aduerſus eos, qui eidē Timotheo reſtitiſſent; & inter alios Platonem cubicularium cremari iuſſit, cuius meminit Suidas. Sed & per eundem reuocatos fuiſſe hæreticos omnes antea ſede pulſos, eoſdemq; eiectis Orthodoxis in ipſorum Eccleſias intruſos; tradit Liberatus *d* diaconus: additque, per Timotheum reſtitutum eſſe Eccleſiæ Antiochenæ Petrum illum Fullonē, ſiue Cnapheum, nequiſſimum hæreticorum. Ac denique Euagrius *e* ſcribit, eiuſdem Timothei perſuaſione Baſiliſcum ſanctionem Encyclicam edidiſſe (quam & recitat) contra Chalcedonenſe Cōcilium, quaſi illud diſcordiarum ſeminarium eſſet, multaq; definiiſſet cōtra fidem præcedētium Synodorum. Cui & ait eoſdem Ælurum atque Cnapheum, necnon Anaſtaſium Hieroſolymitanum, alioſque circiter quingentos Epiſcopos ſubſcripſiſſe, ac Leonis Papæ Epiſtolam vna cum Synodo Chalcedonenſi abrogaſſe. Hæc tamen cum ex Zachariæ Rhetoris ſcriptis accepiſſe dicat, haud dubium calumnia conflata fuit ab eodem Zacharia (qui & ipſe Eutychianus exiſtens, multa pro ſuæ hæreſis validatione commentus eſt) cum aduerſus alios quamplurimos Epiſcopos, tum maxime contra Anaſtaſium; quem teſtificatione ſinceriſſimi ſcriptoris Cyrilli monachi in Euthymio *f*, conſtat defenſorem Concilij Chalcedonenſis extitiſſe in omnibus laudatiſſimum: in tantum vt aduerſus ipſum Hieroſolymis, ſub eodem Baſiliſco, Eutychiani ſibi præpoſuerint *Gerontium* monachum ſigniferum eorundem hæreticorum. Poſt hæc vero idem Euagrius *g* narrat, Timotheum perrexiſſe Epheſum, Paulumq; in ſede Epiſcopali collocaſſe, itemq; reddidiſſe Eccleſiæ Epheſinæ ius Patriarchatus, quod Concilium Chalcedonenſe ei ademerat; ac tandem inde ſoluentem rediiſſe Alexandriam.

c Theod. Collect. lib. 1.
d Liber. Breuiar. c. 18.
e Euagr. lib. 3. 4. & 5.
CONSTITVTIO BASILISCI ADVERS. CONC. CHALCED.
f Ap. Sur. 20. Ianuar.
g Euagr. lib. 3. c. 6.

VI. ACACIVS VIRILITER AGIT IN BASILISCVM.

At inter tot turbines, Acacius Conſtantinopolitanus Epiſcopus; dudum excitatus litteris Simplicij Romani Pontificis, Baſiliſco tyranno reſiſtere parans, cōſilium iniit Conſtantinopolim euocandi ſanctiſſimos quoſq; Epiſcopos, necnon monachos in eremo latitantes, quos ob ingentia miracula aduerſarij etiam reuererentur. Præ quibus omnibus, magnus ille Daniel Stylita, & legationibus ac lachrymis Epiſcoporum rogatus, ſed præſertim cœleſti voce è columna deſcendere iuſſus, in vrbem veniens; poſtquam ſæpius Baſiliſci impietatem palam arguiſſet, eiuſdemque ad pedes ſuos procumbentis hypocriſim patefeciſſet, ac plurimis editis prodigiis populum in fide Catholica confirmaſſet, proximumq; prædixiſſet tyranni interitum, ad columnam ſuam remeauit: ſicut ea fuſius in ipſius *h* Rebus geſtis enarrantur; memineruntque eorundem Theodorus *i* Lector, atque Nicephorus *k*. Iniectum præterea in vrbem conſtat fuiſſe ignem à plebe concitata, in inuidiam ipſius Baſiliſci; quo florentiſſimam vrbis parte abſumptam eſſe Cedrenus tradit; interq; alia, Bibliothecam librorum millia centena vicena continentem, in quibus fuit etiam draconis inteſtinum pedes centum viginti longum; cui Homeri Ilias & Odyſſea aureis literis fuerant inſcriptæ, cũ hiſtoria rerum ab heroibus geſtarum. Erat enim & ea ex parte maximè inuiſus cunctis Baſiliſcus, quod (vt ait Suidas) pecuniam exigeret ab Eccleſiarum Epiſcopis, adeoq; inſigni eſſet auaritia, vt ne cerdonibus quidem & contemptis opificibus parceret, omniaq; plena eſſent lachrymarum inter illas exactiones.

h Ap. Sur. 11. Dec.
i Theod. Lect. lib. 1.
k Nic. lib. 16 c. 6.
BIBLIOTH. CONSTANT. COMBVSTA.

VII.

Cum igitur ita aduerſari ſibi expertus eſt Baſiliſcus Senatum, populumque, Clerum item, ſanctiſſimoſq; monachos, ac ſuper omnes ipſum Acacium Epiſcopum; ſed & Zenonem audiuit è latebris emerſum, conflaſſe exercitum in Iſauria: idem vti imminentem ſibi ruinam vitare poſſet, apparens ex improuiſo Catholicus, vt Saul inter Prophetas, vna cum Zenonide coniuge Acacio ſe & Clero in Eccleſia purgauit; & quas antea ſanciuerat aduerſus Catholicam fidem, Conciliumq; Chalcedonenſe leges, contrario promulgato edicto antiquauit, ac penitus deleuit: quorum quidem meminit Theodorus *a*; ſed ea pluribus deſcripſit Euagrius *b*: ex quo etiam apparet, eadem geſta eſſe ſollicita Acacij, ſtrenuiſſimè aduerſus tyrannum agētis, cura: ipſum vero ad ea impulſum fuiſſe vigore literarum Simplicij Papæ, tum quæ iam dicta ſunt demonſtrant; tum Gelaſius *c* confirmat dum ait Baſiliſcum ſcriptis Apoſtolicæ Sedis infractum eſſe, & à plurimis reuocatum exceſſibus. Quæ autem poſt hæc ſecuta ſunt, dicentur annis ſequentibus.

EDICTŨ BASILISCI PRO FIDE CATH.
a Theod. d. lib. 1.
b Euagr. lib. 3. c. 7.
c Gelaſ. ep. 11 ad Dard.

VIII. THALMVD BABYLONICI COLLECTIO.

Interea dum his flagraret incendiis Oriens, Iudæorum præcipui, Rabbi Aſſe & Rabi Hammai conferſerunt THALMVD Babylonicum blaſphemiis ſcatens. Quæ quidem tertia fuit collectio: nam prima habita eſt à Iuda Symeonis filio anno cēteſimo quinquageſimo ab vltima clade Hieroſolymorum: ſecunda vero à Rabbi Ioannam, anno trecenteſimo ab eadem clade. Sed de his pluribus Sixtus *d* Senenſis.

d Sixt. Sen. Bibl. lib. 2.

IX. GENSERICI REG. OBITVS.

Hoc eodē anno Genſericus Rex Wandalorum in Africa, vita functus eſt, cum regnaſſet (ſecundum ſententiam Victoris *e*) annos triginta ſeptem à tempore captæ Carthaginis; etſi Procopius *f* triginta nouem tribuit. Prædicatur hic Regum omnium feliciſſimus, qui (quod nulli plane vnquam datum fuit) duarum totius Orbis potentiſſimarũ Vrbiũ expugnator fuerit, Carthaginis, & Romæ, potitusq; manubiis de iis erexerit trophæa. Ei vero ſucceſſit *Hunericus* maior filius; qui primordio regni mitiorem ſe Catholicis exhibens, Manichæos hæreticos dire vexauit, ex quibus multos incendit, plurimos diſtraxit nauibus tranſmarinis; vt idem Victor ſcribit.

e Vict. de perſ. Wand. lib. 1.
f Procop. de

IESV CHRISTI ANN. 477.

SIMPLIC. ANN. 11.

BASILISCI 2.
ZENONIS 4.
ODOACR. 2.

I.

ANNO CHRISTI quadringenteſimo ſeptuageſimo ſeptimo, (quem nullius illuſtrauit Conſulatus: nam nonniſi Poſt Conſulatum inſcribi conſueuit Baſiliſci atq; Armati) idem Baſiliſcus tyrannus, Deo, hominibuſque, ob ſummam ipſius impietatem atque auaritiam inuiſus, poſtquam Imperium occupaſſet annum vnum & menſes ſex, vel octo, vt Cyrillus *g* & Procopius *h* habent; à Zenone tandem, quem ipſe expulerat, exercitu petitus eſt. Aduerſus quem cum ipſe Armatum miſiſſet; vbi amborũ copiæ in conſpectu fuere, idem Armatus Zenonis Ducibus

g Cyril. monach. in Vit. S. Sabæ. ap. Sur. 5. Dec.
h Procop. de bel. Wand. lib. 1.

BASILISCVS CAPITVR A ZENONE, AC MISERE PERIT.

ſe cum toto tradidit exercitu. Quod audiens Conſtantinopoli Baſiliſcus, protinus in eccleſiam confugit; ſed inde extractus ab Acacio eiuſdem vrbis Epiſcopo, Zenoni traditus eſt. Quem cum vxore ac filiis Zeno in Cappadociam relegans hyemis tempore, iuſſit neque veſte neq; cibariis iuuari: ſicq; breui idem, fame ac frigore, vna ſe complexi corporibus, collachrymantes miſere periêre. Hæc Procopius, Marcellinus, & alij. Sed Euagrius *a* ait, Baſiliſcum in Cappadociam deductum, vna cum vxore & liberis trucidatum eſſe in diuerſorio. Additq; Suidas, ipſum quoque Armatum (quem cognatum Baſiliſci, Zenonidis vero ipſius coniugis adulterum fuiſſe ait) poſtea occidi iuſſum eſſe, ac cæde eius ciues admodum gauiſos, quod ſub Leone Imp. Thraces quoſdam ſeditioſos manibus amputatis dimiſiſſet. Porro eum occiſum eſſe, quod in ſuſpicionem veniſſet, Procopius tradit. Hęc autem omnia ſuperûm nutu facta eſſe, intercedente apud Deum pro Zenone ſancta protomartyre Thecla, quæ ei per viſionem apparuit; ideoq; ipſi poſtea eundem Zenonem ampliſſimum templum apud Seleuciam Iſauriæ conſtruxiſſe, Euagrius narrat.

a *Euag. l.3. c.8*

S. THECLÆ BENEFICIO ZENO RECEPIT IMPERIVM.

II.

ZENO POST REDITVM MVLTA PIE AC CATHOLICE AGIT.

Per huiuſmodi autem vexationem nonnihil ad meliorem frugem redactus Zeno, ſimulac peruenit Conſtantinopolim, memor prædictionis ſanctiſſimi Danielis Stylitæ, qua pronunciârat fore vt ſicut pellendus, ita & eſſet paulo poſt reſtituendus; vna cum coniuge ad ipſum in columna agentem perrexit, & de accepto eius precibus tam inſigni à Deo beneficio gratias egit: prout habent ipſius Danielis Acta *b*. Sed & confeſtim epiſtolã ſcripſit ad Simplicium Romanum Pontificem, qua fidei ſuæ in omnibus teſtatam redderet integritatem. Non extat ipſa quidem; ſed de ea mentionem habet idem Pontifex in literis *c* ad illum redditis hoc ipſo anno menſe Octobris: quibus cum ei de recuperato Imperio congratulatur, tũ Synodi Chalcedonenſis defenſionem, & Eccleſiarum Orientis redintegrationem commendat. Porro ex ſententia Simplicij Zenonem cuncta impleſſe conſtat. Quippe imprimis edictum promulgaſſe, quod *d* literas Encyclicas Baſiliſci abrogauit, ac deinde intruſos ab eodem Baſiliſco hæreticos Epiſcopos expuliſſe, inter q; alios Petrum Cnapheum Antiochia, & Paulum Epheſo, auctor eſt Euagrius *e*: qui & addit Aſianos Epiſcopos qui Baſiliſci literis ſubſcripſerant, oblatis pœnitentiæ libellis Acacio Conſtantinopolitano Epiſcopo, (cui ob rem bene geſtam aduerſus Baſiliſcum, Simplicius *f* legauerat vices ſuas in cura illarum regionum) veniam deprecatos eſſe, quod ad ſubſcribendum coacti fuiſſent.

b *Ap. Sur. 11. Decemb.*

c *Simplic. ep. 7.*

d *vide ſup. an. 472. poſt nu. 1.*

e *Euag. lib. 3. cap. 8. & 9.*

f *Simpli. ep. 17. ad Acac. Gela. ep. 11. ad Dard.*

III.

TIMOTH ÆLVRI MORS.

Execrandus vero ille omnium malorum auctor, Timotheus Ælurus pſeudoepiſcopus Alexandrinus, exiſtimans Zenonem in Catholicum vere eſſe mutatum; ſpe omni deſtitutus, Iudæ proditoris inſtar ſibi ipſi veneno mortem conſciuit, vt tradit Liberatus *g* ſuorum temporum teſtis. Ex quo redarguas Euagrium *h*, qui Zachariæ Eutychiani hiſtorici affectatus veſtigia, ait eundem Timotheum ob ingraueſcentem ætatem permiſſum fuiſſe à Zenone pacifice ſedere vſq; ad obitum, qui paulo poſt contigit. Cæterum ab illo dicti ſunt *Timotheani* hæretici, qui aduerſabantur *i* Eccleſiæ, docenti Verbum ita carnem factum, vt manente Verbo in ſua ſubſtantia, & homine in ſua natura, ſocietate, non commixtione vnam Filij Dei reddiderit perſonam, aduerſus quos ait erudite ſcripſiſſe Samuelem Syrum; pro ipſis autem *k*, Syrum natione Alexandrinum: meminitq; *l* item libelli ab ipſo Timotheo ad Leonem Imperatorem aduerſus Leonem Papam & Chalcedonenſe Concilium valde ſuaſorie ſcripti. Etſi vero hũc TIMOTHEVM dictæ hæreſis conſtet fuiſſe auctorem; ex his tamẽ quæ ſuperius ſæpe dicta ſunt, ſatis apparet, ipſum prætereà eandem quam Diodorus & Eutyches, hæreſim ſectatum eſſe.

g *Liberat. c.16*
h *Euag. l.3. c.11*

TIMOTHEANI HÆRETICI

i *Gennad. de Script. Eccleſ. cap. 82.*

k *Id. cap. 81.*
l *cap. 72.*

IV.

PETRVS MOGVS EPISC. ALEX. INTRVDITVR.

Quinam autem in locum eiectorum Epiſcoporum fuerint ſubſtituti, Euagrius narrat, nempe Antiochiæ *Stephanum*, de quo plura inferius; Alexandrinos autem propria auctoritate ſubrogaſſe *Petrum* cognomento *Mogum*; ſed cum hoc ad aures Zenonis perueniſſet, ipſum morte mulctaſſe Petrũ, ac ſedi Alexandrinæ reſtituiſſe *Timotheum* illum alterum, cognomento *Solofaciolum*, legitimum S. Proterij ſucceſſorem, quem factione Æluri eiectum vidimus. Verum quod Petrus Mogus morte mulctatus ſit, redarguitur Euagrius à Liberato Diacono, & aliis hiſtoricis: eumq; diu ſuperuixiſſe, quæ inferius dicentur, demonſtrabunt.

V.

Hoc eodem anno, menſe Ianuario, Anaſtaſium Epiſcopum Hieroſolymitanum diem obiiſſe, (cum ſediſſet, vt ex tempore ingreſſus eius colligitur, annos vndeuiginti) notum fit ex Cyrillo *a*, dum ait eum defunctum eſſe anno quinto ab exitu S. Euthymij anachoretæ, quem contigiſſe tradit anno decimoſexto Leonis Imperatoris, nẽpe Chriſti quadringenteſimo ſeptuageſimo ſecundo: addit q; in locum Anaſtaſij ordinatum eſſe *Martyrium* monachum, genere Cappadocem, vitæ ſanctitate præſtantem, eiuſdemq; magni Euthymij olim in vita monaſtica commilitonem, à quo & prædictionem acceperat futuri Epiſcopatus. Sub ipſo vero factam, præcedentibus ſignis & prodigiis, & iacta ſorte mirabiliter confirmatam, vnionem ſchiſmaticorum Palæſtinæ monachorum cum Eccleſia Catholica, idem auctor fuſius ſcribit.

a *Cyril. in Euthym. ap. Sur. 20. Ianuar.*

MARTYRIVS EPIS. HIERO.

VI.

AMBROS. DVX BRITANNIÆ VINDEX.

Quod autem ad res Occidentales ſpectat, hoc eodem Zenonis Imp. tempore, *Ambroſius Aurelianus* nobiliſſimus ciuis Romanus in Britannia purpuram ſumpſit, abſque tamen nomine Imperatoris; conatus liberare Britannos ab Angloſaxonibus eos aſſidue infeſtantibus: qui quidem vocati à Britannis ſub Marciano Imp. aduerſus Scotos & Pictos, ex auxiliariis in hoſtes conuerſi, eoſdem Britannos diriſſime affligebãt. Quomodo vero Ambroſ. eoſdem hoſtes plurib. fatigatos præliis, tandẽ penitus vicerit, *Gilda b* Britannus, cognomento *Sapiens*, qui eo tempore natus eſt, enarrat; eidem Ambroſio acceptam ferens, cum libertate Britanniæ ab ingruentibus barbaris, reſtitutam Eccleſiaſticam diſciplinam. Vnde factum eſſe ait, vt quamdiu deſperati Inſulæ excidij, inſperatiq; mentio auxilij, hæſit memoriæ eorum, qui vtriuſque miraculi teſtes extitêre; tamdiu Reges, publici, priuati, ſacerdotes, Eccleſiaſtici ſuum quique ordinem ſeruauerint: at illis decedentibus, cum ſucceſſit ætas tempeſtatis illius neſcia, ita cuncta veritatis ac iuſtitiæ moderamina concuſſa & ſubuerſa fuiſſe, vt earum non ſolum non veſtigium, ſed ne monumentum quidem in ſupradictis propemodum appareret. Quinam autem, tunc praui mores omne hominum genus ibi corruperint, vnde meruit iterum inſula miſere peſſundari, idem Gildas, qui ea præ oculis habebat, exacte ſingula recenſet, atque deplorat.

b *Gild. Sap. de Excid. Brit. Adde Bed. de ſex ætat. in Zen. & lib. 1. de Geſt. Angl. c. 16. Ado. in Chron. Quæ vero ex Gilda hic dicuntur, habet ex parte Baro: an. 494. in fi.*

IESV CHRISTI ANN. 478.

SIMPLICII AN. 12.

ZENONIS IMP. 5.
ODOACRIS REG. 3.

I.

VNICVS PER PLVRES ANNOS CONSVL.

ANNO Chriſti quadringenteſimo ſeptuageſimo octauo, Illus ſine collega Conſtantinopoli creatus eſt Conſul. Caruit enim pluribus annis ſuo Conſule Occidens, quod dum legationes ineundæ pacis cauſa vltro citroq; à Zenone & Odoacre miſſitarentur, nihil inter hæc Odoacer præſumere, nec Zeno de iuribus Occidentalis Imperij ſibi voluit arrogare. Huius ergo anni principio, redditæ ſunt Simplicio Romano Pontifici literæ *t* Acacij Conſtantinopolitani Epiſcopi, de rebus Alexandrinæ Eccleſiæ anno ſuperiore tranſactis, nimirum de morte Timothei Æluri, expulſione Petri Mogi, & reſtitutione alterius Timothei cognomento Solofacioli; quas Simplicius ſcire expetierat.

c *Ext. int. ep. Simpl. poſt ep. 8*

II.

LEGATIO TIMOTHEI SOLOFAC. AD ROM. PONT.

Sed & ipſe Timotheus Solofaciolus, eodem tempore honorificam legationem miſit ad eundem Pontificem, qua inprimis rogauit veniam pro antea admiſſo delicto,

a Simplic. ep. 18.11.12.13.

ABSOLVTIO AB HÆRESI, PROPRIA ROM. PONT.

ꝙ compreſſus gladiis Eutychianorũ, coactus fuiſſet recitare nomen impiiſſimi Dioſcori ad altare; ac præterea notum fecit, Petrum Mogũ, qui fugam captaſſe videbatur, latitare in ciuitate, & ſecretò multos ſeducere; rogans vt apud Imperatorem ageret, quo longius in exilium pelleretur. Præſtitit illud Simplicius, binis hoc ipſo anno ea de re ad Zenonem literis ſcriptis *a*, totidemq; ad Acacium. Quem inſuper dum certiorē facit de miſſo ad ſe per eundem Timotheum libello pœnitentiæ eorũ quos Ælurus & Mogus ſeduxiſſent, quo peterent à Romano Pontifice veniam admiſſorum delictorum; his ſatis confirmat quod alias ſæpe factum vidimus, nimirum abſolutionem à crimine hæreſis reſeruari ſolitam Romano Pontifici, vel iis quibus ipſe eam facultatem delegaſſet. Quod ſi inconceſſum id fuit (vt iam cernimus) primæ poſt Romanã ſedis Antiſtiti, quinam inferiorum ſedium Sacerdotes ſibi id arrogare præſumpſiſsēt.

IESV CHRISTI ANN. 479.

SIMPLICII ANN. 13.

ZENON. IMP. 6. ODOACR. REG. 4.

I.

ANNO CHRISTI quadringenteſimo ſeptuageſimo nono, Zenone Aug. tertium Conſ. Orientalis Eccleſia, quæ paululum nacta eſſe quietis poſt reditum eiuſdem Imperatoris viſa eſt, rurſum opera Eutychianorum hæreticorum nouis cœpta eſt turbinibus exagitari. Etenim cum Antiochiæ Stephanus Orthodoxus Epiſcopus in magna Eccleſia ſacram Synaxim ſolemniter celebraret, Eutychiani conferto agmine exertis gladiis ingreſſi, Sacerdotes ſæuiſſime trucidarunt, ſanctiſſimumq; ipſum Antiſtitem Stephanum calamis ad ſimilitudinem haſtarum præacutis cōfecerunt; & corpus eius in Orontem amnem proiecerunt; vt ex Ioanne Rhetore (quem ſui temporis Hiſtoriam Eccleſiaſticã, nempe à Theodoſio Iuniore vſq; ad finem Zenonis, proſecutum eſſe Photius ait) breuiter narrant Euagrius *b* atque Nicephorus *c*: teſtanturq; id ipſum Eccleſiaſticæ Tabulæ *d*, quæ nomen eiuſdem Stephani martyris adſcriptum habent.

ANTIOCH. HÆRETICOR. SACRILEGIA.

b Euagr. lib. 3. c. 10.
c Nic. lib. 15. c. 28.
d Martyrol. 25. April.

II.

Porro iſta immania impulſore geſta ſunt ſceleſtiſſimo illo Petro Fullone, itidem Cnapheo dicto, qui ab eius Eccleſiæ throno, quem inuaſerat, deiectus, inconſulte nimis in ciuitate degere permiſſus fuerat, reclamante licet à longe Romano Pontifice, vt peſtilens homo quã longiſſime deportaretur. Ipſe tamen Imperator in ſacrilegos homicidas, miſſis militibus, tam immane facinus vindicare quamprimum non deſtitit. Qui inſuper vt caueret ne in electione ſucceſſoris Antiſtitis iterum turbæ naſcerentur, eo neceſſitatis adactus eſt, vt ꝙ hactenus fuerat à maioribus intentatum, ipſe primus iuſſerit Antiochenum futurum Epiſcopum eligi Conſtantinopoli. Itaq; electo Stephano Iuniore, Stephani martyris ſucceſſore; vt ea cuncta, præter regulas Eccleſiaſticas Nicæni Concilij (quibus ſcilicet Epiſcopus Antiochenus à Syriæ Epiſcopis ordinari ſoleret) præſumpta illa vrgente occaſione, rata haberētur à Romano Pontifice; ſcripſit de iis Zeno ad Simpliciũ Papam *e*: qui redditis ad eundē Imp. literis *e* hoc ipſo anno decimo Calendas Iunij, (quibus hæc omnia narrantur) eiuſmodi quidem electionem ratam habuit; ſed ea conditione quã iam ipſe Imp. iureiurando promiſiſſet, nimirum haud ſe aliter iſta peregiſſe, niſi ad ſedandas præſentes ſeditiones, ac deinceps omnino permiſſurũ vt in vrbe Antiochena, veteri more ſeruato, Epiſcopus Antiochenus à comprouincialibus Epiſcopis ordinaretur. Idq; vt omnino fieret, nec poſthac tale quid ab Epiſcopo Conſtantinopolitano præſumeretur, grauiter monuit *f* Acacium eiuſdē vrbis Antiſtitem. Sed & illud vehementius ad Imperatorem inculcauit, vt damnati hæretici è finibus Romani propulſarentur Imperij.

ELECTIO EPISCOPI ANTIOCH. FACTA CONSTANTINOPOLI, CONTRA VSVM ANTIQVVM.

e Simpl. ep. 13.

f Id. ep. 15.

III.

Hoc eodem anno, quarto *a* Calendas Auguſti, magnus ille *S. Lupus*, de quo ſuperius actum eſt, Trecenſis Eccleſiæ Epiſcopus, Gallicanæ decus, cuius extant immenſa præconia apud Sidonium *b* Apollinarem; ex hoc mundo migrauit in cœlum, cum iam annis quinquaginta duobus ſuam Eccleſiã rexiſſet: feliciſſimus in diſcipulis inſigni miraculorum gloria illuſtribus, Polychronio Epiſcopo Virdunenſi, Seuero Treuerenſi, Albino Catalaunenſi, aliiſque, necnon in ſucceſſore Cameliano, ipſius morum imitatore: vt docet auctor *c* eius temporis, qui fideliſſimè res ab eo geſtas poſteris tradidit.

a Martyrol. Rom. ea die.
OBITVS S. LVPI.
b Sidon. 6. ep. 1. & 9. ep. 11.
c Ap. Sur. 29. Iul.

IESV CHRISTI ANN. 480.

SIMPLICII ANN. 14.

ZENON. IMP. 7. ODOACR. REG. 5.

I.

ANNO Domini quadringenteſimo octogeſimo, Baſilio Iuniore Conſ. Hunericus Wandalorum & Alanorum in Africa Rex, accepta legatione Zenonis Imp. & Placidiæ relictæ Olybrij, permiſit Eccleſiæ Carthaginienſi, poſt longa ſpatia ærumnoſæ viduitatis annorum viginti quatuor ab obitu S. Deogratias Epiſcopi, nouum ſibi deligere ſponſum; ea conditione, vt Ariani Conſtantinopoli & per alias prouincias Orientis, liberam haberent facultatem ritus ſuos in Eccleſiis celebrandi; aut ſi hoc ipſis non concederetur, tunc & Epiſcopus qui Carthagine ordinaretur & vniuerſus eiuſdem ciuitatis clerus, alijq; Epiſcopi omnes Afri, cum clericis ſuis, relegarentur inter Mauros. Cum vero Clerus his conditionibus recuſaret Epiſcopum accipere; tamen adeo habendi deſiderio paſtoris arſit populus, quod multi eſſent qui nunquã Epiſcopum in throno ſedentem vidiſſent; vt ordinandus ei fuerit *Eugenius* vir ſanctiſſimus, cum aliis omnibus virtutibus, tum maximè eleemoſynarum largitate inſignis. Hæc Victor *d*, qui interfuit. Quæ vero ſecuta ſunt, dicentur inferius pro ratione temporis.

EPISCOPVS CARTHAG. PERMISSVS CREAR. DVRISS. CONDITIONIB.

d Vict. de Perſ. Wand. lib. 2.

IESV CHRISTI ANN. 481.

SIMPLIC. ANN. 15.

ZENON. IMP. 8. ODOACR. REG. 6.

I

ANNO Domini quadringenteſimo octogeſimo primo, Placidio Conſ. cum Theodoricus Gothus, Triarij filius, bellum inferre Zenoni Aug. decreuiſſet, iamque omnia depopulatus ad quartum lapidem Conſtantinopoli diſtantem perueniſſet, ipſa quoque vrbe mox potiturus; coniuratione ſuorum in ſe detecta, à cœpto deſtitit: indeq; in Illyricum parans iter, dum quadam die in caſtris equum indomitum agitaret, haſtæ ſuſpenſæ ab equo decuſſæ vulnere in latere accepto, paucos poſt dies obiit. Hæc Marcell. *e*, & Euagrius *f*: ex quibus Iornandem redarguas, dum non Theodoricũ Triarij filium fuiſſe narrat, ſed Walemirum Amalum Gothorum Regem, fratrē Theodomiri patris Theodorici Amali, qui hoc anno in Gothorum regnum ſucceſſit, Zenoniq; Imperatori chariſſimus factus eſt; de quo plura inferius.

THEODORICI TRIARII OBITVS.

e Marcel. in Chrõ. hoc an.
f Euagr. lib. 3. c. 25.

II.

Hoc item anno, quo numeratur Hunerici Wandalorum Regis quinquennium, Deus multis ſignis, atq; viſio-

INITIŨ PERSEC. WANDAL. SVB HVNER.

nibus, futuram Africanæ Eccleſiæ perſecutionem prænunciauit, quo ſe cuncti præpararent ad pugnam. Ac licet perſecutionis furor dilatus ſit ad biennium, præceſſerunt tamē hoc tempore quaſi velitationes quædam aduerſus ipſos Wandalos, maximeq; Regis domeſticos, qui ad Catholicam Eccleſiam tranſiſſent; quos Hunericus dire cœpit vexare, ac variis ſuppliciis afficere. Sed vt cœptam intermitteret perſecutionem, fecit conuerſio ipſius ad cædem ſuorum, quos firmandi ſibi cauſa regni crudeliſſima carnificina ſuſtulit: adeo vt non ſolum fratrem ſuum Theodoricū, cum vxore ipſius ac liberis, Comiteſq; quamplurimos, & nobiles gentis ſuæ, obiectionibus falſis, variis mortis generibus peremerit; ſed & ipſius ſuæ ſectæ Patriarcham nomine Iocundum incendio concremarit, eo quod in domo Theodorici fratris acceptiſſimus habebatur; ac multos pariter presbyteros & diaconos Arianos incenderit, beſtiiſq; manciparit. Quorum omnium teſtis eſt, qui ea præ oculis habuit Victor * Vticenſis.

* *Vict. lib. 2. de Perſec. Wandal.*

IESV CHRISTI ANN. 482.

SIMPLICII ANN. 16.

ZENONIS IMP. 9. ODOACR. REG. 7.

I. CALENDION EPISC. ANTIOCH.

ANno Domini quadringenteſimo octogeſimo ſecundo, Seuerino Conſule, Stephanus Iunior Antiochenus Epiſcopus ex hac vita migrauit; ſtatimq; in eius locum ibidem Antiochiæ electus eſt *Calendion* vir ſanctiſſimus: ac continuo à collecta ibi Synodo directus eſt Anaſtaſius Epiſcopus ad Romanum Pontificem, ex more, vt eius electionem ratam haberet. Eam vero probaſſe Simplicium Papam, literæ *a* ipſius ad Acacium Epiſcopum Conſtantinopolitanum hoc anno Idibus Iulij datæ ſignificant. Ex quib. etiam corrigas Nicephori Chronicon, cū Stephano vnum tantum ſedis annum tribuit; quam ad triennium propagaſſe conſtat. Mox vero vt Calendion thronum cōſcendit, nihil antiquius habuit, quam vt ſacras Reliquias magni illius S. Euſtathij eiuſdem ciuitatis olim Epiſcopi, qui Nicæno Concilio interfuerat, & fidei cauſa in exilio apud Philippos Macedoniæ vitā finierat, inde Antiochiam *b* magna pompa deferret. Sed plane accidit, vt ſicut q Prophetam *c* recipit in nomine Prophetæ, mercedem Prophetæ accipit; ita qui recepit Confeſſorem in nomine Confeſſoris, confeſſionis palmam fuerit conſecutus. Siquidem quod Calendion haud, ſicut prædeceſſor, factus fuiſſet Epiſcopus ab Acacio, ſed contra eius voluntatem; idem paulo poſt opera ipſius Acacij (vt *Gelaſius *d* Papa multiplicibus querelis exaggerat) in Oaſim, deterrimum omnium exilium, relegatus eſt; eo prætextu (vt habet Euagr. *e*) quaſi quibuſdam Imperij perduellibus aduerſus Zenonem Imp. fauiſſet. Simul n. ac deguſtaſſet Acacius in electione Stephani, ex neceſſitate (vt vidimus) ſibi credita, primatus dulcedinem; eundem indefeſſo ſtudio, maliſque artibus arripere ad obitum vſque nunquam deſtitit. Porro poſt amotum Calendionem, in locum eius reſtitutum eſſe impium *Petrum Cnapheum*, & in communionem receptum ab Acacio, teſtantur Euagrius, Liberatus, atque alij omnes.

a Simplic. ep. 14.
b Theod. Lect. Collect. li. 2.
c Matth. 10.
RELEGATVR IN OASIM.
d Gelaſ. ep. 11. ad Dard.
e Euagr. lib. 3.
ACACII CŌSTAN. AMBITIO.

II. Cum autem iiſdem, quarum meminimus, Simplicij ad Acacium datis hoc anno literis, mentio habeatur turbarū Alexandriæ ab improbis concitarum poſt obitum Timothei eius ciuitatis Epiſcopi Catholici; inde certum redditur, ipſum Timotheum eodem anno ex hac vita deceſſiſſe, nimirum cum ſediſſet, (vt ait Liberatus *f*) interpolatis tamen vicibus, annos viginti tres ac menſes ſex. Quo tempore coeuntes Ægypti Epiſcopi, communi conſenſu elegerunt *Ioannem* ex Oeconomo, cognomento *Talaidam*, eiuſdem Eccleſiæ presbyterum, fide Orthodoxa præſtantem: Sed huic Imp. impulſu Acacij (inuidia ducti, vt ait idem Liberatus *, ꝙ de ſua ordinatione Ioan. ad ipſum Synodicas dirigere literas neglexiſſet) aduerſatus eſt, eo prætextu quod diceret ipſum ante iuraſſe nunquā paſſurum ſe in Alexandrinum Epiſcopum eligi. Hiſq; idem Imperator addidit longe deteriora, cum non erubuit contra eundem Ioannē in ſede reſtituere nefandum illum *Petrum Mogum* hæreticū, antea ab eodem ipſo pulſum. Sicq; iam diu ſub Catholico nomine latens Zenonis, & Acacij hypocriſis, omni depoſita verecūdia procax exiliit. Quæ ſimulac Simplicius Papa explorata habuit ex legatione miſſa à Synodo Alexandrina, qua Ioannis electionis cōfirmationem petiit, itemq; ex literis ab ipſo Zenone Imp. ad eundem Simpliciū miſſis; ipſe de iis ad Acaciū ſcribens *a*, grauiter eū redarguit, quod de reb. adeo magni momenti nihil ad ſe ſcripſiſſet: ſimulq; hortatus eſt vt apud Imperatorē ageret, quo Petrus, qui ab Eccleſiæ Catholicæ cōmunicatione alienus eſſet, ſede Alexandrina pelleretur. Ac rurſum cum nec his acceptis literis quicquam Acacius reſcriberet (vtpote qui odio atq; ambitione ductus, pro ſubrogādis ac promouendis hæreticis ſolicitius apud Imper. agebat) eundem aliis hoc ipſo anno, octauo Idus Nouembris, datis literis, idem Simplicius *b* excitare, licet fruſtra, conatus eſt.

f Liber. c. 16.
IOAN. EPISC. ALEX.
* *Id. cap. 17.*
PETRVS MOGVS RVRSVM INTRVDITVR ALEXANDR.
a Simplic. ep. 17.
b Id. ep. 18.

III. ZENONIS IMP. HENOTICON.

Quinimo inter hæc eiuſdem Petri Mogi ſuggeſtione, & ipſius Acacij impulſu, idem Zeno Imperator, homo laicus, auſus eſt de Fide ſancire decretum, & quod magis horrendum apparuit, in omnes Epiſcopos, alioſque ipſum non recipientes, anathema indicere; dum edictum ad Alexandrinos, & vniuerſos Ægypti, Libyæ, & Pentapolis Epiſcopos, clericos, monachos, & laicos, ſcripſit quod HENOTICON, ſeu *Vnitiuum* appellari voluit *c*, quo quidem ſimulans ſe vnionem inter eoſdem, variis partibus diſtractos, conciliare velle, certam propoſuit Fidei confeſſionem, cui omnes ſubſcribere deberent: ac fingens ſe trium priorum Oecumenicarum Synodorum, Nicænæ, Conſtantinopolitanæ, & Epheſinæ, definitiones ſuſcipere, atque Neſtorio & Eutycheti anathema dicere, tacitam immiſcuit abrogationem Concilij Chalcedonenſis. Verum cum eius rei cauſa maximus in ipſum ab Orthodoxis tumultus excitaretur; idem rurſum pietatem forinſecus induens, ne ab iis proclamaretur hæreticus, ſe vindicē demonſtrare conatus eſt eiuſdem Synodi, atq; (vt ex Liberato *d* conſtat) ſimulauit ſe Ioanni Talaidæ Epiſcopo Alexandrino infenſum eſſe, quod ille videretur eam non recipere; cum tamen re vera idem Iohannes validiſſimus eſſet eiuſdem Concilij aſſertor, Petrus vero Mogus qui in locum eius intruſus eſt, manifeſte eidem aduerſaretur; licet & ipſe (vt Euagrius *e* docet) fraudulentiſſimus homo ad alliciendos Catholicos, eius nonnunquā approbator videri vellet. Vnde & idem, cum Zenonis Henotico (cui ſtatim ac publicatum eſt ſubſcripſiſſe, & vt publice ab omnibus Alexandriæ reciperetur curaſſe, idem auctor *f* ſcribit) trium tantum profeſſione Conciliorum teneretur adſtrictus; tamen ad præferendam ſpeciem aliquam pietatis, Epiſtola ad Acacium *g* ſcripta, profeſſorem ſe eſſe Chalcedonenſis Concilij iactauit: idq; ipſum aliis literis Simplicio Papæ ſignificaſſe, Liberatus *h* eſt auctor.

c Ext. ap. Euagr. li. 3. c. 14
EIVSDEM FRAVDES.
d Liber. c. 18.
e Euagr. lib. 3. c. 17.
f Id. cap. 13.
g Ext. ibid. c. 17.
h Liber. 18.

IV. Verum dum eà arte vſus eſt ad Catholicos decipiendos, perdidit ipſe ex ſuis quamplurimos; qui nimio aduerſus Concilium Chalcedonenſe odio impulſi, non potuerunt ferre huiuſmodi ipſius artes: adeo vt quamuis ille poſtea idem Cōcilium palam damnauerit, ipſi tamen remanſerint in ſuo ſchiſmate, quod ab initio Henoticon approbaſſet, non anathematizata manifeſte Synodo: qui quidem quod ſeorſum à ſuo Patriarche ſine capite conuenirent, inde ACEPHALI ſunt dicti, vt Leontius *i* tradit. Quæ autem poſt fuerint conſecuta, dicentur ordine temporis anno ſequenti.

ACEPHALI HÆRETICI.
i Leont. de Sect. Act. 5.

V. Hoc eodem anno Simplicius Papa ſcripta *k* Epiſtola ad Ioannem Rauēnatem Antiſtitem, acri eum reprehenſione perſtrinxit, de adhibita vi Gregorio cuidam, promouendo eum ad presbyteratum, non vt honoraret, ſed vt inuidia è loco priſtino dimoueret: minatusq; eſt ablaturum ſe priuilegia Eccleſiæ Rauennati, ab Apoſtolica Sede conceſſa, (nimirum vt præeſſet Epiſcopis prouinciæ Æmiliæ) ſi illis deinceps abuteretur: quippe (vt ait) priuilegium meretur

k Simpl. ep. 16
SIMPLI. PP. ARGVIT EPISCO. RAVEN.

amittere, qui permiſſa ſibi abutitur poteſtate. Gregorio vero gubernandam tradidit Mutinenſem Eccleſiam, ne quid ei Ioannes impoſterum negotij faceſſeret: eidemq; triginta ſolidorum redditu um poſſeſſionem ad Rauennatem pertinentem Eccleſiam, dum viueret, impertiri iuſſit. Extatq; alia eiuſdem Pontificis *a* epiſtola ſine die & Conſule, ad Zenonem Epiſcopum Hiſpalenſem, qua ſuas ei vices in omnibus Hiſpaniarum Eccleſiis delegauit.

a Id. ep. 1.

VI. CONCIL. TVRON. IN TRANSLATIONE S. MART.

Hoc item anno ſub Conſulatu Seuerini, decimooctauo Calendas Decembr. habita eſt SYNODVS TVRONENSIS, cui præfuit *S. Perpetuus*, ex nobiliſſimo atque ditiſſimo Senatore factus eius ſedis tertius Epiſcopus à S. Martino, ſextus vero Turonenſium Epiſcoporum numeratus à Gregorio eiuſdem poſtea vrbis Antiſtite: qui præter alia quæ de ipſius virtutibus & cura paſtorali habet, recenſet etiam ieiunia plurima, vigiliasq; ab eo in eadem Eccleſia per anni circulum inſtitutas: quem & conſtat *b* baſilicam S. Martino dicatam, longe ampliorem atque magnificentiorem reddidiſſe. Eosq; Epiſcopos qui cum eo conuenerunt, hoc anno Turone, illuc acceſſiſſe ad feſtiuitatem Receptionis eiuſdem S. Martini, (hoc eſt tranſlationis è priori loco perangusto in eandem ampliorem baſilicam) teſtantur Acta Synodi. In qua ab iiſdem ſanciti reperiuntur canones tredecim, ſpectantes ad Eccleſiaſticam diſciplinam, qui petuij ſunt omnibus.

b Sidon. 4. ep. 18 ad Lucent. Greg. Tur. 2. hiſt. 14.

VII. S. SEVERINI NORICI OBITVS.

Hoc inſuper anno, ſexto Iduum Ianuarij, ex hac vita migraſſe clariſſimum illum, à Deo miſſum ad Noricos, & alias finitimas nationes, Apoſtolum S. Seuerinum, de quo ſuperius; colligitur ex Eugipio Abbate ipſius diſcipulo, qui eiuſdem Vitam *c* plane admirandam poſteris tradidit. Sunt qui eum Epiſcopum Noricorum appellent: ſed perperam, cum nunquam voluiſſe Epiſcopatu initiari, idem Eugipius diſertis verbis affirmet. Quomodo vero paulo ante obitum, (quem Domino reuelante præuidit, prænunciauitq;) obuiam factus Gibuldo Alemannorum Regi, eas partes aſſidue incurſanti, tanta eum conſtantia allocutus eſt, vt ille tremere coram eo vehementius cœperit, ſecedensq; ſuis exercitibus indicarit, nunquam ſe nec in re bellica, nec aliqua formidine tanto fuiſſe tremore concuſſum, cunctaq; quæ petiit, præſtiterit: ac quænam ſanctiſſima monita Rugorum Regibus, cum quibus ſæpe ipſi de variis rebus tractandum fuerat, dederit; (quæ quidem ſi iidem Reges obſeruaſſent, minime fuiſſent poſt aliquot annos victi *d*, vinctiq; ab Odoacre in Italiam perducti:) ſed & quomodo poſt eos Reges abductos, ex iuſſione eiuſdem Sancti, ante obitum diſcipulis ſuis facta, ipſius corpus, adhuc omnino integrum, ſuaueq; fragrans repertum, ab iis contigerit in Italiam ad caſtellum Felethem, indeq; Gelaſij Papæ auctoritate Neapolim Campaniæ ciuitatem transferri, atque ingentibus vbique miraculis clareſcere: hæc, inquam, omnia, aliaq; eo ſpectantia, idem eius diſcipulus, Vitæq; ſcriptor, pluribus proſequitur.

c Ext. ap. Sur. 8. Ianuar.

d Horum Regum captiuitatem & Reliquiarum S. Seuerini tranſlationes, habet Baron. an. 487 488. 496.

IESV CHRISTI AN. 483.

FELICIS III. AN. I.

ZENONIS IMP. 10.
ODOACR. REG. 8.

I. IOANNES ALEX. APPELLAT RO. PON.

ANNO Domini quadringenteſimo octogeſimo tertio, Anicio Fauſto Conſ. Ioannes Epiſcopus Alexandrinus Catholicus, expulſus Zenonis iuſſu anno ſuperiori, Antiochiam primum ad Calendionem tunc adhuc ſedentem Epiſcopum ſe contulit; & ſumptis ab eo interceſſionis literis Synodicis, Simplicium Romanum Pontificem appellauit, ſicut & B. quondam fecerat Athanaſius eiuſdem ſedis Antiſtes. Hæc ex Liberato *e*. Sed cum appellationem proſecuturus Romam aduenifſet, eundem S. Simplicium defunctum inuenit: quem contigit hoc ipſo anno ex hac vita migrare ſexto Nonas Martij, (vt habet Anaſtaſius Bibliothecarius in libro de Romanis Pontificibus) cum ſediſſet annos quindecim, menſes quinque, & dies decem: Sepultusq; eſt in Baſilica S. Petri.

e Libera. c. 18.

SIMPLICII PAPÆ OBITVS.

II. DE CONVENTV ROM. IN SEDE VACANTE.

Eſt vero in Actis Tertiæ Romanæ Synodi ſub Symmacho Papa, cuiuſdam mentio *Conuentus*, habiti apud *S. Petrum* tempore vacationis ſedis Simplicij, in quo Baſilius Præfectus Prætorio Regis Odoacris, edictum propoſuerit de non eligendo deinceps Romano Pontifice abſque conſultatione Regum Italiæ, & de non alienandis Eccleſiæ Romanæ bonis. Verum hæc omnia, tanquam contra canones geſta, imo veluti conficta, cum res in controuerſiam deducta eſt ſub Symmacho in eadem Romana Synodo, reiecta ſunt.

III. FELIX PAPA III.

Quod autem ad Simplicij ſucceſſorem ſpectat; poſtquam ceſſaſſet (vt habet idem Anaſtaſius) Epiſcopatus eius dies ſex, creatus eſt octauo Idus Martias Pontifex FELIX eius nominis tertius, patria Romanus, ex patre Felice itidem genitus, functus antea presbyterio in Titulo Faſciolæ. Porro hunc confeſtim reieciſſe Zenonis Henoticon, teſtis eſt Theodorus Lector *a*: quod antea præſtaturus Simplicius, morte præuentus rem integram ſucceſſori reliquerat. Idemq; ſuſcepto pariter Ioannis Alexandrini appellationis ac querelarum libello; vt in re maximi momenti, *Romæ* CONCILIVM quadraginta duorum Epiſcoporum cogens, de omnium ſententia Legatos miſit Conſtantinopolim, *Vitalem* Truentinum in Piceno Epiſcopum, & *Miſenum* Cumanum; cum *Felice* Eccleſiæ Romanæ Defenſore: quibus inter alia, literas ad Zenonem Imp. dedit, fortiſſimas ad redarguendum, & efficaciſſimas ad perſuadendum, de proditione Catholicæ fidei in Oriente; aliasq; ad Acacium Conſtantinopolitanum Epiſcopum, de non defenſa fide, deq; ipſius conniuentia cum hæreticis: addiditq; libellum ad eundem Acacium, inſtar citationis, vt reſponderet oblatis aduerſus ipſum in Apoſtolicæ Sedis iudicio, ab eodem Ioanne Alexandrino obiectionibus; aliumq; item ad Imperatorem, vt cogeret ipſum Acacium, ſecundum Eccleſiaſticas leges, Romam properare, & cum accuſatore experiri iudicio. Conſtant hæc quidem omnia cum ex Liberato *b*, & Euagrio *c*, tum præcipue ex iiſdem ipſis Felicis Papæ ſcriptis ad Zenonem & Acacium miſſis, quorum iidem auctores meminerunt, quæq; reperimus *d* in peruetuſto codice Creſconianæ Collectionis. Cæterum damnatum præterea fuiſſe in eadem Romana Synodo conſtat Petrum Fullonem, eundemq; dictum Cnapheum, intruſum in ſedem Antiochenam poſt eiectum Calendionem. Adeo vt magna plane iſta Synodus dicenda ſit, cui Romanus Pontifex præfuit Iudex, aduenit Alexandrinus Patriarcha actor, citatusq; ex ea eſt Conſtantinopolitanus, & Antiochenus ſententiam damnationis accepit. Ex iiſdemq; intuearis Romanæ Eccleſiæ eminentem, ſubiici neſciam auctoritatem; dum licet Romæ ſub Erulis Arianis propemodum captiua videretur, tanto tamen polleret imperio (perinde ac ſi tempora fuiſſent Conſtantini, atque Theodoſij Imperatorum) non Romæ tantum, ſed vbiq; terrarum vbi vigeret Chriſtiana religio.

a Theod. Lect. Collect. lib. 2.

CONCIL. RO. IN CAVSA RERVM ORIEN.

ACACIVS CONST. CITATVR ROM.

b Libera. c. 18. c Euagr. lib. 3. c. 18. & ſeqq. d Rec. Baron. Annal. Tom. VI. hoc an. nunquam antea edita.

PETRVS FVLLO DAMNATVR ROMÆ.

IV. PALAM DETEGIT HÆRESES SVAS.

Sed quod ad eundem Petrum Cnapheum attinet, ipſe iam ante hanc Romanam Synodum, ſimulac thronum conſcendit, quam occultauerat in corde, repentina eruptione in conſpectum omnium hæreſim propalauit, dum ſacro Triſagio cani ſolito in omnibus Orientis Eccleſiis, diuinitus (vt vidimus) hominibus impertito, quo dicitur *Sanctus Deus, Sanctus Fortis, Sanctus Immortalis*, addidit ipſe in hæc verba blaſphemiam, *Qui paſſus es pro nobis*; adſcribens nimirum paſſionem ſanctiſſimæ Trinitati: deq; his literas ſcribere auſus eſt ad Acacium Conſtantinopolitanum Epiſcopum. Quo quidem portento edito, ſe primo detexit eſſe Eutychianum, dum vnam in Chriſto affirmaret eſſe naturam; deinde Apollinariſtam, cum diceret carnem de cœlo allatam in Verbum eſſe conuerſam; ac denique Sabellianum, dum æque Patri, & Filio, Spirituiq; ſancto paſſionem coniungeret, aſſerens vnam tantum eſſe totius Trinitatis perſonam: ſicq; maiori cumulo reſtituit proſcriptum diu ante nefandum Theopaſchitarum errorem, excitauitq; blaſphemias Marcionis, Valentini, Manetis, &

aliorum veterum hæreticorum. Hæc autem vbi audierunt Orthodoxi Epiſcopi Orientales, cõtinuo exclamauere. Adeo vt & Acacius, quantumlibet eidem Petro ſtuduiſſet, tamen ad dementem hominem curandum, congregauerit *Conſtantinopoli* Concilium Epiſcoporum, vbi ab omnib. inſanus Petri dãnatus eſt error; ſcriptæq; à nonnullis eorum ad illum epiſtolæ obiurgatrices, ac miſſi anathematiſmi, qui hactenus extant *a*. Sicut & extat eiuſdem Petri dãnatio facta Romæ in Synodo, quam diximus, quadraginta duorum Epiſcoporum; ſcriptæq; pariter ab aliquib. illorum ad eundem impoſtorem literæ, ac directi anathematiſmi ad uerſus ſingulas illius blaſphemias, & maxime ab ipſo Summo Pontifice Felice, qui & inſuper *b* Zenonem Imperatorem monuit, vt caueret à communione Petri iam iudicio Eccleſiæ condemnati; eundemque longius pelleret. Quo eodem tempore contigit, vt cum idem Petrus Ioannem quendam Apameæ ordinaſſet Epiſcopum, hic ab iis non receptus, Antiochiam rediens, ipſum Petrum ſede repulerit; amboſque Acacius damnauerit, ac pro eadem confirmanda damnatione ad Romanum Pontificem ſcripſerit: vt traditur in compendio *c* rerum hoc tempore geſtarum, confirmatq; Liberatus *d*, de quibus rurſum dicetur anno ſequenti.

[DAMNATVR IN CONCIL. CONST.]

[*a To. 2. Conc. in Felic. Tert. ſed emẽdatiores in cod. Vatic.*]

[*b Ibid. ep. 5.*]

[*c Extabat ap. Baron. in cod. cui titulus* Con. ordanciæ canonũ.]

[*d Liber. c. 18.*]

[V. DIRISSIMA PERSECVTIO IN AFRIC.]

Interea vero hoc anno palam cœpta eſt in Africa ab Hunerico Wandalorum Ariano Rege crudeliſſima in Catholicos omnes Perſecutio, quam iam biennio ante prænuntiatam & tentatam vidimus: cuius initio quicunque in Palatio militarent, aut publicis fungerentur muneribus, iuſſi ſunt Arianam impietatem profiteri, aut exulare: deinde iuſta prætenſa cauſa inquirendi in mores Catholicorum Epiſcoporum, diriſſimæ habitæ ſunt quæſtiones de ſacris Virginibus, vt ab eis falſò extorqueretur Epiſcopos & clericos cum ipſis agere conſueuiſſe: ac demum cum nihil inuentum eſſet, vnde ex hac cauſa perſecutio inferri poſſet, aperto furore agi cœptum eſt quod iure expleri non poſſet; traditique ſunt Mauris, in deſertum trahendi potius quam ducendi, quatuor millia nongenti ſexaginta ſex Epiſcopi, presbyteri, diaconi, & alii clerici. Inter quos miſerandus plane fuit caſus Felicis Abdiritani Epiſcopi, habentis iam in Epiſcopatu quadraginta quatuor annos: qui cum paralyſi percuſſus, nec ſentiret quicquam, nec penitus loqueretur, atque ideo iumento vehi non poſſet; ex tranſuerſo ſuper burdone vinctus, quaſi quidam ligni truncus toto itinere portatus eſt. Ibi & infantuli fuere quamplurimi, quos genitrices materno ſequebantur affectu, aliæ retrahere eos à fidei confeſſione nitentes, (nullum tamen nec blandimenta vicerunt, nec carnalis pietas inclinauit:) aliæ gaudentes ſe martyres peperiſſe, eoſq; ad conſequendam coronam cohortantes. Deniq; exulum plurimi, multiplicibus in via anguſtiati afflictionibus, martyrium conſummarunt; reliqui in locum exilii perducti diriſſimis tormentorum generibus excruciati ſunt: quæ videre eſt apud Victorem *e*, qui hæc cuncta vberiori, eodemq; admodum lugubri proſecutus eſt ſtylo. Quæ vero poſtea contigerunt, dicentur inferius pro ratione temporis.

[IMMENSVS NVMERVS CLERICOR. IN DESERTVM PVLS.]

[*e Vict. de Perſec. VVand. l. 2.*]

IESV CHRISTI AN. 484.

FELIC. III. AN. 2.

ZENONIS IMP. AN. 11. ODOACR. REG. AN. 9.

[I. THEODOR. REX GOTH. GRATISSIMVS ZENONI IMP.]

ANNO Chriſti quadringenteſimo octogeſimo quarto, duo creati ſunt Coſſ. nempe Theodoricus (ſeu Theodericus dicendus) Amalus Gothorum Rex, atq; Venantius. Meruit namq; barbarus Rex à Zenone Auguſto ob debellatos antehac (quod narrat Euagrius *f*) *illum, Marcum, Leontium, & Pamprepetem*, Imperii perduelles,) qui ab eodem Zenone iniuſtam perſecutionem perpeſſi, coacti fuere quodammodo in hoſtes conuerti ex amicis de ipſo bene meritis) non triumphum tantum, & equeſtrem in Foro ſtatuam, ſed & Conſulatum; immo & in filium ab eodem Imperatore adoptari, & in ſpem Occidentalis Imperii euehi: vt geſtarum rerum ſcriptores *a* affirmant. Cæterũ præter illos, expertus eſt quoque idem Imperator acerrimum aduerſarium, *Marcianum* filium Anthemii Imperatoris, generumque Leonis Auguſti: qui poſt neglectam occaſionem occupandi Palatii, deſtitutus à ſuis, ad eccleſiam confugit; indeq; vi abſtractus, Tarſum Ciliciæ amandatus eſt, ac detonſa coma presbyter deſignatus. Quę narrat Euagrius, ſicut & alia ſupradicta, ex Euſtathio Syro: additq; de multiplicibus inſidiis, ab eodem Zenone contra Verinam ſocrum ſtructis; quam & poſt varias exilii mutationes, mori tandem coegit.

[*f Euagr. l. 3. c. 27. ap. Baron. an. 482.*]

[*a Euagr. li. 3. c. 25. Iornand. & alii.*]

[Ex quib. et iam cõſtat fuiſſe Theodoricum Conſtantinopoli educatum, cum adhuc ſeptennis ob ſes à patre ſuo Theodemere Leoni Aug. datus eſſet: cuius & gratiam meruit, ac poſt decẽ annos ad patrem remiſſus eſt. Quin & eidem Ennodius in Panegyrico, ipſi, cum iã Rex eſſet Italiæ, dicto, integrã laudem tribuit reſtituti in Imperium Zenonis, vt non ſit mirum, ſi tot ac tantis ab eo beneficiis auctus fuerit.]

Hoc eodem anno, cum duo Epiſcopi Vitalis atq; Miſenus, Apoſtolicæ Sedis Legati, Conſtantinopolim perueniſſent; perinde ac ſi non ad regiam ciuitatem, neque ad Chriſtianum Imperatorem miſſi fuiſſent, ſed in ſiluarum receſſib. incidiſſent in graſſatores; continuo iuſſu Zenonis tenti, ſublatis quæ ferebant ſcriptis, ne ea Catholicis innoteſcerent, carceri mancipati fuere: ſed poſtea blanditiis illecti Acacii Conſtantinopolitani Antiſtitis, poſt adeptam libertatem, grauiori catena præuaricationis adſtricti ſunt; dum contra mandata Felicis Papæ, non ſolum eidem Acacio communicarunt, ſed & abſque contradictione audierunt recitari in Eccleſiæ ſacris Diptychis, nomen nefandi hæretici Petri Mogi Alexandrinæ Eccleſiæ inuaſoris: ſicque tandem permiſſi ſunt Romam redire. Narrat hæc breuiter Liberatus *b*.

[II. LEGATOR. APOST. PRÆVARICATIO CONSTANTINOPOLI.]

[*b Liber. c. 18.*]

Additque de Felice Defenſore, eorundem ſocio Legatorum, ipſum ægritudine in via detentum, haud vna cum iis pergere potuiſſe; perueniſſe vero Conſtantinopolim poſtquam iidem è cuſtodia dimiſſi fuiſſent, paſſumque & ipſum, ſublatis Eccleſiaſticis chartis, grauiſſimam cuſtodiam. Eundem porro fideliſſimum perſeueraſſe, teſtatus eſt poſtea Felix Papa *c* in ſententia excommunicationis aduerſus Acacium lata. Habet autem amplius Euagrius *d*, Zenonem Imp. reſcripſiſſe ad Felicem Papam, ipſum fruſtra conturbari ob res Alexandrinas; quippe quod Ioannes Talaida occupata contra ſuum ipſius iuſiurandum ea ſede, nullius non ſacrilegii genus admiſiſſet; Petrus vero Mogus haud abſque ſubſcriptione fidei Nicænæ, & approbatione Concilii Chalcedonenſis, in eam Eccleſiam introductus fuiſſet.

[FELICIS DEFENSORIS CONSTANTIA.]

[*c Felix ep. 4.*]

[*d Euagr. li. 3. cap. 20.*]

Cæterum omnibus, vt vere geſta eſſent, Felici Papæ ſignificatis à quibuſdam monachis Acœmetis, Conſtantinopoli Romam aduenientibus; eundem Pontificem conuocato *Romæ* apud S. Petrum Concilio, cum iam Vitalis atque Miſenus in Vrbem rediiſſent, illos ſententia omnium communione Apoſtolica & ſacerdotio priuaſſe; iidem auctores tradunt. Sed Miſenus poſtea Gelaſio per pœnitentiam reſtitui meruit, Vitale mortuo abſq; reconciliatione; vt dicetur ſuo loco.

[III. CONC. ROM. ADVERS. LEGATOS PRÆVARICATORES.]

In eadem vero Synodo cognita inſuper fuit Acacii cauſa, idemque omnium calculo iudicatus hæreticus, hæreticorum participatione pollutus. Ante tamen quam in eum excommunicationis ſententia intorqueretur, literis admonitus vt reſipiſceret; tantum abfuit vt illis obediret, vt contra in odium Apoſtolicæ Sedis, mox Ioannem Apameæ Epiſcopum à Petro Fullone electum, ipſiuſque Petri ſedis inuaſorem, (quem eodem Acacio agente, vidimus à Felice Papa vna cum ipſo Petro excommunicatum) creauerit Epiſcopum Tyri, Petrum vero confirmauerit in ſede Antiochena. Quæ cum eidem Romano Pontifici atque Synodo innotuiſſent, nec ſpem vllam eſſe reliquum vt reſipiſceret; idem ipſe Acacius Conſtantinopolitanus Epiſcopus, vna omnium ſententia, à Catholica communione eiectus eſt, ipſaque eius damnationis ſententia Conſtantinopolim miſſa: quam cum ille patrocinio fultus Imperatoris ſuſcipere recuſaret, coacti ſunt qui eam detulerunt, per quendam ignotum monachum Acœmetenſem, ipſam, dum ingrederetur Acacius ad celebranda ſacra, ſuſpendere in eius pallio, & diſcedere. Hæc quidem omnia breuiter Liberatus *e*. Sed erant *f* prolixiores literæ Synodales

[IV. ACACII CONST. DAMNATIO.]

[*e Liber. c. 18.*]

[*f Tom. II. Conc. in Felic. III.*]

PROMVLGA-TVR IN ORIENTE.

dales excommunicationis Acacij, ad ipſum hoc anno quinto Calendas Auguſti directæ; itemque aliæ ad clericos & monachos Conſtantinopoli & in omni prouinca Bithyniæ conſiſtentes, de rebus aduerſus eundem geſtis, & cauſis ipſius damnationis: quibus etiam conſtat, non tantum in Acacium ſententiã à Synodo prolatam eſſe; ſed & repetitam damnationem Petri Antiocheni, & Petri Alexandrini hæreticorum, eoſdemque ſedibus exauctoratos. Ipſius vero Acacij damnatio his verbis concepta reperitur: *Habe ergo cum his quos libenter amplecteris, portionem ex ſententia præſenti, Sacerdotali honore, & communione Catholica, necnon etiam à Fidelium numero ſegregatus: ſublatum tibi nomen & munus miniſterij Sacerdotalis agnoſce, Sancti Spiritus iudicio, & Apoſtolica auctoritate damnatus, numquamque anathematis vinculis exuendus.* Deniq; ſcriptam eſſe ex eodem Conuentu Epiſtolam ad omnes Orientales Epiſcopos, qua moniti ſunt Acacij communionem vitare, eidemq; paruiſſe Antiſtites Macedoniæ ac Dardaniæ; teſtatur Gelaſius Papa in Epiſtola ad Laurentium, & in ea quam ad eoſdem Dardanos ſcripſit.

V.

a *Nic. lib. 16. c. 17.*

ACACII NOVA FACINORA IN ROM. PONT. ET ALIOS CATHOL.

b *Martyrol. Rom. 8. Feb.*

c *Gelaſ. ep. 11. ad Dard.*

d *Euagr. lib. 3 c. 22.*

Addit vero Liberatus, Acacium nunquam ceſſaſſe ſacra peragere, anathematis licet vinculis alligatum. Nicephorus *a* autem ex Baſilio Cilice, eundem eo inſaniæ perueniſſe, vt nomen Papæ Felicis è ſacro eraſerit Albo; quod nullus ante eum, nec cogitare auſus eſſet. Denique in vrbe Conſtantinopolitana monachos cœnobij Dij nominati, (nempe ab Archimandrita *Dio*, qui egregia ibidem claruit ſanctitate) quod comminiſtri Acœmetarum aduerſus Acacium extitiſſent, ab Acacianis carceres, vulnera, mortes, paſſos eſſe, idem Nicephor. tradit; quorum Martyrum celebris eſt memoria in Tabulis *b* Eccleſiaſticis. Et per vniuerſum Orientem Epiſcopos Orthodoxos ab eodem Acacio ſuis ſedibus pulſos eſſe, aliosq; peſſimos ſubſtitutos, teſtatur Gelaſius *c*: idq; ipſum à Petris Fullone & Mago præſtitũ eſſe, Liberatus & Euagrius *d* tradunt. Quod aũt pertinet ad Ioan. Alexandrinum, qui Romam ſe contulerat: cum Felix videret res adeo turbatas eſſe in Oriente, vt nulla ſpes eſſet eum in ſedem reſtitui poſſe; ipſum Nolanæ in Campania nobili præfeciſſe Eccleſiæ, Liberatus ſcribit.

VI.

SÆVIOR PERSECVT. ECCL. AFRIC.

Hoc eodem anno, diram illam perſecutionem, ab Hunerico Wandalorum in Africa Ariano Rege, aduerſus Catholicos cœptam, Victor *e* ait maioribus vbique incrementis recruduiſſe; ac præſertim poſtquam in Collatione quadam, inter Catholicos Epiſcopos, Regis iuſſu ex vniuerſa ipſius ditione accitos, & Arianos facta ad diſputandum de fide, Ariani mox vincendi falſo Regi ſuggeſſiſſent Catholicos tumultuari, nec diſputare velle. Quo prætextu Hunericus ſanctionem edidit, cuius vigore cunctæ Catholicorum vna die in vniuerſa Africa clauſæ ſunt Eccleſiæ; ipſique Catholici iiſdem pœnis ac legibus ſubiecti, quas olim Imperatores aduerſus Arianos, cæteroſque hæreticos decreuiſſent; niſi mallent deſerere fidem, & ab iiſdem imprimis Arianis (quod ipſi maximè exigebant) rebaptizari. Epiſcopi vera, qui ad eiuſmodi Collationem frequentiſſimi acceſſerant, omnibus rebus expoliati, aliaq; diriſſima paſſi, relegati ſunt in diuerſa loca, ad excolendos agros, ligna cædenda, & alia id genus vilia ac dura opera exercenda. Eugenius autem Carthaginienſis omnium primas in deſertũ eſt miſſus, vexãdus à crudeliſſimo omniũ Arianorum Antonio Epiſcopo cuiuſdam ciuitatis proximæ eidem eremo. Poſt quem etiam vniuerſus Clerus Eccleſiæ Carthaginienſis, cæde inediaq; maceratus, fere quingẽti vel amplius, procul exilio crudeli traditi ſunt. Eo namque maiori in Sacerdotes ira accenſus eſt Rex, quod vidiſſet miracula ab eorum nonnullis edita in confirmationem Orthodoxæ fidei, ac confuſionem impietatis Arianæ; atq, inter alia, illuminatum ab eodem Eugenio in fidei Catholicæ confirmationem cæcum, ad hoc à Deo ad ipſum miſſum.

VII.

SIMVLANS CÆCITATEM IN ATROPHÃ MIRACVLI, VERE CÆCVS EFFICITVR.

Quo tempore & illud accidit contrarium miraculum, vt cum Cyrola Arianorũ Antiſtitum princeps, Eugenij gloriam æmulatus, hominis Ariani ſuppoſititij, qui ſe cæcũ pretio accepto fingebat, aperire oculos videri voluiſſet; eumdem antea quidem optimè videntem, ſimulac oculos eius tetigit, re vera cæcum reddiderit: cui fraudem coram vniuerſis detegenti, idem Eugenius viſum cõfeſtim ſigno Crucis reſtituit. Narrant hanc hiſtoriam Gregor. *a* Turonenſis: ſimulq; alia ad hanc ipſam perſecutionem ſpectantia recenſet ex ſacris Martyrum Paſſionibus, qui variis ſuppliciorum generibus ab iiſdem Wandalis ſublati ſunt. Quæ cum deſint apud Victorem, qui eandem perſecutionem ex profeſſo deſcribendam ſumpſit; plane dicendum eſt, eundem Victorem, rerum ſcribendarum copia nimium exuberante victum, (quod ingenuè fatetur) multa prætermiſiſſe; vel codicem trium librorum ab ipſo inſcriptorum haud integrum reperiri. Nam & Iſidorus *b* nonnulla alia habet, quæ minimè ab eo recitantur.

a *Greg. Tur. 2 hiſt. 3.*

b *Iſid. in hiſt. Wandal.*

VIII.

c *Vict. lib. 3. & adde Append. ad eum librum.*

Pergit tam idem Victor *c* plurima de Catholicorum omnis generis, conditionis, ætatis, atque ſexus hominum, eadem perſecutione inſignibus confeſſionibus, ac fortiſſimis martyriis enarrare, necnon aliquorum ignauiſſimos lapſus deflere. In quorum pleriſq; innouata fuere antiqua de diuinis erga Fideles ſubſidiis & adminiculis, atq; in deſertores & perſecutores vindictis, prodigia, Imperatorum Gentilium temporibus edi conſueta. Sed illud plane præ cæteris immenſum, quod in Typaſenſi Mauritaniæ ciuitate contigit: vbi cum iuſſu Regis, quamplurimis Catholicis, Ariano eius ciuitatis Epiſcopo communicare detrectantibus, linguæ radicitus abſciſſæ eſſent, nihilominus iidẽ, Spiritu S. præſtante, ita abſq; linguis articulate quamdiu vixerunt locuti ſunt, quomodo antea loquebantur. Cuius ingentis totoq; Orbe vulgati miraculi, non ipſe ſolum Victor, qui ea præ oculis in Africa habuit aſſertor eſt; ſed & qui alibi nonnullos ex iis itidem propriis oculis viderunt, & loquentes audierunt idem confirmant; nempe Iuſtinianus *d* Auguſtus, & qui ſub eius Imperio floruerunt, Æneas *f* Gazæus Platonicus Philoſophus, Marcellinus *g* Comes, & Procopius *h* Rhetor: illudq; ipſum ab iis qui viderunt acceptum, memoriæ mandarunt SS. Gregorius *i* Papa, & Iſidorus *k*. Additque Marcellinus, vnum ex illis confeſſoribus, cum mutus à natiuitate fuiſſet, mox vt ei lingua præciſa eſt, expeditè loqui cœpiſſe. Gregorius autem, alium ex iiſdem poſtea in luxuriam lapſum; iuſto Dei iudicio priuatum fuiſſe dono miraculi; vt qui carnis continentiam ſeruare neglexerat, ſine lingua carnea non haberet verba veritatis. Sed Procopius (apud quem iſta corrupte leguntur) duos lapſos eſſe, & gratia miraculi priuatos, ſignificare videtur.

LINGVIS EXCISIS CONFESSORES LOQVVNTVR.

d *Iuſtin. de off. P. P. Afr.*

f *Æn. Gaz. de immort anim. in fin. Ext. in Bibl. Patr.*

g *Marcel. in Chron.*

h *Procop. lib. 1. de Bel. Wand.*

i *Greg. 2. dial. 32.*

k *Iſid. in hiſt. Wandal.*

IX.

HVNERICI PORTENTOSVS INTERITVS.

Subdit autem Victor, poſt hæc factam eſſe incredibilem famem, ſecutamque ſæuiſſimam peſtem; quæ in vltionem offenſæ Diuinitatis, totam Africam vna depopulatione vaſtarunt. Tandemq; ipſum crudeliſſimum tyrannum Hunericũ, cum annis ſeptem, menſibus decem, Africæ tenuiſſet dominationem, nempe hoc ipſo anno, meritorum ſuorum mortem conſummaſſe, ebullientibus vermibus putrefactum atque depaſtum. Sed de eius execrabili obitu tradit Gregorius *l* Turonenſis, ipſum arreptum à dæmone propriis ſe morſibus laniaſſe: Iſidorus *m* vero, vt Arium interioribus cunctis effuſis vitam amiſiſſe. Verum prærogatiua antiquitatis, & præſentiæ, cum hæc omnia oculis Victor intueri potuerit, ei potius præ cæteris deferendum eſſe videtur; vt dicamus vermibus vltricibus truculentum carnificem, inſtar Antiochi, Herodis, & Maximini eſſe cõſumptum. Ad cuius obitum ſuam idem Victor Epiſcopus Vricenſis perduxit de Wandalica Perſecutione Hiſtoriam: qui & ipſe particeps paſſionum, iugi confeſſione clarus, titulo ſanctitudinis relatus reperitur in Tabulas *n* Eccleſiaſticas.

l *Greg. Tur. 2. hiſt. 3.*

m *Iſid. in Chron. Wandal.*

n *Marty. Rom 13. Aug.*

X.

GVNDABVNDVS MITIOR.

o *Vict. lib. 2.*

p *Procop. lib. 1 de Bel. Wandal.*

Succeſſit autem Hunerico *Gundabundus*, Genzonis (alias Gentonis) fratris filius, qui propior genere (vt Procopius tradit) Genſericum attingebat. Quem quidem Victor *o* *Godagiſum* nominat; & ne ſuccedere poſſet in regnum, vna cum vxore ab Hunerico abſque ſolatio ſeruuli aut ancillæ, crudeli exilio relegatum fuiſſe ſcribit. Ipſum autem, imitatione ſuorum, perſecutum eſſe Eccleſiam Africanã, Procopius *p* ait: ſed ſecus Iſidor. qui auctor eſt, eum pacẽ ſtatim donaſſe Eccleſiæ, & omnes Catholicos ab exilio reuocaſſe. Nos vtrumq; verum dixiſſe putamus: ita vt ad aliquot annos (duodecim enim illum regnaſſe conſtat) perſecutio

quieuerit, poſtea recruduerit: quando vero id acciderit, dicetur ſuo loco.

XI. EVRICI REGIS OBITVS. a *Greg. Tur. 2. hiſt. 25.* b *Ioan. Magn. hiſt. Goth. lib. 16. c. vlt.*

Hoc pariter anno alius Princeps barbarus, itidemque Arianus, & Eccleſiæ perſecutor, in Gallia mortuus eſt Euricus Rex Gothorum, haud longe diſſimili fine ab interitũ Hunerici. Nam ait Gregorius *a*, illum vltione diuina percuſſum interiiſſe. Ac licet quomodo id acciderit non dicat; inde tamen habes, in quo arguas recentiorem auctorem *b*, ſuorum Gothorum nimis ſtudioſum, dum perperam ponit, eundem Euricum Regem pium è temporali regno ad æternum glorioſa morte migraſſe: quem Arianum fuiſſe, & Eccleſiam Gallicanam crudeliſſimè perſecutum, teſtificatione Sidonij, eiuſdemq; Gregorij perſpicuum eſt.

c *Iſid. in Chron.*

Cæterum Eurico ſucceſſit in regno *Alaricus* eius filius: quod quidem hoc anno contigiſſe, facile colligitur ex Cõcilio Agathenſi, vbi dicitur illud celebratum eſſe anno vigeſimo ſecundo eiuſdẽ Regis ſub Conſulatu Meſſalæ, quo numeratur annus Domini quingenteſimus ſextus. Ex quo pariter erroris redarguuntur *c*, qui Euricũ tradunt regnaſſe annos tantummodo quindecim; quem ab anno Domini quadringenteſimo ſexageſimo quarto, quo cœpit, ad vigeſimum annum regnaſſe liquet.

XII. d *Sigeb. in Chron.* CLODOVEVS REX FRANCOR.

Hoc item anno *d* defuncto Childerico Francorum Rege apud Pariſios in Galliis regnante, eius filius *Clodoueus* ſucceſſit, quem nonnulli *Hludouicum*, alij etiam aliter nominant. Sic igitur Imperio Romano Occidentali collapſo, barbariſque triplicis generis Gallias occupantibus, nempe Gothis, Burgundionibus, & Francis; diuina demum prouidentia factum eſt, vt eius tantummodo gentis regnum ad poſteros feliciter propagaretur, penes quam cultus pietatis foret excellentius effulſurus; cuius in Childerico (vt vidimus) flores apparuerũt, in Clodoueo autem collecti ſunt fructus. Coluit ille, quamuis Ethnicus, ſanctiſſimam virginem Genouefam; ſed eam non tantum veneratus eſt, verum & muneribus frequentauit eius filius Clodoueus: qui licet Gentilis adhuc, magna itidem veneratione proſecutus eſt S. Remigium Rhemenſem Epiſcopum; eiq; ampliſſimas villas donauit, quas Remigius erogandas curauit in pauperes: ſicut ipſemet teſtatum reliquit teſtamento ſuo, quod extat *e*.

e *Ap. Briſon. de formul. li. 7*

IESV CHRISTI
ANN. 485.

FELIC. ANN. 3.

ZENONIS IMP. 12.
ODOACR. REG. 20.

I. CORPVS S. BARNABÆ REPERTVM, ET CVM EO EVANGELIŨ S. MATTHÆI

ANNO CHRISTI quadringenteſimo octogeſimo quinto, Symmacho Conſ. abſque collega, in tantis Orientalis Eccleſiæ offuſis vbiq; tenebris fecit Deus ad illuſtrationem veritatis ſplendeſcere lumen ſuum; cum poſt expulſionem S. Calendionis Antiocheni Epiſcopi Orthodoxi, & ſubintroductionem impij Petri Fullonis in eam ſedem, veluti rediuiuus collega Pauli Apoſtoli S. BARNABAS Apoſtolus, vna cum *S. Matthæi* Euangelio ad ipſius pectus appoſito, & ab eodem manu propria olim exſcripto, quo potiſſimum CHRISTI vera humanitas comprobatur, in opprobrium Eutychianæ hæreſis tunc graſſantis apparuit in inſula Cypri, ex reuelatione ab ipſomet B. Apoſtolo facta Anthemio Salaminæ Epiſcopo Catholico; certis ſignis, miraculorum virtute, veluti digito, vbi Catholica fides eſſet edocens. Cuius quidem Inuentionis extat hiſtoria omni acceptione digniſſima, omniumque conſenſione recepta, ab egregio viro illius temporis Alexandro *f* monacho Orthodoxo conſcripta: quam & breuiter habent Theodorus Lector, Suidas, Nicephorus, atque alij tum Græci tum Latini hiſtorici. Corrigendus tamen Nicephorus *a*, dum eiuſmodi Reliquiarum inuentionem factam ſub Anaſtaſio Imperat. recenſet; quam reliqui omnes, ipſaque eius Acta, Zenonis Imperio tribuunt.

f *Alex. mon. ap. Sur. 11. Iuny.* a *Nic. libr. 16. c. 37.*

II. ECCL. CYPRI LIBERA À SVBIECTIONE ANTIOCHENÆ.

Teſtatur autem eadem Acta, hinc factum eſſe vt Eccleſia Cypri, quam Petrus Fullo ſibi ſubjcere conabatur, eo prætextu quaſi prædicatio Euangelij ab vrbe Antiochia ad Cyprum inſulam manaſſet; ab eius ſubiectione libera, ſicut ab initio fuerat, remanſerit, quod & ipſa Apoſtolum habuiſſet. Verum eiuſmodi controuerſiam inter Patriarcham Antiochenum & Epiſcopum Salaminæ Cypri, etiam ante iſtam corporis S. Barnabæ Inuentionem, definitam æquè fuiſſe in fauorem Cyprij in Concilio Epheſino Oecumenico, docent eius Acta *b*. Euangelium autẽ Matthæi, quod ad pectus Barnabæ inuentum eſt, Conſtantinopolim ad Zenonem Imp. ipſius petitione allatum, & auro exornatum in Palatio repoſitum eſſe, & ex eo deinceps ſolitum legi Euangelium in Palatij Oratorio magna Quinta Paſchæ Feria; eadem ipſius Inuentionis Acta tradunt: adduntq;, Imperatorem Anthemio Epiſcopo pecuniã multam dediſſe, qua in loco vbi ſacræ reliquiæ inuentæ fuerãt, in Apoſtoli honorem ſumptuoſa ædificata eſt Eccleſia cum monaſterio.

b *Act. Epheſ. edit. Pelt. to. 2. append. 1. c. 4.*

III. DE XENAIA AVCTORE ICONOCLASTAR.

Circa hæc item tẽpora perditiſſimus idem Petrus Fullo, cui in animo nihil magis erat inhærens, quam vt cuncta à Catholicis bene geſta irritaret, ſi poſſet; non tantum iſta aduerſus ſententiam Patrum Concilij Epheſini molitus eſt; verum etiam cum audiſſet vagum quemdam nebulonem Perſam, nomine XENAIAM, fugitiuum ſeruum, agentem ſe vt clericum, ab Eccleſia eiectũ à Sanct. Calendione; aſſumpſit ipſe eiuſmodi hominem, atque *Philoxenum* Græca lingua eum nominãs, Hierapolis creauit Epiſcopum; cum tamen non ſolum ſeruus fugitiuus eſſet, & ſeruilibus parẽtibus natus, ſed & ex Manichæis proueniens necdum baptiſmum ſuſcepiſſet. Res plane monſtroſa, quæ deſcribitur à Nicephoro *c*; recitaturque ex antiquiori auctore per Anaſtaſium diaconũ in poſteriori Nicæno Concilio; nempe ex Theodoro Lectore, quo tempore eius Hiſtoria integra habebatur. Nam *d* (vt hoc obiter moneam) tradit Suidas *Theodorum* Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ Lectorẽ ſcripſiſſe Hiſtoriam Eccleſiaſticam, à Conſtantini temporibus vſq; ad Iuſtiniani Imperium: plane diuiſum opus à perbreuibus duobus illis *Collectaneorum* libris; quæ fragmenta potius eſſe videntur, quã ordinata rerum tractatio. Porro illum Xenaiam, talem hominem, (potius dæmonem dicẽdum, quippe cui nondum pulſus per baptiſmum ſpiritus nequam fuerat) primum omnium hanc blaſphemiam euomuiſſe, vt diceret, CHRISTI, Angelorum, atq; Sanctorũ Imagines non eſſe venerandas; iiſdem locis *e* aſſeritur. Vt iam habeant Iconoclaſtæ, cui laudatiſſimo atq; probatiſſimo auctori ſtatuas ipſi erigant, eiuſdemq; ſolius venerentur ſimulacra.

c *Niceph. libr. 16. c. 27.* d *Hanc de Theodoro obſeruationem habet alia occaſione Baron. an. 494. n. LIX* e *Syn. Nic. II. Niceph. ibid.*

IV. f *Nic. in Chrõ.* *Cyril. in Vit. Sab. ap. Sur. 5. Decemb.* g *Euagr. lib. 3 c. 16.* h *Ap. Sur. 20. Ianuar.* SALLVSTIVS EPISC. HIEROSOL.

Hoc eodem anno vita functus eſt Martyrius Hieroſolymitanus Epiſcopus, cum ſediſſet *f* annos octo: cui quod ab Euagrio *g* crimen communionis cum hæreticis adſcribitur, fraude id factum ſcias Zachariæ Eutychiani, à quo hæc petiit Euagrius; cum honorificentiſſima ſit eiuſdem Martyrij memoria apud Cyrillum monachum in Rebus *h* geſtis S. Euthymij. Succeſſit autem in eius locum *Salluſtius*, & ipſe Catholicus: quod quidem tunc rarum fuit inuenire, cum totus ferme Oriens, vel hæreſi, vel communicatione cum hæreticis, eſſet pene diluuio merſus. Ab hoc vero Salluſtio magnum illum *Sabam* anachoretam ordinatum eſſe presbyterum, & à calumniis quibus impetebatur abſolutum; tradit idem ſinceriſſimus auctor Cyrillus, in mirifica ipſius S. Sabæ Vita *i* quam deſcripſit.

i *Ibid. 5. Dec.*

* * *

IESV

IESV CHRISTI ANN. 486.

FELIC. III. ANN. 4.

ZENON. IMP. 13. ODOACR. REG. 11.

I. Petri Fullonis obitus.

ANNO Domini quadringenteſimo octogeſimo ſexto, Longino & Decio Coſſ. perditiſſimus ille, Orientalis Eccleſiæ peſtis, Petrus Fullo, inuaſor Eccleſiæ Antiochenæ, ex hac vita ad tremendum iuſtitiæ diuinæ tribunal, ſera licet morte vocatus eſt. Cui ſucceſſit eiuſdem hæreticæ prauitatis Antiſtes *Palladius*, qui cõmunicationem retinuit dum vixit cum nefando Petro Mogo Pſeudoepiſcopo Alexandrino. Eum autem hoc anno ſedere cœpiſſe, anni eius inferius numerandi docebunt.

II. a *Agit de eo alia occaſione Baro. an. 484. in fin.* b *Gennad. de Script. Eccl. c. 92.* De tempore obitus Sidonii Apollin. *De quo Baro. an. 484. occaſione eius Epiſtolæ ad Orentium ſcriptæ.* c *Sidon. 9. ep. 12.* d *Greg. Tur. 2. hiſt. 23.*

Circa hæc eadem tempora, contigit obitus *a* Sidonij Apollinaris Aruernenſis Epiſcopi, de quo ſæpe ſuperius; viri (vt ait *b* Gennadius) tam diuinis quam humanis literis ad integrum imbuti. Etenim non perueniſſe ad tempora Anaſtaſij Imperatoris, idem Gennadius ſignificare videtur, dum ſcribens ipſe ſub Anaſtaſio, Sidonium ſub Leone atque Zenone claruiſſe tradit. Porro ſaltem ad decimumtertium Epiſcopatus ſui annum (fuit is annus Domini quadringenteſimus octogeſimus quartus) perueniſſe, teſtatur ipſemet in Epiſtola *c* ad Orentium Tarraconenſem ſcripta, dum ait vſque ad illud tempus decurriſſe in Epiſcopatu tres Olympiadas. Habet vero de eo Gregorius *d* Turonenſis, ipſum ante obitum grauiter vexatum fuiſſe à duobus illius Eccleſiæ presbyteris; qui ſublata ei omni poteſtate à rebus Eccleſiæ, arctumq; ei victum & tenuem relinquentes, ad ſummam contumeliam redegerunt: ſed non longi temporis ſpatio acerrima Dei vindicta in eoſdem exerta, alterum quidē eo die quo ipſum Sidonium de Eccleſia extrahere decreuiſſet, dum in ſeceſſu ventrem purgare niteretur, ſpiritum exhalaſſe, ſicq; Sidonium priſtinæ libertati reſtitutum eſſe, ac paulo poſt ſancto fine quieuiſſe: alterum vero, poſt eiuſdem obitum, Epiſcopatum vſurpare ſatagentem, dum in medio conuiuio, quod ſumptuoſiſſimum ciuibus parauerat, calicē bibendum manu teneret, diuinitus ad experiendam cum Sidonio cauſam citatum, elapſo de manu calice mortuum corruiſſe. Mortuus eſt aūt Sidonius duodecimo Cal. Sept. qui dies exinde anniuerſariæ ipſius memoriæ apud Aruernos dicatus eſt, ac tumulo inſcriptus.

IESV CHRISTI ANN. 487.

FELIC. III. ANN. 5.

ZENON. IMP. 14. ODOACR. REG. 12.

I. Conc. Rom. in cauſa Lapſor. Afric. e *Felix ep. 6.*

ANNO Domini quadringenteſimo octogeſimo ſeptimo, Boetio abſq; collega Conſ. (hic ille putatur, qui Anicius familia, *Manlius Seuerinus* cognominatus eſt, vir clariſſimus de quo inferius) tertio Idus Martias, celebrata eſt *Romæ* in baſilica Conſtantiniana SYNODVS triginta octo Epiſcoporum, in cauſa Africanorum; quorum quamplurimi cum lapſi eſſent in perſecutione Hunerici Regis, & ab Arianis rebaptizati; reddita ſub Gundabundo Eccleſiæ pace, iidem reſipiſcentes petierunt recipi in communionē aliorum qui conſtantes permanſerant. Qua re ex more ad Romanum Pontificem remiſſa; decreuit *e* ille cum Synodo, vt Epiſcopi presbyteri, & diaconi lapſi, etiam ſi ſupplicijs ad id fuiſſent impulſi, ad obitum vſque ab omni fidelium excluſi cœtu, atque etiam à catechumenis ſegregati orantes, laica tantummodo communicatione impertirentur: reliqui autem inferioris ordinis clerici, triennio inter Audientes perſeuerare deberent, ſeptem aūt annis inter pœnitentes, peregrinæ tantum cōmunicationis participes facti: quod idem de monachis, & laicis, eſt ſtatutum; additumque, vt nullus eis vnquam pateret ad clericatum aditus.

II. Theodor. perfidus et ingratus in Zen. Imp. a *Caſſiod. in Chron. Adde Eugip. in Vit. S. Seuer. Noric.*

Eodem anno auctor eſt Marcellinus, Conſtantinopolitanam ciuitatē defectione Theodorici Amali Gothorum Regis, in diſcrimen adductam eſſe, plurimaq; alia loca igne cremato. Quæ quidem incomperta fuiſſe videntur iis qui dixerunt Theodoricum veneratum eſſe ſemper Zenonem, huncque illi conceſſiſſe Italiam ab Erulis vindicandam: Nam primum tentaſſe cōſtat infidelem & ingratum barbarum (quem Zenonis Auguſti beneficiis ſatiatum, aduerſus eum inſurrexiſſe, idem auctor ſcribit) Orientale ſibi Imperium arripere; ſed ſpe fruſtratum, inuaſiſſe (vt dicetur) Italiam, inuidia præcipuè motum, quod Odoacer Rex Erulorum hoc anno (vt tradit Caſſiodorus *a*) Rugos populos Septemtrionales debellaſſet, eorumq; Regem Phæbam vna cum vxore captiuum Romam duxiſſet; quorum filius Fridericus fuga lapſus, ad Theodoricum ſe contulit in Mœſia agentem. Ex his igitur totam illam Iordani, ſiue Iornandis dicti, Epiſcopi Gothi orationem Theodorici ad Zenonem, de vindicanda eiuſdem Imp. nomine ab Odoacre Italia; (ſiue illam ipſe, vt de aliis profitetur, à Caſſiodoro erga eundem Theodoricum propenſiſſimo, accepit; ſiue in gratiam gentis ſuæ idem ipſe confinxit:) vt effictum commentum ad contegendam barbari Regis ingratitudinem, explodendum eſſe facile ſentias, ſimulq; corrigendos alios ipſum ſecutos.

IESV CHRISTI ANN. 488.

FELIC. III. ANN. 6.

ZENON. IMP. 15. ODOACR. REG. 13.

I. Obitus Acacii Epiſc. Conſt. b *Niceph. in Chron.*

ANNO Domini quadringenteſimo octogeſimo octauo, Dinamio atque Siphidio Coſſ. finem viuendi fecit Acacius Conſtantinopolitanus Epiſcopus, in anathemate perſeuerans; cùm ſediſſet *b* annis ſeptemdecim & mēſibus nouem: cuius nomen licet à ſucceſſoribus, vna cum cæterorū Catholicorum nominibus, in Eccleſia per multos annos recitatum fuerit; tamē agentibus Romanis Pontificibus, ex Diptychis tandem ignominioſe abolitum eſt, vt dicetur ſuo loco. Præter alia vero quæ de ipſius faſtu & arrogantia ſuperius dicta ſunt, tradit etiā Suidas, eum adeò inſana gloriæ cupiditate arſiſſe, vt ſineret ſuas ipſius imagines adhuc viuentis (quod de nullo ante eum Epiſcopo legitur) in Eccleſiis dedicari.

II. c *Niceph. 16. hiſt. 18.* Flauitas malis artib. adipiſcitur ſedem Conſt.

Succeſſiſſe autem ei *Flauitam* (quem & *Flauianum* alij appellant) malis artibus, narrat Nicephorus *c*: ita nimirum vt cum Imperator chartam puram in ſacro poſuiſſet altari, Deo ſupplicans vt per Angelum in ea nomen eius ſcriberet, quem Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ præfici vellet, atque ad eam rem impetrandam quadraginta dierum ieiunium indixiſſet; egerit Flauitas cum templi cuſtode multo auro, vt in ea charta nomen ipſius Flauitæ ſcriberet. Verum ſic euectus fraudulenter in thronum, diuina agente vindicta (vt idem auctor addit) cum non totos quatuor menſes in ſede tranſegiſſet, morte repetina extinctus eſt; ac fraude detecta, cuſtos templi punitus; liberaque relicta Epiſcopis facultas, vt ei ſucceſſorem idoneum eligerent: quod anno ſequenti fieri contigit.

III. d *Gelaſ. commonit. ad Fauſt.*

Porro nec inter Catholicos fuit Flauitas adnumerandus, vt pote qui Acacij nomen inter ſacra recitari *d* fecit,

a *Et agr. l. 3. cat 23.*
EXPETIT COMMVNICARE CVM CATHOL. ET HÆRET.
b *Lib. c. 18*
c *Ni eph. lib. 16. c. 19.*

quem ſciebat à Catholica communione eſſe defunctum extorrem: idemq; repertus eſt hoſtis (vt Euagr. *a* teſtatur) Concilij Chalcedonenſis. Affectauit nihilominus dici Catholicus, ob ineundam communicationem cum Romano Pontifice, à qua ſciret magna infamia Acacium excidiſſe. Ideoq; non conſenſiſſe abſque auctoritate Romani Pontificis inthronizari, eamq; literis requiſiuiſſe, Liberatus *b* eſt auctor. Sed Nicephorus *c* ait, eum pariter Petri Mogi pſeudoepiſcopi Alexandrini communicationem expetiiſſe; & quo id facilius ab vtroque illorum conſequeretur, ſcripſiſſe ad Felicem Papam, ſe Petri communicationem auerſari; & ſimiliter Petro ſignificaſſe, ſe Felicis coniunctionem reiicere. Ideoq; cum hanc eius nequitiam Felix intellexiſſet, legatos ipſius cum contumelia Roma expuliſſe.

IESV CHRISTI An. 489.

FELIC. III. An. 7.

ZENON. IMP. 2. ODOACR. REG. 14.

I. EVPHEM. ELIGITVR EPIS. CONSTAN.

ANNO Domini quadringenteſimo octogeſimo nono, Probino & Euſebio Coſſ. *Euphemius* ex Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ preſbytero, electus eſt poſt Flauitam eius ciuitatis Epiſcopus: qui mox Concilium Chalcedonenſe probauit, nomen Petri Mogi ſuis ipſe manibus è ſacris Diptychis expunxit, Felicis vero Papæ nomen ab Acacio abolitum in eaſdem ſacras tabulas retulit, & Synodales ad eum literas dedit. Ex quibus plane poſſet videri Catholicus: ſed quod reliquerit in eiſdem tabulis nomina Acacij & Flauitæ, factum eſt vt quamuis ei Felix velut Orthodoxo faueret, haud tamen illum in Epiſcopalem communionem admiſerit. Teſtantur iſta Euagrius *d*, atque Nicephorus *e*. Quapropter quod Liberatus ait, Euphemium ſuſcepiſſe à Felice Romano Pontifice ſcripta; intelligas ea fuiſſe commonitoria, non communicatoria: ſicut & eſſe comperiuntur literæ, quas ipſius in ſede ſucceſſor Gelaſius ad eundem Euphemium ſcripſit, quibus eum admonuit vt nomen Acacij aboleret, ſi vellet conſequi Eccleſiæ Catholicæ communionem. At inter Euphemium & Petrum Mogum, rem ita ſe habuiſſe iidem Euagrius & Nicephorus tradunt, vt confirmante Euphemio Concilium Chalcedonenſe, Petro autem improbante; mutuo inter ſe digladiari cœperint, cogentes alter aduerſus alterum *Synodos*, ſeq; mutuo anathemate ferientes, vſque in ſequentem annum, quo mori contigit perfidum Mogum.

d *Euag. l. 3. cap. 23.*
e *Ni eph. l. 16. c. 19.*
QVOMODO SE GESSERIT CVM ROM. PON. ET PETRO MOGO.

II. S. DANIEL. STYLITÆ OBITVS.
f *Ap. Sur. 11. Dec.*

Hoc vero ipſo tempore, quo Euthymius creatus eſt Epiſcopus, mirificum illum *S. Danielem Stylitam*, poſt celebrata diuina myſteria, octogenarium ex hac vita, Angelis comitantibus, migraſſe in cœlum, teſtantur eius Acta *f* antiquitus ſcripta: vbi & narratur miraculum liberati à dæmone cuiuſdam hominis, in eius obitu peractum; atque eiuſdem ſepultura, Chriſtiano ritu, cum cantu, & facum accenſione, magnifice curata ſumptibus Rais piiſſimæ fœminæ, cui eam Daniel concrediderat, iuſſis diſcipulis ne eam Imperatoribus, vel Regibus, vllisve aliis permitterent.

III. DVCENTVS THEODORICI IN ITALIAM.

His etiam Coſſ. (vt habet Caſſiodorus) Theodoricus Amalus Gothorum Rex intrauit in Italiam, & Odoacrem ipſi cum exercitu occurrentem iteratis præliis vicit. Quid vero Ticinenſes & Mediolanenſes tunc paſſi ſint, & quæ honorifica tranſacta inter S. Epiphanium Ticinenſem Epiſcopum & eundem Theodoricum Regem fuerint, narrat *Ennodius* g egregiæ famæ Ticinenſis diaconus, qui ſe hoc tempore ætatis annorum ſexdecim fuiſſe aſſerit: quemq; Conſulari ortum genere, conſtat duxiſſe vxorem nobilem ac prædiuitem puellam, ſed poſt ſuſceptum ex ea filium, mutuo conſenſu illam profeſſam eſſe cælibem ſanctamq; vitam, ipſum autem diaconum ordinatum, ac demum ex diacono factum Epiſcopum Ticinenſem; de quo ſæpe agendum inferius.

g *Ennod. in vit. S. Epip. Ticin. & in natal. Laurentij Epi ſ. Mediol.*

IV. CLODOV. VINCIT SYAGRIVM.

Hoc eodem anno, qui numeratur quintus regni Clodouei Francorum Regis, idem Syagrium Romanum, qui Sueſſionenſem tenebat ciuitatem, vicit; fugientemq; ad Alaricum Wiſigothorum Regem, qui aliam Galliarum partem occupabat, & ab eo petitum, ac redditum, occidit. Quibus incurſionibus cum non mediocre inferretur Eccleſiis damnum, eluxit in iis iuſtitia Clodouei, licet adhuc Gentilis; cuius egregium extat apud Gregorium *a* Turonenſem exemplum de milite ſacrilego ab eodem Rege occiſo. Eundemq; & alia quæcunque eiuſmodi Eccleſiarum damna, factum poſtea Chriſtianum reſarcienda curaſſe, teſtatur Remigius in ſuo teſtamento *b*.

a *Greg. Tur. 2. hiſt. Fr. 27*
b *Ext. ap. Briſſon. li. 7 Formul.*

IESV CHRISTI Ann. 490.

FELIC. III. An. 8.

ZENON. IMP. 17. ODOACR. REG. 15.

I.
c *Ap. Sur. 1. Ianuar.*

ANNO Domini quadringenteſimo nonageſimo, Fauſtus Iunior & Longinus ſecundo Coſſ. recenſentur à Marcellino; à Caſſiodoro autem vnus tantum Conſul ponitur Fauſtus. Quo anno (quantum ex Actis *c S. Fulgentij* colligere licet) Wandalica recruduit aduerſus Catholicos in Africa perſecutio; non quidem aduerſus omnes, ſed in eos duntaxat ſacerdotes, quos eſſet ſuſpicio clanculum Eccleſiæ reconciliare illos, qui præcedenti perſecutione lapſi eſſent in errorem. Porro ſcripta ſunt Acta illa ab eiuſdē Fulgentij diſcipulo, & exilij comite, ad ipſius ſucceſſorem Felicianum omni fide teſtata. Ex quibus conſtat, fuiſſe ipſum familia Senatoria Carthagine oriundū, natum vero Lepte, cum ipſius parentes fidei cauſa patria pulſi bonisq; priuati fuiſſent: hoc autem tempore agentem annos ætatis circiter duodetriginta, monaſticamq; vitā excolentē, Abbatis nomine præfecturā geſſiſſe monaſterij; ac in iſta perſecutione captum, direq; cruciatum, poſtea profecturum in Ægyptum ad inuiſendos anachoretas, retentum fuiſſe in Sicilia ab Eulalio Epiſcopo Syracuſano. Quomodo vero inde Romam nauigauerit, ac denuo in patriam remearit, dicetur ſuis locis. Licet autem de iſta perſecutione Wandalica, ea tantum auctor pertingat, quæ ad eundem Fulgentium ſpectant; tamen ex eiuſmodi tenui lucis ſpeculo, cætera quæ remanſerunt obſcura poſſumus intelligere.

S. FVLGEN. GENVS, ET PRIMORDIA.

II. PETRI MOGI INTERITVS.

Hoc ipſo anno mortuus eſt Alexandrinæ ſedis inuaſor, nefandus Petrus cognomento Mogus, cum eam occupaſſet (numerando à tempore obitus Timothei Orthodoxi) annos tredecim. In cuius locum ab hæreticis hæreticus pariter eſt ſubrogatus *Athanaſius*, ſede illa ac nomine prorſus indignus, cognomēto vero *Herniosus*, Palladio Antiocheno æque hæretico communicatione coniunctus; de quo Euagrius, Nicephorus, Leontius Scholaſticus, Liberatus diaconus, & alij hiſtorici veteres meminerunt; etſi res ab eo geſtæ, vtpote filij tenebrarum, obſcuræ remanſerint.

III. PELAGIVS PATRIC. INIVSTE OCCIDITVR A ZENONE IMP.

Sub huius quoque anni Coſſ. (inquit Marcellinus) Zeno Imp. in inſula quæ Paganorum dicitur, *Pelagij* gulam laqueo frāgi præcepit. Hæc ille breuiter: quæ paulo amplius Cedrenus narrans, ait hūc Pelagium fuiſſe dignitate Patricium, virumq; præclarum, & carminū ſcriptione inſignem, qui hiſtoriam verſibus ab Auguſto Cæſare exorſam edidiſſet, & Homerocentra, aliaq; egregia quamplurima compoſuiſſet. Fuiſſe autem Zenonis iuſſu interfectū, quod is ſumma prudentia & iuſtitia eiuſdem Imperatoris nefanda facinora, homicidiaq; libere inceſſeret, ſæpiusq; repreſſiſſet; & quod fatuum eius fratrem, (hoc eſt Longinum, moribus Zenoni conſimilem, nempe rapaciſſimū ac ſpurciſſimum, vt eum pluribus deſcribit Suidas) haud permiſiſſet Cæſarē deſignari: Moriturum autem manibus ad cœlum erectis, ſuam innocentiam conteſtatum eſſe, Deumq; precatum vt quamprimum eorundē ſcelera puniret. Quem quidem exauditum eſſe conſtat, cum nondum elapſo anno terribilem Zeno vltionem diuinam ſenſit.

IESV CHRISTI AN. 491.

FELIC. III. AN. 9.

ANASTAS. IMP. I. ODOACR. REG. 16.

I. ANNO Domini quadringenteſimo nonageſimo primo, Olybrio Conſule (quem præter auitam inſignem nobilitatem, doctrina & pietate claruiſſe, Ennodius Ticinenſis docet in carmine & familiaribus epiſtolis ad ipſum datis (Zeno *a* Aug. poſtquam annos ſeptendecim & menſes quinque imperaſſet, digno impia vita fine extinctus eſt. Quippe morbo comitiali, quo crebro laborabat, arreptus, (vt vult Euagrius *b*) ſiue nimia crapula & ebrietate ſopitus, (vt habet Zonaras *c*) vel ex alia quapiam ægritudine pro mortuo habitus, viuus ſepultus eſt: cum vero è ſepulchro auditus eſſet lamentabiliter domeſticos & ſatellites implorare, vt inde educeretur, non ad Imperium, ſed ad monaſterium; prohibente Ariadna vxore, cui inuiſus eſſe cœperat, ne quis monumentum aperiret, miſere periit, ſuis ipſius lacertis & caligis quas geſtabat comeſtis; vt poſt cōpertum eſſe, monumēto recluſo, Cedrenus *d* narrat. Haud enim recepta eſt ſparſa vulgo ſententia, quam idem auctor recēſet; nempe Zenoni à quadam diuina poteſtate ita fuiſſe caput abſciſſum, vt ea res conſpectum hominum fugeret, ſolaq; cute caput cum ceruice coniungeretur.

a Marcel. Caſſiod. & alii omnes.
b Euagr. l. 3. cap. 29.
c Zonar. to. 3 Annal.
ZENO IMP. VIVVS SEPVLTVS.
d Cedr. in compend.

II. Cum autem abſque liberis deceſſiſſet, excluſo quoque Lōgino ipſius fratre perditiſſimis moribus homine, in eius locum ſuffectus eſt ab Ariadna, ANASTASIVS (vt ſcribit Euagrius) Dyrrachio, quod olim Epidamnum dicebatur, oriundus; cum nondum ad Senatorium ordinem aſcendiſſet, ſed ſolum in ſchola Silentiariorum (quo nomine *e* appellabantur, qui in Palatio Imperatoris militantes, ea quæ ſunt quietis, curarent) adſcriptus eſſet: ideoq; res tam inopinata ſuſpicionem haud leuem concitauit, euectum fuiſſe ab Ariadna ad Imperium ob turpem amorum commixtionem. Sed eum (vt ſcribunt Euagrius *f* & Theodorus *g* Lector) Euphemius Conſtantinopolitanus Epiſcopus, ne vi quidem adigi potuit vt coronaret, vocans eum hæreticum, & indignum qui Chriſtianis imperaret; niſi poſtquam ab eo ſcriptam retulit Catholicæ Fidei profeſſionem, & Chalcedonenſis Concilij approbationem. Cum & referat Suidas, eidem aliquando cœtus quoſdam intra Eccleſiam agitanti, publice Euphemium comminatum fuiſſe, niſi cum Eccleſia conſentiret, aut ab eius ingreſſu ad peruertēdos ſimpliciores abſtineret, ſe reſecta ipſius coma eum in triumpho ducturum cum populo: (hoc eſt, in ordinem monachorum redacturum ad pœnitentiam:) & ex eo tempore Anaſtaſium quieuiſſe, Imperij retinendi cauſa. His enim ille repreſſus, ſaltem ad tempus Catholicum ſe exhibuit; cum alioqui Manichæi & Ariani (vt ait Theodorus) valde lætati eſſent de eiuſdem inauguratione, eo quod ipſius mater Manichæa eſſet, Clearchus vero eiuſdem auunculus Arianus.

ANASTASIVS IMP.
e Procop. de Bel Perſ. l. 1. Sed de iis tu vide plura, ſi cupis, ap. Buleg. in Imp. Rom. lib. 3. c. 23.
f Euag. lib. 3 c. 32.
g Theod. Lect. Collect. lib. 2.
EVPHEM. EPISC. EXIGIT AB EO PROFESS. FIDEI.

III. Cæterum cum idem metu Euphemij ſe continens, qui olim in humili ſtatu collocatus, ſpecimen viri optimi in pleriſque vitæ actibus edidiſſet, vt ex Gelaſij *h* Papæ ad ipſum poſtea ſcripta epiſtola, & ex publicis populi acclamationibus apud Cedrenum conſtat; Imperium iam adeptus, vt iis reſponderent reliqui ipſius actus, imprimis delatores *i* ex vrbe eiecit; antiquumq; tributum penitus aboleuit, *Chryſargyrum* dictum, quod magna omnium eiulatione à mendicis, meretricibus, ſeruis, libertis, fœminis repudiatis; necnon ab omnibus cuiuſcunq; conditionis aut ſexus hominibus, cum in agris tum in vrbibus, pro ſingulis equis, bobus, mulis, aſinis, canibus, ipſoq; fimo, atque vrina, abſque aliqua miſeratione exigi conſueuerat, & ſingulis quadrienniis ad primarios Magiſtratus, atq; inde in priuatum Imperatoris ærarium deferri. Quinetiam *k* venationes ſuſtulit, & magiſtratus, quos venales Zeno fecerat, gratis contulit. Adeo vt non ſolum Imperij ſubditi, ſummam eleuandæ Reipubl. ſpem de ipſo recens creato Imperatore conciperent; ſed & ipſe Felix Romanus Pontifex, exiſtimans aduenisse diem, quo præterita infeliciſſima tempora penitus deſinerent, gratulatoriam ſtatim ad eum dederit de ipſius promotione epiſtolam; cuius meminit Gelaſius in Commonitorio ad Fauſtum.

h Gela. ep. 10
i Cedr. & Euagr.
ANAST. PROBE GESTA IN PRINCIP. IMPERII.
k Theod. ſup.

IV. Sed quoniam omne quod non ex animo, ſed ex ambitu procedit, haud diu conſiſtere valet; quamprimum Anaſtaſius Imperium ſibi ſtabilitum vidit, mutatus in deterius (inquit Suidas) vniuerſum Imperium ariſtocratiam effecit, magiſtratus omnes vendendo, ac delinquentibus ignoſcendo, inexplebili pecuniæ cupiditate incenſus, qua prouincias diripuit, ac ſubditos omnes expilauit: cum tamen munificus videri volens, quorum bona abſtuliſſet, iiſdem poſtea pietatis nomine diſtribueret; & quarum vrbium incolas nudaret, earum ædificia renouaret. Cuius etiam cum alia extent plurima immenſæ auri cupiditatis & rapacitatis exempla, quorum nonnulla patebunt inferius; ex his videas, quo iure tantopere prædicent nonnulli eiuſdem munificentiam, quod Chryſargyrum ceſſare voluerit. Denique talem hominem, ad extremam Orientalis Imperij cladem, & Catholicæ fidei deſolationem, ab impia Ariadna eſſe promotum, exitus patefecit. Idq; exordium ipſum prænunciauit, cum hoc eodem anno quo creatus eſt Imperator (vt Marcellinus teſtatur) bellum plebeium inter Byzantios ortum eſt, parsq; vrbis plurima atque Circi combuſta. Quando & accidiſſe creditur, quod Procopius *a* tradit incenſam eſſe auguſtiſſimam domum hoſpitalem S. Samſonis, & nobiliſſimam omnium eccleſiam Sophiam dictam; quam poſtea Iuſtinianus longe ſumptuoſiorem extruxit.

CITO MVTATVR IN PRAVVM.
INCENDIVM A TVRBA EXCITATVM.
a Procop. de ædif. Iuſtin. orat. 1.

V. Accidit autem vice verſa hoc ipſo anno, vt cum Anaſtaſius, Silentiarius eſſe deſinens creuit in Imperatorem; Dei conſilio vir ſanctiſſimus *Ioannes* ex Antiſtite Coloniæ in Armenia euaſerit Silentiarius: cum videlicet agens ætatis annum trigeſimum octauum, diuino inſtinctu ſedi nuncio remiſſo, profectus in Palæſtinam ad loca ſancta, ſubiecit ſe diſciplinæ magni Sabæ Abbatis; mutatuſq; in monachum, ob incomparabilem ſilentij obſeruantiam, *Silentiarius* fuit cognominatus. Cuius egregiam vitam deſcripſit Cyrillus pariter monachus, qui his ipſis vixit temporibus, & magna fide ac diligentia ſcripſit Res geſtas ſanctiſſimorum virorum *Euthymij* (cuius etiam diſcipulus extitit) *Sabæ*, huiuſq; *Ioannis Silentiarij*: eiuſdemq; creduntur eſſe Vitæ *Theodoſij* Cœnobiarchæ & *Quiriaci* Anachoretæ, qui iiſdem temporibus claruêre eximiæ ſanctitudinis viri: quæ tamen quod careant auctoris inſcriptione, feruntur nomine Metaphraſtis, qui poſtremo illas ex antiquioribus monumentis exſcriptas edidit.

IOANNES SILENTIARIVS EX EPISC. MONACHVS.

VI. Hoc item Conſule Olybrio *b*, Odoacer Erulorum Rex in Italia, iam antea tribus certaminibus, ad Iſontium, Veronæ, & ad Duram fluuium, à Theodorico Amalo Gothorum Rege ſuperatus, rurſum ad pontem Candidum prope Rauennam memorabili prælio deuictus eſt. Verum idem adhuc biennio Rauennæ ſe muniens reſtitit Theodorico, qui interea abſque alicuius obice tota potitus eſt Italia.

b Caſſiod. in Chron.
ODOACER MVLTIS PRÆLIIS A THEODORICO VICTVS.

VII. Sub huius item anni Conſulatu, à Mariano Scoto obitus recenſetur *S. Patricij* Hiberniæ primi Epiſcopi, cum eſſet (vt ait) annorum nonaginta duorum. At Probus, qui Vitam eius ſcripſit, eum centum triginta duobus annis vixiſſe tradit: ad quam plane ætatem perueniſſe oportuit, ſi (vt ait) annos triginta natus extitit diſcipulus S. Martini. Porro qui viuens prædicatione, poſt obitum magis illas regiones miraculis illuſtrauit.

OBITVS S. PATRICII.

IESV CHRISTI AN. 492.

GELASII AN. 1.

ANAST. IMP. 2. ODOACR. REG. 17.

I. FELIC. PP. OBITVS.

ANNO Domini quadringenteſimo nonageſimo ſecundo, Anaſtaſio Aug. & Ruffino Coſſ. quinto Calendas Martias *S. Felix* Papa ex hac vita deceſſit, cum ſediſſet annis nouem, minus diebus duodecim: quem S. Gregorij Papæ atauum fuiſſe, ex Martyrologio *a* Romano, ipſoq; Gregorio *b* conſtat, dum de eo refert, quod ſanctæ Tarſillæ nepti apparens; illam ad cœleſtia regna vocauit. Sepultus *c* eſt autem in baſilica S. Pauli Apoſtoli. Ac poſtquam ceſſaſſet Epiſcopatus dies quinque, ſubrogatus eſt in locum eius die ſecunda Martij vir doctiſſimus GELASIVS Valerij filius. Qui quod Afer natione fuiſſe ponitur in libro Anaſtaſij de Romanis Pontificibus, repugnare aliquo modo videtur quod ipſemet Gelaſius *d* alibi ſe Romanum natum dicit. Verum cum Africanus fuerit, multis potuit rationibus dici Romanus ciuis natus; ſicut & Paulus *e*, Tarſenſis cum eſſet, ſe ciuem Romanum natum gloriatur. De tempore autem eius ordinationis, cum plures extent ipſius literæ *f* ſub huius anni Coſſ. datæ, ex iis corrigendus eſt Marcellinus, dum poſt annum ſequentem ponit eius ingreſſum.

a *Mart. R. 25. Febr.* b *Greg. hom. in Euang. 38. & l. 4. dial. cap. 16. vide inf. an. 581. n. 4.* c *Anaſt. de Rom. Pont.* GELASII CREATIO. d *Gelaſ. ep. 10. ad Anaſt. Imp.* e *Act. 22.* f *Gelaſ. ep. 1. 2. 9. Tom. 1. Ep. Ro. Pon*

II. DE LITERIS INTER EVPHEM. CONST. ET GELAS. PAPAM.

Simulac autem eius creationem Euphemius Epiſcopus Conſtantinopolitanus accepit, more maiorum epiſtolam ad eum vna cum fidei ſuæ profeſſione ſcripſit: quam etſi Gelaſius veritati conſonam Catholicæ reperit, tamẽ quod nequaquam Euphemius è Diptychis nomen Acacij prædeceſſoris ſui, ab Eccleſia Romana, ob communicationem & participationem cum hæreticis, damnati expunxiſſet; non communicatorias ad eum, ſed commonitorias potius literas reddidit, quibus ſignificauit fruſtra ipſum Romanę, adeoq; Catholicę Eccleſiæ communicationem ſperare, niſi abolito Acacij nomine. Cumq; Euphemius alia rurſus ad eundem miſſa legatione, perſuadere adhuc niſus eſſet, vt abſque expunctione Acacij, condeſcendens fide Catholicis, communicatione quoque iiſdem iungeretur, multiſq; ad hoc vſus eſſet argumentis; iterum Gelaſius ad eum reſcribens *g*, quam leuia ea eſſent, demonſtrauit, & in ſententia denegandę cõmunicationis perſeuerauit. Quem & honorificis Anaſtaſium Imp. literis ſalutaſſe, licet nullas ab eo percepiſſet, teſtatur ipſe Commonitorio ad Fauſtum, de quo dicetur anno ſequenti.

g *Id. ep. 9.*

III. ELIAS EPISC. HIEROSOL.

Hoc item anno ex hac vita deceſſit Salluſtius Hieroſolymitanus Epiſcopus, anno ſedis octauo; & in eius locum ſuffectus eſt *Elias* vir laudatiſſimus, natione Arabs, profeſſione monachus, ex diſcipulis S. Euthymij, à quo & prædictionem Epiſcopatus acceperat. Conſtant iſta ex Cyrillo in Actis *h* S. Sabæ. Qui de hymno Triſagio paulo inferius ait, eundem Sabam, cum apud quoſdam Armenos abolere vellet prauam illam Petri Fullonis additionem, *Qui crucifixus es pro nobis*, inſtituiſſe vt ipſi reliquos quidem hymnos caniſolitos, propria & vernacula lingua pſallerent, ſed Triſagion Græce tantummodo: Idq; ea ratione, vt audiretur ab omnibus, Catholicos longe aliter hymnum illum occinere, quam docuiſſet Petrus Fullo; & qua lingua ille hæreſim ſacræ cantioni admiſcuiſſet, eadem Catholici illam abſque vllo additamento occinentes, errorem redarguerent hæreticorum, & ſe perſpicue eſſe Catholicos declararẽt. Quo ſalubri conſilio introductum eſt pariter in Occidentali Eccleſia, vt vbiq; ſolemni ritu in Paraſceue, cum ſancta CRVX adoratur, abſque illo additamento, *Qui crucifixus es pro nobis*, Triſagion Græce tantummodo publice concinatur: qui laudabilis vſus hactenus in deteſtationẽ antiquæ blaſphemiæ perſeuerat.

h *Ap. Sur. 5. Dec. c. 38. &c.* DE HYMNO TRISAGIO GRÆCE CANENDO.

IV. Hoc eodem anno, qui ſecundus eſt Imperatoris Anaſtaſij, cœptum eſſe *Bellum Iſauricum*, auctor eſt Marcellinus *a*; quod ſexennio perduraſſe tradit, Theodorus *b* vero quinquennio. Cum ex rebus ipſo exordio proſpere ſuccedentibus Anaſtaſius inſolentior factus, pœnitens ſe dediſſe fidei Catholicæ profeſſionem Euphemio Conſtantinopolitano Epiſcopo, eandem ſibi ab eo reſtitui *c* coegit: eo quidem prætextu (vt docet Euagrius *d*) quod videret Concilium Chalcedonenſe à nonnullis recipi, ab aliis vero reiici, indeq; plurimas oriri vbique diſſenſiones: ad quas quodammodo ſedandas, iuſſit vt vnuſquiſque ſecundum conſuetudinem eius loci vbi degeret, de eodem Concilio ſentiret; cæterum de illo nemo diſputare præſumeret. Quibus plane ſignificatur, ipſum neque extitiſſe Eutychianum hæreticum, quippe qui prohiberet damnari Concilium Chalcedonenſe; neque Catholicum, cum haud illud permitteret prædicari. Cuiuſnam ergo hæreſis ſectator dicetur? Acephalorum fuiſſe, habent Acta *e* Theodoſij Cœnobiarchæ: idq; ipſum affirmant Cedrenus, & alij. Sed rurſum alij dixere Manichæum, vtpote Manichæa matre natum. Leontius *f* autem inter illos hæreticos recenſet, qui ob id quod neutri duarum aduerſantium ſibi inuicem partium inhærerent, nominati ſunt *Hæſitantes*; qui & ipſi quod capite carerent, *Acephali* dicti reperiuntur: eorum vero rationes, ac falſos prætextus, quibus detineri ſe dicebant, quominus Concilium Chalcedonenſe ſuſciperent, idem Leontius perfacile diſſoluit; ſimulque egregie confutat, quod iidem cum Eutychianis eos quoque redarguerent, qui duas aſſererent in Chriſto naturas.

a *Marcel. in Chron.* b *Theod. Lect. Collect. lib. 2.* c *Theod. ib. Ced. in Cõp.* d *Euag. lib. 3. c. 30.* CVIVS HÆRESIS SECTATOR ANAS. IMP. [Quem & Theopaſchitã fuiſſe docet Euagrius lib. 3. c. 44. & videbitur infra 512. n. 1.] e *Ap. Sur. 11. Ianuar.* f *Leont. de Sect. Act. 5. & 6.* HÆSITANTES HÆRET.

IESV CHRISTI ANN. 493.

GELASII AN. 2.

ANASTAS. IMP. 3. THEODOR. REG. 1.

I. ANNO Domini quadringenteſimo nonageſimo tertio, Caſſiodorus Albinum tantum Conſulem ponit, Marcellinus vero addit etiam collegam Euſebium. Quo anno Theodoricus Amalus Gothorum Rex, diutinæ Rauennæ obſidionis tædio affectus, eiuſdem ciuitatis Epiſcopi interuentu ita cum Odoacre intus obſeſſo conuenit, vt ambo æqua ſorte in illa vrbe viuerent, pariterq; potirentur Imperio. Quibus conditionibus aliquamdiu vtrinque ſeruatis, Theodoricus eo prætextu quaſi in ſe Odoacer machinatus inſidias eſſet, eundem ad epulas fraudulenter euocatum interemit. Hæc breuiter Procopius *g*: quæ proditorie fuiſſe peracta, prætermiſerunt Caſſiodorus & Iordanus; ille, quia in gratiam Theodorici, cui erat ab epiſtolis, cuncta diſponeret; iſte, quia ſuorum Gothorum ſcriberet hiſtoriam.

ODOACER PRODITORIE OCCIDITVR. g *Procop. de Bel. Goth. l. 1.*

II. Poſt hæc idem vero THEODORICVS, ſiue vt plures vocant, *Theodericus*; reliquis ſibi hoſtibus conciliatis, integra potitus Italia, ad ſtabiliendum ſibi regnum, pacem ab Anaſtaſio Imper. per legatos petiit, & impetrauit. Miſſiſq; item ad Clodoueum Francorum Regem Legatis, filiam eius Audeflendam in vxorem obtinuit *h*: & quas ex concubina olim genuerat, duas filias, alteram nuptui tradidit Alarico Wiſigothorum in Gallia Regi, alteram Sigiſmundo filio Gundebaldi Regis Burgundiorum in eadem Gallia regnantis. Cumq; iam antea *i* cum Wandalis Africæ dominantibus pacem iniiſſet; ſic omnium vbique Principum fœdere ſecurus redditus, rebus politicis moderandis animum penitus addixit; vſus Romanis Magiſtratibus, atque inprimis induſtria *Magni Aurelij* CASSIODORI *Senatoris*, (tot enim eius nomina fuerunt; quorum *Senator* proprium, *Caſſiodorus* à patris nomine cognomen:) viri ampliſſimi atque doctiſſimi, & ſcriptis honoribusq; notiſſimi; quem apud ſe retinuit ad moderandum regnum, leges populis ſanciendas, & conſcribendas ad diuerſos maioris mo-

THEODORICVS POTITVR ITALIA. h *Iornand. de reb. Goth.* i *Caſſiod. in Chron. an. 491.*

CASSIODORI OPERA VTITVR.

menti epiſtolas, ex quibus ipſius Caſſiodori libri Variarum confecti ſunt. Quamuis enim Theodoricus Arianus eſſet, bene tamen Catholicis vſus eſt, non tantum nihil negotij illis faceſſens, ſed & indulgens, & omni officiorum genere proſequens; adeo vt ſe indigno animo ferre monſtrarit, ſi quis in eius gratiam à Catholica fide in Arianiſmum tranſiret: quem & aliquando tradunt *a* miniſtro cuidam ſuo, inſano amore ſibi dilectiſſimo, ea de cauſa caput amputaſſe, hæc præfatum: *Si Deo fidem ſinceram non ſeruaſti, quomodo mihi, qui homo ſum, conſcientiam ſanam præſtabis?* Sed & multa alia laude digna ipſo regni ſui exordio præſtitiſſe cōſtat; reoſq; quamplurimos relaxando, & captiuos redimendo, atque alia bona ſubditis ſuis procurando, cunctorum ſibi Italorum animos conciliaſſe; vt docet Ennodius Ticinenſis diaconus in Rebus geſtis S. Epiphanij eiuſdem ciuitatis Epiſcopi, quē Theodoricus valde coluit, eiuſq; opera ad redimendos è manibus Burgūdionum captiuos Italos vſus eſt, atque in eius gratiam multa diuerſis indulſit; quæ fuſe tractata apud eundem Ennodium videre eſt.

a Niceph. lib. 16 c. 35. Theod. Lect. Collect. lib. 2. & alii.

OPTIMA EIVS REGNI PRINCIPIA. *Ap. Baron. hoc a. & ſeq.*

III. GELASIVS PP. VTITVR OPERA FAVSTI IN CAVSA EVPHEMII CONSTAN.

Cæterum decreta, quam diximus, ab eodem Theodorico ad Anaſtaſium legatione; vni ex legatis Fauſto Magiſtro Officiorum, Gelaſius Papa cauſam commendauit Euphemij Conſtantinopolitani Epiſcopi; vt ſi poſſet, ei perſuaderet Eccleſiæ Romanæ æquiſſimis iuſſionibus parere (quod hactenus detrectaſſet) in expunctione nominis Acacij è Diptychis. Sed non valuit hæc peragere Fauſtus, refragante Euphemio, & maiora rixarum fomenta miſcente; dum qui alioqui Orthodoxæ fidei tenaciſſimus defenſor eſſet, tamen non ſolum Acacij patrocinium ſuſcepit, ſed & eo dementiæ progreſſus eſt, vt ipſam Apoſtolicam Sedem ad iudicium vocare in animum duxerit, multaq; aduerſus eam iactarit ab hæreticis & ſchiſmaticis effutiri conſueta; & calumniis eandem apud Imperatorem onerauerit. De quibus omnibus Gelaſius à Fauſto certior redditus, miſit ad ipſum aduerſus eiuſmodi obiectiones, calumniaſq; egregiam defenſionem, quæ extat *b* tanto Pontifice digna, eandemq; *Commonitorij* nomine nuncupata, quod Fauſtum Gelaſius commoneret, quonam modo obiecta ab aduerſariis refellere poſſet: in qua & multa legas de auctoritate Romanæ Sedis, ad quam aliæ quæcunque vniuerſi Orbis, atque etiam Patriarchales Eccleſiæ appellare ſoleant, ipſa vero nulli prorſus iudicio ſubiaceat. Quemnam autem hæc ſucceſſum habuerint, dicetur poſtea.

b Tom. 2. Conc. & tom. 1. Epiſt. Rom. Ponti.

IV. Hoc eodem anno aduerſus Pelagianos Dalmatiam tentantes, Picenum vero adeo iam infeſtantes, vt etiam nonnulli eiuſdem prouinciæ Epiſcopi illis inhæreſcerent; idem Gelaſius Papa literas *c* conſcripſit, quibus acriter Epiſcopos de ipſorum oſcitantia arguit; eoq; magis quod ſuam Piceni prouinciam ſeduci paterentur à Seneca quodam carioſo ſene, homine rudi, illiterato, atque ipſius etiam (vt ait) intelligentiæ communis prorſus extraneo: qui & amplius, vna eademq; congregatione puellis ſacris miſcebat monachos; tantam vim aſſerens homini, etiam ſine Dei adiutorio, ineſſe liberæ voluntatis, vt ſi vellet, poſſet inter adoleſcentulas verſari, contrectare, & tamen nullatenus inquinari. Ad quam curandam prouinciam, malaq; auellenda, Legatum miſit Gelaſius *Romulum* S. R. E. diaconum Cardinalem. Legitur item eiuſdem Pontificis nomine volumen aduerſus Pelagianam hæreſim: at nulla eſt mentio de eo apud Gennadium eiuſdem temporis auctorem, dum Gelaſij ſcripta relegit.

c Gelaſ. ep. 3. 4. 5. INVIGILAT ADVERS. PELAGIA.

V. APPARITIO S. MICHAELIS IN GARGANO MONTE

Sub hoc eodem anno Gelaſij Papæ ſecundo ponitur à Sigiberto, factam eſſe inuentionem Cryptæ *Gargani* montis in Apulia, quæ ex Apparitione S. Michaelis Archangeli reddita celeberrima, pio eſt cultui mancipata; atque ob ingentia illic edi ſolita miracula, iugi inpoſterum peregrinatione Fidelium frequentata; cum & eandem S. Archangeli apparitionem vniuerſa Occidentalis Eccleſia anniuerſaria ſolennitate celebrandam ſuſcepit. Quamuis & ante iſtam apparitionem, iam celebrem Romæ fuiſſe cultum eiuſdem S. Archangeli ob aliam eius apparitionem, conſtet ex carmine *d* Drepanij Flori, celebris ætatis ſuæ poëtæ. Sed & alias eius generis apparitiones plures tum in Oriente tum in Occidente, erectaſq; in honorem eiuſdem S. Michaelis Eccleſias, Græcorum atque Latinorum Scriptores produnt.

d Ext. in Bibl. Patr.

VI. MOTVS CONST. ADVERS. IMP.

Quod ad res Orientales pertinet; ſub hoc eodem Albini Conſulatu (vt Marcellinus ait) bella ciuilia aduerſus Anaſtaſij regnum apud Conſtantinopolim geſta ſunt; ac ſtatuæ Regis, Reginæq; funibus per vrbem tractæ. Quæ quidem accidiſſe videntur vulgi furore ſine capite debacchātis, quod indigne ferret excluſum (vt dictum eſt) Longinum germanum Zenonis, hominem (vt teſtantur Suidas, & alij) ob profuſas impenſas plebi infimæ acceptiſſimum. In Ludis autem ſpectans vulgus tumultuatum eſſe, habent etiam literæ Gelaſij Papæ ad Anaſtaſium, anno ſequenti ſuo loco citandæ.

IESV CHRISTI AN. 494.

GELASII AN. 3.

ANASTAS. IMP. 4. THEODOR. REG. 2.

I. ANNO Chriſti quadringenteſimo nonageſimo quarto, Aſterio atque Præſidio Coſſ. remeantibus Romam Theodorici Regis legatis anno ſuperiori Conſtantinopolim miſſis, nunciatiſq; Gelaſio Papæ quæ ab Imperatore accepiſſent, conquerente inter alia quod ab eo per illos literas non accepiſſet: ipſe Gelaſius Apologeticam egregiam epiſtolam ad eundem Auguſtum conſcripſit *a*, qua inter cætera Sacerdotalis dignitatis eminentiam demonſtrauit, Sediſq; Apoſtolicæ excellentiam extulit; ſed & fidei Catholicæ, atque Concilij Chalcedonenſis obſeruationem multis commendauit; eoſq; admodum culpabiles eſſe oſtendit, qui Acacij nomen adhuc retinerent in Diptychis.

a Gela. ep. 10. Citatur etiam in Capitul. Fran. lib. 5. c. 167.

II. FALSI PRÆTEXTVS EVPHEMII CONST. ET ALIORVM SCHISMATICOR.

Verum nec iſtis quidem Imperator perſuaderi valuit, vt remoto obice Eccleſiis vnio redderetur: & Euphemius Cōſtantinopolitanus Epiſcopus eo obſtinatius in ſentētia retinēdi nominis Acacij obdurauit, quod ipſe cōtra ingruentes hæreticos in Oriente fidei Catholicæ acerrimum ageret defenſorem, tutareturq; Concilium Chalcedonenſe aduerſus primarum ſedium Alexandrinæ & Antiochenæ Patriarchas, ipſumq; Imperatorem illud cuniculis oppugnantem. Vnde & factum eſt, vt omnes ferme Catholici Orientales Epiſcopi ei communicarent; præſertim cum iactaret, non de fide, ſed tantum de moribus altercationem eſſe inter ſe & Romanum Pontificem, ac per Apoſtolicam Sedem magis exerceri vindictam, quod ab Acacio ſpreta eſſet, quam iuſtitiam defendi. Complures tamen reſilierunt omnino ab illo; veluti Epiſcopi Dardaniæ & Illyrici, qui nullis induci valuēre argumentis atque prætextibus, vt ei communione iungerentur: ſicut nec Macedoniæ Antiſtites, excepto Theſſalonicenſi Metropolitano; qui cum alias ſemper aduerſus ſchiſmaticos Orientales Sedi Apoſtolicæ firmiter adhærere conſueuiſſet, tamen Acacianis modo turpiter inhæſit: vt de his omnibus conſtat ex literis *b* Gelaſij Papæ ad Epiſcopos Dardaniæ & Illyrici, datis per *Cyprianum* atque *Macarium* S. R. E. diaconos, quos ad eoſdem in fide conſolidandos miſit; aliiſq; iam antea *c* ad Laurentium Lignidi in Macedonia Antiſtitem ſcriptis.

b Id. ep. 8.

c Ep. 1.

III. CONCIL. ROM. PRO CONSERVANDA VNITATE FIDEI.

Placuit autem inter hæc eidem Gelaſio, congregato *Romæ* CONCILIO ſeptuaginta Epiſcoporum, quæcunque ad fidem Catholicam illibate cuſtodiendam, pacemq; in Eccleſia reſtituendam ſpectare viderentur, conſtituere. Cuius rei perficiendæ gratia, decretum edidit ab Eccleſia Catholica perpetuo retinendum; in quo, poſt recenſitos Canonicos libros tam Veteris quam Noui Teſtamenti, adiecit de Primatu Eccleſiæ Romanæ ſupra alias omnes voce Domini inſtituto: deq; aliarum poſt eam Patriarchalium ſedium, Alexandrinæ & Antiochenæ antiquis iuribus, ad reprimendam Conſtantinopolitanorum Epiſcoporum ſe ſupra eas erigentium præſumptionem. Quibus adiidit approbationem quatuor Oecumenicarum Synodorum hucuſque celebratarum, videlicet Nicænæ,

Conſtantinopolitanæ, Epheſinæ, & Chalcedonenſis. Ac poſtea delectum habuit Eccleſiaſticorum Librorum, qui hactenus editi legi ſolerēt, diſtinguens orthodoxos ab hæreticis. Et tandem damnationem appoſuit omnium hæreſiarcharum, & ſchiſmaticorum; inter quos ad poſtremum recenſuit quoque Acacium Conſtantinopolitanum olim Epiſcopum, eadem anathematis ſententia innodatum.

IV. DE BONORVM ECCL. DIVISIONE. Quo eodem anno idem Pontifex epiſtolam ſcripſit ad vniuerſos Epiſcopos in Lucania, Brutiis, & Sicilia conſtitutos; qua præter alia ad reſtaurandam Eccleſiaſticam diſciplinam pertinentia, de Bonis Eccleſiæ illud inculcauit, vt de reddiribus eius tam ex fructibus quam ex oblationibus quadripertita diuiſio fieret, quarum prima Epiſcopo, clero ſecunda, tertia pauperibus, quarta vero ædificiis Eccleſiæ tribuenda eſſet. Addiditq; ad ea quæ hac de re vidimus

a An. 475. 9. à Simplicio *a* conſtituta, vt pars pauperum nequaquam clanculo erogaretur, ſed palam, omnibus videntibus, atque ſcientibus, ne rapiendi, vel eam minuendi daretur occaſio. Rurſumq; hoc ipſo anno ad Siciliæ Epiſcopos ſcri-

b Id. ep. 7. bens *b*, præter illam partem, quæ erogari deberet in pauperes, vt de ſua Epiſcopus debeat alere peregrinos atque captiuos inculcat: quibus plane demonſtrat, quod pars illa pauperibus debita, non in alios pauperes, quam in eos qui ſunt ſcripti ſuæ cuiuſcunque diocœſis, ſit eroganda. Hæc autem in Eccleſia Dei exoleuiſſe, iam ſuperius deploratum eſt: dolemusq; rem tantam negligi, vel inuolucro aliorum prætextuum prætermitti. Vnde mihi facile perſuadeo hac potiſſimum cauſa Eccleſiam aſſiduis atteri malis. *Cognoui*

c Pſal. 139. *enim* (dicam cum propheta *c*) *quia faciet Dominus iudicium inopis, & vindictam pauperum.*

V. CLOTILDIS NVPTA CLODOVEO FRAN. RE. Hoc ipſo anno, qui numeratur decimus Clodouei regnantis in Gallia, idem Rex adhuc Paganus exiſtens, vxorem duxit *Crotildem*, ſiue Clotildem, Chriſtianam fœminā, filiam fratris Gundebaldi Regis Burgundiorum; per quam poſtea (vt docetur) & ipſe factus eſt Chriſtianus. Porro voluit Deus tanti coniugij primitias ſibi offerri, vt ſic magis cœleſtibus benedictionibus augeretur; cum videlicet primogenitum ex eo filium natum baptizatum à Clotilde, & Ingomerem nominatum, adhuc in Albis poſitū in cœlum accepit, quaſi obſidem & pignus credituri parentis. Verum Rex ignorans Dei conſilium, nonnihil in Reginam commotus, quaſi ob impertitum baptiſmum à diis ſuis puer ex hac luce ſubtractus eſſet; vehementius eam increpauit, cum

d Greg. Tur. de reb. Frā. l. 2. c. 28. 29. natus alius filius (quem eadem baptizatum vocauit Clodomirum) ægrotare cœpiſſet: ſed huic precibus Reginæ ſalus eſt diuinitus reſtituta. Hæc autem omnia quomodo ſe

e Aimoin. de geſt. Franc. l. 1. c. 13. habuerint, exactè deſcripſerunt qui res Francorum antiquitus proſecuti ſunt, Gregorius *d* Turonēſis, Aimoinus *e*,

f Hincmar. ap. Sur. to. 1. quem Aimonem, alij Amonium nominant) & qui vitam S. Remigij conſcripſit Hincmarus *f*.

VI. S. BENEDICTVS EREMŪ PETIT. Hoc eodem anno (vt habet vetus Hiſtoria Caſſinenſis) magnus ille monachorum Patriarcha, Occidentalis decus Eccleſiæ, BENEDICTVS Nurſiæ nobili genere ortus, ac Romæ literis dans operam, ab Vrbe receſſit, ſublimioris vitæ ſectaturus inſtitutum. At cum de re ipſa liquido conſtet, de anno tamen diuerſæ admodum inter ſe pugnantes reperiuntur ſententiæ. Sed omiſſis aliis, veritati magis conſentiens apparet illa, qua ipſa ponitur ex hac vita deceſſiſſe anno Domini quingenteſimo quadrageſimo ſecundo, quam affert Leo Oſtienſis Epiſcopus ex Caſſinenſis cœnobij antiquioribus monumentis: quibus etiam cum afferatur annos vixiſſe tantum ſexaginta duos, ea ratione æque reperitur ipſe natus anno quadringenteſimo octogeſimo, atque præſenti (quo ab Vrbe ponitur receſſiſſe) annum ætatis egiſſe decimumquartum: quem vt adhuc ætate tenerum,

g Greg. lib. 2. Dialog. nutrix eſt conſecuta; vt teſtatur S. Gregorius *g* Papa, qui eiuſdē ſancti Patriarchæ præcipuas res geſtas ſcriptis mandauit. Nutricem autem aliquamdiu apud ſe retinuiſſe illum, docet tota illa de tritico purgando, & capiſterio fracto, reſtauratoq; hiſtoria. Quo demum tempore poſt vul-

NOTVS FIT OMNIBVS VIRTVTE MIRACVL. gatum editum ab eo grande miraculum, ipſe iam tunc ętate adoleſcens, animoq; promptus & viribus, inde aufugiens ſeceſſit ad locum qui Sublacus dicitur, iuxta Simbruinos montes; atque in altiſſimam ſpeluncam penetrans, in ea ſic per triennium delituit, vt vnus id ſciret S. Romanus monachus, quo ad vitæ neceſſitatem miniſtro vtebatur. Sed Dei reuelatione notior factus, & virtute miraculorum redditus vniuerſæ illi regioni conſpicuus; inuidiæ iaculis ab hominibus appetitus, poſtquam vires Satanæ ipſum aggredientis multis modis confregiſſet, ad vitæ ſanctæ æmulationem ſuo exemplo quamplurimos traxit, duodecimq; à ſe erecta monaſteria repleuit. Siq; perſeueraſſe vſque ad annum Domini quingenteſimum vndetrigeſimum, atq; poſtea migraſſe Caſſinum, ex Chronico Caſſinenſi compertum habetur.

VII. Sane quidem in tanti viri vocatione, ſummaDei in conſulendo ſuæ Eccleſiæ innotuit prouidentia; dum quo tempore vniuerſus ferme Chriſtianus Orbis diuerſis infectus eſſet hæreſibus, in tam tetræ noctis obſcuritate eiuſmodi claritudinem lucis immiſit, qua vniuerſus Catholicus orbis illuſtraretur: cum tamen iam ante ipſius tempora, conſtet etiam in omnibus Occidentalis Eccleſiæ prouinciis viguiſſe diuerſa genera Monachorum; vt quæ ſæpe ſuperius dicta ſunt, certiſſimā fidem faciunt. Vt perperam illi agant, MVLTI FALSO ASSERTI DISCIPVLI S. BENEDIC.

qui S. Benedicto quos non genuit alienos partus ſupponūt: qui, inquam, nimio eius Ordinis amore, plurimos fama illuſtres viros, etiam qui lōge ante S. Benedicti tempora floruerunt, & (quod magis admireris) ex Orientalibus, qui ſub inſtitutis S. Baſilij militarunt, eiuſdem fuiſſe Regulæ profeſſores imprudenter nimis affirmant: quod præſtitit inter alios Trithemius, auctorq; poſterioribus extitit id ipſum faciendi. Illud autem glorioſe prædicare de ipſo liceat; coaleſcente nobili planta, maioribus incrementis indies magis magisq; dilatatum eſſe eundem Ordinem; progreſſuq; temporis complures alios extitiſſe monachorum Ordines, ſub eiuſdem Sancti Regulis militantes.

IESV CHRISTI AN. 495.

GELASII AN. 4.

ANASTAS. IMP. 5. THEODOR. REG. 3.

I. ANNVS Domini quadringenteſimus nonageſimus quintus Conſulatum Viatoris notatum habet in Faſtis Caſſiodori & Marcellini: cui addunt alij collegam Æmilianum.

II. Cuius exordio, nempe ipſis Calendis Februarij Gelaſius Papa prolixam valde, atque eruditam epiſtolam dedit *a* ad Dardaniæ Epiſcopos; qui cum Apoſtolicæ Sedi firmiter huc vſque adhæſiſſent; iam ab Euphemio Conſtantinopolitano Epiſcopo tentati, vacillare viderentur. Porro hanc [illegible]ſtolam non eis tantum voluit eſſe communem, ſed vbique vulgari, notamq; in Oriente reddi tam Orthodoxis quam hæreticis & ſchiſmaticis. Qua inter alia plurima refellens quod Euphemius obiiceret Acacium nō fuiſſe damnatum ab aliqua Synodo, ſed à Romano ſolo Pontifice, ideoq; non debere memoriam eius execrationi eſſe; pluribus ipſe rationibus, & exemplis ſedium etiam Patriarchalium Orientis, demonſtrat Romanæ Sedis eſſe, non ſolum abſoluendi quos quæuis Synodus inique damnaſſet, ſed & damnandi noxios abſque vllo Synodali conuentu. Poſt nonnulla vero ridens quod idem Euphemius ſibi primatum ſupra Orientales Eccleſias vendicaret, quod tunc regia vrbs Conſtantinopolis eſſet; eadem ratione infert, Rauennam quoque, Mediolanum, Sirmium, atque Treueros primatum prætendere poſſe, quod apud eos multis temporibus Imperatores conſtitiſſent.

a Gelaſ. ep. 11. EPIST. GELASII PP. AD EPISC. DARDAN. ADVERS. EVPHEM. CONST.

III. EVPHEM. PELLITVR IN EXILIŪ. At cum ne ſic quidem Euphemius quieſceret, factum eſt iuſto Dei iudicio, vt per hæreticum Principem ſchiſmaticus Epiſcopus repreſſus fuerit. Hoc namque anno ſub iiſdem Coſſ. ipſum Euphemium (falſo licet ab Anaſtaſio Imp. accuſatum, ac perperam in eius gratiam à quibuſdam Epiſcopis excommunicatum atque damnatum) in exilium ductum eſſe, Marcellinus eſt auctor. Cauſam

a Theod. Lect. Col. lect. lib. 2.

vero prætenſæ damnationis Theodorus *a* Lector hanc narrat, quod Euphemius Iſauris fauiſſet, dum aduerſus eos Imperator bellum gereret: cum tamen ideo expulſus ex Suida intelligatur, quod comminatus Imperatori fuiſſet, ſe illum in ordinem redacturum, ſi perſeueraret hæreticus. Sicque plane qui glorioſum eſſet confeſſionis titulum ob hæc conſecutus Euphemius; quod ab ipſa Romana Eccleſia minime meruit ad communionem admitti, inglorius deceſſit, eiuſq; poſtea (vt dicetur) nomen è Diptychis eſt ſublatum. Addit vero Theodorus, in locum eius ſubrogatum eſſe ab Imperatore *Macedonium*, eiuſdem Eccleſiæ presbyterum atque cuſtodem, virum pium ac religioſum, vtpote S. Gennadij eiuſdem olim Eccleſiæ Catholici Antiſtitis ſororis filium, & ab eodē educatum; ac licet populus ſeditionem mouiſſet propter Euphemium, præualuiſſe tamen Imperatoris ſententiam. Sed quod Macedonio idem auctor notā inurit ſubſcriptionis impij Zenonis Henotici, ab horum temporum fideliſſimo ſcriptore Cyrillo *b* redarguitur, dum aſſerit Macedonium rectam fidem amplexum eſſe, idq; non parum ab initio turbaſſe Imperatorem.

MACEDONIVS ELIGITVR EPIS. CONS.

b Cyril. in vit. S. Saba, cap. 69. ap. Sur. tom. 6.

IV. CONCIL. ROM. IN ABSOLVTIONE MISENI.

Hoc item anno, ſub eodem Conſulatu Viatoris, menſe Martio celebrata eſt *Romæ* à Gelaſio Papa SYNODVS quinquaginta quinque Epiſcoporum, præſente etiam Clero Romano, in cauſa Miſeni Epiſcopi: qui cum (vt ſuo loco vidimus) depoſitus fuiſſet in alio Concilio Romano ſub Felice Papa, quod miſſus Conſtantinopolim, prævaricatorem ſe conſtituiſſet mandatorū Sedis Apoſtolicæ in communicando cum Acacio; nunc poſt multam pœnitentiam veniam erroris petens, anathematizato vna cum aliis hæreticis ipſo Acacio, ex conſenſu omnium Patrum abſolutus eſt ac reſtitutus; cum iam antea Vitalis, ipſius in legatione & prævaricatione collega, mortuus eſſet abſque reconciliatione Eccleſiæ. Extant *c* autem germana huius Synodi Acta, in quibus tota rei geſtæ hiſtoria fuſius continetur.

c Tō. 2. Con. & 10. 1. Epi Rom. Pont. in Gelaſ. Edit vero emēdatiora Bar. hoc an. accepta ex Bibl. Virdu.

V.

Hoc eodem anno mortuus eſt Gundabundus Wandalorum in Africa Rex, regni ſui anno duodecimo inchoato; poſtquam intermiſſam aliquamdiu perſecutionem inſtaurans, Eugenium ſanctiſſimum Carthaginienſem Epiſcopū, iam in deſerto Africæ exulem, longius in Gallias relegaſſet; quem non ferret qualicunque forte in Wandalica ditione degere, quod ſciret ipſum reſtituere lapſos ad pœnitentiam, ſtantes ad martyrium roborare, ſcribereq; frequentes (vt Gennadius *d* docet) ad ſuos Literas paſtorales, aliaq; egregia edere pro fidei Catholicæ defenſione aduerſus impietatem Arianam ſcripta, operaq;. Qui demum in Albigenſi ciuitate (vt Gregorius *e* Turonenſis ſcribit; ſed perperam hanc eius relegationem ſub Hunerico Gundabundi patre collocans: perueniſſe namq; eum ad Anaſtaſij Imp. tempora, ex eodem Gennadio, necnon ex Gelaſio *f* Papa conſtat, qui ſub eodem Anaſtaſio ſcribentes, de Eugenio adhuc ſuperſtite meminerunt.) tempus vocationis ſuæ, Domino reuelante, cognoſcens, ac præcipue intelligens, ſe martyri Amarantho, qui in ea ciuitate colebatur, ſocium eſſe futurum; ad eius ſepulchrum accedens, proſtratus ſolo diutiſſime orationem fudit ad Dominum: deinde expanſis ſuper pauimentum brachiis, ſpiritum cœlo direxit, ſepultuſq; in ea crypta eſt; vbi & poſtmodum miracula fieri conſueuerunt.

d Gennad. de Script. Eccl. ca. 97.

S. EVGENII CARTHAG OBITVS.

e Greg. Tur. 2. hiſt. Fran. 3. & 1. Miracul. 58.

f Gelaſ. ep. 11 ad Dard.

VI. TRASAMVNDVS REGNAT IN AFRICA

g Procop. de Bel. VVand. lib. 1.

h Fulg. ad Traſam. lib. 3. in fi.

Cæterum in locum Gundabundi ſucceſſit *Traſamundus* ipſius frater; quem ſapientia & magnitudine animi omnes maiores anteceſſiſſe, Procopius *g* tradit: additq; eum Chriſtianos, non pœnis, ſed præmiis ad deſerendam fidem inuitaſſe. Sane quidem S. Fulgentius *h* ad hunc Regem cum libros ſcripſit, eum parente meliorem appellat. Ei vero Theodoricus Italiæ Rex matrimonio iunxit ſororem ſuam nomine Amalafridam. Eundemq; Anaſtaſio Imperatori amiciſſimum extitiſſe, idem Procopius ſcribit. At de illo ſæpe inferius.

IESV CHRISTI AN. 496.

GELASII AN. 5.

ANASTAS. IMP. 6. THEODOR. REG. 4.

I. GELAS. PP. OBITVS.

a Gennad. de Script. Eccl. ca. 14.

DE LIBRO ADVERS. EVTYCH. EIVS NOMINE SCRIPTO.

b [Agit etiam de his fuſe ip e Baron Annal. Tō. 6. hoc an. Quod vero negat hūc libellū eſſe Gelaſij Papæ partū; ita quoque & alij pleriq; hactenus ſenſerūt. Verū illū S. Fulgētius qui eodē tempore vixit, & æque Aſtron tione fuit, Gelaſio Papæ abſque vlla dubitatione adſcribit, multa ex eo citās Reſp. 2. ad Ferrand. diac.]

ANNO Domini quadringenteſimo nonageſimo ſexto, Paulo Conſule abſque collega, vndecimo Calendas Decembris *S. Gelaſius* Papa ex hac vita migrauit, cum ſediſſet (vt habent Indices Vaticani, & Anaſtaſius in libro de Romanis Pontificibus) annos quatuor, menſes octo, dies decem & nouem: Sepultuſq; eſt in Baſilica S. Petri Apoſtoli. Cuius lucubrationes recenſens Gennadius *a*, ait eum inter alia aduerſus Eutychetem & Neſtorium ſcripſiſſe grande & præclarum volumen. Vnde crediderunt plerique, libellum illum qui Gelaſij nomine circumfertur ſub titulo *De duabus Naturis aduerſus Eutychetem & Neſtorium*, Gelaſij Papæ eſſe: idq; etiam hæretici quidam aſſeruerunt, putantes ſe ex illo contra Eccleſiæ doctrinam de ſanctiſſima Euchariſtia colligere poſſe, in ea vna cum Corpore & Sanguine Chriſti remanere ſubſtantiam panis & vini. Verum nec iſtud ex eiuſdem libelli verbis proferunt, inferri vllomodo poſſe, nihilq; ea obeſſe Catholicæ veritati, à multis iam Catholicis tractatoribus demonſtratum *b* eſt: nee hunc ipſum libellum, Gelaſij Papæ eſſe, vel inde euidenter elici poteſt, quod cum Gennadius grande fuiſſe volumen tradat, ſed & Anaſtaſius *c* Bibliothecarius in quinque libros partitum affirmet; hic tamen commentarius de quo controuertitur, vnius libelli periodo terminetur. Quibus adde, quod cum auctor in fine profiteatur, ſe Catholicorum Patrum teſtimonia afferre, quibus à ſe dicta confirmet, & tamen Græcorum duntaxat auctoritate nitatur, vix duobus Latinis ex plurimis in teſtimonium adductis; manifeſte ſe Græcum, non Latinum eſſe ſcriptorem detegit: idq; ipſum phraſis Latina ſatis indicat, videlicet è Græco eſſe conuerſum.

II.

d Phot. in Bibliotk.

Quapropter aliorum omnium omiſſis opinionibus, quibus eiuſdem opuſculi diuerſos condunt auctores, equidem illud abſque vllo dubio aſſeruerim, non alium eius ſcriptorem eſſe, quam *Gelaſium* illum, quem Photius *d* ait Acta primæ Synodi Nicænæ edidiſſe; quæ & ipſa nuper in lucem ſunt edita, ac de iis diximus in eodem Concilio. Quorum quidem auctor (vt ipſemet teſtatur) Cyzici verſatus, aduerſus Eutychianos hæreticos, qui impugnantes Chalcedonenſe Concilium, profeſſores ſe eſſe Magnæ Synodi Nicænæ varie gloriarentur, edidit quæ reperit à Dalmatio Cyzici Epiſcopo conſcripta Acta Nicæni Concilij; hoc eſt, (vt Photius interpretatur) non vere Acta ipſa, ſed de rebus geſtis in Synodo hiſtoriam. Quonam autem idem Gelaſius vixerit tempore, in eius operis præfatione ipſe declarat; nimirum poſt impij Baſiliſci tyrannidem, cum Eutychiani inualeſcerent aduerſus Eccleſiam Catholicam. Sed & cum addat, ſe eoſdem hæreticos diſputando confutaſſe, pariterq; auctor prædicti libelli *De duabus Naturis* in ipſo exordio profiteatur, ob recentem obortam ea de re controuerſiam ſe eſſe opuſculum aggreſſum; certe poſſumus intelligere, vnum eundemq; Gelaſium vtriuſque tractatus eſſe ſcriptorem.

III. DE GELASII SCRIPTIS.

e Caſſiod. de diuin. lect. cap. 8.

f [Refellit quoq; eorum calumnias Bar. vbi ſupra; quē tu conſulas, ſi lubet: nobis enim non licet diu ſingulis immorari; eo maxime quod de his quęſtionib. iā actum ſit aliis locis ſuperius.]

Porro haud adeo nouum fuiſſe, vt Gelaſij Papæ nomine ſcripta adulterina, atque etiam hæreſibus conferta diuulgarentur, locupletiſſimus eſt teſtis Caſſiodorus *e*, qui eodem ipſo tempore vixit. Quod autem ex veris atque germanis ipſius ſcriptis, nonnullas alias captant hæretici oppugnandæ veritatis occaſiones; ſiue in aſſerenda neceſſaria ſub vtraque ſpecie communione, ſiue in negando Chriſtianæ religionis Antiſtitibus rerum ſæcularium vſu: ipſi dum notam inurere conati ſunt eiuſdem Pontificis commentariis, ſeſe imperitos *f* penitus demonſtrarunt.

IV SVSTVLIT LVPERCALIA.

Eſt vero inter alia præclariſſima eiuſdem Gelaſij Papæ geſta, illud prorſus admirandum, quod Pontificia edita ſanctione, nullo ab Ariano Rege Theodorico, tunc Italiæ, ipſique Vrbi dominante, requiſito conſenſu, prohibuit conſeruata hactenus ex Gentilitia ſuperſtitione *Lupercalia*, quæ fuerãt ante exordium Vrbis allata in Italiam. Cumque nonnulli reperirentur, etiam Chriſtiani, iidemque nobiles Senatores, atque inter alios *Andromachus*, qui eidem Pontifici illa penitus extirpare conanti reſiſterent: aduerſus eos ipſe acerrimam ſtruxit Apologiam *a*, quã ſuum ea de re promulgatum decretum, vt ſancte pieque ſancitum, voluit omnino à Chriſtianis omnibus cuſtoditum, inſuperque demonſtrauit, ob eiuſmodi ſuperſtitiones, atreſque magicas à Romanis retentas, Romanum eſſe collapſum Imperium.

a Rec. Baro. ex cod. Vati.

V. SPECTACVLA AD TEMPVS SVBLATA.

Profeciſſe autem Senatum, vt non Lupercalia tantum, in quæ Gelaſius eo modo declamauit, ſed etiã quæ minoris eſſe ſuperſtitionis, & maioris oblectamenti, videri poterant, *Spectacula* abſtulerit, ſaltem ad tempus, ſed & profuſam illam à nouis Coſſ. fieri ſolitam impenſam in editione Ludorum Circenſium, in pauperum fuiſſe veſtiméta conuerſam, docet Ennodius Ticinenſis in defenſorio *b* libello Synodi Palmaris. Sed hæc tantum (vt diximus) ad tempus: cum eadem nefanda quæ prius, paulo poſt reſumpta fuiſſe importune, viſuri ſimus ſub Conſulatu *c* Importuni. Porro & eadem iam antehac delinita fuiſſe ad tollendam idololatriæ ſuſpicionem, vt non in deorum honorem, ſed ad Chriſti gloriam Circenſia celebrare diceret, Saluianus *c* eſt auctor; deplorans inſuper, quod & adhuc nouis Conſulibus pulli Gentilium ſacrilegiorum more paſcerentur, & volantis pennæ auguria quærerentur, ac pene omnia fierent, quæ etiam quondam Pagani veteres friuola atque irridenda duxiſſent. Vt iam non ſit amplius mirandũ, ſi ob eiuſmodi retentas atque defenſas impietates, fruſtra eas abolere conantibus ſummis Pontificibus, ipſa Vrbs Roma cum tota Italia, atque vniuerſo Imperio, meruerit manibus tradi barbarorum.

b Ext. Tõ. 2. Concil. in Symmach.

c Saluia. de ver. iudic. lib. 6.

VI

Sed vt redeamus ad Gelaſium, præter illa quę de eo iam dicta ſunt, recenſentur quoque ab Anaſtaſio *d* plurima alia eiuſdem S. Pontificis ſcripta, gertaque præclara, cum aduerſus hæreticos, tum circa res ritusque Eccleſiaſticos, atque inter cætera, quod inuentos in Vrbe Manichæos in exilium deportari præceperit, eorumque codices ante fores baſilicæ S. Mariæ incendio concremauerit. Neque enim tantummodo ipſum multa erudítiſſime ſcripſiſſe, ſed & aliorum ſcripta prudentiſſima perſpicacitate tractaſſe, fidem etiam facit eiuſdem cenſura de Libris Authenticis & Apocryphis, quam in Concilio Romano edidiſſe vidimus. Quapropter & cum vſu veniſſet, (quem pluribus exemplis confirmatum vidimus) vt tam ex Oriente, quam ex Occidente, ad Romanos Pontifices ſcripta de Fide mitterentur, vt quæ eſſent Catholica cognoſcerent, cognitaq; probarent (quippe quod & ſcientiæ clauem apud eam Eccleſiam eſſe maiores omnes Orthodoxi intelligerent:) ſic ad ipſum Gelaſium, auctor eſt Photius *e* ex Oriente Ioannem Orthodoxum Epiſcopum Alexandrinum miſiſſe ſcriptam Apologiam aduerſus Pelagianos: & ex Occidente, tradit Gennadius *f* eundem Gelaſium S. Honorati Maſſilienſis Epiſcopi, viri eloquentiſſimi, cognita ſinceriſſima ſcripta, ac fidei integritatem, reſcripto ſuo probaſſe. Nempe Apoſtolicis literis ſignificabant Romani Pontifices, commentarium illum vt conſentientem in omnibus Catholicæ veritati, à cunctis abſque offenſionis ſcrupulo legi poſſe. Imitatus autem ſuum Epiſcopum idem Gennadius presbyter Maſſilienſis, dum à ſe ſcriptum de fide librum (vt ipſe teſtatur *g*, ſuas recenſens lucubrationes) ad eundem Gelaſium Papam miſit; haud tamen ſicut ille, ab ipſo probatus apparet; quippe quem ſcripta ſua ipſius demonſtrent in illam Pelagianorum claſſem reiiciendum eſſe, qui intrinſecus fauentes Pelagianis erroribus, exterius voluerũt videri impugnare Pelagium. Fuitq; vnus plane ex presbyteris illis Gallicanis, de quibus S S. Proſperum & Hilarium apud S. Cœleſtinum Papã conqueſtos eſſe vidimus. Verum ipſum poſtea in meliorem frugem redditum eſſe, creatumq; eiuſdem Eccleſiæ Maſſilienſis Epiſcopum, conſtat ex epiſtola *a* Hadriani Papæ ad Carolũ Magnum, vbi etiam titulo ſanctitatis honeſtatur. Sed de Gelaſio, Gennadioque hactenus.

d Anaſt. de Rom. Pont. in Gelaſ.

ROM. PONTIFF. IVDICES SCRIPT. DE FIDE.

[Quæ vero hic dicuntur de Scriptis ad Gelaſium pro Badiis miſſis, habentur ap. Baron. an 490. loco non ſuo]

e Phot. in Biblioth.

f Gennad. de Script. Eccl. c. 99.

g Ibi. c. 100.

a Ext. Tõ. 3. Epiſt. Rom. Pontiff.

VII. ANAST. II. CREATVR ROM. PONT.

Gelaſio autem mortuo, vacauit *b* ſedes diebus ſeptem: ſicq; vigeſima octaua menſis Nouembris, in eius locũ ſubrogatus eſt ANASTASIVS eius nominis Secundus, patria Romanus, ex Petro genitus. De cuius creationis tempore corrigendus eſt Marcellinus *c*, cum poſt annos duos eius in ſedem ingreſſum ponit.

b Anaſt. de Rom. Pont.

c Marcel. in Chron.

VIII. FLAVIANVS IVN. EPISC. ANTIOCH.

Eodem pariter anno mortuus eſt Palladius Antiochenus Epiſcopus, inque eius locum *Flauianus* Iunior ſubrogatus: qui quod pro Concilio Chalcedonenſi aduerſus Imperatorem, & alios hæreticos ſtetit, meruit poſtea cum aliis confeſſoribus Epiſcopis exilium ſubire, vt ſuo loco dicturi ſumus. Hocque item *d* anno diem obiiſſe S. Epiphanium Ticinenſem Epiſcopum, de quo ſuperius, conſtat ex Ennodio in ipſius Rebus geſtis.

d [Seu potius ſequẽti, 12. Cal. Febr.]

IESV CHRISTI
AN. 497.

ANAST. II. AN. I.

ANAST. IMP. 7.
THEOD. REG. 5.

I. LEGATI ANAST. PAPÆ AD ANAST. IMP. PRO PACE ECCLESIÆ.

ANno Chriſti quadringenteſimo nonageſimo ſeptimo, Anaſtaſio Aug. iterum Conſule, Anaſtaſius Papa ipſo ſui exordio Pontificatus, legationem ad eundem Imp. miſit cum literis *e*, quibus vehementer inculcauit vt Acacij nomen è Diptychis eraderetur, ſicque concordia Orientali Eccleſiæ reſtitueretur. Porro eiuſmodi legatione functi ſunt *Germanus* Epiſcopus Capuanus ſanctitate conſpicuus, & *Creſconius* Epiſcopus Tudertinus vir plane egregius; cũ quibus profectus eſt pariter *Feſtus* Patricius. Quos cum ſuſcepiſſet Imperator, bene quidem illos habens, detinuit ſpe pacis vſque ad finem anni ſequentis, doloſe molitus interea, ſiquo modo ad ſubſcribendum Henotico Zenonis ipſum Romanum Pontificem poſſet inducere. Id enim per eundem Feſtum tentaſſe, Theodorus *f* Lector & Nicephorus *g* tradunt. Quorum etiam teſtimonio conſtat, Macedonium Conſtantinopolitanum Epiſcopũ erga Romanum Pontificem fuiſſe redditum propenſiorem, ſed votis ſuis paſſum eſſe Imperatorem maxime aduerſarium.

e Tõ. 2. Conc. Et Tom. 1. Epiſt. Rom. Pont. in Anaſt.

f Theod. Lect. Collect. lib. 2.

g Niceph. li. 16. c. 35.

FESTVS PRODIT CAVSAM ANAST. PP.

II. ANAST. PP. CATHOL. PERSEVERAVIT.

Quod vero ad Anaſtaſium Papam attinet; cum is iam ante obiiſſet, quam à Feſto eiuſmodi perfidiæ tentaretur, (quod iidem auctores affirmãt) eum integrum ſincerumque in Catholica fide permanſiſſe, nullum eſt dubium; quid poſtea ſchiſmatici Laurentiani cõtra illum euomuerint, & ab ipſis ſparſum, in Libro de Romanis Pontificibus ei fuerit datum crimini *h*, de communicatione cum Photio, ſeu Photino Theſſalonicenſi diacono Acaciano Romam ad ipſum miſſo, ac eiuſdem Pontificis niſu reuocandi Acacij. Siquidem Acacium longe ante hæc tempora obiiſſe cõſtat, & communicationem cum Photino non ob aliud fuiſſe, quam quod Photinus petiiſſet vt deprauata per vitioſam interpretationem S. Leonis Papæ epiſtola, in germanam integritatem redderetur ex prototypo Archiui Romanæ Eccleſiæ, certũ redditur ex libello Alexandrinorum, de quo mox dicturi ſumus: cuiuſmodi requiſitum Papæ officium, nec hæreticis denegari potuiſſe apparet. Quod ſi cõtentioſe nimis aſſerere quis vellet, Anaſtaſium propenſiore fuiſſe in reſtituendo ſublato à Diptychis Acacij nomine, ſed morte præuentum (quod habet prędictus liber de Rom. Pontif.) id præſtare minime valuiſſe, in hoc eſt quidem, quo maxime admireris Dei prouidẽtiam erga Romanam Eccleſiam, cum titubantem eius rectorem ex humanis ante ſubduxerit, quam quod meditaretur: ſicut & de aliis eiuſdem Eccleſiæ Pontificibus accidiſſe, docent exempla ſuis locis reddita, vel reddenda.

h De hac re, præter Baron. Tõ. VI. hoc an. vide etiã Bellar. de Ro. Pont. lib. 4. c. 10. Et Gretſer. in eius Defenſ.

III. Cæterum cum per vniuerſam Eccleſiam Orientalem innotuiſſet, ab Apoſtolica Sede Legatos eſſe miſſos pro pace Eccleſiarum concilianda, Apocriſiarij quoque Alexandrinæ Eccleſiæ, vt forinſecus apparerent pacis amatores, egerunt cum illis, vt ea Eccleſia in communicationem à Romana reciperetur, libellumque ſupplicem *a* iiſdem obtulere, vna cum fidei ſuæ profeſſione. Sed quod in ea nullum verbum poſuiſſent de Synodo Chalcedonenſi, quinimo nefandiſſimos hæreticos, & ſacrilegos, Dioſcorum, Timotheum Ælurum, & Petrum Mogum vellent ſaluos, atque eorum nomina inter Diptycha recitari; haud dubium indignos ſe oſtenderunt, qui reciperentur ab Apoſtolica Sede. Cum interea hoc eodem anno defunctus eſt Athanaſius eiuſdem Eccleſiæ Epiſcopus hæreticus, poſtquam ſediſſet annos ſeptem, inque locum eius ſubrogatus, illi impietate non impar *Ioannes* cognomento *Mela*; quem Zenonis Henoticum ſuſcepiſſe, Liberatus & Leontius tradunt.

a To. 2. Concil. Rec. Baron. ex eod. Vatic.

IOAN. MELA EPISC. ALEXANDR.

IESV CHRISTI ANN. 498.

ANAST. II. AN. 2.

ANAST. IMP. 8. THEOD. REG. 6.

I. ANno Chriſti quadringenteſimo nonageſimooctauo, Paulino & Ioanne Scytha Coſſ. decimotertio Calendas Decembris, *Anaſtaſius* Papa diem obiit, cum ſediſſet annis duobus, minus diebus octo, ſepultuſq; eſt in baſilica S. Petri Apoſtoli. Sed quod in Libro de Romanis Pontificibus traditur nutu diuino percuſſus interiiſſe, id ex falſis ſchiſmaticorum calumniis, de quibus dictum eſt anno ſuperiori, in eundẽ librum relatum eſſe ſcias. Aut certe quod Anaſtaſio Imperatori poſt aliquot annos accidiſſe conſtat, vt fulmine percuſſus interierit, hoc prædictus auctor, ob rumores de Anaſtaſio Papa ſparſos, in eius caput nulla veritatis exactiori inueſtigatione facta retorſit.

ANAST. PAPÆ OBITVS.

II. Cæterũ cum Anaſtaſio nuperrime mortuo (vt ex Theodoro Lectore, atque Nicephoro vidimus) Feſtus Patricius aduenisset Romam, vt præſtaret quod pollicitus fuerat Imperatori, ſuaderi Romano Pontifici ſubſcriptionem Zenonis Henotici; elapſa iam occaſione id agendi cum Anaſtaſio, ſucceſſorem creare ſategit qui ad id præſtãdum induci facile poſſet. Sicque cum poſt Anaſtaſij obitum die quarto, in eius locum in baſilica Conſtantiniana legitime ex diacono creatus eſſet Romanus Pontifex SYMMACHVS natione Sardus, patre Fortunato, eodem die in baſilica S. Mariæ, id pecuniis *b* agente Feſto, *Laurentius* ex presbytero intruſus eſt ſchiſmaticus. Qua de cauſa ortis non ſolum inter Clerum, ſed etiam inter Senatores ingentibus diſcordiis, ſecuta ſunt quoque plurima mala, de quibus dicetur ſuis locis. Cum interea vtraque pars Rauennam pergens ad iudicium Regis Theodorici, (vt habet Liber de Romanis Pontificibus) hac ſententia ab eo accepta, vt qui primo ordinatus eſſet, aut à maiori parte, ipſe ſederet, iis etiam conditionibus ſuperior Symmachus euadens, Sedem Apoſtolicam retinuit.

SYMMACHVS ELIGITVR. *b Theod. Lect. l. 1. Niceph. lib. 16. c. 36.* SCHISMA LAVRENTIANVM.

III. Quod ad res pertinet Orientales, ſub huius anni Coſſ. Marcellinus ponit exitium Longini Iſauri, Zenonis olim Imperatoris germani, de quo ſuperius: qui apud Antiochiam Iſauriæ captus, Conſtantinopolim miſſus eſt, catenatuſque circumductus Anaſtaſio Imperatori, ſpectante populo, ingens ſpectaculum fuit, variiſque deinde cruciatibus apud Nicæam Bithyniæ ciuitatem expenſus eſt. Sicque pœnas tandẽ exoluit omnium turpitudinum, quibus (vt teſtis eſt Suidas) obrutus ſacra prophanaque ſimul fœdauerat. Addit vero idem Marcellinus, Anaſtaſium nummis ſuo nomine figuratis, placabilem plebi commutationem diſtraxiſſe, quod ſcilicet Longinus (vt vidimus) plebi acceptiſſimus fuiſſet ob profuſas impenſas.

LONGINI MISERANDVS OBITVS.

IESV CHRISTI ANN. 499.

SYMMACHI AN. 1.

ANAST. IMP. 9. THEODOR. REG. 7.

ANnus Chriſti quadringenteſimus nonageſimusnonus, vno Conſule Ioanne Gibbo notatur à Marcellino & Caſſiodoro: qui autem addit Aſclepium, non habet vnde acceperit. Antequam autem Conſul Ioannes in Oriente creatus innoteſceret Occidentalibus, ſiue alia de cauſa id acciderit, Poſt Conſulatum Paulini præſens annus reperitur inſcriptus, vt in ROMANO CONCILIO hoc anno Calendis Martij apud S. Petrum à Symmacho Papa congregato, non à Theodorico Rege, vt perperam tradidit Theodorus *a* Lector: ipſa enim Acta Concilij id expreſſe declarant. I.

CONC. ROM. DE ELECTIONE ROM. PONTIF. *a Theod. Lect. Collect. lib. 2.*

Eius autem conuocandi illud Symmachi conſilium fuit, vt quamuis ſedem ipſe Pontificalem etiam ex ſententia Regis Theodorici dominantis Italiæ & Vrbi, poſſideret; tamen quod non ratio, ſed neceſſitas ingruentis ſeditionis, eum impuliſſet ſubire eiuſmodi Regis Ariani iudicium; iam omnia more maiorum rite fierent, decerneretur que legitime creato Pontifici Vrbis atque Orbis Epiſcopatus, atque inſuper vt ab eadem Synodo canones ſancirentur, quibus poſthac retunderetur procacitas ambientium, quod & factum eſſe, ipſius Acta *b* declarant: nempe decretam eſſe excommunicationem, & exauctorationem aduerſus omnes cuiuſcumque ordinis clericos, qui ſuperſtite Pontifice, eoque inconſulto, de alterius poſt illius obitum electione quomodocumque paciſcerentur, aut deliberarent, vel ipſi Pontificatum ambirent: Itemque, vt ſi tranſitus Papæ adeo ſubitaneus accideret, vt de ſui electione ſucceſſoris non poſſet decernere, tunc qui ab vniuerſo clero, aut maiori ipſius parte, electus eſſet, conſecraretur; ſic tamen, vt qui priuatis pactionibus ſuffragium adhibuiſſet, ſacerdotio careret. Fuerunt iſta à Synodo conſtituta. Sed quod audis Papam de ſui ſucceſſoris electione decernere, non ſic accipias vt Romani Pontifices ſibi ipſis ſubrogarent ſucceſſores; (nunquam enim poſt Petrum id ab aliquo reperitur fuiſſe tentatum:) ſed quod modeſtiæ cauſa dignum putarent ſede Petri, vt decedentis Pontificis rogaretur ſententia de ſucceſſore: quæ tamen à Romano Clero, collatis ſuffragiis, num rata eſſet habenda deliberaretur. Cæterum ſubſcripſerunt huic Synodo Epiſcopi ſeptuaginta duo ex diuerſis Italiæ prouinciis, Romani vero Presbyteri ſexaginta ſeptem, & Diaconi quinque. Qui autem presbyterorum primo loco ſubſcripſit, fuit *Cælius Laurentius Archipresbyter tituli S. Praxedis*: ille ipſe qui creatus fuerat in ſchiſmate cõtra Symmachum, quem in hoc eodem Concilio, intuitu miſericordiæ, ordinatum eſſe Epiſcopum Nucerinum, habet Anaſtaſius *c* Bibliothecarius. II.

b Tom. 2. Conc. *c Anaſt. lib. de Ro. Pont.*

Conuertens autem poſt hæc obtutum Symmachus ad res Orientalis Eccleſiæ, ſcripſit ad Anaſtaſium Imper. vt à communicatione & patrocinio hæreticorum deſiſteret, ſed tantum abeſt vt Anaſtaſius ei obtemperauerit, vt etiam eos qui eſſent in Oriente Catholicæ communionis Antiſtites, & eis ſubditi Orthodoxi, immiſſis militibus cogeret cum hæreticis communicare. Quapropter ita ſimul cum populo delinquente principe, Deus barbaros in eum mouit. Hoc enim anno gens ignota nomine, ex intimis Borealibus finibus palabunda progreſſa, violento agmine ſeſe infudit in Thracias, videlicet *Bulgari*, qui Romanorum exercitum deleuerunt, vt teſtatur Marcellinus, qui ait, eo prælio Illyricianam virtutem militum periiſſe. Sed qui ab eis victus eſt ferro Anaſtaſius, auro victores ſuperare contendit, dum ingenti vi auri perſoluta, ad tempus graſſationem illam à Bulgaris redemit. III.

BVLGARI INVADVNT THRACIAS.

Sed vide prouidentiam Dei. Quo enim tempore tam denſæ tenebræ operirent vbiq; terram, & caligo populos, IV.

adeo vt nullus penitus in vniuerſo eſſet Orbe Princeps Catholicus, in Galliis plane diuinitus nouæ lucis fulgidum ſidus apparuit, quo vniuerſa Catholica Eccleſia deberet in infinita ſæcula illuſtrari. Hoc enim ipſo anno, qui Clodouei Francorum Regis numeratur *a* decimuſquintus, idem CLODOVEVS continuis S. CLOTILDIS vxoris ſuæ admonitionibus fatigatus vt fidẽ Chriſtianam amplecteretur, negotium diutius procraſtinans, tandem aliquando cum in acerrimo contra Alamannos prælio conſtitutus vidiſſet ſuos ad internecionẽ ruere, inuocatis fruſtra diis ſuis, compunctus corde eleuatis in cœlũ oculis, vouit IESV CHRISTO, quem Clotildis prædicaret Filium Dei viui, ipſius ſe fidem ſuſcepturum, dimiſſo deorũ cultu, ſi victoriam contra hoſtes indulgeret. Itaque eodem inſtanti terga vertentib. Alamannis, glorioſiſſima potitus victoria, qua Regem ipſorum interemit, ac reliquos ſuæ ſubiecit ditioni, paulo poſt, eadem agente Clotilde, à S. REMIGIO Epiſcopo Rhemenſi de voto exoluendo ſolicitatus, libenter autem præbens, ſolicitare & ipſe prius ſuos Francos voluit ſecũ Chriſtianam fidem amplecti, qui, etiam anteq̃ ipſe loqui inciperet, præcurrente potentia Dei, omnes pariter acclamarunt: *Mortales Deos abiicimus, pie Rex: & Deum quem Remigius prædicat immortalem, ſequi parati ſumus.* Quare rite paratis omnibus, rex prior popoſcit ſe baptizari, cui ad baptiſmum ingreſſo inſit Remigius: *Mitis depone colla Sicamber; adora quod incendiſti, incende quod adoraſti.* ac poſtmodum idem baptizatus eſt, ac ſacro chriſmate delibutus; & vna cum ipſo, ſoror eius *Alboflędis*, & magna pars exercitus. Hæc quidem qui res ab eo geſtas ſunt proſecuti teſtãtur, ac præcipue antiquior cæteris hiſtoricis Gregorius *b* Turonẽſis. Verum & in eiuſdem Regis conuerſione laboraſſe pariter S S. Vedaſtum *c* Epiſcopum Atrebatenſem, atq; Solemnẽ *d* Carnotenſem, editis etiam in fidei confirmationem nonnullis miraculis, alij auctores tradũt. At præ cæteris S. Remigio conuerſionis eius populi, ac Regis, eſt gloria tributa; ipſeq; peculiariter FRANCORVM APOSTOLVS appellatus. Nam & Hormiſda Papa in literis *e* poſtea ad eum datis, cum ei per vniuerſum regnum vices ſuas credidit, teſtatus eſt ipſum plurimis & Apoſtolorum temporibus æquiparandis ſignorum miraculis, Clodoueum Regem cum tota eius gente conuertiſſe.

a *Hincm. in Vit. S. Remi ap. Sur. 13 Ianuar.*

CLODOVEI REG. FRANC. CONVERSIO.

b *Greg. Tu. l. 2. de geſt. Franc. cap. 30. 31.*

c *Albin. Flac. in Vit. S. Vedaſt. ap. Sur. 6. Febr.*

d *Sigeb. in Chron. an. 499.*

e *Ext. in vi. S. Remig. ap. Sur. 13. Ianuar.*

V.

Sed quod ad miracula ſpectat, tunc diuinitus facta, duo præ cæteris ab auctoribus rerum Francicarũ eximia recenſentur: Vnum quidem, cum *f* ante baptiſmum Regis, inſtruente aliquando eum Remigio coram omnibus aulicis, repente lux copioſa totum repleuit locum, vt claritatẽ Solis euinceret, & cũ luce vox pariter eſt audita, PAX VOBIS, EGO SVM, NOLITE TIMERE; MANETE IN DILECTIONE MEA; ac poſt hæc recedente luce, incredibilis ſuauitatis odor in eadẽ domo remanſit, vt euidẽter oſtenderetur, illuc auctorẽ lucis, pacis, & ſuauitatis veniſſe, quẽ nemo eorum qui aderant, præter ipſum S. Remigium, fulgore luminis perculſi intueri valuerũt, tantaq; claritatis gloria ſanctum Epiſcopum perfudit, vt ſplendor ex eo procedens magis conſpicuam domũ reddiderit, quam lucernæ ibidem lucentes. Alterum autem nõ minus inſigne miraculum ipſo baptiſmi tempore contigit, cum videlicet *g* AMPVLLA Chriſmatis, ore colũbæ (figura eſt hæc Spiritus S.) cælitus aduenientis allata eſt, qua tũ fons more ſolito, tum etiam rex ipſe ſacratus eſt, cuius exemplo ſucceſſores Francorum reges eiuſdem cœleſtis Ampullæ perenni, nec vnquam deficiente ſacro oleo hactenus conſueuerunt inungi. Huiuſmodi namq; tam ingentibus ſignis plane innoteſcere debuit, quantæ molis eſſet vt REGES FRANCORVM cum populo ſuo Chriſtianæ Religioni adnecterentur, columina Eccleſiæ Catholicæ, Sediſq; Apoſtolicæ, poſtea futura. Baptizatũ autem Regem, alioſq; Francorum magnates, plurimas bonorum poſſeſſiones per diuerſas prouincias Remigio tradidiſſe, iidem auctores ſcribunt, eaſq; Remigium Eccleſiis diſtribuiſſe, ne Franci eum rerum temporalium cupidũ eſſe, & ob id ad Chriſtianitatem eos vocaſſe putarent, ac propterea fidẽ CHRISTI ad ſacerdotium vilipenderent. Aſſeritque inſuper ipſe Remigius in Teſtamento ſuo, Regem factum Chriſtianum mox cuncta quæ fuerant belli tempore Eccleſiis ablata, reſtitui voluiſſe, addidiſſeque iiſdem alia magni pretij bona. At de his modo pro inſtituto ſatis.

f *Hincm. ib.*

INGENTIA MIRACVLA IN CONVERSIONE ET BAPT. REGIS.

g *Hincm. ib. Aimoin de geſt. Franc. & alii.*

AMPVLLA CÆLITVS MISSA.

DONA ECCLESIIS COLLATA.

VI.

Hoc eodem anno, quamuis conflatum in Eccleſia Romana Schiſma, per Synodum nuper celebratam videri potuiſſet eſſe ſedatum, acerbiori tamen denuo conatu recruduit, dum Symmachi Papæ aduerſarij calumnioſe agentes, eundem maximis quibuſq; criminib. apud Theodoricum Regem accuſarunt, id præcipue agentibus Feſto & Probino Senatoribus: à quibus occulte Laurentio ſchiſmatico in Vrbem reuocato, iterum diuiſus eſt tam Clerus quã Senatus, plurimæque cædes & bonorum expilationes factæ. Quando & illud eorundem ſuggeſtione Senatorum contra canones factum eſt, vt Rex Viſitatorem mitteret Apoſtolicæ Sedis, *Petrum* Altinæ ciuitatis Epiſcopum, qui de criminibus Symmacho impoſitis cognoſceret. Hæc Anaſtaſius *a* Bibliothecarius, qui tamen errat, dum ait ea cõtigiſſe quarto anno ab electione Symmachi. Nam hoc ipſo primo eius anno geſta eſſe, cum adhuc Theodoricus Rauennæ ſe contineret, quo libellus accuſationum ad eum miſſus habetur; Caſſiodorus *b* certiſſimã fidem facit, dum anno proximo eiuſdem Regis aduentum in Vrbem recenſet. Ad quartum autem annum referenda eſt Symmachi facta in Synodo, Palmari dicta, plenior purgatio, de qua ſuo loco dicturi ſumus. Hiſtoriam *c* autem Viſitatoris à Theodorico miſſi, fuſius deſcripſit Ennodius diaconus in libello defenſorio Symmachi aduerſus ipſius calumniatores: in quos acriter inuehitur, quod auſi eſſent Viſitatorem à Rege poſtulare Romani Pontificis, quem (vt ait) *Deus ſuo ſine quæſtione reſeruauit arbitrio; voluitque Beati Petri ſucceſſores cœlo tantum debere innocentiam, & ſubtiliſſimi diſcuſſoris indagini inuiolatam exhibere conſcientiam; ipſis vero quicquid vbique Fidelium eſt ſubmiſit.* Vnde & Acta ipſa Palmaris Synodi teſtantur, hæc de Viſitatore geſta eſſe *contra religionẽ, contra ſtatuta veterum, contra regulas maiorum.* Sed quæ inde ſecuta ſunt, dicentur poſtea ſuis locis.

LAVRENTIANI VISITATOREM ROM. ECCL. PETVNT.

a *Anaſt. in Symmach.*

b *Caſſiod. in Chron.*

c *Quæ ſequuntur excerpta ſunt partim ex anno ſeq. partim ex 502.*

RO. PONT. NVLLVM IN TERRIS SVPRA SE IVDICEM HABET.

IESV CHRISTI ANN. 500.

SYMMACHI AN. 2.

ANAST. IMP. 10.
THEOD. REG. 8.

ANno Domini quingenteſimo, Patricio & Hypatio Coſ. Rex Theodoricus (vt ſcribit Caſſiodorus *d*) cunctorum voto expetitus, Romam aduenit. Cum enim qui eſſent Romæ Catholici, & tuerentur cauſam legitimi Eccleſiæ Romanæ Pontificis, rei iniquitatem exhorreſcentes, nempe miſſum à Rege Viſitatorem aduerſus Symmachum, eundemq; contra expreſſum Regis mandatum, (vt docet Ennodius in libro defenſorio Symmachi) inſalutato Symmacho, parti Schiſmaticorum adhæſiſſe, apud abſentem adhuc Regem egiſſent, vt ſineret res Eccleſiæ Romanæ, more maiorum, abſq; ignominiæ nota in Synodo tractari: annuit iis Theodoricus, idemq; conſiderans haud fore Synodũ abſq; coercitione ſecurum, præſentiam ſuam dilatam hactenus, opportuno tempore Vrbi ciuili bello periclitanti exhibere neceſſarium eſſe putauit. Quid vero de Synodis actum fuerit, dicetur annis ſequentibus.

I.

d *Caſſio. in Chron.*

THEODORICI REG. ADVENTVS IN VRBEM AD TOLLENDVM SCHISMA.

Interim autẽ ipſum Regem cõciliaſſe ſibi Regia munificentia Senatũ populumq; Romanum, Caſſiodorus eſt auctor. Sed & ipſum viciſſim magnis officiis ab iiſdem frequentatũ eſſe, cum ex aliis intelligi poteſt, tum ex Rebus *e* geſtis Fulgentij; quem hoc ipſo anno contigit pariter ex Sicilia nauigare in Vrbem ad viſitanda ſacra Limina, reperireq; noui Regis aduentu populum exultantem. Inde vero reuerſus in Africam, arridente tunc temporis pace Eccleſiis ſub Traſamundo Rege, monaſticam vt prius exercuit diſciplinam, eandemque in alios latius propagauit. Quomodo autem Ruſpenſis creatus fuerit Epiſcopus, dicetur ſuo loco.

II.

e *Ap. Sur. 1. Ianuar.*

S. FVLGENTII ADVENTVS ROMAM, ET REDITVS IN AFRICAM.

IESV CHRISTI ANN. 501.

SYMMACHI ANN. 3.

ANAST. IMP. 11. THEOD. REG. 9.

I. THEODO. DE SEDE APOSTOL. BENEMERITVS.

ANno Domini quingenteſimoprimo, Auieno Seniore atque Pompeio Coſſ. Romæ Schiſmatici reueriti præſentiam Theodorici Regis, omnia ex æquo agentis, æſtuantes licet furore, ab inſultibus ſiluiſſe noſcuntur. Cum idem Rex ad omnia pacificanda, per Symmachum Papam egit vt Epiſcopi ad Synodum conuocarentur: qui hoc anno eiuſdem Pontificis literis commonefacti, ſequenti Romam aduenerunt. Hæc enim ita ſe habuiſſe; ipſumq; Regem, tametſi importunis ſchiſmaticorum ſtudiis ſolicitatum, reueritum tamen Sedis Apoſtolicæ culmen, (quod admireris in barbaro Gotho, & hæretico Ariano) protectorem ſe potius illius, quam perſecutorem exhibuiſſe; docent Acta Synodalia ſequentis anni.

II. ANAST. IMP. SÆVIT IN CIVES CONSTANT.

Ex altera vero parte Anaſtaſius Imperator, cum ſe ſpecie tenus Orthodoxum profitens, hæc omnia mala in Romanam Eccleſiam per Feſtum Senatorem inuexiſſet, haud diutius ferens ſe à populo Conſtantinopolitano, Catholicæ fidei defenſore, dicteriis & contumeliis palam vt hæreticum iactari: eundem ad ſpectacula ex more intuenda in theatro clauſum inermem, proſilientib. repente militibus enecari iuſſit: qua clade cecidiſſe vltra numerum trium millium, Marcellinus ſub huius anni Coſſ. refert. Felices omnes, & inter martyres recenſendi, niſi labefactati fuiſſent Acacij ipſorum antecessoris Epiſcopi communione. Ad eamq; cladem pertinet, quod Theodorus *a* Lector ſubdit; contra ſeditiones populi quæ aduerſus Imperatorem fiebant, hoc ipſum excogitaſſe, vt Eparchus ciuitatis Litanias populi ſequeretur cum armatis militibus, timentem ſcil. zelum eorum qui pro Synodo Chalcedonenſi incurſiones faciebant: & hoc deinceps in conſuetudinem abiiſſe.

a Theod. Lect. Collect. lib. 2.

IESV CHRISTI ANN. 502.

SYMMACHI AN. 4.

ANAST. IMP. 12. THEOD. REG. 10.

I. CONC. PALMARE, DE ABSOLVTIONE SYMMACHI PP.

ANnus Chriſti quingenteſimus ſecundus, Auieni Iunioris ac Probi Conſulatu à Marcellino & Caſſiodoro notatur in Faſtis, licet in Actis Synodalibus, de quibus mox, loco Probi Rufus reperiatur inſcriptus. Quo anno, decimo Calendas Nouembris habita eſt *Romæ* Quarta SYNODVS ſub Symmacho Papa centum quindecim Epiſcoporum, inter quos ſedium prærogatiua, & vitæ ſanctitate, atq; egregia nauata opera, cæteris eminuere *Laurentius* Mediolanenſis, & *Petrus* Rauennas. Fuit vero eadem cognominata *Palmaris*, à loco vbi habita eſt, nempe à porticu baſilicæ S. Petri, quæ *b* Palmaria dicebatur.

b Anaſt. de Rom. Pont. in Honor.

II. *c Tō. 2. Concil. in Symmach.* [Edidit vero emēdatiora Baro. hoc an. ex ver. eod. Creſcon. Sed tamen de iſtarum Synodorū diſtinctione, videtur eſſe vt ab eo nonnihil diſſentire impune quis poſſit, quod modo obiter nonuiſſe officiat.] *d Anaſt. in Symmach.*

Ex eius porro Actis quæ extant *c*, patet ante eiuſmodi Palmarem Patrum Conuentum, duas alias ab iiſdem Epiſcopis habitas SYNODOS; (ſiue potius Synodales Actiones dixeris) quarum prior in baſilica Iulij, poſterior in baſilica Hieruſalem dicta in atrio poſita Seſſoriano, celebrata eſt. Porro rerum in iiſdē duabus geſtarum monumēta penitus exciderunt, quarum duntaxat mentio habita reperitur in Actis Palmaris. Cunctas vero in vnū conflans Anaſtaſius *d* Bibliothecarius, ait Symmachum à Synodo declaratum eſſe innocentem à criminibus, quæ in ipſum Schiſmatici obiiciebant; Petrum autem Altinenſem, Viſitatorem à Theodorico miſſum, damnatū fuiſſe, quod iudicium ſibi in Romanū Pontificem arrogare præſumpſiſſet: itidemq; damnatum eſſe Laurentium ſchiſmaticum, quem à ſuis in Vrbem reuocatum vidimus. Agit quoq; de his Ennodius *a* pluribus in Apologetico pro hac eadem Synodo Palmari conſcripto. Additque Theodorus *b* Lector, Laurentium non ſolum depoſitum fuiſſe, ſed & in exilium miſſum.

a Ennod. libel. pro Synod.
b Theod. Lect. lib. 2.

III. QVOD CRIMEN SYMMACHO OBIECTVM.

Quodnam vero fuerit crimen à Schiſmaticis obiectum Symmacho, cum nulla vllibi aperta habeatur mentio, eodem tamē Ennodij Apologetico, dum vnum è multis aduerſariorū refert argumentum, dicentium ſe cœleſtis mandati memores, partē ſuam à conſortio adulteri ſubduxiſſe, itemque alio decreto, ab ipſo pariter Ennodio Epiſcopi ſui nomine ſcripto, quo omnes presbyteri & diaconi iuſſi ſunt habere contubernales, quos vocant *Concellaneos*, ſeu cellulanos præſentes teſtes: his, inquā, ſatis datur intelligi, ipſum ſanctiſſimum Pontificem pulſatū fuiſſe enormi crimine adulterij. Ideoq; iuſſos eſſe ab ipſomet Pontifice, vel Synodo, Epiſcopos omnes, contubernales clericos habere, vitæ ſuæ actuumq; teſtes, ad amoliendas maledicorum calumnias. Epiſcopos autem æque presbyteris ac diaconis ſuarum diœceſum præcepiſſe, vt ipſi quoque ſine aliorum contubernio nō eſſent. Sed quæ in Symmachi fuere tranſacta abſolutione, fuſius tractantur in Actis Synodi. In quibus & multa alia obſerues de ſumma auctoritate Roman. Pontificis, & audaciam admireris ſchiſmaticorum, qui ipſum Symmachum, ad conuentum Seſſorianum pergentem, in via circumuentum, lapidibus appetierunt, & presbyteros qui cum ipſo erant vulnerauerunt: imo & multos occiſos eſſe, Anaſtaſius aſſerit, nec quidem ſolum ex presbyteris, ſed ex quibuſcumq; aliis qui cū Symmacho communicabāt; adeo vt etiam ſanctimoniales mulieres & virgines foras extractæ, denudatæq; publice verberarentur, quos quidem omnes martyrij, confeſſioniſque corona dignos fuiſſe, Ennodius ſignificat. Econtra vero laudanda prorſus eſt modeſtia Theodorici Regis, licet Ariani hæretici, qui à Patribus conſultus quid vellet agi in cauſa Symmachi, reſpondit, *In Synodi eſſe arbitrio, in tanto negotio ſequenda præſcribere; nec aliquid ad ſe præter reuerentiam de Eccleſiaſticis negotiis pertinere*: ſicut nō ſolum ex Actis Synodi, ſed etiam ex literis *c* conſtat ipſius Theodorici, & commonitoriis ad Epiſcopos congregatos directis: ex quibus erubeſcendi habeant occaſionem Principes Catholici, qui aliter ſibi cum Sacerdotibus Dei agendum autumant.

THEODORICI MODESTIA.

c Rec. Baro. Annal. Tō. VI. hoc an. acceptas à Nico. Fabro Paris.

IV. TITVLI NON EX MERITIS, SED EX COMMVNI VSV DARI SOLITI.

Haud tamen putes eundem Theodoricum ex his meruiſſe, vt à Patribus (prout habetur in iiſdem Actis) vocatus fuerit *Pius* vel *Sanctus*, ſecundū variam lectionem, ſicut nec alij æque hæretici, vel alias impij Principes, cum iiſdem, vel etiam ſplendidioribus titulis, in Synodorum Actis, vel aliis monumentis antiquis inſigniti à Catholicis reperiuntur. Eiuſmodi namque prorſus indignos titulis, hæreſis vel impietas ipſos effecerat: nec exiſtimandū eſt, ea piiſſimos Præſules adulatione ipſos demulcere voluiſſe. Sed in more fuit etiam antiquis ſanctiſſimis Epiſcopis Ethnicos quoq; Principes titulis illis honoris nuncupare, quibus conſueuerant à ſuis inſigniri, adeo vt non pios tantum & ſanctos, ſed & *ſanctiſſimos* appellauerint, ſicut à Dionyſio *d* Alexandrino Valerianum & Gallienum Imperatores nominatos eſſe conſtat, alioſque item ab aliis, idque exemplo Apoſtoli Pauli *e*, cum nefarium hominem, Præfecturam tamen gerentem, conſueta nomenclatura *Optimum* vocauit Felicem. Cum & alioqui ex proprietate quoq; vocis, eiuſmodi nomenclaturam ſuſtineri poſſe, indicet Cicero *f*, dum ait, ſuo iure Ennium ſanctos appellaſſe poetas, quod quaſi diuino aliquo dono atq; munere commendati nobis eſſe videantur. Quare ſi quod à Deo datum creditur, ſanctum dicitur, cum conſtet ex Chriſtianæ legis præſcripto, Principes etiam malos à Deo *g* dari in vltionem peccatorum, hac quidem ratione, potuerunt illi nominari ſanctiſſimi.

Quæ autem hic poſuimus partim habentur apud Baron. To. VI. eod. an. partim To. II. an. 200. nū. XXII. De huiuſmodi vero Impp. titulis, vide plura ap. Bulengerum in Imp. Rom. lib. 1. diuerſis capp.
d Ap. Euſeb. 7. hiſt. 10.
e Vid. ſupr. an. 58. num. XV.
f Cic. pro Arch. poet.
g Oſe. 13. Iob. 27.

V.

Sed vt ad Synodum reuertamur, ſciendum eſt, eam quæ habetur notata titulo, *Tertiæ Synodi ſub Symmacho*, huius de qua agimus eſſe actionem habitam poſt dies quatuordecim, nempe (vt ipſa Acta indicant) octauo Idus Nouemb. in baſilica S. Petri ſub eodem Conſulatu Auieni Iunioris. Sed & ne quis errorem irrepſiſſe in Conſulis nomen cauſari poſſit, ipſa facta ab eodem Symmacho prælocutio co-

ram Synodo de rebus ab ipſis Patrib. in præcedenti Actione tractatis, id aperta luce demonſtrat. In ea vero Actione Symmachus decretum illud vere Apoſtolicum ſtabiliuit, quo ab electione Romani Pontificis laicorũ præſumptio, quauis fulta regia potentia, arceretur. Adiecitq; decretum de Bonis Eccleſiaſticis non alienandis, caſſa penitus reddita ea conſtitutione, quam rex Odoacer de iiſdem ſancire præſumpſerat, bona licet, non tamen bene decernente. Atque ita, qui in ſua ipſius cauſa, ſumma humilitate ceſſit iuri ſuo Symmachus Papa, ſubiiciens ſe ſponte Epiſcoporum ſententiæ, quam non tenebatur excipere; (vt expreſſe etiam teſtata eſt Synodus:) idem cum Eccleſiæ cauſa ageretur, erexit ſe ſupra Principes; non in iis tantum quæ modo diximus, ſed præcipue dum in eadem Synodo aduerſus Anaſtaſium Imperatorem hæreticum anathematis ſententiam protulit. Cuius rei licet Acta Synodalia deſiderentur; patet tamen illa ex eiuſdem Pontificis literis ad ipſum Imp. anno ſequenti datis.

De non alienandis bonis eccl.

Anast. Imp. excommunicatur a Symmacho PP.

VI. Hoc eodem anno, ſub Conſulatu videlicet Probi, data reperitur eiuſdem Symmachi Papæ epiſtola ad Cæſarium Epiſcopum Arelatenſem, qui more maiorum eundem Pontificem conſuluerat de nonnullis, quę ex eadem ad illum reddita epiſtola nota fiunt: atque inprimis illud, ne Poſſeſſiones Eccleſiæ diſtrahantur; niſi forte clericis, vel monachis, aut peregrinis concedantur ad tempus, reuerſuræ eædem poſtea ad Eccleſiam. Ex quibus poſſumus intelligere Beneficiorvm Eccleſiaſticorum originem. Etenim cum ſolerent clerici ab Eccleſia per Epiſcopum menſibus ſingulis victus cauſa meritam ſtipem accipere, vt ex S. Cypriano alibi diximus; poſtea factum eſt, vt eorum aliquibus Eccleſiæ poſſeſſiones quoad viuerent ab ipſo Epiſcopo concederentur; quæ *Beneficia* dici cœperunt, eo quod (vt habet Symmachus in ea epiſtola) benemeritis tantummodo eas concedi liceret.

Benefic. eccles. origo.

VII. Quod vero ad ipſum *Cæſarium* ſpectat, fuerat is nuper ex monacho Lirinenſi ad nobiliſſimæ Eccleſiæ Arelatenſis adminiſtrationem euectus, ob eximiam claritudinem tam ex doctrina quam ex vitæ ſanctitate comparatam: cui nec profuere latebræ ſepulcrales, quin inde traheretur inuitus ad regimen epiſcopatus; ſubrogatus nimirum in locum Leontij, qui ſederat poſt Eonium, Rauennio Hilarij ſucceſſori ſubſtitutum. Extat *a* Res eius præclare geſtæ, ab ipſius diſcipulo Cypriano ſcriptæ ad S. Cæſariam, illius ſororem virginem Deo dicatam, quam idem Cæſarius primum in Maſſilienſi monaſter o excoli voluit monaſticis inſtitutis, inde vero Arelatenſi à ſe conſtructo prefecit monaſterio virginum: ad quam etiam, reliquumq; clerum Eccleſiæ Arelatenſis conſcriptum extat *b* per modum epiſtolæ ipſius Cæſarij Teſtamentum. Eiuſdem vero ſanctiſſimi atque doctiſſimi viri exciderunt nobiliſſima monumenta; vixque reliquæ ſunt quadraginta ſex homiliæ diuerſis temporibus dictæ: ad quas prouoco Gallos illos, qui turpiter à fide refugæ, ad hæreticos transfugæ defecere. Videant quæ de Catholicis dogmatibus ſenſerit tantus doctor, miraculiſque conſignata reliquerit: hoc potiſſimum tempore, quo Franci in Galliis regnantes eandem fidẽ Catholicam, in qua & baptizati ſunt, acceperunt. Addantq; inſuper quæ alij nobiles eiuſdem ſæculi Scriptores Eccleſiaſtici itidem Galli gentiles ſui, Proſper Aquitanus, Hilarius Arelatenſis, Saluianus Maſſilienſis, Eucherius Lugdunenſis, Claudianus Mamertus & Alcimus Auitus Viennenſes, Sidonius Aruernus, & alij ſuis ſcriptis, vitæq; ſanctitate, ac miraculorum virtute egregie reliquere teſtata; in omnibus conſentientia illis quæ longe antea diuerſis temporibus Hilarius Pictauienſis, Irenæus Lugdunenſis, atque Dionyſius Pariſienſis, omnes ſanctiſſimi Epiſcopi iiſdem tradidiſſent.

De Cæsario episc. Arelat. [De quo Baron. an. 453. occaſione Concilii Arelaten. III. quod putauerat eo anno celebratum] a *Ap. Sur. 27. Aug.* b *Rec. Baro. Annal. To. VI. an. 508. ex archiuis Eccl. Arela.*

Antiqva Gallor. fides.

VIII. Sed quod rurſum ad Cæſariũ ſpectat, perueniſſe illum vſque ad annum Domini quingenteſimum quadrageſimumquartum, certiſſimis auctoritatibus demonſtrabitur inferius. Longe vero errat Trithemius, ſiue alij qui eum ad poſteriora tempora retulerunt, vt ſibi vendicent inter monachos Ordinis S. Benedicti; cum tamen longe ante eum Ordinẽ inſtitutum, ipſe Epiſcopus factus fuerit: ſiquidem S. Benedictus nonniſi anno Redemptoris quingenteſimo vigeſimonono in Caſſino monte cœpit Ordinis ſui fundamenta iacere. Cum autem Trithemius citet eiuſdẽ Cæſarij Sermonem tertium, quo ſe profitetur S. Benedicti eſſe diſcipulum; nihil tale in Sermonibus Cæſarij recens editis potui reperire: quod ſi in aliquo tamen codice inueniretur, alterius potius auctoris exiſtimandus eſt ſermo. Fuiſſe vero ipſum profeſſorem antiquiſſimi ac celeberrimi cœnobij Inſulæ Lirini in Gallia Narbonenſi ſub Porcario Abbate, & prædicta eius Vitæ Acta germana teſtantur, & ipſemet profitetur homilia vigeſima ad monachos. Sed quod frequens ſit apud Venantium *a* Fortunatum de eiuſdem Cæſarij Arelatenſis Regulis editis de Vita Monaſtica, nec extent illæ quidem: putamus eas in S. Benedicti monaſtica inſtituta receptas; ſicut & ipſum Lirinenſe cœnobium, cuius idem alumnus fuit, vſui tandem ceſſit monachorum eiuſdem Ordinis. At de S. Cæſario modo ſatis, alias inferius de eodem dicturi.

Cæsarivs non fvit monachvs S. Bened.

De quo Baro. an. 455. & variis aliis locis, vbi de Cæſario agere contigit.

a *Ven. Fortun. lib. 5. & 8. car. Hunc vero obſeruatione habet Baron. an. 508. vbi plura de rebus Cæſarii.*

IX. Hoc pariter anno Bulgaros iterũ deprædatos eſſe Thracias, nullo Romanorum milite reſiſtente, Marcellinus tradit. Verum Anaſtaſius Imp. (quem non ferro, ſed auro, infeſtos barbaros propulſare cõſueuiſſe, Suidas teſtatur) eoſdem perſoluta pecunia ab Oriente conuertit in Occidentem, quos poſt annum ſequentem Theodoricus Italiæ rex vicit, recepitque Pannoniam Sirmienſem, quam coniunxit Italiæ; vt Caſſiodorus *b* affirmat, confirmatque Ennodius Ticinenſis in Panegyrico tunc in laudem Theodorici dicto; vbi & Bulgarorum ferociam roburque bellicum exaggerãs, eam præ cæteris Theodorici victo iis celebrat. Cuncta namque ei bene ceſſere, dum licet Arianus, nihil voluit imminutum iurium eccleſiæ Catholicæ ac Romani Pontificis.

Bvlgari victi a Theodorico.

b *Caſſiod. in Chro. & lib. 3. Var. 23.*

X. Huius deniq; anni Coſſ. Amidam, validum Romanorum præſidium in Meſopotamia, à Cabade Perſarum rege, poſt ſex mẽſium obſidionem, monachorũ proditione captum, idem Marcellinus tradit. Sed hoc bellum Perſicum, eandemque obſidionem fuſius proſecutus Procopius *c*, non proditione, ſed ignauia monachorum Amidam captam eſſe dicit. Eaque obſidione accidiſſe ait, vt cum aliquando Iacobus Syrus eximiæ ſanctitatis & abſtinentiæ anachoreta, incluſus habitans prope Amidã, à quibuſdam Perſis ſagittis impeteretur, diuino porrecto manus eorum, arcuſque, immobiles viſi ſint conſiſtere: cumque ad tantum miraculum ipſe rex Perſarum accurriſſet, Iacobus eius annuens precibus, ſolo verbo barbaris priſtinũ membrorum vſum reſtituerit: conceſſitq; Rex Iacobo, vt quicunq; eo bello ad eum confugerent, ſalui eſſent à ſuis.

c *Procop. de Bell. Perſ. lib. 1.*

Miracvla Iacobi Syri anach.

IESV CHRISTI Ann. 503.

SYMMACHI An. 5.

ANAST. IMP. 13.
THEOD. REG. 11.

I. Annus Chriſti quingenteſimus tertius, Dexecrato & Voluſiano Coſſ. notatur à Marcellino; ex quo librarij redarguas errorem in Caſſiodoro, apud quem omiſſus anni huius reperitur horum Conſulatus. Acta autem Synodalia abſque certo Conſule, Poſt Conſulatum Auieni notata leguntur, ſed male Indictione nona, cum vndecima ſcribenda eſſet.

II. Ob perturbatum namque Romanæ Eccleſiæ ſtatum à ſchiſmaticis Laurentianis, qui aduerſus ſententiã abſolutionis Symmachi Papæ, à Synodo Palmari ſuperiori anno pronunciatam, complura ſcripto libello obiiciebant; iterum *conueniendi Romam* apud S. Petrum neceſſitas Epiſcopis incubuit, ad tuenda confirmandaque ſua ipſorum decreta. Qui & inſuper maximi ponderis prouinciam Ennodio diacono Ticinenſi tradiderunt, vt aduerſus ſchiſmaticorum obiectiones apologiam ſcriberet: & cum id ipſe fortiter & accurate præſtitiſſet, iidem defenſorium illum

Conc. Ro. V. svb Sym. pro confirmatione Palmaris.

ab eo

a Ext. tom. 1. Conc. in Symmach.

ab eo elucubratum libellum *a*, non ſolum comprobarunt, ſed etiam inter Synodalia pontificiaq; iuſſerunt adnumerari decreta, vt declarant ipſa Acta Concilij. Rogantibus vero Patribus, vt omnes accuſatores Symmachi damnarentur, vna cum iis qui contra Synodum Palmarem obloqui præſumpſiſſent, obſtitit Symmachus, & vt eis penitus ignoſceretur ſuaſit. Idem tamen vetera Eccleſtaſtica iura reſtituenda propoſuit, quibus caueretur ne populus in Epiſcopum, in paſtorem oues, ipſum accuſando inſurgeret, excepta cauſa fidei. Addiditq; ad decretum, ante reſtituendos eſſe in priſtinum expoliatos Epiſcopos, quam dicere cauſam coram aliis Epiſcopis cogerentur.

III.

His & aliis ſtabilitis, ſubſcripſerunt omnes Epiſcopi numero (vt habet inſcriptio) ducenti decem & octo. Quod vero centum & quinquaginta ferme numerentur Orientalis Eccleſiæ; alicuius alterius Synodi longe antea celebratæ eam eſſe ſubſcriptionem, non Romanæ, certum eſt, ſiquidem ibi quamplurimi recenſentur, qui interfuiſſe leguntur Concilio Oecumenico Chalcedonenſi, ante annos quinquaginta duos celebrato, quorum nulla penitus alibi poſt decem annos à tempore dicti Concilij mentio reperitur. Accidit autem ex optato, vt poſt hãc Synodum, Eccleſiæ Romanæ concordia redderetur; cum, vt ex eiuſdem ſcriptis Ennodij colligere fas eſt, iidem ſchiſmatici ſuaſione Theodorici Regis ad eos ſcribentis, Symmacho ſe tandem ſubiecere.

PAX REDDITA ECCLESIÆ ROM.

IV.

b Greg. 4. dialog. 40.

PASCHASIVS DIAC. IN PVRGAT. CONSTITVTVS MIRACVLA EDIT. *Quæ quidẽ habet Baro. an. 498.*

Haud vero reticendum quod S. Gregorius *b* Papa ſcribit de *Paſchaſio* Romanæ Eccleſiæ diacono, eximiæ ſanctitatis & doctrinæ viro, cum ipſe Laurentio ſchiſmatico vſq; ad diem ſui exitus adhæſiſſet, quamuis poſt ipſius obitum, dæmoniacus tactu eius dalmaticæ feretro ſuperimpoſitæ ſanatus fuiſſet, nihilominus ipſum in pœnam participationis ſchiſmatis, deputatum à Deo fuiſſe ſeruire ad tempus in Angulanis thermis, ſed orationibus S. Germani Capuani Epiſcopi liberatum fuiſſe. Verum quod ait, Paſchaſium etiam poſt Synodale iudicium perſtitiſſe in partibus Laurentij vſque ad obitum, excluſiue intelligendum eſt, atq; in ipſo exitu facti pœnituiſſe, cum omnium ſit receptum aſſenſu, non poſſe in cœlum admitti, qui in terra ſeparatus ab Eccleſia deceſſerit.

V.

CALVMNIÆ ANAS. IMP. IN SYMMACHVM PAP.

c Ext. in Bibl. Patr.

Porro licet hic finis fuerit Schiſmatis Laurentiani, haud tamen ceſſarunt calumniæ in Symmachum. Siquidem Anaſtaſius Imperator, quem vidimus ab eodem Symmacho anathemate damnatum, cum nullam alio modo videret ſibi licere de illo experiri vindictam, ad maledicta conuerſus, compoſuit in eum contumeliis refertum libellum: contra quem ipſe Symmachus egregiam ſcripſit apologeticam Epiſtolam *c*, qua etiam rationem reddidit illatæ in Imperatorem excommunicationis ſententiæ. Quod autem ex eadem conſtat, ipſum ab Anaſtaſio infamatum fuiſſe hæreſis Manichæorum, quam id calumnioſe, ſatis apparet ex Libro de Romanis Pontificibus, vbi traditur ipſum Manichęos Romæ repertos exilio relegaſſe, eorumque ſimulacra & codices ante fores Baſilicæ Conſtantinianæ incendio concremaſſe. Contra vero ipſe Anaſtaſius Imp. omnium Græcorum hiſtoricorum teſtificatione eo crimine infamatur: vnde nõ mirum ſi ipſum Symmachus eadem epiſtola Manichæorum patronum appellet.

VI.

CLADES IMPERII EX HÆRESI IMPERATORIS.

Quod ad res bellicas pertinet, ſub huius anni Coſ. Marcellinus ponit Romanum exercitum à Perſis cæſum fuiſſe, ſed ab eis immenſo auri pondere pacem Anaſtaſium redemiſſe, Amidamque oppidum recuperaſſe. Itemque eodem tempore alios barbaros, nempe *Barros*, Pontum inuaſiſſe, Theodorus Lector tradit. Ex quo enim Eccleſiis Anaſtaſius bellum indixit, barbari vndique in eum bella concitauerunt. Addit vero idem auctor, eundem bellis occupatum, ab infeſtatione Orthodoxorum deſtitiſſe, ſed vt modicum quietis à bellicis occupationibus accepit, rurſus contra Eccleſiam armatum eſſe.

IESV CHRISTI AN. 504.

SYMMACHI AN. 6.

ANAST. IMP. 14. THEOD. REG. 12.

I.

CONC. RO. VI. SVB SYMMAC. ADVERS. DETENTORES BONO. ECCLES.

ANno Chriſti quingenteſimo quarto, Cætheo Conſule (ſeu potius Cethego, ad quem Romanæ Vrbis Senatorem ampliſſimum extant Ennodij Ticinenſis literæ) Sexta ROMANA ſub Symmacho SYNODVS habita creditur; celebrata ipſa quidem Calendis Octobris apud S. Petrum. In qua ſancitum eſt, vt vendicantes ſibi indebite Bona Eccleſiaſtica, ſiue mobilia, ſiue immobilia, niſi ea reſtituerent, velut hæretici manifeſti deberent anathematizari: eaq; ſententia declaratum eſt teneri omnes, qui facultates Eccleſiæ ſub ſpecie regiæ largitatis obtinuiſſent, eo quod Regum non ſit decernere de Bonis Eccleſiæ. Porro non ſpreuiſſe, ſed paruiſſe Theodoricum Regem Concilij decreto, ſatis intelligitur ex iis quæ poſtea reſcripſit *a* pro conſeruandis illæſis Bonis Eccleſiarum Mediolanenſis atque Narbonẽſis, & ex aliis quæ pro defenſione Bonorum & Iurium Eccleſiarum ſanxiſſe reperitur. Præſtitit enim plane Arianus Princeps, quæ in pluribus deſiderari poſſint Regibus Catholicis, ſed conſecutus eſt à Deo in hac vita præmium, ex compenſatione frequentium in hoſtes victoriarum.

a *Vid. Caſſiod. 2. Var. 8. & 29. & lib. 4. ep. 17.*

II.

MAGI ROMÆ PERQVISITI.

b *Ap. Caſſiod. 4. ep. 22. & 23.*

c *Greg. 1. Dialog. 4.*

S. EQVITIVS ABBAS.

Qui & inſuper his ipſis temporibus reſcripſiſſe *b* reperitur aduerſus eos qui magicas artes in Vrbe exercebant, ac præcipue in eorum corypheos Baſilium & Pretextatum viros illuſtres, quos è carceribus elapſos vbique perquiri iuſſit. Sed Baſilium S. Gregorius *c* narrat in monachico habitu fugientem Valeriam prouinciam petiiſſe, ibiq; opera Epiſcopi Amiterni (qui Synodis nuper à Symmacho Papa celebratis interfuiſſe reperitur) ab Equitio Abbate licet inuito ſuſceptum, paucíſque poſt diebus conſueta malefícia intra monaſterium exercere deprehenſum, inde turpiter eiectum eſſe, ac tandem in Vrbe Roma, exardeſcente zelo Chriſtiani populi, igne crematum eſſe. Quæ pluribus proſequitur Gregorius, occaſione miraculorum prædicti *Equitij* Abbatis; qui accepto diuinitus munere prædicandi Euangelij, illud in ſignis & virtutibus exercuit, multaq; monaſteria erexit.

III.

EPISCOPI AFRIC. IN SARDINIAM DEPORTATI.

d *Ap. Sur. 1. Ianuar.*

Hoc item anno Perſecutio Wandalorum in Catholicos, per Traſamundum hactenus pacificum Regem in Africa excitata eſt, & Epiſcopi in Sardiniam deportati: quæ licet ante ſex annos, Conſulatu Paulini atq; Ioannis contigiſſe narrentur à Mariano Scoto, haud ignobili Chronographo; tamen qui his temporibus vixit, & comes exilij S. Fulgentio affuit, Syncellus *d*, dum in eius Vitæ Actis, accurate & fideliter ſcriptis, ab annis Epiſcopatus ab eodem aſſumpti, tempus huius perſecutionis aſſignat, ſatis indicat eam hoc ipſo anno accidiſſe. Quo quidem Africani Antiſtites ſimul coeuntes, cum proſpicerent quod quamuis ſinerentur ipſi ſuis præeſſe Eccleſiis, quia tamen vetitum erat à Rege nequis in locũ defuncti ſubrogaretur, breui fore vt deſolarentur omnes Eccleſiæ (nam & eo conſilio iſta præceperat Traſamundus, vt abſq; exerto ad perſequendum gladio, ipſæ Eccleſiæ paſtoribus orbatæ ſponte conciderent:) vna omnes ſententia conſtituerunt, vt cunctis Eccleſiis vacantibus Epiſcopos ordinarent; idque confeſtim opere expleuerunt, quando & *S. Fulgentius* fruſtra ad tempus latitans, ex Abbate monachorum inuitus creatus eſt Epiſcopus nobilis Eccleſię Ruſpenſis; cũ tamen haud vnquam deſtiterit in victu & habitu rigidam obſeruare monaſticam inſtitutionem. Horum autem omnium certior factus Traſamundus, decreuit cunctos Epiſcopos in Sardiniam inſulam relegandos: quos ſexaginta & eo amplius numero fuiſſe, idem qui ſupra Syncellus ait. At ipſum agere tantum de Byzacenæ, in qua ſita erat Ruſpa, non etiam de aliarum Africæ prouinciarum Epiſcopis, ſatis apparet ex eo quod numerẽt alij *e* Africanos Epiſcopos in

FVLGENT. CREATVR EPISC. RVSPENSIS.

e *Miſcel. lib. 15.*

Sardi-

a Sigeb. Marian. Scot. in Chron.

PRIMASIVS INSIGNIS EPISCOP. AFRIC.

Sardinia exules ducentos viginti, alii *a* etiam ducentos viginti quinque: cum & inſuper alios quoque in alia Africæ aſpera loca deportatos eſſe conſtet. Erga quos omnes eluxit Symmachi Papæ fraterna charitas, dum (vt ſcribit Anaſtaſius Bibliothecarius) omni anno per Africam vel Sardinia Epiſcopis exulib. pecunias & veſtes miniſtrauit. Inter alios autem Africanos Epiſcopos huius temporis confeſſione decoros, adnumerandus eſt *Primaſius*, & ipſe doctrina inſignis, qui libris quinque minute & diligenter (vt ait Caſſiodorus *b*) Apocalypſim Beati Ioannis expoſuit.

b *Caſſio. Inſt. diu. lect. c. 9.*

IV. TRANSLATIO CORPORIS S. AVGV. IN SARDINIAM.

Hoc vero etiam plane tempore accidiſſe perhibetur, vt Hipponenſis Epiſcopus, & alii prouinciæ Numidiæ ſacerdotes, ferrent ſecum venerandum corpus magni illius totius Eccleſiæ Catholicæ magiſtri, Aurelii Auguſtini Hipponenſis olim Epiſcopi, ſimulque eiuſdem ſacri verticis ornamentum Mitram Epiſcopalem, & Epiſcopatus inſigne Baculum paſtorale; ſed & alias plures euexerent Sanctorum Reliquias, cum iam nulla ſpes reliqua videretur reſtituendæ in Africa Eccleſiæ, tot ac tantis adeoq; frequentibus perſecutionibus agitatæ. Cuius quidem tunc temporis factæ corporis S. Auguſtini translationis in Sardiniam, alteriusque poſt longa tempora ab ea inſula Ticinum ſub Luithprando Longobardorum Rege, hiſtoria, cum plures eius ſint teſtes, nobiliori illo monumento conſignata relinquitur, quo Oldradus Mediolanenſis Epiſcopus Carolum Magnum, id ſcire cupientem, ſcripta epiſtola reddidit certiorem.

V. FVLGENT. REVOCATVR AD QVÆST. REGIS DISSOLVENDAS.

Poſt hæc vero Traſamundum Regem, quo Catholicos Afros de expulſione paſtorum ſuorum lugentes deciperet, multas proponentem ineptarum tendiculas quæſtionum, Sanctum Fulgentium, tanquam omnium Epiſcoporū doctiſſimum, ad eas ſoluendas ex Sardinia Carthaginem acceſſiſſe, idem qui ſupra Syncellus tradit; ſimulque egregia recenſet ſcripta, quæ cum ipſi Regi, tum ipſius ſacerdotibus, varias quæſtiones agitantibus, Fulgentius direxit: quorum hactenus pars quædam ſupereſt, vnde colligere valeas, quanta eſſet in eo cum ingenii acumine ſacræ Theologiæ eminens doctrina. Additque demum idem auctor de Arianis Epiſcopis, ipſos cernentes Fulgentii ſuaſionibus non ſolum populum Catholicum in fide confirmari, verum ex ipſis Arianis quamplurimos ad religionem Orthodoxam conuerti; Regi ſuggeſſiſſe, vt eundem ad exilium Sardiniæ remitteret.

REMITTITVR IN SARDIN.

Vbi idem vir ſanctus monaſterium extruxit, & cum ſuis in eo degens alios complures ad idem vitæ genus excolendum illexit: ſed & multas ad diuerſos ſcripſit inſignes epiſtolas, lucubrationesque de religione ac fide Catholica, quarum idem auctor meminit; & inter alias de Ieiunio & Oratione ad *Probam* virginem Deo dicatam; quæ auis atauiſque Coſſ. orta, & deliciis regalibus enutrita, tanta fuit humilitate prædita, vt amore ſubiectionis & vſu ſeruiendi, dominā ſe aliquando fuiſſe neſciret, famemque ſuam ſatiandis faceret deſeruire pauperibus: vt egregie teſtatus eſt ipſe Fulgentius in epiſtola ad *Gallam* Romanam viduam; quæ & ipſa (vt ait) auo, patre, ſocero, marito Conſulibus, adoleſcentula viro adoleſcente orbata, in monaſterium ſeceſſit, ibiq; mira humilitate diu vixit, de qua Sanctus Gregor. *c* Papa recitat, quod cum ei valde ignea complexio corporis eſſet, & ipſo viduitatis ingreſſu dicerent medici, quia niſi ad amplexus viriles rediret, calore nimio contra naturam barbas eſſet habitura; (quod ita quoque poſt factum eſt) elegerit tamen ipſa eam deformitatem exterius pati, quam iterum carnalibus nuptiis ſubiici, quæ & feliciter tandem, apparente ei S. Petro Apoſtolo, ad cæleſtem gloriam vocata, ab Eccleſia Catholica inter Sanctas iugi annua commemoratione recolitur. Quod vero pertinet ad S. Fulgentium, cuius occaſione ad hæc diuertimus, quæ reliqua ſunt eius, opportuniori loco dicentur.

c *Greg. 4. dial. 13.*

EGREGIVM PROPOSITVM GALLÆ VIDVÆ.

IESV CHRISTI AN. 505.

SYMMACHI AN. 7.

ANAST. IMP. 15.
THEOD. REG. 13.

I. MANLIVS CONS. FIT MONACHVS.

ANNO Chriſti quingenteſimo quinto, Theodoro & Sabiniano Coſſ. idem ipſe *Theodorus* cognomento *Manlius*, nobiliſſimus Senator Romanus, inito cum ſancta coniuge conſilio, & mutuo communicato conſenſu, nuntis ampliſſimæ dignitati ſæculoque remiſit, ac monaſticam vitam amplexus eſt, ſumma admiratione Vrbis & Orbis, ad quem extat Sancti Fulgentii ex Sardinia data epiſtola *a*, eidem de hac re præclariſſime geſta congaudentis.

a *Fulgent. ep. 6*

II. ANAST. IMP. QVÆRIT TOLLERE MACEDON. EPIS CONS.

Inter hęc vero Anaſtaſium Imperator ſtabilito cum Perſis fœdere, (prout patet ex Marcellino ſub anni ſuperioris Conſulibus) vt modicum quietis à bellicis occupationibus accepit, rurſum contra Eccleſiam, & Macedonium Orthodoxum Conſtantinopolitanum Epiſcopum, armatum eſſe, Theodorus *b* Lector tradit. Quod autem haud licuit eum ſtatim eiicere, qui populi totius præſidio vallaretur; dolo rem agens, ad eum occidendum Acholium quendam ſubornandum curauit. Qui cum id fruſtra tentaſſet, Macedonius vt manſuetudinem ſuam oſtenderet, munera eidem Acholio dari præcepit; ſicut refert idem Theodorus. Quando vero pulſus fuerit, dicetur ſuo loco.

b *Theod. Lect. Collect. l. 2.*

IESV CHRISTI AN. 506.

SYMMACHI AN. 8.

ANAST. IMP. 16.
THEODOR. REG. 14.

I. CONCIL. AGATH. PRO RESTITVENDA ECCL. DISCIPL.

ANNO Chriſti quingenteſimo ſexto, Meſſala & Areobinda Coſſ. celebratum eſt Concilium Agathenſe in Gallia Narbonenſi, ſub Alarico Wiſigothorum Rege, anno regni eius vigeſimo ſecundo, quinto Calendas Septembris, cui præfuit *S. Cæſarius* Epiſcopus Arelatenſis. Interfuerunt vero Antiſtites triginta quinque, licet viginti nouem tantum nominati habeantur: inter quos aliquot ſanctitate celebres extitere, puta *Firminus* Metenſis, *Quintianus* Ruthenenſis, & alii. Leguntur que ſanciti canones, vel reſtituti iam antiquati, numero ſeptuaginta vnus, quibus pene emortuam Eccleſiaſticam diſciplinam in virorem priſtinum reſtituere conati ſunt. Cæterum quod dederit facultatem Alaricus Rex Arianus, vt Orthodoxi Epiſcopi in vnum conuenientes Synodum celebrarent: eius præſtiti beneficii memores Patres, in ipſo exordio pro eodem Rege preces Domino obtulerunt, ſicut & id ipſum poſtea eadem ratione egiſſe reperiuntur Patres Synodi Toletanæ dictæ Secundæ, ſub Amalarico pariter Ariano Rege: aliique aliis temporibus, pro aliis æque hæreticis, vel alias impiis; & olim ſanctiſſimos Epiſcopos pro Ethnicis Principibus factitaſſe, conſtat ex Athenagora, Tertulliano, Iuſtino martyre, & aliis qui Apologias antiquitus pro Chriſtianis aduerſus calumnias Ethnicorum ſcripſere. Quod vero ad ipſum Alaricum ſpectat; obſeruatione digna res eſt, quomodo ipſe quandiu nullum negotium faceſſit Catholicæ Eccleſiæ Epiſcopis, quam feliciſſime ad viginti duos annos regnum, licet inter æmulos barbaros, propagarit: ſimilac autem S. Cæſarium calumnia oppreſſum exulare coegit, regni pariter cum vita infelix diſpendium paſſus eſt. At quomodo id acciderit, dicetur anno ſequenti.

PRECES PRO REGIB. HÆRET. ET INFIDEL.

II.

Ante vero quam hæc Synodus celebraretur, hoc tamen

CODICIS THEOD. NOVA PROMULGATIO.

ipſo anno eiuſdem Regis vigeſimo ſecundo, quarto Nonas Februarii, idem Alaricus Codicem Theodoſianum ex nimia prolixitate contractum, auctum vero aliquibus interpretationibus per Anianum Cancellarium ſuum, apud Adurenſe oppidum edendum curauit: ſed viſum antea & examinatum, probatumq; ab Epiſcopis; vt declaratur in reſcripto eidem præfixo, Toloſæ dato ad Timotheum Comitem.

II. TUMULTUS CONSTANTINOPOL. OB PROFANAS IMAG. ANASTAS. IMP.

Quod autem pertinet ad res Orientales; hoc eodem anno decimo ſexto Anaſtaſii Imp. Cedrenus tradit, magnam Conſtantinopoli à populo Catholico excitatam eſſe ſeditionem, quod idem Anaſtaſius in Palatio ſuo quædam monſtra, & ab imaginibus Eccleſiaſticis aliena, pingenda curaſſet. Habet vero etiam Theodorus Lector, eundem Imp. vehementer vrſiſſe Macedonium eiuſdem vrbis Epiſcopum, vt damnaret Synodum Chalcedonenſem: eoque reſpondente, nihil ſe facturum abſq; vniuerſali Synodo, cui Romanus Pontifex præſideret; Imperatorem ira commotum, ademiſſe Eccleſiis Catholicorum priuilegia ad eas confugientium, eaque eccleſiis hæreticorum tribuiſſe.

IV. IO. MACHIOTA EPISC. ALEXANDR.

Quo eodem anno, defuncto Ioanne Mela Epiſcopo Alexandrino hæretico, cum ſediſſet annos nouem; in eius locum ſubrogatus eſt alius *Ioannes* eiuſdem nominis Tertius, cognomento *Machiota*, idemq; hæreticus; qui mox Zenonis Henoticum ſuſcepit, Conciliumq; Chalcedonenſe reiecit. Hæc ex Nicephoro in ſerie Epiſcoporum Alexandrinorum, & Liberato *b* in Breuiario.

b *Liber. c. 18.*

IESV CHRISTI An. 507.

SYMMACHI An. 9.

ANAST. IMP. An. 17. THEODOR. REG. An. 15.

I.

ANNO Chriſti quingenteſimo ſeptimo, Anaſtaſio Aug. tertium & Venantio Decio Coſſ. Alaricus Wiſigothorum Rex Arianus, cum viginti duobus annis feliciter regnaſſet in Gallia à Rhodano ad Ligerim vſque & Pyrenæos; à Clodoueo Rege Francorum victus, & occiſus eſt; pœnas luens exilii nuper irrogati Sancto Cæſario *c* Arelatenſi Epiſcopo, qui tamen paulo poſt cum honore ab eodem Rege reuocatus eſt, delatoremque ſuum à ſupplicio liberauit) & Sancto Quintiano *d* Rutenorum Antiſtiti, eo prætextu quaſi ipſi Burgundionum ac Francorum dominium deſideraſſent. Porro belli huius cauſam, ſolum religionis zelum fuiſſe, expreſſe teſtatur Gregorius *e* Turonenſis; quod ſcilicet Chriſtianiſſimus Rex indigno ferret animo, in nobiliſſimis Galliis regnare hominem Arianum: quamuis Theodoricus Oſtrogothorum in Italia Rex, multum ſatagens vt Clodoueum ab eiuſmodi conatu auerteret, leuiſſimas diſſenſionis cauſas interceſſiſſe dicat in epiſtolis *f*, quas ad ipſos Clodoueum & Alaricum pro ineunda concordia ſcripſit, qui & Gundebadum Regem Burgundionum, Clodoueo fœdere iunctum, itemque Reges Erulorum, Guarnorum, & Thoringiorum, aliis ſcriptis literis hortari ſategit, vt omnes ſimul Francorum Regi ſuadere ſtuderent, ne Alaricum bello inſequeretur. Sed cum omnia fruſtra fieri videret, præſto eſſe Alarico gentili ſuo, & eadem Ariana hæreſi coinquinato decernens, dedit quoque ad ſuos Gothos epiſtolam *g* de expeditione aduerſus Francos paranda.

c *Cypr. in Vit. S. Cæſar. ap. Sur. 27. Aug.*
d *Greg. Tur. 2. hiſt. 36.*
e *Ibid. c. 37.*
BELLUM RELIGIONIS CAUSA SUSCEPTUM A CLODOVEO CONTRA HÆRE.
f *Ap. Caſſiod. 3. ep. 1. 2. 3. 4.*
g *Ib. 1. ep. 24.*

II.

Interea vero Clodoueus, conciliato ſibi imprimis cæleſti numine, & Sanctorum patrocinio, tum erigendo Pariſiis ex conſilio Sancti Clotildis coniugis ſuæ eccleſiam in honorem SS. Apoſtolorum Petri & Pauli; tum monitu S. Remigii Rhemenſis Epiſcopi, conuocando in ciuitatem *Aurelianenſem* Synodum; (cuius extant *h* Acta, canoneſq; triginta tres ad diſciplinam Eccleſiaſticam pertinentes, ſumma prudentia in eo ſanciti à totidem Epiſcopis, à quibus notiores extiterunt *Gildardus* Rotomagẽſis, *Lupus* Sueſſionenſis, *Melanius* Redonenſis, *Quintianus* Rutenenſis, & *Theodoſius* Antiſiodorenſis, quos inter Sanctos colit Eccleſia Catholica:) tum etiam ſeueriſſimum edictum promulgando, nequid eo bello à militibus damni inferretur eccleſiis, ſacriſue miniſtris, ac perſonis rebuſque ad eos ſpectantibus: his, inquam, præuiis ſanctiſſimis actionibus, acceptaque ab eodem S. Remigio benedictione, necnon pleno vaſe Vini benedicti; (quod diuina virtute vſque ad finem belli multiplicatum eſt;) aduerſus hoſtes progreſſus, & apud Turonos, in ipſo ingreſſu eccleſiæ Sancti Martini, ex pſalmi *a* prophetia auſpicium victoriæ accipiens; atque in agro Pictauienſi, prodigioſo phari igneæ, è baſilica S. Hilarii ſuper ſe aduenientis, ſigno ſecurior redditus; inito in campo Vocladenſe, decimo ab vrbe Pictauienſi milliario, acerrimo prælio, Alarici exercitum ingenti cæde deuicit, ipſumque Regem manu propria occidit; ſed & maxima ipſius ditionis parte, omnibuſque theſauris potitus eſt. Quæ quidem omnia, præter alios Fräcicarum rerum ſcriptores, narrant huic tempori quo ea geſta ſunt viciniores, Gregorius *b* Turonenſis, & Hincmarus *c* Rhemenſis. Sed & Procop. *d* Græcus hiſtoricus de iiſdem agens, (etiamſi aliquantum diuerſe) tradit inter opes regias Alarici, quas Alaricus quondam Senior cum Romam cepiſſet abſtulerat, exiſtimatam fuiſſe Salomonis pretioſiſſimam ſupellectilem, ingentis pretii gemmis ornatam, quam olim ex Hieroſolymis aduexiſſent Romani. Habetq; inſuper Gregorius, præter alia miracula quæ in ea expeditione diuinitus acciderunt, muros Engoliſmæ ciuitatis munitiſſimæ coram ipſo Clodoueo ad eius obſidionem ſe accingente, ſponte corruiſſe: cum autem idem Rex apud Burdegalam hiemaſſet, rediiſſe Turonos, & multa baſilicæ S. Martini munera obtuliſſe. Quæ vero poſt hæc ſecuta ſunt, dicentur anno ſequenti.

h *Tó. 2. Conc.* CONC. AURELIAN. PRO REFORM. ECCL.
a *Pſalm. 17. Pſal. 40. 41.*
ALARICUS OCCIDITUR A CLODOV.
b *Greg. Tur. 2. hiſt. 37.*
c *Hincm. in Vit. S. Remig.*
d *Procop. de Bel. Goth. li. 1.*
MURI ENGOLISMÆ SPONTE CORRUUNT.

III. DE TEMPORE VICTORIÆ CLODOVEI.

Interea redarguendus in tempore Gregorius, dum victum à Clodoueo Alaricum ponit anno quinto ante eiuſdem Clodouei obitum, nempe poſt annos duos: cum & Caſſiodorus huius temporis ſcriptor hoc anno id accidiſſe demonſtret, dum ſub ſequentis Conſulibus victoriam ponit Theodorici aduerſus Francos: quam poſt occiſum Alaricum accidiſſe conſentiunt omnes: & S. Iſidor. Hiſpalenſis Epiſcopus, res Gothorum duplici ſcripto proſecutus, nimirum Chronico, & Hiſtoriæ compendio, triplici chronographia ſub hoc anno Alarici mortem conſignet, nempe numero Æræ, annis Imperii Anaſtaſii, & tempore ipſius Alarici regni; dum videlicet tradit ipſum regnaſſe annos viginti tres, deceſſiſſeque anno decimo ſeptimo Anaſtaſii, atque Æra quingenteſima quadrageſima quinta, qui eſt hic ipſe annus Domini quingenteſimus ſeptimus. Addit vero, eidem Alarico in portiunculam regni ſucceſſiſſe *Geſilicum*, ipſius ex concubina filium, ac regnaſſe annos quatuor, ſicut genere viliſſimum, ita infortunio & ignauia ſummum. Qui poſt multas infeliciſſimas diſcurſiones per Africam, Hiſpaniam, & Aquitaniam, demum ab Ebbane Regis Theodorici duce apud Barcinonem ſuperatus eſt in prælio, & transfluuium Druentiam Galliarum captus, occiſusque. Cui ſucceſſit *Amalaricus* natus ex filia Alarici, vt Procopius docet.

IV. DE MUNITIONE DARA, ET RELIQUIIS S. BARTH.

Quod autem ad res Orientales ſpectat; eodem anno decimo ſeptimo Anaſtaſii, (vt habet Cedrenus) ab ipſo ædificata eſt munitio contra Perſas, quam Daram antea nominatam, Anaſtaſiopolim appellauit: de qua agunt etiam Euagrius *c*, atq; Procopius *d*. Theodorus *e* vero Lector addit, eundem, cum eam condidiſſet, vidiſſe in ſomnis Bartholomæum Apoſtolum dicentem, ſubuertiſſe ipſum ciuitatis cuſtodiam, quod Reliquias ſuas illo miſſas reprobaſſet. Quod enim Anaſtaſius ſecta Manichæus eſſet, Reliquias Sanctorum execrabatur. Ex quibus inſigniter Niceph. *f* erraſſe comperies, dum putauit ab Anaſtaſ. illuc fuiſſe translatas eiuſdem S. Apoſtoli Reliquias. Etenim non ipſum, ſed Iuſtinianum coli voluiſſe eo loco S. Bartholomæum, ei eccleſiam erigentem, Procopius *g* eſt auctor.

c *Euag l. 3. c. 34.*
d *Procop. de Bel. Perſ. l. 1.*
e *Theod. Lect. lib. 2.*
f *Niceph. lib. 16. c. 37.*
g *Procop. de ædif. Iuſtin.*

IESV CHRISTI AN. 508.

SYMMACHI AN. 10.

ANAST. IMP. 18. THEODOR. REG. 16.

I. ANNVS Chriſti quingenteſimus octauus, deſcriptus habetur in Faſtis Caſſiodori Conſulatu Venantii iterum & Celeris: etſi Panuinus pro Venantio ponat Decium Iuniorem; cum tamen nec apud Marcellinum Comitem vlla ſit de eo prorſus mentio. Cum igitur hi Conſules ordinarii in antiquioribus Faſtis poſiti habeantur, plane opinari licet, reſpuiſſe Clodoueum Francorum Regem Chriſtianiſſimum, oblatum ei nuper ab Anaſtaſio hæretico Imperatore Conſulatum: quamuis Gregorius *a* Turonenſis, aliique illum acceptaſſe crediderint. Si enim acceptauit, cur non eſt inditum tanti Regis nomen Conſularibus Faſtis? Sed & qui Patriciatu, non Conſulatu putat Clodoueum donatum, mea quidem ſententia fallitur: inferior enim erat Patriciatus dignitas Conſulatu, & communis pluribus. Denique veteres *b* omnes Conſulatum, non Patriciatum oblatum dicunt.

An Clodoveus fuerit Conſul.

a Greg. Tur. l. 2 hiſt. 38.

b Aimon. li. 1. Hincmar. in Vit. S. Remig. & alii.

II. Cur ei oblatus Conſulatus.

Sed vnde iſtiuſmodi muneris Anaſtaſio Auguſto, hoc potiſſimum tempore exhibendi ratio? Nimirum exortæ erant inimicitiæ inter ipſum & Theodoricum Italiæ Regem, quod hic vendicaſſet ſibi Pannoniam (vt vidimus) quæ ad Orientale ſpectare videbatur Imperium. Perſeueraſſe autem eiuſmodi odium atrocioribus incrementis, res geſtæ ab Anaſtaſio ſub huius anni Conſulatu declarant: quo (vt ait Marcellinus) in Italiam miſit claſſem armatam ad deuaſtanda Italiæ littora. Pergrato igitur accipiens animo, excitatum potentiſſimum Francorum Regem aduerſus Gothos ſuos hoſtes, audito obtentæ de illis victoriæ nuntio; quo tantum demereri Principem poſſet, ad eundem Legatos cum Conſularibus codicillis miſit. Sed (vt dictum eſt) ſpreuit Rex Chriſtianiſſimus ab hæretico Imperatore oblatum munus; vnde opus fuit Anaſtaſio, alium loco ipſius Conſulem ſubrogare, quem diximus nomine Celerem.

III. De bello inter Theodoricum et Clodov.

Quo eodem anno idem Theodoricus Rex Italiæ, cum anno ſuperiori nequicquam (vt vidimus) laboraſſet vt Francos cum Alarico conciliaret, ac vt gentili ſuo ſuccurreret expeditionem paraſſet; impigra Francorum fortitudine præuentus, poſt rem geſtam, occiſumque Alaricum, ipſe aduerſus eoſdem exercitum mouens, obſidionem quidem Carcaſſonæ ciuitatis Galliæ Narbonenſis ſoluere coegit, permiſit tamen vt ſibi haberent, quam iam occupaſſent, & a qua non valeret eos depellere, eam Galliarum partem quæ eſt præter Rhodanum; ipſeque ſibi reliquam Alarici ditionem vendicauit. Hæc ſincere Procopius *c* de Theodorico & Francis, quos ipſe Germanos vocat. Qui autem impenſius quam par eſt ſtuduere Gothorum rebus, vt Caſſiodorus *d*, qui Theodorico ab epiſtolis erat, & Iordanus *e* Gothus, magnam hoc anno cladem Francos a Gothis accepiſſe tradunt. Ac ſicut non inficias imus, bellum plane deploratum ab ipſo Theodorico reſtitutum fuiſſe; ita minime conſenſerimus, magnam Francos cladem ſuſcepiſſe. Etenim quomodo potuiſſent iidem victi, mox eoſdem Gothos victores (quod ipſe etiam Caſſiodorus *f* teſtatur) obſidere in vrbe primaria, ac munitiſſima, ipſa Arelate, ac per biennium & amplius, vſque ad tertiam Indictionem, in eadem obſidione, eiuſdemque prouinciæ deuaſtatione perdurare? Victoris enim hæc ſunt, non victi.

c Procop. de Bel. Goth. l. 1.

d Caſſiod. in Chron.

e Iornand. de reb. Getic.

f Caſſiod. 3. ep. 32. & 40. & 8 ep. 10.

IV. Porro meminit etiam huius obſidionis Arelatenſis, Cyprianus Epiſcopus in Vita *g* S. Cæſarii eiuſdem ciuitatis Antiſtitis; dum narrat, eundem Cæſarium proditionis falſo a Iudæis & hæreticis inſimulatum, primo in carcerem a militibus Gothis detruſum fuiſſe, poſtea vero Rauennam ad Theodoricum Regem ſub cuſtodia pertractū, Angelici vultus aſpectu, & innocentiæ ſecuritate, ita Regem permouiſſe, vt non ſolum humaniter ab eo exceptus ſit, ſed & muneribus etiam honeſtatus fuerit; quæ ipſe in alimoniam pauperum, & redemptionem Fidelium captiuorum, cui ſemper ſolicitiori cura, etiam vſque ad diſtractionem vaſorum Eccleſiæ incumbere conſueuerat, impendit: Inde vero Romam ad Limina Apoſtolorum peregrinantem, æque a Senatu Populoque Romano, necnon ab ipſo Papa Symmacho, magno cum honore & veneratione acceptum eſſe; ac poſt nonnulla edita ea peregrinatione miracula, (inter quæ, mortuum ad vitam reuocauit, ac dæmoniacum liberauit) demum Arelatem rediiſſe, tantis vbique muneribus honeſtatum, vt qui in Italiam exulatum ierat, confecta captiuorum redemptione, octo ſolidorum millia ab Italia ſecum reportarit.

g Ap. Sur. 27. Aug.

S. Cæſarius proditionis accuſatur.

Magni habetur Romæ.

V. Sed quod rurſus ad bellum attinet; tradit Procopius, Theodoricum cum Francis partitum eſſe portionem ditionis Burgundionum, partemque ſuam potius arte quā armis, pretio perſoluto ab iiſdem Francis accepiſſe. Verumtamen ipſe, quam alii cum eo, videntur errore lapſi, dum ante bellum Clodouei aduerſus Alaricum id contigiſſe affirmant. Siquidem integras tunc adhuc fuiſſe res Burgundionum, literæ *a* Theodorici ad ipſorum Regem Gundebadum ſcriptæ declarant, cum eum rogat vt in conciliandis inter ſe Alarico & Clodoueo laboret. Cæterum compoſitis rebus bellicis, idem Clodoueus Pariſios profectus, cum laborare cœpiſſet corporis infirmitate, ſpeſque ſalutis fruſtraretur; idem conſilio Tranquillini viri illuſtris & Archiatri, accerſiuit ſanctiſſimum virum *Seuerinum* Agaunenſis monaſterii Abbatem, miraculorum virtute vbique clariſſimum; qui ſuper ægrotantem Regem, præmiſſis precibus, imponens caſulam qua erat indutus, febrem eius medullis fixe inhærentem fugauit, aliosque plurimos diuerſis morbis laborantes ſanitati reſtituit; ac demum monitu diuino ad Nantonienſe caſtrum ſe conferens, Deo ſpiritum reddidit: in cuius memoriam poſtea Clodouei filius Childebertus nobile templum extruxit. Quæ omnia copioſe deſcripſit in eius Rebus *b* geſtis Fauſtus presbyter eiuſdem temporis ſcriptor.

a Ap. Caſſiod. 3. Var. 2.

Clodoveus ægrotans ſanatur a S. Severino.

b A. Sur. 11. Febr.

IESV CHRISTI AN. 509.

SYMMACHI AN. 11.

ANAST. IMP. 19. THEOD. REG. 17.

I. ANNVS Chriſti quingenteſimus nonus Conſulem habuit (vt ponit Marcellinus) Opportunum ſine collega; ſeu verius Importunum, vt habet Caſſiodorus. Hic namque ille videtur Importunus ex antiqua Deciorum familia prognatus *c*, quem Theodoricus Rex Italiæ auxit Patriciatus dignitate. Sed fuerunt cruenta eius auſpicia Conſulatus, dum in conſuetorum exhibitione munerum, & editione Circenſium, fauens Conſul factioni Venetæ, in Praſinos ſe parum æquum exhibuit: cuius rei gratia, ob cædem factam vnius ex Praſinis, factus reus apud Regem, iuſſus eſt vna cum Patricio Theodorico cauſam dicere coram Præfecto Vrbis. Extant enim ea de re plures eiuſdem Regis ad diuerſos ſcriptæ *d* literæ: e quibus etiam cognoſcas ritus Ludorum Circenſium, ſimul & Gentilitia eorundem ſacra, prorſus indigna quæ a populo Chriſtiano frequentarentur: vnde & ſe ea deteſtari Theodoricus demonſtrat, quamuis coactus eſſet permittere (vt ait) neceſſitate populorum imminentium, quibus votum eſſet ad talia conuenire, dum cogitationes ſerias delectarentur abiicere. Sed de prohibitis ſæpe Spectaculis dictum eſt alias: nunc cætera huius anni proſequamur.

c Ap. Caſſiod. 3. Var. 5. & 6.

Infauſta auſpicia Conſulatus Importuni.

d Ib. 1. Var. 27. 30. 31. 32. 33. & l. 3. ep. 51.

II. Eodem anno, ſecunda currente Indictione, Alamundarus Rex *Saracenorum*, ſiue *Agarenorum*, (vtroque enim nomine dicti reperiuntur) collectis copiis incurſans Arabiam & Palæſtinam, ſanctis quoque monachis nonnihil moleſtiæ intulit; quam deſcripſit in Rebus *e* geſtis Sanctorum Enthy-

Saraceni incurſant Palæſtin.

e Ap. Sur. 20. Ian. 5. Dec. & 13. Maii.

Euthymii, Sabæ, & Ioan. Silentiarii, Cyrillus monachus: vbi inter alia memoria digna, agit de vno ex iiſdem Agarenis; quod inſultaſſet S. Sabæ, terræ hiatu abſorpto; deq; Silentiario diuinitus à barbaris per Leonem cuſtodito. Eorum vero monachornm martyrum, qui ſub Alamundaro occiſi ſunt, glorioſæ memoriæ, dies decimanona Februarii cõſecrata eſt in Tabulis Eccleſiaſticis. Sed illud mirabilius, quod apud S. Io. Damaſcenum *a* recitatur ex Anaſtaſio Sinaita, qui ſub Iuſtiniano vixit, & quæ vidit ſcripſit; nempe, cum apud Damaſum Saracenus quidam templum S. Theodori cum aliis viginti ingreſſus, ſagittam in eius Imaginem emiſiſſet, & dextrum ipſius humerum attigiſſet; continuo ſanguinem copioſum è vulnere effluxiſſe: cumque nihilominus iidem impœnitentes permanerent, omnes intra paucos dies acerbo morbo deletos eſſe. His porro ſignis commotus Alamundarus, CHRISTO poſtea nomen dedit; vt dicetur ſuo loco.

a *Damaſc. or. 3. de Imag.*

IMAGO S. THEODORI SANGVINEM FVNDIT.

III.

SIGISMVNDI BVRG. REG. CONVERSIO.

Hoc vero eodem anno, Occidentalis Eccleſia aucta eſt Catholico Principe, nempe *Sigiſmundo* Burgundionum Rege; qui patri ſuccedens *b* Gundebado, ſiue Gundebaldo dicto, ex Ariana perfidia ad Catholicam religionem acceſſit, ſuaſione *c* ſanctiſſimi viri *Alcimi Auiti* Epiſcopi Viennenſis; pietate, eloquentia, & præclaris aduerſus huius temporis hæreticos, aliiſq; ſcriptis, apud antiquos *d* auctores, & Tabulas Eccleſiaſticas celeberrimi: qui cum fruſtra laboraſſet vt Gundebadus pater publice profiteretur, Catholicam fidem, quam ſecreto confitebatur (quem & ideo clam chriſmare recuſauit) perfecit illud in filio Sigiſmundo. Porro in eundem Gundebadum eſt quoq; Agobardi Archiepiſcopi Lugdunenſis, in epiſtola longe poſt hæc tempora ad Ludouicum Pium ſcripta, acris inuectiua quod Monomachiam lege lata approbarit: teſtaturque, aduerſus eam apud eum, ſæpe Auitum interceſſiſſe cum verbis tum ſcriptis.

b *Sigeb. in Chro. hoc an.* c *Greg. Tur. 3. hiſt. 5. Ado in Chro. hoc an.* d *Sidon. 8. ep. 11. Iſid. de Vir. Illu. c. 23. Ado an. 492. Greg. Tur. 2. hiſt. 34 Epitap. Auit. in Bibl. Patr. Martyrol. Rō Non. Febr. & alii auct. ap. Baro. hic & an. 494. 516.*

IV.

CONC. EPAVNENSE AD REFORM. ECCL.

Quod vero pertinet ad Sigiſmundum eius filium; ipſe mox vt Arianam paternam impietatem palam exuit, nihil antiquius habens quam vt ditionem ſibi ſubiectam æque ab errorum pollutionibus purgaret; celebrari voluit Concilium Epaunenſe viginti quatuor Epiſcoporum, cui præfuit idem *S. Alcimus* Auitus, eiuſq; germanus interfuit *Apollinaris* Epiſcopus Valentinus æque celebris ſanctitate, (filii ambo Iſicii, Senatoris primum, poſtea Epiſcopi Viennenſis) necnon *Claudius* Epiſcopus Veſontienſis, aliique plures in ſacras Eccleſiæ tabulas ob vitæ ſanctitudinem poſt obitum relati: à quibus quadraginta canones ſtatuti leguntur, ad reparandam Catholicam fidem, & abolendam quæ diutius ibi peſtis Ariana coaluiſſet.

[Quod quidem collectum fuiſſe Agapito Cõſule, nempe anno Domini 517. ex veterib. exemplaribus elicit Sirm. in Ennod. 1. ep. 13.]

IESV CHRISTI AN. 511.

SYMMACHI AN. 13.

ANAST. IMP. AN. 21.
THEODOR. REG. AN. 19.

I.

BOETII CONS. NOBILITAS, ET ERVDITIO.

Ap. Baro. hoc an. & 522. 526

ANNVS Chriſti quingenteſimus decimus, Conſules habuit Boetium Seuerinum ſecundo & Eutharicum: qui quidem *Boetius*, is ipſe eſt, qui nobilitate generis nulli ſecundus, (prognatus nimirum ex antiqua Manlii Torquati familia, & eo qui Chriſtianitate reſplenduit Anicio gaudens atauo) adoleſcens Athenas, in quibus fuerant literæ philoſophicæ reſtitutæ, petens; variis philoſophiæ perueſtigatis dogmatibus, Ariſtotelicis ſeſe totum addixit; decem & octo annos *e* moratus Athenis. Vnde factum eſt, vt abſque controuerſia primas meruerit inter Latinorum ingenia; qui profundum Ariſtotelicorum ſenſuum penetrauerit, & obſcura quæque perſpicua effecerit, Ariſtotelemq; vix nomine hactenus Latinis cognitum (vt ipſe *f* teſtatur) reddiderit Latinum, ac Latinis commentariis illuſtrauerit; multaq; alia inſignia in omni ſcientiarum genere præſtiterit, quæ recenſentur in literis *g* à Theodorico Rege ad ipſum ſcriptis. Quem & Theologicis inſtitutionibus apprime fuiſſe imbutum, demonſtrant tractatus eius de SS. Trinitate, & aduerſus errores Neſtorii & Eutychetis.

e *Boet. de diſc. ſchol. c. 4.*

f *Id. in Prædicam. Ariſt.* g *Ap. Caſſiod. ep 45. & 2. ep. 40.*

II.

ANAST. IMP. RVRSVM AGIT ADVERS. MACEDON. EP. CONST.

Cæterum hoc tempore vrbe Conſtantinopolitana in diuerſa diſciſſa, cum populus faueret Macedonio Epiſcopo Orthodoxo, Anaſtaſius autem Imperator cum militibus eidem reſiſteret; idem Imperator, nequis ex ſuis patientiæ ſuæ cauſam de tolerando in ſede Macedonio ignauię vel timori adſcriberet, calũnioſe teſtatus eſt (vt ſcribit Niceph. *a*) ſe id facere quod Macedonius Zenonis Henotico ſubſcripſiſſet. Cum autem Macedonius hæc intelligens, confeſtim collecta Eccleſia, pro concione edita ſincera fidei ex præſcripto Concilii Chalcedonenſis profeſſione, damnatiſque omnibus quæ ei aduerſarentur hæreticis opinionibus, ſe plane Orthodoxum eſſe demonſtraſſet: rurſum Anaſtaſius ad alias recurrens calumnias, æque falſo iactauit, (vt tradit Liberatus *b*) ab eo correptam eſſe diuinam Scripturam in fauorem hæreſis Neſtorianæ.

a *Niceph. l. 16. c. 26.*

b *Liber. c. 19. Breuiar.*

III.

MACEDON. EIICITVR IN EXILIVM.

Ac tandem anno ſequenti, Chriſti quingenteſimo vndecimo, Coſſ. Secundino, atque Felice natione Gallo *c*, viro laudatiſſimo, & Magni *d* Felicis Conſulis à Camillo originem ducentis filio, idem Imperator (vt tradit Marcellinus) eundem Macedonium, aliis rurſum impudentiſſimis calumniis agitatum, fraudulenta violentia ab eccleſia ſubmouit, cum iam ſediſſet annos quindecim, ac per milites in exilium deportari iuſſit; fruſtra obnitente populo Conſtantinopolitano, Catholicæ fidei acerrimo defenſore, qui vna cum mulieribus & paruulis, & infinita monachorum multitudine, per ciuitatem clamabant, tempus martyrii aduenisse, Imperatoremque Manichæum, & Imperio indignum vocabant; adeo vt ſæpius coactus fuerit Imperator latitare. Verum à ſuis ducibus & militibus, eadem qua ipſe impietate fœdatis, à populi furore defenſus, paulatim in eum debacchãs, variis eundem cladibus, exiliis, bonorumque publicationibus affecit. Idemque conſciſſo, combuſtoque Chalcedonenſium Actorum libro, quem Macedonius in arca ſanctiori depoſuerat, (putantur hæc Acta fuiſſe originaria Concilii) mox in locum Macedonii *Timotheum* ſuffecit, nefandum hominem, vitaque impuriſſimum, (ideoque vulgo κήλονα, & λιτροβούλλω dictum) atque hæreſis Theopaſchitarum obſtinatiſſimum ſectatorem; licet pro rerum temporumque occaſione, cæterorum more hæreticorum, conſueuiſſet fidem ad horas mutare. Quomodo vero iſta omnia ſe habuerint, pluribus deſcribunt Theodorus *e* Lector, Euagrius *f*, Nicephorus *g*, Auctor Miſcellæ *h*, aliique: poteſtque ex eodem Theodoro intelligi, geſta ea eſſe tempore maioris Hebdomadæ, quæ ſanctum Paſcha præcedit: more ſuo, diabolo ſacris iis diebus maiorem excitante aduerſus Eccleſiam tempeſtatem.

c *Caſſiod. 2. ep. 1. 2. 3.* d *Sidon. car. 9*

ACTA CONCILII CHALCED. COMBVSTA.

e *Theod. Lect. Collect. l. 2.* f *Euagr. lib. 3. c. 32.* g *Nicephor. l. 16. c. 26.* h *Miſcel. l. 15.*

IV.

THEODOS. COENOB. MAGNIS ANIMIS VERITATEM PROPVGNAT.

Porro non Macedonium tantum, eoſue qui erant Conſtantinopoli Orthodoxos, expugnare contentus perfidus Imperator, longe etiam poſitos magni nominis ſanctiſſimos viros exagitauit; illos primum blanditiis, nempe muneribus, literis, & ſimulatione tentans; iiſque technis non ſufficientibus, aperta vincula, exiliaque adiiciens. Cuiuſmodi certaminum præclarum extitit exemplum (ex quo reliqua nobis incomperta intelligere valeamus) magnus ille *Theodoſius* Cœnobiarcha, qui his temporibus Palæſtinam inſigni illuſtrauit ſanctitudine, & ingentium miraculorum editione; fidemque orthodoxam ſumma fortitudine aduerſus quoſcunque hæreticos, atque ipſum Imperatorem propugnauit: adeo vt etiam aliquando templum ingreſſus, conſcenſo ſuggeſtu, coram vniuerſo populo, *anathema dixerit iis qui quatuor ſanctas Synodos non tanti æſtimarent, quanti quatuor Euangelia.* Cuius quidem extant *i* præclaræ res geſtæ, deſcriptæ (vt puto) à Cyrillo monacho, quem ſuperius ſæpe nominari contigit, nobiliſſimo eiuſdem temporis auctore, patria Palæſtino.

i *Ap. Sur. 11. Ianuar.*

IESV CHRISTI AN. 512.

SYMMACHI AN. 14.

ANAST. IMP. 22. THEODOR. REG. 20.

I. POPVLVS CONST. INSVRGIT IN ANAST. IMP. PRO DEFENSIONE FIDEI.

ANNO Domini quingenteſimo duodecimo, Paulo & Muſciano Coſſ. menſe Nouembri, Populus Conſtantinopolitanus ob defenſionem fidei Catholicæ, aduerſus impium Anaſtaſium Imp. inſurrexit, quod in eccleſia cantari iuſſiſſet Theopaſchitarum Quaternitatem, populumque reclamantem in ipſo eccleſiæ gremio atrioq; maxima cæde perculiſſet. Quapropter iidem totam peragrantes ciuitatem, Anaſtaſii monaſtico habitu adſentatores ferro flammiſque interemerunt; & Areobindam ſibi fieri Imperatorem clamitantes, imagines ac ſtatuas Anaſtaſii in terram deiecerunt; Celerem & Patricium Senatores ad ſe, ſupplicandi ſibi, vel ſatisfaciendi gratia miſſos, iactis pluuiæ inſtar lapidibus repulerunt; domoſque Marini & Pompeii prauitatum omnium auctorum ſuccenderunt: ac deinde in Circum, præuio Euangelio & Cruce Domini, ad Anaſtaſium venientes, ante eius ſolium hymnum Trinitatis iuxta morem Catholicum concinuerunt: ſed & monachum quendam, aliamq; monacham, quod eſſent cari Imperatori, necarunt, cadaueraque raptata cremarunt; clamantes, *Hi ſunt amici hoſtis ſanctiſſimæ Trinitatis.* Quibus omnibus perterritus Imperator, ſolitis periuriis ab hæreſi ceſſaturum promittens, aliquandiu quieuit. Hæc Marcellinus *a*, atque Cedrenus *b*. Porro has turbas Conſtantinopolitanas, iam præcedentibus aliquot annis cœptas, nunquam plane ſedatas eſſe, ſed ſingulis fere annis quoad vixit Anaſtaſius integratas, quæ antecedentibus ſubſequentibusque annis Marcellinus ſub ſingulis Conſulatibus tradit, aperte declarant.

a *Marcel. in Chron.*
b *Cedr. in Comp.*

II. CONC. SIDON. HÆRETIC. ADVERS. CATHOL.

Hocq; eodem anno idem Anaſtaſius (inquit Marcellin.) redintegrata prauitate, infamem & irridendam Synodum apud *Sidonem* in Palęſtina, octoginta ferme perfidorũ Epiſcopis cõgregatis, aduerſus Orthodoxorum Epiſcopos fieri imperauit, nempe aduerſus Flauianum Antiochenum, & Eliam Hieroſolymitanum, acerrimos Concilii Chalcedonenſis propugnatores, alioſque eis inhærentes. Meminerunt vero de eadem Synodo & alii *c*: ex quibus omnibus conſtat, ab eodem malignantium conuentu (inter quos præcipui auctoritate & malitia fuere *Xenaias* ille Perſa, qui & dictus eſt Philoxenus, Epiſcopus Hierapolitanus in Syria, ac *Soterichus* Cæſareæ Cappadociæ (Flauianum omnino recuſantem anathema dicere Synodo Chalcedonenſi, damnatum eſſe, & in exilium pulſum; itemque Ioannem Epiſcopum Palti, & ipſum Orthodoxia inſignem. Elias vero, (quem incaute nimis Theodorus Lector, calumniis aduerſariorum nimium credulus, ſcripſit in errorem eſſe lapſum; quem certum eſſe conſtantiſſimum ſemper Orthodoxæ fidei defenſorem perſeueraſſe:) ne idem cum aliis ſupplicium tunc pariter ſubire cogeretur, per magni Sabæ Abbatis legationem, quam in eius Vita *d* Cyrillus deſcripſit, ad Imperatorem præmiſſam anteuertit: licet ad poſtremum & ipſe ab impiis eadem fuerit anno ſequenti pœna affectus.

c *Cyril. mon. in Saba. Euagr. li.3. c.32. Conc. Nic. II. Act.1.*
d *Cyril. in Saba. Adde Niceph. l.16. c.32.*

Quibus autem artibus iidem hæretici aduerſus Flauianum & Eliam vſi fuerint, accuſantes illos Neſtorianiſmi, vt aliquibus ſaltem coloribus è ſede depellere poſſent, docet epiſtola *e* monachorum Orthodoxorum Palæſtinæ ad Alcyſonem Nicopolitanum in Illyrico Catholicum Epiſcopum. Sed & qui tumultus Antiochiæ excitati, quæue cędes factæ fuerint ob Flauiani expulſionem, pluribus narrat Euagrius *f*.

e *Ap. Euagr. l.3. c.31.*
f *Idem c.32.*

III. Interea vero Symmachus Romanus Pontifex, cum cognouiſſet exturbato iam anno ſuperiori Macedonio, in reliquos fidei Catholicæ profeſſores eandem fore perſecutionem in partibus Orientalibus graſſaturam; tanquam Vniuerſalis Eccleſiæ paſtor, datis literis *a* octauo Idus Octob. ad eos qui illic Romanæ Eccleſiæ cõmunione iuncti erant, admonuit ſtrenue pro fide Catholica decertare. Quod enim his perditiſſimis temporibus luctuoſiſſimum fuit, haud omnes qui Orthodoxi erant in Oriente, iidem & Catholicæ erant communionis: ſiquidem Macedonius, & qui illi inhærebant, haud vnquam paſſi ſunt à ſacris tabulis demi nomen Acacii, qui à Romanis Pontificib. ob initam cum hæreticis communicationem ſæpe damnatus fuerat. Vnde accidebat illud plane lugubre, vt qui ab hæreticis preſſurã paterentur, pugnarent ſine ſolamine fratrum, & vincerent ſine corona, quã nemo demerere poteſt, niſi qui in caſtris Eccleſiæ Catholicæ legitime decertauerit. Veruntamen reminiſcentes miſeri, patres ipſorum, cum eiuſmodi interdum perſecutionem pati contingeret, appellare conſueuiſſe communem omnium patrem Romanum Pontificẽ; tandem & ipſi, acceptis his Symmachi literis, ſupplices alias *b* ad ipſum ſcripſere, vna cum Orthodoxæ fidei profeſſione, ob quam deberent in eius communionem recipi. Sed quod primum omnium requiri ab eis videbatur, dicere anathema Acacio, non ſolum penitus facere prętermiſerunt; ſed & toti ferme in eo fuerunt, vt ſuaderent non debere ſe ob Acacii peccatum ſubire ſupplicium, cum nonniſi proprium quenquam debeat obligare delictum. Quid vero ad ea reſcripſerit Symmachus, incompertum habetur. Non enim illam, cuius nuper meminimus, eius epiſtolam, poſt hanc Orientalium, (vt quidam exiſtimarunt) ſed ante ſcriptam fuiſſe, ex eo patet, quod nullam prorſus mentionem de ea Symmachus in iiſdem ſuis literis fecerit, nec aptetur ſatis ad petita reſponſio.

a *Sym. ep. 9.*
SVMMA DESOLATIO EC. ORIENT.
b *Ext. poſt. d. ep. 9.*

IESV CHRISTI AN. 513.

SYMMACHI AN. 15.

ANAST. IMP. 23. THEOD. REG. 21.

I. SEVERVS EPISCOP. ANTIOCH. IMPIISSIMVS.

ANNO Chriſti quingenteſimo decimo tertio, Probo & Clementiano Coſſ. Seuerus patria Sozopolitanus in Piſidia, fax, lues, atque perditio totius Orientalis Eccleſiæ, monſtrum omnium vitiorum deformitate compactum, ex Ethnico mago *c* atque venefico Chriſtianus monachus, moxq; hæreticus factus Eutychianus & Acephalus; à quo iam ante Flauiani expulſionem Anaſtaſius Imp. iuramentum acceperat, ſi Antiochenus Epiſcopus fieret, illo ipſo die Chalcedonenſem Synodum anathemate dãnaturum: hic, inquam, talis Seuerus, eodem Flauiano (vt dictum eſt anno ſuperiori) ob fidei Catholicæ propugnationem in exilium pulſo, eiuſdem Imp. iuſſu in ſedem intruſus eſt Antiochenam. Quam ſimul ac adeptus eſt, *Conuentũ* collegit ex ſibi ſubiectis Epiſcopis qui cum eo ſentirent; (plures enim eius communionem deuitaſſe, immo & in ipſum depoſitionis ſententiam protuliſſe conſtat:) ex quo Synodales ſcripſit literas, quibus cum ſuæ promotionis abſentes reddidit errores, tum fidei profeſſionem ex more conſcribens, eam vt amplecterentur admonuit; ita fore ſperans, vt qui ab ipſo diuerſa ſentirent exploratos haberet, & vi tandem adigeret. Quo pacto Eliam Hieroſolymitanum, illam admittere conſtantiſſime recuſantem, vi militari è ſede dimoueri curauit, & in exilium amandari, quam rem geſtam deſcriptam habes pluribus apud Cyrillum *d* in Vita S. Sabæ, Septimam Synodum *e* Oecumenicam, atq; Nicephorum *f*.

c *Hæc, & alia de Seuero referunt Theod. Lect. l.2. Euagri. l.3. c.33. Liberat. c.19. Syn. Conſtan. ſub Men. Act.1. Nicep. l.16. c.29. Habet vero Baron. magna ex part. an.511.*
d *Cyril. ap. Sur. 5. Dec.*
e *Syn. Nic. II. Act.1.*
f *Niceph. l.16. c.34.*

II. IOAN. EPISC. HIEROSOL. EX HÆRETICO CATHOLICVS.

In locum porro Eliæ ſuffectus *Ioannes* filius Marciani, poſtquam Seueri confeſſus eſſet communionem, & ſubieciſſet anathemati Synodum Chalcedonenſem; paulo poſt admonitionib. eiuſdem S. Sabæ Archimandritæ (qui egregiam in his tumultibus pro fide Catholica cum ſuis monachis impendit operam) reſumens animum, Seueri reſpuit communionem, & Synodum Chalcedonenſem profeſſus eſt; eaq; de cauſa in carcerem coniectus à Duce Palæ-

ſtinæ, callida arte promittens ſe ipſi obtemperaturum, mox vt è cuſtodia dimiſſus eſt vniuerſum conuocans in Eccleſiam populum, ipſo Duce præſente altera manu Sabam, Theodoſiumq; magnum illum cœnobiarcham altera tenens, è ſuggeſtu in eos qui cum Neſtorio, Eutychete, Seuero, & Sotherico ſentirent, anathema pronunciauit: Dux vero, populi conſenſum vnanimem veritus, Cæſaream ſe recipit: ac conſobrinus Imperatoris, qui aderat, declarauit ſe Orthodoxis velle communicare. Sicq; Ioannes, quod in ſtrenuum mutatus eſſet propugnatorē fidei Catholicæ, in ſede Hieroſolymitana retentus eſt à Catholicis contra Seuerum, & Anaſtaſium Imperatorem. Porro ab hoc impiiſſimo Seuero dicti ſunt hæretici *Seueriani*; eundemq; Acephali pro capite habuerunt: ad cuius conuincendam impietatem, ingentia diuinitus cōtigit edi diuerſis locis miracula *a*, tam circa ſanctiſſimam Euchariſtiā, quam alia, quibus etiam multi ab hæreſi Seueriana conuerſi ſunt ad fidem Orthodoxam.

HÆRETICI SEVERIANI.

a Recenſentur nonnulla in Prato Spir. c. 29. 40. 49. 79 106 188. 213.

III.

PENVRIA INGENS IN PALÆSTINA.

Sed & ex hoc anno, quo ſanctiſſimus Hieroſolymorum Epiſcopus à ſua abſtractus eſt ſede, vſq; ad obitum Anaſtaſij Imperat. vniuerſam illam Palæſtinæ prouinciam integris quinq; annis dira fame & penuria rerum omnium neceſſariarum, ſiccitate quoque, & locuſta, aliiſque grauibus plagis oppreſſam eſſe; teſtis eſt Cyrillus in Vita S. Sabæ: cui ait in tanta neceſſitate, eiuſque monaſteriis, mira Dei prouidentia abunde ſuppeditatam eſſe omnium rerum copiam, cum ab aliis, tum ab ipſomet Anaſtaſio Imper. cum ad eum ſuſcepiſſet legationem pro ceſſatione iniuſtæ promulgatæ legis, qua nequid diminutionis vectigalia regia paterentur, ſtatutum fuerat, vt cum multa loca fame ac peſte deſolata habitatoribus carerent, quæ ipſi tributa pēdere ſolerent, in vicinos reijcerentur. Addit vero Cyrillus, eiuſdem quoque Sanct. Sabæ precibus ad Deum fuſis, impetratam fuiſſe in vehementi illa diuturna ſiccitate pluuiam monachis, ipſiq; etiam vrbi Hieroſolymitanæ.

IV.

ALAMVND. SARAC. PRINCEPS EGREGIE ILLVDIT LEGATIS SEVERI.

Sed quod rurſum ad Seuerum ſpectat; cum hoc eodem tempore *Alamundarus* Saracenorum Princeps ad fidem cōuerſus fuiſſet, tentauit idem Seuerus per Epiſcoporum legationem eum ſibi allicere: ſed Deo eius conatus præueniente, factum eſt vt ab Epiſcopis Catholicæ communionis baptizatus fuerit. Qui etiam ad redarguendum eorundem Seuerianorum ad ſe miſſorum Epiſcoporum errorem, illud ſagaciter adinuenit, vt fingeret literas accepiſſe, quæ Michaelem Archangelum mortuum eſſe ſignificarent: Cum autem dicerent illi hoc eſſe impoſſibile; tunc ipſe, *Et quomodo igitur ſi duas Naturas Chriſtus non habet, nudam Crucem Deus pertulit*; *cum ne Angelus quidem pati quicquam, vel mori queat?* Qua argutia confuſi redditi, ad propria receſſerunt. Rem vero geſtam narrant Anaſtaſius *b* Bibliothecarius, Theodorus Lector, Miſcellæ Auctor, Cedrenus, Nicephorus, & alij.

b Anaſt. in Chron.

V.

c Theod. Lect. Collect. lib. 2.

Nec quidem tacendum quod de Rege Perſarum Cabade his præmittit Theodorus *c*; nempe cum idem Rex audiſſet multas in quodam caſtro inter Perſas & Indos ſito pecunias ac gemmas aſſeruari, velletq; eius rei veritatem cognoſcere, fuiſſe à dæmonibus, eum locum inhabitantibus, repulſum: cumq; primo ſuorum magorum artem, deinde etiam Iudæorum, fruſtra ad expellendos inde dæmones adhibuiſſet; demum ad Chriſtianos qui in Perſide erant recurriſſe, & ab illorum Epiſcopo poſt celebratam ſacram Synaxim dæmones ſigno Crucis profligatos eſſe, caſtrumq; liberum relictum. Hæc Theodorus: eademque Nicephorus *d*, & ante illum Anaſtaſius *e* Bibliothecarius ſub fine Imperij Anaſtaſij, adduntque, ea occaſione quieuiſſe perſecutionem in Chriſtianos excitatam: in qua grādia facta eſſe miracula, cum ipſe Anaſtaſius, tum Cedrenus narrant; & inter alia, Chriſtianos abſciſſis linguis expedite locutos eſſe, & conciſis poplitibus rectos ambulaſſe.

DÆMONES NON NISI À CHRISTIANIS FVGARI POSSVNT.

d Niceph. lib. 16. c. 36.
e Anaſt. in Chron.

* * *

IESV CHRISTI ANN. 514.

HORMISDÆ ANN. I.

ANAST. IMP. 24.
THEODOR. REG. 22.

I.

ANNO CHRISTI quingenteſimo decimoquarto, Magnus Aurelius Caſſiodorus Senator, ſcriptis notiſſimus, de quo ſuperius *a*, abſq; collega factus eſt Conſul. Eodemq; anno, decimoquarto Calendas Auguſti, *S. Symmachus* Romanus Pontifex ex hac vita ad cœleſtem migrauit, cum ſediſſet annos quindecim, menſes octo, minus quatuor diebus: ſepultuſq; eſt in baſilica S. Petri: de quo, præter ſuperius recenſita, Anaſtaſius *b* multa habet, quæ ſpectant ad ſummam ipſius curam in erigendis, ornandiſq; Eccleſiis Vrbis. Poſt cuius obitum ſeptimo die, Romanus Clerus ſumma concordia in eius locum ſeptimo Calendas Auguſti, ex Romanæ Eccleſiæ diacono Pontificem creauit HORMISDAM, natione Campanum, patria Fuſinatem: ex patre Iuſto.

a Ann. 493. num. II.

SYMMACHI P. OBITVS.

b Anaſt. de R. Pont.

HORMISDÆ CREATIO.

II.

Cum autem innotuiſſet orbi Chriſtiano, nouum Romanæ Eccleſiæ electum eſſe Pontificem, nouus Francorū Rex Chriſtianiſſimus Clodoueus cunctorum preuenit obſequium, & ſuperauit officia; dum (vt narrant Hincmarus *c*, Anaſtaſius *d*, & alij *e*) ſuggerente S. Remigio Epiſcopo Rhemenſi, coronam auream cum gemmis (quæ *Regnum* appellari ſolet) B. Petro direxit: [eoque munere viſus eſt oppigneraſſe Regnum ſuum in Eccleſiæ Romanæ præſidium, Deoq. dicare, atq; in perpetuum ſupra firmam petram, Petriq; confeſſionem ſtabilire.] Qua etiam occaſione idem Remigius literis Hormiſdam ſalutans Pontificem, ſuſcepit pariter ab eo Epiſtolam *f*, qua ob præclaram meritorum excellentiam, & nobiliſſimæ ſedis prærogatiuam, factus eſt in regno Francorum Vicarius Romani Pontificis; ſaluis tamen priuilegiis, quæ Metropolitanis decreuiſſet antiquitas.

c Hincm. in Vit. S. Remig. ap. Sur. 13. Ianuar.
d Anaſt. in Hormiſ.
e Flodoar. hiſt. Rhem. l. 1. c. 15 Sigeb. an. 510. Aimoin. lib. 1.

CLODOVEVS CORONAM MITTIT HORMISDÆ.

f Ext. in Vit. S. Remig. ibid.

SPOND. SE ET BARONIVM DEFENDIT.

[Siſte gradum, Lector, donec euulſero ſcrupulum, qui nonnullos hic male pupugit, & magnam mali molem repetitis ſcriptis ceruicibus meis intentatam depulero. Vides quæ præcedenti § incluſa ſunt his notis []. Inclamatum in me bifariam ex js eſt: primo quidē quod ea de meo appoſuerim; deinde vero quod ijs Regnum Francorū Eccleſiæ Rom. temporali dominio, tanquam feudum, ſubjcere prætenderim. Sed vtrumq; tam verum, quam quod a veritate alieniſſimum. Ideoq; nec volui ea verba hac poſteriori editione expungi. Quippe quæ ſint ipſiſſima Baronij in Epiſt. dedicat. Tomi VI. Annal. ad Clem. PP. VIII. (qui eſt ille ipſe Tomus, quo hæc de Clodouei munere tractat anno præſenti 514. Domin.) *Cum nullus omnino*, inquit, *toto Orbe Chriſtiano Catholicus Princeps extaret, ſed cuncti Reges & Imperatores hæreſibus tenerentur impliciti, & cum Italia, ipſa Roma, Romanaq; Eccleſia ſub Gothico & Ariano gladio ingemiſceret, ex inſperato ſuſcitat ſibi Deus ſeruum fidelem Regē Francorum religionis Catholicæ profeſſorē atq; acerrimum defenſore, Chriſtianiſſimum Clodoueum: qui è Gentilium ſuperſtitione conuerſus, illud ipſum quod accepit ab Eccleſia Catholica Euangel. in Francos oēs qui aderāt, & in poſteros feliciter propagauit; atq; demum proxime moriturus, inſigni pietatis exemplo ipſum quod ſciret vnicum eſſe totius Eccleſiæ viſibile caput corona regia redimiuit, mittens ad Apoſtolorum principis Petri Confeſſionē, perſuaſione S. Remigij Francorum Apoſtoli, coronam auream gemmis ornatā. Dona vero Regum non ſolum pretioſa, ſed myſtica quoq; eſſe ſolere, teſtificatione etiā Euangelica admonemur:* (Matth. 2.) *cuiuſmodi Clodouei fuiſſe munus, euenta probarunt.* EO ENIM OBSEQVIO VISVS EST, *dans coronam*, OPPIGNERASSE REGNVM IPSVM IN ECCLESIÆ ROM. PRÆSIDIVM: (*coronam enim illam, Regnum nominatam fuiſſe, Res geſtas Francorum ſunt proſecuti, teſtantur: Hincm. in Vit. S. Remig.*) EOQVE MVNERE ILLVD DEO DICARE VOLVISSE, ATQVE PERPETVO STABILIRE: *dum enim* SVPRA PETRAM, PETRIQVE CONFESSIONEM *Regni coronam poſuit, Regnum ſuum ſtabili fundamento firmauit; vt rerum multiplices exitus declararunt, &c.* Hæc ibi Baronius: quæ licet vberiora quam pro notatiuncula, volui tamen integra exſcribere, quo fidem dictis meis conciliarem. Quod vero illa in hunc locum ex ea Epiſtola tranſduxerim, haud ab inſtituto meo alienū, qui etiam ex vno Tomo in alium nonnulla quandoq; aſportare conſueui; & hoc lectoribus offendiculo ne eſſet, id diſerte in præfatione monui, & rationem attuli. Videant igitur qui ſuſpicione me attigerunt, vtrum ſatis ex æquo & bono aculeos ſuos in me coniecerint. Quod ſi hac ex parte iniqui, ſane & extra rem multo magis; cum econtra

his er-

his ego verbis compendioſe cogitauerim, patriam meam, Regeſque, eo laudum præconio decorare, quo vel ſummi quiq; Imperatores, vel quæuis potẽtiſſima Regna Chriſtiana, ingenti ſemper habitura forent gloriæ honeſtari; nempe, vt ita firmiter ad confeſſionem Petri Apoſtoli adhærerent, vt nulla vi, arte, fraude ab ea poſſent auelli; eſſentque ipſi, præſidio ac protectioni eiuſdem Petri Sedi, ipſiuſque ſucceſſoribus Romanis Pontificibus aduerſus quoſcunque eorum hoſtes & aduerſarios. (Nam vt & pueriliter, quando ipſi ita volunt, ad rudimenta Grammaticæ deſcendam; an neſciunt qui hæc verba in peruerſum acceperunt, præpoſitionem *in* iunctam accuſatiuo, ſæpiſſimè apud auctores probatiſſimos ſignificare *ad*, ſeu *pro*?) Indeq; eſt quod ſuis ſæpè Annalibus Baronius, & ego in eorũ Epitome, ex rerum geſtarum pertractatione, tam vere quam ſincere inculcamus, FRANCIS DEBITAM ESSE ROM. ECCLESIÆ DEFENSIONEM. Inde eſt quod Reges Francorum cunctis totius orbis Principibus, his ſingularis excellentiæ titulis præeminent, vt FILII ECCLESIÆ PRIMOGENITI, & CHRISTIANISSIMI indigitentur: quippe quibus ipſemet S. PETRVS Apoſtolus *Eccleſiam quam ipſi Dominus tradidit, Francorum Regibus commendauit ad liberandum de manibus inimicorum.* (Infra an. 775. num. 1.) Inde eſt, quod Carolus Magnus nondum Imperator renunciatus, in prefatione ad ſua Capitularia *Regem* ſe *Francorum, & deuotum ſanctæ Eccleſiæ defenſorem, humilemq; adiutorem* inſcribit: & poſtea ſcribens ad Epiſcopos Hiſpaniæ contra hæreſim Neſtorij illic repullulantem, non tantum ſe *Regem Francorum & Longobardorum*, ac *Patricium Romanorum*, ſed & *Filium ac Defenſorem ſanctæ Dei Eccleſiæ* nominat: (Infra an. 794. II.) & quod Imperator factus, ſolemni iuramento ſeſe Eccleſiæ Rom. *protectioni & defenſioni* obſtrinxit: (An. 800. III.) & quod Teſtamentum ſuũ condens, *ſuper omnia iuſſit*, vt filij ſui *curam & defenſionem ſancti Papæ ſimul ſuſciperent*, ſicut ab auo ipſius Carolo Martello, ac patre Pipino, & ab ipſomet Carolo Magno ſuſcepta fuiſſet. (An. 806. III.) Inde eſt quod filius eius Ludouicus Pius regna ſua filiis diſtribuens, eandem ipſam *curam & defenſionem S. Rom. Eccleſiæ*, maiorum ſuorum exemplo accuratiſſimè cõmẽdauit (An. 838. II.) Et ne ſingulis immorer, inde eſt quod Eccleſia Romana, eiuſq; Pontifices, quotieſcunq; preſſuram paſſi ſunt à quibuſvis ſiue interris ſiue externis hoſtibus, ab vſq; Regum Francorũ Chriſtianitate, ad eos tanquã ad certiſſimum aſylum confugerunt; à quibus ſuſcepti, ſuſtẽtati, dotari reſtituti, priſtinam libertatẽ ac dignitatem nunquam non cum nouis acceſſionibus recuperarunt: quæ ſingula (quantum ſe Annales Baronij extendunt) videre eſt in hac Epitome locis in Indice ſub vocabulo *Franci* deſignatis. Eaq; pauculis illis verbis tum voluit Baronius, virtutis ac pietatis Francorum amantiſſimus, tum ego peruolui ſignificare: nihil de feudalitate cogitantes: Cuius tamen titulo ſcimus pleraq; alia Regna fuiſſe, eſſeque hactenus, eidem S. Rom. Eccleſiæ ſubiecta; quorum plurima pariter enumerata habentur eodem Indice ſub voce *Rom. Eccleſ.* Cum alioqui & ſciamus & profiteamur, omnes quotquot Chriſtiani ſunt homines; eius ſubijci ſpirituali poteſtati; nec poſſe aliquem habere Deum patrem, qui eam non agnoſcat matrẽ. Et quod rurſum ad donũ Clodouei pertinet; quo animo illud ipſe miſerit, ita olim interpretatus eſt Aimoinus lib. 1. cap. 24 *vt eo facto patenter oſtenderet, ſe Deo non fore ingratum, dum ad ipſius Apoſtoli ſepulchrum inſigne mitteret Regium, ſciens ſe à Chriſto ſolio regni eſſe donatum.* Sed de his modo hactenus: quæ tu, licet prolixiora, boni conſulas, Lector, veritatis cultor, & Maieſtatis Eccleſiæ Rom. æquus æſtimator, ac Francorum gloriæ ſtudioſus, vel certe non prauus æmulator, aut inuidus.]

III. CONC. RHEMI. SVB S. REMIGIO.

Vnde nihil Remigius cunctatus, SYNODVM Gallicanorum Epiſcoporũ *Rhemis* collegit, ad res Eccleſiaſticas optimè dirigendas, & fidem Catholicam ab hæreticorum contagione liberandam. In qua inter alia accidit, vt cum Arianus quidam Epiſcopus acerrimus diſputator, dialecticis ſuis concluſionibus Catholicis omnibus inſultaret, nimiaque inflatus arrogantia aduenienti ad locum Synodi S. Remigio aſſurgere cum aliis dedignatus eſſet; tranſeunte ante illum ſancto Præſule, ſola ipſius vmbra mutus prorſus redditus fuerit; nec vltra valuerit aliquid loqui, niſi poſtquam ad pedes Sancti procidens, nutibus veniam petiit, & ab eo iuſſus doctrinam Eccleſiæ confiteri, protinus fidem Catholicam de ſanctiſſima Trinitate & CHRISTI Incarnatione profeſſus eſt. Narrat hæc Hincmarus in eiuſdem Sancti rebus geſtis.

IV. CLODOVEI OBITVS.

Haud vero diu poſt idem Rex Clodoueus, hoc ipſo anno (vt habet Sigebertus, & confirmant alij) ex hac vita migrauit; ipſeq; Chriſtianorum Regum Francorum primitiæ Deo oblatæ in cœlum ſunt acceptæ. Sepultus *a* eſt Pariſiis in Baſilica S. Petri Apoſtoli, quã ipſe Rex hortante S. Genouefa *b* virgine à fundamẽtis cœpit erigere, eiuſq; vxor Clotildis perficiendã curauit. Inditumq; eius ſepulchro egregium Epitaphium, quod etiã Aimoinus recitat, à S. Remigio (vt putatur) elaboratũ verſibus. Vixiſſe aũt annos quadraginta quinq; regnaſſe triginta, auctor eſt Grego. Turonenſis, ornauerunt tantũ Principem res in prælijs fortiter geſtæ, ex quib. cognomentũ conſecutus eſt *Belligeri*, quo illum Fortunatus inſigniuit in Epitaphio Dagoberti Regis. Docuitq; ipſe primus, quid poſſint Francorũ arma, quæ S. Crucis vexilla præcedunt: ſiquidem quã ſæpe ante conſtat Francorũ gentẽ Gallias fruſtra tentaſſe, Romanis ſæpe terga vertiſſe, cum finitimis barbaris vario marte pugnaſſe, & inter eos humili fama vixiſſe, arctioribusq; arctatam limitibus de ſalute ſæpe periclitatam eſſe; vbi Chriſtum nouit, quot eſt ipſa aucta victoriis, & illuſtrata trophæis ex vniuerſis ferme totius Orbis nationib. variis temporib. deuictis? Cui etiam vni datum eſt, ex tot barbaris gentib. ſolum patriũ relinquentibus, & Roman. Imperium inuadentibus, ſtabiles figere ſedes, latioribusq; dilatare limitib. regnum, ac longioribus perpetuare fœcunda propagatione ſæculis. Vt plane frequentioribus experimentis perſpicuè patefactum fuerit, idcirco eſſe tanta conceſſa Francis, quæ denegata ſunt reliquis exteris nationibus, quod pietate ipſi pollerent, præſtarentq; aliis fide Catholica, & pro defenſione Eccleſiæ ardentius quam pro finibus regni tuendis pugnare ſolerent.

FRANCI PIETATE PRÆSTANTES.

V.

Quibus quidem officiis plane digni ſunt redditi, illam diuinitus impertitam benedictionem conſequi, quam S. Remigius eorundem Apoſtolus, antiquorum Patriarcharũ more, Sancto afflatus Spiritu, ſuo Teſtamento *c* conſignatam reliquit; nimirũ vt ex Clodouei genere Reges & Imperatores procederent, qui in præſenti & in futuro, iuxta voluntatem Domini, ad augmentum ſanctæ ſuæ Eccleſiæ, virtute eiuſdem in iudicio & iuſtitia cõfirmati & corroborati, regnum obtinere atq; augere quotidie valerent, & in domo Dauid, hoc eſt in cœleſti Hieruſalem cum Domino in æternũ regnaturi, ſublimari mererentur. Contra vero quod idem ſanctiſſimus Præſul eodẽ ſuo vltimo eloquio diram maledictionem iiſdem Regibus imprecatus eſt, ſi qui eorum Eccleſiarum Dei peruaſores, deſtructores, depopulatores, graues aut contrarij exiſtere voluerint; formamq; præſcripſit, qua iidem ab Epiſcopis Galliarum, poſt ſeptimam demũ admonitionẽ, ſi adhuc contumaces perſeuerarent, à corpore CHRISTI ſegregari deberent; totumque eis quod in perſona Iudæ traditoris & malignorum Epiſcoporum Eccleſia decantare ſolet, per ſingulas eis decantetur Eccleſias, vno tantummodo verbo cõmutato, nimirũ *Fiant dies eius pauci, & Principatum eius accipiat alter*: His, inquam, omnibus tam benedictionibus quam maledictionibus ſic diuinitus inſpiratis, Dominus veluti teſtamentarius executor accedens, pro meritis ſingulorum ſucceſſorum Regum eas ipſis partitus eſt; vt quæ erunt ſuis dicenda locis ſignificabunt. Sed illud peculiare præ cæteris aliarum gentium Regibus, Francorum Principibus à Deo Remigij ipſorum Apoſtoli precibus videtur fuiſſe cõceſſum, vt (quod plane ſumma ſit admiratione dignum) non ob Regum peccata ad alias nationes fuerit (vt de aliis accidit) ipſorum tranſlatum regnũ; ſed veluti diuina promiſſione cum ipſis actũ fuerit ſecundum illud Dauidicum *d*: *Si dereliquerint filij eius legem meã, & in iudiciis meis non ambulauerint; ſi iuſtitias meas profanauerint, & mandata mea non cuſtodierint: viſitabo in virga iniquitates eorum, & in verberibus peccata eorum; miſericordiam autẽ meam non diſpergam ab eo.* Quæ quidem inferius aperta luce videbuntur.

IV. QVATVOR FILII CLODOVEI PARTIVNTVR REGNVM.

Defuncto porro Clodoueo, regnarunt pro illo quatuor ipſius filij, Childebertus, Clotarius, Theodoricus, & Clodomirus; qui ita inter ſe diuiſerunt regnum, vt *Childebertus* ſedem contineret Pariſiis, *Clotarius* Sueſſione, *Theodoricus* Rhemis, *Clodomirus* Aurelijs, prout ex Gregorio *e*, & aliis Latinis conſtat; necnon ex Græco Agathia *f*, ipſo ſuæ ſcriptionis limine à Francorum moribus hiſtoriam inchoante; quos tum ob eorũ virtutes, tum ob in alios æquitatẽ, inter ſeq; concordiam, mirum in modum admiratione ac laudibus ſe proſequi & magni facere ait: quoſq; inſuper morib. quam optimis præditos teſtatur, & maximum in modum ciuiles, ac fide Catholica præſtantes, rectiſſimæq; inter cæteros omnes opinionis. Sed quod addit, eos à Romanis veſtitus barbarie, & vocis innatæ ſono, linguæq; tantummodo diſcrepare; quinam eſſet antiquus nobilium Francorũ veſtitus, ornatuſq;, deſcriptum habes in Vita Caroli Magni, & editum à Scholiaſte poſt Capitularia Regum Fran-

FRANCOR. LAVDES EX AGATHIA.

a Greg. Tur. 2. hiſt. vlt. Aimoin. lib. 1. cap. vlt Hincmar in Vit. S. Remig.
b Act. S. Genouef. in fin. ap. Sur. to. 1.

c [Ext. ap. Buſſon. Formul. li. 7. ap. Flodoardum antiquũ rerũ Eccl. Rhem. ſcriptorem, lib. 1. cap. 18. Cum tñ ſint, qui eiuſdem Teſtamenti eleuare conẽtur fidẽ; ſed ſit ea penes editores. Mihi ſane nõ potuit iuſte crimini dari, ſi quæ à noſtris ipſis Frãcis edita ſũt ex ipſius Eccleſiæ Rhemenſis, quã rexit S. Remigius, archiuis, & ex iis à Baronio in ſuos Annales relata; eorũ ego in Epitome meminerim. Faxit Deus, vt indeſinẽter Reges noſtri huiuſmodi benedictionib. exuberent, nunquã maledictionib. attingãtur; auertatq; Deus mala inimicis eorum.]
d Pſal. 38.
e Greg. Tur. 3. hiſt. Fr. 1. & lib. 4. c. 22.
f Agath. lib. 1.

a Sidon. in Panegyr. Maior.
CAPILLOS NVTRIRE, SOLIS PRINCIP. INTER FRANCOS CONCESSVM.

corum. Agit quoq; de eorundē habitu corporis Sidonius *a* Apollinaris. De regibus autem Agathias tradit, conſueuiſſe à puero nutrire capillos, eosq; à fronte ſumma arte diſcriminatos, hinc inde diffluentes in terga reijcere: quod vt decus regium Regibus tantum fuiſſe conceſſum, cæteris Francis attonſis, affirmat. Ac deniq; quod ſpectat ad militarem eiuſdem gentis fortitudinem, & inuictam conſtantiam; eam Sidonius paucis magna feliciter comprehendens, ita expreſſit;

Non timor: inuicti manent, animoq; ſuperſunt
Iam prope poſt animam.

VII.
PIETAS FILIOR. CLODOVEI.

Cæterum ſicut filij Clodouei, eius ſucceſſores fuerunt in regnū, ita & pietatis ac bellicæ fortitudinis heredes; baptizati omnes ab eodē qui patrem baptizarat, S. Remigio, ipſe profitetur in ſuo Teſtamento. Feruntque, eundē ab vt illis obtinuiſſe, vt quoties Rhemorum vrbem aut ingrederentur aut præterirent, captiui omnes è vinculis ac carcerib. dimitterentur: (quod quidem à poſteris etiā Regibus fuit obſeruatum.) Inſuper & S. Leonardū, eiuſdem S. Rhemigij diſcipulū, ab iiſdē impetraſſe vt quos vellet ipſe è carcerib. liberaret: prout habetur in Geſtis *b* ipſius. Quod vero ad Clotildem Reginam eorum matrem attinet, quæ Clodoueo coniugi ſuperuixit; eam Turonos ſe recepiſſe, ibique ſanctiſſime ad Baſilicam S. Martini deſeruientem vſque ad obitum moratam eſſe, raro Pariſios viſitantem; tradit Gregor. *c* Turonenſis. Sed de ea rurſum dicendum inferius.

b Ap. Sur. 6. Nouemb.
c Greg. Tur. lib. 2. c. vlt.

VIII.
VITALIAN. INSVRGIT ADVERS. ANAST. IMP. PRO FIDE CATH.

Inter hæc in Oriente *Vitalianus* Scytha aduerſus Imperatorem Anaſtaſium pro defenſione Catholicæ fidei inſurgens, occupata vniuerſa Thracia, Scythia, & Myſia, ducens ſecum Hunnorum & Bulgarorum exercitum aſſumptoq; Romanorū equitum auxilio, Conſtantinopolim vſq; proceſſit. Cum Anaſtaſius, rebus ſuis deploratis, pacē per legatos petens, & ad ſolita Manichæorum periuria homo Manichæus confugiēs, promiſit ſe (quod Vitalianus petierat) Macedonium Conſtantinopolitanum & Flauianum Antioch. Epiſcopos ab exilio reuocaturū; Conciliumq; celebraturū, ad quod Rom. etiam Pontificem euocaret: qua ſimulatione elulus Vitalianus, ab vrbe receſſit, factus tñ antea ab Imperatore Magiſter militum per Thraciā, multoq; inſuper auro accepto. Hæc ex Cedreno *d*, & qui longe ante illum ſcripſit Marcellino *e*: quæ ieiune nimis Euagrius *f*, & qui ab eo accepit Niceph. tranſiliit, nullam de cauſa motus Vitaliani ob læſam fidē Catholicam mentionem faciens.

d Cedr. in Comp. ann. 23. Anaſt. Imp.
e Marcel. in Chron. hoc & ſeq an.
f Euagr. lib. 3. c. 43.

IX.
g Zonar. Annal. par. 3.
SPECVLA VSTORIA INVENTA À PROCLO PHILOS.
Quod habet Baro. an. 518. num. XVII. vbi agit de Proclo.

Illud aūt de bello Vitaliani haud omittendum, quod tradit Zonaras *g*, tunc à *Proclo* quodam celeberrimo Philoſopho, & excellentiſſimo Mathemaico, factam fuiſſe machinā, qua claſſis Vitaliani debellata eſt: nimirum ſpecula ex ære fabricaſſe vſtoria, eaq; de muro è regione hoſtilium nauium ſuſpendiſſe; in quæ cum radij ſolares impegiſſent, ignem inde inſtar fulminis erumpentem, claſſiarios ipſasq; naues combuſſiſſe: quod Archimedem excogitaſſe Romanis Syracuſas obſidentibus, Dion refert. Hæc Zonaras. Hic vero eſt ille Proclus (inquit Suidas) qui alter à Porphyrio, impurā & contumelioſam linguā contra Chriſtianos exacuit: ſed Ioan. Philoſophus præclariſſimè eius propoſitiones refutauit, eundemq; in Græcis etiam quib. efferebatur, rudem & indoctum oſtendit. Cæterum hunc quoq; fuiſſe coniectorem ſomniorum Anaſtaſij, Cedrenus docet: vt ex his æquè intelligas, qualis eſſet Anaſtaſius, qui inter intimos ac neceſſarios haberet Chriſtianæ religionis hoſtē infenſiſſimum. Qui etiam, vt ſibi Vitalianū magis conciliaret, & populum in ſe concitarum leniret; verſutè ſimulauit Oecumenicam indicere Synodum, Heracleæ celebrandam Calend. Iunij anni ſequentis, ad cuncta auferenda Eccleſiarum diſſidia, & ad eam Hormiſdam quoque Papam inuitauit literis *h* ad eum hoc eodem anno 5. Cal. Ianuarij ſcriptis. Quæ autem hæc ſecuta ſunt, dicentur anno ſequenti.

ANAST. IMP. SIMVLAT CŌVOCARE SYNOD. OECVMEN.
h Ext. int. Epiſt. Hormiſd. poſt ep. 3.

* * *

IESV CHRISTI ANN. 515.

HORMISDÆ ANN. 2.

ANAST. IMP. 25. THEOD. REG. 23.

I.
a Ext. ante ep. 2. Hormiſ.
HORMISDA LEGATOS MITTIT IN ORIENTEM.

ANNO CHRISTI quingenteſimo decimo quinto, Anthemio & Florētio Coſſ. Hormiſda Papa nouis Anaſtaſij Imp. literis *a*, pridie Idus Ianuarij per Patricium V. C. Romam miſſis, prouocatus; Legatos miſit in Orientem, *Ennodium* ex diacono iam Epiſcopum Ticinenſem, atque *Fortunatum* Tudertinum Antiſtitem, vna cum *Venantio* preſbytero & *Vitale* diacono S. R. E. Cardinalibus, quibus additus eſt *Hilarus* eiuſdem Eccleſiæ Notarius. Per quos ad Imperatorem tertio Id. Aug. reſcribens *b*, petiit vt Neſtorij & Eutychetis hæreſes damnaret, Synodum Chalcedonenſem ſuſciperet, vna cum ſcriptis S. Leonis Papæ; nominaq; Dioſcori, Petri Mogi, & Petri Fullonis, necnon Acacij, & aliorū hæreticorum, aut qui eorum cōmunione polluti fuiſſent, è ſacris Diptychis auferri iuberet. Legatiſq; valde accuratum de rebus ſingulis ſcriptum dedit Indiculum, ſiue (vt vocant) Commonitorium *c*, quid ab eo præterea petere ad perfectam reſtituendam Eccleſiæ pacem, quidque eius interrogationibus reſpondere, ac denique quo modo in omnibus ſe gerere deberent. Ex quo etiam intelligitur, non ſic illos ab Hormiſda eſſe miſſos, vt intereſſent Synodo ab Anaſtaſio indictæ, quam nec conſenſit celebrari; ſed potius ad explorandam, num res ſerio, an vero ſimulate, vt conſueuerat, ab Imperatore ageretur. Inſuperq; ex eodem Commonitorio cognoſcitur, Vitalianum quoque, quem aduerſus Anaſtaſium pro fide Catholica inſurrexiſſe vidimus, ad eundem Pontificē Legatos literasq; miſiſſe, ipſumque Hormiſdam ad eum reſcripſiſſe pro pace Eccleſiarum conciliaṅda. Quod vero ferretur, Oecumenicum indictū eſſe Concilium, in quo omnes omnium Eccleſiarum forēt controuerſiæ dirimendæ; placuit etiam Theodorico Italiæ Regi, ea de cauſa Legatū mittere *d* Conſtantinopolim Agapitum Patricium, Senatusq; ipſe Romanus ſuas addidit ad Imperatorem literas *e*, de propenſiſſimo Hormiſdæ ſtudio ad ea quæ Vniuerſalis Eccleſiæ ſtatum ſpectarent.

b Hormiſ. ep. 5
c Poſt ep. 4. Hormiſ.
d Ap. Caſſiod. 2. Var. 6.
e Ext. inter ep. Hormiſ.

II.
QVID LEGATI CONSTĀTINOPOLI.

Profecti porro Legati, feliciter Conſtantinopolim peruenientes, non ſolum honorificè ſuſcepti ſunt ab Imperatore; ſed & ipſe verſuto animo cōfeſtim omnib. quæ Hormiſda peteret libentiſſimè acquieſcere ſimulauit; vno excepto capitulo, cuius inficiatione magis ſe populi Conſtantinopolitani gratiā conſecuturum cognoſcerent, videlicet de abolendo Acacij nomine, cuius idem populus ſtudioſiſſimus erat. Hæc n. ita tranſacta eſſe, literæ ipſius Imperatoris ad Hormiſdam anno ſequenti per proprios legatos miſſæ declarant: ex quibus redarguas eos, qui ea quæ Anaſtaſius in alios Legatos poſtea (vt dicetur) Conſtantinopolim miſſos commiſit, ad hanc retulere legationem.

III.
OBITVS MACEDONII IN EXILIO.
f Cedr. in Annal.

Hoc eodem anno (habet Marcellinus) Hunni Armenia tranſmiſſa totā Cappadociam deuaſtantes, vſq; ad Lycaoniam peruenerunt. Quo tempore Cedren. *f* tradit accidiſſe, vt Macedonius Cōſtantinop. Epiſcopus, in Armenia exul, eiuſmodi incurſionem fugiens Gangram Paphlagoniæ ſe receperit, ibiq; mortuus fuerit, ac miraculis poſt obitum claruerit. Eadem ex Theophane auctor *g* Miſcellæ. Meminitq; etiā Anaſtaſius Biblioth. in Chron. necnō Theodor. *h* Lector in Collectaneis; niſi quod de miraculis nihil. Nec quidē apud Græcos coli memoriā eius, ſicut aliorum Sanctorū, Menologia quæ vidimus veſtigium vllum reddunt: ſi quæ n. vere ab eo edita miracula probari potuiſſent, vtiq; pro eo allata in teſtimoniū fuiſſent, cum de abolenda eius memoria actū eſt: cuius nomen è ſacris Diptychis expungi, paſſos eſſe Orientales Epiſcopos, ſuo loco viſuri ſumus.

g Miſcel. li. 15
h Theod. li. 2

IV.
i Cedr. Miſcel. Anaſt.
ALEXANDRINI HÆRET. À DÆMONIB. VEXATI.

Hoc item anno contigiſſe tradunt iidem qui ſupra auctores *i*, vt Alexandriæ viri plurimi, itemq; mulieres ac pueri, grauiter à dæmonibus verberati, aſſiduè latrarent; atque in ſomnis cuidam terribilis aliquis apparens dixerit, ciuib. hæc ob damnationem Concilij Chalcedonenſis accidere. Quæ quidem haud abſque fructu contigerunt; ſiquidem addit his Anaſtaſius, eodē tempore monachos hæreticos

recantaſſe

recantaſſe palinodiã, Epiſcopoſq; Illyrici miſiſſe Romam Catholicæ fidei confeſſionem.

V. HIMERANNOR. CONVERSIO a *Niceph. libr. 16. c. 34.*

Deniq; hoc eodem anno vigeſimo quinto Anaſtaſij Imperatoris, *Himerannos* populos in extremis Auſtralis plagæ ſitos, Perſis tributarios, Theodorus Lector, alijq; *a* tradunt ex Gentilibus Chriſtianos factos eſſe, cum ab initio Iudæi extitiſſent.

IESV CHRISTI ANN. 516.

HORMISDÆ ANN. 3.

ANAST. IMP. 26. THEODOR. REG. 24.

I. ANNO Domini quingenteſimo decimo ſexto, Petro abſq; collega Conſule, detentos diu Conſtantinopoli Apoſtolicæ ſedis Legatos Anaſtaſius Imp. magna ſpe alitos vniendæ Orientalis Eccleſiæ, tandem ita dimiſit, vt ad cuncta perficienda expectare ſe aduentum Hormiſdæ ſimularet. Vtq; id magis perſuaderet, vna cum eiſdem redeuntib. Romam menſe Iulio honorificentiſſimam miſit legationẽ, nimirum Theopompum Comitẽ Domeſticorum, & Seuerinum Comitẽ ſacri Conſiſtorij (quãuis ipſe Papa Hormiſda literis ad S. Auitũ ſcriptis, de quib. agetur paulo poſt, doluerit non Eccleſiaſticos, ſed laicos fuiſſe viros miſſos ad res Eccleſiaſticas tractandas) cum literis *b* ad eundẽ Pontificem humanitatis ac beneuolentiæ pleniſſimis; præter illas, quas eiuſdẽ Hormiſdæ Legatis ad ipſummet dederat *c*, quib. fidei Catholicæ confeſſionem, ac Concilij Chalcedonenſis approbationẽ intexuerat; negans tñ damnationẽ Acacij, eo prætextu ꝙ cum eius nomen ab vniuerſo ferme Oriente reciperetur, maiores inde in Eccleſia exorirentur tumultus: cæterum omnia ſimulans ſe ipſius iudicio Pontificis, ac futuræ Synodi deferre. Quapropter ꝙ quæ hactenus ipſe egiſſet, nonniſi laude digna extrinſecus viderẽtur; Hormiſda & ſcriptas literas, & res per Legatos Conſtantinopoli geſtas approbans, alias & ipſe rurſum ea de re ad eundem Imperatorem literas *d* dedit, quibus eum rogauit vt conciliandæ Eccleſiæ vehementius incumberet.

LEGATIO ANAST. IMP. AD HORMIS. PP.

b *Ext. int. Ep. Hormiſ.* c *Ibid.* d *Hormiſ. ep. 6*

II. Poſt hæc vero ipſos Legatos Imperatoris, Romæ detectos fuiſſe defenſores hæreſis Eutychianæ, atq; haud leui conatu tentaſſe Hormiſdã ad ſuas ipſorum partes adducere, adeoq; re infecta ad Imperatorem redire iuſſos eſſe; ſignificant eiuſdem Pontificis literæ *e*, anno ſequenti menſe Februarij, ſcriptæ ad magnum illum S. Auitum Viennenſem in Gallia Epiſcopum; cum prius ipſe ab Hormiſda petiiſſet certior reddi de iis quæ cum Orientalibus geſta eſſent quib. item literis & illud fit manifeſtum, legatione ab Hormiſda in Orientem miſſa, multos Thraciæ, ſed præſertim Dardaniæ & Illyrici Epiſcopos, confirmatos aut reſtitutos eſſe Catholicæ Eccleſiæ Romanæ communioni; atq; etiã Ioan. Nicopolitanum in Epiro Metropolitanum, cum Synodo ſua ad eandem Apoſtolicam communionem ſe contuliſſe. Vnde & accidit, vt eo facto irritatus Dorotheus Epiſcopus Theſſalonicenſis, præuaricator eorum quæ cum ipſe, tum ipſius anteceſſores, pro defenſione ſedis Apoſtolicæ gnauiter agere conſueuiſſent; eidem Ioanni Nicopolitano multas iniurias intulerit; quod non expectatis aliis Orientis Epiſcopis, ipſe cum ſuis eiuſdem Sedis communionem conſequi anticipaſſet. In quibus cõponendis controuerſiis laborandum fuiſſe Hormiſdæ, docent vltro citroq; datæ Epiſtolæ, quæ adhuc extant *f*.

e *Id. ep. 10.* f *Ext. vbi ſup.*

III. Sed vt redeamus ad Imperatorem; cum ipſe eã quam vidimus ſubdola arte, conciliatum ſibi populum Conſtantinopolitanũ ſenſiſſet, iamq; eam ob cauſam vires Vitaliani eſſe debilitatas; eueſtigio exuit eum militari Præfectura, & Ruffino tribuit. Id enim ſub hoc Petri Conſulatu factum ponit Macellinus. Vitalianum autem ad tranquilliorem vitam ſeceſſiſſe, Niceph. *g* habet. Quem quidẽ cum poſtea viſuri ſimus fauentem hæreticis Eutychianis, intelligere poſſumus, honeſtiſſimo Catholicæ fidei prætextu obtexiſſe imperandi cupiditatẽ: (quod etiã innuit Euagrius *h*:) ideoq; haud permiſſum eſſe à Deo præualere aduerſus Anaſtaſium, licet impiiſſimum hæreticum; ꝙ minime conueniret per hominem fictum Eccleſiam reparari, cum mentita ſanctitas ſit duplex iniquitas. Addit vero Niceph. poſt hæc Anaſtaſium multos Epiſc. Orthodoxos è ſuis ſedibus dimouiſſe: ſed ait Marcell. eorum nonnullos extemplo reuerti mandaſſe ad ſuas Eccleſias, ob metũ Illyriciani militis Orthodoxi tumultuantis. Cui & Oeniadum quendã Epiſcopum Orthodoxum, qui doctrina ſua omnib. hæreticis ora obturare conſueuiſſet; cum eum hortaretur ad ſuam factionem deſciſcere, egregiè reſtitiſſe, atq; impietatem exprobraſſe, Cedren. *a* narrat, dum eius ad Imperat. verba ſic refert: *Tu potius ad Orthodoxos tranſi, ne dum opinionem impiorum hominũ Seueri, Eutychetis, Dioſcori, amplecteris, æterno igni addicaris.* Simulq; apprehendens Imperatoris chlamydem: *Hæc,* ait, *veſtis nequaquã te poſt mortem ſequetur, ô Imperator; ſed ſola comitabitur pietas ac virtutũ habitus. Deſine perſequi Eccleſiam, quam Chriſtus ſuo redemit ſanguine. Indoctus es, & ratiocinandi ignarus, neq; vllum Eccleſiæ decretum perfectè intelligis: tantum impoſturis & ſcurrilib. calumniis fatuos tenes. Satis ſit tibi dignitatis, quod Imperatores: Antiſtites Eccleſiæ vexare noli.* Ad quæ Imp. rubore ſuffuſus obmutuit. Cumq; pauperrimus eſſet ille Epiſcopus, nec obolum quidẽ ab eo voluit accipere; quippe qui ſolius in Deum fidei ac pietatis rationem haberet.

g *Nic. lib. 16. c. 38.* VITALIANVS QVO ANIMO INSVRREXERIT IN IMP. h *Euagr. lib. 4 c. 3*

a *Ced. in Annal. an. 25. Anaſt.*

IV. Hoc item anno Ioann. Machiota hæreticus Epiſcopus Alexandrinus, anno ſedis vndecimo vita functus eſt; vt ex Anaſtaſij Biblioth. & Nicephori Chronicis colligitur. Poſt cuius obitũ *Dioſcorus* Iunior, Timothei Æluri conſobrinus, & ipſe hæreticus, præter conſuetudinem Eccleſiæ Alexandrinæ (qua eius Epiſcopos non alibi quã Alexandriæ, nec ab aliis quàm ab Ægypti Epiſcopis, & Clero eius Eccleſiæ, ordinari conſueuiſſe, conteſtati ſunt ſæpe Epiſcopi Ægypti in Conc. Chalcedonenſi) fauore Imperatoris eam obtinuit ſedem; magna ideo à populo excitata ſeditione, multiſq; perpetratis cædibus; vt idem Anaſtaſius narrat.

DIOSCORVS IVN. EPISC. ALEX.

V. Hoc eodem anno, octauo Idus Nouembris, habita eſt SYNODVS TARRACONENSIS in Hiſpania; in qua à decem Epiſcopis, tredecim reperiuntur *b* conſtituti canones, ad Eccleſiaſticã diſciplinam reſtituendã conducentes. Quod autem in eius præfatione, ſub Conſulatu Petri, anno ſexto Theodorici Regis, Synodus peracta dicitur; nequaquam de Theodorici regno Italiæ eſt intelligendũ; (nam eius hic annus numeratur vigeſimus quartus) ſed potius de regno Hiſpaniæ, quod cœpit (vt S. Iſidor. ſcribit) anno ipſius in Italia regnantis decimooctauo.

CONC. TARRACON. PRO ECCLES. DISCIPL.

IESV CHRISTI ANN. 517.

HORMIS. ANN. 4.

ANAST. IMP. 27. THEOD. REG. 25.

I. ANNO Domini quingenteſimo decimo ſeptimo, Anaſtaſio Aug. quartũ & Agapito Coſſ. Hormiſda Papa menſe Aprilis nouam legationẽ miſit Conſtantinopolim ad eundem Anaſtaſium, quã functi ſunt idem qui priorem geſſerat *Ennodius* Epiſcopus Ticinenſis, & *Peregrinus* Antiſtes Eccleſiæ Miſenatis in Campania; iiſq; literas *a* dedit ad Imperatorem, necnon ad Timotheum Conſtantinopolitanum Antiſtitem hæreticum, cæteroſq; Orientales Epiſcopos extra Catholicam cõmunionem poſitos; non quidem communicatorias; ſed potius cõmonitorias quo illos officij ſui admoneret: rurſumq; alias ad Catholicæ cõmunionis Antiſtites, clericos, & monachos, vt eoſdem in officio contineret; ac demum priuatas ad *Poſſeſſorem* Africanum Epiſcopum, qui pro fide Catholica ab Arianis factus extorris, conferens ſe Conſtantinopolim, multum profuit Orthodoxæ fidei hæreticos exagitans. Addiditq; & alia iiſdem Legatis mandata, circa cõtrouerſiam Dorothei Theſſalonicenſis & Ioan. Nicopolitani, de qua dictum eſt anno ſuperiori. Ne vero (quod hactenus factum fuerat) multi currerẽt in incertum, dum defendentes Orthodoxam fidẽ, & non vitantes communionem hæreticorum, vel eorum qui cum illis participaſſent, putarent tamen vere ſe Catholicos; his obuiaturus Hormiſda, iiſdem Legatis libellum *b* dedit Confeſſionis Catholicæ, cui ſubſcribere deberẽt qui

ALIA LEGATIO AB HORMISDA AD IMP. PRO PACE ECCL. a *Ep. Hormiſ. 11. & ſeqq.*

b *Ibid. poſt ep. 9.*

Sedis Apoſtolicæ communionis participes eſſe vellent.

II. c *Anaſt. in Hormiſ.* FVROR IMP. IN LEGATOS ET IN HORMIS.

Quem aũt exitum hæc tanta cura ornata Legatio ſortita fuerit, breuiter deſcribens Anaſtaſius *c* Bibliothecarius, ait Imperatorem minimè aſſentiri voluiſſe libello Hormiſdæ; cumq; fruſtra tẽtaſſet Legatos muneribus corrumpere, eoſdẽ naui fragili ac periculoſæ impoſuiſſe cum militib. quibus vetuit ad nullam ciuitatem appellere: ipſos tamen, opera quorundam monachorum Orthodoxorum, curaſſe vt Epiſtolæ Hormiſdæ Papæ (ſecundum quod ipſe illis iuſſerat) publicè per omnes ciuitates affigerentur; ſed eas Epiſcopos factionis Imperatoris, metu illius, Conſtantinopolim miſiſſe: tuncq; Imperatorem furore repletum, miſſa ad Hormiſdam Epiſtola, inter alia ſcripſiſſe, ſe iubere velle, non iuberi. At extat *d* ipſa Imperatoris Epiſtola, qua eiuſmodi proterua verba protulit, ipſumq; Pontificem acriter redarguit nimiæ duritiei. Sed non ita poſt euenit, quod neſciens miſer prædixit, nimirum vt potius feliciter perierit, quam paruerit iubenti Pontifici.

d *Ap. Hormiſ. poſt ep. 22.*

III. PERSECVTIO AB HÆRETICIS IN CATH.

Simulac aũt audita ſunt foris, quæ aduerſus Legatos Apoſtolicæ Sedis geſta ſunt Conſtantinopoli, aduerſarij omnes fidei Orthodoxæ, in eius propugnatores vbiq; inſilire cœperunt, eorumq; bona diripere, profanare Eccleſias, inſtarque luporum in ouile ouium irrumpentiũ, mactare & perdere. Ex iis n. quæ in Secunda Syria monachi Orthodoxi Eccleſiæ Romanæ cõmunicantes, paſſi ſunt ab impio illo & ſanguinario Seuero Antiocheno, & Petro perditiſſimo hæretico Epiſcopo Apameæ, cætera quæ remanſerunt obſcura pernoſcere licet. Quænam vero iidem vulnera, cædesq; ad ipſa etiam ſacra Eccleſiarum altaria paſſi ſint, declararunt qui ex illis remanſere Archimandritæ & presbyteri, in literis *e* ſupplicib. ad Papam Hormiſdam (quẽ *Vniuerſi Orbis terræ Patriarcham*, & *Caput omnium* appellant) ſcriptis; cum antea per legatos auxilium Imperatoris expetentes, nihil præter contumelias & minas (vt queruntur) ab eo accepiſſent: ad quos, ſimulq; ad oẽs Catholicos Oriẽtales, extat eiuſdem Pontificis conſolatoria atque hortatoria reſponſio, miſſa anno ſequenti menſe Februarij: quam poſtea venerata Synodus Conſtantinopolitana ſub Mena, ſuo optauit recitari *f* conuentui.

e *Ext. ante ep. 21. Horm.*

f *Syn. Conſt. ſub Mena. Act. 1. & Hormiſ. ep. 21. ap. Baro. an. ſeq.*

IV.

Interea hoc ipſo anno Timotheus Conſtantinopolitanus intruſus Epiſcopus hæreticus, morte repẽtina ſublatus eſt de medio, poſtquã ſediſſet *g* ſex annos. Qui autem in locum eius ſubrogatus eſt *Ioannes* Cappadox, populi conatu potius quã voluntate Imperatoris electus creditur, Orthodoxæ fidei cultor: cui tamen quamdiu idem Anaſtaſius ſuperuixit, nec licuit reſpirare; eo vero paucos poſt menſes defuncto, perquam ſtrenuè pro Catholica vnitate laborauit.

g *Niceph. in Chron.* IOAN. CAPPADOX EPISCO. CONST.

V. CONC. GERVND. IN HISP. PRO DISCIPLINA ECCL.

Hoc item anno, qui ſeptimus numeratur (ſecundum quod dictũ eſt anno ſuperiori) Theodorici in Hiſpania regnantis, ſub eodem Agapiti Conſulatu, celebratum eſt *Gerundiæ*, Tarraconenſis prouinciæ ciuitatis, CONCILIVM ſeptem Epiſcoporũ; à quibus decem ſanciti ſunt canones, ad Eccleſiaſticã diſciplinam ſpectantes: prȩſidente *Ioanne* Tarraconenſi Epiſcopo, ad quẽ extat Hormiſdæ Papæ Epiſtola *h* hoc anno data, qua ipſi vices ſuas in Hiſpania Citeriori legauit; ſicut in Vlteriori, nempe Bætica & Luſitania, eaſdem hoc ipſo anno cõmiſit *Salluſtio* Hiſpalenſi Epiſcopo: & aliis ad Hiſpaniarum vniuerſos Antiſtites ſcriptis literis, ſolicite curauit vt antiqua Eccleſiæ conſtituta circa Ordinum collationem, Epiſcoporum conſecrationem, & Conciliorum celebrationem, rite obſeruarentur; atque imprimis vt nihil in eos illaberetur Orientalis contagij, hoc eſt, vt caute agerent in recipiẽdis clericis ex Oriente venientibus, quorum recipiendorum eis formam præſcripſit. Laudabilis n. vigebat vſus, vt cum ſciretur in aliquibus prouinciis commixtos eſſe hæreticos inter Catholicos, ſiquis inde migraret in remotiores prouincias, non reciperetur abſque fidei Orthodoxæ profeſſione, nec quidem generali duntaxat, ſed quæ in particulari inſtãtes tunc hæreſes condemnaret. Sicut etiam cum quis in prouincias hȩreſi infectas peregrinari vellet, ſolitus erat pro viatico ſibi ſumere veræ fidei documenta, præmuniteq; ſe antidoto contra ictus ſerpentium; quos ſciret frequenter in illis regionib. reperiri. Inde n. hoc eodẽ tempore cum ſub Anaſtaſio Imp. fides Catholica in Oriente periclitaretur, S. Fulgentio ſuppeditatum eſt argumentum ſcribendi de Fide ad Petrum Hieroſolymam profecturum, vt ipſe libri exordio præfatur. Eum n. librum conſtat teſtificatione antiquorum omnium, eſſe Fulgentij; quem male poſtea alij Auguſtino tribuerunt.

h *Hac, & ſeqq. ep. ext. vbi ſupra in Hormiſ.*

VSVS PROBANDI FIDEM PEREGRINORVM.

QVA OCCASIONE S. FVLGENT. SCRIPSERIT LIBROS DE FIDE.

* * *

FINIS.

ANNALIVM
BARONII
EPITOMES
PARS ALTERA.

VT ſunt hominum diuerſi guſtus, & varii librorum vſus; fuere, quibus huius Epitomes amplitudo voluminis, iuſta, quibuſque nimia viſa ſit. Quapropter vt ad vtrorumque arbitrium Opus accommodarem, ita præſenti Editione illud hoc loco diſſecaui, vt cum tam mole, quam etiam ſubſequentium temporum qualitate, rerum geſtione, perſonarum diuerſitate, Principatuum differentia, multiſque aliis omnis generis diſcriminibus, nemini non æquabilis partitio videri poſſit; qui tamen rem vniuerſam vno faſce complexam maluerint, habeant in promptu, quo partes compingendo ſibi ſatisfaciant.

ANNALIVM BARONII EPITOMES PARS ALTERA.

IESV CHRISTI AN. 518.

HORMISDÆ AN. 5.

IVSTINI IMP. 1.

THEODOR. REG. 26.

I. ANNVS PACIFICVS. [Quo incipit Tomus VII Annalium Baronii]

ANNVS Chriſti quingenteſimus decimus octauus, Magni atq; Florentii Conſulatu, maximus plane ac florentiſſimus illuxit Eccleſiæ; quo vocata frequentiſſime par exul, tandem rediit poſtliminio, remoto penitus ſchiſmate peruicaci, atque hæreſi pertinaci compreſſa, cum Oriens ſimul cum Occidente in vnam eandemque fidem Catholicæ communionis glutino compaginatus eſt. Namque Anaſtaſius Imperator præteritorum omnium maiorum auctor, fautorve, cum rurſus *a* adeo commotum ſenſiſſet in ſe populum Conſtantinopolitanum, vt ſui commiſerationem excitaturus ad Circum veniens, corona depoſita, per præcones proclamarit, ſe paratiſſimum eſſe Imperio cedere, eligerentque vnum aliquem, qui illud gubernaturus eſſet; (quo facto populus placatus eſt) breuiſſimo poſt tempore, ingentibus ſuperuenientibus terræ tremoribus multiſq; portentoſis territus idem Imperator inſomniis, (quorum vno, vir quidam terribilis librum manu geſtans, ei dixit: *Ecce ob peruerſitatem fidei tuæ, annos quatuordecim vitæ tuæ deleo:*) idem, inquam, qui totum ferme Orientem perſecutionis igne excuſſerat, cum iam *b* ante oraculo edoctus fuiſſet, igne quoque ſibi pereundum fore; multis fruſtra aduerſus illud mortis genus paratis remediis, hoc tandem anno, die nona Iulii, cum tonitrua horrendum in modum reſonarent, & fulgura multa eliderentur, atque ipſe perterrefactus è cœnaculo in cœnaculũ deſcenderet, & alios atq; alios thalamos ſubiret, demum fulmine ictus interiit; cum regnaſſet *c* annos viginti ſeptem, menſes tres, & dies viginti nouem, vel (vt alii *d* volunt) dies tres, quem Cedrenus ait fuiſſe proceriſſimo corpore, oculis trucibus & mediocriter cæſiis, caluaſtrum ac canum.

a *Euag. lib. 3. c. vlt.*
b *Hæc omnia de Anaſtaſio pluribus deſcribuntur ab auct. Miſcel. li. 15. Zonar. Ann. par. 3. Cedr. in Comp. & aliis.*

SOMNIŨ ANASTASII IMP.

FVLMINE ICTVS MISERE PERIT.

c *Marcell. in Chron.*
d *Euagr. lib.*

II. ELIAS ET FLAVIANVS SS. EPIS. DIVINITVS VOCATI AD IVDICIŨ ADVERSVS EVM.

Cuius obitum cum eodem tempore diuinitus agnouiſſent Elias Hieroſolymitanus, & Flauianus Antiochenus Epiſcopi Catholici, ab eodem Anaſtaſio ob fidem Orthodoxam olim in exilium pulſi; iidem quoque poſt dies decem ad tribunal Dei accedere iuſſi ſunt, cauſam ſuam aduerſus eundem Anaſtaſium acturi; vt de Elia refertur à Cyrillo in Rebus *e* geſtis S. Sabæ, de vtroque vero in Prato *f* Spirituali. Cui quidem cœleſti iudicio, in terris & illud conſentaneum accidit, vt vtriuſque huius Antiſtitis nomen in ſacras ſuas Tabulas Eccleſia Catholica receperit; contra vero Anaſtaſii Imperatoris, ſicut & Zenonis æque impii, è Diptychis abraſerit, (vt dicetur) eorumque memoriam execrabilem reddiderit.

e *Ap. Sur. 5. Dec.*
f *Prat. Spir. c. 35.*

III. IVSTINVS E CARCERE EDVCITVR AD THRONŨ IMPERII.

Anaſtaſio igitur ſic extincto, qui depoſuit *g* potentem de ſede, idem exaltauit humilem, & de ſtercore *h* erexit pauperem, collocauitque cum principibus populi ſui, vt ſolium gloriæ teneret. Etenim Iuſtinum, genere Thracem, ex ſtabulo (ſi primordia eius repetas) ad Imperii ſublime faſtigium euexit: qui primum ex porcario, ſiue armentario, factus gregarius miles, inde vbi in militia virtutum meritis, fide Catholica præuia, primos duxiſſet ordines, tandem Prætorianorum Præfecturam acceperat. In quo & mirabiliora apparuerunt opera Dei, cum idem è carceris ſordibus in thronum Imperialem tranſlatus eſt. Siquidem ait Zonaras *i*, Anaſtaſium paulo ante obitum nuntiatis ſibi inſidiis, multos comprehendiſſe, atque inter alios Iuſtinum & Iuſtinianum; cumque in animo haberet eos occidere, deterritum eſſe ſomno, quo ei vir terribilis apparens minaciter prohibuit, ne quid mali eis faceret; quod vterque ſuo tempore Deo ſeruiturus eſſet. Narrat eadem Cedrenus *k*; additque reliquos ea de cauſa captos ab eodem Imperatore eſſe iuſſos interfici, Iuſtino & Iuſtiniano gladio ſuper eorum ceruices imminenti præter ſpem omnem ereptis.

g *Luc. 1.*
h *Pſal. 112.*
i *Zonar. Annal. par. 3.*
k *Cedr. in Comp.*

IV.

Ceterum Iuſtinum inuitum ac renitentem creatum eſſe Imperatorem, atteſtantur eiuſdem literæ ad Hormiſdam Romanum Pontificem ſtatim poſt creationem ſuam miſſæ *l*, & aliæ Pontificis ad illum redditæ. Ex quibus omnino redarguas, quæ ex Zacharia Eutychiano (vt multa alia abſurda) Euagrius *m* recitat; nempe eundem Iuſtinum accepta ab Amantio Eunucho Præfecto Cubiculi Anaſtaſii, magna pecuniæ vi, quam iis diſtribueret qui poſſent Theocritum quendam eiuſdem Amantii amicum ad Imperium euehere; eandem ipſum Iuſtinum populo & Excubitoribus largitum eſſe, vt ipſemet ab illis Auguſtus crearetur. Quod autem addit de eodem Amantio nequiſſimo Anaſtaſii miniſtro, atque hæreſis Eutychianæ propugnatore acerrimo, necnon de Theocrito, aliiſque per Iuſtinum è medio ſublatis; ea poſt aliquot dies, expoſcente etiam populo, contigerunt. Edidit vero ipſo Imperii exordio Iuſtinus non mediocre pietatis ſpecimen, cum ſuam coniugem *Lupicinam*

l *Ext. inter ep. Hormiſ.*
m *Euag. lib. 4. c. 2.*

DECLARAT SE CONCILII CHALCE. ASSERTOREM.

n Zonar. & Cedr. in Iuſtino.

dictam, inſignis pietatis fœminam, nomine *Euphemiæ* illuſtris martyris (in cuius baſilica celebratum fuerat S. Chalcedonenſe Concilium) pietatis ergo appellari *n* voluit, antequam illam Auguſtæ titulo decoraret: vt eo nomine pariter declararet, cum ſe, tum illam, eſſe eiuſdem Synodi ſtudioſiſſimos.

V. NOMINA ORTHOD. IN DIPTYCHA RELATA, HÆRETICORVM DELETA.

Cum autem decimaquinta die eiuſdem menſis Iulii (quæ fuit Dominica) & ſequenti, ex more iidem Auguſti ad Eccleſiam magnam Conſtantinopolitanam perrexiſſent, vna cum Iohanne eiuſdem ciuitatis Epiſcopo; trophæa tunc erecta ſunt de impietate compreſſa, dum poſt multiplices populi exultantis fauſtas acclamationes pro Iuſtino Imperatore, eiuſque coniuge Auguſta, atque Iohanne Epiſcopo, necnon infauſtas conclamationes aduerſus hæreticos; eodem populo petente, ac miro fidei ardore id ſæpius expoſcente, expunctum è ſacris tabulis nomen ſacroſancti Concilii Chalcedonenſis, & abraſa nomina S. Leonis Papæ, atque Euphemii Macedoniique Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ Orthodoxorum Antiſtitum, in eadem ſacra Diptycha reſtituta ſunt; Seuerus autem impius Antiochenæ Eccleſiæ inuaſor publice condemnatus: vt hæc omnia fuſius recitata habentur in Actis Synodi *o* Conſtantinopolitanæ, contra Antimum poſtea ſub Mena celebratæ. De quibus tamen monendum putamus Lectorem, cum ipſa quidem Acta noſcantur omnino legitima, haud tamen dubium in eo fuiſſe falſata, dum quoties nominatus reperitur Iohannes Conſtantinopolitanus Epiſcopus, toties additus eſt titulus *Patriarchæ Oecumenici*. Præter enim quod nunquam recepiſſet Romanus Pontifex eiuſmodi Acta, vbi indebitus ille titulus Iohanni tributus eſſet, poſtmodum Pelagius *p* Papa Sanct. Gregorii deceſſor, ipſeque etiam Gregorius *q*, in Iohannem Conſtantinopolitanum eius nominis Tertium, qui ſibi eundem titulum vſurpauerat, impugnatores inſurgentes, omnino aſſeruerunt nihil eiuſmodi ab eius prædeceſſoribus Conſtantinopolitanis Epiſcopis aliquando præſumptum fuiſſe. Itemque illud de iiſdem Actis obſerua, eandem fraudulentam manum, quæ Conſtantinopolitano Epiſcopo eum titulum addidit, nomen quoque S. Leonis Papæ poſt Conſtantinopolitanos Epiſcopos Euphemium & Macedonium, vltimo loco poſuiſſe: cum alioqui & ſui ipſorum veteres Libri Rituales, primo loco deſcripta habeant nomina Romanorum Pontificum, inde vero eius Eccleſiæ Antiſtitum.

o Con. Cõſt. ſub Men. Act. 1.

DE NOMINIS OECVMENICI IMPOSTVRA GRÆCOR.

p Pelag. Pap. ep. 1.

q Greg. 4. ep. 32.

VI. SYNODVS CONSTAN. PRO CONFIRMATIONE PRÆTERITORVM.

Cæterum, quod quæ retulimus, expoſcente populo tumultuarie geſta eſſent, vt eadem rite, more maiorum, in conuentu Patrum agerentur, idem Iohannes Conſtantinopolitanus Epiſcopus poſt dies quatuor, nimirum die vigeſima Iulii collegit Synodum *Conſtantinopoli* eorum quos ibi reperiri contigit Epiſcoporum, vel qui proxime degentes cito vocari potuere, numero quadraginta. Cui primum oblatus eſt à monachis Orthodoxis libellus, quinque continens petitiones; quæ examinatæ in Synodo, totidem elicuerunt ab eadem decreta, videlicet de reſtituendis in Diptycha nominibus Euphemii & Macedonii, de reuocandis ab exilio aliis Epiſcopis Orthodoxis, de relatione Quatuor Synodorum Oecumenicarum in eaſdem Eccleſiaſticas tabulas, deque in iiſdem reponendo nomine S. Leonis Papæ, ac denique de damnatione Seueri Antiocheni: quæ omnia ſimul tam ipſa Synodus, quam Iohannes Epiſcopus, vniuerſo Chriſtiano Orbi nota fieri voluere, cum publicis, tum priuatis ad diuerſos Antiſtites, ea de re ſcriptis literis *r*. Sed in iis illud conſtat perperam à populo flagitatum, & à Synodo firmatum, vt nomina Euphemii & Macedonii in Diptycha referrētur, qui licet exilium, aliaque incommoda pro fide Catholica paſſi eſſent, tamen ſchiſmatici perſeuerantes nunquam à ſede Apoſtolica recepti fuiſſent in communionem, ob retentum pertinaciter nomen Acacii eiuſdem ciuitatis Epiſcopi ſchiſmatici & hæreticorum communione polluti. Vnde etiam factum eſt, vt & ipſa poſtea (ſicuti videbitur) agente Hormiſda Papa, ab iiſdem Diptychis deleta fuerint. Qua in re planum fit, quanta eſſet in vniuerſa Eccleſia moderanda Apoſtolicæ ſedis auctoritas, dum quæ tantæ ciuitatis tam frequens populus, vna cum monachis & clericis, tanta inſtantia petiiſſet, & congregati in Synodo Orthodoxi Epiſcopi ſtabiliiſſent, conſentiente Imperatore; vno tantum Romano Pontifice diſſentiente, irrita prorſus reddita ſunt.

r Ext. apud Synod. Cõſt. ſub Men. Act. 1. al. 5. vbi hæc eadem reiecta & confirmata fuerunt ſub Iuſtiniano Imp.

VII. FREQVENTES SYNODI IN ORIENTE CATHOL.

Cum autem ex literis Synodalibus eiuſdem Concilii Conſtantinopolitani, vniuerſis innotuiſſet Iuſtini noui Auguſti fides Orthodoxa; confeſtim ab Epiſcopis Catholicis, ac præſertim illis qui timore perſecutionis ſub Anaſtaſio vel latebras captaſſent, vel communicationi hæreticorum ſe turpiter miſcuiſſent, frequentia celebrata ſunt Concilia, & inde Synodales ſcriptæ Conſtantinopolim epiſtolæ: quibus ſe confirmare cuncta quæ ibi geſta eſſent, ſignificarunt. Ea namque de cauſa hoc tempore coiuiſſe in ſingulis Orientis prouinciis Orthodoxorum Synodos, ex eo ſatis datur intelligi, quod Ruſticus S.R.E. diaconus Cardinalis, eiuſdem ſæculi ſcriptor luculentiſſimus, dum contra Acephalos per dialogiſmum diſputat *ſ*, teſtatur duo mille & quingentos Epiſcopos ſub hoc eodem Iuſtino Imperatore probaſſe Catholicam fidem. Extantque *t* hactenus epiſtolæ duarum tunc habitarum Synodorum, *Hieroſolymitanæ* atque *Tyriæ*, necnon Epiſcoporum Secundæ Syriæ, itemque clericorum & monachorum Apameæ & Antiochiæ; quibus omnibus tum fides Catholica probatur, tum impiorum Seueri Antiocheni & Petri Apameani pſeudoepiſcoporum horrendæ in Catholicos perſecutiones, portentoſæ blaſphemiæ, aliaque nefanda ſcelera, turpitudines, atque ſacrilegia deſcribuntur, damnanturque.

ſ In Bibl. Patr.

t Act. 1. Syn. ſub Men.

VIII. EPISCOPI DARD. ET ILLYR. REDEVNT AD ECCL.

Quo etiam tempore Epiſcopi Dardaniæ & Illyrici, qui ab Eccleſiæ Catholicæ communione, quam amplexati fuerant, tyrannide Anaſtaſii acerbe nimis exagitati iterum deſciuerant, (vnde & meruerunt paulo ante ipſius obitum Anaſtaſii *u*, horrendo terræmotu vexari, quo viginti quatuor caſtella vno momento collapſa, plurimique totius prouinciæ montes ſciſſi ſunt, ſaxaque euulſa, arbores eradicatæ, & profundæ voragines patefactæ;) vbi audierunt ipſum mortuum eſſe, legationem ad Hormiſdam Romanum Pontificem mittentes, in Eccleſiam Catholicam recipi flagitarunt; quibus idem Pontifex communionem impertitus eſt: vt patet ex literis *x*, quas ipſe Hormiſda ſtatim ad S. Cæſarium Arelatenſem Epiſcopum, Vicaria Præfectura Apoſtolicæ Sedis in Gallia tunc fungentem, ſcripſit hoc eodem anno quarto Idus Septembris.

u Marcel. in Chron.

x Rec. Bar. Ann. Tom. VII. hoc an. ex archiuo Eccl. Arel.

IX. EDICTA IVSTINI PRO ORTHODOX.

Quod vero ad Iuſtinum Imperatorem attinet; ipſe mox Orthodoxorum omnium votis annuens, edictum promulgauit, quo iuberentur exules omnes fidei cauſa ad propria redire, priſtinoſque gradus recipere; ſubrogati vero in ipſorum locum hæretici procul pelli, & aliis pœnis exagitari: cõfirmanſque ſacroſanctum Chalcedonenſe Concilium, præcepit illud ab omnibus obſeruari. Quod quidem edictum licet non extet, meminit tamen eius Cyrillus in Rebus *y* geſtis magni ac mirifici Sabæ anachoretæ: qui & ipſe hoc tempore ex abditis eremi Palæſtinæ exiens, quamuis ſenio iam fatiſcens, varias cœpit peragrare prouincias, effici volens præco diuinitus conceſſæ gratiæ, & Imperatorii promulgator edicti. Cui etiam in reſtituenda fide commilitonem acceſſiſſe æque magnum illum Theodoſium Cœnobiarcham, poſtquam ab exilio reuerſus eſt, idem auctor narrat in eiuſdem Vita *z*. Rurſum vero Iuſtinum aliam promulgaſſe ſanctionem aduerſus Seuerianos hæreticos, alioſque Eccleſiæ perduelles, qua à cunctis illos publicis muneribus omnique militia repulit; fidem facit Iuſtiniani ipſius ſucceſſoris conſtitutio aduerſus omnes hæreticos, vbi cauit ne dotalia priuilegia hæreticis mulieribus prodeſſent.

y Ap. Sur. 5 Dec.

z Ibid. 11. Ianuar.

X. IVSTIN. SCRIBIT AD HORMISD.

Vt autem prædicta omnia quæ in Oriente geſta ſunt, ſubſiſtere poſſent; primus omniū ipſe Iuſtinus Imperator hoc eodem anno Calendis Auguſti de ſua creatione, vt Eccleſiæ filius, ex more dedit *a* literas ad Hormiſdam Romanum Pontificem, à quo cuncta fulcienda erant. Ipſique pariter Orientales Epiſcopi, & præcipue Ioannes Conſtantinopolitanus, intelligentes fruſtra ſe pro Catholica fide inſtauranda laborare, niſi Catholica communione per Catholicæ Eccleſiæ Epiſcopum impertirentur; hanc vt ab Hormiſda conſequi poſſent, tum aliis eiuſdem Imperatoris, tum ſuis ipſorum literis egerunt; quibus & ſuas inſuper addidit Iuſtinianus Domeſticorum Comes, acerrimus Catholicæ fidei aſſertor, ac Iuſtini ſororis filius, & ſumma pollens apud

a Ext. inter. lit. Hormiſ. Rom. Pont. vna cum aliis inferius recenſendis.

LITERÆ ORIENTALIVM AD HORMIS.

eum auctoritate. Iis vero literis expetierunt omnes, vt Legati ab Hormiſda mitterentur Conſtantinopolim, qui Apoſtolica poteſtate conciliarent Eccleſiis pacem, & lapſos in Eccleſiam reſtituerent. Quibus menſe Decembri acceptis per Gratum V. C. ſacri Conſiſtorii Comitem & Magiſtrum ſcrinii & memoriæ, Legatum ab Imperatore miſſum, idem Hormiſda, actis Deo gratiis, continuo reſcribens ad Iuſtinum & Iohannem, ſignificauit ſe inconcuſſe cuſtodita velle, quæ à prædeceſſoribus ſuis iuſte Orientalibus præſcripta fuerant. Et vt cuncta facilius diſponerentur, retinuit Romæ Gratum vſque ad ſequentem annum, quo ipſe Pontifex ſuos pariter miſit Conſtantinopolim Legatos. Atque interim more maiorum collecto Epiſcoporum *Conuentu*, omnibus conſideratis quæ iam antea in ea cauſa geſta eſſent, decreuit ita oblatam ab Orientali Eccleſia pacem ſuſcipiendam, ſi Acacii nomen penitus abolerent, & delerent quos appoſuerant ſacris tabulis Euphemium & Macedonium eodem ſchiſmate pollutos.

IESV CHRISTI AN. 519.

HORMISDÆ AN. 6.

IVSTINI IMP. 2.

THEODOR. REG. 27.

I. EVTHARICI CONSVLATVS.

ANno Domini quingenteſimo decimo nono, Iuſtinus Imper. collegam ſibi adſciuit in Conſulatu Eutharicum, cognomento Cillicam, generum Theodorici Regis, patrem vero Athalarici ſucceſſoris Theodorici. Quod enim pax firma eſſet inter Iuſtinum atque Theodoricum, eius rei gratia mutuis iidem Principes inter ſe certabant officiis, adeo vt adoptionis quoque gratia impertitum à Iuſtino fuiſſe Eutharicum, conſtet ex epiſtola *a* ab eodem Athalarico ipſius filio ad Iuſtinum poſtea ſcripta.

a *Ap. Caſſ. 6. ep. 1.*

II. LEGATI MISSI AB HORMIS. CONSTANTINOPOL.

b *Ext. vna cum ſeqq. liter. inter ep. Hormiſ.*

Quod autem ad anni huius res geſtas pertinet; Hormiſda Papa ad conciliandas res Orientales, ex decreto Synodi Romanæ ſuperiori anno habitæ, legationem miſit, qua functi ſunt *S. Germanus* mirificus ille Capuanus Epiſcopus (quem etiam ad Anaſtaſium Imperator. eodem munere functum olim vidimus ſub Anaſtaſio Papa Secundo) *Ioannes* item Epiſcopus, *Blandus* presbyter, & *Felix* atque *Dioſcorus* diaconi; quibus commonitionem dedit in ſcriptis *b*, de iis quæ agere deberent, vt ne vel tranſuerſum vnguem à mandatis recederent: ſcripſitque per eoſdem ad Iuſtinum Imperatorem, & Euphemiam Auguſtam; itemque ad Ioannem Conſtantinopolitanum Epiſcopum, ac clerum eiuſdem Eccleſiæ; necnon ad Iuſtinianum Domeſticorum Comitem, ac Celerem & Patricium clariſſimos aulicos; ſed & ad Præfectum Theſſalonicenſem, alioſque per quos tranſituri eſſent Legati; ac deniq; ad Anaſtaſiam & Palmatiam Patricias clariſſimas fœminas, quæ tempore perſecutionis Anaſtaſii, pro Catholica fide non ſolum ſteterant inconcuſſæ, ſed & virorum ſuorum animos in officio continuerant. Quibus quidem omnibus intueri licet ſummam eiuſdem Pontificis in rebus agendis ſolertiam, ſummumque reconciliandæ Eccleſiæ ſtudium, dum nihil omni ex parte intentatum reliquit, quo miſſa legatio optatam referret concordiam.

III. c *Ibid. int ep. Hormiſ.* DE RECEPTIONE, ET REBVS GESTIS LEGATORVM.

Porro de iis quæ Legati egerunt, extant *c* relationes quædam atque epiſtolæ ab ipſis ad eundem Pontificem tranſmiſſæ. Ex quibus hoc ſummatim referimus: videlicet, Imperatorem in occurſum Legatorum vſque in Italiam direxiſſe Stephanum & Leontium Viros Clariſſimos; eoſdemque Legatos ingenti vbique plauſu & honore, atque etiam alicubi cum cereis pleno die accenſis, ac crucibus, exceptos eſſe, tam ab Epiſcopis aliiſque Eccleſiæ miniſtris, quam à Magiſtratibus Imperatoris atque populis, ac præcipue Conſtantinopoli, quo peruenerunt feria ſecunda hebdomadæ (vt vocabant) Authenticæ, quam Maiorem Latini dicunt: Sequenti autem die admiſſis ipſis ad Imperatorem præſente cuncto Senatu, eundem Imperatorem cum grandi reuerentia literas Romani Pontificis ſuſcepiſſe: Deinde vero Iohannem illius ciuitatis Epiſcopum, poſt aliquam dilationem, ſubſcripſiſſe fidei libello ab Hormiſda per Legatos miſſo; (qui tanquam forma erat præfixa; non Iohanni tantum, ſed omnibus qui coniungi vellent Catholicæ Eccleſiæ per Apoſtolicam Sedem:) ac ſecundum eiuſdem libelli tenorem, anathematizaſſe Neſtorium & Eutychetem hæreſiarchas; atque Alexandrinos olim Epiſcopos Dioſcorum, Timotheum Ælurum, & Petrum Mogum; itemq; Acacium Conſtantinopolitanum, cuius cauſa tot Romani Pontifices deſudarant, & eos qui in eius communione perſeuerarant: indeque cum prædictorum omnium, tum etiam eiuſdem Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ ſchiſmaticorum Antiſtitum, Phrauitæ, Euphemii, Macedonii, & Timothei, nomina è ſacris Diptychis deleta fuiſſe, vna cum nominibus Zenonis & Anaſtaſii hæreticorum Imperatorum: Eidemque inſuper libello, atque anathematiſmis, ſubſcripſiſſe plures alios Epiſcopos & Archimandritas, cum in itinere antequam Legati Conſtantinopolim perueniſſent, tum in ipſa vrbe Conſtantinopolitana: Vniuerſumque populum, ipſoſque Auguſtos, & cunctos aulicos, ingenti lætitia ac feſtiuitate hanc communicationis Orientalis Eccleſiæ cum Apoſtolica ſede renouationem, ipſis ſanctis Paſchatis diebus factam, celebraſſe: Ac denique eundem Imperatorem literas ad alias prouincias direxiſſe, quo vniuerſæ Eccleſiæ in eandem coaleſcerent communionem, & vt qui prædicare renuerent Chalcedonenſe Concilium Epiſcopi, è ſuis ſedibus pellerentur.

IV. d *Ext. omnes ibid.*

Hæc omnia fuſius continent Legatorum relationes; necnon quæ mox ſecutæ ſunt literæ *d* gratulatoriæ ad Hormiſdam ſcriptæ, cum ab iiſdem Iuſtino Imperatore & Iohanne Antiſtite, tum ab aliis Epiſcopis, Iuſtiniano Comite, cæteriſque viris fœminiſque clariſſimis. Ad quos rurſum omnes idem Pontifex reſcribens huius anni menſe Iulii, gratias egit de iis quæ iam peracta eſſent; monuitque laborare pariter pro pace Eccleſiarum Alexandrinæ & Antiochenæ. Sed in literis ad ipſum ſcriptis ab Andrea Epiſcopo Prævalitano in Epiro, obſeruandus eſt modus loquendi quo in inſcriptione vtitur, nempe *Angelicis meritis coæquando Patri Patrum Papæ Hormiſdæ:* & in principio epiſtolæ: *Commendans me humillime veſtigiis veſtris piiſſimis, &c.* Ac pariter Theodoritus Epiſcopus Lignidi: *Veſtris prædicandis & adorandis me præſentare veſtigiis.* Vt videas, quanto etiam antiquis illis temporibus honore conſueſcerent ſanctiſſimi Epiſcopi, Romanorum Pontificum maieſtatem venerari. Sed & quod Ioannes Epiſcopus Conſtantinopolitanus literis ſuis de Iuſtino Imperatore agens, ait omnes Deum glorificaſſe, *quoniam talem verticem* ipſe Iohannes *ſuis manibus tali corona decoraſſet*; ex his etiam videas, iam tunc in more fuiſſe, vt Orientalis Imperii electi Imperatores ab Epiſcopo Conſtantinopolitano coronarentur: ſicut & antea de Leone Thrace, & Anaſtaſio vidimus.

OBSEQVIA ORIENTALIVM ERGA ROM. PONT.

IMPP. ORIENTALES CORONATI AB EPIS CONSTANT.

[Olim Theodoſius Magnus à S. Meletio Epiſcopo Antiocheno coronari ſecundum quietem viſus eſt. Vnde forte mos ortus, vt reliqui Imperatores à Patriarchis Conſtantinopolitanis coronari deberent: à quibus etiam cum de eorum fide aliquo modo ambigebatur, iidem Patriarchæ, prius quam coronarent, fidei confeſſionem in ſcriptis exigebant: vt vidimus factum in Anaſtaſio, & videbitur in aliis. At licet hæc magna eſſet Patriarcharum auctoritas; longe tamen maior & auguſtior in Romanis fuit Pontificibus; adeo vt poſt coronatum à Leone Tertio Carolum Magnum, qui à Pontifice coronatus non eſſet, pro Imperatore non haberetur: de quo inferius ſuis quibuſque locis.]

CORONATIO IMPP.

V. DE IVLIANA ET ANASTASIA CLARISS. FŒMINIS.

Inter alias autem clariſſimas fœminas, quibuſcum fuit in his negotiis eidem Pontifici communio literarum, *Iuliana Anicia* extitit, orta illa ex nobiliſſimo ſtemmate Aniciorum, de quo ſæpe dictum eſt ſupra; ex quo præter Probas, etiam Iulianæ plures claruere. Iſta vero de qua nunc agitur, Conſtantinopoli degens, Orthodoxæ fidei cauſa ab Anaſtaſio *e* magnopere exagitata, poſtea Iuſtinianum *f* pia eluſit arte, cum auro ſuo, cui Iuſtinianus inhiabat, cameram texit baſilicæ Sancti Polyeucti martyris: quæ tamen eidem Iuſtiniano miræ pulchritudinis, & ingentis pretii gemmam donauit. Sed & *Anaſtaſiam* illam, cuius extant ad eundem Hormiſdam, & huius ad eam literæ, poſt obitum viri ſui Pompeii, eiuſdem Iulianæ conſobrini, abdicato ſæculo ſeceſſiſſe in Palæſtinam, ibique in monte Oliueti vitam excoluiſſe

e *Miſc. l. 15.*

f *Greg. Tur. de glor. mar. c. 133. ap. Baron. ann. 527.*

monaſticam, & egregia enituiſſe ſanctitate, Cyrillus *g* in Saba teſtatur.

g Ap.Sur.5 Dec.

VI. ANTIOC. ANTIOCHIÆ ORDINANDVS ANTISTES.

Vt autem ad res Legationis Apoſtolicæ redeamus; cum id iam ageretur, vt Eccleſiæ Antiochenæ Epiſcopus Catholicæ communionis crearetur; reſiſtentibus Eutychianis hæreticis, tandem poſt multa & longiora certamina, Imperator ſua auctoritate *Paulum* Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ preſbyterum Orthodoxum, Epiſcopum fieri iuſſit: ne tamen Conſtantinopoli ordinaretur (quod Acacium vidimus vſurpaſſe, vt hoc modo Eccleſiam Antiochenam ſibi ſubiiceret) ſed Antiochiam, ſecundum antiquam conſuetudinem, & iuſſionem Hormiſdæ Papæ, ordinandus mitteretur, Legati Apoſtolicæ Sedis effecerunt; vt de his conſtat ex variis ipſorum relationibus *h* ad Hormiſdam menſibus Maii & Iunii miſſis. In quibus præterea, tumultuantium monachorum Scythiæ hiſtoria exacte deſcribitur: quæ ſic habet.

h Ext. int. ep. Hormiſ.

VII. MONACH. SCYTAR. NOVVS ERROR.

Priuſquam Apoſtolicæ Sedis Legati Conſtantinopolim perueniſſent, quæſtio oborta fuerat inter *Victorem* diaconum, acerrimum profeſſorem Chalcedonenſis Synodi, & *Leontium* monachum Scytham, Vitaliani Magiſtri militum æque natione Scythæ affinem, alioſque collegas Scythiæ monachos, qui ſub ſpecie pietatis, quaſi niterentur eandem roborare Synodum, hæreſim Eutychianam, auctam Theopaſchitarum blaſphemia, validare ſtudebant. Cum vero iidem Victorem accuſarent hæreſis Neſtorianæ, & aduerſus eum Conſtantinopoli dediſſent libellum prædictis Sedis Apoſtolicæ Legatis, ac Ioanni Conſtantinopolitano Epiſcopo; ipſe Victor, quo ſe Catholicum omnino eſſe monſtraret, profeſſus eſt ſe credere quæcunque continerentur in Concilio Chalcedonenſi, & in epiſtola S. Leonis ad Flauianum, pariterque recipere ſcripta Cyrilli aduerſus Neſtorium. At monachis ex aduerſo reclamantibus, hæc non ſufficere, ſed vt quis euacuaretur ab omni ſuſpicione hæreſis Neſtorianæ, addendum eſſe, *Vnum de Trinitate eſſe Chriſtum crucifixum*; diſplicuit Legatis cauilloſa eiuſmodi ſuggeſtio, aſſerentibus ſatis eſſe, profiteri Chalcedonenſe Concilium, abſque aliqua additione verborum. Cumque ab iis appellantes monachi Romanum Pontificem, Romam ſe contuliſſent, iidem Legati de omnibus certiorem reddentes Hormiſdam, monuerunt etiam non admittendam eſſe eiuſmodi illorum aſſertionem, cum ob periculoſam nouitatem, tum quod fraudem in ea contineri illud euidentiſſime ſignificaret, quod non ſolum Eutyches hæreſiarcha, eiuſque diſcipuli, eam introducere conati eſſent in Synodo Chalcedonenſi, ſed & impius Anaſtaſius Imp. omnibus recipiendam propoſuiſſet; cum tamen nec ſanctæ Synodi illam agnouiſſent, nec in epiſtolis contineretur S. Leonis Papæ, nec eſſet in conſuetudine Eccleſiaſtica. Hæc Legati, & alia eiuſmodi, in ſuis relationibus: Et quidem recte.

NOVÆ LOCVTIONES IVRE SVSPECTÆ.

VIII.

Quamuis enim in aliis bene cognitis Orthodoxis, à quibus omnis impoſturæ ſuſpicio procul abeſſet, ea ſententia tolerabilis videri potuiſſet; in iſtis tamen monachis iure fuit condemnanda, non ſolum quod eam ad impugnandum Chalcedonenſe Concilium inferrent, quaſi carens illo additamento eſſet imperfectum, ac proinde ei haud tuto eredi poſſet; ſed etiam quod abhorrentes dicere vnam Trinitatis perſonam eſſe paſſam in carne, doloſe conarentur explodere receptum in Eccleſia *Perſonæ* nomen; ac denique quod ſic vnum de Trinitate in carne natum & paſſum dicerent, vt nulla habita proprietatis vocum diſtinctione, ſicuti Deum, ita Diuinitatem natam & paſſam aſſererent. Quam quidem ipſos impietatem ex deliriis Theodori Mopſueſteni depromſiſſe, datur intelligi ex Dionyſio Exiguo in præfatione ad epiſtolam Procli Conſtantinopolitani ad Armenos, quam rogante Feliciano Paſtore in Latinum vertit. Eadem ergo ratione, qua olim Orthodoxi contradixerunt, ne Triſagio additamentum illud apponeretur: *Qui crucifixus es pro nobis*; reſtiterunt etiam, ne vnus de Trinitate paſſus ſimpliciter diceretur: cum Eutychiani per vnitatem, vel ſingularitatem, ſubſtantiam acciperet, & non perſonam; vel ſi perſonam diuinam, certe humanæ expertem naturæ, quam negabant poſt adunationem duarum naturarum in Chriſto; dicentes, ex duabus naturis, & non in duabus naturis, Chriſtum conſtare. His igitur & aliis pluribus ex cauſis, quas recenſet Ferrandus diaconus Carthaginienſis, huius temporis auctor magnæ æſtimationis, de his fuſius diſputans in epiſtola ad Anatolium S.R.E. diaconum, qui eum de his conſuluerat; fuerant hæc omnino in iſtis monachis cauenda. Cum autem res poſtea inter Catholicos tranſacta eſt, Catholicum ſenſum ex verbis elicere, additis aliquibus quæ omnem poſſent obſtruere aduerſariis aditum, ratio temporis poſtulauit; vt ſuo loco dicturi ſumus.

CVR ORTHODOXI VITARENT DICERE, VNVM DE TRINITATE PASSVM.

IX. MONACHI SCYTHAE TENTANT AFRICANOS.

Cæterum monachi illi qui Romam venerant, cum illic diutius detinerentur, (eos enim, licet inuitos, ac fugam tentantes, Hormiſdæ detinere placuit *i* vſque in aduentum Legatorum, à quibus pleniſſime de omnibus inſtrui poſſet:) hoc conſilium inierunt, vt ad Africanos Epiſcopos legationem mitterent, vna cum fidei Catholicæ profeſſione ipſis probanda, impudenter mentientes, ſecum omnes Orientis Eccleſias eadem ſentire. Ne tamen quouis modo deprehendi poſſent, quod eſſent hæretici, illud aſtute cogitarunt, vt non eam mitterent, quam Conſtantinopoli Legatis, vel Romæ Hormiſdæ exhibuiſſent fidei confeſſionem, qua dicendum contendebant, non vnam perſonam de Trinitate, ſed ſimpliciter vnum de Trinitate eſſe paſſum in carne: ſed *Verbi* nomen appoſuere, vt viderentur dicere, Deum Verbum, qui eſt vnus ex Trinitate, eſſe paſſum in carne. Quo modo non potuerunt Epiſcopi Africani eorum confeſſionem non probare, ignari motæ in Oriente, & Romam delatæ controuerſiæ; cuius nulla prorſus eſt mentio apud S. Fulgentium, cum qui eximius erat huius temporis Eccleſiæ Africanæ doctor, omnium nomine collegarum ad ipſos monachos reſcribens, egregium illum edidit *De Incarnatione Verbi, & Gratia ac Libero arbitrio* commentarium plane aureum: in quo inter alias gemmas, nitet de Primatu Romanæ Eccleſiæ iſta ſententia tanto doctore digna; *Duorum magnorum Luminarium, Petri ſcilicet Paulique verbis, tanquam ſplendentibus radiis illuſtrata, eorumque decorata corporibus, Romana, quæ mundi caput eſt, tenet & docet Eccleſia, totuſque cum ea Chriſtianus Orbis, & ad iuſtitiam nihil hæſitans credit, & ad ſalutem non dubitat confiteri.* Quemadmodum & Iuſtinianus Comes ſcribens ad Hormiſdam *ii* de prædicta mota ab iiſdem monachis quæſtione, rogat vt quid ſequi, quidve ſuper hoc Orientales vitare deberent, ſuo ipſe eos reſcripto certiorare dignaretur: *Hoc enim* (inquit) *credimus eſſe Catholicum, quod veſtro religioſo reſponſo nobis fuerit intimatum, &c.*

i Hormiſ. ep. 57. ad Legat. & 63. 64. ad Iuſtinian.

TESTIMONIA DE PRIMATV RO. ECCL.

ii Int. epiſt. Hormiſ.

X. QVÆ NEFARIA THESSALONICAE IN LEGATOS ADMISSA.

Quæ autem alii Eutychiani hæretici hoc tempore egerint Theſſalonicæ, ab omni prorſus abhorrent humanitate. Cum enim Ioannes Epiſcopus, vnus ex Legatis Apoſtolicis, Theſſalonicam veniſſet, ad ſuſcipiendam ab eius prouinciæ Epiſcopis ſubſcriptionem libelli ab Hormiſda Papa in Orientem miſſi; Dorotheus Theſſalonicenſis Epiſcopus non ſolum recuſauit ei ſubſcribere, ſed etiam illum publice conſcidit, populumque adeo in Ioannem concitauit, vt ei caput duobus locis fregerint, ac renes diſſipauerint; occidiſſentque penitus, niſi Eccleſiæ ad quam confugit reuerentia vindicatus euaſiſſet: duos vero ipſius ſeruos, atque hoſpitem qui eum domo ſuſceperat, necauerunt. Poſt quæ nefanda patrata, cum idem Dorotheus à Iuſtino Imperatore iuſſus eſſet Conſtantinopolim perduci, ac coram Iudicibus delegatis cauſam dicere; idem ipſe, nouo grauiorique ſcelere, Iudicibus ingenti pecuniarum vi corruptis, qui amandandus erat in Oaſim exilium teterrimum, in proximam tantummodo ciuitatem Heracleam relegatus eſt; ibique paucis diebus detentus, abſque alia pœna ad ſuam Eccleſiam redire permiſſus. Habentur hæc omnia in Relationibus *k* cæterorum Legatorum Conſtantinopoli commorantium ad Hormiſdam Papam, & in redditis ab eodem Pontifice ad illos ea de re epiſtolis *l* menſibus Octobris & Decembris huius anni. Quæ vero poſtea geſta ſunt, dicentur anno ſequenti.

k Int. epiſt. Hormiſ.
l Hormiſ. ep. 56. 57.

XI.

Interea hoc præſenti anno, (vt ex ſupputatione Euagrij *m* ſatis perſpicue colligitur) nempe ſecundo Imperij Iuſtini inchoato, lata eſt menſe Septembri ab eodem Imp. aduer-

m Euagr. l. 4. c. 1. & 4.

SEVERVS PVLSVS ANTIOCHIA.

n *Liber. Breuiar. c.19.*

MISERANDVS STATVS ECCL. ALEX.

ſus impium illum Seuerum Antiochiæ pſeudoepiſcopum, totius Orientis depopulatorem, ſententia, vt damnati ſæpe hominis lingua, qua Deum iugiter blaſphemabat, præcideretur. At nefarius impoſtor meritas pœnas fuga vitauit: quem Liberatus *n* Diaconus ait Alexandriam ſe recepiſſe, cum iam ibi defunctus eſſet collega impietatis Dioſcorus Iunior, ſubrogatuſque in locum eius ab hæreticis *Timotheus* æque hæreticus. Haud enim eo ſtatu res erant Alexandrinæ Eccleſiæ, vt eis, ſicut aliis, Imperator facile mederi poſſet, populo ipſo pariter cum ſuis Epiſcopis in hæreſim deducto; perſuaſo nimirum Chalcedonenſe Concilium fuiſſe Neſtorianorum conuentum, ab eoque deſtrui quæcumque ipſorum Pater S. Cyrillus contra Neſtorium conſcripſiſſet. Et quod magno periculo perturbari res Alexandrinorum, vtpote ciuitatis numeroſiſſimæ, ac ſeditioſiſſimæ, exempla plurima docuiſſent; illic ſecuri degere videbatur, qui eo confugiebant hæretici aliunde expulſi.

XII. NOVÆ HÆRESES ORTÆ IN ÆGYPTO.

Sed quodnam portentum his diebus talium commercio ibidem Alexandriæ proditum fuerit, idem Liberatus recenſet: nimirum quæſtione mota de Corruptibili & Incorruptibili, Seuerum aſſeruiſſe corpus Chriſti Corruptibile, *Iulianum* vero Halicarnaſſeum Epiſcopum (qui & ipſe Iuſtini edicto è ſua ſede pulſus, Alexandriam ſe receperat) Incorruptibile; ſcriptiſque libris vtrumque ſuam ſententiam confirmaſſe, inde vero ſchiſmate conflato, alios dictos fuiſſe *Corrupticolas*, alios autem *Incorruptibiles*, ſiue *Phantaſiaſtas*. Cumque Timotheus Alexandrinus Epiſcopus Seueri opinioni de Corruptibilitate adhæreret, *Themiſtium* eiuſdem Eccleſiæ diaconum aduerſus eum intuliſſe, Si Corpus Chriſti corruptibile eſſet, deberet etiam dici Chriſtum aliqua ignoraſſe; cumque hoc Timotheus negaret, Themiſtium ab eius communione diſceſſiſſe, & ab eo dictos eſſe in Ægypto *Themiſtianos*. Hæc Liberatus; de quibus agit pluribus Leontius *o* Scholaſticus, ageturque inferius ſuis locis.

o *Leont. de Sect. Act. 5. & 10.*

IESV CHRISTI AN. 520.

HORMISDÆ AN. 7.

IVSTINI IMP. 3.

THEODOR. REG. 27.28.

I. a *Marcel. in Chron.* VITALIANI COSS. CÆDES.

ANNO Chriſti quingenteſimo vigeſimo, Ruſtico & Vitaliano Coſſ. idem *a* Vitalianus, quem aduerſus Anaſtaſiū Imper. ſpecie religionis inſurrexiſſe ſuperius vidimus, menſe Conſulatus ſui ſeptimo, ſeptemdecim vulneribus confoſſus in Palatio interemptus eſt: luens videlicet pœnas de affectato rurſum aduerſus Iuſtinum Principatu, deque auxilio hæreticis præſtito contra Apoſtolicæ Sedis Legatos; quem quidem fautorem ſe præbuiſſe gentilium ſuorum pſeudomonachorum Scytharum, de quibus anno ſuperiori dictum eſt, aſſertione conſtat eorundem Legatorum in Relationibus ad Hormiſdam Papam. Quod autem Euagrius *b* eius necis cauſam Iuſtini adſcribit tyrannidi, timorique quem conceperat ex magna illius potentia; proculdubio ex Zacharia Eutychiano, ipſi Vitaliano fauente, deprompſit.

b *Euagr. lib. 4. c. 3.*

II. c *Ext. int. ep. Hormiſ.* EXIGIT HORMISDA PP. DEBITAM OBSERVANTIAM AB EPISCOPO CONSTAN-

Sub principium quoque huius anni mortuum eſſe Ioannem Conſtantinopolitanum Epiſcopum, litteræ *c* Dioſcori vnius ex Legatis Apoſtolicis ad Hormiſdam hoc anno datæ ſignificant. Cum autem electus in eius locum *Epiphanius* presbyter Syncellus, moram faceret mittendi ex more legationem ad Romanum Pontificem; exegit ab eo debitum Hormiſda *d* litteris ad eum ſcriptis, quibus declarat antiquarum regularum obſeruantiam, & vetuſtæ conſuetudinis formam fuiſſe, vt electi Epiſcopi legationem Romam mitterent ad petendam Apoſtolicæ Sedis communionem, qua nomen Catholicum conſequi poſſent, & ſic totius Eccleſiæ Catholicæ Epiſcopi ipſis communicarent. Quomodo vero Hormiſdæ Epiphanius ſatisfecerit, dicetur paulò poſt.

-TINOP. d *Hormiſ. ep. 68.*

III. e *Ext. int. ep. Hormiſ.* DE FAVSTI REGIENSIS SCRIPTIS.

Interea Poſſeſſor Africanus Epiſcopus Conſtantinopoli degens, de quo ſuperius facta eſt mentio, eundem Hormiſdam (quem caput eſſe ſciret, vt ſuis litteris *e* profitetur, totius Eccleſiæ Catholicæ, atque in ea præſidere magiſtrum) de noua quæſtione conſuluit, quæ recens ibi exorta fuerat de doctrina Liberi arbitrij & Gratiæ Dei, contenta in ſcriptis *Fauſti* Regienſis Epiſcopi Gallicani. Ad quem reſcribens Hormiſda, inter alia magna energia inculcauit, illa tantum admitti ſcripta debere, quæ recipit examen Catholicæ fidei, & cum doctrina Eccleſiæ, ac Patrum Synodorumque præceptis conſentiunt: alludens quoque ad cenſuram Gelaſii Papæ atque Romanæ Synodi, qua eiuſdem Fauſti ſcripta reiecta fuere inter apocrypha.

IV. f *[illegible] 490. & [illegible] opportune referenda putauimus.*

Sed quod in his multum olim laboratum fuerit; vt in iiſdem elucidandis, quando ſeſe occaſio offert, paululum immoremur *f*, imprimis in memoriam reuocandum quod ſuperius dictum eſt, poſt S. Auguſtinum prodiiſſe quoſdam, qui ex eius ſcriptis male perceptis complures inuexerunt errores, quos eiuſdem Sancti Auguſtini nomine & auctoritate propugnare conabantur: ſed eos pro defenſione ipſius agentem Sanct. Proſperum valide cōfutaſſe. Dicebantur iſti (vt Sigebertus *ff* adnotauit) hæreſis Prædeſtinatorum ſectatores, quod ſcilicet de prædeſtinatione & diuina gratia diſputantes, aſſererēt nec pie viuentibus prodeſſe bonorum operum laborem, ſi à Deo præſciti eſſent ad damnationem, nec impiis obeſſe etſi improbe viuerent, ſi à Deo prædeſtinati fuiſſent ad vitam: qua aſſertione boni à bonis auocarentur operibus, & mali ſtabilirentur in malis. His autem erroribus detento poſtea *Lucido* quodā magni nominis presbytero; ad eum in Catholicam fidem reuocandum, Fauſtus *g* ex Abbate Lirienſi factus Regienſis in Gallia Narbonenſi Epiſcopus, inſignis apud omnes æſtimationis, epiſtolam ſcripſit vna cum anathematiſmis aduerſus ipſius errores: quam cum vt vere Catholicam Epiſcopi Concilij Arelatenſis ea de cauſa collecti approbaſſent, eidem etiam ipſe Lucidus reſipiſcens in eodem Concilio ſubſcripſit; aliamque inſuper epiſtolam ad alium Epiſcoporum Conuentum *Lugduni* eadem occaſione habitum, ſcripſit in deteſtationem eorundem errorum, quos & pariter anathematiſmis inſectatus eſt.

ff *Sigeb. in Chron. an. 15* HÆRESIS PRÆDESTINATORVM

g *De tempore, quo Fauſtus ſedit Regienſis epiſcopus, vide ann. 466. poſt. nu. IV.*

V. FAVSTI ERRORES.

Cum autem & ipſe Fauſtus duos libros eodem argumento ſcripſiſſet de Gratia Dei & Libero arbitrio, deque Præſcientia & Prædeſtinatione, in quibus multos miſcuiſſet errores, & præcipue Pelagianæ hæreſis; ac duarum prædictarum Synodorum monumenta, quibus eius ad Lucidum epiſtola approbata eſſet, iiſdem ſuis libris affixiſſet, vt ſic videri poſſent iam à duobus Synodis eſſe recepti: inde accidit, vt de ea quæſtione turbæ motæ fuerint Conſtantinopoli; quæ etiam in Occidente varios excitaſſet tumultus, quod ea arte paratum eſſet venenum, vt decipi etiam prudentes homines poſſent. Sed ſicut in Occidente non ſolum Gelaſius Papa in Synodo (vt diximus) ipſius Fauſti ſcripta inter apocrypha reiecit, verum etiam eadem egregie confutarunt SSS. Auitus *h* Epiſcopus Viennenſis, Fulgentius *i* Ruſpenſis, & Cæſarius *k* Arelatenſis: ita in Oriente Ioannes vir eruditus Antiochenus presbyter eadem contrariis ſcriptis redarguit, & Orthodoxi ferme omnes eis ſeſe oppoſuerunt, cum à nonnullis proferretur in medium. Quinam autem colligantur ex iiſdem errores, ſcriptis S. Auguſtini & ſententiæ Catholicæ Eccleſiæ aduerſantes, tu videillos collectos à Ioanne Maxentio in Reſponſione *m* ad Hormiſdam Romanum Pontificem.

h *Ado in Chron. ann. 492.* i *Iſid. de Vir. ill. c. 14* k *Gennad. de Script. Eccl. cap. 86.* l. *Ado ibid.* m *Ext. int. Bibl. Patrū.*

VI. n *Sidon. 4. ep. 11. ad Petrei.* o *Gennad. c. 83.*

Sed cum nec his contentus Fauſtus inſuper ſcripto edito aſſeruiſſet Animas eſſe corporeas, nihilque eſſe in creaturis incorporeum, iſtud quoque eius figmentum eruditiſſimus Claudianus cognomento Mamertus, Eccleſiæ Viennenſis presbyter, (ita enim duntaxat eum nominant Sidonius *n*, Gennadius *o*, & Ado: ex quibus redarguas eos, qui hunc ipſum aſſerunt Viennenſem Epiſcopum) frater vero Sanct. Mamerti eiuſdem Eccleſiæ Epiſcopi, quem ſuperius vidimus egregium ſanctarum Rogationum ſiue inſtitutorem, ſiue reſtitutorem; fortiſſime confutauit tribus deſertiſ-

p *Sidon.4. ep.3. & in praef. Claud. oper.*

ſimis libris de Satu animæ ad Sidonium Apollinarem conſcriptis, quos idem Sidonius luculēta laudauit epiſtola *p*.

VII. RESIPISCIT, ET SANCTO FINE QVIESCIT.

Ceterum quod vſque ad hæc noſtra tempora eundem Fauſtum continuerit inter Sanctos Martyrologium Gallicanum, à quo ipſum Molanus primus expunxit; quodque etiam Eccleſia Regienſis, vbi ipſe ſedit Antiſtes, ſemper eundem vt Sanctum coluerit, celebrans eius natalem decima ſeptima Ianuarij; ibique in eius memoriam antiquitus erecta baſilica eius nominis titulo inſignita, hactenus ipſius cultu à Fidelibus frequentetur; quodq; demum tot ſeculis, Chriſtiano orbe ſpectante, Eccleſia Romana tacente, nemine penitus (quod ſciatur) contradicente, iſta eidem Fauſto exhibita intelligantur; opinari compellimur, de eodem Fauſto accidiſſe, quod de multis viris ſanctis aſſeritur, vt aut errorem correxerit, vel ante ſuorum ſcriptorum factam ab Eccleſia damnationem diem obierit, (incertus eſt enim eius obitus annus) habens in animo in his ſequi quod ſequendum doceret Eccleſia. Ita enim ipſum compoſitum animo fuiſſe, aliiſque innotuiſſe, inde facile poteſt intelligi, quod ſemper (vt indicant Acta Conciliorum Arelatenſis & Lugdunenſis ſuperius citata) communicationem habuerit cum Orthodoxis Galliarum Epiſcopis. Porro illud mirari nō deſinimus, eundem à nonnullis redigi in claſſem monachorum Ordinis S. Benedicti, cum antequam iſte Sanctus auſpicaretur vitam monaſticam, iam Fauſtus ſenex ex hac vita deceſſiſſet. Atque iam de his ſatis, quæ diuiſis temporibus actitata, oportuit hic in vnum collegiſſe, vt illius quæſtionis cauſa facilius percipi poſſit.

VIII.

Quod vero ex iis quas diximus Poſſeſſoris ad Hormiſdam litteris, idē Pōtifex intellexiſſet, ob Scythas monachos à Legatis repulſos eandē Conſtantinopolitanam Eccleſiam turbatam eſſe; eadem ſua ad Poſſeſſorem reddita epiſtola, voluit per ipſum quæ cum eis Romæ tranſacta fuiſſent, Orientalibus innoteſcere, eorundem deſcribens mores corruptiſſimos, conſilia praua, turbaſque ab ipſis Romæ concitatas, ac tentatam populi ſeditionem, atque ſeductionem, in tantū vt nec monitis, nec manſuetudine, nec auctoritate comprimi potuerint. Quibus litteris cum ſe Monachi vehementer perurgeri viderent, ex eis qui videbatur eſſe diſertior, idem quem nuper nominauimus Ioannes cognomento *Maxentius*, aduerſus illa ſcripſit Apologiam; in qua vt liberam dicendi ſibi compararet facultatem, Hormiſdæ eſſe negauit epiſtolam, ab aduerſariis eius nomine ſcriptam affirmans. Non enim eo proteruiæ peruenerant iſti, in quam prolapſi ſunt infelices noſtri temporis hæretici, vt cōtra Epiſtolam Romani Pontificis auderent refractarium ſtylum exercere. Ceterum hanc Epiſtolam vere Hormiſdæ eſſe, perſpicue intelliget qui reliquas omnes ab eo in hac cauſa eodem argumento atque ſtylo datas perlegerit. Quas cum minime compertas habuiſſet Cochlæus vir doctus, & hæreticorum alioqui valentiſſimus oppugnator, eadem ſcripta Maxentij nactus, & quod adeo doloſis artibus fucata eſſent, vt vere Catholica apparerent, ea ipſe primus poſt S. Fulgentij Opera edidit atque laudauit, ipſamque Hormiſdæ epiſtolam ad Poſſeſſorem ex ipſius Maxētij aſſertione fictam credidit.

IMPOSTVRÆ MAXENTII MONACHI.

IX.

q *Ext. int. ep. Hormiſ.*

Porro ex iiſdem Hormiſdæ litteris, aliiſque de hac controuerſia vltro citroque datis *q*, prædicti Maxentij aliæ calumniæ facile refelluntur, quibus inter cetera Dioſcorum vnum ex Legatis Apoſtolicis, reliquorum more Eutychianorum, Neſtorianiſmi accuſauit, ipſumque Hormiſdam Papam aſſeruit negaſſe Chriſtum vnum eſſe de S. Trinitate. Accidit autem poſt hęc, vt iam appropinquantibus Romam Legatis, ad quorum vſque aduentum monachos Hormiſda detinere voluit; iidem monachi cauſæ diffiſi, opportunitatem temporis nacti, publicas locis publicis ſcriptas conteſtationes affigentes, Roma aufugerint. Legatos vero diſceſſiſſe Conſtantinopoli menſe Iulij huius anni, vt in vrbem redirent, quo ab Hormiſda *r* reuocati fuerant; ſatis indicant litteræ *ſ* Iuſtini Imperatoris ad eundem Pontificem per eos datæ ſeptimo Idus Iulij.

r *Hormiſ. ep.64.* ſ *Int. epiſt. Hormiſ.*

X.

t *Iſtæ omnes epiſt. ext.*

Dum autem iſta Romæ gererentur, Epiphanius Conſtantinopolitanus Epiſcopus memor officij quod iure debitum ab eo ſuis litteris Hormiſda exegerat, menſuram appoſuit ſupereffluentem, dum videlicet primum litteras *t* ad eundem Pontificem, vna cum Orthodoxæ fidei ſuæ profeſſione miſit, poſtea vero Legatos addidit, cum aliis priuatis ſuis litteris, necnon Synodalibus à *Concilio* Epiſcoporum in eam rem *Conſtantinopoli* celebrato, ac denique egregiis muneribus Romam perferendis. Quo eodem tempore & ipſe Imperator ſuam legationem cum litteris direxit, & Iuſtinianus æque ſuas ad eundem Pontificem litteras adiecit, miro ardore res Eccleſiæ curans. Quas quidem omnes diuerſis temporibus datas, perueniſſe Romam menſibus Septembris atque Decembris, conſtat ex nota earum receptionis ibi addita. Docet vero contextus, ipſas ad hoc potiſſimum ſcriptas eſſe, vt Hormiſda rogaretur de duabus quæſtionibus in controuerſiam adductis reſpondere; quarum prior erat de aſſerendo vnum ex Trinitate Chriſtum natum & paſſum; poſterior (quam inſtantius vrgerent) de tolerandis in Diptychis Epiſcoporum Orthodoxorum nominibus, qui Acacio ſchiſmatico olim communicaſſent: vt ſcilicet, quoniam Eccleſiæ Ponti & Aſiæ, totiuſque ferme Orientis, nullis minis aut perſuaſionibus induci poterant, vt nomina ſuorum Epiſcoporum è ſacris tabulis tollerentur, indeque maximum ſchiſma in Eccleſia Catholica conflandum timeretur; idem Hormiſda, temporum rerumque qualitate conſiderata, (cum potiſſimum ab iiſdem tabulis iam eraſa eſſent nomina Acacij, aliorumque auctorum tumultuum) ceterorum nomina retineri permitteret. Sed & quod cauſa Ioannis Hieroſolymitani Epiſcopi, qui pulſo S. Elia ab Eutychianis intruſus fuerat in illam Eccleſiam, licet poſtea conuerſus eſſet in Catholicæ fidei defenſorem populo gratum, tamen ex mala inſtitutione periclitaretur; pro ipſo quoque Iuſtinus & alij iiſdem ſuis litteris preces Hormiſdæ obtulerunt. Quæ vero ad ea omnia ille reſcripſerit, dicetur anno ſequenti.

int. Epiſt. Horm. EPIPHANII EPISC. CONST. ET IVSTINI IMP. LEGATIONES AD HORM. PP.

XI. LEGATIO AB ECCL. THESSAL. AD ROM. PONT.

u *Hormiſ. ep.77.* x *Ext. int. ep. Hormiſ.* y *Ibid. ep. 70.*

Præter autem duas illas recenſitas legationes ad eum miſſas, tertia eodem ferme tempore acceſſit ab Eccleſia Theſſalonicenſi, quæ Dorotheum eius ciuitatis Epiſcopū de nefandis ſceleribus aduerſus Apoſtolicum Legatum (vt vidimus anno ſuperiori) perpetratis excuſaret: quam & ipſam decretam eſſe ordinatione Iuſtini Imperatoris, idem Hormiſda tradit ſcribens *u* ad Epiphanium Conſtantinopolitanum. Is vero & ipſe Dorotheus, tanquam innocens, ſuas litteras *x* excuſationis plenas addidit: ad quem Hormiſda ſatis acriter reſpondit *y* quarto Calendas Nouembris huius ipſius anni. Quid autem præterea decreuerit de ea cauſa, non apparet.

XII. THEODORETI IMAGO CVLTA A NESTORIANIS.

z *Quint. Syn. Act.7. in fin.*

Hoc item anno, cum vbique Eutychiana hęreſis cum ſuis fautoribus exploderetur, accidit in Syria, vt cum ea de re non ſolum Catholici, ſed & Neſtoriani hæretici è diuerſo pugnantes exultarent, iidem Neſtoriani ſolemni ritu Theodoreti Cyri Epiſcopi, qui aliquando Neſtorio fauiſſet, imaginem ſuper currum cum Pſalmorum Canticis introduxerint Cyrum ciuitatem, atque ibidem memoriam celebrarint Neſtorij, eiuſque magiſtrorum Diodori Tarſenſis & Theodori Mopſueſteni. Quod vbi perlatum eſſet ad Imperatorem, ipſe aduerſus eos reſcriptum dedit tertio Idus Auguſti huius anni, quod recitatum extat in Quinta Synodo. *z* Haud quidem improbandus videri poterat eiuſmodi cultus Theodoreti imaginis, ſi ab Orthodoxis redditus eſſet; cum ipſe, licet viſus aliquando hæreticus, tamen poſtea (vt vidimus) Catholicus cognitus, probatuſque, in pace & cōmunione Eccleſiæ Catholicæ ac Sedis Apoſtolicæ quieuerit. Sed quod Neſtoriani id feciſſe dicantur, haud potuit factum non reprehendi ab Orthodoxis; cum præſertim tantorum dehoneſtata eadem fuiſſet imago conſortio hæreticorum.

IESV CHRISTI AN. 521.

HORMISDÆ AN. 8.

IVSTINI IMP. 4.

THEODOR. REG. 29.

I. IVSTINIANI CON-

ANNO Chriſti quingenteſimo vigeſimo primo, Occidens Valerium dedit Conſulem, Oriens Iuſtinianum

SVLATVS CELEBERRIMVS.

Iuſtini Aug. nepotem; quem Marcellinus ait, famoſiſſimum hunc Conſulatum præ Conſulibus omnium Orientalium vtilitatibus edidiſſe in erogatione pecuniarum, & exhibitione munerum, atque ſpectaculorum, ferarumque. Licet enim gladiatorum dempta fuiſſent cruenta ſpectacula, retentus tamen cruor fuerat in venatione ferarum, & pugna cum beſtiis ab humanitate penitus aliena. In cuius feri atque ferini moris deteſtationem, extat Theodorici Regis Italiæ Epiſtola *a* ad Maximum, qui poſt annum ſequentem Conſul Romæ creatus eſt.

a *Ap. Caſſiod. Var.* 42.

II. Sed vt res geſtas præſentis anni aggrediamur; qui ſuperiori miſſi Romam fuerant ab Epiphanio Conſtantinopolitano Epiſcopo, atque Synodo in eadem vrbe habita, ipſoque Iuſtino Imperatore, ad Hormiſdam Papam Legati, Conſtantinopolim remiſſi ſunt ad finem menſis Martij: quibus idem Pontifex ſeptimo Cal. April. litteras *b* dedit ad eos à quibus acceperat, prolixe ipſorum petitionibus reſpondens. Et quidem ad ea quæ petierant, vt ſinerentur in Diptychis remanere nomina Epiſcoporum, qui cetera Orthodoxi, fuiſſent Acacij communione polluti; demonſtrat id minime concedi poſſe, quod talium communione vniuerſa ſimul inficeretur Eccleſia; ac populos illos qui id expeterent, cogendos eſſe ad remedia ſalutaria, non ſequendos in voluntatibus deprauatis. Ad aliam vero quæſtionem, de vno ex Trinitate paſſo in carne, reſpondet huiuſmodi nouam & ambiguam ſententiam non eſſe admittendam, ob multiplices fraudes quæ ſub ea laterent; cum præſertim abſque illius [illegible], doctrina de Verbi Incarnatione iam ſatis à maioribus elucidata eſſet. Quibus ita decretis, ſcriptiſque, ſuas vices legauit eidem Epiphanio, vt ea penitus ſeruanda curaret, atque inſuper Eccleſiæ Hieroſolymitanæ prouideret, aliosque vbique lapſos cum libellis reciperet; ita tamen vt (ne quid ſubreperet hæreticæ communionis fermenti) ſingulorum libellos Romam ad ipſum Pontificem mitteret. Quibus quidem omnibus exemplum plane Hormiſda poſteris tradidit Pontificibus, quod acceperat ipſe à maioribus, non ob gratiam Imperatorum, Regumve, quantumlibet importune inſtantium, non precibus quorumlibet magnorum Antiſtitum, vel etiam Synodorum, non cuiuſuis dignæ cauſæ prætextu, quo magnarum etiam reſtitutio prouinciarum expectaretur, debere Romanos Pontifices, quibus cura competit cuſtodiendi depoſitum Chriſtianæ religionis, vel minimũ deflecti, cum à maioribus accepta fides vel læditur, vel in ambiguitatis anguſtias adducitur, aut traditio ſauciatur, ſeu illibata ſemper exiſtens communicatio Catholica cuſtodita polluitur.

b *Hormiſ. ep.* 72. 73. 75. 76. 77.

IVSTE NEGAT HORMISDA INIVSTE PETITA AB IMP.

III. PAVLVS ANTIOCHENSE ABDICAT.

Inter hæc autem Antiochena Eccleſia diu ab hæreticorum anteſignanis poſſeſſa, licet illinc fugato Seuero, Catholicus (vt vidimus) Paulus ei datus eſſet Antiſtes, tamen magnopere fluctuauit, dum idem Paulus ita moribus labefactatus apparuit, vt omnes ferme Orthodoxi, imo & proprij ipſius domeſtici ab eius communione deſciſcerent. Quamobrem cum in dies multiplicarentur aduerſus eum querelę, idem male ſibi conſcius, miſer ſponte ſe abdicauit; vt patet ex literis *c* quas Iuſtinus Imperator, & Epiphanius Epiſcopus Conſtantinopolitanus ea de re ad Hormiſdam Papam hoc anno Calendis Maij dederunt. Cum vero & paulò pòſt idem Paulus diem obiiſſet, tradit Euagrius *d* in eius locum Antiochiæ ſuffectum eſſe *Euphraſium* Hieroſolymitanum presbyterum.

c *Ext. int. ep. Hormiſ.*

d *Euagr. lib.* 4. *c.* 4. *in fin.*

IV. ASTERIVS EPISCOP. ALEXANDR. ORTHOD.

Eodem anno iuſſu Imperatoris, haud valentis ferre nobiliſſimam Eccleſiam Alexandrinam Catholico diutius carere Epiſcopo, quæ ſub hæreticis Impp. hæreticis tradita fuerat Antiſtitibus; Orthodoxis datus eſt Orthodoxus Antiſtes, *Aſterius* nomine; hæreticis tamen adhuc impio Timotheo inhærentibus. Habes ergo interciſum eſſe Nicephori Chronicon in quo deſideratur Aſterius Orthodoxus; quem Acta *e* Arethæ martyris & ſociorum, de quibus dicturi ſumus anno ſequenti, quam fideliſſime produnt.

e *Ap. Sur.* 24 *Octob.*

V. OBITVS S. BRIGIDÆ.

Hoc inſuper anno *S. Brigida* clariſſima Scota virgo (cuius extant *f* præclaræ res geſtæ) in Hibernia diem clauſit extremum; vt tradit in Chronico gentilis eius Marianus: cui potius aſſentiendum putamus, quam iis qui ante biennium defunctam ponunt.

f *Ap. Sur.* 1. *Febr.*

IESV CHRISTI AN. 522.

HORMISDÆ AN. 9.

IVSTINI IMP. 5.

THEODOR. REG. 30.

I. ANNO Chriſti quingenteſimo vigeſimo ſecundo, creati ſunt Coſſ. Symmachus atque Boëtius. Sed Boëtij tertius hic numerandus erit, ſi duo qui ſuperioribus temporibus recenſiti habentur Seuerini Conſulatus, vnius eiuſdemque Boëtij extiterunt. De ipſius vero doctrina & ſcriptis dictum eſt ſub ſecundo *a*.

a *An.* 510. *I.*

[Immo prædicti Coſſ. huius anni, filii fuerunt magni illius Boetii; qui de eorundem filiorum ſuorum copulato Conſulatu meminit lib. 2. de Conſol. quicquid auctor Vitæ Boetii filios eius Conſules faciat Patricium & Hypatium, qui anno Chriſti 500. Conſulatum geſſerunt: cuius hallucinationem arguit doctiſſ. Sirm. in Ennod. 8. epiſt. 1.]

II. Sub iſto vero Boëtij Cõſulatu, Traſamundus Rex Wandalorum in Africa, cum regnaſſet (vt ait Procopius *b*) annos viginti ſeptem, & amplius menſes quatuor (vt addit Iſidorus *c*) ex hac vita deceſſit, inſtar *d* Antiochi deſperatione rerum bellicarum ſiniſtre cedentium nimium afflictatus; cum videlicet ingenti clade affectus eſſet ab eo quem bello petiiſſet, Cabaone Præfecto Tripolis, Mauro quidem ipſo, ſed diſciplinæ Chriſtianę minime experte, dum iuſtitia, ieiunio, caſtitate, atque etiam pietate hoſtes vincendos eſſe haud fruſtra putauit. Rem vero geſtam exacte deſcripſere Procopius, & Euagrius *e*.

b *Procop. de Bel. Vvand. lib.* 1.

c *Iſidor. in Chron. Vvand.*

d 1. *Machab.* 6.

TRASAMVNDVS REX MISERE MORITVR.

e *Euagr. li.* 4. *c.* 15.

III. Porro defuncto Traſamundo, Regno Africæ potitus eſt *Hildericus* filius Hunerici, nepos Generici, ex filia Valentiniani Imperatoris eius nominis Tertij genitus, vt Iſidorus eſt auctor: qui addit, eum, cum à Traſamundo obſtrictus iuramento fuiſſet, ne Catholicis eccleſias aperiret, aut priuilegia reſtitueret; antequam regni adminiſtrationem ſuſciperet, ne religionem ſacramenti violaret, omnes Epiſcopos exules ad ſedes ſuas reuocaſſe, & eccleſias aperiri iuſſiſſe. Tuncque accidit reditus in Africam Antiſtitum Catholicorum, per tot luſtra in Sardinia & aliis locis exulantium; qui accurate deſcribitur in Actis *f* magni illius S. Fulgentij Ruſpenſis Epiſcopi, eiuſmodi glorioſi exilij atque triumphalis reditus præcipui participis. Eodemque mox tempore plebs Carthaginienſis Catholica, cum clero qui ibi repertus eſt, eiuſdem ciuitatis Epiſcopum Bonifacium creauerunt. Quæ quidem omnia peracta eſſe adhuc viuente Hormiſda Papa, Anaſtaſius *ff* quoque Bibliothecarius teſtatur. Poſt hæc autem *g* ab iiſdem Orthodoxis Epiſcopis, ad reſtituendam collapſam diſciplinam & bene inſtituendas Eccleſias, pluribus in locis celebrata ſunt Concilia, quorum fit mentio triũ (nempe *Byzaceni, Vzecenſis, & Suphetani,*) in iiſdem Rebus geſtis S. Fulgentij, qui eis interfuit, & in poſtremo egregium edidit humilitatis, ſimul & charitatis exemplum, cum in Vzecenſi, iudicio Epiſcoporum prælatus cuidam alij Epiſcopo, qui ſe priorem exiſtere affirmabat, poſtea in Suphetano Patres ſuppliciter rogauit, vt ſibi rurſum Epiſcopus ille, qui ſe poſtponi ægre ferebat, præferretur.

REDITVS EPISCOPOR. EXVLVM IN AFRICAM

f *Ap. Sur.* 1. *Ianuar.*

ff *Anaſt. de R. Pont.*

g *Hæc periodo contenta, habentur apud Baron. an. ſeq.*

IV. LAZORVM CONVERSIO AD FIDEM.

Hoc item anno, qui numeratur quintus Iuſtini Imp. *Lazorum* populi, Iberis ad portas Caſpias ſitis contermini, ad Chriſtianam fidem conuerſionem contigiſſe, ex Theophane ſcribit auctor *h* Miſcellæ: qui ait, Zatum ipſorum Regẽ Conſtantinopolim ad hoc veniſſe ad Iuſtinum vt baptizaretur, ab eoque ingenti gaudio ſuſceptum, ac filium appellatũ eſſe, ſed & Imperatoris Lazorum titulo, atque corona & alba clamyde Imperiali decoratum. Agunt pariter de eadem Lazorum conuerſione Zonaras *i* & Cedrenus *k*, necnon Anaſtaſius Bibliothecarius in Chronico, ſed anno ſuperiori: Agathias autem ſub Iuſtiniano Imperatore; atque hos quos Lazos diximus, *Colchos* antiquitus fuiſſe nominatos. Tot ſecũ bona vexit reſtituta Catholica fides; quæ ſchiſmatis libera nexibus, iam arctis & anguſtis ſuis neſciens contineri limitib. ad externos lõge poſitos Euangeliũ ꝓpagauit. Quod vero Lazi Perſarũ Imperio antea ſubiacerent, Cabades Per-

h *Miſcel. lib.* 15.

i *Zonar. Annal. par.* 3.

k *Cedr. in Comp.*

ſarum

ſarum Rex hac occaſione Iuſtino infenſus, pacem fregit quæ inter Romanos & Perſas diutius durauerat. De conatu autem eiuſdem Cabadis contra Iberos Lazorum confines, æque Chriſtianos, ac Perſis ſubditos, vt eos ad fidem deſerendam compelleret, deque ipſorum ſuſcepta à Iuſtino defenſione, pluribus agit Procopius *l*.

l Procop. de Bel. Perſ. lib. 1.

V. PERSECVTIO IN HOMERITAS CHRIST. ET PAX EIS REDDITA.

De tempore verò recepta primo ab eis Chriſtianæ fidei, egit Barō. Tom. III. an 354.

m Ext. ap. Sur. 24. Oct.

Sed & populi *Homeritæ*, (quæ regio olim Saba dicta eſt. ex qua prodiit Regina illa Salomonis ſapientiam auditura) penes quos iam ab antiquis temporibus, cum Indis & Æthiopibus Euangelium prædicatum eſt, coaleſcere Eccleſia cœperat, hoc ipſo anno quinto Imperij Iuſtini, cœpti ſunt dire vexari ab impiiſſimo apoſtata *Dunaan*, ex Chriſtiano facto Hebræo, eiuſdem prouinciæ Rege Chriſtianis infenſiſſimo: eaque in perſecutione *Arethas* inſigni pietate vir primarius ciuitatis Nagran, (quam armis diu fruſtra tentatam, peſſimo periurio Dunaan ingreſſus eſt) aliique complures omnis ſexus, ætatis, & conditionis homines, illuſtrem martyrij coronam conſecuti ſunt: vt pluribus narrant fideliſſima ipſorum Acta *m* his ipſis temporibus ſcripta, ſed poſtea Metaphraſtis nomine edita; cum tamen in eis nihil præterea ipſe præſtiterit, quam vt in tomum à ſe collectum Vitarum Sanctorum inferret. Adſtipulantur autem rei geſtæ veritati, Græci auctores Zonaras, Cedrenus, Nicephorus, atque alij. Porro anno ſequenti ipſum Dunaan bello victum, atque vna cum omnibus ſuis occiſum fuiſſe, eiuſque regnū occupatum ab Eleſbaan Æthiopum Rege Chriſtiano maxime pio, qui à Iuſtino Imp. ad vltionem Homeritarum incitatus, inſignem victoriam miſſo diuinitus auxilio eſt adeptus. eadem ipſa Acta fuſe tradunt: adduntque eundem Eleſbaan, poſteaquam optime prouidiſſet tam ciuili quam Eccleſiaſtico Homeritarum ſtatui, miſſo diademate ſuo Hieroſolymam. relictaque Regni ſui Æthiopici adminiſtratione, cilicium induiſſe, & vitam monaſticam in monte quodam ſumma auſteritate ad finem vſque vitæ excoluiſſe. De Homeritis autem eorumque regione pluribus agit Procopius *n*.

ELESB. REX ÆTIOPVM FIT MONACHVS.

n Procop. de Bel. Perſ. lib. 1.

IESV CHRISTI AN. 523.

HORMISDÆ AN. 10.

IVSTINI IMP. 6.

THEODOR. REG. 31.

I.

a Vide Caſſ. 5. Var. 24.

OBITVS HORMISDÆ PP.

ANNO Chriſti quingenteſimo vigeſimo tertio, Conſule Maximo, quem Roma *a* dedit, idque (vt habet Marcellinus) abſque collega, licet errore ei collega ab aliquo iungatur Olybrius: hoc, inquam, anno, octauo Idus Auguſti, *S. Hormiſda* Papa, cum ſediſſet annos nouem & dies decem, (vt ex Indicibus Vaticanis conſtat, cum alioqui Anaſtaſius nonniſi annos octo ei tribuat) ex hac vita deceſſit, perfunctus quam optime munere Pontificio: ſepultuſque eſt in Baſilica S. Petri. Sed præter illa quæ de eo dicta ſunt ſuperius, habet plura de aliis rebus eius præclare geſtis Anaſtaſius, atque inter cætera de Manichæis ab eo repertis, & poſt plagas ad extorquendam veritatem inflictas in exilium pulſis, ac libris eorum combuſtis: itemque de pretioſis donis ſub eius Epiſcopatu à Iuſtino Imperatore, votorum gratia, (vt ait) B. Petro in eius Baſilica Vaticana oblatis; aliiſque pariter à Theodorico Rege eidem Eccleſiæ collatis, muneribus dixerim, non oblationibus. (Solent enim Oblationes tantummodo eſſe Fidelium Orthodoxorum, quæ ſolemni ritu in eccleſiam inferri conſueuerunt, & recipi: Munera vero, quæ nulla habita diſtinctione donantis, in Eccleſiam, tamquam in gazophylacium, inferuntur.) Extatque *b* inſuper eiuſdem Hormiſdæ nomine editum egregium ſcriptorum monumentum, cum acerrimus vindex continentiæ clericalis, aduerſus eos qui lapſis laxare viderentur habenas, patentes dedit litteras. Ceterum poſtquam ab eius obitu ſedes vacaſſet dies ſeptem, totius Cleri conſenſu in locum eius ſubrogatus eſt Ioannes Etruſcus Conſtantij filius, ex Presbytero Tituli Pammachij.

b Tom. V. Antiq. Lect. pag. 287.

IOANNIS CREATIO.

[Sed ea epiſtola (quam rec. Bar. Annal. Tom. VII. hoc an) vix poterit eſſe Hormiſdæ iſtius, cum in ea fiat mentio repetita Ioannis Apoſtolici Papæ; omnes autem eius nominis Rom. Pontif ſederint poſt ipſum Hormiſdam. nec certe illa redolet ſtylum Pontificium. Eſt ergo alterius alicuius Hormiſdæ, minoris ſedis Epiſcopi; vt ex prædictis manifeſte apparet.]

Quo eodem anno Iuſtinus Imp. aduerſus hæreticos & infideles promulgauit edictum *c*, quo Manichæos capite puniri iuſſit; multoſque eorum ſuppliciis affeciſſe, Cedrenus tradit. Reliquis vero hæreticis, necnon Paganis, atque Iudæis & Samaritis, eadem lege magiſtratū gerere, & dignitatem habere, atque militare prohibuit; exceptis Gothis, quibus licet Arianis, ob fœdus cum Theodorico Italiæ Rege, parcendum putauit. Sed & hoc ipſo anno ſexto eiuſdem Imperatoris, Cabadem Regem Perſarum, Manichæorum (qui in ipſius ditione frequentiſſimi erāt, quod inde oriundi eſſent; vnde & plura inter eos & Perſas communia fuiſſe dogmata, Agathias *d* teſtatur) permulta millia, vna cum ipſorū Epiſcopo trucidaſſe, idem Cedrenus ſcribit: quod in Miſcella *e* traditur accidiſſe, quia cogitauerant Cabadi regnum adimere vt illud traderent Phatuarſæ eius filio, quem iidem à puero inſtituerant.

II. *c l. 12. C. de hær. & Manich.*

MANICHÆI OCCISI.

d Agath. de Bel. Perſ. lib. 2.

e Miſcel. lib. 15.

Hoc itidem ſexto Iuſtini anno, magno damno Catholicæ religionis, Euphemia Auguſta ex hac vita migrauit: cui honorifice extrema perſunctus Iuſtinus, aliam accepit coniugem *Theodoram* nomine, quam & Auguſtæ titulo inſigniuit. Hæc Græci *f* auctores.

III. *f Cedr. & alii hoc an.*

IESV CHRISTI AN. 524.

IOANNIS AN. 1.

IVSTINI IMP. 7.

THEODOR. REG. 32.

I. IVSTINI IMP. ARIANOS EXAGITAT.

a Deut. 7. Ioſue 9. Iudic. 2.

b Miſcel. lib. 15.

ANNO Chriſti quingenteſimo vigeſimo quarto, Iuſtino Aug. ſecundum & Opilione Coſſ. idem Imperator Catholicæ fidei cultor ſtudioſiſſimus, cum hactenus Arianis hæreticis ob fœdus cum Theodorico initum pepercisſet; memor diuinæ *a* legis, prohibentis ne cum Dei hoſtibus fœdus aliquo modo ſanciatur; nondum Imperij *b* ſui anno ſexto abſoluto, ſub hoc ipſius Conſulatu ſecundo, eoſdem Arianos exagitare aggreſſus eſt, & Eccleſias ipſis auferre.

II. THEODOR. REX AGIT PRO SVIS ARIANIS.

c Anaſt. Biblioth. lib. de Rom. Pont. in Ioan.

d Boet. de Conſol. lib. 1. proſ. 4. & Baron. an. ſeq. num. L. & XII.

Quæ audiens Theodoricus, litteris apud eum queſtus, cum nihil poſſet cōſ qui pro libertate ſuorum Arianorum, potentiori remedio rem tantam agere cogitauit; nempe vt impelleret ad legationis ea de re ſuſcipiendum munus, Ioannem Romanum Pontificem, futurum apud Imperatorem pacis mutuæ conſeruandæ ſequeſtrem: cominatus (vt habet Anaſtaſius *c*) niſi id ageret, ſe totam Italiam gladio perditurum. Quamquam ex Boëtij *d* ſcriptis ſatis datur intelligi, illam præcipue interceſſiſſe legationis ſuſcipiendæ cauſam, quod apud Theodoricum Senatus Romanus criminis maieſtatis reus effectus, in ſuſpicionem adductus eſſet aliqua cum Iuſtino moliri ſecreta. Sed de Ioannis profectione, dicetur anno ſequenti quo ea contigit.

III. CONCIL. ARELAT. III.

Sub hoc eodem Opilionis Conſulatu celebratum legitur *Arelate* Concilium, quod Tertium ordine poſitum eſt; in quo multa de Eccleſiaſtica ſeruanda diſciplina in ordinandis Eccleſiæ miniſtris, aliaque plura ſancita leguntur. Præfuit ei inſignis Cæſarius eiuſdem Eccleſiæ Antiſtes, de quo ſuperius. Vnde corrigas quod alij eandem Synodum referunt in Conſulatum alterius Opilionis ante annos ſeptuaginta, nempe Domini quadringenteſimo quinquageſimo tertio, quo tempore nondum natus erat Cæſarius. Sed Collector male cautus, ſibi nimis ſapiens viſus, cum inueniſſet hoc Concilium celebratum ſub Conſulatu Opilionis, nec additus eſſet collega; (quod ſæpe factum reperitur in monumentis Occidentalibus, prætermiſſo Orientali Conſule poni tantum Occidentalem; itemq; in Orientalibus Actis, omiſſo Occidentali recenſeri dumtaxat Orientalem:) addendum putauit Vincomalum collegam, qui prædicto anno quadringenteſimo quinquageſimo tertio Conſulatum geſſit cum altero Opilione.

[Quod eſt quidem apud Barō. To. VI. an. 453. Sed idē poſtea monuit, illud in hūc annū, iſtiuſq; Opilionis Cōſulatū, referendū eſſe Quo etiam celebratū creditur Carpentoratē; ſeq; quod ipſe primo an. 465. poſtea an. 529 collocauit.]

IESV CHRISTI AN. 525.

IOANNIS AN. 2.

IVSTINI IMP. 8.

THEODOR. REG. 33.

I. LEGATIO IOANNIS PP. CONSTANTINOPOLIM.
a *Marcel. in Chron.*

ANNO Chriſti quingenteſimo vigeſimo quinto, Probino atque Philoxeno Coſſ. Ioannes Romanus Pontifex, præter morem prædeceſſorum (vt ait Marcellinus *a* Comes) à Theodorico Rege iubire coactus eſt legationem (de qua dictum eſt anno ſuperiori) ad Iuſtinum Imp. vna cum Theodoro, Importuno, & Agapeto Excoſſ. & alio Agapeto Patricio, quos ei Legationis comites Theodoricum dediſſe, Anaſtaſius Bibliothecarius hæc narrans teſtatur. Id autem hoc anno accidiſſe, ex Epiſtola ipſius Ioannis ſequenti anno ad Epiſcopos Italiæ data *b* colligitur. Porro miracula quæ ipſum edidiſſe contigit tam in itinere, quam in ciuitate Conſtantinopolitana, (in cuius ipſo ingreſſu viſum cæco reſtituit) S. Gregorius *c* Papa recitat. Miro autem honore in eadem vrbe exceptum eſſe, dexterumque dextero Eccleſiæ ſediſſe ſolio, ac diem Reſurrectionis Dominicæ Romanis precibus celebraſſe, Marcellinus tradit. Additque Anaſtaſius, occurriſſe illi omnem ciuitatem ad milliarium duodecimum cum cereis & crucibus; atque ipſum Imperatorem humiliaſſe ſe pronum in terram, & Ioannem adoraſſe, multum exultantem quod videre meruiſſet in ſuo Regno Vicarium Petri Apoſtoli: (nullum enim hactenus viderat Oriens Romanum Pontificem, præter S. Clementem, cum inde tranſiit relegatus in Cherſoneſum.) ideoque eius manibus coronari voluiſſe: licet iam antea viderimus illum, ſimul ac electus eſt in Imperatorem, à Ioanne Epiſcopo Conſtantinopolitano diadema ſuſcepiſſe.

b *Ext. Tom. 1. Ep. R. Põt.*
c *Greg. 3. dial. 2.*
OBSEQVIA ERGA PONTIF.

II.
d *Miſcel. lib. 15.*
CALVMNIÆ IN IOANNEM PP. DILVVNTVR.

Omnia porro quæ petiit, Ioannem à Iuſtino obtinuiſſe, ſicque liberatam eſſe Italiam à Theodorico Rege, idem Anaſtaſius addit. Eademque ferme omnia quæ apud ipſum, habentur pariter in Miſcella *d*. Quod tamen hi auctores ſignificant, iſthæc intelligi debere de reſtitutis à Iuſtino in integrum Arianis; inde ſcimus ſanctiſſimum Pontificem acerbas ſubire calumnias. At vero etſi ea fuerit Theodorici eos Legatos mittentis intentio; quantum tamen ei ex aduerſo acciderit, quamque ea contra hiſtoriæ veritatem ab iiſdem auctoribus ſcripta fuerint, vel illud aperte conuincit, quod ipſum Ioannem è legatione redeuntem vna cum aliis legatis, Theodoricus in carcerem apud Rauennam (vt iidem ipſi Anaſtaſius & Miſcellæ auctor affirmant) detruſerit, ibique eundem mori compulerit. Eius vero mortem non aliã ob cauſam contigiſſe, Gregorius *e* Turonenſis diſertis verbis teſtatur, niſi quod Arianorum Eccleſias in Catholicas conſecraſſet. Qui & ipſe Ioannes, id vbique ſe in Oriente eadem Legatione feciſſe, aſſeruit in epiſtola Circulari anno ſequenti ex carcere data.

e *Greg. Tur. de glor. mar tyr. cap. 40.*

III. INGENS ANTIOCHENA CLADES EXTERNÆ MOTV.

His iiſdem Coſſ. Antiochenam ciuitatem, diu hæreticis proſtitutam (inquit Marcellinus Comes, res ſui temporis ſcribens) repens inter prandentium ora terræmotus inuaſit, ac magnum eius partem, ſiniſtris mox ventis vndique flantibus, flammaſque coquinarum pro tempore æſtuantes ruentia in ædificia miſcentibus, duplex torridum exitium importauit; atque Euphraſium eiuſdem ciuitatis Epiſcopum, dempto eius capite, combuſto ſimul obruit ſepulchro. Hæc ille. quam etiam cladem Euagrius *f* deſcribens, pariter ait eam contigiſſe anno ſeptimo Iuſtini Imperatoris, menſe decimo, quarto Calendas Iunij, die Veneris, in ipſa meridie. Additque *g* eandem reuelatam eſſe Cæſareæ Palæſtinæ, eodem ipſo momento quo contigit, *Zoſimo* Phœnici ſanctiſſimo anachoretæ, miraculis clariſſimo: cui etiam aliquando leo, cum eius aſellum deuoraſſet, in ſarcinis ferendis aſini miniſterium præbuit. Sed & eandem cladem, antequam eueniret, præmonſtratam diuinitus fuiſſe magno Theodoſio Cœnobiarchæ, Cyrillus in Vita eius *h* aſſerit. Porro illam cum Imperator accepiſſet, præ dolore exutum purpura & diademate, ſacco ſe induiſſe, aſperſumque cinere multos dies in luctu ſediſſe ſolitarium, poſtea vero magna vi auri miſeris præſto fuiſſe; habetur in Miſcella. De alia autem eiuſdem ciuitatis ſimili quaſſatione, dicetur poſt biennium. Aliaſque pariter Orientis nonnullas vrbes iiſdem contigiſſe agitari cladibus, idem Euagrius *i* ſcribit.

f *Euagr. lib. 4. c. 5.*
g *Id. cap. 7.*
LEO EXHIBET ASINI MINISTERIVM.
h *Ap. Sur. 11. Ianuar.*
i *Euagr. ib. cap. 8.*

IV.
k *Niceph. lib. 7. cap. 5.*
DE MARIA ÆGYPTIACA.

Sed quod de Zoſimo anachoreta facta eſt mentio; dum de illo eadem quæ Euagrius, Nicephorus *k* recitat, mox ſubdit de alio eiuſdem nominis cœnobita Palæſtino, qui curam ſuſcepit *Mariæ* illius *Ægyptiacæ* à patria dictæ, q̃ è perditiſſima meretrice facta eſt compluribus aliis eiuſdem libidinis feminis, auſterrimæ pœnitentiæ exemplum; cum (vt ait) diuino nutu ad ſacroſanctum Lignum Crucis venerandum excitata, inde tranſito Iordane, in interiorem ſolitudinem ſe abdidit, neque cum aliquo homine præterquam vno illo Zoſimo, locuta eſt, cibo ſimul & veſtitu abſtinens, ac inter orandum frequentiſſime in ſublime elata: cui etiam poſt ſanctum obitum, leo ſepulchrum effoſſum parauit; eius vero Vitam, atque item Zoſimi, Sophronius Epiſcopus Hieroſolymitanus deſcripſit. Hæc Nicephorus. Cognita vero atque probata fuiſſe eiuſdem Mariæ Acta vniuerſæ Eccleſiæ Catholicæ, tum de Orientalibus fidem faciunt Menologia, tum de occidentalibus Martyrologia. Eademque citata atque recepta reperiuntur in Secundo Nicæno *l* Concilio Oecumenico, necnon à S. Ioanne Damaſceno *m*, & aliis tam Græcis quam Latinis auctoribus. Quam vero Græce ſcripſit Sophronius eius Vitam, Paulus diaconus Neapolis tranſtulit in Latinum, quæ præ manibus habetur *n*. Vixit autem iiſdem ferme diebus alia *Maria o* Tarſenſis, quæ & ipſa ex meretrice pœnitens in monaſterio vitam tranſegit. Sicut & alius *Zoſimus p* Cilix, qui ex inſigni anachoreta factus eſt Epiſcopus Babylonis, & iterum abdicato Epiſcopatu, ad Sinæ monaſterium reuerſus eſt.

l *Conc. Nic. II. act. 4.*
m *Damaſc. orat. 3. de Imag.*
n *Sigeb. de Script. Eccl. cap. 69.*
o *Prat. Spir. cap. 31.*
p *Ibid. cap. 124. 127. ap. Baron. an. 570. II.*

V.

Eodem anno Ioannes Hieroſolymitanus Epiſcopus, cum ſediſſet annos vndecim, mortuus eſt, inque locum eius ſuffectus *Petrus*: vt habet Nicephori Chronicon.

IESV CHRISTI AN. 526.

FELICIS IV. AN. 1.

IVSTINI IMP. 9.

ATHALAR. REG. 1.

I.
IOANNIS PP. EPISTOLA E CARCERE DATA.
a *Ext. tom. 2. Concil. & tom. 1. Epiſt. Rom. Pont.*
OBITVS EIVS.

ANNO Chriſti quingenteſimo vigeſimo ſexto, Conſule Olybrio abſque collega (vt ponitur à Marcellino, & aliis) S. Ioannes Romanus Pontifex è carcere, in quem apud Rauennam coniectus fuerat à Theodorico Rege, epiſtolam *a* dedit ad vniuerſos Italiæ Epiſcopos, qua eos exemplo ſuo hortatus eſt aduerſus Arianos fidem Catholicam defendere, Eccleſiaſque ab eis vſurpatas ſacro ritu in vſum Catholicorum conſecrare. Defuncto vero illo paulo poſt in eodem carcere, (nimirum vigeſima ſeptima menſis Maij, quã martyrij eius ſolemnitas ab Eccleſia celebratur;) corpus eius Rauenna, vt ait Anaſtaſius, Romam translatum eſt, ſepultumque magna gloria in Baſilica S. Petri; cum vixiſſet in Pontificatu annos duos, menſes nouem, dies quatuordecim. Ex cuius die obitus corrigendum eſt, quod dicta ipſius epiſtola è carcere data habetur tertio Idus Iunij: pro quo reponendum erit, tertio Idus Ianuarij. Sed & quod ſcripta ponitur ſub Conſulatu Maximi & Olybrij, expungendus eſt Maximus: tam enim Maximus, quam Olybrius, diuerſis annis abſque collega Conſulatum geſſerunt. Quæ vero eiuſdem Ioannis epiſtola ad Zachariam Archiepiſcopum, data ponitur decimoquinto Calendas Nouembris ſub Conſulatu item Maximi & Olybrij; ea referenda eſt ad Conſulatum illum Maximi. Poſtquam autem vacaſſet ſedes (ſicut Anaſtaſius habet) dies quinquaginta octo, electus eſt in locũ eius die vigeſimaquarta Iulij FELIX eius nominis Quartus, natione Samnita, filius Caſtorij, cum adhuc ſupereſtes eſſet Theodoricus Rex.

FELIX PP. CREATVR.

II.

Cuius quidem Regis furor ſemel contra Eccleſiam Romanam conceptus, nequaquam Ioannis Pontificis obitu finem inuenit: ſed q̃ nullus vnquam Ethnicorum Principũ,

nedum

Theodor. Rex arrogat ſibi electionem ſũmi Pont.

b Ap. Caſſiodor. 8. ep. 15.

nedum Catholicorũ auſus fuerat, iſte hæreticus meditatus impleuit; nimirum vt redigeret in ſeruitutem ipſam Romanam Eccleſiam, dum Summi Pontificis electionem atque nominationem ſibi procaciter arrogauit. Vt autem ſuæ ipſius voluntati nulla eſſet occaſio refragandi, quem in Romano Clero probatiſſimum nouit virum, Felicem Papam nominauit. Fatale enim quodammodo fuit, (ſi ita liceret Chriſtiano loqui) vt quem delegit olim Conſtantius Arianus Imperator, & quem modo Arianus pariter Princeps nominauit, *Felix* vterq; appellaretur. Porro de huiuſmodi à Theodorico facta electione, extat *b* Athalarici Regis (qui hoc anno eidem ſucceſſit) epiſtola ad Senatum Romanum, iam acquieſcentem iniquæ impij Regis conditioni, cui diu fuerat refragatus. Accepiſſe tamen poſtea tanta præſumptio noſcitur moderationem illam, vt ex priſtino vſu Clerus deligeret Pontificem, quem Rex ſuo confirmaret aſſenſu: quã quidem ab Arianis Italiæ Regibus vendicatam ſibi tyrannicè auctoritatem, iis de medio ſublatis Orientalis Orbis Imperatores ſibi pariter (vt videbitur) arrogarunt, ac denuo ceſſerunt.

III. *Quando res eius collapſæ.*

De Boetio, et Symmacho, necatis ab eo.

Sed ſuo maximo damno tentauit hæc omnia tyrannus ſacrilegus; dum qui in præſens vſque tempus, triginta tria annorum curricula ſumma regni felicitate tranſegerat, quod toto illo tempore de Apoſtolica Sede bene meritus eſſet; quamprimum illam vexare cœpit, repentina immiſſa cælitus vindicta proſtratus eſt, & ad inferos perpetuo damnatus: cum & aliis inſuper facinoribus dirum ſibi exitium acceleraſſet; dum videlicet primo Seuerinum *Boetium*, poſt diuturnum carcerem quo eum Ticini detinuit, poſtea etiam ipſius ſocerum *Symmachum*, à perfidis ingentis eorundem gloriæ inuidis apud Regem delatos, quaſi Romanam Rempublicam in priſtinum ſtatum redigere tentaſſent; idem Rex nulla exactiori habita eiuſmodi accuſationis peruestigatione, capite truncauit: Viros Patricios ambos & Exconſules, generis nobilitate, ſapientia, ac moderatione animi, ceteriſque virtutibus, atque omnium humanarum ſcientiarum, nec non facultatum Theologicarum peritia, inter Romanos & Senatorios viros facile principes.

IV. *Eorum excellens doctrina.*

c Boet. de Conſol. lib. 1 proſ. 4.

d Procop. de Bel. Goth. lib. 1.

e Caſſiod. de Orthogr. cap. 12.

f Ap. Caſſiodor. 4. ep. 51. & 1. ep. 45. & 2. ep. 40.

Extant enim hactenus, quæ id de Boëtio abunde probēt, plurima ipſius opera, de quibus etiam dictum eſt in ſecundo ipſius Conſulatu: quorum & nonnulla in vinculis conſtitutus elucubraſſe cognoſcitur; atque inter alia aureos illos libros de Conſolatione Philoſophiæ, in quibus *c* multa habet de accuſatoribus ſuis, de criminibus obiectis, & pœnis eo vſque toleratis: eius vero Vitam erudite conſcripſit Iulius Martianus; habuitque idem ſemper plurimos laudatores, nec deſunt qui præconia augeant, aut aliquando defuturi ſint. Quod vero ad Symmachum ſpectat; iiſdem ipſum quibus Boëtium inſignibus præconiis, dum de vtriuſque nece egit, Procopius *d* extulit. Sed & quam eſſet ſacris litteris inſtitutus, ex iis poſſumus intelligere quæ idem Boëtius ipſius gener de illo habet in libro de Trinitate, quẽ è carcere ad ipſum nõdum vinculis adſtrictum ſcripſit, cum & inter alia eum arbitrum ſuorum ſcriptorum conſtituit. Eundemque omnium ſcientiarum doctrinam calluiſſe, locuples eſt teſtis Priſcianus Cæſarienſis Grammaticus (qui hoc ipſo tempore *e* Conſtantinopoli docuit) in libro quem ad eum de Ponderibus atque Menſuris inſcripſit. Denique extant plures Ennodij Ticinenſis epiſtolæ, in quibus eiuſdem Symmachi cum ſumma nobilitate & probitate doctrina etiam coniuncta laudatur: quem & Rex ipſe Theodoricus *f* eius occiſor, cum tranquillioris eſſet animi, ſuis litteris ſicut & prædictum Boëtium, laudaſſe reperitur.

V. *Theodorici prodigioſus obitus.*

Cum igitur in iſtos tales ac tantos viros truculentus barbarus violentas manus inieciſſet, paucis poſt diebus (inquit Procopius) cœnanti ei cum miræ magnitudinis piſcis miniſtri decoctum caput appoſuiſſent, illud ei Symmachi nuper occiſi caput eſt viſum, præfixis & extantibus inferiore in labro dentibus, & torue intuentibus oculis, furibunde ipſi & acerbe comminari. Vnde monſtri nouitate territus, membriſque præter modum tremebundus & rigens in cubiculum citato gradu ſecedens, identidemque iubens togarum vt ſibi vim magnam ingereret, lecto decubuit, & patratum à ſe in Symmachum & Boëtium ſcelus deflens, haud longe poſt mortuus eſt. Hæc Procopius: quæ parum fideliter Iordanus, ſiue Iornandes dictus, Gothus Epiſcopus prætermiſit, cum eundem Theodoricum ſenio confectum obiiſſe tradit: addit tamen, teſtamento monuiſſe ſuos, vt Senatum Populumque Romanum amarent, Orientiſque colerent Imperatorem; inſuperque deteſtatum eſſe quæ furore percitus perpetraſſet.

VI. *Damnatio ad inferos*

g Gregor. 4. dial. 30.

h Huius Vulcani ollæ deſcriptionem, vide ap. Caſſiod. 3. ep. 48 ad Ioann. Curial.

i Ext. ante oper. Boet.

Ingens miraculum auulſi capitis Boetii.

Quomodo vero in infernum detruſus ſit, demonſtratum eſt in viſione ſancto cuidam viro in inſula Lipari ſolitariam vitam agenti, dum (ſicut à S. Gregorio *g* Papa narratur) viſus eſt inter Ioannem Papam & Symmachum Patricium diſcinctus & diſcalceatus, & vinctis manibus deductus in vicinam Vulcani ollam *h* ignem continuum euomentem proiici: ſicque (quod addit Gregorius) à Ioanne & Symmacho iuſte in ignem miſſus apparuit, quos ipſe in hac vita iniuſte iudicarat. Quod autem nulla de Boëtio mentio ſit, æque exiſtimare licet eum ante Ioannem & Symmachum eſſe iuſſum occidi, oſtenſos vero in viſu illos nouiſſime à Theodorico iniuſte damnatos. At enim de Boëtio non prætereat, quod Iulius Martianus refert in eius Vita *i* ex traditione Eccleſiæ Ticinenſis; nempe eundem, cum regius ſpiculator letale vulnus intuliſſet, vtraque manu diuulſum caput ſuſtinuiſſe: interrogatumque à quonam ſe percuſſum exiſtimaret, ab impiis, reſpondiſſe: atque ita cum in vicinum templum veniſſet, & flexis genibus ante altare ſacra percepiſſet, poſt paululum expiraſſe, extinctumque diuinos honores, qui ſanctis Martyribus debentur, à Catholicis conſecutum eſſe.

VII.

k Anaſt. in Ioan.

l Procop. de Bel. Goth. lib. 1.

Theodor. in quibus laudandus, et vituperandus.

Sed quod ad tempus obitus Theodorici ſpectat; fuiſſe comperitur dies ſecunda Septembris, ſi credimus Anaſtaſio *k*, qui eum defunctum tradit poſt dies nonaginta octo ab obitu Ioannis Papæ, quem contigiſſe vidimus vigeſima ſeptima menſis Maij. De annis vero quibus regnauit, corrigendus videtur locus Procopij *l*, in quo anni triginta ſeptẽ eius regno in Italia tribuuntur, cum à nece Odoacris non amplius quam triginta quatuor annos numerari contingat inchoatos. Qui quidem plurimis officiis, legibuſque, de Vrbe ipſa & tota Italia benemeritus, inter magni nominis Principes fuiſſet collocandus, niſi eum Ariana hæreſis infamaſſet, atque extrema crudelitas in probatiſſimorum Senatorum necem debacchata fœdaſſet, præter illa quæ impiiſſime præſumſiſſe vidimus in ipſam Apoſtolicam Sedem, dum vnus eius Pontificem in carcere occidit, & alterius electionem ſibi vſurpauit.

VIII. *Athalaricus Rex Italiæ.*

Eius educatio.

m Caſſiod. 8. ep. 1. & ſeqq.

Cum autem abſque prole maſcula deceſſiſſet, eius filia *Amalaſuentha* (dicta vulgo Amalaſuntha) pro Athalarico filio ſuo, annum dumtaxat octauum agente, regnum adminiſtrandum ſuſcepit, qui natus eſt ipſi ex patre Eutharico cognomento Cillica. Porro de ipſa magni ingenij femina, prudentia & æquitate mirifica pollente, pluribus agit Procopius, nec non de pueri Athalarici educatione: quem cum eadem eius mater litteris etiam imbui vellet, & à ſenioribus inſtrui; obſtitere Gothi, barbare aſſerentes litteris & ſeniorum inſtructionibus homines effeminari ac timidos reddi; ideoque nec Theodoricum vlla ex parte contigiſſe litteras, nec Gothorum liberos ad ludimagiſtros mittendos vllo pacto percenſuiſſe; ſed frequentius dictaſſe, nequaquã eos quos ferulæ timor inuaſiſſet, gladios ac lanceas parui facturos. Hæc Procopius. Quomodo vero regnum Athalarici prudentia matris optime vbique ſtabilitum fuerit, docēt variæ ipſius nomine ſcriptæ à Caſſiodoro litteræ: ex quibus etiam datur intelligi, ipſum quo omnes vbique ſubditos tam Romæ quam in reliqua Italia, Dalmatio, atque ea Galliarum parte quam poſſidebat, in officio contineret; exegiſſe *m* ab eiſdem iuramentum ꝙ dicitur fidelitatis. Sed quod attinet ad ea quæ Theodoricus in Gallia poſſederat; ita trãſactum eſt inter eundem Athalaricum, atque Amalaricum (vt Procopius docet) natum ex filia illius Alarici, quem Clodoueus Rex Francorum extinxit, vt Athalaricus poſſideret quæ cis Rhodanũ eſſent loca, Amalaricus quæ trans Rhodanum: qui & inſuper Amalaricus eas prouincias recepit, quas in Hiſpaniis Theodoricus Athalarici auus, tamquam tutor & moderator adminiſtrandas ſuſceperat; vt conſtat ex Iſidoro.

IX. *Bellum inter*

Ceterum poſt obitum Theodorici, Burgundiones Procopius (qui eos Germanos vocat) ſubactos eſſe à Francis ſcribit; idque ipſum affirmat Gregorius *n*: ex quibus redar-

guas

FRANCOS ET BVRGVNDIONES.

n *Greg. l. 3. de geſt. Fran. 6*
o *Sigeb. in Chron.*

guas recentiorē Chronographum *o*, qui ea refert ad annum Domini quingenteſimum decimumquintum, longe ante mortem Theodorici. Regebant Burgundiones hoc tempore Sigiſmundus & Godomarus fratres, filij Gundebadi ſiue Gundebaldi, de quo ſuperius: aduerſus quos bellum gerens Clodomerus filius Clodouei, Sigiſmundum ad ſaltus Agaunenſes prælio victum, captumque, occidit cum vxore & filiis, & in puteum iactari præcepit. Cum autem ne occideretur interceſſiſſet *S. Auitus* Abbas Nutiacēſis egregiæ vir ſanctitatis, poſt inde, iuxta eius prædictionem, idem Clodomerus renouato bello Godomarum Sigiſmundi fratrem prælio pariter ſuperatum perſequens, doloſe necatus eſt ab hoſtibus iam in fugam verſis: cum nihilominus reliqui Franci deuictis Burgundionibus regionem ipſorum in ſuam redegere poteſtatem. Rem geſtam deſcribit Gregorius Turonenſis: qui & alibi *p* ingens tunc editum miraculum recenſet, de ſacris Reliquiis SS. Andreæ Apoſtoli & Saturnini martyris, è medio grandi incendio illæſis ab illæſo viro Turonico extractis. Quod autem ad prædictum bellum attinet, Agathias *q* res Francorum proſecutus, aliqua recenſet à Latinis diuerſa.

p *Gregor. de glor. mart. c. 31.*
q *Agath. li. 1. hiſt.*

X. SIGISM. REX FILIVM NECAT ET POENITET.

Quem vero ſuperius vidimus Sigiſmundum, ab impietate Ariana ad Catholicam fidem conuerſum à S. Alcimo Auito Epiſcopo Viennenſi; idem cum falſis poſterioris coniugis perſuaſus criminationibus filium Sigericum, quem ex priori vxore filia Theodorici Regis Italiæ ſuſceperat, peremiſſet, continuo facti pœnitens ad SS. Martyres Agaunenſes peregrinatus, enixis precibus expetiit, vt in hoc ſæculo potius quam in futuro pœnas daret admiſſi facinoris: quem & exauditum vidiſti, dum à Clodomero interfectus eſt. Eius porro corpus è puteo in quem coniectus fuerat ſublatum, ad Agaunenſe ab ipſo erectum cœnobium delatum eſt: ibique multis claruit miraculis, cum ad eius ſepulchrum ſolerent frigoritici, ſeu quartanarij, priſtinam ſanitatem recipere. Narrat hæc Gregorius *r*. Acciditque vt miraculorum frequentia idem *Sigiſmundus* dignus ſit habitus qui in Tabulis Eccleſiaſticis reciperetur anniuerſaria vbique memoria celebrandus Calendis Maij. Eoque exemplo demonſtratum eſt, quam Deo ſit accepta, poſt quodlibet immenſum patratum facinus pœnitentia; quamque præſtet hic à Deo pœnā accipere delictorum, quam in futuro ſæculo condemnari. Sed & quanto ſuo damno non audiant Principes ſeruos Dei monitores, Clodomerus ſuo exemplo aliis demonſtrauit.

r *Greg. Tur. de gl. mart. c. 74.75.*

XI. EPHRÆM. COMES ORIENTIS ELIGITVR EPISC. ANTIOCH.

Hoc eodem anno Eccleſia Antiochena, iam anno ſuperiori deſtituta paſtore, mœrēs ob ingentē quā vidimus acceptā ex terræmotu cladē, noui Epiſcopi electione reſpirauit: cum qui ad leuamen tantarum miſeriarum eo acceſſerat inſignis pietate *Ephræm* Comes Orientis, velut præmium ſummæ ipſius erga ciuitatem prouidentiæ, (vt ait Euagrius *ſ*) ab Antiochenis electus eſt Epiſcopus: idque præcedentibus prophetiis, vt narratur in Prato *t* Spirituali. Quantum autem ſollicitus ipſe fuerit pro reſtituenda, firmandaque fide Catholica in Oriente labefactata, vel vno declaratur exemplo, quod eodem libro *u* recitatum habetur; dum videlicet ſciens apud Hierapolim Seuerianum quemdam hæreticum, æmulum gloriæ magni illius Symeonis Stylitæ, columnam conſcendiſſe, & ex ea quaſi ex pulpito docere hæreſes, illuc protinus conuolauit; ac quod rationibus non poſſet, ingenti illum miraculo probatæ per ignem Catholicæ fidei, ab hæreſi reuocauit, populumque ad ipſum confluere ſolitum ab eius ſeductionibus liberauit.

ſ *Euagr. lib. 4. c. 6.*
t *Prat. Spir. cap. 37.*
u *Ibid. c. 36.*

IESV CHRISTI AN. 527.

FELICIS IV. AN. 2.

IVSTINIA. IMP. 1.

ATHALAR. REG. 2.

I. IVSTINIANVS CREATVR IMP.

ANNO Chriſti quingenteſimo vigeſimoſeptimo, Mauortio abſque collega Conſule, Iuſtinus Imp. morbo ſenioque grauatus, Iuſtinianum ex ſorore ſua nepotem, Comitem olim Domeſticorum, poſtea Nobiliſſimum creatum, tandem enixius petente Senatu, magnoque populi applauſu, huius anni Calendis Aprilis, annos natum quadragintaquinque, Imperatorem creauit, & ſuis manibus eius capiti diadema impoſuit; ſtatimque eius vxor *Theodora*, Auguſta eſt appellata. Ipſe vero Iuſtinus quarto poſt menſe è vita deceſſit, cum imperaſſet annos nouem, ac decimum inchoaſſet. Hæc Marcellinus *a*, Euagrius *b*, Zonaras *c*, & alij. Quibus addit Cedrenus *d*, ipſum Iuſtinianum, ſimulac Imperator creatus eſt, cuncta bona ſua quæ hactenus poſſediſſet Eccleſiis donaſſe.

a *Marcellin. Chron.*
b *Euagr. li. 4. c. 9.*
c *Zonar. Annal. p. 3.*
d *Cedr. in Annal.*

II. DE EPISTOLA AGAPETI AD ILLVM.

Extat vero ad ipſum, mox vt creatus eſt Imperator, ſatis prolixa egregia Epiſtola parænetica, articulis diſtincta ab Agapeto diacono magnæ Eccleſiæ ſcripta de recte adminiſtrando Imperio, quam Græci *Regiam Schedam* vocant. Sed quiſnam fuerit iſte *Agapetus*, diu multumque quæſitum eſt. Vixit his temporibus Agapetus diaconus S. R. E. qui nominatus cum aliis reperitur in Actis Tertiæ Romanæ Synodi ſub Symmacho Papa; idemque creditus, qui poſtea ſub eodem Iuſtiniano creatus eſt Romanus Pontifex; vir ſane doctrina atque pietate inſignis, & apud eundem Imp. magnæ auctoritatis. Verum cum iſta ſcriptio Græce exarata habeatur, & quidem admodum exculte, non Latinum, ſed Græcum in omnibus auctorem oſtendit. Claruerunt præterea his temporibus Conſtantinopoli duo *Agapeti*, quorum frequens eſt mentio in Actis Synodi Conſtantinopolitanæ ſub Mena: verum quod ambo eſſent monaſteriorum Archimandritæ, iſte autem de quo eſt ſermo diaconus indigitetur magnę Eccleſię; diuerſus fuiſſe videtur ab illis. Porro quamdiu eius monitis (quiſque ille tandem fuerit) Iuſtinianus aurem præbuit, iuſte recteque in omnibus Imperium adminiſtrauit: vbi vero deflexit, ſibi Orbique Romano ruinam parauit, vt apparebit ſuis locis.

III. LEGATIONES DIVERSORVM PRINCIPVM RECIPIT.

Cum primum autem in occidente cognitum eſt eum creatum eſſe Imperatorem, confeſtim Athalaricus Italiæ Rex, honorifica ad eum legatione miſſa *e* pacem ab eo expetiit; quam & obtinuiſſe ſatis intelligitur cum ex antiquis nummis *f*, in quorum altera parte Iuſtiniani nitet imago, in altera nomen inſcribitur Athalarici Regis; tum etiam quod dum vixit, nunquam ei Iuſtinianus negotium faceſſit: hæc omnia ſumma prudentia moderante Amalaſuentha Athalarici matre, quæ nouit Iuſtiniani animum officiis aſſiduis demerere; vt quæ ſcribit Procopius *g* in eius obitu demonſtrant. Quo etiam auctore *h* conſtat, Hildericum quoque Wandalorum in Africa Regem, plurimis eundem Imperat. legationibus atque muneribus frequentaſſe. Verum ita pacem illum cum iiſdem Arianis regibus tenuiſſe Cedrenus ſignificat, vt tamen Arianos in Oriente poſitos ſæpe legibus exagitarit. Denique & Francos ad eundem Legatos miſiſſe, teſtis eſt Gregorius *i* Turonenſis.

e *Caſſiod. 8. ep. 1*
f *Habet Baron. Annal. Tom. VII. hoc an. ex Lel. Paſqual.*
g *Procop. de Bel. Goth. lib. 1.*
h *Id. de Bel. Wand. lib. 1*
i *Greg. Tur. de glor. mar. lib. 1. c. 31.*

IV. EIVS OPTIMA PRINCIPIA.

Sic igitur Deo bene diſponente res Imperij, Iuſtinianus haud ingratus exiſtens, curauit vt quæ eſſent Catholicæ religionis optime perficerentur. Ipſo namque ſui Imperij exordio, de fide Catholica, quam profitebatur, ab omnibus cuſtodienda, promulgauit edictum *k*; quo ſimul omnes hæreſes anathematizauit, pœniſque aduerſus hæreticos cōſtitutis ſubiecit, ac præcipue de quibus tunc maxime controuertebatur, Neſtorianam, Eutychianam, & Apollinariam. Eundemque conſtat alias pariter leges ſanciuiſſe, quibus ſtatum Reipublicæ pulchre diſponeret: atque inter ceteras illam *l*, qua iuſſit Epiſcopos præfectis prouinciarum Iudicibus præpoſitos eſſe, ne quid ab illis contra iuſtitiæ ordinem admitteretur. Adiecit vero ad diuinum auxilium promerendum, maximam ieiuniorum auſteritatem, & aſſiduas ad Deum preces; itemque eximium cultum ſanctorum Martyrum, venerationem ſacrarum Reliquiarum, erectiones atque reſtaurationes Eccleſiarum & domorum hoſpitalium; ac denique prauorum proſcriptionem morum, & propagationem virtutum: vt de his omnibus liquet, cum ex ipſiuſmet ſcriptis atque conſtitutionibus, tum ex Procopio *m*, aliiſque auctoribus. Factumque eſt, vt eiuſmodi piis factis Monarchiam adeptus fuerit, expulſis barbaris; contra vero eadem poſtea deſerens, obrutus impietate perierit. Vt in vno Iuſtiniano, vnicuique principum ſint exem-

k *l. 5. C. de Sum. Trin.*
l *Nouel. 86.*
m *Procop. de ædif. Iuſtin.*

pla propoſita de iis quæ ſectentur vel fugiant, certis ampliſſimiſque notis expreſſa. Agetur de ſingul s inferius ſuis quibuſque locis.

V. DE BELLO PERSICO.

Huiuſmodi igitur iactis ad ſtabilitatem Imperij fundamentis, iam auſpicaturus Bellum Perſicum, ex more legatos præmiſit ad Regem Perſarum Cabadem, ea petiturus quæ ſibi iure debita eſſe conſtaret: quibus denegatis *Beliſarium* Ducem aduerſus eos cum exercitu miſit; cui inter alios *Procopium* Cæſarienſem conſiliarium iunxit, eundem ipſum qui præſens cuncta conſpicatus, eadem ſcriptis tradidit: quem conſulat qui ea cupit. Porro ſæpius per quadriennium ope diuina victis Perſis, Narſes Perſa cum fratribus ad Romanos deficiens: donatus eſt à Iuſtiniano Quæſturæ munere. Poſt illud vero quadriennium, vario marte pugnatum eſt; quouſque tandem Cabade Rege defuncto, cum eius filio Coſrhoë iuſtis legibus pacem compoſuit Iuſtinianus anno Imperij ſui ſeptimo. Duo vero inter cetera, eo bello notanda contigiſſe reperiuntur. Alterum quod Procopius refert, de Mirrhane Perſarum duce; qui cum oblatam à Beliſario pacem arroganter reſpuiſſet, Deorum ſuorum opem iactans, demum diuerſis præliis attritus, ab ipſo ſuo Rege Cabade maximas ſuſtinuit pœnas, ornatu imprimis illo priuatus, quo crines redimitos auro & margaritis geſtare ſolebat; qui honor apud Perſas omnium maximus, quem à Rege quis conſequi poſſet, habebatur. Alterum autem memorabile habet Cyrillus huius temporis ſcriptor accuratiſſimus in Vita magni illius Theodoſij Cœnobiarchæ, de Kerico, ſiue Cyriaco, vno ex Romani Ducibus exercitus maxime pio; qui cum incurſionem facturus in Perſas, viſitare primum ſancta Hieroſolymorum loca ſtatuiſſet, diuertens & ad Theodoſium, cilicium quo ſanctus interius induebatur, ab eo petens, & in prælio pro thorace induens, glorioſiſſimam diuinitus reportauit de hoſtibus victoriam, viſo ipſomet Theodoſio ei in pugna aſſiſtere.

VI. POPVLI DIVERSI AD FIDEM CONVERSI.

Sed & in hoc bello perficiendo, inter alia diuerſorum populorum auxilia, Imperatorem vſum eſſe copiis *Erulorum*, *Blemyum*, atque *Nabathæorum*, qui tempore eiuſdem Augusti ad fidem conuerſi ſunt; idem Procopius tradit. De Erulorum vero conuerſione agunt pariter Euagrius *n* atque Nicephorus *o*, necnon auctor Miſcellæ *p*; qui inſuper addit de conuerſione ſimili hoc ipſo anno facta *Gordæ* Regis Hunnorum qui ſunt iuxta Boſphorum. Sed & habet idem Procopius *q* de populis *Tzanis* finitimis Armeniæ, ſterilem penitus regionem, ac perpetua hieme oppreſſam, aſſiduiſque niuibus irrigatam incolentibus; qui à Iuſtiniani ducibus deuicti, Chriſtianam fidem amplexati ſunt: & dimiſſis quibus ſolebant viuere latrociniis, humaniorem coluere vitam, ac Romanis aduerſus hoſtes auxilio fuere. De quibus etiam meminit ipſe Iuſtinianus *r* in reſcripto ad Zetam Magiſtrum militum, cum agit de populis interioris Armeniæ: ſed deprauate ibidem Anzitena prouincia, pro Tzanitena ponitur. Memorat quoque ex eodem Procopio Euagrius *ſ* *Abaſgos* ad mitius humaniuſque vitæ genus traductos iiſdem temporibus fidem Chriſtianam recepiſſe, Iuſtinianumque ex eunuchis aulicis quemdam Abaſgum genere ad eos miſiſſe, qui vetaret ne quiſquam in ea gēte deinceps eunuchus fieret, cum qui cubiculis Imperatorum inſeruirent, plerumque ex ea ſumi conſueuiſſent. Porro de his agens Procopius, tradit eos habitaſſe apud montem Caucaſum, ad quos & alluſiſſe putamus Iuſtinianum, dum in conſtitutione *ſſ* aduerſus eos qui eunuchos facerent, ait barbaros ſimulatque ipſius de hoc audiſſent mandata ea cuſtodiuiſſe, atque inolitam caſtrandorum puerorum conſuetudinem dereliquiſſe. Quanto enim id vitæ periculo fieri ſoleret, docet idem ipſe eadem conſtitutione, dum teſtatur, quoſdam ex his qui euaſerant incolumes, ſub ipſius aſpectu aliquando depoſuiſſe, è nonaginta ægre tres ſeruatos eſſe. Quod vero rurſum ad gentes ſub Iuſtiniano conuerſas ſpectat; meminit præterea Procopius *t* de quibuſdam idololatris Ægypti populis, necnon Iudæis qui prope Boreum vrbem templum conſtruxerant, ad Chriſti religionem reductis, quamuis tempus quo ea acciderint non conſignet.

n *Euagr. lib. 4. c. 19.*
o *Niceph. lib. 17. c. 13.*
p *Miſcel. lib. 16. in fr.*
q *Procop. de Bel. Perſ. lib. 1. et de ædif. Iuſtin orat. 3. ap. Baron. an 529.*
r *l. vlt. C. de off. mag. mil.*
ſ *Euagr. lib. 4. c. 21. ap. Baron. ibid.*
ſſ *Nouel. 142.*
t *Procop. de ædif. Iuſtin. orat. 6. ap. Baron. an. 530.*

VII. ATHALARICI EDICTVM PRO ECCLES. ROM.

Hoc eodem anno Athalaricus Rex Italiæ ſanctionem *u* edidit pro Romana Eccleſia, (quæ ſub Gothis antiquorum iurium detrimentum patiebatur) ne illius clerici ad laicalia tribunalia aliquo prætextu traherentur, niſi forte Romanus Pontifex litigantium petitionibus prouidere cōtemneret. Qua conſtitutione cum & alia habeantur in laudem atque venerationem Apoſtolicæ Sedis; ipſius promulgatoris comparatione, hominis licet Ariani, ſi ſeipſos metiantur Principes Nouatores, plane inferiores ipſo quam longiſſime inuenientur.

u *Ext. ap Caſſiod. 8. ep. 24.*

VIII. DIONYSII EXIGVI CYCLVS.

Ab huius item anni Conſulatu Mauortij, magnus ille *Dionyſius* cognomento *Exiguus*, Paſchalem Cyclum exorditus, ad nonaginta quinque annos perduxit; cuius fragmentum Marianus Scotus recitat, ſub eodem Conſulatu Mauortij. Fuit iſte *Dionyſius* natione Scytha, profeſſione monachus in vtraque lingua doctiſſimus, & ſacrarum litterarum peritiſſimus; cuius mirificas laudes, & egregia ſcripta, pluribus celebrat Caſſiodorus *x*, ipſius æqualis & ſtudiorum conſors. Ipſi autem debemus (vt teſtatur Beda *y*) quod in Cyclo ſuo annos non per Olympiadas, vel Conſules, aut Indictiones, ſiue annos Diocletiani, ſed à Chriſti Domini noſtri Incarnatione numerari cœpti ſunt: quatenus (inquit Beda) exordium ſpei noſtræ notius nobis exiſteret, & cauſa reparationis humanæ, id eſt Paſſio redemptoris noſtri, euidentius eluceret. Sed & Alexandrina Eccleſia, vna cum vniuerſa Ægypto, deteſtata chronologiam illam, quæ ab impio & immani Chriſtianorum hoſte Diocletiano Imperatore, ex ipſius ea de re edicto promulgato deducebatur quāque Græci calculatores vt plurimum obſeruabant; illud præſtitit, vt non à Diocletiano, ſed à Martyrum tempore qui ſub Diocletiani perſecutione paſſi ſunt, annorum computum deriuaret: quem hactenus apud eos vigere vſum, cernere licet in litteris *z* Gabrielis Patriarchæ Alexandrini ad Clementem Papam Octauum ſcriptis.

ANNI NVMERARI COEPTI A CHRISTI INCARNATIONE.

x *Caſſiod. de diuin. lect. c. 23.*
y *Bed. de rat. temp. cap. 45.*
z *Rec. Bar. in Hiſt. leg. Alex. ad Clem. PP. VIII. in Append. Tom. VI. Annal.*

[Initium Cycli Dionyſiani collocant alii anno Chriſti 532. quod ipſemet Dionyſius epiſtola ad Petronium Epiſcopum, notet annum Diocletiani 248. Quod autem ipſe primus numerare cœpit annos à Chriſti Incarnatione, inde videas nihil certi conſtare de annis à Chriſto apud Euſebium, Hieronymum, & alios Chronographos Dionyſio antiquiores, niſi prout colligitur ex Impp. ſucceſſionibus per adiunctionem annorum quibus quiſque regnauit, & per collationem cum Olymp. & Coſſ. ac proinde numeros illos ſiue ſeries annorum Chriſti, quæ in prædictis Chronicis reperiuntur, fuiſſe recentius à librariis additas: ſicut etiam pluribus docet Pontacus in Not. ad Euſeb. Chron.]

IX. DE COLLECTIONE DIONYSII, ALIORVMQVE.

Quod vero pertinet ad Collectionem & tranſlationem Græcorum Canonum; à Dionyſio factam; non id laboris idcirco ab eo ſuſceptum ſcias, quod Latina Eccleſia hactenus caruiſſet iis canonibus; ſed quod ſeu vitio Interpretis, ſeu librariorū incuria, reperirentur valde mendoſi: vt ipſemet teſtatur in epiſtola ad Stephanum Salonitanum Epiſcopum, (à quo petitus, illud opus confecit) quam Creſconius Africanus Epiſcopus retulit in ſuam Collectionem, dum & ipſam Dionyſij collectionem complexus eſt, ſubiecitq; eam quam eodem ferme tempore Ferrandus diaconus Carthaginienſis elaborauit, ſed alio plane ordine, dum citando, non recitando, ſub vnoquoque collegit capite omnes canones diuerſorum Conciliorum qui de ea re tractantes reperirentur; quod opus iure Creſconius Breuiarium appellandum putauit. Sic igitur habes, poſt primam illam mendis ſcatentem canonum veterem collectionem, in idem opus primum omnium laboraſſe *Dionyſium* Exiguū, ſecundo loco † *Ferrandum* diaconum Carthagienſem, poſtea *Martinum* Epiſcopum Bracarenſem, quarto vero loco *Creſconium*. Sed de his aliiſque recentiorum Canonum Collectoribus rurſum *a* inferius dicendum erit.

† [Quid ſi Ferrandū dixeris præceſſiſſe Dionyſium? Vide Perron. cont. Reg. Mag. Brit. lib. 1. c. 48. in fin.]
a *An. 865. nu. II. III.*

X.

His temporibus Franci bella geſſerunt aduerſus Thuringios, quorum Regem Hermenefrido Theodoricus Italiæ Rex nuptui tradiderat neptem ſuam, vt docent datæ ab eo tunc litteræ *b* ad eundem Regem. Mortuo vero eodem Theodorico, cuius patrocinio fouebatur, alius Theodoricus & Clotarius Clodouei Francorum olim Regis filij, aduerſus eundem Hermenefridum ducentes exercitum, eum ſuperatum occiderunt. Agit de his Gregorius *c*, & alij recentiores. Iuſte autem hæc ipſum paſſum eſſe ob necem

b *Ap. Caſſiod. 4. ep. 1.*
c *Greg. Turon. 3. hiſtor. Franc. 4.*

illa-

De S. Radegvndis Reginæ primordiis.

d *Ap. Sur. 13 Aug.*

illatam Berthario germano ſuo, vxoris Amalbergæ ſuaſu, idem Gregorius pluribus docet. Duxit autem ex præda parta Clotarius ſorte ſibi obtingentem, captiuam filiam eiuſdem Bertharij Regis defuncti, eamdemque cum ad annos nubiles perueniſſet, ſibi matrimonio iunxit: quæ quidem illa eſt magna *Radegundis*, celebris ſanctitate Regina; de cuius captiuitate, cuſtodia, ſancta educatione, piiſſimis in ipſa infantia moribus, præſagiis eminentiſſimæ erigendæ ſanctitatis perfectionis, ac denique inuitis nuptiis, agit pluribus Fortunatus *d* eiuſdem temporis ſcriptor in Vita ipſius, agetur que etiam inferius de eadem.

IESV CHRISTI AN. 528.

FELICIS IV. AN. 3.

IVSTINIA. IMP. 2.

ATHALAR. REG. 3.

I

a *l. 42. 43. C. de Epiſc. & cler. l. 1. C. de rapt. virg.*

Qvomodo Ivstinianvs de reb. Eccles. leges sanciverit.

ANNO Chriſti quingenteſimo vigeſimo octauo, Iuſtiniano Aug. ſecundum Conſule abſque collega, idem Imperator ſanctiones *a* edidit de electione, ordinatione, & aſſiduitate Epiſcoporum; deque eorundem, necnon xenodochiorum bonis ac redditibus; itemque contra raptores virginum, aliarumque feminarum. Quod autem ſingulis fere annis frequentiſſimæ ſint leges de rebus ſacris, Eccleſiaſticiſque perſonis, ab eo promulgatæ; non immerito à compluribus arguitur quaſi rerum diuinarum inuaſor, dum diuinis ſe miſcuit qui humanis tantũ præfectus eſſet rebus. Verum haud incongrue illud fortaſſe quis reſpondebit; cum ipſe (vt ait Suidas) homo fuerit rudis omnium litterarum & quod dici ſolet, analphabetus; cumque & Tribonianus, cuius potiſſimum opera in ſanciendis legibus vtebatur, Ethnicus eſſet; par eſſe credere, omnes Eccleſiaſticas Iuſtiniani Conſtitutiones, Epiphanij fuiſſe Epiſcopi Conſtantinopolitani, & eius qui in locum ipſius Mena ſucceſſit; quas libẽtius ipſi edi voluerint nomine Imperatoris, vt validioris eſſent obſeruantiæ. Quibus adde, quod quæ ab eodem Auguſto eo argumento ſancita eſſe reperiuntur, eadem ipſe ad ſacras Patrum confirmandas regulas, ſtabilendoſque canones, ſe agere conſueuiſſe ſæpiſſime *b* eſt conteſtatus: adeo vt plane in his non earum legum conditorem, ſed canonum præ ſe ferret executorem. Neque eſt credibile, ipſum exiſtimaſſe, Imperatoria poteſtate ſe poſſe leges præſcribere Eccleſiæ ac ſacerdotibus, qui ab eis (vt ex pluribus ipſius conſtitutionibus apparet) leges requireret, ſuaſque eiſdem ſubiiceret. Denique & Ioannes Papa, qui eius Imperij anno quinto ſedere cœpit, ex ipſius legatorum relatione teſtatur, *c* ea quæ de fide idem promulgaret edicta, facere conſueuiſſe interueniente Epiſcoporum conſenſu. At vero quæcunque tandem fuerit in his mens ipſius, quam ſobrie rebus ſe immiſcere Eccleſiaſticis Chriſtiani Principes debeant, magnum in exemplum cunctis idem eſſe poteſt Iuſtinianus, dum quiſq; cõſiderauerit, quo demum ipſe peruenerit greſſibus iſtis, pietatem maximam licet in omnibus præ ſe ferentibus. Quod autem accidit, vt cum diutius ſuperuixerit, eaſdemque à ſe leges latas quam exactiſſime obſeruari præceperit, inque ſuum Codicem redegerit; eædem vim quamdam acceperint, atque in canones ferme Eccleſiaſticos frequenti vſu tranſierint: id quidem haud quis mirari debet. quæ enim iuſta rectaque nouit ſancita Eccleſia, etiamſi eorum non Chriſtianus Princeps, ſed Diocletianus, aut quiuis alius perſecutor Eccleſiæ, fuerit promulgator, minime reſpuere conſueuit; ſed ea ſuis legibus & decretis probare, niſi cum aliquid aduerſus ſacras leges ac bonos mores ab eis præſumptum eſt.

b *Nouel. 56. 123. 133. 137 &c.*

c *l. 8. C. de Sum. Trin.*

Ecclesia non respvit leges rectas, ab impiis latas.

II.

d *Euagr. lib. 4. c. 6.*

Divinvm remediũ in terræm. Antioch.

Hoc eodem anno, qui tertius *d* numeratur à priori terræmotu Antiocheno, rurſum grauioribus impulſibus eadem ciuitas agitata, dire admodum concuti cœpit; ſed Dei ope ſubuentum eſt ne funditus periret, dum viſione quidam monitus hæc verba pro foribus inſcribere, *Chriſtus nobiſcum, ſtate*, quicunque ea domibus ſuis inſcripſerunt, terræmotum ab eis diſpulerunt; vt tradunt Auctor Miſcellæ, *e* Cedrenus *f*, Nicephorus *g*, & alij. Quorum inſuper, necnon Euagrij *h* omnium antiquiſſimi ſententia illud affirmatur, tunc nouum eſſe inditum Antiochenæ ciuitati nomen, vt *Theopolis* diceretur: ita enim in Conſtitutionibus Iuſtiniani ab hoc tempore promulgatis, aliiſque antiquis monumẽtis dictam reperies. Verum eadem poſtea ſub eodem Iuſtiniano, ab irruente Coſrhoë Perſarum Rege capta eſt, & incendio tradita. Vt plane cognitum ſit, haud fuiſſe ſatis mutaſſe nomen, niſi & doctrinæ ab hæreticis deprauatæ, & morum corruptiſſimorum ſubſecuta eſſet correctio; qua deficiente, eadem omnium Orientalium florentiſſima olim ciuitas, immenſis attrita eſt cladibus, & ſuis ſepulta ruinis.

e *Miſcel. lib. 16.*

f *Cedr. in Annal.*

g *Niceph. lib. 17. c. 3.*

h *Euagr. d. c. 6.*

Antiochia dicta Theopolis.

IESV CHRISTI AN. 529.

FELICIS IV. AN. 4.

IVSTINI IMP. 3.

ATHALAR. REG. 4.

I.

De tempore Concilii Arausic. poster.

[Quod quidẽ primo Baron. collocauerat an. 463. Sicut & duo illa, quæ huic ſubdũtur, nempe Vaſenſe & Carpentoratenſe. Sed poſtea in Addit. Tomi X. voluit ea in hunc an. 529. trãsferri.]

ANNVS Domini quingenteſimus vigeſimus nonus Baſilij Iunioris abſq; collega annotatur in Faſtis Panuini, præter antiquiorum auctoritatem. Namq; Caſſiodorus Decium tantum habet, Occidentalem Conſulem ponens; & Marcellinus Orientalem, Iuſtinianum ſolum. Sane quidem hunc illum eſſe Conſulatum Decij Iunioris, quem habent Acta Concilij Arauſicani poſterioris, plura ſunt quæ demõſtrẽt; quorum ignoratione factum eſt, vt Conciliorum Collector, & alij, male retulerint ad tempora Leonis vel Hilari Romanorum Pontificum. Cæſarium enim Epiſcopum Arelatenſem qui ei præfuit Concilio, haud illis temporibus ſediſſe Epiſcopum docent quæ ſuperius variis locis de ipſo dicta ſunt; quem & perueniſſe ad annum Chriſti quingenteſimum quadrageſimum quartum, dicetur inferius. Inſuper tempus ipſum Liberij Patricij Præfecti Galliarum, qui huic Arauſicano Concilio ſubſcripſiſſe reperitur, vt error cognoſcatur admonet. Sed illud imprimis aduertendum, falſo referri eidem interfuiſſe Concilio quatuor Præfectos Prætorio, vt textus deprauatus habet. Nam vt Codex Vaticanus docet, quatuor ſunt illa nomina perſonæ vnius, nempe Petrus Marcellinus Felix Liberius, ſicut Lucius Aurelius Auianus Symmachus, & alia plura id genus: & in ipſius Synodi exordio, non quatuor qui interfuerint ibi Præfecti, ſed vnus dumtaxat Liberius Patricius nominatur: ac denique hoc tempore Athalarici Regis, non quatuor Præfectos Galliam adminiſtraſſe, ſed vnum hunc Liberium, patet ex eiuſdem Regis *a* epiſtola ad eundem Liberium data. Qui quidem ille ipſe eſſe Liberius inuenitur, cui Theodoricus Athalarici prædeceſſor eiuſdem Galliarum Præfecturæ faſces antea crediderat; quique inter alia præclare ab ipſo, bello paceque in Italia, Gallia, & alibi geſta, commendatus ex eo habetur *b*, quod Italos Gothis conſociarit, tertia agrorum parte illis conceſſa.

a *Ep. Caſſiod. 8. ep. 6.*

b *Ibid. 2. ep. 15. ad Sen.*

II.

Occasio eivs celebrandi.

Quod vero ad ipſum Concilium Arauſicanum ſpectat; eius celebrandi auctor fuiſſe videtur Felix Pontifex qui hoc tempore Romanam regebat Eccleſiam; permotus ipſe ſcriptis eiuſdem S. Cæſarij, quæ his diebus miſerat ad ipſum Felicem de Gratia & Libero arbitrio, aduerſus Fauſti Regienſis libros eiuſdem argumenti, de quibus ſupra; quæque agnita ipſe Felix nõ ſolum probauit, ſed etiam (vt tradit Gennadius *c*) per ſuam epiſtolam roborauit, vulgandaque vbique curauit. Non extant illa quidem; ſed quanta fuerint, ex Romani Pontificis addita illis epiſtola coniectare licet. Ea vero de re editi ſunt pariter in eadem Synodo canones viginti quinque, ex antiquorum Patrum definitionibus excerpti, qui maxime conformes reperiuntur doctrinæ S. Auguſtini, cuius etiam Apoſtolica Sedes (vt ſuperius vidimus) ſe profeſſa eſt de Gratia & Libero arbitrio probare ſententiam. Vt autem hoc potiſſimum tempore, & Arauſici, Patres conuenerint, id inde accidit, quod in eandem ciuitatem à

c *Gennad. de Script. Eccl. c. 86.*

Liberio Præfecto vocati fuiſſent ad dedicationem eccleſiæ quam ipſe illic conſtruxerat: à quo etiam & aliis viris illuſtribus qui iiſdem ſacris Encæniis interfuere decreta ſua Patres ſubſcriptione firmari voluerunt, vt ſuo ipſorum obſtricti tenerentur chirographo, ne fallacibus hæreticorum artibus aditus aliqua ex parte pateret.

III. CONCIL. VASENSE. d Supr. an. 442. lil. CONCIL. CARPENTORATENSE. De cuius tempore vide quæ dixi ſupra ad an. 524. in fin.

Sub eiuſdem quoque Decij Iunioris Conſulatu, celebratum in eadem prouincia reperitur VASENSE ſeu *Vaſionenſe* CONCILIVM menſe Nouembris, cui itidem Cæſarius præfuit, interfueruntque alij plures ex iiſdem Epiſcopis, qui præcedenti Arauſicano. Eius vero Acta confuſa fuiſſe cum aliis Vaſenſibus, ſat alias *d* dictum eſt. Quod autem iidem ferme omnes Epiſcopi etiam CONCILIO CARPENTORATENSI interfuiſſe reperiuntur, facile coniicere poſſumus illud circa eadem tempora collectum eſſe; cum alioqui celebrati conuentus dies deſiderentur & Coſſ. Inter Epiſcopos autem reperitur fuiſſe *Eucherius* Iunior Epiſcopus Lugdunenſis, cuius ſuperius facta eſt mentio cum actum eſt de Seniore. Adfuit etiam *Proſper*, ſed longe ab illo diuerſus, qui Aquitanus dictus, Leonis Papæ ſcitur vixiſſe temporibus: itemque ab illo Aurelianenſi Epiſcopo, cuius facta eſt ſuperius mentio ex Sidonio. Ex ipſis vero huius Synodi Actis, illud tantum reperitur ſancitum ibi decretum, de Bonis oblatis Eccleſiis parochialibus, quidnam & quantum ex eis ſibi vendicare Epiſcopis liceat. Sed & Synodalis extat inde data epiſtola ad Agrecium Epiſcopum, qua ſignificatur, ſententia Patrum ipſum eſſe ſuſpenſum per annū à celebratione Miſſarum, ob perperam factam ab eo ordinationem, & quod ad dicendam cauſam vocatus ad Synodum, venire recuſaſſet, nec quemquam ſuo loco miſiſſet.

IV. S. FVLGENTII OBITVS. e Ap. Sur. 1. Ianuar.

Hoc eodem anno ipſis Calendis Ianuarij, ſummum illud ac pene vltimum Africanæ Eccleſiæ decus, Fulgentius Ruſpenſis Epiſcopus, doctrina & ſanctitate mirabilis, optatum diu, ante præcognitum, præſenti vitæ finem lætus impoſuit. Qui quidem (vt ait Rerum ab eo geſtarum ſcriptor *e* ipſius diſcipulus) ante annum ferme quam de ſæculo iſto raperetur, profunda cordis compunctione permotus, relictis Eccleſiaſticis occupationibus, ſeceſſit in inſulam, & in quodam breui ſcopulo, vbi iam monaſterium fabricari mādauerat, lectioni, & orationi, ac ieiuniis plus ſolito vacauit. Inde vero ob murmurantes de eius abſentia Fratres, reuerſus ad monaſterium, cui ſe poſt reditum ab exilio incluſerat, incidit repente in corporalis infirmitatis acerrimas paſſiones: vbi ſeptuaginta prope diebus ægritudine fatigatus, hoc ſolum frequenter dicebat, *Domine da mihi modo patientiam, poſtea indulgentiam*: nec ab iſto ſermone aliquando ceſſauit, ſiue dolor affligeret, ſiue febris intenderet, ſiue laſſitudo diſſolueret.

ÆGROTĀTIS VERBA.

Perſuadentibus autem medicis, vt lauacris balnearibus vteretur: *Nunquid balnea*, inquit, *facere poterunt, ne homo mortalis expleto vitæ ſuæ tempore, moriatur? Si vero proximam mortem nec aquarum calidarum poſſunt fomenta repellere, cur mihi, obſecro, perſuadetis, vt rigorem diu ſeruatæ profeſſionis in fine diſſoluam?* Demū venia à ſuis monachis petita, ſi forte moleſtus & difficilis iis extitiſſet, & omni reliqua pecunia iuſſa indigentibus diſtribui, placide obdormiuit in Domino, anno ætatis ſuæ ſexageſimo quinto, Epiſcopatus vigeſimoquinto. Quod vero ſpectat ad locupletem hæreditatem Scriptorum eius; quæ Iſidori tempore adhuc reſtabant, idem Iſidorus *f* recenſuit; cum plures alias egregias lucubrationes edidiſſet, quæ iam tunc perierant. Conſtatque inſuper teſtificatione Ferrandi diaconi Carthaginienſis, (qui & ipſe Fulgentij extitit diſcipulus) eundem in extremis vitæ momentis abſoluiſſe tractatum ad Reginum Comitem, de quæſtione illa famoſa Alexandriæ (vt vidimus) agitata, vtrum Chriſti caro corruptibilis an incorruptibilis ſit.

f Iſid. de Script. Eccl. c.14.

V. S. BENED. CASSINVM PETIT.

Hoc item anno magnus ille *S. Benedictus*, de cuius initiis dictum eſt ſuperius, ex anguſtiis Sublacenſium montium diuino monitu egreſſus, *Caſſinum* petens, ad cuius montis radices erat ſita villa Marci Varronis, illic erecto cœnobio monaſticum ordinem (quem iam antea ſatis dilatauerat extructis pluribus monaſteriis) mirifice propagauit, cum iam ille in Oriente magna ex parte per hæreſes & delicias collapſus eſſet. Agit de his Gregorius Papa in Dialogis *g*, vbi res ab eodem Benedicto præclare geſtas, obtentaſque aduerſus diabolum victorias, atque ingentia edita miracula recenſet. De tempore vero quo Caſſinum venit, id firmatum habes ex Caſſinenſi veteri Chronico, atque ex Leone Oſtienſi Epiſcopo, itemque ex ſcriptore Actorum *h* S. Placidi.

g Greg. dial. lib.2.

h Ap. Sur. 5. Octob.

VI. i Conſtit. de nouo Cod. fac. EDITIO CODICIS IVSTINIANEI. k Conſtit. de Iuſtin. Cod. confir. l Procop. de Bel. Perſ. lib.1. DE TRIBONIO. DE IOANNE CAPADOCE.

Sub eodem pariter Decij Conſulatu, Iuſtinianus Imp. quem anno ſuperiori dederat *i* colligendum emendandumque *Codicem* ex tribus antiquis Gregoriano, Hermogeniano, & Theodoſiano iam abſolutum, ſuoque nomine *Iuſtinianeum* appellatum, confirmauit *k*, vulgauitque. Ad quem laborem cum decem viros conſtituiſſet; qui præ ceteris in opus inſudaſſe viſus eſt, fuit *Tribonianus* Quæſtor, Pamphilius genere; quem Procopius *l* & Suidas aiunt, diſciplina quidem omnium artium nulli ſuæ ætatis fuiſſe ſecundum, ſed pecuniæ ad miraculum extitiſſe auidum, ideoque ius pretio vendere ſolitum, ac præ auctoritate qua apud Iuſtinianum pollebat, leges quotidie pro cuiuſque neceſſitate accepto pretio ad libitum condere vel antiquare. Addit vero Suidas, eum Ethnicum fuiſſe & impium, adeoque Iuſtiniano adulatum, vt perſuadere illi conatus ſit, eum non moriturum, ſed cum carne in cœlum aſſumptum iri. quod ipſum teſtatur etiam Heſychius Mileſius, de Philoſophis ſcribens. *Ioannem* autem Patricium ac Præfectum Prætorio, qui primus omnium recenſetur Decemuirorum, genere Cappadocem fuiſſe, artiumque liberalium ac diſciplinæ omnis expertem, impium, auarum, crudelem, ac perfidum, aliiſque omnibus vitiis inquinatum, Procopius *m* eſt auctor. Ex quibus videas, quales homines ſanciuerint Imperio Romano Leges.

m Id. ibid.

IESV CHRISTI AN. 530.

BONIFACII II. AN. 1.

IVSTINIA. IMP. 4.

ATHALAR. REG. 5.

I. OBITVS FELICIS PAPÆ.

ANNO Chriſti quingenteſimo trigeſimo, Lampadio atque Oreſte Coſſ. ad quartū Idus Octobris *S. Felix* Romanus Pontifex ex hac vita deceſſit, vbi ſediſſet annos quatuor, menſes duos, dies decem & octo: ſepultuſque eſt in baſilica S. Petri. Cuius poſtquam ſedes vacaſſet tres dies, (vt quidem habet Anaſtaſius; cum alioqui legatur alicubi vacaſſe menſem vnum & dies quindecim, habita conſideratione ad tempus ſchiſmatis, quando tandem ab omnibus cognitus eſt Bonifacius legitimus Pontifex.) in baſilica Iulij creatus eſt in locum eius, BONIFACIVS huius nominis ſecundus, patria Romanus, patre Sigiſvultho: ex quo patris nomine coniicere poſſumus, eum, etſi natus Romæ, genere tamen fuiſſe Gothum. Aduerſus quem in ſchiſmate erectus eſt in baſilica Conſtantiniana *Dioſcorus* diaconus: ſed Dei beneficio accidit, vt iſto poſt aliquot hebdomadas morte præuento, extingueretur & ſchiſma. Porro Dioſcorum magnopere ſimoniæ crimine infamatum fuiſſe, eaque de cauſa poſt mortem à Bonifacio anathematizatum, teſtatur Iuſtinianus Imp. in edicto *a* inſcripto ad Ioannem Pontificem, ſed ad Vigilium dato. Quod tamen Bonifacij decretum ab Agapeto poſtea Papa abolitum. Dioſcorumque iniuſte damnatum abſolutum eſſe, Anaſtaſius *b* Bibliothecarius eſt auctor. Quæ vero legitur in Collectione Conciliorum nomine Iuſtini Imp. ad Bonifacium Papam fidei profeſſio, ex multis vitioſa detegitur: ſicut & Epiſtola illa, quæ nomine eiuſdem Bonifacij legitur data ad Eulalium Epiſcopum Alexandrinum, quæ multa abſurda continet.

BONIFACII ELECTIO. DIOSCORVS SCHISMATICVS. a Ext. To. 2. Concil. b Anaſt. in Agap.

II. HILDERICVS REX WANDAL. FIT CAPTIVVS.

Hoc eodem anno Hildericus Rex Wandalorum in Africa, à Gilimere fratre conſobrino, Genſonis filio, ac Genſerici nepote, regnandi cupidiſſimo, calumnioſe apud Wādalos accuſatus proditoriæ cum Imperatore colluſionis; ab iiſdem coniectus eſt in vincula, cum iam annos ſeptem regnaſſet, ipſeque Gilimer in eius locum Rex eſt electus. Quod vbi Iuſtinianus audiuit, per legatos Gilimerem interpellauit de reſtituendo in regnum Hilderico aut ſaltem

c Procop. de Bel. Wand. lib. 1.

Conſtantinopolim mittendo; ac poſtea eidem hæc negligenti bellum comminatus eſt. Quæ fuſius Procopius *c*; reliqua inferius.

III.

d l. 19. C. de hæret.

IVSTIN. EXAGITAT HÆRETICOS.

e Ap. Sur. 5. Dec.

DE SAMAR. HÆRETICOR. SCELERIBVS.

Sub iiſdem pariter Coſſ. Iuſtinianus Imper. ſanctionem *d* edidit de ſucceſſione bonorum hæreticorum; vt eam ſoli ipſorum filij Orthodoxi ſibi vendicent, hæretici autem omnino repellantur; & vt parentes hæretici cogantur alere filios Orthodoxos. Cum vero ea conſtitutione inter alias hæreticorum ſectas adnumeret *Samaritas* ſeu Samaritanos, plane eiuſdem viſus eſt meminiſſe Cyrillus *e* in Vita S. Sabæ, dum ait Iuſtinianum de Samaritanis Palæſtinæ legem tuliſſe, ne eſſent alter alterius heredes; ne per ſucceſſiones, opes illorum creſcerent: eamque vt promulgaret, Sabam ei auctorem extitiſſe, cum iiſdem Samaritanis, creato ſibi Rege, Palæſtinam Epiſcoporum aliorumque Eccleſiæ miniſtrorum, atque omnis generis Chriſtianorum cædibus, & Eccleſiarum incendiis, diriſſime infeſtantibus, ipſe à Patriarcha Hieroſolymitano impulſus, licet iam nonagenario maior, (quippe qui anno ſequenti mortuus reperitur annos natus nonaginta duos) Iuſtinianum adiit; à quo honorificentiſſime, tamquam vnus ex Angelis Dei, non ſolum virorum illuſtrium, ſed etiam Patriarchæ Epiphanij occurſu, ipſiuſmetque Imperatoris, necnon & Imperatricis, ob viſum eius caput ſplendente corona decoratum, veneratione & adoratione exceptus, quæcumque voluit obtinuit, cum aduerſus furorem hæreticorum, tum in fauorem Catholicorum; atque inter alia, multarum reædificationem veterum eccleſiarum, nouarumque erectionem: eique ipſe pro remuneratione pollicitus eſt Africæ & Italiæ recuperationem. qui tamen Auguſtum Theodorũ inſtantiſſime petentem, vt quæ ſterilis erat, eius precibus fieret mater filiorum, triſtem cum repulſa dimiſit; quod (vt dicebat) nollet Deus aliquem fructum ex ea edi, ne ipſe quoque guſtaret Seueri dogmata, & deteriores quam prius ſub Anaſtaſio, tumultus conturbarent Eccleſiam: his plane foris prodens quod intus Theodora occultabat, nempe ipſam addictam hæreſi Seuerianæ; ſicuti & euenta poſtea declararunt. At hæc fuſius Cyrillus. Quod vero ad Samaritanos ſpectat; haud hic finis pugnæ Imperatoris aduerſus illorum improbitatem, quos aliis poſtea opus fuit legibus *f* perurgeri, de quibus dicetur inferius. De eorundem vero præcedentibus ſub Zenone & Anaſtaſio Aug. ſeditionibus, ſceleribuſque, agit etiam Procopius *g*.

f Nouel. 45. & alibi.

g Procop. de æ'if. Iuſt. orat. 5.

IV.

ÆDIFICIA SACRA ERECTA.

h Procop. ib.

Quod autem pertinet ad Ædificia ſacra, Sabæ ſuaſu à Iuſtiniano in Palæſtina & adiacentibus locis erecta vel reſtaurata, atque redditibus locupletata; deſcripſit illa accuratius idem Procopius *h*, ac præcipue conſtructum Hieroſolymis Deiparæ templum, magnitudine & magnificentia nulli ſecundum; quod & miraculo illuſtratum eſt inuentæ recens ad columnas ei ſuffulciendo excidendas lapidicinæ. Hoc vero pium Imperatoris ſtudium ſubditi quoque adeo ſunt imitati, vt vix reperiri quis eſſet, qui niſi erigendi eccleſiam facultas ſibi ſuppeteret, ſaltem ex ſuis bonis aliquid decedens non legaret eccleſiis, vel etiam ex aſſe inſtitueret illas heredes. Indeque accidit, vt iiſdem huius anni Coſſ. idem Imp. decimotertio Cal. Nouemb. ſanctionem *i* promulgarit, qua declarauit, vt ſi quis in teſtamẽto CHRISTVM ex aſſe, vel ſemiſſe, aut aliter hæredem inſtituiſſet, eccleſiæ illius loci caperent hæreditatem, ita tamen vt ad pauperum alimoniam conferrent. itemque definiuit, ſi quis aliquem Archangelorum, vel Martyrum, reliquiſſet heredem, quid agendum in ambiguis eſſet. Sed de his modo ſatis: res iam petamus Occidentales.

i Ext. in lib. prætermiſſ. poſt Cod. Iuſt. c. 16.

V.

FRANCI QVO TEMPORE GOTHOS E GALLIA EXPVLERINT.

k Caſſiod. l. ep. 1.

Hoc tempore Theodoricus Rex Francorum expeditionem parauit aduerſus Gothos agentes in Galliis: Sigebertique aſſertione expreſſum habetur, hoc anno Francos vendicaſſe ſibi quæ in Gallia Gothi ſub Theodorico Italiæ Rege occupauerant. Verum tamen non hoc tempore id accidiſſe, ſignificare videntur literæ Caſſiodori *k*. quas ſcripſit cum ab Athalarico Rege collatum poſt tres annos geſſit ipſe Romæ munus Præfecturæ Prætorianæ; in quod tempus perſeuerauerat pro Gothis in Galliæ Narbonenſis adminiſtratione Liberius Præfectus Prætorio. Denique Procopius *l* diſerte teſtatur, Francos ditione Gothorum in Galliis potitos eſſe ſub Theodato eorundem Gothorum Rege; qui vt ipſos Francos contra Græcos incitaret, quæ in Galliis poſſidebat ceſſit eis: cum alioqui & Wiſigothi qui in Hiſpania regnabant ſub Amalarico Rege, aliam partem poſſiderent Galliæ Narbonenſis, ſecundum diuiſionem quam poſt obitum Theodorici vidimus factam inter eoſdem Athalaricum & Amalaricum: quam eandem iiſdem Wiſigothis abſtuliſſe Francos poſt occiſum Amalaricum, idem Procopius tradit. Sed & quod ex iiſdem Caſſiodori litteris, quæ ſcriptæ habentur Indictione duodecima, videlicet anno Domini quingenteſimo trigeſimo ſeptimo, plane conſtat ante illud tempus Theodoricum Francorum Regem morbo defunctum eſſe; inde quoque eundem redarguas Sigebertum, dum illius obitum refert anno quingenteſimo trigeſimo ſeptimo; atque alios *m*, qui eundem annos viginti duos vel viginti tres regnaſſe tradiderunt.

l Procop. de Bel. Goth. l. c. 1.

m Greg. Tur. 3. de Geſt. Franc. 23.

VI.

n Ibid. c. 12.

DE S. NICETIO TREVER.

Porro laudatur Theodorici pietas & iuſtitia, cum in aliis rebus, tum aduerſus inuaſores rerum Eccleſiaſticarum, à Gregorio Turonenſi tam in rebus *n* geſtis Francorum, quã in Vita *S. Nicetii*; quem virum ſanctiſſimum, ac zelo fidei & iuſtitiæ præſtantiſſimum, miraculiſque clariſſimum, profeſſione monachum, Theodoricus, licet ſæpe paſſus acerrimum vitiorum ſuorum reprehenſorem, præficiendum curauerat Eccleſiæ Treuerenſi. Cuius etiam cenſura correctum & emendatum Theodobertum, filium ac ſucceſſorem Theodorici, ac meliori frugi redditum, cum initio male adminiſtrare regnum cœpiſſet; ex variis eiuſdem Gregorij *o* ſcriptis certum redditur. Sed de Nicetio rurſum inferius. Hic tamen haud omittendum, quod de eius ortu Gregorius narrat; nempe cum partu fuiſſet effuſus, omne caput eius (vt eſt conſuetudo naſcentium infantium) à capillis nudum viſum eſſe, in circuitu vero modicorum pilorum ordinem apparuiſſe; vt putares coronam clerici ab eiſdem eſſe figuratam. Itemque, poſtquam in Epiſcopum ordinatus eſt, in cathedra ſua ſenſiſſe neſcio quid graue ſuper ceruicẽ ſuam: cumque bis aut ter manum clam ad tentandum inieciſſet, nullius rei cauſam inuenire potuiſſe, quæ hoc pondus inferret: diuertentemque caput ad dexteram & læuam, odoratum eſſe odorem ſuauitatis: & intellexiſſe hoc onus eſſe ſacerdotij ipſius dignitatem.

o Ibid. c. 25. & 34. In Vit. S. Nicet. & de glor. Confeſſ. c. 93.

IESV CHRISTI AN. 531.

BONIFACII II. AN. 2.

IVSTINIA. IMP. 5.

ATHALAR. REG. 6.

I.

ANNVS Chriſti quingenteſimus trigeſimus primus, vacuus Conſulibus ordinariis, Poſt Conſulatum præcedentium Lampadii & Oreſtis inſcribitur. Quo *Romæ* in baſilica S. Petri à Bonifacio Papa collecta eſt *Synodus*, in qua idem Vigilium diaconum, hoc ambitioſe quærentem, ſucceſſorem ſibi delegit. Narrat hæc breuiter Anaſtaſius. Quod enim (vt ſuperius dictum eſt) Gothorum Reges Italiæ dominantes, impie ſibi vendicaſſent Romani Pontificis electionem; vt eiuſmodi præſumptam licentiam ab illis Romana Eccleſia eriperet, hoc prætextu viſus eſt Bonifacius nouam iſtam & à prædeceſſoribus hactenus intentatam viam aggredi. Verum hoc licet ſpeciem iuſtitiæ aliquam præſeferret, tamen quod contra canones factum eſſet, continuo alia iterum (vt Anaſtaſius addit) facta *Synodo*, tam ab ipſo Bonifacio, quam ab aliis cunctis Patribus improbatum eſt atque reſciſſum: in quod etiam poſtea Siluerius *a*, aliique ſucceſſores Romani Pontifices declamarunt. Sed & quam illud Deo ipſi diſplicuerit, manifeſtatum eſt, cum ad aliorum exemplum eundem *Bonifacium* cito ex hac vita ſubtraxit; nimirum, vt idem habet auctor, die decimaſeptima Octobris huius anni; quem & ſepultum ait in Baſilica S. Petri. Quod autem addit, ſedem vacaſſe menſes duos ac dies quindecim; cum ſic dicendum eſſet, ſucceſſorem creatum fuiſſe in principio anni ſequentis, erroris ipſe arguitur ex inſcriptione *b* Tituli Eudoxiæ; (quæ eſt Eccleſia

NON DEBENT ROM. PONTIF. SIBI ELIGERE SVCCESSORES.

a Siluer. ep. ad Vigil. To. 2. Conc.

BONIF. PAPÆ OBITVS.

b Hab. Baron. Annal. Tom. VII. hoc an.

IOANNES II. CRATIO

S. Petri ad Vincula dicta) vbi eius ſucceſſor ponitur ſedere cœpiſſe hoc ipſo anno, Poſt conſulatum Lampadij & Oreſtis. Qui quidem fuit IOANNES huius nominis Secundus, cognomento *Mercurius*, patria Romanus, filius Proiecti de Cælio monte, ex presbytero Tituli S. Clementis creatus Pontifex.

II. AMALARICVS OCCIDITVR A FRANCIS.

Hoc eodem anno, quo abſoluitur quintus & vltimus Amalarici Regis Gothorum in Hiſpania (qui à Childeberto Francorum Rege Clodouei filio Pariſiis regnante, bello ſiue in Hiſpania, ſiue apud Narbonem appetitus, quod ſororem eius Crotildem feminam Catholicam, Arianus ipſe Catholicis infenſiſſimus vxorem ductam, ob religionem peſſime haberet *c*, occiſus eſt; ipſeque Childebertus magnos ex eo bello theſauros ſacros & profanos aſportauit:) & primus incipit numerari Theudis eiuſdem Amalarici ſucceſſoris, qui licet Arianus, tamen bene habuit Orthodoxos, vt S. Iſidorus affirmat; celebratum reperitur CONCILIVM TOLETANVM, dictum Secundum, ſub *Montano* eiuſdem ciuitatis Archiepiſcopo, doctrina conſpicuo, & ſanctitate illuſtri; quam & aliquando Deus miraculo *d* igneo ad exploſionem infamiæ ipſi illatæ confirmare voluit, dum videlicet tamdiu prunas tenuit veſtimentis ardentes, donec coram ſedis ſuæ altari ſacro, totius Miſſæ celebritatē per ſemetipſum expleret; qua peracta, nec prunæ ignem, nec veſtis inuenta eſt amiſiſſe decorem. Cum eo vero interfuerunt eidem Synodo ſeptem alij Epiſcopi; ſed ſi numero pauci, virtute atque eruditione præſtantes: inter quos enituit *Iuſtus* Vrgelitanus, non ſolum & ipſe clarus inter Scriptores Eccleſiaſticos, ſed & trium germanorum, itidem Epiſcoporum, & æque diſertorum, collegio illuſtrior redditus; nempe *Iuſtiniani* Epiſcopi Valentini *Nebridii*, & *Helpidii*: de quorum ſcriptis agens Iſidorus *e*, inter alia ait, Iuſtinianum ſcripſiſſe contra *Bonoſiacos* hæreticos, qui Chriſtum adoptiuum, & non proprium aſſerebant. Sed periere præclara horum omnium virorum illuſtrium monumenta, præter Iuſti *f* opus in Cantica Canticorum. Porro ab iis qui prędictæ Synodo interfuerunt, quinque reperiuntur ſanciti canones ad diſciplinam Eccleſiaſticam illuſtrādam, & mores Fidelium informandos. Præter hanc vero, aliam quoque *Palentiæ* in eadem prouincia Toletana celebratam eſſe, docet eiuſdem Montani epiſtola *ff* ad Turibium data, vbi de rebus in ea geſtis agitur.

c Narrant hæc Gregor. Tur. 3. de Geſt. Franc. 10. Iſidor. in Chron. Gothor. necnon Procop. lib. 1 de Bel. Goth. qui tamen ea perperam Theodeberto, nō Childeberto tribuit.

CONCIL. TOLET. II.

d Ildefonſ. de Vir. Illuſtr.

QVATVOR FRATRES EPISCOPI.

e Iſid. de Vir. Illuſtr. c. 20. 21 Ap. Baron. hoc an. & 548.

BONOSIACI HÆRET.

f Ext. in Bibl. Patr.

CONCIL. PALENT.

ff Ap. Garſ. Loaiſ.

III. CONIVRATIO CONTRA IVSTINIA. IMP.

Quod autem pertinet ad ſtatum rerum Orientalium huius anni; Marcellinus refert, Menſe Ianuarij factam eſſe conſpirationem aduerſus Iuſtinianum Imp. Hypatio, Pompeio & Probo, genere conſobrinis, Anaſtaſij Imp. nepotibus, ſingulis Imperium ſibi vendicare volentibus: eoſque per quinque continuos dies vrbem Conſtantinopolitanam rapinis, ferro, igneque, per ſceleratos ciues depopulatos eſſe; quinta vero die, dum ad inuadendum aſcenderent Palatium, captos ac trucidatos eſſe, innumeris paſſim in Circo populis peremptis & tyrannorum ſociis continuo proſcriptis. Hæc Marcellinus *g*; quæ à Procopio *h* fuſius enarrantur: affirmatque coactum fuiſſe Iuſtinianum acclamanti populo ſatisfacere, in deponendis à magiſtratu Ioanne atque Triboniano; ſed eo ceſſante tumultu, eoſdem reſtitutos eſſe; tantam autem fuiſſe, præter incendia & prædam, hominum cædem, vt deſiderata fuerint triginta millia. His autem putamus permotum Iuſtinianum, præcauentem in futurum, Nouellam *i* edixiſſe ſanctionem, qua armorum vſum à priuatis adimere conatus eſt, dum prohibuit ne quis priuatus eſſet armifactor, ac ne qui publico operi in armis faciendis inſeruirent, venderent ea priuatis.

g Marcel. in Chron.

h Procop. lib. 1 de Bel. Perſic.

i Nouel. 85.

IV. INVENTIO CORPORIS S. ANTON.

Hoc item anno à Mariano Scoto conſignatur Inuentio corporis *S. Antonii* Magni in eremo, & Translatio Alexandriam; etſi alij in alios Chriſti annos hæc referant. Sed cum ea de re huius temporis ſcriptorum teſtimonia deſint; cui magis quam dicto auctori aſſentiamus, haud eſt liberum definire.

IESV CHRISTI AN. 532.

IOANNIS II. AN. 1.

IVSTINIA. IMP. 6.

ATHALAR. REG. 7.

I. IVSTIN. BELLVM WANDAL. PARAT.

ANNO Chriſti quingenteſimo trigeſimo ſecundo, abſque nouis Coſſ. creatis Poſt Conſulatum Lampadij & Oreſtis ſecundo notato in Faſtis, quo Iuſtiniani ſextus inchoatur; idem Imperator quem animo conceperat ad bellum Wandalicum apparatum, iam palam prodidit, multis ad hoc rationibus, prędictionibus, atque viſionibus incitatus; cum alioqui eſſent quam plurima, quæ illum ab eo conſilio dimouere potuiſſent: laboratumque eſt toto hoc anno in comparandis rebus ad tantam expeditionem neceſſariis, Beliſario nauiter in opus incumbēte, quem rei bellicæ peritiſſimum ducem Iuſtinianus exercitui præfecit. Tractantur vero hæc fuſius à Procopio *a*: ſimulque obſequia deſcribuntur, quibus Imperator promereri ſtuduit opem Sanctorum, ac præcipue cœleſtis militiæ Principis Michaelis, cœlique Reginæ Dei-genitricis MARIÆ, cuius ſtudioſiſſimus erat.

a Procop. de Bel. Wandal. lib. 1.

II. ORIGENISTÆ HÆRETICI RVRSVM EMERGVNT.

Hoc eodem anno inualeſcentibus Origeniſtis in Palæſtina, qui per centum annos delituerant, magna facta eſt perturbatio Orthodoxis. Quæ incipiens à quibuſdam pſeudomonachis, (quorum præcipui extitere *Nonnus* quidam Palæſtinus, ſpeciem præſeferens pietatis, infectus autem præter alias hæreſes etiam Gentiliſmo & Manichæiſmo, atque ei impietate haud impar *Leontius* Byzantinus;) & inde longe lateque ſe extendens, ingentem vniuerſæ Catholicæ Eccleſiæ intulit cladem, vſque ad Quintam Synodum, in qua iidem vna cum auctore Origene, nec non Theodoro Mopſueſteno, cuius æque dogmata iidem impij monachi propugnabant, damnati ſunt. Idque iſti profecerunt, vt qui hactenus in Eccleſia toleratus fuiſſet Origenes, cum errores in eius ſcriptis reperti tantummodo à maioribus damnarentur; poſt hæc nomen ipſius execrabile ſit redditum, ipſeque (vt videbitur) damnatus à Patribus in Concilio, poſt annos ab eius obitu ferme trecentos: de cuius etiam ad inferos vna cum aliis hæreſiarchis damnatione, oſtenſa *b* traditur hoc ipſo tempore diuinitus viſio. Exordia autem atque progreſſus motuum ab eiuſmodi pſeudomonachis excitatorum, fuſe deſcripſit Cyrillus in rebus *c* geſtis SS. Sabæ Quiriaci; qui ambo vna cum aliis ſanctiſſimis monachis, egregiam nauauere operam in iiſdem hæreticis confundendis, & à monaſteriis quæ corrumpere ſatagebant procul expellendis.

b Prat. Spir. c. 26.

c Ap. Sur. 5. Dec. & 29. Sept.

III. COLLATIO INTER ORTHOD. ET SEVERIANOS HÆRET.

His quoque temporibus, Iuſtinianus Imp. ſolicitus omnes hæreticos ad Eccleſiam Catholicam reuocare, ſciens impiiſſimi Seueri ſectatores Epiſcopos & monachos adhuc in Oriente eius hæreſis eſſe pertinaces defenſores; ad errorem extirpandum, Collationem inter ipſos atque Catholicos habendam cenſuit Conſtantinopoli, ſex ex Seuerianis vocatis Epiſcopis, Orthodoxis vero quinque pro Catholicæ fidei defenſione ex aduerſo ſtantibus: cuius Acta Collationis ab Innocentio Maroniæ Epiſcopo, vno ex Catholicæ partis Antiſtitibus, ſcriptis mandata, iam alta obliuione ſepulta, nuper in lucem *d* prodiere: ex ea vero factum eſt, vt multi ad communionem Eccleſiæ redirent, plurimis tamen adhuc in errore permanentibus.

d Rec. Baron. Tom. VII hoc an. accepta à Nicol. Fabro

IESV CHRISTI AN. 533.

IOANNIS II. AN. 2.

IVSTINIA. IMP. 7.

ATHALAR. REG. 8.

I. LEGATIO A IVSTI-

ANNO Chriſti quingenteſimo trigeſimo tertio, Iuſtiniano Auguſto tertium Conſule, idem Imperator auſpicaturus perdifficile bellum Wandalicum, non aliunde magis

quam

[IVSTI]NIA. IMP. AD IOAN. PP.

quam ex bene cuſtodita Catholica religione, exẽplo Theodoſii Senioris maxime pii Imperatoris, conciliare ſibi diuinum numen contendens; eius rei gratia, hoc anno ad Ioannem Romanum Pontificem honorificam legationem miſit duorum primariorum Orientis Epiſcoporum, Hypatii Epheſini, & Demetrii Philippenſis; cuius meminit Liberatus *a*, qui Romæ tunc affuit; necnon Anaſtaſius *b* Bibliothecarius, qui etiam addit de muneribus à Iuſtiniano tunc ad B. Petrum miſſis. Legationis autem mittendæ hæc fuit occaſio.

a Liber. Breuiar. c. 20. b Anaſt. in Ioan.

II. OCCASIO LEGATIONIS.

Cum aduerſus hæreticos Eutychianos, dolis fidem Catholicam inuadentes, (vt vidimus ſub Hormiſda) reiectam illam ſententiam Neſtoriani pariter hæretici audirent, qua diceretur vnus de Trinitate eſſe paſſus in carne; perinde ac ſi ſecundum ſuam ipſorum doctrinam duplex aſſereretur eſſe Chriſti perſona, ſicut & naturæ duæ humana atque diuina, & ſic dici videretur paſſus homo, vt negaretur Deus eſſe paſſus in carne: mox illud quaſi ex neceſſaria aſſumptione iidẽ collegerunt, Si non eſt paſſus vnus de Trinitate in carne, ergo nec natus idem in carne, ergo nec vere ac proprie dici poteſt Maria Dei-genitrix; quæ fuerat præcipua Neſtorii hæreſis. His accedebat, quod (vt diximus) è latebris emergentes Origeniſtæ, inter alias quas proponerent ſententias, illa erat (ſicut habet Cyrillus *c* monachus) vt negarent Chriſtum vnum de Trinitate fuiſſe. Econtra vero Orthodoxi aduerſus Neſtorianos & Origeniſtas pugnantes, ſicut aſſerebant pie ſancteque dici vnum de Trinitate eſſe paſſum in carne, ita nefas eſſe dicebant negare ſanctiſſimam Virginem MARIAM vere proprieque Matrem-Dei nuncupandam.

c Cyrill. in Vit. S. Quiriac. cap. 10. ap. Sur. 29. Sept.

III. DE CAVSA ACŒMETARVM MONACH.

Quibus in hunc modum ſe habentibus, qui Neſtorianæ ſententiæ potiſſimi aſſertores Conſtantinopoli eſſent monachi Acœmetæ, cum ab Imperatore, agente Epiphanio Epiſcopo, magnopere vrgerentur; auxilium ab Eccleſia Romana ſperantes, à qua ſcirent eam fuiſſe reiectam ſententiam, qua ab Eutychianis callide dicebatur vnus de Trinitate paſſus in carne, legatos ad Ioannem Papam miſere, Cyrum & Eulogium monachos, rogantes vt quæ ſemel exploſa eſſet ab Apoſtolica Sede ſententia, nullo aduerſariorum conatu reciperetur. Ea vero audiens Epiphanius effecit & ipſe apud Imperatorem, vt is Legatos ad eundem Pontificem dictos Epiſcopos mitteret, tanquam ad *Caput omnium ſanctarum Eccleſiarum*, vt vocat eum Iuſtinianus literis ſuis tunc ad eum ſcriptis confeſſionem fidei ſuæ continentibus, vna cum approbatione ſanctarum quatuor Oecumenicarum Synodorum, quas aduerſarii ab eo contemni ſpargerent. Ipſæ autem eius literæ, quas ſuo *d* Codici inſeri voluit, cum abſque die & Conſule ibi recitentur; tamen in epiſtola *e* quam idem poſtea ſcripſit ad Agapetum Papam iſtius Ioannis ſucceſſorem, dum eaſdem iterum deſcripſit, notatæ leguntur die octaua Iduum Iuniarum ſub hoc ipſius Conſulatu tertio. ſed pro *Iuniarum* reſtituendum eſſe *Ianuariarum*, inde apparet, quod epiſtola eiuſdem Imperatoris *f* eodem argumento ad eundem Epiphanium ſcripta, qua huius mentionem facit, data reperiatur ſeptimo Calendas Aprilis ſub prædicto Conſulatu: cum etiam paulo ante (vt iiſdem ad Epiphanium literis teſtatur) promulgaſſet edictum *g*, quod extat datum Idibus Martii huius ipſius anni, quo pariter præpoſita Catholica fidei confeſſione, inſuper Neſtorium, Eutychetem, & Apollinarem anathematizauerat; vt ſic his omnibus tam publice quam priuatim ſæpius inculcatis, ſe in cunctis vere Orthodoxum eſſe ſignificaret. Namque peculiare fuiſſe diximus, vt cum quis Neſtorium damnaret, à Neſtorianis Eutychianus diceretur, ſiue Apollinariſta; contra vero Eutychetem condemnans, ab Eutychianis appellaretur Neſtorianus.

d l. 8. C. de Sum. Trin. et fid. Cath. e Ext int. ep. Agap. de qua Baron. an. ſeq. nu. XXXVII. f l. 7. C. eo.

g Conſt. præterm. ff. lib I Con. 1. & l. 6 C. de Sum. Trin.

IV. DIVERSA RATIO QVÆSTIONIS, VTRŨ VNUS DE TRINITATE PASSUS.

Cæterum in hac quæſtione ad memoriam illud reuocandum eſt, quod in Hormiſda ſuperius diximus, nunquam quidem eam ſententiam, qua vnus de Trinitate paſſus diceretur in carne, fuiſſe reiectam à Sede Apoſtolica tanquam hæreticam, ſed proſcriptam vt nouam atque ſuſpectam, ne ſub ea Scytharum monachorum Eutychianorum fallaciæ occultarentur; re tamen ipſa, ſi dolus abeſſet, recipi poſſet. Quamobrem cum perſonæ mutatæ eſſent, iamque abuterentur Neſtoriani & Origeniſtæ ipſius Hormiſdæ Apoſtolica auctoritate; plane abſque eius iniuria reuocari poſſe viſum eſt in dubium, quod ipſe alias de re illa reſpondiſſet; indeque licentia parta eſt Epiphanio Epiſcopo & Iuſtiniano Imperatori, de eo tractandi apud Ioannem Papam. Quid vero actum ſit poſtquam legationes Acœmetarum & Imperatoris Romæ auditæ fuere, dicetur anno ſequenti. Totum enim huius anni temporis ſpatium in eo inſumptum eſt, vt quid decernendum eſſet quam accuratiſſime quæreretur ab Apoſtolica Sede.

V. FERRANDUS CONSULITUR AB ANATOLIO DIAC.

Tuncque Anatolius ſacræ Romanæ Eccleſiæ diaconus conſuluit Ferrandum diaconum Eccleſiæ Carthaginienſis, diſcipulum S. Fulgentii, virum huius temporis doctrina inſignem, quæ ipſius eſſet de propoſita quæſtione ſententia. Ad quem Ferrandus prolixam ſatis atque eruditam epiſtolam ſcripſit, qua docuit recte dici vnum de Trinitate paſſum; ſed ſecurius addi, paſſum in carne: & ad omnes obſtruendos aditus impiæ calliditati, eum qui dicturus ſit vnum de Trinitate paſſum, prius addere debere, Omnipotentis Dei vnam eſſe ſubſtantiam, tres perſonas, ex quibus vna perſona, id eſt Filius, Deus permanens, homo factus natus & paſſus ſit, neque Patre, neque Spiritu ſancto pariter incarnato; quamuis opus noſtræ redemptionis tota fuerit Trinitas operata. Hæc ipſe: qui & inſuper eodem argumento aliam ſcripſit epiſtolam ad Seuerum Scholaſticum Conſtantinopolitanum. Sicut ergo Ferrandus monuit, ita factum à Iuſtiniano apparet, vt cum aſſereret vnum de Trinitate paſſum, multa præmiſerit, & rurſus multa ſubiecerit, quæ omnem poſſent de ſubdola captione ſuſpicionem auferre. Vt non ſit mirum, ſi ipſius Imperatoris confeſſio à Romano Pontifice, poſt anni vnius agitatam controuerſiam, recepta fuerit atque probata, vt ſuo loco videbimus. Quæ quidem omnia ex ſententia pariter Chalcedonenſis Concilii eſſe dicta, Facundus Epiſcopus Hermianenſis in tractatu ad eundem Iuſtinianum de Tribus Capitulis docet. Sed & Dionyſius Exiguus, cuius hoc tempore Romæ ſumma erat æſtimatio, eidem ſententiæ fauit in præfatione ad epiſtolam Procli ad Armenos, quam huius rei gratia tunc in Latinum tranſtulit.

VI. ATHALARICI CONSTITVTIO ADVERSUS SIMONIACOS.

Hoc item ipſo tempore, quo Ioannes Papa Pontificiam ſedem obtinuit, quod multa accidiſſent indigna in ipſa Romana Eccleſia Sede vacante, dum videlicet complures ad Pontificatum adipiſcendum malis artibus ſibi aditum præpararent; agente ipſo Ioanne, Senatuſconſultum factum eſt, quod edicto ſuo roboravit *h* Athalaricus Rex, contra Simoniacos qui aliquid eo nomine accepiſſent. Non enim iſta aduerſus clericos promulgarunt, quos reliquerunt canonum cenſura plectendos; ſed in eos tantummodo in quos poteſtatem haberent, nimirum laicos, quibus ob poſtulationem alicuius in Epiſcopum, aliquid datum vel promiſſum eſſet. Ex quibus intelligas, quam execrabilis ſemper fuerit in Eccleſia ſimoniaca culpa, aduerſus quam (quod canones non proficerent) Ariani Regis auxilium oportuerit imploraſſe. Addidit vero idem Athalaricus ſummam pecuniæ, quæ pro confirmatione electorum Epiſcoporum, tam ipſius Romani Pontificis, quam aliorum quorumcumque ſub ditione eiuſdem Regis conſtitutorum, (quam ipſos Gothos tyrannice vſurpaſſe vidimus) ſoluenda eſſet ſub prætextu eamdem in pauperes erogandi.

h Ap. Caſſ. 9. ep. 15. 16.

DE PECVNIA IN CONSECRATIONE EPISC. SOLVENDA

VII.

Hoc ipſo anno cum Iuſtinianus tertium gereret Conſulatum, idem Imperator vbi cum Perſis pacẽ firmaſſet, (quod ſeptimo ipſius Imperii anno, nempe præſenti contigiſſe Procopius *i* tradit) comparata claſſe aduerſus Vvandalos, eademque ex more antequam ſolueret, ab Epiphanio Epiſcopo Conſtantinopolitano benedicta, Beliſarius dux fortiſſimus eidem præfectus eſt. Qui poſt tres menſes ex quo ſoluit Conſtantinopoli, ad littus Africanum prouinciæ Byzacenæ appellens, & aquæ in loco arido ſcaturientis miraculo confirmatus, inde prope Carthaginem exercitum duxit die decimaquinta Septemb. qua natalis S. Cypriani eiuſdem olim ciuitatis Epiſcopi anniuerſariæ vigiliæ agebantur. Ac primum debellato & occiſo Ammata Gilimeris tyranni fratre, ipſoque Gilimere ab urbe Carthagine aufugiente, ciues Beliſario maxima cum lætitia portas aperuerunt: deinde vero cum Gilimer collectis copiis, vna cum fratre Zanzone, quem ex Sardinia revocauit, eamdem vrbem obſidere pararet, obuiam eis factus Beliſarius, prælio

i Procop. de Bell. Perſ. lib. I.

BELISARIVS DEBELLAT WAND.

k *Id lib 1 & 2. de Bel. Wandal.*

commiſſo Zanzonem occidit, ac Wandalorum caſtra expugnauit Gilimere fuga lapſo. Quæ omnia hoc anno geſta, fuſe deſcripta habes à Procopio *k*, qui ſub Beliſario militans cunctis præſens extitit. Vbi & aliquot recenſet eiuſdem Beliſarii ſummę iuſtitiæ exempla in puniendis militibus ebriis, homicidis, atque rapacibus, quibus & vniuerſum exercitum in officio continuit, & Africanorum animos ſibi deuinxit, viamque parauit ad vincendos hactenus inuictos hoſtes. Sed & mira diuina prouidentia factum eſſe, alibi idem *l* narrat, vt Wandali omnia propugnacula & loca munita Africæ, excepta Carthagine, mœniis atque munitionibus ſpoliauerint, ne Africanis rebellandi aliquo modo animus eſſe poſſet: quibus ita inuentis, abſque aliqua obſidione omnibus Beliſarius potitus eſt, eademque mox cingenda iterum muris & munienda curauit.

l *Id. de ædif. Iuſtin. orat. 6.*

VIII.
VICTORIA DIVINITVS PARTA.

Hæc vero tanta tali facilitate conſummata idem auctor conſiderans, iure admiratus eſt, quartum à Genſerico ſucceſſorem venientem, eiuſque regnum opibus multis ac militum robore florens, à quinque millibus hominum aduenarum, (hunc enim tantummodo numerum equitum qui Beliſarium ſunt ſecuti, & toto eo tempore bellum ſuſtinuere, fuiſſe ait) portu ſtationeque carentium, tam breui tempore ruere potuiſſe. Sed quod dubitat ipſe, vtrum fortunæ illa, an virtuti ſint tribuenda; haud dubium eſt facta eſſe nutu diuino, cum tot tantiſque piis operibus Iuſtinianus diuinum ſibi numen conciliaſſet; nimirum (vt vidimus) Sanctorum cultum promouendo, fidem Catholicam propugnando, & ius antiquum in priſtinam obſeruantiam reuocando; præter proprias vigilias, ieiunia, alioſque labores, quorum idem ipſe in quadam poſtea promulgata conſtitutione *m* meminit. Ex quibus diſcant Principes, cum bellica tractant, quibus operibus Deum ſibi propitium reddant. Cæterum renuntiata hæc fuiſſe Conſtantinopoli antequam præſens annus elaberetur, argumento ſunt conſtitutiones *n* eiuſdem Imperatoris de confirmatione Digeſtorum, datæ ſub hoc eodem tertio ipſius Conſulatu, decimoſeptimo Calendas Ianuarii: in quibus cum de recuperata vna cum Carthagine vniuerſa Africa mentio habeatur, ex iis Chronicon Marcellini corrigas, vbi ea geſta ponuntur ſub quarto Iuſtiniani Conſulatu, nimirum anno ſequenti. Iiſdem vero die & Conſule data legitur conſtitutio de Iuris docendi ratione: ſed quæ loco præfationis Inſtitutionū libris præfigitur epiſtola, poſt ſex dies data eſt, nempe vndecimo Calendas Ianuarii; licet vulgata lectio habeat, vndecimo Calendas Decembris) ſub eodem tertio Conſulatu.

m *Nou. 30. in fi.*

n *l. 1. & 2. D. de confir. Digeſt.*

IESV CHRISTI AN. 534.

IOANNIS II. AN. 3.

IVSTINIA. IMP. 8.

THEODATI REG. 1.

I.

ANno Chriſti quingenteſimo trigeſimo quarto, Iuſtinianus Aug. quartum adiit Conſulatum, nactus collegam Paulinum, quem ortum ex Deciorum antiqua familia his temporibus florentiſſima, Romanus Senatus Athalarici *a* Regis voluntate delegit. Quo anno, Indictione duodecima, ab eodem Athalarico Magnus Aurelius Caſſiodorus Senator auctus eſt ampliſſima dignitate Præfecturæ Prætorii: de qua ad eum extat *b* eiuſdem Regis epiſtola, vbi multa in ipſius laudem ex magiſtratibus bene perfunctis habentur. Quanta autem vir iſte clariſſimus enituerit pietate, vel ex eo oſtenditur, quod inſignitus tanto munere, Ioannis *c* Romani Pontificis implorauit ad Deum preces pro bono regimine; ac reliquos Italiæ Epiſcopos *d* interpellauit, vt orationibus atque ieiuniis vacantes ita plebem inſtituerent, vt quæ in ea Iudex puniat non inueniat: quibus etiam literis, quid ſæculi poteſtates, ipſi Magiſtratus ſibi ipſis, quid populo, quid Epiſcopis, atq; imprimis diuino cultui debeant, quid etiam Epiſcopi ipſis Magiſtratibus atque populis præſtare teneantur, edocet.

a *Caſſiod. 9. ep. 22. 23.*
CASSIOD. CREATVR PRÆF. PRÆT.
b *Ibid. ep. 24.*
c *Id. 11. ep. 2.*
d *Ibid. ep. 3.*

II.
CONCIL. ROM. IN

Hoc item anno, poſtquam diu multumque diſceptatum eſſet de controuerſia, quæ anno ſuperiori Acœmetarum monachorum & Iuſtiniani Imperatoris Legati ad Ioannem Romanum Pontificem retulerant; & ad conuincendos aduerſantes Catholicæ veritati, curatum eſſet, vt etiam à tranſmarinis eruditis viris (quod diximus) ea de re tractatio ſcriberetur: demum habito de his *Romæ* CONCILIO, ex veteri Catholicæ fidei præſcripto, quid ſentiendum eſſet fuit firmiter ſtabilitum; & ab ipſo Romano Pontifice ſcripta ad Imperatorem octauo Calendas Aprilis epiſtola *e*, qua miſſam ab eodem Imperat. fidei profeſſionem in omnibus probauit; Acœmetas autem, alioſque omnes contrarium ſentientes, ab Eccleſiæ Catholicæ communione alienos declarauit. Qui & inſuper eodem tempore à doctiſſimis quibuſdam Senatoribus de eadem re interpellatus; aliam ad illos eo argumento ſcripſit epiſtolam *f*, qua tum probatur vnam perſonam ſanctiſſimæ Trinitatis dici Chriſtum, eundemque natum & paſſum in carne, vereque ac proprie MARIAM Virginem Dei matrem dici & eſſe, tum etiam ambæ illæ Iuſtiniani & Ioannis inuicem datæ epiſtolæ (quas & in ſuum Codicem *g* idem Imperator referri voluit) legitimæ declarantur: Vt etiam illas genuinas aſſeruerunt doctiſſimi huius ſæculi Iuriſconſulti Alciatus *h* & Cuiacius *i*, etiamſi id negare præſumpſerint, frigidiſſimis quibuſdam ac prorſus imperitis rationibus, leguleii quidam Nouatores *k* Sedis Apoſtolicæ hoſtes, quod in eis mire eluceat Romanæ Eccleſiæ maieſtas, atque in vniuerſam Eccleſiam Catholicam auctoritas, ab ipſomet Iuſtiniano ſingulis pene periodis inculcata: quæ tamen & in aliis paſſim cum eiuſdem tum aliorum Imperatorum conſtitutionibus, æque indubitate aſſerta habetur.

QVÆST. VNIVS DE TRINIT. PASSI.

e *l. 8. C. de Sum. Trin.*

f *Ext. in Bibl. Sanct.*
g *l. 8. C. de Sum. Trin.*
PROBATÆ EPIST. IVSTIN. ET IOAN.
h *Alciat. 4. Parerg. 23.*
i *Cuiac. 12. obſer. 26.*
k *Hothom. 1. amic. ab. reſp. 1. cuius imperitiam pluribus refellit Baron. Ann. Tom. VII. hoc an.*

III.

Porro cum fidei ſuæ profeſſionem ab Apoſtolica Sede confirmatam Iuſtinianus accepiſſet; vt ea fixius vniuſcuiuſque animis inhæreret, prudenter illud excogitauit, vt eam ad Eccleſiaſtici cantici rhythmos accommodatam, inſtar Pſalmi Eccleſiis traderet concinendam. Id namque ab ipſo factum anno ſequenti, quo eius Imperii nonus incipit, Miſcella habet; quamuis Cedrenus anno ſeptimo actum tradat: ſed magis illi ſententiæ inhæremus, vt non ante id tentatum fuerit, quam Imperator acceperit à Romano Pontifice confirmatum fidei ſuæ edictum. Sed & hic opus eſt monere Lectorem, reperiri in Tomis Conciliorum longe prolixius eiuſdem Imperatoris Edictum, imo Librum, (ita enim appellat Liberatus *m* Diaconus) inſcriptum ad Ioannem Romanum Pontificem: quod tamen cum de Tribus Capitulis, diu poſtea in Eccleſia controuerſis, exactam contineat diſcuſſionem, referendum eſſe conſtat ad tempora Vigilii Papæ. Eſtque ille ipſe Liber, quem aduerſus eadem Tria Capitula Theodorum Cæſarienſem Epiſcopum ab ipſo Iuſtiniano edendum curaſſe, idem Liberatus teſtatur, & videbitur ſuo loco.

l *l. 7. C. de Sum. Trin. Nou 9 42. 131. &c.*

m *Liber. c. 14.*

IV.
GILIMER REX WĀD. SE DAT ROMANIS.

Quod autem pertinet ad res bellicas Africæ; cum anno ſuperiori omnia feliciter illic Romanis ſucceſſiſſent, eadem hoc anno ſunt feliciſſime abſoluta: cum videlicet prælio ſuperatus Gilimer, contulit ſe in montem Numidiæ Papuam dictum, acceſſu difficillimum; ibique à Phara Duce iuſſu Beliſarii obſeſſus, poſt trium menſium conſumptum ſpatium, fame vexatus, ærumniſque confectus, dedens ſe Pharæ, per eum Carthaginem ad Beliſarium ductus eſt: ſicque ſuſceptum confectum eſt bellum, vniuerſa Africa à Romanis vindicata poſt annos nonaginta quinque (vt ipſemet Iuſtinianus *n* teſtatur) ex quo Wandali eam occupauerant. Poſt quæ Beliſarius, relicto in Africa Salomone Duce exercitus, qui aduerſus rebellantes Mauros dimicaret, Conſtantinopolim rediens, ſuperata calumnia quam in eum inuidi parauerant, Imperatoris decreto triumphum egit antiquorum more, (niſi quod pedes ambulauit) ampla præferens ſpolia & inſignia trophæa, ipſumque Gilimerem vna cum omnibus ipſius conſanguineis ac præſtantioribus Wandalis. Qui quidem Gilimer, poſtquam ad Hippodromum in conſpectum Imperatoris perductus, ipſum in alta ſede conſtitutum, populumque circumſtantem conſpexit, ac demum ſeipſum in quam conditionem perueniſſet conſiderauit; nihil queſtus, illud tantum memoraſſe dicitur: *Vanitas o vanitatum, & omnia vanitas.* Cui Imperator loca quædam in Galatia ad habitandum ſimul cum ſuis propinquis dedit: Patricium autem creare non licuit, quod à ſecta

n *l. 1. C. de off. PP. Afr.*

BELISARII TRIVMPHVS.

o *Eccl. 1.*

noller

nollet Ariana diſcedere. Hilderici vero quem ille necauerat filios & nepotes, vt ex Valentiniani Imperatoris ſanguine venientes, opibus amplius munerauit: ac Beliſario immenſos præterea contulit honores, quem & anno ſequenti Conſulem ordinarium creauit. Hæc autem omnia pluribus proſecutus eſt Procopius *p*, qui interfuit.

p *Procop. li. 2. de Bell. Wandal.*

V.
q *l. 1. & 2. C. de Off. PP. Afr.*
PROVIDET IMP. ECCLESIÆ ET STATVI AFRICÆ.

Poſthæc idem Imperator ad optimum recuperatæ Africæ regimen adducens animum, conſtitutiones *q* ea de re hoc ipſo anno edidit, quibus quanta à Deo fuerit inde conſecutus beneficia abunde recenſet, & ſumma humilitate gratias agit: eaſdemque conſtitutiones voluit inferri in Codicem ſuum, iam antea quidem ipſum (vt vidimus) editum, ſed ita vt idem ex nouis promulgatis poſtea ſanctionibus, quibus interdum nonnulla iura ſancita emendabantur, & alia addebantur, augeretur. Ipſum enim hoc anno, ſuo Conſulatu quarto, Imperator decimo ſexto Calendas Decembris edidit iterum auctum & emendatum, recenti quæ illud ſignificaret appoſita conſtitutione *r*. Qui & inſuper alias ſanctiones *ſ* ediſiſſe reperitur, de his quæ ſpectarent ad res Africanas Eccleſiaſticas moderandas: & vt tam Eccleſiæ, quam ſinguli alii, ſua reciperent quæ perdidiſſent ſub Wandalis. Sed quæ idem, ſiue ad pietatem ac cultum Dei, Beatiſſimæque Virginis Dei genitricis, (cuius præcipue precum opitulationi hæc tanta accepta ferebat) aliorumque Sanctorum; ſiue ad decorem; vel munimentum ſpectantia, in Africa ædificia erigenda curauerit, Procopius *t* diligenter proſecutus eſt: qui & ait, ipſum Bagaienſem vrbem, muris cinctam, nomine coniugis *Theodorianam* appellaſſe, Adrumetum autem pariter munitam ſuo nomine *Iuſtinianam*: qua etiam appellatione ipſam Carthaginem ab eo nuncupatam eſſe, docent literæ *u* Synodi Carthaginienſis, & ipſius Iuſtiniani Conſtitutiones *x*. Sed & illud laude digniſſimum, dum barbaros repertos in Africa, quos *Mauros* vocant, Romanis ſubiectos, ex Gentibus reddidit *y* Chriſtianos. Reliqui vero Mauri vix poſt decennium ſubiugari potuerunt; plurimis parere recuſantibus, in partes interiores Africæ effugatis.

r *lib. 1 de emend. Cod.*
ſ *Nouell. 36. & 37. & poſt Nouell. Iuſt. edit. Iulian. p. 245. 246.*
t *Procop. de ædif. Iuſtin. orat. 6.*
u *Tom. II. Conc. in Agap.*
x *Nouell. 13. &c.*
MAVRI REDDITI CHRISTIANI.
y *Procop. lib. orat. 3.*

VI.
THEODAHATHVS REX ITAL.
z *Hab. Bar. Ann. Tom. VII. an. 534. 536. ex Lal. Paſqual.*

Hoc eodem anno Athalaricus Rex Gothorum in Italia, corruptis moribus adoleſcens, vbi annos octo in regno abſoluiſſet, mortuus eſt. THEODATVS autem, filius Amalafredæ ſororis Theodorici, (quem nummi *z* veteres *Theodahathum* triplici aſpiratione, ſecundum Gothicam pronunciationem nominant) iam ætate prouectus, conſilio Amalaſunthæ regnum ſuſcepit; vir literarum Latinarum ac Philoſophiæ Platonicæ ſatis peritus, ſed rei bellicæ prorſus ignarus, & accumulandarum pecuniarum ſtudioſiſſimus. Qui quidem ingrati animi indignum committens facinus, ſimul ac liberas nactus eſt regni habenas, eandem Amalaſuntham vinculis alligatam, in inſula ad lacum Vulſinum poſita aſſeruari in carcere iuſſit. Interea vero oratum pacem legatos Conſtantinopolim miſit, literaſque eiuſdem argumenti ipſam Amalaſuntham, Romanumque Senatum, ad Imperatorem dare coegit. Narrat pluribus hæc omnia Procopius *a*; literas autem recitat qui ſcripſit Caſſiodorus *b*. Verum cum poſt hæc geſta idem Theodatus, nonnullorum perſuaſione, quorum cognatos olim Amalaſuntha neci tradi iuſſerat, eandem obtruncandam curaſſet; ita enim Procopius; ſed Iornandes in balneo ſtrangulatam aſſerit:) vbi hoc Iuſtinianus accepit, ad vindicandam Amalaſunthæ, fœdere atque amicitia ſibi coniunctiſſimæ necem, aduerſus Gothos bellum parare decreuit, dimiſſis re infecta legatis: & aduerſus eoſdem commouere Francos ſategit, iam ante viuente Athalarico concitatos. Quæ vero geſta ſint, dicetur anno ſequenti.

a *Procop. de Bell. Goth. lib. 1.*
b *Caſſio. 10. ep. 2. 3. 4. & lib. 11. ep. 13.*
AMALASVNTHA NECATVR.

VII.
MARCELLINI COMITIS SCRIPTA.
c *Id. in edit. ..., c. 17.*
d *Ibid. c. 25.*

Hoc anno ſub dictis Coſſ. finem imponit ſuo Chronico Marcellinus Comes Illyricianus, vt ipſe eius operis præfatione teſtatur; aitque, hoc opus alii cuidam ſuæ ſcriptioni ſubieciſſe: quam illam putamus, cuius meminit Caſſiodorus *c*; dum ait Marcellinum quatuor libros de temporum qualitatibus, & poſitionibus locorum, pulcherrima proprietate confeciſſe: ſed & eundem teſtatur *d*, Conſtantinopolitanam & Hieroſolymitanam ciuitates quatuor libellis minutiſſima narratione conſcripſiſſe. At præter Chronicon, reliqua eius ſcripta periiſſe videntur.

[Cum igitur hic finem impoſuiſſe ſuo Chronico teſtetur ipſemet Marcellinus; ſane quæ deinceps ſequuntur ad finem vſque Imperii Iuſtiniani, ab alio quopiam adiecta poſtea eſſe intelliguntur: quæ tamen à Panuinio, & multis aliis nullo diſcrimine pro Marcellinianis edita ſunt: vt etiam notauit Sirmondus in accuratiſſima huius Chronici eiuſque Appendicis editione.]

IESV CHRISTI AN. 535.

AGAPETI AN. 1.

IVSTINIA. IMP. 9.

THEODATI REG. 2.

I.
IVSTIN. CONSTITVTIONES PRO OPTIMA ŒCONOMIA ECCLESIÆ.
a *Nouell. 3. 5. 6. 7.*
NVMERVS CLERICOR. MAIORIS ECCL. CONST.

ANno Chriſti quingenteſimo trigeſimo quinto, Beliſario abſque collega Conſule, Iuſtinianus Imperator Gothicum Bellum auſpicaturus, præteritorum ſatis doctus exemplo, debellari à Deo feliciter hoſtes cum Imperator pie pro religione laborat; id imprimis egit, vt quæ in ipſa ciuitate Conſtantinopolitana aduerſos ſacros canones, probatamq; conſuetudinem audiret admitti, corrigenda curaret. Quamobrem quatuor inter alias Conſtitutiones *a* ſcripſit menſibus Martio & Aprili ad Epiphanium illius Epiſcopum; nimirum de numero clericorum maioris Eccleſiæ, (qui cum amplior eſſet quam redditus Eccleſiæ ferrent, ideoque ipſa ære alieno opprimi cogeretur, atque etiam bona alienare; decreuit eum eſſe debere quadringentorum viginti quinque, nempe ſexaginta Presbyterorum, centum Diaconorum, nonaginta Subdiaconorum, centum decem Lectorem, viginti quinque Cantorum, & quadraginta Diaconiſſarum; præter centum Oſtiarios:) de obſeruantia monaſticæ diſciplinæ, deque illis qui eſſent in monaſteria ſuſcipiendi; de Epiſcoporum & Clericorum electione & ordinatione ſecundum canones agenda; ac de non alienandis permutandisve bonis Eccleſiarum &c.

II.
b *Ext. in append. Nou. 8.*
EPISCOPI INSPECTORES PRÆFECTORŨ.

Aliam item eodem menſe Aprili in ſubditorum ſubleuationem addidit *b* ad Ioannem Præfectum Prætorio, de Magiſtratibus gratis conferendis: qua inter alia conſtituit, vt ſingulis Præfectis Epiſcopi imminerent, qui ſiquid iniuſtum ab illis committeretur, Imperatori deferrent: inſuperque adiecit, vt Prouinciarum Præfecti iurarent Metropolitanis Epiſcopis, omnia ſeruaturos quæ eſſent Imperatoris legibus conſtituta; eiuſque iuriſiurandi præſcriptam formulam eidem conſtitutioni additam voluit: quæ ſic ſe habet: *Iuro per Deum omnipotentem, & Filium eius vnigenitum Dominum noſtrum* IESVM CHRISTVM, *& Spiritum Sanctum, & per ſanctam glorioſam Dei-genitricem & ſemper Virginem* MARIAM, *& per quatuor Euangelia, quæ in manibus meis teneo, & per ſanctos Archangelos Michaelem & Gabrielem, puram conſcientiam, germanumque ſeruitium me ſeruaturum ſacratiſſimis noſtris dominis, Iuſtiniano, & Theodoræ coniugi eius, occaſione traditæ mihi ab eorum pietate adminiſtrationis, & omnem laborem & ſudorem cum fauore ſine dolo & ſine arte, quæcumque ſuſcipio in commiſſa mihi ab eis adminiſtratione de eorum Imperio atque Republica. Et communicator ſum ſanctiſſimæ Dei Catholicæ & Apoſtolicæ Eccleſiæ: & nullo modo vel tempore aduerſabor ei, nec alium quemcumque permitto, quantum poſſibilitatem habeo.* Ac deinde multis additis de iuſtitia gratis, & cum omni æquitate, & abſque vllo perſonarum reſpectu adminiſtranda; demum ita iuramentum concludit; *Si vero non hæc omnia ita ſeruauero, recipiam hic & in futuro ſæculo in terribili iudicio magni Domini Dei & Saluatoris noſtri* IESV CHRISTI, *& habeam partem cum Iuda, & lepra Gieſi, & tremore Cain: inſuper & pœnis quæ lege eorum pietatis* (hoc eſt, Imperatorum) *continentur, ero ſubiectus.*

III.
c *Nouell. 9.*
CONSTITVTIO DE PRÆSCR. CENTVM ANNOR.

Quibus ſic à Iuſtiniano probe diſpoſitis, rurſum noua ad Romanum Pontificem data ſanctione *c*, priuilegium contulit Romanæ Eccleſiæ, aliiſque Occidentalibus omnibus quæ Catholica communione ei coniunctæ eſſent, vt earum prædia atque latifundia non (vt antea) triginta tantum vel quadraginta, ſed centum annorum præſcriptione gauderent: indignum omnino ratus, vt ipſa omnium caput Eccleſiarum, *apud quem* (vt ait) *Summi Pontificatus apicem eſſe, nemo eſt qui dubitet*, eo priuilegio careret, quod meminerat Orientalibus Eccleſiis conceſſiſſe *d* ante ſeptennium

d *l. 23. C. de SS. Eccl.*

anno

anno ſecundo ſui Imperii, ſuoque pariter Conſulatu ſecundo: quamuis id fraude Priſci Emeſeni, dataque pecunia, ab eo tunc iiſdem Eccleſiis Orientalibus impetratum fuiſſe, Suidas *e* innuat. Quomodo vero hanc conceſſionem reduxerit ipſemet poſtea ad terminum quadraginta annorum, dicetur ſuo loco: iam cætera huius anni proſequamur.

e Suid. verb. Priſcus.

[Sumptum id ex Procopio in Vita Iuſtiniani proxime edenda.]

IV.

f Tom. 1. Ep. Rom. Pont. & Tom. 2. Conc. in Agap.

CONCIL. CARTH. PRO RESTITVENDA DISCIPLINA.

Hoc igitur anno Romam delata reperitur *f*, ad Ioannem Pontificem ſcripta Synodalis epiſtola ex CONCILIO CARTHAGINIENSI, celebrato ſub *Reparato* eiuſdem ciuitatis Archiepiſcopo. Vindicata namque in priſtinam libertatem Eccleſia Africana, ii qui tunc extabant in vnum conuenere ſanctiſſimi Epiſcopi vſque ad numerum ducentorum decem & ſeptem: qui reſtituere conantes collapſam ob longam ſeruitutem Eccleſiaſticam diſciplinam, ad eundem Pontificem legationem miſere per Caium & Petrum Epiſcopos, ac Liberatum diaconum Eccleſię Carthaginienſis; qua ipſum inter alia conſuluerunt de modo, quo Ariani ad Catholicam fidem ſuſcipi deberent: profitentes ſe charitati conuenire exiſtimaſſe, vt quid haberet ea de re ſenſus eorum in publicam notitiam nemo perduceret, niſi prius vel conſuetudo ipſis, vel definitio Romanæ Eccleſiæ proderetur. Porro iidem Legati Romam aduenientes, inuento Iohanne iam defuncto literas Agapeto eius ſucceſſori dedere; quibus ipſe reſcripſiſſe reperitur *ff* quinto Idus Septembris poſt Conſulatum Paulini, nempe hoc ipſo anno; eorumque conſultationibus reſpondens decreuiſſe, Arianos Epiſcopos pœnitentes non debere quidem recipi in Eccleſiam cum honoribus, ſed tamen eis alimenta ex charitate præſtanda eſſe.

ff Agap. ep. 1.

V.

IO. PAPÆ OBITVS.

Cum igitur ex prædictis conſtet, ipſum Ioannem Papam ad hunc vſque annum vitam propagaſſe; quo tamen potiſſimum die aut menſe deceſſerit, haud adeo exploratum habetur: licet Anaſtaſius Bibliothecarius id dicat accidiſſe ſexto Calendas Iulii: cui multa aduerſari patet; ac præcipue quod ipſemet Agapetus priuatis literis *g* ad prædictum Reparatum redditis, aperte teſtetur ſuæ ordinationis nuntium ipſo principio huius anni, aſpera adhuc hieme, in Africam delatum eſſe: itemque quod literæ à Iuſtiniano Imperatore ad eundem Agapetum hoc ipſo Beliſarii Conſulatu ſcriptæ, (de quibus mox dicetur) datæ reperiantur pridie Idus Martias; redditæque ad ipſum ab Agapeto, decimo quinto Calend. Aprilis ſub eodem Conſulatu. Vnde & neceſſario colligis, illapſum eſſe errorem in diem datæ ab eodem Iuſtiniano conſtitutionis, quam diximus, de præſcriptione centum annorum, quæ ſcripta ponitur ſexto Calend. Maii huius ipſius Conſulatus Beliſarii; vt ſcilicet pro *Maii*, reponatur *Martii*; ſcriptaque ea fuerit die vigeſima quarta Februarii, qua nondum innotuiſſet Conſtantinopoli obitus Ioannis. Subdit autem Anaſtaſius, Ioannem ſepultum eſſe in baſilica S. Petri: Et poſtquam ceſſaſſet Epiſcopatus eius dies ſex, ſubrogatum eſſe in locum eius, quem diximus AGAPETVM patria Rommanum, filium Gordiani presbyteri: quem fuiſſe Archidiaconum, eundemque apprime eruditum, teſtatur Liberatus *h* in Breuiario.

g Id. ep. 2.

AGAPETI ELECTIO.

h Liber. c. 21

VI.

i Ext. int. ep. Agap.

De cuius creatione vbi Iuſtinianus Imperator certior factus eſt, confeſtim ad eum ſcripſit quas diximus literas, vna cum Catholicæ quam profiteretur fidei confeſſione *i*; eadem ipſa, quam olim ad Ioannem Agapeti deceſſorem miſerat confirmandam. Sed quod ea priuata eſſet, tractaretque de fidei myſteriis; ita illam recipere ſe atque probare, conteſtatus eſt Agapetus ad eundem mox reſcribens *k*, quatenus erat ſacris canonibus conſentiens, non vt erat profecta à laico homine docere in Eccleſia præſumente: *Firmamus* (inquit) *laudamus, amplectimur, non quia laicis auctoritatem prædicationis admittimus, ſed quia ſtudium fidei veſtræ Patrum noſtrorum regulis conueniens confirmamus atque roboramus.* Sicque & in cæteris diſcas (quod etiam ſuperius monuimus) ita probatas ipſi Eccleſiæ Catholicæ & Apoſtolicæ, Iuſtiniani vel aliorum Principum de rebus Eccleſiaſticis editas ſanctiones, ſi eædem ſacris Canonibus innitantur; ſecus, ſi contra. Quapropter hac Agapeti cenſura prudentior factus Iuſtinianus, non amplius priuatam à ſe editam confeſſionem vſurpauit; ſed ne quid ſibi arrogare viſus eſſet, publicam poſtea prodidit, cum Agapetus Conſtantinopoli anno ſequenti exiſtens Catholicæ fidei profeſſionem ab eo exegit: tunc enim illam ipſam edidit *l*, quam olim Hormiſda Papa miſerat per Legatos Conſtantinopolim, ſubſcribendam ab iis qui Catholicæ & Apoſtolicæ Eccleſiæ communionem conſequi vellent.

k Agap. ep. 6.

IMPP. CONSTITVTIONES QVÆ PROBATÆ.

l Int. ep. Agap.

VII.

ll Conſtat ex literis ſcriptis ad Salom. PP. Afr. poſt Nou. Iuſtin.

m Agap. ep. 3.

Cum autem aliis literis idem Imperator pro Africana agens Eccleſia, (à qua ex prædicto Concilio Carthaginienſi legationem *ll* ſuſceperat) ab Agapeto petiiſſet, vt iis qui ab Ariana hæreſi ad Catholicam fidem redirent, concederetur retinere dignitates Eccleſiaſticas in quibus fuerant apud hæreticos, & ad alias promoueri: de his reſcribens Agapetus *m*, laudauit quidem ipſius zelum, ſed docuit, nec eſſe lapſos cum honoribus recipiendos, nec vere pœnitentibus honores curæ eſſe: Epiphaniumque Conſtantinopolitanum Epiſcopum reprehendit, quod vnum aliquem ex iis, inconſulta Sede Apoſtolica, ordinare præſumpſiſſet: cæterum mittere ſe Legatos (ſicut & Imperator petierat) in Orientem, qui ſuo nomine tam iſta, quam alia Eccleſiæ negotia curarent. Quinam autem miſſi fuerint, cum nulla ibi mentio fiat, ex Actis Synodi Conſtantinopolitanæ ſub Mena intelligere poſſumus, fuiſſe eoſdem illos qui ei ſubſcripti reperiuntur, nimirum *Sabinum* Epiſcopum Canuſinum, *Epiphanium* Aſculanum, *Aſterium* Salernitanum, *Leonem* Nolanum, *Ruſticum* Feſulanum, vna cum *Theophane* & *Pelagio* S. R. E. Diaconis.

LEGATIO AB AGAPETO PP. MISSA IN ORIENTEM.

VIII.

n Procop. de ædif. Iuſtin. orat. 4.

Quod vero etiam petiiſſet Imperator, Epiſcopum ciuitatis Iuſtinianæ Primæ (quam quidem magnifice ab eo recens extructam fuiſſe iuxta locum Taureſiam dictum in Dardania Europæ, vnde ipſe oriundus erat, Procopius *n* eſt auctor) pallio inſigniri, viceſque gerere Apoſtolicæ Sedis; Agapetus iiſdem ſuis literis totum pariter negotium Legatis commiſit. Neque enim quicquam temere in præiudicium aliorum Metropolitanorum concedere volebat. Sicque re dilata, tantũ Vigilius diu vi Imperatoria agitatus, huic ipſius petitioni acquieuiſſe intelligitur ex Nouella conſtitutione *o*, vbi agit Imperator de priuilegiis eiuſdem natalis ſui ſoli, quæ alias *p* fuſius enumerauerat. Extantque ſancti Gregorii Papæ literæ *q* de collato Pallio Ioanni Archiepiſcopo Primæ Iuſtinianæ. Porro Secundam Iuſtinianam dictam fuiſſe ab eodem Imperatore, quæ olim apud eoſdem Dardanos vrbs erat nomine Vlpiana, idem Procopius tradit. Cum autem & Carthaginem atque Adrumetum in Africa, æque Iuſtinianas de nomine ſuo appellaſſe, ſuperius dictum ſit: ſed & in ſubſcriptionibus Epiſcoporum Quintæ Synodi Oecumenicæ, quinque aliæ recenſeantur nouæ Iuſtinianæ, treſque aliæ Iuſtinianopoles; iam ex his videas, Iuſtinianum valde ſolicitum fuiſſe propagandi ſui nominis, tam in Occidente, quam per vniuerſum Orientem.

o Nou. 131.
p Nou. l. 11.
q Greg. 4. ep. 15.

PLVRES IVSTINIANÆ VRBES.

IX.

Hoc ipſo anno Epiphanius Epiſcopus Conſtantinopolitanus, validus ſatis Orthodoxæ fidei propugnator, cum ſediſſet annos quindecim; ex hac vita deceſſit: in cuius locum, callidis occultiſque conſiliis Theodoræ Auguſtæ (vt teſtatur *r* Liberatus) *Anthimus* Epiſcopus Trapezuntius in Ponto, qui foris licet Catholicam fidem profiteretur, intrinſecus Eutychianam hæreſim ſectabatur, in ſedem Conſtantinopolitanam intruſus eſt. Hincque malorum origo; hinc ipſi Imperatori atque vniuerſæ Eccleſiæ Catholicæ acerbiſſimarum cladium fons erupit. Quam feliciſſimus Iuſtinianus extitiſſet, & plane cui nullus vnquam vel Gentilium vel Chriſtianorum Imperatorum longo interuallo fuiſſet exæquandus, ſi Catholicam nactus fuiſſet ſibi ſimilem conſortem Imperii: Quanto enim ille propenſiori ſtudio palam fauit Catholicæ fidei, tanto Theodora callidiori conſilio clam Eutychianæ hæreſi adiumento fuit & augmento. Dum autem plus æquo, & quam deceat Catholicum Principem, audiuit Iuſtinianus conſilium hæreticæ vxoris, ſcandalum ſibi tandem & ruinam molitus eſt; vt quæ dicentur annis ſingulis demonſtrabunt.

ANTHIMVS IMPIVS EPIS. CÕST.

r Liber. Breuiar. c. 20.

IVSTINIANVS LÆSVS A CONIVGE HÆRETICA.

X.

Hoc etiam tempore, defuncto Timotheo Alexandrino Epiſcopo hæretico, eadem impia Theodora curauit in eius locum ſuffici *Theodoſium* quendam ſcriptorem orationum, & ſectatorem perditiſſimi illius pſeudoepiſcopi quondam Antiocheni, Acephalorum capitis, & Corruptibilium hæ-

HÆRETICI ALTERCANTVR PRO SEDE ALEXAN.

reſis inuentoris, Seueri. Quem quidem Theodoſium licet pars magnatum Epiſcopum agnoſcerent, reliqui tamen cum monachis & populo *Gaianum* Eccleſiæ Alexandrinæ Archidiaconum, æque hæreticum, ſed Iuliani Halicarnaſſei Incorruptibilium auctoris ſequacem elegerunt: vnde maximæ in ea ciuitate ſeditiones cædeſque inter populum & milites ortæ ſunt. Demum vero Gaiano à Iudicibus poſt quartum ſedis menſem pulſo, nouiſſime & Theodoſius non ferens contra ſe odium populi, de ſede diſceſſit; ſeceſſitque Conſtantinopolim, quo ab Imperatrice Theodora honorifice vocatus fuerat, poſtquam eiuſdem Auguſtæ ope ſedem Alexandrinam violenter occupaſſet annum vnum & menſes quatuor. Quarum rerum hiſtoriam plenius deſcripſere Liberatus *f* Diaconus, & Leontius *t* Scholaſticus, ambo huius temporis ſcriptores. Sed quod pertinet ad ſucceſſionem Alexandrinorum Antiſtitum; ex quo ibi præcipuam ſedem hæretici occuparunt, ab ipſis & per ipſos ſucceſſio ſpuria deducta eſt, interrupta vero Catholicorum; cum tamen conſtet & ipſos Orthodoxos, etſi longe inferiores numero hæreticis eſſent, nihilominus Orthodoxum aliquando habuiſſe Epiſcopum cui communicarent. Poſt Theodoſium autem & Gaianum, (quorum mutuæ altercationes & expulſiones ad biennium productæ ſunt) qui ſucceſſerunt Epiſcopi Alexandrini, omnes fuere Catholici, quos numerat Leontius, eoſdemque *Synoditas* ob cultum Synodi Chalcedonenſis appellat; nempe *Paulum, Zoilum, Apollinarem, Ioannem, & Eulogium* æqualem ſancti Gregorii. Nec vero illud ex Liberato omittendum, conſuetudinem fuiſſe Alexandriæ, vt qui ſuccedere deberet Epiſcopo defuncto, excubias ſupra defuncti corpus ageret, manumque eius dexteram ſuo capiti imponeret; eodemque manibus ſuis ſepulto, acciperet collo ſuo pallium B. Marci, ac tunc legitime ſederet.

f Id. ibid. *t Leont. de Sect. Act. 5.* ORTHODOXI EPISCOPI ALEXAND.

XI. AGNOITARVM HÆRESIS.

Quo vero tempore Theodoſius hæreticus Conſtantinopoli degeret, tradit Leontius AGNOITARVM (ſic ab ignoratione dictorum) dogma motum eſſe. Quod enim Dominus dixerit, neminem horam Iudicii ſcire, ne Filium quidem, ſed ſolum Patrem; quæſitum eſſe: An Chriſtus eam ignoraret, vt homo; magnaque inde orta altercatione, Theodoſium negaſſe Chriſtum ignorare, atque idcirco à ſuis contrarium aſſerentibus diuiſum eſſe, & aduerſus eoſdem ſcripſiſſe. Hæc Leontius: qui vtrorumque eorundem hæreticorum circa hæc errores, ex doctrina Catholicæ fidei confutat, diceturque de iis rurſum inferius *u*. Ioannes *x* quoque Damaſcenus affirmat, eos qui à Theodoſio nuncupati ſunt hæretici *Theodoſiani*, poſtea à Iacobo propagatore *Iacobitas*, itemque alio nomine *Ægyptios* eſſe appellatos: Agnoitas autem à Themiſtiano quodam eiuſdem ſectæ principe, *Themiſtianos* dictos; hoſque inſuper Chriſtum ignauiæ & timiditatis arguiſſe, & vnam in eo naturam coniunctam aſſeruiſſe. Ita igitur Seueriani omnes iſti profeſſione, hoſteſque Concilii Chalcedonenſis, inter ſeipſos more hæreticorum pugnaciſſime decertarunt: vt plane acciderit veluti portento quodam, vt bellua ſine capite, (ita Acephalorum hæreſis appellata) eadem pluribus prodierit armata capitibus inter ſe pugnantibus. Nam ex primo eorum capite SEVERO (à quo denominati ſunt *Seueriani*) plura alia pullularunt, nempe GAIANVS, à quo *Gaianitæ*; THEODOSIVS, à quo *Theodoſiani*; IACOBVS, à quo *Iacobitæ*; THEMISTIVS, à quo *Themiſtiani*. Numerat adhuc aliud caput Damaſcenus, nempe BARSANIVM, ex quo *Barſaniani*, ſiue *Semidalitæ*; qui cum omnia Gaianorum & Theodoſianorum decreta defenderent, aliquid tamen præterea addebant de ſuo.

u Inf. ann. 563. *x Damaſc. l. 3. de hæreſ.*

ACEPHALORVM CAPITA MVLTA.

XII.

Porro cum aduerſus iſtas peſſimas Seueri propagines diſputauerint olim plurimi tam Catholici, quam etiam hæretici tractatores; inter primos, degente adhuc Theodoſio Conſtantinopoli, *Ioannes* quidam cognomento PHILOPONVS, Grammaticus Alexandrinus, adeo infeliciter iiſdem ſe oppoſuit, vt in Tritheitarũ dogma ipſemet lapſus ſit; quemadmodum de illo tradit Leontius ipſius errores confutans, & Suidas eiuſdem multiplicium Scriptorum mentionem habens; ex quorum etiam nonnullis meruiſſet inter Eccleſiæ Doctores adnumerari, niſi poſtea ab illius doctrina deficiens, etiam indignum ſe præbuiſſet qui inter Chriſtianos adſcriberetur. Nam & ipſum Photius in Bibliotheca tradit

IO. PHILOPONI ERRORES.

ſcripſiſſe librum contra Synodum Chalcedonenſem, necnon alium commentarium aduerſus Reſurrectionem mortuorum. Quod vltimum ita declarat Nicephorus *y*, de eiuſdem erroribus & ſcriptis agens, non vt animas diceret ſine corporibus cœleſti gloria fruituras; ſed eas aliis corporibus, iiſque ex nihilo creatis induendas, quod aſſereret corpora noſtra corrumpi ſecundum formam atque materiam. Propagata vero eſt iſta Philoponi hæreſis, ex Origene accepta, ad poſteros; qua imbutus Eutychius Conſtantinopolitanus Epiſcopus, confutatus eſt à S. Gregorio, vt ſuo loco dicetur. Addit autem de Philopono Nicephorus, quod licet conſentiret Catholicis duas eſſe in Chriſto vnitas naturas, alteram diuinam, humanam alteram; erraret tamen cum adderet, facta vnione non amplius duas, ſed vnam tantum compoſitam eſſe naturam; vnde *Monophyſitarum* hæreſis pullulauit, & *Monothelitæ* progreſſi ſunt.

y Niceph. li. 18. c. 47. 48.

XIII. DE IACOBO AVCTORE HÆRESVM ARM.

Sed quod pertinet ad *Iacobum*, à quo *Iacobitarum* hæreſim denominatam diximus; idem Nicephorus *z* ſcribit, eum fuiſſe genere Syrum, obſcurum prorſus virum, & ob ſummam tenuitatem cognominatum *Zanzalum*: qui Eutychetis, & Dioſcori, necnon Petri Cnaphei, atque Seueri recepto dogmate, Monophyſitarum & Theopaſchitarum hæreſes apud Syros propagare magnopere ſtuduerit. Vnde multo exorto diſſidio, eos qui rectæ doctrinæ adhærerent appellatos eſſe *Melchitas*, quod Concilium Chalcedonenſe, & Imperatorem (*Melchi* enim Syris Rex eſt) conſectarentur: qui vero contrarium ſentirent, multa variaque habuiſſe nomina, *Iacobitas* tamen maxime fuiſſe dictos. Eundem autem Iacobum auctorem quoque extitiſſe *Armeniorum* ſectæ, quæ fuit veluti hæreſum omnium ſentina; quippe qui cum Ario dicerent, Deum Verbum naturam mutationi obnoxiam habentem, carnem anima carentem aſſumpſiſſe: cum Apollinare, corpus Domini mentem non habere, eique diuinam naturam ſufficere, mentiſque vim operatricem perficere: aliaque plura ab aliis hæreticis deſumpta ſibi ipſis arrogaſſe: ſed & de Incarnatione Verbi multa abſurdiſſima; eademque inter ſe contraria pro tempore effutiiſſe & vt hæreſes ſuas adſtruerent, plurima diuini Euangelii dicta reſcidiſſe, aliaque rurſum addidiſſe: denique Monophyſitarum, Aphthartodocitarum ſiue Incorruptibilium, & Monothelitarum hæreſes, veluti hæreditarias augere, cupientes, Petri Cnaphei additamentum Triſagii valde complexos eſſe. Hæc Nicephorus de Armeniorum dicta hæreſi; quam à Iacobo, poſt Seuerum, originem hoc ipſo tempore duxiſſe, aperte docet Photius, dum agens de ſcriptis Ephræm Epiſcopi Theopolitani ſiue Antiocheni, qui his diebus ſedebat, ait eum exagitaſſe quoque prædictum Iacobum hominem Seuerianum, à quo ſunt Iacobitæ denominati: vnde nihil eſt, vt ad poſteriora quis tempora eandem hæreſim referat.

z Id. lib. 18. c. 52. 53.

XIV. ALIA ACEPHALOR. CAPITA.

At non hic finis portentorum: præter enim recenſita prædictæ beſtiæ capita, ad eundem Seuerum pertinere tradit Nicephorus *a* *Caucobabditas, Angelitas, & Damianiſtas*, ita dictos ab Epiſcopis & locis iis nominibus appellatis hæreticos: Itemque *Tetraditas, Petritas, & Paulitas*; quorum alii Petrum, alii Paulum Seuerianos, ſed ab inuicem diſſidentes conſectabantur. Denique & ipſum aſpidem tot ouis fœcundum Seuerum, hoc eodem tempore cum Anthimus Conſtantinopoli & Theodoſius Alexandriæ ſederent, Conſtantinopolim acceſſiſſe; & cum inueniſſet Anthimum eadem ſecum ſentire, perſuaſiſſe, vt ſua dogmata gloriæ terrenæ & Epiſcopatui præponeret, ac de eadem re ſcripſiſſe Alexandriam ad Theodoſium, refert Euagrius *b* ex ipſius Seueri epiſtolis. Sed hæc tunc acciderunt, cum Anthimus (vt paulo poſt dicturi ſumus) factus reus impietatis, abdicare hæreſim quæſitus eſt, vt remaneret in ſede. Interea vero ita ſe comparauit vulpes iſta, Anthimus inquam, initio Epiſcopatus ſui, vt cum nefandus hæreticus eſſet, ſtuderet tamen in omnibus apparere Catholicus; dum non ſolum probauit Chalcedonenſe Concilium, ſed & publice coram Imperatore diſertis verbis atteſtatus eſt, ſe in omnibus aſſenſurum iis, quæ Apoſtolica Sedes ſentienda præſcriberet; pariterque ad alios Patriarchas ſcripſit, ſe per omnia ſequi eandem Sedem. Hæc enim de illo intexta habentur in ipſius damnationis ſenten-

a Id. c. 49. *b Euagr. l. 4 c. 11.*

ANTHIMI EPISC. CONST. SVBDOLÆ ARTES.

tia in Synodo poſtea promulgata. At de rebus eius agendum fuſius anno ſequenti.

XV. c *Caſſiod. præf. de diuin. inſtit.* DE SCHOLIS THEOLOGIÆ APERIENDIS ROMÆ.

Quod autem ad res Occidentales pertinet; hoc pariter anno Agapetus Papa, hortatu Caſſiodori Senatoris (vt ipſe *c* Caſſiodorus teſtatur) animo concipiens publicas Romæ ſacrarum literarum Scholas collatis expenſis erigere, bellicis tumultibus ab incœpto reuocatus eſt. Qua in re ſicut admiratione, ita & obſeruatione dignum eſt, non extitiſſe hactenus Romæ doctores, qui publice in ſcholis ſacras literas profiterentur vt ex hoc magis intelligas puritatem Apoſtolici fontis ibidem iugiter ſcaturientis, & in vniuerſum orbem aquas limpidas deriuantis; cum non pro arbitrio diſſerentium, verbiſque pugnantium hominum, ſacra dogmata ea Eccleſia definiret; ſed quæ ab Apoſtolis tradita, à maioribus deducta, à patribus ſeruata accepiſſet, hæc ipſa vniuerſæ Eccleſiæ Catholicæ obſeruanda præſcriberet. At vero poſtea, ne videretur repuliſſe ſcientiam, & examina refugiſſe, ipſa quoque ea quæ docuiſſet, æque in ſcholis diſſerenda propoſuit; occaſione præſertim hæreticorum, aduerſus quos neceſſe fuit Catholicis tractatoribus, cuncta quæ ſunt fidei Chriſtianæ omni genere argumentorum vera firmaque demonſtrare; ſicut & de Scholis Orientis egregie olim dixit S. Gregorius Nazianzenus oratione in laudem S. Athanaſii.

XVI. BELLI GOTH. TEMPVS. d *Procop. de Bell. Goth. lib. 1.*

Cæterum bellici tumultus, quorum meminit Caſſiodorus, fuerunt ob bellum Gothicum à Iuſtiniano cœptum (vt teſtatur Procopius *d*) anno Imperii ſui nono, nempe præſenti. Quo quidem, felici progreſſu per Mundum Præfectum Illyrici Dalmatiam Gothis ſubiectam inuadens, Salonam vrbem expugnauit: per Beliſarium vero vniuerſam Siciliam recuperauit; qui vltima die Conſulatus ſui, Syracuſas ingenti omnium plauſu triumphans ingreſſus eſt. Ad inuadendam autem Italiam, quam fortiori robore Gothi tenebant, viſum eſt eidem Iuſtiniano Francos ſibi fœdere coniungere; ex pietate potiſſimum ad eos promouendos argumenta deducens, dum quos ſciret Catholicæ fidei ſtudioſiſſimos, hortatus eſt ad expellendos Gothos hæreticos Arianos: vt patet ex literis ad ipſos ea de re ſcriptis, quas Procopius recitat: quos inſuper magna pecunia donaſſe tradit, maioremque pollicitum eſſe vbi rem bellando geſſiſſent.

FRANCI AB IMP. VOCATI ADVERS. GOTH.

PVRGAT ORBEM AB IMMVNDITIIS.

Pro receptis autem hactenus à Deo beneficiis, idem Imperator aliquam vicem rependens, quod maxime ipſi Diuinitati gratum eſſe ſentiret, inter alias hoc ipſo anno latas ab eo multiplices ſanctiones pro optimo Religionis Catholicæ & Imperii ſtatu, id magnopere curauit, vt ab omni turpitudine emundaret (quantum fas eſſet) ipſam primariam ciuitatem Conſtantinopolim, & omnes prouincias Romano Imperio ſubiectas, dum Calendis Decembris aduerſus lenones, qui paupertate oppreſſas iuuenculas vndique colligentes, eas poſtea quibuſvis obuiis proſtituebant, ſeueriſſimam edidit ſanctionem *e.* atque (vt Procopius *f* ſcribit) ampliſſimum monaſterium exædificauit, magniſque prouentibus dotauit, ad recipiendas alendaſque miſeras proſtitutas, quæ reſipiſcentes Deo vellent iugi pœnitentia deſeruire.

e *Nouell.* 14
f *Procop. de ædif. Iuſtin. orat.* 1.

XVII. g *Rel. Bar. ann. Tom. VII. locan. ex arch. Eccl. Arel.*

NVLLA OCCASIONE ALIENANDA PRÆDIA ECCL.

Sed vt redeamus ad Agapetum Papam; extant *g* duæ ipſius ad S. Cæſarium Epiſcopum Arelatenſem ſcriptæ hoc eodem anno, poſt Conſulatum Paulini, epiſtolæ; altera de non alienandis bonis Eccleſiaſticis, cum ab eo rogatus fuiſſet eorum alienationem permittere ad alendos pauperes: altera de appellatione Contumelioſi, ſic dicti Epiſcopi Gallicani, ad Sedem Apoſtolicam. Quod autem ad priorem ſpectat; quamuis & qui rogaret ſanctus eſſet, & cauſa ipſa neceſſaria videretur, tamen renuit Agapetus; & miſſo ad Cæſarium decreto Romani Concilii Tertii ſub Symmacho, quo prohibitum eſſet ſub anathemate, cuiuſquam neceſſitatis obtentu præditum ruſticum, quantæcumque magnitudinis vel exiguitatis fuiſſet, alienare; firmus perſtitit in præcipienda eiuſdem decreti obſeruatione: exemplum poſteris præbens, quam alieni eſſe debeant à rerum Eccleſiæ alienatione quouis obtentu quæſita. Quod vero ad Contumelioſum pertinet; cum is fuiſſet antehac à Ioanne *h* Agapeti deceſſore, ad relationem Epiſcoporum Gallorum, ob multa crimina de quibus accuſabatur, priuatus Epiſcopatu, & in monaſterium redactus ad pœnitentiam; idem poſtea ad Agapetum recurrens, obtinuit Iudices denuo delegari, qui de ipſius cauſa iterum cognoſcerent.

h *Ext. ea de re literæ ap. Bar. Anna. Tom. VII. an. 534. ex arch. Arel. Eccl.*

XVIII. CLOTARIVS REX MVLCTATVR A PONT. i *Gir. du Hail. Hiſt. Franc. in Vit. Clotar. Primi.*

Occaſione vero aliarum literarum eiuſdem Agapeti ad Clotarium Francorum Regem, grande ab eodem Rege patratum eſt hoc ipſo anno ſacrilegium (quod deſcribitur in Annalibus *i* Francorum) in nece *Gualteri Domini de Yvetot* in Northmannia, ſic poſtea dicta Galliarum prouincia. Qui cum ob præclaras animi & corporis virtutes eidem Regi ſumme charus eſſet, factum eſt ſolitis inuidorum aulicorum calumniis, vt amore Regis in odium verſo, idem Gualtherus prudenter ſe ab eius furore ſubducens abfuerit è Gallia per decennium; quod quidem inſumpſit in perſequendis & debellandis terra marique Saracenis, ac Chriſtianæ fidei hoſtibus. Cum autem in patriam redire ſummopere deſideraret, Romam ſe conferens obtinuit ab Agapeto literas ad Clotarium pro ſua ipſius reconciliatione: quas cum Regi ipſa feria ſexta Hebdomadæ ſanctæ Sueſſione in ſacello ſuo ſacris præſenti, iamque ad ſanctiſſimæ Crucis adorationem procedere parato (tempore, vt ſibi videbatur, ad deſiderium ſuum conſequendum valde propitio) obtuliſſet; Rex eo agnito, furore correptus, ipſum Gualtherum ibidem gladio peremit. Sed imperata ab Agapeto Papa, ſub pœna interdictionis Regni, tanti ſacrilegii ſatisfactione: ſtatuit Rex terram *de Yvetot* ab omni in perpetuum feudo, omnibuſque Regi debitis iuribus immunem fore. Verum poſtea titulus Regni, quo terra illa ad multum tempus potita eſt, mutatus fuit in Principatum, qui adhuc permanet in familia Dominorum du Bellay.

ERECTIO REGNI DE YVETOT IN GAL.

[Hanc hiſtoriam Regni de Yvetot, præter Halianum, ex quo illam deſcripſit Baronius, æque recitant qui ante illum ſcripſerunt, Gaguinus, Gilius, Tilius, & ſi qui alii eorundem temporum Rerum Franciarum auctores: cum tamen vetuſtiores illi eam ſilentio prætermiſerint. Qua ratione, & quod ſeipſam narratio aliqua ex parte deſtruere videatur; non deſunt hodie; qui inter fabulas recenſeant, quæ conſtanti credulitate per multa ſæcula obtinuit in Gallia. Econtra vero ſunt alii, qui rem vere geſtam eſſe, nihilque obſtare quin eo ipſo tempore & ab iiſdemmet perſonis geri potuerit, multis & rationibus & auctoritatibus defendunt. Equidem nec hos nec illos iam moror: hoc tamen ſilere nefas exiſtimaui, quod viderim id ſemel atque iterum ſcriptis publicis Baronio obiici. An vero non ipſe extra omnem omnino culpam, ſi quod fieri potuit, & vere factum ipſi Franci dicunt & ſcribunt, in ſuos ipſe Annales retulit?]

IESV CHRISTI AN. 536.

AGAPETI AN. 2.

IVSTINIA. IMP. 10.

THEODATI REG. 3.

I.

ANnus Chriſti quingenteſimus trigeſimus ſextus, nullius Conſulatu notatus, poſt Conſulatum Beliſarii in veteribus monumentis inſcriptus habetur; idemque primus annus Belli Gothici in Italia à Procopio numeratur, cum Iuſtiniani Imperii decimus inchoatus eſt.

II. AGAP. PAPA LEGATIONEM COGITVR SVSCIPERE AD IMP. a *Liber. Breuiar. c.* 21. b *Procop. l. de Be. Go.*

Quo cum Theodatus Rex Gothorum non ſolum bellũ indictum accepiſſet, ſed etiam diſpendium (vt vidimus) iam paſſus eſſet Dalmatiæ atq; Siciliæ; homo meticuloſiſſimus, qui Platonicis potius diſciplinis quam bellicis artibus inſtructus eſſet pacem quam iam olim petierat, nec impetrarat, nunc per Summi Pontificis legationem obtenturum ſe credidit. Itaque cum literis Rauenna, vbi degebat, ſcriptis, ipſi Papæ & Senatui Romano (vt loquitur Liberatus *a*) interminatus eſſet, ſe omnes gladio interempturum, niſi egiſſent apud Imperatorem vt deſtinatum exercitium de Italia ſubmoueret; Agapetus Papa eiuſmodi legationem coactus ſuſcepit. Hocq; ipſum eſt, quod Procopius *b* tradit, Theodatum timore nimio perterritum indigniſſimas pacis conditiones (quas recenſet) ſumma puſillanimitate Imperatori per ipſius Legatum Petrum ad ſe miſſum obtuliſſe; atque vna cum illo Conſtantinopolim tranſmiſiſſe Ruſticum, Romanum virum è numero ſacerdotum, & ad eam rem confirmandam peridoneum. Hunc enim certum eſt fuiſſe Agapetum, qui Ruſticus dictus eſt: quem quidem videtur Procopius ignoraſſe fuiſſe Romanum Pontificem, cuius nec amplius vſquam meminit. Extant vero apud Caſſiodo-

rum *c* datæ hoc anno literæ ab eodem Theodato, eiuſque coniuge Gudelina, ad Iuſtinianum Imperatorem & Theodoram Auguſtam, continentes exhortationem ad oblatam pacem non reſpuendam. Ac denique recitat Procopius alias priuatas, quibus idem Theodatus pollicitus eſt cedere regno iis, quos ad illud ſuſcipiendum Iuſtinianus mittere voluiſſet, dummodo duodecim centenariorum annuus prouentus ipſi relinqueretur.

c Caſſiod. 10. ep. 19. & ſeqq.

III. Agapetus igitur eiuſmodi ſubire prouinciam barbarico coactus imperio, cum pecunias ad expenſas faciendas non haberet, regio Arcario opus habuit vaſa ſacra oppignerare: quæ tamen poſtea Caſſiodori opera reddita eſſe Eccleſiæ S. Petri; à qua ſublata fuerant, patet ex ipſius ea de re ſcriptis ad Arcarios literis *d.* Ad quæ quidem prouoco Nouatores; qui ex opulentia creuiſſe Romanæ Eccleſiæ ſummam auctoritatem, non ex Apoſtolica poteſtate, dixere; cum tamen ſit cernere illam, quæ ſub barbarico iugo ad extremam inopiam redacta erat, vix vnquam ſublimiori maieſtate Orbi Chriſtiano imperaſſe, & maxime in ipſa Imperatoria ciuitate Conſtantinopoli; prout quæ ſuperius dicta, & inferius dicenda ſunt, abunde docent. Cuius etiam Pontifex Agapetus, etſi viſus eſſet ad Imperatorem pro pace roganda miſſus, à Deo tamen proficiſci iuſſus apparuit, vt ægrotanti Eccleſiæ Orientali medelam afferret. Eiuſque rei illud indicium præceſſit, quod ornatus à Deo miraculorum virtute, in itinere conſtitutus, in quodam Græciæ loco mutum & claudum natum per ſanctiſſimi Miſſæ ſacrificii oblationem ambulare & loqui fecit; vt indubitatus eſt teſtis S. Gregorius *e* Magnus. Vt plane illud contigerit Agapeto, quod olim primo Romano Pontifici, eidemque Apoſtolorum Principi Petro, dum rogatus à mendico claudo eleemoſynam dare, pro petita pecunia qua carebat, ſanitatem omni pretioſiorem auro contulit.

d Id. 12. ep. 20.

NON EX DIVITIIS, SED EX APOST. AVCTORITATE MAIESTAS ROM. ECCL.

MIRACVLA AGAPETI.

e Greg. 3. dial. 3.

IV. Cum autem Agapetus Conſtantinopolim peruenit, cauſam egit Legationis ſuæ. Sed quod eam feliciter ſucceſſiſſe Anaſtaſius *f* tradit, redarguitur ex Liberato *g* & Procopio *h* huius temporis ſcriptoribus, dum ille ait, Imperatorem minime acquieuiſſe Agapeto pacem Theodato petenti, quod magnam pecuniarum vim in exercitu comparando iam inſumpſiſſet: ex Procopio autem intelligitur, dum iſta tractarentur, Gothos qui reſidui erant in Dalmatia, cũ Romanis conſerentes manus, priores tuliſſe, occiſo primum Mauritio Mundi filio, ac demum Mundo ipſo qui anno ſuperiori Salonas ceperat, quas hoc anno Gothi itidem recuperauerunt: hiſque Theodatum elatiorem factum, de promiſſionibus factis pœnitere cœpiſſe; & ex altera ſimiliter parte Iuſtinianum eaſdem reiicientem, confeſtim Beliſarium è Sicilia in Italiam cum exercitu traiicere præcepiſſe. Hæc pluribus Procopius. Sed Eccleſiaſticas Agapeti res Conſtantinopoli geſtas proſequamur.

f Anaſt. in Agap. g Liber. c. 21. h Procop. l. 1. de Bell. Goth.

DE PACE GOTH. SPES DEMPTA.

V. Ipſe igitur cum eo aduenisset, Anthimum illius Eccleſiæ Epiſcopum intruſum hæreticum, in ſalutationem & communionem ſuſcipere noluit, niſi prius libello oblato ſe Orthodoxum probaret, & ad ſedem ſuam, nempe Trapezuntium, reuerteretur: nec à ſententia dimoueri vnquam potuit, quamuis id vehementer ab ipſo peteret Imperator, (cui nondum compertus fuerat Anthimus hæreticus) necnon impia Anthimi fautrix Theodora Auguſta, imò & recuſanti exilium minarentur, quando & conſtantiſſime Agapetus Imperatori reſpondit: *Ego quidem peccator ad Iuſtinianum Imperatorem Chriſtianiſſimum venire deſideraui: nunc autem Diocletianum inueni: qui tamen minas tuas non pertimeſco.* Cum vero poſt hæc interrogatus ab eo coram ipſo Imperatore Anthimus, renuiſſet confiteri duas in CHRISTO naturas, tunc idem Imperat. fraude comperta, *humiliauit ſe* (vt loquitur Anaſtaſius) *Sedi Apoſtolicæ, & adorauit beatiſſimum Papam Agapetum:* Anthimum autem ab eodem depoſitum expulit; atque in eius locum ſuffici curauit *Menam*, genere quidem Alexandrinum, ſed Conſtantinopoli agentem Præpoſitum primarii xenodoxii Samſonis dicti, virum pietate, religione Orthodoxa, aliiſque virtutibus conſpicuum. Hæc quidem omnia ita geſta referuntur apud Liberatum, Anaſtaſium, Miſcellæ *i* auctorem. Narrat vero præterea Zonaras *k*, nonnullos è primoribus Epiſcopis Orientis refragatos eſſe Agapeto in gratiam Imperatricis, ſed eos omnes ab eo ſuperatos. Additque Nicephorus *l*, Anthimum ab Archimandritis eius vrbis & aliis accuſatum, nec quidem in conſpectum ab Agapeto admiſſum fuiſſe, ſed mox ſede depoſitum. Magis tamen inhærerem ſententiæ Anaſtaſii, dicentis vocatum eum, & diſcuſſione facta, cum nollet confiteri duas in Chriſto naturas, damnatum fuiſſe: niſi illud ipſum quod Nicephorus, teſtarentur etiam Acta Synodalia *m* ex libello Archimandritarum oblato Imperatori poſt obitum Agapeti. Vnde intelligere poſſumus, vſum Agapetum plenitudine poteſtatis, cum Anthimum obſtinatum hæreticum per libellos aduerſus eum oblatos agnouiſſet, minime ſeruata ordinaria forma iudicii, nec congregato (vt moris erat) Concilio, ipſum damnaſſe.

AGAP. DEPONIT ANTHIMVM EPIS. CONSTANTIN.

i Miſc. l. 16. k Zonar. Annal. par. 3. in Iuſtiniano.

l Niceph. l. 17. c. 9.

m Conc. Cõſtant. ſub Men. Act. 1.

VI. Sic itaque depoſito Anthimo, poſtquam præfuiſſet ei Eccleſiæ (ſicut habet Nicephorus *n*) menſes decem, vel (vt Zonaras) annum vnum; haud tamen extitit eiuſmodi iudicium commiſeratione ieiunum: ſiquidem aditum ei apertum reliquit, vt ſi quando ab errore pœnitens ad Eccleſiam redire vellet, Epiſcopatus priſtinus Trapezuntinus eidem integer ſeruaretur. Sed eam commiſerationem ægre ferentes Orthodoxi Archimandritæ Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ, alio eidem Agapeto oblato libello petierunt, vt præfinitus Anthimo daretur ad reſipiſcendum terminus, quo elapſo nullus ei vltra pateret ad aliquam Eccleſiam aditus. Idque poſtea eundem Pontificem, iterata in eum ſententia, ſtatuiſſe, & omni prorſus ſacerdotio & communione Catholica priuatum declaraſſe; docetur prædicto Archimandritarum ad Imperatorem libello. Quo minus autem vteretur impertita primo ab Agapeto humanitate, tradit Euagrius *o* impedimento fuiſſe impiiſſimum illum Seuerum caput hæreticorum Acephalorum, qui tunc erat Conſtantinopoli; à quo male ſuaſus, elegit ſede carere; quam Chalcedonenſe Concilium profiteri. Verum & præter illum, excommunicatos fuiſſe ab eodem Romano Pontifice eundem nefandum Seuerum horum omnium malorum architectum, eiuſdemque cum eo nequitiæ collegas Petrum Epiſcopum quondam Apameenſem, & Zoaram monachum Syrum, Conſtantinopoli tunc agentes, atque impiæ Theodoræ Auguſtæ ipſius Seueri diſcipulæ protectione fultos, non regiam ſolum vrbem, ſed & totum ferme Orientem facinoroſis ſuis dictis factiſque infeſtantes; traditur in iiſdem ſuperius citatis, aliiſque ab Epiſcopis Orientis aduerſus eoſdem hæreticos oblatis Agapeto, & poſt eius obitum Imperatori libellis *p*; in quibus plurima eorundem ſcelera recenſentur.

n Niceph. in Chron.

o Euag. l. 4. c. 11.

ANTHIMVS SEDVCTVS A SEVERO.

p Ext. in Conc. Cõſt. ſub Men. Act 1.

VII. Quod autem ad Menam ſpectat Anthimo ſubrogatum; is antequam Epiſcopus deligeretur, ſuæ fidei profeſſionem publice edere iuſſus, ei ſubſcripſit quam olim præſcripſiſſe diximus Hormiſdam Papam omnibus Orientalibus communionem Catholicam expetentibus. Simulac vero ab Agapeto ordinatus eſt, obtulit rurſum more maiorum eidem Romano Pontifici libellum fidei, quo omnes condemnauit hæreſes, & Catholicam fidem profeſſus eſt: cuius poſtea meminit Vigilius *q* Papa in epiſtola ad Iuſtinianum. Hiſque omnibus peractis, idem Agapetus literis ſuis circularibus omnes Epiſcopos Orientales de cunctis reddidit certiores; quarum quidem extat *r* exemplar ad Petrum Hieroſolymitanum: vbi etiam inter Menæ dignitatis prærogatiuas adnumerat, quod à temporibus Petri Apoſtoli nullum alium vnquam Orientalis Eccleſia ſuſcepiſſet Epiſcopum manibus Romanæ Sedis ordinatum.

MENAS SVBROGATVS IN LOCVM ANTHIMI.

q Vigil. ep. 2. Tom. 1. epiſt. Rom. Pont. r Ap. Conc. Cõſt. ſub Men. Act. 1. & ep. 5. Agap.

VIII. Cum vero poſt hæc idem ſanctiſſimus Pontifex (vt tradit Liberatus *ſ*) in Italiam reuerti diſponeret, accidit vt Conſtantinopoli migraret ex hac vita, & tanquam omnibus rite abſolutis ad quæ Dei prouidentia miſſus erat, poſt opus vocaretur ad præmium. Eius vero corpus (vt ait Anaſtaſius) in loculo plumbeo tranſlatum eſt Romam, ibique ſepultum in baſilica S. Petri duodecimo Calendas Octobris: quem diem ipſius depoſitionis annuatim celebrandum ſuſcepit Eccleſia Catholica. Nam quod ad tempus obitus ſpectat; quo huius anni menſe ac die defunctus ſit, haud ſatis liquido conſtat. Certum eſt tamen, errare eos qui eius obitum ponunt, vigeſima prima menſis Maii: ſiquidem ex Actis eius Concilii, quod hoc eodem anno celebratum eſt Conſtantinopoli poſt migrationem Agapeti, redarguuntur,

ſ Liber. Breuiar. c. 21.

OBITVS AGAPETI PAPÆ.

tur, dum eius prima Actio die ſecunda eiuſdem menſis Maii habita legitur; adeo vt opus ſit affirmare, ipſum ante eum menſem defunctum eſſe: quem quidem Anaſtaſius tradit ſediſſe tantum menſes vndecim & dies octodecim. Verum cum ſuperioris anni exordio ipſum obiiſſe Pontificatum, ſatis aperte fuerit demonſtratum, vtique amplius anni periodo vixiſſe, opus eſt affirmare. Cui quidem haud ſcio an ſimilis alius inueniri poſſit, qui adeo breui temporis ſpatio Eccleſiæ Catholicæ præſidens talia tantaque perfecerit; cuiuſque æque apud Occidentales atque Orientales ſint amplíſſima conclamata præconia; ac denique qui cunctis Fidelibus ſui ardentius reliquerit deſiderium.

EGREGIA EIVS LAVS.

IX.

Cæterum extat in Bibliotheca *t* Vaticana, de rebus eius geſtis Conſtantinopoli, deque obitu, ac magnifico funere, vetus monumentum, ſcriptum (vt apparet) Latine ab aliquo Latino qui tum in eadem vrbe interfuit cum Agapeto; quod quidem in omnibus conſentit cum illis quæ ex aliis auctoribus dicta ſunt ſuperius. Habet autem præterea quædam alia notatu digna: Atque imprimis quod numeret annos *Ab Ædificatione Romanæ Eccleſiæ.* Sicut enim priſcis Romanis mos fuit ab Vrbe Condita annos recenſendos deducere, ita etiam nonnullis Eccleſiaſticarum rerum tractatoribus viſum eſt, ab Eccleſia Romana condita temporis nota memorias cõſignare. Cum vero ait auctor, Agapetum à Theodato Cõſtantinopolim miſſum eſſe anno Ædificationis Romanæ Eccleſiæ quadringenteſimo nonageſimo; ei chronographiæ ad amuſſim noſtram cohærere gaudeas. Etenim dom oſtendimus anno Domini quadrageſimo quinto Romanam Eccleſiam ab Apoſtolorum Principe Petro eſſe erectam, plane ab eo tempore abſoluitur hoc anno quadringenteſimus nonageſimus, & inchoatur quadringenteſimus nonageſimus primus, quo vertitur annus Domini quingenteſimus trigeſimus ſextus. Deinde cum idem auctor agens de obitu Epiphanii Epiſcopi Conſtantinopolitani, qui Anthimum præceſſit, ait eum fuiſſe vigeſimum illius vrbis Epiſcopum; prorſus numerare intelligitur à Metrophane prædeceſſore Alexandri qui vixit tempore Conſtantini Magni: ab ipſo enim vſque ad Epiphanium, demptis hæreticis & ſchiſmaticis, totidem numerantur. vt plane appareat Nicephori catalogum, à Stachi (vt ait) ab Andrea Apoſtolo ordinato inchoatum, his temporibus ignotum fuiſſe. Eſt denique illud ibidem notandum, quod ait Agapetum ſacra altaris ſediſque velamina, ſacrilegi Anthimi infecta flatibus, Catholicis precibus eluiſſe. Quæ verba citantur à Gratiano *u* ad probandum antiquum ritum, quo Catholica Eccleſia ſemper exhorruit quæ ſunt hæreticorum, non ſolum ipſas Eccleſias, ſed & omnia vtenſilia, nec illis abſque expiatione ſacra vti ſolere. Sicut etiam eodem ſcripto additur, eundem Agapetum omnes templi ædes ab inflictis inibi per Anthimum maculis, Orthodoxis obſecrationibus expiaſſe.

t L. b. num. 1538. ap. Reg. geſt. S. Greg. pag. 194. Rec. Baron. Tom. VII. hoc an.

CHRONOGRAPHIA AB ECCL. ROM. CONDITA.

SERIES ANTIQVA EPIS. CONS.

EXPIARI SOLITA TEMPLA, ET VTENSILIA HÆRETICORVM.

u De conſec. diſt. 1. c. 23.

[Quod audis de ſerie Epiſcoporum Conſtantinop. à Metrophane incipiente, accipe de iis qui ibi ſedere cœperunt poſt tranſlatum illuc Imperium, & nomen vrbi mutatum. Quin enim iam antea Byzantium habuerit Epiſcopos, nullum eſt dubium. (Vide ſupra ann. 34. num. XV.) Porro Metrophanem fuiſſe vltimum Byzantii, & primum Conſtantinopolis, conſtat ex iis quæ de eo diximus ad an. 317. num. III.]

X.

Iam vero quæ poſt ſanctiſſimi Pontificis deceſſum, antequam ſucceſſor crearetur, Conſtantinopoli fieri contigerit, hic enarranda ſunt. Cum eſſent illic Apoſtolicæ Sedis Legati, quos idem Pontifex præmiſſos anno ſuperiori ad res componendas, decedens nulla imminutos poteſtate reliquit; his cura potiſſima fuit, vt quæ ab eodem viuente conſtituta fuiſſent, iiſdem obſeruandis Orientales Epiſcopi ſuis ipſorum verbis obligarentur. Quapropter communicato conſilio cum Mena Conſtantinopolitano, (quem & ipſum vicaria ſedis Apoſtolicæ præfectura ab eodem Agapeto inſignitum fuiſſe, declarant Acta Synodi tunc habitæ) eorum omnium communi opera, hoc anno ſexto Nonas Maii celebrari cœptum eſt CONCILIVM *Conſtantinopoli* ex vicinioribus Epiſcopis, & iis qui in eadem ciuitate tunc reperti ſunt, omnibus quinquaginta numero: præſidentibus cum Mena iiſdem Apoſtolicæ Sedis Legatis, quos ſuperius recenſuimus, Sabino Epiſcopo Canuſino, Epiphanio Aſculano, Aſterio Salernitano, Ruſtico Feſulano, & Leone Nolano, necnon Theophane atque Pelagio S.R.E. diaconis. Interfueruntq; pariter Menas & Petrus Apoſtolicæ ſedis Notarii, cum quibuſdam ſubdiaconis procuratoribus reliquorum clericorum eiuſdem Sedis: itemque legati ab Antiocheno Patriarcha Ephræmio, atque alii à Petro Hieroſolymitano, necnon è Cæſarea Cappadociæ, Ancyra, & aliis locis miſſi. Cuius quidem Synodi cum extent Acta, quinque Actiones ſiue Seſſiones complectentia, recitata in Concilio *x* Hieroſolymitano paulo poſt habito; eorum hanc tibi ſummam deſcribimus; Vt poſt trinam, eandemque peremptoriam dilationem Anthimo ad reſipiſcendum datam ex indulgentia (vt teſtatus eſt Menas Epiſcopus) Agapeti Papæ, poſtque publicas ipſius proclamationes, cum magna diligentia perquiſitus nuſquam comparuiſſet, tandem ex ſententia totius Synodi, confirmantis eam quam iam antea Agapetus pronuntiarat, idem Anthimus declaratus fuerit excommunicatus, & omni ſacerdotio & dignitate, ac nomine Catholico priuatus. In vltima vero eiuſdem Synodi Actione, habita pridie Nonas Iunii, (quam Acta Hieroſolymitani Concilii Secundam Synodum vocant, Primam vero eam quam memorauimus contra Anthimum; licet potius dicendæ ſint variæ Actiones eiuſdem Synodi) diſcuſſis multis libellis Synodo atque Imperatori oblatis, confirmata eſt pariter Agapeti ſententia damnationis in Seuerum, Petrum, atque Zoaram, eorundemque ſequaces omnes.

CONCIL. CONSTANTINOP. SVB MENA.

x Tom. 2. Conc.

XI.

Quibus omnibus peractis, dedit literas *y* de damnatione dictorum omnium hæreticorum Menas. ſimulque Acta Synodi miſit ad Petrum Hieroſolymitanum Epiſcopum. Iuſtinianus autem Imperator pro munimento eorum quæ à Patribus decreta eſſent, ſanctionem *z* contra eoſdem damnatos hæreticos ſcripſit hoc ipſo anno octauo Idus Auguſti, qua inſignibus eos cunctis vrbibus pellens, in ſolitudines relegauit; libroſque & ſcripta ipſorum igni condemnauit; atque omnibus hæreticis ſilentium iniunxit, vt non auderent amplius loqui de fide. Denique Petrus Hieroſolymitanus acceptis Menæ literis, collegit & ipſe *Hieroſolymis* CONCILIVM Epiſcoporum quadraginta quinque, decimo tertio Calendas Octobris; cuius extant *a* Acta, quæ Actiones omnes Conſtantinopolitani continent, & approbatas confirmant. Quæ vero poſt hæc ſecuta ſunt de Anthimo, dicetur ſuo loco. De Seuero autem liquet, haud diu poſt fuiſſe ſuperſtitem: quem & cum præſenti vita, æterna quoque fuiſſe priuatum, Deus aliquando oſtenſum voluit, ad curandum quemdam hominem in errorem lapſum; vt certa teſtificatione narratur in Prato *b* Spirituali. Hocque inſuper anno decimo Iuſtiniani (vt auctor eſt Liberatus *c*) Theodoſius Epiſcopus Alexandrinus hæreticus Seuerianus Conſtantinopoli agens, cum omnino ſubſcribere renuiſſet Concilio Chalcedonenſi, in exilium ab Imperatore pulſus eſt; ibidemque Conſtantinopoli ordinatus in locum eius *Paulus* vnus ex Abbatibus Tabenneſibus Ægypti, fide Orthodoxus: procurante hæc omnia Pelagio, qui Conſtantinopoli fuit Apocriſiarius Romanorum Pontificum, Agapeti primum, inde Siluerii, ac demum Vigilii.

y Ext. in Syn. Conſt. ſub Men. Act. 1.
z Nou. 42.

CONCIL. HIEROS. PRO CONFIRMATIONE CONSTANTINOPOLITANI.
a Tom. 2. Conc.

b Prat. Spir. c. 26.

c Liber. c. 21. & 23.

XII.

Dum autem iſta in Oriente gererentur, cum Romæ auditus eſſet obitus S. Agapeti Papæ, atque iam haberentur more maiorum ſacra comitia de nouo creando Pontifice; Rex Gothorum Theodatus (ſi credimus Anaſtaſio) SILVERIVM natione Campanum, Hormiſdæ quondam Papæ filium, accepta ab illo pro electione pecunia, contradicente licet clero, per vim ac metum ordinari curauit. Cæterum Liberatus *d* qui his temporibus vixit, vbi de Siluerio ex ſubdiacono in Pontificem electo agit, nihil penitus habet de violentia Theodati, nec de collata à Siluerio pecunia. At vero vim à Gotho tyranno & hæretico Ariano illatam eſſe, facile adducimur vt credamus. Sed datam fuiſſe pecuniam, ne quidem veriſimile fit; cum illud ipſum crimen idem Siluerius Vigilio ſedis ſuæ poſtea inuaſori, in libello ſententiæ eius damnationis potenter obiiciat: quod haud puto adeo conſtanter facere potuiſſe, ſi eiuſdem ipſe reus criminis extitiſſet. Addit autem Anaſtaſius, ordinato Siluerio ſub vi & metu, quamuis multi ex clero eius electionem antea im-

DE SILVERII PP. CREATIONE.

d Id. c. 22.

probaſſent,

probaſſent, tamen poſtea ad euitandum ſchiſma ei ſubſcripſiſſe. Sed quod idem Hormiſdæ Papæ filius à Liberato quoque dicitur, intelligendus eſt haud dubium ex legitimo ſuſceptus matrimonio ante Pontificatum: alias enim ad tantæ dignitatis gradum prorſus fuiſſet inhabilis. Quo autem huius anni menſe vel die eius creatio contigerit, haud quis facile poterit niſi diuinando definire, quod incertus ſit dies mortis Agapeti. Quod tamen Anaſtaſius ſcribat, id factum eſſe menſe vno atque diebus viginti octo poſt eiuſdem obitum Agapeti; certumque ſit pariter ex Actis Synodalibus ſuperius citatis, Agapetum defunctum eſſe paulo ante tempus Synodi Conſtantinopolitanæ ſub Mena, quæ cœpta eſt hoc anno ſexto Nonas Maias: inde colligi poſſe videtur, Silueriii ſuffectionem factam eſſe menſe Iunio.

XIII. DE PACTIS CONVENTIS INTER THEOD. AVG. ET VIGILIVM DIAC.

Interea vero tradit Liberatus, Theodoram Auguſtam Conſtantinopoli cum Vigilio Agapeti diacono ſecreto egiſſe, vt ipſe promitteret, ſi in Papam eligeretur, ſublaturum ſe Synodum Chalcedonenſem, atque Anthimum & Seuerum reſtituentem, eorum fidem confirmaturum; eoque facto promiſſo, Vigilium literas ab Imperatrice ad Beliſarium accepiſſe, vt ipſe Pontifex Romanus conſtitueretur, ſeptemque inſuper auri centenaria ipſi darentur: ſed cum Romam aduenïſſet, reperiſſe iam Siluerium in throno ſedentem. Quid autem poſt hæc factum fuerit, dicetur inferius. Hunc autem illum Vigilium eſſe ſcias, quem iam temporibus Bonifacii vidiſti pertentaſſe ab eo viuente ſubrogari in ſedem, contra leges omnes & conſuetudines Eccleſiaſticas. Vt non debeat mirum videri, ſi gloriæ turbine agitatus in præcipitia ſe dederit.

XIV. CONCIL. AVRELIAN. II.

Hoc eodem anno, qui numeratur vigeſimus ſecundus Childeberti Francorum Regis ab obitu Clodouei parentis, celebrata eſt in Galliis nono Calendas Iulii, Secunda SYNODVS AVRELIANENSIS, cui præfuit *Honoratus* Epiſcopus Biturcenſis, interfueruntque vel per ſe vel per vicarios Epiſcopi triginta; inter quos plures fuere ſanctitate celebres, quorum nomina ſcripta ſunt in Tabulis Eccleſiaſticis: ab iiſque conditi ſunt canones vnus & viginti, ad diſciplinam Eccleſiaſticam, & mores Catholicos pertinentes. Inter quos qui numeratur quartus decimus ſancit, oblationes defunctorum, qui in aliquo crimine interfuerint interempti, recipi debere, ſi tamen non ipſi ſibi mortem probentur propriis manibus intuliſſe. Qui vero inter eos Epiſcopos recenſetur *Iniurioſus* Turonenſis, præter doctrinam ac vitæ ſanctitudinem, conſtantia quoque excelluit in redarguendis Regibus: de quo inter alia refert memoria dignum ſanctus Gregorius *e* eiuſdem poſtea Eccleſiæ Epiſcopus, quod cum Rex Clotarius indixiſſet, vt omnes Eccleſiæ Regni ſui, tertiam partem fructuum fiſco ſoluerent, idque reliqui Epiſcopi licet inuiti conſenſiſſent; viriliter hoc Iniurioſus reſpuens, ac ſubſcribere dedignans, Regi dixerit: *Si volueris res Dei tollere, Dominus regnum tuum velociter auferet, quia iniquum eſt, vt pauperes quos tuo debes alere horreo, ab eorum ſtipe tua horrea repleantur:* & iratus contra Regem, nec Vale dicens abſceſſerit: eaque re commotus Rex, timens etiam virtutem ſancti Martini, cuius Eccleſiæ idem Iniurioſus præſidebat, miſerit ad eundem Epiſcopum munera, veniam petens, & quod fecerat damnans.

e Greg. Tur. de geſt. Frā. lib. 4. cap. 2. ap Baron. an 540.

CONSTANTIA INIVRIOSI EPISC. IN REGES.

XV. ARIANI MILITES REBELLĀT IN AFRICA.

Hoc item anno contigit, vt Ariani milites in Africa, mœſti ob templorum prohibitionem ipſis factam à Salomone Duce exercitus ex mandato Imperatoris *f*; coniurantes in necem eiuſdem Salomonis, Paſchali tempore in hoſtes conuerſi, Africanam prouinciam dira afflixerint clade; electoque ſibi duce *Stoza* tyranno, ab Imperio Romano omnino defecerint: quorum furorem Salomon fugiens, in templo latitans mortem imminentem euaſit. Sed hæc pluribus Procopius *g*: ſubditque de Carthagine ab iiſdem ſeditioſis militibus direpta, ac de accerſito Beliſario Syracuſis in Africam; deque Germano poſt eum ab Imperatore in Africam miſſo, cum idem Beliſarius ad bellum Gothicum reuocatus eſt. Sed male lacunam textus Procopii impleturus quis, addidit id factum anno duodecimo eiuſdem Imperatoris. Etenim cum idem auctor diſertis verbis dicat, tunc accerſitum fuiſſe in Africam Beliſarium Syracuſis agentem, nonniſi hoc anno id factum oportuit: nempe, vt qui vltimo ſuperioris anni tempore potitus eſt Syracuſis, ibi degens hoc anno reuocatus fuerit in Africam; ſequenti vero Romam cum exercitu profecturus, Neapolim ſibi obuiam ciuitatem ceperit: quem ab eo tempore ſemper in expeditione Italica perſeueraſſe, idem auctor ſatis oſtendit, dum eius ſingula affectatus eſt veſtigia, & quæ duodecimo etiam Imperatoris anno ab eo ſunt geſta, fuſius eſt proſecutus.

f Poſt Nou. Iuſtin. edit. Iul. pa. 246. & Nouell. 137.
g Procop. de Bell. Wand. lib. 2.

IESV CHRISTI AN. 537.

SILVERII AN. I.

IVSTINIA. IMP. II.

VITIGIS REG. I.

I.

QVi ſequitur annus Chriſti quingenteſimus trigeſimus ſeptimus, Poſt Beliſarii Conſulatum ſecundus, ponitur idem à Procopio *a* ſecundus Belli Gothici, & vndecimus Iuſtiniani Imperatoris. Quo (vt idem teſtatur auctor) Beliſarius Syracuſis ſoluens, Romamque cogitans, primum omnium Neapolim ſibi obuiam munitiſſimam in Campania ciuitatem, poſt duram viginti dierum obſidionem, in deditionem accepit, & humaniſſime (ſi eidem Procopio credimus) tractauit. Verum ab aliis *b* inuenimus traditum, eum ob nimiam cædem ibi perpetratam, à Siluerio Papa, cum Roma potitus eſt, acriter reprehenſum eſſe, & pœnitentiam agere compulſum. Et æque Anaſtaſius *c* aſſerit, eundem omnes ciues interfeciſſe; adeo vt nec eccleſiis, nec ſacerdotibus, aut virginibus ſacris pepercerit.

a Procop. de Bell. Goth. lib. 1.

NEAPOLIS CAPTA A BELISARIO.

b Miſcell. lib. 16.
c Anaſt. in Siluer.

II.

Porro tanti præſidii amiſſione conſternati Gothi; eoque magis quod Regem haberent omnium ignauiſſimum; imo & de proditione ſuſpectum; quem & viderent non ſolum nihil de bellico apparatu in tanto rerum diſcrimine meditari, ſed de rebus euenturis ſciſcitari Iudæum quendam magum: iidem nouum ſibi crearunt Regem, VITIGEM Ducem, è Dalmatia antea euocatum, virum ſtrenuum, belliciſque ſudoribus vbique ſpectatum; Theodatumque interemerunt, poſtquam regnaſſet annos tres. Verum & ipſe Vitiges Romam ingreſſus, tamen Beliſario victori ad tempus cedere coactus, commonefacto Siluerio Romano Pontifice, atque vniuerſo Senatu, vt Gothis de Vrbe benemeritis fideles perſiſterent; relictoque ibidem præſidio quatuor millium ſelectiſſimorum Gothorum ſub Duce Leudere; ipſe cum cæteris ad reparandas vires, & res componendas profectus eſt Rauennam. Vbi filiam Amalaſunthæ ibi aſſeruatam, matrimonio ſibi inuitam licet coniunxit; vt ita ſanguinis regii, vel ex coniugis ſaltem parte, Regnum ipſum minime expers eſſet. Confeſtimque legationem ad ſuos qui in Gallia erant Gothos miſit, necnon ad Francos, vt eos belli ſibi ſocios iungeret: ac Legatis ſuis dedit in mandatis, vt Regibus Francorum Gallias cederent, & pecuniam à Theodato pactam perſoluerent, vt ſic eos his beneficiis obligaret. At interim veriti Romani ne paterentur quæ Neapolitani, ſuadente Romano Pontifice ſeſe Beliſario dedere; miſſoque qui eum vocaret nuntio, vno eodemque die per portam Aſinariam ingreſſus eſt idem cum exercitu, & ex aduerſa egreſſi ſunt Gothi Rauennam ituri. Potitus autem Vrbe Beliſarius; tanquam victoriæ inſignia claues portarum Conſtantinopolim miſit, vinctumque Leuderem Ducem, qui capi quam cum aliis fugam capere delegiſſet. Hiſque peractis, in reparandis Vrbis mœnibus egregiam operam nauauit. Hæc omnia fuſe Procopius. Qui tamen cum nihil dicat, quonam menſe & die huius anni capta à Beliſario Vrbs fuerit; Euagrius *d* ait accidiſſe ad quintum Iduum Decembris, poſt annos ſexaginta quibus à Gothis occupata fuiſſet. Id ipſum tradit & Nicephorus *e*: Anaſtaſius autem quarto Idus eiuſdem menſis. Quod quidem contigit anno ex quo ab Erulis capta eſt, ſexageſimo expleto; ex quo autem à Gothis poſſeſſa *f*, quadrageſimo tertio.

VITIGES REX GOTHOR.

ROMA SE BELISARIO DAT.

d Euag. lib. 4. c. 18.
e Niceph. l. 17. c. 13.
f Miſcell. lib. 16.

III. PAVLVS

Hoc eodem anno Paulus Epiſcopus Alexandrinus Orthodoxus, incaute agens in poteſtate ipſi ab Imperatore

EPISC. EII-CITVR ALEXANDRIA.

tradita, deponendi in Ægypto Duces & Tribunos hæreticos, & Orthodoxos ſubſtituendi; reus necis Oeconomi Eccleſiæ Alexandrinæ iniuſte conſtitutus, in exilium eiectus eſt, & Imperatoris iuſſu depoſitus apud Gazam Palæſtinæ à Pelagio S.R.E. Apocriſiario, & Epiſcopis Antiocheno, Hieroſolymitano, Epheſino, & aliis; inque eius locum ſubrogatus *Zoilus* æque Orthodoxus. quæ cuncta vt ſe habuerint, diligenter proſecutus eſt Liberatus *g*. Teſtatur vero Agatho Papa in Epiſtola ad Imperatores Conſtantinum, Heraclium, & Tiberium, (de qua ſuo loco) ſcriptum fuiſſe ad hunc Zoilum à Iuſtiniano edictum pro fide Catholica aduerſus Acephalos; quod periiſſe videtur. Reperiuntur autem complures aliæ eiuſdem Imperatoris hoc ipſo anno editæ conſtitutiones, tam de perſonis rebuſque ſacris quam profanis; inter quas extat *h* illa data Calendis Septembris, qua in cunctis monumentis publicis apponi voluit nomen Imperatoris, Conſulum, & Indictionis.

g *Liber. Breuiar. c. 23.*

h *Nou. 47.*

IESV CHRISTI AN. 538.

SILVERII AN. 2.

IVSTINIA. IMP. 12.

VITIGIS REG. 2.

I. ROMA OBSIDETVR À VITIGE.

COſſ. Ioanne atque Voluſiano aperitur annus Domini quingenteſimus trigeſimus octauus, idemque à Procopio numeratus tertius Belli Gothici in Italia. Quo Rex Gothorum Vitiges, reuocatis in Italiam Gothis qui apud Francos erant, comparatoque exercitu militum centum quinquaginta millium, aduerſus Beliſarium veniens, Romam menſe Martio obſidere cœpit. Quæ autem crebro inter vtramque partem ſint conflata certamina, qui iterati conflictus, & quam in multis prudentia & bellica fortitudo Beliſarii enituerit; eundem exacte cuncta narrantem, qui præſens fuit, Procopium *a* conſulat qui ea cupit. Illud vero haud omittendum, quod ad pietatem ſpectans ab eodem narratur; nempe quod cum mœnium Vrbis partem quandam inter portas Flaminiam & Pincianam, quæ lapidum laxata iampridem compagine, à ſolo ad ſummum faſtigium ſciſſa, vtrimque ſic inclinaret vt iamiam caſura videretur; Beliſarius demoliri niteretur, vt iterato ædificaret: obſtitere Romani, Petrum Apoſtolum pro indubitato ſe comperiſſe, aſſeuerantes, eius loci tuendi pollicitum curam ſe ſuſcepturum. Quod vtique Romanis ex voto ſucceſſit; quandoquidem nec eo die quo per Gothos ſunt mœnia oppugnata, nec per omne obſidionis tempus, hoſtilis vis vlla ad hunc locum peruenit. Quapropter cum miraculi poſtea loco ea res ſit habita, nec ſarcire quidem impoſterum quiſquam, nec de integro reſtituere auſus eſt. Sed illud maioris miraculi obtinet locum, quod cum per annum & amplius Vrbe obſeſſa, in ſuburbiis moram Gothi fecerint, iidemque Ariani, atque Romanæ Eccleſiæ hoſtes acerrimi; nihil tamen contumeliæ damnive intulerint Apoſtolorum Petri & Pauli baſilicis extra ciuitatem poſitis, earumve miniſtris, ſed ſiuerint illic Catholico ritu libere ſacra peragi: prout idem teſtatur auctor. Quibus vehementer redarguas recentes Nouatores, diaboli faces, fæceſque hæreticorum, ſacra Deo dicata vbique Sanctorum monumenta rapinis incendiiſque vaſtantes.

a *Procop. de Bell. Goth. l. 1. & 2.*

MVRVS VRBIS SVB S. PETRI CVSTODIA.

GOTHI VENERATI BASILICAS SS APOST.

II. SILVERIVS PAPA PER CALŪNIAS EIICITVR.

Hinc vero oborta ſuſpicione, Siluerium Pontificem fauere Gothis, ipſum Beliſarius confeſtim tranſmiſit in Græciam, ſuffecto ei *Vigilio*; vt breuiter Procopius tradit. Sed doloſæ fraudis fuit iſte prætextus. Eiuſmodi namque velamento obtectum eſt, quod impia Theodora Auguſta (vt vidimus ex Liberato) cum Vigilio molita fuerat; nempe ſe effecturam vt ipſe crearetur Pontifex, ea conditione vt Anthimum in ſedem Conſtantinopolitanam reſtitueret, eiuſque Seuerianum dogma confirmaret. Cæterum ex eodem Liberato, huius rei geſtæ hiſtoriam exacte proſequente, necnon ex Anaſtaſio liquet, Theodoram à Siluerio petiiſſe, vt Anthimum reſtitueret; eo vero recuſante, eandem Beliſario mandaſſe, vt quæſitis prætextibus illum deponeret, ac Vigilium ordinari curaret. Inde igitur intentata in Silueriū de proditione calumnia, fictæque eius nomine ad Regem Gothorum literæ, quarum colore Beliſarius ipſum fraudulenter tentum, veſtituque indutum monachi, in exilium miſit Pataram Lyciæ ciuitatem, inque locum eius, renitente licet clero, Vigilium intruſit; cum præter literas Theodoræ ad Beliſarium hac de re datas, idem inſuper Vigilius duo auri centenaria eidem promiſiſſet. Hæc partim ex Anaſtaſio, partim ex Liberato.

VIGILIVS INTRVDITVR.

III.

Addit vero Liberatus; cum procurante Pataræ Epiſcopo Imperator iuſſiſſet Siluerium Romam reduci, & de literis proditionis iudicium fieri, vt ſi vere ab eo ſcriptæ dignoſcerentur, in alia ciuitate Epiſcopus degeret; ſin autem falſæ fuiſſent approbatæ, reſtitueretur ſuæ ſedi; eius Romam aduentu territum Vigilium, eundem à Beliſario petitum, ſibique traditum, in Palmariam inſulam (fœcundam antiquorum martyrum palmis) deduci curaſſe; ſcripſiſſeq; ad Theodoram, & ad Epiſcopos hæreticos, confirmantem ipſorum hæreſim, & anathema dicentem iis qui confiterentur duas in Chriſto naturas. Hæc quidem Liberatus: quæ licet in reliquis vera ſint, in iis tamen quæ de Vigilii ſcriptis ait, dubiæ ſunt fidei, aut potius commentitia, excerpta ab eo ex falſo vulgi rumore. Vt enim taceam, quod alia abſurda pleraque, atque etiam repugnantia, in iiſdem quæ recitat ſcriptis habentur; ſi ea re vera miſiſſet Vigilius, cur non ex illis poſtea conuentus eſt, cum de reſtitutione Anthimi altercatus eſt Conſtantinopoli cum Theodora; vel cum à Theodoro Cæſarienſi Epiſcopo & Mena Conſtantinopolitano durius vexatus eſt, quod vtrumq; excommunicationi ſubieciſſet? vel cum in ipſum furore accenſus Iuſtinianus Imperator, etiam vi agendum putauit? aut demum cum in eundem Quinta Synodus, quod ad eam accedere renueret, nõnihil commota eſt? Hæc enim omnia publice ſunt vẽtilata, & publicis Actis excepta; nec tamen de dictis ſcriptis vel nutu vſquã mentio. Sicut nec apud Facundum Hermianenſem in Africa Epiſcopum, res ſui temporis ſcribentem: qui cum in Vigilium ob Tria Capitula ſubinfenſus, plura alia ei obiicere non dubitauerit, de hoc tamen omnino ſiluit. Denique Sextæ *b* Synodi Acta teſtantur, nomine Vigilii ab hæreticis confictas fuiſſe literas ad Iuſtinianũ & Theodoram: cuiuſmodi & iſtas quarum Liberatus meminit, fuiſſe, haud eſt dubitandum.

DE LITERIS EIVS NOMINE SCRIPTIS.

b *Sext. Syn. Act. 15.*

IV. LAPSVS VIGILII NIHIL OBEST INTEGRITATI ROM. SEDIS.

Sed etſi vere illas ſcripſiſſet Vigilius, nullum tamen ob id inferri penitus præiudicium Apoſtolicæ Sedi poteſt. Siquidem nihil tunc definiuit contra fidem tanquam Pontifex, neq; animo hæretico, ſed occulte propter cupiditatem præſidendi, vt Liberatus ibidem dicit, & ex epiſtola ipſius aſſerta apparet: Scribit enim, vt caueant ne illam aliquis videat, & vt ſint omnia occulta vſque ad tempus. Nam ſi palam ſe hæreticum profeſſus eſſet, ſciebat vtique nunquam paſſuros Romanos eum ſedere in Petri cathedra: ſi vero Catholicum, metuebat Imperatricem hæreticam, cuius opera Pontificatum adeptus erat. Itaque in eiuſmodi anguſtiis conſtitutus, rationem iſtam excogitauit, vt Romæ Catholicus ageret, & interim per literas apud Imperatricem hæreticum ſimularet. Imo etſi reuera Vigilius addidiſſet ad ſchiſma hæreſim, hoc tamen nihil obeſſet noſtræ cauſæ: quandoquidem id fecit dum adhuc ſupereſſet Siluerius; quo viuente (licet in exilio) nemo iure dixerit, Vigilium ſchiſmaticum, alienæ ſedis emptorem & inuaſorem, (quæ negari non poſſunt) vere potuiſſe dici Pontificem Maximum, quamuis in Sede Petri ſederit violenter intruſus. Quomodo vero Apoſtolicæ Sedi moderandæ inuigilauerit in eodem Vigilio Dei vindicta, quaſq; Beliſarius, qui impiæ fœminæ mandatum adeo impie executioni mandauit, meritas ab eadẽ fœmina luerit infœlix pœnas, ſuis locis dicturi ſumus. quamuis & idem Beliſarius confeſtim poſt ſcelus admiſſum in ſe reuerſus, ad illud expiandum Romæ Eccleſiam erigendam curauerit, cui præ foribus inſcriptionem *c* incidi voluit, pœnitentiæ ſuæ perpetuum monumentum.

c *Hab. Bar. Ann. Tom. VII. hoc an. Extatque Romæ in pariete exteriori Eccl. Cruciferorum prope fontẽ Triuium.*

V.

Cum igitur expulſo Siluerio, ageret Vigilius Romanum Pontificem; quantumlibet ſpurius, quæ tamen Pontificii muneris eſſent, exequi minime prætermiſit. Nam inter alia acceptis Eucherii Epiſcopi Hiſpani literis ad Siluerium ſcriptis, ipſe ſub dictis huius anni Coſſ. Calendis Martii reſpondiſſe *d* reperitur ad eiuſdem conſultationem de Priſcillianiſtarum hæreticorũ abſtinentia, de Arianorũ rebaptizatione,

d *Vigil. ep. 1. To. 1. epiſt. Rom. Pon*

de Glorificationis hymno, de Romanæ Eccleſiæ primatu, aliiſque rebus ad religionem pertinentibus. Ac quinque poſt diebus, hoc eſt pridie Nonas eiuſdem menſis Martii, pari modo reſcripſit *e* ad Cæſarium Arelatenſem Epiſcopum de cauſa Theodoberti Francorum Regis: qui cum inceſtuoſas contraxiſſet nuptias cum vxore fratris ſui, factique pœnitens Romanum Pontificem per Legatos conſuluiſſet, cuiuſmodi pœnitentia poſſet illud purgare delictum; Vigilius Cæſario mandauit, vt iuxta compunctionis meritum eidem Regi pœnitentiam iniungat, illud quam maxime præcauendo, ne poſthac cum illa femina commiſceretur, aut eadem domo habitaret.

e Rec. Baro. vbi ſup. ex arch. Eccl. Arelat.

VI.

Sed iam his recenſitis, quid interea in Oriente in cauſa Origeniſtarum factum ſit, videamus. Narrat Liberatus *f*, redeunte è Palæſtina Pelagio ſacræ Romanæ Eccleſiæ diacono & Apocriſiario, aduenïſſe pariter cum eo Conſtantinopolim nonnullos eiuſdem Palæſtinæ monachos (ſuaſu videlicet magni illius Theodoſii Cœnobiarchæ, vt ipſius Acta *g* declarant) ſecum deferentes capitula è libris Origenis excerpta, quæ peterent damnari vna cum ipſo auctore Origene. Quapropter (vt decebat rem tantam, cuius cauſa per multa ſæcula vniuerſus Chriſtianus exagitatus eſt Orbis) Occidentalibus ſimul conuenientibus cum Orientalibus, nempe pro illis Apoſtolicæ Sedis Apocriſiario Pelagio, & pro iſtis Mena Epiſcopo Conſtantinopolitano, & ipſo (vt dictum eſt) vicem agente Romani Pontificis, vna cum aliis Orthodoxis Epiſcopis qui hoc tempore reperti ſunt Conſtantinopoli; magnum actum eſt de Origene iudicium, cui nec defuit maieſtas Imperatoris: quippe qui cum videret omnes in idipſum conſpirare, vt cum erroribus ſuis auctor etiam damnaretur; iuſſit ea de re Sententiam ſcribi aduerſus ipſius errores atque blaſphemias, petitas ex deliriis Paganorum & Manichæorum, additaſque ab ipſo alias quamplurimas, quibus Ario aliiſque hæreticis materiam præbuit ſuarum ipſorum impietatum. quæ quidem Sententia *h* extat valde prolixa, ac multiplici doctrina referta, Patrumque teſtimoniis roborata, ab iiſdem Epiſcopis dictata, ſed ipſius Imperatoris nomine ad Menam inſcripta; vt petulantes hæretici, nihili facientes Epiſcoporum iudicium, per Imperatoriam conſtitutionem coerceri poſſent: eandemque ad ſe miſſam confeſtim approbarunt Vigilius Romæ ſedens, Zoilus Epiſcopus Alexandrinus, Ephræm Antiochenus, & Petrus Hieroſolymitanus: vt horum omnium teſtis eſt Liberatus. Additi vero ſunt etiam decem anathematiſmi contra eoſdem errores ipſummetque eorum auctorem Origenem; quos poſtea in Quinta Synodo recitatos probatoſque eſſe, Nicephorus *i* tradit. Quod enim ſciretur extra fines eſſe regalis auctoritatis, de fide ſancire decreta, eam ob cauſam prædicta nomine Imperatoris ſcripta ad Menam epiſtola, idem monitus eſt Menas Synodum habere, à qua iſta omnia confirmarentur: quod & factum eſt, vt videbitur.

f Liber. cap. 27. ad fi.
MONACHI PALÆST. AGVNT VT DAMNETVR ORIGENES.
g Ap. Sur. 11. Ianuar.
SENTENTIA IN ORIGENEM LATA.
h Rec. Bar. vbi ſupr. ex eod. M.S. Ant. Aug.
i Niceph. li. 17. c. 27. 28.

[De multiplicibus Origenis erroribus, atque blaſphemiis, vide (ſi cupis) hoc Edictum Iuſtiniani, & aliam eiuſdem epiſtolā ad Quintam Synodum: itemque Hieron. Apol. aduerſ. Ruffin. Cyrillum monachum in Vit. S. Quiriaci. apud Sur. 29. Sept. ac denique ipſum Baron. Annal. Tom. II. V. VII. Tot enim fuerunt, vt vix in vnum colligi poſſint. Egimus vero & nos ſuperius variis locis de eorum quamplurimis, vt non ſit modo in iis recenſendis laborandum.]

VII.

Sed quid interim mali ex hac iuſta Origenis damnatione emerſerit, Liberatus *k* declarat, dum addit Theodorum Cæſareæ Cappadociæ Epiſcopum, ſecretum Acephalorum Origeniſque defenſorem, & Auguſtis familiarem charumque, ingenti dolore damnationis Origenis ductum, vtque Pelagio Apocriſiario (qui eam quæſtionem in ipſius Theodori odium mouiſſe exiſtimaretur) vicem rependeret, atque nouis Eccleſiam Catholicam perturbationibus infeſtaret; & ipſum damnationem molitum eſſe in Theodorum Mopſueſtenum, eo quod ille multa contra Origenem ſcripſiſſet; ideoque opera impiæ Theodoræ Auguſtæ Acephalis fauentis, Iuſtiniano fraudulenter ſuggeſſiſſe, omnes Acephalos Synodum Chalcedonenſem facile ſuſcepturos, dummodo vellet Imperator damnationem promulgare contra eundem Theodorum Mopſueſtenum, cuius laudes quamuis hæretici ea Synodus ſuſcepiſſet: itemque in Epiſtolam Ibæ Edeſſeni Epiſcopi, quā licet Neſtorianam Synodus Orthodoxam pronuntiaſſet; ac deniq; aduerſus Scripta Theodoreti Cyri Epiſcopi contra Cyrillum Alexandrinum, quæ tametſi pro Neſtorio auctor edidiſſet, eundem Synodus in communionem recepiſſet. Quæ quidem TRIA ſunt illa famoſiſſima CAPITVLA Synodi Chalcedonenſis, ex quorum damnatione à Iuſtiniano incaute & imprudenter poſtea promulgata, quamplurima oborta ſunt mala, ipſaque Eccleſia diro ac diuturno ſchiſmate vexata; vt ſuis locis videbitur inferius. Adeo vt ipſe Theodorus Cæſarienſis (quemadmodum ſcribit Liberatus) aliquando publice clamitauerit: *Se & Pelagium viuos incendendos, per quos hoc ſcandalum introiſſet in mundum.* Poſt quæ idem Liberatus finem impoſuit Breuiario ſuo de cauſa Neſtoriana & Eutychiana, collecto (vt ait) ex Eccleſiaſtica Hiſtoria è Græco in Latinum tranſlata, & ex Geſtis Synodalibus, atque etiam Epiſtolis ſanctorum Patrum. Quod quidem paulo poſt hæc ab eo ſcriptum fuiſſe, ex vltima rerum geſtarum narratione poſſumus intelligere, dum obiter meminit abdicationum & exiliorum, quibus ſequentibus annis mulctati ſunt Epiſcopi qui damnationem Trium Capitulorum ſuſcipere recuſarunt. Ipſum autem ex eorum claſſe fuiſſe qui pro Tribus Capitulis pugnantes, pro Theodoro etiam Mopſueſteno, licet non pro erroribus eius, ſcripſere defenſionem; haud obſcure ſuis ipſe ſcriptis *l* ſignificat.

k Liber. cap. 24.
DE TRIB. CAPITVLIS CONTROVERSIA CŒPTA.
l Id. cap. 3. & 24.

VIII.

Quamuis autem ex iis quæ iam dicta ſunt, & aliis quæ per ſingulos ferme annos dicenda erunt, nulla dubitatio exoriri poſſit, quin hæc quæ diximus Tria fuerint illa Capitula, de quibus tantopere controuerſum eſt: tamen hic occurrendum putamus cuidam viro erudito, qui à veraci maiorum ſententia diſcedens, nouam de iiſdem iniit rationem; dum hæc illa Tria putauit eſſe Capitula, quorum fit mentio in epiſtola à Ioanne Romano Pontifice *m* ad Auienum aliosque Senatores, quæ eadem habet Iuſtinianus in fidei profeſſione *n* ad ipſum Ioannem Papam: nempe, Vtrum Chriſtus vna ſit ex perſonis ſanctiſſimæ Trinitatis: Vtrum Deus Chriſtus carne paſſus fuerit, impaſſibili Deitate: & Vtrum Maria Virgo vere & proprie dici poſſit Mater Dei. Verum cum conſtet contentionem de Tribus Capitulis eſſe agitatam inter ſolos Catholicos, non autem inter Catholicos & hæreticos; quis vnquam Catholicorum de tribus iſtis quas modo diximus quæſtionibus dubitauit? & nō potius omnes pro iis aduerſus Neſtorianos & Eutychianos iunctis manibus animiſque certauerunt? Quæ ergo cauſa, vt ob eaſdem inter ſe inuicem tam in Oriente quam Occidente, Catholici diro ſchiſmate fuerint ſeparati? Accedit quod cum non tempore Ioannis illius, ſed ſub Vigilio orta fuerit quæſtio de Tribus Capitulis, vel inde appareat longe diuerſa illa fuiſſe ab iis quæ recitantur in epiſtola Ioannis. Sed de his modo hactenus.

QVÆ VERE EA FVERINT.
m Ext. in Bibl. Patrū.
n L. reddentes. C. de Sum. Trin.

IX.

Quod ad res bellicas Italiæ pertinet; hoc ipſo anno duodecimo Imperatoris, tertio Belli Gothici (vt narrat Procopius *o*) Dacius Mediolanenſis Epiſcopus vitæ ſanctitate inſignis, ciuiſque primores nōnulli Romam venientes, petierunt à Beliſario modicum ad ſe præſidium mitti, quo aſſeuerarent ſe Mediolanum omnemque Liguriam abductam à Gothis poſſe Imperatori recuperare. Quomodo autem Beliſarius eadem Mediolanenſi ciuitate, totaque Liguria potitus ſit, idem auctor diffuſe narrat.

o Procop. l. 2. de Bell. Goth.
DACIVS EPIS. CŌTRA GOTHOS IMPLORAT AVXILIVM.

IESV CHRISTI AN. 539.

SILVERII AN. 3.

IVSTINIA. IMP. 13.

VITIGIS REG. 3.

I.

ANno Domini quingenteſimo trigeſimo nono, Apione Ægyptio abſque collega Conſule, (quem complures Imperatoris hoc anno datæ *a* Nouellæ Arionem nominant) eodemque numerato à Procopio Belli Gothici in Italia quarto, Siluerius Papa tertio exacto ſuæ ſedis anno, auctoritate Pontificia, qua licet in Palmaria inſula relegatus detentus pollebat, octauo Calendas Iulii CONVENTV habito quatuor, qui eum conuenerant, Epiſcoporum, videlicet Tarracinenſis, Fundani, Firmani, & Minturnenſis, aduerſus

a Nou. 78. vſque 91.
SILVERIVS PP. DAMNAT VIGILIVM INTRVSVM.

b Ext. Tõ. 2. Conc. & Tõ. 1. Ep. Rom. Pont. in Silu.

Vigilium Romanæ Cathedræ emptorem & inuaſorem anathematis ſententiam *b* tulit Cũ & præterea congemiſcens vniuerſus Catholicus Orbis ad Vniuerſalis Eccleſiæ Præſulis ignominias, communicaret eius vinculis (vt licuit) ſcriptis epiſtolis: quarum vnicum ſupereſt monumentum *Amatoris* Epiſcopi, (quem puto Auguſtodunenſem illum, qui hoc tempore egregia claruit *c* in Gallia ſanctitate) literas *d* ad Siluerium cum muneribus mittentis, vt ea quam patiebatur ipſum leuaret inopia. Sed quæ extat ad eundem reddita Siluerii nomine epiſtola, ab aliquo otioſo ex Anaſtaſii ſcriptis abſque vllo iudicio conſarcinata eſt, quibus & ipſe ſuas miſcuit fabulas. Mouentibus autem aduerſariorum inuidiam eiuſmodi obſequiis Siluerio impenſis, necnon anathemate ab eo in Vigilium illato, eius rei cauſa factum eſt, vt arctiori cuſtodiæ traditus demum inedia cõſumi coactus fuerit: verum id quidem ſenſim, adeo vt in annum ſequentem ærumnoſam vitam produxerit.

c Martyrol. Rom. 26. Nouem. b.

d Ext. eod. Tõ. 1. Epiſt.

II. CLADES ILLATAE OB EXPVLSIONEM SILVERII.

Sed quantis hæc Deus illata in Summum Pontificem mala immiſſis cœlitus cladibus vindicarit, ſatis apparet ex iis quæ Procopius hoc anno decimotertio Iuſtiniani accidiſſe refert: cum in Oriente *e* Hunnorum ingentes exercitus Iſtrũ tranſmittentes, multis ciuitatibus expugnatis, omnia vſque ipſius Conſtantinopolis ſuburbana, nullo penitus reſiſtente populantes, immenſos theſauros cum centum & viginti millibus captiuorum abduxerunt; aliiſque ſæpius iteratis incurſionibus talia Imperio mala intulerunt, qualia nunquã vlla natio barbara intuliſſet: adeo vt ad ea tandem auertenda, coactus fuerit Imperator annuam ipſis polliceri pecuniam; ſicut & Saracenis. Eodemque inſuper anno Rex Perſarum Coſrhoes à Vitige Gothorum Rege ſolicitatus *f*, ſtatuit rumpere fœdus, quod perpetuum fuerat cum Romanis ſancitum; nec vllis potuit ab inſtituto reuocari literis vel legationibus Imperatoris. Atque item in Occidente, quamuis poſt duriſſimam anni integri & dierum nouem Vrbis obſidionem, ea demum ſoluta fuerit; mox tamen hoc ipſo anno quarto belli Gothici tam dira fames vniuerſam vexauit Italiam, vt maxima pars hominum præ inedia interierit; fuerintque qui fame cogente alterni ſe eſitarent. Nam & fœminas duas tunc fuiſſe tradunt, quæ diuertentibus ad ſe peregrinis, noctuque dormitantibus, interfectis diueſcebantur; quouſque decem & ſeptem diuerſis temporibus in cibum abſumptis, decimus octauus ſomno tunc ſubito experrectus vtramq; obtruncauit. Deſcribit hanc famem pluribus Procopius: quam auctor Miſcellæ coniungit cum ea quam Vrbs paſſa eſt dum obſideretur; tantam fuiſſe aſſerens, & maxime in Liguria, vt pleræque matres infelicium natorum comederent membra. Sed hæc ipſe perperam ponit ſub anno decimoquinto Imperatoris, & grauiori errore Cedrenus ſub anno nono: quæ ad hunc præſentem referenda ſunt ex Procopio, qui quæ vidit ſcripſit.

e Procop. de Bel. Perſ. li. 2.

f Id. de Bel. Goth. l. 2.

III. EXCIDIVM MEDIOL. PER GOTHOS.

Quo pariter idem auctor recenſet cladem ampliſſimæ ciuitatis Mediolanenſis; quando à Gothis iterum capta, & ſolo penitus æquata eſt, in eaque virorum trecenta millia ſine vllo ætatis reſpectu trucidata; fœminæ vero ſeruitiorum in morem abductæ, Burgundionibus dono datæ ſunt, vt promeritas eis gratias Gothi redderent pro inita ſecum belli ſocietate. Reparatus autem, qui ad Romanos defectionis cauſa fuerat minutatim conciſus, obiectus eſt canibus vorandus. De Dacio vero eiuſdem ciuitatis Epiſcopo quid factum fuerit, licet nihil Procopius dicat, ipſum tamen fuga lapſum S. Gregorius *g* Papa teſtatur, dum narrat quomodo Conſtantinopolim pergens; Corinthi domum quandam ab infeſtatione dæmonum inhabitabilem redditam, priſtino vſui reſtituerit. Quem quidem, quod Gothi Ariani eſſent Gregorius cauſa fidei Mediolano exactum putauit.

g Greg. 3. dial. 4.

IESV CHRISTI AN. 540.

VIGILII AN. 1.

IVSTINIA. IMP. 14.

VITIGIS REG. 4.

I. CONSVLATVS PAVLINI.

Annus Domini quingenteſimus quadrageſimus, aſcriptus Faſtis reperitur Conſulatu ſolius Iuſtini: tu addas ex Actis Concilii Aurelianenſis Tertii collegam Paulinum, Iuniorem dictum ad diſtinctionem alterius Paulini, qui ante ſex annos vna cum Iuſtiniano Imperatore Conſulatum geſſit. Cum enim in fine eorundem Actorum celebratio eius Synodi adſcribatur anno vigeſimo ſexto Childeberti Francorum Regis ſub Conſulatu Paulini Iunioris, hic ipſe annus Domini quingenteſimus quadrageſimus demonſtratur: tot enim reperiuntur anni ab obitu Clodouei ipſius patris. Sic igitur libera iam reddita Vrbe, placuit Beliſario hoc afflictis reddere Senatoribus, vt more maiorum ſuum in Occidente crearent Conſulem. Porro idem annus à Procopio, qui per chronologiam Belli Gothici numerat annos, ponitur quintus eiuſdem belli.

II. SILVERII PAPAE MARTYRIVM.

Quo anno *S. Siluerius* Papa in inſula Palmaria confectus ærumnis, conſumptuſque inedia, diem tandem clauſit extremum duodecimo Calendas Iulii, cum ſediſſet annos quatuor, & quintum inchoaſſet: cuius memoriam ſub Martyris titulo quotannis Eccleſia celebrat. De loco autem martyrii, inter Liberatum & Anaſtaſium ea diſcrepantia reperitur, quod ille in Palmaria inſula id accidiſſe ait, iſte vero in Pontia: ſed cum eædem ipſæ ſibi vicinæ ſint, perfacile potuit de altera in alteram transferri; cum alioqui Liberatus, qui iis ipſis temporibus ſcripſit, firmiorem ſibi vendicet fidem. Sepultus eſt autem (vt ait Anaſtaſius) in eodem loco, & ad eius ſepulchrum multitudo concurrens languentium ſanitatem obtinere conſueuit. Quod autem aliqui nec duos annos eius ſedi concedunt; inde id eueniſſe liquet, quod abſurde admodum numerent eius ſedis tempus vſque ad Vigilii intruſionem tantum: quem tamen vſque ad conſummatum martyrium, ſemper legitimum perſeueraſſe Pontificem haud eſt dubium.

III. VIGILII SVBROGATIO.

Cum vero ſubdat Anaſtaſius, ceſſaſſe Epiſcopatum eius dies ſex; hinc intelligi poſſe videtur, quem inuaſiſſe vidimus Vigilium viuentis Siluerii ſedem; ſimulac eundem defunctum, atque miracula edentem audiuit, ſe in ordinem redegiſſe; probe ſcientem minime legitimum fore dicendum Romanum Pontificem, quem tot crimina deturpaſſent. ſicque hæc conſiderantem, locum præbuiſſe ſacris habendis comitiis. Vtrum autem vere eo animo è ſede deſcenderit, vt prorſus eam desereret, an vero fretus potentia Beliſarii, ac voluntate Theodoræ Auguſtæ, quod eſſet eandem mox iterum conſcenſurus, vafre id egerit, vt quoquo modo eliceret de ſua electione Cleri Romani conſenſum; hæc relinquimus Dei cordium inſpectoris iudicio. Ipſum vero Clerum putamus in tantis rerum anguſtiis, ad euitandum ſchiſma, quod proculdubio dire vexaturum erat Eccleſiam, ſi quemcunque alium eligerent, diuinitus inſpirato conſilio communi ſententia VIGILIVM creaſſe Pontificem: cum præcipue eius perſonam, quam diu ob oculos habuiſſent, ſatis perſpectam haberent; nempe eſſe hominem reuera Catholicum, honoris tantum cupiditate flagrantem, vtpote Senatoria Romana familia ortum, quem Anaſtaſius tradit filium fuiſſe Iohannis Conſulis. Hæc enim cuncta Dei nutu eſſe facta, Romanam Eccleſiam ſolicitius gubernantis, probauit euentus. Siquidem ſtatim vbi legitima electione Petri thronum Vigilius conſcendit, ab hac fidei petra ſacerdotale robur in tantum accepit, vt plane ad confutandas hæreſes viſus ſit habuiſſe à Domino Apoſtolatum. Cum alioqui hæc fuerint illa tempora, (quando videlicet clero non adeo liberum fuit quicquid vellet agere) de quibus dictum eſt à S. Gregorio *a*, ab Hormiſda Papa vſque ad Vigilium fuiſſe Romanorum Pontificum ordinationes expoſitas.

DEI PROVIDENTIA PRO ROM. ECCL.

a Greg. 7. ep. 53.

IV. IVSTINIANI LEGATIO AD VIGILIVM.

Hoc igitur anno, ſimulac de legitima Vigilii prouectione Conſtantinopolim nuntium perlatum eſt, Iuſtinianus Imp. more maiorum ad eum protinus legatum mittens Flauium Dominicum V.C. Exconſulem & Patricium, literas dedit vna cum Catholicæ fidei confeſſione; præſtititque id ipſum Menas Conſtantinopolitanus Epiſcopus. Quamuis enim deſiderentur eiuſmodi ipſorum ſcripta; tamen ita omnino factum eſſe, aperte declarant quæ ad eos ab ipſo Vigilio per eundem Dominicum redditæ ſunt literæ *b* ſub huius anni Conſulatu Iuſtini, decimoquinto Calendas Octobris. In quibus cum inter alia, de fide Catholica in omnibus ſemper à ſe illibate ſeruata, atque impoſterum ſeruanda, magnifica ac glorioſa prædicet; tum omnem de hæretica ab ipſo ſcripta

b Vigil. ep. 2. & 3.

VIGILII FACTA DIVINITVS MVTATIO.

epiſtola (de qua ſuperius actum eſt) ſuſpicionem abolet; cum etiam omnem prorſus voluit, ſiue Theodoræ, ſiue aliis, adimere ſpem implendi quæ fuiſſet aliquando de Anthimi reſtitutione pollicitus: cum & inſuper iiſdem ſuis literis confirmans omnia quæ à prædeceſſoribus geſta fuiſſent, ipſum quoque Anthimum vna cum aliis hæreticis atque ſchiſmaticis, nominatim excommunicauit. Quæ vero poſt hæc ſecuta ſunt, dicentur inferius.

V. Concil. Avrel. III.

Ad hunc eundem annum (vt vidimus) referenda eſt Tertia SYNODVS AVRELIANENSIS: nobilis ipſa quidem ob ſanctos Epiſcopos qui ei interfuerunt ſiue per ſe ſiue per vicarios, numero viginti quinque, ſub *Lupo* Archiepiſcopo Lugdunenſi. A quibus inter alia plura, quæ triginta duobus capitulis definierunt, recens fuit conditus *c* Canon aduerſus Iudæos, ne à die Cœnæ Domini vſque ad ſecundum Sabbathi in Paſcha, hoc eſt ipſo quatriduo, procedere inter Chriſtianos, vel Catholicis populis ſe vllo loco aut quacunque occaſione miſcere præſumerent. Cui acceſſit Regis Childeberti edictum ea de re promulgatum; quod citatur à Concilio *d* Matiſconenſi Primo: vbi & huius ſanciendæ legis ea cauſa narratur, quod Iudæi cernerentur quaſi inſultationis cauſa illo quatriduo per plateas aut forum deambulare. Sed & memoria dignum quod in eodem Concilio Aurelianenſi ſtatutum *e* eſt, (annuentibus haud dubium ipſis Francorum Regibus, quibus cum fide Catholica Eccleſiaſtica immunitas cordi ſemper extitit) vt clericus cuiuslibet gradus, ſine Pontificis ſui permiſſu, nullum ad ſæculare iudicium præſumeret attrahere, nec laicus clericum.

c Conc. Aurel. III. c. 29 De Ivdæis Canon, et Regis edictvm. *d Conc. Matiſcon. I. c. 14.* *e Conc. Aurel. c. 31.*

VI. Generoſa Francor. expeditio in Italiam.

Hoc item anno periclitans Regnum Francorum ciuilibus Regum motibus, ingenti miraculo quieuit; cum exercitus Childeberti & Theodoberti Clotarium obſidens, horrenda tempeſtate, Crotildis Reginæ matris eorum precibus ad Deum fuſis cœlitus excitata diſiectus eſt, ſuper Clotariũ ne ſigno quidem apparente horroris huiuſcemodi. Rem geſtam memorant Gregorius *f* Turonenſis, & Sigebertus. Poſt quæ idem Theodobertus, filius Theodorici fratris prædictorum Childeberti & Clotarii, ingenti animo inuadens Italiam, magnum in Picenum vſque duxit exercitum; qui lue exagitatus, re infecta redire ad propria coactus eſt. Scimus Procopium ob hanc rem in Francos vt fœdifragos multa iactare: Verum ſi conſulas Agathiam *ff*, haud leuem extitiſſe generoſiſſimæ genti belli ſuſcipiendi cauſam cenſebis; dum videlicet teſtatur, haud æquo animo pati potuiſſe Theodobertum, Iuſtinianum Græco faſtu in monumentorum publicorum Imperatoriis titulis ponere, ſicut Wandalicum & Gothicum, ita & Francicum nomen; perinde ac ſicut Wandalos & Gothos, ita Francos etiam debellaſſet, quos ne attigiſſet quidem. Hæc enim ad inferendum bellum ſatis iuſta viſa eſt cauſa Francis, alieni dominii vel nomine tenus impatientibus, & iugo extraneo ſubdi penitus auerſantibus. Quod autem idem Procopius calumnioſe de iiſdem tradit, humanas adhuc id temporis hoſtias immolare conſueuiſſe, nullum habet adſtipulatorem, imo contradictorem eundem Agathiam æque Græcum; qui non ſolum aſſerit (quod & ſuperius alia occaſione dictum eſt) eos fuiſſe Chriſtianos, ſed & rectiſſimæ inter cæteros omnes fidei: habuiſſeque præterea Antiſtites & ſacerdotes, atque feſtos haud ſecus ac alios Catholicos peregiſſe dies: ſed & moribus quam optimis fuiſſe præditos, & maximum in modum ciuiles; æquitate vero ac concordia, cæteriſque virtutibus admirabiles.

f Greg. Tur. l. 3. hiſt. Franc. c. 28. Sigeb. an. 540. *ff Agath. lib. 1. hiſt.*

VII. Ravenna cvm Vitige reddita Beliſario.

Quod ad res Gothicas in Italia ſpectat; aliquis tandem diuinæ gratiæ Romano exercitui fauor illuxit, cum nulla Ducum virtute Rauenna ciuitas, ipſeque Vitiges Rex Beliſario deditus eſt. Hæc vero quomodo ſe habuerint, fuſius narrat qui interfuit Procopius *g*, ea ſub iſto Belli Gothici anno quinto claudens; vnde eos redarguas, qui referunt ad annum ſuperiorem. At non hic finis eiuſdem belli. Parua enim Gothorum manus minime deſpondens animum, nouum elegit ſibi Regem nomine THEODEBALDVM: quem cum ipſo regni exordio vix mille Gothi ſequerentur, iidem tamen poſtea maioribus in annos ſingulos, nouis creatis Regibus, incrementis aucti, res Romanas (vt videbitur) in maximum diſcrimen adduxerunt. Ita enim plane diuina prouidentia moderans res humanas, reuiuiſcere ad tempus permiſit extinctum in Vitige regnum Gothorum, vt Latinis nimium inſultantes Græcos cohiberet: deleuit vero tandem, vt Arianæ hæreſis error, quo nec afflictati cladibus Gothi carere voluerunt, cum ipſa gente pariter tolleretur.

g Procop. de Bell. Goth. l. 2. Theodebaldvs Rex Gothor.

VIII. Antiochia capta a Perſis.

At in Oriente hoc eodem anno Rex Perſarum Coſrhoes in Romanum Imperium mouens exercitum; nullo obice per Meſopotamiam deſcendit in Syriam, eandemque deuaſtauit, ciuitatibus dirutis, & habitatoribus aut cæſis aut captiuis factis: interque alias vrbes, Antiochia omnium totius Orientis nobiliſſima potitus, cunctos ciues in ea inuentos internecioni, ipſam vero ciuitatem igni tradidit; excepta maiore tantummodo Eccleſia, quã pecunia redemptam voluit eſſe ſaluam, antea tamen ornamentis omnibus ſpoliatam. Hæc pluribus Procopius *h*. Quorum malorum cauſa haud dubium extitit violatio Catholicæ fidei toties ab Epiſcopis Syriæ facta, imprimis vero Antiochenis quos ſuperius vidimus: vt plane ſicuti experimento cernimus ampliſſima quæque ruere ædificia, cum ipſorum fundamenta deficiunt; ita etiam neceſſe ſit peſſumdari florentiſſimas ciuitates atque prouincias, quibus Chriſtianæ religionis deficit fundamentum. Clamant enim hæc vera eſſe omnes quæ ſunt in Aſia, Africa, & Europa, Orientalis olim Imperii prouinciæ, traditæ feris barbaris ad multa ſæcula deuaſtandæ.

h Id. lib. 2. de Bell Perſ. Dei vindicta ob violatam Cathol. fidem.

IX. Miracvlvm de Ligno S. Crvcis.

Iſta vero narrans Procopius, meminit etiam ingentis cuiuſdam miraculi de Ligno Crucis Dominicæ, quod Apameæ in Syria accidit; cum idem ſacratiſſimum lignum populo ad adorandum ab Epiſcopo oſtenſum, ingenti flammæ ignis ſplendentis non comburentis viſum eſt circumdari: Cuius etiam virtute Apameenſes ab inſultu Coſrhois liberatos eſſe, tradit Euagrius *i*, qui puer cum parentibus ſuis miraculo interfuit. Denique ſcribit Procopius, Iuſtinianum Imper. tanta perpeſſum, magna demum ignominia pacem à Coſrhoe redemiſſe, perſolutis quinquaginta millibus nummum aureorum, totidemque per annos ſingulos dandis loco tributi pactis.

i Evag. lib. 4. c. 25.

IESV CHRISTI AN. 541.

VIGILII AN. 2.

IVSTINIA. IMP. 15.

THEODEB. REX.

I. Consvlatvs cœpti negligi.

Annus Chriſti quingenteſimus quadrageſimus primus, Baſilii Iunioris ſine collega Conſulatu notatur: nec poſt hæc amplius aliquis Conſulatus reperitur additus Faſtis, etſi non penitus Conſules eſſe deſiiſſe, ex veteribus monumentis apparet. Ita namque plane Iuſtinianus eiuſmodi per Conſulatus à maioribus deductam chronologiam paulatim antiquare voluit, illam inducens qua per Imperatoris annos tempora notarentur, adderentur vero Conſules ſi qui eſſent. Cuius quidem mutationis cauſa, haud paruam ſibi peperit ab antiquitatis cultoribus inuidiam. Niſi potius ea fuerit conuertenda in legum conditorem Tribonianum, qui ampliſſimam dignitatem, quam ipſe, quod Paganus eſſet, conſequi non valeret, aliis inuiderit. Verum ab omnibus in ipſum Imperatorem culpa transfertur, faſtu elatum ægre ferentem ſub alieno potius nomine quam Imperatoris tempora numerari: cum tamen ipſi Imperatori vna cum Imperio iugem inhærere voluerit Conſulatum, vt conſtat ex ipſius conſtitutione *a* de Conſulibus.

a Nou. 105.

II. Beliſarivs revocatvr ab Italia.

Porro hic ipſe annus, qui & decimus quintus eiuſdem Imperatoris numeratur, idem à Procopio *b* ſextus ponitur Belli Gothici; quo Beliſarius ob ingentem ſibi partam gloriam de recuperata Italia, ab æmulis paſſus inuidiam, in ſuſpicionemque adductus affectatæ tyrannidis, Conſtantinopolim reuocatus eſt: quo & ſecum duxit Vitigem Gothorum Regem, eiuſque vxorem, necnon liberos Theodebaldi noui Gothorum Regis, alioſque quamplurimos præſtantiores captiuos, vna cum pecunia omni, & regia pretioſaque cætera ſupellectile. De cuius gloria, inſignibuſque virtutibus, & in omnes beneuolentia, necnon de immenſo in eum omnium fauore, pluribus agit Procopius *c*.

b Procop. l. 2. de Bell Got. *c Ibid lib. 3. in pr.*

III.

d Nouel. 109 115. 132. — e Ext. in collect. Iulia. prope fi. — CONCIL. BYZACENVM. — f Nouel. 123. — g Nouel. 137 — IVSTINIANVS CANONVM VINDICEM AGENS, EOS CONCVLCAT. — h Nouel. 115. in pr.

Imperator autem totâ Deo beneficiis auctus, illud ei ex more rependit obſequium, vt de S. Eccleſia Catholica quibuſcumque valeret ſtudiis benemereret, pias ſanctaſque cum pro fide *d* aduerſus hæreticos, ad diſciplinam Eccleſiaſticam conſeruandam promulgans ſanctiones, quarum plures extant hoc ipſo anno editæ: atque imprimis illa *e*, qua celebrati in prouincia Africæ Byzacena *Concilii* ſtatuta, ad priuilegia Eccleſiarum & diſciplinam Eccleſiaſticam pertinentia, confirmauit. Sed & Calendis Maij Nouellam *f* promulgauit conſtitutionem, quadraginta quatuor capitulis diſtinctam, de ordinationibus, accuſationibus, aliiſque rebus ad diſciplinam Epiſcoporum, clericorum, ac monachorum ſpectantibus. Qua vero mente tum hæc, tum alia ad res Eccleſiaſticas pertinentia, ſoleret ipſe ſancire decreta, cum ſæpe alias (vt vidimus) conteſtatus fuerit, tum maxime hoc eodem anno alia edita decimo Calendas Martij conſtitutione *g*, declarauit ſe id minime agere vt leges Eccleſiæ præſcriberet, ſed vt aliorum querelis pulſatus vindicem ſe canonum ac regularum Eccleſiaſticarum præſtaret. Verum accidit, vt cum vehementiori inuigilaret ſtudio ſuper ſacrorum cuſtodiam canonũ, dum videret eos ab iis negligi qui magis obſeruare deberent, Epiſcopis; aliquando canones ipſe conculcauerit, penituſque peſſumdederit Eccleſiaſticam Oeconomiam. Sic enim ex quadam hoc eodem anno Calendis Februarij edita conſtitutione *h* apparet, præter ius faſque tunc vſurpatum fuiſſe, vt per prouinciarum Præfectos Epiſcoporum iudicia exercerentur, & ab iis ad maiores Præfectos appellaretur, ac rurſum ſi opus eſſet ad Imperatorem: cum tamē non ſæculares Iudices cauſas cognoſcere Epiſcoporum & inferiorum clericorum, ſed Synodos Epiſcoporũ. & ſi ab his eſſet appellandum, non ad Imperatorem, ſed ad maiores Sedes, ac denique ad Romanum Pontificem recurrendum; docerent ſacræ ſanctorum Patrum regulæ, traditio oſtenderet, vſuſque probaſſet: tunc vero laicis conceſſum ſe his immiſcere, cum vel ad hæreticos aut ſchiſmaticos comprimendos, vel aduerſus potentiores aut diſcordes, ab Epiſcopis eſſent in auxilium vocati. Cæterum hæc ipſa quæ fuerunt obiter pertractata, æque videntur ab eodem Imperatore eſſe correcta: ſiquidem nulla eius ſanctio reperitur, qua Epiſcoporum cauſas à Præfectis cognoſci voluerit, & ab iis ad alios item ſæculares Iudices, ac denique ad imperatorem appellari.

IV.

i Nouel. 131. — DE QVATVOR CONCILIIS, ET SEDE CONST. QVID SANCIVERIT. — k Nouel. 11

At vero hoc item anno aliam promulgauit *i* decimoquinto Calendas Aprilis, de Eccleſiaſticis titulis & priuilegiis, aliiſque multis ad Eccleſiarum iura & xenodochia pertinētibus, qua cum de quatuor Synodis primum decreuiſſet, earum dogmata ſicut ſanctas Scripturas accipi debere, & regulas ſicut leges obſeruari; mox de ſede Conſtantinopolitana addidit, vt primum locum poſt Romanā teneret; ex earundem Synodorum definitionibus id ſe non definire, ſed definitum promulgare ſeu confirmare teſtatus. Verum cum tam ex Concilio Oecumenico Conſtantinopolitano, quam etiam Chalcedonenſi id ſibi Epiſcopus Conſtantinopolitanus vendicare conatus eſſet, nec valuiſſet reſiſtente (vt vidimus) S. Leone Papa; Iuſtinianus modo id non tam ex iure canonum ſibi arrogauit, quam contra omne ius faſque præſumpſit. Quo item anno Calendis Iunij alia edita conſtitutione *k*, antiquauit priuilegium Eccleſiæ conceſſum de prǣſcriptione centum annorum, quod eſſet litium ſeminarium; ſatis exiſtimans fore quadraginta annorum periodum, vt Eccleſia ſua ſibi vendicare valeret.

V.

SVBDOLA SAMARITAR. CONVERSIO. — l Nouel. 129. — m Nouel. 144. — AVXIMITARVM CONVERSIO.

Hoc inſuper anno idem Imperator, quem aduerſus Samaritanos Chriſtianorum hoſtes infenſiſſimos leges ſcripſiſſe vidimus, monitus iam à Sergio Epiſcopo Cæſarienſi eos ad meliorem frugem reſtitutos eſſe, nouam edidit ſanctionem *l*, qua pœnas in eos ſancitas antiquauit. Verum cōuerſionem ab eis non ex animo factam, ſed ſimulate vt à pœnis quibus affligebantur liberarentur, atque parentum hereditatum, quibus per leges priuabātur, participes eſſe poſſent; teſtatus eſt poſtea Iuſtinus Iunior aduerſus eos reſcribens *m*: de quorum rurſus ſceleribus dicetur ſuis locis. Hoc vero ipſo anno Iuſtiniani decimoquinto, ponit Cedrenus *Auximitarum* in Æthiopia populorum ad fidem conuerſionem, ex voto Adadi ipſorum Regis, quo ſe obligauit Chriſtianam amplecti religionem, ſi victoriam referret de Homeritis Damiani Iudæorum Regis ditioni ſubditis; quorum Adadus regionem vna cum Rege cepit ac poſſedit. Sed hæc anno ſequenti contigiſſe in Miſcella narrantur. Ad Homeritas autem iam ante Euangeliū perueniſſe, ſuperius vidimus; ſed rurſum ipſorum Rex Damianus apoſtataſſe videtur.

VI.

DE MARTYRIO S. PLACIDI. — n Ap. Sur. 5. Octob. — o Martyrol. Rom. 5. Octob. — p [De harum Epiſt. ſuppoſitione agit pluribus Gallon. in Reſp. ad Monach. Bened. pro defenſione eorũ quæ de his dixerat Baronius, edita Romæ ann. 1604.

Hoc pariter anno Domini quingenteſimo quadrageſimo primo, à Gordiano *n* ponitur conſummatum martyrium *S. Placidi* monachi diſcipuli S. Benedicti, & ſociorum, in Sicilia à piratis illatum. Sed dum illud conſignat anno Iuſtiniani decimotertio, dicendum eſſet eos paſſos eſſe anno Domini quingēteſimo trigeſimo nono. Ceterum quamuis eos egregiam conſecutos eſſe coronam martyrij, nullatenus reuocari poſſit in dubium; (ſiquidem antiquiores Eccleſiæ *o* tabulæ inter martyres allectos habent:) tamē ab auctore qui ſub nomine Gordiani eam conſcripſit hiſtoriam, multis ipſa reperitur erroribus deprauata, qui & temporum rectæ rationi & hiſtoricæ veritati repugnant. Cuius etiam ſunt generis epiſtolæ *p*, quæ ſiue Gordiani, ſiue aliorum nomine, apud Leonem Oſtienſem in Appendice leguntur Chronici Caſſinenſis; ac præcipue Iuſtiniani Imperatoris nomine, qua vult ſalua eſſe Caſſinenſi monaſterio, quæ Tertullus Placidi parens, quæve Iuſtinus Senior Auguſtus eidem Cœnobio contuliſſet rura, villas, caſtra, oppida, ciuitates, & municipia ibidem recenſita. Non indiget qui eos primus tantus genuit Pater ſanctiſſimus Benedictus, neque ab eo deſcendens ſancta & generoſa poſteritas per cuncta ſæcula in Eccleſia Dei feliciter propagata, eiuſmodi mentitis gloriæ titulis, ſiue ex ſanguinis nobilitate, ſiue ex diuitiarum amplitudine comparatis: qui etſi nec his caruere, ex virtutibus tamen terræ cœloque ſunt redditi celeberrimi.

VII.

CONCIL. ARVERNENSE. — q Greg. Tur. l. 1. de glor. mart. c. 23. — r Sigeb. in Chron. & alii eum ſecuti. — DE OBITV S. REMIGII FRANC. APOST. — ſ Greg. Tur. de glor. Cōfeſſ. c. 79.

Hoc eodem anno, qui poſt Conſulatum Paulini Iunioris reperitur inſcriptus, ex conſenſu Theodoberti Francorum Regis, Sexto Idus Nouembris celebrata eſt ſub *Honorato* Archiepiſcopo Bituricenſi, *Aruernis* in Gallia SYNODVS; cui etſi pauci numero, meritis tamen excelſi quindecim interfuerunt Epiſcopi, quorum plerique egregia claruere ſanctitate: interque illos *S. Gallus* eiuſdem tunc Aruernenſis Eccleſiæ Antiſtes, quem patruum ſuum fuiſſe gloriatur S. Gregorius *q* Turonenſis Epiſcopus, dum multa de eo admiratione quidem digna recenſet; & inter alia, quod aliquando maximum ſuæ ciuitatis incendium oppoſitis ſacroſanctis Euangeliis penitus extinxerit. Quod vero adfuiſſe etiam eidem Synodo reperitur *Flauius* Rhemenſis Epiſcopus; ex eo velim obſerues, plane errore deceptos qui *S. Remigii* eiuſdem Eccleſiæ Epiſcopi obitum referunt *r* ad annum Domini quingenteſimum quadrageſimum quintum. Nam quomodo ad illud tempus potuit perueniſſe, ſi hoc anno ſediſſe Flauius reperitur, quem & præceſſiſſe ponitur Romanus eiuſdem S. Remigij primus ſucceſſor. Par erat (ſi licuiſſet) Antiſtitis celeberrimi, Francorum Apoſtoli, ex hac vita ad Deum trāſitum certis ſignaſſe die & anno. Sed quod quæ de iis ſcripta ferūtur, haud immobili veritate ſubſiſtant, inuiti abſtinere cogimur, & nonniſi hic dumtaxat obiter meminiſſe. Gregorij *ſ* enim Turonenſis teſtificatione, aſſerentis ſeptuaginta annos & amplius eū ſediſſe, & Hincmari ſeptuaginta quatuor tribuentis, inualuit opinio illa, vt qui creatus habetur Epiſcopus anno Chriſti quadringenteſimo ſeptuageſimo primo, idem peruenerit ad annum quingenteſimum quadrageſimum quintum. Sed Synodalia Acta maiorem ſibi vendicant fidem; ex quibus liquet neque ad annum ſeptuageſimum perueniſſe.

VIII.

VETITVM RES ET BENEF. ECCL. ACCIPERE A REGIB. — t Id. in Vit. S. Galli.

Ceterum in hoc Concilio Aruernenſi ſexdecim à Patribus conditi reperiuntur canones, ad diſciplinam Eccleſiaſticam reſtituendam, conſeruandamque. Interque alia, damnauere illos qui à Regibus bona Eccleſiæ vſui pauperum inſeruientia impetrarent, quique Regum fauore potius quam meritis Epiſcopatus adipiſcerentur. Siquidem ait Gregorius *t* Turonenſis, tēporibus Regis Theodorici, parentis Theodoberti, ſub quo hæc Synodus celebrata eſt, illud iniquum germen cœpiſſe pullulare, vt ſacerdotium aut venderetur à Regibus, aut compararetur à clericis. Cuiuſmodi impietatem patris deteſtatus pius filius Theodobertus, ſanciri voluit Eccleſiaſticas leges, quibus iura antiqua Eccleſiis illibata penitus ſeruarentur.

IESV CHRISTI AN. 542.

VIGILII AN. 3.

IVSTINIA. IMP. 16.

TOTILÆ REG. 1.

I.

ANNVS Chriſti quingenteſimus quadrageſimus ſecundus, abſque nouis Coſſ. inchoatus, Poſt Baſilij Conſulatum inſcribitur, idemque à Procopio Belli Gothici ſeptimus numeratur. Quo in Italia occiſo Rege Theodebaldo, Gothi euexerunt in regnum ARARICVM: eodemque paucos poſt menſes perempto, TOTILAS Theodebaldi nepos, ingenio & viribus præſtans in flagellum dominantium in Occidente Græcorum, Rex creatus eſt. Qui hoc ipſo anno, non amplius quam quinque millium Gothorum collecto exercitu, bis collatis ſignis Romanorum exercitum ſuperauit. reliqua vero fortiter ab eo geſta, eademque à Procopio *a* enarrata, ſuis locis memorabuntur.

TOTILAS GOTHOR. REX.

a Procop. de Bel. Goth. lib. 2.

II. ANTIOCHIA REÆDIFICATA.

Hoc eodem anno Iuſtinianus Imp. adiiciens animum vt incenſam à Coſrhoë Perſarum Rege Antiochiam reſtitueret, non ſolum munitiorem illam reddidit, ſed & magnificentiorem eccleſiis, xenodochiis, theatris, balneis, aliiſque ædificiis cum publicis tum priuatis, quæ Procopius *b* deſcripſit.

b Id. de ædif. Iuſtin. lib. 2. in fin.

III. FRANC. BELLVM IN HISP.

Quod autem ad res Occidentis ſpectat; hoc eodem anno Rex Francorum Childebertus, vna cum fratre Clotario, aduerſus Theudem Gothorum Regem Arianum in Hiſpania regnantem mouerunt exercitum; victoreſque Cæſar-auguſtam vſque peruenientes, accepta ab obſeſſis illus vrbis ciuibus S. Vincentij martyris ſacra Tunica, (cuius per muros in ieiunio & fletu, ac cum pſalmodia Eccleſiaſtica circumductæ, mirabili virtute ciuitas eſt ab eorundem Francorum inuaſione defenſa) aliiſque ſacris Sanctorum Reliquiis, in redemptionem obſidionis, ſubacta magna Hiſpaniæ parte, cum ingentibus ſpoliis in Gallias reuerterunt ouantes. De tempore fidem facit Sigebertus: rem autem geſtam exactius narrant Gregorius *c* Turonenſis, & Aimoinus *d*. Hic tamen errare in eo videtur, dum ſub S. Germano Pariſino Epiſcopo ea geſta ponit, quem multis poſt hæc annis ſediſſe cõſtat. Sub eo tamen S. Germano factum eſt, vt idem Childebertus Rex anno regni ſui quadrageſimo octauo, (qui fuit Chriſti quingenteſimus ſexageſimusprimus) Sanctorum Reliquias ab Hiſpanis acceptas, aliaſque plures, vna cum parte Ligni S. Crucis, honorifice recondiderit in templo, quod in honorem S. Vincentij ſumptuoſe Pariſiis extruxit, multiſque prouentibus dotauit; vt ex eodem Aimoino conſtat: qui amplius habet, eundem S. Germanum ad eandem baſilicam aliis quoque ſpiritualibus muneribus locupletandam, ad loca Sancta in Orientem profectum, à Iuſtiniano Imp. dono accepiſſe partem Coronæ Chriſti ſpineæ, ſanctorumque reliquias Innocentium, & Brachium S. Georgij martyris; eaque in prædicta Baſilica collocaſſe. A quo tempore multum viguiſſe S. Vincentij in Gallis cultum, teſtes ſunt etiam Venantius *e* Fortunatus & Gregorius *f* Turonenſis. Conſtatque inſuper, eundem Childebertum Regem maxime pium, quæ ante expeditionem ædificare vouiſſet templa in honorem SS.. Auiti *g* & Euſichij *h*, quorum prædictione & protectione victoriam reportauit, poſt reditum inſigniter extruxiſſe. Cæterum cum Scriptores veteres, de adepta victoria Childeberti omnes æque teſtentur; quidnam eſt, rogo, quod apud Chronicon Iſidori legitur, Theudem quinque Francorum Reges Cæſarauguſtam obſidentes debellaſſe? Quinam enim quinque iſti Reges? & vnde victor Theudes, quem victum eſſe liquet? Hæc igitur facile (puto) conſenſeris ab aliquo fuiſſe ad Iſidorum appoſita, magis quam ſanctum virum eſſe mentitum.

c Greg. Tur. 3. hiſt. Franc. 29.
d Aimoin. 2. hiſt. Fr. 19.

RELIQVIÆ IN GAL. ASPORTATÆ. *De quibus agitur apud Baron. partim hoc an. partim. 561.*

e Ven. Fort. lib. 1. c. 8. & 9.
f Greg. Tur. de glor. mart.
g. Act. S. Auit. ap. Sur. 17. Iunii.
h Greg. Tur. de glor. Cõfeſ. c. 81.

IV. DE TEMPORE OBITVS S. BENEDICTI.

Hoc item anno Domini quingenteſimo quadrageſimo ſecundo, ponitur à pluribus obitus *S. Benedicti* in Caſſino monte; idque ipſum aſſeritur in Chronco Caſſinenſi. quod tamen minime nobis probatur. Etenim quomodo hoc anno menſe Martio dicere poſſumus ipſum eſſe defunctum, cum necdum creatus eſſet Totilas Rex Gothorum, quem hoc anno occiſo Theodebaldo præceſſit Araricus: cum tamen ſatis ex S. Gregorio certum ſit, S. Benedictum ſæpius cum eodem Totila regnante miſcuiſſe ſermones? Quare prudentius Leo Oſtienſis aſſerit ipſum defunctum potius anno ſequenti, Domini ſcilicet quingenteſimo quadrageſimo tertio, duodecimo Cal. Aprilis. Qui vero eum tradidit deceſſiſſe anno Chriſti ſexcenteſimo tertio Marianus Scotus, longius errauit. Verum hæc dicta ſunto ad redarguendos potius de tempore eius obitus vulgatos errores, quam ad certum annum nobis incertum ſtatuendum: cum illud quidem certum ſit, plura ab eo poſt hæc præclare geſta eſſe.

IESV CHRISTI AN. 543.

VIGILII. AN. 4.

IVSTINIA. IMP. 17.

TOTILÆ REG. 2.

ANNVS Chriſti quingenteſimus quadrageſimus tertius, Poſt Baſilii Conſulatum ſecundus inſcribitur; idemque à Procopio octauus Belli Gothici numeratur. Quo (vt ipſe *a* pluribus deſcribit) Totilas Gothorum in Italia Rex, Samnio, Campania, Apulia, Calabria, aliiſque prouinciis atque ciuitatibus potitus eſt, atque etiam Neapolim poſt longam obſidionem in deditionem accepit. Quid vero ipſi, eiuſque Ducibus in ea expeditione acciderit cum ſanctis aliquibus viris, atque inter alios cum ipſo ſanctiſſimo Benedicto, & quæ miracula tunc ab iis edi cõtigerit; narrat abunde S. Gregorius *b* Papa in ſuis Dialogis. Tantum autem ex S. Benedicti monitis profeciſſe Totilas repertus eſt, vt redditus mitior multa in illis regionibus humanitatis & continentiæ exempla ediderit: vnde factum eſt quod de eo ſcribit Procopius, eius vt nomen ſicut fortitudinis & ſapientiæ, ita benignitatis atque iuſtitiæ celebre apud Romanos fieri cœperit. I.

a Procop. de Bel. Goth. lib. 3.

b Greg. Dialog. lib. 1. c. 2. lib. 2. c. 14. 31. lib. 3. c. 1. 5. 6. 11. 18

TOTILAS S. BENEDICTI MONITIS MITIOR FACTVS.

Hoc item anno, rurſum rupto fœdere Rex Perſarum Coſrhoës in Romanum Imperium immiſit exercitum: cum Beliſarius in Perſidem miſſus, vno tantum caſtro capto, eodemque poſtea amiſſo, nihil præterea memoria dignum egit, inuadente Romanum exercitum ægritudine, adeo vt vix pars eius tertia ſeruari potuerit: quæ omnia fuſe Procopius *c*. II.

c Procop. de Bel. Perſ. lib. 2.

IESV CHRISTI AN. 544.

VIGILII AN. 5.

IVSTINIA. IMP. 18.

TOTILÆ REG. 3.

ANNVS Chriſti quingenteſimus quadrageſimus quartus, notatus reperitur, Poſt Baſilij Conſulatum tertio; idemque à Procopio numeratur Belli Gothici nonus. Quo Totilas Romam cogitans, eam prius literis ad Senatum ſcriptis, quam armis tentare decreuit: ſed cum Ioannes Præfectus, Conſtantinopoli olim miſſus, Senatum reſcribere vetuiſſet; indignatus Totilas, ad Vrbis obſidionem exercitum mouit: cum iſtis admonitus Iuſtinianus Beliſarium è bello Perſico reuocans, in Italiam miſit. Hæc ſunt quæ præſenti anno Procopius *a* accidiſſe tradit. Additque, eodem tempore omnes qui Arianæ hæreſis Romæ ſuſpecti habebentur, ne proderent Gothis itidem Arianis Vrbem, inde pulſos eſſe: quod opera factum creditur Vigilij Papæ. A quo & illud procuratum eſſe, vt iterum Beliſarius in Italiam mitteretur, innuere videtur *Arator* S. R. E. ſubdiaconus dum in præfatione ad ipſum Vigilium hoc ipſo anno præfixa nobili heroico carmini, quo luculenter Acta Apoſtolorum à S. Luca conſcripta cecinit, ait Vigilij opera Vrbem liberatam eſſe. I.

RVRSVM BELISARIVS IN ITALIAM. *à Procop. de Bel. Goth. lib. 3.*

Hoc item anno ponitur à Procopio *b* tertia Coſrhois in Romanorum ditionẽ irruptio; cũ Sergiopolim tentauit ciuita- II.

b Id. de Bel. Perſ. lib. 2.

uitatem, quæ S. Sergij patrocinio diuinitus defenſa, illæſa permanſit; vt narrat Euagrius *c*, & ipſe huius ſæculi auctor.

c *Euagr. l. 4. c. 27.*

III. Pestis immissa per Angelos malos.

Hoc quoque anno lues magna in Oriente graſſari cœpit, orta ab Ægyptiis qui apud Peluſium habitant, immiſſaque per Angelos malos humana ſpecie hominibus apparentes; cuius multos ac mirandos effectus deſcripſit Procopius *d*. alia vero ab eo prætermiſſa, ſed & nonnulla diuerſa, Euagrius *e* addidit; cum videlicet idem morbus progreſſu temporis varias mutationes acciperet. Eum enim ætatem Procopij longe prætergreſſum eſſe oportuit. Siquidem ait Euagrius, annos quinquaginta duos (poſt quos hæc ſcriptis mandaſſe ipſe teſtatur) inter homines graſſatum eſſe; neque Orientem ſolum ab eo, ſed vniuerſum ferme terrarum Orbem depaſtum eſſe, nonnullaſque vrbes penitus habitatoribus orbatas. Quod vero tribus tantummodo menſibus (vt Procopius ſcribit) Conſtantinopoli præualuerit, miraculo tribuitur; quod licet nec à Procopio vel Euagrio receſeatur, haud tamen obliuione ſepultum eſt. Nam tantum beneficium, S. Dei genitricis intercesſione acceptum, ſolemni die feſto in honorem ipſius inſtituto, remanſit poſteris perpetua memoria conſignatum die ſecunda Februarij; cuius meminerunt, præter publicas Græcorum *f* Tabulas, alij tum Græci tum Latini auctores: qui quidem *Hypante*, ſiue *Hypapante* eſt nominatus, nempe humilis Occurſus Symeonis, cum Deipara ſuum Filium Dominum noſtrum Iesvm Christvm in templum intulit. Eius autem feſtiuitatis in Occidente viſus eſt Gelaſius Papa iecisſe fundamenta, cum abſtulit Lupercalia, menſe Februario, vt ſcribit Varro *g*, agi ſolita. Sed ex Procopio, qui hæc præ oculis habuit, corrigas neceſſe eſt, quod hanc peſtem alij decimo Iuſtiniani anno, alij nono, vel alij alio contigiſſe dixere. Cum vero idem Imperator acceſſiſſet Perſas quoque ea laborare, miſit aduerſus eos exercitum, qui ab eis ignominioſe fugatus eſt ac trucidatus: quod pluribus narrat idem auctor.

d *Procop. de Bel. Perſ. l. b. 2.*
e *Euagr. lib 4. c. 28.*

Dei genitrix pestem sedat Constantinopoli.

f *Menolog. Miſcel. an. 15 Iuſtin. a. Niceph. l. 17 c. 28. Cedr. in Comp. Sig b. in Chron. ann. 542. I e quo vide plura in Not. Bar. ad Martyrolog. 2. Febr.*
g *Var. de ling. Lat. lib. 5.*

IV. Avxanivs Arelat. vicarivs factvs Vigilii PP. in Gal.

Hoc quoque anno defuncto S. Cæſario Epiſcopo Arelatenſi, in locum eius Auxanius ſubſtitutus eſt: qui cum per legatos Pallium petiiſſet à Vigilio Papa, hicque dare diſtuliſſet abſque notitia Imperatoris; tandem anno ſequenti, petente Childeberto Francorum Rege, & conſentiente Iuſtiniano Imperatore, eidem non modo pallium miſit, ſed & vices ſuas in Gallia delegauit: ſicut de his patet ex duabus epiſtolis *h* ab ipſo Vigilio ad eundem Auxanium, aliaque ad omnes Epiſcopos ſub regno Childeberti conſtitutos, ſcriptis decimoquinto Calendas Nouembris huius anni, & vndecimo Calendas Iunij anni ſequentis, nempe Poſt Conſulatum Baſilij tertio & quarto: quibus etiam eundem Antiſtitem hortatus eſt, vt pacis fœdera inter Iuſtinianum & Childebertum integra cuſtodiri procuraret.

h *Rec. Bar. Ann. Tom. VII. hoc & ſeq. an ex arch. Eccl. Arelat.*

IESV CHRISTI An. 545.

VIGILII An. 6.

IVSTINIA. IMP. 19.

TOTILÆ REG. 4.

I.

Annvs Chriſti quingenteſimus quadrageſimus quintus, Poſt Baſilij Conſulatum quartus, à Procopio Belli Gothici decimus numeratur: cuius initio Beliſarius iterum in Italiam aduenit: Totilas autem Tibure per proditionem potitus, ciues omnes vna cum Epiſcopo internecioni ſubiecit. Cum quo non valens Beliſarius collatis ſignis decernere, ipſe in Æmilia conſtitutus miſit Romam ex ſuis qui Vrbem pro viribus tutarentur. Quod autem in Miſcella *a* legitur, Beliſarium ipſum ſe Romam contuliſſe, ac crucem auream centum librarum, pretioſiſſimis gemmis exornatam, in qua ſuas victorias deſcripſerat, per manus Vigilij Papæ Beato Petro obtuliſſe: id quidem per ſuos factum oportuit; quippe ipſum haud eſſe Vrbem ingreſſum, ex Procopio res ſingulas exactiſſime proſequente colligitur. De Cruce vero, aliiſque multis donis à Beliſario oblatis, eſt etiam teſtis Anaſtaſius in Vigilio.

a *Miſcel. lib. 16.*

Dona oblata S. Petro a Belisario.

II.

Hoc eodem anno decimo nono Imperij Iuſtiniani, quarta à Coſ. hoc expeditio facta eſt, qua ipſo primo egreſſu obſedit Edeſſam; ſed ita vt non iam contra homines, ſed contra Deum ipſum Chriſtianorum bellum eſſet, vt ſcribit Procopius *b*. Quomodo autem id acciderit, cum Euagrius *c* teſtetur ſe à Procopio accepiſſe, nec tamen apud ipſum Procopium legatur; dicere neceſſe eſt mutilum locum illum Procopij. Narrat autem Euagrius; cum intellexiſſet Coſrhoës omnium illius regionis Fidelium ſermone celebrari quandam promiſſionem à Chriſto factam, quod nunquam Edeſſa ab hoſtibus ſubiugari deberet; ipſum eo animo eiuſdem ciuitatis obſidionem ſuſcepiſſe, quo illam traditionem falſam eſſe conuinceret: verum diuina virtute ſacratiſſimæ Imaginis Christi Non-manu-factæ, quam Edeſſeni ab ipſo Domino miſſam Agbaro ipſorum Regi, ſumma veneratione colebant, machinis Coſrhois incenſis atque dirutis, profligatoque exercitu, eum illinc ignominioſe receſſiſſe. Hæc pluribus Euagrius, quæ apud Procopium deſiderantur quamuis & ipſe multa alia habeat, quibus diuina virtus in tuenda ciuitate enituit. Qui & ad poſtremum addit, à Iuſtiniano redemptas fuiſſe auro ab eodem Coſrhoë quinque annorum pacis inducias.

b *Procop. de Bel. Perſ. lib. 2.*
c *Euagr. lib. 4. c. 26.*

Virtvte Imaginis Christi Edessa defensa.

III. Erratvm in Oriente in die Paschatis.

Hoc item anno cum Græci tum Latini hiſtorici *d* tradũt, de Paſchatis tempore ex Iuſtiniani Imp. definitione Conſtantinopoli erratum eſſe. Ita namque permittit Deus, vt cũ ſacris ſe immiſcent Principes, & quæ ſunt ſacerdotum ſibi vſurpant, in errorem labantur. Porro in Occidente pariter de Paſcharis die huius anni exortam eſſe controuerſiam, intelligi poteſt ex Concilio Quarto Avrelianensi hoc tempore celebrato: (quamuis enim certus non ponatur eius annus; ei tamẽ præſentes fuiſſe leguntur iidem ferme Epiſcopi, qui ante annos quinque interfuerant Tertio in eadem ciuitate habito:) cuius primi duo canones conditi ſunt de tempore Paſchæ, & quis illud indicere deberet, (aduerſus temeritatem, vt apparet, Imperatoris) nempe Epiſcopus Epiphaniorum die; & ſi quando de eo dubitaretur, tunc per Metropolitanos Sedes Apoſtolica conſuleretur. Quod autem pertinet ad Cyclum Victoris, qui ita commendatur ab ea Synodo, vt tamen vbi aliqua emergeret ambiguitas, eſſet conſulenda Sedes Apoſtolica; auctor illius fuit *Victor* Epiſcopus Capuanus, doctrina & ſanctitate celebris, quem Beda *e* dicit his temporibus illum ſcripſiſſe ad confutandum Cyclum Victorini Aquitani, qui ſcripſerat tempore Hilari Papæ, vt ex Gennadio vidimus. Verum non hoc anno, ſed poſt Cõſulatum Baſilij nouies, ex Victoris ſeu Victorini cyclo obortam eſſe aliam controuerſiam, idem Beda *f* affirmat. Qui vero confectus eſt tunc temporis Paſchalis Cyclus ad euitandos errores, anno poſt ſequentem, Chriſti quingenteſimo quadrageſimo ſeptimo, extat ille quidem, ſed mutilatus ex parte, inter Antiquas Inſcriptiones *g* in Appendice.

d *Miſcel. an. 19. Iuſtin. Cedr. hoc an. & ali.*

Concil. Avrel. IV.

Qvando, et a qvo indicendvm Pascha.

e *Bed. de 6. ætat. ſub. Iuſtinia.*
f *Id. de temp. rat. cap. 43. in fin.*
g *Pag. 1161. num. 5.*

[De vero anno prædicti Iuſtinianei decreti circa celebrationem Paſchatis, deque eiuſdem ſaniori intellectu, ac Ioſ. Scaligeri in eius explicatione errore, eaque occaſione de legitima Ieiunii Quadrageſimæ tam apud Latinos quam Græcos inchoatione, ac duratione, & de Kalendarii Gregoriani a calumniis hæreticorum vindicatione, abunde nuper diſputauit Dionyſ. Petauius Soc. Iesv in Not. Chronolog. ad Hiſtoriam S. Nicephori Patr. Conſtantinop. quem vbi conſulueris, non pœnitebit te operæ]

IV. Tyranni in Africa.

Hoc item anno Iuſtiniani decimonono, miſſus Areobindus maritus filiæ ſororis Imperatoris in Africam; à Guntharide ſibi ſubiecto Duce (ſub quo aduerſus Mauros Wandali militabant) iam effecto tyranno, necatus eſt contra fidem præſtitam Reparato Epiſcopo Carthaginenſi. Poſt dies vero triginta ſex idem Guntharis dolo necatus & ipſe eſt ab Artabane Duce, quem conuiuio exceperat. Hæc diffuſe Procopius *h*: poſt quæ finem imponit hiſtoriæ de Bello Wandalico in hunc vſque annum conſcriptæ quod quidem feliciſſime inchoatum, ac pene abſolutum; denuo reſtauratum difficillimumque in dies redditum eſt crebris defectionibus populorum, emergentibus nouis tyrannis; poſtquam Imperator, ſiue eius miniſtri, ſacrilege agentes, in Inſula Romanum Pontificem mori impie coëgerunt.

h *Procop. de Bel. Wand. lib. 2.*

IESV CHRISTI AN. 546.

VIGILII. AN. 7.

IVSTINIA. IMP. 20.

TOTILÆ REG. 5.

I.

ANNO Chriſti quingenteſimo quadrageſimo ſexto, Poſt Conſulatum Baſilij quinto, eodemque Belli Gothici vndecimo à Procopio numerato, Totilas Spoletum in deditionem accepit, Peruſiumque poſt longam obſidionem dolo occupauit. Pluribus hæc Procopius *a*. Sed quomodo tunc contigerit, *S. Herculanum* ciuitatis PeruſinæEpiſcopum, eiuſdem Totilæ iuſſu ſubire martyrium, S. Gregorius *b* narrat: verum apud eum, pro ſeptem annis quibus corrupte legitur duraſſe obſidio Peruſij, reſtituendi ſunt ex Procopio ſeptem menſes. Inde vero mox crudelis barbarus (qui de ferocia ſua monitis S. Benedicti aliquid ad tempus remiſiſſe viſus eandem duplo reſumſit) ad Vrbem obſidendam pergens, octauo ab ea milliario *S. Cerbonium* Populonij Epiſcopum, quod milites quoſdam Romanos à Gothorum crudelitate abſcondendo ſeruaſſet, coram omni populo obiecit vrſo dilaniandum. Sed cum illum vrſus intactum relinqueret, immo & adularetur, ac pedes lamberet; ipſe quoque ferus barbarus à fera beſtia humanitatem diſcens, ad eiuſdem Epiſcopi venerationem permotus eſt. Narrat hæc idem S. Gregorius *c*. Porro ipſum Totilam benignum ſe erga cultores agrorum cum ad Vrbis obſidionem veniret præbuiſſe, ſed obſeſſis ciuibus fame laborantibus omnem commiſerationem denegaſſe, Procopius docet.

a *Procop. de Bel. Goth. lib. 3.*

TOTILA CRVDELITER AGIT IN EPISC. CATHOL.

b *Greg. 3. dial. 13.*

c *Ibid. c. 11.*

II.

Hoc item anno Pelagius S.R.E. diaconus, functus munere Apocriſiarij apud Imperatorem Conſtantinopoli, accepto ſucceſſore Stephano pariter diacono, Romam rediit: vt Procopius teſtatur, dum ait ipſum haud diu ante Vrbis obſidionem à Totila factam eſſe reuerſum. Cuius abſentiæ nactus occaſionem Iuſtinianus, quod illo reſiſtente minime peragere potuiſſet, confeſtim ex ſententia Theodori Archiepiſcopi Cæſareæ Cappadociæ Pelagij æmuli, aduerſus Tria Capitula compoſitum ab eodem Theodoro Scriptum, proprio ſui ipſius nomine promulgauit. Id enim cum Liberatus *d* imprimis tradat, Facundus *e* etiam Hermianenſis in Africa Epiſcopus, & ipſe res ſui temporis ſcribens affirmat, necnon Vigilius Papa in ſententia *f* aduerſus eundem Theodorum poſtea prolata. Hic autem Iuſtiniani nomine ſcriptus libellus, ſiue potius edictum dixerimus, illud ipſum eſt valde prolixum, (quippe quod omni genere doctrinæ refertum, omnique ex parte conſtans eſſe Theodorus voluit, additis etiam aduerſus diſſidentes quatuordecim anathematiſmis) quod ſub mendaci appoſita à librario ad Ioannem Papam inſcriptione hactenus lectum fuit: cum ex iis quæ ſuperius dicta ſunt liquido conſtet, non ante præſens tempus potuiſſe eſſe conſcriptum, præcedentibus primum quas vidimus Theodori cum Pelagio diacono controuerſiis, quę ſub Papa Vigilio & non alio contigerunt.

IVSTIN. IMP. EDICTVM ADVERSVS TRIA CAPP.

d *Liber. Breuiar. c. 24.*

e *Facund. pro defenſ. Capitul. l. 2.*

f *Ext. Tom. 2. Concil. in Vigil.*

III.

Quod vero ad ipſius argumentum attinet; etſi demum poſt obortas ea de re quamplurimas controuerſias, Catholica Eccleſia ſententiam Imperatoris contra Tria Capitula ſit ſecuta; hoc tamen exordio propoſitæ quæſtionis, aſſertæque ab Imperatore ſententiæ, contra eadem complures Orthodoxi, immo & ipſe Vigilius Romanus Pontifex, quaſi vindices Chalcedonenſis Concilij, in cuius præiudicium ea viderentur ab Imperatore ſancita, inſurrexere: non quidem vt defenderent errores, qui dicerentur reperti in commentariis Theodori Mopſueſteni, aut in Epiſtola Ibæ, vel in ſcriptis Theodoreti aduerſus Cyrillum; ſed pro perſonis ipſis agerent, contendentes non eſſe damnandos, Theodorum, quem indemnatum à Patribus in Eccleſiæ communicatione conſtaret eſſe defunctum; aut Ibam & Theodoretum, quos damnantes hæreſes Chalcedonenſis Synodus recepiſſet. Ideoque de perſonis, & non de fide quæſtionem fuiſſe, Gregorius *g* Magnus optime notauit. At cum perſpicue cognitum fuit, nequicquam eſſe derogatum Chalcedonenſi Concilio per damnationem Trium Capitulorum; ipſa imprimis Apoſtolica Sedes, eandem Imperatoris edicto primum promulgatam, & poſtea per Quintam Synodum confirmatam aſſertionem, probauit atque retinuit; & qui deinde ab ea diſſenſere, vt ſchiſmatici habiti ſunt atque reiecti: cũ alioqui ante huiuſmodi nouiſſimum Apoſtolicæ Sedis aſſenſum, non fuerit piaculum pro Tribus pugnare Capitulis. Hæcque eſt ſumma totius hiſtoriæ, immo tragœdiæ; vtpote per quam damna plurima Eccleſiæ noſcantur illata, cum ipſi Catholici inter ſe digladiantes, (neq; enim, vt iam diximus, Catholicorum cum hæreticis, ſed Catholicorum tantummodo ipſorum hoc fuit certamen, qui omnes ſaluum vellet Chalcedonenſe Concilium) vix tandem concordiam inire valuerunt. Cum igitur ea omnia velamento quodam pacis cum Acephalis ineundæ, (vt ex Liberato ſuperius vidimus, & Facundus *h* confirmat) ab Imperatore agerentur, quod tamen ſuas ſciret de Fide conſtitutiones nullius eſſe roboris, niſi ab Epiſcopis auctoritatem acciperent; hæc ipſe animoſius Præſulibus ſubſcribenda ingerens, effecit vt Menas Conſtantinopolitanus, Zoilus Alexandrinus, Ephræm Antiochenus, Petrus Hieroſolymitanus, aliique permulti Orientales Epiſcopi, primo quidem ſubſcribere renuentes, ſed poſtea ſiue blanditiis ſiue terroribus compulſi, ei ceſſerint: cui ex altera parte Stephanus Apoſtolicæ Sedis Apocriſiarius, vna cum Dacio Epiſcopo Mediolanenſi, & ipſo Conſtantinopoli tunc degente, atque in Occidente Pelagius Romam nuper reuerſus, necnon Africani Epiſcopi, ipſeque imprimis Vigilius Papa, cum verbis tum ſcriptis valide reſtiterunt. adeo vt & iidem ipſi mox Orientales coactam ſuã ſubſcriptionem deteſtantes, Romanum Pontificem conſuluerint, proteſtati ſententiam ſe retracturos ſi eam ipſe nõ probaret: quod præcipue Menas ab Stephano redargutus præſtitit, conteſtatus ſub ea ſe conditione ceſſiſſe, quod iuratum ipſi fuiſſet, ſuum ſe chirographum recepturum, ſi ea Romanus Epiſcopus nõ probaret: prout hæc omnia pluribus narrat Facundus *i*.

CAVSA TRIVM CAPP. SVMMATIM RELATA.

g *Greg. 3. ep. 37.*

IV.

h *Facund. lib. 1.*

QVINAM CONSENSERINT, VEL RESTITERINT IMP. IN CAVSA CAPP.

i *Id. lib. 2. & 4.*

V.

Quare cum cerneret Imperator, primarum ſedium Orientalium ſuſpenſam eſſe ſententiam ad Romani Pontificis arbitrium, & ex eius definitione, tanquam legitimi Vniuerſalis Eccleſiæ moderatoris, cuncta pendere; idem Vigilium Papam ſumma celeritate Conſtantinopolim accedere rogauit: qui nihil remoratus, hoc ipſo anno receſſit ab Vrbe. Cuius profectionis cum alias Anaſtaſius Bibliothecarius cauſas aſſerit, atque ſubtractum violenter ab Vrbe, inſectatumque iurgiis & blaſphemiis tradit; aperti erroris ex Facundo & Procopio huius temporis ſcriptoribus, redarguitur: oportuitque plane ſummo ipſum honore ab Imperatore vocari, ne ipſe aduerſans inefficaces redderet omnes eius de promulgato decreto conatus. Sed Vigilij Conſtantinopolim acceſſionem magnum intuliſſe Catholicæ Eccleſiæ damnum, declararunt euenta: quibus etiam demonſtratum fuit, quam prudentiſſime egerint anteceſſores Romani Pontifices, S. Leo, & alij, dum vocati ſæpe ab Orthodoxis licet Imperatoribus in Orientem, nunquam paſſi ſunt ab ipſa fixa Romæ ſede diuelli.

VIGIL. PP. ACCERSITVR AB IMP.

VI.

Hoc igitur anno, qui (vt dictum eſt) à Procopio Belli Gothici vndecimus numeratur, Vigilium Papam Roma receſſiſſe, & in Siciliam perueniſſe, idem affirmat. Ibi vero Dacium Mediolanenſem Epiſcopum Conſtantinopoli venientem obuiam habuiſſe, & legatum ſuſcepiſſe à Zoilo Epiſcopo Alexandrino miſſum; ſed & multas vndique prouincias ab eo poſtulaſſe vt nullatenus edicto Iuſtiniani acquieſceret, ideoque ipſum literis libelliſq; iis qui conſenſerant cõminatum eſſe, atque aliis literis per Legatos ab Imperatore petiiſſe ne quid innouari pateretur: hæc, inquam, omnia Facundus *k* tradit dum Vigilius in Sicilia ageret geſta eſſe. Procopius autem addit *l* eundem Pontificem diutius illic manſiſſe, indeque vt laboranti fame Vrbi ſuccurreret, magnum nauium numerum frumento onuſtarum Romam tranſmiſiſſe, ſed eas cum ad Portum Romanum appellerent, in hoſtium poteſtatem veniſſe, vectoreſque occiſos, & Valentinũ Epiſcopũ ibidem inuentũ vtraq; manu truncatũ eſſe. Fuiſſe autem hunc *Valentinum* Epiſcopũ Siluæ Candidæ, alio titulo SS. Ruffinæ atq; Secũdæ, miſſumq; à Vigilio in Vrbe, vt ibi Vicarius cõſideret; Anaſtaſius tradit. Additq; Vigiliũ in Sicilia cõmorante, Catanę ordinationẽ habuiſſe menſe Decẽbri.

QVID VIGILIVS IN SICILIA.

k *Id. lib. 4.*

l *Procop. de Bel. Goth. lib. 3.*

Dum vero ſubdit, eodem menſe in Vigilia Natalis Domini perueniſſe Conſtantinopolim, tum ab eadem ſua ipſius aſſertione redarguitur, tum à Procopio, qui docet Vigilium nonniſi poſt exactam hiemem è Sicilia diſceſſiſſe.

VII. AVREL. ARELAT. VICARIVS PAPÆ IN GAL.

m *Rec. Bar. Ann. Tom. VII. hoc an. ex archiuo Eccl. Arelat.*

Hoc eodem anno cum Auxanius Arelatenſis Epiſcopus ex hac vita migraſſet, in locum eius ſubrogatus eſt Aurelianus; quem Vigilius Papa, petente Childeberto Francorum Rege, & conſentiente Iuſtiniano Imp. Vicarium ſuum eſſe decreuit; eodem prorſus modo, quem in Auxanio obſeruatum vidimus: vt patet ex literis *m* ab eodem Vigilio hoc anno poſt Conſulatum Baſilij quinto, vndecimo Calendas Septembris, datis cum ad ipſum Aurelianum, tum ad cæteros Galliarum Epiſcopos ſub Regno Childeberti conſtitutos.

VIII.

Hoc item anno Ephræm Epiſcopus Antiochenus ex hac vita migrauit, & in eius locum *Domnus* eius nominis tertius eſt ſubrogatus; vt Nicephorus habet in Chronico. Qui autem Ephræm anno ſuperiori diem obiiſſe putarunt; ex his quæ ipſum hoc anno egiſſe cum Iuſtiniano ex Facundo vidimus, erroris conuincuntur. Idemque dicendum de Petro Epiſcopo Hieroſolymitano, quem eadem ratione non ante præſentem annum diem obiiſſe oportuit: in cuius locum ſuffectum eſſe *Macarium* eius nominis ſecundum, tam Euagrius quam Nicephorus tradunt.

IESV CHRISTI AN. 547.

VIGILII. AN. 8.

IVSTINIA. IMP. 21.

TOTILÆ REG. 6.

I. TOTILAS VRBEM PRODITIONE CAPIT.

ANNO Chriſti quingenteſimo quadrageſimo ſeptimo, Poſt Conſulatum Baſilij ſexto, Belli Gothici duodecimo, obſeſſa à Totila Vrbs cum grauiſſima premeretur inedia, nec valuiſſet Pelagius diaconus, à Romanis ad eundem Regem miſſus, paucorum illis dierum inducias his conditionibus impetrare, vt ſi intra conſtitum tempus nemo ipſis ſuppetias veniret, iidem ſe vrbemque ſine mora ei proderent: cumque in tantum creuiſſet fames, vt cetero omni victu (etiam animalium quorumcumque immundiſſimorum, atque herbarum impuriſſimarum) deficiente, purgamentis iam & ſtercoribus ciues vterentur, nonnulli etiam manus ſibimet præ deſperatione inferrent: ad poſtremum cum copiæ miſſæ Conſtantinopoli ab Imperatore variis in via bellis detentæ, & à Gothis interea profligatæ eſſent: tandem milites quidam Iſauri, pacta à Totila mercede, ipſum per portam Aſinariam noctu in Vrbem introduxerũt, plurimis Romanis militibus vna cum ducibus aufugientibus, paucis ad eccleſias cum ciuibus ſe recipientibus. Quo tempore conſtat è plebe homines ad quingentos tantummodo in Vrbe reſides fuiſſe, qui in eccleſias ſe receperant; cum ceteri omnes iam antea in alias ſe contuliſſent terras, vel fame ac lue abſumpti periiſſent.

II.

Ceterum Totilas hac victoria benigne vſus, primum omnium orandi gratia S. Petri baſilicam ingreſſus, Pelagij diaconi victus precibus, licet Vrbis prædam militibus conceſſerit, ciuium tamen vitam, (exceptis nonnullis iam antea à militibus occiſis) feminarumumque pudicitiam, per omnia cuſtoditam haberi voluit. Tunc vero miſerandum illud accidit, vt Romanorum primores tam viri quam feminæ, amiſſis omnibus fortunæ bonis, domos circumeundo cibum dari ſibi ſuppliciter precarentur. Poſt quæ miſſi à Totila idẽ Pelagius, & ex Vrbis rectoribus præcipuus Theodorus, ad Iuſtinianum Imperatorem, pacem ab illo Gothis petituri, cum reſponſum ab eodem accepiſſent, Beliſario ſe liberam dediſſe poteſtatem ea pertractandi quæ ad Totilam pertinerent; exacerbatus barbarus, quod ab oblata pace ſe videret excludi, atque interim in Lucania cladem accepiſſet, Vrbem ad ſolum delere decreuit. Verum ipſius Beliſarij, hoſtis licet, literis ac ſalutaribus monitis ab eo conſilio diſtractus, muris tantum ex parte dirutis, quo videlicet facilius cũ vellet ad eam regredi liceret, ipſe aduerſus hoſtes progreſſus, apud Lucanos primum, inde Calabros pugnauit. Cum inter hæc Beliſarius Vrbem aggreſſus, ingreſſuſque, muros dirutos (vt licuit) confeſtim inſtaurauit, foſſiſque muniuit; adeo vt reuertentem ad eius oppugnationem Totilam omnino repulerit. Huncque tandem finem res Vrbis anni huius habuerunt: quas omnes diffuſiſſime Procopius *a* deſcripſit.

BELLISAR. EAM RECVPERAT.

a *Procop. lib. 3. de Bel. Goth.*

III. VIGILII PP. ADVENTVS CONSTANTINOP.

Hoc item anno tranſacta hieme (vt idem auctor ſcribit) Vigilius Papa è Sicilia ſoluit Conſtantinopolim. Vbi honorifice ab Imperatore ei obuiam facto (vt tradit Anaſtaſius) & à populo cantante, *Ecce aduenit Dominator Dominus,* &c. receptus; dum pro Tribus Capitulis maximam inter Epiſcopos concitatam reperit eſſe diſcordiam, collecta eorum qui aderant SYNODO triginta Epiſcoporum, cum nec in ea aduerſæ inter ſe partes concordare poſſent, decreuit vt quæ quiſque ſentiret & quibus rationibus comprobaret, ſcriptis proderet. Tuncque opportune accidit, vt inter alios *Facundus* Hermianenſis in Africa Epiſcopus doctrina clarus, Conſtantinopoli eo tempore agens, reſponſionem ederet; moxque ampliorem commentarium quam diſertiſſimum duodecim libris partitum pro defenſione Trium Capitulorum compoſitum, offerret Imperatori, cum adhuc Vigilius aduerſus oppugnatores eorundem Capitulorum laboraret.

IV. QVID EGERIT DE TRIB. CAPP.

Qui quidem Vigilius ambarum partium defenſionibus acceptis, videns nihil afferri præiudicij Chalcedonenſi Cõcilio, vel Catholicæ fidei, quam quis partem tueretur, cum re vera omnes æquè damnarent errores qui fuerant Theodori, Ibæ, atque Theodoreti; ſed maximum damnum accipi ex eo, quod Orientales iamiam in gratiam Imperatoris ſchiſmate eſſet diuidendi: primum quidem, ne ob id Occidentales defenſores Capitulorum ſcandalum paterentur, ſecreto libellum conſcripſit in confirmationem Edicti Iuſtiniani, demum vero, cum eundem libellum, ipſo Vigilio inſcio, Ruſticus & Sebaſtianus eius & S.R.E. Diaconi publicaſſent, indeque tumultuari inciperent Epiſcopi Africani, & iam res eſſet in eo ſtatu repoſita, vt vel paucis Occidentalibus, vel omnibus Orentalibus inhærendum eſſet; cõſultius ipſi viſum eſt, Orientalium fauere ſententiæ. Porro ipſum comprobaſſe Iuſtiniani aduerſus Capitula promulgatam ſententiam, ſatis indicant Acta publica latæ poſtea ab eo damnationis *b* in eoſdem Ruſticum & Sebaſtianũ, necnon ipſa Acta Quintæ & Sextæ Synodorum Oecumenicarum. Cum vero magnæ ob eam cauſam à contrariæ opinionis defenſoribus turbæ cierentur, rurſus Vigilius eandem emiſſam de Capitulorum damnatione ſententiam ſuſpendit, ac denuo inita cum Imperatore, vniuerſoque Senatu, necnon Mena Epiſcopo Conſtantinopolitano, Theodoro Cæſarienſi, Dacio Mediolanenſi, aliiſque tam Græcis quam Latinis Epiſcopis conuentione, aliud decretum edidit, vt de vniuerſa controuerſia penitus taceretur vſque ad proxime cogendam Synodum Vniuerſalem. Hæc enim ita tranſacta eſſe, patet ex lata poſtea ab eodem Pontifice ſententia contra eoſdem Theodorum & Menam.

b *Vigil. ep. 5*

V. DEFENDITVR AB ACCVSATIONIBVS ADVERSARIOR.

Quod autem iſtud Vigilij conſilium in deteriorem fuerit partem acceptum à defenſoribus Capitulorum, (ſicut etiam id Facundus in libello contra Mocianum ſugillare conatus eſt, quaſi Vigilius ob timorem Imperatoris à cœptis reſiliiſſet:) ad eius excuſationem ſatis ſuperque eſſe poteſt, quod ſummæ conſtantiæ ſpecimen edidit vbi non cum Catholicis, ſed pugnandum ſibi fuit aduerſus hæreticos, cum cum quibus minime eſſe diſſimulandum ſciret. Cum enim præter huiuſmod contentiones, adhuc valde ſolicitaretur (quod tradit Anaſtaſius) à Theodora Auguſta de reſtitutione quam olim promiſiſſet Anthimi in ſedem Conſtantinopolitanam, tantum abeſt vt ei obtemperare voluerit, vt potius auctoritate Pontificia aduerſus eam inſurgens, excommunicationis ipſam ſententia perculerit; eadem pariter afficiens pœna hæreticos omnes Acephalos, Seuerianos, & Eutychianos: vt harum rerum indubitatam fidem facit S. Gregorius *c* Papa.

c *Greg. l. 2. ep. 36 ad Hiber.*

IESV CHRISTI AN. 548.

VIGILII AN. 9.

IVSTINIA. IMP. 22.

TOTILÆ REG. 7.

I. ANNO Domini quingenteſimo quadrageſimo octauo, Poſt Conſulatum Baſilij ſeptimo, & Belli Gothici decimotertio, nouis *a* cladibus in Italia diuerſis in locis Romanus exercitus à Gothis affectus eſt: additumque ad alia damna, vt *Sclauinorum* exercitus tranſmiſſo Iſtro Illyricum occuparit: quæ poſtea ab illis *Sclauonia* dicta eſt.

a Procop. de Bel. Goth. lib. 3.

II. Quo etiam anno R. E. diaconi Ruſticus atque Sebaſtianus Conſtantinopoli apud Vigilium agentes, vna cum aliis quibuſdam eiuſdem Pontificis clericis, cum vidiſſent ipſum minime condemnaſſe (vt in votis erat) eos qui damnarant Tria Capitula, immo & cum illis communicaſſe; iidem ab Africanis impulſi, (id præ ceteris operantibus Felice Gillitano Abbate, & Lampridio monacho ſchiſmaticis, qui hanc ob cauſam Conſtantinopolim ſe contu[lerant]) aduerſus ipſum Vigilium literas ad diuerſos Epiſcopos dederunt, tamquam præuaricatorem, & impugnatorem Concilij Chalcedonenſis. Hæc enim expreſſa habentur in libello damnationis in eoſdem ſequenti anno prolatæ. Additque his Ruſticus, vt ad ſuam firmandam ſententiam, commentarium per dialogiſmum ſcriberet aduerſus Acephalos; ad cuius finem poſuit pro Capitulis diſputationem. Extat ipſe quidem, ſed diſputatione illa mutilus: opus, ſi ſpinas demas, viro docto dignum. Scripſerunt vero & alij aduerſus Vigilium: ſed de iis dicendum inferius; ſicut & de illis, qui eius patrocinium ſuſceperunt.

SCHISMA ADVERS. VIGIL. OB TRIA CAPP.

III. Hoc eodem anno Theudis Rex Gothorum in Hiſpania occiſus eſt, vbi regnaſſet (ex ſententia Iſidori) annos ſexdecim & menſes quinque. quod tamen apud eum mendoſe legitur accidiſſe anno Iuſtiniani Imperatoris duodecimo, pro vigeſimo ſecundo: ex quibus etiam corrigas Æræ menda. Paulo vero ante eius obitum, nobilem Hiſpalenſem Eccleſiam *S Lauriani* martyrio illuſtratam, vetera Eccleſiæ Catholicæ monumenta *b* teſtantur; cum videlicet (vt qui proſecuti ſunt res Hiſpaniæ tradunt) is genere Pannonius, ſed Mediolani presbyteratum exercens, inuectus zelo fidei Catholicæ in Totilam Arianum, & ab eo quæſitus ad necem, fuga lapſus in Hiſpaniam, ibi cognita ipſius ſanctitate poſt Maximum electus eſſet Hiſpalenſis Epiſcopus: ſed rurſum inſtigatione Totilæ barbarica obſtinatione eum perſequentis, à Theude quæſitus Romam aufugit ad Vigilium, ac denuo reuerſus in Hiſpaniam ab exploratoribus Totilæ, mira ſagacitate ſingula eius veſtigia affectantibus, apprehenſus apud Maſſiliam, capite truncatus eſt. Huncque tandem felicem conſecutus eſt finem vir ſanctiſſimus, ardore fidei & dicendi libertate omnes huius ſæculi Catholicos facile antecellens, & miraculorum operatione nulli ſecundus. Theudi vero Regi ſucceſſit *Theodegiſclus* æque Arianus: quem poſt annum vnum ac menſes ſeptem inter epulas occiſum eſſe, Iſidorus ſcribit; idque ob pœnam (vt Gregorius *c* Turonenſis declarat) offenſi numinis, dum curioſius & animo maleuolo laborauit diſquirere veritatem inſignis miraculi, quotannis fieri ſoliti in Luſitania ad fontem baptiſmatis, ſolemni die Sabbati ſancti; quo piſcina prius vacua, diuinitus ita replebatur ſponte, vt licet altiori cumulo huc illucq; latices fluctuarent, haud tamen in partem diuerſam aqua deflueret: quinimo etſi conſperſo deſuper ſacro chriſmate, omnis populus exinde pro deuotione hauriret, agros vineaſq; aſperſione ſaluberrima tutaturus; nunquam tamen cumulus minueretur; quo vſque infante primo tincto, mox aqua reduci inciperet, & baptizatis omnibus, lymphis in ſe reuerſis, vt initio prodebantur neſcio, ita & fine clauderentur ignaro. Hæc Gregorius de ſolemni illo miraculo, quod Deus ad cōfuſionem impietatis Arianæ, & ſuorum corroborandam fidem præſtare dignabatur. Vbi & aliam ſubdit vltionem in alium quemdam hæreticum eius miraculi contemptorem diuinitus inflictam. Verum de huiuſcemodi ſacrorum fontium miraculis alibi quoque fieri ſolitis, dictum eſt alias *d*.

S. LAVRIANI MARTYRIVM.
b Martyrol. Rom. 4. Non. Iulii.
c Greg. Tur. de glor. mart. cap. 24. 25.
INCREDVLVS REX DAT POENAS.
d Sup. an. 417. num. VI.

IV. Hoc eodem anno Macarius Hieroſolymitanus Epiſcopus, vbi ſediſſet annos duos, pulſus eſt ob ſuſpicionem (vt ait Euagrius *e*) hæreſis Origeniſtarum; & in eius locum ſuffectus *Euſtochius*. Verum Macarium paſſum eſſe calumniam, conſtat ex narratione quæ de ipſo habetur in Prato *f* Spirituali, necnon ex Actis *ff* Vitæ S. Gregorij Epiſcopi Agrigentini, qui ab eo creatus eſt diaconus; in quibus eſt honeſta & prolixa eius mentio, eidemque ſpiritus propheticæ tribuitur. Quamobrem & inde factum eſt, vt vbi Origenem damnaſſet, (ſicut Euagrius addit) in ſuam Eccleſiam receptus ſit; quem ſediſſe annos quatuor Nicephorus *g* ſcribit. Poſt eum autem rurſum liquet reſtitutum eſſe Euſtochium, qui per legatos Quintæ Synodo interfuiſſe legitur.

e Euagr. l. 4. c. 36.
f Prat. Spir. c. 96.
ff Ap. Sur. 23. Noueb.
g Niceph. lib. 17. c. 26.

V. Huius vero Euſtochij tempore, teſtatur Euagrius *h* vixiſſe prope vrbem Gazam in Palæſtina *Barſanuphium* ſanctiſſimum anachoretam genere Ægyptium; qui per quinquaginta annos & amplius in ædicula quadam incluſus, neque à quopiam viſus eſt, neque quicquam alimēti vel aliarum rerum in terra cepit, cum multis interim niteret miraculis; adeo vt cum Euſtochius his minime fidem adhibens ædiculam ipſius perfodere conſtituiſſet, parum abfuerit quin ignis ex ea erumpens omnes qui cum eo aduenerant combureret. Pergit etiam idem auctor *i* agere de *Symeone* Emeſeno; qui omnis gloriæ cupiditate abiecta ſtultitiam ſimulans ideoque vulgo *Salus*, id eſt Stultus nuncupatus, ingētia nihilominus edidit miracula in confundendis dæmonibus & conuertendis hæreticis atque Iudæis, multaque ſpiritu prophetico reuelauit: cuius extant *k* Res præclare geſtæ fuſius conſcriptæ à Leontio Neapolis Cypri Epiſcopo, quæ probatæ fuere à Patribus Nicænæ *l* poſterioris Synodi.

h Euagr. lib 4. c. 32.
DE BARSANVPHIO ANACHOR. INCLVSO.
i Ibid c. 33.
DE SYMEONE SALO.
k Ap. Sur. I. Iul.
l Syn. Nic. II. Act. 4.

VI. Hoc item anno Iuſtiniani vigeſimo ſecundo (vt habet Procopius *m*) Theodora Auguſta ipſius coniux, ad cladem fidei Orthodoxæ ſolum intenta, ex hac tandem vita ſubducta eſt: ſicque accidit, vt quæ à Vigilio Papa ſauciata primum fuerat diro iaculo anathematis, eiuſdem haud poſt diu vlciſcente numine ſecutus ſit interitus. Eodem quoque tempore, vt idem auctor *n* ſcribit, Ioannes Patricius Cappadox (de quo ſuperius) qui ſemper apud Iuſtinianum primarium locum obtinuerat, à quo & Conſul ordinarius factus fuerat, & ad quem Præfectura Prætorij fungentem extant plurima eiuſdem Imperatoris reſcripta; homo plane in exemplum poſitus rerum mundi huius volubilis ſtatus, ob ſuſpicionem magiſtratu deiectus, boniſque exutus, atque in exilium Cyzicum miſſus, ad vitam retinendam ſacerdotium ſumere cōpulſus eſt. Sed & paulo poſt reus factus necis Cyziceni Epiſcopi, in carcerem primo coniectus, deinde per totam Ægyptum vſque ad Antinoi vrbem circumductus, petere ab obuiis ſtipem coactus eſt; cum nihilominus in tantis ærumnis conſtitutus, nunquam imperandi ſpem dimiſiſſet, quam olim ex prædictione quorundam conceperat, futurum vt aliquando Auguſti habitum indueret. Eam vero impletam fuiſſe Procopius tradit, dum ſacerdotium ſumens, forte aliis deficientibus, presbyteri cuiuſdam Auguſti nomine habitum induit.

THEODORA AVG. MORITVR.
m Procop. l. 3 de Bel. Goth. & li. 1. de Bel. Perſ.
n Ibid. de Bel. Perſ.
IOANNIS CAPPADOC. MISERANDVM EXITIVM.

IESV CHRISTI AN. 549.

VIGILII AN. 10.

IVSTINIA. IMP. 23.

TOTILÆ REG. 8.

I. ANNO Domini quingenteſimo quadrageſimo nono, Poſt Conſulatum Baſilij octauo, Belli Gothici decimoquarto, Beliſarius Conſtantinopolim reuocatus eſt, cum (vt ait Procopius *a*) per quinquennium ex Italia nuſpiam deceſſiſſet, nec potuiſſet per eam quoquam pacto vagari; ſed tacita quadā fuga deterritus, id omne tempus de loco in locum nauigando conſumpſiſſet. Reuocatum autem fuiſſe amantiſſimæ coniugis precibus, reuerſumque Conſtantinopolim

a Procop. l. 3. de Bel. Goth.
BELISARII REDITVS INGLORIVS.

polim otioſam degiſſe vitam, idem auctor affirmat. Conſiderare vero ne prætermittas, quam diſparis exitus à priore poſterior hic fuerit Beliſarij in Italiam aduentus, & reditus Conſtantinopolim. Ex quo enim in Romanum Pontificem Silverium violentas manus iniecit, vis omnis ipſius, roburque Romanæ militiæ concidit; addita vero fuit hoſtibus bellica fortitudo, quam innumeræ victoriæ ſunt ſecutæ: vſque adeo vt quæ tanto fuerat parta labore Italia peſſum ierit, cum illa iterum potiti ſunt Gothi, ipſaque Vrbs anno ſequenti in eorum ſeruitutem redacta eſt. Pannoniam autem & finitimas regiones *Longobardi* à propriis ſedibus ſuper Iſtrum fluuium poſitis excitati inuaſerunt, graſſanteſque in Dalmatiã & Illyricum cuncta depopulati ſunt. Hæc pluribus Procopius.

OCCIDENTALE IMPERIVM COLLAPSVM.

II. QVAM IVSTO TITVLO FRANCI GALLIAS POSSIDEANT.

Qui ſubdens de aucto hoc eodem tempore Francorum Regno, ait Gothos iam ab huius belli principio Galliarum partem ſuæ quodam ditionis effectam, videlicet Maſſiliam, Arelatem, totiuſque eius oræ maritimæ loca, Francis (quos ipſe Germanos ab eorum prima origine vocat) tradidiſſe, cum minus ſe poſſe exiſtimarent Romanis ſimul ac Francis reſiſtere: poſt Gothos vero, etiam Imperatorem Iuſtinianum vltro conceſſiſſe vt eaſdem ſibi iidem Franci haberent. Ex quibus videas, quam ipſi iuſto titulo illas poſſideant, nempe acceptas ceſſione Gothorum, & confirmatione Imperatoris Romani. Pergens autem Procopius, ad gloriam inſinuandam Francorum adiicit, eos omnium primos cœpiſſe cudere aureos nummos, natiuo & Galliarum metallo, non Romani Imperatoris (vt ceteri ſolerent) imagine, ſed ſuorum Regum impreſſa: Siquidem & Perſarum Reges, etſi ad arbitrium numiſma argenteum facerent, auro tamen non eis fas fuiſſe ſuam imponere effigiem; nec barbarorum Principem alium quemquam id facere auſum eſſe ante Francorum Reges.

FRANCI PRIMI CVDVNT AVREOS CVM REGIS IMAGINE.

III. Hoc inſuper anno accidiſſe idem auctor tradit, vt Artabanes qui Guntharidem tyrannum occidiſſet in Africa, vna cũ Arſace cognato ſuo aliiſque proceribus, aduerſus Iuſtinianum conſpirauerit; & niſi molitiones detectæ fuiſſent, plane de ipſius Imperatoris vita atque Imperio actum eſſet. Illud interim ſatis admiratione dignum, quod licet tot tantiſque malis obortis vndique Romanum fluctuaret Imperiũ, ipſe tamen Iuſtinianus totus eſſet (vt ſæpius idem auctor queritur) in dogmatibus Eccleſiaſticis perſcrutandis: quibus dum plus quam decet Imperatorem curioſe vacaret, vniuerſum peſſumdedit Imperium.

IVSTINIANVS NIMIS CVRIOSVS DOGMATVM, PERDIT IMPERIVM.

IESV CHRISTI AN. 550.

VIGILII AN. II.

IVSTINIA. IMP. 24.

TOTILÆ REG. 9.

I. ANNO Domini quingenteſimo quinquageſimo, Poſt Conſulatum Baſilij nono, & Belli Gothici decimoquinto Iuſtiniani vero vigeſimo tertio nondum expleto, die decimaquinta Calendarum Aprilium, Vigilius Papa ad Valentinianum Tomitanum in Scythia Epiſcopum ſcripſit *a* aduerſus ſchiſmaticos, qui vbique litteris ſuis vulgarant, ipſum Vigilium Tria damnando Capitula impugnare Chalcedonenſe Concilium. Cum enim eius rei cauſa complures ab illius ſe communione diſiungerent; qui prudentiores eſſent, ad rem apertius cognoſcendam, ſcripſerunt ad eum literas Conſtantinopolim, inter quos fuit hic Valentinianus: præſtititque idipſum S. Aurelianus Arelatenſis in Gallia Epiſcopus, ad quem pariter extat eiuſdem *b* Pontificis de ea dem quæſtione in ſui defenſione epiſtola, conſcripta tertio Calendas Maias hoc ipſo anno Iuſtiniani vigeſimo quarto iam inchoato.

a Vigil. ep. 6. VIGIL. AGIT PRO SVI DEFENSIONE.

b Id. ep. 4.

II. In qua quod meminit de Vrbe nouiſſime à Gothis capta, rogatque vt de eius incolumitate, Eccleſiæque Romanæ iuribus illæſis conſeruandis, ſatagat opera Childeberti Francorum Regis; bene hæc conſentiunt iis quæ Procopius ſub hoc eodem anno decimoquinto Belli Gothici narrat, nimirum proditione rurſum Iſaurorum Vrbem Gothis ceſſiſſe, Romanis cæſis, iis exceptis qui in Eccleſias ſe recepiſſent; iiſque etiam abire iuſſis, cum iam deſtitutam habitatoribus Vrbem ac deſolatam relinquendi Totilas conſilium iniiſſet, eundem opportuna oblata occaſione à propoſito deſtitiſſe, videlicet quod cum idem Totilas à Francorum Rege filiam in matrimonium petiiſſet, ille ſe daturum negauit, eo prætextu quod Vrbem caput Imperij deſtitutam hoſtibus relinquens, ſe ſumma gloria pariter ſpoliaret: ſicque factum eſſe vt reuocatis ciuibus, vrbem ipſe nouis ædificiis illuſtrarit. Subdit vero poſt hæc Procopius de Sicilia à Totila inuaſa; deque deuaſtatis à Sclauinis, iterum Iſtrum tranſmittentibus, Illyrico & Thracia.

RVRSVM GOTHI POTIVNTVR VRBE.

III. Vigilius interim Pontifex, cum cerneret ex literis à diuerſis ad ſe miſſis, quam graue damnum afferret Eccleſiæ vnitati falſus ille rumor à ſchiſmaticis aduerſus ipſum ſparſus; ne grauiora inde mala orirentur, collectis qui Conſtantinopoli tunc erant Italiæ Epiſcopis, contra R. E. clericos ſchiſmaticos, præcipue vero Ruſticum & Sebaſtianum diaconos, earundem calumniarum promulgatores, necnon Felicem Gilitanum in Africa Abbatem ſchiſmatis inventorem, damnationis & depoſitionis ſententiam *c* protulit, qua etiam eorumdem alia ſcelera patefecit. Verum cum iſto pacto conflatum ſchiſma magis excitaretur, vnicuique huiuſmodi diſſidiis videretur remedium, vt Vniuerſalis Synodus haberetur; quæ ſibi conducere poſſent Iuſtinianus parare ſolicitus, interim Mopſueſtenum Concilium agi curauit, miſſo illuc Martanio Comite Domeſticorum, vt aliqua inde afferret de damnatione olim facta Theodori Mopſueſteni.

VIGIL. CONDEMNAT ADVERSARIOS.

c Id. ep. 5.

IV. Hoc igitur anno, qui nonus poſt Conſulatum Baſilij numeratur, *Mopſueſtiæ* in Secunda Cilicia celebrata eſt SYNODVS, cui nouem Epiſcopi interfuerunt, multique viri clariſſimi Comites atque Tribuni; cuius Acta inſerta habentur in Quintæ Synodi Actione quinta. Porro in ea nihil præterea factum eſt, niſi diligens examinatio de nomine Theodori, num in eius Eccleſiæ ſacris Diptychis vna cum aliis Epiſcopis Catholicis fuiſſet vnquam adſcriptum: cumque nunquam ſcriptum eſſe reperiſſent, ſed eius loco appoſitum nomen Cyrilli Alexandrini; ea de re certiorem reddidere Vigilium Papam, Imperatoris (vt aiunt) iuſſione: videlicet ne in futura Generali Synodo Theodorum ipſe damnare detractaret, quam ſciret fuiſſe iam ante condemnatum.

CONCIL. MOPSVEST. IN CAVSA THEODORI.

V. Ad hunc item annum vigeſimum quartum Iuſtiniani perduxit Iordanus, ſiue Iornandes Gothorum Epiſcopus, quem ſcripſit commentarium de Regnorum ac temporis ſucceſſione; vt ipſe in præfatione ad Vigilium quemdam, alium à Romano Pontifice, teſtatur. In cuius fine perbelle admonet hanc nos ex Hiſtoriarum lectione conſequi debere vtilitatem, vt mundi huius prauitates & ærumnæ, quibus indeſinenter voluitur & inuoluitur, eum nos contemnere penitus & odio proſequi perſuadeant.

DIGNA ADMONITIO IORNANDIS HISTOR.

IESV CHRISTI AN. 551.

VIGILII. AN. 12.

IVSTINIA. IMP. 25.

TOTILÆ REG. 10.

I. ANNVS Chriſti quingenteſimus quinquageſimus primus, Poſt Baſilij Conſulatum decimus, & Belli Gothici decimus ſextus, Romano Imperio funeſtiſſimus extitit: cũ Germanus inſignis ductor exercitus à Iuſtiniano in Italiam miſſus, in quo eius recuperãdæ omnis collocata ſpes erat, improuiſa morte ſubtractus eſt; claſſiſque Imperatoria naufragium fecit in oſtiis Hadriatici maris; & iterum Sclauini graſſantes, apud Hadrianopolim Romanum profligarunt exercitum, atque ad ipſam vrbem Conſtantinopolim appropinquantes, vix repulſi ad propria remearunt. Narrat pluribus hæc omnia Procopius: ex quibus videas pro hoſtibus pugnaſſe Deum, cum à Principibus in religionem peccaretur. Quomodo vero etiam in ipſius religionis Chri-

NOVÆ CLADES IMPERII.

ſtianæ Summum antiſtitem ſæuitum fuerit, dicendum modo eſt.

II. Inſtigante rurſum Theodoro Cæſarienſi, qui inhærens Iuſtiniano Imp. omnium ei malorum auctor acceſſit; contra decretum quod diximus, & emiſſam ſponſionem ſeruādi ſilentij de Tribus Capitulis vſque ad Concilium Vniuerſale, Imperator aduerſus eadem Capitula publice appendi iuſſit edictum, cui omnes æque epiſcopi Orientales aſſenſi ſunt: Zoilumque Alexandrinum, quod inhærens olim Vigilio Capitula damnare renuiſſet, ſede priuauit, & in eius locum *Apollinarem* ſubſtituit: ac tantum denique abfuit vt illud edictum rogante per ſuos Vigilio reuocare voluerit, vt etiam maligno actus ſpiritu, præter minas vim quoque adhibens ſuis mandarit ſatellitibus, vt in eundem ipſum Vigilium Apoſtolicæ Sedis Antiſtitem manus iniicerent. Qui quidem è domo ſua ad proximam S. Petri Eccleſiam confugiens, ibique ad aliquod tempus Eccleſiaſtica tractans; decimonono Calendas Septembris huius vigeſimi quinti anni Iuſtiniani, collecto tredecim Epiſcoporum Occidentalium qui aderant *Conuentu*, aduerſus eundem Theodorum Cæſarienſem, peruerſorem legum, & euerſorem iurium, occultum hæreticum, manifeſtum ſchiſmaticum, excommunicationis atque depoſitionis, in Menam vero Conſtantinopolitanum, & alios Epiſcopos Imperatori conniuentes, ſuſpēſionis à communione ſententiam *a* intulit; qua hæc omnia geſta narrauit. Verum ipſam ſententiam haud ſtatim promulgauit, ſed apud ſe retinendam aliquamdiu iudicauit, ſperans fore vt aduerſarij reſipiſcerent; ſicut ipſe declarauit in literis Circularibus anno ſequenti ſcriptis.

VIGIL. DAMNAT THEODORVM CÆSAR. ET MENAM CONST.

a Ext. Tom. 1. Epiſt. Rō. Pont. & Tom. 2. Concil. in Vigil.

IESV CHRISTI AN. 552.

VIGILII AN. 13.

IVSTINIA. IMP. 26.

TOTILÆ REG. 11.

I. ANNO Chriſti quingenteſimo quinquageſimo ſecundo, Poſt Conſulatum Baſilij vndecimo, Belli Gothici decimo ſeptimo, ſexto Idus Februarij, adhuc anno durante Iuſtiniani vigeſimo quinto, (cuius Imperium menſe Aprilis cœpit) idem Auguſtus ſanctionem *a* edidit aduerſus Iudæos, qui ſuos prohiberent ſacræ Legis libros alia tradi doceríque lingua, quam Hebraica; quo fiebat vt ſimplicioribus, quos vellent ipſorum magiſtri propinarent errores, iuſſitq; eam lingua locorum vbi ipſi habitarent, tradi. Vnde etiam intelligitur, Hebræos iam vulgo à linguæ Hebraicæ vſu deſciuiſſe, & nationum lingua, ſiue ea quæ apud eos vulgaris erat, vti conſueuiſſe.

a Nouel. 146. OMNI LINGVA DOCERI LEGEM, IVDÆIS CONCEDITVR.

II. Eodem vero tempore Vigilius Romanus Pontifex, qui anno ſuperiori Conſtantinopoli vim metuens Imperatoris ad Eccleſiam S. Petri confugerat; cum nec hoc aſylum videretur tutum, ante oculos Imperatoris poſitum, trans mare quæſiuit effugium, & in baſilica S. Euphemiæ martyris apud Chalcedonem habitare diſpoſuit. Sed antequam ab eccleſia S. Petri recederet, accidiſſe noſcitur quæ Anaſtaſius Bibliothecarius iungit immo confundit cum prioribus quæ acciderant viuente adhuc Theodora Auguſta: nempe vt eidem Vigilio dederit quidam alapam in faciem, vocans eum homicidam, interfectorem Siluerij Papæ, & filij mulieris cuiuſdam viduæ; tuncque ipſum fugientem in baſilicam S. Euphemiæ, tenuiſſe columnam altaris. Ceterum vbi Iuſtinianus hanc ipſius fugam accepit, inſuperq; eundem mala corporis valetudine laborare; facti pœnitens, dignam tanto Pontifice legationem ornauit, qua eum iuramento præſtito Conſtantinopolim in priſtinum domicilium reuocaret. Miſſique fuere Calendis Februarij Beliſarius, Cethegus, & Petrus Excoſſ. & Patricij, itemque Iuſtinianus & Marcellinus Excoſſ. & Comites, ac Conſtantinus Quæſtor. Verū nec his iuratis Vigilius obtemperare voluit, niſi prius quæ de Tribus Capitulis Imperator appendiſſet edicta, idem protinus reuocaret. Sed & ad vniuerſam Eccleſiam Encyclicam dedit epiſtolam, qua cuncta quæ geſta eſſent innoteſcerent. Extat *b* ipſa quidem, ſed mutila, narrationem continens eorum quæ modo retulimus: ex qua quorūlibet aliorū redargues ea de re quæcunque ſcriptorum mendacia. Siquidem epiſtolari hiſtoriæ cætera quorumuis ſcripta cedant neceſſe eſt; ac præſerim cum ex illis accepta noſcitur epiſtolis, quæ *Encyclicæ* dictæ vniuerſo populo Chriſtiano ſcriptæ ſunt. Porro inter plurima alia mendacia, illud maxime redarguas, quo Nicephorus *c* (parum æquus in Vigilium, quod Conſtantinopolitanum Epiſcopum à communione ſuſpēdiſſet) aſſerit parem ſentētiam aduerſus ipſum à Mena fuiſſe latam: Quod ſi iſte auſus eſſet, neceſſario plane & præcipue de eo habenda mentio fuiſſet in iiſdem Vigilij literis.

VIGILIVS CONFVGIT CHALCEDONEM.

ABOLERI IVBET IMP. EDICTVM.

b Vigil. ep. 7

c Niceph. lib. 17. c. 26. Vid. Peron. cont. Reg. Mag. Brit. lib. 1. c. 44.

III. Turbata autem in hunc modum Eccleſia, rerum naturam æque eſſe turbatam, ea quæ hoc anno accidiſſe Procopius *d* tradit, declarant; nimirum Græciæ ciuitates plures terræmotu exciſas, hiatu terræ loca multa abſorpta, portentoſaſque maris æſtuationes factas: quibus acceſſit Sclauinorum & Hunnorum in Romanū Imperium repetitæ incurſiones; necnon Inſularum Corſicæ & Sardiniæ à Gothis facta occupatio. Concuti namque opus eſt omnia, cum ipſa petra ſuper quam Eccleſia fundata eſt, motibus in diuerſa propellitur. Cum vero vice verſa eadem reponitur in caput anguli, omnia repente firmata quieſcunt, vt quæ ſequuntur declarant.

CLADES IMPERII OB TVRBAS ECCLESIÆ

d Procop. l. 3. de Bel. Goth.

IV. Etenim hoc eodem anno factum eſt, vt Imperator à Vigilio per Legatos monitus, appenſa antea de Tribus Capitulis tolli iuſſerit edicta, & nihil amplius de illis tractari voluerit vſque ad Synodum Generalem: itemque vt Theodorus Cæſarienſis horum omnium malorum auctor, iam pœnitens facti (quod admireris) libellum ſupplicem Vigilio obtulerit, quo & rectam fidem profeſſus eſt, & de irrogatis in eundem Pontificem contumeliis veniam petiit; ac denique id ipſum præſtiterint alij Orientales Epiſcopi, & præcipue Menas Conſtantinopolitanus: tandemque eiuſmodi præmiſſa ſatisfactione, iidem ab ipſo Vigilio in communionem recepti fuerint vt de his omnibus conſtat ex eiuſdē Vigilij Papæ Conſtituto anno ſequenti promulgato. Nec vero mora, hanc Eccleſiæ pacem mox ſecuta eſt ſalus Imperij. Siquidem hoc eodem anno (vt pluribus tradit Procopius) Gothi è Sicilia præter omnem ſpem expulſi ſunt, belloque nauali victi; & miſſo in Italiam Narſete fortiſſimo Duce, res Gothorum in deterius dilabi cœperunt. Vt plane perſpicue fuerit demonſtratum, pro ſtatu rerum Eccleſiaſticarum res Imperij à Diuinitate diſponi.

IMPERATORIS, ET SVORVM POENITENTIA.

PAX ECCLÆSIÆ, SALVS IMPERII.

V. Reſpirante itaque iam populo Conſtantinopoli, & optata pace lætante, publica feſta peracta ſunt, q̄ triumphi quandā ſpeciē prætulerunt; cum hoc eodem anno eiuſdem ciuitatis Epiſcopus Menas, poſtquam à Vigilio Papa in communionem admiſſus eſt (vt inquit Nicephorus *e*) die vigeſimanona Iunij Encænia celebrans baſilicæ SS. Apoſtolorum, quam Iuſtinianus magnificentius *f* inſtaurauerat, in ea recondidit ſacras curru aureo circumuectas SS. Apoſtolorum Andreæ, Lucæ, & Timothei reliquias. Bene autem eidem mox ceſſit, vt hoc ipſo anno feliciter ex hac vita migraret, cum ſediſſet annos ſexdecim: de cuius ſucceſſore dicetur anno ſequenti. Sub eo vero ingens aliquod miraculum Cōſtantinopoli accidiſſe Euagrius *g* refert de puero Hebræo, qui quod cum aliis Chriſtianis pueris deguſtaſſet particulam Corporis CHRISTI, ab impio patre arte vitriario in clibanum ardentem in quo vitrum formare conſueuerat iniectus, ibidem poſt triduum illæſus inuentus eſt, mirabiliter conſeruatus ope Beatiſſimæ Dei genitricis: qui cum matre baptizatus eſt, pater autem obſtinatus permanens, Iuſtiniani iuſſu cruci ſuffixus.

e Niceph. vbi ſup.

f Procop. de ædif. Iuſtin. lib. 1.

g Euagr. lib. 4. c. 35. DE PVERO IVDÆO AB INCENDIO SERVATO.

VI. Hoc eodem anno, qui numeratur Childeberti Francorum Regis trigeſimus octauus, eiuſdem cohortatione celebrata eſt Quinta SYNODVS AVRELIANENSIS quinquaginta Epiſcoporum, præſidente *S. Sacerdote* Epiſcopo Lugdunenſi, ac præſentibus compluribus aliis ſanctitate conſpicuis Antiſtitibus, quorum memoriam anniuerſario cultu ſuis diebus Catholica recolit Eccleſia: interque alios *S. Tetrico* Lingonienſi, qui ſicut viuens nouit bene ſuo gregi præeſſe, ita & poſt obitum eiuſdem curam gerere; dum *h* ſucceſſorem ſuum moribus deprauatum, in ſomnis adeo valido ictu

CONCIL. AVREL. V. OB TRIA CAPP.

h Greg. Tur. 5. hiſt. Fr. 5.

ictu virga percuſſit, vt ille tertia poſt die ſanguinem ore proiiciens expirauerit. Interfuit porro etiam Synodo Aurelianus Arelatenſis, quem ad Vigilium Papam vidimus legationem in cauſa Trium Capitulorum miſiſſe, quinimo & eorundem præcipue occaſione Capitulorum, ipſam fuiſſe Synodum celebratam, canon primus inter viginti tres ibidem conſtitutos admonet, dum eius exordio damnantur hæreſes Neſtorij & Eutychetis.

VII. Hoc item anno alium Francorum Regem Theodobertum, eiuſdem Childeberti nepotem, rurſum inuadentem Italiam ex hac vita deceſſiſſe, filiumque Theodebaldum regni hæredem, & paterni inſtituti proſecutorem reliquiſſe Procopius *i* tradit. Porro de pietate Theodoberti nonnulla habet Vita S. Mauri Abbatis, in quem plura idem Rex contulit beneficia. Quomodo autem in venatione occaſio eſt obitus eius exorta, narrat Agathias: ſed Gregorius *k* Turonenſis morbo interiiſſe tradit, qui & de Parthenio, cui regni ab eo cura commiſſa erat, ſubdit, cum ob tributa prædicti Regis tempore impoſita, odio Francis eſſet, poſt Regis obitum Treueros fugientem, & in Eccleſia ſe intra arcam abdentem, nihilominus à furente populo, obnitentibus licet ſacerdotibus, curioſiſſime perquiſitum, indeque extractum, pugnis cæſum eſſe, ſputiſque conſpurcatum, ac demum vinctis poſt tergum manibus ad columnam lapidibus obrutum.

i Procop. lib. 3. de Bel. Goth. — *k Greg. Tur. 3. hiſt. 36.* — Tribvtor. exactor in Gal. occisvs.

IESV CHRISTI An. 553.

VIGILII An. 14.

IVSTINIANI. IMP. An. 27.

I. Anno Domini quingenteſimo, quinquageſimo tertio, Poſt Conſulatum Baſilij duodecimo, Belli Gothici decimooctauo, in ipſo anni exordio, *Eutychius* Monachus doctrina & ſanctitate conſpicuus, miſſus ab Amaſeæ in Ponto Epiſcopo Conſtantinopolim, vt ſuo nomine intereſſet futuræ Oecumenicæ Synodo; multis viſionibus à Deo deſignatus, omnium conſenſu ordinatus eſt Epiſcopus Conſtantinopolitanus, in locum Menæ ſub finem anni ſuperioris defuncti. Quomodo autem hæc geſta fuerint, pluribus narrat Euſtachius eiuſdem Eutychij alumnus in ipſius Rebus *a* geſtis. Idem vero cum ſimulac ſacris initiatus eſt myſteriis, fidei Catholicæ profeſſionem *b* more maiorum Vigilio Romano Pontifici obtuliſſet, ab eo in communionem acceptus eſt. Quemadmodum & Apollinaris Alexandrinus, licet ei (vt vidimus) ingreſſum vitioſum, pulſo Zoilo, Imperator ad Epiſcopatum patefeciſſet, tamen eodem Zoilo defuncto, cum æque Vigilio fidei Catholicæ profeſſionem obtuliſſet, & ipſe pariter receptus eſt.

Evtychivs ordinatvr Episcop. Const. — *a Ap. Sur. 6. April.* — *b Extat vna cum Vigilii reſp. lata 6. Id. Ianuar. huius anni in Conſt. Syn. Collat. 1. & ep. Vigil. ...*

II. Quanta vero hæc pax Eccleſiæ Romano ſtatim Imperio attulerit bona, ex iis quæ Procopius *c* narrat ſatis intelligi poteſt; cum videlicet hoc ipſo anno Gothorum claſſis Orientem infeſtans, redire coacta eſt cum ignominia: Tarentum à Gothis antea captum, Romanis militibus redditum eſt: præterque opinionem Narſes ab Imperatore miſſus cũ exercitu, obſtructis licet ab hoſtibus & obſeratis itineribus, Rauennam peruenit incolumis; ac poſtea Rubiconem fluuium à Gothis cuſtoditum occiſo eorum Duce tranſiens, in Tuſcia occurrentem cum ingenti exercitu Totilam prælio ſuperauit, atque occidit, vniuerſo cum eo exercitu trucidato. Factumque Dei opera (cui omne acceptum Narſes vir maxime pius & æqui amantiſſimus indeſinenter referre cõſueuerat) vt bellicoſiſſimus vir Totilas, innumeris clarus victoriis, vna cum potentiſſimo exercitu, vinceretur à ſemiuiro Narſete, (eunuchus enim erat) cuncta nitente Sanctiſſima Deigenitrice, à qua cælitus ſignum accepiſſe tradit Euagrius *d* de tempore quo cum hoſtibus dimicare deberet. Poſthæc vero tam aliæ nobiliſſimæ Italiæ ciuitates, quam Vrbs ipſa à Narſete breui tempore capta eſt: additumque, vt cum Theias Gothorum fortiſſimus poſt necem Totilæ in Regem ab eis electus, compreſſionem diu Romanorum militum fortiter ſuſtinuiſſet, demum & ipſe occideretur. Quæ tanta conſecutus eſt Imperator, dum ſibi imperari à Romano Pontifice paſſus eſt. Iis autem fuſe narratis, Procopius Hiſtoriæ ſuæ de bello Gothico finem imponit: cætera impoſterum ab Agathia petenda erunt.

c Procop. l. 3. de Bel. Goth. — Narses vincit Totilam, ope Dei genitricis. — *d Euag. lib. 4. c. 23.* — Theias ... Go... ... idi...

III. Dum hæc in Occidente gererentur, interea Iuſtinianus de cogenda Conſtantinopoli Synodo Oecumenica ex Vigilij Papæ ſententia ſatagebat; cum non ob Tria tantum Capitula ſchiſmate videretur Orbis diuiſus, ſed etiam ob damnatum cum ſuis erroribus Origenem. Ad hos enim ſedandos tumultus Synodum vocatam eſſe, Euagrius *e* docet. Leontius *f* autem Scholaſticus, qui his iiſdem vixit temporibus Iuſtiniani, hos cogendæ Synodi dignos prætextus adducit; nimirum vt occulti auerterentur Eutychiani atque Neſtoriani; quippe eo ventum eſſet, vt iidem hæretici ſeſe Neſtorij vel Eutychetis diſcipulos palam profiteri erubeſcentes, eorundem tamen fauere dogmatibus, aliis quibuſdam prætenſis cauſis, minime prætermitterent: puta cum Eutychiani ſe minime poſſe dicerent amplecti Synodum Chalcedonenſem, ob ea quæ Tribus Capitulis comprehenderentur; qui ob eam cauſam non Eutychani, ſed *Hæſitantes* dicebantur: ſicut iidem vice verſa eos qui reciperent Tria Capitula, *Synoditas* nominare conſueuerant. Ad eos igitur ſimul Eccleſiæ Catholicæ vniendos, in cauſa Trium Capitulorum Imperatorem ſtuduiſſe dictam Synodum congregare, idem Leontius tradit.

Agitvr de cogenda Qvinta Synodo. — *e Id. c. 37.* — *f Leont. de Sect. act. 6.* — Qvi vigerent conflictvs Eccles.

IV. Verum ſicut laudabile fuit Imperatorem ex Romani Pontificis ſententia Synodum colligere laboraſſe; ita illud reprehenſione non caruit, dum quos ſciret ſuæ ſententiæ Orientales Epiſcopos aduerſus Tria Capitula fauere, eoſdẽ ad Synodum conuocare, omiſſis Occidentalibus, conatus eſt. Siquidem nimis deſiderij ſui tenax, ſic Synodum cogi curabat, vt tamen eandem ſibi, ſi liceret, conſentientem faceret. Sed reſiſtente Vigilio, atque petente vt cum de re ageretur, cuius cauſa vniuerſus quoque ferme Orbis Occidentalis perturbatus eſſet, in Italia aut in Sicilia Synodus haberetur, quo ad eam Occidentales Epiſcopi facilius conuenire poſſent; abnuit hæc quidem Imperator, at inſtante rurſum Vigilio, vt ſaltem ex Italia & Africa Conſtantinopolim accerſerentur, ei hac conditione aſſenſus eſt, vt exæquato numero Occidentales pariter cum Orientalibus adeſſent. Quibus ſic pactis conuentis, cum Vigilius cuncta feſtinaret implere, interea Iuſtinianus à ſe antea conſcriptum edictum de Tribus Capitulis ad eundem Pontificem miſit, vt quæ de illis ſentiret ſcriptis profiteretur; eoque negante id fieri debere non expectato Epiſcoporum aduentu, denuo ab Imperatore eiuſmodi moræ impatiente nimis importune rogatus, vix obtentis ob ægram corporis valetudinem viginti dierum induciis, eo temporis interſtitio tum ipſum Imperatoris edictum, tum etiam aliud quoddam volumen examinauit, ab eodem per Benignum Epiſcopum Heracleæ Paphlagoniæ ipſi Vigilio miſſum, quo continerentur errores quamplurimi ex Theodori Mopſueſteni ſcriptis excerpti: conſcripſitq; ſuper iis rebus Conſtitutũ, de quo dicetur paulo poſt, & ex quo interim hæc cuncta deſumpta ſunt quæ ad Synodum præfati ſumus: ea namque præſtat audire magis, quam quæ ex Nicephoro ad eandem Synodum præmittuntur.

Qvinam Episcopi ad Synodvm vocandi. — Vigil. examinat alior. scripta.

V. Sed & præterea de illa admonendum putamus, ipſa quæ edita in hanc diem Acta eius reperiuntur, eſſe admodum corrupta, atque etiam decurtata in pluribus; vt ſuis locis fiet manifeſtum. Quod vero ad Actiones pertinet, ſiue Collationes dixeris, ſeu Seſſiones; duas dumtaxat Nicephorus numerat, alteram aduerſus Tria Capitula, alteram contra Origenis errores: verum quæ extant Acta, octo continent Collationes; de quibus ſingulis dicturi ſumus. Interfuerunt autem Orientales Epiſcopi numero centum ſexaginta quinque, quorum præcipui fuere *Eutychius* Conſtantinopolitanus, *Apollinaris* Alexandrinus, *Domnuſque* ſiue Dominus Antiochenus, *Euſtochius* vero Hieroſolymitanus per legatos interfuit. Externorum autem *Sextilianus* Tunienſis ſiue Tunetenſis in Africa Epiſcopus præſto fuit, legatus miſſus à Synodo Carthaginienſi, & Primoſo tunc eiuſdem ciuitatis Antiſtite totiuſque Africæ Primate.

De nvmero Actionvm, et Episcop. Synodi Qvintæ.

VI. Ita igitur quarto Nonas Maij huius anni, Iuſtiniani Imperatoris vigeſimi ſeptimi, Poſt Conſulatum Baſilij duodecimi, nulla habita Vigilij Papæ adhuc ægrotantis ratione, nec expectatis Occidentalibus Epiſcopis, Orientales vna cõuenerunt.

Collatio prima.

nerunt. Vbi primum lectus eſt libellus Iuſtiniani oblatus Synodo, narrans quæ hactenus circa quæſtionem Trium Capitulorum geſta eſſent, rogan ſque Patres de iis ferre ſententiam. Lectæ deinceps literæ Eutychij Conſtantinopolitani Epiſcopi ad Vigilium, & huius ad illum reſponſio, de quibus actum eſt ſuperius. Ac poſt hæc Synodus decreuit, eundem Vigilium, vt ad Synodum conueniret, ſolemni & tantæ Sedis Pontifice digna eſſe accerſendum vocatione; ad quam miſſi ſunt viginti Legati, videlicet tres Patriarchæ, Conſtantinopolitanus, Alexandrinus, & Antiochenus, ac reliqui omnes Metropolitani Epiſcopi; vt Acta ipſa declarant. Qui redeuntes retulere, cauſatum ipſum corporis ægritudinem, pollicitum eſſe ſcriptis ſe Synodo ſatisfacturum; ſicque Prima Seſſio finem accepit.

VII. COLLATIO II.

Rurſum ad octauum Idus Maias iiſdem conuenientibus Epiſcopis, imprimis viginti illi Legati, qui iterum Vigilium conuenerant, retulerunt Synodo eum reſpondiſſe, non poſſe vna cum ipſis conuenire, quod non adeſſent Occidentales Epiſcopi niſi perpauci admodum; ſed & cum Imperator vna cum ipſis Legatis ad eundem denuo accerſendum miſiſſet Beliſarium cum ſex aliis Exconſulibus & Patriciis, ipſum inducias poſtulaſſe quo ſuam ſententiam ſcriptis depromeret. Hac vero peracta relatione, Synodus iuſſit mitti tres Epiſcopos, qui Primaſium Epiſcopum Adrumetinum in Africa, Conſtantinopoli tunc agentem, vocarent ad Synodū, ſimulque Epiſcopos quoſdam Illyrici: qui legati redeuntes, dixerunt Primaſium recuſaſſe accedere, eo quod Papa non eſſet præſens in Synodo; Illyricos autem, eo quod non adeſſet eorum Archiepiſcopus Benenatus cui reſpondere deberent. Sed quod ad *Primaſium* ſpectat; hunc illum eſſe putamus, qui clarus habetur inter Scriptores Eccleſiaſticos. Quod vero Trithemius dicit, fuiſſe Epiſcopum Vticenſem, diſcipulumque S. Auguſtini, & Scholiaſtes floruiſſe ait temporibus Theodoſij Iunioris; ſane quidem vtrumque decipi dixerim, quandoquidem & Caſſiodorus *g* Primaſij vt ſui æqualis meminit, & ipſe Primaſius *h* in ſuis ſcriptis Caſſiodorum citat, quem his vixiſſe temporibus Iuſtiniani nullus ignorat.

DE PRIMASIO EPISC. ADRVMETINO.

g Caſſiod. de diuin. lect. c. 9.

h Primaſ. comment. in ep. ad Hebr.

VIII. COLLATIO III.

Sequenti die à præcedenti Collatione, nempe ad ſeptimum Idus Maias, Tertio Epiſcopi conuenientes, publicam fidei Catholicæ profeſſionem ediderunt; nimirum ſe credere quæ olim SS. Apoſtoli, quæ & SS. quatuor Synodi tradidiſſent, quæque inſuper SS. Eccleſiæ Doctores tam Græci quam Latini (quos recolunt) ſcripſiſſent, tenere.

IX. COLLATIO IV. & V.

Quarta Collatione habita quarto Idus Maij, iuſſæ ſunt recitari horrendæ blaſphemiæ excerptæ (vt dicebatur) ex variis ſcriptionibus Theodori Mopſueſteni, aduerſus quas ab omnibus magna fuit deteſtatione conclamatum. Collationem autem Quintam codex typis excuſus habitam ait octauo Idus Maij; ſed mendum ineſſe conſtat ex notatis diebus præcedentium Collationum: vnde potius pridie Idus Maij, quo & Vigilij Conſtitutū datum reperitur, eam eſſe celebratam dixerimus. In qua primum ea quæ SS. Patres, vel leges Imperiales, aut hiſtorici aduerſus Theodorum Mopſueſtenum conſcripſiſſent, recitata ſunt; ſed & quæ pro eodem ſcripta fuerant, diſcuſſa & confutata. Poſt hæc S. Auguſtini, aliorumque multorum antiquorum teſtimoniis atque exemplis probatum, aliquem poſſe damnari poſt mortem. Lectaque deinceps Acta Synodi Mopſueſtenæ ante triennium habitæ aduerſus eundem Theodorum. Inde ad cauſam Theodoreti facto tranſitu, ex ipſius ſcriptis aduerſus S. Cyrillum nonnulla ſunt recitata, quæ ab Orthodoxa fide viderentur aliena: hiſque iuncta in Actis legitur epiſtola quædam eiuſdem Theodoreti nomine edita poſt obitum Cyrilli, qua multis dicteriis in defunctum inueheretur. Quibus peractis, laudauit Synodus iudicium SS. Patrum Concilij Chalcedonenſis, quod non prius Theodoretum ſuſcepiſſent, quam ipſe Neſtorium condemnaſſet. Sicque finis impoſitus eſt Quintæ Actioni.

DE SCRIPTIS THEODORI, ET THEODORETI.

X.

Verum cum ſuperius *i* à nobis in Cyrilli obitu detecta ſit de Theodoreti illa quæ dicitur epiſtola impoſtura; ex iis diſces Acta quæ extant huius Quintæ Synodi haud adeo eſſe legitima, ſed magna ex parte ſuppoſita, aucta in aliquibus, in aliis mutilata. Sic enim & leges illæ Theodoſij Imperatoris aduerſus Neſtorium, recitatæ in iſta eadem Actione quinta, aliter ſe habent in Codice Theodoſiano, & in Actis Concilij Epheſini, in quibus nulla prorſus habetur mentio de Theodoro Mopſueſteno. Hæc de ſuppoſitis ſcriptis. De ſublatis vero conſtat, quod in iiſdem publicis Synodalibus Actis deſideretur Vigilij Papæ libellus oblatus Synodo, quem ipſe *Conſtitutum*, hoc eſt decretum appellat: qui ille ipſe eſt, quem de ſua ſententia interpellatus pollicitus fuerat ſe miſſurum ad Imperatorem & Synodum; quem tamen & vniuerſo Orbi Catholico communem eſſe voluit. Idem vero cum in fine notatum habeat diem, quo ipſum Vigilius publice edendum curauit, videlicet pridie Idus Maij, anno Imperatoris vigeſimoſeptimo, poſt Cōſulatum Baſilij duodecimo; ad hunc ipſum diem Collationis quintæ pertinere cognoſcitur. In qua quidem ſcriptione valde prolixa *k*, illud imprimis videtur Vigilius reſpexiſſe, ne Tria Capitula defendens, in ſuſpicionem adduceretur defenſionis errorum Neſtorij ob indemnatum Theodorum Mopſueſtenū. Ideoque primum omnium multus fuit in confutatione ac damnatione ſingulorum errorum qui in ſcriptis eiuſdem Theodori dicebantur inuenti, ſexaginta capitibus comprehenſi: deinde vero quæ de Tribus Capitulis ſua eſſet ſententia fuſius declarans, illud in ſumma ſtatuit, errores quidem Theodori, Ibæ, & Theodoreti, ſi qui eſſent, reiiciendos eſſe & anathematizandos; perſonis autem nullam debere inferri contumeliam, quas Synodus Chalcedonenſis recepiſſet: ac demum decreuit, quæcunque contra hanc ipſius ſententiam à quibuſuis dicerentur aut ſcriberentur, nullam habitura auctoritatem. Eidem vero pariter ſubſcripſerunt, qui cum ipſo Conſtantinopoli erant ex Oriente, Italia, & Africa ſexdecim Epiſcopi, & tres S. R. E. diaconi.

i Sup. anno 444. nu. IV. ACTA SYNODI CORRVPTA.

DE VIGILII PAPÆ CONSTITVTO.

k Recitat illam integram Baron. Annal. Tom. VII. hoc an. ex Bibl. Vatic. eandemque explicat.

SENTENTIA VIGILII DE TRIB. CAPP.

XI. COLLATIO VI. DEPRAVATA.

Porro cum (vt vidimus) in præcedenti Collatione actum iam eſſet de cauſa *Theodori*, ac *Theodoreti*, quæ duo erant ex Tribus illis Capitulis; in Sexta demum (quæ celebrata ponitur decimoquarto Calendas Iunii) multum agitatum eſt tertiū; nempe cauſa *Ibæ*: tandemque Epiſtola eius ab omnibus condemnata, & dictum iterum anathema Neſtorio ac Theodoro Mopſueſteno. Verum dum falſa quædam aſſerta reperiūtur in Actis huius Collationis, de impoſtura non mediocrē ſuſpicionem inducunt: veluti cum dicitur, Ibam olim negaſſe eam epiſtolam eſſe ſuam, additurque eam à Synodo Chalcedonenſi fuiſſe damnatam: neutrum enim horum verum eſſe, ſuperius ſuo loco *l* aperte demonſtratum eſt. Sed & in eo corrupta eſſe eadem Acta conſtat, dum in collatione factā epiſtolæ Ibæ cum profeſſione Concilii Chalcedonenſis, additum eſt (quod diutius fruſtra tentaſſe vidimus nonnullos Eutychianæ hæreſis ſuſpectos, obnitente Hormiſda Papa ob dolos ipſorum vitandos) *Chriſtum vnum eſſe de S. Trinitate*; quaſi id profeſſa fuerit Synodus Chalcedonenſis; quæ potius vnam dicere maluit perſonam S. Trinitatis, quam vnum de S. Trinitate.

l Sup. ann. 448. num. VIII. IX.

XII. COLLATIO VII. & VIII

Poſt hæc ad ſeptimum Calendas Iunii conuenientes Epiſcopi, Septimam celebrauerunt Collationem: in qua ex ſuggeſtione facta nomine Imperatoris, lectæ ſunt plures Vigilii Papæ ad diuerſos ſcriptæ epiſtolæ, in eo ex his laborante Imperatore, vt poſſet ipſum arguere præuaricationis, quaſi antea condemnaſſet Tria Capitula; quæ poſtea defendiſſet. Ac demum Octaua, eademque vltima Collatione, celebrata quarto Nonas Iunij pronunciata eſt ſententia contra eadem Tria Capitula, videlicet aduerſus ipſum Theodorum Mopſueſtenum, Ibæ Epiſtolam, & Theodoreti ſcripta aduerſus Cyrillum. Quod vero ſcirent, abſque aſſenſu Romano Pontificis irrita reddi decreta Concilij; vtcumque poſſent Vigilij conſenſum ad hanc ipſorum ſententiam prætendere, in ea poſuerunt; ipſum antea & ſcriptis & ſine ſcriptis eadem damnaſſe Capitula, tacentes omnino quid ab ipſo per editum Conſtitutum pendente Synodo pro eorum defenſione decretum eſſet. Ad calcem denique ſententiæ, à Synodo poſiti habentur duodecim anathematiſmi contra Neſtorij & Eutychetis hæreſes, & aduerſus Tria Capitula, quę omnia ſecuta ſubſcriptio centum ſexaginta quinque Epiſcoporum roborauit.

XIII. QVALIS ISTA SYNODVS.

Rebus igitur ſic ſtantibus, quas exhibent Acta, plane conſenties hanc Synodum non Oecumenicæ tantum, ſed nec priuatæ mereri nomen; vt quæ non ſolum non præſente Roma-

Romano Pontifice ſiue per ſe ſiue per Legatos, ſed etiam ipſo reſiſtente fuerit celebrata, & contra ipſius decreta ab ea ſententia dicta. De qua & illud conſiderandum eſt, quod tradit Leontius *m*, tantum abfuiſſe vt Eutychiani illi hæretici, qui dicebantur Hæſitantes, receperint (vt promiſſum fuerat) Chalcedonenſe Concilium, Tribus illis quibus offendi videbantur Capitulis condemnatis; vt contra preſſius in errore permanſerint, prætextu contrarietatis, quæ iam ineſſe videretur inter duo Concilia Chalcedonenſe & hoc Quintum. Vnde euidens relictum eſt poſteris documentum, nihil contra fas hæreticis concedendi ſub ſpecie conuerſionis illorum.

m Leont. de ſect. Act. 6. in fi. & 7. Adde Damaſc. 3. de fid. Orthod. 11.

XIV. DISSENSIONES AVCTÆ EX SYNODO.

At non hæretici tantum minime conuerſi ſunt, ſed & ipſi Orthodoxi ſchiſmate diuiſi; atq; ab Imperatore, qui Chriſtianiſſimus ſemper videri & vocari voluit, perſecutio excitata aduerſus eos qui damnationem Trium Capitulorum non reciperent; quos in exilium egiſſe, ac pleroſque ad pœnas quæſiuiſſe tam ex Africa, quam ex Illyrico (vbi pro defenſione Capitulorum collectum fuerat *Concilium*) conſtat ex Liberato *n*, Iſidoro *o*, & Facundo Hermianenſi; qui & ipſe ad pœnas quæſitus eo quod pro Capitulis ſcripſiſſet, è latebris aduerſus Mocianum hæc ipſa exprobrantem libellum conſcripſit. Immunes à perſecutione illi tantummodo fuere, qui non ſub Iuſtiniani degebant Imperio: hincque accidit, vt Venetæ & ei adiacentium regionum Epiſcopi, cum eſſent hoc tempore ſub Francorum dominio (vt præter alios, teſtis eſt etiam Procopius *p*) contra Quintam Synodum cogerent *Concilium Aquileiæ*, cuius meminit Beda. Demumque progreſſum eſt eiuſmodi ſchiſma vſque ad ipſos Hibernos; quos pro Tribus Capitulis acriter pugnaſſe, conſtat ex S. Gregorio *q*. Conſtituto namque Vigilij Papæ freti, hi omnes id ſibi iure licuiſſe arbitrati ſunt. Ipſum vero Vigilium, cæſum, ac fune collo tractum, carcerique mancipatum, demum in exilium fuiſſe deportatum vna cum Clero qui cum eo erat, Anaſtaſius tradit. Quod ſi ita eſt, quomodo verum erit quod affirmant Græci auctores, Euagrius *r*, Nicephorus *ſ*, Euſtathius *t*, Cedrenus, Zonaras, atq; Photius *u*, eundem Vigilium per literas conſenſum iam ante exilium Synodo præbuiſſe? Certè ſi id præſtitiſſet vel pendente ea, vel ſtatim vt eſt abſoluta; nec in exilium eſſet eiectus, & eiuſmodi ipſius literæ tanto emendicatæ labore, Actis Synodi eſſent intextæ, atque Eccleſiæ vniuerſæ notæ factæ.

n Liber. Breuiar. c. vlt.
o Iſid. de Vir. Ill. cap. 18 25.
p Procop. de Bel. Goth. lib. 2.
q Greg. 2. ep 36
VIGIL. PESSIME HABITVS AB IMP.
r Euagr. lib. 4. c. 37.
ſ Niceph. li. 17. c. 27. 28.
t Euſtath. in Vit. Eutych.
u Phot. de Sept. Synod. & p. Euthym. Panopl. par. 2 tit. 24.

XV. QVA AVCTORITATE QVINTA SYNODVS OECVMENICA FACTA SIT.

Quonam igitur pacto titulum hæc Synodus & auctoritatem obtinuit Oecumenicæ? Nimirum quia ipſius poſtea Vigilij (vt videbitur) aliorumque qui poſt ipſum præfuerunt Apoſtolicæ Sedi, aſſenſu roborata fuit. Sicut & olim accidit Synodo Conſtantinopolitanæ ſub Theodoſio Seniore; quæ licet contra Damaſi Papæ decretum celebrata, qui Synodum Romæ habendam indixerat, eius tamen accedente poſtea cõſenſu, eadem Oecumenica facta eſt. Quod autem dum de Synodis egerunt Patres, non eodem præconio hanc Quintam celebrarunt, ſicut alias quatuor præcedentes; id ea de cauſa contigiſſe S. Gregorius *x* Papa declarat, quia in quæſtione Trium Capitulorum, ob quam ea præcipue celebrata eſt, non de fide controuerteretur, quam vtraque pars ſaluam eſſe vellet, ſed tantum de perſonis. Vnde & accidit vt plerique Synodos recenſentes hanc prætermiſerint: puta Caſſiodorus *y*, & ipſe aliquando S. Gregorius *z*; atque etiam Patres Concilij Bracarenſis *a* Secundi. De eius autem approbatione, auctoritatem habes eiuſdem S. Gregorii variis ad diuerſos ea de re ſcriptis litteris *b*: in quarum etiam nonnullis *c* agit de libro quodam eodem argumento aduerſus Tria Capitula ſcripto à Pelagio Papa, ipſius Gregorij proximo deceſſore. Eorumque pariter ſucceſſores Romani Pontifices *d*, atque alia Oecumenica Cõcilia poſtea celebrata, eandem de Quintæ Synodi receptione ſententiam comprobarunt.

x Greg. 3 ep. 7. ad Conſt. Ae. i. l.
y Caſſiod. 1. inſt. 11. & 7.
z Greg. 3. ep. 13 & 37.
a Conc. Bracar. II. in ef.
b Greg. 1 ep. 4 2 ep. 36. 3. ep. 4 7. ep. 54.
c d. ep. 36.
d Leo II. ep. ad Conſt. Imp. quæ eſt in VI. Syn. Hadr. I. ep. ad Nectar.

XVI. CONTRARIÆ SENTENTIÆ DE TRIB. CAPP.

Quid ergo? Num Vigilius errauit defendens Tria illa Capitula? an vero tum ipſe, tum Pelagius, & alij qui poſtea illa damnarunt? Vt hanc quæſtionem ſoluas, primo conſiderandum eſt, quod eſt pluries dictum, in his diſceptationibus nullam fuiſſe de fide quæſtionem, vt alter ab altero aliter ſentiens dici poſſet hæreticus: rurſumque ex iiſdem quæ dicta ſunt, quæque ſæpius repetuntur cum in ipſius Vigilij Conſtituto, tum in Actis Quintæ Synodi, intelligendum, vtramque partem in id dumtaxat reſpexiſſe, vt conſultum eſſet dignitati Concilij Chalcedonenſis. Cum igitur damnarentur Tria Capitula, nihil derogatum fuit eidem Synodo, ſed tantum aliquid magis perſpicue declaratum. Etenim cum in ea Theodori Mopſueſteni præconia recitata eſſent, & epiſtola Ibæ in nonnullis recepta, ac denique Theodoretus acclamationibus laudatus; nequis tamen exiſtimaret, ob id à S. Synodo eorundem quoque ſcripta, quæ errores inſertos haberent, approbata fuiſſe; placuit poſtea Theodorum ex ſuis ipſius ſcriptis fuiſſe hæreticum demonſtrare, pariterque damnare; itemque Ibæ epiſtolam, ob blaſphemias in ea contentas, vt hæreticam reprobare; ac denique Theodoreti aduerſus Cyrillum ſcripta reiicere. Hæque ſunt cauſæ, quibus Tria illa primum condemnare Capitula tum Vigilius & Iuſtinianus, tum ipſa Quinta Synodus ſunt perſuaſi. Vt autem poſtea Vigilius ſententiam aliquando mutarit, id quidem primo inde accidit, quod veluti per cuniculos aditus patefactus videretur ad inuadendum Chalcedonenſe Concilium, cum quæ in eo acta eſſent iterum ad examen reuocarentur: præterea quod ſi concederetur, vt in communione Catholica defunctus aliquis poſſet damnari, pateret oſtium vt ex ſuis ſcriptis quiſque Eccleſiæ ſcriptor poſt obitum ſæpe poſſet vt hæreticus condemnari, cum haud facile ſit reperire aliquem, qui quantumlibet titulo ſanctitatis atque doctrinæ refulſerit, non ſit erroris alicuius arguendus: ac demum quod videret cum Africanam tum alias plures Occidentales Eccleſias ſchiſmate diuidendas, ſi contra Capitula in priori ſententia perſtitiſſet. Sed cum poſtea grauiori damno, vniuerſum Orientem ab Eccleſia Romana diuiſum cerneret; tunc & ipſe Synodo conſenſum præbuit. Quapropter quod nouis emergentibus cauſis in re quæ nihil præiudicij Orthodoxæ fidei afferre poterat, ſententiam ſæpe mutauit; haud magis arguendus eſt leuitatis, quam ipſe ſanctiſſimus Paulus Apoſtolus, cum poſtquam de abroganda circumciſione ſuffragium tuliſſet, deinde noua ſuborta cauſa Timotheum *e* circumcidit, ac rurſum priora ſecutus, Petrum *f* ad tempus diſſimulantem redarguit, pro ratione temporis ac circumſtantiarum factus omnia omnibus vt omnes lucraretur. His denique acceſſit & alia vrgentiſſima cauſa recipiendæ eiuſdem Synodi; nempe quod in ea (vt mox dicetur) rata habita eſſet damnatio Origenis, & eius errorum, qui magnopere in Oriente inualeſcebant; ne eam damnando Synodum, videretur Vigilius Origenis erroribus aliquo modo fauiſſe. Sicut autem ipſe, ita & eius ſucceſſores iiſdem ex cauſis eandem ſuſcipiendam exiſtimarunt: quos & vniuerſa ſecuta eſt Eccleſia, paucis exceptis ſchiſmaticis qui ad aliquod tempus reſpuerunt.

CONCILIANTVR.

CVR VIGILIVS SENTENTIAM MVTARIT.

e Act. 16.
f Gal. 2.

XVII. ACTA SYNODI MVTILATA AB ORIGENISTIS.

Ceterum multa in Actis Synodi deſiderari, & iam demonſtratum eſt, & ex aliis adhuc conſtat. Namque in ea anathemate damnatum eſſe Origenem, Didymum, & Euagrium, vna cum omnibus ipſorum erroribus, teſtantur inter alios Cyrillus in Actis *g* S. Sabæ omni fide conſcriptis, atque Nicephorus *h*; qui & decem recitat anathematiſmos aduerſus Origenem tunc ſcriptos, quorum ſuperius facta eſt mentio. At vero in ipſis Actis Synodi, de Origene eiuſque erroribus condemnatis fit tantum breuiſſima mẽtio in quinta Collatione, & in vndecimo anathematiſmo aduerſus omnes hæreſes. Recitatque inſuper Cedrenus *i* epiſtolam Iuſtiniani Imp. ad Synodum de erroribus Origenis; & ex eiuſdem auctoris ſententia, primo de Origene actum eſſe in Synodo ponitur, inde vero de Tribus Capitulis. Poſt quæ ſubiicit item aliam eiuſdem Imperatoris ad Synodum datam epiſtolam, continentem hiſtoriam de quatuor Conciliis Oecumenicis; vbi ad calcem plura habet aduerſus Theodorum Mopſueſtenum. Fuiſſe autem hæc omnia Actis Synodi intexta, ſed inde ab Origeniſtis ſublata, (quorum Theodorus Cæſarienſis Cappadox malorum omnium concinnator, cuius ſumma erat apud Imperatorem auctoritas, patronus extitit) nemo iure dubitauerit. Quin & Vigilium Papam ſeorſum Pontificio decreto damnaſſe Origenem, teſtis eſt Caſſiodorus *k*; innuiturq; in eiuſdẽ Synodi Actione quinta. Vbi etiam aperte confirmatur quod Cedrenus dixit, prius in Synodo actum eſſe de Origene

g Ap. Sur. 5. Dec. & in VII. Synod. Act. 1.
h Niceph. li. 17. c. 27. 28.
i Cedr. in Comp. Annal.

ORIGENIS DAMNATVS IN SYNODO.

k Caſſiod. 1. diuin. Inſt.

quam

i. ap. Baro. ann. 555. nu. IX.

quam de Tribus Capitulis; dum in recenſione eorum quæ facerent ad damnationem Theodori Mopſueſteni licet defuncti, inter alia eiuſmodi defunctorum damnationis exempla, aſſeritur iam ab eadem ipſa Synodo Origenem fuiſſe damnatum.

XVIII. HIEROSO. ECCL. ERECTA IN PATRIARCHATVM.

Illa præterea Acta deeſſe noſcuntur, quibus agebatur de adiectis Patriarchatui Hieroſolymitano Eccleſiis omnibus totius Palæſtinæ, (quæ antea, ex inſtituto Nicænæ Magnæ Synodi, Cæſarienſi Eccleſiæ ſubiacebant) aliiſque nonnullis ad Patriarchatus Alexandrinum & Antiochenum antea pertinentibus: quod in hac Quinta Synodo peractum eſſe, traditur in Bello *l* ſacro, necnon in Vaticanæ Bibliothecæ codice notiſſimo, cuius eſt titulus *Liber Cenſuum*. Tentauerat quidem hoc olim (vt vidimus) Iuuenalis Hieroſolymitanus Epiſcopus in Synodo Epheſina, & perfecerat in Chalcedonenſi: ſed quominus illud, quia in præiudicium vertebatur aliarum Eccleſiarum, auctoritatem haberet, Leo Papa interceſſerat. Nunc ergo primum Hieroſolymorum Eccleſia Patriarchatu vere aucta cognoſcitur; quamuis & iam antea eo nomine, ſed abſque inconcuſſa iuriſdictione gauderet. Porro Iuſtinianus Cæſarienſem ciuitatem, eiuſmodi auctoritate Eccleſiaſtica ſpoliatam, remunerare voluit *m* reſtituto quem diu ante poſſederat Proconſulatu.

l Guil. Tyr. lib. 14. de Bell. ſacr. c. 12.

m N. n. 103.

XIX. SYNODVS CORRVPTA A MONOTHELITIS.

Iam vero Monothelitarum fuit inuentum, vt ſub titulo Quintæ Synodi, tanquam ex eius Actis depromptam ediderint epiſtolam quandam, Menæ Conſtantinopolitani Epiſcopi nomine ad Vigilium Papam conſcriptam, de vnica in Chriſto voluntate; aliaſque duas, eiuſdem Vigilii nomine inſcriptas ad Iuſtinianum & Theodoram de vna in Chriſto operatione. Sed eiuſmodi hæreticorum impoſturæ detectæ ſunt à Legatis Apoſtolicæ Sedis in Sexta *n* Synodo; vbi etiam dictum eſt anathema in eos qui quoquo modo Quintam Synodum corrupiſſent. de qua modo hactenus.

n Syn. Sext. Act. 14.

XX. TERRÆMOTVS IN ORIENTE.

Hoc eodem anno Iuſtiniani vigeſimo ſeptimo, Autumnali tempore, per quadraginta dies ciuitas Conſtantinopolitana, aliæque regiones Orientis, ipſaque Alexandria, ingenti terræmotu concuſſæ ſunt, multis etiam ciuitatibus ſolo æquatis: quod tradunt Agathias *o*, Miſcellæ *p* auctor, & Cyrillus *q*. Hæc vero præſagia fuiſſe malorum quæ ſunt prædictam Synodum conſecuta, nemo negare poterit, quicunque ab euentis facta nouerit iudicare. Narrat inſuper Cedrenus ſub huius anni periodo, terribilem caſum auari cuiuſdam diuitis Conſtantinopolitani: qui cum vehementer ægrotans triginta libras argenti pauperibus diſtribuiſſet, reſtitutus autem valetudini facti pœnituiſſet; re cum amico communicata, vbi non potuit auerti ab eo prauo dolore, tunc alter ille promittens ei pecuniam reddere, dum vellet in templo dicere haud ſe eam pauperibus, ſed illum alium elargitum eſſe; ſtatim vt hoc auarus præſtitit, in ipſo Eccleſiæ exitu mortuus concidit; integram vero pecuniam alius pauperibus erogauit.

o Agat. l. 2. p Miſc. l. 16. q Cyrill. in Vit. S. Sab. ap. Sur. 5. Dec.

DE AVARO TERRIBILIS CASVS.

XXI. CHROTILDIS REGINÆ OBITVS.

Hoc etiam anno finem huic vitæ impoſuiſſe magnam illam fœminam *S. Chrotildem*, ſiue Clotildem, Clodouei Regis coniugem, Scriptores *r* tradunt: cui debent Franci, quicquid boni ob ſuſceptam Chriſtianam religionem ſunt conſecuti; vtpote quæ ſuis precibus & hortationibus, cum ipſi Clodoueo tum vniuerſæ Francorum genti auctrix fuerit, vt Chriſtianam religionem abiecta idololatria ſuſciperent. Quæ viduata viro, fere reliquum vitæ tempus ad ſepulchrum S. Martini Turonis ſanctiſſime perduxit: vnde Pariſios ſolemni pompa deportata, in baſilica S. Petri (poſtea S. Genouefæ dicta) ad latus Clodouei Regis ſepulta eſt à filiis ſuis Childeberto & Clotario Regibus: quod tradit Gregorius *ſ* Turonenſis. Proſecuta vero eſt tantæ fœminæ dignam memoriam Catholica Eccleſia, dum inter Sanctos illam adſcribens, diei quoque natalis eius *t* anniuerſariam commemorationem celebrat.

r Sigeb in Chron. & alii eum ſecuti.

ſ Greg. Tur. 4. hiſt. 1. & lib. 10. c. 31. t Martyrol. Rom. 3. Iunii.

IESV CHRISTI AN. 554.

VIGILII AN. 15.

IVSTINIANI AN. 28.

I. VIGILIVS PP. AB EXILIO LIBERATVR.

ANno Chriſti quingenteſimo quinquageſimo quarto, Poſt Conſulatum Baſilii decimo tertio, Vigilius Papa precibus Narſetis Ducis (qui ea de re fuerat rogatus à Clero Romano) ab Imperatore liberatus eſt exilio: quam rem geſtam Anaſtaſius deſcribit. Tunc vero accidiſſe etiam putamus, vt idem Vigilius ex cauſis ſuperiori anno deductis, aſſentiens Imperatori Quintam Synodum comprobarit. Etenim cum de conſenſione Vigilii Græci omnes (vt vidimus) affirment, nec id ante exilium accidere potuerit; neceſſe eſt affirmare id ab ipſo factum eſſe hoc tempore, cum ab exilio ſolutus permiſſus eſt in ſuam redire Eccleſiam, iam vendicata per Narſetem à Gothis Italia. Innuit hoc ipſum Liberatus *a*, & ipſe ex eis vnus qui pugnarunt pro Trium Capitulorum defenſione, dum ait Vigilium ob eiuſmodi defenſionem afflictum fuiſſe, nec tamen coronatum: plane alludens ad eius exilium, & poſt exilium à priori propoſito defectionem.

a Lib. c. 22. in fi.

II.

Hoc item vigeſimo octauo Iuſtiniani anno, à Coſrhoe Perſarum Rege aduerſus eum bellum motum eſt, non quidem ex more in Syria, ſed in Colchorum prouincia; vbi Romanus exercitus turpiter victus atque fugatus eſt: quæ pluribus refert Agathias *b*. Iis vero narratis, diuertit ad peregrinationem, ſeu transmigrationem quorundam Philoſophorum Gentilium è Romano ſolo in Perſidem, ea (vt refert) occaſione, quod pertæſi illi Chriſtianam religionem, & eam colentium mores, ad Perſas, quos acceperant eſſe modeſtiores, proficiſci decreuerunt: verum vbi falſa decepti fama, Perſarum fœdiſſimos inuenerunt mores, cõfeſtim redire ad priſtinos lares, & cum Chriſtianis reliquum vitæ tempus degere cenſuerunt.

b Agat. l. 2.

IESV CHRISTI AN. 555.

PELAGII AN. 1.

IVSTINIANI AN. 29.

I. VIGILII PP. OBITVS.

ANno Domini quingenteſimo quinquageſimo quinto, Poſt Conſulatum Baſilii decimo quarto, Vigilius Romanus Pontifex venturus in Italiam, Syracuſis in Sicilia calculi morbo diem obiit, cum ſediſſet annos ſexdecim; etſi Anaſtaſius plures tribuit, cui tamen aduerſatur rerum geſtarum ſeries. Quo autem menſe, die ve, ſit mortuus, nulla apud antiquos mentio: nec nobis de his diuinandum, cum neque ex eius ſucceſſoris annis poſſint ea ſatis definiri. Eius vero corpus delatum Romam, ſepultum eſt ad S. Marcellum via Salaria. Hicque tandem finis Vigilii Papæ; vt iuſto Dei iudicio in inſula defunctus ſit confectus ærumnis ex morbo, qui coegerat ſanctum deceſſorem ſuum Siluerium deportatum in inſulam, illic animam exhalare. Quique malis artibus Pontificatum adeptus fuerat, immenſis ſemper agitatus eſt fluctibus; inuiſus Imperatori, cuius gratiam tot ſtudiis demereri ſategerat: haud gratus Epiſcopis Orientalibus, aduerſus quos diu multumque certauit; & Occidentalibus defenſoribus Trium Capitulorum execrabilis redditus, quod eorum impugnatoribus inhæſerit.

IVDICIVM DEI IN EO.

II. PELAGII ELECTIO.

Poſtquam vero ab eius obitu ſedes vacaſſet menſes tres & dies quinque, ſubrogatus eſt in locum eius PELAGIVS Archidiaconus, natione Romanus, filius Ioannis Vicariani: quem Anaſtaſius tradit ductum eſſe in ſuſpicionem illatæ mortis Vigilio, ideoque fere omnes tam ex clero quam ex populo ei communicare recuſaſſe; vt vix Epiſcopi duo, nempe Ioannes Peruſinus & Bonus Ferētinus, inuenti fuerint, qui vna cum Andrea presbytero Oſtienſi eum conſecrarent: ſed eundem poſt conſecrationem facta proceſſione cũ Litania à S. Pancratio, vſque ad S. Petrum, ibi conſcenſo ambone, præſente Narſete Duce, & vniuerſo populo, tenen-

a *Anaſt. in Vigil. in fi.*

IVSTIN. SIBI ARROGAT PROMOTIONEM ROM. PONT.

b *Ierem. Thren. 1.*

c *Greg. in ſept. Pſalm. pœnit. ap. Baron. ann. ſuper. nu. 11.*

tem Euangelium & Crucem ſuper caput ſuum, ſe ab eo crimine purgaſſe: decretumque promulgaſſe aduerſus eos qui pecunia aut promiſſionibus ad gradus ordineſque Eccleſiaſticos peruenirent. Porro ipſum non ſine aſſenſu, immo & promotione Iuſtiniani Imp. Pontificem creatum eſſe, idem Anaſtaſius *a* ſatis indicat. Iam enim ſibi huiuſmodi auctoritatem, exemplo impiiſſimorum Gothorum Regum Arianorum Imperator arrogauerat; & qui præ cæteris videri voluit pius, ſe maxime impium præſtitit, dum duriores coegit Romanam Eccleſiam ſubire conditiones, quam tulerat ſub Ethnicis Imperatoribus; de quibus nulla eſt vſquam mentio, quod confirmationem electi in Romanum Pontificem ſibi aliquando vſurpauerint. Sicque ducta eſt in captiuitatem Domina gentium, & Regina prouinciarum facta eſt ſub tributo: ſicut totidem è Ieremiæ *b* Lamentationibus petitis verbis deplorauit iſta S. Gregorius *c* Papa; cum & doluit, non ſine certæ oblatione pecuniæ eiuſmodi fieri ſolitam ab Imperatore probationem Romani Pontificis; vt etiam dicetur opportuniori loco inferius.

III. FRĀCI CŪ ALEMANNIS INVADVNT ITALIAM.

d *Greg. Pap. 1. dial. 2.*

e *Greg. Tur. 3. hiſt. 32. & lib. 4. c. 9.*

f *Agath. lib. 2.*

Hoc eodem anno vigeſimo nono Imperii Iuſtiniani, qui ſub Theodibaldo Francorum Rege militabant duo fratres germani, iidemque Alemanni, *Leuthares* & *Bucellinus* (ſic enim iſtum Gregorius *d* Papa nominat, quem Turonenſis *e* *Bucillenum*, Agathias *f* *Butilinum*) pro Gothis aduerſus Romanos, inuito licet Theodibaldo, bellum geſturi, cum ſeptuaginta duobus millibus Francorum & Alemannorum delectis militibus deſcendentes in agrum Campanum, Lucanos, Brutios, omneſque interiacentes regiones depopulati ſunt. Narrat ea pluribus Agathias: qui & Francorum ſub Bucellino militantium erga res ſacras abſtinentiam commendat, Alemannorum vero ducem Leutharem ſequentium impietatem condemnat: ſubditque de terribili quam in ſe iram Dei expertus eſt idem Leuthares, dum onuſtus ſacrorum ſpoliis domum rediens, trans Padum ad Venetiæ loca in rabiem verſus, propria membra morſibus dilacerauit, totuſque Alemannorum exercitus variis morbis conſumptus eſt: Bucellinum autem ait apud Capuam ingenti prælio à Narſete ſuperatum, & necatum eſſe cum omni Francorum exercitu; adeo vt ex tam immenſo hoſtium numero, quinque tantummodo fuerint reperti qui remearint ad propria. quod quidem ipſe tribuit tum pietati ac iuſtitiæ Narſetis, qui non ante conſerere manus cum hoſtibus voluit, quam purgato exercitu; tum etiam iniuſtitiæ Bucellini, obſtinate nimis patrocinium Gothorum hæreticorū & alienæ ditionis inuaſorum ſuſcipientis. Verum Gregorius Turonenſis ait, eundem Bucellinum miſſum à Theodoberto Theodibaldi patre, crebris præliis Beliſarium, ipſumque poſtea Narſetem ſuperaſſe, Italiamque vniuerſam atque Siciliam ſub ditione Francorum redegiſſe: donec tandem regnante Theodibaldo, à Narſete victus & interfectus eſt, Italiaque recuperata.

IV. ROM. EXERCITVS PROFLIGATVS à PERSIS.

Hoc vero ipſo anno Romanus exercitus qui in Perſide militabat, in quo quinquaginta millia Romanorum erant, fugatus eſt à tribus millibus Perſarum; vlciſcente Deo innocentem ſanguinem Regis Colchorum Chriſtiani ac maxime pii, qui à Romani exercitus ducibus fuerat doloſe necatus: quæ pluribus proſequitur Agathias. Eodemque anno Iuſtiniani vigeſimo nono, rurſum Iudæos & Samaritanos tumultus in Palæſtina excitaſſe, ac Cæſareę multos Chriſtianos interfeciſſe, & Eccleſias combuſſiſſe, necnon Pręfectum peremiſſe, horumque ſcelerum grauiſſimas poſtea pœnas variis ſuppliciis dediſſe, auctor Miſcellæ narrat.

V.

g *Greg. Tur. 4. hiſt. 9.*

h *Ibid. c. 3.*

Sed inter hæc dum quæ dicta ſunt de Francis in Italia gererentur, Theodibaldum ipſorum Regem adoleſcentulum morbo ex hac vita migraſſe, Agathias affirmat. At cum ſeptem annos regno eius Gregorius *g* Turonenſis tribuat; ex iis quæ de obitu patris Theodoberti ſuperius dicta ſunt, debuit Theodibaldus ad aliquot adhuc annos vitam prorogaſſe. Eum autem vxorem Wldotradam duxiſſe; hancque vna cum regno eiuſdem Theodibaldi, inceſtuoſo connubio Clotarium Regem magnum eius patruum accepiſſe, ſed reprehenſum à ſacerdotibus dimiſiſſe, idem Gregorius narrat: Qui & iam antea aliud eiuſdem Clotarii ſimile crimen retulerat *h*; nimirum duas ſibi in matrimonium coniunxiſſe ſorores, ex quibus ſeptem ſuſcepiſſet filios.

IESV CHRISTI AN. 556.

PELAGII AN. 2.

IVSTINIANI AN. 30.

I.

ANno Chriſti quingenteſimo quinquageſimo ſexto, Poſt Conſulatum Baſilii decimo quinto, debellatis (vt vidimus) Francis, Alemannis lue conſumptis, & Gothis in deditionem acceptis; à bellis Italia tandem quieuit: cum tamen vigeret bellum Eccleſiaſticum de Tribus Capitulis.

PELAGII PP. CONATVS ADVERSVS DEFENSORES TRIVM CAPP.

a *Pelag. ep. 2.3.4 5. To. I. Epiſt. Ro. Pont.*

Quando Pelagius Papa, qui iam Vigilii prædeceſſoris ſui decretum de confirmatione Quintæ Synodi ratum habuerat, vt & ipſos Occidentales Epiſcopos (quorum maxime refractarios inuenit Venetos, Iſtrios, atque Ligures, interque omnes Aquileienſem & Mediolanenſem) ſibi in his obſequentes redderet, per Narſetem comprimere atque coercere niſus eſt, multis ad eum ea de re ſcriptis *a* literis. Sed quæ geſta ſint per Narſetem, ex Scriptorum inopia latent.

II.

b *Rec. Bar. Ann. Tom. VII. an. 556 & 559. ex arch. Eccl. Arelat.*

REGIS FRANC. SOLICITVDO PRO FIDE CATHOL.

Quæ vero reliqua fuerint Pelagii aduerſus ſchiſmaticos ſtudia, poteſt intelligi ex aliis ipſius ſcriptis. Siquidem inter plures, quæ extant eiuſdem ad Childebertum Francorum Regem, & Sapaudum, ſiue Sabaudium Arelatenſem Epiſcopum (cui ex more anteceſſorum, cum vſu pallii vices ſuas per vniuerſam Galliam delegauit) variis occaſionibus hoc & ſequenti anno, nempe Poſt Conſulatum Baſilii decimoquinto & decimoſexto, ſcriptæ *b* epiſtolæ; illa notatu eſt plane digna, quam ad eundem Regem dedit hoc anno tertio Idus Decembris. Quod enim (vt dictum eſt) Orientalibus conſentiēs Pelagius in probanda Quinta Synodo aduerſus Tria Capitula, à ſchiſmaticis Occidentalibus in ſuſpicionē adductus eſſet de violata fide Catholica; eius rei gratia Rex Childebertus maxime pius Ruffinum legatum Romam miſit, ſciſcitatum à Pelagio, an Catholicam Leonis Papæ Epiſtolam de fide aduerſus Eutychetem ſequeretur. Cui per eaſdem ſuas literas Pelagius reſcribens, anathematizauit omnes quicumque aliquo modo deuiarent à doctrina Epiſtolæ Leonis, & Concilii Chalcedonenſis. Cum vero rurſum idem Rex, ad omnem penitus dubitationem tollendam, petiiſſet ab eodem Pontifice exactiorem fidei profeſſionem; eam Pelagius compulſus eſt ad ipſum mittere, quæ habetur inter illas quas diximus epiſtolas. Qui & inſuper, vt tandem omnibus quocumque loco de ipſius ſententia dubitantibus ſatisfaceret, expedire iudicauit de fide Catholica ad vniuerſum populum Chriſtianum circulares eo argumento literas dare, quæ extant ibidem. At licet profuerint iſta multis, qui eidem Pelagio veluti membra capiti ſe ſubdiderunt; non tamen omnibus, cum in pluribus locis diutius eiuſmodi viguiſſe ſchiſmaticos liqueat.

III.

c *Agath. l. 2.*

d *Greg. Tur. 4 hiſt. 17.*

VATICINIA RER. EVENIENDAR. QVÆSITA EX SCRIPT.

e *Id. 4. hiſt. 16. & 18. & de glor. mar. c. 66. & de mir. S. Mar. is. l. c. 23.*

Hoc eodem tempore (vt Agathias *c* tradit) regnū Francorum in maximum diſcrimen adductum eſt, ex bello ciuili conflato inter fratres Reges Childebertum & Clotarium ob diuiſionem bonorum Theodibaldi Regis defuncti ipſorum nepotis. Cui & domeſticum bellum acceſſit, dum Chramnus perditiſſimus Clotarii filius contra patrem arma mouit, quo tempore pater aduerſus Saxones rebellantes in expeditione eſſet. Quando & Gregorius *d* Turonenſis contigiſſe narrat, vt clerici Diuionenſes quęnam eſſent Chramno obuentura ex diuinarum Scripturarum oraculis inquirentes, poſitis ſuper altare tribus libris, nempe Prophetarū, Apoſtolorum, & Euangeliſtarum, poſt preces ſuper ea re ad Deum fuſas, in ſingulorum fortuita apertione inuenta ſint vaticinia futuri ipſius excidii, quæ poſtea (vt videbitur) fuere adimpleta. Cum vero his ciuilium diſcordiarum temporibus plerique iniicerent manus in bona Eccleſiaſtica, & immunitates eccleſiarum violarent; nonnulla tunc fieri contigit miracula, quibus diuinæ in eos vltionis ira omnibus nota facta eſt; quæ idem Gregorius *e* recitat.

IV.

f *Agath. l. 3.*

IVSTINVS PIETATI INTENTVS PERSAS VINCIT.

Hoc eodum anno egregiam diuinitus victoriam (quam Agathias *f* fuſius proſequitur) de Perſarum copiis apud Colchos Romanus exercitus obtinuit; dum qui ſacrificii cauſa Iuſtinus Dux, Imperatoris conſanguineus, cum mille equitibus in templum quoddam magna veneratione à Chriſtianis habitum abiiſſet, reuerſurus in munitionem, hoſtes quibus forte occurrit fugauit, occiditque.

IESV CHRISTI AN. 557.558.

PELAGII AN. 3.4.

IVSTINIANI AN. 31.32.

I. ANnus Domini quingenteſimus quinquageſimus ſeptimus, Poſt Conſulatum Baſilii decimusſextus, Conſtantinopolitanis admodum extitit luctuoſus, ob ingentem iterum in ipſa hieme repetitum terræmotum, qui vrbem horrenda & per dies quamplurimos continuata quaſſatione adeo concuſſit, vt tota fere collapſa fuerit: cum & eodem tempore quidam impoſtores maiorem incuſſerunt plebi terrorem, prædictionibus vulgatis de proxime futuro mundi occaſu. (Ingens terror Conſtantinopoli.) Factum eſt tamen, vt his malis territi omnes, non ſolum ſupplicationibus publicis vacauerint, ſed & vitiis depoſitis vitam in melius mutauerint: at vbi periculum tranſiit, confeſtim ad priſtinam rediere pleriq; cõſuetudinem: vt hæc omnia pluribus deſcripſit Agathias *a*, (a Agath. l.5) poſt recenſitas anni huius reliquas res geſtas; nempe damnatos capite Ruſticum & Ioannem Duces exercitus, ob necem illatam Colchorum Regi Chriſtiano Romani Imperii ſocio; bella proſpere confecta aduerſus Myſianos, qui defecerant à Romanis ad Perſas; necnon ſupplicium ſuperbiſſimi Perſarum exercitus Ducis, quem ob male rem geſtam Coſrhoes Rex excęcari iuſſit. Poſt terræmotus vero deſcriptionem, idem auctor addit de reædificatione à Iuſtiniano Imp. facta plurimorum ędificiorum, ac præcipue ſacrorum; interque hæc, maximi omnium atque præcellentiſſimi templi S. Sophiæ; de quo etiam egit (De Templo S. Sophiæ.) Procopius *b*: (b Procop. de ædif. Iuſtin. lib.1.) ſed & Euagrius *c* (c Euag. lib.4.c.30.) mirabilem eius ſtructuram, ſitum, & dimenſiones complexus eſt: Cedrenus autem ſacram eius menſam ex auro, argento, omniſque generis lapidibus, lignis, metallis, cunctiſq; rebus tam pretioſis quam vilibus, quas terra fert, mare, & totus mundus (vt ait) conflatam deſcripſit.

II. Anno vero Chriſti quingenteſimo quinquageſimooctauo, Poſt Baſilii Conſulatum decimoſeptimo, vere iam ineunte (inquit Agathias *d*) (d Agat. l.5.) derepente & iterato vrbẽ Conſtantinopolim peſtilens morbus inuaſit, & infinitam ſuſtulit multitudinem; cum tamen haud prorſus ceſſaſſet, ex quo primum anno Iuſtiniani Imperii quinto irrepere cœperat. Porro ad hæc auertenda mala, peſtis ſcilicet, & terræmotus, necnon æque ſæuientis famis; Iuſtinianus ad populum ſanctionem *e* (e Nou.77.) edidit de imploranda Dei miſericordia, ac vitandis blaſphemiis, illicitiſque concubitibus; quorum ſcelerum cauſa tanta obueniſſe mala conqueritur. Nam quod ad hæc attinet; tradunt Glycas & Cedrenus, repertos his temporibus eſſe Conſtantinopoli ciues quamplurimos, & Senatores non paucos, atque etiam nonnullos Epiſcopos, maſculorum corruptores; (Iuſtin. Imp. turpitudines conatur auferre.) quorum aliis veretrum amputari iuſſerit Imperator, aliis calamos acutos in meatus genitalium inſeri, eoſque nudos tanquam in triumpho per vrbem circumduci. Verum nec tantæ maculæ tantis ſunt abſterſæ flagellis, quæ olim nonniſi igne *f* (f Gen.19.) cœlitus immiſſo dilui meruerunt.

III. Siquidem his ſucceſſit ineunte iam hieme, noua Hunnorum Cotrigurorum incurſio duce Zaberga, (Noua Hũnorum incurſio.) qua poſt tranſitam ab eis celeri curſu Mœſiam Scythiamque, tota pene Græcia atque Thracia, nemine reſiſtente, miſeranda ſtrage vaſtata eſt: iamque ipſi regiæ vrbi idem periculum imminebat, quando Beliſarius clariſſimus olim Dux, etſi præ ſenectute in curuitatem iam declinatus, armatus Hunnis occurrens magno labore eoſdem ab ea propulſauit; auroque poſtea penſo, & annuo promiſſo tributo, ad propria remiſit. Hæc omnia fuſius Agathias. Cuius iuſta illa querela eſt, hæc tempora deplorantis, cum theſauris Romani Imperii, non florentiſſimi (vt olim) atque copioſiſſimi exercitus nutrirentur, ad Imperii limites ab hoſtium incurſionibus tutandos; ſed iidem in ſcorta, aurigaſque, & homines eiuſmodi vanos atque effœminatos impenderentur. Sicut & iure Euagrius *g* (g Euagr. lib.4.c.31.) eundem Imperatorem ſummæ inertiæ arguit, quod in Circi factionibus adeo Praſinis aduerſus Venetos ſtuduerit, (Prodigioſa Iuſtiniani mutatio.) vt eis impune permiſerit non ſolum aduerſarios trucidare, ſed etiam in Magiſtratus qui eos cohibere vellent, inſurgere, & in alienas ædes irrumpere, ſingulorumque theſauros diripere. Ita namque miſer Iuſtinianus à priſtino illo vitæ inſtituto deſciuit, dum ſe ſupra ſacroſanctos Dei ſacerdotes erexit. A quibuſnam enim iniuſtis actibus abſtinuiſſe potuit, qui nec veritus eſt in ſupremum Chriſtianæ religionis Pontificem manum iniicere?

IESV CHRISTI AN. 559.

PELAGII AN. 5.

IVSTINIANI AN. 33.

I. ANno Chriſti quingẽteſimo quinquageſimo nono, Poſt Conſulatum Baſilii decimooctauo inſcripto, *Pelagius* Papa, (Pelagii PP obitus.) vbi ſediſſet annos quatuor, menſes decem, dies octodecim, ex hac vita migrauit die ſecunda Martii; ſepultuſque eſt in baſilica S. Petri. Ita ex Anaſtaſii commentario, qui ſcriptus habetur in Vaticana Bibliotheca; necnon ex eiuſdem Pontificis Epitaphio, quod ex antiquis Vaticanæ Baſilicæ monumentis Manlius collegit. Ex quibus erroris redarguitur impreſſus Anaſtaſii codex, & alii qui eundem Pontificem annos vndecim vixiſſe ponunt, quive anno ſequenti obitum eius referunt. Quæ autem extat eiuſdem Pelagii nomine ad Vigilium quendam Epiſcopum ſcripta epiſtola; dum ad finem data ponitur ſub Conſulatu Narſetis atque Ioannis, impoſturæ ſuſpicionem auget. Etenim cum vetera quæque monumenta, ſignata vbique reperiantur poſt Baſilii Conſulatum toties repetitum, (meminit namque Caſſiodorus *a* (a Caſſiod. de comput. Paſch.) eiuſdem vicies ſemel repetiti) plane ſignificatur nullum alium interea Conſulem eſſe creatum. Qua etiam ratione & reliquæ epiſtolæ poſt Conſulatum Baſilii datæ, ſed aliorum à Mercatore Conſulum nota ſuppoſitæ, eadem falſitatis ſuſpicione laborant.

II. Cæterum poſtquam vacaſſet Pelagii ſedes menſes tres & dies viginti quinque, Anaſtaſius ait ſubrogatum eſſe in locum eius IOANNEM huius nominis Tertium, (Ioannes PP. III.) patria Romanum, cognomento *Catellinum*, natum ex patre Anaſtaſio viro illuſtri. Sed quod ad ſedis Pelagii vacationem ſpectat; ex tempore obitus Ioannis ipſius ſucceſſoris, dicendum eſt potius vacaſſe menſes quatuor & dies viginti quinque; ſicque Ioannis electionem contigiſſe die vigeſima ſeptima Iulii. Cuius quidem omnia ferme rerum geſtarũ monumenta perierunt.

III. Hic quoque eſt annus, quo *S. Euphronius* creatus eſt Turonenſis Epiſcopus; vt ex Gregorio *b* (b Greg. Tur. lib.1 mirac. S. Mart. c.32.) eiuſdem poſtea ſedis Antiſtite colligitur, dum annum ſecundum Regis Sigeberti (qui regnare cœpit anno Domini quingenteſimo ſexageſimo quinto) numerat eiuſdem Euphronii ſeptimum. Vnde affirmare neceſſe erit, cuncta quæ ſub eodem Epiſcopo facta eſſe dicuntur, non ante præſentem annum contigiſſe. Quod & de SYNODO PARISIENSI, cui ipſe præſens extitit, dicendum eſt; quamuis illam alii ante biennium referant. (Concil. Par. agit aduerſus Reges Eccleſias tractantes.) Dignus plane memoria Conuentus: in quo Patres inter alia laudabiliter inſtituta, inſurgentes aduerſus auctoritatem regiam plus æquo ſibi ſumentem, anathemati ſubiecerunt *c* (c Conc. Pariſ. l.c.1.6. & 8.) eos qui nomine regio res Eccleſiaſticas inuaderent, aut Epiſcopatus adipiſcerentur, aut etiam contra parentum voluntatem vxores ducerent. Cum autem huic Synodo minime ſubſcriptus reperiatur *Saphoracus* eius ciuitatis Epiſcopus, quem interfuiſſe conſtat Synodo Quintæ Aurelianenſi, habitæ anno Domini quingenteſimo quinquageſimo ſecundo; facile mihi perſuadeo, poſterius quod habetur *Concilium Pariſienſe*, (De tempore Concilior. Pariſ.) in quo idem Saphoracus depoſitus legitur, ante præſens celebratum eſſe; vt & qui huic habetur Germanus ſubſcriptus, ipſe ſit ſanctiſſimus ille Dei Sacerdos Pariſienſis, quem Euſebio ſucceſſiſſe poſt depoſitum Saphoracum Aimoinus tradit. Sane quidem cum Acta Pariſienſis illius Concilii Secundi dicti, demonſtrent illud poſt Quintum Aurelianenſe habitum eſſe; æque ratio perſuadet, ante præſentem Synodum eſſe collectum. Quod vero pertinet ad *S. Germanum*; ipſum ex Abbate monaſterii S. Symphoriani, ſanctitate vitæ, dignis moribus, & miraculorum editione præſtantem, (Illuſtres Epiſcopi Galli.) præcedentibus prophetiis vocatum ad regimen Pariſienſis Eccleſiæ, auctor eſt Fortunatus *d* (d Ad. Sa. 28 Maii.) Picta-

uienſis Epiſcopus, qui res ab eo præclare atque mirifice geſtas ſcriptis tradidit. Interfuit inſuper huic priori ordine poſitæ Synodo Pariſienſi *S. Prætextatus* Rotomagenſis Antiſtes nobilior poſtea redditus corona martyrii: itemque fama ille inſignis, decus Aquitaniæ, *Leontius* Burdegalenſis; aliique ſanctitate illuſtres Epiſcopi, quorum nomina relata ſunt in Tabulas Eccleſiaſticas: omnes vero quindecim numerantur, à quibus ſtatuti ſunt canones nouem tantum numero, ſed virtute pollentes; ex quibus non ſolum qui illis vixere temporibus, ſed & Nouatores hodierni exagitentur.

IESV CHRISTI AN. 560.

IOANNIS III. AN. 1.

IVSTINIANI AN. 34.

I.

a *Miſcell. & Cedr.*

ANno Chriſti quingenteſimo ſexageſimo, Poſt Baſilii Conſulatum decimo nono, Iuſtiniani trigeſimo quarto *a*, valde ægrotans idem Imperator Conſtantinopoli cum vulgo mortuus iactaretur, quaſi in interregno quibuſque quod vellent agendi licentiam ſibi ſumentibus, eadem plane perpetrata ſunt ſcelera, quæ in vrbis direptione ab hoſtibus fieri conſueuerunt; ac præcipue ergaſteria mercatorum ſunt expilata. Eundem autem Imperatorem ope ſanctorum Quatuor militum martyrum, ſtatim vbi eorum ſacræ Reliquiæ nuper inuentæ eius corpori impoſitæ fuere, è faucibus mortis erutum conualuiſſe, tum omnes alii referunt, tum ipſe Procopius *b* rerum inſpector: quo etiam auctore conſtat, non ſemel tantum, ſed ſæpius eiuſmodi curationes Iuſtiniano accidiſſe; quippe quem ait SS. pariter martyrum Coſmæ & Damiani beneficio ab alia deſperata ægritudine curatum eſſe. Quo item præſenti anno Sigebertus ponit aliud ingens miraculum de Imagine Saluatoris; quam cum Iudæus quidam de Eccleſia furto ſublatam telo transfixiſſet, igneque cremare vellet, tanta ex ea vis ſanguinis exiuit, vt per eius veſtigia Iudæus detectus, à Chriſtianis fuerit lapidatus.

IMP. SÆPIVS VIRTVTE SS. RELIQVIARVM SANATVS.

b *Procop. de ædif. Iuſtin. lib. 1.*

MIRACVLVM DE CHRISTI IMAGINE.

II. THEODOMIRI REGIS ARIANI CONVERSIO.

Sed & in Gallicia Hiſpaniæ prouincia, cum regnantes ibi hactenus Sueui impii Ariani, poſt Alaxam apoſtatam haud modicum Catholicæ Eccleſiæ damnum intuliſſent vſque ad præſentem annum, quo regnare cœpit *Theodomirus*; hic tandem ab hæreſi ad fidem Catholicam conuerſus eſt, occaſione reſtitutæ ſalutis Ariamiro ipſius filio, beneficio S. Martini magni illius Turonenſis olim Epiſcopi. Rem geſtam, ſimulque Reliquiarum eiuſdem S. Martini (pallii videlicet ſerici, ſuper ſepulchrum poſiti pondereque valde aucti; prout etiam ad ſacra Apoſtolorum corpora Romæ fieri conſueuiſſe, alias *c* vidimus:) ab vrbe Turonenſi in Galliciam ſolemni pompa translationem ad Eccleſiam quam in eius honorem idem Rex extruxit; & miracula earundem virtute edita, pluribus deſcribit eiuſdem vrbis Antiſtes Gregorius *d*; apud quem tamen idem Rex *Charraricus* nominatus reperitur.

c *Ann. 461. num. 11.*

d *Greg. Tur. de miracul. S. Mart. lib. 1. c. 11.*

III. DE MARTINO BRACARENSI.

Accidit autem magna Dei prouidentia, vt iiſdem ipſis diebus, quibus eædem Reliquiæ de loco leuatæ ſunt, & in Galliciam appulerunt; pariter alius *Martinus*, & ipſe ex Pannonia magni illius Sancti patria oriundus, vir ſummæ doctrinæ ac ſanctitatis, è patria ſoluerit, & in Galliciam appulerit; qui Sueuorum conuerſioni magno fuit ſtabilimento: vbi etiam primo Dumienſis monaſterii *e* ab ipſomet ædificati Abbas, poſtea Bracarenſis factus Metropolitanus, Eccleſiaſticam diſciplinam optime inſtituit, multaſque Eccleſias ac monaſteria ædificauit: vt hæc omnia Gregorius *f* refert, necnon Iſidorus tum in Chronico Sueuorum (vbi etiam meminit de eiuſdem Regis Theodomiri conuerſione) tum in tractatu *g* de Scriptoribus Eccleſiaſticis, & alii.

e *Vaſæ in Chro. Loai. in Not. ad Conc. Luc.*

f *Ibid. & 5. Hiſt. Franc. 38.*

g *Iſid. de ſcr. Eccleſ. c. 22.*

IESV CHRISTI AN. 561.

IOANNIS III. 2.

IVSTINIANI AN. 35.

I.

ANno Domini quingenteſimo ſexageſimo primo, Poſt Baſilii Conſulatum vigeſimo, & Iuſtiniani trigeſimo quinto, defuncto Domino Iuniore Epiſcopo Antiocheno vbi ſediſſet annos quatuordecim, in locum eius ſubrogatus eſt magnus *Anaſtaſius* cognomento *Sinaita*; quod in Sina monte vitam monaſticam exercuiſſet; de quo agendum ſæpe inferius. Eodemque tempore, poſt Euſtochium Hieroſolymorum Eccleſiæ ſubſtitutus eſt *Ioannes*; quem tamen alii in locum Macarii iterum reſtituti creatum dicunt.

ANASTASIVS SINAITA EPISC. ANTIOCH.

II.

Præſenti pariter anno trigeſimo quinto Iuſtiniani, menſe Nouembri, ſtructas fuiſſe inſidias ad eundem occidendum Imperatorem; iiſque detectis, in crimen adductum Beliſarium, bonis & dignitate exutum eſſe, ſed anno ſequenti menſe Martio reſtitutum; habetur apud auctorem Miſcellæ; eundemque poſt biennium Byzantii mortuum, Cedrenus tradit. Sed eius reſtitutioni aduerſantur Latini *a* nonnulli, qui eum excæcatum, exutumque omnibus dignitatibus atque diuitiis, mendicare ſtipem fuiſſe coactum aſſerunt: aduerſus quos dimicat Alciatus *b* ſui Iuſtiniani acerrimus defenſor. Sane antiquiorum vna omnium ſententia fuit, Beliſarium in coniurationis ſuſpicionem adductum, ab Imperatore fuiſſe redactum in ordinem. De reliquis autem varias reperimus ſententias; cum alii dixerint excæcatum, vſque ad finem vitam traxiſſe miſerrimam; alii vero in eo tantum conſentiant, vt è ſublimiori ſtatu deiectus, rurſus fuerit in priſtinum reſtitutus. Verum Græci, Zonaras, Glycas, Cedrenus, Conſtantinus, Manaſſes, cum bonis & dignitatibus ex inuidia priuatum dicant & doleant, de reſtitutione tamen nihil habent; imo in ſtatu miſerrimo derelictum, nec amplius ſubleuatum ſignificant. Vtrorumque opiniones ex Ioanne Græco auctore his Iambis habe:

a *Crinit. de honeſt. diſcipl. libr. 15. Volat. Pontan. & alii recentiores omnes.*

b *Alc. 4. parerg. 24.*

BELISARII DVCIS CALAMITAS.

Iſte Beliſarius Imperator Magnus,
Iuſtinianeis exiſtens temporibus Imperator,
Ad omnem quadrantem terræ cum explicuiſſet victorias,
Poſtea inuidia excæcatus (O fortunam inſtabilem)
Poculum ligneum detinens clamabat plebi in ſtadio,
Beliſario obulum date Imperatori,
Quem fortuna quidem clarum fecit, excæcauit inuidia.
Alii dicunt Chronici, non excæcatum fuiſſe hunc,
Ex honoratis autem infamem profecto factum eſſe,
Et iterum ad reuocationem æſtimationis veniſſe prioris.

III.

c *Eccleſ. 5.*

DIVINA IVSTITIA IN BELISARIVM.

Quod autem Altiſſimus *c* ſit patiens redditor, ſeram haud quis iudicabit eſſe vindictam, qua tandem Beliſarium proſecutus eſt, ob ea quæ in gratiam Theodoræ Auguſtæ olim perpetrauerat aduerſus ſanctiſſimum Eccleſiæ Romanæ Pontificem Siluerium. Cuius ſi ſceleris quis immenſitatem conſideret, haud incuſare poterit, & non admirari potius diuinum iudicium iuſte latum in ipſum, cum experiri coactus eſt, quod (vt ex Procopio vidimus) ſub eodem Iuſtiniano Imper. pati compulſus eſt Ioannes Conſul atque Præfectus Prætorio inſignis Patricius, qui re vera ob inopiam coactus eſt mendicare. Nam quod his de Beliſario enarratis Alciatus repugnans, nullum præterea argumentum afferat, quam de re tanta ſilentium Procopii & Agathiæ, nihil eſt, quod ex Procopio aliquid induci poſſit, cum minime ad hæc vſque tempora ſuam Hiſtoriam perduxerit. Sed & quod ipſum Suidas aſſerat, poſt Hiſtoriarum volumina ſcripſiſſe librum, *d* quo eiuſdem Iuſtiniani Imp. & vxoris eius Theodoræ, itemque Beliſarii, eiuſque coniugis, vituperationes comprehenderit; eo commentario hæc tractata fuiſſe, ratio argumenti perſuadet exiſtimare. Porro Agathias haud potuit huius anni geſta recenſere, cum eius Hiſtoria non excedat annum trigeſimum ſecundum Iuſtiniani. At de his hactenus.

d [Liber hic Procopii, continens Vitam Iuſtiniani & Theodoræ, repertus nuper eſt in locupletiſsima Biblioth. Vaticana; quo illorum ingentia plurima vitia minutim deſcribuntur: quem eundem & in Gallia reperiri audio.]

IESV CHRISTI AN. 562.

IOANNIS III. AN. 3.

IVSTINIANI AN. 36.

I. CHILDEBERTI REG. OBITVS.

ANno Domini quingenteſimo ſexageſimo ſecundo, Poſt Conſulatum Baſilii vigeſimo primo, religioſiſſimus ac Chriſtianiſſimus Francorum Rex Childebertus, ſanctis operibus clarus ex hac vita migrauit, agens in ſuo regno annos quadraginta nouem. Ad hunc enim vſque annum ſaltem perueniſſe ipſum, docent vetera monumenta *a* de Bonis ab eo donatis Eccleſiæ ab ipſo erectæ in honorem S. Vincentii anno regni quadrageſimo octauo: ex quibus emendes eos, qui nonniſi quadraginta quatuor annos eidem tribuerunt. Sepultus eſt autem (vt iuſſerat) in eadem Baſilica S. Vincentii. Eius vero regnum Clotarius *b* ipſius germanus excluſis filiabus arripiens, ſolus totius Francorum regni monarchia potitus eſt. Qui Pariſios veniens, & ob contemptum S. Germani illius ciuitatis Epiſcopi, in grauem morbum repente incidens, cauſa mali cognita, accerſito cum honore Germano, eiuſdem ſancti viri veſtimentorum ad loca doloris appoſitione ſanatus eſt; vt ſcribit in eius Vita Fortunatus *c* Pictauienſis. Poſt quæ Clotarius cum cæteros viros ſanctos, tum præcipue *Maurum*, qui à S. Benedicto miſſus fuerat in Gallias ad propagandam vitam monaſticam, coluit; multaque erga eius monachos exhibuit pietatis officia, quæ Mauri Acta proſecutus Fauſtus narrat.

a *Ap. Aimoin. lib. 2. cap. 20 & Baron. ann. ſup.*
b *Greg. Tur 4. Hiſt. Fr. 20.*
CLOTAR. MONARCHIAM ADIPISCITVR GALLIARVM.
c *Fortun. in Vit. S. German. c. 24.*

II. DE MODO INDICTIONIS INVENIENDÆ, ET NVMERANDÆ.

Hoc eodem anno Domini quingenteſimo ſexageſimo ſecundo, Magnus Aurelius Caſſiodorus Senator ſcribebat de Indictione adinuenienda currente, ac de Epacta, aliiſque ad Paſchalis temporis computum ſpectantibus. Ex quo hæc accurate tractante, accepto Indictionis inueniendæ numerandæque modo, nos quoque ſingulos poſt hæc annos Indictionis nota ſignaturi ſumus; cum præſertim iam nos deſerant Conſules, vel admodum infrequentes reperiantur. Sic autem ipſe computat, vt qui noſſe voluerit, quotus annus ſit ab Incarnatione Domini computet 36. per 15. & fient 540 his addat 12. & erunt 552. addat & Indictiones anni cuius voluerit, (vt puta decimam, vicies ſemel poſt Conſulatum Baſilii Iunioris; quo videlicet anno hæc ipſe ſcribebat) & erunt 562. Vel ſic, vt ſi quis (exempli gratia) velit ſcire quota ſit Indictio anno vicies ſemel poſt Conſulatũ Baſilii, ſumat ab Incarnatione Domini, id eſt 562. his addat tria, & fient 565. hæc partiatur per 15. & remanebunt decem; eritq; eo anno Indictio decima. Ita Caſſiodorus præſentē deſignās annum. Illud tamen notandum eſt, quod etſi numeret ipſe ab Incarnatione, nos vero à Natali Domini; Vnus tamen idemque annus Domini eſt, cum nouem tantum menſes intercedant ab Incarnationis tempore vſque ad Natale, eodemque anno & ſub iiſdem Coſſ. CHRISTVS ſit incarnatus pariter & natus. Verum ſi à menſe Septembri more maiorum numerare cœperis Indictiones, tunc fiet vt non ſemper eadem ſit Indictio anni ab Incarnatione numerati, (quæ accidit vigeſima quinta menſis Martii) & eius qui exorditur à ſequenti Natali Domini. Quanquam nec hoc pacto vllum fiat præiudicium inſtitutæ chronographiæ; cum (vt dictum eſt) idem annus Incarnationis Chriſti ſit & Natalis, curratque idem annus, licet non eadem Indictio, abſoluta priori menſe Septembri, quo & ſequens inchoatur. Quoniam igitur maiores noſtri, qui Chriſti annis coniunxere Indictiones, eos non à Natali Domini, ſed ab Incarnatione (vt patet ex Caſſiodoro) incipiunt numerare; nos ad euitandas perplexitates, eodem pariter ordine iungemus Chriſti annis Indictiones; ita vt præſenti anno, veluti ſit ab Incarnatione inchoatus, ex ſententia Caſſiodori decimam ponamus Indictionem, quam æque idem coniungit cum anno Chriſti quingenteſimo ſexageſimo ſecundo, & anno poſt Conſulatum Baſilii vigeſimo primo; in omnibus adamuſſim noſtræ conſentiens Annalium chronographiæ.

DIFFICVLTATES HVIVSMODI COMPVTATIONVM

[Etſi putauerit hic Baronius chronologiam ſuam firmiter ſtabiliſſe: non tamen deerunt frequentia temporum inuolucra, niſi quis diligenter attendat animum ad varias Auctorum rationes numerandi annos Chriſti. Nam qui ab Incarnatione (ſeu conceptione) numerant, ſiquidem ab eius die quæ Natalem anteceſſit initium ſumant, non poterunt concordare in anno Iuliano & Conſulibus, cum illis qui à Natali, niſi per ſeptem dies, quot videlicet reſidui ſunt à 25 Decembris quo natus eſt Chriſtus, vſque ad proximas Calendas Ianuarii, quibus nouum annum Iulianum noui Coſſ. auſpicabantur; licet concordent in anno Chriſti per tres menſes, qui computantur a Natali vſque ad diem anniuerſarium Incarnationis, quæ incidit 25. Martii At ſi initium ſumant ab ea die Incarnationis, quæ Natalem ſubſecuta eſt; tunc Natalis & Incarnationis initia nullo modo poterunt conuenire eodem anno Iuliano iiſdemque Coſſ. quippe Natalis in exitu anni & Coſſ præcedentium contigerit: concordabunt autem in anno Chriſti in genere per nouem menſes, qui currunt inter diem Incarnationis vſque ad Natalem ſubſequentem. Cum & alioqui nonnulli a Dominica Paſchæ, alii à Calendis Aprilis, & annos Chriſti, & ipſos etiam illorum annorum menſes computaſſe reperiantur: nec denique deſint qui Incarnationem cum Natiuitate confuderint; quamplurimi vero a Calendis Ianuarii numerent. Id quoque ipſum ſeruandum erit in Indictionum computo; cum vel quis annum Chriſti, aut Iulianum, inchoat ab Indictione quæ in præcedenti initium habuit, vel Indictionis annum conſtituit in annis Chriſti aut Iulianis currentibus. præterquam quod illæ tam apud Græcos quam Latinos per aliquot annorum centenaria, ab octauo Cal. Octob. initium ſumpſerint, poſtea vero Græci ab ipſis Calendis Septembris, Pontifices Romani à Calendis Ianuarii anni ſequentis numerare inceperint: vt etiam dictum eſt ſupr. ann. 312. poſt XIV. quando primum eiuſmodi Indictiones cœperunt. Quæ vides quantam in Chronologia confuſionis præbeant occaſionem minus iſta perpendentibus. Nec audemus negare, in huiuſmodi annorum fracturis, & temporum diſtinctionibus, aliquando peccatum eſſe his Annalibus. Sed quis ſe Theſeus ab hiſce aliiſque eiuſmodi labyrinthis expediat? Certe illi ipſi qui filium Ariadnæ ſe probe tenere putant; quam ſæpe in perniciem ſuam & aliorum ſeducantur, vel mutuæ ea de cauſa digladiationes ſatis demonſtrant. Equidem profiteor, mihi multo maioris pretii eſſe rerum ipſarum cognitionem, quam huiuſmodi arithmeticarũ ſcrupuloſitatum diſcuſſionem.]

III. DE CASSIODORI VITÆ INSTITVTO, ET SCRIPTIS.

Quod vero ad ipſum *Caſſiodorum* ſpectat; qui à tempore Theodorici Amali vſque ad Vitigem, apud ipſos Gothorum in Italia Reges Præfecturis innumeris illuſtratus florentiſſime vixit; poſt illorum naufragia in exoptatum diu tranquillitatis portum ſeceſſit; nempe in monaſterium à ſe conſtructum, quod Viuarienſe dixit, ſiue etiam Caſtellenſe, omnibuſque rebus ad vitam neceſſariis, atque inſuper egregia plane bibliotheca ornauit; vt docet ipſe in eius deſcriptione, quam reperire eſt in libris de diuinis Lectionibus. Ipſum vero ſitum fuiſſe in extrema parte Calabriæ, ſiue dixeris Magnæ Græciæ, apud ciuitatem Scyllitanam, vbi famoſus Scyllæ contra Charybdim ſcopulus imminet, ex S. Gregorio *d* Papa intelligi poteſt; licet alii dicant illud in Rauennate fuiſſe territorio collocatum. Certe remotiora videtur quæſiiſſe loca, qui ſæculo nuntium omnino remiſit, & non vbi aſſiduo bella vigerent. Ibi igitur Deo & literis vacans, reliquum vitæ tempus ad obitum vſque, ſemper aliquem fertiliſſimi ingenii partum edens, effœtam licet annis, fœcundam frugibus ſenectutem duxit. Suas vero multiplices lucubrationes ipſe *e* alibi recenſet; quarum quæ extant, abunde docent ipſum doctiſſimum æque ac ſanctiſſimum virum extitiſſe. Quantum autem vitam duxerit, incompertum nobis eſt: ſed prope centenarium euaſiſſe, inde poſſumus opinari, quod ipſemet teſtetur *f* ſe de Orthographia librum elaboraſſe anno ætatis ſuæ nonageſimo tertio: poſt quem adhuc conſcripſit *g* commentarium de diuinis Lectionibus, aliosque tractatus. Sic igitur qui vegetiorem ætatem in optima regni gubernatione vtiliter honorificeque conſumpſit, nec in decrepita ſenectute labores ad res diuinas conuerſos vel minimum intermittens, in ſuo monaſterio tandem ſancto fine quieuit.

d *Greg. 7. ep. 31. & 33. Indict. 1.*
e *Caſſiod. de diuin. lect. in præf. & cap. 5. & in præf. Orthogr. & in præf. Variar. & præf. lib. 11. Variar.*
f *Id. in præf. Orthogr.*
g *Id. inſtit. diuin. lect. c. 30.*

IESV CHRISTI AN. 563.

IOANNIS III AN. 4.

IVSTINIANI AN. 37.

I.

ANno Chriſti quingenteſimo ſexageſimo tertio, Poſt Conſulatum Baſilii vigeſimo ſecundo, Faſtis inſcripto, numerari cœpto Indictionis vndecimæ, noui de Fide tumultus Eccleſiam Conſtantinopolitanam perturbarunt, cum ſe Iuſtinianus infelix in hæreſim præcipitem dedit. Vidimus ſupra *a*, ex Eutychianorum ſecta, inter alias plures errorum propagines, duas hæreticorum factiones progreſſas eſſe, quarum altera *Corrupticolarum*, altera *Aphthartodocitarum*, ſiue *Incorruptibilium*, vel *Phantaſiaſtarum* nominabatur.

a *An. 519. nu. 5 & 535. num. VII. & IX.*
CONTRARIÆ HÆRETICORŨ SECTÆ.

batur. Hi quidem ſic incorruptibilem, & paſſionum penitus expertem Chriſti carnem dicebant, vt tamen ſi voluiſſet, eandem ſubiicere paſſionibus valuiſſet. At contrarium omnino profitetur Eccleſia Catholica, nempe ita aſſumptam à Deo carnem paſſionibus abſque peccato fuiſſe ſubiectam, vt tamen ſi voluiſſet, vel quando voluiſſet, ab eis ſe liberum reddere potuiſſet: itaque qui erant in carne Chriſti eiuſdem naturales affectus, non paſſiones, ſed propaſſiones Theologi Orthodoxi nominarunt; nempe vt cum vellet ipſe tantum inſurgerent, & ſi nollet nequaquam ipſi dominarentur. Ex priori autem ſententia illud deducebatur abſurdum, vt vna tantum eſſet in Chriſto voluntas; ex poſteriori autem recta illa aſſertio, vt ſicut duæ prædicantur in Chriſto Naturæ, ita pariter & duæ Voluntates affirmarentur. Quamobrem factum eſt, vt ex illa priori ſententia exorta fuerit *Monothelitarum* hæreſis, quæ diu multumque Eccleſiam perturbauit, vt ſuis locis dicturi ſumus. Contraria vero ſententia, dicentium Verbum corpus ſuſcepiſſe paſſionibus ſubditum, in eo à Catholicis diſcrepabat, quod id ei neceſſitate incubuiſſe traderent, vt etiamſi noluiſſet, illis inſeruire cogeretur: vnde & in illam deteriorem prolapſi ſunt hæreſim, qua ab ignorantia dicti ſunt *Agnoitæ*; vtpote qui dicerent neſciiſſe penitus Chriſtum vt hominem, iudicii diem; quippe quod cum per omnia nobis ſimilis fuerit, ignorantiæ paſſio ita ipſi inhæſerit, vt quod neſciret ſui natura, id noſſe minime potuiſſet. Agunt vero pluribus de his omnibus Leontius *b*, Damaſcenus *c*, Euthymius *d*, & alii.

b Leont. de ſect. act. 5. & 10. *c Damaſc. de hæreſ. lib. 3.* *d Euthym. Panopl. tit. 16. 7.*

II. IVSTINIANI LAPSVS IN HÆRESIM.

Iuſtinianus igitur, vbi ſemel de dogmatibus edicta ſanciendi ſibi arrogauit auctoritatem; ad huiuſmodi pariter dirimendas quæſtiones, haud conſulta more maiorum Apoſtolica Sede, aut coacta aliqua prouinciali ſaltem Synodo, ipſe non ſecus ac Antichriſtus in templo Dei erigens ſibi cathedram, Incorruptibilium ſententiæ adhærens, eandem vniuerſæ Catholicæ Eccleſiæ credendam edicto conſcripto proponere decreuit. Hoc autem ipſum feciſſe ſuaſu perditiſſimi Theodori Cæſarienſis in Cappadocia Archiepiſcopi, (quem & famoſam illam de Tribus Capitulis quæſtionem excitaſſe vidimus) non obſcure innuit Euſtathius *e* in Vita S. Eutychii Patriarchæ Conſtantinopolitani. Cumque Iuſtiniani in hæreſim lapſus tam Græci quam Latini auctores omnes ſint teſtes, omneſque pariter facinus deteſtentur; vnus tantum Nicephorus *f* crimen attenuans, ait ipſum Aphthartodocitarum hæreſi inhæſiſſe propter ſummum erga Chriſtum amorem; nimirum quod ferre non poſſet, vt Chriſtus diceretur carnem ſuſcepiſſe paſſionibus obnoxiam. Verum & ipſe hac ex parte Nicephorus nimium imprudens iudicandus, qui putauit ex nimio in Chriſtum amore poſſe aliquem aduerſus Chriſtum hæreſes promulgare. Cæterum Euagrius *g*, poſtquam de eodem Iuſtiniani edicto egit, addit eum omnes Epiſcopos compellere ſtatuiſſe, vt opinioni ſuæ aſſentirentur; eos vero, ſe Anaſtaſii Epiſcopi Antiocheni (magni illius Sinaitæ, de cuius promotione dictum eſt ſuperius) ſententiam expectare reſpondendo, primum Imperatoris conatum repuliſſe: cum autem illum fruſtra Imperator tentaſſet, exilium omnibus Epiſcopis contradicentibus comminatum eſſe. Hæc Euagrius: reliqua annis ſequentibus.

e Ap. Sur. 6. April. *f Niceph. li. 17. c. 29.* *g Euagr. lib. 4. c. 38 & 39.* ANAST. ANTIOCHEN REPVGNAT EI.

III. CONCIL. BRACAR. CONTRA PRISCILLIANISTAS.

Interea vero dum Imperator in Oriente à Catholica fide deficiens, in Epiſcopos Orthodoxos perſecutionem inſtituit; in Occidente qui fuerat hæreticus, ad fidem conuerſus Princeps, per Catholicos Epiſcopos Concilium celebrauit quo damnarentur errores. Hoc enim ipſo anno, qui tertius Theodomiri Sueuorum Regis numeratur, idem Calendis Maii colligi curauit SYNODVM BRACARENSEM in totius Galliciæ metropoli ciuitate; in qua, ex præſcripto (vt Epiſcopi teſtantur) Apoſtolicæ Sedis, damnati repetiuntur Priſcillianiſtarum, aliorumque hæreticorum errores, & ſtabilita Eccleſiaſtica diſciplina; ſtatutis canonibus quadraginta, quibus octo Epiſcopi ſubſcripſere vna cum Lucretio eiuſdem vrbis Antiſtite. Sed in Actis Concilii, loco Theodomiri Ariamirus erronee poſitus eſt, qui Theodomiri filius ac poſtea ſucceſſor extitit. Inter canones autem ille notandus eſt *h*, quo Patres ſanciuerunt, vt quicumque in clero cibo carnium non vterentur, tamen pro amputanda ſuſpicione Priſcillianæ hæreſis, vel olera cocta cum carnibus prægusta-re cogerentur: quod ſi contemnerent, excommunicati ab omni officio remouerentur.

h Conc. Bracar. c. 32.

[Poſt obitum Baronii, editum eſt à Fr. Bern. de Brito, 2. tom. Monarch. Luſit. ex vetuſtiſſimo codice regii monaſterii Eburobritiani S. Bernardi, aliud *Concilium Bracarenſe*, longe ante iſtud celebratum, nempe circa annum Domini 408. Æra 446. à *Pancratiano* eius Sedis Epiſcopo cum aliis nouem coepiſcopis: in quo, præter confirmationem fidei Catholicæ aduerſus errores barbarorum Hiſpaniam deuaſtantium, peculiari ſtudio curatum eſt, vt Sanctorum Reliquiæ ab eorundem furore occultarentur tantiſper dum tranquillitas pacis rediret.]

IESV CHRISTI AN. 564.

IOANNIS III. AN. 5.

IVSTINIANI AN. 38.

I. IVSTIN. PERSECVTIONEM EXCITAT IN CATHOLICOS.

ANno Chriſti quingenteſimo ſexageſimo quarto, eodemque poſtremo qui Poſt Conſulatum Baſilii numeratur in Faſtis vigeſimus tertius, Indictione duodecima, Iuſtinianus Imp. vbi elaboratum à ſe edictum reiici ab Orthodoxis percepit, ira exæſtuans magnam aduerſus eos Perſecutionem commouit. Cuius primus paſſus eſt impetum, qui proxime aderat ipſi viriliter contradicens Eutychius Conſtantinopolitanus Epiſcopus: quem quidem ridiculis quibuſdam criminibus accuſatum, ac per Conciliabulum quoddam condemnatum, vi per milites ab Eccleſia extractum vigeſimo ſecundo menſis Ianuarii, mutato ſæpius exilii loco, tandem Amaſeam in Pontum relegauit ad ſuum ipſius Eutychii monaſterium priſtinum; atque in eius locum ſuffecit *Ioannem* cognomento *Scholaſticum*, ex Apocriſiario Eccleſiæ Antiochenæ, hominem plane ſeruum gloriæ, & nundinatorem rerum ſacrarum, quique pretio adulationis eam mercatus eſt dignitatem. Quomodo autem hæc geſta fuerint, fuſe narrat Euſtathius *a* exilii comes, & ſcriptor Vitæ Eutychii: vbi & multa refert inſignia eiuſdem miracula Amaſeæ edita, ad ſtabiliendam fidem Catholicam, confutandamque hæreticam prauitatem: qui & demum poſt mortem Ioannis, duodecimo elapſo exilii anno, iterum reſtitutus eſt, vt dicetur ſuo loco.

EVTYCH. EPIS. CŌS. PELLITVR. *a Ap. Sur. 6. April.*

II. Hoc item anno, qui Clotarii Regis Francorum præcedit *b* obitum, eius filii Chramni ſæpe aduerſus patrem rebellantis *c*, & ab eo ſæpe ad veniam recepti, tragœdia finem habuit: cum idem prælio cum patre in Minore Britannia commiſſo, victus captuſque, iuſſu patris tugurio incluſus eſt, & igne conſumptus vna cum vxore ac filiabus, quas ad rebellionem habuerat impellentes. Reuerſo autem ab hoſtium cæde Clotario contigit intereſſe *S. Medardi* Epiſcopi Nouiomenſis felici ad Deum migrationi: cuius & corpus, ſuos ipſe humeros feretro ſubiiciens, Sueſſionem tranſtulit. Habet hæc pluribus auctor Vitæ *d* eiuſdem Sancti, qui aſſeritur Fortunatus: ſimulque deſcribit miraculum ingens, quo poſt eius obitum cœli aperti ſunt, & diuina luminaria fere per duarum horarum ſpatium ante illius apparuere præſentiam, de tenebris eum tranſitoriis ad lucem deſignantia tranſiiſſe perpetuam, ſubditque de quamplurimis aliis miraculis, quæ dum corpus transferretur, in via fieri contigit, ac poſtea in egregia ſuper corpus eius erecta à Sigeberto Clotarii filio Eccleſia: cui & monaſterium coniunctum eſt, itidem regia munificentia exædificatum; quod poſtea (vt videbitur) Papa Gregorius munitum à ſe voluit Sedis Apoſtolicæ priuilegiis, vt caput omnium eſſet Galliæ monaſteriorum, nulliqque ſubeſſet ditioni.

b Greg. Tur. 4. hiſt. Frā. 21. in fi. *c Iord. c. 16. & 20. & de miracul. S. Mar. lib. 1. c. 23.* CLOTAR. REX FILIŪ REBELLEM IGNE COMBVRIT. *d Ext ap. Sur. 8 iun.* S. MEDARDI FVNVS.

III. DE SS. MEDARDO, ET GILDARDO FRATRIBVS.

Porro eadem die qua obiit Medardus, pariter exceſſiſſe ex hac vita *S. Gildardum* Rotomagenſem Epiſcopum ipſius germanum, eademque cum ipſo die natum, atque ſacratum Epiſcopum, Audoenus eiuſdem Eccleſiæ Epiſcopus verſibus ſuis cecinit. Sicut & Catholica *e* Eccleſia, vna eademque die amborum ad Deum tranſitum celebrat. Quæ tamen intelligenda omnino videntur, vt acciderint quidem iiſdem diebus, ſed diuerſis recurrentibus annis: ſiquidem conſtat Gildardum, qui ſubſcriptus reperitur Synodo Primæ Aurelianenſi celebratæ anno Domini quingenteſimo ſeptimo, longe ante hæc tempora obiiſſe; ſucceſſoremque habuiſſe Flauium, qui interfuit Conciliis itidem Aurelianenſibus Secundo, Tertio, & Quarto; ac denique poſt eum his diebus

e Mart. Ro. 6. id. Iunii.

ei Eccleſiæ præfuiſſe Prætextatum, qui ſubſcripſit Synodo Aurelianenſi Quintæ habitæ anno quingenteſimo quinquageſimo ſecundo, & pluribus poſt hæc annis vixit. Quo vero tempore Gildardus Aurelianẽſi Primæ ſubſcripſit, non Medardus Nouiomenſem regebat Eccleſiam; ſed Sophronius, qui eidem Synodo interfuiſſe reperitur.

IESV CHRISTI AN. 565.

IOANNIS III. AN. 6.

IVSTINIANI AN. 39.

I.
a *Euag. lib. 4. c. 40.*
IVSTINIANVS REPENTINA MORTE SVBLATVS.

ANno Domini quingenteſimo ſexageſimo quinto, Indictionis decimætertiæ, Iuſtinianus Imp. vbi abſoluiſſet ſui Imperii annum trigeſimum octauum, atque nonum ingreſſus eſſet (vt ait Euagrius *a*) per menſes octo, vel (vt auctor Miſcellæ menſes ſeptem & dies decem, aut (quod Cedrenus tradit) dies tredecim; ex hac vita migrauit idibus Nouembris, media nocte, vt habet Corippus huius temporis poeta in carmine de Iuſtini Imperatoris laudibus. Media namque nocte clamor factus eſt, cum ex improuiſo inſtar furis ianuam effringentis, mors eum rapuit ipſi importuna, opportuna vero Romano Imperio ſub Imperatore hæretico titubanti. Vt enim Dei iudicium fieret manifeſtius, tunc ſubitanea eſt morte ſubreptus, cum iam indixiſſet exilium Anaſtaſio Epiſcopo Antiocheno, atque cæteris illi inhærentibus Eccleſiæ ſacerdotibus; vt tradit idem Euagrius *b* huius temporis auctor, qui & ipſum iuſto Dei iudicio ad ſupplicia apud inferos luenda detruſum eſſe affirmat. Sed qui diu poſt Euagrium vixit Nicephorus *c*. quamuis & ipſe æque confirmet, Iuſtinianum, cum eorundem Epiſcoporum exilii libellum dictaret, inuiſibili ictum plaga periiſſe; tamen addit eundem extremo illo ſpiritu facti pœnituiſſe, iuſſiſſeque Eutychium ab exilio reuocari. Quod ex eo (vt puto) argumento deduxit, quia non ſicut aliorũ hæreticorum, eius nomen abraſum fuit è ſacris tabulis; vel quia Patres Sextæ Synodi, Romanique Pontifices Gregorius *d* & Agatho *e*, elogio Catholico & pietatis titulo; aliiſque poſtea religioſis honoribus reperiuntur *f* eius memoriam proſecuti. Verum id accidit, quod quam ipſe coluiſſet hæreſim, ea nullis conſtaret edictorum publicis monumentis; (nam etſi ſcripſit, non tamen, vt docet Euagrius *ff*, promulgauit illud de Incorruptibilium hæreſi edictum:) cum econtra eiuſdem fides Catholica pluribus promulgatis ſanctionibus probaretur, quem & libros de Incarnatione Domini edidiſſe, Iſidorus *g* tradit.

b *Id. lib. 3. c. 1.*
c *Niceph. li. 17. c. 31.*
d *Greg. 2. ep. 10. 3. ep. 437 ep. 126.*
e *Agath. ep. ad Heracl. & Tiber. Impp.*
f *Niceph. ib.*
ff *Euag. d. c. 40.*
g *Iſid. c. 18. de Scr. Eccl.*

II.
DE EIVS POSTREMO IVDICIO.

Quam autem mortuus ante horrendum maieſtatis diuinæ tribunal, cui nulla poteſt ſpecie ſubrepi, ſententiam acceperit, etſi non ſit hominis iudicare, opinari tamen ſi cui licet, facilius eſt inuenire qui Euagrii de eius condemnatione velit ſequi ſententiam, vtpote ſuorum temporum rerum geſtarum Scriptoris inſignis, atque ex Græcis primi eorum qui leguntur Orthodoxi, quam reliquorum hiſtoricorum, qui longe poſt Iuſtiniani tempora res ab eo geſtas, nec ipſi ab hæreſi immunes, ſcripſere; cum præſertim in eandem proculdubio ſententiam Procopius eiuſdem temporis luculentiſſimus hiſtoricus abiiſſe viſus ſit, dum quem antea ſæpe laudarat, ſcripto poſtea volumine magnopere vituperauit, vt ex Suida iam ſuperius dictum eſt. Sane quod attinet ad Eccleſias, aliaque pia ædificia, quæ ipſe vbique vel erexit, vel reſtituit; aliena id pecunia feciſſe, Euagrius *h* queritur. Et quod item ſpectat ad leges ab eodem promulgatas, è quibus magnum apud omnes nomen adeptus eſt; cum idem tradat auctor, eum tanta auaritia, ac tam turpi rerum alienarum arſiſſe appetitione, vt omnia ſubiectorum bona per ſe aut per Magiſtratus expilauerit, diuitibus falſa crimina compingens, & cum ſordidis etiam perſonis calumnioſa lucra participans; eius ſententia, quot à Iuſtiniano nouæ ſancitæ ſunt leges, & veteres reſtitutæ, tot tenſa dicentur ad extorquendam pecuniam retia. Cæterum quemadmodum quæ ab eo iuſte ſancita reperiuntur, (ſicut & aliorum Imperatorum Conſtitutiones, & Reſponſa Prudentum) Chriſtianitas non refugit: ita quæ præter ius faſque obſeruanda præcepit, Catholica Eccleſia reſpuit: veluti quæ ſibi ſuper res perſonaſque Eccleſiaſticas arrogare præſumpſit, quæve de vſuris conſtituit. Sed in his conſule Alciatum *i*; quamuis haud ei in omnibus aſſentiamur.

h *Id. lib. 4. c. 29.*
EIVSDEM TVRPIS AVARITIA.
i *Alciat. 6. Parerg. 19.*

III
IVSTINVS II. IMPER.

Simulac autem Iuſtinianus defunctus eſt, eadem ipſa die, Senatu hortante, inſignia ſuſcepit Imperii IVSTINVS Iunior, filius Dulciſſimi ex Vigilantia ſorore Iuſtiniani: cuius item coniux *Sophia* appellata neptis fuit Theodoræ Auguſtæ; vt apparet ex Victoris Tunnenſis, ſiue Tununenſis in Africa Epiſcopi Chronico, & Corippo pariter Africano Grammatico, qui eiuſdem Iuſtini laudes eleganti carmine diffuſe cecinit. Ex quo etiam conſtat, eundem ab auunculo iam antea creatum Curopalatem, (ita Græci dicunt magiſtratum, cui Palatii cura credita erat) atque Cæſarem diſpoſitum eſſe: ſtatimque poſt coronam acceptam à Ioanne Patriarcha, habita ad populum oratione, eiuſque ſuſceptis querelis aduerſus exactiones auunculi, ſua vnicuique reddi præcepiſſe, & æs alienum Iuſtiniani diſſolui. Addit vero Euagrius *k*, eundem mandatum dediſſe, vt omnes Epiſcopi & ſacerdotes, qui vndique Conſtantinopolim euocati fuerant, ad ſuas ipſorum ſedes ſe reciperent, monens ne quis in fide aliquid innouare moliretur. Porro ipſi iam longe antea prædictum fuiſſe Imperium ab Eutychio Conſtantinopolitano, teſtis eſt Euſtathius *l* in Eutychii Vita. Sed ſicut pincerna *m* tardius recordatus eſt Ioſeph in carcere detenti; ita & Iuſtinus ſerius quam par erat Eutychium ab exilio reuocauit; & non ante quam qui in eius locum immiſſus fuerat Ioannes ex hac vita diſceſſerit.

k *Euagr. lib. 5. c. 2.*
l *Ap. Sur. 6. April.*
m *Gen. 40.*

IV.
CLOTARII REG. OBITVS.

Hoc item anno Clotarius Rex Francorum, cum ageret ab obitu Clodouei patris annos quinquaginta vnum in regno, poſt viſitatum ſepulchrum B. Martini Turonis, & exomologeſim peccatorum factam, inde regreſſus febre in venatione correptus diem obiit Compendii: qui cum grauiter vexaretur à febre, dixiſſe fertur: *Vah, quid putatis? qualis eſt iſte Rex cœleſtis, qui ſic tam magnos Reges interficit?* Corpus autem eius à filiis Sueſſionas translatum eſt, atque ſepultum in loco quem ipſe delegerat ad baſilicam conſtruendam in honorem nuper defuncti S. Medardi, quam poſtea filius Sigebertus ædificauit. Hæc Gregorius *n* Turonenſis. Eo vero defuncto, quatuor eius filii partiti ſunt regnum; quorum *Charibertus* ſedem tenuit Pariſiis, *Chilpericus* Sueſſionis, *Guntheramnus* Aurelianis, *Sigebertus* Rhemis. Eorum autem omnium religioſiſſimus habitus eſt Sigebertus: qui ſimulac regni habenas ſuſcepit, S. Nicetium Treuerenſem Epiſcopum, à patre in exilium amandatum, quod ſæpius ipſum pro iniuſtis operibus excommunicaſſet, poſtliminio reuocauit, ſedique ſuæ reſtituit; vt fuſius idem Gregorius tradit in Vita eiuſdem Nicetii.

n *Greg. Tur. 4. hiſt. 21.*

V.
PESTIS INGVINARIA PAVENDA.

Hoc eodem tempore peſtis illa vehemens atque vbique pauenda, INGVINARIA dicta, quæ orta fuerat in Liguria; vniuerſam depaſta eſt Italiam, peruaſitque etiam Gallias; & regiones Boreales: quæ antequam locum aliquem occuparet, præcedebant ſignacula per domos, oſtia, vaſa, veſtimenta, quæ ſiquis voluiſſet abluere, magis apparebant. Eiuſmodi vero ſcriptionem à ruſticis in Gallia *Thau* vocari ſolitam Gregorius *o* ait: quo etiam auctore conſtat, vrbes Rhemenſem, Treuerenſem, & Aruernenſem, ab eadem peſte liberatas eſſe ope ſanctorum Remigii, Nicetii, & Galli earundem Epiſcoporum. Mirabiles autem eius effectus egregie deſcripſit Paulus *p* Diaconus in Geſtis Longobardorum; meminitque eiuſdem S. Gregorius *q* Papa, miraque narrat de puero armentario præcipuæ ſimplicitatis & humilitatis; qui cum ea lue percuſſus, vſque ad mortem deductus eſſet, ſubito raptus in cœlum, donum linguarum accepit, & quæ ibi vidiſſet domino ſuo ſignificauit: qui tamen die tertio, occulto Dei iudicio, manus, & brachia, lacertoſque ſuos dentibus laniauit, & ita mortuus eſt. Equidem in amentiam quoque & in furorem deducere homines conſueuiſſe peſtem illam, Gregorius Turonenſis teſtatur.

o *Id. 4. hiſt. 5. de glor. Confeſſ. cap. 79. & in Vit. S. Nicet.*
p *Paul. diac. lib. 1. c. 4.*
q *Greg. 4. dial. 26.*

VI.
CÕVERSIO PICTORŨ.
r *Bed. de geſt. Angl. lib. 3. c. 4.*
S. COLVMBANVS PICTORVM APOST.

Hoc itẽ anno Domini quingenteſimo ſexageſimo quinto; Iuſtini primo, Beda *r* conſignat *Pictorum* in Inſulæ Britanniæ Septemtrionali parte commorantium ad Chriſti fidem conuerſionem, per S. COLVMBANVM presbyterum & Abbatem Hibernum: quem & ait ibidem in quadam inſula nobile cõſtruxiſſe monaſterium, ex quo plurima alia poſtea per ipſius diſcipulos in Britannia propagata fuerint; ſed ita

vt illud in omnibus teneret principatum; adeo etiam vt Abbatis iuri & omnis prouincia & ipſi quoque Epiſcopi ordine inuſitato deberent eſſe ſubiecti, iuxta exemplum eiuſdem Columbani primi doctoris illius prouinciæ qui non Epiſcopus, ſed presbyter tantum extitit & monachus.

IESV CHRISTI AN. 566.

IOANNIS III. AN. 7.

IVSTINI IVN. 1.

I.

ANno Chriſti quingenteſimo ſexageſimo ſexto, Iuſtini Imperat. primo, inchoato tamen ab anno ſuperiori menſe Nouembri, Indictionis decimæquartæ, idem Iuſtinus, vt populum exhilararet mœſtum ob intermiſſionem Conſulatuum, ipſe C nſul creari voluit, & donatiuum more maiorum dedit, vt ſcribit Corippus *a*.

a Corip. l. 2.

II. IVSTINVS IMP. SOLLICITVS DE CATHOL. FIDE.

Quod vero periclitantem nactus eſſet ſtatum Imperii, ob fidem Catholicam à prædeceſſore magnopere perturbatam; edictum etiam de recta Fide conſcripſit, quod recitatur ab Euagrio *b*, eoque omnes hortatus eſt ad Catholicæ Eccleſiæ doctrinam atque vnitatem amplexandam. Habetque inſuper Miſcellæ auctor, eundem Imp. hoc ipſo anno ad ſedandos obortos Alexandriæ occaſione diuerſarum inter ſe altercantium ſectarum tumultus, eo miſiſſe Photinum Beliſarii priuignum, ſimulque ſumptuoſa munera Eccleſiis offerenda dediſſe. Quibus quidem iactis ſtabiliendi Imperii fundamentis magna ei parta eſt fiducia, vt ingruentes barbaros non timeret. Hoc namque anno cum auſpicatus eſt Conſulatum, auditis legatis Gagani, ſiue Chaiani, Regis Auarum, qui miſſi erant ad exigendam annuam pecuniam, quam Iuſtinianus ei ſoluere conſueuerat ne incurſionem faceret in Romani Imperii ditionem; non ſolum renuit id præſtare, ſed etiam bellum comminatus eſt ſi quid contra Imperium moliri tentarent. Proſequitur iſta Corippus. Addit vero Photius in ſua Bibliotheca ex Theophanis Byzantii hiſtoria, cœpta (vt ait) à Bello Perſico, quod actum eſt poſt fœderis ſolutionem anno ſecundo Iuſtini Iunioris, & producta vſque ad annum decimum eiuſdem Belli; Turcas quoque legationem miſiſſe cum muneribus ad Iuſtinum, qua peterent ne ſuſciperet Auares ipſis infeſtiſſimos: aitque de *Turcis*, fuiſſe populum habitantem apud Tanaim, eoſdemque antiquitus appellatos eſſe Maſſagetas, à Perſis vero ipſorum lingua Chermichiconas. Verum nec eos ignorarunt veteres: ſiquidem Plinius *d* Turcas adnumerat inter eas gentes quæ circa Mæotidem paludem habitabant. Quorum dum huius etiam temporis ſcriptor meminit Agathias *e*, ait ipſos fuiſſe horribiles viſu, intonſos, ſordidos, implexos, ſqualidos. Sed & ab illis multa eoſdem Auares Scythicos populos eis confines, his ipſis temporibus perpeſſos eſſe, Euagrius *f* tradit.

b Euag. lib. 5. c. 4.
c Miſcell. lib. 16.

DE TVRCIS.

d Plin. 6. hiſt. 7.
e Agath. l. 1.
f Euag. lib. 5. c. 1.

III. IVSTINI PRAVI MORES.

Sed vt ad Iuſtinum redeamus; felix plane ipſe extitiſſet, niſi auaritia & turpi vita fœdaſſet quæ ipſo Imperii exordio laudabiliter peregiſſet. Ait enim Euagrius, deliciis eum defluxiſſe & mollicie, in voluptatibus obſcœnis volutatum eſſe; alienæque pecuniæ adeo ardenter appetentem fuiſſe, vt omnia iniqui quæſtus gratia, imo & ipſa ſacerdotia plebeiis hominibus venalia palam exponeret. Incontinentis autem animi primum illud publica lege *g* hoc anno Cal. Ianuariis dedit indicium, dum pœnas Iuſtiniani legibus aduerſus illicita coniugia ſancitas ſilere voluit. Atque ſenſim in deteriora lapſus, paulo poſt hoc item anno, decimo octauo Calendas Octobris alia promulgata conſtitutione, communi coniugum conſenſu diſſolui matrimonium poſſe ſanciuit. Quæ quidem male inter Iuſtiniani *h* Nouellas adnumerata habetur; cum ipſe eius lator Iuſtinus in ea teſtetur expreſſe, diuerſam Iuſtiniani de ea re fuiſſe ſententiam. Ideoque ea recte in editione Iuliani Anteceſſoris, Iuſtino, non Iuſtiniano tribuitur. Quod autem eundem in hæreſim quoque Pelagianam dilapſum poſtea eſſe, Gregorius Turonenſis ſcribit; id minime receptum eſſe videtur.

g Iuſtin. Nouell. 3. ap. Iulian.

EDICTVM DE DIVORTIO.

h Nou. 140.

IV. CONCIL. SANTONENSE.

Sed quod ad res Occidentales pertinet, cum (vt vidimus) in Concilio Pariſienſi ſtatutum fuiſſet, neminem admittendum ad Epiſcopatum, quem Regis auctoritas abſque canonica electione intruſiſſet; Leontius Burdegalenſis Epiſcopus collecto prouinciæ ſuæ Epiſcoporum CONCILIO *Santonis*, inter alia decreta Emerium à Clotario auctoritate regia in Epiſcopatum Santonenſem intruſum, ſede priuanit: qui tamẽ à Rege Chariberto Clotarii filio vi rurſum reſtitutus eſt, mulctatis pecunia Leontio & ipſius coepiſcõpis. Hæc fuſius Gregorius *i* Turonenſis. Fuit autem iſte *Leontius* decimus tertius Burdegalenſis Eccleſiæ Epiſcopus: qui nobiliſſimo ortus genere, diuitiiſque pollens, & egregiis animi virtutibus exornatus, coniugatus licet, inuitus ordinatus eſt: cuius vxor *Placidina*, ex Imperatorio ſtemmate procreata, eademque optimis compoſita moribus, etſi diuiſa corpore à ſancto viro, inhæſit tamen ipſi in bonis operibus comes indiuidua: vt hæc carminibus cecinit Venantius *k* Fortunatus ipſi Leontio magna familiaritate coniunctus. Extitit vero & Placidinæ virtutis æmula, ſoror eius nomine *Alchima*; quæ & ipſa Apollinari viro ſuo vt Epiſcopus crearetur indulgens, pariter ad conſtruenda ſanctis Martyribus templa ſe contulit, vt Gregorius *l* narrat. Porro hic Leontius, Iunior dicendus eſt reſpectu Senioris eiuſdem Burdegalenſis Epiſcopi, æque nobilitate & vitæ ſanctitate conſpicui; cuius epitaphium apud eundem Fortunatum *m* extat à Theodoſio ſcriptum: de quo puto mentionem haberi apud Sidonium *n* Apollinarem.

i Greg. Tur. 4. hiſt. Fr. 26.

DE LEONTIO EPIS. BVRDEG.

k Fortun. carm. lib. 1.
l Greg. Tur. de gl. mart. c. 65.
m Fortun. l. 4. carm.
n Sidon. 6. ep. 3. & 7. ep. 6.

V.

Ad hunc quoque annum pertinere conſtat, quod idem Gregorius *o* factum tradit, vt ipſe tunc diaconus, & alius ipſius clericus, à morbis grauiſſimis liberarentur poſtquam vna nocte vigilaſſent ad ſepulchrum Beati Martini. Vbi etiam addit de miraculis factis virtute cereorum, qui eidem ſepulchro offerri ſolerent; ſed & longe iis maiora à Sancto edita ſcriptis mandans, quatuor libris diſtinxit. Hæc autem quæ de ſe retulit, prætermiſiſſe noluimus, quod ea triplici ſignarit chronographia; nempe anni centeſimi ſexageſimi tertii poſt obitum Sancti Martini, Euphronii Epiſcopi Turonenſis anni ſeptimi, & ſecundi Sigeberti Regis: quæ omnia optime concordant poſitæ a nobis chronographiæ obitus Sancti Martini anno Domini quadringenteſimo ſecundo, electionis Sancti Euphronii anno quingenteſimo quinquageſimo nono, & regni Sigeberti anno ſuperiori.

o Greg. Tur. lib. 1. c. 32. &c. de mirac. S. Mart.

VI. CVLTVS SACRAR. RELIQVIARVM VIGET IN GALLIIS.

Cæterum admiratione maxima dignus eſt fidei Chriſtianæ feruor, qui his temporibus erga ſacrarum Reliquiarum cultum adeo exardebat in Galliis, vt licet abundarent illæ prouinciæ ſacris pignoribus ſanctorum Martyrum & Confeſſorum, nihilominus fame inhiarent ad peregrina: quorum gratia in Orientem profectum vidimus ſanctum Germanum Pariſienſem Epiſcopum: & ſanctam Reginam, Clotarii Regis quondam coniugem, clariſſimam Radegundem, (quam magno beneficio Francorum gentis, virginem æque ex Burgundiæ Regibus oriundam, ſicut & Clotildem fidei Chriſtianæ Francis auctricem, Deus clarere in Eccleſia multis miraculis fecit hoc ſæculo:) cum Pictauis monaſticam vitam excoleret in monaſterio à ſe conſtructo, his ipſis temporibus ſæpius legatos miſiſſe in Orientem ad perquirendas ſanctas Reliquias, atque inter alias digitum ſancti Mametis martyris, ipſomet martyre annuente, à Patriarcha Hieroſolymitano, partemque Crucis Dominicæ dono accepiſſe ab Imperatore, teſtis eſt Bandomina virgo, quæ cum ea in monaſterio coaleſcens, quæ vidit quam fideliſſime ſcripſit *p*. Tuncque à Venantio Fortunato eiuſdem Sanctæ Radegundis ſtudioſiſſimo, (in cuius etiam laudem, & de miraculis ab illa editis ſolitis, tam metro quam ſoluta oratione quamplurima ſcripſit;) nobiles illos conſcribi contigit ſacros Hymnos, quos ab vniuerſa Occidentali Eccleſia in honorem ſanctiſſimæ Crucis cani receptum eſt, qui incipiunt, *Vexilla Regis prodeunt, &c.* &, *Pange lingua glorioſi prælium certaminis, &c.* Quanta autem & quam frequentia miracula virtute eiuſdem particulæ ligni S. Crucis fieri ſolerent, tum eadem Bandomina, tum etiam Gregorius *q* Turonenſis abunde teſtantur.

p Bandom. in Vit. S. Radegund. lib. 2. ap. Sur. 13. Aug.
q Greg. Tur. de gl. mart. c. 5.

[Prædictum Hymnum *Pange lingua, &c.* ab antiquo Scholiaſte Sidonii tribui Claudiano Mamerto presbytero Viennenſis Eccleſiæ, itemque à Gennado libr. de Script. Eccleſ. iam monuerunt qui Sidonium notis illuſtrarunt; eundemque ſignificari à Sidonio, ad ipſum Claudianum ſcribente 4. ep. 3.]

VII. Quod autem poſtremo ad hunc annum ſpectat; tradit Iſidorus *r* Victorem Tunnenſem, ſiue Tununenſem in Africa Epiſcopum, Chronicon ſuum à principio mundi in hunc vſque primum Iuſtini Iunioris annum perduxiſſe.

r *Iſid. de Vir. Illuſt. c.* 25.
VICTORIS TVNNEN. CHRONIC.

IESV CHRISTI AN. 567.

IOANNIS III. AN. 8.

IVSTINI IVN. AN. 2.

I. ANnus Chriſti quingenteſimus ſexageſimus ſeptimus, Indictionis decimæ quintæ, Iuſtini Imp. ſecundus, ſanguinolentus fluxit nece Senatorum Ætherii & Addæi, qui principem locum apud Iuſtinianum diu tenuerant; quos Iuſtini iuſſu vltimo ſupplicio affectos, omnes hiſtorici tradunt. Eos autem accuſatos fuiſſe conſpirationis in ipſum Imperatorem, ſed & præterea aliorum criminum noxios extitiſſe, Euagrius *a* tradit: at diuina id vltione factum aſſerit Euſtathius *b* in Vita S. Eutychii Epiſcopi Conſtantinopolitani, quod eum ipſi in exilium trudentes peſſime habuiſſent. Porro ante hos è medio ſublatum eſſe Iuſtinum ipſius Imperatoris cognatum, idem Euagrius docet; virum (vt ait) magnæ apud omnes gloriæ, cum ob rerum bellicarum vſum, tum ob alia ornamenta; quem cum inuidia & timore ductus Imperator, criminibus confictis Alexandriam deportari, ibique paulo poſt noctu in lecto miſere interimi curaſſet; non tamen potuit ipſius furor, eiuſque coniugis Sophiæ ante reſtingui, quam in eiuſdem caput Iuſtini ad ſe delatum calcibus inſultaſſent. Hæc Euagrius, aliique.

IVSTINVS IMP. SÆVIT IN NOBILES.
a *Euagr. lib.* 5. *c.* 2.
b *Ap. Sur.* 6. *April.*

II. Sed iam ingens ſtrepitus barbarorum Italiam aggredi parantium, ad ſe nos conuertit. Tradit Paulus *c* Diaconus Ticinenſis, Longobardorum ſuorum res proſecutus, Narſetem illum qui Romam, Italiamque vniuerſam à Gothis liberauerat, à Romanis eius diuitiis inuidentibus apud Iuſtinum Imp. eiuſque coniugem Sophiam, accuſatum fuiſſe magnæ erga ipſos oppreſſionis; eaque de cauſa Imperatorem iratũ Narſeti reuocato ſucceſſorem in Italiam miſiſſe Longinum: cumque Auguſta quoque eidem per opprobrium, quia eunuchus erat, mandaſſet, vt cum puellis in gynæceo lanarum penſa diuideret; Narſetem reſpondiſſe, *talem ſe ei telam orditurum, qualem ipſa dum viueret detexere non poſſet*: itaque Neapolim ſecedentem, inde legatos in Pannoniam ad Longobardos (qui olim ex Scandinauia inſula progreſſi, Pannoniam occuparant, & iam per quadraginta & amplius annos poſſederant) cum multimodis pomorum, aliarumque rerum generibus, quarum Italia ferax eſſet, miſiſſe, vt pauperrima Pannoniæ rura deſerentes ad poſſidendam Italiam cunctis refertam diuitiis venirent. Hæc Paulus. Et quod ſpectat ad inimicitias inter Senatum Populumque Romanum & Narſetem conflatas; Anaſtaſius quoque auctor eſt, Ioannem Papam ad eos inter ſe conciliandos acceſſiſſe ſequeſtrem, Neapolimque ea de cauſa profectum, Narſetem in Vrbem reduxiſſe. Sed iſta ab auctoribus conſcripta qui poſt plurimos annos vixerunt, vt in dubium reuocentur haud mirum videri debet; cum præſertim ab huius temporis ſcriptore arguantur. Certe enim Corrippus *d* Africanus Grammaticus, qui his ipſis diebus Iuſtini Imperatoris laudes Conſtantinopoli ſcripſit, aperte docet, Narſetem iam ante præſentem annum reuocatum fuiſſe Conſtantinopolim, magnoſque honores apud Imperatorem conſecutum; dum illum ait præſentem extitiſſe anno ſuperiori cum Iuſtinus Conſulatum adiit, inhæſiſſeque præ cæteris lateri ipſius cum audiuit legatos miſſos ab Auaribus barbaris. Quamobrem ea omnia à Paulo, ſiue ab aliis de Narſete aſſerta commenta corruunt, dum volunt minime antehac fuiſſe reuerſum Conſtantinopolim, ſed hoc anno altercatum cum Romanis, & ab Auguſta contemptum.

c *Paul. diac. de geſt. Longob. lib.* 1. *c.* 5
DE NARSETE HISTORIA PAVLI DIAC. REIICITVR.
d *Corip. lib.* 3. *&* 4.

III. E his pariter & illud refellitur quod iidem Latini auctores *e* tradunt, Narſetem cum Ioanne Pontifice Romam reuerſum, ibi extremum diem clauſiſſe; corpuſque eius loculo plumbeo collocatum, vna cum ipſius theſauro Conſtantinopolim translatum eſſe. Non enim ſolum his repugnant quæ Corippus de eo ſcripſit, ſed etiam quod Cedrenus habet anno ſexto Tiberii Imperatoris, Narſetem Conſtantinopolim reuerſum, ſumptuoſa ibi ædificia erexiſſe. Sicut & quod Gregorius *f* Turonenſis, aliique tradunt, eundem Conſtantinopoli in domo ſua ciſternam effodiſſe magnam, in qua ingentes theſauros ab Italia exportatos abſcondit, interfectis poſtea omnibus conſciis. Hinc enim intelligas, plures poſt hæc annos ipſum Narſetem fuiſſe ſuperſtitem. Verum & horum ipſorum in eo fides vacillat, dum quem omnes *g* prædicant religione maxime pium, operibuſque probe factis Deo gratiſſimum; ipſi eundem auariſſimum atque crudeliſſimum faciunt. Cæterum cum præter ea quæ diximus, Euagrius, qui pleraque de Narſete retulit, ad Mauritii tempora ſuam Hiſtoriam perducat, nec de Narſetis obitu vel minimum quidem loquatur; adhuc fuiſſe ſuperſtitem, haud leuem ſuſpicionem ingerit. Quo fit vt hunc illum eundem eſſe putem Narſetem virum inſignem, ſub eodem Imper. Mauritio domi foriſque ſpectatum, quem omnes *h* Græci auctores eadem pietate imbutum, ipſumque Patricium, & Romani exercitus Ducem celebrant. Quod ſi quis penitus inficias ierit, tunc neceſſe erit affirmare, duos eodem ferme tempore eiuſdem nominis, ordinis, dignitatis, probitatis, & victoriis inſignitos Duces vixiſſe Narſetes: quod haud adeo fit veriſimile, cum nulla diſtinctione prior Senior vel Maior, poſterior Iunior vel Minor dictus inueniatur. Quibus inſuper ſuademur, ipſum eundem eſſe Narſetem Patricium, Sanct. Gregorii Papæ obſeruantiſſimum, ad quem eiuſdem Pontificis *i* tres extant epiſtolæ.

e *Paul. diac. lib.* 2. *c.* 5 *&* 8 *Anaſt. de Rom. Pont. in Ioann. aliique eos ſecuti, ap. Baron. an. ſeq.*
DE NARSETIS FINE DIVERSÆ SENTENTIÆ.
f *Greg. Tur.* 5. *hiſt. Frãc.* 19.
g *Procop. lib.* 3. *de Bell. Goth. Euag. lib.* 4. *c.* 23. *Paul. diac.* 2. *de geſt. Longob.* 3. *Niceph. lib.* 17. *c.* 13.
h *Theoph. in Miſcell. lib.* 17. *Zonar. in Maurit. Niceph. lib.* 18. *cap.* 20. *Conſtant. in Annal.*
i *Greg.* 1. *ep.* 6. 5. *ep.* 14. *&* 6. *ep.* 27.

IV. Porro hoc eodem anno qui præceſſit aduentum Longobardorum in Italiam, terribilia nocta prodigia, igneaſque in cœlo acies, ipſum qui poſtea effuſus eſt humani generis ſanguinem coruſcantes, viſas eſſe auctor eſt idem S. Gregorius *k*, & poſt eum Paulus *l* diaconus. Narratque inſuper Gregorius *m*, ante hæc S. Redempto Epiſcopo Ferentinati apparuiſſe noctu Eutychium martyrem, ac ter hæc verba repetiiſſe, *Finis venit vniuerſæ carnis.* Quod oraculum ne quis putet mendax fuiſſe, ſciat hiſce verbis non ſæculi conſummationem ſignificatam, ſed gentis Italiæ cladem: ſicut cum olim Deus comminatus fuit per Prophetam *n*, *Venit finis ſuper quatuor plagas terræ*; non mundi demonſtrauit interitum, ſed imminentes tantum clades. Certe quidem finis quodammodo tunc dici potuit adueniſſe Romani Occidentalis Imperii, cum Longobardi Italiam inuadentes rerum potiti ſunt. Poſt paucos enim *Exarchos* ab Impp. ad regendam Italiam miſſos, qui Rauennæ conſidere conſueuere; iiſdem diu præualentibus Longobardis, Occidentis Imperium penitus collapſum eſt; neque vſque ad Carolum Magnum amplius reſtitutum, vt tamen in Gallias fuerit ipſum translatum. Sed hæc inferius ſuis locis.

QVÆ PRÆOSTENSA DE INCVRSIONE LONGOBARDORVM.
k *Id. homil.* 1. *in Euang.*
l *Paul. diac. lib* 1. *c.* 5.
m *Greg.* 3. *dial.* 38.
n *Ezech.* 7.

V. Hoc eodem anno, qui eſt ſecundus Iuſtini Imp. defuncto Athanagildo Rege Gothorum in Hiſpania; Liuba regno præfectus eſt, vt tradit Iſidorus *o*; apud quem tamen cum hoc loco tum ſequentibus, deprauatus noſcitur numerus Æræ: quod & ſæpiſſime in eiuſmodi notis accidiſſe reperias. Fuerunt autem Athanagildo duæ filiæ, quæ nuptui ſunt traditæ duobus germanis Francorum Regibus, nempe maior natu *Galſuintha* Chilperico regnanti Sueſſionis, minor *Brunichildis* Sigeberto regnanti Rhemis; ſicque pax conciliata eſt inter Francos & Gothos in Hiſpania regnantes. Quod vero hæ ſorores à Patre etſi Ariano, Catholicis tamen fauente, eſſent genitæ; perfacile fuit eaſdem, vbi venerunt in Gallias, abiurata Ariana impietate reddi Catholicas. Sed qui tunc temporis cecinit Venantius *p* Fortunatus epithalamium de nuptiis Sigeberti ac Brunichildis, idem poſtea lamentatus eſt Galſuinthæ lugubres elegos. Hæc enim à viro ſuo contempta (qui inter multas, quas præter illam habebat vxores & concubinas, *Fredegundis* amore cæcatus erat) cum ſæpius ea de re quereretur, eiuſdem Chilperici iuſſu ex conſilio Fredegundis noctu extincta eſt in lecto: cuius ſanctitatis, ac in cœlum receptionis haud leuia extiterunt poſt mortem indicia, quæ præter Fortunatum refert Gregorius *q* Turonenſis: qui & addit, poſt paucos dies Chil-

o *Iſidor. in Chron. Gothor.*
PAX INTER FRANCOS ET HISP. EX FŒDERE NVPTIARVM.
p *Fortun. carm. lib.* 6.
DE REGINA FREDEGVNDE.
q *Greg. Tur. lib.* 4. *c.* 28

pericum in matrimonium recepiſſe Fredegundem, indeque multas exortas eſſe turbas inter ipſum & fratres eius, qui eundem hac de cauſa regno expulerunt; quod tamen poſtea recuperauit. Ipſa *r* vero Fredegundis quanam arte ſe Chilperico poſt necem Galſuinthæ coniunxerit, Ado Viennenſis narrat; nempe abſente Chilperico Fredegundem Audoueræ Reginæ (ex qua iam tres filios Chilpericus ſuſceperat) fraudulenter perſuaſiſſe, vt filiam quam ex eodem viro ſuo habuerat, ex ſacro fonte ipſa per ſe non per aliam ſuſciperet: eaque de cauſa, quod id legibus Eccleſiaſticis prohibitum eſſet, Audoueram à Chilperico dimiſſam eſſe, atq; velatam, & Fredegundem in connubium admiſſam: Epiſcopum vero qui filiam baptizauit, & matri eam tenere non prohibuit, exilio damnatum eſſe. Sed hæc poſtea.

r Hæc de Audouera habet Baron. aliâ occaſione an. 583. num. XXVI.

VI. HISP. ADVERSVS GRÆCOS PVGNANT. *f Greg. 7. ep. 126.*

Hoc vero tempore in Hiſpaniis aduerſus Græcos, aſcitos primo contra Francos, ſed poſt pacem à Gothis cum Francis ſancitam, conuerſos in hoſtes, iugiter pugnandum fuiſſe, Iſidorus tradit: cuiuſmodi bellum etiam ſuo tempore adhuc viguiſſe, S. Gregorius *f* Papa innuit. Conuentum namque tradunt hiſtorici inter Iuſtinianum Imperatorem & Gothorum in Hiſpania Reges, vt ſi opem ferret Imperator aduerſus Francos, Hiſpaniæ pars ſub Romani Imperii ditionem hoſte ſuperato rediret.

VII. S. LAVNOMARVS ABBAS. *t Ap. Sur. 19. Ianuar.*

Sub hoc item anno ſecundo Chilperici, Clotarii filii, Regis Francorum, notatæ repeiuntur præclaræ res geſtæ S. *Launomari* Abbatis, qui his temporibus in Gallia egregia ſanctitate ac miraculis refulſit. quæ quidem extant *t* omni fide conſcriptæ ab æquali ipſius.

IESV CHRISTI AN. 568.

IOANNIS III. AN. 9.

IVSTINI IVN. AN. 3.

I.

ANno Chriſti quingenteſimo ſexageſimo octauo, Indictione prima, Conſulatu quoque Iuſtini Imper. ſecundo alicubi notato, *Alboinus* Rex LONGOBARDORVM è Pannonia in Italiam magnis potens viribus aduenit, regente illam Longino pro Imperatore. Id enim Paulus Diaconus *b* accidiſſe ait hoc ipſo anno Domini quingenteſimo ſexageſimo octauo, Indictione prima, quarto Nonas Aprilis; vel (vt alii volunt) ipſis Calendis eiuſdem menſis: idque ipſum pariter de anno ſatis indicat Gregorius *c* Papa, licet nonnulli anno ſuperiori id factum velint. Quod autem ad ipſum *Alboinum* ſpectat; fuit is formidabilior Romanis, quod affinitate coniunctus eſſet Francorum Regibus, vt qui Clothoſindam Clotarii filiam olim in vxorem *d* duxiſſet; & quod Hunnos haberet fœderatos, quibus Pannoniam precario conceſſit; ac denique quod Saxones, Gepidas, Bulgaros, Sarmatas, Pannonios, Sueuos, & alios complures eiuſmodi barbaros *e*, quorum vel ſinguli faceſſere negotium Romano Imperio potuiſſent, nactus eſſet auxiliares. Accedebat ad tanta hæc, memoria rerum ab ipſis Longobardis olim geſtarum, quando Narſes aliquot ex illis vocatos aduerſus Gothos *f*, omnino neceſſe fuit magna pecunia donatos quam citiſſime ad propria remittere, quod amicos ipſos direptionibus, incendiis, & libidinibus ſuis crudeliſſime infeſtarent. Quales autem fuerint eorundem in Italia progreſſus, pluribus tradunt qui eo argumento commentarios conſcripſere.

a Nou. Iuſtini ad Speſind. Epiſc. Byzac. ap. Iulian.
LONGOBARDI INFLVVNT IN ITALIAM.
b Paul. diac. de geſt. Longob. l. 1. c. 6.
c Greg. Pap. 4. ep. 34. & 1. ep. 43.
d Greg. Tur. 4. hiſt. 41.
e Paul. diac. lib. 2. c. 12.
f Procop. li. 3. de Bell. Goth.

II. *g Cedr. an. 3 Iuſtini.* IVSTINVS IMP. AGIT ADVERSVS OPPRESSORES PAVPERVM.

Quod autem ad res ſpectat Orientales; de Sophia Auguſta dignum Chriſtiana fœmina facinus Chronographi *g* hoc anno recenſent; nempe eam accitis omnibus qui ære alieno obſtricti eſſent, debita eorum creditoribus diſſoluiſſe. Præceſſerant hæc clamores pauperum, à potentibus oppreſſorum; pro quibus cum Imperator ſæpius reſcripſiſſet, imo & aliquando conuocatis in vnum potentibus egregia ad eos pro hac re oratione habita ſic eâ concluſiſſet. *Quod ſi meis præceptis non parere, ſed in rapiendo veſtris obſequi vultis cupiditatibus, alium veſtro arbitrio deligite Imperatorem. Ego enim contumacibus, iniuſtis, & aliena volantibus imperare nolo:* cum nec ſic quidem aliquid proficeret, tandem creato qui huius rei curam gereret ſeueriſſimo Vrbis Præfecto propria ſponte ſe ad id offerente, & per iſtum vno ex ſublimioribus Magiſtratibus, è medio Imperatoris côuiuio vi abſtracto, & verberibus affecto, caputque raſo, & ſuper aſinum nudo per mediam vrbem ducto, ac denique bonis omnibus ſpoliato, quæ viduæ de eius iniuſtitia conquerenti addicta ſunt; reliquos in officio continuit, & ſeuerum illum Iudicem, Patricia dignitate ornauit, ac per omnem vitam Præfectum Vrbis eſſe iuſſit. Quam rem egregie geſtam, memoriaque dignam Cedrenus deſcripſit.

IESV CHRISTI AN. 569.

IOANNIS III. AN. 10.

IVSTINI IVN. AN. 4.

ANno Chriſti quingenteſimo ſexageſimo nono, Indictione ſecunda, Liuba Rex Gothorum in Hiſpania anno regni ſui ſecundo collegam ſibi allegit fratrem ſuum *Leuvigildum*; cui & ceſſit Hiſpanias, ipſe contentus regno quo potiebatur in Gallia Narbonenſi. Hæc Iſidorus in Chronico. Quo item anno (quæ eſt Æra ſexcenteſima ſeptima) ipſis Calendis Ianuarii ſub Theodomiro Sueuorum Catholico Rege celebratum *a* eſt in Gallicia Hiſpaniæ prouincia LVCENSE CONCILIVM: in quo rogatione Regis eadem ciuitas noua inſtituta eſt Metropolis, circumſcriptique ſunt Eccleſiarum Galliciæ limites, ad lites de finibus euitandas. I.

a Ambroſ. Moral. de Reb. Hiſp. CONCIL. LVCENSE.

In Oriente vero, hoc ipſo anno quarto Iuſtini Imperatoris, Tiberius Comes Excubitorum, qui poſtea Auguſtus creatus eſt, Auares barbaros debellauit. Hæc Ioannes Abbas Biclarenſis in Chronico: quorum etiam meminit Corippus in carmine de laudibus Iuſtini. II.

IESV CHRISTI AN. 570.

IOANNIS III. AN. 11.

IVSTINI IVN. AN. 5.

ANno Chriſti quingenteſimo ſeptuageſimo, Indictionis tertiæ, Iuſtini quinto, & in ipſius quadam conſtitutione *a* ſecundo Poſt Conſulatum eiuſdem inſcripto, Apollinaris Alexandrinæ Eccleſiæ Epiſcopus, vbi ſediſſet annos vndeviginti (ſecundum Nicephori Chronici rationem) ex hac vita migrauit; in cuius locum ſubrogatus eſt *Ioannes*. Fit vero etiam in Prato *b* Spirituali nobilis mentio de eodem Apollinare, occaſione immenſæ eiuſdem erga pauperes miſericordiæ, necnon ordinationis trium ſanctiſſimorum Epiſcoporum, quorum vnus è mortuis reſurrexerat. Vbi inſuper traditur *c*, frequentia Deum his temporibus per Catholicos operatum eſſe miracula ad hæreſes deſtruendas.

I. *a Nou. Iuſtin. de fil. liber. ap. Iulian.*
b Prat. Spir. c. 193. & 124.
c Ibid. c. 123.

Quod ad res Occidentales ſpectat; Paulus *d* Diaconus agens de progreſſu Longobardorum in deprædationem Italiæ, refert eos hoc anno tertiæ Indictionis Mediolanum cepiſſe, & omnia vſque ad Tuſciam inuaſiſſe præter Romam & Rauennam, ac nonnulla caſtella maritima. Quo etiam tempore ait Paulinum Patriarcham Aquileienſem vita functum eſſe, Eccleſia regenda Probino relicta.

II. *d Paul. diac. lib. 2. c. 12.* LONGOB. PROGRESSVS IN ITALIA.

Sed quod hic prima ſit mentio de *Patriarchatu Aquileiæ*; ſciendum eſt, vſurpatum frequenter etiam in Occidente reperiri his temporibus *Patriarchæ* nomen pro Archiepiſcopo; nimirum vt qui ſub ſe alios haberet Epiſcopos, ſicut dictus eſſet Archiepiſcopus, idem pariter ex vocis ſignificatione, *Princeps Patrum*, & Græco nomine *Patriarcha* appellaretur. Sic Gregorius *e* Turonenſis Patriarcham vocat S. Nicetium Archiepiſcopum Lugdunenſem; & in Concilio Secundo Matiſconenſi, Priſcus Lugdunenſis item Epiſcopus Patriarcha pariter nominatur: extantque de his tam in Oriente quam Occidente antiquiora etiam teſtimonia; puta cû apud Socratem *f* Patriarchatus Ponticus & Aſianus leguntur: & apud Caſſiodorum *ff* Athalaricus Rex Gothorum

III. DE NOMINE PATRIARCHÆ.
e Greg. Tur. 5. hiſt. 20.
f Socr. lib. 5. c. 19.
ff Caſſiod. 9. ep. 15.

rum in Italia ſcribens ad Ioannem Papam Secundum, Metropolitanos vocauit Patriarchas. Vnde & ipſos Arianos, ſuæ ipſorum ſectæ primarios Epiſcopos Patriarchas appellare conſueuiſſe, Victor Vticenſis, Gregorius Turonenſis,& alii docent. Factumq; eſt, vt & alii hæretici à Catholica communione diſciſſi, quem ſequerentur erroris principem, eūdem quoque dicerent Patriarcham; ad hoc male vſurpato eiuſmodi nomine, quod olim Apoſtolicarum tantum præcipuarum Sedium nomen erat ampliſſimæ dignitatis. Quod vero ad præſentem cauſam ſpectat, non alio præterito tempore, ſed præſenti, cum videlicet Venetiarum & Iſtriæ Epiſcopi atque Liguriæ (vt vidimus ex epiſtolis *g* Pelagii Papæ) eſſent in ſchiſmate ob quæſtionem de Tribus Capitulis, Paulinuſque Aquileieñſis his omnibus præemineret; placuit iiſdem ſchiſmaticis, illum ſibi loco Romani Pontificis à quo deſciuiſſent, conſtituere ſupremum Antiſtitem, quem & Patriarcham nuncupauere. Hancque putamus veram germanamque Patriarchatus Aquileienſis originem: quod nomen eiſdem Eccleſiæ Epiſcopis retinere bono pacis permiſſum poſtea à Romanis Pontificibus fuiſſe videtur. Sed quod rurſum ad eoſdem ſchiſmaticos pertinet; an non ſunt hæc certa diuinæ vindictæ impreſſa veſtigia, cum ita eædem prouinciæ traditæ ſunt à Deo ore gladii deuorandæ, (quarum clades Paulus proſequitur) vt non ad aliud euocati videri potuerint Longobardi, quam ad ipſas perdendas; cum interea Roma ipſa quamuis à Gothis ſæpe antea capta, à Longobardis tamen minime comprehendi vnquam potuerit?

DE PATRIARCHATV AQVILEIEN. *De quo etiā vide infra an.602.nu. 11.in fi.* *g Pelag.ep. 3.& 5.*

IV. CONCIL. TVRON.II. PRO ECCL. DISCIPLINA.

Hoc eodem anno, qui numeratur ſextus Chariberti Francorum Regis, decimoquinto Calendas Decembris habita reperitur SYNODVS TVRONENSIS Secunda. Cui cum octo tantum Epiſcopi interfuiſſe legantur, nec inter eos ponatur S. Euphronius illius ciuitatis tunc Antiſtes; inde exiſtimo ſeriem Epiſcoporum interciſam eſſe. Hæc autem Synodus in eum finem celebrata noſcitur, vt Eccleſiaſtica diſciplina nonnullorum temeritate proculcata in ſtatum priſtinum reſtitueretur: pro qua re ſanctiſſimi illi Patres canones viginti octo ſtatuerunt obſeruatione digniſſimos. Inter quos ille eſt *h*, quo de aſſeruatione ſanctiſſimæ Euchariſtiæ decernitur, vt ea in altari non in Imaginario ordine, ſed ſub Crucis titulo componatur. Nempe vt digniorem ſibi vendicaret locum, ſtatutum eſt, vt non inter ſacras Imagines ſuper altari poni ſolitas, ſed ſub ipſa Cruce, quæ in meditullio altaris collocari conſueuit, poneretur. Notauimus etiam ſuperius, eandem intra columbam argenteam conſeruari conſueuiſſe: ſed illud huic Synodo minime placuiſſe videri poteſt. Ex vtroque autem iſto ritu aperte videas, haud eſſe nouum vt Corpus Chriſti ſuper altare ſeruetur. Nam & præterea Venantius Fortunatus epigrammate celebrauit perelegans aureum vas, turris inſtar factum à Felice Epiſcopo Biturricenſi qui huic Synodo interfuit, ad conſeruandam ſacratiſſimam Euchariſtiam.

h Con.Tur. II. c.2. VBI S. EVCHARISTIA ASSERVARI DEBERET.

V.

Inter alia quoque iidem Patres canones condiderunt de cura pauperum *i*, vt in vnaquaque ciuitate tam vicini preſbyteri quam ciues omnes ſuos pauperes alerent, ne pauperes per ciuitates alias vagarentur: itemque aduerſus repullulantem *ii* Nicolaitarum hæreſim, qua ſacri miniſtri iam reſumebant vxores: necnon contra inceſtuoſos *k*; idque (vt apparet) ad corrigendum ipſum Regem Charibertum tanto crimine labefactatum, vtpote qui ſororem coniugis ſuæ nefarie ſibi copulaſſet, nimirum Marcoueſam Meroflendis vxoris ſororem: vnde & cum nollet corrigi, à S. Germano Pariſienſium Epiſcopo huius canonis vindice cui ſubſcripſerat, fuiſſe excommunicatione perculſum, auctor eſt Gregorius *l* Turonenſis. Sed & quod acciderit frequentium occaſione bellorum, vt cum non eſſet amplius in theſauris regiis vnde Princeps ſatisfaceret militantibus, bona Eccleſiæ iidem inuaderent, ea à Rege petentes, vel ſponte vſurpantes; aduerſus eos qui talia præſumerent, iidem ſanctiſſimi Patres non ſolum excommunicationem, ſed & maledictionem Iudæ traditoris intorſerunt *m*; ſubiicientes & alium ei ſimilem canonem, iam antea in Synodo Pariſienſi aduerſus eoſdem regios inuaſores ſancitum. Quos & variis exemplis declarat Gregorius *n* Turonenſis diuinitus puniri conſueuiſſe. Sed & quomodo id ipſum expertus ſit Rex ipſe Charibertus, dicetur in eius obitu.

i Ibid.c.5. *ii Can.20.* *k Can.22.* CHARIBERTVS FRAN REX EXCOMMVNICATVR à S. GERMAN.PARIS. *l Greg Tur. 4.hiſt.26.* *m Can.25. & 26.* *n Greg.Tur. lib.2.de gl. mart.c.17. de gl. Conf. c.71. & aliiſque.*

VI. CONCIL. LVGDVN.I. IN CAVSA DVOR. PRAVOR. EPIS.

Hoc eodem anno, qui pariter ſextus numeratur Guntheramni Francorum Regis, germani eiuſdem Chariberti, habita legitur SYNODVS LVGDVNENSIS quatuordecim Epiſcoporum, quorum aliqui per Legatos interfuerunt, quæ Prima dicta reperitur earū quæ in ea ciuitate celebratæ ſunt. Statutique in ea fuere ſex canones, quibus Eccleſiaſticæ paci atque indemnitati conſultum eſt, ob ſcandala à quibuſdam malis Epiſcopis illata. Nam tradit Gregorius *o* Turonenſis, Salonium & Sagittarium fratres, illum Epiſcopum Ebredunenſem, hunc Vapingenſem, ſacrilegiis, homicidiis, adulteriis, comeſſationibus, aliiſque eiuſmodi ſceleribus inquinatos, ac de iis apud Guntheramnum accuſatos; in hoc Lugdunenſi Concilio, eiuſdem Regis iuſſu ea de cauſa congregato, depoſitos eſſe. Sed eoſdem Apoſtolicam ſedem à Concilio appellantes, falſis ſuggeſtionibus à Ioanne Papa literas ad Regem impetraſſe, earumque auctoritate ſedibus ſuis reſtitutos eſſe, idem auctor tradit. At de iis rurſum inferius.

o Id.5.hiſt. Fran.20.

VII. *p Iſidor. in Chron.* LEWIGILDVS REX GOTHOR. IN HISP.

Hoc item anno regni ſui tertio Liuba Rege Gothorum in Hiſpania mortuo *p*, Levvigildus eius germanus in collegam antea aſcitus, ſolus regnare cœpit. Cui cum eſſet vxor Theodoſia Catholica fœmina, eademque ſoror ſanctorum Leandri, Fulgentii, Iſidori, ac Florentiæ, filia vero Seueriani Carthaginienſem prouinciam moderantis: nihil tamen ex ſancto conſortio profecit Rex impius Arianiſmi tenaciſſimus; de cuius in Catholicos perſecutione dicetur ſuo loco. Ei vero longe diſſimilis Theodomirus Sueuorum itidem in Hiſpania Rex Catholicus, maximeque pius, hoc eodem anno defunctus, filio Ariamiro (quem precibus S. Martini, ex diuturno atq; grauiſſimo morbo ſanum accepiſſe vidimus) vna cum pietate regnum pariter reliquit. quem Sanctorum cultorem eximium fuiſſe teſtatur Gregorius *q* Turonenſis, dum recenſet diuinam vltionem in ipſius mimum, vuas porticus Eccleſię S. Martini contra ipſius Regis prohibitionem incidere tentantem; qui eiuſdem Regis precibus ad Deum fuſis à periculo liberatus eſt.

q Greg.Tur. lib.4.de mirac.S.Mar. c.7.

IESV CHRISTI AN. 571.

IOANNIS III. AN. 12.

IVSTINI IVN. AN. 6.

I. ALBOINVS REX LONGOB. NECATVR ARTE CONIVGIS.

ANno Chriſti quingenteſimo ſeptuageſimo primo, Indictionis quartæ, Alboinus Longobardorum Rex Ticinenſi ciuitate poſt obſidionem trium annorum & amplius in deditionem accepta, ab eius quam vouerat direptione, miraculo concidentis in portæ medio equi, nec vlla arte exurgere valentis, auerſus eſt. Paulo vero poſt, vbi regnaſſet in Italia annos tres & menſes ſex, Calendis Octobris peremptus eſt inſidiis coniugis Roſimundæ: cui cum ipſe aliquando apud Veronam in conuiuio hilarior factus, vinum dari præcepiſſet in poculo, quod de capite Regis Chunimundi ipſius Roſimundæ parentis fecerat; eadem mox in mariti nece patris cædem vindicatura, Helmigẽ Regis armigerum, & Peredeum virum fortiſſimum, facta iiſdem ſui copia, in Alboini cædem impulit. Poſt quæ ipſa vna cum Helmige Rauennam ad Romanos fugiens, Longini Exarchi ſuaſu, vt ipſi nuberet, eidem Helmigi poculum venenatum propinauit; qui vbi venenum ſenſit, partem eius ipſam Roſimundam bibere coegit; ſicque diuino iudicio ambo vno modo perierunt. Narrat hæc omnia Paulus *a* Diaconus; qui Alboino ſucceſſiſſe tradit *Clephonem* Regem. Corrigendus vero textus Gregorii Turonenſis videtur, vbi præter omnium ſententiam Alboinum regnaſſe in Italia ſcribit annos ſeptem.

a Paul.diac. lib.2.de geſt. Longob. c. 28.& 29.

IESV CHRISTI AN. 572.

IOANNIS III. AN. 13.

IVSTINI IVN. AN. 7.

I. IOANNIS PP. OBITVS.

a *In Bibl. Floriac. par. ult.* SVRRIA EIVS EPISTOLA.

ANno Chriſti quingenteſimo ſeptuageſimo ſecundo, Indictionis quintæ, *S. Ioannes* Papa vbi ſediſſet annos tredecim, minus diebus quatuordecim, obiit tertio Idus Iulii, & ſepultus eſt in baſilica S. Petri. Poſt quem cum ſedem vacaſſe menſes decem & dies tres, Anaſtaſius dicat, agetur de eius ſucceſſore anno ſequenti. Extat *a* vero abſque tempore data epiſtola eiuſdem Ioannis Papæ ad Edaldum Vienneņſem Archiepiſcopum, de officio Miſſarum celebrando ritu Romano; qua etiam ſignificat ſe eidem petenti pallium mittere: & de capillis S. Pauli Apoſtoli. Sed quæ fertur alia eiuſdem Pontificis Epiſtola ad Epiſcopos Germaniæ & Galliæ aduerſus Corepiſcopos, qui ſibi quæ eſſent Epiſcoporum vſurparent: ea impoſturæ facile arguitur, tum ex falſa appoſitione Conſulum, tum quod nomen ipſum Corepiſcoporum iam hoc tempore in Galliis, ſiue in Germania, penitus fuiſſe abolitum, certum facit, quod nulla eorum mentio fiat in tot Conciliis Gallicanis his temporibus celebratis. Sed & quod eadem dicitur, Linum & Clementem minime fuiſſe reuera Romanos Pontifices, ſed Corepiſcopos tantum, ab omni plane antiquitate & veritate hiſtorię alienū eſt. Suntq; inſuper alia ſigna, ex quibus conuincitur eam non fuiſſe Ioannis ſed ex ſuppoſitis mercibus Mercatoris.

II. CHARIB. REX PVNITVR A DEO. DAMNO RES ECCLESIÆ.

b *Greg. Tur. de mirac. S. Mart. lib. 1. c. 29.*
c *Id. 4. hiſt. Franc. 26.*

Hoc pariter anno defunctus eſt Charibertus Francorum Rex qui regnabat Pariſiis, vbi tenuiſſet regnum annos octo; vltione id diuina agēte, quod inuaſiſſet poſſeſſionem quandam Eccleſiæ S. Martini: vt pluribus rem geſtam narrat Gregorius *b* Turonenſis, qui & alibi *c* teſtatur, eundem Regem deceſſiſſe excommunicatū à S. Germano Epiſcopo Pariſienſi, ob inceſtum coniugium de quo dictum eſt ſuperius. Porro ei ſucceſſit in regno *Sigebertus* ipſius frater, qui regni ſedem Rhemis tenuerat.

III. CONCIL. BRACAR.

Vide ſupra in fi. an. 563
CONCIL. LVCEN. II.
d *Amb. Moral. Chron. lib. 11. c. 61.*

Hoc ipſo anno, Æra ſexcenteſima decima, menſe Decembri, celebrata reperitur à duodecim Epiſcopis, SYNODVS poſterior BRACARENSIS anno ſecundo Ariamiri Regis Sueuorum, ſub S. Martino Metropolitano: in qua ſtatuti ſunt canones decem ad Eccleſiaſticam diſciplinam ſpectantes. Eademque Æra ſexcenteſima decima, eos qui inde cum Nitigio Metropolitano Lucenſi ad propria reuerſi ſunt Epiſcopi, alium *Luci* habuiſſe *Conuentum*, patet ex conſtitutione regia, eadem pariter Æra data, quam Ambroſius *d* Morales in lucem edidit. Verum quod ea Theodomiri Regis eſſe dicatur; tā ex Æra notata, quā ex mentione quæ in ea fit Secundæ Synodi Bracarenſis, conſtat non patris eo nomine appellati, quem iam ante biennium defunctum vidimus, ſed filii Ariamiri eſſe. Quod autem commune fuiſſe reperitur tam patri quam filio, vt *Mirus* vterque nominaretur; commune pariter fuiſſe videtur nomen Regibus Sueuorum; ſed patri *Theodo*, filio *Aria* prænomen fuiſſe cognoſcitur. Cæterum ad hunc Lucenſem Conuentum idem qui ſupra Martinus Bracarenſis collectionem & emendationem Orientalium canonum direxit, quæ extat *e*. Eius vero doctiſſimi ac ſanctiſſimi viri alia præclara ac pia ſcripta, Iſidorus *f* recenſet, quæ pariter extant *ff*.

e *Tom. 2. Conc.*
f *Iſid. de Script. Eccl. c. 22.*
ff *Tom. 5. bibl. Patr.*

IV. ANASTAS. SINAITA PELLITVR ANTIOCHIA.

g *Niceph. in Chron.*
h *Euag. l. 5. c. 6.*

Quod ſpectat ad res Orientales; hoc ipſo anno *g*, qui numeratur vndecimus ſedis S. Anaſtaſii Sinaitæ Epiſcopi Antiocheni, ipſe accuſatus de profuſo inutiliter ſacro theſauro ne à Iuſtino Imper. diriperetur, ſed & de aliis criminibus calumniam paſſus, ab eodem Imp. in exilium miſſus eſt; inque eius locum ſubrogatus *Gregorius*, & ipſe monachus Sina montis: quem iſta narrans mirifice laudat Euagrius *h*. Sed & cum de eodem æque alii auctores multa laude digniſſima tradant; apparet eum minime fuiſſe violenter in ſedem intruſum, ſed legitime electum, cum Anaſtaſius fuiſſet in Synodo ab Epiſcopis, etſi non iuſte, aliqua tamen ſpecie iuſtitiæ, condemnatus. Cæterum idem Anaſtaſius poſt annos viginti quatuor quibus ſedit Gregorius, Mauritii Imper. tempore iterum (vt dicetur) ſedi ſuæ reſtitutus fuit.

V. ARMENII À PERSIS OB FIDEM AFFLICTI SE DANT ROMANIS.

Hoc autem primo anno quo Gregorius ſedere cœpit, Chriſtiani incolentes Maiorem Armeniam, cum grauia paterentur fidei cauſa à Coſrhoe Perſarum Rege, legatione ſecreto miſſa ad Imperatorem, pactiſque cum eo certis conditionibus; poſt trucidatos Perſarum Duces, ſe cum ſuis omnibus Romano ſubiecerunt Imperio, à quo olim per Philippum Imp. abalienati fuerant. Cum vero de his Coſrhoes apud Iuſtinum expoſtularet, reſpondit Iuſtinus, præfinitum inter Romanos Perſaſque pacis tempus effluxiſſe; nec fas eſſe, vt Chriſtiani Chriſtianos tempore belli ad ſe confugientes dcſererent. Hæc pluribus Euagrius *i*.

i *Id. c. 7.*

IESV CHRISTI AN. 573.

BENEDICTI III. AN. 1.

IVSTINI IVN. AN. 8.

I. BENEDICTVS PP. CREATVR.

ANno Domini quingenteſimo ſeptuageſimo tertio, Indictione ſexta, vbi Romanæ Eccleſiæ Sedes bellicis tumultibus exagitata, poſt Ioannis obitum vacaſſet menſes decem & dies tres; decima ſexta menſis Maii creatus eſt BENEDICTVS cognomento *Bonoſus*, patria Romanus, filius Bonifacii: Græci vero eum non Benedictum, ſed à cognomento *Bonoſum* appellant, vt Euagrius *a*.

a *Id. c. 16.*

II.

b *Paul. diac. lib. 2. c. 17.* LONGOBARDI PESSŪDANT ITALIAM.

Quo etiam anno, qui fuerat in locum Alboini Longobardorum Regis ſubrogatus Clephis, vbi regnaſſet annum vnum & menſes quinque, à ſeruo occiſus eſt; interregnumque fuit (vt Paulus *b* Diaconus ait) annis decem: cum interim triginta ſex militum Duces partiti ſibi quas cepiſſent in Italia ciuitates, eaſdem miſere depopulati ſunt, homines paſſim cædentes, Eccleſias ac monaſteria diripientes, & ſacerdotes interficientes; tantoque licentius ſæuientes, quanto ex crudelitate quiſque potentior videri vellet, cum neminem haberet qui patratorum vltor ſcelerum iudex exiſteret: Adeo vt Longobardorum graſſationem S. Gregorius inter alias numeret ſæuiſſimas Eccleſiæ Perſecutiones; cuius & multa exempla, variis mixta aduerſus illam exercentes miraculis, ipſe ſuis ſcriptis *c* inſeruit. quæ quidem à Paulo diacono præterita conſtat, tum quod is poſt ducentos annos ſuam de Longobardis Hiſtoriam conſcripſerit, tempore videlicet Caroli Magni Imperatoris; tum etiam quod Longobardus & ipſe, vtpote patria Foroiulienſis, diaconus vero Eccleſiæ Ticinenſis, ſuæ genti nimium fauerit, ſæpius eam de benignitate & humanitate laudans. Cæterum Longobardos fuiſſe Chriſtianos, Procopius *d* haud obſcure ſignificat: verum & quamplurimos adhuc Gentiles perſeueraſſe, & qui erant Chriſtiani fuiſſe ſecta Arianos, ex eodem S. Gregorio *e* aperte conſtat.

c *Greg. 4. ep. 34. 3. dial 11. 26 27. 28. 29. 37. & 4. dial. 21. 22. 23 & l. 1. c. 4. dial. 2. c. 17.*
d *Procop. de Bell. Goth. lib. 2.*
e *Greg. hom. 1. in Euang. & 3. dial. 26 27. 28. 29 37.*

III. ALTERCATVM INTER GAL. ET HISP. DE DIE PASCH.

f *Greg. Tur. 5. hiſt. 17.*
g *Id. 10. hiſt. 23.*
h *An 417. num. VI. 548. III.*

Hoc quoque anno auctor eſt Sigebertus altercatum eſſe inter Francos & Hiſpanos de Paſchatis die, quum Hiſpani duodecimo Calendas Aprilis, Franci decimoquarto Calendas Maii celebrarunt: ſed Francos recte celebraſſe per hoc diuinitus apparuiſſe, quod fontes in Hiſpania, qui in Sabbatho ſancto ad baptizandum ſponte repleri ſolerent, non in Hiſpanorum, ſed in Francorum die Paſchatis repleti ſunt. Quod quidem Sigebertus ex Gregorio *f* Turonenſi deſumpſiſſe videtur: qui tamen illud tardius accidiſſe innuit, dum ponit ſub anno Childeberti Iunioris Regis ſecundo, qui eſt Domini quingenteſimus octogeſimus: quamuis & id alias quoque accidiſſe, ex eodem *g* conſtet. De perenni vero miraculo nonnullorum fontium, anniuerſaria die Paſchatis impleri conſuetorum, dictum eſt alia occaſione ſuperius *h*.

IESV CHRISTI An. 574.

BENEDICTI An. 2.

IVSTINI IVN. An. 9.

I. Novæ clades Imperii.

ANno Chriſti quingenteſimo ſeptuageſimo quarto, Indictionis ſeptimæ, Iuſtini Imp. nono, (vt ponit Cedrenus) Orientale Imperium ipſius Imperatoris partim ſocordia, partim præcipitatione, maximam cladem paſſus eſt ab incurſionibus Auarum atque Perſarum; à quibus vniuerſa Syria deuaſtata eſt, ciuitaſque munitiſſima Dara in finibus poſita expugnata, atque ipſa Antiochia in magnum diſcrimen adducta: quæ pluribus deſcribit Euagrius *a*. Additum vero ad calamitatem, vt Imperator (quē crebro ægrotare, ac vertigine vexari conſueuiſſe, Cedrenus tradit) nouo mœrore acceptarum iſtarum cladium in phreneſim inciderit, dilucidis tantum modo interuallis ad modicum temporis ſpatium aliquando reſipiſcens: cum interea Sophia Auguſta precibus à Coſrhoë Perſarum Rege inducias ad triennium obtinuit: vt pluribus narrant Euagrius *b*, aliique. Quomodo vero idem Iuſtinus magicas incantationes aliquādo paſſus, diuino præſidio curatus ſit appoſito capiti ſuo fræno Conſtantini, in quo connexus erat vnus ex Clauis quibus Chriſtus in Cruce confixus eſt; Gregorius *c* Turonenſis recitat.

a Euagr. l. 5. c. 9. 10.

Iuſt. Imp. incidit in phreneſim.

b Ibid. c. 11. 12. ap. Baron. an. ſeq.

c Greg. Tur. 1. de glor. mart 6.

II. Samaritæ in sacras Imagin. insaniunt.

Sed & alia rurſum clade contigit Syriam nonnihil affligi à Samaritis hæreticis, ſæpe repreſſis, ſed denuo in Catholicos inſurgentibus: qui cum poſt Iuſtinianum, ab ipſo quoque Iuſtino *d* ciuilibus pœnis mulctati eſſent, rurſum peſſimæ feræ in ſacras Domini noſtri Iesv Christi, ſanctiſſimæ Crucis, ac Beatiſſimæ Virginis, aliorumq; Sanctorum Imagines graſſati ſunt; vt patet ex egregia epiſtola parænetica Symeonis Stylitæ Iunioris ad ipſum Iuſtinum Imperatorem data, quæ recitata eſt in Actis poſterioris Nicænæ *e* Synodi. Quid vero de his Iuſtinus egerit, nuſquam verbum. Certum eſt autem, eoſdem perfidiſſimos hæreticos, nec minis, nec beneficiis Imperatorum valuiſſe ad fidem conuerti; qui etiam ſub Gregorio *f* Papa noſcuntur viguiſſe in Sicilia. De ipſo vero *Symeone Stylita*, qui his temporibus vixit vt ille Senior in columna, magniſque claruit miraculis; plura ſcribit Euagrius *g*, cui magnus cum eo vſus amicitiæ interceſſit, & quomodo ad tam arduæ vitæ inſtitutum, occaſione reperti, dum adhuc puer eſſet, pardi, eiuſdemque tanquam felis eſſet, cingulo ad monaſterium ducti, excitatus fuerit, pluribus narrat.

d Nouel. Iuſtini 5. inter Nouel. Iuſtinian. 144.

e Conc. Nic. II. Act. 1.

f Greg. 5. ep. 32. & 7. ep. 22. Ind. 1.

g Euagr. lib. 6. c. 22.

III. De ordinatione Gregorii Turon.

Sic igitur tum Oriens tum Occidens eodem tempore, cum plurima ingruerent vndique mala, magna Dei miſericordia viris ſanctiſſimis illuſtrati ſunt. Nam & in Occidente, cum S. Euphronius Epiſcopus Turonenſis ex hac vita migraſſet, *Gregorius* ille, cuius ſcripta frequentiſſime his Annalibus citari contingit, æque ſanctus, ac generis nobilitate præſtans, ei ſucceſſit. Quod quidem anno præſenti accidiſſe, optime colligitur ex eodem Gregorio *h*, dum aſſerit vigeſimum primum habuiſſe in Epiſcopatu annum, quando S. Gregorius Papa agebat in Pontificatu quintum, qui eſt annus Domini quingenteſimus nonageſimus quintus; itemque dum alibi *i* dicit, ſe ordinatum anno centeſimo ſeptuageſimo ſecundo à tranſitu S. Martini, quem anno quadringenteſimo ſecundo obiiſſe demonſtratum eſt. Menſe vero ſecundo à die ordinationis, in grauiſſimum ac deſperatum morbum incidiſſe, & cum omnia alia remedia inutilia eſſent, hauſtu pulueris ſepulchri S. Martini integram ſanitatem in momento recuperaſſe, ipſemet Gregorius *k* de ſe teſtatur: idemque inferius ex eodem puluere & alios incolumes euaſiſſe tradit; ſicut etiam ex cereolis ad ſepulchrum Sancti incendi ſolitis. Sed & ex contactu veli, lignique cancelli eiuſdem ſepulchri, ſanatum ſe ab aliis morbis affirmat *l*: iiſdemque modis & alios plurimos curatos eſſe teſtatur. Quemadmodum & *Venantium Fortunatum*, natione Italum, patria Taruiſanum, Rauennæ in litteris inſtructum, à vehementiſſimo oculorum dolore ſanatum eſſe virtute olei lampadis ad Imaginem S. Martini pendentis, teſtatur Paulus *m* diaconus: ipſeque Fortunatus tanti beneficij memor, pro gratiarum actione res geſtas eiuſdem Sancti quatuor libris concinuiſſe voluit. Qui ad viſitandas ipſius ſacras Reliquias Turonos petens, indeque Pictauos tranſiens, multorum illic Sanctorum geſta partim proſa, partim metro conſcripſit; & poſt aliquod tempus eius ciuitatis primo presbyter, deinde Epiſcopus ordinatus eſt; vir huius temporis poeticis & oratoriis facultatibus exculti ſſimus.

h Greg. Tur. 10. Hiſt. vlt.

i Id. de mir. S. Mart. lib. 1. c. 32. & lib. 2. c. 1.

Miracula ex sepulchro S. Mart.

k Id. d. c. 1.

l Ibid. lib 4. c. 1. & 2.

De Venantio Fortunato.

m Paul. diac. de geſt. Longob. l. 2. c. 9. ap. Baron. an. 563.

IESV CHRISTI An. 575.

BENEDICTI An. 3.

IVSTINI IVN. An. 10.

I.

ANno Domini quingenteſimo ſeptuageſimo quinto, Indictionis octauæ, Iuſtini Auguſt. decimo, (vt ponit Cedrenus) idem Imp. cum ob phreneſim incapax eſſet adminiſtrationis Reipublicæ, dilucidum conſecutus interuallum, ex conſilio Sophiæ Auguſtæ, *Tiberium* Comitem excubitorum, genere Thracem, collegam ſibi adſciuit ſub nomine Cæſaris; virum omnibus animi corporiſque dotibus præſtantem, bello paceque clariſſimum, religione Catholica pollentem; quem mirifice laudaſſe reperiuntur Euagrius *a* Gregorius *b* Turonenſis, Suidas, aliique. Sed quod idem Euagrius *c* eius cooptationem poſt triennium factam ſignificat, nempe anno Iuſtini Imperij duodecimo ac menſe decimo cum dimidio, à reliquis ferme omnibus tam Græcis, quam Latinis horū & poſteriorum temporum auctoribus redarguitur, qui eam in hæc anteriora tempora referunt; ſicut etiam apertius patebit ex chronologia ſequentium Imperatorum.

Tiberius cooptatur in Imperium

a Euagr. l. 5. cap. 13.
b Greg. Tur. l. 6. c. 30.
c. Euagr. cap. 23.

[Euagrii ſententiam primo Baronius ſecutus, Tiberii cooptationem collocauerat anno Domini 578. Sed poſtea re accuratius perſpecta, in Append Tom. XII. ad ann Chriſti 586. agnouit Euagrium erraſſe in recenſendis annis Imperii Iuſtini, & ſequentium Impp. Tiberii & Mauritii, iis præcipue motus rationibus, quæ producuntur inferius in ingreſſu Mauritii, ann. 583. num. IV. Quamobrem cum ex ſemel conſtituta eiuſmodi chronologia, æque errare contigiſſet in collocandis ſingulis rebus geſtis, quæ notam habent annorum Tiberii & Mauritii; iam primario emendato errore, cetera etiam quæ ex eiuſmodi pendent chronologia, (nimirum ab ingreſſu Tiberii, qui ponitur hoc anno 575. vſque ad exitum Mauritii, qui incidit in annum 602.) fuere neceſſario à nobis emendanda, & ſuis quæque locis reſtituenda. quamuis ſciamus nec ſic tolli cunctas huius chronologiæ difficultates, ob auctorum ea de re diſſonantiam. Quinimo & lapides ipſos (quod mireris) in vna eademque Vrbe Roma in his variaſſe reperimus; dum in quadam tumba, quæ viſitur in atrio Oratorii S. Michaelis pone munitionem S. Angeli, legimus epitaphium cuiuſdam Boetii, vbi tempus depoſitionis eius notatur oct. Calend. Nouemb. Indict. XI. Iuſtini Auguſt. ann. XII. & Tiberii Cæſar. ann. III. in eccleſia vero S. Praxedis in monte Exquilino aliud cuiuſdam tabernarii, vbi annus tertius Imperat. Mauritii (cuius æque initium pendet ab iſto Tiberii) iungitur cum Indict. prim. cum tamen pro correctione Baronii faciat etiam Hiſtoria Miſcella, quæ Tiberii cooptationem ponit anno decimo Imperii Iuſtini, tertio anno ante eiuſdem Iuſtini obitum. Vt in his nihil aliud habeamus dicendum, niſi alteros reſpexiſſe tempus, quo Tiberius primo cooptatus eſt à Iuſtino in collegam, alteros tempus quo abdicante ſe, vel moriente Iuſtino, ſolus Tiberius Imperium adminiſtrare cœpit. Sane in temporum ratione ſubducenda, dum ita Chronologi variant, qui operam locabit, perdet. Vt vt ſit, nobis modo ſatis fuerit mentem Baronii ſequi; quippe qui eius epitomen agimus, non nouam hiſtoriam cudimus. Ac denique etſi aliquid deſit perfectæ rationi temporum, id tamen abſque detrimento fiet cognitionis ipſarum rerum geſtarum, ac præcipue Eccleſiaſticarum, quas tractamus.]

II.

Hoc eodem anno aliquot Longobardorum Duces ad Gallias infeſtandas (quas fruſtra huc vſque tentantes, cum ignominia repulſi fuerant) per Alpes Cottias *d* aditum ſibi facientes, Nicæam deuaſtant, aliaſque nonnullas obuias ciuitates. Quam incurſionem à S. Hoſpitio prædictam fuiſſe, Gregorius *e* Turonenſis tradit; multaque narrat de vitæ ſanctitate ac miraculis eiuſdem *Hoſpitii*, qui ſeipſum voluntarie catenis vinctum in turri ad pœnitentiā recluſerat. Meminit vero prætereà *f*, de aliis Longobardoum in Gallias eruptionibus aduerſus Burgundiones: quos cum primo Longobardi maxima clade affeciſſent, poſtea iidem apud Ebredunū ab illis, duce Mūmulo Patricio, quem Gunteramnus Rex cum exercitu miſit, ad internecionē cęſi ſunt. In quib. prçliis Saloniū & Sagittariū frat. Epiſcopos (de quorū vitiis dictū eſt ſu-

d Paul. diac. lib. 3. c. 1.
e Greg. Tur. 6. hiſt. 6.
f Id. lib. 4. c. 36.

perius) armatos lorica & galea (cuiuſmodi monſtra tunc primum cœpta ſunt videri) multos manibus propriis interfeciſſe, idem *g* auctor queritur, dum & alia eorundem ſcelera pluribus proſequitur.

g Ibid. c.37. & li.5.c.20.

IESV CHRISTI AN. 576.

BENEDICTI AN. 4.

IVSTINI IVN. AN. 11.

I.

a Greg. Tur. 4. hiſt. Fr. 47.48 49.

CONCIL. PARIS. PRO SEDANDO BELLO CIVILI REGVM.

ANNO Domini quingenteſimo ſeptuageſimo ſexto, Indictionis nonæ, ciuili ac fraterno in Galliis recrudeſcéte bello inter Guntheramnum atque Sigebertum & Chilpericum Francorum Reges *a*, celebrata eſt prouincialis SYNODVS *Pariſiis*, ea de cauſa ab eodem Guntheramno maxime pio procurata, vt ſanctiſſimi qui tunc in Galliis florebant Epiſcopi contentionem obortam ſedarent. Verum vbi ſemel res armis cœpta eſt agi, ſiluerunt Eccleſiaſticæ leges. Accidiſſe namque ait Gregorius *b* inter hæc, vt Chilpericus per filium ſuum Theodobertum ſuperato Gundebalo Duce, magnam intulerit cladem Turonenſibus, Pictauienſibus, aliarumque ciuitatum eccleſiis atque monaſteriis: quorum tamen expilatores aliquos grauiſſimam diuinitus vindictam expertos eſſe narrat: in cuius paſſim ſcriptis, aliorumque huius temporis auctorum, quamplurima alia eiuſmodi diuinæ iræ in inuiolatores rerũ Eccleſiaſticarũ exempla reperire eſt. Ceterum paulo poſt hæc pacem inter ipſos Reges ex inſperato virtute S. Martini compoſitam, miraculiſque comprobatam, idem auctor *c* ſcribit.

b Ibid. & de glor. mart. lib. 1. c. 105.

EXPILATORES RER. ECCLES. DIVINITVS PVNITI.

c Id. 4. hiſt. 49. & de miracul. S. Mart. lib. 2. c. 5. 6. 7. ap. Baron. ann. ſeq.

IESV CHRISTI AN. 577.

BENEDICTI AN. 5.

IVSTINI IVN. AN. 12.

I.

BENED. PAPÆ OBITVS.

ANNO Domini quingenteſimo ſeptuageſimo ſeptimo, Indictionis decimæ, pridie Calendas Auguſti mortuus eſt *Benedictus* Papa, & ſepultus in baſilica S. Petri, cum ſediſſet annos quatuor, menſem vnum & dies viginti octo, vt ſcribit Anaſtaſius: cum tamen ſi ratio habetur eius creationis & obitus, dicendus ſit ſediſſe annos quatuor, mẽſes duos, dies quindecim. Dicitur autem feciſſe ordinationem vnam per menſem Decembrem, & in ea creaſſe presbyteros quindecim, diaconos tres, Epiſcopos per diuerſa loca viginti vnum. Sed quod Ioannes Diaconus dicat, ab eo creatum fuiſſe diaconum S. Gregorium; id quantum à veritate aberret, dicetur cum de Gregorio erit ſermo. Habetur porro nomine Benedicti notata epiſtola ad Dauid Epiſcopum in Hiſpania Bætica de myſterio SS. Trinitatis. Poſtquam vero ab eius obitu ſedes vacaſſet menſes tres & dies decem, decima menſis Nouembris creatus eſt PELAGIVS eius nominis Secundus, patria Romanus filius Winigildi; ex quo nomine eum potius genere Gothum quam Romanum putamus. Tradit autem Anaſtaſius, eundem fuiſſe ordinatum abſque iuſſione Principis, eo quod Longobardi obſiderent Vrbem Romam, & multa vaſtatio ab eis in Italia fieret.

PELAG II. CREATIO.

IESV CHRISTI AN. 578.

PELAGII II. AN. 1.

IVSTINI IVN. AN. 13.

I.

ANNO Domini quingenteſimo ſeptuageſimo octauo, Indictionis vndecimæ, defuncto Ioanne Conſtantinopolitano Epiſcopo poſtquam ſediſſet annos duodecim & menſes ſeptem, vt habet Nicephorus in Chronico, & conſentit Euſtathius in Vita Eutychij; Tiberius Imp. memor beneficiorum ab eodem S. Eutychio acceptorum, (qui primo ipſum Notarium apud Iuſtinum collocauerat, poſtea etiam Imperium eidem prædixerat) mox eundem ab exilio reuocatum, ſedi Conſtantinopolitanæ reſtituendum curauit: vbi miro populi fauore; & magno Imperatorum Iuſtini adhuc viuentis & Tiberij honore, tertia die Octobris exceptus eſt; multis magniſque cum in ipſo itinere, tum in aduentu, ac poſtea editis ab eo miraculis: inter quæ illud proficuum omnibus extitit, quo ſupplicationes cum populo faciens, liberationem à Deo obtinuit graſſantis à multis annis peſtis. Quæ omnia fuſe proſecutus eſt Euſtathius *a* in eius Rebus geſtis.

EVTYCHIVS RESTITVITVR IN SEDEM CONSTANTINOP.

a Apud Sur. 6. April.

IESV CHRISTI AN. 579.

PELAGII II. AN. 2.

TIBERII II. AN. 1.

I.

IVSTINI IMP. OBITVS.

a Euagr. lib. 5. c. 23 Vid. ſup. an. 575. poſt. num. 1.

ANNO Chriſti quingenteſimo ſeptuageſimo nono, Indictionis duodecimæ, menſe Auguſti, Iuſtinus Imp. ex hac vita receſſit, poſtquam expleſſet in Imperio annos tredecim ac menſes nouem; licet Euagrius *a* tres amplius annos tribuat: ſed alij ferme omnes nonniſi tredecim habent; de quo dictum eſt ſuperius. Qui quidem Iuſtinus proxime moriturus, adſtante Eutychio Patriarcha, & vniuerſo Senatu, egregia Tiberium admonitione, quæ omnibus lacrymas extorſit, recitaturque ab Euagrio, Miſcellæ auctore, atque Cedreno, hortatus eſt ad rectam Imperij adminiſtrationem. Verum confeſtim poſt ipſius obitum, Sophiam Auguſtam eius coniugem aduerſus Tiberium conſpiraſſe pro Iuſtiniano Duce Iuſtini nepote, quem in Imperium euehere ambiebat, ſed re comperta Tiberium eam in ordinem redegiſſe, Iuſtinianum autem tantummodo obiurgatum maximo impoſterum amore dilexiſſe, eundemque aduerſus Perſas cum exercitu immiſiſſe; tradunt Gregorius *b* Turonenſis, Paulus *c* diaconus, atque Theophanes in Miſcella *d*. Cedrenus autem indicat Sophiæ aduerſus Tiberium indignationem eueniſſe ex recenti manifeſtatione Anaſtaſiæ Tiberij coniugis, quam Tiberius Auguſtam ſalutauit: quippe quod, cum Sophia ignoraſſet fuiſſe Tiberio vxorem, effeciſſet vt in Imperium proueheretur, quo poſt obitum Iuſtini ei nuberet. Additque, Tiberio in ſomnis Angelum prædixiſſe nomine ſanctiſſimæ Trinitatis, tyrannos ipſo regnante Imperium non inuaſuros. Miſſos vero à diuerſis regionibus legatos ad eum, & inter alios Chilpericum Francorum Regem id officij præſtitiſſe, Gregorius narrat *e*. Sed quæ habet *f* de ingentibus theſauris diuinitus ei patefactis, ob inſignem ipſius erga pauperes liberalitatem; quamuis adſtipulatores repererit Paulum *g* diaconum, & alios recentiores Latinos; tamen miramur nullum ex Græcis eis ſuffragari, præter illa quæ habentur in Miſcella *h* ex Theophane.

SOPHIA AVG. IN ORDINEM REDACTA.

b Greg. Tur. 5. hiſt. Fr. 30
c Paul. diac. 3. de geſt. Long. 6.
d Miſc. lib. 17.

e Greg. Tur. 6. hiſt. 2.
f Id. l. 5. c. 19.
g Paul. diac. d. cap. 6.
h Miſc. ibid.

II.

i Greg. Pap. 3. dial. 27. 28.

SVPERSTITIO DE CAPITE CAPRÆ.

Hoc eodem anno, (vt ex S. Gregorio *i* Papa intelligere poſſumus, qui ea ſcribens tertio ſui Pontificatus anno, accidiſſe ait ante quindecim annos) contigit *Quadraginta ruſticos* à Longobardis tentos, martyrij coronam adipiſci, quod noluerint carnes immolatitias comedere: itemque alios *Quadraginta captiuos* eandem gloriam conſequi, quod recuſauerint caput capræ diabolo ſacrificatum adorare. Porro eſt etiam de eiuſmodi veneratione capitis capræ immolati, eiuſdem Pontificis *k* querela ad Reginam Francorum Brunichildem, contra nonnullos Gallos, qui licet Chriſtiani eſſent, in ea tamen impietate perſeuerarent.

k Id. 7. ep. 7.

III.

INTERITVS THEODOB. ET SIGEB. REG. FR.

Hoc ipſo anno, cum pax inita inter Francorum Reges noui belli obice turbaretur, conſpirantibus in Sigebertum Chilperico ac Guntheramno eiuſdem fratribus; prælio Theodobertus filius Chilperici victus occiſus eſt; ſic pœnas luens nefandorum ſcelerum, quæ (vt vidimus) à militibus ſibi ſubditis in Dei eccleſias & perſonas Eccleſiaſti-

cas

cas perpetrari permiſerat. Victor autem Sigebertus, cetera Rex optimus ac vere Chriſtianiſſimus, ductus furore belli quod ſæpe laceſſitus inuitus ſuſceperat, cum Chilpericum Rotomagi obſideret, eiuſque mortem (diſſuadente fruſtra S. Germano Epiſcopo Pariſienſi) meditaretur, ipſe hoc eodem anno ætatis ſuæ quadrageſimo, regni vero decimoquarto, dolo impiæ Fredegundis Chilperici vxoris, per ſicarios ſimulantes aliquid ei ſecretius ſuggerere, gladiis veneno infectis percuſſus interiit: cui ſucceſſit in regno Childebertus filius. Hæc pluribus Gregorius *l* Turonenſis.

l Greg. Tur. l.4.c.50. 51.

IV.

m Id. lib. 5. c.2. 14.

DE MOROVEO IN CESTVOSO.

Poſt recuperatum autem per Sigeberti mortem præter ſpem à Chilperico Regnum, accidiſſe idem auctor *m* tradit, vt maior natu ex alia coniuge Audouera ipſius filius nomine Moroueus, inceſtuoſum contraxerit coniugium, quo ſibi copulauit Brunichildem patrui ſui Sigeberti relictam vxorem. Cuius rei gratia contra filium inſurgẽs pater, ipſum armis rem agentem, ſuperatum captumque tonſurari iuſſit, & presbyterum factum relegauit in monaſterium Cenomanicum. Vnde cum aufugiſſet ad baſilicam S. Martini Turonos, minaciterque Gregorium Epiſcopum coëgiſſet ſibi communionem impertiri; mandauit pater Chilpericus, vt inde tanquam apoſtata expelleretur; & negãte Gregorio Eccleſiaſticas immunitates violari poſſe, exercitum eo miſit, quo tota regio deuaſtata eſt: cum interea infelix Moroueus, conſulta prius Pythoniſſa, quæ proſpera ei cuncta promiſit, poſtea vero appoſitis ſuper S. Martini ſepulchrum ſacræ Scripturæ libris, Pſalterij, Regum, & Euangeliorum, cum poſt tridui ieiunia atque vigilias, in fortuita eorundem librorum apertione, primi verſus paginarum omnia ſibi infauſta portenderent; idem de rebus ſuis deſperans fugam ad Brunichildem iniit, ſed ab Auſtraſiis non eſt receptus. Hæc pluribus Gregorius; quæ tamen conſtat geſta ex parte eſſe anno ſequenti. De eodem autem Gregorio illud admonendum; cum in reliquis laudandus ſemper extiterit multis de cauſis, in eo tamen haud imitandum eſſe, quod communionem impertiit apoſtatæ transfugæ habitus clericalis deſertori, ad hominumque cædes parato; cum ipſe maiori polleret auxilio, nempe patrocinio S. Martini, qui ad vlciſcendas illatas perſonis vel locis ſuis iniurias continuo ſoleret tunc aſſurgere.

EX FORTVITA S. SCRIPTVRÆ APERTIONE QVÆSITA VENTVRA.

V.

n Ibid. c.8.

Hoc item anno S. Germanum mirificum illum Pariſienſem Epiſcopum in cœlum migraſſe, patet ex eodem *n* Gregorio; cuius vitam ac miracula deſcripſit Venantius Fortunatus; egregiumque eiuſdem epitaphium à Chilperico Rege conſcriptum Aimoinus *o* habet. Excultum namque fuiſſe ipſum Regem poëticis litteris, ſed & addidiſſe Græca elementa Latinis, teſtantur iidem Gregorius & Fortunatus. Hocque inſuper anno contigiſſe conuerſionem Iudæorum qui Aruerni erant, Gregorius *p* tradit; cum videlicet diruta à populo Chriſtiano eorum ſynagoga, S. Auitus eius ciuitatis Epiſcopus tam hortationibus quam minis eoſdem ad fidem perduxit: ex Euangelij (vt putauit) præſcripto, quo Dominus *q* monuit compellendos vi aliqua intrare in Eccleſiam remorantes; licet à S. Gregorio *r* Papa eiuſmodi violentus progreſſus aduerſus Iudæos, incenſioque Synagogarum, minime comprobetur: ſed neq; à recentioribus Scholaſticis ſcriptoribus, vi extorquendam confeſſionem conceditur; quamuis non deſint qui ex aduerſo obnixe repugnent.

o Aimoin. lib.3.c. 16.

p Greg. Tur. lib.5.c.11.

IVDÆI VI COACTI AD FIDEM

q Luc.14.

r Greg. Pap. lib.1.ep.34. & 45. lib.3. ep.31. lib.4. ep 6 lib.7. ep.25. & 26 lib.11.ep.15.

IESV CHRISTI AN. 580.

PELAG. II. AN. 3.

TIBERII II. AN. 2.

I.

CONCIL. PARIS. IN CAVSA PRÆTEXTATI. RO-

ANNO Domini quingenteſimo octogeſimo Indictionis decimætertiæ, agente Chilperico Francorum Rege cõuocata eſt SYNODVS PARISIENSIS in cauſa *Prætextati* Epiſcopi Rotomagenſis, cui datum erat crimini à Rege, quod Moroueum rebellem ipſius filium, cum Brunichilde patrui relicta matrimonio coniunxiſſet, & cum eodem aduerſus ipſum Regem coniuraſſet, ac demum pecunias quaſdam regias ſurripuiſſet. Quæ licet meræ eſſent calumniæ ab impia Fredegunde Chilperici vxore in eum excogitatæ; eas tamen ipſe Prætextatus diu ab aulicis tentatus, tandemque ſpe veniæ deceptus, turpiter nimis confeſſus eſt, ac poſt verbera relegatus fuit in inſulam. Quomodo vero hæc geſta fuerint, pluribus narrat Gregorius *a* Turonenſis, qui Synodo interfuit, & pars eius magna fuit, dum & aduerſus ipſum Regem magno animo regulas Eccleſiaſticas defendit. Addit autem, Moroueum hoc eodem anno Fredegundis artibus ſpontanea nece defunctum eſſe; id ipſo expoſcente à Gaileno familiari, ne in manus inimicorum veniret.

TOM. AB EPISC.

a Greg. Tur. 5. hiſt. Fr. 18

II.

b Ibid. c. 21.

VINVM S. MARTINI.

c Greg. Pap. dial. lib. 1. c. 9. & lib.3.c. 37. De quibus agit Baron. diuerſis locis. Vide etiam ſup. an. 507 num. II.

Hoc quoque eodem anno (vt idem refert *b* Gregorius) apud S. Martini ſepulchrum fieri contigit, vt vinum in vaſe quodam poſitum mirum in modum auctum fuerit iniecta vnica gutta aquæ colligi ſolitæ ex eodem ſepulchro. Ex quo miraculo longe lateque vulgato, aliiſque eiuſdem generis, accidiſſe videtur vt nomen S. Martini ſuper vinum inuocaretur; illudque eo modo benedictum, atque mutuæ ſymbolo charitatis inuicem propinatum, in honorem eiuſdem Sancti potarent. Sed quod tum pietas docuit, prauus vſus labefactauit, vt eius inuocatione non ex vino miracula, vt olim, ſed ebrietates ex luxu ſoleant prouenire. Porro de vino, atque etiam pane, benedictione aliorum ſacerdotum, his & ſuperioribus, atque etiam poſterioribus temporibus, mirum in modum multiplicatis, extant quoque apud S. Gregorium *c* Papam aliſque exempla quamplurima.

III.

d Rec. Bar. Annal. Tõ. VII. an. 584 inſi. acceptam à Nicol. Fabro. Sed cur hic eam ponamus, vide ſup. an. 575. poſt num. I.

Hoc inſuper anno, Tiberij Imperatoris ſexto ex quo cum Iuſtino regnare cœpit, tertio Nonas Octobris Pelagius Papa epiſtolam *d* ſcripſit ad Aunanium ſiue Auxanium Epiſcopum Arelatenſem, vt ſuaderet Francorum Regibus opem ferre Romanæ Eccleſiæ Longobardorum incurſionibus laboranti, & ab illorum confœderatione recedere.

IV.

BAIOARIOR. CONVERSIO.

e Ap. Sur. 27. Mart. & Baron. an. 590.

f Valent. Annal. Boior. lib. 3.

g Baron. in Notat. ad Mart. Rom. 27. Mart.

Hoc quoque tempore cœptam conſtat *Baioariorum*, ſiue Boiorum, aut Bauarorum, è Gentiliſmo conuerſionem ad fidem, annuntiante illis Euangelium viro ſanctiſſimo RVPERTO Epiſcopo Vangionenſi in Gallia; qui à Bercario loci Comite dira paſſus, ſolumque vertere coactus, Dei nutu ad Borealium conuerſionem populorum accinctus, eo penetrauit cum aliis duodecim ſacerdotibus. Quæ quidem cœpta hoc anno Childeberti Regis Francorum ſecundo, (vt eiuſdem Ruperti Acta *e* teſtantur) in poſteriores annos propagata noſcuntur. Porro Childebertum, non Primum illum Clodouei filium, qui regnare cœpit anno Domini quingenteſimo decimoquarto, intelligendum eſſe, (vt putauit *f* qui Annales Boiorum ſcripſit) ſed potius Secundum qui poſt patrem ſuum Sigeberum regnare cœpit anno ſuperiori, iam alias *g* teſtati ſumus. Erat tunc Baioariæ Princeps *Theodo* huius nominis Tertius; cuius conuerſionem reliqui ei ſubiecti ſequuti, pariter effecti ſunt Chriſtiani. Vnde factum eſt vt ipſe Rupertus *Baioariorum Apoſtolus* ſit merito nuncupatus; qui remiſſo nuntio Eccleſiæ Vangionenſi, erectaque cæleſtibus præuiis ſignis ſede Saleburgenſi, atque ibidem extructa eccleſia S. Petri, quo Apoſtolicæ Sedi obſequentem eſſe illum populum commoneret, eiuſdem eſt nominatus primus Epiſcopus: vbi & ſanctæ ſorori *Erentrudæ* monaſterium Ducis munificentia ædificauit ſub nomine Beatiſſimæ Virginis MARIÆ. Ac denique poſt obitum ab Eccleſia inter Sanctos relatus, colitur die ſexta ante Calendas Aprilis.

RVPERTVS BAIOAR. APOST.

IESV CHRISTI AN. 581.

PELAG. II. AN. 4.

TIBERII II. AN. 3.

I.

ANNO Domini quingenteſimo octogeſimo primo, Indictionis decimæquartæ, Tiberius Auguſt. Regem Perſa-

PERSÆ A ROMANIS PENITVS DEVICTI.

rum Coſrhoën; poſt obitum Iuſtini Imperium Romanum inuadentem, per ſtrenuiſſimos Duces, Iuſtinianum Iuſtini nepotem, de quo dictum eſt anno ſuperiori, & Mauritium qui poſt Tiberium rexit Imperium, variis præliis penitus profligauit, ipſamque Perſidem devaſtauit: eoque mœroris adegit ſuperbum Regem crebris victoriis elatum, vt miſerabiliter mori coëgerit; legemque ante obitum ferre, ne Rex Perſarum impoſterum contra Romanos arma moueret. Cui in regno ſucceſſit Hormiſda ipſius filius. Narrant hæc pluribus Euagrius *a* & Agathias *b*: iſte vero addit, Coſrhoën fuiſſe cunctis prædeceſſoribus Perſarum Regibus anteponendum victoriis ſuis, vel ipſi etiam Cyro Cambyſis. Quod autem eum ait regnaſſe annos quadraginta octo; quem Procopius *c* tunc viuens, & rerum Perſicarum ſciens, cœpiſſe ponit anno ſeptimo Iuſtiniani Imperatoris, qui fuit Chriſti quingenteſimus trigeſimus tertius; vtique eum hoc anno Domini quingenteſimo octogeſimo primo deceſſiſſe oportuit. Eundem vero Euagrius *d* ex aliorum relatione tradit, ſub extremum ætatis tempus diuino regenerationis lauacro tinctum fuiſſe.

a *Euagr. l. 5 c. 14 15. ap. Bar. an. 579*
b *Agath. lib. 4.*
c *Procop. li. 1. de Bel. Perſ.*
d *Euagr. li. 4 c. 27.*

COSRHOES PERS. REX FIT CHRISTIANVS. *Vide infr. an. 591. n. II.*

II. Hoc eodem anno Tiberij Imp. tertio (vt ponit idem Euagrius *e*) Antiochia Syriæ ingenti terræmotu magna ex parte vaſtata eſt, & Daphne tota concidit. Sed & eadem ciuitas, necnon Conſtantinopolis, grauiter exagitatæ ſunt occaſione *Anatolii* cuiuſdam plebeij hominis, qui malis artibus varios magiſtratus adeptus, Antiochiæ hoſtias ſecreto ſimulacris immolare deprehenſus eſt. Qui vna cum ſceleris conſciis in quæſtionem raptus, cum liber à Iudicibus dimitteretur, obſtitit populus grauiſſimo excitato tumultu; adeo vt etiam Gregorium eiuſdem ciuitatis Antiochenæ Epiſcopum de tanti ſceleris participatione accuſauerit, ob familiaritatem quam Anatolius cum ipſo habuerat. Quapropter Tiberius Imp. Anatolium cum ſuis Conſtantinopolim acceſſens, cum adhibitis aduerſus eos tormentis nihil contra Epiſcopum expiſcari valuiſſet, in ceteros vero reos nonniſi ſententiam exilij tuliſſet; adeo Conſtantinopolitanus concitatus eſt populus, vt tum in eundem ipſum Imperatorem, tum etiam in Eutychium Patriarcham, alioſque Iudices, tanquam aduerſus religionis Chriſtianæ proditores inſurrexerit. Actumque eſt tandem, vt cæteris quidem reis viuis à populo combuſtis, ipſe Anatolius beſtiis primum in Amphitheatro expoſitus ac dilaniatus, deinde in crucem actus fuerit: cuius inde corpus lupi in terram diſturbantes (quod nunquam viſum fuerat) membratim deuorarunt. Hæc pluribus Euagrius: qui & rem valde admirabilem habet de Imagine Beatiſſimæ Virginis, quæ erat in carcere Antiocheno; nimirum quod cum Anatolius ei ſupplicare velle oſtenderet, ea ipſum veluti ſacrilegum deteſtata, à ſe penitus abiecerit: rurſumque addit, ipſam Deiparam Fidelibus nonnullis tum Antiochiæ tum Conſtantinopoli apparentem, eos contra ſceleſtum illum concitaſſe.

e *Id. lib. 5. c. 17. 18. Ad de Niceph. lib. 18. c. 3.*

TVRBÆ ANTIOCH. ET CONSTANTINOP. OB IMPIETATEM ANATOLII. *Ap. Baron. an. 580. ſed vide ſup. an. 575. poſt n. I.*

S. DEI-GENITRIX AVERSATVR ANATOLIVM.

III. Hoc item anno (vt qui res Eccleſiæ Mediolanenſis proſecuti ſunt *f* affirmant) Laurentius Iunior poſt Frontonem creatus eſt eiuſdem Eccleſiæ Epiſcopus; moxque ad Pelagiū Papam, vt in communionem Catholicam reciperetur, ſcripſit libellum, quo ſe in cauſa Trium Capitulorum Romanæ inhærere Eccleſiæ profeſſus eſt. Cui quidem libello tum cōplures alij Senatores, tum ipſe Gregorius qui poſtea fuit Romanus Pontifex, Vrbanam hoc tempore gerens Præfecturam, ſubſcripſere; tanquam videlicet fideiuſſores Laurentij. ex quo intelligas cur idem Gregorius hunc libellum nominet Cautionem. Hæc autem cum ipſius Gregorij *g* teſtificatione manifeſta ſint; & ex iis nullus relinquatur locus aſſerendi ipſum ante præſentem annum, quo Vrbanam Præfecturam gerebat, potuiſſe eſſe monachum; vides quam longe ab hiſtorica veritate diſcrepet Ioannes diaconus, dum in Vita eiuſdem S. Gregorij tradit, ipſum à Benedicto Papa Pelagij deceſſore creatum ex monacho fuiſſe Diaconum Cardinalem S.R.E. quem & fingit adhuc monachum exiſtentē, ab eodem Benedicto miſſum eſſe in Britanniam ad conuerſionem Anglorum. Haud enim mirum ſi idem Ioannes in enarrandis S. Gregorij rebus geſtis interdum aberret, quem conſtat poſt Gregorium trecentis ferme annis vixiſſe.

f *Panuin. & Galeſin. in ſerie Epiſc. Mediol.*

g *Greg. 3. ep. 2 ad Conſt.*

GREG. POSTEA PAPÆ, PRÆFECTVRA VRBIS.

IV. Aggreſſuri itaque iam nos ordine temporum res tanti viri mirifice geſtas recenſere; ante omnia de ipſius genere dicimus, fuiſſe *h* ipſi atauum Felicem Romanum Pontificem, non quidem Quartum eius nominis, (vt exiſtimauit Ioannes diaconus) ſed Tertium, vt cum ratio temporis perſuadet, tum etiam patria: ſiquidem Quartus Samnita fuit, Tertius vero Romanus, ſicut & Gregorius; cuius pariter progenitores & anteceſſores liquet fuiſſe Romanos. Patrem autem eius Gordianum, matrem Siluiam vocatam eſſe; eoſdemque pietatis cultores, omnes æque conſentiunt: ſed excelluiſſe *Siluiam* ſanctitate, Eccleſiaſticæ Tabulæ fidem faciunt. Ipſum vero excultum fuiſſe bonis literis, (quantum illud ferebat ſæculum, ob diuturna bella æruginatum) tam ex ipſius ſcriptis, quam ex Gregorii *i* Turonenſis eiuſdem æqualis teſtificatione manifeſtum ſatis eſt. Sed & iuris ſciētiam apprime calluiſſe, ipſe ſuis poſtea litteris *k* declarauit. Sicut & quod inter Senatores militauerit, Præfecturamq; Vrbanam hoc eodem tempore geſſerit, ex ipſomet *l* conſtat; cum tamen (vt alibi *m* teſtatur) iam antea intus anhelare cœpiſſet ad ſolitudinem. Quæ illa putamus fuiſſe tempora, quibus ipſe adhuc laicus exiſtens ſex monaſteria in Sicilia, ſeptimum Romæ erexit in Regione montis Cælij ad Cliuum Scauri, eademque dotauit, reliqua bona ſua pauperibus erogans: vt teſtis eſt rerum Gregorij maxime conſcius alter Gregorius *n* Epiſcopus Turonenſis.

DE EIVS VITÆ PRIMORDIIS:
h *Id. 4. dial. 16. & hom. in Euang. 38. Martyr. Rom. in Fer. Qua de re etiam Bar. Tom VI. an. 492. in pr. & pluribus in Not. ad Roman. Mart. 25. Febr.*
i *Greg. Tur. 10. hiſt. 2.*
k *Greg. Pap. 11. ep. 54.*
l *Id. 3. ep. 2.*
m *Id. in praf. Moral.*
n *Greg. Tur. 10. hiſt. 1.*

V. In eo pariter redarguendus eſt Ioannes diaconus, dum ait ipſum Gregorium vitam excoluiſſe monaſticam primo ſub Hilarione Abbate, inde vero ſub Maximiano. Meminit enim ipſe Gregorius *o* tantummodo Valentini, ſiue Valentionis, qui ſibi in Monaſterio ſuo præfuerit: & qui haud diu permiſſus eſt agere in monaſterio, non alium Abbatem poſt Valentinu habuiſſe inſtitutorem putamus. Sed & cum erecto ab ipſo in Vrbe monaſterio, non (vt multi exiſtimarunt) è proxime poſitis Caſſinatibus monachis, quibus poſt deſtructum à Longobardis cœnobium Caſſinēſe, Romæ apud Lateranenſem baſilicam datum *p* fuerat monaſterium; ſed ex prouincia Valeria (atque haud dubium ex monaſteriis S. Equitij quæ multa in ea prouincia habuit *q*; nec extra ea ibi eo tempore vlla alia fuiſſe reperiuntur) petitum primum illum Abbatem Valentinum, à quo & habitum ipſe Gregorius, & regulas monaſticæ conuerſionis accepit, ex ipſius ſcriptis *r* manifeſtiſſime appareat: videant hinc, quo iure nonnulli tradant fuiſſe Gregorium inſtitutionis S. Benedicti profeſſorem; cum ipſum S. Equitium conſtet ante S. Benedictum in dicta prouincia monaſteria extruxiſſe, congregaſſeq; iam monachos cū S. Benedictus petiit eremum. Ceterum eundem Gregorium vixdum monaſterium ingreſſum, Pelagius Papa repente illinc inuitum ac nolentem abſtraxit, & diaconum S.R.E. ordinatum, Apocriſiarium miſit Conſtantinopolim; vt ex ipſius Gregorij *ſ* ad Leandrum teſtificatione certum redditur. Non enim niſi Diaconis eiuſmodi munus credi conſueuiſſe, idem poſtea ad Phocam Imperatorem ſcribens *t* docet. Liquet tamen eum, arreptum ſemel monaſticum inſtitutum nunquam deſeruiſſe: quem & in ea peregrinatione multos ſecum duxiſſe monachos quibuſcum viueret, ipſe ad eundem Leandrum teſtatur; & reuerſum Romam, in ſuum monaſterium rediiſſe viſuri ſumus.

ET INSTITVTIONE MONASTICA.
o *Greg. Pap. 4. dial. 21.*
p *Id. lib. 2. dial. in pr. & c. 17. & 4. ep. 34. ad Conſt. Aug.*
q *Id. 2. dial. 3. in fin.*
r *I. dial. 4. & lib. 3. c. 22. & lib. 4. c. 21.*
ſ *Id. praf. in Moral. ap. Baron. an. 583.*
t *11. ep. 43.*

[Scias, Lector, ea quæ Baronius habet de tempore monachatus S. Gregorii, deque eiuſdem profeſſione ſub inſtituto S. Equitii, non autem S. Benedicti, ac de aliis quæſtionibus eo pertinentibus, acriter impugnata fuiſſe à nonnullis monachis Ordinis S. Benedicti; ſed eadem ſatis valide defenſa ab *Antonio Gallonio* Congregationis Oratorii, Apologia Romæ edita anno 1604. aduerſus Conſtant. Bellotum, ipſo adhuc Illuſtriſſimo Card. ſuperſtite, & approbante. Poſt cuius obitum ſcripſerunt & alii eandem ſerram reciprocantes; ſed qui vt plurimum leuibus potius nitantur coniecturis, quam grauibus rationibus. Nec vero tantummodo S. Gregorium ſibi monachos Benedictinos vendicare, ſed & alios qui nihil penitus ad ipſos pertinuerunt, iam variis locis viſum eſt ſuperius, 494, V. 502. VIII. Quaſi non ſat habeat nobiliſſimus Ordo legitimorum liberorum, niſi & ſuppoſititios ſibi vndique nundinetur. Verum nihil nos de iſtis iudicamus; qui ſenſa dumtaxat Baronii referenda ſuſcepimus.]

VI. Hoc item anno cœpta iam Indictione decimaquinta, euocatione Regis Francorum Guntheramni, ſub Priſco Lugdunenſi Archiepiſcopo, Calendis Nouembris celebrata eſt Prima SYNODVS MATISCONENSIS, vt eius Acta *u* teſtantur; licet illic corrupte dicatur coacta anno duode-

u *Conc. Matiſcon. in fi.*

CONCIL. MATISC. I.

cimo dicti Regis: nam ſi (vt ibidem aſſeritur) decimaquinta Indictione celebrata fuerit, non duodecimo, ſed decimoſeptimo id accidiſſe oportuit. Extant eiuſdem Synodi canones decem & nouem ab vno & viginti Epiſcopis ſanciti; iidemque omnes ad morum emendationem, Eccleſiaſticamque diſciplinam ſpectantes, complures vero ad Iudæorum petulantiam coërcendam. Interque alia actum ibi *x* de Quadrageſima dicta S. Martini, trium dierum in hebdomada, nempe ſecundæ, quartæ, & ſextæ feriæ, à Feſto S. Martini vſque ad Natalem Domini ieiuniis obſeruanda. Fuiſſe autem in Galliis huiuſmodi ieiunia primum inſtituta à S. Perpetuo Turonenſi Epiſcopo, Gregorius *y* eiuſdem Eccleſiæ Antiſtes docet. Fluxit vero inde, vt nonnulli Fidelium ipſum integrum tempus Aduentus, quod Natalem Domini diem præcedit, ieiunio continuato tranſigerent.

x *Ibid. c. 9.* DE QVADRAGESIMA S. MART.

y *Greg. Tur. 10. hiſt. 31.*

VII. EVLOGIVS EPISCOP. ALEX.

Eodem quoque anno defuncto Ioanne Epiſcopo Alexandrino cum ſediſſet annos vndecim, in locum eius ſuffectus eſt *S. Eulogius.* Hæc ex Nicephori Chronico: deque eodem Euagrius *z*, & alij. Sed & meminit eiuſdem cum laude ſæpe in ſuis epiſtolis S. Gregorius Papa; ageturque pluries de eo inferius.

z *Euagr. lib. 5. c. 16.*

IESV CHRISTI AN. 582.

PELAG. II. AN. 5.

TIBERII II. AN. 4.

I.

ANNO Domini quingenteſimo octogeſimo ſecundo, Indictionis decimæquintæ, qui quartus Childeberti Fracorum Regis, ac decimusoctauus Guntheramni ipſius patrui habetur, eiuſdem Guntheramni iuſſu celebrata *a* eſt Prima SYNODVS CABILONENSIS in cauſa Sagittarij & Salonij Epiſcoporum, de quibus eſt ſuperius actum. Qui in ea Synodo accuſati de adulteriis atq; homicidiis, ſed & rei maieſtatis conſtituti, & patriæ proditores, ab Epiſcopatu deiecti ſunt.

a *Greg. Tur. 5. hiſt. Fran. 27.* CONCIL. CABILON. I. IN CAVSA PRAVOR. EPISC.

IESV CHRISTI AN. 583.

PELAG. II. AN. 6.

MAVRITII AN. I.

I.

ANNO Domini quingenteſimo octogeſimo tertio, Indictionis primæ, menſe Aprilis, die octaua poſt Paſcha, Eutychius * Conſtantinopolitanus Epiſcopus ex hac vita migrauit, cum poſt reuocationem ab exilio ſediſſet annos quatuor & ſex menſes; vt præter alios aſſerit qui interfuit Euſtathius *a* in eius Rebus geſtis. Cum vero paulo ante quam in morbum incideret, commentarium edidiſſet de Reſurrectione carnis, quo cum firmiter aduerſus Gentiles & hæreticos eam aſtrueret, ex Origenis tamen erroribus aſſereret fore eam abſque carne palpabili; Gregorius diaconus Apoſtolicæ Sedis Apocriſiarius, ipſo conuento atque admonito, poſt multam inter eos diſputationem, interueniente Tiberio Imperatore, liber ille combuſtus eſt, & Eutychius errorem agnouit: qui & ægrotans, quandocunque noti Gregorij ad eum ſalutationis gratia pergebant, pellem manus ſuæ tenens dicebat: *Confiteor quia omnes in hac carne reſurgemus:* quod omnino prius negare conſueuerat. Refert hæc pluribus ipſe Gregorius *b*, quæ Euſtathius diſſimulauit. Ceterum haud valuit næuus iſte, vel quantauis macula, quam cito abſterſit, Eutychij animæ labefactare pulchritudinem: vt non immerito Græci eum vt Sanctum colant, anniuerſariaque die eiuſdem natale celebrent.

* *Ap. Barõ. an. 586. ſed vide ſup. an. 575. poſt num. 1.*

a *Ap. Sur. 6. April.* DISPVT. INTER GREG. ET EVTYCH. DE RESVR. CARNIS.

b *Greg. 14. Moral. 29.*

c *Menolog Græc.*

II. IOAN. IEIVNATOR HYPOCRI-

Ei vero ſuffectus eſt *Ioannes* quidam monachus, cognomento *Ieiunator:* cui tamen (vt Euſtathius tradit) Eutychius adhuc viuens haud voluit ſuo elogio ſuffragari, cum ægrotans ab Imperatore de ſucceſſore requireretur; vtpote qui nihil boni præuideret de homine, qui ex iugi omnibus noto ieiunio popularem captās auram, eadem inflatus intumuiſſet. Cuiuſmodi etiam ductus hypocriſi, cum ad Epiſcopatum quæreretur, fugam ſimulans, nonniſi coactus eum ſuſcipere videri voluit; vt ei poſtea S. Gregorius *d* exprobrauit, cum per ſuperbiam ſuam ille Eccleſiam ſubuertere conatus eſt, ſicut videbitur inferius ſuis locis.

SI SVA ADIPISCITVR SED. CONST.

d *Id. 1. ep. 4. & 4. ep. 38.*

III. TIBERII IMP. OBITVS.

Vbi autem ab obitu Eutychij quatuor fuiſſent menſes elapſi, mortuus eſt quoque Tiberius Imperator menſe Auguſto, cum regnaſſet ſolus annos quatuor, totidemque cum Iuſtino vno minus menſe; prout teſtatur Euagrius *e*, aliique fere conſentiunt. Proxime vero moriturus, Imperium publice Mauritio tradidit; quem iam antea Comitem Excubitorum, & Magiſtrũ militiæ creatum, poſtea etiam victorem à debellatione Perſarum, aliorumque barbarorum redeuntem, Cæſarem dixerat: cui & vna cum Imperio, ſuum quoque nomen impertiuit, vt diceretur MAVRITIVS TIBERIVS; ac filiam ſuam Auguſtam, à ſuo pariter cognomine *Conſtantinam* dictam (nam & ipſe, *Tiberius Conſtantinus* dici voluerat) in vxorem tradidit: vt hæc omnia pluribus proſecuti ſunt Euagrius *f*, Nicephorus *g*, & alij; qui & eiuſdem Mauritij fortitudinem, pietatem, aliaſque inſignes virtutes mirifice laudarunt: præſagia vero diuina futuri eius Imperij recenſet idem Euagrius *h*: illudque ipſum fuiſſe ei prænunciatum à SS. Theodoro Sicæota Archimandrita, & Eutychio Conſtantinopolitano Epiſcopo, teſtantur Acta *i* rerum ab iiſdem Sanctis geſtarum, in quibus æque commendatur eiuſdem Muritij eximius religionis cultus. Porro ipſum ab antiqua Roma genus & nomen traxiſſe, ſed ob parentes ex quibus proxime oriundus eſſet, Arabiſſum vrbem Cappadociæ patriam agnouiſſe, Euagrius *k* tradit: additque ipſius cum Auguſta Conſtantina nuptiis (quod nulli ante Imperatori eueniſſe aliquando traditum eſſet) vtrumque eiuſdem parentem decora canicie venerandum, ac fratres forma eximios interfuiſſe.

e *Euagr. li. 5. c. 23.*

MAVRITIVS IMP.

f *Id. lib. 5. c. 19. & ſeqq.*

g *Niceph. lib. 18. c. 6.*

h *Euagr. ib. c. 21.*

i *Ap. Sur. 6. & 26. Aprilis.*

k *Euagr. lib. 5. c. 19. & lib. 6. c. 1.*

IV. DE TEMPORE INGRESSVS MAVRITII.

Eundem autem hoc anno imperare cœpiſſe, non ſolum quæ de tempore obitus Tiberij ab Euſtathio qui præſens fuit dicta ſunt, manifeſte docent; ſed & apertiſſime confirmatur ex eo quod in epiſtolis *l* S. Gregorij Papæ adnotatum eſt, anno ſecundo ipſius Pontificatus, ſiue Chriſti anno quingẽteſimo nonageſimo primo, fuiſſe ſeptimum annum Conſulatus, ſeu Poſt Conſulatum Mauritij, quem certum eſt omnium ſententia incidiſſe anno ſecundo eiuſdem Imperij. Et adhuc apertius ex aliis monumentis publicis, cum apud eundem S. Gregorium *m*, vbi annus Imperij Mauritij decimustertius iungitur cum Indictione pariter decimatertia, tum apud Bedam *n*, vbi æque eiuſdem Imperatoris annus decimusquartus iungitur cum Indictione decimaquarta, cum hoc anno, quo ipſum inchoaſſe Imperium ponimus, fuerit etiam Indictio prima. Aſſerit id ipſum & Gregorius *o* Turonenſis, huius temporis ſcriptor, dum Tiberij exitum, & Mauritij ingreſſum ponit anno Childeberti Francorum Regis octauo: idemque ſuperius *p* dixit, eo anno vltimum Ianuarij fuiſſe Dominicum diem, quo Dominicalis litera fuit C. quam certum eſt cadere in præſentem annum Domini quingenteſimum octogeſimum tertium, (Sed quod ad annos Childeberti pertinet; apparet errorem illapſum in Gregorium, dum octauus ibi numeratur qui dumtaxat quintus dici debuit.) Denique cum ex ipſa Mauritiana hiſtoria, auctore Theophylacto cognomento Simocato antiquitus ſcripta, aliiſque tam Græcis quam Latinis hiſtoricis, conſtet Mauritium perueniſſe ad annum Imperij vigeſimum; & certum ſit tempus obitus eius, & ingreſſum Phocæ ipſius ſucceſſoris, accidiſſe anno Chriſti ſexcenteſimo ſecundo menſe Nouembri; vtique affirmandum eſt, eum imperare cœpiſſe hoc eodem anno Chriſti quingenteſimo octogeſimo tertio, quo Tiberius menſe Auguſto defunctus eſt.

l *Greg. lib. 2. Reg. in pr.*

m *Id. 4. ep. 44.*

n *Bed. de geſt. Angel. lib. 1. c. 23.*

o *Greg. Tur. lib. 6. c. 30. hiſt. Franc.*

p *Ibid. c. 25.*

[Ingreſſum Mauritii in Imperium, antea Baronius collocauerat ann. 586. Sed poſtea re accuratius conſiderata, in Append. Tomi XII. voluit in hunc annum referri, iis partim motus rationibus, quæ præcedenti §. continentur. Appoſuimus enim & nos quædam in eius ſententiæ confirmationem, quæ minime apud eum repereris. Sed & meminiſſe debes eorum quæ diximus eadem occaſione ſuperius ad ann. 575. I. nempe ex huiuſmodi correctionibus Baronii,

transferendas à nobis fuiſſe in alios annos, quam in Tomis ipſius Baronii habeantur, res eas geſtas, quæ pendent ex chronologia Tiberii & Mauritii Imp notatis tamen in margine locis, quibus eas apud Baronium reperire ſit.]

V. CONCIL. BRENNAC. IN CAVSA GREG. TVRON. Hoc item anno, qui quintus (vt diximus) numeratur Childeberti Iunioris Francorum Regis, habita eſt in Gallia SYNODVS BRENNACENSIS; cuius aliquot extant apud Gregorium *q* Turonenſem Epiſcopum monumenta: nam celebrata ipſa eſt in cauſa ipſius Gregorij, cum falſo reus factus eſſet, quod Fredegundem vxorem Chilperici Regis infamaſſet de commixtione cum Bertheramno Burdegalenſi Epiſcopo. Ea vero de re cum ex ſententia Synodi Gregorius, celebratis Miſſis in tribus altaribus, & addito iuramento, ſe purgaſſet; accuſatores eius excommunicati ac pœnis ſubiecti fuere: Rex vero Chilpericus eidem reconciliatus, ipſius etiam benedictionem *r* expetiit, quem paulo ante reum maieſtatis conſtituiſſet. Scripſit quoque de hac Synodo carmen Venantius *ſ* Fortunatus, quo & cecinit laudes Chilperici & Fredegundis, & quidem puto intuitu charitatis, vt è domo regia manantem ex impudica Regina fœtorem veluti plurimo effuſo balſamo effugaret. Verum qui non ſecundum faciem iudicat Deus, aduerſus eoſdem Chilpericum & Fredegundem duriſſimam mox ſententiam protulit, qua ipſos duobus Filiis *t* Clodoberto, & Dagoberto, grauiſſima lue tunc Gallias deuaſtante extinctis, priuauit: quibus adhuc ægrotantibus, vt ſimulata aliqua pœnitentia eos à periculo Fredegundis liberaret, omnia incendit debitorum iniuſta nomina, idque ipſum agendi Chilperico auctrix extitit. Sed liberis paulo poſt extinctis, & ipſa in conſueta peccata recidens, nouercali odio commota in Clodoueum, Chilperici ex priori vxore Audouera filium, eundem in ſuſpicionem adductum quod in eam aliquid moliretur, detruſum in carcerem gladio feriri curauit, euulgans ipſum obnoxium culpæ ſibi necem intuliſſe. quam rem geſtam Gregorius *u* narrat. Additque de alia Francorum Regina, coniuge Guntheramni germani Chilperici, hac eadem peſte defuncta, ipſam cernentem ſe euadere non poſſe, Herodiano more Regem petiiſſe, & cũ iuramenti interpoſitione adiuraſſe, vt cum primum ipſa deceſſiſſet, medicos qui eam curauerant (quaſi potiones lethiferas ab iis accepiſſet) gladio perimeret, vt eſſet vnus dolor regiis pariter & medicorum amicis, & in eius exequiis aliorum quoq; funera plangerentur. Quod & Regem præſtitiſſe ait.

q Id. lib. 5. c. 47 & ſeq. *r Id. lib. 6. c. 5.* *ſ Fortun. carm. lib. 9.* *t Greg. Tur. lib. 5. c. 34.* EREDEGVNDIS SCELERA. *u Ibid. c. 39.*

VI. S. MARTINI BRACAR. OBITVS. Hoc eodem anno Childeberti quinto (vt ex eodem Gregorio *x* conſtat) Martinus ille de quo ſuperius, inſignis Bracarenſis Epiſcopus, ex hac vita migrauit, poſtquam triginta circiter annos ſediſſet, vt idem auctor tradit: qua ratione dicendus eſſet inchoatus eius Epiſcopatus circa annum Domini quingenteſimum quinquageſium tertium. Verum alij eius in Hiſpanias aduentum referunt tantummodo ad annũ quingenteſimum ſexageſimũ: cui ſententiæ magis inhæſimus, quod ex Actis Concilij Bracarenſis Secundi, tum nota Æræ, tum numero annorum Ariamiri Regis ſibi vendicet auctoritatem. Dies autem qua tantus vir, cui multum debet Hiſpania, ad cœlum migrauit, celebratur ab Eccleſia ad decimum tertium Calendas Aprilis. De cuius etiam mirificis laudibus, extat egregium Venantij *y* Fortunati carmen.

x Ibid. c. 37. *y Fortun. carm. lib. 5.*

VII. PERSECVTIO EXCITATA A LEWIGILDO. Hoc item anno, teſte eodem Gregorio *z*, qui (vt numemerat) quintus eſt Childeberti Regis, dira perſecutio in Hiſpania excitata eſt à Lewigildo Rege Ariano aduerſus Catholicos; qua (vt ait) multi exiliis damnati, facultatibus priuati, facie decocti, carceri mancipati, verberibus affecti, ac diuerſis ſuppliciis trucidati ſunt. Sed & Iſidorus *a* breuiter & ipſe eandem perſecutionem perſtringens, multos è Catholicis ait in Arianam perfidiam terroribus impulſos eſſe, ac pleroſque ſine perſecutione illectos auro rebuſque deceptos; nec ſolum ex plebe, ſed etiam ex ſacerdotalis ordinis dignitate, ſicut Vincentium ex Cæſarauguſtano Epiſcopo apoſtatam factum. Quæ vero recentior huius perſecutionis cauſa præceſſerit, idem Gregorius hanc recenſet; nimirum quod cum Lewigildi filius primogenitus nomine Herminigildus, vxorem duxiſſet Ingundem Sigeberti Francorum Regis ex Brunichilde coniuge filiam; hæcque fide Catholica præſtans, à Goiſuintha Regina (Athanagildi olim vxore, matre vero Brunichildis, ac proinde ipſius Ingundis auia, quæ demum Lewigildo nupſerat) Arianam impietatem amplecti ſæpius ſolicitata, omnino acquieſcere recuſaſſet; ideoq; ab eadem peſſime habita, ac calcibus etiam ad ſanguinem vſque verberata, denique per vim more Arianorum rebaptizata eſſet: haud tamen ipſa animum à fide diuertens, tantum etiam apud Herminigildum maritum continuis hortationibus ſuis profecerit, vt & ipſe relicta hæreſi religionem Catholicam ſit profeſſus: ea vero de re iratus Levvigildus, bello filium perſequi, ſimulque Eccleſiam vexare cœperit.

z Greg. hiſt. 38. *a Iſid. in Chron. Goth.* INGVNDIS REGINÆ EGREGIA CONFESSIO.

VIII. HERMINIGILDVS PRO DEFENSIONE RELIG. ARMA PARAT CONTRA PATREM. Porro Herminigildus viribus patris impar, non ſolum Græcos qui in Hiſpaniis (vt vidimus) pro Imperio Romano aduerſus Gothos militabant, ſibi ſociauit *b*, ſed etiam ad aliud obtinendum auxilium, Legatum ad Imperatorem Cõſtantinopolim miſit S. Leandrum Hiſpalenſem Epiſcopum, doctrina & pietate clarum: quem & ipſum Herminigildi conuerſioni plurimum contuliſſe, qui proſecuti ſunt res Hiſpaniarum tradunt, confirmatque S. Gregorius *c* Papa, cui tunc ea ratione contigit eiuſdem cognitionem habere, cum ipſe ageret (vt diximus) apud Imperatorem Sedis Apoſtolicæ Apocriſiarium; quando & eodem adnitente Leandro opus aggreſſus eſt *Moralium expoſitionum in librum Iob*, quod abſolutum primo ſui Pontificatus anno ad illum id expetentem miſit: vt de his omnibus conſtat ex ipſius tunc ſcriptis literis *d*.

b Greg. d. c. 38. *c Greg. Pap. 3. dial. 31.* *d Id. 1. ep 41. & praf. comment. in Iob.*

IX. Quod autem ad bellum inter patrem filiumque ſpectat: perduraſſe illud variis caſibus ad aliquot annos, ex Gregorio Turonenſi, aliiſque apparet: qui etiam docet quam prauis artibus Levvigildus apud Chilpericum & Fredegundẽ egerit, ne Childebertus Ingundis frater, & Guntheramnus Reges, exercitus quos paratos ad inuadendam Hiſpaniam haberent, eo dirigerẽt. Qui vero tandem exitus belli fuerit, dicetur ſuo loco. Sed quam multa eodem tempore & ingẽtia miracula variis locis fieri contigerit in confirmationem fidei Catholicæ, & confuſionem impietatis Arianæ, cum & nonnunquam ipſius ſectatores videri vellent æque auctoritatẽ habere prodigia edendi, idem Gregorius *e* ſcriptis ſuis memorat: & inter alia de duobus Arianis; qui cum diſputatione perſuaderi à Catholicis non valerent, ad miraculorum editionem prouocati, inſigniter confuſi permanſerunt; necnon de Epiſcopo æque Ariano, qui velut alter Cyrola, cæcum illuminare videri volens, hominem probe videntem, pecunia ad fraudem illectum, ſpe diuinitus deceptus, cæcum penitus reddidit. Recitat inſuper Gregorius *f* diſputationem, quam ipſe habuit de fide aduerſus Legatum quendam Arianum, miſſum à Levvigildo ad Chilpericum. Ac denique de eodem Chilperico addit; cum & ipſe ferretur præceps ad inſectandam Arianam hæreſim, tranſgreſſum limitem, in Sabellianiſmum impegiſſe, ſed ab eo mox per ipſum Gregorium, & S. Saluium Albigenſem Epiſcopum abductum fuiſſe, ac rectæ fidei reſtitutum.

MIRACVLA IN CONFIRMATIONEM FIDEI. *e Greg. Tur. de glor. Cõfeſſ. c. 12. 13. 14. de glor. mart. lib. 1. c. 79. 80. 81.* *f Id. 5. hiſt. Fran. 43.*

IESV CHRISTI AN. 584.

PELAG. II. AN. 7.

MAVRITII AN. 2.

I. ANNO Chriſti quingenteſimo octogeſimo quarto, Indictionis ſecundæ, qui ſextus numeratur Childeberti Francorum Regis, per Igidium Rhemenſem Epiſcopum, & alios collegas legatos, compoſitæ ſunt res Francorum, pace inter Reges ſtabilita ea conditione, vt poſt obitum Chilperici Childebertus ei heres in vniuerſo regno ſuccederet. Habet iſta Gregorius *a*.

a Id. lib. 6. c. 3. & 31.

II. PELAG. PP. PETIT AVXILIVM CONTRA LONGOB. Eodem anno, Indictione iam incipiente tertia, quarto Nonas Octobris, Pelagius Papa admodum fatigatus Longobardorum aſſiduis bellis, poſt fœdus cum illis initum iureiurando perfracto iterum rediuiuis, ab Imperatore auxilium petiturus, Honoratum Notarium Conſtantinopolim legauit, eique ea de re ad Gregorium diaconum adhuc ibi Apocriſiarium agentem litteras *b* dedit. Vnde forte accidit, vt Mauritius Legatos ad Childeberum Francorum Regem

b Pelag. ep. 3

c Greg. Tur. lib. 3. c. 30. 38. Habet vero Baronius an. 588 Sed vide ſub. an. 583. poſt nu. IV.

miſerit cum pecuniis, ſolicitans eum ad bellum aduerſus Longobardos ſuſcipiendum: Cum Childebertus parum liberaliter in his agens, miſſo tamen demum exercitu ad inuadendam Italiam, diſcordia Ducum re infectam dimiſit. quæ pluribus narrat Gregorius c Turonenſis.

III. GREG. DIAC. ROMAM REVERTITVR.

Sed quod ad Gregorium S. R. E. diaconum ſpectat; fuit ipſe poſt hæc reuocatus Romam à Pelago Pontifice, qui ex more ad nouum Imperatorem Mauritium, nouum Apocriſiarum miſit Laurentium eiuſdem Eccleſiæ Archidiaconū; vt ipſe teſtatur Gregorius d. Qui quidem ea occaſione Romam rediens, ſecum detulit ab Imperatore dono acceptas e ſacroſanctas Reliquias Andreæ Apoſtoli, & Lucæ Euangeliſtæ, nempe illius brachium, & iſtius caput: quæ monaſterio ſuo Romæ ad Cliuum Scauri ab eo olim erecto recōdidit; quod & inde S. Andreæ dictum eſſe f conſtat. Sed & ipſum Romam reuerſum, iterum ſe eidem monaſterio incluſiſſe, eidemque ipſummet vt Abbatem præfuiſſe vſque ad electionem ſuam in Romanum Pontificem; idem ipſe ſatis aperte docet, dum in ſuis Dialogis g narrat hiſtoriam de monacho proprietario defuncto, in quem vt Abbas pœnam irrogauit vt ſepeliretur in ſterquilinio.

d Greg. Pap. 4 ep. 38. & lib. 2. ep. ſt. ſupr. e Ita habet cod. Vatic. nu. 153 pag. 1. f Greg. Pap. 9 ep. 22. ad Prob. g Id. 4. dial. 55.

IV. SCRIBIT ADVERSVS TRIA CAP.

Interea vero aduerſus ingruentes ob Tria Capitula ſchiſmaticos, iuſſu Pelagij Papæ ſtylum exercens, librum ea de re ſcripſit, quem Pelagius miſit ad Eliam Aquileienſem Epiſcopum, Paulini de quo ſuperius ſucceſſorem. Teſtatur id Paulus h diaconus qui librum illum Epiſtolam i vocat. Eiuſdem enim plane fuiſſe generis viſa eſt, cuius erat Epiſtola S. Leonis ad Flauianum; quæ cum epiſtolæ nomine ſcripta eſſet, eadem diceretur & Tomus ob ſui amplitudinem: nam & ipſa Pelagij epiſtola etiam à S. Gregorio Liber eſt nuncupata, cum eandem poſtea ad Hibernos k æque ſciſmaticos tranſmittens, ex modeſtia totam Pelagio tribuit, nihil ſibi arrogans laboris à ſe in ea ſcribenda ſuſcepti. Ceterum Paulus de his agens in eo errat, dum ait Eliam Aquileienſem redargutum eſſe à Pelagio, quod nollet ſuſcipere Tria Capitula; cum econtra liqueat eum caput fuiſſe ſchiſmaticorum, qui damnationi Capitulorum conſentire recuſarent. Sicut & in eo corrigendus l eſt, dum Eliæ obitum, & ſucceſſionē Seueri, ad illa refert tempora, quibus S. Gregorius Auguſtinum in Angliam miſit; cum id non ſolum ceteris auctoribus m omnibus, anno Domini quingenteſimo octogeſimo ſexto ponentibus Eliæ obitum, aduerſetur; ſed & ipſi Gregorio qui Seuerum ſediſſe antequam ipſe Gregorius eſſet Pontifex, ſignificat literis n ad eum ſcriptis anno primo ſui Pontificatus.

h Paul. diacon. de geſt. Long. lib. 3. c. 10. i Recitat illam valde prolixam Bar. Tom. VII. an. 586 vna cum aliis duabus breuioribus eiuſdem Pelagii Papæ nomine ab eodem Gregorio antea ſcriptis ad eundem Eliam atque vniuerſos Iſtriæ Epiſc. acceptas omnes à Nic. Fabro Par. k Greg. 2. ep. 36. l Paul. diac. lib. 3. c. 12. m Panuin. Rube. hiſt. Rauen. li. 4. n Greg. 1. ep. 16.

IESV CHRISTI AN. 585.

PELAG. II. AN. 8.

MAVRITII AN. 3.

I.

ANNO Domini quingenteſimo octogeſimo quinto, Indictionis tertiæ, Mauritij Imp. anno ſecundo cœpto à menſe Auguſti anni ſuperioris, idem Imperator (vt Cedrenus & alij teſtantur) Conſulatum abſque collega ſuſcepit, ita vt reliqui eius Imperij anni, ab eodem Conſulatu nomen multiplicato nomine ſortirentur: quod in aliquibus eius temporis monumentis obſeruatum videbis inferius. Quo eodem anno Mauritij ſecundo idem Cedrenus ponit, quoſdam Græcos cum inter prandendum conuicia in ſanctiſſimam Virginem Deiparam ieciſſent, illico à malis ſpiritibus correptos pœnas dediſſe; domino vero domus in qua prandiſſent, ipſam Deiparam in ſomnis virgula pedes inciſiſſe.

BLASPHEMI IN MARIAM VIRG. PVNITI. Ap. Baron. an. 587. ſed vide ſup. an. 583. poſt. num. IV.

II. ANTHARITH CREATVR REX LONGOB.

Quod ad res pertinet Occidentis; hoc eodem anno Longobardi, cum per decennium ſine Rege ſub Ducibus extitiſſent, regiminis eiuſmodi ſine capite iam pertæſi, initis vna comitiis, Regem vt antea crearunt; delectuſque eſt ex omnibus, Clephonis vltimi Regis filius nomine *Antharith:* ſed barbaricum nomen nimis aſperum, cognominis *Flauii* lenitate delinierunt; quo prænomine omnes qui poſtea fuere Longobardorum Reges vſi ſunt. In noui vero Regis, eiuſque miniſtrorum ſuſtentationem, Duces qui tunc erant, omnis ſubſtantiæ ſuæ medietatem regalibus vſibus tribuerunt. Hæc omnia Paulus a diaconus. Porro ſub hoc Antharith miraculum illud accidiſſe noſcitur, quod Papa Gregorius b narrat de Claue aurea S Petri Apoſtoli; quam cum miles quidem Longobardus Arianus in Tranſpadanis partibus inuentam cultello incidere voluiſſet, illum ipſum cultellum arreptus per ſpiritum ſibi in gutture defigens, miſere periit. Quo miraculo Antharith conterritus, aliam auream clauem conficiens, eam cum illa priori ad Pelagium Papam tranſmiſit. Hæc Gregorius. Sed quod per clauem poſſeſſio deſignatur, illud per illam clauium miſſionem ſignificatum fuiſſe poſſet ex euentis aſſeri, non tantum à Lōgobardis Vrbem non capiendam, ſed & ipſos omnes cum ſua ditione Romano Pontifici parituros. Vnde merito his diebus Venantius c Fortunatus laudes celebrans Apoſtolorum Petri & Pauli, inter alia egit de ipſorum patrocinio, quo munierunt Vrbem ne à Longobardis caperetur: quod & ingenue alibi idem Gregorius d faſſus eſt.

a Paul. diac. 3. de geſt. Long. 8. b Greg. 6. ep. 23. DE CLAVE S. PETRI GRANDE MIRACVLVM. c Fortun. lib. 3. arm. d Greg. 7. ep. 23.

III.

Hoc eodem anno Childeberti Francorum Regis ſeptimo, Chilpericus Rex ad Iudæorum conuerſionem addicēs animum, complures eorum ad fidem conuerſos baptiſmo ſuſcepit; ſed dum alios adigere vellet, multarum cædium occaſionem præbuit: quæ pluribus recenſet Gregorius e Turonenſis.

e Greg. Tur. 6. hiſt. Fran. 17.

IESV CHRISTI AN. 586.

PELAG. II. AN. 9.

MAVRITII AN. 4.

I.

ANNO Chriſti quingenteſimo octogeſimo ſexto, Indictionis quartæ, quo Mauritij Imperij annus tertius finitur & quartus inchoatur menſe Auguſti, traditur apud Miſcellæ a auctorem & Cedrenum b, Philippicum Orientis Præfectum, Ducemque exercitus, cui Mauritius ſororem ſuam Gordiam in matrimonium collocauerat, admirabilem conſecutum eſſe victoriam aduerſus Perſas ope ſanctiſſimæ imaginis Saluatoris ἀχειροποιήτου, id eſt, Non-manufactæ, quam ad Abgarum Edeſſæ Regem à Chriſto miſſam prodidere veteres; de qua, eiuſque miraculis, iam dictum ſuperius. Cum & alioqui tanta hæc videri potuiſſet Deus præſtitiſſe Chriſtiano eidemque Catholico exercitui, ad confutandum vanum magorum vaticinium, quo Regi Perſarum victoriam de Romanis polliciti erant; vt iidem auctores referunt. De Philippici vero ſtrenuiſſimi Ducis rebus aduerſus Imperij Romani hoſtes præclare geſtis, agit etiam Euagrius c.

a Miſcel. lib. 17. b Cedr. in Annal. INSIGNIS VICTORIA VIRTVTE IMAG. SALVAT. Ap. Baron. an. 589. ſed vide ſup. an. 583. poſt num. IV. c Euagr. lib. 6. c. 3. 12. 13.

II. PELAG. PP. COMMOVET EXARCHVM ADVERSVS SCHISMATICOS.

Hoc eodem tempore, cum præparatum Gregorij S.R.E. diaconi induſtria aduerſus ſchiſmaticos Trium Capitulorum defenſores pharmacum, de quo dictum eſt ante ſuperiorem annum, Pelagius Papa minime profuiſſe cognouiſſet; idem Pelagium Pontificem Seniorem imitatus, qui eoſdem ſchiſmaticos per Narſetem Ducem compeſcere laborauerat, Smaragdum Italiæ Exarchum aduerſus illos excitauit: qui quidem impigre ei obſecutus, Rauenna Gradum properans, Seuerum Aquileienſem Epiſcopum ſchiſmaticorum caput, vna cum tribus aliis Iſtriæ Epiſcopis Rauennam deduxit, ac vi compulit communicare cum Ioanne illius ciuitatis Epiſcopo Trium Capitulorum damnatore; ſicque poſt annum ad Eccleſias ſuas redire permiſit, ſed mox iidem cum iam à reliquis Epiſcopis Iſtriæ ſchiſmaticis, aut à populo minime reciperentur, in priſtinum ſchiſma relapſi ſunt. Habet iſta pluribus Paulus d diaconus. Quem tamen hic lector attendat grauiſſime in errorem lapſum (quod & ſuperius attigimus) aliis quoque recentioribus e errandi occaſionem fuiſſe, dum hiſtoriæ de Tribus Capitulis penitus ignarus, putauit eorum damnatores fuiſſe ſchiſmaticos. Ex quo factum eſt, vt in deuium ſemel immiſſo pede, iidem implicati teneantur aliis multis erroribus: veluti cum dicunt Ioannem Rauennatem Epiſcopum à communione

d Paul. diac. l. 3. c. 12. e Sigon. de reg. Ital. l. 3. Hier. Rub. lib. 4. hiſt. Rauen. ERROR PAVLI DIAC. IN HISTOR. DE TRIB. CAPP.

Eccleſiæ Romanæ defeciſſe, & Smaragdum exarchum Catholicos Epiſcopos perſecutum eſſe, atque alia eiuſmodi veritati penitus repugnantia; Catholicos vocantes ſchiſmaticos, ſchiſmaticos autem inter Catholicos numerantes: cum tamen præter ea quæ ſuperius à nobis dicta ſunt, conſtet ex epiſtola quam Gregorius *f* Papa ad eundem Ioannem Rauennatem poſtea ſcripſit, ipſum Ioannem ſtrenue laboraſſe aduerſus eoſdem ſchiſmaticos in Italia agentes. Eſt vero etiam libellus *g* eorundem Epiſcoporum ſchiſmaticorum Iſtriæ & Venetiarum, oblatus Mauritio Imperatori aduerſus Gregorium Papam, quo hæc omnia de Smaragdo & Seuero, deque Seueri prædeceſſore Elia, aliiſque rebus eo ſpectantibus, dilucidius explicantur.

f Greg. 2. ep. 32.

g Rec. Bar. Annal. Tō. VIII. an. 590. accep tum à Nic. Fabro.

IESV CHRISTI An. 587.

PELAG. II. An. 10.

MAVRITII An. 5.

I. CONCIL. CONSTANTINOP. IN CAVSA GREG. ANTIOC.

ANNO Chriſti quingenteſimo octogeſimo ſeptimo, Indictionis quintæ, à Ioanne Epiſcopo Conſtantinopolitano celebratum eſt CONCILIVM in cauſa Gregorij Epiſcopi Antiocheni: qui factione Aſterij Orientis Præfecti accuſatus ab Antiochenis de multis criminibus, ad Imperatorem & Concilium prouocans, Conſtantinopolim venerat: ſed Synodi atque Senatus ſententia abſolutus, liber ad ciuitatem ſuam reuerſus eſt. Hæc pluribus Euagrius *a*, qui tunc affuit, eidemque Gregorio adſtitit. Ea vero hoc anno geſta eſſe, conſtat ex S. Gregorio *b* Papa, dum ſcribens de eadem Synodo ad Eulogium Alexandrinum & Ioannem Conſtantinopolitanum Indictione decimatertia, numerat à tempore eius celebrationis annos octo. Idem autem iiſdem, aliiſque ad Euſebium *c* Epiſcopum Theſſalonicenſem datis literis, ſcribit Ioannem quidem hanc de cauſa Gregorij Antiocheni prætexuiſſe occaſionem cogendę Synodi; re vera autem vt homo inaniter ſuperbus nomen ſibi *Patriarchæ Oecumenici* arrogaret; idque ex animi ſententia in eadem Synodo perfeciſſe: ſed ea cum Pelagius Romanus Pontifex accepiſſet, cuncta Synodi geſta, præter ſententiam pro Gregorio latam, datis ad eundem Ioannem literis diſſoluiſſe; ſuūque apud Imperatorem Conſtantinopoli agentem Apocriſiarium, ne eidem Ioanni in ſacris cōmunicaret, prohibuiſſe. Hæc Gregorius: extantque *d* ipſę quarum meminit Pelagij literæ, ea de re tunc ad omnes Epiſcopos (vt habet inſcriptio) qui illicita vocatione Ioannis ad Synodum Conſtantinopolim conuenerant, datæ Calendis Martij huius Indictionis quintæ.

a Euagr. lib. 6. c. 7.
b Greg. 4. ep. 36. 38.
c Id. 7. ep. 70.

ARROGANTIA IOAN. CONST.

d Tom. I. Ep. Rom. Pont. in Pelag.

II. CONFVTATVR NOVATOR DE NOMINE VNIVERSALIS.

Moliṇæum autem ſugillat Baronius: aduerſus quem etiam Remundus Ruffus egregiū commentarii ſcripſit, & duplicato ſcripto eius defenſorem exagitauit.

Sed quod in eis dicit, neminem Patriarcharū vti debere nomine VNIVERSALIS, inde quidam è Iuris profeſſore factus vno momento Theologus, mox infert primatum eſſe in Eccleſia non debere, ac proinde contra Pelagij aſſertam ſententiam Romanos Epiſcopos ſibi eum ſuper omnes Eccleſias vendicare. Sed ignoſcendum miſcello, nonniſi ex illatis in Gratiani *e* arcam fragmentis ſtipem mendicanti. Si enim ipſam Pelagij integram epiſtolam perlegiſſet, erubuiſſet certe talia proferre: in qua videlicet tot robuſtis ſententiis elucet Primatus Romani Pontificis; dum inter alia aſſeritur, Priuilegia à Chriſto in Petrum collata, eadem in Petri ſucceſſorum Romanorum Pontificum redundare præſtantiam: Ius Generalis Synodi conuocādæ, firmandæque, vnius eſſe tantummodo Romani Pontificis: Romanam Eccleſiam à Domino eſſe inſtitutam caput omnium Eccleſiarum: Ipſos prædeceſſores Ioannis Epiſcopos Conſtantinopolitanos, ſæpiſſime profeſſos eſſe eorundem Romanorum Pontificū primatum; ac reliquos omnes Orientales Patriarchas in ambiguis expectare conſueuiſſe Apoſtolicæ Sedis ſententiam; & ad eandem ex vniuerſo Orbe maiores atque difficiliores cauſas deferri ſolitas. dum item in ipſum Ioannem, alioſque ei adhærentes fulmen excommunicationis interminatur, ſiquid eiuſmodi inconceſſum præſumerent. Cum igitur tot firmiſſimis rationibus Pelagius ſit aſſertor Primatus Romanorum Pontificum, quis ingenio adeo obtuſus non videat, ipſum dum ait nullum Patriarcham dici debere Vnuerſalem, ad illos Orientales ad quos ſcribit, habuiſſe reſpectū? Quæ vero idem Leguleius in ipſum quoque Sanctum Gregorium effutiit, nos ea, cum res Gregorij proſequemur, in eundem pariter retorquebimus. Denique quod eadem ſua epiſtola tradat Pelagius, nunquam antea aliquem Conſtantinopolitanorum Antiſtitum permiſſum eſſe vti nomine *Oecumenici*, ſed omnes ipſorum conatus retuſos fuiſſe, penituſque repreſſos à Romanæ Eccleſiæ Pontificibus: vel hinc ſaltem poteſt liquido perſpici Græcorum impoſtura (quam & ſuperius attigimus) in Actis Quintæ Synodi, dum in eis paſſim Conſtantinopolitanus Epiſcopus *Oecumenicus* appellatur.

e cap. nullus Patriarch. diſt. 99.

DE PRIMATV ROM. ECCLS.

III. *f Euagr. lib. 6. c. 8 9.* DIVINA VLTIO IN POPVLVM REBELLEM EPISCOPO.

Sed vt ad Gregorium Antiochenum redeamus; quam ſeuere vltus ſit Deus Antiochenos, qui adeo dire perſecuti ſunt illum, deſcribit Euagrius *f*: relictumque plane fuit poſteris exemplum poſt multa alia quæ videri poterant exoleuiſſe, magno periculo à luporum parte ſtare oues aduerſus paſtores ſuos. Siquidem poſt reditum Gregorij Antiochiā, cum ipſe Aſterius eius perſecutor pridie Calendas Octobris virginem vxorem duceret, & tota propterea ciuitas feſtum celebraret; ſubitaneo ingenti terræmotu concuſſa ciuitate, quamplurima tam priuata quam publica, & tam ſacra quam profana ædificia proſtrata ſunt, quorum ruinis ſexaginta hominum millia periere, interque eos ipſe Aſterius: Epiſcopus autem præter omnium expectationem incolumis euaſit, licet domicilium in quo habitabat ruinam paſſum fuerit.

IV. CONCIL. LVGDVN. II. PRO DISCIPL. ECCLES.

Quod ad res pertinet Occidentales; hoc eodem anno, qui ab obitu Clotarij Francorum Regis, numeratur Guntheramni eius filij regni vigeſimus ſecundus, celebrata eſt menſe Maij Secunda SYNODVS LVGDVNENSIS; cuius extant ſex canones, quibus antiquas regulas Eccleſiaſticas innouantes, hoc de leproſis Patres addiderunt, vt in vnaquaque ciuitate ipſis ab Epiſcopis ſufficientia alimenta darentur, nec permitterentur alio vagari. Quod & eadem ratione in Synodo Turonenſi *g* Secunda, de omnibus pauperibus ſtatutum fuiſſe vidimus. Præfuit vero huic Lugdunenſi Priſcus eius ciuitatis Archiepiſcopus; ſubſcripſeruntque alij Epiſcopi ſeptem, & per vicarios duodecim.

g Conc. Turon. II. c. 5.

V. Hocque item anno, qui nonus numeratur Childeberti pariter Francorum Regis, miſſa à Levvigildo Gothorum in Hiſpania Rege ad Chilpericum itidem Francorum Regem legatione, filiam eius in coniugem filio ſuo Reccaredo petiit; quæ & tandem inuitiſſima in Hiſpaniam ducta eſt. Teſtatur hæc quidem Gregorius *h* Turonenſis: cuius etiam aſſertione conſtat, poſt annos quinque, nempe decimoquarto Childeberti, eundem Reccaredum mortua forte illa Chilperici filia (cuius nomen haud Gregorius prodidit) iterum vxorem duxiſſe Clodoſuindam filiam Brunichildis, ſororem ipſius Childeberti.

h Greg. Turon. 6. hiſt. Fran. 34. & 45.
i Id. l. 9. c. 16 & 28.

VI. *k Id. lib. 6. cap. 35.* *l Id. lib. 6. c. 46. Ado in Chron. & alii.* CHILPER. REX OCCIDITVR ARTE FREDEG. CONIVGIS.

Hoc etiam tempore cum filius paruulus Chilperici moreretur, Fredegundis Regina exiſtimans à maleficis id factum eſſe, de iiſdem diriſſimam exercuit quæſtionem, quam pluribus deſcripſit Gregorius *k*. Quo item anno Rex ipſe Chilpericus *l* fraude eiuſdem peſſimæ Fredegundis vxoris ſuæ adulterantis cum Landerico Maiore domus, eum à venatione iam ſubobſcura nocte rediens ab equo deſiliret, gladij ictibus confoſſus eſt. Vocat illum idem Gregorius *Neronem huius temporis, atque Herodem*; multaque habet de eius ſceleribus, ac potiſſimum de odio aduerſus ſacerdotes & Eccleſias, direptionibuſque bonorum, quæ illis teſtamento relinquerentur à Fidelibus: itemque de ipſius libidinibus, necnon crudelitate, qua delectabatur maxime in eruendis ſontibus oculis; ac demum recenſet viſionem de eiuſdem ad inferos damnatione, oſtenſam Regi Guntheramno ipſius fratri, ſed moribus diſſimillimo. Reliquit vero idem Chilpericus filiolum infantem nondum baptizatum, qui dictus eſt *Clotarius*; de quo ſæpe inferius.

EIVS DAMNATIO AD INFEROS.

VII. CONCIL. ARVERN. S. LVPENTII MARTYRIVM.

Hoc eodem tempore facta eſt SYNODVS ARVERNI, pro ſedandis turbis obortis inter Epiſcopos Rutenorum & Caturcenſium, occaſione diœceſis vſurpatæ. Contigitque martyrium *S. Lupentii*, Abbatis S. Priuati martyris vrbis

Gabalitanæ, qui necatus eſt ab Innocentio eiuſdem vrbis Comite: cuius caput in flumen deiectum, mirabiliter per aquilam è fundo fluminis extractum, ripæ depoſitum eſt, & vna cum corpore ſepultum; ad cuius ſepulchrum multa facta ſunt ſanitatū miracula. Narrat hæc omnia pluribus idem Gregorius *m*.

m Id. lib. 6. c. 7. 38.

IESV CHRISTI AN. 588.

PELAGII II. AN. 11.

MAVRITII AN. 6.

I.

n Id. lib. 8. c. 28.

HERMINIGILDI REGIS MARTYRIVM.

Ap. Baron. an. 584. ſed vide infr. an. 590. poſt nu. XII.

ANNo Chriſti quingenteſimo octogeſimo octauo Indictionis ſextæ, Childeberti Francorum Regis decimo, (vt ponit Gregorius Turonenſis *n*) die decimatertia Aprilis contigit nobile martyrium *Herminigildi* Regis Catholici, de cuius ad fidem conuerſione dictum eſt ſuperius. Qui cum aduerſus Lewigildi patris exercitum pugnaturus, à Græcis, quos in auxilium vocauerat, pecunia à Levvigildo corruptis, proditorie derelictus, in Eccleſiam aufugiſſet; accepto patris iureiurando de ſecuritate, illinc exiens, mox contra fidem datam in carcerem coniectus eſt; cumque omnino recuſaret Arianis inhærere, ipſa nocte Paſchatis Sancti iuſſu patris ſecuri percuſſus glorioſum martyrium conſummauit; quod ſtatim plurima ſecuta ſunt miracula. Hæc autem plenius deſcribuntur apud Gregorios Turonenſem *o* & Romanum *p*, necnon Adonem *q* Viennenſem. De coniuge vero Herminigildi Ingunde, quę ipſi auctrix conuerſionis fuerat, idem Turonenſis aſſerit, eam ereptam à Græcis vt cum filio paruulo perducerent ad Imperatorem, in Africa defunctam eſſe.

o Id. 5. hiſt. 38. & lib. 6. c. 43. & lib. 8. c. 28.
p Greg. Pap. 3. dial. 31.
q Ado in Chron.

II.

PERSECVTIO IN HISP.

Porro Levvigildus, quamuis (vt iidem auctores tradunt) viſus ſit pœnituiſſe necis filio illatæ; tantum tamen abfuit vt perfidiam Arianam deſeruerit, vt contra iracundia ex dolore concepta exæſtuans, aduerſus Catholicos acerbiorem perſecutionem excitauerit, relegans Epiſcopos in diuerſa loca, Eccleſiaſque bonis ſpolians. Quo tempore exulaſſe conſtat Sanctum Leandrum, atque Fulgentium, fratres Epiſcopos, alioſque, quorum ex parte meminit Iſidorus *r* dum eorum ſcripta recenſet. Immo & Sueuos in Hiſpania commorantes, qui vna cum ipſorum Rege ante aliquot annos (vt vidimus) ad Catholicam fidem conuerſi fuerant, idem Levvigildus eam deſerere coëgit; cum, vt refert *ſ* idem auctor, tonſurato eorum tyranno Audica, (qui Eburicum Ariamiri filium, ac in regno ſucceſſorem, in monaſterium incluſerat) deletum ipſum Sueuorum regnum in Gothos trāſtulit. Verum Sueuos denuo ad fidem reuocatos eſſe per Reccaredum Levvigildi ſucceſſorem, & ipſum Catholicum factum, habent Acta Concilij Toletani Tertij. Nec vero Herminigildi tantum ſanguine illuſtrata eſt hoc tempore Hiſpaniarum Eccleſia; ſed & *Vincentii* Abbatis: qui cernens maximam irrogatam eſſe iniuriam Catholico nomini per Vincentium Cæſarauguſtanum Epiſcopum apoſtatam, è ſolitudine proſiliens aduerſus Arianam blaſphemiam pugnaturus, cum id ſtrenue vbique præſtaret, tandem poſt verbera & carcerem, ab Arianis ante fores monaſterij crudeliſſime peremptus eſt Legione vndecima menſis Septembris, qua die ab Eccleſia Catholica anniuerſaria eius memoria celebratur.

r Iſid. de Script. Eccl. c. 28. & 31.
ſ Id. in Chron. Goth.

VINCENTII ABB. MARTYRIVM.

III.

t Tom. 2. Conc.

CONCIL. MATISC. II. PRO OECONOMIA ECC.

Hoc item anno, vigeſimo quarto inchoante Gunthramni Francorum Regis, vndecimo Calendas Nouembris, eiuſdem iuſſu celebrata *t* eſt *Matiſcone* SYNODVS Secunda dicta, eademque Generalis appellata, quod ex omnibus prouinciis eidem Regi ſubiectis collecta ſit; cui præfuit *S. Priſcus* Lugdunenſis Epiſcopus, idemque appellatus *Patriarcha*, (de qua voce dictum eſt ſuperius) ſubſcripſeruntque Epiſcopi omnes numero ſexaginta duo, (præter eos qui per legatos interfuerunt) quorum plurimi in numerum Sanctorum poſt mortem relati reperiuntur. Ab iis autem ſtatuti ſunt viginti canones, ad œconomiam Eccleſiaſticam eius temporis maxime vtiles: ac pręcipue de veneratione quæ à ſæcularibus præſtanda eſſet Clericis: & ne clericorum iudicia agitarentur per ſæculi Magiſtratus: (quod quidem non recens inſtitutum, ſed ab ipſo Chriſtianitatis naſcentis exordio ſeruatum eſſe, Patres aſſeruerunt:) itemque aduerſus Epiſcopos venatores, & ne quis ad Eccleſiam confugientes extrahere auderet. Ad quod vltimum iterum ſanciendum Patres inducti fuiſſe videntur, ex iis quæ hoc ipſo anno, cum de nece Chilperici Regis quæſtio haberetur, Turonis in Eccleſia ſancti Martini, & Agenni in baſilica ſancti Vincentij Martyris, fieri illicita contigiſſent, in quorum vltionem plura facta ſunt miracula, quæ narrat Gregorius *u*. Ad poſtremum in eadem Synodo illud à Patribus additum fuit, vt quolibet triennio generale Concilium ageretur, quod indici deberet ab Archiepiſcopo Lugdunenſi. Poſt peractam vero Synodum, Rex Guntheramnus ſanctionem *x* edidit memoria digniſſimam, ad Epiſcopos atque Iudices ſcriptam hoc eodem anno quarto Idus Nouembris; qua (vt decebat Chriſtianiſſimum Principem) hortatus eſt Epiſcopos, Verbi imprimis prædicationi inuigilare; & ne munus Epiſcopale per Vicarios, ſed per ſeipſos explerent; Iudices autem admonuit, vt attenderent correctioni morum, & noxiorum punitioni.

DIVINA VLTIO IN SACRILEGOS.

u Greg. Tur. 7. hiſt. 21. 29.

x Ext. Tom. II. Concil. poſt Acta Conc. Matiſc. in l.

PIVM GVNTHERAM. REG. EDICTVM.

IV.

INCENDIVM PARIS.

Hoc item anno, qui decimus numeratur Childeberti, maxima pars ciuitatis Pariſienſis (exceptis Eccleſiis) igne conflagrauit, cum eiuſmodi incendium aliquot ante diebus mulier quædam ex viſione habita fruſtra ciuibus prædixiſſet. Acciderūt autem eo tempore plura admiranda virtute Sanctorum Martini & Germani, quæ Gregorius *y* narrat. Addit *z* vero poſthæc, eodem hoc anno natum filium Childeberto Regi, à Magnerico Treuerenſi Epiſcopo baptizatum appellatum eſſe *Theodobertum*; de quo ſæpe dicendum inferius.

y Greg. li. 8. c. 33.
z Ibid. c. 37.

V.

GREGORII ANTIOCH. CONCILIAT EXERCITVM REBELLEM

Quod ad res pertinet Orientis; hoc eodem anno Romanum exercitum contra Perſas militantem, qui ducibus ſuis in ordinem redactis, & aliis ad libitum electis, diſceſſionē fecerat, vix tandē Gregorius Antiochenus Epiſcopus, de quo dictū eſt anno ſuperiori, oratione ad eū genibus flexis cum multis lacrymis habita, (viſus videlicet præcipuis ad perſuadendum ex Chriſtiana rhetorica petitis locis) obſequentem reddidit Philippico Orientis Præfecto. Narrat hæc pluribus Euagrius *a*, ſimul & bellicos horum temporum aduerſus Perſas progreſſus deſcribens.

a Euagr. li. 6. c. 4. 5. 10. 11. &c.

IESV CHRISTI AN. 589.

PELAGII II. AN. 12.

MAVRITII AN. 7.

I.

CONCIL. VALENT.

ANNo Domini quingenteſimo octogeſimo nono, Indictionis ſeptimæ, Guntheramni Francorum Regis vigeſimo quarto nondum abſoluto, decimo Calendas Iulij, celebrata eſt SYNODVS VALENTINA in Gallia Narbonenſi ſeptemdecim Epiſcoporum; in qua pauperum cauſæ ſunt cognitæ; ſed & donationes factæ diuerſis Eccleſiis ab eodem Rege, ſiue Regina, atque filiabus eius Deo ſacratis virginibus, auctoritate Apoſtolica confirmatæ, ac eorundem Antiſtitum ſubſcriptionibus munitæ. Emendandum vero eſt quod in titulo dicti Concilij appoſita eſt Indictio ſecunda: ſi quidem Guntheramni annus vigeſimus quartus incidiſſe noſcitur in Indictionem ſeptimam. Quo eodem anno *a* infeliciter eidem Regi ceſſit bellum, quod ipſe audita morte Herminigildi, neptiſque ſuæ Ingundis, parauerat aduerſus Gothos, qui hactenus in Galliæ Narbonenſis ea parte quæ *Septimania* dicebatur, ſedes ſemel fixas tenebant. Traditque Biclarenſis, (qui tamen rem geſtam ad tertium Reccaredi Gothorum in Hiſpania Regis annum ponit) Claudium Luſitaniæ Ducem obuiam factum Francis apud Carcaſonem, vix cum trecentis viris ſexaginta millia fere Francorum in fugam vertiſſe, & maximam eorum partem

a Greg. Tur. 8. hiſt. 28. & ſeqq. Iſid. in Chron. Goth.

FRANCI VICTI A GOTHIS.

gladio trucidaſſe. Quam tantam cladem idem Gunthermannus apud Gregorium *b*, ob militum perpetrata ſacrilegia contigiſſe, egregie philoſophatus eſt. Quem tamen reſpuiſſe petitam à Reccaredo, etiam poſt victoriam, iteratis legationibus pacem, *c* Gregorius tradit.

b *Ibid. c.* 30. c *Ibid. c.* 35. & 39.

II. PRÆTEXTATI EPIS ROTOMAG MARTYRIVM.

Eodem inſuper anno peremptus eſt in Gallia *Prætextatus* Epiſcopus Rotomagenſis; quem inter Martyres ſcriptum coluit ſemper Eccleſia Catholica. Is enim diu multumque odio impiæ Fredegundis Reginæ exiliis afflictatus, nihil remittens ſacerdotalis conſtantiæ in redarguendis perperam factis Principum, potiſſimum vero ipſius Fredegundis, quã alteram Iezabelem his temporibus Gallia paſſa eſt; tandem immiſſo ab eadem ſicario, intra ipſam eccleſiam Rotomagenſem ad altare preces agẽs gladio percuſſus ſpiritum Deo reddidit. Hæc pluribus Gregorius *d*: qui addit inſuper de necato ab eadem Regina, Seniore quodam eiuſdem Eccleſiæ Rotomagenſis, quod ipſi necem ſanctiſſimi Antiſtitis exprobraſſet.

d *Ibid. c.* 31. & 41.

III. INGENS TIBERIS INVNDATIO.

Romæ quoque extrema huius anni funeſta admodum extitere; Tiberis imprimis adeo portentoſa alluuione, vt ſuper muros Vrbis (quod teſtatur Sanctus Gregorius *e*) influeret; & cuncta vaſtante inde ſecuta peſte, progenerata ipſa ex multitudine ſerpentum, vna cum ingenti dracone magnitudinem grandis trabis referente, per illius inundationis alueum in mare deſcendentium; qui aquis ſuffocati in littus eiecti ſunt, & aerem corruperunt. Quod cum plures tam antiquiores quam recentiores ſcriptum habeant, id præ aliis recenſuere Gregorius *f* Epiſcopus Turonenſis, & Paulus *ff* ac Ioannes *g* diaconi. Corrigendus tamen Gregorij textus, vbi deprauate id accidiſſe traditur ad annum Childeberti Francorum Regis decimumquartum; cum hic præſens annus ab eodem numeretur dumtaxat eiuſdẽ vndecimus. Cum enim hanc alluuionem accidiſſe conſter menſe Nouembri Indictionis octauæ, quæ hoc anno incipit menſe Septembri; nihil eſt vt ad alium eam annum referamus, præſertim cum extra dubium ſit eam accidiſſe ante creationem Sancti Gregorij Papæ, quæ facta eſt anno ſequenti. Denique dum idem Papa Gregorius ſcribẽs Dialogorum libros anno tertio euoluto ſui Pontificatus, id ante fere quinquennium contigiſſe teſtatur *h*; æque ad præſentem annum referre cognoſcitur. Quod autem ad immenſum illum Draconem ſpectat, quem vndis merſum, & fluento delatum ad mare, ſupradicti auctores tradunt; certum eſt minime eſſe potuiſſe id genus ſerpentum, quos *dracones*, naturalium rerum ſcriptores appellant: ſed vulgo ita appellatas monſtruoſas illas reptantes beſtias quæ magnitudine ſua reliquos ſerpentes excedunt. Eas Plinius *i boas* nominat, quas & aliquando viſas in regionibus prope Tiberim poſitis tradit.

e *Greg. Pap.* 3 *dial.* 19. PESTIS EX SERPENTVM CORRVPTIONE. f *Greg Tur. l.* 10. *hiſt. c.* 1. ff *Paul diacon. l.* 3. *de geſt Long. c.* 1. g *Ioan diac. in Vit. S. Greg l.* 1. *c.* 34. 36. h *Greg. Pap.* 3 *dial.* 19. DE SERPENTE DRACONE. i *Plin. l.* 8. *c.* 14.

IV. INSIGNE MIRACVLVM VERONÆ EDITVM.

Porro quod contingeret ſolet, vt iſtiuſmodi inundationes fluminum in aliis quoque circum prouinciis ſint communes; hoc item anno Atheſis fluuius Veronæ exundauit: quando mirandum illud accidit, vt excreſcentia ad Sancti Zenonis Martyris atque Pontificis Eccleſiam veniens, licet ianuæ eſſent apertæ, aqua in eam minime intrarit, quæ tamen vſque ad tectum peruenit. Et quod mirabilius viſum eſt, cum à ſubita inundatione multi intus incluſi reperirentur, iidem per eandem portam apertam ad bibendum hauriebant aquam, nec tamen ea intra Eccleſiam vllo modo diffluebat. Narrat hæc Gregorius *k* Papa. Peſtem autem cum ſubſecutam tradat alter Gregorius *l* menſe Ianuario, dicetur de ea anno ſequenti.

k *Greg. d. cap* 19. l *Greg. Tur* 10. *hiſt.* 1.

IESV CHRISTI AN. 590.

GREGORII AN. 1.

MAVRITII AN. 8.

I.

ANNO Domini quingenteſimo nonageſimo, Indictionis octauæ, Poſt immenſam illam Tiberis inundationem & ſerpentium putredinem, ipſo medio menſe Ianuario, vt auctor eſt Gregorius *a* Turonenſis, lues Inguinaria Vrbem Romam inuaſit, immiſſa (vt ſigna docuerunt) ex ira diuina: ſiquidem teſtatur Gregorius *b* Papa, viſas eſſe ſagittas cœlitus delapſas in homines, quos mox peſtis improuiſa percuteret. Ea vero primum omnium *S. Pelagium* Papam percuſſum eſſe, ſcribit Turonenſis: quem tamen defunctum tantummodo eſſe ſexto Idus Februarij, Anaſtaſius ponit; ſepultumque in baſilica S. Petri: idque poſtquam ſediſſet annos duodecim menſes duos & dies viginti ſeptem. Manifeſti enim erroris arguuntur; qui alium deprauatum Anaſtaſij textum ſecuti, tribuunt eidem annos dumtaxat decem menſes duos & dies decem. ſicut & illi qui ad alia tempora eius obitum referunt; ac præcipue Beda *c*, dum creationem Gregorij collocat ſub anno decimo Mauritij Auguſti, quam hoc anno ſeptimo eiuſdem Imperatoris nondum expleto contigiſſe, certum redditur vel ipſius teſtificatione Gregorij *d*, dum ſui Pontificatus anno ſecundo ſeptimum numerat Conſulatus Mauritij, quem geſſiſſe vidimus anno Imperij ſecundo.

a *Greg. Tur.* 10. *hiſt. Fr.* 1. b *Greg. Pap.* 4. *dial.* 36. PELAG. PP. PESTE MORITVR. c *Bed. de geſt. Ang. l.* 1. *c.* 23. d *Greg. l.* 2. *epiſt. in pr.*

II. CONCIL. ROM. SVB PELAG.

Porro inter alias res geſtas ipſius Pelagij, eſt mentio de CONCILIO ROMANO ab eo habito ad res Eccleſiaſticas ſtabiliendas. Id enim ipſemet teſtatur in epiſtola quam ſcripſit ad Epiſcopos Germaniæ & Galliæ, vbi agit de nouem Præfationibus Eccleſiæ Romanæ, quas eis tenendas præcepit. Sed & quod inter alia opera quæ fecit, ponitur ab Anaſtaſio baſilica ſupra corpus Beati Laurentij Martyris conſtructa; quid tunc pauendum acciderit, cũ ab operariis quæreretur corpus Sancti Laurentij, Gregorius *e* Pelagii ſucceſſor narrat; nimirum cum ſubito ſepulchrum eius apertum eſſet, eos omnes qui præſentes fuerunt, corpuſque martyris viderunt, quamuis minime tangere præſumſerint, omnes tamen intra decem dies defunctos eſſe. Ceterum ſcribit Anaſtaſius, ceſſaſſe Pelagij Epiſcopatum menſes ſex & dies viginti quinque; nempe computandos vſque ad conſecrationem ſucceſſoris. Alioqui enim ſtatim poſt Pelagij deceſſum, oculis omnium in *Gregorium* conuerſis, vtpote qui ceteris omnibus vitæ ſanctitudine, claritudine generis, ſcientia atque vſu rerũ præſtaret; idem totius Cleri conſenſu Summus Pontifex electus eſt.

e *Id.* 3. *ep.* 30. GREGO. PP ELIGITVR.

III. [*HIC INCIPIT TOM. VIII ANNAL. BARONII*] TYRANNICA VSVRPATIO IMP. IN ROM. ECCLES.

Non tamen confeſtim in Petri cathedra ſedere licuit. Etenim quod ſub Arianis Gothorum Regibus præſumptum vidimus, vt electus Pontifex non niſi perſoluta pecunia confirmatus à Principe ſedere deberet; vindicata poſtea Vrbe cum vniuerſa Italia à Gothorum dominatione per Iuſtinianum Imperatorem, non minori ille tyrannide idem ius confirmandi Pontificem, & pro confirmatione pecuniam exigendi ſibi retinuit. Quod pluribus aliquando deplorauit ipſe Sanctus Gregorius *f*, inter diros Eccleſiæ perſecutores adnumerans Imperatorem talia præſumentem, atque Regis nomine indignum cenſens. Ideoque & ipſe electionem ſuam irritam reddere laborauit: & qui clero ipſum eligenti aut populo poſtulanti non poſſet obſiſtere, ad vnicum illud remedium confugit, vt Mauritium Imperatorem (ad quem de electione facta mittebatur à Clero Populoque Romano decretum) literis ſuis dehortaretur à ſui confirmatione. Quæ præſentiens Germanus tunc Præfectus Vrbis, occurrens malo, neſciente Gregorio, eius ad Imperatorem datas literas intercepit; ipſe vero ſuas miſit, quibus eum moneret nihil his perditiſſimis temporibus opportunius contingere poſſe, quam vt Gregorij, talis tantique viri electio confirmaretur. quod & perfacile fuit Imperatori ſuadere, qui Gregorio Conſtantinopoli olim fuiſſet familiariſſime vſus; vſque eo vt & compatrem delegiſſet, cum genitum à ſe filium ab eo ex ſancti Lauacri regeneratione ſuſcipi voluit. Narrant hæc omnia Gregorius *ff* Turonenſis, & Ioannes *g* diaconus. Quomodo vero ſe habere ſoleret adminiſtratio Romanæ Eccleſiæ, dum qui electus eſſet vetabatur ea quæ ſunt Pontificis munia exercere, donec accedente Imperatoris conſenſu Pontificio initiari daretur; dicetur opportunius infra cum agetur de electione Ioannis Quarti.

f *Id. in* 4. *Pſal. pœnit.* ff *Greg. Tur.* 10. *hiſt.* 1. g *Ioan. diac. Vit. S Greg. l.* 1. *c.* 39. 40.

IV. LITANIA SEPTIFORMIS TEMPORE PESTIS.

Inter hæc tamen neceſſitate graſſantis Romæ luis, in eo ſe Gregorius pro Pontifice geſſit, vt ſub finem menſis Augui Litanias generales, atque proceſſiones publicas, tam Cleri quam populi omnis ordinis ac ſexus, ad luem auertendam indiceret. Cuiuſmodi *Litaniæ, Septiformis* dictæ, ordo ſic deſcribitur in fine ſermonis *h* quem tunc Gregorius

h *Ap. Greg.* 11 *ep.* 2.

ad po-

ad populum habuit, (qui tamen male relatus eſt in ipſius Epiſtolarum librum vndecimum ſub Indictione ſexta) vt per varias diuerſarū perſonarū claſſes, ſigillatim ex diuerſis ipſis aſſignatis eccleſiis exeuntes procederent ſeorſum Clerici, Viri laici, Monachi, Ancillæ Dei, Feminæ coniugatæ, Viduæ, Pauperes & Infantes. Qui tamen ordo paulo diuerſus reperitur apud Gregorium Turonenſem, dum de his agit ex relatione cuiuſdam diaconi ſui; quod cum diuerſis diebus Litaniæ celebrarentur, indeque diuerſæ affigerentur in Eccleſia inſcriptiones, ſingulæ diebus ſingulis; ex alia ipſarum diaconus Gregorij Turonēſis deſcripſerit, & ex alia alius retulerit inter Epiſtolas Gregorij Papæ. Cū autem primis Litaniis proceſſum eſſet ad Eccleſiam S. Mariæ ad Præſepe, quæ & Maior dicitur; tradunt veteres Rituales libri, vltimis proceſſum eſſe ad baſilicam Sancti Petri: ſed & ab eodem Gregorio ſanctam Imaginem Deiparæ Virginis, (quæ hactenus extat in eadem baſilica Sanctæ Mariæ) magna veneratione delatam eſſe, Ordo Romanus, quem Vaticana Bibliotheca cuſtodit, affirmat. Quo tempore mirandum illud accidiſſe tradunt, vt cum perueniſſet procedendo Gregorius ad molem Hadriani Tiberi adiacentem; in ſignum reconciliati numinis, viſus fuerit Angelus ſuper ipſam molem nudatum gladium in vaginam recondere; eoque ſymbolo morbum ceſſaſſe ſignificare voluiſſe. quemadmodum (vt vidimus) per ſagittas cœlitus lapſas, idem fuerat diuinitus præmonſtratus. Tuncque licet non ſic penitus lues ceſſarit vt omnino extincta fuerit, maxima tamen ex parte vis eius repreſſa eſt. Cuius rei gratia in Litaniis illis, quæ vſu antiquo annua celebritate in Eccleſia recurrunt pro omnibus auertendis malis, idem Gregorius preces indixit *i* cum gratiarum actione pro tanto accepto diuinitus beneficio.

ANGELVS SVPER MOLEM HADRIANI VISVS.

i Greg. in Regiſt. in pr. Ind. 10.

V.

k Id. 4. dial. 26. 36. 37. 47. 55.

PLVRIMÆ VISIONES DIVINITVS OSTENSÆ.

Sed & idem Pontifex in ſuis Dialogis *k* multas recenſet hiſtorias, plurimis mixtas miraculis, atque viſionibus, quibus hoc eodem anno quo peſtis Romæ graſſabatur varie oſtenſum eſt, quomodo ſe habeant animæ hominum tum in ipſo tranſitu tum poſt obitum, ſecūdum bona aut mala quæ in vita geſſerunt opera: ſimulque detectum eſt, quam ſalubre ſit defunctis quod hic pro eis offertur ſacrificium incruentum; ac quo pacto ſoleant proxime morituri futura prædicere. De quibus etiam morientium diuinationibus agit alibi Cicero *l*, earumque tres affert rationes; duas vero Gregorius, nimirum ſiue accidere per reuelationem, ſiue quod è materia emergere iam animæ inchoantes, prælibare quædam poſſint de iis quæ vinculis ſolutæ carnis intelligunt. Sed nec de iſta agentes peſte poſſumus non confutare errorem, qui nulla veterum teſtificatione vulgo iactatur; ex hoc tempore ſcilicet cum peſtis ingrueret, & homines morbo tacti ſternutando mortui caderent, pie introductum eſſe vt ſternutantem quemlibet ſalutemus. Inoleuiſſe enim eiuſmodi vſum apud Gentiles longe ante, & vt eiuſmodi ſalutationem impertiendo deos inuocarent, Plinius *m* teſtatur, & alij.

l Cic. de diuin. lib. 1.

SALVTANDI VSVS IN STERNVTAMENTO

m Plin. 28. hiſt. 2. Petron. in Satyr. Apul. lib. 9.

VI.

n Greg. Tur. 9. hiſt 21. 22

GVNTERAMNI REG. PIETAS, ET MIRACVLA

Ceterum eodem tempore Inguinariam hanc peſtem inuaſiſſe pariter Hiſpaniam, indeque in Galliam deuectam eſſe, Gregorius *n* Turonenſis affirmat: traditque Guntheramnum Francorum Regem pietate inſignem, ad eam à ſuo Regno auertendam, Rogationes, Vigilias, ac Ieiunia populo indixiſſe, ipſumque eleemoſynas ſolito largius pauperibus erogaſſe. quo etiam tempore gratia miraculorum in eo cognita fuit, dum virtute fimbriæ ipſius veſtimenti puer à febre quartana ſanatus eſt, ac per eiuſdem nominis inuocationem laruę ſæpius fugatæ. Quibus addas quod hoc eodem anno Childeberti duodecimo, (vt Gregorius *o* numerat) idem Rex Guntheramnus dum in eccleſia ad altare communicandi gratia acceſſiſſet, à ſicario appetitus, diuina protectione cuſtoditus eſt, gladio mirabiliter de manu ſicarij decidente: per quem detectis ſceleris conſciis, iidem pœnas debitas dederunt, ipſe vero ſicarius verberatus tantum dimiſſus eſt incolumis; digno Chriſtianiſſimi Principis exemplo, qui (vt ait Gregorius) nefas putauit eum qui ab Eccleſia eductus fuerat, vita priuare.

o Id. l. 9. c. 3.

VII.

p Id. lib. 9. c. 2.

S. RADEGVNDIS OBITVS.

Hoc item anno, die decimatertia Auguſti, (inquit idem auctor *p*, qui interfuit) *S. Radegundis* Regina Pictauis in ſuo quod erexerat monaſterio ex hac vita ad cœleſtem ab Angelis ſuſcepta tranſiit. Cuius corporis tactu, dum ad tumulum ferretur, cæcus illuminatus eſt; multaque poſtea ac magna ad eius ſepulchrum edita ſunt miracula, quorum aliqua refert Gregorius *q* qui eius funus curauit. At vero res ab eadem S. Regina cum ante tum poſt mortem geſtæ, plenius duobus habentur *r* conſcriptæ libris, priori Fortunati Pictauienſis Epiſcopi, poſteriori Bandominæ monialis ipſius Radegundis alumnæ. Extantque inſuper eiuſdem Sanctæ literæ *ſ*, ab ipſa in ſui monaſterij commendationem, ac curam de eo habendam, ad Epiſcopos paulo ante obitum ſcriptæ; egregiū piiſſimæ ac Chriſtianiſſimæ Reginæ monumentū.

q Id. de glor. Confeſ. c. 106.

r Ap. Sur. 13 Aug.

ſ Ap. Greg. l. 9. c. 42.

VIII.

GREGORII CONATVS NE ORDINARETVR PONTIFEX

Cum autem paucis poſt hæc diebus, Imperatoris literæ de Gregorij Romani electi Pontificis confirmatione in Vrbem delatæ fuiſſent; ipſe latibula captans, & quia palam egredi portas ciuitatis non poterat, diſſimulato habitu negotiatoribus quibuſdam ſe immiſcens, in cauernis delituit: ſed diligenter à Romanis quæſitus, indicio columnæ fulgidæ ſuper ipſum iugiter è cœlo dependentis inuētus eſt; captuſque ad Sancti Petri Baſilicam tractus, & in Summum Pontificem conſecratus. Narrat hæc Ioannes diaconus in Vita eiuſdem Pontificis; necnon Gregorius *t* Turonenſis ex relatione cuiuſdam ſui diaconi, quem tunc iis omnibus Romæ intereſſe contigit, cum miſſus ab eo fuiſſet ad petendas ſacras Reliquias: Sed & eadem ex ipſius pariter Gregorij Papæ ſcriptis *u* fidem ſibi vendicant. Quæ igitur adeo mirandis præoſtenſa eſt ſignis ordinatio, celebrata hoc anno tertio Nonas Septembris, eadem veluti ſacroſancta annis ſingulis in Eccleſia repetenda, conſignata tunc publice fuit in Romanæ Eccleſiæ *x* tabulis; quæ & in vniuerſo Catholico Orbe ſolemnis hactenus perſeuerat in honorem tanti Pontificis, ob facta præclara MAGNI, & præfectura totius Eccleſiæ MAXIMI. Etſi vero pendenda ab eo fuerit Imperatori pecunia, quæ ab ipſius prædeceſſoribus exacta eſt; haud tamen ipſe, ſicut nec illi, in crimen adduci potuerunt; quippe quod eis electio legitime facta contuleſit Pontificatum, nō Regum vel Imperatorum tyrannice vſurpata confirmatio: pro qua licite pecunia dari potuit, quod non redimeretur ea Pontificatus, ſed liberatio à vexatione, cum aliter non liceret munus Pontificium exequi. Nam & hoc tempore eo miſero ſtatu conſtitutam fuiſſe Rempublicam, vt in ea magiſtratus & dignitates inſolita conſuetudine publice venales haberētur auctione propoſita, apparet ex epiſtolis eiuſdem S. Gregorij *y*.

t Id. 10. hiſt. 1.

u Greg. Pap. præf. Paſtor. & 6. ep. 4. vet. edit. ad Cyriac. Epiſc. Conſt.

x Martyrol. Rom. 3. Sept

DE PECVNIA DARI SOLITA PRO CONFIRMATIONE PONTIF.

y Greg. 12. ep. 27. ind. 7.

IX.

z Id. hom. in Luc. 21.

a 1. ep. 3.

b 1. ep. 2.

Sed cum inter hæc non ſolum peſtis reliquiæ Vrbem vexarent, ſed etiam ventorum *z* vehementia eadem conquaſſata eſſet, ac Longobardorum *a* incurſionibus infeſtaretur, diraque premeretur *b* fame; ipſe Gregorius quo magis increbeſcere vidit mala, eo fortius ad ea ſuperanda animi virtute ſurgens, hoc ipſo *c* exordio Pontificatus ſui, præclariſſimum *de Paſtorali cura* commentarium elaborauit, occaſione accepta literarum Ioannis Rauennatis Epiſcopi, quibus ab eo redargutus fuerat quod paſtoralem curam deliteſcendo fugere voluiſſet. Qua in re imitatus Gregorium Nazianzenum, ſicut ille eadem ex cauſa ſcripſit de ſua fuga apologeticum quo periculoſam eiuſmodi ſpiritualem præfecturam oſtendens, ſe haud inſipienter fugiſſe monſtraret: ita hic Gregorius Romanus ſuæ fugæ defenſionem parans, ſimul oſtendit tanti muneris periculum; & veluti ex eminentiſſima totius mundi cathedra docuit, quales eſſe debeāt qui in Epiſcopos aſſumuntur, & quomodo aſſumpti ſe gerere debeant. Eodemque tempore complures reſcripſit cum ad amicos ſibi gratulantes, tum ad alios epiſtolas *d*, quibus luget miſerrimum quem putabat animæ ſuæ ſtatum, in quem ſub honoris ſpecie ſe videret eſſe coniectum. Sed quod ad ipſius Scripta pertinet; plane ea admiranda cognoſces, ſi in eis non folia tantum, ſed qui inſint fructus attendas. Cumque tulerit infeliciſſima conditio huius ſæculi, vt inter barbaros barbariſmis repleta fuerit Latinitas; pene miraculum habitum eſt, Gregorium inter tot tenebras aliquo illuceſcere potuiſſe fulgore.

c 4. ep. 46. indict. 13.

QVA OCCASIONE GREG. SCRIPSERIT DE CVRA PASTOR.

d Id. 1. ep. 3. 4. 5. &c.

[Vt fiat ſatis publico cuiuſdam docti Galli deſiderio, viſum eſt hic obſeruare, (quod ipſe à Baronio omiſſum pie queſtus eſt) tanti habitum fuiſſe in Galliis prædictum S. Gregorii Tractatum *De cura Paſtorali*, vt ex decreto concilii Turon. III cap. 3 & Cabilonenſis II cap. 2 ſub Leone PP. III. & Carolo Magno Imp. debuerint Epiſcopi illum ſcire & intelligere: idemque in Mogunt. in præf. & Rhemenſi cap. 10. eodem tempore habitis, lectus fuerit, ad hoc vt Paſtores Eccleſiæ in-

EIVS LIBRI DIGNITAS.

telligerent, quomodo ipſi viuere, & qualiter ſibi ſubiectos deberent admonere:ac denique in Aquiſgranenſi ſub.Greg IV. & Ludov.Pio, frequentes ex eo ſententiæ ad dirigendam Epiſcopalem diſciplinam, tanquam ex norma perfectionis citatæ reperiantur. Poſſent & alia tam ex noſtris, quam aliarum nationum Scriptoribus,Synodiſque,in laudem diuini huius commentarii produci: ſed temperamus,quod & iam plus quam petitum præſtiterimus, & hæc ipſa aliis forte nimis trita videri poſſint]

X. QVOMODO SE CVM SCHISMATIC. GESSERIT.

e *Id.1.ep.14. 16.17.*

f *Id.ep.16.*

Quantum autem hoc ipſo anno Pontificatus ſui primo laborauerit, cum in aliis reb. s, tum vt eos qui ab Eccleſia ſchiſmate diuiſi erant ob controuerſiam Trium Capitulorum, atque etiam Arianos Longobardos ad Eccleſiam reduceret; teſtantur plurimæ eiuſdem epiſtolæ *e*. Vrgebat namque & iuſſio Imperatoris, vt eoſdem ſchiſmaticos Epiſcopos deberet eo fine ad Synodum Romam conuocare; ſicut habetur eiuſdem Gregorij teſtificatione, ſcribentis *f* ad Seuerum Aquileienſem eorundem anteſignanum, dum eũ venire ad Synodum iubet. Sed accidit, vt cũ Epiſcopi Iſtriæ, more præcedentium ſchiſmaticorum, qui vt ſubterfugerent iudicium Eccleſiaſticum prouocare conſueuerunt ad Imperatores, dediſſent libellum Mauritio Auguſto ne cogerentur Romam proficiſci, ſed ipſe dignaretur eos audire; idem Imperator querelis eorum permotus, quibus multa aduerſus Gregorium effutierant, nullo de veritate habito diligentiori examine, imperioſe præceperit eidem Pontifici ab illorum cauſæ cognitione deſiſtere:prout de his omnibus cõſtat ex eodem ſchiſmaticorum libello,&Mauritij literis quę adhuc extant *g*. Sed qui venire Romam contempſit Seuerus, meruit paulo poſt ſede ab hoſtibus priuari Aquileia incenſa, & ipſe profugus ad ſummam eſt deductus inopiam vt ſtipem quæreret; ſicut patet ex Gregorij epoſtola *h* ad Ioannem Epiſcopum Rauennatem, vbi inter alia agit de eleemoſyna mittenda incenſæ ciuitati eiuſdem Seueri.

g *Rec. Bar. annal. Tõ VIII.hoc an. acceptas à Nic.Fabro.*

h *2.ep.32. Ind.10.*

XI. DIVINA IN ANTHARITH. REG. VLTIO.

i *1.ep.17.*

k *Paul.diac. de geſt. Lõg. li.3.c.vlt.*

Sed & ex alia eiuſdem Pontificis epiſtola *i* ſcripta ad vniuerſos Italiæ Epiſcopos, conſtat Antharith Longobardorum Regem, quod hoc anno Paſchali tempore prohibuiſſet Longobardorum Orthodoxorum filios in fide Catholica baptizari, diuina vltione extinctum eſſe: quod quidem Nonis Septembris accidiſſe, Paulus *k* diaconus affirmat.Eo tamen adhuc viuente, hoc eodem anno quo Gregorius ordinatus eſt, Franci ab Imperatore Mauritio aduerſus Longobardos Galliam Ciſalpinam occupãtes ſolicitati, in Italiam deſcenderunt: vbi cum non reperiſſent exercitum Imperatoris ex condicto mittendum, nihil magni momenti efficere potuerunt, quod Longobardi in munita loca ſe recepiſſent; ideoque iidem Franci circumquaque palantes, in prædam conuerſi per trium menſium ſpatium, demum morbis afflicti atque conſumpti, cum magna præda multiſque captiuis in Gallias redierunt. Hæc fuſius Gregorius *l* Turonenſis:qui tamen quem Antharith Regem Longobardorũ Gregorius Papa,Paulus diaconus,&alij nominant,ipſe Apthacharium appellat; quem & hoc anno obiiſſe refert. Sequenti vero Agilulphus eius ſucceſſor miſit *ll* in Gallias Agnellum Tridentinum Epiſcopum, ad redimendos captiuos, qui à Francis abducti fuerant.

l *Greg.Tur. lib.10 hiſt. Fran. c.3.*

ll *Paul.diac. lib.4.c.4.*

XII. LEVVIGILDI REG. OBITVS.

m *Id. lib. 8. cap. vlt.*

Hoc itẽ anno impius Levvigildus Wiſigothorum in Hiſpania Rex Arianus mortuus eſt,poſtquam regnaſſet (vt Iſidorus habet) annos decem & octo ab obitu fratris Liubæ. Quod quidem anno præſenti contigiſſe, tum aſſerit Gregorius *m* Turonenſis huius temporis ſcriptor, dum Levvigildi obitum ponit ſub anno Childeberti Francorum Regis duodecimo, qui incidit in hunc Domini quingenteſimum nonageſimum, tum Ioannes Abbas Biclarenſis, & poſt Epiſcopus Gerundenſis in Hiſpania, (qui his ipſis temporibus vixit,ſcripſitque perbreuem hiſtoriam à Iuſtino Iuniore vſque ad annum octauum Mauritij) duplici conſignat chronologia, dum ingreſſum Regis Reccaredi, qui patri Levvigildo ſucceſſit, ponit anno quinto Mauritij Auguſti, & primo Gregorij Papæ. Cui item omnino conſentit Lucas Tudenſis,& ipſe huius temporis ſcriptor Hiſpanus, dum æque anno quinto Mauritij regnare cœpiſſe Reccaredum habet; &alia addita nota,id ait accidiſſe Æra ſexcenteſima vigeſima octaua, nempe hoc ipſo anno Domini quingenteſimo nonageſimo,quo Gregorius Pelagio ſucceſſit.Sed quod iidem auctores de anno quinto Mauritii habent, ſuſpectum omnino erit, niſi accipiatur de annis poſt ipſius Conſulatum,

DE TEMPORE REGNI RECCAREDI.

quibus eiuſdem Imperij annos conſignari conſueuiſſe ſuperius diximus. Cum vero anno Imperij ſecundo Conſulatũ iniiſſe conſtet, ea ratione quintus poſt Conſulatum erit hic præſens, quo ſeptimus Imperij finitur, & octauus inchoatur menſe Auguſti.

[Levvigildi obitum, & Reccaredi ſucceſſionem, poſuerat primo Baronius Tom.VII.an.585. Sed poſtea Tom. VIII. an.591. maluit ea ad hoc tempus referri, iis partim motus rationibus,quæ hoc §. continentur. Addidimus etenim & nos aliqua in eius ſententiæ confirmationem, quæ apud eum non habentur. Ex hac autem ſemel ſtabilita chronologia, emendandi erunt Æræ numeri, qui reperiuntur in Synodis Hiſpanicis ſub eodem Reccaredo celebratis, contrarii annis eius regni ibidem notatis, qui ab hoc præſenti anno Domini quingenteſimo nonageſimo initium accipiunt. Vnde & nos, (licet haud iſta omnibus placere, nec ad amuſſum eſſe videamus) quibus à Baronii veſtigiis deuiare non licet, tam eadem Concilia, quam alia quæ ex Reccaredi annorum chronologia pendent, in ſua quæque loca reponere curauimus: notatis tamen in margine locis, quibus ea in Tomis Baronii extant.]

XIII.

n *Greg.Pap. 3.dial.31.*

o *Greg.Tur. 8.hiſt. Fr. vlt.*

EIVS CONVERSIO AD FIDEM CATHOL.

p *Greg.Pap. ibid. Greg. Tur. 9.hiſt. 5.*

q *Iſid. in Chro. Goth.*

Quod autem ambo Gregorij, Romanus *n* & Turonenſis *o*, Levvigildum perſecutionis ſuæ pœnitentem deceſſiſſe tradunt, ac S. Leandro Hiſpalenſi Epiſcopo Reccaredi filij ſui conuerſionem commendaſſe; ipſum tamen Catholicum omnino deceſſiſſe, haud ſatis certis probatur aſſertionibus; quippe cuius memoria execrabilis remanſerit poſteris. Verum Reccaredus memor pietatis fratris ſui Hermenigildi martyris, vbi regni ſuſcepit gubernacula, *Conuentu* habito tam Catholicorum quam Arianorum Epiſcoporum, cum vidiſſet Arianos nec miraculis nec rationibus Catholicis reſpondere poſſe, ipſe Catholicorum fidem complectens, ad eam quoque omnes ditionis ſuæ ſubditos perduxit: vt conſtat ex iiſdem Gregoriis *p*, Iſidoro *q*, Ioanne Biclarenſe,aliiſque.

XIV. CONCIL. ANTISIODOR.

r *Conc. Antiſiod.c.3. & 5.*

DE VIGILIARVM VSV HVIVS TEMP.

Ad hoc quoque tempus pertinet CONCILIVM ANTISIODORENSE diœceſanum in Gallia celebratum, cui præfuit *Aunacharius* eiuſdem ciuitatis Epiſcopus ſolus cum Abbatibus & presbyteris diœceſis: in eoque ſanciti ſunt canones quadraginta quinque,ad Eccleſiaſticam diſciplinam,& monaſticam obſeruantiam ſpectantes; iidemque magna ex parte ſumpti ex iis quæ ſtatuta fuiſſent in Concilio Matiſconenſi Secundo, cui idem Aunacharius interfuit. De iis tamen monendum, ne dum in aliquibus *r* Vigilias prohibitas legis, de ſacris quę in Eccleſiis fierent intelligas; ſed de illis quæ in priuatis domibus (vt ibidem docetur) quæ nonnullas haberent admixtas ſuperſtitiones. Quam enim frequens eſſet hoc tempore ſacratum *Vigiliarum* vſus in Galliis, illud oſtendit inter alia, quod quemlibet diem Dominicum Fideles præcedentibus nocturnis vigiliis agere conſueuiſſe, docet canon primus eiuſdem poſterioris Concilij Matiſconenſis. Quin etiam in hoc ipſo Antiſiodorenſi, vndecimo canone habetur de religioſe ſeruandis Vigiliis Paſchatis.

XV. HORMISDÆ REG. PERS. INFELIX EXITVS.

Ap.Baron. an.592. ſed vide ſup.an. 583.poſt nu. IV.

ſ *Euagr. l.6. c.15.*

t *Miſcel.l. 17.*

Quod ad res Orientales ſpectat; hoc eodem anno Mauritij Imp. ſeptimo nondum expleto, (quantum ex Euagrio & aliis colligere fas eſt)Perſarum Rex Hormiſda, Romano Imperio infeſtiſſimus, à ſuis occiſus eſt, ob tyrannidem (vt idem auctor *ſ* ait) quam in ſubditos exerceret. Sed quomodo res ſe habuerit, ita in Miſcella *t* ex Theophane traditur: nimirum cum dux Perſarum Varames male cum Romanis pugnaſſet, Regem ignominiæ cauſa muliebrem ad eum veſtem miſiſſe, eundemque præfectura priuaſſe. Itaque Varame rebellante,ac fictis literis milites in Regem commouente;Bindoën quemdam nobilem Perſam,liberatum è carcere per fratrem ſuum, ex improuiſo Regiam cũ ſuis inuaſiſſe, Hormiſdamque è ſolio deturbatum in cuſtodiam conieciſſe, & filium eius Coſrhoën Regem conſtituiſſe; ac poſtea educto Hormiſda è carcere, Perſas nobiles ante oculos eius vxorem & alium filium ſerra diuiſiſſe,ipſique oculos eruiſſe, ac rurſum in ergaſtulum detruſiſſe:cumque benigne ibi à filio Coſrhoë tractaretur, ſed & ipſe ex aduerſo filium conuitiis onerare non ceſſaret, conculcans quæ ab eo mitterentur;Coſrhoën iratum fuſtibus eundem cæſum mori coegiſſe: ſed tum ob eiuſmodi exhibitam in patrem crudelitatem, tum ob alios quoſdam nobiles ab eodem ex ſuſpicione proditionis occiſos, rurſum milites eo relicto ad Varamen tyrannum tranſiiſſe: ipſum vero Coſrohën fugam capeſſentem, dubium ad Chriſtianoſne vel Turcas confugeret,eq uo liberas laxantem habenas vt quo vellet abiret, ad Romani

COSRHOES CONFVGIT AD ROMANOS.

u Euagr.l.6 c.16.17.

Imperij ditionem perueniſſe. Hæc auctor Miſcellæ, quibus haud admodum diſſentientia Euagrius *u* affert,cum & pluribus proſequitur quomodo Coſrhoes iuſſu Mauritii honorificentiſſime exceptus fuerit, plurimiſque ab eo muneribus donatus,ac tandem in regnum reſtitutus: ſed de reſtitutione,anno ſequenti.

IESV CHRISTI AN. 591.

GREGORII AN. 2.

MAVRITII AN. 9.

I.

IN REGNŨ RESTITVITVR.

a Miſc.l.17. Ap. Baron. ann.593.de quo dixi an. 583.nu.I V.

b Euag.l.6. c.18.&c.

EIVS SACRA DONARIA.

ANno Chriſti quingenteſimo nonageſimo primo, Indictionis nonæ, Mauritius Auguſtus Regem Perſarum Coſrhoen regno reſtituturus, ei bello præficit Narſetem Ducem; qui incruenta potius victoria feliciter id præſtitit. Narrantur hæc in Miſcella *a* ex Theophane: additurque de quibuſdam Turcis, qui in exercitu rebellium Perſarum militantes,capti & Conſtantinopolim ducti ſunt; inuentos illos ſtigmate in fronte Crucis ſignatos,& ab Imperatore rogatos quid ſibi id vellet,reſpondiſſe,cum peſte ipſorum prouincia laboraret, illud ſe a Chriſtianis fuiſſe edoctos remedium pro ſalute conſequenda. Agens vero Euagrius *b* de eiuſdem Coſrhois reſtitutione per Romanos facta,addit eum in regnum reſtitutum,Cruces auro & lapidibus pretioſis exquiſite elaboratas, aliaque egregia donaria piiſſimis inſcriptionibus notata,quæ(vt profeſſus eſt) Deo Chriſtianorũ, ſanctoque martyri Sergio in Oriente celeberrimo, idem regno ſpoliatus atque in aliis periculis ærumniſque conſtitutus vouerat; tranſmiſiſſe ad Gregorium Antiochenum Epiſcopum, vt ab eo in eiuſdem Martyris templum honorifice reponerentur. Ex quibus huius temporis Nouatores rubore ſuffundi debeant, cum etiam ab infidelibus & idololatris redarguantur in veneratione ſanctiſſimæ Crucis, & cultu ſanctorum Martyrum; dum talia egit Ethnicus, ſua tamen conſcientia Chriſtianus,veritus publice profiteri quod ſentiret,ne rebellem experiretur populum, quem omnibus demulcere officiis hoc ſui regni exordio ſatagebat.

II.

REX PERS. CREDITVS CHRISTIANVS.

c Paul.diac. l.4.c.52.

d Greg.Pap. 2.ep 63.Ind. II.

e Hiſt.Mauritii.l.5.

PRINCEPS SARAC. CÕVERSVS AD FIDEM.

f Euagr.lib. 6.c.21.

Sane quidem increbuit hoc tempore per Orbem fama, Perſarum Regem Chriſtianam religionem ſuſcepiſſe: id enim Ioannes Biclarenſis aperte ſcripſit. Verum liquet eſſe mendacium; ſicut quæ de conuerſione Reginæ Regiſque Perſarum habet Paulus *c* Diaconus. Siquidem Coſrhoen Gentilem permanſiſſe, tum Euagrius hanc deſcribens hiſtoriam teſtatur;tum Gregorius Papa ſcribens *d* ad Domitianum Epiſcopum Melitinæ Mauritii Imp.cognatum,eum fruſtra laboraſſe in conuerſione eiuſdem Regis dolet. Illud quidem aſſertione Theophylacti in Hiſtoria Mauritiana *e* eodem tempore ſcripta conſtat, poſt adeptam beneficio Chriſti victoriam, eundem Regẽ in Iudæos qui Varami fuiſſent adiumento gladium exeruiſſe; quos ait ex illis progenitos eſſe,qui poſt exciſas Hieroſolymas ad Aſſyrios vnde venerant reuerſi eſſent: additque eam victoriam Perſas conſecutos eſſe auſpice Dei-Genitrice, cuius & nomine pro ſymbolo militari in bello vſi eſſent. Cæterum hoc eodem tempore *Naamanem* Saracenorum Principem ad fidem Chriſtianam vna cum ſuis omnibus conuerſum eſſe, Euagrius *f* eſt auctor.

III.

g Greg.1.ep. 24.

h Id.1.ep.4.

GREG. PP. PROFESSIO DE SYNODIS OECVMEN.

Quod autem pertinet ad res Occidentis; hoc eodem anno menſe Februario Gregorius Papa Synodalem *g* epiſtolam(ita enim ipſe appellat *h*) dedit ad Orientalis Eccleſiæ Patriarchas,cui fidei ſuę profeſſionem intexuit;conteſtatuſque eſt ita, ſe Quatuor Concilia Vniuerſalia venerari, ſicut ſancti Euangelii quatuor libros, necnon & Quintum ſe aduerſus Tria Capitula ſuſcipere. Erat enim illud in more, vt ſimulac quis Romanus creatus eſſet Pontifex, vicinis collectis Epiſcopis Synodum ageret,in qua ſe eſſe fidei Catholicæ cuſtodem tenaciſſimum declararet;ex eaque,epiſtola Synodalis tranſmitti ſoleret ad omnes vbiq; Epiſcopos, potiſſimum vero ad præcipuarum Eccleſiarum Patriarchas. Sed quod in inſcriptione eiuſdem epiſtolæ duo nominantur Antiocheni Epiſcopi,Gregorius,& Anaſtaſius; in memoriam reuoca, quod ſuperius dictum eſt, Anaſtaſium calumniam paſſum Antiocheno fuiſſe Epiſcopatu deiectum,&in locum eius ſubrogatum Gregorium. Quod vero magna, ob ſpiritualem animorum coniunctionem, interceſſiſſet olim inter ipſum Gregorium Papam & Anaſtaſium neceſſitudo; non ſolum ad eum,ſicut ad cæteros Patriarchas Synodalem epiſtolam miſit, ſed etiam aliam priuatam *i* addidit vna cum munere Clauium S. Petri Apoſtoli, de ſepulchro eiuſdem ſumptarum; quæ(vt ait) ſuper ægros poſitæ, multis miraculis ſolerent coruſcare. Cuiuſmodi & alias, habentes intus de limatura Catenarum eiuſdem S. Petri, hoc eodem tempore tranſmiſiſſe reperitur *ii* ad Andream virum inſignem,& ad Ioannem Patricium & Exconſulem; necnon ad alios poſtea ſæpiſſime,vt patet ex pluribus eiuſdem epiſtolis. De quibus & Gregorius Turonenſis *k* agens, ait multos conſueuiſſe claues aureas ad reſerandos cancellos ſepulchri S. Petri facere; qui eas ferentes pro benedictione priores accipiebant, quibus infirmitatibus ægrorum mederentur.

i Ibid.ep.25.

DE CLAVIBVS SEPVLCHRI S. PETRI MITTI PRO MVNERE SOLITIS.

ii Ep.29.& 30.

k Greg.Tur. l.de glor. mart.28.

IV.

l 1.ep 50.

MATRIMÕNIVM PROHIBITVM SVBDIACONIS.

m ep 42.

n Centur.6. c.7.col.388. & Cent.9. col.540.

FABVLA DE FILIIS SACERDOTVM.

Laborans præterea ſtrenue idem ſanctus Pontifex in miniſterio paſtorali; inter alia præclara, quæ hoc eodem anno ſtatuit, præſtititque in vtilitatem & correctionem omnium tam Eccleſiaſticorum quam laicorum, & tam clericorum q̃ monachorum, quæ in ipſius epiſtolis conſpici poſſunt; ex ſacrorum canonum inſtituto, vetuit *l* clericos cum fœminis conuerſari. Cumque in Sicilia prauus ille abuſus obrepſiſſet, vt ſubdiaconi vxorem ducerent; (quod prohibitum à Pelagio Gregorii prædeceſſore fuerat,qui & coniunctos ſeparari voluit:)ipſe iterum Gregorius ſcribens *m* ad Petrum in Sicilia ſubdiaconum, prohibuit ne impoſterum quis ſubdiaconus ordinaretur, niſi continentiam ſeruare Epiſcopo ſpopondiſſet: coniunctos vero ita manere voluit, vt nulla eis ſpes eſſet ad ſuperiorem ordinem aſcendẽdi,niſi ab ea quam acceperant vxore ſe penitus ſeparaſſent. Ex quibus plane refellitur commentum illud,quod Nouatores *n* ex conficta ab aliquo imperito defenſore coniugii clericorum, epiſtola nomine S. Vdalrici Auguſtani Epiſcopi ad Nicolaum Papam deprompſerunt; nimirum,cum aliquando hic ipſe Gregorius ſuo decreto vxores ſacerdotibus ademiſſet,pauloque poſt iuſſiſſet ex piſcina ſua piſces aliquot capi, piſcatores ſex millia capitum infantium ſuffocatorum reperiſſe; & cum eam cædem intelligeret Pontifex ex occultis fornicationibus ſacerdotum natam eſſe, continuo illud ſuum decretum reuocaſſe.

V.

o Greg.3.ep. 34.

p l.1.ep.50. l.7.ep.109. l.11.ep.40.

q 12.ep.31.

Verum hæc fabula non ſolum ex iis,quæ dicta ſunt, refellitur,ſed ex aliis quamplurimis. Quam enim falſum ſit pœnituiſſe Gregorium eiuſmodi ſui decreti, patet ex eo, quod eadem ipſe repetiit poſt tres annos, nimirum Indictione duodecima ſcribens *o* ad Leonem Epiſcopum Catanenſem in eadem Sicilia: Itemque quod in Concilio Romano habito Indictione decimaquarta canonem ſtatuit,vt ſi quis presbyter aut Diaconus vxorem duceret,anathema eſſet. Pluresq; inſuper extant eius epiſtolæ *p*, quibus prohibet habitare cum clericis fœminas, niſi quas canon concedit ſanguine proximas. Denique ad Auguſtinum in Angliam miſſum reſcribens *q*, illud inter alia decreuit, ne permittat clericos in ſacris ordinibus conſtitutos vxores ducere: quinimo admonet, vt pollutus in ſomnis ſacerdos ex crapula præcedenti, abſtineat à ſacri celebratione myſterii. Hæc quidem quod ad Gregorium.

VI.

DE EPIST. S. VDALRICI NOMINE CONFICTA.

r Herm.Cõtract. & Abb.Vrſp.

Quod vero ad S. Vdalricum ſpectat; cum ex eo,quod tradunt auctores *r* ipſum octoginta tres annos vixiſſe,ex iiſq; quinquaginta in Epiſcopatu egiſſe, Epiſcopum autem creatũ eſſe anno Domini nongenteſimo vigeſimo quarto; ſequatur eundem natum eſſe anno octingenteſimo nonageſimo primo,atq; obiiſſe nongẽteſimo ſeptuageſimo quarto. quomodo is ad Nicolaũ Papam illam ſcribere epiſtolam potuit, cum Nicolaus Primus obierit anno octingenteſimo ſexageſimo ſeptimo, nempe annis viginti quatuor ante Vdalricum natum, Nicolaus autem Secundus creatus fuerit Papa anno milleſimo quinquageſimo nono, nimirum octoginta quinque annis poſt eundem Vdalricum defunctum? Quod enim his demonſtrationibus excluſi Centuriatores, alium effingunt Vdalricum Epiſcopũ Auguſtanum;cum hoc abſq; aliquo auctore producant, nec illud Auguſtani ipſi admittant,qui vnicum tantum agnoſcunt ſuæ ciuitatis Epiſcopum Vdalricum nomine;id qua facilitate aſſeritur, eadem & reiicitur. Deniq; quod ipſam narrationis ſeriem ſpectat; quomodo paulo poſt ſancitum à Gregorio eiuſmodi decretum,

potuerunt ſex millia infantium capita reparari; & non ſaltem plures annos oportuit expectare, vt tot furtiui naſcerentur infantes? Sed & quomodo intellectum eſt, illa eſſe capita filiorum clericorum, non laicorum? Denique cur de hiſtoria tam admiranda nihil ſcripſere Ioannes Diaconus, Beda, Sigebertus, Ado, Freculphus, aliique tam multi illorum temporum ſcriptores? Sed his modo ſatis; quæ etiam alii *ſ* antehac refellerunt.

ſ Bell. Cõtr. de Cler. l. 1. c. 22. & l. ii.

VII. DE ELECTIONE EPISC. HVIVS TEMP.

Quod ad reliqua pertinet; idem Gregorius Papa hoc ipſo anno nonnullas Eccleſias vacantes, vicinis Epiſcopis commendauit; pluresque nouorum Epiſcoporum electione curauit implendas. Cuius rei praxis his temporibus ita ſe habuiſſe cognoſcitur *t*, vt ſi diſſentirent eligentes, vel minus idoneos eligere perſeuerarent, tunc Romanus Pontifex quem vellet daret illis paſtorem. Sed & quod hodie fit, vt idem Romanus Pontifex in aliis etiam diœceſibus conferat ſacerdotia curam animarum annexam habentia; tunc pariter conſuetum fuiſſe, docet eiuſdem epiſtola *u* ad Importunum Epiſcopum. Dedicationem quoque diuerſarum Eccleſiarum fieri conceſſit, quippe quod minime fas eſſet inconſulto Romano Pontifice Eccleſias dedicare, vt patet etiam Gelaſii *x* Papæ auctoritate. quod tamen haud intelligendum putamus in prouinciis ſubiectis Patriarchis Orientalibus. Cum autem dedicarentur Eccleſiæ, præter alia ſolemnibus ritibus exhiberi ſolita, quam magna conſueuiſſent præberi impenſa antiquæ illæ agapes, in quibus pauperes epulari ſolerent; ſatis patet ex eiuſdem Gregorii Epiſtola *y* ad Petrum ſubdiaconum ſcripta pro dedicatione oratorii S. Mariæ; pro qua dare iubet ad erogandum pauperibus, *in auro ſolidos decem, vini amphoras triginta, annonæ modios ducentos, olei orcas duas, vervueces duodecim, gallinas centum*, in ſupplementum inopiæ eius quæ dedicaretur Eccleſiæ. Porro quam hactenus vidimus Pontificatus ſui exordio ſanctum Antiſtitem in rebus perſoniſque Eccleſiaſticis rite componendis ſolicitam impendiſſe curam; (cum alioqui nonniſi ex iis quæ ad publica Eccleſiæ Vniuerſalis negotia ſpectare videntur, quædam duntaxat delibauerimus:) in eandem ſequentibus etiam annis vigilantiſſimo ſtudio vſque ad obitum continuo incubuiſſe, docent abunde ipſius Epiſtolæ, duodecim libris per ſingulas Indictiones probe diſpoſitæ: ex quarum ſingulis verſibus, nonniſi magna, quæcumque ſiue in publicis ſiue priuatis rebus geſſerit ſcripſeritve, eſſe, quiſque prudens intelligat.

t Greg. 1. ep. 55.

u Id. 2. ep. 10.

x Gelaſ. Pap. ep. 9. c. 6. & 27. ad Epiſ. Lucan.

DE IMPENSIS IN DEDICATIONIB. ECCL.

y Greg. 1. ep. 54.

GREG. VIGILANTISSIMA CVRA

VII. PATRIMONIA ROM. ECCL. IN DIVERSIS PROVINCIIS.

Habebat Romana Eccleſia (vt ex eodem Gregorio, aliiſque auctoribus patet) locupletiſſima vbique toto orbe terrarum patrimonia, non in Italia ſolum & Sicilia, ſed & in Aſia, & in Galliis, atque in Africa: ad quæ curanda mos erat ſubdiaconos mittere. In iis vero curandis ita voluit eos ſe gerere, vt ſicut cauere *z* deberent: ne ea aliquo modo per ſubreptionem inuaderentur, ita alienum *a* nihil poſſideri permitterent; & ex delictis *b* alienis commodum nullum Eccleſiæ fiſcus ſentiret; ac denique in omnibus ſemper ratio pauperum haberetur. Cum autem Africana Rom. Eccleſiæ patrimonia iam cultorum defectu deſtituta pene haberentur, ea Gennadii Patricii & Exarchi in Africa, viri maxime pii diligentia ad priſtinum cultum reſtituta fuere. Cuius rei gratia idem à Deo magnas conſecutus eſt victorias aduerſus hoſtes, quos pietate potius quam armis ſubiecit, vt de eo teſtatur Gregorius *d*. Qui bene vſus tanti viri religione, eundem quoque aduerſus Donatiſtarum præſumptionem erexit. Accidit enim, vt quoniam in prouincia Numidiæ vetus illa vigebat conſuetudo, vt Epiſcopus ordinatione antiquior Primas diceretur; cum Epiſcopus quidam Donatiſtarum hoc tempore cæteris ſede antiquior reperiretur, ipſe ſibi primatum vendicaret. Id vero ne vllo modo fieret, S. Gregorius interceſſit ſcribens ad eundem Gennadium *e* Exarchum, necnon ad Catholicos Epiſcopos *f* Numidiæ.

z 1. ep. 70.
a 1. ep. 42. 63. 68. 71. 80.
b d. ep. 42.

c 1. ep. 53.

d 1 ep. 73.

DONATISTÆ REPVLSI A PRIVILEGIIS CATHOL.

e 1. ep. 72.
f 1. ep. 75.

IX DE OFFICIO CHARTVLARII.

Sed quod in Epiſtola ad Epiſcopos meminit Hilarii S.R.E. Carthularii, in Africam miſſi ab ipſius Gregorii prædeceſſore; cum eiuſdem muneris ſæpe & alii mentionem faciant, hic obiter ſciendum eſt, quem Latini *Chartularium* dicebant, Græcos *Chartophylacem* nominaſſe: quorum officium erat, præſidere Iudiciis Eccleſiaſticis loco Pontificis, & chartas publicas cuſtodire. Verum in Eccleſia Conſtantinopolitana longe ampliorem fuiſſe eam dignitatem, quam in Romana, ſatis intelligitur ex Theodori Balſamonis *ff* Reſponſo de duobus officiis Chartularii & Defenſoris. Curabat namque iudicia, quæ iure Pontificatus pertinerent ad Patriarcham: vnde & nuncupabatur os & manus Patriarchæ: eiuſque erant inſignia, geſtare annulum aureum, & tiaram auro ornatam, atque ante pectus Patriarchale bulloterium inſtar Rationalis Aaronis: cumque procedendum eſſet, vehebatur mulo, qui (ſicuti Patriarcha vti ſoleret) ornatus eſſet linteo albo. Sed & ipſi ſoli poſt Patriarcham, catechiſtico more populum in Eccleſia docere licebat: & in iudicialibus vbicunque adeſſet, perſonam repræſentabat Patriarchæ, magno inſidens tribunali, & cauſas audiens tam ciuiles quam criminales: vnde in ipſius initiatione dabat ei Patriarcha in manus claues, ſummam eo ſigno collatam ſignificans poteſtatem. Denique cum eſſet ordine ſacro tantummodo diaconus, in publicis tamen conſeſſibus ſedebat ante Epiſcopos, quamuis ſæpe, ſed fruſtra, ab Epiſcopis ea de cauſa fuiſſet reclamatum. In Oecumenicis tamen Synodis neque ſedebat; ſed præſto erat ſuæ functioni, qua præerat Chartophylacio, ſiue Archiuo vbi ſcripta publica aſſeruarentur; indeque promebat quæ in Synodo legenda eſſent, vt patet ex Actis Sextæ *g* Synodi. Ac demum in Reſponſis *h* Ioannis Epiſcopi Citri traditur, eius fuiſſe ſigillum ſcriptis imprimere. Sed de his ſatis.

ff Balſ. in Medit. l. 7. Iur. Græc.

g Syn. Sext. Act. 13. 14.
h l. 5. Iur. Græc.

X.

Quod vero pertinet ad reliquas huius anni res geſtas; cum anno ſuperiori (vt vidimus) Antharith Rex Longobardorũ mortuus eſſet; Reginaque Theodolinda, quam nuper acceperat in vxorem à Baioariæ Rege Garibaldo, (vt Paulus *i* Diaconus affirmat) Longobardorum conceſſione Regina perſeuerans, delegiſſet ſibi virum Agilulphum Ducem Tauritanum, eundemque nominatum Agnonem, ſecta Arianum: idem *Agilulphus* Longobardorum Rex appellatus eſt hoc anno menſe Maio. Qui debellatis, occiſiſque illis quos aduerſarios paſſus eſſet, regnum ſibi ſtabiliuit Italiæ: exceptis enim Roma, atque Rauenna, cum aliis ad eas ſpectantibus locis, vniuerſa Italia ab Alpinis montibus Rhegium vſque Calabriæ illi parebat. Idem vero paulo poſt, per eandem Theodolindam Reginam, vna cum vniuerſis Longobardis, qui Gentilitatis aut Arianiſmi impietatibus irretiti erant, conuerſus ad fidem Catholicam, & in baptiſmate nominatus Paulus. Hæc pluribus idem auctor *k*. Quibus videas, magno Dei conſilio factum eſſe, vt robuſtiſſimæ eædemque indomitæ gentes, ſiue Chriſtiano ſiue Catholico nomini infenſiſſimæ, Franci, Gothi, & Longobardi, auitis abdicatis erroribus, per fœminas conuerſi fuerint ad verum religionis cultum, Franci in Gallia per Chrotildem Burgundam, Gothi in Hiſpania per Ingundem Francam, Longobardi in Italia per Theodolindam Bauaram.

i Paul. diac. de geſt. Longob. lib. 3. c. 14.

AGILVLPHI REG. LONGOB. CÕVERSIO.

k Id. l. 3. c. vlt. & l. 4. c. 1. & 2.

FEROCISS. NATIONES PER FŒMINAS CONVERSÆ.

IESV CHRISTI AN. 592.

GREGORII AN. 3.

MAVRITII AN. 10.

I.

ANnus Chriſti quingenteſimus nonageſimus ſecundus, Indictione decima, funeſtus fuit Italiæ, & valde ærũnoſus S. Gregorio Papæ, tum foris agitato aſſiduis præliis Longobardorum ſub Duce Arnulpho omnia deuaſtantium, tum intus morbo vexato; vt de his patet ex epiſtola *a* hoc anno data ad Ioannem Rauennatem Epiſcopum, qua illum imprimis vrget, vt à Romano Patricio & Exarcho Rauennæ commorante licentiam ſibi impetret, pacem cum eodem Arnulpho æquis conditionibus contrahendi.

a Greg. 2. ep. 32. Ind. 10.

II. GREG. PP. PROVIDET NEGOTIIS ECCL. TOTIVS ORBIS.

Interea vero cum nihil prætermitteret exactiſſimæ curæ paſtoralis, toto Orbe pro Pontificatus ſui munere exercendæ, idem acceptis ex Numidia legatis, qui nunciaſſent Donatiſtas pecunia data ab Epiſcopo quodam Catholico impetraſſe, vt in ipſius ciuitate ſineretur pariter eſſe Epiſcopus Donatiſta, (quod quidem aliquãdo bono pacis permiſſum, poſtea ſublatum fuerat) eique concederetur iterum baptizare Catholicos: ad hæc tam enormia corrigenda, in Numi

diam proficiſci iuſſit Hilarium S. R. E. Carthularium Carthagine degentem: vt coacto Concilio, ille deponeretur Epiſcopus qui talia permiſiſſet. Eodemque anno, ab eodem cognitæ ſunt *b* cauſæ Epiſcoporum Thebanæ ciuitatis in Bœotia, & Primæ Iuſtinianæ, itemque Epidauritani, Agrigentini, Salonitani, Calaritani, & aliorum. In iudicandis porro Epiſcopis ita ſe tunc praxis habebat, vt ſi quando Epiſcopus apud Romanum Pontificem accuſatus, Romamque vocatus, vel miſſus, damnari minime meruiſſet, tunc ad ſui purgationem iurare compelleretur ſupra corpus ſancti Petri Apoſtoli, ſecundum ea, quæ & ipſa habet ſanctus Auguſtinus *c*: quod hoc anno factum eſt de Leone *d* Epiſcopo Catanenſi, ac poſtea de Mena *e* Toloſano. Hocque etiam tempore Epiſcopi Hiberni, qui hactenus ſchiſmati ob Tria Capitula conflato conſenſerant, tandem anguſtia perſecutionis preſſi ad Romanam Eccleſiam clamarunt. Quos Gregorius ad vnitatem reducere cupiens, literas *f* ad eos miſit, vna cum libro ea de re Pelagii Papæ nomine ab ipſo Gregorio (vt vidimus) olim conſcripto. Porro hos ad Catholicam communionem rediiſſe, inde certum deducitur argumentum, quod poſt hæc iidem de rebus dubiis, vti cæteri Orthodoxi, eundem Pontificem conſuluiſſe reperiuntur *g*: quod vtique non feciſſent, ſi adhuc in ſchiſmate permanſiſſent.

b Vid. l. 2. epiſt. Ind. 11.
c Auguſt. ep. 137.
d Greg. 2. ep. 23. Ind. 10.
e Id. 11. ep. 8.
HIBERN. SCHISMAT. CÕVERSIO.
f 2. ep. 36. Ind. 10.
g Id. 9. ep. 61

III. TVNICÆ S. IOAN. TRANSLATIO.

Hoc item anno *Tunicam S. Ioannis* Euangeliſtæ Romam delatam eſſe, ex eodem *h* apparet: quam collocatam eſſe ſub altare ſancti Ioannis in baſilica Conſtantiniana, multiſque coruſcare ſolitam miraculis, teſtatur Ioannes Diaconus *i*; cum præcipue ſiccitatis tempore foras excuſſa pluuiam conferret, inundationis vero tempore ſerenitatem reduceret.

h 2. ep. 3. Ind. 11.
i Ioa. Diac. in Vit. S. Greg.

IV. MAVRITII IMP. INIQVA LEX À S. GREG. CORRIGITVR.

Quod ad res pertinet Orientales; hoc eodem anno deniġrauit Mauritius Imp. nomen ſuum, dum Iuliani Apoſtatæ legem renouauit, qua prohibitum fuerat, nequis miles nondum expleta militia monachus effici poſſet. Sed eam ab Imperatore ad Gregorium miſſam, idem Gregorius valide impugnauit, eandemque ita decreto ſuo emendauit, vt in his militibus locum non haberet qui vere pœnitentes probati eſſent. Sed & quod eodem edicto prohibitum fuiſſet, actionibus publicis implicatos nullo pacto recipiendos in monaſterium; ita temperauit, vt ſtatuerit eos eſſe recipiendos cum illis obligationis nexibus ſoluti fuiſſent. Hæc autem omnia manifeſta fiunt, tum ex literis quas ipſe anno ſequenti ad finem Indictionis vndecimæ de ea re ſcripſit *k* ad Mauritium, necnon ad Theodorum medicum eiuſdem Imperatoris intimum; tum ex aliis poſtea ad diuerſos Metropolitanos Orientis atque Occidentis eodem argumento conſcriptis *l*.

k Greg. 2. ep. 62 & 65. Ind. 11.
l Id. 7. ep. 11. Ind. 1.

V. QVOMODO SACERDOTES SVB DITI SINT REGIBVS.

Ex quibus etiam vltimis intelligas, quomodo accipienda ſint quæ abiecte nimis videri poſſent ab eo dicta in iiſdem ad Mauritium & Theodorum datis; dum inter alia ait, Deum Imperatori conceſſiſſe, vt non ſolum militibus, ſed etiam ſacerdotibus dominaretur: vnde Nouatores probare nituntur ſacerdotium Regibus ſubiectum eſſe. Qui enim cenſor & corrector exurrexit conſtitutionis Imperatoriæ, vt ad rectam Catholicæ Eccleſiæ normam aptaret; haud ſe ſubiectum Imperatori, ſed potius in his ſuperiorem demonſtravit. Sic vero Deum ſubieciſſe tradit ſacerdotes Mauritio, vt olim eos ſubiecerat perſecutoribus Neroni atque Diocletiano, quos etiam gladio in eos agere permiſit. Nam & Gregorium inter eos connumeraſſe Mauritium, (ſiue alium Imperatorem, ſub quo velis eum ſcripſiſſe commentarium in Pſalmos pœnitentiales) quod poteſtatis ſuæ iura tranſcendens, Eccleſiam, quam ſui ſanguinis pretio redemptam Saluator voluit eſſe liberam, ipſe facere conaretur ancillam, cum eam potius dominam ſuam agnoſcere deberet, eique deuotionis obſequium exhibere; ideoque indignum prorſus fuiſſe qui inter Reges haberetur; apertiſſimis verbis idem ſanctiſſimus Pontifex, illo commentario *m* declarauit. Siquid vero nihilominus indignum Apoſtolico vigore prædictæ ipſius Epiſtolæ habere videantur, nihil illud veritati aut iuribus Eccleſiæ præiudicare poterit; quandoquidem ipſo illius exordio quam ad Imperatorem ſcripſit, imprimis conteſtatus eſt, ſe non vt Epiſcopum eam ei commonitionem impertire, ſed iure priuato. qui quidem cum iure publico agendum fuit, Imperatoris conſtitutionem Pontificia auctoritate (vt vidimus) correxit.

m Id. in Pſ. 4. pœnit. ap. Baron. ann. 593. & antea 590.

IESV CHRISTI AN. 593.

GREGORII AN. 4.

MAVRITII AN. 11.

I.

ANno Domini quingenteſimo nonageſimo tertio, Indictione vndecima, Gregorius Papa Conſtantinopolim miſit Sabinianum Diaconum Apocriſiarium, illum ipſum qui eidem poſtea in Pontificatu ſucceſſit. Cui proficiſcenti literas ad diuerſos amicos *a* viros Illuſtres dedit; itemque ad Ioannem *b* Conſtantinopolitanum Epiſcopum, quem auctoritate Apoſtolica redarguit, & quod alium Ioannem presbyterum, qui iniuriam ab ipſo paſſus Apoſtolicam Sedem appellauerat, adhuc inquietaret; & quod reprehenſionem ab eodem Gregorio ipſi factam de Anaſtaſio item presbytero ac monacho, quem Ioannes fuſtibus puniri iuſſiſſet, non eo quo ſcripta fuerat animo ſuſcepiſſet. Hocque pariter eodem anno Andream Epiſcopum Tarentinum duobus menſibus à celebratione Miſſarum ſuſpendit *c*, eo quod mulierem quandam fuſtibus ſubieciſſet. Vetitum enim erat aliquem fuſtibus ab Epiſcopis cædi: virgis autem ſubiicere reum fuiſſe conceſſum, ex pluribus eiuſdem Pontificis Epiſtolis patet. Qua vero auctoritate hos Gregorius coercuit eadem quoque res Africanæ Eccleſiæ curans, *Concilium* generale ab Epiſcopis *Numidiæ* ipſius iuſſu *d* habitum, nullum penitus reddidit *e* atque caſſum, quod in eo aliqua contra canones Eccleſiaſticos accepiſſet fuiſſe ſtatuta.

a Greg. 2. ep. 51. 64. 66. Ind. 11
b Ib. c. 52.
GREG. REDARGVIT IO. CÕST.
c 2. ep. 44.
INVALIDAT GESTA CONCILII NV[illegible]
d. 4. 47 48.
e 5. ep 7

II.

Hoc item tempore, cum defuncto Laurẽtio Iuniore Mediolanenſi Epiſcopo, idem Pontifex illius ciuitatis clero *f* teſtimonium perhibuiſſet de probitate Conſtantii eiuſdem Eccleſiæ Diaconi, quem ipſe Conſtantinopoli familiarem habuerat; (teſtimonium, inquam, tantummodo perhibuit. pro eius vero electione nihil officii impendere voluit, quod vt ait, iam olim propoſuiſſet, nunquam pro alicuius perſona in Epiſcopum eligenda agere:) idem Conſtantius omnium conſenſu creatus eſt. Qui cum mox aſſenſum præbuiſſet damnationi Trium Capitulorum, tres Epiſcopi ei ſubiecti ſe ea de cauſa ab eius communione ſubtrahentes; Theodolindam quoque Longobardorum Reginam, fœminam religioſiſſimam, in ſchiſma vna ſecum abducere conati ſunt. Quod audiens Gregorius, continuo ad eam cum literis *g* Ioannem Abbatem & Hippolytum Notarium miſit, & ad eundem Conſtantium *h* ſcripſit, vt illis cooperaretur in reparatione periclitantis Reginæ. Eandem tamen aliquamdiu in ſchiſmaticorum ſententia perſtitiſſe, eiuſdem Gregorii poſt ea ſcriptæ literæ *i* docent.

f 2. ep. 29 Ind. 11.
REFVSIT AGERE PRO PERSONIS IN EPISCOPOS PROMOVENDIS.
g 3. ep. 4.
h 3. ep. 2.
i 3. ep. 37.

III.

Inter hæc autem idem ſanctiſſimus Pontifex laboribus & anguſtiis fatigatus & preſſus, ad modicum temporis ſpatium amicam repetiit ſolitudinem, ita tamen, vt in otio eſſet maxime operoſus. Cum enim collegiſſet res præclare geſtas ſanctiſſimorum virorum Italiæ, eorum potiſſimum qui ſua ætate vixerunt, quas vel ipſe probe ſciret, vel à viris fide digniſſimis accepiſſet; diligentiſſimam in his curam impendens, eaſdem per dialogiſmum proſecutus eſt, interlocutorem adhibens Petrum Diaconum, virum à pueritia ſibi vſu amicitiæ intimum, quem in eam ſolitudinem ſecum duxerat. Hæc ipſe omnia in exordio operis pluribus aperit. Eos vero *Dialogorum* libros elaboratos eſſe anno quarto ipſius Pontificatus, (qui ingreditur hoc anno menſe Septembri vna cum duodecima Indictione) eiuſdem ſæpe in eodem opere teſtificatione certum redditur, dum de peſte agens quę Vrbem vexauit eo anno quo ipſe Pontifex creatus eſt, ante triennium accidiſſe affirmat *k*. Cum autem iidem ipſius Dialogi longe poſtea à Zacharia Papa fuiſſent ex Latino in Græcum conuerſi, ita plane expetentibus Græcis, Ioannes *l* Diaconus accidiſſe ait, vt eorum poſteri eoſdem corruperint, dum quod Gregorius in fine ſecundi libri habet Spiritum S. à Patre Filioque procedere, abſtulerunt ipſi nomen Filii.

SECESSVM PETIT AD SCRIBENDOS DIALOGOS
k 4. dial. 36 47 5.
DIALOGI GREG. IN GRÆCVM CONVERSI.
l Ioan. d. in Vit. S. Greg. lib. 4 c. 75.

IV.

m Greg. ep. lib. 2. Ind. 11 & lib. 3. Ind. 12.

GREG. IN SECESSV CVRAM AGIT ECCLESIÆ VNIVERSALIS.

Cæterum ſeceſſionem illam breuem haud extitiſſe Pontificalibus negotiis feriatam, quamplurimæ datæ hoc anno ab eo ad diuerſos Epiſtolæ *m* docent; quibus Epiſcopos varie peccantes redarguit, puniuit, depoſuitque; monachos diſcolos coercuit, puſillanimes hortatus eſt; omniſque conditionis ac ſexus homines in officio continens, qui inter illos afflicti eſſent conſolatus eſt, egeniſque & oppreſſis ſubuenit. Puellam *n* ſeruituti obnoxiam, monaſticam vitam amplecti cupientem, redimi Eccleſiæ pecunia voluit, vt voti compos effici poſſet. Illudque aduerſus Iudæos decreuit *o*, ne eorum ancillæ vel ſerui ad Eccleſiam fugientes ipſis redderentur: & mancipia Chriſtiana à Naſate Iudæo empta reddi libertati mandauit *p*; ipſumque puniri, quod lucri cauſa captandi, Eliæ Prophetæ nomine erexiſſet altare, inuitans Chriſtianos ad eius cultum. Cumque audiiſſet in angulo quodam Siciliæ adhuc reperiri quoſdam idololatras, & Angelorum cultores, (quæ Iudæorum hæreſis erat) loci Epiſcopum Eutychium admonuit *q*, pro eorum conuerſione ſtrenue laborare. Denique tot ſe occupationibus & tribulationibus hoc anno detentum fuiſſe idem ad Narſetem Patricium ſcribens *r* ſignificat, vt (quod ait) ipſi neque legere, neque per epiſtolas multa loqui liceret: oblitumque ſe eſſe manducare panem ſuum à voce gemitus ſui.

n 2. ep. 39.
o 3. ep. 9.
p 2. ep. 37.
q 2. ep. 60.
r 2. ep. 63.

V.

TVRBÆ IN GALLIA, OB DVAS REGIAS MONIALES DISCOLAS.

Hoc eodem anno, qui numeratur Regis Francorũ Childeberti decimusquartus nondum abſolutus, contigit vniuerſam Galliam fatigari duarum regiarum monialium cauſa, videlicet *Chrodieldis* filiæ Chariberti Regis, ac *Baſinæ* filiæ Chilperici pariter Francorum Regis: quæ ſub S. Radegunde Regina in monaſterio Pictauienſi profeſſæ virginitatem, poſt obitum eius non patientes ab Abbatiſſa Leubouera, haud paris nobilitatis fœmina regi, cum ipſæ primatum ambirent, facta ſeditione foras egreſſæ ſunt, eo prætextu vt apud Reges aduerſus Abbatiſſam expoſtularent. Verum cum parum apud eos profeciſſent, Pictauos redeuntes ſe intra ſancti Hilarii baſilicam continuerunt, indeque per armatos nefandiſſimos quoſque ac perditiſſimos homines cuncta rapinis cædibuſque miſcentes, monaſterium quoque Sanct. Radegundis diripuerunt, & Abbatiſſam vinculis alligatam abduxerunt, inſuperque plagis intra Eccleſiam S. Hilarii, cum alios quamplurimos affecerunt, tum ipſum Epiſcopum Pictauienſem nomine Moroueum, necnon Gundegiſilum Burdegalenſem Metropolitanum, alioſque Epiſcopos prouinciales qui in eam ciuitatem, vt his malis mederentur *conuenerant*. Qui quidem Epiſcopi, cum ob eiuſmodi aliaſque horrendas graſſationes, eaſdem regias moniales à communione ſuſpendiſſent; hæc ipſorum ſententia approbata eſt ab alio *Conuentu* Epiſcoporum, qui apud Regem Guntheramnum eadem occaſione collecti erant; itemque ab alio rurſum *Pictauis* celebrato ab Epiſcopis vtriuſque Regni, Childeberti videlicet & Guntheramni: à quibus cauſa exacte diſcuſſa, eædem moniales diſcolæ recuſantes Abbatiſſæ reconciliari, excommunicatæ ſunt, ipſaque Abbatiſſa in monaſterium reſtituta. Hæc omnia pluribus Gregorius *ſ* Turonenſis, qui eiſdem interfuit; quę quidem hoc anno cœpta, in ſequentem propagata ſunt. Quo iterum *Metis* habita *Synodo*, (in qua pariter in ordinem redactus eſt Ægidius Rhemẽſis Epiſcopus, coniurationis in vitam Childeberti Regis conuictus:) eadem Baſina coram Epiſcopis ſolo proſtrata veniam petiit, eaque obtenta Pictauos rediens Abbatiſſæ ſe ſubiecit: Chrodieldis autem Childeberti Regis precibus in communionem recepta, Pictauos item, ſed non in monaſterium regreſſa eſt. Rei geſtæ ſeriem habet idem *ſſ* Gregorius Turonenſis: ſubdens & de vltione diuina in eorum Ducem qui iuſſu Chrodieldis inuaſerant baſilicam S. Hilarii.

PLVRES SYNODI EA DE CAVSA HABITÆ.

ſ Greg. Tur. 9. hiſt. 39. & ſeqq. & l. 10. c. 15. & ſeqq. ap. Baron. hoc an. & ſeq.

ſſ Id. l. 10. c. 20. & 22.

VI.

t Greg. Pap. lib. 2. epiſt. Ind. 11. poſt ep. 38.

u Ita veteres Codd. & non 594 vt habet recens editio.

Hoc item anno, petentibus Francorum Regibus, datum *t* legitur à ſancto Gregorio Papa priuilegium monaſterio S. *Medardi* Sueſſionenſi in Gallia, quo illud conſtituit caput monaſteriorum totius Galliæ, & nullius voluit ditioni ſubiici, præterquam Sedis Apoſtolicæ. Datum enim ponitur ſeptimo Calendas Iunii, anno ab Incarnatione Domini *u* quingenteſimo nonageſimo tertio, Indictione vndecima: ſed aduertendum eſt, ſubſcriptionem Epiſcoporum, ac Regis Francorum Theodorici, eidem priuilegio appoſitam, haud in omnibus congruere his temporibus, ideoque videri poſtea adiectam. In fine vero, Regibus, Antiſtitibus, Iudicibus, & aliis, quicunque eiuſmodi priuilegium in aliquo violare præſumerent: excommunicatio, & dignitatis priuatio denuntiatur. Quam eandem comminationem habet & aliud priuilegium ab eodem Pontifice *x* poſt hæc ad inſtantiam Theodorici Regis & ipſius auiæ Brunichildis Reginæ conceſſum eccleſiæ, monaſterio, ac Xenodochio ab ipſa cõſtructo in ciuitate Auguſtodunenſi. Quod ſi hæc decernantur in violatores priuilegiorum vnius monaſterii, vel xenodochii: (ſicut inde poſtea argumentatus eſt Gregorius *y* Papa Septimus aduerſus Henricum Imperatorem;) quid præſtandum erit in deſtructores ſanctæ matris Eccleſiæ, & fidei Catholicæ oppugnatores?

x 11. ep. 10. ap. Baron. an. 603. nu. XVII.

y Greg. Sept. l. 4. ep. 2. & 23. & l. 8. ep. 21.

COMMINATIO PRIVATIONIS DIGNITATIS QVOMODO INTELLIGENDA.

[Quam vidiſti priuationis comminationem in priuilegiorum Apoſtolicorum violatores, ſcimus multis non probari, quaſi minus Gregorii conueniat manſuetudini, & res ſit leuior quam vt tantam pœnam ipſis etiam Regibus, vel Imperatoribus, intentare debeat. Fuit tamen ea, vt vere Gregorii Magni agnita à Gregorio Septimo ante quingentos quadraginta abhinc annos. Fuiſſeque illam iis temporibus apponi ſolitam à Summis Pontificib. clauſulam priuilegiis ſuis, conſtat ex multis aliis, quæ ſuis quibuſque locis inſeruit Baronius Annalibus; puta Tom. XI. ann. 1091. & 1096. Vrbani Secundi; Tom. XII. ann. 1100. & 1111. Paſchalis Secundi; & cætera eiuſmodi. Equidem (quicquid ſit de iure depoſitionis & priuationis; neque enim huiuſmodi certamen mearum viriũ eſt, aut inſtituti;) exiſtimo non fuiſſe Pontificum mentem, ob quamcumque priuilegiorum violationem, pœnam adeo grauem irrogare; ſed tum demum cum violatores id in odium, ſeu deteſtationem, & contemptum Sedis Apoſtolicæ, eiuſve Pontificum, & obfirmato in eorum perniciem animo perpetrarent; ita vt non iam de priuilegiorum immunitate, ſed de Roman. Eccleſiæ auctoritate, adeoque de fide Catholica ageretur. Egregie plane Gregorius Magnus homil. 26. in Euangel. *Sub magno moderamine paſtores Eccleſiæ vel ſoluere ſtudeant, vel ligare. Sed vtrum iuſte an iniuſte obliget paſtor, paſtoris tamen ſententia gregi timenda eſt; ne is qui ſubeſt, & cum iniuſte forſitan ligatur, ipſam obligationis ſuæ ſententiam ex alia culpa mereatur. Paſtor ergo vel abſoluere indiſcrete timeat, vel ligare. Is autem qui ſub manu paſtoris eſt, ligari timeat vel iniuſte; nec paſtoris ſui iudicium temere reprehendat, ne etſi iniuſte ligatus eſt, ex ipſa tumida reprehenſionis ſuperbia, culpa quæ non erat fiat.*]

VII.

CONCIL. TOLET. III POST CONVERSIONEM RECCAREDI REGIS.

Hic item annus Deo acceptabilis extitit ob conuerſionem Gothorum. Vbi enim Reccaredus Hiſpaniæ Rex Catholicam fidem (vt vidimus) profiteri cœpiſſet; eodemque ad hoc ipſum hortante Gothos Epiſcopos, magiſtratus, & populum, perpaucis exceptis, omnes eandem cum Rege abdicata hæreſi Ariana profiterentur: eius rei cauſa, vt cuncta ſolide ſtabilirentur, hoc eodem anno (qui numeratur quartus ipſius regni) octauo Idus Maias, *Toleti* celebrari voluit CONCILIVM, Tertium eius ciuitatis dictum, idemque vniuerſale totius Hiſpaniæ, atque eius etiam Galliæ partis quæ apud Narbonenſem prouinciam ſubiecta adhuc erat Gothis; vt ex Epiſcoporum ſubſcriptione patet; qui interfuerunt omnes numero circiter ſeptuaginta, vna cum ipſo Rege atque Regina. Quod vero in eius Actis, anno quarto Regis Reccaredi iungatur Æra ſexcenteſima vigeſima ſeptima, error cognoſcitur ex ſtabilito ſuperius eiuſdem Regis ingreſſu. Ipſum autem Concilium auctoritate Apoſtolica celebratum eſſe, ex eo intelligi poteſt, dum Lucas *z* Tudenſis ait S. Leandrum Epiſcopum Hiſpalenſem, totius Hiſpaniæ hoc tempore celeberrimum, ei interfuiſſe legatione functum pro Romano Pontifice. Porro extant ipſa Synodi Acta, canoneſque viginti tres in ea editi; itemque Regis oratio fideique profeſſio ſinceriſſima, atque edictum piiſſimum; ac denique Gothorum Catholica aſſertio, & anathematiſmi aduerſus hæreſim Arianam, in quibus inter alia damnantur quicumque Spiritum ſanctum non crediderint à Patre & Filio procedere, eiſque coæternum & conſubſtantialem eſſe. Notandumque inſuper, quod à ſancta Synodo Rex maxime pius hoc inter cætera petiit, vt in omnibus Hiſpaniarum Eccleſiis, ad roborandam gentis ſuæ nouellam conuerſionem, ante ſumptionem Euchariſtiæ, ſinguli, iuxta Orientalium morem, clara voce fidei recitarent Catholicæ ſymbolum. Cæterum aliquid in eiſdem Synodi Actis deſiderari poſſe videtur, cum & regio dicatur *a* ſancitum edicto, vt libri omnes hæreticorum igni comburendi darentur.

z Ex Iſid. in Chron.

a Aimoin. lib. 3. de reb. Franc. c. 77.

[Quod quidem apud Baron. habetur Tom. VII. ann. 389. ſed in hunc annum referendum fuiſſe, docetur ex iis quæ diximus ad ann. 590. XII.]

VIII. GESTA SYNODI.
b Conc. Tolet. III. c. 1.
c Ibid. c. 15.

Quod vero ad canones qui reperiuntur ſpectat; imprimis Patres ad integrum conſequendum conſeruandumq; ſplendorem Hiſpanicarum Eccleſiarum, diu denſo nubilo hæreſis vel ſuperſtitionis Gentilitiæ obſcuratum, ſtatuerunt vt *b* Conciliorum omnium conſtituta, ſimul & Synodicæ SS. Præſulum Romanorum Epiſtolæ in ſuo vigore permanerent. Deinde prauum illum abuſum *c* ſuſtulerunt, quo Clerici contra antiquam Eccleſiæ diſciplinam, relicto tribunali Eccleſiaſtico ſe inuicem ad forum ſeculare trahebant: idque ne amplius fieret, ſub pœna excommunicationis prohibuerunt. Ac pariter ex decreto piiſſimi Regis ſtatuerunt *d*, vt Iudices ſæculares locorum, & Actores fiſcalium patrimoniorum, ſemel in anno ad Conciliũ prouinciale Epiſcoporum conuenirent, vt ibi diſcerent quam pie & iuſte cum populis agere deberent in adminiſtratione ſua: & proſpicerent Epiſcopi qualiter illi cum populis agerent, vt ipſos errantes corrigerent, aut eorum inſolentiam Principum auribus inſinuarent. quod ſi correptos emendare nequirent, eos & ab Eccleſia & à communione ſuſpenderent: ſed & ab Epiſcopis deliberaretur, quid per prouincias ſine detrimento præſtare deberent Iudices, ſi ad Concilium non venirent. Hæc de iis Canon. At non recens iſtud ab iis inſtitutum. Siquidem eſt de his antiquior ſanctio Concilii Arelatenſis *e*, qua iubentur Epiſcopi inuigilare ſuper Præſides prouinciarum, nequid contra diſciplinam committant; ac ſi id præſumant, eos anathemate percellant. Et antiquiſſimæ ſunt Conſtitutiones Imperatorum Chriſtianorum, quibus monentur Epiſcopi præeſſe debere Præfectorum tribunalibus. Sed de his dictum eſt ſuis locis.

d Cap. 18. EPISCOPI INVIGILARE DEBENT SVPER PRÆS. PROVINC.
e Conc. Arel. c. 7.

IX. CONC. NARBON. [Cuius Acta nunquam hactenus excuſa, edidit Baron. Annal. Tom. VII. ann. 598. (ſed loco non ſuo) accepta ex cod. Hiſp. Bibliothec. regiæ.]

Hoc item anno Reccaredi Quarto, poſt Concilium Toletanum, celebrata eſt quoque alia SYNODVS *f Narbonæ*, cui octo interfuerunt illius prouinciæ Epiſcopi, vna cum Nigetio Narbonenſi Antiſtite: in quo plures renouati ſunt canones antiqui, aliique recens additi ad diſciplinam Eccleſiaſticam pertinentes. Inter quos fuit, vt Iudæis non liceret corpora defunctorum deducere pſallendo. Pro tantis vero pietatis muneribus, Deus eundem Reccaredum Regem, cuius opera hæc Concilia celebrata fuerunt, hoc anno eripuit à coniuratione Argimundi Ducis exercitus; qui vt Rex fieret, aduerſus eum vna cum pluribus aliis conſpirauerat: quorum ſtudiis Dei nutu detectis, capti omnes meritas dedere pœnas; ipſeque primum Argimundus verberibus interrogatus, deinde turpiter decaluatus, poſt hæc dextera amputata, aſino ſedens per vrbem ductus eſt. Hæc enim eodem anno, quo Concilium Toletanum celebratum eſt, geſta eſſe Ioannes Biclarenſis ponit: cum & iam anno ſuperiori, eiuſdem Regis Tertio, (vt ipſe numerat) detectæ fuiſſent aliæ inſidiæ Goſuinthæ Reginæ Reccaredi nouercæ, Catholicis infeſtiſſimæ, & Vldilæ Epiſcopi Ariani; ob quas Epiſcopus in exilium pulſus, Regina vero, Deo ipſo vltore, citius ex hac vita erepta eſt. Denique & iam ante, ipſo eius regni anno ſecũdo, Sunnam Epiſcopum Arianum & Seggam affectatæ tyrannidis conuictos, in exilium, Seggæ prius manibus amputatis, miſſos eſſe, idem Biclarenſis ſcribit.

X. DE CHAGANI IRRVPTIONE IN THRACIAM.

In Oriente porro, hoc anno aduerſus Auares & Slauinos, vel Sclauinos, ſub Rege Caiano ſiue Chagano Hunno, Iſtro traiecto Thraciam infeſtantes, varie pugnatum eſſe ab Imperatoris exercitu; & ab eorum incurſionibus Europam liberatam, tum virtute & armis Priſci Ducis, quem primo Imperator manubiarum accuſatum à Præfectura depoſuerat, poſteaque reſtituerat, tum eloquentia & perſuaſione Theodori medici, legatione apud eundem Chaganum pro pace fungentis; pluribus narrat Nicephorus *f*. Quæ quidem præſenti anno contigiſſe, apparet ex literis *g* S. Gregorii Papæ, adgaudentis Priſco de ipſius reſtitutione, ſcriptis menſe Iulio Indictionis vndecimæ.

f Niceph. li. 18. c. 28. 29.
g Greg. 2. ep. 31. Ind. 11.

XI. DE TVNICA SALVATORIS.

Hoc item anno Sigebertus ponit *Tunicam* inconſutilem Domini noſtri IESV CHRISTI in Zaphat non longe ab Hieroſolyma, confeſſione Simeonis Iudæi inuentam, tranſlatam eſſe in eandem ciuitatem à Gregorio, Thoma, & Ioanne, Patriarchis Antiocheno, Hieroſolymitano, & Conſtantinopolitano, ac publicæ venerationi expoſitam. Hæc ille: antiquiorem enim, quem de his citemus auctorem, habemus neminem. Sed ab his diuerſa quodammodo ante hæc tempora ſcripſit Gregorius *h* Turonenſis, dum ait ſe ex quorundam relatione didiciſſe, eandem Tunicam magna veneratione iam olim habitam fuiſſe in vrbe quadã Galatiæ.

h Greg. Tur. l. mirac. 8.

XII. DE GOLAVDVCH MARTYRE.
i Euag. l. 6. c. 19.
k Niceph. l. 18. c. 25.

Hoc præterea tempore claruiſſe in Perſide inſignem fœminam Chriſtianam nomine *Golauduch*, eandemque poſt multa tolerata à Magis tormenta, ingentiaque edita miracula, coronam martyrii aſſecutam eſſe, Euagrius *i* tradit. Vocatur ea apud Nicephorũ *k Colinduch*, vbi & quædã de ea narrantur captu difficilia ex Stephano Epiſcopo Hierapolitano ipſius vitæ ſcriptore. Sed quicquid ſit, certũ eſt eam celebratã eſſe cultu anniuerſario ab Orietalibus, penes quos paſſa eſt.

IESV CHRISTI AN. 594.

GREGORII AN. 5.

MAVRITII AN. 12.

I.
a Greg. 3. ep. 33. & 37.

ANno Chriſti quingenteſimo nonageſimo quarto, Indictionis duodecimæ, Gregorius Papa inter alia egregia quæ præſtitit, ſcripſit *a* aduerſus Schiſmaticos, Trium Capitulorum defenſores, pro tuitione Quintæ Synodi, ad Theodolindam Reginam adhuc iiſdem ſchiſmaticis fauentem, & Conſtantium Epiſcopum Mediolanenſem perſecutionem ab iis patientem. Idemque aduerſus Donatiſtas in Africa inualeſcentes, Epiſcopos *b* Catholicos negligentes incitauit: ex alia vero parte Dominicum Carthaginienſem, qui Concilio contra Donatiſtas habito ſanxerat, vt Epiſcopi qui hæreticos non inquirerent & expellerent, dignitate ac bonis priuarentur, à nimio hoc impetu *c* reuocauit, quod maiores videret id concitaturum inter ipſos Catholicos Epiſcopos diſcordias. Ac de conuertendis Iudæis pariter ſolicitus, eos non violentia, ſed ſpe præmii allici debere *d* monuit. Multumque laborans *e* in Barbaricinis populis, qui Sardiniæ montes incolebant, (quos olim ex *f* Africa Wandali in eam inſulam expulerant) à Gentiliſmo ad fidem reducendis; id tandem *ff* præſtitit. Presbyteriſque *g*, vbi deeſſent Epiſcopi, conceſſit baptizatorum frontes chriſmare linire. Sed & cum Dalmatiæ *h* Epiſcopi iam anno ſuperiori in Salonitanum Metropolitanum elegiſſent Maximũ quendam virum prauum ac ſimoniacum, quem ipſe Gregorius reieciſſet; iidemque nihilominus, Imperatoris iuſſione prætenſa, eundem conſecraſſent: eos omnes Gregorius hoc anno à communione ſuſpendit. Ioannem quoque Rauennatem, (quem iam ante redarguerat *i*, quod præter Eccleſiaſticam conſuetudinem, nec tempore nec loco decenti pallio vteretur) iterum hoc anno cum de eadem re tum de aliis prauis moribus corripuit *k*. Denique; quamplurima alia exhibuit egregia paſtoralis vigilantiæ exempla in Epiſcopos negligẽtes, aut nimium præſumentes; necnon in monachos regulas ſuas tranſgredientes: itemque charitatis erga pauperes; atque curæ diuerſarum Eccleſiarum, aliorumque locorum ſacrorum: quæ omnia apud eum *l* videre licet.

b 3. ep. 32. & 35.
EPISCOPI CARTHA. COERCETVR IMPETVS INDISCRETVS.
c 4. ep. 3.
d 3. ep. 3. & 4. ep. 6.
e 3. ep. 23. & c.
f Procop. de Bell. Wan dal. lib. 2. Meminit eorundem Iuſt. l. 2. de off. PP. Afr.
ff Greg. 4. ep. 33. ad Conſt. Aug.
g 3. ep. 26.
h 3. ep. 15. & 20.
i 2. ep. 54. Ind. 11.
k 4. ep. 15.
l l. 3. Epiſt. Ind. 12. & l. 4. Ind. 13.

II. GREG. CAPVT S. PAVLI DENEGAT AVGVSTÆ.
m 3. ep. 30
DE CATENIS S. PAVLI.

Illud verum non omittendum, quod cum Auguſta Conſtãtina Mauritii Imp. coniux, in ſuo palatio Eccleſiam in memoriam S. Pauli Apoſtoli ædificaſſet, & ab eodem Gregorio expetiiſſet, vt Conſtantinopolim mitteret eius caput, ſiue partem aliquam corporis; idem Pontifex *m* ſibi id minime licere multipliciter excuſauit, nõnullis additis miraculorum exemplis, quæ edi cõſueuiſſent cum quid ex ſacris Reliquiis trãſmutare Romæ quis auderet: ſed earum loco mitti ſolere ait Brandea, per quæ tantæ virtutes fierent, quantæ per ipſa Sanctorum corpora. Pollicetur autem, ſe eidẽ Auguſtæ miſſurũ de catenis quas S. Paulus in collo & manibus geſtaſſet, ex quibus plurima miracula demonſtrarentur: quorum illud non minimũ, quod cum frequenter multi peregrini aliquid ex limatura earundem catenarum peterent, ſacerdos cui ea eſſet cura commiſſa, aliquibus petentibus nulla difficultate vel mora de iiſdem ramenta lima excuteret, quibuſdã vero diu per catenas ducta lima nihil penitus excutere valeret.

III. CONCIL. HISPAL.
Ap. Baron. an. 590. ſeu vide ſup. an. 590. poſt num. XI.
MVLIERES à CLERICIS SEPARANDÆ PER MAGISTRATVS.

Hoc item anno, qui quintus numeratur Reccaredi Hiſpaniæ Regis, pridie Nonas Nouembris celebrata eſt SYNODVS HISPALENSIS, cui præfuit S. Leander eiuſdem ciuitatis Epiſcopus. Interfuerunt pariter alii ſeptem Epiſcopi: qui tria in Synodo decreta firmata ad Pegaſium Aſtigitanum in eadem prouincia Epiſcopum direxerunt. Inter quæ illud memorabile, quo ſtatuerunt, Iudices ſæculares, (permiſſione tamen Epiſcopi) ſeparare debere ancillas, aliaſque

extraneas

extraneas mulieres à clericis. Quod enim frequentiſſime legibus Eccleſiaſticis id fruſtra vetitum videret, voluit ſancta Synodus laicos Iudices inſurgere læſæ ſæpius legis Eccleſiaſticæ vindices. Præter autem tres dictos canones, collegit ex diuerſis locis, Hiſpalenſis Concilii alios vndecim, vir inſignis Garſias Loaiſa in editione quam ſumma elucubrauit induſtria Hiſpanorum Conciliorum.

IV. ANAST. SINAITA RESTITVITVR SEDI ANTIOCHENÆ.

Quod ad res pertinet Orientales; hoc eodem anno mortuo Gregorio Epiſcopo Antiocheno, in eius locum reſtitutus eſt *Anaſtaſius* Sinaita, qui viginti tribus antehac annis in exilium pulſus fuerat. Hæc Euagrius *n*: cui conſentiunt S. Gregorii Papæ *o* ad eundem Anaſtaſium gratulatoriæ ſcriptæ literæ Indictione decimatertia, quæ cœpta eſt hoc anno menſe Septembri. Addit vero Euagrius, paulo quoque poſt defunctum eſſe Ioannem Hieroſolymorum Antiſtitem: ſucceſſorem tamen non appoſuit, quia (vt ait) antequam aliquis in locum eius ſufficeretur, ipſe finem Hiſtoriæ ſuę impoſuit, anno duodecimo regni Mauritii Imp. qui inchoatur hoc anno menſe Auguſti. Sed conſtat *p* Ioanni ſuffectum eſſe *Amos* antea Abbatem. Qui autem præter Euagrium, res geſtas ſub Mauritio proſecutus eſt, his prope diebus emerſit in lucem *Theophylactus* cognomento Simocatus Græcus hiſtoricus, qui Mauritianam ſcripſit hiſtoriam, de qua ſuperius.

n *Euag. l. 6. c. 23.*
o *Greg. 4. ep. 37.*
p *Id. 7. ep. 7. Ind. 1. Prat. Spir. c. 149.*

IESV CHRISTI AN. 595.

GREGORII AN. 6.

MAVRITII AN. 13.

I.

ANnus Domini quingenteſimus nonageſimus quintus, Indictione decima tertia, vniuerſæ Italiæ calamitoſus extitit; cum recuperatis per Romanum Rauennæ Exarchū quibuſdam ciuitatibus quæ à Longobardis tenebantur horum Rex Agilulphus furore percitus non ſolum eaſdem iterum cepit, ſed & ipſum agrum Romanum maxima depopulatione vaſtauit; vt conſtat tam ex Paulo *a* Diacono, quam ex Gregorio *b* Papa, qui hoc eodem tempore flagitante populo difficillimas Ezechielis Prophetias pro concione interpretabatur. Quod quidem admirati ſunt *c* cordati omnes; vt videlicet ſub oneroſo faſce curæ totius Orbis, & in tanto diſcrimine Vrbis, potuerit Gregorius in his philoſophari, & populus in eodem periculo conſtitutus conciones tales ab eo exigere: cum præſertim S. Hieronymus nullo paſtorali onere prægrauatus, ſed ſolū ſacris literis incumbens, teſtetur *d* interpretationem in eum Prophetam aggreſſum ſe, impeditum eſſe proſequi, quod in Oriente ipſe tunc degens audiiſſet Occidentalem Orbem, Vrbemque vaſtari à Gothis. At vero S. Gregorius vix tunc à cœptis eſt violenter abſtractus, vbi vallata Vrbe, vulnera ciuium, vincula, atque cædes eſt oculis contemplatus.

a *Paul. diac. lib. 4. c. 7.*
b *Gregor. in Ezech. hom. 13. 1. & 22.*
c *Bernar. de conſid. l. 1. ad fi. & alii.*
GREG. PP. CONTEMPLATIONE ET ACTIONE PRÆCIPVVS.
d *Hier. ep. 92. ad Marcell.*

II. QVIBVS ARTIBVS VRBS LIBERA PERMANSERIT à LONGOB.

Quod autem & antea & præſenti anno graſſantibus Longobardis in omnes Italiæ regiones, Roma fuerit inacceſſa; præſtitit hoc vigilantia Romanorum Pontificum, qui præter iuges excubias in vigiliis, ieiuniis & orationibus, addiderunt, vt Eccleſiæ pecuniis redimerent vexationem; prout idem Gregorius hoc item anno ſcribens *e* ad Conſtantinam Auguſtam teſtatus eſt: qui tamen alibi *f* totum id tribuit non largitioni pecuniarum, ſed Petro Apoſtolo vigilanti ſuper cuſtodiam Vrbis: rurſumque alio loco *g*, lacrymis, orationibus, & diſtrictiſſimæ abſtinentiæ monialium, quarum tria millia in Vrbe tunc fuiſſe teſtatur. Cum nihilominus alia epiſtola *h* ſatis ſibi virium fuiſſe aſſerat; vt ſi in Longobardorum ſe morte miſcere voluiſſet, iam ipſi nec Regem, nec Duces, nec Comites haberent: ſed deſtitiſſe, quod in mortem cuiuslibet hominis ſe miſcere formidaret. Itaque nihil vtilius putauit, quam vt cum Agilulpho pax componeretur, quem ab ea non alienum ſciret. Qua de re cum per Seuerum *i* Exarchi Scholaſticum apud ipſum Exarchum egiſſet, Exarchus vero rem ad Imperatorem detuliſſet; ipſe Mauritius Auguſtus eundem S. Gregorium datis ad eum literis, vt nimis ſimplicem deriſit, quod adeo facile cederet

e *Greg. 4. ep. 34. Ind. 13.*
f *7. ep. 23. Ind. 1.*
g *6. ep. 23. Ind. 15.*
h *7. ep. 1. Ind. 1.*
i *4. ep. 29.*

Regi Longobardorum; pariterque de pluribus aliis conqueſtus eſt, nulla Summi Sacerdotii habita ratione. ad quem reſcribens *k* Gregorius, & obiecta diluit, & de honore cultuque quo debeant omnes ex præſcripto legis diuinæ venerari ſacerdotes, exemplo etiam Conſtantini Magni ipſum Imperatorem admonuit.

k *4. ep. 31.*

III. IO. EPISC. CONSTANTINOP. INSVRGIT IN GREG.

Sed aliæ maiores eum preſſerunt anguſtiæ. Nam quo magis ipſum deſpectui habitum ſciret ab Imperatore Ioannes Cōſtantinopolitanus, eo arrogantius in eundem inſurgens, ſolita temeritate inſolentius proſequutus eſt, quod cœperat aduerſus Apoſtolicam Sedem, Vniuerſalem ſe Pontificem vbique nominare. Quin etiam eo vſque progreſſus eſt, vt Ioannis presbyteri (de quo ſuperius) Acta Romam diſcutienda vt iuſſus fuerat mittens, eaque in re ſe Romano Pontifici ſubditum agnoſcens; in iiſdem tamen Actis ſe pene per omnem verſum, *Oecumenicum Patriarcham* nominaret: quod ipſe Gregorius teſtatur in epiſtola *l*, quam hoc eodem anno ſcripſit ad Sabinianum Diaconum, (ſic enim in inſcriptione corrigendum eſt) Apoſtolicæ Sedis Apocriſiarium Conſtantinopoli agentem. Quamobrem qui hactenus aberrantem Ioannem ſumma tolerauerat patientia, ac per Apocriſiarios ſuos verbis redarguerat; hoc potiſſimum anno excitatus in ipſum Gregorius, tum illum literis ſuis *m* corripuit, Sabinianumque *n* admonuit ne vllo modo cum illo communicaret, ne eius videretur fauere ſuperbiæ; tum ad *o* Mauritium Imperatorem, Conſtantinam Auguſtam, Eulogium Epiſcopum Alexandrinum, & Anaſtaſium Antiochenum, alioſque, aduerſus eum literas dedit; quibus omnibus cum plura inculcet in deteſtationem ſuperbi illius nominis *Patriarchæ Vniuerſalis*, demum addit *p*, ei conſentire nihil aliud eſſe, quam fidem perdere: nimirum quod cum à CHRISTO, vni Petro præfectura fuerit gregis vniuerſalis credita, (hac enim in re Petri Apoſtoli cauſam agi docet *q*) ſi quis eiuſmodi ſtabilitam violauerit hierarchiam, aliter ſentire videretur quam ipſe Dominus ſentiēdum præcepit. Ideoq; & alibi *r* oſtendit, eſſe præcurſorem Antichriſti, qui ſuperbum illud ſibi nomen vſurpat. Vt non ſit mirandum, ſi vnius voculæ occaſione adeo Gregorius laborauerit, cum etiam vnius interdum ſyllabæ, aut etiam literulæ cauſa, fuerit ſanctis Patribus aduerſus Arianos & Eunomianos hereticos diu multumque pugnandum.

l *4. ep. 39.*
GREG. AGIT CONTRA IOANNEM.
m *4. ep. 38.*
n *d. ep. 39.*
o *4. ep. 32. 34. 36.*
p *d. ep. 39.*
q *d. ep. 34.*
r *6. ep. 30. ad Maurit. Imp.*

IV. DE NOMINE VNIVERSALIS. *De quo, & qua mente ſibi illud arrogarent Epiſcopi Cōſtantinopolitani, & Pontifices Romani damnarent: præter illa quæ de eo habet Baronius, vide egregie explicatum ap. Perron. contr. Reg. Mag. Brit. lib. 1. c. 34.*

Quod autem ad ipſum vocabulum *Vniuerſalis Patriarchæ* ſpectat; cum illud Gregorius in dictis epiſtolis ſingularitatis nomen appellet, per quod (vt ait) vniuerſi alii ſacerdotes honore debito priuarentur; ſatis euidenter conſtat, id Gregorium accepiſſe pro ſingulari & vno ſolo, præter quem nemo ſit; ita vt ei reliqui omnes Epiſcopi ſubeſſent, vt filii & vicarii, & non vt fratres & in adminiſtratione collegæ. Quo quidem ſenſu ſolus CHRISTVS eſt *Vniuerſale* Eccleſiæ caput; ipſaque Eccleſia *Vniuerſalis* dicitur vna toto orbe diffuſa, extra quam nulla poteſt eſſe Eccleſia: eaque demum ſignificatione negauit Gregorius vllum Romanorum Pontificum illud ſibi nomen vſurpaſſe. At vero alia eſt eiuſdem nominis ſignificatio, qua dicitur Vniuerſale; hoc eſt, quod remanentibus partibus integris, ipſum cæteris ſupereminet: qua ratione vetuit olim Pelagius Papa, ac poſtea Gregorius, inter Patriarchas dici aliquem Oecumenicum: de Orientalibus vtique intelligentes, quod nequaquam alteri alterum vellent eſſe ſubiectum. Sed eo ſenſu Leonem Papam ſæpe in ipſo Generali Concilio Chalcedonenſi, alioſque alibi Romanos Pontifices dictos reperiri Vniuerſales Epiſcopos, & Vniuerſalis Eccleſiæ Antiſtites, manifeſtum faciunt antiqua monumenta: idque abſq; aliquo faſtu, cum eo nomine id quod eſt exprimatur, nempe quod ipſis cura paſtoralis vniuerſi gregis totius orbis concredita ſit; quam ſemper vbique in omnes exercuiſſe, abunde his Annalibus demonſtratur; paterque de ipſo Gregorio ex eius epiſtolis, quibus ſingulis annis quamplurimas ex diuerſis vniuerſæ Chriſtianitatis Eccleſiis ad Apoſtolicam Sedem delatas cauſas decidit. Denique (vt egregie Innocentius *ſ* Papa Tertius longe poſtea aduerſus Græcorum obiectiones interpretatus eſt) cum Eccleſia duabus de cauſis *Vniuerſalis* vocetur, nēpe vel quod de vniuerſis conſtet Eccleſiis, quæ Græce *Catholica* nominatur; vel quod ſub ſe contineat Eccleſias vniuerſas: prima quidem acceptione, Eccleſia Romana non eſt Vniuerſalis Eccleſia,

QVO SENSV ROM. PONT. DICATVR VNIVERSALIS.
ſ *Innoc. III. 2. ep. 198. Ap. Baron. Tom. IX. ann. 787. V. II.*

cleſia, ſed pars Vniuerſalis Eccleſiæ, prima videlicet & præcipua, veluti caput in corpore, quoniam in ea plenitudo poteſtatis exiſtit, ad cæteras autem pars aliqua plenitudinis deriuatur. Secunda vero nominis ratione, Romana Eccleſia, ipſaque ſola, Vniuerſalis nuncupatur, quoniam ipſa ſola ſingularis priuilegio dignitatis cæteris eſt prælata.

V. GREG. HVMILITAS. *De qua plura exempla videre poteris apud Baron. an. 598. num. 111. & ſqq. ſumpta ex Gregorii epiſtolis, & Prato Spir.*

Cur autem tantum Gregorius abhorruerit ipſum quodcumque Vniuerſalis Epiſcopi nomen, declarat ipſe; nempe quod faſtuoſum nimis eſſe videretur, & Chriſtianæ humilitati minime congruens. Vnde nec adeo mireris ſi ſe negat dici velle Vniuerſalem, qui alia epiſtola *t* ad Imperatorem hoc eodem anno ſcripta, ſe et negat ſacerdotem eſſe: quemadmodum & olim S. Paulus *u* indignum ſe dixit vocari Apoſtolum. Denique, vt paucis ſenſum Gregorii ex Gregorii verbis expreſſum habeas; illum abunde patefacit, quod alibi *x* ait, ſi qua culpa in Epiſcopis inuenitur, omnes Epiſcopos Apoſtolicæ Sedi eſſe ſubditos; cum vero culpa non exigit, omnes ſecundum rationem humilitatis æquales eſſe. Cuius regulæ perennem praxim obſeruare licet in dictis, factiſque ipſius. Nam & cum hoc ipſo tempore ageretur Romæ cauſa Ioannis & Athanaſii presbyterorum, qui à iudicio eiuſdem ipſius Ioannis Conſtantinopolitani Sedem Apoſtolicam appellauerant; ex aliis ipſius Gregorii literis *y* intelligere poſſumus, Ioannem quidem presbyterum Chalcedonenſem (qui hæreſis iniuſte Conſtantinopoli damnatus fuerat) in Synodo ea de cauſa Romæ habita repertum innocentem, abſolutum eſſe: Athanaſium *z* autem inuentum eſſe aliqua ex parte Manichæum; ſed & eius accuſatorem eſſe pariter conuictum Pelagianum: repertumque falſatum codicem Epheſini Concilii, qui miſſus Conſtantinopoli fuerat. Quãdo enim in Conſtãtinopolitano iudicio fuit ipſe Athanaſius condemnatus, magna tum accidit vecordia atque imperitia, ne dixerim malitia Ioannis Epiſcopi, vt apud ipſum ederetur Synodus Secunda Epheſina pro Prima, Conciliabulum videlicet Neſtorianorum pro Oecumenica Synodo Orthodoxorum. Quod non ſemel ab ipſo factum, ſed iterum etiam in cauſa quorundam monachorum, idem Gregorius teſtatus eſt poſtea ſcribens *a* ad Eulogium Alexandrinum & Anaſtaſium Antiochenum. Quibus videas, eum qui nimio faſtu vocari voluit Oecumenicus, nimia ignorantia, aut dolo, ſub auctoritate Concilii Oecumenici, niſi verus Epiſcopus Oecumenicus vigilaſſet Gregorius, Pelagianam hæreſim antea ſæpe damnatam rurſum introducturum fuiſſe in Eccleſiam.

t Greg 4. ep. 31.
u 1. Cor. 15.
x 7. ep. 64. Ind. 2.
COGNOSCIT DE IVDICIIS CONSTANTINOPOL. EPISC.
y 6. ep. 15. & 16. Ind. 14.
z 5. ep. 14.
a 6. ep. 31. & 7. ep. 48.

VI. CONCIL. ROM. IN CAVSA IO. PRESB. CHALC.
b Epiſt. li. 4. ſub ep. 44.

Sed quod ad dictum CONCILIVM in ea cauſa *Romæ* collectum ſpectat; habitum illud hoc anno Mauritii decimotertio, Indictione decimatertia, die quinta Iulii, conſtat ex ſcriptis *b* eiuſdem S. Gregorii. Suntque in eo præterea ſtatuti ſex canones, ad diſciplinam Eccleſiaſticam pertinentes; quibus ſubſcripſerunt Epiſcopi viginti duo, ac S. R. E. presbyteri triginta quatuor. Inter canones autẽ quartus eſt, vt corpora Romanorum Pontificum ſine tegmine deferrentur ad ſepulturam: ea nimirum occaſione, quod cum (vt ait) Dalmaticis tegerentur, ipſas poſtea populus inter ſe partitus loco ſacrarum reliquiarum aſſeruarent: quem monuit, vt è corporibus potius Apoſtolorum ac Martyrum velamina acciperent. Ita namque ſibi Gregorius viuens conſultum volebat, ne poſt mortem coleretur, vt ſanctus. Deniq; in ſcripto codice Sublacenſi reperimus, in Concilio Romano eundem Pontificem probaſſe & confirmaſſe Regulam S. Benedicti.

VII. DE CAVSA MAXIMI EPISC. SALON.
c 4. ep. 34.
d 7. ep. 1. Ind. 1.

Hoc item anno Mauritius Imperator tyrannice aduerſus eundem Gregorium agens, Maximum in Eccleſiam Salonitanam intruſum, & à Gregorio cenſuris eiectum, iamque in contemptum Sedis Apoſtolicæ apertius exilientem, per ſuos miniſtros in Eccleſia illa Epiſcopum retinuit. Qua de re cum Auguſta Gregorius *c* expoſtulans, multaque inſuper Imperatori inſinuanda Sabiniano *d* Aprocriſiario ſuo ſcribẽs; conteſtatus eſt ſe paratiorem eſſe mori, quam B. Petri Eccleſiam ſuis diebus degenerare. Cum vero omnino voluiſſet, vt idem Maximus Romam cauſam dicturus accederet; tamẽ conceſſit poſtea vt Rauennam ſe conferret, vbi delegatum à Sede Apoſtolica haberet iudicem Marinianum Epiſcopum. Apud quem cũ Maximus iuramento præſtito ſuper corpus S. Apollinaris ſe purgaſſet de ſimoniaca labe ipſi impoſita, accepta pœnitentia de inobedientia qua peccaſſet in Sedem Apoſtolicam, Salonas permiſſus eſt redire: cui & expetenti idem Pontifex Pallium miſit. Hæc autem conſtant ex epiſtolis *e* ipſius Gregorii datis Indictione ſecunda: vnde appareat cauſam hanc cœptam Indictione duodecima perduraſſe annos quinque.

e 7. ep. 79. 80. 81.

VIII.
f 4. ep. 50. Ind. 13.
g ibid. ep. 52.
h ep. 53.

Hoc pariter anno cum idem Gregorius pro corrigendis nonnullis, quæ aduerſus ſacros canones in Galliis agerentur, literas dediſſet *f* ad Virgilium Arelatenſem Epiſcopũ, (cui & pallium miſit, & vices ſuas ex more delegauit) necnon ad *g* alios Galliarum Antiſtites; vt id omnino perfici poſſet, regias manus in auxiliũ petens, de iiſdem ad *h* Childebertum Francorum Regem ſcripſit: potiſſimum vero illud admonuit, ne laici ſtatim tonſo capite raperentur ad Epiſcopatum, ſeu potius raperent ipſi Epiſcopatum; hoc ſuadens exemplo, quod ſicut non ante exercitui Dux præponeretur, niſi labor eius fideſque probata conſtaret; ita nec Dux animarum conſtitui deberet, niſi quem anteactæ vitæ virtus & ſolicitudo aptum eſſe monſtraret. Scripſit & ad matrem Regis Brunichildem *i* Reginam, vbi inter alia de ipſo Francorum Regno atque Rege habet: *Non immerito contigit, vt cuncta gentium regna præcelleret; quippe earundem gentium Creatorem & pure colit & veraciter confitetur.* Et rurſum poſtea ad *k* eundem Childebertum: *Quanto cæteros homines regia dignitas antecedit, tanto cæterarum gentium regna, regni veſtri profecto culmen excellit; Eſſe autem Regem, quia ſunt & alii, non mirum eſt: ſed eſſe Catholicum, quod alii non merentur, hoc ſatis eſt. Sicut enim magnæ lampadis ſplendor in tetræ noctis obſcuritate luminis ſui claritate fulgeſcit; ita fidei veſtræ claritas inter aliarum gentium obſcuram perfidiam rutilat ac coruſcat. Quicquid enim ſe Reges cæteri gloriantur habere, habetis: ſed ipſi in hac re vehementius ſuperantur, quoniam hoc principale bonum non habent, quod habetis.* Dedit vero Gregorius has literas Candido prerbytero, quem ad curandum patrimonium Sancti Petri quod habebat in Galliis, miſit ad eundem Regem; & vna cum literis, munus dedit Rege Chriſtianiſſimo dignum, videlicet Claues S. Petri, in quibus de limatura catenarum eius aliquid incluſum eſſet; quæ (vt ait) collo eius ſuſpenſæ, à malis eum omnibus tuerentur.

i 5. ep. 5. Ind. 14.
LAVDES REGNI, ET REGIS FRANC.
k 5. ep. 6.

IX. DE ANGLORVM CONVERSIONE GREG. COGITAT.
l 5. ep. 10.

Sed & cum nouiſſet in Galliis complures detineri iure belli captiuos Anglos, venaleſq; exponi; idem Pontifex gentis Anglorum, quæ Britanniæ Inſulæ magna ex parte domina facta eſſet, ſed Gentiliſmum adhuc coleret, conuerſionem animo verſans: eidem Candidato in mandatis dedit *l*, vt ex captiuis Anglis adoleſcentes emeret, qui monaſteriis bene inſtruendi committerentur. Nouiſſe vero antea Anglos Gregorium Romæ venum expoſitos, tradit Ioannes Diaconus: admiratumque in eis vultus elegantiam, eoſdem Angelos nominaſſe, emptoſque cenſuiſſe, non vt alia mancipia tradendos glebis, ſed inter Angelos collocandos, in monaſteriis ſcilicet ad vitam monaſticam excolendam. Quid vero poſt hæc contigerit, dicetur anno ſequenti.

X.
m 4. ep. 14. Ind. 13.
n 4. ep. 45
DE MARINIANO EPISC. RAVEN.
o 4. ep. 54. & 5. ep. 8.
p Ap. Rub. hiſt. Rauen. lib. 4.
q An. 432. X.
r 5. ep. 28. & 29. Ind. 14. & 8. ep. 9. Ind. 3.
ſ 9. ep. 28 & 11. ep. 34.

Hoc eodem anno mortuus eſt Ioannes Epiſcopus Rauennas; quem ſæpe antea ob alia correptum, proxime quoque irriſorem & faſtu tumentem, duplici animo ambulantem, Gregorius *m* redarguerat: in cuius locum ſubrogatus *n* eſt Marinianus valde ipſi Gregorio probatus, quo cum diu in monaſterio fuerat conuerſatus; cui & pallium *o* ſtatutis diebus vtendum, & confirmationem priuilegiorum Eccleſiæ olim Rauennati à Romanis Pontificibus traditorum conceſſit. Fertur *p* autem alia eiuſdem Gregorii nomine epiſtola ad eundem Marinianum ſcripta de priuilegiis eiuſdem Eccleſiæ Rauennatis; ſed quæ ex multis commentitia conuincatur: eadem (vt puto) manu conſarcinata, quæ eodem argumento Valentiniani Imp. reſcriptum confinxit, quod ſuperius *q* refellimus. Cæterum quem præſenti anno ſuis literis magnopere laudauit Gregorius Marinianum, eundem poſtea acriter reprehendere *r* oportuit de auaritia & oſcitantia. Ita namque humanæ conditionis fert inſtabilitas, vt mutatione ſtatus mutati interdum homines, atque virtutes in vitia conuerti facile poſſint. Eundem tamen rurſum laudaſſe *ſ* reperitur ac ſi ſanctiſſimus eſſet, & ægrotans ipſe eundem ægrotantem conſolatus eſſe.

XI.
t Greg Tur. 10. hiſt. 25
DE ARREPTITIO IMPOSTORE IN GALLIA.

Hoc item anno, qui numeratur à Gregorio *t* Turonenſi Regum Francorum, Childeberti Decimusſextus, & Gunthramni Trigeſimus, per prauum dæmonem excitatus eſt in Galliis pſeudopropheta. Quidam, n. *homo Bituricenſis*, dum in ſilua ligna cæderet, diaboli nequitia muſcarum circum-

ſeſſus examine, indeque amens redditus, poſt biennium tranſactis vrbibus propinquis, Arelatenſem ac Gabalitanam regiones adiit; ibique indutus pellibus quaſi religioſus viuens, accepta demum à dæmone vaticinandi atque ſanandi poteſtate, in tantum ſe extulit, vt CHRISTVM ſe profiteretur, aſſumpta ſecum quadam muliere quam *Mariam* vocaret, & partem Deitatis habere diceret. Cumque iam multitudo ingens populi eum ſequeretur, ipſeque Epiſcopis, & aliis à quibus adorari deſpiceretur, minas intentaret, atque etiam ciuitates vi aggredi pararet; idem per miſſos ab Aurelio Epiſcopo Vellauenſe ſtrenuos viros, in medio ſuorum gladiis confoſſus eſt: Maria autem ſuppliciis ſuppoſita, omnes eius præſtigias publicauit. Porro eiuſmodi impoſturæ architectus diabolus æmulatus eſt gloriam Dei, quam hoc eodem tempore conſecutus eſt ex ſancto ſuo *Aredio* Lemouicenſi: qui Spiritus ſancti gratia per viſibile columbæ ſignum repletus, & ipſe fœmina, nempe matre ſua Sancta Pelagia comminiſtra vſus, ad ſublimeque culmen ſanctitatis euectus, deuicto diabolo glorioſus comitantibus Sanctis in cœlum aſcendit: cuius primordia, progreſſus, & exitum, reſque in eis mirabiliter geſtas, idem Gregorius *u* breuiter perſtrinxit. Poſt quorum narrationem, poſtque appoſitam ſeriem Turonenſium Epiſcoporum, ipſe idem Sanctus Gregorius finem Hiſtoriæ Francorum impoſuit, propagatæ in quintum vſque annum Gregorii Papæ, qui cœptus eſt anno ſuperiori menſe Septembri. Adiecit vero & catalogum Scriptorum ſuorum, vna cum graui conteſtatione, nequis ob ruſticitatem ſermonis eos aboleret, vel immutaret.

DE S. AREDIO LEMOVICENSI.

u *Ibid. c. 29.*

IESV CHRISTI AN. 596.

GREGORII AN. 7.

MAVRITII AN. 14.

I. IO. CONST. OBITVS.

ANno Chriſti quingenteſimo nonageſimo ſexto, Indictionis decimæquartæ, tumidum illum ſuperbia Ioannem Conſtantinopolitanum is qui ſuperbis reſiſtit Deus ex hac luce ſubtraxit, poſt Epiſcopatus ipſius annos tredecim, vt habet Nicephorus: qui quod ieiuniis & eleemoſynis magnam viuens ſibi laudem comparaſſet, poſt mortem à ſuis ſanctus falſo eſt habitus; eaque opinione propagatũ eſſe nomen eius ad poſteros, conſtat ex eodem Nicephoro *a*. Subſtitutus autem in locum eius *Cyriacus* Oeconomus optimi vir nominis, ſimulac thronum conſcendit, ad promerendam à Romano Pontifice Catholicam communicationem, Legatos ad Gregorium Papam vna cum literis & fidei profeſſione Romam miſit. Sed licet ad eum reſcripſerit Gregorius *b*, reciprocamque miſerit Catholicæ fidei regulam; ac pariter alias reddiderit de eius electione gratulatorias ad Mauritium Imperatorem & Epiſcopos qui eum ordinarant literas: nihilominus tamen dedit Sabiniano Apocriſiario ſuo in mandatis, ne aſſiſteret eidem Cyriaco ſacra Miſſarum ſolemnia celebranti, niſi vſurpatum à prędeceſſore illicitum nomen *Oecumenici* penitus dimitteret: de quo dicetur anno ſequenti. Interea vero poſtquam illos Cyriaci Legatos dimiſiſſet, admonuit *c* eoſdem abſentes adhuc in via poſitos, de quadam ipſorum aſſertione erronea, qua dixiſſent, omnes quotquot in inferis confeſſi eſſent Chriſtum Deum, ab eo liberatos eſſe: quam quidem ſententiam diu ante damnatam eſſe demonſtrat aſſertione SS. Philaſtrii & Auguſtini. quidque de his ſentiat Catholica Eccleſia, paucis declarat; nempe deſcendentem ad inferos Dominum illos ſolummodo ab inferni clauſtris eripuiſſe, quos viuentes in carne per ſuam gratiam in fide & bona operatione ſeruaſſet.

a *Niceph. li. 18. c. 34.*

b *Greg. 6. ep. 4. 5. 6. 7. Ind. 15.*

c *6. ep. 15.*

QVINAM PER CHRISTŨ LIBERATI FVERINT AB INFERIS.

II. AVGVST. ET ALII AD ANGL. CONVERSIONEM MISSI.

Cum autem Gregorius Anglorum gentis conuerſionem iam antehac (vt vidimus) meditatus eſſet, hoc anno *Auguſtinum* monaſterii ſui Præfectum, virum ſanctiſſimum, cum aliis quibuſdam ipſi adiunctis ſociis, in eam rem miſit in Angliam. Hi vero cum in Gallias perueniſſent, deſpondentes ob rei difficultatem animum, Auguſtinum Romam remiſerunt, qui eiuſmodi cœptum Pontifici diſſuaderet. Sed ipſe operi vehementius inſtans, & remiſit mox Auguſtinum, & eos, qui in Galliis remanſerãt inchoatum iter perficere hortatus eſt literis; quas recitat hæc narrans Beda *d* in Rebus geſtis Anglorum: meminitque eorundem Ioannes Diaconus in Vita *e* S. Gregorii. Quæ quidem hoc anno geſta eſſe, tum ex eodem Beda conſtat, dum ea conſignat Indictione decimaquarta, & anno Imperii Mauritii pariter decimoquarto; tum ex multiplicibus literis *f* quas ipſe Gregorius redeunti ad opus Auguſtino commendatitias dedit ad Reges Francorum, & diuerſos Galliarum Epiſcopos; quæ omnes datæ ponuntur menſe Iulio eiuſdem Indictionis decimæquartæ. Sed quid poſt hæc fieri contigerit, dicetur inferius pro ratione temporis. Ex iiſdem vero S. Pontificis ad Francorum Reges tunc ſcriptis epiſtolis, colligi poſſe videtur, hoc ipſo anno eiuſdem Indictionis decimæquartæ defunctum eſſe Childebertum Regem, ſuique Regni reliquiſſe hæredes Theodoricum atque Theodobertum filios ſuos; cum videlicet ſexta libri quinti epiſtola ad Childebertum conſcripta ſub eadem Indictione ponatur, rurſumque epiſtola eiuſdem libri quinquageſima octaua ſcripta appareat ſub eadem pariter Indictione ad dictos Theodoricum atque Theodobertum. Atque ex his alii videntur redarguendi Chronographi, qui in annum ſexcenteſimum iſtorum ponunt ingreſſum.

d *Bed. de Reb. geſt. Angl. lib. 1. c. 23.*

e *Ioan. diac. Vit. S. Greg. lib. 2. c. 34.*

f *Greg. 5. ep. 52. v. q. 59.*

III. EPISCOPI CÕCORDES SINT CVM PROVINC. PRÆSIDIB.

Hoc item anno, præter conſuetos ſingulorum annorum, iugeſque eiuſdem Gregorii labores pro continendis confirmandiſque Catholicis, & compeſcendis conuertendiſque hæreticis, ſchiſmaticis, atque Iudæis; omnium ex officio curam gerens, illud Epiſcopos magnopere admonuit, ne contentiones haberent cum prouinciarum Præſidibus, ſed eos officiis promereri ſtuderent, eo quod magnopere conduceret, ſi cum ſæcularibus miniſtris Epiſcopi concordes eſſent. Eſt de his elegans eius epiſtola *g* ad Ioannem Epiſcopum Syracuſanum; quem admonet, vt ſi opus ſit, Miſſas etiam in domo Venantii Præfecturam illic gerentis celebrari faciat. ex quibus intelligas, in domibus etiam priuatis conſueuiſſe dici Miſſas. Sicut nec inuſitatum fuiſſe, quod obiiciunt Nouatores, vt in vna Eccleſia plura ſint altaria, eiuſdem docet epiſtola *h* ad Palladium Epiſcopum Santonenſem, cum petitas mittens ad eum ſacras reliquias, meminit de eccleſia tredecim habente altaria.

g *5. ep. 43.*

PLVRA ALTARIA IN VNA ECCLESIA.

h *5. ep. 50.*

IV. CONCIL. CÆSARAVG II. *Ap. Baron. an. 591. ſed vid. ſup. an. 590. poſt num. XI.*

Hoc inſuper anno celebratum eſt in Hiſpania à quatuordecim Epiſcopis CONCILIVM CÆSARAVGVSTANVM Secundum, ſeptimo nimirum anno (vt ibi ponitur) Reccaredi Regis. Vbi inter alia illud notatu dignum ſancitum reperitur, vt ſacroſanctæ Reliquiæ quæ inuentæ eſſent in Eccleſiis Arianorum, ab Epiſcopis igne probarentur; vt tunc legitimæ cenſerentur, ſi ab incendio illæſæ remanerent.

RELIQVIÆ IGNE PROBANDÆ.

IESV CHRISTI AN. 597.

GREGORII AN. 8.

MAVRITII AN. 15.

I. LEGATIO EPISCOPI CONST. AD GREG. PP.

ANno Chriſti quingenteſimo nonageſimo ſeptimo, Indictionis decimæquintæ, Cyriacus Conſtantinopolitanus Epiſcopus Reſponſales ſuos ex more Romam miſit ad Gregorium Papam, vna cum epiſtola Synodali, qua tum fidei Catholicæ profeſſio contineretur, tum eoſdem Reſponſales in communionem recipi peteret: quod & Mauritius Auguſtus literis ſuis poſtulauit. Annuit Gregorius, ne quouis modo auctor ipſe ſchiſmatis diffamari poſſet; & quos benigne excepit, eoſdem etiam intereſſe ſecum Miſſarum ſolemniis paſſus eſt; ita tamen, vt aſſentiri noluerit, Apocriſiarium ſuum Conſtantinopoli ſacris intereſſe à Cyriaco celebrandis, niſi rixoſum nomen Oecumenici penitus tolleret: ſicut hæc cuncta breuiter narrauit ipſe Gregorius *a* Eulogio & Anaſtaſio Patriarchis Alexandrino & Antiocheno, literis hoc anno ad ipſos datis. Idemque per Anatolium, (quem, reuocato Sabiniano, Apocriſiarium ad Imperatorẽ miſit) Cyriacum *b* monuit, fieri minime poſſe, vt concordia mutua intercederet, niſi ſuperbum nomen aboleretur. Quo etiam argumento ad Imperatorem, alioſque quamplurimos

a *Greg. 6. ep. 31.*

b *6. ep. 28.*

c 6.ep.22. vſque 30.

plurimos ſcripſit c, cum ab iis per Sabinianum Romam redeuntem literas accepiſſet.

II. d 7.ep.5. Ind.1. PALLIVM ENIXE PETENDVM.

In Occidente quoque reſcribens ad d Brunichildem Reginam Francorum, inter alia excuſauit cur non miſerit Pallium Syagrio Epiſcopo Auguſtodunenſi: nimirum quod non eſſet ab eo enixe petitum: cum priſca (vt inquit) conſuetudo obtinuiſſet, vt honor Pallii niſi exigentibus cauſarum meritis, & fortiter poſtulantibus dari non deberet. Admonuit inſuper eandem Reginam, vt quæ apud aliquos vigeret idololatria, penitus extirparet: quam quidem haud mireris ſi audis in Gallia iterum pullulare; cum etiam in Italia prope ipſam Vrbem ab aliquibus reuocatam eſſe, idem Gregorius teſtetur in literis e hoc eodem anno ad Epiſcopos Spoletanum & Tarracinenſem datis. Id enim ſecum vexit bellorum iugis infeſtatio, vt cum remiſſio fieret Eccleſiaſticæ culturæ, inter bonum ſemen eiuſmodi zizania miſcerentur.

e 7.ep.1.& 10.

III. AVGVSTINI ET SOCIOR. APPVLSVS IN BRITANN.

Hoc item anno Auguſtinus ac ſocii, quos ad conuertendam Angliam miſſos à Gregorio vidimus, illuc cum interpretibus quos ex Gallia habuerant appellentes, benigne ab *Edilbertho* Anglorum in Cantio Rege in ciuitatem *Dorouernam*, quæ Regni ipſius metropolis erat, (eadem dicta & *Cantuaria*) ſuſcepti ſunt: nam & antea fama ad eum Chriſtianæ religionis peruenerat, vtpote qui vxorem haberet Chriſtianam ex Francorum regia progenie, nomine *Bertham*; quam ea conditione à parentibus acceperat, vt eam ſineret in religionis Chriſtianæ ritu viuere; quem & exercebat in eccleſia prope ciuitatem in honorem S. Martini antiquitus facta. Iidem igitur in eam ciuitatem ingreſſi, Crucem pro vexillo ferentes argenteam, & Imaginem Saluatoris in tabula depictam, litaniaſque canentes; obtenta à Rege prædicandi licentia, ingentibus coruſcantes miraculis, & ſecundum ea quæ docebant ipſi per omnia viuentes, multos ad fidem cõuerſos baptizarunt; interque primos ipſum Regem, quem deinceps quamplurimi ſecuti ſunt. Hęc cuncta fuſius Beda f. Omnes autem hoc anno audientes verbum Dei, ad decem millia baptizatos eſſe ſequenti Natalis Domini die primæ Indictionis, S. Gregorius teſtatur in literis g eiuſdem Indictionis menſe Iunio datis ad ſibi cariſſimum S. Eulogium Epiſcopum Alexandrinum; cum ab eo fuiſſet æque ipſe certior redditus, de conuerſione hæreticorum qui Alexandriæ erant, & inita Fidelium concordia. Quibus quidem literis cum Gregorius doceat, Auguſtinum iam antequam in Angliam perueniret, factum ſua licentia fuiſſe Epiſcopum; inde corrigendus videtur Beda, dum poſt conuerſionem factam Anglorum, tradit miſſum fuiſſe eum in Gallias vt Epiſcopus ordinaretur. Sicut etiam eiuſdem Gregorii teſtificatione liquet, non Bertham, ſed *Adilbergam* nomine dictam fuiſſe coniugem Regis Anglorum: cui & tribuit viri ſui, gentiſque conuerſionem.

CONVERSIO REGIS ANGLORŨ. f *Bed. hiſt. Ang. lib.1.c.25.26.* g *Greg.7. ep.30.*

IV. DE ANTIOCHO ANACHORETA.

Hoc quoque tempore *Antiochus* anachoreta, magna inter Orientales omnes ſanctitate vigens, ex hac vita migrauit annum natus centeſimum, qui ſexaginta annorum ſpatio nec vinum, nec oleum, nec aliud huiuſmodi guſtauerat; triginta iam annis panem non comederat, ſed oleribus crudis cum ſale & aceto veſcebatur, aquamque bibebat. Hæc & alia de illo Gregorius in Actis h S. Theodori Siceotæ Epiſcopi Anaſtaſiopolitani. Hunc vero Antiochum diuerſum ab illo *Antiocho*, item monacho, & Abbate Lauræ in Palæſtina fama celebri ſcias; qui eodem ferme tempore, nempe ſub Heraclio Imperatore, & Coſrhoe Perſarum Rege, vixit clarus inter Scriptores Eccleſiaſticos; cuius ſunt Sermones de diuerſis centum triginta, & Exomologeſis; de quo plura inferius.

h *Ap. Sur. 22. April.*

IESV CHRISTI AN. 598.

GREGORII AN. 9.

MAVRITII AN. 16.

I.

ANno Domini quingenteſimo nonageſimo octauo, Indictionis primæ, pace cum Agilulpho Rege Longobardorum diutius tractata, ſæpius per miniſtros Imperatoris & Exarchi Rauennæ impedita; tandem, vt ad tempus fœdus iniretur, Gregorius obtinuit: cum interea, ne forte dum hæc tractarentur, Longobardi aliquid infauſti in ciuitates Imperatori ſubiectas aggrederentur, idem Gregorius Epiſcopos in diuerſis locis poſitos, vt cuſtodiæ earum inuigilarent, admonuit a; nec à vigiliis murorum excuſari homines Eccleſiaſticos voluit.

GREG. CVRAT ETIAM TEMPORALIA. a *Greg.7.ep.1.5.20.*

II. DE OFFICIO ET DIGNITATE DEFENSORVM.

Eodem quoque anno, idem Pontifex inter alia quæ circa Eccleſiæ curam geſſit, DEFENSORVM in Vrbe officium Regionariis adnumerauit. Qui vero *Regionariorum* dignitate ac nomine augebantur, eiſdem patebat aditus, vt ad ſacra ſimul cum Pontifice conuenirent, erantque omnes ſeptenario myſtico numero deſignati, vt ſicut Diaconi Regionarii ſeptem, totidemque Notarii Regionarii, ſimiliter Subdiaconi, atque Defenſores ſeptem eſſent numero. Eorum vero priuilegium erat, vt aſſiſterent Pontifici in Eccleſia; ita tamen, vt eo præſente ſtarent, abſente vero ſederent cum reliquo clero. De quibus eſt hoc anno data epiſtola b ad Bonifacium Primum Defenſorem: cum alioqui præter ſeptem Diaconos, Notarios, Subdiaconos, & Defenſores Regionarios, eſſent inſuper alii complures in Vrbe & in omni Eccleſia Diaconi, Notarii, Subdiaconi, & Defenſores. Inſeruiebant autem *Defenſores* præcipue pauperum defenſioni & Eccleſiarum: mittiq; ſolebant à Romano Pontifice in diuerſas prouincias, tum ad curanda patrimonia Eccleſiæ Romanæ, tum alia diuerſi generis adminiſtranda negotia; vt docent eiuſdem Gregorii plures ad eoſdem variis temporibus ſcriptæ epiſtolæ. Quorum formulam conſtituendorum, & quomodo in cauſis & patrociniis Eccleſiaſticis ſe gerere deberent, habes quoque apud eundem Pontificem c.

b 7.ep.17. c *4.ep.25. Ind.13. 7.ep.24. & 66. Ind.2. 9.ep.22. Ind.4.*

III. d 7.ep.18.

Solicitus etiam, ſicut alias, de monachorum quiete, plura de iis ſcripſit; priuilegiaque conceſſit d monaſterio Claſſenſi ſub diœceſi Rauennate conſtituto, quod cum ab eius Eccleſiæ Epiſcopis dura pati cogeretur, ab eorum in pluribus poteſtate exemit: & à prædeceſſoribus conceſſa priuilegia monaſteriis e, ſalua voluit. Sic enim occaſione nonnullorum Epiſcoporum monachos opprimentum, manauit, vt Summi Pontifices eiuſmodi ſolerent vallare ea priuilegiis.

e 7.ep.33. MONACH. PRIVILEGIA VNDE.

IV. f 7.ep.34.

Accepit quoque hoc anno Gregorius, vna cum literis, ſancta munuſcula à Leontio Exconſule viro maxime pio, nimirum (vt ipſe teſtatur in literis f ad eum redditis) oleum S. Crucis, & lignum aloes. Quid vero per *oleum S. Crucis* intelligere debeamus, ſatis perſpicue indicat Beda g in epitome de Locis Sanctis; dum agens de S. Crucis Ligno Hieroſolymis Conſtantinopolim tranſlato ſub Heraclio Imp. ait de nodis eius ſancti ligni liquorem odoriferum oleo ſimilem profluere conſueuiſſe, cuius virtute omnis generis ægritudines ſanarentur. De eodem quoque tum apud Cyrillum in Saba tertium mentio habetur, tum apud alios ſcriptores Rerum geſtarum Sanctorum, qui illud adhibere ſolebant ad fugandos dæmones, & alia edenda miracula.

g *Bed. Epit. de Loc. Sanct. c.2. in fi.* DE OLEO S. CRVCIS. *De quo plura Greſ. To.1. de Cruc. lib.1.c.91.*

V. MAVRITII IMP. TESTAM.

Quod rurſus pertinet ad res Orientales; hoc ipſo anno Mauritii Aug decimoquinto, ægrotans ipſe morbo difficili, teſtamentum condidit, quo Theodoſium filiorum natu maximum, iam antehac Imperatorem ab ipſo declaratum, Conſtantinopolis dominũ fecit cum adminiſtratione Orientis: Tiberio Romam veterem cũ Italia, & Inſulis maris Tyrrheni delegauit: cæteraſque Romanæ ditionis prouincias inter reliquos filios diſtribuit; quibus ætate adhuc immaturis Domitianum cognatum ſuũ Eccleſiæ Melitinenſis Antiſtitem, virum rebus agendis dexterum, conſilioque dexteriorem, cui Imperator maioris momenti negotia expedienda committere conſueuerat, tutorem deſignauit. Habentur iſta apud Theophylactum in Hiſtoria Mauritiana.

V. THEOD. SICEOTA EPISCOPATVM DESERIT.

Sed & hoc eodem tempore, magnus *Theodorus Siceota*, olim ex monacho Epiſcopus Anaſtaſiopolis in Galatia inuictiſſime factus, cum deſpectui & odio ſe haberi videret; (nam & potatus aliquando veneno, exceſſiſſet ex hac vita, niſi MARIA Dei Genitrix Virgo ſuccurriſſet:) conſulto diuino Spiritu, ſedi nuntium remiſit: ac contradicente ſuo Metropolitano Archiepiſcopo Ancyrano, literis datis ea de re ad Cyriacum Conſtantinopolitanum Epiſcopum, necnon ad Mauritium Imperatorem, vacationem obtinuit; ſicque ad priſtinæ vitæ ſtatum ſe contulit. Cum vero quam à Deo ac-

EIVS MIRACVLA.

ceperat gratiam curationum in edendis miraculis, petentibus ſæpe communicaſſet; ab iiſdem Cyriaco & Mauritio accerſitus Conſtantinopolim, ibi dum ad breue tempus moratur, tum Imperatoris filium à lepra mundauit, tum alia ingentia miracula edidit virtute tantum ſigni Crucis, additaq; aliquando aqua benedicta: quæ quidem tu ipſe, ſi cupis, in eius Vitæ Actis *h* perlege; quæ fideliſſime ſcripſit, qui à puero cum ipſo coaluit, imo & eiuſdem benedictione conceptus eſt, (cum videlicet parentes ſteriles, acceptis zonis quibus ille vir ſanctus benedixerat, eum ediderunt) Eleuſius, qui & Gregorius dictus eſt, presbyter atque Theodori monaſterii alumnus.

h *Ap. Sur. 22. April.*

VII.

Quo etiam anno defunctus eſt Guntheramnus Rex Francorum religioſiſſimus, poſtquam videlicet regnaſſet *i* annos triginta tres. Dum vero qui res Francorum ſunt proſecuti, aiunt ipſum reliquiſſe regnum Childeberto, argui poſſe ex Gregorii Papæ epiſtolis, iam ſuperius dictum eſt; ex quibus conſtare videtur, Childebertum biennio ante defunctum eſſe.

i *Aimoin de geſt. Franc. lib. 3. c. 81.*

IESV CHRISTI AN. 599.

GREGORII AN. 10.

MAVRITII AN. 17.

I.
DE CAVSA EPISCOPI BYZAC.

ANno Chriſti quingenteſimo nonageſimo nono, Indictionis ſecundæ, accuſato à ſuis Epiſcopis de quodam crimine, Primate prouinciæ Byzacenæ in Africa; eius cauſa ab Imperatore; iuxta ſtatuta canonica, ad Gregorium Papam remiſſa *a* eſt: ſed perſolutis ab eodem Primate Imperatoris Magiſtratibus decē auri libris, ab iis controuerſia ſopita eſt. Cæterum qui in titulo poſuit hanc cauſam fuiſſe Epiſcopi Conſtantinopolitani, deceptus eſt, quod legerit Byzancenum, pro Byzaceno.

a *Greg. 7. ep. 64. Ind. 2.*

II.
OECVM. SYNODVS SINE CONSENSV RO. PONT. NVLLA.

Hoc item anno, cum idem Gregorius ſubodoratus eſſet peragi Synodum Conſtantinopoli inſcia Sede Apoſtolica; veritus nequid noui ibi decerneretur de nomine Oecumenici in fauorem Epiſcopi Conſtantinopolitani, ſcribens ad omnes Epiſcopos Orientis, eos admonuit, vt ſtatuta vetera nullatenus in ea violari permitterent; cum alioqui (vt addit) ſine Apoſtolicæ Sedis auctoritate atque conſenſu, nullas quæcumque acta forent vires habitura eſſent: hæc vero eius monita ſpernentibus excommunicationem minatur. Extat *b* eiuſmodi literarum exemplar miſſum ad Euſebium Theſſalonicenſem; cuiuſmodi fuere quæ ad alios tranſmiſſa ſunt.

b *7. ep. 70.*

III.
ANASTAS. SINAITÆ OBITVS.

Contigit hoc pariter anno mori S. Anaſtaſium Sinaitam Epiſcopum Antiochenum, cum ſediſſet annos ſex inchoatos, poſtquā Eccleſiæ ſuæ reſtitutus eſt. Extitit is clarus inter Scriptores Eccleſiaſticos; cuius adhuc extant nonnulla præclara monumenta, fitque de aliis ab ipſo æque conſcriptis in iiſdem mentio: recenſet vero & alia Nicephorus *c*, qui eundem vocat primarium præclarumque Eccleſiæ doctorem. Sed & idem ſuſceptum à Gregorio Papa, quem mirifice coluit, de Cura paſtorali librum *d*, Græcum reddidit. Cæterum ei in Epiſcopatu alium eiuſdem nominis ſubrogatum fuiſſe *Anaſtaſium*, alter Nicephorus Conſtantinopolitanus Epiſcopus in Chronico tradit. Errat autem Calliſtus, dum illum qui præceſſit nominatum Sinaitam, non hunc qui ſucceſſit tradit occiſum à Iudæis. Id enim Iuniori Anaſtaſio eſt tribuendum ex ſententia cæterorum omnium Græcorum *e* hiſtoricorum, dum eam Iudæorum ſeditionem ponūt ſub anno ſeptimo Phocæ; ad cuius Imperium haud perueniſſe potuit Anaſtaſius Senior, quem hoc anno deceſſiſſe conſtat. Porro ipſum Iuniorem, ſimulac creatus eſt Epiſcopus, more maiorum fidei Orthodoxæ profeſſionem ad Romanum Pontificem miſiſſe, fidem facit epiſtola, quam hoc ipſo anno Gregorius *f* Papa ad ipſum reddidit. Ad hunc enim Iuniorem eam ſcriptam eſſe, ſatis intelligitur ex ipſius contextu.

c *Niceph. li. 18 c. 44.*
d *Greg. 10. ep 22. Sigeb. de Script. Eccl. c. 42.*
DE ANASTAS. ANTIOCH IVNIORE.
e *Miſcell. Cedr. Zonar. &c.*
f *Greg. 7. ep.*

IV.

Fuit vero hoc eodem tempore laborandum eidem Gregorio aduerſus quoſdam, in ipſum oblatrantes, quod contra Conſtantinopolitanam Eccleſiam inſurrexiſſet, à qua (vt aiebant) Romana in ſacris ritibus pleraq; mutuata eſſet. Qua de re ipſe ſcribens *g* ad Ioannem Syracuſanum Epiſcopum, primum obiecta diluit, oſtendens ritus illos aut à traditione Apoſtolorum, aut ab antiquiſſima Romanæ Eccleſiæ conſuetudine vigere; & poſtea ad omnem tollendam inuidiam, profitetur ſe minime dedignari ſibi ſubditarum Eccleſiarum bonas conſuetudines imitari: Conſtantinopolitanam autem Eccleſiam Apoſtolicæ Sedi ſubditam eſſe, probat etiam teſtimonio ipſius Imperatoris, atque Cyriaci *h* eiuſdem ciuitatis Epiſcopi.

g *7. ep. 64.*
DE RITIB. A GRÆCIS ACCEPTIS.
h *Ibi leg. pro Euſebio.*

V.
MVNERA à RECCAR. ET GREG. AD INVICEM MISSA.

Quo eodem tempore reperitur Rex Hiſpaniæ religioſiſſimus Reccaredus, Abbates quoſdam Romam miſiſſe ad Limina Apoſtolorum, cum muneribus S. Petro offerendis: de qua legatione mentio habetur in literis *i* S. Gregorii ad eūdem Regem hoc anno redditis. Cui & alia ipſe remiſit munera, videlicet clauem S. Petri, vna cum ferro de catenis eius incluſo; itemque Crucem, in qua erat particula ligni Dominicę Crucis, & de capillis B. Ioannis Baptiſtæ. Sed & ſcribens *k* ad S. Leandrum Hiſpalenſem Epiſcopum, à quo prius literas accepiſſet, pallium quoque ei tranſmiſit. Quem quidem laboraſſe ęque ac Gregorium tunc podagra, ipſe eadem teſtatur epiſtola. Certe ſi numerandos ſuſcipias ſanctitate celebres homines, qui podagrę morbo afflictati ſunt, copioſum conficies catalogum: quo redarguas eos qui voluptuoſos ex podagræ doloribus arguunt homines. Eo vero morbo Gregorium iugiter ab hoc tempore valde afflictatum eſſe vſque ad obitum, adeo, vt vix à lectulo aliquando ſurgere poſſet ad ſacra Miſſarum ſolemnia celebrāda; ipſe aliis poſtea ad diuerſos ſcriptis *l* literis ſæpius teſtatus eſt: cum tamē nihil vnquam remiſiſſe quotidianæ ſolicitudinis Eccleſiarū omnium, ſatis demonſtrent quamplurimæ eius epiſtolæ tū hoc tum ſequentibus annis conſcriptę. Cum autem his temporibus dira lues vaſtaret Africam, de ea ſcribens *m* ad Dominicum Epiſcopum Carthaginienſem, qualiter ſe gerere debeat monet; non quidem, vt ſaluti ſuæ conſulens deſerat gregem, ſed vt pro eo vitam exponat; illum magis ac magis à praui operis perpetratione coercens, & bonorum præmia, malorumque pœnas ediſſerens.

i *7. ep. 126.*
k *7. ep. 127.*
GREG. LABORAT PODAGRA.
l *8. ep. 35. 36. 9. ep. 27. 38. 12. ep. 7.*
m *8. ep. 41.*

VI.

Scripſit *n* item ad præcipuos Galliarum Epiſcopos, monens Synodum congregari; necnon ad Brunichildem Reginam, ac Theodobertum & Theodoricū Reges Francorum, vt Simonia, & alia crimina corrigi deberent, & ne laici ac neophyti ad Epiſcopatum aſſumerentur.

n *7. ep. 111. vſque 116.*

IESV CHRISTI AN. 600.

GREGORII AN. 11.

MAVRITII AN. 18.

I.

ANno Domini ſexcenteſimo, Indictionis tertiæ, Sclaui, ſiue Sclauini barbari (de quorū incurſionibus iam ſuperius dictum) Iſtriam *a* deprædati, Italiam *b* penetrare cœperunt: & Chaianus, ſiue Gaganus Auarum Rex Venetiam prouinciam inuadens, Forum-Iulii inſidiis Romildæ relictę Agilulphi Ducis, qui eodem tunc bello perierat, cepit ac cōbuſſit: Romildam vero digna impudicitiæ ipſius pœna afficiens, palo publice infigi iuſſit, quod ſpe ſumendi ſibi maritum ipſum Regem, ei ciuitatem prodidiſſet. Cuius filiæ matri diſſimiles, ne ab Auaribus contaminarentur, crudorum pullorum carnes ſibi inter mamillas ſub faſcia poſuerunt; quibus ex calore putrefactis, eiuſmodi fœtorem Auares naturalem eſſe credentes, ab iis abſtinuerunt. Eædem vero per diuerſas poſtea regiones venumdatæ, tandem coronam caſtitatis ſuæ recipientes, vna nupſit Alemannorum Regi, alia Baioariorum Principi. Refert iſta Paulus *c* Diaconus.

a *Paul. diac. lib. 4. c. 14. inf.*
b *Greg. 8. 36.*
ROMILDA DIGNAM ACCEPIT PRODITIONIS SVÆ PŒNAM.
c *Paul. diac. lib. 4. c. 12.*

II.
CHAIAN. REX AVARVM DAT PŒNAS SACRILEGII.

Hoc item anno, qui numeratur tertius ante Mauritii Auguſt. obitum, cum idem Chaianus Rex Auarum inferiorem Pannoniam, ac poſtea Thraciam inuadens, cunctaque vaſtans, iam ipſi vrbi Conſtantinopolitanæ immineret, adeo vt timore ciues correpti conſilium inirent Europam deſerendi, & in Aſiam atque Chalcedonem migrandi: ipſe Chaianus meritas ſceleris pœnas exoluens, quo Sanct. Martyris

Alexandri eccleſiam incenderat, eiuſque ſepulchrum argenteo tecto coopertum ſpoliauerat, ac ſacras Reliquias iniuriis affecerat; peſtis Inguinariæ graſſatione magnam exercitus ſui partem amiſit, vnoque die ſeptem filiis ſuis eadem lue abſumptis priuatus eſt. Hæc ex Theophane in Miſcella, Nicephorus *d*, & alii. Porro cum Mauritius Imp. hortante Senatu legatos ad eundem Chaianum pro pace miſiſſet, ipſeq; Chaianus captiuos obtuliſſet viritim redimendos vno nummo, poſtea etiam quatuor ſiliquis; his conditionibus ab Imperatore recuſatis, Chaianus omnibus occiſis captiuis ad propria rediit. Quomodo vero impium hoc Mauritii facinus, quo tot inſontes perire paſſus eſt, ſeuere admodum vltus ſit Deus, dicetur inferius ſuo loco. Subditur autem poſt hæc in Miſcella, de legatione ab exercitu Imperatoris miſſa contra Priſcum ſuum ipſorum Ducem. Inter legatos autem *Phocas* Centurio, cum paulo liberius alloquutus Imperatorem, ab vno Patriciorum alapa percuſſus eſſet, & barba euulſus; hinc ei oblata eſt occaſio tentandi noua: de quo dicendum poſtea.

d *Niceph. li. 18. c. 28. 29.* IMPIVM MAVRITII IMP. FACINVS.

III. EPISC. ALEX. SCRIPTA SVA MITTIT ROMAM. e *Greg. 8. ep. 42.*

Eodem anno, cum S. Eulogius Patriarcha Alexandrinus Romam ad S. Gregorium miſiſſet cognoſcendum, atque probandum commentarium ſuum aduerſus Agnoitas hæreticos ſcriptum, ipſe Gregorius eundem, vt Catholicum laudauit *e*. Ita enim plane præcipuorum Orthodoxorum morem fuiſſe ſuperius demonſtratum eſt, vt aduerſus hæreticos quæ ſcriberent, eadem plerunque cognoſcenda mitterent ad Romanum Pontificem.

IV. f *8. ep. 65.* g *Sigon. de reg. Ital. an. 601.* PRIVIL. MEDIOLAN. ANTISTITIS, ELIGENDI REGEM.

Mortuo item Conſtantio Epiſcopo Mediolanenſi, cum Agilulphus Longobardorum Rex ſucceſſorem ei nominare vellet; eius conatibus reſiſtens Gregorius, Mediolanenſes *f* monuit, vt firmiter manerent in facta per eos electione Deus dedit Diaconi in eius ſedis Epiſcopum: quod & excluſa Agilulphi petitione, ſtrenue impletum eſt. Ex Annalibus *g* vero Mediolanenſibus proditur, S. Gregorium conceſſiſſe Mediolanenſibus, vt deficientibus Regibus Longobardorum, eius ciuitatis Antiſtes (quiſquis pro tempore eſſet) coacto Concilio Epiſcoporum ſibi ſubditorum, eligeret Regem quem vellet.

V. h *Greg. 8. ep. 54. vſq; 60.* i *8. ep. 51.* k *8. ep. 31.* l *Epiſt. lib. 8. Ind. 3.*

Miſſo item hoc anno ab Imperatore in Italiam, adminiſtrare Vrbanam Præfecturam, Leontio Exconſule, reuocatus eſt Gregorius; cui redeunti Conſtantinopolim dedit S. Gregorius Papa literas *h* teſtes eius magiſtratus bene perfuncti. Leontius vero per Siciliam tranſiens, Imperatoris iuſſu redegit in ordinem Libertinum V.C. Expræfectum, cæſumque bonis ſpoliauit: qua de re eum Gregorius redarguit *i*, quod homo liber flagellis minime ſubicii deberet: ipſum autem Libertinum conſolatoriis literis *k* conuenit, atq; eleemoſynis fouit; multaq; inſuper alia præſtitit circa Vniuerſalis Eccleſiæ curam, quæ in ipſius Regeſto *l* videre eſt.

IESV CHRISTI AN. 601.

GREGORII AN. 12.

MAVRITII AN. 19.

I. a *Greg. 9. ep. 27.*

ANno Chriſti ſexcenteſimo primo, Indictione quarta, Gregorius Papa legatione ſuſcepta Maximiniani Arabiæ Epiſcopi, petentis Reliquias Sanctorum, eas ei tranſmiſit *a*. vt intelligere poſſis, quam toto Orbe creuiſſet cultus Sanctorum.

II. CONCIL. ROM. b *Rec. Baro. Tom. VIII. hoc an. ex Bibl. Vatic.* GREG. CŌSTITVTVM PRO MONACHIS.

Qua etiam Indictione quarta, Nonis Aprilis idem Pontifex *Romæ* SYNODVM celebrauit Epiſcoporum viginti, ac Romanæ Eccleſiæ presbyterorum quatuordecim, & diaconorum quatuor: in qua decretū *b* edidit, quod appellari cōſueuerat *Conſtitutum*, quo conſuluit monachorum quieti & indemnitati, ne ab Epiſcopis vllas impoſterum moleſtias paterentur, ſiue in bonis, ſiue in Abbatum electionibus, aut monachorum inuitis Abbatibus ordinationibus.

III. HÆRESES ADSCRIPTÆ SORORI IMP. c *Greg. 9. ep. 39.*

Cum vero literis Theotiſtæ ſororis Imperatoris Conſtātinopoli ſcribentis, certior factus eſſet, ipſam in ſuſpicionē adductam eſſe quarundam hereticarum opinionum; quibus aſſereret, Obtentu religionis coniugia ſolui poſſe; Baptiſma haud penitus peccata auferre; Si quis de peccatis ſuis in triēnium pœnitentiam ageret, poſtmodum ei peruerſe licere viuere; ac denique, Si quis neceſſitate compulſus aliquid de quo reprehenderetur, anathematizare ſe diceret, anathematis vinculo ipſum non teneri: de his ad eandem reſcribens *c* hoc ipſo anno Gregorius, quamuis ipſam paſſam eſſe calumniam æſtimare ſe dicat, admonet tamen eos anathematizare errores, atque ſe iuramento purgare: fœminam alioqui religioſiſſimā habitam, atq; ab ipſo Gregorio ſæpius laudatā.

IV. d *9. ep. 40.* SIMON. HÆRESIS VBIQVE VIGENS e *7. ep. 111. & ſeqq.* f *9. ep. 48. vſque 57.*

Hoc item anno defuncto Amos Hieroſolymorum Epiſcopo, ſubrogatus eſt in locum eius *Eſychius*, qui more maiorum, vt Catholicæ communionis particeps fieret, miſit ſuæ fidei profeſſionem ad Gregorium Papam: Gregorius autem ea Orthodoxa probata, ad ipſum literas *d* reddidit, quibus eum inter alia admonuit de extirpanda Simonia. Vix enim credi poteſt, quantum hoc tempore in vniuerſo Orbe eiuſmodi labe Eccleſia Dei inquinaretur. De qua etiam cum iam antea redarguiſſet *e* Gallicanos Epiſcopos, hoc item anno aduerſus eoſdem querelas repetiit, ſcribens *f* ad illorum præcipuos, necnon ad Reges Reginamque Brunichildem. Sed viguit illic nihilominus hæc peſtis, donec tandem opera SS. Eligii & Audoeni per Dagobertum Regem (vt videbitur) compreſſa eſt.

V. g *Bed. l. 1. c. 27. & 29.* GREGORII CVRA DE REB. ANGLICIS. h *Greg. 9. ep. 58.* AVGVST. ANGLOR. APOSTOLVS. i *9. ep. 60.* k *9. ep. 59.* l *Ap. Bed. li. 1. c. 29. 30. & Greg. 9. ep. 71.* TEMPLA, ET RITVS GENTILIVM, AD PIETATEM CONVERTENDI. m *Bed. lib. 1. c. 33.*

Iiſdem vero literis cum à Gregorio commendentur ſacri miniſtri, quos ipſe in Angliam mitteret; ſciendum eſt ex Beda *g*, hoc eodem anno nonnullos ex iis, qui cum Auguſtino in Angliam miſſi fuerant, ab eodem Romam redire iuſſos eſſe, vt à S. Gregorio maior numerus verbum Dei annūtiantium mitteretur: idq; mox præſtitiſſe Gregorium, ſimulque per eos miſiſſe vaſa ſacra, veſtimenta ſacerdotalia, & omnis generis ornamenta Eccleſiarum, codiceſq; plurimos, ac Sanctorum Reliquias. Cuius etiam extant *h* ad ipſum AVGVSTINVM Anglorum Apoſtolū & Epiſcopum primum literæ, quibus ei congratulatus eſt de felici ſucceſſu conuerſionis illius gentis: admonuitq; ne ob tam grandia facta, miraculaq; à Deo per ipſum edita, aliquo modo inflaretur. Sed & cum eundem Gregorium Auguſtinus conſuluiſſet de nōnullis ad Epiſcopale officium pertinentibus, idem ſingulis reſpondens Decretalem Epiſtolam miſit, quæ licet vltimo loco epiſtolarum ſit poſita; ad hunc tamen annum referenda noſcitur teſtificatione Bedæ, qui ipſam vna cum aliis literis quarta Indictione datam affirmat. Quo etiam tempore ad eundem Auguſtinum miſit Gregorius Pallium; & Epiſcopatus Angliæ deſignans, quā inter alios Eboracenſis & Londonienſis auctoritatem habere deberent, diſpoſuit. Scripſit quoque ad Edilberthum Anglorum Regem gratulatorias literas *i*, de ipſius ex dæmonum cultu ad veram Chriſti fidem conuerſione: necnon ad *k* Aldibergam Reginam eius coniugem, laudans eam de egregia nauata opera in conuerſione eiuſdem gentis. Quod autem iiſdem literis Regem monuerat, vt idolorum templa deſtrueret; hæc poſtea, vt ſibi viſus eſt, in melius corrigens, ſcripſit *l* ad Mellitum Abbatem, (quem hoc anno cum aliis in ſubſidium Auguſtini miſit) vt templa idolorum non deſtruerentur. ſed per aquam benedictam purgata in Eccleſias Chriſtianorum conſecrarentur, appoſitis Sanctorum Reliquiis; vt dum gens ipſa eadem fana ſua non videret deſtrui, de corde errorem deponeret, & Deum verum cognoſcens & adorans, ad loca quæ conſueuerat, familiarius concurreret. Qua etiam ratione & alios pariter Gentilitios ritus ad pietatem conuerti mandauit, quod duris mentibus ſimul omnia abſcindere impoſſibile eſſet. Addit deniq; Beda *m*, Auguſtinum in Dorouerna regia ciuitate inuentam antiquam Chriſtianorum Eccleſiam à Romanis olim erectam, in nomine Saluatoris dedicaſſe; atq; ibidem ſibi habitationem ſtatuiſſe, & cunctis ſucceſſoribus ſuis Angliæ Primatibus. feciſſe quoq; in eadem ciuitate monaſterium; ipſumq; Edilberthum Regem, eiuſdem hortatu, in eo eccleſiam SS. Petri & Pauli Apoſtolorum conſtruxiſſe, in qua & ipſius Auguſtini & omnium Epiſcoporum Dorouernenſium, ſimul & Regum Cantii poni corpora deberent. Atque hæc ſunt cunabula Eccleſiæ Anglicanæ; de quibus agit pluribus Beda.

VI. n *Greg. 9. ep. 45.*

Hoc item anno Gregorius Papa ad Siciliæ Epiſcopos circularem epiſtolam *n* mittens, ob imminentia ibi à barba-

ris pericula, Litanias indixit celebrandas ſingulis feriis quartis & ſextis ſingularum hebdomadarum. quod remedium profuiſſe declarauit euentus, cum certum ſit eam Inſulam nullam hoſtium paſſam eſſe incurſionem. *Romæ* inſuper CONCILIVM habuit; in quo inter alia damnatus *o* eſt *Andreas* Græcus homo, ſub monachali habitu degēs apud baſilicam S. Pauli, detectus impoſtor, atque falſarius, dum ſermones quoſdam prauos ipſius Gregorii nomine ſuppoſuit, & Euſebii Theſſalonicenſis Epiſcopi literas ad eundem Gregorium ſcriptas falſauit. Itemque in eodem Concilio data *p* eſt Probo Abbati teſtandi facultas de iis bonis, quæ ante ſuſceptum monaſticum habitum habuiſſet. Tanti namque momenti æſtimabatur, facultatem teſtandi dare monacho, etiam de bonis ante ingreſſum monaſterii acquiſitis, vt id Gregorius facere noluerit niſi Synodo conuocata. Sicut & alias pariter in Concilio decreuiſſe reperitur *q*, vt nullius eſſent ponderis, quæ de bonis poſt Epiſcopatum adeptis Epiſcopus teſtamento diſpoſuiſſet in præiudicium Eccleſiæ ſuæ; ſecus vero de his, quæ ante Epiſcopatum poſſediſſet.

CONCIL. ROM. *o* *9.ep.69.* ANDREAS, IMPOSTOR ET FALSARIVS. *p* *9.ep.22.* TESTANDI FACVLTAS ABBATI DATA. *q* *5.ep.1.ap. Baron. ann. 595.LIX.*

VII. CONCIL. TOLET. *Ap. Baron. an. 5?7. ſed vide ſupr. an. 590. poſt nu. XII.*

Hoc inſuper anno, qui numeratur duodecimus Reccaredi Regis Hiſpaniæ, celebratum eſt CONCILIVM TOLETANVM ab Epiſcopis ſexdecim; cuius tantummodo canones duo reperiuntur. De caſtitate enim à miniſtrantibus altari ſeruanda illud ſancitum eſt, vt ſi quis eam violaret, non ſolum è gradu excideret, ſed & duro carceri manciparetur.

VIII. *r Aimoin. de geſt. Franc. lib. 3. c. 87. 88.* ANGELVS VISVS IN GAL. EVAGINATO GLADIO.

Hoc denique anno, qui ſecundum chronologiam ſuperius poſitam numeratur quintus *r* Regū Francorum Theodoberti atque Theodorici fratrum, conflatum eſt ciuile bellum inter eos atque Clotarium filium Regis Chilperici & hæredem Guntheramni: magnaque facta vtrimque cæde, ceſſit tandem victoria prædictis fratribus, fugiente Clotario. In qua pugna (inquit Aimoinus) Angelus Domini aſtans euaginatum viſus eſt tenuiſſe gladium. Quæ quidem viſio, non ſolum quod tunc fieret, ſed etiam quod poſtea futurum eſſet, haud dubiis demonſtrauit ſignis: ſiquidem ira Dei effuſa ſupra Reges Francorum, effecit, vt ſe inuicem bello ciuili conſumerent.

IESV CHRISTI AN. 602.

GREGORII AN. 13.

MAVRITII AN. 20.

I. *a Paul. diac. lib. 4. c. 5.* ROMANOS DEVS PER LONGOB. PLECTIT.

ANno Chriſti ſexcenteſimo ſecundo, Indictionis quintæ, abſoluto tempore pacis initæ inter Romanos & Longobardos, iiſdem rurſum vtrimque certantibus, Ariulphus (ita enim vocat Paulus *a* Diaconus) Spoleti Dux Paganus prælio Romanos vicit, ope diuinitus miſſa S. Martyris Sabini Epiſcopi: ſicuti in vltionem Deus ſæpe vſus eſt Regibus Babyloniæ, aliiſque ad plectendos Hebræos delinquentes. Rem geſtam pluribus proſequitur idem Paulus: qui ait, paulo poſt mortuum eſſe Ariulphum. Quo enim vſus erat Deus in puniendis Romanorum peccatis miniſtro, eundem accepto muneri ingratum, atque in Gentiliſmo perſiſtentem, eodem anno mortis pœna affecit.

II. *b Greg. 10. ep. 36.* *c 10. ep. 30.* PROFESSIO SCHISMAT. AD ECCL. REDEVNTIVM. *d Rec. Baro. Ann. Tom. VIII. hoc an. acceptam à Nic. Fabro.*

Quo eodem tempore Tergeſtinus Epiſcopus à ſchiſmate Trium Capitulorum ad Eccleſię vnitatem rediit; ad quem extat S. Gregorii epiſtola *b* hoc anno data. Formulam autem fidei & vnitatis profeſſionis, quam facere ſolerent redeuntes ad Eccleſiam, habes in epiſtolis *c* eiuſdem Gregorii; qua inter alia, *ſub ſui ordinis caſu, & anathematis obligatione, ſpondcrent, iurarentque, ſemper ſe in vnitate S. E. Catholicæ, & communione Romani Pontificis per omnia permanſuros: & ſi aliqua ſe excuſatione vel argumento ab hac vnitate diuiderent, periurii reatum incurrerent, & æternæ pœnæ obligati inuenirentur, cumque auctore ſchiſmatis haberent in futuro ſæculo portionem.* Quod vero in ea profeſſione nulla penitus mentio habetur de fidei dogmatibus, quorum cauſa conflatum eſt ſchiſma, vt non niſi eorum confeſſione facta eſſet quis in Eccleſiam admittendus; deſiderari videtur in ea pars illa *d*, qua imprimis Quatuor Synodi recipiuntur & comprobantur, ſicut S. Euangelii quatuor libri; deinde vero Quintum Concilium pari veneratione aſſeritur & approbatur, & illud reiicientibus anathema dicitur. Cæterum vbi Tergeſtinus Epiſcopus reuerſus eſt, blanditiis rurſum tentatus à Seuero Gradenſi ſchiſmaticorum capite, cum minime acquieſceret, diram ab eo perſecutionem eſt paſſus; cuius rei gratia opus fuit S. Gregorio, aduerſus Seuerum implorare *e* anno ſequenti auxilium Smaragdi Exarchi. Iſte autem Seuerus, qui dicitur Gradenſis Epiſcopus, haud dubium ipſe idem eſt cum Seuero Aquileienſi, de quo ſuperius: ſed incenſa (vt ex Gregorio *f* conſtat) Aquileia à Longobardis, idem in Gradenſi Eccleſia ſedem collocauit. Imo extant Acta Synodalia apud Gradum habita ſub Elia Aquileienſi Epiſcopo, tunc Romanæ Eccleſiæ communicante, in quibus recitatur epiſtola Pelagii Papæ Secundi ad eundem Eliam, qua conceditur, vt Gradum loco Aquileiæ ipſe teneat; ſitque eadem Gradus metropolis totius Venetiæ & Iſtriæ, quæ & *noua Aquileia* nuncupetur: vnde euenit, vt idem Epiſcopus & *Patriarcha* aliquando *Aquileienſis*, aliquando vero *Gradenſis* nominaretur.

e Greg. 11. ep. 40. PATRIARCHA GRADEN. IDEM QVI ET AQVIL. *f Id. 2. ep. 32. Ind. 10.*

[Ita tamen, vt, ſicut ex iiſdem Actis Synodalibus ſub Elia, Andr. Dandulus Dux Venet. (qui ea recitat in ſuo Chron. vna cum epiſtola Pelagii Papæ) infert, *Patriarchalis* dignitas prius in Eccleſia Gradenſi quam Aquileienſi fuerit inchoata; idque tunc in perſona eiuſdem Eliæ, ex conceſſione Pelagii. Quomodo vero fuerint iterum hæ ſedes diuiſæ, vide infra ann. 605. II. Fuit vero præterea in eadem SYNODO GRADENSI lecta, & communi omnium conſenſu approbata, fides Concilii Chalcedonenſis: ſubſcripſeruntque vna cum eodem *Elia*, & *Laurentio* presbytero Apoſtolicæ Sedis Legato, alii quindecim illarum partium Epiſcopi, & quorundam abſentium locum tenentes, ac duodecim presbyteri: imperante Tiberio Aug. anno eius Imperii quinto, Non. Nouemb. Indict. 13. Hæc ibi.]

CONCIL. GRADENSE.

III. *g 10. ep. 33.* *h 10. ep. 35.* *i 10. ep. 8. & 31.* APOST. SEDIS VIGĒS SEMPER AVCTORITAS.

Fuerunt etiam plura Epiſcoporum iudicia ad Sedem Apoſtolicam hoc anno delata, quæ Gregorius aliis cognoſcenda remiſit. Cauſam enim Pauli Epiſcopi Diaclini delegauit *g* Ioanni Epiſcopo Primæ Iuſtinianæ: iudicium Clementii Primatis prouinciæ Byzacenæ grauium criminum rei, demandauit *h* Concilio Epiſcoporum, quod in eadem prouincia celebrari iuſſit: cauſamque Paulini Regenſis in Numidia Epiſcopi de ſimonia accuſati, ac Donadei Diaconi ab Epiſcopo ſuo depoſiti, cognoſci pariter voluit *i* in alio Concilio in eadem Numidia celebrando. Ex quibus videas Apoſtolicæ Sedis auctoritatem adeo vigentem, vt neq; bella, neque alia incommoda retinere poſſent homines, quo minus tam ab Oriente quam Occidente ex Tranſmarinis Eccleſiis appellationes & alia iudicia deferrentur ad eam; eademque ab ipſa pro libito aliis cognoſcenda committerentur. Quod & ſingulis ferme annis hoc tempore factitatum, fidem faciunt eiuſdem Pontificis epiſtolæ.

IV. DE NECE MAVRITII IMP. *k 11. ep. 1.* *l Ap. Sur. 22. April.* *m Cedr. in Annal.* *n Niceph. lib. 18. c. 38.* EIVS PŒNITENTIA.

Quod autem ad res Imperii pertinet; hoc eodem anno menſe Nouembri, cœpta iam Indictione ſexta, occiſum eſſe Mauritium Imperatorem publica monumenta apud Gregorium *k* deſcripta teſtantur. Eius vero necem antea diuinitus oſtenſam eſſe S. Theodoro Siceotæ, qui ipſi olim Imperium prædixerat, Acta *l* eius Vitæ habent. Eandemque prædictionibus aliis atque portentis ſignificatam; ſed & populum in Mauritii ludibrium, Maurum quendam hominem Mauritio ſimilem ſuper aſinum impoſuiſſe, & corona ex alliis confecta coronaſſe, ac per vrbem circumductum ſannis ac ſibilis inſectatum eſſe; tradunt Cedrenus *m* atque Nicephorus *n*. Adduntque, præcognitum ipſi Mauritio fuiſſe, ab eo ſe occidendum, cuius non ē duabus his literis inchoaretur PH. eiuſque rei gratia Philippicum ſororis ipſius maritum in ſuſpicionem adductum, periculum euaſiſſe, quod Mauritius diuinitus certior factus eſſet de vero nomine interfectoris ſui. Tradunt etenim eundem Imp. eiuſmodi portentis perterritum, maleque ſibi conſcium de tot millibus innocentium Chriſtianorum, quos paſſus eſſet à Rege Auarum immaniter trucidari, cum minimo eos potuiſſet redimere pretio; facti pœnitentem ſcripſiſſe ad omnes Patriarchas, & monachos Orientis, vt à Deo peterent, vt ipſe de peccatis admiſſis in hac vita & non in futura pœnas lueret: eoque ipſi conceſſo, inſuper in ſomnis ab ipſo CHRISTO Domino intellexiſſe, ſe vna cum vxore, liberis, ac tota familia, per Phocam militem trucidatum iri.

V. PHOCAS EVECTVS IN IMPERIVM.

Accidit autem inter hæc, vt iuſſo exercitu vltra Iſtrum hiemare, milites id ægre ferentes, ſeditione facta, de nouo creando Imperatore tumultuoſe agere cœperint; quemque audacem ſcirent eſſe PHOCAM Centurionem (de quo ſuperius facta eſt mentio) ſuper ſcutum eleuantes, Imperatorem acclamauerint, & Conſtātinopolim deduxerint. Quem aduentare audiens Mauritius, nauem conſcendit cum vxore ac liberis; ſed tempeſtate repulſus eſt ad litus. Cum Phocas iam à Senatu ad Hebdomum exceptus, & à Cyriaco Epiſcopo Conſtantinopolitano, poſt exactam ex more ab eo fidei Catholicæ confeſſionem, coronatus, atque inſignibus regiis decoratus; eundem Mauritium ad ſe perduci iubens, mox ante eius oculos quatuor paruulos filios maſculos necari præcepit; nihil aliud Mauritio proferente, quam illud Dauidicum *o*, *Iuſtus es Domine, & rectum iudicium tuum.* Immò cum nutrix vnum è pueris ſubtraxiſſet è nece, & pro illo proprium filium offerret; id Mauritius fieri prohibens, verum ſuum filium prodidit, qui viſus eſt è vulneribus lac dare cum ſanguine. Tandem vero vltimo loco & ipſe occiſus eſt, anno Imperij vigeſimo, ætatis ſexageſimo tertio: omnium autem abſciſſa capita delata in campum iuxta tribunal, ad fœtorem vſque ibi permanſerunt, donec Phocas licentiam ea auferendi, atque ſepulturæ mandandi conceſſit. Sed & poſt Mauritium cæſus eſt Petrus ipſius frater, aliique nonnulli proceres. Philippicus autem eiuſdem ſororis maritus, ſacerdotio initiatus eſt; ipſaque eius coniux Gordia eiuſmodi quietum vitæ genus arripuit. Ac demum qui ſolus ſuperfuit Theodoſius, eiuſdem Mauritij filius primogenitus & in Imperio collega, cum ante aduentum Phocæ ad petendum auxilium à Coſrhoë Rege miſſus à patre in Perſidem fuiſſet; & ipſe anno ſequenti ab eodem Phoca Nicææ interceptus eſt, ac pariter necatus. Qui petens, priuſquam necaretur, diuinis myſteriis impertiri, poſtquam impetraſſet, gratiis Deo actis, lapide ter pectus percutiens; *Domine Ieſu Chriſte*, inquit, *tu ſcis me nulli hominum iniuriam feciſſe: nunc autem mihi euenit vt tua iubet potentia.* Quæ omnia pluribus tractant auctor Miſcellæ *p*, Cedrenus *q*, atque Nicephorus *r*. Verum Theodoſij cædes neque tunc credita eſt, ſed alium in eius locum ſuppoſitum fuiſſe iactatum eſt; vnde & nouæ conflatæ ſunt in Phocam inſidiæ, de quibus, vna cum Mauritij vxoris ac filiarum cæde, ſuo loco agendum. Hæc autem quæ Conſtantinopoli geſta ſunt, eodem ipſo momento, diaboli arte per ſtatuas quaſdam æneas Alexandriæ nuntiata eſſe, Miſcella habet.

o Pſal. 118.
p Miſcel. li. 17.
q Cedr. in Annal.
r Niceph. li. 18. c. 38. & ſeqq.

VI.

Scito vero calumniam fuiſſe, quam aduerſa populi pars intulit *ſ* in Mauritium, quod Marcionis hæreſis ſectator eſſet: ſiquidem eius fidem Catholicam non ſolum recepit, ſed & prædicauit ſæpe S. Gregorius *t*. Laudat illum Nicephorus *u* præcipue de cultu doctorum virorum, ac de liberalitate cum erga loca ſancta, tum erga ſubiectos. Equidem inter feliciſſimos Imperatores collocandus erat, ſi quemadmodum fuit Catholicæ fidei tenaciſſimus, fuiſſet pariter & in reliquis æque ſincerus: ſed dum libertatem Eccleſiaſticam conuellere voluit, ac contemptui habuit Pontificem Romanum, aliaque praua opera commiſit, dei vindictam meruit experiri. Qualis autem eſſet Phocas, Cedrenus docet, dum ait fuiſſe deformem, terribilem aſpectu, rubente capillo, ſuperciliis coeuntibus, mento raſo, cicatrice in mala notatum quæ ipſo iraſcente denigrabatur, vinoſum, mulieroſum, ſanguinarium, in dicendo ferocem, à miſeratione alienum, moribus ferum, hæreticum: Vxoremque eius Leontiam Auguſtam iiſdem fuiſſe moribus imbutam. At quod hæreticus dicatur, calumnioſe id paſſus videtur. Habet denique idem auctor *x*, quendam ſanctum monachum à Deo quærentem, cur tam impium Chriſtianis dediſſet Imperatorem, reſponſum accepiſſe, deteriorem illo alium inueniri potuiſſe nullum, & hoc meruiſſe Conſtantinopolitanorum flagitia. Quare tam ex eius ſæuiente tyrannide, quam ex aliunde emergentibus malis, fuiſſe tempora ipſius Imperij infeliciſſima, idem auctor aliique tradunt; nempe graſſantibus vbique fame, peſte, ac bello, & in tantum ſæuientibus frigoribus, vt congelauerit mare, ac piſces perierint.

ſ Niceph. c. 39.
t Greg. 7. ep. 48. 9. ep. 40.
u Nic. c. 42.
PHOCÆ ASPECTVS, ET MORES.
x Cedr. an. vlt. Phoc. ap. Baron. an. 610. III.

VII. CONCIL. OSCENSE.

Hoc item anno, qui numeratur decimuſtertius Reccaredi Regis, celebratum eſt in Hiſpania OSCENSE CONCILIVM: cuius duo duntaxat canones reperiuntur, quibus conſultum eſt caſtitati clericorum.

Ap. Baron. an. 558. ſed vide ſup. an 590. poſt n. XII.

IESV CHRISTI AN. 603.

GREGORII AN. 14.

PHOCÆ AN. 1.

I. DE CVLTV EXHIBITO IMAGINIB. IMP.

ANNO Chriſti ſexcenteſimo tertio, Indictionis ſextæ, cum allatæ eſſent Romam ſeptimo Calendas Maij Phocæ & Leontiæ Augg. imagines, iis acclamatum eſt in eccleſia Lateranenſi ab omni Clero atque Senatu: vt habetur apud Gregorium in exordio vndecimi libri Epiſtolarum. Mitti namque Imagines Imperatorum ab ipſis conſueuerant in diuerſas prouincias Imperio Romano ſubiectas, & ad Principis amicos; iiſdemque veluti Imperatori præſenti debitus honoris cultus *a* deferri; & in eas peccans, maieſtatis reus efficiebatur. De quarum veneratione eſt etiam ampla frequenſque mentio in epiſtola Gregorij Papæ Secundi ad Leonem Iſauricum Imperatorem, & apud poſteriorem Nicænam Synodum, atque Damaſcenum, vel alios qui ſcripſerunt de Veneratione ſacrarum Imaginum. Simulac autem S. Gregorius accepit Phocæ euectionem in Imperium, litteras *aa* gratulatorias ad eum dedit: Cumque & ipſe poſt hæc alias ab eodem recepiſſet, quibus perſolutis quæ ſolerent reliqui Imperatores officiis, queſtus eſſet quod nullum inueniſſet Cōſtantinopoli ex more reſidere S.R.E. Apocriſiarium: (acciderat enim anno ſuperiori Anatolium mori:) miſit illuc Gregorius Bonifacium diaconum, cum aliis rurſum literis *b* ad eundem Imperatorem, Leontiam Auguſtam, & Cyriacum Epiſcopum Conſtantinopolitanum. Phocas vero quinto *c* ab inito Imperio menſe literas ad Coſrhoën Perſarum Regem dedit, quibus ex antiqua (vt Nicephorus ait) conſuetudine, quæ vigebat inter Romanos ac Perſas, euectionem ſuam ad Imperium eidem ſignificauit. At Coſrhoës vindictam in animo voluens de Mauritij nece, à quo ipſe in regnum fuerat reſtitutus, fœdus cum Romanis initum rumpens, funeſtiſſimum Imperio Romano bellum cœpit; de quo inferius ſuis locis.

a Vid. ſup. 404. III. & 388. I. II. & fuſe Bulēng. in Imp. Rō. lib. 2. c. 11. & 13.
aa Greg. 11. ep. 38.
GREG. SCRIBIT AD PHOCAM.
b 11. ep. 45. 46. 47.
c Niceph. lib. 18. c. 43.

II.

Hoc item anno Romæ error ille per S. Gregorium *d* correctus eſt, quo quidem vel ex ſuperſtitione Iudaica, vel ritu Græco coli debere Sabbatum perinde atque Dominicum diem prædicabant: cuiuſmodi homines vocat prædicatores Antichriſti, qui die Sabbato atque Dominico operari prohibebit; Sabbatum quidem celebrans, quia Iudaizare populum compellet; Dominicum vero diem, quia ea ſe die reſurrecturum mentietur. Sed & præter alia multa, quæ hoc anno in adminiſtratione vniuerſalis Eccleſiæ, occaſione cauſarum ex diuerſis vndique Eccleſiis ad Sedem Apoſtolicam delatarum, idem Pontifex peregiſſe reperitur, decoro etiam Epiſcoporum proſpiciens, Paſchaſium Neapolitanum acriter redarguendum *e* curauit, quod ita quotidie deſpectus cum vno aut duobus clericis diceretur ad mare deſcendere, vt & apud ſuos in fabula eſſet, & extraneis ſic vilis ac deſpicabilis appareret, vt nihil habere Epiſcopalis vel ingenij vel reuerentiæ videretur.

d Greg. 11. ep. 3.
ERROR DE CVLTV SABBATI
e 11. ep. 31. aa Anthem.
REDARGVIT EPISCOPVM DE VILI INCESSV.

III.

Eodem anno cum Arnulphus Longobardus Spoleti Dux Romam oppugnaturus, paraſſet exercitum menſe Iunio, & cum proxime inſtaret dies natalis Apoſtolorum moliretur eius excidium; de his Gregorius ſollicitus, literas *f* ſcripſit ad diuerſos Imperatoris Duces per Italiam conſtitutos, vt ſi Arnulphus Vrbem aggrederetur, ipſi aduerſus eum à dorſo laborarent, & loca eius deprædarentur, quo ita reuocaretur à cœptis. Quin & pro cuſtodia Neapolitanæ ciuitatis miſit Conſtantium Tribunum, literaſque dedit ad milites *g*, (non ad Epiſcopos, vt vetus habet editio) vt illi parerent. Ita quidem ipſe, Pontifex cum eſſet, militaria coactus eſt pertractare; & præ auctoritate ſuæ Sedis, militibus etiā ac ciuitati Imperatori ſubditis, vt vellet imperabat: hæcque ſub Phoca tyranno. O tempora hac ex parte felicia! Vtinā modo eſſent integra ipſi ſpiritualia iura, q̄ maiori in dies ignominia tantę Sedis, auerſione contentioſa calcantur. Sed

f 12. ep. 21. 22. 23.
TRACTAT MILITARIA.
g 11. ep. 24.

ſuo ipſorum damno, qui talia agunt, Deum experientur vltorem. Ceterum Arnulphum, hac forte Gregorij vigilantia territum, à cœptis deſtitiſſe conſtat; pacemque ſequenti anno confectam iterum eſſe cum Longobardis. Literas autem ab ipſo Gregorio tunc de his ſcriptas, licet in codice ſub Indictione ſeptima collocatæ reperiantur, ſub ſexta reponendas eſſe, ea potiſſimum ratio ſuadet, quod hæc acta dicantur eſſe menſe Iunio, quo natalis Apoſtolorum agitur, ipſum vero Gregorium mortuum eſſe conſtat menſe Martio ſeptimę Indictionis.

IV. CONCIL. BARCINON. *Ap. Baron. an.509. ſed vide ſup. an. 590 poſt num. XII.*

Hoc pariter anno, qui numeratur Reccaredi Regis decimusquartus, Calendis Nouembris celebrata habetur *Barcinone* in Hiſpania SYNODVS Epiſcoporum duodecim, cuius quatuor dumtaxat extant canones, duo, aduerſus ſimoniacam prauitatem, tertius aduerſus laicorum præpoſteras ordinationes, quartus denique contra monachos atque moniales, poſt caſtitatem promiſſam connubia agentes.

IESV CHRISTI AN. 604.

SABINIANI AN. 1.

PHOCÆ AN. 2.

I. ANNO Chriſti ſexcenteſimo quarto, & S. Gregorij decimo quarto inchoato iam anno ſuperiori à tempore exordientis Indictionis ſeptimæ, menſe Septembris, idem Pōtifex quarto Idus Martij feliciter ex hac vita migrauit. Quātum vero ante obitum hoc ipſo anno in iis quæ ſui muneris erant laborauerit, declarant eius epiſtolæ quæ extant datæ ſub Indictione ſeptima; quamuis ſint aliquæ ibidem collocatæ, quæ longe ante ſcriptæ eſſe noſcantur; quæ autem notatu digniora geſta ſunt, pax eſt imprimis cum Agilulpho Rege Longobardorum renouata. Qua ſancita cum idem Rex auctus fuiſſet filio, eum pia mater Theodolinda Regina nominatum Adalvualdum, in fide Catholica voluit baptizari, de hiſque certiorem reddidit S. Gregorium; vt conſtat ex literis *a* gratulatoriis ab eodem Pontifice ad eam redditis: quando & infantulo pro munere phylacteria miſit, (ſic vocat, quas veteres nominare conſueuerant *Bullas*, ad collum appendi ſolitas) nempe crucem cum ligno ſanctæ Crucis Domini, & lectionem S. Euangelij theca Perſica incluſam. cuius item ſorori tres anulos miſit, duos cum hyacinthis, & vnum cum albula.

a *Greg. 12. ep.7.* MVNERA A GREG. AD INFANTEM REGIVM MISSA.

II. Miſſaque à Felice (Epiſcopo, vt puto, Meſſanenſi, ad quem haud pridem S. Gregorius ſcripſiſſe *b* reperitur) ad eundem Pontificem conſultatione *c*, quod multi ſcandalum paſſi eſſent ex eo, quod idem Gregorius ſcribens ad Auguſtinum in Anglia Epiſcopum, conceſſiſſet ratum eſſe matrimonium in quarto gradu affinitatis contractum, cum antiquis Pontificum & Conciliorum decretis prohibitum eſſet etiam in ſeptimo gradu: his reſpondens Gregorius, docuit non eſſe in exemplum adducendum, quod nouellæ Eccleſiæ conceſſum eſſet; ideoque monuit vt Fideles antiqua ſtatuta cuſtodirent de prohibitione ſeptimi gradus. Porro frigeſcente poſt hæc ſpiritu, cum inualeſceret magis caro, ab Innocentio Tertio Romano Pontifice in Concilio Lateranenſi, ad grauiora peccata vitanda, relaxata eſt nonnihil ſibula diſciplinæ, vt intra quatuor tantum gradus prohibitum fuerit matrimonium.

b *12. ep. 10.* c *Ex. Tō. 2. Concil.* DE GRADIB. PROHIBITIONIS MATRIMONII.

III. Quod vero ad obitum *Gregorii* attinet; de eo certum eſt illos errare, qui dixerunt ipſum ſexta Indictione defunctum. Ioannes *d* enim diaconus eum ſeptima obiiſſe affirmat: idēque aſſeuerat Beda; & omnino certum redditur ex tabula donationis factæ ab eodem Gregorio baſilicæ S. Pauli Apoſtoli, plurimorum fundorum pro luminaribus incendendis, quæ data habetur octauo Calendas Februarij, anno ſecundo Imperij Phocæ, Indictione ſeptima: vt nulla poſſit de his dubitatio exoriri. quin ex his etiam habes quod corrigas in Paulo *e* diacono, dum etſi ſub anno ſecundo Phocæ obitum ponit S. Gregorij, tamen ait fuiſſe octauæ Indictionis annum. Porro eiuſmodi donationum diuerſis in Vrbe eccleſiis à S. Gregorio collatarum, alia item inciſa lapidibus extant vetera monumenta; atque inter cetera pro foribus baſilicæ S. Petri, cui prædia contulit cum oliuetis numero triginta quinque: ex quibus intelligas quam abundans in eadem eccleſia eſſe ſoleret copia lampadum incenſarum, quarum dumtaxat vſui tot tantaque inſeruire deberent oliueta. Sed ad eius obitum reuertamur.

DE TEMPORE OBITVS S. GREG. d *Ioan. diac. lib.4.c.8.* e *Paul. diac. l.8.c.68.*

IV. Sanctiſſimus igitur Pontifex, mœroribus ex cura totius Orbis Chriſtiani attritus, atque podagrę doloribus conſumptus, quod multorum precibus conatus eſt impetrare, (ſicuti quamplurimæ eius epiſtolæ teſtantur) vt ex hoc corpore liberaretur, feliciter eſt conſecutus, migrans in vitam æternam, ad quam dum vixit iugiter anhelauit. Sedit annos tredecim, menſes ſex, dies decem; vtpote qui ordinatus tertia die Septembris, mortuus eſt duodecima Martij; ſicut Tabulæ Eccleſiaſticæ perpetua memoria notatum cuſtodiunt. Sepultuſque eſt (vt ſcribit Ioannes diaconus) in extrema porticu baſilicæ S. Petri: vnde poſt ducentos viginti quinque circiter annos à Gregorio Papa Quarto translatus eſt in alium nobiliorem locum intra ipſam eccleſiam. Plura vero quæ extant de ipſo antiquorum elogia, etſi hyperbolice quædam videri poſſint dicta, declarant tamen quanta idem Pontifex gloria acceptus fuerit à poſteris. Inter quos Ildephonſus, ſanctiſſimus ille Toletanus Epiſcopus, in libello de Viris Illuſtribus numeraturus eius ſcripta, ex Iſidoro *f* primum dicit, ipſum tanto per gratiam Spiritus Sancti ſcientiæ lumine præditum fuiſſe, vt nullus in pręteritis temporibus par ei fuerit vnquam: poſtea vero ipſe addit, eundem viciſſe ſanctitate Antonium, eloquentia Cyprianum, ſapientia Auguſtinum.

EIVS LAVDES. f *Iſid. c. 40.*

V. Sed quod ad eius Scripta attinet; ea diuino potius tribuēda eſſe numini, quam humanæ induſtriæ, manifeſta viſio declaraſſe fertur. Etenim columbam (quæ ſymbolum eſt Spiritus S.) ad ipſum deſuper lapſam cum quid de ſacris literis ſcribere vellet, viſam à Petro diacono eſſe, eaque de cauſa columbam in capite ad aurem eius pingi conſueuiſſe, Ioannes *g* diaconus aſſerit. Poſt eius autem obitum, diabolum quibus valuit artibus per miniſtros ſuos conatum eſſe, vt eiuſdem lucubrationes ignibus traderentur, idem auctor ex maiorum (vt ait) traditione narrat: nempe cum nonnulli calumniatores Gregorium dilapidationis bonorum Eccleſiæ accuſaſſent, iamque in perſonam ſæuire non poſſent, eoſdem ad comburendos eius libros ſe conuertiſſe; cūque aliquos combuſſiſſent, ne idem de reliquis fieret obſtitiſſe Petrum diaconum, iuramento publice facto de eiuſmodi columbæ apparitione, eodemque confirmato per miraculum præſentis mortis eiuſdem ipſius Petri, quam ſibi optauit ad conciliandam ſibi dictorum fidem. Verum Ioannis in his vacillat fides, cum nec Iſidorus aut Ildelphōſus, dum recenſent catalogum ſcriptorum Gregorij, imo nec ipſe Paterius eiuſdem Gregorij Notarius (de quo frequens eſt mentio in epiſtolis, & aliis Actis publicis eiuſdem S. Pontificis) dum cuncta diuinæ Scripturæ teſtimonia ab eodem Sancto elucidata in ordinem ſuum redegiſſet, (quod ipſius opus hodieque extat) aliquid de exuſtione ſcriptorum habeant. Sigebertus etiam nullam, obſtante Petro diacono, factam eſſe librorum exuſtionem teſtatur in Chronico: ſed de Viris *h* Illuſtribus ſecus; vbi & meminit *Antiphonarii* ab eodem Gregorio Eccleſiæ vſui relicto. Quibus adde *Sacramentarium*, ſiue librum Sacramentorum, nempe ad ſacros ritus Miſſarumque ſolemnia volumen pertinens, nuper cuſum. Quod autem Ioannes tredecim numerat libros Epiſtolarum, ſecūdum annorum numerum quibus in Pontificatu vixit; cum hodie nonniſi duodecim numerentur, non putes vnum ex ipſis eſſe deperditum; ſed eoſdem aliter numeratos, nempe vel per annos Pontificatus eius, vel ſecundum Indictiones digeſtos. At hæc de ſcriptis S. Gregorij ſatis ſunto; præter illa quæ iidem auctores tradunt, & ipſemet numerauit in epiſtola *i* ante biennium ſcripta ad Ioannem ſubdiaconum Rauennatem. Res vero ipſius geſtas, non ab alio quam ab eo quē diximus Ioanne diacono ſcriptas fuiſſe, certo reperimus: verum ante ipſum à Paulo diacono id factum conſtat; ſed excidit eiuſmodi lucubratio. De nonnullis autem eius miraculis, in promptu eſt quem conſulas

COLVMBA AD AVREM. g *Ioan. diac. de Vit. S. Greg. lib. 4. c.69.* SCRIPTA. h *Sigeb. c. 41. & 43.* i *Greg. 10. ep. 22. Ind. 5.*

VI. QVÆDAM FABVLÆ EXPLODVNTVR.

eundem Ioannem. Feruntur que alia præterea ab eo vel inſtituta, vel acta, quæ recentiores ſcriptores congeſſerunt.

Quod autem pertinet ad vulgatam illam fabulam, de liberata precibus Gregorij à pœnis inferni anima Traiani Imperatoris; refellimus eam fuſius poſt mortem ipſius Traiani. Qua eadem cenſura reiicienda ſunt, quæ nomine Ioannis & Petri diaconorum eius, produntur ex codice *k* quodam Vaticano, de petitione ipſius facta à Deo, vt quicunque deinceps in circuitu eccleſiæ S. Andreæ Apoſtoli, quam in Cliuo Scauri conſtruxerat ac dedicarat, ſe deligeret ſepeliendum, modò fidem tenuiſſet Chriſtianam, non eſſet obnoxius pœnis inferni, deque eiuſdem petitionis à Deo exauditæ facta ipſi per Angelum nuntiatione. His enim cum alia plurima in eiuſdem fabulæ narratione contenta aduerſentur, quæ recens illud additamentum eſſe demonſtrent; eadem præterea contraria reperiuntur & doctrinæ Catholicæ, & ipſius Gregorij ſcriptis, in quibus ſæpius ipſe docet *l*, procul abeſſe vt Chriſtianus homo quem criminalis culpa ſequatur, loco poſſit ſacro iuuari. Riſimus autem qui Gregorio, vel anteceſſoribus Romanis Pontificibus, pro inſignibus ſcuta tribuunt (vt nunc moris eſt) diuerſis imaginibus & coloribus picta; cum eorum vſus longe ſit recentior. Porro quem Græci vocarunt *Gregorium Dialogum*, hunc primum intelligi, certum redditur teſtimoniis veterum *ll* tam Græcorum quàm Latinorum; cum tamen inter eos non deſint qui id cognominis Gregorio ſecundo tribuant. Datum eſt autem illud Primo, ex quo Zacharias Papa eius Dialogos in Græcum conuertit, nimirum vt à Thaumaturgo, Nazianzeno, Nyſſenoque diſtingueretur.

k Plut. 3. num. 153. in cod. Dial. S. Greg. in fin. codicis.
l Greg. 4. Dial. 51. 55. 54.
ll Damaſc. orat. de fidel. def. Phot. in Bibl. Euthym. & Euchol. Græc. c. 96. Sigeb. an. 605. Luitpr. in relat. ſua Legat. & alii.
[Ita enim habetur ap. Baron. Tom. IX. an. 726. cũ prius Tõ. VIII. præſenti an. ſcripſiſſet hoc cognomẽ pertinere ad Gregoriũ Secundũ.]

VII. SABINIANVS CREATVR PAPA.

Vbi vero poſt S. Gregorij obitum ſedes vacaſſet (vt Anaſtaſius habet) menſes quinque & dies decem & octo, ipſis Calendis Septembris electus eſt in locum eius SABINIANVS, vt tam Latini quàm Græci omnes ſcriptores æque affirmant. Ex quibus redarguas Nicephorum *m*, dum poſt S. Gregorium ſomniat quemdam *Innocentium* eius ſucceſſorem, omnibus aliis incognitum. Fuit autem Sabinianus natione Tuſcus, patria Volaterranus ex parte Bono: eſtque ille ipſe, quam ab eodem Gregorio miſſum fuiſſe Conſtantinopolim Apocriſiarium ſuperius vidimus. Sed non caruiſſe eius electionem tumultu, indicat ſucceſſoris Conſtitutum de electione Summi Pontificis editum, de quo dicetur ſuo loco.

m Niceph. l. 18. c. vlt.

VIII. DE REBVS ANGLIC. ECCL.

Sub hoc pariter Redemptoris anno, Beda recenſet S. Auguſtini in Anglia Epiſcopi obitum; cum prius duas *Synodos* habuiſſet vna cum Epiſcopis antiquæ Britannorum gentis, iam multo tempore à communione Catholicæ Eccleſiæ diro ſchiſmate ante diuiſis, quod inter plura alia, quæ contra vnitatem Eccleſiæ obſeruarent, Paſchæ diem non ſuo tempore celebrarent. Sed cum nec rationibus, nec miraculis in confirmationem doctrinæ quam prædicaret coram ipſis tunc editis, pertinaciam eorum flectere valuiſſet; minitans eis prædixit fore, vt qui pacem cum fratribus habere nollet, bellum ab hoſtibus forent accepturi, & qui nationi Anglorum nollent viam vitæ prædicare, per eorundem Anglorum manus vltionem eſſent mortis paſſuri. quod & poſtea euenit. Hæc pluribus Beda *n*. Qui & addit de ordinatione hoc ipſo anno ab eodem Auguſtino facta duorum Epiſcoporũ, *Melliti* quem præfecit ciuitati Londonienſi, vbi Rex Edilbertus eccleſiam nobiliſſimam S. Pauli conſtruxit; & *Iuſti*, quem miſit in ciuitatem Roffenſem vulgo dictam Rotſcheſtrenſem, in qua idem Rex eccleſiam S. Andreæ ædificauit. Defuncto autem paulo poſt Auguſtino, ſucceſſit ei in Epiſcopatu Dorouernenſi ac Primatu Angliæ *Laurentius*; quem idẽ Auguſtinus (vt ait Beda *o*) idcirco adhuc viuens ordinauerat, ne ſe defuncto ſtatus nouæ Eccleſiæ vel ad horam paſtore deſtitutus vacillare inciperet. Verum id S. Gregorij Papæ nutu Auguſtinũ feciſſe haud eſt dubiũ, cũ alioqui ne id fieri poſſet canones ante vetuiſſent. Quantum autem Laurentius inſudauerit non ſolum in propaganda inter Anglos fide, ſed & in conuertendis ad vnionem Eccleſiæ antiquis Britannis, necnon Scotis & Hibernis, qui eiuſdem omnes ſchiſmatis eſſent rei; idem Beda pluribus pergit enarrare.

n Bed. hiſt. Angl. lib. 2. c. 2.
o Ibid. c. 4.

IX. COSRHOES INVADIT IMPERIVM IN VLTIONEM MAVRITII.

Sed quod ad res Orientales pertinet; hoc *p* ipſo anno Rex Perſarum Coſrhoës in vltionem necis Mauritij Imp. collectum copioſum exercitum aduerſus Phocam immiſit: eodemque tempore Narſes Dux rebellans, Edeſſamque obtinens, eidem Phocæ bellum intulit. Cumque Phocas Domitium Magiſtrum militum propinquum ſuum aduerſus Coſrhoën, Germanum Prætorem aduerſus Narſerem miſiſſet; vtrobique male à Romanis pugnatum eſt. Germano occiſo, & Domitio vix incolumi euadente *q* S. Gregorij martyris protectione, & S. Theodori Siceotæ Archimandritæ orationibus.

p Miſc. l. 17.
q Act. S. Theod. Siceot. ap. Sur. 22. April.

IESV CHRITSI AN. 605.

SEDES VACAT.

PHOCÆ AN. 3.

I.

ANNO Domini ſexcenteſimo quinto, Indictionis octauæ, Adalvvaldus paruulus filius Agilulphi Longobardorum Regis Mediolani creatus eſt à patre Rex, adſtantibus Legatis Theodoberti Francorũ Regis; & pax firmata eſt perpetua cum Francis. Sed & Seuero Patriarcha Aquileienſi defuncto, ordinatus eſt in locum eius Ioannes in ipſa ciuitate Aquileia, conſenſu eiuſdem Agilulphi Regis; ex altera vero parte ab Epiſcopis qui erant ſub Romanis, ordinatus eſt in Inſula Gradenſi Candianus, ſiue Candidianus: ex quo tempore cœperunt eſſe duo Patriarchæ. Hæc omnia breuiter Paulus *a* diaconus.

a Paul. diac. lib. 4. c. 10.

II. DE AQVILEIENSI ET GRADENSI PATRIARCHIS.

Sed quod ad hiſtoriam de duobus his Patriarchis attinet; qui rem geſtam minime ſunt accuratius proſecuti, dixerunt Aquileienſem ab Agilulpho electum, Gradenſem vero à populo Gradenſi; reque delata ad Romanum Pontificem, ab eo, Ioanne reiecto, probatum eſſe Candidianum. Sed hæc ipſi diuinando. Porro veritas rei geſtæ ex Mantuano Concilio proditur, quod celebratum eſt ſub Eugenio Papa, anno quarto Pontificatus ipſius: ex cuius Actis *b* conſtat, quo tempore Longobardi Italiam inuaſerunt, Paulum Patriarcham tunc Aquileienſem ad Gradus Inſulam confugiſſe; non quidem vt ſedem ibi Patriarchalem cõſtitueret, ſed vt pro tempore barbarorum immanitatem euaderet. Eo vero mortuo, itemq; Probino, Elia, atque Seuero eiuſdem ſucceſſoribus; in Seueri locum Aquileiæ ordinatum eſſe Ioannem, fauente eius electioni Agilulpho Longobardorum Rege, in Gradu autem Inſula Candidianũ fauore Italiæ exarchi. Hæc ex Actis Synodi Mantuanæ. Vbi tamen dum Candidianus hæreticus appellatur, quem Romanum, nempe communicantem Romanæ Eccleſiæ, Paulus Diaconus vocat; aperte conſtat, eius aduerſarios fuiſſe ſchiſmaticos, qui hæreticos appellare cõſueuerant eos qui Tria Capitula damnarent; ex quorũ ſchiſmaticorum (vt apparet) ſcriptis eiuſmodi narratio illata fuit in prædictæ Synodi Acta. Hoc igitur modo duo diuerſi, inter ſeque contrarij fuerunt eiuſdem prouinciæ Patriarchæ. Hactenus enim qui *Aquileienſis* fuit Epiſcopus; idem & *Gradenſis* dictus eſt, vt vidimus ſuperius ex Gregorio Papa. Factũ vero eſt etiam poſtea, vt cum Aquileienſis ſecuritatis cauſa tempore belli ſeſe ad Forum-Iulij contuliſſet, idem quoque *Foro Iulienſis* ſiue *Iulienſis* Patriarcha nominaretur; ſicut apud Walfridum *c* Strabonem, & Marianum Scotum appellatus reperitur. Ceterum ſic res tranſacta eſt, quouſq; Aquileieſes perſeuerarunt in ſchiſmate: redditis vero ipſis Eccleſiæ Catholicæ, æque ſuis iuribus integrata eſt à Romano Pontifice & Mantuano Cõcilio Eccleſia Aquileienſis. Interea vero de horum altercationibus rurſum dicendum inferius.

b Habebat Baron. in ſua Biblioth.
c Walfr. Strab. de reb. Eccleſ. c. 25.

III. SABIN. PP. OBITVS. FVNVS EIVS IGNOBILE.

Hoc eodem anno, octaua Indictione, vndecimo Calendas Martij mortuus eſt *Sabinianus* Papa, cum ſediſſet menſes quinq; & dies decem & noue. Ita enim conſentiunt omnes veteres, atq; etiam Græci, nempe ipſum eſſe defunctum eodem quo creatus eſt anno. Ceterum ſcripti codices, repentini eius obitus cauſam terribiliorem afferunt: cuius rei geſtæ tragœdiam Sigebertus *d* ſummatim complexus, ait eum, quod liberalitati Gregorij prædeceſſoris ſui derogaret, ab ipſo Gregorio per viſum ter de tenacia ſua reprehenſum, cũ nec adhuc reſipiſceret, quarto terribiliter increpitum, atque inſuper in capite percuſſum eſſe; eoque dolore vexatum, non multo poſt mortem obiiſſe. Hæc ille. Cuius rei gratia accidit (quod habet Anaſtaſius) vt non ex more per mediũ ciuitatis delatum fuerit cum funebri pompa corpus eius ad

d Sigeb. in Chron.

baſilicam S. Petri, ſed eiectum extra Vrbem per portam S. Ioannis, perductumque vſque ad pontem Miluium, inde illatum ſit in ipſam S. Petri Eccleſiam, vbi eſt ſepulturæ mandatum. Hocque ita factum, quod exaſperatus admodum eſſet aduerſus illum populus Romanus, eo quod dira vrgente fame triticum Eccleſiæ non erogaſſet (vt S. Gregorius conſueuerat) in pauperes ſed venum expoſuiſſet triginta ſolidis modium vnum. Addit vero idem auctor, ſedem vacaſſe menſes vndecim ac dies viginti ſex. Nam cum non ſoleret conſecrari electus Pontifex niſi (vt ferebat iniquitas temporum) poſt Imperatoris ratihabitionem, diutiores his temporibus eſſe conſueuerunt Sedis Romanæ vacationes. Ex quibus redarguas aliquem ex recentioribus, qui neſcio quomodo vnum dumtaxat diem tribuit vacationi ſedis Sabiniani.

IV. CIBARIA IN LAPIDES CONVERSA.

Porro eadē ſæuiente fame in deteſtationem immiſericordis auaritiæ magnum idem Sigebertus narrat accidiſſe miraculum; vt cum pauper quidam à nautis eleemoſynam petiiſſet, reſpondiſſetque nauclerus ſe nihil præter lapides habere; ſubiiciente paupere, *Omnia ergo vertantur in lapides*, quicquid manducabile in naui erat, in lapides conuerſum fuerit, colore & forma rerum eadem permanente. Sic enim Sapiēs *e* olim admonuit, non exaſperare pauperem in inopia ſua, quoniam maledicentis illius deprecatio exaudietur. Vt non adeo mirum videri debeat, id factum eſſe quod Sigebertus narrat: ſed potius mirandum, ſi maledictionem pauperum non ſemper ſtatimque diuina vltio ſubſequatur.

e Eccleſ. 4.

V. NARSETIS INFELIX EXITVS.

f Theoph. & Cedr. an. 3 Phoc. *De quo vide ſupra 567. III.*

Quod ſpectat ad res Orientales; cum Phocas *f* Narſetem qui rebellarat, iteratis de ſecuritate iuramentis ad Romanos redire tandem perſuaſiſſet; mox eundem periurus viuum comburi præcepit. Huncque demum conſecutus eſt finem celeberrimus Dux, Gothorum, Perſarum, & aliorum barbarorum victoriis, ſiquis alius ante glorioſiſſimus. Effeceruntque iſta, vt Phocas tyrānus potiuſquam Imperator ab omnibus haberetur, vtpote qui non hoſtium ſed Romanorum cæde ſtabilire ſibi conaretur Imperium; eo præſertim tempore, quo Perſæ aduerſus Romanos in dies magis magiſque præualerent.

IESV CHRISTI AN. 606.

BONIF. III. AN. I.

PHOCÆ AN. 4.

I. BONIF. PP. III. CREATVR.

a Anaſt. in R. Pont.

ANNO Chriſti ſexcenteſimo ſexto, Indictione nona, decimoquinto Calendas Martias, ex diacono *a* Pontifex Romanus creatus eſt BONIFACIVS eius nominis Tertius, qui à S. Gregorio miſſus olim fuerat Conſtantinopolim Apocriſiarius ad Phocam Imp. Accidit enim ſæpius, vt qui eo functi eſſent munere, iidem in Summos Pontifices eligerentur; cum videlicet Clerus eos eligere ſtuderet, quos ſciret Imperatori fore gratos.

II. SIMVLTAS INTER PHOC. IMP. ET CYRIAC. EPISC. CONST.

b Theoph. Ced.

Quo tempore interceſſerunt quædam odiorum fomenta inter eundem Phocam Imp. atque Cyriacum Patriarcham Conſtantinopolitanum. Siquidem cum hoc eodem anno ipſius Phocæ *b* quarto, Conſtantina relicta Mauritij Imp. cum tribus filiabus, conſilio Germani Patricij ambientis Imperium, ad magnam eccleſiam confugiſſet, ingenſque inde ſeditio in populo exorta eſſet; Phocas ab Eccleſia eas abſtrahere voluit, nec tamen valuit, reſiſtente ei acriter Cyriaco pro immunitate Eccleſiaſtica. Verum iuramento à Phoca præſtito de earum illæſione, eductæ ſunt, & clauſæ in monaſterio. Hinc igitur in Cyriacum Phocas exacerbatus in eius odium Imperiali edicto ſanciuit, nomen *Vniuerſalis* decere Romanam tantummodo Eccleſiam, tanquam quæ caput eſſe omnium Eccleſiarum; ſolique conuenire Romano Pontifici, non autem Epiſcopo Conſtantinopolitano, qui ſibi illud vſurpare præſumeret. Quod quidem hunc Bonifacium Papam Tertium ab Imperatore Phoca obtinuiſſe, cum Anaſtaſius Bibliothecarius, tum Paulus *c* Diaconus tradunt. Cyriacus autem (vt creditur) mœrore confectus, hoc eodem anno (vt Annales Græcorum habent) ex hac vita deceſſit, poſtquam ſediſſet annos decem, & vndecimum inchoaſſet: in cuius locum ſubrogatus eſt *Thomas* diaconus & Sacellarius magnæ eccleſiæ.

c Paul. diac. li. 4. de geſt. Longob.

III. PRIMATVS ROM. ECCL. NON A PHOCA.

Sed quod ad Phocæ edictum attinet; haud eo quidem ipſe (quod garriunt Nouatores) hoc tribuit priuilegium Eccleſiæ Romanæ, vt in Catholica Primatum ageret: hunc enim iam ipſam habuiſſe, ſemperque exercuiſſe ab ipſo ſui principio, non ſolum ſuper omnes alios Patriarchas Orientales, ſed & multo magis ſuper omniū nouiſſimum Conſtantinopolitanum, quamplurimis eſt ſuperius locis latiſſime demonſtratum: nec in eo fuit aliquando cum Epiſcopis Cōſtantinopolitanis controuerſia *d*, quippe qui nunquam eundem primatum in dubium reuocarunt; ſed in eo tantum, quod ipſi nuper titulū ſibi Oecumenici vſurpaſſent, (quod Romanis Pontificibus cum ab aliis, tum ab ipſis Oecumenicis Synodis iure tributum vidimus) & reclamantibus licet iiſdem Romanis Pontificibus, conſeruaſſent hactenus fauore Mauritij Imperatoris. Hanc igitur cauſam ſententia ſua Phocas decidens, eam adiudicauit Romano Pontifici, vt ipſe ſolus, non etiam Conſtantinopolitanus, diceretur Oecumenicus.

d Hac de re præclare diſput. Card. Perr. Reſp. ad Reg. Mag. Brit. lib. 1. c. 34.

IV. CONCIL. ROM. DE ELECTIONE ROM. PONTIF.

Quod autem ad Bonifacium Papam; is vbi primum ſedē Pontificiam adeptus eſt, ad reprimendam clericorum ambitionem Pontificatibus inhiantium, CONCILIVM in Eccleſia *Vaticana* habuit Epiſcoporum ſeptuaginta duorum, presbyterorum Romanæ Eccleſiæ triginta quatuor, & reliqui Cleri, aduerſus eos qui ſuperſtite adhuc Romano Pontifice, aut quouis alio alicuius ciuitatis Epiſcopo, de eo qui eſſet poſt eius obitum eligendus in ſucceſſorem tractarent: quod Synodus decreto ſuo ſub anathemate vetuit facere, niſi tertio die depoſitionis eius. Hæc Anaſtaſius: perierunt enim Acta Synodi, ſicut & alia ipſius Bonifacij. Qui hoc eodem anno (vt idem auctor habet) ex hac vita deceſſit duodecima die Nouembris, vbi ſediſſet menſes tantum octo & dies viginti tres: ſepultuſque eſt in baſilica S. Petri, ac vacauit ſedes menſes decem & dies ſex.

BONIF. PP. OBITVS.

IESV CHRISTI AN. 607.

BONIF. IV. AN. I.

PHOCÆ AN. 5.

I. BONIF. PAP. IV. CREATVR.

ANNVS Chriſti ſexcenteſimus ſeptimus, cœptus eſt Indictione decima. Quo BONIFACIVS ex Valeria ciuitate Marſorum, Ioannis medici filius, ex presbytero ordinatus eſt eius nominis Quartus Pontifex Romanus die decimaoctaua Septembris. Qui ſtatim domum ſuam in monaſterium erexit, ipſumque reditibus locupletauit. Sed & à Phoca Aug. impetrauit PANTHEON nobile Romæ delubrum, tot antiquorum ſcriptorum præconiis celebratum, à Marco Agrippa ter Conſule tempore Auguſti erectum, Iouique Vindici conſecratum, quod adhuc intactum remanſerat à demolientibus dæmonum ſedes Romanis Chriſtianis: illudque expurgatum ab antiquæ ſordibus idololatriæ, in honorem Dei-genitricis MARIÆ & omnium ſanctorum Martyrum (quorum plurimorum reliquiæ ex cœmeteriis extra Vrbem poſitis eo translatæ ſunt) conſecrauit. Narrat hæc Anaſtaſius; quorum etiam meminit Beda *a*.

PANTHEON DEO DICATVM.

a Bed. 2. hiſt. Ang. 4.

II. CARNIFICINA CONSTANTINOPOLI, OB CONIVRATIONEM.

Turbulentiſſimus vero fuit iſte annus Conſtantinopolitanis, cum detecta coniuratione Conſtantinæ quondam Auguſtæ relictæ Mauritij Imperatoris, atque Germani Patricij, aduerſus Phocam conſpirantium ſub ſpe vitæ Theodoſij filij Mauritij, quem fama ferebat haud necatum fuiſſe, ſed alium pro eo ipſi ſimillimum; idem Phocas ira exæſtuās, non ſolum ipſam Conſtantinam, eiuſque tres filias in eodem loco vbi Mauritius interemptus fuerat, gladio trucidauit; ſed & Germanum, necnon Theodorum Orientis Præfectū, alioſque plurimos Patricios ac nobiliſſimos viros occidit. Quæ hoc anno Phocæ quinto geſta, pluribus narrantur apud

Theo-

b *Miſc. lib. 7.* c *Niceph. lib. 18. c. 41.* d *Mart. R. 9 Nouemb.* e *Prat. Spir. c. 127.*

Theophanem *b*, Cedrenum, Nicephorum, *c*, & alios. Ceterum ex pia Mauritij familia pleræque pietate inſignes extitere fœminæ: exornat vero Eccleſiaſticas *d* Tabulas tam Græcorum quam Latinorum eiuſdem filia *Sopatra* nomine, ſanctiſſima virgo, vna cum *Euſtolia* & *Romana*. Eſtque præterea mentio in Prato *e* Spirituali de *Damiana* clariſſima fœmina, ſorore eiuſdem Imperatoris, Hieroſolymis vitam degente vna cum nepte ſua ac Mauritij.

III. f *Miſcel. ibid.*

PRÆSAGIA MALORVM FVTVRORVM.

Dum autem in nobilium cædem ità debacchatetur Phocas, Coſrhoës Perſarum Rex (vt Annales *f* Græcorum habent,) totam Syriam deprædatus eſt, nullo ſibi obuiam facto qui reſiſteret. Quo etiam anno idem Phocas manuum pedumque grauiſſimis ægrotans doloribus, ſanatus eſt à S. Theodoro Siceota, cum is à Thoma Patriarcha accerſitus Conſtantinopolim fuiſſet, ad declarandum portentum quod in Galatia acciderat, dum in quibuſdam publicis ſupplicationibus Cruces quæ geſtari ſolent, per ſe vehementer concuſſæ fuerant. quod ipſe Theodorus de breui ſecuturis multorum à fide apoſtaſiis, atque atrociſſimis barbarorum incurſionibus, necnon diuini cultus & Imperij interitu interpretatus eſt. Hæc pluribus Eleuſius Theodori diſcipulus in Actis *g* Vitæ ipſius. Quibus ſimilia de malis obuenturis prædixiſſe S. Gregorium Papam dum viueret, conſtat ex eius epiſtola *h* ad Maximum Salonitanum Epiſcopum; vbi tam ſæua ea futura denuntiauit, vt qui tunc viuerent, comparatione ſui temporis, felices æſtimarent extitiſſe maiores, innumeris licet calamitatibus oppreſſos. Hæc vero ab euentis ipſis paulo poſt confirmata fuere, cũ præter immanes Chriſtianorum cædes à graſſantibus vbique Perſis illatas, ſanctamque ciuitatem Hieroſolymam ab eiſdem captam, & ſanctiſſima Cruce ſpoliatam; erupit ab inferis Monothelitarum hæreſis, & nefandiſſimi Mahometis impietas: de quibus omnibus dicetur inferius pro ratione temporis.

g *Ap. Sur. 22. April.* h *Greg. 8. ep. 36. ind. 3.*

IESV CHRITSI AN. 608.

BONIF. IV. AN. 2.

PHOCÆ AN. 6.

I. a *Miſc. l. 17. Cedr. &c.*

INFELIX STATVS IMPERII SVB PHOCA.

ANNO Domini ſexcenteſimo octauo, Indictionis vndecimæ, Phocæ Imp. ſexto, Annales *a* Græcorum tradunt factam eſſe mortalitatem, atque penuriam omnis rei; effuſumque rurſus ſanguinem plurimorum nobilium virorum, quos ob leuiſſimas ſuſpiciones crudelis Phocas occidi iuſſit: adeo vt Priſcus (ſiue, vt alij vocant, Criſpus) ipſius gener non valens amplius ſuſtinere eius tyrannidem, Heraclium Prætorem Africæ aduerſus ipſum concitauerit. Tradunt præterea, hoc ipſo anno Perſas deuicto Romano exercitu, captiſque multis Armeniæ, Cappadociæ, Galatiæ, & Paphlagoniæ ciuitatibus, reliqua omnia Chalcedonem vſque depopulatos eſſe.

II. b *Niceph. in Chron.*

SERGIVS ELIGITVR EPISC. CONST.

Quo pariter anno Thomas Conſtantinopolitanus Epiſcopus, vbi ſediſſet *b* annos duos & menſes ſeptem, ex hac vita libens volenſque tantorum malorum pertæſus diſceſſit. In cuius locum ſuffectus eſt *Sergius*; quem magnæ tunc æſtimationis iuuenem fuiſſe, tum conſtat ex carmine Georgii Piſidæ, diaconi Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ & Chartophylacis, admirandi huius temporis in poetica facultate viri, quo vitæ huius vanitatem deplorauit. ipſumque Sergium cui opus inſcripſit plurimum commendauit; tum etiam ex Rebus *c* geſtis S. Theodori Siceotæ, vbi Thomæ exitus & ipſius Sergii ingreſſus deſcribitur. Porro eundem Sergium poſtea in tranſuerſum actum, caput factum eſſe hæreticorum Monothelitarum, ſuo loco videbitur. Hoc vero item anno Idibus Septembris, defunctus eſt S. Eulogius Epiſcopus Alexandrinus, cum ſediſſet *d* annos viginti ſeptem; vir ſane tum ſanctitate tum etiam doctrina inſignis, de quo ſæpe ſuperius, cuius ſcripta numerantur à Photio in Bibliotheca. Quomodo autem S. Leo Papa ipſi in ſomnis rependerit gratias, quod pro ſuæ aduerſus Neſtorium epiſtolæ defenſione laboraſſet, habetur in Prato *e* Spirituali. Succeſſit vero in eius locum *Theodorus Scribon.*

c *Ap. Sur. 22. April.* d *Niceph. ibid.* e *Prat. Spir. c. 148.*

III. INVENTIO CORPORIS S. VICTORIS MARTYRIS. f *Sigeb. in Chron.* g *Aimoin. lib. 3. c. 90.*

Res autem Occidentalis Eccleſiæ his temporibus ſubobſcuræ, in Gallia tantum inuentione *f* corporis *S. Victoris* martyris ex glorioſa legione Thebæorum, qui Soloduri paſſus fuerat, coruſcarunt; cum illud Enchonius *g* Epiſcopus Maurianenſis diuina ſibi reuelatione indicatum, in Eccleſia ſuburbani Genabenſis, præſente Theodorico Francorum Rege, reperit in arca argentea iacens, cuius facies eximio diuinitus irradiata ſplendebat fulgore; atque ad eius ſepulchrũ multa exinde facta ſunt miracula. Quod quidem in deteſtationem recentiorum eiuſdem ciuitatis Genabenſis hagiomachorum (à quibus ipſa in gehennam mutata eſt) notaſſe voluimus; qui ſciant, teſtes eſſe in cœlo Martyres eorum impietatis, atque eoſdem vindices affuturos.

IESV CHRISTI AN. 609.

BONIF. IV. AN. 3.

PHOCÆ AN. 7.

I. a *Miſcel. lib. 17. Cedr. an. vlt. Phoc. Niceph. lib. 18. c. 44.*

ANAST. ANTIOC. OCCIDITVR A IVDÆIS. b *Mart. Rõ. 21. Nouem.*

ANNO Chriſti ſexcenteſimo nono, Indictionis duodecimæ, Imperii Phocæ ſeptimo, Antiochiæ *a* Iudæi in Chriſtianos inſurgentes, pleroſque ciuium occiderunt, incenderuntque, interque alios ipſum *Anaſtaſium* Patriarcham, cuius ſecta pudenda in os proiecerunt, corpus vero traxerunt in plateam vrbis; qui ob hæc meruit inter ſanctos Martyres *b* cooptari. Miſſus vero aduerſus eos cum exercitu Bonoſus Orientis Præfectus, plurimos occidit, quoſdam detruncatis artubus in exilium expulit.

II. TVMVLTVS ET CADES POPVLI CONST. c *Glyc. in Annal. in Conſtant. Mag. Ap. Bar. an. 607.*

CARCER DILATATVS OB CRVDELITATEM PHOCÆ.

Quo etiam anno Phocas crudelis tyrannus plurimos è populo, quod ipſum in Circo Praſini irriſiſſent, variis mortis generibus necari præcepit. Praſini vero coacervati miſerunt ignem in Prætorium, & incenderunt curiam, & ſcrinia, & carceres, ex quibus egreſſi vincti fugere. Vnde iratus Phocas, eos militia priuauit. Idemque multos Patricios ac Præfectos, inſidiarum aduerſus ipſum auctores conſcioſue, interfecit. Quæ narrat pluribus Theophanes. Eſt vero etiam ad eius ſæuitiam & illud vtique addendum, quod cum carcer, qui vnicus *c* tempore Conſtantini Magni ædificatus erat Cõſtantinopoli, abſque aliquo incremento vſque ad Phocam permanſiſſet; iamque nimis anguſtus eſſet ad capiendos eos omnes quos huius furor in carcerem detruderet, ideoque incluſi fœtore ac pædore valde cruciarentur: hoc tempore nobiliſſima quædam matrona commiſerata eorundem miſeriam, ſuam ceſſerit domum ad carcerem ampliandum.

III.

Hoc item anno Eſychius Hieroſolymitanus Patriarcha, vbi ſediſſet annos octo, ex hac vita migrauit: ſucceſſitque ei *Zacharias*.

IV.

In Occidente vero, Italia gemebat ſub gladiis Longobardorum; Gallia feruebat bellis ciuilibus; Africa tota in procinctu erat, ob bellum quod inferendum parabatur ab Heraclio aduerſus Phocam tyrannum.

IESV CHRISTI AN. 610.

BONIF. IV. AN. 4.

HERACLII AN. 1.

I. HERACLIVS ELIGITVR IMP. ADVERSVS PHOCAM.

PHOCAS OBTRVNCATVR.

ANNO Domini ſexcenteſimo decimo Indictionis decimætertiæ, HERACLIVS in Africa Imperator appellatus, cum magno exercitu nauibus Abidum appulit: vbi receptis exulibus principibus à Phoca tyranno relegatis, Heracleam venit; indeque Conſtantinopolim properans, deuicto ad portum Sophiæ exercitu Phocæ, ciuitate potitus eſt: cum Photinus quidam, cuius vxori Phocas ſtuprum intulerat, in Regiam irrumpens, eundem Phocam è ſolio deturbatum, nigraque veſte indutum, & numellis conſtrictum, ad Heraclium deduxit. Qui mox illum cõſpicatus, *Miſer*, inquit, *itane*

Rempublicam gubernaſti? Ad quæ deploratus Phocas, *Tuum eſt* (reſpondit) *rectius eam gerere:* Illico autem Heraclij iuſſu, manibus ei, pedibuſque, atque pudendis amputatis, tandemque & capite, trunci quod reliquum fuit milites combuſſerunt. Hæc pluribus in Miſcella ex Theophane. Addit vero Cedrenus, Heraclium Imaginem Saluatoris miraculo effigiatam ſecum vexiſſe ex Africa; quam & poſtea (vt videbitur) aduerſus Coſthoën profectus detulit: plane enim conſultius experimento cognitum eſt, contra hoſtes eiuſmodi ſacras Imagines ferre, quam more Romano Imperatorum effigies. Quapropter notatur etiam apud Theophanem, Stephanum Cyzici Epiſcopum, cum Heraclius perueniſſet Heracleam, acceptum ſtemma S. Dei-genetricis de eccleſia detuliſſe Heraclio.

II. *a Balſ. in c. 13 ep. Baſil. ad Amphil.* [Quod tamen de Nicephoro Phoca, qui cœpit imperare an. Chr *963.* accipiendum eſſe, omnino exiſtimo: cui & reliqui hiſtorici Græci diſerte tribuunt, nemo iſti de quo hic agitur. Vid. infr. an. *964.* nu. VII.]

Nec vero illud de Phoca prætermittendum eſt, ipſum dum imperaret cótendiſſe magnis ſtudiis, vt ij quos in bello aduerſus Chriſtianæ fidei hoſtes occidi contigiſſet, inter martyres cenſerentur; ſed ab inſtituto penitus ceſſaſſe, cum ei reſtitiſſent Conſtantinopolitanus & alij Antiſtites; vtétes potiſſimum auctoritate S. Baſilij, cuius eſſet ad Amphilochium canon pœnitentialis de iis qui in bello feciſſent homicidium, vt non impertiretur eis ſacra communio abſque præuia pœnitentia. Habet iſta Theodorus *a* Balſamon, dum eiuſdem S. Baſilij canones interpretatur. Hac vero Phocam puto via eneruatum militum robur erigere conatum eſſe, quos videret annis ſingulis à Rege Perſarum ſterni atque fugari: probe ſcientem, non viros tantum, ſed & feminas ætate tenellas, eiuſmodi ſpe martyrij omnia fortiter tormenta ſuperaſſe.

III. ANNOR. CHRISTI SVPPVTATIO GRÆC DIVERSA. *b Niceph. l. 18. c. 26. in fin.*

Sic igitur Phocas hoc anno occiſus eſt, Imperij ſui octauo: cum quo pariter alios fratres eius & neceſſarios enecatos, Zonaras tradit. Sed (quod ſemel admonuiſſe ſat erit) ſcito ſupputationem annorum Domini, quæ apud Græcos reperitur, differre ab ea quæ apud Latinos eſt, aliquot annis: ſiquidem hunc quem octauum Phocæ omnes numerant, eundem illi ſexcenteſimum ſecundum Domini ponunt; alij *b* etiam ſextenteſimum vigeſimum quintum: Latini autem recte ſexcentos decem ſupputant. Subdit vero Cedrenus, Heraclium in expeditione aduerſus Phocam adiutum fuiſſe à Criſpo ipſius Phocæ genero: ſed eundem ab Heraclio Cappadociæ præfectum, cum noua moliretur, ex Senatus ſententia clericum factum eſſe, & in exilium pulſum, vbi mortuus eſt.

INITIVM HERACLII

[Edidit nuper Dionyſ. Petauius Soc. IESV Græce & Latine Breuiarium hiſtoricum S. Nicephori Patr. Conſtantinop. de rebus geſtis ab obitu Mauritii Imp. ad Conſtantinum vſque Copronymum, & notis chronologicis illuſtrauit. In quibus obſeruat imprimis, nullum huc vſque Chronicon, Annales nullos extitiſſe, vbi non tempora Heraclii præpoſtere deſcripta ſint, & ex annorum vel anticipatione, vel traiectione, vitii aliquid adhæſerit. Deinde ex aliorum auctorum, Theophanis, Cedreni, Faſtorum Siculorum, cum prædicto Nicephoro collatione, necnon Indictionum, ac Lunæ Soliſque cyclorum, ac Paſchatum & feriarum characteriſmorum diligenti obſeruatione, eruiſſe profeſſus rectam ſingulorum annorum chronologiam, ponit primũ Heraclii annum cœpiſſe quidem hoc ipſo Chriſti anno 610. ſed menſe tãtummodo Octobri, cœpta Indictione 14 à menſe Septembri preterito: ita vt primus eius annus numerari potius debuerit anno Iuliano ſequenti, cum iſtum maiori ex parte Phocæ octauus occupauerit, quem conſtat octo ſolidos annos, binis exceptis menſibus, impleſſe. Et ex hoc fundamento, poſteriora tempora in aliquibus emendanda notauit. Te de hoc monere voluimus, vt valeas illum conſulere, dum nos Auctoris noſtri Annales proſequimur.]

IV. HERACL. IMPER.

HERACLIVS igitur, genere Cappadox, ex familia illuſtri ortus, & diuitiis potens, robore ac pulchritudine præſtans, coronatus eſt à Sergio Patriarcha, vna cum *Eudocia* Rogati Afri filia; quam cum iam antea ſibi deſponſaſſet, eo ipſo coronationis die toro copulauit. Hæc Glycas, & Cedrenus: qui & addunt, Heraclium cum antea barbam haberet latam atque prolixam, mox vbi factus eſt Imperator, comam totondiſſe ac mentum raſiſſe, qui erat Imperatorum habitus. Fuiſſet autem plane hic annus in omnibus ex nece tyranni feliciſſimus, niſi Perſarum cladem eſſet expertus; qui eodem ipſo anno *c* menſe Maio Syriam devaſtantes, Apamiam & Edeſſam ceperunt, Romanorumque exercitum eis occurrentem penitus profligarunt.

c Theoph. in Miſcel. Ced.

V. Hoc item anno Theodorus Alexandrinus Epiſcopus, vbi ſediſſet *d* annos duos, mortuus eſt, atque in eius locum creatus *Ioannes* cognomento *Eleemoſynarius*, genere Cyprius, filius Epiphanij eiuſdem Inſulæ Præfecti: cuius res præclare geſtas ſcriptis mandauit S. Leontius Neapolis Cypri Epiſcopus eiuſdem æqualis: quæ omni fide conſcripta recepta fuere in Concilio Nicæno poſteriori; ſed qui ea poſtea exſcripſit ex prototypo Metaphraſtes, paraphraſtice aliqua eis addidiſſe videtur, haud vſquequaque veritate conſtantia. Quomodo autem ipſe Ioannes ab Alexandrinis ardenter expetitus, nolens coactus ab Heraclio Imp. fuerit curam illius Eccleſiæ ſuſcipere; ſuſceptam autem iam ab ipſo principio optime adminiſtrare cœperit, hæreſes expellendo, ſimonias extirpando, mores corrigendo, eccleſias ac xenodochia ædificando, pauperes (quos dominos ſuos vocare conſueuerat) alendo, omnibus ex æquo iuſtitiam publice adminiſtrando; idem Leontius *e* abunde tradit.

d Niceph. in Chron. IOAN. ELEEMOSYNAR. EPISC. ALEXAN. *e Ap. Sur. 23. Ianuar.*

V. CONCIL. ROM. PRO REB. ANGL. *f Bed. 2. hiſt. 4.*

Quod pertinet ad res Occidentales; celebrata eſt *Romæ* eadem huius anni Indictione decimatertia, viuente adhuc Phoca, tertio Calendas Martij, à Bonifacio Papa Quarto SYNODVS; in qua actum eſt de rebus Anglorum, quarum cauſa (vt ait Beda *f*) Mellitus Londonienſis Epiſcopus ad Sedem Apoſtolicam acceſſerat: ſed deſiderantur Synodi Acta. Quod autem nuper extra mœnia ciuitatis Londonienſis erectum fuiſſet monaſterium, & in eo ædificata eccleſia in honorem B. Petri Apoſtoli, quam idem Princeps Apoſtolorum nocte illa quæ ſolemnem eius ab Epiſcopo faciendam dedicationem præcederet, diuinitus ſolitis cæremoniis conſecraſſet; (quam rem geſtam pluribus recenſet Ealredus *g* Abbas ſcriptor grauiſſimus, qui res geſtas S. Edwardi Regis Anglorum ſcriptis tradidit:) harum inter alias rerũ gratia, nempe pro optima illius monaſterij conſtitutione, & vtrum conſecratio eccleſiæ eo modo peracta, rata haberi deberet, eundem Mellitum Romam acceſſiſſe putamus.

S. PETRVS SVAM ECCLES. CONSECRAT. *g Ap. Sur. 5. Ianuar.*

VI. CONCIL. TOLET. DE PRIMATV ILLIVS ECCLES.

Hoc itidem anno ſexcenteſimo decimo, qui ab Hiſpanis notatur Æra ſexcenteſima quadrageſima octaua, decimo Calendas Nouembris celebratum eſt TOLETANVM CONCILIVM anno primo Gundemari Regis, qui tertius regnauit à Reccaredo primo ex Gothis Hiſpaniarum Rege Catholico; cui ſucceſſerat Liuba, huic vero Wittericus. In hoc autem Concilio nihil præterea actum apparet ab Epiſcopis prouinciæ Carthaginenſis, qui in vnum conuenerunt numero quindecim, niſi vt profiterentur, Eccleſiam Toletanã, non Carpetianæ ſolum regionis, ſed totius Carthaginenſis prouinciæ eſſe Metropolim, (quod in controuerſiam à nõnullis deducebatur) eamque antiquitus conſecutam eſſe di- dignitatem. hæc ex Actis eiuſdem Concilij, necnon ex ipſius Regis Gundemari in eius decreti confirmationem edita conſtitutione, cui non Epiſcopi dictæ Synodi, ſed ex aliis Hiſpaniæ prouinciis & Galliæ Narbonenſis ſubſcripti habentur vniuerſo viginti ſex. Vt autem non vnius Carthaginenſis prouinciæ, ſed totius Hiſpaniæ, Toletanus Epiſcopus Primas fuerit, ab Eccleſia Romana eſſe conſecutum certum eſt; neque id ſemel, ſed repetitis ſæpius poſtea priuilegiis perpetuo ſtabilitum. At quando *h* primo huiuſmodi priuilegium conſecutus ſit, incertum eſt. Nam quod aliqui tradunt, id factum fuiſſe ab ipſo Petro Apoſtolo, haud probari poteſt. Quomodo enim id tunc factum potuit, ſi an primatum gereret vnius prouinciæ Carthaginenſis, in controuerſiam deductum fuit hoc tempore?

h Vide infra an. 649. VIII. in fin.

IESV CHRISTI AN. 611.

BONIF. IV. AN. 5.

HERACLII AN. 2.

ANNO Chriſti ſexcenteſimo vndecimo, Indictione decimaquarta, Perſæ ex more irrumpentes in Armeniam & Cappadociam, poſt ingentem prædam hominum, & omnium rerum vaſtationem, potiti ſunt Cæſarea Cappadociæ, populumque captiuum abduxerunt. Quo pariter anno

a Theoph. in Miſcel. S. HERACL. IVN. NASCITVR. AVGVSTA MORITVR. b Ap. Sur. 23 Ianuar. c Zonar. in Annal.

Heraclij a Secundo, Eudocia Auguſta tertio die Maij filium peperit Heraclium Minorem, qui & Conſtantinus Iunior dictus eſt, eundemque filium fuiſſe ſecundum ſpiritum Ioannis Eleemoſynarij, Patriarchæ Alexandrini, tradit Leontius in Vita b ipſius Ioannis. Cum vero paulo poſt eadem deceſſiſſet Imperatrix, eius pompam funeris c puellæ quædam barbara proſpectans per feneſtram, ſputum imprudens in feretrum deiecit; quæ mox comprehenſa & cremata Auguſtæ infeliciter parentauit.

II. De S. Avstregisilo Episc. Bitvric. d Ap. Sur. 20 Maii.

Quod pertinet ad res Occidentalis Eccleſiæ; remanſerunt illæ ſcriptorum inopia prorſus obſcuræ: niſi quod Eccleſia Gallicana vita & obitu ſanctiſſimi atque mirifici Præſulis Bituricenſis *Auſtregiſili* claruit. de quo erroris arguas eũ, qui in annum ſexcenteſimum vigeſimum ſeptimum eius obitum refert; cum conſtet eum ante Theodoricum Francorum Regem eſſe defunctum, qui poſt triennium ex hac vita migrauit. Extant d vero mirabiles eius res geſtæ quam fideliſſime conſcriptæ; ex quibus apparet, ipſum deceſſiſſe paulo poſt quam ingenti prorſus animo reſtitiſſet Guarnerio homini ſæuiſſimo, timidiſſimo, & auariſſimo, quem Rex Theodoricus miſiſſet ad vrbem Bituricenſem ad exigendas pecunias inſuetas. Sub cuius ſucceſſore *S.Sulpitio* idẽ Guarnerius inuito Præſule quod cupierat perficiens, ſenſit continuo diuinam vindictam, cum ad exonerandum ventrem ſecedens inteſtina omnia emiſit: ex quo tempore nemo auſus fuit regiorum miniſtrorum ab ea vrbe illam pecuniam extorquere. Hæc pluribus idem auctor; qui & alia ſubiicit admiranda de S. Auſtregiſilo aduerſus rerum Eccleſiaſticarum inuaſores.

IESV CHRISTI An. 612.

DEVS-DEDIT An. 6.

HERACLII An. 3.

I. ANno Domini ſexcenteſimo duodecimo, Indictione decimaquinta, ceſſantibus Perſis iam victoriis exatiatis, inuadentes Syriam Saraceni ferro igneque cuncta miſcuerunt: cum interea Heraclius Imp. *Epiphaniam* filiam ſuam anni huius exordio, vergente vero ipſo ad finem Heraclivm filium ſuum, eundemque *Conſtantinum* cognominatum, Auguſtos nuncupauit, ac per Patriarcham coronari fecit. Hæc ex Theophane in Miſcella.

II. S. Colvmbani exilivm, et res in eo gestæ.

Quod ad res Francorum pertinet; hic ille eſt annus, quo *S.Columbanus* probatiſſimæ ſanctitatis Abbas, (qui iam ante viginti annos ex Hibernia patrio ſolo in Gallias venerat, ac Luxouienſe in Bugundia monaſterium erexerat) Reginæ Brunichildis opera ex eodem ſuo monaſterio eiectus, in exilium pulſus eſt. Cum enim Rex Theodoricus qui Burgundiæ imperabat, familiariſſimus factus Columbano, ab eoq; ſæpius redargutus de probroſa vita quam in adulteriis tranſigeret, ſæpiuſque cum muneribus ſuis reiectus, & minis excommunicationis territus, deliberaſſet tandem concubinis derelictis legitimam ſibi ſumere coniugem, verita eadem Brunichildis eius auia, ne ſic ipſa regni adminiſtratione exueretur, quæ tranſitura eſſet in vxorem Theodorici, omnem mouens lapidem effecit, vt & Rex ſolitis miſceretur adulteriis, & Columbanus, quaſi ab aliis diuerſam monachis ſuis regulam cuſtodiendam tradidiſſet, expelleretur. Quo tempore idem Sanctus, tum ipſi Theodorico prædixit, regnum eius cum omni propagine regia funditus ruiturum: tum in exilium pergens, atque Clotarij filij Chilperici, & Teodoberti fratris Theodorici regna pertranſiẽs, (à quibus honorificentiſſime exceptus eſt) vaticinatus eſt fore vt idem Theodoricus intra triennium regno priuaretur, & monarchiam totius Galliæ Clotarius obtineret. quod & poſtea (vt dicetur) euenit. Aliquandiu vero apud Mogũtiam commoratus, Sueuorum partem ab idolorum cultu ad veram Chriſti fidem conuertit. Quæ omnia fuſe deſcripta habentur à Iona (non Beda, vt errore aliqui putant) qui his temporibus vixit, Vitamque eiuſdem Columbani fideliſſime conſcripſit a; innumera recenſens miracula ab eodem ſancto his aliiſque occaſionibus edita.

a Ext. ap. Bed. & ap. Sur. 21. Nouemb.

III. b Bed. 5. hiſt. 10. Mart. Rom. Ado, & c. ap. Bar. hoc an. & 614.

Quo eodem anno *Deſiderius* Viennenſis Epiſcopus, ac paulo poſt *Delphinus* Epiſcopus Lugdunenſis, eiuſdem impiæ Brunichildis opera (vt idem auctor, aliique b tradunt) crudeli morte perempti martyrium conſecuti ſunt.

IESV CHRISTI An. 613.

BONIF. IV. An. 7.

HERACLII An. 4.

I. a Theoph. l. 18. Miſcel.

ANno Chriſti ſexcenteſimo decimotertio, Indictionis primæ, Heraclij Aug. quarto, Perſæ conſueta irruptione Imperium affligentes, Damaſcum a ceperunt, & captiuum duxerunt populum. Quo tempore Heraclius Legatos ad Coſrhoen ipſorum Regem pro pace mittens, promiſit ei tributum annuum ſoluere; ſed deſpexit Coſrhoes, quod iam in magnam ſpem veniſſet totius potiundi Imperij. Eodemque anno idem Heraclius, defuncta iam ante vxore, inceſtuoſas nuptias contrahens, neptem ſuam *Martinam* in matrimonium duxit, Auguſtamque nominauit, coronatam à Sergio Conſtantinopolitano Epiſcopo: ſed deteſtandum id facinus graui vindicta à Deo punitum eſſe, docent Zonaras, Cedrenus, atque alij, dum turpia atque nefanda, quæ inde paſſus eſt Heraclius, referunt.

Heraclii incestvm conivgivm.

II. b Ap. Sur. 21. Nouem.

Hic idem eſt annus, quo Theodobertus Francorum Rex prælio victus à Theodorico fratre (inter quos lis erat exorta de regnorum limitibus) & ſuorum proditione captus, ductuſque ad Brunichildem auiam quæ Theodorico fauebat; eiuſdem ſuaſu clericus ordinatus eſt, & non multos poſt dies impie nimis occiſus. Hæc Ionas ſui temporis ſcriptor in Rebus b geſtis S.Columbani, qui ea omnia ante prædixerat. At recentiores qui proſecuti ſunt res Francorum, de Theodoberti clericatu nihil: addunt autem Brunichildem ſæuientem in filios Theodoberti, eos omnes neci tradidiſſe. Si q; periit cum progenie ſua Theodobertus anno regni ſui decimoſeptimo, cum & ipſe eo anno cõiugem ſuam occidiſſet.

III. Eccl. Anglic. persecvtionem patitvr. c Bed. 2. hiſt. Angl. 5

Accidit preterea vt hoc Redemptoris anno, die vigeſima quarta menſis Februarij, primus Rex Anglorum Chriſtianus Edilberthus ex hac vita tranſierit, cum regnaſſet annos quinquaginta ſex. Cuius filius ac regni ſucceſſor *Eadualdus*, qui Paganus perdurauerat, eique impietati aliud ſcelus recens addiderat, vt vxorem patris haberet; occaſionem dedit ad priorem vomitum reuertendi, iis qui ſub imperio ſui parentis, vel fauore, vel timore, fidei & caſtimoniæ iura ſuſceperant. Vnde & diuina vindicta meruit Rex crebram mentis veſaniam, & ſpiritus immundi inuaſionem pati. Quo etiam tempore cum pariter Saberethus Rex Orientalium Saxonum, nepos Edilberthi Chriſtianus deceſſiſſet, eiuſque filij Paganiſmum colerent; hinc orta aduerſus Chriſtianos perſecutione, coacti fuere Iuſtus Roffenſis ac Mellitus Lõdonienſis Epiſcopi, in partes Galliæ ad tempus ſecedere. Quæ omnia pluribus Beda c. Sed quod hunc annum ſignat obitus Edilberthi, ex eodem in epitome reponendus eſſet anno Chriſti ſexcenteſimo decimoſexto, vel etiam decimooctauo.

IESV CHRISTI An. 614.

BONIF. IV. Vlt.

HERACLII An. 5.

I. Bonif. PP. obit. Devs-dedit creatvr.

ANno Chriſti ſexcenteſimo decimoquarto, Indictione ſecunda, octaua Maij (quidam habent vigeſima quinta) *Bonifacius* Papa diem obiit, cum ſediſſet annos ſex, menſes octo, dies tredecim, ſepultuſque eſt in baſilica S.Petri. Cumque ſedes vacaſſet menſes quinque & dies duodecim, Devsdedit Romanus, filius Stephani Subdiaconi, creatus eſt

Pontifex die decimatertia Nouembris. Hæc ex Anaſtaſio.

II. Quo pariter anno, cum Laurentius Dorouernenſis Metropolitanus, qui adhuc in Anglia remanſerat, & ipſe illinc recedere deliberaſſet; nocte quadam à S. Petro ob id correptus, & acriter flagellatus, mane facto Regem adiens, remque enarrans, plagas oſtendit quibus. Rex perterritus, confeſtim præter ſpem omnium, abdicata idololatria, ac connubio illegitimo, Chriſtianam fidem pietatemque amplexus eſt & Epiſcopos qui in Galliam receſſerant reuocauit. Hæc Beda *a*.

LAVREN. EPISCOP. FLAGELLATVS A S. PETR.

a Bed. hiſt. Angl. lib. 2. c. 6.

III. Hoc item anno adfuit tempus triennij vt Columbani vaticinium impleretur de morte Theodorici Francorum Regis, ac Clotarij monarchia. Nam & cum vno dumtaxat anno Theodoricum fratri Theodoberto ſuperuixiſſe maiores tradant, vtique hoc anno ipſum mortuum eſſe dicendum eſt. Porro eundem diuinitus fulmine ictum interiiſſe, Ionas *b* Abbas ſui temporis hiſtoriam ſcribens teſtari videtur. Sed veneno necatum dolo impiæ Brunichildis ipſius auiæ, ob inimicitias poſt obitum Theodoberti ortas, teſtatur Aimoinus *c*: qui nihilominus refert & aliorum ſententiam, dicentium eum ex hac vita ereptum dyſenteriæ morbo, decimooctauo regni ſui anno. Poſt eum vero Brunichildis filium eius illegitimum Sigebertum in regnum ſuffecit. Cuius regni exordio Walfridus Strabo, magni nominis ſuæ ætatis auctor, in Rebus *d* geſtis S. Galli Abbatis accidiſſe ait, vt *Fridiburga* virgo Gunzonis Ducis filia, ipſiuſque Sigeberti Regis ſponſa, eodem die quo nuptiæ celebrari deberent, omnibus inſciis, depoſitis regalibus veſtimentis ſacrum ſumpſerit velamen, cui ex voto ſe obligarat, cum à dæmonis vexationibus per S. Gallum nuper liberata eſſet. Quam piam eius deliberationem pius Rex, licet illam ſumme deamaret, approbans, donis illam ingentibus honorauit, præfecitque monaſterio ancillarum Dei, quod in honorem B. Petri Apoſtoli conſtructum erat in ciuitate Metenſi; vbi hæc geſta ſunt.

b Ion. in Vit. S. Columb. c. 28. ap. Sur. 21. Nouemb.
c Aimoin. lib. 3. c. 100.
d Ap. Sur. 16. Oct. c. 21

FRIDIBVRGÆ VIRG. DIGNVM FACINVS.

IV. Cum igitur ex his pium Sigeberti animum colligere poſſis, obfuit tamen ei impietas proauiæ Brunichildis, ac deteſtabilis memoria parentis: quotquot enim aduerſus eos odium conceperant, in Sigebertum illud penitus conuerterunt. Itaque Rex Clotarius, ad quem iure deferebatur ſucceſſio regni Theodorici, quod ille nullos reliquiſſet filios legitimos; collecto exercitu aduerſus eundem Sigebertum progrediens, ipſum prælio victum, captumque peremit, ſed & quinque fratres eius, Theodorici filios nothos, vna cum ipſa Brunichilde capiens, eoſdem ſeparatim interfici iuſſit: Brunichildem autem primo per contemptum ſuper camelo circumductam, poſtea cunctis aduerſus eam conclamantibus, crinibus ac brachiis caudæ indomiti equi alligatam, miſerrimo ſupplicio vitam finire coegit. Hæc breuiter Ionas; fuſius Aimoinus *e*, & alij, recenſentes cuncta feminæ improbæ ſcelera, cuius opera & conſilio decem Reges extinctos tradunt. Quam quidem tam diu tolerauit Deus, vſquedum in ſeruos ſuos non eſt furens debacchata. Riſimus autem recentiorem auctorem, qui conatus eſt eam excuſare; quæ ab omnibus hiſtoricis huius temporis ſacrilega, ſanguinaria, & vbique nefaria conclamatur. Licet enim illam aliquando S. Gregorius Papa ſuis epiſtolis laudaſſe reperiatur; non tamen Gregorij laudes ignota crimina, aut poſtea commiſſa purgant.

BRVNICHILDIS REG. INFELIX EXITVS.

e Aim. lib. 4. c. 1.

V. Sic igitur Brunichilde vna cum ſpuria Regum prole è medio ſublata, Clotarius monarchiam totius Galliæ ſecundum quod S. Columbanus prædixerat, eſt conſecutus. Qui memor viri ſanctiſſimi, legationem ad eum miſit, qua eum ex Italia, in quam ſe prope Mediolanum receperat erecto monaſterio Bobienſe, reuocaret in Gallias ad locum ex quo eiectus fuerat: verum id perſuadere minime potuit, quod ſciret Columbanus iam imminere ſui corporis diſſolutionem; quæ ſequenti anno accidit nono Calendas Septembris. Interea tamen ſcripſit ad Regem litteras commonitorias, quibus eum intra limites bene inſtitutæ vitæ contineret: quod & diligenter Rex ſecutus eſt. Habet hæc Ionas in fine rerum geſtarum eiuſdem Columbani. De Rege vero Clotario illud habetur *f* expreſſum, fuiſſe literis eruditum, miſericordem, Eccleſiarum vtilitatis ſtudioſum, ſeruorumque Dei ac ſacerdotum amatorem, quorum cultu ſciret conciliare ſibi Deum.

CLOTARIVS SOLVS REGNAT IN GALLIA.

f Aimoin. lib. 4. c. 16. & alii.

VI. Inter alios autem plures ſanctiſſimos viros, qui diebus his floruerunt in Galliis, quorumque opera frequentius Clotarius vſus eſt, *S. Arnulphus* extitit Metenſis Epiſcopus, (cuius res geſtas idem Ionas deſcripſit) vitæ moribus & miraculis clarus; cui & filium ſuum Dagobertum Rex inſtituendum tradidit: Necnon *S. Lupus* Epiſcopus Senonenſis; quem poſtea cum ex ſubdola malignantium verſutia (vt ait Aimoinus *g*, & vt fuſius tradunt *h* eiuſdem ſancti viri Acta) Clotarius Rex in exilium miſiſſet; idem paulo poſt eundem reuocauit, ac veniam cum gemitu ad pedes eius humi proſtratus petiit, eique per ſe ipſum famuli loco in conuiuio miniſtrauit multiſque muneribus donatum Eccleſiæ ſuæ reſtituit. Ceterum cum in eiuſdem S. Lupi Actis fiat mentio prægrandis *Tintinabuli*, ſiue campanæ, quæ in eccleſia Senonenſi erat ad conuocandum populum; ſatis declaratur, iam hoc tempore in vſu frequenti eas fuiſſe in Occidente receptas. In Oriente autem adhuc conſuetudo illa perſeuerabat, pulſandi ligna.

DE SS. ARNVLPHO METEN. ET LVPO SENON.

Quæ vero hoc §. continentur, habet præcipue Baron. an. ſeq. & 631.
g Ibid.
h Ap. Sur. 1. Sept.

CAMPANARVM VSVS FREQVENS IN OCCID.

VII. Hic item annus Siſebuti regnantis in Hiſpaniis quartus numerandus erit, ſecundum Iſidori Chronicon, dum vno amplius anno Heraclium præcedere Siſebutum in regno affirmat: qui & in præfatione tradit, ſe vſque ad Heraclij & Siſebuti tempora ipſum Chronicon perduxiſſe. Cuius poſtremo loco ponit, eundem Siſebutum Iudæos regni ſui ad Chriſti fidem conuertiſſe: ſed violentia quidem adhibita, vt docet id improbans canon quinquageſimus ſeptimus Quarti Toletani Concilij, necnon Tudenſis in Chronico, qui tamen hæc geſta refert in ipſum Siſebuti regni principium. Porro extat *i* lex de his ab eo data, qua ſanxit vt omnes regni ſui Iudæi, qui intra annum baptizari noluiſſent, centum flagella decaluati ſuſciperent, & exilio mulctarentur, facultatibus eorum fiſco delatis. Atque Ado Viennenſis, Iudæorum qui baptizari renuerunt nonnullos fuga lapſos migraſſe in Gallias: nonaginta vero millia tunc baptizata fuiſſe, alij *k* tradunt. Hoc autem ipſum factitatum poſtea in Galliis fuiſſe ſub Dagoberto Rege Clotarij filio, hortante Heraclio Imperatore, hiſtorici *l* qui Francorum res ſunt proſecuti confirmant: idemq; obſeruatū ab ipſo Heraclio Hieroſolymis, Theophanes eſt auctor, & ex eiuſdem Imperat. conſtitutionibus *m* liquet; ad hoc videlicet impulſo, tum ob graſſationem Iudæorum in Chriſtianos ibidem Hieroſolymis factam; tum etiam quod (vt iidem Francorum hiſtorici tradunt) per aſtrologiam, in qua apprime fuit eruditus, cognouiſſet à circumciſis gentibus Imperium eſſe vaſtandum. Sed quos ipſe putauit futuros Iudæos Imperii vaſtatores, fuerunt ij Saraceni, iidemque Hebræorum inſtar circumciſi; de quibus poſtea agendum.

IVDÆI VBIQVE IVSSI BAPTIZARI INVITI.

i Leg. Wiſigoth. li. 12. tit. 3. l. 3.
k Aimoin. 4. hiſt. Frā. 22.
l Aim. ibid. & Append. ad Greg. Tur. Rigord. in Vit. Philip. Aug.
m Ius Orient. lib. 1.

VIII. Interea hoc ipſo anno, quinto eiuſdem Imperatoris, à Coſrhoe Perſarum Rege Syriam deuaſtante, ſacroſancta Hieroſolymorum ciuitas capta eſt, loca ſancta dirupta atque combuſta; & qui in eadem ciuitate erant Chriſtiani, Iudæis vili pretio venundati, ab iis poſt innumera tormēta dire admodum trucidati ſunt: Zacharias vero Patriarcha, vna cum ſanctiſſimo Ligno S. Crucis, aliaque multa præda, in Perſidem abductus eſt. Hæc Theophanes *n*: qui ait numerum occiſorum à Iudæis Chriſtianorum fuiſſe nonaginta millium. Si quæ autem in tanta vaſtitate inueniri potuit conſolatio, ſubminiſtrata eſt ea quidem à magno illo Alexandrino Patriarcha Ioanne Eleemoſynario, qui fugientes Alexandriam Magiſtratus, priuatos, Epiſcopos, clericos, ſuſcepit, aluitque: reliquias vero eorum qui remanſerant ex captiuitate, per ſuos viſitauit, rebuſque neceſſariis recreauit atque etiam captiuos redimere curauit: vt hæc omnia tradit in eius Vita Leontius.

HIEROSOLYMA CAPTA A PERSIS.

n Theoph. Miſcel. lib. 18.

IX. Sed & *Antiochus* monachus Palæſtinus Abbas Lauræ Sabæ, vitæ ſanctitate mirificus, & doctrina celebris, ſparſim eiuſmodi Hieroſolymitanam cladem, ac S. Crucis captiuitatem in ſuis homiliis deploraſſe reperitur, quas his iiſdem temporibus numero centum vnde triginta *o* compoſuit, vt ſuis prodeſſet monachis non valentibus loco vno conſiſtere, ſed ob barbarorum graſſationes huc atque illuc diuagantibus, ac per loca deſerta ſalutem ſibi quærentibus: vt ſcilicet illi in tanta penuria verbi Dei, haberent vnde conſolationem acciperent ſpirituale, atque in monaſticæ vitæ inſtitutis cōfirmarentur. Hoc enim fuiſſe animi eius

ANTIOCHI MONACHI HOMILIÆ.

o Ex... Bibl. Pa...

con-

conſilium, declarat ipſe in præfatione ad Euſtathium Abbatem, cuius rogatu ea conſcripſit: vbi & Martyrium enarrat quadraginta quatuor ſanctiſſimorum monachorum, quos ante octo dies quam caperetur Hieroſolyma, Iſmaelitæ ſiue Saraceni in monaſterio ipſius Antiochi crudeliter membratim conciderunt: quorum etiam diem natalem celebrat Eccleſia Catholica decimaſexta menſis Maij. Addit & de miſerando caſu monachi Sinaitæ, qui cum in monaſtica exercitatione incanuiſſet, à dæmone tandem variis illuſionibus & in ſomniis deceptus, in Iudaiſmum delapſus eſt, & vxorem accepit; ſed tandem vermibus arroſus expirauit. Porro Saracenos vbique graſſari conſueuiſſe in monaſteria ſunt etiam alibi quamplurima teſtimonia.

MONACHI APOSTATÆ MISERANDVS EXITVS.

X.

S. CRVX CAPTA TERRO REM PERSIS AFFERT.

Sed ut ad Coſrhoen reuertamur, plane admiratione dignum illud fuit, impium hominem adeo eſſe reueritum Crucem ſanctam, vt nec auſus fuerit ab ipſa theca qua operiebatur, ſignaculum amouere vt vel eam inſpiceret; ſed timore perculſus, vti in ſacroſancto templi loco aſſeruabatur obſignata, ita in Perſidē voluerit transferre; quo demum pror ſus modo omnino intacta Hieroſolymam reportata fuit cū ſigillo integro. Tradit enim iſta Suidas in Heraclio: quibus conſentaneum eſt quod dicitur apud Adonem *p* in Martyrologio, eandem Crucem ſanctam ſummo honore in Perſide fuiſſe aſſeruatam. Immo & timorem ingentem Perſis incuſſiſſe, quod iactaretur ab ipſis Deum Chriſtianorum in eam prouinciam aduenifſe, teſtantur Acta *q* ſanctiſſimi martyris Anaſtaſij Perſæ; qui eiuſmodi tunc terrore Perſarum commotus, de religione Chriſtiana ſciſcitari cœpit, quam & magno poſtea ardore (vt videbitur) ſuſcepit, conſummauitque.

p Ado in Martyrol. 14. Sept.

q Ap. Sur. 22. Ianuar.

IESV CHRISTI AN. 615.

DEVS-DEDIT AN. I.

HERACLII AN. 6.

I.

ANNO Chriſti ſexcenteſimo decimoquinto, Indictione tertia, nullo reſiſtēte Coſrhoes inuaſit occupauitq; vniuerſam Ægyptum; excurrenſque Lybiam, Carthaginem fruſtra tentauit; quamplurimis vero captiuis abductis, onuſtus præda reuerſus eſt in Perſidem. Hæc Annales *a* Græcorum, de quibus fit etiam mentio apud Leontium *b* in Vita Ioannis Eleemoſynarij Epiſcopi Alexandrini, dum narrat, quomodo ingenti fame Ægyptum vexante, cum idem Ioannes præter vniuerſos Eccleſiæ theſauros, etiam mille auri libras mutuo acceptas expendiſſet in ſubuentionem egenorum, qui Perſas fugientes aduenifſent Alexandriam, nec iam quod amplius erogaret haberet; hancque aucupatus occaſionem quidam prædiues clericus, qui ſecundas nuptias cōtraxerat, eidem in has anguſtias redacto multa millia frumenti, & auri centumq; quinquaginta libras, vt ipſum ordinaret diaconum, offerret; nihilominus ille eiuſmodi ſimoniacum cum ſua pecunia omnino reiecerit. Vixque eum remiſerat, cum ipſi nuntiatum eſt aliquot naues Eccleſiæ in portum appuliſſe, ferentes ex Sicilia multa frumenti millia, quibus ipſe populum pauit. His autem plane oſtenſum eſt, quanta ſuadeat mala prudentia carnis, cum in Deum peccare conſulit potius, quam de eius prouidentia ſpem concipere: quo fit vt res Eccleſiæ quotidie in deterius prolabantur.

a Theoph. in Miſcel. lib. 18. Cedr. in Comp. an. 6. Herac.
b Ap. Sur. 23. Ianuar.

PRVDENTIA CARNIS ADVERSATRIX ECCLESIÆ.

II.

TYRANNI IN ITALIA

Accidit autem ad mala quibus Romanum Imperium adeo eſſet in Oriente labefactatum, vt etiā in Occidente quod reſiduum erat nutare cœperit, rebellante in Italia *Ioanne* cognomento *Compſino* Præfecto vrbis Neapolitanæ; qui cæſo Ioanne Exarcho, tyrannidē arripuit. Cuius rei gratia miſſus ab Heraclio Imperatore *Eleutherius* exarchus, Ioannis Exarchi cædem vlciſcens, Compſinum bello captum peremit: ſed tamen & ipſe poſtea in tyrannum erupit. Habet hæc paucis Anaſtaſius in Rebus geſtis Deuſdedit Romani Pontificis, & ſucceſſoris eius Bonifacij Quinti. Quo etiam auctore conſtat, fuiſſe inſuper hunc annum Italiæ infauſtum ob terræmotus vehemētiſſimos, & quæ ſubſecuta eſt, luem elephantiæ. Tuncque accidit, vt cum *c* afflictæ Vrbi proſpiceret ipſe ſanctiſſimus Pontifex Deuſdedit, præſenſque viſitaret ægrotos, miſeratione commotus vnum ex illis exoſculatus, diuino miraculo ab eodem morbo reddiderit mundum.

c Martyrol. Rom. 8. Nouemb.

DEVS D. PP. OSCVLO SANAT LEPROSVM

IESV CHRISTI AN. 616.

DEVS-DEDIT AN. 2.

HERACLII AN. 7.

I.

ANNO Chriſti ſexcenteſimo decimoſexto, Indictione quarta, mortuus eſt Agilulphus Longobardorum Rex, vbi regnaſſet *a* annos viginti quinque: cui ſucceſſit maior natu filius Adalvvaldus ſub tutela Reginæ matris Theodolindæ: ſub quibus eccleſiæ reſtauratæ ſunt, & multæ donationes locis ſanctis factæ. Sed famoſiſſima illa fuit, quam exhibuerunt baſilicæ in honorem S. Ioannis Baptiſtæ ab iiſdem in Modoetia erectæ, qui locus duodecim diſtat millibus à Mediolanenſi ciuitate: à quo tempore (ait Paulus *b* diaconus hæc narrans) Longobardi in omnibus actibus ſuis tam bellicis quam ciuilibus, cœperunt inuocare S. Ioannem, vt illis præberet auxilium virtute Domini noſtri IESV CHRISTI.

a Paul. diac. lib. 4. c. 15.

LONGOB. INVOCĀT S. IO BAP.

b ibid. c. 22.

II.

Hoc item anno tradunt Annales *c* Græcorum eo vſque progreſſos eſſe Perſas, vt per Lybiam venerint Carthaginē, eamque diu obſeſſam tandem ceperint: cùm inter tot tantaque Orbis flagella, Heraclius Imp. ſtupiditate quadam oppreſſus, omiſſa omni de bellicis rebus cura, ad ſuos filios honoribus prouehendos incumberet. Hoc ſiquidem anno creauit Conſulem *Conſtantinum* Iuniorem, qui & *Heraclius* dictus eſt; minoremque eius fratrem ex Martina genitum, *Conſtantinum* itidem nominatum, Cæſarem dixit.

c Theoph. li. 18. Miſcel.

III.

MODESTVS ABBAS CVRAT ECCL. HIEROSOL.

Quod vero Eccleſia Hieroſolymitana, abducto in Perſidem Zacharia Patriarcha, abſque paſtore relicta eſſet, iniuncta eſt eius adminiſtratio *Modeſto* Abbati: qui licet nondum Epiſcopus, (viuebat enim adhuc Zacharias; nec licebat vnius Eccleſiæ Epiſcopos eſſe duos) loco tamen Epiſcopi magno animi ardore non ea tantum quæ ad curam animarum, quietemque monachorum extorrium ſpectare videbantur, pertractauit; ſed etiam in reſtituendis igne conſumptis eccleſiis alterum ſe Zorobabelem exhibuit: cuius rei locuples teſtis eſt Antiochus monachus in præfatione ad Homilias ſuas; de quibus dictum eſt ſuperius.

IESV CHRISTI AN. 617.

DEVS-DEDIT AN. 3.

HERACLII AN. 8.

I.

DEVS D. PP. OBIIT. a 30 *q. par-uenit ad nos.*

ANNO Domini ſexcenteſimo decimoſeptimo, Indictione quinta, *S. Deuſdedit* Papa (ſecundum Anaſtaſij rationem, & Tabulas Eccleſiaſticas) ad cœlum migrauit ſexto Idus Nouembris, vbi ſediſſet annos tres, minus dieb. quinque; ſepultuſque eſt in baſilica S. Petri. Extat eius ſcriptorum tantummodo fragmentum apud Gratianum *a*, vnius epiſtolæ ad Gordianum quendam in Hiſpania Epiſcopum ſcriptæ, de viris ac mulieribus, qui proprios liberos ſuſcepiſſent ex lauacro ſancto; quos idem Pontifex, ex prædeceſſorum ſententia, omnino iuſſit à carnali copula abſtinere. Adduntur ab aliis alia, nempe reſtituendam eſſe dotem, & liberam facultatem nubendi conceſſam poſt annum: ſed neutrum habet Gratianus. Ceterum cum poſt mortem Deuſdedit, ſedes vacaſſet menſem vnum & dies ſexdecim, (ſiue, vt alij codices Anaſtaſij habent, dies ſex) in eius locum ſubrogatus eſt BONIFACIVS eius nominis Quintus, patria Neapo-

DE SPIRIT. COGNATIONE DECRETVM.

BONIF. PP. V. CREATVR.

Neapolitanus, die decimaquarta, vel ſecundum alios vigeſima quarta Decembris. Ante tempus autem ipſius ordinationis (inquit Anaſtaſius) Eleutherius Exarchus, cum tyrannide ſumpta Rex Italiæ dici voluiſſet, venturus Romam, à militibus Rauennatibus in via occi us eſt, caputque eius miſſum Conſtantinopolim ad Imperatorem.

II. De Agreſtino monacho ſchiſmatico.

Quo tempore monachus quidam Luxouienſis in Burgundia monaſterij (in cuius regimine, S. Columbano ſanctus item Euſtaſius ipſius diſcipulus ſucceſſerat) nomine *Agreſtinus*, qui quondam Theodorici Francorum Regis Notarius fuerat, ſub prætextu fidem gentibus prædicandi, nonnullas abſque vllo fructu peragrans regiones, cum Aquileiam perueniſſet, illic Aquileienſium imbutus ſchiſmate (quo ob Tria Capitula ab Eccleſia Catholica ſeiuncti adhuc erant) in Gallias rediens, alios ſecum præcipites in ruinam abducere tentauit: ſed fruſtra, cunctis videlicet communioni Catholicæ & Apoſtolicæ Sedis (vt decet gentem Chriſtianiſſimam) inhærentibus. Quare ab hoc conatu deſiſtens, aliudque certamen ſuſcipiens, nempe aduerſus monaſtica inſtituta à S. Columbano ſuis relicta, de variis ea defectibus leuiter nimis incuſare cœpit, traxitque ſeditioſus homo ad ſuas partes nonnullos Epiſcopos; vſque adeo vt ad has turbas comprimendas, Clotario Francorum Regi opus fuerit dare operam, vt cogeretur *Matiſcone* CONCILIVM. In quo idem Agreſtinus ab Euſtaſio Abbate valide confutatus, & quod nimis refractarium ſe oſtenderet, ab eodem ad diuinum iudicium intra annum, cauſam cum S. Columbano dicturus, citatus; demum Epiſcopis Catholicis cogentibus, conuerſionem ſimulās ad breue tempus quieuit. Sed paulo poſt iterum monaſteria tentans, multos ſeduxit, aduerſus quos Dei vindicta ſe variis punitionibus exeruit: donec tandem & ipſe Agreſtinus in pertinacia ſua permanens, vt Euſtaſij ad diuinum iudicium citatio præualeret, triginta diebus ante finem vertentis anni, à ſeruo ſuo (cuius vxore abuti dicebatur) ſecuri percuſſus interiit. Sicque ceſſauit eiuſmodi ſchiſma, cunctis ipſius fautoribus ad ſaniorē mentem reuerſis. Quæ quidem omnia exacte proſecutus eſt Ionas Abbas huius temporis ſcriptor, in Vita *b* eiuſdem S. Euſtaſij.

Concil. Matiſc. in huius cauſa.

b *Ext.ap. Bed.*

III. Coſrhoes repellit legationem Heraclii.

Quod pertinet ad res Orientales; cum nullam ſibi adeſſe vim reſiſtendi Perſis Heraclius Imp. ſentiret, nouam ad Coſrhoen eorum regem legationem miſit, qua pacem quibuſnis iniquis conditionibus expoſceret. Sed truculentus barbarus, quem olim vidimus exortem regni, viribus Chriſtiani Romani Imperij reſtitutum, horum immemor, illam pacis conditionem præſcribere non erubuit, vt ipſe Romanus Imperator cum ſuis omnibus Chriſtum abnegaret, & Solis quem Perſæ adorarent cultor fieret. Referunt hæc Annales *c* hoc anno. At reſpexit tandem, ſero licet, Deus Chriſtianorum talem Ethnici Regis arrogantiam, eumque dedit in opprobrium gentibus, vt ſuo loco dicetur.

c *Theoph.in Miſc. el.lib.*18.

IESV CHRISTI AN. 618.

BONIFACII V. AN. 1.

HERACLII AN. 9

I. a *Theoph. Cedren.*

ANNO Chriſti ſexcenteſimo decimooctauo, Indictione ſexta, Chaianus Rex Auarum *a* ſub pacis nomine decipiens Imperatorem, ſuburbia ciuitatis Conſtantinopolitanæ eſt deprædatus. Eodemque anno ſui Imperij nono, octauo Calendas Maias, Heraclius, exigente Sergio Patriarcha, pragmaticam *b* ſanctionem edidit, qua confirmauit decretum ab eodem Sergio factum, ne quis cooptaretur in clerum, niſi in defuncti locum ſubrogaretur: nempe quod accideret vt procerum fauore tot homines ſeſe intruderent in Eccleſiam Conſtantinopolitanam, vt reditus ad alendos omnes non ſuppeterent.

b *Nouel. Imp.lib.*2. *Nouel.*4. Heraclii ſanctio de cler. Eccl. Conſt.

IESV CHRISTI AN. 619.

BONIF. V. AN. 2.

HERACLII AN. 10.

I. Concil. Hiſpal.

ANNO Chriſti ſexcenteſimo decimonono, Indictionis ſeptimæ, quo & ſecundum Iſidori Chronicon nonus numeratur Siſebuti Hiſpaniæ Regis, & Æra ſexcenteſima quinquageſima ſeptima, Idibus Nouembris celebrata reperitur in Hiſpania SYNODVS HISPALENSIS octo Epiſcoporum, quibus præfuit *S. Iſidorus* eius ciuitatis Antiſtes. Ab iis vero controuerſiæ plures diuerſarum Eccleſiarum, per tredecim ſunt deciſæ Actiones. In quibus obiter notamus, improbari *a*, miniſtros Epiſcoporum, quibus in rebus & Iudiciis Eccleſiaſticis vtuntur, eſſe laicos: itemque vetari *b* monachis omnem conſuetudinem cum Deo dicatis virginibus. Sed & in eadem Synodo *c* ad rectam fidem conuerſus eſt quidam Epiſcopus Acephalorum, natione Syrus; aduerſus cuiuſmodi ſectam vltimus canon editus eſt.

a *Conc.Hiſp. act.* 9. b *ibid. act.* 11. c *Act.* 12.

II. d *Luc. Tudenſ. in Chron.* Siſebuti reg virtutes, et obitus.

Porro ipſe Rex Siſebutus hoc eodem anno ſui regni nono defunctus eſt: quem Lucas *d* Tudenſis affirmat, non ſolum fuiſſe ſcientiis eruditum, & in bello manu potentem, ſed & moribus ſanctum; adeoque inter cetera clementem, vt poſt victorias adeptas, hoſtes à militibus ſuis captos & in ſeruitutem redactos, pretio illorum dominis dato liberos dimitteret. Succeſſorem reliquit Reccaredum paruulum filium; qui ab obitu patris poſt ſex menſes itidem mortuus eſt: eique ſucceſſit Suinthilla anno ſequenti; qui pulſis iis qui nomine Imperatoris aliquas tenebant in Hiſpania ciuitates, ipſe ſolus monarchia potitus eſt Hiſpaniarum.

IESV CHRISTI AN. 620.

BONIFACII V. AN. 3.

HERACLII AN. 11.

I. Heracl. accipit aurum Eccles. ad bell. Perſ.

ANNO Chriſti ſexcenteſimo vigeſimo, Indictione octaua, Heraclius Imp. inita pace cum Auarum Rege Chaiano, totus exiſtens in expeditione paranda aduerſus Perſas, cum pecunia militiæ neruo careret, nec ſæpe à Perſis ſpoliati ſubditi tributum pendere valerent, eo adactus eſt (quod habet Theophanes) vt ab Eccleſiis, & religioſis domibus mutuo quam haberent pecuniam acciperet, ſed & ſacra earundem aurea argenteaque vaſa conflaret; quo poſſet militibus, pro templis ipſis, pro fide Chriſti, ac recuperatione ſanctiſſimæ Crucis certaturis ſtipendia ſoluere. Ad quod cum veniſſet Alexandriam ab Imperatore exactor miſſus Nicetas Patricius, dum pecunias Eccleſiæ, non quidem concedente, ſed nec omnino prohibente S. Ioanne Patriarcha, auferret; diuinitus aliæ quas Nicetæ Ioannes donaret ſuppeditatæ fuerunt; cum videlicet eodem momento allatæ ſunt ad ipſum plures mellis amphoræ, quæ omnes auro plenæ repertæ ſunt: quarum cum vnam miſiſſet ad Nicetam, iſte miraculum agnoſcens, non ſolum omnia quæ ſuſtulerat reſtituit, ſed & ipſam amphoram remiſit, ac de ſuo libras auri trecentas addidit.

Aurum diuinitus ſuppeditatum.

[Hoc tamen longius ante obitum Ioannis contigiſſe, ſignificare videtur Leontius eius Vitæ ſcriptor, dum inter alia ait, ab hoc tempore Ioannem & Nicetam tanto fuiſſe inter ſe coniunctos vinculo amicitiæ, vt etiam Ioannes fuerit Nicetæ filiorum ſuſceptor. Quinimo cum idem Leontius aperte teſtetur, Ioannem Alexandria a Niceta abductum fuiſſe priuſquam ea vrbs à Perſis caperetur; iam in Miſcella & Cedreno ex Theophane traditur, Alexandriam in Perſarum deueniſſe poteſtatem Heraclii anno ſexto. Vnde & habes, quod in Ioannis Epiſcopatus ſtabilienda chronologia induſtriam tuam exerceas.]

II.

Cum vero & eundem optaret ad Heraclium ducere, quo percepta à tam mirifico viro benedictione Imperator ſecu

S. IOAN. ELEEMOS. OBITVS.

rior ad Perſicum bellum proficiſceretur; annuenteque ei Ioanne, iam vna perueniſſent in Rhodum inſulam, idem ſanctus reuelatione habita de proxima ſui corporis diſſolutione, Nicetæ permiſſu in inſulam Cyprum patriam ſuam diuertit; ibique pie admodum animam Deo reddidit die vigeſima tertia Ianuarij, qua memoria eius anniuerſario cultu ab vniuerſa Eccleſia Catholica recolitur. Inter autem miracula, quæ poſt eius obitum ad ipſius ſacras Reliquias edita ſunt, illud haud quidem leue, quod cum eſſent eæ deponendæ in capſa vbi duo alij iam erant conditi Epiſcopi, viſa ſunt horum corpora cultum tribuere corpori Ioannis, atque ab inuicem ſponte ſeiuncta ipſum medium inter ſe accipere. Habet hæc omnia pluribus Leontius *a* in eius Vita: vbi & teſtamentum ipſius recenſens, ait Deo gratias egiſſe, quod ex mundi bonis nihil aliud ſibi reliquum eſſet, niſi tertia pars nummi, quam & ipſam iuſſit dari pauperibus; cum tamen quando creatus eſſet Epiſcopus, inueniſſet in theſauro Eccleſiæ Alexandrinæ octo millia librarum auri, atque ex oblationibus piorum collegiſſet denis millibus plures his pecunias, quas omnes in pauperes erogaſſet. In quibus mireris & diuitias eius temporis Eccleſiarum, & pietatem Fidelium, ac liberalitatem tanti Patriarchæ; qui ideo merito & *Eleemoſynarius* dictus eſt, & meruit ſæpius à Deo extraordinariis modis magnas habere pecunias, quas dare pauperibus poſſet. Porro eundem vixiſſe in Epiſcopatu annos decem, Nicephorus ait; eique ſuffectum eſſe *Georgium*: quem putamus fuiſſe illum eiuſdem Ioannis conſobrinum, de cuius cũ caupone contentione, & mirabili Ioannis manſuetudine, in eius Actis elegantem Leontius recenſet hiſtoriam.

MIRACVLVM IN EIVS SEPVLTVRA. *a Ap. Sur. 23. Ianuar.*

IMMENSVM AVRVM AB EO EROGATVM IN PAVPERES.

IESV CHRISTI AN. 621.

BONIF. V. AN. 4.

HERACLII AN. 12.

I. HERACLII PIE COEPTA EXPEDITIO.

ANNO Chriſti ſexcenteſimo vigeſimo primo, Indictionis nonæ, Heraclij duodecimo, die quarta Aprilis, poſt celebratam ſolemnitate Paſchalem, mox ſecunda feria veſperi idem Heraclius Imp. exercitum mouens aduerſus Perſas, Conſtantinopoli nauem aſcendit, relicto in eadem vrbe Cõſtantino filio, vna cum Sergio Patriarcha, & Bonoſo Patricio viro prudentiſſimo; eodemque filio, ipſoque Imperio, per litteras commendato Regi Auarum Chaiano, cum quo pactus erat amicitiam. Manu vero tenens imaginem Saluatoris Non-manu-factam, de qua ſæpe ſuperius actum, exercitum hortatus eſt ad fortiter pro CHRISTO pugnandum, commonuitque ſectari iuſtitiam & pietatem; atque eidem iurauit, ſe milites omnes loco filiorum habiturum, & vna cum illis vſque ad mortem ſtrenue certaturum. Hæc omnia ex Theophane in Miſcella. Præter quæ teſtis eſt etiam Cedrenus, eundem Imp. antequem proficiſceretur, dixiſſe Patriarchæ, ſe in manibus Dei, Deiparæ, & ipſius Patriarchæ relinquere vrbem & filium, indeque magnam eccleſiam ingreſſum attratum calceos, ante altare procumbentem, Deum oraſſe vt proſperam expeditionem ſuam redderet. Cui tunc Georgius Piſides prædixit, fore vt qui nigros indutus calceos oraret, rubefaceret eos cruore Perſarum.

II.

Prius autem quàm iſta gererentur, cum Saës Dux Perſa deuaſtato Oriente cum magno exercitu Chalcedonem vſq; veniens, Heraclium ſimulata pacificationis ſpe ad colloquiũ pertraxiſſet, receptis ab eo ſeptuaginta proceribus legatis ad Coſrhoën, eoſdem vinctos in Perſidem miſit. Cui tamen Coſroës quod Heraclium vidiſſet, neque retinuiſſet, & ad Coſrhoën deduxiſſet; mox cutem detrahi, legatos vero cuſtodiri ac male tractari iuſſit. In cuius locum alio miſſo aduerſus Romanos Duce nomine Sarbaro, hunc Imperator poſt peragratas Armeniæ Pontique regiones, ludificatis hoſtibus in Perſidem irruens, Imagine CHRISTI præuia inter primos ipſe pugnans, iuſto prælio vicit, eiuſque exercitum penitus deleuit: ſuo vero hac victoria confirmato, in Armeniam ad hiberna dimiſſo, ipſe Byzantium rediit. Hæc pluribus Annales *a*.

VINCIT PERSAS. *a Theoph. Cedr. Zonar. & alii.*

Ceterum aderat in primo illo Perſarum exercitu, vna cũ Saë militans *Anaſtaſius* nobilis Perſa, filius inſignis magi, ipſeque eiuſdem artis magicæ ac præſtigiatoriæ peritiſſimus: qui hoc anno ſuos relinquens, amore ſuſcipiendi baptiſmatis ſe contulit ad Romanorum exercitum, indeque Hierapolim; vbi apud argentariũ degens genere Perſam, religione Chriſtianum, fidei rudimenta ſuſcepit: incenſus vero multo magis ad ſubeundum martyrium, vbi in eccleſiarum parietibus picta intuitus eſſet certamina Sanctorum, Hieroſolymam petens, à Modeſto curante illam Eccleſiam baptizatus eſt, mutato priori nomine Magundat in Anaſtaſium; & poſtea ingrediens monaſterium S. Anaſtaſij, ſub Iuſtino ſanctiſſimo Abbate inſtitutis ſpiritualibus educatus eſt. Sed hæc pluribus eius Acta *b*; quæ quidem non à Metaphraſte ſcripta fuere, ſed deſcripta potius, & ante ipſum cognita, probataque in S. Poſteriori Nicæna Synodo, & à Latinis vt fide digniſſima recepta, atque emendata à Beda, ſi quæ vitio tráſlatoris potuiſſent mendoſa videri.

III. AN AST. PERSA AD CHRISTIANOS TRANSIT. [De cuius tamen cõuerſionis, monachatus, & martyrii tempore, paulo aliam init (licet dubie) Dionyſ. Petauius chronologiam in Notis ad S. Nicephorum.] *b. Ap. Sur. 22. Ianuar.*

IESV CHRISTI AN. 622.623.624.

BONIFACII. V. AN. 5.6.7.

HERACLII AN. 13.14.15.

I.

ANNO Domini ſexcenteſimo vigeſimo ſecundo, Indictionis decimæ, Heraclij decimotertio, idem in Armeniam ad exercitum properans, rurſum per legatos Coſrhoi pacem obtulit: eo vero illam reſpuente, menſe Maio in Perſidem ingreſſus eſt, aggreſſuſque Coſrhoën ipſum, qui apud Gazacoten ciuitatem cum quadraginta bellicoſiſſimorum militum millibus caſtra poſuerat: cumque præmiſſi ab Imperatore nonnulli Saraceni qui ſub eo militabant, incidentes in vigiles Coſrhois, quoſdam eorum occidiſſent, aliquos vero cum eorum duce captos ad Heraclium perduxiſſent; his territus Coſrhoes, derelicto exercitu in fugam ſe turpiter conuertit: Heraclius autem Gazacoten & Thebarmam ciuitates cepit, incenditque vna cum templo Ignis, & impoſtura Carbonum; potituſque eſt theſauro Crœſi Lydorum Regis; atque mox Coſrhoen per anguſtias Mediæ inſecutus, multas vrbes agroſque vaſtauit: ac demum ſupplicationibus exercitui iniunctis, vt diuinam reuelationem de iis quæ agenda eſſent accipere mereretur, apertis poſtea ſacri Euangelij libris, inuenit ſibi mandari vt in Albania hiemaret. Hæc ex Græcorum Annalibus *a*. Frequentem autem fuiſſe his temporibus eiuſmodi conſultationem diuini numinis, per Euangelij, ſiue totius ſacræ Scripturæ codicis fortuitam apertionem, quæ alias ſuperius dicta ſunt ſatis oſtendunt. Tot porro hæc tantaque ab Heraclio geſta S. CRVX Chriſti operata eſt, vincens Perſas cum captiua detineretur ab eis. Et ſicut magno olim Philiſtinorum & deorum ipſorum damno, illata *b* eſt captiua Arca in templum Dagon; ita plane, ſed longe maiori iactura Regni Perſarum & ſuperſtitionis ipſorum, captiua in Perſidem ducta eſt ſanctiſſima Crux, quę & crucem tandem diriſſimam ipſi intulit capienti. Dum autem in Albaniam Heraclius ſe reciperet, egregium edidit Chriſtianæ miſericordiæ exemplum, cum vehementi adueniente tempeſtate, geluque, compaſſus captiuis, quos ad quinquaginta millia habebat in caſtris, omnium vincula ſoluit, ac liberos dimiſit; vt iidem Annales referunt.

TVRPIS FVGA COSRHOIS.

a Theoph. in Miſcel. lib. 18. & Cedr. in Heracl. DIVINA REVELATIO EX APERTVRA EVANGELII. *b 1. Reg 5.* CRVX CAPTIVA VINCIT PERSAS.

II.

Anno vero Domini ſexcenteſimo vigeſimo tertio, Indictione vndecima, idem rurſum in Perſidem irruens, tres Perſarum Duces Sarabaclam, Sarbaram, atque Saïn, cum totidem validiſſimis exercitibus, variis vſus ſtratagematibus, diuerſiſq; commiſſis diu noctuque præliis, penitus deuicit, ingentemque prædam cepit, Sarabacla ipſo occiſo, Sarbara vero nudo vix fuga elapſo: licet antequam hæc tanta perficerentur, Heraclius à Lazis atque Abaſgis, qui in ipſius militabant exercitu, potentiam Perſarum formidantibus, in patriam ſuam regreſſis deſtitutus fuiſſet, indeque reliqua pars exercitus in varia non ſemel diſcrimina incidiſſet.

II. ALIÆ VICTORIÆ HERACL.

Qui & anno ſequenti, Tauro monte ſuperato, ad Tigrin

fluuium peruenit, aduerſuſque Sarbaram iterū ducens exercitum, Euphraten vadauit. Inde occupatis Samoſatis, rurſus Taurum tranſiit, Adanaque peragrata Sarum amnem traiecit. cumq; Sarbaras ex altera parte caſtra poſuiſſet, pontemque ex funibus & lana contextum ſuper flumen extendiſſet, Romani, fruſtra contradicente Imperatore, per pontem incompoſito agmine in Perſas irruentes, multos quidem occiderunt, ſed inſidiis circumuenti in magnum diſcrimen inciderunt, à quo eos Imperator liberauit, quando & gigantem ſingulari certamine è ponte deturbauit, & paucis ſtipatus aduerſus innumeros hoſtes fortiſſime pugnans, eoſdem ſuperauit, fugauitque. Vnde ſibi Sarbaras metuens, retro abiit: Imperator autem ſuos ad Sebaſteam adduxit, ac traiecto Halis flumine ibi hiemauit. Quarum rerum euentu Rex Perſarum Coſrhoes furore percitus, eccleſias omnes quæ in eius dominio erant, bonis ac donariis expoliauit: vtque Heraclio moleſtam rem faceret, Chriſtianos omnes ad ſocietatem Neſtorianæ hæreſis adegit. Hæc omnia pluribus Annales.

Gigantem vincit.

IESV CHRISTI An. 625.

BONIFACII. V. An. 8.

HERACLII An. 16.

I. Barbari coeunt advers. Rom. Imp.

Anno Chriſti ſexcenteſimo vigeſimo quinto, Indictionis decimætertiæ, quinto Belli Perſici, Heraclij Imperij decimoſexto, qui tam ſæpe atque ignominioſe ſuperatū ſe ac fugatum Coſrhoes à Romanis vidit, omnes quas tum valuit vires collegit ex ſeruis liberiſq; hominibus, omnemque excogitauit artem, qua conuerteret bellum è Pcſide in Romanum ſolum. Namque imprimis miſſo Sarbara Duce cum potiſſimo exercitu, qui pacto fœdere cum Chaiano Auarum Rege fidifrago, ſolicitatiſque Bulgaris, Sclauinis, atque Gipedibus, omnes ſimul barbaros permoueret ad inuadendam ipſam vrbem regiam Conſtantinopolim; inſuper Sain fortiſſimum totius Perſidis ducem, cum immenſo peregrinorum ac ciuium, necnon ſeruorum numero, additis quinquaginta millibus ſelectiſſimorum militum, quos præ excellentia Chryſolacas nominauit, quaſi aureum cuneum, aduerſus ipſum Heraclium direxit. Qui quidem Heraclius his cognitis exercitum ſuum in tres partes diuidens, vnam Conſtantinopolim miſit ad cuſtodiam vrbis, alteram tradidit Theodoro fratri ſuo aduerſus Sain; ipſe vero cum minima ad Lazos venit, indeque aduerſus Coſrhoen proceſſurus, Turcas orientales, Gazaros dictos, in auxilium euocās, quadraginta eorum millia à Ziebil eorum Duce accepit; cum prius idem Ziebil diſruptis Caſpiis portis Regnum Perſarum à tergo inuadens, omnia ferro igneque vaſtaſſet.

II. Vbique diuina ope ſuperantur.

Porro Sais exercitus in ipſo contra Theodorum certamine, tum grandine miræ magnitudinis à Deo per interceſſionem Beatiſſimæ Virginis immiſſa contritus eſt, tum gladiis Romanorum confoſſus. Quod indigne ferente Coſrohe, Sais mœrore mortuus eſt; cuius cadauer ad ſe delatum, idē Coſrhoes pluribus præ rabie confodit vulneribus. Auares autem vbi decem dies Conſtantinopolim obſediſſent, virtute pariter Deiparæ Virginis (in cuius honorem, iam ab ipſis Conſtantini temporibus eadem vrbs dedicata fuerat, eiuſque nomine appellata *Ciuitas Virginis*, vt ſuo loco dictum eſt;) cum mutuis inter ſe certaminibus, tum vi tempeſtatum terra marique perierunt, paucis domum ſummo cum dedecore reuerſis. Sed nihilominus Sarbaras Chalcedonem obſidione cingens: biennium ibi perdurauit; donec in ſuſpicionem adductus apud Coſrohen quod Romanis conſentiret, interfici iuſſus, ipſe re comperta obſidionem ſoluit; paceque cum filio Imperatoris inita, in Perſidem remeauit, eodem tempore quo Coſrhoes ad extrema redactus (vt videbitur) miſere per filium periit. Habent autem hæc omnia Græcorum Annales, à Theophane primum Græce editi, & ab Anaſtaſio Bibliothecario Latinis *a* communicati, à Cedreno vero Græcis in compendium redacti.

a Vid. infr. an. 813. ad num. III.

III. Anglor. Borealium conversio.

Dum iſta in Oriente gererentur, Deus vbique mirabilis, in Occidentali Eccleſia nouæ plantationis ad multiplices futuras propagationes ſpem auxit; cum hoc anno ad gentem Nordanhumbrorum, ſiue Nordhumbrorum, (hoc eſt Anglorum Borealium, ob flumen Humbrum ita dictorum,) quibus præerat Rex Edvvinus, porta aperta eſt prædicationi S. Euangelij. Accidit enim, vt idem Rex Gentilis nuptias appetens Edelburgæ Chriſtianæ virginis, ſororis Edualdi Cantiæ Regis Chriſtiani, illis hac conditione potitus ſit, vt eandem coniugem ſuam cum omnibus qui eam comitarētur, cultum religionis Chriſtianæ ſeruare permitteret. Miſſus igitur cum ea *Paulinus* (qui olim à ſancto Gregorio Papa vna cum Mellito, Iuſto, aliiſque in Angliam miſſus, hoc ipſo anno ab eodem Iuſto, Dorouernenſi Archiepiſcopo creatus eſt Epiſcopus Eboracenſis, in qua ciuitate Edvvinus morabatur) multum laborauit, vt & qui Reginam ſequuti eſſent à fide non deficerent, & Pagani ad eam conuerterentur. Quæ cum intellexiſſet Bonifacius Papa, e ueſtigio literas dedit ad ipſum Regem Edvvinum, hortans ad idolorum cultum relinquendum; aliaſque ad coniugem eius Edelburgam, admonens in eo laborare; cum & alias antea vna cum Pallio miſiſſet ad Iuſtum, qui ex Epiſcopo Roffenſi ordinatus fuerat anno præterito Archiepiſcopus Dorouernenſis, ſiue Cantuarienſis, in locum defuncti S. Melliti: qui & ipſe Londonia Cantuariam translatus fuerat poſt obitum Laurentij, ſucceſſoris S. Auguſtini, primi eius ciuitatis Archiepiſcopi. Quas quidem Epiſtolas recitat Beda *b*, dum & horum omnium, quæ ſummatim recenſuimus, hiſtoriam fuſius pertractat.

b Bed. de geſt. Angl. lib. 2. c. 8. & ſeqq.

IV. Bonif. V. obitus.

Ceterum in hunc vſque annum Bonifacium Papam perueniſſe, ex eodem Beda, Anaſtaſioque conſtat: quem obiiſſe vigeſima quinta Octobris, ac ſepultum eſſe in Baſilica S. Petri, denique ceſſaſſe Epiſcopatum eius menſes ſex & dies octodecim, idem Anaſtaſius tradit: ex quibus apparet eum ſediſſe annos ſeptem, menſes decem, diem vnum.

IESV CHRISTI An. 626.

HONORII An. 1.

HERACLII An. 17.

V. Honorii Papæ creatio.

Anno Chriſti ſexcenteſimo vigeſimo ſexto, Indictionis decimæquartæ, die decimaquarta menſis Maij, in locum Bonifacij defuncti, Honorivs natione Campanus, filius Petronij hominis Conſularis, vir eruditione Theologiæ præſtans, atque etiam poeticis excultus litteris, creatus eſt Romanus Pontifex. Laudatiſſimus ipſe quidem habetur apud Anaſtaſium, alioſque: res autem ab eo geſtæ ſuis locis recenſebuntur.

II. Heraclii aliæ inſignes victoriæ.

Hoc item anno ſexto Belli Perſici, Heraclij decimoſeptimo, hiemis tempore in Perſidem idem Imperator cum Turcis ingreſſus, improuiſo Coſrhoen perterruit; ſed mox à Turcis, vim frigoris & crebras Perſarum incurſiones impatienter ferentibus, derelictus eſt. Qui tamen haud deſpondens animum, quinimo magna fide ſuos, hortationibus ſuis ſecuros redditos de opitulatione diuina, Deique Genitricis Mariæ, aduerſus hoſtes educens, incenſis pluribus ciuitatibus, cum nouo præpotenti Perſarum Duce Razate pridie Idus Decembris ingens prælium iniit, quo ipſe inter primos fortiter pugnās, Razatem ipſum alioſque plures manu propria, non ſine vitæ ſuæ periculo occidit; collectiſque ſpoliis opimis, nimirum auratis Razatis armis, glorioſam admodū victoriam adeptus eſt, cæſis multis Perſarum millibus, Romanorum vero quinquaginta tantum militibus deſideratis, cum pugnatum fuiſſet à primo mane vſque ad horam nonam. Cum vero mox contra ipſum Coſrhoen, qui non longe aberat, feſtinaret, eodem Coſrhoe fugam capeſſente, Imperator palatiis eius campeſtribus potitus eſt; vbi Romanorum inuenta ſigna bellica in prælis olim à Perſis capta, trecenta numero vindicauit; aliiſque quamplurimis diuerſi generis bonis ad Perſarum delicias ibi poſitis, captis, &

maxi-

maxima ex parte incenſis, ibidem cum exercitu Natalem Domini & Epiphaniam celebrauit, Deo, Deique Genitrici, quam in auxilium totius belli aſciuerat, de tot felicibus ſucceſſibus gratias agens. Quæ cuncta hoc anno & initio ſequentis geſta, pluribus narrant ſæpiſſime citati Annales Græcorum.

III. Anaſtaſii Perſæ confeſſio.

Eodem anno Anaſtaſius Perſa monachus, de quo ſuperius, cum Cæſaream Palæſtinæ adueniens quoſdam Perſas Magos de præſtigiis ſuis redarguiſſet, ab illis delatus, & à Marzabana tentus, quem Coſrhoes Præfectum miſerat in Palæſtinam, egregium ſe Chriſti confeſſorem inter maxima ac multiplicia tormenta præſtitit: quod apud eius Martyrii Acta *a* lector copioſius enarratum inueniet. Eius vero certamen hoc anno cœptum, ſequenti (vt videbitur) conſummatum eſt.

a *Ap.Sur. 22.Ianuar.*

IV. Edwini Regis cõverſio.

Sed & qui literis Bonifacii Papæ de Chriſtiana religione amplexanda commonitus fuerat, Edwinus Rex Anglorum Borealium, hoc eodem anno, poſtquam ingens euaſit à ſicario periculum, victoriamque de Rege inimico habuit, Paulini Epiſcopi hortationibus, & recordatione viſionis cœleſtis ipſi olim in extremis anguſtiis poſito oblatæ, ſponſioniſque tunc factæ de ſectanda ſalutari doctrina; fidem Chriſti ſuſcipere decreuit, conſentientibus Regni ſui primatibus, ipſiſque etiam Gentilitatis Pontificibus, quorum omnium ſupremus manum primus adhibuit diruendis idolis, ſubuertendiſque eorum templis. Quomodo autem hæc cuncta ſe habuerint, exacte narrat Beda *b*: docetque eundem Regem anno ſequenti Paſchali tempore baptizatum fuiſſe, vna cum infinita propemodum eius ſubditorum omnis generis multitudine. Ac deinde ſubdit de conuerſione Carpualdi Regis Anglorum Orientalium, eiuſdemque nece à Gentili quodam illata, ac ſucceſſione Siberti viri per omnia doctiſſimi atque Chriſtianiſſimi; qui cum exulaſſet in Gallia, fidem ibi ſuſceperat, eamque in Anglia valde propagauit opera Felicis Epiſcopi natione Burgundi.

b *Bed.lib.2. c.9 12.14. 15.*

V.

Hoc pariter anno, qui numeratur Clotarii Francorum Regis trigeſimus nonus ab obitu Chilperici parentis, idem Rex *c* conſortem ſibi regni adſciuit *Dagobertum* filium ſuum ex Bertrude Regina ſuſceptum, atque S. Arnulpho Metenſi Epiſcopo (vt diximus) educandum traditum, & optimis moribus imbutum.

c *Aimoin. lib.4.c.8.*

VI. Rex Longob. ob everſam mentem pellitur.

Eodem tempore Longobardorum Rex Adalualdus, cum iam regnaſſet annos decem, euerſa mente inſaniens (vt ait Paulus *d* Diaconus) eiectus eſt regno, & in locum eius ſubrogatus Arioualdus fauore Epiſcoporum Tranſpadanorum: aduerſus quos ob illud facinus Honorius Papa literas *e* dedit ad Iſacium Rauennatem Exarchum, laborans, vt Adalualdus reſtitueretur, tum quod eius mentis euerſio arte venefica procurata, non omnem penitus rationis vſum ademiſſet; tum præcipue, quod fide Catholica præſtaret, Arioualdus autem Arianæ impietatis tenaciſſimus eſſet. Verum quamuis Exarchus nonnihil hac in re collaborauerit, tamen conſtat deſiiſſe à cœptis, ac pacem cum nouo Rege iniiſſe; nempe quod (vt par eſt credere) viribus Imperii contra Perſas occupatis, haud ſe putauit ſufficere ad bellum contra vniuerſam gentem Longobardorum agendum. Quid autem poſt hæc de iis actum fuerit, haud compertum habetur, cum & Exarchi & Arioualdi res geſtæ manſerint prorſus obſcuræ, vt Paulus etiam Diaconus queritur. Cæterum Ionas Abbas huius temporis ſcriptor, in Vita S. Bertolfi Abbatis monaſterii Bobienſis, habet quædam miranda, quæ acciderunt nonnullis monachis eiuſdem cœnobii ſub eodem Arioualdo Rege, pro comprobatione fidei Catholicæ aduerſus Arianam perfidiam: ex quibus apparet, ipſum Regem, etſi hæreticus eſſe non deſiit, ad meliorem tamen frugem in iis, quę ad mores pertinent, reuocatum eſſe. Notandaque eſt à Principibus Catholicis, eiuſdem Regis Ariani reſponſio facta cuidam Epiſcopo eum aduerſus monachos interpellanti:

d *Paul.diac. lib.4.c.5.*
e *Ext.ap. Iuon.*

Ariani Reg. ſcitum dictum.

Non eſt meum, inquit, *ſacerdotum cauſas diſcernere, quas Synodalis examinatio ad purum debet iudicare.*

quod tradit idem Ionas.

IESV CHRISTI AN. 627.

HONORII AN. 2.

HERACLII AN. 18.

I. Anaſt. Perſæ martyrium.

ANno Chriſti ſexcenteſimo vigeſimo ſeptimo, Indictione decimaquinta, die vigeſima ſecunda menſis Ianuarii, *S. Anaſtaſius* monachus Perſa, poſt iteratã ſæpe anno ſuperiori cõfeſſionem, è Palæſtina à Perſis ad Coſrhoen Regẽ miſſus, magna animi conſtantia diutinis toleratis diris tormentis, eiuſdem Regis iuſſu aqua ſubmerſus martyrium feliciter cõſummauit, vna cum aliis ſeptuaginta Chriſtianis: caputque eius ſectum ad Regem delatum eſt. Quæ quomodo ſe habuerint, eius Acta *a* omni fide antiquitus conſcripta docent. Sed deſideratur ſcriptio Georgii Piſidæ, qua laudationem eiuſdem martyris proſecutum eſſe teſtis eſt Suidas. Eiuſdemque miraculorum alium inſuper extitiſſe librum, cõſtat ex fragmento, quod ex eo recitatum habetur in Actione quarta poſterioris Nicæni Concilii: vbi etiam fit mentio de tranſlatione eius corporis Cæſaream Palæſtinæ, aliaq; poſtea Romam facta ipſius Capitis atque Imaginis, ex quibus ingentia prodiere miracula. Extantque adhuc eadem ſacra pignora ibidem Romæ in monaſterio Sancti Vincentii ad Aquas Saluias, quod & auctum eſt eccleſia nomine Sancti Anaſtaſii.

a *Ap.Sur. 22.Ian.*

II. Fuga Coſrhois.

Quod vero ad Coſrhoen Regem attinet; qui victus hoc certamine à martyre fuit, iam faciliori negotio à cæteris vincendus, (ſiquidem aduerſus eum pugnaturus Anaſtaſius moriens exurrexit, vt probauit euentus) fugiens miſerà facie Heraclii, ſeſe vna cum coniugibus, liberiſque, atque theſauro, Seleuciã recepit vrbem trans Tigrim munitiſſimam. Vbi in dyſenteriæ morbum incidens, cum operam daret, vt filium ſuum Mardeſam ex Syra dilecta coniuge natum coronaret; id compertum habens maior natu filius Syroes, cum optimatibus egit de necando parente, vſus etiam ad hoc Romanorum auxilio: ſicque patrem fugientem inſecutus, captum, ac pedibus colloque catenis ferreis vinctum, miſit in domum tenebrarum, ſic dictam quam recens extruxerat Coſrhoes ad recondendas pecunias munierat: vbi perparum ei panis & aquæ ad victum tribuens, fame prope enecauit, exprobrãs, vt comederet aurum, ad quod colligendum multos fame necaſſet, ac mundum deſtruxiſſet. Miſitque inſuper Satrapas, omneſque eum odio habentes, qui ipſum iniuriis ac contumeliis afficerent, percuterentque, atque conſpuerent: ac deinde Mardeſam, alioſque omnes alios coram ipſo interfici iuſſit; demumq; poſt quinque dies ipſum met acubus perimi fecit. Hæc Annales *b* Græcorum de interitu Coſrhois. Quem nonniſi talia plane decuere digna ſupplicia, per proprium filium miniſtrata, vtpote nefarium atque ſacrilegum hominem, deſtructorem Orientalis Orbis, ingratum ac perfidum Deo hominibuſque principem, ſæuumque ſuis ac ſanctis tyrannum.

A proprio filio capitur, illuditur, et necatur.

b *Theoph. lib.18.Cedr. ar.18. Heracl.*

III. S. Crucis triumphus.

At non caruit tanta victoria glorioſiſſimo triumpho. Siquidem idem Coſrhois filius Syroes, occiſo patre potitus regno Perſarum, pacem cum Heraclio Imp. iniens, e veſtigio captiuos omnes Imperatori reddidit, interque eos Zachariam Hieroſolymorum Antiſtitem, ſimulque ſacratiſſimum venerandæ Crucis lignum, illæſum ipſum quidem (vt ſuperius dictum eſt) & intactum, imo nec à Perſis viſum. Quod primum Conſtantinopolim, ſequenti anno Hieroſolymam ab Heraclio reportatum eſſe, Annales produnt: eo namque glorioſior extitit ipſius triumphus, quo largiori ambitu eſt perductus; accurrentibus ad ſpectaculum vbique Fidelibus cum palmis & oliuis, ſuffitibus atque luminibus, & præ gaudio lachrymas emittentibus, atque ex more hymnos ſacros tantæ victoriæ occinentibus, ipſumque Heraclium eiuſdem venerandæ Crucis recuperatorem magnis acclamationibus excipientibus.

IV.

Actum præterea ab eodem Imp. per Theodorum fratrem ſuum apud nouum Regem Perſarum, habent Annales, vt quæ hactenus occupatæ fuerant à Perſis Imperii Romani

SCRIPTORES RERŨ HERACLII.

prouinciæ, ipſis recedentibus liberæ eſſe ſinerentur, vt prius. Porro de rebus geſtis Heraclii in Bello Perſico, fideliorem quem ſequeremur inuenimus neminem, niſi Theophanē, ex quo ea quæ dicta ſunt relata habentur in Annalibus. Scimus tamen ab aliis nonnulla adiici fabuloſa, quæ conſulto præteriiſſe maluimus. Caremus autem ſcriptis illis Georgii Piſidæ Diaconi magnæ Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ, & Chartophylacis, quibus (vt auctor eſt Suidas) proſecutus eſt hiſtoriam omnem de Heraclio Imperatore, tam de Bello Perſico, quam de Auarico, ſoluta oratione: qui & his ferme diebus, pulcherrimis iambis aduerſus Proclum Philoſophū hæreticum, ſcripſit Carmen, ſiue Mundi opificium, ad Sergium Conſtantinopolitanum Epiſcopum; ad cuius finem meminit etiam Heraclii de Perſis victoriarum. Extantque *c* pariter antiqui nummi aurei & argentei, repræſentantes Heracliorum patris & filii Imperatorum imagines, & multiplicibus modis Cruces triumphales expreſſas.

c *Habet Baron. Annal. Tom. VIII. hos ann. ex muſæo Lelii alchal.*

V. DE PECVNIA, ET ALIIS REBVS PRETIOSIS PERDITIS.

Sed inter tot læta infauſtum vnum accidit, quod idem Suidas refert; nimirum quod cum Heraclius Sergio Patriarchæ ingentem pecuniam & gemmas pretioſas miſiſſet, ea omnia ſubmerſa ſunt. Nempe erant iſta reſtituenda Eccleſiis illis, à quibus Heraclius ad bellum mutuo acceperat. Verum nolens Imperator ex his vllum Eccleſias ſentire damnum, (vt idem auctor ſcribit) conſtituit, vt è fiſco & Eccleſiæ & Clero annua pecunia penderetur.

IESV CHRISTI AN. 628.

HONORII AN. 3.

HERACLII AN. 19.

I. S. CRVX SVO LOCO RESTITVITVR.

ANno Domini ſexcenteſimo vigeſimo octauo, Indictione prima, Heraclius Imper. recedens Conſtantinopoli (ait Theophanes) ipſo veris initio, profectus eſt Hieroſolymam, pretioſum ac viuificum ſanctiſſimæ CRVCIS Lignum reportans. Quod quidem factum illuſtri miraculo commēdatum fuiſſe in Eccleſiaſticis Ritualibus traditur: dum videlicet Heraclio, vt erat auro & gemmis ornatus, eam in locum Caluariæ vnde fuerat à Perſis ſublata, ſuis humeris referente, coactus ipſe eſt in ciuitatis porta ſubſiſtere; nec penitus vltra progredi valuit, donec à Zacharia Patriarcha admonitus, relicto Imperiali indumento, detractiſque calceis, plebeio indutus amictu, quo paupertatē & humilitatem Chriſti magis imitaretur, ſic reliquum itineris facile confecit. Ex eo vero tempore (vt eadem addunt Ritualia) factum eſt, vt quotannis EXALTATIONIS CRVCIS memoria celebraretur, quod ibidem fuerit repoſita ab Heraclio, vbi Saluatori primum fuerat conſtituta. Eſt ea dies decimaquarta Septembris. Verum etſi ea ſolemnitas æque Græcis atque Latinis celebris eſt; tamen dicta die Septembris celebrant illi Exaltationis nomine Inuentionē ipſam: Latini vero Inuentionem colunt menſe Maio, Septembri autem memoriam rēſtitutionis eius ex Perſide Hieroſolymam, hancque ſolemnitatem nominant *Exaltationem.* Quod autem ſub Zacharia Epiſcopo factum tradunt Annales Græcorum, & (quod magis eſt) communis Eccleſiæ traditio; Suidas *a* ſub Modeſto potius accidiſſe affirmat: quaſi qui abſente Zacharia Eccleſiam Hieroſolymitanam curaſſet, eo antequam triumphus S. Crucis ageretur defuncto, in ipſius locum ſuffectus fuerit.

FESTVM EXALTATIONIS.

a *Suid. in Heracl.*

II. PERSAR. IMPERIVM COLLAPSŪ.

Poſtquam autem Heraclius Hieroſolymis Deo iuſta perſoluit, Iudæoſque omnes Crucis CHRISTI inimicos ab eadem ciuitate pepulit, quos (vt habent Annales) ad tertium milliarium vetuit ei appropinquare; idem peregrinatus in Orientem, vbi Hierapoli eſſet in Phrygia, contigit Syroen nouum Perſarum Regem, cum ageret ſuæ electionis annum vnum, diem obiiſſe percuſſum à Sarbara Duce, ſiue Adeſer; qui & ipſe occiſus eſt menſe ſeptimo, ſubſtitutuſque in locum eius Bartazas: quo pariter menſe ſeptimo extincto, regnum Perſæ filio Coſrhois Barahani dicto tradiderunt; qui totidem menſibus regnaſſe dicitur, & ſucceſſorem habuiſſe Hormiſdam; hocq; à Saracenis pulſo, delatum eſſe regnum ad Arabes. Sic igitur præpotens, formidandumque Romanis etiam illis antiquis, Perſarum Regnum, iuſta plane Dei ſententia, vbi Cruci Dominicæ dominari voluit, penitus extinctum eſt. Cum aut in nomen Heraclii, ob ingentes res fortiter geſtas, toto terrarum Orbe celeberrimum eſſet redditum; ad ipſum externi Reges tam ab Oriente quam Occidente legationes cum muneribus decreuere. Id enim Theophanes *b* prodit, inter alios præſtitiſſe Regem Indorum, qui Imperatori gratulaturus ob Perſas penitus debellatos, miſit Legatos cum margaritis & lapidibus pretioſis. Et ex Gallia idem feciſſe Dagobertum Clotarii filium, conſtat ex Aimoino *c*; functoſque ea legatione Seruatium atque Paternum, qui amicitiam ab Imperatore petitam ad Regem retulere.

LEGATIONES VNDIQVE AD HERACLIVM.

b *Theoph. an. 22. Heracl.*

c *Aim. lib. 4. c. 21.*

IESV CHRISTI AN. 629.

HONORII AN. 4.

HERACLII AN. 20.

I.

a *Theoph. Cedr. &c.*

HERACLIVS DECEPTVS AB HÆRETICIS.

ANno Chriſti ſexcenteſimo vigeſimo nono, Indictionis ſecundæ, Heraclii vigeſimo, cum idem Imperator (vt Græcorum Annales *a* habent) Hierapoli eſſet, venit ad eum *Athanaſius* Patriarcha Iacobitarum hæreticorum, de quibus dictum eſt ſuperius; vir quidem acris, ſed nequam ingenii; & cum ad Imperatorem habuiſſet de fide ſermonē, repromiſit ei Heraclius Patriarchatum Antiochenum, ſi Chalcedonenſem vellet Synodum ſuſcipere. Qua in re ſicut commendatione digna fuit Heraclii recta erga Catholicam fidem intētio, ita culpanda nimia curioſitas, qua damnatum hæreticum Eutychianum ad colloquium prohibente *b* Apoſtolo admiſit: ſic enim factum eſt, vt dum putauit imprudens fidei conſulere, prodiderit eam, ſeque ipſum miſer in erroris foueam præcipitem dederit. Hinc enim omne prouenisse malum Principibus Chriſtianis, Conſtantio, Valenti, Iuſtiniano, Heraclio, aliiſque eiuſmodi, ipſa declararunt euenta.

b *Ioan. ep. 2.*

II. ATHAN. HÆRET. EVTYCH. SIMVLAT SE CATHOLICVM.

Conſiderans igitur impius Athanaſius, ſi Patriarcha fieret Antiochenus, omnibus ſe Eccleſiis Orientalibus dominaturum; nihil cunctatus, fidei ſe Catholicæ ſimulauit aſſertorem. Sed vafre duas confeſſus in Chriſto Naturas, verbis tamen doloſis Imperatori vnicam tantum Chriſti Voluntatem inſinuauit; effecitque, vt idem Imperator, conſultis Cyro Phaſidis Lazorum Metropolitano ſibi amiciſſimo, necnon Sergio Conſtantinopolitano, & vtroque eiuſdem cum Athanaſio ſententiæ reperto, ipſe quoque eiſdem aſſenſum ſuum præbuerit. Siquidem in Rebus geſtis S. Maximi Abbatis & Martyris, præcipui oppugnatoris hæreſis Monothelitarum, de quo ſæpe inferius, iſta de Athanaſio perditiſſimo impoſtore narrantur, & de Heraclio; cuius ſiue ſimplicitatem, ſiue mentis leuitatem condemnat, quod putans ſe Athanaſium ad Catholicam fidem poſſe perducere, ipſius inuentus eſt eſſe captiuus, triplici funiculo trium Patriarcharum vinctus, videlicet eorundem *Athanaſii* iam Antiocheni facti, *Cyri* ab Eccleſia Lazorum tranſlati (vt dicetur) in Alexandrinum, & *Sergii* Conſtantinopolitani; qui & ipſe parentibus Iacobitis natus, licet in hanc diem Catholicum ſe exhibuiſſet, vbi tamen Imperatorem vidit ancipitem, potiorem illi ruinam operatus eſt. Sicque plane accidit, vt feliciſſimus Heraclius nactus infeliciſſimos præceptores, MONOTHELITARVM ab eis impietatem acceperit; quæ hoc anno patefacta, miſerrime poſtea Eccleſiam Dei vexauit.

MONOTHELITARVM HÆRESIS EXORDIŪ.

III.

Hic art. compactus eſt ex ann. 628. num. vlt. 631. n. 633. LV.

Quod enim totus ferme Oriens diuerſis ſcateret hæreticis, potiſſimum vero Eutychianis, & iis qui ex eis prouenerant variis nominibus nuncupatis; inſuper & Neſtorianis, atque Apollinariſtis: diuinum quoddam viſum eſt improbis Eutychianis inuentum, ſi dogma aſſereretur, in quod

omnes

oēs nominati hæretici pariter conuenirēt, ſicq; pax inter eos ſanciretur; dum ſc. vnica tantum affirmaretur eſſe in Chriſto Voluntas. In id enim conueniſſe Apollinariſtas certū eſt, qui loco animæ vel intellectus, Verbum in Chriſto ponerent: itemq; Neſtorianos, qui conſtituerent vnionem Dei & hominis ſecundum ſolum affectum & voluntatē: Eutychianos aliquet fuiſſe peculiares huius blaſphemiæ aſſertores, cum vnam duntaxat in Chriſto naturam aſſererent. Quapropter res ita ſe habebat, vt pulchro velamine pacis, error impius obtegeretur: adeo vt eiuſmodi ipſorum conatus, potius extirpatio hæreſis, q̄ eius propagatio exterius videretur; quandoquidē præſeferrēt Monothelitæ, defenſores ſe eſſe Chalcedonenſis Concilii, hæreſum vero tam Neſtorii, quam Eutychetis, ſiue aliarum euerſores: vnde & contigit, vt toto ferme reliquo tempore quo vixerunt tum Sergius tū Heraclius, iidem perſeuerauerint inter ſuos Catholico nomine, nec per annos plures fuerit eiuſmodi hæreticorum vafrities detecta. Quo autem tenderet ipſorum conatus in aſtruenda vnica in Chriſto Voluntate, æque omnes conſentiunt fuiſſe ad tollēdam duarum naturarum in Chriſto vnitarum differentiam, & ad inſtaurandam hac via hæreſim Eutychianam, ac deniq; ad ſociandos ſibi (vt dictum eſt) alios Orientales hæreticos. Id enim ex Scriptoribus eius temporis, teſtatur idem qui ſupra S. Maximus in Diſputatione habita cum Pyrrho Monothelita, de qua inferius, ac poſt eum S. Ioannes *c* Damaſcenus; & ex recentioribus S. Thomas *d*.

Ea triplex.

Eiuſdem ſcopus.

c Damaſ. de hæreſ. in fi. *d S. Th. p. 3. q. 18. ar. 1.*

IESV CHRISTI AN. 630.

HONORII AN. 5.

HERACLII AN. 21.

I. ANno Chriſti ſexcenteſimo trigeſimo, Indictionis tertiæ, Heraclii vigeſimo primo, defunctus ponitur in Annalibus *a* pſeudopropheta MAHOMETVS, ſiue Mahometes, à quo improba ſecta *Mahometanorum* oborta eſt. Monſtrum tm peperit, & enutriuit Oriens; cuius deformitati alia cuncta neceſſe ſit cedere, quæ ſiue Danieli, ſiue Ioanni Euangeliſtæ diuinitus demonſtrata fuerunt ad aliquod grande malū ſignificandum. Præcurſorem quidē Antichriſti hunc omnium ſceleſtiſſimum extitiſſe, Ioannes Damaſcenus *b* exiſtimauit. Citati vero Annales tradunt, apud Homeritas hunc, ſiue in Arabia Felice, Hali parente Iſmaelita genitum, pauperem hominem ſuam operam mercede locaſſe; inhæſiſſeque ſeruitio cuiuſdam potentis viduæ, Cadichæ ſiue Tadigæ dictæ, cuius paſcendos ſuſcepit camelos; & cum vafer eſſet ingenio, inſinuantem ſe dominæ gratiæ, effeciſſe tandem, vt eam ſibi coniungeret vxorem. Profectus autem in Palæſtinā, ibi verſatus cum Iudæis & Chriſtianis, ab eiſdem aliquid eſt conatus addiſcere: mentemq; vanam prurigo cum exagitaret honoris, ex occaſione bene accepta, Prophetæ ſibi nomen acquiſiuit. Cum enim & à dæmone exagitaretur, & comitiali morbo laboraret; vxorem ſuam indigne id ferentem ea arte demulſit, vt ſe diceret ad conſpectum Angeli Gabrielis ſibi apparentis concidere. Quod cum eidem mulieri confirmaſſet pſeudomonachus quidam Arianus, ob falſam fidem ibidem relegatus, eaq; paulatim opinio animis omnium inhæſiſſet; idem ſibi ipſi quædam effingens, ea, vt diuinitus accepta curioſo populo facile perſuaſit; plenumq; vanis figmentis volumen conſcri fit, quod è cœlo delatum mentiens, ſuis tradidit ſectatoribus obſeruandum; ſicq; factum eſt, vt error vane conceptus, nō miraculorum virtute, ſed vi armorum magis magiſq; apud poſteros atque exteros inualeſceret. Ad quem primum accurrerunt Iudæi, exiſtimantes ipſum eſſe quem expectarent Meſſiam, quod eum circumciſionem amplecti ſciuiſſent; ſed cum eundem cognouiſſent immunda comedere, nempe cameli carnem, è ſententia quidem receſſerunt, non tamen ceſſarunt in Chriſtianos eum commouere.

a Theoph. & Cedr. *Mahometis obitus.*

b Damaſc. de hær. in fi.

Eius origo, atque progreſſus.

II. Excogitauit a. ad ſectam propagandam verſutus nebulo illecebras ex voluptatibus carnalibus comparatas, fœminarum multitudinem ſuis concedens in hac vita; & in futura promittens paradiſum, in quo ipſis omnia ad cibum & potū laute abundeq; ſuppeterent, & ad coitum præſto eſſet pulcherrimarum multitudo fœminarum; his vero potiſſimum potituros fore, qui vel hoſtes occiderēt, vel occiderentur ab hoſtibus: iſta ſatis aſtute proponens, quo ſuos in bello fortes efficeret. Vt vero populos omnes alliceret, ex cunctis ferme aliqua miſcuit; nempe ex Iudæis circumciſionē, Dei vnius cultum, abſtinentiā à carne ſuilla: ex Chriſtianis nomen Chriſti, ita tamē, vt eum, ſicut Ariani ſiue Neſtoriani, coleret: ex Manichæis, vt nequaquam cruci Chriſtum affixum diceret, ſed vmbram eius, Crucem penitus abominatus. Sed & de eodē Chriſto dicebat, (vt refert Damaſcenus) ipſum quidē Verbū eſſe Dei & eius Filiū, ſed creatum atq; ſeruū; eumq; fatebatur ex Maria ſine ſemine generatū. Aiebat enim, Verbum ac Spiritum Dei, cum in Mariam introiſſet, genuiſſe filium qui Dei propheta & ſeruus eſſet: Iudæos a. voluiſſe quidē eum contra legem in crucem agere, ſed cum eum tenuiſſent, eius tantum vmbram in crucem egiſſe; ipſum vero nec in crucem actum fuiſſe, nec mortuum: Deum n. illum ad ſe tranſtuliſſe in cœlū, quod ei eſſet cariſſimus; ibiq; interrogatum à Deo an ſe filiū Dei dixiſſet, id negaſſe, & tantūmodo ſe ſeruū Dei profeſſum eſſe. His autem ineptiis alias addidit; nempe ſibi, vt veritatis cultori fideli, tradēdas claues paradiſi in die iudicii. Fatumq; inſuper aſſeruit, & ſiue ad bonum ſiue ad malum homines deſtinari. Cultum præterea aſtri, quod Cubar dicunt, nempe Luciferi, ſive Lunæ, commiſcuiſſe tradunt, ne Gentilitiæ ſuperſtitionis ſecta exors exiſteret. Hanc aūt de cultu Luciferi fuiſſe Saracenorū antiquā ſuperſtitionem, teſtatur S. Hieronymus in Hilarione. Iſta itaq; & alia pudenda confarciens, ad omniū cōſeruationem vaſtum illud excogitauit, vt qui ſatis intelligeret cūcta quæ ædificaſſet, perfacile deſtruēda fore, ſi quis illa vellet examinare, de traditis à ſe inſtitutis vetuerit omnino diſputari. Deniq; de eodem impoſtore cētum & tredecim fabellas, ex Euodio monacho Euthymius in ſua Panoplia recēſet; quas ſingulas curioſis relinquimus cōſulēdas.

De Chriſto quid docuerit.

III. His igitur commentis & impoſturis, circulator nefandus paulatim cōciliauit ſibi Arabum regnū: in quo vbi exegiſſet annos nouem, defunctus eſt in loco cui nomen *Mecha*. Cuius ſepulchrum ex lapidibus pretioſiſſimis extructū eſſe, & ſublime pendere in medio templo, Laonicus *c* tradit; agitque de aſſidua ad illud vndiq; peregrinatione, quamuis difficillima ob vaſtitatem arenarum, per quas magnetis demonſtrationibus procedendum eſt. Habet & de ſacris in honorem eiuſdem Mahometis quotannis celebrari ſolitis, ac de ritib. cultuque ſuperſtitionis eius; necnon de ipſius diſcipulo, & ſucceſſore impietatis *Homure*. Porro eius ſectam cum à Latinis tum à Græcis confutatam ſingulis inuenies ſæculis, miraculiſq; plurimis erroris conuictam. Suntq; multi qui eiuſdem impoſtoris cunabula, progreſſus, obitum, leges, atque alia proſecuti, de his volumina confecerunt: cuius & cadauer à canibus ſemeſum, ſed ad honeſtandum tale portētum, à ſucceſſore volunt mirificum erectum illi eſſe ſepulchrum. Sed iſta ad Annalium noſtrorum inſtitutum ſatis ſunto; cum & in pleriſque eorum multa fabuloſa immixta inuenerimus. Succeſſiſſe vero in regno Mahometi Eububezer, ſiue Abubachar, citati ante Annales tradunt.

c Laon. lib. 3. de reb. Turc.

IV. Hoc eodem anno mortuus eſt Georgius Epiſcopus Alexandrinus, vbi ſediſſet annos decem; & in eius locum ſubrogatus *Cyrus* ex Lazorum Antiſtite; id operante Heraclio Imp. qui vtebatur eo familiariſſime.

Cyrus creatur Epiſc. Alexandr.

V. Eodem anno Honorius Papa, deiecto Fortunato hæretico Gradenſi Patriarcha, ſubrogauit in locum eius Primogenium ſubdiaconum Regionarium Eccleſiæ Romanæ: de quibus extant in Chronico Andreæ Danduli Ducis Venetiarum, ipſius Honorii *d* litteræ ad vniuerſos Epiſcopos per Venetiam & Iſtriam conſtitutos. Nequid autem minus haberet Gradenſis Eccleſia ab Aquileienſi, ipſi Romani Pontifices (vt pluribus ſupra *e* dictum eſt) eandem Eccleſiam Patriarchatus titulo illuſtrarunt: vnde factum eſt, vt perennia inter vtramque odia coaluerint, quæ nutrita ſunt opera ſæcularium Principum, ſtudentibus Longobardis Aquileienſi, Gradenſi vero Exarchis Rauennatibus poſt Romanum Pontificem. Namque pro Eccleſia Gradenſi ſemper inſurrexiſſe ipſos Romanos Pontifices, litteræ Gregorii II. & Gregorii III. declarant. Quibus etiam conſtat, Venetorum Remp. occaſione Gradenſis Eccleſiæ cui fauebat, à Romana Eccleſia plurimum hauſiſſe adiumenti: eiuſque rei ipſam optime conſciam, ad nutum Romani Pontificis paratam ſemper extitiſſe in Longobardos inſurgere.

d Rec. Bar. Tom. VIII. hoc ann. ex cod. M S. *e An. 602. II. & 605. II.*

De æmulatione inter Eccl. Aquil. et Gradenſem.

Dogmata nefanda.

IESV CHRISTI AN. 631.

HONORII AN. 6.

HERACLII AN. 22.

I. IMPERIVM RO. LÆSA RELIGIONE COLLABITVR.

ANno Chriſti ſexcenteſimo trigeſimo primo, Indictione quarta, res Orientalis Imperii fluctuare magnopere cœperunt. Ex quo enim Heraclius Imperator eſt naufragatus à fide, mala cuncta Romanum Imperium inuaſerunt; quod dum ille coluit pietatem, florentiſſimum extitit. Qui enim nouit Deus in rebelles fidei Principes excitare gentes vltrices, quibus velut virga furoris iratus plagas illis infligat; excitauit contra Heraclium barbaros Arabes, de quibus nihil tale timuerat. Hoc ſiquidem anno (vt produnt Annales) poſt Mahometis Principis obitum, collapſa iam penitus bellis ciuilibus Perſarum Regum potentia, cœperunt iidem Arabes bellum gerere aduerſus Romanos, quos & ingentibus (vt videbitur) affecerunt damnis. Adeo vt minimè à ſcopo veritatis aberret, qui dixerit nullum Romanorum Imperatorum maiora damna quam Heraclium in Chriſtianam Rempublicam inuexiſſe, dum non ſolum non accurrit ad extinguendum ignem, quem diabolus per Mahometis arma tum adhuc debilia mundo intulit; ſed & alteri incendio ab eodem auctore per Monothelitas inuecto, fomenta interim parauit.

HERACL. PESSVMDEDIT REMP.

II. Hoc item anno, vbi Clotarius Rex Francorum annos quadraginta quatuor regnaſſet, ex hac vita migrauit; eiuſque filius *Dagobertus* ſolus potitus eſt vniuerſo Francorum Regno: cuius regimini reliquit Clotarius præfectum Pipinum Ducem Neuſtriæ, quem ſibi in Maiorem domus ob egregias virtutes adſciuerat. Dicendus hic *Pipinus* eius nominis Primus; ex quo duo alii proceſſere, videlicet Secundus ipſius nepos, & Tertius ſecundi nepos, qui & regnum Francorum ſuo tempore adeptus eſt. Accepimus enim iſta ex Stephano Abbate, qui res geſtas *a* S. Modoaldi Archiepiſcopi Treuerenſis proſecutus eſt: vbi ne confundatur hiſtoria, de duobus Pipinis viris clariſſimis genus texitur. Prior enim de quo eſt ſermo, fuiſſe ponitur Carlomanni Senioris filius, qui ex nupta ſibi Itta religioſiſſima fœmina, eiuſdem S. Modoaldi ſorore, liberos ſuſceperit Grimoaldum, Gertrudem, & Beggam, pietate omnes inſignes: ex Begga iuncta matrimonio Anſegiſo filio S. Arnulphi poſtea Metenſis Epiſcopi, ſit natus Pipinus Iunior Senioris nepos. Ex hoc autem natus eſt Carolus cognomento *Martellus*: ex quo tres ſunt geniti filii Carolus, Carlomanus, atque PIPINVS Tertius ordine, Primus autem eius generis Rex Francorum. Porro prędicti Pipini huius nominis Primi virtutes mirabiliter prædicat idem Stephanus *b*; aſſerens eum fuiſſe probatiſſimæ vitæ, ac puriſſimæ famæ, ſapientiæ domicilium, conſiliorum theſaurum, defenſionem legum, munimentum patriæ, decus Curiæ, viam Ducum, & diſciplinam Regum: cumque ſub Clotario ac Dagoberto Maioris Domus dignitate, modicum à ſublimitate regia differente fungeretur, omnia Regni negotia prudẽtiſſima diſpoſitione ordinaſſe, exerentem tam in bello fortitudinem, quam in pace iuſtitiam. De cuius etiam eximia religione, in Rebus *c* geſtis S. Wironis in Scotia Epiſcopi traditur, cum accederet ad confeſſionem Sacramentalem, ſolitum fuiſſe in pœnitentiæ ſignum calceos detrahere. Denique eiuſdem hortationibus Dagobertum æquitati ac iuſtitiæ operam dediſſe, æque Aimoinus affirmat.

DE PIPINIS PRINCIPIBVS.

a *Ext. ap. Sur. 12. Maii.*

b *Ibid. lib. 1. c. 2 & 34.*

PIPINI PRIMI VIRTVTES.

c *Ap. Sur. 8. Maii.*

III. VIRI ILLVSTRES, QVIBVS VSVS EST DAGOB. REX.

Cæterum Dagoberti regni exordio, *S. Arnulphus* Metenſis Epiſcopus qui eum educauerat, diuinitus inſpiratus, admonituſque, quod Regi ſe non fore proficuum amplius prouideret, eremum petiit, licet eum Dagobertus vi etiam adhibita in Curia retinere conatus ſit. quæ pluribus narrat eius Vitæ ſcriptor Ionas Abbas. Eidemque datus eſt ſucceſſor in Epiſcopatu *Gotricus*, magnæ pariter vir ſanctitatis. Præter quem, vſus eſt etiam familiariſſime Dagobertus *Chuniberto* Colonienſi Epiſcopo, pari ſanctitatis fama illuſtri, necnon *S. Eligio*, qui ex aurifabro factus Epiſcopus Nouiomenſis, toto orbe miraculorum fulgore coruſcauit; cuius res geſtas copioſiſſime ſcripſit *d* eius æqualis *S. Audoenus* Epiſcopus Rotomagenſis.

d *Ap. Sur. 1. Dec.*

IESV CHRISTI AN. 632.

HONORII AN. 7.

HERACLII AN. 23.

I. ARABES SARACENI DEPRÆDANTVR GAZAM.

ANno Chriſti ſexcenteſimo trigeſimo ſecundo, Indictione quinta, Arabes Saraceni ſub Eububezer Mahometis ſucceſſore inuadentes Gazenſem regionem, eam deprædati ſunt, occiſo Præſide Palæſtinæ, qui armatus eis occurrerat. Quo tempore (vt Theophanes habet) apparuit in meridie cometes gladii formam præſeferens; ſignum videlicet minitantis iræ Dei, atque eorundem Arabum inualeſcentis Imperii. Sed magna vindicta diuinæ iuſtitiæ factum eſt, vt ibi magis eiuſmodi clades Imperium Romanum ſit depaſta, vbi tum hæreſum tum ſchiſmatum frequentes ſcaturigines erumpentes, quaſi ſulphurei amnes materiam igni diuinæ indignationis aſſidue miniſtrarũt: vt quæ annis ferme ſingulis dicenda erunt, perſpicue declarabunt.

II. DAGOB. REX VXOREM REPVDIAT.

Eodem pariter anno Dagobertus Francorum Rex, Gomatrude coniuge, eo quod ſterilis eſſet, quorundam aulicorum conſilio repudiata, Nantildem puellam è monaſterio raptam in matrimonium ſibi iunxit. Hæc Aimoinus *a*: quorum etiam meminit Hugbaldus monachus in Rebus *b* geſtis S. Rictrudis omni fide conſcriptis, cum de *S. Amando* Epiſcopo Traiectenſi agens, ait illum, quod vna cum aliis Epiſcopis eiuſmodi impium Dagoberti facinus libere reprehendiſſet, ab ipſo Rege pulſum eſſe in exilium. Ex quo malo illud bonum elicuit Deus, vt idem S. Pontifex in Vaſconiam eiuſdem S. Rictrudis patriam perueniens, multos illic à Gentiliſmo, cui adhuc quibuſdam locis addicti erant, ad fidem conuerterit. Quod idem alio tempore eundem Tornacenſibus & Gandauenſibus præſtitiſſe, quamplurimis vbique in confirmationem fidei miraculis editis (inter quæ & mortuum ad vitam reuocauit,) ſed & traiecto Danubio, ſpe martyrii ad Sclauos populos perrexiſſe, fruſtratum vero ad ſuos rediiſſe; Baudemundus eiuſdem ſæculi auctor enarrat in Rebus *c* geſtis ipſius. Quomodo vero Dagobertus facti pœnitens eundem in gratiam receperit, ſuo loco dicturi ſumus.

a *Aimoin. lib. 4. c. 19.*

b *Ap. Sur. 12. Maii.*

S. AMANDI LABORES IN PRÆDICATIONE FIDEI.

c *Ap. Sur. 6. Febr.*

IESV CHRISTI AN. 633.

HONORII AN. 8.

HERACLII AN. 24.

I. ANnus Domini ſexcenteſimus trigeſimus tertius, Indictionis ſextæ, tam Romano Imperio, quam Eccleſiæ Catholicæ funeſtiſſimus extitit. Imperio quidem, quia cum deceſſiſſet primus Mahometis ſucceſſor Eububezer ſiue Abubachar, Haumarus in locum eius *Amiras* factus (id erat Principatus eorum nomen) inter alias Boſtrenſem ciuitatem cepit, occurrentemque ſibi cum exercitu Theodorum Heraclii Imp. fratrem prælio vicit: qua re in deſperationem coniectus Imperator, præfectis exercitui aliis ducibus, ipſe relicta Syria vbi tunc erat, ſublatoque ab Hieroſolymis ſanctiſſimæ Crucis ligno, Conſtantinopolim in locum tutum ſe recepit. Hæc Annales *a* hoc anno eiuſdem Imp. vigeſimo quarto. Cauſa vero aſportandi ſacrum Crucis lignum, illa interceſſiſſe videtur potiſſima, quod haud falſus coniector Heraclius præuidit Arabes dominaturos locis illis. Quanto autem cultu & veneratione Conſtantinopoli habitum fuerit, declarat Beda *b* agens de eius adoratione fieri ſolita tribus diebus Hebdomadæ ſanctæ ab vniuerſo clero & populo; deque liquore odorifero ex eiuſdem S. Ligni

a *Theoph. & Cedr.*

S. CRVCIS LIGNVM TRANSLATVM CONSTANTINOPOLIM.

b *Bed. de L. S. c. 20.*

nodis tunc profluere conſueto, quo omnes ægritudines ſanarentur.

II. MONOTH. HÆRESIS PROMVLGATVR A CYRO ALEXANDR.

Quod autem pertinet ad mala quibus Catholica Eccleſia hoc anno mirum in modum exagitata eſt; hic principium ponitur patefactæ hæreſis MONOTHELITARVM: nam Maximus in Diſputatione cum Theodoſio, de qua inferius, aſſerit Indictione ſexta eiuſmodi innovationes Alexandriæ incepiſſe, per expoſitionem novem capitulorum hæreticorum à Cyro illius civitatis Epiſcopo factam; & ad Sergium Conſtantinopolitanum miſſam, ab eoque probatam. Idque ipſum Acta *c* Sextæ Synodi fuſius docent: nempe Cyrum collecta Alexandriæ *Synodo* Indictionis ſextæ menſe Maio, Monothelitarum hæreſi aperuiſſe viam, eo ſimulato prætextu quod hæreticos omnes in Ægypto poſitos Eccleſiæ Catholicæ iungere poſſet, ſi duarum *Voluntatum & Operationum* voces ſilentio ſupprimerentur, ſatis eſſe dicentem, ſi in Chriſto tantum *Dei virilis Voluntas & Operatio* diceretur, ex qua duarum in Chriſto naturarum exacta profeſſio ederetur, qua etſi non voces, res ipſæ tamen expreſſæ haberentur.

c *Syn. Sex. Act. 13.*

III. SOPHRONIVS HIEROS. ADVERSATVR CYRO.

Verum huic ſubdolo Cyri conatui mox aduerſatum eſſe Sophronium, tunc adhuc tantum monachum, poſtea vero Hieroſolymitanum Epiſcopum; literaſque dediſſe ad Sergium Conſtantinopolitanum, vt illud de vnica Voluntate & Operatione capitulum Synodi Alexandrinæ deleretur, duæque aſſererentur in Chriſto Voluntates & Operationes; conſtat ex iiſdem Sextæ Synodi Actis. Immo & ipſummet Conſtantinopolim ea de cauſa ad Sergium profectum eſſe, Sergius ipſe teſtatur in epiſtola ad Honorium Papam, de qua mox agetur. Sed exciderunt priores illæ Sophronij de his ad Sergium literæ; extantque *d* duntaxat quas hoc eodem anno ſcripſit ad eumdem, vbi ipſe in locum demortui Modeſti creatus eſt Epiſcopus Hieroſolymitanus. Quæ tamen cum in Græco codice Sextæ Synodi reperiantur ad Honorium Papam inſcriptæ, & ita etiam ſæpe citatæ, ſubque eodem nomine à Photio *e* memorentur; facile crediderim encyclicas eas fuiſſe, ab ipſo Sophronio ex Synodo ſecundum conſuetudinem ſcriptas, & veluti ſuæ fidei confeſſionem, vbi creatus eſt Epiſcopus; miſſaſque ab eo ex more tum Romam ad Honorium Papam, tum Conſtantinopolim ad Sergium Patriarcham.

d *Ead. Act. 13.*

e *Phot. in Biblioth. c. 231.*

IV. SERGIVS CŌSTANT. DE IIS SCRIBIT AD HONOR. PP.

f *Ext in Sext. Syn. Act. 12.*

Vbi autem priorem illam Sophronii epiſtolam Sergius accepiſſet, mox ad Honorium Romanum Pontificem ipſe literas *f* dedit, quibus eum de omnibus quæcumque hactenus tam ab Imperatore quam aliis circa hanc quæſtionem acta eſſent, certiorem faceret; admoneretque optimum fore ad pacem inter omnes hæreticos conciliandam, ſi de nouis eiuſmodi vocibus ab vtraque parte omnino taceretur, hoc eſt tam ab iis qui Vnam, quam ab iis qui Duas in Chriſto Voluntates atque Operationes aſſererent. Quæ quidem ab Honorio haud potuerunt velut ab hæretico dicta recuſari, quippe quæ nihil habere viderentur aduerſarium Concilio Chalcedonenſi, in quo de duabus in Chriſto naturis indiuiſe & inconfuſe coniunctis eſſet contra Eutychetem aſſertio promulgata. Nam & æque Sergius eamdem ſuis literis inſeruit Orthodoxam doctrinam, ſimulque profeſſionem epiſtolæ S. Leonis; ac demum Honorii ſeſe cenſuræ ſubiiçere teſtatus eſt, ſi quid ipſe minus vel, amplius in iiſdem ſuis litteris dictum eſſe cognoſceret. Qua propter licet hæc ſubdole ab eo prolata eſſe poſtea detecta fuerint, eundem tamen præſenti tempore non tantum Orthodoxum ab omnibus creditum eſſe, ſed & magnæ exiſtimationis Epiſcopum habitum, facile etiam cognoſces ex prædicta ſanctiſſimi Sophronii encyclica epiſtola, ad ipſum Sergium æque atque Honorium ſcripta, in qua præter alia multa in eiuſdem laudem dicta, in fine preces eius vehementer expoſcit. Vt his omnibus conſideratis, non mireris ſi ad eumdem reſcripſerit *g* Honorius, tamquam ad Catholicum hominem & valde pium, immo ſi paria ſe cum illo de nouarum vocum ſilentio ſentire ſignificauerit.

g *Ext. ead. Act. 12.*

V. EXPLICATIO DICTORVM HONORII.

Quod tamen Sergius manifeſtus poſt hæc cognitus hæreticus fuerit, atque damnatus, inde etiam complures exiſtimarunt, æque Honorium cenſendum eſſe hæreticū; nullam videlicet rationem habentes temporis diuerſitatis, nec rerum. Siquidem (vt diximus) cum iſta ſcriberentur, nec leuis quidem ſuſpicio erat de Sergio quod hæreticus eſſet; nec poterat culpæ adſcribi de vtraque voce ſilentium, imo laudari potius debuit, quod velut pacis ſignaculum eſſet appoſitum: cum & alioqui omnis vocum nouitas ſoleat in Eccleſia eſſe ſuſpecta, & ſatis ſuperque conſultum fidei Catholicæ de Verbi incarnatione videretur, ſi in Chriſto duas confiteretur quis naturas indiuiſe, inconfuſe, & inconuertibiliter coniunctas. Hoc autem & ipſe Honorius iiſdem literis confeſſus eſt, & pariter profeſſus vnum operatorem diuinitatis & humanitatis CHRISTVM IESVM; hoc eſt, ipſum in vna conſiſtentem perſona, operatum (vt ait) ſecundum duplicem operationem duarum naturarum, humanæ atque diuinæ. Vt plane rem ipſam prædicaſſe noſcatur, cuius nouas voces merito putauit, ob iā exorta ſcandala, & propoſitam futuram pacem, reticendas eſſe. Neque enim adhuc eo progreſſa res erat, vt non ſine ſcandalo eædē prætermitti poſſent; ſicut poſtea accidit, cum ſub Theodoro Papa detecta eſt hæreticorum fraus in fabricatione Typi à Conſtante Imp. promulgati, de quo ſuo loco dicendū. Nam & Sophronius, quamuis Cyro reſtiterit, tñ poſtea acquieuit pariter Sergio, ob bonum pacis eiuſmodi vocum ſilentium ſuadenti; vt conſtat ex eadem prædicta Sergii ad Honorium epiſtola. Cum autem in nullam vnquam ipſe ob eiuſmodi contenſionem, vel minimam hęreſis ſuſpicionem perductus fuerit; cur igitur afferat pręiudicium Honorio longius à Sergio abſenti, ſi ei ſe conſentire affirmauerit in iiſdem quæ probarat ante Sophronius his rebus geſtis præſens?

VI. HONOR. PROPVGNAT CATHOL. FIDEM.

Cum autem poſt hæc iterum Sophronius de cohibenda Cyri temeritate, qua contra id quod conſtitutum fuerat de tacendis ab vtraque parte vocibus controuerſis, vnam procaciter nimis iactaret in Chriſto voluntatem, ad Honorium Papam legationem miſiſſet, (vt qui venit tunc miſſus legatus Stephanus Epiſcopus, poſtea ēt teſtatus eſt in Concilio Romano ſub Martino Pontifice, Collatione ſecunda) haud ſegniter in eo agens Honorius, confeſtim ſilentium omnino impoſuit eidem Cyro talia prædicanti, datis ad ipſum eo argumento literis; quæ licet non extent, earum tamen eſt mentio in aliis ad Sergium eodem tempore ſcriptis, quæ habentur recitatæ in Sexta *h* Synodo. In quibus dum ſe perſtare ſignificauit in ſententia, vt bono pacis ad vitandas turbas & commotiones populorum, de voce vtraque, tam vnius quam duarum voluntatum & operationum, taceretur; quam prudentiſſime deſtruxit hæreſim, & firmauit Catholicam fidem; definiens (ſicut & ante fecerat) pro vna operatione oportere vnum operantem Chriſtum Dominum in duabus naturis veridice confiteri, & pro duabus operationibus ipſas potius duas naturas, id eſt diuinitatis & carnis aſſumptæ, in vna perſona Vnigeniti Dei Patris, inconfuſe, indiuiſe, & inconuertibiliter prædicare propria operantes. Quibus quidem plane inſinuauit, non conuenire perſonæ vnitatē operationis, ſed operantis: ſicut & Io. *i* Damaſcenus de his agens, docet non dici poſſe ratione vnius perſonę vnā voluntatem, ſed vnum volentem, ſicut nec vnam operationem, ſed vnum operantem, in duabus ſcilicet naturis: quas dum Honorius aſſeruit indiuiſe, inconfuſe, & inconuertibiliter coniunctas, duas plane neceſſario introduxit operationes & voluntates. Sicque nihil his magis Catholicum, nihilque his temporibus ad pacem in Eccleſiis conſeruandam vtilius, dici potuiſſe videtur.

h *Sext. Syn. Act. 13.*

i *Damaſc. 3. de fid. Orth. c. 14.*

VII. VINDICATVR A CALVMNIIS.

Quod vero Patriarchæ Conſtantinopolitani hæretici Sergius, Pyrrhus, ac Paulus, aliique Monothelitæ, ad confirmandum ſuum ipſorum errorem, oſtentare poſtea conſueuerunt Honorii priorem ad eundem Sergium epiſtolam, quaſi in ea vnicam in Chriſto voluntatem aſſeruiſſet: illam eiuſmodi in Honorium illatam calumniam iam olim S. Maximus martyr eiuſdem ſæculi ſcriptor celebris, & Catholicę fidei præclarus defenſor, aduerſus eundem Pyrrhum diſputans *k*, egregie confutauit: docens inſuper, & ea de re ſatisfactum pariter fuiſſe Imperatori Conſtantino per *l* Joannē Papam, dū videlicet, quod dixerat Honorius de vna voluntate, ita ex ipſius ſecretarii, qui epiſtolas ſcripſerat ab Honorio dictatas, & tunc adhuc ſuperſtes erat, declaratione interpretatus eſt, vt cum Sergius ſcripſiſſet quoſdam duas voluntates in Chriſto contrarias dicere, reſcripſerit Honorius, in Chriſto non duas voluntates contrarias extitiſſe, nēpe vnam

k *De hac Diſput. agetur infra an. 645.*

l *Vid. infr. ann. 641. in fin.*

carnis

carnis & alteram ſpiritus, ſicut ſunt in nobis poſt peccatum, ſed vnam tantū, nempe ſpiritus, quippe quod caro in Chriſto nihil abſolute appetebat contra rationem. At hæc (ut egregie docet Maximus) ſolam naturam humanam ſignat, non etiam diuinam & humanam. Ex quibus illi erubeſcendi occaſionem habeāt, qui poſtea ſub Catholico nomine eumdem Honorium hæreſis Monothelitarum accuſarūt: cum, ut diximus, & eum iam olim adverſus hæreticos ſufficientiſſime Maximus defenderit; & in Synodo Lateranenſi centum quinque Epiſcoporum ſub S. Martino Papa & Martyre, itemque in alia centum viginti quinque Epiſcoporum celebrata à ſanctiſſimo Pontifice Agathone, in quibus nominatim damnati fuere præcipui eiuſmodi hæreſis auctores atque fautores, nulla prorſus vel leuis mentio quod errauerit Honorius facta fuerit. Quod vero in Sexta Oecumenica Synodo quæ extat, recenſitus cum Monothelitis legatur Honorius; aperiemus impoſturam, cum de his ſuo loco opportunius agetur. Iam ceteras huius anni res geſtas proſequamur.

VIII. CVRATRES ANGLORVM.

Hoc eodem Redemptoris anno menſe Iunio, idem Honorius Papa petitioni annuens Edwini Nordanhumbrorum in Anglia Regis, miſit Pallium tum Paulino Eboracenſi Epiſcopo, tum etiam Honorio Dorovernenſi, qui Iuſto nuper defuncto ſucceſſerat; eiſdemque ambobus vices Apoſtolicæ Sedis tribuit, ita ut dum quis eorum obiret, alter in locum defuncti alium poſſet ordinare Epiſcopum, nec eſſet neceſſe ea de cauſa Romam petere. At vero cum huius ipſius anni menſe Octobri idem Edvvinus Rex à rebellante Carduella, antiquorum in eadem provincia commorantium Britannorum Rege, ac Penda Merciorum Rege Pagano, bello impetitus, prælioque victus, & occiſus fuiſſet; ſed & qui ei ſucceſſerunt, fidem Chriſtianam abiuraſſent: (qui ab eodem Carduella impie quidem, ſed iuſta vltione perempti ſunt:) ex his valde perturbata eſt Eccleſia Anglicana, quouſque Oſvvaldus anno ſequenti regnum ſuſcepit. Hæc vero omnia quomodo geſta fuerint, Beda *l* prolixe narrat.

l Beda lib. 2. hiſt. Angl. c. 17. & ſeqq. & lib. 3. c. 1

IX. ET SCOTOR.

Sed & cum Honorius Papa didiciſſet Scotos, Chriſtianos antiquos licet, & Evangelicæ vitæ cultores eximios, Paſcha tamen Domini celebrare non eo die quo vniuerſa Eccleſia conſueuit; idem de huiuſmodi aliiſque corrigendis erroribus, literas ad eos dedit; ut teſtatur Beda *m*. Nihil tamen ipſum profeciſſe, ex eo perſpicue poſſumus intelligere, quod eius ſucceſſoribus Romanis Pontificibus in iiſdem non modicum fuerit inſudandum. Ceterum non ideo Eccleſia Scotorum à communione Sedis Apoſtolicæ ſeparata fuit aliquando. Etenim quamuis error grauis eſſet, utpote toties in Eccleſia Catholica damnatus; tamen quod circa ritus, non circa fidei dogmata verſaretur, viſus eſt in gente illa à Sede Apoſtolica tolerandus, donec perfectius poſſet populus imbui veritate. Siquidem eiuſmodi error non in eos irrepſit ex refractaria contentione, ut agere voluerint contra totius Eccleſiæ Catholicæ vſum, ſed (ut idem teſtatur Beda *n*) ex ignoratione Paſchalis computus, quod nemo illis vltra orbem poſitis Synodalia eius obſeruantiæ decreta porrexiſſet. Quamobrem nec numerandi fuere inter Quartadecimanos, à Nicæno Concilio damnatos; quippe quod non ſicut illi, Iudæorum more, Paſcha Domini luna decimaquarta in qualibet feria accideret celebrarent; ſed illud ſemper agerent die Dominica, vt Catholici omnes: verum in eo ab eis differebant quod Catholici illum Dominicum diem ſuſciperent, qui à decimaquarta luna ad veſperam vſque ad vigeſimam primam lunam primus occurreret; Scoti *o* vero eū, qui à decimatertia luna vſque ad vigeſimam: ex quo illud abſurdum interdum contingebat, vt ſi decimaquarta luna occurreret Dominica dies, ipſi eadem die vna cum Iudæis Paſcha pariter celebrarent. Quem errorem apud eos cœptum anno Domini quingenteſimo ſexageſimo quinto, perduraſſe per annos centum quinquaginta, vſque ad annum ſeptingenteſimum decimumſextum, quo penitus extinctus eſt, idem auctor *p* ſcribit.

m Id. lib. 2. c. 19.

ERROR SCOTOR. DE DIE PASCHATIS.

n Id. lib. 3. c. 4.

o Id. lib. 3. c. 17. & 25.

p Eod. c. 4.

X. CONCIL. TOLET. IV.

Hic item anno, qui numeratur tertius Siſenandi in Hiſpania regnantis, Nonis Decembris habita eſt celeberrima SYNODVS TOLETANA, Quarta dicta, eademque Generalis appellata; Æra nimirum ſexcenteſima ſeptuageſima prima, vt ex veteribus ſcriptis codicibus, qui illuſtrauit Eccleſiaſticas Hiſpaniæ antiquitates Garſias Loaiſa teſtatur. Interfuerunt Epiſcopi numero ſeptuaginta, tam ex Hiſpania quam Galliæ Narbonenſis parte illa quæ adhuc parebat Hiſpaniarum Regibus; quibus præfuit *S. Iſidorus* Hiſpalenſis Epiſcopus. Edita vero ab illis ſunt ſeptuaginta quatuor capita, eademque obſeruatione digniſſima, de his quæ ad doctrinam Catholicam, diſciplinam Eccleſiaſticam, & bonos mores ſpectant. Sed & illud memoria dignum; quod in præfatione Synodi Patres docent, ipſum Regem Siſenandum, cum in Baſilicam ingreſſus eſſet, vbi Synodus haberetur, primo coram Epiſcopis humo proſtratum cum lacrymis poſtulaſſe ut ipſi pro ſe Deum orarent; deinde eoſdem exhortatum eſſe, vt ſecundum paterna decreta omnia agerentur. Poſt hæc autem primo loco à Patribus fidei Catholicæ profeſſio eſt edita; in qua inter alia Spiritum S. à Patre Filioq; procedere, ex doctrina antiquorum profeſſi ſunt. Reliqua vero docte, pieque, & non niſi Spiritus S. illuſtratione ſancita, tu apud Acta conſule.

REX HVMI PROCVMBIT.

XI.

Verum præter illa ipſe Iſidorus alibi *q* teſtatur, decretum in eodem Concilio fuiſſe, vt vnus vbique in vniuerſa Hiſpania ſacer ritus ſeruaretur in cunctis miniſteriis Eccleſiaſticis. Fuitque ſententia plurimorum, cui libens ſubſcribo, tunc à Patribus iniunctum fuiſſe onus eidem S. Iſidoro, (utpote earum rerum peritia & ſcientia ceteros excellenti) ut elucubraret volumina Eccleſiaſticorum Officiorum, quibus tum in ſacris Miſſis, tum in Horis pſallendis canonicis, uti deberent omnes Hiſpaniarum Eccleſiæ. Nam & extant adhuc Miſſale & Breviarium, Eccleſiaſticam redolentia antiquitatem, quæ ſub titulo pariter eiuſdem S. Iſidori cuſa fuere. Sed cur idem Officium ſacrorum rituum vulgo *Mozarabe* dicatur, libenter item aſſentiori is qui dicunt vocem eſſe deprauatam, & loco *Mixtarabum*, dici *Mozarabe*. Nimirum cum poſt Saracenorum tyrannidem, facta eſſet Chriſtianorum Hiſpaniæ diviſio, aliorum videlicet qui viuerent inter Arabes velut ſerui, & aliorum qui extorres facti aufugiſſent ſiue ad montes ſiue ad exteras nationes; iſtos fuga lapſos, alios gentiles ſuos viuentes inter Arabes, Mixtarabes appellaſſe; ritumque ſacrorum, quem ex vſu librorum S. Iſidori iidem retinerent, quib. fuga lapſi carerent, eodem pariter nomine Mixtarabum Officium dicere conſueuiſſe, quod eo ſcilicet vterentur Mixtarabes Chriſtiani.

q Iſid. Orig. lib. 7.

DE OFFICIO MOZARABE.

IESV CHRISTI AN. 634.

HONORII AN. 9.

HERACLII AN. 25.

I. ÆGYPTVS OCCVPATVR À SARACENIS.

ANno Chriſti ſexcenteſimo trigeſimo quarto, Indictionis ſeptimæ, Heraclii vigeſimo quinto, Saraceni mirum in modum inualeſcentes contra Romanos, eoſdem multis præliis vicerunt; Damaſcum, aliaſque plurimas Syriæ ciuitates ceperunt; ipſamque nobiliſſimam Ægyptum, quæ prouincia ab Auguſti temporibus ſub Imperatorum ditione hactenus perſeuerauerat, ſub tributum redegerunt. Hæc pluribus Annales Græcorum. Ex quibus conſtat, pugnaſſe tunc Deum aduerſus Romanum Imperium pro Saracenis, cum ipſe Imp. pro hæreticis aduerſus Eccleſiam Catholicam bellum ſtrueret; Ægyptioſque ſubiugatos eſſe à barbaris, eo tempore quo in Ægypto per Cyrum Epiſcopum Alexandrinum noua hæreſis communi omnium conſenſu pullularet. Ceterum erant tunc cum Damaſcus capta eſt, inter alios ciues, parentes S. Ioannis Manzur, Damaſceni dicti; qui ob inſignia virtutum præconia, inter captiuos liberi permanſerunt, adeo ut licet Chriſtiani eſſent ac fide Orthodoxi, tamen ab iiſdem Saracenis (qui nihil negotii Catholicis faceſſerūt) publicis manciparentur functionibus. Hæc enim tradit ſcriptor rerum geſtarum ipſius Ioannis, quem nondum hoc tempore natum idem videtur innuere.

DE PARENTIBVS S. IO. DAMASCENI.

II. OSWALDI REGIS ANGLOR. PIETAS.

Eodem anno in Anglia Oſvvaldus ſanctiſſimus Rex, Edvvini nuper extincti ex ſorore nepos, venturus ad pugnam contra Carduellam tyrannum, magna fide in eodem loco Crucem ligneam erexit, fuſiſque apud eam precibus, ipſe

cum paruo exercitu,ſed fide Chriſti munito, eundem Carduellam immenſis ſuis copiis fidentem ſuperauit, occiditque. Et vocato ex Scotia (vbi ipſe exulans baptiſmum ſuſceperat) *S. Aidano* Epiſcopo, antea monacho, viro plane Apoſtolico; per eius prædicationem, cui & ipſe Rex interpretis munere fungebatur, Berniciorum gentem ſibi ſubditam ad fidem Chriſti conuertit: cum prius nihil apud eos alius proficere potuiſſet Antiſtes, quod auſterioris eſſet animi. Quæ omnia pluribus Beda *a* proſequitur, multa referens de pietate eorundem Aidani & Oſvvaldi, necnon de miraculis ad eandem Crucem ligneam fieri conſuetis. Addit & eundem Regem, cum ſuos ſubditos regna cœlorum ſperare docuit, regna quoque terrarum pluſquam nullum maiorum ſuorum à Deo conſecutum eſſe: ſiquidem omnes nationes & prouincias Britanniæ, quæ in quatuor linguas (hoc eſt, Britonum, Pictorum, Scotorum, Anglorum) diuiſæ erant, in ditione accepit. Ipſum autem adeo in pauperes & peregrinos benignum & largum fuiſſe, vt & aliquando cum ſediſſet ad prandium, audiens eſſe pauperes in platea expectantes eleemoſynam, mox antequam aliquid deguſtaret, miſerit ad eos dapes ſibi appoſitas, diſcumque argenteum confringi, ac minutatim eis diuidi præceperit. Quare delectatus Aidanus, qui aderat, apprehenſa eius dextera, *Numquam*, inquit, *inueteraſcat hæc manus*. Quod & poſtea accidit, cum Oſvvaldo occiſo, manus à corpore exciſæ, incorruptæ permanſerunt, & in eccleſia ſeruatæ digna à cunctis veneratione honoratæ ſunt.

a Bed. de geſt. Angl. lib. 3. c. 2. & ſeqq.

IESV CHRISTI An. 635.

HONORII An. 10.

HERACLII An. 26.

I. Syria à Saracenis occupata.

Anno Chriſti ſexcenteſimo trigeſimo quinto, Indictionis octauæ, Heraclii vigeſimo octauo, Haumar Arabum & Saracenorum Princeps vniuerſam ſubegit Syriam, deleto vna cum exercitu Sergio Romanorum in Palæſtina Duce; ipſaq; ſancta ciuitas Hieruſalē obſeſſa eſt. Hæc Annales breuiter; quæ lamentabili voce abunde deplorauit eiuſdem S. ciuitatis Epiſcopus ſanctiſſimus Sophronius, in oratione quam durante obſidione habuit in die Natalis Domini: vbi miſerrimum deſcribens illius regionis ſtatum, cum omnia loca ſancta quæ erant extra Hieroſolymam à feris barbaris poſſeſſa diriperentur, inter alia luget, quod non poſſet ſuo loco celebrare cum ſuis Natalitiū Domini, nempe in Bethlehem quæ in manibus hoſtium eſſet.

II. Fidei propagatio in Anglia.

Sed dum tot tenebræ occuparent Orientem, lux Euangelica fulgentibus radiis coruſcauit in Occidente. Hoc enim anno in Anglia gens Occidentalium Saxonum, qui antiquitus Geuiſſi vocabantur, vna cum ipſorum Rege Cynigilſo fidem Chriſti ſuſcepit, prædicante illis verbum *Byrino* Epiſcopo illuc ab Honorio Papa miſſo. Narrat hæc Beda *a*: quæ geſta hoc anno Redemptoris eſſe, conſtat ex ipſius S. Byrini Actis *b*. Vbi inter plura alia, quæ ab eodem edita narrantur miracula, illud eſt inſigne, quod aſcenſurus aliquando nauem, cum vrgentibus nautis præ feſtinatione in littore vbi Miſſam celebrabat, reliquiſſet pallam ei ab Honorio Papa datam, ſuper quam in altari Corpus Chriſti conſecrabat, & in qua Corpus Dominicum inuolutum & ad collum ſuſpenſum ferre ſemper conſueuerat, (qui mos antiquus adhuc vigebat) naue plenis velis mare ſulcante, reminiſcens obliti chariſſimi pignoris, ipſe fide armatus in aquam deſcendit, & per illam pedibus incedens, recepto quod reliquerat, ad nauem regreſſus eſt, quæ interea immobilis extitit. Ob quæ mira à nautis tanquam Deus adoratus, eoſdem ad fidem Chriſti conuertit.

a Bed. 3. hiſt. 7.
b Ap. Sur. 3. Dec.

Ingens miraculū Byrini.

IESV CHRISTI An. 636.

HONORII An. 11.

HERACLII An. 27.

I. Hieroſolyma capta à Saracenis.

Anno Chriſti ſexcenteſimo trigeſimo ſexto, Indictione nona, ciuitas ſancta, in qua operatus eſt Deus ſalutem in medio terræ, anno ſecundo obſidionis, pactis cōuentis dedita eſt Saracenis. Egit namq; Sophronius eiuſdem Epiſcopus, vt Chriſtianis in vniuerſa Palæſtina liceret ſecure quæ ſunt Chriſtianæ religionis ſacra peragere. Haumar autem Saracenorum Princeps mox vbi ciuitatem ingreſſus eſſet, cilicinis ex camelis & ſordidis indumentis amictus, templum Salomonis adiens, vtpote affinis genti Hebræorum, eius deſtructionem luxit, ac poſtea in vſum ſuæ ſectæ reſtaurauit. Sophronius vero non ferens videre ſancta à canibus proculcari, cum ad hanc deſolationem retuliſſet prophetiam Danielis de abominatione in loco ſancto, mœrore confectus obiit. Hæc omnia Annales tradūt. Cæterum Hieroſolyma à Saracenis hoc anno capta, ab iiſdem captiua tenta eſt per annos quadringentos ſexaginta tres; videlicet vſque ad annum Domini milleſimum nonageſimum nonum, quo Francorum pia fortitudine cœleſti munita auxilio, à iugo tyrannico liberata eſt.

II. Sergius inuadit Eccles. Hieros.

Poſt Sophronium autem, inuaſiſſe Eccleſiam illam hæreticum hominem *Sergium* quondam Ioppenſem Epiſcopum; apparet ex relatione Stephani Epiſcopi in Synodo Romana ſub Martino Pontifice, Secretario ſecundo. Sed & illud Hieroſolymitana clades attulit detrimentum, vt æque cum ciuitate Sophronii ſcripta naufragium paſſa ſint; præter duas homilias *a*, alteram in Natali Domini habitam, de qua anno ſuperiori, alteram de Angelis; itemque epiſtolam *b* vnam aduerſus Monothelitas, de qua pariter dictum eſt ſuperius: ex quibus ſatis intelligi poteſt, qualis quantuſque vir fuerit doctrina egregie & eloquentia præditus. Qui cum & ſanctitate percelebris innotuiſſet, eius natalis dies in Tabulas *c* Eccleſiaſticas relatus eſt.

a Ext. in Bibl. Patr.
b In Syno. Sext. Act. 13.
c Martyrol. Rom. 11. Mart.

III. Concil. Tolet. V.

Hoc item anno, Æra ſexcenteſima ſeptuageſima quarta, celebratum habetur Concilivm Toletanvm, dictum Quintum, Epiſcoporum viginti, anno primo Cinthilani Regis, laudatiſſimi Principis: cuius extant canones nouem, iidemque pro Regis ſalute Regnique ſtabilitate ſanciti. Quod autem ei minime interfuiſſe reperiatur S. Iſidorus Hiſpalenſis Epiſcopus, qui Concilio Toletano Quarto ante triennium celebrato præfuerat; id accidit, quod hoc eodem anno traditur eſſe defunctus, poſtquam Eccleſiam illam quadraginta ferme annis adminiſtraſſet; cum ſtans in Eccleſia, peracto ſermone ad populum, & expanſis manibus benedicens omnibus, Regemque Deo commendans, feliciſſimo ſomno obdormiuit in Domino, vir doctrina ſimul & ingenio pollens, virtutibuſque & ſanctitate, atque etiam miraculis præclarus, ex Gothorum ſtirpe progenitus, filiuſque Seueriani Ducis Carthaginenſis, & frater magni illius S. Leandri, olim Hiſpalenſis ſimiliter Epiſcopi. De eiuſdem S. Iſidori admirandis laudibus, plura habent Tudenſis in Cinthilano Rege, & Sanct. Ildelphonſus Archiepiſcopus Toletanus. Sed & iſte ſcripta *d* illius exacte recenſet: quæ ferme omnia adhuc extant. Tudenſis autem de ipſius ſucceſſore *Theodiſco* natione Græco loquens, ait eum fuiſſe ſub ouina pelle lupum rapaciſſimum: qui libros quoſdam Sancti Iſidori corruperit, & ob fidei errorem, quo Chriſtum filium Dei adoptiuum tantum eſſe dicebat, à Synodo depoſitus ad Arabes tranſierit, & ſectæ Mahometanæ adhæſerit.

S. Iſidori obitus, et virtutes.

d Multa alia eius nomine excuſa habentur, de quibus vide Bellar. de Script. Eccl. in Iſidoro.

Epiſcopus Hiſpal. apoſtata.

IESV CHRISTI AN. 637.

HONORII AN. 12.

HERACLII AN. 28.

I. ANTIOCHIA CAPTA A SARACENIS.

ANno Domini ſexcenteſimo trigeſimo ſeptimo, Indictione decima, totius Orientis metropolis ciuitas Antiochia à Saracenis capta eſt, cum iam antea ab iiſdem occupata eſſet reliqua pars Syriæ. Plane vero his temporibus, quibus ſiue à Perſis antea, ſiue ab Arabibus poſtea, iiſdemque Mahometanis & Saracenis, captæ ſunt nobiliſſimæ ciuitates Orientis, Alexandria, Hieroſolyma, & Antiochia, vna cum eiſdem ſubditis regionibus; accidit vt ſiue habitatoribus in Occidentem commigrantibus, ſiue mercatoribus cum iiſdem gentibus tuto verſantibus, ſiue aliis fidelibus Chriſtianis id curantibus, complura Sanctorum cum Martyrum tum Confeſſorum corpora translata fuerint in Occidentem, atque in diuerſis locis, Romæ, Venetiis, vel alibi collocata. Romam autem translatas tunc fuiſſe venerandas Reliquias Ignatii martyris Antiochia, conſtans fama, vetuſque traditio, potius quam ſcripta ſignificant. Sed S. Marci corpus longe poſt hæc tempora transferri Venetias contigit; de quo dicetur ſuo loco.

TRANSLATÆ RELIQVIÆ IN OCCIDENTEM.

IESV CHRISTI AN. 638.

HONORII AN. 13.

HERACLII. AN. 29.

I. CONCIL. TOLET. VI.

ANno Chriſti ſexcenteſimo trigeſimo octauo Indictionis vndecimæ, Cinthillani Hiſpaniæ Regis ſecundo, Æra ſexcenteſima ſeptuageſima ſexta, quinto Idus Ianuarias, celebratum habetur generale, ſiue dixeris nationale CONCILIVM TOLETANVM, Sextum nominatum, cui præfuit *Silua* Epiſcopus Narbonenſis ceteris ſenior, interfueruntq; Epiſcopi ſiue per ſe ſiue per legatos numero quinquaginta duo; à quibus ſancita ſunt capita decem & nouem, cum ad fidem Catholicam ſtabiliendam, tum etiam ad Eccleſiaſticam diſciplinam cuſtodiendam elaborata. Quorum tertio, in odium maxime Iudæorum, ex eiuſdem Regis ſententia, atque Optimatum Regni conſenſu, à Patribus ſancitum eſt, vt qui in Regnum Hiſpaniæ impoſterum vocarentur, non ante thronum conſcenderent, quam inter reliqua conditionum ſacramẽta polliciti eſſent, ſe nullo modo permiſſuros in Regno ſuo aliquem degere qui non eſſet Catholicus; adeo vt ſi quis eorum, eius legis ac promiſſionis temerator exiſteret, *eſſet* (inquiunt Patres) *anathema maranatha in conſpectu Dei, & pabulum efficeretur ignis æterni, ſimulque cum eo damnatione percellerentur, quicumque ſacerdotum vel quorumlibet Chriſtianorum eius implicati fuiſſent errori.* Ex quibus quidem apparet, haud indebite tributum eſſe titulum Hiſpaniæ Regibus, vt CATHOLICI cognominentur; vtpote tanto facti titulo digni, quod non ſolum iurent ſe fore Catholicos, ſed neque paſſuros quemquam non Catholicum in ampliſſimo ſuo regno permanere.

REGES HISP. CVR COGNOMINATI CATHOLICI.

II. HONORII PP. OBITVS.

Hoc eodem anno, quarto Idus Octobris, *Honorius* Romanus Pontifex ex hac vita migrauit, vbi ſediſſet annos duodecim ac menſes quinque, minus tribus diebus: (Ita enim ex Synodalibus Actis Romani Concilii ſub Martino Papa, eſt corrigendum quod apud alios legitur, poſt annos duodecim & menſes vndecim:) ſepultuſque eſt in baſilica S. Petri. De cuius erga diuinum cultum reuerentia in diſponendis rebus Eccleſiaſticis, atque munificentia in ædificandis, ornandis, dotandiſque eccleſiis, multa admiranda apud Anaſtaſium inuenies. Sed mirabilius plane, quod in refoſſis nuper egregiis antiquitatum *a* monumentis de eodem Honorio Papa traditur, ab ipſo ſublatũ ſchiſma Hiſtrianum de Tribus Capitulis, ſpatio annorum ſeptuaginta inueteratum; ad quod demoliendum fruſtra inſudaſſent prædeceſſores Romani Pontifices, præſertim vero S. Gregorius, vt vidimus ſuperius. Vnde mirifice commendatur ipſius Honorii Pontificatus, omni quidẽ ex parte laudatiſſimus: quamuis poſtmodum iidem ſchiſmatici iterum lapſi, in eo permanſerint vſque ad Sergium Papam. Sed & quod iiſdem antiquis monumentis & inſcriptionibus poſt eiuſdem Pontificis obitum confectis, permulta alia de optimo ipſius regimine Eccleſiæ, & ſincera per omnia fidei Orthodoxæ obſeruatione prædicentur; ex iis quoque erubeſcere debeant, qui in ipſum vel mutire audeant.

a Caniſ. Antiq. Lect. tom. 6. pag 421. ex ipſen. antiq. inſcript.

pag. 1163. num. 5. & pag. 1165. num. 11.

III. SEVERINVS PAPA.

Quod autem ait Anaſtaſius ſedem eius vacaſſe annum vnum, menſes ſeptem, & dies decem & ſeptem; haud ſic intelligendum eſt, vt non ante electus fuerit eius ſucceſſor: ſed potius quod qui iam Romæ canonice electus erat SEVERINVS, cum reſiſteret conſentire Edicto Imperatoris, de quo agetur paulo poſt, non fuerit ab eodem Imperatore (vt tunc tyrannice fieri moris erat) confirmatus. Hoc enim colligi poſſe videtur ex ipſo Anaſtaſio, dum agens de eodem Seuerino, ait, cum ipſe adhuc electus eſſet, (hoc eſt, nondum ordinatus) Epiſcopium Lateranenſe à Mauritio Chartulario, & Iſacio Italiæ Exarcho (quod numquam antehac factum fuerat à quoquam) armatâ manu deuaſtatum fuiſſe; primateſque Eccleſiæ omnes (hoc eſt, Cardinales) eorum violentiæ reſiſtentes in exilium pulſos, ac deniq; Eccleſiam theſauro & ſupellectilibus ſacris ſpoliatam, aliqua etiam prædæ parte Conſtantinopolim ad Heraclium Imp. miſſa, poſtmodum vero ordinatum fuiſſe Seuerinum. Hæc igitur cum pendente Seuerini ordinatione accidiſſe doceat Anaſtaſius; putamus Imperatorem diſtuliſſe confirmationem ipſius electionis, quouſque promiſſionem ab eo eliceret de acceptatione Edicti perfidiæ, quod ipſe promulgaturus eſſet; & quoniam illud Seuerinus cum omni clero fuerat execratus, nequaquam ipſum accepiſſe confirmationem, ſed abſque ea ordinatum eſſe. quem idem Anaſtaſius ait fuiſſe moribus ſanctum, benignumque ſuper omnes homines; & largum in pauperes; patria autem Romanum, patreque natum Abieno.

GRASSATIO EXARCHI IN ECCLES. ROM.

] In Collectaneis Anaſtaſii Bibliothecarii, nuper à doctiſſ. Iac. Sirmondo editis, extat epiſtola S. Maximi Abbatis & Confeſſoris ad Abbatem Thalaſsium, ex qua intelligitur, Seuerino poſt Honorii obitum electo, Conſtantinopolim, eius cauſa miſſos eſſe Legatos pro confirmatione ipſius electionis cumque eam Græci ſuſpenſam diutius tenentes; legatos promittere vellent, perſuaſuros ſe conſecrando Pontifici ſubſcribere Heraclii Ecthesi, ipſos ſcito reſponſo Græcos eluſiſſe, dum negantes vim cuiquam inferendam eſſe in cauſa fidei, ac nihilominus promittentes delaturos ſe ad electum Pontificem Ecthesin, & ſi ipſe iudicaret eam bene habere, rogaturos, vt ei ſubſcriberet, conſenſum conſecrationis obtinuerunt. Hinc igitur moræ illæ conſecrationis Seuerini. quem nihilominus Ecthesin conſtanter repudiaſſe, teſtatur Martinus Papa ſub finẽ Secretarii tertii Synodi Rom. vt etiam dicetur anno ſequenti.]

IV.

Hoc item anno, Arioualdus Rex Longobardorum Arianus vbi regnaſſet annos duodecim, mortuus eſt; inque locum eius ſubrogatus Rotharis itidem Arianus: cuius temporibus (vt ait Paulus *b* diaconus) pene per omnes ciuitates regni eius duo Epiſcopi fuerunt, vnus Catholicus & alter Arianus. Idemque Longobardorum leges, quas ſola conſuetudine hactenus retinuerant, ſcriptis primo mandauit; codicemque ipſum, Edictum appellari præcepit, anno ſeptuageſimo ſeptimo ex quo Longobardi in Italiã venerant.

b Paul. diac. lib. 4. cap. 44.

LEGES SCRIPTIS MANDATÆ.

IESV CHRISTI AN. 639.

SEVERINI AN. 1.

HERACLII AN. 30.

I. HERACL. IMP. ECTHESIN PROMVLGAT.

ANno Chriſti ſexcenteſimo trigeſimo nono, Indictione duodecima, Heraclius Imp. ſemel Deo auerſus, animo induratus, tandem publicum promulgauit edictum, ad ſtabiliendam cui fauebat Monothelitarum hæreſin; quod ECTHESIN, hoc eſt expoſitionem nominauit. Id enim factum eſſe hoc anno, videlicet duodecima currẽte Indictione, docet Acta Romanæ *a* Synodi ſub Martino Papa, in quibus ipſa Ecthesis integre recitata habetur; impia quidẽ illa, ſed ita cõcinnata, vt fallere poſſet quempiã incautum: q̃ in

a Syn. Later. ſub Mart. Secret. 1. & 3.

eadem Synodo Martinus adſcribit perfidiæ Sergii Conſtantinopolitani Epiſcopi. Sed & poſtquam ea promulgata eſt, ad ipſam confirmandam à Sergio *pſeudoſynodum* celebratam eſſe, pariterque ſcriptam ad eum ab impio Cyro Alexandrino epiſtolam adulatione plenam; conſtat ex tertio Secretario eiuſdem Concilii Romani. [Sever. PP. damnat illam.] Denique eamdem Ecthesin miſſam eſſe ab Imperatore ad Iſacium Italiæ Exarchum, & per hunc ad Romanum Pontificem Seuerinum vt eam probaret, certum redditur ex eadem Cyri ad Sergium epiſtola: Seuerinum autem vna cum vniuerſo Romano Clero illam deteſtatum eſſe, & anathemate damnaſſe, declarauit idem Mattinus Papa in prædicta Romana Synodo.

II. Moritvr.

Porro ipſe *Seuerinus* haud diutius ſuperſtes fuit, afflictionibus exagitatus à miniſtris Imperatoris, quod Ecthesin approbare renuiſſet: ſiquidem ea quæ de his anno ſuperiori dicta ſunt, in hunc potius referenda putamus, poſtquam ipſe Imperatori conſentire renuit. Quod vero eiuſdem incerta ſit dies electionis, hinc factum eſt vt nec quamdiu Pontifex perſeuerauerit adeo certo definiri poſſit; quamuis alii pro arbitrio addant & minuãt annos, menſes, & dies. Tribuit autem eius ſedi Anaſtaſius menſes duos & dies quatuor; videlicet à tempore ordinationis, non autem electionis, aitque ipſum ſepultum eſſe in baſilica S. Petri. Sane illum non prætergreſſum eſſe hunc annum, ex eo liquido intelligi poteſt, quod ſequenti ſediſſe Ioannem conſtet ex Synodo ab eo tunc facta. Sed & quod idem Anaſtaſius dicat eum defunctum eſſe quarto Nonas Auguſti, ac ſedem vacaſſe menſes quatuor & dies viginti nouem; ex hac eius aſſertione dicendum erit, [Ioan. IV R. Pont.] vltima die huius anni ordinatum eſſe in locum eius IOANNEM huius nominis Quartum natione Dalmatam, filium Venantii Scholaſtici.

III.

Auctor quoque eſt Beda, hoc anno perlatas eſſe Romam Epiſcoporum Scotorum litteras ad Seuerinum ſcriptas de controuerſia celebrationis diei Paſchatis, (de qua ſuperius dictum eſt) ac de reuiuiſcente in Scotia Pelagianiſmo: ſed cum iam Seuerinus diem obiiſſet, Clerum Romanum vna cum ipſo Ioanne electo necdum confirmato, eas aperuiſſe, Scotiſque conſultationum ſuarum reſponſa dediſſe. Cuius litterarum fragmenta cum idem auctor *b* recitet, ex earum præfatione colligi poteſt, [Qvomodo administraretvr Rom. Eccl. pendente confirmatione Imp.] quomodo adminiſtrari ſoleret Romana Eccleſia, dum qui electus erat Pontifex, vetabatur tyrannice munus ſuum exercere, donec accederet Imperatoris confirmatio. Sic enim ſe habet inſcriptio, *Dilectiſſimis Thomiano &c. Hilarius Archipresbyter & ſeruans locum S. Sedis Apoſtolicæ, Ioannes diaconus & in Dei nomine electus, item Ioannes Primicerius & ſeruans locum S. Sedis Apoſtolicæ, & Ioannes ſeruus Dei Conſiliarius eiuſdem Apoſtolicæ Sedis.* Vnde videas curam Romanæ totiuſque Vniuerſalis Eccleſiæ non electum Pontificem ſolum geſſiſſe, ſed quatuor ſimul eiuſdem Eccleſiæ præcipuos miniſtros. Sicut etiam ex epiſtola *c* S. Martini Papæ ad Eliterum intelligitur, in abſentia Pontificis locum ipſius repræſentare conſueuiſſe Archidiaconum, Archipresbyterum, & Primicerium.

b *Bed. 2. hiſt. Angl. 19.*

Quæ quidem excerpta ſunt ex Baron. hoc an. & 590. X. & 650. XV.

c *Martin. Pap. ep. 15.*

IV. Obitvs Sergii Episcop. Const. et svbrogatio Pyrrhi.

Hoc eodem anno, turbarum omnium in Oriente auctor & architectus Sergius Epiſcopus Conſtantinopolitanus, poſt impiam illam Ecthesin in ſua pſeudoſynodo confirmatam, cum ſe ſumma rerum potitum arbitraretur, vocatus eſt à ſummo iudice reddere rationem ad tremendum illud diuinum examen Dei viuentis & videntis. Quem quidem ad hunc vſque annum perueniſſe, quæ nuper ex Synodalibus Actis Romani Concilii ſunt dicta demonſtrant: ex quibus corrigendum eſt Nicephori Chronicon, in quo octo tantum anni & menſes ſeptem tribuuntur eius Epiſcopatui; quem liquet tenuiſſe annis triginta & amplius. Pluris namque ſunt ad fidem certam faciendam, Epiſtolæ, & acta Synodalia, quouis alicuius auctoris Chronico. Ceterum ſublato de medio hæretico Patriarcha, alius ab hæretico Imperatore in eius locũ ſubrogatus eſt pariter hæreticus, *Pyrrhus* Chryſopolitanus monachus, Sergio impietate non minor.

V. Saraceni potivntvr regno Pers.

Dum autem ſic in fidem Catholicam iuraretur bellum, aduerſariorum Saracenorum vires in immenſum augebantur: qui Perſarum regnum inuadentes, hoc anno potiti ſunt illo, cum ad fugam conuerſus Hormiſda Rex Perſarum, rebus penitus deſperatis regalia quoque dimiſit inſignia.

VI.

Quod ad res Francorum pertinet; hic eſt annus octauus Regis Dagoberti, quo ipſe ad meliorem frugem conuerſus, dimiſſis concubinis, puellaque Regentrude ſibi in matrimonium collocata, ex ea filium ſuſcepit, quem Sigebertum nominari voluit; reuocato ad eum baptizandum ab exilio S. Amando Epiſcopo Traiectenſi, cuius pedibus proſtratus veniam petiit iniuriæ in ipſum irrogatæ. [Infans XL. dier. in baptismo respondet. Amen.] In baptiſmo autem pueri mirandum illud accidit, vt cum oratione finita nemo forte ex circumſtanti multitudine reſpondiſſet *Amen*, aperuerit Dominus os eiuſdem pueri; qui dies tantummodo quadraginta natus, audientibus cunctis clara voce reſpondit, *Amen*. Cuius tanti miraculi teſtes ſunt præter Aimoinum *e*, Baudemundus *f* atque Hugbaldus *g* horum temporum ſcriptores, in Rebus geſtis eiuſdem ſancti Pontificis, & ſanctiſſimæ feminæ Rictrudis Marcianenſis.

d *Aimon. lib. 4. de geſt. Franc. cap. 20.*

e *ibid.*

f *Act. S. Amand. ep. Sur. 6. Feb.*

g *Vit. S. Rictrud. ap. Sur. 12. Mai.*

IESV CHRISTI AN. 640.

IOAN. IV. AN. I.

HERACLII AN. 31.

I. Ioan. PP. damnat Ecthesin Heraclii.

ANno Domini ſexcenteſimo quadrageſimo, Indictione decimatertia, Ioannes Romanus Pontifex collecta SYNODO damnauit promulgatam ab Heraclio anno Imperii Ecthesin, vna cum ipſa Monothelitarum hæreſi, quæ eiuſdem Imperatoris auctoritate plurimum inualuerat: idque ipſum præſtiterunt diuerſis habitis *Conuentibus*, Eccleſiæ Africanæ. Teſtatur hæc imprimis Theophanes. Ei vero rei magno Africanis adiumento fuiſſe Maximum martyrem, docent Acta rerum ab ipſo geſtarum quæ habentur ad calcem Operum eius in tribus codicibus Vaticanis. Ex quibus ſciendum eſt, fuiſſe hunc *Maximum* patria Conſtantinopolitanum, antiqua nobilitate clarum, litteris philoſophicis ac Theologicis egregie excultum: [De Maximo abbate acerr. fidei cathol. propvgnatore.] qui inuitus ab Heraclio in Palatium tractus, vt regiis cõmentariis conſcribendis operam daret, in ea functione factus eſt omnibus dignum virtutum quod imitarentur exemplar. Monothelitarum autem hæreſi ad Regiam acceſſum habente, ipſe ſibi conſulens Palatium deſeruit, atq; monaſterium ingreſſus Chryſopolitanum in vlteriore litore ſitum, paulo poſt eiuſdem ſubire coactus eſt præfecturam. Quod autem videret illam hæreſim in Oriente in dies augeri, iter dirigens in Occidentem qui tali ſcelere careret, Romam venturus, in tranſitu Africanis, aliiſque finitimarum prouinciarum atq; inſularum Epiſcopis hortator extitit, vt Synodis vbique habitis eamdem Monothelitarum impietatem condemnarent.

II. Heracl. negat Ecthesin.

Porro cum ea quæ diximus Romæ & alibi in Occidente geſta, Imperatori innotuiſſent, ſeque per ea execrationi omnibus vbique eſſe videret; haud leuiter commotus, illud excogitauit conſilium, vt nouo promulgato edicto omnibus declararet, Ecthesin illam ſuam nõ eſſe, ſed Sergii Conſtantinopolitani Epiſcopi, qui eam Imperatoris nomine edidiſſet, quo maiorem ei auctoritatem compararet. Hæc enim ita ſe habuiſſe, hancque nouam declarationem ab Imperatore ad Ioannem Romanum Pontificem miſſam eſſe, docent Acta publica in Senatu Conſtantinopolitano poſtea confecta, cum ſub Conſtante Imperatore Monothelita cauſa Maximi tractaretur. Sed vtinam Heraclius, ſicut deſtruxit, ita ædificaſſet; nimirum vt eodem, vel alio edicto, rectæ fidei confeſſionem promulgaſſet toto orbe terrarum: nam ea plane indigebat, vt ſe ab omni hæreſis ſuſpicione purgaret.

III. Cyri Alex. obitvs, et Petri svbrogatio.

Hoc pariter anno ex humanis ſublatus eſt peſſimus ille Cytus Alexandrinus Epiſcopus, poſtquam ſediſſet (vt habetur in Nicephori Chronico) annos decem. Succeſſit illi *Petrus* eiuſdem farinæ homo, hæreſis Monothelitarum propugnator acerrimus. In ſede pariter Antiochena *Macedonius* ſucceſſit perditiſſimo illi Athanaſio hæretico. Sed quando ipſe defecerit ignoratur: nec de Antiochenis Epiſcopis ſucceſſoribus vlla deinceps mentio vſque ad tempora Sextæ Synodi, quibus ei præfuiſſe Eccleſiæ reperitur *Macarius* hæreticus famoſiſſimus. Sicut & Hieroſolymitanæ Eccleſiæ obſcura eſt ſucceſſio, occupatis regionibus illis à Saracenis.

IV.

Quod ad res pertinet Occidentales; hoc eodem anno,

qui numeratur nonus Dagoberti Francorum Regis, veteres *a* ponunt Legatum ab eo miſſum Richarium, ſiue Sichariū, ad Sclauorum Regem pro repetendis mercibus ablatis quibuſdam mercatoribus Francis. De qua legatione illud inſigne narrant, quod cum idem Sclauorum Rex Legato dixiſſet, expetere ſe amicitiam Regis Francorum, iſque reſpondiſſet, *Non eſſe poſsibile, vt ſerui Chriſti cum canibus fœdera iungerent*; tunc ad eum ille, *Quandoquidem vos ſerui profitemini eſſe Dei, & nos ſumus canes, ideo quia vos nequiter contra eius geritis voluntatem, vt inutiles famuli, nobis frequenter conceditur morſibus ipſa vlciſci*: ſtatimque à ſuo conſpectu Legatum abiecit. Cæterum claruit hoc tempore in Gallia egregiæ ſanctitatis vir *Richarius* nomine, qui paternis monitis ipſum Dagobertum Regem ad meliorem frugem conuertit; cuius res præclare geſtas ſeripſit poſtea Albinus *b* Flaccus ad Carolum Imperatorem.

a *Aimoin. lib. 4. c. 23.*

REGIS SCLAVORŪ SCITVM DICTVM.

b *Ap. Sur. 26. April.*

V.

ECCL. ANGLIC. PROPAGATVR.

c *Bed. lib. 3. c. 8.*

Eodem Redemptoris anno Eadwaldum Anglorum in Cantia Regem defunctum eſſe; relicto regni hæredi filio Earconberto, teſtatur Beda *c*; reſque Eccleſiaſticas fælicioribus progreſſibus auctas tradit. Hic enim (vt ait) primus Regum Anglorum idola vbique deſtrui, ieiuniumque quadraginta dierum obſeruari præcepit: cuius & filia Earcongatha monaſticam vitam amplexa, Gallias petens vixit in monaſterio nobiliſſimæ Abbatiſſæ Faræ. Siquidem eo tempore (inquit) necdum multis in regione Anglorum monaſteriis conſtructis, multi de Britanniæ monaſticæ conuerſationis gratia, Francorum vel Galliarum monaſteria adire ſolebant, & filias ſuas eiſdem erudiendas, ac ſponſo cœleſti copulandas mittebant. Porro *Fara*, quam diximus, magni illius S. Columbani Abbatis quondā diſcipula, dicta quoq; reperitur *d Burgundofora*, quaſi Burgunda Fara: quæ & fratri ſuo nomine *Faroni*, viro nobiliſſimo æque ac prudentiſſimo, perſuaſit, vt ampliſſimis Palatii honoribus, Regiſque Clotarii ſingulari amicitia poſthabitis, adhuc vigente iuuentutis flore, conſentiente coniuge, Eccleſiaſtico ordini ſe adiungeret: qui poſtea creatus Epiſcopus Meldenſis egregia claruit ſanctitate; vt pluribus habetur in eius Vitæ Actis *e*.

DE BVRGŪDOFORA ABBATISSA.

d *In Vit. S. Euſtaſ. Abb. Luxou. ap. Bed. Baron. hic, & an. 614.*

e *Ap. Sur. 28. Octob.*

IESV CHRISTI AN. 641.

IOAN. IV. AN. 2.

CONSTANTINVS.

HERACLEONAS.

I.

HERACLII IMP. INFELIX OBITVS.

ANno Chriſti ſexcenteſimo quadrageſimo primo, Indictione decimaquarta, menſe Martio *Heraclius* Aug. vbi imperaſſet annos triginta vnum, infelici exitu vitam clauſit, confectus ærumnis animi, corporiſque moleſtiis, ea paſſus quæ pudet referre: ſed & præter alias corporis ægritudines, magnopere hydropiſi laborauit. Qui quidem reliquit de ſe quaſi in tabula egregie effigiatum exemplar, quantum Deo inhærentes Principes poſſint, quantumve ab eo recedentes ſint inualidi, ac Reipublicæ & Eccleſiæ noxii: propagata etiā eadem ad poſteros ſuos infelicitate. Etenim qui cum ipſo regnarat, & ipſi ſucceſſit CONSTANTINVS, iugi morbo detentus, vix quatuor in Imperio (vt tradit Theophanes) menſes abſoluit; coronatus eadem quam ſecum ad ſepulchrum pater coronam geſtauit, perſoluto pretio templo ſeptuaginta librarum. Creditum vero fuit, venenum ipſi à Martina Auguſta nouerca propinatum. Cuius Martinæ filius HERACLEONAS, adiuuante Pyrrho Conſtantinopolitano Epiſcopo, Imperii habenas regendas ſuſcepit: ſed rebellante Senatu, poſt ſex menſes ab Imperio depoſitus eſt, ac mutilatione naſi mulctatus; pariterque eius mater Martina, perfida femina, linguæ abſciſſione punita, ac deniq; ambo in perpetuum exilium eiecti, collato Imperio filio Conſtantini, quem alii Conſtantem, Conſtantium alii, alii Conſtantinū nominant, nos vero ſecuti Theophanem CONSTANTEM appellamus: cuius Imperii initium anno ſequenti contigit.

CŌSTANS IMP.

II.

IOAN. PP. OBITVS.

Hoc item anno *Ioannes* Papa, vbi ſediſſet annum vnum menſes nouem, & dies ſex, ex hac vita migrauit quarto Idus Octobris, ſepultuſque eſt in baſilica S. Petri. Cumq; vacaſſet ſedes eius menſem vnum & dies tredecim, hoc eodem anno die vigeſima quinta Nouembris ſubrogatus eſt in locū eius THEODORVS, Theodori Epiſcopi filius, patria Hieroſolymitanus: vt hæc omnia tradit Anaſtaſius. Qui & de eodem Ioanne habet, ipſum per omnem Dalmatiam ſeu Iſtriam multas pecunias miſiſſe, ad redimendos captiuos, quos Gentiles deprædati eſſent. Etenim Slaui, ſiue Sclaui, in illas regiones graſſantes, magnam multitudinem captiuorum abduxerant, quos Ioannes Papa redemit: qui eo liberior fuit in erogendo Eccleſiæ theſauro, quod haud pridem vidiſſet eum in damnum eiuſdem Romanæ Eccleſiæ fuiſſe ab Honorio congregatum; quodque ſciret aurum Eccleſiam habere (ſicut ait S. Ambroſius *a*) non vt ſeruet, ſed vt eroget: quamuis non ſemper improbanda ſit prudentia, qua in neceſſitates Eccleſiæ pecunia cuſtoditur; ſecundum quod in ſacra Scriptura *b* dicitur, vtiliorem eſſe ſapientiam cum diuitiis. Sed ſi his Eccleſia careat, certum eſt haud Dei tuto præſidio deſtitui; imo diuinum magis ſibi conciliare patrocinium, cum humanis auxiliis deſtituta videtur: non enim innititur auro, licet auro bene vtatur. Cæterum qui in Dalmatiam pro redimendis captiuis pecunias miſit Ioannes, theſaurum inde longe locupletiorem eſt conſecutus; nemne (vt habet Anaſtaſius) corpora SS. Venantii, Anaſtaſii, Mauri, aliorumque plurimorum martyrum, quæ Romam transferenda curauit, quod ea in Dalmatia & Iſtria barbarorum perirent incurſibus & incendiis.

THEODORI ELECTIO.

IOAN. LARGITAS IN REDIMENTIS CAPTIVIS.

a *Ambr. 2. Offic. 28. ap. Baron. ann. 638.*

b *Eccl. 7.*

[In Collectaneis Anaſtaſii Bibliothecarii, de quibus ſup. ann. 638. num. III. extat prædicti Ioannis PP. IV. ad Conſtantinum Imp. Heraclii filium qui hoc anno regnaſſe ponitur, ſcripta pro Honorio Pontifice Apologia, de qua ex S. Maximo facta eſt ſuperius mentio ann. 633 num. VII. Cuius videlicet ſcribendæ occaſio nata eſt ex Pyrrho Patriarcha Conſtantinopolitano & aliis Monothelitis, qui Honorii ad Sergium Pyrrhi deceſſorem epiſtola abutebantur, quaſi ipſorum hæreſi faueret: quam Ioannes recto atque orthodoxo ſenſu dictatam probat.

IESV CHRISTI AN. 642.

THEODORI AN. 1.

CONSTANTIS AN. 1.

I.

PYRRHVS EPISCOP. CONST. EXTORRIS FACTVS.

ANno Chriſti ſexcenteſimo quadrageſimo ſecundo, Indictione decimaquinta, Pyrrhus Conſtantinopolitanus Epiſcopus in ſuſpicionem adductus conſpirationis cū Martina Auguſta de propinato veneno Conſtantino Imperatori, ſibi timens ſponte receſſit, cum ſediſſet (vt ait Nicephorus) annos duos, menſes nouem, & dies nouem. Pergens autem in Africam, manſit ibi annos tres; poſt quos profectus eſt Romam, vt dicetur. In eius vero locum, ab hæretico Imperatore Conſtante ſubrogatus eſt *Paulus* æque hæreticus Monothelita. Sicut enim Imperii, ita & impietatis hæres Conſtans, hæreſim quam ſciebat ab Heraclio auo cœpiſſe originem, mirum in modum propagare conatus eſt, præficiendo Eccleſiis vacantibus Epiſcopos hæreticos, prouinciiſque regendis Præſides deputando eiuſdem erroris aſſertores: vt nunquam turpior apparuerit facies Orientalis Eccleſiæ, quam his temporibus; cum etiam ex altera parte vbique inualeſceret ſecta Mahometana.

CŌSTANS IMP. HÆRESIM MONOTH. PROPAGAT.

II.

a *Bed. lib. 3. c. 9. & 12.*

OSWALDI REGIS OBITVS, RELIGIO, ET MIRACVLA.

Hoc eodem Redemptoris anno (vt ſcribit Beda *a*) Rex Nordhumbrorum pientiſſimus Oſvvaldus in prælio occiſus eſt ab eodē Pagano Rege Merciorum, à quo & prædeceſſor eius Edvvinus peremptus fuerat: qui & eiuſdem caput, manuſq; cum brachiis à corpore præciſas, in ſtipitibus ſuſpendi iuſſit; quouſque poſt annum veniens cum exercitu ſucceſſor regni Oſvvinus, ea abſtulit & honorifice condidit. Cæterum eiuſdem Oſvvaldi egregiam ſanctitatē, ſuccedentibus multis miraculis, teſtificatione diuina declaratam eſſe, (adeo vt etiam puluis, vbi corpus eius in terram cecidiſſet, vtiliſſimus eſſet ſanandis morbis) docet idem Beda: qui & multa alia habet *b* de ipſius cultu religionis dum viueret, deque miſericordia & largitate in pauperes, aliiſque eiuſdem virtutibus memoria digna, & miraculis comprobata; quæ tu conſulas.

b *Ibid. c. 6. & ſeqq.*

IESV CHRISTI AN. 643.

THEODORI AN. 2.

CONSTANTIS AN. 2.

I. CRVCIS POTENTIA.

ANno Chriſti ſexcenteſimo quadrageſimo tertio, Indictionis primæ, Conſtantis Imperatoris ſecundo (vt habent Græcorum Annales) Haumar Princeps Saracenorum erigere ſtudens templum Hieroſolymitanum, cum ædificium cœptum ſæpius corrueret, Iudæi cauſam rogati, aſſeruerunt id accidere virtute Crucis iuxta poſitæ. Itaque Saraceni Crucem quæ templo montis Oliuarum impoſita erat, depoſuerunt; ſicque demum ædificia ipſorum firmata ſunt. Ea vero res Chriſtiani nominis inimicis occaſionem præbuit, multas vbique Cruces deturbandi. Hæc ex Theophane. Addit autem Guillelmus *a* Tyrius, illud templum, poſtquam iuxta conceptum, eleganti forma & opere feliciter conſummatum eſt, ab eodem Principe multis & infinitis ditatum fuiſſe poſſeſſionibus, ad conſeruanda perpetuo eiuſdem ſarta tecta, & continuanda luminaria. Illud vero plane mirandũ, cum tot eſſent inſignia Hieroſolymis Chriſtianorum templa, nullum eorum vendicare ſibi auſos fuiſſe dominantes impios Saracenos, ſed libera omnia prioribus vſibus iiſdem Chriſtianis reliquiſſe; eademque vt antea frequentata fuiſſe à totius terrarum orbis Fdelibus, prout inferius videbitur.

a *Guil. Tyr. de Bel. ſacr. lib. 1. cap. 2.*

II. EXPILATORES PATRIARCHII LATER. MALE PEREVNT.

Inter hæc in Italia *Mauritius* Chartularius, quem ſuperius vidimus expilaſſe Patriarchium Lateranenſe, Romæ in tyrannum erumpens, miſſo per Iſacium Exarchum aduerſus eum Dono Magiſtro militum, ab omnibus derelictus confugit in eccleſiam Beatæ Mariæ ad Præſepe: ſed inde extractus, miſſuſque Rauennam, capite truncatus eſt. Paulo vero poſt idem Iſacius, qui & ipſe Patriarchium deprædatus fuerat, percuſſus diuino ictu interiit. Hæc Anaſtaſius in Theodoro. Ita vltor Deus voluit poſteris relinquere ampliſſimis notis declaratam vindictam, quam meruerunt qui manus ſacrilegas inferunt in ſancta.

III. CONFVGIVM ORTHODOX. ROMAM.

Huius item anni Indictione prima, ſcripta eſt ab Epiſcopis Cypri in *Concilio* congregatis, Synodalis epiſtola *b* ad Theodorum Romanum Pontificem, (quem *Patrem Patrum, & Vniuerſalem Papam* nominant) de Monothelitarum hæreſi ab ipſis damnata. Quo eodem tempore Stephanus Dorenſis Epiſcopus. à Sophronio Hieroſolymitano olim iuſſus, ac denuo poſt eius obitum à Catholicis Palæſtinæ Antiſtitibus delegatus, Romã ſe contulit pro Eccleſia Hieroſolymitana, quam inuaſerant pſeudoepiſcopi, iidemque coniuncti Paulo Conſtantinopolitano hæreticorum acerrimo fautori. Qui quidem Stephanus à Theodoro Papa conſecutus eſt Apoſtolicæ Sedis in illis partibus vicariam præfecturam, qua illorum omnium caput Sergium Ioppenſem Epiſcopum intruſum in ſedem Hieroſolymitanam condemnaret, & ab eo ordinatos Epiſcopos gradu depoſitos in ordinem redigeret, quod & præſtitit. Hæc enim conſtant ex libello eiuſdem Stephani oblato poſtea Martino Papæ in Concilio Lateranenſi. Ex quibus & videas permiſiſſe Deum ſingulis quibuſque ſæculis exagitari diuerſarum prouinciarum Epiſcopos, quo aſſiduis rerum geſtarum exemplis innoteſceret, nullum aliud eſſe confugium aduerſus ingruentes hæreticos, quam ad Apoſtolicam Sedem Romanam, ceu diuinum aſylum, in quo poſſet quis auxilium experiri.

b *Ext. in Concil. Lateran. ſub Mart. Secret. 2.*

STEPH. VICARIVS APOST. SEDIS IN ORIENTE.

IESV CHRISTI AN. 644.

THEODORI AN. 3.

CONSTANTIS AN. 3.

I. REX SIGEBERTVS FIT MONACHVS.

ANno Chriſti ſexcenteſimo quadrageſimo quarto, Indictione ſecunda, in Britannia admodum propagata eſt Chriſtiana fides per *Furſeum* Hibernum. Et Sigebertus Anglorum Orientalium Rex, relicto regno cognato ſuo, monaſticam vitam profeſſus, à Pagano Merciorum Rege Penda occiſus eſt. Hæc fuſius Beda *a*.

a *Bed. lib. 3. cap. 4.*

II. DAGOBERTI REG. MVNIFICENTIA ERGA ECCLESIAS.

Hoc eodem anno, quo Dagoberti Francorum Regis decimusquartus inchoatur, idem Rex omnibus circumpoſitis gentibus nationibuſque ſibi ſubiugatis, vt ſe gratum cœleſtibus in ſe ſupra modum fluentibus beneficiis demonſtraret, conuocatis filiis ac cunctis regni ſui primoribus, vniuerſas pene Galliæ Eccleſias patrimonii ſui hæredes inſtituit; ſingulis multa dona largitus, tam in ſatisfactionem malorum quæ hactenus geſſerat, quam vt poſt ſuum obitum pro requie animæ ſuæ ſacrificium vbique ter in hebdomada offerretur: ſimulque Sigebertum ac Hludouicum filios ſuos eodem die Reges conſtituit. quæ omnia pluribus proſequitur Aimoinus *b*.

b *Aimoi. lib. 4 c. 30.*

IESV CHRISTI AN. 645.

THEODORI AN. 4.

CONSTANTIS AN. 4.

I. DISPVTATIO MAXIMI ORTHOD. CVM PYRRHO MONOTHEL.

ANno Chriſti ſexcenteſimo quadrageſimo quinto, Indictione tertia, habita eſt in Africa famoſa illa de fide Catholica DISPVTATIO inter Pyrrhum Conſtantinopolitanum Epiſcopum extorrem, eumdemque hæreticum Monothelitam, & Maximum Conſtantinopolitanum Abbatem Orthodoxum. Etenim vbi Pyrrhus in Africam peruenisſet, hæreſis ſuæ ſemina vbique iaciens, aduerſantem ſibi maxime habuit Maximum, quem iam antea in eamdem prouinciam acceſſiſſe vidimus. Vnde exigentibus Epiſcopis Africanis, ipſoque prouinciæ Præfecto Gregorio Patricio, conuentum eſt vt iiſdem præſentibus publica fieret inter eos de publicis controuerſiis diſputatio: quam hoc anno contigiſſe, nempe Indictione tertia menſe Iulio, ipſe titulus Diſputationi præfixus edocet. Extat enim ipſa eadem *a* prout à Notariis tunc excepta fuit, conſeruata integra vna cum aliis pluribus eiuſdem Maximi lucubrationibus atque epiſtolis, in tribus antiquitus ſcriptis codicibus quos Bibliotheca Vaticana *b* cuſtodit. Finis autem diſputationis fuit, vt Pyrrhus erroris ſui conuictus, pœnitens recantarit palinodiam; Romamque accedens, oblato fidei Catholicæ libello Theodoro Papæ, receptus ſit vna cum titulo Patriarchatus in Eccleſiam Catholicam, eidemque omnia neceſſaria Eccleſiæ Romanæ ſumptibus honorifice ſubminiſtrata. Hæc enim præter Acta eiuſdem Diſputationis, teſtantur pariter ex Græcis Theophanes & Photius, ex Latinis Anaſtaſius Bibliothecarius; conſtantque inſuper ex aliis Actis *c* publicis Conſtantinopoli habitis, cum Martinus Papa ibidem in vinculis conſtrictus teneretur; vbi etiam refellitur calumnia, qua hæretici eludere conantes eiuſmodi à Pyrrho factam erroris ſui abiurationem, dixerunt ipſam vi & tormentis ab eo extortam eſſe.

a *Recitat illam integrã Baron. Græce & Latine Annal. Tom. VIII. hoc an. ſine in Append. eiuſdem Tomi.*
b *Num. 335 336 337*
PYRRHVS RECANTAT PALINODIAM.
c *Ext. in ep. 16 Mart. Pap.*

II. APOLOGIA MAXIMI.

Sed & cum gloria Maximi ex publica illa diſputatione vbique propagata eſſet, cœperunt eum omnes conſulere. Extat *d* enim eiuſdem ad Nicandrum Epiſcopum reſponſio de dogmatibus Orthodoxis, & aliæ ad diuerſos. Qui & aliquando in crimen à Catholicis vocatus; quod Pyrrhum laudaſſet dum adhuc hæreticus eſſet, & quod tres in Chriſto voluntates aſſeruiſſet; duas ſecundum duas ipſius naturas, tertiam vero ſecundum hypoſtaticam vnionem, opus habuit apologiam texere ad Siciliæ monachos, à quibus de his admonitus fuiſſet. Quomodo vero ſanctiſſimo viro, ob defenſionem fidei Catholicæ glorioſe contigerit obire martyrium, ſuo loco dicturi ſumus.

d *In codd. Vatic. vbi ſup.*

III.

Hoc inſuper anno, qui numeratur quartus Conſtantis Imperatoris, Haumar Saracenorum Princeps, qui Hieroſolymam ceperat, Cruceſque depoſuerat; tulit ſui ſceleris pœnam, occiſus per fraudem à quodam Perſa. Cui ſubſtitutus fuit Hoamen eius cognatus. Hæc ex Theophane.

IESV CHRISTI AN. 646.

THEODORI AN. 5.

CONSTANTIS AN. 5.

I. ANno Chriſti ſexcenteſimo quadrageſimo ſexto, Indictione quarta, quatuor Primates Africani in ſingulis ſibi ſubiectis prouinciis, (nempe Byzacena, Numidia, Mauritania, & Proconſulari) *Synodos* conuocarunt, ad confirmanda Catholica dogmata, quæ vidiſſent anno ſuperiori tam valide à Maximo propugnata. Extant enim eorumdem Conciliorum monumenta, recitata in Lateranenſi *a* ſub Martino Papa; videlicet Synodalis epiſtola, à tribus ſimul ipſorum, nempe Byzaceno, Numidico, & Mauritano, ad Theodorum Romanum pontificem) quem *Patrem Patrum, & Summum omnium Præſulum Pontificem* appellant) ſcripta ea occaſione, quod cum iidem Patres Conſtantinopolim eſſent legationem, ad Paulum eius ciuitatis Epiſcopum Monothelitarum principem commonendum, miſſuri, de ea re prius ipſum Theodorum certiorem reddere voluerunt, quod (vt aiunt) *antiquis regulis ſancitum eſſet, vt quicquid quamuis in remotis vel in longinquo poſitis ageretur prouinciis, non prius tractandum eſſet, niſi ad notitiam almæ Sedis Apoſtolicæ fuiſſet deductum, vt eius auctoritate iuſta quæ fuiſſet pronunciatio firmaretur, indeque ſumerent ceteræ Eccleſiæ, velut de natali ſuo fonte, prædicationis exordium; & per diuerſas totius mundi regiones puritatis incorruptæ manarent fidei ſacramenta ſalutis.* Hac igitur ratione, & quod Gregorii Præſidis tyrannide (cuius etiam hoc anno Conſtantis Imp. quinto meminerunt Annales Græcorum) commercium Africanorum cum Orientalibus fuiſſet penitus interclusum ipſique etiam Epiſcopi in ſuſpicionem coniurationis cum Gregorio adducti à maleuolis eſſent apud Imperatorem: miſerunt iidem Patres Romam ad Theodorum Pontificem literas, quibus petierunt vt ſua ad Paulum ſcripta per Apoſtolicæ Sedis Reſponſales ei redderentur, rogaruntque inſuper, vt niſi idem emendaret errorem, ab ipſo Romano Pontifice excommunicationis ſententia damnaretur. Non tamen extant ipſæ eorumdem literæ ad Paulum ſcriptæ; ſed tantum, quas *b* ſeparatim Patres Concilii Carthaginienſis Proconſularis prouinciæ ad ipſum miſerunt; vna cum aliis Synodi Byzacenæ, eodem tempore ad Imperatorem eadem de re conſcriptæ. Quod autem in nullo dictorum Conciliorum reperiatur nominatus Epiſcopus Carthaginienſis; id inde accidiſſe ſcias, quod is qui tunc temporis præerat ei Eccleſiæ, nomine Fortunatus, ſiue Fortunius, communicaret *c* Paulo Conſtantinopolitano. Eo vero defuncto, ſiue è gradu depoſito, ſubrogatus eſt in eius locum hac eadem Indictione quarta Victor: qui confeſtim more maiorum fidei ſuæ profeſſionem *d* miſit ad Romanum Pontificem.

a Syn. Later. ſub Mart. Pap. Secret. 1.

SEDIS APOST. SVMMA AVCTORITAS.

b Ext. in eodem Secret. 1. vna cum epiſtola ad Imp.

c Patet ex Act. 14. Sext. Syn.

d Ext. in eod. Secret. 2.

II. Cernens igitur Theodorus, in vnam eamdemque ſententiam conuenire vniuerſam Eccleſiam Africanam, omneſque pariter in Paulum Conſtantinopolitanum conclamare; miſit ipſe Apocriſiarios ſuos cum literis acerrimis ad eumdem Paulum; quibus poſt admonitionem plurimam & exhortationem, plenam rectæ fidei præſcribens formulam, ſubiecit anathema aduerſus omnes qui ab Eccleſiæ Catholicæ ſententia diſcreparent. Non extant ipſæ quidem Theodori literæ; ſed ita rem geſtam eſſe, aliæ à Paulo ad ipſum redditæ docent, quæ deſcriptæ habentur in Actis *e* Synodi Romanæ ſub Martino Papa: quas ſi legeris; miraberis quæ ſoleat eſſe hæreticorum ad ſua excuſanda ſcelera; & operiendos errores, fraudulenta locutio. Quid vero poſt hæc factum fuerit, dicetur annis ſequentibus.

THEOD. PP MITTIT APOCRISIARIOS CONSTANTINOPOLIN.

e Ibidem Secret. 4.

[Prædictæ Theodori Papæ literæ ad Paulum Conſtantinopolitanum ſcriptæ, editæ nuper ſunt in Collectaneis Anaſtaſii Biblioth. à doctiſſ. Iac. Sirmondo; qui eas refert ad an. Chriſti 643. quando poſt receptam à Paulo Synodicam de ſua in locum Pyrrhi ſubrogatione, arguit illum, & quod damnatæ Ecthesis Heraclianæ chartam publicis locis à Pyrrho ſuſpenſam non ſuſtuliſſet, & quod eiuſdem Pyrrhi, qui Patriarcharum odio compulſus abdicarat, adhuc ſuperſtitis necdum damnati ſedem occupaſſet. Quare Synodum coram Apocriſiariis ſuis conuocari iubet, vt Pyrrhi cauſa examinetur; ipſamq; Ecthesim rurſum anathemate percellit.]

Hoc interim eodem anno, in Hiſpania celebratum eſt CONCILIVM TOLETANVM, Septimum dictum, anno videlicet Chindaſuindi Regis quinto, Æra ſexcenteſima octogeſima quarta, cui præfuit *Orontius* Emeritenſis Epiſcopus, ſubſcripſeruntque ſiue per ſe ſiue per vicarios alii Epiſcopi triginta octo: à quibus ſtatuti ſunt canones ſex ad diſciplinam Eccleſiaſticam pertinentes. Quæ autem in eo habetur appendix de inuentione librorum S. Gregorii Papæ, ſuo loco *f* ponenda erit. III.

CONCIL. TOLET. VII.

f Infr. an. 649. in fin.

IESV CHRISTI AN. 647.

THEODORI AN. 6.

CONSTANTIS AN. 6.

ANno Chriſti ſexcenteſimo quadrageſimo ſeptimo, Indictionis quintæ, Conſtantis Imperatoris ſexto (vt ſcribit Theophanes) factus eſt ventus vehementiſſimus, qui inter alia multos Stylitarum diſiecit monachorum; videlicet eorum qui in columnarum verticibus ſibi habitacula conſtruebant. Eodemque anno Saraceni Africam, bello ciuili ob rebellionem Gregorii Præſidis agitatam inuaſerunt, Gregorium victum ex ea pepulerunt, eamdemq; ſubactam tributariam ſibi reddiderunt. I.

SARACENI OCCVPANT AFRICAM.

Hoc item anno, quo abſoluitur Dagoberti Francorum Regis decimusſextus, idem Rex decimanona Ianuarii defunctus eſt, cuius erga Eccleſias munificentia ex ipſius teſtamento ſuperius eſt demonſtrata. Eius corpus (inquit Aimoinus *a*) conditum aromatibus, ſepultum eſt in Eccleſia S. Dionyſii, quam ipſe vniuerſis quæ in Galliis tunc temporis erant excellentiorem condiderat, aureiſq; atque holoſericis pretioſiſſimis ornamentis decorauerat, & ampliſſimis reditibus dotauerat. Poſt quem duo ipſius filii, Sigebertus, & Clodoueus ſiue Hludouicus, regni adminiſtrationem ſuſceperunt. Quod autem ad ſalutem animæ eiuſdem pertinet; ſcribit idem *b* auctor ea ipſa hora qua is expirauit, viſionem diuinitus oſtenſam eſſe Ioanni cuidam viro ſanctiſſimo, in parua aliqua inſula prope Siciliam eremiticam vitam excolenti; qua apparuerunt ei haud procul in pelago dæmones vinctum Dagobertum per ſpatia maris agitantes, inflictiſq; verberibus ad Vulcania loca trahentes; qui diſtentus cruciatibus, quorumdam Sanctorum audiebatur poſtulare ſuffragia: Cum repente aperto cœlo, inter fulmina in fluctus cum fragore ruentia, viſi ſunt deſcendiſſe Sancti illi quos Dagobertus in auxilium euocauerat, nempe Dionyſius atq; Mauritius martyres, & Martinus confeſſor, (quorum eccleſias plus ceteris idem Rex ditauerat) qui arreptam à dæmonibus ipſius animam ſecum ad æthera leuarunt, Deo hymnos concinentes. Quam quidem viſionem Auſoaldus Defenſor Eccleſiæ Pictauienſis, ab eodem Ioanne eremita acceptam, narrauit S. Audoeno olim à Secretis eidem Regi Dagoberto, & poſtea creato Epiſcopo Rotomagenſi, qui eam primus ſcriptis mandauit, ab eo vero Aimoinus excepit: cuius etiam, tanquam indubitatæ, meminit poſt multos annos Ludouicus Imperator in epiſtola ad Hilduinum Abbatem monaſterii S. Dionyſii, quæ habetur præfixa Areopagiticis ab eodem Hilduino conſcriptis. In quibus conſideres, recta diuini iudicii ſententia factum eſſe, vt qui ſe antea multis facinoribus inquinauerat Dagobertus, iis nondum penitus (quod ad pœnam attinet) expiatis, quamuis pluribus bonis operibus poſtea abundaſſet, purgatorii poſt obitum pœna (ad breue licet tempus) aduerſariis ſpiritibus, quibus ante fuerat obſecutus, traditum eſſe cruciandum. Sed & inſuper intelligas; (quod optime notauit Aimoinus) nequaquam à Sanctis ornatum contemni, quem ad eorum memorias deuoti conferunt viri.

II.

a Alm 4. de geſt. Franc. 33.

DAGOBERTI REG. OBITVS.

b Ibid. cap. 34.

VISIO DE ANIMA ILLIVS.

TEMPLORVM ORNATVS DEO GRATVS.

[Cuius memoria & hactenus viſitur intra eccleſiam S. Dionyſii ad ſepulchrum ipſius Dagoberti antiquitus in lapide ſculpta; vbi habentur dæmones ipſum in cymba per mare agitantes, & Sancti de cœlo deſcendentes, eumdemque è manibus dæmonum eripientes.]

IESV CHRISTI An. 648.

THEODORI An. 7.

CONSTANTIS An. 7.

I. Artes Pauli epiſc. Conſt.

ANno Chriſti ſexcenteſimo quadrageſimo octauo, Indictione ſexta, (vt notatur in Actis publicis S. Maximi martyris Conſtantinopoli habitis) Paulus Conſtantinopolitanus Epiſcopus cum vidiſſet ex literis à Romano Pontifice & à Conciliis Africanis ad ipſum anno ſuperiori ſcriptis, vniuerſam Occidentalem Eccleſiam aduerſus ſe concitatam, hæreſiſque Monothelitarum damnationem publice in valuis eccleſiæ affixam eſſe; ad dolos ſe conuertens, auctor extitit Imperatori Conſtanti, edictum *a* proponere, quod Typvm vocarunt; quo quidem conſueta illa prætenſa cauſa, vt omnes Chriſtiani Orbis Eccleſiæ ſimul in vnam eandemque ſententiam vnirentur, ſilentium de excitata controuerſia indictum eſt, tam iis qui vnam, quam qui duas in Chriſto Voluntates & Operationes aſſererent. Ea id agens Paulus calliditate, vt quoquo modo, vel ſilentio ſaltem damnari videretur de duabus voluntatibus & operationibus ſententia; immo vt Chriſtus non ſolum in humana eius natura, ſed etiam in vtraque omnino ſine voluntate, & operatione hoc eſt abſque natura & eſſentia eſſe denuntiaretur; quæ Manichæorum fuit hæreſis. Hanc enim ſubdoli fuiſſe hominis mentem, Patres Concilij Lateranenſis *b* ſub Martino Papa declarant, dum eundem ab Imperatore promulgatum, Typum examinandum ſuſceperunt: quem quidem licet foris apparentem æquum, & pacis conciliatorem, eius tamen fraude detecta Patres anathemate damnarunt; quod videlicet hæreſi iam vbique promulgata, nullus amplius locus eſſet ſilentio eiuſmodi vocum, vt fuerat tempore Honorij Papæ, quo nondum apparuerat hæreticorum verſutia.

a Ext. in Secret. 4. Conc. Later. ſub Mart. — *Typus a Conſtante Imp. promulgatus.* — *b Ibid. Secret. 4. & 5.*

II. Concil. Rom. pro damnatione hæreſis Monothel.

Verum & ante illa ſub Martino peracta, nempe hoc ipſo anno, Thedorus Papa collecta pariter Synodo, cum ipſam Monothelitarum hæreſim, tum eius caput Paulum Conſtantinopolitanum, fruſtra hactenus eiuſdem Pontificis literis commonitum, ſimili anathemate perculit: nec Paulum dumtaxat, ſed & Pyrrhum eiuſdem Eccleſiæ olim Patriarcham, qui in errorem relapſus erat opera Olympij Exarchi hæretici audaciſſimi. De Pauli namque damnatione teſtis eſt Anaſtaſius in Theodoro: Pyrrhi vero lapſum poſt pœnitentiam aſſerunt Annales *c* Græci, necnon Anaſtaſius eodem loco, & S. Maximus in epiſtola ad monachos Siculos, ac demum Martinus Papa in Lateranenſi Synodo Actione prima: ex quibus etiam omnibus conſtat, eundem à Theodoro Synodali ſententia damnatum fuiſſe ac depoſitum. Quinimo addunt Annales, Theodorum ad ſepulchrum S. Petri accedentem, de ſanguine Chriſti ex calice diſtillato in atramentum, depoſitionem Pyrrhi excōmunicati conſcripſiſſe. haud tamen aliqua huiuſmodi maledictionis, in Ritibus ſacris Eccleſiæ Romanæ reperitur eſſe præſcripta lex, vel factum ipſum aliquo alio quod ſciamus declaratum exemplo; quod apud Græcos poſt hæc etiam factum legimus *d* in octaua Oecumenica Synodo aduerſus Photium. Ceterum Pyrrhus poſt præuaricationem ſuam reuerſus in Orientem, & in gratiam Imperatoris receptus, poſt obitum Pauli, pactam in mercedem impietatis Conſtantinopolitanam ſedem reſumpſit, vt dicetur inferius.

c Theoph. an. 20. Heracl. — *Dira Pyrrhi relapſi excommunicatio.* — *d Infra an. 869. V.*

III. Furor Pauli Conſt. in apocriſ. Sed. Apoſt.

Interea dum quæ hoc anno geſta Romæ fuerunt Conſtantinopoli audita ſunt, furore percitus Paulus, primo quidem altare & oratorium, quod erat in ædibus, in quibus Apocriſiarij Romanæ Sedis habitare conſueuiſſent, diripuit; deinde aduerſus eoſdem Apocriſiarios Conſtantinopoli tūc exiſtentes, necnon ceteros Orthodoxos ipſis inhærentes, perſecutionem mouens, quoſdam carceri tradidit, alios in exilium miſit, rurſumque alios, verberibus ſubmiſit. Quæ cum ipſi Martinus Papa ſub Theodoro contigiſſe demonſtret in ipſo exordio Lateranenſis Synodi; ex illis erroris redarguitur Anaſtaſius, dum hanc perſecutionem ad eiuſdem Martini tempora refert. Nam Martini Apocriſiarios non iſta paſſos, ſed ſeductos fuiſſe, ipſemet dolet in litteris *e* ſcriptis aduerſus Paulum Epiſcopum Theſſalonicenſem.

e Mart. ep. 12.

IV. Sarac. occupant Cyprum.

Eodem hoc anno, qui ſeptimus Conſtantis Imp. numeratur, Saracenorum Princeps inſulam, Cyprum inuaſit, captamque Conſtantiam ciuitatem demolitus eſt. Ita namque ſiniſtra omnia ceſſere infeliciſſimo Imperatori, dum ipſe bellum aduerſus Catholicam fidem in dies magis augeret.

IESV CHRISTI An. 649.

MARTINI An. 1.

CONSTANTIS An. 8.

I. Theod. PP. obit. Martinus creat.

ANno Chriſti ſexceteſimo quadrageſimo nono, Indictione ſeptima, *Theodorus* Papa vbi ſediſſet annos ſeptē, menſes quinque, dies viginti, pridie Idus Maij ex hac vita migrauit, ſepultuſque eſt apud S. Petrū: cumq; ſedes vacaſſet menſem vnū & dies ſexdecim, in locū eius ſubrogatus eſt die prima menſis Iulij, Martinvs patria Tudertinus in Tuſcia. Hæc ex Anaſtaſio.

II. Concil. Later. pro damnatione Typi. — *a Theoph. an. 19. Heracl.*

Vbi vero Martinus thronum Apoſtolicum conſcendit, confeſtim Synodum indixit celebrandam hoc eodem anno menſe Octobri inchoata iam Indictione octaua, & exordio anni noni Conſtantis Imperatoris. Eo namque tempore dictam Synodvm Lateranensem celebratam eſſe, eius Acta diſerte docent in principio. Præfuit ei ipſe Martinus Romanus Pontifex: interfuiſſe verò Epiſcopos centū quinque, in iiſdem Actis habetur; totidemque numerat Anaſtaſius, ſed à Theophane *a* ponuntur centum decem: qui & ait, S. Maximum Abbatem ad Synodum cogendam induxiſſe Martinum; idq; ipſum in Rebus geſtis eiuſdem S. Maximi conſcriptum habetur. Quod autem ibi etiam dicitur, ipſum huic Synodo interfuiſſe, nec tamen in Synodi Actis vlla de eo fit mentio; id inde accidit, quod etſi Abbates admitterentur ad Synodum, haud tamen facultas eis eſſet, ſicut erat Epiſcopis, dicendi ſententiam, & ſubſcribendi, ſed tantum conſulendi. Porro ob eiuſdem Synodi amplitudinem ac maieſtatem, eam S. Martinus in epiſtola *b* ad S. Amandum poſtea data, *Concilium Generale* nominat. Cuius quidem extant *c* Acta integra, tum Græce tum Latine ſcripta, eo quod non tantum in Archiuo Apoſtolicæ Sedis illa fuerint ſeruata, ſed etiam (vt tradit Anaſtaſius) plurima ex prototypo cōfecta ſint exemplaria, quæ ab eodem Pontifice miſſa ſunt in omnes prouincias Orientis & Occidentis. Continet autē Secretaria, ſiue dixeris Conſultationes, vel Seſſiones, Actioneſve, quinque, ſingulis diebus confectas.

b Ext. poſt Act. Concil. Later. ſub Mart. — *c Tom. 2. Conc.*

III. Tentatus ab Imp. Martinus.

Cauſa autem eius cogendæ, non tam fuit vt Sergius, Pyrrhus, & Paulus Conſtantinopolitani Epiſcopi damnarentur, qui iam fuerant condemnati; quam vt recens illa ab Imperatore propoſita credendi formula, *Typus* dicta, omnino proſcriberetur, & anathemati ſubijceretur. Cum enim mox vt ex vſurpata illa tyrannice auctoritate Imperator Martini electioni conſenſit, & quaſi pro quodam gratitudinis præmio, ab eo exigere conatus eſſet ſui ſubſcriptionem edicti, literis ea de re ad ipſum ſcriptis: (vt patet ex ſinceris Actis *d* S. Audoeni Epiſcopi Rotomagenſis:) eiuſmodi facinus execratus Martinus, tantum abfuit vt Imperatori conſentire voluerit, vt potius in ipſum inſurgens indixerit Synodum, qua promulgatam eius perfidiam condemnaret. A quo non ſolum deterreri non potuit literis Imperatoris, ſed nec ipſius Olympij exarchi præſentia: qui in Italiam ad promulgandum Typum miſſus, Romam veniens eo ipſo tempore quo Synodus habebatur, primo ſeditionem per exercitum mouere tentauit; & cum fruſtra id fieri videret, Spatharium ſuum impulit, vt dum ipſe Exarchus in Miſſarum ſolemniis ab eodem Pontifice communionem acciperet, eum interimeret; ſed excæcato diuinitus eo tempore ſpathario, ab iſto quoque imminenti periculo ereptus eſt Pontifex, ipſeque ei Olympius poſtea reconciliatus: quæ omnia tradit Anaſtaſius.

d Act. S. Audoen. c. 8. ap. Sur. 24. Aug. — *Conatus Exarch. in Mar.*

IV. His igitur nullo modo perterritus Martinus, Synodum (vt diximus) celebrauit. In qua primo auditæ ſunt variæ legationes, ac lectæ literæ tam Orientalium quam Occidentalium Antiſtitum aduerſus Monothelitarum hæreſim, eiuſque ſectatores: deinde producta quæcunque ab eiuſmodi hæreticis aduerſus Catholicam fidem ſcripta eſſe reperirentur, vna cum Ectheſi Heraclij, & Typo Conſtantis Augg. nomine promulgatis. Primumque omnium lecta ſunt ſcripta *Theodori* Epiſcopi *Pharanitæ*, obſcuri quidem nominis viri, ſed ex impietate optime noti; qui & ideo princeps erroris habitus eſt, quod ex eius ſcriptis omnes qui hæreſim promulgarunt acceperint. Quare & ex iiſdem cognita ſunt ipſius Monothelitarum hæreſis penetralia, oſtenſamque (quod poſtea ſucceſſores præ pudore occultare conati ſunt) ex quo fonte blaſphemia flueret de vna tantum in Chriſto Voluntate & operatione; nempe quod iſte Theodorus aſſereret, incorporaliter ex vtero proceſſiſſe Dominum noſtrum IESVM CHRISTVM. Ad hæc autem, & alia impia hæreticorum dicta confutanda, recitatis Quinque Vniuerſalium Synodorum de fide decretis, & veterum ſanctorum Patrum ſententiis; iuſſa ſunt æque legi antiquorum ſcripta hæreticorum, quo iis conſentire deprehenſi recentiores hæretici, mendaces pariter arguerentur, dum vt deciperent ſimpliciores, ſe Patres ſequi & ſacra Concilia tueri mentiti eſſent.

THEOD. EPISC. PHARAN. PRINCEPS MONOTHEL.

V. His igitur à S. Synodo exacte cognitis atque diſcuſſis; ad veram de Verbi Incarnatione doctrinam declarandam, ſtabiliendamque, & ad confutandas cunctas omnium eius aduerſariorum aſſertiones, viginti ex doctrina SS. Patrum ſanciti ſunt Canones, cum totidem additis anathematiſmis aduerſus eos qui ſecus ſentirent: damnatique cum omnes antiqui hæreſiarchæ, à præteritis Synodis Oecumenicis, & aliis ſanctis Patribus, vniuerſaque Eccleſia Catholica reprobati; tum Monothelitarum impietatis auctores, fautoreſque præcipui, Theodorus Pharanita, Cyrus Alexandrinus, & Sergius, Pyrrhus, ac Paulus Conſtantinopolitani Epiſcopi, vna cum impiis ipſorum ſcriptis, necnon Ectheſi Heraclij, & Typo Conſtantis; ac denique omnia firmata ſunt cunctorum Epiſcoporum ſubſcriptionibus. Poſtea vero ſcripta eſt à Martino Põtifice & vniuerſo Concilio, Synodalis epiſtola Circularis ad omnes vbique Fideles, de iis quæ ibi geſta eſſent; quæ extat *e*, ex ſacris ſcripturis magna induſtria concinnata, dignaque plane tanto Pontifice, tantoque Epiſcoporum cœtu.

HÆRETICI DAMNATI CVM IPSORVM SCRIPTIS.

e *Mart. ep.* 1.

VI. Sed & vna cum ea epiſtola miſſa ſunt exemplaria Synodalium Actorum; vt de iiſdem in Africam directis, teſtis eſt ipſe Martinus *f* ſcribens ad Eccleſiam Carthaginienſem & Epiſcopos ei ſubiectos: de miſſis vero itidem in Aſiam ad Ioannem Epiſcopum Philadelphiæ, fidem faciunt aliæ eiuſdem Pontificis *g* ad ipſum alioſque Orientales ſcriptæ litteræ. Eademque miſſa eſſe in Gallias, teſtatur idem Papa in epiſtola *h* ad S. Amandum Traiectenſem Epiſcopum ſcripta, cum ipſe pertæſus prauos mores miniſtrorum Eccleſiaſticorum, petiiſſet à Martino vacationem ab Epiſcopatu; quam tamen non obtinuit. Meminerunt, & pariter eiuſdem epiſtolæ Synodalis in Gallias miſſæ, Acta *i* S. Eligij Nouiomenſis, ab eius æquali & æque ſancto Audoeno Epiſcopo Rotomagenſi conſcripta: ex quibus etiam conſtat Martinum Legatos ad Reges Francorum Clodoueum ac Sigebertum direxiſſe, vt Epiſcopos doctrina præſtantes è Galliis ad ſe mitterent. quorum adminiculo facilius hæreſis comprimeretur; quibuſque credi poſſet Legatio Apoſtolica, vt pariter in Galliis quæ Romæ geſta eſſent, congregatis prouincialibus Synodis firmarentur. Eadem vero accepta eſſe magno plauſu ab vniuerſo Catholico orbe, adeo vt ad plenam fidei Catholicæ profeſſionem, poſt Quinque Vniuerſalium Synodorum aſſertionem, huius præterea Romanæ adiicere ſolerent confeſſionem; ſatis intelligitur ex Synodo Anglicana *k* ſub Theodoro Archiepiſcopo Dorouernenſi, de qua dicendum ſuo loco: qui vſus perſeuerauit vſque ad plenam promulgationem Sextæ Oecumenicæ Synodi.

ACTA SYNODI AD OMNES MISSA.
f *Id. ep.* 4.
g *ep.* 5. & *ſeqq.*
h *Ext. poſt Concil. ſub Mart.*
i *Ap. Sur.* 1. *Dec.*
ET VBIQVE RECEPTA.
k *Bed. lib.* 4. *c.* 17.

VII. Porro qui hæc omnia vigilantiſſima ſolicitudine curauit, ac ſumma conſtantia in ipſius Exarchi faciem Typum Imperatoris damnauit, idem Martinus Papa vna cum Synodo de rebus in ea geſtis ſcripſit quoque literas *l* ad ipſum Conſtantem Imp. ea quidem moderatione, vt nequaquam ei crimini daret Typi editionem, ſed Paulo qui ſuaſerat; veruntamen moneret, vna cum Orthodoxa fide bene cuſtodita creſcere Reipublicæ ſtatum, minui vero cum Imperatores & Reges pro aduerſariis fidei pugnant. Scripſit itidem (vt diximus) ad Ioannem Philadelphiæ Epiſcopum; quem & creauit in Oriente Vicarium Apoſtolicæ ſedis, vt Hieroſolymitanæ, Antiochenæ, aliiſque earum partium Eccleſiis paſtoribus deſtitutis, vel ab hæreticis miſere labefactatis ſuccurreret: itemque ad alios *m* quoſdam Epiſcopos, Archimandritas, & Viros Illuſtres, vt præſto eidem Ioanni Vicario eſſent, eidemque morem gererent: quo etiam argumento alias vberiores grauioreſque literas dedit ad omnes qui iiſdem Eccleſiis Hieroſolymitanæ & Antiochenæ ſubiacerent, ſacerdotes, monachos, atque laicos; eoſdem inſuper monens de perperam facta ordinatione Macedonij Antiochiæ & Petri Alexandriæ Epiſcoporum hæreticorum, qui abſque vlla electione canonica eas Eccleſias inuaſerant. Sed acerrimæ illæ fuerunt, quas ad Paulum Theſſalonicenſem Epiſcopum miſit; quem & in hæreſim lapſum, & alios in errorem inducentem, (ſiquidem & ipſos etiam Apocriſiarios Apoſtolicæ Sedis, ad eum miſſos vt ab errore eum reuocarent, ipſe in partes ſuas traxit) necnon & corruptorem literarum Apoſtolicarum ab eodem Pontifice ad ipſum antea ſcriptarum, extra Catholicam communionem eſſe iuſſit, & ſede depoſuit; deque eiuſdem damnationis cauſis ad Theſſalonicenſem Eccleſiam ſcripſit. Quæ autem poſt hæc geſta ſunt, dicentur anno ſequenti.

MART. PP SCRIBIT AD CONSTANT. IMP. ET ALIOS.
l *Mart. ep.* 3.
m *Id. ep.* 6. *vſque* 13.
PAVLVS EPISC. THESSAL. DAMNATVR.

VIII. Hoc eodem anno, qui vltimus cenſetur Chindaſuindi Hiſpaniarum Regis, cum idem Martinus Romanus Pontifex ſedere cœpiſſet, contigiſſe fertur Reuelatio partis librorum Moralium S. Gregorij Papæ, diuinitus à SS. Apoſtolis Petro & Paulo facta Taioni Epiſcopo Cæſarauguſtano, pernoctanti ad ſepulchrum eorundem Apoſtolorum, cum is à Rege miſſus Romam ad eoſdem libros petendos, moras pateretur, quod ij haud facile reperiri poſſent inter immenſam librorum multitudinem Archiui Romanæ Eccleſiæ. Res geſta deſcribitur in Appendice ad primam Synodum Toletanam. Libros autem Moralium S. Gregorij qui in Hiſpania deſiderarentur fuiſſe tertiam & quartam partem eorundem Moralium, intelligi poteſt ex epiſtola *n* eiuſdem S. Gregorij ad S. Leandrum Hiſpalenſem Epiſcopum, ad quem opus integrum inſcripſerat. Cæterum de eodem Rege Chindaſuindo ſcribunt hiſtoriæ Hiſpanorum, eum, vbi regnaſſet annos ſex & menſes octo, hoc ipſo anno ceſſiſſe regnum filio Receeſuintho. Eundemque tradunt *o*, expulſo in exilium perfido Theodiſco Hiſpalenſi Epiſcopo, (de quo ſuperius dictum eſt) obtinuiſſe à Romano Pontifice, vt primatus Hiſpaniæ ab eadem Eccleſia à Hiſpalenſi in Toletanam transferretur, ſicut fuerat ab antiquo. Cuius etiam Regis eluxit munificentia in monaſteriis locupletandis.

DE REVELATIONE LIBROR. MORAL. S. GREG. PP.
n *Greg.* 4. *ep.* 46. *Ind.* 13.
o *Roder. Tol. lib.* 2. *de reb. Hiſp. cap.* 20. & *Luc. Tudenſ. in Chr.*
PRIMATVS ECCL. HISP. TRANSLATVS TOLETVM.

IESV CHRISTI AN. 650.

MARTINI AN. 2.

CONSTANTIS AN. 9.

I. ANNO Chriſti ſexcenteſimo quinquageſimo, Indictione octaua, vbi Conſtans Imperator nouit, quæ Romæ in Synodo aduerſus Typum à ſe promulgatum geſta eſſent, furore repletus, SS. Martinum Romanum Pontificem, & Maximum Abbatem Conſtantinopolitanum, in exilium relegauit. Hæc ita præſenti Indictione octaua, Conſtantis Imp. anno nono, geſta eſſe breuiter narrat Theophanes, cum anno vigeſimo Heraclij agit de origine ac progreſſu hæreſis Monothelitarum; necnon fideliſſimus ſcriptor Rerum geſtarum ipſius Maximi.

[Ita quidem apud Theophanem conſignatur tempus abductionis Martini PP. ab Vrbe: at cum Martinus ipſe Ep. 15. ad Eliter. aſſerat ſe

abductum fuiſſe feria quarta 15. Cal. Iulias, iam adnotauit Sirmondus in Collectan. Anaſt. Bibl. his ſine controuerſia deſignari annum Chriſti 653. Qui idem in Synopſi Chronica eiſdem Collectaneis præfixa in annis Pontificum Rom. horum temporum, & certaminibus SS. Martini & Maximi, nonnihil diſſentit à chronologia Baronii: cui tamen nos adhærere omnino neceſſe habemus, maximè cum non careat antiquis auctoribus quibus innitatur; nec adeo difficile aliquando fuerit, menda irrepſiſſe in aliorum veterum ſcripta.]

II. MART. PP. IN EXILIVM PELLITVR, ET PESSIME TRACTATVR.

Verum vt de Martino prius agamus; cum non auderet Imperator, ob ſolam Typi ſui damnationem eum Vrbe pellere, ne apud Chriſtianos tyranni & perſecutoris, ſiue hæretici nomen conſequeretur; cauſas effinxit, quibus iuſte videri poſſet expulſus: nempe accuſans eum, quod mutaſſet traditam à maioribus fidem; quod aduerſus Romanum Imperium aliquid molitus eſſet cum Saracenis; quod contra Dei-Genitricis MARIÆ cultum, neſcio, quid eſſet locutus; ac denique quod irregulariter contra canones ſedem ſurripuiſſet. His igitur aduerſus eum confictis criminibus, Calliopas Italiæ Exarchus, (qui defuncto nuper Olympio ſucceſſerat) vt voluntatem Imperatoris exequeretur, venit cum exercitu Romam; ingreſſuſque armatus eccleſiam Conſtantinianam, ac Palatium Lateranenſe, nihil veritus loci ſanctitatem, ſed nec Cleri Romani magnitudinem animi, pro ſui defenſione Pontificis diro anathemate præſentes ferientis aduerſarios; Martinum haud renuentem, immo & rem armis à ſuis agi omnino prohibentem, ab eadem eccleſia exturbauit, & corpore licet ægrum, podagræque doloribus afflictatum, decimotertio Calendas Iulij noctu ac clanculum (præ metu Romanorum) naui impoſuit; eundemque crudeliſſime haberi iuſſum (ſicut & habitus eſt) in Orientem aſportandum militibus tradidit. A quibus cum in inſulam Naxum deductus eſſet, ibi annum integrum agere exul iuſſus eſt, ſemper in corporis ægritudine perſeuerans. Quæ quidem omnia vberius narrantur in epiſtolis *a* quas idem Pontifex ad Theodorum & Elitherum poſtea ſcripſit, cum agens Conſtantinopoli rogatus ab illis, cuncta recenſuit vt ſe habuerunt; necnon in alia, quam eodem tempore vnus ex ipſius comitibus ſcripſit ad Clerum Romanum & alios Occidentales: quas omnes, vna cum aliis ab eodem Pontifice in exilio Græce ſcriptis, Anaſtaſius Bibliothecarius reddidit Latinitati, vt nunc ſunt. Fuit autem illud impiorum conſilium, vt anno integro Martinus inter Cycladas inſulas premeretur anguſtiis, quo eius conſtantia frangeretur, tandemque Imperatori conſentiret: cum tamen è contrario magis ipſum pro tuenda veritate factum robuſtiorem viſuri ſimus inferius.

a *Mart. ep. 14.15.16.*

III. MAXIMI ABBATIS VINCVLA, ET EXILIVM.

Quod vero ſpectat ad Maximi Abbatis vincula; etſi eum eodem quo Martinus captus eſt anno, æque ab Vrbe abductum eſſe, cum Theophanes, tum Acta ipſius Vitæ teſtantur: id tamen ei paulo ante quam Martino contigit, vtpote quod non adeo difficile fuerit inventum ſolum monachum peregrinum capere & vinculis mancipare. Quomodo vero ipſe iam ſeptuagenarius Conſtantinopolim naui perductus, ac per vias ibi incalceatus ac ſine amictu tractus, coram Senatu rationem reddiderit calumniarum ipſi obiectarum de proditione Imperij, de odio aduerſus Imperatorem, & quibuſdam ſomniis de eodem habitis, ac denique de hæreſi Origeniſtarum; ſed & multis, aliis variiſque modis tentatus, magnanimi conſtantia cum Senatui tum aliis poſtea ad eum miſſis reſtiterit, calumniaſque diluerit, ac demum impulſu Pauli Conſtantinopolitani Epiſcopi hæretici, ac iuſſu Conſtantis Imp. in Traciam exul miſſus fuerit, vna cum duobus Anaſtaſiis ipſius diſcipulis, quorum alter fuerat etiam S.R.E. Apocriſiarius: hæc, inquam, omnia fuſius narrantur in iiſdem ipſius Maximi Rebus geſtis: cetera vero dicentur poſtea.

IV. b *Ap. Sur. 1. Dec. c. 34.*

Quod ad res Eccleſiæ Gallicanæ pertinet; S. Audoenus Epiſcopus Rotomagenſis in Actis *b* S. Eligij Nouiomenſis auctor eſt, hoc ipſo tempore quo Martinus Papa in exilium abductus eſt (cuius & conſtantiam mire prædicat) quemdam hæreticum pulſum à partibus tranſmarinis in Gallias venientem, cœpiſſe Auguſtoduni ſubdole nefanda ſua dogmata prodere: cumque id in Palatium ad aures S. Eligij perueniſſet, conſilio cum ipſo Audoeno inito (hi enim ambo & præcipuæ erant apud Regem Clodoueum auctoritatis, & arctiſſimæ inter ſe amicitiæ) egiſſe cum Rege, vt ad illum hæreticum refellendum SYNODVS Epiſcoporum *Aureliani* congregaretur. In qua cum idem hæreticus mira in diſputando ſubtilitate omnes Antiſtitum rationes diu eluſiſſet, tandem cuiuſdam doctiſſimi Epiſcopi nomine Saluii induſtria conuictum, communi Epiſcoporum ſententia damnatum eſſe, & cum ignominia à finibus Galliarum eiectum. Hæc Audoenus: quæ plane eadem habentur in ipſius Audoeni Rebus *c* geſtis: ſed quiſnam hæreticus iſte, vel cuius hæreſis fuerit, neutrobi dicitur.

CONCIL. AVREL. PRO DAMNATIONE CVIVSDAM HÆRETICI.

c *Ap. Sur. 24. Aug.*

V. DIVERSI SANCTI VIRI APOSTOLATVM ACCIPIVNT A SVM. PON.

Nec vero hic omittendum, quod ante diſceſſum ab Vrbe Martini Papæ contigiſſe conſtat; nempe S. Landelium *d* Cameracenſis Eccleſiæ presbyterum, cum iam tertio profectus eſſet Romam ad Limina Apoſtolorum, ab eodem Martino munus prædicationis ſuſcepiſſe acceptumque talentum bene impendiſſe, claruiſſeque miraculis, ac multa monaſteria erexiſſe, fauente ipſi ſua munificentia Clodoueo Francorum Rege. Itemque *S. Amandum* Epiſcopum Leodienſem, pariter Romam venientem, ab eodem Pontifice prædicationi Euangelicæ ad Gentes mancipatum fuiſſe, fructuſque vberes ex Gentium conuerſione collegiſſe: vt S. Bauonis Acta *e* ſignificant, necnon *S. Landoaldi f* Archipresbyteri, qui à Martino datus eſt vna cum *Amantio* diacono, ipſi Amando comes. Inſuper & eadem de cauſa acceſſiſſe ex Hibernia *S. Follianum*, nempe vt exemplo *Furſei* ipſius Germani, acciperet benedictionem ad Infidelium conuerſionem; tradunt eius Acta *g*. Porro conſuetum fuiſſe ſumi à Pontifice Romano licentiam prædicandi Gentibus, alia quoque docent exempla quamplurima, de quibus etiam agitur his Annalibus, ſuis quibuſque locis.

d *Acta S. Landel. ap. Sur. 15. Ianuar.*
e *Ap. Sur. 1. Octob.*
f *Ap. Sur. 29. Mart.*
g *Ap. Mosan. in Natal SS Belg vlt. Octob.*

IESV CHRISTI AN. 651.

MARTINI AN. 3.

CONSTANTIS AN. 10.

I.

ANNO Domini ſexcenteſimo quinquageſimo primo, Indictione nona, decimotertio Calendas Septembris, Oſwinus in Anglia Rex nono regni ſui anno, proditione amici occiſus migrauit ad ſuperos. Ita Beda *a*, qui eius egregia facta ſcriptis commendata poſteris ſpectanda reliquit. Addit quoque, *Aidanum* Epiſcopum, de quo ſuperius dictum, mœrore Regis, quem multum ob ipſius pietatem, humilitatem, ceteraſque virtutes diligebat, confectum, poſt dies duodecim deceſſiſſe, nimirum pridie Calendas Septembris; cuius & miracula recenſet, ex quibus dignus habitus eſt qui anniuerſario cultu ab Eccleſia Catholica celebretur.

a *Bed. lib. 3 hiſt. Angel c. 14.*

II. MART. PP. CERTAMINA IN EXILIO.

Hoc item anno, inchoata iam Indictione decima, S. Martinus Papa cum in Naxo inſula in ærumnis iam annum egiſſet, ad grauiora ſubeunda pro fide Chriſti à perfidiſſimis hæreticis ſupplicia, menſe Nouembri Conſtantinopolim ductus eſt; ibique licet ægritudine laboraret, nihilominus tam in carcere, quam coram Magiſtratibus, multis calumniis impetitus, diriſſima paſſus eſt; cum & Pontificiis inſignibus exutus, ac ſeminudus conſtitutus ferreis catenis collo totoque corpore vinctus, publice per vrbem Conſtantinopolitanam à carnificibus tractus eſt; ſed & catenarum preſſuris laceratus, frigoreque & inedia in horrido carcere conſumptus, omni denique ex parte afflictionibus lancinatus, gladio quoq; vitã finiiſſet, (quod maxime optabat) niſi Paulus Conſtantinopolitanus Epiſcopus, horum omnium malorum architectus, eodem tempore in peccatis ſuis moriens, conſcientiæ tamen ſtimulis coactus peccatum in Martinum agnoſcere, (*Hei mihi! inquiens, & hoc ad abundantiam iudiciorum meorum actum eſt.*) Imperatorem adiuraſſet, nihil amplius mali ei inferri. Quapropter exulare tantummodo Cherſonam in Ponto Euxino iuſſus eſt: quod vtique anno ſequenti accidiſſe conſtat; ſiquidem detentus eſt Conſtantinopoli in carcere ſex integros menſes. Porro iſta omnia quæ ſummatim retulimus fuſe deſcribuntur in litteris *b*, quas ſuperius diximus exaratas fuiſſe ad Clerum Roman. & alios Occidẽtales ab vno ex illis qui eidem Pontifici peregri-

b *Ap. Martin. ep. 16.*

nationis comites adhæſerunt. Quot autem cladibus illatis in Romanum Imperium à Saracenis, vltus ſit Deus tanta hæc in Summum totius Orbis Pontificem patrata facinora, deſcribunt Annales c Græcorum.

c Cedr. in Heracl. an. 20.

IESV CHRISTI AN. 652.

MARTINI AN. 4.

CONSTANTIS AN. 11.

I. RELEGATVR CHERSONAM.

ANNO Chriſti ſexcenteſimo quinquageſimo ſecũdo, Indictione decima, S. Martinus Romanus Pontifex ipſa ſancta quinta feria Cænæ Domini Conſtantinopoli ſoluens, Cherſonam locum exilio ſuo deſtinatum Idibus Maij perductus eſt: qui quidem locus infeliciſſimus ad exilium ſancti viri, delectus eſſe viſus eſt, vt ibi fame conſumptus diem extremum claudere cogeretur. Quantis enim incommodis ibi laboraret, vbi nulla incolis charitas eſſet, (quippe qui ferme omnes Gentiliſmum colerent) atque omnium rerum penuria tanta eſſet, vt & panis ibi nominaretur tantũ, non videretur, ipſemet teſtatus eſt duabus epiſtolis *a* illinc ſcriptis ad quoſdam familiares ſuos Conſtantinopoli degentes.

a Martini ep. 17. 18.

II.

Sed quod maiorem viro ſancto dolorem incuſſit, fuit cũ ſubrogatum ſibi ſucceſſorem, ſe viuente & pro fide exulante, audiſſet. Hoc enim eodem anno cum exutus ille Pontificatus inſignibus, miſſuſque tam longe apud Gentiles in exilium abſque ſpe vlla reſtitutionis, iam inter mortuos propemodum collocaretur; Calliopas Exarchus impleuit Romæ quod in mandatis acceperat ab Imperatore, vt in locum Martini alius ſubrogaretur. Et Romanus Clerus, licet diu reluctatus, ne tamen cogeretur ſubire periculum quod imminebat, vt niſi ipſe eligeret, daretur inuitis ab Imperatore Pontifex, qui eiuſdem cum eo eſſet hæreſis propagator; elegit tandem (Vicaria tamen, dum Martinus viueret, Præfectura) *Eugenium*, patria Romanum filium Ruffiniani; qui inde maximam compatauerat ſibi laudem, quod ab ipſis ferme incunabulis vacaſſet rebus Eccleſiaſticis, ſemperque extitiſſet erga pauperes munificentiſſimus. Porro eius electionem contigiſſe hoc anno die nono Auguſti, colligitur ex Anaſtaſio, dum eius ſedis tempus recenſet.

EVGENIVS DATVS SVCCESSOR MARTINO AB IMP.

III. IMPII EPISCOPI CONST.

b *Niceph. in Chron.*

Hoc eodem anno, cum (vt diximus) ſuperiori defunctus eſſet impius Paulus Conſtantinopolitanus Epiſcopus; poſt multas de ſucceſſore contentiones, ſubrogatus eſt, cui plerique contradicebant, bis impius *Pyrrhus* apoſtata: qui miſer vbi ſediſſet *b* menſes quatuor & dies viginti tres, mortuus eſt, & in locum eius ſuffectus æque impius *Petrus*, ſed anno ſequenti.

IV. *c* [Habet hæc Baron. ann. 702. ſed poſtea correxit in Apped. Tom. IX. & in hunc annum 652. referenda præcepit.] MIRA EMERANNI CHARITAS.

Ad hunc *c* quoque annum, *Emmeranni*, ſiue *Heimerammi*, Epiſcopi Ratiſponenſis martyrium referendum eſſe, liquet ex ipſius antiquitus ſcripto Epitaphio: quod quidem contigit ſub Theodone Bauariæ Principe, cum eiuſdem Principis filia Ota virgo Sigibaldo cuidam commixta, ex ſtupro concipiens, in vitæ diſcrimen vna cum iuuene adduceretur. Siquidem ipſe Heimerammus, vt eos à nece eriperet, (Chriſti exemplo, qui aliena innocens ſuper ſe peccata ſuſcepit libens volenſque) ſibi paſſus illud ſtupri crimen adſcribi, licet poſtquam nocentem à morte liberaſſet, ſuam innocentiam defenderet, & pro cauſæ cognitione ad Romanum Pontificem vna cum accuſatoribus remitti poſtularet; nihilominus à Lantberto Theodonis filio cædi iuſſus, poſt ſingulorum membrorum detruncationem, & oculorum ac linguæ euulſionem, truncus relictus, adhuc prophetice nonnulla locutus eſt, ac tandem expirauit, miraculis poſt obitum clariſſimus. Narrant hæc fuſius eiuſdem Acta *d*, ſcripta à Cyrino Epiſcopo item Ratiſponenſi, qui eodem ferme tempore vixit. Natalem autem eius, decimo Calendas Octobris in ſacras Martyrum relatum Tabulas, anniuerſaria die egregio Catholica Eccleſia celebrat elogio.

d *Ap. Sur. 22. Sept.*

IESV CHRISTI AN. 653.

MARTINI AN. 5.

CONSTANTIS AN. 12.

I. NON RECIPIVNTVR ROMÆ LITTERÆ PETRI EPISCOPI CONST. HÆRET.

ANNO Chriſti ſexcenteſimo quinquageſimo tertio, Indictione vndecima, in Pyrrhi locum ſubrogatus eſt in ſede Conſtantinopolitana ab hæreticis *Petrus*, qui in eadem Eccleſia ſuſcipiendorum hoſpitum munere fungebatur, hæreticus & ipſe Monothelita: qui vt faciem ſaltem Catholici hominis oſtenderet, ad Eugenium, loco S. Martini Romæ ſedentem, quo ab eo in communionem recipi mereretur, litteras miſit: ſed cum eæ multis ambagibus inuoluerentur, tumultuante aduerſus eas Clero ac populo, omnino reiectæ ſunt; vt tradit Anaſtaſius in Eugenio.

II. CONCIL. TOLET. VIII.

Hoc eodem anno, quo Receſuinthus in Hiſpania quintum inchoauit ſui regni, Æra ſexcenteſima nonageſima prima, menſe Decembri, celebrata eſt SYNODVS TOLETANA, Octaua dicta, cui interfuerunt Epiſcopi quinquaginta duo, præter abſentium Vicarios, & Abbates, præfuitque *Orentius* Emeritenſis Metropolitanus, ceteris ſenior: à quibus ſtatuti reperiuntur canones duodecim. Exarſit vero potiſſimum zelus Patrum aduerſus ſacros miniſtros carnis inquinamento pollutos: itemque aduerſus quoſcumque, Fideles, qui prætextu incommodæ ægritudinis, Ieiunij Quadrageſimæ violatores exiſterent. Sed & illud memoria dignum ſtatuerunt *a*, vt Pontificum Hiſpanorum & maiorum Palatinorum negotium eſſet, quem Regi defuncto ſuccedere vellent, eligere; eique rei fierent ab ipſis comitia, aut in vrbe regia, aut in loco vbi contingeret Regem mori. Porro ſi hæc de electione Regum Hiſpaniarum ſancire potuerunt Hiſpaniæ Epiſcopi; quid adeo mirandum, primum ſummumq; in Eccleſia Catholica Hierarcham de Eelectoribus Imperatorum conſtituere decretum?

a Concil. Tolet. VIII. c. 10. EPISCOPI HISP. CVM OPTIMATIBVS DELIGVNT REGEM.

[Quod quidem habitum eſſe conſtat anno quinto Receſuinthi: ſed quia regnauit ipſe ſimul cum patre, alii aliter & annos eius numerant, & conſignant Concilia Toletana ſub eo celebrata.]

III. b *Ibid. c.* CONTRA IVDÆOS IVGITER FVIT IN HISP. AGENDVM. c *For. Iudic. lib. 12. tit. 2. c. 16.*

Cum autem aduerſus Iudæos querela Regis Synodum interpellaſſet, placuit *b* vt in eos qui poſt Chriſtianam fidẽ ſuſceptam ad Iudaiſmum reuerſi eſſent, leges Siſenandi Regis ſeueræ admodum exercerentur: quarum timore iidem conuenientes, atque pœnitentiam præſeferentes, ad Receſuinthum Regem anno ſequenti ſcripſere libellum *c*, quo ſe obſeruantiſſimos Chriſtianeæ legis fore iureiurando promiſerunt. Verum ſemper Hiſpaniarum Epiſcopis ſuper huiuſcemodi perfidis hominibus inuigilandum fuit, vtpote qui mille artibus fallere, promiſſis non ſtare, tegereque impietatem velamento religionis conſueuerunt: vt vix ſit reperire celebratum poſt hæc ibi Concilium, in quo non fuerit aliquid de his ſtatuendum: cum tamen non inficias ierimus, inter tot vepres lilia naſci ſæpe viſa eſſe, viros, inquam, ex iis pietate inſignes.

IV. ILDEFONSVS ABBAS, POSTEA EPISCOP. TOLET.

Ceterum in hac Synodo poſt ſcriptos canones ſecuta eſt ſubſcriptio, primum Epiſcoporum, deinde Abbatum, poſtea Vicariorum abſentium Epiſcoporum, ac demum illuſtriũ Palatinorum. Qui autem quarto loco inter Abbates nominatus reperitur *Ildephonſus*, fuit inſignis ille ſanctitate & doctrina clarus, qui poſtea ſucceſſor extitit Eugenij in Eccleſia Toletana; olim vero diſcipulus fuerat S. Iſidori Hiſpalenſis Epiſcopi, cum adhuc militaret clericus in Eccleſia Toletana, indeque monaſticam vitam profeſſus, Agalienſis cœnobij præfecturam acceperat: de quo plura dicenda inferius.

V. PROPAGATA RELIGIO IN ANGL. A.

Hoc item anno propagatus eſt Chriſtianiſmus in Anglia, cum populi Middelengli, id eſt, Mediterranei Angli, vna cum Principe eorum Penda (filio alterius Pendæ Merciorum Regis, crudeliſſimi Pagani, & aliorum Chriſtianorum Regum peremptoris) fidei myſteriis ſunt imbuti, haud abnuente Penda patre: occaſione poſtulatæ à filio in vxorem Alchfledæ filiæ Oſvvi Regis Nordanhumbrorum Chriſtianæ fœminæ: quæ pluribus Beda *d* proſequitur. Hocque pariter anno ſignatum habetur martyrium Reginæ *Oſithæ*

d *Bed. l. in E... & 3. hiſt. c. 21.*

e *Bxt. eius Acta ap. Sur. 7. Oct.*

e in eadem Anglia; quæ educata in monaſterio, cum inde contra votum à parentibus tradita eſſet nuptui Regi Orientalium Saxonum, ab eo intacta ſeruata licentiam accepit monaſterium rurſum ingrediendi; vbi feliciter martyrium eſt conſecuta ab irruentibus piratis Danis Gentilibus. Ac denique eodem anno Sigebertus conſignat obitum *S. Iudoci* filij Regis Britonum; qui ſpreto regno & mundo, peregrinus & eremita in pago Pontino quieuit.

VI. COLOSSVS RHODIVS FRACTVS A SARAC.

f *Vide Plin. lib. 34. c. 7.*

Quod pertinet ad res Orientales, hoc item anno Conſtantis Imp. duodecimo (vt habent ex Theophane Annales Græcorum) Mahuvias Saracenorum Princeps Rhodum veniens, *Coloſſum*, ſiue æneum illud Solis ſimulacrum, in portu conſtitutum, interque ſeptem mundi miracula olim numeratum, (cuius nimirum tanta magnitudo f erat, vt diuaricatis cruribus ſpatium præberet nauibus portum ingredientibus, altitudinem habens centum viginti ſex pedum) iam antea g terræmotu diſiectum, confregit, Iudæoque cuidam Emeſeno vendidit, qui nongentos camelos ex eius ære onerauit.

g *Circa Olymp. 139. vt eſt in Euſebii Chron.*

VII. DE MANICHÆIS IN ARMENIA DEGENTIB.

Quo eodem tempore Armenia ab iiſdem Saracenis longe lateque deuaſtata eſt. Eam vero cladem hæc meruit prouincia, quod Manichæorum hæreſis, tot ante Conciliis ac legibus Imperatorum ſæpe ſæpius iugulata, ibidem reuiuiſcere cœpit ſubdolis artibus cuiuſdam *Conſtantini* hominis Manichæi qui tamen quod videret Manichæos capitali vbique ſupplicio puniri, eorumque libros flammis tradi, quo facilius auditores ſuos in fraudem perduceret, fingens ſe Manetis doctrinam reſpuere, Baſilidis aliorumq; antiquorum hæreticorum flagitia amplexus, nouus repente pernicioſæ peſtis ductor exiliit; ſolaque iactans Euangelica & Apoſtolica ſcripta, ſeque *Siluanum* illum eſſe mentiens, quem Paulus olim Apoſtolus in Macedoniam miſerat, quamplurimos in errorem pertraxit. Qua de re certior factus Conſtans Aug. aduerſus eos Palatinum quemdam Symeonem miſit, qui pſeudoSiluanum illum ab vno ex cariſſimis ipſius diſcipulis lapidis ictu occidendum curauit. Verum & ipſe poſtea infelix *Symeon* ab iiſdem Siluani diſcipulis miſere ſeductus, eiuſdemque impietatis ſucceſſor factus, vt nomini ſuo famam eadem qua deceſſor arte conciliaret, *Titi* nomen (illius videlicet diſcipuli S. Pauli) ſibi vſurpauit, multoſque & ipſe in errorem perduxit: donec occaſione ſchiſmatis inter ipſum, & Iuſtum Siluani interfectorem, de interpretatione Scripturæ oborti, omnes ferme eiuſmodi hæretici ſub Iuſtiniano h Imp. eius nominis Secundo igne combuſti ſunt: qui tamen rurſum ſub Leone Iſaurico repullularunt, vt dicetur ſuo loco. Hæc autem, quæ multis annis geſta breuiter in vnum congeſſimus, deſumpta ſunt ex veteri hiſtoria *Petri Siculi*, qui aduerſus Manichæos egregium edidit commentarium ad Archiepiſcopum Bulgariæ, quem nondum editum cuſtodit Vaticana Bibliotheca: floruitque ſub Baſilio & filiis Imperatoribus anno Chriſti octingenteſimo ſeptuageſimo; cum adhuc vigerent in Oriente eiuſmodi hæreſes.

h *Ap. Barō. an. 685.*

IESV CHRISTI AN. 654.

EVGENII AN. 1.

CONSTANTIS AN. 13.

I. S. MART. PP. OBITVS. *

ANNVS Chriſti ſexcenteſimus quinquageſimus quartus, cœptus eſt Indictione duodecima: quo *S. Martinus* Papa ærumnis confectus Cherſonæ in Ponto, inchoata iam Indictione decimatertia, ex hac vita migrauit duodecima die menſis Nouembris, qua ab Eccleſia Catholica colitur vt martyr: cuius corpus multis miraculis coruſcans, Romam poſtea (licet tempus ignoretur) translatum eſt & in Titulo Equitij collocatum. Sed & ab ipſo adhuc viuente cæcum in Oriente illuminatum fuiſſe, fidem facit qui eodem tempore vixit S. Audoenus Rotomagenſis Epiſcopus in Rebus a geſtis S. Eligij Nouiomenſis, dum eiuſdem S. Martini glorioſum martyrium ſummis laudibus prædicat. A populis quoque Septentrionalibus magna veneratione coli eius apud Cherſonam ſepulchrum, variaque curationum ſigna ibidem edi ſolita, & iam olim teſtatus eſt Gregorius Papa Secundus ſcribens ad Leonē Iſauricum; hodieque id ipſum factitari, qui eas regiones peragrarunt tradunt. Vnde in eam ſententiam imus, vt etſi corpus eius Romā delatum eſt, pars tamen aliqua Cherſonæ remanſerit, vendicantibus eum vt ſuum martyrem incolis Chriſtianis. Vbi autem Romæ eius obitus innotuit nullus alius quæſitus eſt qui ipſi ſuccederet, ſed qui tunc ſedere per imaginem ſaltem EVGENIVS (vt diximus) inuentus eſt, accedente rurſus ſemel antea lato Cleri conſenſu, legitime ſedere cœpit: vt nonniſi ab hoc tempore eius Pontificatus tempus ſit numerandum.

a *Cap. 34. ap. Sur. 1. Dec.*

EVGENII LEGITIM. PONTIF.

[*Qui in literis ab vno ex eius exilii comitibus ad Occidētales ſcriptis, itemque in Hypomneſtico quod habetur in Collect. Anaſtaſ. Biblioth. diſerte aſſeritur contigiſſe die decimaſexta Sept. qua celebratur memoria S. Euphemiæ virg. & mart. Indict. decimaquarta]

II. IMP. VINCITVR A SARAC.

Hoc eodem anno Conſtans Imp. à Saracenis nauali prælio ſuperatus eſt apud Phœnicem Lyciæ; ipſeque in maximum vitæ diſcrimen adductus, vix mutata veſte fugiens ſaluus euaſit, & de relictis omnibus Conſtantinopolim ſe recepit. Sic enim vox ſanguinis iuſti Abel, Martini inquam, clamauit in perfidum ipſum Imperatorem, qui inſtar Cain nonniſi in fuga nouit ſperare ſalutem. Quomodo autem iſta ſe habuerint, à Theophane b narratur pluribus. Qui & ait, cum nocte prælium præcedente Imperator ſomniaſſet ſe eſſe Theſſalonicæ, id ei coniectores interpretatos eſſe de futura clade, per vocabula inuicem ſeparata, θὲς ἄλλῳ νίκην *Cede alteri victoriam*.

b *Theoph. an. 13. Cōſt. Imp.*

III. VIOLATOR SEPVLCHRI CORREPTVS DIVINITVS.

Hoc item anno Rotharis Rex Longobardorum Arianus, vbi regnaſſet annos ſexdecim & menſes quatuor, moriens Regnum reliquit filio Rodoaldo. Quo iuxta baſilicam S. Ioannis Baptiſtæ humato, cum poſt aliquod tempus quidam noctu aperto ſepulchro omnia corporis ornamenta abſtuliſſet; hic ea de cauſa per viſionem à B. Ioanne grauiter increpitus, quod licet Rotharis Arianus fuiſſet, tamen eidem Sancto ſe commendaſſet, quotieſcunque deinceps ingredi vellet dictam S. Ioannis eccleſiam, confeſtim valide repulſus, retro ruere cogebatur. Rem probe teſtatam narrat Paulus c diaconus: ex quibus obſerues, nec impiorum preces interdum deſpicere Sanctos, vel irremuneratas relinquere præmio ſaltem aliquo temporali: ſiquidem & creator omnium Deus ſolem ſuum oriri facit ſuper bonos & malos.

c *Paul. diac. lib. 4. de geſt. Longob. c. 48.*

IV. DE S. FOLLIANO, ET SOCIIS MART.

Hoc eodem Redemptoris anno *Follianus* Foſſenſis Epiſcopus natione Hibernus, qui à S. Martino Papa prædicandi Gentibus Euangelium auctoritatem acceperat, martyrij coronam ſuſcepit vna cum tribus diſcipulis: quorum Acta tu vide in Martyrologio d Belgico, quod Molanus illuſtrauit: ſicut & *Leuini* Gandenſis Epiſcopi, qui eidem comes inhæſit & magiſter extitit; occubuit autem multis vulneribus confoſſus, dum prædicationi Euangelicæ inſtaret apud Eſcham. Etenim ſancta his temporibus pertigit æmulatio Hibernos & Scotos religionis Chriſtianæ cultores. Quod enim ſciſſent, ab Vrbe complures in Britanniam ad Anglorum conuerſionem ſanctos viros miſſos, & ipſi hactenus id non ſine culpa neglexiſſe viſi eſſent, quod ob locorum propinquitatem commodius peragere potuiſſent; complures ex ipſis paternis egreſſi domibus ad prædicandum gentibus Euangelium profecti ſunt, vt ex Beda apparet, & nonnullorum Sanctorum vitæ Actis omni fide cōſcriptis.

d *Martyr. Belg. vlt. Octob.*
e *ibid. 12. Nouemb.*

ZELVS HIBERN. ET SCOT.

DE S. VINCENTIO COMITE HANNON.

Sed auctor, vt ex Hibernia eiuſmodi homines transferrentur in Gallias, vel alias eius regiones, fuit *Vincentius* Comes Hannoniæ, qui vxorem habuit conſanguineam Regis Dagoberti beatiſſimam Waldetrudem: miſſus enim à Francorum Rege in Hiberniam, inde ſecum duxit ſtrenuos fidei prædicatores, Follianum, eiuſque germanum Furſeum, cum aliis quos egregia ſanctitas decorauit: ſed & ipſe Vincētius excultus manu S. Authberti Cameracenſis Epiſcopi, tandem monaſtico ſuſcepto habitu ſeſe totum CHRISTO addixit, & in Sanctorum f album poſt obitum relatus eſt.

f *Molan. 14. Iul.*

IESV CHRISTI An. 655.

VITALIANI An. 1.

CONSTANTIS An. 14.

I. EVGENII PP. OBITVS.

ANno Domini ſexcenteſimo quinquageſimo quinto, Indictione decimatertia, die ſecunda Iunij, Romæ diē obiit *Eugenius* Papa; ſepultuſque eſt apud S. Petrum. Cuius ſedes cum vacaſſet (vt ait Anaſtaſius) menſem vnum & dies viginti nouem, ſiue vt habet alia lectio, dies viginti tres; in eius locum ſubrogatus eſt VITALIANVS, filius Anaſtaſij, patria Signinus prouinciæ Campaniæ. Qui ex more Apocriſiarios, ſiue Reſponſales ſuos confeſtim ad Imperatorem Conſtantinopolim miſit, cum Synodica de fidei Catholicæ cōfeſſione; quos Imperator benigne ſuſcepit, confirmatiſq; priuilegiis Romanæ Eccleſiæ, per eoſdem miſit ad Papam ſacroſanctum Euangeliorum librum gemmis albis miræ magnitudinis exornatum, offerendum baſilicæ S. Petri Apoſtoli. Ita plane callidus Princeps, quo rebus Occidentalis Imperii bene conſultum eſſet, conatus fuit muneribus ſaltem demerere Clerum Populumque Romanum, quos ſe ſciret ſibi infenſos reddidiſſe per eiectionem S. Martini Pōtificis. Et quamuis Anaſtaſius hæc referens, non dicat illum emiſiſſe fidei Catholicæ profeſſionem; æque tamen id poſſumus intelligere, nihilque penitus prætermiſiſſe quo Catholicus forinſecus hominibus appareret. Sed & cum eadem legatione Vitalianus literas dediſſet ad Petrum Conſtantinopolitanum Epiſcopum, hortans eum ad fidem Catholicam amplexandam; reſcripſit ille ſe profiteri quæ docuiſſent veteres Patres, quorum etiam adnexuit teſtimonia: ſed quanta id fraude fecerit, circumciſis iis & detruncatis, detectum eſt poſtea in Sexta *a* Synodo.

VITALIANI ELECTIO.

FRAVS CONSTANTIS IMP. ET PETRI EPISCOP. CONST.

a *Sext. Synod. Act. 13.*

II. PROPAGATVR RELIGIO IN ANGLIA.

Contigit hoc eodem anno latius propagari in Anglia Chriſtianam religionem, cum eam Mercij & Orientales Saxones amplexi ſunt, opera *Oſvvi* Regis Nordanhumbrorum Chriſtiani, & prædicatione *Cedd* Epiſcopi Apoſtolici plane viri: conuerſo ab eodem Oſvvi, Sigeberto Rege Orientalium Saxonum, & deuicto Penda Gentili Merciorum Rege crudeliſſimo, qui cum tricies maiori exercitu aduerſus Oſvvi proceſſerat: ad quem in prælio obtinendum, vouerat Oſvvi filiam ſuam Domino ſacra virginitate dicandam offerre, & multa prædia ad conſtruenda monaſteria donare: quod & præſtitit poſt victoriam adeptam. Rex vero Sigebertus paulo poſt ſuſceptam Chriſtianitatem, necatus eſt à duobus ſuis propinquis, non alia de cauſa (vt confeſſi ſunt) quam quod ille nimium indulgens eſſet in condonandis iniuriis. At per hanc eius mortem innoxiam expiauit Deus aliam veram ipſius culpam, qua communicauerat vni ex iis qui eum occiderunt, quem Cedd Epiſcopus ob illicitum coniugium excommunicauerat. Et quamuis veniam culpæ Rex ab Epiſcopo ſumma humilitate petiiſſet, nihilominus vltus eſt Dominus, ſecūdum viri ſancti prædictionem, eius inobedientiam. Vnde diſcant Principes, aliique omnes, quanto ſuo damno non pareant ſacerdotibus, quantaque iactura quis communicet excōmunicatis. Hæc autem cuncta quomodo ſe habuerint, pluribus deſcribit Beda *b*.

REX OCCISVS OB CHRISTIANAM MANSVETVDINEM.

b *Bed. hiſt. Ang. lib. 3. c. 22. & 24.*

III. CONCIL. TOLET. IX.

Hoc item anno in Hiſpania celebratum eſt mense Nouembris TOLETANVM CONCILIVM, Nonum dictum, Æra nimirum ſexcenteſima nonageſima tertia, Regiſque Recceſuinthi anno ſeptimo; cui interfuerunt Epiſcopi ſexdecim, præter Abbates & Vicarios Epiſcoporum abſentium, præfuitque *S. Eugenius* eiuſdem ciuitatis Epiſcopus, eius nominis ſecundus; ac ſanciti ſunt canones ſeptemdecim, de rebus, bonis, & perſonis ad Eccleſiam pertinentibus; quos tu conſulas.

IESV CHRISTI An. 656.

VITALIANI An. 2.

CONSTANTIS An. 15.

I. IMP. LABORAT SVBVERTERE MAXIMVM.

AMno Chriſti ſexcenteſimo quinquageſimo ſexto, Indictione decimaquarta, ab Imperatore Conſtante, & Petro Conſtantinopolitano Epiſcopo, decreta eſt legatio ad Maximum Abbatem confeſſorem, Byziæ in Thracia exulantem, quo eum in errorem Monothelitarum perduceret: miſſique fuere Theodoſius & Paulus Patricij & Proconſules, atque alter Theodoſius Cæſarienſis in Bithynia Epiſcopus, vir omnium eius ſectæ doctiſſimus. Hi autem cum diu contuliſſent cum Maximo, tantum abfuit vt eum à cœptis reuocauerint, vt contra ipſe eoſdem ſumma potentia veritatis in ſuam ſententiam traxerit; & ad iurandum adegerit, ſe abiecta hæreſi Catholicam fidem amplexuros: ſicque reuerſi ſunt ad Imperatorem, quo & ipſum in eandem ſententiam perducerent. At vero aſſentiri renuens Imperator, miſit rurſum eundem Paulum Patricium, qui Maximum honorifice Conſtantinopolim duxit, conſtituitque in monaſterio S. Theodori: ſed cum illuc ſtatim ad eum, duriorem miſiſſet Imperator aliorum Patriciorum legationē, iidemq; nec verbis, nec factis admodum illiberalibus, eum commouere potuiſſent vt communicaret Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ hæreſi pollutæ, eundem omnibus rebus exutum, variiſque calumniis oneratum, Perbera locum Thraciæ deterrimum in finibus Imperij ſitum in exilium amandarunt. Quæ omnia exacte narrantur in ipſis earum rerum Actis, quæ tunc ſcripta fuerunt ab aliquo qui omnibus præſens extitit; quæ & poſtea Anaſtaſius Maximi diſcipulus, vna cum aliis eiuſdem rebus geſtis ſimul collegit; extantque in codicibus Bibliothecæ Vaticanæ, quorum ſuperius facta eſt mētio. Quomodo vero demum martyrium conſummarit, dicetur anno ſequenti.

ALIVD DETERRIMVM MAXIMI EXILIVM.

II.

Interea qui obniti hactenus viſus eſt veritati, Imperatoris fauens prauis affectibus, Petrus Patriarcha Conſtantinopolitanus, vbi ſediſſet annos duos (corrupte apud Nicephorum leguntur duodecim) & menſes tres, mortuus eſt; atque in eius locum ſubrogatus *Thomas*. Qui cum in Synodo *a* Sexta aſſeratur fuiſſe Catholicus, in eo deprauata eſſe eiuſmodi Acta, (quod & in multis aliis eidem Synodo accidiſſe à mala manu Theodori Conſtantinopolitani Epiſcopi videbitur ſuo loco:) ſatis conſtat ex iiſdem S. Maximi ſinceriſſimis Actis, in quibus idem Thomas recenſetur cum Monothelitis aduerſus Maximum ſediſſe.

a *Syn. Sext. Act. 16.*

III. CONCIL. TOLET. X.

Celebratum eſt hoc anno Calendis Decembris *Toleti* CONCILIVM, quod numeratur Decimum, Æra nimirum ſexcenteſima nonageſima quarta, annoque Recceſuinthi Regis octauo; cui interfuerunt Epiſcopi viginti, Vicarij vero abſentium quinque; præfuitque *S. Eugenius* Toletanus Metropolitanus, ac ſanciti ſunt canones ſeptem. Primoque loco ſtatutum, vt dies feſta Incarnationis Verbi, nempe *Annuntiationis* Deiparæ, celebraretur ante octo dies à Natali Domini, eo quod quando reuera myſterium illud incidit, Eccleſia vel Ieiunij Quadrageſimalis pœnitentia, vel celebritate Paſchæ teneri ſoleat occupata. At viſum poſtea *b* ob excellens myſterium, nonniſi ea die qua contigit celebrari debere.

DE DIE CELEBRANDÆ ANNVNTIATIONIS.

b *Vid. inf. an. 1004.*

IV. POTAMIVS EPISC. SE IPSVM ACCVSAT.

Poſt conditos vero canones, cognita eſt cauſa Potamij Epiſcopi Bracarenſis; qui (quod mirum viſum fuit) nemine accuſante, ſe ipſe prodens abdicanſque, libellum obtulit ſui lapſus & pœnitentiæ: videlicet confeſſus ſe tactu femineo ſorduiſſe, indeque per nouem ferme iam menſes ſponte deſeruiſſe regimen Eccleſiæ ſuæ, & ergaſtulo cuidam pro admiſſo flagitio acturum pœnitentiam ſe concluſiſſe. Cuius rei gratia in lacrymas vniuerſa conuerſa Synodus, licet illum antiqui canones honore priuari decernerent; tamen eius miſerata, reſeruauit illi nomen honoris, quod ipſe ſibi ſui criminis confeſſione iam abſtuliſſet; ſed ita vt iuſſerit eum perpetuæ pœnitentiæ inſeruire: in ipſius vero locum præ-

poſuit

poſuit Eccleſiæ Bracarenſi *S. Fructuoſum*, Eccleſiæ Dumienſis antea Epiſcopum, ex Regio Gothorum ſanguine ortum, Ducis filium, multorumque monaſteriorum conditorem & patrem. Aduertendum autem, citatum à Patribus Synodi ad condemnationem Potamij canonem, non aliquem fuiſſe ex canonibus pœnam infligentibus eiuſmodi lapſis, ſed canonem Concilij Valentini Galliæ, aduerſus eos qui ſua ſponte proderent culpam: quos quidem omnino damnandos eſſe voluere; nam ſiue re vera peccatum admiſiſſent, ob peccatum puniendi; ſi vero non admiſiſſent, ob mendacium plectendi forent: de quo dictum eſt ſuo loco.

CANON DE CLERICIS PVBLICE SVA CRIMINA PRODENTIBVS.

IESV CHRISTI AN. 657.

VITALIANI AN. 3.

CONSTANTIS AN. 16.

I. S. MAXIMI INSIGNE CERTAMEN PRO FIDE CATHOL. [a Niſi potius hæc Iudicum quæſtio exilium Maximi præceſſerit, quod ei illatum ante bienium.]

ANNO Domini ſexcenteſimo quinquageſimo ſeptimo, Indictione decimaquinta, S. Maximus Abbas, amboque Anaſtaſij quos vna cum eo in exilium pulſos vidimus, Conſtantinopolim reuocati ſunt *a* ad dicendam cauſam de calumniis, quibus à ſuppoſitis teſtibus accuſarentur, quaſi Imperium hoſtibus prodidiſſent, & in Imperatorē dira oblocuti eſſent: illud agentes perfidi Monothelitæ, vt eos à Catholica fide diuellerent, & Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ hæreſi pollutæ communioni ſociarent, à qua viderent quam plurimos eorum conſtantia commotos recedere. Cum igitur Conſtantinopolim ducti, ibique impulſu potiſſimum Thomæ Patriarchæ, diuerſis diebus & in Senatu & alibi interrogati, atque omnibus artibus tentati, nunquam à ſententia dimoueri potuiſſent; tandem Præfecto Vrbis puniendi traditi, Maximus quidem ſeptuaginta iam & quinque annos natus, ipſiuſque diſcipulus Anaſtaſius, qui ei annis triginta ſeptem comes inhæſerat, primo diſtentis neruis adeo crudeliter cæſi ſunt, vt nullum membrum à plagis ſanum relictum fuerit; ſicque in carcerem coniecti, poſtero die rurſum educti ambo lingua præciſi ſunt. Cum vero ingenti miraculo nec ſic deſiſterent æque articulate atque antea loqui, iiſdem crudeliſſime reſtibus tormentiſque laceratis, dextræ manus amputatæ ſunt; ac demum ludibriis atque dicteriis per medium forum circumducti, nudi omnibuſque omnino Rebus deſtituti in exilium rurſum emiſſi ſunt, vna cum altero Anaſtaſio æque ipſius Maximi diſcipulo; quem licet & ipſum flagellis cæciderint, reliqua tamen pepercerunt ei inferre ſupplicia, reſpectu muneris quo functus fuerat Apoſtolicæ Sedis Apocriſiarij.

LOQVVNTVR MARTYRES LINGVIS ABSCISSIS.

II. S. MAXIMI CONSVMMATIO MARTYRII

Perductus autem Maximus in quoddam Alaniæ caſtellum, Schimarim dictum, (nam reliqui duo in diuerſa regionis Abaſgorum loca, ab inuicem diſiuncti emiſſi ſunt) ibique concluſus detentus, demum Indictione quinta, obitus die diuinitus præcognito, migrauit in cœlum Idibus Auguſti: cuius monumentum tres lucidæ faces ingenti ſplendore illuſtrare viſæ ſunt. Quæ quidem omnia ſummatim recenſita, deſumpta ſunt ex prolixioribus Actis eodem ipſo tempore ſumma fide conſcriptis, quorum iam ſæpe mentionem habuimus. Quibus inſuper adſtipulantur Theophanes, aliique hiſtorici Greci, ſimul cum Latinis auctoribus: ita vt glorioſum S. Maximi martyrium, tam in Oriente quàm Occidente Scriptorum omnium monumentis fuerit celebratū, ac Tabulis Eccleſiaſticis inſertum, acceditque ad gloriam tanti Martyris, quod ſui nobiliſſimi ingenij, & fidei Orthodoxæ, permultas atque præclariſſimas poſt ſe lucubrationes *b* reliquit, quas Bibliotheca Vaticana cuſtodit; eſtque earundem ferme omnium apud Photium mentio. Ex iis vero cum aperte videre ſit, quam fuerit Orthodoxæ fidei & paternarum traditionum in omnibus cuſtos tenaciſſimus, atque etiam Romanæ Eccleſiæ obſeruantiſſimus: eſt inter alia plurima egregium de hac re teſtimonium in epiſtola quam ſcripſit ad Marinum; vbi hæc ipſius reperiuntur verba, *Omnes termini terræ, & quicunque vbique terrarum Chriſtum Dominum pura mente & Orthodoxa fide confitentur, quaſi ad Solem æterni luminis, ad ſanctiſſimam Romanorum Eccleſiam, & eius confeſsionem & fidem intenti reſpiciunt, ex ipſa rutilantem ſplendorem recipientes ſpiritualium & ſanctorum dogmatum: quemadmodum Sex illæ ſanctæ Synodi ſacræ diſertis verbis, & magna cum religione expoſuerunt, apertiſsime pronuntiantes fidei Symbolum. Ab initio enim aduentus Incarnati Verbi, vniuerſæ vbique terrarum Chriſtianorum Eccleſiæ à ſancta Romanorum Eccleſia originem habuerunt, & fundamentum ſolum & maximum, contra quod nullo pacto portæ inferi præualebunt, iuxta ipſiuſmet Saluatoris noſtri promiſsionem; vt habeat ſcilicet Claues Orthodoxæ in ipſum fidei & confeſsionis; & aperiat illis qui ad ipſam Romanam Ecleſiam cum pietate accedunt, veram & realem & ſolam pietatem quærentes; & claudat econtra & obſtruat omne os hæreticum, quod loquitur iniquitatem in cœlum, &c.* Hæc ille Theologus ſua ætate præcipuus, & martyrij titulo egregie inſignitus: atque de illo hactenus.

b *Recenſet earum argumenta Baron. Annal. Tom. VIII. hoc an. ex tribus cod. Vatic. nu. 335. 336. 337 extatque nonnulla dita.*

DE ROM. FIDE, ET ECCLESIA, TESTIMONIVM MAXIMI. *Quod quidem habetur apud Baron. alia occaſione Tom. X. an. 897. n. LXXII.*

III. c *Mart. 16.*

Hoc eodem anno, qui & numeratur nonus Recceſuinthi Hiſpaniarum Regis, *S. Eugenius* Toletanus Epiſcopus, eius nominis Secundus, mortuus eſt Idibus Nouembris: de cuius vita in clericatu & monachatu optime inſtituta, præclariſque lucubrationibus agit S. Ildefonſus *d*, qui ex monachorum præfecto ſucceſſit eidem in Epiſcopatu Toletano. Sed & ipſius *Ildefonſi* tanta fuit morum ſanctitas, vt multis miraculis claruerit, atque etiam aliquando non ſolum mirabili S. Leocadiæ virginis & martyris publica manifeſtatione honoratus fuerit; ſed etiam cum immenſo arderet ſanctiſſimæ Dei Genitricis amore, (cuius & laudes, cultumque in ſuis opuſculis copioſe proſecutus eſt) dignum illum eadem miſericordiſſima Virgo cenſuerit, quem præſentia corporali viſitaret in ſuæ ſolemnitate Aſſumptionis, ſiue, vt habet antiqua traditio Eccleſiæ Toletanæ, in die ſolemnitatis Expectationis eiuſdem Deiparæ, quæ ibidem celebrari conſueuit die decimaoctaua Decembris: cum videlicet ipſe ante horas matutinas ex more eccleſiam ingreſſus ad orationem, reperit illam in cathedra Epiſcopali ſedentem; quæ ei veſtem candidiſſimam dedit & dona ſpiritualia impertiit, ac vitam æternam promiſit. Cuiuſmodi hiſtoriæ non ſolum recenſentur in Rebus geſtis eiuſmodi S. Ildefonſi, quas paulo poſt eius obitum Iulianus (non ille Toletanus Epiſcopus, ſed alius eiuſdem Eccleſiæ diaconus) in præfatione voluminis S. Ildefonſi de laude B. Virginis contexuit; (vbi & addit, inde factum eſſe vt eam cathedram nullus Epiſcopus adire poſtea tentauerit; præter Siſibertum, qui ſtatim eam perdens exilio relegatus eſt:) ſed prædictæ Deiparæ apparitionis inſuper meminit canon vndecimus Concilij in Hiſpania ad Pennam Fidelem, ſub Ægidio Epiſcopo Toletano habiti anno Domini mileſimo trecenteſimo ſecundo, cum decreuit vt ſolemniori & duplici officio eiuſdem S. Ildefonſi feſtiuitas celebraretur. Hiſque omnes penitus qui res Hiſpaniarum Eccleſiæ ſcriptis ſunt proſecuti, & (quod magis eſt) Romanum ipſum Martyrologium decimo Calendas Februarij abſque controuerſia adſtipulantur.

d *Ildef. de Vir. Illuſtr.*

S. DEI GENITRIX APPARET ILDEFONSO.

IV. OBITVS, ET PIETAS S. SIGEB. FRANCOR. REGIS. e *Molan. Natal. SS. Belg. die Febr.*

Hoc item anno, qui numeratur vndecimus Sigeberti Francorum Regis, ipſe ex hac vita migrauit; quamuis alii decem tantum vixiſſe annos tradant, alii toto cœlo errantes dicant perueniſſe ad annum Domini ſexcenteſimum ſexageſimum ſecundum. Conſtat *e* autem ipſum ob egregias animi virtutes, præclaraque pietatis opera, à maioribus relatum eſſe inter Sanctos, colique diem natalem eius Calendis Februarij: de cuius etiam miraculis ſcripſit libellum Sigebertus Gemblacenſis. Quiquidem Rex cum frænum iniiciens indomitæ dominandi cupiditati, paterni regni ipſe maior natu minorem ſibi ſumpſiſſet partem Auſtraſiæ, maiorem vero totius ferme regni ceſſiſſet minori fratri Clodoueo; bene vſus pace, cum ab externis & à ciuilibus bellis quieſceret, ſeſe totum monaſteriis erigendis, aliiſque pietatis operibus mancipauit. Cum vero reliquiſſet vnicum filium, eundemque adhuc puerum nomine Dagobertum, adoptato iam antea, cum prole careret, Ildeberto filio Grimoaldi Maioris domus: huius Grimoaldi arte, poſt patris mortem, Dagoberto puero in Scotiam amandato, ipſoque Ildeberto à Clodoueo Sigeberti fratre in bello perempto; idem Clodoueus potitus regno Sigeberti, ipſum Childerico filio ſuo ſecundogenito tradidit, adoleſcenti (vt aiunt) leuiſſimo, & ad omnem prauorum impulſum facile mobili.

IESV CHRISTI An. 658.

VITALIANI An. 4.

CONSTANTIS An. 17.

I. ANNO Chriſti ſexcenteſimo quinquageſimo octauo, Indictione prima, Thomas Conſtantinopolitanus Epiſcopus, vbi ſediſſet (vt habet Nicephori Chronicon) annos duos & menſes ſeptem, mortuus eſt; & in eius locum ſubrogatus *Ioannes* eiuſdem Eccleſiæ Syncellus & Cuſtos vaſorum. Hic quoque in Sextæ Synodi Actis prædicatur Catholicus; ſed perperam, vt & de eodem Thoma dictum eſt ſuperius.

II. Rex Saracen. tribvtvm pendit Imperatori. Eodem anno, Conſtãtis Imp. decimoſeptimo, (vt Theophanes habet) pax ſancita eſt inter Romanos & Saracenos; cum Mabuvias iſtorum Princeps ſuorum ſeditione compulſus, ad Imperatorẽ miſit, pacis nomine in ſingulos dies ab Arabibus mille nummos depenſum iri promittens, & equum, & ſeruum.

III. S. Theodardi martyrivm. Hoc item anno *a S. Theodardus*, natione Gallus profeſſione monachus, qui ex Abbate monaſterij Stabulenſis (vnius ex duodecim, quæ erexiſſet in Auſtraſia Rex ſanctiſſimus Sigebertus) inuitus fuerat conſtitutus Epiſcopus Leodienſis in locum defuncti *S. Remacli*; martyrij coronam adeptus eſt, cum Childericum Regem adiens, vt bona Eccleſiæ à quibuſdam ablata, reſtituenda curaret, ab iiſdem in itinere gladiis confoſſus eſt, & membratim diſcerptus: cuius extant *b* Acta ſcripta, vel reſtituta potius, à Sigeberto Gemblacenſi. Succeſſit vero ipſi *S. Lambertus*, diſcipulus & ipſe S. Remacli, & martyrio pariter coronatus, vt ſuo loco videbitur.

a *Sigeb. in Chron. Molan. de SS. Belg.* b *Ap. Sur. 16. Sept.*

IESV CHRISTI An. 659.

VITALIANI An. 5.

CONSTANTIS An. 18.

I. Conſtãs Imp. fratrem ſvvm diaconvm occidit. ANNO Chriſti ſexcenteſimo quinquageſimo nono, Indictione ſecunda, Imperator Conſtans anno regni ſui decimooctauo, fratrem ſuum Theodoſium ob quamdam offenſam diaconum conſecrari fecit: eundemque paulo poſt nece auferens, fratricidium ſacrilegio magis infamauit. Sed haud impune: exegit enim fuſus ſanguis innocẽs à Deo vindictam, vt omnibus vitæ ſuæ diebus, inſtar Cain, conſcientiæ ſtimulis agitatus, profugus & vagus viueret ſuper terram. Cum enim idem Theodoſius, qui in ſacroſanctis myſteriis poculo CHRISTI Sanguinis Conſtãtem impertierat, eidem crebro per quietem appareret habitu diaconi poculum ſanguine plenum porrigens, ac dicens, *Bibe frater*; eius viſionis frequentia victus infelix Imperator, ſtatuit in Siciliam ſecedere. Itaque relictis Conſtantinopoli vxore cum tribus filiis, nauem conſcendens, cum ſoluiſſet conuerſus retro vrbem ipſam conſpuit. In Sicilia vero Syracuſas ſibi delegit vbi vitam ageret; quo & ſtatuit Imperium Romanum transferre, quod inuiſus eſſet ob Monothelitarum hæreſim, aliaſque prauas de religione opiniones: ſed cum miſiſſet qui vxorem & liberos adducerent, Conſtantinopolitani eos dimittere noluerunt. Hæc Annales *a* hoc anno exhibent. Agit vero Anaſtaſius de Imperatoris Romam aduentu, antequam in Siciliam ſe conferret: ſed de eo dicetur inferius. Porro nec in Sicilia inſomnium illud vexare ipſum deſiiſſe, ex iiſdem Annalibus conſtat.

Divina vltione exagitatvs ſecedit in Siciliam.

a *Theoph. & Cedr. an. 18. Conſt.*

II. Saraceni rvrsvm invadvnt imperivm. Hoc eodem anno, qui bello ciuili ſuorum depreſſus Mahuvias Princeps Saracenorum, pendere delegerat tributum Conſtanti Imperatori; iam exigẽtibus eiuſdem Auguſti peccatis, æmulo ſuo Hali nece ſublato, ſolus abſque timore imperans, aduerſus Perſas primum, inde aduerſus Romanos ſeſe erexit.

III. Monomachia introdvcta in Italiam. Eodem anno Rex Longobardorum Rodoaldus, vbi regnaſſet annos quinque, & dies ſeptem, occiſus eſt à Longobardo homine, cuius vxorem adulterio polluerat. Huius tempore illud memoria dignum contigiſſe Paulus *b* Diaconus refert, vt eiuſdem ipſius Regis coniuge adulterij accuſata, quidam Reginæ ſeruus Carellus nomine à Rege expetierit, vt cum eo qui Reginæ crimen ingeſſerat, pro eius caſtitate ſingulari certamine dimicare liceret, eaque re impetrata, idem Carellus, aſtante cuncto populo, calumniatorem ſuperauerit, ſicque Regina priſtinæ dignitati reſtituta fuerit. Qua quidem origine inuexerunt barbari in Italiam, deteſtandã eiuſmodi conſuetudinẽ, vt monomachia iurgia definirent; qua ſicut nihil crudelius, ita nihil ſtultius poteſt excogitari, cum nequaquam ſemper in vnoquoque bello victoria iuſtitiam conſequatur, ſed occulto Dei iudicio declinet interdum ad eum qui cauſam malam foueat. Ceterum ſucceſſit Rodoaldo Regi Aripertus filius Gundibaldi, qui fuerat germanus Theodolindæ Reginæ.

b *Paul. diac. lib. 4. c. 49. 50.*

IESV CHRISTI An. 660.

VITALIANI An. 6.

CONSTANTIS An. 19.

I. Clodoveus Franc. Rex inconceſſa tentat. ANNO Chriſti ſexcenteſimo ſexageſimo, Indictionis tertiæ, qui & numeratur Clodouei Iunioris Francorum Regis decimusquartus, cum vigeret in Gallia grauiſſima fames, idem Clodoueus argentum, quo pater eius Dagobertus apſidem ſepulchri S. Dionyſij & ſociorum Martyrum operuerat, anferri mandauit, eiuſque loci Abbati egenis diſpertiendum tradidit. Hæc Aimoinus *a*, eiuſmodi factum pietati adſcribens, quod ab aliis vt ſacrilegium condemnatur. Quid enim Principibus in iis quæ Deo ſemel dicata ſunt? vel cur non ipſe prius regios theſauros diſtrahebat, quam ſacra tangeret? aut ſi tale quid perpetrari neceſſitas ſuaderet, non illæ quidem regiæ manus, ſed ſacerdotales eſſe debuerant; ſicuti ab Ambroſio, Auguſtino, Exuperio, aliiſque ſanctis viris quamplurimis factum ſcimus. Denique tradit Sigebertus, eundem Regem adeo irreuerenter S. Dionyſij corpus diſcooperuiſſe, vt & os brachij fregerit, rapueritque, ideoque mox in amentiam perpetuam incidiſſe. Verum aſſertio de amentia, videtur redargui ex iis quæ de eo dicentur poſt ſequentem annum. Sed quod ad reliqua ſpectat; poſt huiuſmodi facinus, collabi cœpiſſe regnum Francorum familiæ Morouingorum, & traditur in Appendice ad Aimoinum *b*; & patebit ex iis quæ de Clodouei ſucceſſoribus ſcribentur.

a *Aimoin. lib. 4. c. 41.*

Qvando cœpit deficere regnvm à familia Clodovei. b *Ibid. li. 4. c. 44.*

IESV CHRISTI An. 661.

VITALIANI An. 7.

CONSTANTIS An. 20.

I. Obitvs S. Amandi Flandrorvm Apoſt. ANNVS Chriſti ſexcenteſimus ſexageſimus primus, Indictionis quartæ, rerum geſtarum inopia tam in Oriente quam Occidente obſcurus, veluti face magnopere illuſtratur in Gallia, natali ſanctiſſimi viri *Amandi a* Traiectenſis Epiſcopi, *Flandorum Apoſtoli* nuncupati; de cuius in conuerſione Gentilium ſuſceptis laboribus dictum eſt ſuperius. Quid præterea hoc anno geſtum ſit, nihil inuenimus adeo memoria dignum.

a *Id. Mo*[illegible] *in Na*[illegible] *S. B*[illegible] *5. Febr.*

IESV CHRISTI An. 662.

VITALIANI An. 8.

CONSTANTIS An. 21.

I. a Aim. li. 4. c. 41. Concil. Clypiacum. Privilegium monaſterii S. Dionyſii.

ANno Domini ſexcenteſimo ſexageſimo ſecundo, Indictionis quintæ, Clodouei Francorum Regis decimo ſexto, (vt Aimoinus *a* habet) apud villam *Clypiacum* territorij Pariſienſis collecta eſt SYNODVS omnium propemodum Francorum gentis Epiſcoporum, & ſecularium Principum: vbi in expiationem, puto, admiſſi quod vidimus aduerſus S. Dionyſium ſceleris, idem Rex omnium conſenſu, ipſiuſque etiam Landerici Epiſcopi Pariſienſis, eiuſdem S. Dionyſij monaſterium, vna cum omnibus poſſeſſionibus ſuis, ab Epiſcopi Pariſienſis, cui antea parebat, aliorumque omnium dominio liberum eſſe conſtituit; ita vt nulli (vt ait) præterquam Deo, & Sanctis in quorum honorem ædificatum fuerat, ipſiſque Francorum Regibus, ſubiacere deberet, quo liberius monachi pro ſalute Regum ac ſtatu regni Deum deprecarentur.

II. b Tom. 2. Concil. Concil. Cabilonense.

Sed & ſub eodem Clodoueo Rege (quoto autem anno ignoratur) celebrata reperitur *b* octaua Calendas Nouembris SYNODVS CABILONENSIS; cui inter alios Epiſcopos ſanctitate celebres interfuiſſe leguntur, qui etiam in dicto Concilio Clypiacenſi præſentes fuerunt, SS. Audoenus Rotomagenſis, & Eligius Nouiomenſis, præfuitque Gandericus Lugdunenſis: à quibus omnibus conſtituti ſunt canones decem & nouem, ad diſciplinam Eccleſiaſticam pertinentes. Poſt quos legitur etiã epiſtola Synodalis ad Theodorum Epiſcopum Arelatenſem; qui licet publicam iam ageret pœnitentiam ob publica peccata commiſſa, adhuc tamen citatus eſt cauſam dicere ad ſequentem Synodum.

IESV CHRISTI An. 663.

VITALIANI An. 9.

CONSTANTIS An. 22.

I. Conſtãs Imp. venit in Vrbem.

ANno Chriſti ſexcenteſimo ſexageſimo tertio, Indictione ſexta, Conſtans Imp. quinta die menſis Iulij Romam adueniens ad Limina Apoſtolorum viſitanda, honorifice ſuſceptus eſt à Vitaliano Papa, qui ei cum clero occurrit milliario ſexto ab Vrbe. Pacifice enim adueniens, perſonam præſetulit hominis Orthodoxi: ideoque præcipuas eccleſias deuote viſitans, dona etiam eis obtulit. Omnia tamen ærea ciuitatis ornamenta, tegulaſque ipſas æreas eccleſiæ S. Mariæ ad Martyres, & alia ad ornatum Vrbis poſita auferens, Conſtantinopolim direxit. Cumque duodecim dies Romæ egiſſet, inde petens Neapolim, poſtea itinere terreſtri Rhegium acceſſit, ac demum Syracuſas ſe recepit Indictione ſeptima: vbi per multos annos commoratus, adeo immenſis populos illos expilationibus tam ſacrarum quam profanarum rerum afflixit, vt nunquam tales paſſi fuiſſent, nec aliqua ſpes vitæ eis remaneret. Hæc cuncta Anaſtaſius in Vitaliano.

II. a Paul. diac. de geſt. Longob. lib. 5. c. 6. 7. 11. Vaticinium de regno Longob.

Quæ eadem deſcribens Paulus *a* diaconus, multa commiſcet de bello ab eodem Imperatore in Italia inaniter geſto aduerſus Grimoaldum Regem Longobardorum, & eius filium Romoaldum Ducem Beneuentanum: quod antequam auſpicaretur, cum eremitam quemdam conſuluiſſet, qui propheticæ ſpiritum habere dicebatur, ab eo reſponſum accepit, Longobardos ſuperari non poſſe, quod S. Ioannes Baptiſta pro illis continue intercederet, ob baſilicam ab illorum Regina in ipſius honorem in Modoetia cõſtructam: futurum autem aliquando vt eadem eccleſia deſpectui haberetur, tuncque eam gentem perituram. Hæc pluribus Paulus quæ ex ipſius aſſertione *b* ante Imperatoris in Vrbem aduentum contigerunt. Veruntamen Grimoaldum

b Ibid. c. 34.

Regem hoc ipſo anno Ariperto ſucceſſiſſe, conſtat ex quodam eius edicto *c*, quod datum ponitur anno ſexto ipſius regni menſe Iulio Indictione vndecima. Quem quidem ex Ariano redditum eſſe Catholicum per S. Ioannem Bergomenſem Epiſcopum & martyrem, traditur in Actis eiuſdem Sancti. Cuius & rei certum reliquit ipſe Rex monumẽtum, dum ex Paulo conſtat, ipſum erexiſſe baſilicam ſub titulo S. Ambroſij Mediolanenſis Epiſcopi, quem liquet fuiſſe Arianorum acerrimum oppugnatorem. Bellicam autem eius virtutem, variaſque expeditiones cum aduerſus Græcos, tum contra ſuos rebellantes, deſcribit etiam idem auctor.

c Ext. ap. Sigon. de regnō. Ital. l. 2. in Grimoaldo: ex quo idem ipſe Sigonius erroris arguitur, dum exordium Grimoaldi ponit anno Domini 661. Grimoaldi Reg. converſio.

IESV CHRISTI An. 664.

VITALIANI An. 10.

CONSTANTIS An. 23.

I. a Niceph. in Chron.

ANno Chriſti ſexcenteſimo ſexageſimo quarto, Indictione ſeptima, Ioannes Conſtantinopolitanus Epiſcopus, vbi ſediſſet *a* annos quinque & menſes nouem, mortuus eſt; atque in locum eius ſubrogatus *Conſtantinus* diaconus eiuſdem Eccleſiæ, & Vaſorum cuſtos ac Oeconomus; idemque Catholicæ communionis, Monothelitis penitus aduerſarius vt Sextæ *b* Synodi Acta (ſi tamen impoſtura careant) ſignificant. Certe nihil prohibet quin vere potuerit eſſe Catholicus, Imperatore iam in Occidente inter Catholicos apparente Catholico.

b Synod. Sext. act. 14.

II. Collatio in Anglia de celebratione Paſch.

Quod ad res Anglicanæ Eccleſiæ pertinet; cum in prouincia Mediterraneorum Anglorum, Nordanhumbrorum, & Merciorum, ex Scotia petiti præſiderent Epiſcopi, qui etſi in omnibus fide eſſent Orthodoxi, in celebratione tamen Paſchatis minime cum Catholicis (vt ſæpius dictum eſt) conuenirent: huius rei gratia factum eſt, vt hoc ipſo Redemptoris anno ſexcenteſimo ſexageſimo quarto, coram Rege Oſvvi, eiuſque filio Alchfrido (quorum ille Scotorum, iſte Catholicorum partibus inhæreret) inter vtriuſque partis ſacerdotes de ea re diſputatio haberetur: cuius is fuit exitus, vt auditis Catholicorum rationibus, nitentibus præcipue auctoritate Romanæ Eccleſiæ, & poteſtate S. Petro collata, Rex ipſe Oſvvi cum Epiſcopo Cedd de quo ſuperius, & omnibus ferme aliis relicta Scotorum opinione, Catholicis adhæſerit. Deſcribit hæc pluribus Beda *c*: qui & addit, diſputatum præterea fuiſſe de tonſura coronæ clericalis, quam Scoti pariter recipere renuebant. Quomodo vero de eadem Paſchatis quæſtione, celebriori conuentu diſputatum poſtea fuerit, ſuo loco dicturi ſumus.

c Bed. 3. hiſt. 25.

III. Clodovei III. obitus.

Hoc eodem anno Clodoueus Francorum Rex diem obiit, vbi regnaſſet annos decem & octo, vt habet vetus Auctor qui appendicem affixit ad Gregorium Turonenſem. Quod autem ait, circa vitæ finem mente captum fuiſſe; de eo dictum eſt ſuperius. Reliquit vero tres paruulos filios, nempe Clotarium, Childericum, atque Theodoricum, quibus quæ ventura eſſent, iam ante Clodouei obitum demonſtrata fuiſſe in viſione S. Eligio Nouiomenſi Epiſcopo, narrat S. Audoenus Rotomagenſis in ipſius Rebus *d* geſtis. Agemus & nos ſuis locis de iiſdem.

d Ap. Sur. 1. Dec. lib. 2. cap. 31.

IV. Martyrium S. Aigulphi.

Sub eodem Clodoveo (de anno vero non conſtat) contigit *S. Aigulphum* monachum, è Floriacenſi monaſterio ad præfecturam Lirinenſis (in quo collapſa monaſtica diſciplina videretur) vocatum, vna cum ſociis à pſeudomonachis illic degentibus in carcerem primo coniectum eſſe, deinde vero in ignobilem inſulam inter Corſicam & Sardiniam perductum, ibi poſt linguæ abſciſſionem, & erutionem oculorum, ſupplicio capitis martyrium ſubiiſſe. Quo comperto, ſceleris auctores poſt multa tempora iuſſu Clodovei Regis necati ſunt. Habent iſta pluribus eorundem Martyrum Acta *e*. Sed & docent (quibus & alij complures Scriptores adſtipulantur) ipſum Aigulphum miſſum antea fuiſſe à Mummulo Abbate Floriacenſi Caſſinum, ad auferendas inde ſacras Reliquias S. Benedicti Abbatis, addunt

e Ap. Sur. 3. Sept. Detranslatione S. Bened. in Gal.

f Paul. diac. lib. 6. c. 2.

alij *f*, & Scholaſticæ ſororis eius à Cenomanis vel Aurelianenſibus eſſe ſublatas. Siquidem ipſum cœnobium iam ante octoginta ferme annos deuaſtatum à Longobardis fuiſſe, ipſoſque monachos maxima ex parte Romam translatos, ſuperius vidimus ex S. Gregorio. Sunt tamen innumeri qui his translationibus contradicant. Porro antiquiſſimus omnium Paulus *g* diaconus, qui proximo ſæculo vixit, & monachus in dicto Caſſinenſi cœnobio diem extremum clauſit, quæſtionem ita dirimit, vt dicat translata oſſa fuiſſe, remanſiſſe vero redactas in puluerem carnes: hocque modo ipſe intelligit, quod inferius *h* agens de reſtitutione monaſterij Caſſinenſis facta per Petronacem Brixianum, abſque vlla dubitatione tradit corpus ipſum S. Benedicti illic fuiſſe: cuius hac in re auctoritas apud me plurimum valet. Vtcumque ſit, venerari Fideles pie ſancteque corpus integrum, vbi tenuis tantum puluiſculus habeatur alicuius Sancti, quod eiuſdem ſit virtutis cuius & integrum corpus; docuimus ſupra ex Gregorio Nazianzeno in Iulianum.

g Id. lib. 2. c. 1.
h Lib. 16. c. 40. noua edit.

V. — i Martyrol. Rom. — S. GERTRVDIS OBITVS. — k Molan. Natal. SS. Belg. 8. Mart.

Tranſiit hoc eodem anno die decimaſeptima Martij *i* ex hac vita inſignis illa Virgo Deo dicata, Francorum nobilitatis decus, *S. Gertrudis* filia Pipini Ducis: cuius extant Res præclare geſtæ, omni fide poſteris traditæ. Sed & ipſius mater, *Iduberga* nomine & *Itta* cognomine, viduata Pipino viro, à S. Amando Traiectenſi Epiſcopo ſacrum religionis velamen accipiens, ita vixit vt & ipſa inter Sanctas *k* meruerit adnumerari. Has fixit beata illa familia in cœlo radices, ex quibus Francorum Regum progenies fœcundo ceſpite pullularet, vbi truncus vetus familiæ Clodouei areſcere cœpit auitæ defectu virtutis.

IESV CHRISTI An. 665.

VITALIANI An. 11.

CONSTANTIS An. 24.

I. — LEGATIO EX ANGLIA AD VITAL. PP.

ANNO Chriſti ſexcenteſimo ſexageſimo quinto, Indictione octaua, ex Anglia à Rege Nordanhumbrorum Oſwi legatio miſſa eſt ad Vitalianum Romanum Pontificem, vna cum vaſis aureis argenteiſque in baſilicam S. Petri Apoſtoli deferendis. Qui enim anno ſuperiori in Collatione habita, accepiſſet illam firmiter tenendam fidem quam Romana doceret Eccleſia, cui Petrus conſignatum Euangelium reliquit; cum ingruente in Anglia lue, ex hac vita ſubductus eſſet Deusdedit Epiſcopus Dorouernenſis, inito cum Ecgberto Cantuariorum Rege conſilio, ſucceſſorem ei ex conſenſu Cleri Wighardum presbyterum deligentes, eundem miſerunt Romam, vt à Summo Pontifice Archiepiſcopatus gradum acciperet, cum poteſtate ordinandi per omnem Angliam Antiſtites. Sed is in Vrbem perueniens, priuſquam conſecraretur Epiſcopus, morte præreptus eſt. Narrat hæc Beda *a*, litteraſque recitat quas ea de re Vitalianus Papa ad eundem Regem Oſvvi reſcripſit. Quem autem pro Wighardo idem Pontifex in Angliam Epiſcopum miſerit, dicetur inferius ſuo loco.

a Bed. lib. 3. c. 29.

II. — b Sigeb. in Chron. — S. ELIGII OBITVS.

Eodem Chriſti anno *b* admirandus ille Nouiomenſis in Gallia Epiſcopus *S. Eligius*, huius ſæculi ſplendor, de quo ſæpe ſuperius, *Flandrorum Apoſtolus* nuncupatus, (quippe qui tam in illis, quam aliis vicinis populis ad fidem Chriſti conuertendis, & optimis moribus informandis, multum inſudarit) in ipſa Nouiomenſi ciuitate ex hac vita migrauit, miraculis & in vita & poſt mortem celeberrimus, & egregiis factis perinſignis; cuius præclaras Res *c* geſtas vir æque ſanctitate clarus Audoenus eius æqualis Rotomagenſis Epiſcopus tribus libris digeſſit: extantque *d* eiuſdem nomine ſexdecim homiliæ. Eius corpus cum Regina Bathildis Clodouei relicta, pientiſſima fœmina, & ipſius S. Eligij ſtudioſiſſima, quæ cum paruulis filiis regnabat, in monaſterium Calam ab ipſa erectum transferre vehementi cuperet deſiderio, alij vero Pariſios deducere conarentur; neutri ipſum vllo prorſus modo mouere loco potuerunt: ſed cum ab ipſis ciuibus Nouiomenſibus leuari cœptum eſt vt ad ſepulchrum ei in eadem vrbe præparatum transferretur, mira facilitate motum eſt; eiuſque theca ac monumentum, tam ab ipſa Regina, quam reliquis proceribus, infinitis aureis argenteiſque atque gemmeis donis ornatum. Et quæ ab eo viuente commoneri conſueuerat eadem Regina, poſt ipſius obitum, eiuſdem iuſſu cuidam aulico in viſione apparentis, correpta eſt, quod cum eſſet vidua, regalibus tamen indueretur indumentis aureis gemmatiſque. Quapropter mox ipſa illis depoſitis, pauperibuſque diſtributis, vel in alios pios vſus collatis; relicta poſtmodum filiis ſuis adminiſtratione Regni, ſumpto habitu monaſtico, in eo ita vixit, vt poſt mortem in Sanctarum *e* album referri meruerit.

c Ext. ap. Sur. 1. Dec.
d In Bibl. Patr.
MIRACVLVM DE S. ELIGII CORPORE. BATHILDIS REGINA DIVINITVS MONITA ABDICARE ORNATVM.
e Martyrol. Rom. 17. Ianuar.

III. — f Ext. eius Acta ap. Sur. 22. Iul. — DE S. WANDREGISILO.

Hoc pariter anno ex hac vita deceſſit magnæ vir ſanctitatis *Wandregiſilus f* ſacerdos: qui ex conſobrino genitus Pipini Ducis Auſtraſiorum, Comes Palatinus apud Dagobertum Regem obligatus coniugio, cum vxore virgine & ipſe virgo religionis ergo virginitatem ſeruare pari conſenſu decreuit; attonſuſque eſt in clericum, atque eius vxor velata. Sane quidem videas his temporibus, quibus denſa caligine Oriens obſcurabatur, eluceſcere ſplendoribus Sanctorum Gallias & Britanniam.

IESV CHRISTI An. 666.

VITALIANI An. 12.

CONSTANTIS An. 25.

I. — a Niceph. in Chron. — THEOD. IMPIVS EPISC. CONST.

ANNO Chriſti ſexcenteſimo ſexageſimo ſexto, Indictione nona, Conſtantinus Patriarcha Conſtantinopolitanus, vbi ſediſſet *a* annum vnum menſes duos & dies ſeptem, mortuus eſt; ſubrogatuſque in eius locum *Theodorus* presbyter Syncellus & Cuſtos vaſorum, hæreticus omnium impudentiſſimus, verſipellis, Monothelitarum ſectæ propugnator audaciſſimus; de quo ſæpe inferius.

II. — CONCIL. EMERITEN.

Hoc eodem anno, qui numeratur decimusoctauus Receſuinthi Hiſpaniarum Regis, Æra ſeptingenteſima quarta, celebratum eſt CONCILIVM EMERITENSE, duodecim comprouincialium Epiſcoporum Luſitaniæ: cuius ſunt canones viginti tres, ad optimum Eccleſiæ ſtatum diſponendum ſpectantes. Sed memoria dignum quod iubet canon tertius, vt cum Rex in bello detineretur, quotidie in ſingulis eccleſiis ſacrificium Deo pro ipſius, exercituſque ſalute offerretur. Sed & illud recens inſtitutum *b* eſt, ne niſi preſbyteri ab Epiſcopis impedimento aliquo detentis vicarij ad Synodos mitterentur; iiſdemque ſedere à tergo Epiſcoporum concederetur, diaconis autem nullo modo. Itemque ſalubriter decretum *c*, nequis defuncto Epiſcopo quoquo modo detraheret, aut malum quicquam de eo loqueretur. Atque etiam, vt cui plures *d* eccleſiæ ob paupertatem ipſarum eſſent concreditæ, in earum ſingulis ſingula ſacrificia Dominicis diebus offerre deberet. Reliqua tu conſulas.

SACRIFICIVM QVOTIDIANVM PRO REGE.
b Can. 5. Emerit.
c ibid. c. 17.
d Can. 19.

IESV CHRISTI An. 667.

VITALIANI An. 13.

CONSTANTIS An. 26.

I. — SAPORIVS TYRANNVS EXVRGIT, ET CITO PERIT.

ANNO Chriſti ſexcenteſimo ſexageſimo ſeptimo, Indictione decima, *Saporius* Armeni Præfectus rebellans aduerſus Imperatorem, à Rege Saracenorum auxilium petiit: ad quem etiam cum eodem tempore legatio Conſtantis Imperat. aduenisset, hancque Saracenus contemnens fauiſſet potius Saporio; ea re indignatus Imperatoris Legatus, publice conteſtatus eſt, ſpreto Romanorum Imperatori Deum auxilio affuturum. Nec fefellit ſpes: ſiquidem

cum

cum paulo poſt Saporius Hadrianopolim adueniens, in ipſo portæ tranſitu equum quo ferebatur flagello percuſſiſſet, ſaltans equus caput ipſius in partem ſuperiorem portæ alliſit, vitaque priuauit. Hæc ex Theophane.

II. CRETÆ EPISCOP. APPELLAT SEDEM APOST. a Vital. ep. 1

Quo eodem anno, inchoata vndecima Indictione, Ioannes Epiſcopus Lappæ in Creta iniuſtitiam paſſus ab Archiepiſcopo Cretenſi appellans ad Apoſtolicam Sedem, Romam venit menſe Decembri: ibique in *Synodo* à Vitaliano Papa ea de cauſa habita, abſolutus eſt. Patent vero iſta ex literis *a* eiuſdem Vitaliani ad Paulum Cretenſem Archiepiſcopum anno ſequenti ſcriptis; quibus eum acriter redarguit, quod appellantem Epiſcopum cohibere contra canones tentaſſet.

III. S. ILDEFONSI OBITVS.

Hoc item anno, decimo Calendas Februarij (vt habet Martyrologium Rom.) magnus ille meritis ſanctus miraculiſque & ſcriptis clariſſimus, *Ildephonſus* Toletanus Archiepiſcopus ex hac vita migrauit, vbi magna cum laude Eccleſiam illam rexiſſet annos nouem & duos fere menſes. Ita enim habet Vaticanus codex, ſcriptus de Epiſcopis Toletanis ab auctore eius temporis: vbi etiam numerantur eius lucubrationes. Sed dolemus magnopere, iniuria temporum, & graſſationibus Saracenorum, tot nobiliſſimi ingenij monumenta, perpaucis exceptis, eſſe deperdita.

IESV CHRISTI AN. 668.

VITALIANI AN. 14.

CONST. POGON. AN. 1.

I. CONSTĀS IMP. OCCIDITVR. a Anaſt. in Vital. b Paul. diac. lib. 5. c. 11.

ANNO Domini ſexcenteſimo ſexageſimo octauo, Indictione vndecima, Conſtans Imp. Syracuſis in balneo occiſus eſt, anno Imperij vigeſimo ſeptimo, vt Theophanes habet: quem tamen Indictione duodecima necatum eſſe, Anaſtaſius *a* Bibliothecarius & Paulus diaconus tradunt; ipſeque Anaſtaſius diem notat decimamquintam menſis Iulij. Ceterum cū Acta Synodalia Sexti Oecumenici Concilij (quibus haud dubium maior fides adhibenda eſt) menſe Nouembris Indictionis nonæ, numerent Conſtantini annum decimumtertium; omnino dicendum eſt, eum hac Indictione vndecima patri ſucceſſiſſe.

II. CONSTANTINVS POGON. IMPERAT.

Occiſo igitur Conſtante, rebelles *Metium* quemdam, ſiue *Mezentium* Armenum Imperatorem crearunt. Quo audito, CONSTANTINVS Conſtantis filius in Siciliam venit, tyrannumque occidit, vna cum iis qui aduerſus patrem coniurauerant. Quæ pluribus narrant Annales Græcorum. Suppetias autem miniſtraſſe Vitalianum Pontificem Conſtantino Catholico Imperatori aduerſus tyrannos, idem Auguſtus in literis poſtea ad Donum Papam ſcriptis profeſſus eſt. Qui quidem bene diſpoſitis rebus Occidentalis Imperij, regreſſus eſt Conſtantinopolim, fratribuſque *Tiberio* & *Heraclio* in collegas allectis, vna cum eis imperauit. Fuit (vt dictum eſt) Catholicæ religionis profeſſor; idemque ob barbam dictus *Pogonatus*, quod ſcilicet Conſtantinopoli ſoluens tenera adhuc lanugine, è Sicilia promiſſam barbam (vt Zonaras ait) retuliſſet.

III. THEODORVS TARSENS. ORDINATVR EPISC. IN ANGLIA.

Hoc eodem anno Vitalianus Romanus Pontifex in Angliam ſacrorum miniſtrorum inopia laborantem, miſit *Theodorum* Tarſenſem Cilicem, opere & ſermone potentem, moribus probatiſſimum, ac diuina & humana literatura Græce & Latine excultiſſimum: de cuius in Epiſcopum Dorouernenſem ordinatione Romæ hoc anno facta, & honorifico in Angliam anno ſequenti aduentu, vna cum Hadriano Abbate Afro, æque doctiſſimo, & monaſterialibus ſimul atque Eccleſiaſticis diſciplinis inſtructiſſimo, (quem cum Epiſcopum primo Vitalianus ordinare voluiſſet, ipſo onus recuſante, & in Theodorum reiiciente, nihilominus Pontifex cooperatorem eidem Theodoro dedit:) ſed & de magnis in ea Inſula ab iiſdem ſanctiſſimis viris factis pro greſſibus in docenda fide Catholica, ordinandis ritibus Eccleſiaſticis, informandis moribus, tradendis omnimodis ſcientiis ac diſciplinis, introducendis cantibus Eccleſiaſticis: de his, inquam, omnibus agit pluribus Beda *c*; aſſerens Theodorum primum fuiſſe, cui omnis Anglorum Eccleſia manus dare conſenſerit; neque vnquam florentiorem fuiſſe Angliam quam ſub eius regimine. de quo rurſum agetur inferius.

c Bed. lib. 4. c. 1. & 2. ap. Baron. hoc an. & ſeq. FLORENTISS. ECCLESIA ANGLIC.

IV.

Hoc item anno Clotarius maior natu Francorum Rex mortuus eſt: quatuor namque eum regnaſſe annos, auctor Appendicis ad Gregorium Turonenſem affirmat, & alij conſentiunt. Succeſſerunt in Regnum fratres Theodoricus & Childericus: ſed illo redacto in ordinem, Childericus tenuit annos tres; de quo dicetur inferius. Hunc autem tradunt coegiſſe Ebroinum Maiorem domus regiæ, fieri monachum in Luxovienſi cœnobio, quod fauiſſet Theodorico: idque & in Actis S. Philiberti Abbatis expreſſum habetur. Verum ſponte ipſum receſſiſſe, metu tamen Childerici, rerum ſpectator Vrſinus tradit in Rebus *d* geſtis S. Leodegarij Epiſcopi Auguſtodunenſis & martyris: qui à Childerico domui ſuæ præpoſitus, & ipſe inuitorum maleuolentiam deuitans, relicta cura ſe in idem monaſterium Luxouienſe contulit, vbi vſque ad obitum Childerici manſit, ac poſtea iterum Epiſcopatum ſuum repetiit, & tandem martyr occubuit; vt dicetur ſuo loco.

EBROINVS FIT MONACH.

d Ap. Sur. 2. Oct. S. LEODEGARII SECESSVS.

IESV CHRISTI AN. 669.

ADEODATI AN. 1.

CONST. POGON. AN. 2.

I. VITALIANI PP. OBITVS.

ANNO Domini ſexcenteſimo ſexageſimo nono, Indictione duodecima, ſexto Calendarum Februarij, *Vitalianus* Papa, vbi ſediſſet annos tredecim, menſes quinque, minus diebus quatuor, ex hac vita migrauit; ſepultuſque eſt apud S. Petrum: cuius probitas ita refulſit, vt inter Sanctos Pontifices adſcriptus fuerit Eccleſiaſticis Tabulis; licet eiuſdem ſcripta & acta maxima ex parte calamitate temporis deperierint. Ceterum ab eo datum tradunt Epiſcopum primum Ferrarienſibus, vel (vt Rubeo *a* placet) Vicoabentiæ Epiſcopatum Ferrariam tranſlatum: datuſque eſt primus Epiſcopus Marinus nomine.

a Rub. lib. 4. Hiſt. Rauen.

II. MAVRI EPISC. RAVEN. CONTVMACIA.

Prodit inſuper idem Rubeus ex Rauennatis Eccleſiæ monumentis, à Vitaliano Papa excommunicatum fuiſſe Maurum tunc Epiſcopum Rauennatem, quod ab illo Romam vocatus cauſam dicturus, adeſſe contempſerit. Qui quidem Exarchi fretus potentia & amicitia eo veſaniæ progreſſus eſt, vt in Vitalianum eandem anathematis ſententiam reciprocaret. Eo vero portentoſo facinore perculſi omnes Italiæ Epiſcopi, vna cum Vitaliano coeuntes, eundem Maurum vt indignum penitus ſacerdotio exuerunt. At ille in furore ſuo perſiſtens, etiam in ipſo ſui tranſitu conteſtatus eſt omnes Rauēnatis Eccleſiæ clericos, ne vnquam ſubiicerent ſe Romano Pontifici: qua de re ab omni prorſus Eccleſiaſtica communione, ſuffragiis ſcilicet pro defunctis exhiberi ſolitis, & commemoratione è ſacris Diptychis interdictus eſt à ſucceſſore Vitaliani Adeodato. In eius autem locum ſubrogatus Reparatus, cum & ipſe refractarius laboraſſet perficere per Imperatoris reſcriptum, ne Eccleſia illa ſubiaceret Romanæ; in fine tamen vitæ facti pœnitens obiiſſe dicitur *b*. Huic vero demum ſucceſſit Theodorus, Eccleſiæ Romanæ obſequentiſſimus, qui & interfuiſſe reperitur Synodo Romanæ ſub Agathone: immo & non ob aliam cauſam veniſſe tunc Romam, niſi vt ſe Pontifici ſubiiceret, teſtatur Anaſtaſius in Agathone. Atque hactenus de Epiſcopis Rauennatibus; quæ ſimul ſtrinximus *c* occaſione Vitaliani Maurum corripientis.

b Anaſt. in Dono Pap.

c Vid. infr. an. 7 8. II.

III. ADEODATVS PP. CREATVR.

Cum autem (vt tradit Anaſtaſius) poſt obitum Vitaliani ſedes vacaſſet menſes duos & dies tredecim, in eius locum ex monacho ſubrogatus eſt die nona menſis Aprilis ADEODATVS, patria Romanus, patre Iouiniano, gratiſſimus omnibus, & in omnes munificentiſſimus.

IV.

Sub hoc Romano Pontifice, vbi Conſtantinopolim profectus eſt Conſtantinus Imperator, inuaſam fuiſſe Siciliam

à Saracenis, direque vaſtatam, Anaſtaſius habet; eademque tradit Paulus *d* diaconus. Verum cladem iſtam factam eſſe ſub Vitaliano potius dicendum eſſet, ſi quæ extant nomine monachorum Siculorum Ordinis S.Benedicti ad Caſſinenſes Romæ apud Lateranum degentes, & ipſius Vitaliani Papæ ad eoſdem Monachos Siculos ſcriptæ literæ, ſinceræ probari poſſent. Sed eæ nobis parum arrident; ob id potiſſimum quod nonaginta octo ciuitates & villas in Sicilia hoc tempore poſſediſſe monachi dicuntur, quando nec ipſa Romana Eccleſia vel vnius oppiduli domina eſſet vt ipſum poſſideret, immo nec Imperator ipſe Inſulæ dominus tot illic ciuitates haberet.

d *Paul. diac. lib. 5. c. 13.*
LITERÆ NOMINE MONACHOR. SICVL. SVSPECTÆ

IESV CHRISTI AN. 670.

ADEODATI AN. 2.

CONST. POGON. AN. 3.

I.
ANNO Chriſti ſexcenteſimo ſeptuageſimo, Indictione decimatertia, Oſwi Nordanhumbrorum in Anglia Rex pientiſſimus mortuus *a* eſt decimoquinto Calendas Martij; & in eius locum ſucceſſit Ecgfridus ipſius filius. In Belgio autem in pago Cameracenſi *S. Maxellendis b* virgo Deo dicata, quod Arduino cuidam nubere recuſaſſet, ab eodem occiſa martyrium conſecuta eſt. Eodemque *c* tempore *S. Proiectus* Aruernenſis Epiſcopus martyrium æque ſubiit ab Hectoris Maſſilienſis Patricij amicis, quod cum Proiectus apud Childericum Regem conqueſtus eſſet de plurimis ab eodem Hectore illatis damnis Aruernenſi Eccleſiæ, Rex facinoroſum hominem gladio cædi iuſſiſſet. Sufficiens etenim ad martyrij decus exiſtimata eſt cauſa, cum ob defenſionem ſuæ Eccleſiæ id Proiectus ſit paſſus.

a *Bed. lib. 4. c. 5.*
b *Molan. in SS. Belg. 13. Nov.*
c *Sigeb. in Chron. hoc an.*
S. PROIECTI MARTYRIVM.

IESV CHRISTI AN. 671.

ADEODATI AN. 3.

CONST. POGON. AN. 4.

I.
ANNO Chriſti ſexcenteſimo ſeptuageſimo primo, Indictione decimaquarta, Childericus Francorum Rex anno regni ſui tertio, cum nobilium ſuorum animos in ſe concitaſſet ob nimiam in eos ſæuitiam; ab vno illorum nomine Bobilone, quem ſeruili ſupplicio ad ſtipitem tentum verberare feciſſet, occiſus *a* eſt; & in locum eius ſucceſſit germanus ipſius Theodoricus. Quo audito Ebroinus, qui eidem Theodorico antea ſtuduiſſet, & eius cauſa in monaſterium (vt vidimus) detruſus eſſet, ex monacho refectus miles, aduerſus eos quos paſſus eſſet aduerſarios gladium ſtrinxit, nobileſque complures obtruncauit, reſtitutus à Rege ſummo Magiſtratui Maioris domus regiæ. Ceterum in horum Regum ſucceſſione diuerſi diuerſa ſcripſere: quibuſdam enim aſſerentibus, poſt obitum Clotarij eleuatum in regnum Theodoricum, eoque ſublato Childericum ſucceſſiſſe; alij contra affirmant Theodoricum ſucceſſiſſe Childerico: quod & confirmari videtur ex iis quæ ſcribit S. Audoenus huius temporis ſcriptor in Vita *b* S. Eligij, de oraculo ſucceſſionis eorundem Regum ipſi Eligio propalato. Certe enim Theodoricum diutius tenuiſſe regnum, & ſaltem ad annum decimumnonum perueniſſe, ex Aimoino etiam aliiſque conſtat.

CHILDERIC. FRANCOR. REX OCCIDITVR.
a *Append. ad Greg. Tur. Aim. lib. 4. c. 44.*
EBROINVS EX MONACHO REFECTVS MILES.
b *Ap. Sur. 1. Dec.*

II.
Quod ad res Orientis ſpectat; reddunt Græcorum Annales hoc anno quarto Imperatoris Conſtantini, cœleſti ſigno perterrefactum eſſe Orbem, ita vt videretur eius interitus imminere: inuaſamque à Saracenis Lyciam atque Ciliciam, & compoſitum ab eiſdem apparatum ad expugnandam Conſtantinopolitanam ciuitatem.

COELESTE SIGNVM TERRIFICVM.

IESV CHRISTI AN. 672.

ADEODATI AN. 4.

CONST. POGON. AN. 5.

I.
ANNO Chriſti ſexcenteſimo ſeptuageſimo ſecundo, Indictionis decimæquintæ, Adeodati Pontificis quarto, S. Audoenus Rotomagenſis in Gallia Epiſcopus, ſenio licet confectus ad Limina Apoſtolorum peregrinatus eſt, magno Gallorum aliorumque piorum virorum ſtipatus comitatu, ingentiaque ab iis qui cum eo pergere non potuerunt ferens ſecum munera; eccleſiis Vrbis, pauperibuſque diſtribuenda; quod ipſe diligentiſſime præſtitit: & cum aliquando ad S. Petri Confeſſionem hunc verſum incepiſſet, *Exultabunt a ſancti in gloria*, diuinitus reſponſum eſt, *Lætabuntur in cubilibus ſuis.* Recedens vero in Gallias, multas ſecum retulit Sanctorum Reliquias. Narrant hæc pluribus eius Vitæ *b* Acta.

S. AVDOENVS PEREGRINATVR AD LIMINA APOST.
a *Pſal. 149.*
b *Ap. Sur. 24. Aug.*

II.
Hoc inſuper anno menſe Septembri, quo prima Indictio inchoatur, & decimoquinto Calendas Martij numerari incipit annus tertius Ecgfridi Regis Anglorum, à Theodoro Epiſcopo Dorouernenſi Apoſtolica qua fungebatur auctoritate, congregata eſt in Anglia SYNODVS aliquot Epiſcoporum, in qua decem ſanciti ſunt canones, ad vnitatem Eccleſiæ conſeruandam, & diſciplinam recte inſtituendam: quos ſingulos Beda recenſet *c*. Additque de tranſitu quorumdam ſanctorum virorum Eccleſiaſticorum, ac virginum monialium, quos grauiſſima lues hoc anno Angliam depaſta abſumpſit: Itemque de *Sebbi* Orentalium Saxonum Rege, qui poſt innocentiſſimam triginta annorum regni adminiſtrationem morbo correptus, ex conſenſu vxoris religioſum monachorum ſuſcepit habitum; ac paulo poſt viſione diuinitus accepta de proximo ſui tranſitu, cum poſt mortem ſarcophago imponeretur breuiori, idem ſarcophagum magno miraculo congruæ corpori effectum eſt longitudinis; ſicut pluribus narrat idem *d* auctor.

CONCIL. ANGLIC.
c *Bed. lib. 4. c. 5.*
SEBBI REX FIT MONACHVS.
d *Id. ca. 11.*

III.
Hoc eodem anno, qui numeratur quintus Imperij Conſtantini, Saraceni ingenti numero traiicientes in Thraciam, & Conſtantinopolim appropinquantes, aſſiduis eam præliis à menſe Aprili vſque ad Septembrem expugnare tentarunt: tranſactaque Cyzici hieme, ſequenti anno id ipſum conati ſunt: idemque per ſeptem annos continuos iterarunt annis ſingulis: ſed diuina, Deique Genitricis ope, magna accepta clade confuſi receſſerunt, ac demum circa partes Scyllei hiemalibus procellis comprehenſi, omnino diſperierūt. Hæc Græcorum Annales *e*. Quo etiam hoc anno tradunt, pugnante alio Saracenorum Duce aduerſus copias Romanorum ſub Floro, Petronio, & Cypriano Ducibus conſtitutas; ex ipſius exercitu triginta millia deſiderata eſſe: adduntque de nouo adinuento Igne, quem Marinum dicebant eo quod in mari arderet, quo & naues Arabum combuſſerunt, auctore Callinico quodam architecto, qui ab Helio poli Syriæ profugus ad Romanos venit. Sed quod ad obſidionis Conſtantinopolitanæ ſeptennium attinet; error eſſe videtur in numero annorum: quippe anno ab hinc quarto inter Romanos & Arabes pacem eſſe ſancitam, iidem produnt Annales. Eſt vero etiam mentio in decimatertia Actione Sextæ Synodi de obſidione Conſtantinopolis, quæ facta eſt per ſpatium duorum annorum; ſed ſub Vitaliano Romano Pontifice, ac proinde diuerſo ab iſto tempore. Porro tot tantaque præter ſpem conceſſit Deus Imperatori, de fide Catholica bene mereri ſatagenti, ac quotidie animo verſanti quomodo pacem in Eccleſia ſanciret: quod & tandem feliciter præſtitit.

SARACENI OBSIDENT CONSTANTINOPOLIM, SED DIVINITVS REFELLVNTVR.
e *Theoph. & Cedr. an. 5. Conſt. Imp.*

IV.
Eodem anno Reccesuinthus Hiſpaniarum Rex, vbi ab obitu patris regnaſſet annos viginti duos & mēſes ſex, mortuus eſt Calendis Septembris, deſiderium ſui relinquens, vtpote Regis optimi, Eccleſiæque valde proficui. Cuius cū nulli extarent filij, fratres autem ob nimiam imbecillitatem regni adminiſtrandi incapaces eſſe viderentur; omnium tā populi quam magnatū conſenſu in eiuſdem locum inuitus

In Wambæ Hiſp. Regis vnctione miraculum.

ac diu reluctatus,vi adhibita ſuffectus eſt Bamba,ſiue Wamba, vel Wambanus, ex regio Gothorum ſanguine ortus, prædeceſſori haud pietate impar: qui cum in Regem vngeretur,è vertice vbi oleum ſanctum perfuſum fuerat, euaporatio quædam fumo ſimilis in modum columnæ ſeſe erexit, & ex ipſo capite apis viſa eſt proſilire, & ad cœlos volare; quæ ſigna fuerunt ſecuturæ ſub ipſius regimine felicitatis. Habet hæc & alia Tudenſis,aliique.

IESV CHRISTI AN. 673.674.

ADEODATI AN. 5.6.

CONST. POGON. AN. 6.7.

I.

ANno Domini ſexcenteſimo ſeptuageſimo tertio, Indictione prima, Grimoaldus Longobardorum Rex diem obiit, poſtquam regnaſſet annos nouem: cui ſuccedens filius eius,quem puerum nouem annorum reliquit, Garibaldus haud diu regnum tenuit. Etenim ab internecione antea elapſus Bertaridus Ariperti Regis filius, cui debebatur regnum,cum iam extorris annos nouem apud Francos egiſſet, & in Britanniam hoc ipſo tempore nauigaret; voce diuinitus è littore emiſſa admonitus de Grimoaldi obitu,mox in patriam rediens,exturbato Garibaldo,ab vniuerſis Longobardis,menſe tertio poſt mortem Grimoaldi in regnum receptus eſt. Hæc Paulus *a*; qui tradit eundem Bertaridum fuiſſe virum pium, fide Catholicum, iuſtitiæ tenacem, pauperumque largiſſimum nutritorem: ſed & non multo poſt eiuſmodi inſperatam regni recuperationem, Ticini in loco vnde fugerat monaſterium conſtruxiſſe virginum in honorem S. Virginis & martyris Agathæ; Reginam vero vxorem eius Rodelindam, extra muros eiuſdem ciuitatis in loco ad Perticas dicto magnificam erexiſſe Eccleſiam S. Dei-Genitricis. Cur autem *Ad Perticas* locus ille diceretur, ait fuiſſe, quod cœmeterium illic eſſet Longobardorum, à quibus poni ibi ſolerent perticæ deſuper habentes columbas ligneas, illuc verſas vbi illorum cari quique obiiſſent, atque vt ſciri poſſet vbi defunctorum corpora quieſcerent.

a Paul.diac. lib.5.c.33.

Bertaridi Regis Longob. virtutes.

II.

Tyranni exurgunt aduerſus Wambam Hiſp. Reg.

Eodem anno nobiles quidam Hiſpani indigno animo ferentes electionem Wambæ Regis,nouas res aduerſus eum moliri cœperunt: primuſque omnium, qui præerat Galliæ Narbonenſi Gothorum adhuc dominio ſubiacenti, Ildericus in tyrannum erupit. Contra quem miſſus à Rege Paulus Dux natione Græcus, & ipſe in eundem Regem arma conuertens, pleraſque Hiſpaniæ ciuitates ſuæ ſubdidit poteſtati; Regiſque nomen vſurpans,coronam auream,quam gemmis ornatam olim dono dederat Reccaredus S. Felici Gerundenſi martyri, impius ſacrilegus ſuo eſt auſus imponere capiti. Amboque tyranni multa nefanda in alios, & ſacrilega in eccleſias ac perſonas Eccleſiaſticas perpetrarunt.

III.

Debellantur ope diuina.

Quod Baron. habet hoc ann.& ſeq.

Sed anno ſequenti, Chriſti ſexcenteſimo ſeptuageſimo quarto, Indictione ſecunda, Wamba aduerſus eos Vaſconum Francorumque roboratos auxilio, cum exercitu progrediens(quem in ipſo procinctu ita luſtrauit,vt quos ſciret milites adulteria perpetraſſe,iuſſerit amputari virilibus;has inter alias perpetua memoria dignas promens ſententias: *Ecce iam iudicium imminet belli,& licet fornicari,vt Deus ad iracundiam prouocetur?* Et,*Fruſtra pergit ad bellum,quem iniquitatis comitatur exemplum.*) diuino adiutus auxilio, Angelorumque exercitum ſuum circumuallantium cuſtodia munitus,ſex menſium ſpatio eoſdem feliciter debellauit: ac Paulus ſacrilegus in triumphum deductus, Toletum ingreſſus eſt (vna cum ſociis perduellibus, iiſdem pœnis affectis) catenis vinctus, capite decaluato, raſa barba, (quod erat apud Gothos perinfame ſupplicium)nudatis pedibus,indutus ſordidis veſtibus,camelo impoſitus,corona ex corio facta redimitus;poſt cuiuſmodi ludibria, iidem omnes pariter ſancitum legibus in tyrannos ſupplicium nouiſſimum ſubiere. Rex autem ſacra vaſa,& alia ornamenta quæ ablata ex eccleſiis comperit, vna cum aliis manubiis vendicatis,iuſſit iiſdem reddi. Tantam vero victoriam haud humanis viribus partam, ſed diuinitus comparatam, perpetuis conſignatam monumentis tradidit poſteris Iulianus,qui ſucceſſit Quiriaco,huius temporis Archiepiſcopo Toletano; cuius de ea re commentariolum totidem ferme verbis maiori ex parte Tudenſis in ſuum Chronicon retulit. Quo etiam auctore conſtat,eundem Regem ſuo imperio ciuitatem ſubiugaſſe, quæ *Carta* vocabatur, eandemque ampliatam, *Bambelonam* quaſi Bambæ Lunam vocaſſe.

Pauli ſacrilegi Tyranni ſupplicia.

IESV CHRISTI AN. 675.

ADEODATI AN. 7.

CONST. POGON. AN. 8.

I. Concil. Tolet. XI.

ANnus Chriſti ſexcenteſimus ſeptuageſimus quintus, cœptus eſt Indictione tertia:quo celebratum eſt in Hiſpania ex prouinciæ Carthaginenſis CONCILIVM TOLETANVM,Vndecimum dictum, Æra nimirum ſeptingenteſima decimatertia,anno quarto Wābæ Regis,ſeptimo Idus Nouembris, cœpta iam Indictione quarta: cui interfuerunt Epiſcopi ſeptemdecim, & per Vicarios alii duo, necnon Abbates ſex:a quibus poſt exactam fidei confeſſionem editam, ſanciti ſunt canones ſexdecim, ad ipſorum Epiſcoporum,aliorumque ſacerdotum mores informandos, diſciplinamque Eccleſiaſticam reſtituendam.

II. Diuiſio ſedium Epiſc. in Hiſp. quando facta.

Quod vero ab omnibus aſſeritur,in eodem Concilio Hiſpaniarum Eccleſiarum factam eſſe ſedium Epiſcopalium diuiſionem; ſecus ſenſerim: nam aſſertione Tudenſis (qui præſtat fide & antiquitate)conſtat id factum in Concilio generali ſub eodem Rege Wamba itidem Toleti celebrato,cui omnes Hiſpaniarum Archiepiſcopi & Epiſcopi interfuerunt. Quod enim eſſent inter Epiſcopos ob diœceſium fines obortæ diſcordiæ, ad has componendas indicendum fuit Generale CONCILIVM: quod licet non extet,celebratum tamen eſſe, in eoque terminos Epiſcopatuum ſingulorum diuiſos, atq; omnes omnino Hiſpaniarū ſedes,tam Archiepiſcopales,q̄ Epiſcopales octoginta numero conſtitutas eſſe,eiuſdē Tudenſis teſtificatione liquet. Reiicimus a longe longius, quæ eodem argumento ſcripta feruntur *a* nomine cuiuſdam Raſis Arabis,dum tribuit Conſtantino Magno diuiſionem, imo & inſtitutionem ſedium Epiſcopaliū in Hiſpania. Quis enim (vt alia plura omittam) dubitet complures Eccleſias, ab eodem auctore nominatas,ſiue ab Apoſtolis ipſis,ſiue ab Apoſtolorum diſcipulis eſſe conſecutas Epiſcopos? Sed & Arabis & infidelis eſt ſomnium, vt ab Imperatore darentur Epiſcopi ciuitatibus atque prouinciis, vbi non eſſent antea inſtituti. Quapropter faceſſat eiuſmodi commentum: quod ſane miramur à viris prudentibus fuiſſe creditum.

a Recitatur à Io.Mariana, de reb. Hiſp. lib.6. c.16. Habentur que ap. Baron. ann. 680.inſi.

III. Concil. Bracar. III. *Vide ſupra in fi.an.563.*

Rurſum vero ex Epiſcopis prouinciæ Luſitaniæ celebratum eſt hoc eodem anno CONCILIVM BRACARENSE Tertium,Epiſcoporum octo, præſidente *Leodeciſio* eius ſedis Antiſtite;qui totidem ſanciuerunt canones ad corrigendos prauos errores,qui in ritus ſacros & bene inſtitutam Eccleſiaſticam diſciplinam irrepſerant. Inter quos ille memoria dignus,quo prohibitum eſt, ne procedentes in ſolemnitatibus Martyrum Epiſcopi,diaconorum humeris ſella geſtatoria veherentur, ſuſpenſas collo ſacras Reliquias portantes.Etenim ſella geſtatoria vehi, Romani Pontificis tantum fuit inſigne,vel ſicui Patriarcharum ipſe conceſſit; ſed quæ laicorum humeris vectaretur, diaconorum nunquam, neque vero infimi ordinis clericorum. Porro inter alios dignos Præſules, qui Synodo huic interfuiſſe leguntur, fuit *Iſidorus* Aſturicenſis, qui moribus & doctrina enituit, reliquitque ſui ingenii poſteris monumenta.

IV. Claſſis Saracen. incenſa.

Qui autem Dei Eccleſiæ bene inſtituendæ totus intentus fuit,accepit ipſe Wamba Rex inſigne beneficium,quod idem Tudenſis paucis enarrat; nempe vt cum Saraceni ingenti comparata claſſe nauium ducentarum ſeptuaginta Hiſpanias inuaſiſſent, victi iidem fuerint ab eodem Rege maritimo bello, quo & eorum claſſis incenſa funditus deperierit.

IESV CHRISTI AN. 676.

DONI AN. 1.

CONST. POGON. AN. 9.

I. ADEOD PP MORITVR.

ANno Chriſti ſexcenteſimo ſeptuageſimo ſexto, Indictione quarta, ſexto Calendas Iulii, *Adeodatus* Papa, cum ſediſſet annos ſeptem, menſes duos, dies decem & ſeptem (vt habet Anaſtaſius) mortuus eſt, ac ſepultus apud S. Petrum: quamuis in aliquibus codicibus quatuor tantum ei anni tribuantur. Sed Sigebertus æque ſeptem eiuſdem ſedis annos numerat. Poſt cuius obitum, cum idem Anaſtaſius tradat ſedem vacaſſe menſes quatuor & dies ſex; dicendum eſt, hoc eodem anno Calendis Nouembris creatum eſſe DONVM, ſiue *Domnum*, vel *Domnionem*, patria Romanum ex patre Mauritio.

DONVS PP. CREATVR.

II. a Ap. Papir. Maſſon in Vit. Rom. Pont.

Cum autem Adeodati res geſtæ temporis iniuria alto fuerint ſepultæ ſilentio, vix reperitur *a* vna eius epiſtola ex Turonenſi archiuo in lucem vindicata; qua continetur priuilegium conceſſum monaſterio S. Martini, dum illud ex conſenſu Epiſcopi ab ipſius exemit poteſtate: cum alioqui (vt ex eodem ſcripto redditur manifeſtum) iam ceſſaſſent Romani Pontifices eiuſmodi immunitates concedere monaſteriis; idque fortaſſe quod experimento didiciſſent, eas obfuiſſe potius quam profuiſſe monaſticæ diſciplinæ. Certe quidem nunquam placuit S. Bernardo (quod ex pluribus eius epiſtolis apparet) vt monachi ab Epiſcopali obedientia ſe ſubtraherent: nec gratum fuit S. Franciſco; ſed Fratris Eliæ, hominis non diuino ſpiritu, ſed carnis prudentia nitentis, fuit opus. At de his modo hactenus.

EXEMPTIONES MONACHOR. A SANCTIS IMPROBATÆ.

III. SARACENI PACEM TRIBVTO REDIMVNT.

Hoc eodem anno, qui nonus Conſtantini Imp. numeratur, habent Græcorum Annales, Saracenos metu Mardaitarum, ſiue Maronitarum, qui ipſorum Imperium in Syria & Paleſtina inuaſerant, compoſita cum Romanis pace in triginta annos, conſenſiſſe tributum ipſis annuum pendere trium millium librarum auri, virorum captiuorum quinquaginta, totidemque nobilium equorum. Sed & iſta intelligentes Auares, alioſque Romani nominis hoſtes, ipſos pariter per legatos pacem ab Imperatore poſtulaſſe; ſicque factam eſſe ſecuritatem magnam tam in Oriente quam Occidente. Hæc luribus Theophanes. Præſtita vero ſunt tanta Catholico Principi, pacem Eccleſiæ reſtituere ſatagenti; ſub cuius anteceſſoribus hæreticis, Imperium florentiſſimum in vltimum diſcrimen perductum fuerat.

IV. STATVS ECCLESIÆ ANGLIC. b Beda lib. 4 c. 6. & ſeq.

Eodem anno Anglorum Eccleſia in prouincia Cantiæ graues bellorum incurſiones ſuſtinere cœpit ab Edilredo Merciorum Rege, quæ ad aliquot annos propagatæ ſunt, vt eas deſcribit Beda *b*: cum alioqui eodem auctore conſtet, floruiſſe eandem Eccleſiam Anglicanam his temporibus veluti Paradiſum Domini, abundantem liliis ſacrarum virginum, violis ſanctorum monachorum, & coronis ſanctiſſimorum Antiſtitum.

IESV CHRISTI AN. 677.

DONI AN. 2.

CONST. POGON. AN. 10.

I. CONATVS THEOD ET MACARII HÆRET. IN ROM. PONT.

ANno Chriſti ſexcenteſimo ſeptuageſimo ſeptimo, Indictione quinta, Conſtantinus Imp. ſolutus bellicis curis, ad pacem Eccleſiæ reſtituendam totum adiecit animum: ſed obices mox paſſus eſt Theodorum Conſtantinopolitanum Epiſcopum, & Macarium Antiochenum, ſigniferos hæreſis Monothelitarum, eoſdemque acerrimos aduerſarios Pontificum Romanorum. Nam vnius excepto Honorii nomine, quem ab ipſorum partibus ſteiſſe mentiebantur, aliorum neminem recitandum putarunt in ſacris Eccleſiæ Diptychis: ſolicitaruntque Imperatorem, vt relatum in eaſdem ſacras tabulas nomen Vitaliani deleretur, quod tamen Imperator omnino faciendum negauit. Hæc enim ita tranſacta eſſe, teſtatur epiſtola ipſius Imperatoris ad Donum Papam anno ſequenti ſcripta. Verum eoſdem poſtea hæreticos Patriarchas, vel inuito, vel inſcio Imperatore, prædicti Vitaliani nomen è Diptychis amouiſſe, declarant Acta Sextæ *a* Synodi, cum in ea actum eſt, vt eius nomen in eadem reſtitueretur.

a Sext. Syn. Coll. 8.

II. b Martyrol. Rom. S. AVDOENI OBITVS. c Ap. Sur. 24. Aug.

Eodem anno, nono *b* Calendas Septembris, *S. Audoenus* admirandus ille Rotomagenſis in Gallia Epiſcopus, iam longæuæ ætatis ſenio confectus, pace compoſita inter diſſentientes Francos & Auſtraſios, apud villam Clypiacum ex hac vita migrauit: vt conſtat ex eius Actis *c*, in quibus etiam permulta recenſentur tam ante obitum ab ipſo, quam poſtea ex eius corpore edita miracula.

IESV CHRISTI AN. 678.

AGATHONIS AN. 1.

CONST. POGON. AN. 11.

I. DONI PP. OBITVS.

ANno Domini ſexcenteſimo ſeptuageſimo octauo, Indictione ſexta, tertio Idus Aprilis, *Donus* Papa, cum ſediſſet annum vnum, menſes quinque, dies decem, ex hac vita migrauit; ſepultuſque eſt ad S. Petrum. Meminit Anaſtaſius cometæ, qui eius tempore apparuit per menſes tres. de quo agens pariter Beda *a*, ait ingentem paulo poſt ſiccitatem ſubſecutam eſſe, quæ perdurauit triennio, ita vt nunquam imbribus terra maduerit: poſt ſiccitatem vero ſecutam eſſe maximam peſtem; quam à parte Orientis proueniſſe, Anaſtaſius quoque tradit: ſed de ea inferius. Ad poſtremum addit idem *b* auctor, poſt Doni obitum ſedem vacaſſe menſes duos & dies quinque.

a Bed. lib. 4. c. 12.

b Anaſt. in Dono.

II. IMP. AGIT DE PACE ECCLESIÆ.

Verum Donum ad aliquot amplius menſes propagaſſe ſedem, literæ Conſtantini Imper. ad ipſum ſcriptæ exiſtimare ſuadent, cum datæ habeantur hoc eodem anno pridie Idus Auguſti Indictione ſexta. Quæ enim ratio patitur, vt poſt menſes quatuor adhuc latuerit Imperatorem obitus Romani Pontificis, & alterius ſubrogatio? Quibus quidem literis pius Imperator eum admonuit de Synodo, quam ad comprimendas Chriſtianorum de religione diſcordias Conſtantinopoli celebrare in animo haberet; hortatuſque eſt, vt ad eam Legatos ſuos mitteret, aliique ſimul Occidentales aliquot Epiſcopi ac monachi accederent: pro quorum omnium ſumptibus iuſſit Theodorum Italiæ Exarchum omnia neceſſaria ſubminiſtrare. Extant ipſæ integræ Imperatoris literæ ante ingreſſum Sextæ Synodi collocatæ, vtpote ad eam præambulares: in quarum etiam titulo idem Imperator Romanum Pontificem vocat *Vniuerſalem Papam*. Eas vero ad Donum, quem adhuc viuere putabat, ſcriptas recepit ſucceſſor eius AGATHO, natione Siculus, ex monacho creatus Romanus Pontifex.

AGATHO PP. CREATVR.

III. BVLGARORVM IRRVPTIO PRIMA.

Quod autem iiſdem literis Imperator queritur de perturbationibus ex tumultu bellorum rurſum exortis; ſciendum eſt, hos fuiſſe BVLGAROS, hoc anno vndecimo ipſius Conſtantini in Romani Imperii prouincias irrumpentes, vt tradit Theophanes: qui eos duplicis generis conſtituens, videlicet Onogundurenſes, & Contragenſes, ex Septemtrionalibus Euxini Ponti partibus oriundos tradit. dictos autem à Bulga flumine, Cedrenus ſcribit. Porro iniqua conditione annui tributi ſoluendi cum eis tranſegiſſe Imperatorem, vt quies daretur & pacatum tempus celebrandi Concilii, idem Theophanes ſubdit. Interea vero non ferens Theodori Cōſtantinopolitani procaciam, qui contra expreſſam ipſius imperatoris prohibitionem, Vitalianum Papam è ſacris Diptychis eraſerat; eundem ceſſare protinus voluit, atque in locum eius *Georgium* ſubrogauit, qui poſtea præſens extitit Sextæ Synodo Oecumenicæ. Tu vero corrigas quod apud

THEOD. EPISCOP. CONST. ELIGITVR.

Nicephorum legitur, ſediſſe Theodorum annos duos & menſes tres; vt loco duorum, ponas duodecim: ad hoc autem quęque tempus perueniſſe, docent eædem ipſius Imperatoris ad Donum literæ.

IV. SVDARIVM CAPITIS CHRISTI IGNE PROBATVM.

c Bed. de loc. Sanct. c. 5.

Hoc item anno vndecimo Conſtantini mortuus eſt Mahuuias Princeps Saracenorum, relinquens regni ſucceſſorem Gizid filium ſuum. Eiuſdem autem Mahuuiæ tempore inuentum fuiſſe ſacroſanctum SVDARIVM capitis Redemptoris & ignis probatione ab ipſo Mahuuia controuerſiam de eo diremptam; teſtatur Beda *c* in libello de Locis Sanctis, quem ſcripſit ex relatione Arcwlphi Epiſcopi Galli, qui his ferme diebus loca ſancta viſitauit. Cum videlicet (vt narrat) litigantibus de eo Chriſtianis cum Iudæis, ob grandem quæ eius poſſeſſoribus accedere conſueuerat diuitiarum auctionem, Mahuuias CHRISTVM iudicem precatus, illud in ignem coniecit; vnde veloci raptu effugiens, & ſummo in aere diutiſſime quaſi ludendo volitans, ad vltimum cunctis vtrimque intuentibus, ſeſe leuiter in cuiuſdam Chriſtiani ſinum depoſuit.

V. FRISIORVM CONVERSIO.

d Id. 5. hiſt. Angl. 20.

Hoc denique anno *Friſii* fidem receperunt ex prædicatione *S. Wilfridi* Epiſcopi Eboracenſis in Anglia; qui à Rege Egfrido ob quandam ſimultatem iniuſte ſede eiectus, & Romam quo appellauerat pergens, ventis contrariis in Friſiam pulſus eſt. Hæc pluribus Beda *d*, qui & de eiuſdem abſolutione per Agathonem Papam facta, cum Romam anno ſequenti peruenit, teſtis eſt.

IESV CHRISTI AN. 679.

AGATHONIS AN. 2.

CONST. POGON. AN. 12.

I. SYNODI PLVRES CONTRA MONOTHELITAS.

ANno Chriſti ſexconteſimo ſeptuageſimo nono, Indictione ſeptima, cum innotuiſſent Epiſcopis Occidentalibus per Agathonem Papam, ea quæ ab Imperatore ſcripta eſſent de legatione Conſtantinopolim ad Synodum mittenda; eiuſdem pariter Pontificis iuſſu iidem *Synodos* congregarunt, quibus vbique condemnata eſt hæreſis Monothelitarum. Id quidem factum eſſe in Italia, Gallia, & Anglia, ipſius Agathonis literæ ſequenti anno ad Imperatorem datæ declarant. Verum ex omnibus Italiæ Epiſcoporum Conuentibus, ſupereſt tantum memoria de Mediolanenſi ſub *S. Manſueto* magnæ æſtimationis his temporibus eius ciuitatis Epiſcopo; cuius extat Synodalis epiſtola ad Imperatorem, quam tamen ſub nomine Manſueti à S. Damiano Ticinenſi Epiſcopo ſcriptam, teſtatur Paulus *a* diaconus. *Gallicanorum* autem Conciliorum Acta penitus exciderunt. Sed *Anglicanæ* Synodi, hoc ipſo anno, decimoquinto Calendas Octobris, præſidente *Theodoro* Angliæ Primate habitæ, aliqua adhuc fragmenta ſuperſunt apud Bedam *b*; in quibus inter alia, expreſſe aſſeritur proceſſio Spiritus ſancti ex Patre ſimul & Filio. Celebratam autem eam Synodum opera Ioannis Archicantoris Eccleſiæ S. Petri Romanæ Vrbis & Abbatis monaſterii S. Martini, idem Beda *c* aſſerit; quem in Angliam ab Agathone miſſum ait, vt quænam eſſet Eccleſiæ Anglicanæ fides de Chriſti Voluntatibus & Operationibus exploraret. Sed & ab eo tempore eandem Eccleſiam edoctam eſſe cantum Eccleſiaſticum qui Romæ vigebat, idem Beda tradit.

a Paul. diac. lib. 6. c. 4.

b Bed. lib. 4. c. 17.

c Ibid. c. 18.

II. SACRIFICIVM MISSÆ PROFICVVM VIVIS ATQVE DEFVNCTIS.

d Ibid. c. 22.

Subdit *d* vero de pace hoc ipſo anno per eundem Theodorum compoſita inter Ecgfridum Nordhumbrorum & Edilredum Merciorum Reges, graui bello mutuo confligentes. Quo tempore grande miraculum accidiſſe ait; vt in prælio iuuenis quidam captus, nunquam vinculis conſtringi potuerit, quin continuo ea diſſoluerentur, quod germanum haberet presbyterum, qui eundem defunctum exiſtimans, ſæpius Miſſas pro eius anima celebrare conſueuiſſet. Vnde multi (vt ait Beda) accenſi ſunt in fide ac deuotione pietatis, ad offerendas Deo victimas ſacræ oblationis pro ereptione ſuorum qui de ſeculo migrauerunt; intelligentes ſacrificium ſalutare ad redemptionem valere & animæ & corporis ſempiternam. Aliam autem hiſtoriam huic ſimillimam narrat Leontius *e* in Vita S. Ioannis Eleemoſynarii; aliaſque S. Gregorius *f* Papa, necnon & alii: quas apud ipſos auctores videre licet.

e Ap. Sur. 23. Ianuar.

f Greg. 4. Dial. 57.

IESV CHRISTI AN. 680.

AGATHONIS AN. 3.

CONST. POGON. AN. 13.

I. CONCIL. ROM. CONTRA MONOTHEL.

ANno Chriſti ſexconteſimo octogeſimo, Indictione octaua; ab Agathone Pontifice *Romæ* veris tempore aduerſus Monothelitas coacta eſt SYNODVS, Generalis dicta; cui interfuerunt centum viginti quinque Epiſcopi, qui Synodalibus literis ſubſcripti leguntur in quarta Actione Sextæ Synodi, vbi eædem recitantur; inter quos legati reperiuntur miſſi à Synodo in Galliis habita, Felix Arelatenſis, Adeodatus Leucorum Epiſcopus, & Taurinus diaconus Eccleſiæ Tolonenſis; & ex Britannia Wilfridus Epiſcopus Eboracenſis; licet primum non legationis, ſed appellationis cauſa (vt dictum eſt) eum anno ſuperiori Romam diuina prouidentia perduxiſſet. De rebus autem in Synodo geſtis, nihil præterea reperitur, niſi epiſtola Synodalis quam diximus, ab Agathone Papa & vniuerſo Concilio ſcripta ad Conſtantinum Auguſtum & fratres eius Imperatores Heraclium & Tiberium, de fide Catholica contra Monothelitas; aliaque longe prolixior eodem argumento ad eoſdem Auguſtos ab ipſo Agathone *a* priuatim miſſa. Neque enim canon vllus in ea ſancitus legitur, quod non ob aliud fuerit conuocata, quam ad fidem Catholicam confirmandam, & legationem Conſtantinopolim decernendam ad SYNODVM OECVMENICAM.

a Ext. Act. 4. Sext. Syn.

II. LEGATIO DVPLEX MISSA AD SYNODVM OECVMEN.

Cui quidem Legationi obeundæ delecti ſunt ab vniuerſo Concilio Romano, *Ioannes* Epiſcopus Portuenſis, *Abundantius* Paternenſis, & *Ioannes* Regitanus ſiue Regienſis; ab Agathone vero priuatim *Theodorus & Georgius* presbyteri, *Ioannes* diaconus, ac *Conſtantinus* ſubdiaconus S. R. E. & ab Epiſcopo Rauennate Theodoro alius *Theodorus* presbyter: cum quibus etiam perrexerunt nonnulli alii clerici ac monachi. Conſtat quidem iſta ex iiſdem literis: quibus etiam cum Agatho tum Synodus conteſtantur, haud ſe mittere Legatos ad diſputandum de quæſtione cõtrouerſa tanquam de re incerta; ſed ad docendum quæ eſſet Apoſtolicæ Sedis traditio, adeo vt nihil præſumerent augere, minuere, vel mutare; & quicunque eandem fidem confiteri noluerint, eos perpetuæ damnationis reos eſſe declarant. Cæterum in eadem Synodi epiſtola, dum in confeſſione fidei aſſeritur Spiritus Sanctus a Patre & Filio procedere, malam manum Græcanicam nomen *Filii* abraſiſſe, conqueſtus eſt in Concilio Florentino Iulianus S. R. E. Cardinalis: idque ipſum longe antea aduerterat Emmanuel Caleca Græcus auctor, in commentariis aduerſus Græcorũ errores conſcriptis. Quod monuiſſe voluimus, ne mirum adeo videatur, cum in nonnullis aliis Acta Sextæ Synodi à Græcis eſſe deprauata dicentur.

III. LEGATI PERVENIVNT CONSTANTINOPOLIM.

Sed vt ad Legatos redeamus, quod Anaſtaſius in Agathone ait, eorum Conſtantinopolim aduentum contigiſſe die decima menſis Nouembris, errorem eſſe omnino liquet, ex eo quod ipſius Oecumenicæ Synodi Acta docent eam inchoatam eſſe die ſeptima menſis Nouembris, cum iam ante iidem Legati aduenniſſent. Imo cum epiſtola Imperatoris, inſcripta ad Georgium Patriarcham Conſtantinopolitanum, poſt eorundem aduentum datas, (ſiue edictum dixeris, quo ſignificauit, vt quantocyus Metropolitani Epiſcopi iuberentur ſe conferre Conſtantinopolim) cõſignetur die quarta Iduum Septembris; certe ante illud tempus oportuit eo perueniſſe Legatos. Quam vero honorifice ſuſcepti fuerint ab Imperatore, ex iis quæ idem ſcribit Anaſtaſius intelligi poteſt.

IV. NVMERVS EPIS. SEX. SYN.

Porro numerus Epiſcoporum qui Oecumenicæ Synodo interfuerint, diuerſus à diuerſis ponitur: ducentos octoginta nouem habent Annales *b* Græcorum; Photius *c* centum ſeptuaginta; Paulus *d* diaconus, & Anaſtaſius *e* Bibliothecarius

b Theoph. & Cedr.

c Phot. de 7. Synod.

d Paul. et sc. de geſt. Log. lib. 6. c. 4.

e Anaſt. in Agath.

theċarius centum quinquaginta; Theodorus Balſamon centum ſeptuaginta vnum: in vltima autem Actione eiuſdem Synodi, numerantur ſubſcripti omnes Epiſcopi cum Legatis presbyteris atque diaconis, centum ſexaginta ſex; verum ipſo Synodi exordio longe minor numerus habetur, quod Epiſcopi omnes tanta breuitate temporis minime peruenire potuiſſent Conſtantinopolim. Locus autem vbi conuenerunt, fuit (vt habent Acta) Secretarium Sacri palatii, quod cognominatum eſt *Trullus*. Quam vocem, in eo, quod ad ædificiũ aliquod pertinet, (omittimus enim dicere de Trulla, quæ eſt genus vaſis; ſiue quod ſignificat cæmentariorum inſtrumentum:) dictam reperimus tam in fœminino genere quam maſculino, pro ſublimi fornice deſuper in altum porrecto & in rotundum concamerato, quem Itali dicunt *Cuppulam*. Sed & admonendus eſt lector, reperiri apud Anaſtaſium in Agathone, Epitomen eiuſdem Synodi, in qua complura inueniantur, quæ in ipſis Actis deſiderantur; contra vero deſint multo plura, quæ in Actis ſcripta reperiuntur: de quo dicetur inferius.

DE LOCO, TRVLLO DICTO.

V. QVANDO CŒPTA.

Cœpta autem Prima Seſſio, ſiue Actio, fuit ſeptima die menſis Nouembris, Indictione nona; hoc ipſo videl. Chriſti anno ſexcenteſimo octogeſimo, Imperatoris vero decimotertio ab obitu patris, eodemque numero notato poſt ipſius Conſulatum *f*; ex quo autem imperare cœpit viuo parente anno vigeſimo ſeptimo. At Seſſio ita diſpoſita fuit ſicut in Concilio Chalcedonenſi, nempe vt digniori loco à ſiniſtris ſederent Apoſtolicæ Sedis Legati; à dextris *Georgius* Conſtantinopolitanus Epiſcopus, *Macarius* Antiochenus, ac *Petrus* presbyter & monachus Legatus Sedis Alexandrinæ. Adfuit quoque pro Eccleſia Hieroſolymitana *Georgius* item presbyter & monachus, qui ſediſſe reperitur à parte læua poſt Legatos Apoſtolicæ Sedis & Occidentalis Synodi. De cuiuſmodi Seſſionis ordine dictum eſt ſatis in Concilio Chalcedonenſi. Nam & quod iidem Apoſtolicæ Sedis Legati in hac Sexta Synodo primi ſententiam dixiſſe reperiuntur, primi item ſubſcripſiſſe, aliaque eiuſmodi egiſſe; ex iis abunde intelligitur primarium illis delatum eſſe honorem more maiorum. Eminentiori vero loco Conſtantinus Imp. cum ſuis Magiſtratibus ſedit, omnibuſque ferme Actionibus interfuit, vt eas moderaretur. Locus autem medius Synodi ex antiqua conſuetudine datus eſt ſacroſanctis Dei Euangeliis, ſuper ſedem ornatam poſitis, CHRISTVM ipſum repræſentantibus.

f Vide ſupra ann. 101. poſt num. 1.

CONSESSVS QVOMODO DISPOSITVS.

VI. QVÆ IN SEX PRIMIS ACTIONIBVS GESTA.

His ita diſpoſitis, Apoſtolicæ Sedis Legati aggreſſi loqui, ſui aduentus cauſam edocuerunt, queſtique ſunt de eo, quod quatuor Conſtantinopolitanæ ſedis Epiſcopi, nempe Sergius, Pyrrhus, Paulus, & Petrus, itemque Cyrus Alexandrinus, atque Theodorus Epiſcopus Pharan, nouam induxiſſent hæreſim in Eccleſiam de Vna in Chriſto Voluntate & Operatione; ac demum petierunt narrari cauſam erroris & originem nouitatis. Itaque iubente Imperatore cauſam ab aduerſa parte reddi Apoſtolicæ Sedis Legatis; coryphæus eius ſectæ Macarius Antiochenus Epiſcopus, & cum eo alii pro ſede Conſtantinopolitana cauſam agentes, reſponderũt nullam à ſe nouitatem introductam, ſed ea tantum prolata eſſe quæ à ſacris Synodis & SS. Patribus eſſent accepta. Quibus auditis Imperator, cum dixiſſet non paſſurum ſe in Synodo eos reſidere, niſi quæ propoſuiſſent omnia probarent; id Macarius pollicitus eſt præſtare. Itaque tam in hac Prima, quã in totis quinque ſequentibus Actionibus reliqua parte huius anni celebratis (quarum vltima, nempe Sexta, habita eſt duodecima Decembris) nihil aliud actum eſt, niſi quod lecta ſunt trium Oecumenicarum Synodorum Acta, videlicet Epheſinæ, Chalcedonenſis, & Quintæ, necnon teſtimonia quamplurima Patrum, in quibus Macarius vane iactabat aſſeri vnicam in Chriſto Voluntatem: quæ quidem ab Apoſtolicæ Sedis Legatis, ac vniuerſa Synodo, diligenter examinata, inuenta ſunt falſata, detorta, atque detruncata. Quod autem Actio Septima ſequenti anno celebrata reperiatur, agetur de ea ſuo loco: modo quæ reliqua ſunt anni huius digna memoria percurramus.

VII. DIRA PESTIS ITALIAM INVASIT.

Hoc enim anno, poſt Lunæ Soliſque Eclipſin, peſtem ingentem per tres continuos menſes dire vaſtaſſe Vrbem, & alias nonnullas Italiæ ciuitates, tradunt Paulus *g* & Anaſtaſius *h*. Additque Paulus, multis Romæ viſibiliter apparuiſſe, bonum & malum Angelum noctu per ciuitatem pergere; & quotiens ex iuſſu boni Angeli, malus venabulo quod in manu ferre videbatur, oſtium alicuius domus percuteret, tot de eadem domo die ſequenti homines interirent. Tuncque per reuelationem quidam dictum eſſe, peſtem nõ prius quieturam, quam in baſilica S. Petri ad Vincula poneretur altare S. Sebaſtiani martyris: eo vero facto, peſtem protinus ceſſaſſe. Hæc ille. Extat autem ibidem hactenus integrum ipſum altare, necnon eiuſdem S. Martyris Imago muſiuo opere expreſſa. Sed & ex hoc propagata ad poſteros religio eſt, vt peſtis tempore, voti cauſa, Imago eiuſdem S. Sebaſtiani diuerſis in locis pingi ſoleret, atque in eius memoriam altaria erigi, & eccleſias fabricari.

g Paul. diac. lib. 6. hiſt. Long. c. 5.
h Anaſt. in Agath.

CESSAT CVLTV S. SEBAST.

VIII. WAMBA REX FIT MONACH.

Eodem anno Wamba Hiſpaniarum Rex, cum regnaſſet annos octo & menſem vnum, nouo exemplo monaſticum amplexus eſt inſtitutum: ita nimirum vt cum Eringius, ſiue Eruigius Comes (natus ex Ardabaſto homine Græco, qui ab Imperatore expulſus in Hiſpaniam ſe receperat, & vxorem acceperat Receſuinthi Regis conſobrinam) eidem Wambæ potionem lethiferam dediſſet, & ex ea Rex à ſenſu alienatus appareuiſſet; eo viſo Epiſcopi atque Proceres Hiſpani, ignorantes cauſam morbi, pœnitentiam ei ſimilibus caſibus tunc in Hiſpania conſuetam exhibentes, monaſtico illum habitu induerint, atque tonſura initiarint: quod Rex à potione liberatus agnoſcens, ipſe voluntarie ſe monaſterio incluſit. Quæ quidem colliguntur ex Tudenſi, qui ea à Iuliano Toletano accepit; ſed declarantur expreſſius in primo canone Concilii Toletani anno ſequenti celebrati: quo etiam oſtenditur, eundem Wambam eximia animi magnitudine ſcriptis ſuis pronuntiaſſe regni ſucceſſorem eundem Eruigium veneni propinatorem. Sequenti vero canone ſignificatur, eam tunc in Hiſpaniarum Eccleſiis viguiſſe conſuetudinem, vt cum vrgente ægritudine, ſe quis proxime moriturum putaret, eiuſmodi monaſtici habitus pœnitentiam peteret: quam ſi quis etiam extra mentis integrum ſenſum conſtitutus, ab Antiſtite miniſtratã, accepiſſet, imo etiam ſi eam minime petiiſſet, ſed neſciens accepiſſet; haud vlterius ad ſæculum reuerti ipſi liceret, ſed teneretur in perpetuũ monachus permanere: licet pœna dignus cenſeretur ſacerdos, qui eam non petenti, vel aliquo ſaltem ſigno ſe cupere ſignificanti miniſtraſſet. Sic igitur Wamba Dei iudicio aſſumptus in regnum, hominis fraude eo priuatus eſt ingenti ſuo bono: quem in eo vitæ inſtituto tranſegiſſe vſque ad obitum annos ſeptem atque tres menſes, tradunt; ſed in nuper citato codice, ex Iuliano anni duodecim ponuntur.

MOS HISP. ECCL. IN SVSCIPIENDO AB INFIRMIS MONACHATV.

IESV CHRISTI AN. 681.

AGATHONIS AN. 4.

CONST. POGON. AN. 14.

I. RELIQVÆ ACTIONES SEXTÆ SYNODI.

ANno Domini ſexcenteſimo octogeſimo primo, Indictione nona, quod reliquum fuit SEXTAE SYNODI Oecumenicæ expletum eſt. Nam decimatertia die Februarii Actio Septima eſt celebrata: in qua adhuc actum eſt de teſtimoniis Patrum tam ab hæreticis quam Catholicis pro ſua ſententia productis: iuſſaque eſt collatio exactiſſima eorundem fieri per Georgium Conſtantinopolitanum, & Macarium Antiochenum, cum codicibus Patriarchii. Et ſic finem ea Actio habuit. Sed apud Anaſtaſium traditur, (quod quidem in Actis Synodalibus deſideratur) poſt eandem Actionem rurſum conuentum eſſe decimaquarta, decimaſeptima, & vigeſimaquinta eiuſdem menſis Februarii, actumque de dogmate Monothelitarum, ſubſcripto à Macario, necnon à Theodoro olim Epiſcopo Conſtantinopolitano, reiecto vero à Georgio tunc Patriarcha. Quæ quidem ab eodem Theodoro poſtea cum iterum reſtitutus eſt ei ſedi, abraſa eſſe ex Actis Synodi, quod ex illis ipſe oſtenderetur hæreticus, dicetur inferius.

II.

Octaua quæ numeratur in Actis Seſſione, habita ſeptima die menſis Martii, Georgius Epiſcopus Conſtantinopolitanus, relatione facta de veritate locorum quæ ex SS. Patribus

à Legatis Apoſtolicæ Sedis prolati fuerant, palam teſtatus eſt ſe cum iiſdem Sanctis Patribus profiteri Duas in Chriſto Voluntates & Operationes: egitque vt S. Vitaliani Papæ nomen in Diptycha reſtitueretur, quod ſublatum à Theodoro fuerat. Eius vero confeſſionem alii quoque poſt eum omnes Epiſcopi ſequuti ſunt; non ſine egregio Agathonis Romani Pontificis præconio, cuius ſe definitionem amplecti profeſſi ſunt: excepto vno Macario Antiocheno; qui cum Stephano Abbate obſtinate perſtans in errore, procaciter etiam conteſtatus eſt, ſe ab eo non diſceſſurum, nec ſi membratim præcideretur, & abiiceretur in mare: quinimo impudenter nimis iactare non erubuit, ſe vt ſuam hæreſim ſtabiliret, Patrum ſcripta corrupiſſe. Itaque ab vniuerſa Synodo anathema in eum conclamatum eſt; eidemque pallium, aliaque inſignia Patriarchalia ablata ſunt. Tandemque Actione Nona ſequenti die celebrata, in eundem Macarium, eiuſque diſcipulum Stephanum Abbatem, ſententia damnationis atque depoſitionis lata eſt. Quo tempore accidiſſe Anaſtaſius ait, vt quamplurimæ aranearum telæ nigerrimæ in medio populi ceciderint, in ſignum ſordium hæreſeos expulſarum. Tribus autem ſequentibus Actionibus eodem menſe Martio habitis, recepti ſunt libelli quorundam palinodiam recantantium; lectaque & approbata epiſtola Sophronii olim Epiſcopi Hieroſolymitani ad Sergium Conſtantinopolitanum: atque item lecta, ſed damnata Macarii, aliorumque hæreticorum ſcripta. Ac demum Actione decimatertia, celebrata vigeſima octaua eiuſdem menſis, à Patribus ſententia lata eſt aduerſus omnes hæreticos Monothelitas; nominatimque aduerſus Sergium, Pyrrhum, Petrum, & Paulum Epiſcopos olim Conſtantinopolitanos; necnon contra Cyrum Alexandrinum, & Theodorum Epiſcopum Pharan. Poſt quos etiam in Actis vulgatis ſeparatim nomen additur Honorii Romani olim Pontificis, tanquam & ipſe in epiſtola ad eundem Sergium ſcripta, ipſius adhæſiſſet errori de vnica in Chriſto Voluntate: quod & alibi ſæpius in iiſdem Actis repetitum legitur.

PROCACIA MACARII ANTIOC.

DE TELIS ARANEARVM DECIDENTIBVS PORTENTVM.

DAMNATIO MONOTHEL.

III. HONOR. PP. DEFENDITVR A CALVM.

Sed quam parum iſta de Honorio cohæreant, conſideremus. Primo enim profitetur Synodus, eorum ſe hæreticorum damnationem confirmare, quos iam prædamnauerat Agatho Papa in epiſtola ad Imperatorem. At tantum abeſt, vt in ea Agatho Honorium damnarit, vt contra ſæpius confidenter affirmauerit, Apoſtolicam Sedem Romanam nunquam à via veritatis in qualibet erroris parte deflexam eſſe, nec hæreticis nouitatibus ſuccubuiſſe, aut à tramite Apoſtolicæ traditionis deuiaſſe; omneſque eiuſdem Eccleſiæ Pontifices ipſius Agathonis deceſſores, ſemper & in proſperis & in aduerſis ſinceram fidei regulam viuaciter tenuiſſe, ac defendiſſe; ſed & viriliter inſurrexiſſe aduerſus quaſcunque hæreſes, ac præcipue contra iſtam Monothelitarum: adeo vt non aliud permiſerit Legatis ſuis ad Synodum Oecumenicam miſſis definire, quam ſecundum traditionem Apoſtolicæ Sedis, vt ab iiſdem deceſſoribus ſuis Pontificibus inſtituta eſſet. Quomodo vero hæc tanta adeo intrepide proferre auſus eſſet Agatho, ſi Honorii hæreſis omnibus nuperrime innotuiſſet? Quinimo ipſum perquam veriſſime illa aſſeruiſſe, teſtatus eſt ipſe Imperator vna cum vniuerſa Synodo, quando poſt eam abſolutam ſcribens ad Concilium Romæ congregatum, commendanſque dictam Agathonis epiſtolam, ait eam ſe ac totam Synodum Oecumenicam ſuſcepiſſe, quod eſſet omnino conſentiens veritati. Qua igitur ratione dicetur, eandem Synodum ipſum Honorium inter hæreticos recenſuiſſe?

IV. CONVINCITVR IMPOSTVRA DE HONORIO.

Rurſum, ſi ob damnationem Theodori Mopſueſteni, & ſcriptorum Theodoreti atque Ibæ, Orientalium ſub his ſedibus conſtitutorum Epiſcoporum, totum Orbem terrarum oportuit commoueri, Conciliumque Oecumenicum congregari; & non ſine maximo labore id vix tandem obtineri valuit: quomodo accidiſſe dicemus in præſenti Synodo, vt vnius duntaxat lectione epiſtolæ condemnatus fuerit primariæ Sedis Antiſtes, de qua illa eſſe conſueuit omnium vox, in Synodis, *Prima Sedes omnes iudicat, & à nemine iudicatur*? Quomodo lecta epiſtola, antea cum auctore damnata fuit, quam examinata? Sed & ſi examinata fuiſſet, & hæretica inuenta, nonne antequam cum ea damnaretur ipſius auctor, oportuiſſet exacte diſquiri, num vſque ad obitum in eadem ſententia perſtitiſſet? quem certe non perſtitiſſe, illud neceſſario demonſtrabat, quod ſemper Romæ Catholicus habitus, eiuſque memoria honorifice cuſtodita extitiſſet. Non ſic vel clericulus quiſpiam conſueuit aliquando damnari; non laicus homo, defunctus præſertim, ab Eccleſia eiici; dixerim amplius, non famoſus hæreticus, imo nec hæreſiarcha (vt eſt exemplum de Theodoro Mopſueſteno) ita vno impetu condemnari, niſi multo temporis ſpatio antea iudicio ventilato ac ſæpius diſcuſſo. Quæ igitur cauſa, vt præcipitata potius quam prolata fuerit à Synodo, de Honorii Summi totius Eccleſiæ Pontificis damnatione ſententia? Denique ſi vere in Synodo hæc peracta fuiſſent, quomodo qui præſidebant Apoſtolicæ Sedis Legati minime reclamarunt; cum tamen in omnibus Actionibus, ac pro leuioribus cauſis ſemper interlocuti reperiantur? præcipue cum ſatis ipſis conſtaret, epiſtolam Honorii nihil continere erroris?

Sed dices: quomodo igitur in Actiones & Epiſtolas Synodales, pluribus in locis, iſta de Honorio potuerunt irrepſiſſe? Reſpondeo breuiter: Cum Theodorus ille Conſtantinopolitanus Epiſcopus, quem ſuperius diximus à Catholico Imperatore, vt hæreticum, expulſum eſſe, & in eius locum ſubrogatum Georgium qui huic Synodo interfuit, inter Epiſcopos Conſtantinopolitanos hæreticos à Synodo relatus eſſet: (id enim & Anaſtaſius *a* non obſcure indicat; & alioqui cum de omnibus eiuſdem Eccleſiæ Patriarchis, qui à tempore exortæ Monothelitarum hæreſis extiterunt, eadem Synodus iudiciũ habens, aliquos ex eis condemnaſſe legatur *b*, quos diximus Sergium, Pyrrhum, Petrũ, & Paulum, alios vero vt Orthodoxos ſignificaſſe, nẽpe Thomam, Ioannem, & Conſtantinum; nulla cauſa adferri poteſt, cur ſolius Theodori nomen inter omnes alios, ſiue hæreticos, ſiue Catholicos, prætermitti debuerit:) vt tamen nuſquam in iiſdem Synodi Actionibus inter hæreticos nominatus reperiatur, id inde accidit, quod poſt mortem Georgii, quæ contigit anno ſequenti, reſtitutus in ſedem Conſtantinopolitanam, nactus Synodalia Acta priuſquam vulgarentur, aut etiam Romam mitterentur; nomen ſuum è damnatorum numero deleuerit, atque in eius locum ipſius Honorii Papæ nomen variis locis inſeruerit, tum vt iſtam aliaſque ab ipſo factas lituras reſtitueret, tum vt leuiorem Monothelitarum ſuorum culpam redderet, quod exemplo Romani Pontificis, quem ſequi deberent, ipſi peccaſſent. Nam ſicut veriſimile ſatis eſt & alia complura addita pariter & detruncata ab eo fuiſſe; ita deſiderari Acta illa, quæ fieri contigerũt in electione ſucceſſoris Macarii à Synodo damnati ac depoſiti, extra dubium eſt. Etenim de eo factam eſſe poſtulationem ab Epiſcopis Syriæ, conſtat ex ipſis Actis *c*; & in locum eius ſubrogatum eſſe *Theophanem* Abbatem Siculum hac ipſa Actione, cum Anaſtaſius Bibliothecarius, qui Synodum in compendium redegit, expreſſe declarat; tum euidentiſſime conſtat ex eo, quod idem Theophanes in ſingulis ſequentibus Actionibus reperitur titulo Epiſcopi Antiocheni nominatus.

V. SYNODI ACTA CORRVPTA A THEOD. CONST.

a *Anaſt. in Agath.*

b *Sext. Syn. Act. 13.*

c *Ibid. Act. 12.*

Cæterum ſi necdum tot rationibus pro Honorii abſolutione prolatis cedendum quis obſtinatus cenſuerit; in promptu eſt, vt de eo integrari iudicium poſſit. Nam quod in ſententia aduerſus eum lata, eius damnationis illa vnica cauſa exprimitur, quod in literis ad Sergium ſcriptis impia eius dogmata confirmaſſet; quam id longe procul fuerit à veritate, dilucide ſatis oſtendimus, dum ſuo loco *d* de iis egimus. Extant enim ipſæ adhuc integræ iiſdem Actis intextæ, ac Dei magno beneficio conſeruatæ, vt qualis Honorius fuerit ex ipſis probe intelligi poſſit. Adeo vt quamuis concederemus (quod tamen omnino negamus) ipſum re vera in Synodo ob ea ſcripta damnatum fuiſſe; eſt vt ex iiſdem ſcriptis, eadem damnatio retractetur; quandoquidem in iis quæ facti ſunt, vnumquemque poſſe falli nemini dubium eſt.

VI. MVLTIPLICITER HONOR. COMPROBATVR ORTHOD.

d *Sup. ann. 633. num. V. VI. VII. & adde quæ his habetur in Collectaneis Anaſt. Bibl. nuper à Sirm. editis.*

Sed vt ad geſta Synodi redeamus; rurſum die ſecunda menſis Aprilis Actio Decimaquarta eſt habita: in qua lecta ſunt Menæ Patriarchæ, & Vigilii Papæ ſcripta de vnica Voluntate, eademque eſſe ſuppoſita redarguta, atque anathemati tradita: ſed quæ Athanaſii nomine produxere Epiſcopi Cyprii pro duabus Voluntatibus & Operationibus, à Synodo probata ſunt.

VII. ACTIO XIV.

Actione

VIII. POLYCHRONII TEMERITAS.

Actione vero Decimaquinta, celebrata die vigeſimaſexta eiuſdem menſis Aprilis, pertractata eſt cauſa Polychronii cuiuſdam presbyteri & monachi Monothelitæ: qui quidem homo plane inſanus, aſſerens ſe diuinitus admonitum de conſtituenda vnica Voluntate in Chriſto, eoque nomine pollicitus ſe mortuum ſuſcitaturum, apponendo ſupra eius corpus chartulam fidei ſuę confeſſionem continentem; cum eiuſmodi miraculi pollicitatione magnam populi multitudinem poſt ſe traxiſſet, coacta eſt Synodus, ne fidei ſacramentum leuiſſimi hominis petulantia in diſcrimen adduceretur, eam indignam licet conditionem ſubire. Itaque conceſſit periculum publice fieri, præſentibus etiam ipſis Patribus, necnon Imperatore atque vniuerſo populo: Sed cum per plures horas mortuo inſuſurraſſet, nec ſuſcitare valuiſſet; aduerſus eum tanquam nouum Simonem inclamatum eſt anathema à populo; idemque in locum Synodi redactus, cum nollet hæreſim abiurare, è ſacerdotio depoſitus eſt, & anathematis vinculo ſuppoſitus. Ruſumque Actione Decimaſexta, quæ habita reperitur die nona Auguſti, alius procax hæreticus nomine Conſtantinus, presbyter Apameenſis Syriæ, licentia accepta dicendi, ad docendam Synodum ſe veniſſe profeſſus, temperamentum quoddam propoſuit, quo concordari poſſent Monothelitę atq; Catholici; nimirum hac ratione, vt dicerentur in Chriſto duæ Operationes, Voluntas vero vna; ita videlicet vt Chriſtus aſſereretur humanam voluntatem deſeruiſſe cum carne & ſanguine Crucis tempore. Sed exploſa à Synodo atque damnata eiuſmodi aſſertione, tanquam Manichæorum, ipſe Conſtantinus parem cum ea damnationis ſententiam accepit.

Marg.: PERICVLŪ FIDEI PVBLICE FACTVM. — ALIVS HÆRET. EXPLODITVR.

IX. IMPERATOR FRATRES SVOS ABDICAT.

Quod autem ſpectat ad tam longam moram, qua iſta Actio poſt ſuperiorem eſt celebrata; Annales Græcorum, licet nullum referant bellum quo fuerit Romanum Imperium laceſſitum; tamen hoc anno, cum ſcilicet nondum decimuſtertius Imperatoris abſolutus eſſet, domeſticis diſſenſionibus laboratum oſtendunt, ob quas Imperator fratres ſuos & collegas Heraclium & Tiberium, in ſuſpicionem rerum nouandarum adductos amouit, ſoluſque ipſe cum IVSTINIANO filio imperauit. Verum nō id factum videtur ante abſolutam Synodum: ſiquidem in reliquis eius Actionibus, cum Conſtantino nominati reperiuntur iidem ipſius fratres Imperatores Heraclius atque Tiberius.

X. SYNODI DECRETVM FIDEI.

Actione Decimaſeptima, habita vndecima menſis Septembris, Orthodoxæ fidei decretum approbatum à Patribus publice lectum eſt; quo Quinque Vniuerſalia Concilia confirmata ſunt, eorundemque Symbola recitata: appoſitaque eſt damnatio Monothelitarum hæreticorum, ex præſcripto Epiſtolæ Agathonis Romani Pontificis, atque Synodi Romæ ab eodem coactæ: ac demum de Vno Volente & Operante in Duabus Operationibus & Voluntatibus doctrina, ex ſanctorum Patrum ſententiis eſt approbata: hancque Actionem omnes qui aderant ſubſcriptione ſua firmarunt; nempe omnium primi, presbyteri priuatim ab Agathone Papa miſſi, deinde Patriarchæ Orientis, tum legati à Synodo Rom. decreti, ſubinde alii Epiſcopi, ac demum omnium poſtremus ipſe Imperator Conſtantinus. Vltima autem Actio, eaque Decimaoctaua, celebrata eſt decimaſexta eiuſdem menſis Septembris: in qua Imperatori Conſtantino ibidem præſenti fauſtę acclamationes dictæ ſunt; iterumque profeſſa eſt Synodus, in definitione Catholici dogmatis ſequi ſe Epiſtolam Agathonis Papæ, & Synodales literas Romani Concilii. Subditur poſt hæc edictum eiuſdem Imper. de fide Catholica. Reperiturque ad finem Actionis, epiſtola ipſius ad Epiſcopos Synodi Romanæ; data tamen illa non eodem die quo celebrata eſt Actio, ſed longe poſtea, nempe decimo Calendas Ianuarii: qua commendans illorum qui conuenerant ſtudium in defendenda vna cum Romano Pontifice fide Catholica, eundem Pontificem vocat *Vniuerſalem Principem Paſtorum*: eiuſq; relationem ſe tanquam S. Petri vocem ſuſcepiſſe profitetur. Sed & pergens dicere de impio Macario Antiocheno, eiuſque diſcipulis, ait illos ex communi Synodi ſententia depoſitos, probationi ſanctiſſimi Papæ traditos eſſe. Cur autem iidem miſſi ſint Romam, cum nulla afferatur in dicta epiſtola cauſa; ex alia eiuſdem Imp. ſcripta ad Leonem Agathonis ſucceſſorem accipere licet; nempe quod ipſi damnati id petierint, appellantes Romanum Pontificem. Nam quod ait Anaſtaſius *e*, eos in exilium Romam miſſos; longe procul eſt à veriſimili. Nullum enim antehac extare recordamur exemplum, vt exilio *f* relegandis damnatis improbis hæreticis, pro loco exilii decreta fuerit Vrbs, locus videlicet omnibus expetendus; ſed potius Oaſena ſolitudo, vt Neſtorio, aut alia deſerta ac barbara loca.

Marg.: DE EPIST. IMP. AD CONCIL. ROM. — DAMNATI IN SYNODO OECVM. APPELLANT SEDEM APOS. — e Anaſt. in Agath. f Vid. inf. an. 703. nu. 11.

XI. CONFIRMATIO SYNODI PETITVR A ROM. PON.

Hactenus breuiter de Actionibus Sextæ Synodi, quæ reperiuntur tam in Græcis quam Latinis codicibus: in quibus cum multa inuidioſe deprauata inuenerimus, vnum quidem certum indubitatumque relictum eſt, nempe damnatam eſſe Monothelitarum hæreſim: quam illorum Patrum ſententiam, vt ſacroſanctam Eccleſia Catholica ſemper cuſtodiuit, hactenuſque cuſtodit. Deſideratur vero etiam inter Acta huius nouiſſimæ Seſſionis, epiſtola Synodalis ab eodem Concilio ſcripta ad Agathonem Romanum Pontificem; quæ inter epiſtolas Leonis eius ſucceſſoris prima ponitur; ſed quæ huc referenda neceſſario eſt, eo quod S. Synodus potiſſimum petat ab ipſo Romano Pontifice, tanquam à *Primæ Sedis* (vt vocant) *Antiſtite Vniuerſalis Eccleſiæ, ſtante ſupra firmam fidei petram*, confirmari quę in eadem Synodo fuiſſent ex Sanctorum Patrum teſtimoniis & auctoritatibus definita; videlicet quod *ſicut ex duabus & in duabus Naturis, diuinitate atque humanitate, ex quibus compoſitus eſt, & ex quibus exiſtit, Chriſtus verus Deus prædicatur & glorificatur inſeparabiliter, inconuertibiliter, inconfuſe, & indiuiſe, ita duæ naturales Operationes indiuiſe, inconuertibiliter, inconfuſe, impartibiliter prædicandæ eſſent.* Quod autē pertinet ad canones, qui nomine Sextæ Synodi à Græcis tempore Iuſtiniani Iunioris conſcripti ſunt; de illis ſuo loco *ff* pluribus dicturi ſumus.

Marg.: ff Infr. an. 692.

XII. QVÆ ANAST. AMPLIVS HABEAT DE ACT. SYNODI.

Cum autem Anaſtaſius (vt diximus) nonnulla addat, quæ non reperiuntur in Actis Synodi quæ extant; tamen longe plura prætermittit, dum ſex tantum in ea habitas refert Actiones, ipſamque penitus abſolutam ante Paſchale tempus. Ad poſtremum vero poſt damnationem hæreticorum ibidem factam, ait abraſa eſſe à Diptychis nomina Patriarcharum hæreticorum, eorundemque picturas de eccleſiis aliiſque vbiq; locis ablatas: ſed & Dominica Octauarum Paſchæ ab Epiſcopo Portuenſi in eccleſia S. Sophiæ, præſentibus Imperatore & Patriarcha, Miſſas Latine celebratas eſſe, ac Latinis pariter vocibus acclamationes factas. Addit denique, per Legatos Sedis Apoſtolicæ Romam redeuntes ſcriptam ab Imperatore ad Papam Agathonem epiſtolam, quam *Sacram* vocabant; qua ſignificauit liberare ſe Romanam Eccleſiam à penſitatione illa pecuniæ, quam primum impii Gothorum Reges Ariani perſoluendam recens creatis Romanis Pontificibus indixerant, ac poſt illos extinctos, Orientales Imperatores exigere conſueuerant; vt ſæpe dictum eſt ſuperius. Idemque auctor in Ioanne Quinto habet, eundem Pontificem, tunc adhuc diaconum & vnum ex Legatis Apoſtolicæ Sedis in prædicta Sexta Synodo, retuliſſe Romam Imperatoris iuſſionem pro liberatione cenſuum ac tributorum, quæ Romana Eccleſia pro patrimoniis, quæ in Sicilia & Calabria poſſideret, pendere annue conſueuiſſet. Retinuit tamen adhuc Conſtantinus ius confirmationis Romani Pontificis, antiquitus pariter tyrannice vſurpatum. quando autem ab hac ſeruitute Eccleſia Romana fuerit ab eodem Imp. liberata, ſuo tempore dicetur.

Marg.: ECCL. RO. LIBERATVR A SOLVTIONE PECVNIÆ PRO ORD. PONT.

XIII. CONCIL. TOLET. XII. PRO CONFIRMATIONE ERVIGII REG.

Hoc pariter anno, menſe Ianuario, celebratum eſt in Hiſpania CONCILIVM TOLETANVM numeratum Duodecimum, Æra ſeptingenteſima decimanona, anno primo Eruigii Regis; ad hoc (vt apparet) eiuſdem voluntate collectum, vt ipſi regnum Hiſpaniarum confirmaretur ab Epiſcopis; quibus his temporibus in Hiſpania tantum tribuit Chriſtiana religio, vt abſque ipſorum conſenſu (quod ſuperius dictum eſt) non liceret regnare cuiquam, quamuis hæres eſſe defuncti Principis videretur. Præfuit eidem Synodo *Iulianus* Hiſpalenſis Epiſcopus, ſubſcriptique reperiūtur alii triginta quinque præter Vicarios abſentium, & aliquot Abbates: & ab omnibus ſanciti ſunt canones tredecim. Ac primo quidē fide Regis Catholica cognita, eiuſdem confirmarunt electionem. Poſtea vero de iis egerunt, qui conſentientes ſuſciperent in extremis pœnitentiam per tonſuram ac veſtem religioſam; decreueruntque, eiuſmodi non debere violari vtcumque factam profeſſionem: videlicet ne eiuſdem Reg s poſſet

Marg.: DE PŒNITENTIA MONACHISMI APVD HISP.

poſſet labefactari creatio, eſſetve ſpes vlla, vt Wamba iterum repeteret regnum, quod per eiuſmodi pœnitentiam amiſiſſe vidimus. Pœnam tamen vnius anni excommunicationis ſtatuerunt ſacerdoti, qui cuilibet non petenti, neque ſentienti, eiuſmodi tribueret pœnitentiam. Sed & nouæ ſedes Epiſcopales iuſſu Wambæ diuerſis locis erectæ, ſublatæ *g* ſunt.

g *Conc. Tol. XII. c. 4.*

XIV. h *ibid. c. 6.* i *Ep. Braulion. ad S. Iſid. Conc. Tolet. &c.* DE NOMINATIONE EPISCOP. A REGIB. HISP. VSVRPATA.

Actum præterea, vt *h* Toletanus Antiſtes ordinaret quem Rex nominaret Epiſcopum; qui ordinatus ſuo deberet ſe præſentare Metropolitano. Ad quod ſciendum eſt ex veterum *i* Scriptorum monumentis, Gothorum Reges in Hiſpania nominationem ſibi vendicaſſe creandorum Epiſcoporum: quorum nominatio referebatur ad Concilium, vt de perſona inquireret vtrum digna eſſet ſede Epiſcopali. Quoniam autem longæ moræ ſolerent intercedere in his perficiendis, ob idque contingere vacante; ſedes diutius abſque Epiſcopo permanere; id ſancitum eſt in hoc Concilio, vt quem Rex nominaret, vnus Toletanus Epiſcopus, de perſona habita inueſtigatione ſolita, ordinare poſſet. Verum, quod hæc res admodum inuidioſa eſſet, quæ videretur ſtatuta in præiudicium reliquarum Archiepiſcopalium ſedium; aduerſus eiuſmodi huius Synodi decretum conſtat fuiſſe ab Hiſpaniarum reliquis Epiſcopis tumultuatum, ab eiſque in contrariam partem flexum Regem, ſibi timentem ne cæteri Hiſpaniæ Epiſcopi rebellarent. Actumque eſt ab Epiſcopis ipſis cum Romano Pontifice, *vt nullus Archiepiſcopus Hiſpaniarum ſubderetur alicui Primati, præterquam Romano.* Iſta enim ita ſe habuiſſe, docet Tudenſis. Quibus etiam intelligas, arbitrio Romanorum Pontificum pro temporis, & perſonarum ratione dari & demi conſueuiſſe Eccleſiis priuilegia; neque quicquam conſiſtere, quod Reges aut Concilia de his ſtatuant, niſi Pontifex Romanus annuerit.

EPISCOPI HISP. SVBESSE TANTVM ROM. PONTIFICI VOLVERVNT.

XV. k *Conc. Tol. XII. c. 5.* l *ibid. can. 9.* m *Can. 10.*

Redarguti quoque in eadem *k* Synodo fuere, qui plures vno die Miſſas celebrantes, in vltima tantum, non in ſingulis communicarent. Sed & aduerſus *l* Iudæos inter alia ſtatutum, ne libros legere auderent quos fides Chriſtiana repudiaret. Indultumque *m* præterea confugientibus ad Eccleſiam ſpatium triginta paſſuum foras progrediendi. Reliqua tu conſulas.

XVI. n *Bed. lib. 4. c. 13.*

Hoc eodem anno graui fame ac peſte laboratum in Anglia, teſtatur Beda *n*. Tuncque accidit, vt S. VVilfridus Eboracenſis Epiſcopus Roma reuerſus in Angliam, cum recipere ſedem ſuam tyrannice occupatam non valeret, ad prædicandum *Auſtralibus Saxonibus* Euangelium conuerſus, eoſdem ex Gentilibus reddiderit Chriſtianos, ac dira fame liberauerit, impetrata pluuia, & tradita piſcandi arte. Fuerunt item eodem peſtis tempore complures emiſſæ cœlitus viſiones, oſtenſæ veris Dei ſeruis atque ancillis de æternæ vitæ certitudine; quibus veluti lacte quodam nouellos Fideles Deus alere, & tanquam imbrem ſuper plantatam recens Eccleſiam, ad eam multiplicandam concedere voluit: ſicut econtra ad terrorem incutiendum malis, eoſdemque ad pœnitentiam reducendos, alias terribiles viſiones de certa nonnullorum morientium ad inferos damnatione, apparere quoque permiſit: & tam has, quam illas, ſcriptis *o* fideliter poſteris tradi ad excitandam Fidelium tepeſcentium pietatem æque conceſſit.

VISIONES DE PARADISO ET INFERIS IN ANGLIA.

o *Id lib 4. & 5. hiſt. Anglic.*

IESV CHRISTI AN. 682.

AGATHONIS AN. 5.

CONST. POGON. AN. 15.

I. DE AGAT. PP. OBITVS TEMPORE.

ANno Chriſti ſexcenteſimo octogeſimo ſecundo, Indictione decima, quarto Idus Ianuarii, *Agatho* Papa ex hac vita migraſſe ponitur: qui & ſepultus eſt apud S. Petrum, & inter Sanctos poſt obitum adſcriptus. Cuius cum Anaſtaſius dicat ſedem vacaſſe annum vnum, menſes ſeptem, dies quinque; de cauſa tamen adeo longæ vacationis nihil habet. Verum ſi poſitum tempus obitus certum eſſet, omnino tamdiu ſedem vacaſſe, affirmare pariter nos cogerent Acta Decimæquartæ Synodi Toletanæ, celebratæ anno ſexcenteſimo octogeſimo quarto. Etenim cum in iis *a* aſſeratur, tunc adhuc Leonem Papam fuiſſe ſuperſtitem, omniumque teſtificatione certum ſit, Leonem non integros vndecim menſes ſediſſe; vtique affirmare neceſſe eſt, eius electionem non ante ſequentem annum contingere potuiſſe. At enim cuſa nuper refoſſa ex monumentis Floriacenſibus *b* epiſtola Agathonis ad Edictum Viennenſem in Gallia Archiepiſcopum, neceſſario affirmare cogit eum diutius vixiſſe, atque etiam poſt reditum Legatorum à Synodo Conſtantinopolitana *Concilium Romæ* centum pene Epiſcoporum habuiſſe, ac deinde illam epiſtolam ſcripſiſſe pridie Calendas Martii anni ſequentis. Hæc enim ex eadem epiſtola manifeſte probantur: ac proinde habes, haud tam longo tempore ſedem vacaſſe, vt ab Anaſtaſio ponitur: (cuius adeo inuſitatæ vacationis, nec vllam cauſam alicubi inuenimus) atque item, pro eo quod Agatho defunctus aſſeritur quarto Idus Ianuarii, legendum eſſe Iunii; vt ſæpe alias ſimilem errorem vitio librariorum accidiſſe comperimus.

a *Conc. Tol. XIV. c. 2.*

b *Bibl. Flor. par. vlt.*

II. THEOD. DAMNATVS HÆRET. RESTITVITVR IN SED. CÔST.

Hoc autem anno, antequam Legati Apoſtolicæ Sedis Conſtantinopoli recederent, Georgius illius Eccleſiæ Patriarcha, (vt in Chronico Nicephori habetur expreſſum) poſtquam ſediſſet annos tres, ac totidem menſes, mortuus eſt; inque locum eius reſtitutus *Theodorus Syncellus*, quem ante ipſum fuiſſe ex eodem throno ob Monothelitarum patrocinium depoſitum vidimus: ſed homo verſipellis Catholicam fidem ceu laruam ſuſcipiens, eam aggreſſus foris profiteri, ad Patriarchatum ſibi reditum præparauit: eum vero nactus, par eſt credere, omnia per quæ in Actis Oecumenicæ Synodi nouit ſibi ob hæreſim infamiam irrogatam, prorſus abſtuliſſe, quemadmodum ſuperius dictum eſt: nec eſt vero diſſimile, illud conſentiente etiam Imperatore, Catholico licet, perfeciſſe; perſuaſo nimirum, vt qui ipſum Theodorum in ſedem poſt rectæ fidei confeſſionem reſtituiſſet, eundem non amplius pateretur in Synodalibus Actis numerari inter hæreticos: hoc enim & in ipſius Imperatoris verti contumeliam, quod talem ad tantam ſedem prouexiſſet, quem Oecumenica Synodus, vt hæreticum damnaſſet. Et vt quod prætendebat facilius perficeret, Imperatori ingeſſiſſe putatur, (quis enim alius id potuit egiſſe?) vt Legati Romani variis prætextibus diutius Conſtantinopoli detinerentur, atque interim Synodalia Acta inde dimoueri non ſinerentur. Quæ autem poſt hæc ſecuta ſint, ſuo loco dicturi ſumus.

III. CONCIL. ROTOMAG.

Hoc eodem Redemptoris anno, Indictione decima, *Rotomagi* in Gallia ſub *S. Anſberto* eiuſdem ciuitatis Epiſcopo, vitæ probitate ac miraculorum editione clariſſimo, celebratum eſt CONCILIVM Generale, cuius Acta deſiderantur: tantum enim mentio de ipſo eſt apud Angradum monachũ in eius Sancti Rebus *c* geſtis; actumque inter alia tradit de priuilegio collato monaſterio Fontanellenſi, vt per ſuccedentia tempora, ſecundum S. Patris Benedicti regulam, & conceſſiones præcedentium Francorum Regum, ex ſemetipſis ſibi Abbatem monachi eligerent.

c *Ap. Sur. 9 Febr.*

IESV CHRISTI AN. 683.

LEONIS II. AN. I.

CONST. POGON. AN. 16.

I. LEO II PP. CREATVR.

ANno Chriſti ſexcenteſimo nonageſimo tertio, Indictione vndecima, mortuo (vt diximus) *S. Agathone* Romano Pontifice, ſubrogatus eſt in locum eius LEO huius nominis Secundus, natione Siculus, Pauli filius, vir pietate & eruditione præſtantiſſimus, muſicæque peritiſſimus. Cuius ordinationi cum Anaſtaſius *a* tradat interfuiſſe Ioannem Epiſcopum Portuenſem, quem vidimus Legatum adſtitiſſe Sextæ Synodo Oecumenicæ; inde etiam manifeſtius probatur, quod dictum eſt anno ſuperiori de prorogatione vitæ Agathonis vſque ad hunc annum poſtquam iidem Legati redierunt Conſtantinopoli Romam: defunctumque eſſe

a *Anaſt. in Leon. in fi.*

quarto Idus Iunii; ac poſt eius obitum, ſedem vacaſſe menſes duos, & dies quinque, vſque ad ordinationem Leonis, quæ facta eſt decimaquinta menſis Auguſti.

II. ACTA SYNODI SEX. CORRVPTA ROMAM MISSA.

Statim autem vt Leo ordinatus eſt, ait Anaſtaſius eum ſuſcepiſſe Sextam Synodum, eiuſque Acta è Græco in Latinum vertiſſe: ſed fuiſſe eadem (quod ſuperius diximus) corrupta à Theodoro Conſtantinopolitano, æque patet ex eodem Anaſtaſio, dum aſſentitur fuiſſe in eis nomen Honorii inter damnatos hæreticos numeratum inuentum, prout ea, quæ præ manibus habentur, Acta præferunt; cum tamen in Agathone, dum agit de ſingulis Actionibus eiuſdem Synodi, recenſetque damnatos hæreticos ſigillatim, nullam de Honorio habuerit mentionem. Extant *b* & quædam eiuſdem Leonis nomine ſcriptæ epiſtolæ tam ad Imperatorem Conſtantinum, quam ad Eruigium Regem & Epiſcopos Hiſpaniæ, in quibus pariter Honorii damnatio ſæpius repetitur. Quæ ſi germanæ probari poſſent, tum alterum de duobus oportuit eueniſſe; vel eam iniquiſſimam conditionem, neceſſitatem temporis Leonem ſubire coegiſſe, vt ſi id non feciſſet, damnata hæreſis iterum reuixiſſet, Actaque Synodalia abolenda fuiſſent: vel Leonem præteritarum rerum ignarum, neſciſſe ipſa Acta legitima Sextæ Synodi, eumque præteriiſſe, quæ de ſcriptis Honorii literis vel per Ioannem Pontificem, vel per Maximum Abbatem declaratio ſiue defenſio præceſſiſſet. Sed horum neutrum in Pontifice culpa caruiſſet: nec ad ea ſubterfugia recurrendum eſt, cum plurimis euidentiſſimis argumentis ſatis appareat eaſdem epiſtolas penitus eſſet adulterinas *c*. Quæ ſi veræ eſſent, indigeret potius ipſe Leo apologia, quod cedere viſus eſſet Græcorum impoſturæ de Honorii aſſerta falſa damnatione. Honorium enim neque extitiſſe hæreticum, neque in Synodo damnatum eſſe, aut damnari iure potuiſſe; ſatis ſuperque ſuperius eſt demonſtratum: adeo vt quæcunque aduerſus ea, & à quocunque dicta fuerint, neceſſe ſit prorſus euaneſcere.

b Tom. 2. Epiſt. Rom. Pont. & Tom. 3. Conc.

c Hoc pluribus demonſtrat Baron. ann. Tom. VIII. hoc an. quem tu viſu as: nobis enim ſatis, qua pro defenſione Honorii dicta ſunt ſuperius an. 633. num. V. & ſeqq. & an. 681. nu. III & ſeqq.

III. QVID LEO EGERIT DE HÆRETICIS ROMAM REMISSIS.

Cæterum de Macario, aliiſque in Sexta Synodo vere condemnatis hæreticis, Romam miſſis, illud ex Anaſtaſio habetur, eos ſcilicet dum nollent à ſuo recedere propoſito, per diuerſa monaſteria fuiſſe à Leone detruſos: Anaſtaſium autem presbyterum, & Leontium Diaconum Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ, Romam pariter à Synodo remiſſos ad palinodiam recantandam, ab eodem Leone poſt damnatas omnes hæreſes in communionem receptos eſſe.

IV. CONCIL. TOLET. XIII.

Hoc item anno, Æra ſeptingenteſima vigeſima prima, pridie Nonas Nouembris, habita eſt SYNODVS TOLETANA, Decimatertia ordine poſita, Eruigii Regis anno quarto inchoato menſe Octobri. In ſequenti Synodo Toletana nominatur iſtud Concilium Generale, eo quod ex omnibus Hiſpaniæ prouinciis vna ſimul conueniſſent Epiſcopi quadraginta octo, Vicarii vero abſentium viginti ſeptem, Abbates aut alii in dignitate Eccleſiaſtica conſtituti octo; & Comites ac Proceres viginti ſex, vna cum ipſo Rege Eruigio. Sanciti autem in eo fuerunt canones tredecim, tam de his quæ Rex ab eis decerni petiiſſet quam de aliis cauſis Eccleſiaſticis. In quibus plane eluxit modeſtia Regis, cum per Epiſcopos ſanciri voluit, quæ regii viderentur eſſe iuris; nempe de reſtitenudis in priſtinos honores & bona iis, qui tempore deceſſoris ſui Wambæ tyrannos fuerant conſectati; & de relaxatione tributorum antea debitorum. Adeo vt nihil tunc magis viderentur cupere Hiſpaniarum Reges, quam ciuilia etiam quæque negotia ad Epiſcopale forum referre: cum econtra hodie nihil ſolicitius ac vehementius prouinciarum Præſides agant, quam vt cauſas Eccleſiaſticas in ſæculare iudicium quibuſvis prætextibus trahant.

MODESTIA ANTIQVORVM REG. HISP.

V. *d Conc. Tol. XIII. c. 7.* DE IIS QVI VINDICTA à SANCTIS EXPETERE SOLEBANT.

Inter alia vero de rebus Eccleſiaſticis illud ibidem ſancitum *d* eſt, vt non amplius auderet quis ſacerdos, cuiuslibet cauſa doloris, aut amaritudinis fraternarum rixarum, altaria denudare, luminaria extinguere, aut diuina officia ab Eccleſiis ſubtrahere. Quod enim aliquando nonnulli ſancti viri magna ex cauſa, nec niſi diuino impellente Spiritu, aduerſus potentiores bona Eccleſiæ inuadentes eo modo conſueuiſſent excitare Sanctos illos quorum eſſent ablata bona, poſt alia remedia fruſtra tentata; accideretque, vt propediem vindicta diuinitus immiſſa pertingeret delinquentes; (cuius rei nonnulla videre eſt exempla apud Gregorium *e* Turonenſem;) iſti paſſim id ipſum ad priuatas iniurias vindicandas impie vſurpabant: quod ne amplius quis tentare aliquando præſumeret, Patres ſancito canone vetuerunt.

e Greg. Tur. de gl. mart. lib. 1. c. 89. de gl. confeſ. c. 71. & c. ap. Bar. To. VII. ann. 579. XVI. & 583. XLVIII.

VI. DE ACTIS SEX. SYN. ROMA IN HISP. MISSIS.

Celebrato itaque prædicto Concilio, reuerſiſque ad ſuas Eccleſias Epiſcopis, cum allatæ eſſent in Hiſpaniam litteræ Leonis Romani Pontificis, ſimulque Sextæ Synodi Acta ab ipſo miſſa, nec tempus opportunum eſſet ingruente ſæua hieme eos iterum conuocandi; viſum eſt in ſequentem annum differre eius rei tractationem. Ne tamen iſtiuſmodi mora aliquam inobedientiæ ſuſpicionem poſſet afferre, conſultum fuit, vt interim ea per Eccleſias ad Epiſcopos mitterentur; fieretque confirmatio rerum in Oecumenico Conuentu geſtarum, quæ vna cum apologia de dilato negotio ad Romanum Pontificem dirigeretur. Hæc quidem teſtantur Acta Synodi Toletanæ Decimæquartæ, anno ſequenti celebratæ.

IESV CHRISTI AN. 684.

BENEDICTI II. AN. 1.

CONST. POGON. AN. 17.

I. LEON. PP. OBITVS.

ANno Chriſti ſexcenteſimo octogeſimo quarto, Indictione duodecima, *Leo* Papa vbi ſediſſet menſes decem & dies quatuordecim, mortuus eſt quarto Calendas Iulii; qua die in Eccleſiaſticis Tabulis inter Sanctos adnumeratus habetur, etiamſi apud Anaſtaſium defunctus ponatur quinto Nonas Iulii; quem & ſepultum dicit apud Sanctum Petrum. Habet quoque, eius temporibus factum eſſe, vt ex iuſſione Imperatoris Eccleſia Rauennenſis reſtituta fuerit ſub ordinatione Sedis Apoſtolicæ; hoc eſt, vt defuncto Archiepiſcopo, qui in eius locum eligeretur, iuxta antiquam conſuetudinem Romam veniret ordinandus. Additque inſuper eundem Leonem feciſſe Conſtitutum, vt Archiepiſcopi nihil pro vſu Pallii, aut diuerſis officiis Eccleſiæ, perſolue e deberent: quod etiam conſtat iam olim in Concilio Romano S. *a* Gregorium ſtatuiſſe. Denique ait Anaſtaſius, ſedem Leonis vacaſſe menſem vnum, & dies viginti duos. Quapropter hoc eodem anno, die vigeſima Auguſti, BENEDICTVS creatus eſt, eius nominis Secundus, patria Romanus, filius Ioannis, pietate, doctrina, virtutibuſque clariſſimus. Cuius tempore Eccleſiam Romanam in priſtinam libertatem reſtitutam eſſe, Anaſtaſius eſt auctor: cum (vt ait) Conſtantinus Imper. ei conceſſit, vt qui deinceps eligeretur in Summum Pontificem, mox nulla expectata Imperatoris confirmatione ordinaretur.

a Greg. 4. ep. 44. ap. Bar. Tom. VIII. ann. 595. LVIII.

BENED. II. CREATVR. REDDITA AB IMP. LIBERTAS ELECTIONIS RO. PONT.

II. DE LITERIS BENED. PP. IN HISP. MISSIS.

Feruntur eiuſdem Benedicti iam electi, nondum tamen conſecrati, duæ epiſtolæ, altera ad Petrum Notarium, altera vero ad Regem Eruigium, de miſſione in Hiſpanias Actorum Sextæ Synodi. Sed cum eadem Acta iam antehac à Leone illuc miſſa viderimus, eiuſmodi epiſtolæ apertæ conuincuntur impoſturæ; non ſolum, quod in eis Benedictus illa Acta tunc primum mittere dicatur, ſed maxime, quod eſſe reperiantur eædem ipſæ, quæ titulo Leonis ad eundem Regem habentur inſcriptæ; quas æque ſuppoſitas fuiſſe vidimus. Scripſit quidem Benedictus litteras ad Hiſpaniæ Epiſcopos; ſed anno ſequenti *b*, poſtquam accepiſſet confirmationem ab ipſis factam Sextæ Synodi in Concilio, quod (vt mox dicetur) celebrarunt hoc ipſo anno. Eſt enim de iis certa teſtificatio in Actis Decimæquintæ Synodi Toletanæ celebratæ anno Domini ſexcenteſimo octogeſimo octauo. Quibus quidem litteris monuit eos Benedictus, vt corrigerent, vel declararent nonnulla, quæ ſubduriuſcule vel ambigue ab ipſis dicta viderentur de Subſtantiis & Voluntatibus in Chriſto, aliiſque nonnullis capitulis.

b Vbi Baronius agit de eis.

III. CONC. TOLET. XIV. PRO CONFIRMAT. SEXTÆ SYN. OECVM.

Hoc igitur eodem anno, qui & quintus Eruigii Regis numeratur, Æra ſeptingenteſima vigeſima ſecunda, menſe Nouembri, celebrata eſt SYNODVS TOLETANA, ordine Decimaquarta, occaſione receptarū Leonis Pontificis litterarum

& Actorum Sextæ Synodi. Interfueru t Epiſcopi ſeptemdecim,atque alii per Vicarios decem,ſexque Abbates. A quibus,præter ea,quæ in fine ſuperioris anni dicta ſunt, conſtitutum eſt, vt poſt quatuor Oecumenicas Synodos, nempe Nicænam,Conſtantinopolitanam, Epheſinam, & Chalcedonenſem,hæc quæ Sexta dicitur, quinto loco poneretur. Quæ ipſi idcirco,non vt abiicerent Quintam; ſed quod in ea nihil de fide, (vt ſæpe dictum eſt) ſed de perſonis tantummodo actum eſſet,eadem iis prætereunda, vt non neceſſaria ad dogmata,viſa eſt.

IV. FILII IMP. DATI IN FILIOS BENEDICTO PP.

Hoc pariter anno,qui præcedit obitum Conſtantini Imperatoris,contigiſſe ait Anaſtaſius,vt Benedictus Papa receperit mallones capillorum Iuſtiniani & Heraclii filiorum eiuſdem Conſtantini, ab eo ad ſe miſſos. Per *Mallones* autem intelligit cirros capillorum:μαλλὸς enim,idem eſt, quod Vellus ſeu Coma. Quid autem hoc ſignificaretur ſymbolo,ex Paulo Diacono poſſumus intelligere, dum ait *c* Carolum Principem Francorum Pipinum filium ſuum ad Luithprandum direxiſſe,vt eius,iuxta morem capillum ſuſciperet; qui eius cæſariem incidens ei pater effectus eſt. Ex quibus eam his temporibus videas conſuetudinem viguiſſe, vt per eiuſmodi exhibitionem capillorum quis alicui offerretur in filium,& qui eos acciperet patris nomen conſequeretur. Itaque voluit pius Imperator, vt filii ſui ſcirent ſe Romanum Pontificem habere peculiarem parentem,cuius monitis impenſius parere deberent. Eſt vero etiam apud eundem Anaſtaſium *d* in hiſtorica præfatione ad Octauam Synodum, aliud eiuſmodi capillorum abſciſſionis exemplum, cum de admirabili ſtudio Regis Bulgarorum erga Romanam Eccleſiam agens, ſcribit illum eo vſque pietatis proceſſiſſe, ac tanta veneratione B. Petrum coluiſſe, vt quadam die manu propria capillos ſuos apprehendens, contemplantibus cunctis, Apoſtolicæ Sedis Legatis tradiderit, dicens, *Omnes Primates & cuncti populi Bulgarorum terræ cognoſcant, ab hodierno die me ſeruum fore poſt Deum B. Petri, & eius Vicarii.*

c Paul. diac. lib. 6. c. 53. noua edit. PER CAPILLOR. EXHIBITIONEM SIGNIFICATA FILIATIO ADOP.

d Ap. Baro. Tom. X. an. 869. num. LXXIII.

V. THEOD. EPISC. CÓST. MORITVR.

Hoc eodem anno Theodorus Conſtantinopolitanus Epiſcopus, impius ille malorum omnium fabricator, mortuus eſt,cum ſediſſet (vt teſtatur Nicephorus) annum vnum & menſes decem;& in eius locum ſubrogatus *Paulus* ex laico. Quis vero iſte fuerit,& quomodo hæc ſe habuerint,ſcriptorum inopia latet.

VI.

Hoc item anno Ecgfridus Nordhumbrorum in Anglia Rex, miſſo in Hiberniam exercitu vaſtauit miſere gentem innoxiam, ita vt nec eccleſiis parceret aut monaſteriis. Sed mox vindice Deo pœnas ſui reatus luit, dum anno ſequenti ipſemet exercitum ad vaſtandos pariter ſine cauſa Pictos ducens,ab iis cum maxima parte militum trucidatus eſt. Hæc pluribus Beda *e*: qui addit, ab hoc tempore cœpiſſe virtutem regni Anglorum diffluere, Pictis & Britonibus magna ex parte ſe in libertatem vindicantibus, terraſque ſuas recipientibus.

e Bed. lib. 4. hiſt. Angl. cap. 26. REGNVM ANGLOR. EX SACRILEGIO ET INIVSTITIA DECIDIT.

IESV CHRISTI AN. 685.

IOAN. V. AN. I.

IVSTIN. IVN. AN. I.

I. IVSTINIANVS IVN. IMPERAT.

ANno Domini ſexcenteſimo octogeſimo quinto, cœpto Indictione decimatertia,Conſtantinus Imp vbi regnaſſet annos ſeptédecim, diem obiit, relicto IVSTINIANO filio Imperii hærede: quem Anaſtaſius in Ioanne tradit, hoc anno inchoante decimaquarta Indictione menſe Septembri imperare cœpiſſe. Quo tempore diuino veluti miraculo factum eſt, vt cum ipſe Iuſtinianus pene puer eſſet, nulliuſque conſilii,& crederetur Orientale Imperium penitus collapſurum; Deus non ſolum continuerit barbaros ne aduerſus eum mouerent exercitus,ſed ſponte ipſi venerint inſtaurare ſancitam cum patre eius concordiam, aucto etiam, quod ipſi perſoluendum eſſet tributo. Id enim de Abimelecho Saracenorum Principe Cedrenus *a* teſtatur. Et Theophanes ait, miſſum hoc eodem anno à Iuſtiniano cum exercitu Leontium; Romano Imperio acquiſiuiſſe Armeniam, Iberiam, Albaniam, Hircaniam, atque Mediam, interemptis Saracenis illic exiſtentibus.

a Cedr. in Iuſt. an. I.

II. ERRORES ARMENIORVM.

Inuentos autem in Armenia Manichæos Imperatorem igne comburi iuſſiſſe, iam alia occaſione ex Petro Siculo ſuperius retuliſſe meminimus. Verum non his tantum malis eo tempore laborauit Armenia; ſed & qui diu ſub Saracenis deſederant Chriſtiani, contractis diuerſis erroribus, vino tantum in ſacrificio Miſſæ vtebantur,nulla admixta aqua; ad ſacerdotium nullum admittebant Iudæorum, niſi qui ex ſacerdotali genere orti eſſent; Quadrageſimæ tempore diebus Sabbati atque Dominicis caſeum & oua comedebant; ac denique more Iudaico carnes intra altare aſſabant, eaſque populo comedendas diſtribuebant; vt de his conſtat ex canonibus nomine Sextæ *b* Synodi poſtea ſancitis.

b Sext. Syn. c. 32. 33. 46. 100.

III. BENED. PP. MORITVR.

Hoc item anno *Benedictus* Papa, vbi ſediſſet menſes octo & dies ſeptemdecim, diem obiit ſeptima Maii, qua relatus inter Sanctos reperitur in Tabulis Eccleſiaſticis: qui & ſepultus eſt apud S. Petrum. Cum autem ſedes vacaſſet menſes duos,& dies quindecim,ſubrogatus eſt in locum eius vigeſima ſecunda Iulii, IOANNES huius nominis Quintus, natione Syrus ex prouincia Antiochia, Cyriaci filius, vir optimis moribus ac literis præditus; qui dum eſſet diaconus, miſſus fuerat ab Agathone Papa vnus ex Legatis ad Sextam Synodum. Ipſeque poſt multa tempora, iuxta priſcam conſuetudinem, ſtatim poſt electionem, non expectata aut petita confirmatione Imperatoris, conſecratus eſt Pontifex, ex conceſſione ſuperiori anno facta à Conſtantino Auguſto. Hæc omnia ex Anaſtaſio.

IOANNES CREATVR.

IV. CONCIL TYRANNI CVM GALLIC.

Eodem anno Domini ſexcenteſimo octogeſimo quinto, *Synodus* in Galliis à Rege Theodorico opera Ebroini Maioris Domus celebrata eſt, quæ vere tyrannica dicenda fuit; nempe ad id tantummodo coacta, vt de Epiſcopis quos tempore Childerici Regis ſibi contrarios fuiſſe Ebroinus ſuſpicabatur, ipſe pœnas ſumeret. Itaque multos eorum Epiſcopatu priuauit, alios exilio mulctauit, quoſdam etiam pœnis ſubiecit; interque alios *S. Leodegarium* Auguſtodunenſem, quem poſt famem & carceris ſqualorem, poſt oculorum euulſionem, planrarumque pedum conciſionem, ac linguæ & labiorum exciſionem, poſt denique multa alia diuturnaque ſupplicia, tandem capite truncari iuſſit: ſicque idem ſanctus Dei ſeruus feliciter martyrium conſummauit die ſecunda Octobris. Hæc breuiter Sigebertus *c*; quæ fuſius narrat Vrſinus in Rebus *d* geſtis eiuſdem S. Leodegarii; quas fideliſſime ſcripſit iuſſu Archoaldi Epiſcopi Pictauienſis eiuſdem Sancti æqualis: vbi etiam traditur, *Guairinum* quoque Leodegarii fratrem, eiuſdem Ebroini iuſſu ad palum alligatum fuiſſe lapidibus obrutum; ſed & ipſum Leodegarium poſt linguæ exciſionem vſum loquelæ recepiſſe, eiuſdemque corpus amputato capite ſeſe erigens, quaſi horæ vnius ſpatio ſtetiſſe; ac deinde multa ad illud edita eſſe miracula; ipſiuſque perſecutores ac percuſſores diram paſſos eſſe diuinam vindictam. Denique omnium malorum auctor impiiſſimus Ebroinus, tertio poſt eiuſdem Sancti martyrium anno *e*, ab Ermenfrido trucidatus eſt; eiuſque anima ad infernum deduci diuina reuelatione audita à cæco, cui idem effoderat lumina: vt Ado Viennenſis eſt auctor.

S. LEODEGARII MARTYRIVM.

c Sigeb. in Chro. hoc an. *d Ap. Sur. 2 Oct.*

DIVINA VINDICTA IN PERSECVTORES.

e Nempe Domini 687. vbi de eius nece Baron.

IESV CHRISTI AN. 686.

CONONIS AN. I.

IVSTINIANI IVN. AN. 2.

I. IOAN. PP. OBITVS.

ANno Chriſti ſexcenteſimo octogeſimo ſexto, Indictione decimaquarta, *Ioannes* Papa vbi ſediſſet annum vnum, & dies vndecim, (vt Anaſtaſius habet) mortuus eſt die ſecunda Auguſti, & ſepultus apud S. Petrum; ceſſauitque Epiſcopatus eius menſes duos, & dies decem & octo: ſicque die vigeſima Octobris ſucceſſor eius CONON creatus eſt Pontifex, conſentientibus in eum omnium votis, cum antea

CONONIS SVBROGATIO.

ſchiſmate diuiſi eſſent in electione *Theodori & Petri* eiuſdem Eccleſiæ presbyterorum. Hæc pluribus Anaſtaſius: qui ait eundem Cononem fuiſſe genere Thracem, educatum in Sicilia, inde vero in Eccleſia Romana inter presbyteros me ruiſſe; quem & multis egregiis virtutibus præditum laudat. Addit porro, illo creato, confeſtim ad Theodorum Exarchum Legatos ex more directos fuiſſe, qui eum de his admonerent. Nimirum cum Romani Pontificis confirmationem remiſiſſent Imperatores; voluerunt tamen, vt nō crearetur abſque Italiæ Exarchi, qui propius adeſſet, conſenſu: ex quo & illud obortum eſt malum, vt ambientes Pontificatum, per Exarchi miniſterium illud quomodocumque conſequi conarentur, ſæpeque ſchiſmata inde conflarentur.

EXARCHI CONSENSVS IN ELECT. PÕT.

II. IVSTIN. IMP. FIDEI CATHOL. PRODITOR.

Quin & Iuſtinianum Aug. qui hoc tempore imperabat, haud ſanæ fidei extitiſſe; ſed & aduerſatum eſſe Cononi Papæ, eiuſque Legatos Conſtantinopolim miſſos præuaricari coegiſſe conſtat ex literis Nicolai Pontificis ad Michaelem Imper. Vnde & quod Cedrenus hoc anno tradit, formam à Conſtantino patre conſcriptam, per Iuſtinianum perturbatam eſſe; nihil aliud quam firmatam à Conſtantino fidem Catholicam aduerſus hæreticos, per Iuſtinianum emotam intelligere voluiſſe, eiuſdem exitus declarauit: quantumuis ſcribat Anaſtaſius, eum per literas Cononi promiſiſſe, ſe illibatam perenniter conſeruaturum fidem Catholicam. In reliquis vero ſcimus eodem Anaſtaſio auctore, ipſum Iuſtinianum voluiſſe videri de Romana Eccleſia bene mereri, dum ex parte minuit capitationem patrimonii eiuſdem Eccleſiæ.

III. CONSVLENDVS PONT. CLERVS IN REB. AGENDIS.

Sed quod rurſum ad Cononem ſpectat; illud perperam factum ab eo idem Anaſtaſius tradit, quod cum morte Theophanis vacaret Eccleſia Antiochena paſtore, quorundam Eccleſiaſticorum perſuaſione, præter conſuetudinem inconſulto Romanæ Eccleſiæ Clero ordinarit *Conſtantinum* Diaconum Eccleſiæ Syracuſanæ, eique pallium ex more cōceſſerit. Sed factum eſt, vt cum qualis ille eſſet detectus fuerit, nempe factioſus homo & ad conflandas diſcordias natus, eius rei gratia, arcta cuſtodia idem aſſeruari iuſſus fuerit ab Imperatoris Magiſtratibus qui Siciliam adminiſtrabant.

IV. KILIANVS CONVERTIT FRANCONIOS.

Accidit quoque temporibus iſtis, vt vigente in Hibernia monaſtica diſciplina, nonnulli monachi cupierint Euangelium annuntiare gentibus. Inter quos eminens *Kilianus* nobilibus parentibus natus, ſacris literis probe imbutus, virtutibuſque pariter exornatus, Romam profectus, & à Conone Pontifice Epiſcopus creatus, poteſtatem accepit gentibus prædicandi: qui in Germaniæ prouinciam, dictam *Orientalem Franciam*, quam iam antea luſtrauerat, adueniens, eam gentem vna cum ipſius Duce Gosberto a cultu idolorum ad Chriſti fidem conuertit, in ciuitate Wirtzburg ſiue Herbipoli dicta, ſedem conſtituens; vt fuſius narratur in Rebus *a* ipſius geſtis. Quomodo vero martyrium poſtea adeptus fuerit, ſuo loco dicetur. Hic autem monendus eſt lector, diuerſum ab iſto eſſe illum alium *Kilianum* item Hibernum, qui gloria confeſſionis illuſtris claruit in territorio Atrebatenſi; de quo Molanum *b* conſule.

a *Ap. Sur. 8. Iul. Edidit etiam illam cum Notis Serar. ius.* b *Molan in Natal. SS. Belg. 13. Nouemb.*

V. IVLIANI TOLET. LVCVBRATIO NES ADVERSVS IVDÆOS.

Hoc inſuper tempore vexabantur Hiſpaniarum Eccleſiæ multitudine Iudæorum; qui haud valentes Regum legibus, Synodalibuſque decretis coerceri, inter alia exprobrare ſolebant Chriſtianis falſam annorum ſupputationem ab origine mundi, ex qua factum eſſet, vt ipſi perperam Meſſiam recenſerent, cuius aduentus nondum tempus adeſſet. Ad quorum procaciam retundendam, Eruigius Rex rogauit S. Iulianum Toletanum Epiſcopum, vt ſuis ſcriptis eoſdem redargueret. Præſtitit id ipſe quam fideliſſime, tres eo argumento libros edens, qui adhuc extant; quos ſe abſoluiſſe hoc anno Domini ſexcenteſimo octogeſimo ſexto, Æra ſeptingenteſima vigeſima quarta, teſtatur *c*. Manifeſto autem errore *d* in huius Iuliani commentariis inſcribitur Iulianus *Pomerius*: ſiquidem qui *Pomerii* nomine recenſetur inter Scriptores Eccleſiaſticos, (& natione Maurus, atque ordine presbyter tantummodo fuit, nec in omnibus recte de fide ſenſit) ante ducentos ferme annos vixit in Galliis tempore Gelaſii Romani Pontificis, vt auctore Gennadio comperies. Sed inde fluxit erroris occaſio, quod vterque quoſdam eodem titulo commentarios edidit, nempe Prognoſticon; quos tamen multa ab inuicem diſcriminent. Fuit vero & alius inſuper Iulianus Diaconus Eccleſiæ Toletanæ, cuius eſt præfatio in libros S. Ildefonſi de laudibus B. Mariæ, æque cognomine inſcriptus *Pomerius*; qui quidem cum in ea præfatione meminerit Sisberti Archiepiſcopi Toletani, qui poſt Iulianum defunctum eam Eccleſiam rexit, vtique ſe diuerſum omnino ab eo conſtituit.

c *Iul. aduer. Iuda. lib. 3. in fi.* d *agit de his Baron. plurib. in Not. ad Ro. Martyr. 8. Mart.*

PLVRES IVLIANI. *

[* Quorum duo cum abſque controuerſia *Pomerii* cognomen habuerint, ait Bellarm. de Script. Eccleſ. ſe non videre cur non & tertius æque habere potuerit.]

IESV CHRISTI AN. 687.

CONONIS item 1.

IVSTINIANI IVN. AN. 3.

I. CONON. PAPÆ OBITVS.

ANnus Chriſti ſexcenteſimus octogeſimus ſeptimus, cœptus eſt Indictione decimaquinta. Quo mortuus eſt *Conon* Papa die decimatertia menſis Octobris, inchoata iam à menſe Septembri Indictione prima, cum ſediſſet menſes vndecim, & dies viginti tres, vt Anaſtaſius tradit; quem potius ſequimur, quam alios qui Anaſtaſio antiquiorem non habent aliquem cui inhæreant. Sepultus eſt autem ad S. Petrum; & ceſſauit Epiſcopatus eius menſes duos, ac dies tredecim.

II. SERGII ELECTIO.

Quo tempore dirum conflatum eſt ſchiſma inter *Theodorum* Archipresbyterū & *Paſchalem* Archidiaconum, populo pro illis in duas factiones diuiſo; donec maxima pars Cleri cum Optimatibus ac Iudicibus conuenientes, vno conſenſu vigeſima ſexta menſis Decembris Pontificem crearunt SERGIVM presbyterum, natione Syrum, patria Antiochenum, ex patre Tiberio, virum inſignis probitatis & doctrinæ, qui diu in Sicilia vixerat, ac poſtea ab Adeodato Papa in Clerum Eccleſiæ Romanæ coaptatus fuerat, & à S. Leone presbyter ordinatus Tituli S. Suſannæ. Cui cū ſtatim Theodorus Archipresbyter ceſſiſſet, Paſchalis quoque pudore coactus id ipſum publice egit; ſed clanculum Ioannem Exarchum promiſſis centum auri libris Rauenna Romam acceſſiuit: qui repertis omnibus in perſonam Sergii conſenſiſſe, & ipſe Paſchali ſuffragari erubuit; verumtamen centum auri libras ab eo ſibi promiſſas, ab Eccleſia S. Petri, fruſtra reclamante Sergio, immitiſſime extorſit. Paulo vero poſt ſceleratus Paſchalis ſortilegiis & idololatriæ attendere detectus, Archidiaconatus dignitate priuatus eſt, & monaſterio incluſus; vbi poſt quinquennium impœnitens mortuus eſt.

PASCHALIS SCHISMAT. MISERR. FINIS.

Hæc omnia ſummatim ex Anaſtaſio. Sed ex eiuſdem Sergii ſepulchri epitaphio, quod ex veteribus monumentis Vaticanæ baſilicæ Manlius edidit, plane intelligitur, prædictum THEODORVM cognitum fuiſſe Pontificem, nec niſi eo mortuo ſediſſe Sergium. Quod quidem reliquos ſcriptores penitus præteriit.

THEODORVS SEDIT ANTE SERGIVM.

III. EGICAN. HISP. REX.

Hoc item anno contigit mori Eruigium Regem Hiſpaniarum, anno regni ſui octauo inchoante; inque eius locum ſubrogari Egicam, ſiue Egicanem, Wambæ olim Regis conſobrinum, ſiue (vt alii volunt) filium, ipſius vero Eruigii generum; præteritis Eruigii filiis, quod minus iuſte eorum pater regnum adminiſtraſſet. Hæc ex Tudenſi, & Concilio Toletano anno ſequenti habito.

IV.

Hoc eodem anno, decimotertio Calendas Aprilis mortuus eſt ſanctitate celebris, Anglorum decus, *Cudbertus* Epiſcopus Lindisfarnenſis; cuius vita ab infantia ad ſenectutem virtutibus micans, nec obitu potuit obſcurari, illuſtrata diuinitus eius ſanctitate miraculis, quæ Beda *a* recenſet in Rebus geſtis Anglorum, copioſius autem cum eiuſdem Vitam proſecutus eſt carmine atque ſoluta oratione.

a *Bed. de geſt. Angl. lib. 4. c. 27. & ſeq.*

IESV CHRISTI An. 688.

SERGII An. 1.

IVSTINIANI IVN. An. 4.

I. Concil. Tolet. XV.

ANno Chriſti ſexcenteſimo octogeſimo octauo, Indictione prima, Æra ſeptingenteſima vigeſima ſexta, menſe Maio, celebratum eſt in Hiſpania CONCILIVM TOLETANVM numeratum Decimumquintum: cui interfuerunt Epiſcopi ſexaginta vnus, per Vicarios vero quinque, Abbates vndecim, & Comites ſeptemdecim. In quo primum ea quæ ante biennium fuerant à Benedicto Papa in ipſorum Epiſcoporum Hiſpaniæ literis adnotata (ob quod, paulo licentius Iulianus Toletanus, cui omnia huius Concilii ſcripta tribuuntur, in eundem Benedictum inſultauit) examinantes; recte pieque, & ex Patrum ſententia eſſe prolata docuerunt, elucidantes quæ à ſe ambigue dicta viſa eſſent, quam eorum declarationem Romam miſſam eſſe, & à Sergio Pontifice comprobatam, Rodericus teſtatur. Poſtea vero ex humillima Regis Egicanis maxime pii & religionis tenaciſſimi ſuggeſtione, actum eſt de duobus ſibi in ſpecie aduerſantibus eiuſdem Regis iuramentis factis Eruigio Regi; altero de filiorum eius & vxoris omnimoda aduerſus omnes protectione atque defenſione; altero vero de miniſtranda populo iuſtitia abſque aliqua perſonarum acceptione. Quibus vna conciliatis, finis Synodo impoſitus eſt. Sunt tamen rerum Hiſpaniæ ſcriptores, qui eundem Egicanem odio plus æquo indulſiſſe tradant, vt qui filiam Eruigii nomine Cixilonem in coniugem acceptam repudiauerit, vindictamque ſumpſerit de nobilibus compluribus, quorum arte fuiſſet Wamba regno priuatus. Verum quod ad repudium attinet, ſi factum eſt, nonniſi ex cauſa ſacris legibus approbata factum oportuit: quæ enim vigebat Hiſpanorum Epiſcoporum vigilantia in cuſtodia ſacrorum canonum, & in Regem præſcripta auctoritas, id exiſtimare nos cogit. Quod vero ad reliqua, etiam teſtificatio Synodi Toletanæ *a* Decimæſextæ eum liberum immunemque reddit, dum inter alias eius virtutes extollit miſericordiam in aduerſarios ſuos.

Diſcrepantia iuramenti Regis Egicanis conciliata.

a Conc. Tol. XVI. c. 8.

II. Theod. Franc. Reg. obitus.

Hoc eodem anno mortuo Theodorico Francorum Rege, quem regnaſſe tradunt annos vndeuiginti, ſucceſſit eius filius Clodoueus huius nominis Tertius. Reiiciunt vero alii obitum Theodorici in annum ſuperiorem; ſed magis huic Chronologiæ aſſentiri videtur Angradus monachus in Vita *b* S. Anſberti Rotomagenſis Epiſcopi, dum annum decimumtertium eiuſdem Regis iungit anno Domini ſexcenteſimo octogeſimo ſecundo, & Indictioni decimæ. Porro iam ipſi Francorum Reges, ſiue quod puerili ætate regnum caperent, ſiue ſocordia, vel voluptuoſæ vitæ cupidine, imbelles penitus redditi, procul aberant ab adminiſtratione curaque Regni: adeo vt in Maioribus Domus (vt vocare conſueuerant) totum eſſet regimen collocatum. quod ita permanſit vſque ad annum Domini ſeptingenteſimum quinquageſimum.

b Ap. Sur. 9. Febr.

IESV CHRISTI An. 689.

SERGII An. 2.

IVSTINIANI IVN. An. 5.

I. Ceadvallæ Reg. Anglor. pietas, peregrinatio, et obitus.

ANno Chriſti ſexcenteſimo octogeſimo nono, Indictione ſecunda, S. Ceadualla Rex Occidentalium Saxonum, cum genti ſuæ præfuiſſet duobus annis ſtrenuiſſime, relicto regno propter Deum, peregrinatus eſt Romam ad Limina Apoſtolorum; ibique ex voto baptizatus à Sergio Pontifice, adhuc in albis conſtitutus exoptatum diem clauſit extremum anno ætatis trigeſimo; ſepultuſque eſt in eccleſia S. Petri Apoſtoli, cuius & nomen in baptiſmo ſuſceperat. Hæc pluribus Beda *a*. Eundem vero in itinere in Minorem Britanniam nauigio venientem, inuiſiſſe S. Wlmarum Abbatem, & ab eo de rebus diuinis abunde eruditum eſſe, traditur in Actis *b* eiuſdem S. Wlmari. Inſuperque auctor eſt Paulus *c* Diaconus, eundem Regem Romam pergentem exceptum hoſpitio fuiſſe à Cuniberto Longobardorum Rege, quem iam antea Bertharidus pater in conſortium regni adſciuerat. Cæterum quem Beda *Ceaduallam Regem Saxonum* dixit, alii plerique omnes, qui res Britannorum ſunt proſecuti, nominant *Ceduáldradum*, aiuntque fuiſſe non Saxonum Regem, ſed Britannorum, eundemque eius gentis nouiſſimum. Quibus conciliandis dici forte poterit, fuiſſe quidem re vera Britannorum Regem, ſed ob deuictos Saxones, (quod de ipſo teſtatur *d* Beda) partemque regni illis ademptam, ad maiorem gloriæ titulum Regem Saxonum dici voluiſſe. Porro & complures alios Anglos omnis ſexus, generis, ac conditionis homines, huius Regis imitatos exemplum, abdicato ſæculo conuolaſſe ad Limina Apoſtolorum, idem Beda teſtis eſt.

a Bed. lib. 5. c. 7.
b Ap. Sur. 20. Iul.
c Paul. diac. lib. 6. c. 15.
d Bed. lib. 4. c. 15. 16.

II. Kiliani et socior. martyrium.

Hoc eodem anno, octauo *e* Idus Iulii, tribus martyribus Germania illuſtrata eſt. Cum enim S. Kilianus, de quo ſuperius, Wirtzburgenſis ſiue Herbipolenſis Epiſcopus, Goſbertum Franconiæ Ducem iam Chriſtianum redditum admoneret, vt relinqueret vxorem fratris ſui, quam ante baptiſmum ſibi coniunxerat; eiuſdem fœminæ (cui Geilæ nomen) odium in ſe acerbiſſimum concitauit. Ideoque Goſberto ad quoddam bellum profecto, eadem ipſum *Kilianum* Epiſcopum, iam de proxima morte diuinitus admonitum, vna cum *Colomanno* presbytero & *Totnano* Diacono, noctu per ſicarios ſecreto interfici curauit; & ne quis rem geſtam ſcire poſſet, in loco vbi ſepulti ſunt ſtabulum equorum fieri. Quare diu ipſorum morte occulta reddita, exiſtimantibus cunctis eos ad ſolitas peregrinationes abſceſſiſſe; tandem vno ex percuſſoribus, ipſaque Geila à dæmonibus correptis, ac miſere extinctis, tum facinus detectum, tum corpora reperta fuere; atque in diuinæ vindictæ cumulum, ipſe quoque Dux Goſbertus à ſuis intereremptus eſt, ipſiuſque filii & cognati ab eius prouinciæ adminiſtratione expulſi. Hæc omnia pluribus eorundem Martyrum Acta *f*, antiquitus fideliter ſcripta. Quorum quidem necem hoc anno Domini ſexcenteſimo octogeſimo nono accidiſſe, diſerte teſtatur vetus inſcriptio eorum ſepulchro indita, quam poſuit in ſuis Notis ad eadem Acta Nicolaus Serarius Societatis IESV: ex qua erroris arguitur Sigebertus, dum hæc ad alium annum refert.

e Martyrol. Rom.
f Ap. Sur. 8. Iul.

IESV CHRISTI An. 690.

SERGII An. 3.

IVSTIN. IVN. An. 6.

I. Novi Apostoli in Germaniam.

ANno Chriſti ſexcenteſimo nonageſimo, Indictione tertia, Deus nouos Apoſtolos decreuit ad Germanorum conuerſionem: quibus etſi iam olim Euangelium illuxiſſet, iidem tamen variis motibus ſæpius agitati, in priſtinas fere tenebras reciderant; cum & adhuc plures illic eſſent populi, quibus nunquam fuiſſet Verbum Dei prædicatum, ac præcipue Friſones & Saxones. A quibus cum ortum ducerent Angli atque Saxones, qui Britanniam occupatam incolebant; horum nonnulli pietate erga progenitores ducti, (auctore & impulſore potiſſimum S. Ecgberto Anglo, qui monaſticam in Hibernia diſciplinam propenſiſſimo ſtudio excolens, cupiuerat ipſe eam peregrinationem ſuſcipere, niſi diuinitus iuſſus eſſet alio pergere:) omnes numero duodecim, iidemque presbyteri, (vno excepto Adelberto Diacono, filio Regis Deirorum) è Britannia proficiſcentes, primo in Gallias diuerterunt ad Pipinum de Herſtallo Maiorem Domus Franciæ: qui cum nuper expulſo Rege Radbodo Friſones bello perdomuiſſet, in fauorem horum duodecim edicto vetuit, ne quis illis prædicantibus quicquam moleſtiæ inferret. Deinde vero qui inter illos auctoritate ac meri-

to præfulgebat *Wilbrordus*, ſiue Willebrordus, Romam perrexit ad Sergium Papam, vt ab eo, tanquam ſupremo Eccleſiæ paſtore, impetrata pro omnibus, ex more, Apoſtolatus licentia ac be. edictione, felicius opus ſuſceptum aggrederentur. Hæc pluribus Beda *a*: itemque Marcellinus *b* presbyter, & ipſe vnus ex illis duodecim, in Vita *S. Svviberti* vnius pariter ex eorundem numero. Quæ autem poſt hæc ſecuta ſunt, ſuis locis dicturi ſumus.

a *Bed. lib.* 5. *cap.* 10 *& ſeqq.* b *Ap. Sur.* 1. *Mart*

II. Hoc quoque anno *c* magnus ille *Theodorus* Tarſenſis, Dorouernenſis in Anglia Archiepiſcopus, ſanctitate clarus, doctrina eximius, poſtquam ſediſſet annos viginti duos, menſes tres, dies viginti, mortuus eſt anno ætatis octogeſimo octauo, die decima nona Septembris, qua relatus habetur inter Sanctos quos Eccleſia Catholica colit. Mortuuſque eſt pariter Hadrianus Abbas, quem vna cum Theodoro à Vitaliano Papa miſſum vidimus in Angliam. Theodoro vero ſucceſſit Berectualdus vir doctiſſimus; quem Romam eſſe profectum, vt ordinationem à Sergio Papa acciperet, teſtatur Anaſtaſius.

c *Bed. lib.* 5. *c.* 8. THEODORI DOROVERN. OBITVS.

III. Eodemque pariter anno diem obiit *S. Iulianus* Epiſcopus Toletanus, vbi ſediſſet annos decem, menſem vnum, dies ſeptem, relatus & ipſe inter *d* Sanctos. In cuius locum ſubrogatus eſt Siſebertus, quem alii Sigebertum, Siſbertum alii nominant; de quo poſtea.

d *Martyrol. Rom.* 8. *Id. Mart.*

IV. Quod autem pertinet ad res Orientales; Annales *e* hoc anno referunt pacem cum Saracenis olim pactam, leui cauſa, & magno totius Orientis damno, ab Imperatore eſſe ſolutam; quod ſcilicet pecunia ab illis tributi loco pendi ſolita, haud ex more cuſa eſſet ipſius Imperatoris imagine; ſicque nec oblatum in maſſa aurum accipere voluiſſe. Vnde plane expertus tunc Oriens eſt, quod habet Eccleſiaſtes *f*, *Væ tibi terra, cuius Rex eſt puer.*

e *Theoph. & Cedr. an.* 6. *Iuſt. m.* LEVISS. CAVSA RVMPENDÆ PACIS. f *Eccleſ.* 10.

IESV CHRISTI AN. 691.

SERGII AN. 4.

IVSTINIANI IVN. AN. 7.

I. ANno Chriſti ſexcenteſimo nonageſimo primo, Indictione quarta, Æra ſeptingenteſima vigeſima nona, Calendis Nouembris, celebratum habetur in Hiſpania CONCILIVM CÆSARAVGVSTANVM, Tertium ordine poſitum: in quo canones ſanciti duntaxat quinque reperiuntur. Inter alia vero, cum iam antea Toletanum Decimumtertium *a* ſtatuiſſet de vxoribus Regum, ne poſt eorum obitum ad ſecunda vota tranſirent; (ne videlicet occaſione nuptiarum Reginæ, daretur alicui animus inuadendæ tyrannidis:) in præſenti nunc Cæſarauguſtano, quo facilius eiuſmodi pericula euitarentur, additum *b* præterea eſt, vt relicta Regis poſt eius obitum veſtem regiam deponeret, religioſamque induens, cum monialibus in monaſterio vitam tranſigeret.

CONCIL. CÆSARAVGVST. III. a *Conc. Tol.* XIII. *c.* 5. DECRETA DE VIDVIS REGVM HISP. b *Conc. Cæſaraug. III. c.* 5.

II. Hoc item anno mortuus eſt Bertharidus Rex Longobardorum laudatiſſimus, pietate, iuſtitia, ac miſericordia præſtans, cum regnaſſet ſolus annos ſeptem, decem autem cum filio Cuniperto. Hæc ex ſententia Pauli *c* Diaconi. Cunipertus vero iam ſolus regnans, aduerſarium paſſus eſt Alachim Ducem Tridentinum ſubditum ſuum, qui contra Bertharidum iam inſurrexiſſet, hominem ſæuum, ac præcipue Epiſcopis & miniſtris Eccleſiæ perinfenſum. Aduerſus quem accingens quoque ſe gladio Zeno Diaconus Eccleſiæ Ticinenſis, licet contra tyrannum ac religionis perduellem, exitus tamen declarauit non placere Deo, vt ſacri altaris miniſtri pugnent armis, ſed potius agant apud ipſum precibus: etenim abſq; aliquo emolumento idem pugnans, miſere interfectus eſt. Cæterum nefarius tyrannus eo magis aduerſus clericos exaſperatus, barbare atque prorſus impie vouit, ſi victoriam ei Deus contra Cunipertum daret, ſe vnum puteum impleturum de teſticulis clericorum. Sed obſtitit Deus, qui eum in prælio aduerſus Cunipertum interire voluit; cum antea, exercitibus ad prælium ex aduerſo exiſtentibus, ſingularem pugnam, quam ei Cunipertus ad euitandam militum occiſionem obtulerat, recuſaſſet, quod (vt aiebat) inter contos Cuniperti videret S. Archangeli Michaelis imaginem, ad quam ei fidelitatem iuraſſet. Narrat hæc omnia Paulus *d*.

c *Paul. diac. lib.* 5. *c.* 33. *& ſeq.* ALACHIS CONTVMELIOSVS TYRANNVS DAT POENAS. d *Ibid. c.* 40.41.

III. Hoc pariter anno, vbi Paulus Conſtantinopolitanus Epiſcopus ſediſſet annis ſeptem, mortuus eſt; ac in locum eius ſuffectus *Callinicus* Vaſorum Eccleſiæ cuſtos, homo nouandarum rerum ſtudioſiſſimus; de quo plura inferius.

IESV CHRISTI AN. 692.

SERGII AN. 5.

IVSTINIANI IVN. AN. 8.

I. ANno Chriſti ſexcenteſimo nonageſimo ſecundo, Indictione quinta, celebratum eſt *Conſtantinopoli* ſub Callinico eius ciuitatis Epiſcopo, CONCILIVM, ſeu potius *Conciliabulum*: in quo nomine Sextæ Synodi ſanciti ſunt centum & tres canones; quot nunquam hactenus in aliquo Concilio Oecumenico conditi reperiuntur. Scimus quidem hanc Pſeudoſynodum ab aliis referri in quartum vel quintum annum a celebratione Sextæ Oecumenicæ, puta à Tharaſio *a* ipſo Conſtantinopolitano Epiſcopo: verum non ante præſens tempus coactam eſſe, ex tertio eius canone liquido demonſtratur, dum in eo bis aſſeritur celebrata poſt quartam Indictionem quæ anno præterito elapſa eſt. Ideoque redargutus eſt idem Tharaſius à Theophane: ſed redarguendus & ipſe Theophanes, dum viginti ſeptem annos enumerat ab eadem Sexta Synodo ſub Conſtantino, vſque ad horum canonum ſanctionem ſub Iuſtiniano, referens eos ad annum ſecundum reſtituti eidem Iuſtiniano imperii. At cum hunc Conuentum collectum fuiſſe conſtet Sergii Papæ temporibus, nequaquam ad Iuſtinianum reſtitutum referri poteſt, cum iam antea Sergius deceſſerit. Quare cum Sextam Synodum abſolutam viderimus Indictione decima inchoante; plane vſque ad hunc præſentem annum, quo canones illi ſanciti ſunt, anni duntaxat intercedunt decem abſoluti.

CONCIL. CONST. APPENDIX AD SEXT. OECVMEN. a *In Sept. Syn. Act.* 2.

II. Porro iuſte à maioribus *b* eiuſmodi conuenticulum, *Erratica Synodus* dicta eſt; omni penitus auctoritate carens, quippe quæ multa habeat contra ingem Eccleſiæ Catholicæ traditionem, Veterumque Patrum doctrinam, atque Conciliorum decreta. Quæ omnia, puta, ab aliis abunde tractata *c*, & à nobis fere iam ſuperius diuerſis locis ſecundum rerum diſcutiendarum occaſiones elucidata, vt modo omittamus; quid illud eſt, vt poſt decem annos à ſoluto Concilio Oecumenico, eiuſdem Concilii nomine ab illo legitime coacto conuentu aliorum Epiſcoporum, canones ſanciantur: Quos ſi ſanciendos aliqua neceſſitas poſtulabat, quænam exigebat vt nomine Synodi ante decennium habitæ cenſerentur? Sed maior illa fatuitas, vt non nomine tantũ Sextæ, ſed & Quintæ Synodi ante centum quadraginta circiter annos celebratæ, iidem ſanciti fuerint: nempe ad illarum ſupplementum, vt ſc. & in hoc æquipararentur quatuor prioribus, in quibus plures conditi eſſent canones. Hanc enim eius facti rationem prætexuiſſe, ipſimet qui conuenerunt Epiſcopi præfati ſunt ad Iuſtinianũ Imperatorem; & poſtea declarauit homo ſchiſmaticus, atque ſchiſmaticorum patronus Theodorus Balſamon *d*, multa in eorundẽ canonum defenſionem garriens, atque procaciter etiam mentiẽs eidem pſeudoſynodo interfuiſſe Legatos Romanæ Eccleſiæ, (quod videlicet præſentes fuerint nonnulli ex illis Epiſcopis Orientalibus, quibus Romani Pontifices conſueuiſſent delegare vices ſuas, ad audiendos ſi qui eſſent in Oriente qui indigerent Apoſtolicæ Sedis auxilio. Sed hoc longe aliud eſſe, quam decernere Legatos ad aſſiſtendum pro ſede Apoſtolica Oecumenicis Synodis, nemo non videt.) ac denique nullum deſudans in conſulendis ficus foliis, ad tegendas parentum turpitudines: qui & ideo hanc pſeudoſynodum *Quinisextam* vocatam fuiſſe ait, quia ſcilicet repleuit quod Quintæ & Sextæ deerat.

b *Bed. de ſex æt. & alii.* ERRATICA SYNODVS. c *Vide abunde eius Synodi nullitates ap. Baron. Ann. al. Tom. VIII. ho: an. prater iſta quæ varius locis de iiſdem dixit præcedentibus Tomis, & nos ex illis. Adde Bellar. lib. de Ro. Pont. lib.* 2. *c.* 27. *Turrian. in lib. de Sext. Syn. Can. de Loc. Theol. ... ad arg.* 6. *Perron. cont. Reg. Mag. Brit. lib.* 1. *c.* 42. PSEVDOSYN. APPENDIX AD DVAS SYNODOS. d *Bal..n Nomocan. ...*

Cæterum

Ceterum ea talis fuit, vt & ipſos Græcorum Annalium Scriptores illius puduerit; quippe nullus eorum de ea vel verbum quidem.

III.

Ipſi tamen eius fabricatores, ad corroboranda quæ inaniter ſtatuiſſent, auctoritatem Apoſtolicam ſubripere tentauerunt, ſine qua nullius illa ponderis eſſe ſcirent. Itaque apud Iuſtinianum Imp. egerunt, vt eoſdem canones confirmandos mitteret Romam ad Sergium Papam. Verum ſanctus Pontifex paratior mori (vt ait Anaſtaſius de his agens) quam nouitatum erroribus conſentire, ipſos reiiciendos eſſe decreuit. Quapropter miſit rurſum Imperator Zachariam Protoſpatharium ſuum, qui eundem Pontificem Conſtantinopolim perduceret. Sed præſto exiſtens diuinum auxilium, effecit vt Italica militia Rauennæ & aliunde cum ducibus ſuis Romam veniens, Sergium à periculo liberauerit, Zachariam autem iniuriis & contumeliis agitatum ab Vrbe expulerit. Hæc enim huius temporis ſcriptores Paulus *e* diaconus & Beda *f* Venerabilis teſtantur: quibus ſubſcripſerunt & reliqui qui poſtea Hiſtorias conſcripſere, Ado Viennenſis, Marianus Scotus, & alij. Rem vero geſtam fuſius enarrans Anaſtaſius Bibliothecarius, illud inſuper inter alia addit, Zachariam viſis vndique concurrentibus militibus, in cubiculum ipſius Pontificis perfugiſſe, ac præ nimia timoris anguſtia ſe ſub eiuſdem lectum abſcondiſſe, ſenſumque defectionem paſſum eſſe.

SERGIVS PP. DAMNAT CANONES ERRATICÆ SYN. LIBERATVR A FVRORE IMP.

e P. ul diac. li. 6. de geſt. Long. c. 11.
f Bed. de ſex æt. in Iuſtin. Min.

IV.

IIDEM CANONES REIECTI AB OMNIBVS SEDIBVS PATRIARCH.

His tamen nihil deterriti Græcorũ Epiſcopi, ſæpius poſtea per eundem Imp. idem obtinere conati ſunt à ſubſequentibus Pontificibus, Ioanne Septimo, & Conſtantino; ſed fruſtra ſemper, vt videbitur ſuis locis. Quinimo teſtificatione Anaſtaſij liquet, tantum abeſſe vt Romana Eccleſia eos canones receperit, vt nec aliquã trium antiquarum ſedium Patriarchalium Orientalium (nempe Alexandrinæ, Antiochenæ & Hieroſolymitanæ.) eos vt reciperet induci potuerit, nimirum quod earundem Eccleſiarum Patriarchæ, nec per ſe, nec per ſuos legatos, eiuſmodi conciliabulo interfuiſſent. Ita enim vſque ad ſua tempora eos in deteſtatione illorum canonum perſeueraſſe, idem auctor fidem facit in epiſtola nuncupatoria ad Ioannem Octauum, quam præmiſit verſioni à ſe factæ è Græco in Latinum Septimæ Synodi Nicæç celebratæ; vbi etiam legentes admonuit, ne putarent ſi interdum eorundem canonum Sextæ Synodi nomine promulgatorum in Septima mentio haberetur, eos ab Eccleſia Romana eſſe receptos aliquando. Vnde pariter intelligas, haud obſtare ſi Gregorius Secundus & Hadrianus Pontifices ex iis citaſſe reperiantur canonem octogeſimum tertium, qui eſt de Imagine Saluatoris pingenda in formam hominis: ſiquidem id egerunt dum aduerſus ipſos Græcos, eoſdem Iconoclaſtas pugnarent; nempe vt ſuis ipſorum gladiis eos iugularent: quomodo & Paulus Apoſtolus Ethnicorum teſtimoniis vſus eſt; & hæreticorum etiam auctoritatibus contra hæreticos vti licere, Gelaſius alibi docuit, & quotidiana Eccleſiæ conſuetudine approbatum eſt.

V.

EX QVO TEMPORE GRÆCI IN DETERIVS LAPSI.

Verum quamuis eadem S. R. E. eos canones ſemper auerſata fuerit, quos traditionibus Patrum & antiquorum Conciliorum decretis contrarios in plurimis eſſe nouit; tolerauit tamen multa in Græcis, puta connubia clericorum, & alia eiuſmodi, quamdiu Catholicæ fidei & Eccleſiæ vnitati non ſunt aduerſati. Sed qui tanta procacia, inter alia mala, confregere iugum à Patribus cuſtoditum Eccleſiaſtici cœlibatus, de quo dictum eſt alias *g* abunde; iidem & in reliquis ſunt in deterius æque prolapſi: vt vix breuia poſt hæc ſint reperiri interſtitia temporum, quibus vel hæreſi, vel ſchiſmate, non fuerint ab Eccleſia Catholica & Orthodoxa diuiſi: quouſque tandem, in vltionem ſcelerum à Deo vindice poſt longam patientiam meruerunt, virga furoris Aſſur conteri; cum nihilominus pia mater Eccleſia Catholica & Apoſtolica nunquam deſtiterit eoſdem ſic delinquentes iugiter admonitionibus excitare. Quod enim poſteriores Græci ex mala ſua conſcientia putauerunt, ab ipſo tempore Sextæ Synodi intermiſſam omnino fuiſſe Catholicam communionem Græcorum Impp. cum Romana Eccleſia; eiuſmodi falſam opinionem Nicolaus Papa refellit in epiſtola ad Michaelem Auguſtum ſcripta. Namque id longe poſtea ſub Photio Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ pſeudo-epiſcopo contigiſſe; dicetur ſuo loco. Porro ipſe Iuſtinianus Imperat. hoc eodem anno, quo iſta moliri cœpit aduerſus Romanum Pontificem, iuſto Dei iudicio, per ſuos Duces *h* prodita Armenia, incepit pœnas luere impietatis ſuæ: & Callinicus Conſtantinopolitanus Epiſcopus malorum omnium cõcinnator, poſtea (vt dicetur) ab eodem Auguſto oculis orbatus eſt, & in exilium miſſus.

g Sup. an. 58. nu VII. vſque XIII.
h Theoph. & Cedr. an. 8. Iuſtin.

VI.

CHILDEB. SVCCEDIT CLODOVEO.

Quod ad ſtatum rerum Occidentalium pertinet; vltimus numeratur hic annus Clodouei Tertij Francorum Regis, qui poſt obitum Theodorici parentis regnauit annos quatuor. Succeſſit in eius locum Childebertus frater ipſius: quem tenuiſſe regnum annos decem & ſeptem, habet auctor apud Aimonium *i*; cui præ ceteris inhærendum putamus, cum res ſui temporis ſcripſiſſe teſtetur *k*.

i Aim. li. 4 c. 49.
k Ibid. c. 51.

IESV CHRISTI AN. 693.

SERGII AN. 6.

IVSTIN. IVN. AN. 9.

I.

CONCIL. TOLET. XVI. IN CAVSA PRODITIONIS ARCHIEP. TOLET.

ANNO Chriſti ſexcenteſimo nonageſimo tertio, Indictione ſexta, menſe Maio, habita eſt SYNODVS TOLETANA, dicta Decimaſexta, eademque Generalis nominata; cui in cauſa graui conuocati interfuerunt Epiſcopi quinquaginta nouem, & per Vicarios tres, præter Abbates quinque, & viros Illuſtres. Accidit enim, vt Sisbertus eiuſdem ciuitatis Epiſcopus, oblitus quo fungebatur muneris ſacerdotalis, nécnon iuramenti, quod dicitur Fidelitatis, Regi præſtiti; aduerſus vitam maxime pij ac iuſti Regis Egicanis coniurationem fuerit machinatus. Cuius cauſæ cognitione à Rege Epiſcopis demandata, vt ſacris legibus aduerſus eum ageretur; eundem Sisbertum Synodus *a* ab Epiſcopatu depoſuit, bona eius Fiſco addixit, excommunicatumque perpetuo exilio damnauit: inque eius locum *b* ex Regis nominatione ſuffecit Felicem, Hiſpalenſem antea Epiſcopum.

a Conc. Tolet. XVI. c. 9.
b Ibid. c. 12.

II.

PRO REGE QVOTIDIE MISSA CELEBRETVR.

Præſtitit inſuper eadem Synodus illud ſuo Regi laude dignum, vt præceperit *c* pro eo, eiuſque liberis, quotidie Miſſas vbique locorum in Hiſpaniis celebrari, excepto Paſſionis Dominicæ die, quando (vt aiunt) altaria denudata exiſtunt, nec cuiquam Miſſarum licet ſolemnia celebrare. Quibus verbis agnoſcas veterem Eccleſiarum ritum, hactenus obſeruatum, vt ipſa Sexta feria hebdomadæ Sanctæ ſacrificium Miſſæ minime offerretur. Sunt & alia ibidem conſtituta, tanta Synodo digna; quæ tu conſulas.

c Can. 8.

III.

SS. HEWALD. MARTYRIVM.

Eodem anno duobus ſanctis martyribus, iiſdemque preſbyteris, quorum vtrique nomen *Hevvaldo*, aucta eſt Germania; quos & colit vniuerſa eccleſia *d* Catholica; fueruntq; ex duodecim illorum numero, quos vidimus ante triennium è Britannia profectos eſſe ad conuerſionem Saxonum. Qui cum in vicum quemdam veniſſent ad fidem prædicandam, cæſi ſunt à ruſticis idololatris; eorum vero corpora in Rhenum fluuium proiecta, per quadraginta millia paſſuum, contra impetum aquæ decurrentis, tranſlata ſunt in locum vbi ipſorum eſſent ſocij; atque tum è radio lucis eadem illuſtrante, tum reuelatione diuina cognita, à Pipino Francorum Duce & Maiore Domus regiæ, Coloniæ ſepulta ſunt. Hæc pluribus Beda *e*.

d Martyr. Rom. 5. Non. Oct.
e Bed. lib. 5. c. 11.

IESV CHRISTI AN. 694.

SERGII AN. 7.

IVSTIN. IVN. 10.

LEONTII I.

ANNO Chriſti ſexcenteſimo nonageſimo quarto, Indictionis ſeptimæ Iuſtiniani Imp. decimo, cũ idem Imp.

iam omnibus odio factus, tam ob ſæuitiam erga ſubditos, ac præcipue ciues Conſtantinopolitanos, quam ob contemptum rerum ſacrarum, iuſſiſſet quibuſdam ſuis Ducibus, vt noctu populum trucidarent, initio facto à Patriarcha: ſub idem tempus LEONTIVS Præfectus olim Orientis, è carcere, in quo per calumniam triennio detentus fuerat, Imperatoris iuſſu eductus vt Græciæ præficeretur; duorum præcipue monachorum, qui captiuo ipſi Imperium vaticinati fuerant, hortatu ſeditionem in eundem ipſum Iuſtinianum mouens, à populo Imperator acclamatus eſt: ipſe vero Iuſtinianus captus, præciſis naribus (vnde & poſtea ῥινότμητος, id eſt, *Trunco naſo*, dictus eſt) Cherſonam in exilium relegatus; ac Theodotus pſeudomonachus, & Stephanus Sacellarius, quorum miniſterio diris modis populum vexarat, funibus ad pedes ligatis, per vias in forum publicum tracti, atque combuſti ſunt. Hæc Theophanes, Cedrenus, Zonaras, aliique Græci: Error tamen eſſe putatur, quod habet Theophanes, Iuſtinianum non naribus tantum, ſed & lingua fuiſſe præciſum: nam conſtat poſtea ipſum eſſe locutum. Porro has tandem ipſe impietatis ſuæ pœnas dedit, quod & Romanam Eccleſiam inſecutus eſſet, & orientalem nouis decretis penitus deformaſſet.

Margin: LEONTIVS IMPERAT. — IVSTIN. IMP. TRVNCATO NASO IN EXILIVM EIICITVR.

II. *CONCIL. TOLET. XVII. ADVERSVS IVDÆOS.*

Hoc item anno Hiſpaniæ exagitatæ ſunt perfidorum ac nequiſſimorum motu Iudæorum, conſpirantium aduerſus Regem, regnumque, atque vniuerſos Chriſtianos, & in ſocietatem adhibentium Iudæos illos qui habitabant in Africa. Quorum cognita coniuratione, eademque relata per Regem Egicanem ad CONCILIVM, quod tunc *Toleti* habitum eſt omnium Hiſpaniæ Epiſcoporum, etiamque Hiſpanis ſubditorum Galliæ Narbonenſis Antiſtitum, ac multorum procerum, (videlicet eiuſdem Regis anno ſeptimo, Æra ſeptingenteſima trigeſima ſecunda, menſe Nouembri) quod Decimumſeptimum ordine dictum eſt; communi omnium conſenſu aduerſus eoſdem Iudæos ſtatutum eſt, vt redigerentur in ſeruitutem, ac bona fiſco addicerentur. Et quoniam iidem Chriſtianæ religioni nomen dederant, & baptizati fuerant, illud de liberis eorum conſtituerunt, vt cum ſeptem annorum ætatis eſſent, diuellerentur à parentibus, & Chriſtianorum ritu educarentur, iiſdemque nuptiarum fœdere iungerentur.

III. *a Conc. Tolet. XVII. can. 5. NE MISSÆ PRO DEFVNCTIS CELEBRENTVR PRO VIVIS.*

Succiſa eſt pariter in eodem Concilio *a* abuſio illa ſuperſtitioſa, quæ in ſacroſanctum Miſſæ ſacrificium irrepſerat; dum ſcilicet aliquis aduerſus inimicum ſuum odio flagrans, vt ille citius ex humanis ſubduceretur, pro ipſo offerret, vel offerendum curaret, ſacrificium pro defunctis offerri ſolitum: in quos Synodus excommunicationem, & exilium perpetuum decreuit. Erant enim olim, ſicut & hodie, peculiares ritus & preces, quæ pro defunctis in pœnis Purgatorij degentis in Miſſæ ſacrificio dicerentur. Statuit verò præterea eadem Synodus alia ad ſacros ritus pertinentia; quæ tu conſulas.

IESV CHRISTI AN. 695.

SERGII AN. 8.

LEONTII AN. 2.

I. *FRISIOR. ECCL. EX SANGVINE MARTYR. PROPAGATVR.*

ANNO Chriſti ſexcenteſimo nonageſimoquinto, Indictione octaua, Eccleſia Friſiorum in Germania feliciter propagata eſt, ſanguine ſanctorum Martyrum irrigata: nam præter duorum Evvaldorum necem ſuperius enarratam, contigit & *S. Wigbertum* vnum pariter ex duodecim illuc miſſis, martyrio coronari iuſſu Radbodi Regis Friſiæ crudeliſſimi. Nec tamen ideo alij ab opere deſtiterunt; ſed variis locis prædicantes, ſequentibus eos ſignis atq; prodigiis magnos vbique progreſſus fecerunt. Ideoque viſum eſt duos ex illis eligere qui ordinari in Epiſcopos deberent, Wilbrordum ſcilicet, & Svvibertum. De illo dicetur anno ſequenti. *Svvibertus* autem miſſus in Angliam, hoc eodem anno Epiſcopus conſecratus eſt à S. Wilfrido Merciorum Antiſtite; dictuſque poſtea ſpecialiter *Apoſtolus Teiſterbandiæ, VVeſtphaliæ, & Boructuariorum*, quod populos illos *a* per multos labores, & vitæ pericula, ad fidem Chriſti conuerterit, multa edens miracula, quibus & mortuos ſuſcitauit, & dæmones effugauit, aliaque plurima eiuſmodi Apoſtolica ſigna fecit; quæ fuſius, vna cum aliis eius ſociorum rebus geſtis, ipſorum conſocius Marcellinus deſcripſit in Actis *b* eiuſdem S. Svviberti.

Margin: S. SWIBERTI PRÆDICATIO. — a Baron. an. ſeq. — b Ap. Sur. 1. Mart.

II. *c Fulchar. & Molã. 9. Sept. S. AVDOMARI OBITVS. d Ap. Sur. 9. Sept.*

Hoc item anno *c* in finitima prouincia ex hac vita migraſſe conſtat alium pariter Apoſtolicum virum, *S. Audomarum* Morinorum Epiſcopum prædicatum *Apoſtolum Taruanenſium*; quos iam olim Chriſtianos factos, ſed negligentia Præſulum in idololatriam relapſos, ipſe prædicatione & miraculis perfecte reddidit Catholicos; cuius extant *d* Res præclare geſtæ à Fulchardo conſcriptæ. Eodemque pariter anno, die nona Februarij, ponitur obitus *S. Anſberti* Epiſcopi Rotomagenſis, de quo ſuperius; cum ante calumniam paſſus apud Pipinum Maiorem Domus regiæ, ſolum vertere miſſus in exilium coactus fuiſſet: vnde poſtmodum liberatus, reuerſuſque in patriam, reſponſo mortis accepto, ſacrificio Miſſæ præuio ſe parauit, & ſic feliciter Deo ſpiritum reddidit, miraculiſque poſt obitum claruit, quę pluribus narrat Angradus monachus in eius Vita *e*.

Margin: e Ap. Sur. 9. Febr.

IESV CHRISTI AN. 696.

SERGII AN. 9.

LEONTII AN. 3.

I. *WILLEBRORDVS ORDINATVR EPISCOPVS. a Bed. de geſt. Angl. lib. 5. c. 12. b Marcel. in Svviberti. ap. Sur. 1. Mar. c Ap. Sur. 7. Nouemb.*

ANNO Chriſti ſexcenteſimo nonageſimo ſexto, Indictione nona, vir Apoſtolicvs Wilbrordus ſiue Willebrordus, ſuperiori anno à ſociis miſſus vt Epiſcopus conſecraretur, iterum Romam veniens ad Sergium Papam, ab eo nomen *Clementis* accepit, & Archiepiſcopus Friſonum ordinatus eſt: id etiam exigente Pipino Duce & Maiore Domus Franciæ; qui & eidem redeunti ſedis locum dedit Traiectum, olim Wiltenburg dictum. Hæc Beda *a*, & Marcellinus *b*. Sed & diuina præuia admonitione, Sergium Papam ordinaſſe Epiſcopum eundem Wilbrordum, tradit Albinus Flaccus in Rebus *c* geſtis eiuſdem Sancti.

II. *ABSIMARVS ELECTVS IMP. LEONTIVM EIICIT. d Sext. Syn. c. 12.*

Hoc eodem anno, Leontij Imp. tertio, Saraceni ſiue Arabes Africam ceperunt. Vnde mox à Ioanne Patricio illuc à Leontio miſſo expulſi, iidem paulo poſt cum maiori claſſe redeuntes, Ioannem inde pepulerunt. Qua re erubeſcentes Romani milites, atque timentes redire Conſtantinopolim; mota ſeditione ABSIMARVM Imperatorem crearunt, eumque TIBERIVM nominarunt. Qui Conſtantinopolim accedens, Leontium captum, naribus præciſis, in Dalmatiæ quoddam monaſterium relegauit. Hæc Annales ex Theophane ac Cedreno. Ceterum Africam tentatam ſæpius, deprædatamque, Saraceni ab hoc tempore abſque obice poſſederunt; cum ea non ſolum hæreticis Manichæis atque Donatiſtis refertiſſima eſſet, ſed etiam moribus corruptiſſima, adeo vt ipſi etiam Epiſcopi *d* vxoribus commiſcerentur. Ex quibus quanta eſſent alia mala, facile poſſumus meditari; quorum cauſa quemadmodum olim Deus ad eos puniendos immiſit Wandalos, modo eoſdem penitus perdendos tradidit Saracenis.

IESV CHRISTI AN. 697.

SERGII AN. 10.

TIBERII ABSIM. AN. 1.

I. *PROPAGATIO FIDEI IN GERMANIA.*

ANNO Domini ſexcenteſimo nonageſimo ſeptimo, Indictione decima, ac ſequentibus pariter annis, Friſia, Hollandia, aliæque Germaniæ prouinciæ, ſumma induſtria excultæ ſunt, & ad fructum vberrimum reſtitutæ, prædicatione & miraculis SS. Wilbrordi Traiectenſis primi, &

Svviberti item primi Werdenſis Epiſcopi, ceterorumque quos ex Anglia & Hibernia eo acceſſiſſe vidimus; atque aliorum qui ab iis ad opus admiſſi, miſſique ſunt ex decreto *Concilii* ibidem *Traiecti* habiti ad res nouellarum eiuſmodi Eccleſiarum optime diſponendas: quorum immenſos labores, mirabiles profectus, prodigioſa miracula, & ſanctos exitus, vnus illorũ Marcellinus presbyter egregie deſcripſit in Vita prædicti Svviberti *a*; quem tu conſulas *b*, necnon Albinum Flaccum in Rebus *c* geſtis eiuſdem S. Wilbrordi.

a Ap. Sur. 1. Mart. *b Agit & Bar. n. fuſe eius, hoc & ſeqq. annis.* *c Ap. Sur. 7. Nouem.*

IESV CHRISTI AN. 698.

SERGII AN. 11.

TIBER. ABSIM. AN. 2.

I. S. LAMBERTI MARTYRIVM.

ANNVS Domini ſexcenteſimus nonageſimus octauus, Indictione vndecima inchoatus, illuſtratus eſt martyrio *S. Lamberti* Tungrenſis, ſiue Leodienſis Epiſcopi *Taxandriæ Apoſtoli* nuncupati *a*, quod populum illum ab idolorum cultu ad fidem Chriſti per multos labores & anguſtias perduxerit. Extant *b* eius Acta à Stephano Epiſcopo Leodienſi ſcripta: in quibus tamen multa deſiderantur; vt (quod imprimis ponendum erat) quæ præceſſit ab eo ſæpius facta obiurgatio Pipino de Herſtallo Maiori Domus Franciæ, ob Alpaidem pellicem ſubintroductam, cum legitimam haberet vxorem Plectrudem: quod abſque controuerſia omnes tum veteres tum recentiores hiſtorici affirmarunt; qui dicunt *c* ipſum pellicis Pipini hortatu, ab eiuſdem pellicis fratre Dodone intra eccleſiam SS. Coſmæ & Damiani interemptum fuiſſe; Dodonem vero, omneſque cædis conſcios paulo poſt diuina vindicta acerrime punitos, miſerrime periiſſe. Additurque, adeo inuiſas etiam poſt mortem pellices ipſi S. Lamberto fuiſſe, vt ceteris cunctis ſine repulſa ad oſculandum ſuum corpus admiſſis, ſiqua pellex accederet, quaſi turbine quodam exagitatam retrocedere compelleret. Eius vero corpus poſt duodecim annos tranſlatum eſt in Legiam; quæ ex vico creuit in nobilem ciuitatem, ex eiuſdem Martyris gloria atque miraculis ibidem iugiter edi ſolitis. Pipinum autem vſque ad obitum vehementi fuiſſe exagitatum dolore ob viri ſanctiſſimi necem, Marcellinus *d* eſt auctor: quamuis nunquam miſer deſtiterit à conſortio pellicis, quod ex ea ſuſcepiſſet Carolum Martellum, quem reliquit heredẽ ſuum. Ceterũ hoc idem anno, *Beggam* eiuſdẽ Pipini matrem, ſanctitate claram, ad Dominum tranſiſſe, auctor eſt Sigebertus in Chronico. Sequenti vero idem auctor tradit, ipſum Pipinum orbatum eſſe filio Drogone Duce Campanienſium: verum illum ſuperuixiſſe Pipino parenti, Marcellinus affirmat.

a Sigeb. in Chron. hoc an. Molan. in Natal. SS. Belg. 17. Sept. *b Ap. Sur. 17. Sept.* *c Vid. ap. pend. ad Vit. à Steph. ſcriptam, ap. Sur. ibi.* ETIAM POST MORTEM REIICIT PELLICES. *d In Vit. S. Svvibert. ap. Sur. 1. Mart. c. 25. Ap. Bar. n. Tom. VIII. an. 714.*

II. Hoc eodem anno *e* celebrata reperitur SYNODVS AQVILEIENSIS, quæ (vt ait Paulus *f* diaconus) ob imperitiam Quintum Oecumenicum Concilium ſuſcipere diffidit; donec à Sergio Papa admonita, & ipſa ceteris Eccleſiis conſenſit. Porro longe ante hoc tempus reſipuiſſe liquet Eccleſiam Aquileienſem ab antiquo ſchiſmate, cauſa Quintæ Synodi orto ob tria Capitula: ſiquidem eiuſdem Eccleſiæ Epiſcopus Agatho nomine, interfuiſſe & ſubſcripſiſſe reperitur Synodo celebratæ ab Agathone Papa. Quamobrem eandem iterum in errorem lapſam dicere opus eſt, perfecte vero à Sergio eſſe curatam.

e Sigeb. hoc an. Bed. de ſex ætat. *f Paul. diac. lib. 5. c. 14.* CONCIL. AQVILEIENSE.

III. Eodem anno, Imperij Abſimari ſecundo, tradunt Annales *g* Romanum exercitum Syriam peragrantem ac deprædantem, occidiſſe ducenta barbarorum millia, ingentemque retuliſſe prædam. Mirum autem auditu, quantum gens Saracenorum fuerit his temporibus numeroſa vtpote quæ Armeniam, Perſidem, Palæſtinã, Ægyptum impleret, & Libyam, Africamque vniuerſam penitus occuparet, inſulaſq; complures, atque iam iam in Europam ſe infundere pararet: & quantumlibet multiplices eorundem cædes fierent, nullam viſi ſunt diminutionem ſenſiſſe, nec contineri potuiſſe quin illaberentur in exteras regiones.

g Theoph. & Cedr. hoc an.

IESV CHRISTI AN. 699.

SERGII AN. 12.

TIBER. ABSIM. AN. 3.

I. ANNO Chriſti ſexcenteſimo nonageſimo nono, Indictione duodecima, Sergius Papa diuinà præuia admonitione *a*, conſecrauit *S. Hubertum* Leodienſem Epiſcopum, dignum S. Lamberti martyris ſucceſſorem, eundemque nobiliſſimo genere ortum, vtpote filium Bertrandi Aquitaniæ Ducis. Qui vt populum ſibi ſubditum in Catholicæ fidei obſeruantia, & S. R. E. obedientia, à qua ſanctum Euangelium accepiſſent cultu perpetuo firmiter contineret, ac poſteros eodem vinculo obligaret; tradidit illi vrbi ſigillum S. Lamberti imagine ſculptum, atque huiuſmodi inſcriptione notatum, *Sancta Legia Romanæ Eccleſiæ filia*; vt ex Placentio Molanus refert. Extant vero ipſius Huberti Vitæ Acta, quibus inſignes eius virtutes, & in edendis miraculis immenſa gratia prædicantur. Contulitque ipſe in aream Dominicam de prædicatione ad gentes manipulos vberes, ex *Brabantia* populo tunc infideli collectos.

a Molan. in SS. Belg. 3. Nouemb. S. HVBERTVS EPISC. LEOD. AN.

II. Quibus etiam temporibus contigit ex frequenti commercio venientium ex Anglia Romam ad Limina Apoſtolorum, innotuiſſe Sergio Papæ *S. Althelmum*, ſiue Aldhelmum Schireburgenſem Epiſcopum; quem, eius virtutibus captus, in Vrbem acciuerit. De quo legitur, liberaſſe diuina virtute ipſum Sergium à calumnia progeniti ex inceſtu pueri; ita videlicet vt cum eundem puerum nouem tantum dies natum, coram omnibus in virtute IESV CHRISTI interrogaſſet, num Sergius Papa eo crimine teneretur; reſponderit clara voce puer, Sergium nihil commercij cum fœminis habuiſſe. Hæc ita in ipſius Althelmi Actis *b*: Verum quod nuſquam alibi de re tanta mentio habeatur, haud ſatis tuta fides auctoris. De eodem ſancto conſtantiora ſunt, quæ Beda *c* refert; qui cum præclaram de eo mentionem faciat, eiuſdem etiam ſcriptorum monumenta memorat; videlicet Librum de Paſchate aduerſus Britonum errorem, aliumque de Virginitate verſibus & proſa compoſitum. Cuius hactenus extat de virginitate ſoluta oratione tractatio.

SERG. PP. DIVINITVS LIBERATVR A CALVMNIA INCESTVS. *b Ap. Sur. 25. Maii.* *c Bed. 5. l. hiſt. Angl. 19.*

III. Quod vero ad Librũ ſpectat de Paſchate; tempus hoc id poſtulabat, vt qui in iis regionibus pollerent ingenio, illud exercerent in euellendo eiuſmodi inolitæ conſuetudinis errore, de quo ſæpe dictum eſt ſuperius. Quorum egregia opera, atque imprimis inſignium Abbatum Adamnani, & Ceolfridi, (quod pluribus Beda *d* proſequitur) factum eſt vt hoc tempore maxima pars Scotorum & Pictorum, Britonumque, Catholicam Paſchæ ac Tonſuræ clericalis obſeruationem ſuſceperint. Addit que idem auctor, his ipſis præterea temporibus eundem Adamnanum ſcripſiſſe librũ de Locis Sanctis, ex veridica relatione ipſi facta ab Arcwlpho Galliarum Epiſcopo, qui totum ferme Orientem, ac præcipue Terram Sanctam diligentiſſime perluſtrauerat, & in patriam rediens vi tempeſtatis in Occidentalia Britanniæ litora delatus fuerat. Eſtque is ipſe commentarius, quem poſtea idem Beda in compendium (vt teſtatur *e*) redactum, viginti diſtinctum capitibus edidit; hodieque extat.

BRITANNIA CORRIGIT ERROREM DE PASCHATE ET TONSVRA. *d Ia lib. 5. 16. & 22.* COMMENTARIVS DE LOC. SANCT. *e Ibid. c. 18.*

IESV CHRISTI AN. 700.

SERGII AN. 13.

TIBERII ABSIM. AN. 4.

I. ANNO Domini ſeptingẽteſimo Indictione decimatertia, *S. Vlfranus* Archiepiſcopus Senonenſis in Gallia, ad prædicandum *Friſonum* genti ex diuina reuelatione ani-

DE S. WLFRAN.

mum

NI AD FRIS. APOSTOLATV a *Ap Sur.* 20. *Mart.*

mum induxit: vbi quamplurimis ingentibus editis miraculis, multos ad fidem CHRISTI conuertit; vt fuſius in eius Vita *a* narrat Ionas monachus Fontanellenſis huius ſæculi ſcriptor. Eiuſmodi autem miraculis ita veritas Chriſtianæ religionis innotuit, vt liberè prædicandi, & qui vellent eſſe, Chriſtianos fieri licentiam partium illarum Princeps Radbodus, infenſiſſimus antea Chriſtianis, impenderit: adeo vt & filius eius id fuerit ab eodem ſancto Pontifice conſecutus.

IESV CHRISTI An. 701.

SERGII An. 14.

TIBERII ABSIM. An. 5.

I. SERGII PP. OBITVS.

ANNVS Chriſti ſeptingeteſimus primus inchoatus eſt Indictione decimaquarta. Quo *Sergius* Papa, cum ſediſſet annos tredecim, menſes octo, & dies quatuordecim, mortuus eſt quinto Idus Septembris; atque ſepultus in baſilica S. Petri. Hæc ex Anaſtaſio & Romano Martyrologio, in quod eiuſdem Sergij nomen ob meritum ſanctitatis relatum habetur. Porro ex ipſius ſepulchri epitaphio, quod ex veteribus monumentis eiuſdem Vaticanæ baſilicæ Manlius exſcripſit, plane intelligitur, eundem Pontificem multa paſſum, ab Vrbeque pulſum per *Ioannem* Sedis Apoſtolicæ inuaſorem, ſeptennij fatigatum fuiſſe exilio: quod quidem reliquos omnes Scriptores penitus præteriit. Sed extant alia eiuſdem præclara monumenta apud Anaſtaſium, ad Eccleſiarum ornamenta, & ritus Eccleſiaſticos pertinentia. Ex quibus illud eſt, quod ſtatuit, vt in Miſſa tempore confractionis Dominici corporis, *Agnus Dei, &c.* à Clero & populo decantaretur. Itemque quod ex diuina reuelatione inuenit in ſacrario eccleſiæ S. Petri, in angulo obſcuriſſimo, capſam argenteam nimio annoſitate nigram, atque intra eam, Crucem lapidibus pretioſis ornatam, habentem portionem ſalutiferi Ligni Dominicæ Crucis, quæ ex illo tempore omni populo Chriſtiano die Exaltationis eius, in baſilica Saluatoris Conſtantiniana dicta, oſculanda & adoranda propoſita eſt.

EXILIVM PASSVS AB INVASORE SED. APOST.

II. BEDA VOCATVS ROMAM A SERG. PP.

Extat inſuper apud auctorem qui poſt Bedam proſecutus eſt res geſtas Anglorum, eiuſdem Pontificis epiſtola ad Ceolfridum Abbatem in Anglia eius monaſterij in quo à teneris annis BEDA coaluerat, creueratque in virum perfectum ſanctitate & doctrina inſignem: qua idem Pontifex ipſum Bedam ad ſe mitti poſtulauit, quem conſuleret de rebus quibuſdam Eccleſiaſticis. In quo quidem ipſius Bedæ commendes modeſtiam; qui cum ſæpe eiuſdem Sergij Papæ meminerit, nunquam ſe ab eo vocatum litteris tradiderit, ſilentio preſſa relinquens quæ ad laudem ſuam ſpectare poſſe viderentur. An autem Sergium adierit, & hoc ignoratur: ſed potius non iuiſſe putamus; nam ea quæ ad Hiſtoriam Anglicanam texendam, ipſi opus erant ex Eccleſiæ Romanæ Archiuis petere, non à ſe inde allata, ſed opera Nothelmi, qui ſub Gregorio Papa Secundo Romam venit, ſe accepiſſe teſtatur in epiſtola nuncupatoria ad Ceolulphum Regem, poſita in fronte eiuſdem à ſe conſcriptæ Hiſtoriæ.

III. a *Ap Sur.* 23 *Nouem.* lib. 2. c. 7.

Sub eodem quoque Sergio Papa contigiſſe obitum ſanctiſſimi viri *Trudonis*, habet Theodoricus *a* Abbas in rebus geſtis eiuſdem Sancti: qui quidem quod Hasbaniis concionatus eſt Euangeliũ CHRISTI, *Hasbaniorum* meruit *Apoſtolus* appellari. cuius & dies natalis ab Eccleſia Catholica quotannis celebrari conſueuit.

IV. IOAN. VI. CREATVR.

Cum autem poſt Sergij obitum Sedes Romana vacaſſet (vt habet Anaſtaſius) menſem vnum & dies viginti; hoc eodem anno die vigeſima nona Octobris, creatus eſt IOANNES eius nominis Sextus, natione Græcus. Quo ipſo anno (vt idem auctor ſcribit) venit è Sicilia Romam Theophylactus Patricius & Exarchus Italiæ, aliquid moliturus aduerſus eundem nuper electum Ioannem. quænam vero cauſæ nouæ interceſſerint, ignoramus. Tunc autem etiam accidiſſe tradit quod vidimus eueniſſe ſub Sergio, nimirum vt in defenſionem Pontificis vniuerſa Italiæ militia Romam conuenerit, ab eiuſque furore ipſe Theophylactus per eundem Ioannem liberandus fuerit. A quo tempore Exarchorum vires admodum tenues reddi cœpere; contra vero Romanis Pontificibus, pro quibus milites ſtarent, augeri: adeo vt poſt hæc ſupplices, non inſultantes, in Italiam mittere Imperatores ſolerent Exarchos. Ceterum quas pœnas dederit Imperator, cum in Romanum Pontificem impie iſta tentauit, dicetur anno ſequenti.

RES IMP. IN ITALIA IMMINVTÆ.

V. IMMENSA FLAGITIA WITIZÆ HISP. REG.

Hoc eodem anno, defuncto Hiſpaniarum Rege Egicane, filius eius Witiza, qui cum patre annos quinque hactenus regnauerat, ſolus regni habenas moderandas ſuſcepit. Qui per iniuſtitiam & impietatem ſuam ſeruus factus peccati, omnibuſque aliis ſcatens vitiis, ſe ipſum vna cum ſuis præcipitem dedit, ianuamque late pandidit, qua poſt eius obitum Saraceni torrentis inſtar influerent in Hiſpanias. Sed quod nec furioſum Regem cohibere conati ſint Hiſpaniarum Epiſcopi, factum eſt, vt & defecerit Regnum, & ipſi ſimul ducti fuerint in captiuitatem Epiſcopi, eccleſiæque dirutæ, monaſteria deſolata, atque omnia denique peſſumdata. Et (vt ait iſta deplorans Lucas Tudenſis, antiquus rerum Hiſpanicarum ſcriptor) quia Reges & Sacerdotes Dominum dereliquerunt, cuncta agmina Hiſpaniarum derelicta à Domino perierunt. Tradit enim de Witiza, multa illum nefanda & horribilia flagitia per Hiſpanias ſeminaſſe, & ad rapinas, luxurias, comeſſationes, ac voluptates carnis, ſe ſuoſque inclinaſſe: nec ipſum ſolum, poſtpoſita omni religione diuina, plures vxores & concubinas habuiſſe, Ducibuſque ſuis vt ſimiliter agerent imperaſſe; ſed & effeciſſe, vt æque Epiſcopi ceterique Eccleſiæ miniſtri aſpernarentur Eccleſiaſtica munia atque ſacramenta; & ne aduerſus ipſum inſurgerent, iiſdem vxores & concubinas habere præcepiſſe; immo & ne obedirent Romano Pontifici, publico edicto ſub mortis interminatione prohibuiſſe; quæ res (vt ait) pereundi cauſa Hiſpaniæ fuit. Pulſo quoque in exilium Toletano Epiſcopo Iuliano, (Rodericus tamen, & alij, nõ Iulianum, qui Tertius eius nominis eſſet dicendus Toletanus Epiſcopus, ſed Gundericum ſub Witiza ponunt;) filium ſuum Oppam Archiepiſcopum Hiſpalenſem ſimul ac Toletanum eſſe voluit, vt facilius poſſet per duplicem eiuſmodi auctoritatem, fidei Catholicæ ſtatum conuellere. Iudæos inſuper in Hiſpaniam reuocauit; & ſublatis Eccleſiæ priuilegiis, multas Iudæis immunitates tribuit. Pleroſque Principes, alioſque nobiliſſimos viros occidit, aut relegauit. Denique in tantam veſaniam proceſſit, vt muros cunctarum vrbium ſui regni (exceptis Toleto, Legione, & Aſturico) ſubuerterit, ne poſſent ſibi reſiſtere ciues cum eos perſequi vellet. Hæc & alia Tudenſis: quæ omnia toto ſui regni decennio ſunt ab eodem Witiza nefarie perpetrata.

CVR HISPANIÆ TRADITÆ SARACENIS.

APOSTASIA AB ECCL. ROM.

VI. CONCIL. TOLET. XVIII.

Veruntamen ipſius exordio, vt ſpecimen optimi Principis præſeferret ex omnibus Hiſpaniarum Epiſcopis *Toleti* CONCILIVM generale collegit, dictum ordine Decimumoctauum. Cuius Acta cur nequaquam, vt ceterorum, ſcriptis tradita reperiantur, ea fere omnium ſententia eſt, quod cum in eo complura ſancita fuerint Eccleſiaſticæ diſciplinæ contraria, placuerit æterno ſilentio ſepeliri. Sed cum omnes conſentiant initia Witizæ fuiſſe optima; crediderim potius, quæ fuerant bene in hoc Concilio geſta, poſtea ab ipſo in tyrannum erumpente fuiſſe penitus abrogata, ipſaque eius Acta conſciſſa.

VII. DE CAVSA DEFECTIONIS WITIZÆ AB ECCLES. ROM.

Sed cauſam apoſtaſiæ tam inſolentis ab Eccleſia Romana, cum nemo (quod nouerimus) vel antiquorum vel recentiorum hiſtoricorum enarret; nos quænam fuerit, ex certis antiquitatis monumentis in medium adducemus. Extant *b* enim Gregorij eius nominis Septimi Romani Pontificis ſanctitate & magnitudine animi celebris, duæ inter alias epiſtolæ ad Principes qui Hiſpaniam à Saracenis recuperaſſent, ſcriptæ Indictionibus vndecima & decimaquinta, annis nimirum Domini milleſimo ſeptuageſimo tertio, & ſeptuageſimo ſeptimo, quibus ſignificat, Hiſpaniæ Regnum, antequam inuaderetur à Saracenis, fuiſſe Romanæ Eccleſiæ traditum, quantum etiam ad ius & proprietatem, à poſſidentibus ipſum Gothorum Regibus maxime piis; non ita quidem vt eo ipſi caruiſſe voluerint, ſed vt illud annuo perſoluto tributo, Eccleſiæ Romanæ nomine poſſiderent.

b *Greg. lib. 1. ep. 7. & 4. ep. vlt. Tom. 3. Epiſt. Rom. Pont.*

tent. Ex iis itaque omnino affirmare neceſſe videtur, horum Regum indigniſſimum ſucceſſorem impium Witizam, cum eiuſmodi donationem iniquo animo ferret, eandem irritam reddere conatum, illud quod recenſet Tudenſis de non patendo Romano Pontifici ſanxiſſe decretum. Quod enim ipſum à Rege qui Catholicus habebatur, intelligis promulgatum; vtique non fidei, ſed temporariæ vtilitatis cauſa factum agnoſcas oportet. Sed & inde perſpicue colligas, quam male conſulant ditionibus ſuis Principes, qui Eccleſiæ iura tollere vel minuere conantur. Etenim vltor exurgens Deus *c*, in virga ferrea tanquam vas figuli confringit eos qui adſtiterunt aduerſus Dominum & aduerſus Chriſtum eius, cupientes proiicere à ſe iugum ipſorum. Paruiſſe vero Hiſpaniæ Reges Gregorio Septimo, in reſtituendis Eccleſiæ Romanæ iuribus, videbitur ſuis locis: vt plane fuerit luce apertiſſima declaratum, ſicut inobedientia Principum iactura totius facta eſt Regni, ita eorundem obedientia fuiſſe à barbaris vindicatum & ſtabilitum, atque in exteras etiam gentes dominij auctoritate propagatum.

QVANTO SVO DAMNO REGES IVRA ECCLES. VIOLENT.
c *Pſal.* 2.

IESV CHRISTI AN. 702.703.

IOAN. VI. AN. 1. 2.

TIBER. ABSIM. AN. 6.7.

I.

ANNO Chriſti ſeptingenteſimo ſecundo, Indictione decimaquinta, Tiberius Imp. qui anno ſuperiori tentauit deturbare Ioannem Romanum Pontificem, paſſus eſt diuino iudicio dirum aduerſarium, à quo ipſe pelleretur Imperio. Siquidem (vt habent Græcorum Annales *a*) hoc ipſo anno Iuſtinianus Rhinotmitus, quem exulem degere vidimus apud Cherſonam, Chaiani Lazorum Regis ſorore in matrimonium ſumpta, eiuſdem Regis ope ad reditum arma parare cœpit. Quem tanto vindictæ ardore incenſum ferunt, vt cum maris tempeſtate in ſummo vitæ diſcrimine eundem conſtitutum monuiſſet vnus ex familiaribus ſuis, vt voueret Deo ſi Imperium recuperaret ſe inimicis ſuis indulturum; reſponderit, *Immo ſi pepercero cuiquam eorum, in hoc loco me Deus demergat.* Sicque Dei iudicio, qui in perfidos vltionem parabat, euadens, legationemque mittens ad Trebellium Bulgarorum Regem, vt eius auxilio poſſet reſtitui in Imperium, iſto libenter annuente, factum eſt, vt

a *Theoph. Cedr. Zon. & alii.*
IVSTINIANI IMP. ARDENS VINDICTÆ CVPIDO.

II.

Anno ſequenti, (qui fuit Chriſti ſeptingenteſimus tertius, Indictionis primæ,) idem in Imperium reſtitutus fuerit per eundem Trebellium, clanculo per aquæductum ingreſſus Conſtantinopolim. Qui cum Tiberium Abſimarum, & eius fratrem Heraclium, alioſque primores ciuitatis fuga ſibi conſulentes, in poteſtatem accepiſſet; mox primores illos, atque Patricios, in muro ciuitatis ſupplicio affecit; Abſimarum autem, atque Leontium qui primus occuparat Imperium, vinctos per vrbem in pompa duxit; ludiſque Circenſibus eos repræſentans, vſque ad ſolutionem primi brauij eorum ceruices pedibus calcauit, vniuerſo populo illud Dauidicum *b* acclamante, *Super aſpidem & baſiliſcum ambulaſti; & conculcaſti leonem & draconem*: inde eos in Cynegium miſſos, capite truncari iuſſit. Innumerabilem quoque multitudinem tam ciuium quam militum extinxit; pluresque ſaccis incluſos in mare proiecit, atque alios cum ad prandium vel cœnam accubitarent, mox vt ſurgerent ceruicum inciſione perdi iuſſit. Sed & Callinicum Conſtantinopolitanum Patriarcham oculis orbauit, Romamque relegauit; ſuffecto in eius locum *Cyro* quodam Amaſtridis inſulæ monacho; qui ei recuperationem Imperij prædixerat. Omnibuſque rebus penitus ſtabilitis, Trebellium Bulgarorum Regem muneribus digne donatum ad propria dimiſit: filium vero ſuum TIBERIVM, *Theodoramque* coniugem Imperiali corona pariter inſigniuit. Hæc omnia ex Græcorum Annalibus, Theophane, Cedreno, & aliis: quæ cœpta hoc anno, in ſequentem propagata noſcuntur. Ceterum miro Dei iudicio factum eſt, vt Callinicus, qui primus auſus eſſet abſque conſenſu Romani Pontificis vniuerſale congregare Concilium, atque in eo canones edere contra traditiones maiorum & Eccleſiaſticam diſciplinam, quique aduerſus Romanam Eccleſiam ad eo ardenti animo pellexerat Iuſtinianum; ab eodem talia paſſus, ad ipſum Romanum Pontificem remiſſus ſit, ab eo vitæ ſtipem accepturus.

IMPERIVM RECVPERAT, ET DIRAM DE ADVERSARIIS VINDICTAM SVMIT.
b *Pſal.* 90.
CALLIN. EPISC. CONST. ROMAM RELEGATVS.

III.

Eodem anno Chriſti ſeptingenteſimo tertio, Cunipertus Rex Longobardorum, vir ſatis laudatus, vbi annos duodecim regnaſſet poſt patris obitum, mortuus eſt; relicto regni hærede Luithbertho filio paruulo, cui tutorem Aſprandum virum illuſtrem conſtituit. Hinc vero multi ciuiles tumultus pro regno inter Principes orti ſunt, quos pluribus deſcribit Paulus *c* Diaconus.

c *Paul. diacon. lib.* 6. *c.* 12.

IV.

Quo item anno *d* defunctus eſt *S. Benedictus* (antea Biſcopus dictus) Abbas in Anglia, miræ ſanctitatis vir, cuius diem natalem celebrat Eccleſia pridie Idus Ianuarij: eo verò monaſteriorum fundatore, propagatus eſt in Anglia mirifice monachiſmus, cuius ipſe regulas Romæ didicerat. Extat Bedæ *e* homilia in eius die natali dicta, vbi plura de ipſius laudibus ac virtutibus habet: quem & ait, quod rudis adhuc in gente Anglorum fides & Eccleſiarum inſtitutio floreret, ad beatorum Apoſtolorum Limina peregrinaturum aduolaſſe, vt ibi perfectam viuendi formam ſumeret, vbi per ſummos Chriſti Apoſtolos totius Eccleſiæ caput emineret eximium.

d *Sigeb. in Chron.*
DE S. BENED. ABBATE IN ANGLIA.
e *Bed. hom. de Sanct. to.* 7.

IESV CHRISTI AN. 704.

IOAN. VII. AN. 3.

IVSTIN. RHINOT. iterum Imp. AN. 1.

I.

ANNO Domini ſeptingenteſimo quarto, Indictione ſecunda, exagitata eſt Italia bellis Longobardorum ciuilibus, donec Aripertus victor è medio ſublatis aduerſariis, ſolus pacifice regnauit. Hunc tradit Paulus *a* diaconus donationem patrimonij Alpium Cottiarum, quæ quondam pertinuerant ad ius Apoſtolicæ Sedis, ſed à Longobardis multo tempore fuerant ablatæ, reſtituiſſe; & hanc donationem aureis exaratam litteris Romam direxiſſe. Quæ quidem ſub Ioanne Septimo, qui anno ſequenti ſedere cœpit, facta eſſe Anaſtaſius Bibliothecarius tradit: eiuſdem vero donationis, ſeu potius reſtitutionis, æque teſtes ſunt Beda, Ado, Hermannus, & alij Chronicorum ſcriptores. Porro Aripertum victoriam ab hoſtibus reportaſſe precibus *S. Boniti* Aruernenſis, qui dimiſſo Epiſcopatu Romam ad Limina Apoſtolorum pergens, ab eo in itinere amanter exceptus fuerat; traditur in Rebus geſtis eiuſdem Sancti.

a *Paul. diacon. lib.* 6. *c.* 13.
ALPES COTTIÆ RESTITVVNTVR ECCLESIÆ ROM.

II.

Eodem anno Chriſti ſeptingenteſimo quarto, Edilredus Rex Merciorum, poſtquam regnaſſet annos triginta vnum, monaſticam vitam amplexus, Coenredo regnum reliquit. Qui & ipſe Coenredus, vita licet innocens, ac moribus ſincerus; tamen pro conſequenda delictorum ſuorum pleniori indulgentia, anno ſui regni ſexto abdicans ſe, Romam peregrinatus eſt ad ſancta Limina Apoſtolorum. Hæc ſuis locis Beda in Epitome. Ita plane primitiuæ illius Eccleſiæ Anglicanæ fuit erga ſacram religionem vigens feruenſque cultus; vt ob frequentiam Deo philoſophantium, fuerit inſula referta vndique monaſteriis, in quibus & Reges ipſi, qui fuerant leones in prælio, mox in ſacris ſeptis, cœleſtibus caulis incluſi redderentur agni mitiſſimi.

REGES ANGLOR. SE ABDICANT AMORE VITÆ RELIGIOSÆ.

III.

Porro huius Coenredi temporibus accidiſſe ponit Beda *b*, vt nobilis quidam vir, qui quantum pro induſtria exteriori Regi placebat, tantum pro interiori ſuimet negligentia diſplicebat; cum ab eo ſedulo admoneretur vt confiteretur & emendaret ſcelera ſua, priuſquam ſubito mortis ſuperuentu tempus omne pœnitendi & emendandi perderet; ille vero verba ſalutis ſpernens, ſemper in tempus ſequens pœnitentiam remitteret: demum in grauem infirmitatem incidens,

b *Bed. lib.* 5. *c.* 14.
DE MISERANDO INTERITV CVIVSDAM IMPOENITENTIS.

rurſum

rurſum à Rege admonitus vt vel tunc confiteretur, reſpondit non ſe tunc velle id agere, ſed cum ab infirmitate reſurgere, ne forte exprobrarent ſodales quod timore mortis faceret ea quæ ſoſpes noluerat. Sed inter paulo poſt, cum & adhuc à duobus Angelis viſitatus, nec ſic ad pœnitentiam moueretur; tandem ſuperueniente malignorum ſpirituum caterua circumdatus, in deſperationem incidens, aduenienti denuo Regi rem ſignificauit, moxque deſperans deceſſit è vita. Simile quoddam exemplum de monacho impœnitente narrat idem auctor *c*. Extantque alia quamplurima apud S. Gregorium in Dialogis, & alios rerum Eccleſiaſticarum tractatores: ex quibus diſcant homines pœnitentiam non differre.

c Ibid. c. 15.

IESV CHRISTI An. 705.

IOAN. VII. An. 1.

IVSTIN. RHINOT. iterum Imp. 2.

I. Ioannes Papa VI. moritvr.

Anno Domini ſeptingenteſimo quinto, Indictione tertia, *Ioannes* Sextus Romanus Pontifex, vbi ſediſſet annos tres, menſes duos, dies duodecim, mortuus eſt die decima Ianuarij, ac ſepultus ad S. Petrum: ceſſauitque ſedes eius menſem vnum & dies decem & octo. Hæc Anaſtaſius. Ex cuius ſententia liquet, eius ſucceſſorem creatum eſſe ipſis Calendis Martij. Fuit autem is, Ioannes eius nominis Septimus, æque natione Græcus, ex patre Platone genitus.

Ioan. VII. creatvr.

II. Vnvs spiritvs omnivm Roman. Pontiff.

Incredibiles enim perſpicias fuiſſe Græcorum artes, quibus niſi ſunt ſibi ſubiicere Romanam Eccleſiam. Quod enim tyrannicæ confirmationi Romani Pontificis tandem renuntiaſſent Imperatores, ſtuduerunt alia via id efficere; nimirum agentes vt in collegium S. R. E. clericorum allegerentur Orientales, iidemque opera Exarchorum crearentur Pontifices. Hincque videas tot his temporibus ſediſſe eiuſdem Eccleſiæ Antiſtites ex Oriente prognatos. Sed factum eſt tanquam miraculum à Deo, vt iidem creati Pontifices Apoſtolicæ Sedis, ſpiritum pariter hæreditarint Apoſtolicum, ſteterintque aduerſus omnes conatus Imperatorum & Orientalium Epiſcoporum. Quod & de ipſo, de quo eſt ſermo, Ioanne Septimo accidiſſe probatur. Siquidem cum ad ipſum Iuſtinianus Aug. honorificam legationem duorum Metropolitanorum direxiſſet, vt ſancitos Sergij temporibus Conſtantinopoli Sextæ Synodi nomine canones examinaret, & quos conſentientes reperiſſet Catholicæ diſciplinæ confirmaret, cæteros pro arbitrio reiiceret: etſi iuſta hæc petitio eſſe videretur, tamen quod non deceret maieſtatem Apoſtolicæ Sedis, vel quid minimum comprobare quod in non legitima Synodo ſtatutum eſſet; ipſe Ioannes conuocato ad hoc Epiſcoporum *Concilio*, recuſauit omnino eoſdem canones vel ex parte approbare licet nec eoſdem condemnare voluerit, ne commoueret animum Imperatoris. Verum eos non recepiſſe, ſatis videri poterat condemnaſſe. Conſtant autem iſta ex Anaſtaſio in eodem Ioanne.

Ioan. PP. aversatvr canones Sext. Syn.

III. De S. Wilfrido Episc. Eborac.

Prædictæ vero ea de cauſa celebratæ Romæ Synodo, interfuit etiam mirificus ille S. Wilfridus Archepiſcopus Eboracenſis in Anglia, de quo ſuperius; ſed interfuit vt reus. Iterum enim calumniam paſſus, & ſede pulſus, iterum ad Sedem Apoſtolicam ſe contulit: à qua, eadem Synodo abſolutus, in Angliam rediens ægrotauit ad mortem Meldis in Gallia; ſed Archangeli Michaelis viſione recreatus, in patriam adueniens, *Synodo* facta iuxta fluuium Nidd, cum honore ſedi ſuæ reſtitutus eſt; ac poſt aliquot annos in pace quieuit, poſtquam ſediſſet annos quadraginta quinque. Hæc pluribus Beda *a*.

a Bed. lib. 5. c. 20.

IESV CHRISTI An. 706.707.

IOAN. VII. An. 2. 3.

IVSTIN. RHINOT. iterum Imp 3.4.

I. *a Ex Theoph. & Cedr.*

Anno Chriſti ſeptingenteſimo ſexto indictione quarta, nihil præterea Annales *a* reddunt; niſi quod nõ ſine magna ingratitudinis nota, Iuſtinianus Aug. qui armis Bulgaricis fuerat in Imperium reſtitutus, aduerſus eos duxit exercitum: ſed mox dignas tulit pœnas, vtpote qui poſteriores in bello ferens, fuga elapſus vix cum paucis Conſtantinopolim redire valuit.

II. Ioan. PP. obitvs.

Sequenti autem anno, *Ioannes* Papa vbi ſediſſet annos duos, menſes ſeptem, dies ſeptendecim, mortuus eſt decimoquinto Calendas Nouembris, inchoata iam Indictione ſexta; ac ſepultus ad S. Petrum: ceſſauitque ſedes eius menſibus tribus vt habet Anaſtaſius. Ex cuius ſententia, ſucceſſoris creatio prolata eſt vſque in annum ſequentem, quo de ea dicturi ſumus.

IESV CHRISTI An. 708.

SISINNIVS.

CONSTANTINI. 1.

IVSTIN. RHINOT. iterum Imp. 5.

I. Sisin. PP. creatio, et obitvs

Anno Domini ſeptingenteſimo octauo, Indictione ſexta, decimoquinto Calendas Februarij, creatus eſt Papa Sisinnivs, natione Syrus ex patre Ioanne: qui (inquit Anaſtaſius) podagrico humore ita tenebatur conſtrictus, vt ſibi cibum propriis manibus exhibere non valeret. Itaque cum tenuiſſet Pontificatum dies dumtaxat viginti, ſeptimo Idus Februarij obiit morte repentina; & ſepultus eſt in baſilica S. Petri. Cumque ſedes vacaſſet menſem vnum, Nonis Martij creatus eſt Pontifex Constantinvs, æque filius Ioannis, & natione Syrus. Hæc ex Anaſtaſio.

Constantini electio.

II.

Huius vero Conſtantini Pontificatus exordio contigit creari Rauennatem Archiepiſcopum Felicem, qui Romam ex more ſe conferens, vt conſecrationem acciperet ab ipſo Pontifice, profeſſionem fidei edidit, & obedientiæ ſponſionem. Sed rediens Rauennam, ciuium inſtigatione iterum ſe ſchiſmate ab Apoſtolica Sede diuiſit. Cuius rei cauſa in ipſum concitatus Imperator, Rauennam Theodorum Patricium cum exercitu miſit; qui capta ciuitate, rebelles bonis ſpoliauit, ac vinctos Conſtantinopolim miſit; vbi morte puniti ſunt, ipſeque Felix Archiepiſcopus oculis priuatus, in Pontum relegatus. Hæc Anaſtaſius. Quæ quidem meruere Rauennates ab Imperatore perpeti, quod Exarchatus confiſi potẽtia, ſæpius *a* contra Romanã Eccleſiã rebellantes, venia ſæpius obtẽta abuſi eſſent. Porro defuncto poſt biennium Iuſtiniano, Felicem liberatum *b* eſſe exilio, & licet cæcum, Eccleſiæ ſuæ reſtitutum poſt præſtitam Pontifici Romano ſolitam obedientiam, idem Anaſtaſius tradit. Eundemque egregia claruiſſe ſanctitate, ac miraculis etiam coruſcaſſe, auctor eſt Hieronymus Rubeus, qui copioſe proſecutus eſt res Rauennates. Ex eoque tempore conſtat, eiuſdem ciuitatis Epiſcopos ſemper ſe & in omnibus Eccleſiæ Romanæ Pontificibus obedientiſſimos exhibuiſſe.

Ravennates dant poenas de schismate adversvs Eccl. Rom.

a Vide sup. an. 669. n. 6 & inf. 11 6 v. 1118.
b Eius liberationem habet Baron. an 711. quo ea contigit.

IESV CHRISTI An. 709. 710.

CONSTANT. An. 2. 3.

IVSTIN. RHINOT. iterum Imp. 6. 7.

I. Ivstin. Imp.

Anno Chriſti ſeptingẽteſimo nono, ab Indictione ſeptima inchoato, Iuſtinianus Imp. pœnitentiam agẽs (vt ait

Maria-

ACCERSIT. CONST. PP.

Marianus Scotus) accerſit ab Vrbe Conſtantinopolim Conſtantinum Papam: quod hoc anno, menſe Octobri, inchoata iam Indictione octaua, factū eſſe Anaſtaſius tradit etiamſi Scotus nona Indictione id accidiſſe ponat. Verum Anaſtaſio potius aſſentimur; cui reliqua bene conſentiunt, vt quæ dicentur oſtendent. Ceterum Conſtantino ſoluenti è Portu Romano, magnumque ſecum ducenti virorum Eccleſiaſticorum comitatum, hiemandum fuit Hydrunti, vbi honorificentiſſimè, ſicut & in omnibus aliis locis in quos appellere contingeret receptus eſt; quod dediſſet Imperator cunctis Magiſtratibus in mandatis, eodem illum honore ſuſcipere, quo ſuſcepturi eſſent ipſummet Imperatorē. Appellenti vero in Siciliam occurrens Theodorus Patricius graui languore detentus, eumdemque magna veneratione ſuſcipiens, confeſtim ſanatus eſt. Cum interim Ioannes Exarchus cognomento Rizocopus veniens Romam, iugulauit Paulum diaconum & Vicedominum, aliosq; clericos: atq. inde pergens Rauennam, pro nefandiſſimis ſuis factis iudicio Dei turpiſſima morte occubuit. Hæc omnia Anaſtaſius.

II. PROSTRATVS OSCVLATVR PEDES EIVS.

Anno vero ſequenti, Domini ſeptingenteſſimo decimo, ſoluens Hydrunto Conſtantinus peruenit Conſtantinopolim; ibique ſummo honore exceptus eſt ab occurrentibus ei Tiberio Imp. Iuſtiniani Aug. filio, ac Cyro Patriarcha, & vniuerſo Senatu, populoque. Ipſe vero Iuſtinianus Nicææ in Bithynia tunc exiſtens, occurrit ei Nicomediam; quo cum Pontifex aduenisſet, Imperator coronam in capite geſtans ſeſe proſtrauit ad pedes eius, eoſque oſculatus eſt, deinde in amplexum mutuum corruerunt: proxima autem die Dominica communicauit à manu eiuſdem Pontificis Miſſas ſolèniter celebrantis. Poſt quæ confirmatis ab Imperatore Eccleſiæ Romanæ priuilegiis, ab inuicem diſceſſerunt. Hæc idem Anaſtaſius: eademque Anſelmus Lucenſis, vbi agit de poteſtate & primatu Romani Pontificis; ac longe ante eum Beda, & Marianus Scotus, aliique.

III. AD QVID VOCATVS CONST. AB IMP.

Quid vero Conſtantinopoli per Conſtantinum Pontificem actum ſit, ſcriptorum inopia latet quidem: ex iis tamen quæ Anaſtaſius ſcribit in Gregorio Secundo, Conſtantini ſucceſſore, (nempe ipſum Gregorium, cum hoc tempore agens Apoſtolicæ Sedis diaconum, vna cū Summo Pontifice Conſtantinopolim aduenisſet, optima reſponſione vniuerſis quæſtionibus de propoſitis capitulis pleniſſime ſatisfeciſſe:) ſatis datur intelligi, Conſtantinum vocatum fuiſſe ab Imperatore in Orientem, vt finis aliquis poneretur controuerſiæ de Canonibus ad Quintam & Sextam Synodum ſuperadditis; deque his inter vtramque partem diutius altercatum eſſe, ſed primas retuliſſe Conſtātinum induſtria Gregorij diaconi, conſtitutiones antiquorum Patrum acerrime defendentis. Neque enim his temporibus vlla alia ventebatur quæſtio inter Orientales & Occidentales, niſi de capitibus illis Synodi Quinisextæ.

IV. a Theoph. et Cedren. DIRA VLTIO IMP. IN CHERSONENSES.

Quod autem ad Iuſtinianum pertinet; liquet ipſum eodē anno *a* variis eſſe concuſſum motibus, ob rebellantes populos Cherſoneſi & Boſphori: de quibus crudeliſſimam vindictam exercuit, nec infantibus parcens interemptis per diuerſa ſupplicia quam plurimis hominum millibus.

V. b Hoc habet Baron. an. 701. num. X.V.

Quo item anno, defuncto Witiza nefario Hiſpaniarum Rege, poſtquam regnaſſet nouem annos, ſucceſſit in locum eius Rudericus, ſiue Rodericus, filius Theofredi Ducis Cordubenſis, (quem *b* tyrannus Witiza, ne ſibi poſſet obſiſtere, oculis priuauerat) nepos vero Cindaſwinthi olim Regis. Ita quidem ex Tudenſi: qui ait Rudericum conſilio magnatum Gothicæ gentis, regnum ſuccepiſſe Æra ſeptingenteſima quadrageſima octaua, virum quidem belligerum ſed moribus Witizæ non abſimilem, facemque totius Hiſpaniæ; vt quæ de eo dicentur inferius oſtendent.

IESV CHRISTI AN. 711.

CONSTANT. AN. 4.

PHILIPPICI AN. 1.

I. ECCL. SAXONVM ERIGI COEPTA.

ANNO Chriſti ſeptingenteſimo vndecimo, Indictione nona, Eccleſiæ *Saxonum* iaci cœperunt fundamenta per ſanctiſſimum virum Apoſtolicum Swibertum Epiſcopum, de quo ſæpe ſuperius. Qui diuino monitu Coloniam veniens ad Pipinum Ducem, ab eo impetrauit vicum Werdam in inſula Rheni conſtitutum; vbi nobili conſtructo monaſterio, inde quaſi ex forti munitione expugnauit refractarios Saxones, ad quos venit in abundantia benedictionis, in ſignis & virtutibus, potenſque in omnibus opere & ſermone: quæ omnia quomodo ſe habuerint, pluribus proſequitur Marcellinus presbyter in rebus *a* geſtis eiuſdem S. Swiberti & ſociorum.

a Apud Sur. 1. Mart cap. 24. & 25.

II. Hoc eodem anno vigeſima quarta menſis Octobris, iam inchoata decima Indictione, Conſtantinus Papa Romam ex Oriente rediit, vt habet Anaſtaſius. Qui cum addat, poſt tres menſes ab ipſius reditu allatum fuiſſe nuntium de nece Iuſtiniani Imperatoris; vtique circa anni huius finem eam accidiſſe, poſſumus intelligere.

III. Cum igitur Iuſtinianus diram iam de Cherſonenſium rebellione vindictam ſumpſiſſet, & maiori adhuc excandeſcens ira, ad reliquorum interitum denuo claſſem paraſſet; aduerſus eiuſmodi furorem ipſi ſe munientes, auxiliumque petentes à Chaiano Lazarorum Rege, nonnullos Iuſtiniani Duces doloſe intra Cherſonam admiſſos interfecerunt, Imperatoremq; acclamarunt *Bardanem* PHILIPPICVM; qui à Tiberio Abſimaro ob rerum nouarum molitionem apud Cephaloniam inſulam relegatus fuerat, & poſtea à Iuſtiniano reuocatus vt præficeretur exercitui contra Cherſonenſes, rurſum ob tumultum apud eoſdem Cherſonenſes excitatum eiectus, ad Chaianum confugerat. Cum autem & alij poſt hæc miſſi ab Imperatore Duces, haud valentes debellare Cherſonenſes, ac timentes re infecta ad Iuſtinianum redire, ſe Philippico adiunxiſſent: tunc Philippicus Conſtātinopolim properans, præmiſit Maurum Patricium aduerſus Tiberium Iuſtiniani filium adhuc puerum, & Eliam Ducem aduerſus ipſum Iuſtinianum.

PHILIPPICVS ACCLAMATVR IMP. ADVERSVS IVSTIN.

IV. CÆDES IVSTINI ET TIBER. II. IMP.

Qui quidem Maurus inuentum ad Blachernas prope Conſtantinopolim in templo Dei Genitricis Tiberium, altera manu columnam altaris tenentem, altera lignum S. Crucis & in collo ſacras Reliquias geſtantem; eumdem inde abſtractum, fruſtra deprecante ipſius auia Anaſtaſia, ad pedes Mauri vna cum puero prouoluta, extra limen eccleſię gladio iugulauit. Elias autem, qui ſocius exilij Philippico fuerat, cuiuſque filium Iuſtinianus in ſinu matris peremerat, ipſamque eius coniugem coquo natione Indo ignominiæ cauſa in matrimonium collocauerat, aduerſus eum progreſſus, primū promiſſa omnibus impunitate, vniuerſum ipſius exercitum ad ſe traxit; mox vero furibunde Iuſtinianum aggreſſus, caput eius amputauit, quod ad Philippicum miſit, hic vero Romam vſque tranſmiſit. Hæc omnia Annales Græcorum. Ex quibus videas, Iuſtinianum tamquam feram beſtiam humanum ſanguinem ſitientem, atque ſupra modum in ſubditos debacchantem, iuſto Dei iudicio, ſuo ſuorumque ſanguine ſupplicium luiſſe. Cum alioqui & ipſe Philippicus Deo multipliciter inimicus eſſet, ob deprauatiſſimos vitæ mores, & hæreſis Monothelitarum propugnationem: quam quidem eo vehementius ſuſcepit, quod cuidam pſeudomonacho Incluſo, eiuſdem impietatis ſectatori, acceptum ferret Imperium, cuius prædictionem ab eo habuiſſet, præmiique loco promiſiſſet Sextæ Synodi Oecumenicæ abolitionem: vt conſtat ex narratione Theophanis atque Cedreni. Sed de hoc anno ſequenti.

PSEVDOMON. SEXTAM SYN. ABROGANDAM PETIT.

V. b Anaſt. in Conſtant.

LIS INTER EPISCOP. MEDIOL. ET TICIN.

Quod pertinet ad res Italiæ; Anaſtaſii *b* teſtificatione liquet, veniſſe hoc tempore Romam S. Benedictum Archiepiſcopum Mediolanenſem, cauſam proſecuturum aduerſus Epiſcopum Ticinenſem, quem ſibi vendicare conabatur ſub ſua iuriſdictione Epiſcopum ſuffraganeum: ſed eumdem Benedictum cauſa cecidiſſe ait, eo quod à priſcis temporibus Sedi Apoſtolicæ Ticinenſis Epiſcopus immediatè ſubiaceret. Habet illud ipſum Paulus Diaconus.

Quam quidem controuerſiam, iterum atque iterum diuerſis temporibus excitatam, ſæpius iudicari contigit.

**
*

IESV CHRISTI An. 712.

CONSTANT. An. 5.

PHILIPPICI An. 2.

I. PHILIPP. IMP. AGIT DE ABOLITIONE SEXTÆ SYN.

ANno Domini ſeptingenteſimo duodecimo, Indictione decima, Philippicus ſtabilito ſibi Imperio morte omniũ qui Iuſtiniano fauiſſent, ſtatim perficere eſt aggreſſus quod promiſerat de abolenda Sexta Synodo, quæ Monothelitarum hæreſim condemnaſſet: ad quod implendum eo maiori ſtudio mouebatur, quod qui ipſi Imperium prædixiſſet, hoc etiam veluti diuinum oraculum adieciſſet, fore & ipſi Imperium diuturnum, ſi id abſque mora ageret. Vt autem facilius hæc exequeretur, primum omnium Cyrum Conſtantinopolitanum Epiſcopum Orthodoxum è ſede dimouit, atque in locum eius ſuffecit *Ioannem* quemdam pſeudomonachum, impietatis ſuæ ſocium. (Qui enim in eam ſedem ob mercedem prædictionis prouehendus fuerat, Incluſus ille, eodem ſupplicio quo Elimas *a* magus, à Deo percuſſus eſt cæcitate, magus & ipſe; vt eadem pœna teneret, quem eadem culpa damnaret.) Poſtea vero numeroſiſſimo Orientalium Epiſcoporum collecto *Conuentu*, damnauit Sextam Synodum Oecumenicam, & in ea ſancitam de duabus in Chriſto Voluntatibus & Operationibus ſententiam; contra vero condemnatam in ea Monothelitarum hæreſim, & impiũ errorem de vnica voluntate & operatione confirmauit, & ab omnibus profitendum edixit. Hæc quidem tradunt Græcorum Annales ex Theophane & Cedreno.

a Actor. 17

II.

Sed & idem in impietate ſua ſibi complacens, dum ex more profeſſionem Catholicæ fidei mittere deberet ad Romanum Pontificem, miſit hæreticam & execratione dignã. Verum non ſolum eam Conſtantinus Papa conſtanter reſpuit; ſed & quas nefandus Imperator ſanctas ſex Synodos Oecumenicas pictura effigiatas Conſtantinopoli abradi præcepiſſet, ipſe Romæ in Eccleſia S. Petri eleganti forma depingi curauit. Tantoque fidei zelo vna cum Clero Romano Populus accenſus eſt, vt ſtatuerit nequaquam Imperatoris hæretici nomen, aut diplomata, vel etiam imaginem monetæ inſculptam ſuſcipere: (vnde nec eius effigies ex more in eccleſiam introducta fuit, nec eius nomen ad Miſſarum ſolemnia prolatum:) cumque Petrus quidam Ducatum Romanæ Vrbis ab eodem Imperatore accepiſſet; contra ipſum iungens ſe populus Chriſtophoro veteri Duci, magnas Romæ turbas excitauit, quæ ad obitum Philippici perdurarunt. Habet hæc omnia Anaſtaſius in Conſtantino. Eadem vero de nomine Imperatoris hæretici exoſo & execrabili facto, tradunt Beda Venerabilis, Paulus *b* diaconus, & Ado *c* Viennenſis. Sed & ex iis quoque diſcas, Romanam Rempublicam gubernari his temporibus conſueuiſſe per Duces, qui mitterentur ab Imperatore. Vnde & *Romæ Ducatum* dici ſolitum, patebit etiam inferius.

ROMÆ AGITUR ADVERSUS EUM PRO FIDE CATHOL.

b Paul. diac. lib. 6. c. 33.
c Ado. in Chron.
DUCATUS ROMÆ.

III.

Hoc item anno defunctum eſſe Aripertum Regem Longobardorum, habet Francorum Chronicon ad Leges Salicas antiquitus ſcriptas additum: ex quo dicendum eſt, non annos duodecim regnaſſe (vt Paulus Diaconus tradit) ſed tantum octo. Poſt illum Anſprandus regno potitus eſt per tres menſes. Huic vero ſucceſſit Lwithprandus ipſius filius, (quem Inſcriptiones *d* antiquæ Leutbrandum appellant) tenuitque regnum, vt idem Paulus *e* tradit, annos triginta vnum & menſes ſeptem. qui autem ei tribuunt annos tantum viginti quinque poſt annos quinque eius inchoant regnum: ſed erroris arguuntur cum ex aliis, tum ex eiuſdẽ Regis edicto de Legibus Longobardorum, lato anno ſequenti pridie Calendas Martii; vbi primum regni ſui annum iungit cum Indictione vndecima, quæ incipit menſe Septembri huius ipſius anni. Habet autem Oldradus Epiſcopus Mediolanenſis in epiſtola ad Carolum Magnum, eumdem Lwithprandum hoc primo regni ſui anno cõfirmaſſe donationem, ſiue reſtitutionem dixeris, Alpium Cottiarum, (in quibus etiam eſſet ciuitas Ianuenſis, & quicquid ab ea Alpes vſque ad Galliarum fines continebatur) ab Ariperto factam Eccleſiæ Romanæ.

d Inſcript. in Append. pag 168.
e Paul. diac. lib. 6. c. 36.
DE LUITPRANDI REGNI TEMPORE.

IESV CHRISTI An. 713.

CONSTANT. An. 6.

ANASTASII II. An. 1.

I. PHILIPP. IMP. EIICITUR.

ANno Chriſti ſeptingenteſimo decimotertio, Indictione vndecima, Philippicus vbi annum & ſex menſes in Imperio habuiſſet, & ipſa vigilia Pentecoſtes, poſt magnum conuiuium nobilioribus ciuibus exhibitum, meridie requieſcens, à Patriciis quibuſdam tentus & excæcatus eſt, ac poſtea in exilium eiectus; meritas dans pœnas de audacia, qua manus iniecit in res Eccleſiaſticas. Et quidem de re geſta cõſentiunt tam Græci quam Latini ſcriptores; ſed de tempore diſſentiunt, dum Paulus *a* diaconus vnum tantum annum & ſex menſes (vt diximus) Philippici Imperio tribuit; alij autem, inter quos Theophanes atque Zonaras, annos duos & menſes aliquot. Porro libentius conſenſerim Paulo, quod id confirment Acta publica omni fide per Eccleſiæ notarium conſcripta *b*, de curatione virginis arreptitiæ Romæ facta in eccleſia S. Ioannis Baptiſtæ ad Aquas Saluias, virtute Reliquiarum S. Anaſtaſij martyris Perſæ, quas illuc translatas fuiſſe ſuperius dictum eſt. In quibus quidem Actis, cum eadem virginis curatio dicatur facta menſe Octobris Indictionis duodecimæ, annoque primo Anaſtaſij Imperatoris; inde manifeſte firmatur tempus expulſionis Philippici à Paulo poſitum.

a Paul. diac lib. 6. c. 34.
b Hæc Acta recitat Baron. Annal. Tom. VIII hoc an. ex Bibl. Vallicel. digna lectu, & cõſideratione.
VIRGO ARREPTITIA LIBERATA VIRTUTE RELIQ. S. ANAST. MART.

II. ANAST. IMP.

Ceterum ita habito Philippico, craſtino die, nempe ipſa Pentecoſte, conuocato in magnam eccleſiam vniuerſo populo, coronatum eſſe *Artemium* eidem Philippico à ſecretis, dictumque mutata appellatione ANASTASIVM, inter Imperatores eius nominis Secundum, Annales tradunt. Anaſtaſius *c* autem Bibliothecarius addit, eumdem confeſtim publicis ſcriptis editis profeſſorem ſe fidei Catholicæ ac Sextæ Synodi declaraſſe, ſuæque profeſſionis literas ad Romanum Pontificem miſiſſe per Scholaſticum Patricium, quem in Italiam legauit Exarchum. Conſtatque ex Theophane, Conſtantinum Papam continuo ad ipſum pro Reſponſis Eccleſiaſticis Apocriſiarium direxiſſe Michaelem S. R. E. presbyterum Cardinalem. Pernecceſſaria enim eiuſmodi videbatur eſſe legatio, vt Conſtantinopoli eſſet qui auctoritate Apoſtolicæ Sedis conciliaret Eccleſiæ Catholicæ pœnitentes Epiſcopos, qui vi aut metu conſenſiſſent pſeudoſynodo à Philippico celebratæ.

c Anaſt. in Conſtant.

III. DE TEMPORE INGRESSUS SARACEN. IN HISP.

Interea vero accidit multis ſæculis deploratus, vniuerſo terrarum Orbi ſuæ calamitatis immenſitate notiſſimus, ingreſſus Saracenorum in Hiſpaniam diabolicis machinamentis effectus, vt ipſum ſceleſtiſſimum dæmonem Romæ in arreptitia, quam nuper diximus, gloriatum eſſe, teſtuntur eius liberationis Acta. Eſt namque Roderici Toletani Epiſcopi, atque recentiorum rerum Hiſpanicarum Scriptorum conſtans aſſertio, id factum eſſe hoc ipſo anno. Vnus Tudenſis in ſequentem reiicit, quem numerat Æra ſeptingenteſima quinquageſima ſecunda; collocat autem hoc anno ipſas proditorum patriæ & gentis ſuæ molitiones. Rem vero geſtam, quantum ad noſtrum inſtitutum pertinet, ex eodem Tudenſi, vtpote antiquiore, ſummatim narrabimus.

IV. PRODITIO HISP.

Hoc igitur anno, regni ſui tertio, Rudericus Hiſpaniarum Rex iniuriam patris ſui, quem Witiza excæcauerat, vlciſci in eiuſdem Witizæ progeniem decernens, duos ipſius filios Furmalum & Erpulionem ex Hiſpania cum ſummo dedecore expulit. Hi ad Iulianum, Tingitanæ in Africa prouinciæ quæ Gothis parebat Comitem, Witizæ olim familiarẽ, ſe recipientes, conſilium cum eo inierunt de vlciſcendis iniuriis ſuis per Saracenos, qui maximam Africæ partem poſſidebant. Erat namque & ipſe Iulianus offenſus Ruderico Regi, quod idem Rex filia ipſius nomine Caua, quam ſub titulo coniugis à patre accepiſſet, tanquam pellice vteretur. Itaque Iulianus occulte pariter hortatus Francos, vt inuaderent Galliam Narbonenſem, quæ Gothis adhuc parebat; in

Regem

Regem ſe propenſiorem ſimulans, fraudulenter ei conſuluit, vt Hiſpaniam armis nudans, quam pleniſſima pace poſſideret, in Gallias ea & in Africam mitteret, vbi præſto eſſent aduerſus Francorum & Saracenorum inſultus. Fauebat & huic proditioni Oppa filius Witizæ, quem pater (vt diximus) præfecerat primariis Hiſpaniarum Eccleſiis Toletanæ & Hiſpalenſi.

V. SARACENI OCCVPANT HISPAN.

His igitur præuiis proditorum molitionibus, primo Vlit fortiſſimus Saracenorum in Africa Rex, Iuliani & filiorum Witizæ ductu, Tariſſum Strabonem vnum ex ducibus exercitus ſui, cum viginti quinque millibus fortiſſimorum militum in Hiſpaniam præmiſit: qui quidem vrbes muris nudatas inuenientes, (eam enim cladem vniuerſæ Hiſpaniæ, tribus exceptis vrbibus, intuliſſe Witizam ſuperius vidimus) magna earum parte potiti ſunt. Aduerſus quos tamen Rudericus Rex arma quæ potuit colligens, per multos dies fortiter dimicauit, multaque hoſtium millia occidit. Donec Muza exercitus Africani Regis Princeps, cum infinita equitum peditumque multitudine in Hiſpaniam irrumpens, poſt multa prælia, ac longam validamq; Ruderici defenſionem, Gothos fugauit, & internecione deleuit; ipſoque Ruderico occiſo, vniuerſa potitus eſt Hiſpania; quãdo & ex alia parte Gothi in Gallia commorantes, à Francis omnino conſumpti ſunt. Hæc Tudenſis, & poſt eum alii, qui tantam cladem lacrymis atque ſuſpiriis proſecuti ſunt in præſentem ferme diem. Etenim etſi vulnus ſanatũ, haud tamen tutum, ne male obducta cicatrix (vt ſæpe accidit) iterum recrudeſcat.

IV. QVÆ CAVSÆ RVINÆ HISPAN.

Quod autem pertinet ad cauſam tantæ Dei iræ; ſcimus ab omnibus oſtentari Ruderici incontinentiam, atque iniuriã illatam filiæ Iuliani. Sed decipi penitus ipſos puto: haud enim tunc primum accidit, vt iſtiuſmodi commiſerint ſcelera Principes incontinentes. Altius itaque eadem cauſa petenda videtur: quę quidem nulla maior afferri poterit, quam quod (vt ſuperius declaratum eſt) auerſione voluntaria deſciuiſſet ab Eccleſia Romana Regnum Hiſpaniæ ſub Witiza: nimirum vt qui à ſuauiſſima Apoſtolicæ Sedis obedientia ſe ſubtraxiſſent Gothi, iidem crudeliſſimo Saracenorum iugo ſubderentur.

IESV CHRISTI AN. 714.

GREG. II. AN. 1.

ANAST. II. AN. 2.

I. CONST. PP. OBITVS. GREG. II. CREATIO.

ANNO Chriſti ſeptingenteſimo decimoquarto, Indictione duodecima, die nona menſis Aprilis, *Conſtantinus* Papa vbi ſepiſſet annos ſex, menſem vnum, & diem, ex hac vita deceſſit, & ſepultus eſt apud S. Petrum magna ex Pontificatu bene perfuncto comparata ſibi gloria: quem præter alia quæ ſuperius de eo dicta ſunt, Anaſtaſius tradit penuriæ tẽpore nihil prætermiſiſſe officij in pauperibus ſubleuandis. Cuius ſedes cum vacaſſet (vt idem auctor ait) dies quadraginta, ſeu verius quadraginta duos, ſumma totius Cleri ac populi concordia, in eius locum ſubrogatus eſt die vigeſima Maij, GREGORIVS huius nominis Secundus, patria Romanus, ex patre Marcello, antea diaconus, & S. R. E. Bibliothecarius, doctrina & ſanctitate inſignis. Ipſum autem hoc anno ſedere cœpiſſe, præterquam ex ipſo Anaſtaſio ſatis aperte colligitur, dum numerat ſedis eius annos ſexdecim, menſes octo & dies viginti, mortuumque dicit vndecima Februarij, Indictione decimaquarta; idipſum inſuper teſtatur Sigebertus, atque alii plures: ex quibus redarguas recentiorem *a* auctorem, qui eiuſdem Pontificatus initium ponit tantum poſt biennium.

[A QVA INCIPIT TOMVS IX. ANNALIVM BARONII.]

a Panuin. in Faſt.

II. DE SYNODO LONDIN. OB CVLTVM IMAG. FALSA ASSERTIO.

Sub præſenti item anno recentiores quidam Chronographi recenſent *Synodum Londinenſem* in Anglia, de Imaginibus habitam, ſed alij in annum vndecimum, vel duodecimum, alij in decimum ſupra ſeptingenteſimum referunt: cum tamen antiquiores ſcriptores, etiam qui res ipſas Anglorum ſunt proſecuti, de eiuſmodi Synodo nec verbum quidem. Sane haud crediderim, hæc præterire potuiſſe Bedam, hoc ipſo tempore ibidem in Anglia viuentem, ſi re vera fieri contigiſſent; aut ipſum noluiſſe ſcribere, cum longe minutiora ſcriptis ſuis inſeruerit. Sed nec ipſum argumentum ſubſiſtit; vel cauſa probatur tanta fuiſſe, quæ debuiſſet in controuerſiam deduci, vt & de iis conſuleretur Summus Pontifex Conſtantinus, & Synodus celebraretur. Dicũt enim Egwinum quemdam monachum, deſignatum Epiſcopum, diuinitus admonitum fuiſſe, vt Dei-Genitricis Imaginem in ſua eccleſia collocaret: rem autem in controuerſiam deductam, fuiſſe delatam ad Sedem Apoſtolicam; ac miſſum in Angliã à Conſtantino Papa Bonifacium Legatum, Cõcilium Londini celebraſſe, vbi probata viſione Egwini, de cultu ſacrarum Imaginum fuerit promulgatum decretum. Sed quid oportuit in re in vniuerſa vbique Catholica Eccleſia iam ab ipſo eius exordio (vt vidimus) receptiſſima, hæc tam anxie perquirere? cum præſertim ex Beda *b* conſtet, cum ipſo ingreſſu religionis Chriſtianæ, Imaginum ſacrarum vſum fuiſſe in Eccleſiam Anglicanam introductum? Quare cum his rationibus perſuaſi, tum quod iſta (vt diximus) maiorum teſtificatione careant; facile inducimur, vt commentum eſſe putemus.

b Bed. Hiſt. Angl. lib. 1. cap. 25.

III. CAROL. MARTELLVS.

Hoc eodem anno Pipinus de Herſtallo Maior Domus Franciæ, poſtquam eiuſmodi Præfecturam annis viginti ſeptem *c* adminiſtraſſet, mortuus eſt, relicto ſibi ſucceſſore filio ex pellice Alpaide *Carolo* cognomento MARTELLO, licet duos haberet legitimos ex Plectrude coniuge ſuſceptos, Drogonem, & Grimoaldum. Fuiſſetque ipſe inter principes maxime pios adnumerãdus; (Conſtat enim, ipſum inter alia præclare geſta, multa Eccleſiis bona contuliſſe, monaſteria erexiſſe, ſanctos viros coluiſſe, fidei propagandæ ſtudioſiſſimum fuiſſe, & alia id genus opera crebrius adimpleſſe;) niſi illa de pellice eum valde denigraſſent. Quomodo autem ea ſe habuerint, nullus fidelius quàm Marcellinus *d* presbyter, qui ea præ oculis habuit, deſcripſit. Regnabat porro hoc tẽpore in Galliis Dagobertus eius nominis Secundus: qui ſequenti anno, vbi tenuiſſet regnum quinquennio, mortuus eſt, inque eius locum ſubrogatus à Francis Daniel clericus, quem nominarunt *Chilpericum* eius nominis pariter Secundum è regia ſtirpe ortum.

c Aim. lib. 4 cap. 5.

d In Vit. S. Svvibert. cap. 25. ap. Sur. 1. Mart.

IV. S. GERMANVS EPISCOP. CONSTANTIN.

Quod ad res pertinet Orientis; vbi Gregorii Papæ creatio ibi innotuit, Ioannem Conſtantinopolitanum Patriarcham ad eum ex more Synodalem epiſtolam miſiſſe, Anaſtaſius Bibliothecarius tradit. Id enim ipſo eius Pontificatus initio contigiſſe, inde neceſſario intelligitur, quod eumdem Ioannem hoc ipſo anno, qui ſecundus Anaſtaſii Imp. numeratur, in ordinem eſſe redactum Theophanes affirmat. Cuius & ſententia, hoc pariter anno, Calendis Auguſti, ſubrogatum fuiſſe *S. Germanum*, poſſumus intelligere; dum nempe ait *e* Germanum ſediſſe annos quatuordecim, menſes quinque & dies ſeptẽ; deſiiſſe vero ſeptima Ianuarii Indictionis decimætertiæ; videlicet proximæ Indictionum periodi. Ipſum autem translatum fuiſſe tradit à ciuitate Cyzicena Conſtantinopolim, conſentiente vniuerſo Clero, Senatu, ac populo, necnon & Michaele Apoſtolicæ Sedis apud Imperatorem Apocriſiario. Delectus enim tantus vir fuit, ob egregiã ipſius ſanctitatem, & eruditionem; cum & inſuper generis nobilitate haberetur inſignis, vtpote nat⁹ ex patre Iuſtiniano Patricio; qui cum à Conſtantino Pogonato Imp. fuiſſet occiſus, eodem quoque tempore ipſe Germanus eius filius caſtratus eſt, vt ſcribit Zonaras.

e Theoph. an. 13. Leon Imp.

V. ANAST. IMP. ABDICATVR, ET THEODOSIVS REGNAT.

Inter hæc vero cum Saracenorum claſſis Alexandria in Phœnicem properaret ad ligna cypreſſina conficiendis nauibus incidenda, & Anaſtaſius Imp. claſſem ſuam vt obſiſteret miſiſſet; diſſenſione inter milites apud Rhodũ orta, quæ pars præualuit, dum timerent Imperatorem ob admiſſum facinus, reuerſuri ad propria cum perueniſſent Adramyttum ciuitatem maritimam Æolidis, inuentum ibi indigenam hominem THEODOSIVM nomine, tributorum publicorum exceptorem, inuitum licet, & latebras quærentem, Imperatoris nomen aſſumere coegerunt. Qui Conſtantinopolim poſt ſex menſium obſidionem proditione admiſſus, Anaſtaſium monaſterio incluſit. Hæc Theophanes, aliiq;. De quibus etiam agens Anaſtaſius Bibliothecarius in Gregorio, addit eumdem Theodoſium fuiſſe Catholicæ fidei propugnatorem; ideoque protinus vt ingreſſus eſt Cõſtantinopo-

lim, reſtituiſſe Imagines quibus ſex Oecumenicę Synodi depictæ erant, à Philippico impio deletas; hocq; facto ita compreſſiſſe ora hæreticorum, vt omnis de fide quæſtio in ea vrbe ceſſarit.

IESV CHRISTI AN. 715. 716.

GREG. II. AN. 2. 3.

THEODOSII IV. AN. 1. 2.

I. DISCORDIÆ INTER ROM. ET LONGOB.

ANNO Domini ſeptingenteſimo decimoquinto, Indictione decimatertia, Gregorius Papa Vrbem Romam, quod Longobardis maxime in votis eſſet ea potiri, munire mœnibus decreuit; nec tamen opus cœptum perfecit, quod inter hec Cumano caſtro à Longobardis ſub pacis dolo perſuaſo, ad ipſum recuperandum adiecerit animum: quod & tandem magnis ſumptibus per Neapolitanos vi obtinuit, cum nec muneribus, nec cenſuris, impelli ad id reſtituendũ Longobardi valuiſſent. Hæc pluribus Anaſtaſius Bibliothecarius, & Paulus diaconus. Ceterum Longobardorum Rex Lwithprandus infenſus Pontifici, repetiit ab Eccleſia Romana Alpes Cottias, quas Aripertus ipſi donauerat: verum pœnitentia poſtea ductus, eaſdem rurſus eidem Eccleſiæ confirmauit. Hæc iidem auctores, necnon Beda, aliique recentiores: quæ (vt vidimus) Oldradus Epiſcopus Mediolanenſis in epiſtola ad Carolum Magnum, facta tradit anno primo eiuſdem Regis Lwithprandi.

II.

Sequenti vero anno, nempe Domini ſeptingenteſimo decimoſexto, Indictione decimaquarta, idẽ Gregorius Papa (vt auctor eſt Anaſtaſius) ad monachiſmi collapſi reſtitutionem, monaſteriorumque Romæ dirutorum, ac baſilicarum collabentium reſtaurationem, adiecit animum. Ad quæ tẽpora pertinet, quod tradit Paulus *a* diaconus, *Petronacem* ciuem Brixianum diuino amore compunctum, Romam veniſſe, hortatuq; Gregorii Caſſinum adeuntem, monaſterium B. Benedicti, à Longobardis ante centũ & quadraginta ferme annos dirutum reſtituiſſe; & ſuſceptis ad ſe vndique venientibus monachis, patrem eis effectum, ſub regula eiuſdem Sancti viuere cœpiſſe. Mirum autem dictu, quanta mox fuerint propagata eo in loco monachorum examina, inſtar apum, quæ ex turgeſcentibus alueariis prodeuntes, in diuerſa loca ad fœtus multiplicationem volauerint. Sed & illud aſſeri iure poteſt, nullum vmquam toto Chriſtiano Orbe extitiſſe monaſterium, ex quo tot viri ſanctitate conſpicui atq; doctrina, tanta numeroſitate ad regimen S. Apoſtolicæ Sedis adſciti fuerint: vt plane dici poſſit, fuiſſe idem aliquando ſeminarium ſacrorum Antiſtitum; prout patebit inferius.

a Paul. diac. lib. 6. c. 40.
PETRONAX RESTITVTOR MONASTE CASSIN.

III.

Eodem anno (vt Anaſtaſius ait) Theodo Dux Baioariorum ad Apoſtoli Petri Limina primus de eadem gẽte occurrit orationis voto. Cuiuſmodi ipſius peregrinationis meminit etiam Paulus *b* diaconus. Quo eodem tempore *S. Corbinianus* vir meritis inſignis, pariter è Germania Romam veniens ad eadem Limina Apoſtolorum; quamuis ſolitariam vitam delegiſſet, à Gregorio Pontifice coactus eſt Epiſcopus conſecrari: à quo & Pallium accepit, & Apoſtolatum omnibus vbique gentibus prædicandi Euangelium: qui tamen in Germaniam regreſſus, priuatim titulum Frinſingenſis Eccleſiæ conſecutus eſt. Hæc autem quomodo ſe habuerint, eius in Epiſcopatu ſucceſſor Aribo pluribus narrat in eius Rebus *c* geſtis; quas etiam alius item Frinſingenſis Epiſcopus Otho ſummatim eſt proſecutus. At de illo rurſum inferius.

b Ibidem.
APOSTOLATVS S. CORBINIANI.
c Ext. ap. Sur. 8. Sept.

IV. SCHISMA ANGLIC. SVBLATVM.

Idem pariter annus ab Incarnatione Domini ſeptingenteſimus ſextusdecimus à Beda *d* conſignatur, quo in Anglia longæuum ſchiſma de Paſcharis celebratione, ac ritu Tonſuræ clericalis, (de quo ſæpe dictum ſuperius) à Scotis monachis Hienſis inſulæ, opera S. Egberti inſignis ſacerdotis Hibernenſis, penitus ſublatum eſt: quam rem geſtam fuſius narrat Beda. Quo etiam auctore conſtat, hoc eodem anno mortuum eſſe Ceolredum Merciorum Regem. Eum vero damnatum fuiſſe ad pœnas æternas inferni, ob ingentia ſcelera in vita commiſſa; ex defuncti hominis in vitam reuocati certa teſtificatione, narrat S. Bonifacius Archiepiſcopus Moguntinus & Martyr, in inſigni Epiſtola *e* de admirandis eiuſdem rediuiui hominis viſionibus Paradiſi, Purgatorij, & Inferni, ſcripta ad Eadeburgam virginem Deo ſacratam (quę & Bugga dicta reperitur) affinem Regis Cantiorum.

d Bed. lib. 5. cap. 23.
RELATIONES HOMINIS REDIVIVI.
e Ext. Bar. Annal. Tõ. IX. an. 716. ex codd. ms.

V. HISP. VASTATA À SARAC.

Hoc etiam tempore inualeſcentibus Saracenis, peccatiſque populorum exigentibus, res Hiſpanicæ in deterius dilapſæ ſunt. Siquidem duæ præcipuæ ciuitates hactenus integræ conſeruatæ, Legionenſis, & Toletana, ab iiſdem captæ, illa vi, hæc proditione Iudæorum, miſerrime exciſæ ſunt: reſidui vero Gothi in ardua montium Pyrenæorum, Aſturiorum, & Gallæciæ, ſe receperunt; & Saraceni vniuerſæ iam Hiſpaniæ imperitantes, Cordubam ſibi regni ſedem elegerunt. Hæc ſummatim ex Tudenſi. Quanta porro mala, gens inimica Deo, Chriſtianæ religionis cultoribus, ac præcipue ſacerdotibus intulerit; ex threnis Sanctorum, qui quæ paterentur ſcripſere *f*, facile eſt peruidere. Ex quibus & illud conſtat, fuiſſe Saracenos quę remanſerant templa aperta eſſe, & à Chriſtianis Hiſpanis ad libitum frequentari, quod magnã ex iis pecuniam corraderent; dum videlicet menſtrua ab eis tributa exigerent, vt quicquid in eccleſias conferretur oblatione Fidelium, totum in fiſcum inferretur Saracenorum.

f Vid. Eulog. Memor. Sanct. lib. 1. & Samſ. Abb. ... ap. Moral. in præf. ad Eulog.

IESV CHRISTI AN. 717.

GREG. II. AN. 4.

LEON. ISAV. AN. 1.

I. LEO ISAVRVS IMP.

[Baron. Annal. Tom. IX. ingreſſũ Leonis ponit Indict. 14. anno ſuperiori. Verũ ipſum huius anni Indictione 15 8. Cal. April. imperare cœpiſſe, diſerte Theoph ſcribit: cõfirmaturq; ex pluribus epiſtolis Gregorii Papæ Secundi, quę extant Tom. 2. Epiſt. Rom. Pont. & Tom 3. Cõcil. vbi eodem calculi ratione iunguntur anni eiuſdem Imp. cum Indictionibus.]

ANNO Chriſti ſeptingenteſimo decimoſeptimo, Indictione decimaquinta, octauo Calendas Aprilis, Theodoſius Auguſtus quietis potius quam regiminis cupidus, cõſilio cum Germano Patriarcha & Senatu habito, imperium ceſſit LEONI Iſauro, eius nominis Tertio, eidemque *Cononi* nominato; qui poſt obitum Imperatoris Anaſtaſij (à quo fuerat Orientis Præfectura inſignitus) omnia molitus erat vt eo potiretur; quod ipſi adhuc adoleſcenti, & humili loco nato, impoſtores Hebræi prædixerant; ipſe vero eis præmij loco iuramento promiſerat, quicquid ſe facturum quod iidẽ poſtularent. Hæc Annales *a*: qui eumdem Theodoſium vna cum filio ſuo clericum factum tradunt: Epheſique defunctum, atque egregie dum viueret philoſophatum, poſt mortem etiam miraculis coruſcaſſe; ſuoque ſepulchro epitaphij loco hoc vnicum verbum inſcribi voluiſſe, SANITAS; vt videlicet deſignaret, virum fidelem per mortem tantummodo, perfectam conſequi ab animæ paſſionibus ſanitatem.

a Theoph. Cedr. Zonar.

II. PERGANENSIVM HORRENDVM SACRIFICIVM.

Interea (vt iidem ſubdunt Annales) Maſalmas Princeps Saracenorum deſcendens in Aſiam Minorem, nullo negotio Pergamum cepit. Decepti que ciues ab impoſtore mago, horrendum diabolo ſacrificium immolarunt; dum videlicet inciſa muliere iam paritura, extractum paruulum in cacabo coquentes, in eiuſmodi deteſtabili ſacrificio omnes qui bellare volebant, dexteræ manus ſuæ manicam intinxerunt, vt non ſit mirum, ſi traditi fuerint inimicis.

III. LEO IMP. SCRIBIT AD GREG. PP.

Quo pariter anno confeſtim ac Leo potitus eſt Imperio, nequid prætermitteret quod præſtare ſolerent Orthodoxi Imperatores, coronandus à Germano Patriarcha, iurauit ſe fidem Catholicam illibatam in omnibus ſeruaturum; epiſtolamque ſcribens ad Gregorium Romanum Pontificem, fidei ſuę Orthodoxæ confeſſionem adiunxit, & ab eo Catholicam communicationem obtinuit. Cuius etiam ſuſceptæ ſunt Romæ magno honore imagines in prouincias mitti ſolitæ, quas *Laurata* nominare conſueuerant: atque vt eædem reciperetur à reliquis Principibus Chriſtianis in ſignum pacis & beneuolentiæ, æque eiuſdem Gregorij opera curatum eſt. Hæc enim omnia ita geſta eſſe, teſtis eſt ipſe idem Pontifex in epiſtola quadam ad eumdem Imperatorem ſcripta, de qua dicetur ſuo *b* loco.

b Infr. an. 726. num. VII.

IV. CONSTANTINOP. OBSESSA À SARACEN.

Paulo vero poſt, hoc ipſo anno Conſtantinopolitana ciuitas, obſidione Saracenorum arctiſſima ſub eodem Maſalma eorum Principe, in maximum eſt diſcrimen adducta, ſed liberata (vt ſæpe alias) Dei-Genitricis auxilio, cui eam fuiſſe

olim dedicatam dictum eſt alibi. Porro famoſa obſidio iſta, tum Græcorum tum Latinorum ſcriptis reperitur eſſe vulgata: quæ, ſi Bedæ *c* ac Paulo *d* diacono credimus, triennio perdurauit; ſi vero Anaſtaſio *e*, biennio. Sed viciniores Græci, & præcipue Theophanes, cœptam ponunt Indictione decimaquinta, decimonono Calendas Septembris, ſolutam vero decimooctauo Calendas Auguſti, Indictione ſequenti. qui quidem Theophanes, non nunc tantum, ſed ferme ſemper cum magnum aliquid à Deo conſecutum eſſe Conſtantinopolitanum populum tradit, id acceptum precibus ſanctiſſimæ Dei-Genitricis affirmat, non ob aliam cauſam, quã quod celeberrimus illic eſſet eiuſdem cultus. Sed & de admiranda obſidionis ſolutione agens Gregorius Papa in epiſtola ad S. Germanum eiuſdem ciuitatis tunc temporis Patriarcham, ſignificat ſanctiſſimæ Deiparæ venerandam effigiem à ciuibus ſupra muros ſolemnibus ritibus circumductã fuiſſe, ſicque ab imminente periculo vrbem liberatam. Multis autem ac magnis, variiſque cladibus terra marique, tam cœlitus quam ab hominibus immiſſis, Saracenos tunc dire afflictatos eſſe, iidem auctores declarant. Quinetiam tantam gratiam conſecutos ciues, ſtatuiſſe pro ea celebrare annis ſingulis ſolemnes gratiarum actiones, conſtat ex Menologio Baſilii Imperatoris, vbi die decimaquinta Auguſti eius rei commemoratio ponitur. Sed his lætis alia triſtia Paulus diaconus & Anaſtaſius miſcentes, aſſerunt intra ipſam Conſtantinopolitanam ciuitatem trecenta millia hominum omnis ſexus & ætatis, peſte ac fame interiiſſe.

c Bed. de ſex Æt. in fin. d Paul. diac. lib 6. ca. 47. e Anaſt. in Greg. Sec.

LIBERATVR OPE DEI-GENITRICIS.

INGENS IBI MORTALITAS.

V. TIBERIS INVNDATIO MONSTROSA.

Quod ad res pertinet Occidentales; hac decimaquinta Indictione mirum in modum per dies ſeptem Romam afflictatam eſſe ingenti Tiberis exundantis alluuione, adeo vt in Via Lata ad vnam & ſemis ſtaturam excreuerit, pleraſque domos euerterit, agroſque diſſipauerit, Anaſtaſius eſt auctor: meminitque eiuſdem inundationis Beda *f*, cum agit de peregrinationibus, quas his iiſdem temporibus multi Anglorum gentis, nobiles & ignobiles, viri & feminæ, Duces & priuati, necnon & Eccleſiaſtici, Romam ſuſcipere ſolerent ad Limina Apoſtolorum, cum muneribus offerendis S. Petro. Porro Dominum crebris Litaniis & orationibus Romanorum placatum, die octauo aquas ad proprium alueum reduxiſſe, idem Anaſtaſius tradit.

f Bed. de ſex Æt. ad fin.

IESV CHRISTI AN. 718.

GREG. II. AN. 5.

LEON. ISAV. AN. 2.

I. PERSECVTIO EXCITATVR à SARAC.

ANNO Chriſti ſeptingenteſimo decimo octauo, Indictione prima, Haumar Princeps Saracenorum, qui hoc anno expulſo Maſalma ſuſcepit habenas, adeo manifeſtam expertus Dei indignationem in cladibus acceptis, de quibus dictum eſt anno ſuperiori, vt populum ſibi ſubditum expiaret, omnibus vini potum inhibuit, & quos putabat Dei hoſtes, in Chriſtianos promulgauit edictum, quo recederent ab ipſorum religione, præmio immunitatis tributorum facientibus, pœna vero mortis detrectantibus appoſita. Quin etiam auſus eſt literis tentare Leonem Imp. vt à fide Chriſtiana recederet. Hæc Theophanes, & alij: qui & teſtantur, quamplurimos Chriſtianos haud conſentientes impietati, potius delegiſſe necari.

II. ARTEM. TYRAN. COMBVRITVR.

Quo pariter anno à Sergio Protoſpathario nouus Imperator *Artemius* erectus eſt in Sicilia. Sed miſſo à Leone Aug. Paulo Chartulario, Artemius igne incenſus eſt, ſumpto ſupplicio de rebellibus.

III. PELAG. REX ASTVR. INGENTI POTITVR VICTORIA OPE DEI-GEN.

Quod ad res Occidentales; hoc eodem anno, vt Tudenſis numerat, Æra ſcilicet ſeptingenteſima quinquageſima ſexta, Aſtures omnes in vnum collecti, ſuper ſe Principẽ conſtituerunt *Pelagium*, Regis Theodorici Spatharium: quem in prægrandi ſpelunca loci natura munita degentem, cum Saraceni primum per Oppam Archiepiſcopum Toletanum Witizæ Regis filium blandis verbis, poſtea aperto marte per validiſſimum militum octoginta millium exercitum appetiiſſent; idem viginti illorum millia cum Duce occidit, Oppam cepit, reliquos fugauit, qui fere omnes in præruptis montium, & aquarum inundationibus diuinitus oppreſſi ſunt, ope & interceſſione ſanctiſſimæ Dei-Genitricis: cuius ideo memoriæ ſpelunca illa dicata eſt, dictaque *S. Maria de Couadonga*. Tanta vero clade Rex Saracenorum pudore ſuffuſus, ſimulque furore ſuccenſus, in eos quos ſecum habebat Hiſpanos rabiem conuertens, Iulianum Comitem Tingitanum regni proditorem, & filios duos Witizæ, capite plecti iuſſit: diuino id iudicio agente, vt ab eodem interficerentur ſcelerati, cui Hiſpanias prodidiſſent. Hæc Tudenſis *a*, Rodericus *b*, aliique Hiſpanicarum rerum Scriptores. Eſtque plane obſeruatione dignum; tam in Oriente Leonem Imp. quam in Occidente Pelagium, cum Dei-Genitricem aduerſus Saracenos inuocarunt, inſperatam conſecutos eſſe vtrobique victoriam.

a Tudenſ. in Chron. b Roder. lib. 4. cap. 2.

IESV CHRISTI AN. 719.

GREG. II. AN. 6.

LEON. ISAV. AN. 3.

I. S. BONIFACII APOSTOLATVS AD GENTES.

ANNO Domini ſeptingenteſimo decimonono, Indictione ſecunda, Gregorius Papa *S. Bonifacium*, antea Winfridum dictum, monachum & presbyterum natione Anglum, Romam venientẽ, Apoſtolico munere inſigniuit, quod ei ad prædicandum Gentibus Euangelium per omnẽ Germaniam credidit. Qui opus ſibi commiſſum exequens, primum Boioariorum fines perluſtrans in Thuringiam peruenit: audita vero Radbodi Friſonum Regis morte (de cuius infenſiſſimo in Chriſtianos odio ſuperius dictum eſt) in Friſiam nauigauit. Vbi coadiutor accedens magno illi Traiectenſi Epiſcopo Clemẽti, (ita ex Willebrordo, à Romano Pontifice nominato) ei triennium in miniſterio verbi fidus comes inhæſit; ſed cum ab eo rogaretur Epiſcopus ipſi ſuccedere, renuens licentia petita receſſit: de quo plura ſuis locis inferius. Hæc modo ſummatim ex auctore *a*, qui ex Wilibaldo Epiſcopo, eiuſdem Bonifacij diſcipulo, ipſius res prę̃clare geſtas proſecutus eſt.

a Ap. Sur. 5. Iunii.

I. RADBODI FRIS. REG. IMPIA IRRISIO, ET INFELIX EXITVS.

b Ext. ap. Sur. 20. Martii.

Quod autem de Radbodi Regis morte meminit; hoc anno eam contigiſſe, aſſerit etiam Ionas monachus Fontanellenſis, qui eodem tempore vixit, reſque geſtas *b* S. Wlfranni Senonenſis Epiſcopi ſcripſit. Ex quibus corrigas Sigebertũ, qui ſuperiori anno contigiſſe ponit. Ceterum iſte Radbodus, inſignibus per eumdem S. Wlfrannum editis miraculis nonnihil permotus, vt ex acerbiſſimo Chriſtianorum perſecutore fieret Chriſtianus, cum iam etiam ad fontem ſacrum proceſſiſſet vt baptizaretur, hac arte pedem retraxit: Interrogato namque Wlfranno, vbi eſſet maior numerus Principum atque nobilium gentis Friſonum, in illa cœleſti regione quam is prædicaret, an ea quam tartaream vocaret; cum de tartarea aſſeruiſſet Wlfrannus, reſiliens Radbodus, dixit non ſe carere poſſe conſortio prædeceſſorum ſuorum, nec velle cum paruo pauperum numero reſidere in illo cœleſti regno. Hæc Ionas; cui adſtipulatur Sigebertus, & alii auctores. Denique multis variiſque eluſus præſtigiis diaboli, miſerrimus homo mortuus eſt infeliciter abſque baptiſmo.

III. CONSTANTINI COPRONYMI BAPTISMVS.

De rebus Orientalibus exhibent Annales Græcorũ, præſenti anno, qui tertius numeratur Leonis Imperij, ei natum filium *Conſtantinum*, dum baptizaretur in magna eccleſia octauo Calendas Ianuarias à S. Germano Conſtantinopolitano Patriarcha, ſtercus egeſſiſſe in ſanctum lauacrum; ac Germanum prophetice dixiſſe, *Conſtat Chriſtianis, & Eccleſiæ, maximi mali per eum efficiendi hoc ſignum eſſe futurum*. Hęc Theophanes, Zonaras, & alii omnes: aiuntque eidem Conſtantino, ob ſtercus ita egeſtum, *Copronymi* cognomen eſſe inditum. Quo pariter anno idem Theophanes tradit, Leonem decollari præcepiſſe Archiepiſcopum Theſſalonicenſem, quod vna cum Artemio aduerſus ipſum Imperatorem rebellaſſet: plurimamque coniuratorum factam eſſe Conſtantinopoli ſtragem.

IESV CHRISTI AN. 720.

GREG. II. AN. 7.

LEON. ISAV. AN. 4.

I. COPRON. INFANS CREATVR IMP. a PATRE.

ANNO Domini ſeptingenteſimo vigeſimo, Indictione tertia, Leo Aug. filium ſuum CONSTANTINVM *Copronymum* infantulum, ipſo S. Paſchatis die creauit Imperatorem; eumdemq; ſolemnibus ritibus coronauit S. Germanus Conſtantinopolitanus Epiſcopus. Quo pariter anno, ſecundo principatus ſui, Haumare Principe Arabum, qui perſecutionem aduerſus Chriſtianos indixerat, mortuo, reddita eſt pax Eccleſiis. Hæc Theophanes.

II. a *Chron. Franc. ex Bibl. Pith.* CAROL. MARTEL. RES FRANC. MODERATVR.

In Galliis vero, mortuo quoq; hoc eodem anno *a* Raginfrido Maiore Domus Chilperici Regis, Carolus Martellus, potens armis, acer ingenio, animo ferox, (cui cum eo iuge bellum pro principatu fuerat) res Francorum pro arbitrio moderans, Theodoricum in regni ſede conſtituit, mortuo iam anno ſuperiore Lothario Rege, cuius Carolus Maior domus erat: ſed aduerſarium magnopere ſenſit Eudonem Aquitaniæ Ducem, cum quo fuit ei, ſicut cum Raginfrido diuturnum bellum, quo tandem Eudo ſuperatus eſt.

IESV CHRISTI AN. 721.

GREG. II. AN. 8.

LEON. ISAV. AN. 5.

I. CONCIL. ROM. ADVERSVS ILLICITA CŌIVGIA. *Ex Tom. 3. Concil.*

ANNO Domini ſeptingenteſimo vigeſimo primo, Indictione quarta, Nonis Aprilis, à Gregorio Romano Pōtifice congregata eſt *Romæ* apud S. Petrum SYNODVS Epiſcoporum viginti duorum: in qua editum eſt Conſtitutum, ſiue Decretum, aduerſus illicita ob cognationem ſpiritualem vel carnalem coniugia, & maxime aduerſus eos qui in vxores ducerent monachas, ſeu etiam Presbyteras, & Diaconas; eas videlicet mulieres, quæ ex mutuo conſenſu à viris ad eiuſmodi ſacros Ordines promotis relinquebantur, quæ & ipſę tenebantur caſtitatem ſeruare; de quibus dictū eſt alias. Quod enim vulgatū eſſet, Orientales in addititiis ſuis canonibus pſeudoſynodi Quiniſextæ ſtatuiſſe, ne qui aſſumerentur ad ſacros Ordines, coniuges quas habebant dimitterent, in Occidente verò id non permitteretur; nonnullæ eiuſmodi feminarum, leuitate & procacia muliebri, aliis ſe viris iungere præſumpſerūt, quos Synodus anathemati ſubiecit. Eademq; inſuper pœna mulctauit clericos, qui comam relaxarent. Sed de hac Synodo ille corrigendus eſt error, quo aſſeritur ſub Gregorio Tertio celebrata. Appoſitæ namq; notæ Indictionis quartæ, & anni ſecundi Imperii Conſtantini, nequaquam ſub Gregorio Tertio conuenire ſimul poſſunt.

II. IMPOSTOR SYRVS MESSIAM SE FINGIT.

In Oriente, auctor eſt Theophanes, Syrum quemdam impoſtorem ſimulantem ſe CHRISTVM, ſeduxiſſe Hebræos, putantes eum vere eſſe Meſſiam. Quas quidem deceptiones ipſos à pſeudoprophetis ſæpe ſæpius paſſos eſſe, quæ ſuperius dicta ſunt docent.

IESV CHRISTI AN. 722.

GREG. II. AN. 9.

LEON. ISAV. AN. 6.

I. LEO IMP. INSECTATVR IVDÆOS ET MANICH.

ANNO Chriſti ſeptingenteſimo vigeſimo ſecundo, Indictione quinta, Leo Imp. coegit Iudæos & Montanos baptizari. At Iudæi diluerunt baptiſmum, ſeq; Catholicos ſimulantes, contaminarūt fidem: Montani vero in domibus, ſuis erroribus deputatis, ſeipſos incēderunt. Hæc Theophanes, atq; Cedrenus. Sed quinam hi fuerūt *Montani*, qui adeo baptiſmum exhorreſcerent, nos latet. Non enim intelligi poſſunt priſci illi Montani ſectatores, qui nequaquā baptiſmum reiiciebant. Niſi forte dicamus Manichæos ſignificari, qui de ciuitatibus pulſi colerent montes. Scimus enim eumdem Imperatorē inſecutum eſſe Manichæos in Armenia degentes, quos iam antea Conſtantinus Heraclij nepos, & Iuſtinianus Iunior grauiter exagitarant. Illam vero hiſtoriā Petrus Siculus, qui claruit ſub Baſilio Imp. & in illis regionibus verſatus eſt, ſtylo Græco proſecutus eſt.

II. S. BONIF. CONSECRATVR EPISCOPVS.

Quod ad Occidentalem pertinet Eccleſiam; hic annus eſt tertius, quo recedens Bonifacius à Clemente Epiſcopo Traiectenſi, complures Friſiorum, Cattorumque, (qui cōtermini ſunt Saxonibus populi) ab idolorum cultu ad Chriſti fidē conuertit, eaq; de re Gregorium Pontificem Romanum per literas certiorem fecit. Qui eumdem protinus Romam vocans, poſt elicitam ab eo confeſſionem rectæ fidei, & acceptum iuramentum de obedientia ſibi, ſuiſque ſucceſſoribus Pontificibus Romanis exhibenda, & omni ſacræ fidei traditione exacte obſeruanda; conſecrauit in Epiſcopum, ac *Bonifacium* deinceps dici voluit, cum antea Winfridus appellaretur: remittenſq, in Germaniam, eum litteris ſuis commendauit tum Carolo Martello Francorum regni hoc tempore moderatori, tum omnibus viris Eccleſiaſticis; ipſiſque etiam Principibus, populiſq; Germanię, tam Chriſtianis quā Gentilibus, illos ad perſeuerantiam fidei, hos ad eamdem ſuſcipiendam exhortans. Quæ omnia fuſius enarrat eius Vitæ *a* auctor ex Wilibaldo: cognoſciturq; id ipſum ex iiſdem ſcriptis tunc à Gregorio Papa literis, quæ adhuc extant *b*.

a *Ap. Sur. 5. Iunii.* b *Tom. 2. Epiſt. Rom. Pont.*

III. ET PRÆSTAT IVRAMENTVM SVMMO PONT.

Iuramentum autem à Bonifacio tunc præſtitum, quod & reliqui ordinati Epiſcopi facere ſolerent, in antiquis exemplaribus ita ſcriptum habetur: *In nomine Domini Dei Saluatoris noſtri* IESV CHRISTI, *imperante domino Leone magno Imperatore, anno ſeptimo poſt Conſulatum eius, ſed & Conſtantini magni Imperatoris eius filij anno quarto, Indictione ſexta, promitto ego Bonifacius Dei gratia Epiſcopus, tibi B. Petre Apoſtolorū princeps, Vicarioque tuo, beato Gregorio Papæ, & ſucceſſoribus eius, per Patrem & Filium & Spiritum ſanctum, Trinitatem inſeparabilem, & hoc ſacratiſſimum corpus tuum, me omnem fidem & puritatem ſanctæ fidei Catholicæ exhibere, & in vnitate eiuſdē fidei, Deo operante, perſiſtere, in qua omnis Chriſtianorum ſalus eſſe ſine dubio comprobatur: nullo modo me contra vnitatem cōmunis & vniuerſalis Eccleſiæ, ſuadente quopiam, conſentire: ſed (vt dixi) fidem & puritatē meam atque concurſum tibi, & vtilitatibus Eccleſiæ tuæ, cui à Domino Deo poteſtas ligandi ſoluendique data eſt, & prædicto Vicario tuo, atque ſucceſſoribus eius, per omnia exhibere. Sed & ſi cognouero Antiſtites cōtra inſtituta antiqua ſanctorum Patrum conuerſari, cum eis nullā habere communionē, aut coniunctionē: ſed magis, ſi valuero prohibere, prohibebo: ſin minus, fideliter ſtatim Domino meo Apoſtolico renuntiabo. Quod ſi (quod abſit) cōtra huius promiſſionis meæ ſeriē aliquid facere quolibet modo, ſeu ingenio, vel occaſione tētauero; reus inueniar in æterno iudicio, vltionē Ananiæ & Saphiræ incurrā, qui vobis etiā de rebus propriis fraudē facere præſumpſerunt. Hunc etiā Indiculū ſacramenti ego Bonifacius exiguus Epiſcopus manu propria ſcripſi, atque ponens ſupra ſacratiſſimū corpus S. Petri, ita, vt prædictū eſt Deo teſte & iudice, feci ſacramentū, quod & ſeruare promitto.* Hactenus Iuramentū. In cuius initio, cum tot chronologiis conſignatum habeatur tēpus ordinationis Bonifaciis, (cuius & dies, ab auctore Vitæ eius notatur fuiſſe pridie Calendas Decembris, id eſt, in feſto S. Andreæ:) ex iis corrigas eiuſdem Acta nuper edita *c* dum eum ordinatum eſſe à Gregorio Secundo, anno ſeptingenteſimo trigeſimo octauo, auctor affirmat: quo quidem tempore, non Gregorium Secundum, ſed Tertium ſediſſe liquet.

c *Ap. Caniſ. Antiq. Lect. Tom. 4.*

IESV CHRISTI AN. 723.

GREG. II. AN. 10.

LEON. ISAV. AN. 7.

I. ORIGO HÆRESIS ICONOCLASTARVM.

ANNO Chriſti ſeptingenteſimo vigeſimo tertio, Indictione ſexta, exoritur in Oriente monſtrum horrendum, quod diu cornibus ventilauit Eccleſiam Dei; nempe hæreſis ICONOCLASTARVM. Hoc enim anno ſeptimo Leonis Imperij, dux quidam Iudæorum ex Laodicæa maritimæ

Phœnicis oriundus, nomine *Serantapicus*, ſiue *Sarantapechys*, homo præſtigiator ac maleficus, & Eccleſiæ Dei hoſtis implacabilis, Gizido Saracenorum Principi, Haumaris ſucceſſori, promiſit effecturum ſe vt is triginta (ſeu, vt alij habent, quadraginta) annos Principatū retineret, ſi ſacras omnes Imagines ab eccleſiis Chriſtianorum quæ ſub ditione eius eſſent, auferri mandaret. Cui credens Gizidus, ſpe & deſiderio longioris vitæ, edictum cōtinuo generale promulgauit, quo omnes omnino Imagines & picturas, ſiue eæ in tabulis, ſiue in opere muſaico, in parietibus, ſiue in vaſis ſacris, aut indumentis, & altaribus eſſent, expungi & auferri iuſſit; omneſq; inſuper ſtatuas, etiā quæ in foris ornatus gratia collocantur, diſiecit; miſſis Hebræis & Arabibus qui eaſdē comburerent; ipſaſq; eccleſias, alias calce, alias aliis coloribus dealbarent, vel incruſtarent. Hæc de origine Iconoclaſtarum breuiter ex Theophane, & Ioanne Vicario Orientaliū Epiſcopōrum in Oecumenica poſteriori *d* Nicæna Synodo. Ex quibus arguas eos, qui ante Leonis Imperium id factum volunt, vt Cedrenus; cum nonniſi ſub Leone illum Regem barbarum regnare cœpiſſe conſtet, nimirum poſt mortem Haumaris, quem ante triennium dumtaxat obiiſſe vidimus.

Margin: GIZIDI PRINCIP. SARAC. EDICTVM CONTRA IMAG. — d Conc. Nic. II. Act. 5.

II. Sed de iiſdem Iconoclaſtis Ioannes Damaſcenus *e* agens, eos ita dictos ſcribit, quod cum ſanctas Imagines ignominioſe tractaſſent, eaſdem in minutiſſimas partes comminuerint, vel coniecerint in ignem; quæ vero in parietibus eſſent depictæ, partim aqua calida, partim calce, atramentoq; obliterarint. Tradunt autem iidem qui ſupra Theophanes & Ioannes, Gizidum ſpe longioris vitæ fruſtratū, intra annum & dimidium mortuū eſſe, ac poſt eius obitum in priſtinum honorem Imagines reſtitutas; eiuſq; filium Vlidum nomine, indignatum Iudæo Serantapico, tamquam parentis interfectori, ipſum turpiſſima morte affeciſſe. Quomodo autem Leo Imperator in tranſuerſum & ipſe actus, eaſdem ſanctas Imagines aboleri iuſſerit, dicetur ſuo loco. Interea vero tu hic conſidera, quibus gloriari poſſint anteſignanis hodierni Iconoclaſtæ, nempe Iudæis perfidis, atq; impiis Saracenis.

Margin: e Damaſc. de hæreſ. VNDE DICTI ICONOCLASTÆ.

IESV CHRISTI AN. 724.

GREG. II. AN. 11.

LEON. ISAV. AN. 8.

I. ANNO Chriſti ſeptingenteſimo vigeſimo quarto, Indictione ſeptima, S. Bonifacius Epiſcop⁹ ordinatus à Gregorio Papa, rediens in Germaniam, fidem Chriſtianam mirifice propagauit; ac præcipue apud Cattos, quos Heſſos vocant, quibus iam ante prędicare cœperat, Gentilitiam ſuperſtitionem euertit, Thuringios in fide vacillantes confirmauit, hæreſes illic ſerpentes repreſſit, mores deprauatos correxit, eccleſias erexit, monaſteria conſtruxit, aliaq; ingentia egit, quæ eius Vitæ ſcriptor *a* ex Wilibaldo diffuſe narrat. Quantis autē laboribus, quantaq; omnium rerum penuria, hæc peregerit, teſtes ſunt variæ ab illo tunc temporis ſcriptæ epiſtolæ *b*, & ad ipſum ab aliis redditę, ac præcipue ex Anglia à gentilibus ſuis; quorum etiam ſæpe ſubſidiis veſtimentorum, librorum, aliarumq; rerum neceſſariarum, quibus inter agreſtes illos atq; immites barbaros indigebat, adiutus eſt: præterquam quod etiam aliquando S. Michaelis Archangeli apparitione cōfortatus eſt, & alias etiam diuinitus paſtus. Tanti autem fecit culmen Apoſtolicum Petrum, vt primam omnium ibi inter gentes erectam eccleſiam, eius nomine atque memoria inſigniri voluerit; & ab Eadburga Abbatiſſa Regis Cantiorū affini petierit, deſcribi ſibi aureis literis eiuſdem Epiſtolas, vt à quo accepiſſet ad Gentes Apoſtolatum, eius quoque Literas prædicandas in Gentibus ſecum haberet auri nitore fulgidas.

Margin: PROPAGATIO FIDEI PER BONIF. — a Ap. Sur. 5. Iunij. — b Bonifacii, & aliorum ad ipſum epiſtolas de quibus agitur hac Epitome, recitat Baronius ex codd. mſ. hoc. & ſeqq. annu, necnon & præcedētibus vbi de eod. Bonif. agitur lectu digniſſimas.

II. Eodem ferme tempore, cum S. Corbinianus Friſingenſis Epiſcopus perfunctus eſſet annis octo Epiſcopatus laboribus, amore quietis Romam venit ad Gregorium Pōtificem, vt miſſionem ab eo onere peteret. Sed cum non obtinuiſſet, in Boioariam rediens, ingenti honore & reuerentia Ticini à Luitprādo Rege in tranſitu exceptus, indeq; ad ſua reuerſus, Grimoaldum Ducem filium Theodonis acriter reprehendit, quod viduam fratris ſui Theodoaldi ſibi copulaſſet. Quę quidē antiquæ Herodiadis ſequens exemplum, primo eidē Sancto inſidias ſtruere conata eſt; ſed poſtea monitionibus eius, pœnitentibus regnum Dei promittentis, obſtinatis æternum ſupplicium minitantis, cedentes ambo, & ad pedes eius proſtrati, ſeparationem ab inuicem promittentes, abſolutionē obtinuerunt. At cum rurſum ad vomitum rediiſſent, vlciſcente numine primo filius Grimoaldi extinctus eſt, deinde ipſe Grimoaldus ab inſidiatoribus interfectus; ſed & qui venenum ſancto Epiſcopo pellicis iuſſu propinare voluerat, lancea percuſſus interiit; ac deniq; ipſa pellex omni honore ac bonis priuata, vnicum aſellum ad ſubuectionem poſſidens in Italia vitam finiuit; ipſorumq; liberi, cum multa tribulatione, & principatu & vita priuati ſunt. Hæc, aliaq; pluribus narrat in Rebus *c* geſtis eiuſdem S. Corbiniani, Aribo ipſius in Epiſcopatu Friſingenſi ſucceſſor.

Margin: DEI VINDICTA IN PECCATORES RELAPSOS. — c Ap. Sur. 8. Sept.

IESV CHRISTI AN. 725.

GREG. II. AN. 12.

LEON. ISAV. AN. 9.

I. ANNO Chriſti ſeptingēteſimo vigeſimoquinto, Indictione octaua, opera Luitprandi Longobardorū Regis maxime pii, facta eſt trāslatio corporis S. Auguſtini ex Sardinia (quo ex Africa tempore Wandalicæ perſecutionis portatum vidimus) in ciuitatē Ticinenſem, ſiue Papienſem; redempto ipſo magno pretio à Saracenis, qui eam Inſulam occupauerant. Rei vero geſtæ ſeries habetur in epiſtola *a* ad Carolum Magnum poſtmodū ſcripta à Petro Archiepiſcopo Mediolanenſi, qui & Olradus, vbi tum pompa tranſlationis, tum miracula in ea & poſt edita, necnon ipſius Luitprādi ſumma deuotio deſcribitur. Ipſi autem tranſlationi ſub Gregorio Papa Secundo factæ, adſtipulantur præter Bedam, (qui cum ſuum commētarium de Sex Ætatibus producat in annū nonum Leonis Imp. ponit eam extremo loco; cum alioqui de ipſo tranſlationis anno diuerſæ reperiantur ſentētiæ:) etiam Paulus Diaconus, Marianus Scotus, Sigebertus, & alij oēs recentiores Hiſtorici. Cuius quidē dies relata in Tabulas Eccleſiaſticas, pridie Calendas Martij anniuerſario cultu celebris perſeuerat.

Margin: TRANSLATIO CORPORIS S. AVGVSTI È SARDINIA TICINVM. — a Ext. Baron. Annal. Tom. IX. hoc an.

II. Hoc item anno Chriſti ſeptingēteſimo vigeſimo quinto, (vt habet vetus Chronicon à Pithœo editum) Eudo Aquitaniæ Dux odium Caroli Martelli, Saracenos ex Hiſpanis in Gallias euocauit: qui Burdegalam prætergreſſi, cunctis vbiq; locis vaſtatis, & eccleſiis igne crematis, baſilicam quoq; S. Hilarij Pictauis incenderunt. Cumque pariter eccleſiam S. Martini Turonenſis incendere in animo haberent, occurrens illis cum exercitu Francorum Carolus Martellus, eoſdem maximo omnium prælio deuicit, quo vna cum ipſorum Rege Abdirama occiſa ſunt trecēta quinquaginta (ſiue, vt alij habent trecenta ſeptuaginta quinque) Saracenorum millia, Francis dumtaxat mille & quingentis deſideratis. Hæc quidem aſſerta habentur in eodem Chronico, necnon in Appendice ad Gregorium Turonenſem; itemque à Paulo Diacono *b*, Anaſtaſio Bibliothecario *c*, Mariano Scoto, aliiſq; recentioribus qui proſecuti ſunt res Francorum. Ex quibus etiam conſtat, hæc de prælio contigiſſe anno ſequenti: ſed & in eo ipſum Eudonem in Saracenos irruiſſe, & quamplurimos occidiſſe; ea puto ex cauſa, quod contra pacta conuenta illi loca ſancta flammis abſumpſiſſent.

Margin: SARACENI GALLIAS INVADENTES INGENTI PRÆLIO VINCVNTVR À CAR. MARTEL. — b Paul. diac. lib. 6. c. 46. c Anaſt. in Greg. Sec.

III. In Germania vero Bonifacius (vt habet *d* auctor Vitæ ipſius ex Wilibaldo) videns multam extare meſſem Euangelicam, ſed operarios paucos; ex patrio ſolo, nimirum ex Anglia, atq; etiam aliunde, diuerſis temporibus acciuit non modo viros religioſos & eruditos, ſed & probatas ſanctitate feminas, quibus exemplo Apoſtolorum vteretur velut diaconiſſis, quas præficeret monaſteriis, & per quas facilius Gētiles feminę mutua conſuetudine allicerentur ad fidē. Quinetiam vt quā exactiſſimam monaſticam diſciplinam Germaniæ populis traderet, ad ipſum fontem, nimirum ad monaſterium Caſſinenſe, miſiſſe Sturmum diſcipulum ſuum, vt

Margin: d Ap. Sur. 5. Iunii. — S. BONIF. MONACHISMI INSTITVTOR IN GERMAN.

e Ap. Sur. 28 Sept.

eam illic perfectius ediſceret; teſtis eſt Rodulphus Rabani diſcipulus in Rebus e geſtis S. Liobæ, vnius ex mulieribus quas Bonifacius ex Anglia in Germaniam accerſiuit.

IESV CHRISTI AN. 726.

GREG. II. AN. 13.

LEON. ISAV. AN. 10.

I. LEON. IMP. EDICTVM ADVERSVS SACRAS IMAG.

ANNO Chriſti ſeptingenteſimo vigeſimo ſexto, Indictione nona, decimo Imperii Leonis anno, ipſe magno rugitu publicum promulgauit edictum, vt ſacræ vbique delerentur Imagines. Scimus Theophanem, Cedrenum, & alios hoc in annum eiuſdem nonum referre: at in Actis Stephani Iunioris martyris, qui ſub huius filio Conſtantino Copronymo paſſus eſt, iiſdemq; ab eius temporis auctore omni fide conſcriptis, quæ apud S. Ioannem Damaſcenum extant, id factum dicitur anno decimo: quod & Zonaras teſtatur; redditurq; manifeſtum ex Beda huius temporis ſcriptore ac curatiſſimo, dum in libro de Sex Ætatibus, quem perduxit vſq; ad nonum eiuſdem Leonis annum, nihil penitus habet de eiuſmodi edicto; quod alioqui magno fragore fulminis inſtar, vniuerſo ſtatim innotuit Orbi, eo quod nondum tale quippiam promulgatum eſſet.

II. Ex HEBRÆIS ICONOCLASTÆ.

Qua vero ratione acciderit, vt qui antehac ab omnibus fuiſſet Catholicus exiſtimatus, LEO Imp. vno veluti momento viſus ſit hæreſiarcha Iconoclaſtarum; omnes æque conſentiunt, id opera factum quorumdam Hebræorum impoſtorum, quibus ipſe (vt vidimus) in præmium prædictionis Imperij, iuramento ſe obſtrinxerat, quicquid ſe facturum quod iidem poſtularent: quamuis ſit in eo diuerſa auctorum ſententia, quod id anno ante promulgatum edictum Hebræos operatos eſſe alij dixerint, alii vero exordio Leonis Imperii ab eis tentatū, ipſumq; eis aſſenſum eſſe, ſed in hūc vſque annum facinus continuiſſe ſecretum, timentem illud prodere, quod præuideret omnibus execrabile futurum: cū & alioqui numquam hactenus accidiſſet in Eccleſia Dei, vt cum multi fuiſſent Imperatores hæretici, ex iis aliquis extitiſſet hæreſiarcha. Porro ipſum hæreſim ſuam præcipue diſſeminaſſe per *Theophilum* Metropolitanum Nacoliæ in Phrygia, querela fuit Orthodoxorum in Niceno Concilio poſteriori; in tantum vt etiam ab iſto, impietatis huius ſumpſiſſe originem tradant. Quod quidem ita verum eſt, ſi ratio tantum habeatur Epiſcoporum: ceterum ipſe Imperator primus auctor ab omnibus declamatur: & in Actis S. Stephani ſcribitur, eum accita, coactaque Senatorum claſſe, impium illud edictum euomuiſſe: more videlicet hæreticorum Principum, vt in Senatu, non in Eccleſia, de dogmatibus fidei agant, ac pro arbitrio definiant, inconſultis Religionis Chriſtianæ Antiſtitibus. Ei vero inſuper acceſſiſſe inſignem eiuſdem impietatis complicem, *Beſer* quemdam apoſtatam, ex Chriſtiano factum Arabum dogmatum ſectatorem, Theophanes *a* tradit.

IMPERATOR HÆRESIARCHA.

a *Theoph. an. 8. Leon.*

III. VANVS PRÆTEXTVS IMPERATORIS.

Habent autem eadem Acta S. Stephani apud Damaſcenum, quod cum ingens à plebe tumultus ob hæc Conſtantinopoli excitatus eſſet; vbi id Imperator ſenſit, excuſauerit non eo ſe ſpectaſſe, vt Imagines prorſus delerentur, ſed ſublimiori loco collocarentur, ne ore quiſquam eas contingeret, atque ita eis quodammodo contumeliam inferret. Qua quidem techna id moliri curabat, (ſicut eadem Acta declarant) vt Imagines longe ab oculis remouendo, paulatim in deſuetudinem honoris inciderent. Oſtendunt enim iſta, fuiſſe eas in Conſtantinopolitanis eccleſiis non ſolum viſui præſentes expoſitas, ſed poſitas deorſum vt exoſculari quilibet eas poſſet. Addunt inſuper, ſanctiſſimum Germanum Patriarcham fortiter Imperatori reſtitiſſe, ac multis ſuaſionibus tam per ſe, quam per alios conatum eſſe illum à nefando propoſito reuocare, cum econtra Imperator ipſum multis blanditiis ad ſe allicere tentaret.

IV. DE OBOR-TA HÆRESI CONSILIVM DEI.

Acciditq; illud plane mirandum, vt quæ hæreticorū crebrius infecta venenis Orientalis Eccleſia penitus elanguerat, ea mox huius ipſo tantummodo conſpectu impietatis ſpiritus ſumpſerit, aduerſus eā totis viribus certatura. Ex quo quidem certamine licet multi facti ſint deſertores; dicere tamen auſim, numquam eam Eccleſiam viſam eſſe adeo illuſtrem quam cum aduerſus Iconoclaſtas bellum iniit; quippe quæ numquā tot tātiſq; fuerit decorata martyribus. Quinimmo & illud aliud inſigne bonum inde elicuit Deus, vt & alij hæretici pugnantes ſimul cum Orthodoxis aduerſus cōmunes omnium hoſtes, iunxerint ſe Eccleſiæ Orthodoxæ. Siquidem Monothelitæ Orientē iugiter infeſtantes, ex hoc tempore fere ſiluiſſe noſcuntur. Sed & acciderunt hoc itidē anno ibidem portenta, ex quibus, ſi ſapuiſſet, facile potuiſſet Leo tamquam à Deo monitus à cœptis deſiſtere. Etenim æſtiuo tempore inter Theram & Theraſiam Cycladas Inſulas, primo vapor vt ex camino ignis viſus eſt ebullire ex profundo maris per aliquot dies, qui paulatim incraſſatus & dilatatus, totus igneus apparuit; poſtea vero petrinos pumices grādes, & cumulos quoſdam tranſmiſit per vniuerſam Minorē Aſiam, & Lesbon, & Abydum, & maritima Macedoniæ, adeo vt etiam tota ſuperficies maris iiſdem contegeretur: in medio autem tanti ignis, noua repente inſula ex terræ congerie facta, inſulæ quæ Sacra dicitur copulata eſt. Narrat hæc Theophanes. Tali vero portento præuio decebat hæreſim, tamquam nouam furiam, apparere, quam infernus vna cum globis igneis euomeret.

PORTENTVM IGNEVM IN MARI.

V. DIRA PERSECVTIO IN DEFENSORES IMAGINVM.

Sed nihil melior aut mitior his redditus Leo, rugiens aduerſus eos qui pro ſacrarum Imaginum defenſione eius ſe furori opponerent; cum iidem quoſdam regios homines (inquit Theophanes) qui Saluatoris deponerent Imaginem, quæ ſuper magnam æneam portam cernebatur, occidiſſent; ipſe multos ex populo membrorum detruncationibus, & flagris, & exiliis, & rerum iacturis, maximeq; eos qui nobilitate ac verbo clari eſſe viderentur, affecit: ita vt etiam eruditionis ſcholas à Conſtantino Magno eo vſq; ſeruatas extingueret. Sed hęc de Scholis dilucidius tractans Conſtantinus Manaſſes & ipſe Græcus hiſtoricus, ait Leonem, quod nec minis nec muneribus valuiſſet in ſuas partes trahere Bibliothecarios; (quos tantæ auctoritatis fuiſſe tradit, vt ne ipſi quidē Imperatores noui quicquam agēdum ſibi putarēt illis in conſilium non adhibitis;) furore percitum, igne admoto eoſdē omnes incendiſſe, vna cum ipſa Bibliotheca, tricena & tria voluminum millia complectēte; inter quæ vnum erat admirabile, confectum ex draconis inteſtino, in quo erant ſcripti libri Homeri tam Ilias tota quam Odyſſea. Hæc Cōſtantinus: traduntq; eadem Zonaras, Cedrenus, Glycas, & alii. Porro de Imagine Saluatoris, cuius ex Theophane meminimus, Acta S. Stephani Iunioris tradunt; cū eam Leo deiiciēdam præcepiſſet, iamq; ad hoc facinus perpetrandū miſſus ſatelles impoſita ſcala conſcēderet, diuino zelo incenſas mulieres arreptam manibus ſcalam in terrā ſimul cum ipſo aſcēſore deieciſſe, qui eo caſu mortuus eſt; ipſas vero mulieres vna cū pluribus aliis tam viris quā feminis internecioni datas martyriū feliciter conſummaſſe. Tuncq; & illud memoria dignum contigit, (quod tradit Gregorius Papa in epiſtola ad Leonē) vt reliqui Chriſtiani principes, cū à ſuis qui Legatorum munere Conſtantinopoli apud eumdem Imp. fungebantur accepiſſent, eum ſic inſaniiſſe in ſacroſanctam Saluatoris Imaginem; mox oēs conuerſi aduerſus imagines ipſius Imperatoris, eas omnis generis ludibrio & ignominia affecerint, atque in ipſum Imperium commoti fuerint.

EXVSTI AB IMP. BIBLIOTHECARII CVM BIBLIOTHECA.

EGREGIŪ FACINVS FEMINARVM ORTHODOX.

RELIQVI PRINCIP. CHRIST. RENVNTIANT AMICITIÆ IMP.

VI. GERM. CONST. SCRIBIT AD GREGOR. PP.

b *Conc. Nic. l. Act. 4. & inter Epiſt. Greg. II.*

Poſtquam autem Germanus Conſtantinopolitanus Epiſcopus ipſo hæreſis exordio fortiter Imperatori reſtitiſſet, nihil ipſum antiquius habuiſſe, quā vt de iis quæ accidiſſent Conſtantinopoli, certiorē redderet Gregorium Romanum Pontificē; conſtat ex literis Gregorij ad ipſum redditis, quæ recitatæ reperiuntur in poſteriori Nicęna *b* Synodo: ex quibus etiam liquet, longe acriora ſuſcepta fuiſſe ab eodē Germano pręlia aduerſus Imperatorem, quibus eum manus dare coegerit; licet poſtea ſic proſtratus maiori furore ſurrexerit. Sed & ad euellenda venenatæ hæreſis germina, Gregoriū *Romæ* SYNODVM conuocaſſe, & in ea pium ſacrarum cultum Imaginum ſancito decreto firmiter roboraſſe; docet vnicum ipſius Synodi quod extat fragmentum, recitatum ab Hadriano Romano Pontifice in epiſtola ad Carolum Magnum.

CONCIL. ROM. PRO CVLTV SACRARVM IMAG.

Sed

VII. GREG. PP. PRO IMPERIO LABORAT.

Sed quod Grecorum hiſtorici affirmant, eumdem Pontificem fœdere cum Francis inito, prohibuiſſe ne amplius tributa Leoni ex Italia penderentur: ex odio iſtud atq; inuidia in Romanam Eccleſiam dictum eſſe ſcias, ſolitis Grecis ſchiſmaticis iacturam factam Occidentalis Imperij in Romanũ Pontificem retorquere. Tantum enim abeſt, vt Italos Gregorius ad defectionem contra Imperatorem his temporibus ſolicitauerit, vt potius magnopere laborauerit eoſdem, aduerſus Imperatorem ob nouæ hæreſis inuentionem & propugnationem rebellare decernentes, in officio continere: adeo vt aduerſus Luithprandum Longobardorum Regem, (qui zelo fidei ductus ſacrilego Imperatori bellum indicẽs, Rauenna capta, & claſſe deſtructa, ad aliarum ciuitatum inuaſionem properaret) tum alios Italiæ populos, tum Venetos commouerit; eorumq; opera & Rauennam Exarcho reſtituerit, & Longobardos ad ſua repulerit: vt de his omnibus perſpicue apparet, tam ex Paulo *c* diacono & Anaſtaſio *d* Bibliothecario, quam ex literis ab ipſo Gregorio ad Vrſum *e* Ducem Venetiarum ſcriptis, aliiſq; ad eumdem Imp. de quibus poſtea. Sanctiſſimus enim Pontifex cupiens beneficiis potius Imperatoris animum delinire, quam auſteritate cenſuræ Eccleſiaſticæ exaſperare; omne remedium ante experiri tentauit, quã ab Orientali ſcindere Imperium Occidẽtale.

c Paul. diac. lib. 6. ca. 48.
d Anaſt. in Greg. Sec.
e Ext. in Chro. Andr. Danduli.

VIII. LEO RVGIT ADVERSVS GREG.

Sed ingratus Imperator, vt impius mala pro bonis rependit. Quod enim ipſum benigne primo commonitum, in errore adhuc perſeuerantem Gregorius paulo acrius corripuiſſet; magno Leo furore commotus, literas ad eum reddidit comminatorias, fore vt ſicut olim Martinus Papa per Conſtantem Imp. relegatus fuerat Cherſonam, ita & ipſe Gregorius relegaretur: adiecitq; inſanus, ſe miſſurum Romam, qui Imaginem æneam ſanctiſſimi Apoſtoli Petri confringeret. Quibus acceptis Gregorius literis, alias ipſe reſcripſit dogmaticas, eaſdemque reprehenſionibus aculeatas; quo nomine etiam apud Orientales omnes ſummam ſibi laudem & gloriam comparauit, vt ex Theophane aliiſque patet. Sed periere iſtæ penitus apud Latinos; apud Græcos autem conſeruatæ *f* fuere Græce, eædemque hac ipſa Indictione nona conſcriptæ; tanto reuera Pontifice dignæ, ac multa eruditione & doctrina ſacrarum Imaginum refertæ. Corrigendus tamen in earum inſcriptione error, (quo etiam pleroſq. Græcos auctores, & poſt eos nonnullos Latinos hallucinatos eſſe reperimus) dum hic ipſe Gregorius nuncupatur *Dialogus*; quod cognomen Gregorij illius Magni eſſe apud Græcos, ex quo Zacharias Pontifex eius Dialogos in Græcum ſermonem conuertit, in eius obitu monuimus.

GREG. RESCRIBIT AD IMP.

f Recitat binas eiuſmodi literas Gregorii, Baron. Græce & Latine, Annal. Tom. IX. hoc an. nunquam antea excuſas, eaſdemque acceptas à Front. Duceo ex Bibliotb. Rhemenſ.

IX. IMP. LEGATOS ROMANI PONT. IN EXILIO MORI COGIT. MOLITVR QVOQVE NECEM GREGORII

Ceterum Gregorius de quo modo agitur, non ſolum eiuſmodi literas dedit ad Leonẽ, ſed & Legatos miſit, per quos eum ab errore reuocaret. Verum immitem barbarum cõtra ius gentium eoſdem detruſos in carcerem exilio damnaſſe, & ibi mori coegiſſe, teſtantur literæ Nicolai Romani Pontificis ad Michaelem Imperatorem. Sed & decernens ipſum Gregorium neci tradere, id non ſemel, ſed ſæpiſſime per varios duces ſuos, ſiue in Italia iam exiſtentes, ſiue illuc Conſtantinopoli miſſos, tum vi tum dolo pertentare non ceſſauit; effeciſſetque, niſi Romani ciues, Venetique, necnon ipſi Longobardi Romanæ alioqui Vrbis perpetui inimici, egregium edentes ſpecimen amoris & obſeruantiæ erga cõmunem omnium parentem, pro ſalute Pontificis inuigilaſſent aduerſus Imperatoris Magiſtratus, quorum multos occiderunt, alioſque expulerunt, paucis per ipſum Pontificem, harum violentiarum minime conſcium, ab imminente periculo ereptis. Sed & cum rurſum Imperator rabiem ſuam euomens, Edictum aduerſus ſacras Imagines, quod in Oriente promulgauerat, miſiſſet etiam in Occidentem; ipſeque Gregorius ei fortius reſiſtens, de vitanda eiuſmodi impietate, omnes vbique Chriſtianos literis ſuis admonuiſſet; atq; inde vniuerſa Italia conſilium iniiſſet de eligendo ſibi nouo Imperatore, & iunctis copiis ad exturbandum tyrannicum Principem Conſtantinopolim properando: nihilominus his adhuc conatibus obſiſtẽs Pontifex, eorum impetum cohibuit, orationibus ipſe quotidianis, ieiuniiſque, & litaniis incumbens pro conuerſione Imperatoris, atq; Imperij conſeruatione. Hæc quidem omnia exacte Anaſtaſius *g*; quæ non hoc anno tantum, verum & ſequenti eſſe peracta noſcuntur.

GREG. BONVM PRO MALO REDDIT.

g Anaſt. in Greg. Sec.

X. FŒDVS CVM FRANCIS INIT.

Sed cum poſt hæc tanta, videret Pontifex ſe fruſtra laborare vt ab hæreſi Imperatorem reuocaret, in deterius iugiter prolabentem; tunc demum accidit quod aiunt Cedrenus, Zonaras, & alii, ipſum Gregoriũ cum Francis iniiſſe fœdus. Nam & illis conſentiens auctor huius temporis in *h* Appendice poſita ad Gregorium Turonenſem, miſſos ait ea de re legatos, cum muneribus ſacris clauium & catenarum S. Petri, & oblatione Romani Conſulatus, ad Carolum Martellum ingentis nominis Ducem Francorum, vt ſi opus eſſet in Italiam ſe conferret, ſuſciperetque pro Romana Eccleſia defenſionem aduerſus impugnantem eam Imperatorem. In Francis enim erga Romanam Eccleſiam firma fides atque conſtantia ſæpe cognita, vt Carolum ita ſibi conciliaret, Pontifici ſuaſerunt. Nec fuit ſpes inanis: Siquidem vbi tantum innotuit Orienti, Francos Romani Pontificis defenſionem ſuſcepiſſe, mox fuit ab eius perſecutione ceſſatum.

h Append. ad Greg. Tur. c. 110.

XI. ANGLORVM FREQVENS PEREGRINATIO AD LIMINA APOSTOLOR.

Dum autem ita omnia perturbaret Leo Imperator, ex alia parte HW Rex Britanniæ, Ceadualłæ in regno ſucceſſor, atque in religione imitator, relicto & ipſe regno, ad Limina Apoſtolorum Romam peregrinatus, monaſticam ibi vitam amplexus eſt. Teſtatur hoc Beda *i*; idque ipſum his Gregorij Papæ temporibus, plures de gente Anglorum certatim facere conſueuiſſe aſſerit. Inter quos fuiſſe reperitur *k* *S. Richardus* genere & rebus clarus, pater SS. Wilibaldi & Winibaldi diſcipulorum S. Bonifacii, atque S. Walpurgis virginis: qui nuntio remiſſo ſæculo, primo ad S. Bonifacium Germanorum Apoſtolum, inde Romam adueniens, poſteaque loca magis deuia quærens, tandem poſt multas fortiter toleratas voluntarias ærumnas, Lucæ in Italia ſancto fine quieuit; ac miraculis poſt obitum coruſcauit. Sed perperam in eius epitaphio recentius *l* ſcripto Rex appellatur, quẽ antiquiora *m* monumenta docent fuiſſe dumtaxat nobilẽ prædiuitem.

i Bed. 5. hiſt. 7. in fin.
k Vid. Ant. Lect. Caniſ. Tom. 4.
[Porro egit prius de his Baron. Anna. Tom. IX. an. 750. ſed poſtea in Appẽd. Tom. XII. ea ad hæc Gregorii II tempora reponi iuſſit.]
l Ap. Sur. 7. Febr.
m Ap. Caniſ vbi ſup.

XII. S. BONIF. CONSVLIT APOST. SEDEM.

Ad huius etiam anni finem, idem Bonifacius Gregorium Papam de nonnullis ſibi dubiis occurrentibus in rerum Eccleſiaſticarum tractatione conſuluit: ad quæ mox Pontifex reſponſiones ſuas remiſit, quas tu pro libito perlegas. Extant enim ipſæ eius literæ; ſed male poſitæ ſub Gregorio *n* Tertio, quæ ex Indictione & annis Imperatorum in eis poſitis, hoc anno eſſe ſcriptæ reperiuntur, nempe decimo Calendas Decembris Indictione decima, Imperij Leonis anno decimo, & Conſtantini eius filii ſeptimo. Quod vero in eis permittit, vt ſi mulier infirmitate correpta, non valuerit debitum viro reddere, vir ſi non poſſit continere, nubat; hæc ſic accipias, vt dicat de impedimento perenni, quod neſciebatur quando contraxit.

n Int. Epiſt. Greg. III, ep. 4.

IESV CHRISTI AN. 727.

GREG. II. AN. 14.

LEON. ISAV. AN. 11.

I. INSVRGVNT EXERCITVS ADVERSVS IMP.

ANNO Chriſti ſeptingenteſimo vigeſimo ſeptimo, Indictione decima, Orientales nauales exercitus Imperii Romani, aduerſus Leonem Aug. ob promulgatam ab eo hæreſim inſurgentes, & Conſtantinopolim menſe Aprilis accedentes, ſuperati ſunt, ac naues concrematæ, ipſique Duces capite puniti: ſicque Iconoclaſtarum impietas magis in dies creuit; vt pluribus narrat Theophanes. Qui & amplius docet, eoſdem hæreticos non ſolum erraſſe circa Imaginum venerationem, verum etiã circa Sanctorum interceſſiones, ac venerandas Reliquias: nec fuiſſe dumtaxat Iconoclaſtas, ſed & Hagiomachos.

II. SS. GERMANVS ET IOAN. DAMASC. SCRIBVNT ADVERSVS ICONOCLASTAS.

Qui autem reſtiterint in hoc pro Catholica fide certamine Imperatori in Oriente, duo potiſſimum reperti ſunt illuſtres athletæ, videlicet S. Germanus Conſtantinopolitanus Epiſcopus, & S. Ioannes Damaſcenus doctiſſimus in Syria monachus; quorum vterque pro facultate ſtuduit confodere monſtrum eiuſmodi, & ſacrarum Imaginum cultum diſputationibus & ſcriptis propugnare. De Germano quidem, præter illa quæ ſuperius dicta ſunt, fidem faciunt paucæ ex multis, quæ repetiuntur ſcriptæ ab eo epiſtolæ recitatæ in Actione quarta Nicænæ poſterioris Synodi. De Damaſceno vero, prẹter epiſtolas illas, quarũ meminit Ioãnes Pa-

triarcha Hieroſolymitanus in Vita ipſius, teſtantur tres editæ inſignes illæ Orationes pro ſacrarum Imaginum cultu, quas ſcripſit poſtquam in eremum ſeceſſit, de qua dicetur anno ſequenti; in quibus & acerrime inuehitur aduerſus Reges, tyrannice ſibi quæ ſunt ſacerdotum vendicantes. Fuit autem ipſe nobilibus parentibus Chriſtianis, de quibus antea egimus, ortus Damaſci, (vnde & DAMASCENVS dictus eſt) qui & Romanā fidem ab incunabulis ab Italo homine Coſma nomine, ceu lac purum ebibit. Poſt parentis autem obitum, à Principe Saracenorum in aulam importune vocatus, primarii Conſiliarij dignitate ornatus eſt. Quæ pluribus tractat idem Ioannes Hieroſolymitatus.

IOAN. DAMASC. GENVS, ET PRIMORDIA.

IESV CHRISTI AN. 728.

GREG. II. AN. 15.

LEON. ISAV. AN. 12.

I. LEO IMP. IN IOAN. DAMASC. TENDIT INSIDIAS.

ANNO Chriſti ſeptingenteſimo vigeſimo octauo, Indictione vndecima, cum Leo Imp. audiuiſſet ſe ſcriptis Ioannis Damaſceni fuiſſe haud mediocriter læſum; vt in eum vlciſceretur, ad fraudes ſe conuertens, per quoſdam ex ſuis egit vt aliquam epiſtolam manu eiuſdem Ioannis ſcriptam nanciſceretur; eaq; notariis quibuſdam ad imitandos characteres propoſita, aliam confinxit ipſius Ioannis nomine, tamquam ad ſe ſcriptam pro ſuſcipienda oppugnatione regiæ Saracenorum ciuitatis Damaſcenæ; eamque ad Principem Saracenorum tranſmiſit. Qua ſibi à barbaro oſtenſa, Ioannes literarum quidem formas ſuis ſimiles eſſe confeſſus eſt, ſed quæ in eis continerentur vmquam cogitaſſe omnino negauit. At magis credens Imperatori barbarus, dexteram Ioannis amputari iuſſit. Qui domum ſe recipiens, in oratorio ſuo ante Imaginem Dei-Genitricis prouolutus, magna fide exciſam manum priſtinæ ſuæ commiſſurę admouit, ac feruentibus orationibus à B. Virgine eius integram reſtitutionem expetiit, quo poſſet illius miniſterio CHRISTI Domini, eiuſdemque ipſius Matris laudes ſcriptis celebrare. Nec mora, cum obdormiuiſſet, viſione potitus S. Dei-Genitricis, experrectus manum ſanatam reperit, linea tātummodo quadā relicta, qua locus exciſionis demonſtraretur. Qua re cognita, cum vellet eum Princeps dignitati priſtinæ reſtituere, ipſe impetrata ægre miſſione, cunctis bonis ſuis, pauperibus, propinquis, & Eccleſiis diſtributis, Hieroſolymam primò profectus eſt, indeque Syriæ petens eremum, apud S. Sabæ Lauram monaſticam vitam egregie excoluit. Habet hæc pluribus Ioannes Patriarcha Hieroſolymitanus in eiuſdem S. Ioannis Damaſceni Vita.

AMPVTATA MANVS IOANNI à S. DEIPARA RESTITVTA.

IOAN. EREMVM PETIT.

II. [*Poſuerat hęc Baron. an. 754. ſed poſtea huc referenda iuſsit.] S. HVBERTI OBITVS.

In Occidente vero contigit hoc *a* eodem anno ex hac vita tranſire *S. Hubertum* Leodienſem Epiſcopum; cuius prędicatione omnem Arduennam ab idolorum fuiſſe cultu liberatam, & in Taxandria atque Brachbanto, ſiue Brabantia, fidem mirifice propagatam, eiuſdem Vitæ Acta *b* teſtantur. Quorum etiam auctoritate conſtat, anno decimoſexto ab eius tranſitu, corpus ipſius eleuatum ac trāſlatum fuiſſe à Carolomanno filio Caroli Martelli: (ita enim reſtituendū eſſe apparet, quod aſſerebatur factum eſſe ſub Carolomanno Iuniori filio Pipini Regis:) quod quidem ſic omnibus mēbris integrum inuentum eſt, vt nuper defuncti referret ſpeciem, vultu ſudore perfuſo, ac cæſarie prolixitate & pulchritudine aucta. Eiuſdem vero aliam translationem Molanus *c* ponit anno Redemptoris octingenteſimo vigeſimo quinto. Apud quem etiam eſt mentio *S. Mononis*, qui & ipſe in Arduenna diutius laborauit, & ibidem à ſicariis occiſus titulum martyrii conſecutus eſt.

b *Ap. Sur. 3. Nouemb.*

c *Molan. in Natal. SS. Belg.*

IESV CHRISTI AN. 729.

GREG. II. AN. 16.

LEON. ISAV. AN. 13.

I. REX LONGOB. RE[...]

ANNO Chriſti ſeptingenteſimo vigeſimo nono, Indictione duodecima, Imperator icto fœdere per Eutychium Italiæ Exarchum cum Luithprando Longobardorum Rege, tentauit Romam ſibi ſubiicere, Gregoriumque Pontificem occidere. Sed appropinquante iam portis Vrbis Luithprando vna cum Exarcho & exercitu, factus ei obuiā Pontifex, primo quidem Regem, præ reuerentia pedibus ſe ipſius proſternentē, ab eo ſcelere reuocauit, adeoq; piis ſuis monitis flexit, vt idem & arma ſua, & coronā aureā, ac Crucem argenteam ad Sepulchrum S. Petri depoſuerit: deinde vero eiuſdem Regis rogatu, Exarchum ad pacis concordiā ſuſcepit: cui & paulo poſt auxiliaribus copiis præſto fuit ad debellandum Tiberium quemdam Petaſium, in partibus Tuſciæ tyrannidem affectantem. Hæc pluribus Anaſtaſius *a*.

VOCATVR AB INSVLTV IN GREG. PP.

a *Anaſt. in Greg. II.*

II. DE DISSENSIONE INTER GRADEN. ET AQVILEIĒS. EPISC.

Hoc ipſo tempore, apud eumdem Pontificem queſtus eſt Donatus Gradenſis Patriarcha aduerſus Serenum Foroiulienſem Antiſtitem, res Gradenſis Eccleſię inuadentem; cuius rei cauſa reperiuntur *b* à Gregorio ſcriptæ ad vtrumq; epiſtolæ: productaq; ſunt eadem iſta rurſum in iudicium poſt triēnium, cum ſederet Gregorius Tertius. Quæ quidem Leo *c* Nonus, ſcribens ad omnes Epiſcopos Venetiæ & Iſtrię, cum adhuc poſt tāta tempora eadē altercatio recruduiſſet, ſic ab vtroque Gregorio definita fuiſſe docet, vt Gradenſis (qui & Nouæ Aquileiæ Patriarcha dicebatur) totius Venetiæ & Iſtriæ caput haberetur; Foroiulienſi vero ſubiacerent tātummodo Longobardi; eos intelligentes, qui ſub Ducis Foroiulienſis ditione eſſent. Vendicabat autē ſibi iſta omnia tamquam debita Foroiulienſis Antiſtes, eo quod idem (vt alias dictum eſt) & veteris quoq; Aquileiæ eſſet atque diceretur Patriarcha, quoniam Aquileienſis habitationem delegiſſet apud Foroiulium: cum nihilominus & ipſa Foroiulij ciuitas peculiarem ſuum haberet Epiſcopum, vt conſtat ex Paulo *d* diacono. Ceterum eiuſmodi horum Antiſtitum altercationes, ſæpius etiam agitatas fuiſſe ſub Stephano Papa Quarto, & Hadriano Primo, Sabellicus *e* eſt auctor: vbi & agit de primo Epiſcopo à Venetis ex Senatusconſulto ab eodē Hadriano Pōtifice petito: primuſq; eis dat' *Obeliatus* filius Eneagrij Tribuni Metamaucenſis: ac ſedes in caſtro *f* Oliuenſi conſtituta, vnde & Epiſcopus *Oliuenſis* ſeu *Oliuolenſis* dictus, poſtea etiam *Caſtellanus* ab eodem caſtro; ac demum trāſlata eo dignitate Gradenſi, nominatus eſt *Patriarcha Venetus*.

b *In ſcripto Chro. Andr. Dandulo Duc. Venet. Recitatque Baron. Annal. Tom. IX. hoc an.*

c *Leo Non. ep. 2.*

d *Paul. diac. lib. 6. c. 51.*

e *Sabel. 8. Ennead. 8. prop. fin. Ap. Baron. an. 772. num. V.*

f *ita in Chro. Danduli.*

III. SIGNA CÆLESTIA DE SARACENIS GALLIAS INVADENTIBVS.

Hoc eodem Redemptoris anno, pręceſſiſſe ſigna cœleſtia de imminente clade Saracenorum in Gallias, teſtatur Beda *f f* qui vidit; dum ait, huius anni menſe Ianuario, per duas fere ſeptimanas apparuiſſe cometas duos circa Solem, quorum vnus diei, alter noctis præcurrebat ortum, portabantq; ambo facem ignis contra Aquilonem. Quo quidem tempore Saraceni, qui ante annos quatuor à Carolo Martello in Aquitania fuerant dira cæde confecti, nouos cogentes exercitus, maiorique impetu Galliam Narbonenſem inuadentes, eam occupauere, ſacra omnia profanaque cædibus, direptionibus, incendiis complentes.

f f *Bed. 5. hiſt. Angl. 24.*

IESV CHRISTI AN. 730.

GREG. II. AN. 17.

LEON. ISAV. AN. 14.

I. GERM. EPISCOP. CONST. EIICITVR IN EXILIVM, OB CVLTVM IMAG.

ANNO Chriſti ſeptingenteſimo trigeſimo, Indictione decimatertia, Leo Imp. Perſecutionem aduerſus ſacrarum Imaginum propugnatores renouans, ſeptimo Idus Ianuarij S. Germanum Patriarcham Conſtantinopolitanum, eorumdem Orthodoxorum anteſignanum, quod nec illum minis nec blanditiis in partes ſuat trahere potuiſſet, Epiſcopatu ſe abdicare (vt ait Theophanes) coegit; ſeu potius (vt ſcribit Damaſcenus *a*, qui tunc viuebat) eumdem violenter alapis cæſum, & ignominoſe depoſitum, in exiliū relegauit. Vndecimo vero Calendas Februarij, in locum eius ſubrogauit *Anaſtaſium* eiuſdē Eccleſiæ presbyterum Syncellum, hæreticum Iconoclaſtam: qui miſſa Synodica ad Gregorium Romanū Pontificem, ab eo repulſus eſt, atq; excommunicatus; vt tradunt Theophanes, & Anaſtaſius *b* Bibliothecarius.

a *Damaſc. orat. 1. de Imag.*

b *Anaſt. in Greg. II.*

II. GREG. PP.

Quod vero & ipſe Imperator denuo à Gregorio mo-

nitus,

EXCOMMVNICAT ... ET ITALOS A SVA OBEDIENTIA REVOCAT

nitus, nihilominus in impietate permanſit; tunc demum factum eſt, vt idem Pontifex ipſum impœnitentem hæreticũ cognitum & declaratum, anathemate perculerit, atque Romanos & reliquos Italos ab eius obedientia, & tributorum ſolutione, recedere penitus fecerit; quos antea id ſponte facere tentantes coercuerat. Id enim & Græci hiſtorici omnes affirmant, & Theophanes recenſet ſub hoc anno decimoquarto Leonis. traditque Zonarus, ea Synodice Romæ facta eſſe, & in ea *Synodo* Imperatorem anathematis affectum pœna. Sed & Theophanes addit, eodem quoque tempore Ioannem, vna cum Orientis Epiſcopis, anathemati ſubdidiſſe eumdem Imperatorem: intelligens Ioannem Damaſcenum, quem presbyterum cognomento *Chryſorroam* nuncupatum fuiſſe ait, propter auream fulgidam Spiritus S. gratiam, quæ in ipſo tam eloquentia quam vitæ ſanctitate floruit. Ex his autem omnibus factum eſt, vt vehementius à Leone in Oriente Eccleſia vexaretur.

III. DE OBITV, ET SCRIPTIS S. GERM. CONST.

Sed quod rurſum ad S. Germanum attinet; celebratur in Menologio Baſilij Imperatoris (ita nominatur, quod eius iuſſu collectum eſt) die duodecima Maii eius memoria; vbi & aſſeritur nonagenarius ex hac vita migraſſe. Qui cũ multa ſcripſerit; præter illa quæ edita ſunt in Bibliotheca Patrum, extant in Bibliotheca Vaticana varia eius opera c; interque alia, Annotationes in Dionyſium Areopagitam: citantque alij alia; nec dubito quin in aliis Bibliothecis alia eiuſdem plura lateant.

c Recenſet eorum in ſcriptionis Lazin. To. IV. hoc an.

IV.

Accidit vero etiam iiſdem diebus, vt Gothorum populus qui incoleret regionem trans Euxinum Pontum, defuncto ſuo ipſorum Epiſcopo, eligerent Ioannem quemdam, ſanctis moribus imbutum, & conſecrandum mitterent Conſtantinopolim ad Germanum Patriarcham: ſed ne is pollueretur hæreticorũ contagio, miſſus ab eo eſt in Iberiam trans eumdem Pontum, conſecrandus ab Epiſcopis illius regionis: cuius memoria celebris eſt in eodem Grecorum Menologio die vigeſima ſexta Iunij.

IESV CHRISTI AN. 731.

GREG. III. AN. 1.

LEON. ISAV. AN. 15.

I. GREG. II. OBITVS.

ANNO Chriſti ſeptingenteſimo trigeſimo primo, Indictione decimaquarta, tertio Idus Februarij, *Gregorius* Papa ex hac vita migrauit, cum ſediſſet annos ſexdecim, menſes octo, & dies viginti; ſepultuſq; eſt in baſilica S. Petri, ac receptus inter Sanctos, quorum anniuerſariam memoriam colit Eccleſia. Cuius ſi ſcripta extarent, reſq; ab eo geſtæ diligentius exaratæ eſſent, Gregorio Magno haud minorem exiſtimares. Cum autem ſedes vacaſſet dies tantummodo quinque, vt ait Anaſtaſius; (apud quem tamen, additum inuenimus in quibuſdam exemplaribus, menſem vnum; ſed hoc repugnat iis, quæ dicuntur ab eodem in Gregorio Tertio:) decimoquarto Calendas Martii communi omniũ conſenſu in locum eius ſubrogatus eſt alius GREGORIVS eius nominis Tertius, natione Syrus, ex patre Ioanne: de cuius eruditione, pietate, zelo fidei, morum ſanctitate, aliiſque virtutibus, plura habet idem auctor. Inter quæ illud veluti *a* inauditum quiddam & nouum, tam ab ipſo Anaſtaſio, quam ab aliis eius temporis Scriptoribus refertur, quod Pſalmos omnes per ordinem memoriter teneret: ex quibus deploret quiſque huius ſæculi ignorantiam, vt iſtud tanti habendum fuerit.

GREG. III. SVBROGATIO. a VValf. c. 25 Ap. Baron. an. 741. in Gregor. obitu.

II. LAGATIONEM MITTIT AD IMP.

Porro Gregorius eleuatus in thronum, nihil antiquius habuit quam obortam hæreſim extirpare. Cuius rei gratia ad Leonem Imp. miſit Gregorium presbyterum, cum literis acerrimis vt ab errore deſiſteret. At hic Gregorius presbyter Leonis cernens rugitus, ac crudelitatem qua his ipſis temporibus multos tam Epiſcopos, quam Patricios, omniſque generis homines in exilium expulit, vel neci tradidit; non auſus dare Imperatori literas Pontificis, re infecta Romam rediit. Qua de cauſa grauiſſime exceptus, fuiſſet etiam in Synodo ea de re celebrata depoſitus, niſi interceſſione Patrum iram Pontifex mitigaſſet: quod tamen ea conditione fecit, vt ipſe iterum cum iiſdem literis Conſtantinopolim peteret. Narrat hæc Anaſtaſius. Sed quod hæc ſecunda legatio contigerit anno ſequenti, ſuo loco de ea dicturi ſumus.

III.

Hoc item anno ſuæ Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ gentis Anglorum, Beda ingentis nominis monachus & presbyter Anglus, finem impoſuit, breui compendio deſcribens ſtatum quo illam reliquit Eccleſiam, quinam Reges prouinciis, & Epiſcopi Eccleſiis præeſſent; cum (vt ait) arridente pace & ſerenitate temporum, plures tam nobiles quam priuati, ſe ſuoſque liberos, depoſitis armis ſatagerent magis accepta tonſura monaſterialibus adſcribere votis, quam bellicis exercere ſtudiis. His vero mox adiecit appendicem de vita & ſcriptis ſuis vſque ad præſentem annum Domini ſeptingenteſimum trigeſimum primum, quo ipſe (vt teſtatur) ageret ætatis quinquageſimum nonum. Ex quibus Marianum Scotum redarguas, qui eius tranſitum ponit anno Domini ſeptingenteſimo vigeſimo nono, & acrius illos, qui mortuũ ponunt anno ſeptingenteſimo. Quod vero Sigebertus hoc anno ſeptingenteſimo trigeſimo primo Bedam defunctum affirmet, æque ex ipſius Bedæ ſcriptis arguitur, dum meminit *b* conſecrationis Tacuini Dorouernenſis Archiepiſcopi, viri religione & literis inſignis, factæ decima die menſis Iunij; cum omnium conſtans ſit aſſertio, deceſſiſſe Bedam menſe Maij. Porro Trithemius eius obitum ponit anno ſeptingenteſimo trigeſimo tertio, rurſumque alii trigeſimo quarto; vt diuerſa omnium reperiatur eſſe ſententia. Quæ eadem inconſtantia & in eiuſdem ætatis termino locum habuit; dicentibus aliis annos vixiſſe ſexaginta, aliis ſexaginta vnum, aliis plures, Trithemio etiam ſeptuaginta duos. At vero ipſum multo longius vitã produxiſſe, ex eius ſcriptis certo certius elici poſſe videtur. Etenim in ea epiſtola, quam Bedæ adſcribunt omnes, cuius eſt titulus, *De Æquinoctio iuxta Anatolium &c.* incipitque, *Libenter accepi &c.* diſerte teſtatur ſe illam ſcribere anno Dominicæ Incarnationis ſeptingenteſimo ſeptuageſimo ſexto, quo ait Lunam decimamquartam fuiſſe quinto Idus Aprilis, Dominicum vero diem Paſchatis decimooctauo Calendas Maij. Cum igitur ea Beda ſe ſcribere teſtetur dicto anno Domini ſeptingẽteſimo ſeptuageſimo ſexto, & in appendice, de qua ſupra, æque affirmet ſe hoc anno Chriſti ſeptingẽteſimo trigeſimo primo annos fuiſſe natum quinquaginta nouem; vtique affirmare neceſſe eſt, perueniſſe eum ſaltem ad annos ætatis centum quinque. Nec eſt quod quis dicere poſſit, errorem in numerum ſeptingenteſimum ſeptuageſimum ſextum irrepſiſſe: quippe idem deſignatus annus ad amuſſim concordat cum tabulis Aſtronomicis in circulo decemnouennali decimotertio, vbi dictis diebus eque ponitur Luna decimaquarta & dies Paſchæ. Quod ſi hæc de longa Bedæ ætate non placent, vt noua & hactenus inaudita; tunc incumbet labor his qui negabunt, demonſtrare non eſſe Bedæ citatam epiſtolam; quod nullus adhuc dixit.

DE TEMPORE OBITVS BEDÆ.

b Bed. lib 5. cap. v. t.

DE EIVSDEM ÆTATE.

IV. DE COGNOM. VENERABILIS EI INDITO.

Certum de piiſſimo eius ad Dominum tranſitu, extat ad finem Operum ipſius, egregia epiſtola vnius cuiuſpiam ex diſcipulis eius qui interfuit, ex qua multa colligas notatu digniſſima. Sed quod in Vita ipſius, quæ à Petro deſcribitur in Sanctorum Catalogo, fingitur de cognomento *Venerabilis* ei indito, ſiue ab Angelo, ſiue à lapidibus quibus ipſe deceptus à diſcipulo cæcutiens prædicaſſet; id quidem vel ex eo ſaltem inane apparet, quod eiuſmodi titulus, communis alioqui presbyteris omnibus, incognitus in Beda maioribus fuiſſe videatur, qui eum non iſto, ſed aliis titulis nominarunt; puta Hilduinus auctor eiuſdem ſæculi in Areopagiticis, *Sanctum presbyterum*, ſicut & Marianus; Albinus Flaccus, & ipſe Anglus, atque eiuſdem temporis ſcriptor, in libro de diuinis Officiis, *Sacerdotem & Doctorem eximium*; Amalarius, qui & ipſe eodem ſæculo vixit, aliquando *Dominum Bedam*; Vſuardus ſimpliciter Bedam. Ceterum deeſt apud ipſum catalogus Scriptorum eius; qui ponitur ad finem Epitomes, ante antiquum auctorem anonymum, qui poſt eum res Anglorum eſt proſecutus; ſed edidere *c* alii alios locupletiores. Vitam autem ipſius à Cuthberto Abbate ſcriptam fuiſſe, Molanus teſtatur; ſed caremus ea: ſuntque de eodem pleraque illuſtrium virorum elogia atq; laudationes; ipſaq; ſancta Eccleſia Anglicana tanto

c De Beda ſcriptis, vide Bellarm. libro de ſcript. Eccl.

Doct

Doctore ſemper gloriata eſt. Nec deſunt qui tradunt eum vocatum Romam literis Gregorij Secundi Romani Pontificis, ibi diu verſatum eſſe. Sed de illo hactenus.

V. SARACENI E GALLIA PVLSI.

Quod ad res Francorum attinet; hoc anno (vt veteres ipſorum Annales à Pithœo editi habent) Saraceni, qui infeſto agmine Galliam Narbonenſem occupauerant, à Carolo Martello victi ſunt, & ab omnibus pene occupatis munitionibus expulſi; quique fuga lapſi naues conſcenderunt vt redirent in Hiſpaniam, vi tempeſtatis merſi ſunt fluctibus.

VI. S. EVCHERII OBITVS.

Eodemq; anno contigit obitus *S. Eucherij* Epiſcopi Aurelianenſis, miraculis clariſſimi; qui ab exilij tempore (quod ei idem Carolus Martellus inflixerat, ob redargutionem de decimis Eccleſiarum in ſtipendia militum conuerſis ad bellum aduerſus Saracenos Aquitaniam deuaſtantes) ſex annos ſuperuixiſſe, qui res ab eo geſtas *c* eodem tempore ſcriptis mandauit, affirmat: licet Molanus *d* (neſcimus qua inita ratione) ante annos quatuor eum mortuum ponat; alij etiam longe poſt hæc deceſſiſſe velint.

c Ext. ap. Sur. to. 1. 20. Febr.
d Molan in Natal. SS. Belg.

IESV CHRISTI AN. 732.

GREG. III. AN. 2.

LEON ISAV. AN. 16.

I. MATRIMONIVM IRENES ET CONSTANTINI.

ANNO Chriſti ſeptingenteſimo trigeſimo ſecundo, Indictione decimaquinta, Leo Aug. anno decimoſexto Imperij ſui, filiam Chaiani Regis Chazarorum filio ſuo Conſtantino matrimonio ſociauit, Chriſtianam factā nominans *Irenem*. Quæ cum in fide Catholica inſtructa eſſet, pro ſacris Imaginibus decertans, ſocerum ac maritum impietatis redarguit. Hæc Theophanes. Qui inſuper aſſerit, eumdē Leonem ea qua cœperat impietate perſeuerantem, reditus patrimonii Romanæ Eccleſiæ, quod in Sicilia & Calabria poſſidebat, in fiſcum inferri præcepiſſe; ac deſcribi natos mares iuſſiſſe, vt Pharao quondam de Hebræis ſanxerat. Adduntq; alij *a*, hoc eodem anno ingentē claſſem aduerſus Italos Romanoſque ab eodem paratam, in Adriatico mari naufragio periiſſe. Sed & Gregorium presbyterum (quem vidimus anno ſuperiori cum literis commonitoriis ad ipſum iterū miſſum) feciſſe in Sicilia retineri, ſcripta auferri, & in exilium amandari, Anaſtaſius *b* tradit.

QVID LEO CONTRA R. M. ECCLES.

a Cedr. hoc an.
b Anaſt. in Greg. 3.

II. CONCIL. ROM. PRO IMAGIN.

Quibus delatis in Vrbem, Gregorius Pontifex collecto *Romæ* apud S. Petrum CONCILIO Epiſcoporum nonaginta trium, præſente etiam reliquo Clero, atque primoribus Vrbis, & populo; primum omnium ad confirmandas antiquas Patrum traditiones de cultu ſacrarum Imaginum, decretum conſtituit (quod *Conſtitutum* appellant) quo diro anathemate feriit omnes qui eidem aduerſarentur. Additumque præterea eſt, vt iterum ex Synodo literæ commonitoriæ ad Imperatorem mitterentur. Sed illæ, vt aliæ præcedentes, ablatæ ſunt in itinere; & qui eas ferret Conſtantinus defenſor, arctiſſima cuſtodia per integrum annum detentus, tandem cum ignominia remiſſus eſt. Habet hæc omnia Anaſtaſius. Additque, Gregorium Papam multas valde inſignes atque ſummi pretii erexiſſe in diuerſis eccleſiis Romæ, Saluatoris, ſanctiſſimæ Dei Genitricis, Apoſtolorumque, & aliorum Sanctorum Imagines: ſed & in baſilica S. Petri magnificentiſſimum Oratorium conſtruxiſſe, ac pretioſiſſimis ornamentis ditaſſe, in quo Sanctorū omniū, quas potuit toto orbe Chriſtiano collectas ſacras Reliquias condiderit, & à monachis trium monaſteriorum quotidie per ordinem Officium diuinum, eorumdemque Sanctorum natalitia celebrari inſtituerit. Sicque idem ſanctiſſimus Pontifex, tum ſcriptis, tum factis, ad verſus impietatem Imperatoris obniſus eſt in cultu ſacrarum Imaginum, & veneratione ſanctarum Reliquiarum: quarum plane virtute factum eſt, vt Occidens permanſerit à ſæuiente Leone ſecutus.

SACRÆ RELIQVIÆ VNDIQVE QVÆSITÆ AD CVLTVM.

IESV CHRISTI AN. 733.

GREG. III. AN. 3.

LEON. ISAV. AN. 17.

I. LEO MAGIS SÆVIT IN CVLTORES IMAG.

ANNO Chriſti ſeptingenteſimo trigeſimo tertio, Indictione prima, noui denuo miſſi Legati à Gregorio Papa & ſeorſum ab Italia ad Leonem Imp. cum precibus vt ab impietate deſiſteret, & promiſſis omnimodæ ſubiectionis ſi id præſtaret; & ipſi, ſicut præcedentes, in itinere ſpoliati ſunt: & poſt carcerem octo menſium cum ignominia remiſſi: quod ſcribit Anaſtaſius. Cum interim in Oriente idem Leo (ſicut ſingulis conſueuerat annis) complures ſanctos Epiſcopos, alioſque inclytos & illuſtres pietate ac genere viros, deteſtātes eius errores, in exilium expelleret, aliiſque ſuppliciis ſubijceret; quorum plurimorum memoria relata eſt in Menologium Græcorum. Abſtinuit tamen ab infligendo ſupplicio *Ioanni a* Epiſcopo Polyboti; qui claritudine miraculorum adeo celebris erat in Oriente, vt & ipſe, ſicut olim magnus ille Gregorius Neocæſarienſis, cognomento dictus fuerit *Thaumaturgus*. Hic enim cum ad redarguendum Imperatorem, ſe Conſtantinopolim contuliſſet, vehementerque reprehendiſſet, nullam vim paſſus, ad ſuam Eccleſiam redire permiſſus eſt; vbi ſuum curans gregem, illęſumque ab hæreſi cuſtodiens, quieuit in pace, eiuſque anniuerſariam Græci in Menologio memoriam agunt quinta die menſis Decembris.

a De hoc Ioanne egit Baron. an. 731.

II.

Hoc item anno (vt habet Chronicon Francorum à Pithœo editum) Carolus Martellus Saracenos ingenti numero ex Hiſpania emergentes, opem laturos ſuis in ciuitate Narbonenſi cum ipſorum Rege obſeſſis, ad internecionem vſque deleuit.

III. NOVVS HÆRESIARCHA A BONIF. REPRESSVS.

Quo eodem tempore S. Bonifacius Germanorum Apoſtolus viſitans Boioariam, emergentem hæreſim vna cum hæreſiarcha ERMWOLFO nominato, Apoſtolica auctoritate damnauit, & ab Eccleſia eiecit. Quenam autem hæreſis ab illo fuiſſet ſeminata neſcitur, ipſa vna cum auctore ſtatim euulſa.

IESV CHRISTI AN. 734.735.736.

GREG. III. AN. 4.5.6.

LEON. ISAV. AN. 18.19.20.

I.

ANNO Chriſti ſeptingenteſimo trigeſimo quarto, Indictione ſecunda, & ſequentibus, Leo Imp. conſuetam perſecutionem ſuam in cultores ſacrarum Imaginum proſequens, multos in exilium miſit, quorum meminere Theophanes, & alii, necnon Græcorum Menologium. Sic enim comparatus erat, vt licet ſanguinem ſitiret Orthodoxorum ſibi contradicentium; inuidens tamen ipſis gloriam conſummati martyrij, ab eorum nece ſæpius abſtineret, eos amandans longius in exilium: quamquam nec ſemper ſe cōtinuiſſe ab inferenda nece, docet exempla *Hypatij* Lydorum Epiſcopi, *Andreæ* presbyteri, & *Gregorij* Limniotæ monachi propemodū centenarij: quos detruſos in carcerē excarnificari præcepit, deinde capitis cutem extrahi, ac deſuper pictas tabellas congeſtas accendi, barbamque pice liquente conſpergi, atque incendi: qui eo ſtatu per Conſtantinopolitanam vrbem diſtracti, demum iugulati ſunt, eorumq; corpora canibus expoſita. Sed & in eodem Menologio aliorum quoque plurimorum extat memoria, qui poſt dira ac multiplicia tormenta, coronam vitæ in exilio receperunt. Quam quidem perſecutionem in ſequentes quoque annos quamdiu Leo vixit propagatam eſſe conſtat.

PLVRIMI MARTYRES SVB LEONE.

II. PHILIPP PRÆF. IVDICIVM DE STRIGIS.

Qui & inſuper eadem ſæuitia atque inſcitia Georgium quemdam Patricium, qui his temporibus gerebat Conſtantinopoli Præfecturam Vrbanam, virum æqui amantiſſimum, cædi iuſſit, quod abſoluiſſet quaſdam mulierculas tā-

quam

quam innoxias, quæ accuſatæ fuerant cædem facere ſolitæ lactentium infantium, eos ex improuiſo adorientes per fiſſuras aut rimas domorum corporis earum nequaquam capaces, vel portis etiam clauſis ſubeuntes. Quam rem geſtã fuſius narrat Ignatius monachus in Vita Taraſij; eos redarguens qui eiuſmodi præſtigias fieri poſſe credunt. Sed de his quæ dicuntur *Strigæ*, pluribus diuerſi commentariis tractarunt *a*.

a De hac ipſa narratione Ignatii, vide Delrio Diſquiſ. Magic. lib. 2. q. 27. ſect. 2.

IESV CHRISTI AN. 737.

GREG. III. AN. 7.

LEON. ISAV. AN. 21.

I. *a Bed. in Epitom. hoc an.* REX ANGLOR. FIT MONACHVS.

ANNO Chriſti ſeptingenteſimo trigeſimo ſeptimo, Indictione quinta, Rex *a* Anglorum Nordanhumbrorum Ceolwlphus, ille ipſe ad quem Beda ſcripſit Hiſtoriam de Rebus geſtis Anglorum, diuino amore ſuccenſus, maiorum ſecutus exemplum, relinquens Regnum Eadberto, capillis attonſus monaſticam ſectatus eſt vitam. Ita melius ſancti per fidem vicerunt regna.

IESV CHRISTI AN. 738.

GREG. III. AN. 8.

LEON. ISAV. AN. 22.

I. S. BONIFACII ROMAM ADVENTVS.

ANNO Chriſti ſeptingenteſimo trigeſimo octauo, Indictione ſexta, S. Bonifacius Germanorum Apoſtolus, multa ſtipatus turba Francorum, Boioariorum, & Britannorum, Romam aduenit, tum vt Limina Apoſtolorum iterum viſitaret, tum vt Gregorij Papæ conſpectu frueretur & colloquio; quem & ipſo eius ingreſſu litteris ſalutauerat, & de nonnullis dubiis circa diſciplinam Eccleſiaſticam, & ferinos illorum populorum mores conſuluerat, palliumque ab eodem non petitum acceperat. Nunc autem tam ab ipſo Pontifice, quam à Romanis ciuibus honorifice ſuſceptus, paulo poſt in Germaniam rediit, multas ſecum referẽs Sanctorum Reliquias, accepitque inſuper ab eodem Pontifice literas ad Epiſcopos, Abbates, & omnes Principes, ſiue Optimates, ac populos Germaniæ; ex quibus conſtat cauſam prætereaipſius Romam aduentus fuiſſe, quod quidam Britones æſtu inuidiæ perciti, hæreſim diſſeminare iis locis cœpiſſent; vt videlicet tum de his, tum de aliis nonnullis ad curam animarum ſpectantibus, ab ipſo Gregorio inſtrueretur. Habet autem hæc omnia Vitæ *a* ipſius auctor ex Wilibaldo Anglo: quem quidem *VVilibaldum* Bonifacius eodem tempore à Gregorio petitum, (cum poſt ſeptennij peregrinationem Hieroſolymitanam, conſediſſet in monaſterio Caſſinenſi) ſecum in Germaniam duxit, vbi & poſtea Eiſthetenſem creauit Epiſcopum; ſicut narratur in Vita *b* ipſius, à Sancta (vt creditur) *VValburga* eiuſdem ſorore ſcripta. Sed & *S. VVinibaldum* eorundem germanum Romæ degẽtem, perſuaſum eſſe à S. Bonifacio vt pergeret in Germaniam, eius pariter Vitæ *c* Acta teſtantur.

a Vit. S. Bonifac. lib. 1. c. 25. & 27. ap. Sur. 5. Iunii.

b Ext. To. 4. Antiq. Lect. Caniſ.

c Ext. ibid.

II. HISPANI ANIMOS RESVMVNT CONTRA SARACEN.

Quod ad res Hiſpanicas attinet; bene prorſus eis ceſſit, vt Saraceni maximo ſuo damno Gallias bello tentarint, vbi ad internecionem ſæpe deleti ſunt à fortiſſimo Duce Carolo Martello: qui & hoc ipſo anno *d* eoſdem è Prouincia regione, quam adhuc occupabant, penitus pepulit. Sic enim per Francorum victorias imminutis Saracenorum viribus, factum eſt vt Hiſpani profugi, non ſolum ſuæ ipſorum ſaluti proſpexerint, ſed ad propagandum quoque regnum adiecerint animũ, ſub Rege Alfonſo Pelagij genero, (quẽ alij Adelfonſum, ſiue Adefonſum aut Ildefonſum nominãt) qui poſt obitũ ipſius Pelagij, atq; Fauilæ Pelagij filij, hoc ipſo anno (Æra nimirum ſeptingenteſima ſeptuageſima ſexta, vt Tudenſis numerat) regni ſuſcepit habenas. Quod vero ex genere ortus eſſet præclariſſimi illius Reccaredi Gothorum Principis, qui in Epiſcoporum Concilio *Rex Catholicus* fuit quondam acclamatus; ſic iſte Alfonſus æque dici cognomento CATHOLICVS voluit. Quem poſtea intermiſſum à ſucceſſoribus titulum, noſtro ſæculo Ferdinandus Aragonius Hiſpaniæ Rex enixis precibus à Iulio eius nominis Secundo Romano Pontifice impetrauit, vt hæreditarius eſſet omniũ Regum Hiſpaniæ. Eſt *e* vero cunctorum qui eiuſdem Regis Alfonſi res geſtas ſunt proſecuti, vna eademque aſſertio, ipſum plurimas ciuitates è Saracenorum manibus vendicaſſe, Gallæciamque ab eiſdem liberaſſe. ſed & quod Catholici Regis eſt, Catholicam propagaſſe religionem, in omnibus ciuitatibus Epiſcopos ordinari curantem, reſtituẽtemque Chriſtianum cultum: cum alioqui tanti Regis præclara geſta ſcriptorum inopia obſcura remanſerint.

d Vetus Chron. Franc. edit. Pith.

TITVLVS CATHOLICI VNDE REGIBVS HISPAN. PROVENERIT.

e Quæ ſequuntur, habet Baron. partim hoc ipſo an. partim 744. ad fin.

III. DE WILICHARIO EPISCOP. VIEN.

Interea vero cum iam è Galliis fuiſſent Saraceni penitus fugati, Epiſcopi ad reſtaurandas exuſtas ab eis Eccleſias animum addixere; & inter eos egregiam huic operi curam adhibuiſſe *VVilicharium* Epiſcopum Viennenſem, teſtatur Ado eiuſdem Eccleſiæ poſtea Epiſcopus: additque, cum furioſo & inſano conſilio Franci res ſacras Eccleſiarum ad vſus ſuos retorquerent, videntem Wilicharium Viennenſem Eccleſiam ſuam indecedenter humiliari, relicto Epiſcopatu, in monaſterium SS. Martyrum Agaunenſium ingreſſum, vitam venerabilem duxiſſe; ac vaſtata & diſſipata Viennenſi atque Lugdunenſi prouincia, aliquot annis ſine Epiſcopis vtramque Eccleſiam fuiſſe, laicis ſacrilege & barbare res ſacras Eccleſiarum obtinentibus. Hæc Ado. Porro Anaſtaſius Bibliothecarius tradit, Gregorium Tertium ad hunc Wilicharium miſiſſe pallium; ex quo putauit ipſe, tum in Archiepiſcopatum Viennenſem Eccleſiam erectam fuiſſe: ſed longe antea, ab ipſo ferme coaleſcentis in Gallia Chriſti Eccleſiæ initio, contigiſſe conſtat, vt Eccleſia Viennenſis ſedes eſſet Archiepiſcopalis.

IESV CHRISTI AN. 739.

GREG. III. AN. 9.

LEON. ISAV. AN. 23.

I. VRBS ARCTATVR A LONGOBARD.

ANNO Domini ſeptingenteſimo trigeſimo nono, Indictione ſeptima, Vrbs Roma in maximas eſt coniecta anguſtias, occaſione Luithprãdi Longobardorum Regis eandem infeſto exercitu obſidentis, quod Gregorius Papa & Stephanus Dux noluiſſent reddere Tranſamundum Ducem Spoletanum, qui ad eos ab eiuſdem Regis perſecutione confugerat. Soluit tamen paulo poſt obſidionem, & captis aliquot ciuitatibus Ducatus Romani, in ſua ſe recepit: Tranſamundus autem cum Romanorum exercitu Spoletum recuperauit. Hæc Anaſtaſius in Zacharia Gregorij ſucceſſore. A quo tamen multa prætermiſſa inueniuntur; & inter alia, deprædatio nominatiſſimæ Baſilicæ S. Petri in Vaticanis collibus extra Vrbis mœnia poſitæ, cui olim Gothos hoſtes quantumlibet Arianos peperciſſe vidimus. Extat enim de his epiſtola eiuſdem Gregorij Pontificis ad Carolum Martellum Francorum Principem, ſeu (vt vocat) Subregulum, quem & antea interpellarat, vt auxilium ferret Romanæ Eccleſiæ contra Longobardos; quos eo acrius illam opprimere queritur, quod ea ad ipſum Carolum poſt Deum confugium habuiſſet. Luit porro eiuſmodi ſacrilegium Luithprandus maximo ſuo damno, mulctatus amiſſione Regni in filio, omnique gente Longobardorum: qui quamuis alias ſemper grauibus fuerint delictis obnoxij, tolerati tamen à Deo ſunt, quouſque attingere præſumpſere ſacroſanctam Petri baſilicam, omnibus antehac barbaris & hæreticis reuerendam.

EXPILATIO BASILICÆ S. PETRI.

IESV CHRISTI AN. 740.

GREG. III. AN. 10.

LEON. ISAV. AN. 24.

I. LEGATIO A GREG. PP. AD CAROL. MARTEL. ADVERS. LONGOB.

ANNO Chriſti ſeptingenteſimo quadrageſimo, Indictione octaua, Roma rurſum motu bellico exagitata eſt, parante aduerſus eam iterum obſidionem Luithprando, eo quod Romanorum auxilio Tranſamundus in Ducatum Spoletanum fuiſſet reſtitutus. Quapropter his preſſus anguſtiis Gregorius Pontifex, ad petendum auxilium à Carolo Martello Francorum Duce, legationem miſit cum ſacris muneribus clauium S. Petri; vt conſtat ex Anaſtaſio hæc narrante, atque ex ipſa epiſtola *a* tunc ad Carolum immenſo animi æſtu, & intimo cordis dolore, verbiſque & obſecrationibus quam maxime ad perſuadendum efficacibus conſcripta; in qua etiam eum bis CHRISTIANISSIMVM *Filium* appellat: quem honorificentiſſimum titulum, eius regni Reges, ex conceſſione Apoſtolica, ob egregia eorum in Eccleſiam Romanam merita, feliciter in hunc vſque diem propagarunt. Cæterum hanc legationem aduerſus Longobardos ad Carolum miſſam, male nonnulli confundunt cū illa alia, quam ipſius deceſſor Gregorius ſecundus ad eundem Carolum, cum iiſdem ſacris muneribus clauium, ad uerſus Leonem hæreticum Imperatorem miſit. Cur autem Carolus non cito aduerſus Luithprandū ſurrexerit, ea certior ratio afferri poſſe videtur, quod eundem Regem in difficillimis prælis aduerſus Saracenos fideliſſimum habuerit adiutorem; vt teſtis eſt ſepulchralis inſcriptio ipſius Regis. Sed quoniam eiuſmodi ratio apud Deum minime probaretur, cum religioni ſint iura omnia poſthabenda; inde fortaſſe accidit, quod vindice numine Carolus cito & miſerando interitu fuerit ex hac vita ſublatus; vt dicetur anno ſequenti.

a Rec. Baron. Annal. Tom IX. hoc an. Habentque Centuriatores Tom. VIII. c.10.

REGES FRANC. DICTI CHRISTIANISSIMI.

II. GERM. SVB BONIFAC. PRO ECCLES. DISCIPL.

Hoc item anno S. Bonifacius Germanorum Apoſtolus, poſt nonnullos recens creatos in iis regionibus Epiſcopos, Legatione Romani Pontificis & Apoſtolicę Sedis inſignis, ex mandato Gregorij Papæ Primam congregauit Germaniā (ſiue Auguſtæ, ſiue alibi prope Danubium: vtrumque enim aſſeritur) SYNODVM, ad optimam inſtitutionem diſciplinæ Eccleſiaſticæ in vnitate & ſubiectione Romanæ Eccleſiæ; vt patet ex Actis eiuſdem, quæ *b* inſeruit ipſe epiſtolæ ad Cuthbertum Archiepiſcopum Doroueruenſem in Anglia.

b Rec Baron. vbi ſup. ex cod. MS.

III. ANGLIA OCCIDENT. FACTA TRIBVTARIA ECCL. ROM.

Hoc pariter anno Occidentalium Saxonum in Britannia Rex *Ina*, ſanctorum Regum deceſſorum ſuorum inſignis deuotionis æmulus, antequam regno ſuo ſe abdicaret (cuius & vxor *Edilburga*, non minoris fortitudinis femina, monaſticam vitam amplexa eſt) perpetuo pietatis monumento fidem ſuam erga Romanam Eccleſiam voluit reliquiſſe teſtatam, dum regni ſui domos ſingulas ſingulos denarios argenteos annuatim S. Petro pendere ſtatuit; ſic deuincire populum ſuum ſtudens, vt annui cenſus penſitatione dominum ſuum agnoſceret S. Petrum, eius & fidem firmam illibatamque iugiter conſeruaret, & auxilium in neceſſitatibus inuocaret. Omittimus de his loquentes ſingulos hiſtoricos recenſere, ſatis putantes ſufficere auctoritatem Polydori Virgilij; qui res Anglorum ſumma cum laude proſecutus, dum eiuſdem Regis officia pia recenſet, illud de regno ſuo vectigali facto Romano Pontifici antiquorum teſtimonio confirmat; auctumque poſtea ait ab Ethelwolpho, ſeu Athulpho Rege qui totius fere Inſulæ imperium obtinuit. Quomodo vero & *Offa* Orientalium Saxonum Rex idipſum de ſuo regno præſtiterit dicetur ſuo loco. Addit autem Virgilius de ſuo tempore (nempe præſenti ſæculo: ſiquidem ſcripſit ad Henricum Octauum Anglorum Regem, anno Redemptoris milleſimo quingenteſimo trigeſimo tertio, cum Londini eſſet;) vniuerſam Angliā illud vectigal, pietatis & religionis cauſa Romano Pōtifici pēdere domeſticatim collatum; ac nummos illos argenteos vocari à vulgo *Denarios Sancti Petri*; quos Pontificius Quæſtor, quem non inſcienter Collectorem nuncuparent, exigeret: ipſumque etiam Virgilium eandem Quæſturam aliquot per annos geſſiſſe, eiuſque muneris obeundi cauſa primum in Angliam veniſſe. Accidit autem illud mirandum, notandumque, vt confeſtim ac ceſſauit pendi vectigal, vtcumque male redemptum, hæreſum alluuione Anglicana Eccleſia abſorpta fuerit.

DENARIVS S. PETRI IN ANGL.

IV. DIRA PERSECVTIO IN ORIENTE

Quod ad res Orientalis Eccleſiæ ſpectat; cum vbique terrarum Leonis Imperio ſubditarum, Orthodoxis omnibus nonniſi luctus eſſet & dolor, aliis dira morte mulctatis, proſcriptis aliis, diuerſi generis cruciatibus aliis afflictatis, aliis mancipatis carceribus fame frigoreque conſumptis, ſeu ludibriis popularibus expoſitis, aliiſque per publica loca tractis, membriſque diſtractis, atque aliis diris pœnis affectis; præter multitudinem haud mediocrem illorum, qui è ciuitatibus, relictis bonis omnibus, ſponte migrantes in ſolitudines, voluntario exilio facti extorres, abdita montium & receſſus ſiluarum petiere; quæ omnia ex auctoribus qui horum temporum res geſtas conſcripſerunt, manifeſta habentur: dum, inquam, his lætus attenderet Imperator, irato numine totus contremuit Oriens, atque ciuitates cōplures æquatæ ſolo fuere: ſed & Conſtantinopoli corruerunt eccleſiæ & monaſteria; populuſq; multus extinctus eſt, ac quæ erant in eadem vrbe ſtatuæ Imperatorum Conſtantini, & Theodoſij, aliorumque collapſæ ac contritæ ſunt; quaſi ipſæ ſtare non poſſent vbi ſacræ Imagines proſtratæ eſſent: denique & mare in quibuſdam locis fugit terminos ſuos; perdurante terræmotu menſibus duodecim. Refert hæc Theophanes: apud quem tamen corrigēdum eſt, quod ea accidiſſe dicantur anno vigeſimo tertio Leonis: ſiquidem cum ipſe ſubdat ea contigiſſe ſeptimo Calendas Nouembris nonæ Indictionis, cœpta iam ipſa menſe Septembri; præſentem plane ſignificat annum vigeſimum quartum eiuſdem Imperatoris, inchoatum ab octauo Calendas Aprilis. Quam autem terribilis fuerit eiuſmodi terræmotus, inde etiam colligi poteſt quod eius memoria in Menologium Græcorum eadem die quotannis celebranda relata fuerit: vbi tamen & is tribuitur anno vigeſimo quinto Leonis.

TERRÆMOTVS MAGNVS.

IESV CHRISTI AN. 741.

GREG. III. AN. 11.

CONST. COPRON. AN. I.

I. LEO IMP MORITVR.

ANNO Chriſti ſeptingenteſimo quadrageſimo primo, Indictione nona, decimoquatto Calendas Iulij, impiiſſimus Leo Imp. cum regnaſſet annos viginti quatuor, menſes duos, & dies viginti, mortuus eſt animæ & corporis morte. Hæc Theophanes, detruſum eum ſignificans ad inferos. Idemque mox deſcribens mores CONSTANTINI Leonis filij, cognomento *Copronymi*; (qui cum iam vnà cum patre viginti duos annos inchoatos regnaſſet, ſolus Imperij habenas moderandas ſuſcepit:) ait fuiſſe virum pernicioſiſſimum, & ferum, impie ac tyrannice abuſum Imperio; magicis artibus & luxuriis, cruentiſque ſacrificiis, & caballinis ſtercoribus atque lotio delectatum; mollitiebus ac dæmonum inuocationibus gaudentem; omnibuſque animam corrumpentibus vitiis ab ineunte ætate infectum. Quem & hoc primo Imperij anno edictum promulgaſſe contra venerandas Imagines idem Theophanes, Cedrenus, & alij teſtantur. Sed repreſſus eſt, ne quod cœperat malum modo perficeret; Deo aduerſarium excitante contra eum, ſi forte his monitus malis à cœpto deſiſteret.

CONTSANTIN. COPRON. QVALIS FVERIT.

II. ARTABASDVS IMPERIVM ARRIPIT.

Etenim hoc ipſo anno idem Conſtantinus profectus aduerſus Arabes, cum ſuſpectum haberet Artabaſdum Curopalatam virum Orthodoxum, maritum Annæ filiæ Leonis, atque ipſius Conſtantini ſororis; primum molitus eſt necem filiorum eius: ſed malitiam eius intelligens ARTABASDVS, inſecutus eum, aufugere coegit; ipſeque pergens Conſtantinopolim, opera Theodori Patricij Vrbis Præfecti, affirmantis Conſtantinū iam eſſe mortuum, Imperator

acclamatus eſt, ac filios Conſtantini captos, cæſos, & tonſos carceri mancipauit: quando & Anaſtaſius Patriarcha, licet hactenus ſe exhibuiſſet hæreticum, inſeruiens tempori, vna cum populo deteſtari cœpit, ac diris maledictis inceſſere Conſtantinum, laudibuſque tollere Artabaſdum. Idemque vt ſibi noui Principis gratiam demereretur, grande pandidit Conſtantini ſecretum; publice ſuper ligno ſanctiſſimæ Crucis iurans, Conſtantinum ſibi dixiſſe, minime filium Dei eſſe quem genuit MARIA, quique dicitur CHRISTVS; ſed purum hominem, quem Maria peperiſſet, ſicut ipſum Conſtantinum peperiſſet Maria mater ſua. Quibus adeo horrendis blaſphemiis populus valde commotus, probra in eum iacere non ceſſauit. Hæc ex Theophane. Vnde non mireris, ſi Leo, filiuſque eius Conſtantinus CHRISTI Domini, eiuſque ſanctiſſimæ Matris Imagines odio habuerint, qui nec ipſum Deum eſſe crederent, nec eam Virginem: dicendi plane non Chriſtiani, ſed Saraceni. Quæ autem hæc ſecuta ſint, ſuis locis dicturi ſumus.

BLASPHEMA VOX COPRONYMI.

III.

Interea vero hoc eodem anno (vt idem breuiter tradit Theophanes) Euelid Rex Arabum, ſucceſſor Gizid auctoris Iconomachorum, in Oriente interfecit Chriſtianos captiuos in omni ciuitate.

IV. GREG. PP. OBITVS.

Hoc pariter anno, cum rurſus Luitprandus Rex Longobardorum bellum pararet aduerſus Romanum Ducatum, quarto Calendas Decembris mortuus eſt *Gregorius* Papa, cum ſediſſet annos decem, menſes nouem, dies duodecim; ſepultuſque eſt in Cœmeterio Petri Apoſtoli; vt Anaſtaſius tradit: qui præter illa, quæ ſuperius de aliis Gregorij geſtis retulit, multa in fine habet de erectis, reſtitutiſque, atque ornatis ab ipſo ædificiis ſacris, & ingentibus aureis, argenteis, gemmeiſque donariis, nec non redditibus eis collatis ad luminaria & oblationes. Extatque hactenus in baſilica S. Pauli, eiuſmodi Oblationum ipſius ad miſſas celebrandas antiquum monumentũ in marmorea tabula, qua & ſub anathemate prohibet, ne poſteri eaſdem impendere prætermitterent. Sed quas maiores nuncupare conſueuerunt *Oblationes*, (de quibus ex parte dictum *a* eſt alias) ipſe *Oblatas* vocat: erantque certa menſura panis & vini, quæ ex eius decreto è Patriarchio per Oblationarium (vt vocat Anaſtaſius. Erant vero diaconi, *Oblationarii* nominati, huic vſui inſeruientes) pro Miſſis celebrandis in altaribus quæ recenſet, in baſilicam S. Pauli diebus ſingulis portaretur; prout etiam hodie in quibuſdam Eccleſiis fieri conſueuit.

a *Sup. an. 44. num. XXXI. 57. XXII. 313. XII. XIII.*

V. DISCRIMEN INTER OBLATAS ET OBLATIONES ECCL.

Sed quod ad voces ipſas attinet; inter Oblatas & Oblationes differre putamus, ſicut inter genus & ſpeciem. Siquidem *Oblationum* nomine, quicquid Deo offertur cuiuſuis ſpeciei, intelligi debet: *Oblatarum* vero appellatione, quod offertur tantum pro celebrando ſacroſancto Miſſæ ſacrificio. Cum alioqui panis etiam offerri à populo ſoleret ad Eulogias conficiendas, cum panis ipſe communiori benedictione benediceretur vt in populo diuideretur; qui vſus adhuc in pluribus viget Eccleſiis. Rurſus vero Oblatarum nomen vſurpatum interdum inuenimus pro ipſa Euchariſtia apud antiquos Rituales; ſed communius pro ipſo pane & vino, quod offertur ſacrificij celebrandi cauſa: vt conſtat ex Remigio Antiſiodorenſi, dum agit de celebratione Miſſæ. Ex huiuſmodi autem Oblatis olim ea pars tantum ad ſacræ Euchariſtiæ vſum ſumebatur, quæ ad communicandum populum ſatis eſſet: vt ex S. Cypriano *b* colligitur, dum redarguens diuitem fœminam, ſine eiuſmodi oblatione ad eccleſiam venientem, hæc improperat; *De ſacrificio, quod pauper obtulit, ſumis.* Et S. Auguſtinus *c*: *Erubeſcere debet homo idoneus, ſi de aliena oblatione communicauerit.* Quæ autem ſupererant, nec conſecrabantur, ex pane & vino, cedebant in vſum ſacerdotum offerentium ſacrificium, & clericorum miniſtrantium. Poſtea autem cum eſt factum, vt quæ in ſacrificium offerenda eſſent, ſacerdotum diligentia pararentur; omnes illæ diuerſorum Oblatæ, abſque diminutione iiſdem ceſſere miniſtrantibus. At de his ſatis.

b *Cypr. de oper. & eleemoſ.*
c *Aug. ſerm. 215. de tēp.*

VI. ZACHAR. PAPA CREATVR.

Quod vero ſpectat ad Gregorij Papæ lucubrationes; ſcripſit ad Leonem Imp. & eius filium Conſtantinum, libros tres pro cultu ſanctarum Imaginum, & reliquit Epiſtolarum librum vnum: ſed his caremus. Dum autem ſedes eius vacaſſet dies octo, electus eſt in locum eius ZACHARIAS natione Græcus, ex patre Polychronio; vir (vt ait Anaſtaſius) mitiſſimus, omnique bonitate ornatus, piuſque & miſericors, etiam in eos qui antea ſui fuiſſent perſecutores. Qui cum inueniſſet totam Italiam armis Longobardorum turbatam, miſſa legatione Luitprandum à cœptis dimouit, commouitque vt quas ciuitates Ducatus Romani abſtuliſſet, reddere promiſerit: quod & poſtea præſtitit, cum ab ipſomet Pontifice Interamnæ viſitatus fuit. Sed & iunctis cum eodem Rege Romanis copiis, Transamundum Ducem Spoletanum, tum Regi tum ipſis etiam Romanis perfidum, coegit ſeſe eidem Regi dedere. Hæc pluribus Anaſtaſius: reliqua vero de eo, ſequentibus annis.

VII. CAROLI MARTELLI OBITVS.

Hoc item anno, vndecimo Calendas Nouembris, mortuus eſt Carolus cognomento Martellus, cum iam pacem multis ſudoribus partam, ſtabilem poſteris reliquiſſet. De anno affirmant omnes tam veteres quam recentiores Chronographi: de die teſtantur Aimoinus *d*, & Auctor Appendicis ad Gregorium Turonenſem, qui res ſui temporis ſcripſit. Eundem autem in baſilica S. Dionyſij prope Pariſios eſſe ſepultum, æque omnes aſſentiuntur. Sed quæ ſcripta leguntur, tum in Vitis S. Eucherij *e* Aurelianenſis Epiſcopi, ac S. Rigoberti *f* Rhemenſis Archiepiſcopi, tum ex capitulis *g* ſcriptis (vt præſefert titulus) ab Epiſcopis prouinciarum Rhemenſis & Rotomagenſis ad Ludouicum Regem, de viſione eidem Eucherio oſtenſa animæ Caroli æternis pœnis mancipatæ, quod Eccleſias bonis expoliaſſet: ea haud facile eſt vt ſubſiſtere poſſint. Quomodo enim id videre potuit Eucherius, qui (vt ſuperius dictum eſt) iam ex hac vita exceſſerat ante decennium, vel etiam (vt Molanus ponit) ante quatuordecim annos quam Carolus moreretur? Sed & quod de ipſius Caroli pietate ac deuotione erga Sanctos, reperitur Ludouici Imperatoris (ad cuius filium talia fuiſſe ſcripta dicuntur) elogium *h*, itemque Lupi teſtimonium *i* de bonis quæ idem Carolus nonnullis Eccleſiis donauit; ſatis id falſitatis arguere videntur. Quibus accedit, quod idē ipſe S. Bonifacius qui aſſeritur teſtis oraculi de damnatione Caroli, ſcribens *k* poſtea ad Athelbaldum Merciorum Regem in Anglia, hominem ſceleſtiſſimum, vt eum reuocet ad pœnitentiam, dum ingerit exempla Regum ac Principum, qui ob violationem Eccleſiarum damnati ſunt ad inferos, nihil tale de Carolo cum eius meminit refert, licet id valde requireret propoſitum argumentum. Ait quidem illum, quod multa monaſteria euertiſſet, & Eccleſiaſticas pecunias in vſus proprios conuertiſſet, longa torſione & verenda morte conſumptum eſſe: (Quem & prædictos Eucherium, & Rigobertum, necnon & alios ſanctos Epiſcopos è ſuis ſedibus deturbaſſe, & Epiſcopatus laicis hominibus perfruendos dediſſe, eſt querela Scriptorum eius ſæculi.) Verum haud abſque exomologeſi deceſſiſſe, quæ de eo Ludouicus Imperator recitat demonſtrant.

d *Aimoin. l. 4. c. 57.*
e *Ap. Sur. 20. Febr.*
f *Ibid. 4. Ianuar.*
g *Ap. Grat. 16. q. 1. poſt. c. 59.*

IMPROBATVR HISTORIA DE EIVS ANIMÆ DAMNATIONE.

h *Ep. Ludou. ad Hilduin. in Areop. ap. Sur. 9. Oct.*
i *In reb. geſt. S. Max. Epiſc. Treu.*
k *Recitat. eius epiſt. Baron. Annal. Tom. IX. an. 745. ex cod. MS.*

VIII.

Vindex enim Deus, ſed non iudicans bis in idipſum, ſic inuaſores iurium Eccleſiarum Principes Chriſtianos pœnitentes interdum miſerando cruciatu & interitu voluit affligi, tum vt poſteris ſint in exemplum non minuendi vel violandi Eccleſiaſticas facultates & immunitates, vtque grauiſſimum hoc eſſe delictum ex portentoſis ab vltore numine illatis pœnis poſſit intelligi; tum etiam vt cum iidem Catholice vixerint, & alia complura bona fecerint, quod peccaſſent in Eccleſiæ iura, hic luerent potius, quam perpetuis damnarentur in inferno cruciatibus. A quibus Carolum fuiſſe immunem putamus, tam ex iis quæ iam dicta ſunt, quam quod laudata eius pietas reperiatur duorum ſanctiſſimorum Romanorum Pontificum aſſertione, Gregorij Secundi, & Tertij; immo & ipſius S. Bonifacij *l* Germanorum Apoſtoli, cum rogauit eius filium Carolomannum, vt bene cœpta à parente circa cultum Chriſtianæ religionis proſequeretur: cuius quidem opitulatione centum millia Paganorum Germanorum ad Chriſtianam fidem conuerſa eſſe, teſtis eſt idem Gregorius Tertius ſcribens *m* ad eundem Bonifacium. Vt plane de ipſo (occulta licet & nobis incognita ſint diuina iudicia) ſalutem cum piis Principibus conſecutum exiſtimare liceat: & ſi peccator extiterit (vt ſolent Principes ſæpe delinquere) ex illa tamen exomologeſi, qua ſuam animam Domino per S. Dionyſium præſentandam (quod Ludouicus Imperator teſtatur) adeo ſolicito ſtudio commendauit, bene de eius ſit ſalute ſperandum.

LAVDATVS CAROL. A ROMAN. PONTIF. ET A S. BONIF.

l *Vit. S. Bon. lib. 1. c. 33. ap. Sur. 5. Iunii.*
m *Ibid. c. 31.*

Cum alioqui plane impius conuincatur, qui eiuſmodi ſacrilegiis obnoxios, niſi pœnitentes ſatisfaciant, pœnas poſſe euadere ſempiternas exiſtimet.

IX. Dvo filii Car. Martelli.

Porro mortuo Carolo, duo eius filij Carolomannus atq; Pipinus ſucceſſerunt hęredes: ille quidem maior natu in adminiſtratione proprij ipſius Principatus, nempe Auſtraſiæ & Thuringiæ; Pipinus vero in Officio Maioris domus Regum Francorum. Sed Carolomannus nihil antiquius habens, quam iis conſulere quæ ad religionem ſpectarent, S. Bonifacium ad ſe mox accerſendum curauit, vt in Synodo Epiſcoporum rebus Eccleſiaſticis vbique collapſis ſecundum canones conſuleretur. De his enim ipſe Bonifacius teſtis eſt in epiſtola *n* hoc ipſo anno ad Zachariam nuper electum Pontificem Romanum conſcripta, qua ipſi obedientiam pollicitus eſt, ac de quibuſdam circa res Eccleſiaſticas dubiis eundem conſuluit; ſimulque licentiam ab eo petiit celebrandæ Synodi, quam Carolomannus requiſiſſet, ad diſciplinam Eccleſiæ reſtaurandam, quæ iam (vt ait) per ſexaginta vel ſeptuaginta annos calcata & diſſipata fuerat: quippe Franci pluſquam per tempus octoginta annorum Synodum nō feciſſent, nec Archiepiſcopum habuiſſent, nec Eccleſiæ canonica iura alicubi fundaſſent vel renouaſſent; maximaque ex parte ciuitates & Epiſcopales ſedes traditæ eſſent laicis cupidis ad poſſidendum, vel clericis ſcortatoribus vel publicanis ſæculariter ad perfruendum. Hæc, & alia multo peiora Bonifacius de miſerrimo eius temporis in illis partibus Eccleſiæ & Eccleſiaſticorum ſtatu: ad quæ corrigenda, præceptum petiit & iudicium Apoſtolicæ Sedis, cuius Legatum ageret.

n ibid. lib. 2. c. 1. & Tom. 3. Concil.

IESV CHRISTI An. 742.

ZACHAR. An. 1.

CONST. COPRON. An. 2.

I. De reb politicis et Eccl. Orient.

Anno Chriſti ſeptingenteſimo quadrageſimo ſecundo, Indictione decima, Artabaſdus Conſtantinopoli imperans, *Nicephoro* filio in Imperij conſortium allecto, aduerſus Conſtantinum in Armenia morantem progreſſus, magna accepta clade in vrbem rediit: ſed & ab eodem miſſus Niceta filius minor, æque male aduerſus Conſtantinum pugnauit. Quo pariter anno, pluuiæ defectus, & terræmotus facti ſunt adeo vehementes, vt alicubi montes vnirentur, & caſtella in terram immergerentur abſorpta. Defuncto quoque Euelid Arabum Principe hoc anno ſecundo Imperij Conſtantini conceſſit nouus Princeps Hali Eccleſiæ Antiochenæ, poſt quadraginta annos viduitatis ſponſum ſibi Patriarcham accipere *Stephanum* monachum Syrum, agreſtem quidem, ſed religioſum virum. Fauſtumque & illud hoc anno accidit, vt Coſmas Patriarcha Alexandrinus vna cum ſuis, abnegata hæreſi Monothelitarum, ad Eccleſiam Catholicam ſe contulerit. Denique *Petrus* Damaſcenus Epiſcopus, quod zelo fidei æſtuans, Arabum ac Manichæorum cognationem palam arguiſſet, ab illis martyrium conſecutus eſt: qui poſt abſciſſam linguā, expreſſiori voce Miſſas celebrauit. Alius autem Petrus apud Mauimenam iiſdem temporibus, cum ægrotans primores Arabum, ſibi antea aſſuetos eo quod eſſet Chartularius, aduocaſſet; *Vos* (inquit) *licet infideles amici ſitis, teſtamenti mei teſtes eſſe volo; quod eſt tale: Omnis qui non credit in Patrem & Filium & Spiritum S. Conſubſtantialem, & diuinam in vnitate Trinitatem, mortuus eſt anima, & æterno dignus tormento. Talis eſt Mahammath pſeudopropheta veſter, & Antichriſti præcurſor.* Qui ab illis ex morbo præter ſenſum eſſe exiſtimatus, cum paulo poſt conualuiſſet, maiori incipiens voce, *Anathema Mahammath, & fabuloſis ſcriptis eius, & cunctis qui obedirent & crederent ei*, inclamare; gladio martyrium adeptus eſt. Hæc omnia Theophanes.

II.

Hoc item anno Zacharias Papa, cum accepiſſet quas ſuperiori anno diximus literas à S. Bonifacio Apoſtolo Germanorum, ad ipſum epiſtolam *a* reddidit Calendis Aprilis, qua reſpondit dubiis ab eodem Bonifacio propoſitis; conceſſitque licentiam celebrandæ Synodi in ditione Carolomanni. Quibus acceptis, Bonifacius ſolicitus iuſſa Pontificis implere; hoc ipſo anno Domini ſeptingenteſimo quadrageſimo ſecundo, vndecimo Calendas Maij, Synodvm celebrauit præſente Carolomanno; cuius adhuc extant *b* canones ad rectam conſtituendam, vel reſtituendam in illis partibus Eccleſiaſticam diſciplinam. Cuncta vero ibidem decreta, Romam ad Pontificem miſſa, ab eo comprobata *c* ſunt.

a Zachar. ep. 1. Tom. 3. Epiſt.

Rom. Pont. & Tō. 3. Conc.

Concil. Germ. svb Bonifac.

b Tom. 3. Conc. & in Vit. Bonif. lib. 1. c. 34. ap. Sur. 5. Iunii.

c Zachar. ep. 7 Vit. S. Bonif. l. 2. c 6.

III. Concil. Rom.

Sed & hoc eodem anno, nondum abſoluto Conſtantini Imperij primo, menſe Martij, idem Zacharias *Romæ* Synodvm habuit; cuius Acta miſit in Gallias ad Auſtrobertum Archiepiſcopum Viennenſem per Clementem presbyterum, quem idem Auſtrobertus Romam legauerat, nuntiaturum Eccleſiæ ſuæ miſerandum ſtatum à barbaris Saracenis dira paſſæ: pro cuius reparatione fuiſſe diutius ipſius Antiſtitibus laborandum, conſtat ex epiſtolis *d* eadē re conſcriptis.

d Ext. in Biblioth. Floriac. par. 2.

IESV CHRISTI An. 743.

ZACHAR. An. 2.

CONST. COPRON. An. 3.

I. Concil. Liptin.

Anno Chriſti ſeptingenteſimo quadrageſimo tertio, Indictione vndecima, Calendis Martij, à S. Bonifacio Apoſtolicæ Sedis Legato, *ad Liptinas* congregatum eſt Concilivm, cui vna cum pluribus Epiſcopis interfuit Carolomannus Francorum Princeps, eiuſque meminit Benedictus Leuita in proœmio libri quinti Capitularium Regum Francorum, recenſetque nonnulla in eo decreta ad obſeruationem Eccleſiaſticæ diſciplinæ: quæ pariter habentur in Bonifacij Actis *a*, ſed permixta cum aliis; quippe auctor cuncta quæ in tribus Synodalibus Conuentibus geſta eſſe noſcuntur, ſub vno congeſſit.

a Act. Bonif. lib. 1. c. 34.

II. *b Zachar. ep. 9.*

Dvo impostores, novi haret. damnati.

Liquet vero ex iiſdem Actis, & epiſtola *b* Zachariæ Papæ hoc eodem anno, decimo Calendas Iulij, ad eundem Bonifacium ſcripta pro confirmatione rerum in Synodo geſtarum, damnatos etiam in ea fuiſſe duos impoſtores hæreticos, *Aldebertum* Gallum, & *Clementem* Scotum, pſeudoepiſcopos: quorum alter ſacerdotium luxuria comminaculans, ac publicis relictis eccleſiis Cruces in campis & Oratoriola ſtatuens, falſis ſignis populum ſeduxiſſet, ſibique ſanctitatem ac ſecretorum cordium ſcientiam vendicans, ſuo etiam nomine eccleſias conſecraſſet, atque vngulas ſuas & pilos pro reliquiis portandos honorandoſque traderet: ſed & multa de mirabili ſuo ortu mentiretur; atque epiſtolam diuulgaret, quam diceret à Domino Iesv ſcriptam de cœlo in ciuitatem Hieroſolymam cecidiſſe, & per Archangelum Michaelem inuentam aliis innotuiſſe: ac denique affirmaret ſe Angelorum ſcire nomina, quorum plurima memoraret, veluti Vriel, Raguel, Tubuel, Simihel, aliaque eiuſmodi monſtra, quæ recitantur in Actis Synodi Romanæ poſtea in eadem cauſa (vt dicetur) habitæ à Zacharia. In quibus pariter, ſicut & in aliis prædictis literis, de illo altero impoſtore aſſeritur, eum abnegaſſe canones ſacros & expoſitiones ſanctorum Patrum, ac decreta Synodalia; ſed & impudicitiam ſimul cum ſacerdotio iungentem, affirmaſſe, ſe poſt duos filios ex adulterio ſuſceptos, eſſe poſſe legis Chriſtianæ Epiſcopum; ac præterea Iudaiſmum introducentem, iuſtum eſſe dixiſſe Chriſtiano viduam fratris defuncti accipere vxorem: demumque aſſeruiſſe, Chriſtum reſurgentem ab inferis nullum ibi reliquiſſe, ſed omnes liberaſſe tam fideles quam infideles: atque multa alia horribilia de prædeſtinatione Dei effutiiſſe.

III. Pro palliis nihil accipiendvm.

Decretum fuiſſe præterea in eadem Synodo Liptinenſi, vt pro Treuerenſi, aliiſque duobus Metropolitanis Germaniæ Epiſcopis, pallia peterentur à Romano Pontifice, ex eadem Zachariæ ad Bonifacium epiſtola conſtat. Sed accidit, vt cum neſcio quo falſo nuntio Bonifacius accepiſſet, pro iiſdem palliis cōtra canonum ſtatuta perſolutā pecuniā

eſſe, exigente Zacharia & Romanæ Eccleſiæ clericis; eius rei gratia ipſe ad eundem Pontificem confeſtim literas dederit, quibus eum grauiter redarguit ſimoniacæ labis. Sed ei mitiſſime reſpondens c Zacharias aſſeruit nihil tale ſe cogitaſſe; cum nec etiam pro ipſis reſcriptis ac diplomatibus quæ ab eius ſcrinio procederent, conſueuiſſet aliquid exigi: quin potius anathematizare ſe omnes, quicunq; auſi eſſent donum Spiritus S. venundare.

c *Zachar. ep.* 8.

IV. Zachar. Papa laborat pro Rauennatibus.

Hac eadem vndecima Indictione, cum Luithprandus Rex Longobardorum Exarchatum Rauēnæ armis ſibi ſubiicere tentaret; Zacharias Papa Eutychij Exarchi, Ioannis Archiepiſcopi Rauennatis, & vniuerſi eiuſdem ciuitatis ac totius Exarchatus populi precibus rogatus ipſorū liberationem ſuſcipere; miſſis fruſtra ad eundem Regem Legatis cum muneribus, demum relicto in Vrbe Stephano Duce ad eius curam habendam, adiens ipſe Regem apud Ticinum, honorificentiſſime ab eo exceptus eundem ægre ab eiuſmodi Rauennatium oppreſſione dimouit: quæ pluribus Anaſtaſius Bibliothecarius deſcribit. Vbi autem à bellis ceſſatum eſt, hoc ipſo anno, inchoata iam Indictione duodecima, annoque eiuſdem Regis trigeſimo ſecundo pariter inchoato, *Romæ* in Baſilica S. Petri Synodvm celebrauit; in qua d multa ſtatuta ſunt aduerſus coniugia illicita, & perſonas Eccleſiaſticas qui regulas Patrum tranſgrederentur; deque continentia clericorum, & aliis rebus ad diſciplinam Eccleſiæ ſpectantibus.

Concil. Rom.
d *Recitat huius Synodi Acta Baron. Annal. Tom. IX hoc an. ex Bibl. Vatic. & aliis.*

V. Const. Copron. Imperium recuperat.

Quod ſpectat ad res Orientales, hoc pariter anno, qui tertius numeratur Conſtantini Imperij, menſe Septembri, quo duodecima Indictio incipit, idem Conſtantinus valido exercitu comparato Conſtantinopolim obſedit, Artabaſdi copias manus ſecum conſerentes vicit, ipſamque ciuitatem penuria maxima laborantem occupauit; captoque Artabaſdum, ac duos eius filios, oculis priuauit, & quamplurimos ex iis qui eiſdem præſto fuiſſent peremit, vel aliis tormentis afflixit; ac denique vrbem Conſtantinopolitanam direptioni militum expoſuit: cumque poſt hæc Ludos equeſtres in Hippodromo celebraret, Artabaſdum vna cum filiis & amicis ligatum introduxit; ac ſimul cum iis Anaſtaſium pſeudopatriarcham publice cæſum, & aſini dorſo verſo vultu impoſitum circumduxit; quod ei olim S. Germanus Patriarcha prædixerat. Hæc Theophanes, Zonaras, aliique hiſtorici Græci: qui pariter aſſerunt, eundem Anaſtaſium à Conſtantino adeo inſigniter ignominia affectum, ab eodem eſſe rurſum in thronum reſtitutum, quod non eſſet facile reperire alium qui eum æquaret impietate.

Lvdvs de episcopo Constantin.

VI. Copron. Imp. quædam donat Eccles. Roman.
e *Ext. in Conc. Nic. II. Act.* 2.

Cum autem idem Conſtantinus accepiſſet res bene nuper geſtas à Zacharia Romano Pontifice pro Rauēnæ Exarchatu; quo eum magis demereret, quæ erant iuris Imperij quædam prædia donaſſe Romanæ Eccleſiæ, teſtatur Anaſtaſius. Ceterum Zachariam ſæpius eundem interpellaſſe, vt ab hæreſi reuocaret, ſcripſit Hadrianus Papa in epiſtola e ad Conſtantinum & Irenem Augg.

IESV CHRISTI An. 744.

ZACHAR. An. 3.

CONST. COPRON. An. 4.

I.

Anno Chriſti ſeptingenteſimo quadrageſimo quarto, Indictione duodecima, defuncto Stephano Epiſcopo Antiocheno vbi ſediſſet annos duos, permiſit Hali Princeps Saracenorum, conſecrari in locum eius *Theophylactum* Edeſſenum; virum (inquit Theophanes) magnæ virtutis, diuiniſque chariſmatibus fulgentem.

II. Non iterandvs baptismvs ob falsam latinitatem.

Hac item Indictione duodecima, & Conſtantini Imperij anno quarto, Virgilius atq; Sidonius viri religioſi, qui propagandi in Baioaria Euangelij coadiutores Bonifacio erant; cum oborta occaſione opus eſſet eidem contradicere, dum ipſi videretur rebaptizandos eſſe, quos miniſter forma ſolita, ſed vitiata Latinitate (nempe hoc modo, *Baptizo te in nomine Patria, & Filia, & Spiritua Sancta*) baptizaſſet; modeſtiæ conſulentes, maluerunt eum monendum eſſe per Romanum Pontificem. Quamobrem de his ſcripſere ad Zachariam Papam: qui acceptis litteris, ad Bonifacium reſcripſit a, non eſſe iterandum baptiſmum ex falſa Latinitate, dummodo is qui baptizat, in ipſis baptiſmi verbis non introducat errorem hæreſeos.

a *Zachar. ep* 4. *& in Vit. Bonif. lib.* 2. *c.* 3.

III. Legatio a Pipino, et episc. Gal. ad Zachar. PP. de reb. eccl.

Quo pariter anno Pipinus Caroli Martelli filius, Carolomanni frater, Maior domus Regis Francorum, ſolicite curans res quæ ad Eccleſiam ſpectarent, tam ſuo quam Antiſtitum & Principum Francorum nomine, legationem cū litteris miſit per Eobanum presbyterum ad Zachariam Romanum Pontificem, vt ipſum de multis ad ſacerdotalem ordinem, ac ſalutem animarum, illicitaq; coniugia pertinentibus conſuleret. Quibus ſatisfaciens Pontifex, ad eundem *Chriſtianiſſimum* (vt vocat) Pipinum, & Antiſtites reſcripſit epiſtolam b, viginti ſeptem continentem reſponſionum capita, deſumpta ex canonibus Apoſtolorum, ac decretis Summorum Pontificum & Conciliorum. Atque vt ea obſeruarentur, Bonifacio c reſcripſit Concilium cogere, deque iiſdem canonice cuſtodiendis inter Epiſcopos agere.

b *Rec. Bar. Tom. IX. hoc an. ex Bibl. Vatic.*
c *Ext. epiſt. in Vit. S. Bonif. lib.* 2. *c.* 7.

IV. Lvitprandi obitvs, et mores.

Hoc item anno contigit obitus Luithprandi Regis Longobardorum, poſtquam regnaſſet (vt quidem Paulus Diaconus docet in fine Hiſtoriæ eius gentis) annos triginta vnum & menſes ſeptem: quem etiam ſub Indictione duodecima fuiſſe adhuc ſuperſtitem, teſtantur Acta Synodi Romanæ anni ſuperioris. Laudat illum idem Paulus de ſapientia, pietate, iuſtitia, caſtitate, fortitudine, aliiſque pacis ac belli virtutibus: eundemque omni tempore plus orationibus quam armis fidiſſe ait; maximaque ſemper cura Francorum, Auarumque pacem cuſtodiſſe. Nec ſane negādum eſt, multa fuiſſe huius Principis laude digniſſima, licet eum interdum furor in malum præcipitem egerit. Porro ſucceſſit ei Hildebrandus ipſius nepos; qui dominium aſperum in Lōgobardos exercens, ab iiſdem ſimul conſpirantibus redactus eſt in ordinem, poſtquam tenuiſſet regnum ſeptem tantum menſes, atque in eius locum ſubrogatus Rachis Dux Foroiulienſis; quem ob virtutem bellicam, humanitati ac pietati coniunctam, dignum exiſtimarunt qui fortiſſimæ Longobardorum genti præeſſet: ad quem mox Zacharias Papa (vt habet Anaſtaſius) legationem miſit pro pace Italiæ, quæ in annos viginti confirmata eſt.

IESV CHRISTI An. 745.

ZACHAR. An. 4.

CONST. COPRON. An. 5.

I. Concil. in Germ. svb Bonif.

Anno Chriſti ſeptingenteſimo quadrageſimo quinto, Indictione decima tertia, habitum eſt Concilivm in Germania à S. Bonifacio Apoſtolicæ Sedis Legato: vbi ea quæ ſuccreuerant in agro, licet ſæpe culto, ſpineta, vna cum collegis Epiſcopis, auxilio Chriſtianiſſimorum Principum Carolomanni & Pipini ſuccidit. Actum eſt in eo præcipue de duobus illis hæreticis, Aldeberto atque Clemente, de quibus ſupra; qui etſi iam in Synodo Liptinēſi condemnati fuiſſent, tamen adhuc populum ſeducere non deſiſterent: viſumque eſt, de iis referendum eſſe ad Romanum Pontificem. Sed & Geruilio Epiſcopus Moguntinus exauctoratus eſt, tum ob voluntarium ac fraudulentum homicidium ab ipſo commiſſum in virum, qui olim patrem ipſius æque Moguntinum Epiſcopum in prælio occidiſſet; tum quod auibus & canibus delectaretur, quod Epiſcopo fas non eſſet: inque locum eius, iiſdem adnitentibus Principibus, ſubrogatus eſt *Bonifacius* ipſe, qui hactenus Apoſtolatui tantum Germaniæ generatim mancipatus, nulli fuerat adſcriptus certæ ſedi: & vt eius dignitas eſſet eminentior, ſtatuerunt Eccleſiam Moguntinam, quæ tum alteri ſubiecta erat, in totius Germaniæ Metropolim prouehere; miſſaque legatione, id à Romano Pontifice impetrarunt. Hæc pluribus in Rebus a geſtis eiuſdem S. Bonifacij. Sed pertinet quoque

S. Bonif. eligitvr episcop. Mogvnt.
a *Vit. Bonif. lib.* 1. *c.* 37. *ap. Sur.* 5. *Iunii.*

 ad hanc

ad hanc Synodum, quod idem Sanctus zelo charitatis exæſtuans, cum ſciret Regem Merciorum in Anglia, Athelbaldum nomine, vitam ſceleſtiſſimam, ac præcipue carnis ſpurcitiis inquinatam ducere, iuraque Eccleſiarum infringere, earumque facultates auferre conſueuiſſe; vt eum ad meliorem frugem conuerteret, nomine non ſuo tantum, ſed & Epiſcoporum qui Synodo interfuerunt, & auctoritate Romani Pontificis, epiſtolam ſcripſit commonitionibus paternis plenam; cuius etiam facta eſt ſuperius *b* mentio in morte Caroli Martelli.

b *An. 741. nu. ll.*

II. CONCIL. ROM. CONTRA NOVOS HÆRET.

Vt autem quæ in Synodo aduerſus hæreticos fuere decreta, tenaciori vinculo firmarentur; cum idem Bonifacius legaſſet Romam ad Zachariam Papam Denéardum presbyterum, continuo Pontifex hoc ipſo anno menſe Octobri, cœpta iam Indictione decimaquarta, Conſtantini Imperij ex quo cum patre regnare cœpit anno vigeſimo ſexto, coacta *Romæ* in Patriarchio Lateranenſi CONCILIO Epiſcoporum ſeptem, & presbyterorum decem & ſeptem, ac reliqui Cleri Romani, eoſdem hæreticos, eorumque errores impios ac ridiculos, quos iam antehac retulimus, condemnauit: digniſque igne iudicatis eorum ſcriptis, cenſuit tamen opportunum, vt ad reprobationem in ſcrinio Romanæ Eccleſiæ conſeruarentur ad perpetuam confuſionem. Cuius quidem Acta Synodi extant integra in Vita eiuſdem *c* Bonifacij; atque in eis nouum illud reperitur, vt ea cauſa tribus vno die habitis ſeſſionibus (quod vix alibi factum reperias) abſoluta fuerit. Sed & extat ibidem *d* alia Zachariæ ad Bonifacium epiſtola, qua cetera omnia in Synodo Germanica ſtatuta pariter confirmauit.

c *Ibid. lib. 2. c. 4.*

d *Cap. 7.*

IESV CHRISTI AN. 746.

ZACHAR. AN. 5.

CONST. COPRON. AN. 6.

I. MVLTIPLICIA PORTENTA IN ORIENTE.

ANNO Domini ſeptingenteſimo quadrageſimo ſexto, Indictione decimaquarta, anno ſexto Conſtantini ſolius imperantis, à die quarta Augusti vſque ad Octobris Calendas, in Oriente factæ ſunt tenebræ caliginoſæ; quas ſecuti ſunt terræmotus prodigioſi in Palæſtina ac tota Syria: & peſtis ingens, Bubonis dicta, è Calabria & Sicilia orta eſt; quæ Conſtantinopolim adueniens, ita eam per tres annos depaſta eſt, vt pene deſertam reddiderit; & cũ repleta cadaueribus fuiſſent omnia monumenta, lacus, vineæ, horti, vix ſupereſſet locus vbi mortui ſepelirentur. Ea vero qui moriebantur, primo in ipſorum veſtimentis cruciculæ inuiſibiliter imprimebantur, moxque lue tacti vitam finiebant: cum & inſuper quam plurimi multis ſpectris & phantaſmatibus miſerabiliter vexarentur. vt aperte cerneretur, has à Deo clades immiſſas eſſe, vt homines à peccatis reuocarentur, ipſeque imprimis impius Conſtantinus Imperator his admonitus à blaſphemiis ſuis abſtineret. Verum ille, vt Pharao quondam, datus in ſenſum reprobum, obduratus permanſit. Hæc omnia Theophanes: quæ eadem confirmantur in oratione de S. Platone, à S. Theodoro Studita inſignis ſanctitatis & doctrinæ huius temporis monacho, de quo ſæpe inferius.

II. LEGVM LONGOB. PROMVLGATIO.

Hac item Indictione decimaquarta, qua & abſoluitur ſecundus Rachiſis Longobardorum Regis annus, idem Rex *Conuentum* cogens omnium Principum ſuæ gentis, vt publicis initis comitiis vna ſimul agerent de Legibus Longobardorum, vel emendandis, vel addendis; eas ex ſententia omnium bene diſpoſitas promulgauit, vt conſtat ex præfatione quam illis præpoſuit.

IESV CHRISTI AN. 747.

ZACHAR. AN. 6.

CONST. COPRON. AN. 7.

I. CAROLOMANNVS PRINCEPS FRANC. VITAM MONAST. AMPLECTITVR.

ANNO Chriſti ſeptingenteſimo quadrageſimo ſeptimo, Indictione decimaquinta, Carolomannus Caroli Martelli filius primogenitus (de quo iam dictum) bello paceque præſtantiſſimus, ſed amore in Deum longe præſtantior; hortante *a* S. Bonifacio Archiepiſcopo Moguntino, relicto Principatu fratri ſuo Pipino, Romam acceſſit; vbi ſuſcepto habitu monaſtico, ac poſtea conſtructo in monte Soracte in honorem S. Silueſtri Papæ, qui illuc diutius olim delituerat, monaſterio, ibi aliquandiu commoratus eſt: ſed importunius interpellatus à nobilibus Francis, qui Romam frequẽter peregrinarentur, remotiorem locum quærens, nobiliſſimum S. Benedicti Caſſinenſe monaſterium petiit; vbi primo incognitus, poſtea vero miro caſu dum miniſterio coquinæ inſeruiret cognitus, cum in paſcendis ouibus monaſterij, tum in aliis vilibus officiis, ſumma humilitate & obedientia ſanctiſſimam vitam duxit. Hæc omnes antiquiores recentioreſque auctores *b* tradunt, licet in aliquibus paulo diuerſus alter ab altero. Res vero geſtas eiuſdem ſancti Principis fuſius proſecutus eſt Walfridus Strabo. Sed quod ad tempus, quo is nuntium remiſit ſæculo; vetus Francorum Chronicon à Pithœo editum, aliique *c* Scriptores, hoc ipſo anno factum ponunt: Ado autem Viennenſis, Rhegino, & alij plures, ſuperiori: cum tamen ex quibuſdam Zachariæ Papæ ad Bonifacium epiſtolis *d*, poſt aliquot etiam annos id accidiſſe colligi poſſe videatur. Quot vero annis monachus vixerit, inferius ſuo loco dicturi ſumus.

a *Vit. S. Bonif. lib. 1. c. 36. ap. Sur. 5. Iunii.*
b *Vit. Bonif. lib. 1. c. 38. Egin. in Vit. Carol. Mag. Anaſt. Bibl. in Zachar. Rhegin. in Chron. an. 756. Leo Oſtienſ. Chron. Caſſin. l. 1. c. 7. Walfr. Strab. in Vit. ipſius Carol. ap. Sur. 16. Nouemb. & a ii.*
c *Sigeb. in Chron. & Lambert. hoc an.*
d *Ext. in Vit Bonif. lib. 2. c. 8. & 10.*

IESV CHRISTI AN. 748.

ZACHAR AN. 7.

CONST. COPRON. AN. 8.

I. HÆRESIS NEGANS NECESSITATEM BAPTISMI.

ANNO Chriſti ſeptingenteſimo quadrageſimo octauo, Indictione prima, *S. Burchardus* Epiſcopus Wirtzburgenſis, ſiue Herbipolenſis in Germania, Romam ſe contulit: cui ad Zachariam Pontificem S. Bonifacius Archiepiſcopus Moguntinus litteras dedit, quibus ex more de multis dubiis eum conſuluit; monuitque inter alia, de *Sampſone* quodam presbytero genere Scoto, qui negabat ſanctum Baptiſma eſſe neceſſarium ad ſalutem, ſufficere aſſerens Epiſcopalis manus impoſitionem. Ad quæ Zacharias hac ipſa Indictione prima Calendis Maij reſcribens *a*, iuſſit vt eundem nequiſſimum hæreticum ab Eccleſia expelleret. Qui autem ibidem impingitur Virgilio presbytero, Apoſtolico plane viro, error, quod alius Mundus *b* & alij homines ſub terra ſint, aliuſque Sol & Luna; hæc, aliaque nonnulla, quæ eadem epiſtola de eodem Virgilio referuntur, ad Bonifacium primo, & per eum ad Zachariam perlata, commentum fuiſſe prauorum & inuidorum hominum, declararunt euenta: ſiquidem & ea mox vt inania penitus euanuerunt, & ipſe *Virgilius* auctus Epiſcopatu, perſeuerauit in ſuſcepta ſemel Apoſtolica functione, & longe lateque Euangelium in gentes finitimas propagauit; quem & ſolennibus ritibus inter Sanctos relatum à Gregorio Nono Romano Põtifice, vetera monumenta teſtantur.

a *Zacha. ep. 10 & in Vit. Bonif. l. 2. c. 8.*
b [Dubitaſſe de Antipodis, non eſt hæreſis: ſed plures ſtatuiſſe mũdos, diuinæ repugnat Scripturæ, ac proinde hæreſis eſſe conuincitur.]

II.

Sub hac item prima Indictione, datæ extant litteræ nomine Zachariæ Papæ, (ſed male eiuſdem Pontificatus anno item primo conſignatæ) de priuilegiis conceſſis monaſterio Caſſinenſi: inter quæ fuit illud *c*, vt ipſum ab omni Epiſcoporum ditione liberum eſſet, præterquam Romani Pontificis.

c *Leo Oſt. Chron. Caſſin. lib. 1. c. 4.*

IESV CHRISTI AN. 749.

ZACHAR. AN. 8.

CONST. COPRON. AN. 9.

I. Diri terræmotus, et alia portenta, in Oriente.

ANno Domini ſeptingenteſimo quadrageſimo nono, Indictione ſecunda, terræmotu ingenti multæ in Syria ciuitates ſubuerſæ ſunt, ac non nullæ à montanis ad campeſtria cum muris & habitatoribus ſuis integræ & incolumes tranſlatæ ad milliaria ſex & vltra: ſed & Meſopotamiæ terra in altera extremitatum diſrupta fuit ad milliaria duo, & ex profundo eius aſcendit alia terra alba & arenoſa, de cuius medio erupit animal mulinum humana voce loquens, & prænuntians gentis incurſionem ab eremo aduerſus Arabes: quod & factum eſt. Hæc Theophanes, ſui temporis hiſtoriam proſecutus. Quæ quidem portenta & ſpectra Deus oſtendit, cum imperaret Copronymus portentoſus.

II. Damasc. excitatam hæresim extinguit.

Sed & additum in Syria malum, dum Anaſtaſius Abbas monaſterii S. Euthymii extinctam hæreſim perditiſſimi Cnaphei, (quæ eo tendebat, vt cum vnam in Chriſto naturam contra Chalcedonenſe Concilium prædicaret, hymnoque Triſagio adderet, *Qui crucifixus es pro nobis*; ſanctiſſimæ Trinitati æque crucem adſcriberet) in lucem reuocare laborauit. Sed quam citiſſime ei occurrens S. Ioannes Damaſcenus, eumque confutans egregia illa atque prolixa epiſtola de Triſagio ad Iordanem Cœnobiarcham; ſui celebritate nominis, eandem hæreſim antequam vulgaretur extinxit.

III. Votum nuncupat Pipinus S. Suuiberto.

Quod ad res Germanicas ſpectat; hoc item anno Pipinus Maiordomus Regni Francorum, Saxones & Weſtphalos adhuc Gentiles debellauit. Cum vero Coloniam Agrippinam rediret, & Weſtphali impatientes dominii Chriſtianorum, congregata noua militum manu ipſius exercitum ex improuiſo prope Werdam inuaſiſſent, facto à Pipino voto Deo, & S. Suuiberto primo Werdenſi Epiſcopo, Saxonum & Friſiorum appellato Apoſtolo, de viſitando cum ſupplicationibus eius corpore, quod ibidem Werdæ quieſcebat; immenſa continuo lux ſuper Chriſtianorum exercitum ſplendens, tantum Paganis, ex ea ferme excæcatis, timorem incuſſit, vt ſtatim armis depoſitis, ſeſe iterum Pipino ſubiecerint; qui in gratiarum actionem, Sancti ſepulchrum diſcalceatus cũ primoribus ſuis viſitauit, & regalia ipſi munera obtulit. Narrat iſta S. Ludgerus primus Monaſterienſis Epiſcopus in epiſtola *a* ad Xixfridum Traiectenſem Epiſcopum de miraculis S. Suuiberti.

a Ext. ap. Sur. in Append. ad Vit. S. Suuib. 1. Mart.

IESV CHRISTI AN. 750.

ZACHAR. AN. 9.

CONST. COPRON. AN. 10.

I. Rachis Rex Longob. fit Monachus.

ANno Chriſti ſeptingenteſimo quinquageſimo, Indictione tertia, Rachis Longobardorum Rex etſi maxime pius atque pacificus, nulla tamen habita ratione pacis vicennalis ſancitæ cum Romano Pontifice, neſcitur qua occaſione Pentapolitanam inuaſit vaſtauitque prouinciam; atque Peruſiam obſidione cinxit: ſed cum hoc audito Zacharias Papa illum adiiſſet, non ſolum perſuaſit, vt à cœptis deſiſteret; ſed & ſalutaribus monitis ita eius animum ad ſpiritualia accendit, vt poſt aliquantos dies regalem exuens dignitatem, Romamque accedens, monaſticum habitum ab eodem Pontifice acceperit, vna cum vxore & filia. Hæc Anaſtaſius *a*. Eadem & Leo *b* Oſtienſis: qui addit, eundem iuſſu Pontifices petiiſſe monaſterium Caſſinenſe, ac poſt aliquot religioſæ conuerſationis annos feliciter quieuiſſe; ſed & ipſius vxorem Theſiam, ac filiam Rattrudam, haud longe à Caſſino monaſterium conſtruxiſſe, & in ſancto propoſito vitam finiſſe. Succeſſit autem hoc anno Rachiſi in Longobardorum regno *Aiſtulphus* eius frater, conſenſu Principum Longobardorum. Etenim cum Leo & alii teſtentur, Rachiſim annos quinque & ſex menſes regnaſſe, vtique in hunc vſque annum propagaſſe regnum apparet.

a Anaſt. in Zachar.
b Leo Oſt. Chron. Caſſin. lib. 1. c. 8.

IESV CHRISTI AN. 751.

ZACHAR. AN. 10.

CONST. COPRON. AN. 11.

I. Regnum Franc. transfertur in Pipinum.

ANno Domini ſeptingenteſimo quinquageſimo primo, Indictione quarta, Francorũ Monarchiæ bene conſulturus Zacharias Papa, ipſorum Regnum, quod ſub Regibus Merouingis inertibus, & nouiſſime ſub *Hilderico*, ſiue *Childerico, Stupido* dicto, periclitaretur; conſultus de his à Francis, Apoſtolica auctoritate in *Pipinum* Caroli Martelli filium, Carolomanni germanum, Maiorem domus regiæ, pietate, ac multis cõtra hoſtes victoriis clariſſimum, transferri mandauit; eundemque Regem creari iuſſit, Hilderico anno ſequenti detruſo in monaſterium.

[Hoc tranſlationis Regni Francorum à Childerico in Pipinum opus, operoſiſſimum ipſum, non leuem pleriſque, ac præcipue noſtratibus, occaſionem intulit de eo etiam cum indignatione diſſerendi. Periculoſiſſima ſane eiuſmodi mutatio, pauendumque exemplum, atque etiam tum non parui momenti metuſque exiſtimatum Placet hic appendicis vice adiicere, quæ de his Paulus Æmilius, accuratiſſimus Rerum Francicarum ſcriptor, ex antiquioribus monumentis eleganti ſuo ſtylo retulit Is igitur, poſtquam Pipini egregia facinora, adeptaſque de internis & externis hoſtibus victorias, ac reſtituta ſacra, ſanctiſque viris honores exhibitos, breuiter deſcripſit; hæc poſtmodum ſubdit: *Iam Pipinus etiam ſanctis ſanctus videri. Ipſe primum pietate ſua gaudere, hominumq; de ſe iudicium defenſa pietate non refugiendum fructum cum iucunditate ferre. Deinde vt animi mortalium proni in ſpem maximarum rerum ſunt, Regium nomen non diſſimulanter affectare. Childericus enim Rex mente ſtupens, vita ignauus eius cupiditati videbatur, ac regio nomine indignus, ſoliique dehoneſtamentum. Vna ea res Pipinum deterrebat, quod regium nomen in quocunque ac qualicumque foret, ſanctum auguſtumque ſemper fuerat. Quemnam tantæ ceruicis, tamque ſublimis vertice inueniri poſſe, qui de Regno transferendo à Magni Clodouei ſtirpe verba facere audeat? Nimirum hanc tantam, tamque noui exempli rem alibi tentandam eſſe, quam in Francia, quæ ſacramento Regi dicto deuincta, religione teneretur. Vbi autem melius quam in Vrbe Roma, tunc virtutis ſanctitatiſque ſeminario, rationem virtutis haberi poſſe? quam vnam vmbræ Regis imaginarioque ſceptro ac ſtupido Childerico ſtatuebat opponendam: & beneficia patris erga Pontificem Rom. Sedemque Petri à Longobardorum Rege ſocio amicoque defenſam, non parum ponderis habitura confidebat. Simul ſua quoque in Chriſtianum nomen merita, ac Magiſterium equitum, quod Regium faſtigium exceſſiſſe videri poterat: hæc omnia motura. Ergo Burchardum Virtziburgenſium Epiſcopum ad Zachariam Pont. Maxim. oratorem miſit, vt Franci ſoluerentur iuriſiurandi religione qua ſe Childerico deuinxerant.* Subiicit luculentam orationem Burchardi ad Pontificem: ac demum; *Oratione Epiſcopi motus Zacharias, initio minime audebat tam magni momenti cogitationem ſuſcipere: deinde cum Francos proceres mira conſenſione animorum Pipino adeſſe, cupereque compertum exploratumque habuiſſet, vnumque Childericum Regem reliquam eſſe Magni Clodouei ſobolem, ſine liberis, ſine ingenio, cuique ingenuo dolori amiſſum Regnum ipſi futurum non eſſet, nec vſquam eſſe qui eius vicem quererentur: Francos ſacramento Regi Childerico dicto ſoluit: hiq; conuentu habito Pipinum Regem ſalutauere. In decimum tamen ab inito Magiſterio equitum annum tantæ molis res protracta eſt: nec vllus alius motus exortus eſt; quales cum terrore ac formidine magnorum Imperiorum mutatio afferre ſolet. Tantæ opes Pipini, tanta Childerici contemptio.* Audiſti rem geſtam, & Regni translationis artes. Audiant & Reges, non contemnere dignitatem ſuam, ne contemptui populis ipſi fiant: ſed Reip. adminiſtrationi ſedulo inuigilantes, haud patiantur opes & potentiam ad alios deuolui, qui demum illas in Regum ipſorum perniciem conuertant. Minime tamen negari poteſt, felicem tunc fuiſſe non ſolum Galliæ, ſed & vniuerſo terrarum Orbi, Eccleſiæque Catholicæ, hunc procerum Francorum populorumque conatum. Vtinam & immortalis fuerit ea translatio; pariatque in æuum nobis PIPINOS, CAROLOS, & LVDOVICOS, iuſtitiæ cultores, fidei Chriſtianæ propagatores, religionis Catholicæ illibatos cuſtodes, hæreſum extirpatores, & S. R. E. aliarumq; ei firma connexione iunctarum potentiſſimos defenſores, atque locupletatores. Fiat: fiat.]

II. De tempore eius translationis.

Scimus complures auctores in ſuperiorem annum iſta referre: verum id hoc anno factum, perſuadet vetus Chronicõ Francorum à Pithœo editum: itemque quod Aimoinus tradit, id accidiſſe poſt decem annos, ex quo Pipinus defuncto patri ſucceſſit in regni Principatum, titulo Maioriſdomus. Porro citatum Chronicon non vno tempore hæc eſſe geſta teſtatur; ſed hoc anno contigiſſe legationem à Pipino ad Romanum Pontificem (miſſam eam per Burchardum Wirtzburgẽſem Epiſcopum, & Wolradum ſiue Fuladrũ Abbatem

S.Dionyſii ac ſummum Pipini Capellanum) vt eum de ea re conſulerent: ſequenti vero Zachariam Pontificium decretum miſiſſe in Gallias, & reliqua rite peracta fuiſſe; adeo vt nomen Regis nonniſi ſequenti anno Pipinus fuerit conſecutus. Quod quidem etiam confirmatur ex literis *a* eiuſdem Zachariæ datis pridie Nonas Nouembris Indictionis quintæ, quæ cœpta eſt menſe Septembri huius anni, ad Bonifacium Archiepiſcopum Moguntinum, de nonnullis ipſius conſultationibus Eccleſiaſticis, ac de priuilegiis conceſſis eidem Eccleſiæ Moguntinæ, necnon monaſterio Fuldenſi ab ipſo Bonifacio nuper conſtructo, & à Carolomanno magnis reditibus locupletato: in quibus litteris non Rex, ſed Princeps, vt antea, idem Pipinus cum aliis appellatur.

a *Ext. in Vit. Bonif. lib. 2. c. 9. c. 1. 12.*

III. Quod ſpectat ad præſentis anni res Orientalis Eccleſiæ: hoc tantum proditur, quod *Theodorus* creatus eſt Epiſcopus Antiochenus; vt Theophanes auctor eſt, qui eum ſex annos ſediſſe aſſerit.

IESV CHRISTI An. 752.

STEPHANVS II.

STEPHANVS III. An. 1.

CONST. COPRON. An. 12.

I. Pipinvs coronatvr Rex Franc.

Anno Domini ſeptingenteſimo quinquageſimo ſecundo, Indictione quinta, Pipinvs in Regem Francorum vnctus eſt Sueſſione à S.Bonifacio Archiepiſcopo Moguntino, ex mandato Zachariæ Romani Pontificis: Hildericus vero Rex vltimus Merouingiorum depoſitus, & in monaſterium miſſus. Hæc enim veteres Annales à Pithœo editi hoc anno accidiſſe tradunt; quamuis in annum ſuperiorem alii id factum referant, vel ante biennium alii; vt ſuperius dictum eſt. Quod autem ad rem geſtam attinet; eam abſque controuerſia aſſerunt ſcriptores omnes rerum Francicarum, ſiue veteres, ſiue recentiores.

II. Zachariæ PP. obitvs.

Quo pariter anno idem *Zacharias* Papa, vbi ſediſſet annos decem, menſes tres, & dies decem; decimaquinta Martii ad Deum feliciter migrauit; ac ſepultus eſt apud S. Petrum, & inter Sanctos relatus. Hæc ex Anaſtaſio, & Romano Martyrologio. Habet vero præterea idem Anaſtaſius multa de ædificiis ſacris ab eodem Pontifice erectis aut reſtitutis, & pretioſis ornamentis atque amplis reditibus locupletatis: necnon de capite *S. Georgii* martyris inuento, ac ſolemni proceſſione translato ad diaconiam eius nominis, vbi multis miraculis coruſcauit. Tradit inſuper, ab eodem Pontifice traductos eſſe in linguam Græcam quatuor libros Dialogorum S. Gregorii Papæ; cuius aſſertionis adſtipulatorem habet Photium tomo ſecundo ſuæ Bibliothecæ. Denique ab eodem Zacharia conceſſam eſſe Pipino Regi *Nominationem*, quam vocant, ſiue poſtulationem Epiſcoporum pro Eccleſiis vacantibus in regno Francorum, conſtat ex epiſtola quadam Lupi *a* Abbatis monaſterii Ferrarienſis Senonum in Gallia, ad Amulum Archiepiſcopum Lugdunenſem longe poſt hæc tempora ſcripta. Vt intelligas, cum legis à Regibus datos Eccleſiis eſſe Epiſcopos, totum id factum, non iure proprio, (quod nullum penitus in rebus Eccleſiaſticis Reges habent) ſed conceſſione Apoſtolicæ Sedis.

Nominatio Episc. concessa Pipino.

a *Lup. Ferrar. ep. 81.*

III. Prodiit *b* quoque haud ita pridem vetus auctor *Metellus* monachus Tegerenſis, qui verſibus Quirinalia ſcripſit, nempe Translationem ad Noricos corporis S.Quirini martyris, & miracula eiuſdem virtute edita: ex quo patet, ſub eodem Zacharia Papa Vrbem Romam grauiſſimam deprædationem paſſam à barbaris Africanis, liberatam eſſe per Noricos quoſdam proceres, qui peregrinationis cauſa Romam venerant, eoſdemque meritorum virtutis ergo donatos eſſe ab eodem Pontifice venerando corpore S.Quirini.

b *Ap. Caniſ. ant. lect. Tom. 1.*

IV. Steph PP II. eligitvr, et moritvr.

Sed vt ad ſucceſſorem eius deueniamus; poſtquam ab illius obitu ſedes vacaſſet dies duodecim, ſexto Calendas Aprilis ſubrogatus eſt ei ſucceſſor Stephanvs quidam presbyter; qui tertio creationis die cum à ſomno ſurgeret, & ſedens cauſas familiares diſponeret, ſubito alienatus obmutuit, & ſequenti die defunctus eſt. Hæc Anaſtaſius. Propter cuius breuitatem temporis, factum eſt, vt à pluribus hic Stephanus dimittatur in ſerie Romanorum Pontificum, cum tamen vere Pontifex fuerit. Poſt ipſum autem electus eſt ex Diacono Pontifex, alius item Stephanvs eius nominis Tertius, filius Conſtantini, patria Romanus: qui inter alias virtutes, maxime fuit miſericors erga pauperes; adeo, vt ſimul ac Pontificatum adeptus eſt, antiqua xenodochia reſtaurauerit, & noua conſtruxerit, ac reditibus dotauerit: vt teſtis eſt idem Anaſtaſius.

Steph. III creatvr

V. Aistvlphi Reg. Longob. conatvs.

Inter hæc dum belliçis incurſionibus Longobardorum Rex Aiſtulphus Romanam atque Imperialem ditionem deuaſtaret, multaſque iam ciuitates occupaſſet; idem Stephanus Papa mittens ad eum cum muneribus germanum ſuum Paulum Diaconum, in quadraginta annos pacem cum eo firmauit. Sed poſt quatuor vix menſes eam Rex periurus infringens, haud vltra valuit à prauis ſuis conatibus, iteratis licet ab eodem Pontifice, atque etiam ab Imperatore, legationibus dimoueri. Hæc pluribus Anaſtaſius. Porro Aiſtulpho moribus longe diſſimilem eius vxoris fratrem *Anſelmum*, hoc ipſo anno Nonantulam nobile monaſterium in agro Mutinenſi conſtruxiſſe in honorem Apoſtolorum, Sigebertus & alii teſtantur: eundemque monaſticam vitam eſſe profeſſum, & in Abbatem promotum ducentis monachis præfuiſſe, Ricobaldus affirmat.

IESV CHRISTI An. 753.

STEPHAN. III. An. 2.

CONST. COPRON. An. 13.

I. Stteph. PP. laborat pro salvte Vrbis et Italiæ, adversvs Longob.

Anno Chriſti ſeptingenteſimo quinquageſimo tertio, Indictione ſexta, cum properaret Aiſtulphus Longobardorum Rex in Romanæ ditionis vexationem, quam ſibi ſubiicere vehementiſſimo ardebat deſiderio, Stephanus Papa miſſa Conſtantinopolim legatione, Imperatorem hortatus eſt, vt ad defenſionem iurium quæ ſupererant Imperii Romani in Italia, exercitum mitteret: ipſeque interea frequentibus, atque humillimis proceſſionibus & litaniis, cum vniuerſo Clero Populoque Romano Deum placare contendit. Quod vero minima ſpes eſſet, vt Imperator Italiam defenderet, nec iteratis ſæpe muneribus ac legationibus durus Aiſtulphi animus emolliri valeret, idem Pontifex ad gentem Francorum, Romanæ Eccleſiæ amantiſſimam, exemplo deceſſorum ſuorum, recurrendum eſſe putauit: conſcriptiſque ſecreto per quendam peregrinum ad Pipinum Regem litteris, petiit, vt mitteret qui ipſum Pontificem in Gallias deducerent. Nec mora, Legatos ſuſcepit Rodigangum Epiſcopum, & Anthcarium Ducem; qui aduenientes dum ipſa Vrbs Roma obſidione vallaretur, & alia ſimul oppida obſiderentur: eundem Pontificem, ipſo petente, primum Papiam ad Aiſtulphum Regem comitati ſunt, vt ab eo precibus exigeret reſtitutionem ciuitatis Rauennæ, eiuſque Exarchatus; poſtea vero cum nihil impetrare potuiſſet, eundem, inuito licet Aiſtulpho, & modis omnibus iter ipſius impedire ſatagente, in Gallias incolumem perduxerunt. Vbi tanto illum honore Chriſtianiſſimus Rex Pipinus, obuiam ei cum vxore ac liberis factus, excepit, vt non ſolum pedibus eius ſeſe proſtrauerit, ſed & vice ſtratoris iuxta eius equum ambulans aliquantum itineris deduxerit. Hæc omnia fuſius Anaſtaſius; qui hunc ipſorum congreſſum contigiſſe ait apud Ponticonem die ſexta menſis Ianuarii anni ſequentis.

Eivs adventvs in Gallias.

II. Tvrpis exitvs Episcopi Const.

Quod ad res Orientalis Eccleſiæ ſpectat; hoc ipſo anno decimotertio Imperii Conſtātini, Anaſtaſius (inquit Theophanes) qui ſcelerate Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ præfuit, mortuus eſt corpore ſimul & anima, miſerabili paſſione quæ dicitur Chordapſos fatigatus, qua & ſtercus per os

euomuit;

euomuit; dignam exoluens vindictam pro audacia quam contra Deum,& contra ſuum magiſtrum S. Germanum exhibuiſſet.

IESV CHRISTI AN. 754.

STEPHANI III. AN. 3.

CONST. COPRON. AN. 14.

I. De tempore vnctionis Pipini Reg.

ANno Chriſti ſeptingenteſimo quinquageſimo quarto, Indictione ſeptima, ipſo menſe Ianuarii, Stephanus Papa à Pipino Rege Chriſtianiſſimo Pariſios honorificentiſſime deductus, in monaſterio S. Dionyſii habitationem accepit; vt ait Anaſtaſius. Sed quod addit, eundem Pipinum, eiuſque filios ab eodem Pontifice tunc eſſe vnctos in Reges Francorum; aduerſantes habet Latinos omnes hiſtoricos, qui vnctionem Pipini iam antea iuſſione Zachariæ per S. Bonifacium factam aſſerunt: verum habet Anaſtaſius teſtem Theophanem *a* huius temporis Græcum auctorem, qui æque Pipinum prouectum in Regem per Stephanum tradit. Et (quod maius cæteris teſtimonium exiſtimari debet) ipſe Ludouicus Imperator Caroli Magni filius, Pipini nepos, in epiſtola ad Hilduinum ſcripta, quæ habetur in Areopagiticis, aſſertor eſt vnctionis Regum à Stephano factæ. vbi & additur, ipſum Pontificem Francorum proceres auctoritate B. Petri ſibi à Chriſto Domino tradita obligaſſe & obteſtatum eſſe, vt nunquam de altera ſtirpe per ſuccedentium temporum curricula ipſi vel quique ex eorum progenie orti, Regem ſuper ſe præſumerent aliquo modo conſtituere, niſi de eiuſdem Pipini, eiuſque liberorum propagine, quos diuina prouidentia ad Sedem Apoſtolicam tuendam eligere dignata eſſet. Denique licet in Regem antea Pipinus prouectus fuerit, tamen nonniſi ab hoc tempore cœptos eſſe numerari annos ipſius regni, docent nonnulla vetera monumenta *b* Francorum. Vt dicendum videatur, voluiſſe eum ab ipſomet Rom. Pont. confirmari, quod prius fuerat ab eius Legato, de ipſius licet mandato, præſtitum: Vel, Pipinum ſolum à Bonifacio, ab Stephano vero etiam filios inunctos & coronatos fuiſſe; acceptumque prius regnandi ius, auguſtiori tunc ſolemnitate confirmatum eſſe.

a Theoph. lib. 22.
b Lib. 2. rer. S. Othomari, c. 5. ap. Sur. 16 Nouemb. ex Walfrido, & Iſone monacho.

II. Steph. PP. ſanatur à S. Dionyſio.

Præceſſiſſe vero eandem de vnctione Regum functionē, Stephani Papæ vehementem ægritudinem, à qua diuinitus fuerit ſanatus; auctor eſt Anaſtaſius. Sanatum autem eſſe beneficio S. Dionyſii, hortantibus SS. Apoſtolis Petro & Paulo qui omnes eidem Stephano oranti apparuerunt, idem ipſe Pontifex docuit publicis ſuis literis *c* ad illuſtrandam eiuſdem S. Martyris gloriam ſcriptis. Habet inſuper S. Ludgerus *d* Epiſcopus Monaſterienſis, egiſſe Pipinum Regem cum Stephano Papa de canonizatione magni illius Sancti Svviberti, cuius ope eundem hoſtes viciſſe vidimus; ipſumque Pontificem quibuſdam Epiſcopis commiſiſſe vices ſuas, vt de Vita & miraculis eiuſdem Sancti perquirerent; ſed eos propter incurſiones Saxonum rem diſtuliſſe; eleuaſſe tamen eius venerandum corpus Colonienſem Archiepiſcopum, in cuius parochia migrauerat ad Chriſtum. Porro de ipſa eiuſdem ſolemni facta canonizatione à Leone Papa Quarto, dicetur ſuo tempore.

c Ext. ap. Hilduin. in Areop. ap. Sur. 9. Oct.
d Ludger. ep. ad Xixfrid. Epiſc. Tract. in Append. ad Vit. S. Svvib. ap. Sur. 1. Mar.

III. Sacer cantus reſtitutus in Gall.

Denique Walfridus *e* Strabo tradit, hoc tempore Eccleſiam Gallicanam à Stephano Papa per Romanos Clericos, cantus Eccleſiaſticos perfectius edoctam eſſe. Ex quibus corrigas quod in Rebus geſtis Caroli Magni à monacho S. Galli conſcriptis *f* traditur, non à Pipino, ſed à Carolo Magno petitos mitti Roma Cantores; qui inuidentes gloriæ Francorum, eos falſa docuerint, eiuſque criminis pœnas dederint. quamuis & certum ſit, & ipſum quoque Carolum Magnum dignam nauaſſe operam, vt corruptus cantus Gallicanus per Romanos Cantores reſtitueretur; eaque de cauſa duos reliquiſſe ex ſuis apud Hadrianum Papam, rurſumque alios duos expetiiſſe ab eodem Hadriano: id omni fide teſtante Eckerhardo Decano S. Galli, eiuſdem temporis auctore, in Vita *g* S. Notkeri, necnon Pithœi Chronico *h*; quibus locis plura habentur de eiuſmodi cantus introductione, ac reformatione.

e Walfr. de reb. Eccle. c. 25. in fi.
f Ap. Caniſ. antiq. Lect. Tom. 1.
g Ap. Caniſ. Tom. 6.
h Ann. 787.

IV. Carolomannus miſſus ad Pipin. ab Aiſtulpho.

Sed vt ad res bellicas accedamus; cum Aiſtulphus impius Longobardorum Rex timeret ſibi à Pipino Rege, idem Carolomannum eiuſdem Pipini fratrem primogenitum, à monaſterio Caſſinate extractum, coegit Gallias adire, vt eum ab expeditione in Italiam reuocaret. Verum hæc paruipendens Pipinus, eundem Carolomannum fratrem ſuum non permiſit in Italiam redire, ſed in alio monaſterio in Francia conſtituit; vbi non multo poſt feliciter ex hac vita migrauit. Hæc ex Anaſtaſio. Cæterum ipſum Carolomannum ad hoc iter ab Abbate Caſſinatis monaſterii inuitum compulſum fuiſſe, (ne ſcilicet, quod alias factum fuerat, idem monaſterium tanto labore reſtitutum, iterum per Longobardos exſcinderetur, id minitante impio Rege;) Leo *i* Oſtienſis atque Aimoinus *k* tradunt. Addítque Oſtienſis, eundem Pipinū Carlomanni fratris defuncti corpus locello aureo conditum, cum aliis pleriſque muneribus ad monaſterium Caſſinenſe remiſiſſe. Cum autem idem Rex Chriſtianiſſimus hortatu Stephani Papæ legatos ſæpius ad Aiſtulphum miſiſſet, vt omnia pacifice tranſigerentur, nec aliquid ab illo barbaro impetrare valuiſſet; tandem cum exercitu ipſe Alpes tranſgrediens, in ipſis montium faucibus eundem Aiſtulphum prælio vicit, fugatumque inſequens Papiæ obſedit: cum Pontifex nouam timens Chriſtiani ſanguinis effuſionem, eum coegit, vt accepto ab Aiſtulpho iuramento, obſidibuſque, pro reſtituenda Rauenna, aliiſque ciuitatibus, ipſe in Gallias regrederetur. Horum quidem teſtis eſt Anaſtaſius. Adduntque Paulus Æmilius, Pipinum domum gloriam retuliſſe, ſe omnium mortalium primum, nullo ſuo dolore bellum externum aduerſus gentem rebus geſtis nobiliſſimam pro religione ſuſcepiſſe, nulloque ſuo commodo confeciſſe.

i Leo Oſtien. l. c. 7. in fin.
k Aimoin. lib. 4. c. 26.
Pipinus Aiſtulphum vincit.

V.

Denique ex Areopagiticis Hilduini conſtat, Stephanum Reliquias S. Dionyſii martyris Pariſiis Romam detuliſſe, ac monaſterium in honorem ipſius ædificare cœpiſſe; quod poſtea frater eius & in Pontificatu ſucceſſor Paulus perfecit; conuectiſque illuc compluribus ſanctorum Martyrum corporibus, atque Græcis ibidem conſtitutis monachis, *Ad Sanctos Martyres in Schola Græcorum* appellauit.

VI. Conciliabulum Cōſtant. aduerſus I. mag. et Sanctos.

Sed ad turbas Orientales iam conuertamus orationem. Hoc anno, quo decimuſtertius abſoluitur & decimuſquartus inchoatur Imperii Conſtantini, ſeptima Indictione, quarto Idus Februarii, ab eodem Auguſto *Pſeudoſynodus* apud *Conſtantinopolim* in templo ſanctiſſimæ Dei-genitricis ad Blachernas celebrata eſt, trecentorum triginta octo Epiſcoporum Orientalium ſuæ ſectæ; quæ ſex menſium ſpatio perdurauit. In qua primo Imperator propria auctoritate, nulla præuia Antiſtitum electione, aut examinatione, *Conſtantinum* monachum, Sylæi antea Epiſcopum, virum impurum & impium, in ſedem euexit Conſtantinopolitanam, in locum Anaſtaſii nuper defuncti. Poſtea vero omnium conſenſu decretum eſt, vt ſacras Imagines quilibet *Idola* nuncuparet, earumque cultores, *Idololatras*: itemque non ſolum nullos Sanctos, ſed nec ipſam Deiparam Virginem, poſt obitum aliquid iuris habere ad intercedendum pro nobis, vel aliquo modo poſſe nobis prodeſſe: ac denique prohibitum eſt, Apoſtolos, vel Martyres, alioſque Confeſſores, aut Virgines, *Sanctos* appellari. Et quo Catholicos in his errare demonſtrarent, dicere impii ſycophantæ non erubuerunt, Orthodoxos omnes eſſe Neſtorianos, Arianos, Dioſcorianos, Eutychianos, atque Seuerianos; ſe autem iudices ſex Oecumenicarum Synodorum profiteri: decreueruntque, vt hoc ipſorum Conciliabulum, *Septima Synodus Oecumenica* diceretur. Quæ omnia ſecutæ ſunt nefandæ impii conuentus, ac populi hæretici acclamationes; quibus inter alia proclamatum eſt: *Hodie ſalus mundo; quandoquidem opera tua, O Imperator, idolis liberati ſumus*: additique ſunt anathematiſmi, cum in omnes Orthodoxos ſacrarum Imaginum cultores, tum maxime in Sanctos, Germanum Conſtantinopolitanum olim Patriarcham, Georgium Cyprinum, & Ioannem Manzur, dictum à patria Damaſcenum, quem impius Imperator pro *Manzur*, (quod eius auitum cognomen erat, ſignificatque Redemptum) ſenſu Iudaico *Manſeron*, hoc eſt, nouum Eccleſiæ magiſtrum vocitare conſueuerat. Porro iſta de pſeudoſynodo, eiuſque decretis, breuiter habet Theophanes; fuſe ſcriptor Actorum Sanct. Martyris Stephani Iunioris

Anathematiſmi in Orthodoxos.

& ſociorum, quæ apud eundem extant Damaſcenum; ſuſiſſime Acta veræ Septimæ Synodi Nicænæ poſterioris, in qua etiam recitatur, damnaturque definitio huius pſeudoſynodi Conſtantinopolitanæ.

VII. Septima Pseudo-Synodus damnata a Steph. PP. et aliis Patriarchis.

Sed & omnia quæ Conſtantinus contra ſacras Imagines operatus eſſet, ab Stephano Papa reddita eſſe irrita, monitumque literis eundem Imp. vt ab errore deſiſteret, teſtatur Hadrianus æque Romanus Pontifex in epiſtola ad Conſtantinum & Irenem Augg. Quin & ipſos quoque Orientales Patriarchas, videlicet Alexandrinum, Antiochenum, & Hieroſolymitanum, (quippe quorum nemo, aut per ſe, aut per legatos, prædictæ pſeudoſynodo intereſſe voluit) idipſum vna cum Romano Pontifice fortiter præſtitiſſe, docent eadem Stephani Acta. Cum alioqui ex numero quem diximus, Epiſcoporum qui Conſtantinopoli conuenerunt, ſatis poſſit intelligi, quanta fuerit iſta ruina Orientalis Eccleſiæ, cum tam ingens numerus repertus ſit lapſorum Antiſtitum. Tuncque plane accidit, quod Ioannes *l* Damaſcenus ait, vt cum ſacras imagines ignominioſe tractauiſſent, eaſdem in minutiſſimas partes comminuerent, atque in ignem proiicerent, & quæ in parietibus erant depictæ, partim aqua calida, partim calce, vel atramento obliterarent. Cuiuſmodi etiam ab eis poſt pſeudoſynodum vbique patratæ impietatis, teſtis eſt locuples idem Actorum S. Stephani ſcriptor. Tunc & inditum nouum ſectariis nomen *m*, vt *Thymoleontes* dicerentur, quod eos qui ſacras Imagines exciperent, aut ſalutarent, plagis & ſuppliciis ſine modo afficerent.

l Damaſc. de hæreſ. in fi.

Sacrae Imag. vbique deletae, et comminutae.

m Id. ibid.

VIII. Iuramentum exigitur adversus Imag. et Monachos.

Qua autem occaſione ad hanc furoris rabiem Imperator incitatus fuerit, prædicta S. Stephani Acta hanc declarant; nempe quod à nonnullis eximiis ordinis monaſtici viris ipſe reprehenſus impietatis fuiſſet, atque conuictus: eamque ob rem implacabile aduerſus eos bellum excitantem, ſolemni iureiurando ſupra ſacroſanctum Corpus Dominicum, ac venerandam Crucem (haud enim cum aliis ſacris Imaginibus, huius cultum abiicere auſus fuerat) & ſancta Euangelia populum Conſtantinopolitanum adſtrinxiſſe, nunquam ſe ſacras Imagines adoraturos, ſed eas Idola vocaturos; nec monachis communicaturos, aut ſalutantibus quicquam humanitatis viciſſim exhibituros; imo quos obuios haberent, *Tenebricoſos* eos (ab habitu ſcilicet, quem tenebrarum indumentum vocare conſueuerat, σκοτίας ἔνδυμα) & *Immemorandos*, (ἀμνημονεύτους) atque idolorum cultores appellaturos, ac demum lapidibus appetituros. Ex quibus videas, à quo odium in monachos hæreditarint, vna cum hæreſi, recentiores Iconoclaſtæ: eo tamen ipſi deteriores, quod quem ille retinebat cultum ſanctiſſimi ſacramenti CORPORIS CHRISTI, ac venerandæ CRVCIS, ipſi etiam abhorreant. His autem ſubiungit idem auctor, poſt hæc indictam fuiſſe pſeudoſynodum, de qua dictum eſt: poſt Synodum vero, tum alios Orthodoxos, tum ipſos maxime monachos, furorem Imperatoris fugientes, in varias Orbis partes extra ipſius Imperii ditionem diſperſos eſſe. Quod idem teſtatum habetur in Actis *n* alterius martyris, nempe Andreæ Calabytæ, qui eadem perſecutione (vt dicetur) paſſus eſt: vbi & aſſeritur ferme deſertas ciuitates relictas eſſe propter multitudinem eorum qui in ſolitudines ſe recipiebat. Quin *o* & eundem Imp. lege lata vetuiſſe, ne quis amplius monachus efficeretur, teſtis eſt etiam Theodorus Studita huius & ipſe temporis ſcriptor, in oratione quam de S. Platone habuit.

n Ext ap. Sur. 17. Oct.

o De his Baron. an. 761. in fi.

IESV CHRISTI AN. 755.

STEPHANI III. AN. 4.

CONST. COPRON. AN. 15.

I. Aistulphi Longob. perfidia in Rom. Pont.

ANno Domini ſeptingēteſimo quinquageſimo quinto, Indictione octaua, Aiſtulphus Longobardorum Rex fœdifragus atque periurus, nullam habens rationem conuentorum pactorum cum Pipino Rege Francorum, non ſolum non reſtituit, quæ ab Eccleſia Romana violenter abſtulerat; ſed & rurſum ingēti comparato exercitu, tum reliquas Romanæ ditionis ciuitates infeſtauit, tum ipſam Vrbem Romam obſidione cinxit, omnia circū loca tam ſacra quam profana deuaſtans ac comburens, ſacras Imagines in ignem coniiciens, ſacroſanctum Corpus Dominicum polluens, monachos plagis lanians, ſanctimoniales contaminans, cæteros Eccleſiaſticos laicoſque vtriuſque ſexus iugulans, infantulos à mammillis matrum extractos interimens, nullum denique impietatis & crudelitatis genus non exercens. Quibus malis preſſus Stephanus Papa, *omnem, poſt Deum, ſpem in Regibus & gente Francorum conſtituens*, literas priuato ſuo nomine ad Reges *Chriſtianiſſimos* Pipinum, (quem & *ſpiritualem compatrem* ſuum appellat) ac filios eius Carolum & Carolomannum, *Patricios Romanorum*; aliaſque tam ſuo, quam Eccleſiæ, ac Magiſtratuum, totiuſq; Populi Romani nomine, ad eoſdem Reges, & vniuerſos tam Eccleſiaſticos quam ſæculares Francos; ac rurſus alias ad eoſdem vniuerſos (quod nūquam hactenus factum vidimus) ipſius S. PETRI Apoſtoli nomine: quibus omnibus enixius, verbiſque ad excitandam commiſerationem quam maxime compoſitis, obteſtatus eſt, vt afflictiſſimæ ſuccurrerent Eccleſiæ & Vrbi Romanæ; & quemadmodum *omnes gentes, quæ ad Francorum fortiſſimam gentem refugiſſent, ſaluæ factæ ſunt*; ita ſanctam Dei Eccleſiam, & eius populum ab hoſtium oppreſſione liberare feſtinarent: quippe *quos Deus ſuper turbas populorum & multarum gentium ſaluos inſtituiſſet, vt per eos ſancta Dei Eccleſia exaltaretur; & Princeps Apoſtolorum præ cæteris Regibus & gentibus ſuos peculiares faciens, omnes ſuas cauſas eis commiſiſſet*. Et quoniā *declaratum eſſet, Francorum gentem ſuper omnes quæ ſub cœlo ſunt, Apoſtolo Dei Petro primam extitiſſe; ideo ipſum Petrum Eccleſiam quam ei Dominus tradidiſſet, iiſdem Francis per manus Vicarii ſui commendare ad liberandum de manibus inimicorum*. Extant *a* enim adhuc eædem tres epiſtolæ, quibus iſta, aliaque eiuſmodi plurima continentur; meminitque eorundem Anaſtaſius in eiuſdem Stephani Vita.

Literæ S. Petri nomine ad Francos.

a Rec. Baro. Ann. Tom. IX. hoc an. ex cod. Vatic.

II. Pipinus vincit Aistulphum.

Porro his acceptis Chriſtianiſſimus Rex literis, comparato ſtatim exercitu in Italiam adueniens, Aiſtulphum ad Alpium anguſtias fugatum Papiæ obſedit; nec veniam vnquam rupti fœderis ei roganti tribuere voluit, quouſque Rauennam cum vniuerſo Exarchatu, aliaſque omnes ciuitates in priori fœdere contentas, Romano Pontifici re ipſa tradidiſſet; quas eaſdem Pipinus, PRIMVS AMPLIFICANDÆ ECCLESIAE VIAM APERIENS (quod ipſius elogium *b* in antiqua tabula conſcriptum Rauennæ adhuc legitur) Romanis Pontificibus perpetuo poſſidendas ſuis diplomatibus conceſſit: etiamſi Imperatoris Copronymi ad eundem Regem miſſi Legati acrius inſtitiſſent, vt eas Imperiali reſtituerent ditioni. Hæc pluribus Anaſtaſius; qui & ciuitates à Pipino Romanæ Eccleſiæ conceſſas, ſingulas recenſet. Verum Leo *c* Oſtienſis latioribus eandem donationem extendens terminis, ait donaſſe Pipinum Eccleſiæ Romanæ ciuitates Italiæ, & territoria per deſignatos fines, à Lunis cum Inſula Corſica, inde Suranum, inde in montem Bardonem, Vercetum, Parmam, Rhegium, Mantuam, & Pontem ſilicis; ſimulque vniuerſum Exarchatum Rauennæ ſicut antiquitus fuerat, cum prouinciis Venetiarum & Iſtriæ, cunctumque Ducatum Spoletinum & Beneuentanum: eamque donationem manu propria, & filiorum, plurimorumque Optimatum ſubſcriptionibus roboraſſe.

b Habet Baron. an. 768 XIII. ex Papir. Maſſ. Ann. lib. 2.

Donatio Pipini facta Ecclesiae Rom.

c Leo Oſt. hiſt. Caſſin. lib. 1. c. 7.

III. S. Bonif. praedicat Friſiis.

Contigit hoc eodem anno, vt S. Bonifacius Moguntinus Epiſcopus, ac Germanorum Apoſtolus, Sediſque Apoſtolicæ Legatus, cōuerſionem gentis Friſiorum meditatus, (quæ ſæpe ab aliis prædicatum, receptumque Euangelium abiecerat, & in Paganiſmum defecerat) relicto Moguntiæ Lullo viro piiſſimo, laborumque ipſius comite fidiſſimo, quem ex conſenſu Stephani Papæ ac Pipini Regis, eiuſdem ciuitatis Epiſcopum ordinauit; ipſe in Friſiam veniens, intra breue tempus multa hominum millia baptizauerit. Cum vero quadam die ad Bortnam flumen conſtitiſſet, vt ibi baptizatis ſacramentum Confirmationis impertiret; ab iiſdem, ex amicis vno momento barbarice conuerſis in hoſtes, interfectus eſt vna cum *Eobano* Epiſcopo Traiectenſi, & aliis nonnullis presbyteris, diaconis, ac monachis, quos in opus miniſterii ſecum adduxerat; quorum omnium natalem diem retinent Eccleſiaſticæ Tabulæ: apud Bedam autem in Epi-

Martyriū ſubit cū ſociis.

tome quinquaginta tres numerantur, qui in itinere comites Bonifacii vna cum eo ſubiere martyrium; quorum interfectores, vel mutuis ſe vulneribus confecerunt, vel a vicinis Chriſtianis interneccioni ſunt dediti. Bonifacii vero corpus primo Trarectum, inde Moguntiam, ac denique Fuldam monaſterium ab ipſo conditum, vbi ſepulturam delegerat, celebri pompa tranſlatum eſt, ac multis & inſignibus claruit miraculis. Porro hæc de ipſius ac ſociorum martyrio, plurib. habet auctor, *d* qui poſt eius diſcipulum Wilibaldum, res ab eo geſtas meliori auctiorique ſtylo proſecutus eſt; qui & ea accidiſſe ait hoc Redemptoris anno ſeptingenteſimo quinquageſimo quinto, Nonis Iunii, cum Bonifacius egiſſet in Epiſcopatu annos triginta ſex, menſes ſex, & dies totidem. quod quidem intelligendum eſt de munere Apoſtolatus ac prædicationis accepto à Gregorio Papa Secundo: Epiſcopatus enim Moguntini, nonniſi anni decem numerantur. De quo nec omittimus dicere, recitari in Concilio Triburienſi *e* eius ſcite dictum, de antiquis ſacerdotibus aureis, calicibus ligneis vtentibus, & recentioribus ligneis, calicibus aureis.

d Vit. S. Bonif. lib. 2. c. 18 ap. Sur. 5. iunii.

e Concil. Tribur. c. 18. & de conſecr. diſt. 1. c. vaſa.

IV. PAVLICIANI HÆRETICI.

Quod ad res pertinet Orientales; hoc anno Paulicianorũ & Manichæorũ hæreſim in Thracia propagatam eſſe, Theophanes ſcribit. Ita enim Imperator omnem errorem in Orientalem induci Eccleſiam paſſus eſt, intentus tantum ipſe ad deſtruendum cultum ſacrarum Imaginum, earumq; cultores variis vbique ſuppliciis, ac cruciatibus, & exiliis perſequendos.

IESV CHRISTI An. 756.

STEPHANI III. An. 5.

CONST. COPRON. An. 16.

I. AISTVLPHI REG. LONGOB. OBITVS.

ANno Chriſti ſeptingenteſimo quinquageſimo ſexto, Indictione nona, impius ac fœdifragus Aiſtulphus Rex Longobardorum, quodam loco (vt ait Anaſtaſius) in venationem pergens, diuino ictu percuſſus, defunctus eſt: poſteris Principibus relinquens exemplum, maximo ipſorum damno Eccleſiaſtica ab eius iura tentari. Cũ vero careret prole quæ euehi poſſet in Regem, orta poſt eius mortẽ inter Longobardos de ſucceſſore contentione, fauentibus aliis Deſiderio Duci Tuſciæ, aliis Rachiſi ipſius Aiſtulphi fratri, qui olim (vt vidimus) illud regnum pietatis cauſa dimittens, monaſticam vitam amplexus erat; Stephanus Papa Deſiderio multa ſpondenti fauens, per Legatos ſuos egit, vt Rachis relicto quem collegerat exercitu ſe iterum monaſterio includeret, ac Longobardi Deſiderium ſuſciperent; qui mox Eccleſiæ Romanæ ciuitatem Fauentiam, vniuerſumque Ferrariæ Ducatum reſtituit. Hæc ex Anaſtaſio. ex quibus iuſto Dei iudicio factum videas, vt cum Longobardi nollent Romanam Eccleſiam quicquam iurium in Italiæ ciuitatibus poſſidere, iidem ab ipſa ſupplices Regnum peterent. Poſt quæ Stephanus legationem ad Pipinum Regem, *compatrem ſuum ſpiritualem* (vt vocat) *& Patricium Romanorum*, in Gallias miſit, cum litteris *a*; quibus primo gratias agens de liberata per ipſum Eccleſia ab imminentibus hoſtium periculis, deinde rogauit, vt Deſiderium moneret de plena reſtitutione omnium ciuitatum ac locorum ad Eccleſiam Romanam pertinentium; & vt cum Græcis ageret, vt fidem Catholicam integram cuſtodirent, atque etiam quæ abſtuliſſent ab Eccleſia Romana reſtituerent. Sed quid de his factum fuerit, inexploratum nobis eſt.

DESIDERIVS OPE RO. PONT. CONSEQVITVR REGNVM.

a Rec. Baro. Annal. To. IX. hoc ann. & Centur. Tom. 8.

II. CONC. IN VERNIS.

Hoc item anno, qui numeratur quartus abſolutus eiuſdem Pipini ex quo à Zacharia Pontifice Rex conſtitutus eſt, eodem Rege procurante SYNODVS celebrata eſt menſe Iulii in Palatio *Vernis* dicto: in qua habentur ſanciti canones viginti ſex, ad diſciplinam & iura Eccleſiaſtica reſtituenda. Inter alia vero illud monuit pius Rex, ne quid exigeretur à peregrinis qui religionis cauſa inuiſerent loca ſancta: quod & iam antea in alio *Conuentu* anno ſuperiori ab eodem Rege conſtitutum fuiſſe liquet. Id quoque hoc Concilio *b* ſancitum, vt bis in anno, nempe menſibus Martio & Octobri, Synodi celebrarentur vbicumque Rex iuſſiſſet, in eiuſque agerentur præſentia; ad quas conuenirent Epiſcopi, Abbates, & presbyteri, quos Metropolitani vellent ſecum eo ducere.

Cuius acta ext. To. III. Concil.

b Conc. Ver. c. 4. Quod habet alia occaſione Baron. an. 776 in fi.

III. MARTYRES SVB HALI SARAC PRINCIPE.

Quo ad res pertinet Orientales; hoc anno decimoſexto Imperii Conſtantini, ſeptimo Idus Martii (inquit Theophanes) terræmotus magnus factus eſt in Palæſtina & Syria; ac Theodorus Antiochenus Patriarcha ab Hali Saracenorum Principe in exilium pulſus, quaſi crebro Imperatori res eorum per literas indicaret. Porro plures monachos, alioſque Chriſtianos ſub eodem Hali coronatos fuiſſe martyrio, conſtat ex Menologio Græcorum.

IESV CHRISTI An. 757.

PAVLI An. I.

CONST. COPRON. An. 17.

I. STEPH. PP. OBITVS.

ANno Chriſti ſeptingenteſimo quinquageſimo ſeptimo, Indictione decima, ſexto Calendas Maii, *Stephanus* Papa, poſt immenſos labores pro Eccleſia Romana honeſte perfunctos ex hac vita migrauit; ſepultuſque eſt apud S. Petrum: cum ſediſſet annos quinque, & dies viginti octo, vt Anaſtaſius habet. Ex cuius pariter ſententia, aſſerentis ſedem vacaſſe dies triginta duos, dicere opus eſt eius ſucceſſorem creatum eſſe quinto Calendas Iunii: qui quidem fuit PAVLVS eiuſdem Stephani frater germanus, egregiis moribus præditus, & maxime pauperum, & oppreſſorum, atque afflictorum commoditatibus intentus; adeo vt conſueſceret noctu cellas pauperum infirmorum, aliorumque inopum, necnon & carceres viſitare ſecreto, neceſſaria ſingulis ſubſidia miniſtrare.

PAVLI CREATIO.

II. DE EIVS EPISTOLIS.

Qui mox, vt ex Diacono creatus eſt Pontifex, ad Pipinum Francorum Regem literas dedit, quibus ſuam ordinationem ſignificans, eius amicitiam expetiit, ſuamque obtulit. Fuerunt enim hæ primæ ab ipſo datæ, primoque loco poſitæ in Codice, quo continetur Index Epiſtolarum ipſius ad Pipinum & alios in Gallias miſſarum, numero vnius & triginta; quarum duntaxat argumenta videre licuit ſummatim præſtricta & recenſita à Panuino in Vitis Romanorum Pontificum, qui eas integras haberi in Vaticana Bibliotheca teſtatur: verum eaſdem diu quæſitas, nec inuentas, ſeu furto ſeu alio aliquo modo inde ſublatas exiſtimamus: quarum pariter argumenta Centuriatores recitant, cum pertæſi prolixitatem atque multiplicitatem, vel magis veritatem, noluerũt ipſas integras edere. Cæterum ipſum quoque Paulum Papam multum laboraſſe in conuertendo Copronymo Imp. à ſua erga ſacras Imagines impietate, tum Hadrianus Papa in epiſtola ad Conſtantinum & Irenem Augg. tum Anaſtaſius Bibliothecarius in eodem Paulo teſtantur: ſed fruſtra id egiſſe quod perfidus homo in lapidem obduruiſſet, euentus demonſtrauit.

[Quarum quidem argumenta refert Baron. an. 767. ſed eas ipſas Epiſtolas, poſt eius obitum, in lucem edidit ex Bibl. Cæſ. Vien. *Iac. Gretſerus* Soc. IESV; vna cum aliis huius æui Pontificum ad Chriſtianiſſimos Francorum Reges ſcriptis.]

III. ALFONSI REG. CATHOLICI OBITVS.

Hoc item anno, nimirum Æra ſeptingenteſima nonageſima quinta, Alfonſus, ſiue Adefonſus Rex Gallæciæ, cognomento *Catholicus*, vbi regnaſſet annos decem & nouem, glorioſus Saracenorum triumphis, migrauit ad Dominum. In cuius obitu Tudenſis ait, auditas fuiſſe in aere voces laudantium Dominum, atque dicentium; *Ecce quomodo tollitur iuſtus, & nemo conſiderat, ablatus à facie iniquitatis, & erit in pace memoria eius.* In cuius locum ſuffectus Froilanus (Froilam alii dicunt) ipſius filius; Maurorum Ducem Gallæciam inuadentem inſigni victoria deuicit, cæſis Saracenorum quinquaginta quatuor millibus; ac rebellantes Gallæcos Nauarroſque, perdomuit: quod narrat Tudenſis. Qui vero nimiam eiuſdem Regis ſeueritatem in crimen adducunt, obiiciunt necem fraternam, quæ haud mediocrem nomini ſuo labis notã inuſſit. Laudi autẽ tribuitur, quod egregie laborauerit, vt neglectos

inter

Famula religione et pietate insignis.

interinges tumultus bellicos, canones Eccleſiaſticos, ac pręcipue de continentia clericorum, in vet rem vſum reſtitue-rit, vnde & multa meruit à Deo bona conſequi. Eius vero tempore claruiſſe tradunt in Hiſpania *Verum* Archiepiſcopum Hiſpalenſem, cum ſcriptis tum vita inſignem: ſed & celebrem fuiſſe *Petrum* Præſulem Toletanum, qui de ratione Paſchatis libellum accurate conſcripſit, cum incuria diſciplinæ in Hiſpania in calculo diei Paſchatis erratum eſſet.

IV.

PERSECVTIO SARACEN. IN CHRIST.

Quod autem pertinet ad res Orientalis Eccleſiæ; hoc quoque anno decimoſeptimo Imperii Conſtantini, eam præter continuam tyrannidem eiuſdem ſcelerati Imperatoris, dira inſuper vexatam eſſe perſecutione Saracenorum, Theophanes eſt auctor; cum (vt ait) Habdallas illorum Princeps non ſolum tributa Chriſtianis ampliauit, adeo, vt omnes etiam monachos & incluſos ſub tributo redigeret; ſed & eccleſias ornamentis ſpolians, ea Iudæis perfidis vendidit. Quem etiam Cruces abſtuliſſe, ac prohibuiſſe Chriſtianos vigilias nocturnas celebrare, & litteras diſcere idem *a* auctor tradit.

a *Ap. Bar. ann. 766.*

IESV CHRISTI AN. 758.

PAVLI AN. 2.

CONST. COPRON. AN. 18.

I.

PAVLVS PP. CORPORA SANCTORVM TRANSFERT.

ANno Domini ſeptingenteſimo quinquageſimo octauo, Indictione vndecima, Paulus Papa, conceſſa Eccleſiæ pace, ad Cœmeteria inuiſenda intentus, quæ ſub Aiſtulpho obſeſſa Vrbe maximum detrimentum à Longobardis acceperant; ne rurſum Sanctorum corpora hoſtilibus incurſionibus paterent, quæcumque illic obuia eſſent, è ſepulchris eleuata intra Vrbem cum hymnis & canticis tranſtulit: quod Anaſtaſius tradit; pluribuſque ipſe Paulus, publicis ea de re ſcriptis literis *a* è CONCILIO *Romæ* celebrato, cum in paternis ædibus eccleſiam & monaſterium extruxit ſub titulo SS. Stephani Papæ & Martyris atq; Silueſtri Pontificis & Confeſſoris, in quam tranſtulit complura SS. Martyrum corpora tunc ab iiſdem Cœmeteriis eruta. Quod vero tradit Anaſtaſius, in eo monaſterio voluiſſe Paulum Pſalmos Græca lingua occini; id inde accidiſſe putamus, quod cum Copronymus impius Imp. vetuiſſet eſſe monachos in Oriente, plurimi eorum ſeſe Romam receperint, quibus illud monaſterium Paulus tradiderit.

a *Rec. Baro. Ann. Tom. IX. an. 761. ex archiuo Monialium S. Silueſtri Romæ.*

II.

b *Ap. Bed. in Epito.*

REX ANGLOR. FIT MONACHVS.

Eodem anno *b* egregium ſpecimen religioſiſſimi Regis edidit Eadbertus Rex Nordhumbrorum in Anglia, cum Oſwlfo filio regnum relinquens, ipſe inter monachos profiteri cœpit. Sicut & Deſiderius Longobardorum Rex monaſterium monialium erexit in Anſilbergæ filię virginis gratiam, quæ ibidem vitam monaſticam profeſſa eſt.

III.

PERSÆ MAGI DELVSI A DÆMONE.

In Oriente vero Perſas quoſdam Magos ita dęmones deceperunt, vt ad cœlum volatum iiſdem ſuaſerint; qui cum nudi ex eminentibus locis ad volatum ſeſe præcipites darent, periere. Porro Habdallas Rex Saracenorum in eorum primores animaduertens, ſectam extinxit. Hæc ex Theophane hoc anno.

IESV CHRISTI AN. 759.

PAVLI AN. 3.

CONST. COPRON. AN. 19.

I.

S. OTHMARVS CALVMNIIS OPPRESSVS.

ANno Chriſti ſeptingenteſimo quinquageſimo nono, Indictione duodecima, *Conciliabulum in Germania* actum eſt; in quo *S. Othmarus* Abbas monaſterii S. Galli, (agentibus Warino & Ruadhardo, quos tunc temporis Alemanniæ curam adminiſtrantes, apud Pipinum Regem de eccleſiarum expilationibus idem Sanctus accuſauerat) falſi luxuriæ criminis inſimulatus, damnatus eſt, & ignominioſe expulſus: quamuis ipſius accuſator diuina confeſtim vindicta punitus, fraudem delationis propalare non ceſſaret. Quæ omnia pluribus tradit VValfridus Strabo vir doctiſſimus in Rebus *a* geſtis eiuſdem S. Othmari; cuius etiam poſt mortem miracula ſcriptis tradidit. Apud quem etiam videre licet, quam grauis pœna ſecuta ſit Sydonium Conſtantienſem Epiſcopum, iura eiuſdem S. Galli inuadentem.

a *Ext. ap. Sur. 16. Nouemb.*

IESV CHRISTI AN. 760.

PAVLI AN. 4.

CONST. COPRON. AN. 20.

I.

DE TRANSLATIONE CAPITIS S. IOANN. BAPT.

De his porro vide plenius infra ann. 1025. post num. II.

ANno Chriſti ſeptingenteſimo ſexageſimo, Indictionis decimætertiæ, Imperii Conſtantini vigeſimo, tranſlatum eſſe Caput S. Ioannis Baptiſtæ è monaſterio Spelei in templum ſuum Emeſæ ſitum, Theophanes ait. Qui cum addat, illud ipſum Caput ibidem ſuo tempore ab omnibus honorari, ac miraculis coruſcare ſolitum; inde redargui poſſe videntur, qui ante hæc tempora eiuſdem Capitis tranſlationem factam referunt in Occidentem.

II.

PIPINVS CORRIPITVR à S. REMIG. OB BONA ECCLES.

Quo item anno (vt docet vetus Chronicon, narratque pluribus Aimoinus) Pipinus Francorum Rex Chriſtianiſſimus bellum mouens aduerſus VVaipharium Aquitaniæ Ducem res Eccleſiarum inuadentem, eum ipſarum reſtitutionem facere, exhibito iuramento, obſidibuſq; datis, promittere coegit. Sed cum poſtea periurus id præſtare recuſaret, anno ſequenti Pipinus exercitum comparans, atque iterum poſt annum aduerſus eundem bello agens, tandem anno Domini ſeptingenteſimo ſexageſimo quinto eundem occidit, totaque potitus eſt Aquitania. Sic enim profecit in timore Domini Rex pius, vt cum olim grauiter correptus diuinitus fuiſſet à S. Remigio in ſomnis, atque etiam acriter flagellatus, quod villam quandam Eccleſię Lugdunenſis ſub cenſu perſoluendo retinere vellet, (quod quidem ei à Romano Pontifice conceſſum fuerat; nempe vt ablata antea quædam bona Eccleſiaſtica, annuo perſoluto cenſu retinere poſſet:) iam aduerſus eos qui eadem bona tentarent inuadere, vindex inſurgeret. Ex ipſius vero, quam paſſus eſt diuinam vindictam, (quam recitat Hincmarus in priori tranſlatione S. Remigii; vbi & multas alias eiuſmodi ſeueriores vindictas ab eodem Sancto in vſurpatores rerum Eccleſiæ ſuæ inflictas recenſet:) diſcant reliqui Principes, aliique homines, quam periculoſe ſiue ſub annuo prætenſo cenſu, ſiue alio modo, laicus homo poſſideat res Eccleſiæ; quas ſæpe inuiti ac nolentes, fatigati precibus, vel aliis compulſi occaſionibus, vel decepti falſis ſuaſionibus, Romani Pontifices illis poſſidendas indulgent.

IESV CHRISTI AN. 761.

PAVLI AN. 5.

CONST. COPRON. AN. 21.

I.

ANDREAS CALAB. MARTYRIVM.

a *Ap. Sur. 7. Oct.*

ANno Chriſti ſeptingenteſimo ſexageſimo primo, Indictionis decimæquartæ, Conſtantini Aug. vigeſimo primo, recruduiſſe quam acerbiſſime in Oriente perſecutionem ab eodem Imperatore aduerſus Orthodoxos, teſtis eſt Theophanes. qua quidem inter alios, glorioſum martyrium Conſtantinopoli ſubiit *Andreas* ſanctiſſimus monachus, *Calabytes* dictus; quod publice redarguens Imperatoris impietatem, nec verbis, nec verberibus, nulliſque prorſus tormentis à ſententia demoueri vnquam potuerit. Meminit horum breuiter Theophanes; quæ fuſe deſcribit auctor *a*

Actorum eiuſdem Andreæ martyrii. Quod vero locus eius ſepulturæ Chryſis diceretur, inde ipſe quoque martyr dictus eſt *S. Andreas in Chryſi*, quo titulo reperitur inſcriptus in ſacris Eccleſiæ Tabulis.

II. MEMORIA S. VINCENTII MAR.

Hoc item anno cum nouis cladibus agitaretur Hiſpania, & Valentia ciuitas in Tarraconenſi prouincia à Saracenis exciſa iam eſſet; Chriſtianique ſacra Vincentii martyris oſſa inde auferentes, deportaſſent in extremam Luſitaniæ partem, in locum qui ex eo poſtea *Promontorium S.Vincentii* eſt appellatus: tunc cœptum eſt eiuſdem S. Vincentii nomine monaſterium perinſigne erigi Oueti, cuius antiquæ memoriæ extant veſtigia apud Ambroſium *b* Moralem. vt plane appareat haud omnino exaruiſſe vigorem Chriſtianæ religionis in Hiſpania: factumque eſt, vt colentes S. Vincentium, vincendi aliquando penitus Saracenos aperuerint ſibi viam.

b *Ambr. Moral. lib. 13. Rer. Hiſp. c.18.*

III. c *In Epit. append. ad Bed. hiſt.*

Hoc pariter *c* anno in Anglia *S. Egbertus* Archiepiſcopus Eboracenſis, Regis germanus, ſcientia & ſanctitate clarus, diem clauſit extremum. Fuit iſte magiſter *Albini*, qui & *Alcuinus Flaccus* dictus eſt, à quo egregie laudatus reperitur in literis ad Carolum Magnum ſcriptis, quod inter alia inſignia opera, publicum literarum ſacrarum gymnaſium Eboraci conſtituiſſet, eamque Eccleſiam nobili valde Bibliotheca ditaſſet.

IESV CHRISTI AN. 762.

PAVLI AN. 6.

CONST. COPRON. AN. 22.

I. COPRONYMI IMP. CONATVS IN STEPH. MONACHVM.

ANno Chriſti ſeptingenteſimo ſexageſimo ſecundo, Indictione decimaquinta, Conſtantinus Imp. immenſo odio flagrans in monachos, quos præ ceteris ſibi in promulganda hæreſi aduerſarios experiebatur; cum audiſſet in Auxentiano monte in Bithynia non longe à Chalcedone poſito, degere magni nominis *Stephanum* monachum, gratia miraculorum illuſtrem, potentemque ſermone ad confirmandos in vera religione eos qui vndique ad ipſum confugerent: in hunc mouere bellum ſibi neceſſarium ducens, eundem primo per Calliſtum Patricium, virum eximia dicendi facultate præditum, in ſuas partes allicere tentauit; conſtantem vero repertum, è cella extrahi, ac militum cuſtodiæ tradi iuſſit; paulo vero poſt ob tumultus Schyticos, (nempe Bulgaricos) in ſuum monaſterium reduci. Poſt quæ Calliſtus nouis machinis ſanctum oppugnans, calumnias atroces de ipſius in Imperatorem conuiciis & machinationibus, ac cum illuſtri fœmina vidua nomine Anna, quæ ab ipſo monaſticum habitum acceperat, turpi conſuetudine, in eundem intentauit, opera Sergii eiuſdem Sancti diſcipuli, & cuiuſdam ancillæ Annæ, quos multis vanis promiſſionibus ad eiuſmodi proditionem attraxit. Quæ autem hæc ſecuta fuerint, dicemus anno ſequenti. Iſta vero ſummatim excepta ſunt ex auctore, qui res *a* geſtas eiuſdem Stephani eſt fuſe proſecutus, quique hoc ipſo vixit tempore, & iis omnibus intereſſe potuit.

a *Ext. ap. Io. Damaſc. in fi.*

IESV CHRISTI AN. 763.

PAVLI AN. 7.

CONST. COPRON. AN. 23.

I. BELLVM BVLGAR. BENE CŌFECTVM.

ANno ſeptingenteſimo ſexageſimo tertio, Indictione prima, ſeptimo Calendas Iulii, Imperatorem Conſtantinum ad bellum Bulgaricum profectum eſſe tradit Theophanes, deuictiſque hoſtibus Conſtantinopolim triumphantem rediiſſe. Cum ingratus pingues hoſtias litans Satanæ, inter alia, in odium ſanctiſſimi viri Stephani, de quo dictum eſt anno ſuperiori, ſanctam fœminam Annam calumniis per proditricem ipſius ancillam oppreſſam, ſed conſtantiſſimam in profeſſione ſuæ & Stephani innocentiæ permanentem, poſt illata ludibria atque tormenta, mori coegit. Cuius ancilla dominæ ſuæ calumniatrix, cum paulo poſt in remunerationem proditionis in matrimonium collocata, gemellos filios peperiſſet; ſub mediam noctem repente conturbati infantes, arreptis maternis mamillis, horrendumque in modum exeſis, eam protinus necauerunt, & vna cum ea viperini illi fœtus extincti ſunt.

II. NOVI CONATVS IMP. IN STEPH. MONACHVM.

Cum autem Imperator ea ſe ſpe fruſtratum videret, vt in Stephanum agere poſſet occaſione delicti cum Anna prætenſi; rurſum ad alias fraudes conuertens animum, cariſſimo ſibi aulico perſuaſit, vt ſimulans fugam abiret ad Stephanum, & inter monachos cooptari peteret. Qui cum poſt importunas preces, fictaſque lacrymas, id ab eodem Stephano extorſiſſet; inde arrepta Imperator occaſione, (quod ſcilicet magnis iam antea pœnis agendum ſanxiſſet aduerſus eos, qui in monachum aliquem reciperent:) ipſum Auxentianum monaſterium vna cum templo incendi, monachoſque diſpergi præcepit; Stephanum autem varie fruſtra tentatum, vt pſeudoſynodo aduerſus ſacras Imagines celebratæ ſubſcriberet, poſt multa ludibria habitus monaſtici, ac mala ipſi illata, in exilium ad Inſulam Proconneſum relegauit: ad quem etiam alii Auxentiani monachi conuenientes, monaſterium ibi conſtruxerunt: quin & mater eius vna cum ſorore ibidem contubernium ipſius amplexa eſt: ac denique ſanctiſſimus vir, extructa columna, ac ſupra eam anguſtiſſima quadam ædicula, in hac ſeſe incluſit annos natus quadraginta nouem. Quæ quidem omnia tam de Anna, quam Stephano, fuſe deſcribit auctor Rerum geſtarum eiuſdem Stephani. Quomodo vero poſt biennium iterum Conſtantinopolim reuocatus fuerit, ſuo loco dicturi ſumus.

III. TVRCARŪ EGRESSIO E PORTIS CASP.

Hoc eodem anno irruptionem TVRCARVM in Armeniam fieri cœptam, & ſequēti anno rurſus repetitam, Theophanes tradit. Sicque (quod obſeruatione dignum eſt) egreſſio eorum è portis Caſpiis eo tempore ponitur, cum aduerſus ſacras Imagines, & Deo dicatos homines, ſceleſtiſſimi Imperatoris efferueſceret indignatio. Monſtroſa quoque tunc portenta, futurorum malorum præſagia, oſtenſa diuinitus eſſe ad compeſcendam graſſantem impietatem, idem auctor qui aderat, ſcribit; nimirum à Calendis Octobris vſque ad menſem Februarium Indictionis ſecundæ, factum eſſe tantum gelu, vt pelagus Ponti vſque ad centum milliaria præ glaciei rigore ad triginta profunditatis cubitos in lapidis duritiem fuerit verſum: cumque huiuſmodi gelu niue fuiſſet coopertum, ſuper alios viginti cubitos creuiſſe: tandem vero in multas diuiſum, montium inſtar, conſciſſiones, in vrbem ipſam, & vſque ad Propontidem, & inſulas, delatas eſſe. Ingentemque poſt hæc ſecutam eſſe ſiccitatem, ita vt fontes areſcerent: ſignaque de cœlo viſa, quibus vltimam imminere diem ſibi homines perſuaderent.

PRODIGIOSA GLACIES.

Verum Imperator ex tot prodigiis non ſolum nullam eſt conſecutus vtilitatem, ſed & in deterius prolapſus, quem geſtabat in animo Neſtorianiſmum propalare ſtuduit. Itaque illum primo in aures Conſtantini Patriarchæ Conſtantinopolitani ingeſſiſſe, ſed ab eo repulſum quieuiſſe à propoſito hæreſis diuulgandæ, idem Theophanes ſcribit: ratum nimirum, fruſtra ſe in alios laboraturum, poſtquam ipſum, de quo adeo bene meruerat, Conſtantinum tam auerſum inueniſſet.

COPRON. IMP. NESTORIANVS.

IV. COSMAS APOSTATA EXCOMMVNICATVR AB OMNIBVS PATRIARCHIS.

Habet inſuper idem auctor, hoc eodem anno Coſmam quendam Epiſcopum Epiphaniæ Syriæ, quod accuſatus de ſubtractis vaſis ſacris, ab Orthodoxa fide ad perfidiam Iconomachorum tranſiſſet, à tribus Patriarchis Orientis, Theodoro Antiocheno, altero Theodoro Hieroſolymitano, atque Coſma Alexandrino, cum Epiſcopis ſibi ſubiectis, communi ſententia eadem die & hora, nempe ſancto die Pentecoſtes, poſt lectionem S. Euangelii, in ſingulis Eccleſiis conſonanter anathematizatum fuiſſe.

IESV CHRISTI AN. 764.

PAVLI AN. 8.

CONST. COPRON. AN. 24.

I. TRANSLATIO RELIQVIAR. IN GALLIAS.

ANno Domini ſeptingenteſimo ſexageſimo quarto, Indictione ſecunda, cum fam a increbuiſſet in Galliis, per Paulum Papam plurima Sanctorum corpora è Cœmeteriis in Vrbem eſſe translata; eorum cupidi Franci, Sanctorum cultus ſtudioſiſſimi, mittentes Legatum Romam Crodogandum Metenſem Epiſcopum, ab eodem Pontifice obtinuerunt corpora (ſeu potius partem corporum) SS. Martyrum Gorgonii, Naboris, & Nazarii. Teſtatur id Sigebertus in Chronico.

IESV CHRISTI AN. 765.

PAVLI AN. 9.

CONST. COPRON. AN. 25.

I. IMP. DENVO AGIT CONTRA STEPH MONACH.

ANno Chriſti ſeptingenteſimo ſexageſimo quinto, Indictione tertia, Imperator Conſtantinus maiori quotidie exæſtuans odio in cultores ſacrarum Imaginum, cum intellexiſſet ingentia miracula, quæ ab Stephano Auxentiano monacho (quem ante biennium in Proconneſum relegatum vidimus) ederentur virtute ſanctarum Imaginū CHRISTI Domini, ac Deiparæ Virginis; inuidia motus, illum inde Conſtantinopolim reduci iuſſit: vbi poſt habitam cum ipſo de ſacrarum Imaginum adoratione diſputationem, cum prodens ille nummum Imperatoris effigie ſignatum, petuſſet num puniendus eſſet, qui illam effigiem pedibus proculcaret, & qui adſtabant id aſſeruiſſent; tum vir Dei grauem ex imo pectore gemitum emittens; *O immanem*, exclamauit, *cæcitatem! ſi pro mortalis Imp. forma & effigie grauiſſimas pœnas irrogandas eſſe dixiſtis, quas tandem pœnas ſubiturum eſſe putatis, qui Filii Dei & Matris eius effigiem conculcarit?* Vixque hæc dixerat, cum nummum eum pedibus protriuit. Quo prætextu cum eum adſtantes in mare præcipitem dare vellent, Imperator lenitatem ſimulans, in carcerem duntaxat Prætorianum (collo tamen alligatum, manibuſque à tergo vinctis) detrudi iuſſit; quo pariter concluſi tenebantur alii trecenti quadraginta duo monachi ex variis locis collecti, omnes aliquo membro ob ſacrarum Imaginum cultum mutilati, aut alia inſigni infamia notati. Permanſit autem ibi diutius, ſingulis hebdomadis Sabbato & Dominica à religioſa quadam fœmina ſuſcipiēs in victum tantummodo ſex vncias panis & aquæ tria pocula, cum *a* toto vitæ ſuæ curſu nunquam adduci potuerit, vt cibum aut quid aliud ab Imaginum hoſtibus caperet. Quæ omnia pluribus proſequitur auctor Vitæ ipſius. Verum & multos alios ob eandem cauſam hoc item anno ab eodem tyranno diuerſis pœnis affectos, iuſiurandumque ab omnibus ſub Imperio ſuo degentibus exactū, ne quiſquam adoraret Imagines, Theophanes ſcribit. Sicut & in *b* iiſdem Actis ſancti Stephani traditur, ab eodem Imp. Eccleſiam S. Mauræ martyris extra vrbem ſitam ſolo æquatam fuiſſe, & in carnificinam conuerſam, vbi & ipſe fœdera cum dæmonibus occulte ſanciret. Itemque aliam Eccleſiam S. Pelagii martyris ab eodem euerſam, in ſepulchrum reorum Ethnicorum conuerſam eſſe.

STEPHANO IT VICTVM CAPERE AB HÆRET.

a *Ap. Baro. ann. ſeq. nu. XVI.*

b *Ap. Baro. n. 767. XI. & XVIII.*

II. SANGVIS SALVTIFER EX IMAG. SALVATORIS.

Quo pariter anno Sigebertus collocat ingens miraculum, quod Beryti in Syria factum eſt, de *Imagine Chriſti*, quæ à Iudæis illuſa & crucifixa, cum etiam lancea in latere percuteretur, continuo ex ea tanta manauit abundantia ſanguinis ſimul & aquæ, vt Orientales & Occidentales Eccleſiæ ex eo vbertim acceperint; quo morbi quicumque ſanarentur; vnde & ſecuta eſt conuerſio Iudæorum Berytenſium. Sed alii hoc poſtea accidiſſe autumant ſub Irene & Conſtantino filio. Rei autem geſtæ veritate accurate perſpecta, eadem in Tabulas Eccleſiaſticas ad poſterorum fidem perpetuo conſeruandam relata fuit quinto Idus Nouembris. Quæ quidem ab Athanaſio huius temporis Epiſcopo diligenter conſcripta, integre recitata habetur in Actis Nicænæ *c* Synodi poſterioris: quam tu tamen ex eiuſdem Synodi perantiqua Anaſtaſii verſione ſuſcipias, quod in vulgata Suriana admixta quædam habeantur apocrypha.

c *Conc. Nic. II. Act. 4. Aut vero de ea Bar. Ann. Tom. IX. an. 787. nu. XXIII. & ſeqq. occaſione Concil. Nic. II.*

IESV CHRISTI AN. 766.

PAVLI AN. 10.

CONST. COPRON. AN. 26.

I. INGENS CLASSIS IMP. MALE PERIIT.

ANno Domini ſeptingenteſimo ſexageſimo ſexto, Indictione quarta, duodecimo Cal. Februarii, Conſtantinus Imp. quam parauerat aduerſus Bulgaros, duorum millium & ſexcentarum nauium claſſem, vi tempeſtatis amiſit. Qua immenſa clade nihil melior factus, decimoſexto Calend Septembris monaſticum ordinem infamans, coegit monachos Conſtantinopoli repertos ſingulas mulieres manu tenentes per medium Hippodromum tranſire, atque iniuriis à populo ad hoc conuocato onerari. In Ludis quoque Circenſibus plurimos viros illuſtres falſorum criminum accuſatos, re vera autem quod orthodoxam de ſacrarum Imaginum veneratione, & Sanctorum cultu, ſequerentur religionem, publicis pariter populi ludibriis expoſitos, partim interfici, partim oculis priuatos in exilium deportari, & crudeliter cædi iuſſit. Et tertio Cal. Septembr. ipſum Conſtantinum pſeudopatriarcham calumniis ſimiliter preſſum, in exilium relegauit. (credo, quod noluiſſet ipſi acquieſcere in promulgando Neſtorianiſmo) & in eius locum ſubrogauit æque impium *Nicetam* Eunuchum è Sclauis ortum. Præterea omnibus ſub Imperio ſuo poſitis, tam Eccleſiaſticis quam laicis, interdixit Beatæ Virginis & aliorum Sanctorum interceſſiones: atque Duces exercituum, & Rectores prouinciarum, conſtituit ſuæ hæreſi addictiſſimos, ſimulque in Orthodoxos crudeliſſimos. Denique ſacras Reliquias vndique ablatas in ſecretioribus locis abſcondit, ne Chriſtianorum cultui paterent: atque etiam nobiliſſimum S. Euphemię templum, in armentarium ac ſterquilinium redigens, ipſum eiuſdem ſanctiſſimæ Martyris corpus (inuidia perennis miraculi, quo ex eodem corpore iugiter proflueret odoriferum ac mirificum vnguentum, quo omnium Fidelium quilibet morbi ſanari conſueuerant) vna cum loculo in mare proiecit; quod à quibuſdam nauigantibus ſublatum, in inſulam Lemnum delatum, inde poſt viginti duos annos à morte impii Copronymi, Conſtantinopolim magna gloria reportatum eſt. Hæc omnia Theophanes hoc anno. Sed hiſtoria de proiectione, inuentione, miraculis, & relatione corporis S. Euphemiæ, atque ipſius templi profanatione, & reſtauratione; pluribus deſcribitur ab auctore eiuſdem temporis apud Metaphraſtem *a*: licet in eo à Theophane diſcrepet, dum proiectas ipſius Reliquias tradit à Leone parente Copronymi.

DIVERSIMODA PERSECVTIO IMP. IN CVLTORES IMAG. ET SANCT.

DE RELIQVIIS S. EVPHEMIÆ.

a *Ap. Metaphr. II. Ind. Lipom. tom VI. ead. die Ap. Baron hoc ann. & 796.*

II. CONCIL. GENTILIACVM DE SACRIS IMAGIN.

Hoc item anno (vt ponunt Sigebertus & Regino) SYNODVS celebrata eſt in Gallia prope Pariſios in villa *Gentiliaco* dicta, annuente Pipino Rege; vbi diſceptatum eſt de cultu ſacrarum Imaginum, & de ſanctiſſima Trinitate: alii autem anno ſequenti potius eandem habitam tradunt. Sed vnde manarit occaſio, vt de ſacrarum Imaginum cultu eiuſmodi Synodus haberetur, cum nemo dicat, nec quid fuerit in ea definitum ſit vſquam penitus vlla mentio; fortis coniectura ſuadet, vt hæ merces in Gallias per Legatos perfidi Imp. Copronymi ad Pipinum miſſos fuerint infeliciter allatæ. Adornatam ſiquidem fuiſſe nobilem legationem ab eodem Imp. ad eundem Regem, veteres Annales tradunt, & inter multa alia dona miſſum organum muſicum, nunquam antea in hiſce partibus viſum. Quæ forte ea fuit Legatio, cuius fit mentio in literis Stephani Papæ Quarti, ad Carolum & Carolomannum Reges, Pipini filios, poſt eius obitum ſcriptis, *b* dum ait eundem Imp. niſum fuiſſe perſuadere Pipino, vt

b *Ext. Tom. III. Concil. Ap. Baron. ann. 770.*

filiam ſuam Ghiſilam traderet in matrimonium ipſius Imp. filio : ſed Pipinum reſpondiſſe, neque Francorum Principes aliis nationibus licere copulari, nec contra voluntatem Apoſtolicæ Sedis Pontificum id ſe audere peragere. Habetque Paulus Æmilius, in hoc Gentiliacenſi Concilio Græcos oratores iuſſos eſſe Cæſarem ſuum admonere, vt cum cæteris piis ſentiret. Namque defenſores fuiſſe Gallicanos Epiſcopos ſacrarum Imaginum, docet Synodus Romana celebrata ſub Stephano Papa, de qua inferius dicturi ſumus.

III. DE PROCESSIONE SPIR. S. QVÆSTIO.

Quod autem ſpectat ad quæſtionem, quæ dicitur inter Græcos & Latinos in hac Synodo Gentiliacenſi agitata de ſanctiſſima Trinitate; Ado Viennenſis docet, fuiſſe de proceſſione Spiritus Sancti; num videlicet dici poſſet, ipſum A PATRE FILIOQVE PROCEDERE. Sicque vides, quo tempore, & à quibus Græcis eiuſmodi quæſtio primum fuerit agitata; nempe ab impiis Iconoclaſtis. Quod enim Occidentales plurima in Conſtantinum Imp. eiuſque ſectatores obiicerent, ac præſertim ea quæ ſpectarent ad ſacrarũ Imaginum cultum; illi contra Latinis vitio vertebant, quod adieciſſent ad ſymbolum verba, FILIOQVE.

IESV CHRISTI AN. 767.

SEDES VACAT.

CONST. COPRON. AN. 27.

I. PAVLI PP. OBITVS.

ANno Chriſti ſeptingenteſimo ſexageſimo ſeptimo, Indictione quinta, *Paulus* Papa vbi ſediſſet annos decem & menſem vnum, tertio Calendas Iulii mortuus eſt in eccleſia ſancti Pauli, ibidemque ſepultus : ſed eius corpus poſt tres menſes Romani per flumen Tiberis cum pſalmodiis ad S. Petri baſilicam (locum peculiarem ſepulturæ Summorum Pontificum) detulerunt, poſueruntque in Oratorio quod in honorem B. Virginis idem extruxerat. Hæc ex Anaſtaſio. De tanti vero Pontificis rebus geſtis ſi plura dixiſſemus, ſi Epiſtolas ab eo ſcriptas reperire licuiſſet: verum cum (vt dictum a eſt ſuperius) earum tantum argumenta habuerimus, ſufficiat illud breuiter ex illis referre; ſub hoc Paulo Papa Conſtantinum Imp. tentaſſe Exarchatum Rauennæ armis recuperare; pariterque Deſiderium Longobardorum Regem ſæpius Romanæ Eccleſiæ ditionem deuaſtaſſe: ſed in his atque aliis eiuſmodi anguſtiis, eundem Pontificem ad Eccleſiæ Defenſorem Pipinum Francorum Regem Chriſtianiſſimũ recurrentem, auxilium ab eo petiiſſe, & ſuſcepiſſe; adeo vt eius armis atque potentia pax vbique Eccleſiæ fuerit reddita.

a *Vide ſup. an. 757. II. in marg.*

PIPINVS DEFENSOR ECCL. RO.

II. CONSTANTINVS INTRVSVS IN SEDEM PONTIF.

Cæterum poſt Pauli obitum tradit Anaſtaſius ſedem vacaſſe annum vnum & menſem vnum. Cur vero tamdiu Paſtore caruerit, in Rebus geſtis Stephani eiuſdem ſucceſſoris hanc fuiſſe cauſam idem auctor docet, quod Toto quidam Dux Nepeſinæ ciuitatis, fratrem ſuum *Conſtantinum*, hominem laicum, per vim in ſedem Pontificiam intruſerit, feceritque per Georgium Præneſtinum Epiſcopum ad ordines promoueri, & Pontificem conſecrari, & à conuocato viciniorum Epiſcoporum *Conciliabulo* eius electionem approbari. Sed de eodem Georgio ipſius ordinatore addit, eum nõ poſt multos dies violenta ægritudine oppreſſum, immobilem factum eſſe, eiuſque dexteram manum contractam aruiſſe, ſicque miſere languentem vitam finiiſſe. Vt videas nõ poſſe excuſare vim illatam, ad imponendam manum ſuper inuadentem Apoſtolicam Sedem; ſed teneri millies quemlibet vitam prodigere, quam tam immane ſcelus patrare. Vt autem idem Conſtantinus pſeudopapa vſurpatam ſedem ſibi ſtabilire poſſet, ipſo ſui Pontificatus initio duas epiſtolas b ſcripſit ad Pipinum Francorum Regem, rogans, vt ageret Eccleſię Defenſorem, nec de ſe crederet maleuolis: miſitque librum de Rebus geſtis Sanctorum, & Synodicam epiſtolam de cultu Imaginum, ab Oriente ad Paulum miſſam, quę Legati mortuum repererant: eam vero à Patriarchis Alexandrino, Antiocheno, & Hieroſolymitano, ſacrarum Imaginum propugnatoribus, datam eſſe, auctor eſt Hadrianus Papa in epiſtola ad Carolum Magnum.

[Edidit eas Greſ. vna cum aliis, de quibus dixi ad an. 757. in marg.]

III. Hoc eodem anno, Conſtantinopoli magnus ille Stephanus Auxentianus monachus in carcere detentus, (de cuius certaminibus ſuperius actum eſt,) præuiſo martyrii ſui tempore, per quadraginta dies ad illud fortiter ſuſtinendum ſe præparauit, abſtinens à conſueto cibo illo tenuiſſimo, & monaſticæ exercitationis rigorem intendens. Poſt quę cum impius Copronymus Imp. in honorem tertiæ ſuæ coniugis Eudoxiæ Brumalia Gentilium ritu celebrans, audiſſet Stephanum ex carcere Prætoriano monaſterium effeciſſe, nec ceſſare totos dies noctesque à cantandis pſalmis & hymnis diuinis, cum aliis ibidem incluſis monachis; maiori excandeſcens ira, eundem necari præcepit. Qui calcibus, fuſtibus, ſaxis, omnibuſque eiuſmodi ſuppliciorum ac contumeliarum generibus impetitus, ac per vias raptatus, glorioſiſſimum martyrium conſummauit; ac rurſum poſt mortem iiſdem ſuppliciis à furente populo, viris, fœminis, pueris, dilaceratus eſt, vt ſic crudeliſſimi Imp. ſæuitiæ ſatisfieret; adeo vt quiſquis in eum dum raptaretur incidens lapidem non ieciſſet, aut aliud contumeliæ genus ſancto cadaueri non intuliſſet, pœnas lueret, atque Imperatoris hoſtis cenſeretur: demum vero corpus in Ethnicorum reorum foueam proiectum eſt, vbi prius quidem S. Pelagii martyris templum fuerat, ſed vetuſtate labefactatum impius tyrannus (vt vidimus) euerterat, & in ſepulchra Gentilium redegerat. Contigerunt autẽ iſta anno ætatis Stephani quinquageſimo tertio, quarto Cal. Decembris. Quo eodem tempore is qui lethale vulnus martyri intulit, ſimul ac ferit, ipſe quoque in terram diabolica plaga percuſſus ruit. Eodemque die cum ſudum eſſet, oborta ſubito ignea nubes, vniuerſum aerem horrenda caligine obſcurauit; & cum vehementi turbine tam ingens vis prægrandis grandinis circa Palatium duntaxat regium cecidit, vt multi in diſcrimen vitæ venerint. Hæc omnia pluribus auctor rerum ab eodem ſancto Martyre geſtarum, qui his interfuiſſe putatur, vbi & quædam addit de miraculis, ac cultu eiuſdem Martyris: necnon de pluribus aliis, quos idem crudelis pariter atque impius Imp. neci tradidit; ex quibus conſiderare quis poterit eorum certamina, quæ nota Deo tantum abſque ſcriptorum monumentis ex hominum memoria exciderunt. Relatus eſt autem Stephanus inter ſanctos Martyres in Eccleſia Catholica celebrandus : quem Theophanes, in hoc diſſentiens ab iiſdem Actis, iam anno ſuperiori necatum affirmat.

STEPHANI MONACHI AVXENT. INSIGNE MARTYRIVM.

PRODIGIA OB NECEM EIVS.

IV. CONST. PATRIA. SVPPLICIVM.

Paulo vero antequam iſta gererentur, nempe ſeptimo Idus Octobris Indictionis ſextæ, & anni Imperatoris vigeſimi ſeptimi, (vt habet Theophanes) cum qui ante biennium exauctoratus fuerat, & in exilium miſſus Conſtantinus Patriarcha Conſtantinopolitanus, quam ſecreto acceperat ab eodem Copronymo ipſius impietatem, qua negabat Chriſtum Deum, eiuſque Matrem eſſe Deiparam nominandam, loco vindictæ (vt Cedrenus, & alii tradunt) omnibus propalaſſet; idem iuſſus reduci Conſtantinopolim, & in Ludis Circenſibus populo expoſitus, raſo capite, ac veſte breui & ſine manicis, ſedens ſuper aſinum & caudam eius tenens, quem ducebat eius nepos naſo reciſo; poſt multa ludibria, capite truncatus eſt, corpuſque eius fune tractus in locum damnatorum; dignam factis mercedem, licet à magis impio Imp. recipiens. Hæc ex Theophane : qui plures alias cædes ſubiungit ab eodem tyranno perpetratas in monachos, aliosque omnis generis Orthodoxos, quicumque aut Imagines colerent, aut Sanctos inuocarent, aut Vigilias agerent, aut Eccleſias frequentarent, aut non paſſim iuramentis abuterentur, aut denique cum religione aliqua viuerent: itemque de monaſteriis tam virorum quam fœminarum euerſis, aut in vſum militum ſuorum conuerſis. Quarum rerum teſtis eſt etiam Theoſterictus, earundem inſpector in Niceta c: vbi & agit de blaſphemiis horrendis eiuſdem tyranni in Dei genitricem MARIAM, cuius non ſolum interceſſiones, ſed & nomen ab Eccleſia expellere ſtudebat; aſſerens eam quo tempore Chriſtum in ſe habuit, honorandam fuiſſe; ex quo autem illum peperit, nihil diſtuliſſe à reliquis fœminis. Idque impiiſſimus homo cõfirmare conabatur exemplo marſupii; quod cum aurum in ſe contineret, pretioſum eſſet; cum vero vacuum, vile eſſet. Quas & hodie blaſphemias plerique Nouatores amplectuntur, habituri & ipſi abſque dubio partem cum Copronymo in inferno, niſi dignis pœnitentiæ lacrymis portentoſa ſua dogmata diluant.

c *Ap. Sur. 3 April.*

BLASPHEMIÆ HORRENDÆ IN S. DEI GENITRICEM.

IESV CHRISTI An. 768.

STEPHANI IV. An. 1.

CONST. COPRON. An. 28.

I. Pseudo-papa expulsus.

Anno Chriſti ſeptingenteſimo ſexageſimo octauo, Indictione ſexta, in fine menſis Iulii Romæ Chriſtophorus Primicerius, ac Sergius Sacellarius ipſius filius, zelo fidei collecta militum manu in Vrbem ingreſſi, Totonem Conſtantini Pſeudopapæ fratrem occiderunt, ipſum vero Conſtantinum expulerunt, poſtquam ſacrilege ſediſſet annum vnum & menſem vnum. Cum autem in locum eius, nonnulli contra ius faſque ſubrogaſſent *Philippum* quendam presbyterum ac monachum; iſto quoque eiuſdem Chriſtophori opera mox in monaſterium remiſſo, tandem communi totius Cleri, Optimatum, ac Populi conſenſu legitimus creatus eſt Pontifex STEPHANVS huius nominis Quartus (quem Anaſtaſius, aliique Tertium dicunt, quod eius nominis Secundum, ob breuitatem Sedis, inter Pontifices non ponant) natione Siculus ex patre Oliuo, presbyter tituli S. Cæciliæ, vir ſtrenuus & diuinis Scripturis eruditus, atque Eccleſiaſticarum traditionum obſeruantiſſimus. Conſtantinus autem à *Concilio* Epiſcoporum & presbyterorum rite depoſitus, & in monaſterium incluſus, inde paulo poſt à militibus, inſcio quidem Stephano, ſed iuſto Dei iudicio, violenter extractus eſt, ac crudeliter excæcatus; eadem pariter pœna, necnon linguæ abſciſſione, aliis quibuſdam affectis qui ipſi adhæſiſſent. Hæc omnia pluribus Anaſtaſius.

Steph. IV. creatur.

II. Episcopi e Gallia accersiti Romam ad Synodum.

Quo etiam auctore conſtat, Stephanum Papam ipſo Sedis ſuæ principio ad Pipinum, eiuſque filios Carolum & Carolomannum, Francorum Reges Chriſtianiſſimos, & Romanorum Patricios, legationem direxiſſe, qua petiit, vt aliquot ex regno ſuo Epiſcopos eruditos, & ſanctorum Canonum peritos, Romam mitterent, ad Synodum illic agendam pro reſtauratione Eccleſiaſticæ diſciplinæ, quam Conſtantinus Pſeudopapa peruertiſſet: Legatos vero cum in Gallias aduenissent, reperto Pipino mortuo, cauſam ſuæ legationis Carolo & Carolomanno expoſuiſſe, ac ſecum in Italiam ex Galliis duxiſſe duodecim ſelectiſſimos Epiſcopos, doctrina ac pietate præſtantiſſimos. Sed de Synodo dicetur anno ſequenti.

III. De obitu Pipini. ... Caroli. ...

Ex eo vero quod Pipini obitum Anaſtaſius hoc anno ponit, redargui poſſe videntur qui ante vel poſt eum deceſſiſſe tradunt. De die porro, alii ſcribunt *a* octauo Idus Auguſti eſſe defunctum, alii *b* octauo vel nono Calendas Octobris. Illud quidem certum, annos CAROLI MAGNI, eiuſdem Pipini filii, numerari cœptos eſſe à ſeptimo Idus Octobris huius anni, quando videlicet ipſe coronatus eſt Nouiomi, & Carolomannus ipſius frater Sueſſione. Cæterum Pipinus cum ægrotare cœpiſſet, ad proximum ſe parans obitum, orationis cauſa inuiſit ſepulchrum S. Martini Turonis; inde reuerſus Pariſios, ad S. Dionyſium reddidit Deo ſpiritum, vbi & ſepultus eſt; cum regnaſſet à tempore quo à Stephano Papa Tertio coronatus eſt, annos quatuordecim, ab vnctione vero per Bonifacium Moguntinum exhibita, annos (vt *c* numerant) quindecim, menſes quatuor, & dies viginti: etſi perperam Ado Viennenſis tribuat regno eius annos decem & octo. Qui quidem cum ob præſtantiam rei militaris, qua ſæpe hoſtes ingenti gloria ſuperauit, tum ob inſitum eius animo religionis cultum, ac munificentiam qua cum omnes tum præſertim proſecutus eſt Romanam Eccleſiam, immortalem peperit ſibi apud homines laudem, & æternam apud Deum gloriam.

IESV CHRISTI An. 769.

STEPHANI IV. An. 2.

CONST. COPRON. An. 29.

I. Concil. Rom.

Anno Chriſti ſeptingenteſimo ſexageſimo nono, Indictione ſeptima, menſe Aprilis, celebratum eſt *Romæ* CONCILIVM à Stephano Papa in Baſilica Saluatoris iuxta Lateranenſe palatium; cui interfuerunt duodecim Epiſcopi ſelectiſſimi è Galliis accerſiti anno ſuperiori, & alii plures Tuſciæ, Campaniæque, atque aliarum Italiæ prouinciarum Antiſtites. Cuius licet Acta non extent, tamen loco ipſorum ſuppetunt quæ apud Anaſtaſium in Stephano de iis habentur ſcripta. Ex quibus illud primo conſtat, eius celebrandi eam cauſam magni momenti præceſſiſſe, vt corrigeretur impudens factum à Conſtantino Pſeudopontifice perpetratum, cum ille inuaſor Apoſtolicæ Sedis, ex laico vno momento tanquam in ſcena prodiit factus Pontifex. Damnauit itaque S. Synodus eundem Sedis Apoſtolicæ inuaſorem, in medium coſeſſus, licet excæcatum, productum, eundemque, quod poſt ſemel agnitum reatum, excuſationem prætenderet exemplo quorundam aliorum, qui ex laicis repente Epiſcopi conſecrati fuiſſent, alapis eius ceruicem cædere; & extra illam eccleſiam eiicere fecit: & ne impoſterum talia præſumerent laici, nec ex alio ordine, niſi qui per diſtinctos gradus diaconus vel presbyter Cardinalis effectus eſſet, Pōtifex creari poſſet, canone ſancito decreuit. Acta quoq; Conciliabuli, in quo eiuſdem Conſtantini electio fuerat approbata, combuſta ſunt (inquit Anaſtaſius) in medio presbyterii ipſius Eccleſiæ (perperam enim apud Marianum Scotum ex vitioſo textu legitur, ipſos ſacerdotes, atque etiam Conſtantinum, tunc fuiſſe combuſtos:) qui vero ab eodem Conſtantino fuerant ordinati, tam Epiſcopi, quam presbyteri atque diaconi, in priſtinum gradum redacti ſunt: ſtatutumque, vt omnia quæ idem in Eccleſiaſticis ſacramentis ac diuino cultu egiſſet irrita eſſent, præter Baptiſmū, & Cōfirmationē.

Damnatio Constantini Pseudopapæ.

II. Cōcilia b. Constantin. adversus Imag. damnatum. a c. 12. ad. 16.

Ad poſtremum, quæcumque aduerſus ſacras Imagines in pſeudoſynodo Cōſtantinopolitana decreta fuiſſent, ea ſanctam iſtam Synodum anathemati ſubieciſſe, ſed & approbaſſe epiſtolam Synodalem trium Patriarcharum Orientalium, ad Paulum Papam ſcriptam pro cultu earundem ſacrarum Imaginum; conſtat ex eiuſdem Romanæ Synodi fragmentis, quæ reperiuntur in tractatione *a* Hadriani Papæ ad Carolum Magnum de Imaginibus. In quibus pariter cum mentio fiat egregię ab Epiſcopis Gallicanis in eadem Synodo nauatæ pro ſacris Imaginibus operæ; hinc plane intelligere potes, quid de iiſdem ſacris Imaginibus in Concilio Gentiliaco prope Pariſios haud pridem ſit decretum. Rurſumq; ſiue in hoc Concilio, ſiue ſeorſum, & illud ab eodem Pontifice ſtatutum reperitur apud eundem Anaſtaſium, vt omni die Dominico à ſeptem Epiſcopis Cardinalibus hebdomadariis, Miſſarum ſolemnia ſuper altare B. Petri celebrarentur. Hicque prima mentio de SEPTEM EPISCOPIS CARDINALIBVS reperitur; illis ſcilicet qui proximos Vrbi habentes Epiſcopatus, aſſiſterent Pontifici, eidem S.R.E. annexi cardini; de quibus inferius ſæpe dicendum.

Septem Episcopi Cardinales.

III.

Paucis vero menſibus poſt hanc Synodum defuncto Sergio Rauennate Epiſcopo, Longobardorū potentia Michael eiuſdem Eccleſiæ Scriniarius, nullo ſacerdotali fungens honore, intruſus eſt: ad quem dimouendū Stephano Papæ fuit plurimum laborandum hoc & ſequenti anno; donec Francorum Regum Legatis adhibitis, idem Michael expulſus eſt, & Romam vinctus miſſus: Leo vero Archidiaconus legitime à Rauennatibus electus, Archiepiſcopus eſt conſecratus. Hæc ex Anaſtaſio.

IV. b Chron & Pith. edit. an. 771. c Sig... Ch...

Hoc item anno Hunaldum Aquitaniæ Ducem rebellantem, Carolus & Carolomannus fratres, Francorum Reges ſuperatum ceperunt *b*; eundemque poſt biennium pœnitentiam ſimulantem, dimiſerunt Romam quaſi ibi perſeueraturum: quem non diu poſt deficientem ad Longobardos ibi lapidibus obrutum male periiſſe affirmant *c*.

IESV CHRISTI AN. 770.

STEPHAN. IV. AN. 3.

CONST. COPRON. AN. 30.

I. DESIDER. LONGOB. REX DIRE INFESTAT ECCL. RO.

ANno Chriſti ſeptingenteſimo ſeptuageſimo, Indictione octaua, Romana Eccleſia vexatione Deſiderii Longobardorum Regis dire fuit exagitata. Cum enim Chriſtophorus & Sergius, qui à Conſtantini Pſeudopapæ tyrannide eandem Eccleſiam ſtrenue vendicauerant, rurſum pro ea apud Deſiderium indeſinenter agerent, vt ei priſtina iura ab eodem Rege vſurpata reſtitueret: ea de re aduerſus eos indignatus Deſiderius, conſilio cum Paulo Afiarta cubiculario Stephani Papæ inito, ad Vrbem fraudulenter cum exercitu properans, eundem Pontificem in colloquium foras euocatum, intra eccleſiam B. Petri incluſit; & Chriſtophorum ac Sergium tentos, contra fidem datam excæcauit: quo ex dolore Chriſtophorus intra triduum mortuus eſt; Sergius autem in monaſterium Cliui Scauri intruſus, atque inde in Cellarium Lateranenſe deductus, aliquo tempore vixit; de cuius obitu ſuo loco dicendum. Hæc fuſius Anaſtaſius in Stephano, & Hadriano ipſius ſucceſſore.

II. a *Aim. lib. 4. c. 68. Egin. in Vit. Carol. Mag. & alii.* BERTA FILIA DESIDERII IVNCTA CAROLO. b *Rec. Baro. Ann. Tom. IX. hoc an. extatque Tom. III. Concil.*

Habent quoque Annales *a* Francorum, hoc anno contigiſſe connubium inter Carolum Regem cognométo Magnum, & Bertam filiam prædicti Deſiderii, opera Bertrudæ Caroli matris. Quod cum intellexiſſet Stephanus Papa, ſcripta ad ipſum Carolum, eiuſque fratrem Carolomannum, efficaciſſimis verbis epiſtolà *b*, (quam prius antiquo ritu, in confeſſione B. Petri poſuit, & ſacrificium Deo ſuper eam obtulit) ne id fieret, interminatione excommunicationis admonuit, tum quia iam iidem ab eorum patre aliis nobiliſſimarum fœminarum Francarum nuptiis obligati eſſent, tú etiam ne præclara (vt ait) Francorum gens, quæ ſuper omnes gentes enitet, perfida ac fœtentiſſima Longobardorum gente pollueretur, è qua leproſorum genus originem duceret. Cæterum cum Stephanus iiſdem ſuis literis nonniſi de vna filia Deſiderii Regis mentionem habeat; eas tamen plures fuiſſe, & ex eis alteram Carolo, alteram Carolomanno nuptam eſſe, veteres Annales tradunt.

III. CONCIL. WORMAT. c *Capitul. Franc lib. 6. c. 285. & 286.*

Hoc inſuper anno in Annalibus Francorum ponitur habitum ab eodem Carolo Magno CONCILIVM in *VVormatia* ciuitate; in quo poſt dignam fidei confeſſioné, octoginta canones ſubiiciuntur. Sed & in *c* Capitularibus Regum Francorum, illud tunc memoria dignum reperitur enixe poſtulatum à populis, & ab eodem Rege decretum, vt poſthac dum aliquod bellum gereretur, Epiſcopi minime cum militibus pergerent, nec præliis intereſſent vulneribus obnoxii, ſed in ſuis Eccleſiis reſidentes, Miſſas celebrarent, ac preces ad Deum pro exercituum incolumitate funderent, & eleemoſynas facerent; ac paucos tantummodo ſacerdotes, eoſdemque pietate & doctrina conſpicuos, cum exercitibus mitterent ad benedictionem dandam, & periclitantium reconciliationem faciendam: cæterum iura, reſque Eccleſiaſticæ intactæ permanerent, nec fas eſſet aliquibus eas auferre. Sequenti autem capite *d* cum iſta ponantur: *Auctoritas Eccleſiaſtica atque canonica docet, non debere abſque ſententia Romani Pontificis Concilia celebrari*: ex iis intelligas, quotquot ſub iiſdem Francorum Regibus celebrata fuere eorum ordinatione Concilia, ea nonniſi aſſenſu Romanorum Pontificum habita eſſe: quod & alias pluribus oſtendimus.

EPISCOPI NE AD BELLA PERGANT.

d *Ibid. c. 287*

IV. AVREL. HISP. REX VIRGINES IN TRIBVTVM DAT SARACENIS.

Hoc eodem anno in Hiſpania perempto Froila Rege per Aurelium ipſius patruum, ſiue (vt alii tradunt) germanum, idem Aurelius regnum inuaſit, Æra (vt Tudenſis ſupputat) octingenteſima octaua; licet alii vndecim tantum annos Froilæ tribuant, defunctumque ponant anno ſeptingenteſimo ſexageſimo octauo. Huius Aurelii tempore etiam ſeruili bello Regnum flagrauit; cuius cauſa, vt ipſe cum Abderrhamano Maurorum Rege fœdus iniret, infamem quoque illam conditionem ſubire non renuit, vt numerum quendam Chriſtianarum virginum, loco tributi quotannis Maurorum Regibus perſolueret. Recenſetque præterea Tudenſis eiuſdem Aurelii aliud periniquum decretum, vt nobiles Hiſpaniæ fœminæ matrimonio iungerentur cum Saracenis.

V. MONACHI IVSSI CONIVNGI CVM MONIALIBVS.

Quo item anno, Copronymi Imperii trigeſimo, Epheſi Præfectus ipſius omnes monachos & virgines Deo dicatas in campum educens, edixit, vt illico ipſi inter ſe matrimonio iungerentur: renuentes autem (quorum maximus fuit numerus) priuatos luminibus in exilium relegauit. Hæc Theophanes.

IESV CHRISTI AN. 771.

STEPHAN. IV. AN. 4.

CONST. COPRON. AN. 31.

I. PERSECVTIO RECRVDESCIT IN MONACHOS.

ANno Domini ſeptingenteſimo ſeptuageſimo primo, Indictione nona, Imperii Conſtantini trigeſimo primo, recrudeſcente ipſius aduerſus monachos perſecutione, per Præfectum Thraciæ cuncta eiuſdem prouinciæ monaſteria tam virorum quam fœminarum, vaſa ſacra, libros, pecora, omnia deniq; ipſorum bona vendidit; cunctaque ſcripta quibus Vitæ monachorum continerentur combuſſit: ſed & venerandas Reliquias vel igni tradidit, vel abſcondit: ipſos denique monachos partim interfecit, partim excæcatos, aut facie crematos (gaudebat enim maxime huiuſmodi tormento, vt iis qui prolixam barbam geſtarent, eam pice, cerave, aut oleo perungeret, ignemque admoueret) in exilium expulit. Quem & alii Præſides in aliis prouinciis imitati ſunt. Hæc ex Theophane.

II. a *Annal. Franc. Egin. in Vit. Carol. Aim. lib. 4. c. 68. 69.* CAROL. MAG. REPVDIAT BERTAM. b *Rec. Baro. Tom. IX. an. 786.*

Hoc item anno, vt habent Francicarũ rerum ſcriptores *a*, Carolus Magnus Rex quam ſuperiori anno hortatu matris vxorem duxerat Bertam filiam Deſiderii Regis Longobardorum repudians, patri remiſit; & Hildegardem de gente Sueuorum præcipuę nobilitatis ac pietatis fœminam, in matrimonium accepit. Verum ex epitaphio *b* ſepulturæ Hildegardis, quod extat in monaſterio S. Arnulphi vrbis Metenſis, putaturque eſſe compoſitum ab Albino ſiue Alcuino, conſtat eam non nuptam eſſe Carolo, niſi poſtquam ipſe Italia potitus eſt cum Vrbe Roma; ſicque eius connubium non ante annum Chriſti ſeptingenteſimum ſeptuageſimum quartum contingere potuiſſe.

III. CAVSÆ REPVDII BERTÆ. c [De hac voce, vide quæ dixi ad an. 254. num. IX. Eſt enim Clinica, idem quod morboſa, ac velut lectualis.]

Quod autem ad diuortium cum Berta ſpectat; eius quidem hanc monachus Sangallenſis in duobus libris Rerum geſtarum Caroli Magni cauſam affert, quod Berta eſſet clinica *c*, & ad propagandam prolem inhabilis; ideoque iudicio Epiſcoporum eam relictam ab illo eſſe velut mortuam. Porro vt iſta Epiſcopi illi decreuerint, hæc oportuit concurriſſe, nimirum, quod reddita eſſet ex morbo penitus impotens ad concubitum, & hoc impedimentum iam fuiſſet ante contractum matrimonium. Ita quidem ex ſententia Iuris Canonici Conſultorum: quæ obſeruata tunc eſſe, licet de ſanctiſſimis Epiſcopis & de Rege Chriſtianiſſimo opinari. Niſi etiam dixerimus, cauſam diuortii eá interceſſiſſe, quod Stephanus Papa (vt vidimus) ſub anathemate monuiſſet, ne Carolus cum ea matrimonio iungeretur, eo quod iam aliis legitimis nuptiis à patre copulatus fuiſſet. Porro quod huiuſmodi cauſæ non omnibus paterent, nonnulli pii viri haud leue paſſi ſunt ſcádalum, cum ſic repudiatam vnam, & aliam ductam viderunt à Carolo, contradicentibus Eccleſiaſticis legibus: inter quos *Adelhardus* ipſius Caroli conſobrinus, ea occaſione ſe ab eiuſdem palatio abdicauit, ac monaſticum inſtitutum amplectens mira claruit ſanctitate: cuius res geſtas *d* deſcripſit Paſchaſius Ratbertus eius temporis auctor.

d *Ext. ap. Sur. 2. Ian.*

IV. CAROLOMANNI OBITVS. a *Annal. Pith. hoc ann. Aim. lib. 4. c. 68.*

Eodem anno Carolomannus eiuſdem Caroli frater, pridie Nonas Decembris, in villa Salmuntiaco ex hac vita migrauit, anno regni ſui poſt patris obitum tertio; ſepultuſque eſt Rhemis. Cuius vxor, filia Deſiderii Regis Longobardorum, cum liberis ex eo ſuſceptis in Italiam ad patrem ſe recepit. Carolus autem *Conuentu* Epiſcoporum atque Optimatum Franciæ in villa *Carboniaco* habito, Regni partem quæ fratris fuerat ſuſcepit. Hæc Francorum Annales *a*.

IESV CHRISTI AN. 772.

HADRIANI AN. 1.

CONST. COPRON. AN. 32.

I.

ANno Chriſti ſeptingenteſimo ſeptuageſimo ſecundo, Indictione decima, nouis turbis Vrbs exagitata eſt, dum factione Pauli Afiartæ Stephani Papæ cubicularii miſer Sergius Secundicerius, qui antea (vt vidimus) eiuſdem Afiartæ opera fuerat excæcatus, è Cellario Lateranenſi vbi ſeruabatur eductus plurimis confoſſus eſt vulneribus. Quod impiū facinus poſtea ſub Hadriano Stephani ſucceſſore punitum eſt, vt diffuſe narrat Anaſtaſius in eius Vita. Hæc enim de nece Sergii geſta ſunt cum Stephanus ægrotaret; qui poſt dies octo defunctus eſt Calendis Februarii, cum ſediſſet annos tres, menſes quinque, dies viginti octo; ſepultuſque eſt ad S. Petrum, vt ait Anaſtaſius. Quod autem ad ſcriptas ab eo Epiſtolas pertinet; in citato ſuperius codice, quinque ab eo ad Francorum Reges de variis rebus ſcriptarum argumenta *a* redduntur. Ex quorum vno conſtat, ipſum per literas à Carolomanno petiiſſe, vt liceret ſibi eſſe Compater & teſtis baptiſmi filii eiuſdem Regis. Quemadmodum & Stephanum Papam Tertium fuiſſe antea Compatrem Pipini Regis, ſuperius vidimus. Sed & Hadrianum fuiſſe item poſtea Compatrem Caroli Magni, teſtatur *b* ipſe in epiſtola ad Imperatores Conſtantinum & Irenem.

STEPH. PP. OBITVS.

a [Recenſet ea Bar. hoc an. integras vero Epiſtolas ipſas edidit poſt ea Greiſe... [illegible] ... alias ... dem ... de quibus infra an. 795. vna cū aliis aliorum Pontif. de quibus sup. ad an. 757. II.]

Cum autem poſt obitum Stephani, Sedes vacaſſet (vt ait Anaſtaſius) diebus octo; die nona menſis Februarii, ſumma omnium concordia, ex Diacono Pontifex creatus eſt HADRIANVS ciuis Romanus, nobiliſſimo genere ortus ex patre Theodoro; vitæ ſanctitate, pauperum cura, zelo fidei, & diſciplinæ Eccleſiaſticæ doctrina, omnibuſque virtutibus præſtantiſſimus. Sub cuius Pontificatus initio, cum Deſiderius Longobardorum Rex fœdifragus pacem per legatos ſuos Hadriano offerre ſimulans, interim occupaſſet multas ex ciuitatibus Romanæ Eccleſiæ, & nec literis, nec legationibus, nec precibus ſæpius ab eodem Hadriano iteratis à cœptis dimoueri potuiſſet, quinimo ſe propediem ad obſidionem Vrbis venturum minaretur; tunc idem Pontifex in extremas redactus anguſtias, legationem maritimo itinere ad Carolum Magnum Francorum Regem Chriſtianiſſimū, & Romanorum Patricium direxit, qua eum rogauit, vt ſicut eius pater Pipinus, ita ipſe ſubueniret Sanctæ Dei Eccleſiæ, & afflictiſſimis Romanorum rebus. Sed quod hæc legatio miſſa fuerit anno ſequenti, agetur de ea ſuo loco. Quæ vero de Longobardorum infeſtationibus ſummatim hic diximus, fuſe tractat Anaſtaſius in Hadriano.

RO. PONT. COMPATRES REGVM FRANC.

b *In act. Nic. Conc. II. act. 2. ex verſ. Anaſt.*

II. HADRIANVS PAPA CREATVR.

II.

Interea vero dum hæc in Italia gererentur, idem Carolus Magnus Saxones rebellantes iterum ſubiugauit, atque idolorum templa deſtruxit: cui rei dum aliquando incumberet, magna ſiti laborans eius exercitus, aqua diuinitus ei ulliente refectus eſt. SYNODVM quoque *VVermatiæ* celebrauit, quæ & Secunda eius nominis eſt dicta: cuius extat in Francorum Capitularibus *c* fragmentum de canonica purgatione ſacerdotum, qui fuiſſent accuſati de criminibus non probatis, per iuramentum facienda. Rurſumque hoc anno à Taſſilone Bauariæ Duce alia celebrata eſt SYNODVS Epiſcoporum in loco qui ab accolis *Dingoluinga* dicebatur; vbi multi ſanciti ſunt *d* canones ad diſciplinam Eccleſiaſticam & politicam pertinentes. Inter quos ille notatione dignus, vt Epiſcopi & Abbates cum de luce migrarent, vnuſquiſque ſuperſtitum pro defuncto, in domo ſua Epiſcopali, vel monaſterio, centum Miſſas ſpeciales, & totidem pſalteria cantare faceret, ipſeque per ſe triginta Miſſas compleret; ſimiliterque pro presbyteris, ſiue monachis, triginta Miſſas, & totidem pſalteria celebrare facerent.

CONCIL. VVORM II. ... Capitul. ... 105. CONCIL. DINGOLVINGENSE.

d *Citat ... Synodi acta, & canon 5. Bar. Tom. X hoc an. accepta à M. Velſero.*

MISSÆ PRO DEFVNCTIS EPISC. ET ABBAT.

IV.

Quod pertinet ad res Orientales; Chriſtiani degentes in Syria ſubditi Regi Saracenorum Habdallæ, perſecutionem paſſi ſunt ob promulgatum ab eodem Rege Hieroſolymis edictum, vt Chriſtiani omnes atque Iudæi inſcriberentur manibus, quo à cæteris dignoſci poſſent. Cuius rei gratia factum eſt, vt plurimi Chriſtiani, quod ignominiam eiuſmodi ſuſtinere nullatenus vellent, relictis bonis ſuis, in Romanorum ſe ditionem transferrent. Iſta hoc anno Theophanes.

HABDALLÆ ... ICTVM IN CHRIST. ET IVD.

IESV CHRISTI AN. 773.

HADRIANI AN. 2.

CONST. COPRON. AN. 33.

I.

ANno Chriſti ſeptingenteſimo ſeptuageſimo tertio, Indictione vndecima, cum (vt dictum eſt) Hadrianus Papa legationem aduerſus Deſiderium Longobardorum Regem, ad Carolum Magnum miſiſſet; ipſe quoque perfidus Deſiderius ſuos pariter Legatos ad eundem Carolum direxit, quibus fraudulenter ſignificaret ſe cuncta quæ ad Sedem Apoſtolicam pertinerent, reddidiſſe: nimirum, vt hac arte eum detineret, ne cum exercitu in Italiam properaret. Interea vero dum, quod vehementiſſime deſiderabat, nullo modo potuiſſet Hadrianum ad ſe allicere, vt ei perſuaderet ab amicitia Caroli diſcedere, ac filios Carolomanni fratris Caroli (quos diximus vna cum eorum matre filia Deſiderii, poſt mortem patris in Italiam remeaſſe) Reges vngere, ſicque capaces reddere paterni Regni, quod Carolus occupauerat; Romam ipſe cum exercitu procedere ſtatuit: ſed accepta in ciuitate Viterbienſi excommunicationis ſententia, per tres Epiſcopos ad eum à Pontifice miſſa, qua eum conſtrictum declarabat, niſi à Romanorum finibus abſtineret; illico idem Rex cum magna reuerentia ad propria confuſus reuerſus eſt. Hæc Anaſtaſius: ex quibus videas, etiam apud impios, auctoritatem excommunicationis à Romano Pontifice latæ.

CONATVS DESIDERII REPRESSI TIMORE EXCOMMVNICATIONIS.

II.

Cæterum Carolus ſuſcepta legatione Hadriani, non ſtatim de inferendo bello conſilium iniit, ſed miſit primo qui explorarent vtrum quæ occupauerat Deſiderius, Apoſtolicæ Sedi, vt ſignificauerat, reddidiſſet. Cum autem nihil ab eo præſtitum agnouiſſet, nec eum per iteratas legationes potuiſſet inducere ad eiuſmodi reſtitutionem, licet offerret de ſuo dare magnam auri ſummam: tunc demum exercitum aduerſus ipſum mouens, eundem diuinitus à cuſtodia faucium montis Cinſii expulſum Papiæ obſedit; ſed & durante obſidione Veronam expugnans, vxorem ibi & filios Carolomanni fratris ſui cepit, multaſque alias ciuitates Longobardorum in poteſtatem ſuam redegit. Hactenus ex Anaſtaſio de rebus huius & ſequentis anni vſque ad Paſchale tempus, quo Carolus Romam profectus eſt. Dum vero idem auctor ait, à tempore cœptæ obſidionis Papienſis vſque ad Caroli aduentum in Vrbem, intercessiſſe ſex menſium ſpatium; plane ſignificat, menſe Octobris contigiſſe ingreſſum eiuſdem in Italiam.

EXPEDITIO CAROLI MAG. CONTRA DESIDER.

III.

In Vita autem ipſius Caroli, annis ſingulis per periodos dierum feſtorum Natalis & Paſchatis diſtincta, poſtquam de hac ipſius expeditione actum eſt, additur hoc ipſo tempore, abſente Carolo, Saxones iterum rebellantes confinia Francorum deuaſtaſſe: ſed dum quandam Chriſtianorum Eccleſiam, quam olim S. Bonifacius martyr conſecrauerat, & per ſpiritum prophetiæ prædixerat nunquam fore igne comburendam, incedere vellent; apparuiſſe duos iuuenes in albis, qui ipſam baſilicam ab igne protexerunt; ipſoſque Saxones diuinitus perterritos, nemine perſequente fugam arripuiſſe. Sicque qui anno ſuperiori, dum idoli templum ſterneretur, aquam inſperatam dedit, hoc anno vim ignis, ne incenderetur ſancta Eccleſia, impediuit; vbique mirabilis Deus in omnibus operibus ſuis.

SAXONES FRVSTRA LABORANT ECCLESIAM INCENDERE.

IESV CHRISTI AN. 774.

HADRIANI AN. 3.

CONST. COPRON. AN. 34.

I. *Carol. Mag. Romam venit.*

ANNO Chriſti ſeptingenteſimo ſeptuageſimo quarto, Indictione duodecima, cum iam per ſex menſes ſtetiſſet Carolus Magnus in obſidione Ticini ciuitatis; adueniēte tempore Paſchali, relicto ibi exercitu, ipſe Romam ad Limina Apoſtolorum ad feſtum celebrandum venire decreuit. Quod audiens Hadrianus Papa, omnes Magiſtratus Vrbis obuiam ei ad triginta milliaria cū ſignis militaribus miſit: cum vero appropinquaſſet ad vnum milliare, direxit vniuerſas ſcholas militiæ, vna cum magiſtris & pueris ramos oliuarum deferentibus, & laudes Regis concinentibus. Cum autem obuiam etiam adueniſſent venerandæ Cruces, ſtatim vbi Chriſtianiſſimus Rex illas cōſpexit, equo deſcendens, pedeſtris ad Eccleſiam S. Petri proceſſit; & perueniēs ad atrium, vbi eum Pontifex cum reliquo Clero operiebatur, omnes gradus ſigillatim deoſculatus eſt; ac demū à Pontifice benigne exceptus, poſt mutuos amplexus, tenuit in inceſſu & ingreſſu eccleſiæ dexteram manum Pontificis, cunctis acclamantibus, *Benedictus qui venit in nomine Domini, &c.* quod quidem accidit in die Sabbati Sancti. Poſtquam vero & reliquas Vrbis eccleſias viſitaſſet, feſtumque ſolenniter celebraſſet; quarta poſt Paſcha die monitus à Pontifice antiquam Eccleſiæ Romanæ factam à Pipino patre exarchatus Rauennatis, aliorumque dominiorum Donationem, nouis diplomatibus, à ſe ſuiſque magnatibus tam Eccleſiaſticis quam ſecularibus ſubſcriptis, confirmauit, & ad eiuſdem conſeruationem ſolemni edito ad Confeſſionem S. Petri iuramento ſeſe ſuoſq; obſtrinxit. Hæc omnia pluribus Anaſtaſius: qui, quod ad Donationis cōfirmationem attinet, in ea eaſdem illas ciuitates atque prouincias nominatim adnumeratas ponit, quas à Pipinio donatas ex Leone Oſtienſi ſuperius retulimus.

Recipitur in eccl. S. Petri.

Donationem patris confirmat.

[Quod audiſti de Carolo dexteram Pontificis tenente; quia id ipſum & de aliis Regibus, & Imperatoribus, factum non ſemel ſimilibus congreſſibus legitur; ne tibi hæc offendiculo ſint, rem nō ita vulgatam refero ex veteri libro Pontificali Eccleſiæ S. Patri in Vaticano, qui aſſeruatur in eius archiuo. Ibi enim dum agitur de cæremonia receptionis Regis coronandi in Imperatorem, & de eius acceſſu ad Pōtificem, qui eum extra eccleſiam operitur, hæc habentur; quæ ipſe ego inde exſcripſi: *Rex accedens ad ſummum Pontificem, reuerenter oſculatur pedes ipſius, & offerens ei aurum quantum placuerit, benigne recipiatur ab eo ad oſculum, & ad amplexum. Qui demum ſurgente, Rex ipſe à parte dextera, & prior Diaconorum à patre ſiniſtra deducant eum vſque ad Eccleſiam, &c.* Expoſui ritum: nec quid amplius addo: quippe hæc pluſquam ſufficiant ad tollendum omnem ſcrupulum.]

II. *Captum Desider. in Gal. ducit.*

Poſt hæc autē reuerſus Carolus Papiam, paucis poſt diebus candē graui iam morbo preſſam, vna cum ipſo Rege Deſiderio in deditionem accepit. Sicque Eccleſia Romana in libertatem priſtinam pleniſſime reſtituta amplioribuſque dilatata finibus; ipſe quoque Carolus vniuerſo Longobardorum Regno potitus eſt: vbi relictis Francorum militum præſidiis, Deſiderium vna cum eius coniuge ſecum in Franciam duxit. Hæc pariter Anaſtaſius. De filio autem Deſiderij Aldagiſo tradunt Annales Francorum, ipſum fuga lapſum Conſtantinopolim petiiſſe: habetque Theophanes, eum ſequenti anno illuc perueniſſe; & ab Imperatore benigne exceptum, Patriciatus dignitate donatum eſſe.

III. *De commentitio concilio, quod Romæ habitum aſſeritur.*

Sed quod Sigebertus in Chronico ſcribit, Carolum Papia capta rediiſſe Romam, & in Synodo centum quinquagintatrium Epiſcoporum & Abbatum, ab Hadriano Papa celebrata, datum ei fuiſſe ius eligendi Romanum Pontificem, & vt Archiepiſcopi atque Epiſcopi per ſingulos prouincias ab eo inueſtituras acciperent; hæc cum ab ipſo non niſi poſt annos trecentos triginta octo ſcripta fuerint, nempe anno Domini milleſimo centeſimo duodecimo, nullo penitus antiquioris æui auctore conſcio, ne ipſis quidem qui Vitam Caroli, vel qui per annos ſingulos res ab eo geſtas, omneſque habitos Conuentus quam diligentiſſime ſcriptis tradiderunt; iure creditur, hanc impoſturam eo temporeadornatam eſſe in gratiam Henrici Imperatoris ſchiſmatici, cuius & partes totis viribus Sigebertus fouit. Nam quod poſt captam Papiam non Romam venerit iterum Carolus, ſed quam celeriter in Galliam redierit, vt aduerſus rebellantes Saxones expeditionem pararet, omnes auctores affirmant. Immo & Einhardus, ſiue Eginhardus, qui ipſi Carolo fuit à ſecretis, eiuſque lateri ſemper inhæſit, ac Vitam eiuſdem ſcripſit; expreſſe affirmat eum nonniſi quater Romam ſe contuliſſe; primo hoc anno in expeditione aduerſus Longobardos, ſecundo ſoluendi voti cauſa anno ſeptingenteſimo octogeſimo, tertio aduerſus Ducem Beneuentanum anno ſeptingenteſimo octogeſimo ſexto, quarto ad reſtituendum Leonem Papam anno octingenteſimo, quando & creatus eſt Imperator. Vbi ergo quintus à Sigeberto confictus, nuſquā alibi aſſertus, eiuſdē Caroli in Vrbem aduētus?

IV.

Accidit tamen, vt nullo de impoſtura habito diligentiori examine, creditum fuerit verum eſſe, quod ab eo fuiſſet quam mendaciſſime affirmatum. Vt non ad hæc refellenda ſe conuerterint pii Eccleſiaſtici tractatores, ſed laborarint vt oſtenderent, iſta ab Hadriano conceſſa Carolo, fuiſſe poſtea reuocata: ex quorum numero fuit Gratianus, qui nimis credulus eandem Sigeberti impoſturam totidem verbis exſcripſit *a*; aliamque inſuper addidit huic parem, æque à ſchiſmaticis confictam Leonis Octaui nomine in gratiam Ottonis Imperatoris. Ceterum nec ipſum nomen *Inueſtituræ* ea ſignificatione, vel vſus eius per annuli collationem (vt tradunt) & baculi, apud aliquem eius temporis ſcriptorem reperitur: & quod ad Pontificis electionem pertinet, repugnant his praxis & leges aliorum poſt Carolum Imperatorem, de quibus inferius ſuis locis: ac denique tantum abeſt vt Carolus ſibi arrogare voluerit electiones Epiſcoporum, vt potius ſuo promulgato decreto *b* eas ſtatuerit eſſe liberas, atque ex ſacrorum canonum præſcripto decerni. Sed de his modo hactenus.

a Diſt. 63. c. Hadrian. 22. & cap ſeq.

b Cap. li. 1. cap. 84. & diſt. 63. c. ſacror. canon.

[Poſt obitum Illuſtriſſimi Cardinalis BARONII, *Melchior Goldaſtus* Caluiniſta edidit *Rationale* (vt vocat) *Conſtitutionum Imperialium*: vbi profeſſus ſe Rom. Imperii iura aduerſus Baronii Annales elenchos præſcribere; Caluiniſtice (vt nihil aliud dicam) rem agens, modeſtiſſimum atque ſinceriſſimum hiſtoriæ tractatorem miſere proſcidit. Sed mox prodiit ex aduerſo fortiſſimus veritatis defenſor, *Iacobus* GRETSERVS *Societatis* IESV *Theologus*; qui apologiam pro Illuſtriſſ. Cardinale ſuſcipiens, cunctas Goldaſti argumentationes diſſipauit; cumque nihilominus ille irrationabiliorem *Replicationem* edidiſſet, eidem rurſum alia edita Defenſione os Gretſerus obturauit. Quare quæ pro ſchiſmatico Sigeberto hæreticus Caluiniſta de hac controuerſia procaciter effutiit, tu (ſi libet) vide ab eodem clariſſimæ Societatis nobili Profeſſore egregie diſcuſſa atque diſiecta. Apol Baron. cap 1. & contra Replicat. lib. cap. 1. & 2. Sicut & de aliis præcipuis eiuſmodi Goldaſti criminationibus, adnotabitur inferius ſuis locis.]

V.

Porro inter captiuos Lōgobardos, quos vna cum eorum Rege Deſiderio Carolus duxit in Gallias, fuit *Paulus Diaconus* Aquileienſis, ille qui Res geſtas ſuorum Longobardorum ſcriptis tradidit, eratque Deſiderio à ſecretis. Qui quidem (vt ſcribit Leo *c* Oſtienſis) Regi Carolo pro ſua prudentia carus admodum & familiaris factus, cum poſtea accuſatus ab inuidis apud eundem Regem, quod ex affectu Deſiderij inſidias ei pararet; eaque an vera eſſent interrogatus à Rege, conſtanter reſpōdiſſet ſe in fide domini ſui quoad viueret perſeueraturum: ea de cauſa iuſſit primo Rex ei manus abſcindi, ſed mox conſiderata ipſius ſcribendi peritia, & hiſtoriæ cognitione, mutata ſententia eundem dumtaxat in inſulam deportauit. Vnde ipſe confugiens ad Adelpergam Deſiderij filiam, Arichiſis Ducis Beneuentani vxorem, eius precib. Hiſtoriæ Eutropij duos libros adiecit de iis quæ accidiſſent à tempore Iuliani Apoſtatæ vſque ad Iuſtinianum Imperatorem: ſed & vniuerſas fere annalis compuri lectiunculas rithmo compoſuit. Defuncto autem Arichiſe, ſumpto monaſtico habitu in monaſterio Caſſinenſi conſenuit, & longæuus ætate in Domino quieuit: cum antea rogatus ab Abbate ac Fratribus, expoſitionem Regulæ S. Benedicti edidiſſet, hymnoſque de ſingulis eius miraculis cōpoſuiſſet: quo etiam tempore literas verſibus ſcriptas ad Carolum Magnum remiſit, cum ille prius ei de ingreſſu monaſterii pariter metro gratulatus eſſet. Hæc ſummatim de Paulo ex Leone. Scribunt inſuper Sigebertus *d* & Trithemius, eundem Paulum iuſſu Caroli Magni ex

c Leo Oſt. Chron. Caſſin. lib. 1. c. 17.

Quæ inter Carolum Mag. et Paulum diac. interceſſerint.

Pauli diac. lucubrationes.

d Sigeb. in Chron. an. 807.

ex Patribus collegiſſe atque ordinaſſe Hiſtorias & Lectiones per totum annum ſingulis feſtiuitatibus Sanctorum cōgruentes. Sane quidem in ſæculo tam rudi, ipſe claruit inter primos.

IESV CHRISTI AN. 775.

HADRIANI AN. 4.

CONST. COPRON. AN. 35.

I. COPRONYMI IMP. MISERANDVS EXITVS.

ANNO Chriſti ſeptingenteſimo ſeptuageſimo quinto, Indictione decimatertia, impiiſſimus Conſtantinus Imp. in expeditione aduerſus Bulgaros conſtitutus, diuinitus eſt in cruribus plaga percuſſus, quæ à Græcis ἄνθραξ appellatur: vnde febre validiſſima correptus, nauigio delatus in caſtellum Strongylum, ibi animæ & corporis (inquit Cedrenus) mortem obiit, vociferans *ſe adhuc viuentem inextinguibili igni traditum propter* MARIAM, *iubenſque eam exinde honorari tanquam ſanctam Virginem, ac vere Deiparam.* Teſtantur iſta pariter reliqui omnes Græci auctores: conſtatque ex Theophane, ipſum obiiſſe die decimaquarta menſis Septēbris, cum regnaſſet poſt mortem patris, annos triginta quatuor, menſes duos, dies viginti ſex.

II. COGNOMINA, ET IMPIETATES.

Porro ſiquis ex ſectis quibus communicauit, eius nomina addiſcere velit; ex iis quæ ſuperius dicta ſunt, Iudæum ipſum iure vocabit, Neſtorianum & Manichæum: præter nomina *Iconomachi, Copronymi* & *Caballini*; quorum primum ſortitus eſt ex ſecta, ſecundum ex ſtercore quo infans conſperſit ſacroſanctum lauacrum, tertium è ſtercore caballorum aliorumque eiuſmodi animalium, cuius odore tale monſtrum adeo delectatum ferunt, vt & eo ſe illiniret, & ſuos aulicos id ipſum facere iuberet. Hoc enim & Theophanes, & Theoſterictus *a* huius temporis ſcriptores affirmant: ex quibus rideas Glycam, dum Caballinum à Cabala ciuitate refert denominatum. Quid enim Conſtantino cum Cabala, nato ipſi & educato Conſtantinopoli? Quem & præterea magicis maleficiis, & luxuriis, ac dæmonum inuocationibus & ſacrificiis deditiſſimum fuiſſe, teſtes ſunt idē Theophanes, & auctor Rerum geſtarum S. Stephani Auxentiani martyris. Tanto igitur iam glorientur Nouatores anteſignano; qui quidem dum in ſe latam ſententiam perpetuæ damnationis moriens expreſſit, eandem vtique eius ſectarios accepturos fore ſignificauit. Ceterum quod præter perſonam Imperatoris, ageret pariter Theologum & doctorem Eccleſiæ, reliquit etiam ſcriptorum aliqua monumenta: meminit enim de tredecim ipſius orationibus Theoſterictus, quas & ſe legiſſe teſtatur, & nullam in eis de Sanctorum interceſſione mentionem reperiſſe. Sepultus eſt autem in templo Sanctorum Apoſtolorum Conſtantinopoli, nactus quam non meruerat ſepulturam: qua penitus indignus cum eſſet, iuſto Dei iudicio poſtmodum effoſſus, eius oſſa publice in foro cremata ſunt.

a Theoſter. in Nicet. ap. Sur. 3. April.

SEPVLTVRA, ET EFFOSSIO.

[De effoſſione corporis Copronymi viſum eſt attexere teſtimonium Georgii Hamartati, qui Chronicon compoſuit, quod aſſeruari dicitur in Bibliotheca Bauarica. Ex quo Raderus in Not. ad Vit. S. Ignatii Patr. Conſtantinop. huiuſmodi fragmentum recitat: *Imperator autem Michael* (Theophili Imp filius) *ſubmiſſo fabro Lampar: nomine, Conſtantinum Caballinum arca extrahit, quem integrum inuenit. Sed cum eum ſacco, qui cadauer non capiebat, vellet claudere, inuoluit eum. Parique modo Ioannem Patriarcham* (nequiſſimum ſub eodem Conſtantino Iconoclaſtam) *vna cū omophorio ex tumulo protraxit: quos iuſſu Imperatoris Hyparchus in* [illegible] *conclusit. Die vero Eudorum productos nudauit, magnaque vi deuerberauit, & oſſa eorum in Amaſtriano combuſſit. Arcam vero Copronymi è viridi marmore, & artificio viſendam, ſecuit, & in Palatino Phari templo à ſe condito repoſuit.*]

III. LEO IV. IMP. *

Reliquit poſt ſe plures filios, interque eos LEONEM primogenitum hæredem Imperij, eius nominis Quartum; ſed & filiam nomine *Anthuſam*, à parentis moribus longe diſſimilem; quæ cum noluiſſet patri acquieſcere, cupienti eam viro copulare, poſt mortem patris omnes ſuas facultates partim pauperibus diſtribuens, partem in eccleſiarum & monaſteriorum ædificationem & ornatum, vel etiam captiuorum redemptionem impendens, ſuſcepto monaſtico habitu poſt multos annos feliciter migrauit ad Dominum, egregia ſanctitate conſpicua; vt de ipſa traditur in Menologio Græcorum die decimaſeptima menſis Aprilis. Vbi etiam, vigeſima ſeptima Iulij, fit commemoratio alterius *Anthuſæ*; quæ anachoreticam vitam deligens miraculiſque præſtans, à Copronymo, ob cultum Imaginum, dire percuſſa, cum Imperatrici parere non valenti, duorum filiorum genituram prædixiſſet, non ſolum ab ea tormentis erepta fuit, verum etiam loco matris habita, adeo vt quam peperit filiam, eius nomine Anthuſam appellauerit.

* [Qui & dictus *Porphyrogenitus* eſt, quod in domo Porphyra dicta natus eſſet; de qua Miſcel. lib. 23. Luitpr. lib. 1. c. 2. de Reb Europ. Anna. Comn. l. 7 Alex. cum & alioqui ita etiam dicerentur filii Impp. qui naſcerentur in purpura; vt patet ex Nicet. lib. 5. & aliis, Vid. Buleng. in Imp. Rom. lib. 2 c. 9.]

IV. PIVS APPARERE STVDET.

Leo vero Conſtantini filius ipſo ſui Imperij exordio, quo ſibi conciliaret omnium animos, omnibus morem gerere ſtudens ingentem repertum à patre *b* abſconditum theſaurum liberaliter expendere cœpit, (inquit Theophanes *c*) placuitque tam Optimatibus quam populo. Sed & pius viſus eſt, ſanctæque Dei-Genitricis, & monachorum amicus, adeo vt monachos Metropolitanis ac præcipuis ſedib. præficeret. Quo quidem tempore accidit, vt ipſe *Platonem* ciuem Conſtantinopolitanum, Olympi montis celebrem monachum, in Epiſcopum Nicomedienſem prouehendum curaret; ſed renuit vir ſanctiſſimus, non tamen omittens in humili gradu Apoſtolicum obire munus; prout teſtatur Theodorus monachus Studita, qui hoc eodē vixit tempore, & res ab eo geſtas ſcriptis proſecutus eſt. Ceterum licet talem ſe Leo initio oſtenderit, perſeuerauit tamen hæreticus; & vbi habenas Imperij iam ſecure poſſidere ſibi viſus eſt, rurſum Orthodoxos perſequi aggreſſus eſt, vt quæ dicentur ſuis locis oſtendent.

b Vid. Cedr. in Comp. hoc an.
c Theoph. l. 23.

V. HABDALLÆ REG. SARAC. MORS.

Eodem quoque anno & menſe (inquit Theophanes) quo obiit Conſtantinus, mortuus eſt pariter Habdalla Arabum Rex, cum ambo iſti velut furibundæ beſtiæ diuturnis temporibus ac crudelitatibus humanum genus in Oriente depaſti eſſent. Huic vero ſucceſſit Madi filius eius, & ipſe acerrimus Eccleſiæ perſecutor.

VI. QVIBVS PRÆVIIS AD BELLA PROCEDERET CAR. MAG.

Quod ad res occidentales pertinet, SYNODVM à Carolo Magno in *Duria* habitam, Saxoneſque duobus præliis profligatos eſſe; docent veteres Francorum Annales, ſub Caroli filio Ludouico conſcripti ab eius domeſtico, in quibus ſingula ſingulis redduntur annis. Et quidem plane obſeruatione dignum eſt, quod antequam ad bellum aliquod Carolus proficiſceretur, ad componendum ciuilem ſtatum, & bene diſponendas res Eccleſiaſticas, Conuentum Antiſtitum atque Optimatum conuocare conſueuiſſet: docent omnes Principes Chriſtianos, qua via ſit incedendum, vt maxima quæque intrepide aggredi, fortiter proſequi, & feliciter valeant conſummare. Porro quæ tot Synodis atque Conuentibus Eccleſiaſticorum ſimul atque ſæcularium Principum, ſingulis annis ab eodem Rege celebratis, ſtatuta fuerunt, promiſcue ſimul in librum vnum congeſſit Anſegiſus *d* Abbas Lobienſis: quibus & alia addidit, quæ poſtea à Ludouico Pio, & Lothario Impp. edita ſunt; omnia quatuor libris congeſta.

d In Capit. Reg. Franc.

[Hunc *Anſegiſum* Capitulorum collectorem, ſunt qui confundant cum *Anſegiſo* Archiepiſcopo Senonenſi, qui vixit ſub Carolo Caluo Ludouici filio, ſed perperam: quamuis & hic quoque Abbas ante Epiſcopatum fuerit; verum non Lobienſis, vt ille, (quod monaſterium fuit in Cameracenſi diœceſi) ſed S. Michaelis in Bellovacis.]

VII. ANGLIA ORIENT. VECTIGALIS ECCL. ROM.

Hoc eodem anno Offa Rex Merciorum, ſiue Orientalium Saxonum in Britannia, poſt alia pietatis opera ad expiationem ſuorum delictorum adhibita, Romam veniens Regnum ſuum vectigal fecit Romanæ Eccleſiæ, vt ſingulæ domus nummum argenteum quotannis penderent Eccleſiæ S. Petri. Quod ex veteribus Anglicanæ Eccleſiæ monumentis prodidit Polydorus *e* Virgilius. Idque ipſum iam ante annos triginta quinque feciſſe Inam Occidentalium Saxonum in eadem inſula Regem, ſuperius ex eodem auctore dictum eſt.

e Polyd. Ang. Hiſt. Angel. lib.

VIII. Hoc item anno *f* martyrio coronatus eſt apud Machliniam in Belgio, *S. Rumoldus* Apoſtolicus vir, genere Hibernus: qui à Romano Pontifice Apoſtolatus munere initiatus, Machlinienſem populum ad Chriſtum conuertit.

f Sur. 1. Iul. Molan. Natal. SS. Belg.

IX. Sed & hic eſt annus, qui Æra Hiſpanica notatur octingenteſima decimatertia; qua Tudenſis habet defunctum Aurelium Regem Gallæciæ; ſuffectumque in eius locum Silum, ſiue Silonem, ipſius ſororis filium. Referunt tamen alij in annum ſuperiorem, auctoritate diplomatis donationis factæ cuidam monaſterio Æra octingenteſima duodecima, eiuſdem Regni anno primo. In quo quidem diplomate notat nobilis rerum Hiſpanicarum hiſtoricus *g*, huiuſmodi contentam eſſe execrationem, vt eius donationis violator iubeatur eſſe ANATHEMA MARRANO ET EXCOMMVNICATVS. Vnde (inquit) intelligitur, *Marrani* vocem vulgarem, non à Mauris quaſi Mauriani, vt quidam ſuſpicantur, factam in Italia Friderici Ænobarbi tempore, cum Mauri plurimi fidem Chriſto datam in baptiſmo, ; alſim eiurata quam ſuſceperant religione violarent; ſed potius ex Syriaca voce *Maranatha*, deductam, qua anathematis ignominia, execratioque in diuinis literis continetur. Hæc ipſe. Verum hinc poſtea factum eſt, vt ſicut nomen *Marrano* iure exhorrent Hiſpani, ita & vnde deductum eſt *Maranatha*, ab Apoſtolo *h* introductam in Eccleſiam vocem, & à maioribus frequentatam, in Eccleſiæ cenſuris ſi apponatur, indigne ferant, & contumeliæ loco accipiant. Toleranda ſimplicitas, ſi tamẽ de re potius quam de nomine ſit ſolicita, nec peruicax obuerſetur Eccleſiaſticæ antiquitati.

g Io. Marian. de Reb. Hiſp. l. 7. c. 6. in fin. MARRANI VOX VNDE DERIVETVR.

h 1. Cor. 16.

IESV CHRISTI AN. 776.

HADRIANI AN. 5.

LEON. IV. AN. 1.

I. LEO IMP. CORONAT CONSTANTINVM FILIVM.

ANNO Chriſti ſeptingenteſimo ſeptuageſimo ſexto, Indictione decimaquarta, cum omnes Conſtantinopolitani ciues ex liberalitate Leonis Imp. bene erga ipſum affecti eſſet; idem Aug. in feſtis Paſchalibus, flagitante populo cum Optimatibus, creauit Imperatorem filium ſuum CONSTANTINVM adhuc puerulum, quem Nicetas Patriarcha coronauit: omnes autem tam Senatus, populuſque, quam milites, ſolemni ſe iureiurãdo ſuper lignum S. Crucis obſtrinxerunt, ſcriptoque firmarunt, alios Imperatores non admittendi, præter ipſos Leonem & Conſtantinum, ac ſemen eorum. Paulo vero poſt Nicephorus Cæſar frater Leonis, poſtulatus reus maieſtatis, ignominiæ cauſa tonſus Cherſonam in exilium deportatus eſt. Hæc pluribus Theophanes, qui eis intereſſe potuit.

II. CAROL. MAG. RVRSVM LONGOB. ET SAXONES DEBELLAT.

Quo item anno Carolus Magnus cum audiſſet rebellantem Rotgaudum Ducem Foroiulienſem, regnum ſibi Longobardorum vendicare conari; mira celeritate in Italiam veniens, eundem victum occidit; relictiſque illic Francorum præſidiis, mox in Gallias rediit aduerſus rebellantes pariter Saxones Paganos. Qui cum caſtrum Sigisburgum à Francis defenſum expugnare vellent, quadam die cunctis videntibus, apparentia diuinitus veluti duo ſcuta colore rubeo flammantia & agitantia ſuper eccleſiam illius loci, tantum Saxonibus terrorem incuſſerunt, vt fugam arripientes ſeſe inuicem confoderint. Quod tantum miraculum Carolus *VVormatiæ* audiens; SYNODO ex more habita ad diſponendas res Eccleſiaſticas & politicas, ipſemet in Saxoniam properauit: vbi perterritos Saxones in deditionem accepit; quorum & ingens numerus baptizatus eſt. Hæc Francorum Annales *a* hoc anno geſta referunt.

a Vit. Carol. Mag. An. Franc. & Chron. Regin.

IESV CHRISTI AN. 777.

HADRIANI AN. 6.

LEONIS IV. AN. 2.

I. REX BVLGAR. FACTVS CHRIST.

ANNO Domini ſeptingenteſimo ſeptuageſimo ſeptimo, Indictione decimaquinta, Bulgarorum Rex Telericus, qui aduerſus Copronymum ſæpe pugnauerat, Chriſtianæ religionis amore ſuos deſerens, contulit ſe Conſtantinopolim: vbi baptizatus eſt, & creatus Patricius à Leone Imp. qui inſuper ei conſobrinam vxoris ſuæ in matrimonium collocauit. Hæc Theophanes anno Leonis ſecundo: fueruntque iſtæ primitiæ *Bulgaricæ* gentis, ad Chriſtianam religionem poſtea magna alacritate confluentis.

II. INSIGNE CERTAMEN THEOPHANIS ISACII.

Eodem anno, qui & tertius numeratur ante eiuſdem Leonis obitum, *Theophanes*, idemque dictus *Iſacius*, nobiliſſimus adoleſcens Conſtantinopolitanus, accuſatus à ſocero, qui omnem ſuam ſpem in ipſius prole collocauerat, quod minime liberis procreãdis operam daret, ſed cum vxore vitam monaſticam exerceret domi, bonaque ſua pauperibus largiretur; acriter ab Imperatore correptus, cum minis oculorum effoſſionis niſi à propoſito deſiſteret, miſſus eſt cum munere præclaro Cyzicum, vt rebus publicis vacans obliuiſceretur priuatæ pietatis. Qui iter aggreſſus, cum cogitaret de voluntario exilio; apud Sigrianum à venerando ſene Gregorio prophetiæ gratia præſtante ab hac deliberatione reuocatus eſt, ea ratione quod breui Imperatore & ſocero morituris, facultas illi foret libere petendi monaſterium. Quapropter vna cum ſociis & ſuppellectile ſua conſidens in loco quem nactus eſt, multis protectionis diuinæ ſignis nobilitatus eſt. Hæc ex Theodoro Studita (vt creditur) in eius Vita.

III. CONCIL. PADERBVR.

Hoc pariter anno Carolus Magnus ad ſtabiliendam Eccleſiam nouellam Saxonum, SYNODVM habuit *Paderbornæ*; vbi Saxones baptizati iuramento firmauere, ſe Chriſtianam fidem perpetuo ſeruaturos, alioqui paſſuros ob pœnam omnium ſuorum bonorum diſpendium. Hæc Acta Caroli, Vetus Chronicon, Annales Francorum, & Regino tradunt. Adduntque, excepiſſe Carolum in eodem Conuentu, ab Hiſpania venientes tres Principes Saracenorum. Etenim bello ciuili Saracenis inter ſe diſſentientibus, qui imperitabat Cæſarauguſtæ ab aliis pulſus, in ipſos Carolum concitauit. Sed eius expeditio contigit anno ſequenti.

IESV CHRISTI AN. 778.

HADRIANI AN. 7.

LEONIS IV. AN. 3.

I. CAROLI MAG. EXPEDITIO IN HISP.

ANNO Chriſti ſeptingenteſimo ſeptuageſimo octauo, Indictione prima, Carolus Magnus exercitum aduerſus Saracenos in Hiſpaniam mouens, ſubegit Nauarram, ac ciuitate Cæſarauguſtana potitus eſt: quod veteres rerum Francicarum Scriptores tradunt. Verum ceſſit exercitui infelix exitus, dum à Vaſconibus in ſaltibus Pyrenæis, vſis locorum opportunitate, exercitus extrema cæſa ſunt: inter quos deſideratos eſſe Eggobardum Regiæ menſæ præpoſitum, & RVTLANDVM, ſiue *Rolandum*, Præfectum Britannici littoris, teſtis eſt Eginhardus in Rebus geſtis Caroli. De qua quidem hiſtoria, vel nimia breuitate ab eo contracta, vel ab aliis ſub nomine Turpini Rhemenſis Archiepiſcopi nimia fabuloſitate producta, nihil præterea eſt tutum aſſerere. Sed quomodo errore lapſi nonnulli res Hiſpanas proſecuti, eiuſmodi cladem retulerint ad tempora Regis Alfonſi Caſti, dicetur ſuo loco.

ROLANDI OBITVS.

II. SAXONES

At cum in ea expeditione eſſet Carolus, fidifragi Saxones ſuaſione Widichindi vnius ex eorum Principibus re-

REBELLANT, ET VINCVNTVR.

bellantes, quæ obuia habuerunt ad Rhenum vſque omnia cæde atque incendio vaſtarunt: ſed non impune. Nam eos Carolus ipſa media hieme per ſuos adortus, in fugam verſos magna ex parte peremit: reliqui vero ſequenti anno poſt aliam acceptam ingentem cladem, iterum ſe eidem Carolo ſubdiderunt. Hæc vetera Francorum Chronica & Annales. Quomodo vero tunc Saxonum & Weſtphalorum quidam Duces pro incenſo S. Swiberti quod in Werda ſitum erat templo diuinitus puniti fuerint, ac nonnulli inde ad pœnitentiam ducti; fuſius enarrat S. Ludgerus primus Monaſterienſis Epiſcopus in Epiſtola *a* ad Xixfridum Traiectenſem ſcripta.

a Ext. in Append. ad Vit. Swib. ap. Sur. 1. Mart.

III. DE S. LVDGERO FRISIOR. APOST.

Qui idem *S. Lugderus*, genere Friſius, Friſiorumque Apoſtolus iure dicendus, hoc ipſo tempore virtutibus pollens, eorum conuerſioni, ac fanorum Gentilium deſtructioni gnauiter operam dabat; vt narratur in Actis *b* Vitæ ipſius à Werdenſibus monachis ſcriptæ. Ex quibus etiam conſtat, ipſum ſub diſciplina S. Gregorij diſcipuli S. Bonifacij Germanorum Apoſtoli educatum, miſſum ab eo in Angliam, aliquot annis operam ibi dediſſe Abbati *Albino Flacco*, ſiue *Alcuino* Eboraci publice ſumma cum laude ſacras literas profitenti: ſed & poſtea ad cœnobium Caſſinenſe peregrinatum eſſe, ibique annis duobus & ſex menſibus apprime monaſticis inſtitutis excultum, eadem propagaſſe in Friſios atque Saxones.

b Ap. Sur. 26. Mart. & Baron. hoc an. & 818. in fin.

IV. DE ALBINO, SIVE ALCVINO, ANGLO.

Quod vero Albinum, cuius meminimus, Bedæ fuiſſe diſcipulum plurimi tradunt; refelluntur tum ex ipſomet Albino, qui ſæpius teſtatur *c* ſe magiſtrum habuiſſe Ecgbertum Archiepiſcopum Eboracenſem, virum eo ſæculo doctiſſimum; tum ex Beda *d*, qui cum de Albino meminit, eum vt æqualem tantum & amicum non vt diſcipulum deſignat; cuius etiam impulſu ſe Hiſtoriam Anglorum ſcribere aggreſſum eſſe profitetur. Sed & quod idem Albinus dicitur etiam Caroli Magni fuiſſe magiſter; id quidem de Mathematicis ſcientiis, vel Philoſophicis conceſſerim: ceterum ſacrarum rerum ſcientia adeo Carolum fuiſſe imbutum, vt magiſtri potius quam diſcipuli locum teneret, docent literæ *e* eiuſdem Albini ad ipſum Carolum, quibus eum conſuluit, quid ſibi velit quod Eccleſia celebrat Septuageſimam, Sexageſimam, Quinquageſimam, ante Quadrageſimam? ad quem ipſe reſpondens, quam doctiſſime propoſitas elucidauit quæſtiones. Plane miraculum videri potuit, hoc rudi ſæculo inueniri Regem, eumque in procinctu continuo poſitum, adeo excultum ſacris literis, vt equidē quem MAGNVM dicunt, iure TER MAXIMVM appellarim, nempe bellica fortitudine, ſcientia, & pietate.

c Alb. Flac. in ep. ad Eadbal. Epiſc. Eborac. ap. auct. vetus de reb. geſt. Angl. poſt Bed. c. 9. & in ep. ad Carol. Mag.
d Beda in præfat. Hiſtor. Angl.
e Ext. in Append. ad Alb. lib. de diu. Offi.

EXCELLENS SCIENTIA CAROLI MAGNI.

V. EIVSDEM SOLICITVDO DE OFFICIIS ECCLES.

Quo nomine eo maiori laude dignus habitus eſt, quod non ſolum ipſe in cultu religionis numeros omnes abſoluit, ſed ceteris auctor fuerit vt ſacri ritus Eccleſiæ quam diligentiſſime ab omnibus ſeruarentur. Legendi enim atque Pſallendi diſciplinam ipſum emendaſſe, cum eſſet vtriuſque admodum peritus, Eginhardus *f* tradit. Quibuſdam vero Archiepiſcopis auctorem fuiſſe, vt Eccleſiaſticorum Veſtimētorum ſignificationem diligenter explanarent, teſtis eſt Amalarius *g* Fortunatus. Quin etiam cum quæ recitarentur in Eccleſiis Martyrologia, ſiue S. Hieronymi, ſiue Bedæ, breuia nimis viderentur; iuſſit *Vſuardum* monachum doctrina præſtantem in his laborare, vt Martyrologium redderet opulentius: eſt namque de his ad Carolum eiuſdem auctoris breuis præfatio. Libros inſuper Albini Flacci de Diuinis Officiis, monitu ipſius Caroli fuiſſe ab eo compoſitos, firma eſt omnium ſententia. Et quæ ad Officia Eccleſiaſtica rite diſponenda, Hadrianus Papa elaborauit (vt Amalarius *h* ait) Antiphonarium atque Reſponſoriale, ea omnia petitione Caroli ab eo edita eſſe pariter exiſtimantur. Sicut & Lectiones ſingulis feſtiuitatibus conuenientes, per Paulum diaconum compilaſſe ſuperius diximus. Feciſſeque & aliam Collectionem ad componendos bonos mores regularium perſonarum, conſtat ex Capitularibus *i* ipſius. Sed & quod præſtat cæteris, eidem debemus ingens opus illud, ab eodem Albino ſiue Alcuino elaboratum, quo totius diuinæ Scripturæ tam veteris quam noui Teſtamenti Vulgata Editio, ab exſcriptoribus miſere vitiata, emendata eſt, eidemque Carolo oblata: cuiuſmodi vetus Bibliorum codex, Alcuini labor, adhuc in Vallicellana Romana Bibliotheca, velut ingens theſaurus aſſeruatur. De aliis vero Caroli lucubrationibus dicetur poſtea commodius.

f Egin. in Vit. Caroli.
g Amal. de diu. Off. li. 1. c. 19.
h Id. de ord. Antiph. in præf. 1. & 2.
i Capitul. Franc. lib. 1. cap. 85.

VI.

Nunc quod ad cetera Alcuini ſcriptorum monumenta; prodierunt *k* nuper ipſius ad diuerſos Epiſtolæ ſexaginta ſeptem, varia doctrina refertæ. Ex quibus memorabilis eſt illa *l*, quam ad Scotos ſcripſit aduerſus zizania illa peſſima, quæ apud illos tunc primum ſeminari cœperant, hoc vero noſtro ſæculo denſa ſegete Boreales omnes pene prouincias occuparunt; quibus affirmaretur illud infauſtum hactenus inauditum oſtentum, Confeſſionem peccatorum non eſſe faciendam ſacerdotibus, ſed ſoli Deo: quæ zizania eadem illa epiſtola idem vir ſanctiſſimus atque doctiſſimus ita præcidit, immo conuulſit radicitus, vt amplius viſa non fuerint nec audita. Sed & Abbatiam Turonenſem S. Martini fuiſſe ei à Carolo Magno traditam, conſtat ex alia eiuſdem *m* ad ipſum Regem epiſtola.

k Ext. ap. Caniſ. Tō. 1. Antiq. Lect.
l Alb. ep. 26.

ALCVINVS NASCENTEM HÆRESIM EXTINXIT.

m Id. ep. 7.

VII.

Ceterum hoc eadem anno Hildegardis Caroli Magni coniux gemellos ei peperit infantes; ſed altero decedente, alter tantum ſuperſtes remanſit, quem *Ludouicum* ipſe vocari voluit *n*.

n Ap. Aim. lib. 5. c. 1.

IESV CHRISTI AN. 779.

HADRIANI AN. 8.

LEON. IV. AN. 4.

I. CAROLI EXPEDITIO IN SAXON.

ANNO Chriſti ſeptingenteſimo ſeptuageſimo nono, Indictione ſecunda, Carolus Magnus, antequam parata expeditione proficiſceretur in Saxones, in *Villa Duria Conuentum Synodicum* ex more habuit. In ipſo autem procinctu, expoſcente Roberto Abbate SS. Vincentij Martyris atque Germani Pariſiorum Epiſcopi, confirmauit *a* quæ illi monaſterio pater Pipinus bona contulerat, aliaque ipſe adiecit. Hoſtes denique aggreſſus, fugientibus illis, incruento bello Saxoniam atque Weſtphaliam debellauit *b*; receptiſq; ab iiſdem obſidibus, ac rebus denuo iuramento firmatis, in Franciam rediit.

a Ap. Aim. ibid.
b Annal. Franc. Regin.

IESV CHRISTI AN. 780.

HADRIANI AN. 9.

CONSTANTINI & IRENES AN. I.

I. EDICTVM MADI REG. SARACEN. IN CHRI.

ANNO Domini ſeptingenteſimo octogeſimo, Indictione tertia, Madi Saracenorum Princeps edictum promulgauit, vt omnes qui ex Iudæis & aliis Infidelibus ad Chriſtianam fidem tranſiiſſent, (quorum ingens erat numerus, ex iis qui ſeruilis conditionis cum eſſent, religionem ſuſceperant Chriſtianam) deſertores efficerentur, alioqui pœnis acerbiſſimis plecterentur: qua de cauſa plurimi vtriuſque ſexus, poſt dira tormenta, glorioſum ſubiere martyrium. In vniuerſa quoque pene Syria eccleſias ſolo æquari iuſſit.

II. LEO IMP. PERSEQVITVR CVLTORES SS. IMAG.

Quo item anno, defuncto Niceta Conſtantinopolitano hæretico Patriarcha, octauo Idus Februarij; inuitus ſubrogatus eſt in locum eius *Paulus*, genere Cyprius, verbo (inquit Theophanes) & actu coruſcans, intus quidem Orthodoxus foris vero communicans cum hęreticis, ob timorem Imperatoris qui iam media hebdomada Ieiuniorum (vt idē auctor ait) occultam malitiam ſuam detegens, Protoſpatharium ſuum, ac præcipuos aulicorum, alioſq; ſacrarum Imaginum cultores, partim ignominia affecerat, partim ſuppliciis grauiſſimis addixerat: initio perſecutionis *a* orto, ex eo quod in puluinari vxoris ſuæ Irenes piiſſimæ feminæ duas Imagines repeꝛiſſet; qua etiam occaſione ipſam repulit, nec vnquam poſtea rem cum illa habuit.

a Cedr. in Comp.

III. DIVINITVS PERCVTITVR.

Sed non diu diſtulit Deus de impio vindictā ſumere: quippe quem hoc ipſo anno menſe Septembri, inchoata iam In-

dictione quarta, cœlitus percuſſum ſuſtulit. Cum enim inſaniens (vt ait Theophanes) circa lapides pretioſos, coronam magnæ eccleſiæ capiti impoſitam portaret; exierunt carbunculi in capite eius, & captus valida febre mortuus eſt, cum regnaſſet annos quinque, minus dies ſex. Tuncque IRENE piiſſima eius vxor, cum filio ſuo CONSTANTINO decem annorum puero, ſuſcepit habenas Imperij: Nicephorum autem Cæſarem regnum affectantem, cum omnibus conſciis in exilium relegauit; alioſque Cæſares ac Nobiliſſimos, fratres videlicet Leonis, ſacerdotes fieri coegit. Sed & Arabes, audita morte Leonis tumultuantes, per ſuos duces coercuit. Atque interea bene proſpiciens Eccleſiæ, libertatem omnibus conceſſit monaſticam vitam amplectendi, & Catholicam religionem profitendi. Sicque miſeratus tandem Deus Eccleſiæ Orientalis, tam diu tamquã dira ſub tribus vltimis Imperatoribus paſſæ, mirabilis in operibus ſuis, per fœminam & puerum compeſcuit impietatem, reſtituit religionem, firmauit Imperium. Quamuis nõ ſimulac Principes Catholici illuxere, impij hæretici dederint manus: ſed eos magnopere reſtitiſſe, conciliabula conuocaſſe, & alia id genus operatos eſſe, ne pietas quæ compreſſa iacuerat, aliquo pacto reſurgeret, ſignificet Theodorus Studita in Rebus geſtis S. Platonis.

IRENE ET CONSTANTINVS IMPERANT.

PIETAS RESTITVTA ECCL. ORIENT.

IV. PROPHETIA ANTIQVA REPERTA.

Addit vero his Theophanes rem admiratione dignam, quam omnes tam Græci quam Latini Hiſtorici æque aſſerunt; nempe hoc ipſo anno, in longis Thraciæ muris, quemdam hominem fodientem inueniſſe arcam lapideam, in caque virum iacetem, & conglutinatas arcæ literas continentes hæc verba; *Chriſtus naſcetur ex Virgine* MARIA. *Credo in eum. Sub Conſtantino & Irene Imperatoribus, ô Sol, iterum me videbis.* Increbuitq; ſermo, vatis alicuis eiuſmodi fuiſſe ſepulchrum, eiuſdemque repertum in eo vaticinium ſcriptum diuinitus reuelatum.

V. Quod ad res Occidentales attinet; hoc eodẽ anno habita à Carolo Magno SYNODO LIPPIÆ in Saxonia, res eius populi, religionemque firmauit. Initoque conſilio proficiſcendi Romam ad Limina Apoſtolorum, acturus gratias de conuerſione Saxonum, ſimulque communicaturus cum Hadriano Pontifice de iis quæ in eadem Synodo ſtatuta eſſent: idem vna cum Regina Hildegarde, autumnali tempore profectus in Italiam, Natalem diem Domini Ticini celebrauit, ſequenti anno celebraturus Paſcha Romæ. Hæc Annales Francorum ſub Caroli filio Ludouico conſcripti. Præ *b* ceteris namque locis ſacris coluiſſe eccleſiam B. Petri, eamque innumeris ac pretioſiſſimis donis locupletaſſe; teſtis eſt inter alios Eginhardus. Eundemque, quod imprimis Petri Apoſtoli auxilio niteretur, omnia proſpera habuiſſe, profeſſus eſt Hadrianus in epiſtola ad Impp. Conſtantinum & Irenem.

b Ap. Baron. an. ſeq. n. 1. & 785. CAROLVS MAG. CVLTOR S. PETRI.

VI. Quamuis autem quæ decreta fuerint in prædicta Lippienſi Synodo, haud certo conſtet: ex aliis tamen diuerſorum ſcriptorum aſſertionibus intelligere poſſumus, actum eſſe de erigendis ſedibus Epiſcopalibus in Saxonia. Hoc namque anno prima iacta eſſe fundamenta Eccleſiæ Oſnaburgenſis in honorem S. Petri Apoſtoli, Crantzius *c* teſtatur. Et in Actis *d* S. Meinulphi Diaconi aſſeritur, hoc pariter anno ab eodem Carolo conſtructam eſſe eccleſiam Paderbornæ. Hæcque ſunt cunabula Eccleſiæ Saxonum, ſæpe Euangelium profitentium, ac deſerentium: qui cum adhuc aliquoties poſt hæc rebellarint, tamen demum armis Caroli in Chriſtiana religione retenti ſunt; penitus abdicato cultu ipſorum idoli nomine *Krodo*, reddentis formam ſenis ſuper piſcem ſtantis, atque rotam vtraque manu tenentis; quem Saturnum eſſe dixere Latini. Factumque eſt, vt cum probe imbuti ſint Euangelio, priſtini erroris pœnitentes, & erubeſcentes, in deteſtationem *e* pudendæ impietatis, vſu loquendi receptum fuerit inter eos, vt in execrationem rei nefandæ ſolerent dicere, *Krodo*. Sed quo tardius, eo propenſius, quam nouerunt veram religionem poſtea excoluere; vſque ad noſtra tempora, quibus eiurata fide hæretici facti ſunt, ab auitis legibus & Eccleſia Catholica alieni, à monacho deſertore & impoſtore ſeducti.

SAXONVM ECCLESIÆ CVNABVLA.

c Crantz. Metrop. lib. 1. c. 2.
d Ap. Sur. 5. Oct.
e Crantz. Hiſt. Saxõ. lib. 2. c. 7.

IESV CHRISTI AN. 781.

HADRIANI AN. 10.

CONSTANT. & IRENES AN. 2. 3.

I. ANNO Chriſti ſeptingenteſimo octogeſimo primo, Indictione quarta, Carolus Magnus Romam vna cum coniuge ac filiis veniens, ibi ſanctum Paſcha celebrauit; & ab Hadriano Papa Pipinum filium baptizari curauit, eundemque ſimul & eius fratrem Ludouicum Reges vnxit, *Pipinum* quidem maiorem natu Longobardorum, *Ludouicum* autem Aquitaniæ. Hæc & alia Annales Francorum. Additque vetus Chronicon à Pithœo editum, eodem tempore multa ſigna apparuiſſe, atque inter alia ſignum CRVCIS in veſtimentis hominum frequentiſſimum viſum eſſe.

CAROLI MAG. ADVENTVS ROMAM.

II. Deſideratur autem in Francorum Annalibus, quod hoc anno Cõſtantini & Irenes ſecundo Theophanes ponit; nimirum direxiſſe Irenem Legatos ad Carolum Magnum, quibus filiam eius peteret vxorem Conſtantino Imperatori: contractiſque ſponſalibus, relictos in Gallia quoſdam Græcos, qui puellam docerent linguam & mores Græcorum. Quam quidem Rotdrudim dictam, eandemque primogenitam fuiſſe Caroli ex Hildegarde, auctor eſt Eginhardus. Quomodo vero ea dimiſſa, aliam poſtea Conſtantinus duxerit, dicetur ſuo loco.

SPONSALIA INTER CONST. IMP. ET FILIAM CAROLI.

III. Hoc pariter anno *a*, occupato in Sicilia exercitu Imperatoris aduerſus Helpidium Præfectum rebellantem, Madi Princeps Saracenorum per iuniorem filium ſuum nomine Aaron (maior enim Moiſes vocabatur) Orientales partes Imperij aggreſſus eſt: cui Irene Auguſta, vt pacem redimeret, præter plurima munera, cenſum annuum pendere promiſit. Helpidius autem tyrannus, ſumpto ſecum theſauro, fugiens in Africam, à Saracenis vt Romanorum Imperator cultus eſt.

a Theoph. lib. 23. IMPER. CENSVM SOLVIT SARACENIS.

IESV CHRISTI AN. 782.

HADRIANI AN. 11.

CONSTANT. & IRENES AN. 3.

I. ANNO Chriſti ſeptingenteſimo octogeſimo ſecundo; Indictione quinta, ab Auguſtis per Stauratium Ducem confectum eſt bellum in Græcia aduerſus Sclauos barbaros qui eam prouinciam cum Peloponneſo occupauerant: iidẽque redditi ſunt tributarii. Hæc Theophanes. Erat tunc in expeditione iſta inter excubitores *Ioannicius* miles, ob egregia facta ſpectatus ipſe quidem: qui Iconoclaſta cum eſſet, apud montem Olympum magno Dei beneficio diuinitus per quendam anachoretam admonitus, hæreſim abdicauit, ac mirifica poſtea claruit ſanctitate; de quo inferius agendum erit. Porro extant res ab eo præclare geſtæ, ab auctore eius temporis fideliter ſcriptæ: ex quibus colligitur, eum hoc anno egiſſe annum ætatis quinquageſimum ſecundum; quippe quem dicat natũ anno decimoquarto Leonis Imp. qui fuit Domini ſeptingenteſimus trigeſimus.

DE IOANNICII CONVERSIONE.

II. Hoc pariter anno Carolus magnus SYNODVM habens *Coloniæ*, Legatos excipit diuerſarum gentium: cumque interea Widichindo vrgente Saxones rebellaſſent, rurſum à Carolo ſunt victi. Verum ne de his totiens faſtidium lectori afferatur, ſemel ex Eginhardo ſciendum eſt, per triginta tres annos bellum Saxonicum perduraſſe; cum ipſi quotannis fere rebellantes, ac Chriſtianam religionem abiurantes, totiens à Francis victi ſunt, & datis obſidibus fidem recipere compulſi: donec factioſis profligatis multa reliquorum millia cum vxoribus & liberis per Gallias & Germaniam diuiſa ſunt. Sicque tandem bellum quieuit, (quod ponunt Annales contigiſſe anno Chriſti octingenteſimo quar-

RES SAXONVM QVEM TANDEM EXITVM HABVERINT. *Ap. Baron. hoc an. & 804.*

to) & qui reſidui fuere abiecto prorſus dæmonum cultu, Chriſtianæ fidei conſtantes adhæſerunt, & vnus cum Francis populus facti ſunt. Ex iiſdem vero Saxonibus Romam quoque directam eſſe coloniam, apud Anaſtaſium leges, datuſque illis ad incolendum locus prope baſilicam S. Petri Apoſtoli, qui ob id nominatus eſt *vicus Saxonum*: vbi nunc eſt celebre Hoſpitale, dictum *S. Spiritus in Saxia a*, pro *Saxonia*. Nec quidem illud hic omittendum, quod Petrus Damiani in epiſtola ad Mainardum Epiſcopum Vrbinatem agens de prælijs Caroli aduerſus Saxones ſæpius iteratis, inter alia refert ex Hiſtoria Lotharingiæ; cum aliquando idem Rex excelſa ſede diſcumberet, pauperes vero quos alebat, ſolo tenus ignobiliter reſiderent; Regem Saxonum, qui tenebatur captiuus, ac Gentilitatis adhuc detinebatur errore, exprobrantem dixiſſe; *Dum veſter Chriſtus ſeſe perhibeat in pauperibus recipi, qua fronte perſuadetis noſtra illi colla ſubmitti, quem vos ita deſpicitis?* his autem Carolum corde compunctum erubiſſe, & ex ore Gentilis hominis Euangelicam prodire ſententiam vehementer expauiſſe.

a *Vid. Not. in Martyr. 10. Nouem.*

b *Ap. Baron. an. 779. in fin.*

SCITA EXPROBRATIO REGIS GENTIL. DE PAUPERIBUS CHR.

III. Sed & hic opportune ingerendum eſt, quod S. Gregorius Papa Septimus in epiſtola c ad Petrum Epiſcopum Albanenſem & G. Principem Salernitanum, ab eo Legatos in Gallias miſſos, ex antiquis monumentis tradit, ipſum Carolum Magnum conſcium ſe ope Apoſtoli Petri tandem indomitos domuiſſe Saxones, obtuliſſe eandem prouinciam B. Petro: inſuperque vnum denarium per ſingulas domos Galliarum annuatim Romanæ Eccleſiæ perſoluendum indixiſſe; ita vt in tribus locis, ſingulis annis colligerentur mille & ducentæ libræ, Apoſtolicæ Sedi offerendæ, videlicet Aquiſgrani, apud Podium S. Mariæ, & apud S. Ægidium; excepto hoc quod vnuſquiſque propria deuotione offerebat. Hæc autem cum dicat Gregorius facta à Carolo iam Imperatore, nonniſi poſt conſummatum bellum Saxonicum contigiſſe putamus.

c *Greg. Sept. 8. epiſt. ult. Ap. Bar. r. n. hic an. & 804.*

SAXONIA OBLATA S. PETRO.

DENARIUS S. PETRI IN GALLIIS.

IESV CHRISTI AN. 783.

HADRIANI AN. 12.

CONSTANT. & IRENES AN. 4.

I. ANNO Chriſti ſeptingenteſimo octogeſimo tertio; Indictione ſexta, Silo Rex Gallæciæ ex hac vita migrauit, anno nimirum octauo (vt Tudenſis ponit) ſui Regni: iamque ſolus regnare cœpit, quem idem viuens in collegam aſſumſerat, *Alfonſus* ſiue Adefonſus, vel Adelfonſus, Froilæ olim Regis filius; qui poſtea cognomento *Caſtus* dictus eſt, quod *a* cum Berta coniuge, ſorore Caroli Magni, continēter vixiſſe dicatur. Porro ei primum pugnandum fuit ciuili bello aduerſus Maurogatum ſuum ipſius patruum; qui potens Maurorum auxilio, (quos fœdo pacto *b* pendendi illis per annos ſingulos centum virgines, quinquaginta ex nobilibus, & ex plebe totidem, ſibi conciliauerat) eundem Alfonſum è regno expulit.

ALFON. CASTUS REGNAT IN HISP.

a *Ap. Bar. an. 791. nu. IX*

b [Simile tributum iam antehac pactū eſſe Aurelium Saracenis, vide nous ſuperius ann. 77 num IV Quod modo Maurogatus confirmauit vel etiam forte auxit: quippe illud Aurelii abſque numero virginum recenſetur.]

II. Sed Adoſinda Regina viro Silone viduata, remittens nuntium ſæculo, monaſticam vitam profeſſa eſt. Quam cū *Elipandus* Archiepiſcopus Toletanus, qui Neſtorianiſmum inſtaurare ſatagebat, ad ſuum errorem pellicere conaretur; ipſa ſpecimen edens prudentiſſimæ feminæ, rem detulit ad Etherium Vxamenſem Epiſcopum, & Beatum presbyterum ſanctitate ac doctrina conſpicuum: qui quidem aduerſus renaſcentem hæreſim fortiter inſurgentes, cum ab Elipando literis correpti eſſent; ipſi contra impiam eatum literarum doctrinam duos libros cōſcripſerunt, qui adhuc extant ſeruati in Archiuo Eccleſiæ Toletanæ: vt fidem facit qui eos legit Ambroſius Morales regius Hiſtoricus, de antiquitatibus Eccleſiaſticis eius prouinciæ optime meritus. Nec tamen his monitus Elipandus correxit errorem; aduerſus quem poſt decem annos ea de cauſa Concilium celebrari contigit, de quo ſuo loco dicendum. De *Beato* vero idem qui ſupra teſtatur auctor, ipſum in Hiſpania coli Sanctum; cuius & ait extare Commentarium egregium in Apocalypſim, ad ipſius ſocium in certamine S. Etherium [illegible] ptum.

ADOSINDÆ REGINÆ PRUDENS FACTUM ADVERSUS ELIPANDUM HÆRET.

IESV CHRISTI AN. 784.

HADRIANI AN. 13.

CONSTANT. & IRENES AN. 5.

I. ANNO Chriſti ſeptingenteſimo octogeſimo quarto, Indictione ſeptima, Paulus Patriarcha Conſtantinopolitanus, hactenus foris habitus hæreticus Iconoclaſta, (licet intus, vt diximus, bene conſcius eſſet veritatis) Calendis Septembris abdicans ſe Epiſcopatu, in monaſterium ſeceſſit ad pœnitentiam de conniuentia cum hæreticis agendam: vbi publice coram ipſis Imperatoribus & primoribus Senatus ad eum accedentibus, communionem hæreticorum deteſtatus, & fidem Catholicam profeſſus, aliosque ad eam, & ad Concilium celebrandum hortatus, paulo poſt ſpiritum Deo reddidit. Cuius confeſſionis occaſione, vtpote hominis qui omnium ſapientiſſimus ſine controuerſia à cunctis haberetur, factum eſt, vt licentia diſputandi aduerſus hæreſim ab Imperatoribus data fuerit, quæ huc vſque prohibita fuerat à Magiſtratibus his laqueis impietatis irretitis. Actumque inſuper ab iiſdem Augg. vt Pauli defuncti ſucceſſor deligeretur Orthodoxus, qui finem tot contentionibus de religione imponeret.

CONFESSIO PAULI EPISC. CONST. IN OBITU.

II. Quod vero haud facile inueniretur, qui ſimul Catholicæ fidei zelo, & auctoritate præſtaret; neceſſitate cogente, votiſque omnium Orthodoxorum conſpirantibus, immo diuino calculo, laicus quidem homo, ſed ſacerdotalibus plane moribus præditus, pietatiſque cultor eximius, electus eſt *Taraſius*, qui erat iiſdem Imperatoribus à Secretis. Verum ipſe omnino electioni ſuæ conſenſum præſtare renuit, quovſq; publicam promiſſionem accepiſſet tum ab ipſis Impp. tum ab vniuerſo populo, de celebrando ſtatim Concilio Oecumenico, per quod hæreſis damnaretur, & anathemate ipſa Conſtantinopolitana Eccleſia ſolueretur. Securus autem ea de re redditus, tunc demum ordinari paſſus eſt: quod accidit hoc ipſo anno octauo Calendas Ianuarij, cœpta iam à menſe Septembri octaua Indictione. Quæ quidem omnia fuſius pertractata habentur tam apud Theophanem, quam in Actis *a* Nicœnæ Synodi Secundæ poſt biennium celebratæ, nec non apud Ignatium monachum in eiuſdem Taraſij Rebus *b* geſtis. Hocque etiam auctore conſtat fuiſſe Taraſium Patricio genere ortum, patre Georgio præfecturam Vrbanam Conſtantinopoli magna gloria adminiſtrante, matre Eucratia dicta æque pietate conſpicua: ipſum vero Taraſium auctum Conſulari dignitate, & ob eruditionem inſignem, morumque egregiam laudem, ad ſecreta curanda adſcitum fuiſſe ab Imperatoribus. Cuius quidem electionem licet per homines, haud tamen ab hominibus, ſed à Deo fuiſſe, ſigna Apoſtolatus quæ poſtea in eo eluxerunt ſignificarunt; atque imprimis quæ in ipſo vita enituit Apoſtolica tam in his quę ad corporis cultum pertinent, quam animæ; necnon in reformandis cleri ſui moribus, & exhibenda pauperibus miſericordia, aliiſque eiuſmodi pietatis & curæ paſtoralis officiis, quæ cunctorum inſpector Ignatius deſcribit.

TARASIUS ELIGITUR EPISCOP. CONST.

a *Conc. Nic. II. Act. 1.*

b *Ap Sur. 25. Febr.*

III. Hoc item anno (vt auctor eſt Theophanes) mortuo Moyſe Saracenorum Rege, qui anno ſuperiori Madi patri ſuo ſucceſſerat, ſubſtitutus eſt in locum eius minor ipſius frater, Aaron nomine, vir bellicoſiſſimus; qui diu regnauit, ſemper infenſiſſimus Chriſtianis, quorum plurimi ſub eo martyrium conſummauere. Vnde illud ſumma admiratione dignum, quod nihilominus propenſiſſimo eſſet animo (vt auctor eſt Eginhardus) in Carolum Magnum Francorum Regem Chriſtianiſſimum; quem ſolum inter omnes totius Orbis Principes, honore ac munificentia ſibi colendum iudicauit, miſſis ad eum frequentibus legationibus, atque egregiis muneribus *c*, & inter alia plurima Elephante, & Horologio admirando opificio elaborato; quorum

AARON REX SARAC. COLIT CAROLUM MAG.

c *De his muneribus Baron. an. 801. XX. & 806. XXXI.*

S. Sepulchrum Christi Carolo Mag. donatum.

etiam meminere reliqui Francorum hiſtorici: vel vſque adeo, vt cum ipſe Carolus Legatos cum donis ad viſitandum ſacroſanctum Domini Sepulchrum miſiſſet, idem Aaron non ſolum quæ peterent agere permiſerit, ſed etiam illum ipſum ſacrum locum vt Caroli poteſtati ſubiiceretur conceſſerit; prout idem teſtatur Eginhardus. Quapropter Rex Chriſtianiſſimus, primus inter Reges Occidentales, legitimus factus eſt dominus ſacroſancti noſtri Redemptoris Sepulchri; pro quo ab impiis iterum vendicando ſumma gloria eius poſteri riuos ſanguinis profudere.

IESV CHRISTI An. 785.

HADRIANI An. 14.

CONSTANT. & IRENES An. 6.

I. Legatio ab Impp. et Episc. Const. ad Hadrian. PP.

Anno Domini ſeptingenteſimo octogeſimo quinto, Indictione octaua, Impp. Conſtantinus & Irene de creatione & conſecratione Taraſij literas ſcripſerunt, Legatumque miſerunt Epiſcopum Leontinum in Sicilia ad Hadrianum Romanum Pontificem: idemque præſtitit Taraſius ipſe, mittens fidei ſuæ Orthodoxæ profeſſionem: vt horum teſtis eſt Theophanes. Extantque apud Anaſtaſium in præambulis Nicæni Concilij literæ Imperatorum ad Hadrianum, quibus petierunt vt ipſe, tamquam verus primus Sacerdos, qui in loco & ſede S. Petri ſederet, Conſtantinopolim ſe conferre dignaretur, ad Synodum Oecumenicam agendam; aut ſaltem mitteret literas ſuas, & homines doctrina præſtantes qui eius loco Synodo intereſſent. Sed literæ Taraſij ad eundem Pontificem non extant: niſi dixerimus eaſdem ad eum miſſas eſſe, quæ in Actis Nicænæ Synodi *a* recitantur datæ ad tres Patriarchas Orientales, quibus fidei ſuæ Orthodoxæ profeſſionem expoſuit, eoſdemque ad Synodum Oecumenicam inuitauit.

a *Conc. Nic. II. Act. 3.*

II. b *Recitatur ex parte in Act. 2. Nic. Conc. II. integra vero habetur ap. Anaſt. in præamb. eiuſdem Conc.*

Hadrianus petit restitui Ecclesiæ Rom. sublata.

Cum igitur hæc accepiſſet Romanus Pontifex, epiſtolam ad Imperatores reſcripſit *b* hoc ipſo anno menſe Octobri, nona iam Indictione inchoata; qua & plurimis ſacræ Scripturæ, atque Sanctorum Patrum tam Græcorum quam Latinorum auctoritatibus, probat venerationem ſacrarum Imaginum; & eoſdem reprehendit, quod contra ſacrorum canonum inſtituta, ſeu ſanctorum Patrum traditionum decreta in ſuis literis *Vniuerſalis* titulum Taraſio tribuiſſent: additque quod qui eum Vniuerſalem nuncuparet, vel aſſenſum tribueret, alienus eſſet à fide Orthodoxa, & Sanctæ Catholicæ & Apoſtolicæ Eccleſiæ Romanæ rebellis. Poſtulat etiam, vt ſi veram & Orthodoxam eiuſdem S. R. E. niterentur amplecti fidem, reſtituerent ei in integrum quæcunque ab Orthodoxis Imperatoribus, ſeu à ceteris Chriſtianis Fidelibus, oblata atque conceſſa eſſent patrimonia S. Petro, pro luminarium concinnationibus, & alimoniis pauperum: itemque vt conſecrationes Epiſcoporum & Archiepiſcoporum, qui eſſent ab antiquo Eccleſiæ Romanæ diœceſis, ei ſecundum priſtinum vſum illibatæ relinquerentur. Hortatur denique ad extirpationem hæreſis Iconoclaſtarum: ad quod opus ait ſe mittere in Orientem Petrum S. R. E. Archypresbyterum, & alium Petrum Abbatem S. Sabæ. Scripſitque tunc pariter ad ipſum Taraſium *c*, eius quidem confeſſionem fidei laudans, ordinationem vero reprehendens; quam teſtatur ita ſe approbaturum, ſi egerit cū Imperatoribus, vt ſacræ Imagines in ipſa vrbe Conſtantinopolitana, & in omnibus ſubditis prouinciis, in priſtinum honorem reſtituantur.

c *Ap. Anaſt. ibid.*

III. Widichindi conversio ex miraculo Euchar.

Hoc eodem anno Carolus Magnus in Saxonia Synodvm habuit Paderbvrnensem: in qua inter alia ſtatus Eccleſiæ Saxonum diſpoſitus eſt, baptizatis etiam qui rebellare conſueuerant Widichindo atque Albione eorum Principibus: quorum Widichindus meruit in communione Paſchali, inſigni diuinitus recreari viſione, dum de manu ſacerdotis conſpexit ſingulos pulchellum puerum in os ſuſcipere, eundemque quibuſdam ludibundum arridere, vtroque properare; aliis vero abhorrentem auertere vultum, & tamen in ora demiſſum, nec redeuntem. Narrant iſthæc Annales *d* Saxonum. Vbi & additur, Widichindo ad religionem Chriſtianam conuerſo, cœptas à Carolo Magno varias Cathedrales Eccleſias erigi in Saxonia.

d *Crantz. Metrop. Sax. lib. 1. c. 9. & Hiſt. Sax. lib. 2. cap. 23.*

IESV CHRISTI An. 786.

HADRIANI An. 15.

CONSTANT. & IRENES An. 7.

I. Concil. Oecum. exturbatur ab Iconoclastis.

Anno Chriſti ſeptingenteſimo octogeſimo ſexto, Indictione nona, menſe Auguſti, cum Oecumenica Synodus Conſtantinopolim conuocata, in baſilica SS. Apoſtolorum Petri & Pauli collecta eſſet; milites Prætoriani qui Cōſtantino Copronymo adhæſerant, eoque propinatore medullitus imbiberant Iconoclaſtarum hæreſim, ab Epiſcopis eiuſdem factionis inſtigati ad locum Synodi accedentes, magniſque acclamationibus pſeudoſynodum Conſtantinopolitanam ſub eodem Copronymo habitam celebrantes, Epiſcopos Orthodoxos violenter exturbarunt. Quamobrem Imperatorum prudentia, haud tunc valentium ſeditioſos comprimere, eadem Synodus in tempus magis opportunum differri iuſſa eſt. Hæc pluribus apud Theophanem *a*, Ignatium *b*, & Anaſtaſium *c*. Paulo vero poſt (vt habet idem Theophanes) Imperatores fingentes exercitum mittere aduerſus Arabes; poſtquam Prętoriani vrbe egreſſi longius progreſſi eſſent, eos omnes arma deponere compulerunt, & vnumquemque ad propria dimiſerunt: conſtitutiſque aliis ducibus, militibuſque, rurſum menſe Maio anni ſequentis Epiſcopos ad Synodum conuocarunt.

a *Theoph. lib. 23.*
b *Ignat. in Vit. Taraſ.*
c *Anaſt. in præf. ad Sept. Syn.*

II. d *Ext. Tō. 3. Concil.* Collectio can. Hadr. PP.

Hoc eodem anno Hadrianus Pontifex Collectionem *d* canonum octoginta à ſe laboratam & (vt præſefert titulus) è Græcis Latiniſque canonibus, Synodis Romanis, atque decretis Præſulum ac Principum Romanorum excerptam dedidit Ingilramno Epiſcopo Mediomatricis ciuitatis, cum ſui negotij cauſa ageretur; vt ipſe iis communitus, cauſam ſuam aduerſus f lſos accuſatores defenderet. Et quidem ex more tunc celebratam eſſe Synodvm exiſtimamus; in qua de iuriſdictione Eccleſiæ Romanæ inſpici canones opus fuerit, aduerſus oppreſſiones à Principibus illatas Epiſcopis, quorum iudicia eidem primariæ Eccleſiæ eſſent reſeruata.

III. e *Egin. in Vit. Carol.* f *Annal. Franc. & Chron. Pithœi.* Carolus Mag. mulierosus.

Hoc pariter anno Carolus Magnus Britones *e* Galliæ populos rebellantes deuicit. Et mox in Italiam proficiſcens, Florentiæ in Tuſcia Natale Domini celebrauit *f*. Quo etiam anno defunctam conſtat Hildegardem ipſius vxorem pientiſſimam atque nobiliſſimam, poſtquam vixiſſet cum eo annos duodecim; vt apparet ex ipſius ſepulturæ epitaphio, de quo dictum eſt ſuperius. Duxit autem poſt eam Carolus Luitgardem, aliaſque decedentibus ipſis; in hoc plane ſe ipſo minor inuentus, cum nec iis contentus introduxerit concubinas.

IESV CHRISTI An. 787.

HADRIANI An. 16.

CONSTANT. & IRENES An. 8.

I. Concil. VII. Oecum. celebratur Nicææ.

Anno Domini ſeptingenteſimo octogeſimo ſeptimo, Indictione decima, ſcriptis rurſum ab Imperatoribus menſe Maio literis ad Epiſcopos Orientales, hi *Nicæam* Bithyniæ conuenerunt ad Synodvm Oecvmenicam celebrandam: quo inter primos aduenit *Taraſius* Patriarcha Cōſtantinopolitanus, cum Legatis Hadriani Papæ, (nempe duobus *Petris* de quibus anno ſuperiori, Archipresbytero, & Abbate) necnō cū *Ioanne* & *Thoma* legatione fungentib. ꝑ Patriarchis Orientalibus, videlicet *Politiano* Alexādrino, *Theodoro* Antiocheno, & *Elia* Hieroſolymitano, ſub iugo Saracenorum

NVMERVS EPISCOP.

norum gementibus; atque item cum nonnullis Imperatorum Magiſtratibus pictate inſignibus. Hæc ex Theophane & Ignatio. Aduenerunt inſuper alij quamplurimi egregij Confeſſores, tum Epiſcopi tum Abbates, qui tempore Cōſtantini Copronymi vincula & exilia paſſi fuerant: interque eos, *Plato* & *Theophanes*, inſignes illi monachi, de quibus iam dictum eſt ſuperius, diceturque inferius, pluribus. Numerum autem omnium qui Synodo interfuerunt, fuiſſe trecentorum quinquaginta Epiſcoporum, eſt communis aſſertio: ſed Photius trecentos ſeptuaginta ſeptem numerat, Menologium Baſilij trecentos ſexaginta ſeptem. Huius autem Synodi, SEPTIMÆ dictæ, triplex è Græco in Latinum diuerſis temporibus facta eſt verſio. Prima quidem è verbo ad verbum, adeo inconcinna & inepta, vt nec eam quiſque legere dignaretur. Vnde cum penitus contemptui haberetur, Anaſtaſius S. R. E. Bibliothecarius opportunus interpres occurrit, ſenſa ſenſibus quam diligentiſſime reddens. Poſtremo qui Anaſtaſij verſionem ignorauit, primam illam exoſus, aliam elaborauit; hæcque ipſa eſt quæ vulgo in Conciliorum Tomis excuſa habetur. Cui quantum præſtet quæ Anaſtaſij eſt, intuebitur quiſquis legere voluerit; cum plura apud Anaſtaſium inuenturus ſit quæ in vulgata deſiderantur, & ea quidem haud parui momenti.

DE VERSIONIB. ACTOR. SYNODI.

II. ACTIO PRIMA, DE LAPSIS EPISC.

Conuenientibus igitur Patribus in eccleſia primaria Nicænæ ciuitatis, titulo S. Sophiæ nuncupata, Prima Synodi Seſſio habita eſt octauo Calendas Octobris, inchoante vndecima Indictione, Vbi poſt expoſitam à Taraſio cauſam cogendæ Synodi, lectaſque Imperatorum literas exhortatorias ad eandem miſſas; actum eſt de lapſis Epiſcopis, quorum nonnulli ſponte ad fidem Orthodoxam reuerſi, recipi in Eccleſiam petierunt; obtinueruntque inter alios Epiſcopos ſedere, poſt condemnationem & anathematizationem ab ipſis voce prolatam, & ſcripto oblatam, hæreſis & hæreticorum Iconoclaſtarum, ac pſeudoſynodi aduerſus ſacras Imagines ſub Copronymo celebratæ, eorumque omnium qui ſpernerent magiſterium SS. Patrum, & antiquam traditionem Eccleſiæ Catholicæ. Reliquorum vero qui diutius in hæreſi perſtitiſſent, quorumque fides haud adeo explorata eſſet, receptionem placuit in ſequētem actionem differri.

III. ACT II. ET III. DE IISDEM.

Qua rurſum conuenientibus Patribus ſexto Calendas Octobris, habita eſt diligens examinatio de fide Gregorij Neocæſarienſis Epiſcopi, qui anteſignanus ferebatur Iconoclaſtarum hæreticorum. Poſtea vero lectæ ſunt literæ Hadriani Papæ ad Imperatores & ad Taraſium, de quibus ſuperius egimus: eæque tam ab ipſo Taraſio, quam à reliquis omnibus Patribus, ſingulis elogiis eas laudantibus, ſuſceptæ, & ſubſcriptione probatæ. At tertia Actione habita tertio Calendas Octobris, (ita corrigendum ex Anaſtaſij verſione, quod vulgata habet ſexto Calendas Octobris; quo die celebratam iam vidimus Actionem Secundam:) reſtitutus eſt in locum ſuum prædictus Gregorius Neocæſarienſis, poſtquam ex intimis præcordiis ſigna edidiſſet vere pœnitentis. Lectæque ſunt literæ Taraſij ad tres alios Patriarchas Orientales, necnon quas eorundem nomine pro ſacris Imaginibus ei reſcripſiſſent monachi Palæſtinæ: quæ & approbatæ ſunt, & ſubſcriptione firmatæ; illatumque anathema aduerſus aliter ſentientes. Sed in literis *a* monachorum, quæ integræ reperiuntur in editione Anaſtaſij, duo inter alia magnopere ſunt notanda: Primum, quod de auctoritate Imperij & Sacerdotij in Eccleſia agentes, hæc aiunt; *Secundas Eccleſiæ portant Imperatores. Nam primum in Eccleſia locum ſacerdotes poſſident. Sacerdotium enim Imperii ſanctificatio eſt, & conſtitutio; & Imperium Sacerdotii fortitudo & firmamentum. De quibus ſapiens quidam Princeps, & in ſanctis Regibus beatiſſimus ait; Maximum donum Deus hominibus præſtitit, Sacerdotium & Imperium; illud quidem adornans & regens cæleſtia, hoc vero gubernans iſta terreſtria.* Secundum vero quod iidem excuſantes Patriarchas Orientis quod non potuerint intereſſe Sextæ Synodo Oecumenicæ, neque huic Septimæ ob tyrannidem Saracenorum illic dominantium, aſſerunt nullum ex hoc fieri religioni præiudicium; *præcipue cum ſanctiſſimus Apoſtolicus Papa Romanus concordauerit, & in ea* (Sexta Synodo) *inuentus ſit per Apocriſiarios ſuos & nunc ſimiliter fiet* (in iſta Septima.)

a Rec. illis Baron. an. 785.

DE AVCTORITATE SACERDOTII ET IMPERII.

AVCTORITAS ROM. SEDIS.

IV.

Poſt hæc Calendis Octobris (vt eadem tranſlatio habet Anaſtaſij) Quarto conuenientibus Patribus, omnium ſententia iuſſa ſunt afferri ſacra volumina, ex quibus de cultu ſacrarum Imaginum teſtimonia recitarentur: quæ primum quidem ex diuina Scriptura tam veteris quam noui Teſtamenti prolata ſunt; deinde vero ex SS. Patribus quamplurimæ decerptæ ſententiæ, allata exempla & propalata ingentia plane ac multiplicia miracula, pro cultu ſacrarum Imaginum diuerſis locis & temporibus diuinitus edita: quæ omnia tu maiori otio perlegas aduerſus hodiernos Iconomachos, veterum illorum aſſeclas. Ad poſtremum S. Synodus inhærere ſe antiquis traditionibus & Patrum ſententiis profeſſa anathematiſmos cōtra Iconomachos promulgauit.

ACT IV. PROBATA ORTHOD. FIDES DE CVLTV SACRAR. IMAG.

V. ACT V. ET VI. CONFVTATI HÆRETICI.

Quinta Actione, collecta quarto Nonas Octobris, cum prælocutus Taraſius oſtendiſſet eoſdem hæreticos Iconoclaſtas ſectatos eſſe Iudæos, Saracenos, Gentiles, Samaritas, & Manichæos; inſuper ad veritatis ſacrarum Imaginum comprobationem, alia teſtimonia, rerumque geſtarum hiſtoriæ iuſſæ ſunt recitari; redargutis hæreticorum argumentis, quibus ſuam ipſorum hæreſim confirmare niterentur. Poſteaque patefactæ ſunt fraudes eorundem hæreticorum, quas tempore vrgentis perſecutionis admiſiſſent in corrumpendis, abolendis, & incendendis ſacris codicibus, in quibus de venerando cultu ſacrarum Imaginum mentio aliqua eſſet inuenta; ac denique iterati aduerſus eos anathematiſmi. Rurſumque die ſequenti (nempe tertio Nonas Octobris, vt ex verſione Anaſtaſij liquet) in Sexta Actione recitata eſt definitio ab iiſdem facta in pſeudoſynodo Conſtantinopolitana; eidemque per ſingula capita icita ex Patribus appoſita reſponſio: atque in ipſo principio oſtenſum, nullum Epiſcoporum Conuentum mereri nomen Oecumenicæ Synodi, cui non interfuerit Romanus Pontifex vel per ſe, vel per Legatos, aut Literas Synodales. Sed & confutatum inter alia, quod Iconoclaſtæ ſanctiſſimum Sacramentum Euchariſtiæ Imaginem vocaſſent, cum alioqui veritatem corporis & ſanguinis Chriſti in ſacramento confiterentur: oſtenſumque ab vniuerſa Synodo, variis Scripturæ auctoritatibus, Panem & Vinum poſt conſecrationem nequaquam Imaginem dici debere, ſed vere ac proprie eſſe Carnem & Sanguinem Chriſti; licet congruo ſenſu nonnulli ex Patribus, eadem ante conſecrationem *Typos* & *Antitypa* vocauerint.

EVCHARISTIA VERE CORPVS CHRISTI, ET NON IMAGO.

VI. ACT. VII. FACTA CATHOL. FIDEI DEFINITIO.

Denique tertio Idus Octobris conuenientibus Patribus in Septima Seſſione, ſancita eſt Catholicæ Fidei definitio: in qua primum confirmatio facta eſt reliquarum Sex Synodorum Vniuerſalium: deinde Catholicum Symbolum recitatum, cum hac de Spiritu S. profeſſione, QVI EX PATRE FILIOQVE PROCEDIT. Ac demum definitionem Fidei de cultu ſacrarum Imaginum his verbis conſcripſerunt: *Sequentes diuinitus inſpiratum Sanctorum Patrum noſtrorum magiſterium, & Catholicæ traditionem Eccleſiæ (Nam Spiritus Sanctus hanc eſſe nouimus, qui nimirum in ipſa habetur.) Definimus in omni certitudine & diligentia, ſicut figuram pretioſæ & viuificæ Crucis, ita venerabiles ac ſanctas Imagines proponendas, tam de coloribus, & taxellis, quam ex alia materia, congruenter in ſanctis Dei Eccleſiis, & ſacris vaſis, ac veſtibus, & in parietibus, ac in tabulis, domibus & viis: tam videlicet Imaginem Domini Dei & Saluatoris noſtri* IESV CHRISTI, *quam intemeratæ Dominæ noſtræ Sanctæ Dei Genitricis eius, honorabiliumque Angelorum, & omnium Sanctorum ſimul & almorum virorum. Quanto enim frequentius per Imaginalem formationem videntur, tanto qui has contemplantur, alacrius eriguntur ad primitiuorum earum memoriam, & deſiderium, & ad oſculum, & ad honorariam his adorationem tribuendam: Non tamen ad veram Latriam, quæ ſecundum fidem eſt, quæque ſolum diuinam naturam decet, impertiendam: Ita & iſtis, ſicuti figuræ viuificæ Crucis & ſanctis Euangeliis, & reliquis ſacratis monumentis, incenſorum & luminum oblatio ad harum honorem efficiendum exhibeatur, quemadmodum & antiquis pia conſuetudinis erat. Imaginis enim honor ad primitiuum tranſit: & qui adorat Imaginem, adorat in ea depicti ſubſiſtentiam.* perſonam videlicet) *Sic enim robur obtinet Sanctorum Patrum noſtrorum doctrina, id eſt traditio Sanctæ Catholicæ Eccleſiæ, quæ à finibus vſque ad fines terræ ſuſcepit Euangelium. Sic Paulum qui in Chriſto locutus eſt, & omnem diuinum Apoſtolicum cœtum, & priſtinam ſanctitatem ſequimur tenentes traditiones quas accepimus. Hinc triumphalis Eccleſiæ prophetice canimus hymnos a.* Gaude ſatis filia Sion, &c. *Eos ergo qui audent aliter ſapere & docere ſecundum ſceleſtos hæreticos Eccleſiaſticas*

TRADITIO IN FIDE SERVANDA.

a Sophon. 3.

tradi-

traditiones ſpernere , & nouitate qualibet excogitare, vel proiicere aliquid ex his quæ ſunt Eccleſiæ deputata ſiue Euangelium, ſiue figuram Crucis, ſiue & Imaginalem picturam, ſiue ſanctas Reliquias Martyrum: aut excogitare praue & aſtute ſubuertendi quamcumque ex legitimis traditionibus , ſiue Eccleſiæ Catholicæ, vel etiam quaſi communibus vti ſacris vaſis, aut venerabilibus miniſteriis: ſi quidem Epiſcopi vel clerici fuerint, deponi præcipimus; Monachos autem & Laicos à communione priuari. Hactenus definitio Fidei ex verſione Anaſtaſij. Poſtquam addita eſt cunctorum Epiſcoporum ſubſcriptio: & ſubſecutæ ſunt fauſtæ Patrum acclamationes pro ſtabilita fide Orthodoxa, & in laudem illius defenſorum, ac præcipue Imperatorum Conſtantini & Irenes, quos *nouum Conſtantinum & nouam Helenam* appellarunt: additique in hoſtes ſacrarum Imaginum, tam viuos quam defunctos, Anathematiſmi.

VII. De cvltv Imag. eadem Scholasticorvm cvm Nic. Concil. sententia.

Sed quod ad id ſpectat, quod Patres definierunt, Imagines ita venerandas eſſe & adorandas, vt tamen nullo modo coli debeant cultu Latriæ, qui ſoli diuinitati competit: illud etiam ſuis ſcriptis ſæpius profeſſus eſt S. Ioannes Damaſcenus, inter hæreticos numerans eos qui Imagini cuipiam dicerent tribuendum eſſe cultum Latriæ; quos & nominat *Chriſtianocatagoros*, hoc eſt, accuſatores Chriſtianorum, eo quod ipſorum cauſa Chriſtiani ab aduerſariis dicerentur idolorum cultores, quaſi vt Deos Imagines colerent: ſicut & eandem hodie calumniam à Nouatoribus Catholici patiuntur. Haud tamen in eorum claſſem coniecerimus Scholaſticos illos, qui Chriſti Imagini, atque ſanctiſſimæ Cruci, Latriæ cultum tribuendum eſſe dixere. Nam cum & ipſorum conſtantiſſima ſit aſſertio, nulli creaturæ diuinum cultum eſſe impertiendum; vtique non proprium per ſe exiſtentem Latriæ cultum Imaginibus tribuiſſe noſcuntur; (id enim eſſet re vera idololatria:) ſed illum tantum qui fit ob aliud, & per accidens, relatiue ad primum exemplar *b*. Adeo vt à definitione Concilij non re ipſa, ſed verbis tantum & modo loquendi diſcrepent. Verborum autem diſcrepantiam non aliunde accidiſſe putamus, niſi quod cum vera huius Synodi ſententia iiſdem doctis viris minime innotuiſſet; calumniarenturque aduerſarij (prout dicetur inferius) definitum in ea eſſe, cultum Latriæ Chriſti imaginibus deberi: hoc ipſi verum eſſe putantes, pro ea cauſam ſe agere putarunt, ſi quomodocunque, improprietate licet verborum, quam exiſtimarent eius eſſe ſententiam tuerentur.

b *De hac quæſt. vid. Bellar. Cõtrouerſ. de Imag. c. 20. & ſeqq. & alios qui de iis ſcripſerunt.*

VIII. De canonib. Synodi.

Sed vt ad Synodum redeamus; præter fidei decretum, ab eadem canones ſanciti ſunt viginti duo, ad reparandam ab Iconoclaſtis labefactatam diſciplinam Eccleſiaſticam: quos in poſteriori editione Conciliorum poſitos habes ex tranſlatione Heruetiana, eoſdemque Gratianus in Decretorum volumen ſub diuerſis titulis retulit. Quorum quidem primo decretum eſt, non aſſumendos eſſe Epiſcopos, qui non eruditione & ſcientia ſacrarum literarum atque Canonum eſſent inſtructi. Sed & tertius non minori eſt notatione dignus, quo decreuit Synodus, vt omnis electio Epiſcoporum aut ſacerdotum à Principibus facta, irrita maneat. Habent tamen aliqui Principes id ex Sedis Apoſtolicæ priuilegio. Demum vero ex eodem Concilio ſcriptæ ſunt literæ Synodales ad diuerſos; in primiſque ad ipſos Imperatores, atque alia Encyclica ad omnes Eccleſias; tertiaque ad Hadrianum Romanum Pontificem à Taraſio Epiſcopo Conſtantinopolitano ſcripta, quæ ſe habet tanquam recapitulatio omnium rerum geſtarum in Synodo. Ipſa vero dies qua Synodus eſt feliciter abſoluta, relata fuit à Patribus in Tabulas *c* Eccleſiaſticas anniuerſaria memoria celebranda; quo Deo iuges gratiæ agerentur de profligata hæreſi, & ſeruata veteri Eccleſiæ Catholicæ in cultu ſanctarum Imaginum obſeruantia. Sed & eandem ab Imperatoribus Conſtantino & Irene poſtea ſubſcriptione propria roboratam eſſe, cum Taraſius aliique Patres Conſtantinopolim aduenerunt, Ignatius *d* & Theophanes teſtantur: tuncque factum eſt, vt vbique erigerentur ſacræ Imagines, ſuoque honori reſtituerentur. Quæ vero contra ipſam Synodum fuerunt poſtea à nonnullis obiecta, dicentur, diluenturque inferius ſuis locis.

Ne a Principibvs eligantvr Episcopi.

c *Menolog. Græc. 12. Octob.*

d *Ignat. in Vit. Taraſ.*

IX. Calvmniæ in Tarasivm Epis. Const. de Simonia.

Cum autem poſt illam celebratam, Taraſius totus eſſet (vt ſcribit Ignatius) in recipiendis lapſis, eiſdemque in priſtinum gradum reſtituendis; magna inde aduerſus illum inuidia conflata, plerique diſceſſionem ab eo fecerunt, cauſantes alij quod ſimoniace ordinatos reciperet, alij etiam quod ipſe pecuniarias feciſſet ordinationes. Has tamen meras fuiſſe calumnias, Theodorus etiam Studita *e* teſtatur. Quod tamen in ſuſpicionem ea de re fuiſſet ab aduerſariis adductus; ad eam abolendam, ſimulque eiuſmodi crimen radicitus ab Orientali Eccleſia conuellendum, totis viribus inſurrexiſſe, atque egregiam in eo operam nauaſſe, Ignatius ſcribit. Reperiturque *f* hactenus eiuſdem Taraſij nomine epiſtola erudita ſatis atque prolixa ad Hadrianum Papam, de Simoniaca hæreſi profliganda. Sed quod in ea & ipſe Hadrianus eadem labe arguatur eſſe pollutus, nec tamen vſquam apud quemlibet alium ſcriptorẽ aliquid eiuſmodi de ipſo dictum inuenire quis valeat; inde fit vt qui primus illam epiſtolam edidit Theodorus Balſamon, Romanæ Eccleſiæ acerbiſſimus hoſtis, in ſuſpicionem adduci facile poſſit impoſturæ. Quod ſi velimus re vera à Taraſio ſcriptam; omnino dicendum erit, aut Hadrianum calumniam ea de re à maleuolis paſſum eſſe apud Orientales; aut Taraſium aduerſus concitatam in ſe ſuſpicionem ſtylum exerentem, quomodocumque & aduerſus quemcunque pugnaſſe videri voluiſſe. Sed de rebus Orientalibus huius anni iam ſatis.

e *Theod. Stud. l. ep. 38. ad Arſen. & 53. ad Steph.*

f *Ap. Theodor. Balſ. in Append. ad Nomocan. Photii & ap. Ana. in fin. Sept. Syn.*

Falsa accvsatio in Hadr. Pap.

X. Carol. Mag. venit Romam.

Quod ad Occidentales attinet; hoc eodem anno (vt habent Annales Francorum, & qui eos collegit Regino) Carolus Magnus Rex Francorũ Chriſtianiſſimus Romam venit, ibique paucos dies moratus, inde aduerſus Arichiſium Ducem Beneuentanum genere Longobardum perrexit; acceptiſque ab eo obſidibus, & iuramento fidelitatis, Romam reuerſus Paſcha ibi celebrauit. Hæc Annales. Qui vero poſt Paulum Diaconum proſecutus eſt res Longobardorum, Nerempertus vir illuſtris (ita enim inſcribitur) plura his addit quæ interceſſerunt inter Carolum & Epiſcopos Beneuentanum & Salernitanum, atque alios ab Arichiſio miſſos; quæ cum non in omnibus probentur nobis, quod & fabuloſa multa commiſceantur, libentius præterimus. Non ſic quod habet Leo *ff* Oſtienſis, nempe eundem Regem Romam redeuntem orationis cauſa diuertiſſe Caſſinum ad corpus S. Benedicti; eiuſque loci Abbatem Theodomarium ab illo cepiſſe confirmationem eorum omnium quæ à quibuſcunque eidem monaſterio conceſſa fuiſſent, ipſumque Carolum nonnulla de ſuo addidiſſe. Sed & vetus Caroli Chronicon quod Pithœus edidit, habet Romæ tunc ortam eſſe contentionem per dies feſtos Paſchæ inter cantores Romanorum & Gallorum, de cantus Eccleſiaſtici præcellentia; verum eam Carolum non ſolum Romanis adiudicaſſe, ſed etiam omnibus Eccleſiis Gallicanis Notam Romanam ſequendam *g* iniunxiſſe, ac præcipuum eius magiſterium in ciuitate Metenſi conſtituiſſe; adductis ad hoc ſecum ex Vrbe Cantoribus, qui inſuper Francos docuerunt artem organandi. Sed de egregia hac in re ab eodem Carolo nauata opera, dictum eſt etiam ſuperius *h* alia occaſione. Additur præterea in eodem Chronico, ipſum tunc Carolum artis quoque Grammaticæ & Computatoriæ magiſtros Roma in Galliam perduxiſſe, & vbique ſtudium literarum expandere iuſſiſſe, cum ante ipſum nulli in Gallia ſtudium fuiſſet liberalium artium.

ff *Leo. Oſt. Chron. Caſſin. lib. 1. c. 14.*

Altercatio inter Rom. et Gal. de cantv Eccles.

g *Extat etiam hac de re Conſtitutio Caroli, in Capitul. Franc. lib. 1. c. 80.*

h *An. 754. num. III.*

XI. Laicorvm in Gal. invasiones bonor. Eccles.

Ac demum extat *i* Hadriani Papæ ad Bertericum Viennenſem Archiepiſcopum epiſtola, qua eum monet ſe cum eodem Rege Carolo egiſſe, vt iura Eccleſiarum Metropolitanarum, quæ ab annis ferme octoginta à Francis eſſent conculcatæ, ſed & aliæ ciuitates quæ laicis traditæ eſſent, in priſtinum ſtatum dignitatemque reſtituerentur. Vnde & forte accidit, vt ab eodem Rege promulgatum fuerit poſt biennium Aquiſgrani edictum *k*, de Bonis Eccleſiarum laicis minime dandis; cum (vt ibi traditur) conſueuiſſent tunc laici homines diuidere ſibi omnia Epiſcopia & Monaſteria; nec remaneret vlli Epiſcopo, vel Abbati, aut Abbatiſſæ, niſi tantum vt velut canonici & monachi viuerent. Ad quæ etiam pertinet quod Agobardus *l* Archiepiſcopus Lugdunenſis eiuſdem ſæculi ſcriptor, lugens refert de miſerrima eius temporis ſacerdotũ conditione in Galliis; ita vt pleriq; inuenirentur, qui (vt ait) aut ad menſas nobiliũ miniſtrarẽt; aut vina miſcerent, aut canes ducerent, aut caballos quibus feminæ ſedebant regerent, aut agellos prouiderent.

i *Bibl. Floriac. par. 2.*

k *Capitul. Franc. li. 1. cap. 72. 73. Ap. Baron. an. 789. nu. VII.*

l *Agob. de priuil. & iur. ſacerd. Ap. Baron. an. 751. XIII.*

IESV CHRISTI AN. 788.

HADRIANI AN. 17.

CONSTANT. & IRENES AN. 9.

I.
a *Theoph. hoc an.*
DE S. PHILARETO MISERICORDE.

ANNO Chriſti ſeptingenteſimo octogeſimo octauo, Indictione vndecima, Conſtantinus *a* Imp. Irenes matris impulſu, inuitus nolenſque deſpōſatæ ſibi Caroli Magni filiæ, quam deperibat, nuntium remiſit; vxoremque accepit *Mariam* Armenam, humili quidem loco natam, ſed quam ei Irene procurauit ob vitæ ſanctitudinem *S. Philareti* eiuſdem Mariæ patrui cognomento *Miſericordis*, natione Paphlagonis: de quo in Menologio *b* Baſilij traditur, quod cum ex labore ſuo diues fuiſſet, diabolica inuidia factus ſit pauper, nec tamen eleemoſynarum oblitus ſit: adeo vt cum defeciſſet aliquando vicini bos, iſque veniens ad Philaretum inueniſſet eum in agello cum tenui iugo ſerentem, videns Philaretus ipſum mœrentem, miſericordia motus ſolutum è duobus bouem alterum ei tradiderit, ipſe vero cum altero iugum ſubierit. cuius virtutem conſpicatus Deus, fecit vt Irene Auguſta neptem ipſius Mariam filio ſuo Conſtantino iungeret in matrimonium: ex quo ille factus diues, & copioſus in miſericordia, ſenex migrauit ad Dominum. Hæc in Menologio.

b *Menolog. Græc. 2. Dec.*

II.
DISSOLVTA PAX INTER IMP. ET CAROL. MAG.

Vt autem ſe à Francorum fœdere & affinitate ſeiunxerit, alia non eſt quæ aſſeri cauſa poſſit, niſi quod Carolus Ducatum Beneuentanum inuaſerit, quem vna cum Duce in ſuum patrocinium Imperatores ſuſceperant. Porro vna cum Beneuentano Ducatu, reliqua omnia à Carolo ablata eſſe, quæ interiacent vſque ad mare Adriaticum, Eginhardus teſtatur: qui & addit, fuiſſe ſemper Græcis Francorum ſuſpectam potentiam, atque ideo ipſos prouerbialiter de iis dicere ſolitos, τὸν Φρᾶγκον φίλον ἔχῃς. γείτονα οὐκ ἔχῃς; hoc eſt, *Francum amicum habeas, vicinum ne habeas.* Cæterum exæſtuantem ira feminam, ſicut malo conſilio diſſoluit fœdera nuptiarum ita imprudenter aduerſus eundem Carolum hoc ipſo anno bellum mouiſſe in Italia, verum ipſius exercitum deuictum eſſe à Francis, iunctis vna cum Longobardis; Regino eſt auctor. Qui vero putarunt, non dimiſſam ab Imperatore, ſed negatam fuiſſe à Carolo filiam Conſtantino; hac de cauſa huiuſmodi bellum conflatum eſſe dixere *c*. Quantum autem ex Theophane colligi poteſt, Aldegiſus filius Deſiderij Regis Longobardorum, quem vidimus Conſtantinopolim aufugiſſe, malorum horum extitit architectus. Sed ſpes eum fefellit: cum enim in Italiam vna cum Græcis veniſſet, captus in prælio à Francis, interemptus eſt.

PROVERBIVM GRÆCOR. DE FRANCIS.

c *Annal. ſub Ludov. ...io conſcri...*

III.
TASSILO DVX BAVAR. DERVSVS IN MONASTER.

Quo pariter anno idem Carolus Magnus Taſſilonem Bauariæ Ducem, qui ſuæ impulſu coniugis, filiæ pariter Deſiderij Regis Longobardorum, ſæpius rebellans veniam obtinuerat nunc demum in auxilium ſuum Hunnos, quos alij dixerunt Auares, euocantem, maieſtatis reum conuictum, damnatumque legibus, commiſeratione motus exemit à gladio, conceſſitque ingredi monaſterium vna cum filio Theodone. Et qui ab eo ſolicitati ſunt Hunni, duobus comparatis exercitibus altero Marcam Foroiulienſem, altero Baioariam ſunt aggreſſi; ſed vtrobique victi, fugatique, ad ſua ſe loca in Pannoniam recepere. Qui necdum quieſcentes, ſed poſthac per octo continuos annos bellum renouantes, ingentibus affecti ſunt cladibus, vſque ad internecionem fere totius gentis: quorum ſpoliis ex ruina plurimarum aliarum gentium congeſtis, mirum in modum ditati ſunt Franci, qui vſque ad id temporis pene pauperes viſi fuerant. Hæc ſummatim ex Eginhardo *d*; quæ ſingulis annis deſcribunt Annales Francorum: ex quibus etiam conſtat, incrementum pene Francis hoc bellum fuiſſe, & proſperrimum exitum habuiſſe, tametſi diutius ſua magnitudine tractum fuerit. Addit vero Ado Vienneſis, Carolum partem theſaurorum ab Hunnis ablatorum, Romam dono miſiſſe ad Memoriam SS. Apoſtolorum, partemque Eccleſiis aliis diſtribuiſſe. Eginhardus autem, Carolum animoſius quam cetera, & longe maiori apparatu hoc bellum adminiſtraſſe; vna per ſe ipſum in Pānoniam ceteris per Pipinum filium ac Præfectos Prouinciarum expeditionibus factis. Huncque tandem finem, non minus pietate quam fortitudine Francorum, eorumque Regis Caroli, (vt intelligi datur ex ieiuniis litaniis, & aliis eiuſmodi officiis pietatis, quæ tunc ab iiſdem exhibita eſſe hiſtorici tradunt) conſecuta eſt barbara illa gens Auarum, Orbis terror, quæ Occidentales atque Orientales innumeris cladibus affecerat, & ipſos Imperatores ſub tributum redegerat. Quorum reliquias ſub ipſorum Rege Thuduino ſeſe Carolo ſubieciſſe tradunt *e*; ipſumque Thuduinum baptizatum eſſe, ſed poſtea deſertorem factum. Conuerſos tamen poſthæc eoſdem Hunnos, ab eiſque primam erectam eccleſiam S. Dei-Genitricis MARIÆ, produnt Annales Hungarici. Ceterum Sclauos quoque populos ſequenti anno ab eodem Carolo perdomitos eſſe, Francorum Hiſtorici tradunt.

BELLVM HVNNICVM FELICITER CONFECTVM.

d *Ap. Baron. hoc an. & 795. ad fin.*

e *Annal. Franc. an. 795. Ado. Vien. & alii.*

IV.
BREMEN. SEDIS ERECTIO.

Hoc eodem anno, idem Carolus non minus res Eccleſiaſticas quam bellicas curans, Hadriani Papæ præcepto, *S. VVillehadum*, virum Apoſtolicum, *Bremenſi* in Saxonia Eccleſiæ primum Epiſcopum præfecit, Eccleſiamque illam ampliſſimis reditibus locupletauit: prout conſtat ex diplomate *f* ipſius regio, quo & gratias agit Deo de conſecuta ſæpe victoria aduerſus Saxones.

f *Ap. Crātz. in Saxon. lib. 2. c. 14.*

IESV CHRISTI AN. 789.

HADRIANI AN. 18.

CONSTANT. & IRENES AN. 10.

I.
DOMESTICVM BELLVM INTER MATREM ET FILIVM IMPP.

ANNO Chriſti ſeptingenteſimo octogeſimo nono, Indictione duodecima, Orientale Imperium domeſtica diſſenſione matris & filij Imperatorum admodum exagitatum eſt. Siquidem Conſtantinus cum iam viginti annorum eſſet factus, ægre ferens omnem auctoritatem penes matrem eſſe, ſeque præter nudum Imperatoris nomen aliud nihil habere; conſilio cum paucis familiaribus inito, decreuit matrem in Siciliam relegare. Sed præueniens ipſa, comprehenſos omnes filij conſcios, præ ignominia tonſos in exilium expulit; filium vero verbis ac verberibus caſtigatum diu incluſum tenuit; militeſque ſacramento ſuo adegit. Quos quidem tumultus euidenti ſigno exprimere viſa eſt natura, dum eodem anno ſexto Idus Februarij adeo horribilis factus eſt terræmotus, vt non auderet quiſquam domi dormire, ſed omnes in hortis ſub dio tabernaculis factis & tentoriis degerent. Hæc omnia ex Theophane.

II.
THEOPHILI PRÆFECTI MARTYRIVM.

Quo eodem anno (vt idem ait auctor) *Theophilus* præfectus Imperatoriæ claſſis, apud Cyprum à Saracenis in prælio tentus, atque perductus ad ipſorum Principem Aaron, cum nec donis nec minis flecti poſſet vt CHRISTVM negaret, martyrij coronam gladio conſecutus eſt: cuius glorioſam memoriam conſeruant Tabulæ *a* Eccleſiaſticæ.

a *Martyrolog. 11. Cal. Aug.*

IESV CHRISTI AN. 790.

HADRIANI AN. 19.

CONSTANTINI SOL. AN. I.

I.
SOLVS CONSTANTINVS IMPERAT ABSQVE MATRE.

ANNO Domini ſeptingenteſimo nonageſimo. Indictione decima tertia, cum legiones Armenicæ Conſtantinum dumtaxat acclamaſſent Imperatorem, earum exemplo qui in aliis degebant prouinciis milites idem egerunt, licet antea Irenæ iuraſſent. Quare Irene ſibi timens, Conſtantinum à ſe dimiſit, quem bene carcere cuſtoditum hactenus aſſeruarat. Sicque annus iſte primus numeratus eſt eiuſdem ſolius Conſtantini abſque matre regnantis: qui quidem

pendi-

grauiter vltus eſt in Præfectos à matre conſtitutos. Iſta Theophanes.

II. Eodem anno, quo Æra Hiſpanica numeratur octingenteſima vigeſima octaua, defuncto Maurogato Regni Gallæciæ vſurpatore, in locum eius ſucceſſit Veremundus diaconus: qui inde magnam comparauit ſibi laudem, quod optime conſulens rebus Chriſtianorum, & regno iam omni ex parte collapſo, Alfonſum, cognomento Caſtum à Maurogato (vt diximus) è Regno eiectum reſtituit, eum ſibi collegam aſſumens. Iſta Tudenſis, & alij; qui & agunt de inſigni pietate eiuſdem Alfonſi, deque mirabili CRVCE Angelorum miniſterio facta, quam ipſe Eccleſiæ Ouetenſi iam antequam reſtitueretur in regnum donauit. Cuius quidem reſtitutionem factam tradunt anno ſequenti, nimirum Æra octingenteſima vigeſima nona. Sed de alijs eius rebus geſtis dicetur ſuis locis.

De Alfonso Casto Gallæc. Rege.

III. Hoc item anno, Albini reperitur ſcripta eſſe epiſtola de rebus Caroli Magni; cuius fragmentum de tempore quo Saraceni Africam & Aſiam inuaſerunt, recitatum habetur libro ſecundo continuationis Hiſtoriæ Anglicanæ. Cuius auctor, eiuſdem fragmenti occaſione teſtatur, niſi Dei clementia ingenitum robur Francorum Principum animaſſet, iampridem ipſam etiam Europam eoſdem Saracenos ſubiugaturos fuiſſe. Ex quibus videre licet, quantum Chriſtianus Orbis debeat Francorum genti; quæ ſola exundanti ex Oriente in Occidentem torrenti, ne vniuerſam obrueret Chriſtianitatem, obicem ſe oppoſuit validiſſimum.

Francorum fortitudine Europa a Saracen. iugo servata.

IESV CHRISTI AN. 791.

HADRIANI AN. 20.

CONSTANT. SOL. AN. 2.

I. ANNO Chriſti ſeptingenteſimo nonageſimo primo Indictione decimaquarta, Conſtantinus Imp. progreſſus aduerſus Bulgaros, dum ab aſtronomis pſeudoprophetis certam victoriam pollicentibus deceptus, minus caute bellum gereret, ab hoſtibus ſuperatus eſt, fugatuſque rediit Conſtantinopolim. Qua de cauſa cum milites decreuiſſent Imperatorem conſtituere Nicephorum filium Conſtantini Senioris, patruum iſtius; eundem Conſtantinus oculis, quatuor vero alios patruos ſuos eiuſdem Nicephori fratres linguis priuauit: ac cum iiſdem Alexium Patricium, quem legiones Armeniæ quæſierant prouehere in Imperium, æque luminibus priuauit. Veruntamen non in longum Dei iuſtitia hanc iniuſtam vltionem reliquit inultam: ſiquidem poſt quinquennium, eodem menſe Auguſto, & eodem die Sabbati, idem Conſtantinus orbatus eſt oculis à propria matre. Hæc omnia Theophanes.

Const. Imp. crudelitas in patruos.

II. Quoi, ſo anno, qui & numeratur vigeſimus tertius Regis Caroli Magni, celebratũ eſt in Italia CONCILIVM FOROIVLIENSE ſub Paulino Patriarcha Aquileienſi pietate & doctrina conſpicuo, ſub cuius Metropoli Forojulium continebatur. In eo vero actum eſt de proceſſione Spiritus S. à Patre Filioque, & de ſanctiſſima Trinitate, atque Incarnatione Verbi: quarum quæſtionum prior in Oriente agitabatur, poſterior in Hiſpania, cum (vt vidimus) Elipandus Archiepiſcopus Toletanus Neſtorianiſmum reſtituere tentaſſet, aſſerens Filium Dei ſecundum humanitatem dicendum eſſe filium adoptiuum, & non proprium ac naturalem; ac proinde duos conſtituens Dei filios in Chriſto, naturalem alterum, alterum adoptiuum. Demum vero poſt confirmatam de his quæſtionibus Catholicam fidem, & confutatas hæreſes, ſanciti ſunt quatuordecim canones ad diſciplinam Eccleſiaſticam ſpectantes: cuius quam accuratus fuerit reſtitutor & cuſtos Paulinus, vel ex eo quiſque poterit intelligere, dum nec cum permiſſis à Nicæno Concilio mulieribus, matre & ſorore, permiſerit ſuos clericos cohabitare.

Concil. Foroiuliense in quæst de Spir. S. et incarnat. Verbi.

III. Hoc eodem Redemptoris anno, migrauit ex hac vita ille Apoſtolicus ſanctitate illuſtris *Burchardus* Epiſcopus Herbipolenſis, diſcipulus S. Bonifacij martyris, cum ſediſſet annos quadraginta: cuius res geſtas *a* proſecutus eſt Egilardus eius monaſterij monachus. Relatus autem inter Sanctos, ab Eccleſia Catholica anniuerſaria commemoratione cœptus eſt celebrari.

S. Burchardi obitus.

a Ext. ap. Sur. 14. Oct.

IV. In fine item huius anni, nempe menſe Decembri Indictionis decimæquintæ, mirum in modum exundans Tiberis, (adeo vt aliquibus locis muros tranſcenderit, & in Via lata amplius quam duas ſtaturas, vt ait Anaſtaſius, excreuerit) magna Vrbi damna intulit: quo tempore Hadrianus Papa humillimis orationibus Deum placans, ciues quoque vndis obſeſſos per ſcaphas cibis aluit.

Ingens Tiberis inundatio.

IESV CHRISTI AN. 792.

HADRIANI AN. 21.

CONST. SOL. AN. 3.

I. ANNO Domini ſeptingenteſimo nonageſimo ſecundo, indictione decimaquinta, celebratum eſt CONCILIVM Reganesburgi, ſiue *Ratiſponæ* in Germania; vbi damnatus eſt Felix Vrgelitanus in Hiſpania Epiſcopus, qui Elipando Archiepiſcopo Toletano in reſtituendo Neſtorianiſmo dux aut ſocius factus, Galliam Germaniamque peragrabat ad ſeminandam ſuam hæreſim; cum ex alia parte Elipandus Aſturias & Gallæciam eodem modo inficere laboraret. Porro Felicem ſic damnatum Engilbertus, ſiue Angilbertus, Abbas S. Ricarij ſiue Centulenſis, (qui ex genero Caroli Magni, factus fuerat ex voto recuperatæ ſanitatis monachus, conſentiente coniuge Berta, quæ & ipſa ſacrum velamen accepit: de quo Nithardus *a* ipſius filius in Hiſtoria, & Albinus Flaccus in præfatione ad Vitam *b* eiuſdem S. Ricarij quam ſcripſit) perduxit Romam ad Hadrianum Pontificem: vbi confeſſione rectæ fidei facta, hæreſim damnauit, reſtitutuſque in integrum ad ſuam ſedem remiſſus eſt. Hæc breuiter apud Reginonem, & alios; expreſſius in Annalibus, qui ſub Ludouico Imp. ſcripti ſunt; fuſe vero apud Ionam Aurelianenſem Epiſcopum, qui ſub eodem Ludouico claruit, in ipſo exordio libri primi eorum quos ſcripſit aduerſus Claudium Epiſcopum Taurinenſem: vbi & ait, Felicem, cum hæreſim ſuam prædicaret, multos quidem in Septimania ſeduxiſſe, ſed in Gallia & Germania nullum locum inuenire quiuiſſe.

Concil. Ratispon. contra Felic. et Elipand. Nestorianos.

a Nithard. lib 4. hist.
b Ext. ap. Sur. 26. April.

IESV CHRISTI AN. 793.

HADRIANI AN. 22.

CONSTANTINI SOL. AN. 4.

I. ANNO Chriſti ſeptingenteſimo nonageſimo tertio, Indictione prima, Alfonſus Caſtus Gallæciæ Rex, anno tertio regni ſui, Æra nimirum octingenteſima trigeſima prima, indigno animo ferens proſtitui tributi nomine pudicitiam nobilium virginum Hiſpanicarum; vindex exurgẽs, licet longe imparibus viribus aduerſus Mauros apud Aſturias pugnans, ad ſeptuaginta eorum millia occidit, vna cum Duce Mugait. Hæc Tudenſis: qui & alia multa ſubiicit prælia cum Saracenis habita, in quibus ſemper Alfonſus victor extitit. Vnde eius nomine reddito celebri, ipſum Carolus Magnus amicum habere voluit; quod eius æſtimationi plurimum contulit virium. Qui quidem gratias acturus Deo pro tanta, quam diximus, obtenta victoria; in honorem Saluatoris nobilem erexit Eccleſiam Oueti, vbi fixerat regni ſedem, in qua duabus lapideis tabulis inciſum ſuæ pietatis reliquit *a* egregium monumentum.

Alfons. Castus vincit Saracenos.

a Vid. Ambros. Moral. hist lib 3. c. 32.

IESV CHRISTI AN. 794.

HADRIANI AN. 23.

CONSTANT. SOL. AN. 5.

I. CAVSA FELICIS VRGELIT. ET ELIPANDI TOLET. ITERVM TRACTATVR.

ANno Chriſti ſeptingenteſimo nonageſimo quarto, Indictionis ſecundæ, Caroli Magni regni vigeſimo ſexto, cum Felix ille Vrgelitanus (quem biennio ante diximus in Synodo Ratiſponenſi damnatum hæreſis Neſtorianæ, & poſtea Romæ ea abiurata liberum dimiſſum) vt canis reuerſus ad vomitum, eandem ſuam hæreſim ardentiori animo diſſeminare cœpiſſet: ſed & Elipandus Archiepiſcopus Toletanus, tantæ blaſphemiæ reſtitutor, auſus eſſet ea de re literas particulares ſcribere ad Carolum Magnum, petens eas Theologis examinandas & diſcutiendas communicari; aliaſque generales ad omnes Galliarum Epiſcopos, quibus eos in ſuam perfidiam trahere conaretur, miſſa perfidiæ ſuæ profeſſione, teſtimoniis Patrum, nec non auctoritate Ildefonſi aliorumq; Toletanorum Epiſcoporum, mendaciſſime more hæreticorum prolatis, confirmata: cum, inquam, iſta ſic ſe haberent, quamuis ſancta Dei Eccleſia nihil quod de his vel leuiter dubitaret haberet, vtpote quæ in Concilio Oecumenico Epheſino, quid de his ſentiendum eſſet pleniſſime definiiſſet contra Neſtorium, ac nuper id ipſum profitentem Felicem damnaſſet: tamen ne malum hoc renaſcens longius ſerperet, viſum eſt eidem Carolo Regi Chriſtianiſſimo, explorata primum per Legatos Romam miſſos Hadriani Papæ ſententia, Vniuerſalem cogere Synodum ex totius Occidentalis Orbis prouinciis.

II. CONCIL. FRANCOF. IN QVO IIDEM HÆRETICI DAMNANTVR.

Itaque collectis *Francofordiæ* ad Mœnum fluuium in Germania, ex vniuerſa Italia, Gallia, Germania, atq; Britania, circiter trecentis Epiſcopis, (vnde ob numeroſitatem Antiſtitũ, præſentiamq; Apoſtolicæ Sedis Legatorũ, hoc CONCILIVM *Plenarium* reperitur nominatum) præſente in ipſa Synodo Carolo Magno, & de cauſa fidei optime diſſerente; ibidemque viſis Hadriani Papæ ea de re ſcriptis ad Epiſcopos Galliarum & Hiſpaniarum literis, necnon commentariolo inſcripto Libello *a* Sacroſyllabo, à Paulino Patriarcha Aquileienſi, tam ſuo quam Petri Mediolanenſis Archiepiſcopi, & aliorum ipſis ſubditorum Antiſtitum nomine, aduerſus eandem reſurgentem hæreſim elaborato: poſt cuncta rite examinata, demum ipſa hæreſis omnium conſenſu damnata eſt, vna cum eius reſtauratoribus Elipando atque Felice. Viſumque eſt S. Synodo, vt quæcumque in ea geſta eſſent atque decreta, in Hiſpanias mitterentur ad euertendos ſparſos in illis prouinciis errores. Adiecitque Carolus, vt priuatas & ipſe ad Elipandum alioſque Hiſpanos Epiſcopos ſcriberet literas, dignas plane tanto Principe qui pietate & doctrina præſtaret; quibus ſuaderet omnibus, vt ab errore deſiſterent, & Patrum definitionibus inhærerent. Vt non immerito in eorum inſcriptione, vna cum titulis *Regis Francorum & Longobardorum*, ac *Patricii Romanorum*, ſe quoque FILIVM ET DEFENSOREM SANCTÆ DEI ECCLESIAE nominauerit. Extant *a* adhuc ipſæ integræ, vna cum aliis ſuperius citatis; ex quibus expreſſius diſcere poſſis, quæ pertinent ad hanc Synodum Francofordienſem, & hæreſis Neſtorianæ de adoptione Filii Dei in ea confutationem & condemnationem.

a *Ext. inter Acta huius Concilii, & in Bibl. Pat.*

CAROL. MAGN. FILIVS ET DEFENSOR S. ECCL.

a *Concil. Tom. 3.*

III. DE CAVSA SACRAR. IMAG. IN EO CONC.

Quod vero ſpectat ad damnationem Nicænæ Poſterioris Synodi pro ſanctis Imaginib. celebratæ, quæ in hoc Concilio Francofordienſi facta dicitur: concedimus quidem & nos, id factum eſſe in iſto Concilio; ſed negamus factum eſſe per Concilium: hoc eſt, propoſitum quidem fuit & pertractatum à male ſentientibus, ſed non acceſſit conſenſus eorum quorum fuit ſtatuta firmare. Vt non mireris, ſi quæ ſunt ibi de ea re tunc Acta conſcripta, nuſquam appareant; vtpote abolita, quod ea non probaſſent Legati Apoſtolicæ Sedis, nec qui eos miſerat Hadrianus Papa confirmaſſet. Sane quidem aduerſatos ibi eſſe Legatos iis, quę contra Nicænam Synodum gererentur, nec ipſi Nouatores *b* negant. Sed & ab Hadriano iiſdem fuiſſe magnopere contradictum, ipſius quæ extat eorundem confutatio ad Carolum Magnum conſcripta palam oſtendit. Imo & cum Hadriano alios Epiſcopos paria ſenſiſſe, affirmat Hincmarus *c* Epiſcopus Rhemenſis. Quare & ipſius Caroli factum eſſe præcepto exiſtimandum eſt, vt reiectis iis, quæ contra Nicænam Synodum geſta eſſent, ipſa tantum Acta, quæ contra Neſtorianos omnium conſenſus firmaſſet, integra remanerent; quod probe ſciret piiſſimus & doctiſſimus Princeps, nulla Conciliorum decreta ſubſiſtere, quibus Romani Pontifices contradicerent. Id enim adeo indubitatum ab omnibus ſemper habitum eſt, vt & qui aduerſus Nicænam Synodum commentarium ſcripſit, qui fertur nomine Caroli, non ſolum negare non audeat, ſed contra id firmiter aſſerat ipſius etiam Francofordienſis Concilii auctoritate, agnoſcentis iudicium vltimum controuerſiarum eſſe ſolius Romani Pontificis; eiuſdemque argumenti virtute, reiiciat ipſe Septimam Synodum, quaſi ea (quod mentitur) non fuerit à Romano Pontifice confirmata.

b *Magdeb. Cent. 8 c. 9. col. 639.*

c *Hincmar. Rhem. cont. Laudun. Epiſc. c. 20.*

IV. CAROLI NON ESSE LIBRVM CONTRA SEPT. SYN.

Quod autem eundem librum Caroli eſſe, qui illi præfatur incertus auctor affirmat, ac vulgo creditum eſt; erroris inde videtur occaſio emanaſſe, quod eius confutatio ad Carolum ſit ab Hadriano Papa conſcripta; quandoquidem ad eum quis ſoleat reſcribere literas, à quo ſcriptas acceperit. Nec tamen negandum, de his ſcripſiſſe Carolum ad Hadrianum: verum falcem illum contradictionum haud eius fuiſſe, ſed aliorum, eorundemque plurium auctorum, ex ipſius Hadriani reſponſione apertiſſime quiſque colligere poterit; nempe tam ex ipſo contextu libri, variis ac diuerſis diuerſorum capitulis diſtincti, (vnde & ipſum, *Capitulare* Hadrianus nominat) quam quod Hadrianus cum ſæpe acerrime inuehatur in aduerſarios, de ipſo Carolo nec leuiter ſaltẽ queritur. Res autem ita accidit, vt qui Nicænam Synodum conuellere laborarent, ſeorſim ſinguli quæ reprehendenda putarent Concilio Francofordienſi obtulerint; ab hoc vero eadem in vnum faſciculum congeſta data Carolo fuerint, & ab ipſo miſſa ad Hadrianum. Namque huius operis vltimũ duntaxat capitulum ipſius Caroli fuiſſe, teſtatur idem Pontifex Hadrianus ad illud in fine reſpondens.

V. QVID PRO DAMNATIONE NIC. SYN. OBIECTVM FVERIT.

Cæterum ad damnandam Nicænam Synodum permoti ſunt Francofordienſes Epiſcopi, non quidem odio Imaginum, quas haud ipſi reſpuebant; ſed quod iidem contradictores, duo ei Synodo mendacia obtruſiſſent; vnum, Nicænos Patres ſtatuiſſe, Imagines eodem honore & cultu, quo ipſum Deum, venerandas eſſe; alterum, decretis eiuſdem Synodi Romanum Pontificem non præbuiſſe aſſenſum. Hæc enim duo perſuaſa fuiſſe, conſtat ex verbis ipſius Capitularis voluminis. Vt non debeat videri mirum, ſi plerique Francofordienſes Patres his duobus mendaciis ſeducti, Cõcilium Nicænum tanquam profanum repudiauerint; aliique *d* poſtea nonnulli abſque vlla exactiori veritatis diſcuſſione, eidem damnationi adhæſerint. Quod autem vere mendacia ſint, Synodum Nicænam caruiſſe Papæ auctoritate, & decreuiſſe Imagines adorandas eſſe cultu latriæ; certiſſime apparet, tum ex iis, quæ dicta ſunt ſuperius in eadem Synodo, tum ex ipſius Synodi Actis; itemque ex reſponſione Hadriani ad eiuſmodi Capitulare, qua idem Pontifex quæcumque fuerant ab aduerſariis obiecta pleniſſime diluit. Ex qua pariter abunde refellitur calumnia, qua ſub Ludouico Imperatore, cum hæc quæſtio iterum retractaretur, iidem Nicænæ Synodi aduerſarii, ipſi quoque Hadriano eundem diuinum Imaginum cultum falſo obiecerunt. Videlicet homines iſti per vocem *Adorationis*, qua Synodus Nicæna decreuerat ſacras Imagines eſſe colendas, intellexerunt adorationem latriæ; cum alioqui iſti quoque docerent, Imagines non ſolum non eſſe iniuria afficiendas, ſed & venerandas eſſe: adeo, vt quæſtio potius videatur fuiſſe de modo adorationis, quam de adoratione, ſiue veneratione. Sed iam de his hoc loco ſatis, quæ alibi fuſius tractata habentur.

d *Chro. vet. Fran. Ionas Aurel. Walfr. Strab. Amalar. Hincm. Ado, Regino, & alii.*

[Tractat hæc pluribus Baron ipſe Tom. IX. hoc anno & Bellar Controuerſ de Imag lib. 2. c 14 & 15 Sunt vero alii multi, qui hanc illorum ſententiam de Synodo Francoford. non comprobantes, omnino volunt eandem Synodum definiiſſe veritatem de adoratione Imaginum, & approbaſſe atque confirmaſſe Nic. Concilium: quod & validiſſimis rationibus, & antiquiorum auctorum teſtimoniis demonſtrant. Inter quos vide (ſi lubet) Vaſq. lib. 2. de ador. Imag. diſp. 7. c. 5. & ſeqq. & Suar. Tom. 1 diſp. 54. ſect. 3.]

VI. HÆRETICVS ARGVITVR, QVI MONITVS NON RESTITVIT BONA ECCLES.

Cæterum in ea, quam diximus, ab Hadriano reſcripta ad Carolum epiſtola, illud quoque notandum eſt, eundem Põtificem agentem de iis, quæ in Oriente ſuaſione ipſius geſta eſſent, dum approbat reſtitutionem ſacrarum Imaginum in Concilio Oecumenico factam, queri tamen quod iidem ab vno errore reuerſi, in aliis duobus adhuc hærerent; dum ſcilicet vſurpatas detinerent multas ſedes Epiſcopales & Archiepiſcopales, quæ Romanæ Eccleſię diœceſis eſſent, atque eiuſdem patrimonia quæ pro luminarium concinnatione & alimoniis pauperum ſub eo Imperio haberet, tunc ablata quando ſacras Imagines depoſuerunt, reſtituere detrectarent: de quibus vidimus, ipſum antehac literis egiſſe apud Conſtantinum & Irenem Impp. Iam vero ad Carolum ſcribit, ſe rurſum de his commoniturum Conſtantinum; & ſi noluerit ea reſtituere, hæreticum eum pro eiuſmodi erroris perſeuerantia declaraturum. Vbi iterum audis quod alias ex S. Gregorio Magno audiſti; nimirum tranſire in hæreſim, obſtinatam occupationem iurium S. R. E. & vt hæreticum eſſe damnandum, qui eiuſmodi errorem monitus non corrigit.

IESV CHRISTI AN. 795.

HADRIANI AN. 24.

CONSTANT. SOL. AN. 6.

I. CONST. IMP. RELICTA LEGITIMA VXORE, ALIAM SVBINTRODVCIT.

ANno Chriſti ſeptingenteſimo nonageſimo quinto, Indictionis tertiæ, Conſtantini Imp. ſine matre regnantis ſexto, idem Aug. ardore libidinis, abdicata menſe Ianuario, & monaſterio incluſa Maria legitima coniuge, eo falſo prætextu quaſi ea vitæ ipſius inſidiata eſſet, menſe Auguſto *Theodotem* cubiculariam ducens Auguſtam coronauit. Ex quo ſcelere magnæ ſunt in ea Eccleſia inter Catholicos conflatæ diſcordiæ; aliis turpi adulatione illud approbantibus, aliis vero magnopere deteſtantibus, qui eius rei cauſa perſecutionem ſunt paſſi. Fuerunt inter iſtos præcipui, magni illi Abbates Plato, & Theodorus Studita, Orientalis Eccleſiæ lumina: qui quod Imperatorem acerrime de eo ſcelere redarguiſſent, immo & Theodorus (licet ſanguine coniunctus Theodotæ) eundem publice excommunicatum pronuntiaſſet; Plato quidem carcere incluſus, Theodorus vero cum pluribus aliis monachis, ſæue admodum flagellatus, & in exilium pulſus eſt: qui & de his omnibus per literas & tabellarios certiorem reddidit Romanũ Pontificem, à quo ob rem præclare geſtam laudari meruit; & ſuo exemplo plurimos alios vicinarum prouinciarum monachos atque ſacerdotes commouit ad anathematizandum eodem modo Imperatorem; cum iam vbique qui cum poteſtate aliqua præerant ciuitatibus, eius impuritatem ſectantes, vxoribus eiectis aliis inducerent, & omnia libidinibus implerent.

INDE A MVLTIS ANATHEMATIZATVR.

II. TARASIVS CONST. EPISC. QVID IN HOC CERTAMINE.

Reſtitit quoque Imperatoris conatui viriliter Taraſius Patriarcha Conſtantinopolitanus, etiam vſque ad comminationem excommunicationis; adeo, vt nulla arte adigi potuerit conſentire expulſioni Mariæ, & nuptiis ac coronationi Theodotes. Verum cum hæc per alium presbyterum Ioſephum nomine, Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ Oeconomum, peragi curaſſet Imperator; graui anguſtia preſſus Taraſius, veritus ne nimis exaſperando Imperatoris animum, (minantis iam, ſe maiorum exemplo ſacras Imagines exturbaturum) faceret eum deſertorem fidei Catholicæ, & perſecutorem Eccleſiæ; ſic illum erroris redarguit, vt tamen Eccleſiæ communione non priuauerit. Qua de cauſa, & quod non illum qui adulteram coronaſſet, ab Eccleſia abieciſſet, idem S. Plato, aliique nonnulli monachi, ab eiuſdem Taraſii communione abſtinuerunt. Hæc ſummatim ex iis quæ abunde hac de re tradunt Theophanes in Annalibus Græcorum, prædictus Theodorus Abbas Studita in Rebus geſtis S. Platonis, Michael monachus Studita in Actis eiuſdem S. Theodori, atque Ignatius itidem monachus in Vita Taraſii.

III.

Quod ad res Occidentales pertinet; hoc eodem anno, ſeptimo Calendas Ianuarii, cœpta iam à menſe Septembri Indictione quarta, *Hadrianus* Romanus Pontifex ex hac vita migrauit, cum ſediſſet annos viginti tres, menſes decem, dies ſeptemdecim, ſepultuſque eſt in baſilica S. Petri. Cuius diuturnior ſedes quam felix fuerit rerum temporalium proſperitate, atque etiam virtute Euangelicæ Crucis, (cum videlicet Rom. Eccleſia ſub Principibus Chriſtianiſſ. eidem obſequentibus, eandemq; defendentibus, locupletantibus, & in omnibus venerantibus, floruit, aucta noua ſobole conuerſorum ad fidẽ Infidelium populorũ, vendicata à Longobardorum perfidia, & protecta à ſuperba Græcorum & illis cohærentium violentia) docent quæ diximus ſuis locis. Dicenda quoque plura, ſi ſupereſſent quadraginta quatuor ipſius Hadriani Epiſtolæ ad Carolum Magnum ſcriptæ, aliæque item ad alios datæ, quarum breuiſſima tantummodo argumenta *a* continet ille Codex, cuius in Paulo meminimus. Quem etiam præter alia ſcripta de quibus dictum eſt ſuperius, conſtat collegiſſe Conciliorum volumen, illudque miſiſſe ad eundem qui petierat Carolum, præfixa præfatione, & epigrammate acroſtichicis verſibus. Eſtque præterea auctor Ioannes Diaconus, ab eodem Pontifice ex epiſtolis S. Gregorii Papæ duos conſcriptos libros. De munificentia vero eius, tum in profundendis erga pauperes eleemoſynis, tum in reparandis atque magnificentiſſime ornandis cunctis Vrbis Eccleſiis ac Cœmeteriis, necnon in reſtaurandis muris & aquæductibus eiuſdem ciuitatis, prorſus mira habet Anaſtaſius: è quibus non omittendum de *Candelabro* in modum Crucis formato, quod penſile poſuit ante presbyterium Eccleſiæ S. Petri, in quo ſuis diſtinctis locis apponi poterant mille trecentæ ſeptuaginta candelæ: conſtituitque, vt quater in anno accenderetur, videlicet in Natali Domini, in die Paſchatis, in natali Apoſtolorum, & in natali (hoc eſt die electionis) Romani Pontificis.

HADRIANI PP. OBITVS.

EIVS FELICITAS.

a Recitat eas Baron. Annal. To. IX. hoc an. quæ pariter habentur ap. Magdeb. Cent. 8. Integras vero epiſtolas ipſas, in mox plures alias huius Pontificis, edidit poſt obitum Baron. Iac. Gretſerus *Soc.* IESV, *vna cum cæteris de quibus ſupr. an 757. II. in marg.*]

MIRIFICV̄ CANDELABRVM

IV.

Obitum eius multis lacrymis defleuit Carolus *b* Magnus, qui eum, vt patrem coluerat, & vt amicum plurimum dilexerat. Cuius etiam ſepulchrum in Vaticana baſilica collocatum, regio ipſemet epitaphio decorauit, quod hodieque extat pro foribus eiuſdem baſilicæ, & habetur deſcriptum apud Platinam. Sed & præterea religioſis officiis atque ſuffragiis eius animam proſecutus, pro ipſa longe lateque per prouincias ſibi ſubiectas, & alias externas, erogauit eleemoſynas: quas etiam in Anglia exercuiſſe, comperitur in epiſtola *c* ad Offam Merciorum Regem ſcripta. Quam multus enim Carolus fuerit in eleemoſynis toto orbe Chriſtiano erogandis, Eginhardus teſtis eſt oculatus; qui ſcribit eas ipſum tranſmittere ſolitum etiam in Syriam, & Ægyptum, atque Africam; ob hoc maxime (vt ait) tranſmarinorum Regum amicitiam expetens, vt Chriſtianis ſub eorum dominatu degentibus ſubuenire poſſet. Extatque titulus in eius Capitularibus *d*, *De eleemoſyna mittenda in Hieruſalem propter Eccleſias Dei reſtaurandas.*

b *Einard. in Vit. Car.*

CAR. MAG. SOLLICITVS DE SEPVLTVRA ET ANIMA HADRIANI.

c *Ext. ap. Malmesb. lib 2. Hiſt. Angl. c.14.*

CAROLI ELEEMOSYNÆ TOTO ORBE DIFFVSÆ.

d *Capitul. l. 4 in appen. c.31. Ap. Baron. an. 799. in fi.*

V.

Cæterum poſt obitum Hadriani, neque die integra Sede vacante, eadem qua is obiit, creatus eſt eius ſucceſſor LEO huius nominis Tertius, patria Romanus, Aſuppii filius, antea presbyter, qui ab infantia fuerat in Veſtiario Patriarchii enutritus & educatus: vir (vt ait Anaſtaſius) diuinis Scripturis pollens, omnique Eccleſiaſtica diſciplina inſtructus, caſtus, mitis, facundus, & conſtans, eleemoſynarum largus, & infirmorum aſſiduus viſitator. cuius etiam ſanctitatem probat ipſa omnium conſenſu electio eius quam celerrime facta. Reiicitur vero quæ nulla ſubſiſtit firmitate fabella de Leone, quod ſui exordio Pontificatus paſſus carnis incendium ob formoſam mulierem eius manum exoſculantem, eam ipſe ſibi præciderit; ſtatueritque ne deinceps manus, ſed pedes quis deberet oſculari Pontificis: cum econtra ante hæc tempora reperiatur moris fuiſſe oſculari pedes, manus nunquam; multaque alia habeat eadem fabula, quæ prorſus, vt audiatur, indignam reddant. Tribuiſſe vero eam alios vidimus Leoni Magno; vt ſic inconſtans mendacium inueniatur vbique.

LEO III. CREATVR.

IESV CHRISTI An. 796.

LEON. III. An. I.

CONSTANT. SOL. An. 7.

I. Legatio et munera a Leone PP. ad Carol. Magn.

ANno Chriſti ſeptingenteſimo nonageſimo ſexto, Indictione quarta in ipſo ſedis ſuæ & anni huius principio, Leo Romanus Pontifex legationem ad Carolum Magnum decreuit cum muneribus, nempe Clauibus aureis ex S. Petri ſepulchro ex more acceptis, atque Vexillo Romanæ Vrbis. Qua ex re Nouatores tradunt per Claues Carolum in poſſeſſionem immiſſum Romanæ Eccleſiæ; & per Vexillum, Romanæ Vrbis. Ignorantes, eiuſmodi dona à Pontificibus mitti conſueuiſſe Chriſtianis Principibus: vt de Clauibus teſtes ſunt quamplurimæ ſancti Gregorii, aliorum Pontificum epiſtolæ, de quibus etiam ſæpe dictum eſt ſuperius: De Vexillo autem, inuenies pariter inferius *a*, à Patriarcha Hieroſolymitano ad eundem Carolum loco benedictionis miſſum Vexillum, vna item cum Clauibus locorum ſanctorum. Honoraſſe vero Leonem Pontificem, ipſum Carolum Magnum dono Vexilli, eo quod potentiſſimus eſſet Eccleſiæ Romanæ Defenſor, dicere quoque poſſumus. Rurſum autem hoc eodem anno ab ipſo Chriſtianiſſimo Principe Engelbertum Abbatem monaſterii S. Richarii, legatum miſſum eſſe ad Leonem, ad munera deferenda quæ ex theſauro Hunnorum erepto idem Rex fuerat conſecutus, Annales Francorum affirmant. de quo bello dictum eſt ſuperius.

a *An. 800. V.*

II. Quo item anno miſſa pariter eſt legatio ad eundem Leonem Pontificem ex Britannia à Rege Merciorum Kemulfo Offæ ſucceſſore tam ſuo, quam Epiſcoporum, atque magnatum, totiuſque populi regni ſui nomine, cum literis *b*: quibus reſpondens Pontifex, conceſſit quæ petierant circa diœceſes illius Regni.

b *Deg. ſt. Angl. contin. lib. 1. c. 12.*

IESV CHRISTI An. 797.

LEON. III. An. 2.

IREN. iter. An. 1.

I. Const. Imp. obcoecatio, et obitus.

ANno Domini ſeptingenteſimo nonageſimo ſeptimo, indictione quinta, menſe Iulii Conſtantinus Imp. inſidiis matris Irenes tentus in palatio Porphyra, vbi & natus erat, orbatus eſt oculis; vnde mox ſubſecuta eſt mors: quod pluribus deſcribit Theophanes Eo vero defuncto, (in quo & genus Copronymi prorſus extinctum tradunt; cum paruulus, quem ipſe genuerat ex pellice, puer Leo nomine iam ante ipſum Calendis Maii huius anni mortuus eſſet) in matrem rurſum Imperium eſt deuolutum. Addit Theophanes, obtenebratum tunc eſſe Solem per dies decem & ſeptem, ita vt errarent naues maris; omneſque dicerent propter obcœcationem Imperatoris Solem obcœcatum radios ſuos retraxiſſe. Verum nonniſi irato in eum numine, vindictam expoſcente de fuſo ab eo innocentium ſanguine, facta hæc eſſe idem auctor aſſerit. Plane *a* ſcelus eſſet omnino execrandum in matre, talia in filium committente; niſi (quod multi excuſant) iuſtitiæ eam zelus impuliſſet, quo nomine eadem poſt hæc meruit à pleriſque eius temporis Orientalibus viris ſanctiſſimis commendari. Quomodo vero ita è medio ſublato Conſtantino, qui ab eo fuerant aut carceribus incluſi aut in exilium deportati, & inter eos eminentes Plato & Theodorus Archimandritæ, glorioſiſſime reſtituti ſint, ac Conſtantinopolim aduenientes, Taraſio eiuſdem ciuitatis Patriarchæ (poſtquam Ioſephum presbyterum Theodotes pellicis coronatorem depoſuiſſet) reconciliati fuerint, indeque ad ſua ſe monaſteria receperint; atque ita pax reddita fuerit vniuerſæ Eccleſiæ: iſta omnia plurious narrant ipſe Theodorus in Vita Platonis, & Michael æque monachus Studita in Rebus geſtis eiuſdem Theodori.

Solis obtenebratio.

a *Hanc penam habet Ba. ... ſuper. ... VIII. vbi agit de parat... à matre inſidiis filio.*

Pax reddita Ecclesiæ.

II. In Occidente vero Barcinona Hiſpaniæ ciuitas, quæ à Francis defecerat, per Zatum Saracenorum Præfectum Carolo Magno reddita eſt. Cum & Habdalla Saracenorũ Princeps in Africa à fratre pulſus ad eundem Carolum confugit, qui eum cum filio ſuo Ludouico in Hiſpaniam proficiſci iuſſit. Quo anno pariter res bellicæ eidem Carolo proſpere ſucceſſere. Cum autem degeret Aquiſgrani, ſuſcepit legationem à Conſtantino Imp antea miſſam; ſed eius audita nece, omnia vana ceſſere.

IESV CHRISTI An. 798.

LEONIS III. An. 3.

IREN. iter. An. 2.

I. ANno Domini ſeptingenteſimo nonageſimo octauo. Indictione ſexta, in Oriente Arabes Saraceni ſub Duce Habdimelech, cum petenti pacem Irenæ Imperatrici negaſſent, infeſto agmine progreſſi Conſtantinopolim vſque, eius ſuburbia deprędati ſunt, onuſtique ſpoliis abierunt. Hæc Theophanes pluribus. Eorum vero occaſione factum eſt, vt Theodorus Archimandrita, de quo ſæpe dictum eſt ſuperius, quo ab horum infeſtatione monachos ſibi ſubditos ſaluos redderet eoſdem Conſtantinopolim duxerit, atque ampliſſimum Studii monaſterium, iam diu à monachis parum frequentatum, habitare cœperit; vnde & *Studita* cognomen conſecutus eſt. Rem geſtam Michael his præſens, vnuſque ex illis monachis narrat: qui & numerum monachorum ad decem perueniſſe centenaria affirmat & occaſione laboris operum manuum ſingulis præſcriptorum, deſcriptioniſque librorum ab ipſis fieri ſolitorum, agit de ſcriptis eiuſdem Theodori, (præter libros quinque Epiſtolarum ad diuerſos) quæ tam metro quam ſoluta oratione aduerſus hæreticos Iconoclaſtas, & ad monaſticas regulas, aliaſque res Eccleſiaſticas ſpectantia edidit: quæ quidem magna ex parte deſiderari videntur.

Theod. Studita Constantinopolim se recipit.

II. Miſiſſe hoc item anno Irenem Auguſtam Legatos ad Carolum Magnum, veteres tradunt Annales Francorum; auditoſque ab eo Aquiſgrani, ac redditum illis, quem peterent, Siſinnium fratrem Taraſii Patriarchę olim in bello captum. Quo pariter anno (vt vetus habet Chronicon à Pithœo editum) Hadofuns, ſiue Adefonſus, aut Alfonſus, cognomento Caſtus, Gallæciæ & Aſturiæ Rex, per Legatos Papilionem miræ pulchritudinis, & ex prædara Vlyſſi pona inſignia victoriæ ſuæ, loricas, mulos, captiuoſque Mauros, eidem Carolo miſit; quocum magna ei interceſſerat neceſſitudo, vtroque Rege pietate inſigni.

Munera Alfonsi Casti ad Carol. Mag.

IESV CHRISTI An. 799.

LEONIS III. An. 4.

IREN. iter. An. 3.

I. ANno Chriſti ſeptingenteſimo nonageſimo nono, Indictione ſeptima, nepotes Hadriani Romani Pontificis, Paſchalis Primicerius, & Campulus Sacellarius Eccleſiæ Romanæ inuidia tabeſcentes ob Leonis electionem, cum ſeptimo Calendas Maii idem Leo Papa ſolemni ritu Litanias Maiores cum vniuerſo Clero ac Populo celebraret, in ipſo itinere armati cum ſuis ſequacibus occurrentes ante monaſterium SS. Stephani & Silueſtri, populum inermem exturbarunt. Leoni vero crudeliter cæſo oculos eruerunt, & linguam præciderunt; eundemque intra Eccleſiam monaſterii tractum, ante ipſum altare plagis diuerſis profciderunt, ac ſemiuiuum cuſtodiæ tradiderunt. Sed cum rurſum inde

Quam execranda in Leonem PP. commissa.

noctu in monaſterium S. Geraſimi ad arctiorem cuſtodiam ductus eſſet, accidit eadem nocte ingenti diuino miraculo, per interceſſionem SS. Apoſtolorum, vt viſum receperit, & lingua ei reſtituta fuerit. Quapropter inde ſuorum quorundam induſtria clam in Vaticanum abductus, mox cooperantibus Legatis Caroli Magni, ab Spoletano Duce Winigiſo, qui repente cum exercitu aduenerat, ductus Spoletum, paucis poſt diebus ad eundem Regem Chriſtianiſſimum properauit: à quo honorificentiſſime Paderburnæ in Saxonia ſuſceptus, poſt aliquod tempus cum ampliſſimo Francorum Antiſtitum & Optimatum comitatu, Romam rediit in fine menſis Nouembris. RECVRRIT AD CAR. MAGN.

II. Rem autem geſtam, præ ſceleris immanitate declamato vbique facinore, tam Occidentales quam Orientales Hiſtoriarum ſcriptores ſunt proſecuti; quam exactius deſcripſerunt veteres Francorum Annales, & Anaſtaſius. Sed fuit eadem tunc carmine egregie ſcripta ab Alcuino, (vt ſtylus arguit) nuper vero edita *a*; in qua nonnulla habentur quæ prætermiſſa noſcuntur ab aliis, quorum delecteris ſicut veritate, ita & rerum tunc temporis varietate. Porro conſtat habitam Romæ à delegatis Caroli Magni quæſtionem de iis qui tam enormia ſcelera perpetraſſent; capitiſque in eos ſententia lata, ipſius Pontificis petitione exilio duntaxat mulctatos eſſe. Verum huius cauſæ cognitionem plerique in ſequentem annum referunt, poſtquam Carolus Romam venit; quando & actum eſt de quibuſdam criminibus, ab iiſdem peſtiferis viris Leoni obiectis.

a Ap. Caniſ. antiq. Lect. Tom. I.

IESV CHRISTI AN. 800.

LEONIS III. AN. 5.

IREN. iter. AN. 4.

I. CAROLI MAGNI ADVENTVS IN VRBEM.

Anno Chriſti octingenteſimo, Indictione octaua, Carolus Magnus, celebrato Paſchali feſto apud Cetulum, ſeu Centulam, in Abbatia S. Richarii, per litus Oceani veniens Rotomagum, inde per Sequanam & Ligerim profectus eſt Turonos ad ſepulchrum S. Martini orationis cauſa: vbi & defunctam pridie Nonas Iunii Luitgardem coniugem, piam valde fœminam, ſepeliuit. Poſt hæc habuit *Conuentum* generalem *Moguntiæ*: inde Italiam verſus iter arripiés, vt Romanam Eccleſiam impiorum factionibus perturbatam, in ſecuritatem priſtinam reſtitueret; cum Rauennam perueniſſet, præmiſſo exercitu cum Pipino filio aduerſus Beneuentanos in Romanam Eccleſiam tunc infeſtos, ipſe Romam pergens, obuium habuit apud Numentum, ipſum Leonem Papam; & ab eodem mox in Vrbem reuerſo honorificentiſſime ſumma omnium gratulatione exceptus eſt octauo Calendas Decembris. Poſt aliquot vero dies, inquiſitione facta de criminibus quæ Leoni Pontifici ab aduerſariis obiecta erant, cum nullus ea probaret, ipſe Pontifex coram omni populo, in baſilica S. Petri Euangelium ferens, ambonem conſcendit, inuocatoque S. Trinitatis nomine, de illis ſe iureiurando purgauit. Hæc ex Annalibus ſub Ludouico Caroli filio ſcriptis, & ex aliis à quibus vita eiuſdem Caroli contexitur.

II. LEO PP. IVRAMENTO SE PVRGAT A CRIMINIBVS OBIECTIS.

Quomodo autem Leonis Papæ cauſa tractata fuerit, accuratius narrans Anaſtaſius, ait Carolum Magnum congregaſſe in Eccleſiam S. Petri Antiſtites omnes Italiæ & Franciæ, necnon Optimates Francorum & Romanorum, vt crimina eidem Pontifici obiecta examinarentur. Omnes vero Antiſtites vno ore dixiſſe; *Nos Apoſtolicam Sedem, quæ eſt caput omnium Dei Eccleſiarum, iudicare non audemus: nam ab ipſa nos omnes & Vicario ſuo iudicamur; ipſa autem à nemine iudicatur, quemadmodum antiquitus mos fuit: ſed ſicut ipſe Summus Pontifex conſueuit, iubeat, canonice obediemus.* tuncque Leonem ambone aſcenſo, coram omnibus ſe iureiurando ſuper ſancta Euangelia ab obiectis purgaſſe; idque factum eſſe Idibus Decembris. Cuius quidem purgationis, totidem verbis concepta formula habetur in libro ſacrorum Rituum Romanæ Eccleſiæ, quẽ vetuſtas Romanum ordinem appellauit, his verbis; *Ego Leo Pontifex S.R.E. à nemine iudicatus, neque coactus, ſed meâ voluntate impulſus, purgo me præſentibus vobis coram Deo & Angelis eius, qui conſcientiam nouit, & B. Petro Principe Apoſtolorum in cuius conſpectu conſiſtimus, neque ſceleratas res quas mihi obiiciunt perpetraſſe, neque perpetrari iuſſiſſe; Deum teſtans, in cuius iudicium venturi ſumus, & in cuius conſpectu conſiſtimus. Et hoc facio, non legibus vllis obſtrictus, neque hanc conſuetudinem aut decretum in ſancta Eccleſia ſucceſſoribus meis, & fratribus Coepiſcopis imponere cupiens; ſed vt certius iniquis vos ſuſpicionibus liberem.*

III. CAROL. MAGNVS CORONATVR IMPERATOR.

Cæterum qui annos Redemptoris à Natali die Domini auſpicari ſunt ſoliti, in ſequentem Chriſti annum octingenteſimum primum reiiciunt coronationem Caroli Magni in Imperatorem, quæ ipſo die Natali Domini facta eſt: qui autem à Calendis Ianuarii initium anni ſumere conſueuerunt, (vt & nos facimus) hoc anno Domini octingenteſimo ipſam ponunt. Nam quod Theophanes factam ſcribit ipſis Calendis Ianuarii, Latinos omnes aduerſantes habet. Porro de ipſa agens Anaſtaſius, ait Natali die Domini in Eccleſiam B. Petri vniuerſo Clero, & Populo, atque Optimatibus congregatis, dum ante Confeſſionem B. Petri ab oratione Carolus ſurgeret, Leonem Pontificem propriis manibus coronam Imperialem eius capiti impoſuiſſe, & Imperatorem Romanorum pronuntiaſſe: tuncque vniuerſos adſtantes vna voce ter acclamaſſe, CAROLO PIISSIMO AVGVSTO A DEO CORONATO, MAGNO, PACIFICO, IMPERATORI ROMANORVM, VITA ET VICTORIA: & mox eundem Pontificem vnxiſſe eum oleo ſancto. Nec omiſit Imperator iuramento tunc ſe obligare Romanæ Eccleſiæ defenſorem: quod iuſiurandum iiſdem verbis concipi à poſteris etiam ſolitum, ita relatum habetur in eo quem diximus libro ſacrorum Rituum *a*; *In nomine* CHRISTI *ſpondeo, atque polliceor ego Carolus Imperator coram Deo, & B. Petro Apoſtolo, me protectorem ac defenſorem fore huius S.R.E. in omnibus vtilitatibus, quatenus diuino fultus fuero adiutorio, prout ſciero poteroque.* Porro dum agit de eadem coronatione Einhardus *b*, ſeu Eginhardus, qui affuit, eam confectam affirmat non ſolum ipſo Carolo nihil præſciente; ſed etiam adeo auerſante, vt diceret ſe eo die, quamuis præcipua ſolemnitas eſſet, Eccleſiam non intraturum fuiſſe, ſi conſilium Pontificis præſcire potuiſſet.

IVRAMENTVM CAROLI MAGNI.

a [Impugnauit hoc iuramentum, tanquam eſſet fictitium, Goldaſtus: ſed refellit eius ineptias Gret. c. 4. Apologiæ Bar. de qua diximus ad ann 774. poſt num. IV.

b Egin. in Vit. Carol. Mag.

IV. Haud vero ipſe tantum Eginhardus, aut Anaſtaſius, de collata per Leonem Romanum Pontificem Imperiali dignitate Carolo Magno ſunt teſtes; ſed & fatentur id ipſum (vt vno verbo dicã) Latini omnes & Græci auctores. Quod autem eiuſmodi Tranſlatio Imperii ab Oriente in Occidẽtem, vbi poſthac ſemper ſtetit & hactenus perſeuerat, diuino conſilio facta fuerit magno Reip. Chriſtianæ emolumento, & Imperii Orientalis deſolatio, & alia euenta ſatis ſuperque demonſtrarunt. Nec vero id potuiſſe conuenientius fieri quam per Romanum Pontificem, totius Chriſtianæ religionis Antiſtitem, & ſummum Eccleſiæ Catholicæ viſibile caput, paſtoremque vniuerſi gregis Chriſti: nec decentius quam in Carolum Magnum, Regem totius Occidentis potentiſſimum, eundemque Chriſtianiſſimum, piiſſimum, iuſtiſſimum, fortiſſimum, doctiſſimum, de Religione Chriſtiana, Eccleſia Catholica, Sede Apoſtolica, ſtatu publico, ſemper in omnibus optime meritum: nec denique opportuniori tempore, quam cum iaceret abſque poſſeſſore iura Occidentalis Imperii, & periculum immineret ne cederent in ſchiſmaticos Principes à fide Catholica extorres, aut in Chriſtianæ religionis infenſiſſimos hoſtes Saracenos: nemo prudens & rerum æquus æſtimator, non affirmabit; nec inficias ire poterit, totum id Dei opus fuiſſe, eiuſque mirabili conſilio ſapientiſſime diſpoſitum. Quæ vero Carolus, poſt coronationem ſuam, ingentis pretii donaria obtulerit præcipuis Vrbis baſilicis, addit Anaſtaſius ſuperiori narrationi.

[De huiuſmodi Tranſlationis Imperii conuenientia, deque Sedis Apoſtolicæ, Romanique Pontificis ea in re auctoritate, fuſe agit Baronius hoc anno, refutans etiam quæ aduerſus eam ſcripſerunt Nouatores; ac nihilominus Lectorem remittens ad copioſiorem Tractatum, quem de his conſcripſit Bellarminus aduerſus Illyricum & alios Centuriatores. Qui quidem Tractatus cum ab aliis poſtmodum impugnatus fuerit, fuit rurſum & ipſe propugnatus a Iac. Gretſ. Tom. II. Defenſ. Bellarm.]

V.

Eodem autem die quo Leo Pontifex coram populo ſe purgauit, Zacharias presbyter, quem Carolus Magnus ad loca ſancta Hieroſolymam cum amplis eleemoſynis miſerat, Romam rediit cum duobus monachis, quos Ioannes tunc Patriarcha Hieroſolymitanus ad eundem Carolum direxit: qui benedictionis cauſa Claues ſepulchri Dominici ac loci Caluariæ claues etiam ciuitatis ac montis Oliueti cum Vexillo detulerunt. Hæc ex Annalibus Francorum in Vita Caroli Magni. De quibus monendus lector; cum ſit de Carolo ſcriptum, eum recuperaſſe Terram Sanctam, quia eiuſmodi claues recepit; errorem ex eo natum eſſe, vt id factum armis dixerint alii. Sed nonniſi donatione Regis Saracenorum Aaronis id eueniſſe, iam ſuperius ex Eginhardo dictum eſt.

Claves S. Sepulchri et civitatis Hierusalem missæ ad Car. Imp.

VI.

Sed & hoc eodem anno, quo expeditio Caroli Magni aduerſus Beneuentanos viguit, contigit quod Agobardus *c* Archiepiſcopus Lugdunenſis narrat, diſſeminatam eſſe in Galliis quandam ſtultitiam, cum eſſet mortalitas boum, vt dicerent Grimoaldum Ducem Beneuentanorum tranſmiſiſſe homines cum pulueribus, quos ſpargerent per campos & montes, prata & fontes, eo quod eſſet inimicus Carolo, & de ipſo ſparſo puluere boues morerentur: ac propter eam cauſam multos comprehenſos fuiſſe, & aliquos occiſos, pleroſque autem affixos tabulis in flumen proiectos; quos ita diabolus excæcaſſet; vt ipſi ſibi eſſent teſtes fallaces ad mortem, aſſerentes ſe habere talem puluerem, & ſpargere. Hæc Agobardus; qui admiratur vulgi ſtoliditatem, credentis fieri potuiſſe tum, vt tantus puluis per tam diſſitas regiones portaretur, tum vt eo ſoli boues morerentur, non etiam cætera animalia.

c *Agob. con. opin. vulg. de gran. & tonitr. in fi.* De pulvere sparso ad interficienda pecora.

IESV CHRISTI An. 801.

LEONIS III. An. 6.

CAROLI MAG. An. 1.

IREN. iter. An. 5.

I.

Anno Domini octingenteſimo primo, Indictione nona, (vt habent Annales Francorum in Vita Caroli Magni) pridie Calendas Maii, hora noctis ſecunda, terræmotus maximus factus eſt, quo & tota Italia grauiter concuſſa eſt, & nonnullæ vrbes atque montes corruerunt. Meminit quoque eiuſdem terræmotus Anaſtaſius, aitque eo concuſſam eſſe eccleſiam B. Pauli Apoſtoli: quam Leo Papa in meliorem ſtatum redegit; tantiſque eam, ſicut & alias Vrbis Eccleſias ornamentis atque donariis ditauit, vt ſtuporem afferant legentibus quæ de iis in Vita ipſius narrat Anaſtaſius.

Terræmotus ingens in Italia.

II.

Hoc eodem anno Incarnationis Domini octingenteſimo primo, Indictione nona, regni Caroli in Francia trigeſimo tertio, in Italia vigeſimo octauo, Conſulatus autem ſiue Imperii primo, editæ reperiuntur *a* eiuſdem Imperatoris Caroli Leges, quæ Mutinæ adhuc legi dicuntur: quibus quidem (vt ait ipſe in præfatione, quæ eiſdem appoſita legitur) ea quæ in legibus Longobardorum prætermiſſa eſſent, iuxta rerum ac temporum conſiderationem addere curauit. De quibus etiam agens Eginhardus, ait Carolum poſt ſuſceptũ Imperiale nomen, cum aduerteret multa legibus populi ſui deeſſe, cogitaſſe quæ deerant addere, & diſcrepantia vnire, atque praua corrigere: verum in his nihil aliud ab eo factum eſſe, quam quod pauca capitula legibus addiderit; omniumque nationum quæ ſub eius ditione erant, iura quæ ſcripta non eſſent, literis mandari fecerit.

a *Sigon. lib. 4. Reg. Ital. hoc an.* Promulgatio Legum Car. Mag.

III.

Porro numerant viginti tria capita legum Caroli Magni, quorum duo reperiuntur recitata à Gratiano; nempe vnũ *b* de iis, qui vtuntur literis falſis Romani Pontificis; vbi auream illam ſententiam inter alia poſuit: *In memoriam B. Petri Apoſtoli, honoremus Sanctam Romanam & Apoſtolicam Sedem; vt quæ nobis ſacerdotalis mater eſt dignitatis, eſſe debeat Eccleſiaſtica magiſtra rationis. Quare ſeruanda eſt cum manſuetudine humilitas; vt licet vix ferendum ab illa ſancta Sede imponatur iugum, tamen feramus, & pia deuotione toleremus, &c.* Quod ipſum capitulum recitatum etiam habetur in Concilio Triburienſi. Alterum vero caput eſt *c* de Epiſcoporum Iudiciali Foro; cui quantum Rex & Imperator pius, exemplo Theodoſii Aug. detulerit, docet ipſe legis contextus, qui omnibus patet. Hæc porro tanti Principis ſtatuta audiant, & erubeſcant illi qui eis penitus aduerſarias leges condunt; timeantque, nequando, ſi iſta facere perſeuerant, Deus vindex exurgens virga furoris ferrea tanquam vas figuli confringat eos: atque exemplo Caroli diſcant, ex obedientia erga Sedem Apoſtolicam, & obſeruantia legum Eccleſiaſticarum, Regna & Imperia propagare, ac firmiter ſtabilire. Cæterum quem parciſſimum vidimus in nouis condendis legibus, idem in veteribus reſtituendis multus fuit; colligique iuſſit centum ſexaginta octo capitula Legum Eccleſiaſticarum ex ſacroſanctis Conciliis atque decretis Summorum Pontificum, vt per ea in Eccleſia diſciplina vigeret: vbi & imitanda animi ſummiſſione, *deuotum* ſe indigitat *ſanctæ Eccleſiæ defenſorem, humilemque adiutorem*; excuſatque non ſe præſcribere leges Epiſcopis, ſed admonere vt ipſi paternas ſanctiones cuſtodiri facerent.

b *Diſt. 19. c. 3. Extat etiam in Concil. Tribur. c. 30.* Sententia Caroli de obedientia exhibenda Sedi Rom.

c *11. q. 1. c. volumus 37 Extat integrum in Capitul. Fran. lib 6. c. 281.* Quantũ detulerit foro Eccles. *Qua de re vide Gretſ. lib. 2. Defenſionis Apol. Baron. cont. Gold. Repli. c. 24.*

IV.

Hoc eodem anno ponit Sigebertus martyrium *S. Saluii* Engoliſmenſis Epiſcopi, qui prædicationis Euangelicæ cauſa cum *Superio* ſocio Valentianas progreſſus, ibi martyrium cum eodem ſocio ſuo conſecutus eſt. Quorum corpora in ſtabulo iumentorum defoſſa, (Beati quidem Saluii ſubtus, & comitis ex tranſuerſo in formam Crucis) taurus à reliquis animalibus, & ab immunditia conſeruauit: viſaque ſunt etiam à diuerſis luminaria in ſtabulo. De quibus ter ab Angelo diuinitus admonitus Carolus Imp. vt eorũ corpora quæreret; idem illa ex manifeſtis indiciis inuenta, in Eccleſiam S. Martini tranſtulit, vbi vſque hodie ſignis & miraculis coruſcant: interfectores autem eorum graui pœna mulctauit, quos & magis vltio diuina perſecuta eſt. Hæc Sigebertus in Chronico, & Molanus in natalibus Sanctorum Belgii.

S. Salvii Episcopi Engolismens. martyrium.

V.

De rebus autem Orientalibus anni huius, illud viſum magni momenti, quod Theophanes ait Irenem piam Imperatricem Conſtantinopoli ciuilia remiſiſſe tributa: quod quidem quanti momenti fuerit, cum antea omnis generis mercatores, opifices, agricolæ, aliique eiuſmodi homines grauiſſimo premerentur onere; docet epiſtola *d* Theodori Studitæ gratulatoria, tunc ad eandem Auguſtam ſcripta.

Irene Aug. relaxat tributa.

d *Theod. Stud. 1. ep. 7.*

IESV CHRISTI An. 802.

LEONIS III. An. 7.

CAROLI MAG. 2.

NICEPHORI 1.

I.

Anno Chriſti octingenteſimo ſecundo, Indictione decima, miſſi ſunt (inquit Theophanes) Conſtantinopolim legati à Carolo Magno Imp. & à Leone Romano Pontifice ad Irenem Auguſtam, pro pace & perpetua concordia ineunda. Fuiſſe autem miſſos Legatos, Ieſſe Epiſcopum Ambianenſem, & Elinigaudium Comitem, Ado tradit anno ſequenti, de eorum reditu agens. Auctorque eſt Zonaras, Carolum expetiiſſe coniugium Irenes, ipſamque minime abhorruiſſe. Porro quaſi Legati aduenïſſent, non ad cõciliandas nuptias, ſed ad ſpectandam tragœdiam; omnia ſub eorum oculis continuo mutata ſunt: nam Conſtantinopoli cum adhuc eſſent, pridie Calendas Nouembris (cœpta iam à menſe Septembri Indictione vndecima) Nicephorus Patricius & Logotheta generalis, ingenti perfidia atque ingratitudine tyrannidem arripiens, ipſam Irenem in ordinem redegit, & in exilium in inſulam Lesbum deportauit. quam rem geſtam exacte deſcripſit Theophanes.

Irene deponitur, Niceph. imperat.

II.

Poſt quæ Legati Caroli, acceptis à Nicephoro nouo Auguſto literis pacis, Conſtantinopoli receſſerunt vna cum aliis Legatis ipſius Nicephori, nempe vno Epiſcopo ac tribus

Abba

Abbatibus : peruenerūtque omnes anno ſequenti ad Carolum in Germaniam:vbi rurſum firmata pace, iidem Legati Nicephori Conſtantinopolim reuerſi ſunt; vt narrant Ado, & alii anno ſequenti. Quod vero ad fidem Nicephori ſpectat; Catholicus licet haberetur, tamen ter impius ſemper apparuit; quod ſcilicet (vt Theophanes eſt auctor) faueret Iconoclaſtis, probaret Manichæorum hęreſim, derideret colentes diuina mandata, ſacra vt profana haberet, Eccleſiaſticam immunitatem peſſumdaret, maximeque auerſaretur Romani Pontificis communionem: præter impietatem de iis quæ pertinent ad politicum ſtatum.

Niceph. Imp. omni ex parte impius.

III. Interea in Occidente hoc pariter anno celebrata reperitur SYNODVS ALTINENSIS ab Epiſcopis eius prouinciæ, præſidente ipſi *Paulino* Patriarcha Foroiulienſi, ſiue Aquileienſi, à quo ſcripta extat *a* Synodalis epiſtola ad Carolum Magnum Imperatorem. Cauſa autem celebrandæ Synodi, fuiſſe videtur immane ſcelus à Ioanne Duce Venetorū perpetratum; cum in Gradenſem furens Patriarcham nomine pariter Ioannem, oppido vi capto, eundem è turri præcipitem dedit, alioſque eiuſdem Eccleſiæ ſacerdotes interemit; quod videlicet idem Ioannes Patriarcha Chriſtophorum quendam hominem Græcum rogatu Tribunorum Venetiarum excommunicaſſet, quem Ioannes Dux in gratiam Nicephori Imp. Epiſcopum conſtituiſſet Vliuolenſem. Hęc quidem produnt Annales Veneti. Paulini vero ſtudium Carolum Magnum implorantis, illud fuiſſe videtur, vt eum aduerſus Venetos in vltionem tanti ſceleris prouocaret. Quem quidem Paulinum paulo poſt hoc ipſo anno defunctum eſſe, habent veteres Annales Franciæ à Pithœo editi: eundemque dum vixit, & poſt mortem miraculis claruiſſe, in monumentis Aquileienſis Eccleſiæ legitur.

Concil. Altinenſe ob cæſum Patriar. Graden.
a *Rec. Baro. Tom. IX. hoc an.*
De Paulino Patriar. Foroiul.

IV. Laudatiſſimus plane ac doctiſſimus vir; cui cum Albino Flacco huius ſæculi face ſummā interceſſiſſe familiaritatem, teſtantur plures quæ adhuc extant *b* eiuſdem Albini ad eum ſcriptæ epiſtolæ. Fuiſſe vero ante Patriarchatum artis Grammaticæ profeſſorem, eundemque Carolo Magno carum, declarat ipſius Caroli diploma quo ei nobilem villam Laberianum donauit, quod eſt in eius Vita deſcriptum. Docuiſſe namque Grammaticam hoc ſæculo etiam homines Eccleſiaſticos, conſtat ex Eginhardo *c*, & Lupo *d* Abbate Ferrarienſi, huius temporis auctoribus. Quo quidem nomine plurimum Carolo Magno debet hoc ſæculum, quod bonas literas penitus collapſas reſtituit; vt inter alios teſtes ſūt idem Lupus, ac Ionas *e* Aurelianenſis Epiſcopus. Traditq; Angeſiſus *f* Abbas, & confirmat Concilium *g* Cabilonenſe, eundem Imp. conſtituiſſe in ſingulis monaſteriis & Epiſcopiis, ſtudia Grammaticæ, Muſicæ, & Arithmeticæ. His addunt alii, Pariſiis tunc Scholas publicas erigi cœptas, atque ſtudio ſucceſſorum Regum præ cæteris maiori claritate fulſiſſe. Sed & conſtitutas eſſe Scholas literarum Latinarum & Græcarum in Eccleſia Oſnaburgenſi in Saxonia, vt ad vſum legationum in Orientem mittendarum pueri erudirentur; conſtat ex priuilegio *h* ab ipſo Carolo eidem Eccleſiæ conceſſo.

b *Tom. I. antiq. Lect. Caniſ. ep. 59 & ſeqq.*
c *Egin. in Vit. Carol.*
d *Lup. ep. I.*
Bonæ literæ a Carol. Mag. reſtitutæ.
e *Ion. Aurel. præf. cōmen. adu. Claud. Taurin.*
f *Angeſ. lib. I. Capitul.*
g *Concil. Cabil. c. 3.*
h *Ext. ap. Crantz. hiſ. Saxon. lib. I. c. 2.*

IESV CHRISTI AN. 803.

LEON. III. AN. 8.

CAROLI MAG. 3.

NICEPHORI 2.

I. ANno Chriſti octingenteſimo tertio, Indictione vndecima, menſe Auguſto, mortua eſt in exilio Irene Auguſta, ærumnis confecta, Nicephori tyranni ſęuitia; qua etiam plurimi alii viri illuſtriſſimi perempti ſunt. Sed & menſe Iulio *Bardanes*, cognomento *Turcus*, Præfectus Orientis, inuitus ab exercitu Imperator acclamatus, eo mox nomine depoſito monaſticum habitum ſuſcepit: quem nihilominus paulo poſt contra fidem datam Nicephorus luminibus priuauit; qui vero ipſi adhæſerant omnes principes puniuit, exercitumque ipſum exauctorauit. Præterea STAVRATIVM filium ſuum, Auguſtum coronari per Taraſium Patriarcham fecit; quamuis eſſet inutilis modis omnibus ad tantam dignitatem, tam aſpectu, quam robore & ſenſu. Denique idem Nicephorus menſe Auguſti aduerſus Arabes pugnans, poſteriores tulit; vixque à diſcrimine vitæ per ſuos ereptus eſt. Iſta omnia pluribus Theophanes hoc anno.

De reb. Imperii Orientalis.

IESV CHRISTI AN. 804.

LEON. III. AN. 9.

CAOLI MAG. 4.

NICEPHORI 3.

I. ANno Domini octingenteſimo quarto, Indictione duodecima, cum eſſet Carolo Magno nuntiatum, CHRISTI Sanguinem in Mantua ciuitate fuiſſe repertum, petiit ipſe à Leone Papa, vt huius rei veritatem inquireret. Qui Mantuam hac religioſa occaſione adueniens, inde quoque Imperatorem in Gallias conuenit: cum quo Natali Domini in villa Cariſiaco celebrato, indeq; Aquiſgranum cum eodem progreſſus, non multos poſt dies Romam rediit, honorificentiſſime ab Imperatore ſuſceptus, atque dimiſſus. Hæc ſummatim Annales Francorum in Vita Caroli per ſingulos annos digeſta. Sed quod ad Sanguinem Chriſti pertinet; re multum examinata, inuentus eſt & cōprobatus de illo fuiſſe, qui ex Chriſti corpore fluxit tempore Paſſionis eius; non autem de illo qui Beryti (vt vidimus) ex ſacra Crucifixi Imagine fluxerat. De qua veritate extare dicuntur ſacra diplomata Romanorum Pontificum; vt de his non ſit amplius dubitandum.

De Sanguine Chriſti reperto apud Mantuam.

II. Quod vero ſpectat ad res geſtas à Leone in Germania; prolixe de iis agens qui præſens adfuit, S. Ludgerus primus Monaſterienſis Epiſcopus in epiſtola *a* ad Xixfridum Epiſcopum Traiectēſem, tradit eum in Germaniam aduenisse cum magna ſolemnitate ſuorum Cardinalium, Archiepiſcoporum, Epiſcoporum, & Prælatorum, & Primatum, atque ab Imperatore Imperialiter cum ſuis ſuſceptum, inter multa pietatis ſuæ opera, tum Aquiſgrani in Palatio, tum in pleriſque aliis Galliæ & Germaniæ locis, Eccleſias & altaria conſecraſſe, & vbique Indulgentias eis contuliſſe. Sed & Werdam cum Imperatore accedentem, eiuſdem rogatu *B. Svvibertum*, poſt lectam ipſius ſanctiſſimam Vitam, innumeraque miracula, poſtque actas preces ac celebrata ieiunia; de conſenſu Cardinalium, cæterorumque Prælatorum, ſolemni ritu inter ſacratiſſimum Miſſæ officium, ſanctorum Confeſſorum catalogo adſcripſiſſe pridie Nonas Septembris; & inſtituiſſe illum diem ab incolis feſtiue celebrādum, atque ad diuina confluentibus Indulgentias conceſſiſſe: denique multa ab ipſo Carolo Imper. aliiſque ſingulis adſtantibus dona oblata eſſe ad conficiendam pretioſam capſulam, in qua Sancti Reliquiæ collocarentur. Habet inſuper de puero nepote Archiepiſcopi Colonienſis tunc aquis ſubmerſo, & virtute eiuſdem S. Svviberti in vitam reuocato. Ex his autem omnibus corrigendi videntur Francorum Annales dum aſſerunt Leonem hac peregrinatione nonniſi octo dies apud Carolum manſiſſe: neque enim tot & tanta quæ Ludgerus recenſet, intra adeo breue temporis ſpatium peragi potuiſſe putantur.

Res geſtæ a Leone PP. in Germania.
a *Ext. ap. Sur. I. Mar. in Append. ad Vit. Svvib.*
Canonizatio S. Swiber.

III. Hoc item anno (vt ſcribit Odorannus monachus Senonenſis in ſuis Annalibus) Alcuinus, qui & Albinus cognomento Flaccus, de quo plura ſuperius, idemque Abbas S. Martini Turonenſis ciuitatis à Carolo Magno conſtitutus, ex hac vita migrauit; idque decimoquarto Calendas Iunias, vt traditur in ipſius epitaphio *b*. De cuius ſcriptis meminit Sigebertus anno Domini ſeptingenteſimo nonageſimo, pariterque Honorius Auguſtodunenſis, ſed copioſius Helinandus; de quibus & nos iam ſupra diximus. Sed quod ad

Alcuini obitus, et ætas.
b *Ext. antiq. Lect. Caniſ. To. VI.*

ipſius ætatem ſpectat; eundem adhuc longe poſt hæc tempora fuiſſe ſuperſtitem, quæ de eo inferius aſſerentur, affirmare nos cogunt contra Odorannum. Verum cum ex his rurſum maximæ inſurgant difficultates, (quandoquidem ſi idem ipſe eſt, quem ſuperius diximus fuiſſe æqualem Bedæ, plane aſſerendum eſſet, ipſum ferme centum quinquaginta annos vixiſſe) illud potius aſſeruerim, aut illum Albinum cuius meminit Beda, alium omnino fuiſſe diuerſum ab eo qui vixit ſub Carolo Magno; aut vero non omnia quæ tribuuntur Albino, eius eſſe.

IESV CHRISTI An. 805.

LEON. III. An. 10.

CAOLI MAG. 5.

NICEPHORI 4.

I. NICEPH. IMP. TRIBVTVM SPONDET PRINCIPI SARAC.

ANno Chriſti octingenteſimo quinto, Indictione decimatertia, Aaron Princeps Saracenorum aduerſus Nicephorum Imp. duxit exercitum trecentorum millium armatorum: cui non valens reſiſtere Nicephorus, pactus eſt dare illi tributum annuum tricenorum millium numiſmatum, & tria millia numiſmata in tributum capitis Imperatoris, & tria filii eius. Hæc ex Theophane.

II. CAR. MAG. REGEM HVNNOR. RESTITVIT.

Quo eodem anno (vt habent Annales Francorum) Caganus Rex Hunnorum, ſiue Auarum, Chriſtianus exiſtens, dictuſque Theodorus, (nam *Cagani*, ſiue *Chaiani* nomen commune fuit omnibus eius gentis Regibus) ad Carolum Imp. refugit, auxilium petiturus aduerſus Sclauos populos, Behemannos dictus, à quibus tota Hunnorum regio deuaſtata erat. Cui annuens Imperator, miſſo exercitu per filium ſuum Carolum eoſdem Sclauos deuicit, occiſo eorum Duce nomine Lichone. Defuncto autem illo Cagano, ſucceſſor eius confirmationem Regni ab eodem Imp. petiit, obtinuitque. Subiiciunt vero iidem Annales de venatione eiuſdem Caroli apud villam Morſellam, vbi erat monaſterium

DE VRSO AD ECCLESIAM CONFVGIENTE.

Sanctimonialium S. Gudilæ virginis, cuius Reliquiæ ibi quieſcebant: qua venatione, miræ magnitudinis vrſus poſt longam agitationem iamiam capiendus, propero curſu in eccleſiam prædicti monaſterii irrupit; & ad ſacras Reliquias ſecurus procumbens, aduenientibus Sanctimonialibus laſciuientium more catulorum blandiri cœpit; ab Imperatore vero illæſus relictus, atque è ſilueſtri factus domeſticus, ab eo tempore non aliter vixit, quam ab iiſdem Sanctimonialibus iuſſus eſt, quarum ſe perpetuis mancipauit obſequiis.

IESV CHRISTI An. 806.

LEON. III. An. 11.

CAROLI MAG. 6.

NICEPHORI 5.

I. TARASII EPIS. CÕS. OBITVS, ET NICEPHORI SVBROGATIO.

ANno Chriſti octingenteſimo ſexto, Indictione decimaquarta, die vigeſima quinta Februarii, Taraſius Conſtantinopolitanus Patriarcha, cum ſediſſet annos viginti duos, morbo oppreſſus, poſt pauendam cum dæmonibus ipſi morienti inſultantibus luctam, deceſſit ſanctitate clarus, & miraculis illuſtris, quorum pleraque narrat, qui vidit Ignatius monachus in ipſius Rebus præclare geſtis. Suffectus eſt autem in locum eius *Nicephorus* laicus adhuc homo, ſed quem virtutes ornabant; nobilis ciuis, quique diu in curia apud Imperatores militauerat miniſterio illo quod à Secretis vocatur. Cum vero iam ante Taraſii mortem nuntium remittens ſæculo in ſolitudinem ſe contuliſſet, vt aſſueſceret vitæ monaſticæ quam meditabatur; delectus ab Imperatore, perductus eſt Conſtantinopolim, ac reclamans licet conſecratus Patriarcha. Teſtatur hæc ipſemet pluribus in epiſtola ad Leonem Pontificem, de qua ſuo loco inferius.

II. TVRBATVR AB IMP. PAX ECCLES. ORIENT.

Paulo vero poſt Nicephori conſecrationem, hoc ipſo anno celebrata eſt ab eo *Conſtantinopoli*, iuſſu, imo & coactu Imperatoris, *Synodus* paucorum Epiſcoporum qui tunc in eadem ciuitate reperti ſunt: in qua Ioſephus ille, quem olim Taraſius damnauerat, quod coronaſſet Theodoten pellicem ſuperinductam Conſtantini Auguſti, tanquam innocens, nulliuſque tranſgreſſionis reus, in priſtinum ſacerdotii gradum reſtitutus eſt, eo prætextu, quod etſi factum à Ioſepho perpetratum illicitum eſſet, tamen per diſpenſationem licite abſque culpa fieri potuiſſet. qua de cauſa magnæ excitatæ ſunt in Eccleſia Conſtantinopolitana turbæ. Verum ne quis errore labatur, dum apud Theophanem, imo & apud Theodorum Studitam in Vita Platonis, necnon apud Michaelem in Rebus geſtis eiuſdem Theodori, cum de his agunt, nonniſi vnius Synodi mentionem habitam eſſe inueniet, qua ipſis SS. Platoni & Theodoro Abbatibus exilium decretum eſt, quod acriter his impietatibus obſiſterent: tamen conſtat eiuſdem Theodori aſſertione in epiſtola *a* ad Leonem Papam, duplicem eſſe *Synodum* congregatam, quarum priore receptus eſt Ioſephus, poſteriore anathematizati ſunt qui cum illo communicare recuſarent, quam & ſecuta ſunt exilia Sanctorum. Dicetur de ea ſuo loco. Quod vero ad hanc priorem attinet; nominat illam eadem epiſtola Theodorus *Synodum hæreticorum*, vel *Synodum adulterantium*, quod ſcilicet collecta fuiſſet ex Epiſcopis qui adulterium comprobaſſent Conſtantini. Deſtitiſſe pariter eoſdem Sanctos ea de cauſa accedere ad ſacra Nicephori Patriarchę, quibus intereſſe ſoleret Ioſephus; (cum alioqui in publicis ſuorum monaſteriorum precibus, tam eiuſdem Patriarchæ, quam Imperatoris memoriam facerent, & cum iiſdem priuatim communicare non ceſſarent:) liquet ex aliis diuerſis eiuſdem Theodori epiſtolis *b*. Sed quæ deinde ſecuta ſunt, dicentur poſt ſequentem annum.

a *Theod. Stud. l. 1. ep. 33. Cod. Columnenſi.*

SYNODVS ADVLTERANTIVM.

b *Ibid. l. 1. ep. 26. 28. 30.*

III. CAROLI MAGNI TESTAMENTVM DE DIVISIONE REGNI INTER FILIOS.

Quod ad res ſpectat Occidentalis Imperii; produnt Annales Francorum, hoc anno habitum eſſe *Conuentum* ab Imperatore Carolo in *Villa Theodonis*, atque ex teſtamento tribus filiis tripertitum eſſe ipſius Regnum, ſi contingeret eos poſt patris obitum eſſe ſuperſtites. Extat ipſum quidem eiuſmodi *Teſtamentum*, ſiue diuiſionis decretum, appoſitum parergon ad Vitam Caroli: quo quidem, *Ludouico* conceſſit Aquitaniam totam à ciuitate Turonenſi excluſiue vſque ad Hiſpaniam, itemque Gallias Lugdunenſem & Narbonenſem; *Pipino* Italiam, Baioariam & Alemanniæ partem; *Carolo* vero maiori natu reliquam Galliarum atque Germaniarum partem: & ſi quis eorum abſque liberis præmoreretur, quomodo pars eius inter ſuperſtites diuidenda eſſet, ſtatuit: multaſque addidit conditiones, leges, atque præcepta, pro conſeruanda vnione inter ipſos fratres Reges, eorumque ſubditos: *Super omnia autem* (inquit) *iubemus, vt ipſi tres fratres curam & defenſionem ſancti Papæ ſimul ſuſcipiant, ſicut quondam ab auo noſtro Carolo (cognomento Martello) & Beatæ memoriæ genitore Pipino Rege, & à nobis poſtea ſuſcepta eſt, vt eum cum omni adiutorio ab hoſtibus defendere nitantur, & iuſtitiam ſuam quantum ad ipſos pertinet, & ratio poſtulat, habere faciant. Similiter & de cæteris Eccleſiis, quæ ſub illorum fuerint poteſtate præcipimus, vt iuſtitiam ſuam & honorem habeant, &c.* Porro ipſum diuiſionis decretum, ſubſcriptum ab Optimatibus Francorum, æque Romam miſſum eſt per Eginhardum à Secretis ad Leonem Papam, confirmandum ab eo, atque ſubſcriptione muniendum. Hæc Annales: quibus ſuffragantur Aimoinus *c*, & Ado *d*. Sed quod ad Imperium pertinet; de eo decernendum Romano Pontifici reliquiſſe viſus eſt Carolus, cum nullam eius in teſtamento ſuo mentionem habere voluerit, quippe quod non hæreditarium fieri, ſed Papæ arbitrio electiuum relinqui ſatius eſſe exiſtimauerit.

EOSDEM CONSTITVIT DEFENSORES RO. ECCL.

c *Aim. lib. 4. c. 94.*
d *Ado Vien. in Chron.*

IMPERIVM RELIQVIT DISPONENDVM ROM. PONT.*

[*Quod quidem arguere falſi præſumpſit Goldaſtus: ſed eius conuicia atque mendacia, in eos retorſit Gretſerus c. 4. Apol. Baron. & lib. 2. cont. Replic. c. 5. de quibus ſupra ad an. 774. poſt num. IV.]

IV.

In hoc quoque eodem iſtius anni Conuentu Villæ-Theodonis, ſtatuti ſunt quidam canones ad Officium Eccleſiaſti-

cum rite in Eccleſiis peragendum pertinentes, qui habentur in libro ſexto Capitularium ipſius Caroli Imperat inter quos eſt, vt ſecundum ordinem & morem Romanæ Eccleſiæ cantus fieret. Sed & vrgentibus diuerſorum ſacerdotum accuſationibus, factum eſt, vt ex Synodo per Carolum miſſa fuerit conſultatio ad Leonem Papam, rogatum de ipſis ſacerdotibus criminoſis quid agendum, cum probatio certa deficeret. Eſt enim de ea mentio in iiſdem Capitularibus *e*, vbi & quid de eo ſtatutū fuerit ſubditur. De alio vero Conuentu in eadem Villa-Theodonis celebrato occaſione necis Ioannis Epiſcopi, dicetur inferius conuenientiori *f* loco.

e Capitul. l.5.c.33.34.

f Infr. ann. 819.

V. CORPVS S. CYPR. DELATVM IN GALLIAS.

Hoc eodem anno oſſa *S. Cypriani* Carthagine Lugdunum Galliæ translata eſſe, cum Reliquiis Scillitanorum Martyrum, ac poſita in Eccleſia S. Ioannis Baptiſtæ, Ado teſtatur ſui ſæculi res geſtas ſcribens: qua de re eſt etiam carmen Agobardi Epiſcopi Lugdunenſis. Sed & locupletatæ ſunt tunc Venetiæ eodem theſauro Reliquiarum S. Cypriani, cum partem quandam earum à Carolo dono acceptam, Legati, quos hoc anno ad eum veniſſe teſtantur Francorum Annales, in patriam detulerunt; vbi nobilis erecta eſt in Murano S. Cypriani memoria, quæ hactenus perſeuerat.

IESV CHRISTI AN. 807.

LEONIS III. AN. 12.

CAOLI MAG. 7.

NICEPHORI 6.

I. SARACENI SVO DAMNO IN S. NICOL. PECCANT.

ANno Chriſti octingenteſimo ſeptimo, Indictione decimaquinta, Aaron Saracenorum Princeps in Oriente, dum comparata claſſe Rhodum peſſumdaret, & Myram Lyciæ ciuitatem aggrediens, arcam Reliquiarum S. Nicolai diſiicere pararet, aliam loco eius ſuppoſitam contriuit: qui ſic illuſus, dedit nihilominus pœnas prauæ ſuæ voluntatis; ſiquidem turbinibus agitata claſſis, magna ex parte obruta eſt; vixque ipſe euadens incolumis, pœnituit facti quod magno ſuo damno diuina temerario auſu tentaſſet.

II. NOVA SCELERA NICEPH. IMP.

Quo pariter anno Nicephorus Imp. ad præteritas iniquitates alia ſcelera adiiciens, vxorem quæſiuit Stauratio filio ſuo, Theophaniam cognatam Irenes defunctæ Imperatricis, alii deſponſatam viro: Ipſe vero duas virgines pulcherrimas, inter alias ad delectum quæſitas, homo turpiſſimus factus ludibrium cuncto populo defloraut. Cruentauit quoque ciuitatem ſanguine nobilium ciuium, procerumque, atque virorum Eccleſiaſticorum, qui aduerſus eum pro vindicanda Republica conſpiraſſent. Hæc omnia ex Theophane hoc anno ſexto eiuſdem Nicephori.

III. MAVRI MALE MVLTATI OB CAPTOS MONACH.

In Occidente vero, hoc eodem anno Carolus Magnus claſſe immiſſa aduerſus Mauros ſub Duce Burchardo, eos in Sardinia & Corſica iterato prælio profligauit: quæ infortunia ea ex cauſa ſibi contigiſſe ipſimet confeſſi ſunt, quod anno ſuperiori piraticam exercentes in Patelaria inſula, ſexaginta monachos captiuos duxiſſent in Hiſpaniam ac vendidiſſent; quorum aliquos poſtea Carolus redemit. Hæc auctor, ſui temporis ſcribens Annales, à quibus Regino & alii.

IV. LVDOVICVS RESTITVIT DISCIPLINAM IN AQVITANIA.

Interea Ludouicus Caroli filius, cui à patre Aquitaniæ regnum fuerat traditum, illuc profectus collapſam Chriſtianam diſciplinam reſtituere laborauit; erectiſque quamplurimis monaſteriis, reddidit eam ſpiritualium aquarum irriguo tanquam alterum Dei paradiſum: Sed & vndecumque adductis magiſtris, omnium diuinarum & humanarum ſcientiarum ſtudium introduxit, cum antea totius Aquitaniæ qui videbatur Clerus (vtpote ſub variis tyrannis agens) magis equitationi, bellicæ exercitationi, miſſilium librationi, quam diuino cultui operam dare nouiſſet. Adeo vero etiam coaluit antea collapſus monaſticus ordo, vt etiam ipſe Ludouicus Rex idem vitæ inſtitutum amplecti deliberaret: ſed huius deſiderii ne compos fieret, obicem ſe præbuit refragatio patris, vel potius diuinæ nutus voluntatis, quæ tantæ pietatis virum noluit ſub ſuæ cura ſolius ſalutis deliteſcere, ſed potius per eum & ſub eo multorum ſalutem adoleſcere. Hæc Aimoinus *a*: qui & alia ſubdit de optima eiuſdem piiſſimi Principis regni ſui adminiſtratione. Quemadmodum & Italiam ſub Pipino Rege optime per S. Adelhardum Corbeiæ in Saxonia Abbatem, ipſius Caroli Magni conſobrinum, diſpoſitam eſſe, teſtatur Paſchaſius *b* Ratbertus huius & ipſe temporis Scriptor.

a Aim. lib. 5. c. 8.

b Ap. Sur. 2. Ian.

IESV CHRISTI AN. 808.

LEON. III. AN. 13.

CAROLI MAG. 8.

NICEPHORI 7.

I. THEOD. STVD. ET ALII SCHISMATIS ACCVSATI.

ANno Chriſti octingenteſimo octauo, Indictione prima, Ioſeph Archiepiſcopus Theſſalonicenſis, & Theodorus Studita eius frater, atque S. Plato cum ſuis monachis, detrectantes (ob cauſas ſuperius enarratas) publice communicare cum Nicephoro Patriarcha Conſtantinopolitano, niſi eiecto Ioſepho Oeconomo, Theodotes pellicis copulatore, & coronatore; ſchiſmatis ſunt accuſati ab eodem Nicephoro: factumque eſt, vt his Romæ diuulgatis, iidem à Romano Pontifice aliiſque ſchiſmatici ſint habiti. Hæc quidem conſtant ex pluribus ea de re ab eodem Theodoro, tam ſuo quam Platonis nomine ſcriptis ad diuerſos literis *a*. In quarum vna *b* ad ſuos monachos ſcripta, obſerues ſolemnia verba in benedictione matrimonii tunc apud Græcos proferri ſolita; nempe, *Tu Domine mitte manum tuam ex ſancto habitaculo tuo, & coniunge famulo tuo famulam tuam: connecte illos in mutuam cōcordiam: vni eos in carnem vnam, quos tibi placuit inter ſe copulari. Honorabiles nuptias redde: immaculatum eorum thorum cuſtodi: ſine macula ipſorum contubernium permanere conce*[d]e *in puro corde.* Quæ autem poſt hæc ſecuta ſunt, dicentur anno ſequenti.

a Theod. Stud. 1. ep. 21. vſq. 31. Cod. Colūneſi Recitat vero illas Baron. hoc an. ſicut & alias eiuſdē Theod. ſuis quibusq. locis, vbi pro ratione rerū geſtarum fit de iis mentio.

b Ibid. ep. 31.

BENEDICTIONIS MATRIMONII FORMVLA GRÆCORVM.

II. RES BELLICÆ ORIENT.

Hoc eodem anno Crunnus Bulgarorum Dux Sardicam dolo cepit, pluribus militum ac ciuium interfectis millibus: aduerſus quem procedens Imperator, re infecta Conſtantinopolim rediit; eamque vrbem cædibus & exiliis repleuit, quod pati nollet populus recens impoſitum vectigal ob Sardicæ reſtaurationem. Hæc ex Theophane. Quo etiam auctore conſtat, hoc itidem anno mortuo Rege Saracenorum Aaron, eius filios Mauhmat & Habdallam de Regno certantes, non inter ſe ſolum cuncta cæde miſcuiſſe, ſed etiam Chriſtianos Syriæ cædibus, incendiis, rapinis adeo inſectaſſe, vt multæ Eccleſiæ deſertæ factæ fuerint, & plurima monaſteria deſolata relicta.

III. REX ANGLOR. RESTITVTVS PER LEON. PP. ET CAROL. IMP.

In Occidente vero, hoc pariter anno Ardulf Rex Nordanhumbrorum in Britannia, à ſuis è regno pulſus, Carolum Magnum primo adiens, poſtea Leonem Papam; miſſis tam à Pontifice quam ab Imperatore legatis in Britanniam, ab iis in regnum eſt reſtitutus. Hæc Annales Francorum.

IESV CHRISTI AN. 809.

LEON. III. AN. 14.

CAROLI MAG. 9.

NICEPHORI 8.

I.

ANno Domini octingenteſimo nono, Indictione ſecunda, menſe Ianuario, (vt auctor eſt Theophanes)

MOECHOSYNODVS CONST.

conuocatum eſt ab Imperatore Nicephoro *Conciliabulum* in cauſa Ioſephi Oeconomi; in quo vna cum Epiſcopis conſederunt Magiſtratus, omnia in gratiam Imperatoris facientes. Vt non ſit mirum, ſi adeo pernicioſi in eo canones ſanciti fuerint: videlicet, Anathemati ſubiiciendos eſſe omnes qui ipſorum erroribus non adhærelcerent: Coniugium Conſtantini cum Theodote, viuente adhuc legitima priori coniuge, ex diſpenſatione dici debere legitimum: Leges diuinas aduerſus Reges nihil poſſe: Epiſcoporum vnumquemque in ſacros canones, præter ea, quæ in illis ſtatuta ſunt, diſpenſando poteſtatem habere. Poſt quæ SS. Plato, ac Theodorus, huiuſque frater Ioſeph Theſſalonicenſis Archiepiſcopus, aliique quamplurimi, recuſantes communicare Ioſepho omnium malorum auctori, ac Nicephoro Patriarchæ ipſius fautori, in exilium ab Imperatore pulſi, diriſſima paſſi ſunt. Patent hæc omnia ex pluribus eiuſdem Theodori epiſtolis *a* ab exilio ad diuerſos ſcriptis, quibus & dictum Conciliabulum appellat *Mœchoſynodum*, & qui eius decretis adhærerent, *Mœchianos*; quos & demonſtrat vere eſſe hæreticos. Idemque agnoſcens *Chriſtum Petro, poſt claues regni cœlorum, paſtoralis etiam principatus contuliſſe dignitatem, ideoque ad Petrum, vel eius ſucceſſorem, quicquid in Eccleſia Catholica per eos innouatur qui aberrant à veritate, neceſſe eſſe referri*: duplicibus ad Leonem Papam ſcriptis literis *b*, (quibus eum in inſcriptionibus vocat, *Sanctiſſimum Summum Patrem Patrum, Æqualem Angelis, Beatiſſimum, & Apoſtolicum Papam*) poſt illa narrata quæ hactenus hac in cauſa geſta fuerant, enixius rogauit, vt qui *Archipaſtor* eſſet *Eccleſiæ quæ ſub cœlis eſt*, manum Eccleſiæ Orientali porrigeret merſæ in hæreſis profundo; atque intonaret contra eam hæreſim. *Si enim iſti* (inquit) *arrogata ſibi auctoritate, hæreticam Synodum cogere veriti non ſunt, qui ne Orthodoxam quidem abſque cognitione veſtra* (*vt antiquitus mos obtinet*, *cogere potuerunt*; *quanto æquius neceſſarium fuerit, à diuino tuo principatu legitimam Synodum conuocari, vt Orthodoxum Eccleſiæ dogma, excluderet hæreticum?* Hæc & alia Theodorus ad Leonem: quem & rurſum eadem epiſtola vocat, *Diuiniſſimum omnium capitum Caput*: rogatque vt quemadmodum Chriſtus ad Agbarum ſcripſit, & multi etiam de ſubditis digni habiti ſunt, qui ab Apoſtolis, Sanctiſque acciperent literas; ita & Leo ad ipſum reſcribere dignaretur. Idemque ad Baſilium *c* Archimandritam tam ſuo quam Platonis nomine ſcribens, declarat *vnum eſſe conſilium ipſorum & deſiderium, per ſupremum Apoſtolicum, ſicut ab initio ſemper factum eſſet, Synodice damnari eos qui contra Euangelium Chriſti cœtum inierant.*

a *Theod. Stud. 1 ep. 33. vſq; 39. & ep. 48. 50 & ſeqq.*

b *Ibid. ep. 33. 34.*

SEDIS RO. SVMMA AVCTORITAS AGNITA à THEODORO.

c *Ibid. ep. 35.*

II. SCRIPTA THEOD. ADVERS. MOECHIANOS.

Quod vero iidem Mœchiani ſcuto illo Diſpenſationis diuina humanaque iura violarent, dum quod diuina lege eſſe prohibitum, id per diſpenſationem poſſe fieri aſſerebant; præter multiplices illas epiſtolas contra iſtum & alios aduerſariorum errores conſcriptas, edidit idem Theodorus volumen, *De Diſpenſatione vniuerſali*, cuius meminit in ſuis literis *d*, quo plenius eorundem argumentationes confutauit. Ipſe namque hoc tempore cæteris eminentior doctrina in Oriente fulgens, tanquam oraculum erat ad quod Orthodoxi omnes eius Eccleſiæ, cum quid dubitationis in facultatibus Theologicis emergeret, recurrere conſueſcerent. Qui niſi quantocyus occurriſſet nouæ eiuſmodi hæreſi, totus pene Oriens corruiſſet; cum malorum Epiſcoporum, & peſſimorum Imperatorum conatu, vniuerſum ferme Euangelium in maximum iam diſcrimen adductum eſſet.

d *Ibid. ep. 50*

III.

Hoc item anno, Nicephori octauo, numerat Theophanes decem præcipuas afflictiones, quibus idem nouis atque antea inauditis exactionibus, impiiſque ſuppliciis, ciuitatem Conſtantinopolitanam, vniuerſumque Imperium, atque ipſa etiam ſacra loca ad nihilum fere redegit.

IV. CONCIL. AQVISGR. DE PROCESSIONE SPIR. S.

Quod ad res pertinet Occcidentales; produnt Annales veteres Francorum, aliique omnes, celebratum fuiſſe hoc anno menſe Nouembri CONCILIVM AQVISGRANENSE, occaſione motæ quæſtionis de proceſſione Spiritus Sancti. Verum ſciendum eſt, haud ibi tunc dubitatum aut tractatum eſſe, vtrum Spiritus Sanctus à Patre Filioque procederet: ſed quod tum apud Hiſpanos (vt ſuo loco vidimus) tum apud Francos additæ fuiſſent Symbolo Conſtantinopolitano quatuor hæ ſyllabæ, FILIOQVE; quæſitum modo eſt, num ita auctum Symbolum legitime in Eccleſia cani poſſet; quod in Galliis vſurpari cœperat. Qua re ad Leonem Papam à Carolo Imperatore per Legatos delata, cuſtos ipſe antiquitatis, (cum nec adhuc ipſum Symbolum Nicænum, ſiue dixeris Conſtantinopolitanum, in Eccleſia Romana cani mos eſſet) etſi permiſerit Symbolum cani, prohibuit tamen ne cum eo additamento caneretur. Conſtant autem iſta ex Zmaragdi ad Carolum epiſtola, in qua inſeritur ipſa amica *e* Diſputatio de ea re habita Romæ à Legatis Synodi Aquiſgranenſis cum Leone Papa. Cæterum Walfridus Strabo *f* temporis huius ſcriptor tradit, vſum hunc cantandi in Eccleſia Symbolum, à tempore damnatæ Felicianæ hæreſis in Gallia atque Germania fuiſſe frequentatum: vt vero Conſtantinopolitanum potius quam Nicænum caneretur, ea ratione factum eſſe, quod Conſtantinopolitanum aptius videretur modulis muſicis. Sed cur non potius, quod plenius ſit quam Nicænum, vtpote quod de Spiritus Sancti diuinitate habeat magis expreſſam ſententiam? Quod vero rurſum ad Leonem ſpectat; non ſolum ipſe verbis cum prædictis Legatis diſſerendo, & præcipiendo, quid vellet fieri patefecit; verum etiam nobile monumentum erigendum putauit, quo poſteris innoteſceret, in ſacro Symbolo nihil eſſe addendum: dum ſicut narrat Anaſtaſius in eius Vita, in baſilica S. Petri duo ſcuta argentea, ſiue tabulas affigendas curauit, in quarum altera Symbolum Latine, in altera Græce ſcriptum legeretur, abſque vllo quatuor illarum ſyllabarum additamento. Quando autem, & qua occaſione, illæ itidem auctoritate Pontificia in Romana Eccleſia in Symbolum ſint recepta, ac ipſum Symbolum cani cœperit, dicetur ſuis locis *g*.

DE CANTANDO SYMBOLO IN ECCL.

e *Rec. Bar. Annal. To. IX. ho: an. ex cod. Ant. Aug.*

f *Walfr. de reb. Eccleſ. c. 22.*

g *An. 883. IV. & 1014 III.*

IESV CHRISTI AN. 810.

LEONIS III. AN. 15.

CAROLI MAG. 10.

NICEPHORI 9.

I. NICEPH. IMP. FAVET MANICHÆIS.

ANno Chriſti octingenteſimo decimo, Indictione tertia, Nicephorus Imperator (inquit Theophanes) militares Principes more ſeruorum vti Epiſcopis & aliis clericis iuſſit: adituris Epiſcopia & monaſteria tributum impoſuit: eoque proceſſit, vt aurea & argentea Eccleſiæ vaſa improbaret, & Chriſtianos derideret, qui proximos diligerent. Nec quidem mirum; cum (vt idem auctor ait, qui his tunc præſens Conſtantinopoli aderat) ſtudioſiſſimus eſſet Manichæorum, eleemoſynas improbantium; qui *Pauliciani* quoque, & *Atingani* vulgo dicebantur, hiſque temporibus admodum vigebant in Oriente, ducem impietatis ſequentes *Sergium* quendam; qui ſe Pauli Apoſtoli diſcipulum Tychicum iactans, immo & Paraclitum ſe, ac lucidam ſtellam mentiens, quamplurima perpetrauit nefanda ſcelera, intulitque Eccleſiæ Orientali damna; quæ pluribus narrat Petrus Siculus, quem iam ſuperius diximus hiſtoriam ſcripſiſſe de renaſcente Manichæorum hæreſi: vbi & tradit ab hoc Sergio *Baanem* quendam, Epaphroditi ſe dicentem diſcipulum abſceſſiſſe, multoſque in partem ſuam traxiſſe, qui ab eo dicti ſunt *Baanitæ*: qui vero Sergio adhærebant, dictos eſſe *Sergiotas*: cum eſſent etiam alii *Aſtathi*, ſeu *Inſtabiles* appellati, pariter eiuſdem Sergii diſcipuli. Quæ autem ſtatuerit aduerſus eiuſmodi nebulones Michael Nicephori ſucceſſor, dicetur inferius.

VARIÆ SECTÆ MANICH.

II.

Hoc pariter anno (vt tradunt veteres Annales Francorum à Pithœo editi) Carolus Magnus Nicephoro Imperatori Venetiam reddidit. Cum enim Carolus (vt in Vita ipſius *a* ab auctore eius temporis per annos ſingulos digeſta traditur) ſubegiſſet ſuo Imperio Dalmatiam, & alias circum-

a *Vit. Carol. Magn. ann. 806. & ſeqq.*

DE REBVS VENETIS SVB CAROLO MAGNO.

poſitas regiones, fruſtraque Nicephorus bis claſſe miſſa eas recuperare conatus eſſet; accidit, vt cum Præfectus claſſis ſecunda vice pacem cum Pipino Italiæ Rege tentaret, aduerſantibus Venetorum ducibus res infecta remanſerit: qua de re iratus Pipinus ipſam Venetiam bello cepit, quæ tum Imperatoris Orientis dominio ſubiacebat. Poſt hæc autem contigit quod dictum eſt; nempe vt legationibus intercurrentibus, firmata pace inter Nicephorum & Carolum, Venetiam Carolus Nicephoro reddiderit. Hæc ex ſcriptoribus eius temporis: ex quibus haurias, in quo de rebus Venetis recentiores hiſtoricos erroris arguas, & emendes. Nam & Eginhardus, qui fuit Carolo à ſecretis, aſſerit ipſum redegiſſe ſub tributo Iſtriam, Liburniam, atque Dalmatiam; exceptis maritimis ciuitatibus, quas ob iunctum cum Imperatore Conſtantinopolitano fœdus, eum habere permiſit.

IESV CHRISTI AN. 811.

LEON. III. AN. 16.

CAROLI MAG. 11.

NICEPHORI 10.

I. Anno Chriſti octingenteſimo vndecimo, Indictione quarta, menſe Februario, obuiam facti Saraceni Leoni Prætori Armeniacorum, deferenti militare donatiuū, quod erat talentorum ſexdecim, & librarum mille trecentarum; illud abſtulerunt cum ingenti multitudine captiuorū. Quare Nicephorus Imper. aduerſus Bulgaros proceſſurus, iuſſit Nicetæ Patricio & generali Logothetæ, publicos Eccleſiarum & monaſteriorum cenſus imponere, & octo annorum præteritorum redhibitiones à Principum domibus exigere. Qua de re cum omnes grauiſſime quererentur, relatumque id Nicephoro eſſet à Theodoſio quodam Patricio, reſpondit ille: *Si Deus obdurans obdurauit cor meum, vt Pharaonis; quid boni erit his qui ſub manu mea ſunt à Nicephoro? Theodoſi, noli expectare præter quæ à te conſpiciuntur.* Ingreſſus autem Bulgariam inter ſpem metumque, quibuſdam proſperis velitationibus inſolentior factus, pacem petenti Crunno Bulgarorum Regi denegauit; ac multa crudeliſſima tam in hoſtes quam in ſuos perpetrauit. Cum ſubito Crunnus viis interclufis eum adortus, captum interfecit vna cum plurimis Patriciis ac Ducibus, vniuerſoque ferme exercitu: eius vero caput diebus multis in oſtentationem ſuſpenſum, poſt ea denudatum argento forinſecus induit, vt eo tanquam poculo Bulgarorum Principes vterentur. Narrat hæc pluribus Theophanes: qui & ait, huius Nicephori Principatu Chriſtianos grauiorem nullo tempore conſecutos eſſe; quippe qui omnes qui ante ſe imperaſſent, ambitione, luxuriis, atque barbaricis crudelitatibus ſuperauerit. Porro qui à Rege Bulgarorum tunc capti ſunt, ab eo cum fidem Chriſtianam negare compellerentur, nec acquieſcerent, necari iuſſi ſunt: quorum extat memoria in Menologio Græcorum die vigeſima tertia menſis Iulii. Agitur etiam de iiſdem in Latino Martyrologio; ſed mendoſe fortaſſe per Nicephorum factum dicitur, quod ſub Nicephoro Bulgari egerunt.

OBDVRATVM COR NIC. IMP.

OCCIDITVR A BVLGARIS.

II. Cæterum Stauratius Nicephori filius, ipſiuſque in Imperio collega, multis in prælio acceptis vulneribus, Conſtantinopolim ægre relatus, cum & ipſe nouas ibi moliretur cædes, Imperiumque Theophaniæ coniugi firmare ſatageret: omnium Principum, ac Senatus, necnon Patriarchæ conſenſu, tertio Nonas Octobris, cœpta iam à menſe Septembri Indictione quinta, MICHAEL Curopalates, cognomento *Rhangabenus*, eiuſdem Nicephori gener, vir multis egregiis virtutibus præditus, coronatus eſt Imperator; præſtito prius iuramento, dataque Patriarchæ fideiuſſione manu propria ſcripta, de recta fide ſeruanda, ac temperando à ſanguine quorumcunque Chriſtianorum, & maxime monachorum, aliarumque perſonarum Eccleſiaſticarum. Poſtridie vero

MICHAEL CVROPALATES IMPERAT.

Procopia eius vxor coronata eſt pariter in Auguſtam; ipſeque immenſa vſus erga Patriarcham & Eccleſias, omniſque generis homines qui ſub Nicephoro ſpoliati fuerant, liberalitate, omnium animos ſibi deuinxit: ac denique octauo Calendas Ianuarias THEOPHYLACTVM filium ſuum ab eodem Patriarcha coronari fecit. Stauratius autem mox vt acclamationes pro Michaele audiuit, comam totondit, & monaſticum induit habitum; cuius & vxor Theophania idem vitæ inſtitutum arripuit. Hæc Theophanes, qui tunc Conſtantinopoli exiſtens cuncta intuebatur.

III. Addit quoque, Michaelem Imp. pacis Eccleſiaſticæ ſtudioſiſſimum, ſanctos Confeſſores Platonem, Theodorum, Ioſephum Theſſalonicenſem, aliosque ab exilio reuocaſſe, eoſdemque Nicephoro Patriarchæ reconciliaſſe. Verum hanc reconciliationem ipſe Theodorus *a* atque Michael *b* Studita tradunt initam eſſe, poſtquam Patriarcha Ioſephum Oeconomum omnium diſcordiarum cauſam, iterum ab Eccleſia eieciſſet, ac ſe ipſe purgaſſet quod quæcumque antea accidiſſent, Nicephori tyranni violentia geſta fuiſſent. Addit præterea Michael, huiuſmodi Eccleſiæ pacem confirmatam fuiſſe à Leone Romano Pontifice, quem Michael Imper. eius conciliatorem adhibuiſſet. Inſuperque Michaelis Imperii exordio, Theophanes ſubiicit Nicephorum Patriarcham tranſmiſiſſe Synodicas literas ad eundem Leonem, cum antea id ei non licuiſſet prohibente tyranno. Extantque ipſæ literæ *c*, quibus de ſua rationem reddidit electione, ſimulque fidei Catholicæ profeſſionem edidit; ac veniam petiit, quod tam ſero ſcripſerit, prohibitus ab impio Imperatore: ſed & ſacra munera adiecit, quæ vna cum literis miſit per legatum ſuum Michaelem Metropolitam Sinnaculorum.

PAX ECCLESIÆ ORIENT. REDDITA.

a Theod. Stud. in Vita Plato.
b Mich. in Vit. Theod.

LEGATIO A NICEPHORO EPISCOP. CONST AD LEON. PP.

c Edidit Pelt. Act. Epheſ. tom. 5. c. 22. Recitat vero ex antiqua tranſlatione Bar. Annal. To. IX. hoc an. acceptam ex Biblioth. Eccl. Virdun.

IV. Quod ad res pertinet Occidentales; memorabile eſt *Teſtamentum* Caroli Magni de rebus ſuis mobilibus, quod hoc Redemptoris anno octingenteſimo vndecimo, ipſius vero Caroli Regni Franciæ quadrageſimo tertio, Italiæ trigeſimo ſexto, Imperii vndecimo, Indictione quarta, feciſſe auctor eſt Eginhardus in Vita ipſius, dum ipſum integrum teſtamentum recitat: quo quidem omnia mobilia ſua in tres partes diuidens, illarum duas in viginti vnam alias partes ſubdiuiſas legauit Metropolitanis vni & viginti ciuitatibus, quæ ditioni eius ſubiacebant; ex quibus rurſum Metropolitani tertiam partem ſuis Eccleſiis reſeruarent, duæ reliquæ inter ſuffraganeos diuiderentur. Nomina vero Metropolitanarum ciuitatum, hæc in eodem Teſtamento recenſentur; Roma, Rauenna, Mediolanum, Forumiulii, (ſiue Aquileia) Gradus, Colonia, Maguntiacum, Saltzburgum, Rotomagus, Treueri, Senones, Veſuntium, Lugdunum, Rhemi, Arelatum, Vienna, Tarantaſia, Ebrodunum, Burdegala, Turones, Bituriges. Sed & reliquam tertiam partem principalem voluit ſubdiuidi poſt ſuam mortem, aut voluntariam rerum ſæcularium abdicationem, in quatuor partes; quarum vna accreſceret illis vni & viginti partibus Metropolitanorum, altera cederet liberis ac nepotibus ſuis, tertia in vſum pauperum erogaretur, quarta ſimili modo nomine eleemoſynæ in ſeruorum & ancillarum palatio famulantium ſuſtentationem diſtribueretur. Capellam vero, id eſt, Eccleſiaſticum miniſterium, nulla diuiſione ſcindi voluit. Si qua autem inuenirentur aut vaſa, aut libri, aut alia ornamenta, quæ liquido conſtaret eidem capellæ ab eo collocata non fuiſſe, hæc qui habere vellet, necnon & libros, quorum magnam in bibliotheca ſua copiam congregauerat, dato iuſtæ æſtimationis pretio, emeret & haberet, pretium in pauperes erogaretur. Hæc autem conſtituit in præſentia vndecim Epiſcoporum, quatuor Abbatum, & quindecim Comitum. quæ quidem Ludouicus ipſius filius poſt eius obitum quam celerrime adimplere curauit.

TESTAM. CAROLI MAGNI DE REBVS SVIS MOBILIBVS.

V. Hoc item anno pridie Nonas Decembris, Carolum filium maiorem natu Caroli Imperator. ex hac vita migraſſe, tradunt veteres Annales Francorum, & reliqui omnes auctores. Sed & præter duos filios, Carolum & Pipinum, ex teſtamento relictos hæredes, obiit etiam anno ſuperiori primogenita filiarum, quam mirifice diligebat, Rotrudis olim Conſtantino Imperatori deſponſata. Pipino autem Bernarthum eius filium in regno Italiæ ſuccedere iuſ-

DE LIBERIS CAR. MAG.

ſiſſe, Eginhardus teſtatur. Qui & ait, tribus his annis vltimis Caroli Magni, cœlo terraque viſa eſſe ſigna atque portenta, eius obitus indices; nimirum crebra Lunæ Soliſque deliquia, crebrum Aquenſis palatii vbi degebat, tremorem, fulmina, ruinam Regiæ, incendia, & alia plura huiuſmodi.

IESV CHRISTI AN. 812.

LEON. III. AN. 17.

CAROLI MAG. AN. 12.

MICH. CVROP. AN. I.

I. Michael Imp contra Manichæos gladio agit.

ANno Domini octingenteſimo duodecimo, Indictione quinta, Michael Imperat. reddita Eccleſiæ pace, Manichæos (qui & Pauliciani, & Atingani dicebantur) varias regiones Orientis ſua hæreſi magnopere infeſtantes, hortatu Nicephori Patriarchæ lege aduerſus eos ſancita, gladio necari iuſſit; ipſamque vrbem Conſtantinopolitanam, non Manichæorum tantum, ſed & Iconoclaſtarum, & aliorum hæreticorum colluuie fœtidam, moiumque peruerſitate laborantem, expurgare ac ſanare conatus eſt. Scribit hæc Theophanes. De Manichæorum vero ex Michaelis edicto cæde, (qua inter alios nefandus Sergius, de quo ſuperius, aliquando faciendis aſſeribus intentus, à quodam aſcia ex eius manibus extorta peremptus eſt) agit pluribus idem, quem alias diximus, Petrus Siculus huius temporis ſcriptor, in libello quo eiuſdem hæreſis impietatem, & hæreticorum res geſtas eſt proſecutus.

II. Conuentus Constantin. in quæstione de reddendis fugitiuis.

Eodem anno Calendis Nouembris, habitus eſt Conſtantinopoli *Conuentus* Epiſcoporum & Magiſtratuum, occaſione ſoluendæ quæſtionis, obortæ ex eo, quod cum pax inter Imperatorem & Crunnum Bulgarorum Regem tractaretur, inter alias conditiones à Rege barbaro illa eſſet appoſita, vt fugitiui redderentur. Arbitrati ſunt alii, eiuſmodi conditionem bono pacis accipiendam, alii contra aſſeruerunt penitus reiiciendam, vtpote contrariam ſententiæ Domini *a*, *Qui venit ad me, non eiiciam eum foras.* Qui autem has partes tuebantur principes conſiliarii, ducem habebant Theodorum Studitam: aduerſam vero defendebant cum Imperatore Nicephorus Patriarcha, aliique Epiſcopi; quibus aſſentiebatur ipſe Theophanes Abbas monaſterii Agri, idemque Hiſtoriæ quam toties citamus auctor. Qui quidem rem geſtam deſcribens, multiplicique ratione aduerſariis contradicens, illa vtitur potiſſima, quod pluris facienda ſit multorum ſalus quam paucorum, cum raro accideret, vt ex Bulgaris aliqui ad Romanos confugerent. Cæterum obtinuit pars negantium ea conditione pacem eſſe accipiendam: ex quo, inquit idem Theophanes, maxima ſunt parta Imperio mala; quæ per prodigia è cœlo, & cometam inuſitatum apparentem, hoc anno ſignificata eſſe ait. Quo eodem tempore, cum non eſſet generalis Princeps Arabum, & in omnibus ipſorum prouinciis homicidia, rapinæ, aliaque nefanda perpetrarentur; Eccleſias quoque Hieroſolymitanas profanatas eſſe, ac monaſteria Palæſtinæ deſtructa, Syriæque Chriſtianos alios interemptos, alios in varias regiones fugatos, idem auctor tradit.

a Ioan. 6.

III. Legatio Mich. Imp. ad Car. Mag. et Leon. PP.

Hoc eodem anno peruenerunt ad Carolum Imp. Legati, quos initio ſui Imperii Michael Aug. ad eum miſiſſet. Cum enim Carolus ad Nicephorum Imperatorem confirmandæ pacis cauſa Legationem honorificam direxiſſet per Hattonem Epiſcopum Baſileenſem, Hugonem Comitem Turonenſem, Aionem Longobardum Foroiulienſem, Leonem Spatharium & Wilharium Ducem Venetorum: iidem, occiſo Nicephoro, cum Michaele rem egerunt. Hic vero cum iis ſuos Legatos ad Carolum miſit; qui Aquiſgranum peruenientes, Græca oratione laudem eius dixerunt, & AVGVSTI titulo celebrarunt: atque in reditu (vt habebant in mandatis) Romam venientes ad Leonem Papam, literas ab eo communicatorias acceperunt. Hæc Francorum veteres Annales: ſed Theophanes addit, Michaelem hac ſua ad Carolum legatione egiſſe quoque de contractu nuptiarum in Theophylactum filium ſuum.

IV. De asserta Frang. clade in saltibus Pyren.

Ad hæc pariter vltima Caroli tempora, rerum Hiſpanicarum tractatores referunt decantatam Francorum cladem in ſaltibus Pyrenæis ad Rocidam vallem, vulgo dictam *Roncisvalle*; quam & factam volunt per Alfonſum Caſtum Galleciæ Regem. Verum iſti quam longe imprimis in his quæ ſunt temporis aberrent, conſtat ex eo quod cladem illam contigiſſe anno Redemptoris ſeptingenteſimo ſeptuageſimo octauo, (vbi & nos poſuimus) Chronographi omnes qui per ſingulos annos res Caroli Magni digeſſerunt, iidemque eiuſdem ſæculi ſcriptores, abſque dubitatione pari conſenſu teſtantur. Eandemque non ab Hiſpanis, ſed à Vaſconibus illatam affirmant, atque inter alios Eginhardus qui fuit Carolo à ſecretis. Dicunt nimirum, Vaſcones Caroli exercitui, ab expugnatione multarum Hiſpaniæ ciuitatum redeunti, prædæ cupiditate in ipſis montium anguſtiis inſidiatos, interfeciſſe eos qui nouiſſimo agmine incedentes præſidio præcedentibus erant; atque extremam impedimentorum partem auferentes, noctis beneficio ſumma celeritate in diuerſa diſperſos, Caroli vindictam effugiſſe. Rurſum vero quod hæc per Alfonſum Caſtum geſta eſſe, Hiſpani dicunt; quam procul abſit à veritate, ſatis demóſtrat quod inter alios idem Eginhardus auctor eſt, ipſum Alfonſum maxima fuiſſe Carolo amicitia iunctum, eundemque ſæpius veneratum eſſe muneribus; non aliter ſe per literas & Legatos appellantem, quam (vt habent Eginhardi verba) proprium Caroli: nec quicquam diſcordiarum inter eos aliquando interceſſiſſe, demonſtrat.

V. Fabulæ Turpini explodvntur.

Porro Hiſpanicarum rerum tractatoribus inde tam grauis erroris prouenit origo, quod qui *Turpini* nomine (quiſquis ille fuerit) ſomnia ſua ac fabulas contexuit, poſt corporis S. Iacobi inuentionem (quam etiam per ipſum Carolum factam mentitur) ponit bellum illud contigiſſe, in quo Rutlandus, ſiue Rolandus, inter alios viros inſignes occubuit. Quapropter nulla habita exactiori temporis ratione, iidem ſcriptores Hiſpani re vera tunc bellum illud contigiſſe ſunt arbitrati, quo à fabuloſo auctore poſitum eſt. Quo qui errore ducti ſunt, antiquiores adnumerantur Tudenſis, & Rodericus Toletanus Epiſcopus; eidemque tanquam è cœlo allato oraculo, recentiores omnes firmiter inhæſerunt; vno duntaxat excepto emunctioris naris auctore Ambroſio *b* Morale, qui hæc odoratus haud imprudens eſt errantes ſequutus, ſed hærens ſubſtitit, vt rem accuratius conſideraret. Eos autem magis admirati ſumus, qui difficultatem hanc ſentientes, vt ſoluerent, duas clades exercitus Caroli Magni in Pyrenæis montibus ſibi finxerunt, & iſtam poſteriorem dixerunt. Sed eos oportet ſuis diuinationibus adiicere, vt pariter affirment Rolandum & cæteros eius ſocios bis occiſos mortuoſque eſſe; cum hos ipſos in poſteriori clade dicunt eſſe necatos, quos iam diu antea firmiſſima eius temporis Scriptorum auctoritate oſtendimus fuiſſe peremptos. Sæpe ſuorum gentilium nimium ardens amor, plures fallere coegit hiſtoricos, vt abſque delectu perciperent quæcumque ſcripta, quibus ipſi quolibet modo gloriam ſuis compararent.

b Ambr. Moral. Rer. Hiſp. lib. 3. c. 48.

IESV CHRISTI AN. 813.

LEON. III. AN. 18.

CAROL. MAG. 13.

MICH. CVROP. 2.

I.

ANno Domini octingenteſimo decimo tertio, Indictione ſexta, cum Michael Imp. menſe Maio male aduerſus

De Leonis acceptione Imperii diverſæ ſententiæ.

Bulgaros haud procul ab Hadrianopoli vrbe Thraciæ pugnaſſet, Conſtantinopolim fugiens, conſilium iniit de Imperio renuntiando Leoni Armeno; quem hoc diutius recuſaſſe, quo vſque tandem à Nicephoro Patriarcha & omnibus Patriciis ad id adactus eſt, Theophanes tradit. At Cedrenus & alii diuerſe admodum hæc enarrantes, aſſerunt fugam exercitus factam culpa ac proditione Leonis: qui tamen ex eiuſmodi fuga occaſionem accipiẽs in Michaelem vt ſegnem & inertem publice declamandi, milites ad defectionem ſollicitarit, ſuiſque artibus adegerit, vt Imperator ipſe ab omnibus acclamaretur, ſimulate aliquantum reluctatus. Habet quoque Theophanes; cum ob egreſſum Crunni Regis Bulgarorum menſe Iunii, ingens pauor Conſtantinopolim occuparet, viſum eſſe Nicephoro Patriarchæ more maiorum publicis litaniis implorare diuinam clementiam; & econtra hæreticos Iconoclaſtas ſepulchrũ adeuntes impiiſſimi Conſtantini Copronymi, ipſum inuocare cœpiſſe, vt auxiliaretur perditæ Reipublicæ; diffamaſſeque ipſum ſurrexiſſe ſuper equum ſedentem, & perrexiſſe ad debellandos Bulgaros. quibus quidem inuentionibus perfidi illi viam patefacere conati ſunt eiuſdem hæreſis conſorti Leoni: acciditque ex ſententia, occaſione quam diximus fugæ Michaelis.

II. Leo Armen. imperat in Oriente.

Addit vero Cedrenus, Michaelem intellecta Leonis electione, vt erat pacis ſtudioſus, temperantem à bello ciuili, diadema, purpuram, & calceos coccineos, (Imperii videlicet inſignia) ad Leonem miſiſſe, & vt ſine vllo metu in vrbem accederet hortatum eſſe. Ipſumque vna cum vxore & liberis, detonſis capillis monaſtica induiſſe veſtimẽta, Theophanes quoque tradit: ſequenti vero die, qui fuit quartus ante Idus Iulii, Leonem, poſt editam ex more rectæ fidei profeſſionem, publice à Nicephoro Patriarcha coronatum eſſe. Sed habet Cedrenus, quo tempore Nicephorus diadema capiti Leonis imponeret, viſum ſibi fuiſſe ſpinis ac tribulis manum compungi; idque omen malorum quæ poſtea eſſent euentura, interpretatum eſſe. Eodem quoque tempore Hadrianopolim à Bulgaris captam eſſe, iidem auctores ſcribunt. Tuncque contigit, eius ciuitatis Epiſcopum *Manuelem* manibus amputatis per medium gladio diſſecari, & feris ad deuorandum proiici; cuius eſt memoria in Menologio *a* Græcorum. Vbi & traditur, Crunnum Regem propter hoc peccatum excæcatum eſſe; propriique populi incurrentem odium, funibus ab eo ſuffocatum eſſe: ſed Bulgarorum ſuſcipientem Imperium Zocum, omnes captiuos cõgregaſſe Chriſtianos, tam ſæculares quam Eccleſiaſticos, & quod Chriſti fidem negare noluiſſent, eoſdem diuerſis affectos tormentis crudeliter obtruncaſſe.

Martyres ſub Bulgaris. a *Menol. 20. Ianuar.*

III. De Theophanis Hiſtoria.

Porro ad diem vſque captæ Hadrianopolis Theophanes perducens Hiſtoriam, eidem finem imponit. Nec eſt, vt dici poſſit, eam interciſam eſſe, quod auctor perorationem nullam (vt moris eſt) appoſuerit. Siquidem Anaſtaſius Bibliothecarius, qui in Latinum tranſtulit, teſtatur eam vſque ad hunc Leonem qui ſucceſſit Michaeli perductam eſſe. Si vero Cedreno credimus, & Ioanni Curopalatæ, aſſerentibus Theophanem vſque ad exitum tantum Nicephori Imper. ſuam Hiſtoriam produxiſſe; affirmare neceſſe eſt, cuncta quę ab eo tempore in hunc diem illic ponuntur, alterius auctoris eſſe additamentum: quod equidem exiſtimo verum eſſe; factumque, vt aliquis Leonis Armeni ſtudioſus, quæ de eius probitate ibi leguntur, commentus ſit. Quod vero ad ipſum *Theophanem* ſpectat; aſſerit Anaſtaſius, ipſum illũ fuiſſe Theophanem magni nominis Abbatem monaſterii Agri, ſanctitate celebrem, & miraculis clarum, de cuius egregiis pro fide Chriſti confeſſionibus, dicetur inferius. Sic autem eius Hiſtoriam idem Latinitate donauit, vt tamen (ſicut teſtatur) aliqua omiſerit, perſtrinxeritque aliqua breuitate, addiderit vero nihil. Vbi vero ipſe deſiit Theophanes, ab huius Michaelis Auguſt. Imperio *Ioannes Curopalates* nobilis ſcriptor ſuam auſpicatus eſt Hiſtoriam, quam perduxit vſque ad Alexium Comnenum. In quo tamen illud deſideratur, quod quæ enarrat, ſingula ſingulis, more Theophanis, non reddiderit annis.

Quis ipſe fuerit.

Ioan. Curopal. Hiſtoria. *De qua Baron. an 811. num. XI. & 830. IV.*

[De Theophanis Hiſtoria vide etiam quæ dixi ad ann. 408 poſt num. I. Ex ipſius porro Theophanis, atque etiam Curopalatæ præfationibus intelligitur, priorem Theophanis partem ab ortu Mundi aduſque Diocletiani Imperium conſcriptam fuiſſe à Georgio Monacho Syncello, cætera Theophanem Georgii mandato pertexuiſſe Obſeruaruntque etiam alii, eiuſdem Hiſtoriam interpolatam ſæpius fuiſſe, aut incertos auctores non ſine plagii, culpa multa ex eo compilaſſe; ac præcipue Cedrenum iiſdem pene verbis omnia inde tranſtuliſſe, & Miſcellæ auctorem poſterioribus libris nihil aliud niſi eorum interpretem egiſſe. Cum prodierit illa in lucem publicam ex Bibliotheca Vaticana, ſeu ex Pariſina Regis Chriſtianiſſimi, vel aliqua alia, vbi integra abſque vlla breuiatione aſſeruetur Græce; poterunt & alii ſinguli de iis iudicare. Sed & de Ioanne Curopalate, ex ipſiuſmet præfatione addimus; ipſum, Hiſtoriarum Compendium (ſic enim Opus ſuum vocat) ex variis auctoribus, ſicut & prædictos Georgium ac Theophanem, exſcripſiſſe potius quam conſcripſiſſe.]

IV.

Vt vero ad Leonem redeamus; nactus ipſe Imperium, haud ſiuit Michaelem degere Conſtantinopoli, licet priuatim inter monachos profitentem; ſed ipſum vna cum coniuge & liberis relegauit in Inſulam Protam: adiiciens ad crudelitatem, vt filios eius Theophylactum natu maiorem, & Ignatium qui poſtea ſedem Conſtantinopolitanam gubernauit, caſtrare iuſſerit.

V. Lvdovici Imp. coronatio.

Quod ad res pertinet Occidentales; hoc anno veris initio Carolus Magnus ad confirmandam rurſus pacem cum Michaele Imp. ad ipſum legationem miſit inſignium doctrina virorum, Amalarii Epiſcopi Treuerenſis, & Petri Abbatis Nonantulæ, qui à Leone auditi ſunt, atque dimiſſi anno ſequenti cum legatis eius ad Carolum. Hoc vero interim anno idem Carolus, cum iam ſentiret appropinquare ſibi diem extremum, habito generali *Conuentu Aquiſgrani*, omnium conſenſu atque conſilio Lvdovicvm filium ſuum, qui ſolus filiorum coniugis Hildegardis ſupererat, coronauit Imperatorem: vt habet Eginhardus, ac veteres Francorum Annales: ſed exactius rem geſtam, & ſanctas monitiones ac pia mandata Ludouico tunc à patre impertita, de ſeruandis pręceptis Dei, Eccleſiis defendendis, ſacerdotibus honorandis, populis diligendis, cœnobiis & pauperibus conſolandis, malis caſtigandis, ac fidelibus miniſtris conſtituendis, proſecutus eſt Theganus ſcriptor eius tẽporis Chorepiſcopus Treuerenſis, qui de geſtis Ludouici commentarium edidit, cuius etiam meminit Walfridus Strabo. His vero addit, eundem Carolum totum poſt hæc eleemoſynis & orationibus vacaſſe; itemque librorum correctioni: ſiquidem quatuor Chriſti Euangelia, cum Græcis & Syris collata emendauit.

Præcepta a Carolo ei data.

VI. De quinque Conciliis in Gallia celebratis.

Addunt præterea Francorum Annales, fuiſſe conſilium Caroli, vt qui eo pacto recte conſuluiſſet rebus Imperii, ſtatum pariter Eccleſiæ relinqueret bene diſpoſitum; eiuſque rei perficiendæ cauſa, hoc eodem anno menſibus Maio & Iunio quinque Concilia in diuerſis Galliarum locis celebrari voluiſſe; vnum *Moguntiaci*, alterum *Rhemis*, tertium *Turonis*, quartum *Cabiloni*, quintum *Arelate*: quorum quidem extant *b* ſingulorum magno numero canones editi; in quibus nihil pene prætermiſſum eſt, quod ad optimam Eccleſiæ inſtitutionem ſpectare poſſe videatur. Illud vero inter alia in Moguntino *c* decretum eſt, vt non amplius Epiſcopi, qui ob bellorum frequentiam iam armis aſſueuerant, ea geſtarent; ſed laicis qui apud ipſos eſſent, portare permitteretur, quia (vt aiunt) antiquus mos eſſet qui ad eos vſque perueniſſet. Quod quidem obſeruatione dignum eſt, aduerſus eos qui iſta de laicis impugnare conſueuerunt. In Rhemenſi *d* quoque notandum, quod Patres ſtatuunt, Vt Epiſcopi & Abbates ante ſe ioca turpia facere non permittant, ſed pauperes & indigentes ſecum ad menſam habeant, & lectio diuina ibi perſonet, ac ſumant cibum cum benedictione & laude Domini. Quod idem & in Turonenſi *e* decretum reperitur. In Cabilonenſi *f* vero mentio habetur de præcepto Caroli Magni, quo voluit omnes Epiſcopos Scholas erigere, in quibus bonæ literæ, atque imprimis Theologicæ, legerentur. Illudque inſuper aduerſus auaritiam Eccleſiaſticorum ſancitum eſt, vt ſiquando ſacerdotes, fruges vel quoſdam reditus terræ congregant ac protelant; non ideo hoc faciant, vt carius vendant, & theſauros congregent, ſed vt pauperibus tempore neceſſitatis ſubueniant. Actum & de Peregrinationibus ſuſcipi ſolitis à Fidelibus ad loca ſancta; quarum hoc tempore celeberrimæ eſſent in Occidente, Romam ad Limina Apoſtolorum, atque Turonum ad S. Martinum: & quod iis complures diuerſis modis abuti ſolerent, definitum eſt quando & à quibus fieri deberent.

b *Tom. II Concil.*
c *Concil. Mogunt. c. 17.*
d *Concil. Rhem. c.*
e *Conc. Turon. c. 6.*
f *Conc. Cabil. c. 3. & 8.*

Peregrinationum tollendi abvſvs. g *Ibid. c. 44. 45.*

h Concil. Arel. c. 13. Mogun. c. 8.

Denique in Concilio Arelatenſi, *b* ſicut & in Moguntino, præceptum eſt, vt Epiſcopis obediant Comites & Magiſtratus ac Iudices ſæculares, & inuicem conſentiant ad iuſtitias faciendas. Reliqua vero eadem pietate & prudentia à Patribus in iiſdem Conciliis ſtatuta, tu maiori otio conſulas.

VII. ELECTIONES EPISC. REDDITÆ LIBERÆ. i Capit. l. lib. 1. c. 84. & ult. 63. c. 34.

Sed & in eo potiſſimum idem Carolus intentum animũ habuit, vt ipſam Dei Eccleſiam omni ex parte liberam relinqueret: cuius rei gratia Epiſcoporum electionem vſurpatam a prædeceſſoribus in priſtinam libertatem reſtituit; ſancita *i* lege vna cum Ludouico Imperii conſorte, *vt ſecundum ſtatuta canonum per electionem Cleri & populi de propria diœceſi, remota perſonarum & munerum acceptione, ob vitæ meritum & ſapientiæ donum, Epiſcopi eligerentur.* Fuiſſe tamen ſolitum, vt Viſitator à Rege mitteretur, qui eiuſmodi electionibus præeſſet; nec ante licuiſſe quicquam agi, eo quod magnæ rixæ in his accidere conſueuiſſent ob diuerſorum ſtudia, conſtat ex epiſtola Hincmari Rhemenſis ad Regem Carolum Caluum poſtea ſcripta. Extat vero apud Agobardum, cuiuſdam *Flori* qui his temporibus floruit, (cuiuſque eſt mentio apud Vſuardum in præfatione ad Martyrologium, & ſumma laus apud Walfridum Strabonem in carmine ad eundem Agobardum Archiepiſcopum Lugdunenſem) fragmentum de antiquis Epiſcoporum electionibus, quo docet haud debere Principes ſe iis immiſcere. Sed & cum diſertis verbis ait, in Romana Eccleſia vſque ad illam diem, abſque interrogatione Principis, ſolo diſpoſitionis diuinæ iudicio, & Fidelium ſuffragio legitime Pontifices conſecrari; eoſque etiam omni in regionum & ciuitatum quæ illi Eccleſiæ ſubiectæ ſunt, iuxta antiquum morem eadem libertate ordinare atque cõſtituere ſacerdotes: ex his præter illa quæ ſuperius dicta ſunt de libera in Romana Eccleſia Papæ electione, redarguitur itidem mendaciſſimus Sigebertus.

ROMANI PONTIF. ELECTIO LIBERA.

IESV CHRISTI AN. 814.

LEON. III. AN. 19.

LVDOVICI 1.

LEON. ARM. 1.

I. LEO IMP. HOSTIS SACRAR. IMAG. a Cedr. & alii.

ANno Chriſti octingenteſimo decimoquarto, Indictione ſeptima, Leo Imp. cum iam omnium ſibi conciliaſſet animos, Imperiumque tyrannice ſuſceptum ſtabiliſſet, latentem animo hæreſim prodens, ſiue (vt alii *a* malunt) ex Orthodoxo, deceptus fraude hæreticorum hæreticus factus; conſilium cum ſuis iniit de abolendis ſacris Imaginibus. Itaque tentato prius fruſtra Nicephoro Patriarcha Conſtantinopolitano, omnes monaſteriorum Præfectos, interque alios magnum illum Confeſſorem Theodorum Studitam (nam maximus ille Plato, Theodori olim magiſter, & in paſſionibus ſocius, iam diem ſanctiſſime obierat *b* anno ætatis ſuæ ſeptuageſimo nono) omneſque Epiſcopos Conſtantinopoli tunc exiſtentes, vna cum eodem Patriarcha ad ſe in Palatium accerſens; vt omnia ex æquitate agere videretur, iuſſit eoſdem de veritate cultus ſacrarum Imaginum coram ipſo cum eas negantibus conferre. Id vero cum ipſi conſtanter in faciem ei denegarent, tum quod quæ ſemel in Generali Concilio fuiſſent definita, non eſſent amplius in dubium reuocanda, ſed qui ea negarent execrandi; tum quod Sacerdotum eſſet & non Imperatoris, atque in Eccleſia non in palatio, de fide agere; ac denique quod ipſius Imperatoris eſſet animus obfirmatus in hæreſi, adeo vt non haberet aures ad audiendam veritatem: his ipſorum reſponſis ira furens Imperator, eiſdem domum remiſſis, domeſticatim ſingulis edicto prohibuit, ne quis cum aliis conferre, aut docere, vel de fide prorſus loqui auderet.

b Vit. de obitu Platon. ann. 12. RENVVNT CATHOLICI CON FERRE CŨ HÆRET. DE REBVS SEMEL IVDICATIS.

II.

Cui cum obtemperarent plurimi, ipſeque etiam Nicephorus Patriarcha, quinimo ſilentium ſcripto polliciti eſſent; fortiſſimus Theodorus intrepide ex aduerſo in facti deteſtationem conſurgens, non ſolum Imperatori renunciauit, non debere in tanto veritatis diſcrimine ſileri; ſed & alios qui ſe continerent, adeo continuis ſuis admonitionib. literis, clamoribus excitauit, vt & ipſe Nicephorus palam egregius Confeſſor progrederetur. Cuius rei gratia, cœpta in eundem Patriarcham perſecutione, idem à ſede violenter extractus in exilium eſt amandatus Proconneſum. Quo tempore illud mirabile accidit, vt Theophanes Confeſſor Abbas monaſterii Agri, idemque (vt vidimus ex Anaſtaſio) Hiſtoriæ conſcriptor, in quodam prædio exiſtens, diuinoque inſtinctu ſentiens Nicephorum nauigio præteruehi, ſuffitu & cereis eum proſecutus fuerit; ſed & Nicephorus eodem momento eleuatis manibus, flexiſque genibus, à nauigio eum ſalutauerit; cum neuter alterum oculis corporeis videret.

NICEPH. EPISCOP. CONST. PELLITVR IN EXILIŨ.

III.

Expulſo porro Nicephoro, in locum eius ſuffectus eſt ab Imperatore, ipſo Reſurrectionis Dominicæ die, *Theodotus* quidam Meliſſenus, cuius fraude ipſe Imp. fuerat in hæreſim perductus, idemque *Caſſitera* (hoc eſt, Stanneus) dictus, ex eorum numero qui Spatharii dicebantur; homo nihili, & totus carnis luxuriis ac voluptatibus deditus. Qui mox *Synodo* hæreticorum conuocata, (ad quam Orthodoxi inuitati, aut omnino intereſſe recuſarunt, aut interfuerunt, vt ipſos hæreticos redarguerent) impiam illam ſub Conſtantino Copronymo habitam confirmans, Orthodoxam Nicænam poſteriorem anathemate damnauit. Iis vero aduerſantes Epiſcopi & Abbates, in exilium pulſi ſunt; interque Epiſcopos præcipui Theophylactus Nicomedienſis, Ioſephus Theſſalonicenſis, Theophilus Epheſinus, Petrus Nicænus; ex Abbatibus vero Theodorus Studita, Nicetas olim Patricius & Irenes Imperatricis conſanguineus, Theophanes Agrienſis, aliique plurimi ſanctiſſimi viri, in vita & poſt mortem virtutibus atque miraculis clariſſimi. Quæ quidem omnia hactenus recenſita, habentur copioſe pertractata apud Michaelem Studitam in Vita Theodori, Theoſterictum *c* in Niceta, Cedrenum in Leone Imperatore, atque in pluribus eiuſdem Theodori tunc ad diuerſos exhortatoriis & conſolatoriis, atque etiam dogmaticis ſcriptis epiſtolis *d*. Cuius quidem & illud fuit infracti animi facinus, vt cum vidiſſet demotum Catholicum Patriarcham, & iam ſacras Imagines vbique conculcari, iuſſerit monachos omnes ſui monaſterii Imagines manibus ſublimes geſtare, totumque circumeundo cœnobium, laudes earum decantare; nihil territus minis Imperatoris, quin magis magiſque earundem venerationem & dictis & factis declararet.

SYNODVS HÆRET. ADVERSVS IMAG.

ORTHODOXI EXVLANT.

c Ap. Sur. 3. April.

d Theod. Stud. lib. 2. epiſt.

IV. RELIQVIÆ SACRÆ MISSÆ VENETIAS.

Sed quod rurſum ad Leonem ſpectat; qui res Venetorum ſunt proſecuti, & inter alios Sabellicus, tradunt ab eo miſſas ad Ducem Venetorum, dictum Angelum Particiacum, ſacras Reliquias; nempe *S. Zachariæ* corpus cum parte ſacratiſſimæ *Crucis*, ac *Dominicæ Veſtis*, & *alterius*, quæ Deiparæ fuit Virginis. Quod quidem mirum videri debet, vt quas Leo non coleret, aliis colendas mitteret: niſi dixerimus, hiſce muneribus deuincire ſibi conatum eſſe animum externorum, quæ ipſe contemneret, & ab iis plurimi fieri ſciret.

V. CAROLI MAG. OBITVS.

Quod vero ad res Occidentales pertinet; hoc eodem anno *Carolus Magnus* Imper. Aquiſgrani pleuritide laborans, ſeptimo infirmitatis die, qui fuit quintus ante Calendas Februarii, oleo ſancto inunctus ab Epiſcopis, & viatico ſumpto, commendans Domino ſpiritum ſuum, feliciter ad Deum migrauit, anno ætatis ſuæ ſeptuageſimo ſecũdo, Regni Francorum poſt mortem Pipini patris quadrageſimo ſeptimo, Imperii vero decimoquarto inchoato: ſepultuſque eſt magnifice eadem die, veſtibus indutus Imperialibus, in Eccleſia B. Virginis, quam ipſe in ea vrbe conſtruxerat. Hæc Eginhardus, Theganus, & alii. Sed ſi quæ de ipſo ſcripta ſunt ſpectes, dignum virtutum exemplar intueberis, religioniſque omnibus abſolutum numeris ſimulacrum; cui nec, mea ſententia, qui præceſſerunt, vel poſtea ſucceſſerunt Imperatores, æquari penitus valeant. Sed nec in moribus haberet æqualem, niſi coniugalem caſtitatem concubinarũ introductione fœdaſſet. Verum poſterior maculas iſtas pœnitentia abſterſit, dũ ſenilem carnem ſuam cilicino ſuper nudum corpus inhærente iugiter indumento attriuit. Cuius quidẽ egregiarum virtutum merito, Eccleſia Gallicana eiuſdẽ natalem diem

DE VIRTVTIBVS EIVS.

CVLTVS VT SANCTVS.

diem celebrat: eundemque ſub Friderico Imp. Paſchalis Papa dictus, in numerum Sanctorum adſcripſit. Sed quod is haud legitimus fuit Pontifex, eiuſmodi canonizatio non eſt recepta ab Eccleſia Romana. Quod tamen non reperiantur legitimi Pontifices eam impugnaſſe, res ſic tacita permiſſione ſiue tolerantia perſeuerauit, vt in propria Eccleſia vbi ſepultus fuit coleretur. Ita enim canonum præcipui interpretes *c* declararunt. Propagatus autem poſtea noſcitur eius cultus in alias Eccleſias Galliæ, Belgij, atque Germaniæ, in quibus idem Carolus ſanctitatis titulo colitur; fauentque ſcripta plurimorum rerum Francicarum hiſtoricorum. Eius vero corporis formam (ſi & hoc cupis) habes apud Eginhardum deſcriptam, qui ei fuit à ſecretis.

c Card. Oſt. & Io. And. in c. 1. de Reliq. & vener. Sanct.

VI. LVDOVICVS PIVS IMPERAT IN OCCID.

Poſt obitum Caroli, LVDOVICVS filius eius, ob inſignem pietatem dictus cognomento PIVS, Imperator iam ante creatus, ex Aquitania vbi tunc erat Aquiſgranum veniens, ſuſcepit etiam ampliſſimi Regni adminiſtrationem: moxque apertis paterni teſtamenti tabulis, legata omnia diſſoluit; & donationes à patre, fratribuſque, diuerſis Eccleſiis factas confirmauit. Ac ſuſceptis legationibus è diuerſis regnis & regionibus, atque etiam ab Imperatore Conſtantinopolitano, (nempe eam, quam Leo Imp. vna cum Amalario Treuerenſi, miſſo Conſtantinopolim à Carolo, ad ipſum direxerat) alias ipſe pariter ad diuerſos Principes decreuit. Hæc ex Thegano, Rerum ipſius ſcriptore illius temporis: qui & de Carolo Magno habet, ſummum planctum per vniuerſam terram pro eius morte factum fuiſſe; ipſoſque Paganos eum planxiſſe quaſi patrem Orbis.

IESV CHRISTI AN. 815.

LEON. III. AN. 20.

LVDOVICI 2.

LEON. ARM. 2.

I. IN LEONEM PAP. CONIVRATIO.

ANNO Domini octingenteſimo decimoquinto, Indictione octaua, Eccleſia Romana ſceleratorum hominum factione preſſuram paſſa eſt. Siquidem Carolo Magno ſublato de medio, qui eius peculiarem protectionem ſuſceperat; quaſi eius morte Leo Pontifex deſtitutus omni remanſiſſet auxilio, rurſum aduerſus eum ex primoribus Romanorum facinoroſi homines conſpirarunt, vt eum neci traderent. Quod ipſe intelligens, in eos lege agi præcepit. Vnde magnis obortis turbis, atque deprædationibus, & incendiis, Ludouicus Imp. miſit in Vrbem Bernhardum, qui loco Pipini eius patris ſucceſſerat in regnum Italiæ; à quo eiuſmodi ſeditio compreſſa eſt. Sed & miſſi à Leone Legati, ipſum Pontificem apud Imperatorem purgatum reddiderunt de omnibus obiectis criminibus. Hæc Annalium ſcriptor huius temporis, ipſius Ludouici domeſticus; necnon qui eius Vitam conſcripſit Adhemarus, & apud Aimonium appoſuit appendicem; aliique qui res Ludouici ſunt proſecuti.

II. VIS ET FRAVS LEONIS IMP. IN ORTHODOXOS.

Quod vero pertinet ad res Orientales; hoc item anno impius Leo Aug. maiori in Orthodoxos odio cœptam anno ſuperiori perſecutionem adaugens, cum videret nihil ſe profeciſſe exilio eorum quos relegauerat; vt facilius eoſdem ad lapſum præſens ipſe cogeret, pleroſque ex Archimandritis Conſtantinopolim reuocatos, in diuerſos eoſque teterrimos carceres coniecit. Sed cum nec tormentis, nec fame, ad ſuam ſententiam pellicere poſſet; fraudem adhibens, conditionem propoſuit, nihil aliud ab eis ſe quærere, quam vt ſemel cum Theodoto Patriarcha communicarent, ac de cetero quam vellent fidem ſequerentur: quo diſpenſationis velamento ſimpliciores decepti ſua receperunt monaſteria. Inter quos Niceta & ipſe ſuaſione aliorum in eandem prauam ſimulationem delatus, mox facti pœnitens veritatem coram ipſo Imp. viriliter propugnauit: vnde in inſulam Glyceriam relegatus, arctiſſimo carceri mancipatus eſt; in quo per ſexennium vſque ad Leonis obitum conſtans in iugi martyrio perſeuerauit. Hæc omnia pluribus Theoſterictus in Rebus geſtis eiuſdem Nicetæ.

III. THEODORI STVD. CERTAMINA PRO FIDE CATHOL.

Theodorus autem Studita haud cum ceteris Conſtantinopolim reuocatus quod nulla ſpes eſſet Imperatori, ipſum in ſuam ſententiam pertrahendi, immo contra timeret ne alios à ſuis fraudibus auocaret; cum audito Archimandritarum lapſu, reliquos omnes è carcere vbi detinebatur in exilio, literis ſuis ad conſtantiam roboraret, eiuſdem Imp. iuſſu longius amandatus eſt, vbi nullam cum aliquo communicationem habere poſſet. Qui cum & virgis minutatim cædi iuſſus eſſet; qui ad id operis delectus eſt Nicetas quidam Alexij filius, vt vidit Theodori corpus, alacriter ad accipienda verbera ſe componentis, ætate & ieiuniis ad ſummam maciem redactum, compatiens ei, non ſolum non attingere auſus eſt, ſed & pia fraude, quo Imperatoris iuſſa expleſſe à ſociis exiſtimaretur, (ſolus enim ingreſſus eſt in carcerem, ob viri, vt aiebat, reuerentiam) ouis pellem recens detractam accipiens, ſuper eã verbera diſtrinxit; & immenſa prorſus charitate, vt guttas etiam ex plagarum cruore profuſas oſtendere liceret, ipſe ſibi ſanguinem ex brachio lanceolæ ictu elicuit, eoque flagrum imbuit. Narrat hæc Michael monachus in Rebus geſtis Theodori. Porro ab eiuſmodi Confeſſorum cædibus abſtinebatur, quod Imperator inuideret eis martyrium, cuius ſciret eſſe cupidiſſimos.

PIA FRAVS NICETÆ.

IV. HISPANI CONFVGIENTES AD FRANCOS BENE HABITI.

Eodem tempore in Occidente, cum Hiſpaniæ diro Saracenorum iugo premerentur, complures populi inde in Gallias cum ſuis Comitibus confugerunt. Quos Imperator maxime pius Ludouicus, non vt ſeruos ſuſcipiens, ſed Francis ipſis coæquans, immo & præponens; non ſolum liberos eſſe voluit, ſed & agros in prouincia Septimania (ſic dicta à Septimanorum colonia, quæ olim eam colendam accepit) tradidit, quos in proprium vſum colerent, & à tributis immunes poſſiderent. De quo extat *a* eiuſdem Ludouici diploma, hoc anno Calendis Ianuarij datum. Cum vero paulo poſt iidem à ſuiſmet hominibus Hiſpanis qui inter eos potentiores erant, (quod plane mireris, cum & ipſi extorres eſſent, & precario à Francis ſuſcepti) cultis priuarentur agris, & in ſeruitutem redigerentur, opus fuit, vt aliud rurſum aduerſus eiuſmodi tyrannorum audaciam, idem Imperator anno ſequenti quarto Idus Februarij promulgaret edictum; quod & ipſum adhuc extat.

a Ext. in Annal. Franc. à Pith. editis.

IESV CHRISTI AN. 816.

STEPH. V. AN. 1.

LVDOVICI 3.

LEON. ARM. 3.

I. CONFESSORES PLVRIMI OB DEFENSIONEM SACRAR. IMAG.

ANNO Chriſti octingenteſimo decimoſexto, Indictione nona, vrgente magis perſecutione Leonis Imperatoris, Theophanes (qui & Iſacius dictus) præfectus monaſterij Sigriani, necnon Coſmas Chalcedonenſis Epiſcopus, aliique plurimi tam monachi quam moniales, carceres, verbera, atque exilia paſſi ſunt pro defenſione ſacrarum Imaginum, plurimique poſtremo in eiuſmodi ærumnis ad Dominum migrarunt; inter quos prædictus Theophanes, poſt biennium carceris in inſula Samothrace obdormiuit, indeque tranſlatus Conſtantinopolim, innumeris fuit miraculis illuſtratus. De his vero Confeſſoribus agitur in Tabulis *a* Eccleſiaſticis Græcorum & Latinorum, & in Epiſtolis *b* Theodori Studitæ. Qui & ipſe Theodorus noua emergente cauſa, ob clericum Aſiaticum ex hæretico Iconoclaſta ab eo conuerſum ad fidem Catholicam, iuſſu Imperatoris crudeliſſima paſſus verbera, in longe tetriorem carcerem truſus eſt: vbi inter alia ingentia tormenta, dira fame cruciatus, ſacra dumtaxat vixit Euchariſtia, (cuius partes aliquas ſemper habere ſecum, more Orientalium conſueuerat) quouſque Deus alia ratione ipſius victui mirabili-

a Martyrol. Rom. 11. Mart. Menol. Græc. 27. Mart. & 18. April.
b Theod. Stud. 2. ep. 19. 34. 59.

MARIÆ AVGVSTÆ CERTAMEN.

biliter prouidit. Quo etiam tempore maxime enituit Imperatricis *Mariæ* certamen; illius quæ nupta Conſtantino Irenes filio, cum ipſe præter ius faſque Theodoten mœcham ſibi in vxorem coniunxiſſet, in monaſterium detruſa fuerat: quæ quidem ea occaſione bene vſa, adeo profecit, vt hoc perſecutionis tempore exilium paſſa, victricem ſibi texuerit coronam: prout docetur ipſius Theodori *c* epiſtola ad eam tum ſcripta, cum eius filia Auguſta tunc regnans matrem Mariam ad ſe ſtuderet vt ſecum degeret euocare: quod fieri non debere, ex Euangelica lege Theodorus eam monuit, ne cum hæreticis communicaret aliquo modo, vel cõmunicantibus cum hæreticis communicatione vllatenus iungeretur.

c Theod. l. 1. ep. 18.

II. QVI PRO IMAGINIBVS DECERTANT, PRO CHRISTO ET SANCTIS DECERTARE.

Sed & cum inter hæc aſſererent hæretici, fruſtra gloriari in confeſſione Fideles, longeque procul abeſſe vt pro Chriſto pati dicantur, qui pro Imaginibus ſubeant illata ſupplicia; ſed ſicut pro Imaginibus ſuſceptum fuiſſet certamen; ita imaginaria ſpes eſſet de præmio conſequendo: iſta audiens Theodorus, mox occurrens, ad omnes Chriſti Confeſſores vbique degentes egregiam ſcripſit epiſtolam *d*, aliamque rurſus ad Abbatem quemdam in carcere conſtitutum; quibus abunde ex ſacra Scriptura & ſanctis Patribus oſtendit, Imaginem ſemper ad prototypum relationem habere; & ideo qui pro Imaginibus decertant, pro CHRISTO ipſo & Sanctis decertare: ac vere Martyres eſſe, qui pro eis ſupplicia ſubeunt. Vixque credi poteſt, quot hoc tempore literas idem Theodorus ſcripſerit, hortatorias ad martyrium, catecheticas ad inſtructionem, dogmaticas aduerſus hæreticorum obiectiones, conſolatorias ad captiuos, luctuoſas ad lapſos, canonicas ad reſipiſcentes: Vt plane appareat, conſtitutum ipſum à Deo in Eccleſia Orientali fuiſſe, his deploratiſſimis ſub hæreticis Impp. temporibus, tamquam Patriarcham qui omnium curam gereret, & diuinum oraculum quod omnes conſulerent. Quanti vero ſint faciendæ ipſius Epiſtolæ, Deus inſigni miraculo *e* comprobauit, quod refert Michael; dum ingens quoddam incendium, quod nec aqua nec vllis machinis extingui poterat, iniecta in illud à quadam pia femina, cuius facultates ea conflagratione abſumebantur, epiſtola eiuſdem Sancti nuper ad eam miſſa, ſubito reſtinctum eſt. Sed & ſi earundem ipſius epiſtolarum vim conſideres, totidem eſſe fulmina cœlitus miſſa dices, quibus omnes Hagiomachi & Iconomachi Nouatores percuſſi valide, penitus conterantur.

d Id. l. 2. ep. 21. & 23.

DE THEODORI EPISTOLIS SCRIPTIS IN CARCERE.

e Ap. Baron. an. 825. in fin.

MIRACVLVM EX EPISTOLA THEODORI.

III. LEON. PP. OBITVS.

Quod ad res pertinet Occidentales; hoc eodem anno pridie Idus Iunij, Leo Papa, cum (vt Anaſtaſius habet) ſediſſet annos viginti, menſes quinque, & dies ſeptendecim, ex hac vita migrauit; ſepultuſque eſt in baſilica S. Petri. Cuius cum recenſeantur nonnullæ res geſtæ abſque nota temporis, hic de iis agendum eſt. Tradunt enim Scriptores omnes quotquot res Hiſpanicas ſunt proſecuti, huius auctoritate Pontificis factum, vt ſedes Epiſcopalis Hirienſis Eccleſiæ transferretur Compoſtellam, id expoſcente per Carolum Magnum Alfonſo Caſto Rege Gallæciæ ab eodẽ Leone Papa Tertio. Idque quod reperto Compoſtellæ venerando corpore S. Iacobi Apoſtoli fratris Ioannis, (de cuius translatione dictum eſt alias *f*) atque miraculis inſigniter illuſtrato, Apoſtolici culminis reuerentia dignum viſum eſt, vt locus ille ſedis Epiſcopalis inſigniri deberet honore. Ex quo etiam tempore cœptus eſt totius Orbis concurſu frequentari: adeo vt qui ipſum venerandum ſepulchrum vniuerſo patens orbi, miraculorum promptuarium nominarit, puto veritatis ſcopum attinget.

INVENTIO CORPORIS S. IACOBI APOST.

f Sup. an. 44. nu. IV.

IV. MISSÆ PLVRES VNO DIE.

Ad hunc quoque Romanum Pontificem ſpectare certum eſt, quod Walfridus Strabo huius temporis auctor *g* ſcribit, Leonem Papam qui non longe ante vixiſſet, vna die ſepties vel nouies Miſſarum ſolemnia ſæpius celebraſſe. Sed tractatio de pluralitate Miſſarum vna die agendarum, prolixiorem requirit diſputationem. Leo vero cum eſſet grauiſſimis afflictionibus vexatus, frequentiorem adhibuit ad implorandum diuinum auxilium celebrationem Miſſarum: ſicut & S. Vldaricum Auguſtanum, & alios ſanctiſſimos viros id ipſum aliquando vſurpaſſe reperimus.

g Walfr. de Reb. Eccleſ. c. 21.

V.

Sed & idem Leo, quod tot annis quibus in Pontificatu vixit, multiplicibus oblationibus Caroli Magni & aliorum Regum, ceterorumque Fidelium ad ſacra Limina ex remotiſſimis quibuſque regionibus iugiter peregrinantium, Romana locupletata Eccleſia admodum fuerit, quicquid ſupereſſet cleri atque pauperum alimoniis; accreſci voluit reſtaurationi & ornamentis eccleſiarum: quæ quam multiplicia fuerint & quam pretioſa, fuſe deſcribit Anaſtaſius. Quẽ ſi pariter legeris in aliorum Pontificum ſubſequentium ac præcedentium Rebus geſtis, mirabēris plane pretioſiſſima ornamenta, atque ingentia dona aurea, argentea, & gemmea, quæ ab iiſdem collata eſſe eccleſiis Vrbis ipſe ſcribit. Atque vtinam, vt in huiuſmodi rebus recenſendis ſe exhibuit in Vitis ſingulorum Pontificum ſolertiſſimum, ita in conſcribendis rebus geſtis eorum in moderanda Eccleſia Vniuerſali diligentem ſe præſtitiſſet.

DE PRETIOSISS. ORNAMENTIS ECCLES. VRBIS.

VI. STEPH. V. CREATVR.

Ceterum poſt mortem Leonis, Sedem vacaſſe dies decem, idem auctor tradit, licet alij habeant viginti. Sicque ex eius ſententia, decimo Calendas Iulij ex diacono creatus eſt in locum ipſius, STEPHANVS Papa eius nominis Quintus, dictus Quartus: qui autem ſedem Leonis dies viginti vacaſſe ponunt, creationem Stephani ad quintum Nonas Iulij collocant. Fuit autem Stephanus (vt Anaſtaſius habet) patria Romanus, ex patre Marino nobiliſſimo genere ortus. Qui (vt auctor eſt Theganus *g*) mox vt creatus eſt, populum Romanum ſacramento Ludouici Imp. adegit. Ac paulo poſt in Gallias tendens, pro ſtabilienda (vt Anaſtaſius ait) Eccleſiæ pace, honorificentiſſime ab ipſo Imp. obuiam ei facto, & in ipſo acceſſu ter ante pedes ipſius proſtrato, exceptus eſt Rhemis, omniaque obtinuit quæ petiit. Hæc pluribus Theganus: quorum etiam teſtis eſt auctor incertus *h*, ſed qui & ipſe ſui temporis res geſtas conſcripſiſſe noſcitur, domeſticus Ludouici, per ſingulos annos Vitam ipſius conſcribens. Addit Theganus, eundem Pontificem in Eccleſia ante Miſſarum ſolemnia coram clero & omni populo vnxiſſe Ludouicum in Imperatorem, & Irmingardem eius vxorem coronaſſe, Auguſtamque nominaſſe. Apud Aimoinum autem traditur, Stephanum non duobus poſt conſecrationem ſuam exactis menſibus, quam maximis itineribus ad Imperatorem contendiſſe, ac tertio poſtquam rediit menſe nondum exacto, circiter octauum Calendarum Februarij deceſſiſſe. Ex quibus patet, ipſum hoc eodem anno ex Galliis Romam rediiſſe ad finem menſis Octobris. De obitu vero dicetur anno ſequenti; ſicut & de eo quod ſub eius nomine fertur, decreto de Electione Rom. Pontificis.

g Theg. de geſt. Ludou. Imp. c. 16. 17. 18.

PROFICISCITVR IN GALLIAS, ET CORONAT LVDOVICVM IMP.

h Vit. Ludou. c. 38. & 39.

IESV CHRISTI AN. 817.

PASCHAL. AN. I.

LVDOVICI 4.

LEON. ARM. 4.

I. STEPH. PP. OBITVS.

ANNO Chriſti octingenteſimo decimo ſeptimo, Indictione decima, octauo Calendas Februarij mortuus eſt *Stephanus* Papa, cum ſediſſet menſes ſeptem & dies tres; ſepultuſque eſt in baſilica S. Petri. Hæc ex Anaſtaſio: apud quẽ error irrepſit, dum pro ſeptem menſibus, ſeptem poſiti habentur anni, vel etiam ſeptẽ anni & ſeptem menſes. Etenim redarguitur apertiſſime error ex huius temporis Rerum Francorum Scriptoribus; qui omnes æque teſtantur, poſt reditum ex Gallia Stephanum tribus menſibus tantum fuiſſe ſuperſtitem. Quem & ante obitum illuſtratum fuiſſe miraculis, Theganus tradit. Cum autem vix biduo (vt habet Anaſtaſius) ſedes vacaſſet, PASCHALIS patria Romanus ex patre Bonoſo, miro totius cleri & populi conſenſu, ex presbytero, ac monaſterij S. Stephani præfecto, creatus eſt Summus Pontifex; vir ſanctus, doctus, & eloquens, magnanimus, & miſericors, omnibus denique virtutibus præditus, atque Eccleſiaſticæ diſciplinæ, iuſtitiæque ſtudioſiſſimus: quem & eo ſanctitatis euectum vt miracula ediderit, ex eodem Anaſtaſio conſtat. Idem vero mox in Gallias miſſa le-

PASCHALIS CREATIO.

gatione, confirmationem pacti & amicitiæ (vt habetur in Vita Ludouici Imp. & apud alios eiuſdem ſæculi hiſtoricos) more prædeceſſorum ſuorum ab eodem Imp. expetiit.

II. CONVENTVS AQVISGRAN. PRO REFORMATIONE MONACHOR. ETC.

Hoc item anno, ſexto Idus Iulij, idem Ludouicus generalem habuit *Aquiſgrani* CONVENTVM Epiſcoporum atque Abbatum. In quo fecit componi ordinarique librum canonicæ vitæ normam geſtantem, in quo totius monachalis ordinis perfectio contineretur; inſerta etiam cibi, potuſque, & aliarum rerum neceſſariarum quantitate. Itidemque conſtituit Benedictum Abbatem vna cũ aliis ſtrenuæ vitæ monachis, qui cuncta monaſteria tam virorum quam feminarum circumeuntes, vniformem traderent cunctis viuendi ſecundum regulam S. Benedicti incommutabilem morem. Tradit hæc idem Vitæ Ludouici auctor. Monaſtica porro inſtituta à prædicto Benedicto Abbate, & aliis cum eo delectis ſtatuta habentur octoginta capitulis diſtincta, in Additione prima poſt ſeptimum librum Capitularium Francorum: quæ & aſſerit Leo *a* Oſtienſis, apud Caſſineſes monachos perinde fere ac regulam S. Benedicti obſeruata eſſe. Additque inſuper idẽ auctor Vitæ Ludouici, tunc ad exemplũ ipſius Imperatoris, qui in pompa rũ ſublimitate cõſtitutus, imitando Chriſtum humilitate altius eminebat, cœpiſſe deponi ab Epiſcopis & clericis cingula baltheis aureis, & gemmeis cultris onerata, exquiſitæque veſtes, & calcaria talos onerantia relinqui. Leo vero etiam addit, eundem Imp. confirmaſſe quæcunque à Pipino auo, & Carolo patre, donata vel reſtituta fuiſſent Eccleſiæ Romanæ. Quæ quidem Conſtitutio tunc à Ludouico conſcripta ex parte recitatur à Gratiano *b*, integra autem habetur *c* in codicibus Vaticanis; qua profitetur concedere ſe Romanis Pontificibus ipſam Romanam ciuitatem cum Ducatu ſuo, & omnibus locis quæ eius ditionis eſſent tam in Tuſcia quam in Campania: itemque Exarchatum Rauennæ integrum; necnon Inſulas Corſicam, Sardiniam, & Siciliam: inſuperque Ducatum Beneuentanum & Spoletanum; Neapolim quoque, Calabriam, & alia plura loca quæ continentur eadem publica Conſtitutione: quam tum ſua, tum filiorum, & aliquot Epiſcoporum, atque Comitum ſubſcriptione firmatam, per Legatum Paſchalis Papæ, ipſi tranſmiſit.

a *Leo Oſt. Chron. Caſ. ſin. lib. 1. cap. 18.*

CONFIRMATIO DONATIONIS BONOR. ECCLES. ROMAN.

b *Diſt. 63. c. Ego Ludouicus.*

c *Rec. Baron. Annal. Tom. IX. hoc an.*

[Quod vero Goldaſtus eã ſuppoſititiam eſſe criminatus eſt; refellit inſcitiam eius *Gretſerus* ca. 8. Apolog. Baron & lib 2. cõt. Replic. c. 6. de quibus ſupra ad an. 774. poſt num. IV.]

III. ELECTIO ET CORONATIO ROMAN. PONTIF. RELICTA LIBERA.

Quod vero eadem pariter liberam omnino reliquit Clero ac Populo Romano electionem & coronationem Summi Põtificis; nec ad aliud teneri voluit qui crearetur, niſi vbi eſſet conſecratus, legationem mittere ad Imperatorem, qua eum de ſua promotione faceret certiorem: ex his datur intelligi, decretum *d* quod recitatur nomine Stephani vltimi Pontificis, ne conſecratio electi fieret niſi præſentibus Legatis Imperialibus, aut omnino nõ ſancitum fuiſſe, (ſicut & aliæ eiuſmodi confutatæ ſunt ſuperius ſchiſmaticorum impoſturæ) vel ab ipſo Ludouico non eſſe acceptatum, cum (vt dictum eſt) ſtatim his contraria ab eo conſtituta noſcantur. Porro in hoc quoque Conuentu, à Ludouico filium eius primogenitum LOTHARIVM coronatum eſſe Imperatorem, Pipino vero Aquitaniam datam, & Ludouico Baioariam; tradit idem auctor Vitæ Ludouici.

d *Diſt. 35. c. 28 quia Sancta. Ap. Baron. an. ſuper. in fin.*

IV. CONIVRATIO BERN. REGIS ITALIÆ IN LVDOV. IMP. EIVSQVE SVPPLICIVM.

Poſt quæ, cum ſub finem huius anni Bernhardus filius Pipini, fratris ipſius Ludouici Imperatoris, Italiæ Rex, conſilio prauorum quorundam hominum in eundem Imp. rebellans coniuraſſet, moxque Imperator maximum aduerſus eum collegiſſet exercitum; Bernhardus ſe viribus imparem cernens, ad Imperatorem acceſſit, ac pedibus eius prouolutus veniam petiit. Cuius ac cõplicum atrocis coniurationis exactiori habita diſquiſitione, eoſdem iudicio magnatum Francorum capitali punitione dignos Imperator luminibus tantummodo priuari permiſit: Epiſcopos autem eiuſdem coniurationis reos, à SYNODO Epiſcoporum depoſitos, monaſteriis mancipauit. Hæc idem qui ſupra auctor Vitæ Ludouici, aliique Francorum Annales. Addit vero Theganus, Bernhardo die tertio poſt amiſſionem luminum defuncto, Imperatorem maximo dolore affectum, publicam ſeueritatis in eum permiſſæ confeſſionem coram Epiſcopis egiſſe, & ab eis pœnitentiam ſuſcepiſſe; de qua dicetur pluribus ſuo loco. Hæc enim præſenti anno cœpta, in alios ſunt propagata: ſiquidem poſt ſequentis feſtiuitatem Paſchalem excæcatum fuiſſe Bernhardum, iidem auctores tradunt. Qui etiam detonſos, detruſoſque in monaſterium narrant filios Caroli Magni naturales, in eiuſdem criminis ſuſpicionem adductos, Drogonem, Theodoricum, & Hugonem. Sed & Adelhardus Corbeiæ in Saxonia Abbas, eiuſdem Caroli Magni conſobrinus, calumniis impetitus iuſſus eſt exulare; cũ tamen vir eſſet ſanctitate conſpicuus, cuius extant Vitæ Acta *e* ſcriptis tradita à Paſchaſio Ratberto eius temporis auctore.

e *Ap. Sur. 2. Ianuar.*

V.

Hoc eodem anno legationem miſſam eſſe à Leone Imp. ad Ludouicum Aug. pro finibus Dalmatiarum, Romanorum, & Sclauorum; Theganus tradit.

VI.

Sed quod ad Religionis ſtatum pertinet; vbi innotuiſſet in Oriente, Paſchalem in Apoſtolicum eſſe thronum evectum, Theodorus Studita clariſſimus Confeſſor ad eum, pariterque ad Patriarchas Alexandrinum, Antiochenum, & Hieroſolymitanum, literas *f* ſcripſit, quibus eos certiores reddidit de ſæuiſſima perſecutione ab Iconomachis excitata; hortatuſque eſt ad opem ferendam periclitanti fidei Orthodoxæ. Quo eodem tempore cum ex veteri conſuetudine ipſe etiam impius Theodotus Conſtantinopolitanus Patriarcha ad eundẽ Paſchalem miſiſſet Apocriſiarios pro reſpõſis Eccleſiaſticis, communionem hac via conatus ſubripere ab ipſo Romano Pontifice; audiens Paſchalis eos in Vrbem aduentare, prohibuit ne propius accederent. Contra vero miſſum nuncium à Theodoro & aliis Archimandritis quam benigniſſime excepit; & quibus potuit modis ſtuduit periclitantibus præſto eſſe, reddens ad eos affectus paterni pleniſſimas Apoſtolicas literas, quibus ij magna ſunt conſolatione affecti, & fortitudine roborati. Licet enim careamus literis illis Paſchalis; hæc tamen ita ſe habuiſſe, fidem faciunt aliæ quæ extant *g* ab iiſdem Monaſteriorum præpoſitis ad eundem Pontificem anno ſequenti ſcriptæ. Quas cum citat Gennadius *h* Scholarius Patriarcha Conſtantinopolitanus, vna cum aliis *i* ad eundem Pontificem, vel de eo ſcriptis, recitat quoque totidem verbis quæ in eis habentur in laudem Apoſtolicæ Romanę Sedis; quæ inter alia ibi vocatur *Supremus thronus, in quo Chriſtus fidei claues poſuit; aduerſus quem non præualuerunt vnquam, nec præualebunt vſque ad conſummationem, portæ inferi, ora ſcilicet hæreticorum: fons Orthodoxæ veritatis: aduerſus omnem hæreticam procellam tranquillus portus Eccleſiæ vniuerſæ; electa ciuitas refugii ſalutis:* ipſe vero Pontifex vocatur *Princeps ſacerdotum primus Vniuerſalis, Supremum lumen, Apoſtolicum caput, à Deo præpoſitus, paſtor ouium Chriſti, Ianitor regni cœlorum, Petra fidei ſuper quam ædificata eſt Catholica Eccleſia, &c.*

f *Theod. Stud. 2. ep. 12 14. 15. Meminit quoque earum Mich. in Vit. Theod.*

LEGATIONES ORIENT. ANTISTITVM AD PASCHAL. PAP.

g *Ibid. 2. ep. 13.*

h *Gennad. Schol. expoſit. pro Concil. Florent. c. 5. ſect. 16. & 17. Ap. Baron. an. ſeq. & 819.*

i *Ap. Theod 2. ep. 12. 62. 63. 86. 129.*

PRÆCONIA ROM. SEDIS ET PONTIF.

VII.

Quid autem aliis ſuis literis ad Patriarchas datis Theodorus profecerit, nulla eſt ipſius affirmatio; immo querela, in epiſtola *k* poſtea tẽpore Michaelis Imp. ſcripta ad Hieroſolymitanum: in qua laudat tantummodo nauatam operam à Romano Pontifice, quem ait reſiſtentium impietati mentes ſummopere confirmaſſe, impiorum vero inſolentiam à ſpiritu profecta reprehenſione profligaſſe. Quamquam querela iſta Theodori de Patriarchis, quod Eccleſiæ ſuccurrere deſtiterint, magis pertinet ad Alexandrinum & Antiochenum: ſiquidem Hieroſolymitanum conſtat ſelegiſſe ex S. Sabæ Laura duos egregios monachos, ſanctitate claros, doctrina conſpicuos, Chriſtiana conſtantia firmos, fratres germanos Theodorum & Theophanem; qui miſſi Conſtantinopolim vt Patriarchæ ſui nomine hæreſim oppugnarent, ſub impiis Imp. Michaele & Theophilo quam ſtrenuiſſime certauerunt: vt conſtat ex auctore eius temporis, qui amborum pugnas eſt proſecutus; de quibus plura inferius.

k *Ibid. 2. ep. 121.*

QVOMODO PATRIARCHÆ IN HIS ECCLESIÆ NECESSITATIB. SE GESSERINT.

IESV CHRISTI AN. 818.

PASCHAL. AN. 2.

LVDOVICI 5.

LEON. ARM. 5.

I. LEGATIO

ANNO Domini octingẽteſimo decimooctauo, Indictione vndecima, aduenerũt Cõſtantinopolim Legati miſſi

A PASCHALE MISSA IN ORIENTEM ADVERSVS ICONOMACHOS.

à Paſchale Romano Pontifice, cum literis aduerſus Iconomachos, quibus iidem erroris arguerentur, & niſi reſipiſcerent, oſtenderentur ſeparati eſſe ab Eccleſiæ Romanæ communione. Eſt enim mentio de hac legatione in epiſtola catechetica Theodori *a* Studitæ ad diſperſos fratres contra Iconomachos, aliaque ad Naucratium diſcipulum ſuum data, qui Conſtantinopoli detinebatur in carcere. Qua quidem Legatione illud effectum eſt, vt *b* quamplurimi deteſtati errorem, ſint veritatem profeſſi, ex omni hominum genere vtriuſque ſexus: adeo vt & plures qui latebant, prodeuntes in lucem tormentis ſe obiicerent. Ea enim occaſione perſecutionem valde recruduiſſe, ex multis aliis eiuſdem Theodori literis fit manifeſtum. Quod vero perſecutores martyrium Orthodoxis inuiderent, haud mortem violentam palam intulerunt, ſed fatigationibus eos frangi, carceribuſque, & exiliis confici voluerunt: quorum plurimorum nomina in ſacras Græcorum Tabulas martyrij titulo relata ſunt.

a *Theod. Stud. 2. ep. 62. & 65.*
b *ibid. 2. ep. 71.*

II. MONACHI CONFVGIVNT ROMAM.

Quo etiam tempore, vt Græcis monachis Romam fugientibus Paſchalis Papa digne proſpiceret; cum non ſufficerent magno ipſorum numero alia quæ in Vrbe erant Græcorum monaſteria, nouum conſtruxit apud S. Praxedem; quem presbyteralem Titulum nimia vetuſtate collabentem reſtituit, & multis Sanctorum corporibus è Cœmeteriis illuc translatis ditauit, doniſque quamplurimis & reditibus auxit, in ſubſidium eorundem monachorum Orientalium: vt teſtatur Anaſtaſius, & patet ex inſcriptionibus quæ adhuc in eadem eccleſia viſuntur.

IESV CHRISTI AN. 819.

PASCHAL. AN. 3.

LVDOVICI 6.

LEON. ARM. 6.

I. CONVENTVS AQVISGRA. PRO STATV ECCL.

ANNO Chriſti octingenteſimo decimonono, Indictione duodecima, Ludouicus Imp. (vt veteres Annales Francorum produnt) hieme *Conuentum* habuit *Aquiſgrani*; in quo multa de ſtatu Eccleſiarum atque monaſteriorum decreta ſunt: additaque capitula quædam antiquis Conſtitutionibus. Porro eundem Conuentum habitum fuiſſe ad audiendas relationes eorum, quos idem Imp. ad reſtaurandum vel confirmandum Eccleſiarum ſtatum miſiſſet; tradit auctor eius temporis in Vita ipſius Ludouici. Etenim Imperator maxime pius, quibus valuit modis conſulere laborans Eccleſiis Gallicanis, per ſingulas prouincias legationes inſtituerat ſingulas; mittens Epiſcopum, & cum eo Comitem, vna cum legum Eccleſiaſticarum capitulis, quæ ſingulis darent deſcribenda & obſeruanda Eccleſiis; quæ adhuc *a* extant. Sed & hoc eodem anno alium habitum eſſe ab eodem Ludouico *Conuentum* æſtatis tempore in villa *Engelheim*, iidē Annales habent; in quo præter illa quæ ad res bellicas ſpectantia tractata ſunt, actum eſt de his qui res ſiue perſonas Eccleſiaſticas infeſtarent: cuiuſmodi decreta recenſet Benedictus Leuita in Collectione Capitulorum *b*.

a *Capitul. Franc. lib. 2. c. 24. & ſeqq.*
b *Ibid. lib. 6. c. 96.*

II. CONCIL. IN VILLA-THEODONIS.

Ad hæc quoque tempora pertinet CONCILIVM triginta duorum Epiſcoporum celebratum in *Villa-Theodonis c*, cuius certus neſcitur annus, licet aliqui in duodecimum ſupra octingenteſimum Saluatoris referant. Verum quod in eo interfuiſſe leguntur Aiſtulphus Moguntinus Epiſcopus & Ebbo Rhemenſis, qui iidem nominati reperiuntur inter miſſos à Ludouico ad prouincias de quibus nuper dictum eſt: inde euidentiſſime conſtat, eandem Synodum Villæ-Theodonis haud poſſe in ea tempora referri: ſiquidem eo tempore non iſti Epiſcopi eas regerent Eccleſias, ſed Moguntinam Richolphus, & Wolpharius Rhemenſem; vt patet ex Synodis Moguntina & Rhemenſi, celebratis paulo ante obitum Caroli Magni, anno Domini octingenteſimo decimotertio. Ceterum iſtud Concilium Villæ-Theodonis *d*, celebratum eſt (quo tandem tempore id contigerit) occaſione necis Ioannis Epiſcopi: atque in eo aduerſus percutientes Eccleſiaſticos omnes in ſacro ordine conſtitutos, antiquæ ſunt renouatæ cenſuræ; & aliæ ſuperadditæ; præſertim vero aduerſus inſidiantes Epiſcopis, viguit Eccleſiaſticæ cenſuræ ſeueritas. Quæ porro eidem Concilio ſubiicitur Conſtitutio facta à Carolo Magno & Ludouico filio, aduerſus percuſſores ſacrorum miniſtrorum; longe abeſt vt eorum eſſe poſſit, quandoquidem in ea mentio habetur Concilij Triburienſis, quod celebratum conſtat ſub Arnulpho Rege anno Redemptoris octingenteſimo nonageſimo quinto.

[c De hoc Concil. egit Bar. an. 806. ſed poſtea correxit. Quid vero fraudis in illud commiſerit Gol daſtus, vide Gieſl. Apol. Bar. c. 10. & lib. 2. cont. Replicat. c. 8. de quibus ſup. ad an. 774. poſt num. IV.]
d *Tom. 3. Concil.*

DECRETA CONTRA PERCVSSORES CLERICOR.

III. AVCTORITATE SEDIS APOSTOL. SANCITÆ CAROLI ET LVDOVICI LEGES.

Sed quod ſpectat ad eas quas diximus, aliaſque Leges Eccleſiaſticas, tam ab eodem Ludouico, quam à Carolo Magno ipſius patre, in frequentibus Synodis ab illis habitis editas; eas Romani Pontificis auctoritate ſancitas eſſe, Epiſcoporum conſpirante ſententia, nec aduerſus Romanorum Pontificum aliorumque Epiſcoporum decreta, aliquid ipſos præſumpſiſſe; multis in locis teſtatur idem qui ipſorū leges Capitulares collegit Benedictus *e* Leuita. Quod adnotaſſe voluimus ad confutandam Nouatorum perfidiam, qui exemplo Caroli, Ludouici, & aliorum Chriſtianorum Principum, ius condendarum legum Eccleſiaſticarum tribuunt Regibus & Imperatoribus. Tantum enim abfuit Ludouicus, de quo nunc agitur, (de ceteris enim dictum eſt, vel dicetur ſuis locis) à condendis legibus ad Eccleſiæ perſonas & res ſpectantibus; vt etiam nec putauerit licere ſibi ſuiſque Epiſcopis abſque auctoritate Romani Pontificis, de his quæ ſpectant ad Eccleſiaſticas controuerſias, vel tantum pertractare atque differere; vt patet ex ipſius Epiſcoporumque literis ad Eugenium Papam Secundum poſtea *f* ſcriptis.

e *Capitul. lib. 6. c. 96. & 267. li. 7. c. 91. 104. 187. 205. 265. 267. Addit. 4. ad lib 7. c. 12.*
f *Inf. an. 824. in fin.*

IV.

Hoc eodem anno idem Ludouicus Imp. duxit vxorem *Iudith*, filiam Huelfi Comitis, quam creauit Auguſtam; cum iam anno ſuperiori mortua eſſet Irmingardis Imperatrix. Hæc veteres Francorum Annales. Porro de nobiliſſima ſtirpe Bauarorum fuiſſe Iudith, Theganus affirmat: ſed quanta ex hoc matrimonio mala emerſerint, videbitur infra.

V. THEODORI STVD. NOVÆ PASSIONES.

Abſoluitur item hoc anno diri carceris Theodori Studitæ annus tertius: quo, menſe Februarij, iuſſu Leonis Imp. (in cuius manus inciderant literæ quædam eiuſdem Sancti, quibus eius amentia atque impietas arguebatur) ad actiora reuocatus tormenta, à Magiſtro militum Orientis diriſſime verberibus fere vſque ad mortem cæſus eſt, ac poſt tres menſes Smyrnam perductus: vbi iterum atque iterum acerrima paſſus verbera, (quibus inſuccum ac ſolis oſſibus inhærens ipſius corpuſculum, centenis per vices ictibus penitus dilacerari conſueuerat) in obſcurum ſub terra carcerem retruſus eſt: poſteà vero blandimentis tentatus, cum nec ſic à fidei confeſſione dimoueri poſſet, arctiori cuſtodiæ redditus eſt. Hæc pluribus Michael æque monachus Studita in ipſius Vita; quæ etiam conſtant ex eiuſdem Theodori tunc ad diuerſos furtim ſcriptis literis *g*, cum magna vigilantia caueretur, nequis ad eum accederet, vel cum eo loqueretur.

g *Theod. Stud. 2. ep. 38. 62. 63. 71.*

IESV CHRISTI AN. 820.

PASCHAL. AN. 4.

LVDOVICI 7.

LEON. ARM. 7.

I. LEO IMP. OCCIDITVR IVXTA ALTARE.

ANNO Domini octingenteſimo vigeſimo, Indictione decimatertia, multa præceſſerunt de Leonis Imp. interitu præſagia, & prædictiones: qui tandem in ipſa nocte Natalis Domini, dum Officio Eccleſiaſtico intereſſet, in eccleſia Palatij gladiis coniuratorum appetitus, ad ſacrum altare recurrens, Cruce ictus confodientium diu auertit, donec vndique vulneribus confoſſus ſuccubuit; interfectus à fauto-

fautoribus *Michaelis* Ducis cognomento *Balbi*; qui quod multa in ipſum Imp. atrocia effutire, licet ſæpe monitus, non deſiſteret, damnatus igni fuerat, mox poſt feſtum Natalis Domini comburendus. Necatus eſt autem Leo, poſtquam regnaſſet ſeptem annos & menſes quinque; & immaniori quam vllus anteceſſorum crudelitate atque impietate vſus, diligentiam in Republica procuranda, inque rebus bellicis fortitudinem ſuam obſcuraſſet. Eius cadauer percuſſores in Circum traxerunt. Aiuntque, vocem ſtatim cœlitus editam, quæ lætum de eius morte nuntium multis patefecerit.

II. MICHAEL BALB. IMPERAT, HOMO IMPIISS.

Confeſtim autem poſt eius necem, idem MICHAEL catenis adhuc pedes conſtrictus (ſiquidem earum claues ipſe Leo aſſeruabat) Imperatorio ſolio collocatus, Auguſtus eſt acclamatus: ſolutiſque malleo compedibus, vt erat ſordibus conſpurcatus, impudenter ad magnum S. Sophiæ templum progrediens, manu Patriarchæ coronatus eſt, & ab vniuerſo populo Imperator ſalutatus. Fuit is Amorij in ſuperiori Phrygia natus: vbi cum ex conſuetudine Iudæorum inualuiſſet quædam hæreſis, quæ ſolum baptiſmum admittens, ac circumciſionem reſpuens, in reliquis omnibus Moſaicam legem amplectebatur; huiuſmodi hæreſi Michael imbutus, aliaſque pariter ſuperinducens nouitates, vere fuit omnis impietatis colluuies. Qui inſuper occiſo Leone, quatuor eius filios in inſulam deportauit, caſtrarique præcepit; ob quam exectionem vnus eorum mutus eſt redditus, & alius vita functus: vxorem vero Leonis monaſterio incluſit. Hæc omnia pluribus refert Cedrenus ab auctore eius temporis accepta.

III. DE TRANSLATIONE S. MARCI VENETIAS

Sub prædicto quoque Leone Armeno (neſcitur quo ipſius Imperij anno) facta ponitur translatio Corporis S. Marci Alexandria Venetias per mercatores Venetos: qui dum Saraceni cunctas Ægypti eccleſias, aliaque loca, ad palatium ſibi quoddam magnifice conſtruendum, marmoribus ſpoliarent, indeque mœror omnes Chriſtianos occupaſſet; conſilio cum eiuſdem ſacratiſſimi Corporis cuſtodibus inito, eorundem conſenſu illud furtim abſtulerunt; cum iam antea eiuſdem Euangeliſtæ Sedes, dono fuiſſet ab Heraclio Imp. data illi Reipublicæ, quæ S. Marci ſtudioſiſſima eſſe ſciretur, vt quæ gloriaretur ab eo ſacrum Euangelium accepiſſe antequam Alexandriam mitteretur à Petro. Huius autem Corporis translationis cum plures ſint teſtes, prolixe rei geſtæ ſeriem codex Vaticanus *a* continet; vbi & plura narrantur miracula tunc edita. Cum autem ponatur accidiſſe ſub eodem Leone Imperatore, atque Iuſtiniano tunc Venetiarũ Duce; inde corrigas eos, qui anno Redemptoris octingenteſimo vigeſimo octauo, vel trigeſimo, id factum eſſe dixerunt, annos Ducum haud adeo exacta temporis ratione dinumerantes.

a Rec. Baron. Annal. Tom. IX. hoc an.

IV.

Ceterum cum ingentem adeo theſaurum Veneti eſſent adepti, vt caute eum cuſtodirent, omnem adhibuerunt induſtriam. Sciebant enim Francos, penes quos erat in Occidente ſumma poteſtas & imperium, Sanctorum corporum cupidiſſimos, venari ea, frequenterque ex Italia complura in Gallias transferre. Nequid igitur eiuſmodi pati cogerentur inuiti; ita in ſumptuoſa tunc erecta in S. Euangeliſtæ honorem baſilica, eadem ſacra pignora collocarunt, vt vbi locorum in ea poſita eſſent, penitus ab aliis fuerit ignoratum: cum tamen certum ab omnibus ex maiorum aſſertione haberetur, ipſa eadem baſilica contineri. de quorum ibidem inuentione dicetur poſtea ſuo loco *b*.

b Infra an. 1094. V.

IESV CHRISTI AN. 821.

PASCHAL. AN. 5.

LVDOVICI 8.

MICH. BAL. 1.

I.

ANNO Chriſti octingenteſimo vigeſimo primo, Indictione decimaquarta, à Paſchali Romano Pontifice *a* Corpus S. Cæciliæ virginis & martyris, ipſa eadem reuelante, repertum eſt in cœmeterio Prætextati, aureis velatum indumentis ſanguine adhuc infuſis: quod inuentum ſimul cum corporibus SS. Martyrum Valeriani eius ſponſi, Tiburtij, Maximi, necnon Vrbani atque Lucij Romanorum Pontificum, tranſtulit intra Vrbem in Eccleſiam eiuſdem S. Cæciliæ nomine nuncupatam, quam & plurimis donis auxit. Quomodo autem ita ſe habuerint, Anaſtaſius deſcripſit ex ipſius Paſchalis ea de re editis literis *b* Apoſtolicis. Porro eadem ſacra pignora, diuturnitate temporis fere in tenebris iacentia, nouiſſime Clementis Octaui Pontificatu, anno Redemptoris milleſimo quingenteſimo nonageſimo nono, à Paulo Sfondrato Gregorij Decimiquarti nepote, eiuſdem Tituli S. Cæciliæ presbytero Cardinale, ita inuenta ſunt in reædificatione eiuſdem baſilicæ, vt fuerant à Paſchale recondita, cum madidis ſanguine velis, & veſte auro texta: quæ rurſum ab eodem Clemente Papa ſolemni ritu repoſita fuere.

a Sigeb in Chron. hoc an. DE INVENTIONE CORPORIS S. CÆCILIÆ.

b Rec. Baron. Tom. IX. hoc an. ex Bibl. Vatic. plut. 3. nu. 153. & aliò exemplari.

II. EXVLES RESTITVTI IN ORIENTE.

In Oriente vero Michael cognomento Balbus, mox vbi eſt potitus Imperio, edictum promulgauit *c*, vt omnes Orthodoxi carcere vel exilio ſoluti libere ad propria redire poſſent. Poſtea vero cum plerique Conſtantinopolim aduceniſſent, iubente eodem vt Epiſcopi omnes tam Orthodoxi quam Iconomachi vna conuenientes, de dogmatibus inter ſe agerent; excuſantes Orthodoxi, non decere in concilium vnum cum hæreticis conuenire, nec audire penitus niſi ad correptionem, id vetantibus Eccleſiaſticis regulis; Imperatorem ſcripto monuerunt, vt ſi ipſe de aliqua re ambigeret quod diſſideret à Patriarcha diſſolui poſſe, *iuberet ad communem vtilitatem à vetere Roma ſuſcipi declarationem, prout olim & ab initio paterna traditione tranſmiſſus mos fuiſſet: hanc enim ſupremam eſſe Eccleſiarum Dei, in qua Petrus ſedem primus tenuit, ad quem Dominus dixit: Tu es Petrus, &c.* Extat enim eiuſmodi ad Imperatorem epiſtola, ex perſona omnium Epiſcoporum & Abbatum ſcripta, apud Theodorum *d* Studitam; qui & ipſe edicto Imperatoris vinculis ſolutus redierat Conſtantinopolim, multis in via editis miraculis, quæ narrat Michael in eius Vita. Cuius etiam Theodori aliæ ſuperſunt eodem argumento ad Leonem *e* Sacellarium ſcriptæ literæ, de modo conciliandæ in Eccleſia pacis; aliæque *f* rurſum ad ipſum Imp. nomine omnium vbique exiſtentium Orthodoxorum, quibus de fide Catholica quam profiterentur, redderent rationem cuique petenti. Addit vero in eius Vita Michael, Orthodoxos Antiſtites Imperatori preces obtuliſſe, vt ſacræ Imagines vbique reſtituerentur; illumque eorum petitioni annuiſſe, niſi quod prohibuerit eas Conſtantinopoli erigere, eo quod ipſe hactenus nullam coluiſſet vel adoraſſet: vt tamen extra vrbem erigerentur permiſiſſe.

c Mich. in Vit. Theod. Stud.

ROM. ECCLESIA IN DVBIIS CONSVLENDA.

d Theod. Stud. 2. ep. 86.

e Id. 2. ep. 129.

f 2. ep. 100.

IMAGINES RESTITVTÆ.

III.

Hic idem pariter annus numeratur *g* primus Habdaraghman Regis Saracenorũ in Hiſpania: cuius primordiis Cordubæ, vbi ſedem regni fixerat, coronati ſunt martyrio *Adulphus* & *Ioannes*; vt teſtatur S. Eulogius *h* eiuſdem temporis ſcriptor patria Cordubenſis. Fueruntque iſti primitiarum manipuli à nobili illa Eccleſia oblati Domino; quos ingens ſecuta eſt meſſis Martyrum falce Saracenorum obtruncatorum, de quibus ſuis locis dicturi ſumus.

g Ambr. Moral. in Schol. ad Eulog.

h Eulog. Memor. Sanct. li. 2. c. 8.

PRIMITIÆ MARTYRVM CORDVBENS.

IV.

Hocque eodem anno reddunt Annales Francorum in Rebus geſtis Ludouici Imperatoris, Fortunatum Gradenſem Patriarcham maieſtatis apud eundem Imp. accuſatum, quod nonnullos rebelles conſilio & opere adiuuiſſet, Conſtantinopolim aufugiſſe: quem inde poſt biennium redeuntem vna cum Legatis Michaelis Auguſti, Ludouicus Romam iudicandum miſit *i* ad Papam.

i Ap. Baro. an. 824. nu. XVI.

IESV CHRISTI An. 822.

PASCHAL. An. 6.

LVDOVICI 9.

MICH. BAL. 2.

I. Ludovicus Imp. publicam agit poenitentiam.

ANno Chriſti octingenteſimo vigeſimo ſecundo, Indictione decimaquinta, Ludouicus Imp. qui ſemel inflictum ex morte Bernhardi Italiæ Regis nepotis ſui, & ex aliis quæ in fratres ſuos commiſiſſet, conſcientiæ vulnus, nunquam ſanare potuiſſet; recens à S. Adelhardo Corbeiæ in Gallia Abbate, eodemque conſobrino Caroli Magni (quem & ipſum olim exilio mulctatum, nuper reſtituerat) de eadem re monitus, Conventum generalem in vico *Attiniaco* habuit Epiſcoporum, Abbatum, ac Procerum: in quo fratribus primo reconciliatus, poſteaque ſe erraſſe palam confeſſus, exemplo Theodoſij Imp. pœnitentiam ſpontaneam ſuſcepit: cum & præſtita omnibus qui læſi viderentur ſatiſfactione, plurimas pauperibus eleemoſynas largitus eſt, atque orationes pro ſe faciendas iniunxit: denique eodem modo Deum ſibi placare ſtuduit, ac ſi quę ex legum præſcripto in delinquentes commiſſa fuerant, ipſe crudelitate perpetraſſet. Hæc Paſchaſius *a* Ratbertus in Vita eiuſdem S. Adelhardi, & Veteres Annales, aliique ferme omnes qui res Francorum ſcriptis ſunt proſecuti. Porro publicam pœnitentiam tunc temporis in diuturno cilicio, ieiuniis, orationibus, eleemoſynis, frequentique manus ſacerdotum impoſitione, fieri ſolitam; colligitur ex pluribus eiuſdem Imp. Conſtitutionibus *b*; quibus & ſeipſum adeo contritum dolore cordis ſubiicere voluiſſe, quis dubitet? Meminit vero etiam de eodem Conuentu Attiniacenſi Agobardus Archiepiſcopus *c* Lugdunenſis, qui eidem interfuit, & ſermonem habuit aduerſus laicos res Eccleſiaſticas illicite tractantes, eaſque in vſus ſuos impie expendentes. Habet vero etiam Paſchaſius, quomodo Adelhardus fuerit etiam auctor Ludouico, vt in expiationem delictorum admiſſorum Corbeiam in Saxonia erigeret monaſterium à Corbeia Galliæ cui inſeruierat Abbas nomen accipiens, cui & idem ipſe Adelhardus præficeretur. Hoc namque anno iacta eſſe fundamenta Corbeiæ Saxoniæ, æque Lambertus affirmat, ſequenti vero Adamus; cum alij in alia tempora referant.

a *Ap. Sur. 2. Ianuar.* Quo modo fieret publica poenitentia.
b *Capitul. lib. 5. c. 58. 59. 62. 63. 71.*
c *Agob. de diſpenſat.*

II. De Thoma Tyranno, et obsidione Constantinop.

Hoc item anno, obſidione laborauit Conſtantinopolitana ciuitas, *Thoma* tyranno præſtringente eam; qui ex obſcuriſſimo homine, famuloque viri Senatorij Conſtantinopoli, pœnæ metu ob inuaſum thorum eius, factus transfuga ad Saracanos ibi ad viginti quinti annos eiurata Chriſtiana fide permanſit. Poſtea vero rediens, ſe Conſtantinum finxit eſſe filium Irenes: eaque arte comparato ſibi perditiſſimorum hominum cœtu, ſub Leone Armeno occupauit Armeniam, & alias prouincias. Ac creato Michaele Balbo Imp. maioribus copiis ſimul collectis, terra marique Conſtantinopolim longa obſidione ſtrinxit. Sed Michaeli Rex Bulgarorum ſponte auxilium impendens, Thomam cum ſuo exercitu profligauit: quem poſtea Imperator ab Hadrianopolitanis ciuibus deditum, manibus & pedibus mutilauit, lentoque ſupplicio perire voluit vna cum filio eius adoptiuo Anaſtaſio exmonacho. Hæc ex antiquioribus Scriptoribus Cedrenus; necnon ipſe Michael Imp. in literis poſt bellum peractum conſcriptis (vt dicetur) ad Ludouicum Auguſtum: ex quibus etiam conſtat, obſidionem Conſtantinopolitanam cœptam eſſe menſe Decembri Indictionis decimæquintæ, eandemque modo propiorem, modo longiorem, vſque ad vnius anni ſpatium perſeueraſſe; ipſum autem bellum penitus conſummatum fuiſſe Indictione ſecunda.

III. Creta insula vnde dicta Candia.

Hoc eodem tempore Saracenos Hiſpaniæ obtinuiſſe Cretam inſulam, Græcorum Annales teſtantur apud Cedrenum: eamque vt retinerent, monachi vſos conſilio, in loco tuto Candace nominato vrbem munitam erexiſſe, ex qua vniuerſæ inſulæ dominarentur. Factumque ex hoc eſt, vt loco Cretæ inſula *Candax* cœperit nominari, atque ſic deinceps vulgo *Candia* dici.

IESV CHRISTI An. 823.

PASCHAL. An. 7.

LVDOVICI 10.

MICH. BAL. 3.

I. Lotharius coronatur a Pasch. Papa.

ANno Domini octingēteſimo vigeſimo tertio, Indictione prima, *Lotharius* Ludouici Imp. filius, iā à patre Imperator deſignatus, Romam veniens, à Paſchale Papa die Paſchatis in Eccleſia S. Petri coronatus eſt; ac ſtatim in Gallias rediit. Poſt quæ cum Theodorus S.R.E. Primicerius, & Leo Nomenclator, luminibus priuati, ac deinde decollati fuiſſent in Epiſcopio Lateranenſi, ferreturque id conſenſu Paſchalis factum ob eorum fidem erga Lotharium: miſſi a Ludouico Romam Legati qui ea de re cognoſcerent, redeuntes cum eiuſdem Pontificis Legatis, retulerunt Paſchalem ſe de eo crimine ſacramento purgaſſe. Hæc auctor Vitæ Ludouici: eademque reliqui eiuſdem temporis auctores. Inter quos qui ad Aimonium adiecit Appendicem, ait interfectos damnatos fuiſſe à Paſchale reos maieſtatis, interfectores vero extitiſſe ex familia S. Petri; quos quia Paſchalis defenderet, ob id eum in ſuſpicionem adductum eſſe: verum patuit, fuiſſe ipſum eius cædis innocentiſſimum.

II. Prodigia crebra.

Hoc eodem anno tam in Oriente quam Occidente (vt habent Cedrenus, & Annales Francorum) crebra viſa ſunt atque audita prodigia, ex terræmotibus atque fulminibus inuſitatis, ex igne de cœlo lapſo, pluuia lapidum, peſtilentiaque hominum & animalium: habitumque eſt præterea loco prodigij, quod puella quædam vnius ferme anni ſpatium ſine cibo tranſegerit. Quibus addimus quod habetur apud Aimoinum & alios, de Imagine B. Mariæ Virginis in territorio Comenſi; quæ per biduum mira claritudine (cum tamen præ nimia vetuſtate iam pene abolita eſſet) effulſit. Prodigia autem illa crebris ieiuniis, orationibus, eleemoſynis, atque incruento ſacrificio expiari iuſſa à Ludouico Imp. in *Conuentu Compendii* habito; teſtatur auctor Vitæ ipſius, & habetur in Capitularibus *a* Francorum. Sed & de eodem Compendienſi Conuentu agens Agobardus *b* Archiepiſcopus Lugdunenſis, ait in eo actum eſſe de rebus ſacris illicite à laicis poſſeſſis: qua de re ſeriam valde ipſe tractationem inſtituit, fortiſſimiſque confirmauit auctoritatibus, laicos in bonis Eccleſiæ nullum ſibi vendicare debere ius & rationem; eoſdemque ſi ſecus faciant, apud Deum ſe ſacrilegij reos conſtituere, puniendos perenni inferni pœna, igne inextinguibili.

a *Capitul. lib. 5. c. 136.*
b *Agob. lib. de diſpenſ.* Adversus laicos bona Eccles. vsurpantes.

III. c *Theod. Stud. 2. epi. 129.*

Quod vero ad prædictas clades attinet; meminit quoque earundem Theodorus Studita in epiſtola *c* quam ad Leonē Sacellarium ſcripſit, cum Michael Imp. videretur maxime deſiderare vt pax in Eccleſia conciliaretur: qua quidem epiſtola imprimis recenſet iræ diuinæ ſigna, nempe terræmotus, fames, eluuiones maris, atque incendia, ad correptionem hominum à Deo immiſſa: poſtea vero docens quid opus ſit facto ad pacem in Eccleſia ſanciendam, primum omnium ait prorſus excludendum eſſe iudicium ſæculare à rebus fidei; cum nihil aliud Imperatoribus & Præſidibus, de diuinis dogmatibus à Deo traditum ſit, niſi vt opem ferant, & comprobent quæ decreta fuerint ab Epiſcopis, ac reconcilient qui carnaliter diſſident ac diſcrepant: deinde ab vtraque parte litigantium de fide mittendam eſſe ad primæ Sedis Romanæ præſulem legationem, & inde fidei accipiendam certitudinem, quippe cui etiam ſumma poteſtas defeʼratur Synodorum Oecumenicarum. Sic enim ſe rem habere, vt ſi aberret vnus è Patriarchis, (quod Imperator de Nicephoro Conſtantinopolitano exule præſumebat) à ceteris eiuſdem ordinis correctionem admittat, non ab Imperatoribus

Quibus modis pax in Ecclesia conservari possit.

toribus indicetur; exurgant licet omnes quotquot vnquam fuerunt Imperatores Orthodoxi. Ita ipſe.

IV. EBBO RHEM. PRÆDICAT EVANGELIVM DANIS. Hoc item anno, conceſſione Paſchalis Papæ *Ebbonem* Archiepiſcopum Rhemenſem ad Danorum conuerſionem profectum eſſe, eique *Halitgarium* adiunctum, teſtatur Adam Bremenſis Eccleſiæ canonicus.

V. BASILIO REDDITVR LOQVELA. Accidit item in Oriente, vt filius Leonis Armeni Imp. nomine Baſilius, qui exectione caſtrationis facta iuſſu Michaelis Balbi vocem amiſerat, ad ſtatuam S. Gregorij Nazianzeni eam receperit, & cum ea Catholicam pariter fidem in cultu ſacrarum imaginum conſecutus fuerit. Narrant hæc Curopalates, atque Cedrenus. Sed & matrem eiuſdem Baſilij Theodoram, ſiue Theodoſiam, in monaſterio relegatam, pariter ſe Orthodoxis adiunxiſſe; liquet ex epiſtola quam ea de re Theodorus *d* Studita ad eam iunctim & ad eundem Baſilium ſcripſit: qua etiam conſtat, ipſum Theodorum rurſum fuiſſe ab Imperatore relegatum in Inſulam, alioſque plurimos ex Patribus fugatos, quod ſolicitius ſatagerent verbis & ſcriptis, de reducendis Iconomachis ad fidem Orthodoxam: ſicut & eadem de re conqueſtus eſt alia epiſtola *e*, quam ſcripſit ad Thomam Patriarcham Hieroſolymitanum.

d Id. 2. ep. 204.

e 2. ep. 121.

VI. MICH. IMP. OPPVGNAT ORTHODOXOS. *Hunc vero articulum habes ap. Bar. an. 829 in obitu Michaelis.* EIVSDEM IMPIA DOGMATA. Nam quod ad ipſum Michaelem Imp. ſpectat; accidit vt qui initio ſui Imperij viſus eſt æquiori fuiſſe in Orthodoxos animo, haud multo poſt (inquit Zonaras) animo ſuo declarato, Orthodoxos oppugnauerit, multoſque exilio mulctauerit, Copronymũ in omnibus imitatus. Iudaiſmum quoq; colebat; reſurrectionẽ mortuorũ non credebat; Prophetas irridebat, dæmones eſſe negabat; ſcortationẽ peccatũ nõ iudicabat; iurandũ eſſe Deum vniuerſi moderatorẽ monebat; Iudamque inter beatos adnumerabat; & Paſcha alieno celebrari tempore aſſerebat. Iſta Zonaras, & Curopalates; eademque Cedrenus in fine Vitæ ipſius: qui & in Theophilo eius ſucceſſore adiicit, ipſius pariter Michaelis edicto ſancitum eſſe, ne quis alicui Sanctorum Imagini titulum adiiceret, vt Sanctus vocaretur, quaſi hoc nomen vnius eſſet Dei: Sed & literaturam adeo auerſatum eſſe, vt pueros non permiſerit illa erudiri, ne ipſius arguerent ignorantiam, qui difficillime & legebat & ſcribebat. Exoſculentur itaque hunc cum aliis Nouatores ſuum Apoſtolum, participes cum ipſo futuri cruciatus æterni.

VII. THEOCTISTI HÆRESIARCHÆ ERRORES. *De quibus Baron. alia occaſione an. 825. ante fin.* Sed quod rurſum ſpectat ad nauatam à Theodoro operam in conuerſione hæreticorum; non ipſe aduerſus Iconomachos tantum decertauit; ſed & quotquot à recepta Eccleſiæ doctrina deuiare cognouit, eoſdem ad rectum tramitem reducere laborauit. Inter quos fuit THEOCTISTVS quidam eremita, qui aſſerebat Beatiſſimam Virginem non ex viro & femina genitã fuiſſe, ſed ante ſæcula extitiſſe; CHRISTVM Dominum non fuiſſe crucifixum: Dæmones poſt Iudicium ſaluandos fore, ac futurum vnum ouile & vnum paſtorem: Monachum vnum poſſe à pœnis inferni eruere centum quinquaginta damnatos: ac denique recipiendum eſſe librum quendam Antonij dictum, in quo eſſent multa impia & blaſphema. Porro hunc à Theodoro ſæpius admonitum, ſuos tandem pœnitentem abiuraſſe errores, liquet ex ipſius Theodori ad eundem reddita *f* epiſtola.

f Id. 2. ep. 167.

IESV CHRISTI AN. 824.

EVGEN. II. AN. 1.

LVDOVICI 11.

MICH. BAL. 4.

I. PASCHAL. PP. OBITVS. EVGENII II. CREATIO. ANNO Chriſti octingenteſimo vigeſimo quarto, Indictione ſecunda, pridie Idus Maij mortuus eſt *Paſchalis* Papa, cum ſediſſet annos ſeptem, menſes tres, dies ſexdecim; ſepultuſque in baſilica S. Petri. In cuius locum, poſt dierum quatuor ſedis vacationem, ſuffectus eſt decimoquarto Cal. Iunij, EVGENIVS huius nominis Secundus, filius Boemundi, ex presbytero Tituli S. Sabinæ; doctrina, virtutibus, ac pietate clariſſimus. Iſta ex Anaſtaſio. Porro alium quoque à magna parte populi electum fuiſſe, ſed Eugenium vincente nobilium parte ordinatum, teſtatur auctor rerum geſtarum Ludouici Imp. per annos ſingulos digeſtarum. Verum eiuſmodi Schiſma haud leuis fuiſſe momenti, idem auctor ſignificat, cum addit, ad componendas Romanorum implacabiles ea de cauſa contractas diſſenſiones, opus fuiſſe Ludouico mittere Romam Lotharium filium ſuum & in Imperio collegam: qui omnia rite ex beneuola (vt ait) aſſenſione Pontificis Eugenij diſponens, Conſtitutionem *a* promulgauit, qua Pontificum electionibus eos tantum intereſſe iuſſit, *quibus antiqua fuit conſuetudo conceſſa per conſtitutionem ſanctorum Patrum*, ipſumque etiam politicum Vrbis ſtatum ex ipſius Pontificis & Imperatoris conſtitutione diſponi. Vbi haud de nihilo eſt, quod primæ deferuntur partes Pontifici etiam in rebus politicis.

O SCHISMA LOTHARIVS ROMAM VENIT. *a Ext. ap. Sigon. de Reb. Ital.* [Multa vero in ea blaterauit Goldaſtus: quem refellit Gretſerus c. 11. Apol. Baron. & li. 2. cont. Replic. c. 9. de quib. ſup. an. 774 poſt nu. IV.]

II. LEGATIO A MICH. IMP. AD LVDOV. AVG. Hoc item anno Michael Imperator Conſtantinopolitanus, vna cum filio Theophilo iam & ipſo Imperatore antea creato, menſe Aprilis legationem cum literis ac muneribus miſit ad Ludouicum Imp. pacis cum eo ſtabiliendæ gratia. Cum autem Iconomachus eſſet, Catholicus tamen volens apparere, adiecit & alias literas ad Romanum Pontificem, vna cum oblationibus inferendis in eccleſiam S. Petri, vt huiuſcemodi pietatis velamento pios falleret. Patent iſta tum ex auctore rerum geſtarum ipſius Ludouici, tum maxime ex Michaelis & Theophili literis ad Ludouicum datis, quæ habentur inſertæ Actis Conuentus Pariſienſis, celebrati anno ſequenti in eadem cauſa cultus ſacrarum Imaginum: in quarum quidem inſcriptione cum ſeipſos *Imperatores Romanorum* indigitent, Ludouicũ nõniſi *Regem Francorum & Longobardorũ, & vocatũ eorũ Imperatorẽ* appellant: in ipſa vero literarũ ſerie narrationẽ inſtituũt de rebus ſuis, ac religionis, ſed multa immiſcentes mẽdacia, quib. & ſe legitime regnare, & Catholice viuere demonſtrarent. Auditos vero eoſdem ipſorum Legatos à Ludouico Rotomagi menſe Nouembri, ac poſtea Romam, vt in mandatis acceperant, proficiſci dimiſſos, iidem Francorum Annales aſſerunt. Quo eodem tempore allatos in Gallias per Theodorum diaconum & œconomum Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ, vnum ex legatis nominatum in dictis Michaelis literis, libros authenticos S. Dionyſij Areopagitæ Græce ſcriptos, teſtatur Hilduinus Abbas monaſterij S. Dionyſij apud Pariſios conſtituti, in *b* epiſtola reddita ad ipſum Ludouicum Imp. poſtquam eius iuſſu eoſdem in Latinum conuertiſſet, qua & aſſerit, eadem die qua iidem libri recepti ſunt, decem & nouem nominatiſſimas virtutes in ægrotorum ſanatione variarum infirmitatum, Deum operatum eſſe interceſſione eiuſdem S. Martyris.

LIBRI DIONYSII AREOP. DELATI IN GAL. *b Hild. in Areop. ap. Sur. 9. Octo.*

III. LVDOV. IMP. LICENTIAM A ROM. PONT. PETIT INQVIRENDI DE FIDE. Cum vero Michael eadem ſua ad Ludouicum epiſtola multa calumnioſe atque fraudulenter blateraſſet de ſacris Imaginibus; ſimulque petiiſſet vt Ludouicus in Occidente operam daret, vt ſublato ſuperſtitioſo earum cultu, Eccleſia pacem & vnionem recuperaret: idem Ludouicus, vt de omnibus diligentiſſima haberi poſſet diſcuſſio, legationem quamprimum miſit ad Romanum Pontificem, qua ab eo licentiam peteret colligendi ſacerdotes, viros doctos, qui de libris ſanctorum Patrum ea de re ſententias quærerent, ac priuatim de iis agerent & diſputarent. Conſtat hoc namque ex epiſtola ipſius Conuentus Pariſienſis ad Ludouicum ſcripta, & ex alia eiuſdem Imp. ad Eugenium Papam; quæ ambæ extant in Actis eiuſdem Conuentus, de quo dicetur anno ſequenti.

IESV CHRISTI AN. 825.

EVGEN. II. AN. 2.

LVDOVICI 12.

MICH. BAL. 5.

I. COLLATIO PA- ANNVS Chriſti octingenteſimus vigeſimus quintus, Indictione tertia inchoatus eſt: quo ipſis Calendis No-

ris. de cvltv Imaginvm.

uembris (cœpta iam Indictione quarta) prope Pariſios cõplures qui ceteros doctrina excellere videbantur, iuſſu Ludouici Imp. in vnum collecti, ſecundum petitam & acceptam licentiam à Romano Pontifice de Imaginum veneratione diſſeruere. Sed imprimis eius actionis titulus redarguendus eſt erroris, dum *Synodus Pariſienſis* inſcribitur, quam ex ipſius Imperatoris literis quæ eidem inſertæ habentur, expreſſe conſtat fuiſſe tantum ex ſelectis viris eruditis Collationem, ſingulis in eam ſuum ſymbolum conferentibus. Plurimum namque differre inter *Synodum* & *Collationem*, maiores noſtri ſuis ſcriptis reliquere teſtatum. Porro erubuiſſe viſa ſunt poſteriora ſæcula, quæ in hac Collatione ſunt geſta, eaque de cauſa ipſius Acta occultaſſe. Nullus enim vſquam reperitur (quod ſciam) inter tot diuerſorum ſcriptorum examina quibus Gallia abundauit, qui eiuſmodi Collationis vel leuem mentionem habuerit; quæ anno milleſimo quingenteſimo nonageſimo ſexto Francofurti cuſa, in lucem prodiit abſque luce, hoc eſt abſque auctoris nomine qui inuenit & edendam curauit, vel ex qua fuerit accepta Bibliotheca. Sed tantum abeſt vt quod voluit aſſecutus ſit auctor qui edidit, vt potius contrarium ſit operatus; cum ex literis quas recitat Ludouici Pij, ipſa pietas in tenebris eluceſcat; nimirum quantum ſit apud Romanos Pontifices in vniuerſa Eccleſia iuris & poteſtatis, & quanta ipſi etiam Imperatores proſequi eos debeant reuerentia.

Eivs acta a maioribvs occvltata, male prodita.

II. Error collatorvm ex ignorantia et malitia.

Quod vero ſpectat ad eos qui adfuerunt Collatores; ipſi quidem ex male percepto S. Gregorij Papæ ſenſu in epiſtola ad Serenum Maſſilienſem Epiſcopum, colligentes ſacras Imagines in eccleſiis ad inſtructionem dumtaxat fidelium, non ad eas adorandas exponi debere; ex ea falſa ſuſcepta ſemel aſſumptione, in illud ſimul præcipitium ſponte delati ſunt, vt Septimam Oecumenicam Synodum Nicænam eo falſo nomine condemnarint, quaſi in ea latriæ adoratione iuſſæ eſſent Imagines adorari. Sicque occaſione legationis Imperatoris Michaelis hæretici Iconomachi, cicatricem male obductam inſcite, ne dicam nequiter, refricantes, vulnus periculoſius induxerunt; quod antea inflictum in Francofordienſi Concilio, iam fuerat eius Actorum abolitione plene curatum. Sed ſatis ad hæc refellenda ſufficiant, tum quæ ſuperius dicta ſunt cum de eodem Concilio Francofordienſi actum eſt, tum quæ de hac ipſa prætenſa Pariſienſi Synodo alij tractauerunt *a*.

a *Vide ipſummet Baron. fuſe hac tractãtem Annal. Tom. IX. hoc an. & Bellarm. in Append. ad Tract. de cultu Imag. vbi ex profeſſo huius prætenſæ Synodi Acta refellit.*

III. Lvdov. Imp. in discrimen addvctvs a Collatorib.

Sed & iidem Collatores cuncta erronee agentes, dum Collationis ſuæ geſta ad Ludouicum miſerunt, iiſdem pariter inſeruerunt formam literarum, quas vellent vt ipſe ſcriberet, tum ſuo ipſius nomine ad Eugenium Romanum Põtificem, tum eiuſdem Eugenij nomine ad Michaelem Imperatorem Conſtantinopolitanum, pro Eccleſia pacificanda. Verum quod eas abſque conſenſu ipſius Romani Pontificis Conſtantinopolim mittere non liceret, eaſdem Ludouicus per Legatos ſuos Eugenio inſpiciendas mittens, ſuaſit pariter vt ipſe legationem Conſtantinopolim dirigeret, eademque literarum forma ad ſanciendam Eccleſiæ pacem vteretur. Atque ita boni iſti Imperatorem maxime pium pro arbitrio traducentes, abuſi zelo ipſius, indigniſſima præſtare fecerunt: qui certe niſi tantæ pietatis fuiſſet, vt nec latum vnguem recedere ab Apoſtolicæ Eccleſiæ ſanctionibus ſemper infixum in animo habuiſſet, immenſo ſchiſmate fuiſſet vniuerſa Eccleſia conſcindenda. Siquidem literis illis quas ſcribi vellent, nihil aliud Collectores molirentur, quam vt ſacrarum Imaginum cultum aliquo modo ſub bono pacis damnari per Rom. Pontificem procurarent, à quo ſcirent cuncta dependere. Siquidem & vi veritatis adacti, in iis literis quas voluerunt ab Imperatore ſcribi ad Eugenium, hæc verba poſuerunt: *Sicut dignum, & vere dignum, & iuſtum eſt, vt præeunte Spiritus S. virtute, ille inter eos in nomine Domini talia correcturus, & ad viam veritatis ſanctiſſimo moderamine reducturus, primus in hominibus arbiter occurrat, quem Deus omnipotens in Sede Apoſtolica collocare, eorumque Vicarium eidem ſanctæ ſuæ Eccleſiæ dare dignatus eſt, & ob hoc ei nomen ſpeciale in toto orbe terrarum ab eadem ſancta Dei Eccleſia, præ omnibus Pontificibus decretum eſt, vt ſolus, non ſua abuſione, ſed SS. Apoſtolorum auctoritate,* Vniversalis Papa, *dicatur, ſcribatur, & ab omnibus habeatur.*

Rom. Pont. Vniversalis.

IV.

Quod vero ad Eugenium ſpectat; etſi quæ tranſacta ſint cum ipſo à Legatis Ludouici, haud ſcriptis prodita reperiãtur: certum eſt tamen, eum nec minimum quidem deflexiſſe à maiorum ſuorum confirmata traditione. Neque enim ſi aliquid hac in re innouaſſet, non toto orbe terrarum illud protinus fuiſſet vulgatum. Immo & coniectura eſt, ipſum ea qua par erat ſeueritate redarguiſſe Legatos à Ludouico ad ſe miſſos; cum nunquam poſt hæc reperiantur, ipſi aut alij Occidentalis Eccleſiæ, ea ex cauſa vel verbum feciſſe. Quodque directam legationem ſequenti anno ab ipſo Romano Pontifice ad Ludouicum, Francorum Annales teſtentur, nec quid detulerit dicant; veriſimile valde videtur, ad hoc illam miſſam, quo ab aſſertis erroribus Imperator reuocaretur. An autem Legati Imperatoris profecti ſint in Orientem ad Michaelem, vt ſtatuerat ipſe, & hoc ignoratur.

Evgenivs PP. inhæsit vestigiis prædecessorvm.

V.

Sed nec ipſi eiuſmodi Ludouici Conſiliarij, more hæreticorum animo obſtinato contenderunt: quinimo in communione Catholicæ Romanæ Eccleſiæ firmiter perſeuerantes, vni eidemque capiti iuncti, bellum aduerſus Iconomachos conuerterunt. Etenim qui à Ludouico miſſus Romam, functus eſt dicta nuper legatione ad Eugenium, *Ionas* Aurelianenſis Epiſcopus, contra impiiſſimum Hagiomachum, Hiſpanum hominem, *Claudium* Taurinenſem Epiſcopum, ſtylum exacuit, egregioſque edidit commentarios, qui adhuc præ manibus habentur. Sed & eundem Claudium ab Imperatore Ludouico damnatum eſſe, teſtis eſt Walfridus *b* Strabo his eiſdem temporibus viuens, & ipſe eundem hæreticum condemnans. Scribit autem Ionas, eum diſcipulum fuiſſe Felicis illius pariter Hiſpani, damnati in Concilio Francofordienſi; inſuperque Arij, Neſtorij, Vigilantij, & Euſtathij hæreſibus infectum fuiſſe; ſed talem dumtaxat detectum, poſtquam à Ludouico præfectus Eccleſiæ Taurinenſi, à Theodomiro Abbate correptus, Apologeticum pro eadem ſua hæreſi contra Theodomirum cõſcripſiſſet. Verum licet hæc tandem beſtia iaculis confoſſa Ionæ interierit; non tamen ideo ipſe Ionas ab Eccleſia Catholica præmio dignus eſt iudicatus: quippe qui etſi pugnauit aduerſos hæreticos Iconoclaſtas, non tamen è caſtris Eccleſiæ Orthodoxæ; à qua diſſenſit errore priſtino, dum ita non confringendas eſſe prædicauit Imagines, vt tamen non eas eſſe colendas aſſereret *c*. Quo perſtringitur & *Agobardus* Archiepiſcopus Lugdunenſis: qui etſi hoſtis acerrimus fuerit Felicis, aduerſus quem & commentarium ſcripſit, quem nuncupauit Ludouico Imperatori; tamen in eo quem de Picturis & Imaginibus ſcripſit, Iconomachis conſenſit in omnibus, præterquam in cultu ſacratiſſimæ Crucis, & quod reliquas ſiue Chriſti ſiue Sanctorum Imagines, memoriæ cauſa (non etiam orationis ergo) haberi poſſe concedat. Vnde merito idem mox vt apparuit proſcriptus ſit liber, eo quod abſque antidoto prodierit. Erat ſatis, ſi Dungali eiuſdem temporis non ignobilis ſcriptoris, vna cum eo cuſus fuiſſet commentarius, quem aduerſus eundem impium Claudium edidit. Ne vero in nomine fallaris, fuit & alius his temporibus inſignis nominis *Claudius* *d* natione Scotus, monachus Ordinis S. Benedicti, diſcipulus quondam Bedæ, & collega Alcuini; qui multa tam carmine quam ſoluta oratione ſcripſit de rebus ſacris, & in Scripturas diuinas, quæ enumerat Trithemius dum agit de eo.

Ionas Avrel. scribit cont. Clavd. Tavrin.

b *Walfr. de Rep. Eccl. c. 8.*

[c Sunt tamen, qui Ionam nihil aliud voluiſſe affirment, quam Imagines non eſſe colendas adoratione & cultu latriæ ſoli Deo debitis. In quo nullum Catholicum refragatorem haberet.]

De scriptis Agobardi Episc. Lvgdvn.

d *De iſto Claudio egit alia occaſione Baron. an. 815. in fin.*

IESV CHRISTI An. 826.

EVGEN. II. An. 3.

LVDOVICI 13.

MICH. BAL. 6.

I. Conventvs Ingelheim.

Anno Chriſti octingenteſimo vigeſimo ſexto, Indictione quarta, circa Calend. Iunij habitus eſt ex more à Ludouico Imp. *Conuentus* in loco dicto *Ingelheim*: vbi inter alia auditos eſſe Legatos ab Eugenio Papa ad Ludouicum miſſos, auctor Rerum geſtarũ eiuſdem Ludouici teſtatur. Quæ autem iſti attulerint, altum vbique ſilentium. Eſt vero etiam

mentio

mentio eiuſdem legationis apud Eginhardum in commentario de Tranſlatione Reliquiarum SS. Martyrum Marcellini & Petri in Gallias. Quod autem eandem tranſlationem alij *a* in ſequentem annum referant, id intelligi poteſt de tranſlatione partis earum facta poſtea ab vrbe Sueſſionenſi Aquiſgranum: Nam alioqui hoc ipſo anno eas fuiſſe Roma deductas, illud eſt euidens argumentum, quod ipſe auctor teſtatur id tunc factum eſſe, cum legatio Pontificis iam in itinere eſſet; quam quidem hoc præſenti anno miſſam fuiſſe, teſtantur omnes Francorum Hiſtoriæ.

a Auct. Vit. Ludou. Vet. Fran. Ann. Aimoin.

II. De Eginhardo a ſecretis Caroli Mag.

Qui autem rem geſtam ſcripſit fuit *Einhardus*, qui & Eginhardus dicitur, & floruit hoc tempore ſumma claritudine nominis inter primos eruditos: idem ipſe quem Caroli Magni, cui erat à ſecretis, Vitam conſcripſiſſe ſæpe ſuperius dictum eſt; qui poſtea inter Ludouici Optimates magna gloria militauit. Quod vero fertur ex ſcripto quodam edito in apparatu Tomi prioris rerum Germanicarum; ipſum fuiſſe generum Caroli Magni, ducta eius filia nomine Imma olim Regi Græcorum deſponſata; hæc fabula vel ex eo refellitur, quod nec Carolus Magnus eius nominis filiam habuiſſe reperitur; & quam Conſtantino Irenæ filio deſponſauerat, Rotdrudem dictam eſſe idem ipſe Eginhardus teſtis eſt. Sed & quod ei figmento concinnando anſam præbuit, donationis diploma factum ipſi & eius coniugi Immæ à Ludouico ibidem cuſum; ex eo potius illud mendacij redarguitur, dum in eo nuſquam mentio fit eiuſmodi Eginhardi, vel ipſius Immæ, cum Ludouico cognationis. Hic igitur Eginhardus inter alias tanto auctore dignas lucubrationes, reliquit quatuor libros conſcriptos de Inuentione, ac pio furto, & in Gallias euectione prædictarum ſacrarum Reliquiarum, facta ab iis quos ipſemet Romam miſerat ad alias quaſdam ſibi promiſſas auferendas, eaſdemque reponendas in noua baſilica ab ipſo conſtructa in ſaltu Germaniæ, qui inter Neccarum & Mœnum fluuium interiacet: itemque de ingentibus atque frequentiſſimis ad eaſdem editis miraculis. Cum quibus allatas quoque fuiſſe Reliquias SS. Martyrum *Marii, Marthæ, Audifacis, & Abachum*; ac rurſum paulo poſt *SS. Hermetis, Proti, & Hyacinthi*; omneſq; miraculis coruſcaſſe, idem auctor tradit. quam tu hiſtoriam lectu iucundiſſimam ſimul & valde proficuam ad defenſionem fidei Catholicæ, & confuſionem impietatis Hagiomachorum, maiori otio conſulas *b* ac perlegas.

De tranſlatione reliq. SS. Marcel. et Petri

b Ap. Sur. Tom. 7. die 2. Iun. & ap. Baron. hoc an. & ſeqq.

III. Tranſlatio reliq. S. Sebaſt.

Sed & hoc eodem anno factam pariter eſſe tranſlationem Reliquiarum *S. Sebaſtiani* Roma Sueſſionem vrbem Galliæ, petente Hilduino Abbate S. Dionyſij, veteres Francorum Annales docent: quod Sigebertus anno ſuperiori ponit. Porro id de parte tantummodo corporis eiuſdem Sancti intelligendum eſſe, ſignificat Ado Viennenſis. Ad eiuſmodi vero Reliquias magna quoque & multa edita eſſe miracula, omnes æque teſtantur.

IV. Concil. Rom. ſub Eugen.

c Recitat. eorum titulos Baron. Ann. Tom. IX. hoc an. ex cod. MS.

Quo item anno, Ludouici Imp. decimotertio, menſe Nouembri, ab Eugenio Papa celebrata eſt *Romæ* in baſilica S. Petri SYNODVS ſexaginta trium Epiſcoporum: in qua conſtituti ſunt canones *c* triginta octo, ad diſciplinam Eccleſiaſticam pertinentes.

V. Regis Danor. conuerſio ad fidem.

Sed & hoc eodem anno Regem Northmannorum, ſiue Danorum, Arialdum ſiue Haroldum, vna cum coniuge, cæteriſque ſuis, ad fidem Chriſti conuerſum, Moguntiæ baptizatum eſſe, atque à Ludouico Imp. Comitatu in Friſia donatum, quo ſe à Danis è regno expulſus reciperet; tradunt qui res eiuſdem Ludouici proſecuti ſunt, Vetereſque Francorum Annales; quod Sigebertus ſuperiori anno collocat. Eiuſmodi autem Danorum conuerſionem factam eſſe EBBONIS Archiepiſcopi Rhemenſis prædicatione, qui illuc ex conſilio Imperatoris, & auctoritate Romani Pontificis, ad prædicandum Euangelium acceſſiſſet, traditur apud Aimoinum *d*, & Adamum Bremenſem. Sed quod ipſe Ebbo in eo quem ſuſceperat Apoſtolatu non perſeuerauerit, quodque molitionibus aduerſus Ludouicum infamatus poſtea fuerit, & priuatus Epiſcopatu; idem penitus priorem gloriam obſcurauit: adeo vt nequaquam ipſe *Danorum Apoſtolus* ſit appellatus; ſed S. ANSGARIVS Corbeiæ in Saxonia monachus, paulo poſt cum ipſo Haroldo illuc miſſus: qui ob exantlatos immenſos in Gentilium conuerſione labores, à Gregorio Quarto (vt ſuo loco dicetur) conſecratus eſt primus Archiepiſcopus illarum regionum Aquilonarium, ſede tamen in Hamburgenſi ciuitate conſtituta. Cuius Res geſtas ſcriptis mandatas eſſe à S. Remberto eius diſcipulo & in Eccleſia ſucceſſore, teſtatur auctor *e* qui Res ipſius S. Remberti conſcripſit; ſed quod ſciamus, non extant: pauca vero tantum de geſtis in Apoſtolatu, reperiuntur in Vita eiuſdem S. Remberti, necnon apud Albertum Krantzium in Hiſtoria Saxonum, & apud Adamum Canonicum Bremenſem, qui egregio candore ſcripſit Hiſtoriam Eccleſiaſticam prouinciarum Borealium.

d Aim. lib. 4. c. 3.

Anſgar. Danor. et omnium Aquilonari. Apoſt.

e Ap. Sur. 4. Febr.

VI. Theodori Stud. obitus.

Quod ad res Orientales attinet; hoc ipſo anno (iam inchoata à menſe Septembri Indictione quinta) vndecima die Nouembris, ex hac vita migrauit magnus ille, de quo ſæpiſſime actum eſt, Theodorus Studitarum præpoſitus, confeſſione crebrius iterata clariſſimus, doctrina inſignis, vita admirabilis, & miraculis celeberrimus: condito prius egregio Teſtamento *f*, quo fidem ſuam Catholicam, & odium in hæreticos, omnibus patefieri voluit. Subiicienſque ibidem profeſſionem eorum, quæ ab eius temporis hæreticis impugnabātur, inter alia de monaſtico inſtituto ait; *Confiteor inſuper monaſticum ſtatum ſublimem eſſe & excelſum, & Angelicum, qui & peccata omnia expurget abſoluta vitæ perfectione, &c.* demumque ſanctiſſima addidit monita ad ſuum ſucceſſorem, & alios monachos. Cuius felicem ad Deum tranſitum (qui contigit anno eius ætatis ſexageſimo ſeptimo) pluribus deſcripſit ipſius diſcipulus Michael eiuſdem cœnobij monachus in eius Rebus geſtis: Eccleſia vero tam Orientalis quam Occidentalis, in Tabulas Sanctorum retulit. Corpus autem poſt annos decem & octo *g*, ſolemni pompa à Methodio Patriarcha & pia Auguſta Theodora Conſtantinopolim tranſlatum eſt, integrum ac miro fragrans odore repertum.

f Ext. in lib. ipſius Epiſtolar.

Monaſtici ſtatus ſublimitas.

g Agit de eius tranſlatione Baron. Tom. X. an. 844. in fin.

VII. Mich. Imp. monialem ducit in vxorem.

Hoc eodem tempore Michael Imp. ſcelera ſceleribus addens, defuncta coniuge, deſponſatam Chriſto virginem monialem, Conſtantini (vt ferebatur) Imperatoris filiam, nomine Euphroſynam, vxorem duxit, Auguſtamque nuncupauit. Sed tantum ſcelus ſecuta ſunt ingentia mala: ſiquidem ipſius Michaelis exercitus in Cretam miſſus ad expellendos inde Saracenos, ab eis penitus exciſus eſt: & Dalmatia ab Orientali Imperio defecit. Habet hæc pluribus Ioannes Curopalates.

IESV CHRISTI AN. 827.

VALENTINI AN. 1.

LVDOVICI 14.

MICH. BAL. 7.

I. Euphemius tyrannus Saracenos in Siciliam introducit

ANNO Domini octingenteſimo vigeſimo ſeptimo, Indictione quinta, *Euphemius* Dux in Sicilia, cum & ipſe Michaelem Imp. imitatus, virginem Deo dicatam inuitam rapuiſſet; ob querelas tamen fratrum virginis, eiuſdem Imp. iuſſu quæſitus ad pœnas, rebellans fugit in Africam: vbi pactis cum Saracenis conuentis, conſecutus eſt ab eis nomen Imperatoris, ipſeque illos in Siciliam intulit: qua ipſi potiti, Calabriam inſuper, ac pleraſq; Italiæ partes occupauerunt. Cum interea idem Euphemius Syracuſas tentans, à duobus fratribus Syracuſanis ſubdole appetitus, capite truncatus eſt. Hæc pluribus Ioannes Curopalates, & ex eo Cedrenus, & alij Græci. Ex quibus redarguas eos *a*, qui Siciliæ per Saracenos, ſiue dixeris Agarenos, occupationem ad annum Domini octingenteſimum vigeſimum referunt.

a Leo. Oſt. & alios.

II. Eugenius PP. moritur.

Hoc pariter anno, vndecima die Auguſti, mortuus eſt *Eugenius* Papa, cum ſediſſet annos tres, menſes duos, & dies viginti tres. Ita enim apud Anaſtaſium: licet vitiato annorum numero, annos quatuor ſediſſe in aliquibus codicibus ponatur; quod ab omnibus qui hoc tempore vixerunt rerum Francorum *b* ſcriptoribus redarguitur, dum hoc anno

b Aim. lib. 4. cap. 115 Annal. Pith. Vet.

Ludou. Imp. &c.
VALENTINVS PP. CREATVR, ET MORITVR.

ipſum defunctum eſſe teſtantur. Cum autem vna vix die ſedes vacaſſet, totius Cleri, ac Senatus, Populique conſenſu, VALENTINVS natione Romanus, Petri Filius, vir multis virtutibus præditus, ex Archidiacono inuitiſſimus acclamatus eſt Pontifex. Qui cum dies tantummodo quadraginta ſediſſet, (vt quidem Anaſtaſius habet, licet alij dicant vix vnum menſem expleſſe:) poſt ſedis ipſius vacationem trium dierum, octauo Calendas Octobris, pari omnium conſenſu, GREGORIVS huius nominis Quartus, æque patria Romanus, genere clarus ex patre Ioanne, vir diuinis humaniſque literis apprime eruditus, pietateque, miſericordia, & aliis omnibus virtutibus inſignis, ex presbytero Tituli S. Marci, pariter inuitus atque etiam latebras quærens, conſecratus eſt ſolemnibus ritibus Summus Pontifex.

GREG. PP. IV.

IESV CHRISTI AN. 828.

GREG. IV. AN. 1.

LVDOVICI 15.

MICH. BAL. 8.

I.
CLADES GALLIAR. OB PECCATA POPVLORVM.

ANNO Chriſti octingenteſimo vigeſimo octauo, Indictione ſexta, cum Galliæ frugum penuria, peſte hominum & animalium, incurſionibus Bulgarorum ac Saracenorum, & defectionibus quorundam Principum, grauiter laborarent; ad ea auertenda mala, quæ in vltionem malitiæ ac ſcelerum illorum populorum à Deo immiſſa eſſe, etiam peſſimus dæmon puellam obſidens, vrgente vi exorciſmi, ac virtute Reliquiarum SS. Martyrum Marcellini & Petri inde expulſus, coactus eſt patefacere, (quod teſtatur Eginhardus *a* in commentario de miraculis ad eaſdem ſacras Reliquias editis de quo ſuperius dictum eſt) inuigilans pietas Imperatoris Ludouici; (quem & inſuper de multis corrigendis, Angelica reuelatione admonitum eſſe, ſed ipſum perpauca ex iis adimplere curaſſe, idem *b* auctor narrat:) Conſtitutione *c* ex conſilio Epiſcoporum promulgata, poſt triduanum ieiunium populo indictum, quatuor anno ſequenti celebrandas indixit Synodos, vnam *Moguntiæ*, alteram *Pariſiis*, tertiam *Lugduni*, quartam *Toloſæ*; in quibus de diſciplina Eccleſiaſtica, & morum emendatione tam præpoſitorum quam ſubditorum ageretur.

a *Egin. lib. 3. c. 13.*
b *Ibid. c. 12.*
c *Ext. ante Conc. Pariſ. ſeq. an. Tõ. 3. Concil.*
CONCILIA INDICTA AD CORRECTIONEM MORVM.

II.
NICEPH. CONST. EPISCOPI OBITVS.

Hoc eodem anno Nicephorus Conſtantinopolitanus Patriarcha Confeſſor, cum ageret in exilio annum decimũquartum, ex hac vita ad Deum feliciter migrauit: cuius natalem diem Eccleſia Latina tertio Idus Martij, Græca quarto Nonas Iunij celebrat: eius autem corpus poſt annos vnde viginti *d*, ſub Michaele Tertio & Theodora Augg. integrum repertum, à Methodio eiuſdem ciuitatis Patriarcha ſolemni translatione, cui etiam Imperator interfuit facem manu tenens, delatum eſt Conſtantinopolim, eodem die quo pulſus ipſe in exilium fuerat. quæ omnia pluribus deſcribit Theophanes presbyter in Oratione ad populum de eiuſdem laudibus tunc habita.

d *Ap. Barõ. Tom. X. an. 845. in pr.*

ET SCRIPTA.

[Huius Nicephori extat Breuiarium Hiſtoricum de Rebus geſtis ab obitu Mauritii Imp. ad Conſtantinum vſque Copronymum: quod nuper edidit Græce & Latine ac Notis chronologicis illuſtrauit Dionyſ. Petauius Soc. IESV. Vbi etiam in præf. refellit opinionem eorum, qui putant huius quoque Nicephori eſſe Chronicon auctoris eiuſdem nominis, Latine à multis, Græce etiam à Ioſ. Scaligero editum. Sane cum in eo Chronico hic S. Nicephorus ponatur inter Conſtantinopolitanos Antiſtites num. 77. omnino neceſſe eſt, aut alium eſſe eius Operis auctorem, aut opus ab alio additamentum accepiſſe. Quæ vero Opuſcula contra Iconomachos huius nomine edidit Henr. Caniſius Tom. IV. Antiq. Lect. haud abnuerim vere eius eſſe, cum conſtet eum pro defenſione ſacrarum Imaginum, grauiſſima ab Iconomachis paſſum eſſe.]

IESV CHRISTI AN. 829.

GREG. IV. AN. 2.

LVDOVICI 16.

MICH. BAL. 9.

I.

ANNO Domini octingenteſimo vigeſimonono, Indictione ſeptima, Gregorius Papa vbi ſtructura nobilitaſſet Titulum S. Marci, cuius presbyter fuerat, ornamentis quoque inſigniter locupletauit, corpuſque S. Hermetis Martyris in eum tranſtulit. Idemque quod Saraceni potiti Sicilia vniuerſas Italiæ oras infeſtarent claſſe piratica, Oſtiã ciuitatem refecit, nouiſque mœnibus muniuit, ac Gregoriopolim appellauit; vt de his teſtis eſt Anaſtaſius. Sed & eadem ex cauſa, vt baſilicam S. Petri extra Vrbem poſitam tutam redderet, iecitſe fundamenta alterius nouæ ciuitatis, quæ poſtea à Leone Quarto qui perfecit, Leonina eſt appellata; Sigebertus tradit anno ſequenti.

II.
MICH. IMP. MORITVR.

Hoc pariter anno, ipſis Calendis Octobris, impius Michael Balbus, cum imperaſſet annos octo, menſes nouem, dies ſeptem, dyſenteriæ morbo ex hac vita migrauit, maledictionibus omnium pro panegyricis infamatus. Corrigendi autem Curopalates, Cedrenus, & alij, (niſi potius ſit vitium librariorum) dum apud eos inuerſo ordine legitur, Michaelem imperaſſe annos nouem & menſes octo: quod conſiſtere nulla ratione poteſt ex eorundem ipſorum ſententia, ſi ratio annorum deceſſoris, & ſucceſſoris habeatur. Poſt eius vero mortem, THEOPHILVS ipſius filius, qui ad virilem iam peruenerat ætatem, patrium excepit Imperium. Qui ipſo ſui initio, iuſtitiæ cultor videri appetens, (quam & ſemper coluiſſe in iis quæ ad politicam diſciplinam ſpectarent, hiſtorici tradunt) omnes qui cum patre in Leonis Armeni necem conſpirauerant, parricidarum pœnis affici iuſſit, atque Euphroſynam nouercam, quam Michael à monaſterio extractam vxorem duxerat, ex aula pulſam in idem monaſterium redire coegit. Hæc pluribus Curopalates. Sed quomodo ex parente morbum Iconoclaſtiæ trahẽs, Catholicos ſit perſecutus, ſuis locis dicendum erit.

THEOPH. IMPERAT.

III.

Hoc eodem anno, tempore Quadrageſimæ, intempeſta nocte, terræmotus validiſſimus totum commouit Aquiſgranenſe palatium Imperatoris, aliaque ciuitatis ædificia. Menſe vero Auguſti celebratus eſt à Ludouico Imp. *Conuentus* Wormatiæ; & conſpiratio in eundẽ Imp. detecta eſt. Hæc in ipſius Rebus geſtis eodem tempore ſcriptis, & in Veteribus Francorum Annalibus. Sed de conſpiratione fuſius anno ſequenti.

IV.
CONCIL. PARIS. PRO RECTA DISCIPLINA.
a *Ext. Acta Syn. Tom. III. Concil.*

Interea vero hoc eodem anno, octauo Idus Iunias, celebrata eſt *Pariſiis* SYNODVS, quam ſuperiori anno vidimus indictam: in qua duo canonum libelli ab Epiſcopis *a* conſcripti ſunt, de his quæ ſpectarẽt ad officium Epiſcoporum, quæque à Regibus præſtanda eſſent tum in aliis rebus, tum maxime pro conſeruatione Iurium Eccleſiaſticorum, quæ ab eis opprimi conſueuiſſent; ac denique quæ ad mores Fidelium optime inſtituendos pertinere poſſe viderentur. Quod autem præter hoc Pariſienſe Concilium, tria alia fuiſſent in aliis Galliæ ciuitatibus eodem tempore celebrari iuſſa; ipſa non extant. Nam quod Moguntiæ conſtat, ſub eodem Ludouico celebratum, illud longe poſtea habitum eſſe ſuo loco dicetur.

V.
b *Ibid. li. 2. c. 1. & 2.*
QVÆ SINT REGVM ERGA REMPVBL. ET ECCLESIAM.

Ceterum in prædicto Pariſienſi *b*, de iis quæ ad optimum Principem ſpectare viderentur, poſt multa diuinæ Scripturæ loca, iſta ex Fulgentio imprimis haurientes propoſuerunt Patres Imperatori ſeruanda: *Clementiſſimus quoque Imp. non ideo eſt vas miſericordiæ præparatum in gloriam quia apicem terreni Principatus accepit, ſed ſi in Imperiali culmine recta fide viuat, & vera cordis humilitate præditus culmen regiæ dignitatis ſanctæ religioni ſubiiciat: ſi magis in timore ſeruire Deo, quã in tumore dominari populo delectetur: ſi in eo lenitas iracundiã mitiget, ornet benignitas poteſtatẽ: ſi ſe magis diligendũ, quã timẽdũ cũctis exhibeat: ſi ſubiectis ſa-*

lubriter

lubriter conſulat: ſi iuſtitiam ſic teneat, vt miſericordiam non relinquat: ſupra omnibus ita ſe ſanctæ matris Eccleſiæ meminerit filium, vt eius paci atque tranquillitati per vniuerſum mundum prodeſſe ſuum faciat principatum. Magis enim Chriſtianum regitur atque propagatur Imperium, dum Eccleſiaſtico ſtatui per omnem terram conſulitur, quàm cum in parte quacunque terrarum pro temporali ſecuritate pugnatur. Et poſt alia multa, ex Iſidoro: *Princ pes ſæculi nonnunquam intra Eccleſiam poteſtatis adepta culmina tenent, vt per eandem poteſtatem diſciplinam Eccleſiaſticam muniant. Ceterum intra Eccleſiam poteſtates neceſſariæ non eſſent, niſi vt quod non præualeat Sacerdos efficere per doctrinæ ſermonem, poteſtas ſua imperet per diſciplinæ terrorem. Sæpe per regnum terrenum, cœleſte regnum proficit, vt qui intra Eccleſiam poſiti contra fidem & diſciplinam Eccleſiæ agunt, rigore Principum conterantur, ipſamque diſciplinam, quam Eccleſia exercere non præualet, ceruicibus ſuperborum poteſtas principalis imponat, & vt venerationem mereatur, virtutem poteſtas impertiat. Cognoſcant Principes ſæculi, Deo debere reddere rationem propter Eccleſiam quam à Chriſto tuendam ſuſcipiunt. Nam ſiue augeatur pax & diſciplina Eccleſiæ per fideles Principes, ſiue ſoluatur; ille ab eis rationem exiget, qui eorum poteſtati ſuam Eccleſiam credidit.* Hæc Patres de his quæ ſunt Regum ac Principum erga ſanctam Eccleſiam debita iura; reliqua tu videas pro arbitrio.

IESV CHRISTI AN. 830.

GREG. IV. AN. 3.

LVDOVICI 17.

THEOPHILI 1.

I. THEOPH. IMP. PERSEQVITVR CVLTORES SS. IMAG.

ANNO Chriſti octingenteſimo trigeſimo, Indictione octaua, Theophilus Imp. conciliatis ſibi (vt dictum eſt) ſpecie iuſtitiæ omnium animis, ad ſtabiliendam hæreſim Iconoclaſtarum violentus inſurrexit; dum non quemquam tantummodo obuium adortus, ſed exquiſita arte ſingulos ſuo ſubiectos Imperio indagans, dedit in mandatis Quæſtoribus, vt cum tributum capitationis exigerent, pariter de cuiuſque fide quæſtionem haberent; & quem Orthodoxum inueniſſent, is ſtatim in carcerem conijceretur, pœnas daturus acerbiſſimas, niſi cultum ſacrarum Imaginum publice deteſtaretur. Eſt de eiuſmodi edicto mentio in Actis *S. Ioannicii* Anachoretæ, inſignis meritis & miraculis huius temporis Confeſſoris, & fortiſſimi ſacrarum Imaginum cultus ſub præcedentibus etiam Impp. propugnatoris; qui & eo culminis euectus erat, vt metuerent ipſum iidem Impp. perſecutores, vererenturque in eum manus iniicere.

II. CONSPIRATIO IN LVDOV. IMP.

Hoc eodem anno res Francorum maximo ſunt in diſcrimine conſtitutæ. Ingentes enim in Ludouicum Imp. conſpirationes detectæ ſunt, exortæ illæ à filiis, atque à ſubiectis Imperatori Principibus, & ſacerdotibus plurimis. Pepererit ſiquidem inuidiam omnibus, præſertim aulicis, quod Bernhardum Hiſpanum hominem, Hiſpaniarumque limitum Comitem, tanquam ſibi fidiſſimum, defenſionis ſuæ cauſa Imperator vocaſſet in aulam, conſtituiſſetque Præfectum cubiculi. Exinde ſparſus rumor, creditumque à pluribus, eundem Bernhardum admiſceri Iudith Imperatrici. Id quidem cum filiorum quoque animos haud leuiter ſauciaſſet; commouiſſet vero amplius odium in nouercam, quod natos ex ea Carolum & Rodolphum Imperator maiori videretur amore proſequi: his fomitibus accenſus Pipinus Ludouici filius, contra patrem parauit exercitum. Cuius timore percitus Imperator, & Bernhardum à ſe dimiſit, & Iudith Lauduni in monaſterio S. Medardi morari præcepit. Sed minime his contenti aduerſarij, eductam è monaſterio Imperatricem promittere coegere, perſuaſuram ſe Imperatori, vt depoſito Imperio retruderet ſe ſua ſponte in monaſterium, idque ipſum ſe quoque eſſe facturam. Itaque illa ad Ludouicum ſub cuſtodia miſſa, eundemque allocuta, monaſticum ſibi velum impoſuit; quam Pipinus in monaſterium S. Radegundis detruſit. Imperator vero tempus ad de-

LIBERATVR A PERSECVTIONE.

liberandum accepit. Cum interea rediens ex Italia Lotharius Ludouici primogenitus, & Imperij collega, ea quidem quæ iam eſſent facta probauit; non tamen in patrem quid vlterius peragi paſſus eſt: neque rem armis geri, ſed iure voluit. Sicque *Conuentum* publicum indici iuſſit ex ipſius Ludouici ſententia *Neomagi*: ad quem & ipſe veniret Ludouicus, non armata manu, ſed ſimplici comitatu. Ibi vero cum eſſent, Lotharius à patre ſuaſus eſt obedientem ſe præſtare, & ipſe Ludouicus priſtinam auctoritatem recepit imperandi: qui tamē ſolita vſus benignitate, criminis reis leuibus dumtaxat mulctatis pœnis, omnino pepercit. Hicque finis rerum geſtarum præſentis anni; quæ hic ſummatim perſtricte, in Vita ipſius Ludouici fuſius enarrantur.

IESV CHRISTI AN. 831.

GREG. IV. AN. 4.

LVDOVICI 18.

THEOPHILI 2.

I. AVGVSTA CVM MATRE, INDISCRIMEN ADDVCTA OB CVLTVM IMAG.

ANNO Chriſti octingenteſimo trigeſimo primo, Indictione nona, Theodora Auguſta Theophili Imp. vxor, & mater eius Theoctiſte, pientiſſimæ feminæ, ex Paphlagonum regione ortæ, cum occulto colerent ſacras Imagines, delatæ apud eundem Theophilum acerrimum Orthodoxorum perſecutorem, in diſcrimen adductæ ſunt: verum nihil eis mali intulit Imperator, quod valde eas ob egregias ipſarum virtutes revereretur. Hæc pluribus Ioannes Curopalates.

II. a *Amalar. de ord. Antiph. c. 58.* AMALARII LEGATIO AD GREG. PP. PRO OFF. ECCLES.

Quo item anno *a* Amalarius Fortunatus, inſignis doctrina & pietate vir, Albini olim diſcipulus, miſſus eſt à Ludouico Imp. Romam ad Gregorium Papam, occaſione librorum de Eccleſiaſticis Officiis, quos idem Amalarius à ſe compoſitos miſiſſet ad eundem Imperatorem: Imperator vero ipſum Romam miſit, vt quod deeſſe ad opus videretur, illic addiſceret, atque ex Romana Eccleſia Gallicanos Antiphonarios corrigeret, augeretque: quod & ille ſolertiſſime adimpleuit, confecto tunc commentario de ordine Antiphonarij. Sed & eodem tempore Agobardus Archiepiſcopus Lugdunenſis in reſtituendo pariter vetere Antiphonario magnopere laborauit: verum ob nimiam ſuam ſcrupuloſitatem, cum præter diuinam Scripturam admittere in ſacris Officiis nihil vellet, haud quam putauit conſecutus eſt gloriam.

[Libros de Diuinis Officiis Amalarii Fortunati, de quibus actum præcedenti §. plerique Amalario Archiepiſcopo Treuerenſi tribuunt. Verum docuit nos eruditiſſimus Sirmondus, eos eſſe Amalarii Diaconi, paulo illo iunioris; id diſerte teſtante Ademaro monacho cœnobii Engoliſmenſis in Collectaneis Hiſtoriæ ſuæ, quæ nondum in lucem edita ſunt. Ceterum de Cantu Eccleſiaſtico, & Antiphonario, eiuſque antiquiſſima origine, iam ſatis dictum ſup. an. 60. XII. quibus potes addere Ioan. Steph. Durantum De Ritib. Eccleſ. lib. 5. cap. 17.]

III. DETRANSLAT. CORPORIS S. BARTHOL APOST. *De qua Baron. an. 840. infi ex Leone Oſt. in Chron. Caſſin. li 1. c. 26.*

Hoc eodem anno Sigebertus tradit, Saracenos Siciliam incurſantes etiam Liparim inſulam deuaſtaſſe, vbi corpus S. Bartholomæi Apoſtoli quieſcebat; quod olim loculo plumbato iniectum, & in mare merſum à Paganis, non ferentibus illud propter nimiam ſignorum claritatem ab omnibus venerari, ab India in eam inſulam vltro delatum fuerat. Cuius oſſa modo à Saracenis huc illucque diſperſa, à quodam monacho, ipſo Apoſtolo reuelante, collecta Beneuentum tranſlata ſunt. Hæc Sigebertus: ſed de tranſlatione ex India in Liparim, diuerſa diuerſorum eſt narratio; ſicuti & de tempore tranſlationis Beneuentum.

IESV CHRISTI AN. 832.

GREG. IV. AN. 5.

LVDOVICI 19.

THEOPHILI 3.

I. PERSECVTIO THEOPHILI IMP. MAGIS GRASSATVR.

ANNO Domini octingenteſimo trigeſimo ſecundo, Indictione decima, Theophilus Imp. ſemel aggreſſus mouere bellum aduerſus ſacrarũ Imaginum cultores, quotquot eiuſmodi deprehendere potuit, Epiſcopos, monachos, omniſque generis atque ſexus homines, gladio, aut exilio, vel diro carcere multauit: Imagines prorſus, niſi forte ferarũ & auium, pingi prohibuit; earumque pictores ſæuiſſime puniuit; ipſas vero Imagines ſacras in forum proiecit, hæreticorumque ludibrio expoſuit. Quo tamen tempore reperti ſunt plurimi, qui nihil tot malis deterriti, magno illum animo adeuntes, impietatem ac crudelitatem ipſi in faciem exprobrarunt. Sed in his minime omittendum certamen *Lazari* monachi, pingendi arte celebris: quem obſequiis deuincire tentans Imperator, cum omni adulatione ſuperiorem videret, crudeliſſimis eum tormentis excruciauit, & in carcerem coniecit: cumque recuperata valetudine rurſum ſacras Imagines depingeret, laminas ferreas ignitas illius palmis iuſſit admoueri: ſed precibus Imperatricis emiſſus è carcere, in templo Præcurſoris occultatus eſt, atque vt ſeſe habebat plagis male affectus, Præcurſoris expreſſit Imaginem, quæ diu conſeruata ſanare conſueuit ægrotos. Superfuitque Lazarus Imperatori, & ſacras Imagines pingere non ceſſauit. Hæc omnia pluribus Ioannes Curopalates; licet quo potiſſimum anno geſta fuerint haud notet. In eo namque hiſtorico illud deſiderari iam ſuperius monuimus, quod quæ enarrat ſingula ſingulis non reddiderit annis. Porro quod tam ipſe, quam alij plerique auctores aſſerunt, Theophilum ſtuduiſſe ſuperare impietate deceſſores Imperatores; dixerint iſta fortaſſe de his quæ ſpectant ad cultum ſacrarum Imaginum. Verum etſi Iconoclaſta fuit, Hagiomachus tamen nequaquam extitit; vtpote qui Sanctos coleret, atque Dei-genitricis eccleſias frequentaret, nouaſque etiam erigeret; prout idem Curopalates ſcribit.

INSIGNIS CONFESSIO MONACHI PICTORIS.

II. Fluctuabāt inter hæc in Occidente res Ludouici Imperatoris; quando Pipinus eius filius rurſum alios in patrem cõmouens, ab eo in carcerem eſt coniectus. Sed cum inde à ſuis noctu ereptus eſſet, ipſum pater Regno Aquitaniæ priuauit, quod Carolo puero ex Iudith nato datum eſt; quamuis res effectum non ſit conſecuta.

III. SEDES AMABVRGEN. ERECTA IN METROPOL. POPVLOR. SEPTEMTRION.

Hoc pariter anno idem Ludouicus Imp. habita SYNODO, Amaburgenſem ciuitatem Nordanbilgorum, ſiue Tranſalbianorum, Metropolim ſtatuit Danorum, Sueonum, Slauorum, & aliorum adiacentium populorum Septemtrionalium: eique præfecit *S. Anſgarium*, earundem nationum (vt ſuperius dictum eſt) Apoſtolum, qui in eadem Synodo primus illius ſedis ordinatus eſt Archiepiſcopus. Ea vero omnia poſtea confirmata ſunt à Gregorio Papa: qui inſuper Anſgario palliũ miſit, inſigne plenitudinis poteſtatis; eundemque, ac ſucceſſores ipſius, Legatos ac Vicarios Apoſtolicæ Sedis conſtituit in omnibus illis gentibus. Hęc quidem vetus Chronographus, Adam *a* nominatus, Canonicus Bremenſis, hoc Redemptoris anno geſta ponit: ex quo recentiorem corrigas Crantzium *b*, dum in annum ſequentem ea refert. Ceterum cum iſta Amaburgenſi Eccleſia poſtea à Nicolao Papa Bremenſem vnitam eſſe, ad ſedandam diſſenſionem, quæ inter eas acciderat, ambo iidem auctores *c* tradunt.

a *Adam. l. 1. c. 17.*
b *Crantz. Hiſt. Sax. lib. 1. c. 20.*
c *Ad. lib. 1 cap. 27. Crantz. lib. 1. cap. 38. Ap. Baron. Tom. X. an. 858. XIII.*

IESV CHRISTI AN. 833.

GREG. IV. AN. 6.

LVDOVICI 20.

THEOPHILI 4.

I. GREG. PP. FRVSTRA LABORAT PRO COMPONENDA PACE INTER LVDOV. IMP. ET FILIOS EIVS.

ANNO Domini octingenteſimo trigeſimo tertio, Indictione vndecima, graui rurſum turbine quaſſum eſt Imperium Occidentale. Quod enim Pipinus à patre Ludouico Imp. priuatus eſſet Aquitania, quæ Carolo Iudith filio data fuit, magnam ſibi Imperator cum odio concitauit inuidiam, non Pipini tantum, ſed & aliorum filiorum, Lotharij ac Ludouici: quo factum eſt, vt ad bellandum pararentur vtrimque exercitus. Cum interea Gregorius Papa, vt pacem inter eos conciliaret, Roma profectus, ad ea quæ prius obuia habuit filiorum caſtra acceſſit: vbi diutius commoratus, ideoque in ſuſpicionem apud Ludouicum ductus quod filiis faueret, cum ad ipſum poſtea acceſſiſſet, haud eo eſt ſuſceptus honore, quo vel ipſemet vel prædeceſſores Francorum Reges excipere conſueuerant Romanos Pontifices. Conteſtatus autem ſe non aliam ob cauſam eſſe Roma profectum, quam vt pacem conciliaret, ab eodem Ludouico dimiſſus eſt ad filios, rem tractaturus cum ipſis. Sed cum nihil ex ſententia eueniret, idem re infecta mœrens reuerſus eſt Romam. Hæc quidem ex Vita eiuſdem Ludouici: quæ auctor qui Appendice auxit Hiſtoriam Aimoini, ex eo totidem verbis appoſuit. Cæterum Gregorium Pontificem in huiuſmodi diſſidiis fauiſſe potius Ludouico, quam ſceleratis filiorum conatibus, ſatis patebit ex iis quæ inferius ſuis locis dicentur.

II. LVDOV. COGITVR SE IMPERIO ABDICARE.

Poſt ipſius vero receſſum, cum maxima pars exercitus Ludouici ad filios defeciſſet; & ipſe quoque eorundem ſe poteſtati tradens, ductus eſt Compendium; ibique peſſime habitus tam ab iis, quam ab Ebbone Archiepiſcopo Rhemenſi harum turbarum incentore, aliiſque Epiſcopis, vel errore admittentibus, vel timore conſentientibus. A quibus cum vehementius ſolicitaretur monaſticum habitum induere; id ipſe omnino renuens, coactus eſt tamen in pleno eorundem *Concilio a* ibidem *Compendii* habito, gladium deponere, & cilicio ſumpto reum ſe in multis capitibus de male adminiſtrato regno confiteri, atque pœnitentiam publicam ſuſcipere: Imperiumque ipſi ademptum, in Lotharium eius filium tranſlatum eſt. Quod facinus non ſolum omnes rerum Gallicarum ſcriptores merito deteſtati ſunt: ſed & ipſum Gregorium Papam eiuſmodi Ludouici abrogationis decretum reſcidiſſe, teſtatur Paulus Æmilius, qui res Francorum eſt feliciter proſecutus. Omnes vero populos Imperio Francorum ſubiectos, valde pro Ludouico ſollicitos fuiſſe, ſtatimque de eius reſtitutione cogitare cœpiſſe, tradit auctor Vitæ eiuſdem Imperatoris.

a *Extant huius Compend. Concilii Acta, & capita accuſationum Ludouici, ac pœnitentiæ ipſi iniūctæ, in Annal. Franc à Pith. editis: recitatque ea Baron. Tom. IX. hoc an. Sed & de his omnibus plura extant monumenta apud Agobardum Archiep. Lugd. qui vna cum aliis Epiſcopis ſedit iudex aduerſus Ludouicum, eundemque vt deiectus eſt, necnon ipſius coniugẽ Iudith Auguſtam.*

IESV CHRISTI AN. 834.

GREG. IV. AN. 7.

LVDOVICI 21.

THEOPHILI 5.

I. LVDOV. RESTITVTVR IN IMPERIVM

ANNO Domini octingenteſimo trigeſimo quarto, Indictione duodecima, cum vndique conflati eſſe ſcirentur ad liberandum Ludouicum Imp. exercitus, Lotharius ſe excuſans cuncta eſſe peracta iudicio Epiſcoporum, relicto patre in monaſterio S. Dionyſij prope Pariſios, Viennam ſe contulit: Ludouicus autem in Eccleſia S. Dionyſij per manus Epiſcoporum (neque enim aliter pius Impera-

ror, licet iniuſte depoſitus, hoc peragi voluit) gladio accinctus eſt, & in Imperium reſtitutus, ingenti omnium populorum lætitia, necnon ipſorum elementorum gratulatione, quæ cum per multum tempus acerbiſſime ſæuiiſſent, tunc priſtinam tranquillitatem receperunt. Poſt hæc autem idem Ludouicus filios ſuos, aliosque rebelles in gratiam recepit. Sed & cum Lotharius in itinere ciuitatem Cabilonenſem, quæ ei aduerſabatur, expugnans, cuncta ſacra profanaque ferro igneque abſumpſiſſet, vna ſalua miraculo baſilica S. Georgii; omneſque qui patri ſtuduiſſent occidiſſet, ac ſororem Bernhardi ſanctimonialem dolio vinacio incluſam in Ararim fluuium proieciſſet: hæc nefanda deteſtatus Imperator, cum reliquis filiis ſuis caſtra aduerſus Lotharium mouentes, coegerunt eum ſupplicem ad patrem accedere; cui ipſe, eiuſque ſectatoribus indulſit. Hæc omnia in Vita eiuſdem Ludouici, & apud Theganum, leguntur fuſius enarrata. Denique recepiſſe quoque vxorem ſuam Iudith, quæ à priuignis in Italiam relegata fuerat, iidem auctores tradunt: id vero auctoritate Pontificis factum, Marianus Scotus aſſerit.

Nefanda Lotharii ſcelera.

II. His autem peractis, idem Ludouicus tempore Miſſæ Sancti Martini generalem habuit *Conuentum* in *Attiniaco* palatio, pro reſtituendo ſtatu Eccleſiaſtico atque politico pene collapſo; miſſis per ſingulas ciuitates viris prudentibus, qui id curarent. Quod vero in baſilica S. Dionyſii contigiſſet ipſum reſtitui in Imperium; vt aliquam gratiam tanto Martyri rependeret, eiuſdem monaſterii Abbati Hilduino mandauit, vt quæ tum ex Græcis tum ex Latinis fontibus de eodem Dionyſio ſcripta reperire poſſet, in vnum congerens, ſtylo hiſtorico proſequeretur. Extat enim de his eiuſdem Ludouici epiſtola, quæ ab ipſo ad quem ſcripta eſt, Hilduino præfixa eſt Areopagiticis *a* ſuis, ita nominatis lucubrationibus, quas de rebus geſtis S. Dionyſii Areopagitæ quæ inueniri potuerunt conſcripſit. Quo eodem tempore (opera haud dubium eiuſdem Hilduini) Michael Syncellus Hieroſolymitanus, egregius Confeſſor, compoſuit orationem encomiaſticam de eodem Dionyſio; & Methodius ſanctiſſimus ac doctiſſimus tunc presbyter, poſtea Epiſcopus Conſtantinopolitanus, inſignis item Confeſſor, multiciplicibuſque coronis ſub Imperatoribus Iconomachis pro defenſione ſanctarum Imaginum auctus, & ſub Leone Papa à Nicephoro Patriarcha Orthodoxo Romam legatus, ideoq; tam in Oriente quam Occidente ſpectatus, eiuſdem Martyris res geſtas hiſtorice conſcripſit. Sed de rebus iſtis plura dicta ſunt in obitu *b* eiuſdem S. Martyris.

Collecta ab Hilduino monumenta de S. Dionys.

a Ext. ap. Sur. 9. Oct.

b Sup. ann. 109.

III. Inter hæc in Oriente Theophilus Imp. aduerſus Saracenos progreſſus, ab iis prælio victus eſt, parumque abfuit quin ab illis caperetur. Qua de re iratus Methodio presbytero Conſtantinopolitano, cuius modo meminimus, (quem ad bellum ſecum ducere conſueuerat, ſiue propter eximiam ipſius doctrinam, vt pleraque obſcura diſſolueret, ſiue timens ne populum ſubmoueret pro defenſione ſacrarum Imaginum) quod non eius adiutus precibus hoſtes viciſſet; occaſione capta ex offenſa religione ob cultum idolorum, (ſic ſolitus appellare ſacras Imagines) poſt diram verberum inflictionem, eundem relegatum in quoddam ſepulchrum cum duobus latronibus includi iuſſit; cui tantum cibi à quodam piſcatore ſubminiſtrari iuſſit, quantum ſufficeret ad vitam in illis miſeriis trahendam: ſicque illic manſit quamdiu Theophilus vixit, vt tradit hæc narrans Ioannes Curopalates: licet Conſtantinus Manaſſes & Glycas æque Græci auctores, aſſerant ipſum viuente adhuc Theophilo ab eodem reuocatum fuiſſe Conſtantinopolim, ad quædam ſoluenda dubia, quæ ipſi inter legendum occurriſſent.

S. Methodius viuus clauditur in ſepulch.

IV. Hoc item anno, qui Æra notatur octingenteſima ſeptuageſima ſecunda, in Hiſpania apud Caradignam ducenti monachi interfecti à Saracenis, conſecuti ſunt coronam martyrii octauo Idus Auguſti, ſepultique in clauſtro eiuſdem monaſterii: vbi Deus locum, Sanctoſque ſuos iugiter annua die illuſtrat admirabili ſigno, vt qua die ſunt trucidati, pauimentum clauſtri appareat ſanguineo colore reſperſum. Porro quamuis iſta ex Æræ numero in huncannum referenda appareant: tamen quod in inſcriptione eorundem Martyrum ſepulchro appoſita legatur, ſextam Auguſti diem, qua ipſi paſſi ſunt, incidiſſe in quartam feriam; ſecundum iſtam ſupputationis rationem, niſi mendoſa ſit inſcriptio, omnino dicendum eſt, id contigiſſe anno tantummodo Chriſti octingenteſimo ſeptuageſimo ſecundo, eodemque biſſextili, quo literæ Dominicales fuere F.E. ita vt pro numero Æræ reponendus ſit numerus annorum Chriſti. Quod nouiſſime obſeruaſſe viſus eſt Alfonſus Ciacconus, qui de iiſdem Martyribus commentariolum edidit.

Ducenti monachi martyres in Hiſp.

IESV CHRISTI AN. 835.

GREG. IV. AN. 8.

LVDOVICI 22.

THEOPH. 6.

I. ANno Domini octingenteſimo trigeſimo quinto, Indictione decimatertia, in *Theodonis Villa* magnus habitus eſt *Conuentus* Epiſcoporum, & aliorum: in quo Ebbo Rhemenſis Archiepiſcopus, qui auctor fuerat depoſitionis Ludouici Imperatoris, ſuaſione Coepiſcoporum ſeipſum iudicans Epiſcopatu indignum, eo ſe abdicauit: reliqui vero qui ei conſentientes fuiſſent, ſe excuſauerunt ob neceſſitatem qua coacti fuerant; quibus venia data eſt. Condemnatus eſt autem Agobardus Archiepiſcopus Lugdunenſis, qui vocatus ad Synodum, vt eiuſdem criminis rationem redderet, venire diſtuliſſet. De his vero qui in Italiam confugiſſent, nihil eſt actum, quod viſi eſſent ad Sedis Apoſtolicæ iudicium conuolaſſe. Facta ſunt iſta ante Quadrageſimæ tempus. Sequenti vero Dominica, quæ Quadrageſimæ initium præcedebat, Imperator vna cum Epiſcopis, aliiſque qui eidem conuentui intererant, in Metenſem ciuitatem aduenit: vbi inter Miſſarum ſolemnia, ad plenariam ipſius reſtitutionem, ſeptem Archiepiſcopi ſeptem reconciliationis Eccleſiaſticæ orationes ſuper eum cecinerunt. Hæc auctor Vitæ Ludouici.

Conuentus Vill. Theod. de Epiſcopis qui aduerſus Ludov. cõiurauerant.

II. Sed & his ipſis temporibus Theodulphus Abbas Floriacenſis, ob eandem coniurationem aduerſus Imperatorem Andegaui detentus in carcere, cum poeticæ facultatis literis præ cæteris eius temporis eſſet excultus, carmen ſcripſit Eccleſiaſticum verſibus elegiacis ad diem Palmarum in Eccleſia canendum accommodatum; obſeruanſque tempus cum Ludouicus illac tranſiret, è feneſtra carceris illud cecinit in aures eius: quo mirifice delectatus Imperator, continuo ipſum iuſſit è carcere liberari; ac poſtea prærogatiua non ſolum ipſius ſcientiæ, ſed & pietatis, eundem ad Epiſcopatum *a* Aurelianenſem promouendum curauit. Scripſit idem Theodulphus plura alia carmina; quorum aliqua adhuc extant, nobilis ingenii monumenta. Legiturque præterea ipſius epiſtola *b* ſatis prolixa ad Clerum ſuæ diœceſis, cum factus fuit Epiſcopus; qua munus ſacerdotale & animarum cura qualis eſſe debeat, quadraginta ſex capitulis egregie inſinuat, multa inferens notatu digniſſima ad antiquam diſciplinam Eccleſiaſticam pertinentia. Inter quæ illud maxime notandum, quod quamuis canones matrem, & ſororem, atque eiuſcemodi fœminas in quibus nulla eſt ſuſpicio, cum presbytero in vna domo habitare concedant; ipſe tamen hoc modis omnibus prohibuit, quod (vt ait) in obſequio, ſiue occaſione illarum, veniant aliæ fœminæ extraneæ, quæ eum ad peccandum illicere poſſint. Eſt vero & alia eiuſdem auctoris epiſtola *c* carmine ſcripta è carcere ad Modoinum Epiſcopum: vbi inter alia de miſeriis ſuis quas iniuſte pateretur conquerens, ait, etiam ſi eas meruiſſet, tamen ipſius cenſuram & correctionem ad ſolum Romanum Pontificem pertinere.

De Theodulphi carcere, et liberatione, ac ſcriptis.

a Sigeb. in Chron. an. 843. Crant. Hiſt. Saxon. lib. 1. c. 27. in fi.

b Rec. Baro. Ann. Tom. IX. hoc an. ex Bibl. Vatic.

c Ap. Caniſ. Antiq. lect. Tom. V.

III. Hoc eodem anno mortuo Theodoro impiiſſimo Patriarcha Conſtantinopolitano, in locu eius ſubſtitutus eſt *Ioannes* Sextus huius nominis, Imperatoris Theophili pædagogus, prædeceſſore longe ſceleſtior; (tales enim meruit Iconocla-

Ioannes ſceleſtis. Conſt. Epiſc.

ſtarum lecta habere patronos Antiſtites) qui antea eiuſdem Eccleſiæ Syncellus exiſtens, ex magiæ peritia, & peluium diuinationibus ac necromantiis, magnam apud ipſos Imperatores, aliosque hæreticos concitarat ſui exiſtimationem: cuius primordia, ſtupra, aliaque ſcelera deſcribit Ioannes Curopalates, à quo recentiores hiſtorici eadem excerpſere.

IV. THEODORI AC THEOPH. FRATRVM INSIGNE CERTAMEN PRO CVLTV IMAG.

Eodem vero tempore inſignes Confeſſores Theodorus ac Theophanes fratres, Palæſtini monachi, quorum ſuperius eſt facta mentio, cum multa iam pro fide paſſi eſſent, ab exilio in quod eiecti fuerant, Conſtantinopolim reducti Imperatoris iuſſu, qui magnopere cupiebat eos in partes ſuas allicere; denuo quod nec minis nec blanditiis adduci potuerint, vt Iconomachis communicarent, poſt ſæpius iterata diriſſima verbera, in frontibus inſcriptione affecti ſunt duodecim iamborum, (mirum dictu, tot verſus potuiſſe in hominis exarari vultu!) quibus contineretur eos ob praua ſua facinora ita habitos eſſe: poſt hæc vero iterum in exilium pulſi ſunt Apameam Bithyniæ. Deſcribit hæc pluribus auctor huius temporis, qui glorioſa eorum certamina ſcriptis mandauit: memineruntque eorundem Ioannes Curopalates, Cedrenus, & alii hiſtorici; addentes inſuper de Michaele Syncello Hieroſolymitano, aliiſque quamplurimis, à Theophilo Imper. ob cultum ſacrarum Imaginum exilio aliiſque pœnis affectis. Quid vero in itinere, dum prædicti fratres in exilium deportarentur, illis acciderit, refert Cedrenus; nimirum incidiſſe illos in eum piſcatorem, cui datam vidimus curam præbēdi S. Methodio in ſepulchrum incluſo cibum, & cum ab eo de ſtatu Methodii didiciſſent, per eundem in hanc ſententiam ſcripſiſſe ad ipſum:

Qui viuus inter viuos eſſe deſiit,
Vitamq; præbet mortuus, terram incolens,
Polumq; obit; vincto grauati vinculis,
Frontes ei ſcribuntq; inſcripti literis.

Ad eos vero eiuſdem piſcatoris opera hæc reſcripſiſſe Methodium:

Quorum libris inſcripta ſunt cœleſtibus
Nomina, piæq; frontes inſcriptæ notis:
Hos qui ſepultus ante funus eſt ſuum,
Vinctos ſalutat, & ipſe vinculis grauis.

V. DE FESTO OMNIVM SS. IN GALL. ET GERM. CELEBRANDO.

Hoc eodem anno Gregorius Romanus Pontifex (vt auctor eſt Sigebertus, & alii) monuit Ludouicum Imp. vt in Gallia atque Germania *Feſtiuitas omnium Sanctorum* Calendis Nouembris celebraretur, quam hactenus Romani ex Bonifacii Papæ inſtituto celebrare conſueuerant. Quod cum ab ipſo Imperatore, tum ab Epiſcopis omnibus Franciæ atque Germaniæ mira conſenſione & gratulatione acceptum fuit. Haud enim ante hæc tempora in iis regionibus eiuſmodi ſolemnitatem celebratam fuiſſe, docent diuerſorum Conciliorum Canones de feriis ſeruandis ſanciti, in quibus de ea nullum prorſus habetur verbum; ſicut nec apud eos qui de Officiis Eccleſiaſticis in hanc diem commentarios conſcripſere. Quapropter quod Albinus, ſiue Alcuinus, eius meminit in libro de diuinis Officiis; eum ad hæc tempora fuiſſe ſuperſtitem, inde videtur poſſe affirmari, quicquid de ipſius obitu antehac dictum fuerit.

IESV CHRISTI AN. 836.

GREG. IV. AN. 9.

LVDOVICI 23.

THEOPH. 7.

I. DEVS PVGNAT PRO LVDOV. DŪ IPSE TVETVR ROM. ECCL.

ANno Domini octingenteſimo trigeſimo ſexto, Indictione decimaquarta, Lotharius Italiæ Rex in Gregorium Papam infenſus, aduerſus Eccleſiæ Romanæ populum arma mouit; ſed à Ludouico patre per nuntios acerrime correptus, inuitus quieuit. Quo eodem tempore idem Ludouicus Imp. Northmannos in Friſiam irrumpentes, Britoneſque tumultuantes, nullo negotio fugauit, & compeſcuit. Lues vero ingruens, principes ſeditionis aduerſus eundem Imp. nuper commotæ extinxit. Hæc pluribus auctor eiuſdem temporis, domeſticus Ludouici. Ex quibus etiam videas Deum pugnaſſe pro Ludouico, dum ipſe Romanam Eccleſiam tueretur.

II. CONCIL. AQVISGR. AD ECCL. ET REGN. OPTIME DISPONEND.

Hac eadem Indictione decimaquarta, octauo Idus Februarii, eiuſdem Ludouici admonitione celebrata reperitur SYNODVS AQVISGRANENSIS multorum Epiſcoporum: in qua, inculcata cauſa ex qua tot tantaque mala proueniſſent in regnum Francorum, nempe ex eo quod Reges contra fas in cauſas Eccleſiaſticas proſilirent, & ſacerdotes partim negligentia, partim ignorantia, partim cupiditate, in ſæcularibus negotiis vltra quam deberent ſe occuparent; actū eſt de his quæ ad vitam & doctrinam Epiſcoporum, aliarumque perſonarum Eccleſiaſticarum ſpectant; necnon de iis, quæ ad ipſum Imperatorem, eiuſque filios, atque miniſtros recte diſponēdos, videri poſſent congrua eſſe. Quæ quidem petita magna ex parte noſcuntur ex Concilio Pariſienſi ante annos ſeptem celebrato; eademque in Capitularibus Regum Francorum inueniuntur eſſe deſcripta. Porro cum hæc Synodus celebrata reperiatur Indictione decimaquarta; inde corrigendi ſunt alii numeri ibidem appoſiti annorum Chriſti, & Imperii Ludouici: nā & auctor domeſticus ipſius Ludouici hoc potiſſimum anno habitam docet. Qua etiam actum tradit de rebus, quas Pipinus Ludouici filius Aquitaniæ Rex multis Eccleſiis abſtuliſſet, eundemque à patre ac Synodo commonitum, cuncta reſtituiſſe.

III. CONVENTVS LVGD. IN CAVSA EPISCOP. VIEN. ET LVGDVN.

Sed & eodem anno apud *Lugdunum* alius *Conuentus* habitus eſt Epiſcoporum, cui & idem Ludouicus vna cum filiis interfuit; excepto Lothario, qui eſt impeditus ea qua hoc anno laborauit infirmitate, ita flagellis à Deo correptus, cum inconceſſa tentaſſet. In hoc porro Conuentu agitata eſt cauſa Eccleſiarum Lugdunenſis & Viennenſis, paſtoribus tunc carentium, quod Agobardus Lugdunenſis & Bernardus Viennenſis conſpirationis contra Imperatorem conſcii, facti eſſent extorres. Cæterum Agobardus vocatus reddere rationem, non venit: qui autem affuit Bernardus, diffidens cauſæ fugam iniit. Subſtiterunt tamen Epiſcopi, detrectantes adhuc in abſentes ferre ſententiam.

IV. a Ap. Sur. 15. Iunii. CVM S. VITI RELIQVIIS TRANSLATA FELICITAS REGNI FRANCOR.

Hoc item anno, quo prima Northmannorum in Gallias irruptio ponitur, facta etiam recenſetur *a* Tranſlatio Reliquiarum *S. Viti* Martyris, Pariſiis (quo fuerant ſub Pipino Rege Roma translatæ) in monaſterium nouæ Corbeiæ, quod haud pridem vidimus in Saxonia ab Imperatore Ludouico, ſuaſione Adelhardi propinqui ſui, erectum ad exemplar Corbeiæ Galliæ. Cum tantum Martyrem Saxones omnes ſuſcipientes in patronum, mira à Deo per eum conſecuti ſunt beneficia; econtra vero poſtquam è Gallia tranſlatus eſt, eadem à ciuilibus vel externis bellis nunquam quieuit: ſicut teſtatus eſt Legatus Caroli Simplicis apud Witichindum. Quanta vero abundantia benedictionis, in miraculorum etiam editione, idem martyr in Saxoniam venerit, atque permanſerit, liber de eius tranſlatione conſcriptus ſignificat. Eiuſdem autem Reliquias rurſum poſt centum annos petente S. Wenceslao Bohemiæ Duce, tranſlatas eſſe Pragam, in Rebus *b* geſtis eiuſdem Wenceslai prolixior habetur oratio. Denique & hoc ipſo anno tranſlatum pariter eſſe ſacrum corpus *S. Liborii* Epiſcopi Cenomanenſis Paderburnam in eadem Saxonia, atque item ingentibus claruiſſe miraculis, traditur in libello *c* ipſius tranſlationis.

b *Ap. Sur. 28. Sept.*

c *Ap. Sur. 23. Crā:z. hiſt. Sax. l. b. 1. c. 28.*

IESV CHRISTI AN. 837.838.

GREG. IV. AN. 10.11.

LVDOVICI 24.25.

THEOPH. 8.9.

I. COMETÆ APPARITIO.

ANno Chriſti octingenteſimo trigeſimo ſeptimo, Indictione decimaquinta, tēpore Paſchali Ludouicus Imp.

ingentis apparitione cometæ admonitus, tanquam proxime moriturus, orationibus ſe totum atque eleemoſynis dedit: habitoque generali *Conuentu* menſe Septembri *Cariſiaci*, filium ſuum Carolum ex Iudith natum Regem Neuſtriæ coronauit; quam prouinciam antea poſſederat alius eiuſdem Imp. filius iam defunctus, cui pariter nomen fuerat Carolo. Hæc pluribus Aſtronomus ipſe, qui de illo cometa, cum Ludouico ſermonem habuit, ac res ab eodem Imp. geſtas quamfideliſſime conſcripſit.

II. PARTITIO REGNI FRANCOR. INTER FILIOS LVDOVICI.

Anno vero ſequenti, Indictione prima, defuncto Pipino filio Aquitaniæ Rege, eidem Carolo eam tribuit prouinciam; partitoque inter Lotharium & Carolum vniuerſo Imperio, tradidit Ludouico Baioariam. Ex qua diuiſione rurſus obortæ diſcordiæ, Ludouico indignante, & pro Pipino puero Pipini Regis filio nonnullis inſurgentibus nobilibus, eo quod à patris regno videretur eſſe excluſus. Porro reperitur quoque alias ſæpius diuerſis occaſionibus facta eſſe ab eodem Imp. regnorum diuiſio: vt inter alias ea, quam ex veteribus monimentis Pithœus edidit, facta inter tres filios, Pipinum, Ludouicum, & Carolum; in qua inter cætera diligenter adſcriptũ eſt caput de cura & defenſione ſanctæ Romanæ Eccleſiæ, cæterarumque Eccleſiarum, maiorum ſuorum exemplo habenda: quod in omnibus aliis ſuis diuiſionibus æque inculcatum fuiſſe, dubitari non debet. Cuius quidem hæc ſunt verba, iis ferme ſimilia, quæ in eadem cauſa à Carolo Magno ipſius Ludouici patre, æque regnum ſuũ tribus filiis diuidente præſcripta vidimus *a*: *Super omnia autem* (inquit Ludouicus) *iubemus atque præcipimus, vt ipſi tres fratres curam & defenſionem Eccleſiæ S. Petri ſimul ſuſcipiant, ſicut quondam à proauo noſtro Carolo, & auo noſtro Pipino, & beatæ memoriæ genitore noſtro Carolo Imperatore, & à nobis poſtea ſuſcepta eſt, vt etiam cum Dei adiutorio ab hoſtibus defendere nitantur, & iuſtitiam ſuam, quantum ad ipſos pertinet, & ratio poſtulauerit, habere faciant. Similiter de cæteris Eccleſiis, quæ ſub illorum fuerint poteſtate, præcipimus, vt iuſtitiam ſuam & honorem habeant, &c.*

DEFENSIO RO. ECCL. REGIBVS FRANC. DEBITA.

a *Ann.* 806. *III.*

III. b *Ap. Sur.* 18. *Iul. Molan. de* SS. *Belg.* DE MARTYRIO FRIDER. EPIS. TRAIECT.

Quod vero eodem anno Chriſti octingenteſimo trigeſimo octauo, *Fridericus* Traiectenſis Epiſcopus conſummaſſe traditur *b* martyrium inſidiis Iudith Imperatricis, ob reprehenſum illicitum ex conſanguinitate ipſius cum Imperatore coniugium; cum in ea narratione valde proſcindatur Imperator, laudentur vero qui eius exauctorationis auctores fuerunt Epiſcopi, multaque etiam haud temporibus cõuenientia coaceruentur: putamus hæc conficta fuiſſe ab aliquo Ludouici aduerſario, aliamque potius cædis ſanctiſſimi Epiſcopi præceſſiſſe cauſam: quem quidem ſcribunt multum laboraſſe in Walachia contra illicita connubia, & in Friſia contra Arianam perfidiam.

IV. LVPVS ABB. FERRAR. c *Lup. Ferrar. ep.* 6. 40. 71. RABANVS SE ABDICAT. d *Id. ep.* 40.

Eadem Indictione prima *Lupus* monachus S. Benedicti, Rabani diſcipulus, vir doctrina & moribus præſtans, vocatus in aulam à Iudith Imperatrice, paulo poſt à Ludouico delectus eſt in Abbatem cœnobii Bethleem, ſiue Ferrarienſis dicti, ſitique in diœceſe Senonenſi: quod ipſe *c* teſtatur in ſuis Epiſtolis. Eodem vero anno quo ipſe præfectura monachorum eſt auctus, eius præceptor *Rabanus* Fuldenſis Abbas, abdicans ſe quietis amore, in Hattonem refudit onus: vt ex eiuſdem Lupi ad eundem Rabanum data *d* epiſtola conſtat; idque ipſum teſtantur Francorum Annales veteres. Hac autem requie frui Rabanus permiſſus eſt vſque ad annum Domini octingenteſimum quadrageſimum ſeptimum, quo creatus eſt Epiſcopus Moguntinus.

IESV CHRISTI AN. 839.

GREG. IV. AN. 12.

LVDOVICI 26.

THEOPH. 10.

I.

ANno Chriſti octingenteſimo trigeſimo nono, Indictione ſecunda, Ludouicus Imp. *Cabilonenſem Conuentum* habuit; in quo actum eſt de rebus Eccleſiaſticis atque politicis componendis. Fuit vero hic annus bellicis tumultibus turbulentior, cum ipſe Imperator aduerſus Ludouicum filium rebellantem exercitum mouit, eumque ad ſpontaneam reconciliationem adegit: ſed & Aquitaniam, ob nepotem Pipinum inofficioſe præteritum commotam, compeſcuit.

II. DE APPELLATIONIB. AD ROM. PONT.

a *Rec Baro. T. m.* ... b 25. q. 1. ... 2. q. 6. c. ... *creto.* 2. q. 7. c. 42. c. ... *p. e.* ... 12. 2. q. 6. c. 1, ... c. 4. ... 45. c. 5. *diſt.* 19.

Quod autem & inter Epiſcopos æmulatione exorta, alter in alterius vindictam intenderet, & inter alios Aldricus Cenomanenſis grauem à comprouincialibus Epiſcopis pateretur perſecutionem; Gregorius Papa his cupiens occurrere, aliiſque conſulere, epiſtolam ſcripſit ad Epiſcopos Galliæ, alioſque vniuerſos; qua plura tractans de Romani Pontificis auctoritate & appellationibus ad Sedem Apoſtolicam, iuſſit eidem Aldrico licentiam dari eam appellandi, & quouſque ab ea iudicatus fuerit, Epiſcopum permanere. Ex qua quidem epiſtola (quæ adhuc extat *a* integra) reperitur Gratianus complura retuliſſe in volumen Decretorum *b*.

IESV CHRISTI AN. 840.

GREG. IV. AN. 13.

LVDOVICI 27.

THEOPH. 11.

I.

ANno Chriſti octingenteſimo quadrageſimo, Indictione tertia, Ludouicus Imper. poſtquam in ciuitate Pictauienſi Natale Domini celebraſſet, adueniente tempore Quadrageſimæ, quod totum ſolitus erat pſalmorum decantatione, orationum inſtantia, Miſſarum celebratione, eleemoſynarum liberalitate, cum ſumma deuotione tranſigere; ad pacem reſtituendam coactus eſt in Germaniam properare, quam filius eius Ludouicus iterum rebellans inuaſerat, eo quod in diuiſione regnorum Carolus natu minimus fuiſſet ei præpoſitus. Quare ex incommodis intempeſtiui itineris morbum contrahens, feſtis Paſchalibus Aquiſgrani peractis, cum nihilominus perturbatorem Eccleſiarum eundem Ludouicum filium fugientem perſequeretur, in vrbe Vangionum, eademque *Wormatia* dicta, *Conuentum* celebrandum indixit; ad quem & filium Lotharium ab Italia accedere præcepit.

LVDOV. IMP. IN MORBVM INCIDIT.

II. DE EIVS PIISS. OBITV.

Quo tempore tantum Solis deliquium contigit, vt nihil à nocte differre dies videretur. Tuncque vi morbi creſcente, ſecedens in inſulam quandam ciuitati Moguntinæ contiguam, peccata ſua confeſſus, per dies quadraginta cibum tantummodo ſumpſit Dominicum Corpus; laudans iuſtitiam Dei ac dicens: *Iuſtus es Domine. At quia tempus Quadrageſimæ non ieiunans exegi, ſaltem coactus idem ieiunium tibi exoluam.* Poſtea diſtributis theſauris ſuis, Eccleſiis, pauperibus, filiiſque, ſed & venia delictorum Ludouico filio abſenti conceſſa; ligno S. Crucis pectus ſuum muniens, in ipſo mortis articulo apparentes ſibi dæmones fugauit, atque elatis ad cœlũ oculis, lætus ad Deum migrauit duodecimo Calendas Iulii, anno ætatis ſexageſimo quarto, Imperii vigeſimo ſeptimo: cuius corpus à fratre ipſius Drogone Metenſi Epiſcopo, & ſacri Palatii Archicapellano, Caroli Magni filio naturali, quem Ludouicus cariſſimum habuerat, maxima pompa, & totius Cleri ac Procerum comitatu, in eandem ciuitatem Metenſem tranſlatum eſt, atque in Eccleſia monaſterii S. Arnulphi ſepultum. Hæc pluribus eius domeſticus, qui ipſius res geſtas tunc ſcribebat. Qui autem eidem auctori perperam partiendo ſingulos annos, Ludouici obitum ponit poſt biennium, non ſolum ab ipſius Imperatoris annis vitæ & Imperii redarguitur; ſed & ab Adone, aliiſque antiquioribus omnibus & recentioribus qui eum hoc ipſo anno defunctum affirmant. Porro ſucceſſit ei LOTHARIVS filius in Imperium: qui quidem Monarchiæ cupidus, mox aduerſus fratres bella mouit; vt dicetur anno ſequenti.

LOTHAR. IMPERAT.

IESV CHRISTI AN. 841.

GREG. IV. AN. 14.

LOTHAR. 1.

THEOPH. 12.

I. ANno Chriſti octingenteſimo quadrageſimo primo, Inductione quarta, ingraueſcente in dies magis Theophili Imp. aduerſus Orthodoxos perſecutione in Oriente, admirandus ille S. Ioannicius anachoreta de reddenda quam cito Eccleſiæ pace per mortem Theophili diuinum reſponſum accepit, quo afflictos, iamque omni pene ſpe deſtitutos cõſolatus eſt Fideles. Hæc in Rebus ipſius geſtis, ab auctore illius temporis fideliſſime conſcriptis.

II. PER FATIDICAM THEOPH. IMP. FVTVRA INQVIRIT. Quo eodem tempore, ipſe Theophilus Aug. futura curioſius inueſtigans, ab anu fatidica ex Agarenis ſuperioribus bellis capta, inter alia accepit, poſt ipſum ſucceſſurum in Imperium ipſius filium, qui ſacras Imagines reſtitueret; poſt illum vero diutius regnaturum Martinatiorum genus. Quare Theophilus Martinatium quendam virum ſibi dilectum monachum fieri curauit, ſuoſque horrendis iureiurandis obſtrinxit, ne Imagines reſtitui paterentur. Cum vero poſthæc aduerſus Saracenos proceſſiſſet, Perſarum proditione ab illis victus, & in vitæ diſcrimen adductus, vix ſaluus fuga lapſus eſt, relictis captiuis multis proceribus, qui martyrium à Saracenis conſecuti ſunt: quibus cladibus mœrore confectus, in dyſenteriæ morbum incidit, eoque ſequentis anni principio vitam finiuit. Quæ pluribus narrat Ioannes Curopalates, & alii poſt eum.

III. BELLVM CIVILE INTER FRANCOS. Eodem anno ciuili bello flagrante Gallia, atque Lothario Imp. Monarchię Francorum cupidine aduerſus Ludouicum & Carolum fratres agente, ſeptimo Calendas Iulii inito inter eos acri prælio, ceſſit victoria fratribus: qui cum antea ſæpius crebris legationibus redimere pacem fruſtra laboraſſent, ac tandem in ipſum rem dolis agentem armis conferere inuiti compulſi fuiſſent; hac quoque victoria modeſtiſſime ſunt vſi. Eo vero vnico prælio idem Carolus, Caluus dictus, relictum ſibi à patre Regnum firmiter ſtabiliuit. qui poſt hæc Sueſſionem adueniens, rogatus à monachis cœnobii S. Medardi, nonnulla Sanctorum corpora propriis humeris ſumma veneratione in nobiliorem Eccleſiam träſtulit. Sed quomodo hæc omnia geſta fuerint, qui interfuit cunctis Nithardus nobiliſſimus Francus, Caroli Magni nepos ex Berta filia, fideliſſime ſcripſit: quem *a* otioſus lector conſulat.

a Nithard. lib. 2. & 3.

IESV CHRISTI AN. 842.

GREG. IV. AN. 15.

LOTHAR. 2.

MICH. III. 1.

I. CONVENTVS AQVISGRAN. PRO REGNI LOTHARII DISPOSITIONE. ANno Chriſti octingenteſimo quadrageſimo ſecundo, Indictione quinta, Lotharius Imp. bellum aduerſus fratres renouans, ab illis extra Regnum pulſus eſt. Ipſi vero Ludouicus & Carolus petentes Aquiſgranum (quæ tunc prima ſedes erat Regni Francorum) vt deliberarent quid agendum eſſet de Lotharii Regno; imprimis rem ad Epiſcopos, quorum aderat pars maxima, conferre ſtatuerunt, vt illorum conſultu, veluti numine diuino, harum rerum auctoritas proderetur. Epiſcopi autem poſt multam ea de re deliberationem, eundem Lotharium cum ob multa crimina aduerſus Eccleſiam, patrem, fratreſque commiſſa, tum ob alia quamplurima impia facinora, iuſto Dei iudicio regno eiectum eſſe declararunt. Quod cum iiſdẽ ipſius fratribus Ludouico & Carolo adiudicare vellẽt, exacto prius ab eis promiſſo de recta illius adminiſtratione, tunc demum, *Et nos,* inquiunt, *auctoritate diuina, vt illud ſuſcipiatis, & ſecundum Dei voluntatem regatis, monemus, hortamur, atque præcipimus.* Quæ mox ſententia executioni mandata fuit, diuiſo inter duos fratres Regno arbitrio virorum ad hoc opus ab illis electorum, quorum vnus fuit ipſe Nithardus, iiſdem Regibus ſanguine propinquus, qui hæc iiſdem quæ retulimus verbis narrat.

II. THEOPHILI IMP. OBITVS. Quod ad res pertinet Orientales; cum ob acceptas ab hoſtibus clades Theophilus Imp. in lethiferum (vt diximus) morbum incidiſſet, cumque audita morte legati, quem pro auxilio petendo ad Francos miſerat, omni ſpe deiectus grauius opprimeretur; vxore Theodora & filio Michaele Senatui ac Proceribus commendatis, tertio Calendas Februarii diem extremum obiit. Quæ narrans Ioannes Curopalates (à quo alii exceperunt) tradit eundem proxime moriturum, Theophobi de affectatione Imperii calumniis impetiti caput truncari iuſſiſſe; ipſumque ſibi delatum per capillos tenentem, ſupremum hoc verbum dixiſſe, *Neque poſt hæc ego ero Theophilus, neque tu Theophobus.* Cæterum in ipſo fine os eius adeo diductum eſſe, vt viſcera conſpicerentur; ſed & erroris ſui pœnitentem Imaginem ſacram adoraſſe, ac poſt mortem in Iudicium raptum, precibus vxoris Theodoræ pientiſſimæ fœminæ, ac ſanctiſſimi Methodii Patriarchæ, aliorumque piorum hominum, miſericordiam à Deo conſecutum eſſe; ex antiquioribus monimentis prodidit Gennadius eiuſdem longe poſtea ciuitatis Patriarcha, in expoſitione pro Concilio Florentino Seſſione quinta. PŒNITENTIA THEOPH. ET VISIO DE EIVS ANIMA.

III. MICHAEL III. IMPERAT, ET IMAGINES RESTITVIT. Poſt obitum Theophili, filius eius MICHAEL huius nominis Tertius, à natiuitatis loco dictus *Porphyrogenitus*, adhuc admodum adoleſcens, omnium conſenſu Imperii ſceptra ſuſcepit cum matre *Theodora* Auguſta; tutores ac curatores habens ex teſtamento patris, Manuelem Magiſtrum militum, & Theoctiſtum Logothetam Dromi. Quorum conſilio, atque opera diuinitus promota, paucos poſt dies factum eſt, vt publica diſputatione habita de ſacrarum Imaginum cultu, rectaque parte ſuperiore exiſtente, edictum ſtatim promulgatum fuerit de earundem reſtitutione: quo etiam omnes Fideles ab exiliis & carceribus reuocati ſunt: qui vero hæreſim abiurare noluere, in exilium pulſi. Quorum vno exiſtente impio Ioanne pſeudo patriarcha Conſtantinopolitano; in eius cum ignominia deiecti locum, continuo ſubrogatus eſt ingenti Orthodoxorum gaudio ſanctiſſimus Confeſſor *Methodius* presbyter, doctrina & moribus inſignis, de quo ſuperius actum eſt. Hæc pluribus Ioannes Curopalates, & poſt eum alii. Sed iſta de habita pro reſtitutione Imaginum diſputatione, necnon de hæreſis condemnatione, eiectioneque Ioannis, ac ſubrogatione Methodii, nequaquam perfunctorie facta eſſe; ſed ſecundũ canones congregatum fuiſſe *Conſtantinopoli* CONCILIVM plurimorum vtriuſque partis Epiſcoporum, atque in eo mutante ſententiam maxima hæreticorum parte, Nicænam Oecumenicam poſteriorem Synodum approbatam eſſe; tradit Theophanes presbyter temporis huius ſcriptor, in oratione de S. Nicephoro Patriarcha. Tuncque etiam inter cæteros Orthodoxos Cõfeſſores ad ſedes Epiſcopales promotos, alium illum Theophanem Theodori fratrem, vultu literis exaratum, de quo ſuperius, eiuſdem ciuitatis Nicænæ Bithyniæ factum eſſe Archiepiſcopum, teſtatur qui eius, fratriſque certamina ſcripſit, atque alii Græcorum hiſtorici. S. METHODIVS ELIGITVR EPIS. CONST.

IV. HÆRESIS ICONOCL. PENITVS EXTINCTA. Sic igitur hæreſis illa, quæ Conſtantinopoli ante centum viginti annos, è portis inferni magno faſtu, auctore Imperatore, potens ac furens in Eccleſiæ damnum eruperat, & repreſſa ſæpius rurſum audacius fuerat debacchata; hoc tandem anno penitus extincta eſt, totoque Orientali Imperio deſolatæ Eccleſiæ in priſtinum decorem & cultum reſtitutæ ſunt. In ipſa vero vrbe Conſtantinopolitana, erectio atque reſtitutio ſacrarum Imaginum, ſolemni ritu, celebrique facta eſt pompa, conuenientibus Imperatoribus in magnam Eccleſiam vna cum Senatu & ſacro Clero, atque venerandorum Ordinibus monachorum, populoque vniuerſo, & proceſſionem cum ſanctis Imaginibus, & ſacris Crucibus, ac diuino Euangelio, facientibus. Statutumque fuit, vt in

ANNVA FESTA DIES PRO RESTITVTIONE SS. IMAGINŪ.

perpetuum prima Dominica Quadrageſimæ (qua eiuſmodi ſolemnitatem celebrari contigit) iugi memoria tanti à Deo accepti beneficii coleretur: quod & hactenus apud eos feliciter perſeuerat. In qua celebritate inter alias diuinas laudes, ſacra victoriæ egregia cantica duo, in laudem ſacrarum Imaginum, & deteſtationem Iconomachorum, in Eccleſia publice occinuntur; Theophanis Stigmatici Confeſſoris alterum, quod tunc ipſe Conſtantinopoli exiſtens compoſuit; alterum vero Theodori Studitæ titulo prænotatum, ſed ab aliquo eius diſcipulo, ipſius iam olim defuncti nomine eo tempore compoſitum. Præter quæ recitatur pariter Sermo ab eodem tempore haberi ſolitus, qui ſummatim continet cunctam de Iconoclaſtia hiſtoriam. Quæ quidem omnia deſcripta habentur *a* in Græcorum ſacro libro Triodio nuncupato, quo vtuntur pro diuinis officiis celebrandis à Septuageſima vſque ad Octauam Pentecoſtes: in cuius liminari pagina legitur, librum illum exaratum eſſe à S. Coſma, auctum vero à Theodoro atque Ioſepho Studitis, & aliis Patribus; inter quos nominatur Nicephorus Calliſtus cognomento Xanthopulus.

a Rec. etiam Baro. Tom. IX. hoc an. Græce & Latine vna cum alio eiuſdem argumenti ſermone, eadem pariter die ab alio Theophane Archiepiſcopo Tauromenſi in Sicilia ad populum dicto.

V. CANONES PŒNITENTIALES METHODII.

Qui autem poſt tot Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ naufragia, eius clauum è manibus hæreticorum euulſum, moderandum ſuſcepit Patriarcha Methodius; idem ad reuocandos in Eccleſiam lapſos, mirifice laborauit. Sed quod hi variæ reperirentur ætatis, diuerſæque conditionis; ne vileſceret Eccleſiaſtica diſciplina, eoſdem omnes diuerſo modo cenſuræ Eccleſiaſticæ voluit eſſe ſubiectos, promulgato pro ſalute omnium edicto, quod hactenus extat *b*. De quo quidem Methodio nec illud prætermittendum, quod tradit Glycas; nempe, quia eius malæ, ob ſacrarum Imaginum propugnationem, Theophili Imperat. iuſſu contuſæ ſolutæque fuiſſent, neceſſe habuiſſe, vt eas tenui quadam faſcia linea obligaret. Vnde putat idem auctor morem inoleuiſſe, vt Pōtifices ab anteriori parte lineas faſcias alligatas haberent.

b in Bibl. Patrum, & in Addit. ad Theod. Balſam.

IESV CHRISTI AN. 843.

GREG. IV. AN. 16.

LOTHAR. 3.

MICH. III. 2.

I. [HIC INCIPIT TOM. X. ANNALIVM BARONII.] METHODIVS A CALVMNIA STVPRI MIRABILITER SE PVRGAT.

ANno Chriſti octingenteſimo quadrageſimo tertio, Indictione ſexta, Methodius Patriarcha Conſtantinopolitanus per inuidiam nefarii Ioannis nuper ab illa ſede eiecti, & aliorum hæreticorum, à muliere quadam ad hoc præmiis illecta ſtupri accuſatus; vt tantam calumniam dilueret, coram omnibus pudenda nudans, arida illa & prorſus tabida oſtendit: quod aduerſus carnis incentiua remedium S. Petrus Apoſtolus ipſi petenti per viſionem impertierat, cum is Romam à Nicephoro Patriarcha miſſus aduenifſet. Cum vero calumniatoribus ſuis impunitatem impetraſſet, Ioannes ille in monaſterium detruſus ad pœnitentiam, cernens in eo ſacras quaſdam Imagines, per diaconum ſuum eis oculos effodit. Quod reſciens Imperatrix Theodora, ipſum quoque luminibus priuari iuſſit; ſed quorundam interceſſione piorum virorum ſententia mitigata, ducenta eidem verbera inflicta ſunt. Hæc pluribus Ioannes Curopalates, & poſt eum alii Græcorum hiſtorici.

II. Hoc item anno, Ludouicus & Carolus Francorum Reges, à fratre Lothario Imp. rogati de pace, ac Regni ipſi adempti reſtitutione; quietis publicæ ſtudioſi, conſultis primum Epiſcopis, rurſum eum in partem Regni admiſerunt: quod inter illos diuiſum fuiſſe in tres partes, narrat Nithardus *a* qui aderat in exercitu Caroli inter primos. Hic vero Lotharius nomen feciſſe dicitur *Lotharingiæ*, vbi hæſit, Ludouicum filium Italiæ Regem deſignans.

a Nithard. lib. 4.

III. GREG. PP. OBITVS.

Hoc pariter anno *Gregorius* Papa, cum ſediſſet annos ſexdecim, diem clauſit extremum; ſepultuſque eſt in baſilica S. Petri: quod teſtatur Anaſtaſius, & veteres Francorum Annales; quamuis ſint qui eius obitum in annum ſequentem abſque veterum aſſertione reiiciant. De eius ædificiis, ac donis collatis Eccleſiis Vrbis, multa habet idem Anaſtaſius; qui tam in eius Vita, quam aliorum Pontificum, ſumma diligentia hæc exſcripſit ex libro rationum expenſarum. Porro inter eiuſdem Pontificis adnumerandū eſt monumenta, quod fulgens temporibus iſtis Germaniæ ſidus, *Rabanus Maurus*, Albini Flacci auditor, vir doctrina valde inſignis, ſcribere aggreſſus S. Crucis myſteria atque præconia metrico ſtylo canenda, egregium opus dedicauit Gregorio: ad quem tum ipſius tum Albini leguntur in liminari pagina ſcripta epigrammata; etiamſi illud opus ad Sergium tantum Gregorii ſucceſſorem anno ſequenti miſſum eſſe, tradant veteres Francorum Annales à Pithœo editi. Vnde coniectura ducimur, his vltimis diebus Gregorii ſcriptum eſſe; ſed & Albinum ad hæc tempora ſuperſtitem fuiſſe: de cuius ætatis diuerſis diuerſorum ſententiis iam dictum eſt ſuperius.

RABANVS SCRIBIT DE S. CRVCE AD GREG.

IV. MALA ILLATA ITALIÆ PER SARACENOS.

Hic item annus Italiæ fuit lugubris, ex ingenti clade à Saracenis illata vniuerſæ Campaniæ atque Samnitibus, qua illi Beneuentum ceperunt, Capuam incenderunt, atque alia mala innumera perpetrarunt: quæ iſto anno cœpta (vt Nithardus, & veteres Annales Francorum à Pithœo editi fidem faciunt) ad annos ferme triginta impoſterum propagata eſſe, Oſtienſis *b* tradit; cum, vt ait, Ducibus Beneuentanis inter ſe bellis ciuilibus decertantibus, alterutrimque Saraceni ex Sicilia atque Hiſpania in auxilium vocati ſunt. Quæ vero tunc damna paſſum ſit nobile monaſterium Caſſinenſe, idem auctor mox ſubdit *c*; dum ait, Siconulphum (ſiue Sigenulphum) alterum Beneuenti Ducem, mutui ſpecie diuerſis vicibus ſacrilege abſtuliſſe vniuerſos fere theſauros, quos Francorum Reges, aliique Principes illi monaſterio contuliſſent; videlicet in vaſis aureis, centum triginta libras auri puriſſimi; in vaſis argenteis, circiter nongentas argenti libras; in auro ſignato, triginta & duo millia ſolidorum aureorum; in gemmis, tredecim millia eorundem ſolidorum. Ex quibus tamen (vt addit) nihil vel ſibi vel patriæ emolumentum quæſiuit; neque ex eo tempore vlla vnquam viria potitus eſt.

b Oſt. Chro. Caſſin. lib. 1. c. 27.

c Ibid. c. 28. MONAST. CASSIN. EXPOLIATVM.

IESV CHRISTI AN. 844.

SERGII II. AN. 1.

LOTHAR. 4.

MICH. III. 3.

I. SERGIVS PP. II. CREATVR.

ANno Chriſti octingenteſimo quadrageſimo quarto, Indictione ſeptima, poſt Gregorium Quartum ſubrogatus eſt in locum eius SERGIVS eius nominis Secundus, S. R.E. Archypresbyter, natione Romanus, illuſtri familia ex patre Sergio natus; pietate, eruditione, & moribus inſignis; eiecto *Ioanne* Diacono, qui Sedem violenter occupare tentauit. Quæ quomodo ſe habuerint, pluribus narrat Anaſtaſius. Sed quos delectat fabulas veris intexere, hunc primum fuiſſe tradunt Romanum Pontificem, qui creatus Papa nomen ſibi mutauerit, eo quod *Os-porci* dictus, nomen indecens tanto ſacerdotio viſus eſſet habere. Verum id ſcias ad Sergium Quartum pertinere; neque ipſum id præſtitiſſe ob turpitudinem nominis, ſed reuerentiæ cauſa, cum Petrus antea vocaretur: vt ſuo loco dicturi ſumus. Quanquam & id factum primum ab Octauiano, qui vocatus eſt Ioannes Duodecimus, alii tradunt; vt & ſuo loco dicetur. Sergium autem iſtum Secundum, ex paterno nomine à principio Sergium eſſe appellatum, Anaſtaſius eius temporis auctor eſt teſtis.

QVIS PRIMVS PONTIFEX MVTAVERIT SIBI NOMEN.

II. LVDOVICVS MITTITVR IN VRBEM.

Qui addit, Lotharium Imp. certiorem factum de conſecratione Sergii, Romam miſiſſe Ludouicum filium ſuum, vna cum patruo ſuo Drogone Metenſi Archiepiſcopo, (Ita enim elatiori titulo vocat eum Anaſtaſius, ob vſum pallii, &

Legationem

Legationem Apoſtolicam in illis partibus ei conceſſam: cũ alioqui nonniſi Epiſcopatus vnquam fuerit ſedes Metenſis:) aliiſque plurimis Præſulibus ac Comitibus. Cur autem miſſus fuerit, Ado *a* Viennenſis huius pariter ſæculi ſcriptor, ait fuiſſe, vt qui iam à patre Rex Italiæ factus fuerat, Imperatoris nomen à Summo Pontifice ſortiretur: quod & factum eſſe affirmat. Ex quo redarguas ſchiſmaticum Sigebertum, dum longe poſt hæc tempora, in gratiam ſchiſmatici Imperatoris ſcripſit, miſſum à Lothario Romam Ludouicum ad confirmandam electionem Sergii Papæ.

a Ado in Chron. ann. 841.

III. HOSTILITER ADVENIENS, PACIFICE RECIPITVR.

Porro Ludouicus adhuc iuuenis, ſtimulis exagitatus prauorum conſiliariorum, eorumque Epiſcoporum qui cum ipſo erant, concipiens animo ſibi Romam ſubiicere tyrannide, ſecum duxit exercitum, quo omnia à Bononia Romam vſque loca deuaſtauit. Cum autem Romam, Dominica poſt Pentecoſten aduenisſet, honorificentiſſime quidem illum Sergius excepit, miſſis obuiã proceribus Romanis, ac Crucibus, id eſt, ſignis, ſicut moris erat Imperatorem aut Regem ſuſcipere; ipſeque Pontifex cum Clero eum in atrio Eccleſię S. Petri operiens, poſt mutuos amplexus, ad Eccleſiam pergentes, tenuit Ludouicus dexteram *b* Pontificis; ſed cum ad portas argenteas atrii interioris eiuſdem baſilicæ peruenisſent, claudi eas Pontifex præcipiens, negauit iuſſurum ſe eas aperiri, niſi prius Ludouicus aſſereret ſe beneuolo in Eccleſiam & Rempublicam animo adueniſſe: quod cum ipſe præſtitiſſet, tunc demum apertis portis ingreſſi ſunt. Habet hæc omnia Anaſtaſius. Qui & amplius notat, cum ad eaſdem portas argenteas peruentum eſſet, antequam eas Pontifex claudi iuſſiſſet, vnum ex comitatu Ludouici à dæmonio arreptum, in conſpectũ omnium valde fuiſſe vexatum. Quod quidem magna Dei prouidentia accidiſſe innotuit, vt qui hoſtili venerant animo, timore correpti ferociam deponerent, videntes ipſos etiam dæmones, Deo diſponente, inſurgere vindices pro Eccleſiæ defenſione. Sed cum nihilominus exercitus Ludouici deprædatis ſuburbiis Vrbem etiam ingredi vellet, obſtitit Pontifex clauſis muniſque portis. Ne verò occaſionem præberet eam inuadendi & incendendi; quod à Ludouico exigebatur, vnxit eum ac coronauit Regem Longobardorum. Sed quod etiam Romanos idem Rex ſibi ſacramento vellet adigere, prohibuit eos Pontifex niſi in verba Lotharii tantummodo Imperatoris iurare. Hec idem Anaſtaſius: cum tamen aliorum plurium teſtificationibus aſſeratur, tunc Ludouicum coronatum etiam eſſe Imperatorem. Cæterum quod Acta Rom. Concilii, & ipſa quidem legitima, celebrati anno ſeptimo Leonis Papæ Quarti, ac Redemptoris octingenteſimo quinquageſimo tertio, bis ponant eum annum Ludouici eſſe Quintum; plane declarant nonniſi anno ſecundo ipſius Leonis, nempe Domini octingenteſimo quadrageſimo octauo, eumdem Ludouicum coronatum eſſe Imperatorem: vt hac ex parte verum eſſe poſſit, quod Anaſtaſius ſcriptor candidiſſimus aſſerit, qui & ipſe eis intereſſe potuit.

b De hoc more vide quæ dixi ſup. ann. 774. poſt num. 1.

CORONATVR REX LONGOB.

IV.

Subiungit poſtea de Ebbone olim Archiepiſcopo Rhemenſi, necnon Bartholomæo pariter Archiepiſcopo, ob cõiurationem contra Ludouicum Pium depoſitis; cum modo veniſſent Romam vna cum Ludouico Lotharii filio, petiiſſentque à Pontifice reſtitutionem; eos Sergium laica tantummodo communione dignos cẽſuiſſe. Quo eodem tempore (vt idem auctor ſcribit) aduenit Romam Siconulphus Princeps Beneuentanus: vbi ad quod venerat, cum Francis de rebus ſuis egit; ac Summi Pontificis terræ proſtratus pedes oſculatus, ſuſcepta ab eo benedictione, ad ſua ſe recepit: ſed & Ludouicus Papiam regreſſus eſt; atque Vrbs ſummo periculo erepta fuit prudentia Papæ Sergii.

V. DE ADMIRANDA VICTORIA ADVERSVS SARACE. DEI VIRTVTE IN HISP. OBTENTA.

Hoc eodem anno, qui & ſecundus numeratur Ranimiri, ſiue Ramiri, Regis Gallæciæ, Oueti regnantis poſt Alfonſum Caſtum, (iuxta exactam temporis rationem ab Ambroſio *c* Morale allatam, qua errores plurium corriguntur) contigit admiranda illa, omni Scriptorum genere celebrata, victoria aduerſus Saracenos obtenta diuinitus: cum idem Ramirus Rex maxime pius aduerſus eos, ob denegatum infame illud tributum puellarum, quod olim Maurogatus tyrannus eis conſtituerat, immenſo numero arma mouentes, ipſe pariter cum exercitu procedens, per viſionem à S. Iacobo Apoſtolo præcipuo Hiſpaniarum patrono confirmatus, iuſſuſque cum ſuis peccatorum confeſſionem agere, atque ſacratiſſima ſe Euchariſtia munire, ſeptuaginta hoſtium millia vno prælio cæcidit eiuſdem Sancti auxilio, qui perſpicuus omnibus viſus eſt ante aciem equo albo inſidens, deferenſque maximum album vexillum, aduerſus barbaros fortiter dimicare. Teſtantur iſta (vt omittam longiſſimam Scriptorum ſeriem texere) vetuſtiſſima monumenta; nimirum Pontificum Romanorum literæ quas citant iſta firmantes; necnon eiuſdem Regis diploma, cum pro gratiarum actione ſtatuit vna cum Epiſcopis & Abbatibus, vt in vniuerſa Hiſpania deinceps annuatim ac perpetuo, de vnoquoque iugo boum ſingulæ menſuræ frugis ad modum primitiarum, & de vino ſimiliter, Eccleſiæ B. Iacobi ſoluerentur: ipſique etiam milites in ſingulis expeditionibus de eo, quod à Saracenis acquiſiſſent, ad menſuram portionis militis, B. Iacobo conferrent. Ita Tudenſis, & alii omnes.

c Ambr. Mor. Chro. Hiſp. lib. 15. c. 52. & in Schol. ad Eulog.

HISPANIA VECTIGALIS FACTA S. IACOBO.

VI.

Hoc pariter anno Carolus Francorum Rex Bernhardum Barcinonenſem, à patre Ludouico Imp. donatum Septimaniæ Ducatu (cuius cauſa, vt vidimus, aduerſus eundem Imp. proprii filii inſurrexerant) incautum, nihilque eiuſmodi cogitantem, occidit. Hoc veteres Annales Francorum à Pithœo editi. Fuit autem Bernhardo Willelmus filius, magni animi iuuenis; qui patris necem vlturus cum Saracenorum auxilio, omnia quæ potuit cædibus miſcuit: de quo eſt mentio apud Nithardum *d*. Suntque hæc illa infelicia tempora, quæ S. Eulogius Cordubenſis martyr deplorat in epiſtola ad Wiliesindum Pampilonenſem Epiſcopum: ſed male Scholiaſtes ad annum Domini octingenteſimũ vigeſimũ ſeptimum refert. Nam præter quod certa auctoritate dictorum veterum Annalium redarguitur, Carolus de quo eſt ſermo, tunc temporis nonniſi ſeptem annorum exiſtens (natus nimirum anno octingenteſimo vigeſimo) plane ad eiuſmodi cædem patrandam minus erat idoneus.

d Nithard. Hiſt. Franc. lib. 3.

IESV CHRISTI AN. 845.

SERGII II. AN. 2.

LOTHAR. 5.

MICH. III. 4.

I. BVLGARI AD FIDEM CONVERSI.

ANno Chriſti octingenteſimo quadrageſimo quinto, Indictione octaua, *Bogaris* Bulgarorum Princeps, cum iam Chriſtianis myſteriis à quodam *Theodoro*, cognomento *Cuphara*, viro inſigni captiuo apud eum detento imbutus, ruſumque à ſorore ſua Chriſtiana Conſtantinopoli facta, cum illic diutius captiua permanſiſſet, impulſus fidem profiteri, adhuc infidelitatem retineret; demum ingenti fame ipſius regionem occupante, per inuocationem Dei Chriſtianorum ab ea liberatus; ſed & terribili pictura excitatus vltimi Iudicii, à quodam monacho in ipſius domo effigiata, qua iuſtos coronatos vidit, & impios igne punitos: tandem baptiſmum vna cum maxima ſibi ſubditorum parte ſuſcepit; & *Michael* dici voluit à nomine Imperatoris, cum quo nuper fœdus renouauerat. Hæc pluribus Curopalates; è quo eadem exſcripſit Cedrenus, & alii Græcorum. Fueruntque iſtæ *Bulgarorum* ad fidem Chriſti venientium veluti primitiæ quædam; integra vero meſſis reſeruata fuit Nicolao Romano Pontifici, vt ſuo loco dicetur.

II. MANICHÆI AB IMP. EXAGITATI, IVNGVNT SE SARACENIS.

His autem addunt iidem auctores Græci, Theodoræ Imperatricis optimum conſilium de Manichæis hæreticis, iiſdemque Paulicianis dictis, extirpandis; qui ſæpius à deceſſoribus Impp. exagitati, nihilominus adeo iam in immenſum creuiſſent, vt nonniſi comparato exercitu tentanda res eſſet. Miſſis itaque aduerſus eos aliquot Ducibus, illi acriter rem agentes, variis pœnarum ac mortium generibus circiter centum eorundem hæreticorum millia interfecere, publicatis illorum bonis: reliqui vero Saracenis ſe iungentes, multa Imperio mala intulere.

III.

Quod ſpectat ad res Occidentalis Eccleſiæ; hoc anno

CONCIL. BELLOVACEN. IN QVO CREATVS HINCMARVS ARCHIEP. RHEM.

Veris initio celebratum eſt in Gallia CONCILIVM BELLOVACENSE; in quo inter alia, Eccleſiæ Rhemenſi conſultum eſt, iam annis pluribus legitimo deſtitutæ paſtore poſt depoſitionem Ebbonis, qui aduerſus Imperatorem Ludouicum coniurauerat. Cui communi conſenſu Epiſcoporum datus eſt Archiepiſcopus *Hincmarus*, monachus olim cœnobii S. Dionyſii prope Pariſios, ac poſtea præfectus monaſterii S. Mariæ & S. Germani, doctrina & moribus inſignis, Carolo Caluo Regi gratiſſimus. Hæc pluribus Frodoardus huius temporis ſcriptor, in Hiſtoria eiuſdem Eccleſiæ Rhemenſis. Quomodo vero de Hincmari electione ingens ſit poſtea mota quæſtio, dicetur ſuis locis.

IV. NORTHMAN. IRRVPTIO IN GALLIAS.

Poſt hæc autem maxima perturbatione contigit Regnum Caroli exagitari; cum videlicet Dani, vulgo dicti Northmanni, id eſt, Septemtrionales homines, Ethnici viri, Gallias duce Horich ipſorum Rege cum valido nauium apparatu inuadentes, omnia tam profana quam ſacra, cæde, rapina, incendio miſcuere. Qui primum Rotomago potiti, inde per fluuium Sequanæ ſub Duce Ragenario Pariſios peruenerunt ipſo Sabbato Paſchalis feſtiuitatis: quam ciuitatem cum vacuam ferme reperiſſent, (quod incolæ ſubitaneo ipſorum aduentu perterriti, in diuerſa loca aufugiſſent, ſecum auferentes omnia Sanctorum corpora, ne à barbaris comburerentur; exceptis Reliquiis S. Dionyſii ac ſociorum Martyrum, ad quas Rex ipſe Carolus conſiſtens, ſtatuit eiuſdem Sancti monaſterium defendere, eo quod ipſum, dum eſſet paruulus, pater eius eidem Sancto ſpecialiter commendaſſet:) inter alia ſancta loca, monaſterium S. Germani depopulati ſunt. In quo cum Deus mirabilis in ſanctis ſuis, multis prodigiis iram ſuam in eiuſmodi ſacrilegos oſtendiſſet, ſed & dyſenteria atque languore eoſdem percuſſiſſet; ipſi accepta à Carolo Rege pecunia, præſtitoque iura mento nunquam ſe Regnum ipſius, niſi forte auxiliatores, intraturos, ad ſuum Regem redierunt. Apud quem cum Ragenarius ſe iactaret de capta ciuitate Pariſiorum, & expilato monaſterio S. Germani; adderetque, maiorem illic mortuos quam viuos virtutem habere, nullumque ſibi reſtitiſſe præter Germanum ſenem mortuum: idem tremens illico concidit in terram, horribili voce clamans Germanum coram conſiſtere, ſeque baculo quem manu geſtabat grauiter flagellare; ſicque turgidus immenſum factus, poſt triduum diffuſis viſceribus medius crepuit; licet intolerabilibus tormentis affectus, pœnitens videri volens, præcepiſſet auream ſuæ ſimilitudinis ſtatuam fieri, eandemque S. Germano deferri, ſpondens, ſi euaderet ſe Chriſtianum deinceps futurum. Sed & reliqui raptores, viſcerum pariter inflatione, vel dyſenteria, ad vnum omnes miſerrime vitam finierunt; niſi quos Horich Rex, timens etiam ſibi aliiſque qui ſecum remanſerant, occidi iuſſit, ne ipſi eorum contagio inficerentur: qui & inſuper omnes captiuos Chriſtianos liberos ad propria redire permiſit. Hæc breuiter Veteres Francorum Annales, & Aimoinus [a] in Hiſtoria; fuit idem, ſiue alius Aimonius, ſiue Aimonus dictus, earum rerum inſpector, in duobus libris [b] quos iuſſu Caroli Regis de translatione ac multiplicibus tunc editis miraculis S. Germani conſcripſit. Qui tamen cum in annum ſequentem ea referat, aduerſantes habet prædictos Veteres Annales, & ipſos ab auctore eiuſdem temporis ſcriptos.

DIVINA VLTIO IN BLASPHEMOS ET SACRILEGOS.

a *Aim. lib. 5. c. 20.*
b *Ext. ap. Sur. menſ. Iul. in fi.*

V.

c *Lup. Ferrar. ep. 31.*

Tradunt præterea iidem, Northmannos in Friſia tribus prælijs conflixiſſe, atque in primo victos, in reliquis duobus victores extitiſſe. Pariterque Lupus [c] Ferrarienſis Abbas in epiſtola ad Guenilonem, ſiue Wenilonem Archiepiſcopum Senonenſem, meminit de eruptione eorundem in Aquitaniam, ac de prælio cum Chriſtianis inito inter Burdegalam & Santones, quo plurimi Chriſtiani ceciderunt. Denique Odo Abbas Cluniacenſis in libello de translatione S. Martini, recenſet incendia, quibus iidem Duce Haſtingo Ambaſium, aliaque cuncta oppida inter fluuios Ligerim & Karum in cineres redegerunt: ſed ait ciuitatem Turonenſem, quam obſederant, liberatam eſſe virtute S. Martini; cuius corpus à ciuibus ad muros dum quaterentur delatum, eoſdem barbaros in fugam conuertit; quos perſequentes Turonici, omnes ferme internecioni dederunt. Quæ autem poſt hæc geſta fuerint, dicentur inferius ſuis locis.

TVRON. CIVITAS LIBERATA à NORTHMAN. OPE S. MARTINI.

VI.

Porro in tot ac tantis anguſtiis Galliarum Epiſcopi conſtituti, commiſerantes populi afflictiſſimi, Wenilo Archiepiſcopus Senonenſis, Hincmarus Rhemenſis, ac Rodolphus Bituricenſis, cum ſuis ipſorum ſuffraganeis, aliique Epiſcopi, ad prouocandam Dei miſericordiam, correcturi prauos fidelium mores quibus diuina vindicta concitabatur: in vnum *Meldis* conuenerunt hoc ipſo anno Domini octingenteſimo quadrageſimo quinto, Caroli Regis ſexto, decimoquinto Calendas Iulii. Vbi conſuetudine illapſa peccata emendare conantes, illam potiſſimum iræ Dei cauſam manifeſtarunt, quod res Eccleſiaſticæ per Reges traderentur laicis hominibus poſſidendæ. Quæ perperam facta, aliaque plura, iidem Antiſtites quamplurimis canonibus conditis libertate ſacerdotali Regi ingeſſerunt corrigenda: cum & qui præ cæteris ſcientia eminebat Hincmarus, cæteros in ſuam trahens ſententiam, dixit in emendatione peccatorum Eccleſiæ filiorum, ab ipſis Regibus inchoandam eſſe correctionem; quæ ſi negligatur, vanus cedat omnis labor de Eccleſia reformanda ſuſceptus. Ac denique monuerunt inter alia Regem, vt Capitula Eccleſiaſtica à Carolo Magno & Ludouico Pio Impp. promulgata, exacte obſeruari præciperentur. Quæ quidem Capitula, cum iam antehac ab Anſegiſo Abbate Lobienſi collecta, quatuorque diſtincta libellis, in lucem edita fuiſſent; (de cuius collectione dictum eſt ſuperius [d]) rurſum hoc tempore, id exigente Concilio, Benedictus Leuita collegit, quæ deerant, tribuſque aliis libris digeſſit, & Ludouici Imp. regnantibus filiis obtulit, Lothario, Ludouico, atque Carolo: quę tamen nonniſi poſt annos octo, videlicet anno Domini octingenteſimo quinquageſimo quarto, à Carolo fuiſſe promulgata, docet eorum inſcriptio. Sed & eadem Romanorum Pontificum auctoritate confirmata fuiſſe, ne putarentur Reges Eccleſiaſticas ſuo iure ſancire leges; affirmat idem Benedictus Collector, & nos ſuperius demonſtrauimus. Quid vero poſt prædictum Concilium Meldenſe geſtum fuerit ab Epiſcopis, dicetur anno ſequenti.

CONCIL. MELDEN. PRO REFORMATIONE ECCL. ET REGNI.

d *Ann. 775. num. VI.*

CAPITVLA EDITA PRO ECCL. IVRIB. CONSERVANDIS.

VII. TRANSLATIO S. MAVRI.

e *Ext. in Bibl. Vatic.*

Hoc eodem anno inuentum in monaſterio Foſſatenſi venerandum corpus *S. Mauri* Abbatis, diſcipuli S. Benedicti, translatum eſſe ab Auſtrali plaga altaris S. Martini retro (vt noſtro ſæculo mos eſt) ad Orientalem partem eiuſdem altaris; tradit Odo [e] huius ſæculi ſcriptor. Nec vero ſine magna prouidentia his temporibus monaſteriorum fundatorem Deus voluit apparere, cum monaſtica diſciplina ſoluta, ipſa iam monaſteria laicorum manibus traderentur; vt quaſi vindex videretur exurgere: ſiquidem & eiuſdem virtute, bonorum ipſius vſurpatores tunc acerrimam diuinam vltionem expertos eſſe, idem auctor narrat.

IESV CHRISTI AN. 846.

SERGII II. AN. 3.

LOTHAR. 6.

MICH. III. 5.

I. SARACENI DEPRÆDANTVR BASILICAS SS. PETRI ET PAVLI EXTRA VRBEM.

ANno Chriſti octingenteſimo quadrageſimo ſexto, Indictione nona, Saraceni ex Africa inſtructa claſſe Romam ex improuiſo appellentes, ab Vrbis ingreſſu repulſi, ſacroſanctas baſilicas Principū Apoſtolorum Petri & Pauli, quæ extra muros extabant, (à quibus olim Wandali, vt ſuo loco dictum eſt, ex Africa pariter venientes, præ reuerentia abſtinuerant) auro, argento, gemmiſque locupletiſſimas, penitus ſpoliarunt. Attigit iſta potius quam deſcripſit Anaſtaſius in Leone Quarto, Sergii (ſub quo ea contigerunt) ſucceſſore: quę vetus Francorum Chronicon à Pithœo editum, breuiter & ipſum eadem recenſens, hoc anno contigiſſe narrat. Sed Leo [a] Oſtienſis diligentius ea tractans, præter expilationem earundem Eccleſiarum, ponit inſuper alias eorundem Saracenorum deprædationes per Italiam tunc factas; necnon Caſſinenſis monaſterii ab eorum manibus diuinitus,

a *Leo Oſt. Chron. Caſſin. lib. 1. c. 29.*

NAVFRAGIVM FACIVNT.

uinitus factam S. Benedicti interceſſione liberationem ; ac denique horribile naufragium nauium, prædæ, hominum, quod iidem in Africam redeuntes paſſi ſunt virtute SS. Petri Apoſtoli,& præfati Benedicti, ipſis in medio mari apparentium. De quo etiam naufragio meminit Anaſtaſius eodem loco.

II.

CONCIL. PARIS. ADVERSVS DETENTORES BONOR. ECCL.

Hoc item anno Calendis Martii, Francorum Epiſcopi, qui anno ſuperiori Meldis conuenerant,&complura ſtatuerant tam Regi quam vniuerſo populo proficua ; cum variis ſuperuenientibus caſibus haud fuiſſent ea promulgata, vel executioni mandata;rurſum iidem vna cum Guntbaldo Rotomagenſi Archiepiſcopo,atque ipſius coepiſcopis, *Pariſiis* SYNODVM habuere, vt ad perfectionem debitam cœptum negotium perducerent,ac non obedientibus iram,indignationem,& tribulationem cum Apoſtolo denuntiarent. Ad hoc n. ipſos conueniſſe,declarant Acta Synodi intexta Meldenſi Concilio. Verum tantum abeſt, vt his correcti fuerint regni Proceres,qui Abbatias & alias res Eccleſiaſticas à Rege Carolo in beneficium accepiſſent; (aduerſus cuiuſmodi illicitas vſurpationes, extant etiam plurimæ Lupi *b* Ferrarienſis querelæ,tunc ad ipſos Reges,alioſque miſſæ:)vt cōtra iidem apud ipſumRegem magna importunitate egerint; ne cunctos canones in Concilio Meldenſi ſancitos reciperet. Atque ita factum eſt,vt reiectis aliis,vndeuiginti tantummodo obſeruanda promulgauerit ; quæ habentur ad finem Capitulariū librorum Regum Francorū poſt quartam Additionē,vbi pariter narrantur, quæ diximus de Procerum aduerſus eoſdem canones conatibus;Quare hinc accidit,quod pronuntiauerunt Patres,vt ita,indignatio, ac tribulatio, ſuper Regem & Principes effunderentur;cum nouis(vt videbitur) Northmannorum incurſionibus Regnum Deus affligi permiſit ; ipſeque Rex iniquiſſimas ab eis ſubire leges coactus eſt,qui ab Epiſcopis ſancte pieque ſtatutas recuſauit accipere. Sicut & tam vere quam libere idem Lupus *c* Abbas ſcribens ad Hincmarum, quem Rex Carolus plurimum diligebat,teſtatus eſt nihil proſperum vſpiam ceſſiſſe eidem Regi, ex quo in bona Eccleſiæ manus immiſit. Pariterque ad Ludouicum *d* Abbatem, eiſdem Regis & ipſum intimum,ſcribens rogat admonere eum ſui periculi: ſiquidem generalis religioſorum aſſertio eſſet, præter vindictam vltimam,quæ ei impendebat, nunquam eum felicitatis optatæ proſperitatem adepturum, donec reintegraret Eccleſiam, quam diuiſiſſet, & grauibus timentium Deum conſiliis acquieſceret.

b *Lup. Ferr. ep.* 11.42.45. 60.63.64. *&c.*

COGITVR PARERE REX HOSTIBVS, QVI NOLVIT EPISCOPIS OBEDIRE.

c *d. ep.* 42.

d *d. ep.* 64.

III.

DE S. IOANNICII ANACHOR. OBITV.

Quod ad res pertinet Orientales;hoc eodem anno quinto Michaelis Imperatoris, quarta die Nouembris, magnus ille & ſanctitate celebris,ſermone & opere clariſſimus, quē ſuis ſcriptis adeo laudauit Theodorus Studita, *S. Ioannicius* anachoreta, cuius ſuperius facta eſt mentio, ex hac vita migrauit ad Dominum anno ætatis centeſimo decimoſexto expleto ; quippe quem eius Vitæ Acta ſinceriſſime ſcripta, tradant natum eſſe anno decimoquarto Imperii Leonis Iſauri,qui incidit in ſeptingenteſimum trigeſimum Domini. Cuius tranſitum prænoſcens Methodius Patriarcha Conſtantinopolitanus , conuenit eum, vt ſe eius precibus commendaret;à quo & ipſe admonitus eſt de proximo ſui deceſſu,qui contigit octauo poſt illius obitum menſe. Sed & eiuſdem Sancti tranſitum per columnam ignis ſignificatum eſſe iis,qui erant in monte Olympo, ac multa in eiuſdem obitu, & poſt obitum, edita eſſe ſanationum miracula, teſtatur idem ipſius Vitæ ſcriptor.

IESV CHRISTI AN. 847.

LEONIS IV. AN. 1.

LOTHAR. 7.

MICH. III. 6.

I.

ANno Chriſti octingenteſimo quadrageſimo ſeptimo, Indictione decima, Sergius Papa interpellatus literis Lotharii Imp. qui in fauorem Ebbonis olim depoſiti, commotus admodum erat aduerſus electionem Hincmari Rhemenſis Archiepiſcopi ; literas ſcripſit ad Carolum Regem, vt Epiſcopos ſui Regni ad Synodum Treuerenſem ire ſineret,vbi coram Legatis Apoſtolicæ Sedis eo mittendis cauſa Ebbonis iterum cognoſceretur. Sed obice mortis eiuſdem Sergii Papæ Legatis non venientibus , conſenſu eiuſdem Caroli SYNODVS *Pariſiis* eſt celebrata;ad quā vocatus Ebbo, cum nec per ſe, nec per Legatos, nec per literas comparuiſſet,iterum condemnatus eſt: eaq; re ad Leonem Sergii ſucceſſorem delata,is Hincmari ordinationem approbans,eūdem pallio donauit. Iſta ex Frodoardi *a* Hiſtoria Rhemenſi.

DE CAVSA EBBONIS DEPOSITI ARCHIEP. RHEM.

a *Frodoard. Hiſt. Rhem. lib.* 3. *c.* 2.

II.

SERGII PP. OBITVS.

Sergius igitur Papa, vbi ſediſſet annos tres,&menſem vnū, obiit pridie Idus Aprilis,ſepultuſque eſt in baſilica S. Petri,vt ſcribit Anaſtaſius:qui etiam plures commemorat Eccleſias ab eo in Vrbe reſtauratas,ornatas,atque dotatas;& inter cæteras, Titulum SS. Silueſtri & Martini, in quem plurimas tranſtulit Sanctorum Reliquias;extatque hactenus in eo tabula marmorea,vbi ſtatuta eſt ab eodem Pontifice *Indulgentia trium annorum & trium Quadragenarum*, omnibus ad eas in eorundem Sanctorum feſtiuitatibus deuote accedentibus.

III.

LEONIS IV. SVBROGATIO.

Eodem vero die quo defunctus eſt Sergius,in locum eius ſubrogatus eſt LEO eius nominis Quartus patria Romanus, filius Rodoaldi, presbyter Tituli SS. Quatuor Coronatorū, magnæ virtutis & ſanctitatis vir. Quem licet vno omnium Romanorum conſenſu electum eſſe , eidemque omnes antiquo more pedes oſculatos eſſe, Anaſtaſius dicat; addit tamen eoſdem Romanos valde timuiſſe, ne in aliquod hoſtiū diſcrimen Vrbs incurreret dum expectaretur eius conſecratio,quæ non poterat fieri abſq; auctoritate Imperiali. Porro Leonem obſtitiſſe Lothario & Ludouico Impp. vendicantibus ſibi ius in electione vel conſecratione Pontificis, eiuciſſeque, vt iidem conſenſerint, ne ea niſi iuſte & canonice (hoc eſt, ex canonum præſcripto) fieri deberet, conſtat ex decreto *b* eiuſdem Pontificis de his promulgato. Adeo,vt ſiquid fuerit, ſiue per populum Romanum metus cauſa iiſdem Imperatoribus male promiſſum, vel ab ipſis peſſime vſurpatum ; Leonis Papæ conſtantia irritatum fuerit atque ſublatum. Sicut & vice verſa pollicitus eſt ipſe iiſdem Imperatoribus *c*, conſeruaturum ſe præcepta Imperialia. Quod quidem intelligendum eſſe,vt Pōtifices in cauſa rerum temporalium Imperialibus vterentur legibus; declaratum inuenies *d* in epiſtola ad Michaelem Imper. Denique conſtat eundem Leonem ab iiſdem Impp. Lothario atque Ludouico petiiſſe *e*, vt ſinerentur Romani ſuis antiquis legibus vti: ipſoſque annuiſſe, docet Lotharii reſcriptum,quod extat inter Leges *f* Longobardorum, vbi concedit Romanū populum tali lege viuere quali voluerit; cæterum ſi aduerſus eam deliquerit, puniri debere ſecundū diſpenſationem Pontificis & Imperatoris. In quibus etiam obſerues *ff*, primo loco ab eo poni legum politicarum vindicem Romanum Pontificem,inde vero Imperatorem. quod & ſeruatum hactenus vidimus , nimirum, vt tunc à Pontificibus aduerſus Romanos delinquentes vocaretur Imperator, cum Romani contempſiſſent ipſis Pontificibus obedire, vel quid moliti eſſent aduerſus eos.

b *Diſt.* 63. *c.* 31.

QVID PONTIFEX ET IMP. INVICEM SIBI PROMISERINT.

c *Diſt.* 10. *c.* 9. *Iuo p.* 4. *c.* 176. *& Pan. lib.* 6. *c.* 149.

d *Diſt.* 10. *c.* 8. *Iuo p.* 4. *c.* 188.

e *Diſt.* 10. *c.* 13.

f *Leg. Long. lib.* 11. *tit.* 57

ff *Vid. ſup. ann.* 824. *num.* 1.

IV.

INGENTIA ORNAMENTA à LEONE PP. COLLATA ECCLESIIS VRBIS.

Cum autem idem Leo Pontifex lugubre ſpectaculum ob oculos poſitum intueretur, baſilicas Principum Apoſtolorum manibus ſacrilegis Saracenorum omni ornatu atque decore ſpoliatas;in hoc adiecit animum, vt quæ ad ſplendorem & cultum earundem ſpectarent procuraret : quod & ſumma diligentia & immenſo ſumptu præſtitiſſe, Anaſtaſius narrat : qui præter alia multiplicia argentea,aurea,gemmataque ingentis pretii ac miri operis dona, aliaque pretioſiſſima ornamenta, cum iiſdem tum aliis Vrbis Eccleſiis, hoc & ſequentibus annis,ab eodem Pontifice collata; meminit Ciborii ſuper altare S. Petri poſiti, ponderis mille ſexcentarum & ſex librarum argenti puriſſimi, cui ſuperpoſitæ eſſent coronæ aureæ quatuor, & calices item aurei ſexdecim, delphinique quatuor ponderis librarum quadraginta duarum : itemque alterius Ciborii argentei ſuper altare Beati Pauli poſiti, ponderis librarum nongentarum quadragintaſex : ſed & noui pariter conſtructi Ciborii ex argento puriſſimo , ac deaurati & gemmis ornati , ponderis trecentarum ac tredecim librarum & ſemis , quod poſuit ſuper

altare Eccleſiæ SS. Quatuor Coronatorum, cuius fuerat presbyter.

V. SERPENS LETHIFER PER EVM FVGATVS.

Tradit inſuper, eundem Leonem hoc Pontificatus ſui initio, canonica auctoritate decreuiſſe, ſecundum antiquam conſuetudinem, vt dum ſacra Miſſarum ſolemnia celebrentur, nullus ex laicis in presbyterium ingredi præſumeret, ſed tantum clerus. Qua de re vidimus etiam olim ipſum Theodoſium Seniorem Imp. redargutum fuiſſe à S. Ambroſio. Habet item Anaſtaſius, Leonem precibus ſuis populum liberaſſe à ſerpente lethifero, baſiliſco dicto, qui flatu ſuo & aſpectu interimeret omnes, qui ad cauernas, vbi in ipſa Vrbe latitaret, appropinquarent: ac præterea incendium, quod partem quandam Vrbis depaſceretur, ſigno Crucis extinxiſſe. Sed quod de *Baſiliſco* ait; etſi huiuſmodi genus ſerpentis in Cyrenaica tantum regione naſci ſolitum teſtatur Plinius *g*, locis arentibus & non humidis: tamen cum Deus punire vult peccata hominum, vniuerſæ vbique obediunt ei creaturæ, vt generent, quod gignere non conſueuerunt.

g *Plin. lib. 8. c. 21. in fi.*

VI. CONCIL. MOGVNT. I. SVB RABANO, PRO IVRIB. ECCLES. VENDICANDIS A MANV LAICORV.

h *Tom. 3. Concil.*

Hoc item anno, Calendis Octobris, *Moguntiæ* SYNODVS celebrata eſt, eademque Prima dicta ſub Rabano, qui hoc anno eiuſdem Eccleſiæ, defuncto Orthgario, Epiſcopus creatus eſt quinto Calendas Iulii; vt habent veteres Francorum Annales à Pithœo editi. Ex quibus redarguas Collectorem Conciliorum *h*, dum Synodum iſtam collocat anno Domini octingenteſimo trigeſimo quarto, cum nonniſi hoc anno Rabanus (ſub quo eam habitam, omnium eſt conſenſio) ſedere cœperit. Porro occaſio huius congregandi Concilii, eadem quę Meldenſis fuiſſe cognoſcitur; nimirum quod cum à laicis bona Eccleſiarum, itemque iura atque perſonæ aſſidue inuaderentur, ac de iis frequentes apud Regem Ludouicum querelæ eſſent; vt his liberarentur malis Eccleſiæ, iuſſit ipſe eiuſmodi prouinciale Concilium celebrari. Hoc enim colligitur cum ex multiplicibus in eodem Concilio de ea re canonibus conſtitutis, tum ex Synodali epiſtola ad eundem Ludouicum Regem miſſa, quæ habetur ante eoſdem canones; cuius eſt inſcriptio: *Domino ſereniſſimo & Chriſtianiſſimo Regi Ludouico, ſtrenuiſſimo Rectori ac Defenſori Sanctæ Dei Eccleſiæ, &c.* Qua & illud notatione dignum continetur, quod teſtantur Patres ſe decreuiſſe, vt pro ſalute Regis, eiuſque coniugis, ac filiorum, per ſingulas diœceſes ab Epiſcopis & Clericis, ab Abbatibus & Monachis Miſſæ tria millia & quingentæ celebrarentur, & Pſalteria mille quingenta recitarentur.

PLVRIMÆ MISSÆ PRO REGE INDICTÆ.

VII.

Pertinet item ad hoc Concilium, quod in iiſdem antiquis Annalibus habetur de quadam pſeudopropheriſſa, quæ inter alia deliria, certum conſummationis ſæculi diem, ipſumque eodem anno futurum, tanquam ex diuina reuelatione prædicabat. Vnde permulti plebeii, nonnullique etiam clerici, timore perculſi, munera ei deferentes, ſe illius orationibus commendabant, ac magiſtram ſequebantur. Diligenti vero de ea examine in Synodo habito, eadem profeſſa eſt ſe lucri cauſa, auctore quodam presbytero, ea ſparſiſſe: quæ Synodali iudicio publicis cæſa flagellis, cum dedecore ſuis vaticiniis finem impoſuit.

PSEVDOPROPHETISSA PVNITVR.

VIII. ETHELWLPHVS REX ANGLIÆ, DITIONEM SVAM VECTIGALEM FACIT ECCL. ROM.

Eodem anno Rex Occidentalium Saxonum in Britannia Ethelwlphus, ſiue Athwlphus, liberatus Danorum Ethnicorum incurſionibus, Romam ad Limina Apoſtolorum voti cauſa peregrinatus eſt; vbi à Leone Papa benigne exceptus, fecit Romanæ Eccleſiæ eam quoque Inſulæ partem, quam Egbertus pater ad Regnum adiunxerat, vectigalem: Inam & Offam eiuſdem Inſulæ Reges imitatus, de quibus dictum eſt ſuperius ex Polydoro Virgilio; qui hæc ipſa de Ethelwlpho pariter ex antiquis rerum Angliæ monumentis refert. Sunt *i* tamen qui eiuſdem Regis peregrinationem Romam collocent anno Domini octingenteſimo quinquageſimo quarto: à quibus & recitatur donatio ab eo facta Eccleſiæ Anglicanæ, conſilio Epiſcoporum ac Principum, decimæ partis terræ ſuæ liberæ ab omnibus oneribus: ſitque mentio teſtamenti, quod in obitu condidit, in quo inter alia pia legata, certam pecuniæ ſummam quotannis Romam deferri iuſſit, in vſum luminarium Eccleſiarum SS Apoſtolorum Petri & Pauli, & in eleemoſynas à Summis Pontificibus in pauperes erogandas. Porro illum olim ſacris fuiſſe ordinibus initiatum, nempe ſubdiaconatu; ſed patre ſine alio hærede moriente, Romanum Pontificem cum eo diſpen-

i *Matth. Weſtmon. an. 854.*

ALIA EIVS PIA LEGATA. *De quibus Baron. ann. 855. XXVII & 857. VI.*

ſaſſe, vt vxorem duceret, traditur in Vita *k* S. *Svvithuni* Wintonienſis Epiſcopi; quem vna cum *S. Adelſtano* ſiue Helinſtano, Polydorus ait auctorem eidem Regi extitiſſe, vt optime vitam inſtitueret.

k *Ext. ap. Sur. 2. Iul.*

IX. S. METHODII OBITVS.

In Oriente vero hoc ipſo anno S. Methodius Patriarcha Conſtantinopolitanus ex hac vita migrauit die decimaquarta Iunii, vt habent Acta ſuperius citata S. Ioannicii Anachoretæ; qua pariter tam apud Græcos quam Latinos relatus habetur in Tabulas Eccleſiaſticas inter Sanctos. Eum Curopalates ait ſediſſe annos quatuor; ſed ex iis, quæ de eo dicta ſunt, reperies ſediſſe annos quinque & menſes quatuor. Porro cum certum ſit, ipſum virum fuiſſe doctiſſimum; ſcriptorum tamen eius nulla vidimus monumenta, niſi qui recitatur apud Theodorum Balſamonem canon de non appetendo Eccleſiaſticam præfecturam; & quod de eo teſtantur Anaſtaſius Bibliothecarius & Hincmarus Rhemenſis in epiſtolis *l* ſuis ad Carolum Caluum Imperatorem, ab eo ſcriptam fuiſſe Vitam S. Dionyſii Areopagitæ, quam idem Anaſtaſius Latinitati donauit.

l *Ext. in Areop. in fi. ap. Sur. 9. Oct.*

X. IGNATIVS FILIVS IMP. CREATVR EPISC. CONST.

Ipſo autem vita functo, ſuffectus eſt in eius locum (ait Curopalates) *Ignatius* Nicephori Aug. ex filia nepos, filius autem Michaelis Curopalatæ Imp. qui poſt depoſitionem patris à Leone Armeno factam (vt ſuo loco dictum eſt) genitalibus priuatus in monaſterium detruſus fuerat; vnde modo in ſedem Conſtantinopolitanam euectus eſt. Extantque Res geſtæ ipſius, fideliſſime ſcriptæ à Niceta cognomento Dauid huius temporis auctore. De eiuſdem vero legitima promotione, ac virtutibus quibus tanto throno dignus viſus eſt, ſcripſiſſe Michaelem Imp. literas ad Leonem Papam, teſtatur Nicolaus Pontifex in epiſtola ad eundem Imp. poſt annos ferme duodecim data, cum idem Ignatius à Patriarchatu fuit eiectus.

IESV CHRISTI AN. 848.

LEONIS IV. AN. 2.

LOTHAR. 8.

MICH. III. 7.

I.

ANno Chriſti octingenteſimo quadrageſimo octauo, Indictione vndecima inchoato, Leo Papa agens in Pontificatu annum ſecundum, opus ingens à Leone Tertio tentatum aggreſſus eſt, nimirum, vt nouam conſtruens ciuitatem, mœnibus ambiret baſilicam S. Petri, ne Saracenorum amplius pateret incurſibus: ad quod opus Imperator Lotharius, ac fratres Reges Francorum, non modicam miniſtrarunt pecuniam; vt tradit de his agens Anaſtaſius, qui huius operis inchoationem refert ad principium Indictionis duodecimæ, quæ incipit hoc anno menſe Septembri.

II. CONCIL. MOGVNT. II. SVB RABANO.

Eodem anno circa Calendas Octobris (vt tradunt antiqui Francorum Annales à Pithœo editi) iuſſu Regis Ludouici celebrata eſt Secunda SYNODVS MOGVNTINA ſub Rabano Archiepiſcopo; in qua inter alia damnatus eſt, & Regno Ludouici excedere iuſſ[illegible], *Gotheſcalcus* quidam presbyter, de prædeſtinatione Dei praua ſentiens. Agit pariter de his Trithemius in Chronico Hirſaugienſi; ſed in eo errat, quod ait iuſſu Lotharii Imp. conueniſſe Epiſcopos; cum id factum per Ludouicū Regem iidem Annales tradant: quem & aiunt in eodem conuentu Legatos fratrum ſuorum, & Northmannorum, Sclauorumque, ſuſcepiſſe, audiuiſſe, & abſoluiſſe. Certum eſt enim, nullam Lotharium facultatem habuiſſe diſponendi aliquid in Regno Germaniæ ſpectante ad Ludouicum.

III. DE GOTHESCALCI MORIBVS, ET ERRORIBVS.

a *Frod. lib. 3. c. 3.*

Cæterum de GOTHESCALCO (cuius damnationem Sigebertus ponit anno ſequenti) exactiorem contexens hiſtoriam Hincmarus Rhemenſis Epiſcopus in epiſtola ad Nicolaum Papam, quæ extat apud Frodoardum *a*, ait eum ortum ex diœceſi Sueſſionenſi, monachū fuiſſe monaſterii Eccleſię Metropolitanæ Rhemenſis, dicti Orbei, hominem animo

elatum, quietis impatientem, nouorum verborum cupidum, inſatiabili honoris ambitione incenſum, proteruum, & tumultuoſum; qui ordini ſacerdotali à Decano Rhemenſi contra canones Eccleſiaſticos initiatus, reguliſque monaſticis violatis è monaſterio egreſſus, multas terras peragrauit, vt impietates ſuas latius diſſeminaret. Quibus quidem inter alia, errores renouans antiquorum Prædeſtinatianorum, aſſerebat, ſicut Deus quoſdam ad vitam æternam prædeſtinauit, ſic etiam alios ad mortem æternam prædeſtinaſſe: Non eum velle omnes homines ſaluos fieri, ſed duntaxat eos qui ſaluantur: Chriſtumque pro horum tantummodo ſalute paſſum eſſe, non autem pro redemptione omnium hominum: nec enim poſſe diabolum aliquem eorum; pro cuius redemptione Chriſtus mortem ſubiit, ad ſe rapere. His vero illam addebat impietatem, vt aſſereret Deitatem ſanctæ Trinitatis triplicem eſſe. Iſte igitur cum libellum ſuorum errorum in Synodo Moguntiaca Rabano obtuliſſet, ab vniuerſo Concilio damnatus, ad ſuum Metropolitanum Rhemenſem remiſſus eſt. A quo in alia Synodo Epiſcoporum Galliæ Belgicæ, aliarumque prouinciarum, declaratus pariter hæreticus; quia reſipiſcere nullo modo voluit, eorundem decreto, ne amplius ſua praua conuerſatione alios inficeret, in quoddam monaſterium diœceſis Rhemenſis detruſus eſt; ibique captiuus detentus vſque ad Nicolai Papæ tempora, quando ad eum hanc epiſtolam, iſta omnia fuſius continentem, Hincmarus ſcripſit; qui & eiuſdem hæreſiarchæ longe lateque per Gallias diſſeminatos errores, tam carmine quam ſoluta oratione conſcriptis libris (quos enumerat Frodoardus *b*) validiſſime oppugnauit.

b *Id. lib. 3. c. 14.*

IESV CHRISTI An. 849.

LEONIS IV. An. 3.

LOTHAR. 9.

MICH. III. 8.

I. Leo PP. præmunit Vrbem ab incurſione Saracenorum.

ANno Chriſti octingenteſimo quadrageſimo nono, Indictione duodecima, cum Romæ innotuiſſet, Saracenos ex Africa ingenti comparata claſſe iterum in Italiam ad Vrbis excidium properare; Leo Papa quæcumque poſſet ad eius defenſionem conferens, muros dirutos refecit; multa corpora Sanctorum, quibus ſecuriſſime ciuitas cuſtodiretur, è Cœmeteriis eruta intra illam inuexit; eccleſiaſque variis decorauit ornamentis, quo cultus diuinus decentius celebraretur. Sicque Deo placato, & Sanctis conciliatis, factum eſt mirabiliter, vt appropinquantibus Saracenis ad Romanum Portum, Neapolitani, aliique ipſis vicini populi ſponte accurrerint cum claſſe optime inſtructa ad ſubueniendum Eccleſiæ Romanæ, & maiori adhuc miraculo, vt naues Saracenorum cum illis pugnantes, vehementiſſimis obortis ventis omnino diſſipatæ & confractæ fuerint, ipſique barbari naufragio, ferro, fame, ſuſpendio conſumpti; ac qui reſidui fuerunt, cum ad diripiendas Eccleſias veniſſent, iiſdem muniendis inſeruierint: ſiquidem qui hæc omnia exacte narrat Anaſtaſius, teſtatur captiuos qui magno numero Romam deducti ſunt, vinculis ferreis onuſtos adſcriptos eſſe ædificationi mœnium, quibus Leo ambiendam ſuſceperat baſilicam Vaticanam. Quod & ipſum rurſus noſtris diebus contigiſſe vidimus, cum poſt obtentam ingentem illam ac famoſiſſimam aduerſus Turcas apud Lepantum (olim Naupactum dictum) naualem victoriam, captiui Turcæ quos accepit in partem ſanctæ memoriæ Pius Papa Quintus auctor ſacri illius Fœderis, ad perficiendum opus munitionis; quod in circuitu eiuſdem baſilicæ Vaticanæ inchoauerat eius deceſſor Pius Quartus in catena cœmentariis ſeruire coacti ſunt. Sed iam reliqua huius temporis proſequamur.

Saraceni diverſis modis periere.

II. Inter hæc fertur *a*, Lotharium Imperatorem agentem literis apud Leonem Pontificem, inter alia ab eo impetraſſe pallium pro Hincmaro Archiepiſcopo Rhemenſi, ſingulari illa prærogatiua, vt quotidie illo vteretur, cum iam antea aliud accepiſſet, quo diebus ſolemnibus ex more celebraret. At vero Nicolaus Papa de his Hincmarum, vt mendaci reſcripto vtentem, redarguit, ſicut videbitur ſuo loco:

a *Ap. Frod. Hiſt. Rhem. lib. 3. c. 9.*

III. Hoc eodem anno idem Leo audiens in Britannia Minori Nomenoium dirum inſurrexiſſe tyrannum, qui à Carolo Francorum Rege eam prouinciam curare fuerat miſſus; vaſtareque ſimul humana atque diuina, & ab Eccleſiis expellere Epiſcopos: literas ad eum commonitorias ſcripſit. Sed cum eas homo arrogantiſſimus nec quidem accipere dignatus eſſet, Apoſtolicæ Sedis dignitatis vindices exurgentes Francorum Epiſcopi, frequenti Synodo *Turonis* habita, ad eundem tyrannum alias ſcripſerunt excommunicationis comminatorias, quæ extant apud Lupum *b* Ferrarienſem Abbatem; in quibus præcipue inculcarunt, quam graue ſcelus fuerit, Deoque & Sanctis inuiſum, Literas Romani Pontificis contempſiſſe: addideruntque, nec fidem, aut quamcumque pietatem, vel bona opera prodeſſe, ſine obedientia Sedis Apoſtolicæ, atque Synodi. Cæterum cauſam citius dirimente Deo, idem Nomenoius anno ſequenti, iubente Domino, ab Angelo percuſſus interiit; vt totidem verbis traditur breuiter in Chronico Engoliſmenſi.

Concil. Tvron. adverſus Nomenoium Dvc. Briton.
b *Ap. Lup. Ferrar. ep. 84.*
De obedientia Sedi Apoſt.

IV. Hoc item anno in Anglia occiſus aſſeritur *c S. VVlſtranus*, nepos duorum Regum Merciorum: & de loco vbi innocenter occiſus eſt, columna lucis vſque ad cœlum porrecta omnibus incolis per dies triginta in ſignum ipſius ſanctitatis ſtetit conſpicua.

S. Wlsrani obitvs.
c *Matth. Weſtmon.*

IESV CHRISTI An. 850.

LEON. IV. An. 4.

LOTHAR. 10.

MICH. III. 9.

I. ANno Domini octingenteſimo quinquageſimo, Indictione decimatertia, Æra octingenteſima octogeſima octaua, cœpta eſt ſæuiſſima illa Perſecutio, quam Habdarrahgman Saracenorum in Hiſpania Princeps, regni ſui anno vigeſimo nono, mouit aduerſus Eccleſiam Cordubenſem; quamque abunde deſcripſit qui affuit, & pars magna fuit, *S. Eulogius* eiuſdem Eccleſiæ presbyter & martyr, in ſuo Sanctorum memoriali. Qui autem cæteris viam ad martyrium aperuit, fuit *a Perfectus* presbyter ac monachus, qui poſt egregiam publicam confeſſionem, diuturnumque carcerem, obtruncatione capitis nobile certamen expleuit decimoquarto Calendas Maii: cuius perſecutor proconſul Nazar paulo poſt ignita febre intrinſecus aduſtus, effuſis in ſeceſſu viſceribus turpiter expirauit. Perfectum autem ſecutus eſt ad certamen *Ioannes* laicus, venalia expoſita habens; qui publice verberibus per ciuitatem flagellatus, in arctum detruſus eſt carcerem. de reliquis dicetur inferius ſuis locis.

Cordvb. Eccleſia nobilitata martyribvs.
a *Eulog. Mem. Sanct. lib. 1. & 2.*

II. Hoc item ipſo anno, Æra nimirum octingenteſima octogeſima octaua, Calendis Februarii, Ranimirus Rex Gallæciæ maxime pius ex hac vita deceſſit; vt conſtat ex epitaphio inſcripto eius ſepulchro, quod refert Ambroſius *b* Morales: ex quo erroris arguuntur reliqui omnes Rerum Hiſpanicarum tractatores, qui eiuſdem Regis ingreſſum ponunt anno Domini octingenteſimo vigeſimo tertio, & annos ſex & menſes nouem regnaſſe tradunt. Porro Ranimiro ſucceſſit eodem die Ordonius filius, regnauitque annis duodecim.

Ranimiri Reg. obitvs.
b *Ambr. Moral. in Schol. ad Eulog. in fi. & 13. Hiſt. 32.*

III. Hoc pariter anno (vt tradunt veteres Annales Pithœi) luctus & clamor ingens repetitus eſt in Galliis ex Northmannorum noua incurſione; qui duce Godefrido per Sequanam aſcendentes, Regnum Caroli Calui deprædati ſunt. Ad quorum expulſionem Lotharius in auxilium vocatus, dum ſibi

Northmanni recepti à Carolo in partem Regni.

[Quod tamen alii certius referunt ad tempora Regis Caroli Simplicis, & annum Domini circiter 912.] c *Lup.ep.* 64.93.96. d *Id.ep.*42. & 63. VNDE RVINÆ ET AVGMENTA REGNOR.

cum hoſte pugnandum eſſe putaret, Carolus clam mutato conſilio, Godefridum in ſocietatem regni ſuſcepit, & terram Northmannis ad habitandum delegauit; quæ ab eorum nomine dicitur Northmannia, vulgo *Normandia*. Hæc ex Annalibus: quæ quidem pati meruit Carolus, quod à maiorum pietate, per quam ipſi facti ſunt aduerſus barbaros omnes inuicti, ipſe degener inuentus eſt. Iuſtoque Dei iudicio accidit, vt qui Eccleſiarum bona laicis traderet, coactus ſit ſua largiri Northmannis piratis. Ad quem, præter querelas Patrum Synodorum Meldenſis & Pariſienſis, de quibus ſupra, extant Lupi *c* Ferrarienſis Abbatis plurimæ epiſtolæ, quibus eum ad meliorem frugem perducere conatus eſt: qui & alibi *d* docet, ex quo tempore auferri Eccleſiis bona cœperunt, & laicis tradi, omnia peſſumdata eſſe in Francia hoſtibus præualentibus. Sicut econtra videmus Ranimirum in Hiſpania Regem, de quo nuper actum eſt, cum Regnum ſuum vectigale fecit Eccleſiæ S. Iacobi, eoſdem Northmannos, inuictum hactenus genus hominum, ad litus Legionis ciuitatis aduenientes ingenti prælio nauali ſuperaſſe, combuſtis ſeptuaginta eorundem nauibus, & multis acquiſitis diuitiis; vt tradunt Tudenſis, Rodericus, & alii Rerum Hiſpanicarum Scriptores. Sic enim certis experimentis comprobatum eſt ſæpiſſime, populorum tunc enituiſſe fortitudinem, cum in Regibus cultus pietatis excelleret: elanguiſſe vero, cum defecit, & Eccleſiæ proſtitutæ ſunt; quarum reditibus non ſunt illi roborati vel erecti, ſed eneruati, penituſque depreſſi.

IV. BOHEMI IN FRANCOS OPERA DIABOLI PRÆVALENT.

Qua pariter ratione & in Germania Rex Ludouicus, hoc ipſo anno à Bohemis magna clade affectus eſt: cui prælio (vt ait Sigebertus) ſe præfuiſſe ſpiritus malignus per os arreptitii publice profeſſus eſt, egiſſeque, vt Franci terga verterent. Quo etiam anno grauiſſimam famem Germaniæ populos oppreſſiſſe, & Rabani Archiepiſcopi Moguntini in ſubleuandis pauperibus munificentiam enituiſſe; tradunt iidem ſuperius citati Francorum Annales, & Sigebertus.

V. CONCIL. TICIN. e *Ap. Caniſ. antiq. lect. Tom. V.*

Denique hoc eodem Redemptoris anno, in antiquo codice notatur, celebratam eſſe SYNODVM in regia ciuitate *Ticinenſi* ſub Angiberto Mediolanenſi Archiepiſcopo: ſed titulus tam in Indictione quam in annis Imperatoris deprauatus eſt. Extant *e* vero eiuſdem Canones viginti quinque, & Lotharii atque Ludouici Augg. capita quinque, pro reſtituenda collapſa Eccleſiaſtica diſciplina; quæ pro arbitrio conſulere poteris.

IESV CHRISTI AN. 851.

LEON. IV. AN. 5.

LOTHAR. II.

MICH. III. AN. 10.

I. a *Leo Oſt. lib.* 1. *c.* 31.

ANno Chriſti octingenteſimo quinquageſimo primo, indictione decimaquarta, Ludouicus Imp. Lotharii filius, rogatus Beneuentum venire, prouinciam illam à iugo Saracenorum liberauit, eos omnes internecioni ſubdens. Hæc Ado Viennenſis, ac Leo *a* Oſtienſis in ſuis Chronicis.

II. DE PERSECVT. IN ECCL. CORDVB. b *Eulog. Memor. Sanct. lib.* 2.

Quo eodem tempore, perſecutione à Saracenis in Hiſpania degentibus aduerſus Eccleſiam Cordubenſem excitata, magis recrudeſcente, & quod grauius eſt, Reccafredo quodam Epiſcopo aduerſus Fideles pro iiſdem Saracenis inſurgente; multi omnis ſexus & conditionis homines, generoſa fortitudine ſeipſos prodentes, vel alias proditi, martyrium conſecuti ſunt; plurimis aliis in carceres retruſis. Inter quos fuit *Eulogius* ipſe, qui aliorum paſſiones exactiſſime deſcripſit *b*; quique bene vſus otio carceris, (inquit Aluarus eius familiaris in Vita ipſius) metricos, quos adhuc neſciebant ſapientes Hiſpaniæ, pedes perfectiſſime docuit. Cæterum ſub finem huius ipſius anni reddita eſt ex inſperato pax Eccleſiæ, redditusque cõſuetus cultus Eccleſiarum; redemptus ipſe (vt creditum eſt) ſanguine duarum ſanctarum virginum, *Mariæ, & Floræ*; quæ cum pollicitæ eſſent reliquis Fidelibus, liberationem ipſorum impetrare à Domino vbi ad eum perueniſſent, quinto poſt martyrium conſummatum die id præſtiterunt.

III. c *Frod. hiſt. Rhem. lib.* 3. *in fi.* MORTVI EXPETVNT SVFFRAGIA VIVENTIVM.

Hoc eodem anno (vt auctor eſt Frodoardus *c*) mortuus eſt Ebbo Rhemenſis olim Archiepiſcopus, cuius cauſam ſæpius ventilatam vidimus. Additque idem auctor, cuidam eius tunc ciuitatis viro per viſum reuelatum fuiſſe, ipſum Ebbonem cum aliis nonnullis Epiſcopis torqueri pœnis Purgatorii; eoſdemque expetiiſſe ſuffragia viuentium, orationes & eleemoſynas, præcipue vero ſacratiſſimum Miſſæ ſacrificium; quibus exhibitis, iidem pœnis alleuiati fuerint.

IESV CHRISTI AN. 852.

LEONIS IV. AN. 6.

LOTHAR. 12.

MICH. III. 11.

I. DEDICATIO NOVÆ CIVITATIS LEONINÆ.

ANno Domini octingenteſimo quinquageſimo ſecundo, Indictionis decimæquintæ, Leonis Papæ ſexto, idẽ Pontifex abſoluta quam cœperat noua ciuitate, qua includeret baſilicam S. Petri cum adiacentibus diuerſarum gentium Romam peregrinantium ibi erectis hoſpitalibus habitaculis; eandem aqua benedicta, multiſque orationibus ſanctificatam, ſolemni ritu Deo dicauit, & à ſuo nomine *Leoninam* dixit, die vigeſima ſeptima menſis Iunii. Quæ quomodo ſe habuerint, pluribus narrat in eius Vita Anaſtaſius Bibliothecarius, qui aderat. Qui & ſubiicit de inſtauratis ab eodem Pontifice aliarum ciuitatum mœnibus, deductaque in vrbem Portuenſem colonia ex habitatoribus inſulæ Corſicæ, qui ob frequentes Saracenorum incurſiones coacti fuerant patriam deſerere. Ac denique inferius addit de ciuitate *a* Centumcellenſi, diu antea ab iiſdem Saracenis diruta, & ab eodem Pontifice loco munitiori diuinitus ei per viſum oſtenſo reſtituta; quam & ſuo nomine *Leopolim* appellauit, ac ſolemnibus cæremoniis ſanctiſſimæ Trinitati conſecrauit.

a *De ea Baronius ann.* 854. *in fi.*

II. ALII MARTYRES CORDVBENSES. a *Eulog. Memor. Sanct. lib.* 2. *c.* 9. & *ſeqq.*

Hoc eodem anno perſecutio Saracenorum in Hiſpania, quæ ad modicum temporis ſpatium quieuerat, in Eccleſiam Cordubenſem acrius renouata, multos martyrii corona donauit, quos S. Eulogius *a* ſingulos recenſet. Cum autem alii complures deficientes à fide, Mahometiſmo adhærerent; ſed & nonnulli Epiſcopi eiuſmodi martyrii gloriam minuere quærerent, atque Fideles ab eo reuocare: horum conſilio Habdarahgman *pſeudoſynodum* omnium regni ſui Antiſtitum conuocauit; qua in eius gratiam decretum eſt, eos qui non quæſiti ſeſe morti offerrent pro fidei confeſſione, non eſſe adſcribendos catalogo Sanctorum; quippe qui viderentur per ſuperbiam fieri parricidæ animarum ſuarum. Eratque inſuper eorundem, ſiue horum ſimilium, illa ſparſa fallacia, non eſſe qui paterentur inter Martyres computandos; quod miracula, vti olim Martyres, non ederent, neque eorum corpora incorrupta manerent. Quare ad hæc omnia diluenda Eulogius egregium commentarium ſcribens, cuius eſt titulus *Memoriale Sanctorum*, eius primo libro in iiſdem valide confutandis verſatus eſt. Idemque poſtea alia occaſione *Apologeticum* addidit; de quo ſuo loco. Porro cum nonniſi vnus Epiſcopus Cordubenſis apud eum reperiatur detruſus in carcerem, quod refragatus fuerit Regi; ex his lugeas ſtatum reliquarum Hiſpaniæ Eccleſiarum ſub Saracenis conſtitutarum, quarum Rectores eidem tyranno adhæſiſſe putantur.

EVLOGIVS INSVRGIT PRO SS. MARTYRIB.

III. TERRIBILIS INTERITVS REGIS PERSECVTORIS.

Verum accidit inter hæc, vt cum idem Rex quadam die intuitus pendentia quædam ſtipitibus Sanctorum, qui ea perſecutione paſſi fuerant, corpora, præcepiſſet illa cremari; terribili Dei vindicta repente ore eius obſtructo, lingua Angelo percutiente repreſſa ita hæſerit palato, vt vltra fari non potuerit: ſicque in lectum deportatus, priuſquam rogus ſanctorum cadauerum extingueretur, ipſe vita defunctus ad æternum inferorum ignem deſcendit: relinquens ſucceſſo-

rem regni Mahomad filium, æque hoſtem Eccleſiæ: cuius perſecutionem ad plures annos prorogatam, & Chriſtianorum vtriuſque ſexus, & maxime Eccleſiaſticorum virorum, virginumque Deo dicatarum, alacritatem in ſpontaneo ſubeundo martyrio proſequitur etiam pluribus idem Eulogius *b* in illo Memoriali, quem tu de his conſulas.

b *Ibid. lib. 3.*

IV. CONCIL. MOGVNT. III. SVB RABANO.

Eodem anno habitam eſſe SYNODVM *Moguntiæ* (quæ dicenda eſt Tertia ſub Rabano earum quarum mentio inueniatur) & in ea tractatum eſſe de abſoluendis quæſtionibus, tradunt veteres Annales à Pithœo editi. Sed quænam fuerint illæ quæſtiones, nuſquam mentio. Quo item anno Carolum Caluum Francorum Regem filio fratris ſui Pipini, Pipinum & Carolum, Regnum inquietantes cepiſſe, & attonſos detruſiſſe in monaſterium, Sigebertus tradit.

IESV CHRISTI AN. 853.

LEON. IV. AN. 7.

LOTHAR. 13.

MICH. III. 12.

I. CONCIL. SVESSION. IN CAVSA ORDINATORVM AB EBBONE RHEM.

ANno Chriſti octingenteſimo quinquageſimo tertio, indictione prima, menſe Aprilis, *Sueſſione* in Gallia habitum eſt CONCILIVM viginti Epiſcoporum, nonnullorumque Abbatum, (inter quos fuit etiam *Lupus* Ferrarienſis, diœceſis Senonenſis, inſignis vir nominis) aliorumque clericorum; cui & Carolus Rex intereſſe voluit. Actum eſt in eo de cauſa illorum, qui ordinati fuerant ab Ebbone Rhemenſi Archiepiſcopo; qui primum ſub Ludouico Imp. ſede priuatus, deinde opera Lotharii ad modicum temporis ſpatium reſtitutus, complures in eadem Eccleſia clericos ordinauerat. Sed eo per Carolum Regem abire coacto, eodemque anno ſuperiori defuncto; qui in locum eius iam antea fuerat ſubſtitutus Hincmarus, ordinatos ab eo recipere nolens, hanc Synodum celebrandam curauit, eaque ipſos deponi. Qui vero cum Ebbone poſt depoſitionem communicauerant Epiſcopi, veniam erroris deprecantes, pleniſſime reſtituti ſunt: penituſque confirmata Ebbonis deiectione, Hincmari oſtenſa eſt legitima electio & conſecratio. Hæc pluribus habentur enarrata à Frodoardo *a* in Hiſtoria Rhemenſis Eccleſiæ. Extantque *b* eiuſdem Synodi Acta integra; ſed male inter probatas Synodos allecta, cum ea iudicio Apoſtolicæ Sedis ſub Nicolao Papa caſſata prorſus & abolita fuerint; vt dicetur ſuo loco, & vt ipſe Frodoardus eſt teſtis.

a *Frod. lib. 3. c. 11.*
b *Tom. 3. Concil.*
ACTA EIVS CASSATA.

II. CONATVS HINCMARI PRO EORVM CONFIRMATIONE.

Quamuis igitur hæc ſic ibi geſta eſſe ſecundum traditionem & auctoritatem Apoſtolicæ Sedis, Acta teſtentur: tamen cum ea ſciret Hincmarus vix poſſe ſubſiſtere, conatus eſt à Leone Papa iteratis legationibus eorum obtinere confirmationem. Quam cum ille denegaſſet, ab eius ſucceſſore Benedicto ſubripuit. Sed quod & hæc non in omnibus placeret; eandem ipſe interpolando, quædam (nefas!) addidit, quædam vero ſuſtulit; vt perhibent literæ Nicolai, de quibus ſuo loco dicendum. Cæterum præter illa quæ de hac Synodo Sueſſionenſi cuſa habentur, reperiuntur *c* inſuper Capitula quædam, ad corrigenda nonnulla praue geſta, & bona Eccleſiis ac monaſteriis reſtituenda, eademque rite adminiſtranda; quæ ex petitione Synodi, Rex Carolus per vniuerſum Regnum ſuum miſſis legatis ſtatuit nota fieri, & executioni mandari.

c *Rec. Baro. Ann. Tom. X. hoc ann. ex cod. Ant. Aug.*

III. NORTHMANNI GALLIAS INFESTANT.

Hoc item anno Northmanni per Ligerim fluuium venientes, Nannetenſem, Andegauenſem, & Turonenſem, aliaſque in circuitu ciuitates inuaſerunt, omnia tam ſacra quam profana, incendiis, cædibus, ac rapinis depopulantes: interque alia, baſilicam S. Martini toto Orbe nominatiſſimam incenderunt; euerſoque maiore monaſterio, centum illic & ſexdecim monachos peremerunt. Tradunt hæc paucis Annales à Pithœo editi, necnon Regino, Sigebertus, & Otto Friſingenſis. Sed cladem Nannetenſem, qua intra Eccleſiam SS. Petri & Pauli perempti ſunt vna cum Epiſcopo Guihardo quamplurimi clerici, monachi, laici, fuſius deſcripſit Bertrandus Argentræus *d* Gallicus ſcriptor; (licet contra prædictorum auctorum ſententiam, eam referat ad annum Domini octingenteſimum quadrageſimum tertium:) Turonenſem vero Odo Cluniacenſis Abbas, in libello de translatione S. Martini. Dei enim prouidentia factum eſt, vt antequam ciuitas à barbaris inuaderetur, S. Martini corpus inde ſublatum, ab eiuſdem Eccleſiæ clericis transferretur primo Aurelianum, deinde Antiſiodorum, vbi quamplurimis coruſcauit miraculis. Quando vero rurſum Turonos relatum fuerit, dicetur ſuo loco.

d *Argentr. lib. 2. hiſt. Britan. c. 12.*
RELIQVIÆ S. MARTINI LIBERATÆ À FVRORE NORTHMAN.

IV. CONCIL. ROM. PRO DISCIPL. ECCL.

Hoc item anno menſe Decembri, inchoata iam à Septembri Indictione ſecunda, anno Lotharii ex quo cum patre imperare cœpit trigeſimo ſeptimo, Ludouici vero ipſius filii quinto, (vt habet Anaſtaſius Bibliothecarius) celebrata eſt *Romæ* in baſilica S. Petri SYNODVS ſexaginta ſeptem Epiſcoporum; cui præfuit ipſe Leo Pontifex, interfueruntque quatuor Epiſcopi Legati eorundem Impp. Lotharii atque Ludouici. In qua poſt recitatos quadraginta duos canones, qui pertinerent ad diſciplinam Eccleſiaſticam & mores Fidelium, eoſdemque obſeruari iuſſos; Anaſtaſius presbyter Cardinalis tituli S. Marcelli vno omnium conſenſu excommunicatus ac depoſitus eſt, eo quod parochiam ſuam per annos quinque contra antiquorum canonum definitiones deſeruiſſet, & adhuc in alienis moraretur; nec ad duo ipſius cauſa congregata Concilia literis Apoſtolicis accitus, & per tres legatos Epiſcopos inuitatus, accedere voluiſſet. Hæc ita geſta Anaſtaſius Bibliothecarius ſummatim perſtringit: ſed reperiuntur in pluribus antiquis codicibus, tum Anaſtaſii Cardinalis damnatio *e* memoratu digna, tum iidem quadraginta duo canones; quorum triginta ſeptem recitati ſunt ex Synodo item Romæ habita ſub Eugenio Papa, additis tamen ab ipſo Leone nonnullis; trigeſimus autem octauus ex Synodo Romæ habita ſub Zacharia; reliqui ipſius Leonis integri, quorum nonnullos in corpus Canonum Gratianus & alii Collectores redegerunt.

ANAST. CARDIN. DEPOSITVS OB DESERTAM PAROCHIAM.

e *Recitat eam Baron. Tom. X. hoc an. ex cod. Ant. Aug.*

V. FABVLA DE PAPISSA IOANNA CONFVTATVR.

Hoc ipſo anno à Mariano Scoto falſiſſime ponitur obitus Leonis Papæ, & ineptiſſime ſubrogata aſſeritur mulier IOANNA nomine. Quoniam autem nullus penitus ante eum inuentus eſt auctor qui de eiuſmodi portento meminerit, illudque ab eo omnes alii poſtea exceperint; primo ſciendum eſt, ipſum poſt ducentos & amplius annos vixiſſe & ſcripſiſſe: qui videlicet natus ſit (vt ipſe teſtatur) anno Chriſti milleſimo vigeſimo octauo, ſæculum reliquerit milleſimo quinquageſimo tertio, & milleſimo quinquageſimo ſexto ex Scotia in Germaniam veniens Coloniæ factus fuerit monachus, & milleſimo quinquageſimo nono Fuldæ ſe incluſerit; vbi ad decennium demoratus, poſtea Moguntiæ eodem vitæ genere perſeuerans vſque ad obitum incluſus permanſerit: quem perueniſſe ad annum milleſimum octogeſimum ſextum, affirmat Dodechinus Abbas, qui ad eius Chronicon Appendicem addidit. Erant ea ipſa tempora, quibus Henricus Tertius Imper. (vt ipſe Marianus narrat) ſchiſmate cum ſuis ab Eccleſia Catholica deſciuerat; cum & promulgato à Gregorio Papa Septimo aduerſus clericos concubinarios decreto, complures ex illis (vt ait) delegerunt expelli potius ab Eccleſia, quam concubinas expellere.

VI. QVOD DE ECCLES. CONST. DICTVM, DE ROM. CREDITVM.

His adiungimus, quod eodem tempore quo ſcribebat Marianus, iam de fœmina ordinata in ſede Conſtantinopolitana Patriarcha, fama ferretur, vt aperte conſtat ex epiſtola Leonis *f* Noni Romani Pontificis ad Michaelem Patriarcham Conſtantinopolitanum & Leonem Acridanum ſcripta (vt teſtatur) annos poſt mille & ferè viginti à Paſſione Chriſti, à Natiuitate vero milleſimo quinquageſimo tertio. Porro ea quæ ita erant fama vulgata de Eccleſia Conſtantinopolitana, conuerſa eſſe in Romanam Eccleſiam à ſchiſmaticis eam odio proſequentibus & calumniis proſcindentibus, atque ita vt accepit ipſe eam fabulam Marianum eodem tempore ſcripſiſſe, quis non intelligat? Sed nec ipſum eam pro certo habuiſſe, teſtantur verba quibus retulit. Licet enim in codice impreſſo Heroldi opera, qui mala fide locum hunc cum aliis multis corrupit, abſolute legatur, *Leoni ſucceſſit Ioanna mulier annis duobus, &c.* tamen in ſcripto codice ex quo prodiit prima editio, ita legitur, *Ioannes, qui, vt aſſeritur, fuit*

f *Leo IX. ep. 1. c. 23.*

mulier.

mulier. Sicut & qui poſt Marianum elapſis triginta ferme annis, Sigebertus & ipſe ſchiſmaticus, in ſua Chronographia eandem deſcripſit fabulam, nulla aliqua vtitur firma teſtificatione, ſed incerta tantum fama ferri quod ſcribit aſſerit. Ceterum poſthęc factum eſt vt plures alij eadem ſcripſerint, aliique alia addiderint, vt mendacia vires ſumerent: adeo vt etiam pii viri res maiorum proſecuti, quæ de his inuenerint, abſque delectu deſcripſerint.

VII. Mvltimoda eius falsitas.

Sed vt rem propius agamus: Quomodo Marianus hoc anno ingreſſum ponit feminæ poſt Leonis obitum, cum conſtet ipſum Leonem vitam adhuc ad duos annos propagaſſe, id teſtante Anaſtaſio Bibliothecario, qui tunc Romæ præſens erat? Quo item modo Ioanna ſucceſſit, cum idem Anaſtaſius aſſerat Leoni ſtatim poſt ſex dies ſubſtitutum fuiſſe Benedictum? & quicunque hoc tempore quacumque occaſione de ſucceſſione Romanorum Pontificum ſcripſerunt, Benedictum immediate Leoni ſucceſſiſſe ponant; puta Lupus *g* Ferrarienſis Abbas, Nicolaus *h* Papa, & Acta Tullenſis Synodi paulo poſt habitæ? Rurſum vero altum vbique ſilentium tanti temporis, de re tanta, tot emergentibus in tantum nefas declamandi occaſionibus, pluſquam mille dixeris iuratos teſtes ad certam fidem faciendam de fabulæ falſitate. Certe quidem tam amici facinus horrendum deteſtando, querendo, dolendo, quam inimici improperando, detrahendo, ſubſannando, centies proclamaſſent. Sed & quomodo Leo Nonus in Eccleſiæ Romanæ hoſtes ea de femina erecta in Patriarcham Conſtantinopolitanum obiicere auſus eſſet, ſi maiori infamia id fuiſſet in Eccleſia Romana perpetratum.

g Lup. Fer. ep. 103.
h Nicol. ep. 1.5 8 9.

VIII. Assertores fabvlæ ex seipsis confvtati.

Quam autem abſurde fabulæ aſſertores inter ſe varia diuerſaque ſcribentes, alter alterum deſtruit? dum alij ipſam confictam feminam Ioannam, nominatam antea *Agnetem* dixere, alij *Gilbertam*, *Iſabellam* alii ſeu *Margaritam*, vel etiam *Tuttam*, aut *Dorotheam*: præterquam quod alii natione Germanam, alii dixere Anglicanam. Rurſum quanta diuerſitas in nomine quod confixerunt, vel leuiter crediderunt Papiſſæ Ioannæ, dum alii eam vocant Ioannem Septimum, alii Octauum, alii vero Nonum; cum tamen certiſſime conſtet eoſdem legitimos fuiſſe Romanæ Eccleſiæ Pontifices Ioannem Septimum Octauum, & Nonum? Sed & in tempore valde ſibi contrariantur, dum alii hoc anno octingenteſimo quinquageſimo tertio collocant, alii ſequenti, alii octingenteſimo quinquageſimo ſeptimo, octauo alii, quidam nongenteſimo quarto; pręter eos qui eam ponunt poſt Martinum Primum anno Domini ſexcenteſimo quinquageſimo tertio, vel poſt Ioannem Quintum anno ſexcenteſimo octogeſimo ſexto. In Sedis vero tempore quanta inter eos repugnantia, dum alii eam ſediſſe tradunt anno vno, & menſe vno, & diebus quatuor; alii annis duobus, totidem menſibus, & diebus quatuor; alii duobus annis cum dimidio; duobus tantum annis alii, alii vero tantum quatuor menſibus? Denique quanta diuerſitas in eiuſdem fabulæ narratione; dum nec vnus quidem reperitur qui conſentiat alteri, immo omnes inter ſe diſſentiant, contradicantque ſibi inuicem? Vt nulla penitus hiſtoria ſit de nomine, loco, tempore, & rebus quæ narrantur, adeo mendax, variaque, & omni penitus veriſimilitudine carens. Sed qui curioſius hæc ſcire deſiderat; præter alios qui hoc inaniſſimum commentum egregie antehac refellerunt, legat locupletem illum commentarium pietate & doctrina inſignis viri *Florimundi Ramundi* Aginnenſis Aquitani, Regii Cõſiliarii in ſupremo Senatu Burdegalenſi, cuius eſt inſcriptio *Error popularis de Ioanna Papiſſa:* quo ſic confecit monſtrum illud, ſcriptorum leuitate formatum, & Nouatorum induſtria phaleratum, vt eos pudeat quæ ſcripſerint vel ſomniaſſe.

Florim. Ræmvndi liber de Papis. Ioan.

IX. Hoc eodem anno mortuus ponitur *Aymo* Epiſcopus Halberſtatenſis ſciẽtia clarus; cuius extant complura ſcriptorum monumenta ab aliis dinumerata.

IESV CHRISTI An. 854.

LEONIS IV. An. 8.

LOTHAR. 14.

MICH. III. 13.

I. Bello civili Dani consvmvntvr.

Anno Chriſti octingenteſimo quinquageſimo quarto, Indictione ſecunda, (vt habet vetus Chronicon à Pithœo editum) orto ciuili bello inter Horich Regem Danorum ſiue Northmannorum, & filium fratris Guduym, qui regno pulſus piraticam exercebat; iidem miſerabili modo conciderunt, de regia ſtirpe nonniſi puerulo remanente. Ita Dominus ſanctorum virorum ſuorum iniurias vltus eſt, & aduerſariis digna factis retribuit.

II. Concil. Const. pro damnatione Episcopi Syracvs.

Quod ad res pertinet Orientis; hoc eodem anno *Conſtantinopoli* ab Ignatio Patriarcha celebratum eſt Concilivm, in quo depoſitus eſt Gregorius Epiſcopus Syracuſanus; ita tamen vt aſſenſus Romani Pontificis requireretur: quo per Legatos à Leone Papa petito, diſtulit ille donec pars altera audiretur: ipſoque interea decedente, res ad ſucceſſorem delata eſt. Habet iſta Nicolaus *a* Papa in epiſtola ad Michaelem Imp. Quanta vero ex hac Gregorii depoſitione mala exorta fuerint, videbitur inferius ſuis locis. Ceterum quod Sicilia inſula ſub iuribus adhuc eſſet Orientis Imperatoris, quamuis occupata eſſet à Saracenis, primas cauſas vendicauerat ſibi Patriarcha Conſtantinopolitanus; ita tamen, vt ſua Acta confirmatione indigere Apoſtolicæ Sedis non ignoraret.

a Nicol. ep. 9.

III. Mich. Imp. corrvptiss. mores.

Hoc item ipſum eſt plane tempus, quo idem Michael Imp. poſtquam exceſſit ex ephebis, quos habuerat tutores partim à ſe amouens partim occidens, matrem vero Theodoram Imperii curatricem piiſſimam feminam contemnens; inuentis duobus ad omne malum illectoribus, ſceleſtiſſimo pædagogo, & Barda fratre eiuſdem Theodoræ, redditus eſt nouus Nero, illo antiquo non inferior aurigandi arte, nec libidine impar; perſimilis vero prodigalitate, atque ſæuitia proximus; denique impietate ſuperior, cum cinædos in honore habens, & ſacras eos veſtes induens, cogebat res diuinas peragere, omniaque Pontificia munera etiam publice exercere: quorum principem *Gryllum* nomine, Patriarcham vocitabat, & reliquos vndecim Metropolitas; ſe quoque vnum è ſacerdotibus faciens, qui Pręſul Coloniæ appellabatur: habebantque vaſa inaurata, & pretioſis lapidibus ornata, quæ aceto & ſinapi implentes aliis porrigebant, ad hunc modum ſacroſancta myſteria irridentes. Qui & aliquando cum in via occurriſſent S. Ignatio Patriarchæ, cum ſacro Clero & ſupplicationibus procedendi, non ſolum non ceſſerunt, ſed vehementioribus cithararũ quibus vti conſueuerant plauſibus eos excipientes, maledictis etiam & turpibus probris laceſſerunt. Immo & idem impudentiſſimus Imperator quadam die matrem ſuam pientiſſimam fœminam accerſiuit, vt à Patriarcha benedictionem acciperet: quæ cum ſumma religione ſe in terram proſtraſſet ad pedes Grylli, quem putabat eſſe Ignatium; nefarius ille ſurgẽs oppedit, verbaque turpia protulit: quod iniquo ferens animo Auguſta, execrationibus filium inſectata eſt, ipſumque propediem diuina prouidentia deſtitutum iri, quaſi prophetis, vaticinata eſt. Hæc modo Curopolates: cetera poſtea.

Myſteriorvm Christ. derisvs.

IESV CHRISTI AN. 855.

BENED. III. AN. 1.

LOTHAR. 15.

MICH. III. 14.

I. CONCIL. VALENT. CONTRA HÆRET. a Tom. 3. Concil.

ANNO Chriſti octingenteſimo quinquageſimo quinto, Indictione tertia, menſe Ianuarij, celebrata eſt in Gallia SYNODVS VALENTINA *a* quatuordecim Epiſcoporum, Leone Papa adhuc viuente; quamuis in eius titulo apponatur Benedictus, qui nonniſi menſe Iulio ſubrogatus eſt in locum Leonis. Ceterum occaſio Synodi congregandæ præcipua illa fuit, quod Scoti quidam vagi homines (quorum magiſter Gotheſcalcus ille erat, quem damnatum vidimus in aliis Synodis) de prædeſtinatione & præſcientia Dei, deque gratia & libero arbitrio, prauas opiniones in vulgus ſpargere laborarent. Quibus occurentes Epiſcopi, nihil præterea in Eccleſiam inducendum cenſuere, quam quod ſanctiſſimi Patres docuiſſent olim in Africa Concilio Carthaginienſi, in Galliis Arauſicano; nempe bonos nonniſi per gratiam Dei ſaluari, malos per ſuam damnari iniquitatem: nec ipſos malos (quod dicebant illi) ideo perire quia boni eſſe non potuerunt, ſed quia eſſe noluerunt. Poſt hæc autem ad corrigenda mala, quæ per laicos Eccleſiis inferrentur, conuerſi Patres; imprimis ſtatuerunt, ne qui nominarentur à Regibus Epiſcopi, ita indiſcuſſi reciperentur, ſed de eorum doctrina atque moribus diligentiſſimum haberetur examen. Vetuerunt inſuper, ne vtraque pars litigantium iurare ſimul compelleretur, cum eſſet neceſſe alteram periurare. Sed & qui creuerat graui animarum damno in populo Francorum abuſus, vt cauſæ ſæpius duello dirimerentur, ne inolitum ſcelus vlterius patraretur, canonica cenſura cohibuere; ſtatuentes vt qui alterum occideret, ſeu vulneribus debilem redderet, velut homicida nequiſſimus, & latro cruentus, ab Eccleſia & omnium Fidelium cœtu ſeparatus, ad agendam pœnitentiam modis omnibus compelleretur: ille vero qui occiſus eſſet, tamquam ſui homicida, & propriæ mortis ſpontaneus appetitor, à Dominicæ oblationis commemoratione alienus, nec cadauer eius, iuxta ſanctorum canonum decretum, cum pſalmis vel orationibus ad ſepulturam deduceretur. Alia quoque ad curam Epiſcoporum ſpectantia ſtatuerunt, editis in vniuerſum canonibus viginti tribus, quos tu conſulas; ac præſentia ex iis deplores tempora, quibus Eccleſia nimia Principum licentia grauiſſime affligebatur.

DVELLA PROHIBITA.

II. b Tom. 3. Concil. CONCIL. TICIN. PRO LIBERTATE ECCLES.

Eodem item anno, menſe Februario, *Ticini* aliud Epiſcoporum CONCILIVM *b* celebratum eſt Ludouici Imp. monitu: in quo inter alia, ab eodem Imp. reſtituta eſt (ſaltem nomine tenus) Epiſcopis licentia, omnia ſecundum canones diſponendi; cum iſtis calamitoſis temporibus vſu veniſſet, vt quæ Epiſcopi vellent in Eccleſia ordinari, non vt olim ab ipſis ſacerdotali auctoritate conſtituerentur, ſed ea per capita digeſta mitterentur in Palatium probanda à Principibus.

III. LVDOV. IMP. ROMAM VENIT OB DISSENSIONEM MAGISTROR. MILIT.

Poſt hæc vero, cum apud eundem Ludouicum Daniel quidam Magiſter militum Romæ, inuidia ductus aduerſus Gratianum eminentiſſimum Magiſtrum militum, & Romani Palatij egregium Superinſtam & Conſiliarium (vt eum indigitat Anaſtaſius) ipſum calumnioſe accuſaſſet, quod vellet excuſſo Francorum iugo Græcos Romam euocare; his Imperator commotus, Romam ſe concito gradu contulit. Vbi in Conuentu Romanorum ſimul & Francorum, præſente quoq; Leone Papa, habita exactiſſima de eadem cauſa quæſtione, Gratianus innocens repertus eſt criminis iniuncti; & Daniel propria confeſſione impoſtor detectus, Gratiano ex libito puniendus eſt traditus, & ab eodem mox Imperatori precario petenti conceſſus. Hæc ex Anaſtaſio, qui interfuit.

IV. LEON. PP. OBITVS.

Cum autem Imperator Ticinum receſſiſſet, *Leo* Pontifex non poſt multos dies, decimoſexto Calendas Auguſti ex hac vita migrauit, ſepultuſque eſt in Eccleſia S. Petri cum ſediſſet annos octo, menſes tres, & dies quinque, vt habet Anaſtaſius: qui præter ea quæ ex ipſo de eodem Pontifice ſummatim retulimus, aliaque quæ addit de ipſius cultu SS. Martyrum, ædificatione ac reparatione eccleſiarum atque monaſteriorum, doniſque eiſdem collatis, necnon de munere prædicationis quo multos ad cognitionem veritatis perduxit; meminit quoque *Crucis*, quam ex more antiquo Subdiaconi ante equum Romani Pontificis ferre ſolerent; quam (vt ait) Leo renouatam, auro & gemmis ornauit. Additque, ipſum Octauam aſſumptionis ſanctiſſimæ Dei-Genitricis diem, quam minime Roma antea colebat, vigiliis ſacris, matutiniſque celebrari præcepiſſe. Porro idem Pontifex relatus eſt inter Sanctos in Tabulas Eccleſiaſticas. Cuius extat *c* Epiſtola ad Epiſcopos Britanniæ, qua reſpondet conſultationi ab iis ex Synodo factæ de quibuſdam rebus Eccleſiaſticis; ex qua etiam aliqua apud diuerſos Canonum collectores reperiuntur, ac præcipue decretum illud *d*, quo Leo declarauit, quorum Conciliorum canonibus, quorumque Pontificum decretalibus epiſtolis, vti in iudiciis moris hactenus fuiſſet. Extant vero inſuper aliarum eiuſdem Leonis epiſtolarum fragmenta apud Gratianum, ſeu alios Canonum Collectores: itemque Sermo, ſiue Homilia *e*, quam per prouincias ad Epiſcopos miſit, vt ab ipſis in Synodis diœceſanis recitaretur ſibi ſubditis presbyteris animarum curam gerentibus, quo cunctis innoteſceret quæ eſſent ſui muneris. Eſtque in epiſtola *f* Lupi Ferrarienſis ad Benedictum Leonis ſucceſſorem, mentio legationis ab eodem Lupo ad Leonem ſuſceptæ; quamuis quæ illius cauſa fuerit, præter viſitationem Liminum Apoſtolorum, nihil reperiatur ſcriptis proditum. Denique recitat Ioannes *g* Diaconus temporis huius ſcriptor, quædam miranda quæ ſub hoc eodem Leone Papa contigerunt in monaſterio S. Gregorij ad Cliuum Scauri, aduerſus eiuſdem monaſterij Præpoſitum, qui chartulas quaſdam monaſterij diſtrahens, extraneis vendidiſſet: itemque aduerſus alium Præfectum, qui eleemoſynas à S. Gregorio fieri conſtitutas, licet monachorum vtilitati conſulere arbitraretur, diminuiſſet.

DE CRVCE FERRI SOLITA ANTE PONTIF.

c Tom. 2. Epiſt. Rom. Pont.

d Diſt. 20. cap. 1.

e Rec. Bar. An. Tom. X. hoc an. ex cod. Vat.

f Lup. ep. 103

g Io. Diac. in Vit. S. Greg. lib. 4 c. 86.

V. BENED. III. PAPA CREATVR.

Leone defuncto, totius Cleri, Senatus, Populique conſenſu, BENEDICTVS huius nominis Tertius, patria Romanus, Petri filius, vir ſanctiſſimus, omnibuſque virtutibus præditus, ex presbytero tituli Caliſti diu reluctatus inuite Summus creatus eſt Pontifex. Verum mox factione Legatorum, qui delecti fuerant ad ferendum ex more Imperatoribus decretum electionis Benedicti, aliorumque prauorum omnis generis hominum conatu, ſed & conſenſu Legatorum à Luduico Imp. Romam miſſorum; *Anaſtaſius* ille preſbyter tituli S. Marcelli, quem à Leone excommunicatum in Synodo atque depoſitum ſuperius vidimus, Romam deductus, primo baſilicam S. Petri ſacrilege inuadens, Imagines ſacras exturbauit, confregit, combuſſitque; deinde ad Lateranenſe Patriarchium properans, ſeſe in ſolium Pontificium intruſit, eiecto Benedicto, ac poſt multa conuicia & verbera cuſtodiæ mancipato. Sed reſiſtentibus magna conſtantia Epiſcopis, vna cum Clero Populoque Romano; iidem Imperatoris Legati poſt triduum coacti ſunt Anaſtaſium expellere, & poſt indictum pro Eccleſiæ vnitate triduanum ieiunium, Benedicto ſe reconciliare: qui quidem factioſis ad pedes eius proſtratis in gratiam receptis, in baſilica S. Petri conſecratus eſt magna omnium exultatione. Narrantur hæc fuſius ab Anaſtaſio Bibliothecario, qui aderat. Fuit vero iſte peſſimus conatus Ludouici Imperatoris; qui cernens in electione Romani Pontificis nullam haberi rationem ipſius ſtuduit, in odium Romani Cleri, liberis ſuffragiis eligentis Pontificem, prouehere in ſedem Apoſtolicam hominem illum perditiſſimum, qui diu multumque illa molitus fuerat.

ANASTASII PSEVDOPAPÆ SCELERA, ET EXPVLSIO.

VI. LOTHARIVS IMP. FACTVS MONACH MORITVR.

Eodem anno (vt Regino, & alij tradunt) Lotharius Aug. relicto Imperio, atque Regno filiis diuiſo, Ludouico Imperatori Italiam, Lothario regnum quod in Francia poſſidebat (præter Prouinciam Carolo traditam) dedit: ceteriſque rebus cunctis bene diſpoſitis, abdicans ſe ab omnibus humanis curis, Pruniacenſe ingreſſus monaſterium, coma depoſita factus eſt monachus. Demum eodem anno, quarto, ſiue (vt alij tradunt) ſexto Calendas Octobris ſpiritum Deo reddi-

reddidit. Laudatus inuenitur à Rabano in libro de Anima, & Angelomo in præfatione in Cantica.

VII. THEODORA AVG. DETRVSA IN MONASTERIVM.

Quod ad res pertinet Orientales; hoc eodem anno Michael Imp. vt liberas in omnibus malis agendis habenas Imperij poſſideret, matrem ſuam Theodoram Auguſtam, ſanctiſſimam feminam, (quod ea cum ipſum, tum fratrem ſuum Bardam omnium Imperatoris ſcelerum architectum, ſeuere ſæpius reprehenderet) detonſam vna cum filiabus detruſit in monaſterium, poſtquam annos quatuordecim cum ea imperaſſet: omniſque rerum adminiſtratio ad vnum Bardam delata eſt. Hæc Curopalates.

IESV CHRISTI An. 856.

BENED. III. An. 2.

LVDOVICI II. 1.

MICH. III. 15.

I. PESTILENTIA FAVCIVM.

ANNO Chriſti octingenteſimo quinquageſimo ſexto, Indictione quarta, die quinta menſis Ianuarii, Tiberim fluuium immenſum excreſcentem, Vrbem dire vexaſſe traditur ab Anaſtaſio. Secuta eſt peſtis; quæ quod fluxione guttur obſtrueret, *Peſtilentia Faucium* dicta eſt: cuius etiam meminit Ioannes Diaconus temporis huius ſcriptor, ad finem Rerum geſtarum S. Gregorij Papæ, agens de quibuſdam mirandis, quæ tunc in exitu nonnullorum monachorum ibi contigerunt.

II. MICH. IMP. LEGATIO, ET REGIS LAZOR. PEREGRINATIO ROMAM.

Sed & eodem anno Michaelem Imp. Legationem Romam ad nouum Pontificem miſiſſe cum muneribus, pariterque Regem Lazorum pietatis ergo ad Limina Apoſtolorum venientem, præcara dona S. Petro obtuliſſe, aurumque Epiſcopis ac reliquis ex clero, necnon & optimatibus, populo vero argentum minutum diſtribuiſſe; Anaſtaſius tradit. Quo etiam tempore Patriarcha Conſtantinopolitanus Ignatius ad eundem Pontificem miſit Acta Synodalia, quibus probaretur legitime facta Gregorii Syracuſani Epiſcopi depoſitio, de qua ſuperius, quam Benedictus, cauſa diligentius cognita, præſente ipſo Gregorio confirmauit: vt patet ex literis Nicolai Papæ ad Photium poſtea ſcriptis.

III. CONVENT. CARISSIACO PRO REFORM.

Interea vero cum in Gallia vndique ebullirent factiones, ſubditorumque rebelliones aduerſus Carolum Caluum Regem; increbreſcerentque vbique latrocinia, deprædationes, cædes: ad hæc omnia euellenda, idem Carolus hoc anno menſe Februarii *Conuentum* Epiſcoporum ac Procerum habuit in villa *Cariſiaco*; ex quo eiuſdem Regis ſcripta eſt exhortatio *a* ad omnes Epiſcopos & Comites ſui Regni, vt quique in ſuis parochiis & iuriſdictionibus hæc mala emendari, atque hominum mores in melius reformari curarent: miſſaque ſunt Capitula nonnulla ad conciliandos ſibi populos defectionem parantes, quæ adhuc extant. Reperitur apud Lupum *b* Ferrarienſem Abbatem vna ex illis admonitionibus, quas idem Rex per Epiſcopos ſingulos ad populum ſibi ſubditum ſcribi præcepit, vt abſtineat à peccatis, præcipue vero à factionibus atq; deprædationibus. Fuitque etiam in his laborandum benedicto Papæ; cuius extat *c* epiſtola ad Epiſcopos Regni Caroli aduerſus Hubertum ſubdiaconum, homicidam, adulterum, ac monaſteriorum deprædatorem.

a Rec. Bar. Annal. To. X. hoc an. ex codd. Ant. Aug.

b Lup. ep. 100.

c Rec. Bar. vbi ſup. ex eod. cod.

IV. RABANI OBITVS, ET SCRIPTA.

Hoc eodem anno, die quarta Februarij defunctus eſt *Rabanus* Archiepiſcopus Moguntinus, cum ſediſſet annos nouem, menſem vnum, & dies quatuor. Ita vetus Chronicon à Pithœo editum: ex quo erroris arguitur Trithemius, dum eum defunctum dicit anno ſuperiori, Indictione tertia. Emicuit hoc tempore Rabanus vt fulgentiſſimum ſidus; cuius quæ extant ſcripta, tamquam lucis radii excellentiam demonſtrant auctoris. Quem quidem Trithemius aſſerit, præter opuſcula tam carmine quam ſoluta oratione conſcripta, vniuerſam Scripturam Sanctam à principio vſque ad finem feliciter explanaſſe: virum plane omni literarum genere egregie excultum, triumque linguarum Hebraicæ, Græcæ, & Latinæ peritiſſimum. Vt merito Germania gloriari poſſit, ſuum haud adeo imparem magnis habuiſſe Doctorem.

IESV CHRISTI An. 857.

BENED. III. An. 3.

LVDOVICI II. 2.

MICH. III. 16.

ANNO Chriſti octingenteſimo quinquageſimo ſeptimo, Indictione quinta, ſæuiente adhuc perſecutione Saracenorum in Eccleſiam Cordubenſem, cum S. Eulogius iam abſoluiſſet tres libros Memorialis Sanctorum, haberetque in animo recentium Martyrum certamen pariter deſcribere: nonnullorum calumniantium ſtrepitu motus, coactus eſt (vt ipſe teſtatur) Hiſtoriam in Apologeticum commutare. Tota namque in illud vis diaboli ſe conuertit, vt qui annis ſingulis illuſtrari ſanguine Martyrum CHRISTI Eccleſiam ægre ferret, ore miniſtrorum ſuorum illud in vulgus ſpargeret, hos omnes gladio cæſos nequaquam dignos eſſe qui in numerum Martyrum referrentur, quod non ſicut antiqui martyres à cultoribus idolorum occiderentur, neque dum paterentur miraculis coruſcarent, nec denique diuerſis tormentorum generibus cruciarentur, ſed ictu gladii certamen cito abſoluerent. Quæ omnia ab Eulogio potentiſſime ſunt confutata, ne horum occaſione tepeſceret in cordibus credentium ardor fidei, & fortitudo langueſceret Confeſſorum.

I. APOLOGETICVS EVLOGII PRO SS. MARTYRIBVS.

II. CONCIL. MOGVNT. DE IVRIB. ECCLES.

Hoc eodem anno circa Calendas Octobris celebratum eſt CONCILIVM apud *Moguntiam*, præſidente Carolo Rabani ſucceſſore: in quo actum eſt de iuribus Eccleſiaſticis. Sed & præſentata eſt epiſtola Guntharii Colonienſis Epiſcopi ad Altfridum Epiſcopum ſcripta, vbi agebatur de prodigioſo fulmine, ignei draconis inſtar, quod in eccleſiam cadens vbi conferta eſſet immenſa populi multitudo, ex omnibus illis tres homines ad tria diuerſa altaria exiſtentes vno ictu necauit, atque ſex alios eodem impetu proſtrauit. Habent hæc veteres Francorum Annales; Acta vero Concilii exciderunt. Ceterum hoc pariter anno habitus eſt *Conuentus* apud *S. Quintinum*, in quo Carolus Caluus ſicut cum fratre Ludouico pacem & concordiam tenuit inoffenſam, ita cum nepotibus fratruelibus Lotharii filiis cuſtodire velle profeſſus eſt, ſtatutis ea de re quibuſdam capitibus, quæ continet ſcriptus codex Antonii Auguſtini in Vaticanam Bibliothecam illatus.

CONVENTVS S. QVINTINI.

IESV CHRISTI An. 858.

NICOLAI An. 1.

LVDOVICI II. 3.

MICH. III. 17.

I. BENED. PP. OBITVS. NICOLAI SVBROGATIO.

ANNO Chriſti octingenteſimo quinquageſimo octauo, Indictione ſexta, *Benedictus* Papa mortuus eſt die decimaſexta Februarii, poſtquam ſediſſet annos duos, menſes ſex, dies decem; delatuſque eſt ad ſepulturam in eccleſiam S. Petri diaconorum humeris; inter quos fuit NICOLAVS, qui omnium conſenſu ei ſucceſſit in Pontificatu, natus Romæ ex patre Theodoro nobiliſſimo viro, prædituſque omnibus virtutibus, atque doctrina & ſanctitate inſignis: qui in baſilica S. Dionyſii electus, aufugiens ne conſecraretur, è latebris extractus, apud S. Petrum conſecratus eſt præſente Ludouico Imperatore, & cum hymnis & canticis in Patriarchium Lateranenſe deductus. Habet

iſta

IMP. PEDES EQVVM PONTIF. FRENO DVCIT.

iſta Anaſtaſius Bibliothecarius, miris Nicolaum laudibus extollens. Additque prætereа de Imperatoris humillimis erga illum obſequiis; nempe quod cum Imperator Vrbe diſceſſiſſet, & ad eum Pontifex viſitationis cauſa aduenıſſet, ipſi occurrens Imperator, equum quo is vehebatur pedes ipſe freno duxerit quantum ſagittæ iactus extenditur; idemque rurſum in reditu Pontificis in Vrbem præſtiterit.

II.

LEGATIO GALLOR. AD LVDO. REG. ADVERSVS CAROL.

Hoc eodem anno, perſeuerante infeliciſſimo ſtatu Galliarum, cum omnia prædonibus factioſiſque hominibus plena eſſent; nulluſque locus legibus Eccleſiaſticis vel ciuilibus eſſet, ſcelerata licentia omnia ſibi vendicante, Edelhartus Abbas & Otho Comes venerunt in Germaniam ad Ludouicum Regem, poſtulantes vt populo periclitanti & in anguſtia poſito ſubueniret: quod niſi celeriter faceret, à Paganis cum periculo Chriſtianitatis auxilium quæſituri eſſent, quod tyrannidem Caroli, horum omnium malorum cauſam, diutius ferre non poſſent. Hæc vetus Francorum Chronicon à Pithœo editum, ſed ab auctore huius temporis conſcriptum. Vbi pariter inſinuatur Ludouicum diu ancipitem, tandem ſuorum conſilio veniſſe in Regnum Caroli fratris, vt tot malis mederetur. Cum autem primum omnium *Concilium* Epiſcoporum indixiſſet *Rhemis*; qui ſub Carolo erant Epiſcopi prouinciarum Rhemenſis & Rotomagenſis, ſuſpectum habentes illius aduentum, ſeorſum *conuenerunt* menſe Nouembri in *Villa Cariſiaco*: vnde ad eum ſcripſerunt epiſtolam, qua ſe excuſantes cur non potuerint ad illum accedere, inſigni ſacerdotali libertate egregiam plane ac varia doctrina refertam addiderunt prolixam admonitionem *a*, quibus modis, qui ad reſtaurationem Eccleſiæ & ſalutem populi aduenıſſe iactaret, eam operari deberet, reſque ipſe ſuas ſuique regni curare, quæ non minus emendatione indigerent: multaque ſubiunxerunt de libertate Eccleſiarum, rerumque, atque miniſtrorum illarum, diuinitus inſtituta, quam boni Reges intemeratam cuſtodire debeant, non tyrannice minuere vel contemnere.

a *Rec. Bar. Ann. Tom. X. hoc an. ex cod. Ant. Auguſt.*

ADMONITIO EPISCOP. CAROLI AD LVDOV.

III.

CAROLVS AD PONT. ET IMP. QVERITVR ADVERSVS FRATREM.

Verum minime his acquieſcens Ludouicus, ſed potius factioſis hominibus obaudiens, ſe ad arma conuertit, & aduerſus Carolum potentem duxit exercitum: cui ſe Carolus imparem ſentiens, cum paucis clam ſe à ſuis copiis ſubduxit, quæ mox ad Ludouicum defecerunt. Sed inter hæc nuntiata rebellione Sorabica, idem Ludouicus coactus eſt ad propria reuerti, poſtquam eius aduentus multa mala Regno Caroli, ipſiſque Eccleſiis attuliſſet. Ceterum Carolus rebus ſuis conſulturus, Legatos miſit in Italiam ad Ludouicum nepotem Imperatorem, & ad Nicolaum Romanum Pontificem, expoſtulans de Ludouico fratre, qui non læſus Regnum ſuum aggreſſus eſſet: qui ambo literis Ludouicum Regem monuerunt, nequid in regnum alienum præſumeret: ipſe vero iis receptis, legauit pariter ad eoſdem in Italiam Othonem Fuldenſem Abbatem, qui ſuam rectam in omnibus intentionem inſinuaret. Hæc idem vetus Francorum Chronicon; quæ in annum ſequentem propagata ſunt.

IV.

IGNAT. CONST. INJVSTE RELEGATVR.

Quod ad res pertinet Orientalis Eccleſiæ; hoc ipſo anno, cum Ignatius Conſtantinopolitanus Patriarcha duodecimum inchoaſſet ſedis ſuæ, quod Bardam Patricium, penes quem ſumma erat adminiſtrationis Imperij, poſt ſæpe fruſtra iteratas monitiones, à ſacratiſſimi Corporis Domini communione repuliſſet, ob vxoris inſontis repudium, & cum cognata ſibi ſponſa conſuetudinem; eiuſdem Bardæ factione calumnioſe accuſatus de conſpiratione aduerſus Imperatorem, è throno impie depoſitus eſt, atque in inſulam Terebinthum relegatus. Vbi cum perſuaderi nunquam potuiſſet, vt libellum daret renuntiationis ſedis Patriarchalis: poſt multas vexationes, & varios crutiatus, ad extremum in Copronymi ſepulchro incluſus eſt ſub cuſtodia crudeliſſimorum hominum: ſed inde furtim à pio quodam viro ſublatus, iterumque captus, poſt multiplices paſſus eſt locorum mutationes: compluresque alij Epiſcopi ſimilia pertulere, eo quod nollent alium recipere Patriarcham. Attamen poſtmodum cedentes plurimi minis, multi pollicitationibus illecti, obſecuti ſunt Bardæ, in locum Ignatij Patriarcham ſufficienti *Photium* eunuchum, qui erat Imperatori à Secretis, magnaque apud illud gratia pollebat, quod ipſius Imperatoris ſoror Irene nupta eſſet Sergio Patricio Photij germano. Hæc Ioannes Curopalates, à quo Cedrenus, & alij recentiores exceperunt: ipſi quidem omnia in vnum colligentes, quæ magna ex parte noſcuntur geſta ſequenti anno.

V.

PHOTIVS INTRVDITVR.

De quibus diſtinctius agẽs Nicetas in Vita eiuſdem Ignatij, primum de Photio ait, illum nobilitate fuiſſe inſignem, Protoſpatharium dignitate, munere à ſecretis Imperatori, diuitiis pollentem, ſcientiis ſecularibus diſertiſſimum, atque etiam antiquis hac ex parte comparandum, ſacrarum vero literarum expertem; hominem gloriæ appetentiſſimum, ſexque diebus ex laico transformatum in Patriarcham, nimirum prima die monachum effectum, ſecunda anagnoſten, tertia ſubdiaconum, quarta diaconum, quinta presbyterum, ſexta denique Patriarcham; conſecratumque eſſe à Gregorio illo Syracuſano excommunicato, de quo ſuperius actum eſt, ipſo die Natalis Domini. Iſta Nicetas: reliqua ſequenti anno. Cæterum hic initium magnæ tragœdiæ, quæ plurimis actibus ad multorum annorum curricula propagata, cuncta gemitibus repleuit atque doloribus.

IESV CHRISTI AN. 859.

NICOLAI AN. 2.

LVDOVICI II. 4.

MICH. III. 18.

I.

SS. EVLOGII ET LEOCRITIÆ MARTYRIVM.

ANNO Domini octingenteſimo quinquageſimo nono, Indictione ſeptima, die vndecima Martij, magnus ille promotor martyrum, debellator Mahometanæ impietatis, *S. Eulogius* deſignatus olim Toletanus Antiſtes, presbyter vero exiſtens Eccleſiæ Cordubenſis, cuius ſæpe facta eſt mentio, martyrio coronatus migrauit in cœlum: addita ad palmã *Leocritia* virgine, Mahometanæ gentis ſobole, ſed in CHRISTO renata, & prædicatione Eulogij ad martyrium roborata. Quæ quomodo ſe habuerint, pluribus narrat Aluarus eius temporis ſcriptor in Vita eiuſdem S. Eulogii: meminitque de ipſius cadauere in flumen proiecto, (cuiuſmodi ſupplicium commune ferme fuit omnibus qui hac perſecutione paſſi ſunt) & columba candidiſſima ſuper ipſum quieſcente; deque ſolemniis in funeribus Chriſtianorum exhiberi ſolitis, diuinitus eidem impertitis. Cuius corpus, necnon prædictæ S. Leocritiæ, poſtea ſub Adefonſo Magno Rege Gallæciæ translata fuere Ouetum, & miraculis coruſcauere. Ceterum cum toto ferme terrarum orbe dominarentur impii Mahometani, nullo alio loco (quod ſciatur) niſi Cordubæ ita enituit frequens in perferendo martyrio Chriſtiana conſtantia; reliquis alibi non audentibus aduerſus Saracenorum obloqui impietatem, ſatis habentibus ſi ab illis permitterentur Chriſtiani viuere.

II.

LEGATIO EPISCOP. GAL. AD LVDOV. REGEM PRO PACE INTER FRATRES.

Quod ad res Francorum ſpectat; hoc eodem anno Ludouicus Rex Germaniæ perterritus literis Epiſcoporum regni Caroli Calui, quibus eum acriter redarguerant de ipſius in Gallias graſſatione; expetiit ab illis vt Legatos mitterent, cum quibus quæ pacis eſſent in commune tractare poſſet, & abſolutionem eorum quæ peccaſſet percipere. Quamobrem iidem epiſcopi, vna cum illis qui ſub Lothario Imperatoris Lotharii filio erant, in Mediomatricum ciuitatem menſe Maio conuenientes, nobiliſſimam ad eum Wormatiam ornauerunt legationem trium Archiepiſcoporum, Hincmari Rhemenſis, Gunthariı Agrippinẽſis, & Wenilonis Rotomagenſis, aliorumque ſex Epiſcoporum, quibus Commonitorium *a* dederunt (ita vocabant, quæ legatis dabantur ſcripta) quo modo Ludouicum pœnitentem, ac promittentem cum fratre & nepote pacem ſeruare, factioſoſque homines à ſe expellere, atque vnitatem Eccleſiæ procurare, abſoluere deberent. Id autem ex parte factum eſſe, docet eorundem Legatorum relatio. Sed & annuiſſe apparet in eo Ludouicum Epiſcopis, vt ad mutuum colloquium conueniret cum Carolo & Lothario. Siqui-

a *Rec. Bar. Annal. Tõ. X hoc an. ex cod. Ant. Aug. & M. Ant. Marci.*

Reges conveniunt in insula.

dem vetus Pithœi Chronicon teſtatur, eoſdem præſenti anno in inſula quadam Rheni cum æquo numero Principum ſuorum, ex aduerſa parte nominatim expreſſorum, nauigio vectos conueniſſe, reliquo ſingulorum comitatu ſuper litus ex vtraque parte fluminis conſiſtente: ibique poſt multam vtrimque diſputationem, indicto conuentu, in commune habendo, ſingulos ad ſua remeaſſe.

III. Tullense Gener. Concil. in causa Wenilonis proditoris, etc.

Fuit autem interea curæ iiſdem Carolo & Lothario Regibus, vt ex duodecim ſibi ſubiectis prouinciis Galliarum, hoc eodem anno menſe Iunio apud *Tullum* in villa *Saponariis* dicta celebraretur Concilium, quod ab ipſis vocatum eſt Generale. Cuius cogedi cum multæ cauſæ præceſſiſſent, potiſſima fuit proditio Wenilonis Archiepiſcopi Senonenſis, qui deficiens à Carolo ad Ludouicum, hunc aduerſus illum acrius impulerat. Actū tamen antea eſt ex more de fide Catholica, & rurſum condemnati errores Gotheſcalci Prædeſtinatiani, quem in aliis iam antea Conciliis damnatum vidimus. Ait enim Hincmarus Rhemenſis Archiepiſcopus in epiſtola nuncupatoria ad commentarium ab ipſo editum contra eundem Gotheſcalcum, in hac Tullenſi Synodo oblata fuiſſe à Remigio Lugdunenſi Archiepiſcopo capita quædam de erroribus Gotheſcalci Carolo Regi; Carolum autem dediſſe illa Hincmaro, vt reſponderet: quod egregie ipſe præſtitit tribus libris eo argumento conſcriptis, habenturque præterea apud Flodoardum *b* duæ eiuſdem epiſtolæ valde prolixæ, ad eundem Regem ſcriptæ de iiſdem erroribus. Sed & tractatum eſſe in hac Synodo de reſtauratione pacis inter Ludouicum & Carolum Reges, necnon de vnione ac reformatione Eccleſiarum; conſtat ex ipſius Actis *c*, quæ extant.

b *Flod. Hiſt. Rhem. lib. 3. c. 15. & 16.*
c *Rec. Bar. Tom. X. hoc an. ex cod. Ant. Aug.*

IV. Alia gesta in Synodo.

Quod vero ad Wenilonem ſpectat; aduerſus eū Carolus ipſe Rex libellum Synodo propria manu obtulit: electique ſunt Iudices in ea cauſa quatuor Archiepiſcopi, Lugdunenſis, Rotomagenſis, Turonenſ. & Bituricenſis; qui ad Wenilonem literas ex Synodo dantes, diem ei dixerunt. Scripſitque præterea Synodus epiſtolam ad Britanniæ Epiſcopos, qui ſchiſmate ſe diuiſerant à ſuo Metropolitano Turonenſi: itemque aliam ad ſeditioſos, factioſorumque principes, quorum effreni licentia omnes prouinciæ turbabantur: nihil prætermittentes Patres, quo omnes ad debitam obediētiam & pœnitentiam reducerent. Ac denique ſtatuti ſunt canones ſexdecim, ex quibus ſeptem priores mutuati noſcuntur ex Concilio Valentino, reliqui ſuperadditi: inter quos ſaluberrime inſtitutos, ille laude digniſſimus, qui de Scholis ſanctarum Scripturarum, & humanæ literaturæ inſtituendis eſt conditus; cum necdum impletum eſſet, quod haud pridem in prædicto Concilio *d* Valentino de eadem re fuerat inſtitutum. Sed cum deceſſorum commendetur eo canone hac in re ſtudium Imperatorum; Lotharium Aug. poſt Carolum Magnum & Ludouicum pium, bene meritum fuiſſe de viris doctis, teſtatur Angelomus in præfatione in commentarium tunc à ſe editum in Cantica Canticorum.

De Scholis instituendis.
d *Concil. Valent. c. 18.*

V. Ganelonis nomen infame redditum.

Porro tanta prædictus Wenilo, ob inſignem aduerſus Carolum Regem proditionem (à quo & Epiſcopatum, & alia omnia quæ haberet, acceperat) infamia aſperſus eſt, cum præcipue ipſe ſolus ex omnibus Regni Caroli Epiſcopis (quod & ſuo libello teſtatus eſt Carolus) ad Ludouicum transfugiſſet; vt cum idem publice vbique locorum proditor acclamaretur exinde nomine *VVenilonis* proditores inſignes nominari conſueuerint. In quo illud aduertendum, quod quem in his Actis Conciliorum Wenilonem appellatum legimus, apud Lupum Ferrarienſen (cuius multæ extant ad eum epiſtolæ) Guenilo ſemper ſcriptus reperitur, vulgo *Ganelo*; quod nomen vſurpatum inuenitur in Turpini fabulis. Vnde ſcias auctorem illum poſt iſta tempora vixiſſe, vbi iam *Ganelonis* nomen ex auctore Guenilone mutatum, inſignibus proditoribus commune redditum erat.

VI. De contentione inter Antistites Turon. et Dolen. pro primatu minoris Britan.

Quod item pertinet ad res Britannicas in eadem Synodo tractatas; illæ haud modici fuere momenti, vtpote ventilatæ iudicio etiam Apoſtolicæ Sedis per plura annorum centenaria. De quibus hæc breuiter habeto: Doli ciuitatis in Britannia Minori primum Epiſcopum ſediſſe B. Samſonem, omnes conſentiunt: quem narrāt Britonicarum rerum ſcriptores, cum ex Anglia profugus in eam oram veniſſet, muniſque Pontificium in Dolenſi Eccleſia exercere cœpiſſet, pallium ac reliqua Archiepiſcoporum inſignia, quæ Eboraci habuerat, (vbi Archiepiſcopum antea fuiſſe volunt) retinuiſſe: Inde porro factum, vt eius quoque ſucceſſores pro Archiepiſcopis ſe gerentes iiſdem vſi ſint; quorum etiam ex numero Beſtoualdum à Seuerino, Innemenum ab Hadriano Primo Romanis Pontificibus, pallium obtinuiſſe contendunt. ſed hoc vt ſuſpectæ fidei refellitur in epiſtola Innocentij Tertii, de qua mox dicendum. Quare veriſimilius alii Archiepiſcopi nomen à Dolenſibus Antiſtitibus vſurpatum negant ante Nomenoium Principem Britonum. Hunc enim ſub annum Chriſti octingenteſimum quinquageſimum, cum proprium ſibi, excuſſo Francorum iugo, Regnū conſtituiſſet, Epiſcopis ſuæ ditionis Dolenſem Metropolitani iure præpoſuiſſe; cum ante id temporis omnes Britanniæ Epiſcopi Archiepiſcopo Turonenſi, tanquam Lugdunenſis Tertiæ Metropolitano paruiſſent. Vt vt ſit, conſtat certe poſt hæc primum tempora natam, agitatamque de Pallio, & Archiepiſcopatus iure, controuerſiam inter Turonenſem & Dolenſem Antiſtites. Quæ cum poſt plurimas multorum Pontificum ac Conciliorum deciſiones, in fauorem Turonenſis Archiepiſcopi pronuntiatas, adhuc tamen eſſet ſub iudice temporibus Innocentii Tertii; ipſe tandem omnibus quæ ab vtraque parte à prima origine producta fuerant examinatis, anno Chriſti milleſimo centeſimo nonageſimo nono auctoritate Apoſtolica ſanxit, vt Dolenſis Eccleſia cum reliquis Britanniæ, Turonenſi perpetuo ſuffragarentur. Qua de re extat ipſius epiſtola *e* valde prolixa, quæ ſuperiora ferme omnia Pontificum ac Conciliorum reſcripta atque decreta, aliaque multa ad hanc quæſtionem ſpectantia commemorat; omnem impoſterum de ea re diſceptationem interdicens: adeoque hic finis videtur fuiſſe ancipitis, diuturnæque inter illos Epiſcopos controuerſiæ.

e *Innoc. III. Regiſt. li. 2. ep. 79. Ad. de ep. 168. lib. 1.*

VII. Scholæ in Oriente restitutæ per Bardam Cæs.

Denique quod ſpectat ad Scholas, de quibus erigendis actum eſt in Synodo Tullenſi; eodem ferme tempore contigit, bonarum literarum ſcholas aperiri Conſtantinopoli opera Bardæ tunc Cæſaris, Imperium ex libito moderantis, ac vehementi niſu affectantis; cum interea Michael Aug. theatra tantummodo & certamina equorum curaret, ipſeque etiam publice aurigaret. Hæc Curopalates: qui ait ex eo tempore ſcientias in Oriente refloreſcere cœpiſſe, quæ iam pridem Imperatorum incuria vbique prorſus aruiſſent. Additque de Leone magni tunc nominis philoſopho Conſtantinopoli docente, quem teſtatur diſcipulum fuiſſe in Inſula Andro Michaelis Pſelli viri doctiſſimi. Ex quibus habes, quo tempore vixerit *Pſellus*: ex eoque pariter addiſces, quo ſæculo ſcripſerit *Metaphraſtes*; in cuius laudem Pſellus ipſe orationem habuit, qua aſſerit de eius obitu audiſſe eos qui viderant felicem ipſius ad Deum tranſitum. Quare quod inter Vitas Sanctorum poſitas in Tomis ab eodem Metaphraſte collectis, reperiantur aliqui Sancti qui poſt illa vixerunt tempora; id factum aliena dicendum eſt opera, qui ſuis diebus & menſibus allegerunt Sanctos ſingulos qui poſtea vixerunt, ne viderentur extra claſſem vagari. Sicut & quando in iiſdem Sanctorum Vitis, earum ſcriptores iiſdem ipſis vixiſſe temporibus declarantur; omnino neceſſe eſt errore labi, ſiquis eiuſmodi ſcriptionis auctorem eſſe putauerit Metaphraſtem, & eum illo vixiſſe tempore dixerit: cum ſcire debeat Vitas Sanctorum non fuiſſe vt plurimum à Metaphraſte conſcriptas, ſed collectas dumtaxat, multis *f* etiam paſſim additis ex proprio ingenio, quorum nulla eſt mentio apud alios auctores, & aliquando fidem excedunt. Ex tempore igitur Pſelli, melius intelliges tempora Metaphraſtis. Quod & ſi plures Pſellos fuiſſe dixeris, iſto nullum celebriorem, nec antiquiorem inuenimus.

De Psello, et Metaphraste.
f *Vide Bellarm. lib. de Script. Eccl. in Sim. Met.*

VIII. Ignatius quanta passus a Photio.

Hoc item anno, poſt duos menſes ab intruſione Photii in ſedem Conſtantinopolitanam, quam accidiſſe vidimus ipſo die Natalis Domini anni ſuperioris; dira perſecutio ab eodem excitata eſt aduerſus Epiſcopos omnes, qui perſtantes in Ignatii deiecti communione, chirographum obediētiæ ipſi petenti Photio non obtuliſſent. Cumque idem inſuper apud Imperatorem inſimulaſſet Ignatium, quod exul

in Im-

in Imperium res nouas moliretur; eius rei cauſa miſſi Iudices, ſæuiſſimam quæſtionem de Ignatij familiaribus habuerunt: ſed cum nihil reperiſſent, tunc vinctum ipſum ex Terebinthi inſula ad Sacram transferentes, ibi eundem in caprarum ſtabulo concluſerunt. Inde vero alio atque alio deductus, tandem poſt varios carceres, vincula, cruciatus, atque locorum mutationes, in inſulam Mitylenem deportatus eſt: cuncta hæc paſſus, quod libellum renuntiationis ſedis tradere recuſaret. Cuius item amici, affecti pariter verberibus, aliiſque cruciatibus, proſcripti in diuerſa loca exules miſſi ſunt. Hæc omnia Nicetas pluribus in Vita eiuſdem Ignatij: præter quæ, libellus Epiſcoporum, qui poſtea oblatus eſt Oecumenicæ Octauæ Synodo in Actione ſecunda recitatus, multa continet dira ſupplicia, quæ tum ipſe Ignatius paſſus eſt à Photio, tum ei cohærentes Epiſcopi; quæ etiam attigimus ſuperius ex Curopalate.

IX. Poſthæc vero idem Photius (vt ſcribit Anaſtaſius Bibliothecarius in præfatione hiſtorica ad Octauam Synodum) videns quamplurimos adhuc ſtare pro Ignatio, perſuaſit Imperatori miniſterio Bardæ, vt congregaret *Concilium* ſibi communicantium Epiſcoporum, quo Ignatium damnaret; vt hac arte Epiſcopos atque populum ab eius affectione diuelleret. Verum cum & hoc peracto, permulti nihilominus adhærerent Ignatio; conſilium (ait Nicetas) iniit legationem mittendi ad Nicolaum Romanum Pontificem, petendique vt Conſtantinopolim Legatos mitteret, ſpecie quidem ad extirpandam hæreſim Iconomachorum, quæ iterum reuiuiſcere videretur, reuera autem vt ab iiſdem Legatis extorqueret confirmationem depoſitionis Ignatii; cum & mendacia ſuis ad Nicolaum literis miſcens, ſcripſit Ignatiũ ob ſenium & infirmitatem Eccleſiæ ſuæ renuntiaſſe, & in cuiuſdam Inſulæ monaſterium ſe recepiſſe, vbi cum omni honore & obſequio viueret. Ceterum cum extent *g* adhuc quædam Photij ad Nicolaum literæ, dolis quidem illæ plenæ, mendaciiſque refertæ, quibus & rectæ fidei profeſſionem inſeruit, & communicationem Apoſtolicæ Sedis expetiuit: eæ tamen diuerſæ eſſe noſcuntur ab illis, quarum argumentum ex Niceta retulimus, cum nihil de Legatis mittendis, vel de Ignatii monaſterio in ipſis agatur. Porro ipſum quoque Imp. Michaelem, Photii ſuaſione ad eundem Pontificem legationem miſiſſe, vna cum accuſationibus quibuſdam aduerſus Ignatium, petiiſſeque Legatos mitti Conſtantinopolim ad ſedandum conflatum ſchiſma; idem ipſe Nicolaus teſtatur in literis Encyclicis ad vniuerſos Fideles & Epiſcopos Orientis poſtea (vt dicetur) ſcriptis. Sed & aliam prætexiſſe Imperatorem legationis mittendæ occaſionem, nempe cauſam ſacrarum Imaginum, vt ſua auctoritate Pontifex pullulantem rurſum errorem euelleret, eundemque multa pretioſiſſima ſacra munera ad S. Petrum miſiſſe, ſcribit Anaſtaſius Bibliothecarius, qui cuncta oculis ſpectabat.

LEGATIO A PHOTIO ET IMP. AD NICOL. PP.

g Rec. Baron. Ann. Tom. X. hoc an. ex Bibl. Columna.

IESV CHRISTI AN. 860.

NICOLAI AN. 3.

LVDOVICI II. 5.

MICH. III. 19.

I. ANNO Chriſti octingenteſimo ſexageſimo, Indictione octaua, Nicolaus Papa auditis Legatis Michaelis Imp. & Photij Patriarchæ intruſi, de quibus ſuperiori anno dictum eſt; rebus cunctis quam diligentiſſime examinatis in *Conuentu* Patrum ad hoc ex more conuocatorum, de omniũ ſententia petita legatio decreta eſt Conſtantinopolim, qua functi ſunt *Rodoaldus* Portuenſis Epiſcopus & *Zacharias* Anagninus: iiſque datum eſt in mandatis, vt quæſtionem quidem de ſacris Imaginibus ſæpius iudicatam iterum definirent; de cauſa vero inter Photium & Ignatium inquirerent tantum modo, eius autem definitionem integram referrent ad ipſum Nicolaum Pontificem: quibus etiam omnino prohibitum eſt, ne vllo pacto cum Photio, niſi quaſi cum laico, non autem vt Epiſcopo communicarent, antequam id idem Pontifex decreuiſſet. Hæc quidem teſtatur ipſe Nicolaus in literis *a* Encyclicis ad omnes Chriſti Fideles & Epiſcopos Orientis poſtea ſcriptis. Et in Actione quarta Octauæ Synodi traditur, Nicolaum licet Legatos Photij ad audientiam recepiſſet per ſatisfactionem libelli & iuramenti, haud tamen ad communicationem cum reliquis Epiſcopis admiſiſſe.

LEGATIO MISSA A NICOLAO PAPA IN ORIENTEM.

a Nicol. ep. 1. & 4.

II. Mittens autem Nicolaus Legatos ſuos, dedit eis literas ſeptimo Calendas Octobris, incipiente Indictione nona *b*, ad Photium quidem perbreues, prolixiores vero ad Michaelem Imp. quibus plurimum queſtus eſt de Ignatij depoſitione, & Photij laici ſubrogatione, factis contra traditionem Patrum, abſque conſenſu Romani Pontificis. Ad quæ omnia inquirenda, ſimulque quæſtionem de Imaginibus definiendam, eoſdem Legatos mittere teſtatur. Addens inſuper querelam de Iuribus Romanæ Eccleſiæ ab Orientalibus occupatis; non ſolum quod prouinciis illis, quas vt peculiares ſuas Romani Pontifices (alioqui totius Orbis Vniuerſales Epiſcopi) per Vicarios regere conſueuiſſent, (puta quas recenſet, vtramque Epirum, veterem ſcilicet & nouam; Illyricum, Macedoniam, Theſſaliam, Achaiam; vtramque Daciam, Ripenſem & Mediterraneam; Myſiam, Dardaniam, & Præualim: quibus, vt ait, præfici mos erat Archiepiſcopum Theſſalonicenſem:) ſuaſione ſchiſmaticorum Patriarcharum, Imperatores Conſtantinopolitani Romanam Eccleſiam ſpoliaſſent; ſed etiam quod patrimonia quæ in Sicilia & Calabria haberet, ſuſtuliſſent. Peruenientes autem Legati Conſtantinopolim, cum innotuiſſet Nicolaum Papam haud approbaſſe Ignatii eiectionem, & Photij ſubrogationem; minus digne ſuſcepti ſunt, nec per centum dies cum vllis aliis loqui permiſſi: vt eſt de his querela ipſius Nicolai in literis *c* ad Photium poſtea datis. Sed eiuſmodi inhumanitatem, non tam Imperatori adſcribendam eſſe, quam perfido Bardæ Cæſari, & ſchiſmatico Photio; Græci conſentiunt omnes. Imperatore enim ludis Circenſibus & ebrietatibus prorſus intento, duo iſti omnia gerebant, potentiſſimi ex propinquitate quam diximus affinitatis cum Imperatore.

b Id. ep. 2. & 3.

DE LITERIS NIC. AD IMP. ET PHOT.

LEGATI QVOMODO SVSCEPTI CONSTANTINOP.

c Id. ep. 6.

III. Hoc eodem anno Nonis Iunii, Francorum Reges Carolus & Ludouicus fratres, nepoſque ipſorum Lotharius, *Confluentiam* conuenientes vna cum multis Epiſcopis atque Comitibus, tandem mutuam inierunt concordiam, capitulaque pacis ediderunt, quæ extant *d* vna cum actis eiuſdem *Conuentus*: in quo multa ſtatuta ſunt pro optima Regni adminiſtratione, & Eccleſiaſticarum rerum ac perſonarum defenſione. Ceterum Carolum non firmiter ſtetiſſe pactis conuentis, ſed de inuaſione cogitaſſe alienorum; docent querelæ Ludouici & Lotharii, ad Nicolaum Papam miſſæ per Legatos, literaſque *e* ſumma animi ſubmiſſione, & ingenti erga Sedem Apoſtolicam reuerentia ſcriptas; quibus eum *Dominum ſanctiſſimum, totiuſque ſanctæ Dei Eccleſiæ roſeo Chriſti ſanguine acquiſitæ Pontificem, & Vniuerſalem Papam* nominantes, *Chriſtianiſſimorum Principum more* (vt loquuntur) *ad ſacra ipſius veſtigia prouoluti*, obteſtantur vt *nihil ſiniſtri de ipſis credat*: eundemque hortantur, *exemplo prædeceſſorum* accedere in Galliam, vt Apoſtolica auctoritate his malis mederetur; & *quos nulla pacis fœdera, nulla mouerent fraternæ charitatis viſcera, Apoſtolica inuectio ad cenſuram Eccleſiaſticam venire compelleret.* Denique teſtantur, *ſe propriis limitibus ac terminis contentos, ſanctæ Sedi Apoſtolorum Principis, ipſiuſque Nicolai ab omnibus reuerendæ auctoritati, humilem ſubiectionem vnanimes modis omnibus obſeruare decreuiſſe, eique diuinitus collatam immunitatem ſalubriter tueri.*

CONVENT. CONFL. DE CONCORDIA INTER REGES FRANCORVM.

d Rec. Bar. An. Tom. X. hoc an. ex cod. Ant. Aug.

e Rec. Bar. ibid.

VIVVM EXEMPLAR REVERENTIÆ ERGA SED. APOST.

IV. Hoc item anno Romæ Tiberim fluuium bis alueum egreſſum, (nempe tertio Calendas Nouembris, & ſexto Calendas Ianuarij) maximam partem Vrbis inundaſſe, ingentiaque intuliſſe damna, Anaſtaſius narrat in Nicolao.

IESV

IESV CHRISTI AN. 861.

NICOLAI AN. 4.

LVDOV. II. 6.

MICH. III. 20.

I. CONCILIABVLVM ADVERS. IGNATIŪ.

ANNO Chriſti octingenteſimo ſexageſimo primo, Indictione nona, celebratū eſt *Conſtantinopoli* in eccleſia SS. Apoſtolorum, à Photio illius ſedis inuaſore *Conciliabulum* numeroſiſſimum Epiſcoporum ei fauentium; cui etiam cōpulſi ſunt intereſſe iidem qui ſupra Legati Apoſtolicæ Sedis, Rodoaldus, & Zacharias: ad quam vocatus Ignatius legitimus Patriarcha exul, (qui poſt varias deportationes, iniurias, damna & verbera, in inſulam Terebinthum Conſtantinopoli adiacentem reductus fuerat) ibi rurſum falſo accuſatus, quod contra canones fauore Principum eam Eccleſiam obtinuiſſet, rurſum damnatus eſt, ac ſolemni ritu indumentis Pontificiis exutus atque exauctoratus; Photiuſque in ſede confirmatus. Quæ quomodo ſe habuerint, pluribus narrat Nicetas in ipſius Ignatij Rebus geſtis. Addit vero Anaſtaſius Bibliothecarius in præfatione hiſtorica ad Octauam Synodum, inſimulatum quoque fuiſſe Ignatium, quod in S. Methodium deceſſorem ſuum contumelioſus extitiſſet. quod etiam quam falſum fuerit, ipſe oſtendit.

II.

Ceterum hanc Synodum apud Theodorum Balſamonem, dum illam interpretatur, appellatam inuenies Oecumenicam, tum ob præſentiam Legatorum Romani Pontificis, tum ob numeroſitatem eius: ſiquidem gloriabantur impleſſe numerum Patrum qui interfuerant Magno Nicæno Concilio, nempe trecentorum decem & octo; vt teſtatur Nicolaus *a* Papa in epiſtola hoc anno reddita ad Michaelem Imperatorem. At vero ipſe Nicolaus in aliis ad eumdem Imper. datis poſtea literis *b*, *Latrocinalem Synodum* appellauit: idque multiplici nomine. Primo quidem, quod (vt ait) qui ad eam conuenerunt, aut ſuſpecti & inimici Ignatij erant, aut ſubiecti ipſius Photii; quorum nullus perſonam legitimi iudicis habere potuit. Deinde ob illa, quæ ab iiſdem ſchiſmaticis ac nefariis iniuſtiſſime geſta ſunt aduerſus Ignatium, alioſque Epiſcopos qui iuſtitiæ ſtudioſi ipſi fauiſſent; quos vna cum ipſo Ignatio crudeliſſime habitos, & abſque interrogatione damnatos eſſe, idem Nicolaus ſuis epiſtolis *c* queritur. Item quod omnia in eodem conuentu facta ſunt ad nutum Imperatoris, qui eidem contra canones tamquam iudex interfuit. Sed & ob ea, quæ Legati Apoſtolicæ Sedis perpeſſi ſunt: qui poſtquam centum dies cuſtoditi fuiſſent, nequis ad eos accederet, neque ipſi ad alios; horrendis inſuper terroribus impulſi ſunt Photio conſentire, cum inter alia minarentur aduerſarij fore vt ipſi in exilium longe longius ablegarentur, vbi fame preſſi ſuos cogerentur manducare pediculos. Hoc enim teſtatur idem Nicolaus *d* in aliis ad Imperatorem, Photiumque ſcriptis literis. Denique quod prolatæ ab iiſdem Legatis literæ Romani Pontificis, in multis falſatæ fuerint, Photii ſuorumque additionibus, ſubtractionibus, mutationibus; quas omnes eadem *e* epiſtola, cum multis aliis querelis, recenſet Nicolaus.

a Nicol. ep. 5.

b Id. ep. 8. LATROCINALE IVRE DICTVM.

c Ep. 7. & 8

QVÆ LEGATI APOST. SEDIS PASSI.

d Ep. 9. & 6

e Ep. 9.

III.

Quæ vero in hac Latrocinali Synodo modo ſtatuta ſunt, poſtea (vt ſuo loco apparebit) repetita fuerunt in alio Photii Conciliabulo, quod Octauum Concilium Oecumenicum appellauit. Iſtius autem hoc anno celebrati cum duæ fuerint Actiones, quarum prior habita eſt in cauſa Ignatii, altera pro cultu ſacrarum Imaginum; eadem Synodus duplex, hoc eſt Prima & Secunda, noue dicta reperitur apud Theodorum Balſamonem; cum tamen eodem loco, eodem tempore, ab iiſdem perſonis celebratæ fuerint. Meditatus quoque Photius opus, quod *Nomocanonem* vocari voluit, continens collectionem ſacrorum Canonum, & ſanctorum Patrum Reſponſiones; poſt Septimæ Synodi canones, attexuit ex iſta pſeudoſynodo alios numero ſeptemdecim diuerſorum argumentorum, quibus ſuum labantem & corruentem firmaret Epiſcopatum.

IV. ET POST CONCILIABVL. IGNAT.

Sed non contentus Photius Ignatij exauctoratione, diriſſimis adhuc eū per impiiſſimos homines ſuppliciis vexari curauit, quo propria ſubſcriptione cogeret ſuam ipſius depoſitionem confirmare. Itaque poſt carcerem, famem, vincula, tormenta, ac verbera, eumdem ſuper marmora ad modum Crucis extenſum in faciem per totam noctem ligatum detinentes, ac poſtea lancearum punctionibus conterentes, demum poſt multum effuſum ſanguinem vix ſpirantis tenta vi manu, ſignum Crucis in charta ſubſcriptionis vice ſignarunt. Qua ad Photium delata, ſcripſit hæc ipſe in ea; *Ignatius indignus Conſtantinopolitanus, confiteor me ingreſſum eſſe ſine calculis, non canonice videlicet electum; & his annis non ſancte me geſſiſſe, ſed tyrannice.* Poſt quæ domum redire ab Imperatore permiſſum, cum rurſum Photius cogere vellet vt id ipſum voce in eccleſia publice in feſto Pentecoſtes profiteretur; ſed & eidem oculos eruere, & manum abſcindere cogitaret, iamque ad ipſum vi trahendum milites in domum vbi detinebatur irrumperent: tunc idem Ignatius ſumpto ſerui habitu duas ſportas ex vno pendentes ligno humeris ſuſtollens, clam cuſtodibus aufugit, variaſque circuiuit inſulas ac ſolitudines, mutauitque latebras & ſpeluncas, victum mendicando. Cum interim vniuerſa vrbe Conſtantinopolitana grauiſſimo terræmotu quaſſa, eiuſque cladis cauſa vno omnium ore in iniuſtam Ignatij perſecutionem reiecta; qui poſt initam fugam ad necem vbique curioſiſſime quæritabatur, Michaelis Imperatoris & Bardæ Cæſaris iureiurando ſecurus redditus, ad ſuum rediit monaſterium; & ita terræmotus quieuit. Habet hæc omnia pluribus Nicetas in Rebus ab eodem Ignatio præclare geſtis.

REDIT AD SVVM MONAST.

V. f Rec. Bar. Tom. X. hoc an. ex eod. Column. LIBELLVS APPELLATIONIS AD SED. APOST.

Extat *f* quoque libellus, Ignatij, & aliorum Epiſcoporum & Archimandritarum ei adhærentium nomine, ante fugam eius ſcriptus à Theognoſto olim Exarcho, poſtea monacho, tuncque ob fidem extorre, delatuſque ab eodem Romam & oblatus Nicolao Papæ; quo iidem deplorantes mala quæ paſſi eſſent à Photio, appellabant eiuſdem Romani Pontificis iudicium, tamquam *Præſidis* (vt vocant) *& Patriarchæ omnium ſedium, ac Principis Apoſtolorum ſucceſſoris, & Vniuerſalis Papæ.* Sed quod Theognoſtus ſerius Romam venerit, quam Legati Nicolai redeuntes in Vrbem; non potuit Nicolaus niſi ſero de veritate rerum geſtarum certior reddi, quod Legati cuncta mendaciis obuoluerent. Miſſum vero etiam eſſe Legatum ab Imperatore Leonem à ſecretis, vna cum literis quibus ab eodem Pontifice peteretur confirmatio depoſitionis Ignatij, & promotionis Photij; teſtatur ipſe Nicolaus in epiſtola *g* ad Orientales Epiſcopos poſtea ſcripta. Extantque *h* inſuper aliæ ſatis prolixæ literæ, quas per eiuſdem Nicolai Legatos Romam redeuntes Photius ſcripſit; & quidem eiuſmodi, vt miretur qui eas legerit, præter dicendi facundiam, ſeruatoſque omnes oratoris numeros, ingentem hominis vafriciem, quod per ſecutor Catholicorum, inuaſor alienæ ſedis, ſpirans vndique furorem, tam copioſe atque ornate loquatur de mutua charitate, excuſetque ſuam ex laico promotionem. Quid vero his reſponderit Nicolaus, dicetur anno ſequenti.

DE LITERIS IMP. ET PHOT. AD PAPĀ. g Nic. ep. 10. h Rec. Bar. vbi ſup. ex cod. Colūn.

VI. i Hieron. Rub. Hiſt. Rauen. poſter. edit. CONCIL. LATERANENS. IN CAVSA IO. EPISC. RAVEN.

Interea hoc eodem *i* anno Romæ celebrata habetur SYNODVS LATERANENSIS in cauſa Ioannis Epiſcopi Rauennatis, omnium hominum arrogantiſſimi; cuius extant apud Burchardum in libris Decretorum, tribus Actionibus Acta diſtincta: meminitque eiuſdem Petrus diaconus Caſſinenſis huius temporis ſcriptor in rebus geſtis S. Athanaſij Neapolitani Epiſcopi, qui eidem interfuit, parſque magna fuit. Totius vero rei geſtæ narrationem Anaſtaſius in Nicolao Papa altius repetens, ait eumdem Ioannem, quod plurima intuliſſet Rauennatibus & vniuerſis Æmilienſibus damna, quoſdamque eorum temere excommunicaſſet, ſed & multa aduerſus Apoſtolicæ Sedis auctoritatem nefanda perpetraſſet, ac denique Romam frequentius à Summo Pontifice vocatus, venire detrectaſſet; ab eodem in Synodo communione priuatum eſſe: Cum vero auxilium Ludouici Imper. propoſuiſſet, Imperatorem ei per internuntium dixiſſe; *Vadat, & faſtu elationis depoſito, tanto humiliet ſe Pontifici, cui & nos & omnis Eccleſiæ generalitas inclinatur, & obedientia & ſubiectioni colla ſubmittat;* quia

qui cupit aliter, minime conſequi poterit. Sed cum obtentis nihilominus, importunis precibus, ab eodem Imper. Legatis, vna cum ipſis arroganti ſpiritu Romam proceſſiſſet, nec tamen cauſam ſuam peragere valuiſſet; tamdem quod excommunicatus eſſet, ab omnibus derelictum, coactum eſſe Romano ſe Pontifici ſubmittere, à quo in prædicta Synodo hoc anno habita, veniam, reſtitutionemque, certis conditionibus obtinuerit. Hæc pluribus Anaſtaſius.

VII. ALFONS. MAG. REGNAT IN HISP. k *Roder. Tolet. l. 4. c. 16.*

Hoc item anno (vt ex veteribus monumentis conſtat) vita functo Ordonio Gallæciæ in Hiſpania Rege, ſucceſſit in regnum filius eius *Alfonſus*, ſiue Adefonſus, cognomento *Magnus*: qui ſui exordio inter cetera pietatis opera, theſauros *k* à patre ſibi relictos pauperibus & Eccleſiis erogauit; eccleſiamque S. Iacobi quæ terrea erat, quadratis lapidibus conſtruxit, atque alias erexit: idemque multis poſtea aduerſus Arabes victoriis eſt illuſtratus, quas qui res Hiſpanas ſunt proſecuti deſcribunt. Sed de eo rurſum inferius.

IESV CHRISTI AN. 862.

NICOLAI AN. 5.

LVDOVICI II. 7.

MICH. III. 21.

I. INCENDIVM, ET TERRÆMOTVS CONST.

ANNO Domini octingenteſimo ſexageſimo ſecundo, Indictione decima, incendio conflagrauit Conſtantinopoli baſilica S. Sophiæ, maximoque omnium terræmotu ipſa ciuitas eſt concuſſa; & vox atque ſonus inarticulatus è terra ac mari emiſſus, ingentem cordibus hominum metum horroremque iniecit: hæc omnia in vltionem ſcelerum in eadem vrbe ad ſummum culmen excreſcentium; cum inter alia cœptus olim à Michale Imper. iuuenili impietate adhuc vigeret deriſus ſacrorum, quo mimos & ſcurras in ſacerdotes & Pontifices transformans, iubebat res diuinas imitari: eorumque Patriarcham conſtituens Theophilum quemdam Protoſpatharium, hominem ridiculum & hiſtrionem, atque omnium impuriſſimum, non puduit publice dicere Theophilum ſibi eſſe Patriarcham, Photium Bardæ, Ignatium Chriſtianis. Quas impietates cum auſus eſſet Baſilius Theſſalonicenſis Epiſcopus ſumma charitate apud eum arguere; grauiter inde offenſus Imperator, optimum ſenem pugnis contundens, dentes excuſſit, adeoque flagris lacerauit vt fere animam exhalauerit. Cum interim Photius non ſolum ad eiuſmodi mimicas impietates obmuteſceret, ſed etiam eas per ſummam adulationem comprobaret; totus intentus in confingendis aduerſus Ignatium criminibus, vt eo vita priuato ſedem ſibi firmius ſtabiliret. Narrat iſta omnia pluribus Nicetas in Vita Ignatij: & quod ſpectat ad rem mimicam, in Actis etiam Octauæ Oecumenicæ Synodi, Photius ſæpe clamatur mimorum res ſacras eludentium Patriarcha.

SACRORVM DERISVS PER IMP.

II. NICOLAI PP. LITERÆ ADVERSVS PHOTIVM. a *Nicol. ep. 5. & 6.* b *Id. ep. 4.*

Hoc eodem anno Nicolaus Papa dimittens Leonem Michaelis Imper. Legatum, de quo ſuperiori anno dictum eſt, dedit ei literas *a* ad ipſum Imper. necnon ad Photium, die decimaoctaua menſis Martij huius Indictionis decimæ ſcriptas, quibus aperte improbaret Ignatii eiectionem, eiuſdemque Photij promotionem; quem & ideo in inſcriptione epiſtolæ non Epiſcopum, ſed tantum prudentem virum appellauit, vtpote hominem laicum, nulloque ſacro initiatum legitime ordine. Extántque & aliæ eiuſdem Pontificis literæ *b*, die decimanona eiuſdem menſis datæ ad vniuerſos Chriſti Fideles, quibus præcipue Patriarchas, omneſque alios Orientis Antiſtites admonet, vt abſtinentes à Photii communione adhæreant Ignatio.

III. CONCIL. ROM. CONTRA THEOPASCH. c *Epiſt. 7.* d *Ep. 70. ad Mich. & Baſil. Impp.*

Hoc item anno ab eodem Nicolao SYNODVS *Romæ* eſt habita: in qua, occaſione quorumdam Orientalium, damnata eſt Theopaſchitarum hæreſis iterum pullulans; aduerſus quam duo capitula ſeu canones ſtatuti ſunt, quos ipſe Nicolaus *c* in epiſtola ad Orientales recitat: meminitque alio loco *d* de duobus *Conciliis*, collectis paulo poſt acceptas literas Orientalium per Leonem.

IV. LOTHAR. REX DIMISSA CONIVGE, PELLICEM SVBINTRODVCIT. e *Rec. ſiue Acta Bar. Annal. Tõ. X. hoc an. ex cod. Treuer.*

Sed & eodem anno nouæ tragœdiæ paratum eſt argumentum à Lothario Francorum Rege, dum iuuenili ardore concupiſcentiæ frena laxauit in amorem Waldradæ, quam ab ipſa infantia conſuetudine puerili amans, vxorem accipere decreuit. Quod vero iam legitimo Theutpergæ Reginæ matrimonio iunctus eſſet, egit cum Epiſcopis Regni ſui, vt conuocata *Aquiſgrani* SYNODO *e*, octo ex ipſis hac eadem Indictione decima, tertio Calendas Maij, Theutpergę cauſa cognita, (quę falſo accuſata inceſtus cum proprio fratre, referebatur etiam id ſcelus publice confeſſa) matrimonium illud diſſoluerint, ipſique Lothario ſe incontinentem profitenti permiſerint aliam vxorem ducere. Sed & ad corroborandam eiuſdem Regis cauſam, nouum eſt excogitatum commentum ad Aduentio Metenſium ſeu Mediomatricum Epiſcopo, quo probare conatus eſt Waldradam iam à tenera ætate Lothario coniunctam fuiſſe matrimonio ab eiuſdem Regis patre Lothario Imperatore, ſed poſt mortem Imperatoris Theutpergam ipſi inuito Regi adhuc adoleſcentulo coniunctam fuiſſe à Theutpergæ fratre Huberto magnæ auctoritatis viro; ac proinde non ipſam, ſed Waldradam legitimam eſſe dicendam eiuſdem Regis coniugem.

V. FOVET SCELERATOS.

Præter hæc vero cum idem Lotharius Rex, nulla habita ratione diuini vel humani iuris, contemptis etiam ſancitis nuper inter ipſos Francorum Reges de ſeruanda concordia legibus, in ſuo Regno nefarios homines multorum criminum reos reciperet, foueretque; atque inter alios, Engeltrudem nobiliſſimam natalibus feminam, Matfridi Comitis inter Francos primarij filiam, ſed moribus ignominioſiſſimam; quæ furore agitata libidinis, relicto Boſone marito huc illuc per Gallias diuagans, iam per ſeptem annos alienis viris inhæſerat, & ad proprium maritum redire recuſans, à Nicolao Papa excommunicata fuerat: necnon Balduinum quemdam nobilem virum, itidem ab Epiſcopis Gallis excommunicatum, quod Caroli Calui, cuius vaſallus erat, filiam Iudith nomine, viduam Regis Anglorum rapuiſſet vt vxorem haberet: Cumque de his omnibus perlatæ eſſent ad Nicolaum Papam querelæ; idem Pontifex ad Carolum Lotharij patruum literas dedit commonitorias, vt nepotem ad ſaniorem mentem reduceret. Quapropter Carolus paratus in eum vlciſci, retentus eſt tamen à Rege Ludouico fratre; cuius & ſuaſu magnus habitus eſt *Conuentus* Antiſtitum ac Comitum in villa *Sablonarias* dicta, tertio Nonas Nouembris huius anni: ad quem conuenientibus iiſdem tribus Regibus, promittenteque Lothario ſe iuxta diuinas leges eſt Caroli ſententia cuncta eſſe impleturum; pax eſt feliciter conſecuta.

CONCIL. AD SABLONAR.

VI. LOTHARIVS APPELLAT ROM. PONT. f *Rec. Baro. Ann. Tom. X. hoc an. ex cod. Ant. Aug. adde Nicol. ep. 17. & ſeqq. itemque ep. 82.* g *Anaſt. in Nicol.*

Sed mox Lotharius vt eluderet Carolum, Romanum Pontificem appellans, rogauit vt Synodum Metis celebrandam indiceret, ad quam Legatos mitteret, qui vna cum Epiſcopis cauſam matrimonij ſui, aliaque cognoſcerent ac iudicarent: nempe fiduciam ipſe habens in Treuerenſi & Colonienſi Archiepiſcopis, quos iam in ſuas partes pertraxiſſet. Annuit Nicolaus, & Legatos ad prædictas res tractandas in Gallias miſit, Rodoaldum Epiſcopum Portuenſem, & Ioannem Ficodenſem, cum plurimis literis ad Reges & Epiſcopos, ac libellis commonitoriis de iis quæ ipſi agere Legati deberent. Quænam autem geſta per illos fuerint, dicetur anno ſequenti. Iſta vero hactenus ſummatim relata, fuſius pertractata habentur in Actis & literis ea de re ſcriptis, quæ extant *f*; memineruntque eorumdem Anaſtaſius *g*, Regino, & alii.

* *

IESV CHRISTI AN. 863.

NICOLAI AN. 6.

LVDOVICI II. 8.

MICH. III. 22.

I. CONCIL. ROM. IN CAVSA LEGATORVM PRÆVARICATORŨ.

ANNO Chriſti octingenteſimo ſexageſimo tertio, Indictione vndecima, cum tandem certis nuntiis Romam perlatis, & ipſius Ignatii ſcriptis per Theognoſtum Nicolao Papæ directis, explorata in omnibus haberetur præuaricatio Legatorum Apoſtolicæ Sedis Rodoaldi atque Zachariæ Conſtantinopolim miſſorum: idem Nicolaus ſumma hieme conuocato *Romæ* multarum prouinciarum CONCILIO, cœpto ipſo quidem in baſilica Vaticana, ſed propter frigidiorem locum in Conſtantinianam translato; primo eumdem Zachariam Anagninum Epiſcopum præſentem, ſceluſque confitentem, (Rodoaldus enim Legatus in Gallias miſſus nuper fuerat) depoſuit & excommunicauit, quod contra mandatum Apoſtolicæ Sedis, Ignatii Patriarchæ depoſitioni conſenſiſſet, ac Photio intruſo communicaſſet: deinde ipſum Photium alienæ ſedis inuaſorem, & legitimorum Antiſtitum perſecutorem, necnon Gregorium Syracuſanum malorum omnium auctorem, aliosq; ipſis adhærentes Epiſcopos pariter depoſuit: Ignatium autem legitimum Patriarcham, alioſque à Photio expulſos, priſtinis ſedibus reſtituit; & ſiquæ præter regulam forte egiſſe perhiberentur, Apoſtolicæ Sedis iudicio reſeruauit: ac denique hæreſim Iconolaſtarum damnans, eius quoque fautores omnes excommunicauit. Hæc quidem omnia in iſta Synodo peracta, recenſet pluribus ipſe Nicolaus *a* in ſuis literis ad Orientales ſcriptis.

PHOTIVS DAMNATVS.

a Nicol. ep. 7

II. DIRE PERSEQVITVR CATHOLICOS.

Quæ autem perpetrata ſunt à Photio, vbi audiuit ſe damnatum à Romano Pontifice, Anaſtaſius Bibliothecarius in Præfatione hiſtorica ad Octauam Synodum narrat: nimirũ cum eam ob cauſam ab eius ſe communione omnes cateruatim ſepararent, ipſum œſtro furoris percitum, alios bonis, honoribus alios priuaſſe, hos in longinqua exilia relegaſſe, illos carceribus ac tormentis diuerſis affeciſſe; adeo vt nullus ſexus, nulla ætas, nulla hominum conditio, eius crudelitatem euadere potuerit; adnitentibus cum eo in omnibus Michaele Imperatore, ac Barda Cæſare: denique eo inſaniæ progreſſum eſſe, vt Conciliabulum, præſidente ipſo Imperatore, falſiſque hominibus quaſi Vicariis Orientalium ſedium formatis, collegerit; in quo falſa quædam crimina aduerſus Romanum Pontificem producens, anathematis ſententiam in eum protulerit; compoſitoque ea de re libello, mille circiter ei falſarius ſycophanta ſubſcriptiones Antiſtitum inſeruerit, cum tamen nullum prorſus conſentientem ſibi reperiſſet, præter vnum & viginti, eoſque fautores acerrimos ipſius impietatis; reclamantibus ceteris omnibus, non poſſe Summum Pontificem ab inferiori iudicari: Quo vero omnes quocumque modo ad ſe attraheret, perſuaſiſſe Imperatori præcipere, ne eleemoſynæ quæ à morientibus erogandæ teſtamento relinquerentur, niſi per ipſum Photium diſtribui poſſent, tum vt eas erogando putaretur proprias diſtribuere facultates, ſicque munificus ab omnibus haberetur; tum vt ſaltem per hoc omnes ei cogerentur communicare, quandoquidem cernerent haud ſe poſſe animarum ſuarum remedia niſi per manus eius operari: ſed & quicumque ad ipſum occaſione externarum diſciplinarum, quibus apprime eruditus erat, confluerent, eos proprio chirographo adſtrinxiſſe ſuæ ipſius fidei adhærere; qui tamẽ impium olim errorem promulgaſſet, quod ſingulis hominibus duæ ineſſent animæ; licet non eum ſerio docuiſſe aſſereret, ſed tantum vt probaret, quomodo Ignatius tunc Patriarcha, eiuſmodi è philoſophia humana petitam hæreſim, philoſophicis argumentis quæ parum calleret, deſtruere valeret. Hæc ex Anaſtaſio. Verum Photii audax facinus de inflicto in Nicolaum anathemate, Nicetas in Vita Ignatij referre videtur ad tempus promotionis Baſilij in Imperium.

INSANIT IN ROM. PONTIF.

PHOTII DE DVAB. ANIMAB. ERROR.

CONCIL. METEN. DICTVM PROSTIBVLVM.

Hoc eodem anno, quæ fuit indicta ſuperiori, habita eſt in Gallia menſe Iunio METENSIS SYNODVS: in qua corruptis pecunia Sedis Apoſtolicæ Legatis, confirmata eſt expulſio Theutpergæ Reginæ legitimæ vxoris Lotharij Regis, & Waldradæ pellicis ſubintroductio, diſſolutaque ſententia à Sede Apoſtolica lata in Engeltrudem libidinoſam Boſonis Comitis vxorem: hæc omnia præcipue agentibus Gunthario Agrippinenſi ſiue Colonienſi, & Theutgaudo Treuerenſi Archiepiſcopis. Sed iidem ad Sedem Apoſtolicam miſſi, vt ea Nicolao Papæ probanda perſuaderent; cum & ſuperbe nimis publice iactarent ſe eorum omnium prauorum geſtorum auctores extitiſſe: tantum abeſt vt quod vellent obtinuerint, vt contra ab eodem Pontifice in SYNODO ea de re in *Laterano* collecta, ipſi depoſiti fuerint ac communione priuati; Actaque Synodi Metenſis penitus reſciſſa; & qui ei interfuerunt Antiſtites, eadem cum illis duobus pœna mulctati, niſi citius erroris veniam per legatos peterent; ipſum vero illorum conuentum, Nicolaus non Synodum, ſed tamquam adulteris fauentem, *Proſtibulum* appellari decreuit: ac denique Engeltrudem iterata ſententia damnauit. Narrat hæc Anaſtaſius Nicolao: quæ quidem hoc anno geſta eſſe, traditur in antiquo Francorum Chronico à Pithœo edito, vbi ipſa Acta Synodi Romanæ recitantur; cum de iiſdem agens Regino, confundat tempora. Addit vero ipſe, Guntharium & Theutgaudum, vbi damnationis ſententiam accepiſſent, vehementi agitatos furore, ad Ludouicum Imp. Beneuentum vbi tunc erat perrexiſſe; multaque in Nicolaum blaſphemantes, magnopere aduerſus eum commouiſſe Imperatorem. Quem inſuper Herempertus *b* in Hiſtoria Longobardorum ait, cum Nicolao per literas perſuadere non potuiſſet vt illos abſolutos redderet ſuis Eccleſiis, ipſummet ſe in vrbem contuliſſe, ſed Nicolai conſtantia victum, re infecta Beneuentum rediiſſe.

CONCIL. ROM. PRO RESCISSIONE METENS.

b Vid. infr. an. 872. II.

IV. SATANICÆ CALVMNIÆ IN NICOL. PP.

Quare perditiſſimi duo illi Epiſcopi, cum deſperatam reſtitutionem viderent, ſchiſmaticis adhærentes, quos ſcirent infenſiſſimo eſſe odio in Nicolaum, nempe Photio, eiuſque ſectariis qui in his partibus erant ſub dominio Imperatoris Orientis; miſerunt ad eum epiſtolam, quam ſe ad Nicolaum de ſua ipſorum condemnatione ab eo illegitime facta ſcripſiſſe confinxerunt, calumniis, mendaciis, atque blaſphemiis refertiſſimam, cuiuſmodi nulli vmquam Gentiles, Iudæi, hęretici, vel ſchiſmatici, aduerſus Apoſtolicæ Sedis Pontificem ſcribere vel cogitaſſent; denique ſpiritu plane ſatanico elaboratam, quæ ab eodem veteris Chronici auctore à Pithœo editi recitatur *c*; meminitque eiuſdem Anaſtaſius Bibliothecarius, qui eius auctores non ſolum prædictos Archiepiſcopos fuiſſe tradit, ſed & Haganonem Bergomenſem Epiſcopum, æque aliorum ſcelerum ab eis commiſſorum complicem; fauentibus quoque Ioanne Rauennate Archiepiſcopo, & Gregorio ipſius fratre, multarum præuaricationum reis. Hac autem, quam multo pretio redemiſſet, arrepta Photius occaſione, circularem ſcripſit ad omnes Patriarchas Orientis epiſtolam *cc*, de cogenda Synodo Oecumenica aduerſus Nicolaum Papam, & Latinam Eccleſiam, quam permultis infamauit calumnioſis criminibus. Conſtat tamen eam nonniſi poſt triennium ſcriptam eſſe.

c Ret. quoque illam Bar. Annal. Tom. X. hoc an.

cc Rec. Bar. ibid. ex cod. MS. Bibl. Vallicell.

V. *d Bibl. Patr.* ARMENIORVM ERRORES.

Sed quia ipſo ferme eius exordio mentio habetur de Armeniis, ex erroribus hæreticorum ad pietatem redditis; hic opportune ex S. Nicone *d* eorumdem ARMENIORVM errores breuiter adducendi ſunt in medium. Dicebant namque diuinam naturam eſſe patibilem, & Trinitatem paſſam eſſe; Spiritumque ſanctum Patre & Filio eſſe minorem: In duarum Chriſti naturarum vnione confuſionem decernebant: Euchariſtiam ex pane azymo (Iudaizantes videlicet, non autem more Eccleſiæ Latinæ) conficiebant; & in ſanctum calicem aquam non immittebant. Carnem Domini in Mariæ Virginis vtero aliter formatam exiſtimabant, quam Chriſtiani credunt: ſiquidem cum quinto menſis Ianuarii veſpere feſtum Euangeliſmi celebrarent, mane autem Chriſti natalem, & in diuino ſacrificio ſancta Theophania; inde exiſtimati ſunt crediſſe, aut infantem vno die conceptum natumque, aut duodecim menſes in vtero manſiſſe. Circumciſionem autem octo diebus poſt Theophaniam celebrabant; neſcientes prius circumciſum fuiſſe Chriſtum quã

baptizatum: & alia quædam abſurda in his obſeruabant. Vniuerſalem ſuum Epiſcopum contra canones ordinabant. A ſacris Euangeliis auferebant verba de ſudore Chriſti ſanguineo; & hiſtoriam de muliere adultera ad eum adducta, nec cōdemnata, negabant, quaſi hæc minus decerent Chriſti diuinitatem atque iuſtitiam. Sabbatis & Dominicis Quadrageſimæ, oua, caſeum, & butyrum comedebant; & in aliis ieiuniorum obſeruationibus ac temporibus multa peccabant. Sacrum celebrantes, non ſolum capiti tegmen non detrahebant, ſed etiam capiti cucullam adiiciebant. Sacras Imagines non adorabant; nec Crucem ipſam, niſi prius clauum in eam immiſiſſent, eamdemque baptizaſſent. Omnia inſuper fere legalia olim abolita obſeruabant; agnum etiam magno Dominico ſacrificantes, & pro mortuis ouium & boum ſacrificia peragentes; aliaque impia in his miſcentes, quæ idem S. Nicon recenſet. Ceterum quod Photius eoſdem Armenios ad Catholicam fidem conuerſos eſſe tradit; id vane aſſeriſſe putatur, cum hoc longe poſtea ipſius S. Niconis opera factum ſcribatur: de quo dicetur ſuo loco.

VI. De lapſis epiſc. in Metenſi Concil.

Vt vero iam ad excommunicatos Archiepiſcopos redeamus; cum haud leue bellum in Nicolaum Pontificem concitaſſent, alter eorum, nempe Theutgaudus, ad ſe reuerſus, magna inſtantia pulſauit diu fores Romanæ Eccleſiæ vt ab ea reciperetur. Sed quod ſicut nemini vere pœnitenti obſerantur eædem ad veniam peccatorum conſequendam, ita ad reſtitutionem honoris priſtini, in atrocioribus facinoribus reſerari ſemper minime conſueuerunt: hoc ipſe petens, reiectus mœrens manſit extorris dum idem Nicolaus vixit à ſacris abſtinens. Guntharius autem maiori in dies auerſione obſtinatior perſeuerauit, conſueta munia ſacerdotalia iniens. At reliqui Conciliabuli Metenſis Epiſcopi, quorum non eſſet tanta culpa, libellos ſupplices eidem Pontifici offerentes, quibuſdam ab eo acceptis conditionibus veniam ſunt conſecuti. Quod quidem præſtitiſſe imprimis Aduentium Metenſem, literæ *e* tunc ab ipſo ad eumdem Pontificem datæ ſignificant: cui reſpondens Pontifex, inter alia inſeruit, quatenus Epiſcopi ſubeſſe & opponere ſe Regibus, ſecundum Apoſtolum debeant. Cum autem in prouinciis quæ Carolo Regi ſubiacerent, innotuiſſent quæ geſta eſſent in Metenſi Concilio, exiſtimantes Epiſcopi ex eo quod Legati Apoſtolicæ Sedis omnia confirmaſſent, eadem Nicolai voluntate confecta eſſe, ſcripſerunt ad eum literas amariſſimas ex *Synodo Siluanectenſi*, quam menſe Iunio collegerant, quibus eum rogarunt mutare ſententiam. Sed eis ille reſcribens *f*, fraudem Legatorum, & quid in ea cauſa ipſe egiſſet ſignificauit; admonuitque vt illud per ipſos vniuerſo populo innoteſceret, ne ſimpliciores inde ſcandalum paterentur.

e *Rec. Bar. vbi ſupra, ex cod. Treuer.*

f *Nicol. ep. 32.*

VII. g *Id. ep. 38.* Hincmarus ſurripit à Nicol. PP. confirmationem geſt. ſuor.

Hoc eodem anno, menſe Aprilis, Hincmarus Rhemenſis Archiepiſcopus ſurripuit ab eodem Nicolao *g* Papa, dolum neſciente, Concilij Sueſſionenſis ante decennium celebrati, priuilegiorumque Rhemenſis Eccleſiæ confirmationem; *Saluo tamen in omnibus Apoſtolicæ Romanæ Sedis iure, ac iuſſu, & iudicio; veluti ab ipſo* CHRISTO *& ſacris eſt cautum canonibus: Atque ita ſi in nullo negotio Apoſtolicæ Sedis Romanæ iuſſionibus inuentus fuiſſet* Hincmarus *inobediens. Quod ſi à ſanctæ Rom. Eccleſiæ conſtitutis, vel ab eius Præſulum iuſſionibus quolibet tempore inueniretur ſegregatus, eorumque ſiue per epiſtolam ſiue per verba mandatis obedire negligeret, huius priuilegii tenor nullius penitus momenti iudicaretur, &c.* His igitur acceptis Hincmarus, iam opere perficere aggreſſus eſt, quod mente conceperat aduerſus Rhotaldum Epiſcopum Sueſſionenſem, cuius cauſa Siluanectēſe nuper dictum Concilium præparauerat; in quo idem Rhotaldus, ob depoſitum ab ipſo quemdam presbyterum, aliaque obiecta crimina, depoſitus eſt; & quantumlibet Sedem Apoſtolicam appellans, in monaſterium detruſus, alio in eius locum Epiſcopo ſubrogato.

VIII. Nicol. irritat

Additum vero eſt, vt ab eadē Siluanectenſi Synodo mitteretur Legatus Odo Bellouacorum Epiſcopus ad Apoſtolicam Sedem, ad obtinendam confirmationem eorum quæ in ea geſta eſſent. Quo eodem tempore miſſus eſt pariter libellus ſupplex querelarum Rhotaldi, de iis quæ iniuſte paſſus eſſet; aliæque inſuper à vicinis compluribus tyrannicum factum deteſtantibus, pro eodem additæ ſunt querimoniæ. Itaq; Nicolaus collecta *Romæ* SYNODO, habitaq; diligēti totius cauſæ conſultatione; quod conſentiens eſſe ſacris Eccleſiæ regulis nouit, ad eumdem Conuentum Siluanectenſem prolixam reſcripſit epiſtolā *i*, qua prorſus irrita reddens quę ipſi geſſiſſent, redarguit imprimis quod appellantē Rhotaldum Apoſtolicam Sedem, ſuam appellationem proſequi nō permiſerint, ſed eum in monaſterium retruſerint: excuſationem vero, qua prætexuiſſent Rhotaldi appellationi non fuiſſe deferendum eo quod aduerſarentur ei leges Imperiales, reiecit omnino ex ſacris regulis, Pōtificiiſq; decretis, quibus caueretur non vtendum eſſe legibus ſæcularibus & Imperatoriis ſanctionibus, cū illis leges Eccleſiaſticæ contradicunt: deniq; iuſſit ſub pœna ſuſpenſionis à ſacris, vt Rhotaldum gradui priſtino reſtituerēt, vel quidam eorum Romam cum ipſo venirent iudicium experturi, eademq; de re alias dedit literas *k* ſeorſum ad ipſum Hincmarum, eiq; fauentem Regem Carolum, à quibus ipſe antea acceperat. Ceterū Hincmarus magnam ſibi ex iniquo eiuſmodi iudicio notam infamiæ irrogauit, maiorem vero, cum ad triennium vſque refractarius obſtitit Romano Pontifici; ſed & maximam, dum in in eumdem ſecum traxit errorem Carolum Regem, & alios quoſdam Epiſcopos; de quibus extant plures eiuſdem Pontificis in Gallias datæ epiſtolæ; cum alioque Rhotaldus valde bonus eſſet ſenex, in officio ſuo magna ſemper cum laude verſatus, vt idem Nicolaus *l* teſtatur.

Geſta adverſus Rhotal. Sueſſion.

h *Ext. int. epiſt. Nicol. poſt. ep. 37.*

i *Ibid. ep. 32.*

k *Id. ep. 28. 29. 31.* Hincmarus multiplicib. ſe maculis aſperſit.

l *Ep. 29.*

IX.

Poſt hæc autem accepit Nicolaus ab eodem Rege Carolo literas, quibus inter alia indigno ſe animo tuliſſe ſignificauit, quod Balduinum filiæ ſuæ Iudith raptorem profugum Romæ recepiſſet, atq; pro illo preces ad ipſum Carolum adhibuiſſet. Cui ſimilis querela fuit Synodi iam memoratæ Siluanectenſis. *m* Sed reſcripſit Nicolaus, ſe quidē facinus Balduini deteſtatum eſſe, poſtulantem vero ſubſidium Apoſtolorum abiicere non licuiſſe. Nulli autem Regum graue videri debere, conſeruo debitum cenſum denariorum dimittere, qui fortaſſe à ſummo Rege Regum & Domino dominorum decem millia talentorum ſibi relaxari deſiderat. Ceterum Balduinum tandem à Carolo receptum fuiſſe in gratiam, & eidem Iudith matrimonio coniunctum, honoribuſq; maximis affectum, & ampla ditione in Belgio donatum; docent Francorum Hiſtoriæ, ipſęque eiuſdem Potificis literæ *n* quibus eo nomine gratias egit Regi. Ad quarum etiam finem, eidem gratulatus eſt de victoria aduerſus Northmannos conſecuta. Præliabatur enim contra illos per Comitem Ruodbertum; quem præ excellentia, & multiplicitate rerum in bellis fortiter geſtarum, veteres Annales Francorum à Pithœo editi Iudæ comparant Machabæo.

m *Nicol. ep. 30. & 32.*

n *Id. ep. 51.*

IESV CHRISTI AN. 864.

NICOLAI AN. 7.

LVDOVICI II. 9.

MICH. III. 23.

I. Concil. Rom. pro Rodoaldi legati damnatione.

ANNO Chriſti octingenteſimo ſexageſimo quarto, Indictione duodecima, Nicolaus Papa collecta *Romæ* SYNODO in baſilica Conſtantiniana aduerſus Rodoaldū Portuenſem Epiſcopum, qui in Oriente primum, inde in Galliis legatione functus, vbiq; præuaricatorem ſe præbuerat; &

Vocatis ſæpe,refugerat ſemper, maleq; ſibi conſcius latebras quæritauerat:eumdem licet adhuc abſentem,ab Epiſcopatu depoſuit,& excommunicatione mulctauit.Quomodo vero iſta ſe habuerint,ipſe Nicolaus *a* ſuis epiſtolis declarat.

a *Nicol. ep.* 7.& 10.

II. LAVS ROTLANDI ARCHIEP. ARELAT.

Inter tot autem naufragia Epiſcoporum Galliarum, & diſſenſiones eorum, de quibus dictum eſt ſuperius, diceturque inferius, maxime commendanda eſt fides erga Apoſtolicam Sedem Archiepiſcopi Arelatẽſis. Reperitur enim hoc eodem anno Rotlandus illius Eccleſiæ Antiſtes,memor antiquorum tẽporum, quibus ante omnes Galliarum Epiſcopos,ipſius deceſſores ſpeciali prærogatiua à Romanis Pontificibus decorati eſſent, ſcribens ad Nicolaum Papam, laudaſſe imprimis quæ ab ipſo decreta eſſent aduerſus ſacrorũ canonum contemptores, pollicens ſe inhæſurum ſemper S. Apoſtolicæ Sedis decretis: ad quem Nicolaus reſcripſit *b* hoc ipſo anno die duodecima Maii. Quo & inſuper multũ laboraſſe reperitur in cauſa adulterij Regis Lotharii, variis tergiuerſationibus iudicium Apoſtolicæ Sedis effugere conantis; necnon pro Rhotaldo Sueſſionenſi Epiſcopo, quẽ tandem Hincmarus Romam ire permiſit. Sed quem exitum vtraque hæc cauſa diu ventilata habuerit, dicetur anno ſequenti.

b *Ber. Bar. Tom. X.hoc an. ex eod. Ant. Aug.*

III. CONSVLTATIONES FREQVENTES AD NIC. PP.

Auctor vero eſt Anaſtaſius, his quoque temporibus frequentiſſimas ex toto Orbe ad eumdem Nicolaum, cognita ipſius eximia doctrina, conſultationes directas eſſe, eiſque omnibus ipſum ſatisfacere conſueuiſſe: Sardos quoque cenſuris Eccleſiaſticis ab inceſtis & illicitis nuptiis quas frequẽtarent cohibuiſſe: atq; in Vrbe cunctos pauperes ac debiles ingenti ſolicitudine pauiſſe: multamq; curam in reſtituẽdis, erigendis, ornandiſque eccleſiis adhibuiſſe; aliaque plurima egregia peregiſſe.

IESV CHRISTI AN. 865.

NICOLAI AN. 8.

LVDOV. II. 10.

MICH. III. 24.

I. CONCIL. ROM. DE REB. GALLICIS.

ANNO Chriſti octingenteſimo ſexageſimo quinto,Indictione decimatertia; duodecimo Calẽdas Februarij celebrata *Romæ* in Vaticano SYNODO, Nicolaus Papa inter alia Rhotaldum Sueſſionenſem Epiſcopum, (qui iam anno ſuperiori,poſt iteratas eiuſdem Pontificis *a* iuſſiones,Romam miſſus fuerat) cum per octo menſes expectati nulli accederent eius accuſatores,in ſuam Eccleſiam reſtituit,promulgato ea de re decreto *b* publico. Cum eo vero, tum pro ipſius reſtitutione, tũ pro abdicanda Lotharij Regis pellice Waldrada,aliiſq; peragendis, Arſenium Hortenſem Epiſcopum Legatum in Gallias miſit. Hæc pluribus Anaſtaſius in Vita eiuſdem Pontificis.

a *Nicol. ep.* 34 35.37.

b *Id. ep.* 39.

II. c *Id. ep.* 42.

Inter alias autem, quas tunc pro Rhotaldo ad Eccleſiam ſuam remiſſo Nicolaus literas ſcripſit, famoſiſſima eſt illa epiſtola *c*, quam dedit ad Epiſcopos Galliarum, qui queſti fuerant quod cauſæ Epiſcoporum iudicandæ in Synodis per Coepiſcopos, aduocarentur ad Apoſtolicam Sedem; ſuiſq; literis in dubium reuocarant, num Epiſtolæ illæ Romanorum antiquiorum Pontificũ, quæ non eſſent inſertæ in corpore Canonum, ſed ab Iſidoro Mercatore in Collectione ſua deſcriptæ, eſſent in auctoritatem ſicut cæteræ accipiẽdæ. Quæ vt planiora fiant, ſciendum eſt, quæ antiquior eſt facta Collectio Epiſtolarum Decretalium Romanorum Pontificum, atq; Canonum diuerſorum Conciliorum, eam id ſibi nomen vendicaſſe, vt diceretur *Liber* ſiue *Codex Canonum*, aut *Corpus Canonum*; cui poſtea facta eſt acceſſio Epiſtolarum atque Canonum ſubſequentium Pontificum & Cõciliorum. Quæ vero vberior apparuit eiuſmodi Collectio, fuit *Creſconii*, de qua ſæpe facta eſt mentio. Et quæ *Iſidori* fuit cognomento *Mercatoris*, continens Epiſtolas antiquorum Pontificum Romanorum incipiens à Clemente; teſtatur Hincmarus *d* Rhemenſis, eam non ante Carolum Magnum ab Hiſpania in Gallias delatũ fuiſſe per Riculphum Archiepiſcopum Moguntinum. Qui autem ex dictis Epiſtolis ab Iſidoro primum editis collegit Capitula, eaq; intulit in libros Capitulares Regum Francorum; fuit *Benedictus Leuita*, qui id de ſe ipſo teſtatur in præfatione libri quinti eorumdem Capitularium, ſcripta ad filios Ludouici Pij, Lotharium, Ludouicum, & Carolum Reges.

DE MVLTIPLICIBVS COLLECTIONIBVS CANONŨ, ET EPIST. DECRETAL. *De quibus vide etiam ſup. an.* 527 IX.

d *Hincmar. Rhem. ep. ad Hincm. Laudun.*

III. COLLECTIO ISIDORI AB ANTIQVIS NON ADEO PROBATA.

Poſt hunc id ipſum præſtitit *Hincmarus* Iunior Epiſcopus Laudunenſis; quem Hincmarus Rhemenſis, qui emunctas magis nares habuit, in multis redarguit, ſugillans eam qua Laudunenſis vſus fuerat Iſidori Collectionẽ. Quemadmodum & ipſe Benedictus Leuita, quamuis ex eadem Iſidori acceperit, multa tamen bene conſcius auctoritatẽ Epiſtolarum, ſub antiquiorum illorum Pontificum nomine promulgatarum, haud adeo conſtantem eſſe, ſed in multis nutare; nuſquam aliquẽ illarum citauit auctorem, vt fecit in reliquis de quibus numquam fuiſſet dubitatũ, puta Innocentii, Leonis, Gelaſii, Symmachi, atq; Gregorij. Qui autem primus excerpta ex eis decreta, cum titulo edidit Romanorum Pontificum, quorum nomine cenſerẽtur; fuit prædictus Hincmarus Laudunẽſis, vt apparet ex epiſtola, ſeu libro cõtra ipſum ſcripto ab Hincmaro Rhemenſi, qui eam Laudunenſis lucubrationem (vt diximus) in pluribus arguit. Laudunenſem vero ſecuti poſtea ſunt alii, vt qui ſequenti ſęculo ſcripſit *Burchardus*, & poſt ipſum alii, qui nomina ipſorum Romanorum Pontificum ſingulis capitibus præfixerunt; quod & omniũ nouiſſimus æque pręſtitit *Gratianus*. At vero ex multis pleraſque earumdem Epiſtolarum reddi ſuſpectas, ſatis oſtendunt quæ de illis ferme ſingulis, ſuperius ſuis locis dicta ſunt: nec illis indiget S.R.Eccleſia, vt ſi eæ falſitatis arguantur, ſuis ipſa deſtituatur iuribus & priuilegiis, cum ex aliis legitimis germaniſque ſatis ſuperque corroborata conſiſtat.

IV.

Ceterum quod excerpta ex illis capita Benedictus Leuita primum, vt Canonibus conſentientia probari curaſſet (vt ipſe teſtatur) auctoritate Apoſtolica; idemq; à poſterioribus factum eſſet Collectoribus: eadem excerpta vſu potius recipi contigit, quam conſtanti ipſarum Epiſtolarum firmitate. Sed quod his temporibus, (cum recens haberetur earum editio, nec perfecte in omnibus cognitæ eſſent) ea ex parte tantum eas recipiẽdas eſſe negaretur, quod extra corpus canonum ſuo ſeorſum volumine poſitæ haberentur: hanc Frãcorum Antiſtitum obiectionem magni poſſe eſſe momenti Nicolaus conſiderans, quod eadẽ pariter ſententia reliquæ omnes Romanorum Pontificum extra poſitæ Decretales abolerentur; idem reſcribens *e* ad ſingula capita eius quam ſuperius diximus eorumdem epiſtolæ, primo multis rationibus & auctoritatibus confirmat, maiora omnia negotia (inter quæ etiam numerandæ ſint cauſæ Epiſcoporum) ad Sedem Apoſtolicam deferri debere, ex priuilegio à CHRISTO Domino ei Sedi tributo: deinde docet Decretales Romanorum Pontificum Epiſtolas æque omnes ſuſcipiendas eſſe, etiamſi non ſint inſertæ Canonũ codici: ac deniq; iubet Rhotaldum à ſe reſtitutum ab omnibus ſuſcipi, pœna excommunicationis refractariis intentata. Sicut & ſcribens *f* ad Carolum Regem, rogat vt faueat Rhotaldo ad ſuam Eccleſiam reuertenti; ac niſi faciat, æque ipſi excommunicationẽ comminatur: aliiſq; rurſum literis *g* Hincmarum Rhemenſem Rhotaldi perſecutorem, acerrimis obiurgationibus reprehenhit: ac deniq; ſcripſit ad *h* Sueſſionenſem Eccleſiam, cui legitimum ſuum reſtituit abſolutum Epiſcopum. Porro acquieuiſſe protinus iudicio Nicolai Hincmarum, ipſemet teſtatur in epiſtola ad alterum Hincmarum Laudunenſem apud Frodoardum *i*. Qui & apud Nicolaum prolixiori excuſauit ſe epiſtola apologetica, quam idem habet Frodoardus *ii* propenſior erga ſuum Hincmarum, qua plurima cõtinentur obſeruatione digniſſima, ac præcipue de cultu exhibendo erga Sedem Apoſtolicam. Deniq; & ceteros Epiſcopos, qui interfuerant Concilio Siluanectenſi, veniam pro delicto à Nicolao exoraſſe, cõſtat ex literis *k* ab ipſo hoc eodem anno redditis ad vnum illorum, Franconem dictum, magni eius temporis nominis virum.

QVID AD OBIECTIONES EPISC. GALL. NICOLAVS.

e *Ep.* 42.

DECRETALES EPIST. ÆQVE OMNES SVSCIPIENDÆ.

f *Ep.* 40.

g *Ep.* 41.

h *Ep.* 43.

i *Frod.* 3. *hiſt Rhem.* 21.

ii *Ib. ca.* 13.

k *Ep.* 45.

V. RES BENE GESTA LEGATI

Qui igitur in Gallias peruenit Arſenius Epiſcopus Legatus Apoſtolicæ Sedis, ab ipſis Regibus atq; Epiſcopis honorificentiſſime vbique ſuſceptus, non ſolum in reſtitutione

APOST. IN CAVSA LOTHARII REG. ET ALIOR.

l *Vid. Nicol. ep.* 27.

Rhotaldi egregiam nauauit operam : ſed etiam propoſita rurſum excommunicationis pœna aduerſus Lotharium Regem, qui variis tergiuerſationibus *l* iudicium Apoſtolicæ Sedis hactenus eluſerat, adeo apud ipſum profecit, vt perſuaſerit Teutpergam vxorem recipere, dimiſſa pellice Waldrada; quam & Romam ire iuſſit reddere rationem Apoſtolicæ Sedi. Laudatur is magnopere hoc nomine à Reginone, & ab auctore huius temporis qui Francorum ſcripſit Annales à Pithœo editos. Additq; Regino, eumdem induxiſſe pariter Engeltrudem illam impudicam, vt iuraret ſe Romam acceſſuram ad pœnitentiam ſuſcipiendam: ſed ipſam à cœpto itinere in Gallias receſſiſſe: Arſenium vero, acerrimis in eam ad omnes Epiſcopos ſcriptis literis, prohibuiſſe ne ab aliquo ad communionem ſuſciperetur. Præterea pacem inter Francorum Reges compoſuiſſe, iidem Annales teſtantur: pro qua pariter extant Nicolai Papæ ad eoſdem Reges, ipſorumque Epiſcopos, ſcriptæ *m* literæ.

m *Ep.* 25. 26 27.

VI. MICHAELIS IMP. INDIGNÆ LITERÆ AD NICOL. PAP.

Hoc pariter anno Michael Imp. Michaelē Protoſpatharium Romam miſit Legatum ad Nicolaum Pontificem, literas ſcribens refertas iniuriis, obtrectationibus, atq; blaſphemiis, auctore haud dubium Photio ipſi Nicolao infenſiſſimo. Non extant illæ quidem, (nam Synodali decreto fuiſſe traditas igni, quæ ſumus dicturi ſignificant:) ſed hoc anno, nempe Indictione decimatertia, fuiſſe ſcriptas, teſtantur aliæ eiuſdem Pontificis *n* ad Imperatorem & Epiſcopos Orientis anno ſequenti datæ: extatq; rurſum alia *o* hoc preſenti anno, iam ſtante hieme, ab ipſo ægrotante Nicolao ad Imperatorem per eumdem Protoſpatharium ſcripta epiſtola valde prolixa, dignaq; plane tanto Pontifice; qua quidem ea quæ in ſui iniuriam ſcripta eſſent, Chriſtiana ſapientia contemnens, & ad ea ſola reſpondeus quæ contra Romanam Eccleſiam, linguam Latinam, & ſanctos Patres, fuiſſent ab eo procaciter iactata, omnes eiuſmodi calumnias atq; blaſphemias luculenter refellit, Romanæq; Eccleſiæ auctoritatem ab ipſo Deo ſtabilitam defendit, & nihil in eam poſſe Imperatores demonſtrat: ad finem tamen indulget, vt iudicata iā ſemel ab Apoſtolica Sede cauſa Ignatij Patriarchæ Conſtantinopolitani, iterum iudicetur Romæ, quo accedere debeāt ipſimet Ignatius expulſus, atque inuaſor Photius, aut ſaltem legatos pro ſe mittere. Sed & haud ſufficere exiſtimans contrariis literis confutaſſe blaſphemas Imperatoris literas, quin inſuper iudicans eas omnino dignas incēdio; id omnino ipſi Imperatori publice faciendum aliis *p* literis præcepit; quod ſi negligeret, ſolemni ſe ritu facturum Romæ denuntiauit: minatus etiam excommunicationem, ſi in pertinacia perſiſteret. Scribenſq; id ipſum de literis concremandis ad Clerum *q* Conſtantinopolitanum & Epiſcopos eidem Eccleſiæ ſubiectos, detrectantibus id agere ſimiliter excommunicationem intentat.

n *Ep.* 9. & 10.
o *Ep.* 8.

DIGNA RESPONSIO NICOLAI AD IMP.

p *Ep.* 9. *Ap. Bar. an. ſeq.*

IVBET COMBVRI LITERAS IMP. ET MINATVR EXCOMMVN.

q *Ep.* 10.

VII. CAMPANÆ INCIDIVNT VSVI ESSE GRÆCIS.

Eodem anno corpora *SS. Euſebii & Pontiani* in Gallias fuiſſe tranſlata Nicolao annuente, tradit Sigebertus. Sed & ærea inſtrumenta, quæ *Campanas* dicimus, vſui eſſe cœpiſſe Grēcis, miſſis ipſis ad Michaelem Imp. à Duce Venetiarum Vrſo Patriciaco, aſſerunt ſcriptores proſecuti res Venetas.

IESV CHRISTI AN. 866.

NICOLAI AN. 9.

LVDOVICI II.

MICH. III. 25.

I. BVLGARORVM LEGATIO ROMAM.

ANNO Domini octingenteſimo ſexageſimo ſexto, Indictione decima quarta, nouo populo & nouo Rege Romana augetur Eccleſia. Quo enim tempore in eam armabatur perfidus Michael Imperator, alter *Michael Rex Bulgarorum* magna Dei prouidentia, dato nomine CHRISTO, honorificentiſſimam legationem menſe Auguſto miſit cum donis ad Nicolaum Papam; à quo & nonnullos mitti in Bulgariam petiit, qui populum illum plenius fidem, rituſq; Chriſtianos docerent. Elegit ad hoc opus Pontifex *Paulum* Populonienſem, & *Formoſum* Portuenſem, magnæ ſanctitatis Epiſcopos. Sed & quod per Bulgariam facile terreſtre iter eſſet Conſtantinopolim, idem Pontifex alios cum iiſdem miſit Legatos, videlicet Donatum Epiſcopum Oſtienſem, Leonem presbyterum tituli S. Laurentij in Damaſo, & Marinum diaconum S.R.E. per quos Imperatorem ad meliorem frugem reduceret, & omnibus Orientalibus denuntiaret, quæ fuiſſent in cauſa Ignatij & Photij à Sede Apoſtolica decreta. Hæc ex Anaſtaſio; quorum etiam meminit ipſe Nicolaus *a* ſcribens ad Hincmarum Rhemenſem Epiſcopum. Extantq; multiplices *b* literæ, quas de iis rebus per eoſdem Legatos ſcripſit ad Michaelem Imp. eiuſque coniugem Eudoxiam, Bardam Cæſarem, atque Senatum; itemque ad omnes Epiſcopos Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ ſubiectos, eiuſdemq; Clerum; necnon ad ipſos, quorum præcipue cauſa vertebatur, Ignatium, & Photium; ac deniq; ad decus illud & ornamentum ſanctarum feminarum, matrem Imperatoris adhuc ſuperſtitem, ſed ab eo (vt vidimus) detruſam in monaſteriū, Theodoram Auguſtam; quam de fide Catholica optime culta egregie laudauit, & de tribulationibus ipſius conſolatus eſt. quæ quidem paulo poſt ex hac vita decedens, relata eſt inter Sanctos in Tabulas Eccleſiaſticas *c* Græcorum. Porro cum omnes eiuſmodi Nicolai epiſtolæ ſcriptæ reperiantur menſe Nouembris, Indictionis decimæquintæ; inde poſſumus intelligere, vltimo huius anni tempore contigiſſe profectionem Legatorum. Quid vero egerint, dicetur anno ſequenti.

NICOL. PP. LEGATOS MITTIT CONSTANTINOP.

a *Ep.* 70.
b *Ep.* 9. & *ſeqq.*

THEODORA AVG. INTER SANCTOS RELATA.

c *Menolog.* 11. *Febr.*

II. DE CHRISTIANITATE BVLGAROR.

Quod autem pertinet ad Chriſtianitatem Bulgarorum; cum ex iis quæ alibi ſuperius dicta ſunt, liqueat iampridem nonnullos ex ipſis, conſuetudine Chriſtianorum, abdicato idolorum cultu, fidem ſuſcepiſſe; ex literis pariter Nicolai Papæ ad ipſorum conſultationes reſpondentis certum redditur, accidiſſe vt iidem ob diuerſitatem religionis, non ciuili tantum, ſed domeſtico bello inter ſe altercati ſint; ac proxime cum Rex coegiſſet baptizari omnes Gentiles, hi aduerſus eum arma mouerint. Sed & ſubdolos quoſdam operarios, ex Græcis ſiue Armenis aduenientes, eoſdem nonnulla ſuperſtitioſa docuiſſe; oſtendunt eædem Nicolai literæ. Porro id Bulgari licet adhuc rudes ſubodorati, optantes de fontibus Saluatoris aquam haurire puram, ad Eccleſiam Romanam omnium magiſtram legationem quam diximus inſtituerunt, cētumq; & ſex conſultationes ad ipſam retulerunt: quibus quidem Nicolaus totidem reſponſionibus ſatisfaciens, vna quoq; ad eoſdem plures libros tranſmiſit, qui neceſſarij eſſe viderentur ad imbuēdam illam Eccleſiam ſacris dogmatibus: atq; præterea iiſdem primus auctor extitit, vt qui hactenus in bello pro inſigni eſſent vſi equina cauda, deinceps S. CRVCIS vexillo, vt olim Conſtantinus, vterentur.

III. LVDOVIC. IMP. SARACENOS DEBELLAT.

Hoc eodem anno Ludouicus Imp. aduerſus Saracenos, Campaniam & Samnium infeſtantes, ingenti comparato exercitu, eos variis cladibus affecit; vt teſtantur Regino, & Leo Oſtienſis: qui quidem diligentius hæc proſequutus, meminit *d* etiam de donis ab eodem Imper. collatis monaſterio Caſſinenſi, deque aliis operibus pietatis, quibus aditum ſibi patefecit vincendi (licet non leui labore, nec pauco tempore) perfidos hoſtes: inter quos & Seodam ipſorum principem qui deprædatis eccleſiis & monaſteriis, in calicibus ſacris dari ſibi potum, & thuribulis ad diuinum vſum paratis adoleri præcipiebat.

d *Leo Oſt. lib.* 1. *c.* 37. 38.

IV. WALDRADA PELLEX EXCOMMVNICATVR à NICOL. PP.

Eodem anno, cum Waldrada Lotharij Regis concubina viſa eſſet eluſiſſe Apoſtolicam Sedem, vtpote quæ pollicita Romam ſe conferre expiationis cauſa delicti, ingreſſa in Italiam retro in Gallias remeaſſet, rurſumque coacta Italiā repetere, nulla ſigna pœnitentiæ oſtendiſſet; ſed & cum ipſa Lotharius traducere videri poſſet Romanam Eccleſiam: Nicolaus Papa conuocata Eccleſia, eamdem Waldradam publice excommunicauit quarto Nonas Februarij, eaque de re certiores reddidit omnes Epiſcopos per literas *e* ſcriptas Idibus Iunij iſtius anni. Quæ vt Lotharius accepit, ad placandum Pontificem curauit vt Aduentius

e *Ext. ap. Regin. in Chron.*

f Rec. Baro. an. Tom. X. hoc. an. ex cod. Trev.
Excusationes Lotharii Reg.
g Rec. Baron. ibid.

Metenſis Epiſcopus, in excuſationem ipſius & Epiſcoporum eius Regni, de his quæ in eos obiiciebantur à Nicolao, ad eum literas *f* ſcriberet efficaciſſimas, quibus aſſeruit eumdem Lotharium renuntiaſſe penitus amori Waldradæ, ac Theutpergam Reginam magna dilectione & honore proſequi. Sed & quod minaces valde ad ipſum Lothari um Nicolaus literas ſcripſiſſet, quibus & Regni iacturam fuerat interminatus; ipſe ad eum ſummiſſas admodum & officij plenas reddidit *g* apologeticas, quibus cum ſe imprimis excuſet, & ſubiectum ſe Deo, & S. Petro, ceteriſque Sanctis, ac ipſi Nicolao Pontifici profiteatur, Cancellarium Regni ad ipſum direxit, qui præſens ei de omnibus ſatisfaceret. Sed hæc omnia ad eludendum Pontificem: ſiquidem adhuc reperitur anno ſequenti idem Nicolaus *h* varias ſcripſiſſe ad Reges & Epiſcopos literas, aduerſus conatus Lotharij, Theutpergam peſſime habentis, & omnibus modis Waldradam ſubintroducere pertentantis.

h Ep. 48. & ſeq. Ap. Bar. an. ſeq.

V.
i Rec. Bar. vbi ſup. ex Bibl. Nic. Fabri.
Concil. Svession. in cavsa cleric. Rhem.

Hoc item anno idem Nicolaus ſcribens ad Herardum *i* Epiſcopum Turonenſem, indixit Concilivm *Sueßione* ab omnibus Galliarum Epiſcopis celebrandum decimoquinto Calendas Septembris, in cauſa Wlfadi, aliorumque quorumdam clericorum, ab Ebbone olim Rhemenſi Archiepiſcopo cum eſſet in eam Eccleſiam reſtitutus ordinatorum, ab Hincmaro vero poſtea depoſitorum. Cum autem Sueſſionem conueniſſent magno numero ex vniuerſa ferme Gallia Epiſcopi; atque inter alia ibi tractata, communi omnium conſenſu iidem clerici digni graduum ſuorum receptione pronuntiati eſſent: ea de re ſcriptam Synodicam epiſtolam ipſi Antiſtites per Egilonem Archiepiſcopum Senonenſem ad Nicolaum miſerunt octauo Calendas Septembris: ad quos Pontifex aliam reſcripſit *k* octauo Idus Decembris, qua & eorumdem clericorum reſtitutionem confirmauit, & cuncta quæ per Hincmarum, cum aduerſus eoſdem clericos, tum in condemnationem ipſius Ebbonis, geſta eſſent in priori Concilio Sueſſionenſi, de quo ſuperius dictum eſt, confutans, & multiplicis iniquitatis atque falſitatis conuincens; diſſoluit; licet eorum confirmationem idem Hincmarus (quod ſuis locis vidimus) à Benedicto Tertio primum, deinde ab ipſo Nicolao ſubripuiſſet: quem grauiter idem Pontifex tum iiſdem literis, tum aliis ad ipſum *l* ſcriptis, incuſat de falſatis Benedicti literis: multaque pariter in deteſtationem eiuſmodi falſitatis, poſuit in epiſtola eodem tempore ad *m* Carolum Caluum Regem data. Quod tamen relatio Epiſcoporum prædictæ Synodi ad Nicolaum miſſa, multum deficeret in deducenda ſerie rerum in cauſa Ebbonis ac clericorum ab initio tranſactarum; iuſſit denuo idem Pontifex, ea cuncta ad Sedem Apoſtolicam quamprimum tranſmitti.

k Ep. 46.
Acta prioris Concil. Svession. rescissa.
l Ep. 47.
m Ep. 52.

VI.
n Rec. Bar. ex Bibl. Nic. Fabr. Tom. X. hoc. an.

Inter Nicolai quoque epiſtolas, reperta ſunt vetera *n* monumenta, de facta hoc anno electione Epiſcopi Redonenſis in Armoricis, à clero & plebe illius Eccleſiæ, deque eius ordinationis à prædicto Herardo Turonenſi Metropolitano, ac comprouincialibus Epiſcopis, Caroli Regis permiſſu, factæ decreto, ac fidei Orthodoxæ profeſſione ab ordinato edita: quibus modus in electionibus ſeruatus hoc tempore innoteſcit.

IESV CHRISTI An. 867.

NICOLAI An. 10.

LVDOV. II. 12.

BASIL. MACED. 1.

I.
Legati ad Bulgaros digne excepti.

Anno Chriſti octingenteſimo ſexageſimo ſeptimo, Indictione decimaquinta, Legati Sedis Apoſtolicæ in Bulgariam anno ſuperiori miſſi, illic honorifice ſuſcepti, populum omnem baptizarunt, ac Chriſtianam religionem docuerunt: quo etiam, ex petitione Regis, miſſi ſunt alii Epiſcopi & ſacerdotes à Nicolao Papa. Alii vero Legati eodem itinere Conſtantinopolim directi, cum ad vltimos Bulgariæ fines perueniſſent, à Præfecto confiniũ Imperii Orientalis, iuſſu Michaelis Aug. prohibiti vlterius progredi; ſed & iniuriis affecti, cum illic per dies quadraginta reſediſſent, tandem coacti ſunt Romam regredi. Hæc pluribus Anaſtaſius. Verum de non admiſſis iiſdem Legatis, atque inſuper male habitis, prolixior eſt narratio ipſius Nicolai Papæ *a* in epiſtola ad Hincmarum Rhemenſem & alios Epiſcopos Regni Caroli ſcripta, cum ex Trecenſi Synodo alias ab eis prius ipſe accepiſſet.

Ad Imp. missi indigne habiti.
a Nicol. ep. 70.

II.
Concil. Trecen. in cavsa cleric. Rhem.
b Rec. Bar. Ann. Tom. X. hoc an. ex Bibl Nic. Fabri.

Celebrata eſt enim hoc anno, nono Calendas Nouembris, *Trecis* in Gallia Synodvs auctoritate eiuſdem Nicolai, occaſione reſtitutionis Wlfadi, aliorumque Rhemẽſium clericorum, factæ anno ſuperiori in Concilio Sueſſionenſi. Cuius extat *b* Synodalis epiſtola à Patribus ad eumdem Pontificem data quarto Nonas Nouembris, qua ab origine (vt ipſe iuſſerat) Ebbonis cauſam repetierunt. Ea tamen, Nicolao iam defuncto, reddita eſt Hadriano ipſius ſucceſſori. Porro ſcribit etiam Frodoardus, hac eadem Synodo Trecenſi Hincmarum exagitatum fuiſſe à quibuſdam Epiſcopis, in gratiam Caroli Regis (cuius iam ipſe odium in ſe concitauerat) Wlfado fauentibus; ipſumque etiam Carolum aduerſus eum ad Nicolaum ſcripſiſſe: ſed Hincmarum apologeticam *c* epiſtolam ad eumdem Pontificem miſiſſe; huncque eius excuſationem accepiſſe.

c Rec. Bar. ibid.

III.
d [Ita quidem in exemplari, quod Baron. habuit à Nicol. Fabro, ex quo hanc integram epiſtolam edidit Annal. Tõ. X. hoc an. cum inter Epiſt. Nicolai PP. hactenus editas, nec quidẽ dimidiata legeretur.]
Criminationes Græcor. in Lat. Ecclesiam.

Noua enim ab Orientalibus in Latinos excitata prælia, ab aliis leuioribus deſiſtere Nicolaum ſuaſerunt. Qui ad Francos Epiſcopos, præcipue vero ad Hincmarum ceteris doctrina præſtantem, eam quam nuper diximus ſcribens epiſtolam, (quæ data reperitur *d* decimo Calendas Nouembris, Indictione prima) cuncta hactenus tranſacta cum Orientalibus in cauſa Photii inuaſoris, ordine temporis narrauit, ac demum quæ tunc ab iiſdem in Latinos omnes criminationum decem capita eſſent illata recenſuit; quæ eadem Frodoardus enumerat: nempe, 1. Quod ieiunarent Sabbatis: 2. Quod Spiritum Sanctum non ex Patre procedere aſſererent: ſiue, vt Frodoardus legit, Quod Spiritum S. à Patre & Filio procedere dicerent: 3. Quod abominarentur nuptias, quia presbyteros ducere vxores prohibent: 4. Quod presbyteros linire baptizatorum frontes prohiberent: 5. Quod Chriſma ex aqua fluminis conficerent: 6. Quod ſeptem hebdomadibus ante Paſcha à caſei & ouorum eſu non abſtinerent: 7. Quod agnum in Paſcha more Iudæorum ſuper altare cum Dominico corpore offerrent: 8. Quod Clerici barbas raderent: 9. Quod diaconi, non ſuſcepto presbyteratu, Epiſcopi ordinarentur: 10. Quod Apoſtolicæ Sedis Legati Patriarchæ Conſtantinopolitano offerre detrectarent libellum fidei in quo iſta capitula damnarent; atque epiſtolas canonicas ſiue decretales ab eodem ad vniuerſam Eccleſiam ſcribi nollent.

IV.
Eædem refellvntvr breviter.

Quæ quidem capita ne penitus relinquamus intacta: 1. quod attinet ad Ieiunium Sabbati, vetus fuit iſta inter Latinos & Græcos controuerſia ab ipſo Apoſtolorum obitus tempore, de qua dictum eſt fuſius ſuo loco. 2. Quod autem Spiritum S. à Patre procedere Eccleſia Latina negarit, aperiſſima eſt calumnia: quod vero dixerit à Patre Filioque procedere, ſinceriſſima eſt doctrina, de qua pariter ſæpe dictum eſt ſuperius: quam primus infelix Photius, auctor tanti ſchiſmatis probro vertere auſus eſt Apoſtolicæ Sedi, Latinæque Eccleſiæ vniuerſæ; adeo vt eius prætextu ſe ab ea ſeiungi profeſſus ſit, à qua ſe non recipi ſciret ob alienæ ſedis inuaſionem, & alia innumera perpetrata ſcelera. 3. Quod cuſtodiens in ſacris Ordinibus cælibatum Occidentalis Eccleſia damnet nuptias, manifeſtiſſimam calumniam eſſe, conſtat ex iis quæ de cælibatu clericorum ab ipſo Eccleſiæ exordio tam in Oriente quam Occidente vniuerſaliter obſeruato, dicta ſunt ſuo loco. 4. Quod alicubi cum presbyteris, vt baptizatorum frontes liniant Chriſmate, ex magna cauſa ſit diſpenſatum; plane oſtenditur, vſum eſſe in contrarium. 5. Quod vtatur Eccleſia Occidentis aqua pro Chriſmate, omniũ teſtificatione aperta eſt calumnia. 6. Quod in Quadrageſima caleo vel ovis omnes Occidentales vtantur, æque calumnia eſt,

cum in Italia numquam in vſu fuerit: trans montes tamen id ex magna cauſa alicubi apparet eſſe conceſſum. Sed in his diuerſarum Eccleſiarum tam in Oriente quam in Occidente, abſque ſcrupulo læſæ Catholicæ fidei, diuerſas fuiſſe cōſuetudines, ex antiquis Theologis ſuperius eſt demonſtratum, 7. Quod ſuper altare vna cum corpore Chriſti offeratur agnus tempore Paſchatis, mera eſt calumnia. 8. Quod clerici barbas radant, ridenda potius quam confutanda ſchiſmaticorum obiectio; de quo priſtino vſu æque dictum eſt ſuperius. 9. Quod diaconi non ſuſcepto presbyteratu Epiſcopi fiant, impudentem eſſe calumniam, canones Occidentalis Eccleſiæ manifeſtant. 10. Denique quod à Græcis libellus fidei exigeretur à Legatis Apoſtolicæ Sedis, cum numquā antea vſurpatum fuiſſet, pro monſtro haberi debuit, ſicut vt ab eorum Patriarcha ad Chriſti Fideles Decretales ſcriberentur Epiſtolæ. Ceterum vt contra eiuſmodi Græcorum obiectiones inſurgerent Epiſcopi Gallicani, multum hortatus eſt ſuis literis Nicolaus Papa: conſtatque ex Frodoardo, tum Hincmarum Rhemenſem, tum Odonem Epiſcopum Bellouacenſem, aduerſus eas plurimum laboraſſe; quæ tamen eorum lucubrationes periiſſe videntur.

V. PETRVM APOST. VLTOREM EXPERIVNTVR PRINCIPES SCHISMAT.

Verum recordatus tandem Deus Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ, hoc ipſo anno in primum malorum omnium auctorem Bardam Cæſ. prima vibrauit iacula vindictæ, alios pariter paulo poſt percuſſurus. Et vt appareret, ob illatas in Apoſtolicam Sedem iniurias præcipue hæc fieri, voluit ea per viſionem ab ipſo B. Petro Apoſtolo minaciter prænuntiari. Siquidem inter alia ſigna interitus Bardæ prænuntia, illud fuit quod nocte quadam in ſomnio vidit S. Petrum in ſolio ſedentem, Ignatium vero ad eius pedes procumbentem, & vltionem iniuriarum ſibi illatarum petentem; ipſumq; S. Petrum lacrymis illius flexum, cuidam aſtanti gladium dediſſe, quo primum Bardam, poſtea Michaelem Imp. fruſtatim cōcideret. Hæc quidem Curopalates, & poſt eum Cedrenus atque Glycas auctores Græci tradunt: quæ fuſius, qui his omnibus præferendus eſt auctoritate & antiquitate, Nicetas rerum quas ſcripſit inſpector, proſequutus eſt in Rebus geſtis ipſius Ignatij. Addit vero, his valde turbatum Bardam, haud tamen meliorem redditum, ipſo Quadrageſimæ initio milites ad inſulā in qua degebat Ignatius miſiſſe, qui ipſum cuſtodientes, omnino prohiberent vel ſacrum facere, vel cū vllis colloqui: ac paulo poſt ſecutam eſſe inſomnij executionem, nempe Bardæ obtruncationem, quæ quidem ſic ſe habuit:

VI. BARDÆ CÆS. MISERANDVS INTERITVS.

Cum aduerſus Cretenſes expeditionem Bardas cum Imperatore paraſſet, quadamq; die ſiue conſulto, ſiue inſcitia, Imperatoris tentoria in loco plano collocata fuiſſent, Bardæ vero in ſupereminente colle; indignatus Imperator (qui eū iam aliis ex cauſis ſuſpectum haberet) necem eius machinatus eſt: cuius ſignum ipſemet Bardæ gener, Sabbatius Logotheta Dromi, ab Imperatore deceptus, imprudens dedit, Cruce in ore ſuo impreſſa. Cum vero nihilominus differrent coniurati ob Bardæ potentiam, cuius filio Antigono Demeſtici Scholarum Præfecto omnes exercitus duces parerent; demum animante ceteros Baſilio Cubiculi Imperatoris præfecto, gladiis ſtrictis impetu in Bardam facto, ipſum ſubitaneo caſu perterritum ad pedes Imperatoris ſe proſternentē, foras extrahentes fruſtatim conciderunt, eiuſque genitalia haſtæ appenſa per exercitum traduxerunt. Narrat hæc pluribus Curopalates: quæ quidem accidiſſe prima die menſis Aprilis tradit. Sed error apud eumdem irrepſit, dum id factum aſſerit Indictione decimaquarta: quod non ante hanc decimamquintam accidere potuiſſe, ſatis conſtat ex epiſtola Nicolai Papæ ad ipſum Bardam data in fine anni ſuperioris, & ex iis quæ de illo Nicetas in Ignatio ſcribit. Addunt autem iidem auctores, reuerſum Conſtantinopolim Imperatorem, cum ſolus Rempublicam adminiſtrare non valeret, legitimaq; prole careret; ſibi in filium adoptaſſe eumdem qui ſupra BASILIVM Cubiculi Præfectum, atque Imperatorem creaſſe die vigeſima ſexta Maij.

BASILIVS EX CVBIC. PRÆFEC. CREATVR IMP.

[Memoria dignum, quod de Bardæ nece Hamartolus (de quo ſup. ad an 775. poſt num. II.) habet: nempe, cum Baſilius Bardæ inſidiaretur, & eius occidendi in vrbe occaſionem non haberet, perſuaſiſſe Michaeli Imp. vt expeditionem in Cretam contra Agarenos ſuſciperet: Leonem autem philoſophum id ſentientem, Bardam patronum ſuum admonuiſſe ne pedem ex vrbe efferret, alioqui futurum vt numquam referret. Sed cum in ſolemni pompa ad Chalcopratia in ædem B. Virginis proceſsiſſent, abſoluto Euangelio Photium Patriarcham vna cum Michaele Imp. Barda Cæſ. & Baſilio Præf. Cubic. aſcendiſſe ad Catechumena; ibiq; Imperatorem & Baſilium tinctis ſanguine Chriſti, quem Patriarcha manibus geſtabat, calamis, cruces efformaſſe, ac iureiurando affirmaſſe, Bardam tuto cum exercitu ſecum exiturum. Hiſque inductum Bardam exiiſſe; ſed in itinere necatum a Baſilio fuiſſe, ſpectante Imperatore.]

Quo tempore (vt addit Nicetas) Photius cū ſcriptis ſuis aduerſus Nicolaum Papam promulgatis nihil ſe profeciſſe cerneret, perſuaſit impius eidem impio Michaeli Imp. *Synodum* congregare, qua vicem rependens Nicolao, ipſum damnaret à quo fuerat antea damnatus. Itaque collectis vndiq; ſuæ factionis Epiſcopis, ſuppoſititiſque nonnullis qui locum tenerent aliorum Patriarcharum Orientalium; in Nicolaum homo inſanus anathematis ſententiam protulit: quin etiam Legatos miſit in Italiam, per quos eam omnibus notam faceret, ſimulque Ludouicum Imp. magnis muneribus induceret vt ipſum è ſede deturbaret; promittens etiam ſe proclamaturum eum Conſtantinopoli Imperatorem. (Quippe Imperatores Orientis non reciperent Occidentales vocari Imperatores.) Hæc quidem geſta narrat Nicetas: Sed audi præſentaneam Dei vindictam.

VII. PHOTIVS ANATHEMA INFERT IN SVM. PONT.

Cum enim huiuſmodi impietatibus reſiſteret Baſilius nuper creatus Imperator, ipſumque Michaelem à prauis ſuis & execrandis facinoribus, necnon à crudelitate, prodigalitate, & ebrietate, abducere conaretur: non ferens Michael eiuſmodi obiurgationes, deq; Baſilio è medio tollendo cogitare incipiens, primo *Baſilicinum* quemdam regij dromonis remigem, Imperatorem creauit; deinde perſuaſit aulico cuidam, vt in venatione tamquam feram impetiturus, Baſilium haſta transfigeret. Sed cum is aberraſſet, cautior Baſilius factus, videnſq; alia Michaelem in ſe moliri; conſilio cum quibuſdam communicato, eumdem Michaelem vino ſomnoque ſepultum, in cubiculo, manibus amputatis, aliis poſtea vulneribus confoderunt in palatio B. Mamantis martyris. Hæc Curopalates, Zonaras, Cedrenus, & alii. Meminit & Nicetas, qui ait Michaelis necem accidiſſe initio primæ Indictionis vigeſima quarta die menſis Septembris, poſtquam imperaſſet vna cum matre quindecim annis & menſibus octo, ſolus vero nouem expletis atque decimo inchoato.

VIII. MICHAEL IMP. OCCIDITVR.

Addit inſuper, Baſilium ad palatium deductum, Imperatoremque denuo proclamatum, quamprimum miſiſſe qui Legatos à Photio in Occidentem miſſos à cœpto itinere reuocarent; deinde eumdem Photiū à ſede deiectum in quoddam monaſterium detruſiſſe; Ignatiumque honorificentiſſime Conſtantinopolim accerſitum, ac laudibus cumulatū, poſt nouem integros annos exilij atque certaminis, eadem die qua eiectus fuerat, videlicet vigeſima tertia Nouembris, ſedi Patriarchali ingenti omnium gaudio reſtituiſſe: ipſum vero Ignatium, mox Photium, & ab illo ordinatos, eoſq; omnes qui ipſi communicauerant, à ſacris ſuſpendiſſe. Hæc Nicetas. Ceterum Zonaras nouam & inauditam finxit Photii eiectionis cauſam; nempe quod is Baſilium homicidii redargutum communione priuaſſet. At vero id factum eſſe, quod à Nicolao Papa ſæpius damnatus fuiſſet, teſtantur ſcriptæ Pontificiæ epiſtolæ, Acta Synodi Octauæ, Nicetas, ac denique ceteri omnes veteres Græcorum hiſtorici. Zonaras enim longe poſt hæc tēpora vixit; idemq; ſchiſmaticus Photio fauit auctori ſchiſmatis, laudans eum, & occultans crimina toto cœlo patentia.

IX. PHOTIVS EIICITVR, IGNAT. RESTITVITVR.

Quod deniq; ad Michaelis Imperium pertinet; eius quoque tempore accidit, vt *Ruſſi* ſiue Roſſolani populi Scythici ad Arctoum Taurum habitantes, efferri & agreſtes, cum totam Euxini Ponti maritimam regionem deprædati iram diuinam experti eſſent, domum reuerſi legationem Conſtantinopolim miſerint, qua petierunt ſacerdotes mitti qui ipſos baptizarent, fideq; Chriſtiana inſtruerent: quod & factum eſſe, Curopalates, Zonaras, Cedrenus, & alii teſtantur.

X. RVSSI AD FIDEM CONVERSI.

Extincto itaq; Michaele, BASILIVS ab eo antea in collegam aſſumptus, ſolus imperauit. Qui quidem natione fuit Macedo, & genere ignobili, licet ex Arſacidarum antiqua ſtirpe progenitum adulantes alii prodiderint: cui Michael concubinam ſuam Eudociam in matrimonium collocauerat. Scribit autem Luithprandus e Ticinenſis, eidem Baſilio paulo poſt necem Michaelis CHRISTVM Dominum in ſom-

XI. BASILII GENVS, ET PRIMORDIA IMPERII.

e Luithpr. lib. 1. cap. 1.

nis apparuiſſe, & interrogaſſe vt quid interfeciſſet dominum ſuum Imperatorem? eaque re compunctum Baſilium, multis lacrymis peccatum ſuum gementem, totum ſe bonis operibus dediſſe, atque inter alia inſignem eccleſiam in honorem S. Michaelis Archangeli conſtruxiſſe. At vero Baſiliũ rerum potitum, non ſe fuiſſe conſcium necis Michaelis, omnibus ſatisfeciſſe, Anaſtaſius tradit in Hadriano Secundo.

LEGATIONES AB IMP. IGNAT. ET PHOT. AD NICOL. PP.

Idemq; vbi Photium deiecit, Ignatiumq; reſtituit, de his ſtatim literas dedit ad Nicolaum Romanum Pontificem, cuius auctoritate ea geſta eſſe ſciret, ac profeſſus eſt; petiitque vt quid agendum eſſet de ſacerdotibus qui Photio adhæſerant inſinuaret, ſuoſque Apocriſiarios Conſtantinopolim mitteret, qui cuncta rite diſponerent. Eiuſmodi enim ipſius Imperatoris literæ, vna cum illis quas eodem tempore eodemq; argumento Ignatius ſcripſit, inſertæ reperiuntur in laudem tanti Pontificis Actioni Tertiæ Octauæ Synodi. Sed & miſſos tunc fuiſſe Legatos non ſolum ab Imperatore, verum etiam ab Ignatio, ipſoque Photio, vt coram Romano Pontifice cauſam agerent, (quippe qui *vnus & ſingularis præcellens*, vt loquitur ſuis literis Ignatius, *atque Catholiciſſimus medicus morborum quæ in membris ſunt Chriſti, ab ipſo Domino conſtitutus eſſet*:) teſtantur eædem Imperatoris literæ, necnon Anaſtaſius in Hadriano Secundo. Ad hunc enim Pontificem peruenerunt iſtæ Legationes, cum inter hæc Nicolaus diem obiiſſet. Functique legatione ſunt, nomine Baſilii Imp. Baſilius Spatharius, pro Ignatio Ioannes Metropolita Sylei, pro Photio Petrus Metropolita Sardis: de quibus agetur anno ſequenti.

XII. GRAVIORVM DELICTORVM ABSOLVTIO PONTIFICI RESERVATA.

Interea vero non eſt prætermittendum, hoc quoq; tempore ex antiquo vſu perſeueraſſe, vt etiam pro grauioribus delictis expiandis Fideles ad Romanum Pontificem ſe conferrent; quod ſub Nicolao dum frequentaretur, inter alios infelix pater trium filiorum necator illuc accurriſſe reperitur; cui ab eodem Pontifice pœnitentia grauis iniuncta eſt, quam retulit Iuo *f* in ſuum librum Decretorum.

f Iuo par. 10 cap. 35.

XIII. TRANSLATIO RELIQVIAR. S. CLEM. PP.

Hoc item anno, qui vltimus Nicolai numeratur, contigit per Cyrillum atque Methodium Orientales monachos, deferri Cherſona Romam corpus S. Clementis Papæ. Qui quidem monachi cum manſiſſent Romæ vſque ad creationem Hadriani ſucceſſoris Nicolai, ambo ab illo miſſi ſunt ad prædicandum Euangelium Slauis, quorum linguam didicerant. Teſtantur hæc monumenta Eccleſiaſtica, nempe Romanum Martyrologium; vbi in Notis *g* plures alios id aſſerentes citauimus auctores.

g Baron. Not. ad Rõ. Martyrol. 9. Mart. f.

XIV. NICOLAI PP. OBITVS.

Ceterum Nicolaus Papa, poſt immenſos pro Eccleſia Catholica labores exantlatos, ex hac vita ad cæleſtem migrauit Idibus Nouembris, cœpta iam Indictione prima; cum ſediſſet (vt ait Anaſtaſius) annos nouem, menſes ſex, dies viginti vnum; ſepultuſque eſt ante fores baſilicæ S. Petri. Sed quod ad diem obitus ſpectat, apud Frodoardum *h* (niſi ſit error in codice) obiiſſe ponitur Idibus Decembris. Laudatiſſimus, ſiquis aliorum Romanorum Pontificum; quem egregiis præconiis extollens Regino, ait nullum ei æquiparandum poſt Gregorium Magnum ſediſſe; quippe qui Regibus & tyrannis imperauerit; eiſq; ac ſi dominus orbis terrarum auctoritate præfuerit; Epiſcopis & ſacerdotibus religioſis manſuetus, irreligioſis terribilis fuerit; vt merito alter Elias crederetur. Auctorq; eſt Ioannes *i* Diaconus huius temporis ſcriptor, ex viſione quadam certo conſtitiſſe, ipſum in cœlum receptum fuiſſe in gloria Sanctorum. Quem & ſucceſſor eius Hadrianus ſummis eſt laudibus proſecutus; eumdemq, nouum Eliam, nouum Phineẽ, Orientales *k* alloquẽs nuncupauit, & quibus aliis laudibus potuit exornauit. Denique habet Anaſtaſius, non ſolum eius exitum diuerſas hominum nationes, verum etiam quantum ad intemperantiam aeris, ipſa mundi elementa diu fleuiſſe.

h Frod. hiſt. Rhem. lib. 3. cap. 15.

VIRTVTES, ET PRÆCONIA.

i Ioan. Diac. in Vit. S. Greg. lib. 4. in fin.

k Ap. Anaſt. in Hadr. II. & Baron. an. ſeq.

XV. HADRIANVS II. PAPA CREATVR AN. ÆTAT. LXXV.

Poſt eius obitum vſque ad ſucceſſoris conſecrationem, menſis interueniſſe reperitur auctoritate eiuſdem Anaſtaſii, qui HADRIANVM conſecratum aſſerit decimonono Cal. Ianuarii. Ait vero, fuiſſe illum patria Romanum, filium Talari poſtea Epiſcopi, ex cognatione Stephani Quarti & Sergij Iunioris Romanorum Pontificum, presbyterum tituli S. Marci; virumq; ſummis virtutibus præditum, & in pauperes adeo miſericordem, vt & miraculis in ea actione claruerit; multiplicatis aliquando ad eleemoſynam nummis: natum dum conſecratus eſt annos ſeptuaginta quinque; cum iam bis antehac, poſt obitum Leonis Quarti, & Benedicti Tertii, ab omnibus expetitus in Pontificem, exquiſitis excuſationibus verecunde ſubterfugiſſet. Ceterum cum variæ præceſſiſſent de futuro ipſius Pontificatu prædictiones, eſſetq; vnus omnium conſenſus in eius aſſumptione; tradit tamen Anaſtaſius, indignatos eſſe Legatos Ludouici Imp. Romæ commorantes, quod ad eius electionem ipſi minime vocati fuiſſent; ſed hoc reſponſo eis ſatisfactum eſſe, quod non in contemptum Imperatoris id omiſſum eſſet, ſed ne inde impoſterum Legatis Principum in electione Romanorum Præſulum expectandi mos per huiuſmodi fomitem inoleſceret, quapropter & ipſum Imperatorem valde gauiſum de eiuſdẽ electione, ſcripta ad Romanos epiſtola eos de illa collaudaſſe. Denique cum eius conſecrationis tempore, Lampertus Dux Spoletanus Romam adueniens, vrbem, eccleſias, monaſteria deprædatus eſſet, ac puellas nobiles ſatellitibus ſuis diripiendas conceſſiſſet; ob eam cauſam à Ludouico Ducatu priuatum eſſe, tamquam Sedis Apoſtolicæ hoſtem adiudicatum. Hæc Anaſtaſius, ſiue alius auctor in Rebus geſtis Hadriani. Sunt enim qui putent *l*, Anaſtaſium cum Vita Nicolai finem ſcribendi feciſſe; reliqua autem quæ in eius codice reperiuntur, ſiue de Hadriano Secundo, ſiue de Stephano Sexto ſcripta, eſſe Petri Guilelmi, itidem Bibliothecarii. At vero cum conſtet ſuperſtitem diu poſt Nicolaum fuiſſe Anaſtaſium, & adhuc vixiſſe tempore Ioannis Octaui, vt videbitur inferius; haud repugnat, vt ipſe quoque ea quæ poſt Nicolaum acciderunt ſcripſerit.

PRINCIPES NVLLVM IVS HABERE IN ELEC. ROM. PONT.

l Panuin. annot. in Platin. poſt Nicol. I. Quem refellit Baron. an. 885. nu. VII.

QVO TEMPORE SCRIPSERIT ANAST. BIBLIOTHECAR.

IESV CHRISTI AN. 868.

HADRIANI II. AN. 1.

LVDOVICI II. 13.

BASIL. MACED. 2.

I.

ANNO Chriſti octingenteſimo ſexageſimo octauo, Indictione prima, Baſilius Imp. filium ſuum CONSTANTINVM in Imperio collegam aſſumpſit. Ex hoc enim tempore pater & filius ſimul inſcribuntur Imperatores; ſed patris, quod præcedat annum, Imperium.

II.

Quo pariter anno Hadrianus Papa bene cœpta à deceſſore ſuo Nicolao, proſequenda curauit; atq; primum deſignatam ab eo legationem Dominici & Grimoaldi Epiſcoporum ad Bulgaros, ſed morte eius dilatam, inſtitutum iter aggredi iuſſit: adeoque in omnibus eiuſdem deceſſoris ſui veſtigiis inhæſit, vt tradatur apud Anaſtaſium, ipſum ab oſoribus Nicolai vocari ſolitum Nicolaitanum. Verum (vt additur) inconſtans vulgus his mox contraria iactans, eumdem infamare cœpit, quaſi omnia quæ Nicolaus zelo religionis ſanxiſſet, ipſe infringere gauderet. Cuius quidem ſpargẽdi rumoris ea occaſio viſa eſt præceſſiſſe, quod ſtatim poſt ſuam conſecrationem, Theutgaudum Treuerenſem Epiſcopum & Zachariam Anagninũ, à Nicolao (vt vidimus) excommunicatos non recipiendos ad communionem vſq; ad horam mortis, ipſe Hadrianus manu ſua (vt docet Anaſtaſius *a*) communionis ſacræ participes effeciſſet: quodque Lothario Regi aduentum in Vrbem, quem Nicolaus *b* denegauerat quod ſciret ipſum ab eo non prætenſum niſi vt Sedem Apoſtolicam in cauſa Waldradæ ludificaret, idẽ Hadrianus literis ſuis (vt Regino eſt auctor) aperuiſſet. Hiſq; acceſſit, quod intercedente Ludouico Imp. idem Pontifex Weldradam pellicem à Nicolao pariter excommunicatam, cum *c* rurſum pœnitentiam ſimularet, abſoluendam curauit. Quod autem iſta contra Nicolai inſtituta facta viderentur, inde apud eumdem Anaſtaſium accidiſſe traditur, vt omnes Occidentales Epiſcopi pro conſeruanda integra Nicolai memoria ad ipſum Hadrianũ ſcripſerint; nõnulliq; præclari viri Orientales, legatione Patriarcharum vel aliorũ Principum apud Sedem Apoſtolicam fungentes, ab eiuſdem communione ſe tacite ſubtraxerint, donec coram illis de eiuſ-

DIVERSA IVDICIA DE AFFECTV HADRIANI IN NICOL.

a Anaſt. in Hadr. II. ap. Baron. an. ſuper.

b Nicol. ep. 55. ap. Bar. an. ſuper.

c Recitat ea de re literas, Baro. Ann. Tom. X hoc an. ex Bibl. Nicolai Fabri; vna cum aliis plurib. tunc de his, aliiſque eiuſmodi rebus ad diuerſos cõſcriptos.

VNIVERSA ECCL. SOLICITA DE MEMORIA NICOLAI.

de eiuſmodi calumnia ſe purgauerit: cum videlicet ſexta feria Septuageſimæ, eos ſecundum conſuetudinem ad conuiuium ſolito plures conuocans, omniumq; manibus per ſemet humiliter aquam fundens, cibos apponens, pocula miniſtrans, ac deniq; quod nullum Pontificum ante ſe feciſſe nouerat, cum illis diſcumbens, dum ſurrexexit ab epulis in faciem ſuam coram omnibus procidit; roganſque vt pro Eccleſia Catholica, pro Imperatore Chriſtianiſſimo, ac pro ipſo preces Deo offerrent, demum in laudes Nicolai deceſſoris ſui prorupit, mirantibus, ac præ gaudio cunctis Deo gratias, & fauſta ipſi Pontifici acclamantibus: vt hæc pluribus narrat Anaſtaſius. Idemq; inſuper Pontifex accepta legatione Synodi Trecenſis ad finem ſuperioris anni habitæ, quæ ad Nicolaum directa fuerat, literas *d* ad eam reſcripſit quarto Nonas Februarij, quibus hortatus eſt in ſacris Diptychis celebrare Nicolai memoriam; ſimulq; Wlfado, quem vidimus à Nicolao gradui priſtino reſtitutum, iam à Carolo Rege nominato Bituricenſi Archiepiſcopo, pallium conceſſit. Ac denique ad Ignatium Conſtantinopolitanum Patriarcham (qui & ipſe eadem occaſione ſubſtiterat) hoc eodem anno ſcribens *e*, profitetur ſe in omnibus approbare quæ ab eodem Nicolao decreta eſſent.

d *Rec. Baro. ibid.*

e *Ext. in Act. 7. Oct. Syn.*

III. Vbi autem innotuit Conſtantinopoli, Hadrianum ſedere in Cathedra Petri, Baſilius Imp. Legatum ad eum miſit Euthimium Spatharium, pręter illam inſigniorem legationem, quam anno ſuperiori tam ab ipſo quam ab Ignatio & Photio decretam vidimus. De qua quidem Anaſtaſius *f* agens, ait diuino iudicio factum eſſe, vt quod Photius nauem Eccleſiæ ſcidiſſet, ſimiliter nauis qua eius Legati ſeparatim veherentur fluctibus maris abſorpta fuerit; ita vt nullus omnino naufragium euaſerit, pręter Methodium quemdam monachulum, qui poſtmodũ neque Photium à quo, neq; Ignatium contra quẽ, neq; Vniuerſalis Eccleſiæ ad quam miſſus fuerat, iura ſuſcipiens, tertio conuentus, tertio perfidiæ denotatus, ſemel anathematizatus abſceſſit. Hæc Anaſtaſius. Qui de Legatis Baſilij & Ignatij pergens agere, ait eos incolumes Romam aduenientes, Hadriano Papæ eorum à quibus mittebantur epiſtolas ac munera obtuliſſe; & poſt innumera laudum præconia, quibus immaculatam S. Sedem Apoſtolicam celebrarunt, gratiarumque actionem de reſtitutione Ignatij, & Photij damnatione, ipſius interuentione facta; exhibuiſſe cum maxima deteſtatione, ac pedum etiam conculcatione, immo & gladii percuſſione, Acta Conciliabuli Photii aduerſus Nicolaum ſummum Eccleſiæ Pontificem, tamquam ab ipſo diabolo per os Photii eructata; in quibus & multa Photius confinxiſſet, falſatis ſubſcriptionibus Baſilij Imp. & Epiſcoporum qui ibi nominati haberentur. Eadem vero Acta, ex ipſius Hadriani in SYNODO hac de cauſa apud *S. Petrum* habita decreto, (repetito prius anathemate in Photium) igni cremata fuere; approbante etiam cœlo, cum videlicet ſuperueniente pluuiæ inundatione non ſolum ignis non eſt extinctus, ſed contra vehementius accenſus; exeunte inſuper ex eorumdem voluminum combuſtione magno fœtore piceo. Hæc apud Anaſtaſium in Hadriano. Addit autem idem in præfatione hiſtorica ad Octauam Synodum, pariter in hoc Romano Concilio iuſſum eſſe, vt quod factum eſt Romæ de inflammatione ſcriptorum Photii, eodem modo Conſtantinopoli fieri deberet, ſiquę ibi eorum exemplaria reperirentur. Quæ autem poſtea acciderunt, dicentur ſequentibus annis.

f *Anaſt. in Hadr. & in præf. Oct. Syn.*

DE LEGATIS AB IMP. IGN. ET PHOT. ROMAM MISSIS.

ACTA CONTRA SED. APOST. COMBVSTA.

IV. Contigit hoc anno menſe Iulii, Lotharii Francorum Regis aduentus in Vrbem, ab Hadriano Pontifice impetratus. A quo honorifice ſuſceptus, cum aſſeruiſſet ſe omnia quæ Nicolaus iniunxerat, ſic impleſſe ac ſi diuinitus imperata fuiſſent, idemque omnes qui cum ipſo aduenerant proceres affirmaſſent, nec vlla oppoſita perſona inueniretur, quæ aduerſus regiam auctoritatem legitimum auderet inire iudicii certamen: tunc Hadrianus ad Confeſſionem S. Petri, poſt Miſſarum ſolemnia, ſanctam ei communionem porrigens, in hæc verba illum allocutus eſt: *Si innoxium te recognoſcis à prohibito & interdicto tibi à Nicolao adulterij ſcelere, & hoc fixa mente ſtatutum habes, vt numquam diebus vitæ tuæ Waldradæ pellicis tuæ dudum à te repudiatæ miſcearis nefario concubitu; fiducialiter accede, & Sacramentum ſalutis æternæ tibi ad remiſſionem peccatorum profuturum percipe: Sin autem tua conſcientia te accuſat, teque lethali vulnere ſauciatum proclamat, aut iterum redire mente diſponis in mœchiæ volutabrum, nequaquam ſumere præſumas, ne forte ad iudicium & condemnationem tibi adueniat, quod Fidelibus ad remedium præparauit diuina prouidentia.* Aliorum vero vnicuique qui ipſum Romam comitati eſſent, hæc dixit; *Si domino & Regi tuo Lothario in obiecto adulterij crimine fauorem non præſtitiſti, neq; conſenſum tribuiſti, & Waldradæ aliiſue ab hac Sede Apoſtolica excõmunicatis non communicaſti; Corpus & Sanguis Domini noſtri* IESV CHRISTI *proſit tibi in vitam æternam.* Cum autem nihilominus & ipſe Rex, & alii ferme omnes (nonnulli enim eiuſmodi conteſtatione perterriti, timuerunt accedere ad ſacram menſam) auſu temerario communionem ſumpſiſſent; diuina ſe mox vindicta exerente, ipſe Lotharius Roma lætus recedens, morbo in itinere correptus eſt, & Placentiam ægre perductus menſe Auguſti infeliciter ſpiritum reddidit: ac ceteri pariter quicumq; indigne communicaſſent, omnes eodem anno miſerabiliter interierunt; perpaucis qui ſe à communione ſubtraxerant, vix mortis periculum euadentibus: tantaque facta eſt ſtrages comitatus Lotharij, vt non peſte periiſſe, ſed hoſtili gladio corruiſſe nobilitas totius Regni videretur. Narrat hęc Regino; ſed male anno ſequenti, quod errore ponat obitum Nicolai anno pręſenti. Meminit eorumdem Aimoinus *g*; additque, Lotharium à paucis ſuorum qui à clade remanſerunt, in quodam monaſteriolo ſecus ciuitatem Placentiam terræ mandatum eſſe. Porro eo mortuo, Regni eius proceres, excluſo Ludouico Imp. ipſius fratre, piiſſimo Principe, legitimoque ſucceſſore, adhæſerũt Carolo Caluo eiuſdem patruo: cuius rei cauſa plurimum fuit Hadriano Pontifici declamandum, vt dicetur anno ſequenti.

LOTHARI REG. ROMAM ADVENTVS PRO SVA PVRGATIONE.

VLTIO DIVINA IN PERIVROS.

g *Aim. lib. 5. cap. 21.*

V. Subdit vero Regino, eodem quoque tempore contigiſſe in Italia obitum Theutgaudi Archiepiſcopi Treuerenſis, & Guntharii Colonienſis, à Nicolao anathemate damnatorum. Sed de Theutgaudo, quomodo paulo ante obitum è monaſterio Romano S. Gregorii ad Cliuum Scauri, vbi liberalitate Hadriani Papæ manſionem ſuſceperat, ab eodem ipſo Gregorio terribiliter expulſus, & intra annum vna cum ſuis mortuus fuerit, memorabilem narrat hiſtoriam Ioannes *h* Diaconus qui præſens cuncta perſpexit. Etſi enim Hadrianus Theutgaudo ignouit, Deus non ita; quem diuturnæ cõtumaciæ voluit hic pœnam luiſſe. Quod vero ad Guntharium pertinet; eum diutius ſuperuixiſſe conſtat ex literis *i* Hadriani ad Ludouicum Germaniæ Regem Indictione tertia.

DE THEVTGAVDI OBITV.

h *Ioan. Diac. in Vit. S. Greg. lib. 4. c. 94.*

i *Rec. Bar. Annal. Tõ. X. an. 870. ex Bibl. Nic. Fabri.*

IESV CHRISTI AN. 869.

HADRIANI II. AN. 2.

LVDOV. II. 14.

BASIL. MACED. 3.

I. ANNO Chriſti octingenteſimo ſexageſimo nono, Indictione ſecunda, Hadrianus Papa remittens Conſtantinopolim Legatos Baſilii Imperatoris & Ignatii Patriarchæ, vna cum ipſis miſit quoque ſuos à Latere, eos ipſos quos ante illuc mittendos deſtinauerat Nicolaus, nempe *Donatum* Oſtienſem Epiſcopum, & *Marinum* S.R.E. Diaconum, quibus inſuper ſociauit *Stephanum* Nepeſinum Epiſcopum: eiſq; epiſtolas *a* dedit quarto Idus Iunii ſcriptas ad eoſdem Imperatorem & Patriarcham, quibus primum confirmauit quæcumque geſta fuerant in expulſione Potii, & reſtitutione Ignatii; deinde hortatus eſt ad cogendam Synodum Oecumenicam, in qua præſidentibus Apoſtolicæ Sedis Legatis proſpiceretur lapſis qui Photio communicaſſent, & pleniſſime conſuleretur ſtatui Eccleſiæ Orientalis. Profecti igitur Legati, ingenti vbique honore recepti ab iis quos obuiam eis Imperator in diuerſa loca miſerat; in ipſa præcipue vrbe Conſtantinopolitana ſolemni ritu ab vniuerſo Clero, Patriciis aliiſque omnibus Palatinorum ordinibus, & cuncto populo

LEGATIO AB HADR. PP. MISSA CONSTANTINOP.

a *Ext. Act. 1. & 3. Oct. Synod.*

pulo cum cereis & lampadibus procedente, ſuſcepti ſunt decimoſeptimo Calẽdas Octobris, ac demum ab ipſo Imperatore ad oſculum amabiliter admiſſi, tanquam à ſancta omnium Eccleſiarum Dei matre Eccleſia Romana, & à ſanctiſſimo domino & Vniuerſali Papa (vt ipſe indigitauit) delegati ad tollenda peſtiferi Photiani ſchiſmatis ſcandala: vt hæc omnia fuſius deſcribuntur apud Anaſtaſium.

II. OCTAVA SYNODVS OECVM. CELEBRATVR.

Continuo vero iidem Legati cum Imperatore & Patriarcha agentes de cogenda SYNODO, eam tertio Nonas Octobris, cœpta iam à menſe Septembri Indictione tertia, inchoarunt in eccleſia S. Sophiæ; vt docent eius Acta, quæ extant diligenter excepta. Iis autem præfixa imprimis legitur præfatio, qua infelix Photius iure perſtringitur, dum nominatur arbor infructuoſa falce Apoſtolica ſuccidenda, ſimulator, hypocrita, raptor, lupus graſſator: commendatur vero zelus Nicolai Pontificis aduerſus eum, cuius cauſa alter Elias eſt appellatus. In ipſa vero Synodi Actione Prima, præter nominatos Apoſtolicæ Sedis Legatos, & *Ignatium* Patriarcham Conſtantinopolitanum, recenſentur interfuiſſe qui tenerent locum Patriarcharum Antiochiæ & Hieroſolymorum, nempe pro Patriarchatu Antiocheno (quod ſedes illa vacaret) *Thomas* Tyri Metropolita, & pro Theodoſio Patriarcha Hieroſolymitano *Elias* illius Eccleſiæ Syncellus: itemque ipſe *Baſilius* Auguſt. vna cum pluribus Patriciis; inter quos fuit *Bahanes* vir primarius apud Imperatorem, qui geſſit in Synodo munus Iudicis Cognitoris, videlicet definienda proponendi, & rogandi Patrum ſententias. Iis igitur omnibus conſidentibus, ingredi iuſſi ſunt Epiſcopi qui numquam deſciuerant ab Ignatio, glorioſi Confeſſores eius cauſa multa perpeſſi, omnes numero duodecim, & non amplius: vnde plane conſiderare liceat miſerandum Orientalis Eccleſiæ naufragium. Ceterum annumeratis iis qui recantantes palinodiam Synodo ſubſcripſerunt, in fine recenſentur interfuiſſe huic Synodo centum & duo Epiſcopi. Ita Nicetas.

QVINAM EI INTERFVERINT.

III. RES GESTÆ IN PRIMA ACT.

Quod autem attinet ad ceteras res hac Prima Actione geſtas; poſt lectam Imperatoris exhortationem ad Synodum, rogati Apoſtolicæ Sedis Legati literas ſuæ delegationis oſtendere, reſponderunt hoc numquam in aliqua Vniuerſali Synodo factum eſſe, vt Legati Romanæ Eccleſiæ ab aliquo perpenderentur, vtrum talem exiſtimationem haberent. Bahanes autem Patricius dixit, haud iſtud peti in dedecus Apoſtolici throni, ſed quod nuperi Legati Rodoaldus & Zacharias eos decepiſſent, alia in mandatis habentes, & alia facientes. Quibus perſuaſi Legati obtulerunt legendas literas Hadriani Papæ, quibus eius mandata continerentur: quæ quidem Latine primum lectæ vti ſcriptæ erant, deinde à regio interprete Græce auditæ ſunt legi, & ab omnibus pro tanto beneficio gratiæ Deo redditæ. Deinde lectis quoque literis delegationis Patriarcharum Orientis, iuſſus eſt pariter recitari libellus à Nicolao olim compoſitus, ab Hadriano vero iiſdem ſuis Legatis datus, cui ſubſcribere tenerentur quicunque ex ſchiſmaticis Photii fautoribus recipi in Eccleſiæ Catholicæ communionem vellent; quo imprimis continebatur approbatio immaculatæ fidei Apoſtolicæ Romanæ Sedis, ac deinde anathematizatio omnium hæreſum, & maxime Iconomachorum, atque etiam Photii alienæ ſedis inuaſoris. Lecto libello, eodemque omnium vna voce laudato atque probato, lecta eſt pariter & approbata definitio Legatorum ſedium Patriarchalium iam antea facta, cum ipſi annum integrum illic morati eſſent expectantes Legatos Apoſtolicæ Sedis: quæ quidem non aliud continebat, niſi vt in omnibus obediretur Romani Pontificis decretis. Poſt hæc Legati Apoſtolici recenſuerunt, quomodo rite & auctoritate legitima Nicolaus Papa Photium abſentem damnaſſet: Legati vero Patriarcharum probauerunt, numquam ab vlla Patriarchalium ſedium Orientalium Photium receptum eſſe. Ex quorum reſponſione redargutum eſt falſitatis Conciliabulum Photii aduerſus Nicolaum, cui mentius fuerat interfuiſſe & ſubſcripſiſſe Legatos ſedium Patriarchalium Orientis. His denique abſolutis, ſecutæ ſunt acclamationes in Synodis fieri conſuetæ; quæ & in fine reliquarum Actionum ſingularum repetitæ ſunt.

LEGITIME DAMNATVS PHOTIVS ABSENS à NIC. PP.

IV. ACTIO II.

Secunda Actione habita Nonis Octobris, plurimi Epiſcopi, qui à S. Methodio vel Ignatio olim ordinati, lapſi deſciuiſſent in partes Photii, interrogati an libellos oblatos ab Eccleſia Romana vellent offerri Synodo, libenter conſenſerunt; impoſitique ſunt illi ſuper lignum S. Crucis, & ſuper ſancta Dei Euangelia: & inde ſumentes illos prædicti Epiſcopi, & Patriarchę ſuo Ignatio offerentes, ritu ſolemni redditis eis inſignibus Epiſcopatus, (aliqua tamen iniuncta ieiuniorum & orationum pœnitentia) recepti ſunt vna cum aliis permultis clericis ſimili modo reſtitutis: qui omnes (vt continet eorum libellus) rogarunt admitti per interceſſionem ſanctiſſimæ Dei-Genitricis MARIÆ, & SS. Apoſtolorum, & ſanctiſſimi Papæ Nicolai. Ita enim plane mox poſt obitum, Orientales coluerunt eum vt Sanctum. Tertia vero Actione celebrata quinto Idus Octobris, cum alii lapſi Antiſtites noluiſſent libellum à Romano Pontifice miſſum ad ſatisfactionem ſuſcipere, à Synodo non ſunt recepti. Quarta autem habita tertio Idus eiuſdem menſis, quibuſdam Epiſcopis à Photio ad Synodum miſſis, iactantibus cum ipſos tum Photium à Nicolao Papa receptos fuiſſe; oſtenſum eſt à Legatis Apoſtolicis, id mendaciter ab eis aſſeri, ideoque cum ignominia expulſi ſunt. Sed quo prætextu id ipſi iactarent, in fine Actionis redditur manifeſtum; nimirum quod Romanæ eſſe Eccleſiæ conſuetudinis dicerent, nullũ peregrinum Epiſcopum permitti in S. Petri baſilicam introire, niſi fidei libello prius oblato: quare cum hoc ipſi olim miſſi Romam à Photio feciſſent, ſatis factum putarunt vt dici poſſent communicaſſe cum Nicolao. Verum rurſus oſtenſum eſt, cum & aliũ dediſſent libellum, quo declararent atq; iurarent ſecuturos ſe Apoſtolicæ Sedis iudicium, nec ſic tamen eos admiſſos fuiſſe cum aliis Epiſcopis ad communionem, eo quod ab eo miſſi eſſent qui thronum inuaſiſſet alienum: quod & ſuperius dictum eſt ſuo loco.

ET III. DE LAPSIS EPISCOPIS.

ACT. IV. DE PHOTIO NVNQVAM RECEPTO à SED. APOSTOL.

V. ACT. V. VI. VII. INTRODVCTVS PHOTIVS IN SYNODVM, CVM NON RESIPISCERET, DAMNATVS EST.

Quinta autem Actione celebrata decimoquarto Calendas Nouembris, Photius ipſe præcepto Imperatoris iuſſus eſt inuitus ad Synodum duci; quem vt laicum, per laicos vocari voluerunt Apoſtolici Legati. Qui cum vim tantummodo conteſtaretur, nihilque ad interrogata reſponderet, affirmans impudenter ſe Chriſti exemplo tacere cum iudicaretur; eidem vndiq; licet conuicto & condemnato, tempus ad reſipiſcendum à Synodo benigne impertitum eſt; quod tamen ipſe recuſauit accipere. Quinetiam octauo Calendas Nouembris habita Actione Sexta, cui intereſſe voluit Imperator, conati ſunt aliqui Epiſcopi ſchiſmatici eumdem Photium defendere: qui ab Orthodoxis confutati licet, & ab ipſo Imper. præclara admodum atque humillima exhortatione admoniti, nec ſic tamen impelli potuerunt oblatum ab Eccleſia Romana ſuſcipere libellum. Quibus nihilominus Imperator, haud vinci eorum pertinacia paſſus, adhuc decem dies ad reſipiſcendum dari voluit. Sed cum rurſum conuenientibus Patribus quarto Calendas Nouembris, introductus cum ſuis Photius, (qui cum baculo innixus ingrederetur, iuſſus eſt à Marino Apoſtolico Legato illum deponere, quod ſignum eſſet dignitatis paſtoralis) maiorem demonſtraret peruicaciam; recitatæ ſunt damnationes ſæpius aduerſus eum promulgatæ à Romanis Pontificibus; eiſdemque additi anathematiſmi, in eumdem ipſum præſentem atque ſtantem conclamati. Hos vero ſecutæ ſunt acclamationes pleniſſimæ dictæ Imperatori atque Imperatrici, Romaniſq; Pontificibus Nicolao & Hadriano, Ignatio item Patriarchæ, & Legatis Apoſtolicis, aliarumq; ſedium Patriarchalium. Nec prætermittendum quod habet Nicetas in Vita Ignatii, Epiſcopos ſubſcribentes damnationi Photij, in maiorem hominis deteſtatinem, (quod etiam factum legimus *b* in damnatione Pyrrhi pſeudopatriarchæ Monothelitæ) intinxiſſe calamum in ſacrum Sanguinem CHRISTI: verum de his nihil in Actis Synodi, quæ integra extant.

b Supra an. 648. II. & vide etiam an. 867. poſt num. VI.

VI. ACT. VIII. COMBVSTA SCRIPTA PHOTII.

Octaua ſeſſione celebrata Nonis Nouembris, præſente atque rogante Imperatore, combuſta ſunt chirographa cuncta, quæ ab omni hominum genere Photius extorſiſſet, vna cum omnibus eiuſdem ſcriptis contra Nicolaum Papam & Ignatium Patriarcham: ac detectæ falſitates in his ab eodem impoſtore commiſſæ: & aduerſus falſarios, per quos ipſe impoſturas confinxiſſet, à Legatis Apoſtolicis iuſſus eſt legi canon Concilij Romani ſub Martino, vt non recipiantur ad pœnitentiam niſi in fine vitæ. Poſtea vero occaſione quo-

rumdam Iconomachorum in Synodum introductorum, prolati ſunt in Iconomachos anathematiſmi. Reliquæ autem duæ Synodi Actiones ſequenti anno ſunt celebratę: ſed ne diſcrimine temporis ab aliis diuiſæ remanerent, hic eas ſuperioribus iungere conueniens magis viſum eſt.

VII. ACT. IX DE FALSIS TESTIB. QVI PHOTIO ADHÆSISSENT.

Sequenti igitur anno Redemptoris octingenteſimo ſeptuageſimo, eadem Indictione tertia, pridie Idus Februarij, in Nona Actione receptus eſt in Synodum Legatus à Michaele Patriarcha Alexandrino miſſus, nomine *Ioſeph* Archidiaconus eius Eccleſiæ: qui præcedentium Actionum Acta probauit. Poſt hæc introducti permulti viri illuſtres, qui ſuaſione Photii, & compulſione Michaelis Imperatoris, contra Ignatium protulerant falſum teſtimonium; confeſſi errorem, pœnitentiam à Synodo perceperunt, agendam in ieiuniis, orationibus, & eleemoſynis, aliiſque pietatis & pœnitentiæ operibus quæ ibi recenſentur: data tamen Ignatio facultate diſpenſandi cum ouibus ſuis de diuturnitate temporis, moderandi ſcilicet pro cauſa. Idq; ipſum actum eſt cum illis ſacerdotij illuſoribus laicis, quos in vrbe Conſtantinopolitana ſub eodem Michaele ſacris indumentis progredi conſueuiſſe & ſacra facere, ſuo loco vidimus. Datumque inter alia crimini Photio, quod iſta ſciens nō abſtulerit; ob idque Compatriarcha mimi appellatus eſt, aliiſque ignominiæ titulis à Patribus infamatus. Introducti pariter Vicarij ſeu Legati, quos idem in Conciliabulo contra Nicolaum ſuppoſuerat, palam falſitatem confeſſi ſunt; deteſtante Synodo ipſius Photij multiplicem iniquitatem.

VIII. LEGATI LVDOV. IMP. INTERSVNT SYNODO.

Inter hæc autē peruenit Conſtantinopolim Legatio miſſa à Ludouico Imperatore Occidentalis Orbis, pro coniugio ineundo inter ipſius filiam atque Baſilij primogenitum; qua functi ſunt *Anaſtaſius* S. R. E. Bibliothecarius, vir diſertiſſimus, (ille ipſe, quem in his Annalibus paſſim citari contigit de Rebus geſtis Summorum Pontificum, aliiſque) Suppo Comes conſobrinus Auguſtæ, & Euerardus præpoſitus menſæ regiæ. Habet enim iſtorum nomina ipſe Anaſtaſius notata in exordio Decimæ Actionis; qui huius legationis etiam meminit in hiſtorica præfatione ad hanc Octauam Synodum: vt & Aimonius *c* in Geſtis Francorum; aitque Baſilium Imper. claſſem ante hæc direxiſſe in Adriaticum mare, opem laturam Ludouico in Apulia bellum aduerſus Saracenos gerenti. Quo eodem tempore ex Vrbe reuerſo Petro Michaelis Bulgarorum Regis legato abſque petitionis effectu, decreuit idem Rex Legatos Conſtantinopolim, qui (vt habet Anaſtaſius eadem præfatione) admiſſi ſunt in Synodo conſidere vna cum Legatis Ludouici.

c Aim. lib. 5 cap. 21.

ITEMQVE LEGATI BVLGAR.

IX. ACT. X. ET VLT. LECTI CANONES SANCITI À SYNODO.

His igitur omnibus præſentibus, celebrata eſt Actio Decima & vltima Synodi, die vltima Februarii; in qua primum omnium iuſſi ſunt legi Canones à Patribus conſtituti, omnes numero viginti ſeptem, quibus imprimis Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ opportunitatibus conſultum eſt: Videlicet de confirmatione eorū, quæ pro Ignatio & contra Photium acta eſſent: deque abrogatione cunctorum geſtorum Photii, & collatorum ipſi, & ab ipſo aliis ſacrorum miniſteriorum; & vt qui hactenus obſtinato animo ei adhæſiſſent Epiſcopi, licet conſecrati fuiſſent à Methodio vel Ignatio, vel etiam poſt hac reſipiſcerent, nullam penitus ſpem reſtitutionis Epiſcopatus haberent: Item de confirmatione cultus ſacrarum Imaginum; & ne ſacras Imagines anathematizati pingere auderent: Ne laici, niſi prius per decē annos in aliis Eccleſiaſticis ordinibus permanſiſſent, proueherentur ad Epiſcopatus: De condemnatione eorū, qui cum Photio crederent duas in vno corpore eſſe animas: Ne à Principibus, vel eorum fauore eligerentur Epiſcopi, nec Epiſcopi indecentia obſequia exhiberent Magiſtratibus, nimirum ne obuiam prodeant procul ab Eccleſiis ſuis; non ſe demittant ab equis, vel adorent eos; nec intrent ad Principes hora prandii, vbi indebita perſoluant obſequia: ſed veneratione digni habeātur, & qui libere errantes Principes valeant redarguere: Ne Principes Conciliis interſint, niſi forte Oecumenicis: De exhibēdo honore & reuerētia omnibus Patriarchis; pręcipue vero Romanæ Eccleſiæ Summis Pontificibus, contra quos minime fas eſſet, nec quidē in Synodis Oecumenicis, audacter ſententiam dicere. His atq; aliis permultis, ad diſciplinam Eccleſiaſticam pertinentibus, ſtatutis & comprobatis; adhibitaque cōfirmatione ſeptem præcedentium Oecumenicarum Synodorum, & damnatis omnibus hæreſibus, iteratoque aduerſus Photium & ſocios anathemate; finis Synodo feliciſſimus eſt impoſitus, Baſilio Imp. nouiſſime conſenſum omnium explorante: qui & inſuper tam ad Epiſcopos quam laicos egregias habuit admonitiones, dignas Auguſto maxime pio; ad illos quidem, vt gregem Dei diligenter curarent, & inter alia vt ſaltem diebus Dominicis miniſtrarent illi verbum Dei: ad laicos vero, vt Eccleſiaſticis rebus non ſe immiſcerent: *De vobis*, inquit, *Laicis, tam qui in dignitatibus, quam qui abſolute conuerſamini, quid amplius dicam, non habeo, quam quia nullo modo vobis licet de Eccleſiaſticis cauſis ſermonem mouere, neque penitus reſiſtere integritati Eccleſiæ, & vniuerſali Synodo aduerſari. Hoc enim inueſtigare & quærere, Patriarcharum, Pontificum, & ſacerdotum eſt, qui regiminis officium ſortiti ſunt, qui ſanctificandi, qui ſoluendi & ligandi poteſtatem habent, qui Eccleſiaſticas & cæleſtes adepti ſunt claues: non noſtrum, qui paſci debemus, qui ſanctificari, qui ligari, vel à ligamento, ſolui egemus. Quantacunque enim religionis & ſapientiæ laicus exiſtat, vel etiamſi vniuerſa virtute interius polleat; donec laicus eſt, ouis vocari non deſinet: rurſumque quantacumque Epiſcopus ſit irreuerentia & irreligioſitate plenus, & nudus omni virtute; donec Antiſtes eſt, & veritatis verbum recte prædicauerit, paſtoris mentionis, & dignitatis damna non patietur. Quæ ergo nobis ratio eſt, in ordine ouium conſtitutis, paſtores verborum ſubtilitate diſcutiendi, & ea quæ ſuper nos ſunt quærendi & ambiendi? Oportet nos cum timore, & fide ſincera hos adire, & à facie eorum vereri, cum ſint miniſtri Domini omnipotentis, & huiuſmodi formam poſſideant, & nihil amplius quam ea quæ ſunt noſtri ordinis requirere, &c.*

EPISCOPI NON EXHIBEANT PRINCIPIB. OBSEQVIA INDECENTIA.

LAICI NON CVRENT ECCLESIASTICA.

X. IMP. SVBSCRIBIT POST LEGATOS SEDIVM PATRIARCHAL.

Poſt hæc cum ſubſcribenda Synodus eſſet, hortantibus Apoſtolicæ Sedis Legatis vt primo loco ſubſcriberent Baſilius & filii Imperatores; non acquieuit ille, niſi poſt ſubſcriptionem omnium legatorum cunctarum ſedium Patriarchalium, ſuam apponere: cui & addidit ſignum ſanctiſſimæ Crucis; ſicut id ipſum Epiſcopos omnes ex more præſtitiſſe, oſtendēt quæ ſuo loco inferius dicturi ſumus. Porro ſubſcripſerunt Imperatores literis (vt moris erat) phœniceis ex cinnabrio. Erat quidem Magiſtratus in Imperio, cui cura erat Caniculi, cuius mentio fit in Synodi Actis dum nominatur Chriſtophorus præpoſitus Caniculi, qui dictus protoa-ſecretis. Vocem autem *Caniculi*, exponit Anaſtaſius in ſcholiis ad eamdem Synodum, Atramentum, ſiue potius Rubramentum, ex quo Imperatores literas phœniceas exararent ſcribendo. Qui vero poſt Imperatores ſubſcripti numerantur Epiſcopi, nonniſi centum & duo ſunt: quod videlicet (vt notat in margine Anaſtaſius, qui aderat) nullus in Synodum receptus fuerit Epiſcopus, qui à Photio aut ſuis conſecratus eſſet, ſed tantum qui à piis Patriarchis SS. Methodio & Ignatio conſecrati ſuperſtites reperirētur. Denique poſt Synodum, quaſi appendix, poſitæ ſunt epiſtolæ ex Synodo, vel ob Synodum ab aliis tunc datæ: quarum omnium prima eſt Encyclica ad omnes Chriſti Fideles, qua cunctæ in Synodo res geſtæ narrantur: alia item ſcripta ad Hadrianum Papam, qua rogatus eſt à Patribus eamdem Synodum confirmare: eædemque miſſæ ſunt ad alios Patriarchas. Quæ vero ſequuntur, poſt diſceſſionem Legatorum datæ reperiuntur; de quibus inferius.

DE PAVCITATE EPISCOPORVM.

XI. SYNODVS DICTA VNIVERSALIS OCTAVA.

Ceterum hanc SYNODVM nuncupandam eſſe ſine vlla cōtradictione VNIVERSALEM OCTAVAM, aſſerit Anaſtaſiꝰ in præfatione ad ipſam: quæ etiam inter alias Oecumenicas annumerata reperitur in Fidei profeſſionibus fieri ſolitis; in tantum vt & ipſi Romani Pontifices, æque ac ſeptem ſuperiores, illam quoque Octauam Oecumenicam Conſtantinopolitanam, ſe recipere profiterētur in ſolemni Fidei profeſſione ab eis recitari *d* ſolita, cum in Pontifices electi eſſent iam conſecrandi. Vnde valde miramur, cur Cōcilium Florentinum, Octaua Synodus Oecumenica dicta & inſcripta in ipſius Actis hactenus typis excuſis habeatur Pace dictum ſit Iuliani Cardinalis, qui in diſputatione habita cum Marco Epheſino Seſſione ſexta Ferrariæ, (puto ignoratione rerum geſtarum) ei nimis viſus eſt indulgere, hanc Octauam Conſtantinopolitanam neganti, ac mendaciter aſſerenti eam abrogatam fuiſſe à Ioanne Romano Pontifice, comprobatam vero Photianam poſtea habitam qua damnata eſt Octaua hęc ſub Hadriano celebrata. At in ſequenti Actione eiuſdē Synodi Florentinæ, Andreas

d Rec. Bar. Annal. Tō. X. hoc an. ex cod. Ant. Auguſt.

REDARGVITVR APPOSITVS TITVLVS CONCIL. FLOR.

[Qui quidem in poſterioribus Conciliorū editionibus emēdatus eſt; quib. Florentina Synodus Decimaſexta, vel Decimaſeptima Oecumenica numeratur.]

Coloſſenſis Epiſcopus vir doctiſſimus æque ac maxime pius, id omnino negauit; quod & inferius cum de Ioanne Pontifice agetur, falſiſſimum eſſe demonſtrabitur. Quoniam autem quæ Marcus aduerſus hanc Octauam legitimã dixiſſet, in Florentinæ Actis remanſiſſent; magna interpres temeritate, æque ac imperitia (fuit is Abrahamus Cretenſis) nulla habita ratione reſponſionis Andreæ Coloſſenſis, eidem Concilio Florentino indidit nomen, vt Octaua Synodus nominaretur: cum tamen nec in eius decretis vel Actis, nec in Eugenii Papæ diplomatibus de ipſa datis, aliquid eiuſmodi reperiatur: cumque alioqui, etſi hæc de qua agimus Octaua Synodus fuiſſet abolita, (quod dicere ſacrilegium eſt) adhuc tamen nec Florentina Octaua dici poſſit, quod extent plures aliæ ante ipſam celebratæ Synodi Oecumenicæ, quibus magis eiuſmodi appellatio competat. Quod autem hanc eandem Octauam legitimam Aimoinus e reprehendit, quia in ea confirmatus eſt cultus ſacrarum Imaginum; ex eo plane qualis ipſe fuerit, cuiuſve dogmatis, manifeſtatur; nempe ex Gallis illis vnus, quos negaſſe vidimus cultum ſacrarum Imaginum; de quibus etiam Anaſtaſius meminit in ſæpius memorata præfatione ſua.

e *Aim. li. 5. c. 28.*

AIMOINI ERROR.

XII.

LAVDES OCCIDENTALIS IMP. ORIENTALES NON ADMITTVNT.

Ex veteri autem æmulatione Orientalium Imperatorum in Occidentales, qua iſtis nuncupationem *Imperatoris* inuidebant, ante factam Synodi ſubſcriptionem turbatio aliqua accidit; quæ quidem Actis Synodalibus inſerta non eſt, ſed narratur apud Anaſtaſium in Vita Hadriani: Nimirum quod cum petitum eſſet, vt oblata ab eodem ipſo Anaſtaſio Legato epiſtola Hadriani in fauorem Ludouici Imperatoris ſcripta, in Synodo legeretur; inuenti ſunt in ea eſſe corraſi verſus illi, in quibus Ludouici nomen *Imperatoris*, ipſiuſque laudes prædicabantur. Qua de re querelam mouentibus Legatis Apoſtolicis, & ſubſcribere Synodalibus Actis recuſantibus, niſi epiſtola integre iiſdem Actis insereretur, contra vero contendentibus Græcis, non eſſe in Synodo de laudibus Imperatoris, ſed de ſolius Dei tractandum: tandem paci publicæ ſapienter conſulentes Legati, ad finem Actionis decimæ ita ſubſcripſerunt, vt tamen expectandam eſſe ſpecialem voluntatem Romani Pontificis appoſuerint. Ex qua pariter illiberali Græcorum actione, creduntur omnino turbata cœpta fœdera nuptiarum. Et hæc quidem antequam Synodus abſolueretur.

XIII.

CONTENTIO DE DIOECESI BVLGAR.

Poſt tertium autem diem quo penitus abſoluta eſt, congregatis in vnum Baſilio Imp. Apoſtolicæ Sedis & aliarum Patriarchalium Legatis, vna cum Ignatio Conſtantinopolitano, ad audiendos Michaelis Regis Bulgarorum Legatos; magna quoque ibi altercatio habita eſt, vtri Eccleſiæ, Romanæ, an Conſtantinopolitanæ, iidem Bulgari recens ad fidem conuerſi ſubiici deberent: aſſerentibus Græcis ad Cõſtantinopolitanam eos pertinere, quod eorum regio, antequam ipſi eam occupaſſent, Græcorum pareret Imperio, ac Græcos ſacerdotes haberet: contra vero conteſtantibus Apoſtolicis Legatis, iura ſedium non ſequi Regnorum diuiſiones; ſed & vtramque Epirum, totamque Theſſaliam, Dardaniam, Daciam, & ceteras in Illyrico prouincias in quibus nunc Bulgari habitabant, antiquitus ſolitas fuiſſe à Romana Eccleſia immediate adminiſtrari; ipſoſque Bulgaros, qui nihil ad Imperium Græcorum pertinerent, cum fidem Chriſtianam ſuſceperunt, ſponte ſe eidem Romanæ Eccleſiæ ſubieciſſe, ſacros ab ea miniſtros quærentes, quibus in omnibus obedirent; ac denique neque vnquam Græcos eas prouincias iure dominationis poſſediſſe, niſi inquantum ſceptro Romano potirentur. Sed cum nihilominus Legati Orientalium ſedium Patriarchalium in fauorem Imperatoris ſententiam præcipitaſſent, qua Bulgarorum Eccleſiam Cõſtantinopolitanæ ſubdi debere aſſeruiſſent; Apoſtolici reclamantes, eorum ſententiam, tanquam ab inferioribus, ideoque haud legitimis iudicibus latam reſpuerunt; totamque cauſam ſupremæ Apoſtolicæ Sedi reſeruantes, interim Ignatium grauiter conteſtati ſunt, ne Eccleſiæ Romanæ iura minueret, à qua ipſe propriæ Eccleſiæ reſtitutus eſſet. Narrantur hæc pluribus in Hadriano.

XIV.

ARTES GRÆCOR. SVBDOLÆ ADVERSVS LATINOS.

Acceſſerunt ad iſta, quod Græca calliditate ex improuiſo ita conuenti ſint Apoſtolici Legati, vt ipſi carentes proprio interprete, coacti fuerint vti eo qui tunc ſolus aderat interprete Imperatoris, qui nihil retulit eorum quæ ab vtraque parte dicerentur, niſi quæ videret Imperatori ſuo grata eſſe, & in honorem ſedis Conſtantinopolitanæ vertere. Eſt enim de his iuſta querela ipſius Anaſtaſij Bibliothecarii; qui hanc eandem contentionem recenſens in præfatione hiſtorica ad Octauam Synodum, multa addit de fraudibus quibus Græci vti conſueuiſſent cum in aliis rebus, tum præcipue in ſingulis ferme Synodis Oecumenicis. Et quod ad iſtam Octauam attinet, aſſerit quicquid in Latinis eius Actis reperitur, (quæ ipſe, vt teſtatur, è Græco in Latinum vertit, & annotationibus marginalibus illuſtrauit, dum eſſet Conſtantinopoli) ab omni eſſe falſitate extraneum: quicquid autem amplius, ſiue de diœceſi Bulgarica, ſiue de aliis quibuſcumque rebus in Græco codice forte inueniatur, totum eſſe mendacii venenis infectum. Extat *f* vero adhuc Romæ in Columnenſi Bibliotheca, ipſius Anaſtaſii membraneus codex autographus eiuſdem verſionis cum ſcholiis in margine affixis, quæ non ſine magno labore legi poſſunt ob nimiam codicis vetuſtatem; habitus ipſe ex monaſterio Auellanæ, cui præfuit magnus Petrus Damiani cum eremum coluit.

f *Excuſſus etiã poſtea fuit in editione Rom. Conciliorũ Gener.*

XV.

SVMMA GRÆCOR. INVIDIA IN ROM. ECCL.

Sed non hic finis Græcorum fraudis. Siquidem querentibus quibuſdam apud Imperatorem Baſilium, quod Eccleſiam Conſtantinopolitanam nimis abiecte ſubieciſſet Romanæ, cum permiſit vt nullus lapſorum ad Eccleſiam rediret niſi dato libello Sedis Apoſtolicæ Legatis; eiuſdem Baſilii iuſſu quædam eorum libellorum pars è domo Legatorum furto ſublata eſt: qui tamen, magnas inde querelas c[illegible]entibus Legatis, paulo poſt reſtituti ſunt. Ex quibus Legati prudentiores facti, omnia eadem ſcripta ſecreto per Anaſtaſium Bibliothecarium, alioſque Legatos Ludouici Imperatoris, Romam tranſmiſerunt: cum quibus idem Anaſtaſius detulit pariter Acta Synodi. Quod quidem non ſine magna Dei prouidentia factum eſt; quandoquidem Legati Apoſtolicæ Sedis Conſtantinopoli Romam nauigantes, in manus piratarum Slauorum inciderunt; à quibus ſpoliati omnibus bonis, ipſum quoque authenticum Actorum Synodi codicem amiſerunt: quibus plane caruiſſet Apoſtolica Sedes, niſi eorundem exemplar Anaſtaſius ſecum detuliſſet. Hæc idem pluribus in ſcholiis ad Synodum: quorum etiam fit mentio in Rebus geſtis Hadriani Papæ. Sed quod ad Legatos ſpectat, ipſos aliquandiu captiuos detentos à piratis, tandem Apoſtolicarum & Imperialium literarum auctoritate liberatos eſſe, ac Romam reuertiſſe vndecimo Calendas Ianuarii Indictione quarta, traditur in eadem Vita Hadriani ſiue ab ipſo Anaſtaſio, ſiua ab alio ſcriptum. Verum in eiuſdem Pontificis epiſtola ad Baſilium Imp. poſtea *g* ſcripta, nequaquam ex literis Imperatoris, ſed diuino tantum auxilio eos liberatos eſſe, immo non ſine magna Imperatoris culpa in tantum diſcrimen incurriſſe ſignificatur. Sicque huiuſmodi eorum periclitatio, quartum numeratur ſcelus ab eodem ingratiſſimo Imperatore illiberali nimis animo patratum in Sedem Apoſtolicam, poſt redditam ab ea tanto labore pacem Eccleſiæ Orientali. Atque hactenus de rebus ad Octauam Synodum ſpectantibus; quæ (vt diximus) hoc anno cœpta, in ſequentem propagata eſt.

LEGATI SED A POST. INCVRRVNT IN PIRATAS.

g *Ap. Bar. an. 871.*

INGRATITVDO BASILII IMP.

XVI.

HADRIANI PP. COMMINATIO AD CAROL. CALV. OB VSVRPATIONEM REGNI LOTHAR.

Quod ad res Francorum pertinet; hoc eodem anno, quod Carolus Caluus occupaſſet Lotharii nepotis nuper defuncti Regnum; expoſtulante Ludouico Imperatore, ab Hadriano Pontifice decreta eſt ad eundem Carolum Legatio duorum Epiſcoporum; qua cum ipſum, tum Regni eius Epiſcopos atque proceres, excommunicationis comminatione admonuit abſtinere ab eiuſmodi Lotharii Regno, quod pertineret ad Ludouicum Lotharii fratrem & legitimum ſucceſſorem. Scribit hæc Aimoinus *h*: extantque *i* adhuc quædam Hadriani epiſtolæ ad eos miſſæ (vt notantur) Nonis Septembris. Sed antequam hi Legati perueniſſent ad Carolum, collecto *Metis Concilio* pridie Idus eiuſdem menſis Septembris, decernentibus Epiſcopis Regni Lotharii, præſente etiam, & ad id ceteros impellente Hincmaro Rhemenſi, idem Rex Carolus ibi præſens coronam eiuſdem Regni accepit: vt patet ex ipſis Synodi Actis, quæ ſuperſunt *k*. Quin etiam poſtmodum eundem Carolum, ad placandum Romanum Pontificem, Legatos in Vrbem direxiſſe cum oblationibus ad baſilicam S. Petri, inter quas erant duæ coronæ aureæ gemmis ornatæ, pro duobus quæ poſſidebat Regnis, auctor eſt Aimoinus. Verum has oblationes

h *Aim. li. 5. c. 24.*

i *Rec. Barõ. Annal. Tõ. X. hoc an. ex Bibl. Nic. Fabri.*

CONCILIABVL. METEN. PRO CAROLO.

k *Rec. Bar. & ex cod. Ant. Aug.*

tiones haud putamus ab Hadriano eſſe ſuſceptas, cum de his in literis poſtea ad Carolum ab ipſo datis nulla ſit mentio, quæ alias præteriri minime conſueuiſſent. Quid autem poſt hæc geſtum fuerit, dicturi ſumus anno ſequenti.

XVII. l *Argentr. Hiſt. Britā. lib. 2. c. 27.* LITERÆ SALOM. REGIS BRITAN. AD HADR. PP. PRO PALLIO ANTIST DOLEN.

Hoc eodem anno Salomon *l* Rex Minoris Britanniæ literas ſcripſit ad Hadrianum Papam, hac præfixa inſcriptione, *Domino ac beatiſſimo Apoſtolicæ Sedis Rom. Hadriano, Salomon Britonum Rex flexis genibus, inclinatoque capite, in Chriſto fideliter pacis diuturnitatem*: quibus pallium petiit Feſtiniano Antiſtiti Dolenſi; quod à Nicolao Pontifice denegatum fuiſſe tradit, quia ipſe Salomon ea de re ad eum ſcribens, ſuum nomen ipſius Nicolai nomini præpoſuerat, & literas abſque ſigilli impreſſione minus etiam idoneo legato deferendas tradiderat. Petiit quoque iiſdem literis ſacras Reliquias pro monaſterio quod ædificabat: muneraque miſit, auream ſtatuam magnitudinis ipſius Hadriani tam in altitudine quam in latitudine, cum lapillis diuerſi generis; aliaque plurima, cum trecentis ſolidis denariorum quotannis deinceps perſoluendis. Ad quem reſcribens Hadrianus, miſit Brachium S. Leonis Papæ Tertii, diuinitus præmiſſis precibus ac ieiuniis impetratum. Quod vero ad Pallium pertinet; traditur quoque in eadem epiſtola, Hadrianum illud conceſſiſſe: verum eum locum falſatum fuiſſe à Petro quodam Dolenſis Epiſcopi clerico, deprehenſum eſt Gregorij Septimi temporibus in Synodo Santonenſi; vt traditur in epiſtola *m* Innocentii Papæ Tertii ſcripta in controuerſia de Pallio, & Archiepiſcopatus iure, inter Turonenſem & Dolenſem Antiſtites, de qua ſuperius dictum *n* eſt.

m *Innoc. III. 2. ep. 79.*
n *An. 859. VI.*

IESV CHRISTI AN. 870.

HADRIANI II. AN. 3.

LVDOVICI II. 15.

BASIL. MACED. 4.

I. a *Ext. in cod. Ant. Aug. in Bibl. Vatic.* RVRSVM HADRIAN. LABORAT PRO REG. LOTHAR. AD VERSVS CAR. b *Rec. Bar. hoc an. ex Bibl. Nic. Fabri.*

ANNO Domini octingenteſimo ſeptuageſimo, Indictione tertia, intentatis à Ludouico Germaniæ Rege minis aduerſus Carolum Caluum fratrem Francorum Regem, pro Regno Lotharii nepotis ab eo occupato, idem Carolus timore perculſus eumdem Ludouicum accepit in partem eiuſdem Regni Lotharij; cuius extant *a* Acta diuiſionis, inter vtrumque confecta Aquiſgrani hoc anno pridie Idus Martij. Ea vero cum audiſſet Hadrianus Papa, nouam in Gallias miſit Legationem (qua functi ſunt tres Epiſcopi, & vnus S. R. E. Cardinalis presbyter) cum diuerſis literis *b* ad vtrumque Regem, eorumque Epiſcopos, atque proceres, ſcriptis quinto Calendas Iulij, pro reſtituendo prædicto Lotharij regno, Ludouico Imperatori ipſius fratri, ad quem multis titulis pertinebat: interminans, niſi obedirent, penetraturum ſe in Gallias, & in contemptores dignam daturum vltionem. Sed & præter iſtas, alias rurſus dediſſe reperitur ad Epiſcopos in Regno Caroli conſtitutos; quibus eos graui comminatione exagitans, illud maxime inculcauit, vt ſi Carolus Sedi Apoſtolicæ obtemperare recuſaret, ipſi ſe ab eius communione ſeiungerent, ſi vellent cum Apoſtolica Sede communicare; alioqui fore vt indignos reſpuendos. Hæc & alia Pontifex; vt quidem reperiuntur in redditis ad eum Hincmari literis *c*, quas amaro nimis & furenti animo conſcripſit, quaſi eo pacto ſe Hadrianus pacis perturbatorem oſtenderet: cum tamen nihil aliud idem ſanctiſſimus Pontifex, tot fatigationibus quæreret, quam vt ius cuique ſuum tribueretur, & omnes Deo conciliarentur: præſertim cum iura ipſa legitima Regum Francorum antiquitus inuiolabiliter conſeruata, clamarent Regnum Francorum non ex electione aut vſurpatione, ſed ex ſucceſſione deberi. Ceterum ipſum quoque Regem Carolum ægro animo tuliſſe reprehenſionem Pontificis, atque re infecta Legatos dimiſiſſe, teſtis eſt Aimoinus *d*.

c *De his literis vide late Baron. Tom. X. hoc an.* DE HINCMARI AD HADR. VIRVLENTA RESP.
d *Aim. lib. 5. cap. 26. & 27.*

II. HADR. AGIT PRO LIBERATIONE CAROLOMANNI. e *Rec. Baro. vbi ſup. ex cod. Treuer.*

Sed quod rurſum ſpectat ad eoſdem Epiſcopos Legatos ab Hadriano in Gallias miſſos; tradit idem huius temporis ſcriptor Aimoinus, per eos factum eſſe vt Carolus Rex filium ſuum Carolomannum, quem detinebat in vinculis, liberaret: qui quod noua moliretur, à patre coactus attonderi, clericalemque vitam profiteri, paulo poſt reſilierat, atque ideo Epiſcoporum ſententia damnatus fuerat: ſed Apoſtolicam Sedē appellans, literis *e* ea de re ab Hadriano ad Carolum eiuſque Regni Epiſcopos ac Comites ſcriptis, per Legatos liberatus eſt. Quod quidem ita, quamdiu vixit Hadrianus, permanſit; poſtea vero Carolum acrius in filium ſęuiiſſe, eumdemque Gallias prædationibus infeſtantem luminibus exęcaſſe, Flodoardus, Aimoinus, aliique omnes ſcriptores affirmant. Reperitur porro hoc eodem anno ipſe Carolus (quod Politicorum eſt in decretis, vt quo magis Princeps iniuſte agit, eo magis religionis culturam affectet) ſcribi ſibi feciſſe aureis literis libellum Precum ſelectarum, quas quotidiano vſu recitaret: quæ quidem magnam redolentes pietatem, nuper editæ ſunt Ingolſtadii anno milleſimo quingenteſimo octogeſimo tertio.

LIBELLVS PRECVM CAROLI CALVI.

III. CONCIL. AGRIPPIN.

Hoc item anno *Coloniæ Agrippinæ* SYNODVS habita eſt Ludouico Rege agente, ſexto Calendas Octobris; in qua complura ad Eccleſiaſticam diſciplinam ſpectantia pertractata ſunt, & dedicata ibidem eccleſia S. Petri. Hæc pluribus in veteri Francorum Chronico à Pithœo edito.

IV. ADMIRANDVM SACRAR. VIRGG. FACTVM.

Quo item anno Danis Ethnicis ingenti multitudine in Scotiam appellentibus, & Angliæ fines miſerabiliter deuaſtantibus, nulli parcentibus loco, vel ætati, aut ſexui, & maxime monaſteria deprædantibus, ſacraſque virgines polluentibus; *Ebba* Collinghammenſis cœnobii Abbatiſſa inſtinctu diuino admirabile plane fortitudinis Chriſtianæ facinus auſa, conuocatis omnibus monaſterii ſanctimonialibus, ſibi ipſi nouacula naſum cum labro ſuperiori ad dentes vſque præcidens, perſuaſit vt & ipſæ idem agerent ne à Danis ludibrio traderentur. Itaque aduenientes poſtridie Dani, horrendo eiuſmodi ſpectaculo perterriti, à virginum quidem pollutione abſtinuerunt, ſed igne monaſterio admoto eaſdem omnes cremauerunt; quæ ab Eccleſia Catholica cultu martyrum celebrantur. Eadem vero perſecutione *Eadmundus* Angliæ Rex ab iiſdem Danis Paganis tentus, ligatuſque ad arborem, diutiſſime flagellatus eſt: deinde ſagittis confoſſus, tandem capitis amputatione martyriū conſummauit hoc eodem anno, duodecimo Calendas Decembris, & ipſe inter Sanctos relatus multis miraculis clarus. Cum quo etiam paſſus eſt *Humbertus* Helmhamenſis Epiſcopus, qui eum in Regni faſtigium ſublimauerat, & conſtantia inuicti Regis ad martyrium animatus eſt. Narrat hæc omnia pluribus, ex antiquioribus monumentis deſcripta, Matthæus Weſtmonaſterienſis in ſua Angliæ Hiſtoria.

EADMVNDI REG ET HVMBERTI EPISC MARTYRIVM.

V. METROPHANES SCRIBIT DE REBVS PHOTII. f *Rec. Baro. ibid. ex cod. Column.*

Quod ad res pertinet Orientalis Eccleſiæ; præter illa quæ ad Octauam Synodum ſpectare viſa ſunt, quæ hoc anno geſta, ſuperiori ſunt recitata; hoc item anno *Metrophanes* Metropolitanus Smyrnæ, inſigni Orthodoxia ſpectatus, cuius ſumma eſt laus in ſingulis eiuſdem Synodi Actionibus, quique ceteris Orientis Epiſcopis præſtare videretur doctrina atque virtutibus; rogatus à Manuele Patricio & Tabellariorum præfecto, vt totius cauſæ Photii res geſtas hiſtoria breui conſcriberet; præſtitit illud diligenter *f* epiſtola vna ad ipſum Manuelem ſcripta, qua nonnulla etiam expreſſit ab aliis hiſtoricis prætermiſſa.

VI. BVLGARIS DATVR EPISCOP. à GRÆCIS. g *Ap. Baro. ibi. ſeq.*

Ad huius etiam anni res geſtas pertinet, quod Ignatius Patriarcha Conſtantinopolitanus in Bulgariam, tamquam ad Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ diœceſim pertinentem, creatum à ſe Epiſcopum vna cum aliis clericis miſit, quem nominatum fuiſſe Theophylactum affirmant: à quo & expulſos illos eſſe, qui à Romano Pontifice illuc miſſi fuerant ad prædicandum Euangelium, ex Anaſtaſio *g* in Hadriano intelligi poteſt. Ceterum iſte *Theophylactus* longe alius eſt ab illo item Archiepiſcopo Bulgarorum, cuius extant in ſacrum Euangelium lucubrationes, & alia ſcriptorum monumenta, qui poſt ducentos annos vixit; de quo dicetur ſuo loco.

VII. PHOTIVS MITTITVR IN EXILIVM.

Quod vero ad damnatum in Octaua Synodo Photium ſpectat;conſilium illud fuit,& quidem rectum Imperatoris, obſtinatiſſimum hominem ab aliorum conſortio longe ablegare, quod videret eum pollentem eloquio plurimum poſſe obeſſe tranquillo Reipublicæ ſtatui. Quamobrem totus ad partes Photij minuendas incumbens, & ipſum in exilium damnauit,& eius affines atq; amicos vexauit: adeoque ab eo facta reſciſſa ſunt, vt etiam conſecratæ ab ipſo eccleſiæ profanatæ fuerint & dirutæ; ſeruique eius & ſectarii ad quæſtionem vocati, atque alia id genus aduerſus eos commiſſa, quæ idem ipſe querulus enumerat in variis ſuis hoc tempore ad diuerſos ſcriptis epiſtolis *b*. Qui & eo veſaniæ deuenit, vt Eccleſiam Dei dira perſecutione vexatam diceret, dum ipſe cum collegis improbis ab Eccleſia arceretur: & cum aliquando graui terræmotu ciuitas Conſtantinopolitana concuſſa eſſet, iactaret ob id Deum permiſiſſe ipſum exulare,vt à ruina ſubduceretur periclitantis ciuitatis.

b Ret. Bar. ibid.

VIII. DE LIBERIS BASILII IMP.

Hoc item anno in Theophaniæ celebritate, per Ignatium Patriarcham Baſilius Aug. alium filium ſuum natu minorem,LEONEM nomine, Imperatorem coronari voluit: vt teſtatur qui præſens aderat Anaſtaſius Bibliothecarius in ſuis Notis ad Octauam Synodum. Quibus conſentientia ſcribens Curopalates in Baſilio, addit inſuper tertium Baſilii filium nomine *Alexandrum*, à patre creatum fuiſſe Cæſarem;quartum vero natu minimum,dictum *Stephanum*,mancipatum eſſe diuinis officiis; & quatuor filias in monaſterio conſecratas Deo virgines, claruiſſe pietate.

IX. DE IMAGINE SANCTISS. VIRGINIS INCARNATA SVPER LIGNVM.

Hoc pariter anno facta eſt tranſlatio Hieroſolymis Damaſcum, cuiuſdam Imaginis Dei-Genitricis olim Conſtantinopoli depictæ in tabula lignea: ſed poſtea pictura (mirabile dictu) ſuper lignum eſt incarnata, & oleum maxime odoriferum iugiter emittere cœpit, quo languores quicumque quorumcunque hominum,Chriſtianorum,Iudæorum, Saracenorum,pellerentur; ita vt nunquam imminueretur, quantumcunque inde acciperetur: quapropter Imago ſummæ fuit venerationi non ſolum Chriſtianis, ſed etiam Saracenis, qui & ipſi orationis gratia ad eam confluerent in Aſſumptione & Natiuitate ſanctiſſimæ Virginis. Teſtatur hæc Arnoldus Abbas Lubecenſis, qui vidit cum peregrinatus eſt in Palæſtinam.

IESV CHRISTI AN. 871.

HADRIANI II. AN. 4.

LVDOVICI II. 16.

BASIL. MACED. 5.

I. LEGATIO AB IMP. ET IGNAT. AD ROM. PONT. PRO DISPENSATIONE SVPER DECRETA OCTAVÆ SYNODI.

ANNO Chriſti octingenteſimo ſeptuageſimo primo, Indictione quarta, Ignatius Patriarcha & Baſilius Imp. miſerunt Romam ad Hadrianum Papam, Theognoſtum Abbatem cum literis *a* ac muneribus, petentes vt quæ in Synodo Octaua remanſerant indefinita definiret, atque diſpenſaret in his quæ ibidem ſtatuta eſſent de non recipiendis promotis à Photio, vel qui ſubſcripſiſſent illius pſeudoſynodo aduerſus Nicolaum Papam. Ad quæ reſcribens Hadrianus, primo de Legatis Apoſtolicæ Sedis ſugillauit Imperatorem, quod abſque vllo præſidio ita eos remiſerit, vt apud regiones ſub eiuſdem Imperio conſtitutas à piratis capti fuerint: deinde queſtus eſt de Ignatio, quod Bulgaris Antiſtitem à ſe ordinatum mittere præſumpſerit: ac denique negauit ſe diſpenſaturum cum Photianis; niſi noua emergente cauſa,quod non ſit moris Romanorum Pontificum, pro libitu proprio deceſſorum ſanctionibus, vel Synodorum Oecumenicarum decretis. Ad quam epiſtolam (quæ cum aliis extat in Anaſtaſii codice Octauæ Synodi) in margine tunc adnotauit idem Anaſtaſius ordinatos à Photio ſine ſpe reſtitutionis depoſitos fuiſſe à Sede Apoſtolica, quod ipſe Photius cum ab excommunicatis atque depoſitis Epiſcopis fuiſſet ordinatus, nunquam approbatus eſſet Epiſcopus; ideoque nec potuiſſet alios ordinare. Sed prolixiorem requirerent iſta tractationem; at nos alio pergimus.

a Ext. in fi. Oct. Syn.

II.

Inter hæc autem Photius in exilio conſtitutus, literas *b* ſcribens ad Imperatorem, ſuas deplorauit miſerias; ac præcipue queſtus eſt de fame quam pateretur, & priuatione librorum quos non permitteretur habere. Cum autem fruſtra pulſare ſe noſſet animum Imperatoris, ad Bahanem Patricium ſe conuertens Proconſulem atque Præpoſitum, virum primarium apud Imperatorem,& occulte ſibi amicum; binas ad eum dedit literas, quibus eum in ſui patrocinium excitaret: quod & iſte poſtea magno Eccleſiæ malo ei præſtitit. Rurſum autem verſutiſſimus homo, ne in tanto rerum ſuarum naufragio aliquis ex iis quos ſibi tanto labore acquiſierat, ab ipſo deſciſceret, encyclicam ad omnes Epiſcopos ſuos ſcripſit epiſtolam ſatis prolixam, qua miro artificio dum vnum nutantem confirmandum propoſuit, omnibus ne vacillent opportuna documenta appoſuit. Atque ita plane ſua incredibili effecit arte,vt eoſdem omnes ſedibus ſpoliatos, innumeraque alia incommoda perpetientes, contineret in ſua amicitia,ipſe licet exul, & in cuſtodia conſtitutus, plurimiſque miſeriis preſſus. Sed ſunt & aliæ plures ad hæc ſpectantes ipſius epiſtolæ, quas prætermittimus.

b Has & ſeqq. Photii epiſtolas, rec. Bar. Annal. To. X hoc an. ab Epiſcopo Bellun. acceptas.

PHOTII AD DIVERSOS EPISTOLÆ AB EXILIO.

III.

Quod pertinet ad res Occidentales; hoc eodem anno (vt auctor eſt Aimoinus *c*) Ludouicus Imperator Romam veniens ipſo die Pentecoſtes ab Hadriano Papa coronatus eſt; videlicet in Regem Francorum, vtpote legitimus ſucceſſor Lotharii fratris. Poſtea vero Beneuentum rediens, cum tandem cepiſſet poſſeſſam à Saracenis Barim ciuitatem, quam (vt ait Leo Oſtienſis) annis quatuor obſidione conſtrinxerat,aliaſque clades Saracenis intuliſſet; Baſilius Auguſtus ad eum miſit Ioannem Patricium Legatum, cum literis increpatoriis quod nomen vſurparet *Baſilii* ſiue *Imperatoris*, (id enim & ab eius literis abraſiſſe in Synodo Octaua, ſuperius dictum eſt:)ſignificans debere ei ſufficere vt diceretur *Riga*. Cuius literis acceptis Ludouicus, & ipſe miſſo ad eum Autprando Legato,acrem ſatis dedit epiſtolam *d* apologeticam; qua inter alia multa, fuſe oſtendit eiuſmodi appellationem *Baſilei*, non eſſe peculiarem Conſtantinopolitanorum, ſed etiam legitime competere aliis Principibus, maxime vero Francis, qui eam dignitatem accepiſſent à Sede Apoſtolica ob egregiam ipſorum fidem in Deum & Eccleſiam Romanam; vereque ipſi iam Romanis imperarent, qui ob hæreſim Græcorum ſe ab eorum Imperio ſubduxiſſent: denique & nomen Riga, idem eſſe quod Regem, Regem autem idé quod Baſileum. Sed & plura inferens de Francorum fortitudine,& Græcorum ignauia. Poſtremo hortatur,vt claſſem valentem mittat ad debellandos Saracenos, Siciliamque ab eorum manibus recuperandam; cui expeditioni ſe quoque affuturum pollicetur. Quæ autem hæc ſecuta ſunt, dicentur inferius ſuis locis.

c Aim. li. 5. c 28.

DE CONTROVERSIA INTER BASIL. ET LVDOV. OB NOMEN IMPERAT.

d Rec. Baron. ex Bibl. Columm.

IV. DE CAVSA HINCMARI LAVDVN. DIRE VEXATI AB HINCMAR. RHEM.

Hoc eodem anno menſe Auguſti celebrata eſt *Synodus*, immo graſſatio apud *Duziacum* villam in prouincia Rhemenſi: in qua, agente Hincmaro Rhemenſi Archiepiſcopo, damnatus eſt alius Hincmarus iunior Laudunenſis Epiſcopus illius nepos. Exæſtuabat enim odium patrui in nepotem, eo quod iſte aduerſus illum iura Sedis Apoſtolicæ attenuare conantem, ſcripta collegiſſet quibus eiuſdem Sedis iura corroboraret: itemque quod idem nepos pro literis Apoſtolicis agens, nullo modo conſentire voluiſſet excommunicationi à patruo contra Carolomannum Caroli Regis filium illatæ in præiudicium Sedis Apoſtolicæ, quam Carolomannus appellauerat. Traxit & aliis occaſionibus in hanc cauſam patruus Carolum, tum quod nepos quendam Northmannũ excommunicaſſet, qui bona Eccleſiaſtica acceperat à Carolo in beneficium; tum etiã quod aſſereretur ſcripſiſſe ad Romanum Pontificem aduerſus eundem Regem, contra fidelitatis iuramentum quod Regi iam antea præſtitiſſet. Itaque cum idem Hincmarus nepos aduerſus iſtas accuſationes, aliaque ſibi obiecta crimina, iam in duabus aliis antehac celebratis *d* Synodis apud *Attiniacum* villam, & in palatio *VVermeriæ*, Sedem Apoſtolicam appellaſſet, rurſum vt eoſdem Carolum Regem, & Hincmarum Rhemenſem Metropolitam ſuum placaret, (vt ait Aimoinus *e*) profeſſionem emiſit fidelitatis Regi, & obedientiæ

d [De duabus iſtis Synodis egit Baronius anno ſuperiori: ſed cum tribuiſſet Attiniacẽſi, quod in iſta Duziacenſi factum eſt, conſi ex libell

Hincmarus Laudunenſis, oblato Trecis Ioanni Papæ [de quo agetur an. 878. id ipſemet poſtea correxit Baronius] c Aim. li. 5. c 24. in fin.

ſuo Metropolitano præſtandæ: in hæc videlicet verba: *Ego Hincmarus Eccleſiæ Laudunenſis Epiſcopus amodo & deinceps Domino ſeniori meo Carolo Regi ſic fidelis & obediens ſecundum miniſterium meum ero, ſicut homo ſuo Seniori, & Epiſcopus per rectum ſuo Regi eſſe debet: ac priuilegio Hincmari Metropolitani Rhemorum Eccleſiæ, ſecundum ſacros canones & decreta Sedis Apoſtolicæ ex ſacris canonibus promulgata, pro ſcire & poſſe me obiturum profiteor.* Quia tamen non ita ſatis fuere eorundem furori, non ſolum non eſt permiſſus Romam adire, quamuis à Summo Pontifice vocatus; ſed etiam ad præſentem Synodum Duziacenſem denuo appellatus, cum eo pergeret, in itinere ſpoliatus eſt violentia hoſtili; & ad eandem Synodum perductus, tyrannice ibi depoſitus eſt ab Hincmaro patruo auctoritate Regis, fruſtra rurſum appellans Sedem Apoſtolicam, fruſtraque ipſis Synodi Patribus proteſtantibus aditum ei ad eam Sedem non eſſe denegandum. Depoſitus vero, eiectus eſt in exilium; vbi ferreis diu detentus vinculis, demum poſt biennium excæcatus eſt. Quæ omnia poſtea coram plena Synodo Trecenſi (de qua ſuo loco) præſente Ioanne Papa Octauo, ex eiuſdem Hincmari Laudunenſis libello ſunt recitata.

V.

f Recitat plurimas ad hanc cauſam pertinentes ſcriptas vtrimque epiſtolas Baron. ex Bibl. Nic. Fabri.

LITERÆ HADR. PP. ET CAROLI REG. IN CAVSA HINCM. LAVDVN.

Cum autem Hadrianus Papa ſcripſiſſet vt idem Laudunenſis Romam mitteretur, nec auditus fuiſſet; iam ex prædicta Synodo Duziazenſi miſſum ad ipſum eſſe Actardum Nannetenſem Epiſcopum, intelligitur ex eiuſdem Hadriani redditis ad Synodum literis. Reſcripſit *f* vero & ad Carolum Regem, excuſans primo ſi quæ acrius in aliis ad ipſum datis literis appoſuiſſet; ſubiicienſque de Actardo Legato, creato certis conditionibus Archiepiſcopo Turonenſe, vt Rex Synoduſque, necnon Clerus plebſque Turonenſis petierant; quem ait ſe *conſtituiſſe Cardinalem Metropolitanum & Archiepiſcopum Turonicæ prouinciæ, per ferulam, pitacium, & anulum, necnõ per Apoſtolicæ auctoritatis literale decretũ*: deinde ſecretam addens promiſſionem Imperii ipſi Carolo conferendi, ſi ſuperuixerit Ludouico Imperatori: ac demum agens de cauſa Hincmari Laudunenſis iuſte proſequenda Romæ, quo ille venire debeat. Sed cum denuo cerneret Hincmarum detineri artibus aduerſariorum, rurſum acriores literas ad Regem, ſcribens, auctoritate Apoſtolica iuſſit vt eundem Epiſcopum Romam mitteret. Quæ Pontificis verba Carolus in deteriorem partem interpretatus, amariſſimas ad eum literas *g* reddidit, quaſi ea contra morem deceſſorum Romanorum Pontificum ſcribentium ad Reges Francorum Hadrianus ſcripſiſſet: cum Reges Francorum (vt ait) non Epiſcoporum vicedomini, ſed terræ domini hactenus fuerint computati: rogauitque vt poſthac talia non mandaret, ne cogeretur ipſe Rex mandata Pontificis & epiſtolas contemnere, & Legatos dedecorare. Cuiuſmodi Caroli reſponſionem, ab iracundia percito Principe profectam, Politici noſtri temporis vt ſerio dictam arripientes, promulgare ſolent tanquam diuinum cælitus acceptum oraculum; reliquas omnes poſthabentes, & nullius pretii exiſtimantes, epiſtolas Regum & Imperatorum Francorum innumeras, quibus ſtudium, pietas, reuerentia, obſequium, omneque demum genus officii erga Apoſtolicam Sedem ac Romanos Pontifices ampliſſimis notis expreſſa, hactenus integra remanſerũt: adeo vt & Carolus ille Magnus, ſapientia, ſcientia, fortitudine, pietate, virtutibus denique omnibus, Carolum Caluum longiſſime antecellens, olim dixerit, *In h memoriam B. Petri Apoſtoli honorandam eſſe ſanctam Romanam & Apoſtolicam Sedem, vt quæ nobis ſacerdotalis mater eſt dignitatis, eſſe debeat Eccleſiaſticæ magiſtra rationis: ideoque ſeruandam eſſe cum manſuetudine humilitatem, ac licet vix ferendum ab illa ſancta Sede imponatur iugum, tamen ferendum eſſe, ac pia deuotione tolerandum.* Ceterum Hadrianus ſecundum illud ſymbolum Pythagoricum, *Ne fodias ignem gladio*, & iuxta Sapientem *i*, *Reſponſio mollis frangit iram*; ad eundem Carolum manſuetius reſcribens, paterne illum monuit ſuis correptionibus præbere potius obſequium, quam murmurationis verba rependere. Sed de his modo ſatis.

g Rec. Baron. vbi ſup. De quibus vide etiam Gretſ. in Apol. Baron. cap. 14. aduerſus calumnias Goldaſti, & li. 2. cent. Replic. c. 10. de quibus an. 774. poſt num. IV.

QVAM DISSIMILIS CAROL. DECESSORIB. SVIS.

h Diſt. 19. c. 3. Extat etiam in Cõc. Tribur. c. 30.

i Prou. 15.

VI. EXEMPLVM CONSTANTIS FIDEI.

Res autem Eccleſiæ Anglicanæ dignum exemplum Regis maxime pii hoc anno exhibent. Siquidem dum exercitus Danorum vniuerſa Orientali Anglia deuaſtata, ad Occidentalem conuerſus eſſet; Æthelredus Rex aduerſus eos progreſſus, aliquando in tentorio Miſſam audiens, cum ipſis appropinquantibus ſæpe à ſuis inuitaretur ad certamen, conſtanter affirmauit ſe non receſſurum priuſquam presbyter Miſſam compleſſet. Quæ fides multum ei profuit, victis faciliime potentiſſimis hoſtibus. Poſt quæ, eodem Rege hoc ipſo anno defuncto, ſucceſſit in eius locum Ælfredus ipſius frater, cuius præclaras res geſtas ex antiquis Annalibus proſecutus eſt Matthæus Weſtmonaſterienſis.

IESV CHRISTI AN. 872.

HADRIANI II. AN. 5.

LVDOVICI II. 17.

BASIL. MACED. 6.

I. LEGATIO BASILII IMP. AD LVDOV. REG.

ANNO Chriſti octingenteſimo ſeptuageſimo ſecundo, Indictione quinta, menſe Ianuario, miſſa eſt Legatio honorifica cum muneribus, & parte non modica ſalutiferæ CRVCIS in cryſtallo miræ magnitudinis auro gemmiſque ordinato, à Baſilio Imperatore Conſtantinopolitano ad Ludouicum Germaniæ Regem: vt traditur in antiquo Chronico à Pithœo edito. Cuius legationis is forte fuit finis, vt Ludouicum Regem Baſilius in Ludouicum Imperatorem ipſius nepotem commoueret: inter quos iam ſciret eſſe diſſenſionem ob regnum Lotharij fratris Imperatoris.

II. LVDOV. IMP. PRODITORIE CAPTVS.

Hoc enim ipſo anno, quo (vt dicetur) Hadrianus Papa defunctus eſt, idẽ Baſilius offenſus ipſius Ludouici Aug. literis anno ſuperiori ad eum miſſis, Adelgiſum Ducem Beneuentanum ad defectionem ſollicitaſſe reperitur. Cuius turpiſſima proditione ipſe Ludouicus Beneuenti in palatio ſuo captiuus factus, detruſus eſt in carcerem; nec inde valuit eximi, donec fortiſſimis iuramentis pollicitus eſſet ſeruare quæ ipſi pacta firmanda obtulerunt proditores. Hæc pluribus Regino, (qui tamen perperam in annum ſuperiorem refert, quo ponit Hadriani Papæ obitum) Leo Oſtienſis, & alii; diffuſius vero Herempertus antiquus auctor, (quem & alii Rencpertum, Erchempertum alii nominant) qui Res Longobardorum Principum Beneuentanorum eſt proſecutus. Vbi addit, hæc Deum fieri permiſiſſe, primo quod cum aliquando Ludouicus *a* Romam veniſſet pro reſtitutione Gunthari atque Theutgaudi Epiſcoporum depoſitorum, quam recuſaret concedere Nicolaus tunc Papa, idemque Pontifex ex more ei obuiam factus eſſet cum Clero; Imperator fuſtibus Clerum cædi, Cruces autem, omniaque ſancta miniſteria pedibus calcari iuſſiſſet, Romamque magna ex parte deprædatus eſſet, atque ipſum Pontificem ſede priuare cogitaſſet: ſecundo, quod capta Bari ciuitate, Seodam Ducem Saracenorum flagitioſiſſimum *b* ſeruaſſet; à quo ipſo, iuncto cum Adelgiſo, meruit proditorie captiuus fieri. Quid vero poſthæc Ludouicus egerit, dicetur anno ſequenti.

DIVINA IN EVM VINDICTA.

a Vid. ſup. an. 863. III.

b Vid. ſup. an. 866. III.

III. S. ATHANASII EPISC. NEAPOL. OBITVS.

Hoc item anno quo mortuus eſt Hadrianus, pariter ex hac vita migrauit, (ſed ante ipſum, nimirum Idibus Iulij) *S. Athanaſius* Epiſcopus Neapolitanus, poſt mortem miraculis clarus; cum à Sergio nepote ſuo Magiſtro militum, ac Duce Neapolitano, homine nequiſſimo, commonitorem patruum non ferente, poſt multa alia mala tolerata, in exilium pulſus eſſet, ac diriſſimam rurſus perſecutionem paſſus vſque ad obitum: vnde & ipſa Neapolitana ciuitas à Summo Pontifice anathemate innodata eſt, cuius florentiſſima fuerat ſub Athanaſio Eccleſia. Proſequitur hæc pluribus, eaque occaſione de præſtantia & amœnitate ciuitatis Neapolitanæ, eiuſque Eccleſiæ antiquiſſima ab ipſo Petro Apoſtolo origine, ac eximia in Deum pietate, & in pauperes miſericordia, agit Petrus Diaconus Caſſinenſis huius temporis auctor in Rebus præclare geſtis eiuſdem S. Athanaſij.

IV. HADRIANI PP.

Hoc denique anno, Calendis Nouembris, cœpta iam à menſe Septembri Indictione ſexta, *Hadrianus* Papa ex hac

OBITVS, ET IOANNIS VIII. SVBROGATIO.

c *Aim. li. 5. c. 29. in fin.*

vita migrauit, cum ſediſſet annos quatuor, menſes decem, & dies ſeptendecim: cuius res geſtæ deſcriptæ apud Anaſtaſium, fine carent. Vacauit autem ſedes eius vſque ad decimumnonum Calendas Ianuarii: qua die in eius locum ſuffectum fuiſſe IOANNEM Archidiaconum, huius nominis Octauum, Aimoinus c & ipſe huius temporis ſcriptor affirmat.

IESV CHRISTI AN. 873.

IOAN. VIII. AN. 1.

LVDOVICI II. 18.

BASIL. MACED. 7.

I. CONCIL. ROM. IN CAVSA LVDOV. IMP.

ANNO Chriſti octingenteſimo ſeptuageſimo tertio, Indictione ſexta, Ludouicus Imp. Romam venit; ibique *Conuentum* celebrans coram Summo Pontifice, multa ſuper Adelgiſi proditione conqueſtus eſt: aduerſus quem hoſtem Reipublicæ declaratum, bellum à Senatu Romano decretum eſt. Ipſum verò Imperatorem Ioannes Papa abſoluit iuramento, quod coactus præſtiterat ad mortis periculum euadendum. His auditis Adelgiſus, metu perterritus ſeceſſit in Corſicam. Hæc ex Reginone. Addit verò Aimoinus *a*, Ioannem Pontificem compatrem Adelgiſi, ipſum Ludouico id optanti reconciliaſſe; idque factum hoc anno eſſe.

a *Aim. li. 5. c. 30. in fin.*

II. b *Annal. Pith. Aim. lib. 5. c. 30.* CAROLVS FIL. LVDOV. REG. A DÆMONE INVADITVR, OB CONSPIRAT. IN PATREM.

Quo item, ſeptimo Calendas Februarii *b*, in *Conuentu* Epiſcoporum ac Comitum habito *Francofurdiæ* à Ludouico Germaniæ Rege, Carolus eius filius natu minimus in conſpectu omnium à malo dæmone inuaſus eſt iuſto Dei iudicio quod in patrem conſpiraſſet: ſicut & ipſe poſt liberationem faſſus eſt, ſe toties aduerſæ poteſtati traditum, quoties eiuſmodi deliberationi inhæſiſſet. Narrant hæc Annales Francorum à Pithœo editi, & Aimoinus. Apud quos fit etiam mentio alterius *Conuentus*, habiti hoc ipſo Chriſti anno, Idibus Septembris, apud *Gandulphi Villam* in ditione eiuſdem Ludouici Regis, præſentibus Legatis Apoſtolicæ Sedis, Formoſo Portuenſi, & Iaderico Velitrenſi Epiſcopis, necnon Engilberga Auguſta Ludouici Imp. coniuge: in quo diſſolutis auctoritate Apoſtolica pactis iuramento firmatis de Regni Lotharii diuiſione facta ab eodem Ludouico Rege cum Carolo Caluo; idem Ludouicus Rex ceſſit Imperatori partem eiuſdem Regni quam ipſe occupauerat.

IESV CHRISTI AN. 874.

IOAN. VIII. AN. 2.

LVDOVICI II. 19.

BASIL. MACED. 8.

I. VISIO DE ANIMA LVDOV. PII IMP. ADHVC POENIS PVRGAT. DETENTA.

ANNO Chriſti octingenteſimo ſeptuageſimo quarto Indictione ſeptima, Ioannem Papam, & Ludouicum Imperatorem, & alium Ludouicum Germaniæ Regem, ſimul Veronæ conueniſſe, tradunt veteres Francorum Annales à Pithœo editi: quæ autem ab eis tractata ſint, vbique ſilentium. Sed narratur ibidem viſio facta diuinitus eidem Ludouico Regi, qua ipſius pater Ludouicus Imp. cognomento Pius, cum iam ante triginta tres annos defunctus eſſet, eidem in ſomnis apparens, adiurauit vt ſe à tormentis Purgatorii quibus detinebatur eripiendum curaret: qua de cauſa Rex per vniuerſa Regni ſui monaſteria, preces pro patre fieri mandauit. Vnde (inquit auctor) datur intelligi, quod quamuis memoratus Imperator multa laudabilia feciſſet, plurima tamen legi Dei contraria in Regno ſuo fieri permiſiſſet.

II.

REX SARACEN. DAT POENAS SACRILEGII.

Eodem anno cum Abdila Saracenorum Princeps ex Africa cum magno exercitu in Italiam veniens, Salernum obſidione cinxiſſet, eccleſiamque SS. Martyrum Fortunati, Caij, & Anthes, ſibi in habitaculum deligens, ſuper ipſum altare ſtratum paraſſet; dum illic reluctantem virginem comprimere conaretur, trabs è tecto delapſa, licet procul ab altaris perpendiculo diſtans, impuriſſimum Arabem extinxit, illæſa penitus virgine. Salernitani verò ab obſidione liberati ſunt ope exercitus Ludouici Imp. à quo idem Saraceni iterum profligati fuere. Hæc in Rebus geſtis Longobardorum Principum Beneuentanorum apud Herempertum.

III.

Quo item anno Danis, ſiue Northmannis, rurſum Angliam inuadentibus, Beorredus Rex Merciorum maxime pius, poſt multa prælia, tandem coactus cedere Regno, Romam venit; vbi mortuus eſt, ac ſepultus in Schola Anglorum: Regina verò eum ſecuta, mortua eſt Ticini. Hæc, & alia de crudelitatibus Danorum, & martyriis monachorum cœnobii Chroyland, pluribus Ingulphus, & alii veteres res Anglorum proſecuti.

IESV CHRISTI AN. 875.

IOAN. VIII. AN. 3.

LVDOV. II. 20.

BASIL. MACED. 9.

I. LVDOV. IMP. OBITVS.

ANNO Chriſti octingenteſimo ſeptuageſimo quinto, Indictione octaua, menſe Auguſti, Ludouicus Imp. mortuus eſt; eiuſque corpus Mediolanum tranſlatum, & ſepultum in baſilica S. Ambroſii: qui quidem ab eius temporis auctoribus ob pietatem, iuſtitiam, aliaſque virtutes, inſigniter laudatur. Sub eo, an ſub Ludouico Germaniæ Rege ipſius patruo, certe ſub Ludouico Secundo, accidiſſe tradit Helmoldus *a*, vt egreſſi è cœnobio Corbeiæ in Saxonia quidam monachi ſanctitate inſignes ad Slauorum conuerſionem, eos qui *Rani*, ſiue *Rugiani* dicerentur, fidem docuerint, ibique Oratorium in honorem Dei & S. Viti martyris patroni Corbeiæ erexerint: qui iidem Rani paulo poſt in ſuperſtitionem mutati, ipſum S. Vitum vt Deum colere cœperunt, primatum deitatis ei ſpecialiter tribuentes, Flamineſq; in eius cultum deſtinantes.

a *Helmold. lib. 1. c. 6. & lib. 2. c. 12.* DE CONVERSIONE RVGIANORVM.

II. CAROL. CALVVS CORONATVR IMP.

Defuncto Ludouico, ſtatim Ioannes Papa honorificam miſit legationem ad Carolum Caluum Regem Francorum per Iadericum Velitrenſem, Formoſum Portuenſem, Ioannem Alatrinum, & Anſegiſum Senonenſem Epiſcopos, qui Regem inuitarent ad Limina Apoſtolorum, quo fieret Imperator. Quæ quidem Legatio cum longe diuerſa ſit ab ea, quæ anno ſequenti ad Concilium Pontigonenſe delata eſt; eas tamen ſimul confudit vetus hiſtoricus Odorannus monachus Senonenſis in ſuis Annalibus. Ceterum CAROLVS Romam ſe conferens, ipſo die Natalis Domini coronatus eſt; vt teſtatur Aimoinus *b*, qui annos Chriſti numerans à die Natali ipſius, id factum dicit anno octingenteſimo ſeptuageſimo ſexto. Porrò auctor anonymus in antiquis Francorum Annalibus, tradit nunc Caroli in Italiam aduentum tyrannice factum eſſe; & Romanos pecunia corruptos ei aſſenſiſſe, Ioannemque Papam coactè ei coronam Imperatoriam tradidiſſe: Sed & Ludouicum Germaniæ Regem ipſius fratrem, audita eius ad inuadendum Regnum Italiæ profectione, Carolomannum filium ſuum aduerſus eum miſiſſe; ipſum verò cum altero filio ſuo æque Ludouico dicto Regnum eiuſdem Caroli inuaſiſſe, vt eum de Italia exire compelleret. Verum Carolum in Italiam à Summo Pontifice vocatum eſſe ad ſumendum Imperium, nec fraudem vllam aut prauam machinationem adhibuiſſe, ſed pacifice & ex totius Cleri, S.P.Q.R. vnanimi conſenſu coronatum eſſe, teſtantur Acta Synodi Romanæ, de qua dicetur anno poſt ſequentem, necnon Aimoinus, & Odorannus. Ludouicum autem Regem Gallias abſente fratre deuaſtaſſe, aſſerit pariter idem Aimoinus *c*. Quo tempore Hincmarus Rhe-

b *Aim. li. 5. c. 31.*

c *Ibid. c. 31.*

HINCMARI MONITIO DE REDARGVENDIS REGIB.

menſis Archiepiſcopus epiſtolam valde prolixam ſcripſit ad Epiſcopos ſuæ prouinciæ, qua eos hortatus eſt in hoc diſcrimine confugere ad arma ſpiritualia, orationum, ieiuniorum, ac ceterorum bonorum operum, & in fide proprii Regis Caroli licet abſentis fortiter perſiſtere; Regeſque libere de ſuis erratis monere, & ſi parere nollent, eoſdem excommunicare; quod Epiſcopos facere poſſe, multis SS. Patrum exemplis probat. Haud vero inanes fuiſſe preces, declararunt euenta. Nam Ludouicum vbi natalem Domini celebrauit Attiniaci, in Germaniam rediiſſe, idem Aimoinus teſtatur.

III. ENGILBERGA AVG. FIT MONIALIS. d *Io. VIII. ep.* 43. 86. 91. e *Id. ep.* 42.

Interea Engilberga Auguſta viro deſtituta, CHRISTO nupſit, ingreſſa monaſterium monialium Brixię profitentiũ, vbi religionis habitum ſumpſit: ad quam extant aliquot Ioannis *d* Papæ epiſtolæ; aliaque *e* eius cauſa ab eodem Pontifice ad Carolum filium Ludouici Germaniæ Regis ſcripta, qua eum, quod theſaurum, quem Auguſta ſuſtentationis ſuæ cauſa in eodem monaſterio conſeruauerat, diripuiſſet, excommunicatum denuntiauit, niſi intra ſexaginta dies illum reſtitueret.

IESV CHRISTI AN. 876.

IOAN. VIII. AN. 4.

CAROLI II. 1.

BASIL. MACED. 10.

I. CONFIRMATVM CAROLI IMPERIVM.

ANNO Chriſti octingenteſimo ſeptuageſimo ſexto, Indictione nona, cum Nonis Ianuarii (vt ait Aimoinus) Carolus Imp. Roma exiens *Ticinum* petiiſſet; in eadem ciuitate *Conuentus* Epiſcoporum ac Comitum celebratus eſt, in quo Imperium eidem Carolo Romæ collatum, omnium conſenſu à Ioanne Pontifice ibi præſente iterum confirmatum eſt.

[Obiectionibus Goldaſti Caluiniſtæ aduerſus Baronium, de Synodis & Conuentibus, in cauſa Imperii Caroli diuerſis locis & temporibus celebratis, accurate reſpondit Gretſerus c. 15. Apologiæ Baronianæ, & lib. 2. cont. Replicat. cap. 11. de quibus dictum eſt ad an. 774. poſt num. IV]

II. CONCILII PONTIGON. ACTA. b *Aimoin. li.* 5. *c.* 32. 33.

Poſt hæc autem vt etiam ab Epiſcopis Gallicanis eadem omnia firmarentur, *Pontigonenſe* in Galliis celebratum eſt Generale CONCILIVM; cui præfuerunt Apoſtolicæ Sedis Legati, Ioannes Epiſcopus Tuſcanenſis, Ioannes Aretinus, & Anſegiſus Senonenſis, interfuitq; ipſe Carolus Imperator. Habentur eius Acta apud Aimoinum *b*, diſtincta octo Seſſionibus, ſiue Actionibus; quarum prima celebrata eſt vndecimo Calendas Iulii, vltima decimoſeptimo Calendas Auguſti huius Indictionis nonæ. Et Prima quidem Actione, lectis epiſtolis Ioannis Papæ, quibus eidem Anſegiſo Senonenſi Archiepiſcopo vices ſuas ita demandaret, vt is primatum teneret per vniuerſas Gallias & Germanias, tam in conuocandis Synodis, quam definiendis quibuſcunque emergentibus dubiis; reclamarunt alii Galliarum Archiepiſcopi, ac præcipue Hincmarus Rhemenſis, hæc fieri contra antiquos canones, & ſedium ſuarum priuilegia, Veruntamē Carolus Anſegiſo fauens, eum ſupra alios omnes ordinatione antiquiores ſedere fecit iuxta Legatos Apoſtolicos. In Secunda Actione confirmata eſt electio Caroli Imperatoris, & Acta Synodi ſeu Conuentus Ticinenſis. Tertia, auditæ querelæ quorumdam presbyterorum, reclamantium ad Legatos Apoſtolicæ Sedis. Quarta, auditi Legati Ludouici Regis Germaniæ, petentis à Carolo fratre partem Regni Ludouici Imp. ipſorum nepotis.

III. c *Io. ep.* 9.

Quinta Actione ſuſcepti ſunt alii Legati Ioannis Papæ, videlicet Leo Epiſcopus eiuſdem Pontificis nepos, & Petrus Epiſcopus Foroſempronienſis, deferentes epiſtolas Imperatori & Synodo. Huius autem nouæ Legationis mittendæ quæ fuerit cauſa cum ab auctore taceatur, ex eiuſdem Pontificis epiſtolis inſpicitur; nimirum vt conceſſa à prędeceſſoribus Francorum Principibus Romanæ Eccleſiæ dona & priuilegia, ab ipſo nouo Imperatore confirmarentur: quod ſe obtinuiſſe, teſtatur in epiſtola *c* ad Gandulphum Epiſcopum Capuanum. Miſſos etiam eoſdem pro neceſſitate Romanæ Eccleſiæ, quam pateretur ab ingruentibus Saracenis, & rebellibus Chriſtianis; idem tradit *d* in epiſtola ad Boſonem Comitem, & alia ad eoſdem Legatos poſtea data. Extantque rurſum aliæ *e* ab eo ad ipſum Carolum hoc item anno, ſed poſt Synodum ſcriptæ literæ, quibus non ſolum de Saracenorum, ſed etiam de Marchionum Chriſtianorum infeſtationibus queritur. Actione Sexta lecta eſt epiſtola eiuſdem Ioannis Papæ de damnatione Formoſi Epiſcopi Portuenſis, Gregorii Nomenclatoris, & conſentientium iis. Cur vero damnatus ſit Formoſus, neſcimus: perſecutionem enim ipſum eſſe paſſum, quæ inferius dicentur oſtendent. Conſtat autem ex ipſo Aimoino, huic Seſſioni intereſſe noluiſſe Epiſcopos Galliarum. Septima iterum interpellati Archiepiſcopi de obedientia præſtanda Anſegiſo Senonenſi, reſponderunt ita ſe ei obedituros, quemadmodum ſui anteceſſores eius prædeceſſoribus regulariter obediſſent, & non alio modo. Octaua demum, (cui interfuerũt ſolemni habitu Imperator & Auguſta Rachildis) poſt renouatam fruſtra quæſtionem de primatu Anſegiſi, & alia quædam peracta, finis impoſitus eſt Synodo cum ſolitis acclamationibus.

d *Id. ep.* 6. & 7. e *Ep.* 21.

FORMOSI EPISC. PORT. DAMNATIO.

IV. CAROL. IMP. INVADIT REGNVM LVDOVICI.

Cum vero poſt hæc geſta, Ludouicus Rex Germaniæ quinto Calendas Septembris diem obiiſſet Francofurdi, Carolus Imp. ipſius frater ad inuadendum relictum filiis ab eo Regnum, ingentem comparauit exercitum. Quare perterritus Ludouicus filius prædicti Ludouici, poſtquã multis miſſis legationibus pacem impetrare non valuit, cœpit cum Comitibus ſuis ieiuniis ac litaniis miſericordiam Dei implorare, irridentibus eos illis qui erant cũm Imperatore. Deinde fide pollens magis quam copiis militaribus, inconceſſa tentans, præſumpſit conſcientia ſincera miracula. Siquidem vt Imperatorem iniuſte plane agere palam oſtenderet, decem homines cum aqua calida; & decem cum ferro calido, & decem cum aqua frigida, ad iudicium miſit coram eis qui cum illo erant; petentibus omnibus, vt Deus in illo iudicio declararet, vtrum iure ipſe Ludouicus habere deberet portionem Regni quam ipſi pater dimiſiſſet: qui omnes illæſi remanſerunt. Demum vero cum nec iis flecteretur Carolus, coactus Ludouicus armis decernere, longe viribus impar vicit eundem, iam ſolum turpi fuga ſuæ conſulentem ſaluti. Coacta quoque fugere vxor Caroli, in fuga ita eſt timore concuſſa, vt proieciſſe ex vtero fœtum, potius quam peperiſſe dici poſſit, infantem haud diu ſuperſtitem futurum. Narrat hæc omnia pluribus Aimoinus *f*. Addunt vero citari conſueti Francorum Annales, in eo certamine contra Carolum cælitus dimicatum eſſe: ſiquidem apparentibus Ludouici militibus, tantus timor exercitum Caroli inuaſit, vt prius ſe victos putarent quam ad pugnam venirent; quorum & equi quamuis calcaribus cruentarentur, immobiles permanſerunt, & armorum acies quaſi retuſæ eſſent neminem penitus læſerunt.

MIRACVLIS PATEFACTA IVSTITIA LVDOVICI. *De huiuſmodi vero purgationibus, vide infra* 890. *I.*

f *Aim. li.* 5. *c.* 34. CAROL. DIVINITVS SVPERATVS.

V. ANAST. BIBLIOTH. MITTIT AD CAROLI VITAM S. DION. g *Ap. Sur.* 9. *Oct. in ſi. Areopag.*

Hoc eodem anno *Anaſtaſius* Bibliothecarius Vitam S. Dionyſii Areopagitæ, à S. Methodio Græce ſcriptam, à ſe autem in Latinum tranſlatam, miſit ad eundem Carolum Caluum Imp. Non extat Vita ipſa, ſed tantum nuncupatoria *g* ad Carolum epiſtola, in cuius fine ait Anaſtaſius, eam ſcriptam eſſe menſe Iunio Indictione nona, anno Pontificatus Ioannis quarto, Imperii Caroli primo: quibus videas noſtram Chronologiam ad amuſſim conuenire. Sed & *Ericus* monachus Antiſiodorenſis, ſcriptos à ſe libros ſex metrico ſtylo de Vita S. Germani Antiſiodorẽſis Epiſcopi, ad eundẽ Carolum iam Imperatorẽ creatum mittens, in epiſtola nuncupatoria eum laudat de diligenti ſtudio in reparandis collapſis ſtudiis bonarum literarum; adeo vt vndique viri docti in Gallias ad eum confluerent. Meminit de iiſdem Erici lucubrationibus, Sigebertus in libro de Illuſtribus Scriptoribus Eccleſiaſticis: ſubnectitque de *Milone* monacho S. Amandi ſcientia literarum claro, qui pariter metrico ſtylo ad eundem Carolum ſcripſit librum de Sobrietate: necnon de *Hubaldo* eiuſdem cœnobii monacho, quem inter alias lucubrationes, ſcripſiſſe teſtatur ad eundem Imp. librum trecentorum verſuum in laudem Caluorum. Ex quibus videas, omnes huius temporis ſcriptores Carolũ iſtum habuiſſe pro Mœcenate, ipſumq; de bonis literis optime fuiſſe meritum.

VNDIQVE VIRI DOCTI AD CAROL. CONFLVVNT.

IESV CHRISTI AN. 877.

IOAN. VIII. AN. 5.

CAROLI II. 2.

BASIL. MACED. II.

I. IOAN. PP. AGIT PRO LIBERAT. ITALIÆ AB INFESTAT. SARACEN.
a Ioã. VIII. ep. 30. & ſeqq.
b Ep. 32.
c Ep. 36.
d Ep. 59.

ANno Chriſti octingenteſimo ſeptuageſimo ſeptimo, Indictione decima, Saracenis vrgentibus in dies magis, rurſum Ioannes Papa ſuis literis *a* menſe Februarii ſcriptis, Carolum Imp. monuit auxilium ferre Vrbi periclitanti. Cui & Palmas virides benedictas miſit *b*; cum tamen Dominica Palmarum, qua in Eccleſia ex antiquo inſtituto benedici conſueuernnt, non eſſet: ſed earum mittendarum ratio iſta ab ipſo deſcribitur, nimirũ, vt eſſet ei tanquam triumphus aduerſus viſibiles & inuiſibiles hoſtes; optans illum de cunctis aduerſariis triumphare. Interea vero ipſe Pontifex, vt Neapolitanorum, Beneuentanorum, aliorumque finitimorum populorum cum iiſdem Saracenis inita fœdera diſſolueret, poſt *c* miſſos ea de re Legatos Epiſcopos Oſtienſem & Portuenſem, demum ipſemet Traiectum oppidum haud longe à Caieta poſitum perrexit *d*: ex quo facto (vt teſtatur) nonnihil quietis eſt partum regionibus illis.

II. ATHAN. EPIS. NEAPOL. FRATREM SVŨ EXCOMM. EXCÆCAT.
e Leo Oſt. lib. 1.
f Ep. 66.
g Exod. 32.
h Act. 5.

Quo eodem tempore, Sergius Dux Neapolitanus omniũ peſſimus, & quod minus in his Saracenorum rebus obaudiret Pontifici, ab eo excommunicatus; à proprio fratre Athanaſio Neapolitano Epiſcopo (quem idem Sergius, expulſo altero Athanaſio patruo ſuo, ſanctitate & miraculis inſigni, de quo ſuperius, in locum eius ſubſtituerat) tentus, atque cœcatus, Romam miſſus eſt. Cuiuſmodi facinus (quod etiam Leo *e* Oſtienſis memorat) Ioannes Papa epiſtola *f* ad ipſum Athanaſium ſcripta mirifice laudauit; Moyſis *g* exemplo, qui Leuitas à cæde fratrum & filiorum ſuorum reuertentes laudibus extulit. Quantumlibet enim debeat eſſe Chriſti ſacerdotium incruentum, cuius eſt & ſacrificium incruentum: tamen qui ſpiritu oris ſui interfecit *h* Ananiam & Sapphiram Petrus, iſta tunc ſcribere docuit ſucceſſorem. Zelus enim purgat facinus; quo exeſus Dominus Redemptor noſter, percuſſor eſt factus; & Petrus eodem exæſtuans, occiſor euaſit; eodemque ardens Paulus, excæcator.

III. CONCIL. ROM. PRO CONFIRM. IMPERII CAROLI.
i Aim. lib. 5. c. 35.
k [Poſt Ann. Fran. a Pith. edit. & ap. Bar. ann. ſuper. loco non ſuo, vt etiam notauit Gretſ. in Apol. c. 15]
RO. PONT. ELIGIT ET COMPROBAT IMPP.

Eodem quoque menſe Februarii, quo datas diximus Ioannis Papæ ad Carolum Imp. literas, *Romæ* ab eodem Pontifice habita eſt SYNODVS, pro qua petenda miſſus fuerat ab eodem Carolo Adalgarius Epiſcopus. Quod enim Carolus multos haberet aduerſarios, qui ne auctoritate quidem præcedentium Conuentuum atque Synodorum, induci poterant, vt cum pro legitimo Imperatore agnoſcerẽt; ideo rurſum à Papa coactus eſt poſtulare, vt coronatio & promotio ſua denuo confirmaretur. Quod quidem adeo hac Romana Synodo præſtitum eſt à Pontifice, vt eius perturbatores aut violatores, cuiuſcunque eſſent ordinis, dignitatis, aut profeſſionis, anathemate damnauerit: prout narrat Aimoinus *i*, & conſtat ex eiuſdem Synodi Actis; quæ extant *k*. In quibus etiam expreſſam habes, quam tantopere impugnare conati ſunt Nouatores, Romani Pontificis auctoritatem & poteſtatem in creandis Imperatoribus; vt non nudum exhibeant miniſterium vnctionis & coronationis, ſicut facere ſolerent Patriarchæ Conſtantinopolitani in coronatione Orientalium Imperatorum; ſed vere Imperium ipſum conferant. Nam totidem verbis illic dicitur, ab ipſo Romano Pontifice, de conſenſu & anniſu Epiſcoporum, atque aliorum S.R.E. miniſtrorum, amplique Senatus, totiuſque populi Romani, *electum* fuiſſe Carolum *& approbatum*, & ſecundum priſcam conſuetudinem, ſolemniter *prouectum ad Imperii Romani ſceptra, & Auguſtali nomine decoratum*, ac demum vnctum, & coronatum. Quod ſi res iure ſucceſſionis agenda fuiſſet, non Carolus, ſed Ludouicus Rex Germaniæ frater maior natu præferendus fuerat.

IV. IOAN. CARPITVR OB ELECTIONEM CAROLI.

Cæterum haud ſui deceſſoris in hoc videtur Ioannes ſecutus eſſe iudicium. Siquidem Hadrianus Carolum inuadentem Regnum Lotharii nepotis defuncti, iteratis monitionibus & comminationibus exagitauit: Ioannes autem eundem pœna dignum, auxit Imperio. Ita plane hæc omnia maleſuada prudentia carnis operata eſſe videtur: dum nimirum fauit Ioannes Carolo, potius quam Ludouico fratri longe præſtantiori Principi; à Carolo magis expectans aduerſus ingruentes Saracenos auxilium, ſiue aliis de cauſis quæ nos latent. Quo ex tempore male cœptum eſt, vt cum præter antiquorum morem, non inſiſterent ita firmo animo ſucceſſores (exceptis iis quæ ſpectant ad fidem) deceſſorum veſtigiis, innumera ex his parta ſint mala quæ videbis.

V.
l Ioan. ep. 5.
CONCIL. CÕPEND.
CAROLVS IN ITALIAM VENIT AD PONTIF.
m Ep. 61.

Cum autem expectatum ab eo auxilium non adeſſet, ad eundẽ rurſum literas *l* ſcripſit, quibus enixius ſubueniri quãtocitius rogauit. Cuius quidem ſuſceptis *Compendii* Legatis, Carolus generalem *Conuentum* habuit Calendis Iunii, in quo diſpoſuit de Regni adminiſtratione per filium Ludouicum cum procerum conſilio gerenda, vſque dum ipſe Romæ rediret: tributumque impoſuit non ſolum laicis, ſed & clericis omnib & Eccleſiis; Legatis Apoſtolicæ Sedis haud dubium conſentientibus, immo & procurantibus (vt par eſt credere) quo periclitanti omnium Matri S. R. E. ab omnibus, præcipue vero ab Eccleſiaſticis perſonis ſubueniretur. Proficiſcens poſt hæc in Italiam, Ioannem Papam obuium habuit apud Vercellas; & recepto eo cum honore maximo, Papiam ſimul perrexerunt. Vbi cum accepiſſent, Carolomannum filium Ludouici Regis Germaniæ infeſto agmine aduerſus eos venire; Tordonam petentes, Carolus proditorie à ſuis deſtitutus, inde aufugit; Ioannes vero Romam ſe recepit: cum etiam Carolomannus, accepto falſo nuntio Imperatorem ac Pontificem cum ingenti exercitu appropinquare, metu diuinitus perterritus, & ipſe fugam confeſtim in Regnum ſuum arripuit. Vbi autem Pontifex Romam venit, non modicam preſſuram accepit à Lamberto Comite Spoletano; qui nomine Imperatoris veniens opem ferre Romanæ Eccleſiæ, obſides Romanorum procerum filios petiit: ſed eos Romani penitus denegarunt, aſſerentes nec id vnquam moris fuiſſe, & ſemper ſe fideles abſque huiuſmodi vinculis Imperatoribus extitiſſe. Eſt enim de his epiſtola eiuſdem Ioannis Papæ *m* ad eundem Lambertum, qua etiam aſſerit id non fuiſſe ex mente Imperatoris.

VI. CAROLI OBITVS.
n Aim. lib. 5. c. 35. in fi.
LVDOV. BALBVS IMPERAT.
o Flod. hiſt. Rhem. lib. 3. c. 19.
HINCMARVS SCRIBIT DE OPTIMA REGNI GVBERNATIONE.

Sed inter hæc inexpectatum accidit, vt eodem anno pridie Nonas Octobris, idem Carolus Imp. veneno potatus à Sedechia medico Hebræo, anno Imperii ſecundo, Regni vero poſt mortem patris trigeſimo octauo, mortuus fuerit in loco Barios dicto, ſepultuſque Vercellis in Eccleſia S. Euſebii; vnde poſt ſeptennium translatus Pariſios, conditus eſt apud S. Dionyſium. Hæc pluribus Aimoinus *n*. Succeſſit in Imperiũ eius filius LVDOVICVS, cognomento *Balbus*, quod impeditus lingua eſſet. Ad quem patri ſuccedentem Hincmarus Rhemenſis Archiepiſcopus, qui eum in Regem vnxerat, de Regno ſuo bene diſponendo, ab eodem rogatus epiſtolam ſcripſit, cuius meminit Flodoardus *o*; extatque ipſa integra ordine prima inter nouẽ illas ipſius ſelectas, quæ habentur ex Spirenſi codice. Quo etiam tempore ab eodem prolixa illa ſcripta videtur ad Epiſcopos Franciæ, pro noui Regis inſtitutione: In qua primo docet, mũdum duplici poteſtate regi, Pontificia & Regali: Epiſcoporum, & Regum, & omnium qui aliis præſunt, officium eſſe, Canones & Leges non ignorare, & iuſtitiam colere: deinde ex B. Adelhardi Abbatis Corbeienſis, Caroli Magni propinqui & Conſiliarii, libello copioſe exponit, quis ordo & modus in Palatio Regio, & toto Regno adminiſtrando, olim fuerit vſurpatus: tũ omnia officia Palatii deſcribit: ac demum declarat, quibus rebus pax Regnorum conſeruata fuerit, nempe binis annuis Comitiis, & eorum Conſiliariorum delectu, qui nihil Deo, ſuæ ſaluti, Regis & Regni incolumitati anteponerent.

VII. CONCIL. IN NEVSTRIA.
p Agit de iis Flod. ibid. c. 18. & 25.

Sed & eodem tempore acta eſt *in Neuſtria* SYNODVS; vbi inter alia, eiuſdem Ludouici Imp. Legati querelas expoſuerunt aduerſus Hugonem Lotharii defuncti Regis filium nothum. Hic enim audita morte Caroli, qui Lotharii Regnum inuaſerat, collecta factioſorũ manu, prædicti Ludouici Regnum magnopere infeſtabat: eum vero Ludouicus primum detulit ad Epiſcopos, quibus in ea Synodo Hincmarus Rhemenſis Archiepiſcopus præſidebat: hic autem Synodi mandato ad Hugonem literas *p* ſcripſit, quibus poſt multa egregia monita, excommunicationem comminatus eſt niſi reſi-

piſceret. Quid autem aduerſus eum poſtea actum fuerit, dicetur ſuo loco.

VIII. Ro. Eccl. cogitvr solvere tribvtvm Saracenis.

Cæterum Ioannes Papa vbi ſe deſtitutum vidit, in quo tantopere ſperauerat, auxilio Caroli Imperatoris; reliquos vero Principes pateretur infenſos, ob id quod adeo Carolo ſtuduiſſet: quo ſe liberaret ab ingruentibus Saracenis iam iam Vrbem inuaſuris, nullam aliam viam inuenit, niſi vt ſummo Chriſtianorum Principũ dedecore, annui viginti quinque millium mancuſorum argenti (erant genus nummorum huius temporis) penſitatione tributi eos quieſcere faceret. Id enim teſtatur Ioannes ipſe in epiſtola ad q Carolomannum Regem; dum queritur, poſt Saracenos ſedatos, à Chriſtianis Principibus Romanam Eccleſiam pati preſſuram. Adeo namque eſt fatigatus ciuilibus bellis, quæ Lambertus r Comes Spoletanus Romæ enutriret, ſuſcepto Formoſi Epiſcopi Portuenſis, aliorumque à Pontifice depoſitorum patrocinio; vt in Galliam proficiſci ſ cogitarit: quod & impleuit anno ſequenti.

q Io. ep. 89.
r Id. ep. 72. & 73.
ſ Id. ep. 68. ad Carolom.

IX. Bas. Imp. agit apvd Ioan. PP. pro pace Eccles. Const.

Inter hæc vero Baſilius Orientis Imperator, iteratis literis ab eodem Pontifice petijt mitti Legatos Conſtantinopolim; qui Eccleſiam illam ſchiſmate ſciſſam componerent. Qui enim ex parte Photii erant, nullatenus communicare volẽtes cum Ignatio Patriarcha, quod eſſent numero plurimi, turbas vndique concitabant; Ignatio aduerſus eos obnitente; Senatuque ac populo (vt accidere ſolet) in diuerſas factiones diuiſo. De legatione autem miſſa dicetur anno ſequenti.

IESV CHRISTI AN. 878.

IOAN. VIII. AN. 6.

LVDOV. III. 1.

BASIL. MACED. 12.

I. Legati missi ad visitan. Eccl. Const. et pro reb. Bvlgar.

ANno Chriſti octingenteſimo ſeptuageſimo octauo, Indictione vndecima, Ioannes Papa petitam à Baſilio Imp. legationem ad viſitandam Eccleſiam Conſtantinopolitanam, commiſit Paulo Epiſcopo Anconitano, & Eugenio Oſtienſi; vt eiuſdem Pontificis datæ ad eundem Auguſt. hac Indictione vndecima, die decimaſexta Aprilis, literæ a indicant; quibus & manifeſtum redditur, iniunctam iiſdem fuiſſe Legatis viſitationem Bulgariæ Regis, vbi Conſtantinopolitanam Eccleſiam compoſuiſſent. Sed & ſcripſit b acres nimis literas ad Ignatium Patriarcham Conſtantinopolitanum, ob occupatam ab eo diœceſim Bulgariæ, Romanæ Eccleſiæ immediate ſubiectam: eidemque, niſi intra triginta dierum ſpatium inde reuocaret omnes Epiſcopos & ſacerdotes quos eo miſiſſet, & ab omnimoda eiuſdem prouinciæ Eccleſiaſtica adminiſtratione deſiſteret, ac per duos menſes in pertinacia permaneret, excommunicationem, & depoſitionem à Patriarchatu denuntiauit. Scripſit inſuper c ad Michaelem Regem Bulgarorum, hortans, vt ad Romanam Eccleſiam, quæ eos in Chriſto genuiſſet, reuerteretur: itemque ad Petrum Comitem, vt hoc eidem Regi perſuaderet: ac denique d ad Epiſcopos omnes & clericos Græcorum in Bulgaria exiſtentes, vt niſi intra triginta dies inde recederent, carerent miniſterii ſacri vſu quo fuiſſent initiati.

a Ep. 80. & 81.
b Ep. 78.
c 75. 76. 77.
d Patet ex d. ep. 78.

II. Invasa Roma a Tyrannis.

Interea cum Lambertus Comes Spoletanus, & Adelbertus Marchio Tuſciæ, Romam cum valida manu ingreſſi eſſent; Ioanneque Pontifice in arctiſſima cuſtodia tento, aliiſque Epiſcopis, & clericis, atque monachis, peſſime habitis, atque etiam dum Litanias agerent fuſtibus cæſis, Romanos proceres in verba Carolomanni iurare coegiſſent: omnibus rebus in Vrbe confuſis, (in tantum, vt per multos dies clauſis portis Eccleſiæ S. Petri, ipſoque altari cilicio obducto, nullum illic officium diuinum celebratum fuerit) idem Pontifex conſilium iniit proficiſcendi in Gallias. Tradunt hæc breuiter veteres Francorum Annales ſæpiſſime citati, fuſius vero ipſe Ioannes e in epiſtola data quarto Calendas Maii ad Ioannem Archiepiſcopum Rauennatem, aliaque ad Berengarium Comitem ex regia ſtirpe oriundum; vbi præcipue queritur, quod ab Vrbe Roma, quam S. Petro Imperatores tradidiſſent, eſſet excluſus; rogatque, vt ea cuncta Carolomanno nota faciat, cuius voluntate ſe illi impii cuncta perpetraſſe iactarent. Scripſit ſ pariter ad ſingulos Francorum & Germaniæ Reges; ac præcipue ad Ludouicum Balbum, cum iam (vt ait) infulas Imperii ſuſcepiſſet ab Eccleſia Romana; quem & augere ſe tradit dignitate *Conſiliarii à ſecretis* ipſius Pontificis, ſicut & eius pater Carolus Caluus Aug. eadem fuerat antea honeſtatus.

e Ep. 84. & 85.
Ioan. PP. abscedit in Gallias.
ſ Ep. 86. & ſeqq.

III.

Porro recedentem ab Vrbe Pontificem pretioſiſſimas ſecum tuliſſe Reliquias, & cum Formoſo Epiſcopo Portuenſi captiuo ducto nauem conſcendiſſe, Arelatemque perueniſſe die Pentecoſtes, tradit Aimoinus g. At vero ipſe Ioannes, die Aſcenſionis Arelate ſe Miſſam celebraſſe, teſtatur h in epiſtola ad Branimitum Principem. Ibidem autem conceſſit pallium Roſtagno i eiuſdem ciuitatis Archiepiſcopo; quem & Legatum ſuum in Galliis eſſe voluit, ac per ipſum hæreſim Simoniacam, quæ vigeret in Galliis, extirpari mandauit. Sed & redarguit errorem quem reperit, quod ante Pallii ſuſceptionem, Archiepiſcopi Galliarum conſecrationem facerent Epiſcoporum. Dum autem vlterius intra Galliam progrederetur, in via ad Epiſcopos Galliæ & Germaniæ literas dedit, quibus ad generalem Synodum Trecis celebrandam omnes iuſſit adeſſe.

g Aim. lib. 5. c. 37.
h Ep. 184.
i Ep. 93. 94. 95.

IV. Concil. Trecin. coram Ioan. PP.

Conuenerunt igitur Epiſcopi *Trecis* conſtituta die menſis Auguſti: In qua *Synodo* auctor eſt Aimoinus k, ab omnibus approbatam eſſe excommunicationem, quam idem Pontifex Romæ promulgaſſet aduerſus Lambertum & Adelbertum graſſatores, necnon in Formoſum, Gregorium, & complices. Septimo vero die ante Idus Septembris, Ludouicum Francorum Regem coronatum fuiſſe ab eodem Pontifice, idem auctor ſcribit. Extantque præterea inter Pontificis epiſtolas l nonnulla ex hac Synodo petita, quibus ille tam ab ipſo Ludouico Imp. quam ab Epiſcopis omnibus auxilium petiit contra inimicos Eccleſiæ Romanæ. Quid vero ii reſponderint, non inuenitur. Certum tamen eſt, annuiſſe votis Pontificis. Nam cum ipſemet Ludouicus, ob corporis imbecillitatem (vt ex Aimoino conſtat) ex recenti morbo contractam, Pontificem in Vrbem reducere non valeret, Boſonem Comitem m cum eo voluit proficiſci: quem quidem Boſonem ab eodem Ioanne Papa adoptatum eſſe in filium, Aimoinus tradit; nimirum, vt dum Boſo mundana adminiſtraret, Ioannes liberius vacare poſſet rebus diuinis. Hanc enim ſuæ adoptionis rationem reddidit ipſe in epiſtola tunc ſcripta ad n Regem Carolum cognomento Craſſum Carolomanni fratrem; qua etiam illum redarguit, quod ad Synodum vocatus non acceſſerit. Sed & in eadem Synodo excommunicatum fuiſſe Hugonem Lotharii Regis filiũ nothum (de quo ſuperius dictum eſt) ac complices, ob vexatos quoſdam Epiſcopos, teſtis eſt idem Aimoinus. Denique ibidem auditam eſſe conſtat o lugubrem querelam Hincmari Epiſcopi Laudunenſis; qui cæcus licet, in Synodum ductus, libellum eidem Pontifici obtulit, continentem ea omnia quæ paſſus eſſet à patruo ſuo Hincmaro Archiepiſcopo Rhemenſi, quæ nos ſuperius retulimus: eundemque reſtitutum eſſe in ſuam ſedem, & permiſſum Miſſam celebrare, ac partem redituum Epiſcopatus habere, reliqua relicta Hadenulpho, qui poſt Hincmari expulſionem ordinatus fuerat eiuſdem Eccleſiæ Epiſcopus, iuſſuſque adhuc eſt Epiſcopale miniſterium ibidem agere.

k Aim. lib. 5. c. 37.
l Poſt ep. 114.
m Ep. 125. Boso Comes adoptatvs in filivm a Svmm. Pont.
n Ep. 119.
o Aim. lib. 5. c. 37. Ado in fi. Chron.
Epis. coecvs permissvs Missam celebrare.

V. Insigne privilegivm Eccl. Ticin.

Poſt hæc remeans Romam Ioannes, Papiæ cum eſſet, ingens valde illi Eccleſiæ cõtulit priuilegium; nempe, vt quotieſcunque eius Epiſcopus vocaretur ad Synodum Archiepiſcopos Mediolanenſem & Rauennatem cum ſuffraganeis, venire omnino deberent: qua de re extat p ipſius ad dictos Archiepiſcopos epiſtola. Scribenſque tunc etiam ad q Epiſcopos ſub Regis Ludouici ditione conſtitutos, Indulgentiam conceſſit omnibus, quos pro defenſione Sanctæ Dei Eccleſiæ in bello occidi iam contigiſſet, aut poſtea contingeret.

p Ioan. ep. 139.
q Ep. 144. Indvlg. pro vivis et defvnctis.

VI. De Adone Archiep. Vien.

Ad hunc vſque annum, quo celebratũ eſt Trecenſe Concilium, S. Ado Archiepiſcopus Viennenſis perduxit, quod ſcripſit Chronicon; vir cũ primis ſcientia & ſanctitate clarus.

Extat

Extat præterea ex eius lucubrationibus inſigne monumentum illud, quo Res geſtas SS. Martyrum nouo Martyrologio cæteris fuſius eſt proſecutus.

VII. Quod pertinet ad res Orientales; eodem anno audiens veterator Photius Ioannem Papam occaſione diœceſis Bulgarorum Ignatio infenſum redditum: miro artificio ex malis artibus parauit ſibi apud Baſilium Imp. beneuolentiam, & reditum ab exilio. Hiſtoriam enim fingens, qua genealogiam Baſilii deduceret à Tiridate magno illo Armeniorum Rege; cum ſuppoſitis quæ voluit nominibus peruenit ad patrem Baſilii, eius filium ſcripſit natiuitate talem, qualis Baſilius fuit: atque ex primis literis nominum Baſilii, eiuſque coniugis Eudociæ, filiorumque Conſtantini, Leonis, Alexandri, & Stephani, compoſita voce nomen ei futurum finxit *Beclas*; eundemque felicitate & annoſitate anteceſſores omnes Reges ſuperaturum, auguratus eſt. Multis etiam mendaciis additis, quibus delectandos noſſet lectores, hanc fabulam in vetuſtiſſimis membranis characteribus Alexandrinis ſcripſit, eandemque antiquiſſimis papyris ex vetuſtiſſimo libro detractis obuoluens, per miniſterium Theophanis cuiuſdam regii clerici in Bibliotheca palatii depoſuit. Hic vero Theophanes tempus opportunum nactus, eum librum oſtendens Imperatori tanquam omnium ſecretiſſimum, finxit nec ſe nec alium intelligere poſſe, præter vnum Photium. Quamprimum itaque miſſus eſt ad Photium, ſed negauit ille arcanum detegere, niſi ei quem liber ſcriptus deſignaret videlicet Imperatorem: cuius curioſitate his artibus magis aucta, continuo illum poſt decenniũ exilii Conſtantinopolim reuocauit; & facile credita commenti ficta interpretatione, chariſſimũ exinde habuit. Hæc ex Niceta in Vita Ignatii: quæ etiã habet Conſtantinus Manaſſes Græcus hiſtoricus. Addit vero Nicetas, Photium varie tentaſſe Ignatium è ſede pellere, aut ſaltem ab eo in communionem recipi; ſed neutrum conſequi valuiſſe.

Insignis impostvra Photii.

Revocatvr Constantinopolim.

VIII. Sed dum hæc agerentur, contigit luctuoſus bonis omnibus eiuſdem Ignatii Patriarchæ obitus; quem procuratum fuiſſe à Photio, teſtati ſunt ſuis literis Orientales Epiſcopi Stylianus & collegæ in epiſtola ſcripta ad Stephanum Papam, de qua ſuo *r* loco. Ignatium autem auctore Niceta liquet, hoc anno (qui decimus numeratur eius ſedis, à tempore quo ab Oecumenica Synodo Octaua eſt reſtitutus) annos natum ſeptuaginta ex hac vita migraſſe, ipſo die quo etiam commemoratio agitur in Orientali Eccleſia S. Iacobi Apoſtoli Fratris Domini nuncupati, qui eſt vigeſimus tertius menſis Octobris: quo pariter die cum ipſo Iacobo Græci eiuſdem celebrant commemorationem: ſed & eundem tam ante obitum, (ac præcipue in ſacroſanctæ Miſſæ celebratione) quam etiam poſt mortem, multis & inſignibus miraculis claruiſſe, teſtatur Nicetas, eorum aliqua recenſens. Quod vero dictum eſt ſuperius de excommunicatione ipſi à Ioanne Papa denuntiata, niſi intra dies triginta reuocaret à ſe ordinatos Epiſcopos Bulgariæ; quamuis iſta ab Ignatio impleta minime inueniantur, eundem tamen ſemper vſque ad obitum, atque etiam poſt obitum, in Catholica Romanæ Eccleſiæ communione fuiſſe retentum, demonſtrant eiuſdem Ioannis plures epiſtolæ ad diuerſos datæ poſt illius deceſſum. Neque eſt quod ob litem hanc, Ignatium animo fuiſſe in Apoſtolicam Sedem infenſo quis exiſtimet, cum quæ iuris eſſe putaret ſuæ Eccleſiæ defendere, iuramento teneretur obſtrictus, etiam diſpendio æternæ vitæ. Denique ad pleniſſimam ipſius excuſationem illud ſatis, quod prædictus Stylianus Metropolita Neocæſarienſis in epiſtola ad Stephanum, qua rerum geſtarum aduerſus Photium hiſtoriam texuit, euidenter affirmat aduentum Legatorum Apoſtolicæ Sedis, Pauli & Eugenii, Conſtantinopolim, cõtigiſſe poſt obitum eiuſdem Ignatii: ſicque neceſſario oportuit ipſum, antequam recepiſſet ab eis literas peremptorias excommunicationis, iam ex hac vita migraſſe.

S. Ignatii Patriarch. obitus.

r Reliquam Baron. Annal. tom. X. an. 886. ex eod. Colũn.

Excusatur de occupatione dioeces. Bulgar.

IX. Tertio die poſt obitum Ignatii, *Photium* Patriarchalem occupaſſe ſedem, Nicetas ait; additque eum rabiem aduerſus Ignatium innouantem, non ſolum eius ſepulchrum, prætextu quærendi theſauri, violaſſe, (quod tamen magno malo factum eſt eius, cuius miniſterio ea in re vſus eſt Photius:) ſed & cunctos eiuſdem familiares, cæteroſque omnes qui ſecum recuſarent communicare, tam per ſe, quam per Leonem cognatum ſuum excubiarum vigiliæ Drungarium, hominem crudeliſſimum, carceribus, exiliis, plagis, aliiſque calamitatibus afflixiſſe, plurimoſque interemiſſe: ſecum vero communicantes, honoribus ac dignitatibus tam Eccleſiaſticis quam ſæcularibus auxiſſe: vniuerſam denique Eccleſiam Orientalem varie peſſumdediſſe, hos deponendo, illos transferendo, omnes turbando: Cumq; perſuadere non potuiſſet Imperatori, vt ab Ignatio ordinati deponerentur; illud excogitaſſe, vt eos denuo conſecraret, aut ſaltem ſuper eorum pallia, & oraria, aliaque eiuſmodi ſacerdotum inſignia, ſecreto domi blaſphemas orationes diceret: Propter hæc vero nefanda facinora à Baſilio Imp. permiſſa, ira Dei ſuper ipſum deſcendente, Conſtantinum eius filium primogenitum, eundemque chariſſimum, extinctum eſſe, atque Syracuſanam ciuitatem ampliſſimam à Saracenis captam deletamque, & omnes inſulas deuaſtatas. Hæc omnia Nicetas: poſt quæ finem commentario ſuo appoſuit. Sed Syracuſarum excidiũ pluribus refert Cedrenus ex Curopalate; quod etiam per dæmones in Peloponneſo mox nuntiatum eſſe tradit. His enim primus omnium affligi pœnis debuit Photii reſtitutor Baſilius, qui in Magna Octaua Synodo dixerat in Sexta eius Actione, nonniſi opera eius qui cuncta violat, nempe diaboli, fieri poſſe, vt Photius iterum Conſtantinopolitanam ſedem eſſet conſecuturus. Quæ vero hæc ſecuta fuerint, dicetur poſtea.

Photius iterum eidem Constin vadit, et adversarios dire vexat.

Dei vindicta in Basil. Imp. fautorem Photii.

X. Hoc eodem anno *ſ* Adefonſus Magnus in Gallæcia regnans, ad euitandos improuiſos Northmannorum incurſus, Oueti munitionem conſtruxit; vbi in Eccleſia S. Saluatoris, translatas Toleto, & ex aliis Hiſpaniarum Eccleſiis, venerandas Sanctorum Reliquias, loco tutiſſimo aſſeruari voluit: auream que *Crucem* gemmis ornatam, miræ magnitudinis & pulchritudinis obtulit, anno (vt in eadem Cruce notatum fuit) Regni ipſius Adefonſi decimoſeptimo, Æra nongenteſima decimaſexta, qui eſt hic annus Domini octingenteſimus ſeptuageſimus octauus.

ſ Ambr. Moral. Chron. lib. 15. c. 9.

Alfons. Mag. solicitus de conserv. SS. Reliquiar.

XI. Quo pariter anno *t* Gitro Rex Danorum, qui Angliam fere vniuerſam ſibi ſubiecerat, ſuperatus ab Ælfredo Rege, qui profugus latuerat in inſula quadam, & diuina fretus viſione bellum renouauerat; ab eodem coactus eſt Chriſtianam fidem amplecti, qui & mutato nomine Æthelſtanus eſt dictus. Ipſe vero Ælfredus Magnus merito nuncupatus, Angliam ab Infidelibus liberauit *u*; Eccleſiamque Anglicanam reſtaurauit viris doctis è Galliis accerſitis, & libris compluribus ex Romana Bibliotheca deſcriptis. Inter alios autem viros doctos, quos è Galliis tunc euocauit, fuit *Ioannes* natione *Scotus*, quem magnopere Galli agitauerant, præſertim vero Florus, ob errores quoſdam aſſertos in libro quem ſcripſit de Naturæ diuiſione. Quem etiam apud Nicolaum Papam male audiiſſe, ex eius epiſtola *x* ad Carolum Caluum demonſtratur. Hæc omnia teſtantur Anglicanarum rerum auctores, qui hoc articulo citantur in margine.

t Matth. Weſtmon. Flor. hiſt.

Ælfredus Mag. restituit Angliam.

u Wil. Malmesbur. lib. 2. cap. 4. Ingulph. Hiſt. anglic.

Io. Scotus male audit in Gal.

x Roger. Annal. part. 1. an. 880.

IESV CHRISTI An. 879.

IOANN. VIII. An. 7.

BASIL. MACED. An. 13.

I. Anno Chriſti octingenteſimo ſeptuageſimo nono, Indictione duodecima, quarto Idus Aprilis, mortuus eſt Ludouicus Balbus Francorum Rex atque Imperator Occidentis: qui reliquit poſt ſe filios duos ex Anſgarde priori coniuge, id eſt, Ludouicum & Carolomannum; ex poſteriori vero Adelaide genuit Carolum poſthumum, cognomento Simplicem. Cum autem Ludouici obitum accepiſſet Ioannes Papa, Synodvm indixit *a* *Romæ* celebrandum menſe Maii pro electione *b* noui Imperatoris. Quod vero propenſiori eſſet animo erga Carolum cognomento Craſſum, filium Ludouici Germaniæ Regis & fratris Caroli Calui; eum, vt Romam Legatos mitteret, atque demum ipſe veniret, hortatus eſt *c*: cum tamen adhuc nutans, de aſſumendo eius germano Ludouico agere cœpit, ſcripſitque de his

Ludov. Balbi Imp. obitus.

a Aim. lib. 5. c. 39.
b Ioan. ep. 155. ad Anſpert. Mediolan. Epiſc.
c Ep. 160. 171.

d Ep. 197.

ad eum *d* literas. Attamen in Carolo deliberatio firmata eſt, vi cogente, quando ipſe armatus irrupit in Italiam, vt ſuo loco dicendum erit: fuit enim vſque ad eius coronationem, biennii interregnum, & amplius. Quo tempore quam miſerabilis eſſet Italiæ ſtatus, ſatis apparet ex aliis eiuſdem Pontificis ad diuerſos datis hoc anno literis: quippe cui multum fuit in iis laborandum, nec ſolum literis, ſed & itineribus, & cenſurarum armis; cum ſcilicet Saracenorum deprædationibus, aut Chriſtianorum Principum factionibus, atque etiam Epiſcoporum quorundam diſſolutionibus, omnia turbata eſſent atque confuſa.

II. LEGATIONES AB ORIENTE AD ROM. PONT. PRO CONFIRM. PHOTII. e Ep. 170.

Huius quoque anni initio ad eundem Ioannem decreta eſt legatio à Baſilio Conſtantinopolitano Imperatore, quæ menſe Aprili Romam aduenit; per quam petiit, vt Ioannes Photium in communionem reciperet, eiuſque ad Patriarchatum reditum ſua auctoritate firmaret. Declarant hæc literæ ipſius Ioannis *e*, redditæ hoc anno ad eundem Imp. menſe Auguſti. Aduenit etiam legatio Patriarchæ Hieroſolymitani tribus monachis credita, id ipſum expetentis. Itemq; alia ipſius Photii per Theodorum olim monachum, poſtea Epiſcopum, cognomento Santabarenum, hominem peſſimum, ac magicæ arti deditum, eundemque verſipellem ad fallendum aptiſſimum, atque ideo Photio cariſſimum: quem & ei multos ſimul conceſſiſſe ab eodem concupitos Epiſcopatus, expulſis Epiſcopis, Nicetas tradit ad finem Vitæ Ignatii: aitque, Photium per eum ſcripſiſſe ad Ioannem Papam, ſe inuitum & magna vi ab Eccleſia & à Republica coactum, ſedem Patriarchalem iterum ſuſcepiſſe: vtq; mendacium hoc magis confirmaret, per Petrum quendam Arcanorum ſcriptorem, qui deinde pro ſuarum fraudum mercede Sardenſium Eccleſiam accepit, omnium Metropolitarum ſigilla ſuffuratum eſſe, necnon ipſos inſcientes adduxiſſe, vt libello ſubſcriberent, hac ſpecie illos decipientem, quaſi ea fierent pro ſcripta cuiuſdam agri emptione. Hæc ille.

III. CAVSÆ QVIBVS PERMOTVS IOAN. PP. FAVERE PHOTIO.

Quod autem non (vt par erat) pro Photio cauſam agentes Legati, reiecti fuerint à Ioanne Papa, ſed benigne recepti, præter omnium ſpem quæ peterent impetrauerint, cauſæ plures intercedere potuerunt: nimirum potentia Græcorum in Italia, cum iam Beneuentani atque Capuani à Francis (vt Curopalates teſtatur) defeciſſent ad Baſilium: deinde eiuſdem promiſſiones de liberanda Italia, ac præcipue ipſa Romana Eccleſia ab incurſionibus Saracenorum, & infeſtationibus Comitum vicinorum Romanæ Vrbi; deque reuocanda ſub Romanam diœceſim Bulgarorum Eccleſia: præterea, quod prætexebatur bonum pacis, & vnio Eccleſiarum, quæ ob reiectum Photium maximo ſchiſmate diuiderentur: denique quod mendaci relatione Baſilius Ioannem deceperit, dum ſuis literis teſtatus eſt, reſtitutionem Photii deſiderari etiam ab iis, qui à SS. Methodio & Ignatio ordinati olim fuiſſent. Hæc quidem ſunt quæ permouere Pontificem potuerunt, vt quod nullus fecerat prædeceſſorum, ipſe maxima omnium admiratione perficere auſus fuerit; ſuadente illud prudentia carnis, inimica Deo, & Eccleſiæ ſemper aduerſa.

VNDE IO. OCTAVVS POTVIT DICI FEMINA.

Hincque accidere potuit, vt ob nimiam animi facilitatem & mollitudinem, abiecta penitus omni virilitate, idem Ioannes non Papa, vt Nicolaus & Hadrianus qui conſtantiſſime Photio reſtiterant, ſed Papiſſa fuerit contumeliæ loco dictus; vtpote, quod qui nec reſiſtere ſciret eunucho Photio, quique vinceretur à ſemiuiro, non vir, ſed eſſet fœmina potius nuncupandus: ſicque nomen contumeliæ tranſierit poſteris rerum inſciis in veritatis opinionem; fueritque à pluribus decantatum, Ioannem Octauum Papam fuiſſe feminam. Quanta autem mala eiuſmodi factum Ioannis ſecuta ſint, nemo puto numerare facile poterit; ſiquidem quę tunc cœpta ſunt, in hunc vſque diem infeliciter adhuc perſeuerant: cum tamen haud ipſe Ioannes illorum reus ſit criminum, quibus ab eodem Photio aſperſus eſt in Synodo Conſtantinopoli vna cum Legatis Apoſtolicis habita; de qua nunc dicendum.

IV. PHOTII FALSATIONES LITERAR. IOANNIS.

Cum enim Ioannes Petrum presbyterum Cardinalem Conſtantinopolim mittens, vt vna cum aliis miſſis antea Legatis, Paulo Anconitano & Eugenio Oſtienſi Epiſcopis, rebus illius Eccleſiæ prouideret; dediſſet ei literas ad Baſilium Imp. & ad ipſum Photium, Clerumque Conſtantinopolitanum, & Patriarchas Orientis, atque ad eos qui Photio communicare recuſarent; quibus Photium quidem in communionem reciperet, & Patriarchatui reſtitueret, ſed iis conditionibus, vt ſatisfaciens coram Synodo miſericordiam ſecundum conſuetudinem poſtularet, & ab omnimoda Eccleſiæ Bulgaricæ adminiſtratione abſtineret: Photius illis omnibus epiſtolis acceptis, qui ſimiles fraudes concinnare ſolitus erat, (vt vidimus de literis Nicolai Papæ;) ab iiſdem non ſolum eas quas diximus conditiones abſtulit, ſed & totum earundem contextum mutauit, detrahendo quæ in Eccleſiæ Romanæ aut Ignatii laudem, vel in reprehenſionem ipſius Photii dicta eſſent; addendo vero multa in laudem propriam ipſius, & damnationem omnium Synodorum contra ipſum celebratarum; ac denique omnia pro arbitrio confundendo: adeo, vt qui ipſas Ioannis epiſtolas (quæ magna Dei prouidentia integræ conſeruatæ ſunt in ipſius Regeſto *f*, ad conuincendas Photii impoſturas) cum illarum Græca verſione à Photio concinnata, vt habetur in Actione ſecunda pſeudoſynodi ab eo celebratæ, conferre voluerit; vix cognoſcat eam Photii verſionem pertinere ad Ioannis epiſtolas. Voluit enim ſceleſtus, quaſi ex Ioannis Papæ literis, non ſolum ſuam reſtitutionem firmam roboratamque monſtrare; ſed & probare, eiuſdem Pontificis auctoritate Octauam Synodum Oecumenicam ſub Hadriano Papa celebratam, eſſe damnatam, probatam vero recentem quam ipſe Photius aduerſus illam hoc ipſo anno Conſtantinopoli habuit, pariterque Octauam nuncupauit. In quo etiam adeo faciles reperit Apoſtolicæ Sedis Legatos, vt nunquam tam ſordida tamque indigna ab eadem Sede Legatio miſſa fuerit; ſi vera eſſe dixerimus, & non conficta à falſario Photio, quæ in eadem ipſius pſeudoſynodo leguntur. Cuius quod extent Romæ integra Acta Græce ſcripta, tam in Vaticana Bibliotheca, quam in Columnenſi, ex iis hæc præcipua ſummatim prodimus.

f Ep. 199 & ſeqq. Recitat vero etiam illas Baron. hoc ann. ex verſione Photii vna cum notis corruptelarum eius.

LEGATI APOSTOLICI SEDVCTI A PHOTIO.

V. PSEVDOSYNODVS PHOTIANA.

In Prima igitur Actione celebrata menſe Nouembri, recitatus eſt numerus Epiſcoporum trecentorum octoginta trium: Photius iactauit ſe, quod Ioannes Papa ſæpius ipſum per Legatos inuiſerit: & Ioannes quidam Heracleæ Thraciæ Epiſcopus multa effutiit contra Romanam Eccleſiam, quam omnium illorum quæ acciderant malorum originem eſſe dixit; ad quæ curanda, illa eſſet Synodus congregata: multaque contra Nicolaum & Hadrianum Romanos Pontifices oblatrans, ipſum econtra Ioannem valde laudauit. Induci tq; inſuper Actio illa Legatos Apoſtolicæ Sedis munera Photio deferentes. Secunda habita decimoſexto Nouembris, lectæ ſunt literæ Ioannis Papæ ad Baſilium & Photium, ex verſione ipſius Photii, de qua ſupra: auditæque palinodiæ tam ſcriptis quam viua voce factæ nomine aliarum ſedium Patriarchaliũ de miniſterio exhibito Octauæ Synodo Oecumenicę ſub Hadriano Papa & Ignatio habitæ; cõtra quam acriter conclamatũ eſt. Tertia celebrata die decimaoctaua eiuſdem menſis, lectæ ſunt reliquæ Ioannis epiſtolæ; & cauſa de diœceſi Bulgariæ reiecta ad Imperatorem, quod ageretur (vt aiebant) de Imperii terminis. Quarta habita menſe Decembris, in Vigilia Natiuitatis Domini auditæ aliæ legationes Patriarcharum Orientalium in laudem Photii, & de communicatione mutua cum ipſo ſemper conſeruata, atque denegatione eorum quæ ipſorum nomine facta fuiſſent in Octaua Synodo à falſis atque ſuppoſitis Legatis: ac demum recepta ſunt quædam capitula, tanquam à Romanis Legatis propoſita; inter quæ fuere de abrogatione Synodi habitæ contra Photium, & excommunicatione eorum qui cum ipſo communicare recuſarent.

VI. SANCITI IN EA CANONES.

Quinta celebrata anno ſequenti, die vigeſima ſexta Ianuarii, confirmata eſt Septima Synodus Oecumenica: factaque ſuggeſtio Legatorum Apoſtolicæ Sedis, vt ex ſententia Ioannis Papæ canon conſtitueretur, ne excommunicati vel depoſiti à Romano Pontifice à Photio ſuſciperentur, nec contra. Sicque confectus eſt de iis primus canon: quo quis non videat, ſumma Photii calliditate interceptas eſſe Appellationes ad Apoſtolicam Sedem, & recurſum ad eam? Statutus eſt præterea ſecundus canon, Nequis Epiſcopus tranſiens ad ſtatum monaſticum, Epiſcopatum retinendi, aut repetendi haberet amplius facultatem. Additus & tertius aduerſus ſæculares Magiſtratus, carceri mancipantes,

vel verberantes Epiſcopos. Poſtea vero ſecutæ ſunt ſubſcriptiones omnium, & imprimis Legatorum Apoſtolicæ Sedis, cum deteſtatione cunctarum Synodorum ſub Hadriano contra Photium collectarum.

VII. Sexta Actione habita die decima Martii, non in Eccleſia (vt antea) ſed in palatio præſente Imperatore, conſenſu omnium exhibita eſt definitio Fidei comprobata in ſeptem Synodis Oecumenicis; conteſtationibus additis, nequid ab aliquo adderetur, vel minueretur omnino: recitatumque eſt Symbolum Nicænum, ſiue Conſtantinopolitanum dictum. Ita quidem ſugillantes Latinos, quod ei appoſuiſſent verba illa, FILIOQVE. Sicut & eadem de re inuenitur epiſtola Ioannis Papæ nomine ab aliquo nebulone conficta; qua eandem cum Græcis ſententiam de profeſſione Spiritus S. profiteri aſſeritur. Cæterum iis approbatis ab omnibus, ſubſcripſit Baſilius Imperator, expreſſam addens improbationem eorum omnium quæ contra Photium acta eſſent in Octaua legitima Synodo, cui ipſe ſubſcripſerat vna cũ filiis; quos & huic pſeudoſynodo pariter ſubſcribere voluit. Septima denique, eademque vltima Actione, celebrata decimotertio Martii, iuſſa eſt legi Fidei definitio in præcedenti Actione probata; additis, & multiplicatis anathematiſmis, ſiquis quid ei adderet vel minueret.

VIII. Sicque abſoluta eſt *Photiana Synodus*; cui non ex more præſederunt Legati Apoſtolicæ Sedis, ſed Photius ſemper primo loco legitur præfuiſſe aſſiſtentibus iiſdem Legatis. Eam autem OCTAVAM Photius nominauit & GENERALEM, in abolitionem legitimæ Octauæ Oecumenicæ ſub Hadriano Pontifice celebratæ. Ex quo grande malum illud euenit, vt pro germana Octaua, à Græcis maxime ſchiſmaticis accepta ſit Synodus Photiana; qui eam venerantur, & vt diuinum quoddam oraculum obſeruant. Quin & Gratianus male conſultus, ſecundum eiuſdem canonẽ, tanquam ex legitima Synodo deſcripſit in libro Decretorũ *g*, qui plane odio Photii impoſtoris fuerat exſufflandus. Quomodo vero eadẽ paulo poſt fuerit cum ſuo auctore legitime condemnata, & quæ aduerſus eam tam in Oriente, quam Occidente, & tã à Summis Pontificibus quam Imperatoribus, aliiſq; ſint declamata, pro ratione temporis dicetur ſuis locis. De qua & illud plane admiratione dignũ eſt, neminẽ ex Græcorũ hiſtoricis res Baſilii Imp. proſecutis eius me[illegible] iniſſe; cũ econtra ferme omnes de Octaua legitima Oecumenica, in qua Photius eſt depoſitus, mentionem faciant. Certe non Curopalates, non Cedrenus, non Zonaras, non Glycas, nõ Conſtantinus Manaſſes de ea vel verbum vnum: cum tamen ſi talis fuiſſet, tamque numeroſa, & quæ Oecumenicam damnaſſet, haud videri poſſet ſilentio prætermiſſa. Vnde de ea ſuſpicio augetur, vt tota fuerit Photii ſtylo conficta; ſicut ab eo in aliis factum eſſe, ſuperius eſt demonſtratum.

HABITA A MVLTIS PRO OCTAVA OECVM.

g 7. q. 1. c. 45. hoc neq.

EA ANTIQVIS HISTORICIS INCOGNITA.

IX. Interea vero Baſilius Imp. dum de Conſtantini filii obitu inconſolabili dolore afficeretur, vt ei blandiretur Theodorus Santabarenus, de quo ſuperius, homo perditiſſimus, quem tamen, vt virum ſanctum, ac miraculorum effectorem, Imperator colebat; præſtigiis ſuis & necromantia effecit, vt idem Conſtantinus defunctus equo inſidens Baſilio patri occurrere videretur; quem cum amplexus & deoſculatus eſſet Imperator, eum non amplius vidit. Cum autem Leo, alius Baſilii filius, à patre Imperator nominatus, eundem Santabarenum ob eius malitiam & deceptiones odio haberet; idem Santabarenus eidem Leoni adhuc adoleſcenti, ſimulata beneuolentia, fraudulenter perſuaſit, vt cum ad venationem cum patre exiret, pugionem occultum ferret, quo vel feras, vel forte patri inſidiantes confoderet. Obtemperauit adoleſcens dolo non animaduerſo; Santabarenus autem Baſilio denunciauit, Leonem filium ei inſidias ſtruere, & ad eum interimendum pugionem in venatu ferre. Quem cum Baſilius inueniſſet, ardens iracundia, nullamque filii admittens defenſionem, ei oculos eruiſſet inſtigante Santabareno, niſi aſſiduis Senatus precibus ſententiam mutaſſet. Hæc Zonaras, & ante eum Curopalates, & alii.

LEO FILIVS BASILII IMP. PERICLITATVR A SANTABARENO.

Quomodo vero vix poſt longum tempus, Leo è carcere, cui fuit mancipatus, liberatus fuerit, ſuo loco dicturi ſumus.

IESV CHRISTI AN. 880.

IOAN. VIII. AN. 8.

BASIL. MACED. 14.

I. ANno Chriſti octingenteſimo octogeſimo, Indictione decimatertia, abſoluta (vt dictum eſt) pſeudoſynodo Photiana, Legati Apoſtolicæ Sedis in Vrbem reuerſi ſunt, literas ad Ioannem Pontificem ab Imperatore & à Photio deferentes, quibus de reſtitutione eiuſdem Photii (cuius cauſa tantummodo miſſi erant) ipſe Pontifex certior redderetur; tacerentur vero reliqua quæ de Synodo Oecumenica abroganda fuiſſe[illegible] conſtituta. His autem reſpondens Pontifex *a* menſe Auguſti, pòſt congratulationem de pace illi Eccleſiæ reddita, ad finem caute admodum ſic ſe probare dixit, quæ in Synodo acta eſſent de miſericordi reſtitutione Photii Legatis in mandatis data, vt tamen ſiquid ipſi præter voluntatem Apoſtolicæ Sedis plus his operati eſſent, nullius eſſet penitus auctoritatis. Cæterum reſciſſe poſtea ipſum quæcumque in eadem pſeudo-ſynodo geſta eſſent, ideoque Marinum, qui ei in ſede ſucceſſit, Conſtantinopolim miſiſſe, vt vir animo conſtantiſſimus, quæ perperam tres Legati geſſiſſent irrita redderet; idque Marinum egregie præſtitiſſe, atque ideo multa Conſtantinopoli paſſum eſſe; conſtat ex literis Stephani Papæ eiuſdem Marini ſucceſſoris ad Baſilium Imp. datis, de quibus ſuo loco. Sed & poſt hæc ab ipſo Ioanne publice damnatum eſſe Photium, Formoſi & Ioannis Noni Romanorum Pontificum epiſtolæ *b* ad Stylianum Neocæſareæ Epiſcopum ſcriptæ docent.

a Ioan. ep. 250 & 251.

IOAN. PP. DAMNAT SYN. PHOTIANAM, IPSVMQVE PHOTIVM.

b In cod. Columnenſ. notat. num. 41. vbi cuncta quæ ad cauſam Photii pertinent collecta habentur.

II. Hoc item anno ingenti victoria potitus eſt Baſilius aduerſus Saracenos Orientis oras infeſtantes, expugnata eorum claſſe; de qua eſt celebris mentio apud Curopalatem, & alios Græcos hiſtoricos, ſed abſque nota temporis: porro hoc anno contigiſſe, compertum habetur ex Ioannis Papæ epiſtola *c* ad Carolum Regem data tertio Calendas Nouembris.

c Ioan. ep. 255.

III. Eodem anno *S. Methodius* Morauorum Apoſtolus, idemque conſtitutus olim ab Hadriano Papa eiuſdem gentis Archiepiſcopus, Romam venit, eo quidem vocatus *d*, quod apud Ioannem calumniam paſſus eſſet, quaſi aliter doceret quam coram Apoſtolica Sede profeſſus fuiſſet. Romæ vero palam exponens quam profiteretur & prædicaret fidem, ab eodem Pontifice verus probatus Apoſtolus, ad opus miniſterii redire iuſſus eſt: cui reuertenti menſe Iunio Ioannes literas *e* dedit ad eius prouinciæ Principem, nomine Sfentopulchrum; quibus nouæ coaleſcentis illius Eccleſiæ cunabula recenſens, lacteque adhuc eandem nutriens paruulorum, permiſit eoſdem Morauos lingua Sclauonica in Eccleſiis vti, adeo vt etiam Miſſas ſi vellent eadem lingua cantarent; hortans tamen, vt potius Latina vterentur.

S. METHODIVS MORAVOR. APOST.

d Id. ep. 194. 195.

e Ep. 247.

MORAVIS CONCESSVM LINGVA SCLAVON. IN ECCL. VTI.

IESV CHRISTI AN. 881.

JOANNIS VIII. AN. 9.

CAROL. III. 1.

BASIL. MACED. 15.

I. ANno Chriſti octingenteſimo octogeſimo primo, Indictione decimaquarta, menſe Aprilis, Athanaſius Neapolitanus Epiſcopus, de quo ſuperius, olim vir laudatiſſim⁹, ſed poſtea in tranſuerſum actus, (qui etiam poſt Sergium fratrem expulſum, ſæculari dominio eidem ciuitati præerat) ob

ATHAN. EPIS. NEAPOL. EXCÕMVN. OB FŒDVS CŨ SARAC.

a Ioan. ep. 251. 265. 270. 29[illegible]

fœdus

fœdus cum Saracenis initum, à quo nec literis ſcriptis, nec datis pecuniis, nec denique præſentia Ioannis Pontificis ea de cauſa Neapolim ſe conferentis, dimoueri potuiſſet; ab eodem Pontifice ex *Synodi* ad hoc *Romæ* conuocatæ ſententia, damnatus eſt *b*, & anathemati ſubditus. Cui quidem poſtea petenti ſcelerum abſolutionem, ita daturum ſe promiſit Ioannes *c*, ſi prius Saracenis ab ipſo necatis vel captis, ſic pœnitentiæ ſuæ certa ſigna edidiſſet.

b *Ep.* 270.
c *Ep.* 294.

II. CAROL. CRAS. CORONATVR IMP.

Hoc pariter anno (vt tradit Regino) Rex Francorum CAROLVS cognomento *Craſſus* Italiam vi occupans, Romæ à Ioanne Papa coronatus eſt Imperator: quod in die Natalis Domini factum eſſe, teſtatur Aimoinus *d*. Quamobrem primus annus eius Imperii, præſens cœptus eſt numerari in commentariis illorum temporum; vt euidenter conſtat ex diplomate *e* ipſius, quo annus Redemptoris octingenteſimus octogeſimus quartus, anno quarto ipſius Imperii conſignatur. Nempe maiorum exemplo, quo non ab obitu prædeceſſoris Imperatoris, anni ſucceſſoris numerarentur, ſed à creatione ac coronatione per Romanum Pontificem facta. Ad Carolum porro, vbi in Imperium aſcendit, Hincmarus Rhemenſis Archiepiſcopus parænecticam ſcripſit epiſtolam *f*, qua ei Gallicanam commendauit Eccleſiam, vt eam pene collapſam reſtitueret, Regni diſſidia tolleret, Ludouici Balbi nuperi Imperatoris & Francorum Regis filiis idoneos è Regni primoribus conſiliarios tribueret, qui eos docerent priuilegia Eccleſiaſtica tueri, ſacerdotes venerari, diuinum auxilium implorare, orphanorum & pupillorum patrocinium ſuſcipere, iuſtitiam in omnibus colere, &c.

d *Aim. lib.* 5. *c.* 60.
e *Habet Baron. tom. X. hoc an.*
f *Ext. inter illas, quæ editæ ſunt ex cod. Spir.*

IESV CHRISTI AN. 882.

IOANNIS VIII. AN. 10.

CAROL. III. 2.

BASIL. MACED. 16.

I.

ANno Chriſti octingenteſimo octogeſimo ſecundo, Indictione decimaquinta, Ioannes Papa, cum tam Italiæ Principum, quam etiam Saracenorum graſſationibus admodum premeretur, pluribus literis *a* interpellauit Carolum Imp. vt valida manu ſuccurreret; miſitque ad eum per Legatos pro munere benedictam ex more Palmam. Sed & ſcribens eodem argumento ad *b* Richardem Imperatricem, valde deplorat miſerandum ſtatum Romanæ Eccleſiæ; modeſtas etiam querelas ingeminans de tarditate Imperatoris in ſuſcipienda ipſius defenſione. In quo non poſſumus non admirari vehementer conſilium Dei. Quod enim ob auxilium hominum conſequendum, nonnihil viſus eſt deflexiſſe Ioannes à præſcripta à deceſſoribus inuiolabili obſeruantia Eccleſiaſticæ cenſuræ in gratiam Principum, ſperans ab eis auxilium; (vt ſuperius eſt demonſtratum) plane contrarium accidit, cum non ſolum ab Orientis, ſed nec ab Occidentis Imperatore aliquid præſidii obtinere potuerit, imo multiplicati fuerint hoſtes.

a *Ioan. ep.* 269. 277. 279. 293.
b *Ep.* 298.
PRVDENTIA CARNIS DAMNOSA ECCLESIÆ.

II. HISPANI AD IOAN. PP.

In his igitur conſtitutus anguſtiis, occaſione legationis ab Hiſpania ad ſe miſſæ à Rege Aldefonſo Magno, & ab Epiſcopis ſub eius regno conſtitutis, redditis ad Regem literis, ab eodem mitti petiit aliquantos (vt ait) vtiles & optimos Mauriſcos cum armis, quos Hiſpani cauallos Alpharaces vocarent. Ea vero legatione petitum ab ipſo fuit, vt conſecrandi Eccleſiam Compoſtellanam, ab eodem Rege auguſtiſſime conſtructam, licentia daretur: itemque, vt Ouetenſis Eccleſia dignitate Archiepiſcopatus donaretur: denique, vt congregandi prouinciale Concilium facultas concederetur. Quæ omnia Ioannes illis permiſit, miſſo etiam ad ipſos Arnaldo Legato ſuo: ſed occaſione ingruentium in Hiſpania bellorum tam ciuilium quam externorum, hæc dilata *c* aliquamdiu ſunt.

c *Infr. ann.* 900. *nu.* V. & 901. V.

III. IOAN. OBITVS.

De Ioanne vero Papa illud tantum poſt hæc ex eius epiſtolis *d* proditur, ipſum rurſus in Gallias iter arripere ſtatuiſſe, vt diſſidentes inter ſe Francorum Principes conciliaret, atque ita eos promptos haberet ad ferendum auxilium Eccleſiæ Romanæ periclitanti. Verum ne id faceret, mors interceſſit. Siquidem in fine huius anni, inter tot tantaſque ærumnas mœrore conſumptus, mortuus eſt decimooctauo Calendas Ianuarii, cum ſediſſet annos decem & diem vnum: ſepultuſque eſt ante baſilicam S. Petri. Cuius res geſtæ deſiderantur apud Anaſtaſium; fortaſſe prætermiſſæ ob odioſam reſtitutionem Photii. Cæterum reperitur in Vaticanæ Bibliothecæ monumentis, eiuſdem de iure ac titulis Cardinalium Conſtitutio; qua inter alia ait, Romanum Pontificem Moyſi, ipſos vero S. R. E. Cardinales Septuaginta Seniorum vices gerere, qui ſub eo cauſarum iudicia diiudicarent. Itaque propter ſolicitudinem Eccleſiarum, & Clericorum diſciplinam, ſiue laicorum querimonias definiendas, bis in hebdomada ad ſacroſanctum Palatium iuxta decreta Leonis Quarti eos conuenire iubet, &c. At de illo hactenus.

d *Ep.* 307. *ad Supp. Com.*
CONSTIT. DE CARDINALIB. *Quam rec. Bar. ex cod. Vatic.*

IV. MARINVS CREATVR PA. A.

Cum autem poſt ipſius obitum ſedes vacaſſet tredecim diebus, quinto Calendas eiuſdem menſis Ianuarii, in eius locum Romanus Clerus *Marinum* Galleſio oppido oriundum elegit; qui maxima laude ter legatione functus fuerat Apoſtolicæ Sedis Conſtantinopolim; vt conſtat ex iis quæ ſuperius ſuis locis de eo dicta ſunt. Quod vero ipſo ſuo ingreſſu Pontificatus Photium, cunctaſque res ab eo geſtas ad munus Epiſcopale pertinentes damnaſſet; Baſilius Imp. furore incenſus Romam ſcribens, obiecit Marinum non eſſe Pontificem, eo quod alterius Eccleſiæ iam fuiſſet Epiſcopus ordinatus; multaque alia ignominioſa aduerſus eum effutiens, ipſum ſolio deponere ſategit: ſed confutauit ea poſtea locupletiſſime Stephanus Papa Sextus, epiſtola ad Imperatorem reſcripta.

BASILII IMP. CONATVS ADVERSVS EVM.

V. HINCMARI RHEM. OBITVS.

Eodem quoque anno Flodoardus *e* teſtatur, Hincmarum Rhemenſis Eccleſiæ Archiepiſcopum, poſtquam ſediſſet annos triginta ſeptem & amplius, obiiſſe in villa Sparnaci trans Matronam fluuium, quo ad ſilueſtria loca aufugerat metu Northmannorum, totam circum regionem rapina, gladio, igne, miſere deuaſtantium, cum ciuitas Rhemenſis tunc nondum muris circumdata eſſet: relatum autem corpus Rhemos, ſepultum fuiſſe in monaſterio S. Remigii: ei vero ſucceſſiſſe *Fulconem* virum nobilem, & Palatinis officiis aſſuetum, ſacerdotalique vigore & libertate præſtantem, de quo ſæpe inferius dicendum: cuius pariter Vitam idem Flodoardus ſcripſit. Cæterum agit quoque de obitu Hincmari Aimoinus *f*; additque de ciuitate Rhemenſi, cum eam nec murus nec humana manus defenderet, Dei potentia, Sanctorumque meritis, defenſam fuiſſe ab incurſu Gentilium Northmannorum: cum multas alias vrbes, plurimaque monaſteria ea incurſione exciſa eſſe, ex aliis etiam conſtet. Quo tempore Carolus Imp. ab Italia in Gallias properans, opem laturus periclitanti iam populo vniuerſo, Northmannos menſe Iulii obſidens, ab eorum expugnatione reuocatus eſt ingenti inuſitatæ magnitudinis grandinis tempeſtate, & hac ſecuta dira ſuorum ex ægritudine ſtrage: quibus etiam malis afflictis Northmannis, pax inter ipſos contracta eſt, data in matrimonium regia puella (Giſla ea dicta, Lotharii Regis filia) Godefrido Northmannorum Duci, Chriſtiano facto, & ab ipſo Carolo è baptiſmo ſuſcepto: cui & Friſia conceſſa eſt, & multa pecunia data. Hæc Aimoinus *g*, atque Regino *h*: quæ præſenti anno cœpta, ſequenti ſunt conſummata.

e *Flod. hiſt. Rhem. lib.* 3. *c.* 17.
f *Aim. lib.* 5. *c.* 61.
PAX INTER FRAN. ET NORTHMAN.
g *Aim. ibid.*
h *Reg. ann.* 882.

VI. NONGENTOR. MONACHOR. MARTYRIVM.

Hoc eodem anno incenſum à Saracenis fuiſſe inſigne monaſterium Sancti Vincentii ad Fontes Vulturni, atque nongentos monachos ab eiſdem decollatos; pluribus narrat Ioannes monachus eiuſdem monaſterii, qui vixit temporibus Paſchalis Papæ Secundi.

IESV CHRISTI AN. 883.

MARINI AN. I.

CAROL. III. 3.

BASIL. MACED. 17.

I. FORMOSVS EPIS. PORTVEN. RESTITVITVR.

ANno Chriſti octingenteſimo octogeſimo tertio, Indictione prima, Marinus Papa perperam facta Ioannis deceſſoris ſui reſcindens; inter alia Formoſum Epiſcopũ Portuenſem, Apoſtolatu Bulgarorum, & magnis legationibus inſignem, virum laudatiſſimum, de quo ſæpe ſuperius actum eſt, reſtituit Epiſcopatui: quem damnans (neſcitur cauſa) Ioannes, iurare coegerat ſe in perpetuum laica communione contentum permanſurum.

II. Hoc itẽ anno idẽ Marinus Scholam Anglorum Romæ exiſtentem, Ælfredo Rege deprecante, à tributo liberam fecit: qui etiam eidem Regi dona mittens plurima, dedit ei inter cætera portionem non modicam Crucis ſalutiferæ. Hæc Matthæus Weſtmonaſterienſis. Tradit vero VVillelmus *a* Malmesburienſis, eundem Regem duplicem legationem ornaſſe ad eleemoſynas deferendas, vnam ad Limina Apoſtolorum Romam, ad Indos alteram ad corpus S. Thomæ Apoſtoli. Hæc autem omnia à pio Rege ex nuncupato voto impleta fuiſſe, teſtatur Henricus Huntindonienſis. Sed & plurima alia iidem auctores referunt, quæ ipſe in religione Chriſtiana colenda & propaganda operatus eſt.

a Malmesb. de geſt. Reg. Angl. lib. 2. c. 4.
PEREGRINATIO IN INDIAM AD CORPVS S. TH. APOST.

III. AQVIL. PATRIAR. CŌSPIRATIO CVM PHOTIO ADVERSVS ECCL. LATIN.

III. Quo eodem tempore legatio miſſa reperitur ab Aquileienſi pſeudopatriarcha ad Photium pſeudopatriarcham Conſtantinopolitanum, à ſchiſmatico ad ſchiſmaticum. Iſte enim Aquileienſis (nomen à nobis ignoratur) non ſolum ab Eccleſia Romana auerſus, ſed Latinis omnibus contrarius, ſchiſmaticiſque Græcis inhærens, audaciſſimè impugnabat ſtabilitam per ſæcula multa ſententiam de proceſſione Spiritus Sancti: quam non ita pridem ſub Carolo Magno, eiuſdem ipſius Aquileienſis Eccleſiæ doctrina & ſanctitate præſtans Antiſtes Paulinus, in Concilio Foroiulienſi (vt ſuo loco vidimus) egregie confirmauerat, habita prolixiori de ea re diſputatione. Quod vero iſte ſchiſmaticus ſolus hæc modo conatus inter Latinos inueniretur, per legationem & literas apud Photium egit, vt ab eo epiſtola redderetur contra Latinos, quæ adhuc extat *b* ſatis prolixa ad eundem Aquileienſem inſcripta: qua homo verſutus, probare contendens blaſphemiam eſſe aſſerere Spiritum ſanctum tam à Filio quam à Patre procedere; quotquot inueniri potuit ſuis aſſeruiſſe ſcriptis Spiritum ſanctum à Patre procedere, (quod nemo Catholicus profiteri non potuit) ſiue id fuerit frequenter repetitum in Symbolis Fidei, ſiue alio quouis modo vel à Romanis Pontificibus, vel ab aliis Patriarchis Orientis aſſertum; mox eos omnes contra Spiritus ſancti à Filio proceſſionem ſentire inclamauit. Probare vero nunquam potuit, vel à Conciliis, vel qualibet alia ſcriptione, quauis occaſione à Patribus vel ſemel dictum, Spiritum ſanctum à Filio non procedere. Cum econtra permulti ante hæc tempora eiuſdem ſancti Spiritus à Filio æque ac Patre proceſſionis aſſertores ſeſe expreſſis verbis exhibuerint: ipſeque imprimis, quem Photius præcipuum pro ſe adduxit, Leo Magnus Romanus Pontifex in epiſtola ad Turibium Epiſcopum Aſturicenſem; itemque vniuerſæ Hiſpaniarum & Galliarum Eccleſiæ *c*, vt de aliis modo taceam non ſolum Latinis, ſed & Græcis quamplurimis, qui eandem doctrinam profeſſi ſunt: adeo, vt etiam in Nicæna *d* Secunda Oecumenica Synodo, communi conſenſu recepta fuerit: licet Eccleſia Romana antiquitatis tenaciſſima, diutius recuſauerit additamentum illud, FILIOQVE, Symbolo Nicæno, ſiue dixeris Conſtantinopolitano, quod in Eccleſia cani ſoleret, apponere; cum alioqui eandem doctrinam aperte profiteretur ac prædicaret.

b Ret. Baron. Annal. tom. X. hoc an. ex Bibl. Vallicel.
PHOTII EPIST. DE PROCESS. SPIR. S.
c De his vide ſup. ann. 447. III. 809. IV. & alibi.
d Conc. Nic. II. Act. 7.

IV. Verum vbi ſchiſmaticorum procacitas eo deuenit, vt Catholicum dogma non impugnarent tantum, ſed & exploderent velut hæreticum: (quod ab eodem Photio in ſua quoque Synodo magna præſumptione factum vidiſti:) tunc Romani Pontifices, non tam inferendas in Symbolum illas quatuor ſyllabas, FILIOQVE, quam diu ante ab Eccleſiis præcipue Hiſpanicis & Gallicanis illatas recipere, ſapientiſſime decreuerunt; quo ſignificaretur, non communicare Catholicæ Eccleſiæ, qui à Symbolo ab Eccleſia Romana recepto diſſentire inuenirentur. Quiſnam autem Romanorum Pontificum primus id in Eccleſiam Romanam induxerit, viri docti diſquirentes, ad tempora Nicolai vel circa retulerunt. Verum ſi id fuiſſet, haud dubium Photius duabus epiſtolis, quibus in Romanam Eccleſiam acerrime inuectus eſt, altius in ipſam declamaſſet, cum tamen ne meminerit quidem. Auctor anonymus, qui inter alia Græcorum monumenta poſitus habetur in Vallicellana bibliotheca, id primum factum à Chriſtophoro Papa tradit. Sed Græcorum iſta eſt calumnia, id reiicere conantium in Pontificem, quem noſſent infami ingreſſu turpiſſimum, Apoſtolicam Sedem perbreui tempore tumultuoſe tenuiſſe. Cæterum rem tantam ſumma tranquillitate, conuocato Romæ Occidentalium Epiſcoporum Concilio, & à Pontifice legitime electo, imminente ob eam rem in Gallia & Hiſpania ſchiſmate, eſſe peractam, abſque controuerſia affirmatur tum in Concilio *e* Florentino, tum in decreto confirmationis eiuſdem Synodi ab Eugenio Papa promulgato. Quinimo Hugo *f* Ætherianus pluribus id ipſum narrans, recitat etiam partem eiuſmodi Pontificii decreti. Sed quiſnam fuerit iſte Pontifex, ſilentio reliquit obſcurum; qui illis temporibus notus omnibus, etiam abſque aliqua nominis expreſſione ſatis intelligebatur. Photii vero aliorumque Græcorum in redargutionem Catholici dogmatis argumentationes, egregie confutarunt tam idem Ætherianus *g*, quam Gennadius, & alii plures, qui in eo ſcribendi argumento verſati ſunt.

QVA OCCAS. ROM. PONT. ADMISERINT IN SYMBOLVM, VOCEM FILIOQVE.
e Concil. Florẽ... ſeſſ. 7.
f Hug. Æther. ... hæreſ. lib. 3. c. 19. Ext. in Bibl. Patr.
g Ibid lib. 2. c. 15. & ſeqq.

V. IO. SCOTI OBITVS.

V. Moritur hoc anno (vt ponit Matthæus VVeſtmonaſterienſis) magni vir nominis huius temporis *Ioannes Scotus*: quem VVillelmus monachus Malmesburienſis *h* ſcribit, à pueris quos in eo monaſterio docebat, graphiis perforatum, etiam martyrem æſtimatum eſſe, eoque titulo epitaphium ei in ſepulchro appoſitum. At vero cauſam cur ea paſſus ſit, vt martyr poſſit haberi, nullus prodit. Eius autem ſcripta erroris fuiſſe redarguta, ſuperius vidimus; ac fuiſſe poſt hæc in Plenario Concilio combuſta, inferius *i* vidimus.

h Malmesb. lib. 2. c. 4.
i An. 1059. III.

IESV CHRISTI AN. 884.

HADRIAN. III. AN. I.

CAROL. III. 4.

BASIL. MACED. 18.

I. MARINI PP. OBITVS.

I. ANno Chriſti octingenteſimo octogeſimo quarto, Indictione ſecunda, decimoquinto Calendas Februarii, mortuus eſt *Marinus* Papa, vbi ſediſſet annum vnum ac dies viginti; laudabiliter Apoſtolico munere perfunctus. Poſt duos vero dies, nempe decimotertio Calendas eiuſdem menſis, creatus eſt HADRIANVS Romanus, eius nominis Tertius. Qui inhærens ſancti deceſſoris ſui veſtigiis, execratus eſt & ipſe Photium, tanquam laicum agentem Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ Patriarcham; quamuis à Baſilio Imp. magnopere rogaretur communionem eidem impertire. Cernens autem Imperator fruſtra ſe agere, magna indignatione commotus, hoſtiles plane ad eundem Hadrianum literas ſcripſit, contumeliis plenas: quas tamen Romam ſero perlatas, poſt obitum Hadriani accepit Stephanus ipſius ſucceſſor, vt dicetur poſtea.

HADRIANI III. CREATIO.

II. CASSIN. MONAST. à SARACENIS INCENSŪ

II. Hoc item anno Saracenos in Italia Campaniæ partes ſibi finitimas deuaſtantes, cædeque & igne miſcentes omnia, perueniſſe ad nobile monaſterium Caſſinenſe, illudque totum combuſſiſſe, (excepta ſola Eccleſia Saluatoris, quæ diuinitus incendium euaſit) & Bertharium Abbatem iuxta altare S. Martini trucidaſſe, narrat Leo *a* Oſtienſis: quando (vt

a Leo Oſt. hiſt. Caſſin. lib. 1. c. 45.

ait) monachi, quicquid ſupellectilis, vel theſauri, ſeu monumentorum eius Eccleſiæ ſurripere potuerunt, ſumentes, Theanum habitaturi profecti ſunt.

IESV CHRISTI AN. 885.

STEPHAN. VI. AN. 1.

CAROL. III. 5.

BASIL. MACED. 19.

I. HADR. PP. OBITVS.

ANno Chriſti octingenteſimo octogeſimo quinto, Indictione tertia, die ſeptima Iduum Maii, *Hadrianus* Papa vbi ſediſſet annum vnum, menſes tres, dies vndeviginti, mortuus eſt ſuper fluuium Scultinum in villa dicta Wilczachara: ac poſt aliquot dies, Romæ admodum inuitus ſuffectus eſt in locum eius STEPHANVS, nobilis Romani ciuis Hadriani filius, ex presbytero SS. Quatuor Coronatorum, eius nominis Sextus ordine, ſed dictus *Quintus*; cuius mira pietas, aliæq; inſignes virtutes enumerantur apud Anaſtaſium. Adduntur vero & miracula: cum ſcilicet Romani, qui multam antea paſſi fuerant famem, aliaque incommoda, ex locuſtarum deuaſtatione, & pluuiæ defectu; ipſo die electionis Stephani maxima inundatione pluuiam optatam acceperunt, ac poſtea aſperſione aquæ ab eodem Pontifice benedictæ, locuſtas ab agris ſuis penitus expulerunt. Scribit inſuper idem auctor, ipſum conſentiente patre, qui adhuc viuebat, bona parentum ſuorum egentibus diſperſiſſe, quod Patriarchium Lateranenſe non ſolum ſacrariis & veſtiariis, aliiſque ſacris opibus, ſed & cunctis cibariis ſpoliatum prorſus reperiſſet. Iam enim inoleuiſſe peſſimam illam conſuetudinem, vt mortuo Pontifice, inuaderent homines ac deprædarentur Palatium, conſtat ex iis quæ habentur in Synodo ſub Ioanne Nono, de qua inferius.

STEPH. VI. SVBROGATIO.

LOCVSTÆ AQVA BENEDICTA EXTINCTÆ.

II. STEPH. PP. SCRIBIT AD BASIL. IMP. PRO DEFENSIONE SVOR. PRÆDECESSORVM.

Idem quoque Stephanus Papa, cum accepiſſet literas, quas (vt diximus) Baſilius Imp. blaſphemiis atque conuiciis plenas ſcripſerat ad Hadrianum Pontificem, tam aduerſus eum, quam contra Marinum eius deceſſorem: perſtans ipſe cum iiſdem ſuis anteceſſoribus in Photii execratione atque deteſtatione, egregiam reſcripſit ad Imperatorem epiſtolam *a*; qua obiecta diluens, inſuper eum redarguit, quod pro eodem Photio excommunicato tantopere laborans, Romanam Eccleſiam adeo afficeret contumeliis, cui cum omni veneratione ſubditus eſſe deberet: & quod Pontificum ſe iudicem conſtitueret, quorum ſacris doctrinis dirigendus eſſet. Deinde gratulatur ei, quod ex filiis ſuis vnum ſacerdotio dedicaſſet; (nempe Stephanum, de quo inferius:) iſta ingerens, quo Imperatorem induceret, eiecto Photio, ipſum inſtituere Patriarcham. (quod poſtea Leo præſtitit, ipſius Baſilii filius & Imperii ſucceſſor.) Et ad poſtremum rogat Imperatorem, vt opituletur Romanæ Vrbi aduerſus Saracenorum incurſiones.

a *Rec. Baron. Annal. tom. X. hoc ann. ex cod. Columm.*

III. FVLCO RHEM. SCRIBIT AD STEPH. PP.

Eodem quoque exordio Pontificatus Stephani, Fulco inſignis Archiepiſcopus Rhemenſis literas ad illum pro cõfirmandis priuilegiis Eccleſiæ ſuæ ſcripſit: ſicuti & ſe antea ad Marinum & Hadrianum ſcripſiſſe, idque ab iis impetraſſe, teſtatur iiſdem literis, deſcribitque Flodoardus in ipſius Rebus geſtis. Sed in literis ad Stephanum idem Fulco meminit etiam de Widone Duce affini ſuo, quem idem Pontifex in filium adoptauerat; quique poſtea creatus eſt Imperator. Scripſit & deinceps ſæpius ad eundem de controuerſiis quorundam Epiſcoporum Galliæ, aliiſque rebus: ad quas ſingulas Pontifex reſpondit, vt pluribus narrat Flodoardus *b*.

b *Flod. 4. hiſt. Rhe. 1.*

IV. LVD. REX, IGNAVVS CVR DICTVS.

Hoc item anno mortuus eſt Carolomannus Rex; cui ſucceſſit eius filius Ludouicus, *Ignauus* cognomento dictus, ſiue quod Regno potitus nihil ſtrenue geſſit, ſiue quod ſanctimonialem quandam Kale monaſterio abſtractam coniugio ſibi copulans peccatum quo nullum maius eſſe noſcitur perpetrauit. Ita Aimoinus. Reliquus vero erat ex Ludouici Balbi filiis Carolus cognomento Simplex, adhuc puerulus: cuius patrocinium ſuſcipiens prædictus Fulco Rhemenſis, literis *d* hortatus eſt Carolum Craſſum Imp. vt eius regni defenſionem ſuſciperet, aduerſus Northmannos multipliciter illud opprimentes.

c *Aim. li. 5. 45.*

d *Flod. in Vit. Fulcon.*

IESV CHRISTI AN. 886.

STEPHAN. VI. AN. 2.

CAROL. III. 6.

LEON. VI. 1.

I. LEO FIL. BASILII IMP. LIBERATVR E CARCERE.

ANno Domini octingenteſimo octogeſimo ſexto, Indictione quarta, Leo Baſilii Imp. filius è carcere, cui ante ſeptennium ob calumniam Theodori Santabareni mancipatum fuiſſe vidimus à patre, tandem liberatus eſt hac occaſione. Erat in Regia pſittacus, (auis quæ humanam vocem imitari facile diſcit) quæ ſiue edocta, ſiue caſu, ſæpe pronuntiabat, αἰ, αἰ, κύριε Λέων; hoc eſt, *Heu heu! Domine Leo.* Cum autem aliquando accerſiti Principes Senatus cum Imperatore conuiuarentur, eademque auis illa verba ſæpius proferret; mœſti ipſi à cibis abſtinuerunt; cauſamque percontanti Imperatori reſponderunt, *Quem cibum, O Domine, comedemus, quibus ab iſta rationis experte auetale quid dicitur conuicium? Nam ea ſuum Dominum requirit; nos autem genio indulgentes, Dominum qui nihil peccauit obliti ſumus.* Mollitus itaque his verbis Imperator, tunc quidem ipſis ſedere iuſſis, ſeque rem diligentius exploraturum ſpondens, paulo poſt Leonem è carcere eductum Imperii honori reſtituit. Ipſeque non multo poſt diarrhœæ morbo tabeſcens, eundem Leonem hæredem ſuum & ſucceſſorem inſtituit, è vita decedens, poſt quam regnaſſet cum Michaele annum vnum, ſolus vndeviginti. Hæc omnia Curopalates, & alii poſt eum. Quo autem menſe Baſilius obierit, antiquorum nemo (quod ſciam) prodit.

BASIL. MORITVR.

II. PLVRIMA LAVDE DIGNA AB EO GESTA.

Commendatur ipſius pietas in exædificandis & reſtituendis Eccleſiis, iiſdemque exornandis, ac redditibus locupletandis: teſtaturque Curopalates, eundem multos Iudæos donis ac largitionibus ad fidem attraxiſſe; Bulgaros, miſſis ad eos religioſis monachis, & præſtantibus ſacerdotibus, in fide non ita pridem ſuſcepta confirmaſſe; *Ruſſis*, inito cum illis fœdere, auctorem fuiſſe baptiſmi ſuſcipiendi, miſſo ad eos quodam Archiepiſcopo, qui miraculo libri Euangeliorum in ardentem fornacem coniecti, & poſt aliquot horas illæſi reperti, ad fidei profeſſionem eoſdem pertraxit. Pro quibus benefactis operibus, multiplicia quoque Baſilius à Deo retulit præmia: ſiquidem tam terra quam mari ſæpe deuicit hoſtes; & Scytharum barbaras nationes, *Chrouatas* dictos, & *Seruios*, in ſpontaneam deditionem accepit: quibus ad eum accedentibus, datæ ſunt ad habitandum prouinciæ illæ, quæ ab ipſis nomen accepere, vt Croatia, & Seruia dicerentur. Inter alias vero victorias Dei beneficio acceptas, illa magis proficua & memorabilis, qua, magna potentia elatos hæreticos Manichæos, ſub Theophrices eorum ciuitatis Principe Chryſochire militantes, ſic proſtrauit, vt innumera tunc multitudo collecta tanquam fumus euanuerit. Sed & valde inſignis fuit illa, quam per Andream piiſſimum Ducem obtinuit aduerſus Saracenos Tarſi regnantes: quorum Princeps cum literas miſiſſet ſuperbiæ & conuiciorum plenas aduerſus CHRISTVM & ſanctiſſimam ipſius Matrem; Andreas illas appendens Imagini Dei-Genitricis, *Vide* (inquit) *O Mater-Dei, tuque ipſius Filius & Deus, qualia exprobrauit & ſuperbe dixit contra tuum ſuperſtitem populum barbarus iſte arrogans:* moxque progreſſus aduerſus hoſtes, ingenti eos prælio deuicit. Quæ omnia, aliaque eiuſmodi pluribus Curopalates, & alii poſt eum Græcorum hiſtorici.

INSIGNIS FIDES ANDREÆ DVCIS.

III. EGREGIA BASIL. IMP SCRIPTA.

Præter hæc vero idem Baſilius ſcribendum curauit librũ *De Iure*; ex quo iam deperdito pauca fragmenta remanſerunt

in libro Iuris Græcorũ, de Officio & definitione Patriarchæ. Vbi inter alia, hæc præclare: *Cum Reſpub. ex partibus & membris ad ſimilitudinem corporis humani conſtet, ampliſſimæ huius maximeque neceſſariæ partes ſunt Imperator & Patriarcha. Ideoque ſubditorum pax & felicitas tam animi ratione quam corporis eſt Imperii atque Pontificatus in omni vnanimitate conſenſus.* Ipſum etiam Græcorum *Menologium* ſcribendum pariter curauit, & augendum; atque etiam Imaginibus exornauit, quibus ſingulorum exprimerentur certamina: cuius ipſum autographum vidimus & legimus, conceſſum nobis à Paulo Sfondrato Sanctæ Cæciliæ Cardinale, nepote Gregorii Papæ Decimiquarti. Idemque inſuper Imperat. vna cum hæreditate, filio ſuo Leoni egregia plane & aurea monita ſcriptis reliquit, ſexaginta ſex capitibus comprehenſa, quorum principes literæ hanc efficiunt ſententiam; *Baſilius in Chriſto Romanorum Imperator Leoni charo filio & Imperii collegæ*: quibus imprimis fidei Catholicæ obſeruantiam, & Eccleſiæ ac ſacerdotum venerationem, diligenter commendauit, tanquam fundamentum & baſim quandam, ſuper quam vniuerſa moles Imperii collocata, firma conſiſtat. Denique fuiſſet plane Baſilius inter ſummos Chriſtianos Principes numerandus, cum ob pietatem, tum etiam ob res bellicas præclare geſtas; niſi ſeductus à Photio, præuaricator factus eſſet Octauæ Oecumenicæ Synodi, cui ſubſcripſerat; & tam ipſius, quam Santabareni præſtigiis dementatus, in Romanam Eccleſiam pro eodem Photio inſurrexiſſet. Ita enim ſi quos habuit infelix Græcia præſtantes Imperatores barbaris metuendos, vt Iuſtinianum, Heraclium, atque Baſilium; eoſdem mox vel hæreſis vel ſchiſma inglorios reddiderunt atque funeſtos, operâ nefandorum hominum ſanctitudinem vitæ extrinſecus præſeferentium.

QUÆ IN EO DAMNANDA.

IV. LEO VI. IMPERAT.

PHOTIVS DEPONITVR, SANTABAR. EXCÆCATVR.

Defuncto itaque Baſilio, eadem die LEO eius filius, cognomento *Sapiens*, ſiue *Philoſophus*, Imperium moderandum ſuſcepit. Qui mox occaſione captata, quod Photius cum Santabareno conſilium iniiſſet de eligendo in Imperatorem cognato ipſius Photii; eum è throno depoſuit, relegauitque in monaſterium Armenorum: & in eius locum ſubrogandum curauit germanum ſuum *Stephanum*, filium natu minimum Baſilii; quem pater, aliis ad Imperium euectis, Eccleſiaſticis functionibus mancipauerat. Impoſtorem vero Santabarenum flagris cæſum, oculiſque excæcatum, Athenas miſit in exilium; hominem ſecta Manichæum, profeſſione magum, (vt Conſtantinus Manaſſes affirmat) ſimulatione vero Chriſtianum, & impoſturis quibus miracula affectabat, à Baſilio Imp. creditum ſanctum.

V. LEGATIO AB ORIEN. AD STEPH. PP. PRO DISPENSATIONE.

Sed quod Stephanus ordinatus fuiſſet à Photio Diaconus, eſſetque lex Eccleſiaſtica, vt ordinati à Photio ceſſarent omnino, nec maiori gradu eleuarentur: idcirco, vt cum ipſo diſpenſaretur à Romano Pontifice, miſſa eſt à Leone Imperat. legatio Romam, cum literis, quas tum ipſe, tum Stylianus Neocæſareæ Metropolita cognomento Mapa, nomine tam ſuo quam omnium ſacerdotum Orientis Catholicæ communionis, ad Stephanum Papam ſcripſerunt. Habentur enim iſta aſſerta in Græco codice *a* Columnenſi, in appendice addita contra pſeudo-ſynodum Photianam: vbi cum deſit ipſa Leonis epiſtola, cuius auctor eiuſdem appendicis meminit, ineſt tamen illa Styliani; qua *b* breuiter repetens ab initio omnia Photii ſcelera, declarat quomodo eum Leo eiecerit, rogatque, vt damnans eum, benigne diſpenſet cum aliis Epiſcopis qui ab eo decepti fuiſſent; vt ita pax omnimoda reſtituatur Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ. Cuius quidem epiſtolæ notanda ſunt maxime verba, quibus hoc petitur à Stephano Papa: *Quoniam vero ſcimus* (inquiunt) *quod à veſtra Apoſtolica Sede corrigi, & iuxta canones corripi debemus; hac de cauſa humilibus his noſtris literis tuam oramus venerabilitatem, vt miſericorditer nobiſcum agas*; & alia plura eiuſmodi. Subiicitur deinde in eodem codice reſponſio Stephani Papæ; qua ſuſpendit iudicium de Photio, quod eum Leo ſcripſiſſet ſponte ſe abdicantem, quietam vitam elegiſſe. Itaque mandat vtriuſque partis Epiſcopos mitti, quibus auditis poſſit ſententia pronuntiari. Nam ſi acquieuiſſet iis, quæ ſcripta erant ab Imperatore de Photio ſponte ſe abdicante, eius ſeſſionem illegitimam quodammodo probare videri potuiſſet. Nullus enim poterat eſſe locus renuntiationi, ei qui nunquam legitime ſediſſet. Et ita quidem actum cum Epiſcopis: ſed cum Stephano germano Imperatoris, qui diaconatum ſuſcepiſſet à Photio, abſque mora diſpenſatum fuiſſe inde exiſtimare licet, quod cum ipſo idem Stephanus Papa communicaſſe inuenitur.

a Num. 45.

b Rel. Baron. Annal. tom. X. hoc an. ex cod. Columm.

SVPREMA AVCTORITAS SED. APOST. AGNITA A GRÆCIS.

VI. SCHISMATICI FRVSTRA LABORANT PRO FAMA PHOTII.

Cæterum eiectus hoc anno penitus Photius, nec amplius reſtitutus, quando obierit, quomodove, in obſcuro eſt: dolo haud dubium ſchiſmaticorum, auctorem ductoremque ſuum mire colentium. Qui inſuper quod ſcirent ipſum valde perſtringi ex Synodalibus ſcriptis ſub Pontificibus Nicolao, & Hadriano, aliiſque monumentis rerum geſtarum S. Ignatii vel aliorum; iidem ea omnia abolenda eſſe ſub anathemate ſtatuerunt, ſicut teſtatus eſt Marcus Epheſius in Concilio *c* Florentino. Sed noluit Deus obliuione ea deleri, quibus adeo egregie tanti ſchiſmatis auctor ſuis coloribus depingitur.

c Concil. Florent. Seſſ. 6. Ferrar.

[Quod ad Photii obitum attinet; Georgius Hamartolus (de quo ſup. ad ann. 775 poſt num. II.) ait ipſum mortuum eſſe in exilio, & in cœnobio Ieremiæ Merdoſagari (vbi Eccleſiam prius Catholicam Photius in ſacrum Virginum domicilium conuerterat) conditum.]

VII. TRANSLATIO SS. RELIQ.

Hoc eodem anno, decimoſexto Calendas Februarii, facta eſt à Stephano Papa ſolemnis Tranſlatio corporum SS. *Diodori, Mariani, ac ſociorum Martyrum*, qui paſſi fuerant ſub Stephano Primo, ex cœmeterio Viæ Salariæ in Vrbem, ipſomet Pontifice humeros feretro ſubiiciente; cum eadiu quæſita hactenus abſcondita permanſiſſet, iam vero diuinitus reuelata eſſent eidem Pontifici. Cuius rei geſtæ hiſtoria eodem tempore ſcripta, adhuc extat *d* integra, continens etiam miracula quædam ad eaſdem Reliquias edita, & grauiſſimas pœnas inflictas cuidam qui partem earundem furto abſtulerat: quam quidem hiſtoriam ab Anaſtaſio Bibliothecario conſcriptam autumo.

d Ap. Sur. 17. Ianuar.

IESV CHRISTI AN. 887.

STEPH. VI. AN. 3.

CAROL. III. 7.

LEON. VI. 2.

I. PARIS. CIVITAS OPE SS. LIBERATVR.

ANno Chriſti octingenteſimo octogeſimo ſeptimo, Indictione quinta, Northmannorum obſidione laborans ciuitas Pariſiorum, Dei miſericordia implorata, precibus Dei-Genitricis (in cuius honorem ciuitas dedicata eſt) & Sancti Germani Epiſcopi, atque Sanctæ Genouefæ Virginis, & aliorum Sanctorum eius Eccleſiæ patronorum, liberata eſt: quo tempore maxime nituit eiuſdem Sancti Germani virtus in edendis miraculis. Cecinit eiuſmodi obſidionem duobus carminum libris Abbo, qui Aimoini hiſtorici fuit diſcipulus, vt ipſe teſtatur in eorundem librorum præfatione. Fuit & idem Abbas, ad quem Aimoinus inſcripſit præfationem ſuarum Hiſtoriarum de Rebus Francorum, quas ad hæc tempora produxit.

II. CONCIL. COLON.

Hoc item anno habita legitur SYNODVS COLONIENSIS; in qua actum eſt aduerſus raptores rerum Eccleſiaſticarum, oppreſſores pauperum, & inceſtas nuptias contrahentes. Quo etiam anno laborauit Eccleſia Anglicana tyrannide Haſtingi Dani; qui ſimulate baptiſma ſuſcipiens, eo ad inferendam populo cladem vſus eſt: cuius etiam ſæuitia ingemuere Galliæ.

IESV CHRISTI An. 888.

STEPH. VI. An. 4.

LEONIS VI. 3.

I. CAROL. CRASS. IMP. MORITVR.

ANno Chriſti octingenteſimo octogeſimo octauo, Indictione ſexta, pridie Idus Ianuarii, mortuus eſt Carolus Craſſus Imperator, iam antea repudiatus à ſuis. Magno ſiquidem Dei iudicio factum eſt, vt cum ex leuibus quibuſdam ſuſpicionibus Richardam Auguſtam coniugem ſuam, teſtantem publice ſe licet iunctam Carolo adhuc intactam virginem permanere, contra ius faſque repudiaſſet; idem ipſe menſe Nouembris in *Conuentu Triburienſi* fuerit à ſuis repudiatus, tradito eius Regno Arnulpho Carolomanni filio: adeoque Dei voluntate Carolus ad ima depreſſus eſt, vt victum quotidianum ab Arnulpho ſupplex expoſceret. Hæc pluribus Regino, qui ipſum laudat ex multis. Ferturque *a* libellus eiuſdem Caroli, de viſione ipſi ante triennium oſtenſa de locis inferis & purgatoriis, quibus complures torqueri vidit Principum & Epiſcoporum, qui bellorum ciuilium fomitem ſuccendiſſent.

a *Ext. in Auctar. ad Bed. & ap. Wil. Malmesbur. lib. 2. c. 2.*

II. TYRANNI PLVRIMI IN ITAL. ET GAL.

Cæterum poſt hæc, ſciſſio Imperii, malaque plurima ex tyrannorum plurium ſimul exurgentium factionibus orta ſunt. Nam in Italia Berengarius Dux Foroiulienſis in Regem electus eſt: atque *Wido*, ſeu Guido, Lamberti Ducis Spoleti filius, Imperatoris nomen aſſumpſit, vel potius iamdiu ante aſſumptum (vt ex nonnullis antiquis monumentis conſtat) retinuit. In Galliis Comes Pariſienſis Odo pariter Regnum vſurpauit, cum viueret Carolus Simplex legitimus hæres adhuc puer, qui ſolus de regia ſtirpe remanſerat. Sed & Rodulphus Conradi filius, ſibi Regis nomen impoſuit. Sicque Italia & Galliæ hoc potiſſimum anno ſunt ex iis tyrannis emergentibus magnopere afflictatæ. Et quod deterius videri potuit, ac plane monſtruoſum, illud fuit, quod tam Epiſcopi, quam Abbates armati ad bella procederent, hoſtes cæderent, & cæderentur ab ipſis. Quod execrandum facinus cum diu inoleuiſſet in Galliis, eius merito accidiſſe putamus, vt externis atque ciuilibus bellis eædem prouinciæ afflictarentur. Sed eo deterius, quod iidem ab eius temporis auctoribus laudati reperiuntur nomine bellicæ fortitudinis; cum tanquã ſacrorum canonum violatores, & muneris paſtoralis deſertores, deteſtandi fuerint.

EPISCOPI ARMATI.

III. CONCIL. MOGVNT. PRO AVERTENDIS MALIS GERM. ARNVLPH. REGNO, NÕ IMPERIO SVCCESSIT.

Eodem anno, occaſione noui Regis Arnulphi, celebrata eſt SYNODVS MOGVNTINA; in qua Patres mala quæ pateretur Germania ab incurſionibus Northmannorum, & deprædationibus quorundam Chriſtianorum publice graſſantium, corrigenda quoquo modo propoſuerunt. Sed & ſtatuerunt canones viginti ſex; quorum tres primi ad Arnulphum Regem ſpectant, quomodo ſe gerere deberet in Regni diſpoſitione. De quo quidem illud conſiderandum eſt, ipſum ab antiquis Scriptoribus non Imperatorem eſſe nominatum, ſed tantummodo Regem; eo quod nefas eſſet Imperatoris nomen tribuere, niſi prius eſſet ab Apoſtolica Sede collatum: quod nonniſi poſt plures annos, nec quidem adeo legitime (vt videbitur) Arnulpho contigit. Quamobrem perperam agere conuincuntur, qui ſtatim poſt obitum Caroli Arnulphum nominant Imperatorem, tanquam hæredem Imperii. Iidem vero antiqui ſcriptores Widonem vnctum à Romano Pontifice tradunt *b*, ac proinde legitimum Imperatorem: Verum nec id niſi ſub Formoſo Papa contigiſſe, declarant eiuſdem Pontificis ad Fulconem Rhemenſem Archiepiſcopum literæ, de quibus ſuo loco.

b *Luitpr. & alii.*

IV.

Hoc pariter anno *c* *S. Rembertus* Magnus ille Danorum Apoſtolus, ſucceſſor S. Anſgarii in ea functione & imitator egregius miraculiſque clarus, ex hac vita diſceſſit: in cuius locum ſubrogatus eſt Adelgarius, qui & ipſe pallium accepit à Romano Pontifice.

c *Ad. im. l. b. 1. c. 3*[illegible]*. & 3*[illegible]

V. S. STEPH. PATRIAR. CONST. OBITVS.

Eodemque anno, qui tertius numeratur Leonis Imp. Stephanus Patriarcha Cõſtantinopolitanus ipſius frater ex hac vita migrauit: inque eius locum ſuffectus eſt *Antonius* cognomento *Cauleos*. Hæc Curopalates. Relatus Stephanus legitur in Menologio Græcorum inter Sanctos die decimaſeptima Maii. Ob cuius admirandam innocentiam, Nicephorus Philoſophus in oratione funebri *d* quam habuit in funere Antonii eius ſucceſſoris, teſtatur eum à faſciis ſanctum fuiſſe. Porro ad eundem extant complures Leonis Imp. Nouellę Conſtitutiones diuerſorum argumentorum, ad ſtatum tamen Eccleſiaſticum pertinentes.

d *Ext. ap. Metaphr. 12. Febr.*

VI. MIRACVLVM DE IMAG CRVCIS.

Hoc item anno (vt refert Glaber Rodulphus horum tempo rũ probatus ſcriptor *e*) Aurelianis in Gallia in monaſterio S. Petri virginum ſanctimonialium, Imago Crucifixi per aliquot dierum ſpatium riuum emiſit lacrymarum. Ac paulo poſt in eadem ciuitate, cum cuſtodes maioris Eccleſiæ noctu portas ex more aperuiſſent ad laudes matutinas, lupus Eccleſiam ingreſſus funẽ tintinnabuli ore arripiens, illud inſonuit. Quæ ſigna cladem portenderunt, qua anno ſequenti tota illa ciuitas vna cum ipſis eccleſiis igne cremata eſt. Quo tempore Arnulphus Epiſcopus, genere, doctrina, & pietate præſtans, cum eandem maiorem Eccleſiam, in honorem ſanctiſſimæ Crucis Chriſti iam olim dicatam, à fundamentis reſtituere intenderet; cæmentarii in ipſis fundamentis ingentem reperere theſaurum, qui magnificentiſſimæ Eccleſiæ extructioni ſufficeret.

e *Glab. lib. 2. c. 5.*

IESV CHRISTI An. 889.

STEPHAN. VI. An. 5.

LEON. VI. 4.

I. HVNNOR. GRASSATIONES.

ANno Chriſti octingenteſimo octogeſimo nono, Indictione ſeptima, Germaniæ & Galliæ ab Hunnorum in eas regiones immiſſionibus per Regem Arnulphum, miſere deuaſtatæ ſunt: atque Italia, rurſumque eadem Gallia, digladiantibus inter ſe Principibus, varie vexatæ. quæ omnia fuſius proſequitur, deploratque Luitprandus hiſtoricus.

II. LEGATIONES AB ORIENTE AD STEPH. PP.

Quo eodem anno, qui tertius numeratur à tempore quo à Stephano Papa ſcriptæ ſunt literæ Conſtantinopolim ad Imperatorem Leonem, & Epiſcopos Catholicæ communionis; ab iiſdem Auguſto & Antiſtitibus miſſæ ſunt legationes ad eundem Pontificem, quas ipſe mittendas iuſſerat. Teſtantur hæc literę, Epiſcoporum omnium nomine ab eodem qui ſupra Styliano Neocæſareę Epiſcopo ad ipſum Stephanum ſcriptæ, quæ recitantur *a* in dicto Græco codice Columnenſi in appendice addita contra pſeudoſynodum Photianam: quibus iidem Epiſcopi rurſum petierunt, vt diſpenſaretur cum iis, qui vi aut fraude à Photio ſeducti fuiſſent. Addit vero auctor eiuſdem appendicis, his Epiſcoporum literis reſponſum eſſe à Formoſo Papa, cum Stephanus morte præuentus id præſtare minime potuiſſet: quamobrem eas literas ſero Romam oportuit eſſe perlatas.

a *Rec. Baron. Annal. tom. X. hoc ann. ex cod. Column.*

IESV CHRISTI An. 890.

STEPHAN. VI. An. 6.

LEON. VI. 5.

I. STEPH. PP. OBITVS.

ANno Chriſti octingenteſimo nonageſimo, Indictione octaua, *Stephanus* PP. cum ad ſextum Põtificatus annum perueniſſet, (vt ex eius ſepulchri apud S. Petrum poſiti epitaphio conſtat) defunctus eſt: ſed quo menſe vel die, incertum. Nam apud Anaſtaſium Bibliothecarium Vita eius mutilata habetur. Reperitur vero in eius ſcripto codice, ſermo *a* quidam eiuſdem Stephani inter Miſſarum ſolemnia ad populum habitus, aduerſus eos qui vaniloquiis & otioſis ſermonibus vacarent in Eccleſia, & alios quoſdam qui maleficiis & incantationibus vterentur. Extatque *b* eiuſdem reſcriptum ad Romanum Epiſcopum Rauennatem, de electione

a *Rec. Baro. tom. X. hoc ann.*

b *d. ſt. 63. c. 11.*

c C.Conſuluiſti.2.q.4.

Epiſcopi Imolenſis: necnon aliud *c* ad Heribertum Archiepiſcopum Moguntinum, quo aſſeritur non probari purgationem per verbum candens, & Aquam feruentem.

[Reſcripti Stephani de purgatione Ferri & Aquæ verba recitat ſæpe ſuis epiſtolis Iuo Carnot. eodem fine, vt eiuſmodi probationes improbet, ep.74.205.252.280. Additque ep.74. & aliud Alexandri II. quod refertur c. ſuper can.2.q.4. Quibus & addas Innocentium III. cap. ex literis de exceſſ. præl. & Honorium III. c. dilecti. de purg. vulg. Quam vero frequens olim eſſet harumce Probationum vſus, ſatis intelligi datur vel ex legibus Wiſigothorum lib. 6 tit.1.c.3. Friſionum tit.3.c.4.5.& 6.& tit.14.c.3. Longobardorum lib 1.tit.9.cap 29.35.39. Francorum lib.4.c.13. & append. 2.c.33. & ex aliis eorum temporum Scriptoribus, à quibus eæ comprobantur tanquam *Iudicia Dei*. Cum nihilominus nec tum defuerint, qui aduerſus eas declamarint: inter quos Agobardus Archiepiſcopus Lugdunenſis, de quo ſæpe ſuperius, Tractatum edidit *contra damnabilem opinionem putantium diuini iudicii veritatem, igne, vel Aquis, vel conflictu Armorum patefieri.* Quibus autem ritibus, formuliſque, fieri conſueſcerent; tu vide, ſi cupis, quæ ad prædictam ep.74 Iuonis notauit Fr. Iuretus; & formulas exorciſmorum, quæ habentur poſt Capit. Regum Franc. ac fuſiſſime apud Mart. Del-Rio Diſq. Magic. lib.4. c.4.]

II. VOTVM DVCIS BRITAN. AD VICTORIAM CONSEQVENDAM.

Hoc eodem anno Dux Britanniæ Alanus pugnaturus aduerſus Northmannos, vouit ſi victoriam ab iiſdē reportaret, decimam partem omnium ſuorum bonorum Deo & S. Petro Romam deſtinaturum. Omnibuſque Britonibus idem votum ſpondentibus, tanta ſtrage hoſtes fudit, vt vix quadringenti ex quindecim millibus reſidui fuerint.

III.

Quo pariter anno mortuus eſt Antonius Patriarcha Cōſtantinopolitanus, vbi tantum annos duos ſediſſet; vt habetur in ſerie Patriarcharum Conſtantinopolitanorum corpori Iuris Orientis intexta. Claruit egregia ſanctitate; quem pro vnitate Eccleſiæ laboraſſe, eamque feliciter conſecutum eſſe, teſtatur Nicephorus philoſophus ea oratione *d* quam in eius funere habuit, qua contexuit eius vitam, atque poſt obitum edita miracula. Porro ſucceſſit ei *Nicolaus* cognomento *Myſticus*; quod erat nomen dignitatis primæ poſt magnum Chartularium, cuius inſignia fuiſſe tiaram & prætextam vittatam loris, tradit Curopalates in libello de Officiis Conſtantinopolitanæ vrbis.

d Ap. Metaph. 12. Febr.

IV. S. SAMSONIS ABB. OBITVS.

Ac demum hoc eodem anno mortuus eſt inſignis vir ſanctitate atque doctrina *Samſon* Abbas S. Zoili Cordubæ ciuitatis; qui tempore perſecutionis ab Eulogio deſcriptæ claruit, vitamque in hunc vſque annum propagauit in iugi confeſſione nominis CHRISTI, vexantibus Eccleſiam Regibus Saracenis. Cui tamen haud fuit ſolum aduerſus eos certandum, ſed etiam in malos Chriſtianos Martyrum deriſores, inter quos eminebant Hoſtigeſius Malaoitanus Epiſcopus, & Seruandus Comes, Saracenorum Principum, licet ipſi profeſſione Chriſtiani, ob egregiam impietatem amiciſſimi: prout de his apparet ex ſcripto tunc ab eodem Samſone Apologetico, cuius meminit Ambroſius Morales in Scholiis ad librum primum Memorialis Sanctorum prædicti Eulogii.

IESV CHRISTI AN. 891.

FORMOSI AN. 1.

LEON. VI. AN. 6.

I. FORMOSVS PP. CREATVR.

ANno Chriſti octingenteſimo nonageſimo primo Indictione nona, (quo vero die, aut menſe, incertum eſt) FORMOSVS ex Epiſcopo Portuenſi creatus eſt Romanus Pontifex, ſubrogatus in locum Stephani Sexti nuper (vt diximus) defuncti. Cuius tamen tumultuariam fuiſſe electionem, oppoſito ipſi à quadam populi parte *Sergio* diacono, teſtis eſt Luitprandus *a* huius temporis ſcriptor. De hoc autem Formoſo dicturi, ante omnia opus eſt, vt corrigantur errores Mariani Scoti, qui poſt Marinum Papam, *Agapetum* eius ſucceſſorem ſomniat; & poſt Hadrianum, *Baſilium* nunquam viſum vel auditum Pontificem Romanum; ac demum poſt Baſilium ponit Stephanum. Quo eodem errore de Agapeto atque Baſilio imaginariis Pontificibus, abducitur Sigebertus, & ſiqui alii eos ſecuti; qui ex antiquis omnibus Romanorum Pontificum ſcriptoribus, aliiſque auctoribus tam Latinis quam etiam Græcis, erroris arguuntur.

a Luitpr. l. hiſt.7.

II. FVIT VIR LAVDATIS.

Quod vero ad ipſum Formoſum attinet; laudatiſſimum eum extitiſſe, tum religione, tum morum integritate, atque doctrina, Luitprandus aſſerit: quem etiam Anaſtaſius Bibliothecarius in Nicolao, magnæ ſanctitatis Epiſcopum nominat: eſtque eiuſdem ſanctitudinis & doctrinæ, egregium ex epiſtolis Hincmari Rhemenſis Archiepiſcopi quas Frodoardus *b* recenſuit teſtimonium: ac denique eiuſdem inſignia merita ſuperius ſuis locis enarrata vidimus. Vt non adeo ſit mirum, ſi bono totius Eccleſiæ Catholicæ, ex Epiſcopatu Portuenſi translatus fuerit (quod minime fieri conſueuerat; & vt in exemplum non aſſumeretur, prohibitum eſt in Synodo Romana ſub Ioanne Nono celebrata) ad moderandas habenas totius Catholici orbis; hoc potiſſimum tempore, quo ipſa Romana Eccleſia adeo affligeretur peſſimorum tyrannorum inuaſione.

b Frod. hiſt. Rhem. lib.3. c.20.

III. QVOMODO DISPENSAVERIT CVM PHOTIANIS.

Hic igitur vbi Apoſtolicum thronum conſcendit, literas ab Oriente Romam (vt vidimus) ad Stephanum deceſſorem conſcriptas, ipſo defuncto accepit: atque, vt in re magni momenti, adhibito fratrum conſilio, ad Stylianum reſcripſit *c*, diſpenſare ſe cum laicis qui Photio adhæſiſſent; Epiſcopos autem & ſacerdotes ab eodem ordinatos ita in communionem admitti velle, ſi prius oblatis libellis ſe deliquiſſe faterentur, & pœnitentia veniam deprecarentur. Ad quæ omnia rite peragenda, & in perpetuum confirmandam Photii damnationem, Conſtantinopolim miſit (vt iiſdem literis indicat) Legatos à Latere Landenulphum Epiſcopum Capuanum, & alium Epiſcopum nomine Romanum.

c Rec. Baron. Annal. tom. X. hoc an. ex cod. Columnæ.

IESV CHRISTI AN. 892.

FORMOSI AN. 2.

WIDONIS 1.

LEONIS VI. 7.

I. WIDO CORONATVR IMP.

ANno Domini octingenteſimo nonageſimo ſecundo, Indictione decima, WIDO coronatus eſt Romæ Imperator à Formoſo Pontifice; vt teſtantur literæ eiuſdem Formoſi, quarum ſcriptor huius temporis meminit Frodoardus in Vita Fulconis Rhemenſis Archiepiſcopi eiuſdem Widonis affinis. Quo quidem facto concitauit contra ſeipſum Formoſus inuidiam eorum, qui eiuſdem Imperii coronam cuperent, nempe Arnulphi, & Berengarii; imo & Romanorum ciuium, vt Luitprandus *a* docet.

a Luitpr. lib. 1.c.8.

II. CONCIL. VIEN.

Eodem anno per Legatos Apoſtolicæ Sedis *Viennæ* in Gallia SYNODVS congregata eſt; cuius nonnulla extant *b* decreta aduerſus ſæculares inuaſores rerum Eccleſiaſticarum, & percuſſores clericorum; atque exactores munerum à presbyteris ad introitum Eccleſiarum: inſuperque ſtatutum eſt, vt nemo ſæcularium Eccleſiis dare vel offerre, abſque conſenſu Epiſcoporum ad quos ipſæ Eccleſiæ pertinerent, præſumeret.

b In cod. Papir. Maſſon.

III. DE REGINONE ABBATE.

Hoc item anno Germaniam Northmanni deuaſtantes, nobile monaſterium Prunienſe depopulati ſunt: poſt quam cladem, *Regino* tunc ibi monachus, electus eſt Abbas à monachis, ſed poſt modicum temporis ſpatiū inuidorum perſecutione deiectus. Scribebat tunc ipſe Hiſtorias huius temporis, perduxitque (vt in præfatione teſtatur) vſque ad annum Redemptoris nongenteſimum octauum.

IV. CONCIL. RHEM. PRO CONFIRMATIONE REGNI CAROL. SIMP.

Eodem anno Carolus Simplex, filius Ludouici Balbi, Francorumque Regni legitimus ſucceſſor, quatuordecim tantum annorum puer, in *Conuentu* Epiſcoporum & Procerū, *Rhemis* in Regem prouectus, à Fulcone eius ciuitatis Archiepiſcopo vnctus eſt; reiecto Odone Comite Pariſienſi, qui Regis titulum tyrannice vſurpauerat. Aduerſus quem grauiter hæc ferentem, idem Fulco literas *c* dedit ad Arnulphum Germaniæ Regem, Widonem Imperatorem, & Formoſum

c Frod. hiſt. Rhem. lib.4. c.1.& 5. Regin. hoc an.

Papam, vt eidem Carolo fauerent. Porro Arnulphum primo præſto fuiſſe Carolo, inde vero Odoni contra Carolum fauiſſe; Regino tradit, & alii aſſentiuntur. Conſtat *d* vero etiam ex eadem Synodo Rhemẽſi ſcriptum fuiſſe ad Balduinum Flandrenſem Comitem, inuadentem res Eccleſiaſticas, & inſurgentem contra Regem: in quem decreta iis de cauſis excommunicatio, ſuſpenſa eſt, quod Eccleſiæ & publicis vtilitatibus Regni videretur accommodus. Ita Frodoardus.

d *Frod, c.2.*

V. ARNVS MARTYR.

Hoc item anno *Arnum* Epiſcopum Wirzeburgenſem, dum ſacratiſſimum Miſſæ ſacrificium celebraret, ab hoſtibus interfectum, martyrium cum ſuis conſecutum eſſe, eoque loco poſtea ſæpe accenſa viſa eſſe luminaria, Ditmarus *e* eſt auctor.

e *Ditmar. lib.1.*

IESV CHRISTI AN. 893.

FORMOSI AN. 3.

WIDONIS 2.

LEONIS VI. 8.

I. ANno Chriſti octingenteſimo nonageſimo tertio, Indictione vndecima, Formoſus Papa ob graues perturbationes quibus vexaretur Dei Eccleſia, Generalem SYNODVM indixit celebrandam Calendis Martii; ad quam vocauit etiam Tranſalpinos Epiſcopos, & inter alios Fulconem Rhemenſem Archiepiſcopum. Teſtatur id Flodoardus *a*. Ex quo etiam conſtat, hoc eodem anno, qui ſecundus eſt ex quo Wido eiuſdem Fulconis affinis Imperator coronatus eſt, eius quoque filium LAMBERTVM ab eodem Formoſo vnctum eſſe Imperatorem.

a *Flod. lib. 4. c. 2.*

LAMBERTVS VNGITVR IMP.

II. BVLGARI SE SVBIICIVNT ECCLESIÆ ROM.

Quod ad res pertinet Orientales; hoc eodem anno bello acerrimo excitato inter Symeonem Bulgarorum Regem & Leonem Imperatorem, eodemque per plures annos propagato, Turcæ & Hunni aduerſus Bulgaros ab ipſo ſunt Imperatore vocati. Ex quo factum eſt, vt diſſoluto inter Bulgaros & Imperatorem pacis vinculo, æque ſpiritualis præfectura, quam Græci ſibi vendicauerant, è medio tolleretur, iidemque Bulgari Romanæ Eccleſiæ ſe rurſum ſponte ſubiicerent. De bello autem iſto plura apud Curopalatem inuenies.

IESV CHRISTI AN. 894.

FORMOSI AN. 4.

WIDONIS 3.

LEON. VI. 9.

I. FORMOS. PP. LABORAT PRO CAROLO SIMPL.

ANno Chriſti octingenteſimo nonageſimo quarto, Indictione duodecima, Formoſus Papa rogatus à Fulcone Archiepiſcopo Rhemenſi, ſcripſit ad Odonem occupantem Regnum Caroli Simplicis, vt ab illicitis deſiſteret, vel ſaltem inducias belli daret vſque dum Fulco Romam peteret. monuitque Epiſcopos Galliarum, vt in his laborarent. Idemque ad Carolum ſcribens, qualiter ei in regno eſſet agendum inſinuauit, & quem petierat ei benedictum panem pro pignore miſit. Quæ quidem omnia ex eiuſdem Pontificis & Fulconis inuicem datis literis narrat Flodoardus *a*, dum agit de variis ac multiplicibus rebus inter eos tranſactis. Sed & ſcripſiſſe eundem Fulconem ad Albradum quendam Regem tranſmarinum, aduerſus Nicolaitarum repullulantem in illis partibus hæreſim, idem auctor tradit.

a *Id. d. c. 2.*

II. Quo pariter anno Formoſus Papa pro Eccleſia Anglicana ſolicitus, quæ Danorũ incurſionibus ac bellis diuturnioribus pene deſtituta remanſerat Epiſcopis, & in Gentilitatem reciderat; literas ad Regem Eduardum ſcripſit, quibus ei, omnibuſque ſubditis eius, excommunicationem denuntiauit, ob nimiam incuriam rerum Eccleſiaſticarum. Quibus Rex acceptis, *Synodum* conuocauit, cui præfuit Pleimundus Archiepiſcopus Cantuarienſis; in qua multi electi Epiſcopi miſſi ſunt in ſedes vacantes: ipſeque poſtea Pleimundus Romam veniens, Regi veniam, & omnium in Synodo geſtorum confirmationem à Summo Pontifice obtinuit. Hæc ex Willelmo *b* Malmesburienſi antiquo hiſtorico: ſed puto vitio ſcriptoris, quod factum eſt hoc anno octingenteſimo nonageſimo quarto, apud eum ſcriptum legi anno nongenteſimo quarto; ad quod tempus certum eſt non potuiſſe venire Formoſum.

CONCIL. ANGLIC.

b *Malmesb. de geſt. Reg. Angl. lib. 2.*

IESV CHRISTI AN. 895.

FORMOSI AN. 5.

WIDONIS 4.

LEON. VI. 10.

I. CONCIL. TRIBVR.

ANno Chriſti octingenteſimo nonageſimo quinto, Indictione decimatertia, menſe Maio, opera Attonis Archiepiſcopi Moguntini, præſente Arnulpho Rege, celebrata eſt SYNODVS TRIBVRIENSIS in Germania viginti duorum Epiſcoporum: qui ad reſtituendam collapſam Eccleſiaſticam diſciplinam, quinquaginta octo canones ſtatuerunt; quibus ante omnia actum eſt de Eccleſiaſtica immunitate inuiolata conſeruanda, & de obedientia præſtanda Epiſcopis, atq; de humili cultu erga Romanam Eccleſiam. Actum quoque de cauſa Bremenſis Eccleſiæ, inter Adelgarium eius Epiſcopum, & Herimannum Archiepiſcopum Colonienſem ſatagentem ſubdere ſibi eam. Cauſa autem diutius ventilata, adiudicata eſt tandem, aſſentiente Formoſo Pontifice, Archiepiſcopo Colonienſi. Rem vero geſtam narrat Adam *a* Canonicus Bremenſis in ſua Hiſtoria Eccleſiaſtica.

a *Adam lib. 1. c. 41.*

[De quo quid commentus fuerit *Goldaſtus Caluiniſta*, vide cap. 10. Apol. Baron. a *Gretſero Soc.* IESV concinnatæ; de qua ſup. ad ann. 774. poſt num. IV.]

IESV CHRISTI AN. 896.

FORMOSI AN. 6.

WIDONIS 5.

LEON. VI. 11.

I. ARNVLPHVS ROMAM CAPIT, ET CORONATVR IMP.

ANno Chriſti octingenteſimo nonageſimo ſexto, Indictione decimaquarta, Arnulphus Rex Germaniæ iterum Italiam ingreſſus, Romam ex conſenſu Formoſi Papæ armis cepit; vltuſque eſt in Romanos iniurias ab iis in ipſum Pontificem illatas; ac demum ab eodem Imperator coronatus eſt. Hæc Regino, & Luitprandus *a*. Sed quod Regino addit, matrem Lamberti Imp. illicà filio in præſidium relictam, cum ſuis latenter aufugiſſe; putauit ante annum vita functum Widonem Lamberti patrem: quem tamen cum ex eius diplomate quodam, tum ex Luitprando, adhuc plures vixiſſe annos apparet. Cæterum, quod quæ Lamberto legitime collata eſt (vt ſuperius vidimus) vnctio Imperialis, etiam probata fuit in Synodo Romana ſub Joanne Papa Nono; eapropter nonniſi ex præſcripto ſacrorum canonum, & auctoritate Apoſtolicæ Sedis, omiſſo Arnulpho violento inuaſore, in ſerie Imperatorum Occidentalium Lambertum poſuimus vna cum patre Widone regnantem: licet Chronographi poſt Carolum Craſſum poſuerint ARNVLPHVM, nulla penitus de Widone & Lãberto habita ratione:

a *Luitpr. lib. 1. c. 8.*

quod

quod priuata Scriptorum Germanorum affectio, non veritas perſuaſit.

II. Ex prædictis autem habes, hoc anno quo Arnulphus Romam venit, Formoſum Papam fuiſſe ſuperſtitem: quibus redarguas omnes, qui ponunt eum defunctum anno octingenteſimo nonageſimo quinto, ſediſſeque tantum annos quatuor & ſemis. Nam & Adam *b* monachus antiquus Chronographus, teſtis eſt eum ſuperuixiſſe anno ſecundo à Concilio Triburienſi. Mortuus eſt autem hoc ipſo anno, decimo nono Calendas Ianuarii.

b Adam. l. 1. FORMOSI PP. OBITVS.

IESV CHRISTI AN. 897.

STEPH. VII. AN. 1.

VVIDONIS 6.

LEONIS VI. 12.

I. ANNO Chriſti octingenteſimo nonageſimo ſeptimo, Indictione decimaquinta, *Bonifacius* inuadens Sedem tenuit dies quindecim; non numerandus inter Pontifices, vtpote qui damnatus fuit in Romana Synodo ſub Ioanne Nono; homo nefarius, iam antea bis gradu depoſitus, à diaconatu primum, inde, à presbyteratu. Aduerſus quem STEPHANVS Septimus, dictus Sextus, inſurgens, eo pulſo Sedem occupauit. Quæ omnia per vim & metum extorta, maximā irrogarunt ignominiam S.R.Eccleſiæ. Porro quod intruſorum Pontificum alii vt Pontifices poſtea recepti inueniantur, alii vero penitus abrogati; id inde euenit, quod illi quantumlibet tyrannice Sedem adepti, tamen accedente conſenſu Cleri (ſatius eſſe exiſtimantis, eos qualeſcumque tolerādos, quam Eccleſiam ſchiſmate conſcindendā) vt legitimi Pontifices conſuetis ritibus ſint electi. Hæc enim vt dicamus, illud plane neceſſario cogit, quod vniuerſa Eccleſia Catholica eos vt legitimos Pontifices coluit: quod nequaquam contigiſſet, niſi de facta poſtea legitima creatione conſtitiſſet.

BONIF. INVASOR SED. APOSTOL. PELLITVR.

STEPH. VII. SEDEM OCCVPAT.

II. Hoc anno contigere illa nefanda, quæ Luitprandus *a* & alii recenſent, ſed male tribuunt Sergio, quæ Stephano huic Septimo Synodalia ſub Ioanne Nono adſcribunt Acta, quibus fides maior iure ſit adhibenda. Ille igitur Formoſi cadauer è ſepulchro extrahens, atque in ſedem Romani Pontificatus ſacerdotalibus veſtibus indutum collocans; cum tanquam viuenti exprobraſſet, quod nimia ambitione ex Portuenſi Epiſcopo Sedem Apoſtolicam occupaſſet; illud ipſum cadauer ſic damnatum, ſacriſque mox exutum veſtimentis, ac tribus digitis mutilatum quibus benedicere moris eſt in Tiberim iactauit: cunctoſque quos idem Formoſus ordinauerat, gradu depoſitos iterum ordinauit. Ita furore percitus homo; non quod iure liceret, ſed quod exæſtuās rabies ſuaderet, implens. Non enim fuit error in fide, ſed violenta tyrannis in facto. Quod facinus reclamantibus (vt Sigebertus ait) qui aderant perpetratum deteſtatus eſt pluribus Luitprandus; Sergio factum ſacrilegium adſcribens, quod ipſe tunc presbyter, fuerit ad illud perpetrandum anteſignanus & auctor. Ceterum grauiorem culpam Stephani Papæ fuiſſe liquet, quod & nefarium ſcelus Synodo ſuorum collecta probarit; quæ poſtea legitime reſciſſa, ignique tradita fuit à Ioanne Nono. Ex quibus tot ac tantis eius ſceleris teſtimoniis, aliiſque inferius recenſendis, erroris arguendi ſunt qui illud confictum putauerunt.

a Luitpr. li. 1. c. 8. IMMANE SACRILEGIVM IN FORMOSI PP. CADAVER.

III. Hæc ſunt infeliciſſima illa Romanæ Eccleſiæ tempora, atque omnium luctuoſiſſima, quibus ipſam contigit domeſtico bello agitari; quæ nunc cœpta, multo tempore maximo damno eandem affecerunt: illata ipſa per Adelbertos Marchiones potentiſſimos Tuſciæ. Ita enim nominat eos Luitprandus; non autem Comites, vt alii, Tuſculanos: hi enim poſtea, licet ex eadem radice, prouenerunt. Et quidem iſtum qui Stephanum intruſit, Luitprandus *b* ait tantæ fuiſſe potētiæ, vt inter omnes Italiæ Principes ſolus eſſe cognomento diceretur Diues. Iidem vero munitione S. Angeli, olim mole Hadriani dicta, potiti, quæ non ſunt auſi in Romanam Eccleſiam? Vt abſque vlla controuerſia dici poſſit, nullam vnquam ſiue à Gentilibus, ſiue ab hæreticis, ſiue à ſchiſmaticis, aliiſque perduellibus, duriorem ac diuturniorem paſſam eſſe perſecutionem, quam pertulit ab iſtiuſmodi Marchionibus. Verum etſi ſæpius deforme valde, turpeque contigerit apponi ab ipſis Eccleſiæ caput; tolerandum tamen fuit, quod non penitus amens ſit inuentum; ſed fide Catholica ſemper ſibi conſtiterit, virtute promiſſionis diuinæ, qua nunquam portæ inferi præualere valeant contra Sedem Petri firmiſſimis fundamentis ſtabilitam. Quod & myſtice tunc deſignatum videri potuit, cum eodem tempore quo execrandum illud ſcelus aduerſus Formoſi cadauer Stephanus commiſit, ſacroſancta Baſilica Lateranenſis, primaria Pontificis ſedes, ab altari vſque ad portas ſolo penitus proſtrata corruit, ſanctuario tantummodo relicto integro, in quo ipſa ſedes Pontificis exiſtebat. Sicut & quantæ pietatis fuiſſet Formoſus, inde demonſtratum eſt, quod (vt refert Luitprandus) dum eius corpus à piſcatoribus poſtmodum inuentum ad S. Petri Baſilicam deportatum eſſet, Sanctorum Imagines illud in loculo poſitum venerabiliter ſalutauerint.

ECCL. ROM. PERSECVTIO OMNIVM MOLESTISS.

b Ibid. c. 10

RVINA MYSTICA ECCLES. LATERANENS.

IV. Et ſi porro tot tantaque nefaria crimina Stephanum Papam infamarent; nullus tamen fuit principalium ſedium Epiſcoporum, qui ob id ſe ſubtraheret ab obedietia, quæ impertiri ſoleret Romanæ Eccleſiæ Pontificibus; probe ſcientes omnes, primæ Sedis Pontificem minorum ſedium non ſubiacere iudicio. Narratque de Fulcone magni nominis & auctoritatis Rhemenſi Archiepiſcopo Flodoardus *c*, magnam intercurriſſe literarum conſuetudinē inter ipſum & eundem Stephanum Papam: à quo etiam Fulconem ait vocatum ad Synodum *Rauennæ* celebrandam; ſed ipſum ſe excuſaſſe, quod ob bellorum fragores præſens ipſe per ſe adeſſe minime poſſet, ſed id per legatos expleturum. de qua quidem *Synodo* mentio nuſquam alibi.

CVLTVS ERGA SEDEM APOST.

c Flod. lib. 4. c. 4. & 6.

IESV CHRISTI AN. 898.

STEPH. VII. AN. 2.

VVIDONIS 7.

LEONIS VI. AN. 13.

I. ANNO Chriſti octingenteſimo nonageſimo octauo, Indictione prima, in Galliis pace facta, quæ paulo ante, ſtudio Fulconis Archiepiſcopi Rhemenſis, compoſita inter Odonem & Carolum fuerat; idem Carolus diffidens ſuis viribus, cum Northmannis Ethnicis inire fœdus, eorumq; auxiliis bellum gerere in conſilio habuit. Sed reſiſtens ſacerdotali conſtantia Fulco, grauiſſima ſcripta epiſtola (quam recitat Flodoardus *a*) eum à prauo illo conſilio reuocauit, multis docens quam deteſtabile ſit cum Infidelibus ſocietatem inire; ac demum addens, ſi hoc faceret, non ſolum *ſe nunquam ei fidelem extiturum, ſed & quoſcunque poſſet ab ipſius fidelitate reuocaturum, & cum omnibus coepiſcopis ſuis ipſum Regem eiuſque ſequaces excommunicaturum, atque æterno anathemate damnaturum.* Hæc & alia ille libero ab humano affectu pectore. Procul longe abeſt, vt eidem Regi ſuaſiſſent iſta Politici hæretici noſtri temporis, qui regnandi iure proſternunt omnia, fidem, iuſtitiam, ipſamque etiam religionem; ita peſſime Regnis & Regibus conſulentes. Quam enim præſtet, quamq; proficuum ſit, in regnādi iure, religionis inprimis rationem habere, eamq; ceteris humanis & quas ſuadet prudentia carnis rationibus præferre, præter innumera antehac recenſita, ſatis docet præſens exemplum. Siquidem cum Carolus ſalutaribus monitis ſanctiſſimi ſacerdotis acquieuiſſet, protinus auxiliator adſtans Deus, ipſum Odonem ab hac vita exemit: quē teſtis eſt Regino (eundē vocans Othonem) anni pſentis exordio, nempe tertia Ianuarii, diem clauſiſſe extremum;

a Id. lib. 4. c. 5. CVM INFIDELIB. NON ESSE INEVNDAM SOCIETATEM.

mum; eoque defunĉto, omnes Principes in vnum congregatos, communi conſenſu Carolum in Regem ſuſcepiſſe.

IESV CHRISTI AN. 899.

STEPH. VII. AN. 3.

VVIDONIS 8.

LEONIS VI. 14.

I. ARNVLPHVS MISERE PERIT. a *Luitpr. lib.1.c.9.*

ANNVS Chriſti octingenteſimus nonageſimus nonus, Indictione ſecunda cœptus eſt: quo (vt Regino tradit) Arnulphus dictus Imperator diem obiit tertio Calendas Decembris, cœpta iam Indictione tertia à menſe Septembri: idque morbo pediculari, vt habet Luitprandus *a*; qui eundem Arnulphum reum fuiſſe grauiſſimorum criminum, ac præcipue violationis iurium, rerum ac perſonarum Eccleſiaſticarum tradit, cum agit de mentis deliquio quod eſt paſſus ex ſoporifera potione, quam vxor Widonis Imp. eidem propinandam curaſſet.

II. b *Id.c.10.*

Porro ipſum quoque Widonem hoc eodem anno defunctum eſſe dum inſequeretur Arnulphum, idem Luitprãdus *b* affirmat. Ex quo redarguas Reginonem, dum hoc anno ponens Arnulphi obitum, Widonis refert ante annos quinque.

IESV CHRISTI AN. 900.

STEPH. VII. AN. 4.

LVDOV. IV. 1.

LEONIS VI. 15.

I. QVAM INFELIX FVERIT SEQVENS SÆCVLVM.

ANNO Chriſti nongẽteſimo Nonũ clauditur Sæculum, & Decimum aperitur; quod ſui aſperitate, ac boni ſterilitate *Ferreum*, malique exundantis deformitate *Plumbeum*, atque inopia Scriptorum appellari conſueuit *Obſcurum*: quo tantis Apoſtolica Sedes iactata eſt procellis, vt cuncta quæ olim paſſa fuit ſub Gentilibus Imperatoribus, aliiſve quibuſcumque perſecutoribus, horum comparatione ſint æſtimanda luſus quodammodo puerorum: idque ea occaſione, quod Principes ſæculi huius, quantumlibet Chriſtiani, hac tamen ex parte dicendi tyranni ſæuiſſimi, tyrannice ſibi Romanorum Pontificum electionem arrogantes, quamplurima horrenda in eam monſtra intruſerunt; factionibus ita inter ſe decertantibus, vt modo Romani Proceres, modo Etruriæ Principes intruderent ſæculari potentia quem vellent, & deiicerent quem poſſent Romanum Pontificem à contraria factione promotum. Quæ toto ferme hoc ſæculo ſunt actitata; quouſque Germaniæ Imperatores Ottones medij interceſſere vtrique parti contrarii, ſibi licet & ipſi arrogantes Papæ electionem, atque electi deiectionem.

II. STEPH. PP. INFAMIS INTERITVS.

Et vt de eiuſmodi graſſationibus agere incipiamus; ad finem huius anni *Stephanus* Apoſtolicę Sedis inuaſor, & ipſe pulſus detruſus eſt in carcerem, atque ibi ſtrangulatus. Hoc enim quod temporis obſcuritate à nullo ſcriptore inuenimus enarratum, ex eius ſepulchri apud S. Petrum poſiti epitaphio fit notum; quod Petrus Manlius qui ſub Alexandro Tertio vixit, vna cum aliis Vaticanæ Baſilicæ veteribus monumentis collegit, ediditque; poſitum, vt apparet, à Sergio Chriſtophori ſucceſſore. Porro Stephanum vſque ad poſtrema huius anni tempora perueniſſe, poſſumus intelligere ex diplomate priuilegii ab ipſo conceſſi monaſterio S. Vincentii ad Fontes Vulturni, quod datum habetur menſe Septembri iam inchoata Indictione quarta.

III.

Inter hæc autem præualente in Vrbe Romanorum factione aduerſus Adelbertum Tuſciæ Marchionem, poſt necatum Stephanum creauerunt quemdam nomine ROMANVM, patria Galleſianum, patre Conſtantino, quem tradunt vixiſſe tantum menſes quatuor & dies viginti: ſed quonam menſe vel die creatus, aut mortuus fuerit, ex antiquis haud facile poteſt accipi monumentis.

ROMAN. INTRVSVS IN SED. APOST. CITO PERIT.

IV. FVLCO RHEM. EPISCOP. OCCIDITVR.

Eodem anno, menſe Iunii, laudatiſſimus ille, de quo ſæpe ſuperius, Fulco Archiepiſcopus Rhemenſis, columen Francorum Eccleſię ac Regni, iuſſu impii Balduini Flandriæ Comitis (illius, quem Caroli Calui Regis filiam Iudith ſibi rapuiſſe in vxorem vidimus) proditorie interfectus eſt, quod ipſum inuadentem res Eccleſiarum, tum priuatis, tum etiam Synodalibus literis arguiſſet; recenſque Abbatiam S. Vedaſti, quam ille inuaſerat, per Regem ab ipſo vendicandam curaſſet. Porro Fulconis interemptor Winſmarus, ab Epiſcopis Franciæ excommunicatus, mox inſanabili à Deo percuſſus vlcere, putreſcentibus carnibus, & exundante ſanie, viuus deuoratus eſt à vermibus. Hæc omnia pluribus Flodoardus *a*; qui eidem Fulconi tradit ſubrogatum fuiſſe hoc eodem anno Heriueum, ſiue Herueum dictum, virum pariter ab eodem ſatis laudatum; de quo inferius ſuis locis dicendum.

a *Flod. lib. 4.c.9.*

V. ENCÆNIA COMPOSTELLANA. a *Ambr. Moral. Chron. Hiſp. lib.15. c.20.*

Hoc item anno Eccleſiæ Compoſtellanæ ab Adefonſo Magno erectæ, Encænia ſunt celebrata: quæ licet in aliud tempus facta referant alij, hoc tamen anno contigiſſe, videlicet Æra nongenteſima trigeſima octaua menſe Maii, ex diplomate exploratum reddit Ambroſius *b* Morales. Ipſam vero rem geſtam deſcripſit Sampyrus antiquus Chronographus.

VI.

Eodem anno, de Imperio acerrime in Italia decertatum eſt. Defunctis enim anno ſuperiori Arnulpho atque Widone ſibi inuicem aduerſantibus, rurſum eadem ex cauſa in arma ruere Berengarius Dux Foroiulienſis & Ludouicus Boſonis filius. Ac primum (vt ait Luitprandus) Berengarius Papiam accedens, Regnum obtinuit: ſed nouiſſime LVDOVICVS Berengarium fugans, Romam venit, ibique à Summo Pontifice coronatus, Imperator eſt appellatus.

IESV CHRISTI AN. 901.

THEODOR. II.

IOANNIS IX. 1.

LVDOVICI. IV. 2.

LEONIS VI. 16.

I. THEODORVS PP. CREATVR, ET MORITVR.

ANNO Chriſti nongẽteſimo primo, Indictione quarta, in locum defuncti *Romani* Papæ, ſubrogatus eſt THEODORVS eius nominis Secundus, patria Romanus ex patre Photio; qui ſedit tantum diebus viginti: quonam autẽ die obierit, antiquorum nemo prodit, recentiorum vero fides ex diuinatione comparata vacillat. Sed Theodoro ſubrogatus eſt IOANNES Nonus patria Tiburtinus, patre Rampoaldo, profeſſione monachus, ordine diaconus, qui vltra triennium ſedem prorogauit.

IOAN. IX. PAPA.

II. LEO IMP. EXCOMMVN. OB QVARTVM INITVM MATRIM. a *Conc. Neocæſ. c 3. & 7. Baſil. ad Amphil. c.4. 31. q.1. de his qui.* b *Leon. Imp. conſt. 90.*

Eodem anno Nicolaus cognomento Myſticus Patriarcha Conſtantinopolitanus, throno depoſitus eſt iuſſu Leonis Imp. cum ſediſſet annos vndecim. Ita habet Græce ſcripta ſeries Conſtantinopolitanorum Epiſcoporum. Quænam autem cauſa præceſſerit eius deiectionis, narrat Curopalates in ipſo Leone; nimirum quod cum Imperator tertia vxore defuncta, quartam nomine Zoën ſuperinduceret, quamuis id faceret liberorum quærendorum cauſa, cum nullos ex tribus prioribus ſuſtuliſſet, tamen quod frequens eiuſmodi nuptiarum repetitio contra canones *a* eſſet, imo & contra ipſius Leonis *b* promulgatam olim conſtitutionem, vt qui etiam ad tertium matrimonium conuolarent, pœnis canonum ſubiacerent; has quartas eiuſdem nuptias Patriarcha non ſolum benedicere recuſaſſet, ſed & presbyterum qui benedixit depoſuiſſet, atq; ipſum Imperatorẽ ab

ingreſſu Eccleſiæ prohibuiſſet. Cumque inſuper nollet, quamuis diu rogatus, Imperatorem in Eccleſiam recipere; ipſe exulare iuſſus, relegatus eſt in monaſterium ab ipſo conditum: inque eius locum ſuffragio Cleri ſubrogatus *Euthymius* genere Iſauricus, profeſſione monachus, dignitate Syncellus Patriarchæ, paterque ſpiritualis Imperatoris; vir pius, & ſumma virtute præditus, atque etiam prophetiæ dono decoratus; quem & aiunt ſummum ſacerdotium renuentem, diuino fuiſſe oraculo impulſum vt illud ſuſciperet: mox vero vt ordinatus eſt, Imperatorem in communionem recepit. Iſta ex Curopalate, (qui ait Nicolaum depoſitum eſſe menſe Ianuarij) & ex Areta Cæſarienſi Archiepiſcopo in oratione *c* funebri in translatione Euthymii habita, necnon ex præambulis Conſtantini Porphyrogeniti ad edictum vnionis: vbi additur, ex hac occaſione ſciſſam eſſe Eccleſiam Conſtantinopolitanam, cum alii Nicolao, alii Euthymio inhærerent.

EVTHYMIVS EPISCOP. CONST.

c Ap. Lipõ. Tom. 3.

III.

d Rec. Bar. An. Tom. X. an. 912. ex Bibl. Epiſt. Bellun.

ROM. PONTIF. DISPENSAT CVM IMP.

Ceterum in epiſtola *d* eiuſdem Nicolai ad Romanum Pontificem ſcripta, cum ab exilio reuocatus eſt in ſuam ſedem, multa narrantur quæ in ſuperius citatis monumentis deſiderantur; nimirum antea à Zoë genitum filium, quam de matrimonio cũ ea contrahendo ea fuerint actitata: poſtea vero Imperatorem cogitaſſe illam in vxorem ducere, vt ſic prolem ſuſceptam legitimam redderet, cum nulli alii ei eſſent liberi. Cum autem mirum in modum iis nuptiis Nicolaus refragaretur, ab Imperatore miſſam eſſe legationem ad Romanum Pontificem, qui ſuper eiuſmodi matrimonio diſpenſaret: Pontificẽ autem miſſis in eam rem Legatis Conſtantinopolim, ipſum quartum contractum matrimonium ratum haberi voluiſſe: Nicolaum vero nihilominus reluctãtem, tunc demum agentibus Apoſtolicæ Sedis Legatis in exilium pulſum eſſe. Sed quod ad Leonis vxores attinet; prima *Theophania* dicta, magnæ ſanctitatis femina habita eſt, adeo vt edidiſſe quoque miracula feratur; quorum gratia poſt obitum inter Sanctos à Græcis annumerata eſt die decima ſexta Decembris: cuius etiam miraculorum Glycas meminit; traditque Curopalates, eundem Imp. in honorem ipſius defunctæ erexiſſe templum pulcherrimum. Quem vero ex quarta vxore Zoë filium ſuſcepit, fuit is *Conſtantinus Porphyrogenitus*, qui poſt eum imperauit.

THEOPH. AVG. SANCTA.

IV. LEO IMP. CAPITE PERCVTITVR.

Poſt hęc autem in magnũ vitæ diſcrimẽ adductus eſt hoc eodem anno idem Leo Auguſtus, dum ex antiqua Imperatorum conſuetudine procedens ſolemni pompa ad eccleſiam S. Mocii martyris, ab homine inſano percuſſus eſt vecte in capite: quo tempore ei prædictum fuit à quodam Marco Abbate, fore vt non moreretur, ſed ad decennium vitam propagaret. Verum ſolemnis illa proceſſio ab ipſo ſublata eſt. Hæc Curopalates, & alii pluribus.

V. CONCIL. OVETEN.

Eodem anno menſe Martii, vndecim elapſis menſib. poſt Encænia Compoſtellana, celebratum eſt in Gallæcia OVETENSE CONCILIVM, quod iam à tempore Ioannis Papæ Octaui fuerat ordinatum, ſed propter ingruentia bella dilatum. In eo vero, inter alia tam ad res Eccleſiaſticas, quam politicum Regni ſtatum pertinentia conſtituta; ex eiuſdem Pontificis conceſſione, ipſa Ouetenſis ciuitas; quam Rex Adefonſus Regni ſedem conſtituerat, Metropolitana aucta eſt dignitate, quæ antea inhærebat Eccleſiæ Lucenſi illi proximæ: primuſque omnium Erminigildus eius Antiſtes, Archiepiſcopus eſt appellatus. Interfuit inter ceteros huic Concilio Theodulphus Epiſcopus, Legatus miſſus à Rege Francorum: reliqui vero qui ex propinquis Eccleſiis conuenere, numerati ſunt ſeptendecim Epiſcopi. Ipſa autem integra eiuſdem Acta à Sampyro antiquo Chronographo exacte deſcripta leguntur; ſed ad maiorem veritatis elucidationem, tu legas quæ ab Ambroſio Morale ſunt declarata.

VI. EDVARDVS REX VINDICEM AGIT SACRÆ VIRGINITATIS.

Eodem anno Edwardus Rex Angliæ Ælfredi piiſſimi Regis pius filius, ob ſanctimonialis virginis raptum, parauit exercitum aduerſus raptorem Æthelvvaldum Clitonem propinquum ſuum; adegitque eum licet potentem in fugam, ſanctimonialemque in ſuum monaſterium reuocauit. Narrat hæc pluribus ex antiquioribus monumentis Matthæus monachus Weſtmonaſterienſis hoc anno.

IESV CHRISTI AN. 902. 903.

IOAN. IX. AN. 2.3.

LVDOVICI IV. 3.4.

LEONIS VI. 17.18.

ANNO Chriſti nongenteſimo ſecundo, Indictione quinta, (vt colligitur ex Curopalate, & Cedreno) contigit expeditio Himerii à ſecretis Leonis Imp. primarii, reique militaris peritiſſimi, aduerſus Saracenos: quando à ſanctiſſimo Symeone anachoreta reuelari contigerunt res admirandæ *S. Theoctiſtes* Lesbiæ; quæ in eremo Pari inſulæ triginta quinque & amplius annorum ſpatio ſola, ac pene nuda vitam duxit, nihil aliud comedens præter paucos lupinos: cuius Vitam deſcriptam habes apud Metaphraſtem *a* & Surium.

I. S. THEOCTISTE LESBIA.

a Metaphr. & Sur. 10. Nouembr.

II. HVNNI GALLIAM CISALPIN. PESSVMDANT.

Hoc eodem anno Hunni, vulgo Vngari dicti, è Pannonia in Italiam progreſſi, ingenti affecerunt clade tranſpadanas nobiliſſimas ciuitates, cuncta ſacra ac profana populationibus atque incendiis peſſumdantes. Berengarium quoque obuium cum immenſo exercitu, præter ſpem aggreſſi vicerunt; nec receſſerunt, quouſque ingenti pecunia exacta, anno ſequenti ad propria ſunt reuerſi. Poſt quæ accidit vt idem Berengarius commiſeratus clades nobilium ciuitatũ, eis multa ſuppeditando præſto fuerit, Eccleſiiſque bona cõtulerit: ſiquidem eius in diuerſas Eccleſias munificentiam diplomata *b* adhuc integra teſtantur.

b Ap. Sigon. lib. 6. de Reg. Ital.

III.

Annus vero ſequens, nempe Chriſti nongenteſimus tertius, Indictione ſexta inchoatus, prorſus obſcurus, nulla alia rerum geſtarum ad inſtitutum ſpectante memoria illuſtratus eſt.

IESV CHRISTI AN. 904.

IOAN. IX. AN. 4.

LAMBERTI I.

LEONIS VI. 19.

I. LVDOV. IMP. CAPTVS A BERENG. OCVLIS ET IMPERIO PRIVATVR.

ANNO Chriſti nongenteſimo quarto, Indictione ſeptima (vt auctor eſt Regino) Ludouicus Imp. captus à Berengario tyranno, oculis ſimul & Imperio priuatus eſt; perſeuerante in Italia LAMBERTO Auguſto, qui à Formoſo (vt dictum eſt) coronatus fuerat anno octingenteſimo nonageſimo tertio. Cuius hic ſit annus Imperij ab eo tempore iam vndecimus inchoatus, ab obitu vero Widonis ipſius patris quintus; primus autem ex quo Italiæ Principes eum Italiæ Regem nominarũt, deficientes à Berengario, vt Luitprandus *a* tradit. Sed antequam iſta fierent, contigerat Berengarium Romam cum exercitu aduenientem, coronam Imperii à Ioanne Papa violenter extorſiſſe: eo vero recedẽte, vocatum eſſe Lambertum ab eodem Pontifice: habitaque Romæ Epiſcoporum SYNODO, vtriuſque Regis iuribus examinatis, ex omnium Patrum ſententia Ioannem Berengarii coronationem tanquam vi extortam abrogaſſe, Lamberti vero legitimam iudicaſſe. Facta ſunt iſta Romæ hoc anno, eademque paulo poſt recitata in Synodo Rauennate ab eodem Romano Pontifice congregata.

a Luitpr. lib. 1. c. 10.

CONCIL. ROM. IN CAVSA IMPERII.

II.

Quod enim haud liberum ei eſſet Romæ degere, ſtudentibus nonnullis Berengario, conſultius viſum eſt Epiſcopos Rauennam conuocare, vbi complura grauioris momenti tractanda forent coram Lamberto qui interfuit. Meminit huiuſmodi CONCILII RAVENNATIS Sigebertus anno ſuperiori: ad quod ait conueniſſe Epiſcopos ſe-

CONCIL. RAVEN.

De reb. ad Eccl. et Imp. spectantibus. b Rec. Bar. Ann. Tom. X. hoc an.

ptuaginta quatuor, & ex iis aliquos Francos. Extant vero etiam eius Acta *b* in codice Antonii Auguſtini. In quibus primum quæ geſta ſunt in Romana prædicta Synodo recitata habentur; videlicet damnatio Synodi Stephani Papæ aduerſus Formoſum Pontificem, eiuſque Actorum combuſtio: Improbatio electionis Bonifacii: Reſtitutio ordinatorum à Formoſo; & anathematizatio Sergii, aliorumque qui venerandum eiuſdem Formoſi ſepulchrum temerare auſi fuiſſent. Item conſtitutio de legitima electione Romani Pontificis: Confirmatio Imperij Lamberti, & reprobatio Berengarij: Prohibitio ne decedente Papa (quæ mala conſuetudo irrepſerat) Patriarchium expilaretur; aut alibi pariter obeuntibus Epiſcopis, Epiſcopia iacturam paterentur: decretum, vt Epiſcopi liberam haberent poteſtatem inquirendi & iudicandi de adulteriis & ſceleribus populi; atque etiam cum opus foret, ad comprimendos rebelles & refractarios, publicum placitum conuocare. Hæc, inquam, & alia quædam ad diſciplinam Eccleſiaſticam & mores informandos in Romana Synodo geſta, in Rauennate ſunt lecta, probataque. Actumque præterea inter alia eſt, de conſeruatione Legum Eccleſiaſticarum à ſanctis Patribus ſancitarum, & à Carolo Magno aliiſque ipſius ſucceſſoribus Impp. promulgatarum: de confirmatione priuilegiorum S. R. Eccleſiæ: de approbatione eiuſdem nuperæ Romanæ Synodi aduerſus Formoſi violatores: ac denique de reſtauratione eccleſiarum Vrbis, quæ aut dirutæ, aut in maximam egeſtatem erant redactæ. Sed & præter hæc, interpoſita habentur in eodem codice duodecim alia capita *c* alterius cuiuſpiam Concilii, æque de rebus Eccleſiaſticis ac politicis.

c Rec. Bar. vbi ſupr.

IESV CHRISTI AN. 905.

BENED. IV. AN. 1.

LAMBERTI 2.

LEON. VI. 20.

I. Ioan. PP. obitus.

ANNO Chriſti nongenteſimo quinto, Indictione octaua, *Ioannes* Papa, vbi ſediſſet annos tres & dies quindecim, obiit; ſepultuſque eſt apud S. Petrum pro foribus. Recitat eius epitaphium Manlius; ex quo apparet, non duo tantum, ſed tria ab eodem fuiſſe Concilia celebrata: vnde ſummam ſibi laudem comparauit, vtpote qui miſſus à Deo viſus ſit ad deſtruenda quæ à deceſſore Stephano male ædificata fuiſſent.

II. De Northman. in Gal. ad Fidem conversis.

Reperitur etiam epiſtola eiuſdem Pontificis ad Herueum Archiepiſcopum Rhemenſem; qua reſpondens ipſius conſultationi de Northmanis in Gallia nuper ad fidem conuerſis, quorum nonnulli poſt baptiſmum Gentiliter vixiſſent; ait mitius eum iis agendum eſſe, quod tyrones adhuc eſſent in fide; nec contra eos ſeueritatem canonum eſſe extendendam, ne forte inſueta onera portare recuſantes, ad priſtinam impietatem penitus relaberentur. Commendat pariter Flodoardus *a* eiuſdem Heruei ſtudium exhibitum in conuerſione Northmannorum; donec tandem (vt ait) poſt bellum quod Robertus Comes Carnotenſis contra eos egit, iidem CHRISTI fidem ſuſcipere cœperunt apud vrbem Rotomagum: meminitque eiuſdem conſultationis ad Romanum Pontificem miſſæ ſuper eorum conuerſione. Rurſum vero reperitur eiuſdem Ioannis Noni epiſtola *b* ad Stylianum Neocæſareæ Metropolitam, in codice Columnenſi ſæpe citato poſt Octauam Synodum: vbi illius temporis auctor occaſionem eius ſcribendæ fuiſſe ait. quod cum Stylianus diutius ab amicis & propinquis ſolicitatus, tandem communicaſſet ordinatis à Photio, Romam ſcripſiſſet vt à Summo Pontifice id ſibi concederetur. Verum id denegans Ioannes, literis ei ſignificauit, ſe in rebus Orientis ſtare decretis ſuorum deceſſorum.

Flod. lib. 4. c. 12.

b Rec. Bar. Tom. X. hoc an.

III. Bened. IV. PP.

Poſt obitum Ioannis cum non vacaſſet Sedes niſi diem vnum, ſucceſſit BENEDICTVS eius nominis Quartus, patria Romanus, filius Mammoli; qui magnam ſibi laudem in primis ex amore pauperum conciliauit.

IV. c Ambr. Moral. Chron. Hiſp. lib. 15. c. 18.

Eodem anno *c* Rex Gallæciæ Adefonſus cognomento Magnus, bene diſpoſitis rebus Eccleſiaſticis, aduerſus Arabes bellum gerens, ingentem de ipſis eſt victoriam conſecutus; cadente in prælio illorum Duce primario Alcaman, à ſuis vti propheta culto.

IESV CHRISTI AN. 906. 907.

BENED. IV. 2.

LEO V. CHRISTOPH.

LAMBERTI 3. 4.

LEON. VI. 21. 22.

I. Translatio corp. S. Primi. a Antiq. Inſcript. in Append. pag. 1162. num. 2.

ANNO Chriſti nongenteſimo ſexto, Indictione nona, nihil geſtum reperitur quod ad res Eccleſiaſticas pertineat: niſi quod extat antiqua Inſcriptio *a* de translatione corporis *S. Primi* martyris facta ab Vrbe Roma per Erembertum illuſtrem virum, conceſſione Sergii Papæ Iunioris (vt ponitur) anno Incarnationis Domini nongenteſimo ſexto, Indictione nona, Calendis Auguſti: ex qua inter tantam offuſam temporum caliginem, quæ irrepſit ex antiquorum ſcriptorum inopia, manifeſtari videtur iam Sergium Tertium hoc anno ſediſſe Pontificem.

II. Leo V. PP. et Christoph.

Cetera vero monumenta, Anno proximo, (videlicet Chriſti nongenteſimo ſeptimo, Indictione decima) defunctum tradunt Benedictum, ſepultumque apud S. Petrum: ſubrogatum autem in locum eius LEONEM huius nominis Quintum, patria Ardeatinum; eundemque poſt dies quadraginta, pulſum atque detruſum in carcerem à CHRISTOPHORO, quem poſt eum ſediſſe affirmant: ipſumque demum Chriſtophorum, poſt ſeptem menſes, deturbatum à Sergio inuaſore anno ſequenti.

IESV CHRISTI AN. 908.

SERGII. III. AN. 1.

LAMBERTI 5.

LEON. VI. 23.

I. Christoph. eiecto, Sergius Sedem inuadit.

ANNO Chriſti nongenteſimo octauo, Indictione vndecima, rurſum prauorum turbis & factionibus Romana vehementer perturbata traditur Eccleſia, Chriſtophoro violenter è ſede pulſo, & in carcerem truſo, atque vitam monaſticam amplecti coacto: qui mortuus ſepultus eſt in baſilica S. Petri. Exurrexit autem (ſiue ab aliquo nuper nominatorum Pontificum eiectum, iterum reſtitutum dixeris) factione Marchionis Tuſciæ Adelberti, SERGIVS ille nefandus, quem audiſti in Formoſum Papam ita ſæuiſſe: qui quidem ſedem inuaſit, non Formoſi, vt memoria lapſus aſſeruit Luitprandus; ſed Chriſtophori, vt teſtatur quoque Sigebertus *a*: in eo tamen & ipſe corrigendus, dum ordinatum à Formoſo Epiſcopum Sergium dicit, quem Acta Synodalia ſub Ioanne Nono nõ niſi presbyterũ nominant; eundemque excommunicatum cum aliis complicibus fuiſſe docent: Luitprandus autem, eum ex diacono arripuiſſe ſibi nomen Pontificis tradit.

a Sigeb. in Chron. an. ſuper.

II. Serg. irritat acta Formosi. b Adam lib. 1. c. 42.

Idem vero adhuc odio furens in Formoſi memoriam, ordinationes eius (vt ait Sigebertus) irritas habuit. Et quæ eiuſdem auctoritate ſtatuta eſſent in Concilio Triburienſi, nimirum vt Bremenſis Eccleſia ſuffraganea cenſeretur Colonienſis; ea Sergium penitus reſcidiſſe, ſcribit Adamus *b* monachus. Hæcque plane ſunt infeliciſſima illa tem-

pora,

pora, cũ alterius res geſtas intruſus quiſq; Pontifex aboleret; q deplorans huius temporis auctor *Auxilius* nomine, egregiũ ſcripſit (vt ait Sigebertus in Scriptoribus Eccleſiaſticis) Dialogum ſub perſona *Inſenſoris & Defenſoris, de ordinationibus exordinationibus, & ſuperordinationibus Romanorum Pontificum, & ordinatorum ab eis exordinationibus & ſuperordinationibus.* Cuius quidem prolixioris Auxilii diſputationis, extat *c* ſynopſis ad Leonem Epiſcopum Nolanum ſub titulo, *De ordinationibus à Formoſo factis, quare non ſint irritæ;* triginta continens obiectiones, totidemque defenſiones.

DE REORDINATIONIBVS PONTT. INVASORVM. c Ap. Papir. Maſſon.

III. SERGIVS VITA TVRPISS. d Luitpr. lib. 2 c. 13.

Sed & iſtius Sergii, præter vim tyrannicam, turpitudo quoque vitæ ab auctoribus eius ſæculi ſcriptis eſt prodita. Luitprandus *d* enim teſtatur, ipſum ex Marozia nobili ſcortò filium genuiſſe Ioannem dictum; qui & ipſe Pontificatũ poſtea eius nominis Vndecimus adeptus eſt. Erat vero iſta *Marozia*, (eademq; *Maria*, tali indigniſſima nomine, dicta) filia *Theodoræ* nobilis Romanæ feminæ, Senatoriaq; ortæ propagine; quæ cum excellens eſſet pulchritudine, ingenioque verſutiſſima, conſuetudine potentiſſimorum Tuſciæ Marchionum adeo & ipſa potens eſt reddita, vt cum Romana munitio S. Angeli poſſideretur ab iiſdem Marchionibus, hæc peſſima femina eam inhabitans, dominium Vrbis ſit conſecuta, illudque in poſteros propagare curauerit. Acceſſit vero ad potentiam eius, quod eadem ipſius filia Marozia ex Adelberto Marchione filium ſuſceperit nomine Albericum, qui patris potentia Vrbi dominatus eſt: ac demum Adelberto mortuo, loco ipſius regnans in Tuſcia filius eius ex Berta coniuge, Wido nomine, eandem Maroziam in vxorem acceperit. Conſtant iſta ex Luitprando eius temporis auctore. Hincque tantum inualuit meretricum imperium, vt pro arbitrio legitime creatos Pontifices dimouerent, & violentos ac nefarios homines intruderent.

DE THEODORA, ET MAROZIA, NOBILIBVS SCORTIS. De quibus agit Baron. tam hoc, quam aliis annis: agiturque rurſum de iiſdem inferius.

Quæ conſiderans, quis non putarit Deum oblitum Eccleſiæ ſuæ? Et tamen magno ipſius miraculo, & peculiari erga Sedem Petri prouidentiæ cura, cum tanta iſta vrgerent toto hoc ſæculo mala, non eſt inuentus qui ea de cauſa ſe ab ipſa Eccleſia Romana abſcinderet ſchiſmate, vel hæreſi eam impugnaret; ſed omnes vbique gentium eidem, fidei vinculo, & obedientiæ nexu, iuncti perſtiterunt. Et quod ad omnium facinoroſiſſimum iſtum Sergium attinet; ab eo Colonienſis Archiepiſcopus reperitur *e* petiiſſe & accepiſſe pallium; ac pariter S. Hogerus *f* ſucceſſor Adalgarij in Eccleſia Hamburgenſi, tam ipſe quam præceſſor viri ſanctiſſimi, cui coadiutorem dederat & priuilegia renouauerat.

PROVIDENTIA DEI ERGA ROM. ECCLES.

e Crantz. Hiſt. Sax. lib. 3. c. 1. & lib. 2. c. 24. f Adam. l. 1.

IV. ADEFONSI MAGNI MAXIMA VIRTVS.

Eodem anno, tædio longæ præfecturæ Regis Gallæciæ Adefonſi, eius filius primogenitus Garſias nomine, adiuuante matre & fratribus conſpirauit in patrem. ſed qui Magni nomen digne eſt conſecutus ob debellatos ſæpiſſime Arabes, in hoc ipſo plane vt diceretur Maximus dignus fuit, cum nolens ciuili & domeſtico bello exhauriri Regni vires in vtilitatem hoſtium, ſe ipſum ſuperans ſponte filio ceſſit. Res tunc geſtas, ex Sampyro, atque Tudenſi, & aliis antiquis monumentis, prodidit, inter alios, Ambroſius *g* Morales.

g Moral. li. 15. c. 30.

IESV CHRISTI AN. 909.

SERGII. III. AN. 2.

LAMBERTI 6.

LEON. VI. 24.

I. CONCIL. SVESSION. DE RESTITVENDAM DISCIPLINAM. Rec. Bar. tom. Tom hoc an. col. Ant.

ANNO Chriſti nongenteſimo nono, Indictione duodecima, Sueſſione in Gallia in loco *Trosleio* dicto, celebratumq́ eſt ſexto Calendas Iulii ab Herueo Archiepiſcopo Rhemenſi CONCILIVM vndecim Epiſcoporum, inter quos fuit Archiepiſcopus Rotomagenſis. Extant eius Acta *a*, quæ præter deplorationem miſerrimi ſtatus Eccleſiarum, monaſteriorum, totiuſque Regni Francorum, quod bello, fame, aliſque cladibus deſtructum erat; quindecim continent capita, multiplicibus canonibus & ſententiis Patrum contexta: vt quot capita, tot dixeris eſſe catecheſes ad reſtituendam collapſam Eccleſiaſticam diſciplinam, & euellendos, qui irrepſerant in omnes hominum ordines, prauos mores: inter quæ & ipſi Regi præſcribitur recta ſecundum pietatem viuendi norma. Quod vero etiam, ſicut in Vrbe, ita in Galliis ſacrilegii illud genus inualuiſſet, vt defunctis Epiſcopis eorum bona publice ab omnibus diriperentur; ne id fieret amplius, conati ſunt Patres reprimere canonicarum obice ſanctionum.

Auguſt. & Bibl. Rhem.

II. REVERENTIA EPISCOPORVM GALL. ERGA ROM. ECCL.

Cumque pariter accepiſſent ab Apoſtolica Sede admonitionem de peruerſa Orientalium doctrina, auctore Photio, circa proceſſionem Spiritus S. à ſolo Patre; egerunt etiam de eiuſmodi errore, eiuſque auctore Photio profligandis. Quibus quidem imprimis declaratur, perſeueraſſe illos qui quomodocunque præſidebant Romanæ Eccleſiæ, in Photii deteſtatione & anathemate: deinde vero commendatur reuerentia Gallicanorum Epiſcoporum erga Romanam Eccleſiam, dum haud merita Sergii attendentes, ſed ea tantum quæ ab eo dicerentur, ipſius obedierunt iuſſionibus; quod videlicet ſederet in Cathedra Petri, à qua (vt etiam ibidem fatentur) Catholicam fidem accepiſſent, & hactenus illibatam conſeruaſſent. Quod vero ad Herueum Rhemenſem attinet; non ſemel ab eo Synodum celebratam, ſed plane multoties pro pace & religione Eccleſiæ, ſtatuque Regni Francorum, teſtatur Flodoardus *b* in eius Rebus geſtis.

b Flod. lib. 4. c. 13.

IESV CHRISTI AN. 910.

ANAST. III. AN. 1.

LAMBERTI 7.

LEONIS VI. 25.

I. SERGIVS PP. MORITVR.

ANNO Chriſti nongenteſimo decimo, Indictione decimatertia, defunctus eſt *Sergius* Papa: quem haud diutius ſuperuixiſſe, quæ dicenda erunt in Ioanne Decimo, manifeſte demonſtrant. Sicque ipſum non ſeptennio, (vt produnt nonnulli) ſed triennio dumtaxat inuaſam ſedem occupaſſe apparet. In eius vero locũ ſubrogatus eſt ANASTASIVS eius nominis Tertius, Patria Romanus, Luciani filius; qui ſediſſe ponitur annos duos & totidem menſes. De quo aſſeritur *a*, eum expoſcente Berengario Ticinenſem Eccleſiam plurimis iiſdemque magnificis decoraſſe ornamentis; concedendo nimirum vmbellæ vſum, equoque vehi albo, Crucem præuiam in itinere habere, & in Conciliis à læua Pontificis aſſidere.

ANAST. III. CREATVR. a Sigon. de Regn. Ital. lib. 6.

II. LAMBERTI IMP. OBITVS, ET LAVDES. b Luitpr. lib. 1. c. 10. c Id. lib. 1. in fin.

Ad hæc etiam tempora propagatum eſſe Lamberti Imperium, ex Luitprando *b* poſſumus intelligere, dum ait quinquennio illi aduerſatum eſſe Reginfredum Mediolanenſem Comitem, cum antea aliquantiſper pulſo Berengario imperaſſet. Vnde corrigas errorem aſſerentium eum longe ante defunctum. Ab Hugone vero comite Mediolanenſi in venatione occulte necatum in ipſo iuuentutis flore, idem Luitprandus *c* magnopere deplorauit; Principem probatum moribus, ſpectataque virtute clarum; quem & plus Reipublicæ, quam Rempublicam ipſi decoris contuliſſe aſſerit.

IESV CHRISTI AN. 911.

ANAST. III. AN. 2.

ALEXAND. & CONSTANT. 1.

I.

ANNO Chriſti nongenteſimo vndecimo, Indictione decima quarta, die tertia ante Idus Iunij, (vt auctor

LEON. IMP. OBITVS.

eſt Curopalates) Leo Imp. ventris profluuio ex hac vita deceſſit; quem ad vigeſimum quintum annum Imperij perueniſſe, & per menſes tres vigeſimum ſextum inchoaſſe, teſtantur Zonaras, Conſtantinus Manaſſes, & Glycas.

II. EIVS SCRIPTA.

Extant eiuſdem Leonis centum tredecim Nouellæ conſtitutiones diuerſorum argumentorum, ad res vel perſonas etiam Eccleſiaſticas pertinentes. Voluit enim imitari Iuſtinianum, vt pro arbitrio ſicut de profanis, ita de ſacris æque decerneret, præſumens quod ſummorum Pontificum eſt. Extat præterea eiuſdem epiſtola ad Omarum Regem Saracenorum, de Chriſtianæ fidei veritate & myſteriis; ac Saracenorum variis hæreſibus & blaſphemiis. In qua inter alia de ſanctiſſima Trinitate doctrinam ingerens, Spiritum S. à Patre ſimul Filioque procedere aperte abſque vlla hæſitatione profitetur. Vnde intelligas eam Orthodoxam doctrinam ab huius temporis viris diſertis etiam Græcis receptam eſſe; exclamaſſe tamen eos, quod ſine Oecumenici Concilii auctoritate in Symbolo poſita eſſet. Sed & præter edita iſta, alia inſuper extant in variis codicibus Vaticanæ Bibliothecæ, licet valde deprauata eiuſdem Leonis ſcriptorum monumenta: videlicet Variæ Orationes numero ducentæ & quatuor, aliæque triginta tres in diuerſas Domini ac Sanctorum feſtiuitates: itemque Præcepta moralia; De inſtruendis aciebus; Conſtitutiones Leonis & Baſilii; atque Ænigmata. Inter Orationes autem, maximam eiuſdem Imp. pietatem denotat illa *a*, ſeu Epiſtolam circularem dixeris, qua tanquam præſens vbique omnes ſibi ſubditos ad vitam beneinſtituendam hortatus eſt: imitatus in his Epiſcopos, qui huiuſcemodi Encyclicis literis Paſtoralibus populū ſibi ſubditum admonere conſueuerunt. Sed & in commentario quo res bellicas pertractauit, inter alia docet, Ducem curare debere, vt pridie eius diei quo certamen ſit ineundum per ſacerdotem vniuerſus exercitus expietur aqua benedicta; & vt quotidie mane & veſpere dicat hymnum Triſagium. Nequid demum de eo prætermittamus, ſcribit Curopalates, eum in templum à ſe ædificatum intuliſſe corpora SS. Lazari & Mariæ Magdalenæ. Sed ea Galli prouinciæ Narbonenſis ſe poſſidere, conſtantius profitentur.

a Rec. Bar. Tom. X. hoc an. ex cod. Vatic.

III. ALEX. IMPERAT. CVM CONSTANTINO.

Leone vita functo, ALEXANDER frater eius habenas Imperii ſuſcepit, ſimul regnante CONSTANTINO *Porphyrogenito*, Leonis filio adhuc puero. Hæc Curopalates: qui tamen in eo corrigendus eſt, (ac poſt eum Cedrenus) quod ait Alexandrum hoc tempore natum tantummodo fuiſſe annos viginti; cum idem ipſe in Baſilio Leonis & Alexandri parente dixerit, tertio anno eius Imperii tertium filium nomine Alexandrum, Cæſarem ab eo creatum eſſe: qua ratione dicendus eſt hoc tempore exceſſiſſe annum quadrageſimū ex quo à patre Cæſar creatus eſt. Quiquidem ſimulatque peruenit in Imperium, (inquit Curopalates) accerſitum Nicolaum Patriarcham à Leone expulſum, Conſtantinopolitanæ ſedi reſtituit, eiecto in exilium Euthymio; quem addicti Nicolao clerici valde inhumaniter tractantes, pugnis percuſſerunt, colaphis cæciderunt, barbam euulſerunt aliaque prorſus feralia in ſanctiſſimum ſenem perpetrarunt, (ſed non abſque vindicta diuina) quæ narrat Curopalates, ac deplorat Aretas Archiepiſcopus Cæſarienſis in oratione funebri *b* habita in eius tranſlatione. Vbi & cauſam odii clericorum in eum fuiſſe ait, quod illos palam ſimoniæ intentos coercuiſſet.

EVTHYM. PATRIARCH. EIICITVR.

b Ext. ap. Lipom. Tom. 3.

IESV CHRISTI AN. 912.

LANDO.

IOANNIS X. 1.

CONSTANT. VIII. Solius 1.

I. ANAST. PP. MORITVR.

ANNO Chriſti nongenteſimo duodecimo, indictione decimaquinta, mortuus eſt *Anaſtaſius* Papa, ſepultuſque in baſilica S. Petri: atque in eius locum ſubrogatus LANDO patria Sabinus, Trani filius. Qui (vt ait Luitprandus *a*) in gratiam Theodoræ potentiſſimi ſcorti, Romanæ Vrbi imperitantis, Ioannem quem illa turpiſſime deperibat, ex Rauennate presbytero iam antea creatum Epiſcopum Bononienſem, defuncto tunc Petro Antiſtite Rauennate, in eius Eccleſiæ Archiepiſcopatum tranſtulit. Cum vero modico poſtea interlapſo tempore, ipſe Lando mortuus eſſet; eadem Theodora quo facilius amaſio ſuo Ioanne potiretur, ipſum ex Archiepiſcopo Rauennate in cathedram Petri violenter intruſit. Hæc pluribus Luitprandus: ex quibus videas fœdiſſimam huius temporis Eccleſiæ Romanæ faciem. Porro ad finem huius anni IOANNEM ſedere cœpiſſe, ex Leone *b* Oſtienſi certum colligitur argumentum, dum ingentem victoriam à Chriſtianis aduerſus Saracenos obtentam ponit menſe Auguſti anni Domini nongenteſimi decimiquinti, Indictionis tertiæ, inuaſionis vero Ioannis anni tertii.

LANDO CREATVR. *a Luitpr. lib. 2. c. 13.*

MORITVR, ET IOAN. X. INTRVDITVR.

b Leo Oſt. Chron. Caſſin. lib. 1. c. 55.

II. ALEX. IMPIISS. IMP. OBITVS.

Eodem anno, ſexta die Iunij, (vt tradit Curopalates) Alexander Orientis Imperator, lotus & pranſus, vinoque ebrius, poſt meridiem pila ludere volens, exorto dolore in inteſtinis præ cibis quibus ſe ingurgitauerat, reuerſus in palatium, multo è naribus ac pudendis effuſo ſanguine, poſtridie mortuus eſt. Sed ipſum ita confectum ira Dei ob contemptum diuinitatis, tradit Aretas *c*, dum ait ipſum cooperto capite in loca ſancta ingredi aſſueſcentem, cum & quodam die amictum ſacræ menſæ dimouere auſus eſſet; mox inſania correptum, nunquam poſtea compotem mentis extitiſſe: denique cum & ſtatuis in Hippodromo poſitis ſolitum Baccho ſacrificium fieri iuſſiſſet, eo nondum peracto ſacrilegio, ipſum diuinitus percuſſum, in cubiculum ſuum aſportatum eſſe, eodemque quo Herodes *d* caſu periiſſe. Hæc ex Areta; qui eiuſdem Alexandri infauſtum pariter funus pluribus proſequitur. Sed & apud Erempertum in Rebus geſtis Longobardorum narratur, eundem Alexandrum intuitum ſtatuas illas deorum olim Roma Conſtantinopolim delatas, blaſphemam eam emiſiſſe vocem, *Heu! quando iſtas colebant Romani, potentiſſimi & inuicti perſeuerarunt!* iuſſiſſeque eas ſerico operiri: ſed nocte ſequenti per quietem virum aſpectu lucidum ei apparentem, ſeuereque admodum arguentem, atque etiam ipſum percutientem dixiſſe, *Ego ſum Romanorum Princeps Petrus*; ſtatimque euigilantem Imperatorem timore vehementi correptum, ſanguinis vomitu extinctum eſſe.

c Ap. Lipſ. Tom. 3.

d Act. 12.

VOX IMPIA, POENA VELOX.

III. CONST. VIII. SOLVS IMP. *e Curopal. & alii.*

Defuncto illo, ſolus imperare cœpit, ſed ſub tutoribus, CONSTANTINVS puer ſeptennis *e*, Prophyrogenitus dictus, Leonis Sapientis filius: inter cuius tutores annumeratus eſt etiam Nicolaus Patriarcha. Sed quod Conſtantinum tunc tantum ſeptennem dicunt, omnino dicendum eſt erratum eſſe in numero; cum ex iis quæ ſuperius dicta ſunt, conſtet eum natum eſſe antequam Nicolaus deponeretur è ſede; quod contigiſſe vidimus anno Redemptoris nongenteſimo primo. Porro Nicolaus vbi ſedem recuperauit, memor iniuriarum ſub Leone ſuſceptarum, cum ſuadentibus Apoſtolicæ Sedis Legatis in exilium pulſus fuerat, querelis plenam ad Romanum Pontificem ſcripſit epiſtolam *f*, qua cum exacte rei tunc geſtæ hiſtoriam narret, pluribus diſſerit aduerſus quadrigamiam.

f Rec. Bar. Tom. X. hoc an. ex Bibl. Epiſc. Bellun.

IV. CONCIL. CONFLV.

Hoc eodem anno *Confluentiæ* ſub Herimannno Agrippienſi Archiepiſcopo habita eſt SYNODVS Epiſcoporum octo, cum Abbatibus, aliiſque quamplurimis ſacri ordinis viris: in qua inter alia optime ſtatuta, prohibitas eſſe nuptias vſque ad ſeptimam generationem, ſcribit Ivo. *g*.

g Ieuo p. 9. 66.

V. ADEFONSI REG. SVMMA VIRTVS.

In hunc vſque annum ſuperſtitem fuiſſe Gallæciæ Regem Adefonſum Magnum, cum regnaſſet annis quadraginta ſex, (vltra quatuor illos quibus ceſſit Garſiæ filio) ex veteribus monumentis tradit Ambroſius Morales. Qui quidem Adefonſus paulo ante obitum, non vt Rex, ſed vt dux exercitus militans ſub Rege filio, ingenſque animi ſummiſſionis ſpecimen edens, præclara de Mauris victoria potitus eſt, atque dignus à Deo habitus qui triumphare deberet in cælo. Sed nec diu poſt patris obitum vixit Garſias filius; à Deo vltore poſt triennium ex hac vita ſubtractus, qui non expectata morte patris, Regnum inuaſerat.

VI.

Hoc eodem anno *Berno* Abbas Gigniacenſis ordinis

CLVNIACENSIS ORDINIS INSTITVTIO.

h *Bernard. ad Guil. Abbat. Cluniacenſ.*

i *Ap. Sur. 11. Maii.*

k *Sigeb. c. 125. de Scriptor. Eccl.*

BERNO FVNDATOR MONAST. CLVN.

l *Id. in Chro. an. 895.*

m *Id. c. 157.*

n *Glab. lib. 3. c. 4.*

S. Benedicti, *Cluniacenſis* cœnobii, & inſtituti fundator, ex hac vita deceſſit: in cuius locum Odonem hoc pariter anno fuiſſe ſubſtitutum, Sigebertus ponit in Chronicis. Inter Sanctos autem Abbates Cluniacenſes, Odonem primo loco, eiuſque ſucceſſores, Maiolum, Odilonem, Hugonem, numerat S. Bernardus *h*. Ceterum nec primus Odo, nec tantummodo recenſiti egregia ſanctitate floruiſſe narrantur: ſed ante Odonem, primus numeratur atque laudatur Berno Abbas; cui ſucceſſit Odo, & huius ſucceſſor qui ponitur Ademarus; plurimumque commendatur Hildebrandus, qui bis incitatus vt fieret Abbas, recuſauit, ſemper magis appetens obedire quam præeſſe, vt de illo ſcribit Odilo in S. Maioli *i* deceſſoris Rebus geſtis. Vbi originem Cluniacenſem repetens, ait, cum monaſticum inſtitutum in Gallia admodum remiſſum eſſet, fauente Wilelmo Aquitanorum Principe, *Bernonem* in Burgundiæ regione, Matiſconenſi ceſpite, pago *Cluniaco*, monaſterium extruxiſſe, multoſque monachos collegiſſe: ipſi vero ſucceſſiſſe Odonem, qui antea Turonēſis fuerat canonicus. Sic igitur non Odo, (vt putauit Sigebertus *k*) ſed Berno fuit primus inſtitutor & fundator Cluniacenſis monaſterij: qui cum eſſet Abbas Gigniacenſis cœnobij, in cella eiuſdem cœnobii fundauit monaſterium Cluniacenſe ex bonis auiæ ſuæ Comitiſſæ, & ipſe ex Comite monachus, vt idem alibi teſtatur Sigebertus *l*. Alio namque claruit tempore alius *Berno* Augiæ Abbas, vir doctrina inſignis, numeratus inter claros Scriptores *m* Eccleſiaſticos. Sed quod rurſum ſpectat ad cœnobium Cluniacenſe æque in Fragmentis Floriacenſis Chronici traditur, illud fundatum eſſe ab Wilelmo Comite Aruernorum, & Duce Aquitaniæ: idque ipſum aſſerit Glaber *n* Rudolphus eiuſdem cœnobii monachus his temporibus proximus; qui poſt Bernonem, ſucceſſorem ponit Odonem, poſt hunc Heimardum, inde Maiolum, quem ſecutus eſt Odilo, omneſque egregia ſanctitate conſpicuos extitiſſe; adeo vt fuerit eorum opera Cluniacenſe cœnobium veluti alueare, è quo in diuerſa loca ad monaſteriorum regimen progrederentur coloniæ monachorum, non tantum in Gallias, ſed etiam in Italiam & Hiſpanias.

VII. CONRAD. REX GERMAN. PRIMVS POST CAROLIGENAS.

Hoc eodem anno defuncto Ludouico Rege Germaniæ, Conradus Dux in Regem eleuatus eſt, regnauitque annos ſeptem. In Ludouico autem finem accepit progenies Caroli Magni in Regibus Germanorū; vt aſſerunt veteres Chronographi, Adam, & alii. Ipſi enim Ludouico, Arnulphi filio Caroli in Gallia regnantis fratrueli, nullus fuit filius; adeo vt opus eſſet ex alia familia Regem quærere. Et licet in Othonem Henrici patrem Ducem Saxoniæ vota omnium conuenirent, ipſe tamen ætate grauior recuſauit accipere, & Conradum præpoſuit quem elegerunt.

VIII.

Hoc pariter anno Rollonem Ducem Northmannorum Galliarum inuaſorem, Chriſtianam religionem amplexatum eſſe, docent annales veteres quos collegit Matthæus Weſtmonaſterienſis.

IESV CHRISTI AN. 913.

IOAN. X. AN. 2.

CONSTANT. VIII. AN. 2.

I. DE POENITENTIA RAGNERI DVCIS LOTHARINGIÆ.

a *Rec. Bar. ex monum. monaſt. Treuer.*

ANNO Chriſti nongenteſimo decimotertio, Indictione prima, nona die menſis Maij, habetur conſignatum diploma Ragneri Ducis Lotharingiæ pœnitentis. Hic enim cum prius Eccleſiaſtica bona ſæpius deprædatus eſſet, tandem donatione ampliſſimi latifundii ſatisfaciens in fauorem monaſterii S. Matthiæ Treuerenſis; eius diploma *a* confecit, quo ſeipſum perſecutorem ſæpe ac prædonem nominans, vere pœnitentis poſteris reliquit exemplum.

IESV CHRISTI AN. 914.

IOAN. X. AN. 3.

CONSTANT. VIII AN. 3.

I. BVLGAR. BELLVM IN THRACIA.

ANNO Chriſti nongenteſimo decimoquarto, Indictione ſecunda, aduerſus Conſtantinū Imp. Bulgaricum exortum eſt bellum, obſidente Symeone ipſorum Rege Conſtantinopolim; cum repulſus ille, & in Hebdomum reuerſus à Nicolao Patriarcha tutore Imperatoris conuentus eſt, & ad pacem componendam ſuaſus, qua ſtabilita, idem benedictionem à Patriarcha accepit, impoſito capiti eo pro corona. Hæc pluribus Curopalates, & alii ex eo. Ceterū haud diu pax conſtans fuit, Bulgaris Thraciam rurſum infeſtantibus, & Hadrianopolim inuadentibus. Poſt hæc autem idem Patriarcha per Zoēn Auguſtam matrem Imperatoris è palatio eiectus eſt; qui tamen adhuc per multos annos ſedem Conſtantinopolitanam tenuit.

IESV CHRISTI AN. 915.

IOAN. X. AN. 4.

BERENGARII 1.

CONSTANT. VIII. 4.

I. a *Leo Oſt. Chron. Caſſin. lib. 1. c. 55.*

FOEDVS PRINCIPVM ADVERSVS SARAC.

b *Luitpr. lib. 2. c. 14.*

c *Leo Oſt. lib. 1. c. 57.*

II. BERENG. IMP.

d *Ap. Sigon. de Reg. Ital. lib. 6. hoc an.*

III. ORDON. REX LEGION.

ANNO Chriſti nongenteſimo decimo quinto, Indictione tertia, menſe Auguſto *a*, Saraceni, qui apud Garilianum in Campania per quadraginta ferme annos ſedem tenuerant maximo Chriſtianorum damno, à Græcis ſimul & Latinis in iiſdem caſtris pugnantibus, ſed & accedentibus copiis Ioannis Papæ, diuino auxilio Apoſtolorum Petri & Pauli debellati ſunt penitus; ita vt nullus remanſerit, qui nō trucidatus aut captus fuerit. Rem geſtam pluribus narrant Luitprandus *b*, ac Leo *c* Oſtienſis.

Quo eodem anno BERENGARIVS à Ioanne Papa Imperator inunctus eſt menſe Septembri, ſicut eius plura diplomata *d* atteſtantur. Idque factum ab eodem Pontifice putatur, ad referendam gratiam ob auxilium collatum in bello aduerſus Saracenos.

Hoc item anno Ordonius filius Adefonſi Magni, defuncto fratre Garſia, regnare cœpit; qui & primus tranſtulit Regni ſedem Oueto Legionem, & appellatus eſt Rex Legionenſis non amplius Aſturicenſis. Idemque conuocata *Synodo* duodecim Epiſcoporum, ibidem ſolemni ritu ſacram vnctionem qua vti conſueuere Reges accepit; pietate inſignis, dum Regiam in Baſilicam cathedralem conuertit: quod quidem ſecundo vel tertio Regni ſui anno factum eſſe, Ambroſius Morales exiſtimat.

IESV CHRISTI AN. 916.

IOANNIS X. AN. 5.

BERENGARII 2.

CONSTANT. VIII. 5.

I. PRODIGIA IN SACRILEGOS.

ANNO Chriſti nongenteſimo decimoſexto, Indictione quarta, Vngaris, ſiue Hunnis Saxonum eccleſias deuaſtantibus, interque alias Bremenſem comburentibus; diuina ſunt oſtenſa aduerſus incenſores prodigia, cum ſubito orta tempeſtas à ſemicremis eccleſiarum tectis ſcindulas eleuauit, quas in facies Paganorum rotans, eoſdem aut

in fluuium præcipitari compulit, aut in manus ciuium concludi. Hæc Adam *a* in Chronico.

a *Adam. l.b.1.c.46.*

II. Quod ad res pertinet Orentis; hoc anno, qui numeratur decimusquintus ab exilio Nicolai Patriarchæ Conſtantinopolitani, idem vna cum Imperatore legatos miſit ad Ioannem Papam cum literis *b*, pro ineunda perfecta concordia cum Romana Eccleſia. Quid vero inde ſecutum fuerit, dicetur anno ſequenti.

b *Rec. Bar. Ann. Tom. X hoc anno ex Bibl. Epiſc. Bellun.*

IESV CHRISTI AN. 917.

IOANNIS X. AN. 6.

BERENGARII 3.

CONSTANT. VIII. 6.

I. ANNO Chriſti nongenteſimo decimoſeptimo, Indictione quinta, Vnni virum in Saxonia egregia ſanctitate clarentem, Archiepiſcopum Hamburgenſem creatum, pallium petiiſſe & accepiſſe à Ioanne Pontifice Decimo, teſtatur, Adam *a* Antiquus Chronographus. Vnde colligas, eundem Ioannem, licet inuaſiſſet Apoſtolicam Sedem, tamen accedente *b* Cleri conſenſu habitum eſſe legimum Papam: cuius quidem rei argumento ſunt aliæ pariter legationes ex diuerſis Orbis partibus ad eum miſſæ, de quibus agetur ſuis locis. Porro huius quoque Vnni Archiepiſcopi tempore, Vngaros non ſolum Saxoniam, ſed & Lotharingiam & Franciam deuaſtaſſe; pariterque Danorum Eccleſiam, maximam perſecutionem paſſam eſſe à crudeliſſimo ipſorum Rege Gorm; ſcribit idem Adam.

a *Adam. lib.1.c.47.* b *Ap. Baron. An. 915.III.*

II. Eiuſdem anni Indictione quinta, die octaua Idus Auguſti, in Oriente prælio inito inter Romanos & Bulgaros, victoria potiti Romani, mox verſa alea, improuiſa fuga eoſdem Bulgaros, fecere victores: quorum Rex Symeon Cõſtantinopolim obſeſſurus, à ciuibus rurſum in fugam verſus eſt. Rem geſtam pluribus deſcribit Curopalates, à quo alij accepere. At quæ iſta præceſſerunt, vtique magna conſideratione digna ſunt: quippe apparet eundem Symeonem Regem, quod Legatos à Ioanne Romano Pontifice in Orientem miſſos pacis firmiter ineundæ cauſa, (quod vidimus ab Imperatore & Patriarcha expetitum) & ipſum Regem Bulgarorum poſtea adire iuſſos, non audierit, ſed contempſerit potius; cum ſemper vincere ſolitus eſſet, victum cum ignominia fugiſſe. Eſt enim de ea tunc miſſa à Ioanne Legatione epiſtola *c* Nicolai Patriarchæ Conſtantinopolitani ad eundem Symeonem; qua egregiis elogiis prædicans Romanæ Sedis auctoritatem, quantũ ſit nefas in eam peccare inculcat, aſſeritque perfectam iam concordiam initam fuiſſe inter Eccleſiam Romanam & Conſtantinopolitanam.

REX BVLGAR. DAT POENAS DE CONTEMPTIS LEGG APOST. SED.

c *Rec. Bar. hoc an. cum aliis ſeqq. ep. ex Bibl. Epiſc. Bellun.*

III. Eſt vero etiam alia epiſtola eiuſdem Nicolai Patriarchæ ſcripta ad Principem Armeniæ, de Armeniis ex hæreſibus, quibus innumeris à perfidis Seuerianis & Manichæis infecti fuerant, ad fidem Catholicam reuocatis per quemdam virum Orthodoxum qui ad eos diuerterat. Itemque alia ad Principem Saracenorum, de crudelitate ipſorum, qua miſerrimos exagitarent Chriſtianos; cum tamen ipſi Saraceni qui degerent Conſtantinopoli, etiam libero perfrui Oratorio ſinerentur benignitate Imperatoris.

SARACENI HABVERVNT ORATORIVM CONSTANTINOPOLI.

IESV CHRISTI AN. 918.

IOAN. X. AN. 7.

BERENGARII 4.

CONSTANT. VIII. 7.

I. ANNO Chriſti nongenteſimo decimooctauo, Indictione ſexta, legatio *a* miſſa eſt à S. Siſenando Epiſcopo Compoſtellano, & ab Ordonio Rege Legionenſi, cum literis ac muneribus ad Ioannem Pontificem, per Ioannem ſiue Ioannellum presbyterum. Cuius hanc præceſſiſſe occaſionem, vetus Hiſtoria Compoſtellanorum Epiſcoporum docet; nimirum quod ipſe Ioannes Papa Legatum antea miſiſſet Compoſtellam ad venerandum corpus Iacobi Apoſtoli, cum literis ad Siſenandum, vt iuges preces pro ſe funderet apud eundem ſanctum Apoſtolum.

a *Ambr. Moral. lib. 15.c.47.*

IOAN. PP. LEGATIO AD S. IACOB.

II. Porro legatus Ioannellus digne exceptus ab eodem Pontifice, retentus eſt anno integro Romæ; ſed non otioſe: ſiquidem oborta controuerſia occaſione Miſſalis Mozarabi, quod tunc erat vſui in pluribus Hiſpaniarum Eccleſiis, ipſe illud corrigendi ad formam ſacrorum Romanæ Eccleſiæ rituum, ab eodem Pontifice facultatem accepit, eiuſque explendi muneris cauſa factus eſt Apoſtolicæ Sedis Legatus. Itaque multis ab Vrbe receptis libris rediens in Hiſpaniam, & omnibus ſimul collatis; quamuis multa ritu diuerſo, in nullo tamen ea diſcrepare inueniſſet à Catholica veritate, Romam iterum reuerſus eſt; viſaque & cognita retulit in *Synodo* tunc coram eodem Pontifice congregata. Cui viſum eſt, omiſſis reliquis tanquam leuioris momenti, vt Romano ritu ſacratiora illa potiſſimum verba proferrentur, quibus ſacrificium incruentum perficitur, quæ aliquibus additis vel mutatis in Miſſali Mozarabi ſcripta eſſent, hoc videlicet modo: *Hoc eſt corpus meum, quod pro vobis tradetur, &c, Hic eſt calix noui Teſtamenti in meo ſanguine, qui pro vobis & pro multis effundetur in remißionem peccatorum.* Sicque tunc ea controuerſia definita eſt: quam tamen multos poſt annos (vt ſuo loco dicetur) repeti contigit.

ORTA CONTROVERSIA DE MISSALI MOZARABI SEDATVR.

IESV CHRISTI AN. 919.

IOAN. X. AN. 8.

BERENGARII 5.

CONSTANT. VIII. cum ROM. 8.

I. ANNVS Chriſti nongenteſimus decimus nonus Indictione ſeptima inchoatus eſt: quo, bello ciuili flagrante Conſtantinopoli, inſurgentibuſque tyrannis aduerſus adoleſcentem Conſtantinum Imp. ad eos euitandos, ROMANVS Patricius claſſis præfectus aſſumptus eſt ab eodem collega Imperij: Zoë vero Auguſta Conſtantini mater in monaſterium detruſa, ac Romani filia Helena in matrimonium data Conſtantino. Hæc pluribus Curopalates.

ROMANVS COLLEGA CONST. IMP.

II. Eodem anno antiqui Chronographi obiiſſe ponunt Cõradum Germaniæ Regem, eumque tranſtuliſſe Regnum in *Henricum* filium illius Othonis Ducis Saxoniæ, à quo vidimus ipſum Conradum fuiſſe ad regnum eleuatum. Id tamen alij in aliud tempus referunt. Sed cum omnes conſentiant, Henricum annis ſeptendecim regnaſſe, conſtet vero ex Flodoardo huius temporis ſcriptore, (cui præterea adſtipulantur Lambertus, Sigebertus, Marianus Scotus, & alij) eum obiiſſe anno nongenteſimo trigeſimo ſexto; vtique hoc eum anno regnare cœpiſſe dicendum eſt. Quem quidem ita electum, cum vellet Archiepiſcopus Moguntinus Herigerus vngere; minime ipſe acquieuit, reſpondens ſe vnctione indignum eſſe. Verum ipſam non ſine damno ab eo prætermiſſam, diuinitus in viſione ſignificatum eſt S. Vdalrico Auguſtano Epiſcopo; quando ei ab Apoſtolo Petro oſtenſi ſunt duo gladii, alter cum capulo, ſine capulo alter; dictumque ipſi vt renuntiaret Henrico, enſem qui ſine capulo eſſet, ſignificare Regem qui ſine benedictione Pontificali Regnũ teneret; capulatum autẽ, qui cum benedictione poſſideret. Hæc in Vita eiuſdem S. Vldarici. Sed & citãs eandem viſionem Ditmarus *a* Epiſcopus Merſepurgius, habet inſuper de eodem Henrico, ipſum viduã velatã duxiſſe vxorem; ſed vocatũ ad Synodum à Sigiſmundo Halberſtatenſi Epiſcopo, intercedente Imperatore, pro Henrico, rẽ non eſſe

HENRICVS REX GERMANIÆ.

VISIO DE VNCTIONE REGVM.

a *Ditmar. lib. 1.*

HENRICI POENITENTIA

DE DVCTA VIDVA VELATA.

eſſe vltra progreſſam; ipſumque Henricum illam feminam deſeruiſſe, ac pœnitentem pedibus Romam petiiſſe; demumque aliam duxiſſe vxorem Mathildem nomine, ex qua tres ſuſcepit filios.

IESV CHRISTI AN. 920.

IOAN. X. AN. 9.

BERENGARII 6.

CONST. cum ROM. 9.

I. VNIO IN ECCLES. CONST.

ANNO Chriſti nongenteſimo vigeſimo, Indictione octaua, menſe Iulio, Eccleſia Conſtantinopolitana diuiſa ſchiſmate ab iis qui ſectabantur partes Euthymii, & aliis qui Nicolao fauebant, inita inter eos concordia ſimul vnita eſt; quod tradit Curopalates. Reſtabat tamen adhuc diſquirenda quæſtio illa de polygamia occaſione Leonis Imp. exorta; verum & ipſa anno ſequenti terminata eſt. Ceterum facta pace, ipſius Euthymij in exilio defuncti corpus maxima pompa Conſtantinopolim translatum eſt: quam rem geſtam pluribus deſcripſit Aretas Cæſarienſis Archiepiſcopus, in oratione *a* de eiuſdem Euthymii tranſlatione, cui interfuit.

a Ap. Lipō. Tom. 3.

II. Eodem anno rebellantibus Principibus Francorum à Carolo Rege cognomento Simplice, eo quod ipſis contemptis propenſior eſſet erga Haganonem Laudunenſem virum ignobilem; eoſdem Herueus Archiepiſcopus Rhemenſis non ſine magno labore Carolo conciliauit. Hæc Regino, & Flodoardus.

III. VNA CVM RELIQVIIS MART. TRANSLATA A FRANC. AD SAXON. MAIESTAS REGNI.

Sed & Witichindus Saxo æque huius ſæculi ſcriptor tradit, hoc eodem anno cum Henricus Germaniæ Rex Rhenum tranſiiſſet ad dilatandum ſuper Lotharios Imperium ſuum, eundem Carolum Regem legationem ad eum pro pace miſiſſe, vna cum S. Dionyſij ſacris pignoribus, nempe Manu auro gemmiſque incluſa: tanto munere (vt ait) libere profeſſum, vna cum SS. Martyrum venerandis Reliquiis transferri è Francis in Saxones Regni maieſtatem pariter atque reliqua bona omnia: idque haud vane iactari, ſed experimento iam perſpicue eſſe demonſtratum, cum vna cum corpore S. Viti martyris, quod ex Gallia in Saxoniam ſub Ludouico Pio translatum eſt, ſimul etiam ad Saxones veluti fato quodam (ſi ita dicere Chriſtiano liceret) Francorum gloria cōmigraſſet. His vero ſubdit Witichindus narrationem propagationis Regni, per eundem Henricum factæ in vicinas atque exteras nationes.

IESV CHRISTI AN. 921.

IOANNIS X. 10.

BERENGARII 7.

CONSTANT. cum ROM. 10.

I. EDICTVM DE POLYGAMIA.

ANNO Chriſti nongenteſimo vigeſimo primo, Indictione nona, menſe Iulio, (vt ſcribit Theodorus *a* Balſamō) promulgatum eſt, quod ſublato in Eccleſia Conſtantinopolitana ſchiſmate de Polygamia, anno ſuperiori compoſitum & datum fuerat, Vnionis edictum, quo Quadrigamia penitus prohibita eſt ſub pœna excommunicationis; Trigamia vero nonnullis etiam omnino vetita, aliis vero certis occaſionibus permiſſa: quæ videre eſt in ipſo Edicto, in volumine Iuris Græcorum. Et hæc quidem ita geſta ſunt ex Orientalium vſu. Diuerſam autem de his conſuetudinem ab antiquo tempore eſſe ſeruatam in Eccleſia Occidentali, ſuo loco demonſtratum eſt; in qua ad euitandam fornicationem, nullus poſitus eſt terminus ducendi vxorem. Hæc autem de inita concordia in Eccleſia Conſtantinopolitana, geſta fuerunt ibidem in *Synodo* ea de cauſa conuocata. Quam etiam conſultam fuiſſe à monachis extra illam vrbem commorantibus, de nonnullis dubitationibus, docent reſponſiones ex eadem Synodo ad eos redditæ, quæ extant. Ceterum licet eiuſmodi diſſidia compoſita per edictum viſa ſint; tamen in maiorem rurſus diſcordiam eruperunt, adeo vt vix poſt annos abhinc ſexaginta fuerint ad vnitatem reuocata.

a Balſam. in Nomocan. Phot. tit. 3. de Inic. & in ep. Baſil. ad Amphiloch. c. 4.

II. ROMANI IMP. FASTVS.

Hoc eodem tempore Romanus Imp. ſecundo loco nominari (vt par erat) ſolitus in edictis vel aliis publicis monumentis, primo vero Conſtantinus; faſtu tumens primum vendicans ſibi locum, vt ſecundo Conſtantinus nominaretur effecit: ex quo tandem ſibi exitium comparauit, vt ſuo loco dicetur. plura vero de his Curopalates.

IESV CHRISTI AN. 922.

IOAN. X. AN. 11.

BERENGARII. 8.

CONST. cum ROM. 11.

I. IOAN. PP. IVDICAT CAVSAM ECCLES. TVNGR.

ANNO Chriſti nongenteſimo vigeſimo ſecundo, Indictione decima, Ioannes Papa reiecto Hilduino à Clero electo Tungrenſi Epiſcopo, Richarium antea Abbatem ordinauit à Rege Francorum Carolo propoſitum; cum ante annos duos iſta orta contentione, Romam perducta eſſet cauſa ad eundem Pontificem. Narrat hæc Flodoardus: ex quibus, aliiſque multis apparet, Orbem Chriſtianum agnouiſſe Summum Pontificem, Ioannem inuaſorem, nemine ſibi arrogante de Apoſtolica Sede iudicium. Tantopere coluere maiores vel ipſum nomen Romani Pontificis.

II. ROBERTVS VNGITVR REX FR. CONTRA CAROL. SIMPL.

Accidit vero item in Galliis, vt rurſum proceres Francorum Carolo Rege relicto, eadem ex cauſa quod ſpretis ceteris erga vnum Haganonem omnia ipſius ſtudia conuerterentur; elegerint Robertum Comitem Regem, ſolemnique ritu eundem vnxerit Herueus Archiepiſcopus Rhemenſis. Narrat hæc Flodoardus; qui Herueum tertia poſt peractam conſecrationem die obiiſſe teſtatur. Additque de ingentibus ac multiplicibus ſanationum miraculis, quæ his temporibus fieri contingeret in territorio Pariſienſi, in eccleſia quadam S. Petri in vico Geſedis, virtute *Barbæ* eiuſdem Apoſtoli illuc translatæ.

IESV CHRISTI AN. 923.

IOAN. X. AN. 12.

BERENGARII 9.

CONST. cum ROM. 12.

I. S. EVGENIÆ MARTYRIVM.

ANNO Chriſti nongenteſimo vigeſimo tertio, Indictione vndecima, ſæuiente in Hiſpania Saracenorum perſecutione in Chriſtianos, ſub Rege eorum Habdarraghmam huius nominis Quarto, (qui quidē in odiū Chriſtianorum, *Auanzer Abemden Ala*, vt eſt apud Rodericum Toletanum, ſe vocari præcepit, hoc eſt, Legis diuinæ defenſorem; itemq; *Amomiramolim*, id eſt Regem credentium) paſſa reperitur Cordubæ *S. Eugenia*; Æra videlicet nongenteſima ſexageſima prima, decimo ſeptimo Calendas Aprilis, vt ex antiquo eius epitaphio acroſtichicis exarato Ambroſius Morales detexit.

II. BELLA CIVILIA GALLOR.

Hoc pariter anno Rex Francorum Carolus Simplex, cōtra pactas inducias, ingentem conflaturus exercitum vt Robertum anno ſuperiori electum Regem profligaret, etiam Northmannos ſolicitauit; ipſumque Robertum impara-

tum aggreſſus, in prælio occidit: ſed paulo poſt ipſe à Roberti filio Hugone victus, fuga ſibi conſuluit; doloque demum Heriberti Aquitaniæ Comitis captus, in carcerem detruſus eſt. Interea vero proceres Rodulphum Richardi filium (quem Flodoardus Galliæ Ciſalpinæ Regem, Luitprandus Burgundiæ Principem vocat) in Regem elegerunt Sueſſione; Roberti autem filia, Emma dicta, Rhemis conſecrata eſt Regina à Seulpho Archiepiſcopo, qui nuper Herueo defuncto ſucceſſerat, & Pallium à Ioanne Papa acceperat. Hæc omnia pluribus Flodoardus. In iis autem Dei iudicium in Carolum conſideres; quo factum eſt, vt qui obediens Fulconis Rhemenſis olim Archiepiſcopi monitis, Northmannos Paganos in auxilium vocare *a* deſiiſſet, Deū habuerit adiutorem; econtra modo eoſdem vocans, Regnum penitus cum libertate perdiderit.

FOEDERA CVM INFIDELIB. DAMNOSA. *a Vid. ſup. an. 898.*

[Sub hoc etiam Carolo Simplici, Feudorum primordia in Francia ponuntur exorta: & qui antea dicebantur à Regibus Duces prouinciarum regia voluntate, cœperunt ſenſim ex poſſeſſione dominium captare, dicique Duces hæreditarii ac Principes.]

III. *b Tom. 6. Bibl. Patr.*

Eodem anno defunctus reperitur *Galtherus* Archiepiſcopus Senonenſis, cuius extant *b* ſalubres canonicæ Conſtitutiones.

IESV CHRISTI AN. 924.

IOAN. X. AN. 13.

CONST. cum ROM. AN. 13.

I. BERENG. IMP. OBITVS.

ANNO Domini nongenteſimo vigeſimo quarto, Indictione duodecima, Berengarius Imp. à ſuis occiſus eſt: quam rem geſtam pluribus narrat Luitprandus; de tempore vero teſtem habemus Flodoardum accuratum Chronographum. Dignas quidem ſuſcepit Berengarius pœnas, quod fœdere cum Hunnis ſiue Vngaris inito, eoſdem iterum maiori agmine in Italiam intuliſſet in odium Rodulphi electi Francorum Regis, à quo ante annum fuerat bello ſuperatus. Quo tempore præter alias depopulationes Italiæ, teſtatur Flodoardus Papiam Vrbem opulentiſſimam ab iiſdem Vngaris igne ſuccenſam eſſe, eccleſiaſque quadraginta tres combuſtas, Epiſcopum vna cum Vercellenſi qui ibi erat, igne fumoque necatum; atque ex innumerabili pene ciuium multitudine, ducentos tantum ſuperfuiſſe, qui ex reliquiis vrbis incenſæ quas inter cineres legerant, argenti modios octo dederunt Vngaris, vitam muroſque ciuitatis vacuæ redimentes. Deflet eiuſdem vrbis ruinam Luitprandus eius ciuis, qui eam accidiſſe ait hoc ipſo anno, quarto Idus Martij, Indictione duodecima, ſubdens pariter de eiuſdem reſtitutione narrationem. Ipſos autem Vngaros in Gallias irrumpentes, à Rodulpho Rege & Hugone Viennenſe fugatos eſſe, Flodoardus tradit. Ex quo etiam conſtat, ægrotantem hoc anno eundem Rodulphum, cum pene deſperatus eſſet, Rhemos ſe ad S. Remigium deportari feciſſe; ibique dona plura largitum, quicquid deinde ſibi, præter vxoris partem, theſaurorum ſupereſſet, per monaſteria Franciæ & Burgundiæ diſtribuiſſe; tandemque penitus conualuiſſe. Sed & ſubiicit de *Synodo* Epiſcoporum prouinciæ Rhemenſis apud *Trosleium* menſe Octobri habita ſub Seulpho Archiepiſcopo; in qua Iſaac Comes ſatisfecit pro iis quæ praue aduerſus Eccleſiam Cameracenſem perpetrauerat. Hæc ipſe in Chronico, & in Hiſtoria Rhemenſi: quibus addit quædam miracula hoc anno edita.

PAPIÆ PER HVNNOS DESOLATIO.

RODVLPHVS REX ELEEMOSYN. LARGITIONE SANATVR.

II. S. VDALRICVS EPISCOP. AVGVST. *a Edidit eas Marcus Velſerus Auguſtanus, & Notis illuſtrauit.*

Hoc item anno *S. Vdalricus* Auguſtanus, nobili genere ortus (nempe ex Hucbaldo Comite Kyburgenſi, & Ditperga filia Burchardi Ducis Sueuiæ) in quo ab ipſis incunabulis mirifica ſanctitatis indicia diuinitus fuere patefacta; eiuſdem ciuitatis Auguſtæ Vindelicorum electus eſt Epiſcopus. Res ab eo præclare geſtas, rudi ſtylo *a* illius æqualis eſt proſecutus; quas poſtea politiores redditas ediderunt Gebehardus eiuſdem ciuitatis Epiſcopus, & Berno Augiæ Abbas. In quibus traditur, Vdalrici electionem in Epiſcopum eidem ipſi cum Romam ante quindecim annos veniſſet, prędictā fuiſſe à Marino qui poſtea fuit Papa. Vnde emendandus eſt Sigebertus, dum eundem ipſius aduentum in Vrbem, recenſet ſub Pontificatu Marini anno Redemptoris nongenteſimo quadrageſimo ſecundo; quod procul abhorret à veritate.

III. STATVS RERVM HISP.

Hoc pariter anno Ordonius Rex Legionenſis, poſt debellatum ingentem qui ex Africa euocatus fuerat Saracenorum exercitum, mortuus eſt, cum regnaſſet nouem annis & menſibus ſex, vt Sampyrus & Tudenſis affirmant. Succeſſit illi frater Froila nominis huius Secundus, nullo iure, ſed inuaſione tyrannica, qui ex nece inſontium, cognōmen adeptus eſt Crudelis. Quo factum eſt, vt eodem poſt menſes quatuordecim ſublato de medio, rebus ad interregnum deductis, duo fuerint creati Iudices, quibus bellandi aduerſus hoſtes, & iudicandi populum, libera eſt conceſſa poteſtas. Poſt annum autē creatus eſt Alfonſus huius nominis Quartus, cognomento Monachus, filius Garſiæ vt Tudenſis affirmat, ſiue Ordonij, vt plures conſentiunt: cum ex aduerſo in Aſturia iam quartus filius Alfonſi Magni Regnum ſibi vendicaſſet Ramirus.

IV. DIVINA VLTIO IN PERIVRVM. *b Malmeſbur. li. 2. c. 6.*

Hoc pariter anno defuncto Edwardo ſeniori Anglorum Rege; qui in locum eius ſucceſſit Æthelſtanus, detecta Elfredi cuiuſdam coniuratione, eundem Romam remiſit, vt ſe apud Ioannem Pontificem iureiurando purgaret. Qui cum ad altare S. Petri innocentem ſe falſo aſſeruiſſet, mox in terram corruens, poſt tres dies miſere vitam finiuit. Itaque eiuſmodi aduerſario liberatus Æthelſtanus, donationem fecit S. Petro, cui iſtam rem geſtam inſeruit; deſcripſit vero poſtea, vna cum rebus ceteris ad eundem Regem ſpectantibus, Wilelmus *b* Malmesburienſis, qui Hiſtoriam ſuam ſcribebat anno milleſimo centeſimo quadrageſimo, inter auctores rerum Anglicanarum poſt Bedam præcipuus.

IESV CHRISTI AN. 925.

IOAN. X. AN. 14.

CONST. VIII. cum ROM. 14.

I. S. PELAG. PVERI INSIGNE MARTYRIVM.

ANNO Chriſti nongenteſimo vigeſimo quinto, Indictione decimatertia, Æra nongenteſima ſexageſima tertia, ſexto Calendas Iulij, contigit Cordubæ in Hiſpania martyrium *S. Pelagii*; qui in Gallicia natus, cum ab Ermoigio Epiſcopo à Saracenis capto, cuius ſobrinus erat, obſes datus eſſet, ac Cordubam ductus, puer elegantiſſimæ formæ, atque ſpectatæ virtutis; ab Habdarraghman Rege de turpitudine & fidei abnegatione fruſtra tentatus, poſt multos cruciatus tandem in fruſta ſectus, glorioſum conſummauit martyrium annos dumtaxat tredecim natus. Quam rem geſtam cum plures alij, tum antiquior ceteris qui tunc vixit Raguel conſcripſit; cuius ſcriptionem, appendicem poſitam ad Eulogium, Ambroſius Morales ſcholiis illuſtrauit, reliqua addens quæ ſpectant ad factam poſtea translationem & cultum Martyris celeberrimi. Cecinitque præterea eiuſdem Pelagij laudes virgo Saxona, quæ his temporibus claruit, poëtria præclariſſima *Rhoſvvinta* nomine.

II. PVER NONDVM QVINQVENNIS ELECTVS ARCHIEPISC. RHEM.

In Galliis vero, qui hoc tempore poſt Regem emineret Heribertus Comes Aquitaniæ Rhemenſi inhians Eccleſiæ, quæ ceteris præſtare videbatur, quod apud eam ſacra Regum vnctio ſeruaretur; opportuna oblata occaſione, pro ea liberanda ab infeſtatione eam inuadentium dominorum, pactum iniiſſe traditur cum eiuſdem Eccleſiæ Archiepiſcopo Seulpho, vt ipſius Heriberti filius poſt eundem Seulphum illi præficeretur Eccleſiæ: ſed Heriberti miniſtri morę impatientes, propinato veneno Seulpho, è medio illum ſuſtulere hoc ipſo anno, qui tertius numeratur eius ſedis. Poſt cuius obitum illud plane tunc primum contigit in Eccleſia Dei videri monſtrum, nunquam hactenus viſum vel auditum, immo nec puto mente conceptum; vt

filius Heriberti, *Hugo* nominatus, puer nondum quinquennis, nondum alicuius inferioris ordinis capax, vixque loqui ſciens, curante patre, ab Abbone Epiſcopo Sueſſionenſi, & Bonone Catalaunico, necnon clero populoque Rhemenſi, eiuſdem ciuitatis electus fuerit Archiepiſcopus. Quod factum comprobans Rodulphus Rex, præfatorum Epiſcoporum conſilio eundem Epiſcopatum ipſi Heriberto regendum commiſit. Quin etiam re ad Ioannem Papam delata per eundem Abbonem alioſque eiuſdem Eccleſiæ Legatos, idem Pontifex eiuſmodi electionem confirmans, quæ ſunt Epiſcopalis miniſterii ipſi Abboni interim curanda delegauit. Hæc cuncta pluribus Flodoardus *a*, eiuſdem Rhemenſis Eccleſiæ filius; qui & hac cauſa ab Heriberto cum aliis multis expulſum ſe queritur, quod noluiſſent intereſſe ipſius filii electioni. Notandum autem, qualis auctoritate Pontificis ingens iſtud malum primum fuerit introductum in Eccleſiam Dei, in qua poſtea varie eſt propagatum; videlicet Ioannis Decimi, quo turpior nullus; cuius ſicut ingreſſus in Cathedram Petri infamiſſimus, ita & exitus nefandiſſimus extitit.

a *Frod. Hiſt. Rhem. lib. 4. cap. 17. & 18.*

IESV CHRISTI AN. 926.

IOAN. X. AN. 15.

CONST. VIII. cum ROM. 15.

I. HVGO REX ITALIÆ.

ANNO Chriſti nongenteſimo vigeſimo ſexto, Indictione decimaquarta, Hugo filius Bertæ Rex Romæ ſuper Italiam conſtituitur, expulſo Rodulpho Ciſalpinæ Galliæ Rege, qui Regnum illud peruaſerat, & alteri feminæ, viuente vxore ſua, ſe copulauerat. Hæc Flodoardus in Chronico. De quibus pariter agens Luitprandus, hunc Hugonem tradit fuiſſe Comitem Prouinciæ, ſiue Arelatenſium; quem (vt ait) ipſe Ioannes Papa, omneſque Italiæ Principes Regem ſibi popoſcerunt: ideoque cum Papiam veniſſet, cunctis ad eum conuenientibus, Regnum ſuſcepit: paulo vero poſt Mantuam accedenti Ioannes Papa occurrens, fœdus cum eo percuſſit.

IESV CHRISTI AN. 927.

IOAN. X. AN. 16.

CONST. VIII. cum ROM. 16.

II. CONCIL. TROSLEIENSE.

ANNO Chriſti nongenteſimo vigeſimo ſeptimo, Indictione decimaquinta, in Gallia apud *Troſleium* rurſum eſt SYNODVS congregata; in qua Herluinus Comes publicam egit pœnitentiam, eo quod duxiſſet vxorem alia ſuperuiuente. Quo pariter anno, ob ſimultatem exortam inter Heribertum Aquitaniæ Comitem atque Rodulphum Regem Francorum, ab eodem Comite eductus eſt è carcere Carolus Simplex Rex; quod vt faceret Ioannes Papa literis comminatoriis iuſſerat. Verum pace rurſum compoſita cum Rodulpho, Carolus anno ſequenti reductus eſt in carcerem, cum iam antea Ioannes Papa depoſitus eſſet atque defunctus. Hæc ex Flodoardi Chronico.

II. CONCIL. DVISBVRG.

Alia item SYNODVS hoc eodem anno celebrata ponitur *a* apud *Duisburgenſes*, occaſione Bennonis; qui ante biennium, dum vitam eremiticam in Alpibus duceret, electus Metenſis Epiſcopus, hoc anno ab ipſis Metenſibus excæcatus fuerat: cuius ſceleris auctores omnes in hac Synodo excommunicati ſunt. Porro *Benno* patienter omnia tolerans, cognominatus eſt *Benedictus*; cuius meminit anno ſequenti Flodoardus.

a *In addit ad Chron. Regin.*

III. ADEFONS. REX MONACHVS.

Hoc etiam anno Adefonſus Rex Legionenſis ſponte ſe abdicans, vitam monaſticam amplexus eſt, Ramiro relinquens Regnum: ſed cum rurſum operam recuperationi daret relicti Regni, ab eodem Ramiro captus eſt, atque oculis orbatus: qua pariter pœna mulctati ſunt poſtea tres filii defuncti Regis Froilæ, quod aduerſus eundem Ramirum inſurrexiſſent. Poſt quæ Ramirus patratæ ſæuitiæ pœnitens, delictum bonis operibus expiare curauit, monaſteria erigens, multaque donans Eccleſiis. Hæc pluribus qui ſunt proſecuti *b* res Hiſpaniarum.

b *Vid. Ambro. Moral. lib. 16. c. 7. 9. 10.*

IESV CHRISTI AN. 928.

LEONIS VI. AN. 1.

CONST. VIII. cum ROM. 17.

I. IOAN. PP. IN CARCEREM DETRVDITVR.

ANNO Chriſti nongenteſimo vigeſimo octauo, Indictione prima, contigit *Ioannem* Papam è ſede deponi, & in carcerem detrudi, opera Maroziæ ſcorti Romæ imperitantis, & Widonis ipſius mariti Tuſciæ dominantis, fratris vero Hugonis Regis Italiæ; idque propter inuidiam in Petrum fratrem Papæ, quem etiam ante oculos ipſius Pontificis interfecerunt. Rem geſtam narrant Luitprandus *a*, atque Flodoardus *b*: eamque cum iſte aperte teſtetur accidiſſe hoc anno, errare eos certum eſt qui quatuordecim dumtaxat annos numerant ſedis Ioannis. Sic igitur dignum ſuis ſceleribus finem accepit inuaſor Sedis Apoſtolicæ; vt qui per Theodoram impudicam feminam eam arripuit, per Maroziam æque impudicam eiuſdem Theodoræ filiam, ea ſimul cum vita caruerit. Porro in locum eius ſubrogatus eſt LEO huius nominis Sextus, Chriſtophori Primicerii filius.

a *Luitpr. lib. 3. c. 12.* b *Flod. in Chron.*

LEO. VI. PAPA.

II. PAX CVM BVLGARIS.

Quo item anno, menſe Septembri, inchoata Indictione ſecunda, iterum Symeon Rex Bulgarorum Macedoniæ ac Thraciæ grauiſſima intulit damna. Sed & Conſtantinopolim accedens, multa ſacra profanaque loca incendit: donec Romanus Imp. cum eo ad colloquium congreſſus, piis admonitionibus delinitum ad pacem impulit, multis ei muneribus impertitis. Rem geſtam narrat diligenter Curopalates: additque, ipſo Chriſti Natali huius anni eundem Romanum duobus filiis ſuis coronam impoſuiſſe, *Stephano* & *Conſtantino*; tertium vero Theophylactum in clericum à Patriarcha eſſe tonſum, ac dignitate Syncelli auctum, factum eſſe ſubdiaconum.

IESV CHRISTI AN. 929.

STEPH. VIII. AN. 1.

CONST. VIII. cum ROM. 18.

I.

ANNO Chriſti nongenteſimo vigeſimo nono. Indictione ſecunda, Carolus Rex Francorum cognomento Simplex in carcere mortuus eſt, relicto filio *Ludouico*, qui dum Rodulphus Regnum occupabat, educabatur in Anglia apud Æthelſtanum Regem auunculum ſuum. Hæc Flodoardus *a*. Quo etiam auctore conſtat, ad hunc annum perueniſſe *Ioannem* Papam detentum in carcere; obiiſſeque miſere miſerum diem: quem quidem ceruicali ſuffocatum fuiſſe, Luitprandus ait. Eodemque anno, qui in locum eius fuerat ſubrogatus *Leo*, & ipſe detruſus in carcerem, ibi defunctus eſt, poſtquam ſediſſet ſex menſes & dies quindecim. Cui ſucceſſit STEPHANVS eius nominis Octauus, dictus Septimus, natione Romanus, Theudemundo patre genitus. Ita vetus Codex Vaticanus de Romanis Pontificibus.

a *Flod. in Chron. hoc an.*

LEO PP. MORITVR, SVBROGATVR STEPH. VIII.

II. DE SACRA LANCEA, QVAM REX HENR. EST ADEPTVS.

Eodem anno *Lanceam* ex CHRISTI clauis confectam, quæ dicebatur fuiſſe Conſtantini Magni, à Samſone Comite donatam Rodulpho Burgundionum & Italiæ Regi, Henricus Rex Germaniæ ab eodem Rodulpho, partim minis, partim muneribus, tradita etiam magna parte prouinciæ Sueuiæ tandem extorſit; eamque ad inſigne & tutamen

b *Ap. Sur. 3. Oct. Agit vero de eo Bar. hoc et aliis annis Tom. X.*

c *Luitpr. li. 4. c. 12.*

d *Poſt. Bed. lib. 2. c. 8.*

Sacra mvnera missa ad Henr.

Regni poſteris reliquit. Hæc breuiter Sigebertus: quod paulo fuſius refertur in Rebus *b* geſtis S. Gerardi Abbatis Bromienſis; qui hoc tempore egregia claruit ſanctitate, proſapia nobilis ex Auſtraſiarum Ducibus ortus: qui ſolitariam primo vitam eligens, poſtea ad reſtituendam collapſam monaſticam diſciplinam à Deo vocatus, vtiliter hoc eſt functus munere, miraculorum etiam patrator inſignis. In iiſdem vero eius Rebus geſtis traditur, illa præeunte Lancea, tam ipſum Henricum, quam eius ſucceſſorem Othonem ſæpius hoſtes fugaſſe. Eademque habet Luitprandus *c*, dum recenſet ingentem eiuſdem Othonis victoriã prædictæ Lanceæ virtute partam. Verum quod ea dicitur ex Clauis Domini confecta, verius puto eſſe dicendum, ex aliqua parte claui alio ferro coniuncta illam elaboratam: nam de Clauis Domini aliis locis poſitis, & ad aliũ vſum adhibitis, ſuo loco ſuperius dictum eſt. Ceterum in Hiſtoria de geſtis *d* Anglorum, eſt pariter aſſertio de alia *Lancea*, quæ Caroli Magni fuiſſet, ferreturque eſſe eadem quam Centurio lateri Christi Domini impegiſſet: deque *Enſe* Conſtantini Magni, in cuius capulo affixum eſſet vnum ex Clauis Chriſti: ac denique de *Vexillo* S. Mauritii Ducis Thebææ legionis, aliiſque pretioſis muneribus, eidem Henrico ab Hugone in Gallia regnante miſſis. In quibus eſt quod admodum laudes Henrici pietatem, in cultu ſacrarum Reliquiarum exhibitam.

IESV CHRISTI An. 930.

STEPHANI VIII. An. 2.

CONSTANT. VIII. cum Rom. 19.

I. Danor. Ecclesia reflorescit.

Anno Chriſti nongenteſimo trigeſimo, Indictione tertia (vt ſcribit Sigebertus) Henricus Germaniæ Rex Northmannorum & Abroditarum Reges à ſe deuictos & tributarios redditos, Chriſtianos fieri coegit. Tuncque factum eſſe Adam ait, vt cum idem Rex Principes Daniæ ſibi feciſſet obſequentes, ibi prædicatione ſanctiſſimi viri *Vnni* Arichiepiſcopi Hamburgenſis, Chriſtianitatẽ quam conſecuti olim fuerant à S. Anſgario Dani, ſed rigore perſecutionum deſeruerant, iterum receperint: idemque etiam Sueones & Gothi præſtiterint.

II.

Hoc eodem anno Conſtantinopoli defuncto Nicolao Patriarcha, in locum eius ſubrogatus eſt *Stephanus* Archiepiſcopus Amaſeæ: vt auctor eſt Curopalates.

IESV CHRISTI An. 931.

IOANNIS. XI. An. 1.

CONSTANT. VIII. cum Rom. 20.

I. Steph. PP. obitus, Ioa. XI. intrusio.

a *Luitpr. lib. 3. c. 12.*

Anno Chriſti nongenteſimo trigeſimo primo, Indictione quarta, *Stephanus* Papa cum ſediſſet annos duos, menſem vnum, & dies quindecim ex hac vita migrauit. In cuius locum, potentia Widonis Tuſciæ Marchionis, & Maroziæ eius coniugis, intruſus eſt Ioannes eius nominis Vndecimus, Sergii infamiſſimi Papæ ex dicto ſcorto Marozia filius, quem adhuc ætate fuiſſe iuniorem oportuit, cum matrem adhuc haberet amoribus aptam, & pulchritudine florentem.

IESV CHRISTI An. 932.

IOAN. XI. An. 2.

CONSTANT. VIII. cum Rom. 21.

I. Concil. Erford.

a *Rec. Bar. Annal. Tõ. X. hoc an. ex ms.*

Anno Chriſti nongenteſimo trigeſimo ſecundo, Indictione quinta, Calendis Iunii celebratum eſt apud *Erpesfurd*, alias Erfordiam, Concilium Epiſcoporum: cuius extant *a* Acta; & quinque canones de recta obſeruatione Feſtorum atque Ieiuniorum; & vt nullus eccleſiam petens orationis cauſa, aut inde rediens, alicuius publicæ poteſtatis banno capi poſſet.

II.

b *Luitpr. lib. 3. in fin.*

Arnoldi Baioar. Dvc. sacrilegia et interitvs.

c *Friſing. lib. 6. c. 8.*

Eodem anno (vt habet Sigebertus) Arnoldus Baioariæ Dux aduerſus Hugonem Italiæ Regem progreſſus Veronam vſque ab eo repulſus eſt. quando & *Ratherius b* Veronenſis Epiſcopus, qui Arnoldum vocauerat, ab Hugone (qui eum ex monacho Lobienſi, liberalibus diſciplinis inſigniter exculto, Epiſcopum creauerat) Papiam relegatus eſt, vbi de ſui exilii ærumnis faceta ſatis vrbanitate librum conſcripſit. Porro hunc Arnoldum, quem alii Arnolphum nominant, S. Vdalricus Auguſtanus Epiſcopus per quietem vidit in Concilio Sanctorum accuſari & iudicari vti ſacrilegum, deſtructorem monaſteriorum, & eorum bona laicis diuidentem. qua de re eſt quoque Othonis *c* Friſingenſis, ſimilis in eum accuſatio. Idem vero vbi eius completa eſt nequitia, poſt deprædatam ciuitatem Auguſtanam occiſus eſt.

IESV CHRISTI An. 933.

IOAN. XI. An. 3.

CONSTANT. VIII. cum Rom. 22.

I. Ioan. PP. detrvditvr in carcerem.

a *Luitpr. lib. 3. c. 12.*

Infelix status Vrbis.

Anno Chriſti nongenteſimo trigeſimo tertio, Indictione ſexta, infauſtus Ioannes Papa, ſicut violenter Romanam ingreſſus eſt Sedem, ita violenter deiectus eſt, & in carcerem detruſus vna cum matre Marozia, ab Alberico ipſius Maroziæ filio, quem ex Adelberto Marchione ſuſceperat. Hæc Flodoardus, occaſione Artaldi Rhemenſis Archiepiſcopi, de quo mox dicetur. Porro horum Vrbis motuum cauſam Luitprandus *a* iſtam referat: Mortuo Widone Maroziæ marito, eiuſdemque Adelberti ex Berta coniuge filio, eadem impudentiſſima Marozia Hugonem Italiæ Regem, ipſius Widonis ex Berta fratrem, Romam accerſiuit ſpe potiundæ Vrbis: qui cum adueniſſet, & ab ea receptus eſſet in munitionem S. Angeli quam ipſa occupabat, inceſtuoſum quoqueũ cea coniugium conſummauit. Vbi vero iuſſu Maroziæ Albericus filius aquam manibus Hugoni fundens ab eodem Hugone in faciem cæſus eſſet quod immoderate aquam fudiſſet, Albericus in eius iniuriæ vindictam Romanos aduerſus Hugonem concitans, eundem Roma expulit, ipſeque Vrbis principatum ſibi vendicauit. Hæc ex Luitprando: apud quem reliqua de ſequuto poſt hæc carcere Ioannis Pontificis & Maroziæ deſiderantur; quæ Flodoardus excepit ex relatione Legatorum Rhemenſis Eccleſiæ, quos ad eundem Ioannem, pallium ſuo nomine petituros miſerat Artaldus, ante biennium ex monacho ob inſignem animi virtutem factus Rhemenſis Archiepiſcopus, eiecto Hugone puero.

III. Henr. Rex pietate svperat vnnos.

b *Witich. lib. 1. de reb. Saxon.*

Eodem anno iteratos motus Vngarorum in Germaniam Flodoardus recenſet; quos (vt ait) Henricus Rex ad internecionem deleuit, triginta ſex millibus occiſis, ceteris captis, aut flumine abſorptis. Sed hæc pluribus Witichindus *b* Saxo; qui & piiſſimam recitat orationem, ab eodem Hen-

c Luitpr. li. 2.c.8.9. in fi.

rico ad ſuos milites ante pugnam habitam, qua ſibi propitium numen reddidit. De eadem vero inſigni victoria agens quoque Luitprandus *c*, tradit vouiſſe Henricum, ſi Hunnos vinceret, de ſuo Regno Simoniacam hæreſim euulſurum, quæ altas in eo radices fixerat deceſſorum conniuentia.

III. TEMPORANEVS PATRIARCHA CŌSTAN.

Quod ad res Græcorum ſpectat; eodem hoc anno defunctus eſt Stephanus Conſtantinopolitanus Patriarcha, cum præfuiſſet illi Eccleſiæ annos duos & menſes vndecim; vt Curopalates & alii teſtantur, & in Græco Catalogo Epiſcoporum Conſtantinopolitanorum habetur expreſſum. Quo tempore res accidit, quæ nunquam in ea Eccleſia fuerat audita; nimirum, vt poſt Stephanum, non alius niſi temporaneus ſubſtitueretur Antiſtes: nempe *Tryphon* monachus, qui ſedit vſque dum Theophylactus filius Romani Imp. adoleſcens tunc ſexdecim annorum, legitimæ eſſet ætatis, vt poſſet fieri Patriarcha. Quem tamen hoc anno re vera creatum fuiſſe Patriarcham, ex Curopalate conſtat, dum numerat annos ſedis eius viginti tres; ſed loco ipſius Tryphonem conſtitutum eſſe adminiſtratorem eius Eccleſiæ: alioqui dicendum eſſet, duos vno tempore Patriarchas vnius eiuſdemque Eccleſiæ eſſe creatos.

IESV CHRISTI AN. 934.935.

IOAN. XI. AN. 4.5.

CONST. VIII. cum ROM. 23.24.

I. IOAN. PP. CŌCEDIT IN PERPETVVM, PALLIVM EPISCOPIS CŌST.

ANno Chriſti nongenteſimo trigeſimo quarto, Indictione ſeptima, opera Alberici Romæ tyrannidem exercentis, graue Eccleſiæ Romanæ inflictum eſt vulnus; cum (vt refert Luitprandus in relatione ſuæ Legationis) idem à Romano Conſtantinopolitano Imperatore muneribus corruptus, coegit Joannem Papam, quem incluſum tenebat, Theophylacto eiuſdem Imperatoris filio eunucho, conſtituto (vt vidimus) Patriarchæ Conſtantinopolitano, omnibuſque eius ſucceſſoribus Patriarchis concedere, vt abſque Romanorum Pontificum permiſſu vterentur Palliis. Ex quo turpi commercio (addit idem auctor) vituperandus mos inoleuit, vt non ſolum Patriarchæ, ſed etiam Epiſcopi totius Græciæ Palliis vtantur.

II. QVÆ MIRANDA ACCIDERINT RHEMIS.

Eodem anno recenſet Flodoardus quædam ſanationum miracula, Rhemis in Eccleſiis ſanctiſſimæ Dei-Genitricis & S. Hilarii edita: itemque hominem mortuum ope eiuſdem Beatiſſimæ Virginis & S. Martini, Virduni reuocatum ad vitam, poſtquam diuerſa ſuppliciorum vel refrigerii loca videre permiſſus eſſet.

III. CONCIL. AD S. MACRAM.

Idemque Flodoardus, anno ſequenti, nempe Chriſti nongenteſimo trigeſimo quinto, Indictione octaua, itidem *Rhemis* apud S. Macram *Synodum* celebratam eſſe ponit, præſente Artaldo Archiepiſcopo: in qua prædones, & Eccleſiaſticarum rerum inuaſores, ad correctionem vocati ſunt.

IESV CHRISTI AN. 936.

LEON. VII. AN. 1.

CONST. VIII. cum ROM. 25.

I. HENRICI REG. OBITVS.

ANno Chriſti nongenteſimo trigeſimo ſexto, Indictione nona, mortuus eſt Henricus Rex Germaniæ, Chriſtianæ religionis decus, relicto Regno filio ſuo Ottoni, patri pietate atque fortitudine militari non impari. Quod quidem hoc anno contigiſſe, teſtis eſt Flodoardus; firmatque Ditmarus, addens & diem, nimirum ſextum Nonas Julii, anno ipſius ætatis ſexageſimo, regni decimoſexto: cui ſuperuixit Mathildis eius coniux, & ipſa pietate inſignis.

II. LVDOV. REX FR.

Quo pariter anno, mortuo in Gallia Rodulpho Rege, coactus eſt *Lauduni Conuentus* Epiſcoporum & Procerum; in quo receptus, & ab Attaldo Archiepiſcopo Rhemenſi Rex Francorum inunctus eſt *Ludouicus* filius Caroli Simplicis, cognomento dictus *Transmarinus*, quod fuerit ex Anglia accerſitus, vbi hactenus apud Regem Æthelſtanum eius auunculum conſeruatus fuerat ob inuaſores Regni tyrannos. Hæc Flodoardus hoc anno.

III. IOAN. PP. MORITVR, SVBROGATVR LEO VII.

Sed & eodem anno mortuus eſt *Ioannes* Papa intruſus, poſtquam ſediſſet annos quatuor & decem menſes; & in eius locum ſubrogatus LEO quidam Dei ſeruus, huius nominis Septimus. Hugo quoque Rex Italiæ Romam obſidione niſus capere, exercitu ſuo fame afflicto, pacem iniit cum Alberico, cui filiam ſuam Aldam in matrimonium dedit. Hæc item Flodoardus hoc anno. At de Hugonis Romam aduentu, & pace cum Alberico contracta, Luitprandus *a* pluribus agit. Fuiſſe autem ſequeſtrem huius componendæ pacis, Odonem Abbatem Cluniacenſem, à Leone Papa vocatum, vt collapſam in Vrbe monaſticam diſciplinam reſtitueret: teſtis eſt in ipſius Vita *b* Ioannes eius diſcipulus, & inſigni monaſterio S. Pauli Romæ ab ipſo præfectus: qui & amplius recenſet complures ſancti viri cum in via tum in Vrbe præclare res geſtas, cum ingentibus etiam miraculis coniunctas. Hinc vero factum eſt, vt Cluniacenſe nomen per eius monaſterii alumnos in diuerſas prouincias diſpertitos, fuerit breui tempore mirifice propagatum.

a Luitpr. li. 4.c.1.2.3.

b Ap. Sur. 18. Nouēb. & Baron. hoc an. & 938.

IV.

Per idem tempus (vt Luitprandus ſubiicit) in Ianuenſi vrbe fons ſanguinis largiſſime fluxit, ſubſecuturam ruinam inſinuans; cum eodem anno Pœni eam vrbem inuadentes, cunctos pueris exceptis ac mulieribus trucidarunt, omneſque ciuitatis & Eccleſiarum theſauros abſtulerunt.

V. MANASSES PLVRES SIBI VENDICAT EPISCOPATVS.

Sed & quod nouũ immenſum malum Dei Eccleſiam deturpare tunc cœperit, præter alia multa quibus hoc deplorato ſæculo eſt mirum in modum afflictata, idem Luitprandus narrare pergit; cum videlicet Manaſſes Arelatenſis Epiſcopus, Hugonis Regis Italiæ affinis, contra ius faſque ab eo Veronenſem, Tridentinum, & Mantuanum Epiſcopatus accepit; ſperante Hugone ſecurius ſe regnaturum, ſi affinitate coniunctis beneficia & dignitates largiretur. Qui tamen nec his contentus Manaſſes, Eccleſiam poſtea Mediolanenſem inuaſit. Et vt aliquo velamento nefarius homo peccatum obtegeret, admodum inepte id ſe agere tradebat exemplo Principis Apoſtolorum, qui Antiochenam, Romanam, & Alexandrinam poſſediſſet Eccleſias. Denique & Marchiam Tridentinam ab eodem Rege obtinuit; & armis indutus in eiuſdem Regis exercitu militauit. Quem impiiſſimum hominem, Dei legumque contemptorem, pluribus redarguit idem auctor.

VI. VNNI ARCHIEP. HAMBVR. OBITVS.

c Adam. li. 1. cap. vlt.

Hoc eodem anno (vt Adam *c* ait) ex hac vita migrauit magnus ille ac ſanctiſſimus *Vnni* Hamburgenſis Archiepiſcopus, Borealium illarum partium Euangeliſta, potens opere & ſermone, de quo ſuperius: cui ſucceſſit *d* genere, forma, moribus, doctrina, & pietate illuſtris Adaldagus, qui Pallium ſumpſit à Papa Leone Septimo, ſeditque annos quinquaginta tres.

d Id lib. 2. c.1.

IESV CHRISTI AN. 937.

LEON. VII. AN. 2.

CONST. VIII. cum ROM. 26.

I.

ANno Chriſti nongenteſimo trigeſimo ſeptimo, Indictione decima, Vngari Italiam ingreſſi Campaniam deuaſtarunt; ſed à Marſis & Pelignis inſidiis circumducti, ferme omnes perempti ſunt, paucis ad ſua reuertentibus. Hæc pluribus Leo *a* Oſtienſis. Eodemque anno alia pars ipſorum inuadens Gallias, ingentem cladem intulit: quo tempore plura facta eſſe miracula pro conſeruatione rerum ac perſonarum Eccleſiaſticarum, Flodoardus eſt auctor.

a Leo Oſt. lib.1.c.58.

II. OTTO REX GERMAN VNGITVR

Eodem anno *Aquiſgrani Conuentus* Generalis habitus eſt Procerum & Epiſcoporum Germaniæ: in quo *Otto* (qui poſtea ob res præclare geſtas, *Magni* cognomentum obtinuit) à patre Henrico relictus Regni hæres, nouis comitiis confirmatus, ab Hildeberto Archiepiſcopo Moguntino vnctus

b *Witich. lib. 2.* c *Ap. Sur. 11. Oct.*

eſt ac coronatus ſacris ſolemnibuſque ritibus, quos exactè Witichindus *b* Saxo eius temporis auctor deſcripſit. Ab hoc autem anno, cœptum eſſe numerari tempus Regni eius, teſtatur Rorgerius *c* monachus in Vita S. Brunonis eiuſdem Ottonis germani.

IESV CHRISTI AN. 938.

LEON. VII. AN. 3.

CONST. VIII. cum ROM. 27.

I. INGENS VICTORIA DE ARAB. IN HISP. PIETATE PRÆVIA.

ANno Chriſti nongenteſimo trigeſimo octauo, Indictione vndecima, die ſexta Auguſti, ipſo natali SS. Martyrum Juſti atque Paſtoris Hiſpanis imprimis ſolemni, Ramirus Rex Legionenſis de Arabibus Hiſpaniam & Africam incolentibus, qui iunctis armis exercitum centum quinquaginta millium peditum, equitum quinquaginta millium, aduerſus Chriſtianos eduxerãt; votis nuncupatis conciliato numine, præuiis Angelis ſub forma equitum, victoriam plane ingentem eſt conſecutus, cæſis octoginta hoſtium milli bus, ducto captiuo Rege Mauro nomine Abenain Cæſaraugustæ regnante, ceteris fuga diſperſis, ipſoque Rege Habdarrahgman Cordubæ regnante vix elapſo. Scripſerunt hæc Sampyrus atque Tudenſis; quæ & ipſi Arabes ſuis Annalibus intexuere. Ea vero, exacta temporis multipliciter ratione deducta, hoc anno contigiſſe Ambroſius Morales *a* teſtatum reliquit. Addunt nõnulli, ipſum Habdarrahgman vbi Cordubam reuerſus eſt, magnam aduerſus Chriſtianos ſibi ſubditos perſecutionem excitaſſe, tuncque paſſos *SS Victorem & Euphroſynam.*

a *Ambr. Moral. Chro. Hiſp. lib. 14.*

II. WENCESLAVS PRINCEPS BOHEM. MARTYR.

Hoc ipſo anno Princeps Bohemiæ *S. VVenceſlaus* à fratre ſuo Boleſlao occiſus eſt, ambitione potiundi Principatus: qui inter Martyres ab Eccleſia relatus habetur. In cuius vltionem, à Rege Ottone bello ipſi Boleſlao indicto, longa inter eos concertatio per annos quatuordecim perducta eſt. Hocq; eodem anno rebellantibus aduerſus Ottonem Henrico fratre, Euerardo Duce Francorum, atque Giſleberto Duce Lotharingiæ; Otto precibus ad Deum fuſis, potius quam armis, incruenta obtenta victoria, potentiſſimum eorum exercitum debellauit. Vt autem iſta ſe habuerint, Witichindus *b* Saxo, Luitprandus *c* Ticinenſis, & alii *d* deſcribunt.

b *Witich. lib. 2.* c *Luitpr. li. 4. c. 11.* d *Sigeb. hoc an.*

IESV CHRISTI AN. 939.

LEON. VII. AN. 4.

CONST. VIII. cum ROM. 28.

I. OTTONIS VICTORIA PIETATE PARTA.

ANno Domini nongenteſimo trigeſimo nono, Indictione duodecima, rurſum Otto Rex in Alſatia noua potitus eſt Deo miniſtrante victoria; qua Euerardus occiſus eſt, Giſlebertus Rheni vndis ſubmerſus, Henricus vero eiuſdem Ottonis frater, rebellionis princeps, ſupplicibus votis veniam obtinuit. Deſcribunt hæc pluribus Luitprandus *a*, & Witichindus. Sed quibus egregie factis idem Otto ad tantam victoriam conſequendam abſque labore, in ſummo diſcrimine poſitus, aperuerit ſibi viam, diſces ab eodem Luitprando; dum ait, quod cum à multis ex ſuis deſereretur, Comes quidam qui ei aderat cum ſelecta militum manu, captans occaſionem extorquendi ab eo in tanta neceſſitate, quod alio tempore ſciret minime poſſe adipiſci, petiit ſibi dari quandam Abbatiam prædiis ditiſſimam, vt quod ſibi deerat militibus ſuis miniſtrare valeret. Cui Rex populo circumſtante, inter alia: *Non eſt* (inquit) *dandum ſanctum canibus. Tibique tam procaciter iniuſta petenti, ſub teſtimonio totius populi teſtificor, nec hoc nec aliud vnquam te à me accepturum eſſe. Si cordi tibi eſt cum cæteris infidelibus auolare, quanto citius, tanto melius.*

a *Luitp. lib. 4. c. 15. 16.*

EGREGIVM FACTVM OTTONIS.

Quibus auditis Comes rubore ſuffuſus, ad eius ſe pedes proiiciens, ſe grauiter deliquiſſe confeſſus eſt. Hæc Luitprandus: qui & ſubiicit ingentes gratiarum actiones ab Ottone Deo actas, vbi de victoria per ſuos accepta nuntium accepit, cum ad Eccleſiam tunc temporis cauſam ſuam commendaturus accederet.

II. STEPH. PP. IX.

Eodem anno defuncto Leoni Papæ, (cum ſediſſet annis tribus, & ſex menſibus) ſubrogatus eſt STEPHANVS Nonus, dictus Octauus, patria Germanus.

IESV CHRISTI AN. 940.

STEPHAN. IX. AN. 1.

CONST. VIII. cum ROM. 29.

I. STEPH. PP. VVLTV DEFORMATVS.

ANno Chriſti nongenteſimo quadrageſimo, Indictione decimatertia, Stephanus Papa natione Germanus, cum a Romanis, poſthabitis Cardinalibus, eſſet electus opera Ottonis Regis; tyrannorum odium in ſe concitauit, adeo, vt a quibuſdam ſacrilegis fuerit crebris ictibus facie deformatus; qui idcirco a publico abſtinuit congreſſu hominum. Hæc vetus liber de Romanis Pontificibus; ex quo reliqui accepiſſe creduntur.

II. EADMVNDVS REX PERICLITATVR OB ELECTVM S. DVNST.

Hoc etiam anno defuncto Æthelſtano Anglorum Rege, ſucceſſit Eadmundus eius frater: qui cum mox *S. Dunſtanum* virum prudentiſſimum ſuum conſiliarium elegiſſet, ſed paulo poſt ſuaſione æmulorum eieciſſet, die poſt tertia venatum exiens in maximum incidit vitæ periculum; à quo, voto nuncupato de reparanda facta Dunſtano iniuria, liberatus, ſtatim eundem Dunſtanum in Curiam reuocauit; actaque coram eo ac Principibus pœnitentia, veniam cum humilitate poſtulauit. Rem geſtam exacte narrat Osbertus *a* monachus in Vita Dunſtani.

a *Ap. Sur. 19. Maii.*

III. CONCIL. AD FONT. COOPER.

Hoc pariter anno apud Narbonam in oppido cui nomen *Fons coopertus*, CONCILIVM celebratum eſt; in quo agitata controuerſia de finibus diœceſium, decretum eſt, vt Pallaria vrbs peteret ſacra ab Vrgelitano Epiſcopo. Quæ præterea acta fuerint, ignoratur.

IESV CHRISTI AN. 941.

STEPHAN. IX. AN. 2.

CONST. VIII. cum ROM. 30.

I. CONCIL. SVESSION. IN CAVSA ARCHIEP. RHEM.

ANno Chriſti nongenteſimo quadrageſimo primo, Indictione decimaquarta, SYNODVS *Sueßione* habita eſt in cauſa duorum qui de Archiepiſcopatu Rhemenſi contenderent; Hugonis videlicet, qui puer (vt dictum eſt) in gratiam patris eius Aquitaniæ Comitis electus fuerat, & Artaldi qui eo pulſo in illam ſedem ex monacho fuerat cooptatus. In qua Synodo idem iuſſus eſt ceſſare Artaldus, eo quod olim iuraſſet nunquam ſe in eum Archiepiſcopatum intromiſſurum: Hugoque receptus, eo quod Clero populoque petente vocatus eſſet. Itaque Rhemos profecti Epiſcopi, in Eccleſia S. Remigii eundem Hugonem conſecrarunt; cui anno ſequenti à Stephano Romano Pontifice miſſum eſt Pallium, à Rhemenſibus publica legatione petitum. Hęc omnia Flodoardus *a*: qui cum fuiſſet ab Heriberto Comite Hugonis patre pulſus, ab eodem Hugone ſtatim ac ſedem recepit, ab exilio eſt reuocatus.

a *Flod. in Chron. hoc ann. & 4. Hiſt. Rhem. 27.*

II. PERSECVTIO IN MONACH.

Quo item anno (vt ſcribit Regino) Fridericus Archiepiſcopus Moguntinus, iterum poſtulatus iudicio defectionis & coniurationis initæ cum Henrico Ottonis fratre, & aliis Principibus, in quos Otto animaduertit: purgauit ſe publica teſtificatione per Corporis & Sanguinis Chriſti perceptionem. Addit autem his Witichindus *b*, grauem perſecutionem iiſdẽ temporibus in monachos ortam eſſe à qui-

b *Witich. li. 2. prope fin.*

PERSECVTIO IN MONAC.

buſdam Epiſcopis, affirmantibus ſatius eſſe paucos vita claros, quam plures negligentes ineſſe monaſteriis; indeque factum eſſe, vt plures propriæ infirmitatis conſcii, depoſito habitu & relictis monaſteriis, graue onus ſacerdotum deuitarent: ſed cum hæc prædictus Fridericus odio Abbatis Fuldenſis, potius quam zelo diſciplinæ intentaſſet, ea haud vlterius proceſſiſſe.

III. RVSSOR. CLASSIS SVPERATA à GRÆCIS.

Quod ad res pertinet Orientales; hac decimaquarta Indictione, Iunio menſe, tradit Curopalates Ruſſorum claſſem ab Imperatore ſuperatam eſſe, ac penitus profligatam; ita vlciſcente numine aduerſus eos qui Chriſtianis immenſa intuliſſent mala, dum plurimos in crucem egiſſent, alios clauis in terram affixiſſent; alioſque rurſum quaſi ſcopos propoſitos ſagittis petiiſſent, ſacerdotalibus autem viris capita acutis clauis traieciſſent, ac ſacra templa non pauca combuſſiſſent. Meminit quoque Luitprandus *c* eiuſdemglorioſæ victoriæ; ſed quos Græci *Ruſſos* vocant, ipſe *Northmannos* appellat: verum ea ratione omnes populi Boreales eſſent appellandi Northmanni, quod ea vox ſignificet virum Aquilonarem.

c Luitpr. lib. 5. c. 6.

IESV CHRISTI AN. 942.

STEPHAN. IX. AN. 3.

CONST. VIII. cum ROM. 31.

I. STEPH. PP. AGIT PRO LVDOV. REGE FR.

ANno Chriſti nongenteſimo quadrageſimo ſecundo, Indictione decimaquinta, Francorum proceribus aduerſus Ludouicum Regem rebellantibus, Stephanus Papa per Legatos & literas ſub excommunicationis interminatione præcepit, vt eidem Regi ſuo obedientes eſſent; qui mox Pontificis iuſſionibus paruerunt. Hæc pluribus Flodoardus hoc anno.

II. S. ODON. CLVN. OBITVS.

Cum autem inter hæc iugi bello Hugo Rex Italiæ Albericum Romanum Principem, fracta ſæpius pace hoſtiliter impeteret *a*, omniaque ferro & flamma deuaſtaret; hoc anno S. Odo Abbas Cluniacenſis pro pace rurſum inter eos concilianda, (cuius & ſequeſter antea fuerat) ab Stephano Papa Romam iterum reuocatus eſt. quod tradit Flodoardus. Porro ipſum & Romam veniſſe, & illic ad vltimum fere ſpiritum ægrotaſſe; ſed B. Martini ope ſanitati diuinitus reſtitutum, & in Gallias reuerſum, Turonis diem extremum obiiſſe decimoquarto Calendas Decembris, teſtatur qui fideliter eius res præclare geſtas conſcripſit *b*, Ioannes eius diſcipulus, monaſterii S. Pauli in Vrbe Abbas, comeſq; peregrinationis. Cuius quidem tranſitum hoc eodem anno contigiſſe, aſſerit idem Flodoardus huius temporis auctor: ex quo redarguas Sigebertum, qui eum deceſſiſſe ponit anno Redemptoris nongenteſimo trigeſimo ſeptimo. Succeſſit autem ipſi in monaſtica Cluniacenſi præfectura Adamarus, quem beatæ ſimplicitatis & innocentiæ filium nominat Odilo in Vita *c* S. Maioli, quem in monaſterio ſucceſſorem aluit in Chriſto. Maiolo vero ſucceſſit poſtea idem ipſe Odilo. Cæterum non Odo tantum in reſtitutione monaſticæ diſciplinæ hoc tempore laborauit, ſed & valide incubuit in opus Adelbero Metenſis Epiſcopus, frater Frederici Ducis, collaborante Agenoldo Abbate Gorzienſi: vt teſtatur Sigebertus *d* Gemblacenſis in Vita quam edidit *S. Guiberti*; qui ex nobili militia ad illud monaſterium fugiens, monaſticam regulam amplexus eſt, atque inter alia egregia ſanctitatis monumenta, erexit in Gallia nobile monaſterium Gemblacenſe.

a Luitpr. lib. 5. c. 1.
b Ap. Sur. 18. Nouem.
c Ap. Sur. 11. Maii.
ADELBERO METEN. EPISC. RESTITVTOR MONAST. DISCIPL.
d Ap. Sur. 23. Maii.

III. PRIVIL. MONAST. S. VINC. AD FONT. VVLTVRNI.

Hoc eodem anno menſe Aprilis datum habetur priuilegium à Conſtantinopolitanis Imperatoribus Romano, Conſtantino, & aliis Romani filiis, monaſterio S. Vincentii ad Fontes Vulturni fluminis in territorio Beneuentano; quod vna cum aliis plurimis diuerſorum Pōtificum ac Principum monumentis ad idem ſpectantibus, Ioannes eiuſdem cœnobii monachus intexuit in ſuo Chronico, quod ab exordio mundi vſque ad tempora Paſchalis Papæ Secundi perduxit. Flagrantia enim in Italia bella ciuilia effecerant, vt Conſtantinopolitani Imperatores potirentur Calabria, Apulia, atque ea Campaniæ parte quam Vulturnus aluit, poſita antea ſub ditione Longobardorum Ducum Beneuenti & Capuæ.

IESV CHRISTI AN. 943.

MARINI II. AN. 1.

CONST. VIII. cum ROM. 32.

I. STEPH. PP. OBITVS, ET SVBROGATIO MARINI II.

ANno Chriſti nongenteſimo quadrageſimo tertio, Indictione prima, *Stephanus* Papa, vbi ſediſſet annos tres, menſes quatuor, dies quinque, ex hac vita migrauit. In cuius locum ſubrogatus eſt MARINVS (quem alii Martinum nominant) eius nominis Secundus, patria Romanus. Habet hæc vetus Codex Vaticanus de Romanis Pōtificibus; quoto autem menſe vel die acciderint, non dicit. Sed Marinum ad principium huius anni ſedere cœpiſſe, aperte intelligitur, ex ipſius priuilegio conceſſo monaſterio S. Vincētii ad Fontes Vulturni, à Ioanne monacho recenſito, quod datum habetur menſe Martio Indictione ſecunda, eiuſdem Pontificatus anno pariter ſecundo. Porro idem omiſſis inſanabilibus bellicis tumultibus, totum ſe tradidit ad componendam Eccleſiam, tam in Cleri quam in monachorum reformatione, & in baſilicarum reſtauratione & cura pauperum: literiſque egit, vt inter Chriſtianos Principes mutuo decertantes pax cōponeretur. Quem quidem iam olim fuiſſe dono prophetiæ imbutum dictum eſt ſuperius *a* ex Rebus geſtis S. Vdalrici Auguſtani Epiſcopi.

a An. 924.

IESV CHRISTI AN. 944.

MARINI II. AN. 2.

CONST. VIII. cum ROM. 33.

I. THEOPH. PATRIAR. CONST.

ANno Chriſti nongenteſimo quadrageſimo quarto, Indictione ſecunda, poſt celebratam Conſtantinopoli *Synodum*, in qua Tryphon Patriarcha Conſtantinopolitanus, qui exacto definito tempore quo pollicitus fuerat cedere Theophylacto Romani Imp. filio, recuſaret id præſtare, doloſe circumuentus depoſitus eſt, ac *Theophylactus* cum iam ad annum ætatis vigeſimum quintum perueniſſet, menſe Februario Patriarcha eſt conſecratus. Rem geſtam pluribus narrat Curopalates.

II. FILIA HVGONIS REG. IVNCTA FILIO.

Eadem quoque Indictione ſecunda, miſſam fuiſſe legationem à Conſtantino Imp. ad Hugonem Italiæ Regem, vt filio ſuo Romano filiam eius Bertam iungeret matrimonio; idque factum eſſe, intercurrente pariter ab ipſo Hugone ad eundem Imp. legatione pro mittenda claſſe aduerſus Saracenos; Curopalates, & Luitprandus *a* teſtantur. Addit vero iſte, eandem Bertam ex concubina fuiſſe genitam, miſſamque Conſtantinopolim per Sigefredum Parmenſem Epiſcopum, à Græcis mutato nomine Eudoxiam eſſe dictam: ſed & Conſtantinum claſſem miſiſſe, quæ omnes Saracenorum naues exuſſit; Hugonemque eoſdem Saracenos Fraxineto expuliſſe: verum mox timentem Berengarium Marchionem Eporregiæ ciuitatis, tyrannum Italiæ; cum iiſdem Saracenis fœdus iniiſſe, atque ex eodem tempore omnia ipſi infeliciſſime ad obitum vſque ceſſiſſe.

a Luitpr. li. 5. c. 6.

III. IMAGO CHRISTI NON-MANVFACTA CONSTANTINOPOLIM TRĀSLATA.

Sub eadem pariter Indictione ſecūda, Curopalates tradit Edeſſenos obſidione grauiter oppreſſos, eius ſolutionem ab Imperatore petiiſſe, pollicitos in pretium, ſanctam Chriſti EFFIGIEM; (illam videlicet famoſiſſimam miraculo expreſſam ipſo CHRISTO viuente, & ad Agbarum miſſam de qua ſæpe dictum eſt:) ſolutaque obſidione, traditam eſſe Imaginē, & Conſtantinopolim maxima pompa perductam. Cuius quidem tranſlationis prolixam narrationem Conſtantinus

ipſe Porphyrogenitus Imperator (non pater, ſed filius eiuſdem cum patre nominis, atque etiam cognominis: omnes enim qui nati purpura induebantur, vel in Porphyrio palatio naſcebantur, *Porphyrogeniti* dicebantur) contexuit in oratione *b* quam poſtea habuit de eadem ſacra Imagine: cum qua etiam tranſlatam ait *Epiſtolam* ipſam, quam vna cum Imagine CHRISTVS Dominus propria manu ſcriptam ad eundem Agbarum miſiſſet: ſed & miraculo Dei voluntatem de eiuſmodi Conſtantinopolim tranſlatione declaratam eſſe, ingentiaque alia miracula ad eaſdem ſacratiſſimas Reliquias edita tam in itinere quam in vrbe Conſtantinopolitana, quo delatæ ſunt decimoſeptimo Calendas Septembris: quæ dies ex eo tempore fuit apud Græcos perpetua ſolemnitate conſecrata. Denique contigit ſub eodem Conſtantino Porphyrogenito, vt cum S. Paulus in Latro (à monte cuius in vertice habitabat, ita nominatus ſummæ ſanctitatis, & apud omnes vbique venerationis anachoreta, quem & Imperator & Pontifex Romanus literis & legationibus viſitarunt) à Photio Patricio ad ipſum ab Imperatore miſſo, petiiſſet, vt eidem S. Imagini æquale velum lineum applicaret, & ad ſe mitteret; eo tactu Chriſti effigies in eo linteo adamuſſim expreſſa fuerit: quod tradit fideliſſimus auctor Vitæ ipſius S. Pauli. Cæterum poſtea bellis ingruentibus, ipſaque ciuitate Conſtantinopolitana ſæpe capta & ab hoſtibus direpta, ac primum à Catholica communione diſciſſa; Dei prouidentia factum eſt, vt eadem veneranda Imago Romam perlata fuerit, vbi hactenus colitur in Titulo S. Silueſtri.

b *Ext. ap. Metaph. 16. Aug.*

EADEM ROMAM TRANSLATA.

IV. ROM. ET FILII EIVS IMPERIO PRIVATI.

Hoc eodem anno decimaſexta Decembris, inchoata iam tertia Indictione, Romanus Imp. qui ex collega in quem à Conſtantino Porphyrogenito aſſumptus fuerat, iam prope in Dominum mutatus erat; à Stephano proprio filio, Imperatore ab ipſo pariter declarato, captus & attonſus in monachum, relegatus eſt in inſulam. Sed & poſt triginta quinque dies elapſos, nempe vigeſima prima Januarii, idem ipſe Stephanus, & Conſtantinus eius frater, inter ſe mutuo de Imperii primatu certantes, ambo in menſa tenti, in inſulas deportati ſunt. Sicque, vt prius, vni Conſtantino Porphyrogenito, Leonis Philoſophi filio relictum eſt Imperium. Præſtitit hoc ipſi in ſuæ *Imaginis* aduentu JESVS CHRISTVS, qui conſueuit exaltare humiles, & ſuperbos è ſede deponere. Hæc autem pluribus deſcripſit Curopalates, & ex eo alii Græcorum hiſtorici; ex Latinis vero Luitprandus *c* profuſius.

c *Luitpr. lib. 5. c. 9. 10. 11.*

V. ABSCISSA MANVS RESTITVITVR.

De rebus Germanicis valde mirandum, quod hoc contigiſſe anno in Tranſrhenenſibus regionibus Flodoardus narrat de quodam homine; cui cum manus ferro abſciſſa eſſet, poſt aliquod tempus eadem reſtituta eſt ipſi dormienti. Witichindus *d* & ipſe temporis ſui ſcriptor, eandem hiſtoriam recenſens, addit, pro ſigno miraculi ſanguineam lineam loco coniunctionis relictam eſſe. Subdit autem Flodoardus de igneis globis in iiſdem partibus per aerem volitantibus, qui crucibus oppoſitis cum benedictione Epiſcopali & aqua benedicta repellebantur.

d *Witich. lib. 2.*

IESV CHRISTI AN. 945.

MARINI II. AN. 3.

CONST. VIII. ſolius, AN. 34.

I. REX à DEO REIECTVS OB FŒDVS CVM INFIDELI.

ANno Chriſti nongenteſimo quadrageſimo quinto, Indictione tertia, Hugone Rege Italiæ à ſuis pulſo, eius filius Lotharius in Regnum ſuſceptus eſt. Hæc pauca Flodoardus ſatis ad temporis notam conſignandam; atque ſignificandum à Deo fuiſſe reiectum Regem, ſimul ac fœdus iniit cum Saracenis. Sed & qui Manaſſi affini ſuo plures (vt vidimus) dederat Epiſcopatus, vt eo modo (quod putabat) Regnum ſibi ſtabiliret; idem iuſto Dei iudicio eum primum rebellem ſenſit, cupiditate illectum potiundi Archiepiſcopatu Mediolanenſi, à Berengario Marchione ſibi promiſſo: ſicque eidem Berengario Italiam repetenti aperuit oſtium, & vt alii Principes Italiæ ab Hugone deficerent procurauit. Itaque Hugo Regno pulſus, in Prouinciam vnde venerat Arelatenſis Comes, reuerſus eſt, nec diu poſt vixit. Quæ omnia pluribus proſecutus eſt Luitprandus *a*. Habet vero amplius Leo *b* Oſtienſis de eodem Hugone, ipſum in Burgundia monaſterium perquam magnificum conſtruxiſſe ſub titulo S. Petri; ibique omni theſauro ſuo tradito, monachum effectum eſſe.

a *Luitpr. lib. 5. c. 13.*
b *Leo Oſt. lib. 4. c. 64. in fi.*

HVGO REX MONACHVS.

II. PLAGA IGNIS CŒLITVS IMMISSA.

Eodem anno rurſum recrudeſcentibus bellis in Galliis inter Ludouicum Regem atque Hugonem Francorum Ducem, idem Ludouicus dolo Hugonis comprehenſus eſt à Northmannis, quos putabat ſibi fideles; & per annum integrum detentus in cuſtodia; nec ſolutus, niſi dato Hugoni, quod petierat caſtro Laudunenſi. Hæc Flodoardus anno præſenti atque ſequenti. Qui & hoc anno habet de plaga Ignis in homines Pariſienſis territorii cælitus immiſſa; ex qua ſanari eos contigit, qui ad Sanctorum loca, ac præcipue ad Eccleſiam B. Mariæ Pariſiis ſe reciperent.

IESV CHRISTI AN. 946.

AGAP. II. AN. 1.

CONST. VIII. AN. 35.

I. MARINO PP. MORTVO, SVBROGATVR AGAPETVS II.

ANno Chriſti nongenteſimo quadrageſimo ſexto, Indictione quarta, *Marinus* Papa deceſſit; ſucceſſitque ei AGAPETVS huius nominis Secundus. Hæc breuiter Flodoardus. Quoto autem menſe vel die id acciderit, apud veteres vbique ſilentium: ſediſſe autem Marinum annos tres, menſes ſex, dies tredecim, habet vetus codex Vaticanus de Romanis Pontificibus. De cuius geſtis, præter ea quæ diximus, nota tantum habentur, quæ cum magna eiuſdem Pontificis laude refert Leo *a* Oſtienſis, aliique nonnulli, de rebus quorundam monaſteriorum ab ipſo probe diſpoſitis, priuilegiiſque eis collatis.

a *Leo Oſt. lib. 1. c. 60. 61. 62.*

II. LVITPRANDI LEGATIO CONSTANT.

Eodem tempore (vt ait Luitprandus *b*) Conſtantinus Imperat. literas dedit in Italiam ad Berengarium Principem, quibus ei commendauit Lotharium Regem fratrem nurus ſuæ. Ab ipſo vero Berengario ad eundem Conſtantinum miſſus eſt idem Luitprandus hiſtoricus; qui ſuam ipſius Legationem deſcribens *c* multa admiratione digna narrat, quæ vt curioſa, ad inſtitutũ noſtrum minus ſpectantia, prætermittimus.

b *Luitp. lib. 6. c. 1.*
c *Ibi. c. 1. 2. 3.*

IESV CHRISTI AN. 947.

AGAP. II. AN. 2.

CONST. VIII. AN. 36.

I. CONCIL. VIRDVN. IN CAVSA EPISC. RHEM.

ANnus Chriſti nongenteſimus quadrageſimus ſeptimus, inchoatus eſt Indictione quinta. Quo habita eſt SYNODVS *Virduni*, veteri in cauſa Hugonis & Artaldi contendentium pro Archiepiſcopatu Rhemenſi, cum Artaldus olim pulſus, anno ſuperiori à Ludouico Rege in ſedem illam fuiſſet reſtitutus. Ad illam autem Synodum cum vocatus Hugo venire recuſaſſet, ipſa Synodus Artaldo Archiepiſcopatum adiudicauit. Hæc Flodoardus; quæ geſta ait hoc anno menſe Nouembri, præſidente in Synodo Roberto Treuerenſi Archiepiſcopo. At quoniam negotium perarduum haud videbatur poſſe per prouinciales Epiſcopos terminari, placuit anno ſequenti plenum Concilium conuocari ex Epiſcopis Galliæ atque Germaniæ. Interea vero Hugo nuntium ad Agapetum Papam miſit, cum falſis literis nomine Epiſcoporum prouinciæ Rhemenſis conſcriptis, quibus petebatur, vt Epiſcopatus eiuſdem Eccleſiæ ipſi Hugoni ab Apoſtolica Sede confirmaretur. Quarum fide, ab eodem Pontifice ſurreptæ ſunt literæ ea de re ad Epiſcopos Galliæ atque Germaniæ. Sed quid poſtea ſecutum fuerit, dicetur anno ſequenti.

II. *a Ambr. Moral. 16. Chro. Hiſp. 18.* CONCIL. ASTVR.

Celebrata hoc pariter anno *a* *Aſturiæ* in Hiſpania traditur ſub Salomone eius ciuitatis Epiſcopo SYNODVS; in qua nonnulla de rebus ad Chriſtianam diſciplinam bene diſponendam & conſeruandam tractata fuerunt: ſed deſiderantur Acta.

III. S. ÆDITHA REGINA. *b Ditm. lib. 2.*

Eodemque anno, qui vndecimus Ottonis Germaniæ Regis numeratur, ſeptimo Calendas Februarii, mortua eſt eius coniux *Æditha* Regina ſanctitate præclara; quam poſt obitum claruiſſe miraculis, Ditmarus *b* eius temporis ſcriptor affirmat.

IESV CHRISTI AN. 948.
AGAP. II. AN. 3.
CONST. VIII. AN. 37.

I. ANno Chriſti nongenteſimo quadrageſimo octauo, Indictione ſexta, Agapetus Papa Legatum à Latere *Marinum* Epiſcopum mittit in Galliam; tum ad ſtabiliendum Ludouici Regnum, quod factione Hugonis Ducis variis nutabat tumultibus; tum etiam ad cognoſcendam cauſam Rhemenſis Eccleſiæ, quiſnam eius legitimus eſſet Epiſcopus, Artaldus, vel Hugo.

II. CONC. IN CAVSA EPIS. RHEM.

Et primo quidem ante Marini aduentum, alia celebrata fuit Idibus Ianuarii SYNODVS ad caſtrum *Moſomi* à Roberto Archiepiſcopo Treuerenſi, cæteriſque eius diœceſeos Epiſcopis, & aliquibus Rhemenſis: ad quam rurſum vocatus Hugo cum venire contempſiſſet, Artaldo iterum adiudicatus eſt Rhemenſis Archiepiſcopatus. Cum vero nec huic Synodi definitioni Hugo acquieſceret, fretus literis ſurreptitiis Apoſtolicæ Sedis, de quibus diximus: tandem adueniente Marino Legato, SYNODVS Generalis Epiſcoporum Germaniæ & quorundam Gallorũ (fuerunt omnes numero vnus & triginta) habita eſt in palatio *Engelenheim* ſeptimo Idus Iunii coram eodem Legato, præſentibuſque Regibus Ottone & Ludouico. In qua primum Ludouicus queſtus eſt de iniuriis ſibi ab Hugone Duce illatis, conteſtatuſque eſt, ſiquis obiiceret eas ſibi illatas eſſe ſuorum facinorum cauſa, paratum ſe eſſe purgare ſe iuxta Synodale iudicium, & Regis Ottonis præceptionem, vel certamine ſingulari defendere. Deinde vero Artaldus litem expoſuit, quæ verſabatur inter ipſum & Hugonem æmulum; prolatæque ſunt à diacono Hugonis literæ Agapeti Papæ in fauorem eiuſdem Hugonis conſcriptæ. Sed cum illæ oſtenſæ eſſent ſubreptitiæ, ac proinde nullius vigoris; tunc Artaldo, quod nunquam Synodale iudicium refugiſſet, communi omnium decreto confirmata eſt poſſeſſio Archiepiſcopatus Rhemenſis: Hugo vero eiuſdem Eccleſiæ inuaſor excommunicatus, donec pœnitentiam ageret. Præter quæ actum eſt etiam in eadem Synodo de inceſtis coniugiis, & ſimoniacis Eccleſiarum venditionibus, aliiſque illicitis laicalibus vſurpationibus tollendis; deque aliis rebus ad diſciplinam Eccleſiaſticam pertinentibus.

III. CONCIL. TREVER. IN CAVSA REG. FR.

Cauſa vero Ludouici Regis & Hugonis Ducis, delata eſt ad Synodum Treueris hoc eodem anno celebrandam; ad quam interim idem Hugo vocari deberet literis Marini Apoſtolicæ Sedis Legati. Collecta autem eadem TREVERENSI SYNODO, cum Hugo diu expectatus, nec per Legatos adeſſe curaſſet; tandem Synodi ſententia, ob mala tam Eccleſiis & Epiſcopis; quam Regno Regique illata, excommunicatus eſt donec de cunctis ſatisfaceret. Pariterque excommunicati duo pſeudoepiſcopi ab Hugone inuaſore Rhemenſi poſt ipſius expulſionem atque damnationem ordinati; aliique nonnulli ob alia facinora damnati. Quæ quidem omnia de prædictis Synodis hoc anno celebratis recenſita, pluribus narrat Flodoardus.

IESV CHRISTI AN. 949.
AGAP. II. AN. 4.
CONST. VIII. AN. 38.

I. CONC. RO.

ANno Chriſti nongenteſimo quadrageſimo nono, Indictione ſeptima, celebrata eſt *Romæ* SYNODVS apud S. Petrum ab Agapeto Papa; in qua damnationem duorum Hugonum, tam Ducis quam Epiſcopi, in Conciliis ſuperiori anno habitis decretam, confirmauit. Hæc Flodoardus.

PRO CONFIRMAT. SYNOD. GALLIC.

II. Eodem anno debellatis ab Ottone Germaniæ Rege magna victoria Danis & Slauis, iiſdemque in Chriſtianam religionem à qua deſciuerant reductis, & Eccleſiis in eorum regionibus ordinatis; Agapetus Papa eorum Metropoli Hamburgenſi gratulatus, eidem priuilegia à prædeceſſoribus data innouauit: quæ facta eſſe hoc anno, quo numeratur duodecimus ſedis Adaldagi Archiepiſcopi, teſtatur Adam *a* vetus Chronographus. Cæterum Haraldum Danorum Regem, miraculo ferri candentis à clerico Chriſtiano abſque læſione diu tenti, ad fidem Chriſtianam capeſſendam inductum eſſe, Witichindus *b* tradit: cui etiam adſtipulatur Ditmarus *c*; qui & amplius aſſerit, accidiſſe his temporibus plurimas animarum ſenſibiles apparitiones, ad indicandam earum immortalitatem, quam Slaui negabant. Habent vero iidem omnes auctores, de multis aliis populis, ab Ottone Imperio ſuo ſubiugatis; adeo vt omnia ferme regna quę poſt mortem Caroli Magni defeciſſent, iterum recuperauerit.

a Adam. lib. 2. c. 2 & 3. REX DANOR. EX MIRACVLO COVERSVS AD FIDEM. *b Witich. lib. 2.* *c Ditmar. Chron. li. 2.*

III. BERENGARII EXPILATIO ECCLES. *d Luitpr. lib. 5. c. 15.*

Hoc item anno Vngaris rurſus Italiam inuadentibus, Berengarius decem modios nummorum, non ex propria pecunia, ſed ex Eccleſiarum ac pauperum collectione dedit; eademque occaſione multam aliam pecuniam ab omnis ætatis ſexuſque hominibus collegit, ſibique retinuit: vt hæc damnans Luitprandus *d* narrat.

IESV CHRISTI AN. 950.
AGAP. II. AN. 5.
CONST. VIII. AN. 39.

I. ANno Chriſti nongenteſimo quinquageſimo, Indictione octaua, Lothario Rege Italiæ veneno ſublato è medio, Berengarius vendicauit ſibi Regnum. Hæc Flodoardus. Leo *a* autem Oſtienſis ait, ipſum Lothariũ in ſubitam phreneſim incidiſſe, atq; in ipſo finem accepiſſe Imperium Francorum in Italia: eoq; defuncto vxorem eius Adelaidem, filiã Rodulphi Regis, ſeſe in Canuſinam munitiſſimam arcem recepiſſe, atque inde literis Ottonem Regem propinquum ſuum in Italiam ad ſui liberationem vocaſſe. Sed & Agapeti Romani Pontificis epiſtola vocatum eundem Ottonem, vt liberaret Italiam à Berengarii tyrannide, teſtatur Anonymus qui olim ſcripſit Vitas Romanorum Pontificum. Equidem cum ſanctiſſimus Pontifex vidiſſet tyrannum manus miſiſſe in res Eccleſiaſticas, (quod ſuperius vidimus) auxilium à Rege maxime pio expetendum putauit: quod & feliciter conſecutus eſt, vt dicetur anno ſequenti.

a Leo Oſt. lib. 1. c. 64. FINIS IMPERII FRÃCOR. IN ITALIA.

II. *b Ambr. Moral. lib. 16. c. 19. & alib.* FELIX EXITVS RAMIRI REG.

Quo pariter anno *b* Ramirus Rex Legionenſis in Hiſpania, religione & bellica fortitudine inſignis, piiſſime ex hac vita migrauit, cum regnaſſet annos viginti duos expletos. Qui quidem moriturus, facta confeſſione Epiſcopis & Abbatibus qui aderant, deuote ſuſcepit Sacramentum Corporis & Sanguinis Domini IESV CHRISTI; eoque facto ſe à regno abdicauit, proclamans cum lacrymis; *Nudus egreſſus ſum de vtero matris meæ, nudus reuertar illuc: Dominus mihi adiutor, non timebo quid faciat mihi homo.* Succeſſit ei Ordonius ipſius filius, huius nominis Tertius: quẽ toto quinquẽnio quo regnauit, ciuili bello magis quã externo contigit fatigari, rebellantib. aduerſus eum Sancio fratre cum Caſtellæ Comite: quæ pluribus proſequuntur rerum Hiſpanicarum ſcriptores.

IESV CHRISTI AN. 951.
AGAP. II. AN. 6.
CONST. VIII. AN. 40.

I. ANno Chriſti nongenteſimo quinquageſimo primo, Indictione nona, Otto Rex Germaniæ in Italiam veniens

fugatis Berengario Rege m agente, & eius filio Adelberto, Adelaidem Reginam Lotharii anno ſuperiori extincti coniugem, accepit vxorem. Hæc Leo *a* Oſtienſis, & Flodoardus *b*. Iſte vero addit, Saracenos meatum Alpium obſidentes, viatoribus Romam peregrinantibus tributum impoſuiſſe, vt libere permitterentur tranſire.

a Leo Oſt. lib. 1. c. vlt. b Flod. in Chron. hoc an.

II. VLTIO DIVINA IN TYRANN. SACRILEGVM. *c Flor. hiſt. Mattha. Weſtmon. hoc ann.*

Eodem anno Amalaphus tyrannus in Anglia, cum adeo inualuiſſet, vt illius Regni partem dimidiam poſſideret, vbi aggreſſus eſt incendio tradere Eccleſiam S. Balteri, mox nu mine vindice repentina morte percuſſus eſt: ſicque factum abſque armis eſt, vt vniuerſa Angliæ monarchia *c*, pius Rex potiretur Eadredus, qui iam antehac ſubrogatus fuerat in locum defuncti fratris ſui Eadmundi.

IESV CHRISTI AN. 952.

AGAP. II. AN. 7.

CONST. VIII. AN. 41.

I. CONVENTVS AVG.

ANno Chriſti nongenteſimo quinquageſimo ſecundo, Indictione decima, menſe Auguſti, *Auguſtæ* Rhætiæ prouinciæ publicus habitus eſt *Conuentus* Epiſcoporum, necnon Principum Francorum, Germanorum, & Longobardorum; cui & Otto Rex interfuit, rogatus ab Epiſcopis: conditique in eo ſunt canones vndecim, qui extant *a*. Sed & Berengarius cum filio Adalberto ſeſe ſubiiciens eidem Ottoni, ab eo vt ſubditus recepit regendam Italiam. Qui tamen vbi illuc rediit, ad prauos ſuos actus reuerſus, Epiſcopos & Principes male habere cœpit, eorumque omnium inimicitiam in ſe conuertit: vt teſtatum habetur apud Reginonem hoc anno. Otto autem pro acceptis à Deo beneficiis gratias ipſi rependens, inter alia hoc ipſo anno *b* multa donauit Eccleſiis.

a Antiq. lect. Caniſ. tom. V. b Crantz. Metrop. Sax. lib. 3. c. 25.

IESV CHRISTI AN. 953.

AGAP. II. AN. 8.

CONST. VIII. AN. 42.

I. OTTO INCONCESSA SVO DAMNO TENTAT.

ANno Chriſti nongenteſimo quinquageſimo tertio, Indictione vndecima, Otto Rex in gratiam Adelaidis coniugis, eius matri Bertæ contra ius faſque Abbatiam dedit Merenſtein appellatam; ſed ſuo graui damno: tunc enim in eum conſpirationes ipſius filii Luitholphi, & Chunradi Ducis ſunt cœptæ, omniaque turbata. De his plura apud Reginonis Appendicem, & Witichindum, atque alios res geſtas Ottonis proſecutos.

II. BRVNO EPISC. COLON.

Inter hæc vero Romam pro Pallio accipiendo legatio miſſa eſt à *Brunone* Archiepiſcopo Colonienſi, ipſius Ottonis fratre, viro doctrina & pietate inſigni; qui hoc eodem anno (vt auctor eſt Flodoardus, & alii) defuncto Wicfredo legitima electione ſubrogatus eſt. Miſſus itaque Romam Abbas Fuldenſis, Pallium ab Agapeto impetrauit; quo Bruno vti permiſſus eſt, non ſolum (ex more) diebus ſolemnibus, ſed quoties vellet: vt teſtis eſt Rotgerus monachus in Rebus *a* præclare geſtis eiuſdem Brunonis.

a Ap. Sur. 11. Oct.

IESV CHRISTI AN. 954.

AGAP. II. AN. 9.

CONST. VIII. AN. 43.

I.

ANno Chriſti nongenteſimo quinquageſimo quarto, Indictione duodecima, Alberico Patricio Romanorum defuncto, filius eius Octauianus, cum eſſet clericus, Principatum adeptus eſt: qui defuncto pariter Agapeto Papa, Pontificatum poſtea occupauit. Hæc Flodoardus, iſta intuitus ſcriptor huius temporis: ex quo mendacii arguas omnes qui dixerunt, per patrem Albericum, Octauianum eſſe promotum ad Pontificatum.

II. CORPVS S. MATTHÆI TRANSLATVM SALERNVM. *a Leo Oſt. lib. 2. c. 5.*

Eodem anno corpus S. MATTHÆI Apoſtoli, quod primo in Æthiopia vbi paſſus eſt, poſtmodum in Bithynia per multa tempora quieuerat; eiuſdem ipſius S. Apoſtoli reuelatione repertum eſt, atque Salernum tranſlatum. Hæc Leo *a* Oſtienſis.

III.

Accidit hoc item anno, vt Sanctus Vdalricus Auguſtanus Epiſcopus ad Ottonem Regem, ac filium eius Luitholphum, habentes in conſpectu aduerſarios exercitus ad pugnam vtrimque paratos, ſequeſter pacis accedens, eoſdem inter ſe mutuo conciliauerit. quam rem geſtam deſcribit auctor ipſius Vitæ, & ex eo Berno Abbas: eandemque accidiſſe, hoc anno decimoſexto Calendas Ianuarii, Marianus affirmat. Rotgerus *b* vero ſcribit, opera inſuper Brunonis Colonienſis Archiepiſcopi Ottonis fratris factum eſſe, vt pater filio reconciliatus, eidem Italiæ Regnum delegauerit.

b Rotger. in vit. Brun. c. 35. ap. Sur. 11. Oct.

IV.

Quo pariter anno mortuus eſt Ludouicus Francorum Rex: cuius Filius *Lotharius* puer, apud S. Remigium Rex conſecratus eſt ab Artaldo Rhemenſi Archiepiſcopo, fauente Hugone Principe, & Brunone Archiepiſcopo Coloniæ, cæteriſque Præſulibus & Proceribus Franciæ, Burgundiæ, & Aquitaniæ. Hæc Flodoardus.

V. WILLELMVS ARCHIEP. MOGVNT.

Defuncto quoque Friderico Archiepiſcopo Moguntino, electus eſt in locum eius *Willelmus* filius Ottonis Regis ex priori coniuge, eodem ipſo die quo pax inter ipſum Ottonem & filiū eius Luitholphum ſancita eſt; nimirum (vt eſt apud Marianum Scotum) decimoſexto Calendas Ianuarii: ordinationem vero accepit nono Calendas eiuſdem menſis: cuius magna eſt laus apud Petrum Damiani, aliosque antiquos ſcriptores.

VI. CONCIL. NOVIOM. PRO FERIANDO DIE S. HVNEGVNDIS VIRG. *c Ap. Sur. 25. Aug. in Append. ad eand. Vit.*

Eodem anno celebrata eſt à Rodulpho Nouiomenſi Epiſcopo *Synodus*, & ſtabilitum de feriando die *S. Hunegundis* virginis, quæ egregia claruerat ſanctitate ſub S. Eligio eiuſdem ciuitatis Antiſtite; eius vero corpus nuper inuentum fuerat, & innumeris coruſcauerat miraculis. In non ſeruantes autem hoc S. Synodi decretum, rurſus diuina ſunt oſtenſa prodigia, cum inter alia ex ſpicis à meſſoribus eo die collectis copioſus ſanguis profluxit. Recitantur hæc, aliaque de eadem S. Virgine, in Rebus *c* eius geſtis ab auctore illius temporis ſcriptis.

VII. DE RATHERIO EPISC. VERON.

Hoc eodem anno *Ratherius* vir magni nominis inter Scriptores huius temporis, idemque Epiſcopus Veronenſis iam antea ex leui ſuſpicione pulſus ab ea Eccleſia, & à Brunone Archiepiſcopo Colonienſi ſuſceptus, præfectus eſt Leodienſi. Cum vero & à Leodienſibus eiectus eſſet, fauentibus ordinationi cuiuſdā Baldrici ex magnatibus illius regionis; egit Bruno cum Ottone Rege, vt idem Ratherius reſtitueretur in ſedem priſtinam Veronenſem: è qua tamen rurſum ob falſas in eum illatas calumnias pulſus eſt. Agit de his Rotgerus in Brunone *d*. Sed de triplici ſua electione Ratherius luſit hoc verſu:

d Rotger. c. 38.

Veronæ præſul, ſed ter Ratherius exul.

Reuerſum autem ipſum poſt tertium exilium in ſuum monaſterium Lobienſe vnde progreſſus erat, obiiſſeque ibi diem extremum anno primo Ottonis Secundi, qui numeratur nongenteſimus ſeptuageſimus tertius, Sigebertus affirmat. Henricus autem ſcribit, humilitatis ergo hæc ipſum ſcribi in ſuo tumulo voluiſſe, *Conculcate pedes hominum ſal infatuatum.* quem & multas reliquiſſe præclari ingenii ſui lucubrationes *e* conſtat.

e Rec. illarū catalogum Bar. tom. X. hoc ann.

VIII. *f Ditm. lib. 2. Chron.*

Eodem anno (ait Ditmarus *f*) cruces in veſtibus apparuerunt; quod ſignum digne accipientibus profuit, irridentibus obfuit.

IESV CHRISTI AN. 955.

AGAP. II. AN. 10.

CONST. VIII. AN. 44.

I. AGAP. PP. OBITVS.

ANNO Chriſti nongenteſimo quinquageſimo quinto, Indictione decimatertia, ingens perturbatio Eccleſiam Romanam inuaſit; cum defuncto *Agapeto* ſanctiſſimo Pontifice, poſtquam ſediſſet annos nouem, menſes ſeptem, dies decem, ipſe quem diximus anno ſuperiori, *Octauianus* Alberici filius, iam antea ex clerico factus Vrbis Princeps, Apoſtolicam Sedem inuaſit, ſuggerentibus (vt ait Flodoardus) Romanis. At licet omnia quæ conueniunt ad legitimam electionem ſuppetiiſſent, ex ætate tamen longe diſpari vt legitime ordinari potuiſſet Epiſcopus, redarguitur illegitime electus. An enim ipſe hoc tempore plenam pubertatem expleuerit, ex his quæ apud Luitprandum *a*, qui cuncta habebat præ oculis, ſcripta reperiuntur, poſſumus dubitare; dum recitantur Ottonis Imp. verba, de ipſo cum iam octauum ageret in Pontificatu annum dicentis; *Puer eſt, facile bonorum mutabitur exemplo virorum*; excuſantis videlicet in adoleſcentulo audita ſcelera. Sed & cum ex eodem Luitprando & aliis conſtet, patrem eiuſdem Octauiani Albericum duxiſſe vxorem Aldam Hugonis Regis filiam anno nongenteſimo trigeſimo ſexto circa finem eius; etiamſi Octauianus primogenitus fuerit, tamen non potuit naſci ante annum nongenteſimum trigeſimum ſeptimum: qua ratione dicendum eſſet, ipſum ad ſummum nonniſi annos decem & octo habere potuiſſe cum inuaſit Pontificatũ. Abortiuum iſtum tũc parturiit Romæ tyrannis Pontificem, qui nec ætate diaconus eſſe potuit. Attamen accedente conſenſu, hunc tolerandum vtcumque perditiſſima illa tempora ſuaſerunt magis, quam Eccleſiam ſchiſmate ſcindere; cuius vitandi cauſa, vtpote mali omnium peſſimi, vniuerſa Eccleſia Catholica eum eſt venerata Pontificem, vt ex ſequentibus apparebit. Hic autem reuera primus inuentus eſt, qui mutauit ſibi nomen; vt qui ex *Octauiano* voluerit nominari IOANNES; vel quod eo nomine eius patruus Ioannes Papa Vndecimus ſit appellatus, vel vt in nomine ſaltem bene poſſet audire in adulatoriis acclamationibus, quibus male vſurpatum proferri ſoleret ſacrum illud elogium, *Fuit homo miſſus à Deo, cui nomen erat Ioannes.*

a *Luitpr. lib. 6. cap. 6.*

ÆTAS OCTAVIANI SEDEM INVADENTIS.

IOAN. XII. PRIMVS MVTAT NOMEN.

II. VNGARI INGENTI PRÆLIO AB OTTONE DEBELLATI.

Hoc eodem anno cum Hunni, ſiue Vngari, in Germaniam numeroſiſſimo exercitu irrupiſſent. & poſt alia multa illata damna Auguſtam ciuitatem obſediſſent, cerneretque Rex Otto non poſſe illos humanis viribus ſuperari; ad preces, ieiunia, ac votorum nuncupationes conuerſus, ſicque virtute Dei roboratus, prælium fortiſſime cum eis commiſit; tantamq; ſtragem edidit, vt ex infinito ferme eorum numero, ſex aut ſeptem fugientes euaſerint, Regibus captis, & in ignominiam laqueo ſuſpẽſis. Quam quidem victoriam longe ante fuiſſe à S. Vdalrico diuina reuelatione prę̨cognitam, egregiamque ab eodem in ſuæ ciuitatis obſidione nauatam operam, qui res ab eo geſtas fideliter eſt proſecutus affirmat. Celebrata vero eadem reperitur omnium *b* ore, quam obtentam tradunt die S. Laurentij. Deniq; numquam apud noſtrates talem eſſe auditam, tradit apud Reginonem ſcriptor qui Auctarium ad eius Hiſtoriam appoſuit. Pro qua ingentes gratiarum actiones ab Ottone repenſas Deo, Deique Genitrici, & omnibus Sanctis, qui res Saxonum proſecutus eſt Crantzius *c* ſcribit.

b *Flod. Dit. Luitpr. Vit. Vdal. Rotg. in Brun. Crantz. & alii rerum huius temporis Scriptores.*

c *Crantz. 4 Hiſt. Sax. 6. 7.*

III. S. DVNST. REGEM è MEDIO IMPVDIC. FEMIN. ABSTRAXIT.

Hoc pariter anno, defuncto in Anglia optimo Rege Eadredo, poſtquam regnaſſet annos nouem; inque eius locum ſubrogato Eduino filio Eadmundi deceſſoris ipſius Eadredi, voluptuoſo homine, ſacrarumque legum contemptore: Eccleſia Anglicana nonnihil perturbata eſt, S. Dunſtano optimo Regni adminiſtratore in exilium relegato, eo quod cum Eduinus ipſo die coronationis ſuæ à loco cõuiuij, in quo vna cum Epiſcopis ac Principibus ſederet, relictis illis ſeceſſiſſet ad duas feminas impudentiſſimas quas deperibat, eum Dũſtanus ab aliis Epiſcopis ac Principibus ad hoc delegatus, è medio illarum nolentem violenter abſtraxiſſet. Quam rem geſtam pluribus narrat Osbertus *d* monachus eius temporis auctor in Vita eiuſdem S. Dunſtani, necnon alii rerum Anglicanarum Scriptores. Quomodo autem vindice Deo Rex ob ſcelus in virum ſanctum commiſſum pellendo eum à Regno, & ipſe è Regno ſit expulſus; quæque cauſa Dunſtani exilij fuerat ſceleſtiſſima femina, ab iiſdem Regis perſecutoribus necata ſit, idem auctor inferius narrat.

d *Osbert. in Dunſt. cap. 22. ap. Sur. 19. Maii. Flor. Hiſt. Matthei Weſtm. hoc an.*

IV.

Eodem anno defuncto Ordonio Rege Legionenſi, relicto filio Veremundo adhuc impubere, Regni habenas moderandas ſuſcepit Sancius Craſſus ipſius Ordonij frater. Quod vero fertur de ingenti victoria, monitu Pelagij eremitæ hoc tempore obtenta per Ferdinandum Gundiſaluum; an veritate ſubſiſtat, conſule Ambroſium Moralem, ceteris Hiſtoricis rerum Hiſpanicarum præferendum.

IESV CHRISTI AN. 956.

IOAN. XII. AN. 1.

CONST. VIII. AN. 45.

I. THEOPHYL. PATRIARCH. CONST. INSANVS AMOR EQVORVM.

ANNO Chriſti nongenteſimo quinquageſimo ſexto, Indictione decimaquarta, tertio Calẽdas Martij, mortuus eſt Theophylactus Conſtantinopolitanus Patriarcha, cum ſediſſet annis viginti tribus, diebus viginti quinque; homo omni ex parte turpiſſimus, qui & venales proponebat Eccleſiaſticos ordines, & creationes Epiſcoporum; tantoque inſaniebat equorum amore, vt ad duo millia ſibi comparaſſe dicatur, eoſque aluiſſe pinorum fructibus, amygdalis, piſtaciis, & dactylis; itemque croco, cinnamomo, & balſamo, aliiſque fructuum & aromatum generibus, odoratiſſimoque vino. Feruntque illum, cum aliquando magna quinta Dominicæ Cœnæ die, ſacra in magna eccleſia celebraret, accepto nuntio de cuiuſdam inſignis equæ ſuę partu, diuina officia deſerentem ad ſtabulum cucurriſſe, vt pullum videret, rurſumq; ad ſacra perficienda in eccleſiam rediiſſe. Primus quoque induxit morem, Dei & Sanctorum feſtiuitates cantibus impuris & ridiculis celebrare. Cum igitur ſic viueret, temere quadam die equitans ad murum illiſus, ſanguinẽ ex ore expuit; eoque morbo biennium laborans, cum in hydropiſim incidiſſet, mortuus eſt die qua diximus. Tertio vero Nonas Aprilis; in locum eius Patriarcha electus eſt ab Imperatore, *Polyeuctus* monachus ſapiẽtia & ſimplicitate morum inſignis, qui tamen quod non ex more ab Heracleæ Epiſcopo, (erat enim hic Imperatori quadam ex cauſa inuiſus) ſed à Cæſarienſi conſecratus fuerit, magnam ſibi infamiam acquiſiuit; licet non deſtiterit praua etiam facta ipſorum Imperatorum ſacerdotali libertate redarguere; vnde & cœpit Conſtantinus occaſionem quærere ipſum è ſede deturbandi, nec ante obitum ab eius odio deſtitit. Hæc omnia Curopalates, & alii ex eo.

POLYEVCTVS PATRIARCH. CONST.

II. TRANSLATIO MANVS S. IO. BAPST.

Quo eodem anno (vt idem ſubdit auctor) tranſlata eſt Antiochia Conſtãtinopolim *Manus S. Ioannis Baptiſtæ*, à quodam diacono furto rapta; ac ſolemni pompa ab Imperatore & Patriarcha collocata eſt in Regia.

III.

Eodem item anno *a* grauiſſima peſtilentia vexauit Boreales prouincias, prodigioſis antea in veſtibus Crucibus apparentibus. Qua tactus *b* & ipſe Rex Otto, S. Viti Martyris interceſſione liberatus eſt.

a *Ap. Regin.* b *Witich. l. 3. de Reb. Saxon.*

IESV CHRISTI AN. 957.

IOAN. XII. AN. 2.

CONST. VIII. AN. 46.

I. S. DVNSTANVS ORDINATVR EPISCOPVS.

ANNO Chriſti nongenteſimo quinquageſimo ſeptimo, Indictione decimaquinta, Anglia depreſſa ob regimen Eduini Regis, eo pulſo, & ſubſtituto in Regni partem Edgaro, reſpirare cœpit. Hic enim ſtatim reuocauit ab exilio S. Dunſtanum, inuitumque præfecit Epiſcopum Eccleſiæ

Wigornenſi: in cuius conſecratione illud accidit mirandum, vt S. Odo Cantuarienſis Archiepiſcopus Angliæ Primas, omiſſo Eccleſiæ Wigornenſis titulo, conſecrauerit eũ in Cantuarienſem Archiepiſcopum, prophetice quod eſſet futurum præſignans; ſicque Apoſtolico more ſecundũ præcedentes prophetias, ad ſummum illum eius Inſulæ thronũ ſuo tempore aſcendit. Hæc ex Osberto in Dunſtano. *a*.

a Ap. Sur. 19. Maii.

II. PRESB. APOSTATA IVNCTVS SARACENIS.

Accidit quoque his diebus in Oriente, vt cum Saraceni in Herculis vicum irrupiſſent, quidam presbyter Themel dictus ſacrificium incruentum peragens, ita vt erat indutus manibus geſtans Eccleſiæ myſterium, ſic eos qui inuaſerant propulſauerit, vt & multos vulnerauerit, atque etiam interfecerit, reliquis in fugam verſis: quamobrem interdictus ab Epiſcopo, cum non poſſet impetrare veniam, ad Saracenos ſe conferens, Chriſtianam fidem abiurauit, multaq; poſtea detrimenta Eccleſiæ Imperioq; intulit. Hęc ex Curopalate.

IESV CHRISTI AN. 958.

IOAN. XII. AN. 3.

CONST. VIII. AN. 47.

I.

ANNO Chriſti nongenteſimo quinquageſimo octauo, Indictione prima, defuncto anno ſuperiori Luitholpho Ottonis Regis filio, à patre in Italiam miſſo ad coercendam tyrannidem Berengarij; tyrannus ſolutus timore, abſque delectu profana ſacraq; impune vaſtare cœpit, inſtigante pręcipue Willa eius vxore, impudicitiæ, ſæuitiæ, cunctorumq; vitiorum infamia laborante; quam iure omnium feminarum nequiſſimam Luitprandus *a* appellat.

a Luitpr. lib. 4. cap. 5.

II. PROPAGATIO FIDEI IN TVRCIS.

Quo pariter anno (vt auctor eſt Sigebertus) idem Otto in Slauos ducens exercitum, eos debellauit, occiſo eorum Regulo. Sed & ſcribit Curopalates, eumdem Ottonem hoc tempore, Turcarum Regem ſiue Ducem nomine Boleſodé, Conſtãtinopoli baptizatum, atq; muneribus & Patriciatus dignitate auctum, ſed poſtea fidei Chriſtianæ deſertorem factum, cum non ſolum in Græcos, ſed & in Francos irrueret, cepiſſe, ac patibulo ſuſpendiſſe. Verum de ea re apud Latinos nuſquam mentio. Addit autem Curopalates, alium quoq; Turcarum Ducem, nomine Gylam, Conſtantinopolim acceſſiſſe vt baptizaretur; paribuſque & ipſum muneribus & honoribus affectum diſceſſiſſe, ac ſecum duxiſſe Hierotheum quemdam pium monachum, delectum à Patriarcha Conſtantinopolitano Turciæ Epiſcopum, qui multos barbaros ad fidem conuertit.

III. ARCHIEP. CANTVAR. POENA DE SACRILEGIO.

Eodem anno defuncto S. Odone Cantuarienſi in Anglia Archiepiſcopo, nequiſſimus homo Ealsſinus, ſiue Edelſinus, datis muneribus, ex Wentano Epiſcopo factus eſt illius Sedis inuaſor; qui cum primo introitus die eiuſdem S. Odonis tumulum pedibus conculcans, verba contumelioſa in eum effutiiſſet; ſequenti nocte vidit eum in ſomno iniuriam ſibi improperantem, & velox exitium comminantem; ac paulo poſt Romam ad petendum Pallium contendens, frigore miſerrime vitam finiuit. Hæc Matthæus Weſtmonaſterienſis monachus.

IESV CHRISTI AN. 959.

IOAN. XII. AN. 4.

CONST. VIII. AN. 48.

I. FICTA CHRISTIANITAS RVSSORVM.

ANNO Chriſti nongenteſimo quinquageſimo nono, Indictione ſecunda, Legati Helenę Reginæ Rugorum, ſiue Ruſſorum, quæ Conſtantinopoli baptizata fuerat, ficte (vt poſt claruit) ad Regem Ottonem venientes, Epiſcopum eidem genti petierunt. Hæc apud Reginonem hoc anno: ſequenti vero ait, Sibutium monachum ab Adaldago Hamburgenſi Epiſcopo eorumdem Ruſſorum Epiſcopum ordinatum eſſe; huic vero anno ſequenti defuncto ſucceſſiſſe Adalbertum pariter monachum; qui male ab illis populis acceptus, vix fuga lapſus euaſit, occiſis nonnullis ex ſuis.

II. *a Osbert. in Dunſt. ap. Sur. 19. Maii.*

Hoc eodem anno perfectam pacẽ obtinuit Eccleſia Anglicana, defuncto Eduino Rege, & ſuccedente in monarchiã totius Regni Edgaro. Hæc Osbertus *a*, & alij qui proſecuti ſunt res Anglorum. Porro precibus S. Dunſtani, quem Eduinus afflixerat, ne penitus ad inferos damnaretur, animam eius ereptam, idem narrat Osbertus.

IESV CHRISTI AN. 960.

IOAN. XII. AN. 5.

CONST. VIII. AN. 49.

I.

ANNO Chriſti nongenteſimo ſexageſimo, Indictione tertia, Ioannes Papa tyrannidem Berengarii haud amplius ferens, aduerſus eum Legatos miſit ad Ottonem Regem: de quibus, aliiſque tam Epiſcopis quam Principibus ſæcularibus ex Italia pari occaſione ad eumdem Regem cõcurrentibus, apud Reginonem agitur: eoſdemq; recẽſet auctor Luitprandus *a* aſſertus, licet diuerſus ab eo, quiſquis ille fuerit qui capita illa à ſexto vſq; ad vndecimum libri ſexti, Appendicem ad Luitprandum appoſuit: quem quidem Ottoni addictiſſimum fuiſſe conſtat, & priuato ſtudio ea ſcripſiſſe in ipſius gratiam, odium vero Ioannis Papæ. Porro ſic vocauit Ioannes Ottonem in Vrbem, vt tamen ille antea Legatis Apoſtolicæ Sedis ſeſe iuramento obligaret de conſeruandis integris ipſius Pontificis, Romanæq; Eccleſiæ iuribus, ac reſtituendis bonis à tyrannis ſublatis: cuius iuramenti forma recitata extat *b* apud Gratianum; habeturq; etiam in Vaticana Bibliotheca in codice Cencii Camerarii, quo Rom. Eccleſiæ factæ donationes, & multiplices iuramentorum formæ inter alia expreſſæ leguntur. Ceterũ & vice verſa ipſe Ioannes per eoſdem Legatos ſuos promiſit Ottoni Imperij titulum ex more exhibendum; ſimulque ea omnia tam ſuo quam ſucceſſorum nomine præſtaturum, quæ Eugenius & Leo Pontifices ſponte promiſiſſent Imperatoribus. Quęnam vero ea fuerint, intexta habentur in ipſius Ottonis diplomate donationis factæ eidem Ioanni Papæ, de quo agetur inferius ſuo loco.

a Ap. Luitp. lib. 6. cap. 6. Quæ vero hic de Luitprandi appendice dicuntur, habet præcipue Bar. an. 963 ad pr.

OTTONIS REG. PROMISSIO IVRATA IOANNI PP.

b Diſt. 63. c. 33. Tibi dom.

II. S. DVNST. IN VRBEM PRO PALLIO VENIT.

Eodem quoque anno S. Dunſtanus ab Eccleſia Wigornenſi ad Cantuarienſem totius Angliæ metropolim tranſlatus, Romam venit ad Ioannem Pontificem vt ab eo Pallium acciperet: antiquo videlicet more, quo Archiepiſcopi Cantuarienſes non per alium, ſed per ſeipſos Romam adire, & Pallium petere conſueuerant; vt Matthæus Woſtmonaſterienſis monachus, aliiq; antiquiores rerum Anglicanarum ſcriptores teſtantur. Qui quidem Dunſtanus honorifice à Ioanne exceptus, Pallio quoq; donatus eſt, ac Legatione Apoſtolica ex anteceſſorum conſuetudine; ſicuti B. Auguſtinum Anglorum Apoſtolum à Gregorio Magno miſſum, eiuſque ſucceſſores illius Eccleſię Pontifices habuiſſe dignoſcerētur. Hęc pluribus Osbertus *c* monachus in Dunſtani Vita: vbi & addit, quomodo is reuerſus in Angliã, egregie functus fuerit officio ſuo in Verbi Dei prędicatione, & Eccleſiæ regimine.

c Ap. Sur. 19 Maii.

III. CONST. IMP. À FILIO VENENO POTATVS.

Hoc eodem anno in Oriente die nona Nouembris Conſtantinus Imp. veneno ſublatus eſt, quod illi propinauit Romanus filius tædio diuturnioris ipſius Imperij. Regnauit enim ab Alexãdri obitu annos quadraginta nouẽ inchoatos: vixit *d* aũt quinquaginta quatuor & mẽſes duos. Hęc plurib' Curopalates: qui eius reprehẽdit vinolentiã, & in rebus publicis adminiſtrandis oſcitantiam, ſæuitiam in puniendo, & in deligendis Magiſtratibus neglectum maximum: econtra vero laudat eiuſdem liberalium artium ſcientiam, & excellentem philoſophiæ cognitionem, curamq; artium mechanicarum, quas ad magnum incrementum perduxit; necnon pietatem erga Deum, & liberalitatem, quippe qui numquã ſine donis ad eccleſias acceſſiſſet. Sed & ſupereſt *e* adhuc eiuſdem Imp. admonitio prę clara ad Romanum filium ſuum, de non ineundo connubio cum externis gentibus: quod fragmentum eſſe videtur, excerptum ex prolixiori eiuſdem

d Vid. ſup. an. 912. II.

e Ext. Baro. Annal. Tõ. X hoc an. ex Bibl. Reg. Gal.

FRANCOR. ANTIQVA NOBILITAS.

ſcriptionne. Cuius quidem admonitionis ſuæ fundamentum præcipuum ſumit ex antiqua Conſtantini Magni Conſtitutione, quam in ſacrâ menſa eccleſiæ S. Sophiæ deſcriptā aſſerit; qua idem Conſtantinus Magnus ſeueriſſime ſanciuiſſet, ne vmquam Romanorum Imperatores affinitatem cum nationibus contraherent diuerſis moribus vtentibus, maxime vero quæ alterius fidei eſſent; præterquam cum ſolis *Francis*, propter antiquam gentis claritudinem atq; nobilitatem. Ceterum defuncto Conſtantino, ROMANVS eius filius ſuſcepit Imperii habenas; qui & eodem anno *Baſilium* filium ſuum per Polyeuctum Patriarcham voluit in Imperatorem coronari.

ROMANVS IMP.

IESV CHRISTI AN. 961.

IOAN. XII. AN. 6.

ROMANI AN. 1.

I. ANNO Chriſti nongenteſimo ſexageſimo primo, Indictione quarta, Otto Rex Germaniæ vocatus (vt vidimus) in Italiam legationibus Ioannis Papæ, & aliorum; antequam recederet è Germania, Wormatię Comitia habuit, in quibus filium ſuum Ottonem ex Adelaide genitum, creauit Regem, eumdemque Willelmo Moguntino Archiepiſcopo, ſuo pariter, ſed ex priori vxore filio, nutriēdum commiſit. His vero peractis, nullo obice in Italiam venit, atque Papiæ conſtitit. Habentur iſta apud Reginonem hoc anno: de quibus etiam agens auctor Luitprandus *a* aſſertus, ait Ottonem eo facilius expuliſſe Berengarium tyrannum, eiuſque filium Adelbertum, quo omnibus innotuit eum commilitones habuiſſe SS. Apoſtolos Petrum & Paulum.

OTTO ITALIÆ REGNVM CONSEQVITVR.

a Ap. Luitp. lib. 6. cap. 6.

II. Hoc eodem anno ab eodem Ottone Rege trāſlatum fuiſſe Magdeburgum corpus *S. Mauritii* Ducis Thebæorum legionis, & aliorum quorumdam ipſius ſociorum, ibique decenti honore eoſdem Martyres cultos eſſe, teſtatur Ditmarus *b* huius temporis ſcriptor.

b Ditm. lib. 2. Chron.

III. Hoc itē anno, Indiction quarta, tradit Curopalates Cretam inſulam, poſtquam annis ferme quadraginta à Saracenis fuiſſet occupata, à Nicephoro Phoca, eiuſq; germano Leone armis recuperatam eſſe. Cū autem longa poſſeſſione Saracenorum, propemodum iam in ea Chriſtianitas defeciſſet ad Mahometiſmum; conſilium Dei fuit, vt ad tantam deſolationem inſtaurandam, *S. Niconem* mitteret, monachum genere Armenium, *Pœnitentiam agite* vulgo dictum, quod illud Ioannis vbiq; iugiter inclamaret μετανοεῖτε. Qui quidem vbi primum Oriētis peragraſſet regiones, Apoſtolatus ſui primitias in conuerſione Armeniorum ab innumeris quibus detinebātur erroribus, Deo conſecrauit; poſtea vero diuino monitu miſſus in Cretam, eam inſulā bene inſtituit in fide Chriſti; indeq; vniuerſam Græciam pœnitentiā prædicando peragrauit, plura vbiq; miracula operans, & vberes fructus ex ſua prædicatione colligens. Cuius extant *c* res in Gręcia pręclare geſtæ, Græce cōnſcriptæ ab Abbate monaſterii eiuſdem S. Niconis, nuper etiam in Latinum conuerſæ.

S. NICONIS APOSTOLATVS.

c Romæ in Biblioth. Sfort.

IESV CHRISTI AN. 962.

IOAN. XII. AN. 7.

OTTONIS 1.

ROMANI 2.

I. ANNO Chriſti nongenteſimo ſexageſimo ſecundo, Indictione quinta, OTTO Rex, ob res tam bello quam in pace præclare geſtas *Magnus* dictus, Romam veniens, ibique perhonorifice exceptus, acclamatione Cleri Populiq; Romani à Ioanne Papa Imperator vnctus eſt; vt de tempore teſtantur Flodoardus & Regino. Sed his additur apud Luitprandum, præter alia ingentia largita tunc munera gemmarum, auri, & argenti, ab eodē Ottone reſtituta eſſe Eccleſiæ Romanæ omnia quæcunq; antea propria eius fuiſſent; nempe quæ Pipinus & Carolus Magnus olim ei contuliſſent, ſed poſtea tyranni per vim abſtuliſſent: quibus & alia Otto recens addidit pro remedio animæ ſuæ, ſuorumq; parentum ac liberorū; vt cōſtat ex ipſo autographo diplomate *a*, quod aſſeruatur adhuc Romæ in Caſtello S. Angeli aureis exaratū literis, & tam ipſius Ottonis, quam eius Epiſcoporum & Comitum ſubſcriptionibus firmatum; datumq; hoc ipſo anno Domini nongēteſimo ſexageſimo ſecūdo, Indictione quinta, die decimatertia Februarij, Ottonis Imperii (hoc eſt, Regni) anno vigeſimo ſeptimo. Cui quidē hanc inter alias inſeruit Otto conditionem, vt ſecundum quod in pacto Eugenij Pontificis, ſucceſſorumque illius contineretur, omnis clerus, & vniuerſa populi Romani nobilitas, ad Pontificum irrationabiles erga populum ſibi ſubiectum aſperitates retundendas, ſacramento ſe obligarent, quatenus futura Pontificū electio canonice fieret, & vt qui electus eſſet non ante conſecraretur, quam talem in præſentia Legatorum Imperatoris, vel Regis ipſius filij, & totius populi, faceret promiſſionem pro omnium ſatisfactione atq; futura conſeruatione, qualem Leo Papa ſponte feciſſe dignoſceretur: Itemque vt Legati Pontificis, ſeu Imperatoris, annuatim eidē Imperatori renunciarent, qualiter ſinguli Duces ac Iudices à Pōtifice conſtituti populo iuſtitiā facerent. Quæ quidem vt decernerentur, vis præcedentium tyrannorum effecit; aduerſus quos Imperatoris opus fuit auxilium implorare.

OTTO MAG. CREATVR IMP. ET CONFIRMAT BONA ROM ECCL.

a [Rec. Bar. Annal. Tō. X. hoc an. Ex quo quidem videas, progreſſu temporum plura Eccleſię Rom detracta, quam addita. Quæ vero aduerſus illud blaterat *Goldaſtus*, refellit *Gretſerus* c. 20. Apol. Baron. & lib. 2. cont. Replicat. c. 15. de quib. ſup. ad an. 774. poſt num IV.]

DE PONTIF. ROM. ELECTIONE.

II. Eodem anno celebrata eſt in Gallia SYNODVS MELDENSIS tredecim Epiſcoporum ex Rhemenſi ac Senonenſi diœceſi, occaſione vacantis ſedis Rhemenſis, defuncto anno ſuperiori Artaldo. In qua cum à nonnullis Epiſcopis ageretur de reſtitutione Hugonis olim intruſi, ſed per alias Synodos, ipſumq; Agapetum Papam eiecti & excommunicati; re denuo ad Papam remiſſā, reſcripto Ioannis ab eiuſdem Hugonis reſtitutione ceſſatum eſt: fauenteq; Lothario Francorum Rege, electus eſt Archiepiſcopus Odalricus illuſtris clericus, Hugonis cuiuſdā Comitis filius. Hęc Flodoardus hoc anno.

CONCIL. MELDEN. IN CAVSA EPISC. RHEM.

IESV CHRISTI AN. 963.

IOAN. XII. AN. 8.

OTTONIS 2.

NICEPH. PHOC. I.

I. ANNO Chriſti nongenteſimo ſexageſimo tertio, Indictione ſexta, Ottone Imper. Papiæ exiſtente, Ioannes Papa motus quod ille duos Cardinales rebelles ſuſcepiſſe, & Papæ ſubditos ſibi ſacramento ad ſtringere diceretur, quodq; ea quæ Eccleſiæ eſſent reſtituere cunctaretur; ab eo deficiens, contra iuſiurandum ipſi Romæ præſtitum, adhæſit Adelberto Berengarii filio, qui huc illucq; diſcurrens, quoſcumq; poterat ſibi aduerſus Ottonem attrahere ſatagebat. Ponit iſta hoc anno Regino; quæ fuſius deſcripſit auctor Luitprandus *a* aſſertus, de quo ſuperius dictum eſt, ea mirum in modum aduerſus Ioannem in fauorem Imperatoris exaggerans. Ait autem, Ottonem miſſis ad Pontificem Legatis, ſe de obiectis interpoſito iureiurando excuſaſſe; mādaſſeq; vt ſi Papa non crederet iuramento, id Legati duello verum eſſe probarent: Papa vero neutram ſatisfactionē admittente, ipſummet Imperatorem cum exercitu Romam aduenientem, Papa fuga elapſo, à ciuibus ſuſceptum eſſe, atque ab eiſdem fidelitatem ei promiſſam; iuratumque numquam ſe Papā electuros aut ordinaturos, præter conſenſum aut electionem ipſius Ottonis, eiuſque filij. At cuius ponderis eſſe potuit iſta promiſſio ſiue à Romanis laicis, ſiue à Cardinalibus (nam & eorum aliquos iuraſſe, idem auctor ſignificat) facta abſque conſenſu tum exiſtentis Romani Ponti-

DISSENSIO INTER IOAN. PP. ET OTTON. IMP.

a Ap. Luitp. lib. 6. cap 6.

ficis; cum præſertim nondum damnatus, atque ceſſare iuſſus eſſet Ioannes?

II. CONCILIAB. ADVERSVS IOAN.

Poſt hanc vero promiſſionem addit auctor, Imperatorem rogantibus Epiſcopis ac plebe, ibidem *Romæ* apud S. Petrum CONCILIVM menſe Nouembri celebraſſe Epiſcoporum Italiæ, nonnullorumque Germanorum, & totius Cleri procerumque Vrbis: atque in eo variis atrocibuſque obiectis in Ioannem criminibus, homicidij, periurii, ſacrilegii, inceſtus, aliorumque nefandorum ſcelerum; cum ipſe citatus à Synodo vt de iis ſe purgaturus accederet, nihil aliud reſcripſiſſet, niſi excommunicare ſe omnes Epiſcopos ſi vllum alium Papam eligere præſumerent: nihilominus eoſdem, annuente ipſorum petitioni Imperatore, in locum eius ſubrogaſſe, & conſuetis ritibus conſecraſſe, *Leonem* eiuſdem Eccleſiæ Protoſcrinarium. Hæc ille pluribus: qui & recitat *b* ipſa Acta huius pſeudoſynodi. In quibus quam multipliciter peccatum *c* fuerit, vix dici poteſt. Primo enim, cum iidē omnes qui ei interfuerunt, Ioannem agnoſcerent vt verum Vniuerſalem Papam, ſicut ſuis ad eum ſcriptis literis ſunt profeſſi; vnde ipſis cogendi Concilii facultas contra Romanum Pontificem abſque eius conſenſu? Rurſus in quanam Synodo, licet contra aliquem hæreſiarcham conuocata, non præceſſit damnationem citatio trina? At Ioannes bis dumtaxat vocatus eſt, nec niſi ſemel repertus. Sed & cui reorum, quamuis vili homuncioni, non ante ſententiam aliqua data à iure perendina dilatio? Ioannes tamen eadem qua ſecundo citatus eſt die, damnatus eſt. Deinde in quanam alia vmquam Synodo petierunt Epiſcopi, vt Imperator homo laicus virum Eccleſiaſticum condemnaret, & nō potius ab Imperatore poſtulatum eſt vt à Synodo id ageretur? Et tamen illud in hoc Concilio factum eſt. Præterea quis aliquando accuſatus hæreſiarcha, vel infamiſſima quæque perſona conuicta in Synodo, abſque ſententia lata, omniumque ſubſcriptione firmata, legitur è throno depoſita? At hic nulla prorſus in Ioannem ſcripta vel dicta ſentētia, ſed ſimplici rogatione Imperatoris ſucceſſor eſt ei datus. Et rurſum qualis ſucceſſor? quem videlicet Sigebertus ait, laicū adhuc fuiſſe cū electus eſt Pontifex, cōtra omnia antiqua *d* decreta.

LEO PSEVDOPAPA INTRVDITVR.

b Ibid. ca. 6. & 7.

c [*Goldaſt.* contra Baron. contendit, hoc fuiſſe legitimum Cōcilium: ſed refellit eius nænias Gretſ. c. 17. Apol. & lib. 2. cont. Replic. ca. 12. de quibus dictū eſt ad an. 774. poſt num. IV.]

d *Ap. Grat. diſt. 79. cap. 3. 4.*

III. PRIMA SEDES À NEMINE IVDICATVR.

Quinimmo etſi cuncta rite peracta fuiſſent; nonne ſua ſponte ſtatim corruunt, cum ab excommunicatis ab eo quē ipſimet verum Pontificem agnoſcerēt, conſtet eſſe peracta? Et vbi vmquam auditum, vt ab Orthodoxis Epiſcopis Prima Sedes, ipſeque Romanus Pontifex, iudicaretur? quod quidem nec in accuſationibus aduerſus Marcellinum, Symmachum, alioſque præſumptum eſt: immo & in Conciliis tam prouincialibus quam Oecumenicis declaratum eſſe, Sedem Apoſtolicam à nemine poſſe iudicari, & in his quæ ad mores ſpectant totam cauſam Deo reſeruandam eſſe, in Damaſi Papę iudicio comprobatum fuiſſe ſuperius demonſtratum eſt. Denique quis dubitet, hæreticum eſſe dogma, aſſerere propter peccata auferri à Pontificibus clauium poteſtatem ligandi atq; ſoluendi à Deo traditam facultatem? Et tamen ipſi expreſſis verbis id profeſſi ſunt in literis ad Ioannē poſt eius in ipſos latam excommunicationem reſcriptis. Ex his ergo probe intelligitur, nulla ex parte ſubſiſtere potuiſſe de cōdemnatione Ioannis eiuſmodi ſpurium & ſacrilegum iudicium Synodale; ſicut nec ſubrogationem Leonis: licet iſte & inter Romanos Pontifices numeratus reperiatur ſub nomine Leonis VIII. & à pleriſque legitimus aſſeratur. Scriptorum enim error nullum afferre poteſt veritati præiudicium; nec numerata Leonum ita nominatorum Pontificum ſeries, eſſe faciet quod non eſt. Ceterum quæ poſt hanc pſeudoſynodum geſta fuerint, dicetur anno ſequenti.

IV.

Hoc eodem anno decimaquinta Martij mortuus eſt Romanus Imperator Conſtantinopolitanus, anno ætatis vigeſimoquarto, ſiue exhauſto corpore turpiſſimis & voluptuariis rebus, ſiue veneno peremptus. Cui licet filii ſucceſſiſſent, *Baſilius* & *Conſtantinus* pueri; tamen affectantibus aliis Imperium, NICEPHORVS PHOCAS clarus victoriis ab exercitu Imperator acclamatus eſt, & Conſtantinopolim veniens decimaſexta Auguſti à Polyeucto Patriarcha coronatus. Qui nihilominus paulo poſt ab eodem Polyeucto Eccleſia pulſus eſt duplici cauſa; primo quod cum olim aliam vxorē habuiſſet, iam ſecundas nuptias iniiſſet cū Theophane Auguſta relicta Romani, abſque vlla peracta pœnitentia; deinde quod aſſereretur in baptiſmo ſuſcepiſſe filium eiuſdē Theophanes. Ceterum cum magnæ hinc orirentur contentiones, habito *Conſtantinopoli* Epiſcoporum & Senatorum *Conuentu*, iureiurando Imperator affirmauit ſe eum non ſuſcepiſſe puerum; ſicque à Patriarcha, inuito licet, in communionem receptus eſt, condonata ei pariter ſecundarum nuptiarum pœna à canonibus ac legibus impoſita. Hæc omnia Curopalates pluribus.

NICEPH. PHOCAS IMP. AB ECCLESIA PELLITVR PER PATRIARCHAM.

V. VATICINIVM DE SARACENIS VINCENDIS À FRANCIS.

Qui addit, eumdem Nicephorum miſiſſe Patricium Manuelem cum exercitu aduerſus Saracenos Siciliæ, vt Orientale Imperium eximeret à penſitatione tributi, quod ſoluebat Saracenis à tempore Baſilii Macedonis. Verum ob imperitiam Ducis male pugnatum eſt, ipſeque cum exercitu peremptus; erectis eo maxime Saracenorum animis aduerſus Græcos, quod legiſſent in vaticiniis Hyppoliti Epiſcopi in Sicilia, Saracenos non vincendos & conterendos à Græcis, ſed à Francis. Hæc Luitprandus in Relatione ſuæ Legationis, de qua inferius dicendum.

IESV CHRISTI AN. 964.

IOAN. XII. AN. 9.

OTTONIS 3.

NICEPH. PHOC. 2.

I. ROMANI CONTRA OTTON. IMP.

ANNO Domini nongenteſimo ſexageſimo quarto, Indictione ſeptima, menſe Ianuarij, Romanis in Ottonem Imp. & in Leonem ab eo iuſſum creari Pontificem, arma parantibus; idem Otto ingētem de illis ſtragem edidit. Cumq; poſt hæc Spoletum petiiſſet aduerſus Adalbertum, iidē Romani Leonem expellentes, Ioannem Papam in Vrbem reuocarunt; à quo male habiti quidam Epiſcopi & Cardinales, ad Ottonem refugerunt; qui reparato exercitu, Romam redire diſpoſuit. Hæc pluribus Regino hoc anno, & auctor qui aſſeritur Luitprandus *a*.

a *Ap. Luitp. lib. 6. ca. 11.*

II. CONCIL. ROM. PRO DAMNATIONE GESTORVM CONTRA IOAN. PP.

b *Centur. 10 col. 444.*

Sed prætermittit vterque alias res geſtas à Ioanne cum eſt regreſſus in Vrbem, quę à Sigeberto narrantur in Chronico: nempe, eumdem Pontificem SYNODO collecta, Leonem intruſum depoſuiſſe, & eius ac pro eo geſta cuncta caſſaſſe. Extantq; ipſa huius Synodi Acta integra, quæ etiam Nouatores *b* deſcripſere; quibus conſtat eam habitam eſſe *Romæ* in baſilica S. Petri, anno Domini nongenteſimo ſexageſimo quarto, Ottonis tertio, Indictione ſeptima, die vigeſima ſexta Februarii, poſitis in medio ſacroſanctis Chriſti Euangeliis, præſidente vero ipſo Summo Pontifice oanne XII. præſentibuſq; plurimis Epiſcopis, ac Cardinalibus tā presbyteris quam diaconis. Eius autem Actione Prima, omnium vna voce damnatum eſt pſeudoconcilium ab Ottone habitum pro electione Leonis; ipſeque Leo curialis, ac neophytus, & periurus, ſchiſmaticus intruſus, perpetuo anathemati cum ſociis ſuis atq; fautoribus ſubiectus. Actione Secunda actum eſt de eiuſdem Leonis ordinatoribus, ſed eorum cauſæ definitio remiſſa in Seſſionem Tertiam. Damnati quoq; qui pecunias pro impoſitione manuū eidem Leoni dediſſent; decretumq; vt minor maiori ſuo gradum tollere nō præſumat. Tertia demum Actione, *Sico* Epiſcopus Oſtienſis ordinator Leonis excommunicatus eſt, & à Leone ordinati depoſiti atque in priſtinos gradus reiecti. Quæ omnia ſubſecutæ ſunt ſubſcriptiones Patrum.

III. c *Ap. Luitp. ibid.* IOAN. OBITVS.

De ipſo autem Ioanne Papa idē auctor qui aſſeritur Luitprandus *c*, (quiſquis ille fuerit, aduerſarium fuiſſe liquet, ac ſchiſmaticorum complicem:) ſcribit eum quadam nocte extra Romam dum cuiuſdam viri vxore oblectaret, in temporibus adeo à diabolo eſſe percuſſum, vt intra octo dierū ſpatium eo vulnere ſit mortuus. Quæ ſi vera ſint; non quia iuſte damnatus, & iniuſte receptus, (vt idem auctor nugatur) ſed quia tot tantiſq; vexationibus à Deo admonitus, minime à peccatis conſuetis abſtinuit, iuſte meruit à Deo tandem puniri. Contigiſſe autē eius obitum pridie Idus Maii, apud Reginonem aſſeritur: vbi & dicitur, in eiuſdem Ioannis locum à Romanis ſuffectum eſſe BENEDICTVM quemdam R. E.

BENED. V. ELIGITVR, ET PAVLO POST EIICITVR.

diaconum: (fuit is eius nominis Papa Quintus:) Sed eo audito, Ottonem cum exercitu Romam aduentaſſe, ac poſt aliquot hebdomadarum obſidionem, eam fame laborantem in deditionem accepiſſe nono Calendas Iulii in vigilia Ioannis Baptiſtæ. Aſſertus vero Luitprandus ait, confeſtim à Leone pſeudopontifice per Imperatorem reſtituto, celebratam eſſe in eccleſia Lateranenſi *Synodum*, in qua Benedictus eſt depoſitus & exauctoratus: eumdemq; veniam petentem, precibus Ottonis diaconum quidem vt prius remanere permiſſum, ſed tamen in exilium pulſum eſſe. Hucuſq; auctor male inſcriptus Luitprandus, finem ſuæ imponens Hiſtoriæ, niſi mutilata remanſerit. Porro ſicut in Ioannem, ita & multo magis in Benedictum ſe oſtendit iniquum, fauens plus ſatis Ottoni; quem Germaniæ ſcriptores integerrimi, hoc nomine (vt dicetur inferius) reprehendunt.

PESTIS IN EXERCITV IMP. OB EXPVLSVM BENED.

Quomodo vero ſcelus ſtatim vendicauerit Deus, apud Reginonem ſubiicitur; dum dicitur, Imperatore poſt feſtum Apoſtolorum Roma recedente, ſæuiſſimam exercitum eius peſtem & mortalitatē inuaſiſſe, qua innumera multitudo tam nobilium quā gregariorum militum, itemq; Antiſtitum, ac denique omnis generis hominum, extincta fuerit. Eam vero cladem paſſum eſſe Imperatorem ob iniurias illatas Bededicto Papæ, teſtatur etiam Ditmarus Epiſcopus Merſeburgius, huius temporis ſcriptor nobiliſſimus, in Chronico *d*, quod incipiens ab Ottone perduxit ad annum vſque milleſimum decimumoctauum; quo tempore ſe vixiſſe tradit.

d *Ditm. li. 2*

IV.

e *Diſt. 63. c. 23. in Synod.*

LEONIS NOMINE CONSTITVTIONES FALSI REDARGVVNTVR.

Fertur autem apud Gratianum *e*, inconſiderate nimis iſta tractantem, huius pſeudoſynodi ſub Leone pſeudopontifice celebratæ, canon de facultate ab ipſo data Ottoni Imperatori, eiuſque ſucceſſoribus Italiæ Regibus, eligendi atque ordinandi Pontifices Romanos, aliiſq; Atchiepiſcopis atq; Epiſcopis inueſtituras tribuendi. Quam quidem Conſtitutionem, etiamſi vere fieri contigerit, nullius tamen eſſe roboris conſtat, quod à non legitimo Papa ſit promulgata, quiduis agente in gratiam eius qui ipſum intruſerat. Ceterū & ipſam aſcititiam eſſe atque confictam, ſatis demonſtratū eſt ſuperius *f*, vbi egimus de ſimili conceſſione à Sigeberto prolata nomine Hadriani Papę Primi in gratiam Caroli Magni. Iſta vero Leonis, vel ex eo manifeſtioris impoſturæ arguitur, quod in fine ſancitum habet, vt vltimo afficiatur ſupplicio ſiquis eius inueniatur eſſe tranſgreſſor: quod quam abhorreat à Romanorum Pontificum Conſtitutionibus liquet omnibus.

f *An. 774.* [Ceterum pro aſſertione tam iſtius, quā alterius quæ mox ſubſequitur, Cōſtitutionis, multa oblocutus eſt in Baronium *Goldaſtus* hæreticus: ſed egregie veritatem defendit *Gretſerus* Catholicus, cap. 18 & 19. Apol. Baron. & lib. 2. cont. Replicat. c. 13 & 14. de quibus dictum eſt ad an 774. poſt num. IV.]

g *Ext. ap. Crantz. Metrop. Saxon lib. 4 cap. 10.*

V.

IMPOSTVRA DETEGIT IMPOSTVRAM.

His quoque adde euidentem falſitatem alterius, eiuſdem Leonis Octaui nomine confictę Synodalis Cōſtitutionis *g*, (ſic enim fraus fraudem aperit) qua ipſe profitetur reſtituere ſe Ottoni Imperatori, eiuſque ſucceſſoribus Italiæ Regibus, quæcumq; de rebus Italiæ tam Pipinus & Carolus Francorum Reges, quam Iuſtinianus Imp. & Aritpertus Rex donaſſent Eccleſiæ Romanæ. Inuentum haud dubium eorumdem illorum, qui tempore ſchiſmaticorum Imperatorum fauebant ipſis: ſed ita inſulſum ineptumque, vt omnibus deridendum pateat. Ac primum de his quę ad rationem temporis ſpectant, data habetur eiuſmodi Conſtitutio tertio Calendas Maii in Lateranenſi Palatio. At ex auctore huius temporis conſtat, Ottonem vna cum Leone non eſſe Vrbem ingreſſum hoc anno ante nonum Calendas Iulii in ipſa vigilia Natiuitatis Ioannis Baptiſtæ. Ita enim diſertis verbis apud Reginonem notatum inuenies; quod & ſuperius diximus: qui annus non ſecundus Ottonis & Leonis (vt commentitia Conſtitutione dicitur) ſed tertius Ottonis, Leonis vero primus fuit. In ſubſcriptione autem Epiſcoporum, quanta falſitas? nam prorſus omnes diuerſi ſunt nomine ab illis qui anno ſuperiori itidem Romano Concilio interfuerunt in exauctoratione Ioannis Papæ earumdem Eccleſiarum Epiſcopi. Sed nec hoc fingi poteſt: quippe (vt de vno tantum dicamus) Ioannes Narnienſis qui interfuit Concilio anni ſuperioris, non potuit diem obiiſſe, & ſuffectus eſſe Martinus qui huius anni Cōcilio interfuiſſe fingitur: ſiquidem ille ipſe Ioannes Narniēſis creatus poſtea reperitur Romanus Pontifex, & dictus Ioannes XIII. Hiſq; adde, quod eamdem diuerſitatem inuenies in nominibus Cardinalium, inſuper & procerum Romanorum, vt ne vnus quidem ſit inuenire qui cum illis concordet; cum tamen iidem eſſe debuiſſent qui in vtraque Synodo ſederunt eiuſdem Leonis fautores. Sed quid eſt quod dicitur reſtitui à Leone, quæ Iuſtinianus Romanæ donauit Eccleſiæ, qui ne glebam quidem terræ ei cōtuliſſe reperitur? Præterea quomodo inter Titulares Cardinales nominati reperiuntur presbyteri tituli Lateranenſis, & S. Petri, & S. Mariæ ad præſepe? quando enim vnquam eiuſmodi primariæ Patriarchales Eccleſię reperiri potuerunt vel antea vel poſt in Titulos annumeratæ? Sed prætermittimus & alias plures verrere quiſquilias & ſordes, quas per ſe lector quiſque deprehendet.

VI.

FINIS BERENGARII.

Inter hæc autem (quod ab res bellicas pertinet) idem Otto Imp. victo Berengario, expugnatoq; caſtello S. Leonis (eſt locus in Vmbria munitiſſimus, in vertice montis altiſſimi vndequaq; prærupti poſitus, in quem Berengarius cum Willa vxore ſua ſe receperat:) ipſum vna cum coniuge exulatum in Baioariam miſit, vbi vſque ad obitum permanſerūt: Willa vero quæ Berengario ſuperuixit, poſt eius mortem velum ſanctimoniale aſſumpſit, vt tradit auctor qui apud Reginonem Auctarium iunxit. Adelbertus interim eorum filius fuga lapſus, manus euaſit Imperatoris.

VII.

QVIB. FACINORIBVS NICEPH. IMP. GLORIAM SVAM DENIGRARIT.

Quod ſpectat ad res Orientalis Imperij; hoc & ſequenti anno Nicephorus Imp. è manibus Saracenorum vendicauit inſulam Cyprum; alibiq; variis locis amplius quam centum vrbes armis ab eis ſuſtulit, interque alias Antiochiam Syriæ. Hæc pluribus Curopalates: qui & rationem reddens, cur Nicephorus adeo de Republica bene meritus, omnibus tamen eſſet inuiſus; id accidiſſe ait, quod militibus nimium indulgens, eoſdem populum vexantes non coerceret; ipſeque expenſarum in bellis agendarum prætextu, eumdem populum nouis tributis grauaret; ſed & donaria Eccleſiarum auferret; ac præter ius faſque in res & perſonas Eccleſiaſticas auctoritatem vſurpans, Synodo adulantium Antiſtitum habita, electionem Epiſcoporum ſibi vendicaſſet, & mortuorum ſpolia raperet, atq; Eccleſiis tributa imponeret. Quod autem omnia ad militum vtilitatem, libertatem, gloriamq; referret, illud præterea in Synodo decernendum *h* propoſuit, vt milites qui in bello occubuiſſent, pro Martyribus haberentur. Verum Patriarcha aliique reſiſtentes, eum ab incœpto coercuere. Nummum inſuper imminuit, & alios inæquales cudit, quorum grauiores in tributorum ſolutionibus exigeret, ac leuiores in erogationibus expenderet. Palatium deniq; in munitionem tyrannicam conuertit, quod ei prædictum eſſet intra illud ei moriendum eſſe; aliaque eiuſmodi egit, quibus animos omnium à ſe alienauit: quę omnia recenſentur à Curopalate, & poſt eum à Cedreno, Zonara, Glyca, & aliis recentioribus Græcis auctoribus. Addit vero Cedrenus, quo tempore murus Palatii condebatur, nocte quadam per mare ſubuectum aliquem ita vociferatum eſſe; *O Imperator, erigis muros! & tamen ſi vel ad cœlos eos educas, intus cum ſit malum, vrbs captu facilis eſt*: & qui hæc dixit, diu multumque quæſitum, non tamen inuentum eſſe. Quomodo vero occiſus fuerit, dicetur ſub loco.

h *Vid. ſupra an. 610. num. II.*

IESV CHRISTI AN. 965.

BENED. V. AN. I.

OTTONIS 4.

NICEPH. PHOC. 3.

I.

DE SANCTO FINE BENEDICTI P.P. EXVLIS.

a *Adam. lib. 2. cap. 6.*

ANNO Domini nongenteſimo ſexageſimo quinto, Indictione octaua, in Saxoniam rediens Otto Imp. multa corpora Sanctorum ſecum detulit, collocauitque in eccleſia Magdeburgenſi recens à ſe erecta. Sed & Benedictum depoſitum Papam ſecum deductum, Adaldago Archiepiſcopo Hamburgenſi cuſtodiendum commiſit. Scribit hæc Ditmarus: qui & eumdem Imperatorem reprehendit, quod Benedictum (*quem*, inquit, *nullus abſque Deo iudicare potuit*) iniuſte accuſatum deponi conſenſiſſet: additque, ob eiuſdem exilium peſtē cœlitus immiſſam eſſe. Sicut & Adam *a* canonicus Bremenſis vetus Chronographus, teſtatur Benedictū virum fuiſſe ſanctum, & dignum Sede Apoſtolica; atque ab

Hamburgenſi Epiſcopo magno honore detentum: cumque iam Romanis poſcentibus ab Imperatore reſtitui deberet, ibidē Hamburgi in pace quieuiſſe quarto Nonas Iulii. quoto autem anno, non ſcribit. Porro ipſum ante obitum multa prophetice prædixiſſe, quæ poſtea contigerunt; ſed & eiuſdē oſſa ſub Ottone Tertio huius Ottonis nepote, eiuſq; iuſſu, per Epiſcopum Bremenſem Romam tranſlata eſſe, auctor eſt Ditmarus *b*. Vt plane, licet ſero, cognitus fuerit legitimus Eccleſiæ Romanæ Pontifex. Nam ſchiſmatico digne punito, & in exilio mortuo, qui tātus poſt mortem honor, vt eius venerandæ reliquiæ ab extremis Germaniæ finibus transferrentur in Vrbem Imperatoris auctoritate per Epiſcopale miniſterium? Quod ſi fuit is legitimus; Leo ſane qui Apoſtolicam tunc Sedem occupabat, inter ſpurios & ſchiſmaticos eſt numerandus. Ceterum exploditur iure fabula *c* de Benedicto iſto, quod à Ludouico Imp. ad prædicandum Euangeliū ductus ſit in Germaniam, inde vero Wandalorum incurſu fuerit trucidatus vna cum ſexaginta presbyteris. Alia enim ratione dicendus eſt Martyr; nempe quod à Leone pſeudopontifice tam dira ſit paſſus, & exul ipſe legitimus Eccleſiæ Pontifex ſit defunctus; vt ſancti Martyres iidemque Summi Pontifices, Pontianus atque Martinus in exilio vita functi. Quod autem vt martyr coleretur Benedictus; ne ob id Ottonis nomini nota inureretur, fingendi aliam cauſam martyrii occaſionem datam eſſe exiſtimamus.

b Ditmar. Chron. lib. 3. Ap. Baron. an. 999. ad fin.

c Crantz. in Metrop. Sax. lib. 3. cap. 20. & ſeqq.

II. IOAN. PP. XIII.

Hoc item anno *Leonem* pſeudopapam diem obiiſſe, affirmat auctor Appendicis ad Reginonem: ſubditq; Romanos ad Imperatorem legatos miſiſſe, pro inſtituendo quem vellet in locum eius; ipſum autem ea de cauſa in Vrbem direxiſſe Otgerum Spirenſem Epiſcopū, & Luitprandum Cremonenſem; electumq; eſſe à Populo Romano IOANNEM Narnienſem Antiſtitem, qui in Summum Pontificem creatus, dictus eſt eius nominis XIII. ſed cū ſtatim male tractare cœpiſſet quoſdam Romanorum proceres, eumdem à Rotfredo Vrbis Præfecto expulſum eſſe, & in Campaniam amandatum. Hæc auctor Appendicis. Meminit vero etiam de eiuſdē Ioannis exilio Leo *d* Oſtienſis: quem ait honorifice ſuſceptū digneque habitum fuiſſe à Pandulpho Principe Capuano. Ceterum quamdiu vixit Benedictus, (neſcitur autem certus eius obitus annus) nullus alius potuit dici legitimus Romanus Pontifex, cum eius damnatio nullius fuerit momenti.

d Leo Oſt. Chron. Caſſin. lib. 2. cap. 9.

III. POLONI AD FIDEM CONVERSI.

Hic ipſe notatur annus, quo accolæ antiquæ Sarmatiæ, Slauorum propago, recentiori nomine *Poloni* nuncupati, Chriſtiano ſunt nomine inſigniti: cum alioqui ad Sarmatas antiquitus Chriſti Euangelium penetraſſe, Tertullianus *e* ſit teſtis. Quonam autem Euangelium prædicāte iſti hoc tempore crediderint, haud ſatis exploratum haberi poteſt. Illud tantum indubitatum, commercio propinquorum Chriſtianorum Boemorum, Meiſconē ſiue Meiſcam, quem alii Mieziſlaum nominant, Polonorum Ducem ad meliorem frugē conuerſum eſſe, abdicatis à ſe concubinis ſeptem, è quibus nullam prolem conſequi potuiſſet: duxiſſe autem legitimam vxorem Boleſlai primi Boemorum Ducis filiam, eamdemq; Chriſtianam, nomine Dambronwchā, ſiue (vt alii *f* vocant) Dabrauam, vel Dobberam; ſed ea lege vt ipſe fieret Chriſtianus: quod & magno animo perfecit, & alios ſibi ſubditos id ipſum præſtare curauit, idola confringēs, & reliqua ad ipſorum cultum ſpectantia comburens. Qua de re cum certiorē reddidiſſet Romanum Pontificem, petiiſſetq; ab eo aliquem mitti qui eam prouinciam Chriſtianis ritibus imbueret; Ioannes Papa continuo ad ipſos miſit *Ægidium* Tuſculanum Epiſcopum Legatum à Latere, qui credentem Regem cum populo ſtabiliuit in fide, & Epiſcopatus diuerſos erexit, atque in iis ſacerdotes & reliquos miniſtros ad omnes erudiēdos conſtituit. Deſcripſit vero hæc pluribus Chromerus *g*, aliiq; rerum Polonicarum auctores. Sicque Polonorum nomen hactenus obſcurum, nec nominatū, diuinæ lucis radiis illuſtratum, Chriſtiana religione ſuſcepta mox cœpit eſſe toti Orbi Chriſtiano conſpicuum; de quo ſæpe dicendum inferius. Verum prædictū Ducem Mieziſlaum, poſt obitum Dabrauæ vxoris pientiſſimæ feminæ, iunxiſſe ſibi monialem, Odam nomine, atque ex ea tres filios generaſſe, habet Ditmarus *h*.

e Tertul. cont. Iuda.

f Ditmar. lib. 4.

g Chrom. lib. 3.

h Dimar. lib. 4.

IV. IOAN. PP.

De alia quoq; Legatione per eumdem Ioannem Papam XIII. in Wandaliam (quæ & ipſa pars eſt ampliſſimæ Slauoniæ regionis) miſſa ad petitionem Meiſconis monarchę, meminit Stanislaus *i* Orichouius Roxolanus; qua functos ait quamplures inſignes viros, qui illius regionis populos fidem Chriſti docuerunt, Eccleſiaſque erexerunt.

MITTIT PRÆDICATORES IN WANDAL.

i Ap. Sander. de Viſib. Monarch. num. 695.

V.

Eodem *k* anno quinto Idus Octobris, Bruno Archiepiſcopus Colonienſis germanus Ottonis Imp. obiit: cuius extat *l* Vita conſcripta à Rotgero monacho. Laudatur magnopere à Ditmaro *m*; qui eum interceſſione S. Pauli Apoſtoli receptum tradit in cælum. Addens vero de eius ſucceſſore, fratre ipſius, nomine Gerone, affirmat in eius conſecratione viſos eſſe S. Petrum Apoſtolū & S. Ambroſium fundentes oleum; Regem autem detrectantem adhibere conſenſum, ab Angelo minis exterritū eſſe. Cuius & mater Hidda peregrinata Hieruſalem, illic clara virtutibus ſancto fine quieuit.

k Auctar. ad Regin.

l Ap. Sur. 11. Oct.

m Ditmar. lib. 1.

IESV CHRISTI AN. 966.

IOAN. XIII. AN. 1.

OTTON. 5.

NICEPH. PHOC. 4.

I.

ANNVS Chriſti nongenteſimus ſexageſimus ſextus, Indictione nona inchoatus eſt: cuius autumnali tempore Otto Imp. in Italiam rediit, non propter Adelbertum ſolū adhuc Regium nomen gerentem, & omnia perturbantem; ſed propter Ioannem Pontificem, quem à Romanis eiectum acceperat. Tuncq; Romani (vt ait auctor qui apud Reginonem Auctarium iunxit) Imperatoris metuentes aduentum, eumdem Pontificem Romam reuocarunt, & Sedi ſuæ reſtituerunt. De his vero quæ ſpectant ad Ottonis vindictam aduerſus hoſtes Pontificis, in alio Auctario ad Anaſtaſium traditur, præter pulſos Conſules ex Italia, & Tribunos necatos ſuſpendio, Præfectum Vrbis qui ſucceſſerat Rotfredo Ioannis expulſori, nudatum & aſino impoſitum, vtreq; redimitum ad ludibrium circumductum fuiſſe, atque virgis cæſum: cadauer autem Rotfredi è ſepulchro extractum, & in diuerſa loca diſſipatum.

IOAN. PP. REVOCATVR ROMAM.

IESV CHRISTI AN. 967.

IOAN. XIII. AN. 2.

OTTON. 6.

NICEPH. PHOC. 5.

I.

ANNO Chriſti nongenteſimo ſexageſimo ſeptimo, Indictione decima, Otto Imp. (vt in Appendice ad Reginonem legitur) vbi Natalem Domini Romæ celebraſſet, Rauēnam profectus eſt vna cum Ioanne Papa. Vbi celebrato Paſchate, SYNODVS Epiſcoporum eſt habita; in qua multa ad vtilitatem Eccleſiæ ſunt conſtituta. Ipſeq; Otto Ioanni vrbem & terram Rauennatium, aliaq; complura multis retro temporibus Romanis Pontificibus ablata reſtituit: eumdemq; inde Romam cum magna lætitia remiſit, ipſe vero in partes Tuſciæ ſeceſſit. Hæc apud Reginonem. Verum illa de reſtitutione ablatorum, facta iam fuiſſe vidimus, vbi Otto à Ioanne XII. coronatus eſt Romæ. Quamobrem quæ modo in Concilio Rauennate facta dicuntur, fuit tantum confirmatio præteritæ conceſſionis, cum aliquo forte additamēto.

CONCIL. RAVEN.

II. OTTO IVNIOR CORONATVR IMP.

Quo item anno eumdem Ottonem Aug. miſiſſe ad Willelmum Archiepiſcopum Moguntinum, & alios Germaniæ Principes, vt filium ſuum Ottonem in Italiam mitterent ad Imperiales infulas ſuſcipiendas, auctor eſt Lambertus: eumdemq; anno ſequenti Romæ coronatum eſſe, Sigebertus affirmat. Sed in fine anni huius, ipſo die Natalis Domini, id accidiſſe, docere videntur literæ *a* ipſius Ottonis Magni ad

a Ap. Witich. lib. 3. in fin.

ſuos Duces Germanos anno ſequenti decimoquinto Cal. Februarii ſcriptæ; necnon diploma antiquum monaſterii S. Felicitatis Florentiæ ſub Sichelmo eius ciuitatis Epiſcopo, quod ponitur datum menſe Septembri inchoante Indictióne prima, annoque Magni Ottonis vndecimo, Ottonis vero filii quinto.

III. b *Ambr. Moral. 16. Chron.* 30.

Quod pertinet ad rerum Hiſpanicarum ſtatum; mortuus eſt hoc anno *b* Sancius cognomento Craſſus Rex Legionenſis, poſtquam regnaſſet annos tredecim: qui quidem vrgentibus bellis ciuilibus, (Ordonio cognomento Malo aduerſus eum erecto) ad Arabum opem implorandam confugit. Sicq; diſcordia Chriſtianorum, potentia Saracenorum ſub deceſſoribus Regibus inclinata, magis ac magis inualuit. Succeſſit autem Sancio eius filius Ramirus huius nominis Tertius, quinque annorum puer ſub tutela matris Tereſiæ.

IESV CHRISTI AN. 968.

IOAN. XIII. AN. 3.

OTTONIS 7.

NICEPH. PHOC. 6.

I.

ANNO Chriſti nongenteſimo ſexageſimo octauo, Indictione vndecima, Otto Imp. coronato filio in Campaniam proficiſcens, apud Capuam Legatos Nicephori Imperatoris Conſtantinopolitani audiuit: quos pro pace quærenda aduenisse, declarant eiuſdē Ottonis literæ *a* inde ad ſuos duces Germanos decimoquinto Calendas Februarii ſcriptę. De rebus autē ab eo geſtis hoc tempore aduerſus Græcos Apuliam & Calabriam occupantes, quarum ipſe in dictis ſuis literis meminit, pluribus agit antiquus auctor qui res Longobardorum Principum Beneuentanorum eſt proſecutus, Rencpertus nomine, quem Erchempertum Leo *b* Oſtienſis appellat. Quod enim Principes Beneuentanum & Capuanum deficiētes à Nicephoro recepiſſet Otto in tutelam ſuā, eius rei cauſa Nicephorum valde commotum eſſe in Ottonem, affirmat Luitprandus Cremonenſis Epiſcopus in Relatione ſuæ Legationis; cum videlicet ab eodē Ottone miſſus eſt Conſtantinopolim cauſa nuptiarum inter ipſius Ottonis filium & Annam priuignam Nicephori. Eam autem Legationē præſenti anno contigiſſe, inde conſtat quod cum Curopalates aſſerat ingentē hoc anno exortam eſſe in Oriente penuriam; (quam & ait Nicephorum in ſuum lucrum conuertiſſe, dum frumentum regiū ſordide carius æquo vēdidit, ideoq; auctum eſſe ciuium in eum immenſum odium:) ſimiliter Luitprandus in ſua relatione narrat ingentem reperiſſe Conſtantinopoli penuriam. Sed & cum Solis deliquium hoc anno accidiſſe Curopalates ſcribat; id ipſum etiam Luitprandus affirmat. Deniq; cum ipſe teſtetur, eo anno quo ea functus eſt legatione incidiſſe diem ſanctum Pentecoſtes ſeptimo Iunii; ex reuolutione Aſtronomicarum tabularum, & Eccleſiaſtico computo, nonniſi hoc anno eam oportuit contigiſſe, quo cucurrit Aureus numerus 19. & litera Dominicalis E. D. Ex eadem autem Relatione & illud conſtat, hoc pariter anno à Ioanne Papa miſſos eſſe Legatos ad eumdem Nicephorum, pro iiſdem quas diximus nuptiis contrahendis.

a *Ap. Witich. lib.* 3 *in fin.* DE REB. GEST. OTTONIS IMP. AD VERSVS GRÆCOS. b *Leo Oſt.* 3 *Chron* 61.

LEGATIO LVITPRANDI CONSTANTINOPOLIM.

II.

Sed cauſa cur tam illos, quam Luitprandum ab Ottone miſſum, Nicephorus ſpreuerit, immo & peſſime habuerit, ex ipſa Relatione hæc fuiſſe cognoſcitur; nimirum quod & ipſe Otto ſe *Imperatorem* nominaret, & Ioannes Papa in ſuis literis ipſum Nicephorum vocaſſet *Imperatorem Græcorum*, Ottonem vero *Romanorum*. Magis autem fuit in Ottonē commotus, quod (vt diximus) Principes Beneuentanum & Capuanum, necnon Salernitanum, ab ipſo Nicephoro diuulſos, in ſuam tutelam recepiſſet. Porro hæc omnia fuſius ipſa Relatio continet, quæ hactenus conſeruata *c* eſt, paucis quæ deſunt exceptis: digniſſimum egregij viri monumentum, ac lectu iucundiſſimum; quò varios huius temporis Græcorum mores, ritúſque, atque tam ipſorum quam Nicephori cum faſtum tum inſolentiam pluſquam barbaricam; fraudeſque, ſordes, & ignauiam, intelligere valeas. Quæ autem hæc ſecuta ſunt, dicentur anno ſequenti.

c *Rel. Bar Tom. X. ho an. ex edit. Henr. Caniſii.*

III. CAPVANA CIVITAS AVCTA ARCHIEPISCOPATV.

Hoc eodem anno, cum Otto Capuæ moraretur, & vna cùm eo eſſet Ioannes Papa; idem Pontifex memor beneficiorum olim in eadem ciuitate acceptorum, cum illic exul degeret, gratitudinis ergo ipſam Capuanam Eccleſiam Archiepiſcopatus dignitate inſigniuit, eiq; primum Archiepiſcopum præfecit Ioannē Pandolphi Capuani Principis fratrem. Atque ita prima omnium (quod inuenerim) Eccleſia Capuana Archiepiſcopatu in Regno Neapolitano fuit illuſtrata. Quod vero ad tempus ſpectat; id hoc anno contigiſſe, ex Leone *d* Oſtienſi ſatis redditur exploratum, dum ait factum eſſe anno decimonono Aligerni Caſſinenſis Abbatis; quē ex eodem *e* auctore liquet, anno Redemptoris nongenteſimo quadrageſimo nono Abbatem fuiſſe creatum.

d *Leo Oſt. Chron. Caſſin. lib.* 2. *c.* 9. e *Id. lib.* 2. *cap.* 1. *&* 5

IV. CAMPANARVM BENEDICTIO.

Cum vero poſt hæc Ioannes in Vrbem rediiſſet, contigit primariam Lateranenſis eccleſiæ campanam miræ magnitudinis recēs ære fuſam ſuper campanile eleuari: quam prius idem Pontifex ſacris ritibus Deo conſecrauit, atque *Ioannis* nomine (cuius eccleſiæ eſſet vſui) nuncupauit. Qui ſacer ritus in Eccleſia perſeuerauit, vt eo modo cāpanæ in eccleſiis collocandæ, Deo primum, impoſito eis nomine, dicarentur; quod teſtantur veteres codices Rituales: licet errore vulgi, pro arbitrio verentis vocibus, dicantur *baptizari campanæ*, cum eiuſmodi benedictionem & nomen (ſicut in baptiſmo nomen infantibus imponitur) ab Epiſcopis accipiunt.

V. f *Sampyr. Fundenſ. Roder. Moral. lib.* 16. *c.* 12. *& alii.* NORTHMANNI INVADVNT GALLÆCIAM.

Hoc eodem anno, qui ſecundus numeratur Ordonii Tertii Regis Legionenſis in Hiſpania, (vt veteres omnes atque recentiores Chronographi *f* teſtantur) Northmanni ſub Gunderedo duce claſſe centum nauium comparata, inuaſere Gallæciam, & cuncta ferro igneque miſcentes, biennali prælio eam prouinciam valde afflixere, atque inter alias Compoſtellanam ciuitatem deſtruxere, occiſo in prima acie Siſenando Epiſcopo eius ſedis inuaſore, arma potius quam ſacra tractare aſſueto. Sed vicinarum prouinciarum exeuntes armati Fideles ſub duce Gundiſaluo Sancio Caſtellæ Comite, præuio S. Iacobo Apoſtolo, eoſdem Northmannos præda onuſtos inuadentes improuiſe, omnes vel peremere cum ipſorum duce, vel duxere captiuos, aut profugos cum paucis ab incendio relictis nauibus ad propria remeare coegere.

IESV CHRISTI AN. 969.

IOAN. XIII. AN. 4.

OTTONIS 8.

NICEPH. PHOC. 7.

I. GRÆCI DOLO APPETVNT LATINOS.

ANNO Domini nongenteſimo ſexageſimo nono, Indictione duodecima, Niphorus Imp. legationem ad Ottonem Aug. Græca fraude miſit, ſub falſo prætextu nuptiarum, quarum occaſione anno ſuperiori Legati miſſi fuerant Conſtantinopolim; re vera tamen vt eum nuptiis occupatum bello appeteret, imparatumque ſuperaret. Quod & accidit, neci tradita exercitus parte, quam Otto tamquam ad excipiendam nurum ad condictum locum miſiſſet. Sed non diu vindicta dilata, iidem fidifragi Græci paulo poſt ab aliis Ottonis Ducibus ad internecionem cæſi ſunt, & Calabria atque Apulia eis ſublata: qui vero capti fuere, obtruncatis naribus Conſtantinopolim remiſſi ſunt. Itaque Conſtantinopolitani à ſuis audientes male pugnatum, aduerſus Nicephorum inſurgentes, eumdem adiuuante ipſius coniuge, ac miniſterio Ioannis Zemiſcis occiderunt, moxque in eius locum, ipſum eius interfectorem IOANNEM ſubrogarunt. Qui continuo ad Ottonem in Italiam miſit puellam regiam, quam ipſe filio ſuo Ottoni petierat. Hæc omnia Witichindus *a* Saxo. Hanc vero puellā, Theophanem, ſiue Theophaniam dictam, à Ioanne Papa coronatā eſſe Imperatricem, Sigebertus teſtatur, ab eodemque Pontifice ſacris

NICEPH IMP. OCCIDITVR, ET IOAN. ZEMISCES IMPERAT. a *Witich. lib.* 3.

ritibus Ottoni Iuniori coniunctam. Curopalates autem pluribus proſecutus Nicephori necem, eam accidiſſe ait hoc anno, vndecima menſis Decembris; qua ratione non ante ſequentem annum dictæ nuptiæ contigiſſe potuerunt.

II. DIVINA VLTIO IN SACRILEGOS.

Hic finis Nicephori, rerum Eccleſiaſticarum inuaſoris, qui antequam eiuſmodi ſe ſacrilegiis inquinaret, credi vix poteſt, quot & quantas paucis diebus fuerit de Saracenis victorias conſecutus: ſed vbi in bona Eccleſiæ manus iniecit, omnibus ſe malis obuoluit, atq; Deum ſeuerum expertus eſt vindicem. Siquidem & Græci omnes hiſtorici tradunt, ipſum ob eiuſmodi ſacrilegia male periiſſe: qui ſuo exemplo reliquit ſancitam Principibus diſciplinam. Quod autem exempla Regum perfacile propagentur in Magiſtratus; poſt Nicephori quoq; obitum, aduerſus ſacra loca, Deoque dicatos viros, inſiliiſſe ſæpe regiorum miniſtrorum tyrannidem; ſed ſicut ille vlciſcente numine pœnas dedit, ita in hos diuinam inuigilaſſe vindictam, docent pluribus pauendis exemplis Acta Vitæ *S. Niconis* monachi Armeni, qui ſub eodē Nicephoro Phoca claruit in Græcia, ingentibuſque miraculis coruſcauit; de quo iam ſuperius actum. Quod vero ad nouū Imperatorem Ioannem attinet; tradit Curopalates, eum ab ingreſſu eccleſiæ à Polyeucto Patriarcha repulſum fuiſſe ob necatum Nicephorum: Cum autem excuſaret, quod non propriis manibus eum interfeciſſet, Patriarcham iuſſiſſe interfectores in exilium mitti; ipſamque Theophanam Auguſtam, cuius iuſſu id perpetraſſent, è palatio eiici, & in inſulam relegari: hiſq; peractis, ſed & conſciſſo impio Nicephori decreto, quod ad confundendas res Eccleſiæ propoſuerat, inſuperq; pollicente eodem Ioanne, ſe ob admiſſum facinus ad placandum Deum pauperibus facultates quas priuatus poſſidebat diſtributurum; tunc demum ei Polyeuctum ingreſſum eccleſiæ conceſſiſſe, & in Natali Domini coronam impoſuiſſe.

PATRIARCHA REſISTIT IMPERATORI.

III. DVORVM PATRIARCH. NECES.

Hoc itē anno (vt idem Curopalates ſcribit) Saraceni poſt expugnatas in Syria & Cilicia vrbes, Ioannem Patriarcham Hieroſolymitanum viuum combuſſerunt, quod eius monitis putarent fore vt ipſos Nicephorus inuaderet: qui & pulcherrimum Dominicæ ſepulturæ templum incenderunt. Idemque fecerunt Antiochenſes, interfecto ſuo Patriarcha Chriſtophoro.

IV. MIRACVLVM DE CATENA S. PETRI.

Grande quoque miraculum hoc anno Romæ contigiſſe de quodam Ottonis Imp. Comite dæmoniaco, ſanato virtute Catenæ S. Petri; ac Theodoricum Metenſium Epiſcopū Imperatori ſanguine coniunctum, anulum eiuſdem ſacratiſſimæ catenæ, multaſq; alias diuerſorum Sanctorum Reliquias Roma ſecum in Gallias tranſtuliſſe, & in eccleſia S. Vincentii à ſe conſtructa collocaſſe; auctor eſt Sigebertus.

IESV CHRISTI AN. 970.

IOAN. XIII. AN. 5.

OTTONIS 9.

IOAN. ZEMIS. 1.

I.

ANNO Chriſti nongenteſimo ſeptuageſimo, Indictione decimatertia, Polyeuctus Conſtantinopolitanus Epiſcopus, cum ſediſſet annos quatuordecim, ex hac vita migrauit, poſt triginta quinque dies ex quo Ioannem Imp. coronaſſet: In cuius locum *Baſilius* monachus Scamandrenus, boni nominis vir ſubrogatus eſt. Ita Curopalates, & alij. Cedrenus addit, eumdem Ioannem Imp. Antiochenæ pariter Eccleſiæ præficiendum curaſſe *Theodorum* quemdam monachum, virum inſignem, qui ei prædixiſſet Imperium. Ac deniq; eorumdem teſtificatione auctorum conſtat, Saracenos ſuis omnibus vndiq; comparatis viribus obſidentes Antiochiam, ab eodem Imp. profligatos eſſe: & Roxolanos, ſeu Ruſſos, aliorum barbarorum copiis annitentes, exercituque militum trecentorum & octo millium pollentes, pariter ſuperatos eſſe.

BARBARI SVPERATI A IOAN. IMP.

II.

Celebratū vero in Occidente hoc item anno eſt à S. Dunſtano Cantuarienſi Archiepiſcopo, auctoritate Ioannis Romani Pontificis, generale CONCILIVM omnium *Angliæ* Epiſcoporum, aduerſus incontinentiam clericorum: quo ſtatutum eſt, moxq; executioni mandatum, (approbante eodem Summo Pontifice, & adiuuante Edgaro Rege, qui non ita pridem de vi cuidam virgini illata ſeuere à Dunſtano reprehenſus, humillime ad pedes eius proſtratus, ſeptennē ab eo pœnitentiam acceperat:) vt aut iidem clerici vitam mutantes caſte viuerent, aut ab Eccleſia pellerentur, ſubſtitutis in eorum locum monachis. Quam rem geſtam pluribus deſcribunt Osbertus *a* in Vita S. Dunſtani, & Auctor Rerum *b* geſtarum S. Oſwaldi Epiſcopi Wigornienſis, vitæ ac mortis admirandæ viri; qui & ipſe vna cum Ethelwoldo Wintonēſi, tam in prædicto Concilio, quam in eius decretorum executione, egregiam nauauit operam. Qui quidem in monaſterio Rameſciæ *Abbonem* Floriacenſem monachum, morum ſanctitate præclarum, & literis egregie eruditum, conſtituit qui monachos doceret, ſcholis præeſſet, & tum monaſticam diſciplinam, tum literarum ſcientiam promoueret, qui demum Floriacum reuerſus, ibi Abbas effectus eſt: de quo rurſum inferius.

CONCIL. ANGLIC. QVO MONACHI IN LOCVM CLERICOR. INTRODVCTI SVNT.

a *Ap. Sur. 19 Maii.* b *Ap. Sur. 15 Oct. & Baron. hoc an. & 992. in fine.*

IESV CHRISTI AN. 971.

IOAN. XIII. AN. 6.

OTTONIS 10.

IOAN. ZEMIS. 2.

I. CONCIL. ROM.

ANNO Chriſti nongenteſimo ſeptuageſimo primo, Indictione decimaquarta, habita eſt *Romæ* à Ioanne Papa SYNODVS Generalis; ad quam inter alia miſſa eſt Legatio ab Edgaro Anglorum Rege, & à S. Dunſtano Archiepiſcopo Cantuarienſi, ſiue Dorouernēſi, vt à Pontifice confirmarentur priuilegia conceſſa ab eodem Rege monaſterio S. MARIÆ *Glaſtingebiri*: quod & factum eſſe, pluribus docet Wilelmus Malmesburienſis.

II.

Eodem anno Otto Imp. firmato fœdere cū Ioanne Græcorum Imperatore, & Pandulpho *a* Beneuentano Principe reſtituto, qui antea captiuus à Nicephoro detinebatur; receſſurus ab Italia, vna cum Adelaide coniuge Rauennā peruenit. Vbi à S. Vdalrico Auguſtano Epiſcopo, poſt viſitata Limina Apoſtolorum ab Vrbe redeunte conuentus, eidem expetenti conceſſit vt adminiſtratio negotiorum ſecularium Eccleſiæ ipſius, ſimulq; promiſſio futuræ poſt eius mortem ſucceſſionis in ea, daretur Adalberoni eiuſdem Vdalrici ſororis filio. Quod tamen factum, & ipſemet Vdalricus iam proxime moriturus valde deteſtatus eſt, cum ad ſupremum Iudicium raptus per viſum, accepit ea ſe de cauſa, nimirum quod affectu carnali indulſiſſet nepoti ſuo, id obnixius expoſtulanti; (cum alioqui idem Adalbero dignus haud dubium cenſeretur ob doctrinam ac virtutes ſuas tanto munere:) pœnis mancipandum purgatoriis: & idem eius nepos infeliciter luit, vt dicetur anno ſequenti. Ceterum hæc de S. Vdalrico ſummatim dicta, ſimulque eiuſdem Auguſtam reditum, pluribus deſcripſit auctor *b* qui primus res ab eo geſtas proſecutus eſt.

a *Chron. Beneuēt. Prin. cip. Long.*

S. VDALRICI ACTIO DE SVBROGANDO SIBI NEPOTE IMPROBATA.

b *Vit. Vdalr. c. 21. & ſeqq.*

III. CIVITAS ET ECCLES. MAGDEBVRG. ERIGITVR.

Hoc eodem anno Otto Imp. Magdeburgenſem ciuitatē à ſe conditam, Metropolim conſtituens Slauoniæ, eidē primum Archiepiſcopum præficiendum curauit Adelbertum ſummæ ſanctitatis virum; vt tradit Adam Bremenſis Chronographus *c*, deſcribens ampliſſimæ Slauorum regionis populos, quos omnes ait virtute Ottonis ad Chriſtianitatem conuerſos eſſe. Porro iſtum Adelbertum diuerſum eſſe ſcias ab alio eiuſdem nominis paulo iuniori Pragenſi Epiſcopo & Martyre; de quo inferius; quos nonnulli conflant in vnum.

c *Adam. lib. 2. c. 7. & ſeqq.*

IV. IOAN. IMP. OPE SS. SVPERAT HOSTES.

Quod ad res pertinet Orientales, teſte Ioanne Curopalate, & aliis qui ex eo quæ narrant deſcripſere, Ioannes Imp. diuina ſanctiſſimæ Dei-Genitricis, ſanctorumq; Martyrum Georgij & Theodori ope, quibus tutoribus ac propugnatoribus contra hoſtes vti conſueuerat, ingenti gloria Ruſſos, & Bulgaros, Scythas, Turcas, & alios barbaros aduerſus Romanos ſimul fœdere iunctos numero trecentorum triginta millium militum, iteratis ſummo labore atque periculo

ſæpe

ſæpe prælijs ſuperauit: quando & capto Rege Bulgarorum Boriſe vna cum vxore & liberis, Bulgarorum Regnum extinctum eſt, eiuſq; prouinciæ primaria ciuitas Paraſthlaba dicta, mutato nomine ab Imperatore *Ioannopolis* nuncupata.

TRIVMPHVS RELIGIOSVS IMP. *Cui alium ſimilem vid. inf. an. 1123 num. 111.*

Rediens vero Conſtantinopolim, eadē qua vicerat religione triumphauit; dum ipſe equo albo vectus, venerandā ſanctiſſimæ Virginis Imaginem, vt ciuitatis patronæ, in curru triumphali ſuper Bulgarorum veſtibus impoſitam deferri iuſſit. Coronam inde regiam Bulgaricam in magno templo Deo dicauit; nouum templum in honorem Theodori Martyris conſtruxit, doniſq; ditauit; partem tributorum populo remiſit; primuſq; omnium Imperatorum ſolidos aureos, oboloſq;, Saluatoris Imagine ſignari voluit, & in eorum altera parte hæc verba inſcribi, CHRISTVS REX REGVM: quod & ſubſequentes obſeruarunt Imperatores. Hæc omnia Curopalates; qui eiuſmodi Bellum ab Imperatore confectum accurate deſcripſit, à quo & alii receperunt.

IESV CHRISTI AN. 972.

DONVS.

OTTON. II.

IOAN. ZEMIS. 3.

I. IOAN. PP. OBITVS.

ANNO Domini nongenteſimo ſeptuageſimo ſecundo, Indictione decimaquinta, octauo Idus Septembris, *Ioannes* Papa diem obiit; ſepultuſq; eſt in eccleſia S.Pauli; cum ſediſſet annos ſex, menſes vndecim, dies quinque; vt colligitur ex epitaphio ipſius ſepulchri, quod adhuc viſitur in eadē baſilica.

DONVS CREATVR, ET MORITVR. BENED. PP. VI.

In eius vero locum ſuffectus eſt duodecimo Calendas Octobris, DONVS, ſiue Domnus, aliter Domnio, (apud diuerſos enim diuerſe ſcriptus reperitur) patria Romanus; qui ſedit tantum menſes tres, obiitq; decimoquarto Calendas Ianuarij. Sequenti autem die in locum eius ſubrogatus eſt BENEDICTVS huius nominis Sextus, patria Romanus, filius Hildebrandi.

II. CONCIL. INGELHEIM.

Eodem anno Otto Aug. vna cum filio item Imperatore reuerſus in Germaniam, ad componendas res Eccleſiarum, SYNODVM per Epiſcopos congregauit in *Ingelheim*. In qua inter alia geſta, cum S.Vdalricus renuntiare vellet Epiſcopatui Auguſtano in fauorem nepotis ſui Adalberonis, ipſeque monaſticam regulam & habitum S.Benedicti ſuſcipere; non eſt permiſſus ab Epiſcopis, in eumdem Adalberonem commotis, quod auſus eſſet baculum paſtoralem, tamquam verus eſſet Epiſcopus, alio viuente geſtare.

S.VDALRICI CONATVS PRO SVBROG. NEPOTE IRRITVS.

Flexi tamen eiuſdē Vdalrici precibus, polliciti ſunt eumdem Adalberonem poſt ipſius obitum ei ſucceſſorem ordinare. Et quidem ita iudicauit Synodus ex conſenſu Imperatorum qui aderant; ſed præiudicauit Deus ne Adalbero ſuccederet Vdalrico in Epiſcopatu, quem tanta animi anxietate petierat; effecitque vt antea nepos quam auunculus moreretur, idque morte ſubitanea, priuſquam volueretur anni illius curriculum. Quæ omnia fuſius narrata habentur in Vita eiuſdem S.Vdalrici.

IESV CHRISTI AN. 973.

BENED. VI. AN. 1.

OTTONIS 12.

IOAN. ZEMIS. 4.

I. OTTONIS IMP. OBITVS.

ANNO Domini nongenteſimo ſeptuageſimo tertio, Indictione prima, Nonis Maij, Otto Magnus Imp. ſubitaneo morbo in Saxonia interceptus, poſt ſumptam ſacratiſſimam Euchariſtiam, feliciter ad Deum migrauit; cum paulo ante diem obiiſſet Wilelmus Archiepiſcopus Moguntinus ipſius filius vir ſatis laudatus, necnon Mathildis eiuſdem Imperatoris mater pientiſſima femina, quæ & inter Sanctos *a* eſt relata. Porro de piis iſtorū funeribus, pluribus agit Witichindus *b*: cui concordat Ditmarus de die obitus Imperatoris, de quo & illud laude dignum affert, ipſum nimirum in proſperis occinere cōſueuiſſe Dauidicum illud; *Non nobis Domine, non nobis, ſed nomini tuo da gloriam*. Additque ad laudem, nullum poſt Carolum Magnum eſſe inuentum dignum Imperatorem, niſi ipſum Ottonem Magnum.

a Martyrol. Rom. prid. Id. Mart.
b Witich. lib. 3. in fin.

ASSERITVR EXCOMMVN. A FILIO OB INCESTVM.

Quod vero longe poſt hæc tempora Petrus Damiani ad Deſiderium Abbatem ſcribens, ait eumdem Ottonem paulo ante mortem excommunicatum eſſe à prædicto Wilelmo Archiepiſcopo ipſius ex priori coniuge filio, quod poſtea Adelaidem commatrem ſuam vxorem duxiſſet; & ipſe hæc dubitans ſcripſit ex aliorum relatione, nec ab vllo eius temporis auctore prodita ſunt. Deniq; nemo, quod ſciam, tradit Adelaidem fuiſſe commatrem Ottonis: ſed etſi fuiſſet, debuiſſent iſta ipſo initio obiici cum eam Otto duxit vxorem, & non poſt annos viginti duos, cum iam quatuor ſuſcepiſſet ex ea filios, interq; alios Ottonem Iuniorem, quē idem ipſe Wilelmus Archiepiſcopus educauit, fouit, & ad Imperium cuſtodiuit; tantum abeſt vt ex inceſtuoſo ortum coniugio ipſum putarit.

OTTO II. IMPERAT.

Ceterum defuncto Ottone Magno, idē eius filius OTTO Iunior ſolus imperare cœpit, qui iam cum patre inchoauerat annum ſextum. Adelais autem ipſius mater peruenit ætate vſque ad annum Salutis milleſimum, quo defuncta aſſeritur: cuius quidem extat *c* Vita, ſcripta (vt puto) ab Odilone Abbate Cluniacenſi, vbi eadem titulo Sanctitatis inſignitur; apponunturque publicæ preces dicendæ in Miſſa ipſius & Horis canonicis; vnde colligas eam poſt obitum ritu ſolemni à Summo Pontifice fuiſſe inter Sanctos collocatam.

c Ap. Caniſ. Tom. V. Antiq. Lect. Agit vero de ea Baron. an. 1000.

II. S. VDALRICI OBITVS. *De quo Baron. an. ſuper. de eius vero canonizatione, an. 993.*

Hoc item anno, quarto Nonas Iulii, S.Vdalricus Epiſcopus Auguſtanus mortuus eſt anno ætatis ſuæ octogeſimo tertio, iam viuens & poſt mortem clarens miraculis. Quem poſt viginti annos, videlicet Redemptoris nongenteſimo nonageſimo tertio, Indictione ſexta, menſe Februarij, Ioannes Papa XV. anno Pontificatus ſui octauo retulit in Sanctorum numerum, publicoq; diplomate decretum Pontificium in *Synodo* Romæ habita factum, bene teſtatum poſteris tradidit; quod Marcus Velſerus nobilis Auguſtanus nuper edidit *d*, vna cum Vita ac miraculis eiuſdem S.Vdalrici ſcriptis antiquitus ab auctore eius temporis. Extatq; perbreuis epiſtola Gregorii Papæ *e* Septimi, qua petenti Patriarchæ Aquileienſi conceſſit, vt in die natalis S. Vdalrici Pallio vti poſſet: vnde innoteſcit quam celebris eſſet cultus eiuſdem Sancti; quem qui deſpexit quidam ruſticus laborans in ipſius feſto die, mox diuinam vindictam expertus eſt.

d Rec. Baro. Tom. X. an. 993.
e Greg. VII. ep. 38. lib. 6.

IESV CHRISTI AN. 974.

BENED. VI. AN. 2.

OTTON. II. 1.

IOAN. ZEMIS. 5.

I. BENED PP STRANGVLATVR A BONIF. INVASORE.

ANNO Chriſti nongenteſimo ſeptuageſimo quarto, Indictione ſecunda, *Benedictus* Papa Sextus, vbi ſediſſet annum vnum, menſes tres, & dies aliquot, à Bonifacio cognomento Francone, ſed patria Romano, Ferrutij filio, diacono Cardinale, ſceleſtiſſimo viro, violenta manu captus, & in carcerem detruſus, ibi ſtrangulatus eſt. Ipſe vero Bonifacius Sedem Apoſtolicam inuaſit, quam tenuit annum vnum ac menſem; dictuſque eſt *Bonifacius* Septimus: verum vti tyrannus ab antiquioribus non numeratur inter Romanos Pontifices. Nam Leo *a* Oſtienſis Benedicto Sexto immediate ſucceſſiſſe tradit Benedictum Septimum, de quo agetur anno ſequenti.

a Leo Oſt. lib. 2. cap. 4.

II. S.ROMVALDVS EREMITARVM INSTITVT.

Hoc item anno, quo quartus *b* inchoatus eſt Honeſti Rauennatis Epiſcopi, olim Abbatis Claſſenſis famoſiſſimi monaſterii S. Apollinaris prope illam ciuitatē; vir ſanctiſſimus ROMVALDVS Rauennas, nobiliſſima Ducum oriundus ſtirpe, nuntium remittens ſæculo, in eodē Claſſenſi cœnobio ab eodē Honeſto monaſticum ſuſcepit habitum. Ex quo

b Rub. in Hiſt. Rauen. hoc an.

factum

factum eſt, vt admirandis progreſſibus ſanctitatis ex cœnobio ad vitam tranſiens anachoreticam, ita fœcundus in prole Sanctorum fuerit, vt Occidentalem Eccleſiam ſanctis repleuerit Anachoretis; quorum aliqui Apoſtolatum ad Gentes meruere, & inſigni corona martyrii decorari. Agetur ſæpius de illo inferius. Res autem ab eo præclare geſtæ ſcriptæ c ſunt à Petro Damiani æque patria Rauennate, & ſanctitate atque doctrina notiſſimo, qui his temporibus proximus vixit.

c *Ap. Sur. 19 Iunii.*

IESV CHRISTI An. 975.

BENED. VII. An. 1.

OTTON. II. 2.

IOAN. ZEMIS. 6.

I. a *Leo Oſt. lib. 2. cap. 4.*

Anno Chriſti nongenteſimo ſeptuageſimo quinto, Indictione tertia, Benedictus Romanus ex Albericis a proueniens, exagitans vrgenſq; Bonifacium tyrannum inuaſorem Sedis Apoſtolicæ, eum abire coegit. Qui nefandiſſimus homo, antequam ab Vrbe recederet, Baſilicam Vaticanam omnibus ornamẽtis ſpoliauit, & ſacrilega onuſtus præda nauigauit Conſtantinopolim. In cuius locum, omnium ſuffragio, idem Benedictvs ex Sutrino Epiſcopo creatus eſt Romanus Pontifex. Quod quidem hoc anno contigiſſe, ex ipſius ſepulchri b inſcriptione redditur manifeſtum; vbi dicitur defunctus eſſe die decima Iulii Indictionis duodecimæ, poſtquam ſediſſet annos nouem. Vnde redarguas eos, qui aliam rationem in eius numerandis annis inierunt.

Bened. PP. VII. b *Ext. in Baſil. S. Cruc. in Hieruſal.*

II. Martyres in Hiſpania.

Hoc eodem tempore, Chriſtiani qui capta & diruta à Saracenis Hiſpaniam occupantibus ciuitate Septimacenſi, immani ciuium cædi ſuperfuere, ducti captiui Cordubam, poſt biennalem carcerem cum non adduci potuiſſent fidem abnegare, gladio necati martyrium conſecuti ſunt. Quos pene obliuione ſepultos, ex Archiuo Compoſtellano Ambroſius c Morales in lucem edidit, ex autographo deſcripto diplomate Regis Veremundi, quod confecit Æra milleſima decimatertia, (qui eſt præſens annus Domini nongenteſimus ſeptuageſimus quintus) de donatione facta Eccleſiæ S. Iacobi Apoſtoli, bonorum vnius ex illis Martyribus per Ranimirum Regem occupatorum.

c *Ambr. Mor. l. in Append. ad Eulog.*

III. Ioan. Zemisce veneno ſublato, Baſil. et Conſt. fratres imperant.

Hoc pariter anno, ingenti damno Reipublicę Orientalis, Ioannes Zemiſces Imp. cum in Syriaca eſſet occupatus expeditione, iamq; victor perueniſſet Damaſcum, veneno potatus, mortuus eſt Conſtantinopoli quarta die menſis Decembris. Eademq; die ſucceſſere filij Romani Iunioris, Basilivs & Constantinvs, quorum ille vigeſimum, hic decimũſeptimum agebat ætatis annum; reuocata pariter eorum matre Theophane in ſolium, è quo fuerat exturbata, & in Proconneſum relegata. Hæc omnia Curopalates, & ex eo alii recentiores. Quibus etiam auctoribus conſtat, hac eadem Indictione tertia Conſtantinopoli *Synodum* celebratam eſſe; in qua Baſilius Patriarcha criminis accuſatus, depoſitus eſt, & in locum eius ſubſtitutus *Antonius* Studites.

IV. d *Matth. Weſtmon in Flor. Hiſt.*

Hoc item anno d defuncto Anglię Rege Edgaro, cum regnaſſet à tempore monarchiæ adeptæ annos ſexdecim, ac de nouo Rege eligendo magna inter Principes orta diſſenſione, petentibus aliis Edwardum defuncti Edgari primogenitum, aliis vero Ethelredum eiuſdem ex ſecunda vxore filiũ; generali habito *Conuentu* Pręlulum ac Procerum, Edwardus (vt pater eius moriens iuſſerat) electus eſt, ac in Regem vnctus. Eodemque tempore Eccleſia Anglicana nonnihil perturbata eſt factione clericorum, inſurgentium in monachos, qui in eorum incontinẽtium locum (vt ſuperius dictum eſt) ſuffecti fuerant. Qua de re cum à S. Dunſtano Cantuarienſi Archiepiſcopo Synodvs *Wintoniæ* congregata eſſet; in medio conflictu diſputationis, deprecante ipſo Rege, ac pleriſque Epiſcopis, vt iidem clerici reſtituerentur, ſuſpenſiſque omnibus ad reſponſum Dunſtani, mirandum illud contigit, vt imago Crucifixi in edito eccleſiæ affixa audientibus cunctis dixerit; *Non fiet, non fiet; Iudicaſtis bene, mutaretis non bene:* quod omnes clericos, eorumq; fautores confuſos reddidit & elingues. Recitat hanc hiſtoriã breuiter Matthæus Weſtmonaſterięſis; ſed expreſſius ea narratur ab Osberto in Dunſtano, qui tamen potius ſub dicto Rege Edgaro eam referre videtur. Verum hoc præſenti anno celebratum eſſe Concilium, etiam vetuſtiora de rebus geſtis Anglorum monumẽta ad Bedam addita fidem faciunt; in quibus pariter recitatur eadem de ſacra Chriſti Imagine hiſtoria.

Concil. Winton. in cauſa cleric. et monach. Imago crucifixi locuta.

IESV CHRISTI An. 976.

BENED. VII. An. 2.

OTTONIS II. 3.

BASIL. & CONST. 1.

I. Bardas tyran. in Oriente.

Anno Domini nongenteſimo ſeptuageſimo ſexto, Indictione quarta, ſub Imperatoribus iunioribus moderante habenas Imperii Orientalis Baſilio Pręfecto Vigilum, qui è medio Ioannẽ Imp. ſuſtulerat; eodemq; Bardam Sclerum cognomento Phocam Ducem Orientis, quem ſuſpectũ haberet, in ordinem reducere conante; ipſe *Bardas* ſuorum conſilio militum, vaticinioq; fretus cuiuſdam monachi, Imperatoris nomen & inſignia aſſumpſit, magnaq; diu affecit calamitate Imperiũ. Cuius rebellionis timore percitus Antonius Studites Patriarcha Conſtantinopolitanus, ſponte ſe abdicauit: ſicque ea ſedes vacauit annis quatuor. Non enim datus eſt ei ſucceſſor, quouſque vixit. Hæc omnia Curopalates, & alii ex eo.

II. De S. Nilo Abb. *De quo plura Baron. hoc an. & 980. 996. 1000.* a *Leo Oſt. l. 2. Chron. Caſſ. 17.*

Porro iidem Baſilius & Conſtantinus Impp. ad regendas oras Occidentales, Calabriæ videlicet regionem, inter alios miſere Eupraxium Præfectum, de quo eſt mentio in Vita ſanctiſſimi Patris Nili, cuius ope idem morbo incurabili ſanatus, ex faſtuoſiſſimo factus eſt humillimus, & habitũ monaſticum ſuſcepit. Fuit autẽ *Nilus* iſte ab origine Græca Roſſani in Calabria natus, doctrina eximius & pietate inſignis, ab infantia Dei cultor egregius: qui poſt matrimonium vitam monaſticam ſectatus, breui omnes eius inſtituti profeſſores facile antecelluit; notus vbique tam in Oriente quam Occidente dono prophetię, & virtute miraculorũ, & à Principibus, atq; etiam Imperatoribus, ipſiſq; Summis Pontificibus, honore cultus. Cuius res geſtæ Græce conſcriptæ ab eius diſcipulo, nuper etiam Latinitati ſunt traditæ. Meminit vero eiuſdem Leo a Oſtienſis, dum narrat quomodo poſt quatuor abhinc annos præuidens ille venturos in Calabriã Saracenos, à Græcis aduerſus Latinos vocatos, eoſdemque eam prouinciã miſere vaſtaturos; vna cum ſuis receſſerit ad Caſſinates, & ab eis quaſi alter Benedictus honorificentiſſime ſuſceptus, incolendum acceperit monaſteriũ S. Michaelis Archangeli, Vallis lucis nuncupatum: quam etiam rem geſtam ille eius diſcipulus fuſius eſt proſecutus. Ita enim plane hic vir ſanctus ſe ſuoſq; ad monaſticam vitam compoſuit, vt nuſquam firmas fixerit ſedes, ſed peregrinantium more, vbi quodam loco aliquandiu manſiſſet, aliqua occaſione captata vna cum ſuis alio tranſmigraret: ita expedire iudicans ad omnes numeros perfectiſſimæ monaſticæ obſeruantiæ exoluendos, vt affectus liberos ab omnibus terrenarum rerum compedibus conſeruaret.

IESV CHRISTI An. 977.

BENED. VII. An. 3.

OTTON. II. 4.

BASIL. & CONST. 2.

I.

Anno Chriſti nongenteſimo ſeptuageſimo ſeptimo, Indictione quinta, S. Romualdus vbi trienium exegiſſet in Claſſenſi cœnobio, vitam æmulatus anachoreticam,

DVX VENET. PETIT EREMVM CVM ROMVAL. ET ALIIS.

adeo ſub Marino viro ſanctiſſimo profecit, vt exemplo ſuo ad eandem ſectandam attraxerit inter alios Petrum Vrſeolum Ducem Venetiarum. Hic enim cum ad eius faſtigium dignitatis inde perueniſſet, quod deceſſoris ſui Vitalis Candiani tyrannidem affectantis peremptoribus, ea lege fautor extitiſſet, vt ipſe poſt illius necem Ducatum adipiſceretur; idē eius facinoris compunctione diuinitus tactus, conſilio cum Marino & Romualdo inito ſe ſponte abdicans, vna cum ipſis, ac Ioanne Gradenico æque nobili Veneto inſtituti ſui conſcio, in Gallias ſecreto ſeceſſit; ducem ſecutus Guarinum quemdam Abbatem Gallum Aquitanum virum ſanctiſſimum, qui orationis gratia per diuerſas mundi regiones peregrinari ſolitus erat. A cuius haud longe monaſterio iidem in Gallia vitam agentes anachoreticam, victumq; ſibi labore manuum comparantes, magna auſteritate carnem domuerunt per plura annorum curricula.

II. Poſtquam autem vita iam bene perfuncta Petrus Vrſeolus migraſſet in cœlum, iidem Guarinus, Ioannes, Marinus, & Romualdus, eodem à quo impulſi fuerant in deſertum mouente Spiritu, reuerſi ſunt in Italiam: quos & ſecutus eſt Olibanus quidam Comes ex eadem Aquitaniæ prouincia; qui enarrata quaſi per confeſſionem S. Romualdo vita ſua, cum ab eo audiſſet ſe aliter ſaluari non poſſe, niſi monaſticū ſuſciperet inſtitutum, relicto ſæculo ad cœnobium ſe Caſſinenſe cum multis diuitiis S. Benedicto offerendis contulit. Habet hæc omnia fuſius Petrus *a* Damiani in Vita eiuſdem S. Romualdi. Meminitq; de Petri Vrſeoli abdicatione, & in Gallias ſecreta ſeceſſione, etiam Sabellicus in Rebus geſtis Venetorum: qui tamen in eo differt à Petro Damiani, quod non Vitalem Candianum, ſed Petrum eius patrem à ciuibus opera Petri Vrſeoli necatum tradit. Eadem vero de Olibano Comite, habentur pariter in Chronico Caſſinate à Leone *b* Oſtienſi Epiſcopo conſcripto.

OLIBANI COMITIS CONVERSIO.

a *Ap. Sur. 19 Iunii.*

b *Leo Oſt. lib. 2. ca. 19*

IESV CHRISTI AN. 978.

BENED. VII. AN. 4.

OTTON. II. 5.

BASIL. & CONST. 3.

I. ANNO Chriſti nongenteſimo ſeptuageſimo octauo, Indictione ſexta, Otto Imp. offenſionem paſſus à Lothario Francorum Rege, eum perſecutus eſt vſq; Pariſios *a*. In reditu autem, cum inſequentes eius exercitum Franci, in fluminis cuiuſdam tranſitu eum nullo negotio deleturi eſſent; adfuit precibus ad Deū fuſis S. Wolfgangus Epiſcopus Ratiſponenſis, qui Ottonis exercitum præiens trans flumen incolumem mirabiliter perduxit, quam rem geſtam narrat auctor qui tunc viuebat, & eiuſdem Sancti intimus erat. Quin etiam eam partem exercitus quæ acrius inſequeretur Ottonem, male periiſſe ad flumen, Aimoinus *b* habet.

a *Lambert. & Sigeb. hoc an.*

S. WOLFGAN. RATISPON. CLARET.

b *Aim. lib. 5 cap. 44.*

II. Eodem anno, vt antiqua Eccleſiæ Anglicanæ monumenta *c* docent, *Eduuardus* Rex cum in venatione ſiti afficeretur, ſolus diuertens ad nouercam ſuam, eiuſdem inſidiis, dum ab ea potum acciperet, ſica confoſſus interiit; id agente ſcelerata femina, vt eius filius Ethelredus puer decem annorū Regnum conſequi poſſet. Porro ita innocentiſſimus Rex necatus, miraculis coruſcans cultus eſt ab Anglis vt martyr. Extant *d* Acta necis & miraculorū eius, ab incerto auctore conſcripta: in quibus tamen diuerſa ab aliis aſſerūtur de eius necis tempore, cum eam accidiſſe ponant anno Redemptoris nongenteſimo octogeſimo primo. Sed & viſis ingentibus diuinis miraculis quæ ad corpus eius fierent, eamdem eius nouercam nomine Elſdritham mire pœnituiſſe, ac per multa tempora magna auſteritate vixiſſe, ibidem traditur. Fuit vero etiam eiuſdem S. Edwardi ſoror nomine *Edita*, alumna S. Ethelwoldi Wintonenſis Epiſcopi; quam & ipſam inſignibus poſt obitum claruiſſe miraculis, conſtat ex Actis *e* Vitæ ipſius.

c *Append. ad Bed. de geſt. Angl. lib. 2. ca. 12. Flor. hiſt. Matt. Weſtmon. hoc an.*

S. EDVA. REX INSIDIIS NOVERCÆ NECATVR.

d *Ap. Sur. 18 Mart.*

e *Ap. Sur. 16 ſept. & Baron. an. 984 in fin.*

III. Eodem tempore Carolus Dux Lotharingiæ frater Lotharij Francorum Regis, pugnans aduerſus Hermenfredum occupatorem rerum Eccleſiaſticarum, accepit ab eo corpus S. Gudilæ virginis, & Bruxellas intulit: inuaſores autem poſſeſſionum illius, & deſcendentes heredes diuina vindicta eſt iugiter proſecuta, vt omnes miſerando vitam finirent interitu. Hæc ex appendice *f* ad Res geſtas eiuſdem Sanctæ.

DIVINA VLTIO IN INVASORES RER. ECCLES.

f *Ap. Sur. 8. Ianuar.*

IESV CHRISTI AN. 979.

BENED. VII. AN. 5.

OTTONIS II. 6.

BASIL. & CONST. 4.

I. ANNO Chriſti nongenteſimo ſeptuageſimo nono, Indictione ſeptima, Calēdis Maii, à SS. Archiepiſcopis Dunſtano Cantuarienſi & Oſwaldo Eboracenſi, aliiſq; Eccleſiæ Anglicanæ Antiſtitibus, Ethelredus puer decennis Rex Angliæ coronatus eſt: in qua coronatione idem S. Dunſtanus prophetiæ afflatus ſpiritu eidem Regi prædixit, ob iniuſtam necem S. Edwardi ab ipſius Ethelredi matre procuratam, non defecturum gladium de domo eius, quouſq; Regnum transferretur in Regem alienum, cuius ritum & linguam gēs Anglorum non noſceret. Poſt quam prophetiam, nubes per totam Angliam, nunc ſanguinea, nunc ignea viſa eſt. Narrat hæc Matthæus Weſtmonaſterienſis hoc anno; eademque ferme Osbertus in Dunſtano, & auctor qui martyrium Edwardi Regis deſcripſit.

S. DVNST. VATICINIVM DE REGNO ANGL.

II. Porro cum adhuc idem Rex Ethelredus puer eſſet, collectum eſt CONCILIVM *Calnæ*, quod Clerici aduerſus S. Dunſtanum reclamarent ob pulſos ipſos ab eccleſiis, & ſubſtitutos Monachos. In qua Synodo illud mirandum accidit, vt conſidentibus Epiſcopis, aliiſq; Regni Senatoribus, in media ipſa diſceptatione ſolariū ſubito totum diſſolutum fuerit; eoq; caſu omnibus qui aderant eliſit; ipſiſq; etiam cunctis aduerſariis vel extinctis vel penitus contritis, ſolus Dunſtanus qui Synodo præſidebat illæſus euaſerit, ſtans ſuper vnam quæ ſuperſtes erat trabem. Hęc Matthæus Weſtmonaſterienſis anno nongenteſimo ſeptuageſimo quinto, multa in vnum iungens: eademq; auctor Appendicis *a* ad Bedam. Sed Osbertus tradit, non ſolum Dunſtanum incolumen euaſiſſe, verum etiam omnes illos qui eius adhærentes ſententiæ à monachis ſtarent.

CONCIL. CALNEN. IN CAVSA CLERICOR. ET MONACHOR.

a *De geſt. Angl. lib. 2. cap. 11.*

IESV CHRISTI AN. 980.

BENED. VII. AN. 6.

OTTON. II. 7.

BASIL. & CONST. 5.

I. ANNO Chriſti nongenteſimo octogeſimo, Indictione octaua, Otto *a* Imp. in Italiam venit; & cum Veronæ eſſet, *S. Adalberto* viro nobilitate, diuitiis, ſciētia, & probis moribus inſigni, electo Pragenſi in Boemia Epiſcopo, per virgā paſtoralē tradidit eius Eccleſiæ poſſeſſionem, quā vocabant Inueſtituram. Nominatum hunc primo Voicechum, inunctū vero ſacro chriſmate à S. Adalberto primo Archiepiſcopo Magdeburgenſi, ab ipſo ſuo nomine vocatum Adalbertū, tradit *b* qui res ab eo præclare geſtas conſcripſit auctor eiuſdem temporis. Extant tamen & alia eiuſdem Vitæ Acta manuſcripta, in quibus non Voicechus, ſed Wentius in baptiſmate vocatus aſſeritur. Quem quidem tradunt, cū præſens audiſſet Pragenſem Epiſcopum moriendo clamare ſe à nigris ſpiritibus deportari; inde immenſo horrore correptū, magnum emendationis vitæ ſtudium concepiſſe: cum vero poſtmodum haberentur Comitia ad eligendum nouum Epiſcopum, omnes conueniſſe in ipſum Adalbertum; quem ſe valde timere, dæmon ab energumeno eadem die expulſus faſſus eſt. Sed de tanto Vngarorum &

a *Lamb. & Sigeb. hoc an. & alii.*

S. ADALBERTVS CREATVR EPISC. PRAGEN.

b *Ap. Sur. 23 April.*

Pruſſio-

Pruſſiorum Apoſtolo martyrio inſignito, huius perditiſſimi ſæculi decore maximo, dicetur rurſum inferius.

II. HARALDI REG. DAN. MARTYRIVM.

Eodem anno *S. Haraldus* Rex Danorum, qui primus Danis Chriſtianitatem indixerat, totumque Septemtrionem prædicatoribus & Eccleſiis repleuerat, poſtquam regnaſſet annos quinquaginta, à proprio filio Suen dicto, acerrimo Chriſtianorum hoſte, bello appetitus, atque in prælio victus & ſauciatus, poſt dies aliquot in feſtiuitate Omnium Sanctorum ex eodem vulnere deficiens, gloriam martyrii acquiſiuit; quo nomine ab illa Eccleſia perpetuo cultus eſt. Cum autem poſt eius obitum, Suen aduerſus Chriſtianos perſecutionem concitaſſet; diuina illum inſequente vltione, ipſe bis in prælio à Slauis captus, totienſque à Danis ingenti auro redemptus, rurſumque ab Herico Sueonum Rege Chriſtiano ſuperatus, regno pulſus eſt: vnde factus profugus ſuper terram, ad Northmannos primum, deinde ad Anglos confugiens, & ab vtriſque repulſus, demum apud Regem Scotiæ locum deliteſcendi inuenit: vbi quatuordecim annis commoratus, ac poſt obitum Herici in regnum regreſſus, iterum eodem pulſus eſt ab Olaph Herici filio. Quo tempore de peccatis ſuis tandem pœnitens, cum Deo in gratiam rediit; moxque ab eodem Olaph reſtitutus, Chriſtianitatem propagans, à Northmannis bello appetitus, victis ipſis eorum Regno potitus eſt, ac Chriſti fidem in Noruegia ſuſcipi edicto iuſſit: ſed & in Angliam transfretans, Regem Ethelredum iuxta vaticinium S. Dunſtani expulit; & Angliæ Regno auctus, poſt tres menſes occubuit. Hæc omnia pluribus Adam *c* Bremenſis vetus Chronographus, illis temporibus proximus: quæ multis annis confecta hic ſummatim in vnum congeſſimus, quo exemplo vnius hominis, quam Deus ſit iuſtus & miſericors atque longanimis, intelligatur.

VLTIO DIVINA INSEQVITVR REGEM PERSEQVTOREM.

c Adam. lib. 2. Chron. c. 18. 21. 25. 28. 29. 36.

IESV CHRISTI AN. 981. 982.

BENED. VII. AN. 7. 8.

OTTON. II. 8. 9.

BASIL. & CONST. 6. 7.

I.

ANnus Chriſti nongenteſimus octogeſimus primus, Indictione nona cœptus eſt: quo diem obiit Antonius Studites Patriarcha Conſtantinopolitanus; & in eius locum ſuffectus eſt *Nicolaus* cognomento *Chryſoberges*. Ita Curopalates. Recenſet idem poſt hæc Bulgarorum eruptionem in Græciam (cum Imperatorum exercitus occupati eſſent aduerſus *Sclerum* tyrannum) ſub Samuele ipſorum Rege belliciſſimo: qui Chriſtianus exiſtens, & Sanctorum egregius cultor, (quorum etiam nonnullorum ſacras Reliquias in patriam ſuam tranſtulit) eorundem patrociniis noſcitur pluribus potitus victoriis. Cæterum meminit & huius Bulgarorum inuaſionis Auctor Rerum geſtarum S. Niconis Μετανοεῖτε cognominati, de quo iam ſuperius dictum eſt; eiuſque precibus eandem à Peloponneſo propulſatam eſſe tradit. Illic enim apud Lacedæmonem habitabat tunc idem Sanctus, Deo chariſſimus, & miraculorum patrator egregius, ac ferme vnica hoc tenebroſo tempore fax Orientis: qui & circa hoc ipſum tempus eandem vrbem Lacedæmonem, rogatus à ciuibus, grauiſſima peſte liberauit, ea lege, vt omnes Iudæi (quos adeo auerſabatur, vt nec lingua nec auribus vſurpare nomen illorum vellet) vrbe pellerentur: quod & factum eſt.

NICOL. CHRYSOBERGES PATRIAR. CONST.

S. NICON SPARTAM TVETVR.

II.

Annus porro Chriſti nongenteſimus octogeſimus ſecundum, Indictione decima, nulla præterea rerum geſtarum ad inſtitutum pertinentium memoria perſpicuus reperitur.

IESV CHRISTI AN. 983.

BENED. VII. AN. 9.

OTTON. II. 10.

BASIL. & CONST. 8.

I.

ANno Chriſti nongenteſimo octogeſimo tertio, Indictione vndecima, Otto *a* Imp. expeditione parata aduerſus Græcos, & quos hi in auxilium aduerſus Latinos vocauerant Saracenos, in Calabriam venit: quem quidem præceſſerunt vaticinia ſatis infauſta, cum oſtenſum eſt, offenſo numine in Sanctis ſuis, ingentem eius exercitui parari cladem. Deplorant Scriptores huius temporis, eiuſdem Ottonis mores, vtpote nonnihil degeneres à parentis vita cui ſucceſſerat Ottonis Magni. Inter alios vero, Auctor qui Res geſtas S. Adalberti Pragenſis Epiſcopi conſcripſit *b*, dum narrat abſceſſionem eiuſdem Romam, ob refractarios ſui populi animos, vt etiam inde peregrinaretur Hieroſolymam; valde quoque conqueritur, quod defuncto hoc ipſo anno *c* altero S. Adalberto Magdeburgenſi Archiepiſcopo, & qui in locum eius ſuffectus fuerat Othrico viro inſigni; idem Otto *Giſelerum* Merſburgenſem Antiſtitem, virum (vt teſtatur Adam *d* Bremenſis) æque ſanctum, qui nouellos *Winulorum* populos doctrina & virtutibus illuſtrauit, Magdeburgenſi Eccleſiæ præfecerit, extincto prorſus Epiſcopatu Merſburgenſi, & transfuſo in Archiepiſcopatum Magdeburgenſem. Ita enim rem ſe habuiſſe, idem auctor tradit; cui conſentiunt Lambertus *e*, & Ditmarus *f* eiuſdem Merſburgenſis Eccleſiæ poſtea Epiſcopus: qui tamen valde diuerſa ab Adamo de Giſeleri moribus, eiuſque cauſa Romæ in *Synodo* tractata, habet. Ex eo tamen, aliiſque prædictis auctoribus, eundem ipſum redarguas Adamum, quod qui vidiſſet aduerſus huiuſmodi Ottonis factum conclamatum fuiſſe, putauit in eo eſſe peccatum, quod qui translatus eſt ad Magdeburgenſem Eccleſiam, idem retineret etiam priorem Epiſcopatum. Cæterum inde factum eſſe, vt Otto ab hoſtibus fuerit debellatus, ſcribit idem auctor Vitæ S. Adalberti: vlciſcente videlicet S. Laurentio martyre (in cuius honorem Eccleſia Merſburgenſis dicata erat) illatam Eccleſiæ ſuæ ignominiam: quod & in viſione cuidam viro ſancto declaratum eſſe ait.

a Leo Oſt. lib. 2. c. 9.

OTTONIS IMP. BELLVM INFAVSTVM ADVERSVS GRÆCOS.

b Ap. Sur. 23. April.

c Adam. l. 2. Chron. c. 7.

d Ibid. c. 14.

e Crantz. in Metrop. Saxon. lib. 2. c. 28.

f Ditm. lib. 3. Chron.

PECCANS IN S. LAVRENT. PVNITVR.

II.

Cum igitur (vt diximus) Otto in Calabriam veniſſet pugnaturus aduerſus Græcos & Saracenos vna iunctos, ab eis ipſe deuictus eſt ingenti prælio nauali: quo quidem, vniuerſo eius exercitu cæſo, atque omnibus pene proceribus, nonnulliſque Germanis Epiſcopis & Abbatibus (qui & ipſi præter ius faſque in eodem prælio militarunt) interfectis; ipſe quoque Imperator natando nitens euadere, à nautis captus eſt, ſed ab iis haud cognitus, mox ab Auguſta coniuge redemptus eſt. Agunt de hac clade hoc ipſo anno accepta, Marianus Scotus, Sigebertus, Lambertus, Leo *g* Oſtienſis, atque auctor Rerum geſtarum Sanct. Vdalrici; ſed prolixius Ditmarus *h*, cuius auunculus Vdo (vt ipſe teſtatur) in eodem bello peremptus eſt. Addit vero, poſt cladem acceptam Ottonem mœrore confectum, de eligendo Rege filio ſuo Ottone Tertio Comitia habuiſſe Veronæ; inde vero Romam veniſſe, ibique mortuum eſſe ſeptimo Idus Decembris: ſepultumque ad introitum Paradiſi Eccleſiæ S. Petri, hoc eſt (vt interpretatur Leo Oſtienſis) in atrio eiuſdem Eccleſiæ, in labro porphyretico. Subiicit denique Ditmarus, Ottonem Tertium, qui electus Rex fuerat Veronæ, coronatum fuiſſe Aquiſgrani die Natalis Domini huius ipſius anni: eoque officio adimpleto, veniſſe nuntium de obitu patris. Cæterum ex iis quæ dicentur inferius ſuis locis, conſtat Ottonem hunc Tertium Imperii ſui annos numerare cœpiſſe, non à tempore quo parenti ſucceſſit Imperatori, ſed ab eo potius quo coronatus eſt à Romano Pontifice; antea vero non Imperatorem, ſed Regem duntaxat more maiorum ſe nominari voluiſſe.

EIVS EXERCITVS CÆDITVR.

g Leo Oſt. lib. 2. c. 9.

h Ditm. li. 3.

MORITVR.

[i Ita Bar. ad fin. ann. 999. De hac vero inſolita cõſuetudine diximus variis locis: ſed tu vide, ſi cupis, plurima eiuſdem exempla in vnum collecta apud Greeſ in Apolog. Baron. aduerſ. Gold. c. 20 & 26. & lib. 2. cont. Repſi cat c. 15 de quib. ſup. ad an. 774. poſt num. IV.]

III.

Eodem anno perturbans Ethelredus Anglorum Rex Ec-

Eccleſiam Roffenſem, ꝓ redemptione pacis ab eius Epiſcopo argenti centum libras accepit; nihil veritus comminationem, atque prædictionem *S.* Dunſtani de venturis inde ei malis. Expertus eſt tamen ea poſt aliquot annos, cum ab infeſtantibus Angliam Danis decem millibus librarum pacem redimere coactus eſt. Hæc ex antiquioribus monumentis Matthæus *k* Weſtmonaſterienſis. Sed de incurſione Danorum dicetur pluribus ſuo loco.

DAMNO SVO REGES ECCLESIÆ BONA CAPIVNT. *k Mattha. Weſtmon. Flor. hiſt. hoc ann.*

IESV CHRISTI AN. 984.

IOAN. XIV. AN. 1.

BASIL. & CONST. AN. 9.

I. BENED. PP. OBITVS.

ANno Chriſti nongenteſimo octogeſimo quarto, Indictione duodecima, die decima menſis Iulii, mortuus eſt *Benedictus* Papa, vbi ſediſſet annos nouem; vt ex ſepulchrali eius inſcriptione manifeſtum redditur, quæ hactenus extat Romæ in baſilica S. Crucis in Hieruſalem dicta. In cuius locum ſubrogatus Petrus Epiſcopus Papienſis, nominatus eſt IOANNES eius nominis Decimusquartus; quem fuiſſe Archicancellarium Ottonis Secundi, cõſtat ex diplomate quodam eiuſdem Imp. dato anno ſuperiori in gratiam monaſterii S. Vincentii ad Fontes Vulturni. In quo etiam illud obſeruandum, quod cum datum dicatur anno eius Imperii decimoſexto, Chriſti nongenteſimo octogeſimo tertio, non numerentur anni ab obitu patris, ſed à tempore quo à Pontifice coronatus eſt Imperator anno Domini nongenteſimo ſexageſimo ſeptimo.

IOAN. XIV CREATIO.

II. SODALITIVM ROMÆ INSTITVTŨ PRO ANIMAB. DEFVNCT.

Hoc eodem anno Romæ contractum eſt Sodalitium plurimorum Sacerdotum, Inter quos & Epiſcopi nonnulli ſunt adſcripti, ad hoc, vt poſt obitum ſinguli conſodalium, ſuperſtitum ſacrificiis iuuarentur, ita vt ſinguli pro ſingulis quadraginta Miſſas celebrarent. Cuius inſtituti adhuc extat in diaconia SS. Martyrum Coſmæ & Damiani monumentum in tabula marmorea, inciſum (vt ponitur) tempore Ioannis Papæ XIV. die vigeſima ſecunda Februarii, Indictione duodecima, anno Dominicæ Incarnationis nongenteſimo octogeſimo quarto.

III. *c Ditmar. Chron. li. 4.* THEOPHANES AVG. PIETAS.

Eodem anno Rex Otto, ſuaſu piæ matris, corrigendum curauit delictum, quod patri exitium intulerat, de ſublato ab Eccleſia Merſburgenſi Epiſcopatu. Qua de cauſa valde commendatur à Ditmaro *a* eadem Ottonis mater Auguſta Theophanes Græca mulier; necnon quod tres filias pie admodum educatas, contemptrices carnalium nuptiarum, cœleſtiumque cupidas effecerit; quarum duæ, Adelais altera, altera Sophia dicta, in duobus monaſteriis vitam monaſticam ſunt profeſſæ. Sicut & eiuſdem Auguſtæ, in Rebus geſtis S. Adalberti Pragenſis Epiſcopi laudatur ſolicita cura, & iuges ad Deum preces, continuæque eleemoſynæ, pro redemptione animæ defuncti mariti ſui erogatæ. Obiiſſe vero traditur anno Redemptoris nongenteſimo nonageſimo primo, regni filii ſui ſeptimo.

IESV CHRISTI AN. 985.

IOAN. XIV. AN. 2.

BASIL. & CONST. AN. 10.

I. BONIF. INVASOR IO. PAPAM FAME NECAT.

ANno Chriſti nongenteſimo octogeſimo quinto, Indictione decimatertia, nefandus Bonifacius Apoſtolicæ Sedis olim inuaſor, qui necato Pontifice Benedicto Sexto, & expilata baſilica Vaticana, fugerat Conſtantinopolim; vbi res innouatas accepiſſet, deceſſiſſe nimirum Benedictum Septimum qui eum ſede expulerat, & Ottonem Imperatorem, cuius patrocinio Eccleſia Romana fouebatur, Romã rediit: vbi ſuorum factione potens, Ioannem Papam vinculis alligatum detruſit in S. Angeli munitionem, quæ tenebatur à ſuis; ibique quatuor detentum menſibus fame perire coegit, ac mortuum expoſuit ſpectãdum omnibus pro foribus munitionis. Quæ quidem accepimus ex veteri Vaticano codice Romanorum Pontificum: quibus conſentiunt Scriptores omnes. Ioannem autem extinctum eſſe die vigeſima Auguſti, ſepultumque apud S. Petrum, declarat inſcriptio eius ſepulchri.

II. DAT. POENAS.

Qui vero poſt illum ſacrilegus prædo Sedem iterum Apoſtolicam inuaſit *Bonifacius*, Deo vltore poſt quatuor ab eius nece menſes repentina morte percuſſus eſt: quem ſui ipſius fautores, poſt tetræ animæ exhalationem cæſum & lanceis confoſſum, nudum per pedes tractum inſepultum abiecerunt; licet eum quidam clerici poſtea ſepelierint. Hæc ex eodem Vaticano codice, aliiſque auctoribus. Quibus videas, parum conſulere veritati, & S. Romanæ Eccleſiæ dignitati, qui hunc nefandum parricidam inter Romanos Pontifices referunt; annumerandum potius inter famoſos latrones.

III. IOAN. PP. XV.

Quo ſublato legitimus creatus eſt Pontifex IOANNES eius nominis Decimusquintus, natione Romanus, filius Leonis presbyteri poſt matrimonium facti: quem quidem nonniſi ad finem huius anni creatum oportuit. Sed cum eo tempore nouus in Vrbe tyrannus Creſcentius Numentanus, munitionem S. Angeli titulo Conſulatus poſſidere aggreſſus, inde nonnihil infeſtare cœpiſſet eundem Pontificem; ille timore perterritus, ſecedens in Tuſciam, Legationes ad Ottonem Regem mittere frequentauit: cum memores Romani quæ ob iniurias illatas Pontificibus, paſſi eſſent tum ab Ottone Primo, tum etiam à Secundo; eueſtigio honorifica legatione eundem Ioannem reuocarunt in Vrbem, & piis obſequiis ſe illi ſubiecerunt.

IV. *a Ambr. Moral. lib. 16. c. 46.*

Hoc pariter anno Ramirum Regem Legionenſem eſſe defunctum, Ambroſius *a* Morales ſcribit. Cuius ea ex parte memoria damnatur, quod iniens fœdus cum Arabum Rege, totius belli vis conuerſa eſt aduerſus Caſtellæ Comites, & Veremundum in Gallia regnantem; ſicque plura loca munita ab Infidelibus capta ſunt, cæſique Chriſtiani, atque eorum Eccleſiæ deſolatæ. Cum vero & ciuitatem Compoſtellam vocati à Ruderico Comite Arabes diruiſſent, mœnibuſque nudaſſent; abſtinuerunt tamen magno miraculo ab Apoſtoli Iacobi ſepulchro: quod non ſolum ab Apoſtolo ſeruatum eſſe illæſum, ſed & ipſos hoſtes graui immiſſo morbo omnes interiiſſe, tradit Sampyrus Epiſcopus ſui temporis res geſtas proſecutus, & alii poſt eum. Porro Ramiro defuncto, Veremundus in Legionenſe Regnum ſucceſſit, huius nominis Secundus, filius Ordonii Tertii: cuius primordia fuerunt laude digniſſima, cum non ſolum leges ciuiles pene vſu contrario abolitas, ſed & Eccleſiaſticas, atque Romanorum Pontificum decreta, in obſeruantiam reuocauit, & Eccleſias priuilegiis muniuit: poſtea vero ob iniuſtam perſecutionem illatam Athaulpho Compoſtellano Epiſcopo infamatus, inter malos Principes à maioribus numeratur: quippe qui accuſationi ſeruorum contra Dominum fidem adhibens, in Epiſcopum dolo accitum immiſit taurum; qui tamen mox redditus manſuetus in Epiſcopi manibus arma depoſuit à natura conceſſa, cornua ſcilicet. Sed quomodo tam falſi accuſatores, quam Rex perſecutor, diram inde vindictam à Deo perpeſſi fuerint, pluribus narrant Hiſpanicarum rerum ſcriptores.

ECCLESIA S. IACOBI DIVINITVS SERVATA.

IESV CHRISTI AN. 986.

IOAN. XV. AN. 1.

BASIL. & CONST. AN. 11.

I.

ANno Chriſti nongenteſimo octogeſimo ſexto, Indictione decimaquarta, ſexto Nonas Martii, Lotharius Rex Francorum obiit, cum regnaſſet annos triginta vnum; relinquens Regni heredem Ludouicum filium, quem com-

mendauit Hugoni Duci. Hæc Odorannus, qui hoc tempore vixit.

II. TERRÆ MOTVS IN ORIENTE. Quo eodem anno, menſe Octobris, inchoata Indictione decimaquinta, ingentem terræmotum concuſſiſſe ciuitatem Conſtantinopolitanam, & ex eo plura templa corruiſſe, Curopalates ſcribit. Verum non eam tantummodo ciuitatem, ſed & Græciæ prouincias eodem terræmotu mirum in modum quaſſatas eſſe, teſtatur auctor Rerum geſtarum S. Niconis, obiter de illo mentionem habens, dum agit de eiuſdem ſanctiſſimi viri imagine ſaxo diuinitus impreſſa, cum oraret pro auertenda illa clade à Lacedæmoniis, apud quos morabatur.

IESV CHRISTI AN. 987.

IOAN. XV. AN. 2.

BASIL. & CONST. AN. 12.

I. LVDOVIC. FRANC. REX VLTIMVS CAROLINOR. MORITVR. ANnus Chriſti nongenteſimus octogeſimus ſeptimus, Indictione decimaquinta cœptus eſt: quo Ludouicus Francorum Rex nouiſſimus Carolinorum diem obiit, anno vix vno regno potitus. Cumque ſine liberis deceſſiſſet, Regnum Francorum non collatum eſt Carolo ipſius patruo, Lotharii Regis fratri; ſed magis eo contempto ad remotiores, vel omnino extraneos, eſt delatum, nempe ad Hugonem Ducem Pariſienſem. De tempore fidem faciunt Odorannus monachus Senonenſis, & Glaber Cluniacenſis, eius temporis Scriptores. Cur autem à Francorum proceribus repudiatus Carolus fuerit, ea potiſſimum ratio affertur, quod ipſe nimis eſſet Germanorum Principibus addictus, Franci vero haud facile paterentur exteris eſſe ſubiecti.

III. HVGO CAPETVS EX GENERE CAROLI MAG. Porro quod ad genus ſpectat HVGONIS, cognomento *Capeti*, ſiue *Caputii*, (quod ſoleret puer puerorum capita pileis nudare;) ex iiſdem Odoranno & Glabro, aliiſque recentioribus patet, ipſum quidem patre natum fuiſſe Hugone Magno, auo Roberto Principibus; materno vero ſtemmate, ex ſorore Ottonis Senioris Imp. genitum: adeo, vt vanitati poeticæ nullus ſit locus, fingendi eum viliſſimis parentibus ortum. Sed nec progeniem Carolinam defeciſſe in Ludouico, vel in Caroli fratris Lotharii filio; quin & hunc ipſum Hugonem Magni Hugonis filium ex eadem fuiſſe progenie, demonſtrat Chronicon Willelmi Nangii monachi Sancti Dionyſii, quod in lucem Pithœus edidit: idque ipſum affirmat auctor eodem volumine contentus, qui texuit genealogiam Sancti Arnulphi, ex quo Carolinum manauit genus. Et Innocentius Papa ſcribens ad Ludouicum Regem eius nominis Sextum, aſſerit genus ipſius, quod deriuabatur ab Hugone Capeto, proceſſiſſe ex progenie Caroli Magni. Denique Abbo *a* Floriacenſis Abbas, vir doctrina & ſanctitate inſignis, huius ipſius temporis auctor, in libro Apologetico quem ad Robertum Regem Hugonis filium & ſucceſſorem ſcripſit, eum atauis Regibus ortum prædicat. Addit inſuper Nangius, eundem Hugonem ex repromiſſione SS. Ricarii & Valerici accepiſſe Francorum Regnum; dum quo tempore Hugo Magnus Comes Pariſienſis ipſius Capeti pater, eorundem Sanctorũ corpora metu Northmannorum Gallias deuaſtantium à ſuis Eccleſiis in Flandriam apud S. Audomarum tranſtuliſſet, iidem Sancti in viſione ei apparentes, prædixerunt fore, vt propter huiuſmodi exhibitam ipſis pietatem, genus eius potiretur in perpetuum Regno Francorum. Cæterum vbi Hugo eſt vnctus in Regem; ad euertenda bella ciuilia, Carolum Lotharii fratrem coniecit in carcerem Aurelianis; ſed id poſt annum tertium belli initi. Ipſum vero filium Caroli Ludouicum patri ſucceſſiſſe in Ducatum Lotharingiæ, idem auctor tradit: cum alii affirment eundem Ducatum Ottoni eiuſdem Caroli filio eſſe traditum.

a Ap. Baro. tom. XI. 1001. in pr.

EX PROMISSIONE SS. REGNVM IN HVGONEM TRANSLATVM.

IESV CHRISTI AN. 988.

IOAN. XV. AN. 3.

BASIL. & CONST. AN. 13.

I. ANno Chriſti nongenteſimo octogeſimo octauo, Indictione prima, Ioannes Papa dedit Pallium Libentio Archiepiſcopo Hamburgenſi, viro laudatiſſimo, ſucceſſori Adaldagi; qui vbi ſediſſet annos quinquaginta tres, hoc anno quarto Calendas Maii mortuus eſt, ab omnibus collaudatus. Agit vero de his fuſius Adam *a* Bremenſis.

a Adam lib. 2. c. 19. 20.

II. S. DVNSTANI OBITVS. Eodem pariter anno migrauit in cœlum mirificus ille S. Dunſtanus Cantuarienſis in Anglia Archiepiſcopus, de quo ſæpe ſuperius: poſt cuius mortem plane accidit, quod & vaticinatus fuerat, vt multa mala Angliam occuparent.

IESV CHRISTI AN. 989.

IOAN. XV. AN. 4.

BASIL. & CONST. AN. 14.

I. DE S. ADALBERTO PRAGENSI EPISC. ET VNGAROR. APOST. ANno Chriſti nongenteſimo octogeſimo nono, Indictione ſecunda, *S. Adalbertus* Pragenſis in Bohemia Epiſcopus, cum iam quinquennium Romæ tranſegiſſet nobiliſſimo in monaſterio SS. Bonifacii & Alexii ad montem Auentinum, quod ſanctiſſimis tunc monachis florebat, & frequentibus nobilitabatur inſignibus miraculis, cui idem Adalbertus permiſſione Pontificis ſe incluſerat, cum (vt vidimus) Bohemos nimis refractarios & in vitiis ſuis obſtinatos expertus, eos deſeruiſſet; iterum à Pragenſibus requiſitus, ex decreto *Synodalis Conuentus* Romæ ea de cauſa habiti, derelictam coactus eſt inuitus licet Eccleſiam repetere. Sed cum rurſum Pragenſes ad ſua ſcelera, maxime vero ad luxuriam reuerſi, eius monitis obaudire tam laici quam clerici detrectarent; eoſdem ipſe rurſum deſerens, ad Vngarorum à Paganiſmo ad fidem Chriſti conuerſionem ſe tranſtulit. Habent hæc fuſius Acta *a* Adalberti. Eius vero ad Vngaros Apoſtolatum prolixe pertractauit Cartuitius Epiſcopus in Vita *b* S. Stephani Regis Vngarorum ſcripta ad Colonanum Regem; qua ſtylo fideliſſimo proſecutus eſt cunabula Vngaricæ Eccleſiæ ſub *Geiſa* eorũ Principe; qui factus Chriſtianus ab ipſo initio meruit ex repromiſſione diuina habere filium, cui pariter ex reuelatione S. Stephani protomartyris matri facta, inditum eſt nomen Stephani: de quo pluribus dicendum inferius. Porro S. Adalbertus his recte cœptis, Romam denuo ſequenti anno ad dilectum ſibi S. Bonifacii monaſterium reuerſus eſt; vbi cum aliud quinquennium tranſegiſſet, accepto à Romano Pontifice ad Gentes Apoſtolatu, rurſum iuſſus eſt ad ſuum Epiſcopatum reuerti, vt dicetur ſuo loco.

a Ap. Sur. 23. April.
b Ap. Sur. 25. Aug.

GEISA PRIMVS PRINCEPS VNGAR. FACTVS CHRIST.

II. GEBEHARDVS EPISC. CONST. Hoc item anno, quo quartus abſoluitur & quintus inchoatur Ioannis Papæ, Indictione ſecunda, contigit S. Gebehardum Conſtantienſem Epiſcopum veniſſe Romam, vt reliquias S. Gregorii Papæ acciperet à Summo Pontifice, collocandas in monaſterio quod ædificaſſet in honorem eiuſdem Gregorii. Cuius cum ſacrum caput à Pontifice obtinuiſſet, in reditu perſequentibus eum Romanis pro ſublato capite, miraculo liberatus eſt ab eorum manibus. Proſequitur hæc pluribus Auctor *c* qui eiuſdem S. Gebehardi res geſtas deſcripſit. Sciendum autem, hunc Gebehardum dici debere Seniorem, reſpectu alterius Gebehardi eiuſdem ciuitatis Epiſcopi, qui ſub Gregorio Papa Septimo eius partes contra Henricum Regem ſumma cum laude ſecutus eſt; de quo dicetur ſuo loco.

c Ap. Caniſ. antiq. lect. tom. VI.

IESV CHRISTI AN. 990.

IOAN. XV. AN. 5.

BASIL. & CONST. AN. 15.

I. *a Matth. Weſtmon. Flor. hiſt. hoc ann. Wil. Malmesbur. de geſt. Ang. lib. 2. c. 10.*

ANno Chriſti nongenteſimo nonageſimo, Indictione tertia, à Ioanne Romano Pontifice ad Ethelredum Angliæ Regem, atque Richardum Ducem Northmannorum in Gallia degentium, miſſus *a* eſt Legatus Leo Vice-Epiſcopus Treuerenſis, vt eos inter ſe inuicem diffidentes in concordiam reuocaret: quod & præſtitit.

II. CONCIL. SILVANECTENS. IN CAVSA INVASIONIS CIVIT. RHEM.

Eodem anno celebrata eſt in Gallia SYNODVS SILVANECTENSIS hac occaſione. Cum Arnulphus Rhemenſis Archiepiſcopus fauore Hugonis Francorum Regis promotus fuiſſet ad eam dignitatem, (ita viſum Hugoni nouello Regi, vt hunc licet non legitimum, regio tamen ſtemmate ortum, vtpote Lotharii Regis ex concubina filium, & Caroli adhuc regnantis nepotem, ætate iuniorem, his beneficiis in ſuis partibus contineret:) accidit, vt cum vix ſex menſes ea ſede potitus eſſet, proditione cuiuſdam Adalgeri Rhemenſis presbyteri ea ciuitate Carolus potiretur, ipſeque Arnulphus captiuus abduceretur. Quod vero ſuſpicio non leuis eſſet, eius iuſſu ciuitatem Carolo patruo eſſe proditam; ipſe aduerſus omnes qui illam inuaſiſſent atque ſpoliaſſent, & ſacra profanaſſent, ſeueriſſimam anathematis ſententiam intorſit, & vt idem facerent alii Galliarum Epiſcopi hortatus eſt: quod & ipſi præſtiterunt, collecti in vnum in prædicta Synodo Siluanectenſi. Recitantur autem iſta pluribus in alia Rhemenſi, poſt annum ſequentem (vt dicetur) celebrata, atque inde in ſuum commentarium à Gerberto *b* translata. Plane vero factum eſt, quod diro anathemate imprecati ſunt Patres. Siquidem paulo poſt captus eſt ab Hugone Carolus; tuncque penitus ex ſtemmatis eius ramo exciſum eſt Regnum Francorum, cum (vt ibidem queſti ſunt Patres) hæreſis pullulare cœpiſſet, qua dicerent Caroli ſtudioſi, omnia licere Carolo etiam in Eccleſiis. Quare videant quam male conſulant Principibus noſtri temporis Politici, eadem quæ hoc tempore ſunt cœpta doceri profitentes.

b Gerb. in Con. Rhem. c. 12. & 14. & in ep. ad Wilderod. Epiſc. Argent. CVR à CAROLINIS DEFECERIT REGNVM FR.

IESV CHRISTI AN. 991.

IOAN. XV. AN. 6.

BASIL. & CONST. AN. 16.

I. DE CAVSA ARNVLPHI RHEM.

ANno Chriſti nongenteſimo nonageſimo primo, Indictione quarta, increbreſcente aduerſus Arnulphũ Rhemenſem Archiepiſcopũ ſparſo rumore de proditione Rhemenſis ciuitatis, Hugo Rex eum ſubiicere Synodali iudicio cogitans, cum id ſciret inconſulta Sede Apoſtolica fieri non poſſe, ad quam eſſent iudicia Epiſcoporum deferenda; tum ipſe aduerſus eum literas ſcripſit ad Ioannem Papam, tum etiam curauit, vt aliæ ſcriberentur ab Epiſcopis Rhemenſis Prouinciæ, quibus petitum eſt, vt idem Pontifex in Arnulphum, ob eius proditionem, aliaq; obiecta crimina, damnationis ſententiam proferret. Ad quem econtra pro Arnulpho miſſi ſunt pariter Legati ab Heriberto Comite ſocero *a* Caroli Regis. Quæ quidem huius anni exordio geſta eſſe docet Gerbertus *b* qui interfuit, dum octodecim menſes tradit interceſſiſſe ab eo tempore vſque ad Synodum Rhemenſem habitam anno ſequenti menſe Iunii.

a Aim. li. 5. c. 44. inf. b Gerb. vbi ſup.

II. *c ibid. c. 27.*

Si vero eidem Gerberto *c* in cauſa propria credendum eſt, præuenerunt Legati Heriberti, iidemque muneribus præoccuparunt Pontificem: Legati vero Regis & Epiſcoporum per triduum ante palatii ianuas defatigati, nec admiſſi, infecto negotio in Galliam redierunt. Ita enim Gerbertus, dum eiuſdem Pontificis auctoritate iuſſus ab occupata poſtea ſede Rhemenſi ignominioſe deponi, nihil in eundem atque ipſam Sedem Apoſtolicam remiſit iniuriarum; elaboratis eius argumenti diuerſis ſcriptorum generibus, quæ idcirco, tanquam ingens theſaurus inuentus, à Nouatoribus in odium Romanæ Eccleſiæ duplici *d* editione vulgata fuere. Sic enim qui monachus quondam Benedictinus Auriliacẽſis cœnobii, liberalibus artib. potius quam Theologicis literis excultus, ſub ſpecie inſtituendi filium Hugonis Regis Robertum, cum monaſterio monaſticam quoque verecundiam miſſam fecit; idem curialibus artibus homo ignobilis (vt Glaber *e* teſtatur) ad Rhemenſem primo Archiepiſcopatum, inde ad Rauennatem, ac demum ad Summum Eccleſiæ Romanæ Pontificatum ſibi aditum præparauit: de quibus ſingulis agetur pro ratione temporum.

d Centur. X. c. 9. & ſeorſum an. 1600. Francof. GERBERTI PRIMORDIA. *e Glab. lib. 1. c. 4.*

IESV CHRISTI AN. 992.

IOAN. XV. AN. 7.

BASIL. & CONST. AN. 17.

I. PSEVDOSYNODVS RHEM.

ANno Chriſti nongenteſimo nonageſimo ſecundo, Indictione quinta, menſe Iunii, celebrata eſt apud *Rhemos* in Galliis *Pſeudoſynodus* aduerſus Arnulphum illius ciuitatis Archiepiſcopum: cuius cum habeantur duæ editiones, eædemque in aliquibus de tempore inter ſe diſſentientes; dum tamen in priori id factum ponitur anno Ottonis nono, in poſteriori anno Hugonis quinto, præſentem quidem annum demõſtrant: quod ex iis quæ ſuperiori anno dicta ſunt, firmius adſtruitur. Quod autem (vt diximus) ipſius Acta non alia extent, quam quæ à Gerberto in ſui defenſionem contra Romanum Pontificem ſcripta fuere ad eiuſdem conciliabuli roborandam auctoritatem, ex quo ipſe, exauctorato Arnulpho, conſecutus eſt Rhemenſis Eccleſiæ Archiepiſcopatum; vel quæ ſunt in lucem prodita à fidei Catholicæ perduellibus ad infamandum Romanum Pontificem, in quem multa falſiſſima congeſſerunt: iis quanta ſit fides adhibenda, quiſque conſideret. Sed etſi vera omnia eſſent, nihil eſt tamen quod de iis lucrum capiant Nouatores; quippe quæ à poſteriori Synodo Rhemenſi, cui cum Gallicanis Epiſcopis Legatio interfuit Apoſtolica, abrogata fuerint, cõſentientibus etiam ipſis Francorum Regibus Hugone atque Roberto; vt videbitur ſuo loco.

II.

Vbi igitur reuerſi ſunt miſſi ſuperiori anno Legati ad Romanum Pontificem, atque ſe ab eo non fuiſſe auditos retulerunt; quaſi ex eo ſilentio intelligi deberet, iudicandi facultatem in Francorum Epiſcopos deuolutam, tam Rex quam Epiſcopi celebrandæ Rhemis aduerſus Arnulphum *Synodi* conſilium inierunt. Ad quam ſæpe vocatus Arnulphus, cum excuſaret quod à Carolo Rege Lauduni detineretur in vinculis; factum eſt inter hæc, vt proditione Laudunenſis Epiſcopi ab Hugone Rege eadem ciuitas, & qui in ea erat Arnulphus caperetur, quem Rex iudicandum deduci iuſſit ad collectam Rhemis Synodum. Cum ergo decimoquinto Calendas Iulii conueniſſent diœceſani Epiſcopi ſex, præter plurimos aliarum Galliæ prouinciarum Antiſtites; decem ex illis delecti ſunt ad iudicandum; tres vero Abbates admiſſi pro defendenda Arnulphi cauſa (inter quos nominatus reperitur *Abbo* Floriacenſis) ſummæ ſanctitatis atque ſcientiæ viri: qui tamen non pro Arnulpho duntaxat aſtitiſſe noſcuntur, ſed potiſſimum pro Apoſtolica Sede, ſine cuius auctoritate conteſtati ſunt eiuſmodi iudicium peragi non poſſe; quippe quod Epiſcoporum, & aliæ maiores Eccleſiaſticorum negotiorum cauſæ, ad eam deferendæ eſſent. Verum multa aduerſus iſta alius Arnulphus Aurelianenſis Epiſcopus deblaterans *a*, demonſtrare conatus eſt, Romanos Pontifices ob prauos mores & ignorantiam excidiſſe ab omni Pontificia auctoritate, quam alioqui agnoſcit reſidere in eadem Apoſtolica Sede: ac denique ex eo quod ab ipſis Gallicanis Epiſcopis Romam miſſi Legati non fuiſſent auditi, ſubintulit licere eiſdem Arnulphi cauſam tractare, atque prolata ſententia definire. Itaque his pro arbitrio com-

a Recitat, & confut. Bar. Annal. tom. X. hoc ann. ARNVLPH AVREL. AGIT CONTRA SED. APOST.

b Gerb. in Syn. ... & in ... ad W... ad Reg. Otton. ſcript., quam extat h.c Baronius.

probatis, idem Arnulphus reus inductus, & de proditione quam negaret ciuitatis Rhemenſis redargutus teſtimonio Adalgeri presbyteri, iam confeſſi ſe ipſius mandato portas aperuiſſe hoſtibus; cum & idem ipſe poſt hæc quatuor Epiſcopis ſecreto multa alia crimina confeſſus eſſet; damnationis ſententiam à Synodo accepit. Hæc omnia fuſiſſime tractat ſtylo ſuo Gerbertus *b*.

III. GERBERTVS INTRVDITVR RHEMO. RECLAMAT SEGVINVS SENON. PRO APOS. SED

c Aim. lib. 5. c. 45.

Tacet vero mala fide tam ſui factam in Arnulphi locum ſubrogationem, quam præcipue reclamationem interpoſitam à primario iudice Seguino Archiepiſcopo Senonenſi, quam ex legitimis publiceque conſeruatis huius Synodi Actis recenſet Eginaldus, cuius eſt adiectum ad Aimoinum *c* Auctarium; dum videlicet ait, reliquos quidem Epiſcopos, licet inuitos, ob metum Regis Hugonis conſenſiſſe Arnulphi degradationi, & Gerberti ſubrogationi; at Seguinum non ſolum non conſenſiſſe, ſed etiam acriter ipſum Regem ea de cauſa redarguiſſe, indeque eius odium in ſe concitaſſe: Arnulphum autem poſt hæc alligatum detruſum eſſe in carcerem in ciuitate Aurelianenſi, vbi & Carolus Rex detinebatur, nuper & ipſe ab Hugone captus: ea vero omnia cum Ioannes Papa intellexiſſet, valde indignatum, ſacris interdixiſſe omnibus Epiſcopis qui Arnulphum deiecissent, & Gerbertum ordinaſſent. Hæc Eginaldus. Porro Apoſtolicis hiſce literis exacerbatus admodum Gerbertus, in ipſum Romanum Pontificem ad eundem Seguinum Archiepiſcopum literas *d* dedit, equidem virulentas & Catholico homine prorſus indignas; quibus totus in eo verſatus eſt, vt excommunicationem Romani Pontificis contemnendam eſſe demonſtraret. Quo etiam argumento aliam prolixam ſatis epiſtolam ſcripſit ad Wilderodum Argentinæ ciuitatis Epiſcopum; in qua præter illa quæ de Arnulphi cauſa diſputat, multus eſt in eo vt Decretalium Epiſtolarum Romanorum Pontificum auctoritatem minuat; vſus etiam ad hoc auctoritate & argumentis *e* Hincmari olim Rhemenſis Archiepiſcopi. Arguendus plane ex his omnibus ſchiſmaticus, vel etiam hæreticus, niſi tandem in ſequenti Rhemenſi Concilio, longa diſputatione conuictus à Leone Abbate Sedis Apoſtolicæ Legato, acquieuiſſet. Sed & aduerſus Arnulphum Aurelianenſem, cuius titulo tot blaſphemias Gerbertus eructauit, tunc quoque ſcriptus eſt liber ab Abbone Abbate Floriacenſi, quem diximus pro Apoſtolica Sede in eo iudicio ſtetiſſe; cuius lucubrationis meminit Trithemius.

d Recitat, & confutat, Baron. vbi ſup. ſicut & ſequentes ad Wilder.

GERBERTI EPISTOLÆ CONTRA RO. PONT.

e Confutat ea Baron. ibid.

IESV CHRISTI AN. 993.

IOAN. XV. AN. 8.

BASIL. & CONST. AN. 18.

I. INCENDIA PRODIGIOSA.

ANno Chriſti nongenteſimo nonageſimo tertio, Indictione ſexta, admirandę flammarum eruptiones è monte Veſuuio, crebraque per Gallias & Italiam prodigioſa ciuitatum incendia contigerunt. Cumque Vrbs ipſa Roma iam maxima ex parte conflagraſſet, baſilica Vaticana incendi pariter cœpta, à S. Petro Apoſtolo diuinitus eſt liberata; vt de his omnibus teſtis eſt Glaber Rodulphus monachus Cluniacenſis his temporibus proximus.

II. MAIOLI ABB. CLVNIAC. OBITVS.

a Extant ap. Sur. 2. Maii.

Quo etiam anno (vt mox ſubiicit) *Sanctus Maiolus* Abbas Cluniacenſis, admirandæ vir ſanctitatis, vocatus ab Hugone Francorum Rege, vt Sancti Dionyſii monaſterium in melius reſtauraret, Pariſios petens, mortuus eſt apud Siluiniacum quinto Idus Maii, ac plurimis poſt obitum claruit miraculis; quæ pluribus narrat Sanct. Odilo eius diſcipulus & ſucceſſor, in eiuſdem Rebus *a* geſtis. Teſtatur idipſum Sigebertus in Chronico, & alii plerique.

IESV CHRISTI AN. 994.995.

IOAN. XV. AN. 9.10.

BASIL. & CONST. AN. 19.20.

I. LEGATIO HVGON. REG. FR. AD IOAN. PAP.

a Rec. Bar. tom. X. hoc an. ex Maſon.

ANno Chriſti nongenteſimo nonageſimo quarto, Indictione ſeptima, Hugo Rex Francorum legationem iterum miſit ad Ioannem Papam, qua eum inuitauit in Gallias ad componendas diſcordias Rhemenſis Eccleſiæ: literiſque *a* ſuis conſuetam Francorum Regum erga Sedem Apoſtolicam propenſionem ſignificãs, eius ſe ſuoſque iudicio ſubiecit. Quid autem ad hæc Ioannes reſcripſerit, ignoratur: certum tamen eſt, ipſum in Gallias non eſſe profectum; ſed tantum miſiſſe Legatum Leonem virum ſanctiſſimum Abbatem celeberrimi monaſterii S. Bonifacii in Vrbe.

II. CONCIL. MOSOM. IN CAVSA RHEM. EPISC.

b Pap. Maſ. Annal. Fr. lib. 3.

Qui quidem anno ſequenti, nempe Chriſti nongenteſimo nonageſimo quinto, Indictione octaua, primo habuit *Moſomi* (eſt oppidum in Belgio diœceſis Rhemenſis) SYNODVM quarto Nonas Iunii; in qua Gerbertus Rhemenſis Eccleſiæ pſeudoepiſcopus, patientiſſime (vt tradit Maſonus, ex ipſius Gerberti ſcriptis hiſtoriam huius Synodi texens *b*) auditus, orationem habuit coram Patribus pro ſua ipſius defenſione aduerſus Arnulphum, eamque ſcriptam Leoni Legato porrexit: à quo plenior fuit Synodus Rhemis indicta in Calendas Iulias, vt vbi Arnulphus fuiſſet depoſitus, ibi eius cauſa cognoſceretur; interim vero Gerberto interdixit diuino officio.

III. CONCIL. RHEM. IN EAD. CAVSA.

c Aim. lib. 5. c. 45.

Sic igitur hoc eodem anno cum ſumma diligentia vocati Epiſcopi *Rhemos* ſe contuliſſent, ibidem Calendis Iulii habita eſt SYNODVS. De qua agens Eginaldus qui Auctarium appoſuit ad Aimoinum *c*, ait eidem vna cum *Leone* præfuiſſe quoque ex mandato Sedis Apoſtolicæ *Seguinum* Archiepiſcopum Senonenſem: ac poſt multam ac valde vtilem diſputationem habitam inter Leonem & Gerbertum, tandem hunc illi ceſſiſſe, ac pœnitentiam oſtentantem confeſſum eſſe iniuſte ſe Pontificalem ſuſcepiſſe dignitatem: ideoque ipſo depoſito, ex iuſſione Apoſtolica reuocatum eſſe Arnulphum de cuſtodia in qua detinebatur apud Aurelias, & cum magno honore ſedi ſuæ reſtitutum. Hæc Eginaldus, quæ ex legitimis Actis quæ citat ſumpſiſſe videtur; atque ideo maiori ſunt habenda fide, quam quæ ex epiſtolis Gerberti ſuam ipſius cauſam agentis produntur. Cæterum Arnulphi reſtitutionẽ ipſe Aimoinus Floriacenſis monachus tunc viuens, nonniſi ſub Gregorio Papa & Roberto Rege, Ioannis & Hugonis ſucceſſoribus, collocat in Vita *d* quam ſcripſit Abbonis Floriacenſis Abbatis; quem ait à Roberto miſſum ad Gregorium, eo quod idem Pontifex ob iniuſtum carcerem Arnulphi, vniuerſo Francorum Regno anathema ſe inuecturum comminatus eſſet; eundemque Abbonem poſt reditum ex Italia, Arnulphum cuſtodia exemptum Pontificatui reſtituiſſe, Palliumque illi à Papa directum reddidiſſe; licet id nonnihil ægre ferret Robertus, quod in Gerbertum præceptorem ſuum propenſior eſſet. Extatque *e* inſuper eiuſdem Gerberti epiſtola ad Adelaidem Imperatricem Roberti ſocrum, quæ hoc ipſo tempore eſſe ſcripta cognoſcitur, nempe poſt adiudicatam à Leone ſedem Arnulpho; ex qua colligitur, ipſum à Leone ad maiorem Synodum prouocaſſe, cuius adhuc iudicium ſibi expectandum eſſet. Qui quidem doloſis artibus inſinuans ſe Ottoni Germaniæ Regi, relicto Francorum Rege ſe totum ei addixit; eundemque comitatus eſt in Italiam, vt dicetur anno ſequenti. Quod autem ad Ioannem Papam attinet; cum ex ipſis Synodalibus Actis, & ſcriptis epiſtolis ab huius temporis auctoribus, liquido conſtet eum hoc anno adhuc fuiſſe ſuperſtitem; ex iis redarguas eos qui eum ante biennium deceſſiſſe tradunt.

GERB. DEPONITVR, ET ARNVL. RESTITVITVR.

d Ext. in Bibl. Flor. Hoc autem habet Bar. an. 998.

e Rec. Bar. Anna. tom. X. hoc ann. ex Bibl. Nic. Fabri.

GERB. SE CONFERT AD OTTON. IN GERM.

IV. DIVINA VINDICTA

Eodem anno Domini nongenteſimo nonageſimo quinto, menſe Nouembri, ſcelerum vltor Deus memorandum exercuit iudiciũ aduerſus quendam voluptuoſum Abbatem

Caſſi-

IN MANSONEM ABB. CASSIN. ET ALBER. MARSOR. EPISC.

Caſſinenſem, necnon aduerſus Marſorum Epiſcopum eiuſdem Abbatis excæcatore. Cum enim Abbas nomine Manſo, laudatiſſimi Aligerni indigniſſimus ſucceſſor, vigeſimus octauus ordine Abbatum Caſſineſium poſt S. Benedictum, luxurioſe admodum & ſæculariter nimis viuens, arcem quoque conſtruxiſſet, qua illius regionis tyrannidem ſibi vendicare velle videretur; accidit, vt Albericus Marſorum Epiſcopus homo nequam, cū filio ex meretrice procreato Epiſcopatum tradidiſſet, Caſſinenſis ipſe monaſterii dominatus adipiſcendi deſiderio teneretur. Itaque cum quibuſdam nequiſſimis monachis certa pecuniæ ſumma pactus, vt eundem Abbatem excæcarent, ac monaſterium ipſi Alberico traderent; eis promiſſæ pecuniæ partem dimidiam præ manu tradidit, reliquam daturus cum Abbatis oculos teneret in manibus. Iidem vero perfidi monachi, deducto fraudulenter Capuam Abbate Manſone, prætextu reconciliationis cum Capuanis ineundæ, quorum ille odium in ſe concitauerat; mox vt illum in monaſterium Capuanum introduxere, eidem oculos eruerunt, quos inuolutos linteo ad Albericum Epiſcopum tranſmiſerunt. Sed nuntij cum Marſiam aduenijſſent, repererunt eadem hora mortuum eſſe Epiſcopum, qua prædictus Abbas luminibus fuerat orbatus. Recitat hanc hiſtoriam Leo *f* Oſtienſis.

f Leo Oſt. li.2.cap.16. Cron. Chaſſin.

V. SISINNIVS PATRIAR. CONST.

Quod ſpectat ad res Orientalis Eccleſiæ; eodem anno, Indictione octaua, (ut affirmat Curopalates) mortuus eſt Nicolaus Chryſoberges Patriarcha Conſtantinopolitanus, cum ſediſſet annos duodecim & menſes octo. In cuius locū ſuffectus eſt *Siſinnius*. Sed quod idem auctor huic Siſinnio tribuit concordiam diſſenſionis ob quartum matrimoniū, quæ ante annos fermè centum tempore Leonis Philoſophi Imp. orta in Eccleſia Conſtantinopolitana, poſtea compoſita iterum recruduerat, ut ſuperius ſuis locis dictum eſt: iſta, inquam, concordia non Siſinnio, ſed eius deceſſori Nicolao tribuitur in Actis Synodalibus hac de re tunc confectis, quæ extant in codice Iuris *g* Orientalis. Hic autem plane videre eſt verſutum Satanæ conſilium, in his cōtroverſiis detinentis Orientales, ne quod longe maioris momenti erat attenderent, nempe ſe manere diſciſſos à communione Catholicæ Eccleſiæ & Apoſtolicæ Sedis; quod tanti fecere maiores ipſorum, & vniuerſi qui Catholici dici voluerunt filii Dei & S. Matris Eccleſiæ.

g Iur. Orient. lib.2.

IESV CHRISTI AN. 996.

GREGORII. V. AN. I.

OTTONIS. III. I.

BASIL. & CONST. 21.

I. IOAN. PP. OBITVS.

ANno Chriſti nongenteſimo nonageſimo ſexto, Indictione nona, Nonis Maij, defunctus eſt *Ioannes* Papa, vbi ſediſſet annos decem, menſes quatuor, & dies duodecim; ſepultuſque eſt in baſilica Vaticana S. Petri. A cuius obitu poſt menſem vnū & dies ſex, in locum ipſius pridie Idus Iunij ſubrogatus vir Germanus appellatus *Bruno*, Ottonis Regis conſanguineus, commendatus ſatis à Ruperto *a* Abbate Tuitienſi, aliiſque auctoribus, mutato priori nomine, dictus eſt Gregorius eius nominis Quintus. Quomodo autem iſta ſe habuerint vt intelligamus, quæ præceſſerunt ſunt in medium adducenda. Cum enim Romæ tyrannus Creſcentij, de qua ſuperius eſt facta mentio, magis invaleſceret; ad tantam propulſandam calamitatem, Otto Rex Germaniæ Romam venire rogatus, deſcendens in Italiam cum exercitu, Rauennæ aliquantiſper conſtitit. Vbi cum inueniſſet eius ciuitatis Archiepiſcopum ex hac vita migraſſe, in locum eius ſubrogandum curauit Gerbertum, quem vidimus anno ſuperiori depoſitum ab Eccleſia Rhemenſi. Vt autem qui hactenus de Sede Apoſtolica fuerat peſſime meritus, iam ad tantam Eccleſiam proueheretur, dicere opus eſt eumdem ad meliorem frugem conuerſum talem extitiſſe, qui non ab Ottone ſolum, ſed à populo in Rauennatis Eccleſiæ Epiſcopum

a Rupert. in … vita cap.5 ap. Sur. 16. Mart.

GREG. V. PAPA.

GERBER. CREATVR EPISCOP. RAVEN.

peteretur, (quod huius temporis auctor apud Aimoinum *b* tradit) & ſic ab ipſo Gregorio Romano Pontifice ordinaretur.

b Aim. lib.5 cap.45.

II.

Cum autem poſt hæc Romam ſe contuliſſet Otto, eiuſque audito aduentu Creſcentius ſe cum ſuis in S. Angeli munitione clauſiſſet; contigit mori Ioannem Papam XV. (ut dictum eſt) & poſt triginta ſex dies in locum eius ope Regis ſuffici Gregorium Quintum. Ita quidem apud Ditmarum *c*; ſed de praua lectione. Plurium enim aſſertione conſtat, antequam Romam ſe Otto conferret, iam creatum fuiſſe Gregorium, & poſt hæc contra eum fuiſſe eleuatum in Sedem per Creſcentium, alium Ioannem Epiſcopum Placentinum, natione Calabrum, patria Roſſanenſem, appellatum *Ioannem XVI.*; Sicque duobus ſimul creatis Pontificibus eſſe Schiſma in Eccleſia conflatum. Hæc enim inter alios narrat Glaber *d* Rodulphus monachus Cluniacenſis his temporibus proximus, vtpote qui ſub Henrico Primo Francorum Rege claruit, & ab hoc tempore vſque ad milleſimum quadrageſimum quintum Redemptoris annum Hiſtoriam ſcripſit ad S. Odilonem Abbatem ſuum. Additque, Ottonem comperta expulſione Gregorij propinqui ſui, & introductione Ioannis, ira accenſum cum permaximo exercitu Romam properaſſe, ac Ioannem comprehenſum manibus auribuſque truncaſſe, & oculis privaſſe. De Creſcentio vero ait, eum arctiſſima obſidione circumdatum in turri munitiſſima S. Angeli, cum nullam euadendi viam cerneret, quadam die conſcius nonnullis Ottonis militibus ab eadem munitione latenter exeuntem ad pedes Ottonis improuiſo corruiſſe, ac veniam petiiſſe; ſed Ottonis iuſſu reductum in turrim vi expugnandum, tandem poſt acrem pugnam captum è ſummitate turris deiectum eſſe, & tergoribus boum alligatum, hincque & inde raptatum, eſſe denique in excelſa trabe ſuſpenſum. Hæc quidem de fine Creſcentii Glaber. Verumtamen iis vehementer repugnant quæ ſcripta ſunt in Vita S. Romualdi *e* à Petro Damiani (ſic vocato, vt Euſebius Pamphili) temporis huius & ipſo ſcriptore; nempe Creſcentium in munitione inexpugnabili ſe continentem, inde nonniſi iuramento firmata promiſſione deduci potuiſſe ab Ottone; ſed de ita decepto ſumptum fuiſſe capitis truncatione ſupplicium: quod etiam teſtatur Leo *f* Oſtienſis. Additque Petrus Damiani, Ottonem de eo crimine confeſſum S. Romualdo, (quem ipſe nuper Claſſenſi S. Apollinaris monaſterio apud Rauennam præfecerat) pœnitentiam iniunctam ſuſcepiſſe, vt nudis pedibus ad Garganum montem Apuliæ ad Memoriam S. Michaelis Archangeli peregrinaretur. Quem & tradit per totam Quadrageſimam in eodem Claſſenſi monaſterio, paucis ſibi adhærentibus manſiſſe; ibique ieiunio & pſalmodiæ intentum, cilicio ad carnem vſum eſſe, & in ſtorea dormiviſſe, ac denique Romualdo promiſiſſe relicto Imperio monaſticum ſuſcipere habitum.

c Ditm. li.4

IOAN. PP. SCHISMATICVS.

d Glab. lib. 1. cap.4.

e Ap. Sur. 19. Iunii.

f Leo Oſt. li.2.c.18.

OTTON. IMP. POENITENTIA DE PERIVRIO.

III. QVAM MALE HABITVS PAPA SCHISMATICVS.

Quod vero ad Schiſma inter Gregorium & Ioannem pertinet; idem Petrus Damiani de eo agens epiſtola ſecunda ad Cadaloum pſeudopapam, ait Ioannem, cum ingentis collatione pecuniæ Pontificatum inuaſiſſet eiecto Gregorio, à reſipiſcentibus paulo poſt Romanis præciſum eſſe manibus, auribus, naribuſque, & oculis priuatum; moxque aſello impoſitum vultu in caudam verſo, tenere eamdem aſini caudam compulſum, ac per publicas Vrbis vias perductum clamare; *Tale ſupplicium patitur, qui Romanum Papam de ſua Sede pellere nititur.* Mentio quoque de iiſdem Ioannis ſuppliciis in Actis S. Nili; qui miſeratione ductus conciuis ſui, (erat enim, vt dictum eſt, & ipſe patria Roſſanenſis) vt eum ab illis eximeret, Romam venit, nec tamen (à Pontifice licet & Rege ingenti honore medius inter ipſos ſuſceptus) valuit impetrare. In quib. etiam Actis traditur, eumdem Ioannem proprio nomine ante vſurpatum Pontificatum nominatum fuiſſe Philagathum.

IV.

Ad hunc ipſum Ioannem Pſeudopontificem, dum Romæ adverſus Gregorium ſederet, ſpectat quod Glaber *g* ſcribit de legatione in Gallias ab ipſo miſſa. Cum enim Fulco Comes Andegauenſis egregiam erexiſſet eccleſiam, nec inducere potuiſſet Henricum Archiepiſcopum Turonenſem, in cuius diœceſi erat erecta, vt eam conſecraret, niſi prius Fulco reſtitueret bona Eccleſiæ quæ rapuiſſet; Romam

g Glab. li.2. cap.4.

ſe Fulco conferens, à Joanne multis munerib. impetrauit, vt aliquem mitteret qui eam ipſius Pontificis nomine conſecraret: miſſuſque ad hoc eſt Petrus S.R.E. Cardinalis, qui ſolemni ritu illud confecit: verum eodem ipſo die ſuperueniens vehementiſſimus turbo, eam Eccleſiam funditus diruit. Hæc ſincere Glaber: ſed in definienda cauſa eiuſmodi repentinæ ruinę valde hallucinatus errauit, dum eam fuiſſe ait, quod Romanus Pontifex præſumpſiſſet in aliena diœceſi Eccleſiam conſecrare: etenim non ſolum hæc ipſum poſſe, ſed & omnimodam in omnibus diœceſibus auctoritatem habere, Eccleſiaſticæ leges, vſuſque ipſe, & antiqua traditio docet, eſtque ſuperius infinitis exemplis demonſtratum. Verior igitur illa ruinæ templi cauſa extitit, quod oſtenderit eo ſig[illegible]o Deus, oblationes ſacrilegi & impœnitentis Comitis ſibi non eſſe gratas, nec placere, quæ per ſchiſmaticum Pontificem mandata eſſent.

Error Glabri Hiſtorici.

Oblationes ſacrilegor Deo inviſæ.

Sed vt ad legitimū Pontificem redeamus; conciliata Eccleſiæ pace, antequam Otto Roma recederet, Gregorius eum coronauit Imperatorem. Hoc enim anno eius coronationē referunt Lambertus, Odorannus, & alii veteres Chronographi: nec temporis ratio patitur, vt ante facta fuerat, cū omnes eam Gregorio Quinto tribuant: ſicut etiam ex omnibus eiuſdem Ottonis publicis monumentis apparet, annos Imperii ab eo cœptos eſſe numerari ab hoc tantummodo tempore quo eſt coronatus à Romano Pontifice; antea vero non Imperatorem, ſed Regem duntaxat nominari voluiſſe. De reliquis autem rebus ab eo Romæ geſtis, tradit Glaber, cum idem ſuggerentibus quibuſdam piis viris cogitaret expellere è baſilica S. Pauli Apoſtoli monachos praue viuentes, & in eorum locum introducere Canonicos; apparuiſſe ei noctu per viſum S. Paulum, monuiſſeque ne monachos expelleret: non enim expedire, cuiuſque Eccleſiaſtici ordinis, quamuis ex parte deprauati, propoſitum vnquam abiici, ſeu immutari: in eo namque ordine vnumquemque iudicandum eſſe, in quo ſe primitus vouit Deo ſeruire; ac tantum reemendari licere corrupto cuique in eadem propriæ vocationis ſorte. His igitur repreſſus Imperator, deſtitit à propoſito monachos expellendi, atque ad ipſorum tantummodo emendationem animum applicauit.

Otto III. coronatur Imp.

In qua vocatione quis vocatus eſt, in ea ambulet.

VI. Concil. Rom.

h Ap. Sur. 26. April.

Poſt hæc vero Gregorius Papa, eiuſdem Imp. conſilio, ad ſtabiliendum Eccleſiæ ſtatum adiiciens animum, CONCILIUM Epiſcoporum *Romæ* collegit: cuius licet Acta perierint, extant tamen eorum fragmenta quædam, atque inter alia in Vita *h* S. Adalberti Pragenſis Epiſcopi ab auctore huius temporis conſcripta. Vbi ſignificatur, in ea Synodo agitatam eſſe cauſam eiuſdem Adalberti, iudicio poſtulati ab Archiepiſcopo Moguntino de reſidendo in ſua Eccleſia, quam relinquens ad monaſterium S. Bonifacii Romam ſe receperat: additurque, ex Concilii ſententia ipſum iuſſum eſſe Pragam redire; ita tamen, vt à Gregorio Papa facultatem impetrauerit, ſi Pragenſes in ſua cordis duritie perſiſterent, eundi ad incultas & barbaras gentes prædicare fidem Chriſti. Sicque ipſe hoc eodem anno vna cum Ottone deceſſit ab Vrbe: ſed antequam rediret in Bohemiam, diuertit in Gallias ad viſitandum corpus S. Martini, inde vero Floriacum veniens, S. Benedicti venerandas Reliquias coluit; vt teſtatur auctor qui tunc præſens adeſſe poterat, in eiuſdem Adalberti Vita.

VII. De Electoribus Imperii.

Quod autem maioris eſt momenti; ad hoc ipſum Concilium à Gregorio Quinto celebratum referri debere videtur, quod de Imperatoris ELECTORIBVS ab eodem Pontifice multorum aſſertione traditur conſtitutum. Siquidem res magni ponderis, nonniſi conſultis Patribus, collectis Epiſcopis in Synodo, fieri conſueuerunt. At quod ſciamus rem iſtam magna eſſe controuerſia agitatam, negantibus Nouatoribus ius illud accepiſſe Electores à Romano Pontifice, ſed ab iſto de quo agimus Ottone Imperatore Tertio; aliis vero aſſerentibus id non eos accepiſſe à Gregorio Quinto, ſed Decimo: de his eſt nobis ex more accuratius agendum.

VIII.

i Cent. X. c. 10. col. 546. & c. 16. col. 720.

Quod pertinet ad Nouatores; cum iidem ipſi in Centuriis ſuis *i* veritatē libere profeſſi, iterato aſſeruiſſent, Gregorium Papam ſuam patriam inſigni aliqua dignitate ornaturum, ſanxiſſe, vt penes ſolos Germanos eſſet ius eligendi Regem, qui poſt diadema à Romano Pontifice acceptum Imperator & Auguſtus appellaretur: poſtea tamen illorum anteſignanus Matthias Illyricus, primus ab aſſerta & profeſſa multoties veritate recedens, *De Translatione Imperii* ſeorſum edidit commentarium, in quo inter alia impugnauit impudenter eandem quam vna cum cæteris collegis defenderat prius veritatem. Sed cum id nonniſi affectatis, pudendiſque mendaciis peregerit; ea foris ſpectanda aperta luce expoſuit, ac potenter valideque confutauit, veritate firmius ſtabilita, fortis antagoniſta doctiſſimus S. R. E. Cardinalis Bellarminus *k*, eodem titulo ſcripto contradictorio commentario.

k Vide ſupra an. 800. poſt num. IV.

IX. Electores Imperii à Rom. Pontt. ius illud habuiſſe.

Cæterum cum firma ſit & in omnibus conſtans aſſertio, ſicut Imperium auctoritate Romani Pontificis ex Oriente in Occidentem translatum eſt; ita ius eligendi Imperatorem Germanis conceſſum, vel dixerimus Regem in Imperatorem promouendum, æque à Romanorum Pontificum auctoritate & conceſſione manaſſe: nos omiſſis innumeris teſtibus hiſtoriarum ſcriptoribus, quorum aliquibus & ipſi Nouatores in eadem veritate aſtruenda ſunt vſi; id ipſum abunde ſatis probamus ex publicis eorum quorum maxime intereſt teſtimoniis, Romanorum Pontificum, Electorum ipſorum, atque etiam Imperatorum. Id namque diſerte profeſſus eſt Innocentius Tertius Papa *l* ſcribens ad Ducem Caringiæ ſiue Thuringiæ, necnon Clemens *m* Quintus in Concilio Viennenſi. Id quoque Electores ipſi teſtati ſunt, non vnus aut alter, ſed omnes literis ſuis ad Romanum Pontificem ſcriptis: quæ licet diuerſis locis, ſicut & diebus, datæ reperiantur, tamen non ſolum vnum idemque earum argumentum eſt, ſed eadem quoque ſunt verba; vt appareat certam quandam præſcriptam fuiſſe ab eis formam, qua id vniuerſo Chriſtiano Orbi voluerint innoteſcere. Extant *n*, inquam, literæ Marchionis Brandeburgenſis vnius ex Electoribus, datæ anno milleſimo ducenteſimo ſeptuageſimo nono pridie Idus Septembris, anno ſexto Rodulphi Imperatoris: itemque aliæ Ioannis & Adalberti Ducum Saxoniæ, eodem anno, die vero decimaquarta Calend. Aprilis: ac denique aliæ Ludouici Comitis Palatini Rheni, eadem die datæ & anno: iuxta quam præſcriptam ab ipſis formam & reliqui Electores ſcripſere. Quibus omnes pariter confirmantes donationes factas vel innouatas Romanæ Eccleſiæ à Rodulpho Romanorum Rege, & aliis deceſſoribus Imperatoribus: æque teſtantur ſe ius Electoratus ſui percepiſſe ab Eccleſia Romana. Habentur ipſę in ſcripto codice eodem tempore, vna cum aliis monumentis de donationibus & priuilegiis Eccleſiæ Romanæ collatis, quæ aſſeruantur ſeorſum à Vaticana Bibliotheca, Romæ in caſtello S. Angeli loco tutiori, vbi ſelecta maioris momenti monumenta recondita ſunt ne pereant. Denique id ipſum cognouiſſe Imperatores ipſos, conſtat ex literis valde prolixis quæ in eodem ſcripto codice reperiuntur, ab Alberto Imp. eiuſdem Rodulphi filio ſcriptæ ad Bonifacium Octauum Romanum Pontificem anno Domini milleſimo trecenteſimo tertio, decimoſexto Calendas Auguſti: quibus imprimis (quod ad rem præſentem ſpectat) agnoſcit Romanum Imperium per Sedem Apoſtolicam è Græcis in Germanos translatum; deinde ab eadem ius eligendi Romanum Regem, in Imperatorem poſtmodum promouendum, Electoribus eſſe conceſſum: ac poſtea ſubiicit iuramentum fidelitatis ab ipſo exhibitum eidem Bonifacio Papæ, & confirmationem priuilegiorum omnium per alios deceſſores Imperatores Eccleſiæ Romanæ conceſſorum.

l Innoc. III. ext. de elect. c. Venerabilem. 34.

m Clem. de iureiur. c. 1.

n Rec. Baro. tom. X. hoc ann.

[Porro aduerſus eū hic oggannit *Goldaſtus*: ſed vide Apologiam *Gretſeri* c. 18 & lib. 2. cont. Replic. c. 22. de quibus dictū eſt ſup. ad ann. 774. poſt num. IV.]

X. Gregorium V. Electores inſtituiſſe.

o Sigeb. in Chron. ann. 1002.

Porro his de re ipſa generaliter dictis, agendum modo eſt de Gregorio Quinto, à quo id Electoribus conceſſum diximus. Sane dum Otto Romæ fuit, tractaſſe inter alia, quæ ad Regni iura pertinent, Sigebertus *o* affirmat. Quod ſi Romani Concilii de quo agimus extarent monumenta, nobis haud laborandum eſſet in perquirendo, qualis fuerit iſta à Pontifice electoribus tributa conceſſio; num ſcilicet fuerit omnibus Germaniæ Principibus generatim collata, an tantum ſex vel ſeptem certis nominatiſque (vt nunc ſunt) Eccleſiaſticis atque laicis. Equidem generalem ſaltem conceſſam omnibus Germaniæ Principibus eiuſmodi facultatem, etiamſi alia quæque deeſſent teſtimonia, facta ipſa aſſerere cogunt. Vt autem non ab alio quam ab iſto

Gregorio Quinto concesſa fuerit, docet imprimis ipſe rei vſus; cum poſt eundem Gregorium Ottone Imp. defuncto, per Electores conſtet fuiſſe ſucceſſores electos: prout ſcriptores omnes affirmant, & quæuis vetera monumenta teſtantur, ipſique etiam refractarii Nouatores profitentur. Cuius rei decernendæ Gregorio ipſe Otto fuiſſe auctor videri poteſt, quod abſque liberis eſſet, & ſpes omnis dempta, vt in filium (quod fecerant ex indulgentia Romanorum Pontificum ipſius auus ac pater) transferret Imperium. Ita tamen id ipſis Electoribus conceſſum eſt, vt non protinus quem iidem in Regem elegiſſent, Romanus Pontifex compelleretur probare atque vngere Imperatorem; ſed liberam haberet facultatem ipſum Electum reiiciendi, ſi aliqua cauſa intercederet, quæ illum redderet indignum tanto honore: vt diſertis verbis Innocentius *p* Tertius ex ipſorum Electorum confeſſione declarat. Quo etiam caſu Romanum Pontificem reſeruaſſe ſibi facultatē, in locum indigni alium ſubrogandi, prout opportunitas poſtularet, inſinuat quem ſuperius diximus, Glaber *q* Rodulphus Cluniacenſis monachus huius ſæculi probatus auctor.

ROMAN. PONT. NON ADSTRINGI ELECTORVM IVDICIO.

p Ext. de Elect. cap. venerabile.

q Glab. lib. 1. c. 5.

XI. DE NVMERO ELECTORVM.

Iſta igitur de Electoribus auctoritate Pontificia conſtitutis cum ſint certiſſima, illud reperitur magnopere controuerſum, num Septem tantum Electorum ſelectio, fuerit eiuſdem Gregorii Quinti, vel alterius Romani Pōtificis. Scimus Panuinium elaboraſſe commentarium de Comitiis Imperatoris, vt probaret, ſeptem Electores non à Gregorio Quinto inſtitutos fuiſſe, ſed à Gregorio Decimo. Verum cum nullum alium habeat ſuæ ſententiæ quem ſequatur auctorem, niſi infectam hæreſis ſcabie beſtiam videlicet Auentinum *r*, quem indigne nimis ipſe homo Catholicus pectine ſcalpit eburneo; vtrumque turpiter errantem egregie correxit, quem iure laudauimus collega noſter Bellarminus *ſ*; oſtendens (quod ipſos latuit) complures fide integros auctores ante Gregorium Decimum ſcripſiſſe de Septem Electoribus iam antea conſtitutis.

r Auent. lib 5. Annal. Boior.

ſ Bellarm. de Transſlat. Imp. lib. 3.

XII. OMNES PRINCIPES FEVDATARII IMPERII, IIDEM ELECTORES.

Sane tamen nemo inficias ire poterit, poſt Tertii Ottonis obitum ducentis & amplius annis, quotquot electi fuerunt Romanorum Reges, Imperatores deſignati, eoſdem non Septem duntaxat Electorum, ſed omnium Principum Imperii feudatariorum, tam Eccleſiaſticorum quam ſæcularium qui ad Comitia conueniſſent, ſuffragiis fuiſſe ad regium culmen electos. Id enim præter ſingulorum promotiones, perſpicue ſat s edocent quæ adhuc extant de ipſis promouendis, litteræ diuerſorum Romanorum Pontificum ad Germaniæ Principes datæ; & inter alias, quas Gregorius *t* Septimus ſcripſit ad omnes Epiſcopos, Duces, atque Comites Teutonicos, de noui Regis electione facienda, ſi Henricus in Synodo excommunicatus non reſipiſceret; oſtendens par eorum omnium fuiſſe ius in eligendo Rege in Imperium promouendo. Atque ita etiam perſeueraſſe tempore Innocentii Papæ Tertii anno Redemptoris milleſimo ducenteſimo, cum poſt obitum Henrici dicti Sexti Imperatoris, Princi, es ſciſſi ſunt inter ſe, eligentibus aliis Ottonem Quartum, aliis vero Philippum; literæ ambabarum partium ad Innocentium datæ ſignificant: quibus manifeſte apparet, non penes ſeptem tantum fuiſſe ius eligendi, ſed penes omnes tam Eccleſiaſticos quam laicos feudatarios Imperatoris in vtraque Germania Principes; cum in iiſdem recenſeantur diuerſi Archiepiſcopi, Epiſcopi, Abbates, Duces, Marchiones, Comites, & Barones, qui ad Comitia conuenerant electionis faciendæ cauſa; immo & aliorum abſentium meminerint, qui per literas conſenſum preſtitiſſent. Ex quibus redarguas Oſtienſem, dum interpretatus decretalem illam *u* Innocentii, qua reſpondet literis alterius partis; eos quos idem Papa redarguit, exiſtimauit fuiſſe illos Septem vulgatos ore omnium Electores. Quinimo neque id mutatum eſſe, cum anno milleſimo ducenteſimo decimooctauo poſt Ottonem Fridericus Secundus creatus eſt Cæſar, apparet ex Comitiis tunc ea de cauſa habitis.

t Greg. Sept. 4. epiſt. 3.

u Cap. Venerabilem ext. de Elect.

[Quæ hic recenſentur literæ ad Innocentium, & ab ipſo ſcriptæ, aſſeruantur in Archiuo Sedis Apoſtolicæ: vnde Baronius ea excerpſit, quæ ad rem facere putauit. Verum de his, deque aliis rebus ad Electores pertinentibus, puta, quo tempore, à quo Pontifice, quo numero, & quinam conſtituti fuerint; tu vide quæ poſt eiuſdem Baronii obitum ſunt ſcripta, primum à Iac. Gretſero Soc. IESV in Defenſione libri tertii Bellarmini de Translaitone Imperii, & lib. 2. contra Replicat. cap. 22. deinde vero locupletius à Io. Paulo Windekio S. Theol. Profeſſ. in Academ Friburg. proprio Tractatu de Electoribus: Vbi & peculiariter expenduntur ipſius Baronii aſſertiones de iure electionis cunctis Imperii Principibus primitus competente, deque numero Septenario in Concilio Lugdun. ſtabilito; & plurimi aliorum tam Catholicorum quam hæreticorum corriguntur de iiſdem rebus, aliiſque Electores concernentibus, errores]

XIII. CERTA FIDES DE TEMPORE QVO CONSTITVTVS EST NVMERVS VII ELECT.

Verum licet hæc ita ſe habeant; nihilominus haud vſque ad Gregorium Decimum fuiſſe Septem Electorum dilatam creationem, ſed & à quonam Romano Pontifice fuerit ea primitus decreta, & vbi locorum, & qui electi fuerint; certo certius ex Synodalibus Actis in promptu eſt demonſtrare. Vixit temporibus illis Matthæus Paris monachus S. Albani in Anglia, qui Anglicanam Hiſtoriam aggreſſus eſt ſcribere ab anno Redemptoris milleſimo ſexageſimo ſexto, perduxitque vſque ad milleſimum ducenteſimum quinquageſimum, vt ipſemet in fine teſtatur. Editus eſt eius liber Londini in Anglia anno milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo primo, cum antea latuiſſet in angulo. A quo ſi quis demat calumnias, inuectiuas, dicacitates, & blaſphemias in Apoſtolicam Sedem, eiuſque Pontifices, (niſi probra illa, fuerint additamenta potius eius qui primus edidit, hæretici hominis; cum peculiare ſit illis, libros quos potuerint deprauare:) aureum ſane dixerit Commentarium, vtpote quod ex Epiſtolis Romanorum Pontificum, Imperatorum, Regum, aliorumque Principum, necnon ex Conciliorum Actis, aliiſque publicis monumentis, totidem verbis redditis, egregie contextum & coagmentatum inueniatur. In eo autem inter alia nobilia monumenta, habentur Acta Concilii Lugdunenſis Oecumenici, cui interfuerunt imprimis ipſe qui indixit Innocentius Papa Quartus anno Redemptoris milleſimo ducenteſimo quadrageſimo quinto, ſimulque duo Patriarchæ Orientales Conſtantinopolitanus, & Antiochenus, necnon Imperator Conſtantinopolitanus, præter alios Principes, Regumque Legatos, poſt Præſides diuerſarum Eccleſiarum. In quo quidem poſt alia complura optime conſtituta, titulus eſt additus de Electionibus ob litium deciſionem; in eoque ſimul Septem definiti ab eodem Pontifice Electores Imperatorum, videlicet Eccleſiaſtici tres, Archiepiſcopi Colonienſis, Moguntinus, & Salſburgenſis; laici quatuor, Duces Auſtriæ, Bauariæ, Saxonum, & Brabantiæ.

XIV. QVINAM SEPTEM ILLI.

Stetit numerus conſcriptus, perſeuerauitque in futurum; perſonæ autem quatuor mutatæ, nempe vt pro Salsburgenſi poſitus fuerit Archiepiſcopus Treuerenſis; proque tribus illis Ducibus Auſtriæ, Bauariæ, atque Brabantiæ, fuerint ſubrogati Comes Palatinus Rheni, Marchio Brandeburgenſis, atque Rex Boëmiæ; qui potius locum teneret definitoris ſi diſcrepent Electores, quam vnius ex Electoribus. A quonam autem, retento Electorum ſeptenario numero, facta fuerit iſta mutatio, num ab eodem Innocentio, vel alio ex ſucceſſoribus eius; hæc fatemur nos latere. Ex conſenſu autem Germaniæ Principum id eſſe ſancitum, qui ſui temporis Chronicon ſcripſit Albertus Abbas Stadenſis aſſerit. Qui cum perduxerit Chronicon ſuum vſque ad annum Domini milleſimum ducenteſimum quinquageſimum ſextum, inde colligi poteſt, vel ab ipſo Innocentio Quarto poſt Lugdunenſe Concilium factum eſſe, vel ſub eius ſucceſſore Alexandro Quarto, cuius annus ſecundus incidit in eundem annum Domini milleſimum ducenteſimum quinquageſimum ſextum. Non autem ab ipſis Principibus factum ſua ſponte dici poteſt: nam cuius fuit de Septem Electoribus legem condere, nō alterius quam ipſius eſſe potuit eam aliquo modo mutare, vel quomodolibet moderari. Quod vero qui ab Innocentio electi Principes Electores Duces Auſtriæ, Bauariæ, & Brabantiæ ceſſerint aliis, inde proueniſſe videri poteſt, quod magis ipſi cuperent eligi quam eligere Imperatores. Ceterum ante hæc tempora nullum Hiſtoricorum inuenire eſt, qui vel nomine tenus Septem Electorum meminerit. Qui autem primus eorum meminiſſe reperitur, Martinus Polonus (qui & ipſe claruit ſub eodem Innocentio Papa Quarto) in Ottone Tertio de iſtis agit his verbis; *Et licet iſti tres Ottones per ſucceſſionem generis regnauerint; tamen poſtea fuit in-*

ſtitutum, vt per Officiales Imperii Imperator eligeretur, qui ſunt ſeptem, videlicet primi tres Cancellarii, Moguntinus Germaniæ, Treuirenſis Galliæ, Colonienſis Italiæ; Marchio Brandeburgenſis Camerarius eſt, Palatinus Dapifer, Dux Saxoniæ Enſem portat, Rex Boemus Pincernam agit. Hæc Martinus, in Ottone Tertio referens, quæ poſtea ſuo tempore facta eſſent: vnde irrepſit error, vt ſub eodem Ottone Tertio, ſub quo id ab eo ſcriptum inuenerunt, multi putauerint *x* ſeptem fuiſſe creatos Electores à Gregorio Papa Quinto; cum tamen illud *Poſtea*, non ad tempora Ottonis Tertii, ſed ipſius Martini ſit referendum. At de his modo ſatis.

x *S. Th. de reg. Princip. lib. 3. c. 19. aliique poſtea.*

IESV CHRISTI AN. 997.

GREG. V. AN. 2.

OTTONIS III. 2.

BASIL. & CONST. 22.

I. S. ADALBERTI MARTYRIVM.

ANNO Chriſti nongenteſimo nonageſimo ſeptimo, Indictione decima, *S. Adalbertus* Pragenſis Epiſcopus prohibitus à Boleslao Boemiæ Rege ad ſuam redire Eccleſiam; accepti à Romano Pontifice Apoſtolatus numeros expleturus, ad Pruſſios perrexit. Vbi deriſione & verberibus exceptus, & abire iuſſus, cum ad vicinos Luiticos populos profectionem arriperet, reuerſurus rurſum opportunius ad Pruſſios; ab iiſdem ligatus eſt vinculis, & ad ſupercilium montis ductus, ibi ſeptem confoſſus lanceis præuiſum iam antea martyrium feliciter conſecutus eſt die vigeſima tertia Aprilis; quod eodem tempore per viſum reuelatum fuit Romæ in monaſterio S. Bonifacii, necnon S. Nilo Abbati, & cuidam presbytero ſacrificanti, aliiſque. Deſcribit hæc pluribus, qui res ab eo præclare geſtas eſt proſecutus *a* eius temporis auctor. Quæ quidem hoc anno contigiſſe, teſtatur Cartuitius in Vita *b* S. Stephani Regis Vngariæ, necnon Lambertus in Chronico, & alii recentiores. Qui vero proſecuti ſunt res Polonorum, tradunt *c* corpus eiuſdem Sancti redemptum fuiſſe æquali auri pondere à Pruſſis, illudque translatum in Gneſnenſem Eccleſiam immenſis ibi claruiſſe miraculis. Sed & poſt mortem illud fecit in Gentium conuerſione, quod viuens facere concupiuit: ſiquidem teſtatur Petrus *d* Damiani, barbaros poſtmodū peperciſſe S. Bonifacio prædicanti in Ruſſia, quod timerent ne ſi fieret martyr ſicut Adalbertus, miraculis cælitus illuſtratus ad fidem Chriſtianam populos illos conuerteret.

a *Ap. Sur. 23. April.*
b *Ap. Sur. 20. Aug.*
c *Petr. Damian. in Romuald. cap. 88.*
d *ibid. c. 89.*

II. APOSTOLATVS IN RVSSIAM.

Accidit enim eodem tempore, vt cum paulo ante *Bonifacius* conſanguineus Ottonis Imp. eidemque ita charus vt Imperator illum non alio vocaret nomine, niſi *Anima mea*, vir liberalibus artibus apprime inſtructus, Romæ in Eccleſia S. Bonifacij Martyris, exemplo ſui æquiuoci ad martyrij deſiderium prouocatus, relicto ſæculo Romualdum ſequẽs vitam monaſticam eſſet amplexus, qua bene inſtitutus valeret ad martyrij coronam pertingere: idem audiens Adalbertum iam coronatum, impatiens moræ licentiam acceperit à Sede Apoſtolica prædicandi Gentibus Euangelii, conſecratuſque Archiepiſcopus in Ruſſiam venerit. Tradit hæc Petrus Damiani in Romualdo. Porro iam diu ante Euangelium in Ruſſia fuiſſe prædicatum, dictum, eſt ſuo loco: ſed cum ingruentibus iugiter bellis vix aliqua Chriſtianitatis memoria reſidua eſſet, cœpit rurſum ea prouincia Bonifacii prædicatione atque miraculis bene culta floreſcere; aucta vero eſt magno frugum prouentu, cum meruit ipſius Bonifacii Martyris ſanguine irrigari; de quo dicturi ſumus ſuo tempore.

III.

Hoc eodem anno (vt auctor eſt Cartuitius *e* Epiſcopus) Geiſa primus Dux Chriſtianus Vngariæ, ex hac vita migrauit in cœlum: cui ſucceſſit S. Stephanus eius filius. Qui ætate licet adoleſcens, ſapientia canus, atque imprimis religione præſtans, quod ſimulac pater deceſſit ciuile bellum Chriſtianæ cauſa fidei exortum eſt, ſub auſpiciis SS. Martini Pontificis & Georgij Martyris pugnans extinxit; atque ex ſpoliis hoſtium, in honorem eiuſdem S. Martini in monte Sacro (vbi idem ſanctiſſimus Pontifex, cum in Pannonia degeret, precari ſolitus erat) monaſterium conſtruxit, quod ampliſſimis redditibus dotauit, eidemque omnium rerum decimas conſecrauit; quas adeo exactè perſolui voluit, vt ſiquis decem haberet proles, ſeu liberos, decimam prolem ei daret.

e *Cartuit. in Vit. S. Stephan. Reg. Vngar. c. 4. ap. Sur. 20. Aug.*

S. STEPH. DVX VNGAR.

IESV CHRISTI AN. 998.

GREG. V. AN. 3.

OTTONIS III. 3.

BASIL. & CONST. 23.

I. ROBERTVS REX FRANCORVM EXCOMMVN. OB ILLICITVM CONIVGIVM.

ANNO Chriſti nongenteſimo nonageſimo octauo, Indictione vndecima, mortuo Hugone Francorum Rege, Robertus eius filius, quem aliquot iam ante annis pater in regni conſortium adſciuerat, ſolus ſumma rerum potitus eſt. Hic cum ex permiſſione adulantium ſibi Epiſcoporum, illicitum contraxiſſet coniugium cum Berta commatre atque affine ſua; reclamante Gregorio Papa illud eſt diſſolutum, & delinquentes Epiſcopi pœnitentia caſtigati. Eſt de his epiſtola Leonis Papæ Noni ad Henricum Roberti filium, quam recitat Auctor Panormiæ. Petrus autem Damiani in epiſtola ad Deſiderium Abbatem Caſſinenſem, de eiuſdem Roberti Regis agens coniugio, oſtendit Epiſcopos Galliarum ita coercitos à Summo Pontifice, poſtea Regem excommunicaſſe: indeque factum, vt ab eius ſocietate vniuerſi recederent, nec præter duos ſeruulos ad neceſſarij victus obſequium remanerent; qui tamen & ipſi omnia vaſa in quibus Rex edebat & bibebat, abominabilia iudicantes, mox igni traderent: hiſque Regem coarctatum anguſtiis, diuortium cum Berta feciſſe, legitimamque vxorem duxiſſe Conſtantiam filiam Wilelmi Comitis Arelatenſis. Ceterum ex priori eiuſmodi illicito coniugio monſtrum natum eſſe, anſerinum collum & caput habens; non idem tantummodo Petrus aſſerit, ſed etiam habetur in Aquitanicæ Hiſtoriæ Fragmentis ex Pithœi collectione editis. Denique ſuaſione Abbonis Floriacẽſis Abbatis magnæ ſanctitatis viri, Robertum dimiſiſſe prædictam commatrem & affinem ſuam, ac poſt hæc pie ac ſancte vitam duxiſſe; teſtatur Helgaldus eiuſdem cœnobii monachus, texens res ab eodem Rege præclare geſtas.

MONSTRVM EX ILLICITO CONIVGIO.

II.

Quod ad ſtatum pertinet rerum Hiſpanicarum; eæ in hunc vſque diem ſub Veremundo Rege magis ac magis labefactatæ, miſerando interitu ita ſunt attritæ, vt amiſſo Legionenſi Regno, & Gallæciæ ciuitate Compoſtella exciſa, eccleſiiſque dirutis, vix ſepulchro S. Apoſtoli virtute Dei illæſo ſeruato, in vltimum diſcrimen eſſent adductæ: cum exiguæ vires Chriſtianorum Principum in vnum collectæ, Almanzorem Regem Arabum numeroſiſſimo pollentem exercitu ſuperauere quam feliciſſime, deſideratis ex peditibus eius ſeptuaginta millibus, equitum vero quadraginta millibus; cuius & ipſe exercitus dux ex deſperatione abſtinens cibo, noluit tantæ cladi ſupereſſe. Porro nullam hac victoria glorioſiorem vel ceſſiſſe vtiliorem, vel opportuniori tempore à Deo conceſſam eſſe, cum veteres tum recentiores affirmant. Ipſe autem Rex Veremundus anno ſequenti deceſſit, Æra milleſima trigeſima ſeptima, multis bonis operibus pro ſuis expiandis delictis ante præmiſſis. Cui ſucceſſit eius filius Aldefonſus huius nominis Quintus, puer annorum quinque. Iiſdem vero temporibus, ſub Garſia Fernando Caſtellæ Comite aduerſus item Arabes pugnante, accidit, vt cum in ipſo dimicandi procinctu, pietate ac fide nobilis vir Ferdinandus Autolinus in Eccleſiam ſe recepiſſet, vt precibus victoriam ſuis impetraret, idque ei æmuli ignauiæ ac timori tribuerent; manifeſtis voluerit Deus ſignis oſtendere, pietate potius quam armis parari victoriam.

ARABES PROFLIGATI AB HISPANIS.

PIETAS VINCIT HOSTES.

ctoriam. Siquidem eiuſdem Ferdinandi ſpecie viſus eſt Angelus ante alios adeo fortiter præliari, vt à cunctis ipſi victoria tributa fuerit; cuius etiam equus & arma inuenta ſunt diuino miraculo ſanguine conſperſa. Tradunt hæc veteres rerum Hiſpanicarum Scriptores.

III.

a Hanc obſeruationē habet Bar. an. 996. in fin.

b Crantz. 4. Saxon. 26.

IVSTVM IVDICIVM IVSTISSIMI IMP.

Inter hæc autem Imperator Otto rurſum in Italiam venit. Falluntur *a* enim qui vnum tantum eius in Italiam aduentum ponunt; quem ſæpius eo veniſſe, ex iis quæ dicta ſunt, dicenturque inferius conſtat. Hoc autem ſecundo eius aduentu accidiſſe traditur *b*, vt cum Mutinam perueniſſet, & iuxta illam ciuitatem in villa Amula dicta hoſpitio ſuſcepus eſſet; ibi coactus fuerit Auguſtam vxorem ſuam, Mariam nomine, filiam Regis Aragonum, publice cremandam iudicare. Nempe coniecerat femina procax oculos in Comitem quemdam forma pulcherrimum, ſed vita caſtiſſimum: ideoque paſſa ab eo repulſam, eundem præ rabie de pertentata pudicitia calumnioſe accuſauit apud Imperatorem; hic vero facile nimis vxori fidem adhibens, Comitem morte damnauit. Quem cum capite amputatum audiſſet ipſius vxor, doloris impatiens Ottonem conuenit pro tribunali ſedentem; proiectoque capite viri in medium, magno eiulatu ipſum Imp. reum ſanguinis innocentiſſimi, apud eundem ipſum iura reddentem accuſauit. Probationem per contrectationem Ferri candentis obtulit; eoque conſentiente, ferrum ipſa candens contrectauit inuſta atque prorſus illæſa. Tuncq; magna audacia victrix femina vindictam in ipſummet Imperatorem è gladio exegit imperantis. Faſſus ille culpam ſpopondit iugulum, ſed popoſcit inducias. Interim accurrentes Proceres, pro vita feminam exorarunt Imperatoris: ſed cum fruſtra diu laboratum eſſet, tandem ea eſt conditione tranſactū, vt auctrix ſceleris Auguſta flammis comburenda daretur. Quo facto ſuam redemit vitam iuſtiſſimus Imperator; qui viduam inſuper Comitis tribus caſtris donauit. Hoc tantæ tragœdiæ eſt argumentum, quod Gotefridus *c* Viterbienſis carmine cecinit, alii vero ſoluta oratione deſcripſere.

c Gotefr. Viterb. Chron. p. 17. in Otto. III.

IV.

Poſthæc vero cum Imperator ad Samnites ſe contuliſſet, vt Principes Longobardos in officio contineret; religionis quoque ergo ad Caſſinenſe monaſterium acceſſit, cui tunc præerat Ioannes vir egregiæ ſanctitatis, nuper diuinitus ad illam præfecturam vocatus: & priuilegia monaſterii confirmauit, duaſque argenteas coronas B. Benedicto obtulit; vt Leo *d* Oſtienſis eſt auctor.

d Leo Oſt. lib. 2.

V.

Quod ad res ſpectat Orientis; ſub hoc anno Curopalates ponit Ioannem Malacenum illuſtrem virum Lacedæmonium accuſatum fuiſſe apud Baſilium Imp. quod Bulgarorum partibus fauiſſet, eaque de cauſa vocatum eſſe Conſtātinopolim: quæ autem ſecuta fuerint, ſilentio obuoluta reliquit. Sed in Rebus geſtis S. Niconis (de quo ſuperius) traditur, non ſolum ipſum ab eiuſmodi inuidorum calumniis abſolutum eſſe, ſed etiam adeo honoribus auctum, vt principem in Senatu locum obtineret; virum equidem prudentem & eloquentia inſignem: cui hæc omnia ex prædictione S. Niconis accidiſſe narrantur. Ceterum cum idem Sanctus Malaceno Conſtantinopolim abeunti promiſiſſet fore vt is vultum ſuum denuo videret, & tamen eo adhuc Conſtantinopoli degente Nicon ad cœleſtem vitam migraſſet; dolore æſtuans Malacenus, ſed fide confirmatus, vt veram aliquo modo redderet Sancti prophetiam, pictori vultum eius & corporis lineamenta omnia deſignans, depingere iuſſit. Sed cum non valeret pictor, arte licet manuque inſignis, eum ad veram ſimilitudinem exprimere; accidit vt ei in his anguſtiis exiſtenti, in ipſo quo depingere eum conabatur cubiculo apparuerit Nicon ſolito habitu veſtitus: à quo pictor iuſſus in eum reſpicere, idemque eo circumſpecto ad tabulam reflexus vt eius formam imitaretur; ſacram eiuſdem Imaginem in tabula ſuis lineamentis ſuapte expreſſam ſponte vidit: qui miraculo obſtupefactus, ad Sanctum iterum conuerſus vt eum veneraretur, reperit illum iam abſceſſiſſe. Porro delata Malaceno Imago, eadē poſtea ſuſpenſa eſt in ſacro eiuſdem Sancti templo. Narrantur hæc fuſius in iiſdem S. Niconis Actis. Ex quibus etiam conſtat, ſolitum ex Sancti loculo vnguentum ſacrum colligi, quod ſanctificationi, maliſque & morbis omnibus depellendis proficuum eſſet.

IMAGO S. NICONIS MIRABILITER EFFIGIATA.

VI.

DVCI VENET. IVNCTA IMP. SOROR.

Subiicit autem his quæ de Malaceno narrauit mox Curopalates, Baſilium Imp. quo ſibi Venetos conciliaret, eorum Duci in matrimonium iunxiſſe Argyri filiam, Romani poſtea Imperatoris ſororem: quam illam putamus, de cuius ambitioſa mollitie, ac delicato victu plura narrat Petrus Damiani in epiſtola ad Blancam Comitiſſam; vnde & factū eſſe diuino iudicio tradit, vt eius corpus totum computreſcens tantum fœtorem ediderit, vt nec ipſius ſerui illum ferre poſſent; eoque languore diutius miſere cruciatam, amicis quoque lætantibus, diem clauſiſſe extremum. Ceterum hunc Baſilium Imp. idem qui ſupra Auctor Rerum geſtarum S. Niconis ſcribit omnium fuiſſe fortunatiſſimum, quippe cuius & vita illuſtris, & Imperii ſpatium longiſſimum & victoriæ de hoſtibus quamplurimæ fuerint; per quē & Bulgaricæ gentis Princeps Samuel, viribus & robore inexpugnabilis, in Creta cum innumerabili multitudine Bulgarorum fractus & ſubactus ſit. De quo & illud memoria dignum in Aquitanica Hiſtoria à Pithœo in lucē edita traditur; quo tempore Hugo Rex Francorum mortuus eſt, & regnauit pro eo Robertus filius eius, (quod quidem hoc ipſo anno contigiſſe vidimus) rebellantes Bulgaros Græciam nimis exaſperaſſe, & Baſilium Imp. ſuper eos nimis irritatū, voto ſe obligaſſe Domino monachum fieri, ſi Græcis eos ſubderet, & per annos quindecim ſuper eos laborantem, ad vltimum Regibus eorum proſtratis Samuele & Aarone, omnem terram eorum obtinuiſſe, populumque Bulgarorum maxima ex parte in Græciam captiuaſſe; & ſicut voto promiſerat, habitum monaſticum Græca figura ſubindutū, deinceps omni vitæ ſuæ tempore à concubitu & carnibus abſtinuiſſe, Imperiali extrinſecus ſchemate circumdatum: ac deinde Hiberiam repugnantem per annos ſeptem ita edomuiſſe, vt omnia ad imperium illius exerceret. Hæc ibi, conſentientia iis quæ de eius victoriis habet Auctor Rerum geſtarum S. Niconis.

BASIL. IMP. EX VOTO FIT MONACH. [Quod quidem Baron. an. 886. de Baſilio Macedone iſtius abauo dictum exiſtimauit: etiam, ſi haud ei conuenire recte monuerit.]

VII.

Hoc item anno, cœpta Indictione duodecima, defuncto Siſinnio Patriarcha Conſtantinopolitano cum ſediſſet annos tres, ſubrogatus eſt in locū eius *Sergius e* Abbas ex progenie Photij ſchiſmatis auctoris; cuius & ipſe ſecutus veſtigia, eo amplius obfuit quo diutius præfuit, propagato ſedis tempore vltra vigeſimum annum. Huius nomine contra Occidentales inuenitur alicubi ſcripta epiſtola, quæ vere ipſius Photii eſſe noſcitur.

e Vid. infrà an. 1019. II.

IESV CHRISTI AN. 999.

SILVEST. II. AN. 1.

OTTONIS III. 4.

BASIL. & CONST. 24.

I.

GREG. PP. V. OBITVS

GERBER. ELECTIO, DICTI SILVEST. II.

ANNO Domini nongenteſimo nonageſimo nono, Indictione duodecima, *Gregorius* Papa diem obiit pridie Nonas Februarii, vt Ditmarus ait; ſed verius duodecimo Calendas Martij, vt apparet ex ſepulchrali eius inſcriptione, quæ extat apud S. Petrum vbi conditus eſt. idq; cum ſediſſet annos duos, menſes octo, dies ſex. In cuius locū ſtatim ſubrogatus eſt Gerbertus Archiepiſcopus Rauennas, antea Rhemenſis, de quo plura ſuperius dicta ſunt; qui mutato nomine dictus eſt SILVESTER Secundus. Teſtantur hæc Ditmarus, Hermanus, Lambertus, Marianus, eiuſdem ſæculi ſcriptores, ac ceteri omnes. Ne enim Pontificatus, quo perfunctus fuerat Germanus homo Gregorius, in Romanū aliquem relaberetur, (ſuſpectam enim, & nuſquam tutam fidem Imperator Otto expertus fuerat Romanorū) ipſum Gerbertum mox Summum Pontificem eligendum curauit; hominem alioqui aſtutum, & in gratiam ſe Principum inſinuandi maximum artificem; tanta ſede (vt libere fatear) indigniſſimū, vtpote cuius hoſtis extitiſſet infenſiſſimus, eādemq; ſuis ſcriptis dire pſcidiſſet. Iſta adeo indigna pati coacta eſt Rom. Eccleſ. cū p Principes ſęculi factę ſunt electiones

nes ipſius Pontificum Et tamē illū, adulatus Ottoni Romanus populus, dicitur *a* poſtulaſſe. De quo Helgaldus in Vita Roberti Regis tradit, eum de ſe ita in R. litera luſiſſe;

a *Ap. Aim. lib. 5. c. 45.*

Scandit ab R. Gerbertus in R. poſt Papa viget R.

quod videlicet rexiſſet Eccleſias Rhemenſem, & Rauennatem, ac demum Romanam adeptus eſſet.

II. QVÆ DE EO CONFICTA.

Porro eius tam cita tamque inopinata promotio, & continuata proſperitas, viri præſertim qui (vt vidimus) in conuentu Epiſcoporum iudicio Apoſtolicæ Sedis redactus fuerat in ordinem; occaſionem præbuit de ipſo opinandi atque ſcribendi, eum magicis incantationibus ad Apoſtolicæ Sedis culmen prouectum eſſe, pacta pro mercede diabolo anima, quam ſtatuto loco Hieroſolymis (ſic nuncupata in Vrbe S. Crucis eccleſia) exactor violentus extorſerit. Ad quæ ſimplicium auribus ingerenda, additum eſt argumentum non leue, quod in tam rudi ſæculo Mathematicæ ſcientiæ, præcipue vero Aſtrologiæ hic ſcientiſſimus eſſet. Fuerunt enim iſti colores, quibus ad tam abſurda ac mōſtruoſa de illo fingenda, impudens homo *Benno* eſt vſus; qui ſe Cardinalem Archipresbyterum nominauit, cum ex ſchiſmate nomen ſibi tantæ dignitatis abripuiſſet, quando poſt annos octoginta aduerſus Gregorium Septimum Henricus Imperator ſchiſmaticus bellum geſſit, Iſte, inquam, primus extitit fingendæ fabulæ architectus; vt etiam tradit ex eius ſcriptis quæ vidiſſe teſtatur, eaque improbat, Papirius *b* Maſonus. Certe quidem nullus ante eum de Silueſtro ea ſcripſiſſe reperitur; qui etiam eadem malitia & alios Gregorii Septimi deceſſores magiæ accuſauit, & vt maleficos damnauit. At contra qui Silueſtri tempore vixerunt, honorificam de eo mentionem habuere; vt Ditmarus *c* ſcriptor grauiſſimus Epiſcopus Merſeburgius in Saxonia, & quem diximus Helgaldus monachus Floriacenſis, qui ſumma fide Vitam ſcripſit Roberti Francorum Regis, cuius hic Gerbertus magiſter extitit. Et quod prorſus fabulam illam falſitatis arguit, epitaphium eſt *d* eius ſepulchro inſculptum Romæ in baſilica Lateranenſi, auctore Sergio eius ſucceſſore, plane dignum quouis magni nominis Romano Pontifice: vt omnino impoſſibile videatur, tam probroſo exitu qualem Benno poſuit, palam extinctum Pontificem potuiſſe tali elogio commendari, eo præſertim loco vbi talia fieri contigiſſent.

b *Maſ. de Epiſc. vrb. in Silueſt. & in Greg. Sept.*

c *Ditm. lib. 6.*

d *Rec. Bar. Ann. Tom. XI. an. 1003.*

III. RECENTIOR AVCTORVM ERROR DE GERBERTO.

Rerum tamen ignarus Sigebertus, aliique recentiores Scriptores, adeo Bennonis perculſi ſunt teſtimonio, vt reuocarint in dubitationem, num eſſet inter Romanos Pontifices Silueſter annumerandus, quem crederent à diabolo fuiſſe promotum; an vero quem alii (inquit idem Sigebertus, ſed neſcimus quos) numerant *Agapetum*; de quo nuſquam alibi mentio quod his temporibus ſederit. At non ita antiquiores illi qui præſenti ſæculo claruere Ditmarus, Glaber, Helgaldus, Lambertus, Hermannus, & Marianus Scotus, rerum ſuæ ætatis quas cominus ſunt intuiti ſcriptores; qui abſque vlla vel leui dubitatione, poſt Gregorium Quintum, Silueſtrum recenſent legitimum Papam. Sed etſi tot manifeſtæ probationes deeſſent, nonne ſatis ex ſeipſa fabula conuincitur vanitatis, dum de theſauro abdito in Campo Martio narratio adiicitur, qualem vetula rotans fuſum ſimplicibus ſolet ne dormiant narrare puellis ad lucernæ lumē? Prudens igitur Lector vno faſce conſtringat hoc commentum cum illo de Ioanna Papiſſa; niſi quod illud leuitas excogitauit, iſtud nequitia.

IV. PIÆ LATEBRÆ IMP. ET FRANCONIS EPISCOPI WORMATIENSIS.

Eodem tempore Otto Imp. inter multa alia pia opera, quorum extat apud Scriptores memoria, cum adhuc Romæ eſſet pœnitentiam agens de peccatis ſuis; aliquādo vna cum Francone Epiſcopo Wormatienſi viro ſanctiſſimo ſibique chariſſimo ſpeluncam quandam iuxta S. Clementis eccleſiam clam cunctis intrauit: vbi ambo induti ciliciis, pedibus nudis, in orationibus, ac ieiuniis, vigiliiſque, quatuordecim dies latuerunt, & vt fama fuit viſionibus & allocutionibus diuinis honorati fuerunt. Hæc auctor eius temporis in Vita Burchardi. Qui poſt hæc narrare pergit, quomodo cum idem Franco Epiſcopus paulo poſt ibidem Romæ diem, quem antea ex reuelatione diuina prædixerat, clauſiſſet extremum; Imperator vbi reuerſus eſt in Germaniam, certo diuinæ voluntatis iudicio, *Burchardum* eiuſdem Franconis germanum, lucidum eius temporis Germaniæ ſolem, eidem Wormatienſi Eccleſiæ, ſicut & Franco expetierat, præfecerit. Quod autem fit ibidem mentio de *Concilio* tunc *Romæ* habito, in quo recitari voluit Imperator conceſſum Eccleſiæ Wormatienſi priuilegium; meminit quoque eiuſdem Ditmarus: aitque in eo accuſatum Giſelerum Archiepiſcopum Magdeburgenſem, quod duas parochias teneret, percuſſum paralyſi venire non potuiſſe, remque repoſitam fuiſſe ad Concilium prouinciale Germaniæ. Subdit mox, Imperatorem auditis miraculis quæ ad ſepulchrum S. Adalberti martyris olim Pragenſis Epiſcopi fierent, orationis gratia eo peregrinatū eſſe, & quamprimum à longe vidiſſet Gneſnam Poloniæ vrbem, in qua eiuſdem Sancti corpus reconditum erat, nudis pedibus ſuppliciter aduenisse; digne exceptum à Boleſlao Poloniæ Duce, & magnis muneribus donatum. Sed quod ait, factum ibi ab eo eſſe Archiepiſcopatum; id potius factum oportuit auctoritate Legati à latere cum eo miſſi Archidiaconi Cardinalis S. R. E. Quamquam an iſtud Romano Pontifici probatum fuerit, reuocari poſſit in dubium, quod aſſertione Gregorij *e* Papæ Septimi appareat vſque ad ſua tempora nondum fuiſſe inſtitutam ſedem Archiepiſcopalem in Polonia.

OTT. IMP. PEREGRINATIO AD SEPVLCHRVM S. ADALB.

e *Greg. VII. l. 2. ep. 73.*

IESV CHRISTI AN. 1000.

SILVESTRI II. AN. 2.

OTTONIS III. 5.

BASIL. & CONST. 25.

I.

ANNO Chriſti milleſimo, Indictione decimatertia, Otto Imp. ex Polonia Romam rediens, ſacras Reliquias Adalberti Martyris ſecum detulit, videlicet *Manus*; quibus vbi collocarentur erigendam curauit eccleſiam in Inſula Tiberina, loco Vrbis famoſiſſimo. Agitur vero de ea tranſlatione, in Appendice ad Vitam eiuſdem Martyris: aſſeriturque alia quoque Martyrum corpora ex variis Italiæ partibus ſummo religionis affectu eſſe ab eodem Imp. in eandē eccleſiam tranſlata. Sed & cum pœnitentiæ gratia, quam illi (vt dictum eſt) Romualdus Abbas indixerat, in montem Garganum in Apulia ſitum pedes peregrinatus (quo etiam itinere pium admodum habuit cum ſanctiſſimo Nilo congreſſum) Beneuentum adiiſſet, inde quoque corpus *S. Bartholomæi* Apoſtoli, necnon celeberrimi Confeſſoris *Paulini* Nolani Epiſcopi, Romam tranſtulit. Id enim hoc ipſo anno Chriſti milleſimo factum eſſe, Leo *a* Oſtienſis ex antiquis Caſſinatis monaſterij monumentis affirmat: quamuis in eo quod ait à Beneuētanis Paulini corpus loco S. Bartholomæi tunc fuiſſe ſuppoſitum, plures habeat contradictores, aſſerentes omnino ipſummet Apoſtoli corpus in eccleſia in honorem S. Adalberti extructa certo certius aſſeruari. In cuius teſtimonium veritatis, adducuntur etiam Romanorum Pontificum ſacra diplomata, & Friderici Imp. conſtitutio data anno milleſimo centeſimo ſexageſimo ſeptimo: quibus accedunt Acta Synodalia ſub Alexandro Tertio; necnon ipſa inſcriptio, quam in eiuſdem eccleſiæ reſtauratione in ſuperliminari portæ maioris, Paſchalis Secundus appoſuit anno milleſimo centeſimo decimotertio, quæ & hodie legitur. In qua cum pariter aſſeratur, eam tranſlationem factam eſſe ab Ottone Tertio; manifeſti erroris redarguuntur, qui ſub Ottone Secundo eandem poſuere. Denique anno Domini milleſimo centeſimo quinquageſimo ſeptimo, poſt maximam Tiberis inundationem aperto ſarcophago, inuentæ ſunt intus tabulæ æreæ ſcriptæ literis Græcis & Latinis, quæ ſignificarent ipſum eſſe corpus S. Bartholomæi ab Ottone tranſlatum: repertumque pariter eſt in eadem eccleſia corpus S. Paulini. quam rem geſtam narrat Robertus qui ad Sigebertum adiecit appendicem; aſſerens tamen pellem Apoſtoli remanſiſſe Beneuenti. Porro factum eſt, vt illatione corporis S. Bartholomæi in eccleſiam ſub titulo S. Adalberti martyris inchoatam, tran-

CORPVS S. BARTHOLOM. APOST. TRANSLATVM ROMAM.

a *Leo. Oſt. lib. 2. c. 24.*

ſierit

fierit ipſa in nomen & cultum eiuſdem Apoſtoli; memoriaque Adalberti hoc modo fuerit paulatim obliuione deleta.

II.

Hoc item anno, qui numeratur quartus S. Stephani Pannoniæ, ſiue Vngariæ Ducis, idem Stephanus Aſtricum Colocenſem Epiſcopum, eundemque Anaſtaſium dictum, Legatum miſit ad Romanum Pontificem, petitum vt recens conuerſæ Pannoniæ benedictionem impertiret, Strigonienſem Eccleſiam Metropolim conſtitueret, reliquos Epiſcopatus firmaret, atque ipſum Ducem Regio diademate cohoneſtaret, vt eo fultus honore, quæ diuinæ gratiæ adiutorio cœpiſſet, ea magis magiſque promoueret ac ſtabilire poſſet. Cumque per idem tempus Polonorum Dux Legatos pariter ſuos Romam miſiſſet, vt Pontificis benedictionem ac Regium titulum adipiſceretur, iamque aſſentiens Pontifex coronam egregio opere confici curaſſet quam ei mitteret, nocte eius diei quo eam Legatis daturus erat, apparens ei Angelus Domini iuſſit vt coronam quam Duci Polonorum parauerat, daret iis qui poſtera die ab ignota gente ad eum venirent. Itaque cum hora ab Angelo prædicta aduenissent Legati Vngari, ipſe eiſdem coronam cum nomine Regio tradidit; inſuperque conceſſit vt Crux ante Regem, ceu Apoſtolatus inſigne deferretur, quod eius opera multi Infideles populi ad Chriſtum conuerſi eſſent; necnon vt idem Rex vice Romani Pontificis Eccleſias ſui Regni diſponeret. Hæc omnia pluribus habet Cartuitius *b* Epiſcopus in Vita eiuſdem S. Regis.

Corona Regia parata Polon. Duci, Dei monitu data Vngar.

b Ap. Sur. 20. Aug.

III.

Sed indigne ferentes rerum Polonarum Scriptores *c*, coronam paratam Duci Poloniæ, Dei monitu datam Duci Vngarorum; tradunt regium nomen ac diadema Duci Poloniæ datum eſſe ab Ottone Imperatore, cum in Poloniam (vt dictum eſt) ad S. Adalberti martyris viſendum corpus profectus eſſet. Verum in his minime ipſis aſſentiri poſſumus. Si enim accepiſſent ab Ottone, cur opus fuit poſtea quærere à Romano Pontifice poſt Ottonis obitum regnante Henrico Imperatore? quod diſerte teſtatur ſæculi huius ſcriptor Petrus *d* Damiani Epiſcopus Oſtienſis, S.R.E. Cardinalis laudatiſſimus, ac veritatis in omnibus amantiſſimus, occaſione martyrii duorum diſcipulorum S. Romualdi, qui cum à Duce Polonorum rogati fuiſſent ea de cauſa Romam proficiſci, ipſique ſæcularia eiuſmodi tractare renuiſſent; nihilominus à furibus exiſtimantibus magnam vim auri ipſis ad hoc à Duce datam fuiſſe, in ſua cella necati ſunt, & poſt mortē ſuis interfectoribus liberationem à pœnis quibus à Duce addicti erant impertierunt. A quo etiam cum hæc geſta dicantur ſub Boleslao Poloniæ Duce, (qui tamen apud eum corrupte legitur Buſclauus) ex eo corrigas Cartuitium, qui ea facta ponit ſub Meiſca Boleslai patre. Nam & eidem repugnat, quod Ditmarus *e* huius temporis auctor grauiſſimus Meiſcæ obitum accidiſſe ponit anno octauo Regni Ottonis, qui incidit in annum Domini nongenteſimum nonageſimum primum. Cur vero Stephanus Rex Vngarorum tantam diuinitus reuelatam gratiam promeruerit, vt alteri paratam coronam acceperit; ex epiſtolis Gregorii Papæ *f* Septimi cauſam poſſumus intelligere eam fuiſſe, quod ipſe Regnum Vngaricum Romanæ Eccleſiæ donarit.

c Chron. lib. 3. in Bolesl. — *Polon. quoque Duci data corona a Rom. Pont.* — *d Pet. Dam. in Vit. Romuald. c. 32. 34.* — *e Dit. lib. 4. Chron.* — *f Greg. Sept. 1. ep. 13 63. 70. & 3. ep. 25.* — *Regnum Vngariæ oblatum Apost. Sedi.*

IV.

Porro qui his rebus geſtis diuina luce coruſcus illuxit præſens Millenarius annus, ad veſperam arte diaboli obſcurari nubeculis viſus eſt; ſed quæ ſtatim euanuerunt. Etenim circa finem eius, homo plebeius in Gallia apud Vicum Virtutis in pago Catalonico, *Leutardus* nomine, cum in agro ſolus aliquando labore depreſſus obdormiuiſſet, apum viſione illum dire exagitantium à dæmone illuſus; fatigatus exurgens, quaſi ex præcepto Euangelico dimiſit vxorem, eccleſiamque velut oraturus ingreſſus, Crucem & Saluatoris Imaginem contriuit. Perſuadens vero ruſticis, hæc ſe ex Dei reuelatione patrare, docenſque inſuper decimas dare inane eſſe, & Scriptura homo inaniſſimus ad libitum abutens, maximam traxit ad ſe vulgi partem. Sed cum illum accerſitum vir eruditiſſimus Lebuinus Epiſcopus, in cuius diœceſi erat, diſputatione confudiſſet, populumque deceptum ſanæ fidei reſtituiſſet; miſer ille pſeudoapoſtolus deſperatione adductus in puteum ſe præcipitauit.

De Leutardo hæret.

V.

Quo etiam tempore apud Rauennam Italiæ ciuitatem quidam *Vilgardus* Grammaticus, deceptus præſtigiis dæmonum ipſi apparentium ſub ſpecie poetarum Virgilij, Horatij, & Iuuenalis; cœpit multa turgide contra fidem effutire; aſſerereque dictis poetarum per omnia eſſe credendum. Sed eo per Petrum eius ciuitatis Archiepiſcopum damnato, plures quoque eius diſcipuli cum gladio tum incendio puniti ſunt. Denique ex Sardinia Inſula eodem tempore aliqui egreſſi qui populum in Hiſpania corrumperent, & ipſi à viris Catholicis mox exterminati ſunt. Hæc autem omnia de eiuſmodi diaboli conatibus per inſanos homines hæreſes diſſeminare ſatagentis, deſcribit pluribus Glaber *g* Rodulphus Cluniacenſis monachus, temporis huius auctor teſtiſque fidelis.

De Vilgardo hæret. — *g Glab. 2. hiſt. 11. 12.*

IESV CHRISTI AN. 1001.

SILVESTRI II. AN. 3.

OTTONIS III. 6.

BASIL. & CONST. 26.

I.

[HIC INCIPIT TOM. XI. ANNALIVM BARONII.]

ANNVS Chriſti milleſimus primus, Indictione decimaquarta notatus, quo nouum Sæculum inchoatum eſt, nonnullorum vana aſſertione prænuntiatus fuerat mundi poſtremus, vel ipſi propinquus: de quo videlicet Abbo Floriacenſis Abbas, vir doctrina & ſanctitate inſignis, in libro Apologetico quem ad Robertum Francorum Regem ſcripſit, teſtatus eſt, ſe cum adoleſcentulus eſſet, ſermonem coram populo in eccleſia Pariſiorum audiuiſſe, quod ſtatim finito mille annorum numero Antichriſtus adueniret, & non longo poſt tempore vniuerſale Iudicium ſuccederet. Nam fama (inquit) per totum mundum impleuerat, quod quando Annuntiatio Dominica in Paraſceve contigiſſet, abſque vllo ſcrupulo finis ſæculi eſſet. Cui errori tradit ſe ex Euangelio, & Apocalypſi, & libro Danielis reſtitiſſe. At quod ad eiuſmodi prænuntiationem pertinet; quæ proxime accidiſſent anno ſuperiori, tantæ cladis videri poterant eſſe prænuntia. Nam (inquit Sigebertus) multa prodigia viſa ſunt: terræmotus factus eſt permaximus; cometes apparuit; Calendis Ianuarii circa horam nonam aperto cœlo, quaſi facula ardens cum longo tractu, fulguris inſtar illapſa eſt terris tanto ſplendore, vt non modo qui in agris erant, ſed etiam in tectis, irrupto lumine ferirentur: qua cœli ſciſſura ſenſim euaneſcente, interim viſa eſt figura quaſi ſerpentis, capite creſcere cum cæruleis pedibus. Hæc Sigebertus.

Vana aſſertio de adventu Antichriſti.

II.

Sed & ad iſta credenda de aduentu Antichriſti & fine mundi, ſatis eſſe videbantur Romanæ Eccleſiæ tot ſæpe iterata naufragia; necnon corruptio morum, quam magnam valde hoc tempore fuiſſe in hominibus, præſertim Eccleſiaſticis, Glaber *a* ea videns deplorat: inſuper & quod Ferreum hoc ſæculum ob malorum excreſcentiam, auctore Ditmaro, & diceretur, & re vera eſſet; quo videlicet (vt ait Glaber) deficeret religioſitas Pontificum, & marceſceret diſtrictio regularis Abbatum, ſimulque monaſterialis diſciplinæ vigor tepeſceret, ac per illorum exempla cetera plebs mandatorum Dei præuaricatrix exiſteret. Qualis vero interea eſſet ipſius Vrbis Romæ ſtatus, intelligi poteſt ex huius temporis ſcriptore fideliſſimo Arnulpho *b* Comite; qui agens de Ottonis Imp. nouiſſimo in Vrbem aduentu, qui contigit hoc anno, ea oblata occaſione de eadem Vrbe plura egregia referens, inter alia ait, quod pro ruinis murorum & veterum fanorum ſurgerent quotidie innumera ædificia eccleſiarum ſiue monaſteriorum, è quorum numero tunc viginti poſſiderentur à ſanctimonialibus, quadraginta à monachis, ſexaginta à canonicis, exceptis iis quæ extra ciuitatem eſſent, & in aliis eccleſiis ſiue capellis quæ in eadem Vrbe abundarent. Ex quibus videas, quod de ea quæ typum tenebat Eccleſiæ, arca Noë ſcriptum in diuinis *c* literis reperitur, *Multiplicatæ ſunt*

a Glab. lib. 2. c. 6. — *Corruptiſsimi hominum mores.* — *b Arnulph. ap. Canis. Antiq. Lect. Tom. 2.* — *Status Vrbis qualis.* — *c Gen. 7.*

aquæ, & eleuauerunt Arcam in ſublime; in Romana Eccleſia reipſa appatere expreſſum, vt in diuino cultu exiſteret eminentior, cum exiſtimari potuiſſet excreſcentium malorum obruta fluctibus. Sed ad res geſtas huius anni tranſeamus.

III. De tempore obitus Otton. Imp.

Scimus quamplurimos non mediocris æſtimationis auctores hoc anno ponere obitum Ottonis Tertii Imperatoris, & ſubrogationem Henrici Bauari; atque imprimis Germaniæ Scriptores, Ottonem Friſingenſem, Abbatem Vrſpergenſem, & Hermannum Contractum, quos ſecuti ſunt recentiores nonnulli. At veriorem eſſe eorum aſſertionem, qui dixerunt anno ſequenti illum obiiſſe, puta Mariani Scoti, Lamberti, Sigeberti, atque Ruperti Abbatis Tuitienſis in Heriberto; tum alia plurima demonſtrant, tum omnem dubitationem tollit eiuſdem Imperatoris priuilegium *d* conceſſum Eccleſiæ Nouarienſi, quod datum ponitur Papiæ decimo Calendas Iulij anno Dominicæ Incarnationis milleſimo primo, Indictione decimaquarta, anno Tertij Ottonis Regni decimoſeptimo, & Imperij quinto nondum perfecto. Nam cum omnes conſentiant, Ottonem defunctum eſſe menſe Ianuarij, vtique in annum ſequentem eius obitus referendus eſt: quod ipſum & alia vetera monimenta indicant, de quibus in ſucceſſoris electione dicendum.

d Rec. Bar. *Ann. Tom. XI. hoc an. ex Archiuo Eccl. Nouar.*

IV. Obitus Hugonis March. Etrur. *Quem licet Baron. an. ſeq. habeat, præſenti tamen contigiſſe fatetur.*

Obiiſſe quidem hoc anno menſe Decembri, antequam Otto moreretur, inſignem virum Hugonem Marchionem Etruriæ, & Ducem Vrbis, (præcipuus hic erat Magiſtratus) docet inſcriptio eius ſepulchro inciſa Florentiæ in monaſterio S. Mariæ, ab eodem præter multa alia conſtructo, nec non Petrus Damiani in epiſtola ad Godefredum Tuſciæ Marchionem, eiuſdem Hugonis poſtea ſucceſſorem: ex quibus corrigas quæ de eius obitu dicuntur apud Sigebertum anno ſequenti. Sed & quod idem Petrus illius temporis ſinceriſſimus auctor, aſſerit eundem Hugonem filium fuiſſe Vberti, ſiue Alberti, filij naturalis Hugonis olim Regis Italiæ; ex eo pariter redarguas auctorem qui poſtea eiuſdem Hugonis Vitam ſcripſit, dum inter alia plurima mendacia tradit ipſum fuiſſe Principem Magdeburgenſem, Etruriæ vero ab Ottone Tertio præfectum: quibus præter Petrum aduerſantur Luitprandus, Glaber, & alii eius temporis Scriptores, dum oſtendunt hunc non Germanum, ſed Italum, auitaque hereditate poſſediſſe Principatum Etruriæ. Laudat autem mire eundem Petrus de pietate in Deū, religione ac liberalitate in Sanctos & loca ſacra, manſuetudine in ſubditos, aliiſque eiuſmodi virtutibus. Dignumque plane memoria eſt, quod de eius ortu narrat: nimirū quod cum Vbertus pater eius indignationem Primi Ottonis incurriſſet, ac ſubinde relicta neſciens coniuge grauida, (erat illa, vt ait, Willa Bonifacij Marchionis filia) in Pannoniam profugus exulaſſet, poſt multum vero tempus reſumptus in gratiam rediiſſet; coniugem cum grandiuſcula prole reperiens, negauerit ſe eius eſſe parentem; quouſque re diutius ventilata, ſic inter eos conuentum eſt, vt puer in medio magnæ religioſarum perſonarum multitudinis conſtitueretur, inter quas & pater, quem nunquam ipſe viderat, nulla à ceteris varietate diſtinctus ſederet; tuncque ſi patrem puer blandiens adiret, ab omni ſuſpicione matrem purgaret: quod etiam ex optato contigit. Sed de Hugone ſatis: quem Glaber *e* cum agit de eius obitu, vocat Marchionum optimum: extatque *f* inſuper nobile eius epitaphium (vt ea ferebat conditio ſæculi) acroſtichicis noui generis verſibus egregia concinnatione deſcriptum.

Hugo matrem a criminis ſuſpicione puer liberat.

e Glab. lib. 2. c. 7. f Rec. Bar. Tom XI. an. 1002.

V. g Petr. Dam. in Romual. Imp. pro mittit monaſticam vitam amplecti.

Recedens Papia Otto, Rauennam ſe contulit; vbi eum (inquit alibi Petrus *g* Damiani) Romualdus protinus adiit, & acceptæ promiſſionis exactor, (qua illum vidimus in expiationem patratæ necis Creſcentianæ, eidem Romualdo ſe obſtrinxiſſe) vt monachus fieret inſiſtere vehementius cœpit. At Imperator facturum ſe quidem quod exigebatur aſſeruit, ſi tamen prius Romam quæ ſibi rebellabat impeteret, & ea deuicta Rauennam cum victoria remearet. Verum Romualdus apertiſſime illi mortem propinquam denuntians, quia eum reuocare non potuit, ab eo receſſit. Hæc Petrus: de obitu vero Ottonis dicetur anno ſequenti. Interim autem conſidera, quomodo homines verſutus aſſidue decipiat cacodæmon, vt quos à bono non poteſt auertere ne facere meditentur, ſaltem vt differant prætextus ingerit varios neceſſitatis colore fucatos; & ſic diſtineat miſeros, donec improuiſa mors irrepat, quam ipſi mox ſequantur ſæuiſſimi peccatorum vltores.

VI. Tumultus in Vrbe aduerſus Imp.

Quænam autem fuerint turbæ illæ Romæ aduerſus Imperatorem concitatæ, licet nobis exploratæ non ſint; ex his tamen quæ poſtea acciderunt, intelligere poſſumus, Romanorum potentiores infenſo tuliſſe animo imperium Germanorum, obidque tumultuatos eſſe in eos qui tutarentur partes Imperatoris. Quid enim facere in eos prætermitterent longe remoto Imperatore, qui in eum præſentem inſurgere non eſſent veriti? ſiquidem ſcribit Ditmarus *h*, ipſum à factioſis Romanis, duce quodam Gregorio (non Papa eius nominis Quinto, vt falſo Scholiaſtes notauit, cum hæc ſub Silueſtro, poſt Gregorij obitum contigiſſe, ex eodem Ditmaro luce perſpicua appareat:) reliquis tunc Romæ potentiore, ipſique etiam Imperatori valde charo, inſidiis appetitum eſſe, Vrbeque aufugere coactum, Ditmarus eſt auctor: verum addit, eundem mox collectis vndique copiis Romam redeuntem, de proditoribus ſeueriſſimam ſumpſiſſe vindictam. Sed & in illis tumultibus præſto ei fuiſſe Hugonem Marchionem, tunc adhuc viuentem, ac liberaſſe eum à coniuratione factioſorum Romanorum, teſtatur Sigebertus: potens quippe erat, & ſummæ in Vrbe auctoritatis Ducatum gerens.

h *Ditm. lib. 4.*

VII. i *Ap. Sur. 16. Mart.*

Habebat vna ſecum Otto S. Heribertum Archiepiſcopum Colonienſem, monitorem & conſultorem in rebus agendis; cuius res præclare geſtas ſcripſit Rupertus *i* Abbas Tuitienſis ex antiquiore ſcriptore collectas. Profecit autem tantum eius conuerſatione Imperator, vt tradat Ditmarus ipſum, quamuis exterius vultu ſe ſemper hilari ſimularet, tamen conſcientiæ ſecreto plura ingemiſcentem facinora, noctis ſilentio, vigiliis & orationibus intentis, lacrymarum quoque riuis abluiſſe. At felix quidem Otto, ſi in omnibus eiuſdem ſancti viri monitis paruiſſet: contra ipſius enim conſilia iunxit ſibi nobilem coniugem Romanam feminam ac formoſiſſimam, quæ fuerat Creſcentij vxor, Ioannam dictam. De qua quidem diuerſorum eſt aſſertio diuerſa: dum Glaber *k* ait, eam cum leuiter in vxorem accepiſſet, paulo poſt dimiſiſſe diuortio: Leo *l* vero Oſtienſis non in vxorem, ſed in concubinam accepiſſe ſignificat: cui & Rupertus conſentire videtur, cum de his agens, nullam penitus habet de coniugio mentionem; & in eandem ſententiam iure pedibus abiiſſe recentiores viſi ſunt plures.

S. Herib. fidelis monitor Otton. Imp.

k *Glab. lib. 1. c. 4.* l *Leo Oſt. lib. 2. c. 24.*

IESV CHRISTI AN. 1002.

SILVESTRI II. AN. 4.

BASIL. & CONST. 27.

I. Otton. III. obitus.

ANNO Chriſti milleſimo ſecundo, Indictione decimaquinta, ipſo menſe Ianuarii, Otto Imp. ex hac vita deceſſit. Id enim hoc tantummodo anno contigiſſe, præter ea quæ dicta ſunt ſuperiori, probatur etiam ex priuilegio quodam Henrici Regis ſucceſſoris Ottonis, dato monaſterio S. Vincentij ad fontes Vulturni; quo cum annus Domini milleſimus decimuſquartus notetur eiuſdem Henrici regni duodecimo, Imperii vero primo; vtique aſſerere neceſſe eſt, ipſum hoc anno regnare cœpiſſe. Sed ex iiſdem pariter intelligis, annos Imperii eius non ab hoc anno, vt ponunt multi, ſed more maiorum ab eo quo à Romano Pontifice coronatus eſt, numerari cœptos. Quod pariter conſtat ex alio item priuilegio Eccleſiæ Nouarienſi conceſſo, quo idem annus Domini milleſimus decimuſquartus notatur, eiuſdem Henrici Regni decimotertio vtique inchoato, Imperii vero primo. Ceterum Ottonem mortuum eſſe Romæ, Rupertus *a* tradit: at Petrus *b* Damiani, ab Vrbe digreſſum, in itinere apud Paternum defunctum ſcribit: item & Ditmarus *c*. Quod autem ad diem obitus ſpectat; eum Marianus Scotus quinto Calendas Februarii contigiſſe tradit; Hermannus vero decimo, plures duodecimo, Ditmarus nono. Cum quo diſceſ-

a *Rupert. in Herib. 16. Mart.* b *Pet. Dam. in R. mual. ap. Sur. 19. Iunii.* c *Ditm. lib. 4.*

ſiſſe

ſiſſe ab Vrbe Silueſtrum Pontificem, auctor eſt Sigebertus.

II. De cauſa obitvs eivs.

Necis autem illatæ veneno eam afferunt cauſam, quod eius receſſu ſpe fruſtrata Creſcentii quondam vxor, quæ ex amatoriis pollicitationibus Imperatoris nuptias animo cōceperat, vltionis ſtimulis agitata, veneno chirothecis infuſo, eas ei quaſi pignus amoris dederit, quibus ille vſus morbo lethali confectus interiit. At vero Rupertus nihil de chirothecis agens, ait tantummodo eum intra cubiculum dormientem ab eadem relicta Creſcentij veneno infectum eſſe. Ditmarus autem qui his diebus vixit, & per dies ferme ſingulos quæ tunc acciderunt fideliſſime ſcripſit, nihil prorſus de commixtione Ottonis cum relicta Creſcentij habet, nec veneno eſſe defunctum; ſed tantum tradit, cum paulo ante eiuſdem obitum, Duces & Comites Germaniæ, conſciis etiam Epiſcopis, multa contra eum conſpirare cœpiſſent, ipſum Roma recedentem vt huic malo mederetur, in Paterna vrbe puſtellis interiora prementibus, & interdum paulatim erumpentibus, infirmatum eſſe, ac paulo poſt diem obiiſſe.

III. Ottonvm stemma Deo vindice extinctvm.

In eo porro extinctum eſt penitus ſtemma regnantium Ottonum nonniſi in nepotem Magni Ottonis propagatum: ita diuinitate vlciſcente delicta quæ in Sedem Apoſtolicam perpetrarunt, pro arbitrio amouendo atque ſubrogando Pontifices, quamuis noniſi pietatis intuitu id agere præſeferrent. Magno ſiquidem damno, quouis prætextu pietatis, à laicis quibuſcumque ſacra tentari, & ipſæ ſacræ Scripturæ *d* de Saule, Oza, Ozia, aliiſque demonſtrant; & nos ſæpe de multis Regibus ſuperius oſtendimus, illos ea de cauſa male periiſſe, & ad extraneos translata eſſe ipſorum Regna. Porro corpus Ottonis, ex ipſius vltima voluntate Aquiſgranum ſepeliendum eſſe delatum tradunt; inteſtina vero Auguſtæ Vindelicorum relicta eſſe, ne ipſis corruptis reliqua pars corporis tabo inficeretur. Sed de his, ceteris omnibus locupletius atque ſincerius Ditmarus agit: pariterque de Henrici Ducis Bauariæ in regnum Germaniæ erectione, factaque Moguntiæ inauguratione ab Archiepiſcopo Willigiſo tertio Idus Iunii: necnon de eiuſdem vita optime inſtituta ſub educatione S. Wolfgangi Ratiſponenſis Epiſcopi; ac de iis quos poſt electionē paſſus eſt aduerſarios: cui quidē ex prædictione eiuſdē Wolfgangi regnum delatum eſſe, teſtatur eius temporis auctor, qui res ab eodem Sancto præclare geſtas conſcripſit; dum ait, cum ille ad eum adductus puer fuiſſet ad ſuſcipiendam benedictionem, Wolfgangum eum Regem appellaſſe, fratrem vero eius Antiſtitem, ſororem natu maiorem Reginam, minorem Abbatiſſam: quæ quidem omnia ſic poſtea euenere. Quomodo vero & poſt obitum ſuum idem Sanctus Imperium eidem Henrico Regi prædixerit, dicetur inferius ſuo loco.

d 1. Reg. 13. 2. Reg. 6. 2. Paral. 26.

Henricvs Rex.

IV. Hvngar. Eccl. svb S. Steph. Rege floret.

Hoc tempore Hungarica Eccleſia ſub Rege Stephano, & Giſela ſiue Giſla Regina, quam filiā Henrici Regis in vxorem accepit, mirifice culta floruit, variis Epiſcopatibus & Abbatiis inſtitutis, & ampliſſimis redditibus locupletatis, necnon eccleſiis inſigniter ædificatis atque ornatis: vt hæc omnia pluribus deſcribit Carthuitius Epiſcopus in Rebus *e* geſtis eiuſdem ſanctiſſimi Regis. De cuius etiam eximio cultu erga Dei-Genitricem agens, ſeipſum, regnumq; ſuum, per votum & oblationem in eius tutelam contuliſſe tradit: tamque celebrem fuiſſe teſtatur apud Hungaros eiuſdem ſacratiſſimæ Virginis honorem & gloriam, vt feſtum Aſſumptionis eius, tacito proprio nomine, ſua lingua *Diem Dominæ* appellarent. Subdit & de monachorum cœnobio ab eodem Rege Hieroſolymis conſtructo, & de mirifica eccleſia Conſtantinopoli erecta: deque collegio canonicorum ſub protomatyris Stephani titulo Romæ condito, ac domibus & hoſpitiis Hungarorum, qui orationis cauſa Romam ad Beati Petri Limina peregrinarentur, exædificatis. Quibus, & aliis eiuſmodi egregiis operibus (quod idem auctor ſcribit) meruit vt iure ſuæ ditionis ſit Apoſtolus appellatus. Et ſi enim (inquit) ille ſibi euangelizandi munus non ſumpſit; attamen ceu quidam concionatorum dux & magiſter, defenſionis & ſuſtentationis ſolatia eis ſuppeditauit. Qui quidem adeo pietate inſignis, haud inferior militari fortitudine, hoc eodem anno laceſſitus à Giula Tranſiluaniæ Principe auunculo ſuo, ob diſparem cultum religionis; comparato exercitu Tranſiluaniam petiit; profligatoque hoſte, atque vna cum ſuis captiuo ducto, eam ſibi prouinciam ſubiugauit, quam & Chriſtianam reddidit. Simulque ipſe Giula Princeps, cum vxore & filiis exemptus vinculis, CHRISTI fidem (licet inuite, vt aſſeritur) amplexatus, ab Stephano fuit Regio more tractatus. iſta pluribus Annales *f* Hungarici. Poſt hæc autem eidem Regi certandum fuit cum Bulgaris Hungariam inuadentibus; quos non ſine magno labore, Deo impendente auxilium, ſuperauit.

e Ap. Sur. 20. Aug. c. 1. & ſeqq.

Tranſilvani ad fidem conversi.

f Bonf. dec. 2. lib. 1. hoc an.

V.

Hoc eodem anno (vt ex Leone *g* Oſtienſe hæc narrante colligimus) Northmanni quadraginta numero, peregrino habitu Hieroſolymis, quo orationis cauſa perrexerant, redeuntes, Salernum applicuerunt, viri & ſtatura proceri, & ſpecie venuſti, & armis præcipui. Qui cum eam ciuitatem à Saracenis obſeſſam reperiſſent accenſis virtute diuina animis à Guaimario Principe equos armaque poſcentes, ſubito in illos irruerunt; plurimiſque peremptis, & reliquis in fugam verſis mirabili victoria potiti ſunt. Cum vero magnis muneribus à Principe inuitarentur vt cum eo manerent; illi amore tantum Dei, & Chriſtianæ fidei aſſertione hoc ſe feciſſe dicentes, & dona reſpuerunt, & manere ſe poſſe denegarunt. Quare prædictus Princeps cum eis Legatos ſuos in Northmanniam direxit, & ex fructibus terræ, aliaque militaria munera mittens, eos ad ſe inuitauit. Hæc Leo de prima Northmannorum in Italia facta notitia, & miſſa ad eos legatione; quæ penitus effectu non caruit, cum iiſdem alia occaſione aditus patuit in Italiam veniendi, vincendique tandem ac dominandi. Quod autem ad peregrinationem Hieroſolymitanam ſpectat; his quidem temporibus fuiſſe eam frequentiſſimam conſtat ex iis qui res tunc geſtas ſcripſere. Inter quos Glaber *h* Rodulphus agens de Northmannis, qui in ea Galliæ parte quæ ab ipſis nomen accepit degebant, ait Principes eorum hoc tempore magna religione viuentes, egenorumque ac peregrinorum aſſiduam curam gerentes, dona quoque ampliſſima ſacris Eccleſiis per vniuerſum fere Orbem miſiſſe; ita vt etiam è monte Sina per ſingulos annos monachi Rotomagum venientes, plurima auri & argenti munera ab eis acciperent ſuis deferenda: ſed & Hieroſolymam ad ſepulchrum Saluatoris ingentia dona mittere conſueuiſſe; ac quoſque cupientes illuc deuote peregrinari, donis iuuiſſe immenſis.

g Leo Oſt. lib. 2. c. 38.

Northmanni primvm Italiæ noti magna virtvte.

h Glab. li. 1. cap. 5. Ap. Bar. Tom. X. an. 998.

IESV CHRISTI AN. 1003.

IOAN. XVIII. AN. 1.

BASIL. & CONST. 28.

I. Silvest. PP. obitvs.

ANNO Chriſti milleſimo tertio, Indictione prima, *Silueſter* Papa vbi ſedis ſuæ annum iam quintum inchoaſſet, obiit die duodecima menſis Maii, vt ex epitaphio eius ſepulchro à Sergio Pontifice appoſito apparet; quod hactenus in baſilica Lateranenſi ſeruatur integrum. Porro nugas illas de eo vulgatas, ab homine mendaciſſimo Bennone ſchiſmatico primum excogitatas, in ipſius ingreſſu confutauimus. Quod vero ad ipſius Scripta attinet, præter epiſtolas centum ſexaginta perbreues (dicendi enim Laconicè arripuit inſtitutum) ante Rhemenſem adeptum Archiepiſcopatum ab eo ſcriptas, nuperque editas, & alias quarum ſuperius facta eſt mentio, vel ſeorſum datas de rebus Eccleſiæ Rhemenſis; & Vitam S. Adalberti Martyris Pragenſis Epiſcopi; nihil præterea vidimus: cum alioqui ex iiſdem ipſius epiſtolis conſtet, plures reliquiſſe ingenij ſui indices lucubrationes, partas illas prioribus vitæ temporibus, de Rhetorica, Geometria, Aſtronomia, Mathematica, & aliis eiuſmodi artibus atque ſcientiis: ſcripſitq; & librum de Numeris, & ſiquæ alia eiuſmodi curioſa: quorū cauſa ingentem ſibi vndiq; cōparare bibliothecā indefeſſo ſtudio laborauit. Quod vero etiam eius laudi cedit; ex eiuſdem epiſtolis conſequi licet, cultorem fuiſſe ſanctorum virorum tunc viuentium, cupidumque monaſticæ obſeruantiæ, atque malo-

Scripta, et priora stvdia.

BELLVM SACRVM CONCLAMAT.

malorum acerrimum correctorem, necnon egregium defenſorem Iurium Eccleſiæ. Denique ipſum plane primum extitiſſe, qui Sacræ Militiæ claſſicum occinuerit, teſtatur eius quæ extat Hieroſolymorum Eccleſiæ nomine *ad Vniuerſalem Eccleſiam ſceptris regnorum imperantem* (vt habet inſcriptio) Epiſtola parænetica pro ferendo eidem ſub iugo barbarorum laboranti ſubſidio. At de Silueſtro hactenus.

II. Eius vero tempore, traditur in monaſterij Sublacenſis Chronico, *Petrum* vigeſimum ſecundum eius loci Abbatem, per vincula, excæcationem, aliaſque paſſas ærumnas, quod noluiſſet tradere caſtrum quoddam eiuſdem monaſterii ſæcularibus dominis illorum locorum, demum martyrem tranſiiſſe ad Dominum, & poſt mortem miraculis claruiſſe.

III. IOAN. PP. XVIII. ET XIX.

Ceterum defuncto Silueſtro, ſubrogatum in locum eius fuiſſe IOANNEM cognomento Siccũ, patria Romanũ, eius nominis Pontificem Decimumſextum, dictum Decimumoctauum, ſediſſeque tantum menſes quinque & dies aliquot; habent Indices veteres Vaticani: in eiuſque locum ſubrogatum eſſe IOANNEM Decimumſeptimum eius nominis dictum Decimumnonum. At Marianus Scotus huius ſæculi ſcriptor, priorem Ioannem appellat Decimumſeptimum hunc vero Decimumoctauum: tamen frequentior vſus obtinuit, vt hic poſterior numeretur Decimuſnonus; ſed præter omnem rationem, dum hoc numero ſchiſmatici indigni Pontificis nomine includuntur. Rectius quidem Hermannus illum Decimumſextum, hunc vero Decimumſeptimum (prætermiſſo Placentino illo qui ſedit in ſchiſmate contra Gregorium Quintum) Papam appellat. Ad euitandam tamen in numero eiuſdem nominis Pontificum confuſionem atque perplexitatem, quæ Lectoribus moleſtiam poſſet afferre; non pro meritis ſingulorum, ſed communi aſſertione, nullum interim præiudicium inferentes veritati, numerabimus & nos duos Ioannes hoc anno Pontifices; priorem Decimumoctauum, poſteriorem Decimumnonum; quem tradunt cognomento fuiſſe dictum *Faſanum*, creatumque duodecimo Calendas Decembris. Quod autem ex memorato Silueſtri epitaphio liqueat, poſt obitum eius turbatam fuiſſe Eccleſiæ pacem; harum diſcordiarum eam intelligimus extitiſſe cauſam, quod defuncto Ottone Imp. qui duos iam promouiſſet ad Pontificatum Vltramontanos homines, res iam relapſa eſſet ad Comites Tuſculanos præcipuos in Vrbe proceres; quorum factio cum præualuiſſet, duos hos Ioannes in Sedem Apoſtolicam collocandos elaborauit.

IV. a Glab. lib. 3. c. 4. RENOVANTVR VBIQVE ECCL.

Ad hæc eadem tempora ſpectant quæ Glaber *a* narrat, infra milleſimum (vt ait) tertio iam fere imminente anno contigiſſe in vniuerſo pene terrarum orbe, præcipue tamen in Italia & in Galliis, innouari Eccleſiarum Baſilicas, licet pleræque decenter locatæ minime indiguiſſent: æmulatamque vnamquamque gentem Chriſticolarum, aduerſus alteram decentiore frui. Erat enim (inquit) inſtar ac ſi mundus ipſe excutiendo ſemet, reiecta vetuſtate paſſim candidam Eccleſiarum veſtem indueret. Tunc denique Epiſcopalium ſedum eccleſias pene vniuerſas, ac cetera quæque diuerſorum Sanctorum monaſteria, ſeu minora villarum Oratoria, in meliora quique permutauere Fideles. Hæc Glaber. Quæ quidem non aliunde accidiſſe puto, quam ex eo quod videntes Fideles iam lapſo tempore euanuiſſe quæ de mundi interitu fuerant conſtanti aſſertione prædicta *b*, & paſſim credita; quaſi tanto diſcrimine liberati, mundoque iam ſtabilito, alacres ad eccleſias permanſuras erigendas, vel innouandas, ac dilatandas conſurrexerunt.

b Sup. an. 1001. l.

V. S. ABBONIS ABB. MARTYRIVM. b Ibid. c. 3.

Hoc eodem anno (vt auctor eſt Sigebertus) inſignis ſanctitate atque doctrina *Abbo* Floriacenſis Abbas, de quo ſæpe dictum eſt ſuperius, martyrio coronatus ad Deum migrauit: cum videlicet gratia propagandæ religionis monaſticæ, (vt ait Glaber *b*) ad prouinciam progreſſus Meridianorum Waſconum; orto die quadam in atrio cœnobij in quo ipſe morabatur, inter aliquos litigioſos acri tumultu, accurrens ipſe ad eum ſedandum, ab vno è vulgo lancea transfoſſus eſt: cuius percuſſor paulo poſt arreptus à dæmone, miſerabiliter vitam finiuit: corpus vero Abbonis honorifice ſepultum, multis poſtmodum claruit miraculis. Porro quod in eius Vita, quam edidit Aimoinus monachus ipſius diſcipulus, ſcriptione rerum Francorum notiſſimus, dicitur, Abbonem conſummaſſe martyrium anno Redemptoris milleſimo quarto, Indictione ſecunda; haud tamen contrarius eſt ſupra aſſertis: ſiquidem numerando ab incarnatione Domini, dici debet hic quartus annus, & Indictio ſecunda, inchoata hoc anno menſe Septembris, ſub qua idem Sanctus eſt interfectus. Extat porro ad eundem, Fulberti *c* tunc monachi, poſtea etiam Epiſcopi Carnotenſis, epiſtola pro monachis Carnotenſibus, quos tyrannice Theobaldus Comes cognomento Fallax habebat; qua idem valde deplorat miſerandum ſtatum Eccleſiæ Gallicanæ, cui dominarentur Principes ſæculares: ingerit autem dignum plane Chriſtianæ fortitudinis exemplum, cum iidem ſancti monachi elegerunt potius extorres fieri, quam pati intruſum à Principe præeſſe ſibi Abbatem.

c Fulb. ep. 1.

CHRIST. FORTITVDINIS EXEMPLVM IN MONACHIS.

IESV CHRISTI AN. 1004.

IOAN. XIX. AN. 1.

BASIL. & CONST. AN. 29.

I. a Glab. l. c. 3. SYNODI IN ITAL. ET GAL. DE VARIIS QVÆST. ECCLES.

ANNO Chriſti milleſimo quarto, Indictione ſecunda (vt ex Glabro *a* colligitur) frequentes *Synodi* in *Italia* atque in *Galliis* ſunt celebratæ de variis quæſtionibus tunc controuerſis, veluti de Ieiuniis quæ à pleriſque inter Aſcenſionem Saluatoris & Pentecoſten obſeruabantur; quæ prohibita ſunt, præterquam in vigilia Pentecoſtes. Item de eo quod in Aduentu & Quadrageſima diebus Dominicis monachi hymnum *Te Deum laudamus* decantarent, contra morem Romanæ Eccleſiæ: ſed id quia ex traditione S. Benedicti, confirmata per Sedem Apoſtolicam, ſe habere oſtenderunt, permiſſi ſunt etiam agere impoſterum. De die quoque *Annuntiationis Dominicæ*, quæ celebratur octauo Calendas Aprilis, ſentientibus quibuſdam eam congruentius extra Quadrageſimam, more Hiſpanorum *b* nempe decimoquinto Calendas Ianuarij, celebrari, poſſe; nihilominus antiqua conſuetudo præualuit, vt vigeſimaquinta die Martij perageretur. Docet hæc pluribus Glaber. Porro in Hiſpaniis etiam exoleuit vſus ille, quo ex præſcripto Decimi Toletani Concilij, Annuntiatio celebrabatur decimaoctaua Decembris.

b Vide sup. an. 656. III.

II. QVALIS ROBERTVS FRAN. REX IN SYNODIS.

Quod vero pertinet ad *Concilia Gallicana*, his temporibus celebrata ſub Rege vere Chriſtianiſſimo Roberto; admiratione dignum eſt, quanta animi demiſſione conſueuerit idem Rex cum Epiſcopis intereſſe publicis hiſce conuentibus: adeo vt (quod ſcribit Helgaldus in eius Vita) cum aliquando vidiſſet Lamberti Lingonienſis Epiſcopi, mole carnis grauati, dum ſederet pedes dependere ab alto; pietate ductus, à longe quærens ſuppedaneum, reperit vnum, quod manibus propriis ſub pedibus Epiſcopi poſuit. At qui humili obſequio eis inſeruire paratus erat, eoſdem tamen cum exigeret zelus Catholicæ fidei quo iugiter æſtuabat, redarguere minime prætermiſit. Qua de re præclarum eſt exemplum, quod idem auctor refert, quo (vt ait) Leuthericum Senonenſem Archiepiſcopum, de Chriſto non bene ſentientem, & aduerſus nonnullos quos odio habebat probationem quærentem in Corpore Domini; idem Rex grauiter redarguit, quod cum à dante communionem ſacerdote dici ſoleret, *Corpus Domini noſtri Ieſu Chriſti ſit tibi ſalus animæ & corporis*, ipſe Leuthericus temerario & polluto ore diceret, *Si dignus es, accipe*; cum tamen ſit nullus qui habeatur dignus. Iſta Helgaldus: qui addit, Leuthericum à Pio Rege correptum quieuiſſe, & ſiluiſſe à dogmate peruerſo quod iam creſcere cœperat.

CVLTVS EIVS ERGA S. EVCHARIST.

III. PRIMORDIA NEFANDÆ HÆRESIS.

Veruntamen haud ſerpens rumor ille eſt omnino repreſſus; ſed paulatim in dies creſcẽs, in manifeſtam tandem erupit hæreſim ſub patrocinio infeliciſſimi *Berengarii*; qui hoc tempore adoleſcens auditor extitit Fulberti Carnotenſis viri ſanctiſſimi atque doctiſſimi; à quo, ne diſputationis obtentu extra limites Catholicæ veritatis pedẽ auderet efferre, ſæpe ipſum monitum fuiſſe & redargutum, reuocauit ei in memo-

memoriam ipſius ſub eodem doctore in Academia Carnotenſi condiſcipulus, Adelmannus Epiſcopus Brixienſis, cum poſtea aduerſus eum diſertam valde ſcripſit epiſtolam *c*, qua eius confutauit errores, hortatuſque eſt ad reſipiſcentiam. Quod autem multum confert gloriæ Chriſtianiſſimi Regis Roberti, illud eſt, quod ipſe primus omnium nefandam eiuſdem Berengarii hæreſim in Leutherico condemnauit. Quamuis ipſum Leuthericum, non *d* tam ex ingenii acumine, quam ex vana præſumptione aliquando de Catholica fide male ſenſiſſe, ſatis intelligatur ex pluribus eiuſdem Fulberti ad ipſum reſcriptis literis, quibus ad eius conſultationes reſpondit.

c *Ext. Tō. 3. Bibl. Patr.*
ROBER. REX PRIMVS CONFVTAVIT HÆRESIM BERENG.
d *Hanc obſeruationē habet Baron. an. 1008. n. III.*

IESV CHRISTI AN. 1005.

IOAN. XIX. AN. 2.

BASIL. & CONST. 30.

I. HENR. GERMAN. REX VENIT IN ITALIAM.
a *Ditm. lib. 6.*

ANNO Chriſti milleſimo quinto, Indictione tertia, Henricus Germaniæ Rex aduerſus Harduicum, qui Longobardiam Regis titulo occuparat, in Italiam deſcendens, Cluſas ope Carentanorum, fuſis hoſtibus expugnauit; Papiamque victor accedens, communi electione ſublimatus, (inquit hæc narrans Ditmarus *a*) in ſolium regale collocatus eſt. Pergit autem dicere, quomodo eadem die oborta contentione inter ciues & milites, ciues aduerſus Regem rebellantes, palatium ſunt aggreſſi: ſed defenſo illo à domeſticis Regis, cum nec precibus S. Heriberti Colonienſis Archiepiſcopi qui aderat cum Henrico, ciues coerceri poſſent; qui foris erant Regis milites expugnātes ciuitatem, eā ipſo inuito cæde incendioque vaſtarunt. Inde ergo Rex Mediolanum amore S. Ambroſij (vt idem auctor ait) acceſſit; cum interea aduerſus tumultuantes in Germania hoſtes, ab Italia poſt celebratam Pentecoſten reuocatus, Deo propitio hoſtem debellauit Boleslaum Poloniæ Ducem; & egregia concione perſuaſus Godeſcalci inſignis Friſingenſis Epiſcopi, perduellem Henricum Marchionem, quem vinctum tenebat, liberum dimiſit.

II. b *Id. ibid.* CONCIL. TREMON. PRO ECCL. REFORMAT.

Quo eodem anno *b* Nonis Iulij celebrata eſt in Germania magna SYNODVS TREMONIENSIS; in qua idem Rex Henricus inſtanter egit apud Epiſcopos pro Eccleſiæ reformatione: quod ab eiſdem pro viribus præſtitum eſt diligenter, ſtatutis communi conſenſu ſacris canonibus, quibus in priſtinum vſum reuocarentur ſanctiſſimæ Eccleſiaſticæ leges, & exularent qui irrepſiſſent in Clerum ac populum praui mores. His vero præclaris rebus geſtis, conciliauit ſibi Rex Deum propitium, aperuitque viam ad victoriam de hoſtibus conſequendam, & Romanum Imperium obtinendum.

IESV CHRISTI AN. 1006.

IOAN. XIX. AN. 3.

BASIL. & CONST. 31.

I. CONCIL. FRANCOF.

ANNO Chriſti milleſimo ſexto, Indictione quarta, celebrata eſt in Germania SYNODVS FRANCOFORDIENSIS; in qua inter alia, ad inſtantiam Henrici Regis, in dilectiſſima ipſius vrbe Bamberga erecta eſt cathedra Epiſcopalis. Deſcribit hæc pluribus Ditmarus *a*, qui aderat: qui & illud de eodem Rege commendatione dignum refert, quod cum allocuturus eſſet Epiſcopos, humi ſe proſterneret, nec ſurgeret, niſi qui Synodo præeſſet Willegiſus Archiepiſcopus Moguntinus eum ſuis manibus eleuaret. Subiicit his Ditmarus de ſua ipſius electione in Epiſcopum Merſeburgenſem; deque fame valida, quæ tunc Germaniam affligebat. Porro de nouo Epiſcopatu Bambergæ erecto, Sigebertus agit anno milleſimo quarto, Hermannus milleſimo ſeptimo, Marianus Scotus hoc ipſo; quod & verius eſſe, quæ ſcribuntur à Ditmaro tunc præſente manifeſtant.

Ibid. TERRÆ PROSTERNITVR CORAM EPIS. EX HENR.

II. FAMES INGENS, ET PESTIS.
b *Ap. Sur. 1. Ianuar.*

De fame quoq; agit hoc eodem anno Sigebertus, quam vna cum peſte tam grauiter per totum orbem inualuiſſe tradit, vt ſepelientium tædio viui adhuc ſpiritum trahentes obruerentur cum mortuis. Quo etiam tempore accidiſſe videntur, quæ de S. Odilone Cluniacenſi Abbate Petrus Damiani in ipſius Vita *b* narrat, de immenſa eiuſdem largitate in erogandis eleemoſynis pauperibus acerbiſſima fame preſſis; adeo vt exhauſtis ærariis & horreis, etiam plurima ſacra vaſa confregerit, inſignia Eccleſiæ ornamenta diſtraxerit, & coronæ, quam ſibi Henricus Imp. ob ſui memoriam deſtinauerat, non pepercerit.

IESV CHRISTI AN. 1007.

IOAN. XIX. AN. 4.

BASIL. & CONST. 32.

I. a *Ap. Sur. 31. Oct.* PRÆDICTIO DE FVTVRO HENR. IMPERIO.

ANNO Chriſti Chriſti milleſimo ſeptimo, Indictione quinta, anno ſeptimo antequam Henricus Rex Germaniæ Imperator vngeretur, (vt ſcribit auctor *a* Vitæ S. Wolfgangi Ratiſponenſis Epiſcopi) idem de futuro Imperio prædictionē accepit ſubobſcuram; dum ei in ſomnis Wolfgangus iam defunctus iubens characteres in muro exaratos aſpicere, ipſe Henricus nihil aliud vidit, quam *Poſt ſex*. Itaque expergefactus, primum ſuſpicatus ſe poſt ſex dies moriturum, multa largitus eſt pauperibus: at ſex euolutis diebus, cum nihil in corpore ſentiret moleſtiæ, ad ſex menſes attinere arbitrabatur: his autem abſque periculo elapſis, ad ſex annos verborum ſignificationem retulit. Porro ſex annis iam expletis, ſeptimo anno à Pontifice Maximo Imperator vnctus eſt; atque tum demum animaduertit quid ſibi ea verba vellent. Hæc ibi. Fuit autem Henrici tanta in res & perſonas ſacras deuotio, vt etiam cum hoc ipſo anno, qui numeratur quintus ab obitu Ottonis, Ratiſponæ mortuus eſſet S. Romuoldus Abbas S. Emmeranni; eius feretro idem Rex ſuppoſuerit humerum ad portandum: quod tradit Arnolphus *b* Comes libro poſteriori miraculorum S. Emmeramni.

b *Ext. Tom. II. Antiq. Lect. Caniſ.*

II. FVLBERTVS CREATVR EPIS. CARNOT.
c *Fulb. ep. 3.*
d *Glab. lib. 3. c. 6. Ap. Baron. an. ſeq.*

Eſt hic item annus, quo in Galliis ſuper candelabrum extulit Deus lucernam ardentem atque lucentem, cum virum ſanctitate atque doctrina inſignem *Fulbertum*, ex monacho cœnobii S. Petri apud Carnutum, aſſumpſit in Epiſcopum eiuſdem ciuitatis. Licet autem Demochares id factum affirmet anno ſalutis milleſimo decimoſeptimo; tamen epiſtola eiuſdem Fulberti *c*, quam ſcripſit ad Leuthericum Archiepiſcopum Senonenſem de inuentione ſacratum Reliquiarum, iam proxime ipſum fuiſſe ab eo conſecratum Epiſcopum docet. Porro eas Reliquias inuentas eſſe apud Senones in Eccleſia S. Stephani protomartyris anno Chriſti milleſimo octauo, nempe ſequenti; Glaber *d* eius temporis auctor affirmat; inter quas fuiſſe tradit virgæ Moyſi partem; & ad eius rei famam conueniſſe quoſque Fideles, non ſolum ex Gallicanis prouinciis, verum etiam ex vniuerſa pene Italia, ac de tranſmarinis regionibus: ſimulque ægrotantes non paucos Sanctorum interuentu rediiſſe incolumes.

III. e *Id. lib. 4. c. 4.*
f *Vincent. 25. Hiſt. 15.*

Quod vero ad ipſum Fulbertum rurſus attinet; prædicat eum idem Glaber *e* virum ſapientiſſimum, Præſulem incomparabilem. Fuiſſe quidem vita ſanctiſſimum, atque prophetiæ ſpiritu imbutum, teſtatus eſt Guillerinus, ex quo Vincentius *f* Bellouacenſis deſcripſit. Quodque omnium ſui temporis doctorum prædicaretur doctiſſimus, ad illum confluere conſueuerunt omnes, qui eum de rebus dubiis interrogarent Epiſcopi, atque etiam ipſe Robertus Francorum Rex: ſicut redditæ ab eo ad diuerſos præclaræ epiſtolæ docent. Inter grandia vero mala quæ Dei Eccleſiam infeſtare reperit, illud plane moleſtius vir ſanctus accepit, quod paſſim ſibi laici occupaſſent Eccleſiaſtica beneficia. Ad quē extirpādum alta radice iam fixum prauum vſum, plurimum

LABORAT NE LAICIS BENEFICIA ECCL DENTVR.

laboraſſe, oſtenduntipſius ea de re ſcriptæ epiſtolæ; quibus inter alios Franconem *g* Pariſienſem Epiſcopum, altaria (vt ait) laicis in beneficium dantem, & Fulconem *h* Comitem Andegauenſem rerum Eccleſiaſticarum inuaſorem, acriter reprehendit: aliumque Comitem nomine Rudolphum, qui pariter res Eccleſiæ Carnotenſis inuaſerat, & vnum è clericis occiderat, excommunicauit; cumque audiuiſſet eum pro abſolutione Romam profecturum, per literas *i* Ioannem Papam ſuppliciter hortatus eſt, vt eundem pro meritis argueret & caſtigaret. Sed quod ad Fulconem attinet, quem etiam vidimus ſuperius ab Archiepiſcopo Turonenſi ob idem crimen exagitatum; haud inutilis fuit Fulberti obiurgatio: ſiquidem ex Glabro *k* colligitur, ipſum poſt ſcelera pœnitentem, diem obiiſſe, poſtquam ter Hieroſolymam peregrinatus eſſet: ſicque videas Fulberto muralem iure deberi coronam, qui hoc ſæculo primus reperitur ſuperaſſe muros Babylonicæ ciuitatis, cuius Principes tyrannica violentia occupaſſent iura Eccleſiaſtica.

g Fulb. ep. 21.38.
h Id. ep. 83.
i Id. ep. 2.
k Glab. lib. 2 cap. 4. & lib. 4. c. 9.

IESV CHRISTI An. 1008.

IOAN. XIX. An. 5.

BASIL. & CONST. 33.

I. S. BRVN. ET SOCIORVM MARTYRIVM.

ANNO Chriſti milleſimo octauo, Indictione ſexta, decimoſexto Calendas Martii, *S. Bruno* Epiſcopus & *Apoſtolus Pruſſorum*, inſignis nobilitate & pietate vir, martyrium eſt conſecutus; cum Apoſtolicæ Sedis permiſſu apud eos Euangelium prædicans, à nonnullis Infidelibus decollatus eſt vna cum ſuis decem & octo: quorum corpora inſepulta iacuerunt, quoad Dux Poloniæ Boleslaus id comperiens, eadem mercatus eſt, ac domui ſuæ futurum acquiſiuit ſolatium. Rem geſtam deſcripſit Ditmarus *a*, eiuſdem Brunonis conſanguineus, & condiſcipulus: additque de patre Brunonis, Brunone itidem dicto, eum longe poſt martyrium filij infirmatum, præcepto eiuſdem filii ſui monachicũ ſuſcepiſſe habitum, & tandem in pace quieuiſſe. Ceterum Marianus Scotus, qui hoc ſæculo vixit, æque affirmat hoc anno Brunonem eſſe martyrio coronatum, paſſum nimirum abſciſſionem manuum ac pedum, poſtremo capite plexum. Sigebertus vero ponit anno ſequenti id contigiſſe: ſed Vrſpergenſis Mariano conſentit. Agitur autem de eodem in Romano Martyrologio decimaquinta Octobris; (puto, tempore quo facta eſt tranſlatio:) vbi & vocatur Epiſcopus Ruthenorum: vſurpatam enim vocem Pruſſiam pro Ruſſia, frequenter inuenimus.

a Ditm. lib. 6.

II. S. BONIF. APOST. RVSSIÆ MARTYRIVM.

Non longe ab hoc tempore, & forſitan eodem anno, contigiſſe apparet martyrium *S. Bonifacii* propinqui Ottonis Imperatoris, qui & ipſe Ruſſis Euangelium prædicauit, accepto, ſicut Bruno, Apoſtolatu à Romano Pontifice; cuius primordia ſuperius recenſuimus ex Petro Damiani. Cũ vero poſtea ad Regem Ruſſorum veniens, prædicationi inſiſteret, propoſitaque ipſi à Rege probatione Ignis, idem ſacerdotalibus ornamentis tamquam Miſſam celebraturus ornatus, primum aqua ſanctificata & incenſo thure vndique perluſtrato igne, dein ſtridentes ingreſſus flammarum globos penitus exiſſet illæſus; tum ipſum Regem, tum ingentem aliorum multitudinem, tanti miraculi virtute ad fidem CHRISTI conuerſam baptizauit: qua de cauſa à quodam Regis fratre paulo poſt interfectus eſt. Ad quod vlciſcendum ſcelus Rex accurrens, cum fratrem, aliosque adſtantes, rigidos & immobiles permanere reperiſſet, adeo vt nec loqui, nec audire, nec incedere valerent; idem cum aliis Chriſtianis ad preces conuerſus, priſtinum fratri aliiſque ſtatum impetrauit: vnde mox & ipſi baptiſmum ſuſceperunt, & ſuper corpus beatiſſimi Martyris eccleſiam conſtruxerunt. Deſcribit hæc pluribus idem qui ſupra Petrus Damiani in Vita S. Romualdi *b*. Dies vero natalis Bonifacii celebratur à Romana Eccleſia decimotertio Calendas Iulij.

b Vit. Romuald. cap. 29.30.

III. S. ROMVALDVS MARTYRII CVPIDISS.

Poſt hæc autem Romualdus, percepto nuntio de S. Bonifacii martyrio, æmulatus excellentiſſimum Dei donum, obtenta & ipſe licentia à Romano Pontifice, cum duobus è ſuis diſcipulis in Archiepiſcopos conſecratis, & aliis viginti quatuor Fratribus eodem martyrij deſiderio ſuccenſis, in Hungariam properauit. Sed cum iam eius prouinciæ finibus intereſſet, repente languore correptus, vlterius ire non potuit: cumque diutius pateretur, ſi quando redire diſponeret, protinus ex ægritudine conualeſcebat; ſin autem ire vltra tentaret, tota eius facies confeſtim intumeſcebat, & cibos ſtomacho retinere non poterat. Itaque in Italiam reuerti coactus eſt, electione ſuis data vlterius progredi, vel ſecum reuerti: quorum cum ſeptem dumtaxat redire delegiſſent, ceterorum poſtea nonnulli flagellati ſunt, plures venditi, nullus tamen martyrium conſummauit. Narrat hæc idem Petrus *c* Damiani: ex quibus ſatis videas, neque volentis, neque currentis, ſed miſerentis eſſe Dei, Martyrij donum.

c Ibid. c. 45.

IV. ALIA ECCLESIÆ RVSSOR. PRIMORDIA.

Sed quod rurſum ad Eccleſiam Ruſſorum ſpectat; adhuc alia ipſius exordia ponens Ditmarus *d*, ait Vludomirum Ruſſorum Regem, eum à Græcia duxiſſet vxorem Helenam nomine, Tertio Ottoni deſponſatam, ſed ei fraudulenta calliditate ſubtractam, Chriſtianam fidem eius hortatu ſuſcepiſſe; verum illam turpibus operibus dedecoraſſe, quod eſſet fornicator immenſus, atque crudelis. Qui cum tres haberet filios, vnique eorum Boleslai Poloniæ Ducis filiam in matrimonium colocaſſet; cum ea miſſum eſſe à Polonis *Reinbernum* Salſæ Cholbergienſis Antiſtitem, doctrina & ſanctitate conſpicuum: hunc vero curæ ſibi commiſſæ egregie incumbentem, fana idolorum incendiſſe, & mare dæmonibus cultum, immiſſis quatuor lapidibus ſacro chriſmate perunctis, & aqua purgantem benedicta, nouam in populo nimis inſulſo ſanctæ prædicationis plantationem eduxiſſe: ſed poſtea à Rege aliis prætextibus carceri mancipatum, feliciter è carcere corporis ad libertatem perennis gloriæ tranſiiſſe.

d Ditm. lib. 7.

IESV CHRISTI An. 1009.

SERG. IV. An. 1.

BASIL. & CONST. An. 34.

I. IOAN. PP. XIX. OBITVS.

ANNO Chriſti milleſimo nono, Indictione ſeptima, *Ioannes* Papa defunctus eſt decimoquinto Calendas Auguſti: cuius tempore Conſtantinopolitanam Eccleſiam cum Romana fuiſſe Catholica communione coniunctam, & à Sergio Patriarcha ipſius Ioannis Papæ nomen in ſacra Diptycha relatum; teſtatur Petrus Antiochenus Epiſcopus in epiſtola ad Michaelem Cerularium Patriarcham Conſtantinopolitanum, ſcripta (vt ait) poſt quadraginta quinque annos, nempe Chriſti milleſimo quinquageſimo quarto, vt ſuo loco dicetur. Quod idem conſtat etiam ex eiuſdem Pontificis epitaphio recitato à Vegio ex collectis antiquis monumentis Baſilicæ Vaticanæ. Qua vero de cauſa hæc concordia denuo ſciſſa ſit, dicetur ſuo loco in Ioanne Vigeſimo.

II. SERGIVS PP. IV.

Cum autem vacaſſet poſt Ioannis Decimimoni obitum Romana Sedes menſem vnum & dies tredecim; pridie Calendas Septembris in eius locum ſubrogatus eſt Epiſcopus Albanenſis, tunc *Petrus* nomine nuncupatus, ſed cui ob reuerentiam Apoſtolici culminis nomen mutare placuit, & SERGIVM dici eius nominis Quartum: vt ex eiuſdem ſepulchrali inſcriptione conſtat quæ habetur in Lateranenſi baſilica. Factum vero ab eo, quod *Buccaporci* diceretur, fuit inter alios aſſertio Ditmari *a*.

a Ditm. lib. 6. in fin.

III. DEMOLITIO TEMPLI HIEROSOL. CVRATA A IVDÆIS.

Hoc eodem anno (vt Glaber *b* teſtatur) contigit ſacroſanctum Hieroſolymorum templum Sepulchri Dominici, per Babylonis Principem ſterni. Cum enim (vt ait) de toto terrarum orbe ob Domini memoriam plurima Fidelium multitudo Hieroſolymam viſitaturi pergerent, rurſus cœpit inuidus diabolus per aſſuetam ſibi Iudæorum gentem eiuſmodi Chriſtianorum deuotiones perturbare. Siquidem Iudæi apud Aurelianenſem Galliarum ciuitatem degentes, ceteris omnibus nequiores & audaciores, conſilio inito, fugitiuum quemdem ſeruum cœnobij S. Mariæ Melerēſis pecunia

b Glab. lib. 3. c. 7.

cunia corruptum, ſub peregrini habitu clam miſerunt ad Principem Babylonis cum literis Hebraicis characteribus ſcriptis, iiſdemque pictaciolis ferri baculo inſertis ne quo caſu poſſent ab eo diuelli; quibus ei ſignificarent, niſi celerius eccleſiam Chriſtianorum ſubuerteret, breui Chriſtianos regno illum priuaturos. Itaque Princeps furore arreptus, mox Hieroſolymam miſit qui templum funditus ſubuerterunt; ſed ipſum concauum ſepulchri tumulum nullo conatu quaſſare valuerunt. Quare rurſum rabiem ſuam in eccleſiam S. Gregorij martyris conuertentes, eam pariter ſubuerterunt, eo quod eiuſdem martyris virtus gentem Saracenorum nimium terruiſſet, cum qui ex eis in illam ingredi tentarent, cæcitate punirentur. Ceterum cum Paulo poſt manifeſtatum eſſet, Iudæorum perfidia templum Domini ſubuerſum eſſe; communi omnium Chriſtianorum conſenſu decretum eſt, vt cuncti Iudæi per vniuerſum Orbem ab eorum terris vel ciuitatibus pellerentur: ſicque omnes vndique expulſi, magna ex parte diuerſis mortium generibus interempti ſunt, nonnullique ſibi ipſis in tanta calamitate necem intulerunt; ita vt vix pauci reſidui fierent in orbe Romano. Tunc quoque decretum eſt ab Epiſcopis, atque interdictum, vt nullus Chriſtianorum illis ſe in quocunque ſociaret negotio, niſi eis qui baptiſmum ſuſciperent, & omnem Iudaicam reſpuerent conſuetudinem: quod & plurimi metu mortis fecerunt, qui nihilominus poſtea ad vomitum redierunt. Ipſe vero literarum gerulus Aurelianũ reuerſus, atque detectus, à miniſtris Regis in conſpectu totius populi igni eſt traditus atque conſumptus. Quo eodem anno, diuina propitiante clemẽtia, mater Ammirati, ſiue Principis Babylonis, femina Chriſtianiſſima, nomine Maria, cuius & vir occulte Chriſtianus fuerat, cœpit maiori decore templum Hieroſolymis reædificare: & de vniuerſo terrarum orbe incredibilis hominum multitudo exultanter Hieroſolymam pergentes, domui Dei reſtaurandæ plurima detulerunt munera. Hæc omnia Glaber.

Dira vindicta in Iudæos.

Rvrsvm templvm instavratvr.

IV. Meminerunt & Græci Curopalates atque Cedrenus, ſub octaua Indictione, de eiuſmodi templi euerſione; dum aiunt Ægypti Principem Azizium, ob leuẽ cauſam fœdere quod ei erat cum Romanis rupto, & templum euertiſſe & religioſa perdidiſſe monaſteria, & qui in iis piæ vitæ exercitationibus erant dediti, eos per omnem terram extorres egiſſe. At Gulielmus Tyrius agens de Bello Sacro, recenſet deſtructionem templi, & Chriſtianis in Oriente illatam ab Homar Principe Saracenorum perſecutionem, anno ſalutis milleſimo decimooctauo, poſtque annos triginta ſeptem factam eiuſdem templi reædificationem à Chriſtianis ſub Conſtantino Monomacho Imperatore: ſediſſe autem tunc Hieroſolymis *Oreſtem* Epiſcopum. Sed antiquioribus, ſuorum præſertim temporum Scriptoribus, tutior ineſt fides.

IESV CHRISTI An. 1010.

SERG. IV. An. 2.

BASIL. & CONST. 35.

I. Anno Chriſti milleſimo decimo, Indictione octaua, Romæ magno prodigio in vna eccleſiarum, in dextera parte altaris, ab vno pauimẽti foramine per integrum diem oleum ſcaturiit; ex quo vas impletum miſſum eſt ad Henricum Germaniæ Regem. Rem geſtam deſcribit ſæpe nominatus Ditmarus *a* Epiſcopus, eaque clementiam Henrici Regis, & laſciuiam Ioannis Creſcentii Vrbi imperitantis, ſignificari putauit; quod oleum in diuinis Literis, nunc pro miſericordia, alias pro adulatione ponatur.

Prodigivm de Oleo scatvriente in Eccl.

a Ditm. lib. 7.

II. Quod ad res Hiſpanicarum Eccleſiarum pertinet; cum in eas quoque ille prauus vſus illapſus eſſet *b*, vt Epiſcopi armati certarent in acie, & quod nefas eſt amplius, pro Arabibus contra Arabes, ita ſecum bello ciuili pugnantibus Cordubæ Principibus Zeluma & Almahadio: accidit Deo vindice vt qui ſtabant pro Zeluma Epiſcopi, in prælio hoc anno geſto occiſi fuerint; victorque exiſtens Almahadius, Cordubæ hoc item anno regnare cœperit. Erat autem id temporis in Hiſpania regnum Arabum in Toparchias plures conſciſſum; adeo vt ſi Chriſtiani Principes vnanimes in eos conſpiraſſent, paruo negotio eoſdem delere potuiſſent: ſed mutuæ eorum diſſenſiones hoſtes roborarunt. Tradunt hæc omnes, qui res Hiſpaniarum ſunt proſecuti.

b Marian. lib. 8 Rer. Hiſp. hoc an.

Episcopi armati pvgnant pro Arabibvs.

III. Quibus etiam auctoribus conſtat, cum eo inſuper deteſtando amicitiæ vſu Chriſtiani Saracenis coniuncti eſſent, vt & fœdera nuptiarum inirent; nihilominus Toleti Principe Habdalla, filio eiuſdem Almahadij, in vxorem accipiente ab Adelfonſo Legionis Rege, ipſius ſororem nomine Thereſiam, virginem maxime piam, hanc non alia conditione duci conſenſiſſe, niſi coniux Chriſtianus efficeretur: cumq; deluſa diuinam viro comminata eſſet vltionem, ſi quid præter fas in inuitam tentare præſumeret, ipſeque nihilominus ei vim intuliſſet; mox eundem offenſi numinis expertum vindictam, affectum morbo grauiſſimo ipſam Thereſiam cum amplis muneribus ad fratrem Regem ſpõte remiſiſſe; eam vero veſte mutata, monaſticam vitam profeſſam, in eccleſia S. Pelagii Oueti reliquum vitæ tempus ſumma cum laude tranſegiſſe, ac tandem ſancto fine quieuiſſe.

De Theresia nvpta Regi Arabvm.

IESV CHRISTI An. 1011.

SERG. IV. An. 3.

BASIL. & CONST. 36.

I. Anno Chriſti milleſimo vndecimo, Indictione nona, ab Henrico Rege ad dedicationem Eccleſiæ Bambergenſis à ſe conſtructæ; conuocatus eſt cœtus pluſquam triginta Epiſcoporum, inter quos aſtitit Ioannes Patriarchá Aquileienſis, qui & ſacra obiit. Cuius occaſione conuentus, fuit ab iiſdem tunc Synodvs celebrata; in qua ſedatæ ſunt controuerſiæ quædam inter nonnullos Epiſcopos, aliaque multa conſilio prudenti finita: vt tradit Ditmarus *a* Epiſcopus Merſeburgenſis qui adfuit. Addit etiam, hoc anno *Tagmonem* Archiepiſcopum Magdeburgenſem, magni Wolfgangi Ratiſponenſis Epiſcopi olim chariſſimum diſcipulum, cuius & morientis ſpiritum *b*, per ipſius inſufflationem, ore ad os admoto ſuſceperat, & paulo poſt Magdeburgenſis Eccleſiæ Antiſtes ſecundum præcedentem prophetiam Apoſtolico more electus fuerat, præſtanti vita & ſanctitate virum, quinto Idus Iunii ex hac vita ad Christvm migraſſe.

Concil. Bamberg. in Encæn.

a Ditm. lib. 6.

b Vid. eun. d. l. b. 5. prope fi. & Baron. an. 1003.

II. Sed & inter alia, quæ hoc anno eueniſſe idem auctor tradit præſens ipſe cum pluribus, hæc admiranda de quodam ſacrilego milite ſubiicit; quod cum bona S. Clementis vi ſuſtuliſſet, & inde tectum facere voluiſſet, quadam die à muribus ineffabilibus intra cubiculum impugnatus fuerit. Qui primo fuſte arrepto eos prohibere tentans, poſteaque euaginato eos aggreſſus gladio, & ſic nihil proficiens, arca quadam (vt ipſe rogauit) includitur, ac in medium fune ſuſpenditur: & cum exterius hæc plaga ceſſaret, ab aliis vſque ad mortem corroſus inuenitur. Tunc cunctis præſentibus, & poſtea venientibus manifeſtum fit, quod hunc ira Domini, vindex prædicti facinoris, ſola conſumpſit. Hæc totidem verbis Ditmarus.

Sacrilegvs devoratvs a mvribvs.

III. Adſunt vero iam tempora illa infeſtiſſima Eccleſiæ Anglicanæ, quæ prædicta vidimus à S. Dunſtano. Etenim hoc ipſo Chriſti anno milleſimo vndecimo Dani, cum anno ſuperiori inuaſiſſent Angliam, proditione Archidiaconi Cantuariam poſt viginti obſidionis dies menſe Septembri ingreſſi, alios ferro iugularunt, alios flammis conſumpſerunt, plures de muris præcipites dederunt, nonnullos per verenda ſuſpenderunt; matronas crinibus per plateas diſtraxerunt, ac demum flammis iniecerunt; paruulos à matrum vberibus auulſos, aut lanceis exceperunt, aut ſuperatis carris minutatim contriuerunt; vrbem, eccleſias, monaſteria incenderunt, eoſque demum qui primum furorem

Anglic. Eccl. laborat persecvtione Danor.

euaſiſſent Præſules, clericos, monachos, ciues omnes, mulieres & infantes, ita decimarunt, vt nouem trucidatis decimus vitæ reſeruaretur. Ipſe vero Archiepiſcopus, *Elphegus* nomine, vir ſanctiſſimus, poſt ſeptem menſium luctuoſiſſimum carcerem, cum nec aliquid pro ſua redemptione dare voluiſſet, nec permittere vt alii darent; ab iiſdem Danis, lapidibus, oſſibus, bouinis capitibus obrutus, denique à quodam quem pridie confirmarat, impia moto pietate, ſecuri percuſſus in capite, glorioſum martyrium conſummauit decimotertio Calendas Maij anni ſequentis. Hæc Rogerius, fideliſſimus antiquorum hiſtoricorum, in priori Annalium parte. Quæ vero ad S. Elphegum pertinent, & Danorum in ipſum ingratitudinem, cũ ab iis necatus eſt, quos paulo ante torminibus viſcerum laborantes, dato eis pane à ſe benedicto, ſanauerat; itemque ad alia miracula ab ipſo in vita & poſt mortem edita; necnon diram vltionem diuinam in ipſius interemptores, quorum aliqui manus ſibimet ipſi violentas intulerunt, alii aliis modis miſerrime perierunt, ac demum ingenti Dani cuncti à Martyre formidine perculſi, naues conſcendentes, maxima ex parte naufragio interierunt: hæc, inquam, omnia pluribus deſcribit Osbertus monachus Cantuarienſis in Vita *c* eiuſdem S. Elphegi.

MARTYRIVM ELPHEGI ARCHIEP. CANTVAR.

c *Ap. Sur. 19. April.*

IV. DANI IN ANGLIA VNA DIE CÆSI OMNES.

Agit pariter de his Matthæus Weſtmonaſterienſis: vltionem vero de Danis ita ſequenti anno ſumptam eſſe ait, vt cum iidem iam poſt fœdus cum Anglis initum, adeo ſuperbirent vt vxores virorum nobilium & filias vi opprimerent, & vbique ludibrio traderent; Rex Angliæ Ethelredus, conſilio Hunæ ipſius militiæ principis, viri ſtrenui & bellicoſi, ſecreto literas ad omnes Regni fines ſcripſerit, vt ſub vna die, in feſto ſcilicet S. Bricij Epiſcopi, omnes Dani per vniuerſam Angliam conſtituti furtiuo impetu morti traderentur, & ſimul ac ſemel de oppreſſione Danica omne genus liberaretur Anglorum: & quod vbique factum eſſe ait, ipſis etiam qui ad eccleſias confugiſſent ad ipſa altaria peremptis. Subiicit vero de aliis, qui fugientes ad naues, & in Daniam redeuntes, prouocarunt alios qui poſtea in Angliam venerunt ſub Suano tyranno.

V. TERRÆMOTVS INGENS CONSTANTINOPOLI.

Quod ad res pertinet Orientales; hoc eodem anno, Indictione nona, menſe Ianuario (inquit Curopalates) Conſtantinopoli fuit maxime horribilis Terræmotus, & concuſſa eſt terra vſque ad diem nonam menſis Martij, qua circiter decimam diei horam fuit concuſſio adeo horribilis & in vrbe & in agris, vt ceciderint ſphæræ quorũdam templorum. Addit vero, hæc ſignificaſſe mox in Italia futuram ſeditionem. Siquidem (inquit) Princeps quidam Bari, nomine Meles, concitato in Longobardia exercitu, aduerſus Romanos arma ſumpſit. Porro hic eſt ille, quem Leo *d* Oſtienſis pariter Melum appellat; cuius rebellionem aduerſus Græcos, & progreſſus eius cum auxiliaribus Northmannorum copiis narrat; aſſeritque ea occaſione eoſdem Northmannos ſibi Apuliam vendicaſſe. De reliquis autem rebus geſtis Græcorum Imperatorum contra Bulgaros, & alios barbaros, conſulat eundem Curopalatem, vel Cedrenum, qui hæc cupit.

d *Leo Oſt. lib. 2. c. 38. 40. 42.*

IESV CHRISTI AN. 1012.

BENED. VIII. AN. 1.

BASIL. & CONST. 37.

I. SERGII PP. OBITVS, ET SVBROGATIO BENED. VIII.

a *Re. Bar. Tom. XI. hoc an.*

ANno Chriſti milleſimo duodecimo, Indictione decima, die decimatertia menſis Maij *Sergius* Papa diem obiit, & BENEDICTVS Epiſcopus Portuenſis in locum eius ſubrogatus eſt; vt quidem volunt Marianus Scotus, Hermannus, & Sigebertus. Verum ex tempore quorundam diplomatum eorundem Sergij & Benedicti, quæ extant *a* inter vetera monimenta Bibliothecæ Vaticanæ, apertiſſime conſtat, illius obitum, & huius ſubrogationem in ſequentem potius annum referri debere: quibus videtur concordare ipſius Sergii ſepulchri inſcriptio, quæ habetur Romæ in Lateranenſi baſilica, vbi dicitur obiiſſe anno Dominicæ Incarnationis milleſimo decimotertio. Attamẽ quod in eadem inſcriptione ſediſſe tantum dicatur annos duos, menſes octo, & dies tredecim; hic cum ceteris ponimus eius egreſſum, & Benedicti huius nominis Octaui ingreſſum; ſed abſque aliquo præiudicio veritatis. Fuit autem Schiſma in Eccleſia Romana in Benedicti creatione, cum aduerſus eum contra ſacros canones creatus eſt *Gregorius*, qui pollens potentia Romanorum ipſum ab Vrbe expulit. Eundem vero ad Henricum Germaniæ Regem in Saxoniam confugiſſe, tradit Ditmarus *b* tunc apud Regem præſens. Quomodo autem ad ipſum reſtituendum Henricus Romam ſe contulerit, dicetur anno ſequenti.

SCHISMA INTER BENED. ET GREGOR.

b *Ditm. lib.*

II. ECCL. SLAVOR. DEFICIT A FIDE.

Hoc eodem anno, qui & decimus numeratur regni Henrici, defuncto Bennone Saxoniæ Duce religioſiſſimo, contigit Eccleſiam Saxoniæ fluctibus agitari, cum Bernardus ipſius filius cõtra Regem rebellare auſus, Winulorum quoque & Slauorum gentem à Chriſtiana fide ad Paganiſmum, quem longe antea deſeruerant, redire coegit: per quos magna tunc facta eſt Clericorum, aliorumque Fidelium ſtrages. Habent hæc pluribus eius temporis auctores, Helmoldus *c* ſcriptor rerum Slauorum, & Adam *d* inſignis Chronographus Bremenſis Eccleſiæ Canonicus; qui in iiſdem Slauis reducendis, ipſoque Bernardo in obedientiam Henrici reſtituendo, Vnuanum Archiepiſcopum Hamburgenſem illarum omnium regionum Borealium Metropolitanum, inſignem plane virum, feliciter laboraſſe teſtatur: quem & prudentiæ laudat, quod immenſum theſaurum Eccleſiæ ſuæ, diu ſollicite collectum, quaſi minus neceſſarium ſi intra parietes clauderetur, ipſe non ſolum in pauperes erogarit, ſed etiam in ferociſſimos Reges Aquilonis expenderit, vt hilaritate ſuorum munerum ad omnia quæ vellet benignos obedienteſque haberet.

c *Chron. Slauor. lib. 1. c. 16.*
d *Adam li. 2. c. 32. & ſeqq. Ap. Baron. hoc an. & ſeq.*

III. S. MACARII PATRIAR. ANTIOCH. OBITVS.

e *Ext. ap. Sur. 10. April.*

Hoc item anno, quarto Idus Aprilis, mortuus eſt *S. Macarius* Patriarcha Antiochenus, cuius res *e* geſtas eiuſdem ſæculi auctor conſcripſit paulo poſt eius obitum. Fuit is genere Armenus, educatus à ſeniori Macario eiuſdem ſedis Antiſtite, cui electione totius Cleri & populi in ſede ſucceſſit: idemque poſt multa in cura paſtorali egregie præſtita, atque miracula edita peregrinaturus Hieroſolymam, abdicans ſe, *Eleutherio* viro probitate inſigni reliquit Eccleſiam. Veniens autem ipſe Hieroſolymam cum eius Eccleſiæ Ioannes Patriarcha eſſet, ibi multa paſſus legitur ab Infidelibus; à quibus detruſus in carcerem, ſed diuinitus liberatus, ex iis nonnullos ad fidem cõuertit. Inde vero fama celebris, ignotus latere cupiens, migrans in Occidentem, Borealeſque luſtrans Eccleſias, redditus iam virtute miraculorũ vbiq; conſpicuus, ſubſtitit in monaſterio S. Bauonis in Flandria, quam Comes Balduinus adminiſtrabat; ibique in hunc vſque annum perſeuerans, in editione ſignorum & operatione virtutum ſancto fine in pace quieuit.

IV. CONCIL. LEGION.

Eodem anno, nempe Æra milleſima quinquageſima, octauo Calendas Auguſti, ſub Adelfonſo Quinto Rege Legionenſi, celebratum eſt in ea ciuitate CONCILIVM omnium Epiſcoporum, Abbatum, & Optimatum Regni Hiſpaniæ, cui etiam Rex interfuit cum vxore Geloira: in quo multa *f* ſtatuta ſunt, tum ad res & iura eccleſiarum conſeruanda, tum ad ciuilem gubernationem pertinentia. Meminit eiuſdem Concilij Rodericus *g* Toletanus: additque Adelfonſum reædificaſſe Legionẽ, quam Almanzor & Habdelmalich filius eius deſtruxerant; & Leges Gothicas reparaſſe, atque alias addidiſſe.

f *Rec. Bar. Annal. To. XI. hoc an. ex cod. Ant. Aug.*
g *Roder. li. 5. c. 19.*

[prædictum Legionenſe Concilium ad anteriora tempora referendum eſſe, ſunt qui aſſerant, eo quod Alfonſus Rex, ſub quo habitum eſt, iam antehac obiiſſe velint ex Roderico. Verum eſt in contrarium non ſolum expreſſa in Actis Concilii Æra 1050. *a*, vna cum nominibus Adefonſi & Geloiræ ipſius coniugis; ſed etiam inſcriptio ſepulchri eiuſdem Adefonſi, quam refert Baron. ann. 1027. vbi diſerte ponitur obiiſſe Æra 1065. eidemque eius vitæ Chronologiæ conſentit & Ioannes Mariana diligentiſſimus rerum Hiſpanicarum pertractator lib. 8. & alii.]

V. S. COLOMANNI MARTYRIVM.

Hoc eodem anno *S. Colomannus* ex progenie Regum Scotiæ ortus, poſtquam iterum atque iterum peregrinatus eſſet Hieroſolymam pietatis ergo; vbi demum in Auſtriam *h* perueniſſet, ab impiis in arbore ſuſpẽſus occiſus eſt; cultuſq; vt martyr, quãplurimis miraculis illuſtratus. Sed de eo Ditmarus *i* in fine anni poſt milleſimũ decimũ ſeptimũ:

h *Cuſpin. in Auſtr.*
i *Ditm. lib. 7 in fin.*

vbi & habet, ipſam arborem diu aridam, in qua ſuſpenſus fuerat, floruiſſe, eumque Chriſti martyrem eſſe monſtraſſe.

IESV CHRISTI AN. 1013.

BENED. VIII. AN. 2.

BASIL. & CONST. 38.

I. HENR. REX GERM. ROMAM VENIT.

a *Ditmar. lib.6.*

ANnus Chriſti milleſimus decimus tertius cœptus eſt Indictione vndecima: quo Henricus Germaniæ Rex in Italiam deſcendens, Romam cum exercitu venit circa finem eius: nam ad vndecimum Calendas Octobris ex Germania ſuperiori receſſiſſe venturum in Vrbem, teſtatur qui tunc aderat Ditmarus *a*. Cum autem præter alios Principes, idem Rex infeſtiores ſemper paſſus eſſet Ducem Poloniæ Boleslaum, & Harduicum in Italia Regem Longobardorum aduerſus ipſum Henricum fœdere iunctos; adeo, vt cum ſæpius Romam cogitans ſe ad iter accinxiſſet, per Boleslaum infeſtantem ipſius Regnum, coactus fuiſſet à cœpto deſiſtere, & in Germaniam redire: hac pariter expeditione idem Boleslaus ſpeculatores miſit, qui quoſcumque poſſent ab Henrici amicitia diuellerent; cum & antea Benedicto Papæ per Legatos queſtus eſſet, non licere ſibi propter latentes Regis inſidias promiſſum Principi Apoſtolorum Petro perſoluere cenſum. Harduicus autem alias expertus Henrici vires, non auſus eſt ei obſiſtere; ſed magis ipſe ſibi timens, in caſtelli munitionem ſe recepit, & Legatos ad eum miſit, qui Comitatum quendam ſibi dari peterent, & Regnum Longobardorum ei redditurum promitterent; cui tamen Rex tunc acquieſcere recuſauit. Narrat hæc omnia idem qui ſupra Ditmarus. Quod autem audiſti, ſe Boleslaum excuſaſſe, quod non miſiſſet cenſum promiſſum Apoſtolicæ Sedi: erat cenſus iſte ab exordio (vt apparet) conuerſionis Polonorum gentis, pietatis ergo perſolui promiſſus annis ſingulis Principi Apoſtolorum, (ſicut de multis aliis accidiſſe vidimus, videbimuſque,) & eius loco ipſius ſucceſſori Romano Pontifici.

DVX POLON. CONSVETVS SOLVERE CENSVM RO. ECCL.

II.

b *Glab. lib. 1. in fin.*

Cæterum cum Henrici Romam aduentus hanc præcipuam cauſam eſſe conſtet, vt Benedictum Pontificem in ſuam ſedem reſtitueret, à quo eſſet ad Imperium promouendus: ex his tamen quæ Glaber *b*, & ipſe huius temporis ſcriptor narrat, haud Henricum ſecum duxiſſe Benedictum, ſed præmiſiſſe poſſumus intelligere, cum ait, venienti Henrico in Vrbem Benedictũ obuiam proceſſiſſe: imo & huiuſmodi tradit præceſſiſſe decretum; *Ne quiſquam audacter Imperii Romani ſceptrum præproperus geſtare Princeps appetat, ſeu Imperator dici, aut eſſe valeat, niſi quem Papa Sedis Romanæ morum probitate delegerit aptum Reipublicæ, eique commiſerit inſigne Imperiale.* Cuius decreti hanc idem Glaber affert rationem; quod olim vbique terrarum quilibet tyranni ſeſe procaciter impellentes, ſæpiſſime eſſent Imperatores creati, atque eo minus apti Reipublicæ, quo conſtat eos, tyrannide potius, quam pietatis auctoritate proceſſiſſe. Addit vero poſt hæc, Benedictum Papam inſigne præcepiſſe fabricari aureum Pomum rotundum, atque circumdari per quadrum pretioſiſſimis gemmis, ac deſuper auream Crucem inſeri: vt dum illud reſpiceret Princeps, foret ei documentum, non aliter debere imperare vel militare in mundo, quam ſi egregiis virtutibus exornatus eſſet, & dignus haberetur viuificæ Crucis protegi vexillo. Subdit demum, cum Benedictus Henrico cum maxima virorum & ſacrorum ordinum multitudine obuiam proceſſiſſet ex more, eique eiuſmodi inſigne Imperii tradidiſſet; Henricum conteſtatum nullis melius illud donum congruere, quam qui pompis mundi calcatis Crucem expeditius ſequerentur Saluatoris, protinus illud ad Cluniacenſe monaſterium in Galliam miſiſſe, quod tunc temporis habebatur omnium religioſiſſimum; cui & plurima iam alia contulerat ornamenta. Hæc Glaber: apud quem tamen error fœdiſſimus irrepſit, dum ea geſta ponuntur anno Dominicæ Incarnationis ſeptingenteſimo decimo: quod quantum à recta Chronologia abhorreat, nemo non videt. Sed quod ad cultum ab Henrico exhibitum monaſterio Cluniacenſi, ad quod ſæpe pietatis ergo peregrinatus eſt; teſtatur etiam Petrus Damiani in Vita *c* S. Odilonis illius Abbatis, huius temporis fulgentis in Eccleſia ſideris, eundem Regem adeo ipſum coluiſſe, omnique officio proſecutum eſſe, vt & coronam ſuam illi dono miſerit; quam ipſe famis tempore pro alendis pauperibus, vna cum aliis Eccleſiæ ornamentis diſtraxit. De coronatione vero Henrici dicetur anno ſequenti, quo eam contigiſſe omnes conſentiunt.

DECRETVM DE IMP. ELECTIONE.

GLOBVS AVREVS CVM CRVCE, INSIGNE IMPERII.

De cuius antiquitate, & vſu, vide Gretſ. de Cruc. Tom. 1. lib. 2. c. 54. & Tom. 3. lib. 1. c. 20. De aliis vero omnis generis Impp. inſignibus, plura congeruauit Suleg. in Imp. Rom. cap. 2.

c *Ap. Sur. 1. Ianuar. & Baron. anno ſeq.*

IESV CHRISTI AN. 1014.

BENED. VIII. AN. 3.

HENRICI I.

BASIL. & CONST. 39.

I. HENR. à BENED. PP. CORONATVR IMP.

a *Rec. Baro. Annal. tom. XI. ann. 1019.*

ANno Chriſti milleſimo decimoquarto, Indictione duodecima, ſexto Calendas Martii HENRICVS piiſſimus Rex Germaniæ Romæ coronatus eſt Imperator à Benedicto Romano Pontifice; ſimulque eius coniux mulier ſanctiſſima *Chunegundis*, corona inſignita, Auguſtæ nomine decorata. Hæc abſque controuerſia Scriptores omnes eius temporis. Quæ quidem hoc ipſo pariter Benedicti Papæ anno ſecundo nondum abſoluto contigiſſe, aperte declaratur ex veteri Inſtrumento *a* monaſterii S. Gregorii ad Cliuum Scauri, quod conſcriptum ponitur Pontificatus Benedicti Papæ Octaui anno octauo, Henrici Imperatoris anno ſexto, Indictione tertia, menſe Nouembris, nempe anno Domini milleſimo decimonono: quibus videas noſtram Chronologiam in omnibus temporum veritati concordare. Porro hunc Henricum plerique Secundum eius nominis Imperatorem appellant, reſpectu videlicet Henrici alterius, qui anno Domini nongenteſimo decimo nono ſucceſſit Conrado Germaniæ Regi; de quo dictum eſt ſuo loco. Sed illum præ humilitate dici noluiſſe Imperatorem, Witichindus *b*, Crantzius *c*, & alii tradunt: Cũ & alioqui nemo his temporibus vocaretur Imperator, niſi quem Romanus Pontifex coronaſſet; vt apertiſſime conſtat *d* ex Scriptoribus qui tunc vixerunt, & diplomatibus Pontificum & Imperatorum Regumque Germaniæ, de quibus ſæpe dictum eſt ſuperius. Ex quibus omnibus apparet, Henricum hunc de quo agimus, Primum eius nominis fuiſſe Imperatorem.

b *Witich. Annal. Sax. lib. 1.*

c *Crantz. Metrop. Sax. lib. 3. & hiſt. Sax. lib. 3. c. 14.*

d *Vide de his Panuin. lib. de Comit. Impp.*

II.

e *Ditm. lib. 7. in pr.*

DE CORONAT. HENRICI RELATIO DITMARI.

Ipſam vero eius coronationem Romæ factam, Ditmarus *e* ab eis qui interfuiſſent acceptam narrans, Decurſis, inquit, à Dominica Incarnatione poſt millenarii plenitudinem numeri annis tredecim, & in ſubſequentis anni menſe ſecundo ac hebdomada tertia, anno autem regni eius decimotertio, & die Dominica, ac ſexto Calendas Martii, Henricus Dei gratia Rex inclytus à Senatoribus duodecim vallatus, quorum ſex raſi barba, alii prolixa myſtice incedebant cum baculis, cum dilecta coniuge Chunegunde ad Eccleſiam Sancti Petri, Papa expectante, venit. Et antequam introduceretur, ab eodem interrogatus, ſi fidelis vellet Romanæ patronus eſſe & defenſor Eccleſiæ, ſibi autem ſuiſque ſucceſſoribus per omnia fidelis; deuota profeſſione reſpondit. Et tunc ab eodem inunctionem, & coronam, cum coniuge ſua ſuſcepit. Priorem autem coronam ſuper altare Principis Apoſtolorum ſuſpendi præcepit: eodemque die Papa eis cœnam ad Lateranum fecit copioſam. Hæc Ditmarus: qui addit, octauo poſt die inter Romanos & Germanos magnum ortum eſſe diſſidium in ponte Tiberino, eorumque multos corruiſſe, tribus Germanis ſeditionis auctoribus exiſtentibus: poſt hæc vero Imperatorem, fratrem ſuum Arnulphum, quem Rauennati præfecerat Eccleſiæ, denuo inthronizatum à Romano Pontifice, ibidem conſecrari curaſſe, eiecto Etheberto eiuſdem Eccleſiæ inuaſore: ac Roma recedentem, diem Paſchatis Papiæ celebraſſe; dehinc ſedatis cunctis tumultibus, in Germaniam reuerſum eſſe.

III.

Sed quod ad reliquas eius res geſtas dum Romæ ſtetit; Berno Augienſis Abbas libro de Rebus ad Miſſam ſpectan-

SYMBOLVM CANTARI ROMÆ COEPTVM.

tibus tradit, cum Romani presbyteri ab eo interrogarentur, cur poſt Euangelium (vt in aliis Eccleſiis fiebat) Symbolum non canerent, eos cauſam illam reddidiſſe, quod Romana Eccleſia non fuiſſet aliquando vlla hæreſeos fæce infecta, ſed ſecundum S. Petri doctrinam in ſoliditate Catholicæ fidei permaneret inconcuſſa: & ideo magis neceſſarium eſſe illud Symbolum ſæpius cantando frequentare, qui aliquando vlla hæreſi potuerunt maculari. Hæc Berno, qui ſe tunc eiuſmodi Imperatoris ac presbyterorum Romanorum collocutioni interfuiſſe teſtatur: additque, nihilominus Imperatorem Benedicto Papę perſuaſiſſe, vt ad publicam Miſſam Symbolum decantarent. Quam equidem ſuſceptam conſuetudinem haud improbamus; ſed nobis gratius foret, ſi venerandæ antiquitati annorum mille magis delatum fuiſſet, quam nouitati.

IV. HENR. IMP. CONFIRMAT DONAT. ET PRIVIL. RO. ECCL.

§ Rec. Baro. Annal. tom. XI. hoc an. ex archiuis Eccl. Rom.

Quod autem conſueuerint Imperatores ſtatim à Coronatione, Roman. Eccleſiæ vetera priuilegia confirmare, vel noua concedere; ad principium Imperii Henrici referemus (neque enim quo potiſſimum anno factum fuerit, liquido conſtat) illud ipſius diploma§, quo* patrimonia ac priuilegia Romanæ Eccleſiæ ab anteceſſoribus piis Regibus Galliarum, atque Imperatoribus, nempe Pipino, Carolo Magno, Ludouico Pio, & Ottonibus, quondam collata, Benedicto Papæ gratitudinis ergo, & pietatis in Principem Apoſtolorum amore, ſingillatim omnia recenſendo confirmauit; ac liberam pariter Romani Pontificis electionem, Clero Populoque Romano reliquit; aliaque plurima dona, iuraque eidem conceſſit: quod quidem tam ſua, quam omnium Epiſcoporum, Abbatum, Ducum, ac Comitum, qui cum ipſo erant, ſubſcriptione, atque Imperatorii ſigilli impreſſione roborari voluit: reſeruatis tamen ſibi iuribus, ab Eugenio & Leone Pontificibus, aliis Imperatoribus conceſſis, de quibus dictum eſt ſuis locis.

[*Quæ vero contra illud protulit *Goldaſtus*, luculenter repulit *Gretſerus* cap. 22. Apol. Baron. & lib. 2. contr. Replicat. c. 17. de quibus dictum eſt ad an. 774. poſt num. IV.]

V. SACRVM LINTEVM DOMINI IGNE PROBATVM.

Inter alia quoque quæ diuerſis Eccleſiis conceſſiſſe reperitur, aſſerit Leo Oſtienſis, ipſum poſt ſuam coronationem confirmaſſe priuilegia ac patrimonia monaſterii Caſſinenſis. Subiicitque, iiſdem diebus quoſdam monachos Hieroſolymis venientes, particulam *Lintei* cum quo pedes diſcipulorum Saluator exterſerat, ſecum detuliſſe, eidemque monaſterio obtuliſſe: cumque plurimi fidem derogarent, illam particulam probationis cauſa ardentibus impoſitam prunis, mox in colorem ignis verſam eſſe, amotis vero carbonibus ad priſtinam ſpeciem rediiſſe: & in pretioſiſſimo ſcrinio collocatam, magnæ poſtea venerationi omnibus extitiſſe.

VI.

Hoc eodem anno Swanus, vel Swenus Rex Danorum, cum anno ſuperiori ingenti claſſe inuaſiſſet Angliam, & immenſis eam malis afflixiſſet; inſuperq; ciuitati in qua S. Edmundi Regis ac Martyris corpus quieſceret, quæ eiuſdem Sancti Eccleſiæ data fuerat, grande tributum impoſuiſſet, ac niſi ſolueretur, minatus eſſet incendium vrbis, & Eccleſiæ euerſionem; ac denique ipſi ſancto Martyri detrahere non ceſſaret: idem, inquam, Swanus hæc iactans, cum aliquando magna Danorum multitudine vallatus eſſet, ipſum S. Eadmundum armatum ex aduerſo venientem ſolus vidit: ad cuius conſpectum tremens, & militum auxilium magno clamore implorans, acriter à Sancto confoſſus cuſpide, & de equo deiectus, paulo poſt magno cruciatus tormento miſerabiliter vitam finiuit. Narrat iſta Rogerius in priori Annalium parte: eademque Weſtmonaſterienſis hoc anno ex libello miraculorum eiuſdem Sancti.

S. EADMVNDVS VLTOR IN TYRAN. INSVRGIT.

IESV CHRISTI AN. 1015.

BENED. VIII. AN. 4.

HENRICI 2.

BASIL. & CONST. 40.

I. a Ditmar. lib. 7.

ANno Chriſti milleſimo decimo quinto, Indictione decimatertia, ponit Ditmarus *a* obitum Erneſti Alemanniæ Ducis: qui caſu in venatione ſagitta vulneratus, memoratu dignum contriti cordis ſpecimen exhibuit; dum mortē ſibi imminere perſpiciens, cum presbyterum non haberet cui ſua ſecreto confiteretur peccata, eadem cunctis eum comitantibus publice propalauit, & mox ex hac vita migrauit. Porro eiuſmodi publicę confeſſionis erubeſcentiam ſponte pati hominem velle ob delictorum ſuorum pœnitentiam, gratum eſſe Deo ſacrificium, per quod ipſe perpetrata delicta dimittat, in commentario illo qui inſcribitur *Vitæ Patrum*, & alibi, ſunt exempla; cum tamen ne id fieri debeat, decreto S. Leonis *b* fuerit vetitum.

ERNESTI DVCIS PVBLICA PECCATORVM CONFESSIO.

b Leo ep. 80. ad Epiſc. Camp. c. 2.

IESV CHRISTI AN. 1016.

BENED. VIII. AN. 5.

HENRICI 3.

BASIL. & CONST. 41.

I. BENED. PP. DEBELLAT SARACENOS.

ANno Chriſti milleſimo decimo ſexto, Indictione decimaquarta, Saracenos Eccleſiæ littora inuadentes Benedictus Papa comparata valida claſſe ad internecionem deleuit, ipſorum Rege fuga lapſo, Regina vero capta, & ob audaciam capite truncata. Rex autem morte coniugis & ſociorū admodum turbatus, Summo Pontifici ſaccum caſtaneis plenum miſit, tot ſe in proxima æſtate milites eſſe ducturum minitans: Pontifex vero marſupium eidem milio plenum remittens, tot ipſum loricatos, vel plures in Italia inuenturum reſpondit. Hæc pluribus Ditmarus *a*.

a Ditmar. lib. 7.

II. CANVTVS REX DANOR. REGNAT IN ANGLIA.

Hic pariter eſt annus, quo Ethelredo Anglorum Rege defuncto, mala innumera experto quæ ei obuentura prædixerat S. Dunſtanus ob necem illatam fratri; communi Anglorum conſilio externus Rex electus eſt Canutus, ſiue Knutus Danus, Chriſtianus & valde pius; qui poſt Swanum patrem inſulam illam armis occupatam poſſederat, iam debellatis iis qui poſt Ethelredum regnare tentaſſent. Hæc & alia de eo, qui proſecuti ſunt res Anglorum, Rogerius, Matthæus Weſtmonaſterienſis, & alii recentiores; necnon qui *b* ſcripſere res Danorum: ex quibus etiam conſtat, vtrobique regnaſſe Canutum, in Anglia atque Dania, & Magnum ob id nuncupatum eſſe; curamque diligentem Eccleſiarum habuiſſe. Ad quem etiam apparet ex Willelmo *c* Malmesburienſi, ſcriptam eſſe à Fulberto Epiſcopo Carnotenſi epiſtolam (quæ adhuc extat *d*) cum accepit ab eo miſſum munus.

b Adam. lib. 2. c. 38. & alii.

c Malmsb. de Reg. Ang. lib. 2. c. 11. in fin.

d Fulb. ep. 81.

III. S. SYMEONIS ARMENI OBITVS.

Hoc eodem anno mortuus eſt vir ſanctitate inſignis, genere Armenus, nomine *Symeon*, qui vitæ anachoreticæ cunabula exercuit in Palæſtina, inde diuino monitu in Occidentem migrans, Italiam, Gallias, & Hiſpanias, viſitans loca ſancta peragrauit, vbique miraculis coruſcans, & cum Romæ à Benedicto Papa, (vbi & præſentiſſimū euaſit diuinitus vitæ periculum, in quod ob ſuſpectam Armenorum hæreſim inciderat) tum alibi ab omnibus honorifice exceptus: qui tandem Mantuæ in Domino quieuit: extantque Res ab eo pręclare geſtæ, ab auctore eiuſdem temporis conſcriptæ. Longe vero diuerſus eſt Symeon iſte, ab illo qui in Galliis poſt annos viginti diem obiit; de quo dicendum ſuo loco.

IESV CHRISTI AN. 1017.

BENED. VIII. AN. 6.

HENRICI 4.

BASIL. & CONST. 42.

I.

ANno Chriſti milleſimo decimo ſeptimo, Indictione decimaquinta, Aurelijs in Gallia detecta eſt hereſis Mani-

NOVI HÆRETICI APPARENT IN GALLIA.

chæa, eo delata à muliere quadam ex Italia veniente, quæ cum multos alios, tum præcipuos ex Clero eiuſdem ciuitatis ſeduxit; aſſerens, fabulas eſſe quicquid in Veteri ac Nouo Teſtamento de Deo Trino & Vno dicitur: cœlum & terram ab æterno eſſe abſque principio: voluptatum flagitiis non repoſitam eſſe vindictam; omneque Chriſtianorum opus pietatis & iuſtitiæ, laborem eſſe ſuperfluum: aliaque eiuſmodi deliramenta. Ad quæ euertenda ſedulò inuigilans Chriſtianiſſimus Rex Francorum Robertus, *Aureliæ* properans, *conuocatis* plurimis Epiſcopis & Abbatibus, detectos eiuſdem hæreſis fautores, cum eandem abiurare renuerent, viuos igni tradidit; cæteroſque eiuſdem peruerſitatis ſectatores, ſimili pœna vbique extinxit. Quomodo autem iſta ſe habuerint, Glaber *a* qui aderat accuratè deſcripſit: quorum pariter mentio habetur in Fragmentis Hiſtoriæ Francorum Roberti, necnon in *b* Fragmentis Hiſtoriæ Aquitanicæ: vbi etiam traditur, exortos per diuerſas Occidentis partes eiuſdem hæreſis homines, per latibula ſeſe occultare cœpiſſe, decipientes quoſcumque poſſent; ſuadendo negare baptiſmum, ſignum S. Crucis, Eccleſiam, & ipſum Redemptorem, honorem Sanctorum, coniugia legitima, & eſum carnium: repertoſque apud Toletum in Hiſpania, eodem ignis ſupplicio punitos eſſe.

IIDEM IGNI TRADVNTVR.

a *Glab. lib. 3. c. 8.*

b *Ext. poſt Roberti Vitam, appen. ad Glabr.*

II. IVDÆOR. SCELVS DE IMAGINE CHRISTI DELVSA.

Paulo vero ſuperius in iiſdem Aquitanicis Fragmentis traditur, his diebus in Paraſceue poſt Crucem adoratam vſque Sabbatum Sanctum circa veſperam, concuſſam eſſe Romam à vi ventorum, & pene omnes Romanos mortuos eſſe tam Chriſtianos quam Iudæos: Cum vero quidam Iudæus Chriſtianis intimaſſet, quod in Paraſceue in ſynagoga Imaginem CHRISTI deluſiſſent, ſicut fecerat Domino parentes eorum; hoc comperto, Benedictum Papam Iudæos qui hoc egerant iuſſiſſe decollari, moxque ceſſaſſe ventos.

III. PLVVIA SANGVINIS IN AQVITANIA.

Sed & in Fragmentis Francorum Hiſtoriæ, poſt recenſitos Manichæorum errores & ſupplicia, ſubiicitur, circa id tempus in regione Aquitaniæ ſecus maritima, ante ſolemnitatem S. Ioannis Baptiſtæ, tribus diebus de cœlo pluiſſe ſanguinem; qui cadens ſuper carnem hominis, aut ſuper lapidem, non poterat lauari; ſi vero ſuper lignum caderet, lauabatur. Porro de hoc prodigio conſultus à Roberto Rege Fulbertus Epiſcopus Carnotenſis, inter Epiſcopos Gallicanos doctrina facilè princeps, illud de variis peccantium hominum generibus, eorundemque punitione interpretatus *b* eſt. Conſecuta vero eſſe bella grauiſſima in ea prouincia inter Gulielmum Aquitaniæ Ducem & Gaufredum Comitem Andegauenſem, iiſdem Fragmentis traditur.

b *Fulb. ep. 79.*

IESV CHRISTI AN. 1018.

BENED. VIII. AN. 7.

HENRICI 5.

BASILII & CONSTANT. } 43.

I.

a *Ditm. lib. 7.*

CLADES BOREAL. ECCL.

ANnus Chriſti milleſimus decimus octauus, Indictione prima inceptus, ob frequentia mala quæ peperit Borealibus Chriſtianis, à Ditmaro *a* noua nuncupatione Termotio appellandus exiſtimatus eſt, ſiue Cotritio magna. Recenſens autem ipſe plura infauſta quæ in Germaniæ prouinciis contigere, & damna Eccleſiis illata tam à Principibus quibuſdam, quam à populis Abotritis & Waris à fide refugis; atque inter alias, Kiouiæ ciuitati primariæ: mirum eſt, quod de eiuſdem vrbis religione narrat, nimirum erectas extitiſſe in ea pluſquam quadringentas Eccleſias; fuiſſeque lege ſtatutum, vt qui poſt Septuageſimam carnem manducaſſe inueniretur, confeſtim dentium auulſione puniretur. Recenſet pariter diriſſimam adulterii pœnam, aliaque eiuſmodi quę admiranda potius quam laudanda ipſe putauit. ſed plane ardens zelus animi commendandus, cum putauerit legiſlator atrociſſimis pœnis muniendam diuinorum præceptorum obſeruantiam, ne quis ea tranſgredi quouis modo præſumeret pœnarum immenſitate cohibitus. Porro his enarratis Ditmarus finem ſcribendi fecit, pariterque viuendi, anno ætatis quadrageſimo primo; multiplici quidem nomine commendandus, ſed imprimis quod in omnibus optimi Paſtoris ſpecimen edidit; & cum omnibus aliis virtutibus, tum præcipue humilitate enituit, in cunctis ſemper ſui accuſator exiſtens, aliorum vero commendator eximius. Ceditque inſuper ipſi magnæ laudi, quod iam argumentis mille, & exemplis innumeris egregie fidem Catholicam teſtatam reliquit, aduerſus ſuos gentiles apoſtatas Nouatores, qui noſtro hoc ſæculo emerſere.

DITMARI OBITVS.

II. NORTHMANNI IN ITALIA PVGNANT CONTRA GRÆCOS.

Idem hic annus eſt, quo Northmanni Duce Rudolpho quodam viro fortiſſimo, (qui Richardi Northmanniæ in Gallia Comitis, quem offenderat, iram metuens Romam ſe contulerat) hortatu Benedicti Pontificis aduerſus Græcos in Apulia pugnantes, tribus ingentibus prælus cum eis decertarunt. Hoc enim ex Leone *b* Oſtienſi exploratum habemus, dum ait id factum anno ſeptimo Atenulphi Abbatis Caſſinenſis, quem ipſius aſſertione *c* conſtat creatum eſſe anno Domini milleſimo vndecimo. Rem vero geſtam ante ipſum deſcripſit Glaber *d* huius temporis auctor; qui addit, cum multæ auxiliares copiæ Conſtantinopoli ad Græcos miſſæ eſſent, nec par Rudolphus eſſet iis penitus debellandis, perrexiſſe ipſum cum paucis in Germaniam, petiturum ab Henrico Imp. auxilium.

b *Leo Oſt. lib. 2. c. 38.*

c *Id. lib. 2. c. 31.*

d *Glab. lib. 3. c. 1.*

IESV CHRISTI AN. 1019.

BENED. VIII. AN. 8.

HENRICI 6.

BASILII & CONSTANT. } 44.

I.

ANno Chriſti milleſimo decimo nono, Indictione ſecunda, *Benedictus* Papa rogatus ab Henrico Imp. in Germaniam venire, Bambergæ Eccleſiam dedicauit: quod hoc anno factum, Hermannus, Lambertus, Marianus Scotus, Abbas Vrſpergenſis, & alii tradunt; Sigebertus autem anno ſequenti. Cæterum non occaſio Schiſmatis Pontificem illuc abire compulit, vt aliquis exiſtimauit (Schiſma enim exordio Pontificatus accidiſſe, tuncque Benedictum in Germaniam primum abiiſſe, ſuperius demonſtratum eſt;) ſed nec vt eam duntaxat baſilicam dedicaret; verum vt ſolemniter confirmaret ſua præſentia Bambergenſem Epiſcopatum quem erexerat, prout legitur in Actis *a* S. Chunegundis Auguſtæ Henrici vxoris. Nec fuit leuis hæc cauſa itineris Pontificis: ſiquidem ciuitatem iſtam Bambergenſem cum iuribus ſuis plenè ſubiecit pius Imperator Romanæ Eccleſiæ, cui vt dominæ annuum cenſum perſolueret, nempe equum vnum album cum ornamentis omnibus & phaleris ſuis, centumque marchas argenti: quam vt liberaret Henricus Iunior, vice Bambergæ tradidit Eccleſiæ Romanæ ciuitatem Beneuentanam, tempore Leonis Noni Romani Pontificis. Hæc enim ita omnino ſe habuiſſe, ex veteribus Caſſinatis monaſterii monimentis prodidit Leo *b* Oſtienſis. De donatione vero Bambergenſis fundi, cum omnibus pertinentiis ſuis, facta Apoſtolicæ Sedi, eſt etiam aſſertio auctoris Vitæ *c* antiquitus ſcriptæ ipſius Henrici Imperatoris. Denique in Fragmentis Hiſtoriæ Aquitaniæ, non Eccleſiam, ſed ciuitatem ipſam Bambergam recens ab Henrico ædificatam, à Benedicto in honorem Dei-genitricis fuiſſe conſecratam aſſeritur. Sed & præter hanc cauſam Pontificis aduentus Bambergam, illud etiam, & forte præcipuum fuit conſilium

a *Ap. Sur. 3. Mart.*

BAMBERGA CIVITAS OBLATA S. PETRO.

b *Leo Oſt. lib. 2. c. 47.*

c *Ap. Caniſ. antiq. lect. tom. VI.*

eius,

eius, vt prouocaret Imperatorem ad ferendas ſuppetias Eccleſiæ Romanæ aduerſus Græcos, qui pedetentim iam ſibi cuncta vſque ad Romanos fines vendicauerant. Quando vero expeditionem Henricus parauerit, dicetur inferius ſuo loco.

II. De ſucceſſione Epiſc. Conſt.

Quod pertinet ad res Orientalis Eccleſiæ; hoc anno Indictione ſecunda, menſe Iulii mortuus eſt Sergius Patriarcha Conſtantinopolitanus, & in eius locum ſuffectus *Euſtathius* primus presbyterorum qui erant in templo Regiæ. Hæc Curopalates. Sed quod dicit, Sergium ſediſſe viginti annos integros, ſubrogatum in locum Siſinii defuncti; videtur prętermiſiſſe *Ioannem* d, quem Petrus Antiochenus in epiſtola ad Michaelem Cerularium ponit ſediſſe ante Sergium, tenuiſſeq; ſedem illam viuente Ioanne itidem nominato Romano Pontifice eius nominis Decimo nono.

d [Fuerit forte hic Ioannes, ille patruus Ioannis Xiphilini epitomatoris Dionis, cuius ipſe meminit in Auguſto: tempus enim conuenit.]

IESV CHRISTI An. 1020.1021.

BENED. VIII. An. 9.10.

HENRICI 7.8.

BASIL. & CONST. An. 45.46.

I. Polon. Eccl. locupletata, et stabilita.

Anno Chriſti milleſimo vigeſimo, Indictione tertia, Poloniæ Eccleſias munificentia Boleslai Primi Polonorum Regis, pretioſis ornamentis decoratas, magniſque redditibus locupletatas, præter inuiolabilem ſtabilitam decimarum totius Regni ſolutionem; narrat Ioannes Longinus Canonicus Cracouienſis, qui per annos ſingulos res Polonorum eſt proſecutus; quem Chromerus Dlugoſcum, barbaro cognomento ita dictum, nominare conſueuit.

II. a Ap. Sur. 16. Mart. S. Heriberti Archiep. Colon. obitus.

Ad hoc quoque tempus pertinet quod Rupertus Abbas Tuitienſis in Vita a S. Heriberti Colonienſis Archiepiſcopi narrat de Henrico Imperatore; nempe cum inuidorum opera multorum annorum ſpatio Heriberto infenſus extitiſſet, iamque ad eum exturbandum Coloniam properaſſet, eundem diuinitus admonitum ne Sancto moleſtus eſſet, ei non ſolum reconciliatum eſſe, verum etiam multis ſubmiſſionum generibus eius gratiam promereri ſtuduiſſe. Poſt quæ idem Heribertus, præuiſo prænunciatoque tam ſui, quã Imperatoris obitus tempore, feliciter ad Deum migrauit hoc ipſo, vel potius ſequenti anno Domini milleſimo vigeſimo primo, Indictione quarta, decimo ſeptimo Calendas Aprilis, cum ſediſſet annos viginti tres, menſes duos, & dies viginti duos. Quæ autem præclaræ viſiones præceſſerint eius obitum, & quæ poſtea ſint ſubſecuta miracula, quoſve honores eius memoriæ detulerit Imperator; pluribus deſcribit idem Rupertus ex antiquiori eius Vitæ ſcriptore.

IESV CHRISTI An. 1022.

BENED. VIII. An. 11.

HENRICI 9.

BASIL. & CONST. 47.

I. Henrici Imp. ex-

Anno Chriſti milleſimo vigeſimo ſecundo, Indictione quinta, Henricus Imperator legationibus (vt vidimus) Northmannorum, & ab ipſo Romano Pontifice rogatus, in Italiam ſe contulit aduerſus Græcos. Id enim hoc anno contigiſſe, Leo Oſtienſis, Marianus Scotus, Vrſpergenſis Abbas, & alii teſtantur. Quæ porro ipſi pia in itinere fuerit cum Sancto Romualdo collocutio, narrat Petrus Damiani in Vita Romualdi. Quique in omnibus ſpecimen dedit Chriſtianiſſimi Principis, ſanctiſſimi plane Ducis in militibus ad bellum parandis omnes numeros pietatis abſoluit: quippe qui ſacratiſſima Euchariſtia a ante prælium communire ſoleret exercitum, adhiberetque patronos Sanctos Martyres Laurentium, Georgium, & Hadrianum, quos præuio Angelo præcedere conſueuiſſe aliquando vidiſſet exercitum. Rem vero contra Græcos hac expeditione ab eo geſtam, quos ex Italia expulit, capta quam nuper in Apulia ædificarant, Troia ciuitate, fugatiſque aut in deditionem acceptis eorundem fautoribus; Leo b, & Glaber c deſcribunt. Poſt quæ idem Imperator in monaſterio Caſſinenſi ilii dolore (quem ipſemet ei Sanctus Benedictus olim in ſomnis ictu virgæ intulerat, quod hoſpitante ipſo in quodam eius monaſterio, ſtabularii equorum partem in Fratrum capitulo locaſſent) acrius vexatus, ab eodem ipſo Sancto Benedicto ei noctu apparente ſanatus eſt; & in gratiarum actionem, multa ac pretioſa dona eidem monaſterio contulit, quod & certior ab eodem Sancto redditus eſſet (de quo prius dubitabat) in eodem monaſterio quieſcere ipſius corpus: tantæque poſtea ad illud monaſterium deuotionis fuit, vt ſi diutius vixiſſet, relicto Imperiali culmine, Deo ſe in ſanctæ conuerſationis habitu ſeruiturum eo in loco promitteret. Hæc & alia plurima eo ſpectantia, Leo; quem conſulat qui ea curioſius cupit.

[margin: peditio adversus Græcos. — a Bonf. de Reb. Hungar. dec. 2. lib. 1. — b Leo Oſt. lib. 2. c. 40. & ſeqq. — c Glab. lib. 3. c. 1. — Curatur a S. Benedicto.]

II. Concil. Salegunstad.

Eodem anno, Indictione quinta, celebratum inuenitur ſub Aribone Archiepiſcopo Moguntino Concilium Salegunstadiense; quod Burchardus Epiſcopus Wormatienſis doctrina & ſanctitate clarus, qui interfuit, poſuit ad ſuos Decretorum libros appendicem: in quo ſanciti ſunt canones viginti ad Eccleſiaſticam Oeconomiam ſpectantes. Atque primum omnium ſacrorum Ieiuniorum ſunt ſpatia dilatata; nempe vt omnes d Chriſtiani ſub illorum Epiſcoporum cura exiſtentes, dies quatuordecim ante feſtiuitatem S. Ioannis Baptiſtæ abſtinerent à carnibus: & in Natiuitate Domini ſimiliter cohibita e & reſtricta numeroſior cuiuslibet ſacerdotis vna die Miſſarum celebratio; ne ſcilicet quiſquam eorum in die amplius quam tres Miſſas celebrare præſumeret. At vero non ſunt recepta, quæ in eo ſtatuta ſunt de tempore præfinito Ieiuniorum Quatuor anni Temporum: aduerſus enim ea latius diſputat eiuſdem ſæculi ſcriptor, qui auctor eſt Micrologi f, à quo præſens Concilium, *Moguntinum* nominatur, quod in diœceſi Moguntina loco Salegunnad fuerit celebratum.

[margin: d Conc. Salegunſt. c. 1. — e ibid. c. 5. — f Microl. c. 25.]

III. Guido Aretinus innoteſcit.

His quoque poſtremis temporibus ſedis Benedicti Octaui Papæ, *Guido* Aretinus profeſſione monachus, muſicus inſignis innotuit: qui maxima omnium admiratione, nouam addiſcendi muſicam rationem inuenit; ita vt puer paucis menſibus diſceret, quod pluribus annis vix homo quilibet pollens ingenio ante capere potuiſſet: qua etiam de cauſa Romam vocatus eſt ab eodem Benedicto; poſtea vero ſub Ioanne Vigeſimo Benedicti ſucceſſore, anno ætatis trigeſimo quarto edidit de Muſica librum, quem *Micrologum* nuncupatum, dedicauit Theobaldo Epiſcopo Aretino; vt de his omnibus conſtat ex ipſius ea de re ſcriptis epiſtolis g.

[margin: g Rec. Baro. Annal. tom. XI. hoc an. ex antiq. MS.]

IESV CHRISTI An. 1023.

BENED. VIII. An. 12.

HENRICI 10.

BASILII & CONSTANT. } 48.

I. Congreſſus Imp. cum Rege Franc.

ANno Chriſti milleſimo vigeſimo tertio, Indictione ſexta, rediens in Germaniam ex Italia Henricus Imperator, cum Roberto Francorum Rege Chriſtianiſſimo habuit cõgreſſum: cum ambo (vt inquit Sigebertus) ſuper Carum fluuium apud Euaſium conuenerunt, de ſtatu Eccleſiæ Regni, & Imperii tractaturi; condicto, vt ſuper his confirmandis etiam Papam Romanum ſimul ambo Papiæ opportune cõuenirent. Hæc Sigebertus. Glaber *a* autem eius temporis ſcriptor, de eorundem Principum ſuper Moſam fluuium, qui (vt inquit) limes erat vtriuſque Regni, congreſſu agens, egregium inſinuat amborum humilitatis exemplum, ex quo diſcant Principes, multoque magis alii inferioris ſtatus homines, quam vane ſuperbeque diſceptent inter ſe vſque ad internecionem de præcedentia, dum alter alterum ſupergredi omni conatu laborat. Ait enim, cum plures ex ambabus partibus inſinuarent, indecens eſſe, vt quis illorum, tantorum ſcilicet Regum; ſemet humilians, quaſi in alterius tranſiret auxilium; ſatiuſque fore, vt in fluminis medium nauibus portarentur ſimul locuturi: vtrumque Principem illud in mente habentem *b*, *Quanto magnus es, humilia te in omnibus*, eiuſmodi ſuorum conſilium reieciſſe; primumque Henricum Imperatorem ſummo mane tranſiiſſe cum paucis ad Robertum Regem, mutuoque amplexu ſemet deoſculantes, poſt Miſſarum ſolemnia ambos vna prandiſſe; poſt prandium vero obtuliſſe Henrico Robertum immenſa munera auri atque argenti & pretioſarum gemmarum, centumque equos magnifice phaleratos, & ſuper vnumquemque loricam & galeam: ſed Henricum ex illis omnibus ſuſcepiſſe tantum librum Euangelii, auro & lapidibus pretioſis inſertum, ac phylacterium eiuſdem operis, continens dentem Sancti Vincentii Martyris: vxorem autem ipſius, pares auri tantum naues *c* accepiſſe. Sequenti autem die cum Rex Robertus ad Imperatoris tentoria tranſiiſſet, eidem ſublimiter ſuſcepto, poſt prandium centum libras auri puri ab Henrico oblatas eſſe, Regem vero pares tantum naues auri ex illo ſumpſiſſe: firmatoque pacto amicitiæ, vtrumque rediiſſe ad propria. Hæc iiſdem ferme verbis Glaber, dicendus potius ſtylo Scaber.

a Glab. lib. 3. c. 2.

b Eccleſ. 3.

Dona invicem oblata.

c Forte, inaures. Vide notationē.

[Pro *naues*, potius legendum videtur *inaures*. Sic enim & in Breuiario Hiſtorico Sancti Niecephori Patriarchæ Conſtantinopolitani legitur, Heraclium Imperator. Principi Turcarum, quo cum fœdus inibat, eiuſque magnatibus, poſt ſplendidum exhibitum conuiuium, ſingulis largitum eſſe inaures. Antiquiſſimum ornamenti genus, tam viris, quam fœminis commune: quod & Patriarcha Abraham miſit ad futuram ſponſam filii ſui, Geneſ. 24. & propinqui Iob detulerunt ei in gratulationem reſtitutæ priſtinæ ſanitatis & gloriæ, Iob. 42. eiuſque alias ſæpe fit mentio in ſacra Scriptura; (Geneſ. 35. Exod. 32. Iudic. 8. Iudith. 10. Iſai. 3. Oſe. 2. &c.) vt iam omittam Indis (Arrian. de geſt. Alexand.) quoque olim, ſicut & hodie, itemque Athenienſibus, (Apulius de dogmat. Platon.) Perſis, (Procopius libr. 1. de Bell. Perſ.) ac Parthis, (Tert. de cult. fœmin. cap. 10.) Inaures ferre familiare fuiſſe, atque etiam nobilitatem deſignaſſe: vt etiam Tiraquellus adnotauit, de nobilitat. ad fin. Niſi tamen & *Naues* hic forte intelligas, vaſcula ad bibendum; qualia ſunt quæ hodie pluribus populis *Gondolæ* dicuntur, quod facta ſint ad formam nauicularum, quas Veneti eo nomine vocant.]

II. Concil. Mogunt.

Hoc pariter anno circa tempus Pentecoſtes, celebratum eſt Generale Concilivm Mogvntinvm ex Germaniæ Epiſcopis, cui præfuit Aribo eiuſdem ciuitatis Archiepiſcopus, interfuitque Henricus Imperator. Exciderunt quidem Acta, ſed mentio eius reperitur in Rebus *d* geſtis Sancti Gothardi Hildeſemenſis Epiſcopi (qui plane his temporibus egregia enituit ſanctitate, plurium chariſmatum donis diuinitus illuſtratus) occaſione miraculi tunc ab eo editi, cum ad Synodum accedens in via dæmoniacam curauit. Quod cum accidiſſe ponatur primo ipſius Epiſcopatus anno, vtique in hunc ipſum referendum eſt: ſiquidem eius præceſſor S. Berwardus ibidem defunctus ponitur duodecimo Calendas Decembris, anno à Chriſto nato milleſimo vigeſimo ſecundo, regni Henrici vigeſimo primo, Imperii autem nono, qui eſt præcedens annus. Ex quibus redarguas eos, qui illud Concilium anno ſuperiori celebratum ponunt: qui etiam magis refelluntur ex certa Indictione poſita in Actis eius, nempe ſexta.

d Ap. Sur. 4. Mai. De S. Gothardo Hildes. Episc.

IESV CHRISTI An. 1024.

IOAN. XX. An. 1.

HENRICI 11.

BASILII & CONSTANT. } 49.

I. Bened. PP obitus.

ANno Chriſti milleſimo vigeſimo quarto, Indictione ſeptima, tertio Calendas Martii *Benedictus* Papa ex hac vita migrauit, cum ſediſſet, non vt Hermannus ait, annos vndecim & dies duodecim, ſed vt habet Marianus, annos duodecim: quem à purgatoriis pœnis voluiſſe Deum liberari precibus Sancti Odilonis Abbatis aliorumque monachorum cœnobii Cluniacenſis, quem viuens Benedictus plurimum coluerat, ſcribit Petrus Damiani in Rebus *a* geſtis eiuſdem Odilonis. Idemque in epiſtola ad Nicolaum Secundum Pontificem, recenſens numerum illorum qui ſe ab Epiſcopali munere abdicarunt, aliam narrat viſionem ab eodem Papa Benedicto (quem appellat Maiorem, reſpectu nepotis eius, qui Iunior eſt dictus) factam Epiſcopo Capreæ, qua illum monuit, vt Ioanni Papæ, fratri Benedicti, denuntiaret certam quandam pecuniam in pauperes pro ipſius à pœnis Purgatorii liberatione impendere; quod quæ iam eſſent pro eo indigentibus tradita, nihil ei penitus profuiſſent, quia de rapinis & iniuſtitiis acquiſita erant. Additque Petrus, eundem Epiſcopum mox, vt hæc denuntiauit, Epiſcopalis ſarcinæ pondus abieciſſe, & monaſtici ſumptione habitus ſalutem ſibi ex aliena calamitate prouidiſſe.

a Ap. Sur. 1 Ianuar. Viſio de eo detento in purgat.

II. Quod autem ad Ioannem Benedicti fratrem & ſuc-

ceſſorem

ceſſorem attinet ; fuiſſe ambos fratres germanos, filios Gregorii Comitis Tuſculani, Leo *b* Oſtienſis affirmat. Rurſum enim monſtra nobis peperit potentia ſæcularis, (erant namque, vt diximus, Comites Tuſculani, præcipui in Vrbe proceres) procul facienda ſemper ab electione Romanorum Pontificum, vt ne vel auditu percipi omnino valeat. Huncque Ioannem, cognomento fuiſſe *Romanum*, & largitione pecuniæ repente ex laico conſtitutum eſſe Pontificem, Glaber *c* tradit. Ex quibus conſpice, quam errent *d* qui dicunt hunc ex Epiſcopo Portuenſi creatum Papam : qui ſi non aliter, certe ex Petro Damiani qui tunc viuebat manifeſte redarguuntur, dum in Odilone longe diuerſum ponit Ioannem Epiſcopum Portuenſem à Ioanne Papa Benedicti germano.

b Leo Oſt. lib. 2. c. 27. & 58.

IOAN. XX. MALIS ARTIB. SEDEM ASCENDIT.

c Glab. lib. 4. c. 1.

d Panuin. & alii eum ſecuti.

III. GRÆCI TENTANT OBTINERE à ROM. PONT. NOMEN VNIVERSALIS.

Interea vero, quoniam peculiare illud eſt, vt qui pecunia emunt ſacra, pecunia pariter diſtrahant ; hoc ipſo eius ordinationis exordio, eodemque anno Domini milleſimo vigeſimo quarto, prædictus Glaber eius temporis auctor ſcribit, tentatum fuiſſe à Conſtantinopolitano Patriarcha cum ſuo Imperatore Baſilio aliiſque Græcis, miſſis legatis cum multis ac diuerſis muneribus, à Romano Pontifice impetrare, vt liceret Eccleſiam Conſtantinopolitanam in ſuo orbe, ſicut Roma in vniuerſo, *Vniuerſalem* dici & haberi : ipſumque Ioannem Papam munerum cupiditate excæcatum pertentaſſe clanculo concedere quod petebatur. Verum cum eius rei fama vbique diuulgata eſſet, ingenti ab omnibus tumultu excitato, inter alios Willermum Abbatem monaſterii Sancti Benigni in Gallia, virum prudentia & doctrina inſignem, ideoque ſummæ apud quoſcumque Principes auctoritatis, grauiſſimas aduerſus hæc præſumpta ad eundem Pontificem dediſſe litteras, quas ipſe Glaber recitat, ſed mendoſas ac truncatas : quæ quidem tanti ponderis fuerunt, vt leuem hominem ne faceret, quod moliebatur, omnino cohibuerint. Nihil enim penitus Legatos Græcorum ab Apoſtolica Sede impetraſſe, docent epiſtolæ Leonis *e* Papæ Noni, poſt annos ferme viginti conſcriptæ ad Michaelem Conſtantinopolitanum Patriarcham ; quibus expoſtulat de titulo Oecumenici, quem eius Sedis Epiſcopi præter ius faſque, reclamante ſemper Apoſtolica Sede, nimia arrogantia vſurpaſſent.

e Tom. 3. ep. Rom. Pont.

IV. HENRICI IMP. OBITVS.

f Leo Oſt. lib. 2. c. 47.

Hoc eodem anno, tertio Idus Iulii mortuus eſt Henricus Imperator, & ſepultus Bambergæ, quam ciuitatem Epiſcopali ſede, pluribus Eccleſiis, monaſteriis, redditibus, & ampliſſimis donis illuſtrauerat. Qui ad mortem veniens, (inquit Leo *f*. Oſtienſis) Epiſcopis Abbatibuſque præſentibus, Chunegundem coniugem ſuam propinquis tradidiſſe dicitur, ac dixiſſe : *Recipite quam mihi tradidiſtis virginem veſtram*, vt qui mutuo conſenſu caſtitatem ſeruare Chriſti amore ſtatuiſſent. Eadem & alii plerique teſtantur. Sicque renouata ſunt in Chriſtianis Imperatoribus magno miraculo, quæ in primitiua illa Eccleſia apud Fideles reperiri aliquando contigiſſe, ex Tertulliano *g* ſuo loco narrauimus. Sed ſicut Imperatoris caſtitas nulla vnquam potuit ſuſpicione pullari ; ita & ſanctiſſimæ Auguſtæ illibata pudicitia aliquando calumniam paſſa, quaſi aurum examinata per ignem, illæſa permanens, maiori fulgore orbi refulſit : dum (vt auctor illius temporis in eiuſdem Auguſtæ Vita *h*, & alii narrant) ipſa apud virum delata de ſuſpecta conſuetudine militis, eadem expetens (ſecuritatem ſibi pariente innocentia) probari per Ignem, ignitos vomeres, non ſecus ac flores, illæſis manibus contrectauit. Vidit ergo infauſtum ſæculum, nunquam hactenus viſum in continentia tantorum Imperatorum miraculum : gloriaturque iure Germania vno ſe ediſiſſe partu Auguſtum & Auguſtam ſanctos Imperatores, inter Sanctos relatos ambos, & in Tabulis Eccleſiæ perpetua memoria illuſtres. At de Chunegunde rurſum anno ſequenti : qui vero Henrici Vitam ſcripſit, Adalbero Epiſcopus Vltraiectenſis, (vt aſſerit Sigebertus *i*) ipſe pariter edita ab eo miracula ſcriptorum memoria conſignauit : quæ ab Eccleſia fuiſſe recepta, teſtatur auctor in Chunegunde. Inter quæ illud non minimum, quod qui *k* ipſius canonizationi ab Eugenio Papa celebratæ, aduerſatus eſt Cardinalis Romanæ Eccleſiæ, eundem Sanctum eſt paſſus vltorem.

g Tertull. lib. 1. ad vxor. c. 6.

h Ap. Sur. 3. Mart.

HENR. IMP. ET EIVS VXOR, VIRGINES ET SANCTI.

i Sigeb. de Vir. illuſtr. c. 139.

k Vit. Henr. ap. Caniſ. antiq. lect. tom. VI. quam poſtea pleniorem edidit Iac. Gretſerus, vna cum vita S. Kunegundis.

V.

Cæterum ipſum Henricum ſucceſſorem ſibi in Regnum deſignaſſe Conradum, nonnulli affirmant ; vt Leo *l* Oſtienſis : at alii, poſt eius obitum ab Archiepiſcopis & aliis Germaniæ Principibus fuiſſe electum tradunt, non abſque contradictione potentum. Longe autem errat, qui hunc filium fuiſſe ipſius Henrici ſcripſere. Eum enim ex Wormatiæ Ducibus originem duxiſſe, Scriptores rerum Germanarum pariter affirmant ; fuiſſeque filium alterius Henrici filii Ottonis, ex quo genitus Gregorius Quintus Summus Pontifex. Qui quidem in primordiis ætatis, à conſanguineis ſuis contemptui habitus quod humilem & quietam vitam elegiſſet, à Burchardo magni nominis Epiſcopo Wormatienſe quaſi adoptiuus ſuſceptus, optimeque inſtitutus, in Regem Germaniæ primo, ac demum in Imperatorem euaſit. In iuuentutis autem lubrico, eo tantum facto infamatus legitur, quod relictam affinis ſui Erneſti Sueuorum Ducis, ex qua duos ſuſceperat filios, nomine Giſelam, ex progenie Caroli Magni oriundam, ipſiuſque pariter Conradi affinem, filiam vero Rudolphi Burgundiæ Regis, duxit vxorem : cuius rei cauſa eius electionem atque vnctionem ab Epiſcopis eſſe retardatam, quo vſque eam ipſe dimittere promiſiſſet, Glaber *m* affirmat : ſubditque ab iiſdem Præſulibus Proceribuſque Germanis petitam eſſe à Romano Pontifice eius electionis confirmationem ; huncque non ſolum ei conſenſiſſe, ſed & mandaſſe, vt quantocius ſuſcepto Germaniæ ſceptro, Romam pergeret ſuſcepturus Italiæ coronam. Sed de eius in Italiam aduentu, ſuo loco dicturi ſumus. Eiuſdem autem inaugurationem non hoc anno factam, quo eiuſmodi contentiones viguerunt, ſed ſequenti, eſt nonnullorum aſſertio : verum ex ipſius diplomatibus, quæ recitantur in præambulis ad Burchardi Decretum, liquet hunc annum primum eius regni numeratum. De cuius rebus per ſingulos annos geſtis, tu conſule, quæ ab auctore Vitæ *n* Sancti Gothardi Epiſcopi Hildeſemenſis narrantur.

l Leo Oſt. lib. 2. c. 59.

CONRADVS REX GERMANIÆ.

INCESTVOSVM CONNVBIVM RETARDAT EIVS ELECTIONEM.

m Glab. lib. 4. in pr.

n Ap. Sur. 4. Maii. c. 24.

IESV CHRISTI AN. 1025.

IOAN. XX. AN. 2.

BASILII & CONSTANT. } AN. 50.

I. S. CHVNEGVNDIS AVG. FIT MONIALIS.

ANno Chriſti milleſimo vigeſimo quinto, Indictione octaua, tertio Idus Iulii, ipſa anniuerſaria die obitus Sancti Henrici Imperatoris, eius coniux ſanctiſſima virgo Chunegundis Auguſta, in monaſterio Confugienſi à ſe erecto, in dedicatione eius baſilicæ, inter Miſſarum ſolemnia, dimiſſis ornamentis Imperialibus, crineque depoſito, ab Epiſcopo monaſticum ſuſcepit habitum, quem ſibi ipſa ſuis manibus operata fuerat ; atque in eodem monaſterio ad obitum vſque annis quindecim perſeuerauit, cæteris monialibus ſumma humilitate deſeruiens : ac demum ſanctiſſimo fine quieuit, eiuſque corpus iuxta tumulum ipſius viri Sancti Henrici in proprio locello collocatum fuit. quæ pluribus deſcripta habentur ab eius Vitæ *a* auctore, qui & miracula ab eadem edita recenſet.

a Ap. Sur. 3. Mart.

II.

Hoc tẽpore, vacante adhuc Imperio Romano in Occidente, ipſo autẽ Rege Conrado rebus Germaniæ intento,

& mul-

Gvillel. Dvx Aqvitan. tentat res Italiæ. b *Fulb. ep. 90.*

& multiplicitate hoſtium fatigato; Guilelmus Dux Aquitaniæ, laudatiſſimus Princeps ac potentiſſimus, peregrinationem in Italiam inſtituit, tentaturus animos Principum, an vellent filium quem ſecum duceret, Regem Italiæ creare, eidemque Imperium conciliare. Eſt enim de his perbreuis ad Fulbertum *b* Epiſcopum Carnotenſem epiſtola Hugonis. Sed cum vidiſſet repugnantes Longobardos, & eos qui ſtudebant Conrado aduerſarios ſe fore paſſurum, remque haud perfici poſſe abſq; ingenti ſtrage Fidelium; vt prudens, maluit re infecta ad propria remeare. Quem, poſtquam reuerſus eſt, Deus voluit conſolari inopinata inuentione Capitis S. Ioannis Baptiſtæ, facta in ipſius baſilica in tugurio ſaxeo cænobii Angeliacenſis, in Santonibus: ad quod viſitãdum vniuerſæ Galliæ, Hiſpaniç, Britannia, Italia, aliæq; gentes vndiq; concurrunt, ipſeque Rex Francorum Robertus eodem adueniens multa dona obtulit: vt hæc pluribus narrantur in Fragmentis *c* Hiſtoriæ Aquitanicæ.

Inventio capitis S. Ioan. Bapt.

c *Ext. poſt Roberti Vit. append. ad Glabr.*

[De aliis inuentionibus, & Translationibus Capitis ſanctiſſimi Præcurſoris, dictum eſt iam ſuperius an. 391. num. II. & 760. I. Quod vero tum iiſdem locis, tum præcipue in Not. ad Rom. Martyrol. 29. Aug. Baronius negaſſe viſus eſt antiquiores illas à multis aſſertas, eius translationes in Gallias; haud impedit quo minus eæ ſubſequentibus temporibus contingere potuerint: ſicuti videmus & ipſummet hanc partis eius factam inuentionem approbare. Deniq; quod diuerſæ Eccleſiæ gloriantur de poſſeſſione eiuſdem Capitis; ita rem definitam voluit *Rob. le Viſeur* Theologus Pariſienſis & Canonicus Ambianenſis, qui peculiarem ea de re tractatum habuit; vt Angeliaci fuerit pars cranii, miſſa à Cõſtantino Copronymo Imp. Iconomacho & Hagiomacho, ad Pipinum Regem Francorum Chriſtianiſſimum, eiuſdem Angeriacenſis cœnobii conditorem: Romæ in eccleſia S. Silueſtri pars altera cranii; Auguſtæ Prætoriæ in finibus Subalpinorum, maxilla altera; altera Lugduni: Ambiani vero facies, excepto mento, a labro ſuperiori vſque ad partem frontis. At vero quicquid ſit de aliis quas non vidi, certe pars illa quæ Romæ viſitur in prædicta eccleſia S. Silueſtri, integrum caput refert, excepto dumtaxat mento. Quare cum de his nihil vſquequaque certum aſſeri poſſe videatur, interim de iiſdem dicere liceat, (vna cum Baronio in literis ad eumdem Robertum reſcriptis) quod olim Prætores edicto propoſito iis qui ſe rem aliquam poſſidere affirmarent, *Poſſidete vti poſſidetis*: Laudanda vero pietas eorum qui his ſacroſanctis pignoribus cupiunt ſibi peculiare tanti Præcurſoris patrocinium adſciſcere.]

III. Basil. Imp. moritvr.

Hoc eodem anno, iam inchoata Indictione nona, menſe Decembri, Baſilius Imperator Orientis, cum vixiſſet annos ſeptuaginta, imperaſſet quinquaginta, repentino morbo correptus exiuit è vita, relinquens Imperium integrum fratri ſuo *Conſtantino*. Paulo vero ante obierat Euſtathius Patriarcha Conſtantinopolitanus; in cuius locum idẽ Baſilius collocandum curauerat *Alexium* monaſterii Prçfectum, quo adiutore in Republica adminiſtranda vtebatur. Hçc Curopalates: qui & mores Conſtantini damnatos recenſet, eiuſque tyrannidem in opprimendo populo tributorum violenta exactione.

IV. Boleslai Reg. Polon. obitvs.

Quo pariter anno, die tertia Aprilis, Boleslaus Poloniæ Rex cognomento Chobri, hoc eſt vir altæ & heroicç virtutis, Princeps religione præſtans, armiſq; potens, propagator Chriſtianæ fidei, & regni dilatator eximius; poſt iteratam peccatorum confeſſionem, & ſanctiſſimæ Euchariſtiæ ſumptionem, ex hac vita feliciter migrauit anno ætatis quinquageſimo octauo, regni vigeſimo ſexto. Quẽ prophetice prædixiſſe venturam Regni cladem, eiuſdemq; reſtitutionem in meliorem ſtatum, narrant qui proſecuti ſunt res Polonorũ, præſertim vero Longinus Canonicus Cracouienſis, qui res ab eo præclare geſtas enumerat. Succeſſit autem in locum eius Mieczslaus filius, ſed parentis virtuti longe impar.

IESV CHRISTI An. 1026.

IOAN. XX. An. 3.

CONST. SOLIVS I.

I. S. Bvrchardi obitvs.

Anno Chriſti milleſimo vigeſimo ſexto, indictione nona, Rex Germaniç Conradus profecturus in Italiã, Wormatiam primum ſe contulit ad S. Burchardum Epiſcopum ipſius nutritorem. Qui cum diu ante paralyſi laborans lecto decumberet, à Deo precibus obtinuit vt valeret dum Regem digne ſuſciperet. Cum vero eumdem comitatus aliquantiſper eſſet, reuerſus ad obitum præuiſum ſe cõponens, ſpiritum Deo feliciter reddidit. Rem geſtam accurate narrat eiuſdem domeſticus, qui Vitam *a* ipſius conſcripſit: qui addit, poſt eius obitum in quodam ipſius ſecretiſſimo ſcrinio, cuius clauem moriens ſorori ſuæ Abbatiſſæ dederat, repertum eſſe cilicium hirſutiſſimum, & catenam ferream ex vna parte contritam, quibus idem Sanctus carnis affectus domare conſueuerat. Reliquit item egregia ſuæ pietatis & ingenij monimenta; nempe libros viginti Decretorum, ex ſacris Cõciliis, Summis Põtificibus, Sanctiſq; Patribus collectorum; quorum nouiſſimo libros pœnitentiales, nempe Romanũ, Bedæ, & Theodori, ſimul iungens, in viridem obſeruantiam reuocauit priſtinam Eccleſiæ diſciplinam. Inſuper ad Clerũ ſuum ſcriptam reliquit admonitionem, à diacono in eccleſia poſt lectionem ſancti Euangelij recitandam, de his quæ prçſtãda eſſent ab ipſis, ſexaginta ſex breuibus capitibus diſtinctam; vt ſic perſeueraret apud eos in compendium redacta doctrina canonum.

a *Ext. in præamb. ad libr. Decret. Burchar.*

Eivs Scripta.

II. Conrad. Rex venit in Italiam.

Interim Rex Conradus, vbi eum viſitauit, Italiam verſus iter accelerauit, adeo vt Vercellis hoc anno ſacrum Paſcha celebrarit; quod teſtantur *b* Acta S. Gothardi Hildeſemenſis Epiſcopi, vbi anni ſinguli rerum geſtarum Conradi diſtinguuntur. Eius vero in Italiam aduentui reſtitiſſe ex more Lõgobardos, adeoq; armis fuiſſe ipſi viam aperiendam, teſtatur Glaber *c*: aitq; ipſi in deſcenſu Alpium occurriſſe cum ſummo apparatu Pontificẽ Romanum, ſicut ante ſpoponderat.

b *Ap Sur. 4 Maii. c. 24.* c *Glab. lib. 4. in pr.*

IESV CHRISTI An. 1027.

IOAN. XX. An. 4.

CONRADI I.

CONST. SOLIVS 2.

I. Conradvs coronatvr Imp.

Anno Chriſti milleſimo vigeſimo ſeptimo, Indictione decima, Rex Conradvs Romam ſe contulit, atq; ipſo Paſchatis die à Ioanne Papa Imperator ſolemnibus ritibus inunctus eſt & coronatus: proxima vero Dominica inde digreſſus, rediit in Germaniã, & S. Ioannis Baptiſtæ natiuitatẽ celebrauit Herbipoli. Tradit hæc auctor Vitæ S. Gothardi. De quibus agens pariter Otto *a* Friſingenſis, ait Conradũ inter duos Reges, Cnutum Anglorum, & Rudolphũ Burgundionum, honorifice procedentẽ, à Summo Pontifice coronatum, & ab omni Populo Romano Imperatoris & Auguſti nomen ſortitũ eſſe: ſequentibus autẽ diebus tumultu orto inter ipſius milites & ciues, graui pugna commiſſa Imperatorem victoria potitum: factaq; cum ciuibus pace, ab Vrbe regreſſum eſſe. Quod vero tam cito receſſerit, eiuſmodi militum cum Romanis rixæ, fuiſſe cauſa putantur. Ceterũ Glaber & ipſe de Cõradi coronatione mentionẽ faciens, addit, cũ ei Epiſcopi ſuggererẽt, vt auctoritate Romani Pontificis, ſicut eis promiſerat, repudiũ faceret illiciti coniugii cũ Giſela affine ſua contracti; eumdẽ hæc grauiter accipientẽ id agere detrectaſſe. Porro diſpenſaſſe cum eo Summum Pontificẽ, par eſt credere; cum appareat ex ea progenitos filios habitos eſſe legitimos, atq; regni ſubſtitutum fuiſſe heredem eorum primogenitum Henricum poſtea Imperatorem; cui & tunc nuptui traditam filiam Cnuti Regis Daniæ & Angliæ nomine Chunigundem, Vrſpergenſis affirmat.

a *Ott. Friſing. lib. 6. cap. 29.*

II. Cnvti Mag. Reg. Angl. et Dan. epist. ad svos.

Quantum autẽ ipſe Cnutus Rex, cognomento Magnus, ex hac in Vrbem ad Limina Apoſtolorum pietatis ergo peregrinatione ſuſcepta profecerit, ex eius litteris tunc ad Angliæ Epiſcopos & Præfectos pro optime diſponẽdo regno præmiſſis inſpicere licet, quæ recitantur tum ab Willelmo *b* Malmesburienſi, tum etiã ex parte ab Ingulpho; qui ſicut ceteris antiquitate, ita & veritate cũ auctoritate præſtantes, res Anglorum ſunt proſecuti. Quibus quidẽ literis, inter alia multa apparet, Papam cum Metropolitanis Angliæ diſpenſaſſe, ne poſthac pro Pallio accipiendo ipſimet Romam accedere cogerentur, ſicut moris hactenus fuerat. Verum paulo poſt contrariis decretis reuocatam eſſe priſtinam conſuetu-

b *Malmeſbur. de geſt. Reg. Angl. lib. 2. ca. 11.*

dinem, & Archiepiſcopos rurſum coactos eſſe ad Limina Apoſtolorũ pro accipiendo Pallio ſe conferre; ſatis conſtat ex iis quæ dicentur ſuis locis inferius. Ex iiſdem vero Cnuti litteris redarguuntur plane erroris, qui eius Romam aduentum ponunt anno Domini milleſimo trigeſimo ſecundo: Cum enim etiam ex ipſis conſtet tunc eum contigiſſe, cum illic eſſent Conradus Imperator & Rudolphus Burgundiæ Rex, vtique hoc anno (ſicut vidiſti) id oportuit factum eſſe. Addit vero Willelmus, eumdem Cnutum domum redeuntem, apud Papiam Brachium S. Auguſtini Doctoris centum talentis argenti, & talento auri comparatum, apud Couentriam miſiſſe.

III. IMPOSTOR NVNDINATOR RELIQVIARVM. c Glab. lib. 4 cap. 2.

Cum autem Reliquias Sãctorum tam caro pretio diſtrahi quidam nebulo intelligeret, ex nonnullis ementitis nefariam procurauit exercere mercaturã. De quo Glaber c agens, ait fuiſſe eo tempore hominem plebeium, mangonum callidiſſimum, ignoti tamen nominis & patriæ, quoniam pro diuerſitate temporum & locorum, ne agnoſceretur, varia fraudulenter mentiebatur nomina aut patriam, ſolitum autem è tumulis clanculo oſſa euellere; & tamquam ſibi ab Angelis reuelata (à quibus ſe ſingulis ferme noctibus viſitari, & familiaribus colloquiis & oſculis frequentari impudẽtiſſime aſſerebat) venditare pro Sanctorum Martyrum ſeu Confeſſorum Reliquiis: cumque poſt innumeras eiuſmodi deceptiones in Galliis patratas, perfuga veniſſet ad loca quædam Alpium; opera etiam diaboli ad cadauer quoddam hominis mortui, quem martyrem fuiſſe mentiebatur, multos infirmos variis morbis liberaſſe, atq; ingentem ſibi inde apud vulgus auctoritatem conciliaſſe; etſi à nonnullis Antiſtitibus impoſtor detectus reiiciendus cenſeretur, idq; reuelatione diuina confirmatum eſſet. Hæc pluribus Glaber Cluniacenſis monachus, qui eiuſdem impoſtoris examini aliquando ſe interfuiſſe ſcribit. Sane quidem & temporibus Apoſtolorum erant in eccleſia falſi fratres (vt teſtatur d Apoſtolus) & illi plures numero, qui e quæſtum pietatẽ putarent. Eſtq; pariter querela S. Auguſtini f, in Africa quoſdam pſeudomonachos impoſtores circuiſſe, diſtrahentes lucri cauſa reliquias, quas dicerent eſſe oſſa martyrum. Sed non defuit Deus, cũ opus fuit, ſeruis ſuis, monendo reuelans ſiquis fraude circuitorum in reliquias quas Fideles colerent error irrepſiſſet: vt legimus factum apud Seuerũ in Vita S. Martini, ſiue alias, vel vt modo in iſtis accidiſſe Glaber oſtendit. Qui ante horum narrationẽ, aliam ingerit de incolis caſtri Montisfortis diœceſis Aſtenſis in Longobardia, infectis peſſima hęreſi, qua idola more Paganorum colerent, & cum Iudæis ſacrificia litare niterentur; quorum plurimi à circunſtantibus Marchionibus ac Præſulibus capti, obſtinatiſſima inſania eligerent igne comburi, quam rectam fidem profiteri.

d 2. Cor 11. e 1. Tim 6. f Aug. de oper. monach. DEVS MONERE SOLITVS FIDELES CAVERE ERRORES.

IV. S. ROMVALDI OBITVS.

Hoc eodem anno ponitur obitus *S. Romualdi* Abbatis, de quo ſæpe ſuperius; cuius vitam egregiam Petrus Damiani conſcripſit anno decimoquinto poſt eius mortem. Verum cum dicit eum vixiſſe annos centum viginti, fateor me numerum eiuſmodi non inuenire. Cum enim Honeſtũ Archiepiſcopum Rauennenſem (ſub quo Romualdum, annum agentem ætatis vigeſimum, monaſticum habitum induiſſe, conſtans eſt ipſius Petri aſſertio) ſedere tantummodo cœpiſſe anno Chriſti nongenteſimo ſeptuageſimo primo, qui proſecutus eſt locupletius res Rauennates Rubeus oſtendat: ſane quidem, etiamſi velimus Romualdum anno primo Honeſti initiatum monaſtico ordine, oportuit eum perueniſſe vſq; ad annum milleſimum ſeptuageſimum primum, vt aſſeri poſſit centum viginti annos vixiſſe. Verum nec Petrus ipſe qui eius Vitam ſcripſit, ad illud tempus ætatem propagauit. Quamobrem ad certiores calculos reuocandi ſunt anni Romualdi. Conſtat autem ex eodem Petro, ipſum in Sanctorũ numerum adſcriptum eſſe quinquennio poſt obitum, eo tãtum antiquiori ritu qui tunc etiam frequentius erat in vſu; nempe vt petentibus concederet Apoſtolica Sedes ſuper corpus defuncti altare conſtruere: ſicut & idem Petrus in epiſtola ad Henricum Archiepiſcopum Rauennatem, refert de aliis Sanctis miraculis coruſcantibus, qui hoc eodem tẽpore vixere; ſupra quorum corpora ex Concilij auctoritate altaria ſunt erecta, atque deſuper ſacroſancta Chriſtiani ſacrificij myſteria celebrata.

CANONIZANDI RITVS HVIVS TEMPORIS.

V.

Hoc item anno, nempe Æra milleſima ſexageſima quinta, Nonis Maii, (vt habet g ſepulchri inſcriptio) Alfonſus Quintus eius nominis Rex Legionenſis in Hiſpania, dum aduerſus Saracenos in Luſitania apud Viſæum præliaretur, ſagitta percuſſus interiit, ſummo omnium mœrore, ob inſignem eius pietatem erga Dei Eccleſiam, & in eius hoſtes impios Saracenos immotum animi propoſitum: cui ſucceſſit Veremundus eius filius.

g Refert Baron. hoc an.

VI. GARS. REX VASCON. POENITENTIÆ CAVSA ROMAM VENIT.

Hocque pariter tempore (ſed neſcitur certus annus) Garſias Rex Vaſconum ad Limina Apoſtolorum aduenit, expiandi cauſa delicti in matrem commiſſi, cum falſo illam apud patrem adulterii accuſaſſet: quod pluribus narrant recentiores, res Hiſpaniarum proſecuti.

IESV CHRISTI An. 1028.

IOAN. XX. An. 5.

CONRADI 2.

CONST. SOLIVS 3.

I. DISSENSIO IN GAL. OCCASIONE SVCCESSIONIS REGNI.

ANNO Chriſti milleſimo vigeſimo octauo, Indictione vndecima, mortuo Hugone Roberti Francorum Regis filio, quem pater regni conſortem elegerat; magnæ diſſenſiones obortæ ſunt inter ipſum Regem & Reginam Conſtãtiam, decernente Roberto regnum deberi ſecundogenito Henrico, Regina vero muliebri affectione adnitente vt tertiogenito traderetur Roberto. Cuius controuerſiæ occaſione magnum excitatum eſt domeſticum bellum etiam inter Principes atq; Epiſcopos, aliis Regi, Reginæ aliis ſtudentibus: cum interim Rex collecto Rhemis ſuorum Conuentu, Henricum coronauit. Quæ omnia hoc anno contigiſſe, ex Glabro *a* qui tunc viuens cuncta ob oculos habuit, intelligimus, dum in Iambicis flebilibus illis, quos rogatus à Fratribus Cluniacenſibus cecinit de obitu Hugonis, qui ingens omnibus ſui reliquit deſiderium, ait eumdẽ Hugonem terdenis, minus duobus annis vixiſſe. Cum enim conſtet, non ante milleſimum naſci potuiſſe Domini annum, eodem auctore Conſtantiæ nuptias anno milleſimo referente; vtiq; non ante hunc defunctum annum, neceſſe eſt affirmare. Sed neq; vt dicamus poſt annum præſentem id accidiſſe, patitur ratio temporis Fulberti Carnotenſis; quem cum appareat *b* vnũ ex illis fuiſſe Epiſcopis, qui electioni Henrici fauebant, & ad eiuſdem conſecrationem Rhemos vocati fuerant; ipſum tamen hoc anno eſſe defunctum, eo irrefragabili argumento probatur, quod dedicationi ſolemni Aurelianenſis Eccleſiæ, cui vna cum pluribus Epiſcopis Rex interfuit anno ſequenti, non ipſe Fulbertus, ſed eius ſucceſſor Theodoricus interfuiſſe ponitur ab Helgaldo eiuſdem temporis ſcriptore in Vita Roberti.

a Glab. lib. 3 cap. 9.

b Fulb. ep. 45. & 91.

II. FVLBERTI OBITVS, ET LAVDES.

Porro Fulberti ſanctitatem atq; doctrinam demõſtrant, ſi non aliud, ſcriptæ ab eo Epiſtolæ: quæ cum nuper Pariſiis editæ fuerint, ſunt tamen in multis emendandæ ex codice Vaticano, in quo habentur iunctæ cum Epiſtolis Sidonij Apollinaris. Sunt vero etiam præclara de eo Scriptorum huius temporis elogia, vt Glabri, & auctoris Hiſtoriæ Aquitanicæ, atq; aliorum. In quo, præter ſcientiam & vitæ integritatem, maxime commendatur quod erga ſanctiſſimam Virginem Dei-Genitricem addictiſſimus ſeruus, & promptiſſimus eius amator fuerit; in cuius laudẽ librum conſcripſit, baſilicam conſtruxit, gloriamq; cecinit: ab ea vero ſingulari remuneratus eſt dono, dum ipſi ægrotanti per viſum apparens, ſugenda aperuit ſacra vbera; ſicut teſtatur Guillerinus, & ex eo Vincẽtius: qui etiam tradunt, ipſum prophetiæ imbutum fuiſſe ſpiritu: ſed & in extremis poſitum, haud dubium reliquiſſe teſtimonium de Berengario olim ſuo diſcipulo, cum à plurimis viſitatus, inter alios oculis rimatus Berengarium, niſi quo potuit expellendum cenſuit, eo teſtatus immanem dæmonem prope illum conſiſtere, multoſque ad eum ſequẽdum blandiente manu & illicite corrumpere. Teſtatur eadem Wilelmus Malmesburienſis, dum de Berengario funeſtam texit hiſtoriam. Aduerſus cuius etiam

MORITVRVS SVGILLAT BERENGARIVM.

errorem

c *Ext. in Bibl. Patr.*

errorem idem Fulbertus antidotum voluit reliquiſſe bene compoſitum, dum in epiſtolis *c* ad Adeodatum & Finardum de veritate Corporis & Sanguinis Chriſti in ſacramento Euchariſtiæ, dogma ſtatuit, ac diſerte confirmauit.

III. S. OLAVI REGIS NORVEG. MARTYRIVM. d *Adam Hiſt. Eccl. lib. 2. ca. 40. & ſeqq.*

Hoc item anno contigiſſe martyrium *S. Olaph*, ſiue Olaui Regis Noruegiæ, ſiue Northmanniæ, ex Adam *d* Canonico Bremenſi, Chronicíſque Noruegianis accipitur. Cui cum iuge fuiſſet bellū pro defenſione regni ſui aduerſus Cnuth Daniæ & Angliæ Regē, illud occupare omnibus modis conantem; idem non minus zelo Dei, & iuſtitia ciuili, quam fortitudine bellica præſtans, maleficos, augures, magos, & incantatores, (quo genere hominum tum ceteræ prouinciæ boreales, tum maxime Noruegia infecta eſſet) penitus delere ſtudens, rebellione Principum, quorum ipſe mulieres propter maleficia ſuſtulerat, è regno pulſus eſt à Cnutho. Sed cum illud paulo poſt Ruzlorum & Sueonum auxilio recuperaſſet, nemini amplius parcens, qui vel magus permanere vellet, aut Chriſtianus fieri nollet; demum à nonnullis magis in ſociorum vltionem obtruncatus eſt, ſiue in gratiam Cnuth hoſtis infenſiſſimi latenter occiſus: cuius corpus pluribus poſtea ſignis & miraculis claruit. Narrat hęc pluribus Adam: habetque inſuper de altero Olaph Suediæ Rege, qui plurimum laborauit vt ſuos ſubditos ad fidem Chriſti conuerteret, necnon de *Vlfrido* Epiſcopo Anglo, qui diuino inſtinctu in eandem Suediam prædicaturus veniens, poſt multorum conuerſionem, à reliquis dilaniatus, quod idolum gentis confregiſſet, coronam martyrij adeptus eſt.

IV. CONSTANTINI IMP. OBITVS, ET ROMANI SVBROGATIO.

Hoc eodem anno, nona die Nouembris, Indictione duodecima, mortuus eſt Conſtantinus Imperator Orientis. In cuius locum ROMANVS, repudiata coniuge vt acciperet Zoen filiam Conſtantini, ſubrogatus eſt eidem ſanguine coniunctus. Hæc Curopalates, qui eumdem Romanum tradit optimis exordiis, & laudabilibus progreſſibus, tum loca & perſonas Eccleſiaſticas, tum alios quoſcumque ſibi ſubiectos tractaſſe.

IESV CHRISTI AN. 1029.

IOAN. XX. AN. 6.

CONRADI 3.

ROMANI 1.

I. DEDICATIO BASIL. S. ANIANI AVREL.

ANNO Chriſti milleſimo vigeſimo nono, Indictione duodecima, Robertus Rex Francorum Chriſtianiſſimus, conuocato plurimorum Epiſcoporum cœtu, baſilicam à ſe conſtructam Aurelianis in memoriam S. Aniani eius ciuitatis quondam Epiſcopi, (quem magna ſemper coluit veneratione, quod ipſe iuuenis grauiſſimo correptus corporis languore, nuncupatis Chriſto votis, per interceſſionem eiuſdem Sancti fuiſſet ſanitati reſtitutus:) ſolemni ritu voluit conſecrari, eandemque pretioſiſſimis donis & oblationibus locupletauit: quæ omnia pluribus deſcripſit in Vita ipſius Helgaldus monachus, ſincerus eius temporis hiſtoricus: qui & permulta alia refert de ſumma pietate eiuſdem ſanctiſſimi Regis, & ipſius maiorum, erectiſq; ab eis quamplurimis eccleſiis & monaſteriis, iiſdemque ingentibus donis ornatis atq; dotatis; & de aliis infinitis pietatis in Deum, reuerentiæ in Sanctos, & charitatis in proximos operibus: quibus iactis nouæ huius ſucceſſionis firmiſſimis fundamētis, ſterit ea hactenus contra diuerſos impetus procellarum, ventorum, & fluminum; permanſura ſemper ſi bene collocata fundamenta perſiſtant, caſura vero proculdubio ſi impie reuellantur.

ROBERT. REGIS ET DECESS. EIVS PIETAS.

II. CONCIL. LEMOVIC. IN CAVSA APOSTOLATVS S. MARTIALIS.

Hoc item anno celebrata eſt pariter in Gallia SYNODVS LEMOVICENSIS, ſub Gauzelino Archiepiſcopo Bituricenſi magni nominis viro, & Iordano Epiſcopo Lemouicenſi, in cauſa hoc hoc tēpore in Aquitania controuerſa de Apoſtolatu S. Martialis CHRISTI Diſcipuli, qui prim⁹ in ea prouincia Euangelium prædicauit: nimirum eſſetne in ſacris precibus nominandus *Apoſtolus*, ſicut in Eccleſia Lemouicenſi ab eo erecta hactenus factum eſſe conſtaret; contradicentibus aliis nonnullis, atque contendentibus non Apoſtolum, ſed *Confeſſorem* tantummodo nominandum. Porro iſtam Synodum hoc anno habitam eſſe, ſatis conſtat ex eo quod in Actis alterius Concilii celebrati itidem in ciuitate Lemouicenſi poſt obitum Roberti Regis, hoc geſtum ponitur ipſo primo anno dedicationis baſilicæ Saluatoris eiuſdem ciuitatis; quam quidem ab vndecim Epiſcopis conſecratam eſſe decimoquinto Calendas Decembris anni Chriſti milleſimi vigeſimi octaui, expreſſum habetur in ſcripto Chronico Gaufredi monachi S. Martialis Lemouicenſis cœnobij.

III. EXACTISS. FACTA INQVISITIO DE EARE.

Sed quod ad ipſum huius anni Concilium pertinet; leuis fortaſſe cauſa videri poſſet, vt ob titulum dumtaxat S. Martialis deberent conuocari Epiſcopi, plurimæque (vt in eius Actis narratur) Litaniæ fieri ad explorandam diuinam ſententiam, ea præſertim in re, quæ amica ſententia definiri citius potuiſſet, nempe non tantum illos Duodecim, ſed & reliquos Diſcipulos dictos reperiri Apoſtolos; inſuper & eo nomine in Eccleſia decoratos omnes, qui legitime miſſi ab Apoſtolica Sede populos ad fidem Chriſtianam conuertiſſent; quibus duabus rationibus competeret S. Martiali, vt Apoſtolus dici iure poſſet. Verum quod cum ſemel quid deducitur in controuerſiam, creſcentibus ſtudiis quamuis minimum in immenſum augeri ſoleat; plane factum eſt, vt nec iſtud Concilium ſuffecerit ad quæſtionem omnino ſedandam, licet in eo permultæ tam ex Oriente quam Occidente petitæ, ac ſumma cura conquiſitæ probationes prolatæ fuerint; ſed opus fuerit alias etiam congregare Synodos *a*, Bituricenſem, poſteriorem Lemouicenſem, atque Pictauienſem, prout eadem Acta poſterioris Lemouicenſis ſignificant. Quin & inſuper de his conſultam *b* fuiſſe Apoſtolicam Sedem, & à Ioanne Pontifice hoc tempore ſedente decretum atque reſcriptum eſſe, Martialem Apoſtolum dici ac vocari debere; teſtati ſunt in eadem poſteriori Synodo Lemouicenſi Iordanus illius ciuitatis Epiſcopus, & Æmo Bituricenſis Metropolitanus ſucceſſor Gauzelini: cui Sedis Apoſtolicæ decreto & reliqui omnes aſſenſum præbuerunt.

a *Vid. infr. an. 1034. num. 1. l.* b *Ap. Baro. an. 1032.*

S. MARTIALIS DICENDVS APOSTOLVS.

[Prædictum Ioannis Papæ reſcriptum non extare putauit Baronius an. 1032. Vidimus nos exſcriptum ex Archiuo Eccleſiæ S. Martialis ciuitatis Lemouicenſis; miſſum illud ad Iordanum Lemouicenſem, & cunctos alios Epiſcopos Galliarum: quo poſt breuem S. Martialis prærogatiuarum, conuerſionum populorum, & miraculorum enarrationem, ait eos qui illi detrahere præſumerent quaſi nihil ei eſſet commune cum Apoſtolis, ſed Confeſſoribus, *non loqui, ſed inſanire videri.* Subindeque auctoritate ſacræ Scripturæ oſtendens alios etiam præter illos Duodecim dici poſſe & debere *Apoſtolos*, demum ſic concludit: *Nos vero in firma pietate educati, Martialem Apoſtolum nominari poſſe definimus, & æque Officia Apoſtolica in diuinis miſteriis exhiberi ſibi cenſemus; nec de illius beatitudine guſtare quemquam poſſe confidimus, qui ſibi reſpondenti nomini ſacris operibus Apoſtolicam dignitatem ſubtrahere inuidioſe conantur.*]

IESV CHRISTI AN. 1030.

IOAN. XX. AN. 7.

CONRADI 4.

ROMANI 2.

I. EXPEDITIO CONRADI IMP. ADVERSVS HVNGAROS, DIVINITVS REDDITA IRRITA.

ANNO Chriſti milleſimo trigeſimo, Indictione decimatertia, cum Imperator Conradus rupta pace expeditionem aduerſus S. Stephanum Hungariæ Regem paraſſet; idē Stephanus exercitum pro ſua defenſione comparans, ſed perpendens ſe nihil poſſe ſine cœleſti auxilio, ſanctiſſimæ Virgini Dei-Genitrici ſuas iniurias his verbis commendauit: *Si placet tibi Domina mundi, tuæ partem hereditatis ab inimicis deuaſtari, & nouellam Chriſtianiſmi plantationem diſſipari; ne quæſo ſinas illud imputari diffidentiæ meæ, ſed potius diſpoſitioni voluntatis tuæ. Siquid commeruit culpa paſtoris, ipſe luat; oues, quæſo, inſontes ne patiaris affligi.* hiſque dictis, tamquam accepta conſo-

conſolatione ab ea, fidenter mouit in hoſtes. Altera vero die nuntius venit ad ſingulos quoſque duces exercitus Germanorum, ab Imperatore litteras afferens, vt pedem retro referrent. Quod audiens Imperator, qui nihil tale iuſſerat, haudque dubitans rem diuinitus geſtam eſſe, ſe deinceps à Stephani inuadendo Regno timore Iudicis æterni cohibuit. Hæc pluribus Cartuitius *a*: quę quidem hoc anno geſta eſſe, tradunt Scriptores *b* rerum Germanarum; licet non deſint qui *c* in annum ſequentem ea reiiciant.

a Vit. Steph. c 16. ap. Sur. 20. Aug. b Vrſperg. Herm. Lãb. c Marian. & Sigeb.

II. Eodem vero anno Domini milleſimo trigeſimo, tradit idem Cartuitius *d*, eiuſdem Stephani filium Emericum, & ipſum pietate ac moribus ſanctiſſimum, vita defunctum eſſe: qui quidem meruit mortuus ſemper viuens inter Sanctos referri, anniuerſariaque memoria in Eccleſia *e* publice prædicari. Poſt cuius obitum, ipſius parens Stephanus coniurationem à ſuis paſſus eſt, à qua Deus eum cuſtodiuit illæſum, vnde experimentum caperet, ſe ad probationem, non autē ad perditionem tentari permitti; nimirum vt faceret maximum (quod euenit) cum tentatione prouentum.

d Vit. Steph. cap. 19. S. EMERICVS FILIVS S. STEPH. REG HVNG. *e Mart. Rom. 4. Nouemb.*

III. Hoc item Redemptoris anno, in Sorano agro, illo ipſo loco vbi Fibrenus influit in Lirim, illuſtrato olim cunabulis Ciceronis, vt ipſe teſtatur libro de Legibus, erectum eſt nobile monaſteriū Dei-Genitricis nomine, quod poſtea à primo eius Abbate, dicto Dominico, vitæ ſanctitate celebri, & gratia miraculorum illuſtri, cœpit vocari nomine S. Dominici; quod perſeuerat vſque in hanc diem. Erectum eſt autem à Petro Rainerij filio, Soræ & Arpini Caſtaldæo, ſiue Seniori; eiuſdemque bonis locupletatum. De cuius fundatione & dotatione extat tunc confectum inſtrumentum in codice ſcripto Abbatiæ Caſæmarij in agro Verulano, ſeptimo milliario Sora diſtantis. Inſuperque ſunt in eodem codice, venerandæ antiquitatis & aliæ plures donationes à diuerſis factæ eiſdem & aliis monaſteriis: & inter alias reperimus donationem factam à *Gregorio de Barono* monaſterio Caſæmarii anno Domini milleſimo centeſimo nonageſimo ſecundo, ſub Cęleſtino Papa Tertio; aliamque inſuper à *Leonardo de Barono* eidem monaſterio factam tempore Bonifacij PP. VIII. anno Domini 1296. Vidimus, & gauiſi ſumus, anteceſſores noſtros his pietatis inſignibus reperiſſe nobilitatos. Porro eamdem ipſam noſtram familiam, ita vſque ad noſtrā ætatem DE BARONO dictam, nos primi mutauimus, illud *de Barono* cognomentum deriuantes in BARONIVM, more Romano. Sed abſit vt præterquam in Domino *f* gloriemur; in ipſa vera nobilitate, quam, per adoptionem in filiorum Dei familiam cooptati, ſumus feliciter conſecuti. Nam ſi filii *g*, & heredes; heredes quidem Dei, coheredes autem Chriſti.

ANTIQVA MONVMENTA FAMILIÆ BARONIANÆ. *f Epheſ. 1. g Rom. 8.*

[Præcedens articulus licet non tanti videri poſſit, vt habita inſtituti noſtri ratione, huic Epitomæ inſerendus fuerit: illum tamen prætermittere nefas omnino putauimus, quod egregia contineat familiæ BARONIANÆ antiquæ monumenta pietatis; quam ipſe Illuſtriſſ. Cardinalis Annalium conditor cumulatiſſime confirmauit, plurimis erectis, reſtitutis, dotatis, ornatis, ædificiis ſacris, aliiſque exhibitis piis donis atque legatis: ſicut teſtis eſt vniuerſa Italia, ac præcipue ipſa vrbium Regina, pietatis domicilium, æterna ROMA: vt pluribus oſtendimus in ipſius Vita.]

IESV CHRISTI AN. 1031.

IOAN. XX. AN. 8.

CONRADI 5.

ROMANI 3.

I. ANNO Chriſti milleſimo trigeſimo primo, Indictione decimaquarta, flagrarunt Galliæ bello ciuili, cum Henricus & Robertus filij Roberti Regis, ſedatis quas diximus de regni ſucceſſione diſcordiis, firmatoque inter ſe amicitiæ fœdere, aduerſus patrem, inſtigante præcipue matre, arma verterunt: quos pater armis perſecutus, eoſdem paulo poſt conſilio Willelmi Abbatis S. Benigni, magni nominis huius temporis viri, & virtutibus ac miraculis clariſſimi, ad pacem redeuntes ſuſcepit. Narrat hæc Glaber *a*; qui cum hæc geſta tradat anno qui mortem Roberti Regis præcedit, vtique hoc anno collocanda eſſe opus eſt affirmare.

BELLVM CIVILE SEDATVR IN GALLIA. *a Glab. lib. 3. cap. 9.*

II. Quod pertinet ad res Orientales; hoc anno Romanus Imper. totus in erigendis & exornandis eccleſiis, antiquam Dei-Genitricis Imaginem quę erat in Blachernis prope Conſtantinopolim, occultatam tempore Conſtantini Copronymi Iconomachi, reperit, & ad cultum priſtinum reuocauit. Templum quoque Hieroſolymitanum, à Saracenorum Principe Azizio Ægyptio olim demolitum, permiſſu eius filii è Romana quadam captiua nati, reædificare cœpit; quod ſucceſſor eius Michael poſtea conſummauit. Hæc Curopalates, & ex eo Cedrenus.

ROMANI IMP. RES PIE GESTÆ.

IESV CHRISTI AN. 1032.

IOAN. XX. AN. 9.

CONRADI 6.

ROMANI 4.

I. ANNO Chriſti milleſimo trigeſimo ſecundo, Indictione decimaquinta, Ioannes Romanus Pontifex ad preces Sancij Maioris, Regis Nauarræ atq; Caſtellæ, conceſſit monachis monaſterii Leirenſis creare Epiſcopum Pampilonēſem. Nam antiquis *a* temporibus Pampilonenſes Epiſcopi ob barbarorum incurſiones ſedem tranſtulerant in Leirenſe monaſterium, quod ſitum eſt in iugis Pyrenæis. Cuius cōceſſionis occaſione *Pampilonæ* CONCILIVM Epiſcoporū habitum eſt; in quo imprimis actum, vt antiqua ſedes Pampilonenſi Epiſcopo redderetur. Ceterum Regis Sancij commendata eſt religio erga cultum monaſticum; qui ad priſtinā ſanctitudinis formam in Leirenſi monaſterio reſtituendam, vſus eſt monachis Cluniacenſibus è Gallia petitis, & magno honore acceptis. Idemq; ab omnibus ferme rerum Hiſpanicarum ſcriptoribus fertur, iacentem ſuis ruinis ſepultam Palentinam ciuitatem reſtituiſſe hac oblata diuinitus occaſione, quod cum in venatione aprum inſectaretur, illeq; fatigatus intra obuios parietes qui ſupererant Memoriæ S. Antonini Martyris ſe recepiſſet, apud relictam ibi ſacram aram conſiſtens; Rex venabulo illum appetens, eleuatum brachiū ad feriendum mox torpedine redditum ſenſerit inutile; ſed reatum agnoſcens, Martyrem deprecatus priſtinum eiuſdem vſum diuinitus receperit: qui quidem ſuo damno didicit quanta deberetur locis ſacris immunitas, etiamſi corruiſſe viſa fuiſſent, vt nec beſtiam illuc confugientem lædere liceret. Quapropter huius euentus occaſione Regem non ſolum eam reſtituiſſe tradunt eccleſiam, ſed etiam nobilem ciuitatem iterum incolendi reſtitutis mœnibus auctorem fuiſſe. Porro ipſum pietate inſignem ex hac vita poſt triennium, nempe Æra milleſima ſeptuageſima tertia, (qui eſt Chriſti annus milleſimus trigeſimus quintus) exceſſiſſe, eius ſepulchralis inſcriptio docet, vbi vocatur Rex Pyrenæorum montium & Toloſæ; vir per omnia Catholicus: reliquitque heredem filium ſuum Ferdinandum cognomento Magnum, de quo inferius.

a Marian. lib. 8. c. vlt. CONCIL. PAMPIL. QVANTA DEBEATVR LOCIS SANCTIS REVERENTIA.

IESV CHRISTI AN. 1033.

IOAN. XX. AN. 10.

CONRADI 7.

ROMANI 5.

I. ANNO Chriſti milleſimo trigeſimo tertio, Indictione prima, accidiſſe teſtantur tabulæ aſtronomicæ Solis eclipſim tertio Calendas Iulii, ipſa die natali SS. Apoſtolorum

a Glab. lib. 4. c. 8 & 9. INGENS SOLIS ECLIPSIS ET QVID PORTENDERIT.

Petri & Pauli; quod & paulo poſt pluribus demonſtrabitur. Illam autem inter alios Glaber *a* deſcribens, tradit eam ab hora eiuſdem diei ſexta vſque ad octauam perduraſſe, Solemq; factum eſſe ſaphiri coloris, gerentem in ſuperiori parte ſpeciem Lunæ à ſua reilluminatione quartæ: intuitum autem hominum in alterutrum, velut mortuorum pallorem apparuiſſe, & res quaſcumq; ſub aere croci coloris viſas eſſe; ingentemq; horrorem omnes occupaſſe. Sed & eadem die, in Baſilica S.Petri quoſdam ex Principibus Romanorũ conſpiraſſe in Ioannem Pontificem, cupientes illum interimere; ſed minime valentes, à ſede tamen expuliſſe. Et tam pro hac re, quam pro aliis inſolenter patratis, Conradum Imp. Romam proficiſcẽtem, propriæ Sedi Pontificem reſtituiſſe. Hæc Glaber. Ceterum eumdẽ Ioannem Papam liquet hoc ipſo anno, ſexto Idus Nouembris diem obiiſſe, cum ſediſſet annos nouem, menſes octo, & dies aliquot: (certus enim numerus ignoratur, licet diuinent alii:) ſepultuſq; eſt in Baſilica S.Petri inter portam argenteam & Romanam. In eius vero locum hoc eodem anno ſubrogatum fuiſſe BENEDICTVM, qui antea dictus fuit Theophylactus, habent Hermannus, Sigebertus, & alii.

IOAN. PP. OBITVS.

II. BENEDICTVS IX. ADOLESCENTVLVS INTRVDITVR.

Cum (proh nefas!) tyrannide Alberici Comitis Tuſculani, ęgre ferentis Pontificatum, duorum germanorum, Benedicti atq; Ioannis ſucceſſione ſtabilitum, è domo ſua egredi; proprius ipſius filius puer in ſacroſanctam Petri Sedem, ipſis etiam Angelis reuerendam, intruſus eſt. Ex quibus vides quę ſint à Principibus toleranda, cum immiſcent ſe quacunque via electioni Romanorum Pontificum: quamque tyrannis hæc procul ab Eccleſia Dei pellenda ſit. Vt autem tantum nefas Albericus attentare præſumpſerit, præceſſiſſe vidimus deteſtandum exemplum in puerulo electo Archiepiſcopo Rhemenſi, cui ad functiones Epiſcopales obeundas coadiutor fuerat datus Epiſcopus. Sicque, quod in primaria Galliarum fuerat ſede male præſumptum, in Apoſtolica vſurpari poſſe cathedra, execranda ſibi perſuaſit ambitio. Ingemuiſſe vero ad eiuſmodi aſpectum Catholicum Orbem, haud mediocre paſſum in ea intruſione ſcandalum, ex Glabro *b* iſta vidente, & ſæpius deplorante intelligitur: qui ait hunc Benedictum, alterius Benedicti & Ioannis, vltimorum Pótificum nepotem, puerum ferme decennem, intercedente pecunia electum fuiſſe à Romanis; ſed ab eis poſtea frequẽter eiectum, ac inhoneſte receptum, nulla poteſtate viguiſſe. Verum dum ait ab iis fuiſſe electum, à quibus pariter aſſerit eſſe eiectũ; ſæculares eos homines fuiſſe liquet, de quibus ſuo loco, ſimulque de eiuſdem Benedicti abdicatione. Interim vero ipſum in Chriſtiano orbe cognitum fuiſſe, & habitum abſque controuerſia Romanum Pontificẽ, liquet tum ex iis quæ ſuis locis dicentur inferius, tum quod ab eodem petiiſſe Pallium & obtinuiſſe Archiepiſcopum Hamburgenſem Hermannum, eiuſque ſucceſſorem Bezelinum cognomento Alebrandum virum ſanctiſſimum, necnon qui huic ſucceſſit Adalbertum, Adam *c* teſtetur. Tanta videlicet vigebat tunc obſeruantia erga Romanam Eccleſiam; vt quẽcumque audirent throno inſidere Petri, colere eum & venerari non detrectarent. Sed quod pertinet ad iſtius ætatem; cũ aſſerat Petrus *d* Damiani illum ab exordio ſuæ creationis vſque ad finem ſemper luxuriis inquinatũ extitiſſe; plane poſſumus intelligere, haud adeo puerum impuberem fuiſſe. Sane quidem Hermannus Contractus, qui hoc ipſo ſcribebat tempore, dum agit de eius in locum Ioannis ſubrogatione, de ætate nihil; quod non tacuiſſet, ſi adeo impar tanto oneri ſubeundo fuiſſet; ac dumtaxat tradit, eum indignum tanto ordine moribus & factis fuiſſe.

b ibid. cap. 1. & in fin. Hiſt.

AGNOSCITVR AB OMNIBVS.

c Adam. l. 2 cap. 49. 5c. 51. 63. DE EIVS ÆTATE. *d Pet. Dam. ep. ad Dominic.*

III. ROBERTI REG. CHRISTIANISS. OBITVS.

Hoc eodem anno Rex Francorum Robertus vere Chriſtianiſſimus, ex hac vita migrauit decimotertio Calendas Auguſti. Scimus quidem alios id referre in annum ſuperiorem; interque illos ipſum Helgaldum Floriacenſem monachum, qui eiuſdem Regis Vitam ſcripſit; necnon Fragmenta Hiſtoriæ Francorum, poſita in Appendice ad Helgaldum & Glabrum. Verum cum idẽ Helgaldus inferius vbi agit de morte ipſius Regis, affirmet illũ eo anno eſſe defunctũ quo cõtigit Solis eclipſis tertio Cal. Iulii hora ſexta diei, vigeſimo primo die ab eadẽ eclipſi decimotertio Cal. Auguſti: dubitãdi nullus remanet locus, hoc anno & non ſuperiori ex hac vita migraſſe: ſiquidem omnium conſtans aſſertio eſt, eam eclipſim hoc & non ſuperiori anno contigiſſe, ex certa demonſtratione aſtronomicarum tabularum. Etenim hoc anno milleſimo trigeſimo tertio factum eſt nouilunium tertio Calendas Iulij, anno vero ſuperiori milleſimo trigeſimo ſecundo, quarto Idus Iunii. Quibus conſideratis, iure etiam reprehẽditur Sigebertus, qui eamdem eclipſim poſuit anno ſuperiori; prudentius vero Hermannus hoc anno: ſicut & Glaber, numerans annos ſalutis à Chriſti Paſſione, eius ætatis trigeſimotertio, bene ponit eam accidiſſe anno milleſimo, quo & alias præſentem annum pariter conſignauit *e*.

e Glab. lib. 4. cap. 5. IV. EIVS RES PIE GESTÆ.

Ceterum tanti Regis res præclare geſtas quæ ad pietatem ſpectant, idem Helgaldus (vt diximus) conſcripſit: apud quẽ videre liceat, quam deuotus erga Deum & Sanctos is fuerit, quam magnificus erga Eccleſias & ſeruos Dei, quã aſſiduus in orationibus, quam largus in eleemoſynis, quanta fundatus humilitate, quantiſque aliis virtutibus excellens. Tradit inſuper, eum mederi pauperibus & infirmis ſolitum, dum manu tangens eorum vulnera, ſignanſque ſigno Crucis, omnem ab eis auferret dolorem infirmitatis: narratque præterea, ab eodem Rege illuminatum fuiſſe cæcum, cum quaſi per iocum manus abluens aquam aſperſit in faciẽ eius. Habet & de piiſſima eius ad Deum tranſitione: quam tradit accidiſſe in Mileduno caſtro, cum ſexagenarius eſſet; eumdẽq; Pariſios deportatum apud S.Dionyſium, iuxta patrem ſuum ſepultum eſſe. Ei porro defuncto ſucceſſit Henricus iam antea Rex (vt vidimus) conſecratus, peritia militari atq; prudentia pollens, pietateq; præſtans: qui fratri Roberto Burgundiæ Ducatum dedit; matrem vero Conſtantiam, quam aliquando expertus eſt contrariam, conſtantia ſuperauit, quæ anno ab hinc defuncta eſt: vt hæc pluribus narrantur in prædictis Fragmentis Hiſtoriæ Francorum.

IESV CHRISTI AN. 1034.

BENED. IX. AN. 1.

CONRADI 8.

MICH. PAPHLAG. 1.

I. *à Id. l. 4. 6. 5.* CONCILIA FREQVENTIA IN GALLIA PRO PACE ECCLESIÆ.

ANNO Chriſti milleſimo trigeſimo quarto, Indictione ſecunda, poſt ingentem famem abundantia apparente, tradit Glaber *a* cœptos primum in *Aquitania* celebrari CONCILIORVM conuentus, inde per vniuerſas reliquas *Galliarum* prouincias ingenti populorum lætitia morum reformationem deſiderantium, celebratos eſſe pro pace Eccleſiæ conſeruanda. Quibus inter alia plurima, ab omnibus æque ſancitum aſſerit, vt ſingulis ſextis feriis abſtineretur à vino & carnibus, necnon & ſeptima, niſi forte grauis infirmitas compelleret, aut celeberrima ſolemnitas interueniret: ſi vero quis aliqua neceſſitate hoc non obſeruaret, tres pauperes victu ſuſtentare cogeretur. Hæc Glaber. Ad quæ plane ſpectare videntur, quæ Sigebertus habet in Chronographia ſua; nempe vnius Epiſcopi inani aſſertione de litteris ad ſe diuinitus delatis, tum alia quamplurima importabilia data eſſe mandata populis, cum illa de Ieiuniis ſtatuta eſſe quaſi in ſufficientem remiſſionem omnium peccatorũ; tranſgredientibus vero decretam eſſe huiuſmodi excommunicationem, vt etiam exeuntes de ſæculo à nullis viſitarentur, aut ſepulturæ traderentur.

II. QVID DE IEIVNIIS TVNC INDICTIS SENTIENDVM.

Addit vero idem Sigebertus, Gerardum Cameracenſem Epiſcopum numquam adduci potuiſſe ad ea ſuſcipiẽda, ſed ſingula capitula refelliſſe: cuius quidem, iudicio omnium eruditorum, fuiſſe potiora iura videntur. Vt mirandum potius ſit, potuiſſe tot Epiſcopos vnius aſſerta vana reuelatione moueri magis, quam diuinæ Scripturæ, ſanctorumq; Patrum decretis, atque Eccleſiæ traditionibus aſſentiri; & præſcribere vniuerſæ Eccleſiæ leges, eaſque munire pœnis, quæ numquam à maioribus pro grauioribus quoque delictis eſſent impoſitæ. Cum alioqui iam ab Apoſtolorum temporibus viguiſſe in Eccleſia Catholica Occidentali Ieiunium hebdomadarium ſextæ Feriæ, atque Sabbati, iam ſatis ſuo loco ſuperius demonſtratum fuerit: quod quidem tepuiſſe non

non dubium eſt, cum remanſerit ex eo dumtaxat abſtinentia ab eſu carnium. Reuocare vero ipſum ad vſum priſtinum, non ſolum non reprehendendum, ſed magnopere laudandum fuiſſet: ſed auſteriorem, pœnis illis appoſitis, ſancire diſciplinam, ac præcipue Sede Apoſtolica inconſulta, cuius eſt confirmare alios; haud tutum. Quod pariter dicendum de feriis quatuor hebdomadæ dierum, pari imprudentia ab iiſdem Gallicanis Epiſcopis poſt decennium indictis *b*; nimirum vt à veſpera feriæ quartæ vſque ad feriam ſecundam incipiente luce, ceſſaretur omnino à ſtrepitu fori, aliiſque Iudiciorum executionibus, priuatiſque diſſenſionibus: licet hæc Glaber vtcumque coronatus ſit iudicio diuino mortiferi cuiuſdam ſuperuenientis in huiuſmodi decreti contemptores ardore confirmare.

b Id. lib. 5. cap. 1. ad fin.

III. CONCIL. BITVRIC. BELLOV. ET LEMOVIC.

Quod autem idem auctor ait, multa Concilia pacis cauſa hoc anno eſſe in *Galliis* congregata, atque primo in Aquitaniæ partibus eſſe cœpta; plane alluſiſſe viſus eſt ad CONCILIA, quæ breui temporis ſpatio intercedente, pacis cauſa ſunt celebrata, *Bituricis* die tertia menſis Nouembris, & *Bellouaci* poſt dies quindecim ab iiſdem Epiſcopis: qui & rurſum conuenerunt *Lemouicas* ad diem anniuerſarium conſecrationis baſilicæ Saluatoris: fueruntque eadem Concilia Prouincialia, atque eadem ex cauſa collecta; nempe ad ſeditioſos & prædones, pacem Eccleſiarum turbantes, compeſcendos; (qui ſolemniter excommunicati fuere, & poſt mortem ſepultura diuino etiam calculo priuati; atq; in eoſdem interdictum conſtitutum eſt:) necnon ad controuerſiam de Apoſtolatu S. Martialis denuo decidendum: aliaque ad diſciplinam Eccleſiaſticam ſpectantia peragenda, pro qua plures editi ſunt canones, qui eiuſdem Lemouicenſis Concilij Actis *c* continentur. Propoſita item querela eſt de Romano Pontifice, abſoluente excommunicatos ab Epiſcopis: ſed rebus de quibus agebatur diligentius examinatis, apparuit Papam extra culpam eſſe; declaratumque eſt, Iudicium totius Eccleſiæ maxime in Apoſtolica Romana Sede conſiſtere.

c Ext. Baro. Annal. Tō. XI. hoc an. ex cod. Ant. Aug.

IV.

Eodem anno Conradus Imp. Burgundiam, à Rudolpho Rege ſocero ſuo ſibi relictam, armis ſubegit; quando & Burchardum Lugdunenſem Archiepiſcopum (vt ait *d* Hermannus Contractus ſui temporis ſcriptor) genere nobilem & ſtrenuum, ſed per omnia ſceleſtum & ſacrilegum, cum multis aliis Principibus in deditionem accepit. Ceterum Glaber *e* de Lugdunenſis Eccleſiæ diſſidiis agens, ait poſt mortem Burchardi Senioris, cum plures eam ſedem appeterent, prædicti Præſulis nepotem, Burchardum pariter nominatum, hominem ſupra modum ſuperbiſſimum, relicta ſede propria Auguſtanæ ciuitatis, procaciter Lugdunenſem arripuiſſe; ſed eumdem poſt multas perpetratas nequitias, captum à militibus Imperatoris, perpetuo eſſe condemnatum exilio: itemque cum poſt ipſum, quidam Comes Gerardum filium ſuum paruulum arroganter ſubſtituiſſet, & hunc poſt modicum in fugam verſum delituiſſe: hiſq; omnibus perlatis Romam, Summum Pontificem S. Odiloni Abbati Cluniacenſi illius Eccleſiæ regimen detuliſſe; ſed eo accipere recuſante, demum conſenſu omnium electum eſſe ab Henrico Rege Archiepiſcopum, Odelricum Lingonenſis Eccleſiæ Archidiaconum.

d Herm. Cōtract. edit. Caniſ. hoc an. & 1036.

e Glab. lib. 5. cap. 4.

LVGDVN. SEDIS FLVCTVATIO.

V. ROMANI IMP. MORS AB VXORE.

Quod ad res pertinet Orientales; hoc anno, Indictione ſecunda, die vndecima menſis Aprilis, (vt auctor eſt Curopalates) Romanus Imp. cum regnaſſet annos quinq; & menſes ſex, ab adultera coniuge Zoe Auguſta veneno conſumptus paulatim, ſed necdum defunctus, opera eiuſdem coniugis, & eius qui in locum illius Michael adulter eſt ſubrogatus, (fuerat iſte arte argentarius, ſed forma pulcherrimus, quem impudica femina deperibat) miſere ſtrangulatus interiit ipſa quinta feria Hebdomadæ Pœnoſæ. Qua eadem nocte accerſitus in Palatium Alexius Patriarcha, partim coactus, partim auro corruptus, eumdem MICHAELEM eius nominis Quartum Imperatorem conſecrauit, dictum à patria *Paphlagonem*. Sed cum illum Zoe, thori dumtaxat, non adminiſtrationis Imperii participem eſſe cuperet; eiuſdem Michaelis frater Ioannes vir ſtrenuus & rerum peritus, Regiam ingreſſus, ipſam Auguſtam adeo coercuit, vt nihil penitus ageret, nec balneum quidem attingeret, niſi eo permittente.

MICH. PAPHLAG. IMPERAT.

VI.

Porro non placuiſſe Deo eiuſmodi in Romanum patrata ſcelera, ſtatim demonſtratum eſt. Siquidem ſubdit Curopalates, ipſa magna Dominica tam copioſam & violentam decidiſſe grandinem, vt non ſolum confringerentur arbores, viteſq; ac ſegetes, (vnde & magna orta eſt omnium frugum & fructuum inopia) ſed etiam domus corruerent, & templa vſque ad ſolum. Acciditque & illud valde prodigioſum, vt quem omnium pulcherrimum Zoe ſibi delegerat in maritum, idem fieret deformiſſimus. Etenim arreptus à diabolo, dæmoniacus euaſit, *f* à quo horrendis modis diſtorqueretur: nec valuit vllo remedio, ſiue ſacro per viros Eccleſiaſticos adhibito, ſiue naturali à medicis procurato, aliquo modo ſanari; ſed ad obitum vſque oſtentui factus omnibus, manſit in exemplum diuinæ vindictæ. Qui quidem relicta fratri Ioanni Imperii cura, iugiter moratus eſt Theſſalonicæ apud S. Demetrium martyrem, eidem ſupplicans vt ab obſidente dæmone liberaretur. Sed etſi leuamen aliquod ſenſit aliquando, numquam tamen potuit liberari. Sic enim infelix Orientalis Eccleſia, vbi ſchiſmate ſe diuiſit à capite, omnibus chariſmatibus priuata fuiſſe cognoſcitur: vt non fuerit facile reperire, qui his temporibus vel vnum ſanaret energumenum: aliudve aliquod miraculum ederet: nec eſſet qui iram Dei placare poſſet, ingruentibus licet grauioribus vbique malis. Etenim & hoc ipſo anno exorta Locuſtarum agmina per triennium ſunt omnia vſquequaque depaſta: acceſſeruntque frequentes terræ motus & hiatus, quibus plures abſorptæ ſunt vrbes; necnon barbarorum incurſiones, ſiccitates, grandines, lues, & alia id genus ingentia mala, quibus ob violata Dei mandata, & necem Romano illatam, (vt etiam per viſionem dignatus eſt Deus cuidam ſacro miniſtro oſtendere) per plures annos dire vexatum eſt Imperium.

IRA DIVINA DE NECATO ROMANO.

f Ap. Baron. hoc an. & 1039.

MICH. IMP. ARREPTVS A DÆMONE.

VII. RVSSIORVM ECCLESIA ILLVSTRATA, POLONORVM VERO LABEFACTATA.

Hoc eodem anno cultum Eccleſiæ Ruſſicæ propagatum eſſe ab eorum Duce Ioraſdixlao, Longinus in Annalibus Polonorum teſtatur, dum ait plura monaſteria tam virorum quam feminarum, pluresque eccleſias ab eo erectas eſſe, ac multis redditibus dotatas, pretioſiſque ornamentis decoratas. Polonorum vero ſtatus admodum eſt labefactatus, cum defuncto hoc anno Mieczslao Rege, ſub quo Boemi, Morani, Ruteni, & Ciſalbini populi, inſuperque Lubecenſes & Magnopolitani, aliique à parente ſub iugum redacti, à Polonorum dominio defecere; ad poſtremum in eiuſdem Polonorum Principatus exterminium, magnum inter Principes ortum eſt diſſidium expulſa Regina Rikſcha, eiuſque filio Caſimiro legitimo Regni ſucceſſore; perſeuerauitq; diſſidium ſeptem annorum ſpatio, ingenti prouinciæ damno, & incredibili Eccleſiarum iactura, ob continuas vicinorum populorum incurſiones, atque deprædationes; & maxime Boemorum, quorum Dux Brzetiſlaus, non ſolum acceptæ in excœcatione aui ſui Boleſlai per Boleſlaum Poloniæ Regem iniuriæ memoria, ſed & liuore & odio, ſimulque occupandi alieni regni, aut ſaltem exterminandi ambitione, Poloniam ingreſſus, cuncta deuaſtauit ac deprædatus eſt; non parcens ſacris quæ adhuc intacta reperit, quibus tam in auro quam gemmis ex priorum Regum munificentia illæ Eccleſiæ abundabant: haudque deterritus triduana cęcitate & lethargia, quibus tam ipſe quam omnes milites in aditu eccleſiæ S. Mariæ Metropolitanæ Gneſnenſis percuſſi fuerant; eamdem nihilominus (impulſore Seuero Pragenſi Epiſcopo, aſſerente illam plagam non propter committendū per eos illius Eccleſiæ ſpolium, ſed ob veteres Boemorum præuaricationes & ſcelera accidiſſe) penitus diruperunt, auferentes inde corpora Sanctorum, cum Imagine Crucifixi ex auro puro trecentarum librarum, & Chriſti Imagine pendentis in Cruce triplicis ponderis; itemque tribus tabulis primarii altaris ex auro puriſſimo variis pretioſiſque gemmis ornatis; aliiſque quamplurimis ſacris omnis generis vaſis & ornamentis; quæ omnia ingenti gaudio, ſed & magna veneratione, in Eccleſiam Pragenſem tranſtulerunt: præter alia ſpolia, captiuoſque, quos pariter ſecum in Boemiam deduxerunt. Narrat hæc pluribus Longinus. Interea vero Caſimirus regno pulſus, ſapientiori conſilio nuntium remittens ſæculo, Cluniacenſium monachorum arripuit inſtitutum diſciplina tūc florentiſſimum; & Cluniaci in Gallia ſub S. Odilone Abbate, mutato Caſimiri in Carolum nomine, vitam monaſticam ſolemni ritu profeſſus eſt. Quomodo vero ad

CLADES INGENS ECCLESIÆ GNESNENSIS. *De qua Baron. an. 1036.*

CASIMIR. REGNI POLON. HERES FIT MONACH. CLVNIA.

ro ad Regnum poſtea fuerit reuocatus, ipſumque in priſtinam dignitatem reſtituerit, dicetur inferius ſuis locis.

IESV CHRISTI AN. 1035.

BENED. IX. AN. 2.

CONRADI 9.

MICH. PAPHLAG. 2.

I. ANNO Chriſti milleſimo trigeſimo quinto, Indictione tertia, magnam *Synodum Triburienſem* collectã eſſe, Hermannus teſtatur in Chronico edito ex codice Auguſtano: ſed Acta eius latent, vel periere.

II. BERENGARIVS HÆRESIAR. EMERGIT. Quo etiam tempore BERENGARIVS Turonenſis, Archidiaconus Andegauenſis, cuius hæreſis de veritate corporis CHRISTI in ſacramento Euchariſtiæ negata, fuerat (vt vidimus) à Roberto Rege damnata, eodem iam defuncto, liberius illam promulgare atq; firmare auſus eſt, annitente Brunone Andegauenſi Epiſcopo, quem in eandem veſaniam perduxerat. Cum vero nefandæ blaſphemiæ rumor iam Gallias vniuerſas impleſſet, atque etiam Germanias peruaſiſſet; Henricus Francorum Rex Chriſtianiſſimus, parentis pietatis heres, quamuis ſuorum ciuili bello teneretur occupatus, ad profligandam tamen hæreſim quamprimum exurgens, totius Regni Epiſcopos ad Conciliũ vocauit. Quando id audiens Durandus, diſertiſſimus atque ſanctiſſimus Leodienſis Epiſcopus, autea plane ad eumdem Henricum Regem ſcripta epiſtola *a*, monuit vt quod de Epiſcopi damnatione ageretur, haud vlterius progrederetur abſq; Apoſtolica Romanæ Sedis auctoritate. Eademque occaſione, prædictorum Brunonis & Berengarij errores refellens, oſtendit eos docuiſſe, in ſacratiſſima Euchariſtia nihil aliud eſſe quam vmbram & figuram corporis Domini; pariterque legitima coniugia deſtruxiſſe; & quantum in ipſis eſſet, baptiſmum paruulorum euertiſſe. qua etiam de cauſa, quod veteres iam ab Eccleſia damnatos errores (ſicut pluribus veterum Patrum auctoritatibus probat) iterum in controuerſiam deducere conarentur; eos minime audiendos, nec tam Concilium pro illis cogendum, quam de illorum ſupplicio deliberandum eſſe monuit.

a *Ext. in Bibl. Patr.* SOLIVS ROM. SED. DEPONERE EPISCOPOS.

III. Porro his acceptis à tanto Pontifice Henricus Rex litteris, à cœptis creditur deſtitiſſe. Non enim dum ipſe vixit, aliquod fuiſſe contra Berengarium & impietatis ſocium collectum Concilium, memoria reperitur, ſicut aliorum Conciliorum longe minoris momenti. Sed & quod dum idem Rex ſuperſtes fuit, numquam auditus fuit Berengarius, vel ex ſuis aliquis quid impium muſſitaſſe; æque coercitos funeſtos homines regia iuſſione fuiſſe, par eſt credere. Quando autem, & à quibus iidem damnati fuerint, dicetur inferius ſuis locis. Ex his autem quæ hactenus dicta ſunt, aperte demonſtratur, prima ſpicula in virulentum draconem vibrata fuiſſe à *Durando* Leodienſi Epiſcopo; necnon ab eiuſdem Eccleſiæ Scholaſtico, inde vero Brixienſi Epiſcopo Adelmanno, ipſius Berengarii olim ſub magno Fulberto in Academia Carnotenſi condiſcipulo; de cuius ad ipſum ſcripta egregia epiſtola dictum eſt ſuperius alia occaſione: reliqui autem aduerſus Berengarium longe poſtea ſcripſere. Sed quod ad prædictum Durandum ſpectat; falli conſtat Sigebertum, qui eius ingreſſum ponens anno Domini milleſimo vigeſimo primo, rurſum anno poſt milleſimum vigeſimum quintum, alium in locum eius ſubrogatum habet Reginardum; cum tamen illum ad hæc ſaltem primordia Henrici Regis, ad quem ſcripſit, perueniſſe nulla dubitatio eſſe poſſit. Non ſic Hermannus; cum eiuſdem Durandi meminit; qui nequaquam eo termino claudit eius Epiſcopatum.

DVRANDVS LEODIEN. PRIMVS SCRIPSIT CONTRA BERENG.

* * *

IESV CHRISTI AN. 1036.

BENED. IX. AN. 3.

CONRADI 10.

MICH. PAPHLAG. 3.

ANNO Chriſti milleſimo trigeſimo ſexto, Indictione quarta, aduerſus Alexium Patriarcham Conſtantinopolitanum *Synodus* celebrata eſt ſeorſum, à Demetrio Epiſcopo Cyzici, aliiſque Metropolitanis eidem Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ ſubiectis; vt in gratiam Ioannis fratris Imperatoris illum thronum ambientis, Alexium abdicarent, tamquam non ſuffragio Archiepiſcoporum, ſed iuſſu Imperatoris ſedem occupaſſet. Ad quos Alexius argute reſcribens; Si (inquit) ego contra canones ſedem aſcendi, abdicentur etiã illi, quos ego Metropolitanos elegi, dum vndecim annis cũ dimidio Eccleſiam gubernaui: atq; inſuper anathemate percutiantur tres Imperatores, quos ipſe coronaui; & ita cuilibet volenti ſede cedam. Itaque hac reſponſione accepta, qui cum Demetrio erant & pudore & metu perfuſi (maior enim illorum pars ab Alexio ordinati fuerant) penitus quieuerunt, ipſeq; Ioannes continuit ſedis obtinendæ appetitum. Hæc Curopalates, & alii ex eo. I. CONTRA ALEXIVM PATRIAR. CONST. INSIDIÆ, AB EO REPVLSÆ.

IESV CHRISTI AN. 1037.

BENED. IX. AN. 4.

CONRADI 11.

MICH. PAPHLAG. 4.

ANNO Chriſti milleſimo trigeſimo ſeptimo, Indictione quinta, Conradus Imp. qui ſub finẽ anni ſuperioris Italiam petierat aduerſus Heribertum Mediolanẽſem Archiepiſcopum, alioſq; Imperij perduelles; poſt Paſchale feſtum Rauennæ celebratum, Mediolanum obſedit, & omnia circum ad rebelles pertinentia vaſtauit. Ad quem Benedictus Papa Cremonã ſe contulit. Epiſcopi vero Placentinus, Cremonenſis, & Vercellenſis, accuſati pariter ab Imperatore, in exilium miſſi ſunt. Narrat hæc Hermannus *a* eius temporis ſcriptor. Porro iſta aduerſus Epiſcopos decreta, etſi non inconſulto Romano Pontifice, qui aderat; feciſſe exiſtimandũ ſit; tamen haud Deo placuiſſe, ex ſequenti immiſſa cœlitus vltione per peſtilentiam, quæ & Imperatoris pertigit domũ, de qua ſuo loco dicturi ſumus, facile intelligi poteſt. Sed & Sigebertus tradit, cum die Pentecoſtes Imperator apud Mediolanum, in parua eccleſia ſecus vrbem regni coronam ad Miſſam acciperet, tam grauia aduenifſe tonitrua & fulgura, vt aliqui mente excederent, aliqui exhalarent; Brunonem vero Epiſcopum qui Miſſam canebat, & Secretarium Imperatoris, cum aliis tribus dixiſſe, ſe inter Miſſarum ſolemnia vidiſſe S. Ambroſium Imperatori comminantem. Hæc Sigebertus; ſed anno non ſuo, nempe trigeſimo nono poſt milleſimum. I. a *Herm. Contr. in Chron. edit. Caniſ. hoc an.* RELEGATIO EPISCOPORVM AB IMP. FACTA, HAVD PLACITA DEO.

Hoc eodẽ anno (vt habet Trithemius in Chronico Hirſaugienſi) Benedictus Papa, agente Poppone Archiepiſcopo Treuerenſi, in Sanctorum numerum retulit *Symeonem* anachoretam incluſum apud Treueros, qui hoc eodem anno ex hac vita migrauit: cuius extant *b* Res præclare geſtæ, eodem tempore ſcriptæ ab Euernino Abbate. II. CANONIZATIO S. SYMEONIS. b *Ap. Sur. 1. Iunii.*

Hoc itẽ anno, nempe æra milleſima ſeptuageſima quinta, bello ciuili inter ſe pugnantibus Hiſpaniæ Regibus, occiſoque Veremundo Rege Legionenſi à Magno Fernando, ſiue Ferdinando dicto, Caſtellę Rege ipſius cognato, iuncta ſunt poſtea ſimul in vnum duo illa Regna: eoque tempore idem Fernandus magnopere propagans principatum ſuum, Conimbricam *c* aliaſq; ciuitates, Mauris ademit; adiutus potiſſimum ope S. Iacobi Apoſtoli pro ipſo decertantis; ad cuius etiam ſepulchrum pro agendis gratiis ſæpe Compoſtellam peregrinatus eſt. III. c *Ap. Baro. an. 1040.*

IESV CHRISTI An. 1038.

BENED. IX. An. 5.

CONRADI 12.

MICH. PAPHLAG. 5.

I. EXPEDITIO CONRADI IMP. IN ITAL. PRO CASSINAT.

a *Leo Oſt Chron. Caſſi lib. 2. cap. 66.*

ANNO Chriſti milleſimo trigeſimo octauo, Indictione ſexta, Conradus Imp. cum Benedicto Pontifice Romã ſe contulit, inde in Campaniam profecturus ad comprimẽdam tyrannidem Pandulphi Principis Capuani; duplici legatione Caſſinenſium monachorum, qui multa dira ab eodem tyranno per duodecim annos paſſi erant, ad eam expeditionem ſuſcipiendam permotus: quod teſtatur Leo *a* Oſtienſis, qui eam deſcribit, & quomodo idem Imp. cuncta in illis partibus optime compoſuerit, pluribus narrat. Porro ipſius exercitum in reditu ingenti peſtilentia afflictum eſſe, plurimoſque paſſim extinctos, interque illos Chunehildem vxorem Henrici filii ipſius Conradi, atq; Hermannum Ducem Alemanniæ, Hermannus Contractus in Chronico affirmat. De irritis autem conatibus Pandulphi tam apud Imperatorem Conſtantinopolitanum, quam Northmannos, pro recuperando Principatu, quo priuatus à Conrado eſt; deque eius tandem reſtitutione per Henricum Conradi filium ingenti pretio facta; ac denique de ipſius Pandulphi infelici morte, & tum ob alia ſcelera, tum maxime ob rerũ Eccleſiaſticarum rapinam, ad inferos damnatione, quam Deus per viſionem innoteſcere voluit; de his, inquam, omnibus qui plura cupit, eumdem qui ſupra Leonem conſulat.

II. b *Pet. Dam. ep. ad Domini. c. 13. 14.* VISIO DE DAMNATIONE PRINCIPIS SACRILEGI.

[Quam quidem prius Baronius ex ſententia Petri Damiani retulerat ad Imperium Ottonis II. an. Domini 983. ſed poſtea Leonem Oſt. ſecutus, hoc anno collocandam ſenſuit.]

Verum quod ad eius damnationem attinet; narrat etiam Petrus *b* Damiani, (acceptum, vt teſtatur, à Deſiderio Caſſinenſi Abbate, qui fuit poſtea Romanus Pontifex Victor Tertius) aliam ſimiliter viſionem oſtenſam ſeruo cuidam Dei, ſolitariam vitam apud Neapolim agenti, de dæmonibus pabula ferentibus ab comburendos proxime tunc morituros, eumdem Pandulphum Principẽ Capuanum, & Ioannem Magiſtrum militum, damnatos ad inferos ob reprobam peractam vitam: quibus mortuis mons Veſuuius inflammas erupit. Siquidem (vt ait Petrus) quandocumque in illis partibus præcipuus aliquis reprobus diues, vel alius inſignis peccator ſine pœnitentia moreretur, ignis erumpere de prædicto monte videbatur, tamquamque ſulphureæ reſinæ congeries fluere, vt torrentem faceret, atque decurrente impetu in mare deſcenderet. Licet autem poetice magis quam Theologice, credita ſint eiuſmodi terræ ora euomentia iugiter flammarum globos, eſſe inferni portas, & quod idem ignis ſit ille inferni peccantibus pręparatus; atq; id ſcripſiſſe reperiantur antiqui Theologi non vulgares, vt alias meminiſſe recolimus: tamen certum eſt iſta potius ſimilitudinem gerere gehennalis illius ignis, qui ſine luce ardens animas ſimul comburit & corpora, cui non paleæ aut ligna, ſed tantũ peccata foměta miniſtrent. Ceterũ externis his ſignis ob oculos poſitis, Deum per viſum quã ſępiſſime damnationem peccantium & impœnitentium oſtendere conſueuiſſe, non iſta tantum, ſed & alia innumera exempla declarant.

III. S. STEPH. REG. VNGAR. OBITVS.

c *Leo Oſt. l. 2. cap. 79.*

Hoc eodem anno defunctum eſſe S. Stephanum Hungariæ Regẽ, qui his temporibus vixere nobiliores Chronographi ſcriptis tradidere, Hermannus & Marianus Scotus; qui & mala poſt eius obitum ex bellis ciuilibus & externis ſubſecuta, ſingulis certiſque annis conſignarunt, quæ vt fieri contigerunt recens audita ſcripſerunt: vt plane ſolidior eorum fides haberi debeat, quam Cartuitij, vel Bonfinij recentiorum auctorum, ante annos quatuor eiuſdem ad Deũ tranſitum referentium. Sed & Leo *c* Oſtienſis ad hæc poſteriora tempora potius q̃ anteriora reducens eius obitum, de oblatione aureæ Crucis ab eo paulo ante miſſa ad monaſterium Caſſinenſe meminit. Quod autem Salomonem eius ſucceſſorem ponit, eſt omnino corrigendum: non enim Salomonem, ſed Petrum habuit ſucceſſorem, vt Hermannus ait, ſororis ſuę filium. Ipſum vero Cartuitius ait diem obiiſſe, ſicut cupierat, in Beatiſſimæ Virginis Aſſumptionis feſtiuitate, & ſepulturæ mandatum eſſe Albæregali in eccleſia eidẽ ſanctiſſimæ Virgini dicata, quam ipſe ædificauerat, & nuper dedicandam curauerat: qui & eiuſdem Reginæ cœli patrocinio moriens Eccleſiam ſui Regni cum Clero & Epiſcopis, Regnumque cum Primatibus & populo commendauit. At inuidia diaboli factum eſt, vt diu multumq; Regnum Hungaricum bellis ciuilibus & externis fuerit exagitatum, non ſine magno Chriſtianæ tum coaleſcentis religionis detrimento. Porro ipſius Stephani Regis corpus, poſt quadraginta quinque annos iuſſu Romani Pontificis eleuatum eſſe, teſtantur eius Vitæ *d* Acta.

d *Ap. Sur. 20. Aug. & Baron. an. 1079. in fin.*

IV. S. LVCIÆ CORPVS CONST. TRANSLATVM.

e *Leo Oſt. l. 2. cap. 68.*

Hac pariter ſexta Indictione Gregorius cognomẽto Maniacus, militia clariſſimus, ad debellandos Saracenos Siciliam occupantes à Michaele Imperatore Conſtantinopolitano miſſus, vniuerſam ſibi Inſulam feliciter ſubegit. Tradit hæc Curopalates. De quibus agens pariter Leo *e* Oſtienſis, tradit Maniacum à Guaimario Principe Salernitano petiiſſe auxilium Northmannorum, & accepiſſe: cumque Syracuſis potitus eſſet, corpus S. Luciæ inde ſublatum, & argenteæ thecæ incluſum, Conſtantinopolim cum omni honore tranſmiſiſſe.

IESV CHRISTI An. 1039.

BENED. IX. An. 6.

CONRADI 13.

MICH. PAPHLAG. 6.

I. CONRADI IMP. OBITVS.

a *Glab. lib. 5. cap. 1.*

b *Leo Oſt. lib. 2. c. 66.*

ANNO Chriſti milleſimo trigeſimo nono, Indictione ſeptima, Nonis Iunii, ipſa Pentecoſtes die tertia, Conradus Imp. apud Traiectum Friſiæ inopinata morte ſubito deceſſit: quod tradit Hermannus, & alii eiuſdem temporis ſcriptores. Poſt eius vero mortem vacauit Imperium per aliquot annos; in Regnum autem Germaniæ ſucceſſit ipſius filius Henricus, ab eo Rex antea inſtitutus. Quod vero Glaber *a* anno quadrageſimo primo poſt milleſimum contigiſſe tradat Conradi obitum; error putatur in codicem irrepſiſſe, vt loco vndequadrageſimi anni, vitio librariorum poſitum ſit XLI. Leo *b* autem Oſtienſis hunc annum terminum certum ponit vitæ Conradi.

II. LEGATIO ECCLESIÆ POLON. AD BENED. PP.

Quo pariter (vt Longinus eſt auctor) miſſa eſt legatio ab Eccleſia Polonorum ad Benedictum Papam aduerſus Brzetiſlaum Boemiæ Ducem, quem vidimus Poloniam deuaſtaſſe, & impulſore Seuero Pragenſi Epiſcopo, corporibus Sanctorum, aliiſque ſacris ornamentis ſpoliaſſe. Cum vero ſuper hæc contra eoſdem Brzetiſlaum & Seuerum Summus Pontifex perſonalem citationem promulgaſſet, ipſiq; Legatis Romam miſſis ex deuotione in Sanctorum Reliquias & res ſacras, & ex belli iure, facta ſua excuſarent; tum Papa eos grauiter increpans, oſtendit non licere quantumcumque iuſto bello Eccleſias Reliquiis ſacris aut rebus Deo dicatis ſpoliare, eaſque alio transferre ſine Sedis Apoſtolicæ ſpeciali auctoritate & conſenſu; cum bella hominibus, non cœleſtibus, aut ſacris indicantur: proinde niſi ſingula reſtituerẽtur, excommunicationem minatus eſt. Verum hæc omnia irrita permanſere, quod plerique Cardinalium ab iiſdem Legatis pretiis & precibus corrupti, Benedicto Papæ nonnullis rationibus perſuaſerunt, vt eiuſmodi cenſura ſuſpenderetur. Hæc omnia pluribus Longinus: ex quibus videas quales eſſent illi à Benedicto creati ſui ſimiles Cardinales, qui recta iudicia ſubuerterent: quamquam & quod iſta ad aliquot annos protelata fuerint, ea- em ob Schiſma quod in Eccleſia Romana inter tres conflatũ eſt, à Benedicto haud adeo legitime expediri potuiſſe, idem auctor tradit. Sed de Schiſmate dicetur poſtea.

IESV CHRISTI AN. 1040.

BENED. IX. AN. 7.

MICH. PAPHLAG. 7.

I. Saraceni in Sicilia divinitus ſuperati.

ANNO Chriſti milleſimo quadrageſimo, Indictione octaua, (vt habet Curopalates) reuocato ex Sicilia Maniaco maieſtatis reo conſtituto, Saraceni ex Africa venietes eam inſulam iterum occuparunt, ſola relicta Meſſana, quam Catacalus cognomento Combuſtus, præfectus imperatoris tenebat. Cum vero & hanc obſediſſent, eoſdem ob victorias negligentiores redditos, Catacalus ſuis prius ſacroſancto Euchariſtiæ myſterio communitis, ſomno vinoq; ſepultos inuadens, omnes vel trucidauit vna cum Apocaphar eorum Principe, vel ab Inſula penitus aufugere coegit; ingentem adeptus cum victoria prædam, adeo vt præter maximā auri & argenti copiam, margaritas pretioſoſq; lapillos medimnis milites diuiſiſſe dicantur. Tradit hæc Curopalates; ex quo & Cedrenus.

II. Concil. Venet.

Hoc eodem anno, aſſiſtente & fauente Dominico Flabanico Duce Venetiarum, celebratum eſt *Venetiis* CONCILIVM prouinciale in eccleſia S. Marci ſub Vrſo Patriarcha; in quo pleraque ſpectantia ad Eccleſiaſticam diſciplinam ſtatuta fuerunt: quorum mentionem agit in ſuo Chronico Andreas Dandulus.

IESV CHRISTI AN. 1041.

BENED. IX. AN. 8.

MICH. PAPHLAG. 8.

I. a *Leo lib. 2. cap. 68.*

ANNO Chriſti milleſimo quadrageſimo primo, Indictione nona, (vt ex Leone *a* Oſtienſi conſtat) Northmanni Arduino Longobardo Duce potiti ſunt Apulia, ſuperatoque Ducliano Græcorum exercitus Principe, eamdem prouinciam pacifice poſſederunt, atque inter ſe diuiſerunt. Agit quoque de his Curopalates anno ſequenti; ſed eoſdem Northmannos, quod è Francia illuc veniſſent, Francorum nomine appellans.

II. Mich. IV. moritur.

Eodem anno menſe Decembris, cœpta iam Indictione decima, Michael Imp. cum regnaſſet annos ſeptem & menſes octo, mortuus eſt, confeſſus pœnitere ſe commiſſi facinoris in Romanum Imperatorem, ac fuſis lacrymis veri pœnitentis ſpecimen edens: creditumq; eſt, ſcelus potius fuiſſe fratris ipſius Ioannis machinatione commiſſum, quam eius voluntate, viri alioqui pij. Porro eadem hora qua ipſe mortuus eſt, Zoe Auguſta coronari iuſſit MICHAELEM eius nominis Quintum, cognomento *Calephatem*, filium Stephani patruelis Imperatoris, quem & adoptauit in filium: ſed cum paulo poſt eam ingratus è throno depoſitam, atque in monacham attonſam, in exilium miſiſſet; idem totius populi voce repudiatus, lapidibuſq; appetitus, in ſacrum templum confugere coactus eſt, ac Zoen reuocare; cum iam à populo ad Imperium vocata eſſet Zoes ſoror THEODORA, quam longe antea ſub Romano Imp. eadem Zoe in monaſterium detruſerat ne Imperij particeps fieret. Denique inſtans adhuc populus in Michaelem Calephatem, eiuſque fratrem, ambos è templo detractos, perque vias raptatos priuauit oculis: quod factum eſt menſe Aprilis anni ſequentis. Hæc omnia Curopalates, & ex eo Cedrenus, Zonaras, & alij.

Mich. V. coronatur; et mox abiicitur.

Theodora Aug.

III. Legatio Polon. pro recipiendo Caſimiro monacho in Regem.

Hoc item anno Redemptoris milleſimo quadrageſimo primo, ſub Benedicto Papa Nono, (ita enim hoc tempus conſignat Longinus canonicus Cracouienſis, Rerum Polonarum ſcriptor ſinceriſſimus, cuius autographum aſſeruatur Romæ in Bibliotheca Vallicellana: ex quo iam plane euaneſcit aliorum ſcriptorum dubitatio, num hæc referenda potius fuerint ad Clementis Pontificatum, quem nonniſi poſt ſex annos accidiſſe conſtat:) cum res Polonorum internis & externis bellis in extremam ferme ruinam & deſperationem redactæ eſſent; conſilio tandem optimo à primoribus inito, miſſi ſunt Legati ad Caſimirum regni heredem, quem poſt mortem patris expulerant, quærendum, & in patriam reducendum ad propulſandas innumeras clades quibus ea affligebatur. Qui cum ab eius matre, & ipſa in exilium cum filio in Germaniam pulſa, e docti locū in quo is degeret, Cluniacum in Galliam aduenientes, legationem expoſuiſſent: excipiente illo de profeſſione Regulę S. Benedicti, & diaconatus ordine ſuſcepto; ac pariter Abbate S. Odilone reſpondēte, ſe nequaquam de his poſſe cum ipſo diſpenſare, ſed recurrendum eſſe ad ſupremum in terris tribunal, Sedem videlicet Apoſtolicam Romanam: iidem Romam ad Summum Pontificem contendentes; poſt longam in re tam noua, neq; hactenus ad Sedem Apoſtolicam delata, cum Cardinalibus, aliiſque viris peritiſſimis deliberationem ab eodem Pontifice habitam; demum ob inſtantiſſimas Regni Poloniæ neceſſitates, ingentiaq; quæ ibi patrarentur mala, obtinuerunt Caſimirum ſibi Regem concedi, qui ſolus eis remedium afferre poſſe videretur; eidemque habitu ac regula monaſtica & gradu diaconatus ſoluto, vxorē ducere permitti, & regni ſucceſſores generare: ſed tamen iis conditionibus, quas Legati nomine totius Regni ſuſceperunt; nempe (inquit totidem verbis Longinus) vt Polonorum regiones ac regnum, in ſignum præſtiti per Apoſtolicam Sedem, acceptiq; in magno neceſſitatis ſuæ articulo beneficij, Beato Petro, & ſucceſſoribus Romanis Pontificibus, de quolibet capite nobilium (capitibus circumſcriptis) vſualem nummum annis ſingulis ſoluere, cæſariem capitis & comam barbaro more non nutrire, ſed auribus patentibus, inſtar Religioſorum Latinarum nationum tonſuratum caput geſtare, & in præcipuis Chriſti & Virginis matris eius feſtiuitatibus panno lineo albo, in ſtolæ modum dependēte, ceruicem exornare perpetuo ſit aſtrictum. vt his tribus inſignibus ex monacho & ex diacono Apoſtolica conceſſione & benignitate, cum aliter concretum periculum diſpelli non poſſet, Polonus Regem ſibi creatum & redditum recognoſcens, tam in Deum quam in religionem Chriſti eſſet gratior atq; deuotior. Hæc Longinus. Sicque plane veluti aucto fœnore, pro vno ſibi oppignerato votis ſolemnibus monacho, eum cum reddidit Eccleſia, Polonos omnes quodammodo tonſura monachos (quoad fieri licuit) habitus ſchemate ſolemnibus diebus religioſos præſeferentes, & annui penſitatione tributi perpetuo obligauit. Quo cum nobiles omnes pariter aſtrictos tradat antiquiſſimus Longinus; miramur, quomodo poſtea Chromerus ea tributi penſitatione minime deuinctos fuiſſe dicat nobiles, neq; clericos ſacris addictos. Ritum autem illum; vt cum ſanctum Euangelium in ſacris Miſſarum ſolemnibus inchoaretur, Poloni gladium ſtringerēt, ac medio tenus euaginarent in ſignum prompti animi in defenſionem Euangelij; iam à tempore Miezciſlai Polonorum Regis inoleuiſſe, idem Chromerus *b* tradit. Ceterum quomodo his acceptis à Sede Apoſtolica perpetuo conſeruandis decretis, Cluniacum reuerſi Legati Principem ſuū reduxerint in Poloniam, & ab eo Regnum fuerit in ſtatum optimum reuocatum; exhibito ei ad debellandos hoſtes Angelico miniſterio; ac deniq; quomodo in gratiarum actionem monaſteria extruxerit, ad quæ habitanda ſuos ex Galliis vocauerit Cluniacenſes; idem auctor pluribus narrat. Sed hæc nobis ſatis ad inſtitutum.

Quibus conditionibus diſpenſatum fuerit cum Caſimiro.

b *Chrom. lib. 3.*

IESV CHRISTI AN. 1042.

BENED. IX. AN. 9.

MICH. CALEPH. AN. 1.

I. Vuo tyran. perturbat Hungar.

ANNO Chriſti milleſimo quadrageſimo ſecundo, Indictione decima, Ouo, ſiue Vuo tyrannus aduerſus Petrum Regem Hungariæ conſurgens, totius fermè Cleri populique conſenſu Rex coronatus eſt; vnico obnitente S. Gerardo Epiſcopo Chanodienſi, nobili Veneto; qui ab ineunte ætate monaſticum amplexus inſtitutum, cum Hieroſolymam peregrinatus eſſet, in reditu à S. Stephano Rege in Hungaria conſiſtere coactus fuerat cultor illius Eccleſiæ: qui quidem ad coronationem Vuonis cum aliis

vocatus,

S. GERARDI LIBERTAS ADVERS. TYRAN.

vocatus, non ſolum non conſenſit, ſed & ſuggeſtum conſcendens, publice eumdem præſentem coram omnibus redarguit, prædicens eum anno tertio vſurpationis regni vltore gladio periturum. Porro triennij tempus vſq; ad necem tyranni, non exactum, ſed inchoatum dumtaxat intellexiſſe, declararunt euenta. Nam anno milleſimo quadrageſimo quarto liquet auctoritate Hermanni & aliorum, eum ab Henrico Germaniæ Rege debellatum, & Petrum reſtitutũ: eumdemque deprehenſum Rex meritum ſupplicium ſubire iuſſit, capite amputato.

II. CONST. MONOMACHVS IMP.

a Ap. Baro. an. 1044. in fin.

Quod autem ad res Orientales pertinet; hoc eodem anno eiecto ab Imperio Michaele Calephate, oculiſque priuato, CONSTANTINVS cognomento *Monomachus*, qui in exilium miſſus fuerat à Ioanne fratre Michaelis Paphlagonis, reuocatus, iunctuſque Zoæ in matrimonium, Imperator coronatus eſt vndecima menſis Iunij. Qui *a* cum poſtea pellicem ſubintroduxiſſet, Romani Scleri ſororem, populo id exprobrante, & vlciſcẽdum clamante, pene periclitatus eſt. Hæc pluribus Curopalates, & alij ex eo; à quibus etiam res geſtas Monomachi, quæ ad bella pertinent, petant qui eas cupiunt.

IESV CHRISTI AN. 1043.

BENED. IX. AN. 10.

CONST. MONOM. AN. 1.

I. S. EDVARDVS CORONATVR REX ANG.

a Ingulpf hoc an. Roger. & alii.

ANNO Chriſti milleſimo quadrageſimo tertio, Indictione vndecima, defunctis iam duobus filiis Cnuti Anglorum Regis, eius in Regnum ſucceſſoribus; ex inſperato, ita Deo diſponente, omnium conſenſu electus eſt, qui diutius in Nortmannia exulauerat, S. Eduardus *a* Emmæ Reginæ ex Ethelredo olim legitimo, Anglorum Rege filius: idque opera Godwini Comitis potentiſſimi, data ei in matrimonium filia Egitha, viri ſanctitati haud adeo impare; quam virginem, intactamque ab Eduardo ſeruatam eſſe, conſtans eſt aſſertio Scriptorum omnium. Porro iſta de immenſa Dei miſericordia erga Eccleſiam Anglicanam, diuinitus longe ante oſtenſa fuiſſe in viſione S. Brithwoldo Wintonenſi Epiſcopo, & ab eodem aliis annuntiata, tradit Willelmus Malmesburienſis *b*. At de S. Eduardo plura dicenda inferius ordine temporum.

b Malmesb. lib 2. ca. 13.

II. c Herman. in Caniſ. edit. HENRICI REG. GERMAN. RES GESTÆ.

Eodem anno *c* Henricus Germaniæ Rex Pannonias petẽs, ab Ouone tyranno obſides, munera, regniq; partẽ accepit: inde in Alemanniã rediens, in *Synodo Conſtantienſi* cunctis qui contra ſe deliquerant debitũ omne dimiſit, pacemq; multis ſæculis inauditam edicto confirmauit: exin Agnetem Willelmi Pictauienſis filiam ſponſam ſuam accipiens, Moguntiaci Reginam inungi fecit; regaleſque apud Ingelheim nuptias celebrans, hiſtriones tamquam nulli bono idoneos, vtili cunctis exemplo, vacuos dimiſit.

III. MICH CERVLAR. PATRIAR. CONST.

Quod ad res pertines Orientis; hac eadem Indictione vndecima, die vigeſima Februarij defunctus eſt Alexius Patriarcha Conſtantinopolitanus; in q; locum eius ſubrogatus *Michael* cognomento *Cerularius*, qui à Ioanne Michaelis Paphlagonis fratre fuerat in exilium pulſus ob tyrannidem affectatam. Hæc Curopalates.

IESV CHRISTI AN. 1044.

GREG. VI. AN. 1.

CONST. MONOM. AN. 2.

I. SCHISMA IN ECCL. ROM.

ANNO Chriſti milleſimo quadrageſimo quarto, Indictione duodecima, Romani (inquit Hermannus huius temporis auctor) Benedictum Papam multis criminatum ſede ſua pellunt, & Siluestrum Tertium quemdam in eius locum ſtatuunt: quem tamen poſtea Benedictus quibuſdam ſibi fauentibus excommunicatum depulit; Sediq; ſuæ redditus, ſeipſum poſtea priuauit, & alium pro ſe ob auaritiam contra canones ordinauit. Iſta Hermannus.

II.

Quæ vt exactius cognoſcantur, ſciendum eſt, quod cum duæ potentiſſimæ tunc temporis in Vrbe vigerẽt factiones, altera Tuſculanorum Comitum, à quibus intruſum vidimus Benedictum; altera Ptolemæi Romani ciuis, qui magna iactantia vane gloriabatur familiam ſuam Octauię eſſe gentis: quod tradit Petrus *a* Diaconus, dum huius filium Ptolemeum itidem nominatum, in vxorem duxiſſe filiam Henrici Quarti Imperatoris narrat:) Romani haud diutius ferre valentes Benedicti turpitudinem vbique decantatam, & à bonis omnibus deploratam; contra potentiam Comitum Tuſculanorum adiuti fauore Conſulis Ptolemæi, eumdem Benedictum reiecerunt, & alium quem nominauere SILVESTRVM ſubrogarunt: qui Ioannes antea dictus, (ſicut docet Leo *b* Oſtienſis) & æque ipſe malis artibus, nempe collata pecunia, è Sabinenſi Eccleſia ad ſedem Pontificalem euectus, cum vix tribus menſibus eam tenuiſſet, à Benedicto, annitentibus Tuſculanis proceribus, expulſus eſt. Nec multo poſt ipſe Benedictus, inuiſum ſe cunctis cernens, *Ioanni* Romanæ Eccleſiæ Archipresbytero Pontificatu tradito, ipſe cupiditates ſuas liberius executurus in paternam ſe recepit domum. Scribit hæc Leo. At vero Benedictum à praua ſua vita reſipiſcentem, perſuaſione viri ſanctiſſimi Bartholomæi Abbatis Cryptæ Ferratæ, diſcipuli S. Nili, ſponte Põtificatui ceſſiſſe, eius acta ſignificant. Certum eſt tamen, eumdem Benedictum dimiſſam repetiiſſe Cathedram. Traditq; Otto Friſingenſis, ſimul tres illos Antipontifices, diuiſis inter ſe redditibus, Romæ ſedere viſos eſſe, vnum ad S. Petrum, alterum ad S. Mariam Maiorem, tertium, nẽpe Benedictum, in palatio Lateranenſi; omneſq; flagitioſam ac turpem vitam duxiſſe; vt ſe ab ipſis Romanis in Vrbe audiuiſſe teſtatur.

a Pet. Diac. Chron. Caſſin. lib. 4. cap. 63.

SILVESTER III. ANTIP.

b Leo Oſt. Chron. Caſſin. l. 2. cap. 80.

TRES SIMVL ANTIPAPÆ.

III.

Hunc autem miſerrimum ſtatum Eccleſiæ (ſubdit Otto) religioſus quidam presbyter, Gratianus nomine, videns, zeloque pietatis matri ſuæ compatiens, præfatos viros adiit, eiſque à Sede ſancta cedere, pecunia perſuaſit; Benedicto, quia maioris videbatur eſſe auctoritatis, redditibus Angliæ relictis. Ob quæ ciues eumdem ipſum Gratianum presbyterum, tamquam Eccleſiæ Dei liberatorẽ, in Summum Pontificem elegerunt, ac mutato nomine GREGORIVM Sextum vocauerunt. Hæc Otto: eaq; ſunt quæ loco ſimoniæ Gregorio poſtea obiecta fuere: ſed an emptio Sedis, vel redemptio potius vexationis, tranſactio iſta adeo neceſſaria ad pellendos intruſos Pontifices fuerit, periti canonum omnes facile iudicabunt. Vnum hoc liquet, eumdem Gregorium Sextum vere germanum atq; legitimum Pontificem à viris ſanctiſſimis atque doctiſſimis eius temporis habitum eſſe, nempe ab Hildebrando poſtea Gregorio Septimo, & à Petro Damiani, aliiſq; viris imprimis ſimoniacorum hoſtibus implacabilibus. Id enim de Gregorio Septimo teſtatur Otto Friſingenſis; ac conſtat ex Actis Concilij Romani celebrati anno Redemptoris milleſimo octogeſimo, eiuſdẽ Gregorii Septimi Pontificatus anno ſeptimo. De Petro autẽ Damiani fidem facit eius epiſtola ad eumdem Gregorium Sextum ſcripta, qua ipſi congratulatus eſt, quod Eccleſia Dei per eius canonicam electionem, ſimoniæ & turpitudinum ſordibus expurgatis, priſtinum decorẽ eſſet conſecuta. Ac deniq; Glaber *c* eius pariter temporis ſcriptor, eumdẽ Gregorium ſummopere laudans; poſt Benedictum (inquit) conſenſu totius Populi Romani eiectum, loco eius ſubrogatus eſt vir religioſiſſimus ac ſanctitate perſpicuus Gregorius natione Romanus, cuius bona fama, quicquid prior fœdauerat, in melius reformauit. Ex quibus omnibus redarguas errores aliorum, qui inter ſpurios atq; ſchiſmate notatos Pontifices reiecerunt Gregorium Sextum. Sed & qui eumdẽ cum Ioanne Archipresbytero conflant in vnum, atq; inter tres illos improbatos numerant, redarguuntur imprimis ex Ottone, qui extra illos recenſet Gratianum creatum poſt eoſdẽ abdicatos: itemq; ex Petro Damiani, qui ęque illum Gratianũ, & non Ioannẽ antea nominatum fuiſſe, iterum tradit: idq; ipſum aſſerit Hermannus, & alii omnes; excepto Bennone ſchiſmaticorum ſignifero, qui vt eum inter illos tres collocet, non Gratianum tantum, ſed Ioannem Gratianum appellat, eumdemque empti Pontificatus accuſat. Sed à Bennone omnium mendaciſſimo & perditiſſimo improbari, hoc ipſum eſt ab improbis ſeparari, & in omnibus probari.

GREG. VI. LEGITIMVS PONT.

c Glab. lib. 5. in fin.

ERRORES DE EO.

IV. Quod vero ad eiuſdem Gregorii Sexti res geſtas attinet; deſcribens illas ex parte Willelmus *d* Malmesburienſis ſequentis ſæculi ſcriptor, eumq; magnæ religionis & ſeueritatis virum appellans, narrat quomodo ipſe Romani Apoſtolatus ſtatum per incuriam anteceſſorum ſuorum diminutũ, in antiquum ius reformauerit; & quos non potuiſſet lenibus verbis, aut etiam cẽſuris Eccleſiaſticis, comprimere viarum graſſatores, aliosq; prædones qui intra ipſas etiam Vrbis eccleſias oblationes peregrinorum ad Limina Apoſtolorum accedẽtium rapere conſueuerant, armis coercuerit, & multas ciuitates ac poſſeſſiones ad Eccleſiam Romanam pertinentes recuperauerit, pacem denique & ſecuritatem tamquam ex poſtliminio reduxerit: vnde & ei ab improbis inuidiam conflatam eſſe ait. Quomodo vero hæc aduerſus eum, in Italiam Henricum Germaniæ Regem prouocauerint, & vt ſede cederet effecerint, dicetur ſuo loco. Cum autem tenuiſſe Sedem annos duos & menſes octo, Leo Oſtienſis dicat; plane opus eſt affirmare, hæc de eius electione contigiſſe in fine menſis Aprilis huius anni, cum conſtet eius abdicationem factam eſſe in fine anni Redemptoris milleſimi quadrageſimi ſexti.

d Malmesb. lib. 2. cap. 13. QVANTA BONA PER EVM REVOCATA.

IESV CHRISTI An. 1045.

GREG. VI. An. 2.

CONST. MONOM. An. 3.

I. ANNO Chriſti milleſimo quadrageſimo quinto, Indictione decimatertia, Caſimirus Poloniæ Rex compoſitis regni ſui rebus, promiſſi memor, Legatos Romam ad Sedem Apoſtolicam miſit, qui impoſitum tributum Denarii S. Petri ferrent. Rem geſtam pluribus narrat Longinus ſæpe citatus, qui per annos ſingulos res Polonorum proſecutus eſt. Sed quod ait, ad Benedictum Papam Nonum eiuſmodi miſſam eſſe legationem, quem vidimus iam anno ſuperiori ceſſiſſe Gregorio: fieri potuit vt Benedictus exegerit, acceperit vero Gregorius. Ait igitur, cum Poloniæ Regnum Caſimiro ſtabilitum Benedictus intellexiſſet, miſſo ad eum Nuntio, petiiſſe vt iuxta Legatorum Polonorum Romæ factam ſponſionem, ipſiuſq; Caſimiri ſubſecutam confirmationem, mandaret capitis cenſum de vniuerſis Regni Poloniæ prouinciis conquiſitis & conquirendis, Collectoribus Apoſtolicis ſingulis annis exhiberi debitum: Volentem autem Caſimirum parere pactis promiſſis, generalem omnium ſuarum prouinciarum indixiſſe Conuentum, atq; in eo concordi omnium conſenſu eiuſmodi pollicitationem decretam & innouatam eſſe; & vniuerſali mandato ſolutionem vnius vſualis oboli de capite, tam ciuitates, quam oppida, vicoſq; & rura colentium in duabus prouinciis Gneſnenſi & Cracouienſi, ac diœceſibus eiſdem ſubiectis imperatam: ſicque ab eo tempore Regnum Poloniæ factum eſſe Romanæ Eccleſiæ, & Vicario IESV CHRISTI Summo Pontifici feudale & tributarium; nec vmquam tributi prædicti (quod Denarius S. Petri dicebatur) ſolutionem quacumq; occaſione aut pacto intermiſſam eſſe aut reſciſſam; quippe quod licet viſum eſſet primo Polonis difficile & graue, poſtea tamen profectus varios & commoda regno Poloniæ præſtitiſſe, ac continuo præſtare cognitum eſſet: vt non ab homine, ſed ab ipſo Deo impoſitio illa viſa fuerit profluxiſſe. Quænam autem hæc fuerint commoda, pergit declarare idem Longinus, & ipſe nobilis Polonus, ac veritatis amantiſſimus. Hæc vero omnia cum Chromerus prætermiſerit, quomodo non inofficioſus arguendus?

LEGATI CASIMIR. REGIS POLON. AD SED. APOST.

REGNVM POLON. TRIBVTARIVM SED. APOSTOL.

II. Hoc eodem anno in Boemia vir ſanctiſſimus *Guntherus*, S. Stephani Regis Hungariæ cognatus, poſt viſitata Apoſtolorum Limina pro tranſactæ vitæ deuiis, & nouæ ingreſſu, factus monachus in monaſterio Althahenſi, demum eremita in ſilua Boemiæ, exactis ibi annis triginta ſeptem, ſanctitate celebris migrauit ad Deum, & multis poſt obitum illuſtratus eſt miraculis: cuius extant *a* Res præclare geſtæ ſcriptæ ab eius familiaritate notiſſimo.

S. GVNTHERI EREMITÆ OBITVS

a Ap. Canif. Ant. q. Lect. Tom. II.

III. Hoc item anno Northmanni, qui Apulia potiti terribiles redditi erant omnibus ob ingentem arrogantiam propter partas victorias, cum ſub ſtipendio conducti ad tuendas res monaſterii Caſſinenſis, id fideliſſime ſicut & fortiſſime præſtitiſſent; ſed poſtea eius occupantes vicos & oppida, ipſum etiam Abbatem captiuum ducere deliberaſſent: iidẽ à monachis, ope diuina, ipſoq; S. Benedicto pro ſuis pugnãte, retortis in eos ſuis ipſorum telis, debellati ſunt, & ab omni monaſterij iuriſdictione expulſi, quam rem geſtam memoria dignam, pluribus narrat Leo *b* Oſtienſis.

NORTHMANNI S. BENEDICTI OPE CÆSI.

b Leo Oſt. lib. 2. ca. 71. & ſeqq.

IESV CHRISTI An. 1046.

GREG. VI. An. 3.

CONST. MONOM. An. 4.

I. ANNO Chriſti milleſimo quadrageſimo ſexto, Indictione decimaquarta, Henricus Rex Germaniæ in Italiam cum exercitu veniens, *Papiæ* SYNODVM celebrauit; indeq; Placentiam accedens, Gratianum (nempe Gregorium Papam Sextum) ad ſe venientem honorifice ſuſcepit; iuxta vero Natalẽ Domini, non longe ab Vrbe Roma apud *Sutriam* SYNODO item acta, cauſaque erroneorum Pontificum diligentius ventilata, eumdem Gratianum Papam conuictum, baculo paſtorali priuauit: ac deinde omnium, tam Romanorum, quam aliorum conſenſu, Sindigerum ſiue Suidgerum natione Saxonem, Epiſcopum Babenbergẽſem, multum reluctantem, Summum Romanæ Eccleſiæ elegit Pontificem; qui ipſa Natalis Domini die Romæ ex more conſecratus, CLEMENS Secundus vocatus eſt: idemq; die eadem HENRICVM Regem, & coniugem eius Agnetem, Imperiali benedictione ſublimauit. Hæc Hermannus temporis huius auctor; quorum etiam meminerunt Otto Friſingenſis, Leo *a* Oſtienſis, & alij.

GREG. PP. DEPONITVR, ET CLEMENS II. ERIGITVR.

HENR. II. IMP.

a Leo ib. cap. 80.

II. Ceterum ex iis quæ tum hic tum ſuperius dicta ſunt, errare liquet eos qui dixerunt Henricum veniſſe Romam ad deponendos tres Pontifices, qui eodem tempore in Eccleſia Romana ſederẽt. Hæc enim iam facta & abſoluta eſſe ante biennium, cum Gregorius eſt electus, vidimus; neq; poſtea alium quam Gregorium ſediſſe liquet. Quod ergo iudicium in Sutrino Concilio, aduerſus tres illos fuiſſe vẽtilatum, Hermannus oſtendit; nullum aliud eſſe potuit, niſi vt redditibus priuarẽtur, quos cum illis tranſigens Gratianus, percipiendos eiſdem reliquiſſet: quorum gratia idem eſt poſtulatus in eodẽ Concilio, iudicio ſimoniæ; ſed quanta ratione, quæ ſuo loco dicta ſunt docẽt. Hos autẽ quos potuit prætextus venatus eſt Henricus, vt deponeret eum, quẽ nullo petito Regis ſuffragio noſſet à Romanis Pontificem eſſe creatum; ne eiuſmodi licẽtiam ſibi Romanus populus vſurparet. Quod vero ſanctiſſimus Papa cerneret ea occaſione durum ſchiſma eſſe conflandum, imitatus ipſe Gregorius Gregorium Nazianzenum, qui ob pacem Eccleſiæ conciliandam Epiſcopatu Conſtantinopolitano ſponte ſe abdicauit; & ipſe eodem animo eademq; virtute, Pontificia Sede libenter ceſſit. Et quod viueret adhuc Benedictus ille, inhians denuo (vt declararunt euẽta) ſedi relictæ; expedite tunc viſum eſt, vt ad comprimendam audaciam Tuſculanorum Comitum, pro arbitrio Sedem Apoſtolicam inuadentium ac deturpantium, ipſe Henricus quem optimum eligẽdum cenſeret, acciperet. Ex euentu porro, qui feliciter ceſſit cum eorumdem Comitum fuit audacia factioſa compreſſa, laudata reperitur à pluribus Henrici deteſtanda præſumptio, qua negotium faceſſere Gregorio legitimo Chriſti Vicario non eſt veritus; ſic malo filio, peſſimoq; nepoti relinquens exemplum peiora etiam attẽtandi. Qui quidem peruicax error tranſiit in hæreſim dictam *Henricianam*, communem cum impiis noſtri temporis *Politicis*, qui volunt Imperatoribus ſiue Regibus non temporalia tantum, ſed ſpiritualia eſſe ſubiecta, ipſamq; adeo Sanctam Catholicam & Apoſtolicam Eccleſiam Romanam, omnium Matrem atque Magiſtram.

DE CAVSA GREG. VI.

HENRIC. INCONCESSA TENTAVIT.

* * *

IESV CHRISTI AN. 1047.

CLEMENTIS II. AN. 1.

HENRICI II. 1.

CONST. MONOM. 5.

I. CONCIL. ROM. CONTRA SIMONIACOS.

ANNO Chriſti milleſimo quadrageſimo ſeptimo, Indictione decimaquinta, Clemens Papa ad reformandum Eccleſiæ ſtatum, *Romæ* CONCILIVM habuit; in quo illud potiſſimum conatus eſt cum epiſcopis, annitēte Imperatore, vt ſimoniacos vepres, qui adeo excreuiſſent vt patrisfamilias ſuffocarent ſementem, non modo ſuccideret, ſed penitus eradicaret, nonnullis ea de re canonibus ſancitis: vt teſtatur Petrus *a* Damiani in epiſtola ad Henricum Archiepiſcopū Rauennatem. Quem & ipſum *Petrum* (*Damiani* à maioris fratris nomine dictū, quod qui à parentibus ceteriſq; propinquis derelictus fuerat, ab eo fotus, & ſtudiis literarū traditus eſt) Auellanenſis eremi incolam celebris nominis tum ſanctitate tum etiam doctrina, iterum atq; iterum ab Imperatore iuſſum eſſe Romam ad Pontificem ſe conferre, conſtat ex ipſius epiſtola ad eumdem Clementē ſcripta. Quod enim magnopere ſatageret Imperator, quem creaſſet Pontificem communire; exiſtimamus ea occaſione cupiiſſe vt Petrus illum conueniret, quo tantum virum latētem in eremo ad Eccleſiaſtica ſubeunda negotia ſenſim perduceret. In eodem vero Concilio Romano altercationem eſſe obortam inter Mediolanenſem, Aquileienſem, & Rauennatem Antiſtites, quinam ipſorum proximus apud Romanum Pontificem ſedere deberet, cauſamq; Rauennati adiudicatam eſſe, narrat Hieronymus Rubeus in Hiſtoria Rauennate.

a Pet. Dam. ep. ad Henr. Rauen. cap. 27. & 30.

PETRVS DAMIANI ROMAM VOCATVS.

II. His autem Romę confectis Imperator reditum cogitans, voluit primum inuiſiſſe monaſterium Caſſinenſe, & Campaniæ atque Samnitum oras, vt ea componeret quæ turbata atq; male diſpoſita reperiſſet: cuius iter, reſq; in eo geſtas, relegens breuiter Leo *b* Oſtienſis, addit ipſum poſt hæc in patrium rediiſſe ſolum, ac ſecum Clementem Papam adduxiſſe. Timebat videlicet ei, quod depoſito Gregorio Romano, & ſubrogato Germano homine, Romanos non mediocriter offendiſſet. Ideoq; ne præſente Gregorio Romæ aliquid innouaretur, illum etiam ſecum in Germaniam duxiſſe certum eſt: quem comitatus eſt tunc Hildebrandus eius diſcipulus, natione Tuſcus, patria Saonenſis, qui poſtea creatus, Romanus Pontifex dictus eſt Gregorius Septimus. Teſtatus eſt enim id ipſe in Concilio Romano celebrato anno milleſimo octogeſimo. Qui quidem tunc in Gallias profectus, apud Cluniacenſes, penes quos ſciebat monaſticam vigere obſeruantiam; habitauit monachus inter monachos.

b Leo lib. 2. cap. 81.

IMP. DVCIT IN GERM. CLEM. ET GREGOR. PONT.

III. Quid autem poſt hæc egerit Imperator, Glabri *c* teſtificatione liquet, eum ab Vrbe reuerſum collegiſſe CONCILIVM Epiſcoporum totius Imperij ſui, ad extirpandam, quæ tunc vbique vigebat, ſimoniacam prauitatem, in eoque gnauiter elaboraſſe. Sed & quid inſuper hoc eodem anno quo creatus eſt Imperator, eidem contigerit, Willelmus *d* Malmesburienſis, & alii poſt eum narrantes, tradunt, cum tempore Conradi patris ſui à quodam clerico fiſtulam tuliſſet argenteam qua pueri ludo aquam iaculantur, pactus Epiſcopatū cum foret Imperator; adultuſque repetēti pollicitum impigre dediſſet: haud multo poſt aſpera valetudine correptum, cum triduo abſque ſenſu & mutus iacuiſſet, ope indictarum ab Epiſcopis publicarum precum conualeſcentem, accitum Epiſcopum quem iniuſte fecerat, ſententia Concilij depoſuiſſe, profeſſum ſe toto triduo dæmones infeſtos vidiſſe, flagrantiſſimam in ſe flammam per fiſtulam iaculantes; ſed iuuenem inter hæc ſemiuſtulatum aduentaſſe, ferentem immenſæ magnitudinis calicem aureum aqua plenum, cuius aſperſione extinctis ardoribus ſanitatem recuperaſſet. Porro iuuenis ille fuit S. Laurentius, cuius eccleſiæ tectum longa carie diſſolutum idem Henricus compaginauerat, & præter alia dona calice aureo honorificauerat. Hæc quidem illi. Ceterum Glaber, præter alias virtutes, commendans quoque tanti Principis fortitudinem bellicam, vitium tamen quod ei intime inhærebat deplorat, nempe incontinentiam & carnis luxuriam.

c Glab. lib. 5 cap. 5.

CONCIL. IN GERM. ADVERSVS SIMONIACOS.

d Malmesb de geſt. Angl. lib. 2. cap. 12.

IMP. VEXATVR A DÆMON. OB EPISCOPATVM INIVSTE COLLATVM.

IV. Hoc eodem anno, ſeptimo Idus Octobris, *Clemens* Papa poſt nouem menſes à promotione ſua, in Germania ex hac vita migrauit; ſepeliendúſque delatus eſt in ſuum olim Epiſcopatum Bambergam. Tradit hæc Hermannus; ſimulque Leo hoc anno, & alii omnes poſt eum. Subrogationem autē ſucceſſoris, nonniſi anno ſequenti factam idem docet Hermannus. Siquidem audito Romæ obitu Clementis, *Benedictus* Nonus iam iterum pulſus, adhuc tertio inuaſit Sedem: quam octo menſes tenuiſſe, Leo *e* eſt auctor. Agemus igitur de Clementis ſucceſſore anno ſequenti.

CLEM. PP. OBITVS.

BENED. IX. RVRSVM INVADIT SEDEM.

e Leo Oſt. lib. 2. ca. 81

V. Eodem anno Hungari concitati à Regni proceribus, rurſum à Rege ſuo Petro (quem Rex Henricus reſtituerat, necato Ouone) deficientes, eumdemque tentum excæcantes, Andream Ducem ab exilio reuocarunt, ac Regem conſtituerunt: à quo etiam diabolico furore perciti impetrarunt vt à Chriſtiana religione deficerent, dæmonibuſq; ſacrificia immolarent. Qui & in Chriſtianos graſſantes, atq; in eccleſias irrumpentes, iiſdem ſpoliatis & incenſis, clericos etiam ac monachos diris ſuppliciis affecere; pariq; impetu in Regios miniſtros, & alios quoſcumque ſiue gentiles ſuos, ſiue externos apud ſe inuentos, qui Chriſtiano nomine cenſerentur, irruperunt: fuitq; talis perſecutio, vt ſi diutius perduraſſet, omne prorſus Chriſtianitatis nomen in Hungaria aboleuiſſet. Quas diras clades recenſent complures, & inter alios qui res Polonorum proſecutus eſt Longinus: eaq; perſecutione cum aliis quam plurimis ſublatum eſſe martyrio *S. Gerardum* Chanodienſem Epiſcopum narrat; quod & alij pleriq; teſtantur: res vero geſta fuſius deſcribitur in eiuſdem Sancti Vita *f* ab eius temporis auctore: vbi & dicitur primus Pannoniæ ſiue Hungariæ Martyr: cuius poſtea corpus iuſſu Gregorii Papæ Septimi eleuatum, Rex Ladiſlaus ac Principes propriis humeris tranſtulerunt. Defuncto autem Petro, & Andrea in Regem recepto, coronatoq; ſolemnibus ritibus à tribus Regni Epiſcopis; vt res compoſuit, eaſdem etiam bene diſpoſuit, agens ſummo ſtudio vt ablegata penitus idololatria, ſacroſancta Chriſtiana religio poſtliminio reſtituta vireſceret: quod factum poſt annum ſequentem, idem Longinus affirmat.

HVNGAR. ECCLES. GRAVEM PERSECVT. PASSA.

f Ap. Sur. 24. Sept.

VI. Contigit hoc item anno, Hermanno & Sigeberto teſtibus, (licet anno ſuperiori Lambertus ponat) incendium Virdunenſe, opera Godefredi Lotharingæ Ducis, deſperatione rebellantis ob ſublatum ſibi ab Imperatore Ducatum. Cum autē Dei-Genitricis templum ibidem exuſtum fuiſſet, ſpontaneæ pœnitentiæ ipſe poſteris dignum reliquit exemplum; dum (quod ait Lambertus) publice ſe verberari fecit, & capillos ſuos vt tonderētur multa pecunia redemit, ſumtuſq; ad reædificandam eccleſiam dedit, & in opere cœmētario per ſeipſum plerumq; vilis mancipii miniſterio functus deſeruiuit. Extatque hactenus in commentario Stemmatis Lotharingiæ Ducum, fragmentum diplomatis *g*, quo in pœnitentiam eiuſmodi reatus idem Godefredus illius eccleſiæ promittit reædificationem, eique donat in perpetuum quartam partem Comitatus ſui Virdunenſis. Ceterum qui tantum Chriſtiano Principe dignum veræ pœnitentiæ ſpecimen edidit, longe maiorem etiam in terrenis ſpatiis retributionem eſt conſecutus; dum paulo poſt ex coniugio Beatricis Tuſciæ & Liguriæ Marchioniſſæ, factus eſt dominus maioris partis Italiæ: de quo variis occaſionibus ſæpe inferius agendum erit.

GODEFR. DVCIS LOTHAR. POENITENTIA.

g In Exemp. diplom. nu. 48. Ap Bar. an. 1070. in fin.

IESV CHRISTI AN. 1048.

DAMASI II. AN. 2.

HENRICI II. 2.

CONST. MONOM. 6.

ANNO Chriſti milleſimo quadrageſimo octauo, Indictione prima, afflictata Romana Eccleſia à Benedicto I.

tertium

tertium eius inuaſore, ab Imperatore miſſus eſt Romam Poppo Epiſcopus Brixienſis (quem alii Aquileienſem dicunt) Pontifex conſecrandus, qui ſuffragiis omnium electus & comprobatus, nominatus eſt Damasvs Secundus. Hæc ex Leone *a* Oſtienſi, Hermanno, & aliis plerîſque: qui & ſedis eius tempus perbreue fuiſſe affirmant, nempe viginti trium dierum; defunctumque Præneſte, (vt Leo habet) ac delatum in Vrbem, ſepultum eſſe in Eccleſia S. Laurentii extra muros. Veneno ſublatum Benno ait opera Benedicti. Sed cum huius hiſtorici plura ſint mendacia quam verba, quid affirmari poſſit nihil eſt penitus; vt qui (ne decipiaris auctoritate eius) dicendus plane prudentium lectorum ſententia non hiſtoricus, ſed Satyricus, idemque calumnioſus fabularum contextor; quippe qui mentiendi, detrahendi, monſtruoſaque de inſignibus pietate viris fingendi, de nequiſſimis vero optima quæque componendi, ſumpſit ſibi licentiam. Cæterum è medio ſubducto Damaſo, vacauit Sedes vſque in annum ſequentem, diſcerpta interim vnguibus inuaſoris Benedicti, eiuſdemque fœdata ſpurcitiis.

a Leo lib. 2. c. 82. Damas. II. PP. creatvr, et moritvr. Qualis Benno schism.

II. S. Odilonis Abb. Clvniac. obitvs. *b Ext. Fulb. ep. quatuor ad Odil. nempe 51. 52. 53. 54.* *c Ap. Sur. 1. Ianuar.*

Hoc eodem anno, ipſo eius exordio, Calendis Ianuariis, admirandus ille *Odilo* Cluniacenſis Abbas, ſæculi huius aſtrum lucidiſſimum, quem (vt vidimus) Reges, Imperatores, atque Romani Pontifices coluerunt, quemque præ egregia virtutum excellentia Fulbertus *b* nominat Archangelum; ex hoc mundo apud Siluiniacum migrauit in cœlum, ætatis anno octogeſimo ſeptimo, ordinationis quinquageſimo ſexto, vt tradit Petrus Damiani in ipſius Rebus *c* geſtis, quas tunc ex parte collegit cum Pontificia functus in Gallia legatione nobile Cluniacenſe cœnobium viſitauit; Hugoniſque eiuſdem S. Odilonis ſucceſſoris precibus exoratus, non tam ſcriptoris quam breuiatoris multiplicium rerum ab aliis collectarum functus eſt munere, vt ipſe præfatur.

III. De die anniversar. omnivm defvnct. *d Martyrol. Rom. die 1. Ianuar.*

Illud autem de eodem S. Odilone notatione digniſſimum idem Petrus teſtatur; fuiſſe ipſius inſtitutionem, vt die ſecunda Nouembris Omniū in Domino quieſcentium memoria ageretur, ſicut pridie agi conſueuit Omnium Sanctorum. Quod autem ſcribit Petrus, confitetur etiam abſque inuidia Romana Eccleſia in Martyrologio *d*, dum ipſius natalem diem recolens, eum tradit primum extitiſſe, qui cōmemorationem omnium Fidelium defunctorum prima die poſt feſtum omnium Sanctorū in ſuis monaſteriis fieri præcepit: eumque ritū poſtea vniuerſalem Eccleſiam recipientem comprobaſſe. Meminitque pariter huius inſtitutionis ab eodem factæ, Sigebertus anno Domini nongenteſimo nonageſimo octauo. Et dilucidius Glaber *e* ait; cum ex pluribus diuerſiſque reuelationibus Dei famulis diuinitus oſtenſis, innotuiſſet complures animas orationibus potiſſimum Cluniacenſium monachorum, in id præ cæteris incumbentium, à pœnis Purgatorii liberari; ſanctiſſimum eorum Abbatem Odilonem propenſiori ſollicitudine cœptū pietatis opus proſequi curantem, præter alia plura quotidiana ſuffragia, quibus animabus defunctorum iugiter conſueuerant ſubuenire, anniuerſariam ſtatuiſſe diem qua pro omnibus Deo ſacrificia per omnia ſibi ſubdita monaſteria offerrentur. Vt autem ſtatuta ad id fuerit dies ſequens à cōmemoratione Sanctorum omnium, ex ordine Officii Eccleſiaſtici ratio ſumpta videtur. Nam qui ducentis circiter ante hæc tempora vixit annis, Amalarius Fortunatus in libris ſuis de Officiis *f* Eccleſiaſticis ait, ſe poſt officiū Sanctorum inſeruiſſe officium pro Mortuis, quod multi tranſeant de præſenti ſæculo, qui non illico Sanctis coniunguntur; pro quibus ſolito more officium agi debeat.

e Glab. lib. 5. c. 1. *f Amalar. l. b. de ord. antiph. c. 65 Ap. Baron. in Not. ad Rom. Mart. 2. Nouemb.*

IV. Tvrcarū progresſvs.

Quod ad res pertinet Orientis; hoc ipſo anno, Indictione prima, Tvrcæ, qui ad Boreales partes Cauenſis montis ſedes habebant, ſeque patriis finibus continere, nec inde niſi ad ſtipendia inuitati recedere conſueuerant; eadem occaſione à Perſarum Rege Saraceno vocati, ab eodemque male habiti, in ipſum arma conuertentes, felici ſucceſſu Perſide ſunt potiti; & ex his euentis audaciores redditi, aduerſus Romanum Imperium arma mouentes, eo domito tandem potiti ſunt. Quæ quidem hoc anno cœpta eſſe teſtatur Curopalates, reſque tunc ſub Conſtantino Monomacho geſtas fuſius ſcribit: ex quo Cedrenus, & alii deſcripſerunt. Eaque ex Dei vindicta contigiſſe in Orientalium ſchiſmaticorum vltionem, declararunt euenta. Nec abſque conſideratione prætereundum eſt, eo tempore eſſe Turcas in damna illius Imperii eductos, cum Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ male præeſſet ſchiſmaticorum ſignifer Michael Cerularius, Latinorum omnium infenſiſſimus hoſtis.

IESV CHRISTI An. 1049.

LEON. IX. An. 1.

HENRICI II. 3.

CONST. MONOM. 7.

Anno Chriſti milleſimo quadrageſimo nono, Indictione ſecunda, poſt menſes quinque vacationis Romanæ Sedis ab obitu Damaſi, Bruno ex Comite Dagſpurgenſi & Epiſcopo Tullenſi in Leucis, maximo bono totius Eccleſiæ Catholicæ, creatus eſt Romanus Pontifex, dictuſque Leo Nonus. Sed hæc quomodo ſe habuerint, ex eius ſæculi Scriptoribus imprimis ſunt perquirenda.

I. Leo Papa IX.

II.

Defuncto igitur (vt dictum eſt) Damaſo, & Benedicto ſedem rurſum ſibi vendicare nitente; ne tale monſtrum iterū ſubire ſancta Eccleſia cogeretur, neceſſaria miſſa eſt à Romanis in Germaniam legatio ad Henricum Imperatorem, qua petierunt Pontificem ab eo dari. Ita Lambertus hoc anno. Porro legationem à Cardinalibus fuiſſe miſſam non, vt ipſe Imperator Papam eligeret, ſed quem ſibi vtilem fore putaret, Romam mitteret, vt ex more conſilio Cardinalium in ipſa Vrbe Pontifex eligeretur, nec Benno quidem aduerſarius negat. A Romanis quidem ipſum electum, teſtatur Leo *a* Oſtienſis. Quare quod alii dicunt electum ab Imperatore, ab ipſo delectum intelligas, ſed poſtea electum à Cardinalibus. Otto vero Friſingenſis rem geſtam narrans, ait Brunonem Tullenſium Epiſcopum, ex nobili Francorum proſapia oriundum, auctoritate regalis excellentiæ ad Sedem Beati Petri deſtinatum, cum aſſumpta purpura Pontificali per Gallias iter ageret, Cluniacum aduenientem, ab Hildebrando monacho (de quo iam ſuperius dictum, qui poſtea & ipſe Pontifex Gregorius Septimus nuncupatus eſt) conſtanter de incœpto redargutum eſſe, quod illicite per manum laicam ad gubernationem totius Eccleſiæ violenter introiret. Cumque idem Hildebrandus polliceretur, ſi ſuis Bruno acquieſcere vellet conſiliis, ſe vtrumque, & quod maieſtas Imperialis in ipſo non exacerbaretur, quodque libertas Eccleſiæ in electione canonica renouaretur, effecturum; tunc eidem obtemperantem Brunonem, purpuram depoſuiſſe, peregrinique habitu Romam accedentem, Hildebrandi conſilio quem ſecum duxerat, à Clero & populo in Summum Pontificem electum eſſe; ſicque vtcumque Eccleſiam Romanam ad faciendam electionem informatam eſſe. Hæc quidem Otto. Idibus autem Februarii fuiſſe Romæ conſecratum, habent veteres Indices Vaticani: quod Hermannus Quadrageſimali tempore contigiſſe tradit: Acta vero Synodi Rhemenſis, de qua paulo poſt agetur, in Hypapanti Domini, ſiue Occurſu, nempe die ſecunda Februarii. Vnde errare omnino conuincuntur ii, qui ipſum in Germania ante aduentum in Vrbem Synodos celebraſſe teſtantur, quando autem illas celebrari contigerit, poſtea dicturi ſumus.

a Leo lib. 2. c. 82. De eivs electione.

Cæterum ipſum initio ſaltem Quadrageſimæ conſecratum eſſe, ſatis colligitur ex eo, quod Leo Oſtienſis tradit, illum eodem quo ordinatus eſt anno orationis gratia Montem Garganum petiiſſe, (qui ſitus apud Sipontum in Apulia, Eccleſiam habebat S. Michaelis Archangeli, celeberrimam eius temporis peregrinationem;) & redeuntem in ipſa feſtiuitate Palmarum ad monaſterium Caſſinenſe diuertiſſe. Paſcha vero Romæ celebraſſe, ex Hermanno conſtat. Quod autem abſque vlla mora peregrinationem illam Angelicam ſuſceperit, in cauſa fuiſſe putatur, quod (vt tradit Sigebertus) cum ex Galliis ad capeſſendam Sedem Apoſtolicam Romam tenderet, audiuiſſet voces Angelorum cantantium; *Dicit Dominus, Ego cogito cogitationes pacis, & non afflictionis.*

III. Peregrinatvr ad Mont. Garg.

ctionis,quem & Apoſtolico more præcedentibus prophetiis per viſionem ipſi diuinitus ſignificatis, ad Apoſtolicũ thronum perueniſſe, docetur in ſcripto codice Sublacenſis monaſterii Lectionario. Adeo vero fuit ſuæ Tullenſis Eccleſiæ amator, vt licet Romanus Pontifex creatus eſſet, tamen titulum priorem non reliquerit, volueritque dum vixit dici etiam Tullenſis Epiſcopus. Inſuperque liquet *b*, patrimonium ſuum impendi voluiſſe in erectionem monaſterii S. Crucis; quod & ampliſſimis redditibus locupletauit, & ſub protectione Romanorum Pontificum reliquit.

Voluit etiam dici Episcopus Tullen.

b Teſtatur Greg. Sept. 2. ep. 14. ad Guarner. Epiſc. Argent.

Et quod ad cæteras huius anni res ab eo geſtas pertinet; tradit Hermannus, eũ in hebdomada poſt Albas SYNODVM cum Epiſcopis Italiæ celebraſſe *Romæ*: in hebdomada vero Pentecoſtes aliam *Synodum Papiæ* congregaſſe, indeque per montem Iouis cum pluribus Romanorum in Ciſalpinas partes deueniſſe. Porro in his Synodis multa ipſum aduerſus ſimoniacam prauitatem, qua tunc vniuerſa ferme Eccleſia fœdata erat, conſtituiſſe, teſtis eſt Petrus Damiani in epiſtola *c* ad Henricum Rauennatem Archiepiſcopum. Qui & ipſe Petrus, huius temporis magnum Eccleſiæ ſidus, tunc adhuc eremita montis Auellani in Vmbria, quod præterea cerneret omnem carnem corrupiſſe viam ſuam; de his quoque nouum Pontificem Leonem monens, ſcripſit ad eum librum *Gomorrhæum d* inſcriptum, quo vitia quadripartita carnis quibus obrueretur Eccleſia, quam potuit in tantis recenſendis obſcœnitatibus honeſte inſinuauit, rogans vt Petri gladio, acutiore quam Phinees, conficiens turpiſſimos homines illos, & maxime clericos, Eccleſiam Dei non habentem maculam neque rugam, ſeruaret incontaminatam. Id vero Leonem egregie præſtitiſſe, docet ipſius ad Petrum reddita epiſtola, quæ præfixa legitur eidem Gomorrhæo, habetque dignas pœnas appoſitas, pro criminum qualitate & quantitate.

IV. Concil. aduerſus ſimoniacos.

c Ext. in Bibl. Patr.

d Ext. in Bibl. baſil. S. Pet. Romæ. Editusque eſt poſtea Tom. 3. Oper. Pet. Dam.

Carnis vitia excisa per Leonem.

Rurſum vero poſt ſuperiores Synodos, aliam quoque ab eodem Pontifice autumnali tempore *Rhemis* cum Galliarum Epiſcopis habitam eſſe; & aliam rurſum quadraginta Epiſcoporum *Moguntiaci* coram Imperatore & aliis Germaniæ Principibus; eundemque poſt hæc Pontificem, rebus vbique optime compoſitis, tandem in Italiam redeuntem, Natalem Domini Veronæ peregiſſe; teſtis eſt Hermannus, his geſtis primum Leonis annum claudens. Scimus quidem Trithemium in Chronico Hirſaugienſis monaſterii, dum agit de eiuſdem reædificatione ab eodem Pontifice procurata, aliosque nonnullos, peregrinationem iſtam trans Alpes atque Synodos celebratas in annum ſequentem reiicere: ſed magis placet Hermannum ſequi, hæc tunc ante oculos habentem; quem etiam tutius ſequitur Sigebertus atque poſt eum alii: idque ipſum expreſſe qui tunc temporis ſcripſit Adam *e* profitetur; hoc ſcilicet anno Redemptoris milleſimo quadrageſimo nono eandem Moguntinam Synodum generalem celebratam eſſe: in qua inter alia tradit Spirenſem Epiſcopum nomine Sibiconem, ab adulterii crimine examinatione ſacrificii purgatum eſſe; multaque ibi ſancita eſſe aduerſus ſimoniacam hæreſim, & nefanda ſacerdotum coniugia.

V. Alia Concilia in Gall.

e Adam lib. 3. c. 31.

Quod vero ad ea pertinet quæ in Galliis geſſit; tradit Sigebertus *f* in libro de Illuſtribus Scriptoribus Eccleſiaſticis, Anſelmum Rhemenſem monachum ſcripſiſſe Itinerarium eiuſdem Leonis Papæ Noni à Roma in Gallias; ob hoc maxime, vt notificaret quanta auctoritate Rhemis, vel in aliis vrbibus Synodum celebrauerit; qua ſubtilitate & iuſtitia examinauerit cauſas Eccleſiaſticas; qua diſcretione peccantes correxerit; quomodo ei virtus Dei cooperata ſit: quod ſatis (inquit) patuit in vna cauſa eiuſdem Rhemenſis Synodi, vbi dum Epiſcopus Friſingenſis contumaciter ageret cõtra Apoſtolicam auctoritatem, repente in oculis omnium obmutuit. Hæc Sigebertus. Ac ſane magno Dei beneficio poſt tot tenebras factum eſſe, vt tanti viri fulgore Romana Eccleſia illuſtraretur, euẽnta probarunt: quem & multis illuxiſſe ſignis ac virtutibus editis, narrat Deſiderius Abbas Caſſinenſis & Cardinalis S. Cæciliæ (qui creatus poſtea Romanus Pontifex, Victor Tertius dictus eſt) in libris Dialogorum, quos exemplo S. Gregorii numero quatuor ſcripſit. Extantq; *g* hactenus ipſa Acta Rhemenſia tam prædictæ Synodi, quam ſolemnis quæ præceſſit dedicationis Eccleſiæ S. Remigii nuper reſtitutæ, in q̃ facta eſt quarta eiuſdem Sancti corporis tranſlatio, humeros ſupponente ipſo Leone Papa vna cũ aliis Antiſtitibus: q̃ quidem ſcriptio eadem forte eſt, q̃ Sigebertus Anſelmo tribuit. Certe ex ea abunde confirmatur, q̃ de ipſius Leonis rebus fortiſſime atq; ſanctiſſime geſtis idẽ auctor tradit; necnon quæ de miraculis ab eodẽ Pontifice editis, tam ipſe q̃ Deſiderius retulerunt. Quid vero in eadem Synodo actum fuerit, docent canones in ea ſanciti de ſimoniaca hæreſi; de miniſteriis Eccleſiaſticis & altaribus, q̃ à laicis tenebantur, deq; prauis conſuetudinibus quæ ab eis in atriis Eccleſiarũ exigebantur; de inceſtis, aliiſque illicitis cõiugiis; de monachis & clericis apoſtatis, & mundanã militiã exercentibus; de rapinis, & pauperum iniuſtis captionibus; de Sodomitico vitio; ac de quibuſdam hæreſibus quæ in iis partibus pullulauerant: quæ omnia anathemate damnata ſunt; multique tam Epiſcopi, quam Comites, aliique iis vitiis infecti, pari damnationis ſententia perculſi.

VI. f Sigeb. de Illuſt. Scrip. c. 153.

Leo Papa signis et virtutib clarus.

g Rec. Baro. 10. X. hoc an. ex arch. Rhem. Eccl.

Statuta Concilii Rhem. sub Leone PP.

Quod autem ad Leonis Pontificis præclara geſta, poſtquã Romam rediit; auctor eſt Leo *h* Oſtienſis, ipſum inter innumera ſuæ bonitatis inſignia, quãdiu ibi remoratus eſt, omni tempore tribus per hebdomadam diebus à Lateranenſi Eccleſia vſq; ad S. Petrum priuato habitu, nudiſq; pedibus, cum duobus aut tribus clericis noctu pſallendo & orãdo pergere conſueuiſſe. Qui & in eiuſdem Principis Apoſtolorum baſilicæ emolumentum conceſſit *i*, vt decima pars oblationũ ei cederet; cum illas in ſuum vſum prædeceſſores à multo tempore conuertere conſueuiſſent.

VII. h Leo Oſt. lib. 2. c. 88.

i Rec. Baro. hoc ann. ex arch. baſil. S. Petri.

Quod ad res ſpectat Orientales; hoc eodẽ anno Indictionis ſecundę, Conſtantini Aug. octauo Imperii inchoato, Cegenes Dux trium ex gentibus *Pazzinacarum*, (eo namq; nomine à Græcis appellantur tredecim gentes, quæ trans Iſtrũ loca incolunt à Boryſthene fluuio vſq; ad Pannoniæ cãpos, in tẽtoriis iugiter habitantes) perſecutionẽ paſſus à primario illarum gentiũ Principe, confugit ad Conſtantinum, & ſacrũ ſuſcepit baptiſma cum omnibus qui cum ipſo erant: cuius & poſtea exẽplum ſecutus eſt ipſe Tyrach eorũ primarius Princeps. Hæc pluribus Curopalates; q; & quomodo hi nouis ex cauſis defecerint ab Imperatore, longiorem texit hiſtoriam.

VIII. Pazzinacæ ad fidem conversi.

IESV CHRISTI AN. 1050.

LEON. IX. AN. 2.

HENRICI II. 4.

CONST. MONOM. 8.

ANno Chriſti milleſimo quinquageſimo, Indictione tertia, à Leone PP. duæ celebratę ſunt SYNODI, altera *Romæ* poſt Paſcha, *Vercellis* altera Autumni tempore; & Hunfridũ Archiepiſcopum, pro quadam inter Rauennatem & Rom. E. contentione, ab officio ſuſpendit; indeq; Gallias, & Epiſcopatum ſuum Leucorum reuiſit; atque Imp. in Saxonia agentem conuenit. Hæc breuiter Hermannus hoc anno. Plenius vero de iiſdem Synodis Lanfrancus, qui eis interfuit, agens in commentario aduerſus Berengarium, ait eas magna Epiſcoporum, aliorumq; Antiſtitum frequentia celebratas eſſe cõtra eundem Berengarium: & in Romana quidem, recitatis literis ab eo ad ipſum Lanfrancum tranſmiſſis de corpore & ſanguine Domini, iiſdemq; contra vſitatiſſimam Eccleſiæ fidem conſcriptis repertis, promulgatam eſſe in eum damnationis & excommunicationis ſententiam: Lanfrancũ vero, qui ob eiuſmodi literas ad ipſum ſcriptas, in ſuſpicionẽ hæreſis adductus fuerat; poſt eam publice damnatã & confutatam, abſolutum eſſe & innocẽtem declaratum: In Synodo autem Vercellenſi, celebrata menſe Septembri eodem præſidente Pontifice, cum ad eam vocatus Berengarius non cõparuiſſet, iterum damnatũ eſſe vna cũ peruerſa ipſius hæreſi: itemque Ioannis Scoti librum de Euchariſtia, quẽ plurimum Berengarius laudauerat, lectum eſſe, ac pariter damnatum. Hæc Lanfrancus de vtraque Synodo hoc anno celebrata.

I.

Concilia à Leo. PP. celebrata cõtra Bereng. hæresiar.

In eodem vero Concilio Romæ contra Berengarium coacto, tradit Andreas Dandulus in ſuo Chronico, Leonem Pontificem tribuiſſe Pallium Dominico Patriarchæ Gradenſi, Venetias tranſlato, eidemq; priuilegium conceſſiſſe,

II.

PATRIARCHATVS GRADEN. Vid. ann. 729. nu. II. a Leo Non. ep. 2. to. III. epiſt. Rom. Pont. Ap. Baron. ann. 1053. n. III.

vt Crucem ante ſe deferret; ſedemque Patriarchalem approbaſſe, & Epiſcopis Venetiæ prouinciæ & Iſtriæ ſcripſiſſe, vt ei tanquam Primati ſuo obedirent; & Aquileienſis Antiſtes iis terminis contentus eſſet, qui erant in finibus Longobardorum. Verum extat *a* epiſtola eiuſdem Leonis ſcripta poſt triennium, nempe Indictione ſexta, qua docetur, in alia itidem Romæ celebrata Synodo ita definitam eſſe veterem controuerſiam inter Foroiulienſem & Aquileienſem Antiſtites de limitibus diœceſeos, vt Aquileia totius Venetiæ & Iſtriæ metropolis eſſet, Foroiulienſis Eccleſia finibus Longobardorum contenta eſſet. At de his controuerſiis, harumque Eccleſiarum diuerſis nuncupationibus, acceptionibuſque, ſæpe dictum eſt ſuperius.

III. CONCIL. COYACEN. IN HISP.

Hoc eodem anno, nempe Æra milleſima octogeſima octaua, celebratum eſt in Hiſpania in caſtro *Coyaca* diœceſis Ouetenſis, CONCILIVM omnium totius Regni Epiſcoporum, Abbatum, & Optimatum, cui etiam interfuit Ferdinandus cognomento Magnus cum vxore Sancia: quorum nomine promulgata ſunt tredecim capitula *b* ad diſciplinam Eccleſiaſticam & politicam eius Regni pertinentia.

b Rec. Baro. Ann. tom. XI. ann. ex cod. Ant. Aug.

IV.

Ad hæc item tempora Leonis Pontificis ſpectat, quod Sueno Rex Danorum & Sueonum, cognomento Magnus, (qui & ingenti claſſe parata Eduardum Angliæ Regem, ipſumque Regnum ſibi tributarium fecit) conſobrinam ducens vxorem, coactus eſt à Romano Pontifice eam dimittere, cum diu fruſtra in eo laboraſſet Adalbertus Archiepiſcopus Hamburgẽſis illarum omnium regionum Primas. Rem geſtam eius temporis auctor Adam *c* Bremenſis deſcribit: qui de eodem Suenone Rege inferius *d* agens plane fuiſſe doctum ſatis prædicat, atque de Chriſtiana religione optime quidem meritum; hoc tamen non caruiſſe, quod morbo luxuriæ laborans, alias, itemque alias vxores & concubinas aſſumeret; vnde & tradit ſuſcitaſſe ei Dominum inimicos in circuitu multos, ſicut Salomoni fecit proprios ſeruos. Idemque iſtis ſubicit, ſtatum in Eccleſię Sueonum, ſiue Sueorum, his temporibus nonnihil perturbatum fuiſſe à pſeudoepiſcopo peſſimo nomine Oſmund Acephalo, Regi coniuncto: reſtauratum vero ab alio legitimo Epiſcopo, qui munus Apoſtolicum, quod acceperat, adeo digne exercuit, vt gentem integram *Virnilanorum* Chriſto lucratus, etiam miraculorum virtute claruerit.

c Adam lib. 3 c. 12. d Id. lib. 4. c. 16.

REX SVENO PVNITVR à DEO OB LVXVRIAM.

V.

Hoc item anno Marianus Scotus, de Rege Scotiæ Machetad nominato narrat, ipſum Romam veniſſe ad Limina Apoſtolorum, & effuſa liberalitate argentum diſſeminaſſe in pauperes.

IESV CHRISTI AN. 1051.

LEON. IX. AN. 3.

HENRICI II. 5.

CONST. MONOM. 9.

I.

ANno Chriſti milleſimo quinquageſimo primo, Indictione quarta, Leo Papa & Imperator Henricus, cum multis Epiſcopis & Principibus apud Auguſtam Vindelicam conuenientes, Purificationem Dei-Genitricis celebrarunt; Rauennateque Archiepiſcopo apud eundem Pontificem ibidem reconciliato, charitatiue à ſe inuicem diſcedentes, Papa Romam reuerſus eſt: vbi poſt Paſcha SYNODVM collegit, in qua inter alia Gregorium Vercellenſem Epiſcopum, propter adulterium cum vidua quadam auunculi ſui ſponſa admiſſum, & periuria perpetrata, abſentem & neſcientem excommunicauit: quem tamen non multo poſt Romam venientem, ſatisfactionemque promittentem, officio priori reſtituit. Hæc omnia Hermannus hoc anno. Teſtis vero eſt Petrus *a* Damiani, in hac eadem Synodo ventilatam quoque fuiſſe quæſtionem de ordinatis ab Epiſcopis ſimoniacis; ſancitumque decretum, quod Conſtitutum vocabant, de continentia clericorum; quo & illud ſtatutum eſt, vt quęcunque damnabiles fœminæ intra Romana mœnia reperirentur presbyteris proſtitutæ, ex tunc & deinceps Lateranenſi palatio adiudicarentur ancillæ. Idemque inſuper Leo aduerſus expilatores domorum Epiſcopalium poſt obitum Epiſcoporum, ſcripſiſſe reperitur ad Auximanos, aliaque in vtilitatem nonnullarum Eccleſiarum conſtituiſſe.

CONCIL. ROM.

a Pet. Dam. ep. ad Henr. Rauenn. & ep. ad Cu nib. Taurin.

DECRETŨ DE FŒMINIS PROSTITVTIS.

II.

Hoc eodem anno (vt auctor eſt Lambertus) quarto Idus Nouembris Henricus Imperator auctus eſt filio, cui pariter Henrici nomen imponi voluit. Sed plane magno Eccleſiæ damno hunc genitum, præuidit per viſum quæ ipſum geſtabat in vtero Agnes Auguſta, nimirum ſe draconem parere virulentum; vt teſtatur Domnizo *b* presbyter in Vita Mathildis, quam eo tempore verſibus ſcripſit: quod quam verum fuerit vaticinium, ipſa declararunt euenta. Porro eundem Henricum in baptiſmo ſuſceptum eſſe de fonte à S. Hugone Abbate Cluniacenſi, facto ei patre ſecundum ſpiritum, idem auctor *c* affirmat.

b Domniz. lib. 1. c. 18. VATICINIVM DE HENR. III. c Id. l. 2. c. 1.

IESV CHRISTI AN. 1052.

LEON. IX. AN. 4.

HENRICI II. 6.

CONST. MONOM. 10.

I. LEO PP. PROFICISCITVR IN GERM.

ANno Domini milleſimo quinquageſimo ſecundo, Indictione quinta, Leo Papa ad componendas diſſenſiones inter Imperatorem & Andream Hungariæ Regem, ab eodem Rege in Germaniam venire rogatus; Imperatorem ab obſidione caſtri Brezisburgi reuocauit, eum ſibi per omnia conſentaneum inueniens: ſed econtra Andream conſiliis ſuis minus parentem experiens, eique excommunicationem, vtpote deluſa Sede Apoſtolica, minitans, cum Imperatore diſceſſit; ac Natalem Domini Wormatiæ cum eodem egit. Hæc præſenti anno geſta habet Hermannus. Leo *a* autem Oſtienſis aliam aſſerit cauſam profectionis Pontificis, nempe vt ab Imperatore aduerſus Northmannos auxilium peteret.

a Oſt. lib. 2. c. 85.

II. DE ORDINATIS SIMONIACIS.

Habet idem Hermannus, hoc anno tempore Quadrageſimæ ab eodem Imp. promotum eſſe Henricum ad Archiepiſcopatum Rauennatis Eccleſiæ: ad quem eodem anno epiſtolam, ſeu librum potius, Petrus Damiani miſit, quo agitatam quadriennio in pluribus Synodis controuerſiam de ordinatis ab Epiſcopis ſimoniacis, contendentibus aliquibus eoſdem iterum ordinandos, diffuſius diſputauit; ac pluribus argumentis demonſtrauit, eiuſmodi nequaquam iterum ordinari debere. Quæ quidem ſententia optatiſſima cum eſſet ordinatis, eoſque moleſtiſſimis ſcrupulis liberaret, effecit, vt idem Petrus eidem ſuo commentario titulum inſcripſerit, *Gratiſſimus b*; ſiue (vt notauit Scholiaſtes) ea de cauſa, quod de illis ageret qui gratis fuiſſent à ſimoniacis ordinati, quibus gratiſſimus liber exiſteret.

b [Ad hunc librum, vide cenſurã Bellarmini li. de Scrip Eccleſ. in Pet. Dam.]

III.

Sed quid eſt quod quadriennio laboratum ait in quæſtione haud adeo difficili, & iam antea decretis Pontificum & Conciliorum canonibus definita, vt idem ipſe Petrus in eadem tractatione perdocuit? Non id quidem factum inſcitia Leonis Papæ, qui ipſo ſui Pontificatus exordio (vt Petrus teſtatur) firmiter ſtatuit, vt ordinati à ſchiſmaticis, abſque alia iterata ordinatione in acceptis ordinibus miniſtrarent, poſt expletam pœnitentiam quadraginta dierum: ſed quoniam complures inuenti ſunt ex Eccleſiæ filiis, qui zelum habentes, at non ſecundum ſcientiam, odio ſimoniacorum Epiſcoporum, ordinatos ab eis non recipiendos, ſed iterum ordinandos eſſe dixerunt: (ſicut olim à grauiſſimis Eccleſiæ Doctoribus odio hæreticorum, non recipiendum eſſe ipſorum baptiſmum aſſertum fuerat) ſanctiſſimus Pontifex conſultius eſſe duxit pacifice rem agere, & lento gradu morbo mederi, quam non abſque periculo ferro præcidere quod e-

NOVA HÆRESIS DE REORDINANDIS ORDINATIS à SIMONIACIS.

rat infirmum. Porro cum aduerſus nouam eiuſmodi de reordinandis ordinatis à ſimoniacis emergentem hęreſim, triginta capitibus Petrus diſputaſſet; demum in fine compellat Epiſcopos omnes, ipſumque etiam Summum Pontificem, vt iam matura zizania ad meſſem parata, & à tritico ſeparata, tradant ad comburendum. Cuius quidem ſcriptionis tanta fuit auctoritas, vt nullus amplius ſit repertus, qui eidẽ fuerit patrocinatus errori: cum & nihilominus ipſum Pontificem Leonem totum perpetuo fuiſſe in ſimoniæ ſcelere ab Eccleſia penitus eradicando, teſtetur etiam Gregorius *c* Septimus.

c Greg. Sep. 7. ep. 45.

IV.
De corp. S. Dionyſii aſſerto à Germanis.

Hoc eodem anno, cum idem Leo in Germanica ſua peregrinatione Ratiſponæ in Bauaria conſtitiſſet, declarationem quandam de ſacratiſſimo corpore S. Dionyſii Areopagitæ ibidem in Eccleſia S. Emmerami Martyris conſiſtente (tanquam videlicet olim eo translatum fuiſſet ab Arnulpho Imperat.) ad Regem, Clerumque ac populum Francorum ſcripſiſſe aſſeritur; quam in veteribus Pontificum Romanorum ſcriptis Antonii Auguſtini reperimus. At iſta eſſe commentitia, exclamant Franci. Rigordus enim; qui ſub Ludouico Philippi filio claruit, de his temporibus narrat; cum ſub eodẽ Leone Nono, anno Domini milleſimo quinquageſimo, Henricus Francorũ Rex audiſſet Ratiſponæ inuentum fuiſſe quoddam corpus, quod dicebant eſſe Dionyſii Areopagitæ; eundem Regem Henricum miſiſſe Nuntios ad Henricum Imper. vt diem eleuationis illius corporis protelarent, quouſque per certos Nuntios, vtrum verum corpus Dionyſii in Francia eſſet, pleniſſime certificarentur; cumque in hanc rem Imperator miſiſſet magnos viros & ſapientes in Franciam, coram ipſis in magna Antiſtitum, Procerum, & populi frequentia, aperta capſa argentea S. Dionyſii diligentiſſime ſigillata, totum corpus ipſius cum capite in ea inuentum fuiſſe, exceptis duobus oſſibus de collo quæ erant in Eccleſia Vergiacenſi, & oſſe quodam de brachio, quod Stephanus Papa Tertius ſecum Romam deferens collocauerat in Eccleſia Schola Græcorum nuncupata: hiſque viſis Nuntios Imperatoris in Germaniam redeuntes, de omnibus eũ pleniſſime certificaſſe. Hæc Rigordus. Vt plane appareat, eandem controuerſiam viguiſſe inter Francos & Bauaros de S. Dionyſii corpore, quæ inter Caſſinenſes & Floriacenſes de S. Benedicto per plurima ſæcula eſt agitata. Commendanda alioqui eorundem populorum in cultu Sanctorum, ſicut religioſiſſima, ita & tenaciſſima pietas & Catholica fides; Deo iſta permittente ad maiorem gloriam Sanctorum ſuorum.

[Quæ vero hic ex Rigordo narrantur, certam confirmationem accipiunt ex annua feſtiuitate, & diuino Officio Breuiarii, ab eo tempore hactenus celebrari conſuetis in monaſterio S. Dionyſii, die 9. Iunii, ſub nuncupatione *Detectionis SS. Martyrum Dionyſii & ſociorum.*]

V.
Manichæi patibulo damnati.

Eodem anno Imperator Goſlariæ exiſtens, cum audiſſet ibi eſſe hæreticos Manichæos, zelo quo æſtuabat fidei Orthodoxæ, eos omnes repertos patibuli ſuſpendio necari iuſſit; ne videlicet, ſi parceret eis, Chriſtianos Catholicos hæreſis eiuſdem veneno inficeret. Narrat iſta Hermannus: additque de Reliquiis S. Zenonis Confeſſoris à Waltario Veronenſi Epiſcopo in Alemanniam ad villam Vlmam allatis, quæ plurimis per hæc tempora claruere miraculis.

IESV CHRISTI AN. 1053.

LEON. IX. AN. 5.

HENRICI II. 7.

CONST. MONOM. 11.

I.
Permutatio inter Pon. et Imp.

ANno Chriſti milleſimo quinquageſimo tertio, Indictione ſexta, Leo Papa Wormatiæ cũ Imperatore exiſtens, cum Fuldenſem Abbatiam, aliaque nonnulla loca & cœnobia, quæ S. Petro antiquitus donata fuerant, ab eodem Imper. repoſcens exegiſſet; Imperator ei pleraque in Vltramontanis partibus ad ſuum ius pertinentia, quaſi per concambium (vt loquitur iſta narrans Hermannus) tradidit. Hac vero ratione Leo *a* Oſtienſis aſſerit perueniſſe ad Sedem Apoſtolicam Beneuentum, per commutationem cum Bambergenſi ciuitate. Obtinuit etiam Pontifex exercitum ab Imperatore ad profligandos Northmannos, qui res ad Eccleſiam Romanam pertinentes inuaſerant, & multa alia facinora tyrannice nimis ac barbare perpetrauerant. Inter eos autem qui Leonem Papam in Italiam comitati ſunt, ponit Lambertus Godefridum Ducem, & fratrem eius Fridericum, qui Gebehardo (hoc eſt, Victori Secundo) poſtmodũ in Sede Apoſtolica ſucceſſit. Leo vero Oſtienſis, eiuſdem Gebehardi tunc Epiſcopi Aiſtetenſis ſugillans proditionẽ, ait, cum ex iuſſione Imperatoris magnus valde traditus eſſet Pontifici exercitus, iamque itineris multum confeciſſet; eiuſdem Gebehardi doloſo conſilio totum ferme reuocatum fuiſſe. Quod quidem, vt graue peccatum, idem Gebehardus diutius deplorauit, cum factus Pontifex (vt idem Leo *b* teſtatur) quotieſcunque moleſtiæ aliquid patiebatur, dicere ſolebat, merito ſe illa pati, quia peccaſſet in dominum ſuũ; &, dignum eſſe, vt quod feciſſet Saulus, pateretur Paulus; quod egiſſet lupus, ſuſtineret agnus.

g Leo Oſt. lib. 2. c. 85.

b Id. c. 90.

II.
Expeditio Pont. adverſus Northm.

Sed quod ad expeditionem Pontificis attinet; ipſe Leo (inquit Hermannus) habita poſt Paſcha SYNODO *Romæ*, cõtra Northmannos exercitum mouit. Cumque illi pacem petentes ſubiectionem ei promitterent, & quæ prius iniuſte inuaſerant, eius beneficio retinere offerrent; Papa vero id denegans, eos penitus loco cedere iuberet: illi, quia numero longe præſtabant, ſe potius bellum experturos, & vel armis acquiſita defenſuros, vel morte occubituros denuntiarunt: ſicque decimoquarto Calend. Iulii valida pugna confligentes, prima acie à Teutonicis pene victi ſunt; ſed ſuccenturiatis copiis ex inſidiis hoſtes circumuenientes, Italis citius terga vertentibus, Teutoniciſque maxima ex parte, ſed non inulte occumbentibus; occulto Dei iudicio, ſiue quia tantum Sacerdotem ſpiritalis potius, quam pro caducis rebus carnalis pugna decebat; ſiue quod nefarios homines quam multos, ad ſe ob impunitatem ſcelerum vel quæſtum auarum confluentes, contra itidem ſceleſtos impugnandos ſecum ducebat; ſiue diuina iuſtitia, alias quas ipſa nouit ob cauſas, milites Pontificios plectente; quamuis nimis cruentam, Northmanni adepti ſunt victoriam. Ipſeque Papa in quodam ab eis caſtello obſeſſus, cum expugnata iam iamque munitione, neceſſitate coactus communionem eis prius interdictam reddidiſſet, acceptus ab eis Beneuentum cum honore reductus eſt, ibique tempore aliquanto detentus, nec redire permiſſus. Hæc iiſdem ferme verbis Hermannus: quorum etiam Leo *c* Oſtienſis meminit. Addit vero Sigebertus, Pontificem captum à Northmannis relaxari noluiſſe, niſi ſuis omnibus pariter relaxatis: idq; eidem obſequentes præſtitiſſe Northmannos, Pontifici in omnibus proinde ac victori morem gerentes. Tanta videlicet fuit in ipſis reuerentia culminis Apoſtolici, vt (ſicut ipſe Pontifex ſuis literis teſtatus eſt, ſcribens anno ſequenti ad Conſtantinum Monomachũ Imp.) viciſſe Pontificem ipſos pœnituiſſet. At de his non audiendus Benno ſchiſmaticus, qui rabie canina in Hildebrandum oblatrans, ipſum cum Benedicto Nono Sedis Apoſtolicæ inuaſore inſidiatum eſſe Leoni Pontifici in hoc bello Northmannico tradit.

c Ibid. c. 88.
Northmanni victores victum colunt Pont.

III.

Sed nec quæ de his agens Petrus Damiani, aduerſus eundem Leonem militaribus copiis ſe immiſcentem ſcripſit, in omnibus veritate ſubſiſtunt. Cum enim ipſe eſſet mœrens animo ac lugens eremi incola, quod frequenter audiret Epiſcopos aliquos in Galliis atque Germaniis galeatos ac loricatos ad bella procedere; facinus execratus, ſcripſit epiſtolam ad Firminum Epiſcopum, qua deplorans mundi huius mala, præcipue vero diſcordias oboriri ſolitas inter Imperatores atque Pontifices, ſic vult munera eorum eſſe diſtincta, vt nec Imperatores attingant, quæ ſunt ſacerdotum, nec ſacerdotes, quæ ſunt Imperatorum, vt bella tractare, & alia id genus. Verum ei Catholica dogmata aduerſantur, quibus errore notantur omnes, qui ab Eccleſia Romana, Cathedra Petri, è duobus alterum gladium auferunt, nec niſi ſpiritualem concedunt; cum & materialem ei conuenire, clare

Duplex Gladius in Eccleſia.

teſtentur

d *Bernard. lib. 4. de Conſider.* e *Greg. IX. ep. ad Germ. Patriarch. Conſt.* f *Extrauag. de maior. & obed. c. 1.* g *Gre. Mag. 4. ep. 31. 11. ep. 43. 12. ep. 21. & 22.*

teſtentur Bernardus *d*, Gregorius *e* Nonus, & Bonifacius *f* Octauus, ac tota Doctorum & Theologorum Schola; ita tamen, vt ſpirituali ipſe Pontifex per ſe vtatur, materiali vero aliena manu. Sicut & ad propulſandos ab Italia hoſtes, frequentibus legationibus Romanos Pontifices, eoſdemque ſanctiſſimos, (atque inter alios Gregorium *g* Magnũ, quem adeo male in ſententiam ſuam adducit Petrus) apud Chriſtianos Principes inſtitiſſe, alienaque manu pugnantes atque vincentes, erexiſſe de barbaris victis ſæpe triumphos, abunde ſuis locis ſuperius demonſtratum eſt. Nuſquam vero reperti, qui in acie armati dimicarint. Nam & Leo ipſe de quo agimus, licet ſit comitatus exercitum, ſeorſum tamen exitum expectans certaminis, in loco munito, in quo poſtea obſeſſus eſt, manſit. Vnus Ioannes Duodecimus adoleſcens, Sedis inuaſor, eſt repertus qui armatus aliquando equitaſſe delatus *h* in Synodum fuit: quod & ſæpe datum probro vidimus Epiſcopis ſiue Francis ſiue Germanis id factitantibus. Quapropter videtur Petrus Damiani aliqua ſaltem ex parte eo lapſus errore, cuius poſt Tertullianum Iulianus Apoſtata fuiſſe cognoſcitur originarius lator. Sicut autem ille antiquitus in Eccleſia reperitur à ſanctis Patribus cum ſuo auctore eſſe damnatus error, quo idem Iulianus huiuſmodi à Chriſtianis quibuſlibet exigebat patientiam, vt nedum quempiam non offenderent, ſed nec ſe defenderent, ex præſcripto (vt aiebat) Euangelicæ legis: ita & longe ante, eiuſdem quoque generis damnatus pariter Tertulliani & aliorum hæreticorum ille error, quo non licere alicui Chriſtiano militare dicebant. Sed de his alias ſuperius; nunc ad Leonem redeamus.

h *Vid. ep. Luitpr. lib. 6. c. 7.*

ERROR PETRI DAM.

IV. PETRVS ANTIOCHENVS LEGAT. MITTIT AD ROM. PONT.

Dum ipſe Beneuenti moraretur, legationem accepit à Petro Patriarcha Antiocheno; qui more maiorum ſapiens quæ ſunt Catholicæ fidei, ſimulac creatus eſt, expetens Catholicæ & Apoſtolicæ Eccleſiæ communionem, miſit epiſtolam ad Leonem vna cum Orthodoxæ fidei profeſſione: quam recipiens atque probans Pontifex, reddidit ad eundem literas, quibus eius electionem ita probauit, ſi non eam ſedem neophytus aut curialis, aut digamus, vel pretio, aut alio quolibet modo ſacris canonibus contrario obtinuiſſet: hortatuſque eſt, vt ſedis Antiochenæ, quæ tertium à Romana locum obtineret, dignitatem conſtanter defenderet aduerſus eos qui eam minuere vellent. Porro non ſolum Eccleſiam Antiochenam, ſed & Alexandrinam, atque Hieroſolymitanam, retinuiſſe hoc tempore communionem Romanæ Eccleſiæ, nomenque Romani Pontificis ex Dipty chis in Eccleſia recitaſſe; ſatis conſtat ex epiſtola *i* Michaelis Cerularii Patriarchæ Conſtantinopolitani ad eundem Petrum ſcripta, dum ea de cauſa de illarum Patriarchis conqueſtus eſt.

i *Rec. Baro. Ann. tom. XI. ann. 1054. ex Bibl. Valli-cell.*

V. PATRIARCHA CŌST. SCRIBIT CONTRA ECCL. LATIN.

k *Rec. Baro. hoc ann. ex cod. cod.*

Id enim ipſe infenſo ferens animo, qui immenſo odio in Eccleſiam Romanam ferebatur; interim hoc ipſo anno, vna cum Leone Archiepiſcopo Acridiæ Bulgarorum Metropolitano, in ſugillationem omnium Latinorum, aduerſus eandem Romanam Sedem, imo contra omnem Occidentalem Eccleſiam ſcripſit Epiſtolam *k* ad Ioannem Tranenſem in Apulia Epiſcopum, promulgandam per ipſum (vt habet eius textus) *ad vniuerſos principes ſacerdotum, & ſacerdotes Francorum, & monachos, & populos, & ad ipſum Reuerendiſſimum Papam*; damnans eos omnes, quod azyma & ſabbata indecenter cuſtodirent more Iudaico, ſuffocata more barbarorum comederent, ac in Quadrageſima Alleluia non pſallerent. Quam quidem epiſtolam, Humbertum Cardinalem Epiſcopum Siluæcandidæ, acceptam Trani cum eſſet, in Latinum tranſtuliſſe, & ad Leonem Papam detuliſſe, traditur in codice vbi ea deſcripta legitur. Ipſe vero Pontifex eadem perlecta, reſpondendi ſibi onus incumbere exiſtimans, quod ea imprimis in ſugillationem Romanæ Eccleſiæ verteretur; prolixam illam ad eoſdem Michaelem, & Leonem Acridanum epiſtolam ſcripſit, quæ inter cuſas ipſius Pontificis prima *l* ordine ponitur. Vbi & ex nota temporis, hoc eſſe anno conſcripta cognoſcitur, dum ait interueniſſe mille & fere viginti annos à Chriſti Paſſione vſque ad illud tempus quo eam ſcribebat. Quod enim dicit, fere viginti, plane nondum fuiſſe viginti declarat: ſicut exordio ſequentis anni iam fuiſſe viginti, ait in alia epiſtola data ad eundem Michaelem menſe Ianuario. A trigeſimo autem quarto

LEO PP. RESPONDET MICHAELI.

l *Leo I X. ep. 1. tom. III. ep. Rom. Pont.*

Chriſti anno incipere conſueuiſſe Romanam Eccleſiam numerare ab eius Paſſione annos, ſuo loco ſuperius dictum eſt. Cæterum ea epiſtola Leo primum omnium vt pacis filius, pacem ſi accipere velint benignus offert, Eccleſiæ vnitatem commendat, Romanæ firmitatem & auctoritatem oſtendit, & Conſtantinopolitanæ leuitatem, inaniaque præſumpta priuilegia diluit. Quod autem pertinet ad obiectorũ ſolutionem, alias ſe id facturum pollicetur; quod & præſtitit anno ſequenti. Cum interea idem Michael videri & ipſe volens eiuſdem eſſe cupidus vnitatis, hoc eodem anno ad Leonem Papam conciliatrices pacis literas conſcripſit, ſiue ſponte permotus, ſiue perſuaſione Conſtantini Imp. erga Romanam Eccleſiam propenſioris. Quid autem poſt hæc geſtum fuerit, dicetur anno ſequenti.

VI. DE MISERO STATV ECCL. AFRIC.

m *Idem ep. 3.*

Hoc eodem anno, menſe Decembri, inchoata iam menſe Septembri Indictione ſeptima, idem Leo Pontifex reſcripſit *m* ad Thomam Epiſcopum Carthaginienſem, appellantem Romanæ Sedis auctoritatem aduerſus Gummitanum Epiſcopum vſurpantem ſibi ius Metropolitani. Qua quidem epiſtola miſerrimus imprimis deſcribitur Eccleſiæ Africanæ ſtatus, dum quæ tot olim centuriis Epiſcoporum abundaret, quinque vix hoc tempore haberet in vniuerſa Africa. Gummitanum autem Carthaginienſi ſubiici debere, decreuit Leo. Sicut & aliis *n* eodem tempore datis ad Petrum & Ioannem æque Africanos Epiſcopos literis, declarauit velle eſſe integra priuilegia Eccleſiæ Carthaginienſi, ſiue (vt ait) Carthago deſerta iaceret, ſiue reſurgeret aliquando glorioſa; vtpote quæ ſola ex Eccleſiis Africanis habere conſueuiſſet Pallium ab Apoſtolica Sede. Sane enim quod Gummitanus Epiſcopus inſurgeret aduerſus Carthaginienſem, inde ſibi vendicabat qualemcumque rationem, quod Carthago deſolata iaceret; vt videretur cum mœnibus pariter corruiſſe eiuſdem Eccleſiæ auctoritas: quod penitus Leo negauit.

n *Idem ep. 4.*

VII. ARDERICVS NOVATOR ABIICITVR.

o *1. Cor. 11.*

Inter hæc autem in Hibernia *Ardericus*, qui magnam de ſe ſanctitatis opinionem concitauerat, vbi repertus eſt à receptis in Eccleſia ritibus diſſentire, ab Inſula tenaciſſima Catholicæ fidei eiectus eſt. Cum enim viderent Fideles, eum pueros & puellas clericorum more tondere in modum coronæ, & contra Apoſtolum *o*, fœminas non debere velare caput, aſſerere; iudicarunt ſtultitiæ & leuitatis, vel (quod deterius eſt) magnæ eſſe ſuperbiæ indicium, antiquis Eccleſiæ vſibus ac traditionibus non acquieſcere.

IESV CHRISTI AN. 1054.

LEON. IX. AN. 6.

HENRICI II. 8.

CONST. MONOM. 12.

I. LEGATIO à LEONE PP. CONSTANTINOPOLIM.

a *Leo ep 7. & 8.*

b *Oſt. lib. 2. c. 89.*

c *Habes hūc prolixiorem tractatum, magni momenti monumentum, ap. Baron. Ann. tom. XI. in Append. vna cum libello Nicetæ monachi aduerſus Latinos, & Humberti valida eius confutatione.*

ANno Chriſti milleſimo quinquageſimo quarto, Indictione ſeptima, Leo Papa vnionis Eccleſiarum cupidus, Legatos Conſtantinopolim miſit *Humbertum & Fridericum* S. R. E. Cardinales, illum Epiſcopum Siluæcandidæ, iſtum Archidiaconum & Cancellarium; quibus additus eſt collega *Petrus* Archiepiſcopus Amalphitanus: deditque eis literas *a* ad Conſtantinum Imper. & Michaelem Patriarcham, pro Eccleſiaſtica pace inter Latinos & Græcos concilianda. Hanc enim Legationem præſenti Chriſti anno ab iiſdem Antiſtitibus initam eſſe, docet imprimis Leo *b* Oſtienſis, dum breuiter ſummam rerum ab eis geſtarum complexus eſt: necnon ipſæ Leonis Pontificis literæ ad Michaelem conſcriptæ, quæ datæ habentur menſe Ianuarii huius Indictionis ſeptimæ. Quæ autem ſiue ſecreto, ſiue publice, cum Imperatore iidem Legati tranſegerint, ſcriptis mandauit vnus ex illis Humbertus, cum iis quæ idem ipſe contra epiſtolam Michaelis in Apuliam aduerſus Latinos miſſam, & contra alias Græcorum calumnias fuſius diſputans, per dialogiſmum *c* hoc anno conſcripſit: vir quidem ſcientia di-

uinarum ac ſæcularium literarum apprime eruditus, moribuſque ſanctiſſimus; quem mire prædicat Lanfrancus in commentario contra Berengarium; & olim è Lotharingia Romam deductum à Leone Papa, ad prædicandum Siculis verbum Dei Archiepiſcopum ordinatum eſſe, poſtea vero Romanæ Eccleſiæ Cardinalem conſtitutum, Apoſtolicæ Sedis Conciliis & conſiliis ſemper adfuiſſe & præfuiſſe tradit. Eundem autem Sigebertus *d*, dum eius recenſet lucubrationes, appellat monachum Tullenſem.

d *Sigeb. de Script. Eccl. c. 151. Ap. Baron. ann. 1049.*

II.

e *Rec. Baro. tom. XI. hoc ann. e: cod. Vat. & Ant. Aug.*

Sed quod rurſum ad prædictam legationem attinet; extat præterea alia breuis rerum in ea geſtarum deſcriptio *e*, ab eodem Humberto (vt putatur) confecta: qua quidem in ſumma conſtat, eoſdem Legatos honorificentiſſime ab Imperatore ſuſceptos, primo coegiſſe Nicetam quendam cœnobii Studii monachum, cognomento Pectoratum, anathematizare quoddam ſcriptum, ab ipſo contra Sedem Apoſtolicam & vniuerſam Eccleſiam Latinam, de azymo, de ſabbato, & de nuptiis ſacerdotum compoſitum; (quod & ipſe Imperator iuſſit incendi) itemque pari anathematiſmo execrari omnes, qui Romanam Eccleſiam primam omnium eſſe negarent, vel qui eius fidem in aliquo præſumerent reprehendere: Cumque poſt hæc iidem Legati vidiſſent Michaelem Patriarcham præſentiam ipſorum & colloquium deuitare, quin etiam Eccleſiis ad ſacra celebranda interdixiſſe; tandem in eundem ſæpius monitum nec reſipiſcentem, multiplicium tam antiquorum iam ſæpe damnatorum, quā recens adinuentorum errorum probe conuictum, ſimulque Leonem Acridanum eadem ſentientem, & alios eorum ſequaces, publice in ipſa magna Eccleſia S. Sophiæ, & coram vniuerſo Clero & populo, excommunicationis ſententiam protuliſſe: hiſque geſtis, ſed & iiſdem Legatis ab inſidiis & fraudibus Michaelis, quibus eos à populo opprimendos cogitauerat, per Imperatorem liberatis; eoſdem in Italiam remeaſſe.

Patriarcha Constan. excommun. a Legatis Sed. Apos.

III.

Errores Michaelis Patriarchæ.

Errores autem, ob quos Patriarcha cum ſuis damnatus eſt; hi recenſentur in eadem excommunicationis ſententia aduerſus eos lata: nimirum, quod ſicut Simoniaci, donum Dei venderent: ſicut Valeſii, hoſpites ſuos caſtrarent, & non ſolum ad clericatum, ſed inſuper ad Epiſcopatum promouerent: ſicut Ariani, rebaptizarent eos qui baptizati eſſent in nomine ſanctiſſimæ Trinitatis, & maxime Latinos: ſicut Donatiſtæ, affirmarent, excepta Græcorum Eccleſia, Eccleſiam Chriſti, & verum ſacrificium atque baptiſmum ex toto mundo periiſſe: ſicut Nicolaitæ, carnales nuptias concederent, & defenderent, ſacri altaris miniſtris: ſicut Seueriani, maledictā dicerent legem Moyſi: ſicut Pneumatomachi, vel Theomachi, negarent Spiritus Sancti proceſſionem à Filio: ſicut Manichæi, inter alia, quodlibet fermentatum faterentur animatum eſſe: ſicut Nazareni, carnalem Iudæorum munditiam adeo ſeruarent, vt paruulos morientes ante octauum à natiuitate diem, baptizari contradicerent, & mulieres in menſtruo vel partu periclitantes communicare, vel ſi Paganæ eſſent, baptizari prohiberent; & capillos capitis ac barbas nutrientes, eos qui comas tonderent, & ſecundum inſtitutionem Romanæ Eccleſiæ barbas raderent, in communionem non reciperent. His autem erroribus & alia plura æque impia facta adiungens Michael, inter alia Conſtantinopoli Latinorum Eccleſias clauſerat, & eos *Azimitas* vocans, verbis & factis vbique perſecutus fuerat; in tantum vt in filiis ſuis anathematizaſſet Sedem Apoſtolicam, & contra eam ſe Oecumenicum Patriarcham ſcriberet.

IV.

Conatus contra Ro. Eccl.

f *Rec. Bar. vna cum Reſp. Petri ex Bibl. Vallic.*

Porro ipſum poſt excommunicationem non ſolum in ſua ſtultitia perſeueraſſe, ſed & conatum eſſe Petrum Antiochenum, alioſque Orientales Patriarchas à communione Romanæ Eccleſiæ diuellere, multis in eam mendaciis calumniiſque ingeſtis; teſtes ſunt ipſius literæ *f* ad eundem Petrum conſcriptæ: ad quem Petrus reſcribens, redarguit quidem in multis eius obiectiones, vt leues & nullius ponderis; verum alias diſſimulando, vel in nonnullis etiam Latinos carpendo, plane oſtendit ſe haud liberioris affectus fuiſſe, ſed temporibus inſeruiſſe, fidemque pro perſonis cum quibus ageret mutaſſe. Sed quod ad ipſas obiectiones attinet; quam illæ ſint imperitæ, vel calumnioſæ & mendaces, aut denique prolatæ in defenſionem hæreſum, errorumq; tunc in Oriente vigentium; cum ea quæ ſæpe ſuperius aduerſus eoſdem Græcos dicta ſunt, tum ſcripta Humberti, & epiſtolæ Leonis Papæ, de quibus nuper egimus, abunde demonſtrant.

V.

g *Leo Oſt. lib. 2. c. 89.*

S. Leon. PP. IX. obitus.

Redeuntes autem poſt hæc Legati Romani in Italiam, cum muneribus Imperatoris Beato Petro, necnon S. Benedicto deferendis, (vt ait Leo *g* Oſtienſis) inuenerunt iam *Leonem* Papam defunctum. Qui quidem (vt idem auctor ſcribit) cum manſiſſet Beneuenti vſque ad diem duodecimum menſis Martii, ibique infirmatus eſſet, Romam rediit, & poſt paucos dies ſancto fine quieuit. Id vero decimotertio Calendas Maii contigiſſe, eundemque in baſilica S. Petri ſepultum eſſe, tradit Hermannus. Ambo autem iidem auctores, & Deſiderius *h* Abbas poſtea Victor Tertius, aliique omnes qui res ab eodem Leone Pontifice geſtas deſcripſerunt, abſque vlla ambiguitate confirmant, ad eius tumulum plurima edita eſſe miracula, quorum nonnulla recenſent; præter illa quę viuens edidit. Quo factum eſt, vt quem Deus miraculis illuſtrauit, Catholica Eccleſia inter Sanctos retulerit, annis ſingulis diem natalem eius ſacris ritibus colens decimanona menſis Aprilis. Sedit autem annos quinque, menſes duos, & dies ſeptem. Vacauitque Sedes poſt eius obitum, menſibus vndecim & diebus viginti quatuor. Cuius quidem tam diuturni interregni hanc inſinuat idem Leo *i* Oſtienſis cauſam, quod deficiente in Eccleſia Romana perſona ad tantum officium idonea, miſſus fuerit ad Imperatorem in Germaniam Hildebrandus Subdiaconus, qui illic aliquem, vice tamen Cleri populique Romani eligeret, ac Romam deduceret conſecrandum. Præſtitit autem rem impigre Hildebrandus; & quem magis idoneum iudicauit, petiit ab Imperatore, & tandem ægre obtinuit Gebehardum Aiſtetenſem Epiſcopum, cuius ſuperius facta eſt mentio, ipſi Imperatori chariſſimum, ideoque inuitum ab inuito diſtractum. Addit his Hermannus, voluiſſe Imperatorem electionem tantæ Sedis Pontificis fieri in Concilio Epiſcoporum; eaq; de re celebrata *Moguntiæ* Synodo, in ea prædictum Gebehardum electum ab Epiſcopis, Romam miſſum eſſe. Reliqua vero de eius creatione, dicentur anno ſequenti, quo ea contigit.

h *Deſid. lib. 3. Dialog.*

i *Leo lib. 2. c. 90.*

Legatio ad Imp. pro petendo Pont.

VI.

Viſio de Benedicti pſeudop. poſt mortem ſtatu.

Quod autem Bennonis ſententia (qualiſcumque æſtimanda ſit) aſſeratur Benedictus ille intruſus, ſæpe reiectus, rurſum perturbaſſe poſt Leonis obitum Romanam Eccleſiam; inde etiam accidere potuit, vt Romani coacti fuerint legationem ad Imperatorem mittere, ad tam grande malum eius potentia vitandum. Sed & quod de eodem Benedicto nulla vſquam ſit amplius mentio; exiſtimari poteſt, hominem nefarium hoc ipſo tempore finem viuendi feciſſe. De quo teſtatur Petrus Damiani in epiſtola quam ſcripſit ad Fratres Eremi, eum viatori cuidam aliquando apparentem effigie monſtri, quod in aures & caudam aſini deſineret, cætera vrſus eſſet, eidem viatori narraſſe, ſe quod beſtialiter vixiſſet, poſt finem vitæ beſtiæ præferre ſpeciem meruiſſe, atque in impietatum & ſpurcitiarum retributionem, damnatum eſſe, vt vſque ad diem Iudicii per dumoſa & ſqualentia, per ſulphurea atque fœtorem exhalantia, incendiiſque conflagrata loca raperetur, atque pertraheretur; poſt extremum vero Iudicium, corpore ſimul & anima in profundum inferni proiiceretur æternum torquendus.

VII.

Const. Imp. moritur, Theodora imperat.

Hoc eodem anno, Indictione ſeptima, ex hac vita migrauit Conſtantinus Monomachus Imperator Conſtantinopolitanus: habenas vero moderandas ſuſcepit Theodora Porphyrogenita, filia Conſtantini Decimi, ſoror Zoes Auguſtæ; quæ mox animaduertit in aliquos, Imperii culmen arripere ſatagentes. Tradit hæc Curopalates: qui eundem Monomachum defunctum eſſe in monaſterio quod ædificauit, affirmat. De quo, cum quæ damnanda eſſent in homine, laſciuiam, & tributorum nouorum exactionem recenſuit; eius quoque pia opera commemorans, inter alia tradit, cum in magna Eccleſia vſq; ad illud tempus inſignibus tantum diebus feſtis, & ſabbatis, ac diebus Dominicis, incruentum Deo ſacrificium offerri ſolitum fuiſſet, reliquis vero diebus nequaquam ob redditūum inopiam; pręſtitiſſe ipſum omnium primum, vt in ea quotidie ſacra celebrarentur, conſtitutis amplis redditibus, & multis aureis gemmatiſque vaſis, aliiſque muneribus Eccleſiæ donatis.

IESV CHRISTI AN. 1055.

VICTORIS II. AN. 1.

HENRICI II. 9.

THEODORÆ 1.

I. ANNO Chriſti milleſimo quinquageſimo quinto, Indictione octaua, Idibus Aprilis, ipſaque die Cœnæ Domini, (vt ſcribit Hermannus) Gebehardus ex Epiſcopo Aiſtetenſi electus anno ſuperiori Romanus Pontifex, conſecrationem Romæ accepit, vocatuſque eſt VICTOR eius nominis Secundus. Veniſſe autem Romam Henricum Imp. ſecumque duxiſſe Pontificem conſecrandum, tradit Leo *a* Oſtienſis. Hermannus vero illum miſſum ab eo ſcribit; Imperatoris autem aduentum in Italiam poſtea contigiſſe hoc anno, quo (vt ait) Paſcha Mantuæ celebrauit, & Pentecoſten Florentiæ: vbi corã eo à Victore Papa generali Synodo habita, multa correcta ſunt. Ita Hermannus: ſed quænam iſta fuerint ſtatuta in CONCILIO FLORENTINO, non refert. Conſtat autem teſtificatione Lanfranci, Victore in omnib. Cõciliis q̃ celebrauit, vel celebranda curauit, cõfirmaſſe cuncta à prædeceſſore ſtatuta, ac præcipue damnationẽ hæreſis Berẽgarij. Inſuperq; in hoc eodẽ Cõcilio Florentino vetitũ fuiſſe Epiſcopis ſub anathematis grauiſſima pœna, ne prædia Eccleſiaſtica diſtraherent, (quod & ſæpe alias prohibitum vidimus; hoc vero tempore à pleriſque, ingenti Eccleſiæ damno, & animarum ſuarum ruina, perpetrari conſueuerat:) teſtis eſt Petrus Damiani in epiſtola *b* ad V. Epiſcopum ſcripta, qua pluribus rationibus, & auctoritatibus, exemplisque ex diuina Scriptura petitis, quantum ſit peccatum illa alienare, quantaque inde mala oriantur, docet. Cuius & *c* alibi relatione conſtat, voluiſſe Deum iiſdem temporibus, ad auertendos à tanto periculo homines in quod præcipites ruerent, ſucceſſoreſque ſuos ſecum traherent in gehennam, per viſum oſtendere certam horum ad inferos damnationem; cum (vt ait) quidam religioſus vir per ſpiritum ad inferiora deſcendens, vidit quod propter quandam prædij Metenſis Eccleſiæ poſſeſſionem, quam quidam Comes abſtulerat, tam ipſe quam omnes eius ſucceſſores, quorum iam decimus recens tunc obierat, licet alioqui bonæ inter homines æſtimationis eſſent, inextinguibilis ignis ſupplicio torquerentur, omneſque alij venturi torquendi eſſent, quamdiu quæ ſcirent ab Eccleſia eſſe ſublata per ſuos maiores bona, ipſi mala fide poſſiderent.

VICTOR II. PP.

a Leo Oſt. lib. 2. c. 90.

CONCIL. FLORENT. [In quo multos Epiſcopos depoſitos fuiſſe, ob peccata fornicationis & ſimoniç, tradit Io. Villan. lib. 4. Hiſt. Flor. c. 15.]

b Rec. Baron. Ann. Tom. XI. hoc an. ex cod. Vat.

c Pet. Dam. ep. ad fratr. erem. & ep. ad Nic. PP.

DE NON ALIENANDIS PRÆDIIS ECCLES.

II. Sed quod in prædicta ad V. Epiſcopum epiſtola Petrus inter alia ait; cum à pœnitentibus ſacerdotes terras acciperent, eoſdem iuxta menſuram muneris, eis de quantitate pœnitentiæ relaxare: vt hic Eccleſiæ ritus plenius innoteſcat, ſciendum eſt, poſt tot naufragia Eccleſiarum, ac diſciplinæ Eccleſiaſticæ diſſolutionem, tandem exulem cenſuram antiquorum canonum pœnitentialium hoc ſæculo poſtliminio reuocatam vigere cœpiſſe. Quoniam vero contingeret ob iterata frequenter peccata mortalia, quorum cauſa plurium annorum pœnitentia inferretur, deſperare homines tot annorum curriculis, & aliquando ſua ætate integra ſub eodem pœnitentiæ pondere gemere; immo interdum nec hominis ætatem ſufficere ad expianda per pœnitentiam canonibus præſcriptam commiſſa peccata: aperta eſt in Eccleſia ianua *Pœnitentiæ Redemptionis*, ne quis ex hac vita Eccleſiæ debitor præuentus morte decederet; ita vt (quod ad rem præſentem attinet) qui diuitiis affluerent, erogando eas in vſum pauperum, pro quantitate perſoluti pretij, tot redimerent annos, quot Lex Eccleſiaſtica conceſſiſſet. Rurſum vero ne diuitibus dumtaxat aperta miſericordiæ ianua videretur, aliæ ab Eccleſia excogitatæ ſunt corporeæ afflictiones, quibus pauperes, aliique omnes quicunque vellent, redimere breui tempore multiplices annos poſſent. De cuiuſmodi remediis apud Burchardum Wormatienſem olim Epiſcopum prolixior tractatio eſt in libro quem ſcripſit Decretorum pœnitentiæ, quæ (vt profitetur) accepit ex Romano Pœnitentiali. Aliud vero genus erat verberum, quod per *Scopas* inferebatur; (ita inſtrumentum illud nominabant, quo pœnitens ſibi ipſi verbera infligebat:) de quo redemptionis genere agens idem Petrus ad Alexandrum Papam, docet tria millia ſcoparum vnum pœnitentiæ annum explere cum modulatione pſalmorum: decemque pſalmorum modulationem mille ſcopas admittere: & cum Pſalterium conſtet ex centum ac quinquaginta Pſalmis, in vnoquoque pſalterio quinque annorum pœnitentiam expleri: ſicque viginti pſalteria cum diſciplina cantata, centum annorum pœnitentiam explere. Hæc Petrus, intelligens per *Diſciplinam*, verberationem ipſam, cum videlicet quis pſallendo ſcopis verbera ſibi ipſi infligeret. Vnde & introductus eſt vſus voluntariæ flagellorum pœnitentiæ, de qua dicetur anno ſequenti. Iam enim ad Victorem redeundum eſt.

REDEMPTIO POENITENTIÆ CANONICÆ INTRODVCTA.

III. Qui igitur his optime diſponendis quæ recenſuimus, in Italia incumbebat, idem quoque ad eoſdem abuſus Eccleſiæ Gallicanæ corrigendos, Legatum à Latere miſit illum ipſum *Hildebrandum* S. R. E. Subdiaconum, magni ingenij, & ingentis animi, atque inſignium virtutum, & egregiæ ſanctitatis virum; qui ipſum Victorem à ſe Pontificem electum è Germania in Vrbem perduxerat. De quo quidem in hac Legatione illud mirandum à multis refertur, quod cum in quadam Epiſcoporum Synodo ab ipſo celebrata Epiſcopus aliquis literatus & eloquẽs accuſatus de crimine Simoniæ, illud omnino confiteri detrectaret; repente iuſſus ab Hildebrando dicere, *Gloria Patri & Filio & Spiritui Sancto*, Patrem quidem & Filium diſerte & expedite pronuntiauerit, Spiritum vero Sanctum nullo vnquam modo proferre valuerit: tuncque idem Epiſcopus iudicio ſe diuino conuictum cernens, crimen confeſſus fuerit, & depoſito Epiſcopatu mox Spiritum quoque Sanctum libero ore pronuntiauerit. Narrantur iſta ex relatione ipſiuſmet Hilebrandi poſtea Romani Pontificis Gregorij Septimi dicti, tum à Petro Damian in epiſtola ad Dominicum & Fratres eremi, & alia ad Nicolaum Papam; tum à Deſiderio Abbate S. Benedicti, presbytero Cardinale S. Cæciliæ, in libris Dialogorum quos eodem ferme tempore ſcripſit: itemque ex relatione S. Hugonis Abbatis Cluniacenſis, qui rei geſtæ interfuit, ab Willelmo *d* Malmesburienſi Bibliothecario: ac denique eadem habentur in antiquioribus Geſtis Romanorum Pontificum, quæ collecta à Nicolao Aragonio Cardinale extant in Bibliotheca Vaticana; vbi traditur, hæc geſta eſſe in prouincia Lugdunenſi: additurque, eo miraculo in tantum perterritos eſſe ceteros Simoniacos, vt præter alios Prælatos Eccleſiarum viginti ſeptem, Epiſcopi quadraginta quinque ſimoniacos ſe eſſe confeſſi fuerint, & ſuis honoribus abſque vlla alia accuſatione renuntiauerint. Petrus vero Damiani tradit, ea Synodo ab Hildebrando Apoſtolica auctoritate, præter illum Epiſcopum, depoſitos eſſe alios quinque diuerſis criminibus reos. Ceterum illud omnino male in Collectionibus Nicolai Aragonij, quod Hildebrãdus tunc Archidiaconus extitiſſe dicitur, reſque geſta ſub Stephano Papa ponitur; quam alij omnes ſub Victore cõtigiſſe teſtantur, quo tempore nondum Hildebrandus creatus fuerat Archidiaconus, ſed eam poſtea dignitatem à Nicolao Secundo accepit. Porro non hac duntaxat actione, ſed & alias ſæpe ipſum gratia Spiritus Sancti cogitationes aliorum prophetico mentis intuitu cognouiſſe, aliaque futura prædixiſſe, ſed & viſionibus diuinis illuſtratum fuiſſe; ſinceriſſimus eſt teſtis idem Willelmus Malmesburienſis huius ſæculi hiſtoricus, ex certa relatione eiuſdem ſanctiſſimi Hugonis Cluniacenſis, ipſi Hildebrando familiaritate coniunctiſſimi; conſtatque inſuper ex ipſiuſmet Hugonis Vitæ Actis ab alio Hugone conſcriptis.

HILDEB. LEGATVR IN GALLIAS AD REFORMAN. ECCLES.

EPISCOP. MIRACVLO ARGVITVR SIMONIACVS.

d Malmeſb. de geſt. Reg. Ang. lib. 3.

HILDEB. SPIRITV PROPHETIÆ PRÆDITVS. *Qua de re Baron. hoc an. & 1061. XXXI.*

IV. Præcipue autem Hildebrandi in Galliis inuigilauit ſedulitas, vt Berengarium ſuam hæreſim diuerſis iam antea Synodis damnatam, defendentem ac propalantem, vel in meliorem ſenſum reduceret; vel iterum Synodali ſententia damnaret. Quamobrem ne ſubterfugiendi amplius locus eſſet, domi ſuæ eũ conueniendũ putans, *Turonis* CONCILIVM Apoſtolica indixit auctoritate: in quo Berẽgarius deteſtatus

CONCIL. TVRON.

CONTRA BERENG.

e *Lanfr. aduerſ. Bereg.* f *Guitmũd. de Sacram. lib. 3.*

teſtatus errorem, fidei Catholicæ propria manu ſubſcripſit, eamque iureiurando firmauit. Teſtantur id enim qui aduerſus eundem Berengarium eo tempore ſcripſerunt, Lanfrancus *e* poſtea Cantuarienſis, & Guitmundus *f* Auerſanus Archiepiſcopus. Sed ſimulans impius pœnitentiam, vbi diſceſſit Hildebrandus, rurſum cœpit infauſtam hæreſim propugnare: adeo vt opus fuerit eum denuo ſub Victoris ſucceſſore Nicolao Papa conuenire, ſicut dicetur ſuo loco.

V. SYNODVS TVRON. COGNOSCIT DE CAVSA IMP. ET REG. HISP.

Ad hoc item Concilium Turonenſe miſſi ab Henrico Imp. Legati, eius nomine queſti ſunt aduerſus Ferdinandum Magnum Caſtellæ ac Legionis Regem, detrectantem parere Romano Imperatori, arrogãtemque ſibi contra iura, moremque maiorum, nomen Imperatoris; petentes, niſi deſiſteret, excommunicatione percelli, & Hiſpaniam ipſi ſubiectam interdicto ſubiici. Iuſta viſa eſt Henrici petitio tum Concilio, tum etiam ad quem eſt delata, Victori Pontifici. Eorumque nomine legatione decreta ad eundem Ferdinandum, atque celebrato ea de re in *Hiſpania* Procerum & Epiſcoporum *Conuentu*, obtinuit pars illa vt obediretur Romano Pontifici; ſicque ceſſatum eſt ab Imperatorio nomine, & rebellione ab Imperatore Germaniæ. Hæc ex antiquioribus Rerum Hiſpanicarum Scriptoribus, pluribus proſecutus eſt Ioannes Mariana, qui poſtremam manum ſummo ſtudio Hiſtoriæ Hiſpaniarum impoſuit.

VI. SVBDIAC. PROPINANS VENENVM PONT. SACRIFICANTI ARRIPITVR A DÆMONE.

Paſſus interea aſſeritur Victor Papa hoc ipſo anno primo ſui Pontificatus, horrendam plane proditionem, cum ſubdiaconus qui ei ſacrificanti miniſtrabat, venenum immiſit in ſacrum calicem: ſed Deus duplici miraculo, & obſtitit ne Pontifex biberet, & detexit tanti ſacrilegii auctorem. Cum enim Pontifex calicem poſt conſecrationem leuare vellet, nec poſſet; à Domino cauſam facti inquiſiturus cum populo aſſiſtente ad orationem proſtratus eſt; ſtatimque ſubdiaconus à dæmone arripitur. *Sic* igitur cauſa manifeſtata, Papa calicem cum Sanguine Dominico cuidam altari iuſſit includi, & pro Reliquiis in perpetuum conſeruari. Deinde iterum cum populo tam diu ad orationem proſtratus eſt, quouſque ſubdiaconus à dæmone liberaretur. Scribunt hæc Lambertus, & Vrſpergenſis, atque alii poſt eos. Scimus autem Bennonem ſchiſmaticum aſſerere, Gerardum quemdam Braxutum cognomine, ſex Romanos Pontifices extinxiſſe veneno, primumque numerat Clementem Secundum, & poſt eum quinque eius ſucceſſores. Sed quoniam tanta iſta, & toties iterata, nullum omnino aſſertorem habeant huius temporis ſcriptorem, nullam penitus in homine mendaciſſimo conciliant ſibi fidem: cum præſertim in ſugillationem iſta iactet Gregorii Septimi, quem ſomniorum iſte confictor, & calumniatum compoſitor, tot ſcelerum complicem fuiſſe delirat.

NVLLA FIDES BENNONIS.

IESV CHRISTI AN. 1056.

VICTORIS II. AN. 2.

HENRICI II. 10.

THEODORÆ 2.

I. HENR. IMP. OBITVS.

ANNO Chriſti milleſimo quinquageſimo ſexto, Indictione nona, Victor Papa ab Henrico Imp. in Germaniam inuitatus, interfuit eiuſdem Imp. obitui; qui contigit tertio Nonas Octobris Indictione decima iam inchoata, anno ipſius ætatis trigeſimo nono; cum paulo ante obitum, filium ſuum itidem Henricum nominatum, eiuſdem Romani Põtificis ceterorumque Præſulem & Principum electione Regem conſtituiſſet. Teſtantur hæc temporis huius Scriptores, Hermannus, & Marianus. Oſtenſam vero fuiſſe Gunthero Imperatoris Cancellario diuinam viſionem imminentis ſuper Orbem Dei vindictæ, Lambertus narrat. Et in Chronico Caſſinenſis monaſterij antiquitus ſcripto, recenſetur prolixa narratio de malorum dæmonum accurſu ad obitum eiuſdem Imperatoris, eum ſibi vt ſuum accuſationibus vendicantium; ſed ab eorum manibus traditur liberatus S. Laurentij Martyris interceſſione, cuius cultor propenſior extitiſſet.

EIVS ANIMA LIBERATVR A DÆMON. PER S. LAVRENTIVM.

Quænam autem illum apud Deum reum conſtituere potuerint, ſupplicioque obnoxium reddere, cum multa alia fuere, quæ ex auctoribus qui de eo ſcripſere colligi poſſunt, tum maxime quod electionem Romanorum Pontificum, aliorumque Epiſcoporum iudicia ſibi arrogaſſet. Ipſius vero filium tempore patris obitus nondum abſoluiſſe quintum ætatis annum, certum redditur ex eo quod Lambertus affirmat eum natum eſſe anno Salutis milleſimo quinquageſimo primo, quarto Idus Nouembris: vnde errare probantur, qui eum tunc ſeptennem vel etiam octennem fuiſſe tradunt. Porro ipſum à patre moriente Romanæ Eccleſiæ cõmendatum eſſe per Victorem Papam ibi præſentem, teſtatur Gregorius *a* Septimus in epiſtola ad Rudolphum Sueuiæ Ducem. Eidemq; ipſum Victorem regnum ſtabiliſſe, & generali *Conuentu Coloniæ* habito, omnes aduerſus illum bellorum motus ſedaſſe, auctor eſt Sigebertus. Sed & Agnes Auguſta mater puerum religioſe educare cœpit: verum cum exceſſit ex ephœbis, in tranſuerſum actus, Romanæ imprimis redditus eſt hoſtis Eccleſiæ, cuius ope eidem regnum fuerat ſtabilitum.

a *Greg. Sept. l. ep. 19.*

II. DE OFFICIO B. VIRG MARIÆ IN ECCLESIAM INTRODVCTO.

Antequam autem vlterius progrediamur, nonnulla hic recenſenda videntur, quæ digna memoria iiſdem Henrici Secundi temporibus accidiſſe noſcuntur. Atque imprimis, cum auctore Petro Damiani monachos eremi inſtituente, iam ferme per triennium in monaſterio Gamugenſe ſeruatum eſſet, vt cum ſolitis Horis canonicis quotidie Beatiſſimæ Virginis Officium diceretur; ac Gozo quidam, inter eos reprobæ vitæ monachos, de nouo illo præter regulas S. Benedicti ſuperpoſito onere conqueſtus, reliquos omnes illud deponere perſuaſiſſet: mox aduerſus præfatum monaſterium tot vndique hoſtium deprædationes atque prædonum rapinæ, incendia, cædeſque diuinitus excitatæ ſunt, vt nec auctoritas Imperialis à monachis implorata his malis curandis ſuffecerit. Itaque cauſa tandem calamitatum ſuarum eodem Petro Damiani monente cognita, ſtatim ac de culpa pœnitentiam peregerunt, & ſolitas Beatiſſimæ Virginis laudes celebrare cœperunt, iidem ab omnibus penitus eiuſmodi malis liberi ſunt redditi. Narrat hæc, qui ea ob oculos habuit, idem Petrus Damiani in epiſtola ad Fratres eremi. Sicut autem ipſe auctor fuit, vt in monaſterio ſuo OFFICIVM DEI-GENITRICIS dicendum aſſumeretur; ita ex eodem fonte manaſſe cognoſcitur, vt illud ipſum toto Chriſtiano Orbe Occidentalis Eccleſiæ, non à monachis tantum & clericis, ſed etiam à laicis viris atq; mulieribus, quotidianis penſis perſoluatur, monente Vrbano Papa, vt ſuo loco dicetur.

III. DE VSV ET NOMINE DISCIPLINÆ.

Eodem quoque tempore, etſi non eodem auctore Petro, tamen certo propagatore, atque aduerſus impugnantes propugnatore, introductus eſt in Eccleſia Dei ille laudabilis vſus, vt voluntariæ pœnitentiæ cauſa Fideles, non modo viri, ſed & nobiles mulieres, verberibus ſe ipſas afficerent, flagellis ad hoc paratis idoneis. Hoc enim teſtatur idem Petrus in epiſtola *b* ad Blancam Comitiſſam; vbi & verberationem ipſam vocat *Diſciplinam*, ſicut & in epiſtola ad Alexandrum Papam, de qua dictum eadem occaſione anno ſuperiori: quod nomen cum actione ad poſteros tranſiit, vt *Diſciplinam agere* ſit ſeipſum flagellis cædere. Hoc autem genus pœnitentiæ, etiam ab ipſo Henrico Imp. qui hoc anno defunctus eſt, frequentatum eſſe, teſtis eſt Reginardus in Rebus *c* geſtis S. Annonis tunc Archiepiſcopi Colonienſis. Sicque ingenti Fidelium bono cõtigit, vt quæ in redemptionem diuturnarum pœnitentiarum à canonibus iniunctarum, in expiationem peccatorum mortalium, Flagellorum verberatio fuit primitus introducta; (quod vidimus anno ſuperiori;) eadem hoc tempore, frequentiori vſu ſit ſpõte recepta, inter omnes etiam Chriſtianos nihil debentes eiuſmodi canonum exactoribus pœnitentiariis presbyteris; imitatores Apoſtoli dicentis *d*, *Liuidam facio carnem meam, & in ſeruitutem redigo, ne cum aliis prædicauerim, ipſe reprobus efficiar.* Quod quidem introductum eſſe his iiſdem Petri Damiani temporibus, exemplo Beati Dominici cognomento Loricati, (à Lorica ferrea, qua corpus perpetuo conſtrinxit ac domuit) eidem ſubditi eremitæ, ac magnæ abſtinentiæ & auſteritatis viri, (cuius Res præclare geſtas ſcripſit

b *Pet. Dam. ep. 4. c. 14. in Bibl. Pat.*

HENR. II. IMP. SE FLAGELLABAT.

c *Ap. Sur. 4. Dec. c. 6.*

d *1. Cor. 9.*

c Ext. ap. Lipom.

e idem Petrus ad Alexandrum Papam) teſtatur ipſe eadem ad Blancam epiſtola.

IV. Alii sancti ritvs ab Eccl. recepti.

Quod inſuper ad alios ritus ſpectat; ſuorum monachorum & eremitarum inſtitutione ſeruari cœptum ait, quod nos iam videmus vbique in Eccleſia Occidentali receptum; nempe vt Feria ſecunda animabus defunctorum liberandis à pœnis ſacroſancto Miſſarum ſacrificio, ſit adſcripta: feria ſexta pro memoria Dominicæ Paſſionis, eodem ſacrificio, inſuperque ieiunio, & verberum afflictione colenda eſſet: Sabbato vero in honorem ſanctiſſimæ Dei-Genitricis celebrandum eſſet idem incruentum ſacrificium Miſſæ. De quibus omnibus ipſe pluribus agit in epiſtola ad Deſiderium Abbatem Caſſinenſem. Nos vero iam reliqua huius anni proſequamur.

V. f Rec. Bar. Ann. Tom. XI. hoc an. ex cod. monaſt. Moiſſac. Concil. Tolosan. Concil. Compost. Ex cod. Ans. Aug.

Hoc pariter anno Domini milleſimo quinquageſimo ſexto, Idibus Septembris celebrata reperitur *f Toloſæ* in Gallia, iuſſu Victoris Papæ, SYNODVS decem & octo Epiſcoporum, ad extirpandas Simoniacas prauitates, ac reſtituendam Eccleſiaſticam diſciplinam: cui præfuerunt auctoritate eiuſdem Pontificis, *Rambaldus* Arelatenſis Archiepiſcopus, & *Pontius* Aquenſis. Inſuperque eodem anno in Hiſpania celebratum eſt CONCILIVM COMPOSTELLANVM ſub *Creſconio* eiuſdem vrbis Archiepiſcopo: in quo cum fuerint complura præclare conſtituta, quæ ad Eccleſiaſticam diſciplinam conſeruandam ſpectarent, illud inter alia ſancitum reperitur, vt Epiſcopi omnes atque Presbyteri Miſſam quotidie celebrarent; & vt clerici tempore Ieiunij & Litaniarum, quoties publica delictorum expiatio indiceretur, cilicio induerentur.

VI. Theod. Avg. moritvr: Mich. Stratonicvs imperat.

Quod ad res Orientales pertinet, hoc eodem anno, Indictione nona ad finem declinante, (inquit Curopalates) Theodora Auguſta, poſtquam imperaſſet annum vnum & menſes nouem, inteſtinorum morbo ex hac vita exempta eſt; cum iam paulo ante ſuaſione eunuchorum creaſſet Imperatorem MICHAELEM cognomento *Stratonicum*, ætate ſenem, militiæ valde peritum hominem, regiminis autem magiſtratuum curialium inexpertum: qui primam exortam tyrannidem Theodoſij filij Monomachi ſuperauit, in ſecunda per Iſacium Comnenum permota defecit, vt dicetur anno ſequenti.

IESV CHRISTI AN. 1057.

VICTORIS II. AN. 3.

MICHAEL. VI. AN. 1.

I. Vicoris PP. obitvs. a Leo Oſt. lib. 3. c. 8.

ANNO Chriſti milleſimo quinquageſimo ſeptimo, Indictione decima, *Victor* Papa ex Germania Romam initio Quadrageſimæ rediens, ac poſt Paſcha in Tuſciam profectus, defunctus eſt Florentiæ, atque ſepultus vigeſima octaua Iulij: vt teſtantur Leo *a* Oſtienſis, atque Lambertus. Eoque nuntio Romam perlato, mox in eius locum ſuffectus eſt die ſecunda Auguſti, Fridericus Cardinalis, frater Godofredi Ducis Tuſciæ; ille ipſe, quem Cancellarium Eccleſiæ Romanæ tunc agentem, vidimus ante triennium Legatum miſſum eſſe cum aliis Conſtantinopolim, à Leone Papa ad Conſtantinum Monomachum Imperatorem. Qui *b* cum poſt reditum ſuſpectus Henrico Imperatori cœpiſſet eſſe, atque vt eius vitaret inuidiam, renuntiato ſæculo factus eſſet monachus Caſſinenſis, nuperque electus eiuſdem Abbas monaſterij; poſtmodum defuncto Victore Pontifice, idem Romæ tunc exiſtens, vno omnium conſenſu, ex presbytero Cardinale tituli S. Chryſogoni creatus eſt Romanus Pontifex; dictuſque STEPHANVS huius nominis Decimus, quod ea die qua electus eſt, nempe ſecunda Auguſti, S. Stephani Papæ celebritas ageretur. Qui quidem ita permiſit in locum ſuum alium eligi Abbatem Caſſinenſem, nempe Deſiderium, vt tamen dumtaxat poſt obitum ſuum ſuccederet: ſiquidem voluit quamdiu vixit, ſicut Pontifex, ita & Caſſinenſis Abbas eſſe, deceſſoris ſecutus exemplum, qui cum fuiſſet Epiſcopus Aiſtetenſis, ſe viuente nullum alium

b Hæc omnia plurib. Leo Oſt. lib. 2. c. 90. & lib. 3. c. 8. & ex eo Baronius an. 1054. & præſenti. Steph. PP. X.

paſſus eſt ordinari eius eccleſiæ Epiſcopum: non ſecus ac Leo Nonus, quem vidimus idem præſtitiſſe de ſua priori Eccleſia Tullenſi.

II. Petrvs Damiani creatvr Episcop. Ostiens. c Id lib. 2. c. 102.

Hoc autem ipſo anno idem Papa Stephanus Petrum Damiani ab eremo abſtractum, creauit Epiſcopum Cardinalem Oſtienſem; vt tum Leo *c* teſtatur in Chronico, tum ipſe Petrus in epiſtola ad Nicolaum Papam de dimittendo Epiſcopatu, quem ſibi non canonice, ſed violenter iniectum queritur; & vim inferentem ipſum Stephanum Pontificem, ſuum appellat perſecutorem. Siquidem Epiſcopus creatus, cum nihil remittens de rigore vitæ eremiticæ, quin etiam ad eamdem optans transformare collegas, vt ne vel otioſum verbum, riſumve leuem ore proferret, egregiam illam ad eos conſcripſiſſet epiſtolam, cui titulum fecit, *Venerabilibus in Chriſto ſanctis Epiſcopis Lateranenſis Eccleſiæ Cardinalibus*; intelligens iſta non ex ſententia ſibi ſuccedere, mox cœpit eiuſcemodi vitæ generis tædere, ac de reditu ad eremum ſerius cogitare: neque vnquam deſtitit, quouſque tandem id ab Alexandro obtinuit, vt dicetur ſuo loco.

III. Eccl. Rom. forma hvivs temporis.

Sed quod ad prædictæ epiſtolæ titulum hactenus inauditum ſpectat; ex ſcripto antiquo Vaticano codice ſacrorum Rituum, conſtat hanc fuiſſe iſtorum temporum Romanæ Eccleſiæ formam, vt eſſent Romæ quinq; Patriarchales eccleſiæ, videlicet Lateranenſis, (quæ & Conſtantiniana, & baſilica Saluatoris aliis nominibus nuncuparetur) S. Mariæ Maioris, S. Petri, S. Pauli, & S. Laurentij extra muros; atque in Lateranenſi ſeptem eſſent Cardinales Epiſcopi, videlicet Oſtienſis, Portuenſis, Sanctæ Ruffinæ, (ſiue Siluæ candidæ) Albanenſis, Sabinenſis, Tuſculanus, & Præneſtinus; iidemque dicti *Collaterales*, atq; etiam *Hebdomadarii*, eo quod ſingulis hebdomadibus per vices explerent munus Pontificis: Aliæ quoque Patriarchales eccleſiæ, ſingulæ ſeptem pariter habent Cardinales Presbyteros, quibus aſſignati eſſent totidem Tituli eccleſiarum intra Vrbem exiſtentium; ita tamen vt Lateranenſi eccleſiæ præfectus eſſet primus Epiſcopus Collateralis, S. Mariæ & S. Petro Archipresbyteri Cardinales, S. Paulo & S. Laurentio Abbates Cardinales: Inſuperque eſſent Diaconi Cardinales dicti *Regionarii*, numero duodecim, ac diaconi *Palatini* ſex; quibus commiſſæ ſimiliter eſſent totidem Diaconales eccleſiæ; ita vt Diaconorum Regionariorum munus eſſet cantare Euangelium in Stationibus, Palatinorum vero, cantare Euangelium in eccleſia Lateranenſi: Eſſent item Subdiaconi viginti vnus; ſeptem Regionarij, qui Epiſtolas & Lectiones cantarent in ſtationibus; ſeptem Palatini, qui idem munus præſtarent in eccleſia Lateranenſi; ſeptemque alij, dicti *Schola Cantorum*, qui cantarent tantummodo quando Summus Pontifex celebraret: Præterea eſſent in Vrbe Abbatiæ viginti duæ: Ac denique præter Septem Collaterales Epiſcopos, eſſent in diuerſis Italiæ prouinciis alii Epiſcopi numero ſexaginta duo, qui dicerentur *Suffraganei Romani Pontificis*; & nulli alij Primati vel Archiepiſcopo ſubiecti, frequenter ad Synodos vocarentur. Hæc de eccleſiæ Romanæ huius temporis ſtatu, in prædicto Rituum libro; vbi & nomina recenſentur *d* prædictorum omnium Titulorum, Abbatiarum, & Epiſcopatuum. Iam vero cetera huius anni proſequamur.

d Recenſet etiam Baron. hoc an. ex cod. Vatic.

IV. Mich. Imp. cedit Isacio Comneno.

Hoc eodem anno Iſacio Comneno inuadente Imperium Orientale, Michael Aug. ei cedere coactus, die vltima menſis Auguſti priuatus ad proprias ædes ſe recepit: qui cum à Michaele Cerulario Patriarcha, rebellionis aduerſus ipſum auctore & principe, per Legatos Metropolitas ſuaderetur Imperio cedere, interrogans Metropolitas quid pro Imperio traderet Patriarcha, illiſque reſpondentibus Cœleſte regnum, ſtatim depoſita purpura, veſte priuata indutus ceſſit. ISACIVS vero inchoante menſe Septembri, à Patriarcha ſolemni ritu coronatus eſt Imperator. Qui quidem illud laude dignum tunc præſtitit, vt Eccleſiam Conſtantinopolitanam, quæ tum in ſacris muneribus, tum in theſauri diſpenſatione, Præfectos ab Imperatoribus delectos pati cogebatur, in priſtinam vendicauerit libertatem, Patriarchæ poteſtati ac curæ omnimodam eius relinquens adminiſtrationem. Idem tamen poſtmodum aliam impiam ſanctionem edidit, qua plurium monaſteriorum bona addixit Fiſco, relicta tantummodo ſtipe Deo ſeruientibus

mona-

INEPTA CVROPALATIS PHILOSOPHIA.

monachis. Hæc omnia pluribus Curopalates; nonnulla tamen in eis inepte philoſophatus, dum imprimis reuocat in dubium, an pro terreno Imperio Michael eſſet mercedem cœleſtem accepturus, cum non ſtatim ac in ipſum rebellari cœptum eſt, ſe abdicarit, ſed vſque ad bellum permanſerit, & gentis ſuæ cladem: deinde cum non ſolum probat factum Iſacij de addictis fiſco bonis monaſteriorum, ſed etiam optat vt idem executus eſſet in omnibus rebus ad Eccleſiam omnino ſpectantibus; videlicet vt ſacros miniſtros & monachos à deliciis & auaritia reuocaret. Nam vt iſta leui manu tangam, quod ad Michaelem attinet, ſi cuique inuadenti Imperium tyranno cedere æquum ſit, quæ vlterius cuiuslibet Imperij firmitas eſſe poterit, ad cuius defenſionem gladium ei Deus dederit in vindictam *e* malefactorum? Non iſta docent ſacræ leges, neque monent exempla: cum nullus fuerit hactenus Chriſtianiſſimorum Imperatorum, qui præ ceteris in Eccleſia laudem meruerint, qui non aduerſus inſurgentes tyrannos totis viribus ſe obiecerint. Quapropter & meruit laudem primum Michael reſiſtendo, vt decebat legitimum à Deo conſtitutum Imperatorem: meruit & lauden cedendo, à ſacerdotibus promiſſione oblata regni cœleſtis. Quod vero ad vſurpationem Iſaacii Bonorum monaſteriorum; ſatis ipſa euenta fatuum plane iudicium Curopalatis arguerunt, cum aduerſus ea patrantem tyrannum, cælitus ictibus fulminum ab irato numine dimicatum eſt, vt idem ipſe inferius teſtatur auctor; adeo vt vrgens metus adegerit eum exuere purpuram, & induere monaſticum habitum, & inter monachos obire ſeruitia monachorum, qui monachos ita perſequi aggreſſus eſt.

e 1. Pet. 2.

IESV CHRISTI AN. 1058.

STEPHANI X. AN. 1.

ISACII COMNENI AN. 1.

I.

ANNO Chriſti milleſimo quinquageſimo octauo, Indictione vndecima, Stephanus Papa quamuis infirmus corpore, aſſiduo tamen ſtudio pro Eccleſię Catholicæ tranquillo ſtatu laborans, decreuit legationem in Orientem, ad Eccleſiam Conſtantinopolitanam ſchiſmate ſciſſam Apoſtolicæ communioni conſociandam: ſed quo minus ea ſuũ conſequeretur effectum, eiuſdem Pontificis obitus interceſſit; qui contigit hoc ipſo anno, quarto Calendas Aprilis, Florentiæ, cum illuc profectus eſſet ad Godefridum Tuſciæ Ducem fratrem ſuum, cui habebat in animo coronam Imperij deferre: ad eius vero ſacrum corpus ibidem ſepultum, plurima ſigna Chriſtus oſtendit. Narrat hæc Leo *a* Oſtienſis. In Actis *b* autem S. Hugonis Cluniacenſis Abbatis traditur, ipſum Stephanum in manibus eius ſpiritum reddidiſſe, ſancta confeſſione præmunitũ, & eiuſdẽ ſanctiſſimi viri præſentia ab inſultib. praui dæmonis in trãſitu liberatũ.

STEPH. PP. OBITVS.

a Leo Oſt. lib. 3. c. 8. & lib. 2. c. 101.
b Ap. Sur. 29. April.
c Leo. lib. 2. cap. 101. & 102.

II. MINCIVS SCHISMATICVS PP. INTRVDITVR.

Licet autẽ (quod Leo *c* addit) idem Pontifex Vrbe recedens, vniuerſum Clerum populumque Romanum ſub diſtricti anathematis excommunicatione conteſtatus eſſet, vt ſi prius ipſum mori contingeret, quam Hildebrandus Romanæ Eccleſiæ tunc adhuc ſubdiaconus, qui communi omnium conſilio pro quibuſdam Reipublicæ negotijs ad Imperatricem in Germaniam mittebatur, Romam rediret; nullum omnino Pontificem eligere auderent, ſed vſque ad reditum illius Sedes Apoſtolica ſineretur vacare, eius demum ordinanda Conſilio: tamen mox vbi audita eſt mors ipſius Stephani, quæ metu Imperatoris repreſſæ factiones aliquãdiu conticuerant, eædem Imperio iam vacante, inhiantes rurſum Apoſtolicæ Sedis inuaſioni, ſiue eſſent ex Comitibus Tuſculanis, ſiue Ptolemæorum, Gregoriorum, aut Creſcentiorum familiis, aliiſve armis diuitiiſque potentibus; inito vna conſilio, noctu per vim Eccleſiam inuadentes, Ioannem Velitrenſem Epiſcopum, Mincium cognominatum, Papam conſtituerunt, *Benedicti* illi nomine impoſito; eundemque per Eccleſiæ Oſtienſis Archipresbyterum eadem violentia coactum, conſecrari fecerunt: cum interim qui tunc Romæ erant Petrus Damiani Epiſcopus Oſtienſis, aliique ipſius collegæ Cardinales, hæc deteſtantes atque anathematizantes, per diuerſa latibula fugere coacti eſſent. Habet iſta pluribus Leo: eademque expreſſius idem Petrus Damiani in epiſtola eo tempore ad H. Archiepiſcopum ſcripta de hoc ipſo ſchiſmate; qua etiam teſtatur eundem intruſum, hominem fuiſſe prorſus ſtolidum, deſidem, ac nullius ingenii, penituſque literarum expertem.

III.

d Pet. Dam. ep. ad Nicol. Pap. pro Anconit.

GERARD. EPISCOP. FLORENT. ELIGITVR PAPA LEGITIMVS.

e Leo. lib. 3. cap. 12.

Rediens porro Hildebrandus ex Germania Florentiam, vbi cognouit quæ geſta eſſent, vt erat vir ſaniſſimi ac puriſſimi conſilii (ſicut eum Petrus *d* Damiani vocat) ſuis litteris Romanorum Primates conueniens, ipſorum percepto aſſenſu, annitente Godefrido Duce, ipſe cum aliis Eccleſiaſticis viris Gerardum eiuſdem ciuitatis Florentinæ Epiſcopum in Romanum Pontificem elegit, quem ſuo tempore præſidio eiuſdem Godefridi in Vrbem inducerent. Scribit hæc idem qui ſupra Leo *e*. Eidemque electioni etiam Imperatricem, ſeu filium eius paruulum Henricum, aſſenſum præbuiſſe, teſtis eſt Lambertus. Comitia vero de ipſius electione, quod Romæ fieri non potuiſſent, habita eſſe Senis, tradunt eiuſdem Pontificis Acta, collecta à Nicolao Aragonio Cardinale, quæ habentur in Vaticana Bibliotheca. De eius autem in Vrbem introductione, atque conſecratione, agetur anno ſequenti, quo ea fieri contigit: cum interim totum quod fuit anni huius vſque ad Ianuarii menſem, pſeudopapa Benedictus manſerit in Pontificatu. A quo nihil boni factum reperitur; ſed malum illud, dignum homine qui pecuniæ vi aperuiſſet ſibi viam ad tantam Sedem capeſſendam; quod Stigando cuidam pſeudoepiſcopo Cantuarienſi in Anglia, pecunia corruptus Pallium miſerit, quod ei præcedentes Pontifices denegauerant, quia viuente adhuc legitimo Archiepiſcopo Roberto (qui perſecutionem paſſus Sedem Apoſtolicam appellauerat) eam Eccleſiam inuaſiſſet. Narrat hæc Willelmus *f* in commentario de Rebus geſtis Anglorum Regum.

f Malmesb. lib. 2. c. 13.

IV. CASIMIRI REG. POLON. OBITVS.

Hoc eodem anno die vigeſima octaua Nouembris mortuus eſt Caſimirus, qui ex regni herede monachus, ex monacho Rex effectus fuerat Poloniæ; magnum ſuis deſiderium relinquens, vt qui collapſum penitus Regnum reſtituiſſet, & Eccleſiam Polonicam mirum in modum illuſtraſſet. In cuius locum ſubrogatus eſt Boleslaus ipſius filius. De his plura Longinus Canonicus Cracouienſis.

V. MICH. PATRIARCH. CONST. ABDICATVR.

Quod ad res pertinet Orientales; hoc eodem anno Michael Cerularius Patriarcha Conſtantinopolitanus, Iſacio Imperatori ob frequentes & odioſas petitiones, & cum repulſam pateretur, abſurdas increpationes, & comminationes de Imperij abdicatione, intolerabilis redditus; & quod inſuper aggreſſus eſſet croco tincta Imperatorio more induere calceamenta, antiqui Sacerdotij conſuetudinem hanc aſſerens, ab eodem Imperatore in exilium eiectus eſt, vbi ſediſſet annis quindecim: eoque paulo poſt defuncto, in locum eius ſubrogatus *Conſtantinus* Licudex Protoueſtiarius. Narrat hæc pluribus Curopalates.

IESV CHRISTI AN. 1059.

NICOLAI II. AN. 1.

ISACII COMNENI AN. 2.

I. NICOL. PP. II.

ANNO Chriſti milleſimo quinquageſimo nono, Indictione duodecima, ipſo menſe Ianuario, Gerardus Epiſcopus Florentinus, qui anno ſuperiori electus fuerat in Romanum Pontificem, ab Hildebrando ſubdiacono & Godefrido Duce Romam perductus, totiuſque Cleri ac populi Romani conſenſu in Sede Apoſtolica collocatus, dictus eſt NICOLAVS eius nominis Secundus. Qui Mincium, dictum Papam Benedictum, Romanæ Sedis inuaſorem, cum ſuis fautoribus excommunicans, tandem interuentu quorundam eundem admiſſum ad communionem, apud Eccleſiam S. Mariæ Maioris omni ſacerdotali officio priuatum manere iuſſit. Scribit hæc Leo *a* Oſtienſis.

a Leo lib. 3. c. 12.

CONCIL. SVTRIN. PRO DAMNAT. MINCII PSEVDOP.

In Geſtis autem Romanorum Pontificum, quæ collegit Nicolaus Aragonenſis Cardinalis, traditur præceſſiſſe SVTRINVM CONCILIVM pro ipſius Mincii depoſitione, antequã Papa ſe inferret in Vrbem; eoque audito, Mincium ſede depoſita in domum propriam ſe recepiſſe; cum vero Nicolaus Romam veniſſet, Mincium quoque ad eum veniam petiturum acceſſiſſe, & omnis ſacerdotalis officii depoſitionem incurriſſe. Id ipſum traditur in codice Vaticano, qui inſcribitur Liber Cenſuum. Vbi & additur, eodem tempore *Hugonem* Cardinalem cognomento *Candidum*, ſchiſma feciſſe ab Eccleſia Romana, & multorum extitiſſe auctorem malorum.

II. PETRVS DAM. CVPIT REPETERE EREMVM.

Simulac autem ſublato ſchiſmate pax Eccleſiæ reddita eſt, Petrus Damiani, qui inuitus abſtractus ab eremo creatus fuerat à Stephano Papa Cardinalis Epiſcopus Oſtienſis, de abdicando ſe ab eo munere, Nicolao libellum dedit, qui hactenus extat, complura continens exempla ſanctorum Præſulum qui ſe à regimine abdicarunt. Quid autem Nicolaus reſcripſerit, non conſtat: certum tamen eſt, miſſionem Petrum non accepiſſe, ſed vel Romæ apud Pontificẽ in geſtis Synodalibus laboraſſe, vel legationibus inſeruiſſe: licet ipſe, tanquam ſi re vera ſe abdicaſſet, nunquam ſe poſthac in ſuis epiſtolis Epiſcopum, aut Cardinalem nominet, ſed tantum peccatorem monachum. Quomodo vero miſſionem tandem ab Alexandro Nicolai ſucceſſore extorſerit, dicetur ſuo loco.

III. b c. in nomine diſt. 23. CONCIL. ROM. GENERALE CONTRA BERENG.

Interim vero hoc eodem anno, menſe Aprilis, (vt habet eiuſdem Nicolai Papæ Conſtitutio *b* de electione Summi Pontificis edita) *Romæ* in Laterano celebratum liquet ab eodem Pontifice CONCILIVM, cui & Petrus interfuit; ad quod dicturus cauſam reus vocatus eſt Berengarius ille Turonenſis patria, Archidiaconus Andegauenſis, ſæpe damnatus hæreſiarcha: quod quidem Concilium à Guitmundo huius temporis nobiliſſimo ſcriptore, *Generale* nominatur, quippe cui centum tredecim interfuiſſe Epiſcopos, tradunt Lanfrancus *c* & Algerus *d*. In Fragmentis autem Hiſtoriæ Francorum ad Glabrum & Helgaldum appoſitis traditur, ipſum in eodem Concilio ſuum anathematizantem errorem, Ioannem Scotum igni combuſiſſe, cuius lectione ad eiuſmodi nefariam deuolutus fuerat ſectam. Sed quod ad *Ioanem Scotum* pertinet; male quidem eum audiſſe apud Nicolaum Primum Pontificem, ſuo loco dictum eſt ſuperius: qui licet virulenta adeo aduerſus fidem Catholicam ſcripſerit, quia tamen non ita vulgauit vt omnibus comperta fierent, hinc accidit vt bonæ æſtimationis fuerit apud multos, qui etiam martyrij titulum nimia facilitate ei tribuerint. De eius vero facta in hoc Concilio per Berengarium combuſtione librorum, meminit quoque Lanfrancus: qui & inſuper recitat ipſum Berengarii iuſiurandum, cum in pleno Concilio deteſtatus eſt errorem, fidemque Catholicam profeſſus; quod (vt ait) expetente ipſo Berengario, & iubente Nicolao Papa, ab Humberto Epiſcopo Cardinale cõſcriptum, & ab vniuerſo Concilio recognitum, Berengarius publice recitauit, confirmauit, & ſuo chirographo roborauit. Eſt ipſum etiam relatum in corpus Canonicum; incipitque *Ego Berengarius*.

c Lanfran. cont. Bereg. d Alger. de Sacram. lib. 1. c. 19. IOAN. SCOTI LIBRI COMBVSTI.

IV. BERENG. RELABITVR IN HÆRESIM, QVAM ABIVRAVERAT.

At perfidus hæreſiarcha, vbi poſt Romanum Concilium quæ vellet ſcribendi liberam facultatem nactus eſſet, aduerſus eandem fidei Catholicæ confeſſionem edidit inuectiuam, conuerſus in Humbertum qui eam compoſuiſſet, & in Romanam Eccleſiam cuius auctoritate feciſſet. Quod vbi nouit *Lanfrancus* doctiſſimus vir atque ſanctiſſimus, mox ſparſo veneno parauit antidota, ſcribens ad eumdem Berẽgarium egregium commentarium, quo arrogantis hominis retudit audaciam, refellitque errores; nullumque aſſeruit hactenus extitiſſe procaciorem hæreticum, qui eas fuiſſet auſus in Romanam Eccleſiam iactare blaſphemias, quas ipſe periurus & fidifragus præſumpſiſſet: ac denique docuit, ſanctos Doctores, ſi non iiſdem verbis, iiſdem tamen ſententiis, multis in locis cõcorditer aſtruxiſſe, hæreticum eſſe hominem, qui à Romana & vniuerſali Eccleſia in fidei doctrina diſcordat. Nec vero Lanfrancus ſolus contra eiuſmodi virulentam Berengarii ſcriptionem laborauit; ſed & alii qui vel eodem tempore vel paulo poſt in Eccleſia Catholica floruerunt, vt *Guitmundus* Auerſanus Epiſcopus, & *Algerus e* monachus Cluniacenſis; quorum ſumma cum laude meminit Petrus Cluniacenſis ſcribens aduerſus hæreticos Petrobruſſianos. Extatque *ee* eodem argumento contra Berengarium ſcripta epiſtola à *S. VVolphelmo* Abbate Bruuilarenſe apud Coloniam Agrippinam, qui hoc tempore claruit doctrina & ſanctitate: vbi etiam redarguit aliam eiuſdem Berengarii hæreſim, qua negabat Chriſtum ingreſſum ad Diſcipulos ianuis clauſis, contemnens ob id Euangelicam veritatem. Sed & inſuper ſcripſiſſe aduerſus Berengarium, *Albericum* diaconum Caſſinenſem, teſtatur Leo *f* Oſtienſis: qui tamen contra veritatem hiſtoricam, à Lanfranco & aliis ſuperius recenſitis auctoribus ſtabilitam, eidem Alberico plus quam par eſt tribuit, dum ait, cum in prædicto Concilio Romano nullus Berengario valeret obſiſtere, Albericum euocatum fuiſſe ad Synodum; cumque eo veniſſet, poſt multos verborum conflictus cum neuter cederet, Albericum vnius hebdomadæ acceptis induciis, librum aduerſus Berengarium edidiſſe de Corpore Domini, in quo omnes eius aſſertiones deſtruxit, æternaque obliuione deleuit. Hæc quidem Leo, ſed glorianter nimis. Nam vt prædicti Scriptores teſtantur, Berengarius abſque vlla præuia habità in Synodo de hæreſi altercatione, ſtatim ſponte damnauit errorem.

Qvi SCRIPSERINT CONTRA BERENG.

e [In Algeri ſcriptionem quædam obſeruat Bellarm. lib. de Script. Eccl in *Algero*, quæ aduertere debet lector.] ee *Ap. Sur. 22. April. in S. Wolphel.* f *Leo Oſt. lib. 3. c. 34.*

V. FIDES CATHOL. DE EVCHAR. MIRACVLIS CONFIRMATA. g *Exod.* 8.

Ceterum non homines tantum contra impiiſſimum Berengarium commentarios edidiſſe, ſed & Deum ipſum digito ſuo ſcripſiſſe conſtat. (Siquidem miracula diuinitus edita, teſtantibus *g* etiam Ægyptiis magis, digitus Dei eſſe operando noſcuntur.) Petrus namque Damiani in epiſtola ad Deſiderium Caſſinenſem Abbatem, reſcribens ad literas quas ab eo acceperat dum prædicta Synodus Romæ celebraretur, tradit; cum mulier quædam zelotypa, habens virum ex adulterij fraude ſuſpectum, à vicina muliere conſilium petiiſſet, qualiter eum ſibi vendicare poſſet proprio thoro contentum, & ab eadem edocta eſſet, vt Corpus Dominicum quaſi communicatura à ſacerdote perceptum, ac palliolo reſeruatum, viro ſuo poſtmodum, non ſine quibuſdam maleficiis, propinaret; accidiſſe vt illa particula Dominici Corporis inuenta ſit vſque ad medietatem in carnem conuerſa, altera vero medietas panis ſpeciem non mutaueuerit. Hæc Petrus ad Deſiderium, cum ab eo de hoc miraculo inquiſitus, quid illud portenderet ſignificauit. Additque in eius confirmationem, ſimile aliud exemplum de Amalphitano tunc exiſtente Epiſcopo; qui cum aliquando ad menſam Domini ſacrificaturus acceſſiſſet, ſed ſuper ſacramento Dominici corporis incredulus hæſitaret; in ipſa confractione ſalutaris hoſtiæ, rubra prorſus ac perfecta caro inter eius manus apparuit, ita vt digitos illius cruentaret. Sed quamplurima alia eiuſmodi edita diuerſis temporibus eſſe miracula in confirmationem huius veritatis Catholicæ, *ignorat nullus* (inquit Lanfrancus de his agens aduerſus Berengarium) *quiſquis in Hiſtoriis Eccleſiaſticis, ſeu Sanctorum Patrum Geſtis eſt aliquantulum verſatus. Quæ Scripturæ* (vt addit egregie) *tametſi illam excellentiſſimam auctoritatis arcem non obtinent, quà donatæ ſunt quas Propheticas ſeu Apoſtolicas nuncupamus; hoc tamen probare ſufficiunt, quod hanc fidem, quam nunc habemus, omnes Fideles qui nos præceſſerunt, à priſcis temporibus habuerunt.*

VI. DECRETVM NICOLAI PP. DE ELECTIO. ROM. PONT.

Quod vero ad reliqua eiuſdem Romani Concilii decreta pertinet; conſtat in eo editam eſſe Conſtitutionem, quã Henrico Germaniæ Regi ius eligendi Romani Pontificis conceſſum eſt. Quod enim eiuſdem Regis ope, proxime præcedenti ſchiſmati finis impoſitus eſſet; gratitudinis ergo quod datum fuerat eadem ex cauſa patri priuilegium, hoc Nicolaus vna cum ſancta Synodo propagandum putauit in filium, ac ſucceſſores eius qui ab Apoſtolica Sede perſonaliter illud ius impetrarent: ſed ita tamen, vt nequaquam eo priuari voluerit Romanum Clerum; immo ad S. R. E. Cardinales Epiſcopos ſtatuerit illud potiſſimum pertinere, inde vero ad ceteros, quos ſiue iura, ſiue conſuetudo hactenus admiſiſſent: vt videre eſt in ipſa eadem Conſtitutione, quæ extat *h* relata à Gratiano in ſuum Decretorum librum; quamuis haud integra, puraque, prout in Synodo eſt conſtituta; ſed à ſchiſmaticis labefactata, & additione corrupta. Quod enim ea nullo pacto Imperatori faueret, vt intrudendi Pontifices ei tribueret facultatem; paulo poſt hæc nefandiſſimus Gui-

h c. in nom. Dom. diſt. 23. Iuo part. 5. c. 80.

bertus

bertus Antipapa, eam in fauorem Henrici deprauauit: vt teſtatur Deusdedit presbyter Cardinalis in libello quem contra inuaſores, ſimoniacos, atque ſchiſmaticos, tunc edidit cum eiuſdem Guiberti ſchiſma vigeret. Quapropter illud tantum conceſſum Regi noſcitur, quod eius patri datum fuerat à deceſſoribus Romanis Pontificibus; nimirum vt illum eligeret, ſeu verius confirmaret Imperator, in quem primo (ſi per pacem licuiſſet) ſuffragia Cleri populique Romani concurrerent: ſin vero minus id ipſis facere licuiſſet, tunc iidem liberam refunderent in Imperatorem electionem, vt quem vellet eligeret, nomine tamen Romani Cleri: prout quæ ſunt ſuperius dicta in electionibus Romanorum Pontificum docent. Cum autem hoc priuilegio ad ædificationem Eccleſiæ Imperatoribus collato, iidem ad deſtructionem vti voluerunt, iure priuari ipſo meruerunt; vt docet eodem loco Deſiderius, & quæ dicentur ſuis locis ſignificabunt.

QVID NICOL. CONCESSERIT HENRICO REGI.

VII. *DECRETA CONTRA SIMON. ET CONCVBIN. SACERD.*

Præterea contra Simoniacos ordinatores vel ordinatos, ab eodem Pontifice conſtat decretum eſſe editum, ex quo tria capita *i* Gratianus deſcripſit. Aliudque inſuper (hortatu maxime Petri Damiani, cuius extant ea de re datæ literæ grauiſſimæ ad eundem Papam) aduerſus ſacerdotes Concubinarios: quod apud eundem Collectorem *k* citatur ab Alexandro Nicolai ſucceſſore; recitaturque *l* ad omnes Epiſcopos inſcripti decreti breue de hac re fragmentum. Sed & à Mediolanenſibus monitus de iiſdem ipſis impietatibus in ea ciuitate vigentibus ſub Guidone Archiepiſcopo Nicolaus, direxit illuc ipſum Petrum Damiani, vna cum Anſelmo Epiſcopo Lucenſi; qui eandem Eccleſiam priſtino nitori reſtituerunt, abiuratis à Guidone & reliquis clericis Simoniacorum & Nicolaitarum hæreſibus: ſicut de his eſt plena relatio in epiſtola, quam tunc idem Petrus ſcripſit ad Hildebrandum, nuper ex ſubdiacono factum ab eodem Papa Archidiaconum: qua etiam continetur concio eiuſdem Petri ad Mediolanenſes habita de Primatu Romanæ Eccleſiæ, cum ipſi præſumerent Eccleſiam Ambroſianam minime debere ſubiacere Romanæ, quæ quidem concio male ſub titulo epiſtolæ Nicolai ad Mediolanenſes alibi *m* recitatur. Scimus autem deceſſori Nicolai Stephano tribui vnionem Eccleſiæ Mediolanenſis cum Romana: verum quantum ex iſta relatione Petri aſſequi licet, ex tumultuantibus Mediolanenſibus, eos nondum conciliatos fuiſſe poſſumus exiſtimare.

i c. ſt. quis. & c. nullus. 1. q. 1. Iuo part. 5. c. 79. *k diſt. 32. c. præt. hoc* *l ead. diſt. c. nullus.* *PETRVS DAM. RES ECCLES. MEDIOL. COMPONIT.* *m Cap. omnes ſine diſt. 22.*

VIII. *NIC. PP. NORTHMANNIS CONCEDIT IN FEVDVM, CALABR. APVL. ET SICIL.*

Poſt celebratum Romæ Concilium, Nicolaus à Northmannis rogatus in Apuliam venire, eo accedens, ipſos, terras omnes quas Eccleſiæ Romanæ abſtulerant reſtituentes, à vinculo excommunicationis quo ea de cauſa innodati fuerant abſoluit: quod tamen eorum opera vti vellet aduerſus eos qui iura eiuſdem Eccleſiæ in ipſa Vrbe Roma inuadere ſolerent, totam illis Calabriam, & Apuliam, (præter Beneuentum) quas tunc poſſidebant, itemque Siciliam quam obtinere ſperabant, ſub nomine Ducatus in feudum conceſſit, ſuſcepto ab illorum Duce Roberto Guiſcardo, iuramento fidelitatis ſibi & ſucceſſoribus Romanis Pontificibus præſtandæ, & de ſoluendo quotannis cenſu denariorum duodecim per ſingula iuga boum. Meminit horum Leo *n* Oſtienſis, quæ geſta fuiſſe ait in CONCILIO ea de re celebrato *Malphiæ* in Apulia; iiſdemque conditionibus confirmatum eſſe ab eodem Pontifice Principatum Capuæ Richardo. Illud vero de Northmannis, narratur expreſſius in veteri Hiſtoria Romanorum Pontificum, quam Nicolaus Aragonius Cardinalis in lucem prodidit. Extatque inſuper ipſius Roberti Ducis iteratum iuramentum, tam de cenſu perſoluendo, quam de fidelitate præſtanda, deſcriptum in codice Vaticano qui inſcribitur Liber Cenſuum.

n Leo Oſt. lib. 3. c. 15.

IX. *VINDICAT ROMAN. ECCLES. A TYRANNIS.*

Cum autem adeo indigna paſſa eſſet Romana Eccleſia à Comitibus Tuſculanis aliiſque vicinorum oppidorum dominis Romæ degentibus, à quibus tot ſæpe ſunt intruſi Pontifices; idem Nicolaus Northmannos ſecum ex Apulia ducens eorundem factioſorum loca munita deſtruxit, ipſoſque ad Apoſtolicæ Sedis ſubiectionem redire coegit, liberata Vrbe ab eorum tyrannide. Tradit hæc Cardinalis Aragonius: quæ quidem diuino plane conſilio peracta ſunt. Nam poſthac aliquandiu non ſunt auditæ adeo frequentes illæ tyrannicæ inuaſiones.

X. *CONCIL. PARIS. PRO VNCTIONE PHILIPPI REGIS.*

Eodem anno, eademque Indictione duodecima, menſe Maij celebratum eſt CONCILIVM PARISIENSE: vbi conuenientibus Galliarum Epiſcopis viginti duobus, ſimulque Principibus, Henricus Francorum Rex filium ſuum Philippum puerum adhuc ſeptennem, Regem conſtituit, ac ſolemni ritu ab Willelmo Archiepiſcopo Rhemenſi conſecrandum curauit: cuius Acta Papirius Maſſonus in ſuos Annales intulit. Sed quod ad tempus ſpectat; hoc potius anno, quam (vt ibi ponitur) ſequenti, geſta eſſe, cum numerus Indictionis ſignificat, tum etiam Hermannus huius temporis ſcriptor firmiter aſſeuerat, ſequenti vero defunctum eſſe Henricum, & filium ſolum regnare cœpiſſe. quod & Sigebertus affirmat: aſſerente quoque auctore qui ad Aimoinum affixit appendicem, hoc anno Redemptoris milleſimo quinquageſimo nono, vnctum eſſe Regem Philippum, ſequenti vero, nempe milleſimo ſexageſimo, mortuum Henricum parentum eius. quinimo in Fragmento Hiſtoriæ Francorum ad Glabrum appoſito, hoc præſenti anno eſſe defunctum Henricum traditur. Porro ipſo defuncto, Philippus tutorem accepit à patre relictum, Balduinum Comitem Flandriæ, qui amitam eius habebat vxorem: qui quidem pie ſancteque opus peragens, omni fide pupillo Regnum conſeruauit, atque defendit. Ceterum recitat quoque idem Papirius epiſtolam Nicolai Papæ ad eundem Willelmum Archiepiſcopum Rhemenſem ſcriptam; qua illum monuit, vt Henricum Regem adhuc ſuperſtitem corriperet ob quædam perperam intentata contra ſacros canones, & Apoſtolicam Sedem.

XI. *ISAC. IMP. FVLMINE PERCVSSVS FIT MONACHVS: CONST. DVCAS IMPERAT.*

Quod ad res Orientis pertinet; ad finem huius anni Iſacius Imp. ob iniuſte inuaſum Imperium, & vſurpata iura ac bona Eccleſiaſtica, Dei vindicta fulmine percuſſus, poſtquam à morbo inde contracto conualuit, ſponte depoſita purpura, ſibique ſucceſſore delecto (poſtpoſitis omnibus ſibi conſanguinitate coniunctis) CONSTANTINO *Duca* viro ſtrenuo & prudente, pœnitentiæ cauſa monaſticum ſumpſit habitum, atque in cœnobio Studij monachis ſeruiens, illic vitæ tempus abſoluit. Hæc pluribus Curopalates; qui ait eundem Iſacium imperaſſe annos duos ac menſes tres.

IESV CHRISTI AN. 1060.

NICOLAI II. AN. 2.

CONST. DVC. AN. I.

I. *CONCIL. IACCEN.*

ANNO Chriſti milleſimo ſexageſimo, Indictione decimatertia, celebratum eſt CONCILIVM *Iaccæ* in finibus Hiſpaniæ, cui præfuit Auſtindus Archiepiſcopus Auxitanus: in quo imprimis ſacri ritus, temporum iniuria deprauati, vel aboliti, ſunt reſtituti, diſciplina Eccleſiaſtica reſarcita, moreſque ad normam ſacrorum canonũ reuocati: inſuperque ſtatutum, ne alio quam Romano more ſacræ Preces in eccleſia perſoluerentur: & vt qui Oſcæ erat Epiſcopatus transferretur Iaccam, quouſque eadem Oſca ab hoſtium dominatu eriperetur.

II. *LEGATIO REGIS ANGL. AD NICOL. PP. PRO ABSOLVTIONE A VOTO.*

Eodemque tempore S. Edvvardus Anglorum Rex legationem miſit ad Nicolaum Papam, tum ad deferendas ex more pecunias, quæ in Anglia nomine S. Petri exigi quotannis conſueuerant; tum maxime vt quod Victor Papa Nicolai deceſſor ipſi Edvvardo, ob votum quo ſe obſtrinxerat ire Romam, nomine pœnitentiæ, & in remiſſionem peccatorum iniunxiſſet conſtructionem monaſterii in honorem S. Petri Apoſtoli; iam & ipſe Nicolaus ratam faceret abſolutionem ab eiuſmodi voto petendi Romam, & confirmaret donationes ac priuilegia eidem monaſterio à Rege conceſſa. quod Nicolaus libentiſſime præſtitit. Hæc autem manifeſta fiunt ex literis vltro citroque tunc datis, quas recitat Ealredus in Vita eiuſdem ſancti Regis.

IESV CHRISTI AN. 1061.

ALXAND. II. AN. 1.

CONST. DVC. AN. 2.

I. NIC. PP. OBITVS. a Leo Oſt. lib. 3. c. 20.

ANNO Chriſti milleſimo ſexageſimo primo, Indictione decimaquarta, in fine menſis Iunij mortuus eſt Florentiæ *Nicolaus* Papa, cum ſediſſet annos duos & menſes ſex; vt teſtatur Leo *a* Oſtienſis. De quo præclarum illud habet Petrus Damiani in Epiſtola ad Mainardum Epiſcopum Vrbinatem, ipſum nunquam in toto anno prætermiſiſſe diem, quin pedes duodecim pauperibus ablueret.

II. LEGATIO FACTIOSORVM ROM. AD HENR. REG. PRO NOVO ELIGENDO PONT.

Poſt eius autem obitum, ingens de ordinando ſucceſſore cœpit oriri diſſenſio. Ac primo quidem Proceres illi Romani qui Comites dicebantur, vti Tuſculani, Galeriani, & alij ob ea quæ agente Romano Pontifice à Northmannis paſſi fuerant, in S. R. Eccleſiæ Cardinales redditi infenſiſſimi, legationem ad Henricum puerum Regem adornantes, miſerunt etiam coronam auream, & cum ea inſignem titulum Patriciatus, quo illius animum huiuſmodi illecebris allicientes, quem ipſi vellent ab eo Pontificem reciperent. Mentio eſt de hac Romanorum legatione apud Hermannū: qui addit mox ea de re conuocatos eſſe à Rege omnes Italiæ Epiſcopos, & generalem *Conuentum Baſileæ* habitū eſſe. Quinam autem fuerint iſti Italiæ Epiſcopi qui Baſileam conuenerunt, ſatis declaratur in antiquis Geſtis Romanorum Pōtificum à Nicolao Cardinale Aragonenſi collectis; dum ibi traditur, defuncto Nicolao, Longobardorum Epiſcopos tam ſimoniacos & incontinentes, quam alios facinoroſos, auctore Guiberto Parmenſi, Cancellario Regis, homine nequiſſimo, conuenientes in vnum communiter ſtatuiſſe, aliunde non eſſe creandum Pontificem quam ex Longobardia, & talem qui infirmitatibus eorum condeſcenderet: coque ſtabilito, aliquos ex ipſis ad Imperatricem vltra montes miſſos eſſe, qui de Patriciatu filij ei ſuggeſſerunt, aliiſque quibuſdam figmentis eius animum ſibi propitium reddiderunt. Iſti igitur fuiſſe noſcuntur Epiſcopi, qui Baſileam ex Italia conueniſſe dicuntur. Quæ autem probroſa in eadem pſeudoſynodo ab iis facta ſint, narratur in Diſputatione habita inter Regium Aduocatum & Romanæ Eccleſiæ Defenſorem, de qua dicetur inferius; nempe Nicolaum Papam ibi condemnatum eſſe, & reſciſſa omnia quæ ab eo fuerant ſtatuta. At cum iſta de Catholico Rege, nomine ipſius edita vulgarentur, plane erubeſcentes qui ſanioris mentis erant Germaniæ Epiſcopi, operati ſunt poſtea, vt Cancellarius ille Parmenſis, auctor malorum omnium, in ordinem redigeretur; ipſeque Rex, qui femineo regi videretur imperio, ſeorſum educaretur. Sed de his ſuo loco.

GVIBERTI STVDIA CONTRA ROM. ECCL.

PSEVDOSYNODI BASIL. INFAME DECRETVM.

III. LEGATIO CATHOL. AD REG.

Interea vbi tanta iſta in detrimentum Apoſtolicæ Sedis geſta Cardinalibus innotuiſſent, iidem (quod traditur in prædicta Diſputatione) ad ea diluenda, ad Regem Legationem decreuerunt, qua functus eſt Stephanus presbyter Cardinalis vir laudatiſſimus, qui ex Cluniacēſi cœnobio ad eam dignitatem virtutum merito fuerat ſublimatus. Sed cū ipſe, Regiis miniſtris obſtantibus, contra ius gentium ad audientiam non admiſſus, re infecta Romam rediiſſet, imminerētque grauiorum motuum atque turbinum pericula, ſi diutius Apoſtolica Sedes vacaret; tunc iidem Cardinales re mature deliberata, vt his malis occurrerent, nec tamen aliquid in contemptum Regis agere viderentur; totius Cleri populiq; Romani conſenſu crearunt Pontificem, quem putarent omnino ipſi Regi poſſe placere, *Anſelmum* Lucenſem Epiſcopum, virum probum, patria Mediolanenſem, aulæ Regiæ alumnum, atque ipſius Regis familiarem; quem ALEXANDRVM eius nominis Secundum nuncuparunt. cuius electio contigit Calendis Octobris huius anni, tribus plus minus menſibus poſt obitum Nicolai. Narrantur hæc omnia in prædicta Diſputatione.

ALEX. II. PAPA.

IV.

Iis vero auditis in aula Regia, conclamataque ab omnibus Regis iniuria, quod ipſo neſciente Pontifex electus eſſet; Guibertus Cancellarius alium eligendum à Rege affirmans, ſuæ ciuitatis intimum familiarem proponit *Cadalum*, ſiue Cadaloum, vel Cadalaum, Parmenſem Epiſcopum, virum perditiſſimum, & manifeſtum ſimoniacum: qui non ab aliqua Synodo, non à pluribus Epiſcopis, ſed à duobus tantummodo, iiſdemque publico concubinatu infamatis, nempe Vercellenſi & Placentino Epiſcopis, electus eſt in Romanum Pontificem hoc ipſo anno die vigeſima octaua mēſis Octobris in feſto SS. Apoſtolorum Simonis & Iudæ; dictuſque *Honorius* eius nominis Secundus: procurante id pariter Gerardo Galeriæ Comite, qui ob multa publica latrocinia, aliaque ſcelera & ſacrilegia tam Romæ quam aliis locis patrata, fuerat à Nicolao Pontifice ſolemniter excommunicatus, & extinctis luminibus perpetuo anathemate damnatus. Attingit iſta breuiter Leo *b* Oſtienſis: quæ plenius intelliguntur ex eadem Diſputatione, atque ex priori ac peregregia, eademque vehementiſſima epiſtola Petri Damiani, quam ad ipſum Cadaloum, poſtquam electus eſt pſeudopontifex, increpatoriam conſcripſit, qua & ipſi ruinā ac perditionem prædixit. Ex cuius etiam aliis ad Cunipertū Taurinenſem Epiſcopum datis literis conſtat, Cadaloum poſt electionem ſuam, adeo turpem cum ſui ſimilibus incontinentibus clericis vitam duxiſſe, vt (quod ait) qui hactenus dicti eſſent ab auctore *Nicolaitæ*, deinceps dicendi eſſent à propagatore *Cadaloitæ*. Ac denique ex aliis ab eodem ad Alexandrum Papam ſimul & Hildebrandum Archidiaconū ſcriptis intelligitur, eundem Cadaloum ad ſchiſma roborādum, & vt Romanorum ſibi conciliaret animos, ingentem pecuniarum vim in ipſos effudiſſe: atque ideo Alexandrum, poſt creationem ſuam, timentem Romanos illos potentiores qui Cadaloo fauerent, ab Vrbe fugam arripuiſſe.

CADALOVS ELECTVS PSEVDOP.

b Leo vbi ſup.

CADALOITÆ HÆRET.

V. PET. DAMI. DEPONIT EPISCOPATVM, ET SECEDIT IN EREMVM.

Quo tempore conueniens eum extra Vrbem poſitum idem Petrus Damiani, ab eo impetrare ſtuduit, quod ab eius deceſſore negatum fuerat, nempe vt ſe abdicaret ab onere Epiſcopatus Oſtienſis, & à procuratione quæ à Papa Nicolao ipſi iniuncta fuerat Eccleſiæ Eugubinæ: & licet reſiſtente Alexandro Pontifice, & magnopere contradicente Hildebrando Archidiacono, quod probe ſcirent quam eſſet Eccleſiæ Romanæ proficuum perditiſſimis hiſce temporibus, Petrum aſſiſtere Summo Pontifici: tamen his omnibus firmo animi propoſito ſuperior factus Petrus, reuerſus eſt in eremum; indeque epiſtolam ſcripſit apologeticam, vnam ad ipſos duos, Alexandrum videlicet, & Hildebrandum, qua fuſe ſui facti rationem reddidit. Fuit ea iam antehac cuſa *c*, ſed deprauato titulo, dum ad Hildebrandum ſolum inſcripta habetur, quæ in antiquiſſimo Vaticano codice baſilicæ S. Petri, huiuſmodi habet inſcriptionem; *Dilectiſſimis, Apoſtolicæ Sedis electo A. & virgæ Aſſur Hildebrando*; vt epiſtola non ad vnum, ſed duos data ſit; quod etiam ex ipſius contextu abunde liquet: ſicut & ſunt aliæ eiuſmodi ab ipſo ad eoſdem ambos ſimul datæ. Quod vero violentum oppugnatorem ſui propoſiti Hildebrandum pateretur, *Aſſur virgam* appellat: immo & in ipſa epiſtola, inter alia plura, quæ non ſine ſtomacho videri poſſent ſcripta, *Satanā ſanctum* nominat: Satanā, vtpote aduerſariū, ſanctū, quod nō inimico animo, ſed bona intentione ad eum apud Pontific[illegible] retinēdum duceretur. Ita tamen ſe Petrus abdicauit Epiſcopatu, vt nihilominus recedens in ſolitudinem, certare non pretermiſerit tum contra corruptos eius temporis mores, tum aduerſus ſchiſmaticos & hæreticos pro Apoſtolica Sede; ac pro eadem; cum iuſſus eſt legationes ſubire, vel Synodis intereſſe; vt fidem faciunt cum plurima ipſius ſcripta, tum quæ de eo dicentur inferius ſuis locis. Nam & quantumlibet Alexander ei de abdicatione Epiſcopatus acquieuiſſet; tamen tanti viri reuerentiæ cauſa, alium ipſo viuente Eccleſiæ Oſtienſi ſubrogare Epiſcopum penitus recuſauit. Denique Petrus dum fuit in ſolitudine, ita in contemplatione rerum diuinarum aſſiduus, & vigilans in ſacrarum ſtudio literarum extitit; vt tamen opus manuale, more veterum ſanctorum Patrum, minime prætermitteret: quem quidem cochlearia ex ligno elaborare ſolitum ad vſum menſæ, iiſque interdum donare Summum Pontificem, conſtat ex duobus, quæ extant eius argumenti, ipſius epigrammatibus ad Pontificem miſſis.

c In Bibl. Patr.

EXERCET OPVS MANVVM.

IESV CHRISTI An. 1062.

ALXAND. II. An. 2.

CONST. DVC. An. 3.

I. Cadalovs antip. victvs Parmam redit.

Anno Chriſti milleſimo ſexageſimo ſecundo, Indictione decimaquinta, nefandus Cadalous pſeudopontifex, cum multa pecunia & conductitiis militibus ex improuiſo Romæ apparens, multos ſibi fauorabiles reddidit: quorum ope ſperans intra ipſam Vrbem admitti, in Prato Neronis caſtra metari præſumpſit, & in prima congreſſione victor apparuit: ſed poſt paulùlum adueniente Duce Godefrido, adeo coactatus eſt, vt abſque læſione proprij corporis abire retrorſum nullatenus potuerit, niſi humilibus precibus & effuſis magnis muneribus: ſicque rediit Parmam ſpoliatus & profugus. Habentur iſta in Collectione Nicolai Cardinalis Aragonij: quæ his ipſis anno Domini & Indictione geſta eſſe menſe Aprilis, traditur apud veterem Romanorum Pontificum collectorem in codice Vaticano. Cum vero nec ſic quidem homo ſacrilegus quieſceret, ſed rurſum pecunias colligere pararet, quarum ope inferretur in Vrbem; tunc iſta audiens Petrus Damiani, poſteriorem ad eum ſcripſit egregiam plane, ſuo more, epiſtolam, qua acerrime in eum inuectus eſt, vt à prauis conatibus deterreret. Quæ autem ſequuta fuerint, dicetur paulo poſt.

II. Henr. rex abstrahitvr a matre per Annon. Episc. Colon.

Interea vero in aula Regia noua & inaudita prorſus contigiſſe leguntur; nimirum vt Anno Colonienſis Archiepiſcopus, vir ſanctitate & prudentia inſignis, Henricum Regem puerum iam annorum decem, à matre Agnete ſubductum, & in S. Suitberti inſulam poſt Paſchales dies naui ſub alio prætextu perductum, inuitum & reclamantem, Coloniam vſque perduxerit; eumdemque blanditiis delinitum, ceterorumque Germaniæ Principum obſequio frequentatum & cultum, retinuerit educandum. Quæ quidem cum eius temporis Scriptores referant; de cauſa tamen cur ad ea facienda Anno permotus fuerit, eſt diuerſa ſententia. Lambertus affert ſuſpicionem pudicitiæ Imperatricis, propter frequentiorem conſuetudinem cum Henrico Epiſcopo Auguſtenſi, regni negotia eiuſdem iuſſu adminiſtrante. Sed non creditur; tum quod ipſa Agnes omnium pudiciſſima haberetur, tum etiam quod per eiuſmodi factum non adhibitum eſſet remedium violatæ famæ Reginæ, quin potius vt magis augeretur effeciſſet, relicta ipſa abſque filio aulicisque libera ad omnem libidinem: adeo vt hac ex parte potius fuiſſet ipſa abducenda, cuſtodiaque munienda, quam eius filius. Quamobrem verior illa cauſa probatur, vt eo modo regni regimen auferretur à matre, eiuſque præfectis, quorum arbitrio cuncta male miſcerentur. Quod enim iſta mox correcta fuerint vbi Rex à matris cura ablatus eſt, plane ea peragendi fuiſſe cauſam oſtendunt. Siquidem eiuſmodi prauorum miniſtrorm princeps, quem ſuperius nominauimus, Guibertus Parmenſis, Regni Cancellarius ab Imperatrice conſtitutus, (quod traditur in Collectione Cardinalis Aragonij) in ordinem ſtatim redactus eſt in Comitiis paulo poſt habitis omnium Principum Germanorum; in quibus (inquiunt eadē Acta) Annoni Colonienſi Archiepiſcopo adminiſtratio Regni & Regis cuſtodia fuit demandata.

Gvibertvs Cancellar. privatvr

III. Concil. Osbor. in cavsa Schism. Eccl. Rom.

Qui quidem in opus ſtrenue inuigilans, confeſtim ex Epiſcopis Germaniæ & Italiæ, quos tunc apud regem reperiri contigit, vt Concilivm cogeretur in Germaniæ loco, qui dicitur *Osborium*, operam dedit, cui & Rex ipſe intereſſet. Acciditque peropportune vt ageret etiam tunc in Galliis Petrus Damiani *a*, illuc ab Alexandro Papa, expetente S. Hugone Abbate Cluniacenſi, miſſus ad propulſanda mala quæ tyrannide quorundam principum Cluniacenſes monachi paterentur. Qui cum audiſſet de futura Osborienſi Synodo, miſit ad illam, ſcriptionem à ſe compoſitam, qua texta habetur longa *b Diſceptatio* inter *Aduocatum Regium*, reprobantem Alexandri Papæ electionem Romæ abſque Regis conſenſu factam, ac defendentem Cadaloi ordinationem; & *Romanæ Eccleſiæ Defenſorem*, Alexandrum aduerſus Cadaloum protegentem. Idque adeo feliciter proceſſit, vt in ea Synodo omnium conſenſu electione Alexandri comprobata, damnatio Cadaloi conclamata fuerit, ipſis Vigiliis SS. Apoſtolorum Simonis & Iudæ, vigeſima ſeptima menſis Octobris, cum necdum Cadalous annum vnum promotionis ſuæ compleuiſſet, quam accidiſſe vidimus ipſo die feſto eorumdem Apoſtolorum. Ita namque de tempore teſtantur tum Leo *c* Oſtienſis, tum idem Petrus Damiani in epiſtola ad Cunipertum Taurinenſem Epiſcopum. Quomodo vero minime huic iudicio acquieſcens infelix Cadalous, poſt hæc rurſum in Romanam Eccleſiam, ipſumque Alexandrum Papam inſanierit, dicetur ſuis locis.

a De hac Petri legatione certo con[illegible] ex ipſius literis, ad monachos Cluniacenſes poſt reditū in eremum ſcriptis.

b Recitat illam integram Bar. Annal. Tō. XI. hoc an. ex antiq. codd.

c Leo lib. 3. c. 20.

IV. Agnes Avg. romam poenitentiæ cavsa contendit.

Eodem anno ad finem dilabente, Agnes Auguſta tædium paſſa (inquit Lambertus) ærumnarum ſæculi, & domeſticis erudita calamitatibus, quam cito exufflante ſpiritu Dei exiccetur fœnum temporalis gloriæ, cogitauit ſæculo renuntiare. Ipſam porro ea de cauſa Romam ſe contuliſſe ad Limina Apoſtolorum, ſcribit Sigebertus. Ex quibus redargui videtur Abbas Vrſpergenſis, dum eiuſdem aduentum Romam ponit anno Domini milleſimo ſexageſimo nono. Eum tamen, ex ratione computi Lamberti, dicendum eſt non ante Chriſti annum milleſimum ſexageſimum ſextum contigiſſe: ſiquidem anno milleſimo ſeptuageſimo ſecundo, agens de illius eo anno reditu in Germaniam, ad liberandum Sueuiæ Ducem innocentem, accuſationibus impetitum apud Regem, ait illum contigiſſe poſt annos ſex ab eius in Vrbem aduentu. Ceterum in Rebus geſtis S. Anſelmi Lucenſis Epiſcopi, illa ipſius peregrinationis aſſeritur certa cauſa, quod cum fauiſſet nefariæ Cadaloi promotioni, pœnitens facti, peccatum ingens ingenti voluerit ſatisfactione redemiſſe: eidemque tradit iniunctum fuiſſe ab Alexandro Papa, vt Romæ moraretur, ibique S. Petro vigiliis, orationibus, & ieiuniis ſatisfaceret, ac prodeſſet Eccleſiæ conſiliis & auxiliis prout valeret. Hæc autem ab ipſa abundantiſſime præſtita eſſe, cum ſæculo renuntians totam ſeſe diuino obſequio mancipauit; tum alij teſtantur auctores (ex quibus Lambertus aſſerit, eam in ieiuniis & vigiliis, humanarum virium naturam exceſſiſſe:) tum Petrus Damiani, egregia epiſtola quam ad ipſam poſtea ſcripſit, vbi mira narrantur de eiuſdem pietate ac deuotione cum vitæ auſteritate coniuncta: cum & Romam veniens (vt ibidem traditur) nacta illic eundem Petrum, fecit ei cum lugubri gemitu, & amaris ſuſpiriis, ad Confeſſionem S. Petri Apoſtoli, exactiſſimam confeſſionem ſuorum omnium peccatorum ab ipſa quinquenni tenera infantia. Quæ quidem de virtute in virtutem calle Chriſtianæ vitæ perfectionis incedens, in dies ſanctior Deo, Sponſo cœleſti pulchrior reddita, Romæ vbi cœperat, ſancto fine non diſpari tanto principio quieuit in Domino, in fine anni Redemptoris milleſimi ſeptuageſimi ſeptimi; vt docet inſcriptio epitaphij *d* ad eius ſepulchrum poſiti in baſilica S. Petri; atque etiam teſtantur Bertholdus, & Abbas Vrſpergenſis eo anno: licet interim nonnumquam (vt diximus) in Germaniam, neceſſitatibus vrgentibus, redire contigerit. Sed de ea rurſum inferius.

Confitetvr peccata Petro Dam.

d Ap. Veg. lib. 3.

V. Alex. PP. corripit Haral. Norveg. Regem.

Hoc ipſo etiam Alexandri Papæ tempore accidiſſe noſcitur, vt cum Haraldus Noruegiæ Rex potentiſſimus, ſed crudeliſſimus atque impiiſſimus, inter alia tyrannice geſta, raperet oblationes à Fidelibus deferri ſolitas ad tumulum S. Olai Regis, eiuſdem Haraldi germani, quem ipſe occiderat, eaſdemque militibus ſuis diſtribueret, ſed & in contemptum Metropolitani ſui Adalberti, Bremenſis ſeu Hamburgenſis Archiepiſcopi, Epiſcopos ſui regni in Gallia, vel in Anglia, contra ius faſque ordinari faceret; ac denique de his ab Adalberto monitus, ei obedire negaret; ipſe vero Adalbertus de iiſdem apud Alexandrum Pontificem conqueſtus eſſet: ad eundem Haraldum Alexander confeſtim miſſis literis, præceperit vt tam ipſe quam eius Epiſcopi Bremenſi Metropolitano, Vicario Sedis Apoſtolicæ à ſe conſtituto, omnem exhiberent ſubiectionem. Narrat hæc Adam *e* eius temporis ſcriptor: ipſas vero etiam Alexandri ad Haraldum literas ex parte recitat Albertus Stadenſis Abbas in ſuo Chronico.

e Ad. lib. 3. c. 10.

VI.

Regnabat tum quoque in Dania Sueno Rex, ad quē eiuſdem

ALEX. EXIGIT CENSVM A REGE DANIÆ. *f Ibid. c. 20.*

dem Alexandri Papæ extat epiſtola, ſeu potius fragmentum ex ea, in Vaticano codice qui inſcribitur Liber Cenſuum, qua exegit cenſum, quem eius maiores Apoſtolicæ Sedi perſoluere ex eo Regno conſueuerant. De quo etiam Rege Adam *f* agens, ipſum ait aduerſarium prædicto Archiepiſcopo Hamburgẽſi Adalberto, (erat enim ſedes Hamburgenſis, omnium illarum Borealium regionum Metropolis) reconciliatum tandem ei, magno adiumento fuiſſe illius regionis Eccleſiis: Vbi & multa ſubdit de Eccleſiæ Slauorum felici progreſſu, opera *Godeſcalci* religioſiſſimi Principis, ipſius Regis Danorum generi, ac Slauorum domitoris, qui magnam etiam eorundem partem ad fidem conuertit, ac frequenter eiſdem prædicauit. Hoc vero anno etiam Alexander Papa reperitur Pallium miſiſſe ad Petrum Archiepiſcopum Dalmatiæ & Sclauoniæ, cum literis *ff* quæ extant. Itemq; ad Gebehardum Archiepiſcopum Salsburgenſem: qui ob zelum quo flagrauit erga Apoſtolicam Sedem, meruit fieri eius Legatus in Germania: cuius extant *g* Res præclare geſtæ.

SLAVOR. ECCLESIÆ PROGRESSVS.

ff Rec. Bar. ex cod. Ant. Aug. *g Tom. 2. Antiq. Lect. Caniſ.*

VII. CONCIL. ARAGON. *h De hoc Concil. vid. Hieron. Blanc. in comment. Rer. Aragõ.*

Hoc item anno, ſeptimo Calendas Iulij, in Hiſpania apud *S. Ioannem Rupenſem*, CONCILIVM *h* eſt celebratum ſub Ramiro Rege. Quid vero in eo ſtatutum ſit, nihil reperimus; niſi vt Aragonij Epiſcopi ſumerentur ex monaſterio S. Ioannis: quod antea per Regem Sancium fuerat inſtitutum.

IESV CHRISTI AN. 1063.

ALEX. II. AN. 3.

CONST. DVC. AN. 4.

I. PETRVS DAM. CASSINVM VOCATVR.

ANNO Chriſti milleſimo ſexageſimo tertio, Indictione prima, Petrus Damiani ſæpius importuniuſque rogatus à Deſiderio magni nominis, maiorumque virtutum Abbate Caſſinenſe, atque presbytero Cardinale Tituli S. Cæciliæ, (quem ſtirpe magnatum Beneuento ortum, olim vt monachus fieret, intactam ſponſam, parentes, propinquos, patriam deſeruiſſe ex ipſius epitaphio *a* conſtat:) Caſſinum petiit: Vbi (inquit Leo *b* Oſtienſis) cum verbo pariter & exemplo quoſcunque poſſet feruenter accenderet, tandem eiuſdem permiſſione Abbatis ab omni Congregatione obtinuit voluntaria oblatione, in remiſſionem peccatorum omnium, vt ſexta feria per totum annum pane & aqua contenti, Diſciplinam ſinguli facta confeſſione perciperent: inſuper & triduanum ieiunium in capite Quadrageſimæ per annos ſingulos agerent. Hæc Leo. Sed quod ad hoc triduanum ieiunium ſpectat; eos Petrus ad obſeruantiam ſui monaſterij redegiſſe cognoſcitur; qua ipſe in epiſtola ad Fratres Gamungni eremi ſcribit, conſtitutum fuiſſe vt per illud triduum nonniſi modicum panis cum aqua omnes Fratres comederent; nulla niſi lectionum, ſiue orationum verba proferrent; nudis pedibus lugubres atque mœrentes incederent; expleto communi modulatione pſalterio, mutua ſe ſcoparum, ſiue flagellorum caſtigatione purgarent. Porro tanta erat eiuſdem Petri in Eccleſia Dei æſtimatio, vt quæ ipſe facienda moneret, tamquam oracula diuina pij quique perciperent.

a Ap. Leon. Oſt. lib. 3. c 73. *b Ibid. c. 21.*

IEIVNIVM INDICIT MONACHIS.

II. MITTITVR FLORENT. AD SEDANDVM SCHISMA ILLIVS ECCL.

Idem vero reuerſus ab Alexãdro Papa miſſus eſt Florentiam, ad ſedandum magnum conflatum ſchiſma inter Petrum Epiſcopum Florentinum ſimoniæ hæreſis accuſatum; & populum eiuſdem ciuitatis; cuius partem aliquam in ſuum Epiſcopum monachi concitabant, (inter quos primum locum tenuiſſe S. Ioannem Gualbertum, in Vita ipſius aſſeritur) affirmantes cunctas illius benedictiones & ſacramenta eſſe maledictiones & ſacrilegia, ideoque nec ab illo ſacramenta, nec ab ordinatis ab eo eſſe percipienda; ex quo fiebat vt baptizati minime chriſmate vngerentur, & quamplurimi abſque ſacramento Euchariſtiæ interirent. Studuit autem eos conciliare Petrus Damiani, nec tamen obtinuit, eo quod aduerſus monachos ſteterit; ex eo præſertim redarguens illos, quod indemnatum adhuc Epiſcopum eſſe vitandum ſuaderent. Vnde paſſus & ipſe calumniam, quaſi vinctus eodem crimine teneretur, diſceſſit re infecta; & mox in ſui defenſionem, & monachorum iuſtam reprehenſionem, egregiam ſcripſit epiſtolam apologeticam, tam ad ciues Florentinos, quã ad monachos ipſos: qua prius à ſe repulſa calumnia de labe ſimoniæ, poſtea abunde oſtendit, quomodo ſit conuerſandum cum ſacerdotibus ſimoniacis; nec in re de qua agebatur, eſſe monachorum vitare Epiſcopum, quem Eccleſia non damnaſſet; minimeque debere illos aſſumere ſibi iudicium, quod tantummodo eſſet Apoſtolicæ Sedis. Sed & quem putauit malorum omnium auctorem, Theuzonem monachum incluſum, magnæ quidem apud omnes opinionis, ſed reipſa faſtu tumentem, atque ipſum etiam Romanum Pontificem arguere, immo & quorundam Sanctorum cultum in dubitationem reuocare præſumentem; inſigni ad eum ac prolixa ſatis ſcripta epiſtola, acerrimis reprehenſionibus, & exemplis plurimorum in eremo degentium ſanctorum virorum, ad legitimam monaſticam diſciplinam, humilitatemque, ac manſuetudinem reducere conatus eſt. Cuius admonitionibus in ſe reuerſus Theuzo, adeo mutauit vitam, vt reliquis ſit factus exemplum perfectiſſimi anachoretæ, ſanctoq; tandem fine quieuerit. Profecerunt pariter & reliqui monachi, dum cauſam quam iuſtam putabant, iuſte proſequi aggreſſi ſunt apud Summum Pontificem in Synodo Lateranenſi hoc tempore celebrata.

DE THEVZONE MONACHO.

III. PER IGNIS EXAMEN EPISC. FLOR. PROBATVR SIMONIAVS.

Verum cum ipſis reſiſteretur à multis, eaque interim cõtrouerſia magis ac magis Florentiæ augeretur; ingens facinus, expetente Clero & populo, ab iiſdem tentatum eſt; cum ad probandam Petri Epiſcopi ſimoniam, vnus ex monachis nomine *Petrus*, Ioannis Gualberti diſcipulus, mira humilitate & obedientia præditus, poſt Miſſam ſolemniter celebratam, ſacerdotalibus indutus veſtimentis, & Crucem geſtans, nudis pedibus per medias ingentis rogi flammas penitus illæſus tranſiuit. quæ res geſta exacte deſcribitur in litteris à Florentinis ea de re datis ad Alexandrum Papam, recitatis à S. Attone Piſtorienſi Epiſcopo in Vita *c* vberius ſcripta eiuſdẽ S. Ioannis Gualberti. Meminere quoq; eiuſdẽ hiſtoriæ Abbas Vrſpergenſis *d*, Bertholdus, & alij: quæ & maiorem adhuc ſibi vendicat auctoritatem ex teſtificatione nuper recenſiti Deſiderij Abbatis Caſſinenſis & Cardinalis, qui & poſtea Papa creatus dictus eſt Victor eius nominis Tertius. Ipſe enim in libro tertio Dialogorum totam hanc texẽs hiſtoriam, addit illud amplius, quod cum Petrus monachus iam ex igne egreſſurus eſſet, atque mappulam è manu lapſam eſſe, & in medio ignis remanſiſſe intellexiſſet; per eaſdem reuerſus ſit flammas, mappulam recepturus. Idem vero ex eiuſmodi immenſo facinore, cognomentum *Ignei* adeptus eſt: quem Bertholdus ſcribit tantæ fuiſſe ſanctitatis, conſtantiæ, & fidei, vt vix aliquis ſui temporis ei potuerit comparari. Qui quidem poſt cuſtodiam vaccarum & aſinorum (inquit Atto qui ſupra) quã in Vallumbroſa iuſſu B. Ioannis Gualberti humiliter tenuit, poſtq; gradum Præpoſiti penes Paſſinianum, & Abbatis officium in monaſterio Ficodenſi, inde Romam deductus extitit Cardinalis & Epiſcopus Albanenſis. Fuiſſe autem nobili ortum genere ex ſtemmate *Aldobrandinorum*; aſſeritur in eius Vita nuper edita: Qui poſt adeptum Cardinalatum, pluribus (vt videbitur) pro Sede Apoſtolica legationibus functus, peruenit ætate vſque ad annum Redemptoris milleſimum octogeſimum octauum, quo ſancto fine in Domino quieuit.

c Ap. Sur. 12. Iul. *d Vrſperg. an. 1038.*

PETRVS IGNEVS.

IV. IOAN. GVALBERTVS INSTITVTOR ORD. VALLISVMBROSÆ.

Quod vero ad *S. Ioannem e Gualbertum* attinet, cuius fuit idem Petrus diſcipulus; extitit ipſe hoc tempore magni vir nominis ob egregiam vitæ ſanctitatem, & frequentia miracula: cœpitque iam ante vicennium innoteſcere orbi, dum parcens cuidam inimico ſuo veniam in nomine Chriſti Crucifixi petenti, ſibi oranti Crucifixi Imaginem inclinare caput in ſignum gratæ ſibi admodum actionis aſpexit; cum tanta victus diuina clementia, monaſticæ vitæ arripuit inſtitutum. Sed poſtea Abbatem deſerens ſimoniacum, noui Ordinis monachorum dictorum *Vallis-umbroſæ*, factus eſt inſtitutor & auctor, ſignis atque virtutibus clarus, ideoque ipſis etiam Imperatoribus & Pontificibus charus: vt pluribus traditur in eius Rebus geſtis. Fuitque inſuper tantæ æſtimationis, vt eum Epiſcopi conſulerent, eius cupientes monitis roborari. Cuius legimus epiſtolam ad

e De quo cœpit agere Baron. an. 1051. impr.

Volaterranum Epiſcopum, qua ipſum aduerſus Simoniacos fortiter agere multis hortatur.

V. Denique quod ſpectat ad Petrum Epiſcopum Florentinum; ipſe poſt eiuſmodi probationem, ab Alexandro Papa Epiſcopali officio depoſitus aſſeritur in iiſdem Actis S. Ioannis Gualberti: quem tamen Monachis reconciliatum eſſe, diplomata quædam monaſterij Vallis-umbroſæ indicant. Diſplicuiſſe vero Alexandro Papæ, per monachos populum concitari, atque Ignis probationem tentari, non ſolum conſtat ex iiſdem Actis Ioannis Gualberti; ſed etiam ex canone *f* in prædicta Synodo Lateranenſi condito, quo præcepit monachis intra clauſtra morari, & à populorum prædicatione omnino ceſſare. Fuit autem plane nobilis iſta SYNODVS, cui amplius quam centum Patres interfuerunt: ex qua idem Pontifex Conſtitutionem *ff* edidit ad vniuerſam Eccleſiam, continentem canones illic ſancitos de Clericis ſimoniacis, & incontinentibus, aliiſque rebus tam laicorum quam clericorum & monachorum, ad perfectam diſciplinam Eccleſiaſticam pertinentibus; qui ferme omnes ſuis locis relati habentur à Gratiano in corpus Decreti.

f c. iuxta Chalced. 16. q. 1. CONCIL. LATERAN. SVB ALEX. II. *ff Rec. Bar. Ann. Tom. XI. hoc an. ex Bibl. Vat.*

VI. Inter eos vero notãdus quartus *g*, quo decernitur vt Clerici ſimul manducent & dormiant, & quicquid eis ab Eccleſia competit, communiter habeant. Quod quidem ſtatutum cognoſcitur ſuggeſtione Petri Damiani; cuius extant *h* literæ ad Alexandrum Papam ſcriptæ hac inſcriptione; *Vt Canonicis, à quibus in Congregatione viuitur, proprietatis habẽdæ licentia denegetur*; in quibus prolixior eſt ea de re diſputatio. Porro non de monachis, ſed de clericis eiuſmodi ſancitus eſt canon; nec de omnibus clericis, ſed his qui collegiatis ſeruirent eccleſiis, quos frequentiori vſu *Canonicos* appellare cõſueuimus; ob id ſcilicet quod hiſce tenerentur canonibus obligati, ad quorum præſcriptum vitam ducerent clericalem in omnibus regularem, nihil ſibi proprium vendicantem.

g c. præter hoc §. præcipientes. diſt. 32. DECRETVM DE VITA COMMVNI CANONICORVM. *h Pet. Dam. 1. ep. 16.*

VII. Hoc item anno (quod ad res pertinet Orientis) Chriſtiani qui erant Hieroſolymis, abſoluerunt à Calypha Ægypti imperatum opus ædificandi quartam partem murorum Hieruſalem, pecunia collectitia Chriſtianorum, potiſſimum vero Imperatoris Conſtantinopoli Monomachi; & impetrarunt à Calypha, vt eam partem ipſi poſſiderent Chriſtiani, necnon etiam vt nullum alium quam ſuum ipſorum Patriarcham haberent Iudicem. Ex quo factum, vt illa quarta pars ciuitatis ceſſerit dominio Patriarchæ; cuius rei cauſa graues lites poſtea obortæ ſunt inter Reges Chriſtianos Hieroſolymorum & Patriarcham; de quibus agendum ſuo loco. Porro omnia iſta vberius tractat Willelmus *i* Tyri Archiepiſcopus.

QVARTA PARS CIVIT. HIEROSOL. CESSIT DOMINIO PATRIARCHÆ. *i Wil. Tyr. 9. de Bel. ſacr. 17. 18.*

IESV CHRISTI AN. 1064.

ALEX. II. AN. 4.

CONST. DVC. AN. 5.

I. ANNO Chriſti milleſimo ſexageſimo-quarto, Indictione ſecunda, Henricus Rex Germaniæ literis *a* Petri Damiani ſacerdotali dicendi libertate conſcriptis, quinimmo & comminatoriis, admonitus collabenti Eccleſiæ aduerſus Cadaloum ſchiſmaticum noua in dies molientem, multoſque in partes ſuas allicientem, ſubuenire; Legatum miſit Romam ad Alexandrum Papam, Annonem Archiepiſcopum Colonienſem: cuius illud imprimis opera ageretur, vt iura Regis in eligendo Romano Pontifice integra ſeruarentur; ſicque demum congregato ex Germaniæ atque Italiæ Epiſcopis generali Concilio, cauſa ſchiſmatis cognoſci deberet, & qui eſſet ab omnibus colendus Romanæ Eccleſiæ Pontifex perſpicue noſceretur. Hanc quidem Annonis legationem hoc anno contigiſſe, diſerte affirmat Lambertus. In Geſtis vero Romanorum Pontificum quæ Cardinalis Aragonius collegit traditur, Annoni modeſte conquerenti de Alexandro, quod contra morem abſque mandato & aſſenſu Henrici Regis Pontificatum ſuſcepiſſet, ſufficienter ſatiſfactum eſſe ab Hildebrando Archidiacono & Epiſcopis Cardinalibus, dum ei demonſtratum eſt, iuxta ſanctorum Patrum canonicas ſanctiones nihil penitus eſſe conceſſum ſiue permiſſum Regibus in electione Romanorum Pontificum: mox tamen Alexandrum eiuſdem Annonis rogatu, apud *Mantuam* SYNODVM conuocaſſe, in qua electionis ſuæ rationem redderet; quamuis hoc inconſuetum eſſet, & à Romani Pontificis auctoritate videretur alienum. Porro illam Synodum hoc ipſo anno celebratam eſſe, apud Hermannum expreſſum habetur. Opportunus enim exiſtimatus eſt locus ille, ad quem non tantum Itali Epiſcopi, ſed etiam trans Alpes poſiti facile conuenire poſſent.

a Pet. Dam. 7. ep. 3. ANNO COLON. MITTITVR A REGE LEGATVS AD PAP. CONCIL. MANTVAN. IN CAVSA SCHISM. ECCL. ROM.

II. Deperditis autem tanti Concilij Actis, id ſolum ex eadem Collectione Cardinalis Aragonij intelligitur, Cadaloum ſchiſmaticum ab Annone adeſſe Concilio iuſſum, remordente conſcientia ſe abſentaſſe; Alexandrum vero cauſam electionis ſuæ adeo manifeſtis rationibus comprobaſſe, atque omnia ſibi obiecta diluiſſe, vt qui hactenus ei aduerſati fuiſſent, deinceps ipſi obedientiam præſtiterint. Additque Sigebertus, Alexandrum à crimine ſimoniæ, quo ab iiſdem aduerſariis ſuis poſtulatus fuerat, ſe purgaſſe adhibito iuramento. Cadaloum autem fuiſſe omnium ſententia damnatum, omnes affirmant.

CADALOVS DAMNATVR, ALEX. CONFIRMATVR.

III. Ad hanc quoque Synodum adueniſſe traduntur *b* Epiſcopi ab Hiſpania tres, pro reliquis legatione fungentes, ſecum deferentes Libros Gothicos Ritualis; qui fuerunt à Synodo cogniti Orthodoxi. Iidem vero reuerſuri in Hiſpaniam, duxerunt ſecum ab Alexandro Papa decretum Legatum à Latere Hugonem Candidum Cardinalem; quem olim à partibus Cadaloi Antipapæ ſtantem, idem Alexander veniam ſuppliciter poſtulantem in communionem receperat. Eius autem auctoritate *Barninone* CONCILIVM congregatum eſt; in quo Leges Gothicæ quibus Catalani vtebantur penitus abrogatæ ſunt; nouæque ſancitæ, quibus hactenus populus vtitur. Atque vna cum legatione Hugonis, is qui miſerat eam Alexander Papa receptus eſt in Hiſpania germanus Eccleſiæ Romanæ Pontifex; Cadalaous vero communibus omnium votis anathemate damnatus, ac ita vbique terrarum.

b Io. Mariã. de Reb. Hiſp. CONCIL. BARCINON.

IV. Qui tamen nec ideo quieuit. Armaſſe enim rurſum militem, aggreſſumque Vrbem, ſed contumelioſe pulſum, Lambertus aſſerit. Hæcque eſt poſterior aggreſſio illa, quam deſcribens Cardinalis Aragonius, ait Cadaloum corruptis pecunia nonnullis ducibus ac militibus Romanis, noctu Leoninam ciuitatem intraſſe, & S. Petri eccleſiam in opprobrium & confuſionem ſuam occupare præſumpſiſſe. Siquidem populo Romano ad eamdem eccleſiam concurrente, Cadaloi ſectatores tantus derepẽte timor inuaſit, vt omnes eo derelicto in cryptis & abditis locis ſeſe occultarẽt. At vero Cencius Præfecti filius, homo nequam, in caſtellum S. Angeli ipſum Cadaloum ſuſcipiens, iuramentum ei atque defenſionem præſtitit. Vbi per duos annos à militibus Alexandri Pontificis obſeſſus, & multis calamitatibus afflictus, exire haud potuit, donec ſe ab eodem Cencio trecentis libris argenti redimens, inops & egens clam inter oratores elapſus eſt: ac demum paucos poſt dies diuino iudicio peſſimam mortem incurrit. Hæc apud Aragonium. Sed in codice Vaticano qui inſcribitur Liber Cenſuum, de eodem Cadaloo traditur, ipſum tandem recedentem à ſchiſmate, ab Alexandro per nuntios petiiſſe abſolutionem, ac promiſſa ſatiſfactione impetraſſe, ſed poſt dies paucos malam mortem incurriſſe. quomodo autem, non dicitur. Verumtamen ſcriptor huius temporis Lambertus affirmat, Cadaloum, dum vixit, ſe gerere pro Pontifice, & quæ ſunt Pontificis exercere non deſtitiſſe. At de illo hactenus.

CADALOVS RVRSVM IRRVIT IN ECCL. ROM. EIVS EXITVS.

V. Hoc eodem anno (vt tradit Marianus Scotus) celebris inſtituta eſt peregrinatio Hieroſolymam ſeptem millium virorum & amplius, quorum primores duces fuerunt Germanici Antiſtites, Sigefridus Moguntinus, Willelmus Traiectenſis, Guntherus Bambergenſis, & Otto Ratiſponenſis. Sed hoc eorum imprudentiæ vitio datum, quod circumſpecte nimis ornati, & magnitudinem opum ſuarum inconſultius oſtentantes, barbaros ad prædam allicerent, adeo vt antequam Hieroſolymam peruenirent, confligen-

CELEBRIS PEREGRINATIO HIEROSOL.

dum ſæpe cum Arabibus latronibus in Palæſtina fuerit: quę certamina eorundemque à maximis diſcriminibus diuinitus factam liberationem, antiquioribus admirandis Dei operibus haud imparem, accurate deſcripſit Lambertus eius temporis auctor; ſummatim vero retulit Ingulphus Anglus in commentario Hiſtoriæ monaſterij Croylandenſis, cui poſtea præfuit: qui cum eſſet tunc ſcriba Willelmi Comitis Northmannorum, poſtea Regis Anglorum, obtenta ab eo licentia, cum aliis profectus eſt. Ceterum ex tanto numero virorum, vix duo millia reuertiſſe ad propria, Marianus tradit.

VI. *Terræmotus in Thrac. et Bithyn.*

Quod idem ad res pertinet Orientis; hoc eodem anno, Indictione ſecunda, maximo omnium terræmotu qui vnquam fuiſſent, vexatas Thraciam & Bithyniam, ac Conſtantinopoli & Niceæ proſtrata templa, veterumque Bithyniæ Regum monumenta collapſa, tradit Curopalates, tantam cladem pluribus proſecutus; quam vigeſima tertia die menſis Auguſti cœptam, perſeueraſſe vſque ad annos duos affirmat.

IESV CHRISTI AN. 1065.

ALEX. II. AN. 5

CONST. DVC. AN. 6.

I. *Petri Dam. ſolicitudo pro nonnullis corrigendis.*

ANNO Chriſti milleſimo ſexageſimo quinto, Indictione tertia, Petrus Damiani Epiſcopus Oſtieſis S.R.E. Cardinalis, è Synodo Mantuana, cui iuſſu Alexādri Papæ interfuerat anno ſuperiori, ad eremū vnde venerat rediens; ſcribenſque inde ad eundem Pontificem, duo inter alia ab eo in Eccleſia emendanda ſignificauit; vnum, quod cunctis fere decretalibus paginis anathema ſubiungeretur, in maximum animarum periculum; alterum, quod cuiuslibet eccleſiæ filius, ſiue clericus eſſet, ſiue laicus, proprij exceſſus Antiſtitis ad maiorem Eccleſiam deferre prohiberetur, vnde plerique Epiſcopi licentiam arriperent multa illicita impune perpetrandi.

II. *Adversus Nicolaitas.*

Cum vero videret incontinentiam Clericorum eo vſque proceſſiſſe, vt etiam in hæreſim Nicolaitarum pertranſiſſet, dum ab eorum nonnullis coniugia tamquam licita obſtinate defenderentur; qui iam ante ſub Nicolao Papa ſcriptis ſuis eundem errorem, ſimulque errantes exagitauerat, rurſum hoc anno (nimirum poſt Cadaloum in Synodo condemnatum) eodem argumento prolixiores ad Cunipertum Taurinenſem Epiſcopum dedit literas, quibus eorundem obiectiones & argumenta refellit; ipſumque Cunipertum redarguit, quod cum caſtiſſimus eſſet, tamen non corriperet clericos ſibi ſubditos fornicarios. Et vt quod minus per Epiſcopos impleretur, per Principes ſæculares ſancta Eccleſia conſequi poſſet; ſcripſit eadem de re ad Adelaidem Alpium Cottiarum Marchioniſſam, ſiue Duciſſam, magnæ virtutis & virilis animi feminam, cuius (vt ait) ditio in duorum Regnorum Italiæ & Burgundiæ porrigeretur non breui confinio, pluresque in ea epiſcoparentur Antiſtites. Sed & aliis ad Petrum Lateranenſem Archipresbyterum datis literis, illum aduerſus eoſdem clericos vxoratos ſtrenue agere hortatus eſt: monens tamen vt ſic eum zelus impelleret, vt iracundia non præcipitaret; atque vt ad hæc agenda ieiunio ſe muniret, & frequenti ſacroſancti ſacrificij oblatione corroboraret. Sicque idem Petrus, vt alter Ioannes Baptiſta, vox clamantis in deſerto, ab eremo, calami, vt tubæ Dei, vbique clangore perſonans, pios excitauit ad pugnam, reprobosque vel colla ſubiicere Eccleſiaſticæ diſciplinæ coegit, vel in fugam adegit, atque in abditiſſima quæque loca impudentiæ thoros fecit abſcondere.

III. *In hæreſim Inceſtuoſorum.*

Compeſcuit pariter eodem tempore hæreſim *Inceſtuoſorum* dictam, quam nonnulli Iureconſulti excitauerant & defendebant, dum auctoritate Iuſtiniani Imp. eadem ratione qua in ſucceſſionibus, numerandos eſſe dicerent gradus conſanguinitatis. A quonam autem error originem duxerit, haud ſatis exploratum: ſed Rauennæ maxime viguiſſe, ibidemque ab eodem Petro aduerſus Iureconſultum Florentinum acrem illius defenſorem diſputatum eſſe; idem ipſe teſtatur in commentario contra illam hæreſim ſcripto ad Cæſenatem Epiſcopum, & Archidiaconum Rauennatem, cuius eſt titulus *De parentelæ gradibus*. Qui & inſuper, quod eodem opere docuiſſet, in enumerandis gradibus vnam ſemper abundare debere perſonam; cum ei ſententiæ contradiceretur à multis, de his rationem reddens, poſtmodum ſcripſit prolixam ad quemdam religioſum presbyterū epiſtolam. At vero in immenſum erumpens flamma, etſi comprimi, haud tamen valuit Petri ſcriptis penitus tolli. Adeo enim quorundam Iureconſultorum inualuit defenſione, vt Apoſtolica opus fuerit auctoritate; ipſiq; Alexandro Pontifici duo eodem anno ad eundem tollendum errorem celebranda *Romæ* CONCILIA: quorum priora *a* excommunicationem comminatus, eam poſteriori promulgauit aduerſus eiuſmodi Inceſtuoſos. Sed (quod doluit *b* Petrus) omnia ſine fructu. Nam arte diaboli conglutinatis animis inceſtuoſorum coniugum, nullo timore æternæ damnationis ab inuicem diuelli potuerunt. In quorum vnum, in exemplum ceterorum, diram Deus vindictam exercuit; dum (vt idem Petrus teſtatur in epiſtola ad Alexandrum Papam electum, & ad Hildebrandum) cuidam nobili ſuam conſanguineam contra prohibitionem ducenti, eidemque poſt excommunicationem adhærenti, hoc contigit, vt panes de nuptialibus menſis in plateas ante canum ora proiecti minime tangerentur; ipſeque inceſtuoſus in cubiculo dormiens, repente de cœleſtibus irruente fulmine extinctus fuerit.

Concilia duo Rom. adversus Inceſtuoſos.

a Decretum ea de re tūc editum ab Alex. PP. vid. 35. q. 4. c. ad Sedem. Apoſt. & c. quod autem frat. Adde etiam Iuon. par. 9. c. 6. q. 10. 37.

b Pet. Dam. de cōtempt. ſecul. c. 29.

IV. *Alia hæreſis de emptione Epiſcopatuum.*

Sed & fuit pugnandum eidem Petro eodem tempore aduerſus aliam nouam emergentem hæreſim quorundam, aſſerentium licite emi poſſe Epiſcopatus à Principibus laicis abſque crimine ſimoniæ, dummodo conſecratio gratis acciperetur. Sic enim non emi ſacerdotium, ſed poſſeſſionem prædiorum, quæ venalia ſunt. Quam hæreſim primus omnium ipſe redarguens, & rationibus atque auctoritatibus Scripturæ & veterum Pontificum confutans, egregiam ea de re ſcripſit ad Alexandrum Papam epiſtolam, qua eiuſmodi hæreſis ſeminatores ait fuiſſe *Tudetchinum* quemdam natione barbarum, & *Ioannem* patria Venetum, Godefredi Ducis Tuſciæ capellanos. His vero admonitus Alexander, abunde ſatis ſcelus prohibuit in Decretali epiſtola ad ſuos Lucenſes data, qua vetuit *c* nequis omnino, non dico Epiſcopatus, ſiue Abbatias, ſed beneficium quodlibet Eccleſiaſticum emeret. At quis crederet, damnatam hæreſim, rurſum ante aliquot annos, quorundam prauorum ſuſurro in aures Fidelium irrepere auſam, procaciter aſſerentium Cardinalatus Romanæ Eccleſiæ dignitatem licite vendi emiq; poſſe, dum ſcilicet non ipſe ſacer Ordo venderetur vel emeretur annexus, ſed inhærens ipſi munus & commodum temporale? Sed occluſa ſemel & iterum, obſtruantur in perpetuum offa à Daniele *d* parata iſta aſſerentium ora; qui fauentes Simoni Mago, Simonem Petrum tanta afficere ignominia putauerunt.

c 1. q. 3. cap. ex multis.

d Dan. 14.

V. *Martyres apud Slavos.*

Hoc eodem anno, qui vigeſimus ſecundus numeratur Adelberti Archiepiſcopi Hamburgenſis, Slauorum Eccleſia ſub eius metropoli conſtituta, multis nobilitata eſt Martyribus: imprimis vero *Godeſcalco* Principe, Chriſtianæ religionis ſtudioſiſſimo propugnatore; qui cum magnam Slauoniæ partem è Paganiſmo ad fidem conuertiſſet, & in reliquis conuertendis indefeſſe laboraret, ab iiſdem coniuratione facta interfectus eſt vna cum aliis quamplurimis tam clericis quam laicis. Inter quos *Ioannes* Epiſcopus ſenex ſeruatus in triumphum, fuſtibus cæſus, deinde per ſingulas Slauorum ciuitates ductus ad ludibrium, cum à CHRISTI nomine flecti non poſſet, truncatis manibus ac pedibus, in plateam corpus eius proiectum eſt; caput vero diſſectum Pagani conto præfigentes, in titulum victoriæ Deo ſuo Redigaſt immolauerunt: Godeſcalci vero vxor, filia Regis Danorum, nuda diu cæſa eſt: ac demum cunctis occiſis qui perſtiterunt in fide, omnes Slaui ad paganiſmum relapſi ſunt, auctore huius cladis Pluſſo, qui ſororem Godeſcalci habuerat; qui & ipſe domum reuerſus obtruncatus eſt. Narrat iſta Adam *e*, qui aderat. Vt autem diœceſis Hamburgenſis iſta pati mereretur, peccata Archiepiſcopi Adelberti fecerunt, quæ idem auctor *f* recenſet; necnon & populi, quem inter alia

e Ad. lib. c. 11. & ſeqq.

f Ibid. c. 2..

alia dicit diem ſextæ feriæ carnis eſu maculaſſe, & Vigilias, ſolemnitateſque Sanctorum ac venerabilem Quadrageſimam, gula, fornicationibuſque polluiſſe.

VI. FERDIN. MAGNI PIVS OBITVS.

Hoc item anno, nempe æra milleſima centeſima tertia, ex hac vita migrauit Ferdinandus Magnus Rex Caſtellæ & Legionis, fine plane digno Catholico Rege diem extremũ claudens, quem ei adhuc incolumi S. Iſidorus apparens reuelauit. Qua reuelatione accepta, cum totum ſe orationi dediſſet; ipſo Natali Domini in eccleſia infirmitate correptus, poſtridie ornatus cultu regio, & corona aurea impoſita capiti, vna cum Epiſcopis & Abbatibus ad eccleſiam deferri voluit; ibique regalem chlamydem, & gemmatam coronam Deo ad altare remittens, cum lacrymis ſolo proſtratus pro delictorum venia attentius orauit: & ab Epiſcopis accepta pœnitentia, & extrema Vnctione, indutus cilicio & aſperſus cinere, die tertia ſpiritum Deo in eadem eccleſia reddidit, cum regnaſſet ſiue ſolus, ſiue cum patre, annis quadraginta, menſe vno, diebus vndecim. Relicti ſunt filii Sancius, Ildefonſus, Garſias, Vraca, & Geloyra: inter quos diuiſo regno, ſeptem annis certatum eſt; de quibus dicendum inferius. Narrat autem hæc omnia Lucas Tudenſis diaconus; eademque Rudericus g Toletanus, qui eiuſdem Ferdinandi Regis pietatem, & erga diuinum cultum eccleſiarum munificentiam, plurimum commendat, vitamque eius cum religioſis ducere conſuetam enarrat: quem & virtute militari, & victoriis inſignem fuiſſe conſtat.

g *Ruder. l. 6. c. 14.*

VII. VZI POPVLI DIVINITVS DEBELLATI.

Quod ad res pertinet Orientales; cum hoc anno, Indictione tertia, *Vzi* Scythiæ populi ad ſexcenta millia armatorum tranſmiſſo Iſtro limitaneum Romanorum exercitũ debellaſſent, & circumquaque diuagantes omnia perderẽt; nec minor ab illis Orbi Chriſtiano clades immineret, quã olim a Gothis, Hunnis, Wandalis, & Longobardis; iidemque nec legationibus, nec muneribus flecterentur: cum & illud ad malum accederet, quod in Oriente iam Turcæ fatigarent Imperium, ipſeque Imperator Conſtantinus imbellis eſſet, quamuis pius; & coactus à ciuibus vrbe exire aduerſus hoſtes, non amplius quam centum quinquaginta milites qui eum ſequerentur inueniſſet: rebus ſic deſperatis, idẽ Imp. ieiunium indixit, & ſibi & populo frequentes ſupplicationes adhibuit, ipſe pedes cum lacrymis incedens. Qua die viſa eſt ab Vzis in tabernaculis commorantibus militum multitudo in acie dimicare, & tantam telorum copiam contra ipſos iacere, vt ex iis nullus illæſus remanſerit. mox vero tota gente peſte & fame conſumpta, reliquiæ cum ducibus ad propria remearunt. quidam autem ex ipſis ad Imperatorem ſe conferẽtes, acceptis ab eo agris publicis Macedoniæ, obedientes ei fuerunt. Tradunt hæc pluribus Curopalates, Zonaras, & Glycas, hiſtorici Græci: quibus videas quam aduerſus hoſtes pietas armis præſtet.

IESV CHRISTI AN. 1066.

ALEX. II. AN. 6

CONST. DVC. AN. 7.

I.

ANNVS Chriſti milleſimus ſexageſimus ſextus, Indictionis quartæ, comete inſigni à Chronographis conſignatus eſt Latinis pariter atque Græcis; ſed corrigendum in Curopalate, dum pro quarta Indictione errore legitur decimaquarta.

II.

Quo etiam anno, vt Leo a Oſtienſis teſtatur, cum Richardus Northmannorum Princeps Aquinum vſque victor perueniſſet, Vrbem Romam proxime inuaſurus, vt à Pontifice Imperatoris inſignia conſequi poſſet; Godefredus Marchio Tuſciæ ſe illi opponens, variis aduerſus eum initis prælijs, Eccleſiam Romanam ab eius incurſione liberauit.

a *Leo Oſt. l. 3. c. 23.*

III. S. EDVARDI REG. ANGL. OBITVS.

Eodem anno pridie Nonas Ianuarij, Eduardus Rex Angliæ ex hac vita migrauit, cum regnaſſet à tempore coronationis annos viginti duos, & menſes nouem. Quod autem fere omnes numerent annos vigintiquatuor regni eius, à tempore forte electionis eos numeraſſe oportuit. Porro eum poſt centum ferme annos Alexander b Papa Tertius in Sanctorum numerum retulit, egregie miraculis illuſtratum. Is autem, quod careret ſobole, (virginem enim reliquiſſe virginem vxorem Editham affirmant omnes qui res ab eo præclare geſtas proſecuti ſunt:) præſcius proxime venturi obitus ſui, anno ſuperiori ſucceſſorem Anglorum Regni ſubſtituerat Guillelmum Comitem Northmanniæ cognatum ſuum, ſtrenuum bellatorem, iuſtitiæ amantiſſimũ, & religione maxime pium. quod vt probe factum ſe conſeruaturum iurauit Haroldus Comes filius Godwini Comitis, tunc Magiſter Regiæ domus, penes quem erat ſumma rerũ. At vero mortuo Eduardo, ſequenti die idem Haroldus nomen regium ſibi ſumpſit. Quod vbi Guillelmus accepit, nec per Legatos quicquam in Anglia proficere valuit; omnia experiri potius quam armis decernere deliberans, Summum Pontificem conſuluit: à quo non ſolum animatus, ſed etiam vexillum legitimæ victoriæ accipiens, claſſe comparata in Angliam venit; & die pugnæ, ſacratiſſimæ Euchariſtiæ ſumptione ſe cum omnibus ſuis militibus muniens, ambiguo ſatis prælio tyrannum debellauit. Narrat hæc omnia pluribus Ingulphus ſincerus eius temporis ſcriptor, qui cunctis in Anglia præſens erat; & poſt eum Rogerus, Matthæus Weſtmonaſterienſis, & alij.

b *in Append. ad Vit. S. Eduard.*

ap. Sur. To. I. Ap. Bar. Tom. XII. an. 1161. in pr.

GVILLEL. COMES NORTHMAN. POTITVR REGNO ANG.

IV.

Contigit autem victoria Guillelmi (inde *Conquæſtoris* dicti) pridie Idus Octobris, qua die S. Calliſti Papæ & Martyris anniuerſaria memoria agitur in Eccleſia: vt cunctis innoteſceret, ſicut Romani Pontificis auſpicio tantum ſuſceptũ eſt bellum, ita & Romani Pontificis in cœlo regnantis fauore tantam eſſe obtentam victoriam. Quod non ignorans ipſe Guillelmus, in ſignum grati animi, vexillum Haroldi auro & gemmis ſumptuoſe contextum (ſicut teſtatur Willelmus Malmesburienſis) Romam miſit ad Alexandrum Pontificem. Sequenti autem Natalis Domini ſolemnitate coronatum fuiſſe Regem, non à Stigando Cantuarienſi, ſed ab Eboracenſi Archiepiſcopo Aldredo, omnes affirmant; non quod id Stigandus facere recuſaſſet, vt Neubrigenſis inconſulte nimis affirmat; (quam enim magno pretio id vir gloriæ cupidiſſimus redemiſſet!) ſed quod idem ob eius ſedis inuaſionem peſſime apud omnes audiret, & iam fuiſſet ab Alexandro Papa ſacris ſuſpenſus. Id enim teſtantur iidem Ingulphus, Malmesburienſis, & alii antiquiores omnes Rerum Angliæ Scriptores. Ab Aldredo igitur (inquit Rogerius) in Weſtmonaſterio Guillelmus conſecratus, prius, vt idem Archiepiſcopus exigebat, ante altare S. Petri Apoſtoli, coram Clero & populo iureiurando promiſit, ſe velle ſanctas Dei Eccleſias ac Rectores earum defendere, & cunctum populum iuſte regere, legemque rectam ſtatuere, & rapinas iniuſtaque iudicia penitus interdicere. Quibus præuiis pietatis exercitiis, Northmanni Anglicanum conſecuti ſunt Regnum.

MITTIT VEXILLVM HAROLDI TYRANNI AD ALEX. PP.

V. CVNONIS ELECTI TREVER. MARTYRIVM.

Hoc eodem anno *Cuno* Decanus Colonienſis, opera eiuſdem vrbis Archiepiſcopi electus in Epiſcopum Treuerenſem abſque conſenſu Cleri populive Treuerenſis, ipſo die quo ciuitatem ingreſſurus erat, ab eorum nonnullis tentus, præcipitatione & gladio crudeliter occiſus eſt Calendis Iunij: cuius necis auctores diuinitus puniti ſunt, ipſe vero miraculis poſt mortem illuſtratus. Hæc pluribus Lambertus, Hermannus, & alii: quam tamen cædem Marianus Scotus ante annos duos ponit, alii anno ſuperiori, ſequenti Sigebertus: omnes autem vno conſenſu eundem Cunonem Martyrem nominant; verum nomenclaturam iſtam diuerſis acceptam modis ab antiquioribus, iam alias dictum eſt à nobis.

VI. ARIALDVS DIAC. MEDIOL. MARTYR.

Sed & apud Mediolanum hoc ipſo anno *S. Arialdus* illius Eccleſiæ diaconus, vir quidem nobilitate, (vtpote germanus cuiuſdam Marchionis) ſed magis pietate inſignis; cum aduerſus hæreticos Nicolaitas & Simoniacos diu multumque laboraſſet, recenſque contra Guidonem Mediolanenſem Archiepiſcopum, relapſum ad vitia illa, quæ ſub Petro Damiani Apoſtolicæ Sedis Legato publice fuerat deteſtatus, conſtantiſſime ſtaret: eiuſdem Guidonis inſidiis tentus, & ad inacceſſas ſolitudines trans Lacum maiorem (ne populus commoueretur) ad necem ductus, ibi à duobus clericis miſſis ab Archiepiſcopi nepte, altera Iezabele, amputatis auribus, naſo, labro ſuperiori, manu dextera, & mẽbris genitalibus, effoſſis itẽ oculis, & lingua ſub gutture

extracta, crudeliſſima dilaniatione martyrium conſummauit quinto Calendas Iulias: cuius corpus occultatum, ſed luminaribus cœlitus emiſſis ſæpe patefactum, ac demum in profundiorem lacus voraginem demiſſum, poſt decem menſes ad ripam eiectum eſt; atque integrum inuentum Mediolanum deductum, multis aliis ſignis emicuit. Deſcribit iſta fuſius Syrus presbyter qui prope erat, in eiuſdem Vita ſcripta ad Rudolphum Abbatem Vallis-vmbroſæ. Sic igitur poſt ſacras leges toties repetitas contra nefandos Nicolaitas & Simoniacos, poſtque tot & tantos labores ab Apoſtolicis viris aduerſus eiuſmodi hæreſes exantlatos; voluit etiam Deus ſanguine tanti Martyris conſignari traditam antiquam Eccleſiæ diſciplinam: confirmarique alio æque egregio martyrio *Herlembaldi* Ducis, eiuſdem Arialdi in iſtiuſmodi hæreticis inſectandis collegæ, de quo dicetur ſuo loco. At non hoc conceſſum *Landulpho* nobili Mediolanenſi, Herlembaldi germano; licet & ipſe multa paſſus, ſæpeque percuſſus, cum immiſſus ad eum occidendum ſicarius, gladio venenato orantis ante altare collum vulnere aperuiſſet: nam illæſus permanſit, & cœpto operi ad obitum vſque inſtitit conſtantiſſime.

VII. *Obitvs miserandvs Episcopi avari.*

Quod autem Deus iudex iuſtus pro cuiuſque vitæ meritis ſtipendia digna perſoluere conſueuit, hoc ipſo anno (vt Lambertus ſcribit) Reginherus Miſnenſis in Germania Epiſcopus, homo auariſſimus, dum poſt refectionem in cubiculum, vbi theſauros ſuos infoderat, quaſi paululum quieturus receſſiſſet, iamque die vergente in veſperam, pulſantibus ad moram inſolitam cubiculariis minime reſponderet; tandem effractis foribus inuentus eſt ruptis ceruicibus colore tetro exanimis, ipſis theſauris ſuis miſerabilem in modum incubans.

VIII. *Hvngar. Eccl. periclitatvr.*

Quo item anno Hungarica Eccleſia Gentilitio furore graſſante periclitata eſt; cum videlicet anno ſuperiore eiecto Andrea Rege & excæcato, infima plebs ſeditione excitata Belam eius ſucceſſorem ad apoſtaſiam ſolicitauit. Sed is poſt triduum reſponſione dilata, & bona ſpe eſſe ſuadens, diſcordiæ auctores interim captos, & diriſſime cruciatos in reliquorum omnium conſpectu necari iuſſit. Quo facto tumultus ille compreſſus eſt, ac Chriſtiana religio priſtinam obtinuit libertatem. Hæc pluribus Longinus, qui pergit narrare, quomodo poſt hæc Bela cum Salomone Andreæ filio Hungaricum partitus ſit Regnum.

IX. *Henr. Rex cogitvr dimittere Adalbertũ Brem.*

Quod vero ad politicum Germaniæ ſtatum pertinet; cum Henricus Rex iuuenili leuitate æmulorum ſtimulis agitatus, ſpreto Annone Archiepiſcopo Colonienſi, aliiſque Principibus, totius regni regimen in Adalbertum Archiepiſcopum Bremenſem, ſiue Hamburgenſem, (ambæ ſimul vnitæ erant Eccleſiæ) peſſimi virum nominis transfudiſſet; rebellantes ſubditi, primum à tributorum ſolutione ceſſarunt, indeque aucta conſpiratione, Regi eam conditionem propoſuerunt, aut regno cedendum, aut Adalbertum ab adminiſtratione pellendum. Quem Rex tandem dimiſit, vix ereptum de manibus aduerſariorum; ſicque tumultus concitatus quieuit. Hæc Lambertus pluribus: qui & hoc ipſo anno tradit eundem Regem duxiſſe vxorem Bertam Ottonis in Italia Marchionis filiam.

X. *Ioan. Xiphil. Patriarch. Const.*

Denique quod ſpectat ad res Orientalis Eccleſiæ; hoc eodem anno, poſt Conſtantinum Patriarcham Conſtantinopolitanum defunctum, ſubrogatus eſt *Ioannes Xiphilinus*, de quo plura habet Curopalates, haud laude digna. Hic autem ille eſt, qui Dionem Caſſium Romanarum rerum antiquum nobiliſſimum ſcriptorem in compendium decurtauit; cuius magno damno exeidit ipſe integer commentarius, epitome duntaxat vſui relicta. Sedit porro annis tredecim, & menſibus ſex, vt habet Index eorundem Patriarcharum in Codice Iuris Orientalis antiquitus collocatus.

IESV CHRISTI An. 1067.

ALEX. II. An. 7.

CONST. DVC. An. 8.

I. Anno Chriſti milleſimo ſexageſimo ſeptimo, Indictione quinta, Alexander Papa, cum audiſſet Mediolanenſis Eccleſiæ perturbationes ob ſimoniacos & fornicarios clericos, Legatos illic miſit Mainardum Epiſcopum Siluæcandidæ, & Ioannem presbyterum Cardinalem: qui ea confirmantes, quæ antehac in eadem cauſa à Petro Damiani ibidem ſtatuta eſſent; alia inſuper addiderunt *a*, quibus radices tantorum malorum euellere conati ſunt. Verum nec his remediis adhibitis defuit ea Eccleſia fluctuare. Nam adhuc Guidone Archiepiſcopo ſuperſtite, Godefredum quendam & ipſum malis artibus vitio ſimoniæ in eandem ſe intruſiſſe, teſtis eſt Gregorius *b* Septimus in epiſtola ad Longobardos; à quo aduerſus eum fuit diu multumque laborandum *c*.

a Rec. illorum Conſtit. Baron. Annal. XI. hoc an. b Greg. Sep. 1. ep. 15. c Id. 1. ep. 11. 12. 25. 26. 27. 28.

II. Quo eodem anno (quantum coniectura aſſequi licet ex his quæ præceſſerunt & ſubſecuta ſunt res Alexandri Papæ) pro celebranda Synodo in Dania idem Alexander literas dedit ad Hamburgenſem, eundemque Septentrionalium illarum omnium nationum Archiepiſcopum Adalbertum, ab ipſo conſtitutum Sedis Apoſtolicæ Legatum. Sed res effectu caruit ob contumaciam nonnullorum Epiſcoporum, ad Synodum venire contemnentium. Id tamen impigre Adalbertus in ſua legatione præſtitit, quod vlterioribus Aquilonarium partium prouinciis, nempe Daniæ, Suediæ, Noruegiæ, ac circumiacentibus inſulis, prædicatores direxit, & Epiſcopos ordinauit, quibus ea Eccleſia valde eſt propagata. Hæc autem omnia quomodo ſe habuerint, Adam *d* Canonicus Bremenſis proſecutus eſt pluribus: qui hoc ipſo anno ſe Bremam veniſſe teſtatur *e* matriculariorum inter eius Eccleſiæ clericos; qui fuit annus eiuſdem Adalberti vigeſimus quartus. Ipſe vero *Adam* adeo certis firmiſque teſtimoniis Hiſtoriam Eccleſiaſticam illarum gentium conſcripſit, vt neminem legerim cuius magis candor veritatis eluceat; quippe qui magnum duxerit ſacrilegium, in cuiuſcumque rei tractatione vel leuiſſime mentiri. Stet in Eccleſia liber eius, ſpeculum velut in quo Boreales Nouatores ſuas deformitates horrendas agnoſcant, dum ex eo quæ vera ſit Eccleſia Chriſti Catholica, qualeſve extiterint fundatores atque propugnatores eiuſdem Eccleſiæ Aquilonaris, quamque ipſis diſſimiles, immo & omnino contrarii, perſpicua luce cognoſcant. Perduxit autem Hiſtoriam ſuam vſque ad obitum Adalberti Archiepiſcopi, qui contigit anno Domini milleſimo ſeptuageſimo ſecundo, & ſubrogationem Liemari cui eandem dicauit.

Eccleſia propagatvr in partibvs Septemtrion. d Adam lib. 4. c. 42. & ſeqq. e Id. lib. 3. c. 5. infi. De Adam Historico.

III. *Obitvs Const. Dvcæ Imp.*

Quod ad res ſpectat Orientis; hoc anno Conſtantinus Ducas Imperator ex hac vita migrauit, cum imperaſſet annos ſeptem, & menſes ſex; tribus relictis filiis, iiſdemque creatis Imperatoribus, cum Eudocia coniuge Imperii curatrice: quæ ſic cum filiis imperauit vſque ad ſequentem Indictionem. Ea vero occaſione arrepta Turcæ Cappadociam depopulantes, ipſam quoque Cæſaream eius prouinciæ metropolim diripuerunt, & celeberrimum Sancti Baſilii templum ſpoliarunt; ipſius vero Sancti Reliquiis nihil detrimenti inferre potuerunt, quod eius ſepulchrum ita conſtructum eſſet atque munitum, vt ad illud demoliendum longo tempore indigerent; aurum tamen & gemmas, quibus eius portæ ornatæ erant, ſuſtulerunt. Hæc omnia Curopalates.

S. Baſilii Templvm expilatũ à Tvrcis; salvo sepvlchro.

IESV CHRISTI AN. 1068.

ALEX. II. AN. 8.

ROM. DIOG. AN. 1.

I.

ANno Domini milleſimo ſexageſimo octauo, Indictione ſexta, Alexander Papa ad Guillelmum Regem in Anglia pro exactione Denarii S. Petri literas ex more Apoſtolicas dedit, quarum fragmentum ex ipſis relatum extat in libro Cenſuum Romanæ Eccleſiæ, qui habetur in Bibliotheca Vaticana. Idemque ſuper vniuerſum gregem inuigilans, ad Regem Dalmatiarum *a* aduerſus incontinentes clericos reſcripſit: vnde apparet Dalmatas nequaquam vſu Græcorum, ſed Latinorum more vixiſſe. Conſultus pariter ab Hiſpanis Epiſcopis, num liceret, ſicut & Saracenis, ita & bellum inferre Iudæis; reſpondit *b*, diſparem eſſe cauſam, in perſecutores enim Chriſtianorum iuſte pugnari, Iudæos autem vbique ſeruire paratos eſſe. Extantque alia eiuſdem Pontificis ad diuerſos conſulentes reſponſa *c*, quæ quo ſint anno data non conſtat.

a c. ſi quis à modo. diſt. 18. *b c. diſpar.* 23. q. 8. BELLVM IVDÆIS NON INFERENDV̄. *c diſt.* 52. *c.* 1. *c. in tua* 7. *q.* 2. *c. notificaſti.* 33. *q.* 5.

II. PRINCIPES SPONDENT DEFENSIONEM ECCL. ROM.

Contigit præterea inter hæc, Guillelmum Burgundiæ Comitem, & complures alios Francorum nobiles diuerſorum locorum Dominos, coram eodem Alexandro Papa, ac pleniſſima Synodo, Romæ ad altare S. Petri iuramento ſe obligare, ſemper cum opus eſſet aſſurgere defenſores S. Romanæ Eccleſiæ. Teſtatur enim hoc qui interfuit Hildebrandus Archidiaconus, poſtea Gregorius Papa Septimus, in epiſtola *d* ad eundem Guillelmum data, dum ab eo promiſſionem exegit. Quibus videas pietatem Chriſtianorū Principum, cultumque propenſiorem erga Romanam Eccleſiam. Quo etiam tempore (eodem Gregorio *e* teſte) ſpopondit omne ſtudium eidem Eccleſiæ Wratiſlaus Dux Bohemiæ; qui & petiit, & obtinuit ab Alexandro, vſum mitræ laicis inconceſſum.

d Greg. Sept. 1. *ep.* 46. *e Id.* 1. *ep.* 38.

III. ROMANVS DIOG. IMPERAT IN ORIENTE.

Quod ad res pertinet Orientis; hoc anno ipſis Calendis Ianuarii, Indictione ſexta, ROMANVS DIOGENES Imperator declaratus eſt, cum eum Eudocia relicta Conſtantini Ducæ in maritum accepiſſet: qui antea perduellionis crimine reus capitis effectus, & in exilium miſſus, reuocatus fuerat in vrbem ad barbaros propulſandos. Quod vero Imperatrix teneretur proprio iuramento, à viro Imperatore defuncto exacto, alteri non nubere, ſed vidua permanere, & filiis Imperium conſeruare: vt ſyngrapham ea de re confectam, & apud Xiphilinum Patriarcham depoſitam, recipere poſſet, vſa eſt eunuchi vaferrimi opera; qui adiens Patriarcham, mentitus eſt Imperatrici cordi eſſe ipſius Patriarchæ germanum Bardam in coniugem accipere, ſed prohiberi ſyngrapha. Quod vbi Patriarcha accepiſſet, egit apud Senatores de infirmando Eudociæ iuramento; iiſdemque tum muneribus tum pollicitationibus in ſententiam ſuam adductis, vbi recepta ſyngrapha ineundi ſecundas nuptias Imperatrix licentiam obtinuit, deluſo Patriarcha Romanum Diogenem, filiis conſentientibus, virum accepit. Hæc pluribus Curopalates, merito ſugillans Patriarchæ ignauiam, quod priuato commodo poſthabuiſſet religionem.

XIPHIL. DELVDIVR AB IMPERATRICE.

IESV CHRISTI AN. 1069.

ALEX. II. AN. 9.

ROM. DIOG. AN. 2.

I. LEGATIO PETRI DAM. AD IMPEDIENDVM DIVORTIVM HENR. REG.

ANno Chriſti milleſimo ſexageſimo nono, Indictione ſeptima, Petrus Damiani Legatus in Germaniam miſſus ad Henricum Regem, iuuenili furore (annuente Archiepiſcopo Moguntino, Regis promiſſionibus allecto) repudiare paratum Bertam coniugem, eo prætextu quaſi haud cum illa maritalis operis copiam habere valeret; id ab eo fieri, interminatione excommunicationis prohibuit. quod à Lamberto pluribus in Chronico deſcribitur. Quamuis autem Rex ita Reginam tunc reuocauerit, vt in regni tantummodo, non etiam conſuetudinis conſortium adhibuerit; conſtat tamen eam poſtea integre conciliatam Regi, & ex eo ſuſcepiſſe filium æque dictum Henricum, qui patri ſucceſſit.)

IESV CHRISTI AN. 1070.

ALEX. II. AN. 10.

ROM. DIOG. AN. 3.

I. MOGVNT. ET BAMBERG. CAVSAM DICVNT CORAM ROM. PONT.

ANno Chriſti milleſimo ſeptuageſimo, Indictione octaua, rei conſtituti ſimoniacæ labis præcipui Germaniæ Epiſcopi, Moguntinus, & Babenbergenſis, Romam vocati ab Alexandro Papa, cauſam dicere aduenerunt: vbi acerbe obiurgati (inquit Lambertus) quod ſacros ordines venderent, & ementibus indifferenter communicarent, manuſque imponerent; tandem præſtito iuramento id nunquam vlterius perpetrandi, ad ſuas redire Eccleſias libere dimiſſi ſunt. Sed fuſius hæc idem Lambertus; qui tamen Alexandrum à damnatione præſertim Babenbergenſis, (quem ait ſimoniace Epiſcopatum inuaſiſſe) muneribus corruptum abſtinuiſſe ſignificat. Verum haud facile quis ſibi perſuadeat, tantum Pontificem eodem crimine quo reos tunc iudicabat, eodemque tempore, deliquiſſe: qui & iiſdem his diebus reperitur *a* Argentinenſem Epiſcopum Guarnerium ob idem ſimoniæ crimen priuaſſe Epiſcopatu. Vt autem cum iſtis mitius ageret, plura ſuaſerunt; ac primum, quod præcipuarum Eccleſiarum eſſent Antiſtites, moderarenturque Regnum cum Rege; deinde, quod obedientes Apoſtolicæ Sedi, ad iudicium ſubeundum ſeſe contuliſſent in Vrbem; ac denique, quod prompto animo exhibuerint ſe omnino paratos, quācunque decerneret Pontifex ſuſcipere pœnitentiam. Cæterum apud eundem Lambertum anno ſequenti, Archiepiſcopus Moguntinus teſtatus eſt Henrico Regi, ſe terribiliter ab Alexandro obiurgatum, vix & ægre ſine damno gradus ſui euaſiſſe.

a Vid. Greg. Sept. 1. *ep.* 77. *& Baro. an. ſuper. &* 1074.

II. ANNO ARCHIEP. COLON. CONFERT SE ROMAM PRO NECESSITATIB. ECCL. SVÆ.

Contulit ſe quoque (vt idem auctor tradit) cum iiſdem Antiſtitibus Romam Anno Colonienſis Archiepiſcopus; ſed non vt reus ſicut illi, qui tanto ab eorum vitiis longe aberat, quanto vitæ ſanctæ & irreprehenſibilis præclaris meritis hos & alios Germaniæ Epiſcopos præcellebat. Porro auctor eius temporis qui Vitam illius ſcripſit *b*, eum hoc anno Romam veniſſe teſtatur ob multas Eccleſiæ ſuæ cauſas; & inter eas illam fuiſſe præcipuam, vt Sanctorum Reliquias inde acciperet, & collocaret in monaſteriis à ſe conſtructis. Cui Alexander Pontifex Brachium S. Cæſarii Martyris dedit, cæteris Sanctorum Reliquiis ipſi tunc chariorem theſaurum, quod hoc eodem tempore Romæ grandi miraculo vir quidam diuitiis affluens, & voluptatibus deditus, è faucibus dæmonum ereptus fuiſſet precibus & meritis eiuſdem Sancti, cuius vir ille Eccleſiam cum cereis frequentare conſueuerat. quæ hiſtoria fuſius recitatur in eadem S. Annonis Vita. Vbi & traditur, ipſum in reditu ab Vrbe, accepiſſe in itinere ab Adelaide Alpium Cottiarum Marchioniſſa, Reliquias Sanctorum Martyrum Thebæorum, & collocaſſe in monaſterio Sigebergenſi, pro quo ſpeciale priuilegium ab eodem Alexandro conſecutus eſſet: Brachium vero S. Cæſarii poſuiſſe Coloniæ in Eccleſia S. Georgii.

b Vit. S. Annon. lib. 1. *c.* 33. *ap. Sur.* 4. *Dec.*

III. CONCIL. WINTON. ET WINDESOR. IN ANGLIA.

Hoc eodem anno idem Alexander Papa Legatos à latere miſit in Angliam, Hermenfredum Sedunenſem Epiſcopū, & Ioannem ac Petrum presbyteros Cardinales: qui SYNODO in Octauis Paſchæ *VVintoniæ* congregata, cui & ipſe Rex Willelmus interfuit, inter alia depoſuerunt Stigandū pſeudoarchiepiſcopum Dorouernenſem ſiue Cantuarienſem, quod viuente legitimo Archiepiſcopo Roberto, (qui perſecutionem paſſus, Sedem Apoſtolicam appellauerat) thronum eius inuaſiſſet, eiuſdemque Pallio aliquamdiu vſus eſſet, poſtea vero à Pſeudopapa Benedicto aliud Pallium acce-

piſſet; & quod Epiſcopatum Wintonienſem cum Archiepiſcopatu poſſideret. Qui iuſſu Regis in vincula coniectus, miſere illic ſordidiſſimam vitam finiuit. Depoſiti ſunt etiam eodem Concilio, procurante Rege, alii Epiſcopi & Abbates; rurſumque alii alia SYNODO apud *VVindeshoram* die poſt Pentecoſten celebrata ab eodem Hermenfredo, cum iam Petrus & Ioannes Cardinales ab Anglia diſceſſiſſent Romam reuerſuri. Hæc quidem omnia pluribus Rogerius, & alii rerum Anglicarum ſcriptores. Cæterum etſi legitime per Legatos Apoſtolicos Rex viſus ſit cuncta peregiſſe; tamen quod depoſitis (vt aiunt) abſque legitima cauſa pleriſque Antiſtitibus Anglis, alios ex ſua gente Northmannos in eorum locum ſubrogari curauerit, quamuis viros præſtantiſſimos; minime effugit inuidiam, quin ea in deteriorem partem accepta fuerint, tanquam non zelo religionis, ſed cauſa ſtabiliendi ſibi regni nuper acquiſiti ea fecerit.

IV. LANFRANCVS ORDINATVR ARCHIEP. CANTVAR.

In locum autem Stigandi, agente Rege, & iubente Papa, ſubrogatus eſt *Lanfrancus*, celeberrimum huius ſæculi in Eccleſia Catholica lumen ſupra tantum candelabrum erectum, vt qui ſcientia egregie polleret & ſanctitate vitæ: qui quidem olim ex monacho Beccenſi factus Abbas cœnobii Cadomenſis in Northmannia, inuitus admodum Cantuarienſem Archiepiſcopum ſuſcepit, & conſecratus eſt hoc eodem anno quarto Calendas Septembris. Sed qui vitam quietiorem hactenus duxiſſet, mox vbi motu rerum agitari cœpit vt dimittere poſſet Archiepiſcopatum literis rogauit Alexandrum Papam. Cum autem ea de re ſpes omnis fruſtraretur, ad ſubeundum onus humeros ſubmittens, pro accipiendo Pallio Romam Legatos miſit. Verum, quod eſſet antiquæ conſuetudinis (quam ſuis locis teſtatam vidimus) vt ipſimet Archiepiſcopi Anglicani ad illud ſumendum conferrent ſe ad Limina Apoſtolorum; cum non obtinuiſſet, quod petierat, in eius rei excuſationem literas accepit ab Hildebrando S.R.E. Archidiacono, quibus monitus eſt Romam ipſe petere. quod & præſtitit (vt videbimus) anno ſequenti.

V.

Hoc eodem anno Alexander Papa, qui imitatus Leonem Nonum, licet Romanus Pontifex, nunquam titulum prioris Lucenſis Eccleſiæ (vt ex illius antiquis monumentis cognoſcitur) dimittere voluit; emenſo decennio ex quo cœperat illic egregiam baſilicam ædificare, ea iam abſoluta Lucam petiit, eamque in honorem S. Martini Epiſcopi & Confeſſoris Deo dicauit pridie Nonas Octobris, & ſacris Reliquiis illuſtrauit, imprimis vero corpore S. Alexandri Papæ & Martyris. Erat quoque tunc temporis in eadem Lucenſi ciuitate Ioannes præpoſitus monaſterii, ſanctitate conſpicuus: de quo cum fama vulgata eſſet, quod quicunque febre detentus hauſiſſet ex aqua quæ de manibus illius defluxiſſet dum poſt Miſſarum ſolemnia ablueret; idem Alexander Papa febre correptus, iuſſa ſibi eiuſmodi aqua latenter deferri, ea epota repente ſanitati priſtinæ eſt reſtitutus. Rem geſtam deſcribit in Dialogis Deſiderius Abbas Caſſinenſis, qui poſtea fuit Victor Papa Tertius.

ALEX. PP. SANATVR POTIONE ABLVTIONIS MANVVM IO. MONACHI.

VI. DE PLVRIBVS GODEFREDIS, BEATRICIBVS ET MATHILDIBVS TOLLVNTVR DVBIA.

Hoc item anno (vt habent Hermannus & Sigebertus) mortuus eſt Godefredus Dux Lotharingiæ & Tuſciæ, coniunx Beatricis, cognomento Barbatus, eius nominis Tertius; de quo ſæpe ſuperius. Cui ſucceſſit filius dictus Godefredus Gibber; ſed in Ducatu Lotharingiæ tantum: Tuſciæ enim Dominam & Liguriæ ſolam Beatricem remanſiſſe, ipſa publica Florentina monimenta declarant. Fuit autem iſta Beatrix Henrici Quarti Regis, Tertii Imperatoris, amita, vt traditur apud Gregorium *c* Septimum. Quamobrem oportuit filiam fuiſſe Conradi Imperatoris, ſororem vero Henrici Tertii Regis. Nam & Domnizo presbyter in Vita Mathildis expreſſe iterum teſtatur, eandem Mathildem filiam Beatricis, conſobrinam fuiſſe prædicti Henrici Quarti. Ex quibus ſatis refellitur, quod apud eundem Domnizonē videtur aſſeri, ipſam Beatricem matrem Mathildis, genitam fuiſſe ex Friderico Duce Lotharingiæ. De ipſa vero *Mathilde* filia eiuſdē Beatricis ex primo coniuge Bonifacio Marchione Tuſciæ, illud etiam exploratum habetur, nuptui fuiſſe traditam prædicto Godefredo, cognomento ex deformitate corporis Gibbero atque Strumoſo, filio Godefredi Barbati mariti Beatricis ex alia vxore; quem Lambertus *d* Gozelonem appellat, quique (vt diximus) in Ducatum Lotharingiæ patri ſucceſſit. Verum paulo poſt, cum necdum matrimonium conſummatum eſſet, facto inter eos diuortio, Mathildis virgo permanſit; vt ex eodem Domnizone, aliiſque conſtat. Quod autem nonnulli tradunt eandem rurſus nuptam Azoni Marchioni; id prorſus de alia Mathilde intelligendum eſſe certum eſt *e*. Sicut & quod aliæ Mathildes & Beatrices nuptæ fuere eiuſdem nominis Ducibus Lotharingiæ Godefredis; id pleriſque Scriptoribus errandi fuit occaſio, in æquiuocis laborantibus. Illud tamen de hac Godefredi Gibberi olim ſponſa Mathilde extra dubium eſt, ipſam iam prouectioris factam ætatis matrimonio iunctam eſſe Welphoni Iuniori; ſed ita vt à viri amplexibus abſtinuerit, prout inferius *f* videbitur ſuo loco.

c *Greg. Sept. 3. ep. 5.*

d *Lamb. in 1070. & 1077.*

e *Agit pluribus de his Baron. Annal. to. XI. hoc an. in fi. & an. 1074.*

f *An. 1089. num. V.*

IESV CHRISTI AN. 1071.

ALEX. II. AN. 11.

ROM. DIOG. AN. 4.

I. CONCIL. MOGVNT. IN CAVSA CONST. EPISC. *Cuius Acta edidit nuper Seb. Tengnagel. inter vetera Monumenta pro Greg. VII.*

ANno Domini milleſimo ſeptuageſimo primo, Indictione nona, delata Romam cauſa Caroli delecti ab Imperatore Conſtantienſis Epiſcopi, accuſantibus eum clericis ſimoniæ, & furti theſaurorum Eccleſiæ, ipſo autem pro ſua ordinatione Sedem Apoſtolicam appellante; eadem ab Alexandro Papa delegata eſt Sigefrido Archiepiſcopo Moguntino: penes quem cum plus valeret iuſſio Pontificis, quam auctoritas Regis nitentis omnibus modis liberare Carolum ſibi dilectum, idem Archiepiſcopus eundem teſtibus conuictum in SYNODO ea de re menſe Auguſto *Moguntiæ* celebrata, cui Rex ipſe interfuit, condemnauit: qui ſic turpiter deiectus, paulo poſt mortem ex mœrore percepit. Scribit hæc pluribus Lambertus.

II. CELEBERRIMA OMNIVM DEDICATIO ECCL. CASSIN.

Hoc eodem anno idem Alexander Papa inuitatus à Deſiderio Abbate Caſſinenſe & Cardinale, Caſſinum profectus, Calendis Octobris dedicauit nouam Baſilicam S. Benedicti ab eodem Abbate erectam. Quæ quidem celeberrima omnium dedicatio fuiſſe reperitur, præſente Pontifice Romano cum omnibus Cardinalibus qui Romę aderant, & Archiepiſcopis decem, atque Epiſcopis quadraginta tribus, pluribuſque inſuper Principibus atque magnatibus, necnon populi innumera multitudine; conceſſa omnibus ab Alexandro Indulgentia remiſſionis peccatorum. Hæc diffuſius Leo Oſtienſis *a*, atque alii qui eandem conſecrationem tum carmine tum ſoluta oratione deſcripſerunt: inter quos multa parum fideliter *b* longe poſt hæc tempora conſarcinauit Petrus Diaconus in ſermone de Octaua S. Benedicti, quæ reducenda ſunt ad fidem eorum, quæ habet Leo, qui omnia vidit & quam exactiſſime deſcripſit.

a *Leo Oſt. lib. 3. c. 28.*

b *De hoc vid. Apologiam in Conſt. Bellotum, quo Baron. hic Lectorem remittit: de qua dictum eſt ſup. ann. 581. poſt num. V.*

III. LANFRANCVS ARCH. CANTVAR. DVPLEX PALLIVM ACCIPIT à SVM. PON.

Hoc item anno Lanfrancus, quem ſuperiori conſecratum vidimus Archiepiſcopum Cantuarienſem, & Thomas ex canonico Baiocenſi conſecratus ab eo Archiepiſcopus Eboracenſis, Romam venerunt ad Alexandrum Papam, ſuſcepturi ex more ab eo Pallium. Vbi cum ambo benigne habiti eſſent, Lanfranco præ excellentia meritorum idem Pontifex poſt datum Pallium conſuetum, aliud ſuperaddidit in ſignum amoris, nempe illud ipſum quo ipſe Pontifex vti conſueuiſſet in celebratione Miſſarum. Quin etiam eidem aduenienti aſſurrexit; profeſſus tamen non ſe illius Archiepiſcopatui hanc venerationem, ſed doctrinæ deferre; atque ideo mox exigens, vt pro more omnium Archiepiſcoporum, ad pedum oſcula aduolueretur. Mota autem poſt hæc à Thoma Eboracenſi quæſtione de primatu Eccleſiæ Cantuarienſis, dicente Eboracenſem paris cum ea eſſe honoris, nec alteram debere alteri ſubiacere, excepto, quod alterutrius Archiepiſcopum priorem & digniorem oporteat eſſe eo quem conſtiterit fuiſſe poſterius ordinatum: cum pro ſua Eccleſia Lanfrancus ſe opponeret, decreuit Alexander, vt ea cauſa in communi totius Angliæ Synodo tractaretur. Quod vero aliquorum delatione idem Thomas, quod filius eſſet presbyteri, necnon Remigius Epiſcopus Lincolnien-

ſis,

ſis, (qui vna cum Lanfranco Romam venerat) quod bellicis laboribus Epiſcopatum ab Willelmo Rege nundinatus eſſet, ab eodem Alexandro depoſiti eſſent; iidem precibus Lanfranci reſtituti ſunt. Reperiturque decretum *c* Alexandri, vt electus filius presbyteri, ſi virtutibus polleat, non reiiciatur. Denique cum plures Anglorum Epiſcopi, ſimulque Rex ipſe, tentaſſent, vt pulſis ab Eccleſiis cathedralibus monachis, clerici ſubrogarentur; ne id fieret, & vt Alexander ſuis Apoſtolicis literis prohiberet, Lanfrancus effecit. Quæ quidem omnia ab illo Romæ tunc geſta, fuſius enarrantur ab Willelmo Malmesburienſi in Rebus geſtis Anglorum Pontificum. Sed & eidem Lanfranco decretam eſſe Legationem Apoſtolicam in Anglia, conſtat ex literis hortatoriis ab Alexandro Pontifice per eum datis ad Willelmum Regem.

c c. Apoſtolica. diſt. 66.

IV. DIOGENES IMP. CAPITVR à TVRCIS.

Quod ad res pertinet Orientis; hoc ipſo anno Romanus Diogenes Imper. cum regnaſſet annos tres & menſes octo, (vt teſtatur Curopalates) miſerando exitu ex hac vita deceſſit. Cum enim pugnans aduerſus Turcas, oblatam pacem ab Aſam Sultano magna arrogantia reieciſſet, ipſumque cum ſuis proficiſcentem aggreſſus eſſet; diremptus noctis crepuſculo cum rediret ad ſuos, poſtremæ acies exiſtimantes illum fugere, in fugam ſeipſos irreuocabilem dederunt: qua bene vſi occaſione inimici, adorti eos victoriam inſperatam adepti ſunt, qua & ipſum Imperatorem duxerunt captiuum. Habuit illum benigne Sultanus, ſua quoque menſa dignatus. Cumque aliquando eum interrogaſſet: *Quid mihi feciſſes, ſi me in tua poteſtate habuiſſes?* reſpondiſſetque Imperator ſimpliciter: *Multis plagis corpus tuum confeciſſem: At ego*, inquit Sultanus, *tuam crudelitatem non imitabor. Audio namque veſtrum vobis præcipere Chriſtum pacem & obliuionem iniuriarum, ſuperbusque reſiſtentem humilibus gratiam dare.* Denique præſtitit ex animo Dux barbarus, quod promiſit. Nam inita cum Imperatore pace perpetua, & nunquam amplius Romanum Imperium à Turcis inuadendum fore pollicitus, reliquos etiam captiuos omnes vna cum eo relaxari præcepit.

V. EIVS MISERANDVS FINIS.

Cum interea perlato de clade nuntio Conſtantinopolim, mox alium conſtituerunt Imperatorem, Michaelem Conſtantini Ducæ filium; coactamque exulare Eudociam Auguſtam, in monaſterium detruſerunt. Miſſus vero Andronicus in occurſum Diogenis, eundem captum, nigraque veſte indutum, ſuper mulum toto illo perlongo itinere perduxit: quem & iuſſit nouus Imperator effodi oculis; ſed vulneribus nõ curatis cum eius caput intumuiſſet, vermibuſque ſcateret, graueolens, horribiliſque viſu, vt humanum oſtentum expoſitus omnium oculis, finem viuendi fecit, luens hic pœnas ne æternas incurreret. In talibus enim & tot malis (inquit Curopalates, dum hanc tragœdiam pluribus recenſet) nihil vnquam nefarii protulit, ſed Deo gratias agere perſeuerauit, caſus æquo animo ferens. Quod vero idem auctor addat, eundem Diogenem Epiſcopatum Nazianzi ad iura metropolitana perduxiſſe; equidem puto ipſum ſtudioſum S. Gregorii Nazianzeni, eius beneficio ita ſaluatum.

MICH. DVC. IMPERAT.

Qui autem ſubrogatus eſt Imperator MICHAL DVCAS, fuit iſte Conſtantini Ducæ Auguſti filius, idemque iam ante decennium vna cum Ioanne Duca patruo, & fratribus, Cæſar appellatus, dictus cognomento *Parapinaceus*, eiuſque nominis Michael Septimus: qui coronatus eſt à Ioanne Xiphilino Patriarcha, vna cum vxore Maria Alana Auguſta. Hæc ex Curopalate, Zonara, & aliis Græcis, necnon ex Latinis auctoribus.

VI. DE THEOPHYLACT. ARCHIEP. BVLGAR.

Huius Michaelis tempore claruiſſe conſtat THEOPHYLACTVM Archiepiſcopum Bulgarorum, cuius extant inter alia nobiles commentarii in Nouum Teſtamentum. Quod autem ipſum ſub Baſilio Seniore Imper. anno Chriſti octingenteſimo octogeſimo tertio, claruiſſe poſuerit Panuinius in Faſtis; vel Sixtus Senenſis in ſua Bibliotheca, ſub Michaele Porphyrogenito, qui cœpit imperare cum Theodora Auguſta matre anno octingenteſimo quadrageſimo ſecundo; vel alii eodem ſæculo: hi omnes à veritatis ſcopo longe longius aberraſſe noſcuntur. Ex eius enim epiſtolis, quæ numero quinquaginta nouem Græce ſcriptæ extant in Vaticana Bibliotheca, multiplici argumento monſtratur hoc ipſum tempore claruiſſe; quippe quod eæ vel datæ habeantur ad eos qui his temporibus vixiſſe noſcuntur, vel in eis eorum mentio habeatur; puta Mariæ *d* Imperatricis, Ioannis Ducæ *e* ſororii Michaelis Imperatoris, & familiæ Ducatum, atque etiam Comnenorum *f*. Adde quod cum ex iiſdem *g* epiſtolis conſtet, Bulgariam ſuis temporibus non ſub Regibus Bulgaris, ſed ſub Magiſtratibus ab Imperatore Conſtantinopolitano miſſis adminiſtrari; nihil eſt, vt ad ea Baſilii Imper. tempora referri poſſint, quibus conſtat Bulgaros ſuos habuiſſe proprios Reges. Denique, quod in vna earundem epiſtolarum *h* fiat mentio Boriſis Bulgarorum Regis, qui vixit (vt Zonaras, & alii oſtendunt) poſt centum annos à Baſilio, nempe ſub Nicephoro Phoca & Ioanne Zemiſce Auguſtis; imo cum & ibidem meminerit de Eccleſiis ab eodem Boriſe Rege ædificatis, & poſt multum ſpatium temporis vnam ex illis dirutam filio Sebaſtocratoris commendet reſtituendam: ex his plane demonſtratur, eum non ſolum non ſub Baſilio, ſed longe poſt Boriſem, nimirum his ipſis temporibus vixiſſe. Fuit autem ipſe Theophylactus patria Conſtantinopolitanus, præfectus Archiepiſcopus primariæ Acridanæ Eccleſiæ Bulgarorum. Quem tuliſſe quidem diu, ſed ægro animo eiuſmodi incolatum, ob plane barbaros ac peruerſos mores tum omnium Bulgarorum, tum maxime ipſorum Acridanorum; eoque ſe liberari, ac patrio ſolo reddi vehementer oraſſe, haud vero exauditum perſeueraſſe in vigili functione curæ paſtoralis; conſtat ex iiſdem ipſius epiſtolis: eſtque vna earum, quam his ipſis diebus ſcripſit ad Mariam Auguſtam, iam ætate ſenex, cum rediret in Bulgariam, vnde venerat Conſtantinopolim. Quod vero ad eius Scripta pertinet; vbiuis eum legeris, ſenties S. Ioannis Chryſoſtomi ſemper eructare ſententias.

d Theoph. ep. 1.
e Id. ep. 13.
f Ep. 8.
g Ep. 13. & aliis.
h Ep. 17.

VII. S. PETRVS ANAGNIN. LEGATVS MISSVS CŌSTANTINOPOL.

Cæterum cum innotuiſſet in Occidentalibus oris, creatum Michaelem Imperatorem Orientis; placuit Alexandro Papæ mittere ad eum antiquo more Apocriſiarium: quo quidem officio ſignificari videtur, eundem Imper. cum Romana Eccleſia fuiſſe communione coniunctum. Miſſus eſt autem *Petrus* olim monachus S. Benedicti apud Salernum, & poſtea ab eodem Alexandro creatus Epiſcopus Anagniæ ciuitatis; vir quidem cum ſcientia, tum ſanctitate, quin etiam virtute miraculorum inſignis; qui & hac ipſa legatione Imperatorem morbo grauiſſimo laborantem reddidit ſanitati. Manſit porro ibi annum vnum, vſque dum vixit Alexander Papa; poſtea vero ad Eccleſiam ſuam rediens, cum poſtmodum ab ingratis ſubditis plurima indigna immeritiſſime pateretur, Hieroſolymam peregrinatus *i*, ibi vſque ad obitum degere ſtatuit; ſed à S. Magno ſub peregrini ſpecie conuentus, & de Eccleſia relicta reprehenſus, ad eam continuo rediit: quam in vniuerſum ſumma laude rexit annis quadraginta tribus. Eius Vitam ſcriptis mandauit S. Brunus, Signiæ Epiſcopus ipſius contemporaneus. Eundemque virtutibus ac miraculis clarum, paulo poſt obitum Paſchalis Papa Secundus in numerum Sanctorum retulit *k*.

i Ap. Baron. tom. XI. an. 1099.

k Recitat diploma canonizationis Baron. tom. XII. an. 1105. in fin.

IESV CHRISTI AN. 1072.

ALEX. II. AN. 12.

MICH. VII. DVC. AN. 1.

I. CONCIL. ANGLIC. DE PRIMATV ECCL. CANTVAR.

ANno Chriſti milleſimo ſeptuageſimo ſecundo, Indictione decima, ſexto Idus Aprilis celebratum eſt apud *VVentanam* ciuitatem in Anglia, ex iuſſione (vt vidimus anno ſuperiori) Alexandri Papæ Generale CONCILIVM totius Inſulæ Epiſcoporum & Abbatum, cui & Rex Willemus interfuit: in quo ventilata quæſtione de primatu Eccleſię Cantuarienſis ſuper Eboracenſem, aliiſque vtriuſque iuribus; poſt exactam rerum omnium examinationem, res adiudicata eſt Cantuarienſi, cui hoc tempore præerat Lanfrancus. Deſcribuntur autem iſta pluribus ab Willelmo *a* Malmesburienſi de Geſtis Pontificum Anglorum; necnon ab ipſo Lanfranco in epiſtola tunc ea de re ſcripta ad Alexandrum Pontificem, qua rerum in Synodo geſtarum confirmationem petiit.

a Malmesb. lib. 1.

II.

Hoc item anno defuncto Henrico Archiepiſcopo Ra-

uennate.

uennate, (quem obſtinato animo fauiſſe Cadaloo ſchiſmatico, eaque de cauſa vna cum illo excommunicatum fuiſſe ab Alexandro Papa, eiuſdem Papæ ſcripta ſignificant) idem Alexander Legationem decreuit Petro Damiani ad conciliandam illam Eccleſiam Apoſtolicæ Sedi, & abſoluendos omnes qui cum eodem Archiepiſcopo communicaſſent. quo perfuncto egregie munere Petrus reuerſurus ad ſuos Fauentiam perueniens, illic octo diebus morbo laborauit, ac tandem die Cathedræ S. Petri Antiochenæ reddidit Deo ſpiritum. Hæc de eius legatione & obitu, Ioannes monachus ipſius diſcipulus in fine eius Vitæ quam ſcripſit. Qui licet nihil de anno Chriſti, quo id contigerit, habeat: tamen præſenti anno accidiſſe, diſerte tradit Bertholdus Conſtantienſis eiuſdem temporis auctor in Auctario ad Hermannum Contractum; eique in Epiſcopatu Oſtienſi ſuffectum eſſe Geraldum monachum, ſcientia Scripturarum inſignem, & moribus ſuo deceſſori non imparem. Confirmanturque iſta ex eo quod reperiuntur *b* literæ Gregorii Papæ Septimi datæ anno ſequenti, indictione vndecima, pridie Calendas Maii, ad eundem Geraldum Epiſcopum Oſtienſem Petri ſucceſſorem, aliæque ſexto Calendas Maii ad Guibertum Archiepiſcopum Rauennatem, Henrico ſubrogatum; quem item, ante Alexandri obitum ad eam Eccleſiam fuiſſe promotum, manifeſte aſſerunt ipſa Acta eiuſdem Alexandri.

Petri Dam. obitus.

b Greg. Sept. l. ep. 3. & 6.

III. Ex his igitur omnibus fateri neceſſe eſt, Petrum Damiani hoc ipſo anno ex hac luce ad paradiſi gloriam tranſiiſſe; ideoque erraſſe qui eum perueniſſe volunt ad annum Redemptoris milleſimum octogeſimum. Qui quidem ex eo decepti videntur, quod Ioannes ſcriptor Vitæ ipſius, poſt finem eius apponens appendicem, narrat miraculum, quod poſt deceſſum (inquit) Petri contigit anno Incarnationis Domini milleſimo octogeſimo, menſe Auguſto. Verum his verbis plane ſignificatur, tempus annotatum haud pertinere ad tempus obitus Petri, quod iam certum Ioannes ex obitu Archiepiſcopi Rauennatis, & die Cathedræ Sanct. Petri, reliquerat conſignatum; ſed ad illius miraculi certum tempus inſinuandum. His præterea adde, quod nulla poſthac de ipſo Petro vſquam mentio, nullum penitus ſcriptorum monimentum eiuſdem inueniatur elucubratum, nullæ ab ipſo vel ad ipſum datæ literæ, eo præſertim tempore, quo ſub Pontificatu Gregorii Septimi acerbiſſimam Eccleſia Romana paſſa eſt perſecutionem; cum alioqui tanti viri ea tempeſtate vel nomen ipſum magni potuiſſet aduerſus hoſtes eſſe adiumenti, ſicuti fuiſſe vidimus ſuperioribus temporibus. Quod enim in Bibliotheca Margarini, in editis epiſtolis quibuſdam eiuſdem Petri, vna legitur data ad Gregorium Septimum ſub nomine Hildebrandi hac inſcriptione; *Dilectiſſimo Sedis Apoſtolicæ electo, & Virgæ Aſſur Hildebrando*; iam ſuperius *c* deteximus mendum, & germanam lectionem ex antiquis codicibus reſtituimus. Obiit autem Petrus anno ætatis ſuæ ſexageſimo ſexto: quippe qui in epiſtola ad Senatum, teſtetur natum ſe poſt annos quinque ab Ottonis Tertii Imp. obitu, qui accidit exordio anni milleſimi ſecundi. Quem quidem Deus in hoc deploratiſſimo ſæculo, cum excreuiſſet ad Eccleſiam obruendam diluuium carnis, dedit mundo, qui auſteriſſimæ vitæ exemplo, verbique prædicatione, & ſcriptis, exſiccaret tantam putredinem; pariterque pugnaret aduerſus Simoniacam hæreſim, quæ vbique locorum graſſabatur impune. Claruit vero poſt obitum miraculis, quæ Ioannes recenſet. Cuius & Scripta propediem prælo *d* ſubiicientur, vna cum eius Vita vberius ſcripta.

c An. 1061. num. V.

d Edita poſt modū ſunt magna ex parte, labore D. Conſtantini Caetani monachi Caſſin.

IESV CHRISTI AN. 1073.

GREG. VII. AN. I.

MICH. VII. DVC. AN. 2.

I. ANno Chriſti milleſimo ſeptuageſimo tertio, Indictione vndecima, Alexander Pontifex per Annonem Colonienſem & Hermannum Bambergenſem Antiſtites, quos Rex Germaniæ Henricus Romam miſerat pro iuribus Regni, literas ſcripſit ad eundem Regem, vt cauſam dicturus Romam ſe transferret, reſponſurus accuſationibus de Simoniaca hæreſi, aliiſque grauiſſimis delictis, quæ anno ſuperiori Saxones aduerſus eum inſurgentes pro Ottone Baioariæ Duce, quem ſub ſpecie læſæ maieſtatis Rex Ducatu priuarat, ad Sedem Apoſtolicam detuliſſent. Habent iſta Vrſpergenſis *a* Abbas, & Otto *b* Friſingenſis. Verum quæ interceſſit hoc anno mors ipſius Alexandri Pontificis, cauſam iam cœptam aliquamdiu diſtulit: quem quidem hoc anno vndecimo Calendas Maii deceſſiſſe, Marianus Scotus affirmat.

Alex. PP. vocat Henr.

Reg ad dicendam cauſam.

a Vrſp. rg. hoc anno. & ſuper.

b Ott. Friſing. lib. 6. c. 34.

II. Cum autem communis eſſet & publica in palatio Regis nundiuatio Abbatiarum & Epiſcopatuum, nec monitionibus Rex proficeret; idem qui ſupra S. Anno Archiepiſcopus Colonienſis, qui hactenus, vt potuit, magno labore, nec minori periculo, dum eiuſmodi nefanda libere arguens, efferati Regis indignationem ſæpius incurrit, habenas regni moderatus eſt; deploratis iam rebus, omnem eius adminiſtrationem deponens, diſceſſit è curia. Rex vero (inquit hoc anno Lambertus) tanquam ſeueriſſimo pædagogo liberatus, ſtatim in omnia genera flagitiorum, ruptis omnibus modeſtiæ & temperantiæ frenis, præcipitem ſe dedit. Montes omnes, colliculoſque Saxoniæ, & Thuringiæ, caſtellis muniti ſſimis extruxit, præſidiumque impoſuit: quibus cum victui neceſſaria minus ſufficerent, permiſit ex proximis villis & agris hoſtili modo prædas agere. Ne vero manifeſtæ tyrannidis notaretur; vt impietatem ſuam quadam religionis ſpecie palliaret, Archiepiſcopum Moguntinum omnibus modis inſtigauit, vt decimationes Thuringiæ, ſicut ante plures annos inſtituerat, exigeret, pollicens ſe ei affuturum; ea tamen pactione, vt ipſarum decimationum partem ſibi tribueret. Ita Archiepiſcopus vaniſſima ſpe animatus, *Synodum* indixit in *Erphisfurd* ſexto Idus Martii: vbi cunctis terrore ac minis in Regis ſententiam concedentibus, prohibitaque ſub pœna capitis & bonorum amiſſionis, Thuringiorum quam parabant ad Sedem Apoſtolicam appellatione; ſciens idem Rex haud iſta placitura Romano Pontifici, denuo ſub interminatione gratiæ ſuæ, Abbatibus Fuldenſi & Herueldenſi, quorum maxime iura in eiuſmodi latrocinantium conuenticulo imminuta fuerunt, præcepit, vt nullo modo de rebus iſtis Sedem Apoſtolicam interpellarent. Narrat hæc omnia Lambertus hoc anno; quæ ante tempus Paſchale geſta eſſe tradit. His vero facinoribus infelix iuuenis idem Rex Henricus, annum duntaxat ætatis agens vigeſimum ſecundum, in apoſtaſiam à Sede Apoſtolica delapſus, in exemplum factus eſt ſchiſmaticis & hæreticis Regibus, qui appellationem ad eam Sedem Henricianæ hæreſis labe conſperſi vetuerunt. Sed de illo peiora inferius.

Henr. Rex in præceps delapſus.

Impedit appellationem ad Sed. Apoſt.

III. Haud vero ſic Wratiſlaus Dux Bohemiæ: ſed cum iniuriam paſſus eſſet ab Ioramiro Epiſcopo Pragenſi, in eo quod iſte moleſte ferens Epiſcopatum ſuum, ipſo Wratiſlao promotore, in Olmucenſem diuiſum fuiſſe, Ioannem Epiſcopum Olmucenſem plurimis contumeliis & plagis affeciſſet; eiuſque ea de re miſſos Romam nuntios mutilari & cædi in itinere procuraſſet: querelam ad auditorium Summi Pontificis aduerſus eundem Ioramirum detulit. Qua ſceleris magnitudine Alexander Papa motus, transmiſſo ad illud corrigendum Rodulpho Cardinale, & ab iſto remiſſis partibus ad ipſum Pontificem; Alexander Ioramirum gradu depoſuit, ſed rogatu Comitiſſæ Mathildis (de qua dictum eſt ſuperius) iterum reſtituit, ita tamen, vt Olmucenſis Eccleſiæ erectio firma permaneret. Narrat iſta Longinus canonicus Cracouienſis in ſuis Annalibus Polonicis hoc anno: quæ denuo (vt paulo poſt videbitur) ſub Alexandri ſucceſſore Gregorio ſunt ventilata.

Cauſa Epiſcopi Pragen. delata ad Sed. Apoſt.

IV. Mortuus eſt autem *Alexander* Romæ decimo Calendas Maii, cum ſediſſet annos vndecim, menſes ſex, dies viginti duos; & ſepultus in Lateranenſi Eccleſia. Cuius miracula duo edita ante obitum, recenſet Leo *c* Oſtienſis; alterum de liberato apud Caſſinum dæmoniaco; alterum vero de ſanata apud Aquinum fœmina clauda, cum ei bibendam dediſſet aquam, qua poſt Miſſarum ſolemnia manus ſuas ablueret.

Alex. PP. obitus, et miracula.

c Leo Oſt. lib. 3. Chro. Caſſin. c. 35.

V. GREG. VII. PP.

DE SCRIPTIS IN EVM, ET PRO EO COMPOSITIS.

Quod vero ad eius ſucceſſorem ſpectat, nempe *Hildebrandum* Archidiaconum, dictum GREGORIVM Septimum; accidit temporibus noſtris, vigente hæreſi Politicorum, Principibus omnia tribuentium, & ſacra quæque eiſdem nefarie ſubijcientium, aliiſque Nouatoribus & peruerſoribus, implacabili odio in Romanos Pontifices exurgentibus; vt in odium eiuſdem Gregorii legitime electi, ac confirmati, approbatique Pontificis, ſchiſmatico Pſeudopapæ fauentes, quæ ab huius ſectatoribus ſchiſmaticis tunc facta, dicta, vel ſcripta potuerint reperiri, eadem in ſui ipſorum opprobriũ denuo iactanter ediderint: nimirum Vitam Henrici Quarti Regis, Tertii vero Imperatoris, hoſtis infenſiſſimi ipſius Gregorii; quam Rainerus damnatus auctor non hiſtorice, ſed apologetice & encomiaſtice concinnauit: itemque ipſius Gregorii Res geſtas, à Bennone Cardinale ſchiſmaticorum anteſignano in odium illius affectu priuato ac deprauato ſatyrice & calumnioſe conſcriptas. Cæterum habet Vaticana Bibliotheca Res geſtas Gregorii ſeorſum ſcriptas ab auctore eius temporis, quas Nicolaus Aragonius intexuit commentario quem de Romanis Pontificibus ſcripſit, incipiens à Leone Nono: extantque pariter aliæ, quæ ſine titulo auctoris ſcriptæ, putantur eſſe Petri Guillelmi (ita dicti, qui & aliquando ſeparatis nominibus, ſimpliciter Petrus, alias Guillelmus reperitur nominatus) Cardinalis Bibliothecarii, qui poſt Anaſtaſium vſque ad Paſchalem Secundum ſcripſit Vitas Romanorum Pontificum: rurſumq; aliæ ex iiſdem concinnatę ab aliis, qui pariter ſcripſerunt Res geſtas eorundem Pontificum. Sed præter hæc, nos eadem ex diuerſis, iiſdemque probatis eiuſdem temporis Scriptoribus fide digniſſimis, in medium producemus.

[Poſt obitum Illuſtriſſ. Cardin. BARONII edidit *Iacobus Gretſerus Soc.* IESV ann. 1609. in fine Tomi II. Defenſ. Bellarmin. Apologiam pro iſto Greg VII ex L antiquis auctoribus concinnatam; cum nonnullis Opuſculis antiquorum Scriptorum, pro eodem ſanctiſſ. Pontifice olim compoſitis. Rurſumque ann. 1610 edidit Vitam eiuſdem Pontificis, à *Paulo Bernriedenſi Bauaro* antiquitus ſcriptam, vbi res eius geſtæ diffuſe deſcribuntur. Itemque ann. 1611. *Gerhohi Reicherſpergenſis* Syntagma de eodem Gregorio, cum Refutatione Alogiarum *Annæ Comnenæ* contra eundem Pontificem. Ac demum ann. 1612. *Seb. Tengnagel. Cæſar. Bibliothec.* promulgauit alia vetera monumenta, contra Schiſmaticos iam olim pro eodem Gregorio, aliiſque nonnullis Pontiff. Rom. conſcripta. Ex quibus omnibus facilius refellas, quæ iidem veteres ſchiſmatici, ac noui hæretici, aduerſus eoſdem Pontiff. oggannierunt. Confirmant enim egregie quæ Baronius retulit; multaque alia cognitu digna referunt, quæ ipſe ſilentio prætermiſit.]

VI.

EIVS NATALES, PVERITIA, ET EDVCATIO.

Et quod imprimis ad eius natales & genus ſpectat; cum alii Soanenſem, Senenſem alii fuiſſe tradant, conſtantior eſt ſententia fuiſſe patria Soanenſem è Tuſciæ ciuitate, natum humili loco, parente fabro: adduntque, cum aliquando puerulus luderet ad patris pedes ligna dolantis, ex reiectaneis ſegmentis, cum neſciret literas, caſu elementa formaſſe, ex quibus ſimul coniunctis illud Dauidicum *d* exprimeretur oraculum: *Dominabitur à mari vſque ad mare*: quo ſignificaretur, manum pueri ductante numine, eius fore ampliſſimam in mundo auctoritatem. Educatum vero fuiſſe ab infantia ſub protectione, atque in domo, & quaſi in gremio S. Petri Apoſtoli, idem ipſe ſcribit *e* ad Guillelmum Regem Angliæ, & ad Præſules ac Principes Saxoniæ. Et qui tunc vixit auctor Micrologi de Eccleſiaſticis obſeruationibus, de eodem ait *f*, ſub decem ſuis anteceſſoribus à puero Romæ nutritum & eruditum, omnes Apoſtolicas traditiones diligentiſſime inueſtigaſſe, & inueſtigatas in actum referre ſtudioſiſſime curaſſe. Quod autem ipſemet in fine primi anni ſui Pontificatus ſcribens *g* ad Hugonem Abbatem Cluniacenſem, numerat annos viginti ſuæ in Vrbe commorationis, oportuit eum numeraſſe ab eo tempore, quo nouiſſime Romam cum Leone Papa Nono rediit anno Domini milleſimo quinquageſimo tertio, cum primo inde in Germaniam & Gallias abiiſſet vna cum Gregorio Papa Sexto.

d *Pſal. 72.*
e *Greg. VII. 7. ep. 23. & 1. ep. 39.*
f *Microl. c. 14.*
g *Greg. 2. ep. 49.*

VII. ADOLESCENTIA.

Quod vero adoleſcentiam eius carpit Benno, quaſi in ea magiſtrum magiæ habuerit Laurentium Archiepiſcopum Amalphitanum, quem dicit principem maleficiorum fuiſſe, & magiam publice profeſſum eſſe, in tantum, vt & quæ ſcripta ſunt à Philoſtrato de Tyanæo, eadem totidem ferme verbis ei adſcribat: ſummæ quidem cedit laudi Gregorio, quod magiſtrum adoleſcens nactus ſit ipſum Laurentium; quem non principem maleficiorum, ſed Sanctorum eius temporis extitiſſe, ipſiuſque exequias Sanctorum paradiſi interuentione honoratas fuiſſe, Petri Damiani, teſtis irrefragabilis & vndique integerrimi, in Vita Sanct. Odilonis *h*, aſſertione exploratiſſimum redditur: adeo vt ex tam enormi mendacio, non amplius in reliquis audienda, ſed exſufflanda ſit impudens nebulonis Bennonis ad calumniandum procacia. Siquidem Gregorium & in monachatu Cluniaci ſuſcepto, & poſtea Romæ in Subdiaconatus, ac deinde Archidiaconatus adminiſtratione, dignam in omnibus Apoſtolico viro vitam duxiſſe, ſinceriſſimis fideliſſimorum tum viuentium Scriptorum teſtimoniis ſuperius eſt ſuis locis demonſtratum.

h *Ap. Sur. 1. Ianuar.*

VIII. ELECTIO IN PONTIFICEM.

Sed & quod ad eius ſpectat in Romanum Pontificem electionem, quam idem Benno illegitimam arguit, tum quod (vt ait) à ſolis laicis facta fuerit, Cardinalibus non ſubſcribentibus; tum etiam quod eadem die id contigerit qua Alexander defunctus eſt, contra canones, quibus præceptum erat neminem eligi in Romanum Pontificem ante diem tertium poſt ſepulturam deceſſoris: hæc pari facilitate refelluntur, tam ex citatis nuper Vitæ Gregorii Actis, quam ex ipſo electionis decreto tunc ab electoribus ſcriptis mandato, quod in eiuſdem Gregorii Regeſto, Epiſtolarum exordio poſitum habetur; necnon ex ipſius *i* epiſtolis ad Deſiderium Abbatem Caſſinenſem, Gilulphum Principem Salernitanum, ac Guibertum Archiepiſcopum Rauennatem: quibus omnibus teſtimoniis conſtat, eadem ipſa die qua Alexander Papa in Eccleſia Lateranenſi ſepulturæ traditus eſt, ſtatuente Hildebrando Archidiacono, vt triduanis ieiuniis, precibus, & eleemoſynis, omnes ad faciendam ſucceſſoris Pontificis electionem præpararentur; nihilominus eodem tempore, ne Sedes Apoſtolica diutius lugeret proprio deſtituta paſtore, vnanimi conſenſu omnium Cardinalium, Epiſcoporum, cæterorumque clericorum ac monachorum, necnon totius populi, eundem Hildebrandum, ob vitæ integritatem, & egregias virtutes, atque doctrinam, electum fuiſſe & acclamatum in Summum Pontificem, atque Gregorium eius nominis Septimum nuncupatum; eundemque inuitum ac reluctantem in Beati Petri Cathedra collocatum. Quod autem de triduo expectando (quod & ipſe Gregorius indixerat) Benno obiicit; cum promulgatum nuper *k* à Nicolao Papa Alexandri deceſſore, de norma in Romani Pontificis electione ſeruanda decretum, nihil penitus de eo cauiſſet; haud ſufficiens eſſe potuit cauſa differendæ electionis eius, quem legitimi electores digniſſimum alioqui agnoſcerent illius adminiſtrationis munere.

i *Lib. 1. epiſt.*
k *c. in nomine. diſt. 23.*

IX.

Denique & rerum Germanicarum Scriptores eius temporis fideliſſimi, Lambertus Schafnaburgenſis, Marianus Scotus, Otto Friſingenſis, eiuſdem Gregorii electionem laudant & prædicant. Ipſeque Sigebertus, etſi certum ſit Henricianas partes fouiſſe, Gregoriique nimiam ſeueritatem incuſet; nunquam tamen auſus eſt dicere, illegitimum fuiſſe creatum Pontificem. Vnus Vrſpergenſis Abbas, idemque ſchiſmaticorum patronus, Bennoni inhærens, eius recitat ſcriptorum capita quædam; verum non auſus, vt ille, affirmare ſpuriam omnino fuiſſe electionem, eo tantum capite illam reprehendit, quod abſque Regis conſenſu eum apicem Gregorius conſcendiſſet: ſiquidem tam Henrico Imperatori, quam huic Henrico Regi eius filio, ex priuilegio Romanæ Eccleſiæ datum fuerat, vt adhibito eorum conſenſu electio facta fulciri deberet. At quam etiam iſtud de non adhibito Regis conſenſu ſit falſum, docẽt eadem antiqua monumenta: quippe Acta Vitæ Gregorii narrant, die ſequenti ab eius electione, eundem æſtuantem nimio dolore ſuæ electionis, cum excuſationem de relinquendo Papatu non inueniret, nuntios ad Regem Henricum celeriter deſtinaſſe, quibus eum deprecaretur ne aſſenſum præberet; alioquin certum haberet, ſe grauiores ipſius exceſſus nullatenus impunitos toleraturum: ſed Regem, vt electionis veritatem cognouit aſſenſum præbuiſſe; ac Gregorium Vercellenſem Epiſcopum Regni Italiæ Cancellarium in Vrbem miſiſſe, quatenus auctoritate regia electionem eius confirmaret, & conſecrationi intereſſet. Eſt & indubius Regis aſſenſus teſtis

ELECTIONI GREG. ACCESSIT REGIS ASSENSVS.

l Ap. Greg. lib. 1. Epiſt poſt ep. 29.

Lambertus, licet in modo paulo diuerſus. Extatq; *l* inſuper ipſius Henrici ad eumdem Gregorium epiſtola mox poſt eius electionem ſcripta, qua non ſolum eam probat, tamquã cælitus (vt ait) factam, ſed & ipſi Gregorio omnimodum famulatum offert, & ſcelerum ſuorum veniam deprecatur: quam epiſtolam hoc ipſo anno ſcriptam eſſe, vel ex eo certũ redditur, quod eiuſdem meminit Gregorius in literis eodẽ anno quinto Calendas Octobris ſcriptis *m* ad Ducem Herlembaldum. Res porro geſtas non aliunde fideliores atque certiores, quam ex epiſtolis, quis reperiet.

m Greg. 1. ep. 25.

X.

HVGONIS CANDIDI LEGATIO IN HISP. PRO IVRIB. SED. APOST.

Vt autem quæ fuere reliqua anni huius rerum geſtarum eiuſdem Gregorij, quæ ad Vniuerſalis Eccleſiæ œconomiã ſpectant, vel ſi quid aliud his affine, percurramus; idem ſequenti die à ſua electione, nempe nono Calendas Maii, ad Deſiderium Abbatem Caſſinenſem literas dedit, quibus poſt enarratas ſuas anguſtias, iuſſit Agnetem Auguſtam Caſſini tunc exiſtentem ſuo nomine ſalutari. quam Leo Oſtienſis ait ſex ferme mẽſes ibi remoratam, multa obtuliſſe S. Benedicto dona magnifica & regia, quæ ipſe enumerat. Poſt hæc vero Hugonem Candidum Cardinalem miſit Legatum in Hiſpanias, vt quoniam iam magna ex parte vendicatæ eſſent per Chriſtianos Principes à Maurorum vſurpatione ciuitates atq; prouinciæ; quod in eis ius prætenderet Sedes Apoſtolica, ſiue cenſus ratione, ſiue tributi antiquitus antequam Arabes eas prouincias occupaſſent, perſolui eidem conſueti, æque reciperet; necnon quæ in Hiſpaniarum Eccleſiis eſſent corrigenda emendaret. Hæc enim ei commiſſa fuiſſe, patet ex literis quas tunc Gregorius *n* ad Giraldum Cardinalem Epiſcopum Oſtienſem, & Raimbaldum Subdiaconum, legatione Sedis Apoſtolicæ in Galliis fungentes, per eumdem Hugonem dedit pridie Calendas Maij. Idemque omnibus Principibus cupientibus vendicare ab Infidelibus loca in iiſdem Hiſpaniis adhuc detenta, id aliis ad eos per eumdem Hugonem ſcriptis literis *o*, ea dumtaxat conditione conceſſit, vt quæ recuperaſſent à Saracenis, eadem vt obligata Romanæ Eccleſiæ ſub eius auctoritate poſſiderent, & annuum pro illis canonem penſitarẽt: quippe quod (vt ait) regnum Hiſpaniæ ab antiquo proprij iuris S. Petri fuiſſet, & adhuc, licet diu à Paganis eſſet occupatum, lege tamẽ iuſtitiæ non euacuata, nulli mortalium, ſed ſoli Apoſtolicæ Sedi ex æquo pertineret. Ceterũ his paruiſſe Hiſpaniæ Principes, cum ſatis oſtendunt literæ eiuſdem Pontificis ad Sancium & Alphonſum ibi regnãtes, quibus gratulatur de ipſorum erga Romanam Eccleſiam obedientia & obſeruantia; tum aperte docet exẽplum Berengarii Comitis Barcinonenſis, qui recuperatam ſub Vrbano Papa Quarto Tarraconenſem ciuitatem Romanæ Eccleſiæ obtulit, eamdemq; ab eo ſub tributo poſſidendam accepit, ſicut dicetur ſuo loco. Et quod ad hæc ſpectat; Gallos quoq; Principes, ſiue ſpõte, ſiue vocatos ab Hiſpanis, plures iteraſſe expeditiones contra Saracenos ibi exiſtẽtes, Francorũ antiqua monumenta declarant; quæ prætermiſſa eſſe noſcuntur ab his qui res Hiſpaniarum ſunt proſecuti. Eſtq; apud Gregorium *p* inſignis memoria Euuli, ſiue Eboli de Roccio Comitis Galli, qui pactionem cum Alexandro Papa, eiuſq; ſucceſſore Gregorio iniit de poſſidenda ſub auctoritate S. Petri Hiſpaniæ parte, quam ab Arabibus vendicaret. Porro iſta Hugonis legatio in Hiſpanias, ſecunda numeratur: nam prima cõtigit ſub Alexandro, de qua dictum eſt ſuo loco: eſtque mentio de ea apud recentiores rerum Hiſpanicarum ſcriptores; de iſta autem ſecunda ne verbum quidem: ſicut nec quæ acta ſint in ea, vſquam memoria. At de prædictis Giraldo & Raimbaldo cõſtat *q*, eos tranſiſſe in Hiſpanias, & SYNODO habita aliquos depoſuiſſe Epiſcopos, excommunicaſſe alios, & nonnullos ſuſpendiſſe præter ius faſque, ideoque increpatos ab eodem Gregorio fuiſſe.

n Id. 1. ep. 6.

o 1. ep. 7. HISPANIA RECVPERATVR SVB AVCTORITATE ECCLE. ROM.

p dd. epp. 6. & 7. & 8. & ep. 18.

q Id. 1 ep. 16

XI.

LEGATIO MITTITVR à GREG. AD MICH. IMP.

Eodem anno, cum idem Pontifex per quoſdam monachos accepiſſet à Michaele Imperatore Conſtantinopolitano gratulatorias de ſua electione literas, ea occaſione Legatum ad eumdem miſit Dominicum Patriarcham Venetum, cum literis *r* pro componendo ſchiſmate quod vigeret inter Latinos & Græcos. Quid vero ea legatione actum ſit, nobis incompertum. Illud autem exploratum, eumdem Gregorium anno ſeqẽti pro Conſtantinopolitano Imperio laboraſſe *ſ*, vt ſuppetiæ ei ferrentur aduerſus Saracenos. Quod vero rurſum ſpectat ad Patriarcham Venetiæ, eumdemque promiſcue Gradenſem ab eodẽ Gregorio aliquoties nuncupatum, de eo reperitur idem Pontifex *t* Ducem ac Populum Venetiæ redarguiſſe, quod illum ſinerent nimia inopia laborare, atque ea de cauſa tantam apud eos ſordeſcere dignitatem.

r 1. ep. 18.

ſ 1. ep. 49. & 2. ep. 57.

t 2. ep. 39. REDARGVIT VENETOS DE INOPIA PATRIARCHÆ.

XII.

Hoc item anno idem Gregorius Legatos miſit ad Wratiſlaum Boemiæ Ducem, Bernardum atq; Gregorium; qui qui ab ipſo Duce honorifice ſuſcepti, ab Epiſcopo Pragenſi Ioramiro (de quo paulo antę actum eſt) adeo indigne habiti ſunt, vt opus eis fuerit ſuſpenſionis in eum ſentẽtiam ferre: ſicut de his conſtat ex eiuſdẽ Pontificis epiſtola *u* ad ipſum Wratiſlaum ea de re ſcripta. Fuitq; aduerſus Ioramirum plurimum laborandum *x*, quouſque homo refractarius aliis Ioannis Epiſcopi Morauiæ aduerſus eum querilis iudicio poſtulatus, Apoſtolicæque Sedis auctoritate coactus ad dicendam cauſam Romam venire, abſolutionis *y* literas obtinuit. Sed rurſum contra eum integrãdum fuit iudicium *z*, cum denuo cœpit eumdem Ioannem laceſſere. Extant enim aliæ ea de re epiſtolæ *a*, quibus etiam redargutus eſt Sigefridus Archiepiſcopus Moguntinus, quod eam cauſam ad ſuum iudicium ſtuduiſſet aduocare. Compoſitas vero tandem auctoritate Apoſtolica fuiſſe eas diſcordias, declarant aliæ eiuſdem Pontificis literæ *b*.

u 1. ep. 17.

x 1. ep. 44. 45.

DE CAVSA IORAMIRI EPISCOP. PRAGEN.

y 1. ep. 78.

z 2. ep. 6. & 7.

a 1. ep. 60. 61.

b 2. ep. 53.

XIII.

Cum eodem quoque Wratiſlao idem Gregorius *c* hoc anno egit, vt cenſum Apoſtolicæ Sedi perſolueret pro Ducatu Boemiæ, vt ſe facturum voto nuncupato promiſerat. quod & ipſum præſtitiſſe, aliæ eiuſdem Pontificis ad illum anno ſequẽti redditæ *d* literæ docent. Beneuenti quoq; exiſtens, (quem quidẽ poſt ſuam conſecrationem egreſſum ab Vrbe diuerſa luſtraſſe loca, literæ ex eis ab eo hac eadem Indictione ad diuerſos ſcriptæ ſignificant:) menſe Auguſti pactum iniit *e* cum Landulpho Principe Beneuentano, de fidelitate ab eo exhibenda Eccleſiæ Romanæ. Idemq; octauo Calendas Octobris exegit *f* pariter à Richardo Principe Capuano iuramentum fidelitatis. Atq; ibidem Capuæ ordinauit *g* Iacobum Archiepiſcopum Calaritanum in Sardinia: eumdemq; coegit radere barbam ex antiquo vſu totius Occidentalis Eccleſiæ; ſicut ipſe poſtea ſcripſit *h* ad Orzochum Principem Iudicum, qui tunc Inſulæ Sardiniæ dominabantur: quem & monuit vt perſiſteret eſſe fidelis ſubditus S. Petri, eo quod Sardiniæ dominium eſſet Romanæ Eccleſiæ, à qua illud pleriq; alij, potioribus etiam oblatis conditionibus, expeterent.

c 1. ep. 38.

CENSVS SOLVITVR ECCL. ROM. A DVCE BOEM.

d 2. ep. 7.

e ap. Greg. poſt ep. 18. lib. 1.

f Ibid. poſt ep. 21.

g 1. ep. 29.

h 8. ep. 10.

SARDINIÆ DOMINIVM ECCL. ROM.

XIV.

i 1. ep. 21.

Capua quoq; Calendis Septembris literis *i* monuit Anſelmum, electum nuper ab Alexandro Papa Lucenſem Epiſcopum, doctrina, vita, & moribus laudatiſſimum, ne antequam Rex Henricus ſatisfaceret Romanæ Eccleſiæ de communione cum excommunicatis, cuius reus erat conſtitutus, acciperet ab eo per anulum & baculum inueſtituram Epiſcopatus. Verum cum ille poſtmodum inductus eſſet eam accipere, mox facti pœnitens, relicto Epiſcopatu in Cluniacenſe ſe monaſterium abdidit; ibiq; ſumpto habitu, grauiſſimam in ſeipſum exercuit delicti vindictam: ſed inde paulo poſt à Gregorio Papa inuitus reuocatus ad Epiſcopatũ, poſt regalium inſignium abiectionem, legitimam ab eo ſuſcepit illius adminiſtrationem: idemq; conſideratione ſanctiſſimæ vitæ ipſius Gregorii (qui etiam inter tot ac tanta negotia, adeo contemplatione excelleret, vt & mentis exceſſus ſæpe pateretur, & cæleſtibus reuelationibus nõ raro viſitaretur:) eiuſdem imitator factus, verticem Chriſtianæ perfectionis attigit, & palmam adeptus eſt ſanctitatis. Narrantur hæc in Actis rerum ab eodẽ Anſelmo geſtarum, quæ ab ipſius contubernali presbytero Pœnitentiario fideliter ſcripta ſunt; ex quibus, de exantlatis ab illo pro Eccleſiæ Catholicæ defenſione laboribus, ſæpe dicendum inferius.

POENITENTIA ANSELMI LVGEN. DE ACCEPTO EPISCOPATV AB HENR. REGE.

XV.

k 1. ep. 22. 23.

Ex eadem quoq; ciuitate Capuana, idem Gregorius duodecimo Calẽdas Octobris binas Carthaginem literas *k* miſit; quarum alteris Clerũ ac populum acriter redarguit, quod ſuum ipſorum Epiſcopum nomine Cyriacum apud Regem Arabum accuſaſſent; alteris ipſum Cyriacum conſolatus eſt, laudibuſque extulit, quod præſentatus Regi potius elegerit diuerſis cruciatibus affici, & verberibus publice nudus cædi, quam contra canones ordinationes celebrare. Romam vero rediens idem Pontifex, Piperni cum eſſet, (Priuerni anti-

REDARGVITVR PHILIP. REX FRAN. DE VENVNDATIONE ECCLES.
l 1. ep. 55.

quitus dicti) commotus in Philippum Francorum Regem, quod præter veter s in eum querelas de venumdatione Eccleſiarum ſui Regni, recenter ob eamdem cauſam admittere recuſaret Archidiaconum Auguſtodunenſem, legitime electum Epiſcopum Matiſconenſem; pridie Nonas Decembris ſcripſit *l* ad Rodericum Epiſcopum Cabillonenſem Regis familiarem, vt de his Regem commoneret; ea comminatione adiuncta, niſi reſipiſcat, effecturum ſe vt Franci (niſi fidem Chriſtianam abiicere maluerint) generalis anathematis mucrone percuſſi, ei vlterius obtemperare recuſent. Porro Philippum his Gregorii paruiſſe monitis, miſſeq; ob eam potiſſimum cauſam legationem ad eum, docent literæ eiuſdem Pontificis *m* ad ipſum poſtea redditæ.

m 1. ep. 75.

XVI. SAXONES IN REG. HENRIC. CONCITATI, A GREG. COHIBENTVR.
n 1. ep. 39.

Cum autem Romam rediiſſet, & de bello cõflato à Saxonibus aduerſus Henricum Regem didiciſſet; ſequeſter pacis accedens, tum Regem, tum Saxoniæ Præſules & Principes literis *n* hortatus eſt vt ab armis quieſcerent, donec ipſe Legatos eo mitteret, qui res componerent. Quinam autē qualeſve fuerint motus iſti Saxonici, deſcribit Lambertus hoc anno: ex quo nobis ſatis ad inſtitutum hæc ſummatim perſtringere; nimirum adeo Principes fideles Regis permotos fuiſſe nefandis allatis aduerſus eum criminationibus in publicis Comitiis habitis menſe Octobris in Gerſtengo, vt cõmuni omnium ſententia decretum fuerit, reprobato Henrico Regem alium creare. Quo ſtatu rebus poſitis, Gregorius tantum abeſt vt (quod in eum calumniati ſunt ſchiſmatici) depoſitionis Regis cupidus fuerit machinator, vt ne deponeretur literis interceſſerit. De miſſa vero ab eo Legatione, dicetur anno ſequenti.

XVII. S. IOAN. GVALBERTI OBITVS.

Hoc eodē anno, quarto Idus Iulias, ex hac vita ad Deum migrauit S. Ioannes *Gualbertus* magni nominis Abbas Vallumbroſianus, de quo ſuperius; qui viuens & poſt obitum claruit miraculis. Cuius præclaræ res geſtæ à pluribus ſcriptæ cum fuerint, quæ ab Attone Piſtorienſi Epiſcopo elucubratæ ſunt, vſu frequentiori retinentur.

XVIII. BVLGAR. ECCL. LABORAT.

Quod vero ad res ſpectat Orientales; hac eadem vndecima Indictione (inquit Curopalates) gens *Seruorum*, quos etiam *Coruatas* vocant, exiit vt Bulgariam redigeret in ſeruitutem. Cuius belli cauſa, Bulgarica Eccleſia grauibus eſt affecta moleſtiis, tum ab hoſtibus cuncta rapina, cæde, igneq; miſcentibus, tum à Magiſtratibus & exactoribus ipſos Epiſcopos crudeliter vexantibus: quæ mala eius tunc prouinciæ Archiepiſcopus Theophylactus ſuis deplorat datis ad diuerſos epiſtolis. Apud quem eſt etiam mentio *o* de ingenti victoria obtenta à Nicolao piiſſimo Duce Imperatoris Conſtantinopolitani aduerſus Perſas & Francos; cuius nulla extat alibi mentio apud Græcos ſiue Latinos Hiſtoriarum ſcriptores.

o *Theophyl. ep. 61. ad Seb. Pagur.*

IESV CHRISTI AN. 1074.

GREG. VII. AN. 2.

MICH. VII. DVC. AN. 3.

I. LEGATIO A GREG. P. AD HENRIC. REG.

ANNO Domini milleſimo ſeptuageſimo quarto, Indictione duodecima, Gregorius Papa inſignem Legationem miſit in Germaniam, ad componendum multo iam tēpore fluctuantem illius regionis ſtatum; qua functi ſunt Agnes Imperatrix mater Henrici Regis, & Epiſcopi Oſtienſis, Præneſtinus, Curienſis, & Comenſis. Qui cum poſt Paſchale tēpus eo perueniſſent, obuiam habuerunt apud Nuremberg ipſum Regem; nec tamen cum eo ſermonem communicare ſæpius rogati conſenſerunt, donec ſecundum Eccleſiaſticas leges pœnitentiam profeſſus, per ipſorum iudicium abſolueretur anathemate, pro eo quod propter venditas Eccleſiaſticas dignitates ſimoniacæ hæreſeos inſimulatus fuiſſet apud Sedem Apoſtolicam. Hæc Lambertus, accuratiſſimus huius temporis ſcriptor. Sed & Gregorij literæ *a* ad eamdem Agnetem Auguſtam, aliæque ad ipſum Henricum poſtea ſcriptæ, ſignificant eumdem Regem pœnitentem abſolutum fuiſſe; & ad meliorem frugem redditum, propenſiorem ſe erga Sedem Apoſtolicam exhibuiſſe, & humile obſequium ei pollicitum eſſe.

a *Greg. 1. ep. 85. & 2. ep. 30.*

II. LEGATI IMPEDIVNTVR COGERE SYNOD. IN GERM.

Cum vero Legati vellent etiam Synodum celebrare, (inquit idem Lambertus) hoc abnuerunt omnes Epiſcopi tamquam inuſitatum; nec ſe huius auctoritatis priuilegium vlli alii, præterquam ipſi Romano Pontifici vmquam delaturos affirmarunt. quippe non ignorabant, ſe in illa Synodo per Legatos agenda diſpendiū paſſuros ſuarum dignitatum, quas ſimoniace obtinuerant. cum alioqui extra omne ſit dubium, & innumeris demonſtratum ſuperius exemplis, per Legatos à latere conſueuiſſe Synodos Epiſcoporum vbiq; congregari. Ceterum qui res geſtas Gregorii Papæ proſecutus eſt Petrus Guillelmus Bibliothecarius, de eadem hac agens legatione, addit Liemarum tunc Bremenſem Archiepiſcopum in cauſa Synodi cogendæ obieciſſe Legatis, ſibi quoq; & Moguntino Archiepiſcopo vices Romani Pontificis in Germania antiquis priuilegiis eſſe conceſſas: & licet reſpondentibus Legatis, haud moris Eccleſiaſtici eſſe, vt eiuſmodi priuilegia protenderentur vltra obitum eorum qui ipſa conceſſiſſent Romanorum Pontificum; tamen Synodum hac ſagacitate eſſe impeditam: Legatoſque à Rege amplis muneribus honoratos rediiſſe Romam, ipſum vero Archiepiſcopum Bremenſem pro inobedientia & rebellione fuiſſe ab officio ſacerdotali ſuſpenſum. Ad quem etiam iam contumacem factum, extant Gregorij Papæ literæ *b* datæ hoc anno pridie Idus Decembris, quibus eum Romam iterum vocat ad dicendam cauſam. Hincque omnium malorum origo, dum Archiepiſcopus iſte Bremenſis hoc modo præter omne ius faſque deficiens ab obedientia Sedis Apoſtolicæ, cuius ſe religioſiſſimos obſeruatores hactenus ipſius anteceſſores per ducētos quinquaginta ferme annos à tempore fundationis illius Eccleſiæ præſtitiſſent; aduerſus Gregorium cœpit Regem commouere, & quicquid boni Legatorum opera concepiſſet infelix Princeps, penitus delere: de quibus dicetur inferius ſuo loco.

b *Id. 2. ep. 28*
BREMEN. ARCHIEP. OMNIVM MALOR. CAVSA.

III. CONCIL. ROM. GENER.
c *1. ep. 42. 43.*

Interim vero hoc eodem anno, prima hebdomada Quadrageſimæ, celebrata eſt *Romæ* à Gregorio Papa SYNODVS; de cuius indictione extant ipſius literæ *c* ad Epiſcopos Longobardiæ ſcriptæ octauo Calendas Februarij; in quibus inter alia meminit de antiqua Romanæ Eccleſiæ conſtitutione, vt per ſingulos annos ad decorem & vtilitatem Sanctæ Eccleſiæ Generale Concilium apud Sedem Apoſtolicam celebraretur. quod quidem Concilium appellat *Generale*, quia ex omnibus Italiæ Epiſcopis colligebatur; cum alioqui frequentius contingeret, ex vicinioribus tantum circa Vrbem poſitis Epiſcopis Romæ Concilia celebrari. Ceterum in hac Synodo idem Gregorius inhærens deceſſorum veſtigiis, ad ea crimina reſecanda, quæ magis tunc Dei Eccleſiam labefactare videbantur, falcem conuertens; antiquiſſimum renouando decretum de continentia Clericorum, quam ab ipſo exordio naſcentis Eccleſiæ, vſu, traditione, legibuſque ſacris obſeruatam vidimus; edixit (inquit Lambertus) vt presbyteri vxores non haberent, habentes vt dimitterent, aut deponerentur; nec quiſquam omnino ad ſacerdotium admitteretur, qui non in perpetuum continentiam vitamque cælibem profiteretur: crebraſque ea de re literas & legationes ad Epiſcopos Germaniæ miſit, pręcipiens vt in ſuis Eccleſiis eiuſmodi decretum obſeruari facerent, & à contubernio ſacerdotum omnes omnino feminas perpetuo anathemate reſecarent. Hæc Lambertus: qui addit, aduerſus hoc decretum protinus vehementer infremuiſſe in Germania totam factionem Clericorum, adeo vt & ipſum Gregorium eo nomine hæreticum inclamarent, ac malle ſe ſacerdotium quam coniugium deſerere iactarent; ſed & Moguntinū Archiepiſcopum, qui vt Pontificis mandatum exequeretur congregata *Erfordiæ Synodo*, inſtanter vrgebat vt aut coniugium abiurarent, aut ſacri altaris miniſterio ſe abdicarent, neci tradere cogitauerint. Ex quibus videas, ſimulque deplores miſerandum ſtatum Eccleſiarum Germaniæ, ſi vera ſint quę Lambertus de omnibus Clericis narrat; & nō magis, quod nonnulli ex eis incontinentes fecerint, omnes feciſſe dicat per ignominioſam hyperbolem. Ceterum de eadem Synodo Romana, ac de literis Gregorij his de rebus in Germaniam miſſis, quæ deſiderantur, meminit Marianus Scotus ea tunc ſcribens. Agitque de iiſdem Sigebertus hoc anno: ſed refractarius ipſe, inuehitur in eiuſdem Pontificis renouatum decretum deceſſorum, ne quis Miſſas coniuga-

ADVERSVS CONTINENTIAM CLERIC. TVMVLTVATVR IN GERM.

SIGEBERT. CALVMNIA DE MISSIS CONIVGATORVM.

torum

torum ſacerdotum audire præſumeret; quaſi negaret ipſe Gregorius, vel alii qui hoc ſtatuiſſent, per improbos ſacerdotes confici ſacramenta. Numquam enim iſtud dixit aliquis Romanorum Pontificum; ſed tantum id de non audiendis Miſſis ſtatuerunt eo conſilio, vt ſic fornicarii ſacerdotes ſe à populo contemni videntes, abſtinerent ab infami conſortio feminarum: quemadmodum etiam aduerſus eiuſmodi calumnias, in defenſionem Pontificum interpretatus eſt S. Anſelmus epiſtola ad Guillelmum Abbatem. Verum nec ſic illi ſacerdotes meliores redditi, adeo laicis in opprobrium facti ſunt, vt idem auctor aſſerat (quod dici nefas) etiam confecta per eos ſacramenta, laicorum pedibus trita eſſe.

IV.

d *Lamb. an.* 1077.

CALVMNIA IN GREG. PP. DE CONSVETVDINE CVM MATHILDE COMITIS.

Pertinet vero etiam ad inclamationes à Clericis fornicariis aduerſus Gregorium factas, quod idem Lambertus poſtea *d* ſcribit, illos eo impudentiæ proueniſſe, vt occaſione familiaritatis ipſius Pontificis cum Mathilde Comitiſſa, acerrima Apoſtolicæ Sedis contra ſchiſmaticos propugnatrice, honeſtiſſima femina, de qua dictum eſt ſuperius, diceturque ſæpe inferius; ſanctiſſimum Pontificem de inceſto cum ea amore infamare non veriti fuerint. Verum (ſicut idem addit) apud omnes ſanum aliquid ſapientes, luce clarius conſtabat, falſa iſta eſſe: quandoquidem Papa adeo Apoſtolice vitam inſtituebat, vt nec minimam ſiniſtri rumoris maculam conuerſationis eius ſublimitas admitteret; & ſigna ac prodigia quæ per orationes eius frequẽtius fiebant, atq; zelus eius feruentiſſimus pro Deo, & pro Eccleſiaſticis legibus, ſatis eum contra venenatas detractorum linguas communiebant. Extant vero & eiuſdem Pontificis hoc anno ad ipſam Mathildem datæ literæ *e*, quibus eam ad ſanctiſſimæ vitæ cultum quem ſuſceperat, ſtudioſiſſime proſequẽdum hortatus eſt; atq; in his duobus potiſſimum inſiſtere monuit, nempe vt Corpus Dominicum frequẽter acciperet, & certæ fiduciæ Matris Domini ſe omnino committeret: aliudq; muliebri infirmitati appoſuit fulcimẽtum, dans *f* ei morum magiſtrum, ac patrem ſpiritualem, S. Anſelmum Lucenſem Epiſcopum, de quo dictum eſt anno ſuperiori. Quibus plane Mathildis ſuffulta ſubſidiis, mirum dictu quãtum in Chriſtiana vita profecerit, quantumq; ſuper omnes Reges & Principes eminentior apparuerit, & fortior ſit inuenta etiam robore militari.

e *Greg. 1. ep.* 47. 50.

f *Vit. S. Anſelm. Luc. Domniz. in Vit. Mathil.*

V.

ROB. GVISCAR. EXCOMMVNICATVR OB REBELLIONEM.

Vt autem ad Synodum reuertamur, in ea etiam conſtat excommunicatum fuiſſe Robertum Guiſcardum Northmannorum Principem, Ducem Apuliæ & Calabriæ atq; Siciliæ, Eccleſiæ Romanæ rebellẽ, eiuſq; iura perturbantem: contra quem etiam Gregorius exercitum collegit, eumdemque militari potentiæ cedere coegit, qui ſpiritualem contemnebat. Patent enim iſta ex diuerſis eiuſdem Pontificis *g* epiſtolis, atque ex Leone *h* Oſtienſi.

g *Ap. Greg. in fin lib. 1. Ep. & 1 ep. 25. 46 & 2 ep. 9.*

h *Leo lib. 3. cap. 44.*

VI.

i *Greg. 1. ep. 51. vſque 58.*

k *Id. 1. ep. 64 & 3. ep. 18.*

Sed & inter alia quæ eadẽ Synodo in cauſis diuerſorum Epiſcoporum, aliarumq; perſonarum Eccleſiaſticarum, tractata eſſe plures eiuſdem Pontificis *i* epiſtolæ docent, illud minime prætermittendum, ſancitum fuiſſe decretum *k*, vt Hiſpaniarum Eccleſiæ Romanum Ordinem atq; Officium reciperent. Itemq; de cauſa canonicorum Pictauienſium, vt Epiſcopus, vel eius loco Decanus, vel alius in dignitate cõſtitutus, ius retineant certis diebus cantandi Miſſam in aliena eccleſia, exempta ſcilicet; hocq; ſeruari conſueuiſſe Romæ in Stationibus, atq; in aliis Orbis partibus. Spectatq; ad eamdem Synodum, quod ſcriptor Vitæ S. Anſelmi Lucenſis Epiſcopi, Pœnitentiarius ipſius, habet de vocatis ad eam Canonicis Lucẽſibus, ad dicendam cauſam de conſpiratione aduerſus eumdem ſuum ipſorum Epiſcopum, quod is iuxta Leonis Papę Noni de iiſdem Canonicis decretum, eos ad vitam communem & regularem obſeruantiam reducere voluiſſet. Cum vero iam res eo proceſſiſſet, vt nec ipſe Gregorius Papa Lucam ea de cauſa accedens, nec eius vrbis domina Mathildis id eis perſuadere potuiſſent; tandem re in Synodo diſcuſſa, iidem iuxta antiquiſſimum S. Fabiani Papæ & Martyris decretum, quo conſpiratores & inſidiatores ſuorum Epiſcoporum curiæ tradendos inſtituit; omnium Patrum iudicio traditi ſunt curiæ, & à Mathilde in ſeruitutem curiæ vocati. Vnde iidem rurſum aduerſus eam conſpirantes, ab alia poſtea Epiſcoporũ *Synodo* apud *S. Geneſium* prope Lucam eam ob cauſam congregata, excommunicati fuere:

CANONICORVM LVCENS. REBELLIO OB VITAM COMMVNEM.

indeque in furorem verſi, tum eumdem Epiſcopum Anſelmum Vrbe pepulerunt, tum ipſam ciuitatem in partes Henrici Regis aduerſus Mathildem perduxerunt: ac denique toti⁹ cõſpirationis princeps Petrus canonicus, homo perditiſſimus, viuente adhuc Anſelmo, factione Regis intruſus eſt eiuſdem ciuitatis pſeudoepiſcopus, factuſque poſtmodum Guiberti Pſeudopapæ obſtinatiſſimus defenſor: vt hæc omnia pluribus idem Pœnitentarius deſcripſit.

VII.

l *1. ep. 49 & 2. ep. 37.*

EXPEDITIO PARATVR A GREG. ADVERSVS SARACEN. IN ORIENTEM.

Inter hæc Gregorius Papa, cui vniuerſalis gregis cura cõmiſſa erat, vt omnibus in anguſtia poſitis eſſet adiumento contra Saracenos Conſtantinopolim perurgentes claſſicum canens; hoc ipſo anno binas *l* promulgauit literas ad vniuerſos Chriſti Fideles, vt expeditionem pararent in Orientem, cuius ipſemet ductor eſſe vellet. Iamq; pluſquam quinquaginta millia militum religioſæ militiæ nomen dederant, & ipſe Gregorius in procinctu erat profectionis, vt magno Chriſtianæ religionis bono non ſolum Saracenos expugnaret, ſed Orientalem Eccleſiam ſchiſmate ab Occidentali diuiſam vniret, Armenios à fide Catholica penitus aberrantes ad rectæ fidei tramitem reſtitueret, inſuper ſi Deus annuiſſet, Hieroſolymam perueniret: cum timens (quod accidit) ne Henrici Regis incõſtantia ab inſtituto cœpti operis eum auerteret, anteuertens ipſe dedit ad eum literas *m*, quibus hæc omnia ei ſignificauit; & vt cum participatione ipſius cũcta perficeret, ab eo conſilium petiit; ac denique ſignificauit, ſe decreuiſſe ipſum ſui loco relinquere Romanæ Eccleſiæ defenſorem. Sed tantum bonum Rex interuertit, dum Saxonicæ expeditioni totus intentus, quæq; magna ei poſtponenda putauit. Atque interea Orientalium rerum euentus felicior renuntiatus, feruorem expeditionis minuit; vt apparet ex literis eiuſdem Gregorii *n* ad Comitem Pictauienſem.

m *2. ep. 31.*

n *2. ep. 3. in fin.*

VIII.

ORDO ET OFFIC. ROM. RECIPITVR IN ARAGONIA.

o *1. ep. 63.*

p *1. ep. 64.*

Eodem tempore contigit ipſum Gregorium literas accipere à Sancio Aragoniæ Rege huius nominis Quarto, religione præſtante, & fortitudine bellica haud impare: quibus cum ſignificaſſet ſe in ditione ſua Romani Ordinis Officiũ in ſacris ritibus ſuſcipi & obſeruari iuſſiſſe, ad eum *o* Gregorius decimotertio Calendas Aprilis reſcripſit, eius laudans pietatem, & perſeuerantiam commendans. Eademq; die ſcripſit etiam ad *p* Alphonſum & alterum Sancium, Caſtellæ Reges, atque ad eorumdem ditionis Epiſcopos, vt & ipſi Romanæ Eccleſiæ Ordinem & Officium reciperent, ſecundum quod antiquiſſima Romanorum Pontificum & Hiſpanicarum Synodorum decreta ſtatuiſſent, & quod in nupero Romano Concilio Epiſcopi Hiſpaniarum facere promiſiſſent. Quod autem in titulo illius epiſtolæ ambo ſimul Reges Alphonſus & Sancius nominantur, plane ſignificatur necdum eos bello ciuili ſeparatos, & alterum extinctum, vnde erroris arguas, qui ponunt Sancium anno ſuperiori iam occiſum eſſe, Alphonſumq; hoc anno ſolum regnare cœpiſſe. Sed quæ ab aliis prætermiſſa, Hugo in Rebus *q* geſtis S. Hugonis Abbatis Cluniacenſis, tradit eumdẽ Alphonſum, ſiue Adefonſum, à fratre Sancio regno priuatum, catenatũque carceri mancipatum, eiuſdem Hugonis opera liberatum eſſe, dum ad eius preces S. Petrus Apoſtolus ſub graui comminatione iuſſit in ſomnis Sancio Adefonſum reſtituere: & in accepti beneficii gratiam, Adefonſum duplicaſſe cenſum à patre Ferdinando quotannis monaſterio Clunìacenſi erogari iuſſum, ducentas & quadraginta auri vncias annuatim reddentem.

q *Ap. Sur. 24. April.*

S. HVGO ABB. CLVNIAC. LIBERAT ADEFON. REG. A VINCVLIS.

IX.

r *Greg. 1. ep. 70. 71.*

GVIL. REX ANGLIÆ LAVDATVR.

Hoc item anno perlatis Romam Guilelmi Anglorum Regis, eiuſq; coniugis Mathildis, ad Gregorium de ipſius in Pontificem electionis gratulatione literis; idem Pontifex *r* alias ad eos reddidit, eruditionis & hortationis plenas. Et quidem quod ad Guillelmum pertinet, is præ ceteris ferme Chriſtianis Regibus Borealibus à Gregorio commendatus reperitur: nam cum Henricum Germanum ſit paſſus perſecutorem, Philippum Francum eccleſiarum expilatorem; (vt prætermittamus dicere de Roberto Guiſcardo Northmanno inuaſore, Godefredo Lotharingio præuaricatore, & aliis de quibus ſuis ſæpe literis queritur:) iſte Rex Guillelmus, vt idem *ſ* Pontifex ait, licet in quibuſdam non ita religioſe ſe haberet; tamen in hoc quod Eccleſias Dei non deſtruxit nec vendidit, & pacem iuſtitiamque in ſubditis ſuis moderari procurauit, & quia contra Sedem Apoſtolicam rogatus pa-

ſ *9. ep. 5.*

ctum inire, conſentire noluit; presbyteros vxores, laicos decimas quas detinebant dimittere compulit: ceteris Regibus ſe ſatis probabiliorem oſtendit.

X. — t Id. 1. ep. 75. ad Philip. Reg.

Non vero ſic Philippus Rex Francorum; quippe qui præter alia Rege Chriſtianiſſimo indigna, quamuis hoc eodem tempore Legatos & literas ad Gregorium miſiſſet *t*, quibus pariturum ſe piis ipſius admonitionibus ſignificaſſet: nihilominus iniquitates iniquitatibus addens, (quibus, vt Gregorius queſtus eſt, non ſolum Chriſtianos, ſed & Paganos videretur ſuperaſſe Principes) poſt eccleſiarum varias deſtructiones, adeo regiæ dignitatis poſthabuit verecundiam, vt auaritia inflammante, Italiæ negotiatores qui in Gallias venirent, deprædaretur. Quapropter idem Pontifex *u* Manaſſem Rhemenſem, alioſque primarios Galliæ Epiſcopos, ac Guillelmum Comitem Pictauienſem hoc eodem anno hortatus eſt, vt Regem monerent prauos ſuos mores commutare ad exemplar bonorum Franciæ Regum; atque illas deprędationes, vnde Oratores S. Petri impedirentur, caperentur, & multis malis afficerentur, ſine dilatione emendare: alioquin ſi in peruerſitate perduraret, ſe in Romana Synodo proxime futura illum cum omnibus qui regalem ei honorem vel obedientiam exhiberent, à corpore & communione S. Eccleſiæ ſequeſtraturum, & eius quotidie ſuper altare S. Petri excommunicationem confirmaturum. Quid vero anno ſequenti de his in Synodo decretum ſit, dicetur ſuo loco.

u 2. ep. 5. 18. 32.

COMMINATIO EX COMMVNICATIONIS IN REG. FRANC.

XI.

Cum autem contigiſſet hoc eodem anno, (ſicut Lambertus narrat) vt Salomon Rex Hungarorum à Ioiade Beli filio, aliter Geiſa nominato, eius conſanguineo, prælio victus, vix fuga ſibi conſulens euaſiſſet; adiiſſetque per Legatos Henricum Germaniæ Regem, cuius ſororem coniugem accepiſſet, petens aduerſus inimicum arma parare, ſpondenſque eum in regni Hungarici conſortium accepturum, futurumque ei tributarium, atque munitiſſimas ciuitates tamquam firmæ ſemper futuræ pacis pignora triburturum: hoc factum cum accepiſſet Gregorius Papa, eoque videret grauiter lædi iura Sedis Apoſtolicæ, cui iam olim idē Hungariæ regnum fuiſſet in feudum à Rege Stephano oblatum, & ab Henrico Imperatore, cum illud vendicaſſet, confirmatum; literas *x* ad eumdem Salomonem menſe Octobris ſcripſit, quibus eum grauiter de eo redarguit; & niſi correcto errore, regnum Apoſtolicæ, non regiæ maieſtatis beneficium recognoſceret, minatus eſt non ſine Apoſtolica animaduerſione illum diu regnaturum. Verum ipſo diuino numine cauſæ ſuæ vindictam agente, accidit *y* vt qui ab alio quam à legitimo domino regnum accipere voluit, illud penitus perdiderit: cum tamen ipſe Gregorius, vt pater. non deſtiterit ſequeſter *z* inter eos pacis accedere. Ipſum vero Geizam Legatos ad Sedem Apoſtolicam mittētem, iteratis literis admonuit, vt nihil præter iuſtitiam putaret ſibi licere, iuraque Romanæ Eccleſiæ ſuper Hungariæ regno vellet integra remanere, quorum contemptu Salomon meruiſſet diuino iudicio regno priuari.

HVNGAR. REGNVM FEVDATARIVM ECCLES. ROM. — x 2. ep. 13. — y 2. ep. 68. — z 2. ep. 70. ep. Baron. an. ſeq.

XII. DE S. WLSTANO.

Hoc pariter anno celebrata reperitur in Anglia *Synodus*, in qua *S. Wlſtanus* Wigorniēſis Epiſcopus, miræ vir ſanctitatis, ſed qui morum ſimplicitate, & literarum imperitia videretur ad regimen Epiſcopatus haud ſatis idoneus; poſt alias ea de re aduerſus eum querelas, tandem depoſitus eſt, ſed magno Dei miraculo reſtitutus. Quæ quomodo contigerint, narratur pluribus in rebus geſtis eiuſdem *a* Sancti; quorum etiam meminit Willelmus Malmesburienſis de Geſtis Pontificum Anglorum.

a Ap. Sur. 19 Ianuar.

IESV CHRISTI AN. 1075.

GREG. VII. AN. 3.

MICH. VII. DVC. AN. 4.

I.

ANNO Chriſti milleſimo ſeptuageſimo quinto, Indictione decimatertia, prima hebdomada Quadrageſimæ, ſexto Calendas Martij, Gregorius Papa conſulturus miſerando huius temporis Eccleſiæ ſtatui, magnam *Romæ* SYNODVM ex Occidentalibus Orbis circumquaq; prouinciarum Epiſcopis celebrauit; ad quam præter Italos, vocati ab eo reperiuntur *a* Britanni, Galli, Germani: ſcripſeratq; *b* ad Henricum Germaniæ Regem, vt Legatos ad eam mitteret. Eius vero cum Acta ſingillatim conſcripta perierint, eorum ſumma tantum breuis relicta eſt in eiuſdem Pontificis Epiſtolarum *c* volumine: vbi cum ipſa Synodus celebrata dicitur anno ab Incarnatione Domini milleſimo ſeptuageſimo quarto, non à Natali Domini, ſed à die Annuntiationis Virginis & Incarnationis Verbi, numerantur anni.

CONCIL. ROM. PRO REFORM. ECCL. — a Greg. lib. 2. Epiſt. Indict. 13. — b Id. 2. ep. 30 — c Lib. 2. poſt ep. 52.

II. RES IN EO GESTÆ.

Inter cetera vero quæ ibi geſta ſunt (inquiunt eadē Acta) quinq; de familia Regis Teutonicorum, quorum conſilio Eccleſiæ vendebantur, à liminibus Sanctæ Eccleſiæ ſeparati ſunt, ita vt ſi intra Calendas Iunij Romam non venirent, & ſatisfacerent, excommunicati haberentur: Philippus Rex Francorum, ſi Nuntiis Papæ ad Gallias ituris de ſatisfactione ſua & emendatione ſecuritatem non faceret, haberetur excommunicatus: Liemarus Bremenſis Archiepiſcopus pro inobedientia aduerſus Sedem Apoſtolicam, officio Epiſcopali ſuſpenſus eſt, & excommunicatus: Aliiq; nonnulli Epiſcopi Germani & Itali, ob varia crimina depoſiti, ſuſpenſiq;: Robertus Dux Apuliæ iam antea anathematizatus, & alius Robertus de Loritello, inuaſores bonorum S. Petri, excommunicati. Hæc quidem ibi: extantq; de iiſdem aliquot eiuſdem Gregorij ad diuerſas Eccleſias ſcriptæ hac Indictione epiſtolæ. Hiſtoriam vero de Herimanni Babenbergenſis ſæpius iteratis in Sedem Apoſtolicam inobedientiis & contumaciis, deq; eiuſdem inde ſecuta excommunicatione & depoſitione in prędicta Synodo facta, ac poſt ſumptum habitū monaſticum, factamq; pœnitentiam, abſolutione, fuſius eſt proſecutus Lambertus: ſimulq; deſcripſit Henrici Spirenſis, theſaurorum Eccleſiæ ſuæ dilapidatoris, qui eadem Synodo ſuſpenſus fuit, promptam diuino iudicio illatam hoc eodem anno mortem.

III.

Ceterum longe plura fuiſſe ibidem pertractata, de variis Epiſcoporum, aliarumq; tam Eccleſiaſticarum quam ſæcularium perſonarum cauſis, docent multiplices eiuſdem Pontificis ante celebrationem Synodi ſcriptæ literæ, quibus illas perſonas ad eam vocauit. Inter quas Iſimbertus *d* Pictauienſis Epiſcopus, grauiſſima accuſatione conuentus eſt, quod cum Gregorius iuſſiſſet cauſam Comitis Pictauienſis, qui aſſeretur duxiſſe in vxorem conſanguineam ſuam, examinari per Legatos Apoſtolicæ Sedis, Amatum Epiſcopum Olorenſem, Gozelinum Archiepiſcopum Burdegalenſem, alioſq; ſimul collectos; iidemque ad cognoſcendam cauſam congregati fuiſſent in vnum: aduerſus eos Pictauienſis Epiſcopus milites immiſiſſet, qui alios verberibus, contumeliis alios affeciſſent. Cuius rei cauſa iuſſus Romam venire, cum minime comparuiſſet, ſuſpenſus eſt ab officio. Laudauit vero Gregorius *e* Guillelmum Comitem, qui paruiſſet Eccleſiæ iubenti diuortium donec cauſa plenius noſceretur. Cui roganti vt liceret retinere feminam illam ſub ſororis ipſius cuſtodia, quouſq; per Synodum cauſa finem acciperet; hoc Pontifex denegauit, ipſamq; longius ablegandam mandauit. Scribens *f* quoque ad Patriarcham Aquileienſem de iis quæ præcipue in eadem Synodo fuiſſent ſtabilita, ait ſecundum antiquorum Patrum auctoritatem decretum eſſe, vt miniſtri ſacri qui concubinas haberent, niſi illis dimiſſis dignam pœnitentiam agerent, ab officiis & beneficiis penitus repellerentur; qui vero ſimoniace promoti eſſent, abſq; vlla ſpe recuperationis deponerentur. Quæ ſancita in Synodo, curauit idem Gregorius per vniuerſalem Occidentalem Orbem promulganda, de iis ſcribens ad *g* plures diuerſis locis Antiſtites: ipſiſque primariis Germaniæ Archiepiſcopis, Annoni Colonienſi, & Sigefrido Moguntino, mandauit *h* ob eamdem cauſam Synodos congregare. Prętitit illud quidem Moguntinus, ſed (ſicut alias) incaſſum, obſtantibus clericis fornicariis; prout teſtatur hoc eodem anno Lambertus. Quo etiam auctore conſtat, antea eumdem Sigefridum pro cauſa Babenbergenſis Epiſcopi ſimoniaci, quē ipſe ordinarat, Romam veniſſe, & vix ad communionem à Gregorio acceptum eſſe: ſed & verſipellem hominem, abuſum nomine Romani Pontificis ad commodum Regis

d Id. 2. ep. 2. 23. 24. Bar. an. ſuper. & præſ. — ISIMBERTI EPISC. PICTAVIEN. GRASSATIO IN LEGAT. APOSTOL. — e 2. ep. 3. — f 2. ep. 62. — DECRETVM DE SIMONIACIS ET CONCVBINAR. CLER. — g 2. ep. 62. & ſeqq. — h 2. ep. 67. & 3. ep. 4.

Henrici, illegitimam ac præcipitem promulgaſſe aduerſus Thuringiæ Principes excommunicationem, quo milites cõtra illos bellare detrectantes ad arma concitaret.

IV. S. ANNONIS COLON. OBITVS.

Quod vero ſpectat ad S. Annonem Archiepiſcopum Colonienſem, tradit idem Lambertus eum poſt longam ægrotationem, hoc eodem anno pridie Nonas Decembris ad cœlum tranſiſſe, & ſignis ac miraculis poſt obitum claruiſſe. Quem anno ſuperiori contigerat à ſuis Colonienſibus, diabolico inſtinctu ipſi rebellantibus, ad necem quæri: & niſi occulta fuga ſibi conſuluiſſet, plane à populo in eccleſiam irrumpente fuiſſet occiſus. Cuius res præclare geſtas Abbas Sigebergenſis cœnobij, & ipſe eiuſdem ſæculi ſincerus ſcriptor, tribus libris eſt *i* proſecutus. Porro inter inſignes tãti Pontificis laudum titulos, ille præ ceteris eminet, quod in diſcordiis obortis inter Gregorium Papam & Henricum Regem, ſemper pro Gregorio ſteterit; nec vt alij plures, rapi potuerit fauore Principis, vel minis attrahi.

i Ap. Sur. 4. Decemb.

V. HENRIC. REX SIMVLAT SVBIECTIONEM ERGA ECCLES. ROM.

Sed & hoc tempore eumdem Henricum, dubium valde Saxonicum bellum, in quo totius regni eius incerta alea verteretur, ergà Gregorium reddidit manſuetum & obſequentem, cuius opera in aduerſis caſibus indigere ſciret. Quapropter & Nuntios ad eum miſiſſe, & literas ſcripſiſſe, quibus ſe filium Sanctæ Romanæ Eccleſiæ, & ipſi Gregorio ſubiectum, dilectione vnicum, atq; deuotione præcipuum profiteretur, commendans ſe illi omni affectu amoris & reuerentiæ; inſuperq; ſimoniacis reſiſtere, & clericorum caſtitatem efficaciter procurare videri voluiſſe: docent hoc eodem anno ſcriptæ ad eum ab ipſo Gregorio *k* paternæ charitatis affectibus refertæ literę. Verũ ſtatim vt plena potitus eſt victoria, reuerſum ad vomitũ, quæ promiſerat irrita reddidiſſe, teſtantur aliæ eiuſdem *l* Pontificis epiſtolæ: idque Domnizo presbyter in Vita Mathildis verſibus ſuis deplorauit.

k Greg. 3. ep. 3. 5. [illegible] 0.
l 3. ep. 8. & 9.

VI. GREGOR. DE VARIIS REB. AD DIVERSOS REGES SCRIBIT.

Hoc eodem anno idem Gregorius *m* ſcripſit ad Sancium Aragoniæ Regem, ea occaſione quod Sancius Aragonenſis Epiſcopus Romam veniſſet petere miſſionem ab Epiſcopatu ob graues corporis infirmitates, proponens alios vita & moribus laudatos homines deligendos & ordinandos: verũ eos, licet tales repertos, tamen quod ex concubina nati eſſent, reſpuit Gregorius; Coadiutoremq; dari Epiſcopo conſenſit magis, quam penitus dimittere Epiſcopatum. Idemq; Pontifex binas *n* ad Sueonem Daniæ Regem literas hoc anno ſcripſit, quibus eius erga Romanam Eccleſiam commendauit ſtudium & reuerentiam; explorauitq; fidem, ſi opportuno tempore aduerſus Eccleſię hoſtes paratus eſſet auxilium ferre; atq; eidem prouinciam quamdam ab hæreticis in Italia poſſeſſam, obtulit occupandam. Direxit item in Poloniam ad *o* Ducem eorum Boleſlaum Legatos ad componendas prouinciæ ipſius Eccleſias, conſtituendam Metropolim, & augendum numerum Sedium Epiſcopalium. Pariterq; ad *p* Demetrium Ruſſorum Regem & vxorem eius Legatos miſit, ea præuia occaſione quod filius eorum Limina Apoſtolorum viſitans, ipſi Gregorio declaraſſet, ſe de conſenſu parentum Regnum illud dono S. Petri per manus ipſius ſucceſſoris Romani Pontificis obtinere velle, exhibita eidem B. Petro debita fidelitate. Cuius deſiderio Gregorius acquieſcens, illius Regni gubernacula ei ex parte B. Petri tradidit; ea videlicet (vt ait) intentione, vt B. Petrus eoſdem Reges, ac Regnum ipſorum ſua apud Deum interceſſione cuſtodiret, & cum omni pace, honore, & gloria idẽ Regnum vſq; in finem vitæ tenere eos faceret, & huius militiæ finito curſu impetraret eis apud ſupernum Regem ſempiternam gloriam. Hæc Gregorius: quæ reddere voluimus, vt eo exemplo intelligatur, quomodo contigerit plura Regna oblata reperiri Apoſtolicæ Sedi. Nempe Chriſtiana Regum pietas efficiebat, vt perſuadentes ſibi magis protectione S. Petri Apoſtolorum Principis, quam armis Regna defendi, offerrent illa eidem Petro, à quo per ſucceſſorem eius Romanum Pontificem acciperent in feudum, præſtito eidẽ fidelitatis iuramento. Porro iactatum bellorum fluctibus Demetrium, Lambertus in Chronico hoc eodem anno demonſtrat, dum eum ad Henricum Regem pro auxilio contra fratrem veniſſe tradit.

m 2. ep. 50.
n 2. ep. 51. 75.
o 2. ep. 73.
p 2. ep. 74.

RVSSIA ROM. ECCL. OBLATA.

VNDE CONTIGERIT PLVRA REGNA OFFERRI ECCL. ROM.

VII. QVÆ IN

Anni huius parte poſtrema, nempe Natali die Redemptoris, à quo nonnulli Chronographorum nouum auſpicãtur annum, potentiſſimus homo Cincius, vel Quintius, ſiue Cinthius, Vrbis Præfectus, quem Gregorius Papa de variis exceſſibus ſępe fruſtra monitum, tandem excõmunicauerat; media nocte cum armatis militibus irruens in eccleſiam, in qua idẽ Pontifex ſacris indutus veſtibus altari adſtabat Miſſarum ſolemnia celebrans; eumdem iniecta in capillos manu, multis contumeliis affectum de eccleſia protraxit, & in domum quamdam munitiſſimam abripuit: quouſq; fama tam atrocis facti per Vrbem diffuſa, vniuerſus populus domum Cincij aggreſſus, Pontificem liberauit, & quæ Cincij erant tam intra muros quam extra, ferro & igne demolitus eſt. Narrat hæc Lambertus; quæ apud Vrſpergenſem poſita ſunt anno ſequenti. Eadem & Guillelmus Bibliothecarius in Vita Gregorij; vbi ait, omnia iſta concinnata eſſe artibus Guberti antiqui ſchiſmatici, & inde Epiſcopi Rauennatis; qui cum Romæ interfuiſſet Synodo, illic poſt eam abſolutam remanſit vt Gregorium remoueret à Sede, cuius ipſe appetẽtiſſimus eſſet: liberato vero ab eius inſidiis Pontifice, accepta ab eo licentia Rauennam iſſe, ibique conſpirationem rebellium Epiſcoporum Longobardorum machinatum eſſe: inſuperq; Hugonem Candidum Cardinalem, & ipſum olim ſchiſmaticum Cadaloicum, ſed poſtea miſericorditer ab Eccleſia receptum, rurſum ab eodem Gregorio diuulſiſſe, atque Regi Henrico coniungere ſtuduiſſe. Porro Cincium poſt alia quoq; impia perpetrata, cum ad Regem Henricum, remunerationem ab eo petiturus acceſſiſſet, ſubitanea peſſima morte defunctum eſſe, habent eadẽ Acta *q* Gregorij Papæ, necnon Bertholdus in Appendice ad Hermannum.

GREG. PP. NEFANDA COMMISERIT CINCIVS ROM.

GVIBERTI RAVEN. MOLITIONES IN GREG. PP.

q Ap. Baro. an. 1077.

VIII. CONCIL. ANGLIC. PRO REFORMAT. MORVM.

Hoc denique anno milleſimo ſeptuageſimo quinto celebratum eſt *Londoniæ* in Anglia generale totius Inſulę CONCILIVM, ſub Lanfranco Dorouernenſi ſiue Cantuarienſi Archiepiſcopo; cuius Acta inter eiuſdem epiſtolas relata habẽtur, de renouatis pluribus antiquarum Synodorum, Summorumq; Pontificum decretis circa diſciplinæ Eccleſiaſticę obſeruationem, & tam clericorum atque monachorum, quam etiam laicorum deprauatos mores reformandos. Illud vero imprimis ex Conciliis Toletano Quarto, Mileuitano, atque Bracarenſi, ſtatutum eſt, vt ſinguli Epiſcopi ſecundum ordinationis ſuæ tempora ſederent, præter eos qui ex antiqua conſuetudine, ſiue ſuarum Eccleſiarum priuilegiis, digniores ſedes haberent.

DE ORDINE CONSESSVS EPISCOP.

IESV CHRISTI AN. 1076.

GREG. VII. AN. 4.

MICH. VII. DVC. AN. 5.

I. HENRICI REG. CONTEMPTVS IN SEDEM APOST.

ANNVS Chriſti milleſimus ſeptuageſimus ſextus, Indictione decimaquarta inchoatus, turbulentiſſimus extitit ob Eccleſiaſticas perturbationes, Henrici Regis operà in Romanum Pontificem Gregorium excitatas. Cum enim idem Rex poſt obtentam victoriam aduerſus Saxones, timore ſolutus contẽneret implere ea quæ Apoſtolicæ Sedis Legatis ante promiſerat; eum contemptum Gregorius haud diutius tolerandum eſſe cenſens, huius anni exordio, nempe ſexto Idus Ianuarij, ad eum ſcribens *a*, imprimis *Salutem & Apoſtolicam Benedictionem* ea conditione impertiuit, *ſi tamen* (inquit) *Apoſtolicæ Sedi, vt Chriſtianum decet Regem, obedierit*: poſtea vero queſtus eſt, quod excommunicatis à Sede Apoſtolica ac Synodo Romana communionem ſcienter exhiberet, itemq; quod Epiſcopatus quoſdam ſub Romanæ Eccleſiæ dominio poſitos, perſonis etiam ipſi Gregorio ignotis, conferre pręſumpſiſſet; ac deniq; quod decreta Synodalia contra labem ſimoniacam & clericorum luxuriam promulgata contempſiſſet. Quamobrem & Legatos in Germaniam miſit, qui Regi denuntiarent (inquit Lambertus hoc anno) vt ſecunda feria ſecundæ hebdomadæ in Quadrageſima ad Synodum Romæ occurreret, de criminibus quæ obicerentur cauſam dicturus: alioquin ſciret, ſe abſque omni procraſtinatione eodem die de corpore San-

a Greg. 3. ep. 10.

VOCATVR ROMAM, CAVSAM DICTVRVS.

ctæ Eccleſiæ Apoſtolico anathemate abſcindendum eſſe.

II.

Quibus Rex acceptis, vehementer permotus, (pergit idẽ Lambertus) ſtatimq; abiectis cum graui contumelia Legatis, omnes regni ſui Epiſcopos & Abbates Wormatiæ Dominica Septuageſimæ cõuenire præcepit, tractare cum eis volens, ad deponendum Romanum Pontificem ſiqua ſibi via ac ratio pateret. Hæc ille. Sed qui ex abditis in lucem ediderunt Vitam Henrici huius, ac promulgarunt Bennonis ſchiſmatici in Gregorium Papam calumniis confertum volumen, quod ſuperius contigit rationibus apertiſſimis confutari: iidem confartores impoſturarum, commẽtitias quaſdam literas Henrici Regis nomine ad Annonem Colonienſem Archiepiſcopum de indictione conuentus Wormatienſis, poſt Henrici Vitam appoſuerunt. Quarum falſitas vel ex eo ſatis conuincitur, quod conſtet teſtificatione eiuſdem Lamberti, Germani auctoris tunc viuentis, & res geſtas præ oculis habentis, non ante indictũ eſſe conciliabulum Wormatienſe, quam legatione accepta à Romano Pontifice, Henricus hoc eodem anno id facere eſt aggreſſus: ipſum vero Annonem anno ſuperiori defunctum eſſe, non ſolum idem Auctor affirmet, ſed etiam confirmet qui eodem æque tempore vixit ſcriptor rerum ab eodẽ S. Annone geſtarum, necnon Sigebertus, Albertus Stadenſis, aliiq; plures. Cum alioqui etiam ſi ad alium quempiam tunc vere exiſtentem Epiſcopum, Regem ſcripſiſſe finxiſſet impoſtor; adhuc tamẽ ex facti euidentia, mendacij redargui potuiſſet, quod non ad Pentecoſtẽ, (vt habet epiſtola) ſed ad Septuageſimæ Dominicam indictum fuerit à Rege *Wormatienſe* b *Conuenticulum*. Nec vero ob aliam cauſam iſta à Schiſmaticis conficta ſunt, niſi vt Gregorius ſanctiſſimus Pontifex calumnis infamatus apud omnes vileſceret, dum ea epiſtola accuſatur minitatus eſſe regnum animamque Regi tollere, Nuntioſque Regios carceri mancipaſſe, ac nuditate, frigore, fame, ſiti, plagis contriuiſſe, demumque ſumma ignominia per ciuitatem circumduxiſſe. Verum & ex alia quoque parte iſta calumnia ex ſeipſa corruit, quod tam enorme facinus ſui immanitate longe lateque vulgandum, à nemine antiquorum auctorum fuerit vnquam ſcriptum, quod nec extitiſſe aliquando, ex nuper recenſitis Gregorij c ad Regem literis, in quibus agit de ipſius Legatis, ſatis quiſq; poterit intelligere.

IMPOSTVRÆ NOVATORVM IN GREG. PP.

b [Pro iſto cõciliabulo multum laborauit *Goldaſtus* aduerſus Baroniũ: ſed eius conatus irritos reddidit *Greiſerus* cap. 24. Apol. Baron. & li. 2. cont. Replic. ca. 19. de quibus dictum eſt ad an. 774. poſt num. IV.]

c *Greg* 3. *ep.* 10. *in fin.*

III.

CONVENTICVLVM WORMAT. PRO DEPOSITIONE GREG. PP.

Vt igitur redeamus ad narrationem Lamberti, auctoris fide præſtantis; ait ipſe, Regem ſtatuta die Wormatiam veniſſe, ſimulque Epiſcopos & Abbates ampliſſimo numero: commodeque tantis rebus conficiendis interueniſſe Hugonem Blancum, ſiue Candidum, Cardinalem, quem ante annum paucos dies propter ineptiam eius & mores incõditos Papa de ſtatione ſua amouiſſet; deferentem ſecum de vita & inſtitutione Papæ ſcenicis figmẽtis conſimilem tragœdiam: eius vero auctoritatem gratiſſime amplexatos, ſententiam promulgaſſe quod Papa eſſe non poſſet, nec aliquando fuiſſet, qui tantis vitam probris commaculaſſet: cumque ceteri omnes damnationem eius promptiſſimo animo ſubſcriberent, tamen Adalberonem Wirtzburgenſem Epiſcopum, & Herimannum Metenſem, aliquamdiu reſtitiſſe, aſſerentes contra canonum ſcita eſſe, vt Epiſcopus aliquis abſens, abſque generali Concilio, ſine legitimis accuſatoribus & teſtibus, necdum probatis criminibus quæ obiicerentur, condemnaretur; nedum Romanus Pontifex, aduerſus quẽ nec Epiſcopi, nec Archiepiſcopi cuiuſquam recipienda eſſet accuſatio; verum his nihil obſtantibus, agente Willelmo Traiectenſi Epiſcopo Regi chariſſimo, qui cauſam eius pertinacius tuebatur, ex nomine omnium plenas contumeliarum literas Romam miſſas eſſe, quibus denuntiaretur Romano Pontifici, vt Pontificatu quem contra Eccleſiaſticas leges vſurpaſſet, ſe abdicaret; ſciretq; poſt eam diem quicquid ageret, iuberet, decerneret, irritum futurum: Porro Legatos ſummo conatu iter accelerantes, pridie quam à Papa *Romæ* SYNODVS indicta celebraretur, ingreſſos in Vrbem, literas tradidiſſe, ac ceteram legationem verbo non minus contumelioſo, quam ſcripto executos eſſe: Papam vero nihil permotum atrocitate nuntii, poſtera die literas in Synodo publice recitari feciſſe; & cunctis qui conuenerant Epiſcopis decernentibus, & Regem excommunicaſſe, & cum eo præcipuos facinoris architectos, Sigefridum Archiepiſcopum Moguntinum, Willelmum Epiſcopum Traiectenſem, & Robertum Epiſcopum Babenbergenſem: ceteris autem conſpirationis participibus diem ſtatuiſſe, qua niſi Romam accederent cauſam dicturi nouæ huius & inuſitatæ rebellionis, ſimilem ceteris excommunicationis ſententiam ſortirentur. Hęc omnia Lambertus, quibus prorſus conſentientia habent eiuſdem temporis Scriptores, Domnizo presbyter in Vita Mathildis, aliuſque presbyter Pœnitentiarius S. Anſelmi Lucenſis Epiſcopi in eius Vita, & ſcriptor Actorum ipſius Gregorii Papæ; omnes multis conclamationibus adeo procacem ſchiſmaticorum audaciam deteſtantes. In qua tamen adimplenda haud eo progredi auſa eſt impiorum factio, (prout vidiſti) vt ipſum Gregorium à Sede Pontificali deponeret; ſed vt ſeipſum deponeret, ad eum conſcripſit. Ceterum qui literas Conciliabuli Romani detulit, in Actis Gregorii, & apud Domnizonem, vocatur Rolandus Parmenſis, alias Taruiſienſis clericus: præter quem miſſus quoque fuit alius (vt narratur in Vita S. Anſelmi) nomine Eberardus natione Teutonicus, qui circuiret Italiam vt ſchiſmatica omnes inficeret contagione; quem & ait, inaudita temeritate reconciliaſſe interdictos à Papa, atque ex parte domini ſui Regis indixiſſe vt officium more priori celebrarent.

HENRIC. REX EXCOMMVNICATVR IN CONCIL. ROM.

IV.

QVINAM IN GERMAN. PRO GREG. STETERINT.

In vita autem Gregorii additur, ſequenti die poſt Rolandi habitam in Synodo inuectiuam aduerſus Pontificem orationem, allatas eſſe literas Epiſcoporum Vltramontanorum, quibus confitebantur ſe nimium deliquiſſe, & poſtulabant veniam, ſpondentes omnem impoſterum Sedi Apoſtolicæ obedientiam. Sed in Actis Salzburgenſibus, vbi agitur de S. Gebehardo eius ciuitatis Archiepiſcopo, traditur, in his adeo periculoſis temporibus, præter ipſum Gebehardum, atque Altmannum Patauienſem, Adalberonem Wirtzburgenſem, Herimannum Metenſem, Meginwardum Friſingenſem, præter hos ſolos quinque, in toto Regno Teutonico Epiſcopum Catholicum inuentum non fuiſſe; qui ſcilicet pro Gregorio Papa aduerſus Regem aperte ſtare auſus fuerit. Cum alioqui Albertus ſcribat, Saxonicos Epiſcopos nequaquam aſſenſum præbuiſſe eiuſmodi inaudito reliquorum facinori. Habet vero etiam Domnizo de clariſſimis feminis Beatrice atque eius filia Mathilde Comitiſſis, ipſas, etſi propinquæ Regi ſanguine eſſent, nequaquam à Gregorio Pontifice receſſiſſe, ſed magis magiſque ei inhæſiſſe; ita tamen vt mediatrices agerent apud Regem, quo eum Eccleſiæ conciliarent. Sicut & mater ipſa Regis Agnes Auguſta, tunc adhuc viuens, & perſtans Romæ in ſanctiſſimæ vitæ inſtituto excubandi ad ſacra Limina Apoſtolorum, eidem Pontifici immobiliter adhæſit vſque ad extremum vitæ ſpiritum, quẽ anno ſequẽti feliciter exhalauit in Domino.

V.

GREGOR. PROMVLGAT DEPOSITIONEM HENRICI.

Porro vbi Gregorius de conſilio centum & decem Epiſcoporum (vt habent Acta) qui Synodo interfuerunt, anathematis ſententia perculit Henricum Regem; de eo dedit ad omnes Chriſti fideles literas d Encyclicas, quibus & ipſam in eum excommunicationis atque depoſitionis ſententiam addidit, vna cum abſolutione iuramenti fidelitatis omnium vbique ipſius ſubditorum. Extatque e inſuper aliud eiuſdem Synodi decretum de excommunicatione Sigefridi Archiepiſcopi Moguntini, aliorumque qui ſponte eius ſceleri ſubſcripſerunt, tam Germanorum, quam Longobardorum; ac de illorum qui non ſponte conſenſerunt, vocatione Romam ad peragendam ſatisfactionem: itemque de nonnullorum Antiſtitum & Comitum Gallorum excommunicatione, qui vel excommunicatis communicaſſent, vel diuerſas Eccleſias infeſtaſſent, aut alia delicta commiſiſſent. Sed & ad hanc Synodum ſpectare noſcuntur, quæ alio f loco ſub titulo *Dictatus Papæ*, poſitæ leguntur eiuſdem Gregorij Papæ ſententiæ breuiores de Priuilegiis Romani Pontificis, & Apoſtolicæ Sedis auctoritate, quæ ſemper in Eccleſia Catholica vſu recepta fuiſſent; ita ob vrgentes caſus præſentis ſchiſmatis declaratæ & promulgatæ, vt ex iis reprimeretur audacia Schiſmaticorum Præſulum ac Principum. Habet vero Guillelmus Bibliothecarius in Vita ipſius; poſt anathema in Regem & ei inhærentes, in Romana Synodo hoc anno prolatum, conueniſſe *Papiæ* in Longobardia ſchiſmaticos Epiſcopos, & idem anathema in Romanum Pontificem retorſiſſe: Principes autem quid facturi eſſent ancipites, conſuluiſſe peritos, num eſſet habendus pro excommunicato

d *Greg.* 3. *ep.* 6.

e *Ibi. in Act. Conc. Rom. Tertii ſub Greg. VII.*

f 2. *ep.* 55.

ROMAN. PONT. A NEMINE EXCOMMVNICARI POTEST.

Pontifex, reſponſumque ab illis ſcite atque prudenter, Romanum Pontificem à nemine iudicandum, ob idque à nullo excommunicari poſſe; excommunicatoſque eſſe, qui talia præſumpſiſſent. Sed quod dictum eſt de Epiſcopis Longobardis; licet ipſi inhæſerint Regi, ſecus tamen contigit de Epiſcopis Venetiarum prouinciæ, Aquileienſis Eccleſiæ, & aliis ei ſubditis, quos Gregorio adhæſiſſe indicant eius epiſtolæ *g*; quibus & conſtat, Mediolanenſes milites cum eorum Duce Wifrido, pariter contra Regem fauiſſe Pontifici.

g 5. ep. 14. 15 & 4. ep. 7.

V. Dinina vindicta in schismatic.

Iam vero quæ poſt excommunicationem Dei vindicta ſecuta ſit impios, videamus ex eodem qui ſupra Lamberto Germano homine, eiuſdem temporis ſcriptore candido, quem neque priuatus affectus ſuæ gentis, ſuique Principis, valuit à veritate dimouere. Ipſe igitur de Willelmo Traiectenſi Epiſcopo, quem præ ceteris pro Rege ſtetiſſe in conciliabulo Wormatienſi dixit, addit, illum, cum multa pergeret in iniuriam Romani Pontificis omnibus pene diebus ſolemnibus inter Miſſarum ſolemnia rabido ore declamare, breui repentina correptum grauiſſima ægritudine, inter acerrimos cruciatus animæ & corporis quibus vrgeretur, miſerabili eiulatu coram omnibus vociferatum eſſe, *iuſto Dei iudicio ſe & præſentem vitam amiſiſſe & æternam, quod Regi ad omnia quæ perperam intendiſſet operam ſuam ſummo anniſu tribuiſſet, atque in ſpem gratiæ eius Romano Pontifici ſanctiſſimo, & Apoſtolicarum virtutum viro, graues contumelias ſciens & prudens innocenti irrogaſſet:* ſicque in eam vocem ſine communione, ſine ſatisfactione vlla expiraſſe. Sed hæc latius explicata, ex Annalibus Eccleſiæ Magdeburgenſis Langius in Chronico Citicenſi recitans, ait, cum Regi Henrico Traiecti exiſtenti oblata fuiſſet excommunicatio in ipſum à Romano Pontifice illata, eumdẽ Willelmi conſilio eam vilipendiſſe; ipſumque Willelmum inter Miſſarum ſolemnia ſermonem ad populum habentem, eam deridere tamquam nullius eſſet valoris cœpiſſe: verum repente eo ipſo loco correptum ægritudine, eadem ingraueſcente mandaſſe Regi, *tam ſe, quam ipſum Regem, & omnes iniquitati eius fauentes, damnatos eſſe in perpetuum*: ac circumſtantibus dixiſſe, adſtare ad lectum dæmones, qui mox vt expiraſſet eum rapturi eſſent; ideoq; circumſtantes clericos rogaſſe, ne ſe poſt eius mortem fatigarent faciendo pro eo ſupplicationes: ſicque in deſperatione defunctum eſſe, & poſtquam diu iacuiſſet inſepultus, Apoſtolico iuſſu ſine commendationibus ſepultum eſſe. Hæc ibi: pergitque auctor narrare de aliis compluribus Henrici fautoribus Epiſcopis, aliiſque Principibus, qui diuerſis caſibus miſerrime interiere. Moguntinus autem, & alij, pœnitentes ab Henrico diſcedentes, diuinæ vindictæ ſententiam euaſere. Succeſſit autem Willelmo Traiectenſi ſchiſmatico Henricus Catholicus: ad quem, petentem num orandum eſſet pro iis qui in ſchiſmate mortui eſſent, extat reſcripta Gregorij *h* epiſtola id faciendum negantis.

Willelmi Episc. Traiect. terribilis confessio.

h 4. ep. 16.

VI. Quæ mala contigerint Regi Henrico.

Sed quænam Regem ipſum ſint pariter ſecutæ poſt excommunicationem vindictæ, idẽ Lambertus pluribus narrans, tradit mox aduerſus eum Sueuos & Saxones rebellaſſe, ac formidando apparato prælio inſurrexiſſe: ſed & maiores Germaniæ Principes ab eodem defeciſſe, eiſque Archiepiſcopum Moguntinum, vna cum aliis compluribus, aduerſus Regem adhæſiſſe. Fuit vero horum ſuaſor Vdo Archiepiſcopus Treuerenſis, qui Romam veniens, Gregorium vt vere Summum Eccleſiæ Hierarcham veneratus, rediẽs in Germaniam concinnator extitit veritatis. Quo etiam tempore Herimannus Metenſis Epiſcopus, ſtudioſus obſeruator iurium Apoſtolicæ Sedis, cum inter alia conſuluiſſet Gregorium, quid illis reſpondendum eſſet qui dicerent non debere Regem excommunicari, neque deponi, ab eo epiſtolam *i* recepit, ſcriptam Tibure octauo Calendas Septembris, qua docetur id iure fieri, vſuq; receptum fuiſſe vt prædeceſſores Pontifices excommunicarent Reges & Imperatores, eoſdemq; Imperio ſiue Regno priuarent. Nihilominus idem Pontifex Henrico compatiens, literas *k* encyclicas dedit ad omnes Præſules ac Principes, ceteroſq; Eccleſiaſticos & ſæculares quoſcumq; Chriſti Fideles, tũ vt ipſum hortarentur ad pœnitentiam, quod cuperet eum, ſi vere ſcelerum pœniteret, ab omni nexu liberare; tum vt vitarent excommunicatorum & impœnitentium communionem: interim tamen omnibus Epiſcopis diſtricte prohibens, nequis Regem præſumeret quomodocumq; inconſulta Sede Apoſtolica ab excommunicatione abſoluere. Qui ſi perſeueraret impœnitens, tunc inita matura deliberatione, alius eligeretur auctoritate Apoſtolica Rex Catholicus, qui Imperium iuſte adminiſtraret. Hæc Gregorius.

Consultatio Herimanni.

i 4. ep. 2.

k 4. ep. 1. & 3.

VII.

Quæ vero inde ſecuta fuerint, narrat Lambertus teſtis fidelis; nempe, cum poſtremæ iſtiuſmodi Pontificiæ literæ ad Teutonicos datæ innotuiſſent Epiſcopis ac Principibus Germaniæ, Catholicæ fidei Eccleſiæque Romanæ defenſoribus; ſtatuiſſe ſimul ad comitia conuenire *Triburiam* decimoſeptimo Calendas Nouembris: cumque eodem conuenissent etiam Legati Apoſtolicæ Sedis Sigehardus Patriarcha Aquileiẽſis, & Altmannus Epiſcopus Patauienſis; productis in medium cunctis Regis criminibus atque ſceleribus, quibus Eccleſiam & Rempublicam ab ipſa ineunte ætate peſſumdediſſet; omnes in eam ſententiam pedibus iuiſſe, vt eo priuato alius Rex crearetur, qui res in priſtinum ſtatum reſtitueret, & deſtrueret omnem cuiuſcumq; hominis altitudinem, extollentem ſe aduerſus iuſtitiam & veritatem Dei, & Sanctæ Romanæ Eccleſiæ auctoritatem: adeoque conſtantes in ea ſententia perſtitiſſe, vt quamuis Henricus (qui collectis ad villam Oppenheim ſuæ factionis aſſertoribus, nonniſi Rheno fluuio à caſtris Principum dirimebatur) frequentibus miſſis Triburiam legationibus omnimodam polliceretur emendationem, quin & regni adminiſtratione cedere, dummodo eius inſignia apud ipſum remanerent; tamen nihil penitus ab eis aliquo ſupplicationum genere per multos dies impetrare potuiſſe, donec ex vtraq; parte expeditis ad prælium armis, primo diluculo eius diei quæ vltimam cladem Reipublicæ allatura timebatur, Principes ad Henricum Legatos miſerunt, quibus ei ſignificarent, ſe his conditionibus inducias ei conceſſuros, ſi Romano Pontifici per omnia ſubditum ſe, dictoque obtemperantem fore polliceretur, & criminum ſuorum cognitionem eius iudicio permitteret; cum quo ipſi acturi eſſent, vt idem in Purificatione S. Mariæ Auguſtam occurreret, ibiq; celeberrimo cõuentu habito Principum totius Regni, diſcuſſis vtrarumque partiũ allegationibus, ipſe ſuo iudicio vel abdicaret vel abſolueret accuſatum: hinc autem ſe capturos experimentum, vtrum Rex oblatam conditionem gratanter acciperet, ſi omnes quos Papa excommunicaſſet protinus à ſe ablegaret; ipſeq; Spiram ſecedens cum ſolo Epiſcopo Virdunenſi, paucisq; miniſtris, priuatam interim vitam ageret, nullius Regiæ dignitatis inſignibus vtens, nihil de negotis publicis diſponens, nullamque eccleſiam ingrediens, vſque ad Synodicam cauſæ ſuæ examinationem; ac de his omnibus ſacramenta & obſides daret: ſiquid vero eorum præuaricaretur, vel ſi poſt diem anniuerſariam excommunicationis ſuæ, ipſe ſuo vitio inabſolutus permaneret; tunc abſq; retractatione in perpetuum cauſa cecidiſſe cenſeretur, ipſique omni erga illum iuriſiurandi religione liberati eſſent. Hæc inter eos geſta narrat Lambertus.

Quæ Regi conditiones impositæ.

IX. In Italiam proficiscitvr ad Svm. Pont.

Addit vero, iis à Rege auditis, ipſum lætum admodum de vrgentis calamitatis auerſione, promptiſſime conditiones acceptaſſe, ſtatimque per omnia adimpleſſe: Principes autem cuncta Summo Pontifici per Legatos Romam miſſos ſignificaſſe, enixe flagitantes, vt ſedandis tantis tempeſtatibus ſtatuta die ſuam non dedignaretur præſtare præſentiam. Sed & Regem certo ſcientem, omnem ſuam in eo verti ſalutem, ſi ante anniuerſariam diem excommunicatione abſolueretur, nec ſatis ſibi tutum exiſtimantem vt cauſa ſua intra Germaniam coram adeo obſtinatis accuſatoribus ventilaretur; optimum factu iudicaſſe, Romano Pontifici intra Italiam occurrere: paucisq; ante Natalẽm Domini diebus, iter aggreſſum eſſe cum vxore & filio paruulo; nec quemquam ex omnibus Teutonicis virum ingenuum comitatum eſſe Regno excedentem, præter vnum & ipſum nec genere nec opibus conſpicuum: cumque impenſis tam longi itineris egeret, multiſque ſupplicaret, quibus incolumi Republica ſæpenumero profuerat; paucos admodum extitiſſe, qui vel veterum beneficiorum memoria, vel præſenti humanarum rerum ſpectaculo permoti, neceſſitatem eius releuarent. Pari quoque modo ceteros excommunicatos, obtinendæ citius abſolutionis ſtudio, ardentiſſime

Difficvltas itineris.

iter acceleraſſe in Italiam; nec tamen in ſocietatem itineris Regem admittere, Principum, vel potius Romani Pontificis metu abſterritos paſſos eſſe. Hæc Lambertus: qui pergit narrare de immenſis incommodis, quæ Rex eo itinere paſſus eſt ab aſperrima hieme, & à Principibus Germanis qui montium aditus præcluſerant, ne tranſire poſſet, ac deniq; ab ipſis propinquis ſuis: adeo indignatio Domini (inquit auctor) non ſolum ſacramentis, & frequentibus beneficiis ſibi obnoxios, ſed etiam amicos & genere propinquos ab eo auerterat. Quæ autem in Italia ei contigerunt, dicentur anno ſequenti.

X. Gregor. creat Regem Dalmatiæ.

Interim admiratione plane digna res accidit, vt quo anno Henricus Rex ſe ſchiſmate ab Eccleſia ſeparauit, Rex barbarus eidem ſe cōiunxerit, ſubditumq; conſtituerit. Siquidem hoc eodē anno milleſimo ſeptuageſimo ſexto, menſe Octobris, Demetrius, idemq; Suinmur dictus, Croatiæ Dalmatiæque Dux, in *Synodo Salonæ* in Dalmatia à Legatis Apoſtolicæ Sedis, Gebizone tunc monaſterij SS. Bonifacii & Alexii Abbate, poſtea vero Ceſenate Epiſcopo, & Folcuino Foriſempronij Epiſcopo, habita; nomine Gregorij Papæ ab iiſdē Legatis Regio nomine dignitateque inueſtitus eſt per vexillum, enſem, ſceptrum, & coronam; ipſeque de concordi totius Cleri populique Croatarum Dalmatarumque conſenſu, pro eodem Regno fidelitatem Sedi Apoſtolicæ, ipſique Gregorio, ac eius ſucceſſoribus, in manus Legatorum iurauit, tributumque annuum ducentorum Byzantiorum in perpetuum conſtituit. Eſt enim de his nobile *l* monimentum in Vaticana Bibliotheca in codice qui inſcribitur *Cencius Camerarius* de cenſibus Apoſtolicæ Sedis. Extatque inſuper eiuſdem Gregorii poſtea data epiſtola *m* ad Wezelinum Ducem erigentem ſe contra Demetrium, qua ſub interminatione excommunicationis iubet eum arma deponere, & ſi quid contra eumdem Regem haberet, iudicium Sedis Apoſtolicæ expetere.

l Rec. Bar. Ann. Tom. XI. hoc an. *m Greg. 7. ep. 4. ap. Baron. an. 1079.*

XI. Rex Arabvm honorat Greg. PP.

Sed maioris plane eſt admirationis, eodem anno quo reſiliit filius Chriſtianus, ac contumeliis patrem exagitauit, Regem Arabem Saracenum nomine Anzir, qui regnabat in Mauritania Sitifenſi, agnoſcentem Romani Pontificis ſupra omnes Eccleſias principatum, direxiſſe Romam presbyterum Seruandum nomine, ab eodem Pontifice conſecrandum Hipponenſem Archiepiſcopum; & vna cum aliis muneribus miſiſſe quos habebat captiuos Chriſtianos, dū Rex Chriſtianus filios liberos ducebat captiuos in ſchiſma. Extāt enim de his literæ eiuſdem *n* Pontificis ad ipſum Regem Anzir; quibus & ei benedictionem Apoſtolicam licet Saraceno impertiuit, qua indignum (vt vidimus) iudicauit ſchiſmaticum Regem. Denique hoc eodem anno, iiſdemque ferme diebus quibus diſceſſio ab Apoſtolica Sede facta eſt ab Henrico Rege, Rogerius Siciliæ Comes (cui ipſius frater Robertus Guiſcardus Northmannorum Dux, eamdem Siciliam adminiſtrandā commiſerat) contra Paganos pugnaturus, feſtinus accurrit vt ab ipſo Gregorio Pontifice mereretur abſolutionem accipere delictorum, atq; eius benedictione fulciri: cui Gregorius, nihil remittens legum Eccleſiaſticarum obſeruantiæ, ea conditione annuit, vt non amplius communicaret cum eodem Roberto ipſius fratre excommunicato. Teſtantur namq; hæc literæ *o* ea de re ſcriptę pridie Idus Martij ad Arnaldum Archiepiſcopum Acheruntinum.

n 3. ep. 21.

Roger. Sicil. Comes petit absolvtionem à Greg.

o 3. ep. 11.

XII. Herlembaldi Dvc. martyrivm. *De quo Bar. an. 1061. & præſenti.*

Eodem vero anno *Herlembaldus* dux Catholicorum Mediolanenſium, qui olim ab Hieroſolymitana peregrinatione reuerſus, ab Alexandro Papa, aliiſq; ſanctiſſimis viris impeditus, ne (quod maxime appetebat) monachus fieret; acceptoq; ab eodem Pontifice ſacro vexillo, quo aduerſarios reprimeret, iuſſus contra hæreticos atq; ſchiſmaticos vſque ad proprii ſanguinis effuſionem viriliter decertare; cum id conſtantiſſime per decem & octo ferme annos impleſſet, tandē necatus ab ipſis glorioſum eſt martyrium conſecutus. Quod deſcripſit Syrus presbyter, qui eum familiariſſime nouit, in Vita S. Arialdi Martyris, cui Herlembaldus in reformanda Eccleſia Mediolanenſi, & à malignorum conſiliis defendēda, ſtrenuum ſe ſocium ſemper exhibuit: eſtque præclara eiuſdem Ducis memoria in epiſtolis *p* Gregorii Papæ ad eum datis.

p 1. ep. 25. 26. 27. 28.

IESV CHRISTI An. 1077.

GREG. VII. An. 5.

MICH. VII. DVC. An. 6.

I.

Anno Chriſti milleſimo ſeptuageſimo ſeptimo, Indictione decimaquinta, Gregorius Papa iter aggreſſus cū Mathilde Comitiſſa, vt ſtatuta die Auguſtæ cum Principibus Germanis veniret ad diſcutiendam Regis Henrici cauſam; cum iam perueniſſet in Longobardiam, audito Regis in Italiam aduentu, (quippe qui ſuperatis ingenti difficultate aſperrimis montium Alpium iugis, iam prope aderat) diuertit in caſtellum munitiſſimum Tuſciæ, Canuſium dictum, expectans vtrum ille ad poſtulandam abſolutionem, an vero ad vlciſcendam excommunicationem veniret. Sed ne diu ambigeret, fecere Germani Epiſcopi & Principes qui olim Regi adhæſerant, Canuſium affluentes abſolutionis obtinendæ gratia: quos Pontifex variis iniunctis pœnitentiis probatos, tandem in Eccleſiam reſtituit. Cum autem & ipſe Henricus, interceſſionem Mathildis conſobrinæ ſuæ flexis genibus (vt habet Domnizo) efflagitans, tamq; ipſius opera, quam aliorum Italiæ Principum, necnon viri ſanctiſſimi Hugonis Abbatis Cluniacenſis, omnium quarumcumque ſatisfactionum genera ſpondens, inſtantiſſime ageret vt ante diem anniuerſarium excommunicationis, qui imminebat, abſolueretur; econtra vero Pontifex cunctaretur, tum quod incongruum eſſe diceret, abſentibus Germanis Principibus eius accuſatoribus cauſam decidere, tum quod vereretur in Rege ſolitam animi inconſtantiam: tamen (inquit Lambertus, hæc pluribus deſcribens) ſuperatus tandem importunitate perurgentium, & grauitate ſententiarum, vix & ægre annuit vt Rex cominus veniret: qui vt iuſſum fuerat accedens, & cum caſtellum illud triplici muro ſeptum eſſet, intra ſecundum murorum ambitum receptus, foris derelicto omni comitatu ſuo, depoſito cultu regio, nudis pedibus, in laneis veſtibus, frigore aſperrimo, ieiunus à mane vſque ad veſperam cum multo fletu perſtitit, Romani Pontificis miſericordiam implorans. Cumque hoc ſecundo, tertioque die feciſſet, quarto demum in conſpectum eius admiſſus, poſt multa hinc inde dicta, his poſtremo conditionibus abſolutus eſt, vt die & loco quemcumque Papa deſignaſſet, euocatis ad generale Concilium Teutonicis Principibus, præſto eſſet, & accuſationibus quæ intenderentur reſponderet; & ad Pontificis ſententiam, vel retineret regnum ſi obiecta purgaſſet, vel amitteret ſi probatis criminibus regio honore indignus decerneretur: vſque vero ad eam iudicij diem, nulla regiæ dignitatis ornamenta vel inſignia ſibi vſurparet, nihil circa Reipublicæ adminiſtrationem ſuo iure ageret; eoſque, quorum conſiliis ſe Remque publicam prodidiſſet, à ſua in perpetuum familiaritate amoueret: quod ſi purgatis obiectionibus confirmaretur in regno, ſubditus Romano Pontifici ſemper, dictoque obtemperans foret. His, & aliis eiuſmodi iniunctis conditionibus, poſtremo additum eſt, ſiquam ipſe earum aliquando præuaricaretur, irritam fore eam quam nunc tantopere expetiiſſet anathematis abſolutionem, ipſumque pro conuicto confeſſoque habendum; ac Principes iuriſiurandi erga eum religione liberatos, Regem alium creaturos fore. Accepit Henricus gratanter conditiones, ſeruaturumque ſe omnia quam ſanctiſſimis potuit aſſertionibus promiſit, ac ſcripto firmauit. Sed & quod haud temere fides ei haberetur, tum Abbas Cluniacenſis fidem ſuam pro eo interpoſuit, tum alij Epiſcopi & Principes huius conuentionis auctores, allatis Sanctorum Reliquiis, ſub iureiurando confirmarunt facturum eum eſſe quod pollicebatur. Hęc omnia Lambertus hoc anno, Domnizo in Vita Mathildis, & ipſe Gregorius *a* Papa in literis ea de re mox ad Epiſcopos & Principes Germaniæ ſcriptis quinto Calēdas Februarij; cum ipſam Regis abſolutionem contigiſſe die vigeſima quinta menſis Ianuarij (quæ ex antiquo Eccleſiæ ritu Conuerſioni S. Pauli conſecrata eſt) Domnico teſtetur.

Greg. PP. venit Canvsivm.

Poenitentia et absolvtio Regis Henric.

Iuramenta de observatione conditionvm absolvtionis.

a Greg. 4. ep. 12.

Porrò ex hac fideliſſima prædictorum auctorum narratione miraberis, Lector, quomodo non puduerit Bennonem ſchiſmaticum, aſſerere pœnitentiam Regis non ſponte factam, ſed coactione Pontificis extortam.

II. CANONICA PVRGATIO GREG. PP.

Addit vero Lambertus, poſt Regem abſolutum, Pontificem celebraſſe Miſſam; cumq; ſacratiſſimam Euchariſtiam ſumpturus manu eam teneret, vocato Rege ac vniuerſa adſtantium multitudine, conteſtatum eſſe eam ſe ſumere in iudicium criminum, quæ ſchiſmatici aduerſus ipſum promulgaſſent; vt ſi innocens eſſet, abſolueretur ab omni ſuſpicione; ſi vero reus, ſubitanea periret morte: ac poſt illa terribilia verba, cum idem parte Dominici corporis liberrime aſſumpſiſſet, populuſque in laudes Dei, innocentiæ eius congratulatus aliquamdiu acclamaſſet: tandem impetrato ſilentio, conuerſum ad Regem, oblata ei reſidua Dominici corporis parte, eamdem æque ei detuliſſe criminum obiectorum canonicam purgationem; ſed Regem inopinata re attonitum, & ad tam horrendi examinis neceſſitatem æſtuantem, habito cum ſuis conſilio, refugiſſe illam eo prætextu, quod abſentibus accuſatoribus ſuis haud quicquam virium apud incredulos habitura eſſet quæcumq; pro experienda innocentia ſua ſatisfactio. Hæc Lambertus: quæ tacens Domnizo in Mathilde, tantummodo ait Pontificem celebraſſe Miſſam, & ſacra Euchariſtia communicaſſe Regem.

REX OBLATAM PVRGATIONEM REFVGIT.

III. DONATIO MATHILDIS FACTA ECCLES. ROM.

At vero ſubdit Domnizo, poſt hęc Mathildem, Gregorii Papæ & Sedis Apoſtolicæ ſtudioſiſſimam, poſtpoſito Rege, donaſſe Romanæ Eccleſiæ omnia ſua bona. De qua donatione agens eiuſdem temporis ſcriptor ſinceræ fidei Leo b Oſtienſis Epiſcopus, ait Mathildem Henrici exercitum timentem, Liguriam & Tuſciam prouincias Gregorio Papæ, & S. Romanæ Eccleſiæ deuotiſſime obtuliſſe; indeque imprimis cauſam ſeminandi inter Pontificem & Regem odij initium ſumpſiſſe. Verum quod apud illum, hoc factum ponitur anno Domini milleſimo ſeptuageſimo nono, plane conſtat errorem c irrepſiſſe in numerum, cum id & ipſe accidiſſe ponat eodem anno quo contigit Henrici pœnitentia; nempe (vt vidimus) præſenti milleſimo ſeptuageſimo ſeptimo; quo & donationem factam expreſſe Domnizo (qui tunc viuens, etiam præſens adeſſe potuit) affirmat.

b *Leo Oſt. lib. 3. c. 48.*

c [Correctus hic error eſt in nupera Oſtienſis editione; ſicuti & alii quamplurimi, auctoritate antiquorum codd. MS.]

IV.

Quod autem pertinet ad diſcordias, quæ mox ſubſecutæ ſunt inter Pontificem & Regem; tradit Lampertus, cum poſt impertitam Regi abſolutionem Gregorius Epponem Citicenſem Epiſcopum miſiſſet, qui vice ſua abſolueret omnes qui Regi excommunicato antea communicaſſent; ipſum ab Italis (nempe Longobardis, qui iampridem à Gregorio excommunicati, aduenienti in Italiam Regi adhæſerant, exiſtimantes eum ad deponendum Pontificem properaſſe) ingenti fremitu, & irriſoriis exclamationibus exceptum fuiſſe: ſed & Regem, cum ad eos rediiſſet, peſſime ab iiſdem habitum, quod tali Pontifici, quem ipſi hæreticum & probris omnibus infamatum prædicabant, maieſtatem Regiam fœdiſſima ſubiectione ſubmiſiſſet: eaque de cauſa Regem, vt eorum ſibi conciliaret animos, decreuiſſe initum cum Romano Pontifice fœdus abrumpere; & vt inde reparandæ concordiæ initium faceret, vnde fuerat orta diſcordia, reuocaſſe in priſtinum gratiæ & familiaritatis ſuæ gradum eos omnes, quos Pontifex ſeueriſſimo anathemate à contubernio eius amouerat: tum aſſidue in conuentu Principum cœpiſſe detrahere Romano Pontifici, hortarique omnes vt tantarum ab eo iniuriarum vindictam expeterent: demum conditiones omnes quibus eum Pontifex obſtrinxerat, conteptim tamquam aranearum telam dirupiſſe; abiectiſque omnibus timoris Dei habenis, in omne quod animus & perfidi comites ſuggeſſiſſent, effrenata libertate abreptum eſſe.

REX IN PRISTINA RELABITVR.

V. DECERNVNTVR COMITIA GERMANIÆ ADVERSVS EVM.

Interea Epiſcopos & Principes, qui anno ſuperiori aduerſus Regem conuenerant Triburiæ, ſcripſiſſe ad Romanum Pontificem, vt quoniam die condicta, dolo Regis præuentus, Auguſtam venire non potuiſſet, ſaltem in *Forcheim* tertio Idus Martii præſto eſſe ſatageret vt ſedandis bellorum ciuilium tempeſtatibus Apoſtolici moderaminis gubernaculum adhiberet: Pontificem autem his acceptis literis, tametſi iam fama defectionis Regis ad eum perueniſſet, tamen miſiſſe ad eum, Gregorium Cardinalem Epiſcopum cum aliis Legatis, per quos eumdem moneret vt ſecundum promiſſa ad diem condictum ſe transferret in Forcheim, iudicium ſubiturus de obiectis ei criminibus; quandoquidem & ipſe Pontifex eo ad hoc accelerare propoſuiſſet: Regem vero diſſimulantem quæ moliretur, ſe excuſaſſe quod difficillimis Italiæ negotiis implicitus, haud poſſet infecta illa derelinquere, tamque breui tempore tanta terrarum ſpatia tranſcurrere: itaque Pontificem miſiſſe protinus in Germaniam Legatos ſuos Bernardum S.R. Eccleſiæ Cardinalem diaconum, & alium Bernardum Abbatem Maſſiliæ, qui Principibus congregatis renuntiarent omnia quæ geſta eſſent; ſeque Henrici diligentia ita circumuentum eſſe, vt præcluſis omnibus itinerum tranſitibus, nec tuto in Germaniam progredi, nec tuto Romam regredi valeret: proinde monere eos, vt ſuis rebus quaqua poſſent ratione mederentur, donec & ipſe adempta itineris difficultate, ad eos accedere, & collatis in vnum conſiliis, quid magis Reipublicæ expediret, ſecundum Eccleſiaſticas leges decernere poſſet. Hæc Lambertus; hicque ſuæ imponit finem ſcriptioni: quo fidiſſimo duce nos carentes, cum qui adeo exacte res geſtas digeſſerit, auctorem habeamus nullum huius temporis, præter Bertholdum qui poſtea nobis occurret; impoſterum emendicare cogemur hinc inde ex iis qui tunc viuebant ſcriptoribus: namque à poſterioribus veritatem petere, periculoſum eſſe multoties experti ſumus; quippe qui frequenter quod falſus rumor, vel vana opinatio, ſæpe vero priuata affectio, & interdum aſſentatio ſuggeſſit animo, ſcripſiſſe inueniuntur ingenti præiudicio veritatis hiſtoricæ.

VI. HENR. ET GVIBERT. CONIVRANT IN GREGOR. ET MATHILD.

Igitur Domnizo presbyter in Rebus geſtis Comitiſſę Mathildis, (quas licet rudi carmine, tamē vere & hiſtorice proſecutus eſt) narrat poſt hæc, dum adhuc Gregorius Papa moraretur in Gallia Ciſalpina, (vbi tribus menſibus detentum fuiſſe ait) Regem Henricum, auctore Guiberto Archiepiſcopo Rauennate, molitum inſidias vt ipſum Pontificem atque Mathildem, ſub ſpecie cuiuſdam colloquij intra fluuium Eridanum cum illis habendi, dolo caperet; ſed detectis inſidiis, ambos euaſiſſe periculum. Quo etiam reſpicit, quod idem Pontifex in literis d ad Legatos ſuos, & ad Germanos poſtea ſcriptis, queritur ſe in Longobardia inter inimicos Chriſtianæ religionis non ſine magno periculo remanſiſſe. Qui quidem cum interceptum omnino iter quod parauerat in Germaniam videret, recedens à Longobardia peruenit Romam menſe Maii, vt idem Domnizo teſtatur; ſed verius (vt ex ipſius literis apparet) menſe Septembris.

d *Greg. 4. ep. 23. 24.*

VII. RVDOLPH CREATVR REX GERMAN. ADVERSVS HENR.

Inter hæc autem Principes Germaniæ præuaricationem Henrici Regis, & molitiones aduerſus Romanum Pontificem accipientes; inconſulto ipſo Gregorio, *Rudolphum* Ducem Sueuiæ elegerunt in Regem, abdicato penitus Henrico; eumdemque Moguntiam ductum Sigefridus eius ciuitatis Archiepiſcopus conſecrauit. Habet iſta Marianus Scotus. Porro ſe inſcio iſta eſſe peracta, Gregorius e poſtea iuratus aſſeruit; ex quibus redarguas falſitatis recentiores, & inter eos Albertum Stadenſem, atque Helmoldum f in Rebus Slauorum, qui dixerunt Rudolphum promotum fuiſſe à Papa, & ab eo corona donatum. Nam & auctor anonymus eiuſdem Henrici Regis familiaris, qui paulo poſt eius obitum Vitam ipſius conſcripſit, ſeu potius Apologiam, dum omnem hanc de eiuſdem accuſatione, excommunicatione, priuatione, atque Rudolphi creatione, hiſtoriam breuiter narrat, modeſtius aduerſus Pontificem agens, ſilentium tantummodo ei obiicit, dum poſt abſolutionem Henrici Rudolphus regnum inuaſit. Sed an tacuerit, docent eius epiſtolæ ff ad Legatos ſuos, duos Bernardos, necnon ad Germaniæ Epiſcopos & Principes, vbi primum iſta facta cognouit, ſcriptæ; quibus plane innoteſcit, quam alieno ipſe fuerit animo à diſcordia, & quantum deſiderauerit in Germaniam, ſi via patuiſſet, ad res componendas proficiſci. Quinimmo & cum Henrici fautores contra ius gentium Legatos Apoſtolicos pacis ſequeſtres cepiſſent, nempe in Longobardia Geraldum Epiſcopum Oſtienſem, & in Germania Bernardum Abbatem Maſſilienſem; nihilominus idem Gregorius adhuc ſuſtinuit pro bono pacis, & tantummodo vt remedia tantis malis quærerentur,

e *Id lib. 7. poſt ep. 14*

f *Helmold. lib. 1. c. 28*

ff *Greg. 4. ep. 23. 24.*

ſcripſit

ſcripſit ad Vdonem Archiepiſcopum Treuerenſem, ac eius Coepiſcopos ſuffraganeos, pridie Calendas Octobris huius anni. Quæ autem poſt hæc ſecuta ſunt, de confirmatione Rudolphi, aliiſque ad hæc ſpectantibus, dicentur inferius ſuis locis.

VIII. PRODIGIA DE INNOCENTIA GREG. PP.

Eſſent autem hic attexenda inſignia valde prodigia, quæ ad demonſtrationem Gregorii Papæ iuſtitiæ & innocentiæ, ac confuſione iniuſtitiæ & impietatis Henrici Regis, eiuſque fautorum, Deus in pleriſque tum Epiſcopis tum potentibus laicis, dignatus eſt variis locis ac temporibus oſtendere: ſed ea breuitatis cauſa deſcribere prætermittimus, quæ poterit qui ea cupit inſpicere enarrata in anni huius periodo apud Bertholdum Conſtantienſem huius temporis auctorem, qui ad Hermannum appendicem elaborauit.

IX. MVLTIPLICES à GREG. DECRETÆ LEGATIONES.

Quo vero tempore tot Gregorius vallabatur anguſtiis, nihil interim remittens curæ Vniuerſalis, cuius rector diuinitus conſtitutus erat Eccleſiæ; ob diuerſa negotia Eccleſiaſtica, in diuerſas prouincias Legationes miſiſſe cognoſcitur ex litteris de iis rebus ſcriptis *g* in Minorem Britanniam, Angliam, Galliam, Venetias, Aquileiam. Inſuperque in Hiſpanias *h* miſit Amatum Epiſcopum Olorenſem, & Abbatem S. Pontij, cum litteris ad omnes Reges & Principes ibi dominantes, pro iuribus S. Petro oblatis, de quibus dictum eſt ſuperius. Necnon in Corſicam *i*, Landulphum Piſanum Epiſcopum, cum eius inſulæ habitatores redire vellent ſub dominium Apoſtolicæ Sedis, vt ante erant. Ac deniq; mandauit celebrari *k* *Synodum Lingonienſem* in Gallia, vbi de Inueſtituris laicorum prohibendis ſanciretur decretum, conſentaneum iis quę ab Hadriano Papa fuiſſent in Octaua Synodo ea de re ſtatuta. Quod enim minime tot Conciliis à tempore Leonis Papæ Noni, & ſucceſſorum Pontificum in id incumbentium, deſtrui potuiſſet vllo pacto ſimoniaca iſta Eccleſiaſticarum rerum, beneficiorumque, à laicis fieri ſolita collatio; viſum eſt Gregorio, ne ea res noua videri poſſet, Hadriani Papæ decretum, Oecumenicæ Synodi auctoritate communitum, in medium proferre. Et quamuis ſciret, omnes ſe hac ex parte Chriſtianos Principes paſſurum aduerſarios; tamen inuicto plane ſacerdotali pectore rem aggreſſus, eamdem anno ſequenti in Romana Synodo decreto firmauit.

g 4. ep. 16. & ſeqq. & lib. 5. ep. 5. & ſeqq.
h 4. ep. 28
i 5. ep. 2. & 4
k 4. ep. 22.

DE INVESTITVRIS LAICOR. TOLLENDIS AGI COEPTVM.

X. POENITENTIA PVBLICA REGIS DANIÆ.

Interea mortuus eſt hoc anno Rex Daniæ Sueno, cum non longe antea edidiſſet egregium publicæ pœnitentiæ exemplum, quo non ſolum priores Chriſtianos Reges imitatus eſſe, ſed etiam ſuperaſſe viſus eſt: quippe qui cum ſacro Circumciſionis peruigilio ſolemni magnatum conuiuio feriatus, quorumdam Principum clandeſtina obtrectatione parum honorate de ſe habitum comperiſſet ſermonem; occultamque eorum perfidiam temulentiæ laſciuiis detectam exiſtimans, miſiſſet qui ipſos matutino tempore intra ſacram ædem oraturos confoderent; atq; ob eiuſmodi ſacri loci violationem, S. Willelmus Epiſcopus Roſckildenſium inter publica Miſſarum ſolemnia ipſum ad ſacrarium de more accedentem baculo paſtorali repuliſſet, & humani cruoris carnificem appellaſſet: continuo Regiam repetens, abiectis regiæ maieſtatis inſignibus, inſigne pœnitentiæ ſagulum ſumpſit, ac nudatis pedibus ad atrium eccleſiæ regreſſus, in eius ſe aditu proſtrauit, donec Epiſcopus eo accedens, eumdem veniam ſuppliciter petentem, & ſatisfactionem promittentem, introduxit in eccleſiam: qui & rurſum poſt biduum regio cultu ornatus, pariter inter ipſa Miſſæ ſacra excelſam ædis partem conſcendens, coram omnibus grauiſſima ſemet accuſatione perſtrinxit, ac collaudata Antiſtitis indulgentia quod tanto crimini tam repente ignouiſſet, pro ſceleris expiatione, muneris loco, vnius prouinciæ dimidium ſacris aris cōtulit. Narrat hæc pluribus Saxo *l* Grammaticus, egregiam pœnitentiæ veræ figuram vero eloquentiæ penicillo colorans. Ceterum defuncto haud diu poſt Sueoni, ſucceſſit maior natu filius Haraldus; ad quem mox Gregorius *m* Papa ſcripſit, monens defuncti patris animæ largis in pauperes eleemoſynarum ſubſidiis, & Eccleſiarum orationibus ſuccurrere: aliiſque poſtea literis laudauit eiuſdem ſtudium atque obedientiam erga Romanam Eccleſiam.

l Sax. Gră. Hiſt. Dan. lib. 11.
m Greg. 5. ep. 10. & 7. ep. 21.

XI.

Hoc eodē anno, diu rebus Hungaricis fluctuantibus, defuncto Geiſa Rege, electus eſt Ladiſlaus: de quo Gregorius *n* Papa ad Nehemiam Strigonienſem Epiſcopum ſcripſit, vt eum moneret de reddenda Sedi Apoſtolicæ debita per idoneos Legatos reuerentia. Id vero præſtitiſſe Regem abundanter, docent ipſius Gregorii redditæ ad eum poſtea literæ.

n 4. ep. 25.

XII. AGNETIS AVG. OBITVS.

Ad finem quoque anni, nempe die decimaquarta menſis Decembris, Agnes Aug. mater Henrici Regis, Romæ feliciter ex hac vita migrauit, ſepultaque eſt ad baſilicam S. Petri apud S. Petronillam: vt teſtatur Bertholdus Conſtantienſis; conſtatque ex epitaphio *o* eius ſepulchro inſcripto, quo traditur, eam deceſſiſſe anno ab Incarnatione Domini milleſimo ſeptuageſimo ſeptimo, Indictione prima, anno quinto Pontificatus Gregorij Septimi, die decimaquarta menſis Decembris.

o Edidit Vegius lib. 3. anti. Vatic.

IESV CHRISTI AN. 1078.

GREG. VII. AN. 6.

NICEPH. BOTON. AN. 1.

I.

ANNO Domini milleſimo ſeptuageſimo octauo, Indictione prima, Gregorius Papa contumaces, eoſdemq; excōmunicatos, ſiue ſuſpenſos Epiſcopos & Abbates Longobardiæ & vicinarum prouinciarum, rurſum ad Synodum Romæ celebrandam prima hebdomada Quadrageſimæ, ad dicendam cauſam vocauit *a*; eoſdemq; denuo venire contemnentes, in SYNODO Archiepiſcoporum ferme cētum, habita in eccleſia Saluatoris quinto Nonas Martii, iterum damnans Guibertum Archiepiſcopum Rauennatem, de quo ſuperius, ac Thedaldum Archiepiſcopum Mediolanēſem intruſum ab Henrico Rege, inaudita hæreſi & ſuperbia aduerſus Sedem Apoſtolicam ſe extollentes, depoſuit & antiquum in eos anathema renouauit: Rolandum illum, qui pro adipiſcendo Epiſcopatus honore ſuſceperat legationem conciliabuli Wormatiēſis in ipſum Gregorium, excommunicauit, & in perpetuum cenſuit indignum Epiſcopali dignitate: Hugonem Candidum Cardinalem, tertio factum apoſtatam & hæreticum, omni ſacerdotali officio priuauit, & anathemate percuſſit: alioſque tam Eccleſiaſticos quam laicos, ob varia delicta, contumaciaſque, paribus cenſuris innodauit: ac denique nonnullos canones circa calamitates præſentium ſchiſmatum ac rebellionum ſanciuit, quæ omnia videre eſt in Actis eiuſdem Synodi inter Epiſtolas Gregorii hoc anno datas. Ex quibus etiam redarguas ea quæ ſiue à Mariano Scoto, ſiue ab alio leguntur ad eius Chronicon appoſita, quæ nec per ſomnium contigerunt; nempe Gregorium priuaſſe regno Henricum, dediſſeque Rudolpho: eumdemq; ipſum Gregorium à Rege Sedem Apoſtolicam accepiſſe.

a 5. ep. 13.

CONCIL. ROM. CONTRA SCHISMAT. ETC.

II. BENNONIS INSCITIA.

Sed nec prætereundus Benno pſeudocardinalis, qui aduerſus Gregorii promulgatum in eadem Synodo decretum, quo ab excommunicatione remouit communicantes cum iis qui communicarent excommunicatis, in ſua epiſtola in eum ſcripta multa habet plane delira, omni canonica ſcientia deſtituta, ac prorſus hæretica. Quod vero & in Liberium Papam declamat, eo quod communicauerit cum excommunicatis; quam & in hoc errauerit, conſtat ex iis quæ de ipſo ſcripta ſunt ſuo loco: vt plane cognoſcas, ſi verum eſt quod affirmat, à Gregorio Papa præceptum vt Liberij feſtum celebraretur, non perperam factum. Sed homini mentiri ſolito, & in ſcriptione conferta mendaciis abſq; teſte aliquo ea aſſerenti, haud facile adhibenda fides. Recitat ex Bennone (qui Bruno corrupte apud ipſum legitur) Abbas Vrſpergenſis.

III.

Ceterum prædicta Synodo abſoluta, mox Gregorius de iis quæ in ea ſancita fuiſſent, litteras *b* ſcribens ſeptimo Idus Martij ad Epiſcopos & Principes Germaniæ, petiit vt Vdo Archiepiſcopus Treuerenſis qui Henrico fauebat, & vnus alius Epiſcopus ex parte Rudolphi, Romam venirent, vt Legati quos ipſe in Germaniam ad diſcordias componendas miſſurus eſſet, ſecurius cum illis ire poſſent.

b 5. ep. 15. 16.

CONCIL. ROM. IN

Vbi

Cavsa Regvm Germ. c poſt ep. 5. lib. 6. Vbi vero illi Romam peruenerunt, ibidem menſe Nouembri Synodvs celebrata eſt in eccleſia Saluatoris: cuius Acta ſummatim collecta extant inter eiuſdē Gregorij epiſtolas c. Iiſq; cōſtat, inter alios excommunicatum fuiſſe Imperatorē Conſtantinopolitanum; atque eos qui Inueſtituras Beneficiorum Eccleſiaſticorum acciperent de manu Principum laicorum. Ac præterea fuerunt de variis rebus ſanciti canones numero triginta tres. Sed & iurauerunt Legati Henrici & Rudolphi Regum, quiſque pro domino ſuo, nullis dolis Conuentum Legatorum Sedis Apoſtolicæ in Germania habendum impeditum iri.

IV. Imper. Conſt. excomvn. a Greg. PP. Sed quod ad Imperatorem Conſtantinopolitanum, eadem Synodo excommunicatum; fuit is Nicephorvs cognomento *Botoniates*, qui tyrannice ſibi Imperium vendicans, Michaelem cum Maria Auguſta coniuge, filioq; Conſtantino Porphyrogenito, in monaſterium relegauit. Coronatus autem ipſe eſt à *Coſma* Patriarcha, qui paulo ante Ioanni Xiphilino defuncto ſubrogatus à Michaele fuerat, cum nuper Hieroſolymis Conſtantinopolim aduenifſet. Hæc pluribus Curopalates. Quod vero Michael cum Latinis cōmunicaret, dignum viſum eſt Gregorio Papæ tyrannum inuaſorem Imperij excommunicare. De pietate autem Michaelis, ex eius donis atque oblationibus Caſſinum miſſis, habet nonnulla Leo *d* Oſtienſis. d Leo Oſt. lib. 3. c. 38.

V. Inter alia quoque negotia, idem Gregorius aliquot Galliarum Archiepiſcopos, nempe Rhemenſem, Biſuntinum, Senonenſem, Bituricenſem, ac Turonenſem, ab Apoſtolicæ Sedis Legato ſuſpenſos, eamdem Sedem appellantes, vt iterum audirentur conſtituit *e*. Ad ipſum autem Rhemenſem *f*, priuilegio agentem quod nonniſi à Romano Pontifice iudicari eius cauſa deberet, aut ab eo miſſis Legatis, reſcripſit priuilegia ab ea Sede concedi ſolita pro re, pro perſona, pro tempore, pro loco, iterum pro iiſdem, ſi neceſſitas vel vtilitas maior exegerit, licenter poſſe commutari: ſicut accidiſſe ait de Arelatenſis Eccleſiæ antiquis priuilegiis, vel aliarum ciuitatum, quæ poſtea ceſſarunt, & aliis conceſſa ſunt. Neque enim priuilegia debere ſanctorum Patrum auctoritatem infringere, ſed vtilitati ſanctæ Eccleſiæ proſpicere. e Greg. 5. ep. 17. 22. f 6. ep. 2. Privilegia a Rom. Pont. concessa ab eodem posse avferri.

VI. Stvdivm Greg. erga Danos et Norveg. In fine quoque huius anni, nempe decimooctauo Calendas Ianuarij, idē Gregorius ad continēdos in fide Catholica populos extremos Orbis borealis, Danos atque Noruegos, litteras *g* dedit ad eorum Reges; vt quoniā propter longinquitatem terrarum, & maxime propter ignotas linguas, valde difficile eſſet eo mittere viros doctos ad erudiendum eos in rebus fidei, mitterent ipſi Romā nobiles id iuuenes inſtituendos ſacris legibus, quas poſtea docerent in patria. g 6. ep. 13.

IESV CHRISTI An. 1079.

GREG. VII. An. 7.

NICEPH. BOTON. An. 2.

I. a Ap. Greg. lib. 6. poſt ep. 17. Anno Chriſti milleſimo ſeptuageſimo nono, Indictione ſecunda, menſe Febrarij, *Romæ* ex more in Eccleſia Saluatoris celebrata eſt Synodvs à Gregorio Papa: ex cuius Actis *a* conſtat, inueteratum dierum malorum, ſenem iam octogenarium, hæreſiarcham Berengarium, ſæpe reuocatum ad pœnitentiam, ſæpeque relapſum, iterum veniam poſtulaſſe, & coram vniuerſis abiurantem hæreſim, iureiurando profeſſum eſſe fidem Catholicam de ſubſtantiali conuerſione panis & vini in veram & viuificam carnem & ſanguinem Domini noſtri Ieſu Chriſti per conſecrationem ſacerdotis: eidemq; præceptum eſſe à Summo Pontifice, vt numquam amplius ea de re cum aliquo diſputare auderet, niſi cauſa reducendi ad fidem eos quos ipſe peruertiſſet. In hoc vero Concilio aduerſus eum diſputaſſe S. Brunum, ſiue Brunonem, doctrina & ſanctitate hoc ſæculo clarum, qui paulo poſt creatus eſt inuitus, ſed cogentibus eum diuinitus oſtēſis viſionibus, Signiæ Epiſcopus; eius Vitæ Acta teſtantur. Concil. Rom. in qvo Bereng. denvo abivrat hæres.

II. Extra Synodum autē foris exiſtens ſchola Phariſæorum, ſchiſmatici Cardinales, (quos numero tredecim à Gregorio Papa receſſiſſe, Benno illorum coryphæus in ſua epiſtola aduerſus eumdem Pontificem ſcripta aſſerit) monſtruoſas calumnias in Gregorium commenti, proclamarunt ipſum indixiſſe ieiunium vt Deus oſtenderet quis rectius ſentiret, Romanane Eccleſia, an Berengarius; ac de Corpore Domini ſignum à Deo quæſiuiſſe, quod olim petente S. Gregorio ad firmandam mulieris fidem contigerat, quando panis Chriſti formam accepit digiti; nec tamen obtinuiſſe. Itemque eumdem Pontificem reſponſa diuina quærentem contra Henricum Regem, Sacramentum Corporis Domini præſentibus Cardinalibus inieciſſe igni. Narrat hæc Benno, mendaciorum concinnator impudentiſſimus, iſthæc & alia plura id genus excogitans, quo Gregorius iuſte exiſtimari potuiſſet depoſitus. Pariterque in ſequentis anni *b* Conciliabulo, in quo depoſitio Gregorij præſumpta eſt, idē damnatus aſſeritur, quod eſſe diceretur antiquus Berengarij diſcipulus. Quid ſi ipſa Acta Concilij Romani non extarent, quibus eodem Gregorio iudice Berengarij error damnatus eſt, & ipſe Berengarius eum damnare compulſus? Et quis credat, ipſum ſacramento Euchariſtiæ ad vetitam diuinationem publice abuſum eſſe; aut aliquando Berengario adhæſiſſe, quem conſtat perquam magnifice, ac ſumma cum laude, de veritate ac virtute eius ſenſiſſe & ſcripſiſſe *c*? Schisma ticorvm menda cia in Grec de fide S. Evch. b Vrſperg. in Chron. an. 1080. c Greg. 1. ep. 47. ad Mathild.

III. Legati Regvm Germ. qvid in Synodo egerint. In eadem Romana Synodo conquerentibus Legatis Rudolphi Regis aduerſus Regem Henricum, quod omnia ſacra profanaret, ſacerdoteſque & Epiſcopos partim vinculis manciparet, partim trucidaret; complures ex Patribus cenſuerunt eumdem Henricum excommunicandum eſſe: ſed diſtulit Gregorius, quouſque in Colloquio ea de re in Germania à Legatis Apoſtolicę Sedis habendo, definiretur de iure vtriuſque Regis: quorum interim Legati qui Synodo interfuere, iurauerunt ex præcepto dominorum ſuorum, eos per omnia obtemperaturos iudicio Legatorum Romanorum. Narrantur iſta in iiſdem Actis Synodi. Quæ vero ſecuta ſint, narrat ipſe Gregorius in decreto *d* excommunicationis promulgato anno ſequenti; quo innoteſcit, Henricum Regem hoc eodem anno contra iuſiurandum impediſſe ne Colloquium indictum fieri poſſet. Rebus enim bellicis ei proſpere contra Rudolphum ſuccedentibus, contemnere prorſus cœpit Gregorium, quem hactenus, timens ſibi regnoque ſuo, ſe colere ſimulauit. Porro in hac eadem Synodo Legationem Germanicam iniunctam fuiſſe Petro cognomento Igneo, Cardinali Epiſcopo Albanenſi, eique adiunctum Vdalricum Epiſcopum Patauinum, tradit Bertholdus. Denique renouatum eſt anathema in quoſdam Epiſcopos iam antea excommunicatos; aliaque diuerſorum Antiſtitum agitata, quæ docet epiſtola eiuſdem Gregorij tum de iis data. d lib. 7. poſt ep. 14.

IV. e 6. ep. 16. Hoc eodem anno, quarto Nonas Ianuarij, idem Gregorius Papa ſcripſit *e* ad Berengarium Gerundēſem in Hiſpania Epiſcopum, pro concordia conicilianda inter filios Raymundi Berengarii, nuper defuncti Comitis Barcinonenſis, præſtantis viribus atque conſiliis aduerſus Saracenos; quos ex ea filiorum diſcordia reualeſcere, & vires reſumere, Gregorius pertimeſcebat. Ex his vero redarguas eos, qui Raymundi Berengarii tempora longe poſt hæc poſuerunt; itēque illos, qui Raymundum Berengarium vnum Principem diuiſerunt in duos. Eadem quoq; die ſcribens *f* ad Hugōnem Cluniacenſem Abbatem, multum queſtus eſt quod calamitoſo iſto tempore, quo difficile eſſet bonum reperire Principem, recepiſſet in monachum, inſignem quemdā Ducem, valdeque probum, quem ad plurimorum ſalutem præſtitiſſet in ſæculo commorari, cum non deeſſent quamplurimi ex omni hominum genere monachi, qui in cœnobiis Deo ſeruirent. Menſe vero Aprilis, Gebuino *g* Lugdunenſi Antiſtiti confirmauit priuilegiū ſuper quatuor prouincias, nēpe Lugdunenſem, Rotomagenſem, Turonenſem, & Senonēſem, quibus prēeſſe deberet Archiepiſcopus Lugdunenſis: deq; his ſcripſit ad earumdē prouinciarū Epiſcopos. f 6. ep. 17. Dvcem optimvm factvm monach. dolvit Greg. g 6. ep. 34.

V. Gvil. Rex Angliæ corripitvr a Greg. h 7. ep. 1. Cum autem hoc eodem tempore Guillelmus Rex Angliæ, Epiſcopos omnes ſui regni prohibuiſſet ad Limina Apoſtolorum accedere; idē Gregorius menſe Septembris per Hubertum *h* S. R. Eccleſiæ Subdiaconum, Legatum Apo

ſtolicæ Sedis, illum ea de re admonendum curauit; iuſſitque vt ex vnoquoque Archiepiſcopatu ſaltem duos Epiſcopos Romam ad Synodum anno proximo celebrandam venire præciperet. Porro acquieuiſſe Regem, immo & vna cum redeunte Huberto ſuos Legatos ad ſatisfaciendum Romam miſiſſe, docent literæ *i* eiuſdem Gregorii ad eum anno ſequenti redditæ; quem & præ cæteris Principibus tempore illo turbulentiſſimo perſtitiſſe conſtat in obediētia Apoſtolicæ Sedis. Eſt tamen inter Lanfranci Archiepiſcopi Cantuarienſis literas, eiuſdem Regis ad eumdē Pontificem ſcripta breuis epiſtola; qua eum pecuniam S. Petro annuatim ſolui ſolitam mittere non recuſet, tamen fidelitatem quam ab eo Gregorius per eumdem Legatum Hubertum exegerat, omnino præſtare renuit: quod ægro animo idem Pontifex *k* tulit.

i 7. *ep.* 23. 25.

k 9. *ep.* 1. *ad Hubert.*

VI.

l *Sax. Gra. Hiſt. Dam. lib.* 11.

Eodem anno (vt habet Saxo *l* Grammaticus) Haraldus Rex Daniæ, vbi duobus regnaſſet annis, ex hac vita deceſſit: in cuius locum germanus eius Cnutus, ſiue Kanutus, ſucceſſit, qui ſtatim ad Gregorium Papam legationem miſit, qua obedientiam ei promiſit, ſignificauitque cupere ſe à Romana Eccleſia inſtitui & erudiri. ad quem Gregorius hoc anno menſe Octobris literas *m* reddidit, paternæ charitatis affectu plenas: ſed in ipſarum inſcriptione, librarij puto vitio, nomen ipſum Regis mendoſe legitur Acono, pro Kanuto. Ad quem etiam anno ſequēti alias idem Pontifex literas dedit *n*, laudans eius erga Romanam Eccleſiam ſtudium & obſeruantiam, hortanſque ad contemptum ſæculi. de cuius martyrio dicetur ſuo loco. Eodemque menſe idem Pontifex Legatum miſit in Hiſpanias pro negotiis Eccleſiaſticis, Richardum Cardinalem Abbatem Maſſilienſem; cui & literas dedit ad Alphonſum Regē, cum aurea clauicula, more maiorum, ramentis Catenarum S. Petri referta; hortans eum ad contemptum rerum huius ſæculi, & amorem æternarum. Sequenti vero menſe Nouembris, Amato Olorenſi Epiſcopo Legationem in Minorem Britanniam commiſit *o* ad *Concilium* ibi celebrandum, ea potiſſimum occaſione, vt falſas pœnitentias proſcriberet, quibus hactenus populus ſeducebatur, dum abſque aliqua peccatorum emendatione peccantes in iiſdem peccatis perſeuerantes abſoluebantur: quod & anno ſuperiori in Romano Concilio fuerat canone ſancito correctum, & anno ſequenti fuit pariter in alia Romana Synodo confirmatum.

m 7. *ep.* 5.

n 7. *ep.* 21. GREG. HORTATVR REGES AD CONTEMPTVM SÆCVLI.

o 7. *ep.* 10. FALSA POENITENTIA PROSCRIBENDA.

VII. S. STANISLAI EPISC. CRACOVIENSIS MARTYRIVM.

Quo eodem anno ſanctiſſimus *Stanislaus* Cracouienſis Epiſcopus, quod Boleslaum Poloniæ Regem, de grauiſſimis delictis ſæpiſſime redargutum, ac vitam emendare contemnentem, ſententia excomunicationis perculiſſet; ab eo crudeliſſime cæſus eſt, dum in altari Deo Miſſæ ſacrificium offerret, die octaua menſis Maii: quem plurimis miraculis tam viuum quam mortuum illuſtratum, Innocētius Papa Quartus ſolemni ritu publice colendum indixit: eius autem præclare res geſtas, & martyrium præclarius obitum, ex antiquioribus monumentis Longinus Polonicæ Hiſtoriæ inſeruit, & ſeorſum copioſiſſime conſcripſit. Cum vero ipſius cædes ad Gregorium Papam perueniſſet; idem poſt maturam deliberationem, vniuerſam Gneſnenſem prouinciam, ſub cuius Metropoli Cracouia eſſet, generali interdicto ſuppoſuit; ipſumque Regem Boleslaum, & Poloniæ Regnum, omni honore & dignitate regali priuauit, omneſque ſubditos obedientiam ei exhibere vetuit. Cuius ſententiam mox ſecuta eſt diuina executio; cum poſt alia mala ipſe Rex, vt alter Cain, factus eſt profugus ſuper terram, demumque verſus in inſaniam; ac dum errabundus vagaretur, morte præuentus à canibus eſt deuoratus, anno Domini milleſimo octogeſimo primo. Narrat hæc omnia pluribus Longinus.

SENTENTIA GREG. PP. IN REG. POLON. OB NECATVM STANISL.

IESV CHRISTI AN. 1080.

GREG. VII. AN. 8.

NICEPH. BOTON. AN. 3.

I.

a 7. *ep.* 11.

ANNO Chriſti milleſimo octogeſimo, Indictione tertia, quarto Nonas Ianuarii, Gregorius *a* Papa Vratislaum Boemiæ Ducem, participantem cum excommunicatis redarguit; & quod ille rogauerat de licentia celebrandi diuini Officij lingua Slauonica, omnino denegauit. Eodemque menſe, Theodoricum *b* Virdunenſem Epiſcopum monuit, congregare Synodum aduerſus Arnulphum Comitem graſſatorem, qui Henricum Leodienſem Epiſcopum ad Limina Apoſtolorum venientem deprædatus fuerat, ac iurare coegerat non repetere quod amiſerat.

NOLVIT GREG. LINGVA SCLAVONICA DIVINVM OFF. CELEBRARI.

b 7. *ep.* 13. 14.

II. CONCIL. ROM.

c *Ibid. poſt ep.* 14.

Menſe vero Martii *Romæ* CONCILIVM ex more celebrauit; in quo (vt habent eius Acta *c*) multa quæ corrigenda erant correxit, & quæ corroboranda firmauit; atque inter cetera, decretum contra Laicas Inueſtituras, & anathema in ſchiſmaticos, alioſque contumaces: canoneſque edidit de vera pœnitentia, ac de reſtituenda legitima Epiſcoporum electione. Nouiſſime autem in Henricum Germaniæ Regem anathema promulgauit, in quod ipſe multiplici nomine Apoſtolicæ Sedi contumax atque periurus, ſeipſum ſæpius implicuiſſet: quem cum Gregorius iam triennio tolleraſſet, adeo vt tanta eius patientia ipſummet cum graui ſcandalo totius Eccleſiæ, in ſuſpicionem *d* adduxiſſet tacitæ cum eodem Henrico conniuentiæ; coactus tandem cum, omneſque fautores eius excommunicationis vinculis alligauit, omnique poteſtate & dignitate regia priuauit, & cunctos ſubditos à iuramento fidelitatis abſoluit: Rudolphum vero, quem Teutonici Regem elegiſſent, confirmauit, ac coronam ei miſit cum hac inſcriptione.

HENRIC. REX. DENVO EXCOMMVNICATVR, ET DEPONITVR.

d *Vid. Greg.* 7. *ep.* 3.

RVDOLPHVS REX CONFIRMATVR.

Petra dedit Petro, Petrus diadema Rudolpho. Errant enim qui coronam tunc miſſam tradunt, cum à Præſulibus ac Principibus Germanis Rex fuit nominatus. Nam ipſo teſte Gregorio, numquam vſque in hanc diem ab Apoſtolica Sede fuerat in Regem confirmatus; expectante conuocari Concilium, in quo de vtriuſque Regis iuribus ageretur.

III. MOLITIONES SCHISMATICORVM ADVERSVS GREG.

Poſt hæc autem Henricus, habito cum ſuis Epiſcopis ac Principibus eadem ſententia excommunicatis, conſilio de dimouendo è Pontificatu Gregorio; locum ei rei perficiendæ delegit Moguntiam: ſed cum decem & nouem dumtaxat eo cōueniſſent Epiſcopi, alius commodior locus, quo turba in vnum coiret ſchiſmaticorū tam ex Germania quam ex Italia, *Brixia*, ſeu Brixino in Noricis, conſtitutus eſt. Quem locum deſcribens S. Anſelmi Lucenſis Epiſcopi preſbyter Pœnitentiarius in eius Vita, ait fuiſſe horridum & aſperrimum in mediis niualibus Alpibus, vbi fames aſſidua, frigus pene ſempiternum, altiſſimis circumdatum ſcopulis, vbi vix etiam nomen obtineretur Chriſtianitatis.

IV. DECRETVM CONCILIABVLI BRIX.

Illic igitur conuenientes ſeptimo Calendas Iulii cum Henrico triginta Epiſcopi, & multi Italiæ ac Germaniæ proceres, ſententiam depoſitionis in Gregorium abſentem, & minime vocatum, pronuntiarunt; quod (vt habet ipſorum ea de re decretum) Sedem Apoſtolicam malis artibus inuaſiſſet, Ordinemque Eccleſiaſticum ſubuertiſſet, & Chriſtiani Imperii regnum perturbaſſet; diſcordias inter omnes ſeminaſſet, ac Regi Catholico mortem corporis & animæ intentaſſet. Quæ verò poſt hæc in eodem decreto addita habentur de ſacrilegiis, hæreſibus & magia eiuſdem Gregorii; quamquam & ea Conradus Vrſpergenſis Abbas, & ipſe à partibus ſchiſmaticorum ſtans, auide ſuſcepit: tamen qui ipſius Henrici Vitam conſcripſit, eidem à ſecretis inhærens, immo pro domino ſuo potius Apologiam concinauit, hoc tantum aſſerit; cum Rex quæreret cauſas & occaſiones qualiter Gregorium eiiceret, hoc dumtaxat inuenire potuiſſe, quod Romanam Sedem olim abiuratam inſediſſet; abiuraſſet autem, quia dum Archidiaconus eſſet, adhuc viuente domino ſuo, ad eam per ambitionem aſpirare voluiſſet. Quinimmo & hoc ipſum adeo dubie idem auctor refert, vt maluerit (ſicut ait) rem in medio relinquere, quam incertam defendere aut affirmare. Denique nec de aliis illis impudentiſſimis calumniis, vlla eſt mentio in illa virulenta epiſtola, quam poſt pſeudoſynodum Henricus ſcripſit ad Gregorium, quæ cuſa habetur poſt eiuſdem Henrici Vitam antiquitus ſcriptam; ſed tantum ipſum malis artibus Pontificatum adeptum eſſe, & in Epiſcopos contumelioſum extitiſſe, ipſumque Henricum deponere tentaſſe. Verum & quam iuſte hæc ei obiecta fuerint, vt ob ea deponi deberet, ſatis docent quæ ſuperius de eius rebus geſtis, ac litteris ſcriptis dicta ſunt.

V. e [Pro iſto Conciliabulo ſtylũ acuit contra Baron. *Goldaſtus*, ſed eum retudit *Greterus c.15.* Apologiæ de qua dictum eſt ad an.774. poſt num. IV.] GVIBERTVS ANTIPAPA.

Cum autem in illo ſatanico *e* conuenticulo ab iiſdem ſchiſmaticis creatus eſſet Antipapa Wigbertus, ſiue Guibertus, ſæpius antea excommunicatus pſeudoarchiepiſcopus Rauennas cui nomen impoſitum eſt *Clementi*, Henricus (inquit Bertholdus) totam Italiam adeo conturbauit, vt nullus ſecurus ire poſſet, qui non prius abiuraret, quod ad Papam Gregorium diuerſurus non eſſet. Decretæque ſunt ab eodem Henrico pro Guiberto legationes in omnes prouincias, & inter alias in Angliam: vbi tamen haud receptum eſſe Legatum miſſum, docent increpatoriæ literæ ad eundem Legatum redditæ à Lanfranco Archiepiſcopo Cantuarienſi.

VI. VIRI DOCTI ET SANCTI SCRIBVNT CONTRA GVIBERTVM. f *Ext. ap. Caniſ. antiq. lect. tom.VI.*

Statim enim, vt apparuit beſtia exaltata ſuper Cathedram Petri, ad confodiendam illam gladio verbi Dei inſurrexere viri doctiſſimi vitaq; ſanctiſſimi. Inter quos primum tenuit locũ S. Anſelmus Epiſcopus Lucenſis, dum pro defenſione Gregorii veri Pontificis Apologeticum conſcripſit *f* duobus libris diſtinctum, aduerſus Guibertum præuaricatorem, cæteroſque ſchiſmaticos: cuius fragmentum recitat Vrſpergenſis, ac licet ſchiſmaticus, tamen potentia veritatis coactus eſt fateri, eum qui Guibertum adeo exagitauit Anſelmum fuiſſe virum literis apprime eruditum, ingenio acutiſſimum, facundia præcipuum, atque in Dei timore & ſancta conuerſatione nominatiſſimum, ita vt tam in vita quam poſt mortem claruerit miraculis. Sed & Deuſdedit presbyter Cardinalis Tituli SS. Apoſtolorum in Eudoxia, ſcribens eiuſdem Schiſmatis occaſione ad Victorem Papam huius Gregorii ſucceſſorem, egregium commentarium de Priuilegiis Romanæ Eccleſiæ, (qui extat in Vaticana Bibliotheca, *Collectio canonum* nominatus) declamat auctorem Schiſmatis fuiſſe Guibertum iam depoſitum, & ſæpe excommunicatum Archiepiſcopum Rauennatem, iam antea ſchiſmatis Cadaloici anteſignanum tempore Alexandri Secundi. Et qui prædicti Anſelmi Res præclare geſtas conſcripſit presbyter eius Pœnitentiarius, multum pariter inuectus in eundem Guibertum, periurum & parricidam, (vt vocat) docet inſuper promotorem eius fuiſſe Hugonem illum Cardinalem cognomento Candidum, cuius ſuperius facta eſt mentio, nigerrimum (vt ait) mente, ac dudum pro ſuis ſceleribus iuſte excommunicatum & abiectum.

VII. ROBERTVS GVISCARDVS SE SVBIICIT ECCL. RO. g *Greg. lib. 8. poſt ep.1.*

Denique accidit plane vt eo arctius iungeretur ſuæ Eccleſiæ CHRISTVS auctor ipſius, quo execrabilius ab vnitate corporis diſcinderentur tabo corrupta membra putentia. Siquidem cum ſeptimo Calendas Iulii ſacrilegum illud decretum de Gregorii abrogatione editum eſſet; poſt triduum, nempe tertio Calendas Iulii, Robertus ille Guiſcardus, hoſtis implacabilis Romanæ Eccleſiæ, & inuaſor bonorum eius, ob idque ſæpe cum ſuis Northmannis ab eodem Gregorio in ſingulis ferme Conciliis Romanis excommunicatus; ſponte veniens ſe ei ſubiecit, præſtititque *g* iuramentum fidelitatis pro Apulia, Calabria, ac Sicilia, cum conſtitutione cenſus annui duodecim denariorum monetæ Papienſis pro vnoquoque iugo boum, ſoluendi quotannis in die Reſurrectionis Domini: adeoque ſe ipſius Gregorii & vniuerſæ Romanæ Eccleſiæ propugnatorem fideliſſimum exhibuit, vt tandem (ſicut videbitur) ipſum ſuperauerit Henricum Regem, & cum eo pepulerit ab Vrbe Petri Cathedræ peruaſorem.

VIII. h *8.ep.5.* i *8.ep.7.* k *8.ep.12. 13.14.* l *8.ep.9.*

Porro vbi accepiſſet Gregorius, quod factum eſſet in conuenticulo Brixinenſi; paucis poſt diebus de iis omnibus ad fideliores Epiſcopos ſub eodem Duce Roberto, & aliis Campaniæ Principibus conſtitutos, literas *h* dedit, quibus ab eis preces & auxilium petiit. Idemque fultus auxilio eorundem, aliorumque Principum, expeditionem *i* publicauit ad vendicandam armata manu à tyrannica Antipapæ occupatione Rauennatem Eccleſiam. Sed tepeſcente hoc animi ardore, fortaſſe quod pœnituerit rem armis agere; haud tamen ceſſauit literis *k* procurare, vt eiuſdem Eccleſiæ legitimus eligeretur Antiſtes, & vt electus poſtea Romæ Richardus magnæ vir æſtimationis, ibi reciperetur. Qui & ad omnes clericos ac laicos communionis Apoſtolicæ in Germania conſtitutos ſcribens *l* decimo Calendas Octobris, monuit victoriam de hoſtibus ſperandam eſſe, ſi Deus placetur per veram pœnitentiam peccatorum, & correctionem morum.

IX. RVDOLPHVS REX OCCISVS IN PRÆLIO.

Idibus autem Octobris apud Elſtram fluuium pugnatum eſſe, ac licet vincentibus Saxonibus, tamen occiſum eſſe ipſorum Ducem Rudolphum Regem, teſtatur Marianus Scotus: eademque de nece Rudolphi hoc anno Vrſpergenſis, Sigebertus, & alii; qui fauentes Henrici cauſæ, pœnituiſſe tradunt Rudolphum in ipſo exitu, quod contra Henricum inſurrexiſſet, confeſſumque eſſe, dexteram qua ipſi iurauerat iuſto Dei iudicio abſciſſam ſe pati. Ex his autem calumniæ occaſio oborta eſt, vt dicerent aduerſarii, falſum vatem Gregorium eſſe probatum, quaſi tam in ipſo decreto excommunicationis, quam aliis literis, prænunciaſſet Henricum proxime defungendum; & alia plura id genus. Verum, quod certus eſſet Gregorius quam iuſtiſſimam tueri ſe cauſam, Henricum vero niti ſceleribus, magna fiducia Deum præſto fore defendentibus Dei cauſam aſſerere non dubitauit. Nec quidem dici potuit eſſe mentitus, ſi finis totius certaminis attendatur. Vicit enim plane Eccleſia tandem, vicereque Pontifices Orthodoxi, dum poſt infelices Schiſmaticorum victorias, (nihil enim infelicius felicitate peccantium) in tempore adueniens vltio diuina eoſdem penitus proſtrauit, & miſerorum oſſa è monumentis effodit; vt videbitur ſuis locis.

X. MICH. IMP. CÕST. CONFVGIT AD GREG. PP. m *8.ep.6.*

Interim miranda plane conſideranda eſt rerum conuerſio, quod dum filius Romanæ Eccleſiæ Rex abſcinditur ſchiſmate, ſchiſmaticus Imperator eius quærens coniunctionem, ab ea imploret auxilium. Siquidem iiſdem ferme diebus Michael Imperator Conſtantinopolitanus, ante triennium à Nicephoro (vt vidimus) detruſus in monaſterium, indeque Epheſinus creatus Epiſcopus, fuga lapſus ſe cõtulit in Italiam, ſuppetias petiturus à Romano Pontifice, atque Northmannis, vt reſtitueretur in priſtinum ſtatum. Quæ cum ex Gregorii literis *m* ad Epiſcopos Apuliæ & Calabriæ pro decernenda in Orientem expeditione ſcriptis, ſatis pateant; à Græcis tamen hiſtoricis prætermiſſa noſcuntur. Eadem vero haud inaniter inchoata, efficaciter promota ſunt, cum Robertus Guiſcardus anno ſequenti in Græciam profectus eſt. Ex quibus quidem admodum laudes, æſtuantem Chriſtiana charitate ſanctiſſimi Pontificis animum; qui dum pateretur in Occidente Regem potentiſſimum aduerſarium, nihilominus de reſtituendo in Orientem eiecto Imperatore ita laborauerit.

XI. GREG. COMMINATVR EXCOMM. IN ALFONSVM HISP. REGEM. n *8.ep.3.* o *8.ep.4.* p *8.ep.2.*

Eodem quoque anno, cum Alphonſus Hiſpaniarum Rex Ordinem Romanum perſuaſione cuiuſdam Roberti Cluniacenſis monachi recipere detrectaret, necnon vxoris ſuæ defunctæ conſanguineam in coniugem accipere cuperet; aduerſus iſta idem Pontifex acerrimus vindex canonum exurgens, acres commonitorias literas *n* ad eundem Regem ſcripſit; aliaſque *o* ad Richardum Cardinalem Legatum ſuum, qui indigna quædam ab ipſo Rege, quod ei conſtanti animo reſtitiſſet, paſſus fuerat; necnon ad *p* Hugonem Abbatem Cluniacenſem contra Robertum monachum; quibus etiam aſperiores in ipſum Regem excommunicationis minas intexuit, eaſdemque ipſi Regi denuntiandas præcepit. Vt rurſum magna ſit admiratione dignus, qui adeo celſo & inuicto animo perſtiterit inter moles anguſtiarum; vt cum magis premeretur à Principibus, in alios Principes, quos ſibi allicere debuiſſet, nihil remiſerit Eccleſiaſticæ ſeueritatis, & conſtantiæ ſacerdotalis; ſatis ducens à partibus ſuis veritatis & iuſtitiæ defenſorem aſtare Deum, in cuius manibus ſint corda Regum.

XII. ALFONSI EMENDATIO. q *9.ep.1.* ROM. ORDO RECEPTVS IN HISPANIA, EXPLOSO GOTHICO.

Quamobrem & conſtat à Catholico Rege Alphonſo in omnibus cumulate ſatisfactum eſſe Gregorio, dum vna cum ſuis ſuſcepit ſeruandum in diuinis Officiis Romanum Ordinem; exploſo Gothico, in quo quædam contra Catholicam fidem inſerta eſſent; & vxorem diuerſam à conſanguinea defunctæ coniugis accepit: inſuperque, vt Eccleſiæ Romanæ ſe arctius inſinuaret, munera miſit regia digna munificentia ad S. Petrum. Cõſtant enim ea de coniuge, ex his quæ ſcribit Tudenſis; qui quatuor numerans illius Regis vxores, nullas earum inter ſe conſanguinitate coniunctas oſtendit: itemque Pelagius, qui recenſet quinque, alii vero ſex eiuſdem vxores. De miſſis autem muneribus, & recepto Romano Ordine, teſtis eſt ipſius Gregorii *q* ad eundem Alphonſum reſcripta anno ſequẽti epiſtola, cum de his omnibus Rex ad ipſum literas ſcripſiſſet: ex quibus imprimis

corrigas, quæ de nunquam ablegato ab eodem Rege, ſed recento, ac miraculo comprobato Officio Gothico, complures Rerum Hiſpanicarum Scriptores affirmant. Pariterque ex eo, quod iiſdem literis Gregorius agit de conſtituendo Archiepiſcopo alio, quam eo quem Rex propoſuerat; (qui licet ſatis prudens & liberalis videretur, tamen literalis ſcientiæ peritia indigebat:) emendes eoſdem, qui Toletum captum ab Alphonſo tradunt anno Chriſti milleſimo octogeſimo quinto; cum iſta iam hoc tempore facta fuiſſe, eædem ipſius Gregorii literæ manifeſto ſint argumento: niſi quis dicere velit, de alio aliquo Archiepiſcopo potius quam de Toletano eum locutum eſſe. Si vero de illo egerit, conſtat & in hoc paruiſſe Alphonſum, vt ex eiuſdem Pontificis conſilio alius eligeretur Archiepiſcopus Toletanus: quippe creatus eſt externus homo, natione Gallus Aquitaniæ prouinciæ, profeſſione monachus Cluniacenſis, ab Hugone miſſus in Hiſpaniam Abbas monaſterii Sancti Facundi, ad reuocandos monachos in priſtinum Sancti Benedicti ordinis cultum, nomine Bernardus, ſanctitate celebris, atque ſcientia tanto muneri haud impar. Denique ſub eodem Gregorio Septimo iſta facta eſſe de recuperatione ciuitatis Toletanæ, & electione Bernardi Archiepiſcopi, ex antiquis monumentis illius Eccleſiæ teſtatur in ſua Collectione Conciliorum Hiſpaniarum, Garſias Loaiſa eiuſdem Eccleſiæ Archiepiſcopus, & alii.

BERNAR. ARCHIEP. TOLET.

XIII. r 7.ep.23.

Hoc item anno idem Gregorius Papa accepta ab Anglorum Rege Guillelmo legatione, reſcripſit r ad eum de ſuis ærumnis; hortatuſque eſt, vt ſicut gemma Principum eſſe meruiſſet, ita regula iuſtitiæ, & erga Romanam Eccleſiam obedientiæ forma, cũctis terræ Principibus eſſe mereretur. Scripſit etiam f ad Regem Sueonum, ea occaſione quod Euangelii prædicatores ex Gallia ſuſcepiſſet; & monita ſalutis eidem impertiuit.

f 8.ep.11.

XIV. LEGATIO AB ARMENIORVM PATRIARCHA AD GREG. PP. t 7.ep.26. u 8.ep.1.

Eodemque anno venit Legatio Romam ex Oriente ab Armeniorum Patriarcha, qua functus eſt Ioannes presbyter, inſecutus hæreticum quendam ex Armenia pulſum, ab ipſo Papa Romæ iam damnatum. de quibus extant literæ t Gregorii ad Epiſcopum Beneuentanum. Ea vero occaſione idem Pontifex ſcribens u ad eundem Armeniorum Antiſtitem, enumerat ipſorum errores à quibus abſtinere deberent, quamuis negaret Legatus eos illis eſſe implicitos: nempe, Quod non miſcerent in ſacrificio aquam vino: Quod ſacramentum Chriſmatis non balſamo, ſed butyro conficerent. Quod Dioſcorum hæreticum multis antea ſæculis condemnatum colerent: ac demum, Quod ſacro Triſhagio more hæreticorum Crucem adderent. Laudat autem, quod ex antiquo Eccleſiæ ritu Euchariſtiam in azymo conficerent, ob idque Græcos infeſtos experirentur.

XV. DE INVENTIONE CORPORIS S. MATTH. SALERNI.

Sed & non abſque diuinæ prouidentiæ nutu factum quis dicere poterit, vt hoc eodem tempore Salerni in Italia inuentum fuerit venerandum corpus S. MATTHÆI Apoſtoli; quod illuc longe antehac translatum, & ob varia bellorum diſcrimina occultatum, ex memoria hominum iam effluxerat. Magno namque diſpenſationis conſilio voluit Deus ſuum Apoſtolum innoteſcere, antequam illuc Apoſtolicus confugeret exul ibi Chriſto ſpiritum redditurus; vt ſuſciperet hoſpitio, & iungeret ſepultura, quem tyrannica perſecutio feciſſet extorrem Chriſti Vicarium, Principis Apoſtolorum ſucceſſorem, vindicem Eccleſiaſticæ libertatis, reſtitutoremque diu exulis diſciplinæ. Sic enim & immenſo fatigato labore ex perſecutione Imperatricis Arianæ S. Ambroſio, ſeſe Martyres Geruaſius & Protaſius prodidere rediuiui in auxilium, quo Fideles non dubitarent certantibus pro Eccleſia cœlites præſto eſſe. Cæterum de iſta S. Matthæi corporis inuentione, qua ingenti omnes affecti ſunt gaudio, eſt epiſtola x eiuſdem Gregorii ad Alphanum Archiepiſcopum Salernitanum, virtutibus y atque doctrina celebrem, reſcripta decimoquarto Calendas Octobris, cum ab eo fuiſſet de illa certior redditus. Cuius etiam Alphani conſilio & hortatione, Robertus Dux Northmannorum baſilicam eidem ſancto Apoſtolo conſtruxit ibidem Salerni, vt docent antiqua eius monimenta.

x 8 e 8. y Vid Leon. Oſt. lib.3.c.6.& 7.

XVI. CONCIL. LVGDVN.

Ad finem autem vergente anno, celebratum eſt in Gallia CONCILIVM LVGDVNENSE, cui præfuit Apoſtolicæ Sedis Legatus Hugo Dienſis Epiſcopus: in quo Manaſſes Archiepiſcopus Rhemenſis, iam antea damnatus atque depoſitus, rurſus eandem damnationis ſententiam accepit. Qua de re extant z Gregorii Papæ ſcriptæ ad ipſam Rhemenſem Eccleſiam, necnon ad Comitem eius loci, Epiſcopos ſuffraganeos, ipſumque Francorum Regem Philippum epiſtolæ. Hunc autem Hugonem Dienſem translatum fuiſſe in cathedram Lugdunenſem, teſtantur Acta a Sancti Hugonis Epiſcopi Gratianopolitani; qui hoc eodem anno in alio *Concilio* celebrato *Auenione* ab eodem Hugone Legato, creatus Epiſcopus, ſedit annos quinquaginta duos; de quo rurſum inferius. Sed & hoc ipſo anno (vt habet Sigebertus) celebrata per eundem Legatum *Meldenſi Synodo*, depoſitus eſt Vrſio Sueſſionenſis Epiſcopus, & in eius locum ex monaſterio Sancti Medardi inuitus ſuffectus *S. Arnulphus*: cuius diuinitus factam electionem, & alias eiuſdem præclaras res geſtas, plurimaque tam in vita quam poſt mortem edita miracula, ſed & prædictiones quæ ex ipſius ſpiritus prophetici præſcripto euenerunt, ac denique mirabilem piiſſimumque tranſitum, proſecutus eſt omni fide eius ſucceſſor Liſiardus b.

z 8.ep.17. 18.19.20.

a Ap.Sur.1. April.

CONCIL. AVENION.

CONCIL. MELDEN.

b Ap.Sur. 15.Aug.& ap.Baron. hoc ann. & 1087.

XVII. NICEPH. IMP. PELLITVR, ET ALEXIVS COMN. IMPERAT. c Leo Oſt. lib.3.c.54.

Quod ſpectat ad res Orientalis Eccleſiæ; hoc etiam anno Nicephorus Imperator poſt ſuperatos diuerſos inſurgentes tyrannos, tandem quæ fecit & ipſe paſſus, ab ALEXIO COMNENO in monaſterio detruſus eſt. In quo Ioannes Curopalates finem ſuæ impoſuit Hiſtoriæ; quam Cedrenus & Zonaras in ſuos retulere commentarios. Cum vero iſta agerentur in Nicephorum, tradit Leo c Oſtienſis Malphitanum quendam nobilem, partem exiguam ligni ſalutiferæ & viuificæ CRVCIS, auro & lapidibus pretioſis ornatam, & in aurea icona locatam, de palatio Conſtantinopolitano ſuſtuliſſe; & in Italiam redeuntem, in monaſterio Caſſinenſi collocaſſe.

IESV CHRISTI AN. 1081.

GREG. VII. AN. 9.

ALEXII COMN. AN. 1.

I. a Greg. lib. 8.epiſt. Dominic. in Vit. Mathild. CONCIL. ROM.

ANno Chriſti milleſimo octogeſimo primo, Indictione quarta, Gregorius Papa ex more initio Quadrageſimæ SYNODVM habuit a *in baſilica Lateranenſi*, in qua inter cætera ſentẽtiam depoſitionis & excommunicationis in quoſdam Epiſcopos, & Henricum dictum Regem, ac Guibertum Antipapam, eorumque fautores, iterum promulgauit.

II. REGES EXCOMMVNICARI POSSE A ROM. PONT.

Cumque aduerſarii addentes ad ſchiſma priuatam hæreſim, vanum illud excogitaſſent prætextum, non poſſe à Pontifice excommunicari vel deponi Regem, cui eſſe obediendum præcepiſſent Apoſtoli; eorum hanc ſententiam idem Pontifex iiſdem prope diebus plenius confutauit auctoritate Scripturæ & Patrum, prolixam ea de re Idibus Martii ſcribens epiſtolam b ad conſultationem de his factam ab Herimanno * Epiſcopo Metenſi, qui præ cæteris vltra montes poſitis Epiſcopis ſemper aduerſus ſchiſmaticos pro ſede Apoſtolica ſtetit defenſor imperterritus, licet multa ob id paſſus ſit ab eis qui Regi inhærerent. Sed & cum Epiſcopus Patauienſis, & Abbas Hirſaugienſis, & ipſi ſtudioſiſſimi Apoſtolicæ Sedis, cuius Legationis munere idem Patauiẽſis Antiſtes fungebatur in Germania, ſignificaſſent, quinam eſſet rerum ſtatus in partibus illis; Gregorius viciſſim ad eos paulo poſt Synodum reſcribens c, quænam Italicarum rerum eſſet conditio, quove ipſe eſſet compoſitus animo ad pacem ineundam, vel bello reſiſtendum, aperuit: illudque præcipue admonuit, in eligendo nouo Rege melius eſſe cunctari, vt ad honorem Sanctæ Eccleſiæ, & Chriſtianæ Religionis defenſionem, prouideretur idoneus, quam nimium feſtinando aliquis eueheretur indignus: additque formam iuramenti obedientiæ & fidelitatis erga Romanam Eccleſiam, quod præſtare deberet, qui eligendus eſſet.

b Greg I. ep.21.

c 8.ep.3.

[* Conſuluit vero pariter idem Herimannus alios magnæ exiſtimationis viros, ſiquidem nuper à Seb. Tenguagel edita eſt S. Gebh. ad Archiep. Salisburg. epiſtola ad eundem Herimannum ſuper eiuſmodi conſultatione conſcripta.]

III. HENRICI ROMAM ADVENTVS HOSTILIS. d 9.ep.11.

Interea vero Henricus, cum nece Rudolphi cerneret in Germania res ſuas in tutiorem ſtatum redactas, adueniens in Italiam cum parua manu, vix focum ab his per quos trāſiret habere potuit; vt quidem Gregorius Papa ſignificauit per literas *d* Deſiderio Abbati Caſſinenſi. Progreſſus tamen (inquit Albertus Stadenſis) Romam aduenit habens in comitatu ſuo Liemarum Bremenſem Archiepiſcopum, penes quem tunc ſumma conſilii erat: & reſiſtente ei Papa cum Romanis, ante caſtellum S. Petri caſtra poſuit; ibique crebris Romanorum incurſibus per biennium infeſtatus parua manu multa viriliter egit. Hæc Albertus. Quibus congruentia ſcribens Sigebertus, ait Henricum expugnaſſe loca vicina Romæ, obſediſſeque Leonianam ciuitatem quæ ambit baſilicam S. Petri, ſed non cœpiſſe niſi poſt annum ſequentem. Quo tempore Gregorius omnes Eccleſiaſticos ac laicos Romanæ Eccleſiæ communicantes, Circularibus *e* literis hortatus eſt ad perſecutionem conſtantiſſimo animo perferendam: quæ quidem adeo horrenda conſecuta eſt, tam aduerſus perſonas, quam loca ſacra profanaque, vt fortaſſe omnes quæcumque à ſchiſmaticis, vel hæreticis in Romanam Eccleſiam motæ fuerint, ſuperauerit. In qua Catholici, Summi Pontificis literis roborati, duriſſima admodum per multa annorum curricula pati potius delegerunt, quam deſciſcere ab vnitate Eccleſiæ. Deſcripſit eam breui compendio, qui oculis ſpectauit, Deusdedit S. R. E. presbyter Cardinalis, in egregio libello *f* quem paulo poſt contra inuaſores, ſimoniacos, & alios ſchiſmaticos, cōſcripſit ſub Vrbano Papa Secundo. Meminitque Domnizo egregiæ tunc operæ à Comitiſſa Mathilde collatæ pro defenſione Eccleſiæ, tum armis fortiſſime pugnando aduerſus Henricum conſobrinum ſuū, tum bonis ſuis liberaliſſime ſubueniendo Catholicis Præſulibus, aliisve, qui ſuis pulſi ſedibus eſſent, vel alia pati mala cogerentur. Sed qui fuerint ſingulis annis rerum progreſſus, dicetur inferius breuiter.

e 9.ep.21. PERSECVTIO DIRIS. IN ROM. ECCL.

f Habuit ipſum MS. Baronius: Extatque in Bibl. Vatic.

IV. g Greg. 8. ep. 25. DENARIVS S. PETRI IN GALLIA. h 9.ep.1.

Hoc item anno Gregorius Pontifex per Legatos in Galliam miſſos exigendam curauit *g* pecuniam, quam *S. Petri Denarium* nominabant, à Carolo Magno primitus in tribus Galliarum locis indictam; cuius totius exactionis erat ſumma mille & ducentæ libræ, præter quantitatem illam, quam ſponte vnuſquiſque amore Sanct. Petri offerre ſoleret. Quo tempore redarguit *h* Archiepiſcopum Rotomagenſem, quod tres menſes diſtuliſſet petere Pallium, ac prohibuit ne Pontificalia vſque ad illud ſuſceptum exercere præſumeret: itemque quod diſtuliſſet inuiſere ſacra Limina Apoſtolorū, cum tamen (vt ait) ab ipſius mundi finibus etiam gentes nouiter ad fidem conuerſæ, ſtuderent annue tam mulieres quā viri ad ea venire. Eodemque anno eadem de cauſa acrioribus literis *i* Lanfrancum Cantuariæ in Anglia Archiepiſcopū corripuit, quod etſi ſæpe inuitatus, diſtuliſſet Romam ad eadem Apoſtolorum Limina accedere; cum (vt inquit) multi longe remoti, licet corpore inualidi & infirmi, & à lectulis vix valentes ſurgere, ad eadem Limina vehiculis properarent. Quare decreuit, vt ſi intra quatuor menſes Romam non accederet, ſuſpenſus eſſet ab officio Epiſcopali. Ex alia vero parte Legatum Apoſtolicæ Sedis in Galliis Hugonem Dienſem, nemini parcentem, plurimos excommunicantem, mitius agere monuit *k*. Ac denique alia id genus negotia Pontificia inter bellicos tumultus, ac ſi ſumma pace frueretur, perſoluere non neglexit; nihil prætermittens ſeu vigoris, ſeu rigoris Eccleſiaſtici. Sic enim & Comitem Andegauenſem munera mittentem ad Apoſtolicam Sedem, nequaquam recipiendum putauit *l*, eo quod excommunicatus à ſuo Epiſcopo ei minime ſatisfeciſſet: in cuius cauſa voluit *Synodum* in Gallia per Legatum Apoſtolicum congregari. Theobaldo vero laudatiſſimo Comiti Pictauienſi Sedem Apoſtolicam conſulenti, an cum Principibus excommunicatis conſuetudinem aliquam habere poſſet, & vt habere liceret petenti; reſpondit omnino abſtinendum ei eſſe à communione ipſorum: neque ipſos Pontifices licentiam peccandi alicui dare poſſe aut debere, quamuis peccantibus Apoſtolica auctoritate ſubuenire non denegent.

ANNVA PEREGRINATIO AD LIMINA APOST. i 9.ep.10.

k 9.ep.12. REIECTA MVNERA EXCOMMVNICATI. l 9.ep.22.23

V. INGENS VICTORIA ROB. GVISCARDI ADVERSVS IMP. CŌST. m Leo Oſt. lib. 3 c. 48. in fi.

Hoc eodem anno Robertus Guiſcardus Dux Apuliæ traiecit copias in Orientem, pro expeditione quam Papa Gregorius ſuperiori anno promulgauerat: & cum quindecim millibus armatorum (vt tradit Leo *m* Oſtienſis) inſigni prælio ſuperauit Alexium Imperatorem, qui aduerſus eum proceſſerat cum centum ſeptuaginta millibus militum. De qua victoria ſunt etiam Gregorii *n* literæ gratulatoriæ ad ipſum Robertum redditæ, cum antea ipſe eundem Pontificem, Populumque Romanum de omnibus certiorem feciſſet. Hortatus vero etiam eſt illum Gregorius, vt memor promiſſionis anno ſuperiori factæ, feſtinaret opitulari afflictæ ab Henrico Eccleſiæ Romanæ: quod ipſe cumulate præſtitit, vt videbitur ſuis locis.

n Greg. 9. ep. 17.

VI. COMES PROVINCIÆ FIDELITATEM IVRAT RO. PONT. o 9.ep.14.

Hoc item anno Bertrannus Comes Prouinciæ, pro remiſſione peccatorum ſuorum, ac parentum, (vt habet diploma ea de re confectum) donauit in perpetuum Romanæ Eccleſiæ omnem honorem ſuum, quantum ad ipſum iure parentum pertineret, iuramentumque fidelitatis ipſi Papæ Gregorio præſtitit. Sicut & Wiſigothorum *o* Reges ac populi, à Gentiliſmo recens ad fidem conuerſi, miſſa ad Apoſtolicam Sedem legatione, ei ſe filios obedientes exhibuerunt.

VII. S. KANVTI REG. DANIÆ MARTYRIVM.

Denique hoc eodem anno, ſed in eius exordio, nempe die ſeptima Ianuarii, contigit martyrium *S. Kanuti* Regis Daniæ, perduellium coniuratione intra Eccleſiam necati, quod cum multa iam alia ob vtilitatem Eccleſiarum, & honorem ſacerdotum præſtitiſſet, inſiſteret etiam, vt populus adhuc ſacrorum rudis, decimarum ſolutioni aſſueſceret. Cuius ſumma pietas, aliæque inſignes virtutes, multum laudatæ reperiuntur, tum literis Gregorii *p* Papæ, tum luculento ſtylo Saxonis *q* Grammatici; qui & pergit narrare vberem miraculorum editionem, quibus voluit Deus manifeſtam fieri Kanuti ſanctitudinem ipſis etiam interfectoribus refractariis. Publicum autem ſacrilegium publica ſecuta eſt vindicta; nempe fames ingens, qua rebellis populus coactus eſt fateri crimen cuius pateretur ſupplicium. Sed quod ſpectat ad tempus martyrii; haud poſſumus aſſentiri iis, qui ponunt contigiſſe anno ſuperiori. Nam cum illud acciderit ſeptima die Ianuarii, reperiaturque ad eum dediſſe literas Gregorius eo anno decimanona menſis Aprilis; plane adhuc eo tempore fuiſſe ſuperſtitem, & ad hunc annum perueniſſe ſignificatur. Cæterum poſt eum Olaws germanus eius regnū accepit, tenuitque annos decem, vt idem Saxo docet.

p 7.ep.5.& 21. q Sax. Grā. Hiſt. Dan. lib. 11.

IESV CHRISTI AN. 1082.

GREG. VII. AN. 10.

ALEX. COMN. AN. 2.

I. HENR. RVRSVM INFESTAT VRBEM.

ANno Domini milleſimo octogeſimo ſecundo, Indictione quinta, qui & ſecundus numeratur expeditionis Henricianæ in Gregorium Papam, idem Henricus iterum ad vrbem rediens, per totum Quadrageſimale tempus eam cum multa hoſtilitate obſedit: adueniente vero Paſchali tempore, vt æſtiuum calorem deuitaret, in Longobardiam reuertit, diſtributo per vicina loca exercitu, eique præfecto Guiberto Antipapa, qui per incumbentem æſtatem ſegetes Romanorum deuaſtauit, aliaque mala eiſdem intulit. Hæc Bibliothecarius, atque Bertholdus.

II. TERVANNENSIS ECCL. CAVSA TRAGICA. a Greg. 7. ep. 10. & 9. ep. 34.

Gregorius autem, qui celebrandam ex more hoc anno tempore Quadrageſimæ Synodum indixerat, Henrici inſultationibus impeditus ſubſtitit: quod etiam duobus ſequentibus annis accidit. Interim vero hoc anno duplex ad eum perlata eſt tragœdia Teruannenſis Eccleſiæ, tam de nefandiſſimis ſceleribus Lamberti intruſi Epiſcopi, primo damnati hæretici *a*, & in Meldenſi Synodo à Legatis Apoſtolicæ Sedis excommunicati, demumque ſimoniace ordinati à ſuſpenſis Epiſcopis; quam de horrendis, quæ poſtea in odium ipſius perpetrarunt Teruannenſes milites, cum poſt Eccleſiæ rerumque ſacrarum direptionem, eundem ab altari vbi proſtratus orabat abſtrahentes, linguam ei atque dexteræ articulos abſciderunt. Qua de rè ab eodem Lamberto certior redditus Gregorius, acerrimas aduerſus milites ſcripſit *b* literas, quod tam nefanda committere auſi eſſent, licet prætextu vitæ ipſius reprobæ, vel ordinationis iniuſtę, ſeu depo-

b 9.ep.30.

ſitionis irrogatæ; eoſdemque pro ſuſcipienda pœnitentia ad Legatum ſuum remiſit.

III. HERMANNVS ELIGITVR REX ADVERSVS HENR.

Eodem anno in Saxonia ſubſtitutus eſt in locum Rudolphi defuncti Regis, *Hermannus* Dux Lotharingiæ, præſtans nobilitate & peritia militari, ſed non æque viribus, iam Rudolphi obitu labefactatis. His tamen nonnihil commotus Henricus, timens ne ad nouum bellum reuocaretur in Germaniam, doloſis artibus res cum Gregorio Papa velle componere ſimulauit, vtquem armis hactenus expugnare non valuiſſet, inſidiis ſuperaret: de quo dicetur anno ſequenti.

IV. ALEXII IMP. BVLLA AVREA DE ORNAMENTIS ECCL. c *Ext. in Bib. Patr. & in cod. iur. Orient.*

Quod autem pertinet ad res Orientis; hac eadem Indictione quinta, menſe Auguſto, Alexius Imp. tum aliis Regnum eius infeſtantibus malis, tum ſtrage ſuorum ab exercitu Northmannorum accepta, prudentior redditus, publica confeſſione hæc omnia peccatis ſuis adſcribens, & maxime quod ex ornamentis atque donariis Eccleſiarum exhauſtum ærarium replere ſtuduiſſet; edita Conſtitutione *c*, quam *Auream Bullam* nominauit, verbis vere aureis ſolemniter Deo promiſit, ſe omnia reſtituturum; ſanciuitque ne quis impoſterum quæcumq; ſacra temere contrectare auderet, etiamſi vel Cadmea neceſſitas vrgeret; diuinam aduerſus eos qui contra hanc legem agerent vindictam imprecatus.

IESV CHRISTI AN. 1083.

GREG. VII. AN. 11.

ALEX. COMN. AN. 3.

I. GVIBERTVS ANTIPAPA INTRVDITVR IN SEDEM PETRI.

ANno Chriſti milleſimo octogeſimo tertio, Indictione ſexta, iterum Henricus (inquit Bertholdus rerum præſentium inſpector) Romam aggreſſus, Guibertum Antipapam apud S. Petrum inthronizauit, ac per Mutinenſem & Ariminenſem Epiſcopos, multis iam annis depoſitos & excõmunicatos, cõſecrari fecit. Hæc ille: ſed Bibliothecarius hos tres Epiſcopos recenſet ordinatores Guiberti, nimirum Bononienſem, Vincentinum, & Ceruienſem. Viditque tunc plane inauditum hactenus Roma portentum, nempe viuente ipſo legitimo, Orthodoxo, Gregorio Septimo Papa, iam à toto Orbe Chriſtiano per annos vndecim recepto atque culto, ſuperinduci in Petri Cathedram ac conſecrari ſæpe ante depoſitum, & execratum ſæpius Guibertum, decoro nomine *Clementem* Tertium nominatum. quod factum tradunt *a* vndecimo Calendas Aprilis feria ſexta ante Dominicam Palmarum: licet alii id ponant anno ſequenti: ſed Bertholdo tunc per ſingulos annos ſingulas res geſtas ſcribenti magis deferimus. Cæterum capta tunc fuit duntaxat ciuitas Leoniana ab Henrico; ac porticus S. Petri (vt habet Leo *b* Oſtienſis) magna ex parte deſtructa.

a *Vrſperg. Sigeb. & Albert.*

b *Leo Oſt. lib. 3. c. 49.*

II. HENR. PETIT SYNODVM, ET TAMEN EAM IMPEDIT.

Poſt hæc vero Henricus ad ipſam Vrbem capiendam intentus, dolos armis adiungens, pleroſque ciues Romanos iam longa obſidione fatigatos, partim pretio partim promiſſionibus induxit, vt peterent Synodum à Gregorio de cauſa regni celebrari Romæ menſe Nouembri; ad quam ituris ipſe Henricus ſecuritatem iureiurando promiſit, interim Guiberto Rauennam tranſmiſſo. Verum indicta ea à Pontifice, periurus Henricus tum Legatos Teutonicorum Principum, tum præcipuos Epiſcopos Romam properantes, atque inter alios Ottonem Cardinalem Epiſcopum Oſtienſem de Apoſtolica Legatione redeũtem, Hugonem Lugdunenſem, & Anſelmum Lucenſem, vel in via cepit, vel aliis modis ne ad Synodum peruenirent prohibuit. Celebrata eſt tamen SYNODVS tribus diebus in Lateranenſi baſilica; ſed nihil de re ob quam celebrari debuerat, ob preſſuras Henrici peractum. Narrat hæc Bertholdus: ipſiuſque Synodi extant monimenta ad finem Epiſtolarum eiuſdem Gregorii Papæ.

III.

Pergit autem Bertholdus narrare de promiſſione à Romanis facta Henrico pro impetranda ei corona, deque altercationibus inde ortis; necnon de grauiſſima perſecutione, qua vbique Catholici tam clerici quam laici fuere exagitati, ipſaque Italia præda, ferro, & igne miſere deuaſtata. Sicut & Leo *c* Oſtienſis plura habet de vocato ab Henrico, & minis venire coacto, Deſiderio S.R.E. Cardinale, Abbate Caſſinenſe, quem ſciebat erga Gregorium propenſiorem eſſe; deque eodem rogato, vt ſibi adiumento eſſet ad conſequendam coronam Imperialem; necnon de prudente ipſius Deſiderii conuerſatione cum Henricianis, à quibus & laudatus receſſit, nec tamen aliquem eorum, aut oſculatus eſt, aut cum illo orauit, aut cibum ſumpſit: ac denique de inuicta eiuſdem conſtantia in defendendis tam aduerſus Henricum, quam Antipapam, alioſque, iuribus ac priuilegiis Romanæ Eccleſiæ. Qui tandem Caſſinum reuerſus, ibidem hoc ipſo tempore magno honore excepit Hugonem Abbatem Cluniacenſem, & cum eodem ſocietatem vtriuſque Congregationis, Caſſinenſis & Cluniacenſis iniit. Sed hæc omnia pluribus Leo.

c *Leo l. 3. c. 49.*

CONGRESSVS DESIDERII ABB. CASSIN. CVM HENRICO.

IESV CHRISTI AN. 1084.

GREG. VII. AN. 12.

HENRICI III. 1.

ALEX. COMN. 4.

I. HENR. VRBE POTITVR, ET CORONATVR IMP. à GVIB.

ANno Chriſti milleſimo octogeſimo quarto, Indictione ſeptima, cum Imperator Conſtantinopolitanus magnam pecuniæ ſummam Henrico tranſmiſiſſet, vt Robertum Guiſcardum Northmannum, Ducem Calabriæ & Apuliæ, qui fines Conſtantinopolitanorum inuaſerat, bello appeteret; idem Henricus acceptam cum iuramento perſequendi Robertum pecuniam, ad conciliandum ſibi vulgus Romanum expendens, eius adiutorio Lateranenſe Palatium feria quinta ante Palmas cum ſuo Guiberto intrauit. Gregorius autem, ſtantibus pro ipſo nobilibus Romanis, fere omnibus, in caſtellum S. Angeli ſe recepit, omneſque Tiberinos pontes & firmiores munitiones in ſua retinuit poteſtate. In die vero Reſurrectionis Dominicæ idem HENRICVS à ſuo Hæreſiarcha Rauennate coronam non gloriæ, ſed cõfuſionis accepit: quippe talis coronator non benedictionem quam perdidit, ſed damnationem quam habuit, ſuo coronato impoſuit. Hæc Bertoldus. Quamuis igitur eiuſmodi execratione potius quam conſecratione initiatus Henricus, ita dici meruerit Imperator, ſicut eius initiator Guibertus dici meruit Pontifex: tamen quemadmodum eo titulo ad conſignanda certa tempora etiam poſitos vidiſti ſuperius in Annalibus, tyrannos pleroſque inuaſores Orientalis Imperii eo nomine indigniſſimos, ſic & iſtum aſſertum potius, quam re ipſa iure aliquo legitimum adnumerabimus. Habent enim ſe iſti, tanquam columnæ milliariæ collocatæ in itineribus, quæ mutæ licet ipſæ, loquantur tamen, & viam doceant.

II. QVID TENTATVM ROMÆ IN EVM.

Accidit autem paulo poſt, dum Henricus vna cum ſuis recipiens ſe in Auentinum, tutiorem locum, frequentare ſoleret Eccleſiam S. Mariæ; cuidam ignoto homini parandi necem ipſi ex loci opportunitate occaſionem datam eſſe, vt prægrande ſaxum pararet, quod ſuper caput eius deorſum mitteret. Sed quod Deo ſemper inuiſum ac deteſtabile fuit, cuiuſcunque ſanguine quantumlibet noxio, Eccleſias inquinari, effecit, vt cum ſaxum ille aptaret, vna cum ſaxo cadens occubuerit. Ex quo facinore mendax Benno accepta occaſione conflandæ in Gregorium Papam calumniæ, ipſi tribuit facinus, quod nec cogitaſſet aliquando. At vero qui res tunc ab ipſo Henrico geſtas conſcripſit, licet ipſi fauens, minime auſus eſt Pontifici ſcelus tantum adſcribere. Poſt hæc autem diuinam vindictam in Regis exercitum eſſe graſſatam affirmat; nimirum ingruente ob nimios æſtus lue, ne vnum quidem eius militum quos Romæ in præſidio conſtituerat, remanſiſſe ſuperſtitem.

III. FVGATVR à ROB. GVISCARDO.

Cum vero nihilominus ipſum indefeſſo ſtudio cœptam Vrbis obſidionẽ proſequi Gregorius vidit; exigẽs à fidelibus S. Petri quam promiſiſſent iuramento defenſionẽ Romanæ

Eccleſiæ, inter alios magis vrſit, quem nouit potentiorem, Robertum Guiſcardum. Qui quidem haud cunctatus, relicto in Oriente cum exercitu Boamundo filio, ipſe collectis in Italia nouis copiis, ad liberationem Pontificis ocyus properans, poſt Calendas Maii (vt Bertholdus habet) armata manu Romam inuaſit, fugatoque Henrico totam Vrbem Gregorio rebellem penitus expoliauit, & maiorem eius partem igni conſumpſit, eo quod Romani quendam eius militem vulneraſſent. Henricus autem ei reſiſtere non valens, ad partes Teutonicorum feſtinanter reuertit, relicto in Italia Guiberto. Hæc ille. Sed plane diuerſam incendii Vrbis cauſam Leo *a* Oſtienſis afferens, ait id factum à Roberto ex conſilio Cincii Romanorum Conſulis, vt ciuibus extinguendo igni occupatis, ipſe facilius ex arce S. Angeli Pontificem educeret. Verum antequam Pontifex ab Vrbe recederet, ipſum eiuſdem Roberti Ducis fauore curaſſe, vt pſeudocardinales Guiberti inde pellerentur, miniſtrarent vero legitime inſtituti ſacerdotes; Bibliothecarius eſt auctor: qui ait eoſdem pſeudocardinales fuiſſe ciues Romanos yxoratos, ſiue concubinarios, barbaraſos, & mitratos, atque intra citraque Eccleſiam impune homicidia, rapinas, varia ſtupra, & diuerſa latrocinia exercuiſſe. Habetque inſuper Bertholdus, eundem Pontificem collecta SYNODO, iterum ſententiam anathematis in Guibertum, & Henricum, omneſque eorum fautores promulgaſſe; eamque Legatos Sedis Apoſtolicæ, Petrum Epiſcopum Albanenſem in Francia, & Ottonem Oſtienſem in terra Teutonicorum vſquequaque diuulgaſſe.

a Leo lib. 3. cap. 52.

CARDINALES ANTIPAPÆ QVALES.

IV. RES A GREG. GESTÆ ADVERSVS HENR. DIVINITVS COMPROBATÆ.

His vero omnibus peractis, Pontifex Caſſinum ſe recepit: vbi dum aliquando Miſſam celebraret, viſa eſt viro cuidam rapto in extaſim, niueo candore columba alis expanſis Pontificis humeros protegere, & poſtquam ad altare deſcendens caput blande ſuper hoſtiam ſacratiſſimam flexiſſet, volatu præpeti remeare ad cœlum: hancque viſionem idem vir nocte ſequenti diuinitus iuſſus eſt renuntiare Gregorio, cum adhortatione, vt conſtanter vigore Sancti Spiritus, quod cœperat exequeretur. Narrat hæc pluribus Leo *b* Oſtienſis. Quæ quidem opportuno tempore ſunt hominibus diuino conſilio declarata, cum non apud Schiſmaticos tantum, verum & apud Catholicos, Pontificis fama in ſuſpicionem nimiæ auſteritatis adduceretur: vt quod diuino calculo recte factum probaretur, non auderet humana temeritas ſugillare; atque ora loquentium mendacium penitus obſtruerentur, qui ipſum Gregorium obitus tempore pœnituiſſe facti, mentiti ſunt in ſuo ipſorum Conciliabulo, de quo ſuo loco *c* dicturi ſumus, ex quo Sigebertus quæ narrat de Gregorii pœnitentia deſcripſiſſe noſcitur. Quomodo enim potuerunt ei diſplicere, quæ diuinitus monitus eſſet conſtanter exequi? Porro idem ex Caſſinenſi monaſterio Salernum ſe contulit, ibique permanſit vſque ad obitum.

b Ibid. c. 53.

c An. 1098. III.

GREG. SALERNVM SE RECIPIT.

V. Robertum autem Guiſcardum cum filio Rogerio in Orientem redeuntem, obuiantem ſibi claſſem Alexii Imp. cum auxiliis Venetorum, ingenti nauali prælio deuiciſſe menſe Nouembris, & ad filium Boamundum in Thraciam perueniſſe, narrat Romualdus Archiepiſcopus Salernitanus eorum temporũ ſcriptor. Cum vero Henrico ab Italia in Germaniam recedente, Orthodoxi in Longobardia reſumerent vires, & plurimi ſchiſmatici ad Gregorium reuerterentur; ad iſtorum ſuſcipiendam pœnitentiam, atque impertiendam eis abſolutionem, Pontifex Legationem commiſit S. Anſelmo Lucenſi Epiſcopo. Cuius etiam benedictione corroborati Catholici, glorioſiſſimam de Schiſmaticis, qui coactis in vnum copiis dominium Comitiſſæ Mathildis inuaſiſſent, victoriam reportarunt, tribus tantum ex ſuis amiſſis, & paucis vulneratis. Quæ omnia pluribus narrat in eiuſdem Anſelmi Rebus geſtis, ipſius presbyter pœnitentiarius.

PROFLIGATI SCHISMAT. A CATHOLICIS.

VI. Accidit his item diebus, vt cum Gregorius audiſſet, Guilelmum Regem Anglorum detinere iam ab anno ſuperiori in carcere Odonem Epiſcopum Baiocenſem, ipſius Regis germanum, pro eo ad Regem literas dederit, (quæ & vltimæ numerantur omnium eiuſdem Gregorii epiſtolarum, quod ferme deperditæ ſint quas ſcripſit vltimis ſuæ ſedis annis in tumultibus bellicis:) quibus cum ipſum de multis laudet, redarguit tamen, quod ſacerdotalem dignitatem contemptui haberet, & tam exemplis quam auctoritatibus docet, ſacerdotibus licet prauis & indignis honorem eſſe deferendũ. Quænam autẽ præceſſiſſet cauſa vinculorũ Odonis, ex fragmento Rerum geſtarum eiuſdẽ Regis, ex codice monaſterii Cadomenſis edito vna cum aliis monimentis rerum Anglicanarum, Northmannarum, Hibernarum, & aliarum, intelligitur hæc fuiſſe: nimirum, quod cum Odo deceptus vaticiniis quorundam ſortilegorum, aſſerentium ipſum in Romana Cathedra ſeſſurum poſt Gregorium, iter Romam decreuiſſet cum ingenti atque ſplendidiſſimo omnium rerum apparatu, & nobilium comitatu; oppreſſiſſet ad hoc iniuſtis exactionibus vniuerſam Angliam (cuius adminiſtrationem Rex ei concrediderat, cum ipſe aduerſus Robertum filium ſuum, ac rebellantes cum eo Northmannos, in Galliam traieciſſet) Eccleſiarumque opes & ornamenta diripuiſſet, ac ſpe friuola milites ſeduxiſſet. Quapropter Rex Guillelmus feſtinanter in Angliam transfretans, eum carceri mancipauit, quem agnoſceret (vt queſtus eſt ad Regni proceres) leuem & ambitioſum, carnis inhærentem deſideriis, immenſum, crudelem, & nunquam deſerturũ noxias vanitates. Adeo, vt cum idem Rex, poſt annos tres proxime moriturus, vinctos omnes ſolui teſtamento iuſſiſſet, vnus ne eximeretur è carcere ipſius germanus omnino vetuerit, vixque ab amicis exorari potuerit, vt conſentiret ipſius liberationi. Hæc omnia pluribus in eo codice: ex quibus videas quas infelix Epiſcopus ex diuinatione dæmonum meſſuerit fruges, dum Romanæ Eccleſiæ per pecuniam ſibi adipiſci Pontificatum quæſiuit. Ita enim plane qui ſemel his intendere malis artibus incipit, ludus diaboli effici conſueuit; vt ſpe vana pellectus in inferos demergatur, cum ſe putat thronum eminentiorem proxime conſcenſurum.

DE ODONE EPISC. BAIOCEN. FRATRE REGIS ANGL.

IESV CHRISTI AN. 1085.

GREG. VII. AN. 13.

HENRICI III. 2.

ALEX. COMN. 5.

I. CONVENTVS IN GERM. INTER CATHOL. ET SCHISM.

ANno Chriſti milleſimo octogeſimo quinto, Indictione octaua, decimo quinto die poſt Epiphaniam (vt Bertholdus ait; hoc eſt, vigeſimo primo Ianuarii) *Conuentus* eſt habitus in Saxonia, ſeu (vt vult Vrſpergenſis) in Thuringia, loco qui *Berchach* dicitur; condictus (vt ait) tam ab inimicis, quam amicis Imperatoris, ſeu (vt vult Bertholdus) indictus à Saxonibus contra Henrici fautores, vt probarent ſe iure Henricum, vt excommunicatum, vitare. Obiicientibus autem aduerſariis, Papam nequiuiſſe eum excommunicare, eo quod expoliatus non potuerit vocari, nec iudicari, ſiue damnari; & Saxonibus reſpondentibus, ſe iudicium Sedis Apoſtolicæ non debere retractare, nec poſſe; hoc autem cum illo tractandum eſſe, qui Henricum damnauit: ſolutum eſt colloquium. Hæc Bertholdus: quæ Vrſpergenſis diſputata eſſe tradit inter Gebehardum Saltzburgenſem ex parte Catholicorum, & Wecilonem Moguntinum ex parte Henrici. Fuit enim iſte Gebehardus, ex quo ſedem illam ſuſcepit, acerrimus iurium Apoſtolicæ Sedis defenſor aduerſus Henricum & ſchiſmaticum Papam; adeo, vt etiam exilium nouem annorum, aliaque multa mala ab eis paſſus fuerit, meruerit vero Legatus fieri eiuſdem Apoſtolicæ Sedis in Germania; vt conſtat ex eius Rebus *a* geſtis: qui tandem ſancto fine quieuit in pace, miraculis etiam poſt mortem clarus. Wecilonem autem quem diximus, Bertholdus ait ex clerico Haluerſtatenſi iampridem anathematizato atque fugitiuo, poſt mortem Sigefridi intruſum fuiſſe anno ſuperiori ab Henrico in Moguntinum Archiepiſcopatum, in remunerationem defenſarum ab eo cum omni pertinacia partium ipſius.

DE GEBHARDO EPISC. SALTZBVRG.

a Tom. II. & VI. antiq. lect. Caniſ.

II. Sed quod attinet ad exceptionem illam Schiſmaticorum de non iudicando expoliato; ita quidem decretum *b* eſt à Summis Pontificibus, ſpoliatum non ad Synodum vocari poſſe,

b 2. q. 2. per tot.

poſſe, nec in aliquo iudicari, antequam cuncta quæ ei ſublata ſunt reſtituantur. Verum quod iſta regula ſuis *e* reſtringatur exceptionibus, idcirco in generali SYNODO Catholicorum, poſt promiſcuum illum conuentum celebrata in *Quintilineburg* ipſa Paſchali hebdomada huius anni, cui præfuit Otto Epiſcopus Cardinalis Oſtienſis Apoſtolicæ Sedis Legatus, & interfuit Rex Hermannus, eadem quæſtione iterum ventilata idem WECILO declaratus eſt hæreſiarcha, quod aſſereret ſæculares ſuis rebus ſpoliatos Eccleſiaſtico non ſubiacere iudicio, nec excommunicari poſſe pro ſuis exceſſibus; quodque contenderet excommunicatos abſque reconciliatione recipi poſſe: ipſaq; eius hæreſis anathemate damnata eſt. Teſtatur hæc obiter Vrſpergenſis; ſed ipſa Acta Synodi, canoneſque in ea ſtatutos circa diſciplinam Eccleſiaſticam, Bertholdus recitat: additque, in fine Synodi ſententiam anathematis cum ardentibus candelis promulgatam eſſe in Guibertum hæreſiarcham Sedis Apoſtolicæ inuaſorem, & in nonnullos ipſius pſeudocardinales apoſtatas; itemque in Wecilonem Moguntinum, Liemarum Bremenſem, alioſque Epiſcopos ſchiſmaticos & inuaſores, cum ſuis complicibus: omneſque ordinationes & conſecrationes excommunicatorum, penitus irritas iudicatas eſſe, iuxta decreta SS. Patrum.

e Gloſſ. in c. in Script. verb. nec in aliquo. 2. q. 1. & Doct. ibi, & alibi.

CONCIL QUINTILINEBVRG. CONTRA WECIL. HÆRES. &c.

III. CONCIL. MOGVNT.

Econtra vero iidem Schiſmatici, ad vindicandam quam acceperant iniuriam, tertia poſt prædictam Synodum hebdomada & ipſi *Moguntiæ* conuenientes vna cum Henrico & Legatis Antipapæ Guiberti, necnon quibuſdam Romanis eius ſectatoribus, depoſitionem Gregorii, & Guiberti ordinationem confirmarunt, Fideles omnes communionis Gregorii excommunicarunt, & cunctos Epiſcopos qui Guibertum non reciperent condemnantes, alios in eorum locum ſubſtituerunt. Teſtantur iſta Bertholdus, Vrſpergenſis, Sigebertus, & Dodechinus. Subiicit autem Bertholdus funera præcipuorum ſchiſmatis promotorum atque defenſorum in Italia, Epiſcoporum ac Principum; qui vrgente fame, atque lue, ex hac vita extra Eccleſiam poſiti miſere abrepti ſunt.

FVNERA SCHISM.

IV. *d Leo Oſt. lib. 3. c. 64.* S. GREG. PP. VII. OBITVS.

Quo item eodem anno, ſed forte plane diuerſa, (pretioſa enim in conſpectu Domini mors ſanctorum eius; mors autem peccatorum peſſima:) *Gregorius d* Papa Salerni conſiſtens, cum ſediſſet annis duodecim, menſe vno, diebus tribus, vigeſima quarta menſis Maii migrauit in cœlum; ſepultuſque eſt ibidem in Eccleſia S. Matthæi Apoſtoli, ad cuius dedicationem eo acceſſerat: qui & in album Sanctorum relatus, anniuerſaria memoria in Eccleſia nomine celebri perſeuerat. Porro illum, cum ſermonem habuiſſet ad populum, infirmitate corporis affectum decubuiſſe in lecto, Bibliothecarius eius temporis teſtatur: præſcientem vero eo ſe morbo interiturum, in ea erupiſſe verba; *Dilexi iuſtitiam, & odi iniquitatem, propterea morior in exilio.* Otto Friſingenſis affirmat; confirmatque qui tunc viuebat auctor Rerum geſtarum S. Anſelmi Lucenſis Epiſcopi: qui & addit, eundem Gregorium quos ſibi obedientes viuens benedixit, morientem quoque commendaſſe: Henricianos autem penitus, niſi poſt magnam demum conuerſionem & pœnitentiam, reprobaſſe. Quæ quidem recitaſſe voluimus, vt vel hinc aperta luce commentum Sigeberti de pœnitentia Gregorii quod Henricum fuerit perſecutus, eludatur.

V. *e Iſa. 1.* QUOMODO ECCLESIÆ PAX QVÆRATVR.

Quod vero pertinet ad toleratas à Gregorio immenſas ærumnas; ei merito occinendum ſit illud propheticum *e* carmen; *Dicite iuſto, quoniam bene.* Ita namque plane perſecutionibus indeſinentibus, atque ſæpe cædibus ſacerdotum, multo felicius pariter Eccleſiæ pax, libertas acquiritur & confirmatur Eccleſiaſtica, atque ſalus quæritur animarum. Mentiarque, niſi iſta iam experimento rerum præſentium monſtrari poſſint; nimirum per Gregorium vindicatas è manibus Principum Eccleſiarum Inueſtituras, liberam electionem Romanorum Pontificum poſtliminio reſtitutam, diſciplinam Eccleſiaſticam collapſam penitus reparatam, & alia innumera bona parta. Eundem vero ſicut in vita, ita & poſt mortem claruiſſe miraculis, idem qui ſupra Bibliothecarius abſque vlla dubitatione confirmat: & ſcriptor Vitæ S. Anſelmi teſtis oculatus aſſerit, per Mitram eiuſdem Gregorii, quam ad Anſelmum miſerat, præclara Deum feciſſe miracula; atque inter alia Mantuanum Epiſcopum multis iam annis grauiſſimo ſplenis morbo affectum, ac toto corpore vlceratum, ſanitati priſtinæ reſtituiſſe. Cuius Sancti corpus noſtra ætate, poſt quingentos ferme ab obitu annos, cum ſepulchrum eius reſtitueretur, inuentum eſt omnino integrū atque incorruptum, & ita hactenus perſeuerat: ſicuti & multis aliis Sanctorum corporibus accidiſſe noſcitur. Porro quę idem ſanctiſſimus Pontifex, & Apoſtolicarum traditionum diligentiſſimus inueſtigator, ad Ordinem Eccleſiaſticum, rituſque ſacros ſpectantia reliquerit monumenta, auctor *f* Micrologi in ſuum commentarium aliqua ex parte retulit: præter quæ etiam in eius epiſtolis nonnulla alia obſeruanda ſe offerunt, quæ Collectores retulerunt in libros Decretorum.

MIRACVLIS GREGORIVS ILLVSTRATVR POST OBITVM.

f Microl. c. 14. 17. 24. 25. 43.

VI. *g Leo lib. 3. c. 64.*

Scribit autem Leo *g* Oſtienſis, eundem Pontificem ante tertium ſui obitus diem, rogatum ab Epiſcopis & Cardinalibus, qui aderant, quid de Romanæ Sedis ordinatione iuberet, hortatum eſſe, vt Deſiderium S. R. E. presbyterum Cardinalem Abbatem Caſſinenſem Pontificem facerent, quod præter ſummam prudentiam, & religionem præcipuā, polleret ſingulari Principum beneuolentia & amicitia: ſi vero hunc nullatenus flectere poſſent, aut Lugdunenſem Archiepiſcopum Hugonem, aut Ottonem Oſtienſem, aut Anſelmum Epiſcopum Lucenſem eligere quanto citius ſe defuncto ſtuderent. Cæterum ipſo defuncto, Deſiderius omnino recuſans onus Pontificale ſuſcipere, ac ſtrenue laborans pro alio ſubſtituendo, cum intellexit publica priuataque omnium conſilia, votaque in eum tendere, atque vim ei inferendam fore; Caſſinum aufugit: ſicque in his pertractandis & conſulendis præſens elapſus eſt annus.

AGITVR DE ELECTIONE SVCCESSORIS.

VII. ROBERTI GVISC. OBITVS.

Hoc item anno menſe Iulii Robertum Guiſcardum potentiſſimum Ducem, apud inſulam Caſſiopem obiiſſe morte communi maiorem ſexagenario, anno Ducatus vigeſimo ſexto, tradit Romualdus in Chronico: eique de tempore cōſentiunt Bertholdus, & alii huius ſæculi auctores: ex quibus arguitur recentior *h* qui eum mortuum ponit anno milleſimo octogeſimo tertio. Addit vero Leo *i* Oſtienſis, corpus eius relatum eſſe in Italiam, & Venuſiæ in Apulia conditum. Cuius etiam extat *k* epitaphium, quo is *Terror mundi* nominatur. Habet inſuper Leo, eum, cum moreretur, Brachium S. Matthæi Apoſtoli thecæ argenteæ incluſum, clericis qui ſecum aderant, vt Salernum referrent, ac filio redderent, iuſſiſſe. Pergitque recenſere immenſa & pretioſa dona, atque largiſſimas oblationes, quas monaſterio Caſſinenſi variis temporibus detulit: ex quibus intelligas Northmannorum pietatem, per quam à Deo promeruerunt in hoc etiam ſæculo exaltari. Sed quis cætera numeret, quæ ad Limina Apoſtolorum Romam miſit, quæ ad baſilicam quam ſtruxit S. Matthæi Salerni dedit, quæ ad alia ſui dominii loca & monaſteria quæ conſtruxit? Cum autem intueretur iſta oculis idē Leo, tunc monaſterii Caſſinenſis Bibliothecarius; quantum ei deferendum ſit de rebus Roberti Ducis, ac fratris eius Rogerii Siciliæ Comitis, magis quam Fazello, qui nuper res Siculas eſt proſecutus, nemo non videt.

h Fazel. de Reb. Sicul. poſter. decad. lib. 7. *i Leo lib. 3. c. 36.* *k Ap. Malmesbur. hiſt. Angl. lib. 3.*

OBLATIONES EIVS SACRÆ.

IESV CHRISTI AN. 1086.

VICT. III. AN. 1.

HENRICI III. 3.

ALEX. COMN. 6.

I.

ANno Domini milleſimo octogeſimo ſexto, Indictione nona, cum diu multumque laboratum eſſet à Catholicæ partis Cardinalibus, vt eligeretur Gregorii Papæ ſucceſſor; tandem omnibus Romam conuenientibus, Deſiderius presbyter Cardinalis tituli S. Cæciliæ, Abbas Caſſinenſis, patria Beneuentanus, nobiliſſima proſapia ortus, de quo ſæpiſſima facta eſt ſuperius mentio, ingenti deſiderio ab vniuerſo Clero & Populo expetitus, cum nullis precibus ac perſuaſionibus flecti poſſet, vi adhibita inuitus ac renitens in diaconiam S. Luciæ perductus, ipſo die Pentecoſtes electus eſt Pontifex, ac VICTOR eius nominis Tertius appellatus: verum poſt dies quatuor Roma egreſſus, inſignia Ponti-

VICTOR PP. III. ELIGITVR.

ficatus

SED RENVNTIAT ELECTIONI. a Leo. l. b. 3. c 65. &c.

ficatus Tarracinæ dimiſit; & Caſſinum ſe recipiens, rigidus in propoſito, nullis aliorum precibus, lacrymis, rationibus, perſuaderi valuit ea reſumere: ſicque hic iterum annus elapſus eſt. Quomodo vero iſta quam difficillima tranſacta fuerint, Leo *a* Oſtienſis qui aderat pluribus deſcribit.

II. VICTORIA CATHOL. ADVERSVS SCHISMAT. IN GERM.

Interea hoc ipſo anno, qui erant in Germania Catholici Principes Sueuorum & Saxonum obſidentes Herbipolim, aduenientem ad eos expellendos cum pluſquam viginti millitum millibus Henricum, ipſi vix decem millium numero, preuio ſanctiſſimæ Crucis vexillo, confiſiq; de miſericordia Domini, quam multis gemitibus proſtrati in terram implorarunt, poſtridie feſti S. Laurentij immenſa clade fuderunt, occiſis multis hoſtium millibus, captiſque ingentibus ſpoliis, ipſo primo congreſſu Henrico diſſimulato habitu inter primos aufugiente; ex parte vero Catholicorum tribus tantum militibus in certamine, & aliis duodecim poſtea ex vulneribus occumbentibus. Rem geſtam pluribus proſecutus eſt Bertholdus Conſtantienſis, qui interfuit.

III. S. ANSELMI LVCEN. OBITVS.

Eodem anno, decimoquinto Calendas Aprilis, Mantuæ ex hac vita migrauit *S. Anſelmus* Lucenſis Epiſcopus, de quo ſæpe ſuperius: qui mox poſt obitum innumeris ac præclaris cœpit clarere miraculis: vnde & multi ſchiſmatici ad communionem Catholicam reuerſi ſunt, cum viderent per Epiſcopum qui verbis & ſcriptis Gregorium Papam defendere nunquã ceſſauerat, eundemq; ſemper vt magiſtrum in omnibus imitari quæſierat, Guibertum vero adeo conſtanter improbauerat, tot tantaque edi à Deo miracula. Teſtantur hæc Bertholdus in Chronicis, & Domnizo in Vita Mathildis; ſed fuſius ipſius Anſelmi presbyter pœnitentiarius in eius Rebus geſtis; vbi & egregias ab eo elaboratas lucubrationes recenſet; è quibus extat *b*, quam nominat Compilationem canonicarum ſententiarum ex SS. Patribus.

b Tom. VI. Antiq. lect. Caniſ.

IV. CARTHVSIA SOLITVDO HABITARI COEPTA. c Ap. Sur. 1. April.

Hoc itidem anno *Carthuſiæ* ſolitudo cœpta eſt habitari à S. Hugone Epiſcopo Gratianopolitano, ſanctoque BRVNONE auctore inſtituti, ac ſociis eius; ex quo loco & nomen accepere, vt dicerentur Monachi CARTHVSIANI. Tempus porro certum redditur ex eiuſdem S. Hugonis Vitæ Actis *c*, quibus traditur, ipſum anno Domini milleſimo octogeſimo creatum Epiſcopum, poſt duos annos adiiſſe Cluniacenſes; ibique moratum annum vnum, rediiſſe ad Epiſcopatum; ac rurſum poſt tres annos, nempe ſexto ab ordinatione ſua, petiiſſe Carthuſiam. Ceterum primarium Monachorum Carthuſianorum vitæ ordinem, magna cum admiratione & laude ſcripſit Petrus *d* Venerabilis Abbas Cluniacenſis, & miracula quædam ab iis edita narrauit: de quibus rurſum inferius.

d Petr. Cluniac. lib. 2. miracul. c. 28.

V.

Quod ſpectat ad Orientalem Eccleſiam; hoc anno Coſmas Patriarcha Conſtantinopolitanus deceſſit, atque in locum eius ſuffectus eſt *Euſtathius* cognomento *Garides*: prout apparet ex ſerie Patriarcharum, quæ extat in codice Iuris Orientalis.

IESV CHRISTI AN. 1087.

VICT. III. AN. 2.

HENR. III. 4.

ALEX. COMN. 7.

I. CONCIL. CAPVAN. VICTOR ROMÆ CONSECRATVR.

ANNO Chriſti milleſimo octogeſimo ſeptimo, Indictione decima, CONCILIO media Quadrageſima *Capuæ* habito *Victor* electus Pontifex, victus tandẽ precibus & rationibus Præſulum ac Principum qui adfuerunt, reſumptis Pontificiis inſignibus Romam petens, ſeptimo Idus Maii conſecratus eſt, & in Apoſtolica Sede locatus licet iam ægritudine correptus.

II.

Cum vero poſt hæc Guibertus Antipapa Romam & ipſe acceſſiſſet, (qui, vt ait Bertholdus, apud S. Mariam ad Martyres, quam Rotundam vocant, ſe recepit, dum Victor in Inſula Tiberina reſideret) ac tum in Vrbe, tum multis aliis Italiæ locis, ingentia mala ſacrilegus latro ederet; interim qui paſtor legitimus gregis erat, vitans bella gerere aduerſus Chriſtianos, quos indignatio vel gratia Henrici ad tempus ab Eccleſia ſeparauerat expeditionem militarem conuertit aduerſus improbos Saracenos Italiæ iugiter littora infeſtantes, Chriſtianoſque captiuos abripientes: atque ex omnibus fere Italiæ populis exercitum congregans, illiſque Vexillum S. Petri tradens, ſub remiſſione omnium peccatorum in Africam direxit; vbi illi centum millia hoſtium occiderunt, capta & exciſa præcipua eorum vrbe: & nequis ambigeret hæc CHRISTO auſpice contigiſſe, quo die Chriſtiani victores euaſere, eodem etiam Italiæ nunciata victoria eſt. Hæc porro cuncta de conſecratione Victoris, ſceleribus Guiberti, & expeditione Africana, pluribus Leo *a*. De eadem vero victoria Africana puto etiam loqui Bertholdum, dum habet anno ſequenti, Piſanos & Genuenſes, aliosque multos ex Italia, Africanum Regem Paganum hoſtiliter inuaſiſſe, & deprædata eius terra, ipſum in quamdam munitionem compuliſſe, ac deinceps Apoſtolicæ Sedi tributarium effeciſſe.

VICTOR DE SARACENIS IN AFRICA.

a Leo Oſt. lib. 3. c. 67. & ſeqq.

III. CONCIL. BENEVENT. CONTRA SCHISMAT.

Idem vero Pontifex menſe Auguſti SYNODVM Epiſcoporum *Beneuenti* celebrauit; in qua inter alia nefandum Guibertum Antipapam, ob vetera atque recentia ipſius ſcelera, rurſum anathematis vinculo innodauit: eademque ſententia perculit Hugonem Lugdunenſem Archiepiſcopum, & Richardum Abbatem Maſſilienſem, quod pro ambitione Sedis Apoſtolicæ, ad quam dudum clam inhiabant, vbi votis ſuis potiti non ſunt, ſe à communione ipſius Victoris ſeiunxiſſent: ſed & antiqua de laicis Inueſtituris decreta renouans, tam dantes quam accipientes excommunicationi ſubiecit: ac denique decreuit, pœnitentiam & communionem à nemine niſi à Catholicis ſacerdotibus ſuſcipi debere; meliuſque eſſe ſine viſibili communione perſiſtere, & inuiſibiliter Domino communicare, quam eam ab hæreticis vel ſchiſmaticis ſumendo, à Deo ſeparari. Habet hæc pluribus Leo *b*.

b Ibid. c. 71.

IV. VICTORIS PP. OBITVS.

Addit vero, eundem Pontificem ibidem Beneuenti grauiter infirmatum, feſtinum petiiſſe Caſſinum; ac conuocatis Epiſcopis & Cardinalibus, monuiſſe, ac iuſſiſſe, vt iuxta Gregorij Papæ ſtatutum, Ottonem Epiſcopum Oſtienſem ibi tunc præſentem eligerent quamprimum in Pontificem: hiſque diſpoſitis, ſepulchrum ſibi in ipſa Capituli monaſterii abſide parari iuſſiſſe, ac poſt diem tertium feliciter migraſſe ad Deum decimoſexto Calendas Octobris huius ipſius anni milleſimi octogeſimi ſeptimi; non octogeſimi noni, vt textus deprauatus *c* habet: nam conuincitur error tum ex iis quæ ex ipſo Leone ſuperius dicta ſunt, ſingulas res geſtas Victoris recenſente, tum etiam ex Petro *cc* qui Auctarium ad Leonem appoſuit, dum ab anno obitus Victoris vſque ad nonageſimum poſt milleſimum, triennium numerat. Extat *d* vero eius epitaphium, quo docetur ipſum ſexagenarium obiiſſe. Ac de ſcriptis ab eo *e* Dialogis, dictum eſt pluribus locis. Quantum autem temporis Sedes vacauerit, & quæ contigerint in electione ſucceſſoris, dicturi ſumus anno ſequenti. Hic tamen illud admonendum; quod vidimus ipſum de ſucceſſore ſuo decreuiſſe, non quidem imperando feciſſe, ſed ſicut deceſſor Gregorius fecerat, admonendo & exhortando quod id temporum iniquitas poſtularet: quemadmodum & interdum ab aliquibus aliis Pontificibus factum reperitur, vt quem ſucceſſorem cuperent, nominarent: ſed ii quorum eſſet electio, ſcientes nõ poſſe nec debere à morientibus Pontificibus ſucceſſores eligi, haud abſque conſueti collatione ſuffragii nominatum euexerunt in thronum; vt factum vidimus in Victore, & videbitur in eius ſucceſſore.

c [Emendate legitur in recentiori editione, auctoritate veterum codd.]

cc Petr. diac. Chro. Caſſin. li. 4. c. 8.

d Ap. Leon. lib. 3. c. 73.

e Ext. in Bibl. Vatic. plut. 3. nu. 187. ſub nomine Dialog. Greg. PP.

EIVS MONITIO DE ELECTIONE SVCCESSORIS.

V. CONVENTVS NEMETEN.

Hoc eodem anno in Germania Principes Catholici generali *Colloquio* habito cum Henrico apud ciuitatem *Nemetenſem* Calendis Auguſti, adiutorium ei ad obtinendum regnum (inquit Bertholdus) promiſerunt, ſi de excommunicatione exire vellet: illo vero ſolita obſtinatione negante ſe excommunicatum eſſe, re infecta ſeparati ſunt. Rex autem Ladiſlaus Hungarorũ, miſſa legatione ad idem Colloquiũ, promiſit Catholicis ſe cum viginti millibus equitum affuturum contra ſchiſmaticos, ſi neceſſe foret. Recitatæque ſunt ibidem literæ Victoris Papæ, quibus iudiciũ deceſſoris ſui Gregorij in Henricum & fautores eius confirmauit. Hęc

Bertholdus. Ex literis autem Victoris vides quam perſpicue redarguatur mendacij Sigebertus, dum ait, Gregorium in obitu pœnitentia ductum, mandaſſe ſuis ſucceſſoribus abſoluendum Henricum vna cum aliis Schiſmaticis. His vero Bertholdus addit de miſerando interitu pſeudoepiſcopi Pataujenſis, quem Henricus in locum Catholici eiecti intruſerat, quo certiſſimum ſuæ damnationis teſtimonium & exemplum reliquis ſchiſmaticis dereliquit, vnde nonnulli conuerſi ſunt. Subditque de conflictu ſequuto, & dolo Egberti Comitis inuidentis gloriæ Hermanni Regis, elapſo Henrico ne caperetur in bello quod ſuo damno tentaſſet.

INTERIT. SCHISMATICI EPISCOP.

VI.

f Leo lib. 3. c. 67. in fi.

TRANSLATIO CORP. S. NICOLAI BARIM.

Hoc item anno quo die conſecratus eſt Victor Papa, ſeptimo Idus Maij, (inquit Leo *f* Oſtienſis) corpus S. Nicolai ex ciuitate Myrenſi, vbi ſeptingentis ferme annis quieuerat, translatum eſt Venetias. Sed hoc potius additamentum eſt ad Leonem: nam in libello qui extat de translatione facta Venetias, non hoc anno, ſed poſt nouem annorum curriculum id accidiſſe narratur. Neque Dandulus fideliſſimus ſcriptor, neque recens auctor Sabellicus, quidquam habent de his hoc anno: reliqui autē omnes huius ſęculi Scriptores Barim translatum dicunt, cum (vt ait Sigebertus hoc item anno) Venetis meditantibus Sancti corpus auferre Myra, Barenſes præoccupauerunt; qui numero quadraginta ſeptem venientes Antiochia, à quatuor tantum monachis ibi inuentis extorſerunt oſtendi ſibi tumbam, eaque effracta inuenerunt oſſa in olei liquore natantia integro numero, & Barim cum gloria detulerunt, anno ſeptingenteſimo quadrageſimo quinto à depoſitione S. Nicolai. Hæc Sigebertus; cui ſuffragatur Romanum Martyrologium, in quo dicta die Myra Barim translatum aſſeritur: idque ipſum expreſſius liquet ex literis *g* Vrbani Papæ datis poſt biennium, cū Barim profectus eſt ad illud recondendum in præparato adyto, atque eadē cauſa priuilegia eius Eccleſiæ confirmauit auxitque.

g Ret. Bar. Annal. Tō. XI. an. 1089.

VII.

GVIL. REGIS ANGL. POENITENTIA, ET RELIGIOSVS OBITVS.

Eodem anno Guillelmus eius nominis Angliæ Rex, cum regnaſſet annos viginti, menſes decem, & dies viginti octo, vixiſſet ſexaginta quatuor annos, quinto Idus Septembris Rotomagi ex hac vita migrauit, pœnitens peccatorum, quibus recens diuinam in ſe vindictam prouocauerat, cum in odium PHILIPPI FRANCORVM REGIS graſſatus in eius Regnum, nec pepercit eccleſiis, quæ repertæ ſunt in Madantenſium ciuitate, quam incendio concremauit: quo facto mox offenſum numen ſenſit aduerſum, illum acerbiſſimo dolore ad obitum vſque conficiens. Sed extat cuſa cum aliis Rerum Anglicanarum Scriptoribus, eiuſdem Lamentatio tunc temporis ab auctore qui aderat edita; cum non contentus peccata ſua ſecreta confeſſione ex præſcripto Eccleſiæ oſtendere ſacerdoti, eadem cunctis qui aderant palam voluit propalaſſe; non ſolum quæ nuper Eccleſiarum incendio publice perpetraſſet, quorum cauſa ea tunc pati commeruiſſet, ſed quæ deliquiſſet ab eo tempore quo adhuc impubes moderādum ſuſcepit Northmanniæ Ducatum: demum vero, vt ſeipſum depreſſum in ſpem violentus erigeret, multa bona recoluit quæ in honorem Dei & vtilitatē Eccleſiæ feciſſet. Qui autem hæc deſcripſit, ait eum omnes theſauros ſuos Eccleſiis & pauperibus, Deique miniſtris teſtamento diſtribuiſſe; ac Clero Madantenſi ſupplicem ingentia dona miſiſſe, vt inde reſtauraretur eccleſias quas combuſſerat: ceterum poſt multa alia pie ſanctequе dicta decretaque, inter hæc verba, *Dominæ meæ S. Dei Genitrici Mariæ me commendo, vt ipſa ſuis ſanctis precibus me reconciliet chariſſimo filio ſuo Domino noſtro* IESV CHRISTO, religioſe placideque expiraſſe. Quod vero confeſtim poſt eius obitum magnatibus ad ſua receptis, inferioribuſque miniſtris vniuerſam ſuppellectilem ſubripientibus, cadauer Regis pene nudum in area domus remanſerit; & vt illud ad monaſterium Cadomenſe ſepeliendum deferretur, ære alieno curandum fuerit, emenduſque locus ſepulturæ à quodam qui ſuum eſſe dicebat; ſed & dum corpus in ſarcophagum violenter mitteretur, quod vas per imprudentiam cæmentariorum breue & ſtrictum eſſet, pinguiſſimus venter crepuerit, & intolerabilis fœtor circumſtantes impleuerit: ex his omnibus idem auctor, qui ſingula minutim deſcripſit, efficaciſſimum ſumpſit, reliquitque aliis optime philoſophandi argumentum.

SPECIMEN HVMANÆ MISERIÆ.

VIII.

VLTIO DIVINA OB ECCL. IN SALTVM CONVERSAS.

h Malmeſbur. l. 3. rer. Anglic.

Sed nondum his ſufficientibus, licet pœnitenti Regi Deus (vt pie credendum eſt) culpam peccatorum dimiſerit, pœnam tamen eſt proſecutus in filios atque nepotem; dum (ſicut narrat Willelmus *h* Malmesburienſis, antiquitate & veritate præſtans hiſtoricus) quod idem Rex quemdam locum deſertis villis, ac ſubrutis eccleſiis, per triginta & eo amplius milliaria in ſaltus & luſtra ferrarum redegiſſet; primo Richardus eiuſdem Regis filius, ipſo adhuc viuente ceruos ibi venans ex tabido aere incurrit morbum quo defunctus eſt: poſt obitum vero Regis, in eadem ſilua Guillelmus eius filius, qui ei ſucceſſit in regnum, cognomento Rufus, & nepos Richardi filius Roberti Comitis Northmanniæ, mortem offenderunt, ille ſagitta pectus, iſte collum traiectus, vel vt alij dicunt, arboris ramuſculo, equo pertranſeunte, fauces appenſus. Hæc Willelmus: ac de his modo ſatis.

IESV CHRISTI AN. 1088.

VRB. II. AN. 1.

HENR. III. 5.

ALEX. COMN. 8.

I.

ANNO Chriſti milleſimo octogeſimo octauo, Indictione vndecima, quarto Idus Martij, Otto Cardinalis Epiſcopus Oſtienſis, monachus Cluniacenſis, natione Gallus, de quo ſuperius, vno omnium Cardinalium, & Epiſcoporum, populorumque Catholicorum conſenſu, Tarracinæ in Campania creatus eſt S. Romanæ & Vniuerſalis Eccleſiæ Pontifex, dictuſque VRBANVS eius nominis Secundus, quam rem geſtam pluribus deſcripſit Petrus *a* diaconus Caſſinenſis, qui Auctarium appoſuit ad Leonem Oſtienſem in Chronico Caſſinenſi. Addit autem Bertholdus, eundem Pontificem ſtatim in ſequenti die miſſis literis ad omnes Catholicos, & ſuam ordinationem declaraſſe, & ſe in omnibus veſtigia ſui deceſſoris Gregorij obſeruaturum denuntiaſſe. Sed deſunt eiuſmodi literæ. Caremus enim ipſius Vrbani Regeſto; quod à Leone Oſtienſe elaboratum fuiſſe, idem qui ſupra Petrus teſtatur in libro quem ſcripſit *b* de Viris Illuſtribus monaſterij Caſſinenſis.

VRBANVS II. CREADVR PAPA.

a Pet. Diac. Chron. Caſſin. lib. 4. c. 2.

b Id. de vir. Illuſtr. c. 31.

II.

c Id. in Chron. li. 4. c. 5.

DE ASSERTO EIVS DIPLOMATE DE CORP. S. BENED. APVD CASSINVM.

Quomodo vero poſt paucos dies Tarracina Caſſinū veniens, cum dubitaret de præſentia corporis S. Benedicti in eo monaſterio, ab eodem Sancto ipſi per viſum apparente, in confirmationem veritatis ſuæ præſentiæ ſanatus fuerit grauiſſimo lateris morbo; idem Petrus *c* in Auctario narrat. Habeturque diploma Vrbani recenſitam hiſtoriam copioſius enarrans, quo infertur anathema eis qui corpus S. Benedicti in monte Caſſino eſſe negarent. Sed non leuia de impoſtura ſigna continet, vt pote quod cum huiuſmodi factum contigiſſe dicatur hoc anno, nempe ante Concilium Troianum, quod anno ſequenti celebratum conſtat; tamen diploma Vrbani datum ponitur anno nono ipſius Pontificatus, quo non Capuæ, ibi dicitur, ſed in Galliis eum fuiſſe, Bertholdus eius temporis ſcriptor accuratiſſimus, & alii omnes docent. Præterea nulla prorſus cohærentia in aliis ibi appoſitis temporum notis reperitur, dum in fine ſic legitur; *Datum Capuæ Calendis Aprilis, Indictione decimatertia, anno Domini milleſimo nonageſimo tertio, Pontificatus vero Domini Vrbani Papæ Secundi anno nono.* Denique ſi ab Vrbano eiuſmodi fuiſſet diuulgatum diploma, quomodo Petrus Venerabilis Abbas Cluniacenſis, decretorum Romanorum Pontificum obſeruantiſſimus, paulo poſt hæc ſacrum hymnum edidiſſet de translatione *cc* S. Benedicti in Gallias, vbi & miraculis coruſcare teſtatur? At hæc ſatis.

[Celebratur etiam à monachis S. Dionyſii, nedum ab aliis, *Illatio S. Benedicti* die 4. Dec. Solemni feſto, & officio diuino, quo & nonnulla miracula in eius rei confirmationem edita narrantur]

III.

DIPLOMA DE PRIMATV ECCL. HISP.

Hoc eodem anno, Idibus Octobris datum reperitur in Collectione Conciliorū Hiſpaniæ diligentia Garſiæ Loaiſæ, aliud eiuſdem Pontificis diploma ad Bernardū Archiepiſcopum Toletanum, primū illius ciuitatis poſt eam recuperatam à Saracenis (à quibus, vt ait, per trecentos pene ſeptuaginta annos poſſeſſa fuerat) Antiſtitem; quo Primatum ei totius Hiſpaniæ, ex antiqua conſuetudine cōceſſit. Aliud-

que rurſum ab eodem auctore recitatur eiuſdem Vrbani ad Archiepiſcopum Tarraconenſem eodem argumento Primatus Toletani, quem is agnoſcere renuebat.

IV. Hoc item anno, tradit Bertholdus, Hermannum Regem Germaniæ Catholicum ex hac vita migraſſe, cum rebellantibus Saxonibus receſſiſſet in Thuringiam. Poſt quem *Eggebertus* Marchio Saxones rurſum in Henricum commouit.

d Papir. Maſſ. Annal. Fr. l. 3.

Berengarii Andegaven. exitus.

e Ap. Malmesbur. Hi. Ang. lib. 3.

f Ivo. ep. 277.

Eodem *d* anno *Berengarius* carioſus hæreſiarcha, poſtquã ſæpe falſa pœnitentia eluſiſſet Eccleſiam, tandem mortuus eſt die Epiphaniæ; vt habet eius epitaphium *e* quod ſcripſit Hildebertus, magnæ poſtea doctrinæ & ſanctitatis Epiſcopus Cenomanenſis, tunc vero Archidiaconus, & vita plane ſolutior; vt conſtat ex literis, ad eum electum Epiſcopum ſcriptis ab Iuone *f* Carnotenſi. Quod quidem innoteſcendum fuit, ne Berengarius, qui poſt tot criminum moles mirum in modum laudatus eodem epitaphio repetitur, id à laudato viro meruiſſe credatur; ſed ab amico potius, amicitiæ gratia laudis excedente modum, quippe quod nefandiſſimus hæreſiarcha toties lapſus, vix laica communione in exitu magna miſericordia dignus haberi potuiſſet, cum præſertim qui etiam his temporibus vixit, Lanfrancus Cantuarienſis Archiepiſcopus, de ipſo adhuc viuente ſcribens *g* ad Ramaldum vrbis Pictauorum Abbatem, multa habeat indigna homine Catholico; & Petrus Cluniacenſis Abbas his temporibus proximus, in epiſtola contra Petrobruſſianos de eodem meminerit cum deteſtatione & improperio. Denique Willelmus Malmesburienſis, dum agit de ipſius obitu, ait eum quamuis ſententiam correxiſſet, tamen quod omnes quos deprauauerat conuertere nequiuiſſet, morientem gemitu producto dixiſſe; *Hodie in die Apparitionis ſuæ apparebit mihi Dominus meus* Iesvs Christvs: *propter pœnitentiam, vt ſpero, ad gloriam; vel propter alios, vt timeo, ad pœnam.* Quantum autem temporis vixerit, ſiquis cũcta de eo ſuperius narrata recenſeat, videbit prope nonagenarium deceſſiſſe; ſummam Dei miſericordiam conſecutum, ſi poſt tot iteratos lapſus, in Eccleſia Catholica vitæ periodum clauſit.

g Rec. Bar. Annal. To. XI. hoc an.

Qvid moriens dixerit.

IESV CHRISTI An. 1089.

VRBANI II. An. 2.

HENR. III. 6.

ALEX. COMN. 9.

I. Anno Domini milleſimo octogeſimo nono, Indictione duodecima Vrbanus Papa Legationem decreuit in Germaniã Gebehardo Cõſtãtienſi Epiſcopo, (inquit Bertholdus) vt ordinationes improbãdas improbaret, roborãdas roboraret: ſentẽtiamq; anathematis cõfirmauit in Guibertũ, Henricũ, fautores eorũ, & cõmunicantes, adhibita tamẽ diuerſorum excommunicationis graduum diſtinctione. Quæ quidem in Synodo ab eo decreta fuiſſe, patet ex eius epiſtolæ fragmento ad Gebehardum ea de re ſcriptæ, quod Iuo *a* recitat. Nam & idem Bertholdus teſtatur, eumdem Pontificem hoc anno generalem Synodvm centum quindecim Epiſcoporum collegiſſe, & Eccleſiaſtica ſtatuta ſuorum prædeceſſorum confirmaſſe. Additque, malum excommunicationis in tantum propagatum eſſe eo tempore, vt Catholici vix ſe ab eorum contagio poſſent illæſos cuſtodire: atque in Teutonicis partibus quinque tantummodò Epiſcopos in Catholica communione fortes perſtitiſſe, videlicet Wirceburgenſem, Patauienſem, Wormatienſem, Conſtantienſem, & Metenſem, quorum (vt ait) confortamento reliqui Catholici ſchiſmaticis à principio reſtiterunt.

a Ivo par. 14. c. 45.

Concil. Rom. in cauſa Schism.

II. Quod autem ad legationem Gebehardi pertinet; quam ille ſtrenue in ea ſe geſſerit, vno hoc exemplo intelligere potes, quod (vt idem auctor habet) cum Otto Comes pro adulterio ab eodem Legato excommunicatus, poſt mortem apud monaſterium in prædio ipſius conſtructum à ſuis ſepultus eſſet, iuſſu eiuſdem Epiſcopi eiectus eſt, & ad ſepulturam aſini (vt Scriptura loquitur) deputatus. Sed nec illud prætereat, quod idem Legatus ad perferendas literas ad Vrbanum Papam, vſus eſt nuntio viro magnæ virtutis Eginone, qui poſtea fuit Abbas S. Vdalrici Auguſtenſis: quem Vdeſcalcus *b* eius comes peregrinationis, ait in eo miniſterio iuſſum mutare monaſticum habitum, ſapienter eluſiſſe ſchiſmaticos.

Comes excommun. extumulatur.

b Caniſ. Tom. II. Antiq. Lect.

III. Habet inſuper Bertholdus, hoc eodem anno Guibertum Antipapam à Romanis turpiter expulſum eſſe, & ne amplius Apoſtolicam Sedem inuadere præſumeret iuramento promittere compulſum. Sed & rebus ad aliquam concordiam inter Catholicos & Schiſmaticos vergentibus, Principes Catholicos colloquium habuiſſe cum Henrico, & auxilium promiſiſſe ſi Guibertum dimitteret, & ad Catholicã communionem rediret; cumque eam conditionem haud ipſe reſpueret, diſſuaſum fuiſſe ab Epiſcopis ſchiſmaticis, qui ſe cũ Guiberto deponendos eſſe nõ dubitarẽt. Addit etiam, Vrbanum Papam per Legatos ſuos abſoluiſſe ab excõmunicatione Imperatorem Conſtantinopolitanum: ac demum ſuſcepiſſe literas Philippi Regis Francorum, debitam ei ſubiectionem promittentis.

Gvib. Antip. pellitur a Romanis.

IV. Hoc item anno celebratum eſſe ab eodem Vrbano Concilivm *Troiæ* in Apulia, apparet ex Petro *c* Diacono in Chronico Caſſinenſi: cuius quoque Concilij, ac decreti in eo editi de conſanguinitatis linea in coniugatis, meminit Ivo *d* Carnotenſis; eique tradit interfuiſſe Epiſcopos fere ſeptuaginta quinque, & Abbates duodecim.

Concil. Troian.

c Petr. diac. lib. 1. c. 8.

d Ivo par. 9. c. 53.

V. Eodem quoque anno (vt Bertholdus habet) Mathildis Comitiſſa vidua Godofredi Gibberi, de qua ſæpe ſuperius, coniugio copulata eſt Welphoni Duci, filio Welphonis Ducis Baioariæ, nepoti Azonis Marchionis Ferrarienſis: & hoc vtique (inquit) non tam pro incontinentia, quam pro Romani Pontificis obedientia, vt tanto virilius S. R. Eccleſiæ contra Schiſmaticos poſſet ſubuenire. Vnde idem auctor addit, hoc coniugio Henricum Imp. valde triſtatum eſſe, eundemque Ducem terrori fuiſſe Schiſmaticis. Ceterum ita hoc viſum eſt agere Vrbano Papæ ob publicum Eccleſiæ bonum, vt tamen numquam illa voluerit commiſceri viro: prout aſſerit idem poſtea Bertholdus *e*; ſignificatque Domnizo *f* presbyter, qui carmine cecinit res geſtas maiorum eius, atque ipſius quoque Mathildis, cui viuenti adſtitit, & morienti parentauit; dum ipſius merita recolens, tribuit ei centeſimum fructum poſt trigeſimum & ſexageſimum, ita tres vitæ ſtatus in ea exprimens, nempe quod fuerit nupta, vidua, atque virgo quoque permanſerit; ſecundum ſenſum quo parabolam *ff* Saluatoris communiter Patres interpretati ſunt, & Eccleſia Dei in ſacris ritibus eſt ſecuta. Quo etiam auctore cõſtat, eamdem hoc Redemptoris anno iam ætatis ſuæ egiſſe quadrageſimum tertium, dum totius eius vitæ ætatem tradit fuiſſe annorum ſexagintanouem, obiiſſe vero diem anno Domini milleſimo cẽteſimo decimoquinto, die vigeſima quarta Iulij: qua ratione dicendum eſt, eam natam eſſe anno Salutis milleſimo quadrageſimo ſexto.

Mathildis Comitissæ coniugium cum Welphone.

e Barthol. an. 1095.

f Ap. Bar. an. 1074.

Virgo tamen permansit.

ff Matt. 13.

VI. Hoc etiam anno ponit idem Bertholdus necem *Bonizonis* Sutrienſis Epiſcopi; qui ob defenſionem Eccleſiæ Romanæ inde expulſus, poſt multas tribulationes, captiones, exilia, à Placentinis Catholicis pro Epiſcopo receptus, à ſchiſmaticis eiuſdem loci, effoſſis oculis, & truncatis omnibus pene membris, martyrio coronatus eſt. Sed & feliciter pugnatum ait ab Eggeberto Marchione aduerſus Henricũ; captumque Liemarum Archiepiſcopum Bremenſem, præcipuum Schiſmatis in Germania incentorem, atque alios occiſos Epiſcopos ipſius in impietate collegas; Regemque vix fuga lapſum euaſiſſe periculum. De quibus etiam agit Dodechinus ad Marianum. Quo item anno diem obiit Lanfrãcus Cantuarienſis in Anglia Archiepiſcopus, vir ſcientia & ſanctitate præſtans; cuius remanſerunt aliquot ſcriptorum monimenta, vt quæ ſcripſit contra perfidum Berengarium; & tomus Epiſtolarum, index fertiliſſimi ingenij: inter quas ſunt duæ ad Reges Hiberniæ Gothricum, & Therdeluacũ, diuerſis temporibus datæ, quibus eius tunc Eccleſiæ ſtatus, corruptelæque ſignificantur. Vacauit autem ſedes Lanfranci annis quatuor, afflictata nimium per Gulielmum Regem Iuniorẽ cognomẽto Rufum: de quib. Edinerus in Anſelmo.

Bonizonis Episc. martyrium.

Henr. Imp. vincitur ab Eggeberto.

Lanfranci obitus.

VII. Tradit quoque Sigebertus, hoc eodem anno luem excre-

ſcentem, quos pertigit, eoſdem Igne ſacro ſiue conſumpſiſſe, ſiue membris mutilatis deformes reliquiſſe oſtentui: cuius cauſa aſſeritur in Hiſtoria Antoniana g, frequentiori concurſu creuiſſe cultum S. Antonij Magni in prouincia Viennenſi, vbi eius corpus translatum Conſtantinopoli à Iocellino ex ſtirpe Comitum Pictauienſium oriundo, iuſſu Vrbani Papæ ab eius filio Guigone apud Motam S. Deſiderij fuerat collocatum; vbi omnes eo morbo tacti confeſtim ſanabantur. Aucta vero eſt eo amplius erga Sanctum reuerentia, quod ſicut eo morbo ægrotantes ſanari conſueuerint, ita ſani in eumdem Sanctum peccantes, ſiue periurio, aliave in eum irrogata blaſphemia vel contumelia, eumdẽ mox experiri ſolerent vltorem, eodemque confeſtim morbo Ignis ſacri percuti: quod pauendum cunctis prodigium hactenus perſeuerat; adeo vt in prouerbium verſum ſit, *In S. Antonium neminem impune peccare.*

g *Hiſt. An. 10. ar. 2 c. 31. 32. 33*

S. ANTONII CVLTVS CELEBRIOR REDDITVS OCCASIONE IGNIS SACRI.

VIII.

Eodem item anno mortuus eſt Conſtantinopoli Euſtathius Patriarcha, cum ſediſſet annis tribus; & in eius locum ſubrogatus *Nicolaus* cognomento *Grammaticus*, qui tenuit eum annos viginti ſeptem, & menſes tres. Hæc ex ſerie Patriarcharum Conſtantinopolitanorum, quæ extat in Iure Orientali.

IESV CHRISTI AN. 1090.

VRBANI II. AN. 3.

HENRICI III. 7.

ALEXAND. COMN. 10.

I.

CONCIL. TOLOS. SVB LEGAT. SED. APOST.

ANNO Chriſti milleſimo nonageſimo, Indictione decimatertia, Vrbanus Papa (inquit Bertholdus) generalem SYNODVM ex Galliarum Epiſcopis per Legatos ſuos in *Toloſana* ciuitate circa Pentecoſten collegit; ibique multa in Eccleſiaſticis cauſis quæ corrigenda erant correxit. Toloſanus quoque Epiſcopus de illatis criminibus canonice ſe purgauit: & legatio pro reſtauranda Chriſtianitate in Toletana ciuitate, Rege Hiſpanorum ſupplicante, deſtinata eſt. Iſta ex Bertholdo. Inſuper & ab ipſo Vrbano Papa hoc eodem anno menſe Septembris, SYNODVM *Melfi* in Apulia celebratam eſſe, teſtatur Romualdus Salernitanus Archiepiſcopus in ſuo Chronico; inque ea Rogerium filium defuncti Roberti Guiſcardi, ligium Eccleſiæ Romanæ hominem factum eſſe, & ab Vrbano accepiſſe per vexillum terrã cum honore Ducatus. De iis vero quæ in ea Synodo ſancita fuerunt circa collationes & acceptationes beneficiorum, continentiam & promotionem clericorum, correctionem Eccleſiaſticorum Acephalorum commorantium in curiis procerum ſæcularium, inueſtituras laicorum, aliaſque eius temporis neceſſitates Eccleſiæ, ſunt *a* in codice Antonij Auguſtini, & Vaticano, canones ſexdecim.

CONCIL. MELFIT. SVB VRB. PP.

a *Habet Baron. Annal. Tom. XI. hoc an.*

II.

Hoc pariter anno illuſtres aliquot Confeſſores, Catholicorumque propugnatores ſtrenuos, in Germania ex hac vita migraſſe, atque inter eos Eggebertum Marchionem, Bertholdus affirmat. Vnde patuit via, vt Henricus in Italiam denuo ſe conferret aduerſus Mathildem. Sicque collabentibus in Germania rebus Catholicorum, æque data eſt occaſio Walthramo Magdeburgenſi Epiſcopo ſchiſmatico, ſcribendi literas ad quemdam Ludouicum inſignis virtutis partium Catholicarum Comitem, vt inhæreret Henrico. Ad quem Ludouicus magno zelo reſcribens, (dictante epiſtolam Stephano, qui & Herrandus, Haluerſtatenſi Epiſcopo) eumdem Waltramũ hæreſis ac ſimoniæ redarguit; atque Henricum pariter hæreticum & excommunicatum, ideoque nec Regem dicendum comprobauit; quippe qui inter alia nefanda, Epiſcopatus pro pecunia, pro gladio, pro adulterio pro Sodomitica immunditia venderet. Tradit hęc qui eaſdem epiſtolas recitat, Dodechinus in Appendice ad Marianum. Fuerunt vero & alij Orthodoxi, qui aduerſus huiuſmodi Schiſmaticos his ipſis temporibus commentarios edidere. inter quos memoriæ proditur à Bertholdo Bernardus Conſtantienſis; quem tamen ait nimio zelo ductum, exceſſiſſe modum in eo quod contra fidem Orthodoxam negauit omnino ſacramenta poſſe confici à ſchiſmaticis.

DE EPIST. LVDOVICI COM. ADVERSVS SCHISMAT.

[Poſt obitum *Baronii Gretſerus* in calce Tomi II. Defenſ. Bellarm. edidit Epiſtolam valde prolixam iſtius Bernardi ad Bernaldum æque Conſtantienſem aduerſus Schiſmaticos, vna cum ipſius Bernaldi reſponſione, aliiſque eiuſmodi ſcriptis pro Gregorio VII compoſitis: quem quidem Bernaldum, eundem eſſe putat, qui alio nomine Bernoldus, ſiue Bertholdus, auctor chronici ſæpe his Annalibus citati, nominatus repetitur.]

III.

Sed & nitebatur ex aduerſo contra Henricum Altmannus Patauienſis Epiſcopus, Apoſtolicæ Sedis Legatus; qui inter alia quæ præclare egit, curauit hoc ipſo anno in Saliſburgenſi metropoli (cuius ipſe ſuffraganeus erat) vacante per obitum S. Gebehardi Archiepiſcopi, ſubrogari ſucceſſorem ſanctum alium, nempe *Thiemonem* antea Abbatem, cuius extant Acta *b* ab auctore illius temporis collecta: in quibus de his quæ idem paſſus eſt ab Henrico pro fide Catholica, traditur eum tredecim annis quibus præfuit, bellis, obſidione, gladiis, captiuitate, omnia extrema perpeſſum inſtar S. Athanaſij Alexandrini, nunquam pene liberum corpus, nedum liberam auctoritatem habuiſſe. Ad quem carcere detentum cum aliquando miſſus ſpiculator, gladio caput iteratis ſummo niſu ictibus amputare conaretur, tantum ſumma cutis vix tenuem velut lineam ictus, & quod ſolum ictus agnoſceretur, accepit: quod ſignum vlterius obduci, quamdiu vixit, non potuit. Idem vero demum anno milleſimo ſecundo peregrinatus in Terram Sanctam, egregie martyrio perfunctus obiit; vt habent pluribus eiuſdem Acta.

b *Ap. Caniſ. Antiq. Lect. Tom. IV.*

S. THIEMON ARCHIEP. SALISBVRG. QVANTA PASSVS A SCHISMAT.

[Gebehardum, Altmannum, & Thiemonem, de quibus ſuperiori § coniunctiſſimos fuiſſe, & tam in proſperis, quam aduerſis, indiuiduos comites, & Pontiff. Romanorum aduerſus ſchiſmaticorum factiones inuictos propugnatores extitiſſe, tum ex his, tum ex aliis ſuperius dictis conſtat; maxime vero ex eorum rebus geſtis ac Vitis, olim conſcriptis, & non ita pridem in lucem editis, *Gebehardi* quidem ab Henrico Caniſio Tom. II. Antiq. Lect. *Altmanni* autem & *Tiemonis* à Seb. Tengnagel.]

IESV CHRISTI AN. 1091.

VRBANI II. AN. 4.

HENR. III. 8.

ALEX. COMN. 11.

I.

GVIB. ANTIP. RVRSVM ROMÆ RECIPITVR.

ANNO Chriſti milleſimo nonageſimo primo, Indictione decimaquarta, Romani (inquit Bertholdus) Guibertum hæreſiarcham, quem iam dudum expulerant, iterum Romam intrare, & S. Eccleſiam ſuis non benedictionibus, ſed maledictionibus infeſtare permiſerunt. Vrbanus autem Papa facile Romam cum exercitu intrare, & rebellium contumaciam domare potuiſſet, ſi non magis cum manſuetudine cauſam ſuam agere delegiſſet. Qui quidem generalem SYNODVM *Beneuenti* colligens, ſententiam anathematis in eumdem Guibertum, & omnes eius complices confirmauit. Hæc Bertholdus. Cum autem Beneuenti eſſet Vrbanus, conueniſſe eum *S. Aibertum* Abbatem Criſpinienſem pro confirmandis Regulæ monaſticæ inſtitutis, quam ſuis ſeruandam præſcripturus erat; tradit qui res eiuſdem Sancti præclare geſtas proſecutus *a* eſt Robertus Archidiaconus.

CONC. BENEVENT. SVB VRB. PP.

a *Ext. ap. Sur. 7. April.*

II.

Interim vero Henricus Imp. quem vidimus poſt obitum Eggeberti in Italiam rediiſſe, Mantuam poſt vndecim menſium obſidionem (vt Domnizo habet) pridie diei Paſchatis proditione cepit, aliaque plurima oppida, vix paucis munitiſſimis ſaluis. In Germania vero qui his temporibus Catholici permanſerunt in obedientia Sedis Apoſtolicæ, egregiæ ſanctitatis ſpecimen edidere, (ſicut narrat Bertholdus) dum non ſolum clerici & monachi religioſiſſime vitam communem obſeruarunt, ſed etiam innumerabilis multitudo ſecularium hominum tam virorum quam feminarum, & tam coniugatorum quam cælibum, tamque in vrbibus quam etiam in villis, eamdem communem vitam, ſub obedientia

VITA COMMVNIS APVD LAICOS.

dientia clericorum ſiue monachorum, in primitiuæ Eccleſiæ formam, deuotiſſime amplexati ſunt: qui etſi habitu nec clerici vel monachi viderentur, nequaquam tamen eis diſpares meritis fuiſſe creduntur. quorum viuendi rationem Vrbanus Papa laudauit, atque aduerſus obtrectatores auctoritate Apoſtolica diplomate pro eis edito confirmauit. Narrat hæc pluribus Bertholdus: qui demum addit, ſic dignatum eſſe Deum Sanctam Eccleſiam ſuam in periculoſiſſimo tempore mirabiliter conſolari, vt de multorum conuerſione gauderet, quæ de excommunicatorum auerſione iamdiu non ceſſaſſet dolere.

III. TARRACON. CIVITAS DONATA S. PETRO. Hoc quoque anno cum Henricus debaccharetur in Romanæ Eccleſiæ iura, Berengarius Auſonenſis in Hiſpania Epiſcopus ad Vrbanum Papam veniens, obtulit ei Berengarij Comitis Barcinonenſis donationem factam anno ſuperiori milleſimo nonageſimo, ciuitatis Tarraconenſis è Saracenorum manibus nuperrime vendicatæ (poſtquam trecentis ferme & nonaginta annis poſſeſſa ab eis fuiſſet) cum cenſu annuo quinque librarum argenti. Cuius hodieque inſtrumentum Donationis extat in Vaticana Bibliotheca *b* in codice Cencij Camerarij: ſubiiciturque Vrbani diplomata de translatione eiuſdem Berengarij Epiſcopi in ſedem Tarraconenſem, cum priuilegio Pallii; quippe cuius potiſſimum opera ea ciuitas & Eccleſia reſtaurari cœpiſſet.

b Rec. Baron. Annal. Tom. XI. hoc an.

IESV CHRISTI AN. 1092.

VRB. II. AN. 5.

HENR. III. 9.

ALEX. COMN. 12.

I. IVO CARNOTENSIS EPISC. ORDINATVR. ANno Chiſti milleſimo nonageſimo ſecundo, Indictione decimaquinta, (inquit Sigebertus huius temporis ſcriptor) *Iuo* S. Quintini Beluacenſis Præpoſitus ab Vrbano Papa conſecratus eſt Carnotenſis Epiſcopus. Nempe ſuffectus *a* in locum Gaufredi, qui ſub Gregorio Septimo diu Romæ detentus reus ſimonicæ prauitatis, & deficientibus probationibus liber dimiſſus, tandem ſub Vrbano plane innoteſcentibus eius criminibus, ab eodem Pontifice depoſitus eſt. Quantus autem doctrina ac probitate Iuo fuerit, recitandæ de eo res geſtæ ſuis locis ſignificabunt. Qui mox poſt ſuum in Galliam reditum *b*, Richerium Archiepiſcopum Senonenſem, qui fauebat Gaufredo, paſſus aduerſarium eo prætextu quaſi in maieſtatem regiam offendiſſet, quod à Sede Apoſtolica conſecrationem præſumſiſſet accipere; appellatione ad eamdem Sedem liberatus eſt: prout apparet ex literis ab eo de his ad eumdem Richerium primo, deinde etiam ad ipſum Vrbanum Papam ſcriptis, quibus & plura habet de eximia Sedis Apoſtolicæ auctoritate; *cuius* (vt ait) *iudiciis & conſtitutionibus obuiare, plane eſt hæretica prauitatis notam incurrere.*

a Iuo ep. 1.

b Id. ep. 8. & 12. Ap. Bar. hoc an. & ſeq.

II. S. BRVNO CARTHVS. VOCATVR AB VRB. PP. Hoc eodem anno, qui numeratur ſextus incolatus ſanctorum monachorum in Carthuſia, Vrbanus Papa accerſiuit ad ſe ex eadem ſolitudine *S. Brunonem* illius inſtituti auctorem, inuitumque triennio retinuit, vſus eius opera in Conciliis celebrandis. Eodemque tempore ex remotioribus Orbis partibus Ericus Danorum Rex (qui anno ſuperiori Olauo fratri ſubrogatus fuerat, cultor pietatis eximius) ad eundem Vrbanum ſe contulit, cum ob inanes & falſas ſuſpiciones ab Archiepiſcopo Hamburgenſi excommunicandus, appellatione ad Sedem Apoſtolicam ſententiam anteuertiſſet. REX DAN. APPELLAT AD SED. APOST. Qui apud Vrbanum cauſa perorata, non ſolum ſuperior euaſit, verum etiam obtinuit vt Dania haud amplius ſedi Hamburgenſi ſubeſſet, ſed proprium haberet Metropolitam: (quod Sueno *c* Rex iam olim pertentauerat;) qui à Legato Sedis Apoſtolicæ ad hoc miſſo conſtitutus eſt in ciuitate Lundiæ, tum ob egregios Aſcenij tunc eius Epiſcopi mores, tum quod ad eā è finitimis regionibus terra marique tranſitus abunde pateret. Quapropter & Sueciam quoque ei, Noruegiamque in ſacris ſubiecit. Habet hæc pluribus Saxo *d* Grammaticus. Sicque Hamburgenſis Primatus ſub Vrbano Secundo magnopere imminutus eſt, cum eiuſdem Eccleſiæ Archiepiſcopus Liemarus inhærens Henrico, factus eſſet omnium ſchiſmaticorum anteſignanus. Fuiſſe porro poſt hæc tempora, varias de Sedium inter eas Eccleſias inſtitutionibus & prærogatiuis controuerſias, variaque edita à Summis Pontificibus decreta, conſtat ex auctoribus qui de iis regionibus ſcripſerunt.

c Vid. Add. lib. 3. c. 34. & Baron. an. 1053.

d Sax. Gra. lib. 12. Hiſt. Dan.

IESV CHRISTI AN. 1093.

VRB. II. AN. 6.

HENR. III. 10.

ALEX. COMN. 13.

I. CONCIL. TROIAN. SVB VRB. PP. ANno Chriſti milleſimo nonageſimo tertio, Indictione prima, Vrbanus Papa (inquit Bertholdus, res eiuſem Pontificis per annos ſingulos proſecutus) generalem SYNODVM centum pene Epiſcoporum in Quadrageſima ex diuerſis prouinciis in Apulia congregauit, & diuerſis Eccleſiarum neceſſitatibus Synodali prouiſione competenter ſuccurrere curauit. Hæc ille. Porro *Troiæ* hoc Concilium celebratum eſſe, habet Romualdus Salernitanus Archiepiſcopus in ſuo Chronico: dicendumq; illud poſterius, reſpectu prioris ſub eodem Pontifice ante quatuor annos celebrati; de quo dictum eſt ſupra.

CONRADVS FIL. HENR. CONTRA PATREM REGNAT. Hoc inſuper anno Conradus Henrici Imp. filius aduerſus patrem rebellans, ſed & Mediolanum, aliæque nonnullæ ciuitates Longobardiæ contra eundem Henricum inſurgentes, adhæſerunt omnes Welphoni Duci, eiuſque coniugi Mathildi, qui vna cum Welphone Seniore eiuſdem Iunioris parente, bellicis Henrici furoribus viriliter reſtiterant. Idem vero Conradus à patre paulo poſt dolo circumuentus & captus, ſed Dei miſericordia protinus ſe eripiens, annuentibus iiſdem Ducibus ab Anſelmo Archiepiſcopo Mediolanenſi coronatus eſt Rex Italiæ. Henricus autem quadam ſe munitione (nempe Verona, vt alij ſcribunt) concludens, ibique diu abſque regia dignitate moratus, tandem nimio dolore affectus, ſibi aliquando manus inferre tentauit, ſed à ſuis præuentus exequi non valuit. Narrat hæc pluribus Bertholdus hoc anno. Rebellionem porro Conradi Dodechinus ex ea cauſa prodiiſſe enarrat, quod Henricus Adelaidem vxorem ſuam (quam Praxedem alii nominant) NEFANDVM HENRICI SCELVS. innocentiſſimam feminam odio incipiens habere, eadem carceri mancipata, compuliſſet plurimos vim ei inferre; immo & ipſum filium ſuum Conradum ad idem flagitium in nouercam cohortans, eo recuſante, illum non ſuum, ſed peregrini filium eſſe affirmaſſet cuiuſdam Principis Sueviæ; cuius faciem multum repræſentaret. Ceterum Regina poſt plurima & inaudita malorum genera ſibi illata, de cuſtodia mirabiliter liberata, ad Mathildem Comitiſſam confugit; & ab ea deducta eſt ad Vrbanum Papam: qui SYNODO conuocata, denuo Henricum ob noua iſta ſcelera excommunicauit. CONCIL. IN CAVSA ADEL. AVG. Regina vero reuerſa in patriam, monaſteriumque ingreſſa facta eſt Abbatiſſa. Hæc ex Dodechino: qui addit, Conradum quoque veniſſe ad Vrbanum, & ſolutum ab excommunicatione regnaſſe in Longobardia; fuiſſeque omni probitate conſpicuum, humilem & modeſtum, ſed paucis annis ſuperuiuentem immature obiiſſe. Eadem de vxore Henrici Albertus Stadenſis, qui eam ad ſuos in Ruſſiam eſſe reuerſam affirmat. Sed Nouatores hoſtes Romanorum Pontificum, & hæreticorum ſui conſimilium ſtudioſi, turpia illa negant, quod in Vita Henrici ſcripta non ſint. At qua frōte cum eadem annis ſequentibus, ſpectante Orbe, in Synodis Conſtantienſi & Placentina fuiſſe publice declamata, teſtetur rerum inſpector Bertholdus *a* Conſtantienſis.

a Berthold. an 1094. & 1095.

III. Harum porro nouitatum occaſione conſternatis vbique Schiſmaticis, & Catholicis vires reſumentibus, Germani Principes *Conuentu* apud *Vlmam* habito, firmiter ſtatuerunt omnino obedire Gebehardo Conſtantienſi Epiſcopo Sedis

Apoſto-

VRB. REDIT ROMAM.

Apoſtolicæ Legato. Vrbanus autem Papa, qui hactenus Romæ temperauerat, quod non facile abſque humani ſanguinis effuſione expelli inde Guibertini poſſent, reuerſus eſt in Vrbem; vbi à ſuis receptus, Natalem Domini ſolemniter celebrauit, quamuis adhuc iidem Schiſmatici munitionem S. Angeli poſſiderent: ipſe vero Guibertus cum Imperatore ſuo apud Veronam eo tempore exiſtens, ſe libenter Papatum deſerere ſimulauit, ſi alio modo pax in Eccleſia recuperari non poſſet. Hæc omnia Bertholdus pluribus, hoc anno, & ſequenti.

IV. ALFON. HISP. REX STVDIOSVS CLVNIACEN.

Ad finem autem rerum geſtarum anni huius, idem qui ſupra Bertholdus de Alphonſo ſiue Aldefonſo Rege Hiſpaniæ tradit, ipſum in fide Catholicum, & in conuerſatione Cluniacenſis Abbatis obedientiarium, his temporibus ſæpiſſime contra Paganos viriliter dimicaſſe, multaſque eccleſias iamdudum penitus deuaſtatas in priſtinum ſtatum reſtauraſſe: ſed & Cluniaci maiorem eccleſiam à fundamentis ædificaſſe, miſſa ad hoc infinita pecunia: ac denique ibidem monaſticum habitum ſumpturum fuiſſe, niſi Abbas eum ſub ſæculari habitu retinere ſatius iudicaſſet.

V. ANSELMVS ORDINATVR ARCHIEP. CANTVAR.

Hoc eodem anno magnum illud decus & ſplendor Eccleſiæ Anglicanæ, *S. Anſelmus* monachus patria Auguſtanus, (eius nominis oppidi, quod in finibus Burgundiæ ſitum eſt Italiam verſus) electus eſt pridie Nonas Martij Archiepiſcopus Cantuarienſis, & cum ob varias rationes diſtuliſſet electioni cõſentire, tandem pridie Nonas Decembris conſecratus eſt; ſubrogatus Lanfranco poſt annum quartum eius obitus, cuius & fuerat olim diſcipulus, & poſtea in Præfectura monaſterij Beccenſis in Normandia ſucceſſor, ac demum Abbas ibidem Hirluino ſuffectus. Hæc pluribus eius temporis ſcriptor *b* ſinceriſſimus, Edinerus eius à ſecretis miniſter: qui pergit, quomodo feſtis diebus Natalis Domini idem ad Curiam procedens, honorifice primum à Rege ſuſceptus eſt, ſed poſt inſtinctu diaboli hominumque malorum mutato Regis animo, eo quod ille ſpoliatis hominibus ſuis mille libras denariorũ Regi pro agendis munificentiæ ſuæ gratiis dare noluerit, è curia diſcedere coactus eſt.

b *Ap. Sur. 21. April.*

E CVRIA PELLITVR OB DENEGATAM PECVNIAM PRO SVA PROMOTIONE.

IESV CHRISTI AN. 1094.

VRB. II. AN. 7.

HENR. III. 11.

ALEX. COMN. 14.

I. CONCIL. CONSTANTIEN. SVB LEG. SED. APOST.

ANNO Chriſti milleſimo nonageſimo quarto, Indictione ſecunda, Gebehardus Conſtantienſis Epiſcopus Apoſtolicæ Sedis in Germania Legatus, ibidem *Conſtantiæ* magnam SYNODVM in hebdomada Maiore ante Paſcha celebrauit; in qua inter alia quæ de illa Bertholdus recitat, receptam eſſe ait querelã Praxedis Reginæ aduerſus ſpurciſſimum Henricum ipſius maritum: ſed & incontinentiam presbyterorum, ac violentiam ſimoniacorum adeo prohibitam eſſe, vt etiam *a* populus ab eorum officio prohiberetur, ſi ipſi eo ſtatu miniſtrare præſumpſiſſent.

a *Vid ſupra an.* 1074. *III.*

II.

Rurſus autem ab alio Apoſtolicæ Sedis in Gallia Legato, Hugone Archiepiſcopo Lugdunenſi, (quem ſub Gregorio Septimo magni æſtimatum, ſub Victore Tertio aliquantulum reſiliiſſe vidimus, non tamen vt deficeret ad ſchiſmaticos: idem vero Vrbano Papæ ab exordio Pontificatus eius ſe coniungens, priſtinam Legationis dignitatem ab eodem inuitus *b* ſuſcepit) idem Bertholdus congregatum eſſe ait in ciuitate *Oſtione* Generale CONCILIVM Archiepiſcoporũ, & Abbatum diuerſarum prouinciarum, decimoſeptimo Calendas Nouembris; atque in eo inter alia renouatam excommunicationem in Henricum & Guibertum, omneſque eorum complices: Regemque Galliarum Philippum pariter excommunicatum eſſe, eo quod viuente legitima vxore alteram ſuperinduxiſſet. Hæc ille. Sed de cauſa Regis Philippi, (qui reiecta Berta legitima coniuge, Bertradam pellicem duxit, conniuentibus etiam nonnullis Epiſcopis) extant nonnullæ ad diuerſos Antiſtites, ipſumque Regem ſcriptæ Iuonis *c* Carnotenſis epiſtolæ, ſeſe magna conſtantia iis ſceleribus opponentis. Quid vero in his poſtea actum fuerit, dicetur ſuis locis.

b *Iuo ep.* 18. *ad Hugon.*

CONCIL. GALLIC. IN QVO REX PHILIP. EXCOMMVN.

c *Id. ep.* 13. 14. *&c.*

III. S. ANSELM. MITTIT AD PP. LIBRVM DE INCARN. VERBI.

Hoc eodem anno (vt Edinerus in Anſelmo, & Dodechinus in Chronico habent) idem S. Anſelmus Archiepiſcopus Cantuarienſis ad Vrbanum Papam miſit examinandum librum, quem *De Incarnatione Verbi* olim in Beccenſi monaſterio Abbas ſcripſerat aduerſus quemdam clericum in Gallia nouæ hæreſis auctorem, immo veteris reſtitutorem inſaniæ Sabellianæ; qui impie æque ac imperite dicebat, ſi in Deo tres ſint perſonæ, vna tantum res, & non ſint tres res, vnaquæque per ſe ſeparatim, ſicut tres Angeli, aut tres animæ, ita tamẽ vt potentia & voluntate omnino ſit idem; inde neceſſario ſequi, Patrem quoque & Spiritum Sanctum vna cum Filio eſſe incarnatum. Qui quidem clericus cum in Synodo à Rainaldo Archiepiſcopo Rhemenſi collecta, errorem ſuum abiuraſſet, rurſum in ſua perſeuerabat ignorantia & malignitate, aſſerens ſe non ob aliud abiuraſſe quod dicebat, niſi quia à populo interfici timebat. At quiſnam fuerit iſte, licet Anſelmus eum non nominet, tamen non alium putamus, quam *Roſcelinum* illum, ad quem extat Iuonis *d* tunc temporis ſcripta increpatoria epiſtola, cum poſt *Concilium Sueßionenſe* aduerſus eum congregatum, ſententiam quam abiurauerat clandeſtinis denuo diſputationibus defenderet.

d *Id. ep.* 7.

[Non alium quam ipſum Roſcelinum, intellexiſſe Anſelmum, conſtat ex quadam ipſiuſmet Anſelmi epiſtola ad Fulconem Belluacenſem Epiſcopum ſcripta, cuius partem ad huius loci elucidationem pertinentem ex codd. MS edidit Fr. Iuretus in Not. ad Epiſt. Iuonis: vbi Anſelmus ait, Roſcelinum clericum dicere in Deo tres perſonas eſſe tres res ab inuicem ſeparatas, ſicut ſunt tres Angeli; ita tamen vt vna ſit voluntas & poteſtas; aut Patrẽ & Spiritum S. eſſe incarnatum; & tres Deos vere poſſe dici, ſi vſus admitteret]

IV. SCHISMATICI OCCASIONE MORTALITATIS CONVERTVNTVR.

Hoc eodem anno graſſante mortalitate in Germania, Gallia, & Italia, magnus prouentus ex conuerſione ſchiſmaticorum Catholicæ acceſſit Eccleſiæ; pœnitentibus illis timore mortis, & ad Eccleſiam redeuntibus, vt Bertholdus teſtatur: qui & eoſdem ſchiſmaticos multis fuiſſe perterrefactos prodigiis tradit, ex iiſque nonnullos ſibi ipſis manus intuliſſe, alios à beſtiis deuoratos eſſe. Feminãm vero, ob crimen quod Pœnitentiario ſua confitendo peccata reuelauerat, incendio condemnatam, & iterum incenſo igne circa ipſam, diuina virtute per Dei Genitricis interceſſionem illæſam ſeruatam eſſe in Laudenſi Eccleſia, Sigebertus hoc anno habet.

V. S. MARCI CORP. INVENTIO. *Ad quam vide ſupra an.* 820. *IV.*

Hocque item anno, vigeſima quinta Iunij (vt veteres Annales Venetorum habent) contigit Inuentio S. MARCI, precibus ſolemnibus impetrata, & magno miraculo ab ipſo Euangeliſta demonſtrata: cuius Corpus ſolemni ritu collocatum fuit ſub altari primario. Hoc autem magnum Dei beneficium perpetua annua celebratione renouandum eſſe, publicis ſanciuere decretis.

IESV CHRISTI AN. 1095.

VRB. II. AN. 8.

HENR. III. 12.

ALEX. COMN. 15.

I. CONC. PLACENT. GENER.

ANNO Domini milleſimo nonageſimo quinto, Indictione tertia, Vrbanus Papa Generalem SYNODVM ex Epiſcopis Italiæ, Germaniæ, & Galliarum, *Placentiæ* in Longobardia celebrauit circa mediam Quadrageſimam: ad quam (inquit Bertholdus præſentium rerum inſpector) tam innumerabilis multitudo confluxit, vt cum in nulla Eccleſia illius ciuitatis poſſet comprehendi, extra vrbem in campo celebranda fuerit; quippe quatuor millia fere clericorum, & pluſquam triginta millia laicorum eo conueniſſe perhi-

betur. In ea vero Synodo Praxedes Regina aduerſus Henricum coqueſta de ſpurcitiis quas ab eo paſſa eſſet, abſoluta eſt de pœnitentia pro illis iniungenda, eo quod illas non tam commiſiſſe quam inuitam pertuliſſe certo conſtaret, quodque eiuſmodi facinus ſponte & publice confiteri non erubuiſſet. Legati Philippi Regis Galliarum, excuſantes quod iam ipſum iter ad Synodum aggreſſus, legitimis cauſis impeditus fuiſſet, inducias ei vſque ad Pentecoſten impetrauere. Hugo Lugdunenſis Archiepiſcopus ad eamdem Synodum vocatus, ab officio ſuſpenſus eſt, eo quod nec ipſe venerit, nec Legatum cum legitima excuſatione direxerit. Legati Imperatoris Conſtantinopolitani implorauerunt auxilium contra Paganos, qui omnia pene vſque ad muros illius ciuitatis occupaſſent. Ac denique renouata ſunt decreta aduerſus clericos ſimoniacos & incontinentes; damnataque rurſum hæreſis Berengariana; & promulgata in Guibertum ac eius complices cum ardentibus candelis ſententia anathematis; aliaque ſtatuta circa diſciplinam Eccleſiaſticam, quæ Bertholdus recitat: quibus conſentientes quindecim canones ab eadem Synodo Placentina ſtatuti, continentur in codice ſcripto Anſelmi Lucenſis libro ſeptimo Decretorum. Meminit vero etiam eiuſdem Synodi Domnizo presbyter, qui adfuit vna cum Mathilde Comitiſſa.

LEG. IMP. CONST. AD SYNODVM.

II.

CONR. REX STRATORIS MVNVS EXHIBET PAPÆ.

Placentia recedenti Vrbano Conradus Rex filius Henrici apud Cremonam obuiam progreſſus ſtratoris officium exhibuit, ac iuramento fidelitatem promiſit: qui mox regio apparatu Piſas pergens, ſponſam ſuam filiam Rogerij Ducis Siciliæ, adhuc admodum paruulam, cum ingenti pecunia ſibi oblatam recepit. Vrbanus autem rebus in Longobardia probe diſpoſitis, in Gallias marino itinere diuertens, ad S. Mariam ad Podium in eius Aſſumptione peruenit Synodumque ad Clarum-Montem apud Aruernos in Octauam S. Martini condixit. Hæc Bertholdus. Indicta porro Synodo, ſtatim à Francorum Rege Philippo Legati miſſi ſunt ad Papam qui eum emollirent: ipſe vero Pontifex literas ſcripſit ad omnes Galliarum Antiſtites, vt Regem hortarentur ad reſipiſcentiam, alioqui in eum exercerent Eccleſiaſticam diſciplinam: qui tamen ita iis commoti ſunt, vt non vere correctionem Regis vrgerent, ſed palpando potius indulgerent; vno excepto Iuone Carnotenſi, qui ingenti animo mandata Apoſtolica minis promiſſionibuſve Regis aliorumque præponens, haud ceſſauit tum ipſum Papam ad iuſtitiam exercendam, tum Regem ad pœnitentiam agendam, Epiſcopoſque ad reſumendos animos, literis *a* ſuis hortari; in tantum vt direptionem omnium bonorum Eccleſiæ ſuæ, etiam vſque ad penuriam panis, ac demum carcerem, à Rege *b* paſſus fuerit.

VRB. IN GAL. VENIT.

a Iuo ep. 28. 99. 105. 109.
b Id ep. 100. 102.

III.

CONCIL. CLARO-MONTENSE. PHILIP. REX EXCOMMVNICATVR.

Ceterum die condicta, in Octaua S. Martini Vrbanus CONCILIVM ad *Clarum-Montem* celebrans, (in quo tredecim Archiepiſcopi cum ſuis ſuffraganeis interfuerunt, & ducentæ quinque paſtorales virgæ numeratæ ſunt) ſtatuta præteritæ Synodi Placentinæ confirmauit: inſuperque Philippum Regem excommunicauit, quod legitima coniuge dimiſſa, militis ſui vxorem ſibi in coniugium ſociaſſet: ac deniq; aliam Synodum in tertiam ſubſequentis Quadrageſimæ hebdomadam Turonis celebrandam indixit. Hæc Bertholdus: eademque de excommunicato Rege Sigebertus. Sed & Bertradam Regiam pellicem eadem cenſura mulctatam, Willelmus *c* in Rebus Anglicis tradit; canoneſque recenſet. Verum quod pertinet ad canones; triginta duo ad diſciplinam, libertatemque Eccleſiaſticam, ac mores clericorum laicorumque ſpectantes, ex Concilio Claromontenſi exſcripti reperiuntur in codice Lamberti Epiſcopi Atrebatenſis ante quadringentos annos ſcripto, ex quo totidem lineis Antonius Auguſtinus deſcripſit *d*. Habenturque inſuper aliqua alia ex eadem Synodo apud Gratianum, alioſque Collectores qui in iis laborarunt; licet non omnes recenſuerint canones, neque eodem ordine.

c Malmeſbur. lib. 4. c. 2.
d Rec. omnia Baron. hoc an. ex cod. Ant. Aug.

IV.

INDICITVR EXPEDITIO IN TERRAM SANCTAM.

Sed præcipuum fuit illud, cuius cauſa potiſſimum collectum eſt Conciliũ, vt in eo indiceretur expeditio in Terram Sanctam. Etenim Vrbanus quod ſciret ſæpe à deceſſore ſuo Gregorio Septimo eſſe tentatum, ſed Schiſmaticorum factionibus, variiſque bellis impeditum; denuo vrgentibus literis Alexii Imperatoris Conſtantinopolitani nuper in Placentino Concilio lectis, (cuiuſmodi & plures alias eumdem Alexium ad Vrbanum ſcripſiſſe teſtatur Vrſpergenſis in Chronico) nauiter agere cœpit, vt à Fidelibus Chriſtianis ferretur auxilium periclitanti Orientali Eccleſiæ; potiſſimũ vero Hieroſolymorum, à cuius Patriarcha Symeone, deferente *Petro* Eremita, literas commiſeratione dignas acceperat, quibus Chriſti Incunabula atque Sepulchrum, ceteraque Loca Sancta ipſius memoria conſecrata, ab infidelibus Turcis profanata, omnique genere contumeliarum affecta deplorabat. Hic enim Petrus (teſte Willelmo *e* Archiepiſcopo Tyrio, qui eam de Bello Sacro hiſtoriam texuit) natione Gallus, patria Ambianenſis, cum petiiſſet Hieroſolymam, & literas ad Vrbanum Papam & Chriſtianos Principes accepiſſet, à CHRISTO quoque per viſum, dum oraret ad ſacroſanctum templum Reſurrectionis, tanti muneris legationem accepit; (non autem per epiſtolam de cœlo lapſam, vt plures ſunt fabulati) & afflatus diuino Spiritu, claſſicum potenter intonuit, cuius clangore ab vniuerſo pene Orbe Occidentali ad arma concurſum eſt.

PETRVS EREM. PROMOTOR SACRI BELLI.

e Tyr. lib. 1. de Bel. ſacr. cap. 11. 12.

V.

Attamen primarius dux verbi, atque promotor tantæ molis operis, Vrbanus Pontifex extitit; qui in hoc ipſo Claromontenſi Concilio plures ea de re conciones habuit, quarum vnam recitat Tyrius *f*, aliam Willelmus *g* Malmesburienſis; tertiaque ab illis plane diuerſa reperitur *h* inter ſchedas Bibliothecæ Vaticanæ. Sed & qui aderant Eccleſiarum Prælatis (quod Tyrius teſtatur, & ex iiſdem ſermonibus apparet) præcepit, vt ad propria reuerſi cum omni inſtantia & debita ſolicitudine plebes ſuas ad idem hortarentur. Id vero ii ſi impigre præſtantes, adeo profecerunt, vt præ multitudine dantium nomina, opus fuerit dehortari plurimos, quorum vel ætas, vel valetudo ponderi militari ſubeundo impar eſſe manifeſtis indiciis videretur. Erat autem pro ſtipendio Indulgentia peccatorum propoſita; atque (vt Petrus *i* Diaconus ait) pro teſſera militari, ſignum ſanctiſſimæ CRVCIS rubei coloris ſuper ſcapulam dexteram impreſſum veſtibus. Et vt nihil ire volentibus obiiceretur impedimenti, ante omnia placuit decreto Synodali ſtatuere, vt cuncta bona eorum qui militarent, ſemper, & vbique eſſent in pace & (vt vocabant) tregua, nempe ab omnimodis inquietationibus libera, quouſque rediiſſent. Quæ vero ſecuta fuerint, dicetur poſtea; cum alioqui nec iſthæc omnia potuerint hoc anno peragi.

f Id. c. 15.
g M. l. 4. c. 2.
h Rec. Annal. 10. XI, hoc an.
i Petr. diac. Chron. Caſſin. lib. 4. c. 11.

CRVX TESSERA MILITARIS.

VI.

Vt autem res difficillima optatum conſequeretur effectum; ad conciliandum cœleſte numen, placuit etiam Dei-Genitricis precibus annitendum, quod probe ſciretur, quæque ardua progreſſura feliciter, quibus B. MARIÆ Virginis faueret gratia, & aſpiraret auxilium. Ad quod promerendum Vrbanus eodem Claromontenſi Concilio egit vt Horariæ illæ preces & laudes, quæ vulgo OFFICIVM DEI-GENITRICIS appellari conſueuerunt, quæque apud monachos eremitas inſtitutionis Petri Damiani (vt ſuperius vidimus) frequentari cœperant, ex illis deducerentur ad Clericos à quibus digne eidem ſanctiſſimæ Virgini perſolui deberent, vt ipſa apud Filium ageret, quo fidelis populus in tot & tantis diſcriminibus ſubeundis eius præſidio muniretur. Quod quidem tunc à Synodo indictum, & à clericis pie ſuſceptum, ad laicos etiam fuit tam viros quam feminas propagatum; & quidem cum magno fœnore gratiarum, vt experti ſunt omnes, iugiterque experiuntur Fideles, illud ex animo frequentantes. Quin & eaſdem Preces Carthuſianos diuino monitu haud tunc pridem ſuſcepiſſe dicendas, ſuique Ordinis eamdem Dei-Genitricem adſciuiſſe patronam, docetur in Rebus *k* geſtis S. Brunonis ipſorum Inſtitutoris: in quibus & de præceptis in dicto Claromontenſi Concilio iiſdem precibus, habetur mentio. Porro ipſe Bruno triennio retentus ab Vrbano, celebrato hoc anno Concilio Placentino, vix ab eodem licentiam obtinuit optatam eremum repetendi; qui tamen haud in Carthuſiam rediit, ne ita Pontificem proficiſcentem in Gallias ſequeretur; ſed in Calabriam: vbi Carthuſianum propagauit inſtitutum, nobileque erexit in Squillacenſi regione monaſterium, liberalitate Rogerij Calabriæ & Siciliæ Comitis: quem & poſt ſequentem annum in obſidione Capuæ exiſtentem, ipſi per viſum noctu apparens, liberauit ab inſidiis Sergij ducis Græcorum militantium in ipſius exercitu; vt

OFFIC. DEI-GEN. AB OMNIBVS SVSCEPTVM.

S. DEI-GENITRIX PATRONA ORD. CARTHVS.

k Vit. S. Brun. Carthuſ. c. 21. 22. ap. Sur. 6. Oct.

S. BRVNO SECEDIT IN CALABRIAM.

patet ex diplomate ea de re ab eodem Rogerio in fauorem Carthuſianorum dato, quod in eiſdem Actis reperitur.

VII. CONCIL. ANGLIC. IN CAVSA VRB. PP.

Celebratum hoc item anno eſt in Anglia, iuſſu Regis Guillelmi, tertia hebdomada Quadrageſimæ apud Caſtrum *Rothingehum*, SYNODVS generalis Prælatorum ac Principum Regni in cauſa Vrbani Papæ, ea occaſione quod cum Anſelmus Archiepiſcopus Cantuarienſis eum vt verum CHRISTI Vicarium, atque legitimum Eccleſiæ Romanæ Pontificem agnoſceret, ideoque profectionem ad illum inſtituiſſet petendi cauſa Pallium; (non enim niſi præſenti Archiepiſcopo Cantuarienſi dandum fuiſſe, ſuperius ſæpe vidimus) Rex qui potius faueret Guiberto Antipapæ, edixiſſet neminem Epiſcoporũ regni ſui aliquem recipere debere Romanum Pontificem, niſi quem ipſe Rex prius approbaſſet. Quamobrem ingenti hinc perſecutione non à Rege tantum, ſed & ab omnibus Epiſcopis in Anſelmum oborta; eodem conciliabulo decretum eſt, eum ſalua fide quam Regi debebat, nullatenus poſſe in Regno Vrbanum pro Papa tenere; ideoque ab eius communione omnes (vno excepto Roffenſi, qui conſtans in obedientia Vrbani cum Anſelmo perſtitit) abſtinuerunt. Sed factum eſt mira Dei prouidentia, vt cum Rex fraudulenter apud Vrbanum egiſſet, vt Pallium in Angliam mitteret ei tradendum quem Rex cuperet; cum ad hoc miſſus Walterus Epiſcopus Albanenſis nunquam flecti potuiſſet, vt Anſelmum, tantæ virum ſanctitatis & ſcientiæ, legitimeque introductum, ac nullius obnoxium culpæ, Eccleſia ſua deturbaret; tandem Rex mutato animo, non ſolum Vrbanum verum Pontificem debere dici & credi edicto cauerit, ſed & ipſius Anſelmi vltro amicitiam expetierit, eique Pallium tradi voluerit, atque libere primatum per vniuerſam Angliam exercere permiſerit. Narrant iſta pluribus Edinerus *l*, qui ea vidit, in Vita S. Anſelmi, & Willelmus *m* Malmesburienſis de Geſtis Pontificum Anglorum: quorum etiam aſſertione conſtat, hanc ita pacem compoſitam anno integro perduraſſe; ruptam autem eſſe, cum iterum Regem perſecutorem Anſelmus expertus *n*, deſperatione iuuandi ſuos Vrbanum Papam adire decreuit, peneſque eum vel deponere ſarcinam, vel per eum apud Regem iuuari. Eam vero licentiam Romam eundi, vix tandem poſt plurimam de iuribus Eccleſiæ ac Regni cum eodem Rege habitam contentionem, extorſit ab eo; ſed ita vt conſcenſuri nauim excuſſis indigniſſime cunctis ſarcinulis, pecuniam minime ſecum ferre permiſſus fuerit.

REX ANGL. MVTATVR IN MELIVS.

l Edin. lib. 2. ap. Sur. 21. Apr. *m* Malmeſbur. de Pontiff. Angl. lib. 1.

ITERVM VEXAT ANSELMVM.

n Ap. Bar. an 1097. in pr.

VIII. ORDO MINISTR. HOSPIT. S. ANTONII.

Hoc eodem anno à GASTONO Franco viro nobili prouinciæ Vienneſis, vna cum Gerino ipſius filio, iunctis ſibi octo aliis, inſtitutus aſſeritur Ordo miniſtrantium infirmis, qui ſacro Igne conſumpti truncatis membris in perpetua calamitate viuerent: iidemque cum laici eſſent, pro inſignibus *Thau* ſignum ſibi ſumpſerunt. Sed hæc pluribus in Hiſtoria Antoniana dicta, cuius auctor extitit Himarus Fulco eiuſdem Ordinis Præceptor.

IESV CHRISTI AN. 1096.

VRB. II. AN. 9.

HENR. III. 13.

ALEX. COMN. 16.

I. CONCIL. TVRON. SVB VRB. PP.

ANNO Domini milleſimo nonageſimo ſexto, Indictione quarta, tertia hebdomada Quadrageſimæ, Vrbanus Papa *Turonis* in Gallia SYNODVM celebrauit; vbi (inquit Bertholdus) iterum ſuorum præteritorum ſtatuta Conciliorum roborauit. Extant *a* vero duo diplomata ab eodem Pontifice hac ipſa Indictione data; alterum in eadem Turonenſi ciuitate pridie Idus Martias, de confirmatione priuilegiorum Eccleſiæ S. Martini; Pictauis alterum quarto Calendas Aprilis, de abolitione inoliti eiuſdem S. Martini Eccleſiæ abuſus, quo nonniſi pretio præbendæ atque canonicatus conferrentur. Antequam autem idem Pontifex ex Gallia recederet, tradit Bertholdus, Philippum Regem, iamdudum pro adulterio excommunicatum, humiliter ad eum pro ſatisfactione venientem, reiecta pellice in gratiam receptum eſſe, ſeque in ſeruitium Papæ promptum exhibuiſſe. Additque, Pontificem bene diſpoſitis rebus in Gallia, in Italiam rediiſſe, & Natiuitatem Domini Romæ glorioſiſſime celebraſſe; licet adhuc Guibertini Turrem Creſcentij poſſiderent. Sed hoc ipſe exordio ſequentis anni, incipiens more ſuo annos à Natali Domini numerare.

a Rec. Bar. Tom XI. loc. an.

PHILIP. REX ABSOLVITVR.

II. EXPEDITIO IN ORIENTEM.

Hoc eodem anno, expeditio Occidentalium in Orientem, de qua anno ſuperiori, ſub diuerſis ducibus, diuerſo tempore, diuerſis locis, in procinctu poſita, Conſtantinopolim verſus iter arripuit; aliique ex ipſis qui primi fuere ſub Gualtero Duce octaua die menſis Martij, alij paulo poſt ſub Petro Eremita profecti ſunt: *Godefredus* autem *Bolionius* Dux Lotharingiæ, cum aliis Ducibus & Comitibus, die decimaquinta Auguſti; alij demum, vt Boamundus Comes Apuliæ, anno ſequenti. Hæc pluribus Willelmus *b* Tyri Archiepiſcopus; quem conſulat qui iſta cupit, digne tantam hiſtoriam deſcribentem, dum colligens in vnum volumen plura diuerſorum volumina, ſingula locupletius fide ſincera pertractauit. Nobis autem in propoſito eſt præcipua tantum nota temporum conſignare, non cuncta proſequi; quia iam notiſſima Scriptorum cuiuslibet prope nationis copia, facta ſunt omnibus. Denique in literis quas Papa Vrbanus de iſta expeditione ſcripſit ad Alexium Imperatorem Conſtantinopolitanum traditur, tantá hominum multitudinem Cruce ſignatam eſſe, vt ad trecenta millia cenſa fuerint. Verum ante profectionem, hoc anno magnam ab eis factã eſſe pluribus in locis ſtragem Iudæorum, Bertholdus, aliique horum temporum auctores affirmant. Qui enim diuino inſtinctu aduerſus hoſtes Chriſtiani nominis dedere ſacræ militiæ nomen, in quos primos inciderunt Iudæos infelices, eoſdem niſi Chriſtianam fidem profiteri vellent, trucidarunt, fugarunt, vel obſederunt, atque ex deſperatione ad conſciſcendam ſibi mortem impulerunt. Profecti vero ſunt etiam cum Chriſtianis militibus nonnulli Antiſtites; inter quos Adematus Podienſis Anicij Vellunorum Epiſcopus eminuit Apoſtolica Legatione ſublimis, & cum illis Willelmus Arauſij; qui primi Cruce ſignati, alios eodem ſacro ſigno nobilitarunt.

b Tyr. de Bel. ſacr. lib. 1. cap. 18. lib. 2. c. 2.

IVDÆI A MILITIB. CHRIST. TRVCIDATI.

III. BERN. TOLET. DVCIT IN HISP. BVRDINVM.

Sed & eodem Vrbani Papæ claſſico excitatus Bernardus Archiepiſcopus Toletanus, iterum in Terram Sanctam hac Cruce ſignatus peregrinationem aggreſſus eſt: verum ob clericos Toletanos, qui eo abſente quaſi nunquam amplius reuerſuro, alium ſubrogandum putarunt Archiepiſcopum, reuerti coactus, pulſis illis, monachiſque S. Facundi eorum loco in eam Eccleſiam introductis, denuo ſe ad iter accinxit: ſed cum ad Vrbanum Romam veniſſet, eius iuſſu, miſerantis illam tunc adhuc coaleſcentem Eccleſiam, reuerſus eſt Toletum. Qui rediens, quos potuit ex Gallia ſecum duxit viros, quos eruditione & moribus ad regendas Eccleſias putauit idoneos: inter quos fuit *Burdinus* ille infelix, de quo ſæpe inferius agendum; quem probitatem ſimulantem, Lemouicis ductum Toletum, Archidiaconi dignitate nobilitauit, atque inde in Conimbricenſem poſtea in Bracarenſem Epiſcopum extulit, cum ille ſe Mauritium loco Burdini nominaret. Hæc ex Roderico *c* eiuſdem Toletanæ Eccleſiæ Archiepiſcopo.

c Roder. Tolet. lib. 6. c. 27. & 28.

IESV CHRISTI AN. 1097.

VRB. II. AN. 10.

HENR. III. 14.

ALEX. COMN. 17.

I. VRB. PP.

ANNO Chriſti milleſimo nonageſimo ſeptimo, Indictione quinta, cum Rogerius Siciliæ Comes obſediſſet Capuam, Vrbanus Papa componendarum inter eum & Capua-

SALERNVM SE CONFERT.

nos rerum cauſa eo accedens, cum fruſtra id tentaſſet, Beneuentum ſeceſſit, ac poſt Capuanorum deditionem perrexit Salernum ad eundem Rogerium Comitem, alterumque Rogerium Apuliæ Ducem filium Guiſcardi. Narrat hæc pluribus Gaufredus monachus, qui tunç temporis res geſtas eiuſdem Rogerij Comitis ſcribebat.

II. DE ASSERTO PRIVIL. MONARCHIÆ SICVLÆ.

At quæ ſequuntur de Diplomate ac Priuilegio ab eodem Vrbano ipſi Rogerio Comiti, atque filiis eius hæredibus, ibidem Salerni conceſſo, exactiſſima indigent diſquiſitione, quo in re maximi momenti veritas elucidata, haud amplius mendaciis circumtecta celetur: ſiquidem ſuper illud veluti fundamentum immobile, recentem Siciliæ MONARCHIAM eſſe fundatam atque firmiter ſtabilitam, aſſerunt omnes qui eius ſunt pugnaciſſimi defenſores; & inter alios Fazellus Siculus, qui illud Diploma in ſua Hiſtoria de Rebus Siculis veluti emblema pretioſum intexuit idque ipſum fecit Rerum Hiſpanicarum recens hiſtoricus; nullo ab eis addito diligentiori examine, à quo ſic primum editum, in quam fidem acceptum, & an illud eſſet integrum.

III. QVOMODO DIPLOMA IN LVCEM EDITVM.

De his vero nos ex neceſſitate inſtituti elucidandæ hiſtoricæ veritatis acturi, rem haud ignotam prodimus, ſed iam ore fere omnium pervulgatam, ac veram, atque monimentis etiam publicis comprobatam. Tempore ſiquidem Ferdinandi Regis cognomento Catholici, Siculus quidam, *Ioannes Luca Barberius* dictus, anno Domini milleſimo quingenteſimo decimotertio egit cum eodem Rege, vt eius auctoritate perquiſita vndique antiqua diplomata, eadem in vnum volumen, quod *Caput Breuium* appellaret, ad regni iura noſcenda colligeret: in quo præter alia multa, illud de quo agitur Vrbani Papæ diploma, vti editum legitur, pariter ſcripſit; ſed ſicut cetera, vnde acceperit, verbum nullum. Quapropter in eum publice conclamatum eſt ab iis, quorum antiquæ poſſeſſiones recentibus hiſce inuentis turbarentur. A quibus & eidem Ferdinando Regi fuit libellus oblatus, ne in plurimorum præiudicium fides aliqua Barberianæ collectioni adhiberi deberet, niſi de ſingulis doceretur autographum, quod quiſque cum opus eſſet conſulere poſſet: eorum vero iuſtiſſimæ petitioni Princeps iuſtiſſimus annuit. Harum enim omnium rerum geſtarum fides deſcripta legitur in libro Capitulorum Regni Siciliæ, capite centeſimo nono, pagina ducenteſima vigeſima prima; eademque per eumdem Regem Ferdinandum confirmata die vigeſima quarta Iunij, Indictione tertia anno Domini milleſimo quingenteſimo decimoquinto. Sicque videas, nullam penitus conciliare ſibi editum diploma fidem, niſi eam ex autographo accipiat: quod cum nunquam hactenus factum ſciatur, vt ei credatur nihil eſt quod ſuadeat. Nam & cum ſæpe contigerit, Reges Siciliæ aduerſus Apoſtolicam Sedem de Eccleſiæ & Regum iuribus contendere; nec vſquam vel leuis ſit mentio, dictum diploma ab aliquo citatum vel nominatum aliquando eſſe, licet plurimæ vt id facerent exigerent occaſiones; non à Rogerio huius Rogerij filio, cum aduerſus Innocentium & Eugenium ageret de iuribus Romanæ Eccleſiæ in regno Siciliæ; non ab huius nepote Gullielmo aduerſus Hadrianum Quartum, non ab aliis, horum ſucceſſoribus; non ab ipſis tyrannis, prætenſionum audaciſſimis aſſertoribus ac defenſoribus; nõ denique ab alio quocunque, vſque ad Carolum Quintum prædicti Ferdinandi ſucceſſorem: vtique magnum inde elicitur argumentum, prædictum diploma haud eiuſmodi fuiſſe, vt Eccleſiæ Romanæ iuribus aduerſaretur.

INCOGNITVM MAIORIBVS.

IV. QVALE EDITVM.

Sed vt propius ad ipſius examen accedamus, deſcribendum illud imprimis videtur vti cuſum legitur; quod ſic ſe habet: *Vrbanus Epiſcopus Seruus ſeruorum Dei, chariſſimo filio Rogerio Comiti Calabriæ & Siciliæ, Salutem & Apoſtolicam benedictionem. Quia prudentiam tuam ſupernæ maieſtatis dignatio multis triumphis & honoribus exaltauit, & probitas tua in Saracenorum finibus Eccleſiam Dei plurimum dilatauit, & Sanctæ Sedi Apoſtolicæ deuotam ſe multimodis ſemper exhibuit: nos in ſpecialem atque chariſſimum filium eiuſdem Vniuerſalis Eccleſiæ te aſſumpſimus. Idcirco de tuæ probitatis ſinceritate plurimum confidentes, ſicut verbis promiſimus, ita literarum auctoritate firmamus; Quod omni vitæ tuæ tempore, vel filii tui Simonis, vel alterius qui legitimus tui heres extiterit, nullum in terra poteſtatis veſtræ, præter voluntatem aut conſilium veſtrum, Legatum Romanæ Eccleſiæ ſtatuemus. Quinimo quæ per Legatum acturi ſumus, per veſtram induſtriam Legati vice cohiberi volumus, quando ad vos ex latere noſtro miteremus ad ſalutem ſanctarum Eccleſiarum quæ ſub veſtra poteſtate conſiſtunt, ad honorem B. Petri, ſanctæque eius Apoſtolicæ Sedis, cui devote hactenus obediſti, quamque in neceſſitatibus ſuis ſtrenue & fideliter adiuviſti. Si vero celebratur Concilium, & tibi mandauero, quatenus Epiſcopos & Abbates tuæ terræ mihi mittas; quos & quot volueris mittes, alios vero ad ſeruitium Eccleſiarum tuarum retineas. Omnipotens Deus actus tuos in beneplacito ſuo dirigat, & te à peccatis abſolutum in vitam æternam perducat. Datum Salerni per manus Ioannis S. R. E. diaconi, tertio Nonas Iulii Indictionis ſeptimæ, anno Pontificatus noſtri vndecimo.* Hactenus diploma.

V.

In quo imprimis corrigendus eſt error temporis. Nam cum conſtet illud datum eſſe Salerni, & Vrbanum illuc hoc ipſo anno adueniſſe, exploratiſſimum ſit teſtificatione Gaufredi, quæ inſpiciebat ſcribentis; necnon eiuſdem temporis Scriptorum Edineri atque Willelmi, dum agunt de Synodo Barenſi ab eodem Vrbano tunc habita, de qua dicetur poſtea: quomodo ſignatum ponitur Indictione ſeptima, anno Pontificatus Vrbani vndecimo, cum idem præſens annus conſignatus fuerit Indictione quinta, & ſedis Vrbani anno decimo; ſequenti vero, & poſt ſequentem, eumdem Vrbanum non Salernum aut Apulia, ſed Romæ tenuerit? At non adeo ſeueri exactores ſumus, vt ob eiuſmodi quæ incidere ſolent librariorum vitia, velimus omnino diploma reiicere. Horreſcit vero plane auditus, vt idem exploſum ſententia Ferdinandi, cuius nullum extaret quod oſtendi poſſet autographum, ſub eius ſucceſſore Carolo Quinto, dum bellicis rebus intentus eſſet Imperator inuictiſſimus, in regno Siciliæ opera Aduocati Fiſcalis, vti quidpiam diuinum in ſublime attolleretur, ac velut lapis angularis faciens vtraque vnum, temporali ſimul & ſpirituali iuncta auctoritate, noua, hactenuſque in Eccleſia Catholica inaudita, conſtituta fuerit MONARCHIA, quæ prætenta Sedis Apoſtolicæ auctoritate, eiuſdem ipſius Sedis Apoſtolicæ auctoritatem abrogaret: cum ab Imperatoris miniſtris, eius nomine, potius quam voluntate anno Redemptoris milleſimo quingenteſimo vigeſimo ſexto, die ſeptima menſis Decembris, promulgatum eſt edictum de confirmatione Pandectarum impreſſi voluminis, in quo aſſeritur Monarchia; atque ſeorſum ſcriptus liber ſub titulo *Monarchiæ* omnium regni Conſiliariorum ſubſcriptione munitus; cuius exemplar vnum fertur ad Regem miſſum, alterumque ad Aragonenſe Conſilium.

QVANDO, ET A QVIBVS IN AVCTORITATEM ACCEPTVM.

VI. QVÆ CONTINEAT MONARCHIA.

Quod autem auctoritate diplomatis Vrbani, Rogerium, eiuſque heredes, Legatos à latere conſtitutos omnino velint; inde etiam omnes pariter ſucceſſores Reges in Siciliæ regno Legatos natos eſſe contendunt, eoſdemque omnia quæ ſunt Legatorum à latere efficere poſſe; immo & ſubſtituendi poteſtatem habere cum eadem auctoritate, nimirum vt iudicare & punire poſſint, abſoluere & excommunicare quos velint, laicos, monachos, clericos, etiam Eccleſiaſtica dignitate Prælatos, Abbates, Epiſcopos, Archiepiſcopos; ac denique ipſos S. R. E. Cardinales ibi degentes, eidem Monarchiæ ſubditos eſſe volunt: eiuſdemque Monarchiæ eſſe facultatis, appellationes ad S. Sedem Apoſtolicam impedire, Nuntios eiuſdem S. Sedis non admittere, ac demum reſpectu Eccleſiaſticæ iuriſdictionis, neq; ipſam Sedem Apoſtolicam agnoſcere & habere ſuperiorem, niſi in caſu præuentionis. Iſta ſunt quæ Vrbani auctoritate diplomatis, Reges in Sicilia velint ſibi licere.

VII. DE IPSO NOMINE MONARCHIÆ.

Atquod ad ipſum imprimis MONARCHIÆ nomen ſpectat; qua auctoritate poſt quadringentos triginta annos à tempore dati ab Vrbano diplomatis, recens natum inuenitur ſuperinductum, quod nunquam à piis Regibus, immo nec ab ipſis Romanæ Eccleſiæ perduellibus, iiſdemque acerbiſſimis perſecutoribus, vt Friderico, & eius filiis; nec denique ab inuaſoribus eiuſdem regni, vt Petro, vel aliis; licet ab iis res ipſa ſæpius per tyrannidem atque inuaſionem fuerit pertentata, vſurpatum vllatenus reperitur? Si vna eſt, conſenſu Fidelium omnium, in Eccleſia Monarchia, ab ipſo Domino ſtabilita in Petro & ſucceſſoribus eius, nec alteram ſuperinduci vmquam paſſi ſunt Orthodoxi; vt quid hodie infauſtum nomen, altera auditur in Eccleſia Mo-

narchia? Demus Vrbanum voluiſſe Reges Siciliæ eſſe Legatos natos à latere; numquid diplomate ſanxit eos dicendos eſſe Monarchas? Sed & cum plures ſint hodie in Eccleſia Catholica nobiliſſimarum Eccleſiarum Antiſtites, qui ex vero certoque priuilegio, Sedis Apoſtolicæ Legati nati obtinent dignitatem; num ex eo aliquis eorum auſus eſt aliquando ſeſe appellare MONARCHAM? Quamobrem etſi non alia ex cauſa, vel ex hac ſaltem ſuccidendum eſt nomen adulterinum; ne tali exemplo propagetur in alios.

VIII. DIPLOMA NON EXCEDIT FILIOS ROGERII COM.

Vt autem ad res ipſas accedamus; quonam iure ex recitatis ſuperius Diplomatis verbis, tantum iuris præſumitur, vt Legati à latere, itemque nati, atque demum MONARCHÆ effecti Reges omnes Siciliæ dicantur; cum iis expreſſi tantummodo habeantur ipſe Rogerius, Simon eius filius, & alter filius ſi extiterit ipſe heres? Duo namque Rogerio Comiti erant filii, Simon maior natu, atque Rogerius, quem voluit expreſſiſſe voce illa, *alterius*; quod quidem nomen non de pluribus, ſed de vno ex duobus dumtaxat dici, ſciunt omnes qui Latinas literas didicerunt. Cum igitur priuilegium non excedat filios Rogerij, qua ratione deducitur ad heredes omnes? immo cum heredes Rogerij omnino defecerint, quomodo trahitur ad ſucceſſores omnes illius Regni poſſeſſores? Denique etiamſi expreſſe incluſi fuiſſent heredes omnes, omneſque ſucceſſores; adhuc tamen haud ipſa vllo pacto deduci potuiſſent ad Carolum Quintum; quod cum plurima extent Romanorum Pontiff. diplomata, quibus ſunt collatæ Inueſtituræ de regno Siciliæ diuerſis Regibus, atque in eis diſertis verbis reuocentur cuncta ſigillatim, quæ aduerſus Eccleſiaſticam immunitatem quoquo modo ſint præſumpta; plane nihil fit vt aduerſus tot Pontificum documenta, de quibus ſingulatim inferius erit mentio, iſtiuſmodi diploma aliquid ſibi vendicare poſſit auctoritatis.

SÆPIVS REVOCATVM.

IX.

Verum nec quod prætenditur vllo modo conceſſerim; nimirum per Vrbani diploma creatum fuiſſe Legatum à latere Rogerium, atque filios eius. Relegantur eius verba, & nihil aliud inuenietur, niſi quod eum vicem Legati implere voluerit, in iis tantum cohibendis quæ per Legatum Apoſtolicæ Sedis cohibenda forent. Aliis porro formulis, iiſdemque plenioribus, atque adeo ſpecificis, conſueuiſſe ab ipſis Romanis Pontificibus concedi Legationes à latere, nemo ignorat qui eiuſmodi lectionibus aſſueuit. Præterea non perpenditur, quanta irrogetur iniuria Vrbano, cum volunt ea conceſſiſſe Rogerio, quæ iam per nonnullos Reges male aduerſus Eccleſiaſtica iura, vniuerſa Eccleſia ſcandalum patiente exercentur: cum tamen in vendicandis ab vſurpatione laicorum Eccleſiæ iuribus, idem ſanctiſſimus Pontifex nulli reperiatur fuiſſe ſecūdus; qui & iis vixit temporibus, quibus iugiter certandum fuerit contra inuaſores Romanæ Eccleſiæ iurium. Potuitne vero tanta conceſſiſſe Rogerio Comiti, quorum aliquam tantummodo partem ſi Henrico Imperatori, ferociſſimo ſimul ac potentiſſimo perſecutori ceſſiſſet, pacem proculdubio vniuerſalis Eccleſiæ tot tantiſque cladibus diutius afflictæ, redemiſſet: ſed prius cuncta pati, quam quid minimum Eccleſiæ iurium imminui, vel à ſæcularibus labefactari, decreuit animo, & dum vixit effectu ipſo egregie præſtitit: ſicut præter alia quæ iam de eo dicta ſunt, dicenturque, diſerte confirmat Domnizo, qui tunc viuebat, in Rebus geſtis Comitiſſæ Mathildis, dum ait, numquam per eum decreuiſſe libertatem Romanæ Sedis: idemque ipſe Vrbanus ad Rodulphum Comitem reſcripſit *a*, nulli ſæcularium domino poteſtatem in clericos habere licere, ſed omnes clericos Epiſcopo ſoli eſſe debere ſubiectos: quicumque vero aliter præſumerent, canonicæ ſententiæ ſubiectos fore. An vero potuit quæ tot annis tanto labore ædificauit, vna hora in congreſſu illo Salernitano cum Rogerio deſtruxiſſe, vt ſecundum Apoſtoli *b* dictum, præuaricatorem ſe conſtitueret? cum præſertim nulla vrgeret neceſſitas, qua tantam cladem Eccleſiæ, cuius ſe conſtantiſſimum ſemper defenſorem exhibuiſſet, inferret: immo contra in Concilio Vniuerſali Romæ ſub eius ſucceſſore Paſchali celebrato, ab vniuerſa Synodo eidem Vrbano acclamatum eſſe conſtet *c*, vti Eccleſiæ iurium acerrimo vindici, atque propagatori.

QVANTA IRROGETVR INIVRIA VRBANO PP.

VRB. IN OMNIB. DEFENSOR ECCLES. IMMVNIT.

a *Ivo par. 2.c.468.*

b *Gal. 2.*

c *Vrſperg. an. 1092.*

X.

Sed quid vltra detineo Lectorem, & non cito detego aduerſantium malas artes, qui non vt ſe habuit, ipſum germanum, integrumque ediderunt diploma, ſed mutilatum atque corruptum in omnibus quibus iura Romanæ Eccleſiæ ſalua eſſent, exhibuerunt? Ad quæ probanda, teſtem adhibemus ex aduerſantium domo petitum, ab ipſis iure laudatum, cui nec ſit quod obiici poſſit, quippe qui eo tempore vixit & ſcripſit Hiſtoriam Siculam, eodem ipſo de quo agitur expoſcente (vt profitetur) Rogerio Comite: nempe *Gaufredum* monachum Benedictinum; cuius opus antiquitate ipſa plane venerandum delituit inter vetera monimenta Regum Aragonenſium, quouſque noſtra ætate illud Hieronymus Surita vir celebris in lucem protulit, edidítque Cæſarauguſtæ typis Dominici à Portonariis anno Salutis milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo octauo, idemque munitum & laudatum Regio priuilegio, (ne quid ad abſolutiſſimam fidem eius deeſſe poſſet) dedicatum vero Antonio Auguſtino tunc Archiepiſcopo Tarraconenſi, eruditione legum ſacrarum ſuæ ætatis in Hiſpania facile principi.

DETEGITVR DIPLOMATIS DEPRAVATIO.

XI.

Hic enim ipſe Gaufredus, iam à nobis ſuperius citatus eadem occaſione Salernitani congreſſus Vrbani cum Rogerio, acturus de eiuſmodi priuilegij conceſſione, quænam præceſſerit illud petendi cauſa, his verbis narrat: *Sed quia ipſe Apoſtolicus iamdudum Robertum Epiſcopum Trainenſem, Comite inconſulto, Legatum in Sicilia ad exequendum ius S. R. E. poſuerat; perpendens hoc Comitem graue ferre & nullo modo vt ſtabile permaneat aſſentire; cognoſcens etiam ipſum Comitem in omnibus negotiis Eccleſiaſticis exequendis zelo diuini ardoris exferueſcere: caſſato quod de Epiſcopo Trainenſi fecerat, Legationem B. Petri ſuper Comitem per totam Siciliam, vel habendam hereditaliter ponit, ea diſcretione, vt dum ipſe Comes aduixerit, vel aliquis heredum ſuorum zeli paterni Eccleſiaſtici executor, ſuperſtes fuerit, Legatus alius à Romana Sede ipſis invitis nullus ſupponatur.* Hæc quidem Gaufredus, conſentientia ſuperius recitato diplomati. Sed quæ dolo malo de eo ſunt dempta, idem auctor ſic ſubdit; *Sed ſi qua Romanæ Eccleſia iuris exequenda fuerint, Chartulis * à Romana Sede in Siciliam vel Calabriam directis, per ipſos conſilio Epiſcoporum earumdem prouinciarum authentice definiantur.* Iſta ſunt, quæ manus audax abſtulit ab Vrbani diplomate: quæ quidem tanti noſcuntur eſſe momenti, vt ſi ea reſtituantur in ipſum, nullum penitus ex eo irrogetur damnum iuribus Apoſtolicæ Sedis; cum ſit his verbis ei integrum reſeruatum, vt cum opus eſſe iudicauerit Papa, miniſtros ſuos in Siciliam mittat, qui ſi ita ipſis placuerit, Epiſcopos ad Synodum congregent, quorum conſilio ipſorum ſententia expectetur. At non hic finis latrocinij. Nam pergens Gaufredus de iis dicere, quæ poſthæc eodem diplomate continerentur; poſtquam hæc appoſuit, *Quod ſi Epiſcopi ad Concilium inuitati fuerint; quot & quos ipſi Comiti, vel ſuis futuris heredibus viſum fuerit, illuc dirigant*, (quæ ſunt conſeruata in textu) mox hanc ab Vrbano limitationem additam ſubiicit; *Niſi forte de aliquo ipſorum in Concilio agendum ſit in Sicilia vel Calabria * in præſentia ſua authentice definire nequiuerit:* quibus plane ſignificauit Vrbanus, ipſi eſſe liberum cum vellet, Siculos & Calabros Epiſcopos ad dicendam cauſam vocare ad Apoſtolicam Sedem, cum ipſorum cauſæ in Sicilia vel Calabria authentice, (hoc eſt, canonice, & ſecundum leges Eccleſiaſticas) coram Principe ſæculari definiri nequirent.

QVÆ EX EO SINT SVBLATA.

* *Omnino legendum*, Chartulariis; *cum mox dicat*, per ipſos.

* *vt*

XII. QVOMODO RECIPIENDVM.

Vides igitur quanta ſubtracta fuerint, & quanti momenti. Quæ ſi reſtituantur, tantum abeſt vt à nobis diploma reiiciatur, vt potius exoſculemur illud, vtpote prudentiſſimi Pontificis monumentum, quo magna cautela ita roganti Principi de Sede Apoſtolica bene merito voluerit ſatisfactum, vt tamen eiuſdem Apoſtolicæ Sedis immunitati nihil paſſus ſit eſſe detractum. Nec eſt quod verba Gaufredi, quæ in diplomate ſcripta fuiſſe docet, aliquis in alium ſenſum conuertere iure poſſit. Nam tum quod è textu ablata noſcūtur, arguit ea haud prætentæ Monarchiæ fauere; tum eo quo diximus modo eſſe intelligenda, (nempe vt cum in Sicilia de iuribus Apoſtolicæ Sedis ageretur conſeruandis, tunc eſſet liberum Romano Pontifici miniſtros illuc pro arbitrio mittere) ſtatim poſt eiuſmodi priuilegiū conceſſum, ipſo vſu experientia cōprobauit; cum ipſius Vrbani ſucceſſor Paſchalis Papa Secundus miſit Apocriſiarios (ſic enim vocat, quos Vrbanus Chartularios) in Siciliam ad exigenda iura Apoſtolicæ Sedis, dum ab Archiepiſcopo Panormitano iubetur præſtari iuramentum fidelitatis eidem Apoſto-

licæ

licæ Sedi. Extant enim de his eiuſdem Paſchalis literæ, quas Gregorius Nonus intexuit inter Decretales *d* à ſe collectas Epiſtolas.

d c. ſignificaſti. Extr. de elect.

XIII. Confirmatvr ex alio simili diplom.

Sic enim (vt etiam à ſimili res confirmetur) qui poſt Vrbanum ſucceſſit tertio loco Calliſtus Papa Secundus, qui in vendicandis & extorquendis de manu Imperatoris abreptis Eccleſiaſticis iuribus ſummam præ omnibus ſuis anteceſſoribus ſibi gloriam comparauit; poſt celebratum Rhemenſe Generale Concilium, congreſſu habito cum Henrico Anglorum Rege, eidem petenti *conceſſit* (inquit Rogerius in Annalibus Anglorum) *omnes conſuetudines quas pater ipſius Regis in Anglia & Northmannia habuerat; & maxime, Vt neminem aliquando Legati officio in Anglia fungi permitteret, ſi non ipſe aliqua præcipua querela exigente quæ ab Epiſcopis regni ſui terminari non poſſet, hoc fieri, à Papa poſtularet.* En aliud ſimile priuilegium, ab alio Romano Pontifice alii Chriſtiano Principi conceſſum: & tamen nihil plane per ipſum derogatum ſcitur Apoſtolicæ Sedis iuribus, quin maioribus exigentibus cauſis ab Eccleſia Romana Legationes in Angliam fuerint frequentatæ, eædemque decenti cultu à Regibus Anglorum exceptæ. Ac denique ex Romani Senatus epiſtola ad Conradum Regem ſcripta, quam recitat Otto *e* Friſingenſis Epiſcopus, conſtat ſic inter Rogerium huius Rogerij filium & Eugenium Tertium eſſe concordatum, vt Pontifex nullũ mitteret Legatum in Siciliam, niſi quem ipſe Rex peteret, non autem vt Rex ipſe Legati Apoſtolici vicem teneret.

e Otto Friſing. in Frider. lib. 1. c. 28.

XIV. Alia Monarchiæ fvlcimenta convellvntvr.

Quod vero præter illam Vrbani aſſertam epiſtolam, adhuc alia quædam pro Monarchiæ firmitate afferãtur in medium; ea quoque ſunt conuellenda. Dicunt enim reperiri nonnulla Regum Siciliæ diplomata in libro qui continet donationes ab iiſdem in diuerſas Eccleſias & monaſteria collatas, in quibus legatur anathematis ſententia ab ipſis promulgata aduerſus eos qui quæ ipſi iuſſiſſent non implerent, ſed euerterent; quam velint appoſitam auctoritate Legationis Apoſtolicæ Sedis, qua iidem Reges Vrbani conceſſione fungerentur. Sed quis adeo formularum antiquarum ignarus, vt neſciat eiuſmodi verba apponi ſolita inſtrumentis piarum donationum, nec ſolum à Principibus, ſed etiam à priuatis vtriuſque ſexus? non quidem vt ſententiam contineant excommunicationis Eccleſiaſticæ, quæ ab Epiſcopis infligi ſolet in ſubditos; ſed imprecationes potius, ad deterrendum eos qui aliquid contra præſcripta moliri tentarent. Sunt de his infinita omnium ſæculorum exempla *f* patentia: adeo vt etiam in ipſo ab illis ſcripto codice aliæ reperiantur diuerſorum priuatorum locis piis factæ donationes, quæ eaſdem omnino contineant imprecationes, quas iſti à Regibus factas gloriantur, ſicut & ſimiles conſtat à nõnullis conſuetas fuiſſe apponi ſepulchris *g*, vt violatores abſterrerent.

f Paſſim in Annalibus Baronii, vbi deſcribũtur integra eiuſmodi diplomata, & præcipue à Tom. IX. vſque ad XII. Et de diſcrimine inter Anathema, quo etiam priuati vti poſſunt, & Excommunicationẽ, quæ ſolis Prælatis Eccleſiaſticis competit, vide egregie Card. Perõ. in Reſp. ad Reg. Mag. Brit. lib. 1. c. 27.

g Profert. exempla Baron. Tom. XI. hoc an.

XV. De assertione Abbatis Panor.

Inſuper in eodem ſuo Monarchiæ libro, ſententiam proferunt Abbatis Panormitani celebris Iuris Canonici Interpretis, qua aſſerit, *Licere Regi ex longa conſuetudine appellationes eorum qui ad Sedem Apoſtolicam prouocant, impedire.* At enim tantine æſtimantur reſpõſa prudentis, vt ea in legem accipiantur; eo præſertim tempore, quo idem Abbas colligeret cum ſchiſmaticis aduerſus Catholicæ ſedis Antiſtitem? Verum qui traditur hæc reſpondiſſe tempore Alphonſi Regis ſub Martino Papa Quinto, cui Rex valde eſſet infenſus; idem poſtea ea declaraſſe aſſeritur, vt intelligi deberent, quando non eſſet tutus acceſſus ad Apoſtolicam Sedem, vel tempore Schiſmatis. Cuius declarationis exemplum non ſcribitur in dicto Monarchiæ libro, ſed reperitur in Abbatia dicta Nouæ-lucis in eodem regno poſita, & in aliquibus aliis monaſteriis.

XVI. Rex Alphonsvs Monarchiæ institvtor.

Sic & quod addunt eiuſdem Alphonſi Regis exempla, quod impediret appellationes ad Papam; quinam demum hic probationis modus, vt contra Eccleſiam teſtimonium proferatur hoſtis Eccleſiæ? addo & periuri Regis; quippe qui rogantibus Siculis ne eiuſmodi appellationes ad Apoſtolicam Sedem, (quod Rex facere cœperat) per Magiſtratus laicos cognoſcerentur, ſed potius per Prælatos Eccleſiaſticos, eorum petitionibus annuiſſet datis de hoc literis anno Domini milleſimo quadringenteſimo quadrageſimo ſexto, quæ hactenus extant vna cum petitionis exemplo: immo id ipſum anno præcedenti, nempe Domini milleſimo quadringenteſimo quadrageſimo quinto, ſolemni iuramento promiſiſſet, cum inueſtituram de ipſa Sicilia & Terra citra Pharum accipiens ab Eugenio Papa Quarto, eidemque de ea (vt loquitur) plenum homagium ligium & vaſallagium faciens, (cuius Inueſtituræ extat exemplar in Vaticana Bibliotheca in libro Priuilegiorum Romanæ Eccleſiæ) præter alia multa de immunitate Eccleſiaſtica conſeruanda, hæc de cauſis & appellationibus Eccleſiaſticis liberis dimittẽdis iurauit; *Omneſque etiam cauſæ ad forum Eccleſiaſticum in regno & terra prædictis pertinentes, libere & abſque vllo impedimento agitabuntur, tractabuntur, & ventilabuntur coram Ordinariis, & aliis Eccleſiaſticis Iudicibus, & terminabuntur per eos. Et ſi ad Apoſtolicam Sedem ſuper huiuſmodi cauſis appellari contigerit, tam appellantes quam appellati ad eamdem venire Sedem pro appellationum proſecutionibus libere & abſque inhibitione aliqua permittentur.* Quid autem nos aduerſans citatur eiuſdem Alphonſi reſcriptum datum anno ſequenti, contentum capitulo trecenteſimo nonageſimo ſeptimo, pagina centeſima vigeſima octaua? An vero in periurio conſtituetur principium Monarchiæ?

XVII. Antipapa ejvs architectvs.

Ceterum ſiquis antiquiora eiuſmodi Monarchatvs veſtigia curioſius indaganda putauerit, plane inueniet non Vrbani, vel alterius alicuius Catholici Pontificis inuentum eſſe, ſed (ſi admodum veriſimili coniecturæ ſit deferendum) primum auctorem fuiſſe ſchiſmaticum Papam, non Chriſti, ſed Antichriſti Vicarium, Petrum, Leonis, nõ Columbæ filium, eumdemque contra Innocentium Secundum legitimum Eccleſiæ Romanæ Pontificem, ex aduerſo furentem ſub ſpecioſo nomine Anacleti. Iſte enim vbi Papatum violenter arripuit, cum videret vniuerſos ferme Orbis Chriſtiani Principes ab Innocentio ſtare, & ipſe aliquem emendicare ſtudens qui ſibi eſſet adiumento, nihil prætermiſit officij vel obſequii, quibus Rogerium iſtius de quo agitur Rogerii filium, qui tunc non Siciliæ tantum, ſed dominabatur Apuliæ atque Calabriæ, ad ſe attraheret. Quamobrem & ipſum ex Comite *Regem conſtituit, & præcepit vt Epiſcopi & Abbates qui in eius ditione eſſent ei obtemperarent;* ſicut hæc breuiter tradit eius temporis ſcriptor *h* Petrus diaconus Caſſinenſis. Qui quidem rebus illius monaſterij conſcribendis intentus, cetera leuiter tantum, nec niſi per occaſionem attingens, dum iſta pauca ex omnibus quæ in diplomate ſuper iis confecto eſſent expreſſit, aliquid ſpecialius indicaſſe voluit præter communem ex Apoſtolicis iuſſis debitam Regibus obſeruantiam: quod tacuit, & ipſe exiſtens ſchiſmaticus, nullam eumdem laudandi Rogerium prætermittens occaſionem: quem nihilominus S. Bernardus, cum opus fuit eius meminiſſe, abſque regio titulo nominauit *i* tantum Ducem Apuliæ tyrannum Siculum, & vſurpatorem coronæ regiæ.

h Petr. diac. 4. Chron. Caſſin. 99.

i Bernard. ep. 127. 129. 130. 139. 140.

XVIII.

Quod vero hæc tunc acta fuerint, eſt etiam manifeſto argumento, quod eiuſdem Rogerij primi Regis temporibus, non in Sicilia modo, ſed etiam in Apulia, ceteriſque eius ditionis prouinciis, Epiſcopatus per regios codicillos conferri ſolerent. Hoc enim declaratur Roberti eiuſdem Regis Cancellarij exemplo apud Ioannem Sariſberienſem *k*; qui narrat iſtum Robertum Eccleſiam Auellanam tunc forte vacantem tribus diuerſis qui oblato pretio eam expetebant, per ſimulatam ſpeciem addixiſſe, ac deinde quartum quemdam conſecrandum curaſſe. Quænam autem fuerint alia capita, quibus idem Anacletus ſubiecit Rogerio vniuerſum ordinem Eccleſiaſticum, plane intelliges cum ea reuocata à Rom. Eccleſiæ legitimis Pontiff. paulo poſt videbis.

k Sariſber. lib. 7. Policr. c. 19.

XIX. Fazelli dolvs.

At vero iſthæc omnia vel non noſcens, vel nolle diſſimulans Fazellus; nihil magis conatus, quam vanæ Monarchiæ ex laicis clericiſque compactæ fauendo, Eccleſiaſticam libertatem alta ſcrobe relinquere ſepultam; ne eius auctorem pſeudopapam aſſereret, atque vt prædicta ſibi adeo aduerſa vitaret, inextricabiles plane mendaciorum quæſiuit anfractus, dum non ſolum ea penitus tacuit, ſed etiam haud vna cum Innocentij creatione ſimul ortum ſchiſma Petri Leonis, dicti Anacleti, ponit, (quod omnes abſque vlla controuerſia, ſiue veteres ſiue recentiores affirmant) ſed longe poſtea, nempe vbi auditus eſt Innocentius ab eodem Rogerio detineri captivus.

XX. Cito arvit ma-

Accidit vero, vt quamuis peculiare fere ſit Principibus, quæ per fas nefasve ſemel adepti fuerint, ea iiſdem artibus tueri;

LE PLANTATA MONARCHIA.

meti, hæc tamen poſtea ita tractata ſint, vt iidem Siciliæ Reges legitimorum ceſſerint iuſſionibus Romanorum Pontificum. Siquidem cum Rogerius ille qui talem Monarchiam accepit ab Anacleto pſeudopapa anno milleſimo centeſimo trigeſimo, perueniſſet ætate vſque ad annum milleſimum centeſimum quinquageſimum ſecundum, ſeu (vt volunt alij) quartum, ipſo mortuo filius eius ſucceſſorque paterni regni, Guillelmus cognomento Malus, dum Inueſtituram quæſiuit ab Hadriano Quarto legitimo Pontifice; eius cauſa haud fuit leuiter altercatum, expetente illo inueſtituram conditionibus valde iniquis, ac fortaſſe iiſdem, quibus Rogerius pater regnum accepiſſet ab Anacleto. Quare licet Legati ab Hadriano ad eum pro pace miſſi, viſi eſſent ex parte aliqua quæ petierat conceſſiſſe, Hadrianus tamen omnino reſiliit, nec inueſtituram concedere voluit cum illis conditionibus quibus Monarchia ſubſiſteret; ſed aliis plane contrariis, quas ipſe Guillelmus acceptauit. Teſtatur hæc ex parte Robertus Abbas in Additionibus ad Sigebertum, anno milleſimo centeſimo quinquageſimo ſeptimo, dum ait Guillelmum cum Hadriano pacem feciſſe, concedendo ei conſecrationes Epiſcoporum Regni ſui & Ducatus, ſicut antiquitus eas habuerat Eccleſia Romana, vnde diſcordia fuerat inter patrem ipſius Rogerium, & Innocentium atque Eugenium Romanos Pontifices: Hadrianum vero conceſſiſſe Guillelmo Regnum Siciliæ & Ducatum Apuliæ, ac Principatum Capuæ.

DE INVESTITVRA CONCESSA WILLELMO.

XXI.

Non extat illa quidem ab Hadriano facta Guillelmo inueſtitura, ex qua ſciri poſſet quibus aliis conditionibus eam cõceſſiſſet: verum quod poſt tumultuarios quoſdã Reges q abſq; inueſtitura regnaſſent, Innocentius Tertius Conſtantiæ Imperatrici atq; Reginæ Siciliæ, eiuſdẽ Guillelmi ſorori, ipſiuſque Conſtantiæ filio paruulo Friderico, pariter inueſtituram eiuſdem regni concedens anno Domini milleſimo centeſimo nonageſimo nono, teſtetur eam ſe dare ad inſtar illius quam Guillelmo conceſſiſſet Hadrianus; plane ex ipſo Innocentij ea de re confecto diplomate, quale fuerit illud Hadriani æque cognoſcitur. Porro in illo Innocentij, quod habetur in Regeſto *l* epiſtolarum eius, ait ipſe ſe Conſtantiæ & Friderico, eorumque heredibus, qui, ſicut dictus Rex Guillelmus Hadriano Papæ exhibuerat, ipſi Innocentio ac ſucceſſoribus, Eccleſiæque Romanæ fidelitatem & hominium exhibere, & conditiones appoſitas obſeruare voluerint; concedere Regnum Siciliæ, Ducatum Apuliæ, & alia ibi recenſita, quæ tenerent à prædeceſſoribus ſuis, hominibus ſacroſanctæ Romanæ Eccleſiæ; pro quibus omnibus iam eadem Conſtantia coram Ottone Epiſcopo Oſtienſi Apoſtolicæ Sedis Legato, quem ad iuramentum ipſius recipiendum Innocentius miſiſſet, fidelitatem ipſi Innocentio, eiuſque ſucceſſoribus, & Eccleſiæ Romanæ iuraſſet, factis ea de re duobus Capitularibus, quorum alterum apud Põtificem, apud Reginam alterum remaneret: promittens inſuper, quod quia præſens præſenti hominium debet exhibere, quandocumque vel ipſe Innocentius, vel ſucceſſores eius, ipſam Conſtantiam, vel filium eius Fridericum cum ad legitimam ætatem perueniſſet, in aliqua parte Regni quam ſecure poſſent adire, ad præſentiam ſuam vocaſſent; iidem reuerenter accederent ad ligium hominium faciendum: Electiones autem ſecundum Deum per totum Regnum canonice fierent de talibus perſonis, quibus ipſi Reges requiſitum à Romanis Pontificibus præbere deberent aſſenſum. Hæc in codice edito; vbi nulla prorſus mentio, vt conceſſa fuerint Regibus, quæ re vera ab Antipapa Rogerius obtinuiſſet, vel ab Vrbano Papa aſſeruntur conceſſa.

l Innoc. III. lib. 1. ep. 412.

INVESTITVRA CONCESSA AB INNOC. PP. CONSTANTIÆ ET FRIDERICO.

XXII.

Quod autem ieiune nimis de electionibus faciendis in eo diplomate actum eſſet; petente rurſum eadem Conſtantia vt paulo fuſius ea explicarentur, idem Pontifex *m* alio diplomate indulſit, vt electiones quæ fierent à Capitulis, ſignificarentur Regibus, ita vt nonniſi eorum petito aſſenſu electi inthronizarentur, nec ante confirmationem Romanorum Pontificum ſe vllatenus adminiſtrationi immiſcere præſumerent. *Sic enim* (inquit ibidem Innocentius ad Conſtantiam) *honori veſtro volumus condeſcendere, vt libertatem canonicam obſeruemus; nullo prorſus obſtante reſcripto, quod à Sede Apoſtolica fuerit impetratum.* Hæc ille. quæ omnia ſeorſum datis literis Apoſtolicis innoteſcenda curauit vniuerſis Prælatis clericiſque Siciliæ & Apuliæ; in quibus etiam inſerta repeririuntur ea quæ in aſſertis in prædicta Inueſtitura Capitularibus ſcripta erant; nimirum vt appellationes ad Sedem Apoſtolicam, earumdemque proſecutiones liberæ quibuſuis eſſent; atque vt liberum eſſet Romanis Pontificibus, quoties neceſſitas poſtularet, Apoſtolicæ Sedis Legatos in Siciliam & Apuliam deſtinare, qui quæ plantanda eſſent plantarent, & quæ euellenda euellerent; nullo prorſus (vt additur) obſtante priuilegio quod à Sede Apoſtolica fuiſſet aduerſus iſthæc impetratum. Vt iam ex his quæ ab Hadriano præſcripta primum Guillelmo Rogerij filio, deinde ad inſtar illius conceſſionis ab Innocentio repetita ſunt erga Conſtantiam & Fridericum, videas illa quæ Vrbanus conceſſiſſet de non mittendis Legatis, & aliis, penitus ſublata eſſe.

DE ELECTIONIB. FACIENDIS IN SICILIA.

m Id. l. 1. ep. 413.

XXIII.

BVLLÆ AVREÆ FRIDERICI CONTRA MONARCHIAM.

Ac nequis putet, eundem Fridericum adhuc puerum inuitum his conſenſiſſe, puberem vero factum reſiliiſſe; extat in libro Priuilegiorum Romanæ Eccleſiæ, necnon alio qui inſcribitur Liber Cenſuum, Aurea Bulla eiuſdem Friderici tunc Imperij candidati & Regis Siciliæ, quam poſt annos quatuordecim, nempe Redemptoris milleſimo ducenteſimo decimotertio, dedit eidem Innocentio Pontifici: qua quidem de conſilio (vt ait) & conſenſu Principum Imperij, (qui etiam magno numero tam Eccleſiaſtici quam ſæculares eidem Bullæ ſubſcripti habentur) Eccleſiæ Romanæ, eiuſque Pontificibus omnem obedientiam atque reuerentiam promittens, quam prædeceſſores Reges & Imperatores Catholici impendiſſe noſcerentur; præter alia magnifica quæ de poſſeſſionibus temporalibus ad eamdem Romanam Eccleſiam pertinentibus, ac ſpeciatim de regno Siciliæ tam citra quam vltra Pharum, aliiſque ipſius iuribus inuiolate conſeruandis pollicetur; imprimis volens (ſicut loquitur) abolere abuſum, quem quidam predeceſſorum ſuorum exercuiſſe dignoſcerentur, ſanciuit Electiones Prælatorum libere & canonice fieri à Capitulis, ac pariter Appellationes in negotiis & cauſis Eccleſiaſticis ad Sedem Apoſtolicam libere fieri, earumque proſecutionem ſiue proceſſum à nemine impediri; omnia denique ſpiritualia Romanis Pontificibus, aliiſque Eccleſiarum Prælatis libere diſponenda relinqui, vt quæ ſunt Cæſaris Cæſari, & quæ Dei Deo recta diſtributione redderentur. Idemque rurſum poſt annos ſex, nempe Domini milleſimo ducenteſimo decimonono, aliam huic per omnia ſimilẽ Auream Bullam dediſſe reperitur Honorio Papæ Tertio, quæ in nominatis codicibus extat. Atque inſuper in Edicto, quod promulgandum curauit die qua ab eodem Honorio coronatus eſt Imperator, habeturque inter ipſius Honorij *n* epiſtolas; inter alia plura quæ in fauorem Eccleſiaſticæ libertatis ſanciuit, primo loco præcepit irritari omnia ſtatuta & conſuetudines, quæ à quibuſcumque perſonis contra libertatem Eccleſiæ, vel perſonas Eccleſiaſticas, edi vel ſeruari tentarentur aduerſus canonicas vel Imperiales ſanctiones, atque ea penitus de Capitularibus ſuis aboleri. Ac denique alia Conſtitutione *o* promulgata anno Domini milleſimo ducenteſimo vigeſimo, quæ habetur in libro Collectionis Nicolai Aragonij, qui ſeruatur in Bibliotheca Vaticana ſub numero quadringenteſimo nonageſimo octauo, quæcumque per vniuerſam Italiam per Dominos & magiſtratus præſumpta eſſent contra Eccleſiaſticam libertatem, abroganda curauit, tamquam de radice prauitatis hæreticæ (vt loquitur) prouenientia; eademque de ſuis ipſius Capitularibus, ſeu Breuiariis condemnata penitus aboleri iuſſit.

n Honor. III. lib. 5. ep. 483.

o [Aduerſus hanc Conſtitutionem, quædam nugatus eſt Goldaſt. in Ration. cont. Barõ. quẽ refellit Greiſ. c. 27. Apologiæ, & lib. 2. cont. Replic. c. 21. de quibus dictũ eſt ad an. 774. poſt nuã. IV.

XXIV.

Qui licet poſtea præuaricatorem ſe conſtituerit eorum quæ tot publicis monumentis ſancte pieque ſtatuiſſet, (vnde, atque etiam ex aliis plurimis nefandis, meruit à Gregorio Papa Nono excommunicari:) tamen nec quæ ipſe ab Eccleſia reſiliens aduerſus Eccleſiam egit, alicuius potuerunt fuiſſe momenti; & ipſummet, vt abſolueretur, ſcriptis publicis iteratis omnia olim praue geſta correxiſſe, patet ex capitibus abſolutionis quæ extant in Regiſtro eiuſdem Gregorij, datis anno milleſimo ducenteſimo trigeſimo: ac demum vltimo elogio, teſtamento condito, nullius decreuiſſe eſſe momenti quæcumque contra libertatem Eccleſiaſticam aliquando ſtatuiſſet, æque apparet ex ipſius teſtamenti capi-

capitibus recitatis à Matthæo Paris in Annalibus ſui temporis. Ex quibus omnibus hactenus deductis perſpicue demonſtratur, omnem illam molem Monarchiæ laiclericalis, quam pſeudopapa Anacletus ſuper arenam abſque fundamento male compoſuerat in gratiam Rogerii, quem (vt ait S. Bernardus *p*) vſurpatæ coronæ mercede ridicula ſibi cõparauit; laborantibus in contrarium legitimis Romanis Põtificibus, & vſque ad mortem inſiſtentibus, vt quæ à Principibus male vſurpata eſſent, in priſtinum vſum atque libertatem Eccleſiaſticam reuocarent; demum tam Pontificia auctoritate, quam regia poteſtate, penitus corruiſſe, imo potius veluti abſorptam terræ chaſmate, nullatenus vel in ruinis apparuiſſe.

MONARCHIA PENITVS DISSIPATA.

b *Bern. ep.* 127.

XXV. APIÆ MACHINÆ CÕTRA EAM.

Quid vero ſi aliis adhuc pluribus documentis publicis oſtenderimus, cuncta contra Eccleſiaſticam immunitatem rediuiua funeſta decreta, fuiſſe mox ſui ortus principio condemnata, prorſuſque reſciſſa? Quod igitur rem ſemel aggreſſi, ingreſſi ſimus latiſſimum campum, qui finibus ſuis tempora noſtra pertingat; eo vſque progredi compellimur, ita tamen, vt compendiaria via prolixum conficiamus iter. Attingemus enim tantummodo illa, quæ ad inſtitutum ſemel ſuſceptum ſpectare noſcuntur, nimirum quoties illiuſmodi Monarchiam auctoritate prætenta Vrbani diplomatis reſtituere ſint conati Siciliæ Reges, eamque diſiecerint ſacris legibus Romani Pontifices, atque etiam Reges ipſi, dum ſingulis inueſtituris voluerunt in omnibus eſſe conſultum Eccleſiaſticæ immunitati; inferemuſque ipſum rerum vſum: quibus perſpectis, Lector cuncta quæ ad hæc ſpectant habeat explorata.

XXVI. A TYRANNIS RESTITVTA, SED à ROM. PONTIF. DISIECTA.

Qui primi, poſt Rogerii Regis, & eius filii Guillelmi auſus temerarios condemnatos atque reſciſſos, Siculam Monarchiam, reſtituere niſi ſunt, fuere Fridericus Imp. idemque omnium infeſtiſſimus Romanæ Eccleſiæ perſecutor; patrique filius non diſſimilis Conradus, atque Manfredus frater, qui eoſdem ſuperauit impietate: qui tres imprimis iurato bello aduerſus Romanos Pontifices, in ſeruitutem deduxere Eccleſias omnes, & cum Eccleſiis etiam viros Eccleſiaſticos ſumma tyrannide compreſſerunt; ſed quos tandem ab ipſis Romanis Pontificibus condemnatos, atque magno prodigio Dei dira vindicta ſublatos, erubeſcant, atque ſimul horreſcant imitari Principes Orthodoxi. Reſtitere autem illis magna virtute qui iis temporibus extitere Romanæ Eccleſiæ Pontifices. Siquidem Fridericus à Gregorio Nono primo excommunicatus, deinde in Concilio Lugdunenſi ab Innocentio Quarto Regno ſimul & Imperio ſpoliatus eſt: cuius abdicationis hæc inter alias fuit allata cauſa, quod electiones Prelatorum in Sicilia perturbaſſet, atque tributa eiſdem Prælatis ſoluenda præſcripſiſſet, clericoſque permiſiſſet coram Iudicibus ſæcularibus conueniri. Huius vero exemplum ſecuti Conradus atque Manfredus, non legitimi Reges, ſed tyranni quippe qui Siciliam abſque inueſtitura accepta inuitis Romanis Pontificibus occupaſſent; cũ multa contra ſedis Apoſtolicæ auctoritatem impiis legibus ſuis ſancire conati eſſent; Pontifices ipſis damnatis tradentes aliis inueſtituram, id maxime egerunt, vt in ſingulis inueſtituris expreſſe abrogarentur eiuſmodi leges à tyrannis promulgatæ: hocque etiam magna conſideratione adiunctum eſt ab Alexandro Papa Quarto, vt quoniam inuadendæ Eccleſiaſticæ libertatis in Friderico occaſio fuerat auctum Imperio Regnum Siciliæ, non liceret impoſterum vlla penitus ratione iungi Regnum Siciliæ cum Imperio. quæ eadem conditio conſueuit poſtea in omnibus conceſſis Siciliæ Regibus à ſucceſſoribus Romanis Pontificibus apponi inueſtituris.

XXVII. OMNE PRIVILEGIVM SVBLATVM CONTRA ECCL. LIBERTATEM.

Sed vt de ipſis agamus Inueſtituris, quas conſtat cunctos Romanos Pontifices vſque ad tempora Caroli Quinti, conſueuiſſe conferre tam de Siciliæ regno poſito vltra Pharum, quam etiam Siciliæ (ſic eam libuit appellare) citra Pharum, ſæpe coniunctæ, aliquando vero diſtinctæ ab inuicem: imprimis viuente adhuc Manfredo, dum Innocentius Papa Quartus, & poſt eum Alexander eius pariter nominis Quartus, anno Redemptoris milleſimo ducenteſimo quinquageſimo quinto, inueſtirent de regno Siciliæ Eadmundum filium Henrici Regis Anglorum, inter alias pro libertate Eccleſiæ in Sicilia reſtituenda, has conditiones ſeruandas propoſuere, quæ in *q* Bulla Aurea leguntur; nimirum, vt omnes Eccleſiæ tam Cathedrales, quam aliæ regulares & ſæculares, necnon vniuerſæ perſonæ Eccleſiaſticæ, iis libertatibus & immunitatibus omnino gauderent, quæ ipſis competerent ſecundum canonicas ſanctiones: adeoque circa eaſdem Eccleſias & perſonas, tam in faciendis prouiſionibus; & electionibus confirmandis, quam in omnibus aliis, Romanus Pontifex & Romana Eccleſia iuriſdictionem & auctoritatem omnimodam libere exercerent: ſaluo tamen debito Regibus & aliis dominis iure patronatus, ſi quod haberent in aliquibus Eccleſiis; quod quidem in tantum valere deberet, in quantum Eccleſiarum patronis canonica inſtituta concederent.

q Hæc, & alia quæ hic recenſentur, Bulla Inueſtiturarum, habentur Romæ in Bibliotheca Vaticana, munitione S. Angeli, & Regiſtris Cameræ Apoſtolicæ: vnde eas Baronius deſcripſit.

XXVIII. REGES ANDEGAVENSES DESTRVCTORES MONARCHIÆ.

Cum autem dicta inueſtitura, Anglorum Rege non curante, effectu caruiſſet, & Carolus Comes Andegauenſis, frater S. Ludouici Regis Francorum, aliam à Clemente Papa Quarto accepiſſet; occiſo in bello Manfredo Siciliæ inuaſore, liberiori diſpoſitione idem Regnum ad iura Romanæ Eccleſiæ reuerſum eſt: ſicque poſt hæc ampliori forma in ipſis Inueſtituris per Sedem Apoſtolicam factis, libertas Eccleſiaſtica eſt declarata, cum prohibitione ſemper ac deteſtatione legum Principum tyrannorum: prout apparet ex aurea Bulla eiuſdem Caroli Andegauenſis, qui auctoritate Apoſtolica ibi regnauit, data anno Domini milleſimo ducenteſimo ſexageſimo quinto, qua inter alia promiſit, ſeruaturum ſe, vt omnes Eccleſiæ, perſonæque Eccleſiaſticæ, ſæculares & religioſæ, in electionibus, poſtulationibus, nominationibus, prouiſionibus, aliiſque omnibus plena libertate gauderent; nec ante electionẽ, ſiue in electione, ſiue poſt, regius aſſenſus vel conſilium aliquod requireretur; ſaluo duntaxat iure patronatus ſecundum inſtituta canonica: Itemque, vt omnes cauſæ ad forũ Eccleſiaſticum pertinentes, libere & abſque vllo impedimento agitarentur & terminarentur coram Ordinariis & aliis Eccleſiaſticis Iudicibus; ac pariter appellationes ad Sedem Apoſtolicam, earumque proſecutiones, libere fieret: Sacramenta vero fidelitatis, & ſeruitia, quæ à nonnullis Prælatis, aut Eccleſiis, ex antiqua rationabili conſuetudine, pro regalibus, quæ poſſiderent, Regibus, aliiſve dominis præſtari deberent, ea ſecundum inſtituta canonica impenderentur: ſalua ſemper circa Eccleſias & perſonas Eccleſiaſticas, tam in faciendis prouiſionibus, & electionibus confirmandis, quam in aliis quibuſcumque Romani Pontificis, & Romanæ Eccleſiæ iuriſdictione & auctoritate plenaria, ac libera poteſtate. Promiſit inſuper, ſe reuocaturum omnes Conſtitutiones per Fridericum, Conradum, atque Manfredum, editas contra Eccleſiaſticam libertatem, nec ſe vllas vnquam aduerſus eam editurum: Itemque, non paſſurum, vt aliquis clericus in ciuili, vel criminali cauſa conueniretur coram iudice ſæculari, niſi ſuper feudis iudicio petitorio ciuiliter, ita, quod omnes Eccleſiæ ac perſonæ Eccleſiaſticæ omnimodo futuræ eſſent liberæ, & in nullo ſubiacerent Regi vel Principi: Præterea, quod nullas tallias, vel collectas imponeret Eccleſiis, monaſteriis, clericis, & viris Eccleſiaſticis, vel rebus eorum; & quod in Eccleſiis vacantibus nulla haberet regalia, nulloſque fructus, prouentus, aut obuentiones, nullaque prorſus alia perciperet. Ac denique plura alia addidit facienda in fauorem Romanæ Eccleſiæ, à qua Regnum acceperat. Quæ quidem omnia reperita ſunt in diplomate inueſtituræ, factæ ipſi Carolo à Papa Clemente eodem anno milleſimo ducenteſimo ſexageſimo quinto.

XXIX.

Tenuit Carolus regnum Siciliæ vltra Pharum vſque ad annum Redemptoris milleſimum ducenteſimum octogeſimum ſecundum, quo cæſis Francis eam occupauit Rex Aragonum Petrus, de quo inferius dicturi ſumus: nihilominus tamen Caroli ſucceſſores, ſemper à ſucceſſoribus Romanis Pontificibus, ſingulas de vtraque Sicilia (quam ad ipſos iure pertinere contenderent, licet re ipſa poſſeſſores tantum eſſent Siciliæ citra Pharum) inueſtituras conſecuti ſunt, iiſdem prorſus conditionibus, ac promiſſionibus, iiſdemque legum tyrannicarum reuocationibus ac deteſtationibus, quæ continentur in prædicta Clementis Quarti facta Carolo inueſtitura, ex qua per ſingulos apices eſſe deſcriptæ apparent: prout de his omnibus conſtat ex Diplomatibus aureiſque Bullis ſuper his confectis in inueſtituris, quas tum

Carolus Secundus anno Domini milleſimo ducenteſimo octogeſimo nono, accepit à Nicolao Papa Quarto, & anno milleſimo ducenteſimo nonageſimo quinto, à Bonifacio Octauo, tum nepos Caroli Robertus Rex anno milleſimo trecenteſimo nono, à Clemente Quinto, & anno milleſimo trecenteſimo trigeſimo quinto, à Clemente Sexto, & anno milleſimo trecenteſimo ſeptuageſimo ſecundo, à Gregorio Vndecimo. Vt vna omnium tam Romanorum Pontificum, quam Regum ex progenie Caroli Andegaui, eademque fuiſſe conſpiratio videatur, deſtruendæ male plantatæ ab initio Monarchiæ: cum interim ab Aragonenſibus, qui Siciliam vltra Pharum iniuſta occupatione, & abſque Sedis Apoſtolicæ approbatione detinerent, eadem Monarchia pararetur tyrannica poteſtate, ita dixerim, prout contra eos lata ſæpe ſententia à Romanis Pontificibus atque Conciliis comprobauit, ſcriptis de his publicis monimentis, quæ extant adhuc.

XXX Reges Aragon. restitutores Monarchiæ, et ideo excommunicantur.

Petrus enim Aragonum Rex, qui cæſis Francis Siciliam occupauit, cum antiqua iura hactenus poſſeſſa ab Eccleſia Romana recognoſcere nollet, nec ab ea inueſtituram accipere, eidemque cenſum pendere, iuramentum fidelitatis præſtare, & homagium exhibere; à Martino Papa Quarto excommunicatus eſt, ipſumque Siciliæ regnum interdicto ſubiectum: qua de re extant literæ Apoſtolicæ apud Eberardum in Chronico. Duxerat hic Conſtantiam filiam Manfredi nothi filii Friderici in matrimonium, quo coniugio putauit regnum Siciliæ iure ad ſe pertinere. At quid? num propterea ſolutus, quin accipere deberet inueſtituram ab Apoſtolica Sede; quam & Guillelmus quantumlibet Malus, & Conſtantia Maior Friderici mater, ipſeque Fridericus, ac deniq; à tempore Roberti Guiſcardi omnes, præter tyrannum Manfredum, acceperant? Quantum autem Petrus iſte fuerit à pietate deceſſorum degener, & ingratus in Apoſtolicam Sedem, ex eo potes intelligere, quod ipſe feudatarius antea eſſet Romanæ Eccleſiæ ratione regni Aragonum, regiumque eiuſdem regni titulum poſſideret beneficio Sedis Apoſtolicæ; cum auus eius pater Iacobi, cuius ipſe filius erat, itidem Petrus dictus, Aragonum Rex anno Chriſti milleſimo ducenteſimo quarto obtuliſſet regnum Innocentio Papæ Tertio & Eccleſiæ Romanæ, cum annuo cenſu ducentarum quinquaginta maſſemutinatum, hoc eſt, vnciarum auri: prout apparet ex eiuſdem primi Aragonum Regis diplomate, quod deſcriptum habetur in codice Priuilegiorum Romanæ Eccleſiæ; meminitque Bernardus eius temporis auctor. Qui igitur feudatarius erat Romanæ Eccleſiæ, ac iuramentū fidelitatis ei præſtiterat, inuadens regnum Siciliæ feudatarium Romanæ Eccleſiæ, aduerſus eam rebellis extitit, & cōtumax aduerſarius, rurſum erigens Monarchatum: quam ob cauſam (vt dictum eſt) ſententia excommunicationis affectus, in ea dum vixit perſeuerauit impœnitens, regnum relinquens Iacobo filio anno milleſimo ducenteſimo octogeſimo quarto, qui eadem cum patre eſt ſententia condēnatus; ipſumque regnum per annos ſeptuaginta (vt Gregorius Vndecimus Papa teſtatur) interdicti pœnam ſubiit. An vero dixerimus, eos omnes qui hoc temporis ſpatio Reges Aragonum in Sicilia, contradicente atque pœnas irrogante Sede Apoſtolica, regnauere, legitimos fuiſſe Reges? ipſoſque Romanos Pontifices eodem tempore conſulentes Romanæ Eccleſiæ iuribus; non legitime inueſtiſſe de eodem Siciliæ regno Andegauenſes, quouſque Aragonenſes, in ea contumacia perſtitere, & pulſando oſtium Romanæ Eccleſiæ, ea aperiente ingredientes, facti ſunt demum legitimi regni Siciliæ poſſeſſores?

Regnum Aragoniæ feudatariū Eccl. Ro.

XXXI. Frider. agnoscit dominium Sed. Apos.

Qui primi oſtium pulſauere, fuere duo Friderici, Secundus & Tertius dicti; quorum prior fuit Petri filius, regnauitque poſt Iacobum fratrem; poſterior vero, idemque ſextus numeratus Aragonenſium Siciliæ Rex, eiuſdem Friderici prioris nepos, filiuſque Petri Secundi. Igitur Senior Fridericus inita concordia cum Andegauenſibus Carolo Secundo & Roberto Siciliæ Regibus legitimis, qui inueſtituram acceperant à Romano Pontifice; cum Elionoram Caroli filiam in coniugem accepiſſet, ſic pactus eſt cum illis, vt ipſe dum viueret Fridericus, dominus Siciliæ vltra Pharum eſſet; ita tamen, vt non Siciliæ, ſed Rex Trinacriæ (antiqua eius Inſulæ appellatione) diceretur, & poſt eius obitum Regnum rediret ad Carolum ſiue hæredes eius; recognoſceretque Romanam Eccleſiā eiuſdem Trinacriæ regni dominam, atque ei cenſum more maiorum perſolueret, & tum alias præſcriptas cōditiones impleret, tum eas quæ libertatem & immunitatem Eccleſiaſticam in ſtatum priſtinum pleniſſime reſtituerent. Extat enim de his Bonifacii Papæ Octaui diploma, datum anno nono eius Pontificatus, qui eſt Redemptoris milleſimus trecenteſimus ſecundus. Sicque Monarchia per Petrum reſtituta, ac per eius filium primogenitum Iacobum propagata, demum per Fridericum illius filium huius fratrem, eſt penitus deſtructa, libertas vero Eccleſiaſtica reuocata.

Verum orto rurſum bello inter eoſdem Fridericum Secundum Aragonium & Robertum Andegauenſem, quod & inter ſucceſſores ad ſeptuaginta circiter annos productum eſt; increbreſcentibus præliis, religio vbiq; coli neglecta eſt, & Monarchiæ aconitū in necem miſerorum hominum Eccleſiæ perduellium creuit; quouſque concordia à Ioanna Regina Andegauenſi cum Friderico Tertio Aragonio his conditionibus inita eſt, vt Fridericus eiuſque hæredes Inſulam Siciliæ, ſeu Regnum Trinacriæ poſſiderent, ita tamen, vt eam à Regina eiuſque poſteris ſe tenere agnoſcerent, ac pro ea fidelitatem & homagium illis iurarent, & quotannis auri vnciarum tria millia Neapoli perſoluerent: quæ congruentem Inſulæ partem conficiebant octo millium, quæ à Siciliæ Regibus Sedi Apoſtolicæ debebantur. Cum igitur his & aliis inter ſe conditionibus initis, ſub Pontificis, Eccleſiæque Romanæ, ad quam directum regni dominium ſpectabat, beneplacito & aſſenſu conueniſſent; Gregorius Vndecimus, qui Eccleſiam tum regebat, etſi videret diuiſionem hanc regni alienam eſſe à Conſtitutione Clementis Quarti, qui in Caroli Primi Andegauenſis inueſtitura, Inſulam Siciliam à terra quæ eſt citra Pharum ſciungi vetuerat; permotus tamen tot ſtragium & deprædationum, quæ ex bellis prodierant conſideratione, & quod propter interdictum, cui Sicilia per plurimos annos ſubiacuerat, diuini cultus ratio populique pietas vſque adeo decreuerant, vt periclitari in ea fides Catholica videretur: exemplo Bonifacii de quo dictum eſt, relaxandam hac ex parte prædictam conſtitutionem, (quam in cæteris integram manere iubebat) conuentioniſque inter Ioannam & Fridericum tabulas approbandas cenſuit; nonnullis tamen adiectis & explicatis, quæ deſiderari iudicarat; ac tribus maxime Capitulis, quæ vt in omnibus olim Regum Siciliæ inueſtituris proponi conſueuerant, ita impoſterum à Regibus Trinacriæ pari ſtudio ſeruari oporteret.

XXXII. Monarchia renovata, iterum recisa.

Primum quidem ad homagium, ſacramentumque fidelitatis pertinebat, quod Romano Pontifici præſtare, ſuiſque temporibus renouare, ac regis quoque literis teſtari iubebantur: itemque ad ſucceſſores; vt deſcendentes duntaxat à Friderico, iique legitimi, in Trinacriæ regno ſuccederent; his autem deficientibus, regnum ad Ioannæ hęredes, aut his quoque ſublatis, ad Romam Eccleſiam deuolueretur. Alterum ad Eccleſiaſticorum iura, eorumque conſeruationem; de bonis ſcilicet ipſorum reſtituendis, omnibuſque priuilegiis à iure conceſſis ſeruandis; de tuendo electionum & nominationum iure ac libertate, ſine vlla regii conſenſus neceſſitate; de cauſis clericorum per Ordinarios, aut Pontificis delegatos terminandis; appellationibuſque ad Sedem Apoſtolicam non inhibendis; ac de reuocandis ſtatutis & legibus, ſi quæ à Friderico ipſo, prædeceſſoribuſque editæ eſſent contra Eccleſiaſticam libertatem, aliiſque impoſterum non ſanciendis. Tertium, ne regnum Trinacriæ cum Imperio Romano, vel regno Teutoniæ, ſeu dominio Lombardiæ, vel Tuſciæ, ſine expreſſa Pontificis voluntate coniungi vnquam poſſet: Si ſecus fieret, regno exciderent Reges, & ad Eccleſiam Romanam deuolutum cenſeretur. His ergo adiectis conditionibus, cum Gregorius Ioannæ & Friderici concordiæ capitula apud Villam-nouā Auenionis ſexto Calendas Septembris, Pontificatus ſui anno ſecundo confirmaſſet; Ioanna eadem omnia poſtmodum cum Friderici Legatis, coram Ioanne Epiſcopo Sarlatenſi Sedis Apoſtolicæ Nuntio in eam rem delegato, ratificauit Auerſæ in Campania die vltima menſis Martii anni milleſimi trecenteſimi ſeptuageſimi tertii; deinde Fridericus ipſe in eiuſdem Epiſcopi

XXXIII. Conditiones præscriptæ Frider. III. et success.

manibus homagium pro Trinacriæ regno Pontifici iurauit Meſſanæ in Sicilia anno milleſimo trecenteſimo ſeptuageſimo quarto, die decimaſeptima Ianuarii: vt de his omnibus conſtat ex publicis inſtrumentis, quæ in omnibus integerrima, tum Vaticana Bibliotheca, tum Apoſtolicæ Sedis Archiua conſeruant.

XXXIV. Cum autem (vt vidimus) ex eius concordiæ auctoritate in regno Trinacriæ ſucceſſuri eſſent Friderici poſteri; iis autem deficientibus, regnum vel ad Ioannæ hęredes, vel ad Sedem Apoſtolicam deuoluendum: nihilominus vnica filia Friderici abſque liberis defuncta, rurſum Aragonii Siciliam inſulam occuparunt, non vt huius Friderici, ſed (quod profitentur) vt Petri Primi inuaſoris hæredes; & homagium, vtpote qui ſine inueſtitura regnabant, nullum præſtiterunt: ſicque ex conſueta, atque ſæpe iterata tyrannide, parta eſt violenta iterum Monarchia. Verum religioſiores exiſtimamus recentiores Siciliæ Reges, quam, vt velint in Siciliæ regni poſſeſſione inniti Petro, manifeſta tyrannide iura Eccleſiæ peſſumdanti, ob idque ad interitum vſque diris execrationibus affecto; ne & ipſi iiſdem cum illo infamari probroſis titulis in Bullis à Romanis Pontificibus irrogatis, & eorum percelli ſententiis velint. Sed magis eorum ſe Siciliæ Regum ſucceſſores eſſe gloriabuntur, qui legitime illud ab habente eius verum dominium Sede Apoſtolica obtinuerunt: vt Friderici III. de quo diximus, qui recenſitis pro libertate Eccleſiaſtica conditionibus obſeruandis, illud ad ſucceſſores omnes voluit propagari.

XXXV. Vt vero proſequamur poſteriores Reges, atque rerum euenta breuiter perſtringamus; deficiente Andegauenſium ſtirpe in Ioanna Secunda, cum Martinus Quintus anno Redemptoris milleſimo quadringenteſimo vigeſimo eam abdicaſſet, Ludouicumque Tertium Ducem Andegauenſium eius loco Regem deſignaſſet: illa Alfonſum Regem Aragonum & Siciliæ Inſulæ, deinde mutato conſilio Ludouicum eundem, reiecto Alfonſo, adoptauit anno milleſimo quadringenteſimo vigeſimo tertio. Cæterum præliis rem agentibus, poſt varia bella victor Alfonſus, vt ſtabiliret ſua, inueſtituram Siciliæ & terræ citra Pharum ab Eugenio Papa Quarto tandem obtinuit anno milleſimo quadringenteſimo quadrageſimo tertio; atque ita vtriuſque Siciliæ, citra & vltra Pharum, partibus Regni poſt tot annos coniunctis, factus eſt Rex; iubente Eugenio diplomate ſuo, vtramque Siciliam indiuiſam ab inuicem ſemper impoſterum permanere. Extatque ratificatio eiuſdem Alfonſi facta anno milleſimo quadringenteſimo quadrageſimo quinto, qua & continetur homagium ab ipſo præſtitum. Qui vero contendunt, ex eo, quod ſemel eius ratificationis exordio ſcriptum inuenitur, inueſtituram Eugenii eſſe de regno Siciliæ citra Pharum, nonniſi pro eo ratificationem factam eſſe; an non iſtorum cauillatio ſatis inde retunditur, quod in eadem ratificatione ab Alfonſo integrum recitatur verbatim Eugenii diploma, in quo centies repetitur, dari ab eo inueſtituram de vtraque Sicilia; itemque, quod eodem Eugenii decreto iunctum ſic fuerit vtrumque regnum, vt non licuerit ipſa ab inuicem ſeparari? Recitantur autem in eadem ratificatione omnes conditiones ab Eugenio propoſitæ, à ſe vero acceptæ atque ratæ habitæ, iuratæ atque ſubſcriptæ; & ipſæ quidem, quibus omnia Eccleſiæ iura collapſa, à Regibus vſurpata reuocantur in priſtinum vſum, iiſdem plane & amplioribus appoſitis conditionibus & abrogationibus, quas ſuperius legiſti ex diplomate Clementis Papæ Quarti de inueſtitura facta Carolo Regi: vt non ſit, quod poſſit deſiderari ad perfectam extinctionem infauſtæ Monarchiæ, & abſolutiſſimam reſtitutionem Eccleſiaſticæ libertatis.

Restitvta Ecclesiæ ivra.

XXXVI. Aliæ inveſtitvræ cõtra Monarchiam.

Ex noua porro occaſione, noua rurſus Regni diuiſio facta eſt. Sicilia enim inſula cum regno Aragoniæ ad Ioannem Alphonſi fratrem (quod Alphonſus legitima prole careret) tranſiit, cuius filius & ſucceſſor fuit poſtea Ferdinandus cognomento Catholicus. Qui quidem Ioannes cum abſque inueſtitura ab Apoſtolica Sede accepta regnaret, nec peteret; Pius Papa Secundus conceſſit inueſtituram Ferdinando Alphonſi filio naturali de vtraque Sicilia anno milleſimo quadringenteſimo quinquageſimo octauo; cuius extat diploma, in quo primum mentio habetur de inueſtitura ab Eugenio Quarto facta eius patri Alphonſo expreſſiſſime de regno vtriuſque Siciliæ, deque alia itidem de vtroque regno facta ab Eugenii ſucceſſore Nicolao Papa Quinto eidem Ferdinando notho poſt obitum patris ſui, quem habilitaſſet ad vtriuſque regni ſucceſſionem, ſimulque poſteros omnes: deinde in eodem inter alias multas conditiones, recenſitæ habentur omnes & ſingulæ illæ, quibus Monarchia proſcriberetur omnino, & libertas Eccleſiæ conſeruaretur illæſa in omnibus ſuis iuribus & priuilegiis, cum iiſdem plane capitulis inueſtituræ Clementis factæ Carolo. Subiiciturque ratificatio ipſius Ferdinandi, habita ſæpius expreſſiſſima mentione de facta & ratificata inueſtitura Siciliæ vtriuſque vltra & citra Pharum: vt nihil penitus ſit, quod in iis deſiderari poſſit. Sed & Sixtum Papam Quartum eandem inueſtituram à Pio Secundo factam de Sicilia, & terra quoque citra Pharum, eidem Ferdinando iiſdem conditionibus confirmaſſe; ex eius apparet diplomate dato anno primo ſui Pontificatus, Chriſti vero milleſimo quadringenteſimo ſeptuageſimo primo. Denique ipſe Ferdinandus proſpiciens in futurum, egit apud Innocentium Octauum anno milleſimo quadringenteſimo nonageſimo ſecundo, vt inueſtiret de regno Siciliȩ & terra citra Pharum, filium ſuum primogenitum Alphonſum tunc Ducem Calabriæ, necnon eiuſdẽ Alphonſi primogenitum Ferdinandum tunc Capuæ Principem: in qua ſolemniter facta inueſtitura, omnes illæ deſcriptæ fuerunt conditiones pro libertate & immunitate Eccleſiaſtica tam locorum, quam perſonarum, quæ fuerunt in inueſtitura à Clemente facta Carolo.

Sed modo dicendum de alio Ferdinando, cognomento Catholico, qui de Sicilia citra Pharum à Iulio Papa Secundo inueſtituram accepit cum tamen regnum Siciliæ vltra Pharum, quod ſuccedens (vt dictum eſt) Ioanni patri acceperat, abſque inueſtitura poſſideret. At quęnam ratio, vt Siciliæ citra Pharum peteret inueſtituram ab Apoſtolica Sede, Siciliæ vero vltra Pharum minime? Num quia non accepit Petrus tyrannus, bene factum probari potuit? & quantumlibet iuſte, vt ſibi viſum eſt, eam vendicaſſet à Carolo, aliquam de ipſo pati iacturã Romana debuit Eccleſia, & ſic ſuis iuribus ſpoliari? Quod vero magnopere admiramur, illud eſt, quomodo in eadem inueſtitura facta Ferdinando, vſurpata adeo reperitur inuerſio nominum, vt per Siciliam & terram citra Pharum, ſeu per Siciliam cum tota terra, quæ eſt citra Pharum, (quæ verba reperiuntur in dicta Iulii inueſtitura, atque in ipſius Ferdinandi homagio & fidelitatis iuramento) non vtramque Siciliam, ſed tantum eam, quæ eſt citra Pharum intelligi contendant: cum ſemper à maioribus, ex quo etiam facta eſt ante Carolum Primum inueſtitura Henrico Anglorum Regi, & per eum eius filio Eadmundo, & ſic in cæteris omnibus, vſque ad hæc tempora Iulii, necnon in ratihabitionibus per Reges exhibitis, in illis verbis frequenter adhiberi ſolitis, Sicilia cum terra vltra Pharum, ſeu Sicilia & terra vltra Pharum, intellecta fuerit vtraque Sicilia, tam vltra quam citra Pharum. Cæterum Iulius Papa, qui rebellione Alphonſi Ducis Ferrariæ, & aliorum magnopere vrgebatur, egebatque auxilio (vt ipſe ibi teſtatur) eiuſdem Ferdinandi contra rebelles atque tyrannos; haud de Sicilia vltra Pharum explicatius agendum exiſtimauit: cum tamen neque ipſo eo diplomate, vel alio, neque aliquis ſucceſſorum, qui eadem verborum forma conceperit inueſtituras ſiue Carolo Quinto, ſiue Philippis factas, dici poſſit iura Apoſtolicæ Sedis ſuper idem regnum Siciliæ vltra Pharum dimiſiſſe; quæ à Nicolai Papæ Secundi tempore, per ſpatium quingentorum fere annorum poſſedit per inueſtituram ab eo factam Roberto Guiſcardo, qui eam inſulam expulſis Saracenis occupauit, & per ſucceſſores Romanos Pontifices pariter factam ſucceſſoribus Northmannis Comitibus, Ducibus, atque Regibus, & poſt eos Conſtantiæ & eius filio Friderico, inde Anglorum Regi, deinde Carolo & ſucceſſoribus Andegauenſibus, poſtea Fridericis Secundo & Tertio Aragonenſibus, ac demum Alphonſo & eius filio Ferdinando notho atque nepotibus. Cum igitur his omnibus exhibitis ſemper Inueſtituris, à cũctis legitime ſedentibus, regnantibuſque, agnitum fuerit directum Eccleſiæ Romanæ dominium ſuper eandem Siciliam vltra Pharum, æque ac alterius Siciliæ citra Pharum, vt vocant, quo hactenus gaudet; iiſdemque inueſtituris, atque earundem XXXVII.

ratihabitionibus, ſemper appoſitæ fuerint conditiones ampliſſimæ, quibus ſunt Eccleſiæ immunitates conſeruatæ in omnibus integræ & illæſæ; quomodo eadem Eccleſiæ Romanæ iura adeo vſu recepta, probata, confirmata, & ſtabilita, iam dicentur per Iulium aut ſucceſſores abrogata, abſque aliqua ſpeciali derogatione, abrenuntiatione, & alteri facta expreſſa conceſſione; ſi tamen vel ſic ea infirmari poſſent? Vel quomodo abſque ſpeciali accepta inueſtitura ab ipſa Apoſtolica Sede vera domina, idem Regnum Siciliæ vltra Pharum dici poteſt legitime poſſideri?

XXXVIII. Vsvs rervm in possessione ivrivm Apos. Sed. in Sicil.

Sed quod reliquum eſt, vt etiam de iis breuiter agatur quę ſpectant ad rerum vſum; incipiemus ab eo tempore, quo ſub Innocentio Papa Tertio ipſa male cœpta extincta eſt Monarchia, perueniemuſque ad Carolum Quintum quo reſtituta ponitur, per quæque ſæcula, ætates omnes; in quibus oſtendemus iugem continuatamque poſſeſſionem omnium iurium Romanæ Eccleſiæ in omnem Eccleſiam Siciliæ, etiam vltra Pharum. Ecce Innocentius ipſe diuerſis temporibus illuc miſiſſe reperitur Viſitatorem pleniſſima facultate *r* Cardinalem Epiſcopum Oſtienſem; Legatos vero presbyterum *ſ* Cardinalem S. Laurentii in Lucina, Gerardum *t* Diaconum Cardinalem S. Mariæ in Porticu, Iulium *u* presbyterum Cardinalem S. Stephani in monte Cœlio, & Gerardum Diaconum Cardinalem S. Hadriani; atque etiam conſtituiſſe *x* Legatum, Syracuſanum Epiſcopum: ſed & cauſas deferri ſolitas ad Sedem Apoſtolicam, diuerſis eiuſdem Inſulæ Epiſcopis delegaſſe *y*. Quæ quidem omnia curſim legendo inuenimus in cuſo primo tomo Epiſtolarum eiuſdem: in aliis vero, quæ in Bibliotheca Vaticana aſſeruantur, reperimus etiam tomo tertio, eundem anno quinto ſui Pontificatus miſiſſe in Siciliam R. Sancti Marcelli presbyterum Cardinalem, & cum eo conſobrinum ſuum Iacobum Mareſchalcum ampliſſima facultate; & anno ſeptimo G. Diaconum Cardinalem S. Hadriani, cui ſuas vices tribuit tam in ſpiritualibus quam temporalibus; qua de re extant literę libro ſeptimo, aliæque ad Regem Sicilię Fridericum, vt eiuſdem Legati monitis & conſiliis acquieſcat, ac denique ad eundem Legatum de optimo ſtatu regni inſtituendo.

r Innoc. III. Regiſt. tom. I. lib. I. ep. 415.
ſ c. 2. & 3. extr. de off. deleg.
t Id. I. ep. 571 572. 574.
u I. ep. 573.
x I. ep. 511.
y I. ep. 180. 510. 576. & l. b. 2. ep. 14.

XXXIX.

Innocentii vero ſucceſſor Honorius Tertius, (cuius Epiſtolarum adhuc extant volumina:) cum priuilegia concedit *z* Archimandritæ Meſſanenſi, ſaluis Eccleſiæ Romanæ iuribus id ſe facere conteſtatur: literiſque *a* ſæpe redarguit Regem Fridericum, quod ſe immiſceret electionibus, & aliis iuribus Eccleſiaſticis; cum ipſe Rex ſe id nec cogitaſſe excuſet. Et quamuis eum Honorius experiretur aduerſum, nihilominus ipſe eius tempore liberam in Sicilia iuriſdictionem exercuiſſe reperitur; tum indicendo *b* collectam de perſoluenda vigeſima omnium redditu um Eccleſiaſticorum pro ſubſidio Terræ Sanctæ, aliamque *c* pro Templariis; tum cognoſcendo de appellationibus, cum *d* Syracuſani Epiſcopi, qui tempore Innocentii ad Sedem Apoſtolicam appellarat, iuribus inſpectis, perpetuum aduerſariis ſilentium indixit. Huius autem ſucceſſor poſt Gregorium Nonum & Cæleſtinum Quartum, Innocentius Papa Quartus, duos Legatos Cardinales, S. presbyterum S. Mariæ Transtiberim, & R. Diaconum S. Mariæ in Coſmedin, in Siciliam miſiſſe reperitur anno tertio ſui Pontificatus, ampliſſima facultate; cuius ea de re extat epiſtola ad Prælatos & Barones Regni, quæ eſt vndecima eius anni tertii; aliaque rurſum ordine decimaquarta ad eoſdem Legatos, qua tribuit eis facultatem beneficia conferendi. Idemque anno Pontificatus octauo pariter direxit Nuntios in Siciliam: ſuntque aliæ pleræque eiuſdem epiſtolæ, quibus continentur collationes beneficiorum eiuſdem Regni factæ diuerſis.

z Honor. III. 5. ep 43.
a Id. 3. ep. 531 572.
b Id. ep. 104. 359.
c 3. ep. 131.
d 3 ep. 600.

XL.

Sed quod tædio putamus fore Lectori, ſi ſucceſſorum ſingulorum Romanorum Pontificum deſcribere velimus ſingula, ſiue de Appellationibus ex eadem Sicilia ad Apoſtolicam Sedem delatis, ſiue de Legationibus ab eadem Sede in Siciliam miſſis, aliiſque Iuribus libere adminiſtratis; ſatis eſſe putamus, omiſſis cæteris, coniungamus poſtrema prioribus, quibus ſignificetur eadem ipſa quæ actitata videmus, etiam vſque ad dicta tempora Caroli Quinti perſeueraſſe. Ideoque diuertentes aliquantiſper ex Vaticanæ Bibliothecæ Epiſtolarum voluminibus antiquorum Romanorum Pontificum, ad Tabularium ſiue Archiuum Camerale, imprimis in libro Bullarum primo Bonifacii Noni, plurimæ habentur Bullæ datæ anno primo ipſius Pontificatus, quibus mandatur Nuntio Sedis Apoſtolicæ in Regno Siciliæ facultas reſtituendi rebelles, & abſoluendi excommunicatos, colligendi decimas, exigendi charitatiuum ſubſidium ab omnibus bona Eccleſiaſtica poſſidentibus pro ſupportandis Apoſtolicæ Sedis oneribus, concedendi commeatum nauibus, & diſpenſandi ſuper defectum natalium. Anno vero ſecundo data reperitur alia Bulla de miſſo in Siciliam Nicolao de Summa-ripa, ad componendas controuerſias eiuſdem Regni; aliaque de conceſſa facultate componendi cum Proceribus; de non ſolutis cenſibus Romanæ Eccleſiæ debitis; ac denique alia de tráſmiſſo in eandem Siciliam Raimundo de Baucio de Vrſinis Confalonerio Papæ. Anno vero Pontificatus quarto aliæ datæ habentur literæ Apoſtolicæ ad Apoſtolicæ Sedis Nuntium, cum ei tribuuntur pro expenſis quotidianis decem floreni aurei à Clero eiuſdem Regni exigendi. Ac denique libro tertio Bullarum eiuſdem Pontificis continentur Bullæ datæ anno eius ſeptimo, de diuerſis deputatis Commiſſariis in Siciliam contra occupatores bonorum Eccleſiæ Panormitanæ, necnon bonorum Sedis Apoſtolicæ in eadem Inſula. Libro vero vltimo Clementis Papæ Sexti extat diploma, quo Guillelmus Epiſcopus Nazarenus deputatur Nuntius Apoſtolicæ Sedis & Collector in Regno Siciliæ vltra Pharum loco Theobaldi Archiepiſcopi Panormitani defuncti.

Nvntii Apostol. pro diversis negotiis in Siciliam missi, et svscepti.

XLI.

Inſuper in eodem Camerali Tabulario, inter monimenta Innocentii Papæ Sexti, habetur Bulla Commiſſionis Apoſtolicæ Sedis Nuntio in Sicilia commoranti, pro exactione ſpoliorũ defuncti Epiſcopi Agrigentini, data anno quarto ipſius Pontificatus: aliaque eiuſdem anni, qua committitur Epiſcopo Catanenſi exactio omnium Spoliorum Siciliæ. Eiuſdemque Innocentii tempore, Nicolaus de Aragonia Sacrę Romanę Eccleſiæ Cardinalis, commentarium ſcripſit de quadruplici demonſtrata iuriſdictione Romanæ Eccleſiæ in Regnum Siciliæ, qui extat in Vaticana Bibliotheca vna cum aliis eiuſdem auctoris lucubrationibus. Ipſius vero Innocentii ſucceſſor Vrbanus Quintus, reperitur miſiſſe Nuntium & Collectorem Decimarũ in Siciliam vltra Pharum, Dominicum de Saſſonario Canonicum Beneuentanum, anno Pontificatus ſexto, Domini milleſimo trecenteſimo ſexageſimo octauo. Et in libro tertio Literarum Ioannis Vigeſimitertii, extat eiuſdem Commiſſio decreta anno ſecundo Pontificatus Aragoni de Malaſpina, pro Reformatione in regno Siciliæ rerum temporalium, cum penſione quotidiana viginti quinque florenorum perſoluendorum à Clero Siciliæ: conceditur que eidem facultas conferendi canonicatus & alia beneficia Eccleſiaſtica. Ac pariter in eodem Tabulario extant Martini Quinti literæ datæ anno primo Pontificatus, quibus Cypreſſus Balauerius deputatur in Sicilia Collector redditu um & fructuum quorumcumque Cameræ Apoſtolicæ debitorum. Nouiſſime denique reperitur in libro Impoſitionum Cameræ Apoſtolicæ, Paulum Papam Tertium anno Pontificatus ſui nono, Redemptoris milleſimo quingenteſimo quadrageſimo tertio, miſiſſe ſpeciatim in Siciliam, Tobiam Palauicinum & Lucam Iuſtinianum, deputatos ad colligendum ſubſidium medietatis veri annui valoris omnium fructuum beneficiorum Eccleſiaſticorum. Miſſi ſunt autem iidem id ipſum præſtare per vniuerſam Italiam: adeo, vt nihil minus iuris in Sicilia, quam in cæteris Italiæ prouinciis, vſque ad noſtra tempora ſibi Pontifex vendicaret.

XLII.

Atque hæc modo ſatis cum de ipſo rerum vſu, tum de Inueſtituris, cæteriſque ad eaſdem quæſtiones pertinentibus; quæ occaſione diplomatis Vrbani Papæ, curſim agenti licuit explanaſſe, ſimplici ſtylo, candore animi, ex corde puro, (Deum teſtem inuoco) conſcientia bona, & fide non ficta. Si autem Deus conceſſerit, vt in Annalium proſecutione futura tempora diſquiramus, locupletiorem de his eadem ſinceritate tractationem pollicemur; ex vberiori meſſe colligendam, cum ad ipſa tempora quibus ſingula peracta noſcuntur peruenerimus; quibus appareat quantam ſcriptis omnibus reclamantibus, iuribus omnibus contradicentibus, cœlo terraque teſtantibus, Apoſtolica Sedes in Regno Siciliæ patiatur iniuriam, & inauditam hactenus inter Ca-

Avctoris ivstæ qverelæ promovendæ.

tholicos ignominiam ſubire cogatur; cum iam à tempore Caroli Quinti in temporali dominio domina ignoretur, & in ſpirituali eſſe neſciatur Vniuerſalis Eccleſia: rebus ipſis (quod eſt grauius) in deterius prolabentibus, ipſaque inde miſera Eccleſia Sicula vergente in perniciem; ac denique illis ingenti ſe periculo committentibus, qui contra tot Romanorum Pontificum antea & poſtea data diplomata, vno innixi deprauato, omnino conciſo, numquam ab aliquo ſucceſſorum approbato diplomate; eodemque, etiam ſi germanum legitimumque fuiſſet, iam in Rogerij heredibus deſinente, nullius alterius Romanorum Pontificum confirmatione roborato, immo contrariis penitus conſtitutionibus reſciſſo & abolito; poſt tot ſæcula obliuione ſepulto, à nemine Regum qui contra Sedem Apoſtolicam pugnauerunt vel nomine tenus cognito, nedum exhibito vel citato: contra Eccleſiam Romanam, matrem ſuam, dominamque, præſumunt defendere infauſte vſurpatam, & nulla ratione tolerabilem MONARCHIAM, renuuntque eidem vel in iis quæ iuris diuini, naturalis, canonici, communiſque ſint, parere.

XLIII. CONCESSA CONTRA ECCLESIÆ IVRA, NON TENENT.

e Chron. Caſſin. li. 3. c. 49.

Quæ quidem etſi authentico, omnique ex parte fide conſtante diplomate, alicuius, quantumuis alioqui legitimi Romani Pontificis, conceſſa monſtrari poſſent; nec ſic ſubſiſterent, quæ contra præcipua Eccleſiæ Romanæ iura inuenirentur eſſe diſpoſita. Nam vt egregie Deſiderius Cardinalis, inſignis Abbas Caſſinenſis, poſtea Victor Papa Tertius, vigore plane ſacerdotali, Henrico Imp. iura Eccleſiaſtica inuadenti, in faciem obiecit e; *Sedes Apoſtolica domina eſt noſtra, non ancilla, nec alicui ſubdita, ſed omnibus prælata: & ideo nulla omnino ratione ſub iugum à quoquam mitti poteſt. Quod ſi à Nicolao Papa factum eſt,* (ſcilicet vt arbitrium expectaretur Imperatoris in electione Romani Pontificis; quod falſo prætendebatur:) *iniuſte profecto & temere præſumptum eſt: non tamen cuiuſdam ſtultitia vel temeritate amittit Eccleſia dignitatem ſuam.* Quæ eadem eodé tempore Deuſdedit Cardinalis Tit. Eudoxiæ (de quo ſuo loco dictum) ſcripto inſigni volumine ad eumdem Victorem Tertium, pluribus argumentis aſſeruit. Et S. Brunus Epiſcopus Signiæ, ac cum eo plurimi alij Epiſcopi & Cardinales, in Concilio Romano coegerunt Paſchalem Papam Secundum reuocare, quæ contra Rom. Eccleſiæ iura promiſiſſet Henrico Imperatori: vt ſuo loco inferius dicturi ſumus.

XLVI. PRIVILEGIA CONCESSA AB APOSTOL. SEDE, NON DEBENT IPSI PRÆIVDICARE.

f Nicol. ep. ad Henr. Turon.

Cum & alioqui in confeſſo ſit apud omnes, Priuilegia ab Apoſtolica Sede collata, non debere contra eamdem Eccleſiam militare. In quam ſententiam Nicolaus Papa Primus, idemque Sanctus, in Decretali quam ſcripſit ad Henricum Archiepiſcopum Turonenſem, vbi agit de priuilegio ab Apoſtolica Sede conceſſo Rhemenſi Eccleſiæ, quo eius Archiepiſcopus Hincmarus contra ipſam abuteretur, hæc inter alia habet f; *Sic Apoſtolica Sedes aliena iura cuſtodit, vt ſua non minuat: ſic honorem debitum dat, vt ſuum non tribuat alienis. Nam & arma illi à nobis collata, ita volumus vt pro eo ſint valida, vt potius pro nobis vbi neceſſe eſt, non contra nos firmitatem obtineant.* Qui & de priuilegio Apoſtolicæ Sedis agens, quo ad eam omnes appellandi, nullius obice priuilegij, habeant facultatem; hæc ſcripſit g ad Carolum Francorum Regem; *Priuilegia Romanæ Eccleſiæ totius ſunt Chriſti* (*vt ita dicamus*) *remedia Eccleſiæ Catholicæ: priuilegia inquam Petri, arma ſunt contra omnes impetus prauitatum, & munimenta & documenta Domini ſacerdotum, & omnium prorſus qui in ſublimitate conſiſtunt, immo cunctorum qui ab iiſdem poteſtatibus diuerſis afficiuntur incommodis.* An vero tanta iſta Deo accepta, qui eorum eſt auctor, Angelis & hominibus reuerenda, qui in eorum ſemper cuſtodia vigilarunt ab ipſo exordio naſcentis Eccleſiæ vſu recepta atque probata; vnius, ſed mutilati, nihilque huiuſmodi cócedentis, diplomatis occaſione adducenda ſunt in diſcrimen, exponenda ludibrio, atque penitus abolenda? At aboleri non poſſunt, quæ viuunt in radice ſua; ſed qui præciditur ex eis ramus areſcit.

g Id. ep. 30.

XLV. CONCIL. BAREN. SVB VRB. PP.

Vt vero iam his omiſſis, quæ poſt Vrbani Papæ datum diploma Salerni ſunt ſecuta narremus; hoc ipſo anno Calendis Octobris, ab eodem Pontifice celebratum eſt *Bari* in Apulia CONCILIVM ad quod vocauit etiam Græcos, ſolicite curans vt eos cum Latinis vniret, ne expeditio Orientalis quam anno ſuperiori promouerat, ex eorundem Eccleſiæ ſchiſmate pateretur impedimentum. Porro nobiliſſimi huius Concilij perierunt Acta; quorum ea dumtaxat nota facta ſunt nobis, quæ in agitatis ibidem inter Græcos & Latinos antiquis controuerſiis, ac potiſſimum de proceſſione Spiritus Sancti, ad eorúndem Græcorum confutationem ſcripta ſunt à S. Anſelmo Archiepiſcopo Cantuarienſi; quem contigit eidem Conuentui intereſſe, cum antea (vt vidimus) Romam petiiſſet: cuius iter, ac miracula in eo edita, honoremque ei ac laudes, cum ab aliis, tum ab ipſo Vrbano Papa delatas, eiuſdemque labores pro conuerſione Infidelium qui in caſtris Rogerii Comitis militabant inſumptos, ac denique ſcripta in ſeceſſu æſtiuo exarata; Edinerus h peregrinationis comes in ipſius Vita deſcripſit.

h Edin. lib. 2. ap. Sur. 21. April.

XLVI. S. ANSEL. IN SYN. BAR. CONFVTAT GRÆCOS.

i Malmesb. lib. 1. de geſt. Pontiff. Angl.

De Barenſi vero Concilio ea occaſione agens, ait Anſelmum perſuaſum à Papa Græcos in proceſſione Spiritus Sancti rationabili & Catholica diſputatione confutaſſe, indeque magni apud omnes eſſe habitum, & veneratione digniſſimum comprobatum, quæ Willelmus Malmesburienſis i, ſua paulo glorioſius oſtentans, diffuſius narrauit. Additque, cum prolatis in medium ſceleribus Regis Angliæ, iam omnium ſuffragio Pontifex ad eum excommunicandum paratus eſſet, Anſelmum, qui de Regis contumeliis ſibi illatis queſtus eſſet, genibus Papæ affuſum, mirantibus omnibus tantam eius manſuetudinem, oraſſe dilationem, & impetraſſe. Certum eſt autem in eodem Concilio S. Anſelmum in confutandis Græcis primas tuliſſe: cui & ea ex parte plurimum Eccleſia Catholica debet, quod Synodi cum Acta perierint ipſe tamen (vt dictum eſt) quod in controuerſia illa tractauit, pulſatus amicorum precibus, ſcriptorum monimentis perpetuæ memoriæ commendauit: qui etiam aduerſus eoſdem Græcos poſtea librum, ſeu epiſtolam ſcripſit *De Fermentato & Azymo.*

XLVII. S. MARGARITÆ REG. SCOTIÆ OBITVS.

Hunc inſuper annum ſuo ad Deum illuſtrauit tranſitu (vt Rogerius notat) *S. Margarita* Regina Scotiæ, quæ collapſam illic Eccleſiaſticam diſciplinam reſtituendam curauit; adeo vt Scotorum Eccleſiam iam ſilueſcentem defectu culturæ, reddiderit ſpecioſam. Iſta pluribus, qui eius Vitam ſcripſit Adelredus Abbas. Eiuſque etiam viget mentio apud Rerum Anglicarum hiſtoricos huius temporis, Willelmum Malmesburienſem, & alios.

IESV CHRISTI AN. 1098.

VRB. II. AN. II.

HENRICI III. 15.

ALEX. COMN. 18.

I. CONCIL. ROM.

a Ap. Sur. 21. April.

ANNO Chriſti milleſimo nonageſimo octauo, Indictione ſexta, Vrbanus Papa maxima pace (vt ait Bertholdus) in ipſa Vrbe & eius finibus compoſita, ibidem *Romæ* in Eccleſia S. Petri Synodum celebrauit tertia hebdomada Paſchæ, vt habet Edinerus in Vita a S. Anſelmi Cantuarienſis Archiepiſcopi; quem eidem interfuiſſe ait, ſed quæ in ea fuerint ſtatuta præteriit. Willelmus b autem de his agens, ſugillat Vrbanum ac ſuos, quod pecuniæ mercimonio inducias per nuntium roganti Anglorum Regi conceſſerit vſque ad feſtum S. Michaelis Archangeli. Verum accuſarine potuit tarditatis Vrbanus, quem ab ipſo Anſelmo actore, ne in Regem diceret ſentétiam, retentum fuiſſe, ipſemet Willelmus ſuperius dixit? Quod ſi Regi conceſſit inducias vſq; ad feſtum S. Michaelis, potuitne eas negaſſe, non dico Regi, ſed cuilibet humuncioni, petenti vt acturus cauſam Romæ ex Anglia teſtimonia perduceret, ex tanto terrarum ſpatio?

b Malmesb. de geſt. Pôt. Angl. lib. I.

EXCVSATVR VRB. PP. DE INDVLG. IN REG. ANGL.

II.

Ceterum Anſelmum ab Vrbano variis magniſque officiis ac beneficiis frequentatum fuiſſe Romæ, Edinerus teſtis fidelis narrat: aſſeritque, cum omnes alios, tum etiam hoſtes Eccleſiæ eum veneratos eſſe, adeo vt vulgo, quaſi à proprio nomine, *Sanctus homo* vocaretur: pergitque dicere de eius receſſu ab Vrbe Lugdunum; vbi ad biennium permanſit, vſq; ad mortem Regis Anglorum. Verum antequam ab Vrbe

receſſeret, tradit Willelmus ipſum obedientiæ pertinacem cuſtodem, rogaſſe Papam, vt ſibi aliquem præponeret, cuius iuſſis vitam diſponeret; Papam vero exhibuiſſe Edinerum, (illum nempe qui eius Vitam conſcripſit, fuitque ei à ſecretis) cuius Anſelmus tanti iuſſa fecerit, vt cum eum cubili locaſſet, non ſolum ſine præcepto eius non ſurgeret, ſed nec latus inuerteret. Quæ quidem in exemplum omnium Chriſtianam modeſtiam profitentium, in tanti viri commendationem enarraſſe voluimus. Hisq; plane conſentientia ſunt, quæ idem ipſe Anſelmus *c* ad Falconem Epiſcopum Bellouacenſem ſcripſit de amore humilitatis & obedientiæ quo flagrabat, cum apud quoſdam in ſuſpicionem adductus eſſet affectati honoris & gloriæ.

S. ANSELMI MIRA OBEDIENTIÆ HVMILITAS.

c Anſel. ep. 3.

III. CONCILIAB. SCHISMAT. ROMÆ HABITVM.

Inter hæc autem cum plurimi per Catholicos aſſidue *Conuentus* agerentur; ipſi quoque æmuli gregarii pſeudopontificis Cardinales, Romæ (vbi adhuc magna erat copia Schiſmaticorum) vna cum aliis ſuæ ipſorum factionis clericis, præcipuiſque laicis, conuenticulum acephalum (ſiquidem Guibertum Antipapam his temporibus in Longobardia egiſſe, Bertholdus eſt auctor) habuerunt: in quo Synodalem ſeptimo Idus Auguſti præſentis anni aduerſus Catholicos admodum inſulſam conflarunt epiſtolam encyclicam ad vniuerſos ſuarum partium aſſeclas, quæ legitur ad calcem commentarii Bennonis, vnius ex illis in ea nominatis extra cardinem Cardinalis, de Vita Hildebrandi: in qua inter alia aſſeruerunt, Gregorium Papam Septimum in extremis exiſtentem, vocato ad ſe vno ex iiſdem aduerſæ factionis Cardinalibus, veniam petiiſſe ab Imperatore, & ab vniuerſa Eccleſia, de male adminiſtrato paſtorali officio. Sed putidum iſtud mendacium iam ſæpe ſuperius apertiſſimis demonſtrationibus confutauimus.

IV. PROGRESSVS OCCIDENTALIŨ IN ORIENTE.

Hoc eodem anno cum proſpera nuntiarentur de Orientali Chriſtianorum Occidentalium expeditione; (nempe de captis inter alias ciuitates, Nicæa in Bithynia, & Antiochia in Syria; deque multis aliis obtentis victoriis; necnon de Inuentione ſacræ *Lanceæ*, quæ Chriſti latus perforauit, qua iidem Chriſtiani poſt captam Antiochiam, ibidem ab immenſa hoſtium multitudine obſeſſi, fameque ac morbo conſumpti animoſiores effecti, in hoſtes irrumpentes, ingenti ſunt potiti victoria: quæ omnia pluribus deſcripſit Tyrius *d*.) viſum eſt Vrbano Papæ, Apoſtolicum Legatum in partes illas decernere, Daibertum (qui & nominatus reperitur Theobertus) Archiepiſcopum Piſanum; quem non ita pridem idem Vrbanus *e* Archiepiſcopali pallio & poteſtate ſublimauerat, quod eatenus Eccleſia Piſana habere non conſueuerat. Miſit autem illum (inquit Bertholdus) vt iiſdem Chriſtianis Occidentalibus Apoſtolica vice in omnibus adeſſet, & Eccleſias in locis vnde Pagani expulſi eſſent inſtauraret. Sed impedimento fuit Conſtantinopolitanus Imperator; qui ſe ab Occidentalium adiutorio ſubtrahens, ciuitates quas illi caperent, incendio deuaſtare, & Paganis reddere non timuit; iterque Hieroſolymitanum omnibus peregrinis omnino prohibuit.

d Tyr. de Bell. ſacr. li. 3. c. 11. lib. 5. c. 23. & lib. 6. c. 14. & 22.
e Ap. Baro. an. 1095. in pr. ex Bertholdo.

V. ORDO CISTERCIEN. INSTITVITVR.

Hoc ipſo anno, Apoſtolicæ Sedis auctoritate iacta ſunt in Gallia prima fundamenta nobiliſſimi CISTERCIENSIS ORDINIS, ex quo tanquam è fonte riui vniuerſum Occidentalem Orbem cœleſtibus donis irrigarunt: cum erigendi monaſterii Ciſtercienſis in diœceſi Cabilonenſi, *S. Robertus* Abbas Moliſmenſis auctor extitit, licentia & aſſenſu Hugonis Archiepiſcopi Lugdunenſis Apoſtolicæ Sedis Legati, & Walterii Epiſcopi Cabilonenſis, necnon ope Odonis Ducis Burgundiæ. Sed quod poſt non multum temporis idem Robertus, requirentibus eum monachis Moliſmenſibus, Vrbani Papæ iuſſu ad eos redire coactus eſt; idem Albericum Ciſtercienſibus præpoſitum Abbatem reliquit: cui poſt biennium Paſchalis Papa conceſſit priuilegium *f*; aliudque Calliſtus ſucceſſor Paſchalis poſt Gelaſium, Stephano eiuſdem monaſterii poſt Albericum Abbati: ſub quibus ſanctiſſimis viris Ciſtercium ſanctorum monachorum frequentia eſt mirifice propagatum. Iſta vero de ipſorum exordio, teſtatur Sigebertus hoc anno; quæ locupletius narrantur in Vita *g* Sancti Roberti.

f Rec. Baro. Annal. tom. XII. ann. 1100. & 1119.
g Ap. Sur. 29. April.

IESV CHRISTI AN. 1099.

VRB. II. AN. 12.

HENRICI III. 16.

ALEX. COMN. 19.

I. GRAVIS CONTROVERSIA INTER IVON. CARNOT. ET LEG. SED. APOST.

ANno Domini milleſimo nonageſimo nono, Indictione ſeptima, perdifficilis agitata eſt controuerſia inter Hugonem Archiepiſcopum Lugdunenſem Apoſtolicæ Sedis Legatum, & Iuonem Epiſcopum Carnotenſem, occaſione electionis Daimberti in Archiepiſcopum Senonenſem loco Richerii defuncti: cuius conſecrationi cum idem Hugo intercederet, niſi prius ipſi obedientiam profiteretur iure Primatus, quem Archiepiſcopo Lugdunenſi ſuper quatuor prouincias, Lugdunenſem, Rotomagenſem, Senonenſem, & Turonenſem, Gregorium *a* Papam Septimum conceſſiſſe vidimus: Iuo (apud quem Eccleſia Senonenſis pro electi ſui conſecratione inſtabat) hæc ab Hugone præter, imo contra conſuetudinem Eccleſiæ Catholicæ, decretaque Summorum Pontificum, quibus nihil de profeſſione à Metropolitanis facienda Primatibus conſtitueretur, præſumi con tendens; ſed interim eius parere mandato, differendo conſecrationem, minime prætermittens; demum ab Vrbano Papa, quid agendum eſſet literis *b* petiit; ipſumque Hugonem, ea nimis imperioſe exigentem aculeata ſatis redarguit *c* epiſtola.

a Greg. VII. 6. ep. 34.
b Iuo ep. 58.
c Id. ep. 65.

II. DE INVESTITVRIS QVID IVO.

Sed quod ea epiſtola id etiam actum eſt, vt quia Hugo electum reprehendebat, quod inueſtituram Epiſcopatus de manu Regis accepiſſet; hoc Iuo licite abſque vllo læſæ religionis crimine fieri poſſe contendens, de Inueſtituris vetitis nimis abiecte, imo deſpecte multa ingeſſerit; (licet excuſauerit, ſe haud velle Sedis Apoſtolicæ ſalutaribus diſpoſitionibus obuiare:) iſta quidem, niſi corrigerentur ab aliis eiuſdem auctoris epiſtolis, famam ipſius, & nomen glorioſum, quod ex defenſione Apoſtolicæ Sedis & Catholicæ veritatis ſibi digniſſime comparauit, in diſcrimen maximum adducerent. Ideoque haud mirum ſi Vrbanus Papa prædictis acceptis ipſius literis à Legato, vehementer in ipſum commotus fuerit. Cuius iræ pondus ſuo non ferens, eo quaſi deſperationis adactus eſt, vt ſe ab Epiſcopatu abdicare ſtatuerit, licentiamque id peragendi ab Vrbano petierit. Extat enim ea de re ipſius epiſtola *d*, eademque nouiſſima ex iis, quæ ab eodem ad Vrbanum ſunt datæ; nempe ſcripta (vt teſtatur) ſeptimo expleto anno à ſua ad Carnotenſem Epiſcopatum promotione, qui eſt præſens, quo etiam Vrbanus obiit.

d Id. ep. 68.

III. LEGATVS ABVTITVR AVCTORITATE.

Cum autem præter hæc idem Hugo alia quoque occaſione in ſe prouocaſſet Epiſcopos prouinciæ Senonenſis, dum electum Niuernenſem abſque aliqua neceſſitate conſecrandum extra prouinciam Auguſtodunum vocaſſet præter omnem antiquum morem; rurſum ad eum cohibendum, Iuo *e* egregiam epiſtolam ſcripſit de comprimendo ipſius, occaſione Apoſtolicæ Legationis, faſtu; quo multa ſæpe idem Hugo indiſcrete peregiſſe reperitur. Nequa vero ſuſpicio præuaricationis Iuonis ex recenſitis illis prioribus eius ad Hugonem literis irrepere poſſit, extat alia præclara ipſius epiſtola *f* ad Henricum Abbatem Angeliacenſem, qua docetur quantum fuerit aſſertor & prædicator decretorum Gregorii & Vrbani aduerſus Inueſtituras laicas.

e Ep. 66.
f Ep. 233.

IV. DE PROMOTIONE TVRPISSIMI PVERI IN EPISC. AVRELIANENS.

Cæterum eadem ad Vrbanum epiſtola, monuit quoque ipſum Iuo de promotione turpiſſimi pueri in Epiſcopum Aurelianenſem, quam Archiepiſcopus Turonenſis obtinuiſſet à Rege in præmiũ impoſitæ ei coronæ in Natali Domini contra interdictum Legati Sedis Apoſtolicę; orauitque ne vnquam permitteret eum conſecrari, quod eſſet de inhoneſta familiaritate eiuſdem Turonenſis Archiepiſcopi, & fratris eius defuncti, multorumq; aliorum inhoneſte viuentium, per vrbes Franciæ rhythmicis cantilenis turpiſſime diffamatus. Ipſum porro Iuonem obſtitiſſe ne probroſus

g *Ep.* 122. ille puer eligeretur, ſed ordinaretur legitime Decanus illius Eccleſiæ, ipſe in alia ad *g* prædictum Hugonem Legatum epiſtola ſignificat, in qua totius rei geſtę narratur hiſtoria. Et quod pertinet ad impoſitionē coronæ Regi factam in Natali Domini; id quoq; ipſum, poſt Vrbani obitum, contra eiuſdem Pontificis interdictum, præſumptum anno ſequenti in die Pentecoſtes ab aliis fuiſſe Epiſcopis, docent alię eiuſdem Iuonis *h* literæ. h *Ep.* 134.

V. CONCIL. ROM. GENER. Hoc item anno idem Vrbanus Papa Generalem SYNODVM centum quinquaginta Epiſcoporum, Abbatum, & clericorum innumerabilium, tertia hebdomada poſt Paſcha *Romæ* celebrauit: in qua confirmatis ſuorum anteceſſorum ſtatutis, ſententiam quoque anathematis in Guibertum ac complices iterauit: ſtatuitque nequis communicare præſumeret iis qui concubinas haberent, niſi prius eas dimitterent: ac denique hortatus eſt omnes Chriſtianos ad expeditionem Hieroſolymitanam, vt fratribus ſuis laborantibus ſuccurrerent. Narrat hæc Bertholdus. Quo etiam auctore conſtat; eumdem Pontificem hoc eodem anno, quarto Calendas Auguſti defunctum eſſe ibidem Romæ, rebus iam ſedatis, munitionibus recuperatis, ciuibus omnibus ſibi cōciliatis, paceque diu exule reſtituta, atque ipſa Eccleſia Catholica in trāquilliorē ſtatum vendicata. Tradit illud ipſum Domnizo in Mathilde. Sicque idem Pontifex, cum ſediſſet annos vndecim, menſes quatuor, dies decem & octo, S. R. E. Pontificatu bene perfunctus, vltimum ſpiritum Deo reddidit in ædibus Petri Leonis, poſitis apud S. Nicolaum in Carcere Tulliano. Ab eo enim nobiliſſimo ciue Romano ſemper ipſum hoſpitio exceptum, cum tot tantiſque anguſtiis premeretur, defenſumq; in inſula Tiberina inter duos pontes, traditur in codice Vaticano, in quo Vita ipſius deſcripta legitur ab eius temporis auctore: vbi etiam aſſeritur, corpus eiuſdem per Tranſtiberinam regionem delatum fuiſſe in Baſilicam Vaticanam, atq; ibidem honorifice ſepultum. Mortuus *i* eſt autem ingenti bonorum omnium dolore, malorum vero ſumma gratulatione, ac potiſſimū ipſius ſchiſmatici Antipapæ Guiberti, exultantis atq; inſultantis pariter, quod tres ipſo viuente, atque in Petri Cathedra conſidente, (vt vane gloriabatur) Deo vindice eſſent extincti Pontifices, Gregorius VII. Victor III. atque ipſe Vrbanus II.

VRB. PP. OBITVS.

i *Hanc periodum habet Baron. an. ſeq. in pr. Tom. XII.*

VI. DE VRB. EPIST. DECRETAL. Quod autem ſpectat ad ſanctiſſimi Pontificis ſcripta; periiſſe Epiſtolarum ipſius Regeſtum, iam ſuperius doluimus. Nonnulla vero ex iis deſumpta decreta reperiuntur apud Anſelmū Lucenſem in volumine, quod magno labore collegit ex Conciliorum canonibus, atque decretis Summorum Pontificum, quod nondum excuſum eſt; item que apud Iuonem Carnotenſem ſuis locis apte diſpoſita in corpore Canonum quod elaborauit: necnon apud Gratianum, qui id ipſum abundantius præſtitit. Sed quæ apud Anſelmum ex ipſo habentur, oportet ab aliquo eſſe addita: ſiquidem Anſelmum ante Vrbanum eſſe defunctum, ſuperius eſt demonſtratum. Ceterum apud eum integra quoque reperitur eiuſdem Pontificis Epiſtola *i* decretalis ad Præpoſitum S. Iuuentij Papienſis, de emptione & venditione rerum ſacrarum, deque perceptione ſacramentorum à ſacerdotibus facinoroſis: è qua nonnulla apud Gratianum ſub diuerſis titulis fragmenta ponuntur. Ac denique eiuſdem reſidua eſt pars *k* epiſtolæ ad Alphanum Archiepiſcopum Salernitanum, de collato illi Eccleſiæ priuilegio: quam quidem eiuſdem ſancti Pontificis vltimum fuiſſe elogium ſatis apparet, cum data habeatur hoc anno decimotertio Calendas Auguſti.

i *Rec. Bar. Ann. Tom. XI. hoc an.*

k *Recit. Bar. ibi. ex Bibl. Card. Sirleti.*

VII. Pertinet vero ad eius triumphum, quod eodem tempore, nempe die decimaquarta Iulij huius anni, contigit capi *l* HIEROSOLYMAM ciuitatem ab exercitu Chriſtiano ſub GODEFREDO Duce. Cuius ſanctæ expeditionis cum idem Vrbanus promotor extitiſſet, in cœlo meruit triumphare, cui non erat in terris par laboribus honor. Ceterum poſt Hieroſolymam expugnatam, inter alia illud celebre accidit, de certitudine venerandę Imaginis IESV CHRISTI Redemptoris noſtri Crucifixi, ſchemate regio pictura antiquitus ad ſimilitudinem eius expreſſæ, curante id (vt vetus traditio delata ad poſteros firmiter teſtabatur) Nicodemo nocturno Chriſti diſcipulo; prout didicit, & retulit inde pius valde vir Stephanus nomine, patria Lucanus, qui religionis cauſa vna cum aliis anno ſuperiori peregrinationem ſuſceperat ad Terram Sanctam. Acceperat autem illam à Gregorio quodam Syro homine: eaque inſigniter illuſtrata eſt Lucana in Tuſcia ciuitas, vbi hactenus religioſiſſime vna cum totius rei geſtæ hiſtoria antiquitus ſcripta conſeruatur. Cur autem regio cultu, non vt paſſus eſt nudus, Redēptor fuerit expreſſus; putamus id præſtitum olim à Nicodemo, ad euacuandum ſcandalum Crucis, & illuſtrandam magis gloriā CHRISTI; vt quem inter latrones audirent Crucifixum, ſcirent re vera fuiſſe Regem Regum & Dominum dominantium: Ea, inquā, de cauſa putamus à Nicodemo ita effigiari curatum, & non honeſtatis cauſa tantum. Nam qui eius rationem habendam cenſuerunt, ipſum Dominum indutum ſolum interula ſiue induſio Cruci affixum, ſiue ſculptura, ſiue pictura repræſentare conſueuerunt. Sed de his alias.

l *Tyr. lib.* 8. *c.* 1. *& ſeqq.* HIEROSOLYMA CAPITVR A CHRISTIANIS. DE IMAGINE CHRISTI CRVCIFIXI REGIO SCHEMATE PICTA.

VIII. CONCIL. HIEROSOL. In fine autem anni huius, itidem *Hieroſolymis*, poſt celebratum ſolemnem diem Natalis Domini, habito generali CONVENTV Principum, & eorum qui aderant Epiſcoporum, *Daibertus* Piſanus Archiepiſcopus, idemque Apoſtolicæ Sedis Legatus, electus eſt in Patriarcham Hieroſolymitanum, pulſo nefario homine, qui ſedem illam inuaſerat, Arnulpho qui ſequebatur Principem Northmannorum. Iiſdemque diebus throno Antiocheno *Bernardus* Patriarcha datus eſt. A quibus religioſe admodum Chriſtiani Principes accipere voluerunt ſinguli ſuorum Principatuū inueſtituras, Godefredus Regni Hieroſolymorum à Daiberto; Boamundus Principatus Antiochiæ à Bernardo. Eoq; facto, ab iiſdem conſtitutæ ſunt dotes iis Eccleſiis, quales anteceſſores Patriarchæ habuiſſe ſcirentur: licet harum occaſione multæ ſint poſtea obortæ contentiones, de quibus dicendum inferius. Habet autē iſta omnia pluribus Tyrius *m*.

m *Id. lib.* 8. *c.* 11. *& lib.* 9. *c.* 1. 18. 19.

IX. [*HIC INCIPIT TOMVS XII. ANNALIVM BARONII.*] PASCHALIS II. PAPA. Mortuo vero (vt dictum eſt) Vrbano Papa; die decimaquarta ab eius obitu, nempe duodecima menſis Auguſti, ſubrogatus eſt in locū eius, Rainerius, ſiue Raginerius preſbyter Cardinalis tituli S. Clementis, & Abbas monaſterij SS. Laurentij & Stephani extra muros: qui & diuinitus cuidam Religioſo prænuntiatus, & ſummo conſenſu à populo expetitus, atq; à Clero electus, cum fugiens ipſe tanti ponderis onus latebras quęſiſſet, inde extractus eſt, & PASCHALIS Secundus nominatus, atque poſt biduum ſolemni ritu apud S. Petrum conſecratus. Narrat hæc pluribus Anonymus Vaticanus huius temporis ſcriptor: prænuntiata vero de ipſius Pontificatu, eiuſdemque per ternos, ter quaternos, ternoſque annos (hoc eſt, decem & octo expletos) duratione, ac turbis in eo concitandis, habet quoque Dodechinus & ipſe huius temporis auctor. Docet inſuper idem Anonymus, fuiſſe Paſchalem natione Tuſcum, patria Bledanum, patre Creſcentio & matre Alfatia, eumque amore vitæ religioſæ celebre ſanctitate Cluniacenſe monaſterium petiiſſe, & ſub S. Hugone Abbate vitam monaſticam excoluiſſe, miſſum vero Romam ob negotia monaſterii tempore Gregorij VII. ab eodem Pontifice retentum fuiſſe, & Cardinalem creatum.

IESV CHRISTI AN. 1100.

PASCHAL. II. AN. 1.

HENRICI III. 17.

ALEX. COMN. 20.

I. ANNO Chriſti milleſimo centeſimo, Indictione octaua, Paſchalis Papa cum vndique illatas Eccleſiæ per Schiſmaticos clades infelici ſpectaculo contemplaretur, ad curandas illas intendens, hortatu Cleri Populique Romani, & auxilio pecuniarum Rogerij Comitis, Guibertum peſtilentem Antipapam longe longius à Romana Eccleſia expellere decreuit. Feruens porro cœtus Orthodoxorum ſic ferum illum aprum aſſiduo venatu eſt inſectatus, vt de loco ad locum fugere cogerent; donec infelix mœrore conſumptus, & deſperationis dentibus deuoratus, diem clauſit extremum hoc

GVIBERTI ANTIPP. INTERITVS.

anno,ſiue ſequenti, vt eſt diuerſa diuerſorum auctorum aſſertio. Huius namque temporis Germani Scriptores, Dodechinus, Sigebertus, & Vrſpergenſis, hoc anno eum defunctũ affirmant: Itali vero anno ſequenti, poſt duos annos ab Vrbani Papæ obitu; vt Domnizo in Vita Mathildis, & Petrus diaconus in Chronico Caſſinate, iidemq; ipſi huius temporis auctores, & quidem integræ fidei. Verum quod ſpectat ad numerum viginti trium annorum, quem eidem Guiberto Domnizo tribuit; non referendus eſt ille ad tempus integrũ quo ſedit pſeudopapa, quod cœpiſſe vidimus anno Redemptoris milleſimo octogeſimo; ſed ex quo, facto ſchiſmate, à Gregorio Papa deſciuit. Quomodo vero ad poſtremum idem nefandus ſepulchro quoq; caruerit, proiectis oſſibus eius in aquas, inferius ſuo loco dicturi ſumus.

II.

Quod autem nequaquam vna cum Antipapæ obitu extinctum eſt Schiſma, viuente adhuc qui fouebat illud Henrico Imperatore; haud mediocres labores ſuperfuere Paſchali. Etenim Henrici opera tres poſt Guibertum ſunt ſubrogati ſibi inuicem ſuccedentes pſeudopontifices, *Albertus, Theodoricus, & Maginulphus*, areſcẽtibus ſuo ipſorum ortu maledictionis palmitibus infelicibus. Hoc vero eodem tempore Paſchalem Romanam Eccleſiam in ſplendorem priſtinũ reſtituere cupientem, nonnullas ciuitates & oppida ad illam pertinentia, è perduellium manibus per ſuos armis vendicaſſe, ipſoſq; tyrannos perdomuiſſe, teſtatur idem qui ſupra Anonymus auctor ipſius Vitæ: qui cum inter perduelles numeret Petrum de Columna, Abbatem Farfenſem; hic primũ occurrit mentio nobiliſſimæ Romanæ familiæ *Columnenſiũ*; vtinam honeſtioris tituli occaſione.

PERDOMVIT PASCH. PP. TYRANNOS.

III.

His autem primis Paſchalis in Italia laboribus acceſſerũt externa mala, quibus curandis multum inſudauit. Ac primo cum Philippus Rex Frãcorum (quem ob Bertam legitimam vxorem eiectam, & Bertradam pellicem ſubintroductam, excommunicatum, pœnitentiamq; promittentem abſolutum vidimus) audita morte Vrbani fregiſſet vincula quibus tenebatur aſtrictus, ac rurſus pellicẽ reuocaſſet; Paſchalis ſacrarum vindex legum exurgens, Legatos in Gallias miſit Ioannem ac Benedictum S.R.E. Cardinales: à quibus habita *Pictauis* SYNODO, Rex penitus refragans Apoſtolicæ iuſſioni per eoſdem ſignificatæ, anathemate condemnatus eſt. Ita enim hæc geſta eſſe, docent Epiſtolæ Iuonis *a* Carnotenſis ad eumdem Ioannẽ Legatum & ad Rudolphum Archiepiſcopum Rhemenſem conſcriptæ; necnon Fragmenta *b* Hiſtoriæ Francorum. Habent vero amplius Annales Aquitaniæ à Ioanne Boucheto editi; cum Epiſcopi Pictauis collecti, eſſent illinc Philippi deprecatoriis literis ad Guillelmũ Aquitaniæ Ducem cognatum ſuum conſcriptis pellendi, nocte interiecta viſum fuiſſe aſtare Legato S. Hilarium, & hortari ne minis Guillelmi Ducis territus ab incœpto deſiſteret; nõ enim paſſurum Deum vt ea res ei fraudi eſſet, aut male ſuccederet: eaque viſione poſtridie Guillelmo patefacta, permiſiſſe illum vt pro arbitrio Legati cuncta perficerent.

CONCIL. PICTAVIEN. IN QVO PHILIP. REX FRANC. ITERVM EX COMMVNICATVR.

a *Iuo ep. 134 & 212.*

b *Frag hiſt. Fr. poſt Helgal. pag. 93.*

IV.

Sed præter cauſam Regis in Concilio pertractatam, ſanciti ſunt inſuper vndecim canones aduerſus Inueſtituras Eccleſiarum à Principibus ſæcularibus fieri ſolitas; itemque aduerſus ſimoniacos & clericos fornicarios, aut alias inordinate viuentes: qui canones deſcripti habentur *c* in codice Vaticano. Quo eodem ferme tempore in eadem diœceſi Pictauienſi apud pagum Liziniacum, de huiuſcemodi ſacrorum canonum contemptore ſacerdote fornicario, horribilem Deus vindictam ſumpſit; quam egregie deſcriptam, non ſine horrore leges apud integerrimum illius temporis auctorem Petrum *d* Venerabilem Abbatem Cluniacenſem.

DE CANONIB. CONC. PICTAV.

c *Rec. Bar. Annal. Tõ. XII. hoc an.*

d *Petr. Cluniac. l. b 1. Miracul. cap. 25.*

V.

Hoc item anno Paſchalis Papa aliam Legationem miſit in Orientem ad Fideles Occidentales illic militantes, à quibus anno ſuperiori ipſo exordio ſui Pontificatus literas acceperat de felici eorum progreſſu, & renouatis in ipſorum expeditionibus antiquis diuinis miraculis, profligatiſq; innumerabilibus hoſtium copiis: quas literas cum recitet in ſua Hiſtoria de Bello Sacro Tyrius, ipſas quoque res geſtas diffuſe proſequitur. Legatus autẽ electus eſt *Mauritius* Cardinalis Epiſcopus Portuenſis; cui ad regimen Eccleſiæ Orientalis vices ſuas idem Pontifex commiſit, deditque ea de re literas ad eoſdẽ Fideles illic militantes quarto Nonas Maij huius Indictionis octauę. Quod autem prædictas ſuas literas iidẽ Fideles Encyclicas eſſe voluiſſent ad vniuerſum Orbem Occidentalem, ad petendum auxilium; noua mox expeditio cœpta eſt procurari in Gallia, & in Italia claſſis Ianuenſium præparari ad opus.

LEGATIO à PASCH. IN ORIENTEM.

VI.

Interim vero Godefredus Dux, ſiue (vt vult Tyrius) Rex Hieruſalem, hoc ipſo anno decimoquinto Calendas Auguſti ex hac vita migrauit; vir, præter peritiam ac fortitudinem militarem, pietate inſignis; quem & Deus in ea expeditione multiplici gratia eſt conſolatus, vt omnes qui ſtylo proſecuti ſunt res Orientales affirmant. Ei vero ſubrogatus eſt Balduinus, Principum omnium conſenſu. Hęc pluribus Willelmus *e* Tyrius; qui & pergit enarrare obortas mox diſſenſiones inter ipſum Balduinum iura Eccleſiæ Hieroſolymitanæ ſibi vſurpantem, & Daibertum Patriarcham ea conſeruare ſatagentem. Quem quidem conſtantiſſimi animi fuiſſe Antiſtitem, omnibuſque numeris abſolutum ad ſedem illam regẽdam, cum Scriptorum omnium eius temporis, tum Iuonis *f* Carnotenſis Epiſcopi ad eum ſcribentis teſtificatione ſatis liquet. Quænam autem, quibuſve rationibus, pro ea Eccleſia ſibi Patriarcha vendicaret *ff*, pluribus idem Willelmus oſtendit. Porro Balduinus talibus exordiis mala iaciens ſui regiminis fundamenta, iram offenſi numinis in ſe conuertit, nec niſi cum labore & dolore regnauit. Nihil enim ſibi Principes infelicius conſulere, quam dum Eccleſiaſtica iura deprimunt, innumera docuerunt exempla.

OBITVS GODEFREDI REGIS HIEROSOL.

e *Tyr. lib. 9. cap. vlt. & lib. 10. c. 1.*

f *Iuo ep. 39.*

ff *Vide etiã ſup. an. 1063.*

VII.

BALDVINVS MALE CONSVLIT REGNO SVO.

Inter quæ memoria dignum, quod hoc eodem anno die ſecunda menſis Auguſti, Willelmus Rex Anglorum perturbator Eccleſiaſticæ libertatis, (cuius cauſa, vt vidimus, S. Anſelmus Cantuarienſis Archiepiſcopus iam triennium exul, Lugduni in Gallia tunc agebat) pluribus ante deterritus iræ Dei ſignis atq; prodigiis, quæ recitant eiuſdem temporis rerum Anglorum hiſtorici *g*; in venatione ſagitta in ceruum à quodam ex comitibus emiſſa percuſſus periit. Quem triduo ante S. Hugo Cluniacenſis Abbas apud thronum Dei accuſatum, iudicatum, & condemnatum vidit, ipſique prænuntiauit Anſelmo; cui & alia ſunt diuinitus oſtenſa de eiuſdem interitu Regis, quæ refert Edinerus. Quod ſi tali meruit ſententia cõdemnari Catholicus Princeps, ob vnius dumtaxat Epiſcopi extorris iniuriam; qualenam iudicium ſunt habituri, qui fidei Catholicæ perduelles, Anglicanos Orthodoxos omnes Epiſcopos, ſiue ferro, ſiue exilio conſumpſerunt, & alias iniurias nefandas ipſis Eccleſiis intulerunt?

INFELIX OBITVS WILLEL. REGIS ANGL.

g *Edin. in Anſel. lib. 2 Malmesb. & alii.*

VIII.

Sublato igitur è medio Rege perſecutore, eius germanus Henricus regnum capeſſiuit, qui ſtatim S. Anſelmum ad ſuã Eccleſiam reuocauit, & honorifice ſuſcepit. Sed quod pax diuturna eſſe non poſſit, vbi iuſtitia procul abeſt, cum Rex more anteceſſorum ſuorum (inquit Willelmus Malmesburienſis) ab Anſelmo hominium peteret, & iſte ob contraria decreta in Romano Concilio ſtatuta id denegaret; miſſis ad hoc ab vtraque parte Romam nuntiis, quamuis ij Paſchalis Papæ confirmatiuam ſententiam aduerſus Inueſtituras laicas detuliſſent, nihilominus iuſſus eſt Anſelmus à Rege, vel hominium facere, vel ſine mora Regno excedere. Ille vero neutrum ſe facturum aſſerens, ſed ad ſuam iturum Eccleſiam, vt conſideraret quid ſibi vel ſuis expediret; paulo poſt mollioribus à Rege literis euocatus, ambo rurſus communi conſenſu Legatos Romam miſerunt. Sed de iſta poſteriori legatione agetur anno ſequenti, quo eam contigiſſe apparet: per biennium enim in his laboratum eſſe, Edinerus affirmat. Quo etiam tempore, Iuo Epiſcopus Carnotenſis, fulgor Eccleſiæ Gallicanæ, & apud Principes ob egregios vitæ mores, & doctrinam incomparabilem, magnæ æſtimationis exiſtens, ad eumdem Angliæ Regem literas *h* dedit de exhibenda Chriſti ſacerdotibus reuerentia; dignas plane, quæ his præſertim temporibus legendę iugiter Principibus ingerantur aduerſus execrandam Politicorum hæreſim.

RENOVATVR BÆ IN ECCLES. ANGL.

h *Iuo ep. 5*

IX.

Hoc eodem anno Paſchalis Papa ad regimen Eccleſiarum Germanicarum, quas Henricus ſchiſmaticus Imperator perſecutione vexabat, Legationem Apoſtolicam credidit Gebehardo Conſtantienſi Epiſcopo, qui eam à Paſchalis deceſſoribus multis iam annis obtinuerat; Apoſtolicus plane vir, qui præ cæteris ſtetit pro muro domui Iſrael perditiſſimis hiſce temporibus. Tradit autem hæc Bertholdus; finem hic ſcribendi faciens, forte præuentus morte: qui ex fidei ac vitæ integritate, & veritatis

LEGATIO GERMAN. CREDITA GEBEHARDO EPISC. CONSTANTIENSI.

ſtudio,

ſtudio, ſummam ſibi gloriam comparauit inter Chronographos illius temporis.

IESV CHRISTI An. 1101.

PASCHALIS II. An. 2.

HENRICI III. 18.

ALEXII COMN. 21.

I. Legationes ex Angl. ad Paſch. PP.

Anno Chriſti milleſimo centeſimo primo, Indictione nona, ab Henrico Anglorum Rege & S. Anſelmo Archiepiſcopo Cantuarienſi, ob Inueſtituras Eccleſiarum inter ſe concertantibus, ad Paſchalem Papam Legati miſſi ſunt; nempe ab Anſelmo Balduinus & Alexander monachi, à Rege Giardus Archiepiſcopus Eboracenſis, Herebertus Norwicenſis & Robertus Ceſtrenſis Epiſcopi. In quorum itinere Romam verſus, illud memoria dignum accidit, vt cum Herebertus neſcio quo infortunio (inquit Willelmus *a* Malmesburienſis, huius legationis hiſtoriam recenſens) prædonum manum incurriſſet, quadraginta marchis datis libertatem vix recepit; primo per omne quod dicitur ſanctum iurare compulſus, nihil ſe Romæ acturum quod ſpectaret ad incommodum Anſelmi. Adeo increbuerat Anſelmi nomen, vt etiam latronibus eſſet in honore & defenſione!

a Malmesb. de geſt. Pōt. Angl. lib. 1.

II. Fraus Henrici Reg. Angl. pro inveſtituris.

Ceterum nihil iſta Legatio profecit, quam vt lites augerentur in Anglia. Cum enim Paſchalis Papa, nec promiſſis, nec muneribus flecti potuiſſet, vt in fauorem Regis ſtatuta anteceſſorum ſuorum conuelleret; reuerſis Legatis, Rex epiſtolam Paſchalis ſibi ea de re ſcriptam reticens, rumorem ſparſit (quem iidem Epiſcopi Legati, ab eo corrupti, teſtimonio ſuo confirmabant) Papam Regis Inueſtituras æquanimiter ferre, ſi cetera boni Principis officia exequeretur: ideo autem noluiſſe literis hæc credere, ne ex eiuſmodi conceſſione ceteri Principes occaſionem arriperent in eum inclamandi. Ex aduerſo vero monachis Anſelmi contrariam Paſchalis ſententiam publicantibus, eamdemque ipſius literis ad Anſelmum ſcriptis comprobantibus; magnæ vtrinque concitatæ ſunt turbæ: quouſque Anſelmus diu fluctuans quorum potius teſtimonio fidem adhiberet, ad certitudinem facti cognoſcendam miſit denuo Romam; interim illis qui inueſtirentur nec communionem ſuam denegans, nec benedictionem impertiens. Narrat iſta Willelmus: quid vero reſponderit Paſchalis huic poſteriori Anſelmi conſultationi, ſilentio præteriit, neſcio an in gratiam Regis. Extat enim eiuſdem Paſchalis *b* de his ad Anſelmum data epiſtola, qua Legatos Epiſcopos, quod falſa retuliſſent, anathemate perculit, & de Inueſtituris non concedēdis ſententiam ſuam confirmauit. Quare Anſelmus ad celebrandum in Anglia generale Concilium magni animi conſtantia ſe præparauit; de quo dicetur anno ſequenti.

b Ep. 12. inter epiſt. Anſel.

III. Secunda Expeditio in Terram Sanctam.

Inter hæc innouata eſt alia expeditio in Terram Sanctam, & quidem ingenti numero ingentiora factura, ſi per Alexij Græcorum Imperatoris inuidiam atque perfidiam licuiſſet: qui palam cum Latinis amicitiam ſimulans, clam vero Turcis fauens, multarum Latinis cladium & miſeriarum cauſa extitit: cum & præterea graſſante lue, ingens valde numerus Chriſtianorum eſt conſumptus. Quæ ſingula pluribus deſcripſit Conradus Abbas Vrſpergenſis, qui cum eadem expeditione profectus eſt Hieroſolymam. At præ ceteris memorabiles extiterunt pugnæ Balduini Regis in Turcas, de victoria ſecuros ex reſponſis ſuorum; cum ad ſolum S. Crucis intuitum (quam Sedis Apoſtolicæ Legatus ante ſe per Abbatem Gerardum ferebat) hoſtes fugam ineuntes cæſi ſunt, quantumlibet victores initio pugnæ extitiſſent. Habet inſuper idem auctor de Ioppe obſeſſa, ſed Crucis virtute pariter liberata: necnon de conſueto miraculo incenſionis luminum, diuinitus fieri ſolitæ Hieroſolymis die magni Sabbathi ante Paſcha. Attigit quoque ex iſtis aliqua Willelmus *c* Tyrius; qui & de Ianuenſium claſſis appulſu, eorumque ope capta Antipatrida, & Cæſarea maritima, (vbi potiti ſunt Vaſe ſmaragdino) aliiſque munitionibus expugnatis, hiſtoriam texuit. Sed plane his locupletiora, ſicut & celebriora fuere ſacra pignora, quæ Myra in Lycia ciuitate iidem Ianuenſes pietate inſignes in patriam detulere; nempe ſacroſancti cineres ſanctiſſimi Præcurſoris Ioannis Baptiſtæ, quorum ſuis locis ſuperius eſt facta mētio: in quorum ampliorem venerationem, & in gratiarum actionem tanti à Deo accepti muneris, ſtatuerunt Romani Pontifices, vt eiuſdem Tranſlationis dies anniuerſaria ageretur Officio duplici.

Crucis virtute victoriæ partæ.

c Tyr. lib. 10 c. 13 15. 16

IV. Hoc item anno Domini milleſimo centeſimo primo, Paſchalis Papa ſcribens ad Bernardum Archiepiſcopum Toletanum, confirmauit Primatum Eccleſiæ Toletanæ ſupra omnes Hiſpaniarum Eccleſias: quod ipſum & alij antea Summi Pontifices, & ſinguli ferme ſucceſſores præſtiterunt. Eodemque anno, qui tertius numeratur ab obitu Vrbani Papæ (vt habet Domnizo) Conradus Rex mortuus eſt, & ſepultus Florentiæ. Sed magis illuſtratur idem præſens annus obitu *S. Brunonis* Carthuſienſium Patriarchæ, qui optimo fine bene inſtitutam vitam feliciſſime conſignauit die ſexta Octobris: eumdemque pluribus illuſtratum miraculis, venerandum ſuſcepit Eccleſia. Porro eius Ordinis inſtitutionem habes duabus clariſſimis tubis toto orbe Catholico perſonantibus commendatam, nempe S. Bernardi Abbatis Clarauallenſis, & Venerabilis Petri Abbatis Cluniacenſis, epiſtolis ad Guidonem Priorem Carthuſiæ datis.

S. Brunonis Carthus. obitus.

IESV CHRISTI An. 1102.

PASCHALIS II. An. 3.

HENRICI III. 19.

ALEXII COMN. 22.

I. Concil. Rom. gener. in cauſa Henric. Imp.

Anno Chriſti milleſimo centeſimo ſecundo, Indictione decima, tempore Quadrageſimæ, conuenietibus *Romæ* omnium Italiæ prouinciarum Præſulibus, & quamplurimorum Vltramontanorum Legatis, generalis Synodus habita eſt ad pertractandam cauſam Henrici Imper. qui & ipſe ei intereſſe promiſerat. Verum cum non ſolum non compareret, ſed etiam Antipapam ſubintroducere aduerſus Paſchalem moliretur; ſententiam ibi rurſum excommunicationis accepit; ipſumque eius Schiſma inter præcipuas hæreſes annumeratum, quæ doceret Excommunicationem Eccleſiæ contemnere. Inſuperque edita eſt Catholica fidei Profeſſio, de præſtanda ab omnibus obedientia Apoſtolicæ Sedis Pontifici. Narrat iſta Abbas Vrſpergenſis, qui eiuſdem ſententiæ promulgationi factæ in eccleſia Lateranenſi aduerſus Imperatorem in die Cœnæ Domini, interfuit hoc ipſo anno in reditu à peregrinatione Tranſmarina. Quod autem multi ab Eccleſiæ vnitate, & à Sedis Apoſtolicæ obedientia impie reſilirent, idcirco ad prædictam fidei profeſſionem etiam cum iuramento exhibendam, obligatos fuiſſe Epiſcopos, Archiepiſcopos, ac denique omnes à quibus eam Romanus Pontifex exigere vellet; conſtat ex epiſtola Decretali ipſius Paſchalis Papæ ad Archiepiſcopum quemdam Poloniæ *a*, quæ alibi recenſetur *b* data ad Archiepiſcopum Panormitanum.

Henriciana hæreſis.

Epiſcopi compulſi iurare obedientiam Sedi Apoſt.

a Rec. Bar Annal. To XII. hoc an. ex cod. Vat. b Extr. de elect. c. 4.

[Quomodo potuit Conradus Abbas Vrſperg. anno præcedenti peregrinari Hieroſolymam, & præſenti intereſſe Romæ; cum ipſemet poſtea ſcribat, ſe initio Pontificatus Innocentii Tertii, nempe anno Domini 1198. fuiſſe in minori ætate & adhuc laicum, factum vero fuiſſe presbyterum ann. 1202. monachum Præmonſtratenſem an. 1207. & an. 1215. Abbatem Vrſpergenſem; demumque concludat hiſtoriam ſuam an. 1229? Omnino dicendum videtur, (ſicut etiā obſeruauit Bellar. lib. de Script. Eccleſ.) Chronicon illud quod fertur nomine eiuſdem Conradi, vel non eſſe vnius auctoris, vel Conradū inſeruiſſe illi multa verbatim ex ſcriptis ac relationibus aliorum auctorum qui eum præceſſerūt: quēadmodum & aliis nonraro accidit.]

De Chronico Abb. Vrsberg.

II. Concil. Londo

Hoc eodem anno circa feſtum S. Michaelis Archangeli, ſub S. Anſelmo Cantuarienſi Archiepiſcopo celebratum eſt

NIENSE IN CAVSA INVESTITVRARVM.

Londini generale totius Angliæ CONCILIVM: in quo potiſſimum quæ Romæ decreta fuerant de Inueſtituris Eccleſiarum, promulgata ſunt; ac multi Prælati qui beneficia à laicis acceperant, depoſiti: pluresque inſuper conditi canones ad reſtituendam Eccleſiaſticam diſciplinam, & mores tam clericorum quam laicorum reformandos; quorum titulos Willelmus Malmesburienſis recitat, dum huius Cōcilii refert hiſtoriam in Geſtis Epiſcoporum Anglorū. Quo modo autem huius etiam occaſione Concilii, in S. Anſelmum multiplicatæ ſint afflictiones à Rege, dicetur anno ſequenti.

III. Interim in Germania, defuncto hoc ipſo anno Ruperto Epiſcopo Babenbergenſi, (vt habet Vrſpergenſis) ab Henrico Imper. ei ſubrogatus eſt Otto ipſius Imp. Cancellarius. Porro in iſto Ottone cognita eſt mutatio dexteræ Excelſi. Siquidem execratus mox Schiſma, verumq; in Eccleſia Catholica caput agnoſcens, Paſchalem Papam literis conſuluit; à quo in Italiam vocatus, inſignia regiæ inueſtituræ, quam acceperat ab Imperatore, facti pœnitens ad pedes Pontificis appoſuit: & timens ſibi à periculo curæ paſtoralis, licet expetitus à Clero & populo Babenbergenſi, tamen nonniſi ſub ſanctæ obedientiæ mandato compelli potuit Epiſcopatus inſignia ab ipſo Pontifice reſumere, & in Epiſcopum conſecrari, quod contigit anno ſequenti ipſo die Pentecoſtes, Idemque vna cum Epiſcopali vnctione, donis Spiritus Sancti ita eſt abunde repletus, vt Apoſtolorum inſtar & loqueretur magnalia Dei, & operaretur mirabilia de lege eius: Cuius extant c Res præclare geſtæ, ab auctore eiuſdem temporis fideliſſime, ſicut & copioſiſſime, tribus libris conſcriptæ. De ipſius vero ad Pomeranos Apoſtolatu, dicetur inferius ſuo loco.

MIRABILIS CONVERSIO OTTONIS, EX CANCELLARIO FACTI EPISCOPI.

c Ap. Caniſ. Antiq. Lect. Tom. VI.

IV. Hoc item anno, cum Robertus Flandriæ Comes iam ante biennium reuerſus ab expeditione Hieroſolymitana, arma conuertiſſet aduerſus Schiſmaticos inhærentes Henrico Imperatori, & Cameracenſes (vt Sigebertus affirmat) exagitaſſet; vt æque aduerſus Leodienſes eadem inſania laborantes vires conuerteret, literis eum hortatus eſt Paſchalis Papa. Quod vbi Leodienſes ſchiſmatici intellexere, contra illas Paſchalis literas ſcripſere Declamationem acerrimam; qua more ceterorum omnium Schiſmaticorum, affectantes Catholicum nomen, ſic eam inſcripſerunt; *Omnibus bonæ voluntatis hominibus, Leodicenſis Eccleſia, veritatem fidei, & Catholicam vnanimitatem inconcuſſe tenens, &c.* Eſt autem prolixa nimis, habeturque cuſa Tomo ſecundo Conciliorum editionis Colonienſis, atque alibi.

LEODIENSIVM DECLAMATIO IN PASCH. PP.

V. Sed ex altera parte Comitiſſa Mathildis, cum donationem à ſe Romanæ Eccleſiæ factam ſub Gregorio Papa VII. audiſſet deperditam, eamdem hoc ipſo anno per nouum diploma d renouauit; obtulitque Bernardo presbytero Cardinali, Legato apud ipſam Paſchalis Papę: quod quidem ad Vitam ipſius à Domnizone presbytero carmine ſcriptam, poſitum vidimus appendicem; ſeorſum vero in Vaticano codice, publica eiuſmodi monimenta continente. Quæ autem hæc ſecuta ſint de iiſdem bonis Eccleſiæ Romanæ relictis, dicetur ſuo loco.

DONATIO MATHILDIS RENOVATA.

d Rec. Bar. Ann. Tom. XII. hoc an. ex cod. Vat.

IESV CHRISTI AN. 1103.

PASCHALIS II. AN. 4.

HENRICI III. 20.

ALEXII COMN. 23.

I. ANNO Chriſti milleſimo centeſimo tertio, Indictione vndecima, vigentibus in Anglia, & in dies magis excreſcentibus diſcordiis inter Regem Henricum & S. Anſelmū Archiepiſcopum Cantuarienſem, ob Inueſtituras Eccleſiaſticas, quas ſibi Rex ſumere, Anſelmus autem è ſæculari potentia vendicare ſtudebat: idem Anſelmus rogatus à Rege, & ab Epiſcopis atque magnatibus regni, Romam ſe conferre, vt quod alii hactenus Legati minus egiſſent, ipſe auctoritate qua apud Sedem Apoſtolicam valebat, perficeret; ne omnia ſuo tantum videretur præſumere arbitrio, poſtquam conteſtatus eſt, nihil ſe Pontifici Romano ſuggeſturū quod eius deceſſoris ſtatutis aduerſaretur; quinto Calendas Maii a ex Anglia ſoluens, præcurrente Regis legato Willelmo electo Exonienſis Eccleſiæ, Romam venit. Res autem geſtas, ab Edinero itineris comite diffuſe fuiſſe conſcriptas, tum ipſe teſtatur b auctor, tum qui ab eo accepit affirmat Willelmus c Malmesburienſis, qui cuncta compendio retexuit. Porro in ipſa cauſæ auditione, fortis eluxit Paſchalis conſtantia. Cum enim ad eloquentiam electi Exonienſis, plerique alii in ſententiam Regis flecterentur; atque ex eo idem Legatus, ſimulque ex ſilentio Pontificis & Anſelmi rem tacite conſiderantium, ſecurior redditus audacius addidiſſet, Regem nec pro amiſſione Regni paſſurum ſibi Eccleſiarum inueſtituras auferri; confeſtim Paſchalis, *Nec ego*, inquit, *pro capitis mei redemptione, eum inueſtituras permittam impune habere.* Ad quam magnanimam vocem conuerſis in eius laudes contraria ſentientium linguis, Legatus confuſus obticuit. Decretumque eſt, vt interim Rege ab excommunicatione quod aliquos inueſtiſſet abſoluto, ipſi nihilominus inueſtiti auctoritati canonum ſubiacerent, eorum ſatisfactione Anſelmi commiſſa iudicio. Sed in reditu idem Anſelmus mandatum à Rege per eumdē Willelmum legatum accipiens, vt vel Inueſtituris acquieſceret, vel exularet; ipſe Lugdunum Galliæ (ſicut alias) ad Hugonem Archiepiſcopum ſe recepit; Rex vero Angliæ bonis eum omnibus ſpolians, Archiepiſcopatum quoque Cantuarienſem in ſuum dominium redegit. Donec poſt aliquod tempus petens Anſelmus Northmanniam, ab eodem Rege in amicitiam receptus eſt, & tandem in Angliam redire permiſſus; de quo dicetur ſuo loco.

S. ANSELMVS ROMAM MITTITVR PRO INVESTITVRIS.

a Roger. in Annal. hoc an. b Edin. præf. Vit. S. Anſel. c Malmesb. in Vit. Pont. Angl.

PASCH. PAPÆ CONSTANTIA PRO LIBERTATE ECCLES.

QVID REX ANGL. IN ANSELM.

II. Hoc pariter anno Paſchalis Papa diſpenſauit ſuper conſanguinitatis impedimentum, in matrimonio quod contractum eſt inter Boleslaum Poloniæ Ducem & filiam Regis Ruſſiæ Sbislauam nomine, in quarto conſanguinitatis gradu ſibi coniunctam. Hæc Longinus, ceteris antiquitate, ſicut & veritate, præſtans.

DISPENSAT. IN IV. GRADV CVM REGE POLON.

IESV CHRISTI AN. 1104.

PASCHALIS II. AN. 5.

HENRICI III. 21.

ALEXII COMN. 24.

I. ANNO Chriſti milleſimo centeſimo quarto, Indictione duodecima, Paſchalis Papa bene vſus occaſione præſentiæ Walonis, ſiue Galonis Epiſcopi Bellouacenſis, ac poſtea Pariſieñs; (qui quod in Gallia haud quietam ſedem haberet, ob perſecutiones Regis Philippi, de quibus agit pluribus Iuo Carnotenſis in epiſtolis a ea de re ad Paſchalem & alios conſcriptis; nuper Romam tam ſua, quam credita ſibi ab eodem Iuone negotia b pertractaturus acceſſerat;) eumdem ad viſitandam Poloniæ Eccleſiam Legatum à Latere miſit: qui nonnulla deprauata corrigēs, aliquos etiam Epiſcopos depoſuit, & inter alios Cracouienſem, quod nulla Summi Pontificis auctoritate, ſed ſola Ducis Poloniæ donatione, Epiſcopatum illum detineret. Habet iſta Longinus: additque editum in fine huius anni à Duciſſa Sbislaua filium, ab eodem Walone vna cum aliis Polonorum Epiſcopis fuiſſe de ſacro fonte leuatum, nominatumq; Wladislaum.

GALONIS EPISCOP. BELLOV. LEGATIO IN POL.

a Iuo ep. 41. 45.47.49. 50 169 170 171. Ap. Baron. duobus præced. an. b Vid. Iuon. epiſt. 29. ad Paſchal.

II. Quo etiam anno, alia commiſſa eſt Legatio Richardo Albanenſi Epiſcopo Cardinali in Gallias, ad impertiendam Philippo Francorum Regi, quam per Legatos pœnitens petierat, abſolutionem ab excommunicatione, qua ſæpe (vt vidimus) perculſus fuerat ob eiectam legitimam coniugem, & ſubintroductam pellicem. Scripſit tunc de eius abſolutionis modo ad eumdem Richardum Iuo c Carnotenſis. Cuius etiam aliis d ad Paſchalem Papam ſcriptis literis,

LEGATIO IN GALLIAS PRO ABSOLVT. REGIS.

c Id. ep 166 d Ep. 1..

cõſtat *Conuentum* ea de re *Belgenciaci* habitum, nec tamen ob quaſdam Epiſcoporum difficultates abſolutionẽ tunc ſecutam eſſe. Verum illam poſtea ſolemniter factam eſſe Pariſiis, habetur in Fragmentis Hiſtoriæ Francorum nuper editis vna cum Glabro & aliis auctoribus. Meminit inſuper iiſdem ad Richardum literis Iuo, indicti ab eodem Legato *Trecis* CONCILII. Ipſum vero celebratũ fuiſſe, teſtatur aliis *e* ad Paſchalem ſcriptis; in eoq; tractatam cauſam Siluanectẽſis Epiſcopi, falſo à maleuolis accuſati de venditione ſacrorum. Sed & in eo *Godefredum* monachum, virum ſanctitate conſpicuum, creatum fuiſſe Epiſcopum Ambianenſem; qui res ab eo præclare geſtas quam exacte atque fideliter conſcripſit, narrat *f* Nicolaus monachus Sueſſionenſis.

CONCIL. TRECEN. *e Ep. 260.*

f Vit. Godef. lib. 1. cap. 30 ap. Sur 8. Nouemb.

III. Hoc item anno Daibertus Patriarcha Hieroſolymitanus, cum iã antea dolo Arnulphi Archidiaconi hominis nequiſſimi paſſus *g* multa, & ſede pulſus eſſet, Ebremaro à Balduino Hieroſolymorum Rege in eius locum ſubrogato; in Italiam vnà cum Boamundo *h* Antiochiæ Principe nauigans, Paſchali Papæ querelas ſuas detulit. Boamundus autem in Gallias profectus eſt, vt duas Philippi Regis filias, alteram Conſtantiam ex legitima coniuge ortam ſibi in matrimoniũ copularet, alteram Cæciliam ex pellice natam iungeret nepoti ſuo Tancredo. Sed & cum illo S. Brunonem Epiſcopum Signienſem (quãuis dimiſſo iã Epiſcopatus onere, monaſticum habitum apud cœnobium Caſſinenſe ſuſcepiſſet) à Paſchale Papa miſſum fuiſſe Legatum in Gallias, ac *Synodum* celebraſſe, teſtatur Petrus *i* diaconus in Chronico Caſſinate: eſtque eiuſdem Legationis frequens mentio apud Iuonem *k* Carnotenſem.

g Tyr. lib. 11 cap. 26. *h ibid. lib. 11. cap. 1.* PATRIARCH. HIEROS. ROMAM SVPPLEX VENIT.

i Petr. diac. lib 4. c. 33. *k Iuo epiſt. 190. 191.*

IESV CHRISTI AN. 1105.

PASCHALIS II. AN. 6.

HENRICI III. 22.

ALEXII COMN. 25.

I. ANNO Chriſti milleſimo centeſimo quinto, Indictione decimatertia, Henricus Imp. qui per tot annos Romanũ Pontificem legitimum perſecutus eſt patrem, filium ſuum, itidem nominatum Henricum, ab Imperio paſſus eſt depulſorem. Quod autem quos ſuæ hæreſis reliquit ſucceſſores, eoſdem quoque habeat defenſores; nos rem geſtam, ad calumniam propulſandam, nõ ab alio petemus, quam ab ipſo Conrado *a* Vrſpergenſi Abbate, qui habuit præ oculis, auctore alioqui in Germanos Imperatores propenſiori, & in Romanos Pontifices parum æquo: vt nulla de eo poſſit eſſe ſuſpicio, in gratiam Romanæ Eccleſiæ eſſe mentitum.

REBELLAT HENRIC. FILIVS ADVERSVS HENRIC. IMP.

a Vrſ. ſup. an. 1102. poſt num. 1.

II. Dum igitur Henricus Imp. Natalem Domini (à quo die Vrſpergenſis annum auſpicatur) celebraret, Henricus filius eius, auctoribus nobilibus quibuſdam Germanis, quorum conſilio & auxilio ante paucos dies à patre diſceſſerat, rebellionem aduerſus eum in Baioaria parauit; primoq; omnium patris hæreſim abiurans, & Apoſtolicæ Sedis Pontifici debitam exhibens obedientiam, vniuerſa breui Saxonia potitus, atq; ab optimatibus dignitate regia honoratus, eamdẽ prouinciam Eccleſiæ Romanæ communioni reſtituit, conſilio & miniſterio Ruothardi Archiepiſcopi Moguntini, & Gebehardi Conſtantiẽſis Epiſcopi, Paſchalis Papæ vices in Germania agentium. Quarto vero Calendas Iunij CONCILIO apud *Northuſum* villam regiam celebrato, reſtituta eſt ab iiſdẽ Legatis Eccleſiaſtica diſciplina, & multa circa vnitatem Eccleſiæ rite diſpoſita: ipſe vero Henricus filius ſumma modeſtia Concilio interueniens, obortis lacrymis publice conteſtatus eſt, ſe nulla regnandi cupiditate paternum ſibi regimen vſurpare; quinimmo ita ſe eius ſemper pertinaciæ & inobedientiæ compaſſionem exhibiturum, vt ſi Romano Pontifici lege Chriſtiana ſubiici vellet, ipſe vel regno cedere, vel ſeruiliter ei ſubeſſe paratus eſſet. Quam eamdem cõteſtationem rurſum coram Principibus & militibus iterauit, cum tã ipſius quam patris exercitus proxime, flumine tantum medio, ad congreſſum parati, agentibus Principibus pacis ſtudioſis abſq; pugna digreſſi ſunt. Id ipſum denique ipſi patri ſuo coram promiſit, cum circa Idus Decembris apud Bingã habuit cum eo colloquium. Sed & in reliquis omnibus ſe Catholice gerens, Epiſcopos Orthodoxos ſedibus ſuis reſtituit, eiectis ſchiſmaticis intruſis; & inter alios Archiepiſcopum Moguntinum, qui iam ante octo annos fuerat tyrannice extorris factus.

CONCIL. NORTH.

PIA HENRICI FIL. CONTESTATIO DE PATRE.

III. Quod autem nullam maiorem cauſam haberet patrem exagitandi, quam quod ab Eccleſia Romana toties excommunicatus, in eadem execratione obſtinato animo permaneret; Henricus Senior conſilium iniens vt Paſchalem ſibi amicum redderet, miſſo ad eum ſecreto nuntio, literas ſcripſit, quibus primo conqueſtus de auſteritate in ſe Romanorum Pontificum, Paſchalem de concordia interpellauit. Sed & cum ad finẽ huius anni, nempe die Natali Domini, celeberrimus totius Germaniæ Præſulum & Principum CONVENTVS, præſentibus Apoſtolicæ Sedis Legatis Richardo Albonenſi Epiſcopo, & Gebehardo Conſtantienſi, *Moguntiæ* haberetur; idem ad eos properans, apud Ingelheim (quo ei Principes ad vitandum vulgi tumultum occurrerunt) reatũ ſuum confeſſus eſt, & ſatisfactionem promiſit. Ac denique cum ei Legati abſolutionẽ abſq; generalis Synodi & Apoſtolicæ Sedis diſcuſſione, impertire ſe poſſe negarent; iſe conſiliis vtriuſq; partis acquieſcens, depoſitis Imperii inſignibus, videlicet Cruce, Lancea, Sceptro, Globo, atq; Corona, eadem filii poteſtati tradidit; atq; Summi Pontificis & Eccleſiæ conſtitutionibus ſeſe ſubmittens, priuatus abſceſſit in locum quemdam ei aſſignatum. Vt vero de his omnibus Paſchalis Papa certior redderetur, decreta eſt ad eũ ab Henrico Iuniori (iam ab omnibus in Regem ſuſcepto, & ab Apoſtolicæ Sedis Legatis confirmato) atque ab vniuerſo Conuẽtu Legatio perinſignis, credita Epiſcopis Treuerenſi, Magdeburgenſi, Bambergenſi, Eichſtatenſi, Conſtantienſi, & Curienſi, ac nonnullis nobilibus laicis; quibus inter cetera in mandatis eſt datum, vt ſi fieri poſſet, Pontifici perſuaderent aduentum in partes Ciſalpinas. Ac de his, & aliis quæ poſtea acciderunt, dicetur anno ſequenti. Quæ vero hactenus recenſuimus, fuſius narrat Vrſpergenſis. Sed qui magis fauent Henrico patri, (vt Anonymus, qui ipſi dicitur fuiſſe à ſecretis, ſcripſiſſeq; paulo poſt eius mortem, Vitam ſeu funebre encomium ipſius) tradunt illum captiuum tentum à filio, vi coactum eo modo ſe imperio abdicaſſe: quod & ipſemet Henricus literis poſtea ad diuerſos ſcriptis, ſæpius exaggerans inculcauit.

HENRIC. IMP. AD PASCH. PP. RECVRRIT.

CONVENTVS GENER. MOGVNT.

HENRIC. IMP. SE ABDICAT.

LEGATIO PERINSIGNIS AD PASCH. PP.

IV. Hoc eodem anno, qui numeratur quintus ab infelici exitu Guiberti Antipapæ, (vt teſtatur Vrſpergenſis) eius oſſa, quæ Rauennæ ſepulta fuerant, decreto Paſchalis Papæ exhumata ſunt, & in fluenta proiecta. Vt autem iſta decernerentur eam affert Willemus Bibliothecarius cauſam, quod qui adhuc eiuſdem pſeudopontificis ſtudioſi remanſiſſent, ſpargerent in vulgus falſas viſiones oſtenſas in ſepulcro eius; nimirum viſas illic noctu ſplendere facellas cœlitus miſſas, indices eius apud Deum receptionis. Porro exemplum de oſſibus Guiberti exhumatis, imitati ſunt anno ſequenti Catholici in Germania, cum Imperatore in ordinẽ redacto, in tantum diuinæ legis efferbuit zelus, (inquit idem Vrſpergẽſis) vt etiam ipſa cadauera pſeudoepiſcoporum ab Eccleſiis eliminarentur. Vtpote quod indigni cenſerentur Catholicæ Eccleſiæ ſepultura, qui viuentes eidem Catholicæ Eccleſiæ minime communicaſſent.

OSSA GVIBERTI ANTIP. EFFOSSA, ET IN FLVMEN PROIECTA.

EXHVMATA CADAVERA SCHISM.

IV. Quod ad res pertinet Orientales; mortuus eſt hoc *a* anno Raymundus Comes Toloſanus, Princeps pietate & armis inſignis. Et Balduinus Rex præuio ligno ſanctiſſimæ Crucis, ingentem diuino auxilio adeptus eſt victoriam.

a Tyr. lib. 11 cap. 23.

IESV CHRISTI AN. 1106.

PASCHALIS II. AN. 7.

HENRICI III. 23.

ALEXII COMN. 26.

I. ANNO Chriſti milleſimo centeſimo ſexto, Indictione decimaquarta, Henricus Senior è loco vbi conſtitutus

HENRIC. SENIOR

DECLAMAT IN PAPAM.

fuerat priuatam vitam agere, fuga lapſus, Coloniam primum, inde Leodium venit: vbi benigne exceptus, literas ſcripſit ſatis efficaces ſub titulo ad Regem Celtarum, ceterum quas voluit eſſe patentes ad commouendos omnes in filium, atque adeo in ipſam Apoſtolicam Sedem, è qua illius rebellionem proceſſiſſe conqueſtus eſt. Cumque iam milites congregaret, & in priſtinum ſe ſtatum reuocandum ſpem Schiſmaticis faceret; hinc *Wernerus* quidam (vt habet Vrſpergenſis, hæc omnia fuſius proſecutus) miniſter regius in Marcha Aquini collectis per Italiam copiis, corruptiſque multa pecunia nonnullis Romanis, dum Paſchalis Pontifex apud Beneuentum ageret, quemdam pſeudoabbatem de Farfa, Cathedræ S. Petri intruſit, & Papam Cæſaris ſub nomine *Silueſtri* appellari voluit: qui tamen paulo poſt à Catholicis turpiter expulſus eſt. Sed & apud Tridentum, Legati miſſi (vt vidimus) ex Conuentu Moguntino ad Paſchalem, ab Alberto quodam partium illarum Comite capti, & in carcerem coniecti ſunt; qui tamen confeſtim per Welphonem Ducem Noricum liberati fuere.

PSEUDOPAPA SILVESTER ERIGITUR ET EIICITUR.

II.

Ipſe vero Henricus, donec plene ex confluētibus ad eum auxiliaribus copiis augeretur exercitus, miris tergiuerſationibus obedientiam Sedi Apoſtolicæ, & pietatem ac pacem ſimulans, frequentes ad filium, & Epiſcopos ac Principes Germaniæ literas dedit; quibus poſt vehementes querelas de iniuriis ſibi à filio illatis, tertio aduerſus eumdem appellauit Paſchalem Papam & S. R. Eccleſiam, cauſamque ſuam Deo ac Sanctis commendauit, commiſitque. Verum quod eius animus probe omnibus notus eſſet, ad fallendum ſic compoſitus, vt cum deprimeretur tunc ſubdole ſibi laruam pietatis induceret, quam mox deponeret cum quod eſſet conatus effeciſſet; non ſolum ab hominibus non eſt auditus, ſed & merito eos quos ad defenſionem appellauit Sanctos expertus eſt vltores. Ex inſperato ſiquidem eſt morte repentina mulctatus, quarto (vt habet Domnizo in Mathilde) ſeu, vt Vrſpergenſis, ſeptimo Idus Auguſti, ætatis quinquageſimo quinto anno.

HENRICI OBITUS.

III.

Miſerabile tamē dictu eſt, (inquit Vrſpergenſis) tanti nominis, tantæ dignitatis, tantique animi virum, ſub profeſſione Chriſtiana mundum tanto tempore lucratum, nec ad inſtar cuiuslibet pauperis defuncti, pium vel compaſſiuum luctum à quauis inter tot Chriſtianos perſona promeruiſſe; ſed potius vniuerſorum tam ibidem, quam vbiuis vere Chriſtianorum corda ſimul & ora infinito nimis tripudio repleſſe: quippe quibus ille ſummæ execrationi eſſet, tamquam archipirata, hæreſiarcha, & apoſtata, ac perſecutor plus animarum quam corporū, necnon eatenus inauditorum, adeoque incredibilium ſcelerum auctor atque inuentor. Hæc & alia eiuſmodi de illo apud Vrſpergenſem: ex quibus redarguas, quiſquis ille Anonymus fuerit, ſiue verus extiterit ſiue fictus, qui Vitam eius texuiſſe dicitur homo; quam iam obliuione damnatam, Nouator hæreticus non ita pridem cudēdam curauit, vna cum literis eiuſdem Henrici quarum eſt facta ſuperius mentio. Ceterum cum poſt eius mortem (vt idē narrat Vrſpergenſis) qui ei quæſtus dumtaxat gratia adhæſiſſent, communionem Catholicam expeterent; Leodienſis, ac ceteri eiuſdem factionis Epiſcopi, ea inter alias conditione illam promeruerunt, ſi cadauer ipſius Henrici excōmunicati ab eis in quodam monaſterio ſepultum effoderēt, & abſq; vlla ſepulturæ vel exequiarum communione in loco profano deponerent: quod & factum eſt, & paulo poſt cadauer Spiram delatum, in ſarcophago lapideo extra eccleſiam per quinquennium manſit inhumatum.

CADAVER EFFOSSUM.

IV.

Peruulgata porro vbique locorum eius morte, Paſchalis Papa rogatus (vt vidimus) à Conuentu Moguntino in Galliam Ciſalpinam properare, itineri ſe committens, ob ſparſam famam de proximo Antichriſti aduentu, Florentiæ ſubſtitit; ſed conſideratis quæ ferrentur, & vt nullius fidei contemptis, cœptum iter eſt proſecutus. Tradunt hæc Acta Vitæ ipſius. Quod vero pertinet ad *Antichriſtum*; fuit quidem opinio non vulgarium virorum, eum hoc fore ſæculo reuelandum; & inter alios Norberti, viri temporis huius fama celeberrimi; à quo id ſe audiuiſſe, teſtatur S. Bernardus *a* epiſtola ad Gaufredum Carnotenſem Epiſcopum. Eius tamen aſſertio (vt ex eodem Bernardo conſtat) in illud relabi viſa eſt vſitatum, quod cum ſæpe ſancti viri prænouiſſent ingentem aliquam Eccleſiæ perſecutionem, putarint rerum magnitudine ipſa affore Antichriſti tempora.

DE ANTICHRISTO PRÆDICTIONES.

a *Bernard. ep. 56.*

V. CONCIL. WASTAL. SUB PASCH PP.

Ceterum Paſchalis cum in Galliam Ciſalpinam perueniſſet, menſe Octobris SYNODVM celebrauit ad opidum *Waſtallæ*, ſiue Guaſtallæ ſuper ripam Padi fluminis: in qua inter alia plurima, ſumma prudentia & moderatione geſta & ſtatuta ad inſtaurandam Eccleſiam, longiori Henrici Senioris perſecutione concuſſam; omnes Epiſcopi, & cuiuſcūque ordinis clerici, in ſchiſmate ordinati, in ſuis officiis ſuſcepti ſunt, & permanere permiſſi; niſi qui aut inuaſores, aut ſimoniaci, aut alias criminoſi probati eſſent. Narrat hæc Vrſpergenſis Abbas, qui aderat. Sed & interfuiſſe eidem Synodo Legatos Henrici Iunioris, & per eos illum à Paſchale ius regni petiiſſe, ſanctæque Sedi ſubiectionem exhibuiſſe, tradit qui pariter illic cum Mathilde præſens fuit Domnizo. Atque inſuper in codice Vaticano qui inſcribitur Liber Cenſuum, à Cencio Camerali collecto, traditur in hoc Concilio conſtitutum, vt Æmilia tota cum ſuis ciuitatibus numquam vlterius Rauennati metropoli ſubiaceret, quod iſta per annos iam fere centum aduerſus Sedem Apoſtolicam ſe erexiſſet. Additur etiam canon ibidem conditus aduerſus Inueſtituras Eccleſiarum laicas: ac deniq; epiſtola *b* Paſchalis ad vniuerſos clericos & laicos Germaniæ, qui fidem Catholicam inconcuſſe tenuiſſent, de modo conuerſandi inter medios hæreticos & ſchiſmaticos, cum plurimi eorum, vt prauorum commixtionem vitarent, etiam à regionibus illis diſcedere meditarentur.

HENRIC. IUNIOR. SUBIECTIONEM EXHIBET SEDI APOST.

b *Rec. Bar Ann. Tom XII. ho(c) an ex cod. Vat.*

VI. LEGATIO PARM. ET AUGUST. AD SYN.

Ad hanc quoq; Synodum Legationes ciuium Parmenſium, & Auguſtanorum venerūt: Illorum quidem pœnitentium, ac petentium ſibi dari virum ſanctiſſimum Bernardum S. R. E. presbyterum Cardinalem; quem ante bienniū iidē Henrico Seniori fauentes, ad altare ſacra celebrantem diris contumeliis affecerant. Auguſtanorum autem, conquerentium de ſuo ipſorum Epiſcopo Hermanno, qui pecuniarum mercimonio intruſus fuerat ab eodē Henrico. Porro Parmenſes Domnizo teſtatur auditos fuiſſe, & exauditos. Auguſtanorum vero querelarum diligentior cognitio dilata in aduentum Paſchalis in Germaniam, (qui proxime futurus putabatur) tot poſtea fraudibus & impoſturis ab ipſo Hermanno inuoluta eſt, vt licet rurſum poſt quinquennium apud eumdem Paſchalem de adulteriis, ſtupris, & ſacrilegiis accuſatus fuerit, & officio interdictus; tamen nouis ſemper ſubreptionibus & falſitatibus præfocata veritas extiterit, vſque ad tempora Gelaſii & Calliſti Pontificum, à quibus damnatus eſt, cum & præter alia ſcelera, Burdini Antipapæ ſchiſma foueret. De qua controuerſia, ex iis quæ viderat commentarium ſcripſit Vdaſcalcus *c*. Ceterum Paſchalis Papa (vt auctor eſt Vrſpergenſis) habita poſt hæc cum ſuis matura deliberatione, tum ad Germanorum vitandam proteruiam, quam in ſeditioſo quodā tumultu Veronæ perſpectam habuit, tum maxime quod perſentiſcere cœpiſſet quæ iam in corde Henrici Iunioris venena ebullirent; mutato cōſilio profectionem in Gallias inſtituit, inde etiam rebus Germaniæ conſulturus; & Natale Domini Cluniaci celebrauit.

c *Ext. Tom. II. Antiq. Lect. Caniſ.*

PASCH. PP IN GALL. ADVENIT.

VII.

Ante vero quam in Gallias perueniſſet, hoc eodem anno mortuus eſt Philippus Rex Francorum apud Milidunum, & ſepultus in monaſterio S. Benedicti ſuper Ligerim flumen: eiuſq; filius *Ludouicus* cognomento *Craſſus*, qui multa pietatis & iuſtitiæ in adoleſcentia teſtimonia ediderat, confeſtim Aureliani vnctus ac coronatus tertio Nonas Auguſti ab Archiepiſcopo Senonenſi & comprouincialibus Epiſcopis; id cum feſtinatione procurante potiſſimum Iuone Epiſcopo Carnotenſi, quod eſſent nonnulli Regni perturbatores, qui ad hoc omni ſtudio vigilarent, vt aut regnum in aliam perſonam transferrent, aut diuiderent, ſicq; etiam pacem Eccleſiæ turbarent. Cum vix peracta conſecratione, aduenerunt nuntij Eccleſiæ Rhemenſis, cum literis contradictoriis ex priuilegio Apoſtolico, eidem Eccleſiæ iam à tempore S. Remigij qui Clodoueum primum Frācorum Regem Chriſtianum baptizauit indulto, vt nō alibi quā Rhemis vnctiones Regum fierent. Narrantur hæc omnia pluribus in Appendice ad Aimoinum *d*. Rhemenſibus vero reſpondendi, iniunctum à ceteris qui Aureliani conuenerant Epiſcopis, opus Iuo omnium longe doctiſſimus ſuſcipiens, epiſto-

QUERELA RHEMENS. ECCL. DE CONSECRAT REGIS FRĀC EXTRA EAM CIVITATEM.

d *Aimon. lib. 5. c. 49.*

e *Iuo ep.* 70

lam e apologeticam encyclicam conſcripſit, qua argumentis à ratione, exemplis, atque à rerum neceſſitate deductis, luculenter ac diſerte docuit, nihil eos in ea re aduerſus conſuetudinem aut legem peccaſſe. Cum & alioqui nullo modo tunc conueniret Regis conſecratio ciuitati Rhemenſi, tum ob periculum dilationis, tum quod non ibi eſſet eo tempore legitimus Archiepiſcopus, & ciuitas ob turbas ab intruſo excitatas ſub anathemate poſita eſſet. Quibus cognitis Paſchalis Papa acquieuiſſe viſus eſt, cuius nulla habetur progreſſa vlterius commonitio, nec Iuonis (vt conſueuit) defenſio fortius inculcata. Porro deploratus, quem audiſti, Rhemenſis Eccleſiæ ſtatus, ſic vtcumque poſtea eiuſdem Iuonis apud Regem interceſſionibus reſtitutus eſt, vt expulſo inuaſore Geruaſio, Rudolphus legitime electus introduceretur; ea tamen conditione, vt ipſe per manum & ſacramentum illam fidelitatem Regi faceret, quam antea eius prædeceſſoribus Regibus feciſſe perhiberentur omnes Archiepiſcopi Rhemenſes, & ceteri Regni Francorum quamlibet religioſi & ſancti Epiſcopi. Super quibus auctoritate Apoſtolica diſpenſari, quod aduerſus decreta Pontificum geſta eſſent, rogauit idem Iuo f Paſchalem Papam; qui eius petitis annuit.

DE FIDELITATE AB EPISCOP. REGI IVRATA.

f *Id. ep.* 206

VIII.

Hoc eodem anno atque Indictione, habet Romualdus Archiepiſcopus Salernitanus in Chronico, corpora Sanctorum *Pontiani* Papæ & Martyris, *Eleutherii* Epiſcopi & Martyris, & *Anaſtaſiii* Confeſſoris, ab Vrbe tranſlata eſſe Troiam in Apulia ciuitatem, & in ea tranſlatione multa edita eſſe miracula.

IESV CHRISTI AN. 1107.

PASCHALIS II. AN. 8.

ALEXII COMN. 27.

I. CONCIL. TRECEN. SVB PASCHAL. PP.

ANNO Chriſti milleſimo centeſimo ſeptimo, Indictione decimaquinta, Paſchalis Papa ſummo exceptus in Galliis amore, pariter & honore cultus, circa Aſcenſionem Domini CONCILIVM celebrauit *Trecis*; vbi inter alia (inquit Vrſpergenſis) ſententiam de libera paſtorum electione, & de coercenda laicorum in Eccleſiaſticas dignitates præſumptione, iuxta prædeceſſorum ſuorum decreta promulgauit. Rex vero Germaniæ Henricus vicinum ſe eidem Concilio exhibens, Legatos ad Paſchalem miſit, per quos tam ipſi quam vniuerſæ Synodo, poteſtatem conſtituendorum Epiſcoporum, priuilegiis Apoſtolicis Carolo Imperatori conceſſam notificauit. Et quod ſuper ea quæſtione nihil in alieno regno definiri pateretur, conceſſæ ſunt ei induciæ Romam veniendi, & eamdem cauſam in generali Concilio ventilandi. Poſt quæ Paſchalis Autumni tempore Romam rediit. Dum autem hoc anno Eccleſias Gallicanas viſitaret, adiiſſe quoq; illuſtre Floriacenſe cœnobium, ac quædā ibi cum eius monachis de affecta corporis S. Benedicti tranſlatione tranſegiſſe; auctor eſt Petrus a diaconus Caſſinenſis. Sed vacillat fides eius ex Eugenii Papæ Tertij, & ſucceſſorum Pontificum diplomatibus, editis nuper ex promptuario Floriacenſi.

HENRIC. REGIS PRÆTENTIONES.

a *Petr. diac. Chro. Caſſin. lib.* 4. *cap.* 31.32 33

II. REDDITA PACE ECCLES. REX ANGL. DEBELLAT HOSTES.

Hoc item anno (vt Sigebertus eſt auctor) Henricus Rex Angliæ contra Robertum Northmanniæ Comitem germanum ſuum (qui iam pridem ex Hieroſolymitana expeditione redierat, vt Regnum ſibi iure debitum, tamquam natu maiori, acciperet) in ipſa Northmannia apud Tenebrachiū acri prælio decertans, obtinuit eum, & vniuerſam eius ditionem in ſuam poteſtatem redegit. Quam ſibi victoriam parafſe Regem per pacem, quam ante bellum conceſſit S. Anſelmo Archiepiſcopo Cantuarienſi hactenus in Gallia exulanti, tradit Edinerus b in Vita eiuſdem Sancti. Ideoq; rediens idem Rex in Angliam, Inueſtituras Eccleſiarum (inquit Willelmus c Malmesburienſis) Anſelmo in perpetuū in manum remiſit; cum de grauiſſima illa controuerſia tot annis agitata, ita nuper inter Paſchalem Papam & eumdem Regem per Legatos conuentum eſſet, vt Rex homagia de electis Epiſcopis acciperet, ſed nullum per baculum & anulum inueſtiret. At ſicut religionis cultus, & moderatio Regis, fecerunt eum eſſe victorem; ita Robertum ipſius germanum, rerum diuinarum contemptus & oſcitantia, Comitatū priuarunt, & in vincula redegerunt; dum adeo proſtituta eſſet ſub eo Principe Eccleſia Northmanniæ, vt & pueris vix duodennibus Eccleſiæ traderentur, etiam cum futura inuicem ſucceſſione, atq; vnus Epiſcopus duabus ſimul præficeretur; prout de his malis grauiter queſtus eſt Iuo d Carnotenſis apud Paſchalem, & alios.

b *Edin. lib* 2. *ap. Sur.* 21. *Apri.* c *Malmesb. de geſt. Pōr. Angl. lib.* 2.

d *Iuo ep.* 178 179.181.

III. MVTATVR IN TYRANNVM.

Quam autem mutabiles ſint Principes atque lubrici ad malum, in eodem Henrico Rege Angliæ apparuit. Quem enim de pietate laudatum modo audiſti, ecce eumdem eueſtigio mutatum in tyrannum, dum adeo Hildebertum Cenomanenſem Epiſcopum libertatis Eccleſiæ acerrimum defenſorem perſecutus eſt, vt is ad dimittendum Epiſcopatus onus Romam ſe ad Paſchalem Papam conferre compulſus fuerit; licet id minime ab eo impetrare potuerit. Extant ea de re eius tunc ſcriptæ epiſtolæ e; quarum vna f etiam narrat, quomodo ipſo in Gallias redeunte, celeberrimum monaſterium Lirinenſe in inſula S. Honorati à piratis fuerit penitus exciſum, & plurimi monachorum occiſi. Extatq; inſuper ad eumdem Hildebertum Iuonis g epiſtola, dum à Rege dira pateretur, qua hortatur illum ad tolerantiam; monetque eumdem conſulentem, ne probatione per Ignem, quā Rex ab eo exigebat, vellet vllo pacto ſuam probare innocentiam; quod hoc eſſet in Eccleſia Dei per plures vetitum canones, & decreta Pontificum.

e *Hildeb. ep.* 20.24.39. *Tom.* 3. *Bibl. Patr.* f *Id. ep.* 24. g *Iuo ep.* 91.

IV.

Quod ad res pertinet Orientis; mortuo Meſſanæ in Sicilia Daiberto Patriarcha Hieroſolymitano, dum ad Eccleſiam ſuam rediret cum literis Paſchalis Papæ; miſſus eſt hoc ipſo anno ab eodem Pontifice Hieroſolymam Gibelinus Arelatenſis Archiepiſcopus, cogniturus de cauſa Ebremari intruſi à Balduino Rege. Qui illic CONCILIO celebrato, eumdem Ebremarum auctoritate Apoſtolica depoſuit, quod adhuc viuentis Daiberti ſedem occupaſſet: & tamen conſiderata multa eius religione, & mira ſimplicitate, quodq; inuitus in eam Eccleſiam intruſus fuiſſet, eumdem Cæſarienſi, quæ tunc vacabat, præfecit. Poſtmodum vero cum de ſubſtituendo Hieroſolymis Patriarcha inter cleru̅ & populō multa eſſet diſceptatio, vnanimiter tandem in eumdem ipſum *Gibelinum* Legatum conuenerunt; malitia (vt creditum eſt) Arnulphi Archidiaconi, omnium eius Eccleſiæ malorum auctoris; vt homo ſenex & decrepitus in ea ſede viuere diu non poſſet. Narrat iſta Willelmus h Tyrius. Porro Gibelinus inuitus admodum onus ſuſcipiens, literas i ad ſuos Arelatenſes cum multis lacrymis dedit; ad quos etiam Paſchalis Papa reſcripſit pro electione ſucceſſoris.

CONCIL. HIEROSOLYM. IN CAVSA PATRIARCHÆ.

h *Tyr. lib.* 11 *cap* 4. & 6. i *Rec. Bar. Ann. Tom. XII. hoc an. ex Archiuo Arelat.*

IESV CHRISTI AN. 1108.

PASCHAL. II. AN. 9.

ALEX. COMN. 28.

I. PASCH PP. CONPESCIT TYRANNOS.

ANNO Chriſti milleſimo centeſimo octauo, Indictione prima, Paſchalis Papa (vt auctor eſt Bibliothecarius) rurſus tumultuantes quoſdam Romanorum (quorum principes erant Ptolemæus Comes Tuſculanus, & Petrus de Columna Abbas Farfenſis) vſurpatores rerum Eccleſiæ, aliosque ad defectionem populum permouētes compeſcuit, opera maxime Petri Leonis, atque Leonis Frangipanis, nobiliſſimorum ciuium Romanorū, fideliter pro ipſo Paſchale agentium. Et *Beneuentum* profectus a, SYNODVM illic menſe Octobris celebrauit; in qua inter alia confirmauit decretum de Beneficiis Eccleſiaſtis à perſonis laicis non accipiendis.

a *Petr. diac. Chron. Caſſin. lib.* 4. *c.* 34. *in fin.* & 35.

II. CONCIL. LONDON DE INVESTITVRIS, ETC.

Quo etiam anno in Anglia conuocato *Londini* ad Calendas Auguſti generali omnium totius regni Præſulum ac procerū CONVENTV, præſidente Anſelmo Cantuarienſi Archiepiſcopo, præſente Rege ac conſentiente, ſtabilita eſt atque promulgata definitio controuerſiæ de Inueſtituris, quā inter Paſchalem Papam & ipſum Regem factam diximus

anno ſuperiori; videlicet vt nullus Epiſcopus vel Abbas, per Regem aut quamlibet laicam manum inueſtiretur; pro hominio tamen quod Regi faceret, haud communione vel honore priuaretur. Tradit iſta Rogerius in Annalibus: additque decretum in eodem Concilio factum aduerſus quoſcumq; clericos in ſacris ordinibus conſtitutos, qui cum mulieribus habitarent, aut eas domi inuiſerent, niſi quæ à Nicęna Synodo permiſſæ eſſent. Porro huic Londonienſi Concilio interfuiſſe quoq; Thomam electum Archiepiſcopum Eboracenſem, teſtatur idem Rogerius: additque Willelmus *b* Malmesburienſis, eumdem detrectantem profeſſionem ex more antiquo facere Archiepiſcopo Cantuarienſi, à S. Anſelmo publice excommunicatum fuiſſe, donec pareret; quod & tandem fecit; ſicut & paulo ante coactus fecerat Gerardus ipſius Thomæ deceſſor, & ſub Lanfranco feciſſe vidimus alterum Thomam.

b Malmesb. de geſt Pōt. Angl. lib. 3. — ARCHIEP. EBORACENS. EX COMMVN. A CANTVAR.

II. CONTROVERSIA DE LIMITIBVS ECCLES. HIEROSOL. ET ANTIOCH.

Eodem anno Paſchalis Papa annuens petitioni Balduini Regis Hieroſolymorum, conceſſit vt quoniam Eccleſiarum illarum partium termini ac poſſeſſiones diutina Infidelium tyrannide confuſæ eſſent, Hieroſolymitanæ ſubiacerent ciuitates omnes atque prouinciæ, quas idem Rex aut iam cepiſſet, aut capturus eſſet. Qua de re cum iterum per legatos conqueſtus eſſet apud Paſchalē Bernardus Patriarcha Antiochenus, quod per eiuſmodi conceſſionem imminuta valde eſſet ſua ipſius diœceſis, petens vt deſcripti termini cuiuſque Patriarchatus per Concilium Nicęnum, immobiles permanerent; ita poſt obitū Gibelini Hieroſolymitani, ea controuerſia ab eodē Paſchali definita eſt, vt Eccleſię illę quibus certi fines antiqui aſſignari poſſent, illi Patriarchatui ſubiacerent, ad quem antiquitus pertinuiſſent. Qua de re vide pluribus Tyrium *c*.

c Tyr. lib. 11. cap. 28. Ap. Baron. hoc. an. & 1113.

IESV CHRISTI AN. 1109.

PASCHALIS II. AN. 10.

ALEXII COMN. 29.

I. EXCOMMVNICATIO ET PRIVATIO REGNI OB INCESTVSVM CONIVGIVM.

ANno Chriſti milleſimo centeſimo nono, Indictione ſecunda, Paſchalis Papa audito inceſtuoſo coniugio inter Vracam Reginam filiam Alfonſi Regis Caſtellæ nuper eodem anno defuncti Calendis Iulij, & Alfonſum Aragoniæ Regem, tertio gradu conſanguinitatis inter ſe coniunctos; Apoſtolica auctoritate, pœna excommunicationis atq; regni priuatione indicta, eiuſmodi coniunctionem diuelli iuſſit, ſcribens *a* ad Didacum Compoſtellanum Epiſcopum. Sed cum non paruiſſent, Deum vindicem experti, Vraca morte ſubitanea medium crepuit, Alfonſus à Saracenis peremptus eſt: prout vterque Rodericus affirmat. Ex quibus etiā conſtat in Epiſcopos literis Apoſtolicis obſequētes perſecutionem excitatam, & Bernardum Archiepiſcopum Toletanum extra diœceſim exulare per biennium eſſe coactum. Qua occaſione captata, verſipellis ille Burdinus Epiſcopus Bracarenſis, quem ab eodem Bernardo è Gallia ductum vidimus Toletum, Romam rediens, oblata Paſchali pecunia petiit in Bernardi locum intrudi: ſed cum execratione reiectus, poſtea Henricum Germaniæ Regem adiit, quem Paſchali iam cœpiſſe aduerſari intellexiſſet; eumque calcaribus per abrupta impellens, homo vaferrimus, ad inſinuandum ſe principibus audaciſſimus, & ad decipiendum aptiſſimus, haud quieuit, quouſque illius niſibus Apoſtolicū thronum inuaſit, quomodo autem, ſuo loco dicturi ſumus.

a Ap. Ioan. Marian. li. 10. cap. 8.

BVRDINVS SIMONIACVS OMNIVM MALORVM AVCTOR.

II. Hoc eodem anno ex hac vita ad æternam gloriam tranſierunt *b* SS. Anſelmus Archiepiſcopus Cantuarienſis, & Hugo Abbas Cluniacenſis; ille vndecimo, iſte tertio Calendas Maii; vterque ætate admodum prouectus: quorum labores pro defenſione Eccleſiæ Sanctæ ſuſceptos ſæpe ſuperius memorari contigit. Vtinam vero ſicut Anſelmus, ita & Hugo ſuum habuiſſet Edinerum, qui res ab eo geſtas accuratius ſcripſiſſet; quas mea ſententia qui ſcripſit Hugo *c* monachus, vix attigiſſe dicendus eſt. Quod autem in fine ipſius Vitæ fit mentio viſionis de eius tranſitu, diuinitus oſtenſæ S. Godefredo Epiſcopo Ambianenſi, dum Romam pergeret; pariter ex iis inſinuatur, hoc ipſo anno eiuſdem Godefredi contigiſſe aduentum in Vrbem: cum videlicet (vt eius Vitæ fideliſſime ſcripta habent *d* Acta) celebrata *Rhemis* frequenti *Synodo*, inter alia illic geſta idem Godefredus redarguit falſitatis diploma Apoſtolicum, quod ad ſuam ipſorum exemptionem à ſubiectione Epiſcopi Ambianenſis, ſubripuerant monachi cœnobij S. Vdalrici. Qua de cauſa ipſe Romam ſe conferens, & à Paſchale Papa, poſt cognitam ipſius ſanctitatem atque prudentiam, magno honore habitus, obtinuit ab eo quæ petiit.

b Edin. in Vit. Anſel. ap. Sur. 21. April. Sigeb. in Chron.

OBITVS SS. ANSELMI CANTVAR. ET HVGONIS CLVNIACENS.

c Ext. ap. Sur. 29. April.

d Vit. Godef. lib. 2. c. 11. & c. ap. Sur. 8 Nouemb. — CONCIL. RHEM.

IESV CHRISTI AN. 1110.

PASCHALIS II. AN. 11.

ALEXII COMN. 30.

I. HENRIC. REX IN ITAL. VENIT.

ANno Chriſti milleſimo centeſimo decimo, Indictione tertia, Henricus Rex Germaniæ cum ingenti exercitu in Italiam veniens coronam Imperij ſuſcepturus, inſignē legationem præmiſit ad Paſchalem Papam, qua ſe fidelem, filiumq; profiteretur eſſe velle S. Petri. Cum interea nonnullas vrbes ei reſiſtentes expugnans, in Tuſciam venit, & Natale Domini Florentiæ celebrauit. Teſtatur iſta Domnizo in Vita Mathildis. Petrus *a* vero diaconus Caſſinenſis de eodem Henrici aduentu agens, amplius narrat ſubſidia à Paſchale Papa ad anteuertendam imminentem cladem ſub pacis inuolucro tectam, tum à Northmannis ac Longobardis, tum ab ipſis Romanorum proceribus poſtulata; itemque pacta conuenta tam Romæ in porticu S. Petri, quam apud Sutrium inter Legatos Paſchalis atque Henrici, antequam iſte ſe in Vrbem infunderet; nimirum ex parte Regis, pro ſecuritate Pontificis, & libertate Eccleſiarum, ac reſtitutione & cōſeruatione iurium ac poſſeſſionum ad eas pertinentium, itemquē pro renuntiatione Inueſtiturarum; & ex parte Pontificis pro corona Imperii, & Regalibus prædeceſſorum Imperatorum, Regi concedendis. Quæ cuncta idē Petrus recitat ex ſcripto tunc ea dēre confecto quod hactenus extat: agitque de iiſdem breuiter Vrſpergenſis. Quid vero poſtea fieri contigerit, dicetur anno ſequenti.

a Petr. diac. lib. 4 c. 37. & 38. Ap. Bar. hoc an. & ſeqq.

PACTA CONVENTA INTER PASCH. PP. ET HENR. REG.

II. Quod ad res pertinet Orientales; hoc eodem anno auctoritate Paſchalis Papæ, id agentis per Legatum ſuum, Bethleem *b* erecta eſt in ſedem Epiſcopalem, & à Balduino Rege dotem accepit.

b Vit. Tyr. lib. 11. c. 12.

IESV CHRISTI AN. 1111.

PASCHAL. II. AN. 12.

HENRICI IV. 1.

ALEX. COMN. 31.

I. ANno Chriſti milleſimo centeſimo vndecimo, Indictione quarta, poſt repetita inter Legatos Paſchalis Papæ & Henrici Regis pacta conuenta, de quibus dictum eſt anno ſuperiori; eademque tum ab ipſo Rege, tum ex parte Paſchalis à Petro Leonis (fuit iſte nobiliſſimus ciuis Romanus, à patris nomine ſic appellatus; vnde & origo familiæ Petri Leonis dictæ) iuramento firmata: idem Rex Henricus pridie Idus Februarij Romam ſolemniter ingreſſus eſt, receptus extra Vrbem à Populo, in porta à Clero, & ad ſuperiores gradus S. Petri ab ipſo Paſchale & Epiſcopis ac Cardinalibus. Qui poſt pedum Pontificis oſcula, & mutuum amborum complexum, dexteram Pontificis ex more *a* tenens, baſilicam ingreſſus, cum à Pontifice ſolicitaretur de adimpletione pactorum conuentorum, & in particulari de non ſe immiſcendo Inueſtituris Eccleſiarum; ille dolos ſuos & fraudes detegens, non ſolum id denegauit, ſed & eumdem

HENRICI INGRESSVS IN VRBEM.

a De hoc mōre, vide ſupra an. 774 poſt num. I.

Pontifi-

PASCH. PP. CAPTIVVS DETINETVR.

Pontificem, ipſum aliter coronare recuſantem, cum Cardinalibus, & magna clericorum ac ciuium Romanorum multitudine, captiuum ſub militari cuſtodia detinuit; pluresque ex iis qui obuiam ei cum floribus & palmis exierant, partim cædi, partim ſpoliari & vinciri iuſſit. Vnde Romani in furorem verſi; mox cunctos Germanos per Vrbem diſperſos ceciderunt; deinde vero hortante eos maxime Ioanne Cardinale Epiſcopo Tuſculano, (qui ſub plebeio habitu vna cum Leone Oſtienſi manus Henrici euaſerat) repetitis cum exercitu qui extra Vrbem erat acrioribus pugnis, quarum vna & ipſe Henricus equo deiectus, atq; in faciem vulneratus, vix necem euaſit, ipſum inde abſcedere coegerunt.

II.

Qui quidem Paſchalem veſtibus Pōtificialibus exutum, cum aliis captiuis vinctum abducens, apud caſtrum quoddam in Sabinis arctiſſima cuſtodia ſexaginta & vnum dies detinuit; nullis valens minis, aut malis, eius flectere conſtātiam, qua vitam ipſam cōſeruationi iurium Eccleſiæ poſtponebat. Donec propoſitis eidem Pontifici ab iiſdem ipſis qui ei adhærebant, reliquorum captiuorum calamitatibus, atq; Vrbis periculo quæ ab Henrico continuis incurſionibus infeſtabatur, necnon grauiſſimo ſchiſmatis ſcandalo quod vniuerſæ Eccleſiæ imminebat; idem victus tandem ſuorum lacrymis, iuramento promiſit nunquam ſe Henricum de Inueſtituris Eccleſiarum inquietaturum, aut eum excommunicatione percuſſurum: idemque ceteri Epiſcopi & Cardinales qui cum eo captiui detinebantur, compulſi ſunt iurare. Denique priuilegio ſcripto ab eo extorto, eidem Henrico conceſſit, Epiſcopos & Abbates regni ſui (canonice tamen & abſque vi atque ſimonia electos) per anulum & virgam inueſtire, & vt electi, licet canonice, à Clero & populo, non aliter quam præuia inueſtitura regia, conſecrarentur.

QVÆ PER VIM HENRICVS EXTORSERIT A PASCH.

Poſt quæ ad baſilicam S. Petri deductus, illic HENRICVM coronauit in Imperatorem eius nominis Quartum, portis omnibus Vrbis obſeratis, ne quis ciuium eo adueniret. Vbi rurſum cum in Miſſa ad Hoſtię confractionem veniſſet, partem ipſe ſumens, alteramque Imperatori trādens, obſeruationem ſuperioris conceſſionis promiſit. Tandemque ab Imperatore ad caſtra remeante liber cum ſuis ad Vrbem dimiſſus, ingenti populi exultatione receptus eſt, quod contigit ipſa die Iduum Aprilis huius Indictionis quartæ. Hæc autem omnia fuſius narrantur, tum à Petro *b* diacono Caſſinenſi, tum in Actis Vitæ Paſchalis, aliiſque ea de re ſpecialiter conſcriptis ab auctore qui aderat, quæ aſſeruantur in Bibliotheca Vaticana; itemque in aliis antiquis monumentis in Notis Iureti ad Iuonis *c* epiſtolas. Sed & eiuſdem temporis clarus ſcriptor, idemque Notarius Imperatoris, Gotfridus *cc* Viterbienſis deſcripſit omnia metro, hiſtorice tamen non poetice; ſimulque attexuit, quibus ſe pars vtraque, in eiuſmodi quæ tunc verſabantur diſceptationibus, tueretur rationibus.

HENRIC. CORONATVR IMP.

b Petr. diac. Chron. Caſſin. lib. 4. ca. 38. & ſeqq.

c Iuo ep. 236

cc Gotfr. Viterb. Chron. par. 17.

III.

De iiſdem quoque agens Otto *d* Friſingenſis, & ipſe eiuſdem temporis ſcriptor, laudat inſuper conſtantiam Conradi Archiepiſcopi Iuuauenſis (dicta eſt iſta ciuitas alio nomine Salzburgum) qui cum Rege venerat: cui tantum ſacrilegium deteſtanti (inquit Otto) cum quidam ex miniſtris Regis gladio euaginato mortem interminaretur, ipſe iugulum præbuit, malens ſi minas ille ad effectum perducere voluiſſet, temporalem vitam finire, quam tanti piaculi ſcelus diſſimulare. Quanta vero ab hoc anno, & ex ea cauſa, eumdem S. Conradum ſecuta fuerint mala ab odio Imperatoris, eiuſque fautorum, narratur in Actis S. Gebehardi eiuſdem Eccleſiæ Archiepiſcopi: quæ ſi legeris, mirabĕris antiquas latebras S. Athanaſij æquatas, dum ad perquirendum Conradum omnimodam cuncti perhiberent induſtriam: qui tandem poſt nouem annos, pace reddita Eccleſiæ, ad ſuam honorifice reductus eſt ſedem. Ceterum in harum narratione miſeriarum, ridendus plane Vrſpergenſis Abbas, qui inter omnes huius temporis ſcriptores hoc ſacrilegium damnantes, ob priuatum erga Henricum affectum illud conuertere nititur in pietatem; comparans Henricum Patriarchæ Iacob *d*, quod ſicut ille detinuit Angelum, & non dimiſit niſi benediceretur ab eo; ita iſte Paſchalem Papam tenuerit, detinueritque ſancte pieque quouſque ab eo quam petebat benedictionem acceperit. Addit vero, dum adhuc Henri-

d Otto Friſing. lib. 7. cap. 14.

CONRADI EPISCOP. CONSTANTIA.

SACRILEGIVM HENRIC. RELIGIONE FVCATVR.

d Gen. 31.

cus Paſchalem detineret, accepiſſe ab eo facultatem ſepeliendi in eccleſia Henricum parentem ſuum, parentandique more Catholico, quod ſacerdotes Germaniæ teſtati eſſent, eum peccatorum ſuorum pœnitentem obiiſſe, quod quidem alioqui teſtatur Petrus *f* diaconus, id ei paulo ante penitus denegaſſe Paſchalem, quod ſanctarum Scripturarum obſiſteret auctoritas, diuinorumque miraculorum reuerentia prohiberet: ipſos enim Martyres iam in cœleſtibus poſitos terribiliter iuſſiſſe, vt ſceleratorum cadauera de ſuis baſilicis eiicerentur.

f Petr. diac. lib. 4 cap. 38 Ap. Baron. an ſuper.

IV.

DISSIDIA IN ECCLESIA, CAVSA PASCH. PP.

Sed quod ad pacta Paſchalis & Henrici pertinet; graui iſto vulnere in capite accepto, Catholica vbiq; Eccleſia concuſſa eſt. Et quæ eidem capiti iuncta erant proxime membra, S. R. Eccleſiæ Cardinales, quos Paſchalis in Vrbem cum ſuis reuerſus illic inuenit, valde improbantes quod Henrico conceſſerat; licet & ipſe, & ceteri Cardinales qui cum eo captiui fuerant, pro vtilitate publica factum excuſarent; tamen cum paulo poſt ab Vrbe Campaniam verſus receſſiſſet, iidem ſeorſum Romæ conuenientes in vnum ſimul cum Ioanne Cardinale Epiſcopo Tuſculano, confirmarunt quæ à Gregorio VII. & Vrbano II. Pontificibus contra laicorum Inueſtituras ſtatuta pluribus Conciliis eſſent; nihilque roboris obtinere decreuere, quicquid aduerſus ea ab ipſo Paſchale quouis prætextu actum fuiſſet. Quod vbi audiſſet Paſchalis, literas *ff* ad eos Tarracina dedit, quibus interim eos leniter redarguens, promiſit tamen ſe emendaturum quod egerat, prudenter admodū occurrens ſchiſmati, quod inchoari iam videbatur. Sed & iiſdem ferme diebus, eademque de cauſa, alia habita eſt inter eumdem Paſchalem & S. Brunonem Signinum Epiſcopum, non ita pridem electum quoque monaſterij Caſſinenſis Abbatem, concertatio, quæ à Petro *g* diacono deſcribitur. Vnde & idem Bruno prohibitus à Paſchali vltra ſimul Epiſcopus eſſe & Abbas, fruſtra eum retinere conantibus monachis, ad Epiſcopatum ſuum rediit; & poſt aliquot annos ſancto fine quieuit, miraculis poſt obitum clarus.

ff Rec. Bar. Ann. Tom. XII. hoc an. ex cod. Vat.

ALTERCATIO INTER BRVN. ET PASCH.

g Petr. diac. lib. 4. c. 44.

V.

Quod vero ad Paſchalem ſpectat; ſic ipſe comparatus erat, vt quod fecerat excuſaret potius quam defenderet. Verum in eos conſtanter egit, qui ſibi eiuſmodi iudicium aduerſus Summum Pontificem ſumerent. Ipſum autem non ſolum defendiſſe quod perperam, licet inuitus & cogente neceſſitate commiſiſſet, ſed & improbaſſe, & literis ad vniuerſum Catholicum orbē ſcriptis denuo prohibuiſſe quod & ipſe olim, & ante ipſum Gregorius & Vrbanus damnaſſent ac prohibuiſſent; conſtat ex epiſtola, quæ adhuc extat *h* eo argumento miſſa ad Guidonem Archiepiſcopum Vienenſem Apoſtolicæ Sedis Legatum, aliaque ad Gerardum Epiſcopum Engoliſmenſem itidem Sedis Apoſtolicæ Legatum; quarum fit mentio in literis à Synodo Viennēſi redditis ad eumdem Paſchalem anno ſequenti: meminitq; earumdem Iuo *i* Carnotenſis ad Henricum Abbatem Angeliacenſem, & Ioannē Archiepiſcopum Lugdunenſem; apud quos ipſe ſpiritu charitatis Paſchalem excuſare laborauit, cum præcipue Ioannes zelo offenſæ Eccleſiæ æſtuans, inflictum capiti vulnus haud eiuſmodi eſſe putaret, vt leni olei poſſet vnctione curari; maxime cum res eſſet agenda aduerſus ſacrilegum furore flagrantem adoleſcentem Imperatorem, & alios Principes id ipſum præſumentes.

h Rec. Maſſon. in Not. ad Iuon. ep.

i Iuon. epiſt. 235. 236.

IVO CARNOT. EXCVSAT PASCHALEM.

VI.

Quamobrem cum idem Ioannes ad hoc omnium ſibi ſubiectorum Epiſcoporum conuocandum eſſe Concilium putaſſet, ad eumdem Iuonem ire recuſantem, & in Paſchalis (vt diximus) excuſationem multa afferentem, præclaram reſcribens epiſtolam *k*, allerta ab illo multa refellit, & inter alia quod dixiſſet, Reges & Imperatores nō poſſe ab Epiſcopis condemnari aut iudicari. Sed & quod negaſſet, actum inueſtiendi à laicis vſurpatū, hæreſim dici debere; reſpondet egregie Ioannes, licet id proprie non ſit hæreſis, aſſerere tamē ac defendere fieri debere, indubitatam eſſe hæreſim. Quo etiam ſenſu reperiuntur eſſe locuti ſancti Pontifices, & alii qui Inueſtituras hæreſim vocarunt. Huic autem aſſertioni cum Paſchalis & verbis & ſcriptis ſemper aduerſatus fuerit, procul abeſt vt hæreticus dici potuerit, quamuis Inueſtituras ex cauſa conceſſerit. Porro Iuonē acquieuiſſe ſcriptis Ioannis, inde ſumimus argumentum, quod cum in fine ſuę epiſtolæ Ioannes illū ad reſponſionē prouocaſſet, ipſe nō

k Ap. Iuon. ep. 239.

INVESTITVRAS LAICOR. DEFENDERE, HÆRESIS EST.

[De qua quęſtione, vide Gretſ lib. 2. Defenſionis Apologiæ Baronianæ, contra Gold. Replic. ca. 23

ſolum

vnde mul tā haurias l[illegible] cem iis [illegible] æ hoc [illegible]. dicun tur à Baro nio]

ſolum nihil reſpondiſſe reperitur, ſed & (quod in aliis hactenus non feciſſet) ipſam Ioannis epiſtolam cum ſuis conſuit, iudicans dignam æterna memoria.

VII. CONON CARD. LEG. MVLTIS CONCIL. EX COMMVNICAT HENRIC.

Ex his autem plane ſatis apparet; ſicut Romæ, ita & fuiſſe in prouinciis altercatum, aliis pro Paſchalis excuſatione laborantibus, aliis ex aduerſo ſurgentibus non tam in Paſchalem, qui & ipſe deteſtabatur quod fecerat, quam aduerſus Regem Henricum, quem excommunicandum eſſe clamarent. Quod & annis ſequentibus factum videbimus in diuerſis prouinciis: & hoc ipſo anno fortiter aggreſſus eſt *Cuno*, ſiue Conon Cardinalis Epiſcopus Præneſtinus, Legatione Apoſtolicæ Sedis in Oriente fungens: qui audito Henrici ſacrilegio, conuocata mox *Hieroſolymis Synodo*, eumdem excommunicauit; & confeſtim aduolans in Occidentem, eodemque Legationis munere circumquaque prouincias luſtrans, collectis in Græcia, Hungaria, Saxonia, Lotharingia, & Francia *Synodis*, vbique eamdem excommunicationis ſententiā repetiuit, vt de his conſtat ex Actis vltimi ſub Paſchale celebrati generalis Concilij Lateranenſis *l*, in quo ea omnia Conon voluit per eumdē Pontificem confirmari. Sed de eo rurſum inferius: quem quidem auctor Appendicis *m* ad Sigebertum, ex eremo prouectum aſſerit.

l *Vrſperg. an. Domini* 1116.
m *Append. ad Sig. b. an.* 1114.

VIII. n *Petr. diac. Chron. Caſ. ſin lib.* 4. *cap.* 11.

Hoc eodem anno (vt habet Chronicon Romualdi Archiepiſcopi Salernitani, & indicat Petrus *n* diaconus) defunctus eſt Boamundus Princeps laudatiſſimus, in his præſertim quæ ſpectant ad fortitudinem militarem; ſepultuſque eſt Canuſię in Apulia in eccleſia S. Sabini. Cui ſucceſſit filius item Boamundus nuncupatus, ſed non ita felix, ſicut nec fortis: de quo conſule Willelmum Tyrium. Quo etiam auctore *o* conſtat, hoc eodem anno menſe Aprilis captam fuiſſe à Balduino Hieroſolymorum Rege Berytum, & menſe Decembris Sydonem adiumento Danorum & Noruegiæ Regis claſſis.

o *Tyr. lib.* 11 *cap.* 13.14.

IX. p *Rupert. de diuin. Off. lib.* 8. *c.* 4. MIRACVLVM DE CERTITVDINE RESVRRECTIONIS.

Eodem anno refert Rupertus *p* Abbas Tuitienſis fama celebris, accidiſſe in monaſterio S. Laurentij in monte Leodij, ipſo ſancto Paſchæ Sabbato, dum officium matutinum celebraretur, inſigne miraculum, quo vni ex monachis ſæpius admirari ſolito (licet de rei veritate minime dubitanti) quomodo verum Domini corpus clauſo reſurgere monumento, clauſiſque potuiſſet ianuis ingredi ad diſcipulos; repente cingulum quo firmiter ſubſtrictus erat, ante pedes illius exiliit, non ſoluto nodo, neq; circum crura pedeſque deſcendens; eaque de re mirum in modum ſtupenti monacho vox tanquam ſibilus auræ tenuis facta fuit, dicens;

Sic potuit clauſo Chriſtus prodire ſepulchro.

RVPERTI ERROR DE EVCHAR. q *Idem in Exod. lib.* 2. *ca.* 10. *in fi*[illegible]. *& vide Bellarm. lib. de Script. Eccl. in Rup. & lib.* 3. *de Sacram. Euch. c.* 11 *&* 15.

Narrat iſtud (vt dixi) *Rupertus* in commentario quem eodem tempore ſcribebat de Diuinis Officiis, monaſticam & ipſe in eodē cœnobio tunc agens vitam ſub Berengero, ſiue Berengario Abbate: quo moriente, ab eodem protectioni commēdatus Cunonis Abbatis Sigebergenſis à perſecutione inuidorum Fratrum, cœpit ſub eo ſcriptos à ſe edere Commentarios. Felix progreſſus, ſed non inoffenſo penitus pede, dū in errorem impegit, quo aſſeruit *q* in Euchariſtia ita ineſſe vere ipſum integrum corpus & ſanguinem CHRISTI, vt tamen ſubſtātia ipſa panis & vini etiā integra remaneret. Suas vero lucubrationes numerat ipſe in epiſtola nuncupatoria ad eumdem Cunonem iam creatum Epiſcopum Ratiſponēſem, conſcripta vltimo loco, cum primitias laboris ſui diutius apud ſe retentas eidem dedicat, libros hoc anno ſcriptos de Diuinis Officis.

IESV CHRISTI AN. 1112.

PASCHAL. II. AN. 13.

HENRICI IV. 2.

ALEX. COMN. 32.

I.

ANNO Chriſti milleſimo centeſimo duodecimo, Indictione quinta, Paſchalis Papa ad inſtaurandum graue damnum illatum Eccleſiæ, ſcandalumque curandum quod intuliſſet vbique Fidelibus, generale CONCILIVM *Romæ* in baſilica Lateranenſi celebrauit: quod quidem hoc anno habitum eſſe, (non, vt in quibuſdam codicibus legitur, ſequenti) Vrſpergenſis teſtatur, & indicat Petrus *a* diaconus; redditurque indubitatum ex Actis Concilij Viennenſis habiti hoc pariter anno menſe Septembri, dum in eis mentio habetur huius Lateranenſis menſe Martio celebrati. Interfuerunt autem cum ipſo Paſchale Archiepiſcopi duodecim; Epiſcopi centum quatuordecim, presbyteri Cardinales quindecim, & diaconi Cardinales octo, Abbates plures, & clericorum diuerſi ordinis innumera multitudo; vt habetur in Synodi Actis quæ extant, quæque Nicolaus Aragonius in ſuum etiam tranſtulit codicem in Vita Paſchalis.

CONCIL. ROM. IN CAVSA HENRIC. IMP.
a *Petr. diac. lib.* 4. *c.* 47.

II. PASCH. PP. RECVSAT DAMNARE HENRIC.

Porro in ea Synodo primum confirmata eſt ſententia aduerſus Guibertinos, qui referrentur quaſi ex permiſſione Paſchalis interdicta officia celebrare. Deinde narrauit idem Pontifex, quomodo vi & neceſſitate coactus cum Henrico tranſegiſſet; declarans tamen propter iuramentum tunc ei præſtitum, nunquam ſe illum excommunicaturum, aut de Inueſtituris inquietaturum: ceterum priuilegium ab eodem extortum, corrigendum quidem eſſe tanquam praue factū, ſed correctionis eius modum iudicio ſe Synodi relinquere. Ac ne quis de fide ipſius dubitaret, profeſſionem Catholicæ fidei coram omnibus edidit. Poſt quæ ſecuta eſt Synodi ſententia, recitante illam Gerardo Epiſcopo Engoliſmenſi, qua priuilegium illud à Paſchale per vim extortum, (quod & *Prauilegium* potius dici debere iudicarunt) penitus damnatum eſt, & irritum declaratum, quod eſſet contra Spiritum Sanctum, & canonicam inſtitutionem. Sed præter iſta, Gotfridus *b* Viterbienſis Notarius Imperatoris verſibus ſuis tradit, in eodem Concilio Paſchalem Papam ſe abdicaſſe, mitra & manto depoſitis; ſed à Patribus monitum ea reſumere: priuilegium quoq; combuſtum fuiſſe, atque in ipſum Imperatorem, eiuſque ſequaces, excommunicationis ſententiam latam, & vbique promulgatam eſſe.

SYNODVS PRIVILEGIVM HENRIC. RESCINDIT, IPSVMQVE HENRIC. EXCOMMVN.
b *God. f. Viterb. Chron. part.* 17.

III. RENOVATVR CONTRA PASCHALEM MVRMVR.

At licet hæc ſtabilita videri potuiſſent; tamen haud eſt ſopita diſcordia, quod videlicet ipſe Paſchalis noluerit Henricum excommunicare, nec conceſſas ei Inueſtituras reuocare, ipſumque prauum priuilegium per Concilium potius quam per ſe ipſum damnari permiſerit. Immo ex eo quod amicitiam cum Imperatore retinuerit, eumdemque literis coluerit; exulcerauit animos Orthodoxorum, pro libertate Eccleſiæ æſtuantium. Inter quos Guido Archiepiſcopus Viennenſis, qui fuit poſtea Calliſtus Papa, tunc autem Legatus erat Apoſtolicæ Sedis, habita hoc ipſo anno, decimoſeptimo Calendas Octobris, *Viennæ* SYNODO, de communi Patrum conſenſu, laicorum Inueſtituras hæreſim eſſe iudicauit, (de cuiuſmodi locutione iam dictum eſt anno ſuperiori) priuilegiumque de illis à Paſchale extortum irritum declarauit, atque ipſum Henricum excommunicauit; deque omnibus certiorem per literas Paſchalem faciens, eadem ab eo auctoritate Apoſtolica ſolemniter confirmari petiuit; hortans interim illum, vt quod aduenissent ad eamdem Synodum Legati Henrici, literas pacis & amicitiæ ab ipſo Paſchali etiam poſt Concilium Lateranenſe ſcriptas proferentes; deinceps ab eius communicatione abſtineret. Porro interfuit inter alios Epiſcopos huic Synodo Viennenſi, immo & præfuit pro Guidone Archiepiſcopo & Legato, (quod impeditioris eſſet linguæ) S. Godefredus Epiſcopus Ambianenſis, vt eius Vitæ Acta teſtantur. Itemque interfuit S. Hugo Epiſcopus Gratianopolitanus, (inquit Guido Abbas Carthuſiæ in Vita ipſius) qui præ cunctis vt Henricus excommunicaretur effecit.

CONCIL. VIEN. CONTRA HENR.

IV. PASCH. PP. SVGILLATVR.

Sic igitur Paſchalis Papa, qui hactenus ſumma gloria Pontificatum Vniuerſalis Eccleſiæ adminiſtraſſet; ab anno ſuperiori, quo eā quæ vidimus perpetrauit, Apoſtolicæ cōſtantiæ ſuccīſis neruis viſus eſt langueſcere; cum nec tot vndique ſtimulis agitatus, in Henricum ſacrilegium inſurrexerit, nimis tenax præſtiti, licet per vim & metū, iuramenti. Sicut etiam quod eiuſdem vſum amicitiæ retinuerit, & ex aduerſo vndique magno animo pro libertate Eccleſiæ inſurgētes Patres repreſſerit; magnam ſibi notam inuſſit. Nam & quod ad petitam Viennenſis Concilij confirmationem ſpectat; eam diutius diſtulit: vixque impulſu Cunonis Cardinalis Præneſtini, poſt annos quatuor in alio Lateranenſi

Concilio confirmauit omnia quæ per Legatos geſta eſſent, nominatim vero per eumdem Guidonem Vienneſem. Summam vero laudem ſibi pepererunt Cardinales, atque Legati, cum ceteris, qui per tot annos ita ſe prudenter geſſerint, vt nec vllum conflari ſchiſma, nec tamen in Eccleſia adeo immane ſcelus inultum relinqui paſſi ſint in perpetuam Apoſtolicæ Sedis ignominiam. Ita diuina prouidentia in eadē ſacroſancta Sede diſpēſante, vt cum langueſcit caput, membra ad defenſionem fortius roborentur.

V. Cancellarivs Imp. ab hoste in defensorem Eccl. conversvs.

Quin etiam illud mirabilius operatus eſt Deus, vt & ipſi eiuſdem Sedis hoſtes, qui tantorum malorum auctores extitiſſent, aduerſus Imperatorem pro ea ſteterint. Cum videlicet ille ipſe Imperatoris Cancellarius Albertus, ſiue Adalbertus, cuius potiſſimum ſuggeſtione tot tantaque indigna Imperator perpetrauerat, accepto in mercedem impietatis anno ſuperiori Archiepiſcopatu Moguntino, mutatus mox in virum alterum, & commotus promulgatione anathematis à Guidone Viennenſi in Imperatorem vibrati; veritatem ſerio propugnare, & imprimis contra ipſum Imperatorem pugnare aggreſſus eſt: nec deſtitit aliquando, quamuis extrema quæque pati coactus, donec victoriam de recuperata libertate S. Eccleſia fuerit conſecuta. Cuius quidem res per ſingulos ferme annos geſtas recenſens Vrſpergenſis huius temporis hiſtoricus, (quamuis fauens Henrico, ipſumque Albertum ſugillans vt in Imperatorem infidum) præſenti ipſum anno docet fuiſſe in carcerem detruſum, ibique triennio vſque ad vltimum fere ſpiritum cruciatum: de cuius liberatione dicetur ſuo loco.

VI. Alexii Imp. legatio ad Rom. pro Sede Apost. c Petr. diac. lib. 4. c. 48.

Præter hæc autem, ad acerbiſſimum Eccleſiæ Romanæ caſum, cuius fama & ipſum quoque peruaſit Orientem, permotis eius æmulis, ac inſuper aduerſariis; eorum præcipuus, Imperator Alexius (vt auctor eſt Petrus *c* diaconus) nobilem hoc anno miſit ad Romanos Legationem, qua eis condoleret de iniuriis Pontifici & Vrbi illatis, ſimulq; eos laudaret de virtute qua Henrico obſtitiſſent; atq; adeo ſignificaret, ſi eorum animi in ipſum Alexium propenſiores eſſent, velle vel ſe, vel Ioannem filium ſuum iuxta morem priſcorum fidelium Imperatorum à Summo Pontifice Romæ coronam Imperij ſumere. Cui Romanos annuiſſe, & miſiſſe Conſtantinopolim ex ſuis fere ſexcentos ad Imperatorem deducendum, idem Petrus ait. Verum iſta omnia in auras inanes euanuere; quæ aliquo prætextu viſa ſunt fuiſſe tentata ſub eiuſmodi inſuetæ legationis inuolucro.

VII. d Tyr. lib. 11. cap. 15. 18. 9.

Hoc eodem anno defuncto Gibelino Patriarcha Hieroſolymitano, in eius locum electus eſt *Arnulphus* eius Eccleſiæ Archidiaconus, de quo ſuperius; cuius deteſtabiles mores, operaq; nequiſſima, Willelmus Tyrius *d* narrat. Mortuus eſt quoq; eodem anno Tancredus Princeps Antiochiæ inſignis armis, ſed præſtantior pietate; qui habuit Rogerium ſucceſſorem, & moribus plane degenerem.

IESV CHRISTI An. 1113.

PASCHALIS II. An. 14.

HENRICI IV. 3.

ALEXII COMN. 33.

I. Concil. Benev.

Anno Chriſti milleſimo centeſimo decimotertio, Indictione ſexta, Paſchalis Papa pergens Beneuentum, *Synodo* celebrata quæſtiones prouinciales, & alia iudicialia definiuit, de quibus agit Petrus diaconus.

II. a Vid. Tyr. lib. 11. c. 21.

Eodemque anno *a* Balduinus Rex Hieroſolymorum, viuente adhuc prima coniuge duxit in vxorem Comitiſſam Siciliæ, quæ vxor fuerat Rogerii Comitis; agente id nequiſſimo Arnulpho Patriarcha Hieroſolymitano: cuiuſmodi ſceleribus infenſo numine, res Chriſtianorum cœperunt in deterius labi.

III. b In Appen. Sigeb.

Hocque ipſo anno *b* Turcæ qui Hieroſolymam capturi aduenerant, re infecta recedētes, monaſterium Chriſtianorum in monte Thabor conſtitutum euerterunt, & monachos omnes occiderunt, quos quidem germina fuiſſe Cluniacenſium, vitæque religioſæ obſeruantiſſimos, conſtat ex epiſtola Petri *c* Cluniacenſis ad eos ſcripta: quamobrem iure æſtimare liceat, quot monachos cæſos, tot laureatos Martyres è monte Thabor aſſumptos in cælum.

Thaborenses monachi martyres. c Pet. Clun. 4. ep. 44.

IV. S. Bernardvs fit monachvs Cisterc.

Hic inſuper eſt annus, qui S. Bernardi conuerſione à ſæculo ad Ciſtercienſes extitit memorabilis; cum ipſe doctrina, vitæ exemplo, miraculis, Sanctorum fœcunda ſobole magnopere Eccleſiam Dei illuſtrauit. Quem quidem annos tunc natum fuiſſe viginti duos, ac ſecum ſocios amplius quā triginta Ciſtercium perduxiſſe, ſubq; Abbate Stephano collum ſuaui Christi iugo ſubmiſiſſe; teſtatur Willelmus Abbas S. Theodorici, ſancti viri ſanctus collega in Vitæ ipſius primordiis.

IESV CHRISTI An. 1114.

PASCHALIS II. An. 15.

HENRICI IV. 4.

ALEXII COMN. 34.

I. Concil. Ceper. svb Pasch. PP.

Anno Chriſti milleſimo centeſimo decimoquarto, Indictione ſeptima, Paſchalis Papa *Ceperani* ad ripam fluminis Lyris Synodvm habuit: in qua auditæ ſunt querelæ Archiepiſcopi Coſentini aduerſus Rogerium Siciliæ Comitem, quod ab eo deiectus Archiepiſcopatu, coactus fuiſſet monachus fieri Caſſinenſis: cauſam vero ex voluntate Paſchalis dirimens Abbas Caſſinenſis, eumdem Archiepiſcopum ad pedes Pontificis veſtes monaſticas deponere iuſſit, liberumque dimiſit. Sed & ibidem accuſatus Landulphus Archiepiſcopus Beneuentanus, nec ſe purgare valens, fugit Caſſinum. Denique Paſchalis Willelmum Ducem Apuliæ & Calabriæ conſtituit. Hæc de ea Synodo Petrus *a* diaconus. Quam quidem celebratam eſſe menſe Octobri, traditur in Chronico Beneuentano ab auctore eiuſdem temporis, Folcone, ſiue Falcone dicto, ſincera plane & integra fide conſcripto, continente res geſtas dumtaxat annorum viginti ſeptem, nempe ab anno ſuperiori vſque ad milleſimum centeſimum quadrageſimum Redemptoris. De cauſa vero Landulphi Archiepiſcopi tradit, aduerſus eum illic præſentem in eodem Concilio prolatam eſſe depoſitionis ſententiam, cum ob alia multa, tum maxime quod excitata Beneuenti ingenti populi ſeditione, palatium galeatus inuaſiſſet, & Landulphum Comeſtabulum vrbis cuſtodiæ præfectum, virum fortiſſimum, & Paſchali Papæ chariſſimum expuliſſet, ac vocatus à Paſchale ad Curiam venire contempſiſſet: Verum ipſum poſtea ab eodem Pontifice reſtitutum eſſe, teſtantur iidem Petrus & Falco.

a Petr. diac. Chron. Caſſin. lib. 4. cap. 51.

II. Radvlphvs creatvr Archiep. Cantvar.

Hoc eodem anno, cum iam quinquennio exacto vacationis ſedis Cantuarienſis in Anglia, tandem poſt increpationes Paſchalis Papę, poſtque multas Epiſcoporum diœceſanorum admonitiones, Rex Angliæ (qui poſt obitum S. Anſelmi, bona illius Eccleſiæ in vſus ſæculares vſurpauerat) conſenſiſſet vt ei Archiepiſcopus ordinaretur; electus eſt Radulphus Epiſcopus Roffenſis, vir ſcientia & moribus clarus. Qui cum pro accipiēdo Pallio debuiſſet ipſemet ex maiorum inſtituto Romam venire; tamen partim corporis debilitate detentus, partim periculo itineris deterritus, legatū ad Paſchalem direxit Anſelmum filium ſororis S. Anſelmi deceſſoris ſui: per quem ei Paſchalis Pallium tranſmiſit, ad quod impetrandum interuenerant quoque literæ Iuonis *b* Carnotenſis.

b Iuo ep. 252.

III. Concil. Bellovacense svb Conone Leg. Apost.

Hoc item anno (vt habet Appendix ad Sigebertum) in ciuitate *Bellouacenſi* in Gallia à Sedis Apoſtolicæ Legato Conone celebratum eſt Concilivm. Cuius quidem, ſicut & aliorum paulo poſt apud *Sueßiones* & *Rhemos* ab eodem Conone Cardinale habitorum, fit quoque mentio in Rebus *c* geſtis S. Godefredi Epiſcopi Ambianenſis, occaſione ipſius ad Carthuſienſes ſeceſſus vt quietius Deo ſeruiret: cuius cauſa in iiſdem Synodis pertractata, iuſſus eſt

c Vit. Godef. Ambian. lib. 3. cap. 9. & ſeq. ap. Sur. 8. Nouem.

Epiſco-

Epiſcopatum repetere. Ceterum in frequentibus huiuſmodi Synodis, aduerſus Henricum Imp. anathema inclamatum eſſe, ſatis oſtendunt ea quæ de eodē Conone dicta ſunt ſuperius. Ad quem in Galliis morantem datæ extant quatuor Iuonis *d* epiſtolæ: quibus cum ſe infirmitate corporis grauatum, quod eum non adeat, excuſet, ipſæq; epiſtolæ ad finē codicis poſitæ inueniantur; haud diutius ipſum Iuonem ſuperfuiſſe putandum eſt. nec exceſſiſſe tempora Paſchalis Papæ. Nam poſt eum non Iuo, ſed Gaufredus legitur fuiſſe Carnotenſis Epiſcopus; ad quem extant epiſtolæ complures S. Bernardi.

d Iuo epiſt. 267. 268. 275. 277 IVONIS CARNOT. OBITVS.

IESV CHRISTI AN. 1115.

PASCHALIS II. AN. 16.

HENRICI IV. 5.

ALEXII COMN. 35.

I. TVMVLT. IN VRBE OB PRÆFECTI OBITVM.

ANNO Chriſti milleſimo centeſimo decimoquinto, Indictione octaua, ipſa die Cœnæ Domini defuncto Petro Vrbis Præfecto, eiuſque filio à factioſis ciuibus, inſcio Pontifice, in locum eius ſuffecto; turbarum complurium ab iis manauit occaſio: quibus vt occurreret Paſchalis, plurimum laborauit, agente pro ipſo ſtrenue Petro Leonis, cui idem Præfecturam Vrbis detulit. Quæ res geſta pluribus deſcribitur ab eo qui aderat, Petro diacono Cardinale Bibliothecario in Vita Paſchalis. Eodem vero anno idem Pontifex menſe Auguſti in Apuliam profectus, *Troiæ* CONCILIVM habuit, in quo definita ſunt negotia quædam prouincialia; & menſe Septembri Romam rediit: prout traditur in Chronico Beneuentano, ab auctore qui aderat; cum hæc Petrus *a* diaconus referat in annum Domini milleſimum centeſimum decimumſeptimum.

CONCIL. TROIAN. SVB PASC. PP. *a Petr. diac. Chron. Caſſin. lib. 4. cap. 57.*

II. MOGVNTINI IN IMP. INSVRGVNT PRO SVO ARCHIEP.

Hoc vero eodē anno, Catholicis magis ac magis in Germania inualeſcentibus, Moguntini in Henricum Imp. zelo iuſtitiæ inſurgentes, coegerunt dimittere liberum Adalbertum ſuum ipſorum Archiepiſcopum; quem diu (vt audiſti) arctiſſima cuſtodia detinuerat, adeo vt exiens (inquit Vrſpergenſis) vix oſſibus hæreret. Qui dimiſſus, vocato Dieterico Cardinale Sedis Apoſtolicæ Legatione in Pannonia functo, conſecrationem hactenus dilatam ab eo ſuſcepit in *Synodo Coloniæ* habita inſtante feſto Natalis Domini: in qua inſuper promulgata eſt denuo excommunicatio in Henricum, & per eumdem Legatum reconciliati Apoſtolicæ Sedi plures alij Germaniæ Antiſtites. Narrat iſta Vrſpergenſis.

III. MATHILDIS COMITISSÆ OBITVS.

Hoc item anno, die vigeſima quarta Iulij, defunctam eſſe Comitiſſam Mathildem, de qua ſæpe ſuperius, teſtis eſt Donizo presbyter in eius Vita metro conſcripta, cum (vt ait) ſex decieſque nouem vixiſſet annos. Quid autem actum de bonis eius, Eccleſiæ Romanæ relictis, ignoramus an poſſeſſionem eorum Paſchalis Papa adeptus ſit. Nam Vrſpergenſis agens pariter hoc anno de ipſius obitu, ait directos ab Italia nuntios, ad eius prædiorum terras ampliſſimas hereditario iure poſſidendas, imperatorem inuitaſſe, qui anno ſequenti eo ſe contulit.

IV. CONCIL. HIEROSOL. IN CAVSA PATRIARCH.

Quod ad res pertinet Orientis; cum accuſationes pleræque aduerſus Arnulphum Patriarcham Hieroſolymitanum ad Paſchalem Papam delatæ eſſent, miſit ipſe in Orientem Legatum, Arauſicenſem in Galliis Epiſcopum; qui *Concilio* celebrato Arnulphum depoſuit. Hic vero Romam nauiganis, adeo blanditiis verborum, & profuſione munerum omnes circumuenit, vt reſtitutionem adeptus, Hieroſolymam redierit; vbi eadem viuendi licentia ſedem occupauit, qua prius expulſionem meruerat. Iſta ex Willelmo *b* Tyrio.

b Tyr. lib. 11. cap. 26.

* *
*

IESV CHRISTI AN. 1116.

PASCHALIS II. AN. 17.

HENRICI IV. 6.

ALEXII COMN. 36.

ANNO Chriſti milleſimo centeſimo decimoſexto, Indictione nona, menſe Martij celebrata eſt *Romæ* in baſilica Lateranenſi à Paſchale Papa Generalis SYNODVS ex diuerſorum regnorum & prouinciarum Antiſtitibus & magnatibus; cuius Acta per ſingulos digeſta dies Vrſpergenſis habet. Et quidem quod ad præcipuam eius celebrādæ cauſam pertinet; idem Paſchalis publice confeſſus culpam ſuam, priuilegium Henrico Imperatori de inueſtituris factum perpetuo anathemate damnauit, ipſaſq; laicas Inueſtituras Eccleſiarū ſub anathemate dantis & accipientis prohibuit. Et quamuis numquam adduci potuerit, vt ipſemet proprio ore Henricum nominatim excommunicaret, tamen ad inſtantiam Cononis Cardinalis Epiſcopi Præneſtini, & Guidonis Archiepiepiſcopi Viennenſis, Apoſtolicæ Sedis Legatorum, (à quibus illatam in Henricum diuerſis Conciliis excommunicationem vidimus) quicquid tum ipſi, tum ceteri vbique Legati, Apoſtolicæ Sedis auctoritate feciſſent, approbauit & confirmauit, & quicquid damnaſſent, damnauit, quod idem & reliqui Patres Concilij præſtiterunt. Actum inſuper in eadem Synodo de quibuſdam controuerſiis nonnullorū Epiſcoporum, quas idem Vrſpergenſis narrat. Iis vero (vt ait) qui propter Concilium, & animarum ſuarum remedium Apoſtolorum Limina viſitarent, qui de capitalibus pœnitentiam agerent, idem Pontifex quadraginta dierum pœnitentiam indulſit.

I. CONCIL. GENER. LATER. CONTRA HENRIC.

INDVLGENTIA CONCESSA.

Porro quod idem tradat Vrſpergenſis, *Groſolanum* (ita enim vocat, quem alij *Chryſolanum*) Archiepiſcopum Mediolanenſem aliunde ad eam Eccleſiam gubernandam tranſlatum, in eadem Synodo iuſſum eſſe priorem Eccleſiam repetere; eius mentionis occaſione agendum hic eſt de illius in Orientem Legatione. Quod enim vir eſſet (vt Trithemij verbis vtar, licet eum perperam poſt Alexandrum Tertium collocet, quem conſtat vixiſſe hoc tempore) in diuinis Scripturis eruditiſſimus, & in ſæcularib. literis nobiliter doctus, Græca & Latina eloquentia inſignis; opportunus dignuſquè iudicatus eſt, cui Paſchalis Papa onus Legationis crederet ad Alexium Imperatorē; &, vt puto, dedita opera ad conuincēdos Græcos in quæſtione de Spiritu Sancto. Alexium enim fuiſſe Catholicum, pluribus docebitur in eius obitu. Cum igitur Chryſolanus Conſtantinopolim veniſſet, ſiue hoc imprimis faciēdum ſuſcepiſſet, ſiue occaſione aliqua aliter oblata, aduerſus Græcos coram ipſo Imp. diſputationem inſtituit de Spiritu S. quem non ſicut Latini, illi aſſererent de Patre Filioq; procedere. Extatq; *a* hactenus ea Diſputatio, ſiue Oratio (vt titulus habet) ad eumdem Imperatorem Alexium Comnenum: quod egregium viri doctiſſimi monimentum, cum à Latinis prorſus excidiſſet, Græcia vtcumque mutilum conſeruauit, quod multum prę manibus habuit vt impugnaret. Etenim cōtra Chryſolanum Græci complures quaſi indicto bello, ſtructa acie caſtra mouerunt. Interque alios quidam monachus Ioannes nuncupatus, & Nicolaus Methones, (de quibus Gennadius Scholarius in Apologia Concilij Florentini aduerſus literas circulares Marci Epheſini ſæpius verba facit, eoſque ſchiſmaticos, Photii diſcipulos, & Marci Epheſini doctores appellat:) nec non Euſtratius Archiepiſcopus Nicænus: quos omnes iiſdē temporibus vixiſſe, ex eorum ſcriptis aperte conſtat, dum coram cum Chryſolano egiſſe affirmant, vel ab aliis accepiſſe qui cum eo egiſſent. Scripſit quoque aduerſus eum Blemmides cognomento Sapiens: quem tamen haud puto fuiſſe Nicephorum illū Blemmidem, nomine pariter Sapientiæ inſignem: hunc enim Latinorum veram doctrinam ſectatum potius quam Græcorum leuitatem & errores, apparet ex Gregora *b*. Ceterum ex omnibus Chryſolani ſcriptis quæ recenſentur à Trithemio, vix illud aduerſus Græcos monimentum, idemque decurtatum, ſupereſt.

II. DE CHRYSOLANI LEGAT. IN ORIENT. ET DISPVT. DE SP. S.

a Rec. Baro. Ann. Tom. XI. hoc an. ex Bibl. Vallicell.

b Gregoras lib. 5. cap. 2.

IESV CHRISTI AN. 1117.

PASCHALIS II. AN. 18.

HENRICI IV. 7.

ALEXII COMN. 37.

I. HENRIC. IMP. IN VRBEM REDIT.

ANNO Chriſti milleſimo centeſimo decimoſeptimo, Indictione decima, Paſchalis Papa audito Henrici Imp. cum exercitu Romam verſus itinere, Beneuentum ſe recepit. Henricus autem, cum hanc ſui aduentus cauſam prætexeret, vt quoniam in proxima Synodo Lateranenſi denuntiatus fuerat excommunicatus, ob idq; collata in ipſum ab Eccleſia beneficia, exhibitaq; officia nullius eſſent momenti, quæ per vim & metum extorta fuiſſent, ea cum pace ſuſciperet à Pontifice libero: tamen re ipſa maleuolum ſuum animum demonſtrans, ſimulatq; in Latium intrauit, iunctis ſibi S.R.E. perduellibus, dataq; eorum coryphæo Ptolemęo Comiti Tuſculano filia ſua in vxorem, B. Petri fidelibus bellum indixit; captiſq; aliquibus caſtris, quaſi magna re geſta delato ipſi à populo Romano triumpho, Vrbem magno apparatu ingreſſus eſt; nullo tamen Epiſcopo, aut Catholico ei occurrente: quinimo cum in baſilica S. Petri coronari petiiſſet, reſponſum eſt, id Pontifice abſente fieri non poſſe; magnaq; inſuper animi libertate, exprobrata ſunt ei in faciem ab Eccleſia quæ Romæ erat, ipſius ſacrilegia & rapinæ. Quapropter idem accito perdito illo Mauritio Burdino Bracarenſi Archiepiſcopo, de quo dictum eſt ſuperius, ad altare B. Gregorij ab eo coronari ſe fecit; & coactus feruore ęſtatis, ad loca frigidiora ſe recepit. Hæc ex Petro *a* diacono Caſſinenſi, & altero Petro *b* Cardinale Bibliothecario.

CLERI ROM. MAGNANIMITAS.

a *Petr. diac. Chron. Caſſin. lib. 4. cap 63.*

b *Petr. Biblioth. in Vit. Paſch.*

II.

Poſt hæc vero idem Henricus perterritus variis prodigiis, quæ hoc anno in Germania contigerunt, pro abſolutione impetranda multum laborauit. Erant autem iſta territamenta, inter alia quod S. Benno *c* Miſnenſis Epiſcopus, qui ante decē annos ex hac vita migrarat, multiplicitate miraculorum, quæ ad ſepulchrum eius edebantur, tanquam Eccleſiæ Sanctæ vindex contra hæreſim Henrici pugnaret; qui viuēs quadraginta annis quibus ſedit Epiſcopus aduerſus eamdem contra Henricum patrem indefeſſo labore certauerat. Terribilis namq; poſt mortem eſt redditus Eccleſiæ hoſtibus, quod ipſum tunc Imperatorem prouocans ad Dei iudicium moriens, traxerit paulo poſt certaturum ſecum ad diuinum tribunal; & quod eodem anno apparens poſt mortem Ottoni Marchioni Miſnenſi, à quo acceperat alapam, die quo viuens prædixerat Sanctus, idem ipſe ſpiritu oris ſui interfecerit impium; prout vitæ ipſius Acta teſtantur. His igitur prodigiis, & aliis (inquit Vrſpergenſis hoc anno) corde tenus ſauciatus Henricus, non ceſſauit legationes ſatisfactorias ad Apoſtolicam Sedem deſtinare: quas tamen conſtat minime profeciſſe, excuſante Pontifice, quod licet ipſe ob iuramentum Regi præſtitum haud illum excommunicare voluiſſet, tamen excommunicationem in eumdem à potioribus Eccleſiæ membris illatam, nonniſi ipſorum conſilio diſſoluere poſſet.

c *Extant huius Acta ap. Sur. 3. Iunii.*

S. BENNO POST OBITVM MIRACVLIS PVGNAT ADVERS. HENR.

HENR. PETIT ABSOLVI, NEC OBTINET.

III. CONCIL. IN APVL SVB PASCH. PP.

Celebrauit autem Paſchalis Papa (vt auctor eſt Bibliothecarius) in partibus Apuliæ CONCILIVM: in quo excommunicatum fuiſſe prædictum Mauritium Bracarenſem, teſtis eſt Gelaſius qui Paſchali ſucceſſit, in epiſtola ad Gallos de qua dicetur anno ſequenti. Porro Paſchalem inde Anagniam ſe contuliſſe, ibique pene vſque ad mortem ægrotaſſe, recuperata vero ſanitate, veniſſe Præneſte, & ibi Natale Domini celebraſſe, idem Bibliothecarius ſcribit.

IV.

d *Malmeſbur. de geſt. Pontif. Ang. lib. 3.*

Hoc item anno, quo Henricus Imp. ſecundo Romam venit, (vt auctor eſt Willelmus *d* Malmeſburienſis) contigit à Rege & Epiſcopis Angliæ magni ponderis legatio Radulphi Archiepiſcopi Cantuarienſis; & Hereberti Epiſcopi Norwicenſis, ad Paſchalem Papam, occaſione permotæ ibidem quæſtionis ob Legatos Apoſtolicæ Sedis, ſua, non quæ ſunt IESV CHRISTI, quærentes; & proxime ob Petrum Leonis Cardinalem legatione ibi male perfunctum; adeo vt Henricus Rex & Epiſcopi Angliæ prouocandum putauerint ad antiquum priuilegium S. Gregorij Papæ, quo Archiepiſcopis Cantuarienſibus indulſit fungi Legatione Sedis Apoſtolicæ, ob idque dicerent haud alium in Angliam mittendum eſſe Legatum. Porro ijdem Legati aduenientes Romam, non ſolum ibi non inuenerunt Paſchalem, qui (vt vidimus) ſeceſſerat Beneuentum, ſed nec ad eum accedere potuerunt, quod Imperator vias vndique obſediſſet. Quapropter rem per internuntios agentes; literas ab eodem Pontifice ad Regem & Epiſcopos acceperunt; quibus generaliter declarauit, velle ſe in eo ſtatu Eccleſiam eſſe Cantuarienſem, vt authentica eius priuilegia quæ à S. Gregorio per S. Auguſtinum ſuſcepiſſet, & quibus S. Anſelmus nuper defunctus eiuſdem Eccleſiæ Archiepiſcopus iure ac poſſeſſione legitima tenuiſſet, iuxta canonum ſanctiones, nullis perturbationibus violarentur. Paſſi ſunt autem præter ius ſcandalum ex Anglis nonnulli, quod Papa quærens authentica priuilegiorum; ita negotium dimiſiſſet infectum; perinde ac ſi in re tanta fuiſſet præcipitanda ſententia, cum præſertim in Legationibus in Angliam aſſidue mittendis Sedes Apoſtolica antiqua potiretur poſſeſſione. Vnde etiam nuper *e* electus Archiepiſcopus Eboracenſis Turſtinus, ſiue Turſtanus, cum à Cantuarienſi ex priuilegio Eccleſiæ ſuæ cogeretur ad profeſſionem, & abſque iudicio fuiſſet à ſua Eccleſia ſeparatus; impulſu clericorum ſuorum Romam veniens, obtinuit ab eodem Paſchali reſtitutionem, donec præſentibus vtriuſque partibus ipſe de earum iuribus cognoſceret: cum tamen alias (vt vidimus) Anſelmi temporibus cauſam Cantuarienſi adiudicaſſet contra Gerardum Eboracenſem. Quæ vero hæc ſecuta fuerint, dicetur ſuo loco.

DE LEGAT. SED. APOST. IN ANGL. MITTENDIS CONTROVERSIA.

DE PRIVILEGIIS ECCL. CANTVA. QVID STATVERIT PASCH.

e *Malmeſbur. ibid.*

V.

f *Pet. diac. lib. 4. ca. 64.*

g *Roger. Annal. Angl. hoc an.*

TERRÆMOTVS PRODIGIA.

Eodem anno cum ingens terræmotus vniuerſam Italiam per plures dies quateret, inter admiranda quæ tunc accidiſſe tum Petrus diaconus *f* Caſſinenſis, tum alij eiuſdem temporis Scriptores narrant, In Longobardia (inquit Rogerius *g*) villa quædam prægrandis mota eſt repente de ſtatu proprio, & in alium locum longe remotum tranſlata. Verum de his apud antiquos etiam Gentiles ſcriptores exempla reperire eſt. Illud prorſus mirabile, quod (vt idem auctor addit) cum viri Mediolanenſes Patriciæ dignitatis de Republica tractantes ſub vna reſiderent turri, auribus omnium vox foris inſonuit, vnum ex illis nomine vocans, & feſtinato exire rogans; eoque tardante, perſona quædam apparuit, quæ vocatum virum vt egrederetur prece obtinuit; exeunte vero illo, turris repente cecidit, & omnes qui ibi erant oppreſſit. In quo quidem renouata quis non videat antiqua miracula; idque illi ſimile, cum Angelus *h* ne periret iuſtus cum iniquis, Loth illæſum cum ſuis eduxit è Sodomis? Quibus diſcant homines, nonniſi ex diuina prouidentia, caſu vero ſiue fato nunquam, in communibus cladibus hunc perire, illum ex inſperato ſaluari.

h *Gen. 19.*

VI. ORDINIS FONTISEBRALDI ORIGO.

Hoc eodem anno mortuus aſſeritur eximiæ vir doctrinæ & probitatis, *Robertus de Arbruſſellis* Theologus Pariſienſis, auctor inſignis monaſterij *Fontis Ebraldi* ſiti in diœceſi Pictauienſi, haud procul à Turonum Andagauorumque finibus. Qui quidem (vt fertur) ſanctis ſuis exhortationibus conuerſo ad meliorem frugem Ebraldo quodam nobili iuuene, qui magna ſicariorum manu adiacentes vias latrociniis infeſtabat; multiſque præterea omnium generum hominibus ad deſpectionem ſæculi, & auſterioris vitæ leges ſubeundas permotis: ad eorum habitationem diſtincta ijſdem in ſeptis ſua ſeorſim viris, virginibus, ægrotis, & mulieribus reliquis, monaſteria condidit, regulaſque præſcripſit. Vniuerſæ vero Congregationi Abbatiſſam præpoſuit, quæ in omnes tum viros tum feminas ius ſummum obtineret; ſtatuens vt viri S. Ioannis Euangeliſtæ exemplo, virginibus ſeu mulieribus parerent, & hæ viciſſim B. Virginis exemplum ſequentes, Religioſos tanquam filios amplecterentur. Quemadmodum etiam propagatis poſtea huius Congregationis Conuentibus, &

VIRI RELIGIOSI SVBSVNT FEMINÆ ABBATISSÆ.

ex omnibus conſtituto Ordine, cuius caput eſſet idem monaſterium Fontis Ebraldi; illum authenticis Bullis multi Pontifices approbantes, docuerunt ab illis verbis Chriſti *i*, *Ecce filius tuus*, *Ecce mater tua*, inſtitutionis eius originem, rationemque petitam eſſe. Statuit porro Robertus, vt cum Abbatiſſa quam crearat diem ſuum clauderet, ea illi ſuccederet quam Religioſæ ipſæ ſuis ſuffragiis elegiſſent. Ceterum & quamdiu permanſit electionum vſus, & poſtquam auctoritate Pontificis conſtitui Abbatiſſæ cœperunt, memorabiles ſemper Abbatiſſas Religioſæ ſortitæ ſunt, vitæ integritate quam genere illuſtriores, tametſi pleræque Regum & Principum aut nobiliſſimorum certe dynaſtarum filiæ fuerint: qualis hodieque eſt *Eleonora de Borbonio*, amita Henrici Magni Chriſtianiſſimi Francorum & Nauarræ Regis, quæ monaſterium, in quo ducentæ, præter Religioſos, Deo dicatæ moniales numerantur, Ordinemque vniuerſum moderatur magna pietatis, prudentiæ, ſanctitatiſque apud omnes opinione. Sub Maria vero de Britannia, ipſaque procurante, facta fuit Ordinis reformatio iuxta Regulam S. Benedicti, & ſtatuta Roberti inſtitutoris, per Archiepiſcopos Lugdunenſem & Bituricenſem, ad hoc ſpecialiter à Xiſto Papa Quarto delegatos: quæ nunc etiam ſtudioſe obſeruatur. Ceterum ferunt Robertum S. Bernardo familiarem fuiſſe: cuius etiam Petrus *k* Venerabilis Cluniacenſis Abbas meminit magno præconio; (vtpote qui fuerit inſtitutor matris ſuæ beatæ Raingardæ in vita ſpirituali, quæ viro defuncto profeſſa eſt monaſticam regulam in Marciniacenſi monaſterio:) eiuſdemque res præclare geſtas, poſt eius obitum, epitaphio eſt proſecutus.

i Ioan. 19.
k Petr. Clu. 3. ep. 17.

[In Chron. Turon. prædictum monaſterium conditum ponitur anno milleſimo centeſimo, paulo poſt Concilium Pictauienſe eo anno celebratum. Et in Chron. mſ. cœnobii S. Albini Andegauenſis, Robertus Fontebraldenſis fundator mortuus ponitur anno ante præſentem, nempe 1116. 5. Cal. Martii: vt quidem notauit Sirm. ad Goffrid. Mirumque valde, quod de ingenti ſanctimonialum eius loci numero prodidit Sugerius Abbas S. Dionyſii ſcribens pro illis ad Eugenium PP. III. annis nondum à conditu monaſterii quinquaginta; nimirum fere vſque ad quatuor aut quinque millia excreuiſſe.]

VII. Quod ad res pertinet Orientis; hoc eodem anno mortuus eſt Nicolaus Nuzalon Patriarcha Conſtantinopolitanus, cum ſediſſet annos viginti ſeptem; vt teſtatur Zonaras, qui his erat præſens. Eius iuſſu reſtituta fuiſſe Acta Sanctæ Paraſceues, quæ Callicratiæ colebatur, teſtatur Theodorus *l* Balſamon, qui & eiuſdem citat Synodalia *m* reſponſa: extantque *n* nonnulla eius decreta, ac Synodalis epiſtola continens reſcriptum Alexij Comneni Imperatoris. Succeſſit autem in locum eius, vt idem Zonaras ait, vnus ex diaconorum ordine, patria Chalcedonenſis, nomine *Theodorus*. quantum autem hic ſederit, in ſerie Græca Conſtantinopolitanorum Patriarcharum, quæ habetur in codice Iuris Orientalis, non legitur; ſicut nec eius ſucceſſorum, *Neophyti* incluſi, *Conſtantini*, & *Lucæ Chryſoberges*; quorum nec nominum quidem eſt aliqua mentio apud Nicetam Choniatam. vt plane diuinare conuincantur, qui texentes in Faſtis ſeriem Conſtantinopolitanorum Patriarcharum, multis omiſſis, loca certa ſingulis quos recitant tribuiſſe inueniuntur.

l Theod. Balſam. in Syn. Trul. cap. 63.
m in Syn. Carthag. c. 11. & Nomoc. Phot. tit. 13. c. 2. in Concil. Antioch. c. 3.
n Cod. Iur. Orient. li. 3.

IESV CHRISTI An. 1118.

GELAS. II. An. 1.

HENRICI IV. 8.

ALEX. COMN. 38.

I. ANNO Chriſti milleſimo centeſimo decimooctauo, Indictione vndecima, Paſchalis Papa poſt Epiphaniam Præneſte celebratam, dimiſſis Legatis Imperatoris Conſtantinopolitani quos ibidem ſuſceperat, improuiſe Romam adueniens ad liberandam baſilicam S. Petri è manibus Ptolemæi Comitis Tuſculani, & Abbatis Farfenſis S. R. E. perduellium, biduoque poſt in lethalem infirmitatem decidens; monitis Patribus vt in conſtantia fidei & ſinceritate veritatis Deum ſequerentur, & cauerent ſibi ab impietate Guibertinorum & Teutonicorum, atque mutuæ inuicem dilectioni ſtuderent; munitus more Chriſtianorum ſanctis Eccleſiæ ſacramentis, ex hac vita migrauit; & ſolenni ritu ab ipſis Patribus delatus ad baſilicam Lateranenſem Saluatoris, ibi ſepultus eſt vndecimo Calendas Februarij, cum ſediſſet annos decem & octo, menſes quinque, dies quatuor. Iſta ex Bibliothecario: qui addit, ceſſaſſe Epiſcopatum eius diebus tribus. Inter alia vero quæ de ipſo reperiuntur antiqua monimenta, extat *a* eius epiſtola data ad Pontium Abbatem Cluniacenſem, magni illius S. Hugonis ſucceſſorem, de non porrigenda communione intincta, ſed ſeorſum in ſpecie panis, & ſpecie vini ſeorſum: cum ſubintroductus à quibuſdam eſſet prauus vſus, (quem etiam auctor *b* Micrologi, qui ſub Gregorio VII. claruit, reprehendit) vt pro complemento communionis, corpus Domini intinctum populo diſtribuerent. Porro quod nec ſic reprehenſus hic vſus ceſſaret, communionem ſub vna tantum ſpecie panis ſancta frequentare poſtea conſueuit Eccleſia.

PASCH. PP. OBITVS.

a Ext. Baro. Tom. XII. hoc an. ex mſ. cod. Cluñ.
DE COMMVNIONE INTINCTA NON PORRIGENDA.
b Microl. ca. 19.

II. Sed vt tranſeamus ad Paſchalis ſucceſſorem, (cuius quæ ſequuntur in codice Vaticano Acta, ſcripta ſunt à Pandulpho ſubdiacono, qui omnibus præſens extitit) fuit is GELASIVS eius nominis Secundus; quem natione fuiſſe Campanum, patria Caietanum, Ioannem nomine nuncupatum, profeſſione monachum Caſſinenſem, ordine diaconum S. R. E. Cardinalem Tituli S. Mariæ in Coſmedin, munere Cancellarium, moribus probatiſſimum, omnes auctores affirmant: eumdemque irreprehenſibiliter Paſchali ſemper collaboraſſe, Vrſpergenſis tradit. Qui quidem cum ſummo omnium conſenſu Cardinalium, aliorumque qui ad electionem conuenerant, in monaſterio quod Palladium dicebatur, ipſe inuitus & renitens in ſede Pontificali locatus eſſet; hoc audiens (inquit Pandulphus) inimicus pacis Cencius Frangipanis (inhærebat iſte factioni Henrici ſchiſmatici Imperatoris) more draconis immaniſſimi ſibilans, cucurrit, fores fregit, Eccleſiam furibundus introiit, Papam per gulam accepit, diſtraxit, pugnis ac calcibus percuſſit, & tamquam brutum animal intra limen Eccleſiæ acriter calcaribus cruentauit, per capillos & brachia detraxit, atque domum vſque deduxit, vbi eum catenauit & clauſit. Similiter & Epiſcopi, Cardinales, atq; alij qui conuenerant, magna ex parte à ſatellitibus Cencij vincti ſunt, aut de iumentis præcipitati, expoliati, & inauditis miſeriis afflicti. Donec ſparſa tam horrendi ſceleris fama, conuenit in Capitolium vniuerſa ciuitas cum ſuis ducibus Catholicis, & ab eis Pontifex è manibus Frangipanis repetitus eſt, & in Lateranum ſolemni pompa deductus.

GELAS. II. CREATVR PAPA.

A SCHISMAT. DIRA PATITVR.

III. Iamque ſecura tranquillitas videbatur, cum ex improuiſo allatum intempeſta nocte nuntium de aduentu Imperatoris ad porticum S. Petri, quæ ab eius fautoribus detinebatur; eumdem Pontificem iam pene ſenio & infirmitate confectum, compulit aufugere cum ſuis, & (quæ via ſecurior videbatur) per Tiberim delabi in mare. Cum vero aduectis in Portum, haud facultas daretur vlterius progredi ob ſæuiſſimam maris & aeris tempeſtatem, nec iam in Portu conſiſtere poſſent ob ſuperuenientium Germanorum inſultationem, tela venenata iacientium, & omnia dira minitantium, quos ſola nox & ira fluminis interpoſiti à captione Pontificis repellebant, nec iam quid amplius conſilij caperetur eſſet: tunc *Hugo de Alatro* presbyter Cardinalis tituli SS. Apoſtolorum, (ipſius Pandulphi, qui hæc deſcripſit, & omnibus præſens extitit, auunculus) immenſa pietate vbique & ſemper laudibus celebranda, ipſum Pontificem in collum ſuum ſuſcipiens, ad Caſtrũ S. Pauli Ardeam ſic de nocte portauit. Recedentibus vero Germanis, rurſum Pontifex mare ingreſſus, incolumis peruenit Caietam patriã ſuam: vbi paulo poſt cõuenientibus

INSIGNIS PIETAS CARD. DE ALATRO ERGA SVMMVM PONT.

plurimis

plurimis Antiſtitibus & Proceribus, Calendis Martii presbyter ordinatus, & Pontifex conſecratus eſt, qui tempore electionis ſuæ erat tantummodo diaconus. Iſta ex Pandulpho.

IV. BVRDINI ANTIP. INTRVSIO.

Porro Henricum Imperatorem conſenſiſſe primum electioni Gelaſii; inde vero mutatum refragatum eſſe, atque eum perſecutum, Vrſpergenſis affirmat, qui quidem ſcelera ſceleribus addens, fuga lapſo Pontifice, mox intruſit in Sedem Petri ſceleſtum illum Mauritium Burdinum Archiepiſcopum Bracarenſem, de quo ſæpe dictum ſuperius, & *Gregorium* nominauit. Quod vbi Gelaſius accepiſſet, literas *c* circulares in Gallias dedit, quibus omnes Prælatos & Principes ſæculares, omneſque Fideles hortatus eſt, vt ad Sanctæ Matris Eccleſiæ vltionem communibus auxiliis accingerentur: aliaſque *d* eodem ferme argumento in Hiſpanias ſcripſit ad Bernardum Archiepiſcopum Toletanum, quibus & præcepit vt in locum Mauritii excommunicati alium ſufficeret in ſedem Bracarenſem. Cum autem Henricus (vt habet Pandulphus) caſtrum prope Turriculam, à Fratribus Abbatiæ Sancti Andreæ retentum obſideret, audito aduentu Wilhelmi Ducis Apuliæ & Calabriæ, Roberti Principis Capuani, aliorumque Baronum Sanctæ Romanæ Eccleſiæ fidelium, quos Gelaſius Papa arma contra illum mouere iuſſerat; idem Rex infecta re ad ſua rediit, Burdino in Vrbe relicto. Iſta Pandulphus. Quibus videas, magna plane DEI prouidentia factum eſſe, vt deficientibus ingratis filiis, DEVS è longinquo vocauerit in Italiam Northmannos, eiſque regiones illas dederit incolendas, quorum ſæpe vteretur auxilio aduerſus ſchiſmaticos Romanos, tyrannos, & perfidos Imperatores, pro Eccleſiæ Romanæ libertate tuenda. Ceterum de eiuſdem caſtri obſidione Pandulphus ait, ibi primum rete contra petrarias ad rupes operiendas ab eodem Henrico in damnum plurimorum, & proficuum nullis, ingenio exquiſito inuentum eſſe. Subitque de cane, tabellarii tunc munere fugente, ab obſeſſis accipiente literas & reddente.

c Rec. Mal. presbu. Rer. Angl. lib. 5.

d Rec. Barō. Annal. Tō. XI. hoc an. ex Regiſtro Epiſt. Gelaſ.

HENR. IMP. COGITVR AD SVA SE RECIPERE.

V. ALIA GELASII FVGA A SCHISMAT.

Poſt hæc Gelaſius Papa (inquit idem auctor) Romam pedetentim, magis vt peregrinus quam vt dominus intrauit, latuitque potius quam hoſpitatus eſt in Eccleſia quadam; ſolito tamen honore frequentatus ab vniuerſa Eccleſia, & Catholicis Romanis. Verum nec diu ſic manere permiſſus; cum in feſtiuitate Sanctæ Praxedis celebraret Miſſam in eius Eccleſia, aduenientibus derepente cum non parua militum manu perduellibus Frangipanibus, vix ab eorum manibus elapſus, & à ſuis equo impoſitus, ipſe ſolus per campos errans ſacris ſemiindutus veſtibus aufugit, dum interim ab eius militibus acris aduerſus Frangipanes iniretur pugna. Cum igitur nulla quiete Romæ viuendi reliqua ſpes eſſet, idem Pontifex patrum veſtigia ſecutus, conſilio cum ſuis habito, decreuit in Gallias migrare, vnicum videlicet & vſitatum, tutiſſimumque Romanorum Pontificum in perſecutione refugium: adeo vt ſi quis dicat, portum Romanæ Eccleſiæ fluctuantis nauiculæ Petri Galliam eſſe, non mentiatur. Sed antequam Vrbe Gelaſius recederet, ipſum Rauennatem Eccleſiam, vna cum ſuo Archiepiſcopo ab eis electo Gualterio, iam diu ante ſchiſmate ab vnitate Catholica ſciſſam, Romanæ Eccleſiæ vniſſe, & Epiſcopatus Æmiliæ, atque alia quæ in pœnam criminis ablata fuerant, reddidiſſe, Palliumque miſiſſe; conſtat ex literis *e* Apoſtolicis tunc ea de re conſcriptis.

e Rec. Bar. ubi ſup.

VI. RECIPIT SE IN GALLIAM.

Ceteris quoque diſpoſitis Romæ vtcunque rebus, idem Pontifex inde ſoluens (quod accidiſſe die ſecunda menſis Septembris, habet Chronicon Beneuentanum) naui deuectus eſt Piſas, ac demum applicuit ad portum Villæ S. Ægidij: quo accurrentes omnis generis homines Eccleſiaſtici & laici, quæque ei neceſſaria liberaliſſime prouiderunt. Deſcribit hæc pluribus Pandulphus, qui aderat. Sugerius vero Abbas Sancti Dionyſii, qui vnus fuit ex iis quos Ludouicus Rex miſit in occurſum Pontificis, in Vita eiuſdem Regis quam ſcripſit, tradit ipſos obtuliſſe eidem Pontifici extrema inopia laboranti primitias Regni, ab eo vero Apoſtolica benedictione donatos fuiſſe. Ac denique Falco eiuſdem temporis auctor in Chronico Beneuentano teſtatur, ingenti ſtudio Francos ad eum confluxiſſe, atque ex ſpontaneis Fidelium oblationibus, ſuas domos euacuantium vt exuli Pontifici ſubuenirent, ingentem vim argenti & auri fuiſſe collectam.

VII.

Eodem tempore menſe Decembri, ab eodem Pontifice Alesti conſecratus eſt Petrus, primus poſt recuperatam è manibus Saracenorum Cæſaraguſtam per Ildefonſum Regem anno milleſimo centeſimo decimo quinto, electus illius ciuitatis Epiſcopus. Cui & idem Pontifex literas dedit, quibus eis qui in bello aduerſus Saracenos pœnitentia accepta morerentur peccatori in abſolutionem, & aliis qui Eccleſiæ S. MARIÆ Cæſarauguſtæ reædificandæ, & clericis alendis, aliquid donarent, ſecundum donorum quantitatem, ad Epiſcoporum arbitrium pœnitentiarum ſuarum remiſſionem & indulgentiam conceſſit. Earum vero Indulgentiarum diploma Petrus, ſuis additis literis circularibus, & ſubſcriptionibus Bernardi Archiepiſcopi Toletani, aliorumque Hiſpaniæ Epiſcoporum, per vniuerſum Chriſtianum orbem promulgandum ſtuduit, quæ omnia videre eſt apud Hieronymum Blancam hiſtoricum accuratiſſimum in commentariis Regum Aragonenſium. His vero Indulgentiarum promulgandarum priſtinus mos reſeratur, pariterq; antiquus cultus religioſiſſimæ Eccleſiæ Beatiſſimæ Virginis, DE PILARI nuncupatæ; quam idem Petrus Epiſcopus ſuis literis, beato & antiquo nomine ſanctitatis ac dignitatis pollere teſtatur: quæque hactenus non ſolum Hiſpanorum populorum, ſed externorum etiam viſitatione frequentatur, vniuerſo Chriſtiano orbi illuſtri fama notiſſima.

INDVLGENTIA CONCESSA.

S. MARIA DE PILARI CÆSARAVGVSTÆ.

VIII. CONCILIA IN GERMAN. CONTRA IMP.

Quo eodem tempore Cono Cardinalis Epiſcopus Præneſtinus, (de cuius pro Sede Apoſtolica zelo dictum eſt ſuperius) Legatione adhuc functus in Germania Gelaſii Papæ, (vt auctor eſt Vrſpergenſis) duabus *Synodis Colonia* & in *Friteslar* celebratis, excommunicationem aduerſus Henricum Imp. denuo promulgauit. Qui quidem Henricus, his auditis, inſuper & quod à Principibus Germaniæ generalis indiceretur Conuentus, ad quem niſi accederet, Regno deponendus eſſet; idem relicta Italia in Germaniam feſtinus accurrit. Narrat iſta Vrſpergenſis: quæ autem ſecuta ſunt, ad Gelaſii ſucceſſorem ſpectant.

IX. *f Tyr. lib. 12. cap. 7.* TEMPLARIORVM ORDINIS INSTITVTIO.

Eodem anno (vt auctor eſt Tyrius *f*) inſtitutus eſt Hieroſolymis Ordo Militum TEMPLARIORVM, dum nobiles quidam viri timentes DEVM in manibus Patriarchæ CHRISTI ſeruitio ſe mancipantes more Canonicorum Regularium, in caſtitate, & obedientia, & ſine proprio, velle perpetuo viuere profeſſi ſunt: inter quos primi & præcipui fuere Hugo de Paganis, & Gaufredus de Sancto Ademaro. Qui quoniam nec eccleſiam haberent, nec certum domicilium, Rex in palatio ſuo quod ſecus templum Domini erat, eis habitationem, Canonici vero templi, plateam, quam circa prædictum habebant palatium, ad opus officinarum conceſſerunt; vnde & *Milites Templi* ſunt dicti. quibus inſuper iidem Rex & Patriarcha certa pro victu & veſtitu beneficia contulerunt. Prima autem profeſſio eorum fuit, (quæ & ipſis à Patriarcha & reliquis Epiſcopis in remiſſionem peccatorum iniuncta eſt) vt vias & itinera, maxime ad ſecuritatem peregrinorum contra latronum & incurſantium inſidias pro viribus tutarentur. Nouem annis in habitu fuerunt ſæculari, talibus vtentes veſtimentis, qualia eis pro remedio animarum ſuarum populus largiebatur. Anno vero nono, (qui fuit Domini milleſimus centeſimus vigeſimus ſeptimus) in Concilio Trecenſi in Gallia, ſub Matthæo Cardinale Epiſcopo Albanenſi Apoſtolicæ Sedis Legato, inſtituta eſt eorum Regula, & habitus albus aſſignatus de mandato Honorii tunc Papæ, & Stephani Patriarchæ Hieroſolymitani. Iſta ex Tyrio. In quibus quidem illud obſeruandum, quod & idem ait, per nouem illos primos annos, cum totidem ipſi milites eſſent nouem numero, nequaquam potuiſſe multiplicari: vbi autem comprobatio acceſſit Apoſtolicæ Sedis, auctos eſſe in immenſum & numero & poſſeſſionibus.

X. *g Id. lib. 11.*

Quod item pertinet ad res Orientales; mortuus *g* eſt hoc anno Quadrageſimæ tempore in expeditione Baldui-

cap. 29. & vlt. & lib. 12. cap. 1. & ſeqq.

BALDVINI REG. HIEROSOL. OBITVS.

nus Hieroſolymorum Rex, ſepultuſque ſub Caluariæ loco; cum iam anno ſuperiori, graui ex inſperato correptus ægritudine, pœnitentiam agens de pulſa legitima coniuge ſuperinductam à ſe ablegaſſet in Siciliam. Subſtitutus eſt ab eo viuente Balduinus de Burgo affinis eius, miles egregius, pietate præſtantior. Cui cum ab aliis opponeretur Euſtachius Comes Bolonenſis frater defuncti Regis; iſte, ne bellum ciuile maximo Chriſtianæ religionis damno conflaretur; ingenti animi conſtantia ſponte ceſſit Balduino Regnum; memorandum præbens poſteris exemplum, non quæ ſua ſunt quærendi, ſed quæ plurimorum cauſæ fauerent. Quo anno pariter defuncto Arnulpho Patriarcha Hieroſolymitano, ſucceſſit *Guarimundus* natione Francus diœceſis Ambianenſis, virtutibus pollens.

XI. ALEXII IMP. OBITVS.

h *onar. in Conſt. Mag. & in Alex. Comn.*

Obiit hoc itidem anno, decimo octauo Calendas Septembris, Alexius Imperator Conſtantinopolitanus, vbi regnaſſet annos triginta ſeptem, menſes quatuor, & dies aliquot. Præceſſerat illud loco prodigij habitum, quod vehementiſſimo ventorum turbine ſtatua *h* Conſtantini ænea, ſita ſuper celeberrimam columnam porphyreticam in Placoton, proſtrata eſt atque contrita; cuius etiam immenſa ruina plurimos necari contigit. Extant eiuſdem Alexij plures hactenus conſtitutiones, etiam ad res Eccleſiaſticas ſpectantes, quas recitat Theodorus Balſamon diuerſis locis; habetque eaſdem codex Iuris Orientalis duobus tomis intextas. Eundem vero fuiſſe Catholicum, & Eccleſiæ Romanæ communione coniunctum, vel illud ſatis demonſtrat quod legationibus ac donis frequentaſſe reperiatur Caſſinenſe *i* monaſterium, necnon Eccleſias *k* Tranſalpinas, ipſamque etiam Romanam *l* quem & plurimum inſudaſſe in euellendis erroribus, & colligendis Orthodoxæ fidei decretis, teſtis eſt oculatus *Euthymius Zigabenus*, qui & ipſius iuſſione ſe *Panopliam* aduerſus omnium hæreticorum errores ſcripſiſſe teſtatur.

FVIT CATHOLICVS.

i *Pet. diac. Chron. Caſſin. lib. 4. ca. 17. 29. 48.*
k *Petr. Clu. 4. ep. 39. ad Ioan. Imp.*
l *Pet. diac. lib. 4. c. 48.*

XII. BONGOMILORVM HÆRESIS.

Præcipuam vero laudem inde ſibi idem Imp. comparauit, quod quemdam huius temporis impiiſſimum hæreſiarcham, nomine BASILIVM, profeſſione medicum, habitu monachum, auctorem hæreſis *Bongomilorum*, eamque poſtquam quinquaginta duobus annis per diuerſas Orbis partes diſſeminaſſet, Conſtantinopolim aduehentem, non ſine labore detexit, & flammis deuorandum tradidit. Iſte Trinitatem negauit; Deum humana forma præditum dixit; mundumque creatum ab Angelis malis, & Michaelem Archangelum fuiſſe incarnatum. Reiecit libros Moyſi; ſeptemque tantum diuinæ Scripturæ libros recepit. Sanctarum cultum Imaginum tamquam idololatriam reprobauit; & Crucem deſpexit, quod in ea Saluator occiſus ſit, quam dæmones ficte timere viderentur. Incruentum ſacrificium contempſit; & Euchariſtiam eſſe Dominicam orationem aſſeruit, ac præter iſtam reliquas omnes orationes vaniloquia eſſe. Baptiſmum Eccleſiæ eſſe baptiſmum Ioannis, ſuum vero eſſe baptiſmum Chriſti: itemque ſuos omnes concipere Verbum Dei, & parere ſicut B. Virgo peperit; ac nullam aliam eſſe Reſurrectionem, præter pœnitentiam, & vitam Euangelicam. Hæc ex Euthymio, & aliis: in quibus ferme omnibus videas ipſum ſceleſtum Baſilium ſuos hodieque ſceleſtiores habere ſectatores.

XIII. QVÆ IN ALEXIO REPREHENDENDA.

Sed vt ad Alexium Imp. redeamus; etſi fuerunt alia pleraque in eo laude digna, quæ recitat Zonaras, nonnullis tamen quæ reprehenduntur vitiis non caruit: quæ Coſmus Patriarcha cum emendare fruſtra tentaſſet, maluit ſe abdicando carere ſede, quam eius rapinas excreſcentes in ciues videre & pati. At penes Latinos illud valde in eo reprehenditur, quod inuidens gloriæ Francorum, timenſque ſibi ab eorum armis aduerſus Saracenos & Turcas feliciter militantium; primum proditione illis obeſſe curauit, inde vero contra eos cum Chriſtianæ fidei hoſtibus fœdus iniit. Ipſo porro defuncto, filius eius maior natu CALO IOANNES, ſic vulgo dictus à pulchritudine, habenas Imperij moderandas ſuſcepit. Ad quem extat mox ſcripta Petri *m* Abbatis Cluniacenſis epiſtola, pro reſtitutione cœnobij Cluniacenſium, quod erat Conſtantinopoli; aliaque eodem argumento ad Patriarcham Conſtantinopolitanum: quibus videas inter Latinos & Græcos conſeruatam hactenus (vt

CALOIOAN. IMPERAT.

m *Pet. Clu. 4. ep. 39. 40. ap. Baron. an. ſeq.*

nuper de Alexio diximus) communionem. Quod magis & inde patet; quia eadem epiſtola Petrus Ioannem ſuſcipit in confratrem & comparticipem omnium ſpiritualium beneficiorum Congregationis Cluniacenſis, quemadmodum & alij Catholici Principes iam ſuſcepti eſſent. Cuiuſmodi aggregationes ad merita Ordinum & Congregationum, in vſu pariter fuiſſe eo tempore Ciſtercienſibus, docet apud S. Bernardum *n* epiſtola Stephani Abbatis Ciſtercienſis ad Ludouicum Francorum Regem.

AGGREGATIONES AD MERITA ORDINVM.

n *Bern. ep. 45.*

IESV CHRISTI AN. 1119.

CALLIS. II. AN. 1.

HENRICI IV. 9.

IOAN. COMN. 1.

I. GELASII PP. OBITVS.

ANNO Chriſti milleſimo centeſimo decimonono, Indictione duodecima, Gelaſius Papa (inquit Vrſpergenſis) apud *Viennam* Galliæ SYNODVM congregauit; ac poſt paucos dies in monaſterio Cluniacenſi vitam præſentem in Domino finiuit: pleuriſi correptus, vt Pandulphus ait; qui addit, ipſum poſt ſacramenta percepta, iuxta normam monaſticam, ſtrato terræ corpuſculo deceſſiſſe. Quo quidem poſt Martyres qui fuſo ſanguine martyrium conſummarunt, haud facile inter Romanos Pontifices aliquem inueneris, qui breuiori tempore grauiora ſit paſſus, ob idque præclariori fuerit corona donandus. Obiiſſe autem quarto Calendas Februarij, & ibidem Cluniaci ſepultum eſſe, omnes conſentiunt.

II. MORITVRVS AGIT DE SVCCESS. ELIGENDO.

At vero ante obitum cupiens aliquem ſibi ſuccedere, qui in tanto ventorum conflictu nauiculam fluctuantem regere poſſet, cœpit (præter quidem conſuetudinem, ſed quod ſic videretur eius temporis neceſſitas poſtulare) cum his qui aderant Cardinalibus agere vt eligeretur Cono Epiſcopus Prænestinus; de cuius magnanimitate, & laboribus pro Eccleſia exantlatis, ſæpe dictum eſt ſuperius. Sed eo tantum honorem magnanimius recuſante, illumque ſuo voto in Guidonem Viennenſem refundente; deſignatus eſt ab omnibus idem Guido abſens & omnium ignarus in ſucceſſorem Gelaſij. Narrantur iſta in Chronico Beneuentano. Fuit autem Guido natione Francus, Archiepiſcopus Viennenſis, S.R.E. Cardinalis, longo tempore ſub Paſchali Papa (vt vidimus) Legatione Apoſtolica honeſtiſſime functus aduerſus ſchiſmaticos omnes; vir (vt vocat Petrus *a* Cluniacenſis) regij ſanguinis nobilitate inſignis, ſed moribus, probitate, ac liberalis animi magnificentia longe inſignior, quem & Sugerius appellat, Imperialis & Regiæ celſitudinis deriuatiua conſanguinitate generoſum. Erat quippe Guillelmi filius, Stephani frater, Burgundiæ Principum; indeque proximo affinitatis gradu, Reges Francorum & Angliæ, ipſumque etiam Imperatorem contingebat. Cui quidem hanc ſui electionem fuiſſe per viſum præmonſtratam, idem Sugerius eſt auctor in Ludouico; cum videlicet (vt ait) in ſomnis proxima nocte vidiſſet ſibi à perſona præpotente Lunam ſub chlamyde repoſitam committi, ne cauſa Eccleſiæ tranſitu Pontificis periclitaretur. Eius autem viſionis veritatem magis magiſque perſpicuam reddiderunt euenta: ſiquidem diuturnum bellum ob Inueſtituras conflatum, cedente tandem Imperatore, ab eodem Pontifice feliciſſime compreſſum eſt. Adueniens porro ipſe poſt obitum Gelaſij Cluniacum, & rurſum canonice electus, reiecit quantum valuit tantum onus; donec victus aliorum precibus, & vnanimi omnium conſenſu, inuitus admodum ſuſcepit illud, & appellatus eſt CALLISTVS eius nominis Secundus. cuius electionem fuiſſe mox Romæ ab vniuerſo Clero populoque Catholico confirmatam, teſtantur Pandulphus, & auctor Chronici Beneuentani.

a *Pet. Clun. lib. 2. cap. 12.*

VISIO DE PONTIFICATV CALISTI.

CALISTI PP. II. CREATIO.

tani: idemque præſtitum eſt (vt tradit Vrſpergenſis hoc anno) ab vniuerſis Epiſcopis & Proceribus Germaniæ, in collecto tunc aduerſus Henricum Imp. generali *Conuentu Tribu-rienſi*, cui & ipſe Imperator tamquam reus interueniens, de pluribus ipſi oppoſitis ſatisfactionem promiſit, & ad Synodum à Calliſto Rhemis indictam pro reconciliatione Eccleſiæ, ſe acceſſurum ſpopondit.

III. Concil. Rhem. gener. pro pace Eccl. [Cuius Acta, ab *Heſſone Scholaſtico*, qui aderat, conſcripta, (quorum etiam meminit Vrſperg. an. 1119. nuper promulgauit Seb. Tengnagel. inter Vetera Monumenta contra ſchiſmaticos à diuerſis exarata.] Henr. Imp. excommunicatur. Congreſſus Regis Angl. cum Callisto PP.

Fuit porro iſta Synodvs Rhemensis celebrata menſe Octobri: in qua numeratæ ſunt (vt habet Rogerius in Annalibus Anglicanis) perſonarum paſtoralium virgæ quadringentæ viginti quatuor, (Vrſpergenſis ait interfuiſſe quadringentos viginti ſex Patres) aſſidente quoque Rege Francorum Ludouico. Henricus autem Imperator non quidem adfuit, vt promiſerat; vicinum tamen ſe exhibens, Legatos primum ab vniuerſa Synodo, deinde à Calliſto Papa propius ad ipſum accedente, ſuſcepit pro renuntiatione Inueſtiturarum Eccleſiaſticarum: recuſans vero eas deponere, communi omnium Patrum conſenſu excommunicatus eſt. Teſtantur iſta Rogerius, atque Sugerius. Recitatque idem Rogerius quinque canones in eadem Synodo conditos aduerſus prauitatem ſimoniacam, Inueſtituras laicas, raptores bonorum Eccleſiaſticorum, ſucceſſionem hæreditariam beneficiorum, & incontinentiam clericorum. His autem ſubiicit ea quæ poſt Concilium ab eodem Calliſto cum Henrico Anglorum Rege, ipſi apud Giſortium occurrente, ſunt actitata, tam pro Turſtino Archiepiſcopo Eboracenſi nuper ab ipſo Calliſto conſecrato, (quem idem Pontifex omnino voluit, renitente licet Rege, in Eccleſiam ſuam recipi abſque profeſſione Archiepiſcopo Cantuarienſi præſtanda:) quam de Legatis à Latere niſi petente Rege in Angliam non mittendis. Verum de Legatis non iſta ſimpliciter, ſed tantum licita Pontificem Regi conceſſiſſe, docent acta cum S. Thoma; de quibus inferius ſuo loco. Cum & alioqui ſæpe poſthac viſuri ſimus miſſos in Angliam Legatos à Latere, & poſt ſex ab hinc annos ipſemet Willelmus Archiepiſcopus Cantuarienſis Romam petens, ſuſceperit ab Honorio Papa Calliſti ſucceſſore Legationem Apoſtolicæ Sedis in Anglia & Scotia.

IESV CHRISTI An. 1120.

CALLIS. II. An. 2.

HENRICI IV. 10.

IOAN. COMN. 2.

I. Primatus eccl. Vien. conſtitutus a PP. Callis.

Anno Chriſti milleſimo centeſimo vigeſimo, Indictione decimatertia, Calliſtus Papa Romam cogitans, antequam profectionem aggrederetur, dilectæ ſuæ Eccleſiæ Viennenſis priuilegia antiqua confirmans, nouaque tribuens, inter alia conceſſit vt ſuper ſeptem prouincias; ipſam nempe Viennenſem, bituricenſem, Burdegalenſem, Auxitanam, Narbonenſem, Aquenſem, & Ebredunenſem, primatum obtineret, & in eis Archiepiſcopus Viennenſis Romani Pontificis vices ageret; Synodales conuentus celebraret, & negotia Eccleſiaſtica canonice definiret: eidemque inſuper tamquam Primati ſuo Archiepiſcopus Tarantaſienſis ſubiectus obediret. Cuiuſmodi extat *a* hodieque priuilegium, multa alia capita continens, datum Valentiæ quinto Calendas Martij huius anni. Sed & antequam è Gallia recederet, tres ſaltem dedicaſſe reperitur Eccleſias, nimirum S. Mauri *b* in Glanofolio, in qua etiam corpora SS. Antonij & Conſtantiniani, qui in Gallias cum S. Mauro perrexerant, reuerenter poſuit: itemque Eccleſiam *c* S. Iuliani; & Eccleſiam *d* S. Antonij Magni, ſitam apud montes Deſiderij in prouincia Viennenſi, tum temporis frequenti populorum concurſu celebrem.

a In Bibliotk. Floriac. b *Pet. diac. Chron. Caſſ. lib. 4. cap. 66. Ap. Baron. an. ſuper.* c *Pandul. in Act. Calliſt.* d *Hiſt. Anton. par. 2. cap. 37. 38.*

II. Calliſti in Vrbem aduentus. e *Rec. Barō. Annal. Tō. XII. hoc an.*

Poſt hæc autem terreſtri itinere Italiam petens, miro vbique applauſu, ac præſertim Romæ exceptus eſt tertio Nonas Iunij: cuius præueniens aduentum Burdinus Antipapa, in munitionem Sutrinam ſe recepit, ibi expectaturus opem Imperatoris. Narrantur hæc pluribus in M.S. Vaticano Rerum geſtarum ipſius Calliſti ex Pandulpho. Extatque *e* hactenus de eiuſdem Pontificis occurſu, & glorioſo in Vrbem ingreſſu epiſtola *Egiponis*, Abbatis S. Vdalrici Auguſtani, Confeſſoris illuſtris, qui claritate impulſus Eccleſiæ Auguſtanæ ſub Herimanno Epiſcopo ſchiſmatico laborantis, ipſeque ab eo diram perſecutionem paſſus; ad Calliſtum Pontificem Romam aduentantem ſe contulit: apud quem rebus ex ſententia geſtis, in reditu Piſis diem obiit Idibus Iulij; vt eius peregrinationis ſocius Vdaſcalcus enarrat. *f*

f *Ap. Caniſ. Tom. II. Antiq. L.*

III. Conceſſit inueſtituras Willel. Duci. g *Pet. diac. lib. 4. cap. 70.*

Porro Calliſtus haud diu Romæ permanens, Beneuentum direxit iter & in Apuliam, vt Northmannos ad expugnationem Sutrinæ munitionis hortaretur; vbi & Duci Willelmo, more ſuperiorum Pontificum, Calabriæ & Apuliæ inueſtituram conceſſit; ipſe vero Willelmus vice ſtratoris equitanti Pontifici obambulauit. Sed de his, aliiſq; rebus in hoc itinere geſtis, plura Petrus *g* diaconus, & Romualdus in Chronicis. Meminitq; eiuſdem peregrinationis Sugerius Abbas S. Dionyſij, dum ait ſe miſſum à Rege Galliæ Ludouico pro quibuſdam Regni negotiis, eidem Pontifici apud Bitontum occurriſſe.

IV. S. Norbertus Ord. Præmonſtratenſis inſtitutor. h *Ext. ap. Sur. 6. I.* i *Vrſper. an.*

Contigit etiam hoc anno, vt Norbertvs vir temporis huius fama celeberrimus, qui iam antehac auctoritate Romanorum Pontificum Gelaſij & Calliſti, munus Euangelij prædicandi acceperat; collectis ſociis Regulam S. Auguſtini obſeruandam ſuſcipiens, inſtitueri Ordinem, à loco in quem ſeceſſerat dictum Præmonstratensem. Quæ pluribus narrat in eius Vita *h* Hugo Abbas. Et in Saxonia *i* fides Catholica propagata eſt, Deo prodigiis populos terrente, & vlciſcente in eos qui adhærerent Imperatori ſchiſmatico; & inter alios in Fridericum Comitem Palatinum, ad inferos (vt reuelatum eſt) ad pœnas æternas condemnatum.

V. Roger. Princ. Antioch. exitus.

Quod ad res pertinet Orientis; male pugnatum eſt à Rogerio, qui Principatum Antiochenum ſibi iniuſto titulo vſurpauerat; cum homo alioqui vita turpiſſimus, qui in eodem bello interemptus occubuit, hoc diuino munere ſit conſecutus, vt antea confeſſione peccatorum facta vere pœnitentis ſpecimen ederet. Ita plane renouata in Orientalibus illis præliis noſcuntur diuina miracula, vt ſi cultores eſſent iuſtitiæ Principes, nullo ferme negotio de hoſtibus quamlibet numero viribuſque ſuperioribus victores exiſterent; contra vero vincerentur ab illis, ſi iniquitas præualeret in ipſis. Interfecto autem Rogerio, Balduinus Hieroſolymorum Rex, vna cum Comite Tripolitano, præuio ſacratiſſimo ligno S. Crucis, ingentem de Turcis eſt victoriam conſecutus hoc anno in vigilia Aſſumptionis S. Mariæ; poſt quæ S. Crvx ſolemni ritu reportata eſt Hieroſolymam die Exaltationis eiuſdem. Hæc omnia pluribus Tyrius *k* qui addit, hoc eodem anno à Patriarcha Hieroſolymorum celebratum eſſe Concilivm in ciuitate *Neapoli*; (quæ & Samaria:) ibique pro correctione morum, & conſeruanda Eccleſiaſtica diſciplina, ſtatutos eſſe canones viginti quinque. Nec caruit fructu publica iſta correctio; ſiquidem anno ſequenti Turcarum Princeps magno apparatu contra Antiochiam rediens, pugnante Domino apoplexia percuſſus interiit.

k *Tyr. lib. 12. cap. 10. & ſeqq.* Concil. Palæſtinvm.

IESV CHRISTI An. 1121.

CALLIS. II. An. 3.

HENRICI IV. 11.

IOAN. COMN. 3.

I.

Anno Chriſti milleſimo centeſimo vigeſimo primo, Indictione decimaquarta, Calliſtus Papa non valens am-

BVRD. ANTIP. CAPITVR, ET ALII TYRANNI COMPRIMVNTVR.

plius ferre tyrannidem Burdini Antipapæ, qua è munitione Sutrina Eccleſiam perſequi, peregrinos prædari, & alia nefanda committere non ceſſaret; collecto Romanorum & Northmannorum exercitu, eumdem obſedit, cepitque: quem milites innumeris maledictis impetitum, & piloſa pelle veruecis pro chlamyde rubea indutum, camelo ex aduerſo ſuppoſuerunt, data ei in manibus pro freno cauda cameli; & per mediam Vrbem Romam eo modo deductum, (vix eius vitam impetrante Calliſto) in Campaniam ad perpetuum carcerem deportarunt. Narrantur iſta à Pandulpho, & in ſcripto codice Vaticano, Vrſpergenſi, Sugerio, Petro diacono, Willelmo Malmeſburienſi, Rogerio, & aliis. Sed & ad pacem perpetuo conſeruandam, Calliſtum turres Cencij Frangipanis, quæ erant præſidia tyrannorum, demolitum eſſe, domuiſſeque Comites nonnullos rerum Eccleſiæ inuaſores, Pandulphus affirmat.

II.

a Vrſperg. hoc an.

Sic igitur ſublato in Vrbe Antipapæ dedecore & nobilium Romanorum compreſſa rebellione; in Germania quoq; omnium auctor malorum Henricus Imperator ſchiſmaticus, adeo eſt Adalberti *a* Archiepiſcopi Moguntini, Apoſtolicæ Sedis Legatione fungentis, frequentibus aduerſus illum Epiſcoporum & Principum conuocationibus & commotionibus, atque etiam armorum apparatibus exagitatus; vt tandem coactus cedere, in communi vtriuſque partis *Conuentu*, Wirzeburgi in feſto S. Michaelis menſe Septembris celebrato, pacem firmiſſimam ſeruare promiſerit; permiſeritque vt communi conſenſu ad eam perficiendam Legatio Romam decerneretur, quatenus indicto per auctoritatem Apoſtolicam generali Concilio, quæcumq; humano non poſſent, Spiritus ſancti iudicio terminarentur. Delectiq; ſunt Legati, Epiſcopus Spirenſis & Abbas Fuldenſis, viri inter primos annumerati; de quorum Romam aduentu dicetur anno ſequenti. Hæc autem omnia Vrſpergenſis pluribus.

HENR. IMP. PROMITTIT PACEM.

III. ERMINOLDI DIGNVM FACINVS IN HENR. IMP.

b Ap. Caniſ. Ant. Lect. Tom. II.

Moritur hoc item anno S. Erminoldus Abbas monaſterij Prufeningenſis apud Ratiſponam, cuius extant *b* Res preclare geſtæ: è quibus illud tantum ad præſentis temporis hiſtoriam pertinens egregium facinus attingendum, quod cum aliquando Henricus Imp. illac tranſiret, ipſe Erminoldus omnia monaſterij oſtia obſerari præceperit, ne vel Henrico, eiuſve comitibus, excommunicationis vinculo conſtrictis, vlla introeundi via pateret, diſtricte prohibens ne quis egrederetur ad ſalutationem, exceptioniſve aliquam reuerentiam exhibendam: ipſe vero ante clauſtri ſepta procedens, ne vel ex faſtu aliquo, vel contemptu hoc agere crederetur, Henrico inſalutato conteſtatus eſt, libenter ſe illi & officio ſalutandi, & exceptionis congrua reuerentia honorem exhibiturum regium, ſi ipſum communione priuatum Apoſtolicæ Sedis auctoritate neſciret. Quod autem potens ſit veritas, non modo Imperator ſe cohibuit, ne furore percitus faceret, quod facere ſolent Principes iracundia agitati; ſed & alios, nequid moleſtiæ inferrent eiuſdem monaſterij Fratribus, regia auctoritate compreſſit.

IESV CHRISTI AN. 1122.

CALLIS. II. AN. 4.

HENRICI IV. 12.

IOAN. COMN. 4.

I. CONCIL. GENER. ROMAN. PRO ECCLESIA COMPONENDA.

a ... in Ludou.

ANnvs Chriſti milleſimus centeſimus vigeſimus ſecundus, Indictionis decimæ quintæ, Deo acceptus extitit ob reuocatam exulem Eccleſiæ pacem. Quo Calliſtus Papa, tempore Quadrageſimæ, Generali ROMÆ apud LATERANVM celebrato CONCILIO, (cui interfuiſſe trecentos & amplius Epiſcopos teſtatur, qui præſens extitit Sugerius *a* Abbas S. Dionyſij) imprimis pro reſtitutione priſtinæ diſciplinæ, diuturnis Schiſmaticorum factionibus admodum labefactatæ: decem & ſeptem canones condidit, quorum maximam partem Gratianus in ſuum Decretum tranſtulit. *b* Inſuper omnibus Hieroſolymam proficiſcentibus ad ſubſidium Chriſtianorum illic militantium, conceſſit ſuorum remiſſionem peccatorum; illis vero qui pro eadem Hieroſolymitana, vel etiam Hiſpanica expeditione, cruces ſibi in veſtibus poſuiſſent, & viam poſtea dimiſiſſent, præcepit cruces iterato aſſumere, & intra annum iter perficere, ſub pœna excommunicationis in ipſos, & interdicti in eorum terras.

b Reliquos deſcripſit Baron. Annal. Tom. XII. hoc an. ex cod. Vat.

II. LEGATIO EX CONCILIO IN GERMANIAM.

Poſt hæc vero auditis in eadem Synodo, Germanorum Præſulum ac Principum Legatis, Epiſcopo Spirenſi & Abbate Fuldenſi, de quibus anno ſuperiori; idem Calliſtus ex eorum petitione Legationem decreuit in Germaniam Lamberto Cardinali Epiſcopo Oſtienſi, & duobus aliis Cardinalibus, ad res cum Imperatore componendas. Qui quidem cum inueniſſent animum Imperatoris noua occaſione exaſperatum ob controuerſiam de electione Epiſcopi wirzeburgenſis; ideoque Conuentus apud eamdem ciuitatem ab ipſis in feſto SS. Petri & Pauli celebratus, abſque vllo effectu ſolutus eſſet, & maiorum paratus fomes incendiorum videretur; tamen eorumdem induſtria Legatorum rebus in melius reformatis, factus eſt denuo menſe Septembris vniuerſalis *Conuentus* apud Vrbem *Vangionum*, quæ nunc Wormatia dicitur: vbi poſt longum conſiliorum certamen, tandem flexo diuinitus, & vltra plurimorum ſpem, corde Imperatoris ad reddendam Apoſtolicæ Sedi obedientiam; idem in manus eius Legatorum remiſit in perpetuum omne prætentum ius Inueſtiturarum Eccleſiaſticarum per anulum & baculum, pro quibus tantopere tam ab eo quam ipſius prædeceſſoribus dimicatum eſſet; liberamque dimiſit Præſulum electionem & conſecrationem; & quæcumque bona hactenus ablata, Eccleſiæ Romanæ, aliiſque reſtituit. Legati vero tam illum, quam omnes quicumque ab eo ſteтiſſent, nomine Caliſti Papæ ab excommunicatione abſoluentes, in communionem Eccleſiæ reſtituerunt, eidemque conceſſerunt, vt electiones Epiſcoporum & Abbatum Regni Germanici, in præſentia eius, abſque vi & ſimonia fierent, & vt interueniente aliqua inter partes diſcordia, ipſe Metropolitani & Prouincialium conſilio vel iudicio, ſaniori parti aſſenſum & auxilium præberet; itemque vt electi tam prædicti Regni, quam totius Imperij, regalia ab ipſo per ſceptrum reciperent: exceptis omnibus, quæ ad Romanam Eccleſiam pertinere noſcerentur. Sicque cunctis proſpere compoſitis, pleniſſimaque tandem, ingenti omnium gaudio, reſtituta Eccleſiæ pace, ipſe Imperator Legatos proprios cum Legatis Apoſtolicæ Sedis Romam ad Calliſtum cum muneribus direxit. Quæ cuncta narrat pluribus Abbas Vrſpergenſis: extantque eadem ipſa monimenta conceſſionum vtrimque factarum, quę ille recitat, etiam apud VVillelmum Malmeſburienſem.

CONCIL. WORMATIEN.

HENR. IMP. RENVNTIAT INVESTITVRIS, ET ELECTIONIB. EPI.

PAX ECCLESIÆ RESTITVTA.

IESV CHRISTI AN. 1123.

CALLIS. II. AN. 5.

HENRICI IV. 13.

IOAN. COMN. 5.

I. COMPOSTEL. ECCL. METROPOLIS FACTA.

ANno Chriſti milleſimo centeſimo vigeſimo tertio, Indictione prima, Calliſtus Papa (vt habet vetus codex de Romanis Pontificibus ſcriptus ab auctore eius temporis) Compoſtellanum Epiſcopum in honorem S. Iacobi Apoſtoli illic ſepulti, & totius Occidentalis orbis peregrinatione celebris, Metropolitanum conſtituit, ſubiiciens ei totam illam prouinciam tunc ob bella Saracenorum penitus deſolatam. Fuit enim plane Calliſtus ſtudioſiſſimus S. Iacobi Compoſtellani, adeo vt de eius miraculis volumen ipſe confecerit, quorum nonnulla recitat in ſuo Speculo hiſtoriali Vincentius Bellouacenſis. Sed & Anglos peregrinos

a *Malmeſbur. de geſt. Reg. Angl. lib. 3. Ap. Baron.*

PEREGRINATIO COMPOSTEL. GEMINATA PRO LIMINIB. APOST.

(inquit Willelmus *a* Malmesburienſis) magis ad dictum Sanctum, quam Romam pergere admonuit; pro viæ longitudine ad illum locum bis euntibus idem benedictionis refundendo commodum, quod haberent qui ſemel Romam irent.

II. VENETI BENE MERITI DE TERRA SANCTA.

b *Tyr. lib. 12. cap. 21. & ſeqq.*

Quod ad res pertinet Orientis; cum capto à Turcis Balduino Rege Hieroſolymorum, luctuoſus admodum eſſet ſtatus Chriſtianorum, Dei miſericordia factum eſt, vt inexpectato claſſis Venetorum aduentu res in meliorem ſtatum collocarentur, victa ab illis Ægyptiorum claſſe longe nauibus ſuperiori. Vnde magno amore ab indigenis vt liberatores Terræ Sanctæ ſuſcepti, plurimis quoque Hieroſolymis ſunt priuilegiis aucti. Quorum inſuper auxilio, capta eſt anno ſequenti Tyrus inexpugnabilis ciuitas. Hæc omnia pluribus Tyrius. *b* Robertus vero de Monte in Appendice ad Sigebertum anno ſequenti, inſignem narrat hiſtoriam, quæ accidit cum de capto Balduino ſuperbientes Saraceni Chriſtianos in anguſtias redegiſſent: Quando (vt ait) iidem Chriſtiani nihil ſpei niſi in Deo habentes, exemplo Niniuitarum indicto ieiunio, non hominibus tantum vtriuſque ſexus, ſed etiam pueris, ac lactentibus infantibus, cunctiſque animalibus; die pugnæ procedentes vix ter mille milites aduerſus quadraginta millia Saracenorum, agmen Chriſtianorum præcedentibus Patriarcha Hieroſolymitano cum CRVCE Chriſti, Pontio Abbate Cluniacenſi cum ſacra *Lancea*, & Epiſcopo Bethleemitide cum *Lacte* Beatiſſimæ Virginis, ingentem obtinuerunt victoriam, immiſſo diuinitus in hoſtes ſplendore, quo penitus viribus eneruati ad multa millia cæſi ſunt, omnibus Chriſtianis incolumibus permanentibus.

INGENS VICTORIA DIUINITVS OBTENTA DE SARACEN.

III. BEATISSIMÆ VIRGINIS TRIVMPHVS.

Sed & hoc præſenti anno, Ioannis Comneni quinto, (vt ſcribit Nicetas Choniata) idem Imp. ingentes de Scythis Thraciam inuadentibus, aliiſque barbaris, victorias obtinuit ope Dei Genitricis MARIÆ; cuius, in gratiarum actionem, Imaginem *c* magnificentiſſimo currui triumphali impoſitam, inſigni pompa Conſtantinopolim reduxit, ipſe pedes currum præcedens.

IESV CHRISTI. AN. 1124.

CALLIS. II. AN. 6.

HENRICI IV. 14.

IOAN. COMN. 6.

I. DE APOSTOLATV OTTONIS BAMBERG. AD POMERANOS.

ANNO Chriſti milleſimo centeſimo vigeſimo quarto, indictione ſecunda, *Otto* Epiſcopus Bambergenſis iam antea à Bolizlao Polonorum Duce inuitatus ad conuerſionem *Pomeranorum* adhuc Paganorum; (ſunt hi populi Slauiæ ita dicti quod iuxta mare ſint poſiti) impetrato à Calliſto Papa ad illam Gentem Apoſtolatu, eamdem prædicatione verbi Dei, Domino cooperante, & ſermonem ſignis & miraculis confirmante, ad Chriſtianam fidem conuertit, meruitque dici *Apoſtolus Pomeranorum*. Quomodo autem id conſecutus ſit, narrat pluribus qui res ab eo geſtas eius temporis ſcriptor *a* tribus libris exacte conſcripſit. Quod vero Vrſpergenſis Abbas, eiuſdem Ottonis ſubditus, & rem ipſam oculis intuens, illum hoc ipſo anno, & à Calliſto Papa eiuſmodi Apoſtolatum ſuſcepiſſe affirmat; auctor autem vitæ Ottonis totum id tribuit Calliſti ſucceſſori Honorio: potuit facile eueniſſe, vt quod à Calliſto conceſſum fuiſſet, id ipſum per eius ſucceſſorem Otto voluerit confirmari. Quibus autem Pomeranos (præter Catholicam fidem, quam eos inuiolatam ſeruare docuit) ſacris ritibus imbuerit, iidem auctores recenſere ſigillatim minime prætermiſerunt; Deo id volente; ad Nouatorum perfidorum ſugillationem. Sed antequam ad Pomeranos proficiſceretur, Eccleſiæ ſuæ Bambergenſi, quindecimque monaſteriis à ſe propriis ſumptibus erectis, amplas donationes contulit; quas omnes, ipſaque etiam monaſteria, confirmatione ac priuilegiis Calliſti Papæ muniri curauit. Fuit autem poſt obitum, ob frequentia eius interceſſione edita ſanitatum miracula, in numerum Sanctorum relatus à Clemente Papa Tertio, cuius ea de re extat *b* decretum in Chronico Bambergenſi,

a *Tom. II. Antiq. Lect. Caniſ.*

b *Rec. Baron. an. 1189.*

II. CALLISTI PP. OBITVS.

Ad finem autem vergente anno, febre correptus *Calliſtus* Papa, (vt Pandulphus habet) mortuus eſt, ſepultuſque in baſilica Lateranenſi in feſtiuitate S. Luciæ virginis: alibi vero dicitur mortuus decimoquarto Calendas Ianuarij, cum ſediſſet annos quinque; menſes decem, & dies aliquot. Cuius quidem memoria ſumma cum benedictione in Eccleſia Catholica perſeuerat, vtpote ſanctiſſimi Pontificis, cui Deus dederit tam breui tempore adeo glorioſa peragere, Eccleſiamque Imperatorum tyrannide ſeruitutis iugo depreſſam vindicare in perpetuam libertatem.

III. DISSENSIO PRO ELECTIONE PONT.

Illo autem defuncto, conuenientes in vnum Cardinales in baſilicam S. Ioannis, (licet non ſine formidine tyrannidis Frangipanum) vno conſenſu elegerunt in Pontificem, Theobaldum Cardinalem presbyterum tituli S. Anaſtaſiæ, & *Cœleſtinum* appellarunt tamquam cœlitus miſſum; & quamuis ipſo non conſentiente electioni, cœptus eſt cani hymnus *Te Deum laudamus*. At vero nondum hymno dimidiato, Robertus Frangipanis cum ſuis aſſeclis Lambertum Cardinalem Epiſcopum Oſtienſem, (qui & ipſe cum aliis pro Theobaldi electione hymnum cantabat) Papam acclamauit: vnde maximus ortus eſt tumultus; ſed mox omnibus ad concordiam reductis, Lambertus perſtitit Pontifex, dictuſque eſt HONORIVS eius nominis Secundus. Narrat iſta pluribus Pandulphus ſubdiaconus qui aderat: aitque fuiſſe Lambertum de mediocri plebe Comitatus Bononienſis genitum; bene tamen literatum, ideoque à Paſchali Papa receptum, & in Epiſcopum Velitrenſem promotum. Purgauit vero ipſe iſta, quæ minus canonice in ſua electione peracta fuerant; cum (ſicut traditur in ſæpe citato Vaticano codice de Vitis Pontificum ab auctore eius temporis conſcripto, quæ totidem pene verbis narrat Tyrius *c*) poſt ſeptem dies, nempe vigeſima octaua Decembris, in præſentia omnium Cardinalium ſponte mitra & manto depoſitis, Pontificatui renuntiauit. Sed eius perſpecta humilitate, proſpicientes etiam in poſterum Cardinales ne in Eccleſiam Romanam aliquam inducerent nouitatem, quod perperam factum fuerat in melius reformantes, eumdem denuo aduocarunt, & vt legitimum Pontificem adorantes conſuetam ei obedientiam exhibuerunt. Idque plane magna laude, cum ſententia Sanctorum extrema quæque pati quiſque inducere debeat in animum, magis quam Catholica ſcindatur Eccleſia.

HONORII II. ELECTIO FIRMATVR.

c *Tyr. lib. 12. ca. 15. in fi.*

IV. S. MALACHIAS RESTITVIT ECCL. HIBERNIÆ.

Hoc eodem anno Eccleſia Hiberniæ florentiſſima olim, ſed poſtea penitus deſolata reddita, iterum reſtitui cœpit à *S. Malachia*. Cum enim in ipſa primaria illius regionis Eccleſia Ardinacha dicta, mos peſſimus (inquit S. Bernardus in eiuſdem Sancti Vita) inoleuiſſet quorumdam diabolica ambitione potentum, ſedem illam obtentum iri hereditaria ſucceſſione, nec paterentur Epiſcopari niſi qui eſſent de tribu & familia ſua; iamque decurriſſent in eiuſmodi execranda ſucceſſione quaſi generationes quindecim, adeo vt etſi interdum defeciſſent clerici de ſanguine illo, ſed Epiſcopi nunquam, quod etiam vxorati & abſque Ordinibus ad ſacram illam dignitatem admitterentur; indeque diſſolutio diſciplinæ, cenſuræ eneruatio, religionis euacuatio, denique barbaries, immo paganiſmus quidam inductus ſub nomine Chriſtiano, vniuerſam Hiberniam occupaſſet: tandem electo Malachia præſtantiſſimo monachorum in Epiſcopum Conneretenſem, (renitête licet, & vix inducto ad hoc onus ſuſcipiendum) ceſſit duritia: quieuit barbaries, & domus exaſperans paulatim leniri cœpit, paulatim correctionem admittere, recipere diſciplinam, ac deniq; mutata ſunt in melius omnia. Iſta ex Bernardo: qui cum Malachiæ electionem factam dicat anno eius ætatis trigeſimo, eundemque obiiſſe ponat anno ætatis quinquageſimo quarto, Redemptoris milleſimo centeſimo quadrageſimo octauo; vtique ipſum præſenti anno electum fuiſſe oportuit, quem & deinde ciuitate Conneretenſi deſtructa, in ipſam totius

Inſulæ metropolim Ardinacham tranſlatum eſſe tradit, & qui inde ei labores creuerint, deſcribit.

V. CONSTIT. IOAN. IMP. DE BONIS EPISC. DEFVNCT.

Hoc item anno, Indictione ſecunda, Ioannes Imperator Conſtantinopolitanus ſaluberrimam conſtitutionem edidit aduerſus prouinciarum Præſides, vel alios qui defunctorum Epiſcoporum bona relicta inuaderent: quæ extat in codice Iuris Græcorum.

IESV CHRISTI AN. 1125.

HONOR. II. AN. 1.

HENR. IV. AN. 15.

IOAN COMN. AN. 7.

I. HENR. IMP. ODIŨ IN CIVIT. RHEM.

ANno Chriſti milleſimo centeſimo vigeſimo quinto, Indictione tertia, Henricus Imperator memor prætentæ iniuriæ, quod in Concilio Rhemenſi à Calliſto Papa, præſente Ludouico Francorum Rege, magno cum dedecore fuiſſet excommunicatus; conceptum ab eo tempore odium in Regem Ludouicum, ipſamque ciuitatem Rhemenſem, non amplius retinens; conſilio Regis Angliæ Henrici, cuius filiam vxorem duxerat, quique Ludouico bellum inferebat, collectum alio prætextu ingentem exercitum eo ducere, eandemque ciuitatem improuiſo oppugnare & ſolo æquare propoſuit. Ex quibus agnoſcas, qualis fuerit eius pœnitentia poſt tot ſacrilegia perpetrata: vt plane niſi Deum eſſet tandem expertus vltorem, qui eum hoc anno ab humanis abſtulit, grauiora prælia in Catholicam Eccleſiam ab eo excitanda fuiſſe, quiſque facile coniicere poſſit.

II. OPE SS. MARTYRVM DIONYS. ET SOCIORVM REGNVM FRANCOR. LIBERATVR.

Porro conſilio eius detecto, Ludouicus Rex maxime pius ac fortis, & orationibus & armis ei occurrere feſtinans; delectu indicto, ipſe ex recepta in eiuſmodi neceſſitatibus Regni conſuetudine, ad Sanctum Dionyſium accurrens, eique preces offerens tanquam ſpeciali Galliæ protectori, ſacras ipſius ac ſociorum Martyrum Reliquias, velut ad defendendum regnum, eius altari ſuperpoſuit, & Vexillum bellicum ab eodem altari quaſi à domini ſui manu ſuſcepit, cum & ipſe ob Comitatum Vilcaſſini eiuſdem Sancti feudatarius eſſet. His porro apparatibus territus Imperator, diſſimulato conſilio ſuo alio tetendit; magis eligens ignominiam defectus, quam ſe Imperiumque grauiſſimæ Francorum vltioni ſubiicere. Habet iſta Sugerius Abbas Sancti Dionyſij in rebus geſtis Ludouici: additque de gratiarum actione, & donis ab eodem Rege oblatis Martyribus; deque pio eiuſdem obſequio, dum recondendis ſacris illorum reliquiis ſuppoſuit humeros lecticis argenteis: atque ad poſtremum de obitu Imperatoris iuxta veterum aſſertionem, affirmantium, vſu receptum atque probatum, quod quotieſcunque fieret eiuſmodi publica expoſitio Reliquiarum Sanctorum ad periculum aliquod Regni euitandum, eius auctor intra anni periodum vlciſcente numine morte mulctatus de medio tolleretur.

III. HENR. IMP. OBITVS.

Quod quidem contigit Henrico, dum hoc ipſo anno, decimo Calendas Iunij, ex hac vita ſublatus eſt, nulla relicta prole maſcula, quæ ſuccederet in Germaniæ regnum. Sicque Dei iuſto iudicio defecit Occidentale Imperium à Germanis, cum eo ad impugnandam Eccleſiam ſunt abuſi;

IMPERIVM TRANSLATVM AD SAXONES.

& translatum eſt ad Saxones, quos inter omnes Germaniæ populos, magno ſemper animo pro Eccleſiæ Romanæ defenſione præcedentibus Imperatoribus ſchiſmaticis reſtitiſſe, conſtat ex Vrſpergenſi, aliiſque eius temporis hiſtoricis. Opera autem Alberti Archiepiſcopi Moguntini, Lotharius Dux Saxonum Regnum accepit, poſtea vero (vt ſuo loco dicetur) Imperium. Quem Dodechinus ſcribit, tertio Calendas Septembris Moguntiæ Regem conſtitutum, (præſentibus, atque fauentibus Legatis Apoſtolicæ Sedis, vt Robertus affirmat) Idibus Septembris coronatum eſſe Aquiſgrani à Friderico Archiepiſcopo Colonienſi: Legatoſque Romam miſſos ad Honorium Papam pro confirmatione noui Regis. Subdit autem Otto a Friſingenſis, Lotharium variis modis exagitaſſe progeniem Henrici Imperatoris; eique obniti conantes Fridericum & Conradum ſororios eiuſdem Henrici, excommunicatos fuiſſe ab Honorio Papa: porro Conradum à fratre ac quibuſdam aliis Regem creatum eſſe, atque à Mediolanenſibus honorifice ſuſceptum, vnctumque in Regem Italiæ ab eorum Archiepiſcopo Anſelmo, quem ideo Summus Pontifex depoſuerit.

a Otto Friſing. lib. 7. cap. 17.

IV. CONCIL. LONDON. SVB IOAN. CREM. LEG. APOST.

Hoc etiam anno miſſus eſt ab Honorio Legatus in Angliam, Ioannes Cremenſis presbyter Cardinalis tituli Sancti Chryſogoni: à quo menſe Septembris celebratum eſt CONCILIVM *Londoniæ*, cui præter Archiepiſcopos Willelmum Cantuarienſem, & Turſtanum Eboracenſem, interfuerunt viginti alii Epiſcopi, & Abbates quadraginta: conditique ſunt canones decem & ſeptem aduerſus clericos ſimoniacos & fornicarios, itemque de collationibus Ordinum, aliiſque ad diſciplinam Eccleſiaſticam pertinentibus; qui recitantur ab auctore Appendicis ad Florentium. Agunt pariter alii rerum Anglicarum Scriptores de eodem Concilio: & aliqui ipſorum magno cum dedecore res à

ACCVSATIONES IN IOAN. CREM. EXPENDVNTVR.

Ioanne Legato geſtas enarrantes, præter ſimoniæ notam qua eius æſtimationem inurunt, addunt illud ignominioſum, quod cum in eodem Concilio ſanciuiſſet canonem aduerſus clericos concubinarios, ipſe tamen cum eadem die miſſam celebraſſet, poſt veſperam fuerit cum meretrice deprehenſus. Verum cum iſta primitus ſcripta reperiantur ab Henrico Huntidonienſe b, quem inuenimus inique fauere ſolitum ſacrorum miniſtrorum coniugio, ipſum Archidiaconum; nec niſi ex eius fonte Rogerius, & Matthæus Weſtmonaſterienſis eadem hauſiſſe noſcantur: huius vero temporis, quo ea contigiſſe dicuntur, auctores, Willelmus Malmesburienſis, (haud alioqui aſſuetus parcere Eccleſiæ Romanæ miniſtris) atque ibidem diligens auctor qui adiecit appendicem ad Florentium, & adeo exacte de ſingulis rebus geſtis in Concilio Londinenſi meminit, perinde ac ſi eidem interfuiſſet, huius tantopere euulgati (vt alij volunt) criminis nihil penitus ſcripſerint: ſed & Sanctus Bernardus, & alii eius temporis magni nominis viri, Innocentij PP. fautores, conſtanter omnes defenderint, ſicut numeroſiorem ita & ſanctiorem Cardinalium partem eundem Innocentium elegiſſe; (quod adeo libere haud dicere potuiſſent, ſi tanto ſcandalo ex præcipuis eorum vnus Ioannes Cremenſis Orbem Chriſtianum concuſſiſſet:) ſintque adhuc alia quæ eandem narrationem infirmare poſſint; puta quod Matthæus addit Legatum in ea turpitudine deprehenſum ſe excuſaſſe, quod non eſſet ipſe ſacerdos, ſed ſacerdotum corrector; cum tamen iidem ipſi tradant fuiſſe presbyterum Cardinalem tituli Sancti Chryſogoni, atque ipſa illa die incruentum ſacrificium celebraſſe: His, inquam, tot rationibus nemo non videat, certe quidem de eo facto dubitandi, verumne ſit, vel ſparſa calumnia, vt fieri aſſolet, ſaltem locum relictum eſſe. Cum alioqui nec nos eiuſmodi ſimus, vt proditione veritatis delinquentem quemlibet Eccleſiæ Romanæ miniſtrum prodere nolimus; nec ipſa ſibi hoc vendicet Romana Eccleſia, vt Legatos ſuos omni carere turpitudine aſſerat; cum & ipſe Deus inter c Angelos ſuos, & Chriſtus Dominus inter Apoſtolos à ſe electos, repererit prauitatem.

b Hen. Huntind. Hiſt. l. 7. hoc an.

c Iob. 4.

IESV CHRISTI AN. 1126.

HONOR. II. AN. 2.

IOAN. COMN. AN. 8.

I.

ANNO Chriſti milleſimo centeſimo vigeſimo ſexto, Indictione quarta, Honorius Papa duorum præci-

puorum Orbis Chriſtiani Abbatum; *Caſſinenſis*, & *Cluniacenſis*, cauſas cognoſcens, eoſdem lata ſententia condemnauit; expertus nihil in ſuis membris infeſtius Eccleſiam pati, quam Religioſos à paternis inſtitutis deſciſcentes, & more ſæcularium ad gloriam & lucra turpiter inhiantes.

II. CAVSA ABBATIS CASSIN. COGNOSCITVR A SVM. PON.

Quod autem inprimis ad Caſſinenſem pertinet; cum Abbatem Oderiſium Iuniorem Honorius ſuæ exordio ſedis expertus eſſet refractarium, tum quod opem ipſi Pontifici ferre rogatus denegaſſet, tum quod Aquinatum accuſationibus reſponſurus Romam venire recuſaſſet, ac denique vt contumax condemnatus, nihilominus munus Abbatis in contemptum Pontificis exercere non deſtitiſſet: his de cauſis ab eodem Honorio excommunicatus eſt, & à laicis monaſterio pulſus. Electo vero in locum eius Nicolao Tuſculano monacho decano, contradicentibus ſenioribus, nec approbante Pontifice; miſſus eſt ab Honorio Caſſinum Gregorius Cardinalis tituli Sanctorum Apoſtolorum, vt eligeretur Senioretus Capuani monaſterii Præpoſitus. Ipſi vero monachi inducias petentes, maximo ſuo damno experti ſunt, quanto ſatius fuiſſet ſtatim capeſſiſſe mandata Pontificis. Siquidem duo illi Abbates, Oderiſius, & Nicolaus, acerbiſſimo contra ſe inuicem odio concitato, in comparandis vndique militibus omnem monaſterii theſaurum & vaſa ſacra dilapidarunt ac diſperſerunt, & vniuerſam eius ditionem incendiis, ruinis, cædibus deſolarunt. Donec Oderiſio ſera ducto pœnitentia Romam pergente, proſtratoque ad pedes Pontificis Abbatiam in manibus ipſius renuntiante; idem Pontifex Nicolaum pariter deponens, per Matthæum Epiſcopum Albanenſem miſſum eo Legatum, curauit, quem prius propoſuerat, eligendum Senioretum, quem ſciret idoneum ad res monaſterii optime diſponendas, & mores collapſos reſtituendos. Porro iſta omnia fuſius deſcribuntur à Petro *a* diacono Caſſinenſi: quæ quidem inchoata anno ſuperiori, exceſſere limites iſtius.

a Pet. diac. Chron. Caſſin. li. 4. c. 85 & ſeqq.

III. IVDICIVM DE ABBATE CLVN.

At vero cauſa Cluniacenſis Abbatis multo ante incepta, hoc anno penitus definita eſt: quæ ſic breuiter ſe habet. Defuncto magno illo Sancto Hugone, ſuffectus eſt in locum eius Pontius valde iuuenis à monachis Cluniacenſibus, ſpe eius bonæ indolis inductis. Qui per aliquot annos ſatis modeſte conuerſatus, procedente tempore mores mutauit; reſque monaſterii peſſumdare cœpit, & multis ac diuerſis caſibus & cauſis Fratrum pene omnium animos paulatim contra ſe concitauit: cumque fere per decennium res tecta inter eos manſiſſet, peruenit tandem non ſolum ad vicinos, ſed etiam Romam vſque. Quare Pontius indignationis impetum in ſe ipſum retorquens, ad Calliſtum Papam (quem, vt & Gelaſium ipſius deceſſorem, honorifice aliquando Cluniaci ſuſceperat) Romam venit, & fruſtra reſiſtente Calliſto, onere Præfecturæ ſe abdicauit, indeque Hieroſolymam ſemper illic manſurus petiit. At vero poſt triennium conſilio mutato, faſtu turgens affectatæ ſanctitatis, anno ſuperiori è Paleſtina in Gallias rediit, & ſuos hinc inde ſocios ſpargens præcones mendaciorum, qui & miracula ipſi & vitam Angelis æqualem tribuerent; primo ſeduxit plurimos, mox detecto fuco in arma ruens, ſibique prædones aſſocians, Cluniacum inuaſit, monachos vexauit atque diſperſit, ſacra aurea & argentea vaſa, ſanctarumque Reliquiarum thecas immenſi pretij; aliaque omnia profanauit ac rapuit, villas & caſtra monaſterij deprædatus eſt, ac ſibi barbarico more religioſa loca ſubdere moliens, igne & ferro quæ potuit cuncta conſumpſit; denique rapinis rerum, cædibuſque hominum, per conductos auro ſacro milites per plures menſes vbique deſæuiit. Quos tumultus audiens Honorius Papa, miſſo anno ſuperiori Legato Petro Cardinale, Pontium ac Pontianos omnes anathemate damnauit: data vero vtrique parti die ad ſubeundum in præſentia ſua tanti diſſidii iudicium, cum veniens & ipſe Pontius licet inuitus Romam, aliis ſceleribus & illud recens adderet, haud ſe ab aliquo viuentium anathematis vinculo vinciri poſſe, ſolumque eſſe Petrum in cœlis cui hoc liceret; tandem lata ſententia idem vt inuaſor, ſacrilegus, ſchiſmaticus, & excommunicatus, ab omni Eccleſiaſtico honore vel officio in perpetuum depoſitus eſt: qui vix elapſo menſe ibidem Romæ impœnitens deceſſit. Narrat pluribus iſta omnia Petrus *b* tunc Abbas Cluniacenſis, (aduerſus quem tanta Pontius nefanda perpetrauit) nobilis Aquitanus, patria Aruernenſis, vſu rerum peritiſſimus; quia ex militia, quam ſumma gloria miniſtrauerat, Cluniacenſibus ſe addixerat, moribus atque doctrina conſpicuus; ac poſt Hugonem Iuniorem (qui ſuffectus in locum Pontii, cum iſte apud Calliſtum ſe abdicaſſet, menſe quinto ſuæ præfecturæ deceſſerat;) probante eodem Calliſto, Cluniacenſis Abbas creatus eſt. Extatque inſuper Petri Pictauienſis ad eundem Petrum Cluniacenſem inſcriptum victoriæ carmen; quo eiuſdem Pontii hiſtoria deſcribitur.

PONTII ABBATIS CLVN. SCELERA.

b Pet. Clun. lib. 2. mirac. c. 12. 13. Ap. Baron. ann. 1122. 1125 & præſenti.

PETRVS VENERABILIS ABB. CLVNIAC.

IV. MATTH. CARDIN. ALBAN. EX MONACHO CLVNIAC.

Ex his autem malis tulit illud Eccleſia Romana compendium, vt ex monachis Cluniacenſibus Matthæum, qui pro defenſione communis eorum cauſæ Romam ad diem condictum aduenerat, virum moribus ſanctiſſimum, & in rebus gerendis prudentiſſimum, acceperit in Cardinalem; dum qualis eſſet ab Honorio cognitus: mox abſoluta cauſa creatus eſt Epiſcopus Albanenſis; nec mora, (vt nuper audiſti) Caſſinum ad conciliandos monachos miſſus. cuius vitam plane mirandam, ipſe qui ſupra Petrus Cluniacenſis Abbas ſcriptis mandauit: de aliis vero eius Legationibus pro Sede Apoſtolica ſuſceptis, & prudentiſſime adminiſtratis, agemus nos inferius ſuis locis.

V. TANCHELINVS SACRAMENTARIORŪ HÆRET. PRÆCVRSOR.

Hoc eodem anno Sanctus Norbertus (qui anno ſuperiori ad Honorium Papam pergens, quicquid voluiſſet impetrauerat de ſui Ordinis Præmonſtratenſium confirmatione) reuerſus in patriam, mox Antuerpiam vocatus eſt, vt illi Eccleſiæ noui hæreſiarchæ erroribus labefactatæ ſuccurreret. Fuit iſte quidam nomine TANCHELINVS, omnium hominum ſceleratiſſimus, (inquit Hugo eius temporis auctor in Vita *c* ipſius Sancti Norberti) Deique, & omnium Sacramentorum eius totiuſque religionis & Chriſtianæ fidei hoſtis: ita vt miniſterium Epiſcoporum & Sacerdotum nihil eſſe diceret, & ſacroſancti Corporis & Sanguinis Domini noſtri IESV CHRISTI perceptionem ad ſalutem perpetuam prodeſſe negaret. Sequebantur eum circiter tria millia armatorum; nec erat Dux, aut Epiſcopus aut Princeps, qui auderet ei reſiſtere vel occurrere. Cum pretioſo apparatu, in veſtibus deauratis, triplici funiculo crinibus intortis, & auro intexto ligamine triplicatis incedebat; verbiſque perſuaſibilibus, & magnis conuiuiorum apparatibus beneuolentiam eorum, ad eoſdem ſeducendos exhauriebat. Lotiones eius bibebant, & reliquiarum loco aſportantes recondebant: cumque filias in matrum præſentia, ſponſaſque maritis videntibus corrumperet, opus ſpirituale id eſſe aſſerebat; in tantum vt infelicem ſe diceret, quæ huic coniunctioni nefariæ miſceri non meruiſſet. Hæc de illo Hugo, ſubiiciens de laboribus S. Norberti, & clericorum ab eo illuc miſſorum ad conuellenda peſſima eiuſmodi zizania. Videant autem noſtri temporis Nouatores, quibus præcurſoribus gloriari poſſint, & quos ſe ſuorum dogmatum habere Patriarchas exultent.

c Ap. Sur. 6. Iunii.

VI. PETRI DE BRVIS HÆRESES ET SACRILEGIA.

Ceterum haud diſſimilis plane Tanchelino fuit, nec impietate diſpar, PETRVS DE BRVIS; qui his item Honorij Papæ temporibus cognitus, eoſdem ferme errores per annos viginti impie ſeminauit in prouinciis Arelatenſi, Nouempopulana, & aliis contiguis. Aduerſus quem Petrus *d* Cluniacenſis duas præclaras ſcribens epiſtolas ad illarum partium Epiſcopos, egregie confutauit quinque præcipua peruerſi hæretici dogmata; quibus aſſerebat, Baptiſmum nihil prodeſſe paruulis ante intelligibilem ætatem: Templa & Eccleſias eſſe diruendas, nec eſſe neceſſaria Chriſtianis ſacra loca ad adorandum: Cruces abominationi eſſe debere, atque ſuccendi, quod in eiuſmodi ſigno Chriſtus tam dire occiſus ſit: Sacrificium Corporis & Sanguinis Domini quotidie offerri in Eccleſia ſolitum, nihil eſſe, neque Deo offerri debere: Sacrificia, Orationes, Eleemoſynas, & alia viuorum pro defunctis Fidelibus ſuffragia & bona opera,

d Pet. Clun. li. 1. ep. 1. & 2.

nihil

IGNE COMBVRITVR.

nihil omnino prodeſſe illis. Hæc Petri nebulonis, æque noſtri temporis Nouatorum Patriarchæ, deliramenta. Qui dignum impietate ſua finem conſecutus, apud S. Ægidium à Fidelibus igne crematus eſt; ita vlciſcente numine nefandiſſima ſceleſtiſſimi hominis ſacrilegia, cum inter alia (vt habet Petrus Cluniacenſis) ad inauditam diuinitatis contumeliam, magno de Crucibus aggere inſtructo, ignem immiſiſſet, pyram feciſſet, carnes coxiſſet, & ipſo Paſſionis Dominicæ die Paſchalem Dominicam præcedente, inuitatis publice ad talem eſum populis, comediſſet. At quoniam in *Henrico* apoſtata impia eius hæreſis reuixit & magis aucta eſt, quando & idem Petrus Cluniacenſis prædictas duas epiſtolas ſcripſit, & S. Bernardus eamdem hæreſim ſcriptis & miraculis potentiſſime exagitauit; dicetur de eo inferius ſuo loco.

VII. OBITVS STEPHANI ORD. GRANDIMONT. INSTITVTORIS. c *Vincent. Spec. Hiſt. li. 25. ca. 46. & ſeqq.*

Hoc eodem anno, Idibus Februarij, ex hac vita deceſſit S. STEPHANVS Aruernenſis, Ordinis GRANDIMONTENSIS inſtitutor, paulo ante viſitatus à Gregorio & Petro Leonis Cardinalibus Legatis Honorij Papæ in Galliam miſſis, inter quos poſt eiuſdem Honorij obitum de Papatu ſchiſma fuit. Stephani autem obitum hoc anno contigiſſe, colligitur ex eius vitæ Actis quæ apud Vincentium *c* deſcripta leguntur, dum teſtatur auctor, anno Redemptoris milleſimo ſeptuageſimo ſexto, ætatis vero ſuæ trigeſimo, eum cœpiſſe eremum colere, & obiiſſe octogenarium. Cuius ſanctitas pluribus argumentis eſt declarata, quæ ab eodem auctore narrantur.

VIII. OBITVS B. GODEFR. WESTPHAL.

Eodemque anno beatus *Godefredus* Weſtphalus Comes Cappenbergenſis, qui vna cum germano ſuo ad prædicationem S. Norberti ſæculum reliquiſſet; tribus erectis monaſteriis, coniuge ſummo conſenſu inter moniales profitente; poſt multas tribulationes magna animi conſtantia toleratas, & perſeuerantiam exactiſſimam in regulari diſciplina, ad Deum migrauit die decimatertia Ianuarij, anno ſuæ ætatis ferme trigeſimo. Cuius clara habetur mentio in Vita eiuſdem S. Norberti: extantque res præclare ab eo geſtæ, ſcriptis mandatæ à viro religioſo eiuſdem Ordinis & ætatis, nuper editæ à Nicolao Serario.

IESV CHRISTI An. 1127.

HONOR. II. An. 3.

IOAN. COMN. An. 9.

I. ROGER. SICILIÆ COMES REBELLAT ADVERSVS SED. APOST.

ANNO Chriſti milleſimo centeſimo vigeſimo ſeptimo, Indictione quinta, menſe Iulio, Willelmo Duce Apuliæ & Calabriæ apud Salernum mortuo abſque liberis, Rogerius Comes Siciliæ eius patruelis, qui ab eo fuerat hæres inſtitutus, illuc nauigans, ipſius Ducatum ſibi ſumpſit abſque Sedis Apoſtolicæ auctoritate, nec iurata more maiorum Romano Pontifici fidelitate. Sed & faſtidiens Comitis Siciliæ nomen, Ducisque appellationem affectans, cum non valuiſſet illam ab Honorio Papa miſſis Legatis impetrare; terras Eccleſiæ, ac ciuitatem Beneuentanam cædibus & direptionibus infeſtare cœpit. Quapropter Honorius vocatis in auxilium Principe Capuano, aliiſque Eccleſiæ Romanæ fidelibus, contra eumdem Rogerium profectus eſt in Apuliam ob Eccleſiæ iurium defenſionem; conceſſa eis qui in expeditione illa pœnitentes morerentur, peccatorum omnium remiſſione; dimidiæ vero partis aliis qui non morerentur, confeſſis pariter & pœnitentibus. Porro detrectante Rogerio pugnam, ideoque Baronibus qui Honorio adhærebant, ad ſua ſe recipientibus; idem mox Rogerius miſſa Beneuentum ad Pontificem legatione pacis, ligium ei hominium fecit, & iuramentum fidelitatis præſtitit, ſuſcipiens ab eo per vexillum inueſtituram Ducatus Apuliæ: quod contigit anno ſequenti. Hæc vero omnia fuſius narrantur in Chronico Beneuentano, ab auctore Falcone qui ea oculis ſpectabat.

IVRAMENTVM PRÆSTAT FIDELITATIS HONORIO PP.

Habetque inſuper Chronicon Romualdi Epiſcopi Salernitani, eumdem Rogerium excommunicatum ab Honorio fuiſſe, tum quod Ducis nomen inconſulto Romano Pontifice arripuiſſet, tum etiam quod Epiſcopos Siciliæ haud permitteret venire Romam.

II. CONCIL. TRECEN. SVB LEGATO SEDIS APOST. a *Tyr. lib. 12. cap. 7.*

Hoc item anno Matthæus Epiſcopus Cardinalis Albanenſis Legatus in Galliam miſſus, *Trecis* CONCILIVM celebrauit; in quo comprobata eſt inſtitutio Ordinis Templariorum, nono videlicet anno (vt ex Tyrio *a* dictum eſt ſuperius) poſt primam eius inſtitutionem Hieroſolymis factam. Cui Concilio interfuerunt, vt ait, Rhemenſis & Senonenſis Archiepiſcopi cum ſuffraganeis ſuis, & duo maximi tunc nominis Abbates Stephanus Ciſtercienſis, & Bernardus Clarauallenſis; licet iſte non ſine magno labore euulſus ſit è clauſtro, vt conſtat ex ipſius epiſtola *b* ad eumdem Matthæum Legatum ſcripta, qua optatæ malæ valetudinis excuſatione conatus eſt illum ſe magis magiſque vrgentem eludere; quippe qui ſtatuiſſet, niſi maximis vrgentibus neceſſitatibus, è monaſterio non egredi, vt alias ſcripſit *c* ad Petrum Cardinalem diaconum. Porro tantopere requiſita eſt eius opera, quo Templariis ab eo certa præſcriberetur forma viuendi. Cuius etiam extat ad eoſdem, de laudibus ipſorum & exaltatione perutilis libellus, eorumdemque præconia texuit Petrus *d* Cluniacenſis in epiſtola ad Euerardum ipſorum Magiſtrum. Quæ autem præterea geſta ſint in eodem Concilio Trecenſi, ignoramus: querelas tamen diuerſorum illic auditas, ſignificant literæ eiuſdem S. Bernardi *e* ad Archiepiſcopum Senonenſem.

b *Ber. ep. 21.*
c *Id. ep. 17.*
S. BERN. FORMAM VIVENDI TEMPLARIIS PRÆSCRIBIT.
d *Pet. Clun. 6. ep. 27.*
e *Ber. ep. 44.*

III. EPISCOPI MALE HABITI A REGE FRAN. OB DESERTAM MILITIAM SÆCVLI.

Præter hanc autem protraxit à clauſtro S. Bernardum alia cauſa maioris fortaſſe momenti, cuius occaſione fuit ei pugnandum cum Rege Ludouico, ob perſecutionem ab eodem Rege illatam primum Epiſcopo Pariſienſi, deinde & Archiepiſcopo Senonenſi; nec aliam quidem ob cauſam, (quod mireris) niſi quoniam aſſuetis antehac Epiſcopis, aliiſque inferioribus clericis, Curiæ Regis aſſiſtere, militiamque non tantum palatinam miniſterij regij, ſed & caſtrenſem bellorum ſectari; iſti iam in meliorem frugem conuerſi, Eccleſias ſuas repeterent, alioſque à Curia euellere conarentur. Hac igitur de cauſa ſæpe fuit ipſi Bernardo, aliiſq; Dei ſeruis clamandum tum ad Regem, tum ad ipſum Honorium Papam, quem Rex per ſubreptionem in his decipere conatus eſſet. Sed hæc plenius cognoſcentur ex epiſtolis *f* tunc ea de re ad diuerſos ſcriptis.

f *Id. ep. 42. vſq. ad 52.*

IV. g *Append. ad Flor.* CONCIL. WINTON. IN ANGL.

Hoc eodem anno *g* Willelmus Archiepiſcopus Cantuarienſis (qui anno ſuperiori Romam adueniens, ſuſceperat ab Honorio Legationem in Anglia & Scotia) celebrauit *Wintoniæ* menſe Maij generale CONCILIVM; in quo multa ſunt ſalubriter inſtituta ad reſtitutionem morum & diſciplinæ Eccleſiaſticæ; quę ſingula recenſentur in Appendice ad Florentium, eademq; conſentientia iis quæ ante biennium fuiſſent in Concilio Londonienſi ſub Ioanne Cremenſi Cardinale ſtatuta.

V. h *Robert. in Append. ad Sigeb. & Hug. in Vit. S. Norb. cap. 40.* S. NORBERTVS CREATVR EPISC. MAGDEBVRG.

Hoc item anno *h* miſſus eſt ab eodem Honorio Legatus in Germaniam Gerardus Cardinalis, qui poſtea fuit Lucius Papa: qui inter alia præclare geſta quæ præſtitit, cum inueniſſet vacare Eccleſiam Parthenopolitanam, ſiue Magdeburgenſem, curauit in ea eligi Epiſcopum S. Norbertum Præmonſtratenſium Ordinis inſtitutorem; qui hoc tempore erat à Domino reuera conſtitutus accenſa lucerna ardens & lucens in Eccleſia, quique iam ante biennium de ſua futura in Epiſcopum electione diuinitus emiſſum acceperat oraculum.

VI. i *Tyr. lib. 13. cap. 23.*

Quod ad res ſpectat Orientis; vindicata nobili ciuitate Tyro ab Infidelibus ante annos quatuor, tandem hoc anno *i* primus creatus eſt eius Archiepiſcopus Willelmus natione Anglicus, ex Priore S. Sepulchri. Qui mox pro Pallio in Italiam nauigans, accepit illud ab Honorio Papa: à quo etiam miſſus eſt cum eodem Archiepiſcopo, Legatus in Orientem Ægidius Epiſcopus Tuſculanus, vir eloquens & literis eruditus.

IESV CHRISTI AN. 1128.

HONORII II. AN. 4.

IOAN. COMN. AN. 10.

I. Aqvil. et Venet. patriar. depositi in Conc. Raven.

ANno Chriſti milleſimo centeſimo vigeſimo octauo, Indictione ſexta, Honorius Pontifex ab expeditione aduerſus Rogerium Siciliæ Comitem Romam reuerſus, miſit Petrum presbyterum Cardinalem tituli Sanctæ Anaſtaſiæ *Rauennam*: qui congregata ibi SYNODO, depoſuit Aquileienſem & Venetiarum Patriarchas. Hæc in veteri Pontificali. Quæ vero cauſa interceſſerit illorum condemnationis, non inuenimus. Sub *a* finem autem anni, nempe quarto Calendas Ianuarij, cœpto iam eiuſdem Pontificis anno quinto, ipſe petitioni annuens regum Daniæ, Suetiæ, & Boemię, ad curanda negocia Eccleſiaſtica illarum regionum, Legatum è latere ſuo miſit Gregorium de Creſcentio S. R. Eccleſiæ diaconum Cardinalem tituli S. Theodori; vt traditur in codice Vaticano.

a *Ap. Baron. an ſeq.*

II. Steph. patriar. Hieroso. ivrivm eccl. defensor.

Quo item anno Guarimondus Patriarcha Hieroſolymitanus obiit Sidone, eique ſubſtitutus eſt Stephanus Abbas Sancti Iohannis Carnotenſis, affinis Balduini Regis, ſicut nobilitate, ita & moribus præſtans. Qui cum orationis gratia Hieroſolymam veniſſet, & ad reditum ſe accingeret, adueniente obitu Guarimundi, communi Cleri ac populi conſenſu in eius locum electus eſt. Cum autem cœpiſſet mox agere aduerſus ipſum Regem pro iuribus Eccleſiæ Hieroſolymitanæ, nondum completo biennio, veneno (vt creditum eſt) deceſſit. Hæc pluribus Tyrius *b*.

b *Tyr. li.13. cap.25.*

IESV CHRISTI. AN. 1129.

HONORII II. AN. 5.

IOAN. COMN. AN. 11.

I. Depositio qvorvndam Episc.

ANno Chriſti milleſimo centeſimo vigeſimo nono, Indictione ſeptima, ipſe quem diximus, Matthæus S. R. E. Cardinalis Epiſcopus Albanenſis, Legatione fungẽs in Galliis, depoſuit Henricum Epiſcopum Virdunenſem. Id enim tradit Dodechinus hoc anno: qui etiam aſſerit, Halberſtadenſem Epiſcopum à ſuis canonicis accuſatum, æque fuiſſe ab Apoſtolicæ Sedis Legato depoſitum. Eſt vero etiam mentio de Virdunenſi Epiſcopo in ordinem redacto apud Sanctum Bernardum *a*, quod ab illa Eccleſia deiectus conatus ſit inuadere Catalaunenſem nuper vacantem. Ad quod auertendum periculum, idem S. Bernardus *b* ſcribens ad Honorium Papam, rogauit illum pro confirmatione Alberici viri probatiſſimi, in cuius electionem vniuerſus Clerus & populus conueniſſent.

a *Bern. ep. 48. ad Haimer. Cancel.*
b *Id. ep. 13.*

IESV CHRISTI AN. 1130.

INNOCENTII II. AN. 1.

IOAN. COMN. AN. 12.

I. Honorii PP. obitvs.

ANno Chriſti milleſimo centeſimo trigeſimo, Indictione octaua, decimo ſexto Calendas Martij, *Honorius* Papa ex hac vita migrauit Romæ in monaſterio S. Andreæ, ſepultuſque eſt in baſilica Saluatoris Lateranenſi: cum ſediſſet annos quinque, menſem vnum, & dies ſeptendecim. Poſt quem non vacauit Sedes; ſed eadem plane die (vt eſt in Chronico Beneuentano) ſucceſſor conclamatus eſt INNOCENTIVS eius pariter nominis Secundus, antea Gregorius dictus, S. Romanæ Eccleſiæ diaconus Cardinalis tituli S. Angeli, patria Romanus, nobili familia ortus, & olim profeſſione monachus. Poſt eum vero die ipſo electus eſt ab aliis aduerſus illum Petrus Leonis presbyter Cardinalis Tituli S. Mariæ trans Tiberim, & *Anacletus* Secundus nominatus. Hæc ibi de tempore. De modo vero Sugerius Abbas S. Dionyſij in Vita Ludouici Regis ait; cum Eccleſiæ Romanæ maiores & ſapientiores conſenſiſſent, apud S. Marcum, & non alibi, nec niſi communiter celebrem fieri electionem; tamen qui aſſiduitate & familiaritate propinquiores Honorio fuerant, timore tumultuantium Romanorum illuc conuenire non audentes, antequam publicaretur eius deceſſus, elegiſſe Innocentium; qui autem Petri Leonis parti fauerent, ad S. Marcum pro pacto conuenientes, Pontificis morte comperta, eundem Petrum multorum & Epiſcoporum, & Cardinalium, & Clericorum, & Romanorum nobilium conſenſu, ſerius elegiſſe. Sed quænam iſtarum electionum potioribus viribus niteretur, videndum.

Innocentii II. electio.

Anacl. Antipap.

II. Qvalis fverit Anacl.

Ac primo, licet *Anacletus* iſte penes aliquos laudatus inueniatur, vtpote qui olim in Cluniacenſi cœnobio monaſticum vitæ arripuiſſet inſtitutum, ſicut etiam teſtantur eius literæ *a* ad Cluniacenſes poſtea datæ, & Petrus *b* Abbas Cluniacenſis in epiſtola ad Haimericum Cancellarium tradit: tamen à teſte fideli Sancto Bernardo, in perſona Ducis Burgundiæ ad Willelmum Comitem Pictauienſem, aſſeritur adeo peſſime apud omnes vbique audiſſe, vt nec vnius dignus haberetur viculi poteſtate. Qui quidem mox vt electus à ſuis eſt, (inquit eius temporis ſcriptor *Anonymus* in codice Vaticano) non ponens Deum adiutorem ſibi, ſed ſperans in multitudine diuitiarum, in potentia parentum, in fortitudine munitionum, hoſtiliter fecit aggredi domos Frangipanum, in quas Innocentius ſe receperat: cumque non potuiſſet aduerſus eos præualere, indignatione & ira commotus ad Sanctum Petrum equitans, ipſam quam cepit Eccleſiam, per violentiam introiuit, & per Sanctuarium & aureum Crucifixum pendentes coronas, cum toto theſauro argenti & auri, atque gemmis quas Romani Pontifices Orthodoxique Imperatores in Eccleſia obtulerant, ſacrilege auferre, & Ciborium quod ſuper altare erat detruncare præſumpſit: ſublatiſque omnibus ad Patriarchium Beatæ Mariæ acceſſit, & Eccleſiam ipſam multo maiori theſauro dotatam expoliauit; ac pariter ad alias Eccleſias manus extendens, quicquid in eis pretioſum inuenit, rapuit & aſportauit: hiſque maiorem venalis Vrbis partem emere ſtudens, corruptum vulgus ita ſibi adſtrinxit, vt præter Frangipanum & Corſorum munitiones, Papa Innocentius nullum in Vrbe ſubſidium haberet. Quare cum ita vndique obſeſſus eſſet Innocentius, vt nemo ad eum ſine vitæ periculo poſſet accedere; conſilium iniens recipiendi ſe in Gallias, conſcenſa naui eo tetendit. Hæc ille auctor.

a *Rec. Bar. Annal. Tõ. XII. hoc an.*
b *Pet. Clun. 3. ep. 64.*

Deprædatvr ecclesias Vrbis

III.

Cui conſentiens, eodem tempore viuens ſanctiſſimus vir Bernardus *Abbas* Bonæuallis, in principio libri ſecundi Vitæ Sancti Bernardi Claræuallenſis, ait ipſi Petro Leonis, dicto *Anacleto*, tam propria generis auctoritate, quam adhærentium ſibi affinitate, multitudinem tantam adfuiſſe, vt fere tota eum ciuitas ſequeretur, vel pecunia vel commodis obligata: quippe præter opes innumeras, quas vel ex Curiæ exactionibus, vel ex Legationum negotiationibus congregaſſet, præterque paterni cenſus amplam congeriem; his omnibus erogatis in venalem plebem, vt ad fas, & nefas eam armaret, cum nec illa ſufficerent, iam donaria Regum in ornamentis Eccleſiæ ab ipſis evulſiſſe altaribus; & cum calices frangere, ac Crucifixos aureos membratim diuidere, ipſi profani Chriſtiani vel timerent vel erubeſcerent, quæſitos eſſe Iudæos, qui ſacra vaſa & Imagines Deo dicatas audacter comminuerent. Cumque poſt hæc quotidianis congreſſibus partem Innocentij maledictis inſectarentur & gladiis, ſeruos Dei conſilio inito, quia via humana ſe tueri non poterant, cedere

elegiſſe,& procuratis clam nauigiis,de ore Leonis & de manu beſtiæ per Tiberim in Tyrrhenum mare elapſos eſſe. Hæc ille. Quæ eadem improperauit poſtea S.Bernardus *c* ſcribens ad Romanos, cum ab iis Vrbe pulſus eſſet Eugenius Papa; reuocans in memoriam, quomodo paulo ante (nempe hoc tempore) cunctarum quæ in Vrbe eſſent Eccleſiarum omnis ornatus & cenſus profligatus fuiſſet; quicquid in altaribus & in altarium vaſis, quicquid in ipſis ſacris Imaginibus auri & argenti reperiri potuiſſet, manibus impiorum direptum & aſportatum eſſet. Denique (vt idem *d* ait alibi) cernebatur tunc abominatio ſtare in loco ſancto, dum incenderetur igni ſanctuarium Dei, & Anacletus perſequens Innocentium, perſequeretur cum eo omnem innocentiam. Quem locum cum præſentis temporis Nouatores vſurpent ad probandum Romanum Pontificem eſſe Antichriſtum; næ ipſi plane delirant, neſcientes, ſeu potius neſcire diſſimulantes, non iſta Bernardum de legitimo Rom. Pontifice locutum eſſe, ſed de ſchiſmatico, cum ipſum legitimum Innocentium non Antichriſtum, ſed vere Chriſti Vicarium, immo & Chriſtum ibidem appellet? Ex eorum enim operibus (præter alias electionis circumſtantias) perfacile erat cuique intelligere, quis legitimus, quis vero ſpurius eſſet Papa; quis paſtor, quiſque fur & latro.

c Bern. Ep. 242. — *d Id. ep. 124.* — DICTVS ANTICHRISTVS.

IV. Cuiuſnam autem eſſent potiora iura, ex eodem S.Bernardo abunde cognoſcitur; dum inter alia plurima quæ de iiſdem ſæpiſſime repetiit, ad Epiſcopos Aquitaniæ ſcribens *e*, Anacletum vocat hominem peccati, qui ſuper electum à Catholicis Catholicum & canonice, locum ſanctum inuaſit armis, igne, pecunia, non vitæ vel virtutum merito ad eum peruenit: nam illam quam iactaret iuratorum ſuorum non electionem, ſed factionem, vmbram tantum fuiſſe & occaſionem, & velamentum malitiæ eius. De Innocentio vero tradit *f*, eum electione meliorum, approbatione plurium, & quod his efficacius eſt, morum apud omnes commendatione, Summum Pontificem confirmari: ſiquidem eius vita *g* vel fama nec æmulum timeret, cum alterius nec ab amico tuta eſſet: Electum autem fuiſſe à parte ſaniore, tam Epiſcopis quam Cardinalibus diaconis, ſiue presbyteris, & quorum maxime intereſſet de electione Summi Pontificis, & quanti in eligendo iuxta patrum ſcita ſufficerent: Denique ſtare ſententiam Eccleſiaſticam & authenticam, Poſt primam electionem non eſſe ſecundam; ac proinde celebrata prima, quæ ſecundo præſumpta eſſet, nõ eſſe ſecundam, ſed nullam: Et quamuis quid minus forte ſolemniter, minuſve ordinabiliter proceſſiſſet in ea quæ præceſſit; haud tamen præſumi debuiſſe alteram, niſi priore prius diſcuſſa ratione, caſſata iudicio. Hæc, & alia Sanctus Bernardus: quibus conſentiunt quæ de vtriuſque electione referuntur à citatis nuper, aliiſque eorum temporum Scriptoribus.

e Id. ep. 126 — *f Ep. 124.* — INNOCENTII POTIORA IVRA. — *g d. ep. 126.*

V. At vero Anacletus cum iam ſolus potiretur Vrbe, inter alias functiones quibus apparere Pontifex voluit, celebrauit ibidē CONCILIVM ex ſibi cohærentib. Epiſcopis; quo ſolemni ritu excommunicauit Innocentium, & qui illum creauerant, vel venerarentur vt Papam; depoſuitque omnes ſibi contradicentes, aliis in eorundem locum ſuffectis. Sed & ne turpiſſimus, vti erat, à ceteris Eccleſiæ paſtoribus, & Chriſtianis Principibus haberetur; laruam impoſuit monſtro, vt quod eſſet horrendum viſu, ſimulatione ſuperinducta videretur pulchrum. Reperiuntur *h* enim plurimæ tam ipſius, quam aliorum ſuæ factionis hominum pro ipſo ſcriptæ literæ ad Reges Germaniæ, Franciæ, & Hieroſolymorum, Epiſcopoſque, & alios in eorum regnis exiſtentes; quibus per ſexcenta impudentiſſima mendacia, conatus eſt illo ad ſuas partes allicere; mittens ad hæc in vniuerſum Orbem Legatos ſuos, qui pietatem eius ac iuſtitiam prædicarent: idque ipſum apud Imperatorem Conſtantinopolitanum, & Patriarchas Orientales conatum eſſe, teſtantur ipſius ad alios ſcriptæ eodem argumento epiſtolæ. Sed quam hæc omnia fruſtra fuerint, (quamuis numeroſitatem & ipſe iactaret) cum alia quæ dicentur inferius demonſtrabunt, tum breuiter docet S. Bernardus *i* in epiſtola ad Gaufredum; vbi numerans Reges Innocentio inhærentes, ait Alemanniæ, Franciæ, Angliæ, Scotiæ, Hiſpaniarum & Hieroſolymorum Reges, cum vniuerſo Clero & populis ſuis adhæſiſſe Innocentio, tamquam filios patri, & capiti membra: Ac rurſum ſcribens *k* ad Epiſcopos Aquitaniæ, inter alia aſſerit, Tuſciæ, Campaniæ, Longobardiæ, Germaniæ & Aquitaniæ, Galliarum denique & Hiſpaniarum omnium, necnon & vniuerſæ Orientis Eccleſiæ tam Archiepiſcopos quam Epiſcopos, omnes vnanimes, non conductos pecunia, non ſeductos fallacia, non illectos priuato carnis vel cognationis amore, non timore compulſos potentiæ ſæcularis, ſed Dei voluntatem ſicut non ignorantes, ita nec diſſimulantes, Petrum Leonis (Anacletum dictum) ingenue refutaſſe, ac ſecure Gregorium in Papam Innocentium ſuſcepiſſe.

ANACLETI PSEVDO CONCILIVM. — *h Rec. Bar. Tom. XII. hoc an. nunquam antea euſæ ex cod. Caſſin.* — MENDACIIS REM AGIT APVD PRINCIPES. — *i Ber. ep. 125* — PARS INNOCENTII LONGE NVMEROSIOR. — *k Id. ep. 126*

VI. Quamobrem cum euaneſcere omnes conatus ſuos Anacletus intelligeret, aliam aggrediens viam nundinatione regiæ dignitatis aliquem Chriſtianorum Principum communicationi ſuæ adiungere quæſiuit. Inuentuſque eſt Rogerius Siciliæ atque Calabriæ Dux, quem eo mercimonio ad ſe attraxit; vt ſcribit Petrus *l* diaconus Caſſinenſis. Sicut & Beneuentanum Chronicon à nobis ſæpe citatū, in quo per ſingulos annos ab auctore eius tēporis res geſtæ narrantur, aſſerit Anacletum hoc eodem anno petiiſſe Beneuentum, indeque Auellinam concedentem, cum prædicto Rogerio ſtabiliſſe, vt eum Regem coronaret Siciliæ. Aſſeruatur vero hactenus in Vaticana Bibliotheca ipſum diploma *m* eiuſdem Anacleti, ſed multipliciter decurtatum, de titulo Regio impertito Rogerio, ipſiuſque heredibus pro Sicilia, Calabria, & Apulia, aliiſque terris quas poſſideret, ſub cenſu annuo ſexcentorum ſchifatorum Romanæ Eccleſiæ perſoluendorum; datum ipſum quinto Calendas Octobris, Indictione nona, anno Dominicæ Incarnationis milleſimo centeſimo trigeſimo, ipſius Anacleti primo. Quo eodem anno (vt Chronicon habet) idem Anacletus Cardinalem ſuum nomine Comitem, ad Ducem in Siciliam direxit, qui eum in die Natiuitatis Domini in ciuitate Panormitana Regem coronauit.

l Pet. diac. Chron. Caſſin. l. 4. c. 99 — ANACLETVS TITVLVM REGIVM IMPERTIT ROGERIO SICVLO. — *m Rec. Bar. Annal. Tō. XII. hoc an.*

VII. Quænam autem vna cum Regis titulo Anacletus ei tribuerit vt ipſum demereret, idem qui ſupra Petrus diaconus, qui tunc viuebat, & his omnibus facile potuit intereſſe, narrat; nimirum præcepiſſe vt Epiſcopi & Abbates qui in eius ditionis ſolo manerent, ei obtemperarent. Ex quibus videas, quod iam ſuperius oſtendimus, exordium *Siculæ Monarchiæ* non ab Vrbano Secundo, vt ex falſatis eius literis aliqui deducere conati ſunt, ſed à pſeudopapa ſchiſmatico Anacleto proceſſiſſe. Porro deriſit Sanctus Bernardus eiuſmodi ſtudia Anacleti, cum ex perſona Ducis Burgundiæ ad Comitem Pictauienſem, ait *n* Ducem Apuliæ ſolum ex Principibus ei adhæſiſſe, ipſumque vſurpatæ coronæ mercede ridicula comparatum. Quodque non eſſet ſchiſmatici Papæ iſta præſtare, hinc eſt quod idem Sanctus *o* ad Ianuenſes & Piſanos ſcribens, & pluribus ad Lotharium Imperatorem, eundem Rogerium non Regem, ſed Tyrannum Siculum nominat, & Vſurpatorem atque inuaſorem coronæ Regiæ. Verum quem eo modo male collatum ſumpſit Dux Apuliæ titulum, nunquam deſerere voluit; cuius cauſa aduerſus Romanam Eccleſiam contigit ſæpe bello certare, cogi vero Romanos Pontifices præſtare legitime quod nefarie præſumpſerat Antipapa. Sed de his ſuo loco dicendum.

AVCTOR IMPIÆ MONARCHIÆ SICVLÆ. — *n Bern. ep. 127* — *o Id. ep. 129. 130. 139. 140.*

VIII. Iam vero relicto eodem pſeudopapa, ad Catholicum redeamus Pontificem Innocentium; quem vna cum ſuis ab Vrbe fugientem in Gallias reliquimus. Qui quidem ad Sanctum Ægidium appellens, (vt habent citata ſuperius Acta) inde *Claromontem* petiit, atque ibi CONCILIVM celebrauit. Sed præuenerat iam antea zelus pietatis ac veritatis Epiſcoporum illarum partium. Etenim complures conuenientes *Anicij*, anathemate damnaſſe Antipapam Petrum Leonis, traditur à Guidone Priore Carthuſiæ, eius temporis ſcriptore, in Vita *p* Sancti Hugonis Epiſcopi Gratianopolitani; quem & ait nullo habito reſpectu veteris amicitiæ, quæ interceſſerat inter ipſum & Petrum Leonis, licet morbis & ætate conſumptum, zelo domus Dei ductum perrexiſſe Anicium, vt cum aliis Epiſcopis eumdem excommunicaret ſchiſmaticum: eamque excommunicationem, propter auctoritatem tanti viri, contuliſſe multum & profectum Catholicis, & detrimentum Schiſmaticis.

Cum autem Innocentius tutum & approbatum (inquit

INNOC. RECIPIT SE IN GALLIAM. — *p Ap. Sur. 1. April.* — ANACL. EXCOMMVNICATVR PRIMVM IN CONVENTV ANICEN.

Sugerius q Abbas S.Dionyſii,tum iſta ſpectans atque ſcribens)eligens perſonæ Eccleſiæ poſt Domini defenſionis aſylum,Ludouicum Regem Francorum ; Nuntiis ad eum deſtinatis, perſonæ Eccleſiæ opitulari efflagitaſſet ; Rex cito CONCILIO Archiepiſcoporum, Epiſcoporum, Abbatum, & religioſorum virorum *Stampis* conuocato,eorum conſilio tam de perſona quam de electione inueſtigans, aſſenſum electioni Innocentii præbuit,&eum deinceps protegere promiſit. Cumque & ſuſceptionis & obſequii primitias per ipſum Sugerium ei tum Cluniaci exiſtenti obtuliſſet, mox ipſe eidem ad S. Benedictum ſuper Ligerim cum Regina & filiis occurrens,nobilem verticem tanquam ad Sepulchrum S.Petri inclinans, pedibus eius procubuit, Catholicumque affectum,& deuoti ſeruitii effectum ei & Eccleſiæ promiſit. Cuius exemplo & Rex Angliæ Henricus eidem Pontifici Carnotum occurrens, deuotiſſime pedibus eius proſtratus, ſui,ſuorumque ſuſceptionem, & obedientiæ filialis promiſit plenitudinem. Hæc Sugerius. Eadem ferme Bernardus r Abbas,qui res geſtas S. Bernardi accurate conſcripſit: additque,Lotharium quoque Germaniæ Regem,atque eius Epiſcopos , ſcripſiſſe ad Innocentium , deprecantes, vt ad eos tranſiens ſuam eis deſideratam exhiberet præſentiam. Præmiſiſſe enim trans montes Innocentium mox ab ortu ſchiſmatis Legatum Matthæum Cardinalem Epiſcopum Albanenſem,ſummæ probitatis & induſtriæ virum, qui rei geſtæ veritatem cunctis ſignificaret; docet Petrus ſ Abbas Cluniacenſis in eius Rebus geſtis,dum ait Innocentium totam Galliam (excepta parte Aquitaniæ) Hiſpaniam, Angliam, Germaniam,ſtudio præcipue Matthæi ſibi vniuiſſe.

q Suger. in Vit. Ludou. Craſſ.

CONCIL. STAMP. PRO RECEPTIONE INNOC.

REGES FR. ET ANGL. OCCVRRVNT INNOC.

r Vit. S. Bern. lib. 2. c. 1.

LOTHAR. REX GERMAN. RECIPIT INNOC.

ſ Pet. Clun. lib. 2. mirac. c. 14.

X.

S. BERN. FORTITER AGIT PRO INNOC.

Verum,quod ad eos ſpectat, qui pro Innocentio laborarunt ; tradit Bernardus Abbas ,cum & ipſe S.Bernardus ad Concilium Stampenſe accerſitus aduenisset, ac celebrato prius ieiunio,& precibus ad Deum fuſis, Rex & Epiſcopi vno omnium conſilio in ipſum cauſæ definitionem refudiſſent;illum diligenter proſecutum electionis ordinem , electorumque merita, ſuſcipiendum eſſe Innocentium pronũtiaſſe,idque ratum eſſe omnes pariter acclamaſſe. Hæc Bernardus : eademque Theobaldus in Vita t S. Willelmi Aquitanici. Poſt hæc vero idem S.Bernardus, tanquam à Deo parata tuba cœleſtis,magno ſonitu perſtrepens, ſiue literis, ſiue ſermone, aduerſus ſchiſmaticos pro Catholico Pontifice circumquaque in Galliis afflatu Sancti Spiritus intonuit bellum. Quod enim ad epiſtolas attinet; extant plurimæ de his ab eo ad diuerſos ſcriptæ , in quibus & Catholicos hortatur ad perſeuerantiam , & Schiſmaticos ad reſipiſcentiam; cum & ad Epiſcopos Aquitaniæ prolixe ſcribens u, inter plurimas alias rationes docet, iudicio quoque Dei declaratum eſſe Innocentium legitimum Pontificem ; dum qui tunc eſſent per vniuerſas prouincias in Eccleſia præſtantiores ſanctitate viri(quos enumerat)omnes recepiſſent illum, & recipiendum eſſe aliis prædicarent : ſubiicitque de Chriſtianis populis , & monachorum Ordinibus, atque Principibus Innocentio inhærentibus.

t Ext. ap. Sur. 10. Feb.

u Bern. ep. 126.

VIRI SANCTI VBIQVE RECIPIVNT INNOC.

XI.

x Bern. ib.

GERAR. ENGOLIS. LEGATVS ANTIPAPÆ, PERSECVTIONEM EXCITAT IN CATH.

Præter literas vero , egit & præſens cauſam Catholicæ vnionis. Siquidem ab eodem Innocentio Legationem ſuſcepit,vna cum Ioſſeno Sueſſionenſi Epiſcopo,ad Willelmum Comitem Pictauienſem ac Ducem Aquitaniæ, in tranſuerſum actum per Gerardum Engoliſmenſem Epiſcopum : qui cum ambitione æſtuans x Legationem Galliarum poſtulaſſet ab Innocentio, cui ab initio inhæſit, nec obtinuiſſet, reſiliens ab illo tranſiit ad Anacletum; à quo Legationem emit commercio conſenſionis in eius prauitatem , & quoſcumque potuit ad eius partes allexit,alios autem maledictis inceſſit. Ad hunc igitur pſeudolegatum, ſimul & ad Willelmum Ducem miſſus vna cum Ioſſeno Bernardus, cum Pictauim veniſſent, nihil tamen proficere potuerunt : quinimo animati & armati ad inſaniam à Gerardo clerici,publice ex eo tempore perſecutionem Catholicis intentarunt:adeo, vt cum priuſquam ſic eorum obfirmata fuiſſet perfidia, obtuliſſet Bernardus in eorum Eccleſia ſacrificium Deo; poſt eius diſceſſum Decanus altare in quo diuina myſteria celebrarat,impie confregerit.Sed non impune:quippe diabolus cui traditus eſt, eum extinxit, & peſtilentem animam in infernum demerſit. Sicut & Archipresbyter, qui Synodum ſchiſmaticorum denuntiabat,æque à diabolo correptus eſt: & in alios multos qui in Schiſmate illo feruentiores eſſent, manus diuina manifeſtam exercuit vindictam. Narrat iſta Bernardus y Abbas. Quomodo vero iterata Legatione Willelmum Ducem conueniens S. Bernardus,eum manus dare compulerit,dicetur inferius ſuo loco.

DEVS SIGNIS CONFVNDIT SCHISMATICOS.

y Vit. S. Bern. l. 2. c. 6.

XII.

Modo autem ex Willelmo z Malmesburienſi Bibliothecario,res ſui temporis ſcribente, illud non omittendum, fuiſſe hunc Willelmum Ducem tantæ potentiæ, vt in Terram Sanctam duxerit exercitum ſexaginta millium equitum & multo plurium peditum:(videlicet ſecunda in Palæſtinam expeditione , cuius ipſe princeps a extitit & coryphæus:) rurſus vero,adeo fuiſſe intemperantiæ & omnium vitiorum ſordibus inquinatum,vt gloriaretur cum malefaceret,& exultaret in rebus peſſimis, cuncta condiens malefacta ſalibus nugarum & facetiarum. Quid autem inter Petrum Pictauienſem Epiſcopum virum ſanctiſſimum , atque ipſum aliquando interceſſerit narrans, ait, cum Petrus eum liberius argueret,& detrectantem palam excommunicare inciperet, illum præcipiti furore percitum crinem Antiſtitis inuolaſſe, ſtrictumque mucronem vibrantem , *Iam*,exclamaſſe, *morieris,niſi me abſolueris*: Tum Præſulem timore ſimulato inducias petentem loquendi, quod reliquum erat excommunicationis fidenter peroraſſe ; ita Willelmum à Chriſtianitate ſuſpendendo, vt nec cum aliquo conuiuari, nec etiam loqui auderet,niſi mature reſipiſceret: Itaque officio ſuo peracto, martyrium ſitientem collum protendiſſe , *Feri*, inquientem, *Feri*. At Willelmum refractiorem , conſueto lepore intuliſſe , *Tantum te odio, vt nec te meo digner odio* ; *nec cœlum vnquam intrabis me ex manus miniſterio*: Veruntamen poſt modicum vipereo meretriculæ infectum ſibilo , inceſti diſſuaſorem Petrum detruſiſſe exilio : Vbi cum beato fine concluſus , frequentibus & magnis miraculis innueret mundo quam glorioſe viueret in cœlo;his auditis Willelmum, dicacitate ſolite profeſſum eſſe , pœnitere ſe, quod non ei iamdudum mortem acceleraſſet,vt ipſi anima ſancta grates haberet potiſſimum, cuius furore cœleſte mercata eſſet commodum. Hæc auctor de Willelmo, ante Innocentii Papæ tempora. Nam Hiſtoriam illam ſuam de Geſtis Regum Anglorum,in qua hæc inſeruit,nonniſi ad Calliſti Papæ Secundi tempora perduxit.

z Malmesb. Hiſtor. de Will. Sec. lib 4. & 5.

WILLELMI DVC. AQVIT. VITA, ET POTENTIA.

a Tyr. lib. 10. c. 12. & 19.

S. PETRI EPISC. PICTAVIEN. CERTAMEN CVM EO.

XIII.

REPVLSI DIVINITVS CHRISTIANI AB OBSIDIONE DAMASCI

b Tyr. lib. 13. c. 26.

Quod ad res pertinet Orientis; dum Chriſtiani Principes aucti nouis viribus Orbis Occidentalis, confidentes in potentia virtutis ſuæ, cum magno apparatu obſiderent Damaſcum;ab eo qui exaltat humiles & diſpergit ſuperbos,de cœlo pugnatum eſt contra eos,nebulis,imbribus,ventis ; vnde coacti ſunt re infecta, ſed malis ipſi confecti , ad propria remeare.Rem geſtam,memorabilemque,Willelmus b Tyrius deſcripſit. Poſt quam admodum deploratam, ſubiicit de obitu Stephani Patriarchæ Hieroſolymitani, & ſubrogatione *VVillelmi* Belgæ Mechlinia oriundi.

IESV CHRISTI AN. 1131.

INNOC. II. AN. 2.

IOAN. COMN. 13.

I.

CONCIL. RHEMENSE INNOC. PP.

a Suger. in Vit. Ludou. Craſſ.

ANNO Chriſti milleſimo centeſimo trigeſimo primo, Indictione nona, (vt habet codex Vaticanus, vbi per annos ſingulos Innocentii res geſtæ ſcribuntur) idem Pontifex *Rhemis* in Gallia CONCILIVM celebrauit: quod quidem celeberrimum fuiſſe, atque ei interfuiſſe Archiepiſcopos & Epiſcopos Francos , Teutonicos, Aquitanos, Anglos, Hiſpanos , tradit Sugerius a Abbas S. Dionyſii, dum agit de vnctione & coronatione Regis Ludouici eius nominis Septimi adhuc pueri , quam ad euitandos æmulorum tumultus , ipſius pater Ludouicus Craſſus in eodem Concilio ab Innocentio fieri poſtulauit; cum paulo ante ipſius primogenitus Philippus infelici caſu extinctus eſſet , dum videlicet perterrefactus equus cui inſidebat porco obuio , eundem adoleſcentulum deieciſſet in terram , deſuper ipſum equo ruente. In eodem quoque Concilio promulgatam fuiſſe ex-

ANACL. ANTIP. EXCOMMVNICATVR.

b Ap. Sur. 6. Iunii. c. 47. c Vit. S. Ber. lib. 2. c. 1.

communicationem in Petrum Leonis Antipapam, traditur in Rebus *b* geſtis S. Norberti Magdeburgenſis Archiepiſcopi, qui vna cum cæteris Antiſtitib. interfuit. Eſtque item mentio eiuſdem Concilii in Vita *c* S. Bernardi, qui & ipſe adfuit, cum eum à ſe ſeparari Pontifex non pateretur; atque in eo multa ad honorem Dei diſpoſita fuiſſe traditur: ſed quænam ea fuerint, præter iam dicta non reperitur, quod perierint eius acta. Extant tamen duo Sermones apud eundem S. Bernardum, habiti in Rhemenſi Concilio in præſentia Papæ, alter ad Clericos, ad Epiſcopos alter; cum tamen potius in Epiſcopos dicti eſſe reperiátur, quorum vita haud eſſet conſentiens dignitati: quos quidem S. Bernardi nomine euulgatos, & inter eius ſcripta recenſitos, alterius tamen potius auctoris eſſe admonuit cenſura recentior.

II. d d. cap. 1. LOTHAR. REX STRATOREM AGIT INNOCENTIO.

Poſt Rhemenſe Concilium Innocentius Leodium profectus, Lotharium Germaniæ Regem ſibi occurrentem inuenit; vt quidem Bernardus *d* Abbas teſtatur: ſed Sugerius id ante Rhemenſe Concilium accidiſſe tradit; aitque in eo occurſu Lotharium in platea ante Epiſcopalem Eccleſiam humiliter ſeipſum ſtratorem obtuliſſe, atque alia manu virgam ad defendendum, alia frenum albi equi Pontificis accepiſſe, eundemque tanquam Dominum deduxiſſe, ac deſcendentem ſubbrachiando deportaſſe. Verum (prout Bernardus addit) velociter obnubilata eſt illa ſerenitas. Siquidem Rex tempus ſe habere reputans opportunum, importune inſtitit Epiſcoporum ſibi reſtitui Inueſtituras, quas ab eius deceſſore Henrico Imp. per maximos labores & multa pericula Romana Eccleſia vendicarat. Ad quam petitionem expaueſcentibus Romanis, murum ſe oppoſuit ſanctus Bernardus, qui audacter Regi reſiſtens, verbum malignum mira libertate redarguit, ac mira auctoritate compeſcuit. Hæc Bernardus in Vita eiuſdem Sancti: ex quibus videas apertiſſimi redargui mendacii Petrum Diaconum Caſſinenſem, qui aduerſus Catholicum Papam Innocentium vna cum ſuis Caſſinatibus pro ſchiſmatico Anacleto ſtetit ac laborauit; dum in gratiam eiuſdem Lotharii, cui pariter poſtea inhæſit, affirmat Inueſtituras ei ab Innocentio fuiſſe apud Leodium confirmatas. Sicut & in eo mendax eſſe conuincitur, dum ibidem terram Comitiſſæ Mathildis eidem condonatam eſſe ſcribit. Nam diploma Pontificis de ea re conſcriptum, Romæ datum legitur, vt dicetur ſuo loco poſt annum ſequentem. Denique ſuggeſtum tantum, non exactum de inueſtitura à Lothario, quod petierat, Otho *e* Friſingenſis affirmat.

S. BERN. LOTHAR. REG. COMPESCIT.

e Otto Friſing. lib. 7. c. 18.

III. f Pet. Clun. 3. ep. 34. g Ex Bar. Ann. Tom. XII. ann. 1132. INNOC. CISTERC. EXIMIT à DECIMIS SOLVENDIS. h Pet. Clun. 3. ep. 33. 34. i Ap. Pet. Bleſ. ep. 82. k Pet. Clun. 1. ep. 35. l Id 3. ep. 36. DISSIDIA SANCT. ABSQVE LÆSA CHARITATE.

Antequam autem è Galliis recederet Innocentius, non inuiſiſſe tantum nobile monaſterium Cluniacenſe, ſed & illud dedicaſſe, Petrus *f* illius tunc Abbas teſtatur; conſtatque pariter ex priuilegio *g*, quod ei idem Pontifex contulit. Claramvallem quoque viſitauit, & miratus eſt rigidiſſimam Fratrum obſeruantiam. Cum vero & extremam illorum inopiam, Cluniacenſium autem diuitias conſideraſſet; ſtatuere placuit, ne Ciſtercienſes monachi decimas perſoluerent Cluniacenſibus, vel aliis ſæcularibus clericis, vt hactenus factum eſſet: cuius rei cauſa querelas in eos eiſe magnopere dilatatas, certum redditur ex epiſtolis prædicti Petri *h* Abbatis ad ipſum Innocentium Papam. & Haimericum S.R.E. Cancellarium, atque Richardi *i* Cantuarienſis Archiepiſcopi ad Abbatem Ciſtercienſem. Sed & cum idem Petrus ad ipſos quoque Ciſtercienſes querelis plenam ſcripſiſſet epiſtolam k; quod ea à nonnullis in deteriorem partem eſſet accepta, idem anno ſequenti excuſatorias *l* ad ipſos dedit literas, quibus charitas, quæ aliqua ex parte inter eos læſa videri poſſet, arctiori vinculo conſtricta permaneret. Vnde videas quales eſſe conſueuerint inter Sanctos querelæ & diſſenſiones; in quibus ne charitas, quæ eſt vinculum perfectionis, dirumpatur, magna imprimis adhiberi conſueuit induſtria. Sic enim & antehac inter ipſos Cluniacenſes & Ciſtercienſes monachos, graues diſſenſiones ortæ fuerant occaſione obſeruationis Regulæ Sanct Benedicti, ſub cuius ſtipendiis, licet ſub habitu diuerſo, vterque Ordo militaret, alter alterum redarguens *m* inobſeruantiæ & præuaricationis eiuſdem. Verum non eo proceſſit iſta contentio, vt inter eos charitas ſcinderetur; quinimo magis magiſque, vt bene fixa radice arbor ventis conſolidatur, inter eos firmata fuerit & ſtabilita: quamuis humani generis hoſtis cauſas plures diſcordiarum diuerſis temporibus, tum inter eoſdem præſtantiſſimos Ordines, tum inter illos duos ſanctiſſimos ipſorum Abbates huius temporis, Petrum, & Bernardum, ſubminiſtrare non ceſſarit; quarum cauſa (abſque tamen charitatis læſione) hinc inde ab vtroque ſcribendæ fuerunt elucubratiſſimæ apologiæ.

m Vid. Ber. Apolog. ad Will. Abb. S. Theod. & Pet. Clun. 3. ep. 28. & 5. ep. 16. vtrũque apud Baron. ann. 1126. & præſenti, &c.

IV. GALLIC. ECCLESIA FLORET RELIGIOSIS ORDINIBVS.

Erat porro his temporibus (vt etiam ſcribit Robertus in Appendice ad Sigebertum) pulchra & decora valde facies Eccleſiæ Gallicanæ, diuerſorum Ordinum & profeſſionum circumdata varietate, dum hinc Præmonſtratenſes, illinc Ciſtercienſes, inde Cluniacenſes monachi, necnon & ipſi Carthuſienſes paulatim pullulantes; tum & diuerſi habitus profeſſione ſanctimoniales, & mulieres Deo deuotæ, in continentia atque paupertate ſub obedientiæ iugo regulariter viuentes; feruore religionis invicem prouocarent, & noua certatim diuerſis in locis monaſteria fundarent. Verum in Galliis iſti plantati, etiam trans mare propagarunt palmites ſuos. Siquidem vt de aliis dicere prætermittamus, de Præmonſtratenſibus habet idem auctor hoc anno, ſed paulo ſuperius, in Syriam & Palæſtinam aliquos ex eis miſſos nonnullás Abbatias ædificaſſe. Vnam vero conceſſione Ciſtercienſium poſſediſſe, quibus & locum, & pecunias de quibus ædificaretur, apud Hieroſolymam Balduinus Rex dediſſet; teſtatur S. Bernardus *n* in epiſtola ad Præmonſtratenſes. Sed & ex eadem Francorum gente militares ex oræ tunc florebant in Oriente & Occidente Religiones: quippe (vt Robertus ait) Miles Templi Hieroſolymitani, ac Fratres de Hoſpitali, ſub religioſo habitu continenter viuentes, vbique ſe multiplicando diffundebant, & quæ poterant vel de laboribus propriis, vel de Fidelium eleemoſynis, ad opus Deo militantium, vel infirmorum quorumcunque, vel pauperum, Hieroſolymam deferebant: Præſules autem Eccleſiarum, ac Principes ſæculi, promptiſſime annuebant, vel etiam ſponte offerebant terras, prata, nemora, & cætera quæ monaſteriis ædificandis erant neceſſaria. Hæc ille. At de origine Hoſpitalariorum, cæteris eiuſmodi Ordinibus antiquiore, egit Willelmus Tyrius *o* in commentario de Bello ſacro: De Templariis vero dictum eſt ſuperius ex eodem.

n Bern. ep. 252.

o Tyr. lib. 18. c. 4. 5.

V. REGES MORITVRI, RELIGIONIS HABITVM ASSVMVNT.

Hoc item anno Balduinus Rex Hieroſolymorum Chriſti verus Confeſſor, poſt liberatam à Turcis irruentibus Antiochiam, ęgritudine affectus, habitum religionis aſſumens, & vitam regularem profeſſus ſi viueret, Deo feliciter ſpiritum reddidit vndecimo Calendas Septembris. In cuius locum decimooctauo Calendas Octobris ſubrogatus eſt gener eius Fulco Comes Turonenſium. Hæc pluribus idem Tyrius *p*. Quo etiam anno moriturus Stephanus Rex Hungariæ, in ſignum pœnitentiæ & ipſe monaſticum induit habitum: cui ſucceſſit vir pietate inſignis Bela.

p Id. lib. 13. cap. vlt. & lib. 14. c. 2.

IESV CHRISTI AN. 1132.

INNOC. II. AN. 3.

IOAN. COMN. 14.

I.

ANno Redemptoris milleſimo centeſimo trigeſimo ſecundo, Indictione decima, Innocentius Pontifex, poſtquam luſtrans Gallias, præterquam ab Aquitanis, ab omnibus exceptus eſſet ſumma cum veneratione, Iudæique ipſi cum libro Legis Pariſiis ei occurriſſent, ſed & qui eum verbis deriſoris contempſiſſent Nouiomenſes *a*, prodigioſo incendio puniti eſſent: accepta à Gallicanis Eccleſiis pro ipſius Romam reditu indicta *b* collecta, itinere terreſtri Italiam petens, apud Aſtam Paſcha celebrauit; ac paulo poſt CONCILIVM illarum partium Epiſcoporum *Placentiæ* celebrauit. Cumque interea Rex Lotharius, ſicut promiſerat, in Longobardiam cum exercitu veniſſet, in Roncaliis cum eodem Pontifice & Longobardis generale colloquium de ſtatu Eccleſiæ atque Imperii habuit. Inde vero Innocentius Piſas adueniens, bellum quod inter illam ciuitatem atque Ianuenſem gerebatur, compoſuit; & vtramque, ob earum

a Auctar. ad Sigeb. & Baron. ann. ſuper. b Pet. Clun. lib. 3. ep. INNOC. REVERTITVR IN ITALIAM.

in Sedem Apoſtolicam merita, diuerſis priuilegiis honeſtauit. Hæc de illius geſtis præſentis anni, eiuſdem temporis auctor ſuperius citatus.

II.

De tyrannide Rogerii Siculi.

Quo eodem anno Beneuentanos, expulſo Creſcentio pſeudocardinale pſeudopontificis Anacleti, qui eos proditorie tradere vellet Rogerio Siciliæ Regi, Innocentium recipere decreuiſſe, traditur in ſæpe citato Chronico Beneuētano: vbi etiam multa alia leguntur de tyrannide ipſius Rogerii, & rebellione nonnullorum Principum aduerſus eum; quem & diuino implorato auxilio prælio ſuperarunt, in fugamque adegerunt, exercitu eius internecioni dato. Verum poſtea idem cum maioribus copiis rediens, cunctaque cæde, igne, rapiniſque miſcens, totam occupauit Campaniam & Apuliam, ipſamque etiam ciuitatem Beneuentanam, expulſis omnibus illarum prouinciarum Principibus, aliiſque Innocentii Papæ fautoribus. quæ omnia pluribus narrantur ab auctore prædicti Chronici, & Petro *c* diacono Caſſinenſi, eius temporis ſcriptoribus.

c Pet.diac. Chron.Caſſin lib.4.c. 98 & ſeqq. Ap.Baron. ſeqq.annis.

IESV CHRISTI AN. 1133.

INNOC. II. AN. 4.

LOTHAR. II. 1.

IOAN. COMN. 15.

I.

Lothar. coronatur Imp.

ANnus Redemptoris milleſimus centeſimus trigeſimus tertius, cœptus Indictione vndecima, felix illuxit Eccleſiæ Catholicæ, cum Innocentius Papa in Sedem ſuam à Lothario Rege reſtitutus eſt, ipſe vero LOTHARIVS ab eo coronatus Imperator. Id enim hoc anno geſtum eſſe, auctores eius temporis teſtantur, Falco in Chronico Beneuentano, Hugo in Vita Sancti Norberti, & is qui Auctarium appoſuit ad Sigebertum, atq; alii. Porro præter morem coronatus eſt Lotharius in Lateranenſi baſilica, quod (vt ait Otto *a* Friſingenſis) Eccleſiam Sancti Petri, vbi id agi moris erat, Petrus Leonis Antipapa occuparet; nec ſatis virium Lotharius haberet (vt tradit Bernardus *b* Abbas) ad illum inde expellendum: quippe qui (vt eſt in Chronico Beneuentano) duo tantum millia militum ſecum duxiſſet.

a Otto Friſing.lib.7.c. 18.

b Vit. S. Bern.l.2.c. 2.

II.

Allodium Comitis. Mathildis datū Imp. sub censu.

Porro eo quoque tempore eundem Pontificem Allodium Comitiſſæ Mathildis, quod ipſa Apoſtolicæ Sedi donauerat, eidem Imperatori ob præſtitum Eccleſiæ auxilium conceſſiſſe, apparet ex eius diplomate *c* dato Laterani ſexto Idibus Iunii: quo conſtat ita illud conceſſum eſſe, vt tamen Imperator centum libras argenti ſingulis annis Apoſtolicæ Sedi pro illo exolueret, & poſt ipſius obitum proprietas ad ius & dominium S.R.E. abſque vlla diminutione reuerteretur. quod ſimiliter conceſſit eodem diplomate Henrico Duci Bauariæ ipſius Imperatoris genero, iiſdem cenſus & reuerſionis conditionibus, necnon hominii, & fidelitatis Romanis Pontificibus iurandæ.

c Rec. Baro. Tom. XII. hoc an.

III.

Imp. et Pont. recedunt ab Urbe.

Poſt hæc vero Lotharius, quod Romæ morari annonæ penuria prohiberetur, & expugnare munitiones Vrbis quas Anacletus occupabat, difficilis operis eſſet; conſultius exiſtimauit ad propria redire, opportuniori tempore & maioribus copiis reuerſurus contra Rogerium Siculum, qui Beneuentanos, aliosque ab Innocentio Papa ſtantes, ferro flammaque perſequeretur. Sed & ipſe Innocentius, quamuis conſilium Romæ in ſua ſede manendi iniiſſet, tamen cum ſibi non diuinis rebus vacandi facultas daretur, ſed armis iugiter inſiſtere ob continuos Anacletianorum incurſus cogeretur, neve præſentia ſua illius beſtiæ in ciues rabiem magis efferaret, rurſum Piſas reuerſus eſt, potentiſſimam tunc ciuitatem, maritimiſque imprimis viribus à Principibus quibuſcumque timendam, & erga Sedem Apoſtolicam addictiſſimam.

IESV CHRISTI AN. 1134.

INNOC. II. AN. 5.

LOTHAR. II. 2.

IOAN. COMN. 16.

I.

a Vit. S. Bern.lib.2. c.2.

Concil. Piſan. generale adversus Schism.

ANno Chriſti milleſimo centeſimo trigeſimo quarto, Indictione duodecima, Innocentius Papa (inquit Bernardus *a* Abbas Bonæuallis) aggregatis *Piſis* totius Occidentis Epiſcopis, aliiſque religioſis viris, magnæ gloriæ SYNODVM celebrauit; cuius Actionum ſumma in excommunicatione Petri Leonis Antipapæ, & irregreſſibili fautorum eius deiectione conſtitit. Hæc tantum ipſe de tam magno Concilio. Reperitur vero, in eodem relatum fuiſſe in Sanctorum numerum, magnum illum ſanctitate inſignem, atque etiam poſt mortem miraculis clariſſimum, *Hugonem* Epiſcopum Gratianopolitanum, qui nuper ex hac vita octogenarius migrauerat, poſtquam Eccleſiam ſuam quinquaginta duobus annis optime gubernaſſet. De eius namque canonizatione ibidem Piſis de conſenſu totius Concilii facta, extant *b* ipſius Innocentii literæ ad Guidonem Priorem Carthuſienſem: cui etiam dedit in mandatis, vt eius Vitam deſcriberet; quod ipſe diligentiſſime præſtitit.

Canonizatio S. Hugonis.

b Ap.Sur.1. April.

II.

Graſſatio in antiſtites Gal. à Synodo redeuntes.

Porro cum infeſtaretur tunc temporis Italia Conradi tyrannide, quem hactenus Mediolanenſes confœderatum habuiſſent contra Lotharium Imperatorem; & qui ei fauebant, ita vndiquaque graſſarentur, vt viæ publicæ eiuſmodi non militibus, ſed prædonibus obſiderentur; accidit illud admodum lugubre, vt iidem in inſidiis latitantes apud Lunam ciuitatem Tuſciæ, Gallicanos Archiepiſcopos, Epiſcopos, Abbates, qui magno numero ad Concilium Piſanum cum ingenti multitudine nobilium clericorum & religioſarū perſonarum aduenerant, in redditu aggreſſi, eoſdem immenſa rabie diſtraxerint, diſperſerint, vulnerarint, captiuarint, & rebus omnibus expoliarint. Quem plane tragicum caſum vnus ex ipſis Petrus *c* Cluniacenſis Abbas, omnium nomine è carcere per epiſtolam ſignificauit Innocentio Pontifici, rogans, vt his ipſorum malis mederetur. Quomodo vero iidem liberati fuerint, nobis hactenus incompertum. Non autem fuit tunc cum eis S. Bernardus, licet cum iiſdem ex Galliis ad Concilium veniſſet. Opportuna namque occaſio interceſſit, vt mitteretur cum aliis Legatis à latere ad Mediolanenſes; à quibus expetitus fuerat, vt eius opera illa ciuitas iam abdicato ſchiſmate, reconciliaretur Eccleſiæ Romanæ, & reciperet Lotharium Imperatorem. quod à Legatis eſt feliciter impletum, ac præcipue verbis & miraculis eiuſdem ſancti Bernardi. Deſcribit autem hæc pluribus alter Bernardus *d* Abbas in eius Vita; meminitque ipſemet Bernardus in ſuis epiſtolis *e*.

c Pet.Clun. 3.ep.27.

S. Bern. mittitur Mediolanum.

d Vit.S.Ber. lib.2.c.2.

e Bern.ep. 131.132.133. 137.

III.

S. Norberti obitus.

Hoc eodem anno, octauo Idus Iunii, S. Norbertus Inſtitutor Ordinis Præmonſtratenſis, idemque Archiepiſcopus Magdeburgenſis, mira ſanctitate, ſicut vixerat, diem clauſit extremum: laudatiſſimus huius ſæculi ſanctitudinis & eloquentiæ nomine prædicatus à S. Bernardo, Petro Cluniacenſi, & aliis eius temporis Scriptoribus: cuius vitam egregie deſcripſit *f* Hugo Archiepiſcopus ipſius ſucceſſor.

f Ap.Sur.6. Iunii.

IESV CHRISTI AN. 1135.

INNOC. II. AN. 6.

LOTHAR. II. 3.

IOAN. COMN. 17.

I.

ANno Domini milleſimo centeſimo trigeſimo quinto, Indictione decimatertia, Gaufredus inſignis nominis

Carnotenſis Epiſcopus, cui à Papa Innocentio fuerat anno ſuperiori poſt Concilium Piſanum commendata Legatio Aquitaniæ, ſumpto ſecum S. Bernardo, acceſſit Pertinacum ad Willelmum Comitem Pictauienſem, eundemque Ducem Aquitaniæ, vt eum pertraheret in partes Innocentii, à quibus eum pſeudolegatus Gerardus Engoliſmenſis alienũ detinebat; ſimulque aliis mederetur malis, quæ à Schiſmaticis eſſent aduerſus Catholicos perpetrata. Accidit autem, vt

S. BERN. TERRIBILITER DVCEM AQVITAN. TRAHIT IN PARTES INNOC. PP.

cum Comes auditis illorum rationibus, reſpondiſſet ſe quidem in obedientiam Innocentii poſſe dare conſenſum, ſed in reſtitutionem Epiſcoporum quos expuliſſet nulla ratione induci: tum S. Bernardus efficaciora arma corripiens, celebratis ad altare ſacris myſteriis, iam non ſe agens, vt hominem, Corpus Domini ſuper patenam poſuit, atque ignea facie & flammeis oculis, non ſupplicans, ſed minax foras egrediens, vbi Comes ſuſtinebat pro foribus, verbiſque terribilibus illum ex parte Iudicis eius, quem ei præſentem oſtenderet, adiurans, adeo perculſit, vt membris tremebundis atque diſſolutis terræ prouolutus, inſtar epileptici ſaliuis difflueret, & nihil valens loqui, aut in aliquem intendere, ſolum profundos efflaret gemitus: cum vir Dei eum pede pulſans, accliuem ſurgere iuſſit, & Epiſcopo Pictauienſi ibidem præſenti quem expuliſſet reconciliari, eundemque ſedi reſtituere; ſed & in vniuerſo Principatu ſuo diſcordes ad vnitatem & Innocentii Papæ obedientiam reuocare. quæ cuncta Comes præſtitit. Narrat iſta pluribus Bernardus *a* Abbas in Vita S. Bernardi, & Theobaldus Epiſcopus in Rebus *b* geſtis eiuſdem Willelmi Comitis.

a *Vit. S. Ber. l.2.c.6.*
b *Ap. Sur. 30. Feb. c.4.*

II. VLTIO DIVINA IN GERARD. EPISC. ENGOL.

Addit vero Bernardus, pace omni Aquitanicæ Eccleſiæ reddita, ſolum Gerardum Engoliſmenſem perſeueraſſe in malis ſed non multo poſt in domo ſua morte ſubitanea impœnitentem extinctum eſſe, ſine confeſſione & viatico; corpuſque eius à nepotibus ſuis, quos in ea Eccleſia honoribus ſublimauerat, inuentum in lectulo ſuo exanime & enormiter tumidum, in baſilica quadam humatum eſſe; ſed poſtea à Gaufredo Carnotenſi Apoſtolicæ Sedis Legato inde extractum eſſe, & alio proiectum: denique nepotes eius ab eadem Eccleſia poſtmodum eliminatos eſſe, & vniuerſam progeniem ac plantationem à radice auulſam, per extera regna tanti iudicii circumferentem querimonias exulaſſe.

III. c *Bern. ep. 158. & 159.* d *Pet. Cluni. l.6. ep.17.* THOMÆ PRIORIS S. VICT. MARTYRIVM.

Quo etiam tempore contigit, tam eundem S. Bernardũ *c*, quam Stephanum Epiſcopum Pariſienſem, atque Petrum *d* Abbatem Cluniacenſem, vehementes ad Innocentium Papam ſcribere literas, pro vindicta aduerſus interfectores Magiſtri *Thomæ* Prioris S. Victoris Pariſienſis, quem Dominico die inter manus ipſius Epiſcopi peremiſſent impiiſſimi nepotes Archidiaconi, quod eum Thomas magno zelo ſæpe reprehenderet de illicitis exactionibus, quas ſibi occaſione Archidiaconatus in presbyteros vſurpare conſueuerat. Quẽ quidem Thomam, ab iiſdem Patribus egregie laudatum ob vitam ſanctiſſime ductam, & mortem pro tuẽda Eccleſiæ iuſtitia patientiſſime toleratam, S. Bernardus Martyrem nominat. Sicque hoc ſæculo duo occubuere Thomæ pro Eccleſiæ iuribus defendendis, nempe iſte Pariſienſis Prior, & alter Cantuarienſis Archiepiſcopus, de quo dicetur ſuo loco. Cæterum non Thomam tantum, ſed & ſubdiaconum Aurelianenſem eadem ex cauſa ab impiis interfectum eſſe, affirmat Petrus Cluniacenſis: additque eorum occaſione congregatum fuiſſe CONCILIVM Epiſcoporum & Abbatum, qui in eiuſmodi ſacrilegos ſententiam ſeueritatis protulerunt; quam ipſe Apoſtolica auctoritate confirmari, vel etiam aggrauari petiit.

IV. OBITVS HENR. REG. ANGL. e *Malmesb. Hiſt. nouell. lib.1.*

Eodem anno, Calendis Decembris, Henricus Angliæ Rex, vbi regnaſſet annis triginta quinque & menſibus quatuor, minus diebus quatuor, facta peccatorum ſuorum confeſſione, & ſuſceptis ſolitis Eccleſiæ ſacramentis, pœnitens ex hac vita migrauit. Narrat hæc Willelmus *e* Malmesburienſis. Suſcepit regnum nepos eius Stephanus, fauore & auxilio, fratris ſui Henrici Wintonenſis Epiſcopi, ſpe (inquit auctor) capti ampliſſima, quod Stephanus aui ſui Willelmi in regni moderamine mores ſeruaret, præcipueque in Eccleſiaſtici vigoris diſciplina. Quapropter & ſcripto ſacramento, quod à Stephano Willelmus Cantuariæ Archiepiſcopus & Sacræ Romanæ Eccleſiæ Legatus exegit de libertate reddenda Eccleſiæ & conſeruanda, idem Henricus Epiſcopus ſe vadem appoſuit. Sed quæ ſcriptis promiſit Stephanus, factis tranſgreſſus eſt: quod auctor malis eius Conſiliariis adſcribit. Quod autem in eo à ſe præſtito iuramento teſtatus etiam eſt, ſe ab Innocentio Papa confirmatum in Regno poſtmodum fuiſſe; id ſcias ea de cauſa dictum, quod Regnum Angliæ feudatarium eſſet Eccleſiæ Romanæ, adeo vt quilibet Rex acciperet confirmationem à Romano Pontifice: quod etiam fatetur ſuis literis Henricus Secundus, de quibus dicetur ſuo loco.

REGNUM ANGL. FEVDATARIŨ RO. ECCL.

IESV CHRISTI AN. 1136.

INNOC. II. AN. 7.

LOTHAR. II. 4.

IOAN. COMN. 18.

I.

ANNO Chriſti milleſimo centeſimo trigeſimo ſexto, Indictione decimaquarta, Calendis Auguſti, hoſpes & defenſor Innocẽtii Papæ Ludouicus Craſſus Francorum Rex, dyſenteriæ morbo ex hac vita migrauit, anno regni trigeſimo, ætatis fere ſexageſimo: quem etſi viuentem S. Bernardus in epiſtola ad Honorium Papam valde perſtrinxit, quod eum bellici furores in religioſos monachos interdum delinquere adegerunt: poſteriora tamen facta, & pœnitentia qua diem clauſit extremum, eundem pietate religioneque admodum reddidit commendatum: cum videlicet in animo habens apud SS. Martyres Dionyſium ac ſocios, regni & coronæ depoſitione humilem S. Benedicti habitum aſſumere, atque monaſticum ordinem profiteri; ægritudinis anticipatus anguſtiis, quod opere non potuit, corde & voluntate compleuit; ac poſt omnium mobilium ſuorum Eccleſiis & pauperibus factam diſtributionem, frequentemque exomologeſin, atque egregiam fidei Catholicæ confeſſionem, ac denique Corporis & Sanguinis Domini ſumptionem; præcipiens tapetum terræ, & cineres tapeto in modum Crucis deponi, ibidem manibus ſuorum depoſitus ſpiritum emiſit. Hæc fuſius Sugerius Abbas S. Dionyſii, qui iis omnibus præſens extitit; vir laudatiſſimus cum S. Bernardi, tum etiam Petri Cluniacenſis dignis elogiis, qui eiuſdem Ludouici res geſtas conſcripſit. Poſt obitum autem Ludouici, ſuſcepit regni adminiſtrationem filius eius, *Ludouicus* æque dictus eius nominis Septimus, quem vidimus patre viuente fuiſſe ab Innocentio Papa Rhemis vnctum & coronatum.

PŒNITENTIA, ET PIVS OBITVS LVD. REG. FR.

II. DE OBITV WILLEL. DVCIS AQVIT.

Quod vero Sugerius ait, paulo ante Ludouici Craſſi mortem, cum iam grauiſſime ægrotaret, veniſſe ad eum Legatos Willelmi Ducis Aquitaniæ, denuntiantes eundem Ducem ſuſcepta ad S. Iacobum peregrinatione, in via deceſſiſſe; ſed antequam iter aggrederetur, atque etiam in itinere in ipſo tranſitu, filiam ſuam Eleonoram Regis filio deſponſatam, totamque Aquitaniam & Pictauiam eidem retinendam deliberaſſe & declaraſſe: (qua de re extat *a* etiam adhuc eiuſdem Willelmi Ducis ſcriptum; vltimum ſuæ voluntatis elogium:) valde mirum eſt, quomodo cum Sugerius tum hic tum in Vita Ludouici filii, diſerte aſſerat Willelmum in hac peregrinatione Hiſpanica defunctum eſſe; idque ipſum affirmet Robertus, his temporibus proximus auctor: tamen alii recentiores Scriptores dicant, eum poſt hæc diu multumque ſuperuixiſſe; atque Eremiticam vitam duxiſſe in Tuſcia, ibique ſancto fine quieuiſſe. Sunt ex iis nonnulli, qui affirmant eundem nequaquam reuera eſſe defunctum in peregrinatione Hiſpanica; ſed ita cum præcipuo ſuorum domeſticorum rem eſſe tranſactam, vt per fictionem ea de cauſa mortuus eſſe diceretur, quo liber ab hoc mundo poſſet quocumque vellet peregrinari: huncque illum eſſe Willelmum, qui in Tuſcia ſancto fine quieuerit apud locum dictum Stabulum Rodis, qui hodie dicitur Mala vallis in agro Senenſi. Vulgata eſt hiſtoria iſta, ſed quæ nodos patiatur inſolubiles. Nam præter illa, quæ ex Sugerio & Roberto recenſuimus, quomodo quæ alii narrant potuit

a *In Hiſt. Franc.*

DIVERSÆ DE WILLELMO ASSERTIONES.

ignoraſſe Theobaldus Epiſcopus,qui & primordia conuerſionis Willelmi ſe accepiſſe teſtatur ab eius diſcipulo;& tamen nullum verbum habet de ſimulatione mortis? Quonamque modo, ſi poſt hæc tempora (vt habent eius Acta) repertus à ſuis in Palæſtina vitam eremiticam agere, reuocatus eſt in Occidentem; nullus huius ſæculi ſcriptor, rei tantæ,mundoque adeo admirabilis in tanto viro,meminiſſe reperitur? Ac rurſum ſi viuebat,& reuerſus erat in Occidentem; quomodo prætermiſſus,vt mortuus ab eius temporis Scriptoribus haud indiligentibus, cum grauiſſima illa cauſa verteretur de ipſius filiæ repudiatione facta à Ludouico Frācorum Rege? Hæc & alia ſunt,quibus reddor vehementer ſuſpenſus de eiuſmodi hiſtoriæ veritate; dubitans ne plures Willelmi (ſicut de multis aliis Sanctis accidit) per errorem in vnum conflati ſint à recentioribus auctoribus.

III. b Bern. ep. 174. De Conceptione Dei-Genitricis celebrari coepta.

Hoc etiam tempore (quantum ex ordine epiſtolarum S. Bernardi licet argumentari) idem Sanctus redarguit b Canonicos Eccleſiæ Lugdunenſis,quod permoti quadam quæ circumferretur reuelatione, celebrare cœpiſſent feſtum diē CONCEPTIONIS ſanctiſſimæ Dei Genitricis MARIÆ: ea potiſſimum permotus ratione, quod id nondum Romana Eccleſia feciſſet, nec faciendum indixiſſet;& periculoſum valde eſſet, quovis prætextu quemlibet promoueri ad noui quippiam inducendum ipſa inconſulta Apoſtolica Sede. Qui quidem Sanctus, quamuis de re ipſa contrarium tunc ſentiret; poſt longam tamen diſputationem ita demum perorauit, vt quæ dixiſſet abſque præiudicio dicta eſſe vellet ſanius ſapientium; Romanæ præſertim Eccleſiæ, cuius (vt ait) auctoritati & examini totum illud, ſicut & cetera eiuſmodi vniuerſa reſeruaret, ipſius ſiquid aliter ſaperet paratus iudicio emendare. Quibus ſane verbis in ſe ipſo oſtendit,qui ſint legitimi Catholici hominis characteres; nimirum ad incudem Sedis Petri quæque probāda referre, antequam recipiantur in vſum. Porro hoc ipſe perfecit, vt re accuratius examinata,proditis in medium Scripturæ ſacræ teſtimoniis, præuiiſque Fidelium precibus, Pontificio ſanciretur decreto, celebrandam eſſe in Eccleſia ſanctiſſimæ Dei-Genitricis Conceptionem.

Abſque Rom. Eccleſiæ iudicio nihil præſumendum.

IV. S. Bern. et Hugo de S. Victore ſcribunt in Archiep. Hiſpal. c Bern. ep. 77. d Ext. Tō. 3. Oper. Hug. lib. 1. Miſcel. tit. 79 Sed contractiores edidit Bar. Annal. Tō X. I. hoc an. ex cod. mſ.

Quibus iiſdem ferme diebus contigit eumdem S. Bernardum, conſultum ab Hugone Abbate S. Victoris,ſcribere aduerſus Ioannem Archiepiſcopum Hiſpalenſem, qui vrgente dira tyrannide Principis Arabis, ceteris Chriſtianis conſtantiſſime in confeſſione perſtantibus,minis eius perterritus,fidem negauit maximo ſcandalo totius Eccleſiæ; & quod deterius addidit impietati, vt antiquam ab ipſo exordio naſcentis Eccleſiæ condemnatam reuocans hæreſim,aſſereret ſatis eſſe Fideli,ſi Chriſtum, quem ore negaret,corde confiteretur. Quem impium atque blaſphemum non ſolum Bernardus c ad Hugonem reſcribens, ſed & ipſe Hugo, qui inter inſignes Academiæ Pariſienſis Magiſtros,ſicut ſcientia, ita zelo Catholicæ veritatis tunc antecibat, datis ad eumdem Ioannem potentibus ac vehementibus literis d redarguit.

V. e Tyr li.14. c.10. Rvdolph. intruſus Patriar. Antioch.

Quod ad res pertinet Orientales;hoc eodem anno mortuus eſt Bernardus Patriarcha Antiochenus,primus Latinorum, poſtquam ſediſſet (vt Tyrius e ait) annis triginta ſex. Moxque ſine conſenſu Epiſcoporum ſuffraganeorum, vel Cleri eius Eccleſiæ, intruſus eſt in eam ſedem homo militaris prædiues nomine *Rudolphus* ſiue Radulphus, cognomine Mamiſtanus, natione Francus diœceſeos Cenomanenſis, fauore populi quem largitionibus demeruit, ac ſine mora Pallium de altari B. Petri Antiochenæ Eccleſiæ, propria auctoritate, nullo habito reſpectu Romanæ Eccleſiæ, ſibi aſſumpſit: detrectans omnino ſubiici Romano Pontifici, quem diceret non ſibi ſuperiorem,ſed parem;quod vtraque Cathedra Petri eſſet, immo & Antiochena quaſi primogenita inſignis prærogatiua. Verum idem poſtea ab æmulis apud Romanum Pontificem tam de his, quam de aliis facinoribus accuſatus, cum & ipſe à Principe Antiocheno, qui eum odio habere cœpit cum prius dilexiſſet, inuitus coactus eſſet Romam poſt eos proficiſci; haud quidem damnatus eſt, quod accuſatores non adeo inſtructi eſſent, vt plenam Summo Pontifici de obiectis poſſent ibi fidem facere; ſed nec abſolutus. Quare dilata cauſæ cognitione ac deciſione in aduentum Legati in Orientem ad hoc mittendi, interim dimiſſo ab eodem Patriarcha pallio quod ſibi Antiochiæ ſumpſerat, datum eſt ei aliud ſumptū de corpore Beati Petri Romæ more ſolemni. Rediens vero Antiochiam, haud in ciuitatē admiſſus eſt à Clero aut Principe; niſi poſt longas moras. Cum interea adueniens Legatus miſſus ab Apoſtolica Sede Petrus Archiepiſcopus Lugdunenſis, apud Accon veneno extinctus eſt. Poſt quem, agentibus rurſum aduerſariis Patriarchæ, miſſus eſt ab Innocentio Papa in Orientem alius Legatus à latere, nempe Albericus Epiſcopus Oſtienſis æque natione Francus: qui, conuocatis Syris, & Palæſtinis, aliiſque Antiſtitibus, SYNODVM *Antiochiæ* in Eccleſia Principis Apoſtolorum celebrauit: vbi auditis aduerſus Patriarcham accuſationibus, cum ipſe tribus diuerſis diebus peremptorio citatus edicto, venire ad reſpondendū contempſiſſet; de Synodi ſententia damnatus atque depoſitus eſt, & iubente Legato de palatio Patriarchali, vbi interim magna populi ſtipatus multitudine ſe cōtinuerat, à Principe abſtractus, vinculiſque conſtrictus, apud monaſterium S. Symeonis iuxta mare in monte eminentiſſimo ſitum, carceri mancipatus eſt. Vbi catenatus diu detentus, tandem elapſus Romam petrexit; & gratiam Sedis Apoſtolicæ aliquatenus aſſecutus, dum redire maturaret, veneno miſerabiliter periit. Hicque tandem finis hominis infeliciſſimi, qui arrogantia ſua auctor ſibi tot ærumnarum extitit. Narrat vero hæc omnia pluribus Tyrius f: quæ quidem hoc anno cœpta, in plures propagata fuere. Addit autem & de alio CONCILIO habito ab eodem Alberico Legato *Hieroſolymis*, in ſolemnitate dedicationis templi Domini ab eo calebrata: in quo Concilio ait, cum aliis quamplurimis diuerſarum prouinciarum Antiſtitibus, interfuiſſe Maximum Armeniorum Pontificem, immo (vt ait) omnium Epiſcoporum Cappadociæ, Mediæ, Perſidis, atque vtriuſque Armeniæ Principem & doctorem eximium, qui *Catholicus* dicebatur: & cum eo de fidei articulis, in quibus à nobis diſſentire videretur populus eius, habitum eſſe tractatum, ab eoque promiſſam in multis correctionem.

Agit cauſam apud R. Pont.

Deponitur in Concil. Antioch. a Leg. Sed. Ap.

f Id lib. 15. c.12.& 13. Concil. Hieroſolym. in Encæn.

Catholicus Armeniorum.

IESV CHRISTI AN. 1137.

INNOC. II. AN. 8.

LOTHARII. II. 5.

IOAN. COMN. 19.

I. Lothar. Imp. venit in Italiam in auxilium Innoc. PP.

ANNO Chriſti milleſimo centeſimo trigeſimo ſeptimo, Indictione decimaquinta, Lotharius Imp. aſſiduis Innocentij Papæ, Principis Capuani aliorumque Legationibus rogatus in Italiam cum exercitu venire ad comprimendam Rogerij Siculi tyrannidem, demum adueniens, habito apud Viterbium cum Innocentio colloquio, miſit cum eo in Campaniam Henricum Bauariæ Ducem generum ſuum, ipſeque in Apuliam progreſſus eſt: qua expeditione adeo feliciter vterque rem geſſit, vt breui tempore integras illas prouincias, ipſamque ciuitatem Beneuentanam Rogerio ademerint, ſuiſque legitimis dominis reſtituerint, & reiecto Anacleto pſeudopontifice, Innocentio legitimo Papæ obedientes reddiderint. Poſt quæ Caſſinum omnes ſimul conuenientes, cum hactenus illius cœnobij monachi ſtudioſiſſime Anacleto & Rogerio fauiſſent, quod ita bene conſultum putarent rebus monaſterij longe lateque ſub ditione Rogerij conſtitutis; (licet diuino agente iudicio non deſtiterint interea grauiſſimis ab eodem incommodis ac deprædationibus affici a) depoſitus ab eodem Pontifice eſt Rainaldus Abbas aſſertus, qui ab Anacleto ordinatus fuerat; ſubſtitutuſque in gratiam Imperatoris Guibaldus ex Abbate monaſterij Stabulenſis in Germania. Quę omnia pluribus proſecuti ſunt, qui iiſdem interfuerunt Falco in Chronico Beneuentano, & Petrus b diaconus in Caſſinenſi.

a De his vide Petr. diac. Chrō. Caſſin. li. 4. c. 99 & ſeqq. & Bar. [illegible] ſuperiori. b Ibid. c. 106.

II.

Verum cum poſt hæc Imperator vna cum Papa Romam aduenisset, vbi recens multi S. Bernardi opera, illuc ab In-

ROGERII SACRILEGIA.

nocentio præmiſſi, à ſchiſmate receſſerant) rebuſque ibi compoſitis, abiiſſet in Tuſciam; rediens rurſum Rogerius vniuerſam Campaniam ſibi ſubegit, cunctaque igne ferroque vaſtans, nec locis ſacris parcens, eccleſias prædæ militū dedit, & (proh nefas!) eorumdem ludibrio moniales expoſuit. Quibus auditis Innocentius Papa, reipſa expertus vana prorſus exiſtere ſtudia hominum, quibus non aſpiret diuina potentia; contra furentes tyranni impetus vnum obiecit hominem humilem, ſed Dei virtute potētem: nempe ipſum S. Bernardum, quem ad Rogerium miſit, vt eum ſi poſſet conuerteret, ac pacem inter ipſum ac Rainulphum Ducem Apuliæ ab eodem Pontifice conſtitutum componeret. Verum renuit Rogerius, quod validiſſimo polleret exercitu, Bernardo obaudire: vnde & meruit à Rainulpho, ipſo Bernardo precibus apud Deum intercedente, ingenti prælio fugari. Poſt quæ Rogerius, ne peiora à victore pateretur, & maioribus viribus parandis tempus redimeret, aſtute ſimulans de potiori vtriuſque Pontificis iure inſtrui velle; cum Bernardo egit, vt nonnullis ex parte Innocentij, ac totidem ab Anacleto miſſis Cardinalibus, in vnum apud ipſum Salerni conuenientibus, ipſe auditis vtriuſque partis rationibus eligeret cui magis fauendum eſſet. Sed his peractis, quamuis Innocentij pars & rationibus ſuperior, (quibus & inter alios Petrus Piſanus Cardinalis cedēs, ad eam tranſiit) & miraculis ab eodem Bernardo tunc editis Deo acceptior euidenter apparuiſſet; Rogerius tamen necdum voluit obedire, quia S. Petri patrimonium, quod in Caſſinenſi & Beneuentana prouincia ampliſſimum eſſet, occupauerat; putabatque huiuſmodi ſuſpenſionibus aliqua ab Innocentio Papa extorquere priuilegia, per quæ in ius proprium ea deinceps ipſi ſtabilirentur. Narrantur iſta partim à Falcone in Chronico Beneuentano, partim à Bernardo *c* Abbate Bonæuallis in Vita S. Bernardi; quamuis de diſputatione coram Rege habita nonnihil diſcrepent ab inuicem.

DISPVT. INTER CARDD. INNOC. ET ANACL. CORAM ROGERIO.

c Vit. S. Ber. lib. 2. c. 7.

III. S. MALACH. ARCHIEP. HIBER. ROMAM VENIT.

Hoc eodem anno, cum iam Innocentius Papa Romæ conſiſteret, contigit mirifici illus S. Malachiæ Archiepiſcopi Ardinachæ, totius Hiberniæ Metropolitani, Romam ad eum aduentus, tum prò Pallio tam ſuæ quam alterius ſub ea conſtitutæ in eadem Inſula Metropolitanæ Eccleſiæ, tum pro licentia prædicandi Euangelium: quippe qui etſi diſpoſuiſſet tota auctoritate de rebus Eccleſiaſticis illius prouinciæ tamquam Apoſtolus vnus, & nemo eum interrogaret, in qua poteſtate hæc faceret, videntibus cunctis ſigna & prodigia quæ operaretur; viſum tamen ei, non tute ſatis illa actitari abſque Sedis Apoſtolicæ auctoritate. Tradit hæc de illo S. Bernardus in Vita ipſius: additque de commiſſis illi ab Innocentio Papa vicibus ſuis per vniuerſam Hiberniam, deque honore ei exhibito, cum Pontifex ſublatam de capite ſuo Mitram (mos namque erat, nonniſi mitratos Romanos Pontifices ad audientiam aliquos admittere) impoſuit capiti eius; eidemque ſtolam cum manipulo dedit, quibus ipſe inter offerendum vti conſueuiſſet. De Palliis vero rem ſolemnius agi volens, diſtulit eam quouſque Malachias celebrato in Hibernia Epiſcoporum & Clericorum atque maiorum terræ generali Concilio, communi vniuerſorum voto per Legatos peterentur. Hæc Bernardus, ſubdens de diſputatione ab eodem Malachia poſt reditum in Hiberniam, habita cum hæretico Sacramentario; qui iudicio omnium ſuperatus, cum nihilominus obſtinatiſſimus permaneret, tandem ſubitanea graui infirmitate comprehenſus, rediit ad cor, & abiurata hæreſi, ſumptoque ſalutifero viatico, ex hac vita migrauit.

DISPVTAT CVM HÆRETICO SACRAMENTARIO.

IESV CHRISTI AN. 1138.

INNOC. II. AN. 9.

LOTHARII. II. 6.

IOAN. COMN. 20.

I. ANNO Chriſti milleſimo centeſimo trigeſimo octauo, Indictione prima, die ſeptima Ianuarij, inuaſor Apoſtolicæ Sedis Petrus Leonis pſeudopapa Anacletus, Deo vindice ex hac vita diuulſus, ad ſupernum horrificum tribunal iudicandus adductus eſt, accepturus cruciatum æternum; cum ſedem occupaſſet annis ſeptem, menſibus vndecim, & diebus viginti duobus. Hæc Falco tunc viuens in Chronico Beneuentano. Et qui æque tunc ſcribebat Bernardus *a* Abbas Bonæuallis, ait in Vita S. Bernardi, Petrum morbo percuſſum, triduum habuiſſe ad pœnitentiam; verum patientia Dei abuſum, in peccato ſuo mortuum eſſe deſperatum: ſed & miſerabili pompa corpus eius elatum, cadauerque in latebris ſepultum loco Catholicis incognito. De cuius obitu eſt etiam ipſius S. Bernardi *b*, eo tempore apud Innocentium Romæ agentis, epiſtola ad Petrum Venerabilem Abbatem Cluniacenſem, qua pariter eumdem in ventrem inferi traductum eſſe tradit.

ANACL. PSEVDOP. MORITVR IMPOENITENS.

a Vit. S. Bernard. lib. 2. c. 7.

b Bern. ep. 147.

II. SVBROGATVS ANACLETO VICTOR SE ABDICAT, ET PAX REDDITVR ECCLESIÆ.

Eo igitur extincto, nihilominus ſchiſmatici Cardinales Anacleti, conſilio fratrum ipſius petita à Rogerio tyranno Siculo licentia, menſe Martio alium in eius locum ſubrogarunt, nempe Gregorium presbyterum Cardinalem, quem *Victorem* nominarunt. Sed haud multos poſt dies iidem fratres Anacleti diuinitus compuncti, ſe ad Innocentium conferentes eum pro legitimo Pontifice agnouerunt: ipſeque pſeudo-Victor depoſitis Pontificatus inſignibus, eidem ſe ſubiecit: atque ita pax diu deſiderata reddita eſt Eccleſiæ. Tradit hæc Falco. quæ quidem opera S. Bernardi peracta eſſe, aſſeritur in eius Vita: eademque in Octauis Pentecoſtes completa, narrat ipſe S. Bernardus *c* ſcribens ad Godefredum tunc Priorem monaſterij Claræuallenſis, poſtea Lingonienſem Epiſcopum. Nullam vero conciliant ſibi fidem, quæ Petrus *d* diaconus Caſſinenſis in ſugillationem Innocentij, ſchiſmaticus ipſe ſcribit; videlicet Innocentium magna in filios Petri Leonis, eorumque complices effuſa pecunia, illos ad ſuam partem attraxiſſe. Ceterum Rogerius neque extincto Anacleto, & ſubmoto Victore, recognoſcere adhuc voluit Innocentium; ſed ſolus cum ſuis abſque capite manſit in ſchiſmate, nihil omittens barbaricæ crudelitatis in loca quæ ſibi poſſet armis ſubigere; ſicut ea pluribus deſcribuntur in iiſdem Chronicis Beneuentanis.

c Id. ep. 320.

d Petr. diac. lib. 4. c. vlt.

ROGER. SOLVS PERMANET IN SCHISMATE.

III. LOTHAR. IMP. OBITVS.

Hoc item anno, in fine ipſius, nempe tertio Nonas Decembris, mortuus eſt Lotharius Imp. apud Cluſam Liguriæ, vt ait Petrus Caſſinenſis: Otto vero Friſingenſis apud Tridentum morbo correptū, in ipſis montibus in viliſſima caſa diem obiiſſe tradit. Cuius corpus delatum eſt Moguntiam; fuitque interregnum quatuor menſibus. Quod enim prole maſcula careret, quinam aſſumendus in Imperium eſſet, Comitiis generalibus fuit decernendum. Quiſnam autem electus fuerit, dicetur anno ſequenti. Porro ipſum morientem conſtituiſſe heredem Saxoniæ generum ſuum Ducem Bauariæ, idem Petrus aſſerit. Cuius etiam Petri extat in ſcripto codice Caſſinate conſolatoria ad Richizam Auguſtam epiſtola. Sed eius Acta *e* de diſputatione Cardinalium cum eodem ipſo Petro coram Lothario, ab aliquo pro arbitrio concinnata, cum multipliciter arguantur falſitatis, indigna putamus quorū hic amplior fiat mentio. Sed quod rurſum ad Lotharium attinet; laudatur eius religio maxime ab eodem Petro *f*, quod in expeditione conſtitutus, ſummo diluculo Miſſam pro defunctis, dehinc pro exercitu, tertiam poſtremo diei Miſſam audire cōſueuiſſet: ſed & viduis & orphanis cum Auguſta coniuge pedes lauaret, tergeret crinibus, & oſcularetur, cibumque illis ac potum large diſtribueret; & quæſtiones atque oppreſſiones Eccleſiarum prius releuans, vltimo in loco res Imperij poneret: nunquam à conſortio Epiſcoporum & Abbatum auelleretur; ſacerdotes honoraret vt patres, pauperes foueret vt filios, viduas vt matres; orationibuſque peruigil eſſet, lacrymaſq; creberrimas contriti cordis Deo offerret.

e Ibid. c. 110.

PIETAS EIVS.

f Ib. c. 115. Ap. Baron. an ſuper.

IV. CONCIL. LONDON. SVB. LEG. APOST.

Eodem anno Innocentius Papa ad componendas res Eccleſiæ Anglicanæ, miſit à latere Legatum Albericum Cardinalem Epiſcopū Oſtienſem; qui celebrato *Londoniæ* CONCILIO, annuente Stephano Rege Theobaldum Beccenſem Abbatē creauit Archiepiſcopum Cantuarienſem. Hæc Rogerius in Annalibus.

V. Quod ad res pertinet Orientis; hoc tempore, nimirum poſtquam Innocentius Papa Romam reuerſus eſt, agitari contigit controuerſiam, occaſione Fulcherii Archiepiſcopi

Tyrij, patria Aquitani, & olim Abbatis Cellenſis, cum Willelmo Patriarcha Hieroſolymitano, quam deſcripſit Willelmus *g* eiuſdem poſtea Eccleſiæ Tyrenſis Archiepiſcopus: cum videlicet idem Fulcherius, poſtquam electus in Archiepiſcopum, conſecrationem ab eodem Patriarcha accepiſſet, exemplo prædeceſſoris ſui Romam pergens pro obtinendo Pallio, à Patriarcha eiuſque complicibus paſſus eſt inſidias & violentiam, ita vt vix ab eorum manibus elapſus Romam potuerit peruenire: ſicut ex literis obiurgatoriis ſimul & comminatoriis ab Innocentio Papa ad eundem Patriarcham ea de cauſa conſcriptis apparet, quæ recitantur ab Willelmo. His autem cum videas, non Græcos tantum, ſed & Latinos in Oriente refractarios inuentos eſſe aduerſus Romanam Eccleſiam; haud mireris ſi tanti ædificij moles corruerit, cuius compagines male cohærerent Catholicæ vnitati.

[*g Tyr. lib. 14. c. 11. & ſeqq.*]
[PATRIARCHA HIEROSOL. REFRAGATVR APOSTOL. SEDI.]

IESV CHRISTI AN. 1139.

INNOC. II. AN. 10.

CONR. REG. ROM. 1.

IOAN. COMN. 21.

[I.] ANNO Chriſti milleſimo centeſimo trigeſimo nono, Indictione ſecunda, circa mediam Quadrageſimam habito *Confluentiæ* quorundam Principum conuentu corã Theodino Epiſcopo Cardinale Sedis Apoſtolicæ Legato, CONRADVS Imperatoris Henrici ſororius creatus eſt *Romanorum Rex*, & Aquis ab eodem Legato vnctus: idemque Moguntiam ad Pentecoſten veniens, in generali Principum conuentu, ab omnibus, atque adeo ab ipſa Richiza Imperatrice Lotharij relicta approbatus eſt. Henricus vero Dux Bauariæ eiuſdem Lotharij gener, cum regalia inſignia ſumpſiſſet, Ratiſponam ad feſtiuitatem SS. Apoſtolorum Petri & Pauli vocatus, ea depoſuit; ac conſilio quorundam Principum apud Herbipolim proſcriptus, proximo Natali Domini in Palatio Goſlarienſi Ducatu ſuo priuatus eſt: ſicque diuino nutu res accidit, vt potentiſſimus antea Princeps, cum omnes deſpiciens nulli pro regno ſupplicare dignatus eſſet, in ſummum breui apud omnes contemptum deciderit, atque haud diu poſt conſumptus mœrore diem obierit. Narrat iſta pluribus Otto Friſingenſis *a* Epiſcopus eiuſdẽ Conradi Regis frater *b* vterinus. Porro qui nonniſi Imperatorum Occidentalium, non etiam Regum Romanorum annos præfigere chronographiæ conſueuimus; iam cum deſunt Imperatores, notas numeri Regum Romanorum, incipientes à Conrado, ad clariorem temporum ſignificationem ponemus; ſed cum ſuo dumtaxat Regis titulo.

[CONRADVS CREATVR REX ROM.]
[HENR. DVX PERIT EX SVPERBIA.]
[*a Otto Friſing. lib. 7. c. 22. & ſeqq.*]
[*b Eius germanus vide infra an. 1166 II. in Conrado Salsburgenſi, cuius fuit germanus.*]

[II.] • Eodem anno, proxima media Quadrageſima (inquit idẽ Otto) SYNODVS maxima circiter mille Epiſcoporum, ROMÆ præſidente Summo Pontifice Innocentio celebrata eſt; ibique poſt multa ſalutifera decreta promulgata, ſchiſmatici qui parti Petri Leonis fauerant damnati ſunt. Hęc tantum ille de tanta Synodo Vniuerſali. De qua rurſum in Chronico Beneuentano breuiter ſcribitur, eam octaua Aprilis inchoatam eſſe; atque in ea excommunicatum Rogerium Regem aſſertum Siciliæ, cum omnibus eius ſequacibus. Sed extant *c* præterea illius canones triginta in libro Cenſuum Vaticanæ Bibliothecæ, & alio codice Decretorum Collationis, (ex quo Gratianus aliquos intulit in Decretum) cum aduerſus clericos ſimoniacos, concubinarios, indecenter veſtitos; & monachos S. Benedicti, ac canonicos regulares S. Auguſtini, leges temporales & medicinam gratia lucri addiſcentes atque exercentes; necnon aduerſus mulieres, quæ licet nullam approbatæ religionis regulam obſeruarẽt, tamen ſanctimoniales vulgo cenſeri deſiderarent, priuata ſibi ædificantes domicilia, in quibus hoſpitalitatis ſpecie paſſim hoſpites ſuſcipere non erubeſcerent: tum contra laicas inueſtituras, conſanguineorum coniunctiones, incendiarios, fœneratores, ſacrilegos, alioſque tam clericos quam laicos, canonum Eccleſiaſticorum, bonorumque morum præuaricatores; atque poſtremo contra ordinationes factas à Petro Leonis Antipapa, aliiſque ſchiſmaticis & hæreticis; quæ irritæ ſunt declaratæ.

[CONCIL. ROM. GENER. SVB INNOC. II.]
[ROGER. EXCOMMVNICATVR.]
[*c Rec. Bar. Annal. To. XII. hoc an.*]
[CANONES SYNODI DE VARIIS ECCL. NECESSITATIBVS.]

[III.] In hoc quoque Concilio Lateranenſi audita eſt cauſa ARNALDI (alij Arnoldum, ſiue Arnolphum vocant) clerici Lectoris Brixienſis in Italia, recentis hæretici, diſcipuli Petri Abailardi. Qui quidem (vt ait Otto *d* Friſingenſis) vir naturæ non hebetis, plus tamen verborum profluuio quam ſententiarum pondere copioſus, ſingularitatis amator, nouitatis cupidus, à ſtudio è Galliis in Italiam reuertens, religioſum habitum, quo facilius decipere poſſet, induit, omnia lacerans, omnia rodens, nemini parcens, clericorum ac Epiſcoporum derogator, monachorum perſecutor, laicis tantum adulans. Dicebat enim, nec clericos proprietatem, nec Epiſcopos regalia, nec monachos poſſeſſiones habentes, aliqua ratione poſſe ſaluari; cunctaque hæc Principis eſſe, ab eiuſq; beneficentia in vſum tantum laicorum cedere oportere. Præterque hæc, de Sacramento altaris, & Baptiſmo paruulorum non ſane dicebatur ſentire. His vero aliiſq; multis modis, dum Brixienſem Eccleſiam perturbaret, laiciſque prurientes erga clerum aures habentibus Eccleſiaſticas malitioſe exponeret paginas; in prædicto magno Concilio ab Epiſcopo Brixienſi, viriſque religioſis accuſatus eſt. Innocentius autem Pontifex, ne pernicioſum dogma ad plures ſerperet, imponendum viro ſilentium decreuit. Itaque homo ille de Italia fugiens, ad Tranſalpina ſe contulit; ibique in oppido Alemanniæ Turego officium doctoris aſſumens, pernicioſum dogma aliquot diebus ſeminauit. Hæc Otto, ſui æui rerum geſtarum ſcriptor: quæ eadem eleganti carmine deſcripſit eiuſdem temporis poeta eximius Guntherus Ligurinus. Reliqua vero de eodem Arnaldo dicentur ſuis locis.

[*d Otto Friſing. de reb. geſt. Frid. Imp. lib. 2. c. 20.*]
[ARNALDI DE BRIX. HÆRESIARCHÆ MORES ET ERRORES.]
[DAMNATVR IN SYNODO.]

[IV.] • Eodem tempore noua oborta occaſione, vix celebrato Concilio, poſt ſacra, Innocentio bellica tractanda fuerunt aduerſus Rogerium Siculum; qui defuncto vltima die menſis Aprilis Rainulpho Duce Apuliæ S. R. E. feudatario, quem ſolum timere didiciſſet, ad inuadendam Apuliam magno comparato exercitu transfretauit. Sed accidit, vt cum Innocentius collectis pariter copiis ad S. Germanum oppidum ad radices montis Caſſini perueniſſet, ibique rebus cum Rogerio componendis, miſſis ſuſceptiſque Legatis, intẽderet; inſidiis ei à Rogerii filio iuſſu patris ſtructis; cũ aliquando in aliũ locũ iret, captus fuerit, & non ſine ignominia ductus ad Rogerium die decima menſis Iulii. Rogerio vero continuo per Legatos ab eo humillima ſupplicatione petente vt concordiæ manum apponeret, idem Pontifex deſtitutum ſe viribus & armis conſpiciens, precibus illius aſſenſit; & pactis ex vtraque parte firmatis, Rogerius cum filiis ad Pontificem accedens, pedibus eius aduolutus miſericordiam petiit iurauitque fidelitatem; Pontifex autem Regnum ei per vexillum donauit ſeptimo Calendas Auguſti. Narrantur hæc omnia pluribus in Chronico Beneuentano, quæ breuiſſime recenſentur etiam ab Ottone Friſingenſi. Sic igitur titulum Regis Siciliæ Rogerius, quem male acceperat ab Anacleto Pſeudopapa, ab Innocentio legitimo Pontifice obtinuit. Sed ne videretur Innocentius probare quod feciſſet Antipapa; ad conferendam hanc dignitatem Rogerio, inductum ſe exemplo deceſſoris ſui Honorii Papæ, qui eumdem inſignierat titulo Ducis, profeſſus eſt in diplomate *d* tunc à ſe dato, quo non ſolum Siciliæ Regnum ſed & Ducatum Apuliæ, & Principatum Capuæ, ei heredibuſque eius conceſſit, ſub conditione faciendi Romanis Pontificibus homagij ligii, & fidelitatis eiſdem iurandæ, ſoluendique cenſus annui ſexcentorum ſchifatorum.

[INNOC. PP. PRODITORIE CAPITVR A ROGERIO.]
[CONCEDIT ET TITVLVM REGIS SICILIÆ.]
[*d Rec. Bar. Annal. To. XII. hoc an. ex Bibl. baſil. S. Petri.*]

[V.] Porro loco miraculi habitum eſt, quod Innocentius captiuus ductus, & ſub poteſtate Rogerii conſtitutus, quem adeo prouocaſſet, & per Lotharium Imperatorem, Rainulphumque Ducem ſæpe viciſſet atque fugaſſet; (omnium namque illorum bellorum promotor ipſe, ob recuperanda Eccleſiæ bona, fuerat;) nihilominus ab eo omnem reuerentiæ atq; honoris cultũ acceperit, & fidelitatis iuramentũ pro inueſtituris terrarũ, quas ille ſibi armorum potẽtia vindicatas poſſideret, tamquam à victo & ſuperato extorſerit. Cum alioqui tanta fuiſſet in eã vſq; diem in illo ferocitas, vt

[ROGER. IN MELIVS MVTATVS]

e Otto Friſing. lib. 7. c. 23.

nec rebus aut perſonis ſacris, (ſicuti vidimus) nec hoſtibus parceret defunctis. Siquidem Otto *e* Friſingenſis & Falco Beneuentanus tradunt, ipſum Ducis Rainulphi, (vocat illum Otto Reginaldum) necnon Brunonis Epiſcopi cadauera, quos viuentes habuerat inimicos, è ſepulchro educta per plateas funibus trahi iuſſiſſe, & in ſtagnum lutoſum & putridum proiici. Pace autem facta idem Rex cogitans quæ Dei ſunt, cum iam in Sicilia Cluniacenſes *f* haberet monachos, magnopere etiam optauit Ciſtercienſes habere; quos & obtinuit à S. Bernardo *g*. Profecitque ex his adeo, vt magnopere à Petro *h* Cluniacenſi meruerit commendari.

f Petr. Clun. 4 ep. 54. ad Roger.
g Bern ep. 208. ad Rog.
h Pet. Clun. 5. ep. 34.

IESV CHRISTI AN. 1140.

INNOC. II. AN. 11.

CONR. REG. ROM. 2.

IOAN. COMN. 22.

I.

ANNO Domini milleſimo centeſimo quadrageſimo, Indictione tertia, poſt extinctum Schiſma Petri Leonis, & cum Arnaldus de Brixia damnatus hæreticus ex Italia rediiſſet in Gallias ad ſuum magiſtrum Petrum Abailardum; (ſic enim tempus eorum quæ dicturi ſumus conſignat S. Bernardus *a*) idem ABAILARDVS ratus faciliorem ſibi fore ſuarum hæreſum promulgationem, quas iam verbo & ſcripto vbique diſſeminabat, ſi eius qui colebatur ab omnibus ſanctiſſimus atque doctiſſimus, nempe ipſius S. Bernardi victor exiſteret, quem captionibus inanis philoſophiæ à ſe vincendum nullatenus dubitabat: licet iam damnatus fuiſſet cum ſuis ſcriptis à Legato Sedis Apoſtolicæ, nihilominus rurſum adito Metropolitano Senonenſi, petiit vt diſputationem publicam inter ipſum atque Bernardum indiceret, eo colore quod ſi ipſe vinceretur, omnimodo cedens palinodiam recantaret. Quare Archiepiſcopus vt faſtum comprimeret inſultantis hæretici, vna cum Rhemenſi Archiepiſcopo ac ſuffraganeis Epiſcopis ad SYNODVM conueniens, literis quoque S. Bernardum rogauit, vt & ipſe adeſſet diſputaturus: qui diu abnuens, tum ob alia, tum quod non de recenter inuentis ageretur erroribus, ſed antiqui veterum hæreticorum Arij, Neſtorij, Pelagij, aliorumque, contra ſanctiſſimam Trinitatem, Perſonam Chriſti, Sacramenta Eccleſiæ, bonoſque mores, iam olim ab Eccleſia Catholica damnati renouarentur, nec fas eſſet de ſemel indicatis iterum diſputare: tamen quod ad proclamationem iſtius futuræ diſputationis omnes vndique, ac præcipue viri literati concurrerent; (quippe Abailardus publice profeſſus in Gallia philoſophiam, magnum ſibi nomen inde comparauerat:) timereturque ne de abſentia Bernardi & ſcandalum populo, & cornua creſcerent aduerſario; demum ipſo ad locum & diem accurrente, cum & Rex adeſſe conuentui voluiſſet, ſimul ac in præſentia omnium nonnulla producta ſunt ex libris Abailardi capitula de quibus diſputaretur, ita ille hebes factus eſt, vt nihil prorſus reſpondere valens tantummodo Sedem Apoſtolicam appellarit. At nihilominus Epiſcopi errores eius damnarunt, & vt ipſorum ſententia ab Innocentio Papa confirmaretur, literis ad eum ſcriptis petierunt: quibus ipſe annuens, tam Abailardum, quam eius praua dogmata, ſectatoreſque anathemate damnauit; iuſſitque vt eum, eiuſque diſcipulum Arnaldum de Brixia, in religioſis locis ſeparatim includi facerent, & libros eorum igne comburerent. Conſtant enim iſta omnia ex eorundem *b* tunc vltro citroque ſcriptis epiſtolis, necnon ex auctore *c* Rerum geſtarum ipſius S. Bernardi.

a Bern. ep. 189. ad Innoc. Pap.
ABAILARDVS HÆRESIAR. PROVOCAT S. BERN AD DISPVT.
CONCIL. RHEM. IN CAVSA ABAILARDI.
DAMNATVR IN GAL. ET ROMÆ.
b Ap. Bern. ep. 189. 191. 194.
c Vit. S. Ber. lib. 3. c. 5.

II.

Porro cum Abailardus proſecuturus appellationem, Romam verſus dirigeret iter, diuertens Cluniacum, libenter ſe paſſus eſt retineri à Petro Venerabili illius monaſterij Abbate: cuius opera non ſolum errores abiurauit, eoſque à ſuis libris abraſit, & cum S. Bernardo pacifica colloquia habuit; ſed & monachus effectus, permiſſus eſt à Summo Pontifice ibi reliquum vitæ tranſigere: ſicut apparet ex literis eiuſdem Petri *d* Cluniacenſis ad Innocentium. Denique (quod mirandum valde eſt) Abailardus pœnitens perſeuerans vſque ad finem in arctiſſima monaſtica obſeruantia, demum ſancto fine quieuit; dignuſque habitus eſt, qui poſt obitum ab eodem Petro *e* Venerabili magnopere laudaretur epiſtola ad Eloyſam Abbatiſſam, eius quondam coniugem, quæ & ipſa doctrina excellens idem vitæ genus arripuerat. Quæ quidem de viri ſui exiſtimatione ſollicita, rogauit per literas eundem Petrum, vt illius abſolutionem factam ab Apoſtolica Sede ad ſe mitteret, quo ea ſepulchro eius inſcriberetur.

FIT MONACHVS, ET SANCTO FINE QVIESCIT.
d Petr. Clun. 5. ep. 3.
e Id. 5. ep. 20.

IESV CHRISTI AN. 1141.

INNOC. II. AN. 12.

CONR. REG. ROM. 3.

IOAN. COMN. 23.

I.

ANNO Chriſti milleſimo centeſimo quadrageſimo primo, Indictione quarta, Tiburtini occaſione Schiſmatis haud parere Romano Pontifici aſſueti, ac per pacem redigi in obedientiam indignantes, reſiſtere Innocentio ſunt auſi. Qua contumelia ſe affici Romani videntes, dum eorum clandeſtinas paterentur iugiter incurſiones, ad ſubiugandos illos omne ſtudium impendere ſunt aggreſſi: ſed ab iis turpiter in fugam verſi, adeo impatienter hanc ignominiam tulerunt, vt licet poſtea iidem Tiburtini, armis ſpiritualibus & temporalibus Innocentij cedentes, deditionem fecerint; tamen Romani volentes vt eos Pontifex per obſides & ſacramentum ad duriſſima ſubeunda cogeret, nempe vt ruptis muris omnes prouincia cederent; cum ipſe immani eorum petitioni annuere nollet, ſeditione mota in Capitolio conuenientes, antiquam Vrbis dignitatem reſtaurare propoſuerunt, ordinemque Senatorum, qui iam per multa tempora ceſſauerat, conſtituerunt; ac rurſum cum Tiburtinis bellum innouarunt, fruſtra Innocentio conante eos minis & muneribus à cœptis reuocare. Narrat hæc Otto *a* Friſingenſis. Cuius item relatione *b* conſtat, peſtilentem iſtam auram rebellionis inſufflaſſe Romanis Arnaldum de Brixia nouum hæreſiarcham, de quo ſuperius, dum iactaret laicorum eſſe omnia temporalia, & à clericis iniuſtiſſime detineri. quo nomine Politicorum hæreticorum patriarcham atque principem ſe conſtituit. Quænam autem poſt hæc à Romanis geſta fuerint, dicetur ſuis locis. Haud enim vnius diei fuit opus, eos ad obedientiam Pontificis reuocare.

BELLVM TIBVRTINVM.
ROMANI ANTIQVAM SATAGVNT RESTITVERE REMP.
a Otto Friſing. lib. 7. c. 27.
b Id. de reb. geſt. Frid. Imp. lib. 2. c. 20.

IESV CHRISTI AN. 1142.

INNOC. II. AN. 13.

CONR. REG. ROM. 4.

IOAN. COMN. 24.

I.

ANNO Chriſti milleſimo centeſimo quadrageſimo ſecundo, Indictione quinta, Innocentius Papa Legatum in Gallias miſit Ivonem Cardinalem, tum ob iniuſte dimiſſam vxorem à Radulpho Viromanduorum Comite, & ſuperinductam ſororem Reginæ; tum ob diſſenſionem inter ipſum Pontificem & Regem Ludouicum ortam occaſione Archiepiſcopi Bituricenſis, cum quem Innocentius illi Ec-

cleſiæ conſecraſſet Petrum, Rex repudiaſſet, eo quod ſine eius aſſenſu conſecratus fuiſſet. Porro Iuo legationi ſuæ incumbens, & Radulphum excommunicauit, atque Epiſcopos qui diuortium fecerant ſuſpendit; & Regnum ipſum interdicto ſubiecit, ac cætera quæ opus erant canonice expleuit: quibus Rex maiori indignatione exaſperatus, non ſolum Comitem Theobaldum, qui à Pontifice cauſa Petri Bituricenſis ſtabat, grauiter exagitauit, ſed & multas alias Eccleſias, præter Bituricenſem, vexauit, aliaque plurima indigna commiſit: vnde cum dirum ſchiſma in Eccleſia Gallicana timeretur, ob vehementem Pontificis in eum commotionem; demum petente Rege veniam eorum, quì iuuenili ardore furens commiſiſſet, compoſita ſunt anno ſequenti diſſidia, quæ iam præcedenti cœpta fuerant. Hæc autem conſtant ex Roberto in Chronico appendice ad Sigebertum, necnon ex multiplicibus à Sancto Bernardo *a* ad Innocentium Papam, Ludouicum Regem, Eccleſiæ Romanæ Cardinales, Galliarumque Antiſtites ſcriptis ea de cauſa literis.

REGNVM FRAN. INTERDICTO SVBIECTŪ.

REX RESIPISCIT.

a Bern. ep. 216 vſque 225. Ap. Baron. an. ſuper. hoc, & ſeqq.

II. Quod ad res pertinet Orientis; hoc eodem anno Fulco Hieroſolymorum Rex lapſus equo mortuus eſt, Balduinum annorum tredecim relinquens regni ſucceſſorem; cuius adminiſtrationem mater ipſa Regina Meleſendis ſuſcepit. Hæc Tyrius *b*: ſed quod id factum dicit ſub Eugenio Papa, ſibi ipſi aduerſatur, dum nonniſi poſt triennium Eugenius ſedere cœpit.

b Tyr. li. 16. c. 3.

IESV CHRISTI AN. 1143.

COELESTINI II. AN. 1.

CONR. REG. ROM. 5.

MANVELIS 1.

I. INNOC. PP. OBITVS.

ANno Redemptoris milleſimo centeſimo quadrageſimo tertio, Indictione ſexta, Innocentius Papa aduerſus Romanos, antiquum Senatum & Equeſtrem Ordinem reſtituere ſatagentes, laborans; (timebat enim, ne forte Eccleſia Dei, quæ per multos annos ſæcularem Vrbis honorem antiquitus ſibi conceſſum potentiſſime habuiſſet, ea occaſione quandoque perderet:) cum non poſſet præualere, lecto cubans in pace quieuit octauo Calendas Octobris, cum ſediſſet annos tredecim & menſes ſeptem. Tradit hæc Otto *a* Friſingenſis. Et in codice ſcripto Archiui Lateranenſis traditur, ipſum ſepultum eſſe in eadem baſilica in porphyretico mauſoleo, in quo olim ſepultus fuerat Hadrianus Imperator. Verum eius corpus poſtea delatum eſt ab ipſius fratre Epiſcopo Albanenſi ad baſilicam Calliſti, dictam S. Mariæ trans Tiberim, quam Innocentius à fundamentis reſtaurare cœperat, frater autem abſoluit. Elapſo autem die ab eius obitu, conſenſu omnium creatus eſt Summus Pontifex Guido de Caſtello presbyter Cardinalis tituli S. Marci, nominatuſque COELESTINVS Secundus: ad quem extant lucidiſſimorum eius temporis Eccleſiæ Gallicanæ luminum, Petri *b* Venerabilis Abbatis Cluniacenſis, & S. Bernardi *c* Claræuallenſis epiſtolæ.

a Otto Friſing. lib. 7. c. 27.

CÆLEST. II. CREATIO.

b Pet. Clun. 5. ep. 17.
c Bern. ep. 234.

II. CONCIL. LONDON. PRO LIBER. ECCL.

Itemque eodem anno, tempore Quadrageſimæ, *Londoniæ* in Anglia celebratum eſt CONCILIVM ab Wintonenſi Epiſcopo Sedis Apoſtolicæ Legato, pro libertate Eccleſiaſtica iamdiu exule reſtituenda, cum vna cum aliis interfuit Rex Stephanus: ſancitum vero in eo eſt, ne qui alicui clerico violentas manus iniiceret, (quod paſſim fieri conſueuerat) ab alio poſſet abſolui, quam ab ipſo Papa, & in præſentia ipſius. Hæc Rogerius in Annalibus: qui & ſequenti anno multa refert exempla diuinæ vindictæ aduerſus violatores ac profanatores Eccleſiarum.

III. Quod ad res pertinet Orientis; hoc item anno ex hac vita veneno ſublatus eſt Radulphus, ſiue Rudolphus Patriarcha Antiochenus; & in eius locum ſubrogatus *Haimericus* decanus eiuſdem Eccleſiæ. Ita ex Tyrio.

IV. IOAN. IMP. INFAVSTVS OBITVS.

Eodemque anno menſe Aprilis mortuum eſſe Ioannem Imperatorem Conſtantinopolitanum, poſtquam regnaſſet annos viginti quatuor & menſes octo, tradunt Nicetas Choniata, & Otto *d* Friſingenſis. Ex quibus, aliiſque auctoribus, corrigas errorem illapſum in Willelmum Tyrium *e*, dum apud ipſum Ioannes legitur obiiſſe anno Domini milleſimo centeſimo trigeſimo octauo, Imperii vero ſui vigeſimo ſeptimo Sed quod ad genus mortis eius pertinet; nonniſi diuina contigiſſe vindicta, Hiſtorici omnes tam Græci quam Latini affirmant. Cum enim à Latinis abripere Antiochiam pertentaſſet, & quamuis monitus ab Innocentio Papa minime deſtitiſſet, immo acerbius deſæuiſſet etiam in viros ſanctiſſimos (vt teſtatur Otto) eremum incolentes; factum eſt, vt poſt obitum duorum filiorum, ipſe quoque propriæ ſagittæ venenatæ vulnuſculo, cum in venatione pharetra euerſa caderet, ſibi ipſi mortem intulerit. Poſt eius autem obitum, MANVEL, ſiue Emmanuel Comnenus, ipſius filius, patris iudicio comprobatus, regendas ſumpſit habenas Imperii: cui Conradus *f* Romanorum Rex matrimonio iunxit ſororem coniugis ſuæ.

d Otto Friſing. lib. 7. c. 28.
e Tyr. lib. 15. c. 23. in fi.
f Otto Friſ. g. de Reb. geſt. Fred. lib. 1. c. 23. & 24.

V. LEONIS PATRIARCHÆ CONSTANT. OBITVS.

Hoc eodem anno, ipſis primordiis Manuelis, (vt teſtatur Nicetas) mortuus eſt *Leo* Stypiota Patriarcha Conſtantinopolitanus; cuius meminit Theodorus Balſamon, dum interpretatur S. Baſilii epiſtolam ad Amphilochium, & in canone octogeſimo tertio, agit aduerſus eos, qui more Gentium exercent vaticinia ac veneficia. quorum occaſione ſubiicit, quod cum vxor Alexii Comneni filii Imperatoris in grauiſſimum morbum incidiſſet, adeo, vt medici de eius ſanitate deſperaſſent; quidam Ethnici ſe eam curaturos profeſſi, vtpote, quæ magicis artificiis laboraret, effecerunt, vt multæ nobiles fœminæ atque etiam viri perierint, dum quaſi ad maleficii auctores detegendos, iidem impoſtores clam imagines ex cera factas proiicerent, & ſatanice eorum contrectationem & inuentionem ſignificarent: qui tamen re infecta euanuerunt, ægra non ſolum nihil adiumenti adepta ſed etiam diuturno morbo vexata decedente. poſt cuius mortem Leo Patriarcha in eiuſmodi vaticinatores & veneficos grauiſſime animaduertit. Hæc Balſamon. Extat vero etiam eiuſdem Leonis decretum de nuptiis duorum fratrum, in codice Iuris Orientalis; necnon *Arſenii*, qui poſt ipſum ſedit, licet in catalogis Patriarcharum Conſtantinopolitanorum nulla de eo ſit mentio. Nicetas autem ſcribit, ſubrogatum eſſe Leoni *Michaelem* monachum monaſterii dicti Acuti, virum (vt ait) virtute celebrem, & eruditum: qui dictus eſt etiam cognomento Oxytes, quod ex Oxya inſula, in qua eius erat monaſterium, eductus ſit.

VATICINATORES EXAGITATI à LEONE.

IESV CHRISTI AN. 1144.

LVCII II. AN. 1.

CONR. REG. ROM. 6.

MANVELIS 2.

I. CÆLEST. PP. OBITVS.

ANno Domini milleſimo cẽteſimo quadrageſimo quarto, Indictione ſeptima, *Cæleſtinus* Papa, vbi ſediſſet menſes quinque & dies tredecim, defunctus eſt apud Palladium octauo Idus Martii, & in Eccleſia Lateranenſi tumulatus. Cumque Sedes vacaſſet die vna, ſuffectus eſt in locum eius Gerardus Camerarius presbyter Cardinalis tituli S. Crucis in Hieruſalem, ex Ordine Canonicorum regularium, patria Bononienſis ex patre Viſeo, ſcientia & vitæ meritis clarus, Sanctæque Romanæ Eccleſiæ Bibliothecarius, atque etiam Cancellarius: dictuſque eſt LVCIVS eius nominis Secundus. Ita ex Vaticano codice de Vitis Pontificum. Vbi etiam additur, eundem habito cum Eccleſiæ fidelibus conſilio, Senatores qui contra prohibitionem Innocentii deceſſoris ſui Capitolium conſcendiſſent, Senatum abiurare coegiſſe. Verum illos ab hoc anno tempus reſtituti Senatus numerare conſueuiſſe, ipſorum publica monumenta docent.

LVCII II. ELECTIO.

II. PORTVG. SVB CENSV ECCL. ROM.

Huius Pontificis tempore Alfonſus Portugalliæ Dux, pietatis ergo ſuum Ducatum conſtituit Romanæ Eccleſiæ vectigalem annuo cenſu vnciarum auri quatuor: ſicut teſtatur Innocentius Papa Tertius epiſtola centeſima libri primi. Atque ita dum inhærentes lateri, ſed animo rebelles Romani, temporali dominio exuendam Sedem Apoſtolicam conclamarent, ab Occidentis extremo limite Princeps prouinciam ſuam eidem ſpontanee obtulit vectigalem.

III. a Otto Friſing. lib.7. c.31. ROMANI REBELLES HÆRESIM SECTANTVR ARNALDI DE BRIX.

Quantum autem à Romanis rebellantibus vexatus fuerit Lucius Pontifex, docet Otto *a* Friſingenſis; nempe ipſos Senatoribus, quos ante inſtituerant, Patricium adieciſſe, cui tanquam Principi ſubiicerentur: atque inde Pontificem adeuntes, omnia regalia eius tam in Vrbe quam extra poſita, ad ius Patricii ſui repopoſciſſe; eumque more antiquorum ſacerdotum, de decimis tantum & oblationibus ſuſtentari oportere dicentes, continua eum afflictione vexaſſe. Ab obitu namque Cœleſtini inualeſcere cœpit iſtiuſmodi rebellio, eademque hæreſis dicta *Politicorum*, ſiue alio nomine (ſi ab eius hæreſiarcha denominare magis placeat) *Arnaldiſtarum*, ab Arnaldo de Brixia ſub Innocentio (vt vidimus) vulgari cœpta. Vt nô mireris; ſi in Romanos huius temporis à Pontifice ac domino ſuo reſilientes, S. Bernardus *b* acuto valde ſtylo pugnarit. Quamuis non omnes eadem inſani percitos fuiſſe, ſed complures ex nobilibus familiis pro Pontifice ſtrenue rem egiſſe, conſtet ex literis *c* Arnaldiſtarum ad Conradum Regem ſcriptis, quibus ſatagentes eum ad ſe allicere, ſignificarunt ſe iſta ipſius nomine, ac pro honore Imperii facere. Verum teſtatur Otto, Conradum eiuſmodi illorum næniis aures præbere abnuiſſe; & contrà venientes ad ſe ex parte Romanæ Eccleſiæ Legatos, renouationem antiquorum priuilegiorum poſtulantes, honorifice ſuſcepiſſe, & honeſte dimiſiſſe.

b Bern li.4. de conſider.

c Ap. Otton. Friſing. de geſt. Frider. lib.1. c.27. 28.

IV. S. CRVCIS OPE LIBERATVS EXERCITVS CHR.

Quod ad res pertinet Orientales; hoc anno, qui ſecundus numeratur Balduini pueri Hieroſolymorum Regis, exercitus Chriſtianorum ſub ſpe potiundi Boſtro metropoli Arabum, ex inſidiis in extrema pericula coniectus, virtute ſacratiſſimæ Crucis, quam Robertus Nazarenus Archiepiſcopus baiulabat, mirabiliter liberatus eſt; ac paulo poſt cum rurſum internecioni ſubiaceret, præuio ignoto Duce, nempe cœleſti nuntio, eodemque ſignifero, ſecure reductus eſt Hieroſolymam. Hæc pluribus Tyrius *d*.

d Tyr. li.16. c.8. & ſeqq.

IESV CHRISTI AN. 1145.

EVGEN. III. AN. I.

CONR. REG. ROM. 7.

MANVELIS 3.

I. LVCII PP. OBITVS.

ANno Domini milleſimo cêteſimo quadrageſimo quinto, Indictione octaua, quinto Calendas Martii, *Lucius* Papa ex hac vita migrauit Romæ in monaſterio S. Gregorii ad Cliuum Scauri; & ſepultus eſt in baſilica Lateranenſi; poſtquam ſediſſet menſes vndecim, ac dies quatuordecim: feciſſetque ordinatione vna diaconos, presbyteros, & Epiſcopos per diuerſa loca: ex quibus *Nicolaum* diaconum Sancti Laurentii in Damaſo creauit Bibliothecarium, (quo munere ipſe functus erat,) virum imprimis literis Hebraicis peritiſſimum; qui de emendatione diuinæ Scripturæ commentarium edidit. Hæc in codice Vaticano, qui inſcribitur, *De Priuilegiis Eccleſiæ Romanæ.* Vbi de Lucii obitus occaſione aſſeritur, ipſum, cum Romanos ad noua ſtudia concitatos conaretur depellere à Capitolio, incerto lapidis ictu percuſſum eſſe, atque non poſt multos dies ex eo vitam finiiſſe. At nihil de ictu lapidis Otto eius temporis auctor; ſed tantum Lucium quotidianis cruciatibus ob eiuſmodi Romanorum rebellionem vexatum, ac tædio vitæ affectum, diem obiiſſe.

II.

Non vacauit Sedes; ſed repente (vt ait S. Bernardus) ob periculum ab Arnaldiſtis imminens, conuenientes vnanimes Cardinales in proximam Eccleſiam monaſterii S. Cæſarii, illic Dei nutu, haud de gremio ex more aliquem eligendum putarunt ex Cardinalibus; ſed conuertentes oculos in Abbatem monaſterii S. Anaſtaſii Trium fontium extra Vrbem Ordinis Ciſtercienſis, eidem haud pridem ſub Innocentio Papa præfectum à S. Bernardo, cuius diſcipulus fuerat, Bernardum itidem nominatum, patria Piſanum, virum probitate inſignem, & prudentia in negotiis obeundis locupletem; eundem ſumma concordia elegerunt in Pontificem. & ad Lateranenſe palatium deductum, collocatumque in Sede Apoſtolica, EVGENIVM Tertium nuncuparunt. Qui cum proxima Dominica conſecrationem apud S. Petrum ex more ſuſcipere pararet præcognito Senatorum peruerſo conſilio, qui eius electionem violenter retractare diſpoſuerant, niſi eis vſurpatum Senatum Apoſtolica auctoritate confirmaret; noctis ſilentio ab Vrbe ſecedens, apud Farfenſe monaſterium in Sabinis conſecratus eſt. Tradit hæc ſcriptus codex Vaticanus.

EVGENIVS PP. III.

III. ARNALDISTARVM FVROR ROMÆ.

Inter hæc autem adueniente in Vrbem Arnaldo perditiſſimo hæreſiarcha, & ſeditionem acrius commouente, in tantum apud furentem plebem eius venenoſæ doctrinæ cœpit inualeſcere malum, vt non ſolum nobilium Romanorum à Pontifice ſtantium, ſed & Cardinalium ac Clericorum diruerint diripuerintque domus, nonnulloſque etiam Cardinales tentos ſauciarint, & inhoneſte tractarint; necnon depoſitis miniſtris Pontificis, omnes ciues ad ſubiectionem Patricii ſui compellere ſategerint: denique vſque eo progreſſi fuerint, vt S. Petri Eccleſiam in munitionem bellicam conuertentes, peregrinos cauſa orationis aduenientes, ad oblationem quæſtus gratia plagis & verberibus cogerent, & offerre nolentes in ipſo templi veſtibulo occidere non vererentur: cum interim Eugenius Papa eorundem fugiens furorem, Viterbium ſe recepiſſet. Narrat hæc Otto *a* Friſingenſis Epiſcopus, ſincerus eius temporis auctor, necnon Ligurinus *b* in Friderico: quæ Sanctus quoque Bernardus *c* ipſis Romanis exprobrauit, cum his nefandis auditis, egregiam ad ipſos hoc eodem anno in ſpiritu vehementi, ſed ſancto, obiurgatoriam conſcripſit epiſtolam, qui etiam aduerſus eos Conradum Regem pro defenſione Eccleſiæ hortatus *d* eſt.

a Ott. Friſing. Chron. lib.7. c.31. & in R b. geſt. Frider. imp. l.1. c. 20.
b Ligur. li.3.
c Bern. ep. 242.
d Id. ep. 243.

IV. e Matt. 8. LEGATIONES EXTERNORVM AD SVMM. PONT.

Accidit vero inter hæc, vt ſecundum illud diuinum *e* oraculum de prædeſtinatione Sanctorum pronuntiatum; *Venient ab Oriente & Occidente, & recumbent cum Abraham, Iſaac, & Iacob; & filii regni eiicientur in tenebras exteriores*; dum Romani reſilirent à Sede Apoſtolica, & expulſus ab eis Eugenius Pontifex Viterbii conſidere cogeretur; accurrerint ad eum è longinquo populi, & legationibus ab vltimo pene Oriente (præter aliis frequentes Occidentalium, Borealiumque) viſitatus fuerit. Tradit enim Otto *f* Friſingenſis; dum ipſe apud eundem Pontificem Viterbii ageret, Legatos Armeniorum Epiſcoporum, eorumque Metropolitani, (quem *Catholicum*, id eſt, Vniuerſalem, vocarent propter immenſum amplius mille Epiſcoporum numerum, quem ſub ſe haberet;) laborioſum iter per annum & ſex menſes complentes, aduenifſe ad Eugenium, eique ex parte illius Eccleſiæ ſubiectionem omnimodam offerentes, cauſas viæ has aperuiſſe; nimirum, quod cum inter ipſos & Græcos quædam in ſacris ritibus diſcrepantia eſſet, dum licet in conficienda Euchariſtia pane fermentato, ſicut illi, vterentur, tamen aquam vino admiſcerent, ſicut nos & illi; ac præterea Natiuitatem Domini Epiphaniæ continuantes, duas illas feſtiuitates vnam facerent: de his, & aliis, inter ſe diſſentientes, Romanam Eccleſiam iudicem elegiſſent, à qua formam ſacrificii iuxta conſuetudinem eius ſibi tradi depoſcerent. Itemque, quod eſſent in confinio Armeniæ quædam gentes, quæ fœtus ſuos fœtentes generarent, ſed ad aquas Armeniorum lauandi tranſmiſſi, ſtatim, vbi baptiſmatis vnda tincti eſſent, innatum fœtorem amitterent, qui tamen mox ad cultum Paganiſmi redirent: de his quoque quid agendum eſſet, Romanam Eccleſiam Legati conſuluerunt: iidemque à Summo Pontifice diligenter de omnibus inſtructi ſunt. Additque Otto, qui aderat, vnum ex Legatis Epiſcopali dignitate inſignitum, in die dedicationis Eccleſię S. Petri, Summo Pontifice diuina myſteria ſolemniter celebrante, attentiorem ſacro altari adſtantem, (ſicut poſtea cunctis retulit) ſplendido

f Otto Friſing. lib.7. c.31.32.33.

CATHOLICVS ARM... SVBIICIT SE ROMANO PONT...

INNATVS FOETOR BAPTISMO PVLSVS.

VISIONE DIVINA CONFIRMANTVR ARMENII.

fulgore

fulgore radium Solis ſuper caput Pontificis coruſcare, & in ipſo duas columbas aſcendentes & deſcendentes vidiſſe; cunque nullum aditum per quem lux illa transfunderetur inueniret, diuinitus hoc eſſe factum cognoſcentem, ad obedientiam Romanæ Sedis amplius accenſum fuiſſe.

V. g Balſ. in Nomocan. Phot. tit. 13. de la.c.c.2. Ap. Baron. an. 1148. ad ſ. DE BAPTISMO AGARENORVM AD CORPORALEM MEDICINAM.

Sed quod pertinet ad populos, baptiſmum ad eludendum fœtorem ſuſcipientes; eſt etiam de iis mentio apud Theodorum Balſamonem, dum agens *g* de *Synodo* habita à Luca Chryſoberge Patriarcha Conſtantinopolitano, qui ſedit paulo poſt ſub ipſo huius temporis Imperatore Manuele Comneno, ait veniſſe ad Synodum Agarenos, qui cum iuberentur baptizari, reſponderunt ſe iam in ſuis regionib. baptizatos fuiſſe, quod eſſet cōſuetudo vt omnes Agarenorum infantes ab Orthodoxis ſacerdotibus baptizarentur: verum Patriarcham noluiſſe eos admittere, quod aud ſſet, baptiſmum quem illi Infideles à Chriſtianis peterent, non bona affectione & Orthodoxo propoſito peti, ſed propter corporalem medicinam; cum Agarenis perſuaſum eſſet, fore ut ſui liberi à dæmone vexarentur, & tanquam canes malè olerent, niſi baptiſmum Chriſtianum aſſequerentur: ſicque non ad animæ ſordes abluendas, & ſanctificationem conſequendam, baptiſmum poſtularent, ſed tanquam veneficium & incantationem. Hæc ibi.

VI. LEGATIO EX SYRIA AD ROM. PONT.

Sed vt redeamus ad narrationem Ottonis; ſubdit ipſe, ſe eodem tempore vidiſſe Viterbij Epiſcopum Gabulenſem in Syria, cuius præcipuè opera ad plenum Antiochia Romanæ ſuberat Sedi, tam de Patriarcha ſuo Antiocheno, quam de matre Principis conquerentem, Sediſque Apoſtolicæ auctoritatem implorantem, pro obtinendis decimis ſpoliorum Saracenis ablatorum, exemplo Abrahæ qui eas Melchiſedecho dedit. Eumdemque tradit, ob periculum in quod Latinorum Eccleſiæ Orientales incidiſſent capta ab Infidelibus Edeſſa, decreuiſſe adire Reges Romanorum & Francorum pro flagitando auxilio. Hæc Otto in Chronico. In Rebus *h* vero geſtis Friderici Imp. narrat, his de periculo Chriſtianorum Orientalium auditis, cœptum eſſe in Occidente agi de noua expeditione in Terram Sanctam: facileque fuiſſe Ludouicum Regem Francorum ad opus religioſum impellere, quod iam ſecreto vouiſſet eandem peregrinationem inire. Quapropter re ab eo cum Principibus ſuis communicata, omnium unam fuiſſe ſententiam, vocandum eſſe S. Bernardum Abbatem Claræuallenſem, ut ab eo tamquam à diuino oraculo quid in his fieri oporteret acciperent: illum autem de tanto negotio propriæ auctoritatis arbitrio decernere friuolum iudicantem, reſpondiſſe ad Romanum Pontificem deferri debere: miſſa vero ad Eugenium Legatione, eum non ſolum votis Regis annuiſſe, ſed & auctoritatem prædicandi, animoſque cunctorum ad eam expeditionem commouendi, eidem S. Bernardo, qui apud omnes Galliæ & Germaniæ populos vt propheta vel Apoſtolus habebatur, conceſſiſſe. Hæc Otto; qui etiam recitat epiſtolam Eugenij ea de re ad Regem, Principeſque, & vniuerſos Galliarum populos ſcriptam, qua illis qui crucem ſuſciperent multa priuilegia conceſſit pro vxorum, liberorumque, & bonorum ſecuritate; atque iis qui in expeditione morerentur, omnium peccatorum ſuorum, de quibus corde contrito cōfeſſi eſſent, abſolutionem indulſit. Quæ vero ſecuta ſunt, dicentur anno ſequenti.

h Otto in Frider. lib. 1. c.34.

REX FR. AGIT CVM SVM. PON. DE EXPEDIT. IN TER. S.

VII. i Id. in Chrō. lib. 7. cap. 31. & 34. ROMANI REDVCVNTVR AD OBEDIENTIAM PONTIF.

Interea namque factum eſt, ut dum Eugenius laboraret pro liberatione Terræ Sanctæ, Deus expugnauerit inimicos eius, nempe Romanos: quos (vt idem *i* auctor ait) Pontifex, percuſſo anathemate Iordane ipſorum Patricio cum eius fautoribus, adiunctaque Tiburtinis Romanorum antiquis hoſtibus militia, coercuit, ac demum pacem petere coegit: quæ his conditionibus inita eſt, vt Patriciatus dignitatem ab ipſis nuper introductam abolerent, & Præfectum quem Pontifices conſtituere conſueuiſſent, ipſi vero expuliſſent, in priſtinam dignitatem reciperent, atque Senatores ex Pontificis auctoritate tenerent. Sicque in Vrbem Eugenius rediens, ac ingenti omnium lætitia exceptus, Natiuitatem Domini ibidem celebrauit. Sed paulo poſt ab eodem populo Romano de excidio Tiburtinorum adeo importune ſolicitatus eſt, vt improbitatem eorum non ſuſtinens, à Lateranenſi palatio in Tranſtiberinam munitionem S. Angeli, ad euitandum inſanum eorum furorem, ſe receperit.

IESV CHRISTI An. 1146.

EVGEN. III. An. 2.

CONR. REG. ROM. 8.

MANVELIS 4.

I. CONCIL. CARNOT. PRO EXPEDIT. IN TER. S.

Anno Chriſti milleſimo centeſimo quadrageſimo ſexto, Indictione nona, tertia Dominica poſt Paſcha, celebratum eſt *Carnoti* pro expeditione in Terram Sanctam, generale ex omnium Galliarum prouinciis Concilium Archiepiſcoporum, Epiſcoporum, & Abbatum; cui etiam adſtitit Rex unà cum Principibus Regni: de quo extant *a* literæ S. Bernardi, & Sugerii Abbatis S. Dionyſii, ad Petrum Cluniacenſem, & huius reſponſio. Quid vero in eo actum fuerit, docet idem S. Bernhardus *b* ſcribens ad Papam Eugenium; nempe (quod plane mireris) eumdem ipſum S. Bernhardum quaſi in ducem totius belli, & principem militiæ electum eſſe. Verum ſatis viſum Eugenio, ſi ille tuba ſacerdotali indiceret bellum, & ſiue verbis ſiue ſcriptis literis Chriſtianum populum excitaret: quod illum feliciſſime, ſequentibus innumeris ſignis atque immenſis prodigiis, præſtitiſſe, teſtantur Acta Vitæ ipſius, & epiſtolæ ab eo conſcriptæ, necnon Otto Friſingenſis; ſed magis ipſe rerum ſucceſſus, dum non ſolum Ludouicus Rex *c* alio apud Verzelacum celebrato Conuentu, Crucem ab eodem S. Bernardo ſumpſit unà cum multis aliis Principibus & optimatibus Regni ſui; (quos tam ingens populi multitudo ſecuta eſt *d*, vt vacuarentur vrbes & caſtella:) ſed & eiuſdem hortatu *e*, Conradus Romanorum Rex generali indicto apud Spiram in Natiuitate Domini, alioque in Baioaria menſe Februario anni ſequentis, Germanorum conuentu, æque Crucem, una cum fratre ſuo Henrico Duce Noricorum, aliiſque Principibus, & innumeris nobilibus accepit: quibuſcum etiam ſignati ſunt nonnulli Epiſcopi, atque inter alios ipſe Otto Friſingenſis, virtutibus & meritis clarus. qui demum addit *f*, non ſolum ex Romano Imperio, ſed etiam ex vicinis Regnis, id eſt, Francia, Anglia, Pannonia, innumeris populis ac nationibus, hac expeditionis fama ad ſumendam Crucem commotis, repente ſic totum pene Occidentem ſiluiſſe, ut non ſolum bella mouere, ſed & arma quempiam in publico portare, nefas haberetur.

a Ap. Petr. Clun. 6. ep. 19.20. b Bern. Ep. 256. S. BERN. ELECTVS DVX BELLI. c Otto Friſing. in Frid. l.6.1.L.c.36. REG. FR. ET GERM. CRVCEM SVSCIPIVNT. d Bern. ep. 246. e Otto. ibid. c.39.40. Ber. ep. 322. Ab Baron. hoc an. et ſeq. f Ibid. cap. 42.43.

II. g Bern. ep. 321. et ap. Otton. d.c. 36. DE IVDÆIS NECANDIS PRAVA DAMNATVR OPINIO.

Quod autem in epiſtola de his ad Germaniæ populos ſcripta, S. Bernardus *g* eos monet vt abſtinerent ab internecione Iudæorum; quid hoc ſit, diſces ab Ottone qui aderat, dum ait, inter hæc *Radulphum* quemdam monachum, virum religionis ſeueritatem ſolerter imitantem, ſed literarum peritia parum imbutum, in partibus Galliæ quæ Rhenum attingunt, multa populorum millia ad accipiendam Crucem accendiſſe; ſed hoc doctrinæ ſuæ perperam inſeruiſſe; vt Iudæi tamquam Chriſtianæ religionis hoſtes trucidarentur; indeque factū eſſe, ut paſſim in Gallia & Germania plurimi eorum necati fuerint: ſed Bernardum literis ad eoſdem populos ſcriptis, auctoritate Sacræ Scripturæ luculenter oſtendiſſe, Iudæos ob ſcelerum ſuorum exceſſus, non occidendos ſed diſpergendos fore. Extat autem epiſtola *h* eiuſdem S. Bernardi ad Henricum Archiepiſcopū Moguntinum aduerſus eumdem Radulphū eremitam, necem Iudæorum prædicantem, qua eum pluribus notis ſugillat infamiæ, ac vehementiſſimè exagitat, ob tria in eo reprehenſione digniſſima, videlicet vſurpationem prædicationis, contemptum Epiſcoporum, & homicidii approbati libertatem. Porro agens pariter de Iudæis Petrus *i* Cluniacenſis in epiſtola ad Ludouicum Regem pro eadem expeditione promouenda, eos non occidendos quidem exiſtimat, ſed tamen impunitos non reliquendos de Chriſtianorū vel vſuris exhauſtis, vel furtiua emendo iniuſtè poſſeſſis, quibus eos iuſtè expoliandos ſuadet, iiſdemque alendos bellantes pro

h Bern. ep. 323.

i Petr. Clū. 4. ep. 33. PETRVS CLVNIAC. QVID DE IVDÆIS.

pro Chriſto milites. Vt autem iis temporibus penes omnes Iudæi execrabiliores haberentur, præter vniuerſalem totius generis maledictionem, continuumque & implacabile eorum in Chriſtianos odium, ac frequentiſſima ſcelera, recentia acceſſerunt demerita; & præſertim, quod hoc ipſo anno execrandum facinus perpetraſſe, Robertus de Monte in Appendice ad Sigebertum tradit; nempe apud Norwicum Angliæ ciuitatem crucifixiſſe puerum quendam Chriſtianum nomine Willelmum; quem extra ciuitatem ab eis ſepultum, diuina lux ſuper eum emicans declarauit. Quam ob cauſam, & quod ſtylo diſerto eos Petrus Cluniacenſis exagitauit, de eis necandis data eſt ea occaſio proclamandi, quam vidimus per S. Bernardum eſſe repreſſam. Qui & ipſum Radulphum huius internecionis incentorem, inuentum Moguntiæ, commonitum ne contra regulam monachorum per orbem vagando, propria auctoritate verbum prædicationis aſſumeret, tandem induxit ad cœnobium ſuum redire, vt teſtatur Otto *k*.

k Otto ibid. c. 39.

III. ALIA EXPEDITIO IN PAGANOS BOREALES.

l c. 40. in fi.

Cæterum non hanc tantummodo in Terram Sanctam hoc tempore ſuſceptam fuiſſe expeditionem, ſed aliam quoque aduerſus Boreales populos adhuc Paganos, idem auctor *l* tradit: quas vero iſti acciperent pro teſſera militari S. Crucis Imagines, in eo diuerſas fuiſſe ab iis quas ſumerent, qui proficiſcebantur in Orientem, quod non ſimpliciter veſtibus aſſutæ, ſed à tota ſubterpoſita in altum protenderentur. Agit de eadem expeditione Saxo *m* Grammaticus; aitque eam mandato Romani Pontificis ſuſceptam eſſe, dum datis per Europam epiſtolis, vniuerſos Chriſtianitatis hoſtes ab eius cultoribus oppugnari præcepit, ita vt ſingulæ Catholicorum prouinciæ confinem ſibi barbariem inceſſerent. Nec vero iſtas duntaxat, ſed etiam in Saracenos illos, qui adhuc quamplurima Hiſpaniæ loca poſſidebant, expeditionem naualem motam eſſe, Dodechinus tradit in Chronico anno ſequenti.

m Sax. Grã. l. 14.

ALIA IN SARAC. HISP.

IV.

n Tyr. l. 16. c. 17.

POENITENTIA MICHAELIS PATRIAR. CONST.

Hoc eodem anno Willelmus Patriarcha Hieroſolymitanus, vbi abſoluiſſet in ſede annos quindecim, ex hac vita deceſſit: in cuius locum translatus eſt è ſede Tyrenſi Fulcherus Archiepiſcopus, de quo ſuperius dictum eſt. Hæc ex Willelmo Tyrio *n*. Eodemque anno Michael Oxyta Patriarcha Conſtantinopolitanus, cum ſediſſet annos duos, & menſes octo, (vt habet Græca ſeries Patriarcharum Conſtantinopolitanorum) ſe ſponte abdicauit, & in Oxyam inſulam rediit, in qua vitæ inopis ac ſimplicis inſtitutum à puero fuerat amplexus. Ibique in templi veſtibulo proſtratus, cuiuis monacho collum calcandum præbuit, quod contra quam ſibi expediret, adamatam à primis annis quietem repudiaſſet, nulloque cum fructu thronum ſublimem conſcendiſſet. In eius vero locum ſuffectus eſt Conſtantinopoli *Coſmus* diaconus patria Ægineta, eruditione, & virtutibus, ac præſertim benignitate erga pauperes inſignis. Hæc Nicetas Choniata.

IESV CHRISTI AN. 1147.

EVGEN. III. AN. 3.

CONR. REG. ROM. 9.

MANVELIS 5.

I. LEGATI À SVM. PON. DECRETI PRO EXPEDIT. IN TERR. S.

ANno Chriſti milleſimo centeſimo quadrageſimo ſeptimo, Indictione decima, ab Eugenio Papa duo decreti ſunt Legati pro expeditione in Terram Sanctam, alter qui proficiſceretur cum Ludouico Francorum Rege, nempe Guido Florentinus S.R.E. presbyter Cardinalis tituli Sancti Chryſogoni; alter qui Conradum Regem Romanorum comitaretur, hoc eſt, Theodinus Cardinalis Epiſcopus Portuenſis. Hæc Willelmus Tyrius. Porro Conradus in Aſcenſione Domini iter capeſſiuit; quem multa ſecuta ſunt infortunia, quæ deſcribuntur ab eius peregrinationis comite, eiuſdemque Regis fratre, Ottone *a* Epiſcopo Friſingenſi: peruenitque ad Conſtantinopolitanæ vrbi proximam regionem die ante Natiuitatem Dei-Genitricis MARIÆ: totum vero quod fuit reliquum huius anni, partemque ſequentis, antequam appellerent in Palæſtinam, conſumpſerunt in itinere, multis moleſtiis afflictati.

a Otto Friſing. in Frid. lib. 1. c. 45.

CONRAD. REX APPELLIT IN ORIENTEM.

II. EVGE. PP. RECIPIT SE IN GAL.

b Ap. Sur. 6. April.

CANONICI REGVL. INTRODVCTI IN ECCL. S. GENOVEFÆ.

Regem autem Ludouicum detinuit aliquantiſper in Gallia aduentus Eugenii Papæ; qui vitans Romanorum Arnaldiſtarum iugem perſecutionem, in Gallias ſe conferendi more maiorum conſilium iniit: quem Ludouicus Pariſiis expectauit, excepitque honorificentiſſime. Traditur hoc in Rebus *b* geſtis *S. VVillelmi*, tunc canonici regularis Ordinis S. Auguſtini in eadem ciuitate Pariſienſi, poſtea vero Abbatis Roſchildenſis in Dania. Vbi etiam additur; cum paucis poſt diebus voluiſſet Pontifex in Eccleſia S. Genouefæ myſteria diuina peragere, ortam eſſe contentionem inter ipſius & canonicorum Eccleſiæ miniſtros, adeo, vt ad pugnos res proceſſerit, & non ſolum Pontificis miniſtri, ſed etiam ipſe Rex Ludouicus, qui illos compeſcere voluit, à canonicorum famulis verberatus ſit: ea vero rei indignitate permotis Pontifice & Rege, in eam Eccleſiam introductos fuiſſe Canonicos Regulares ſancti Auguſtini, ſumptos ex Abbatia ſancti Victoris eiuſdem ciuitatis: quorum inſtitutum ab eo tempore in Abbatia ſancti Genouefæ hactenus conſecratum eſt.

III. REX FR. PROFICISCITVR IN TERR. S.

His peractis Rex peregrinationem aggreſſus, per Hungariam profectus, tranſito Boſphoro in Syriam proxima Quadrageſima peruenit. Sunt plures qui iſta ſcribant, ſed copioſius Sugerius Abbas S. Dionyſii in Vita ipſius Ludouici, à quo proficiſcente ipſe relictus eſt Regni adminiſtrator: aitque, illum ordinatis omnibus ad iter tantæ peregrinationis neceſſariis, acceſſiſſe ex more ad Eccleſiam Sancti Dionyſii, à Martyribus accepturum licentiam; & ibi poſt celebrationem Miſſarum, baculum peregrinationis, & vexillum B. Dionyſii, quod Gallice ORIFLAMBE dicitur, valde reuerenter accepiſſe; ſicut moris erat antiquorum Regum, quando deberent ad bella procedere, vel votum peregrinationis adimplere: tuncque mouiſſe directe cum magno comitatu Prælatorum & Baronum, hoc ipſo Domini anno hebdomada ſecunda poſt feſtum Pentecoſtes. His autem de tempore profectionis cum aſſentiatur etiam Dodechinus, qui in nauali expeditione & ipſe vnus ex illis fuit; nec non auctor in Appendice ad Lambertum, itemque Robertus de Monte in Appendice ad Sigebertum; qui omnes diſertis verbis teſtantur, hoc eodem anno profectionem Regum contigiſſe: ex iis, atque aliis, tu corrigas errorem illapſum in Willelmum *c* Tyrium, dum cladem quam Iconii accepit Conradus proditione Græcorum, contigiſſe aſſerit anno ſuperiori milleſimo centeſimo quadrageſimo ſexto. Cæterum ſi res geſtas noſſe cupis, habes quos conſulas eoſdem Sugerium, & Willelmum; itemque Nicetam Græcum auctorem: cuius firmiſſima conſtat auctoritate (ne quis Latinorum commentum exiſtimet) Conradi exercitum dolo Græcorum, Manuele id agente Conſtantinopolitano Imperatore, à Turcis fractum, peſſumdatum, ac perditum fuiſſe: ſed & nullum mali genus extitiſſe, quod idem Manuel vel non ipſe in eos machinaretur, vel aliis machinandi auctor eſſet; adeo, vt calcem farinæ Græci miſcerent: vt ſic eorum poſteri perpetuis monimentis ab adiuuandis in Oriente Latinis deterrerentur.

VEXILL. ORIFLAMBE S. DIONYSII.

c Tyr. li. 16. c. 22. in fi.

CONRADI REG. EXERCITVS PERIT PRODITIONE GRÆCOR.

IV. GILBERTI PORRET. HÆRESIS DEFERTVR AD APOST. SED.

Eodem anno ad iudicium Sedis Apoſtolicæ delata eſt hæreſis GILBERTI, ſiue Gisleberti cognomento PORRETANI, Pictauienſis Epiſcopi: qui cum ab adoleſcentia vſque ad vltimam ſenectutem in diuerſis Galliæ locis philoſophiam magno nomine docuiſſet, nuper ad dignitatem Pontificalem euectus, ſicut antea conſueuerat ſubtiliter de quæſtionibus philoſophicis diſputare, ita & cœpit de rebus diuinis multa præter communem Eccleſiæ morem dicere: indeque factum, vt quod antiquitus dictum, reque ipſa probatum eſt, philoſophos patriarchas fuiſſe hæreticorum, in Giliberto fuerit hoc tempore infeliciter innouatum; cum ex Ariſtotelis Topicis quædam de diuinitate & Deo, aliiſq; religionis Chriſtianæ myſteriis, ſiue in concionibus, ſiue familiaribus colloquiis, temere effutire auſus eſt. Quamobrem à duobus Archidiaconis ſuis, tanq contra fidem Catholicam docēs, ad Sūmi Pontificis Romanæq; Sedis examē vocatus,

tam

S. BERN. ADVERSVS GILIBER. CONCITATAR.

d *Otto in Frider. lib. 1 cap. 46. & ſeqq.*

e *Radev. in Frid. lib. 2. cap. 11.*

tam ipſe, quam illi, Eugenio Papæ ab Vrbe in Gallias tendenti, Senis ciuitate Tuſciæ occurrerunt: ſed cauſa in Galliis coràm ipſo Pontifice plenius cognoſcenda remiſſa, interea S. Bernardus de his ab Archidiaconis certior factus, zelò quo æſtuabat fidei Catholicæ, vna cum eis nauiter egit vt promulgatæ quæ decerentur à Giliberto hæreſes damnarentur. Narrat hæc pluribus Otto *d* Friſingenſis; ſed nimis cum laude doctrinæ & acuminis Giliberti, & quadam reprehenſione credulitatis ac zeli S. Bernardi. Verum idem rebus clarius perſpectis, quem prius excuſare conatus fuerat Gilibertum, & ipſe ad regulas topicas Ariſtotelis Euangeliũ aptare laborans, poſtea ex hac vita migraturus, (vt teſtatur Radeuicus e eiuſdem Friſingenſis Eccleſiæ Canonicus) publice obteſtatus eſt, vt quæ pro Giliberto ſcripſiſſet vnde aliqui offenderentur, ea arbitrio virorum religioſorum corrigerentur ſecundum Catholicæ fidei & S. Rom. Vniuerſalis Eccleſiæ regulam: ac deinde multa cordis contritione, & humili confeſſione reatum ſuum recognoſcens, ſumptis ſacroſanctis myſteriis, in medio multitudinis ſanctorum tam Epiſcoporum quam Abbatum Domino ſpiritum reddidit. Hæc Radeuicus de Ottonis pœnitentia ob Gilibertum laudatum atque defenſum.

V. ASSERTIONES EIVS.

Quinam autẽ fuerint errores, quibus Gilibertus impetitus eſt, idem Otto narrat; nempe quod aſſereret, Diuinam eſſentiam non eſſe Deum: Proprietates perſonarum non eſſe ipſas perſonas: Theologicas perſonas in nulla prædicari propoſitione: Diuinam naturam non eſſe incarnatam: Itemque, Quod meritum humanum attenuando, nullum mereri diceret præter Chriſtum: Quodque Eccleſiæ Sacramenta euacuando, diceret nullum baptizari niſi ſaluandum; & cetera in hunc modum. Additque auctor, actum de his eſſe in tribus diuerſis *Conuentibus* ab ipſo Eugenio Papa pro negotiis Eccleſiaſticis celebratis, primo *Antiſiodori*, deinde *Pariſiis*, poſtremo *Rhemis*: & in Pariſienſi Gilibertum, cum hinc inde multa ei obiiceretur, pluriumq; impulſationibus ad reſponſionem de diuina Maieſtate cogeretur, inter cetera dixiſſe, *Audacter confiteor, Patrem alio eſſe Patrem, alio Deum, nec tamen eſſe hoc & hoc*: eiuſque dicti obſcuritatem, tamquam profanam verborum nouitatem, cum ſtomacho ab omnibus auditam eſſe: porro Eugenium perſpecta cauſæ difficultate, protelãdam eam vſque ad pleniorem Synodum Rhemis celebrandam iudicaſſe. Agetur de ea anno ſequenti.

CONVENTVS PARIS. ADVERSVS EVM.

VI. HENRICIANÆ HÆRESIS TEMPVS.

Interea hoc eodem anno, vrgente cauſa, vir inſignis Albericus S. R. E. Cardinalis Epiſcopus Oſtienſis, ab Eugenio electus Legatus in prouinciam Toloſanam aduerſus HENRICVM hæreticum *Petrobruſianum*, qui illam prouinciam vehementer impiis hęreſibus labefactarat; S. Bernardum, Gaufredum Epiſcopum Carnotenſem, & alios Epiſcopos doctrina & ſanctitate præſtantiſſimos ſecum duxit. Quod enim ad tempus ſpectat; Henricum innotuiſſe hoc tempore, & plures ſeduxiſſe, atq; aduerſus eum tum Petrum Cluniacenſem, tum S. Bernardum ſcripſiſſe, ex eo poſſumus intelligere, quod numeret Petrus *f* annos viginti à Petro Bruis magiſtro Henrici, quem emerſiſſe diximus anno Redemptoris milleſimo cẽteſimo vigeſimo ſexto: itemq; quod S. Bernardus *g*, cum de eodem Henrico cauendo epiſtolam ad Ildephonſum Comitem S. Ægidij, in cuius ditione tunc erat, ſcripſit, ſane ante ſequentem annum ad eum ſcripſiſſe oportuit; ſiquidem eo anno Ildephonſum in expeditione Hieroſolymitana eſſe defunctum, affirmat Robertus de Monte in Appendice ad Sigebertum.

f *Pet. Clun. 1. ep. 2. & lib. 5. ep. 16.*
g *Bern. ep. 240.*

VII. HENRICVS QVALIS FVERIT.

Qualis autem iſte *Henricus* fuerit, deſcribens eadem epiſtola S. Bernardus, ait fuiſſe olim monachum, eumdemque literatum, ſed relicto religionis habitu apoſtatam factum, ad ſpurcitias carnis & ſæculi, tamquam canem ad ſuum vomitum, eſſe reuerſum: præ confuſione vero inter cognatos & notos habitare non ſuſtinentem, vel potius non permiſſum ob magnitudinem criminis, factum eſſe gyrouagum & profugum ſuper terram; cumq; mendicare cœpiſſet, poſuiſſe in ſumptu Euangelium, & venale diſtrahentem verbum Dei, euangelizaſſe vt manducaret: ſiquid autem ſupra victum elicere poſſet à ſimplicioribus populi, vel ab aliqua matronarum, in ludendo aleis, aut certe in vſus turpiores turpiter effundere conſueuiſſe: frequenter ſiquidem poſt diurnum populi plauſum, nocte inſecuta cum meretricibus inuentum eſſe, & interdum etiam cum coniugatis: quare de Lauſana ciuitate, de Cenomanis, de Pictaui, de Burdegala, ignominioſiſſime eiectum, haud ei patuiſſe tunc vſpiam reuerſionis aditum, vtpote qui fœda poſt ſe reliquiſſet vbique veſtigia. Hæc Bernardus de vita moribuſque Henrici. An vero dum illum ſic audis ab eo deſcribi, non tibi idem videtur plane iiſdem coloribus pinxiſſe noſtri tẽporis infeliciſſimos hæreſiarchas, ex apoſtaſia pariter prodeuntes, & in gulæ atque luxuriæ gurgitem ſeſe præcipites dantes?

VIII. EIVS HÆRESIS CAPITA.

Nec quidem immerito. Nam quos audiſti apoſtaſia & turpitudine haud impares, vide & doctrinæ perfidia ſimillimos. Tradit enim Petrus Cluniacenſis, Henricum heredem nequitiæ Peti Bruis, cum neſcio quibus aliis, doctrinam eius diabolicam nõ quidem emendaſſe, ſed immutaſſe: & præterquam quod Baptiſmum infantium ante intelligibilem ætatem negarent; Templa ſuperflue in honorem Dei fabricari, eaque dirui oportere aſſererent; Cruces ſacras confringendas eſſe dicerent; Veritatem Corporis & Sanguinis Domini in Sacramẽto altaris abnuerent; Suffragia pro Fidelibus defunctis reiicerent: (quę cuncta communia fuere Henricianis cum Petro de Bruis:) his addidiſſe, irrideri Deum canticis eccleſiaſticis. Quibus plane concordant, quæ de eiuſdem Henrici pernicioſa doctrina S. Bernardus *h* prodiiſſe ait; nempe vt baſilicæ ſine plebibus, plebes ſine ſacerdotibus, ſacerdotes ſine debita reuerentia eſſent, & ſine Chriſto deniq; Chriſtiani; Eccleſiæ reputarentur Synagogæ; Sanctuarium Dei ſanctum eſſe negaretur; Sacramenta non ſacra cenſerentur; Dies feſti feſtiuis fruſtrarentur ſolemniis; Morerentur homines in peccatis ſuis; raperenturque animæ paſſim ad tribunal terrificum, nec pœnitentia reconciliatæ, nec ſacra communione munitæ; ac Paruulis Chriſtianorum Chriſti intercluderetur vita, dum baptiſmi negaretur gratia.

h *Bern. ibid.*

IX. EA SCRIPTIS ET MIRACVLIS CONFVTATA.

Ceterum has eorumdem hæreticorum impietates, tam Petrus Cluniacenſis validiſſima diſputatione confutauit, quam S. Bernardus prædicationibus ſuis, atque admirandis plane ſignis & operibus confudit: vt ſiquid frontis Nouatores hodierni haberent, puderet quemlibet eorum ea denuo reuocare in obſeruantiam, quæ cõfutata, damnata, omninoque proſcripta ſcriptis Sanctorum, & virtute miraculorum viderent. Res autem ab eodem S. Bernardo in ea quam diximus Alberici Legatione geſtas, deſcripſit eiuſdem temporis auctor Gofridus *i* monachus Claræuallenſis, qui & oculis eas vidiſſe potuit, cum ipſe teſtetur *k* pene omnibus quæ de S. Bernardo ſcripſit præſentem ſe fuiſſe. Ex eius vero narratione conſtat, adeo ſermonibus ſuis, & frequentiſſimis miraculis Bernardum profeciſſe, vt vbi illa hæreſis maxime vigeret, ſimplices in fide inſtructi fuerint, nutantes roborati, errantes reuocati, ſubuerſi reparati; ſubuerſores autem, & obſtinati ita repreſſi, vt ne apparere quidem præſumerent: atque etſi tunc fugerit Henricus, latueritque; ita tamen obſtructas eſſe vias eius, vt vix alicubi poſtea tutus, tandem captus & catenatus Epiſcopo traditus fuerit.

i *Gofrid. in Vit. S. Bern. lib. 3. cap. 5. & 6.*
k *In præf. eiuſd. lib. 3.*

X. INGENS MIRACVLVM S. BERN. PRO CONFIRMATIONE FIDEI CATHOL.

Ex multiplicibus autem quę in confirmationem fidei Catholicę ſunt ab eodem Sancto tunc edita miracula, illud minime hic omittendum, quod apud oppidum Sarlatum contigit; cum poſt completum ſermonem, plurimis ad benedicendum panibus, ſicut vbique fiebat, ei oblatis, eos ille in Dei nomine ſigno Crucis benedicens; *In hoc*, inquit, *ſcietis vera eſſe quæ à nobis, falſa quæ ab hæreticis ſuadentur, ſi infirmi veſtri guſtatis panibus iſtis adepti fuerint ſoſpitatem*: cumque Gaufredus Epiſcopus Carnotenſis qui aderat, addidiſſet, *Si bona fide ſumpſerint, ſanabuntur*; confeſtim Bernardus, de Domini virtute nihil hæſitans, *Non ego hoc dixerim*, ait, *ſed vere qui guſtauerint ſanabuntur*; *vt proinde veros nos & veraces Dei nuntios eſſe cognoſcant*. Tam vero ingens multitudo languentium guſtato eo pane conualuit, vt re per totam prouinciam diuulgata, vir ſanctus peruicina loca regrediens, ob concurſus intolerabiles declinauerit, & timuerit illo ire. Hæc Gofridus: quæ apprime demonſtrant viri ſanctiſſimi ſecuritatem certam de veritate Catholicæ fidei quam tuebatur, & falſitate hæreticæ perfidiæ quam inſectabatur, vt libera promiſſione, nulla licet fide petentis opitulante, ſpondeat in confirmationem doctrinæ quam prædicabat à Deo exhibenda fore miracula. Cuius voci cum & Deus obedientem ſe

præſtiterit, perſpicue non Henriciana tantum hæreſis tunc damnata eſt, ſed recentiores omnes Nouatores Sacramentarij eadem cum Henrico ſentientes, diuino calculo ſuæ pariter damnationis ſententiam acceperunt.

XI. HÆRESIS APOSTOLICORVM DICTA.

Fuit inſuper eidem S. Bernardo his diebus pugnandum aduerſus alios nouos hæreticos; qui cum certo carerent auctore à quo denominari poſſent, ſeipſos APOSTOLICOS appellarunt, quod iactarent ſe eſſe ſucceſſores Apoſtolorum: qui etiam ſe, ac ſolos, corpus Chriſti eſſe gloriabantur, poteſtatemque habere quotidie in menſa ſua corpus Chriſti & ſanguinem conſecrandi ad nutriendum ſe in corpus Chriſti & membra; cum alioqui ruſticani homines eſſent, & idiotæ, ac prorſus contemptibiles. Tradit hæc de illis S. Bernardus *l*. Ex cuius etiam prolixiori de ipſorum erroribus tractatione intelligi poteſt, eos de inſania Manichæorum prodiiſſe: ſiquidem plura cum illis communia habuerunt, puta ſecretum cum periurio, ſecundum illud Manichæorum, *Iura, periura, ſecretum prodere noli*; cum alias ne tenuiter quidem iurare vllatenus acquieſcerent: Itemque, quod omnes qui de Eccleſia ſunt, canes eſſe cenſerent & porcos; quod coniugium abhorrerent, cum tamen impudentiſſimis ſeſe luxuriis iugiter inquinarent; quod pariter abſtinerent à carnibus, & omnibus quæ ex carne generantur; quod Teſtamentum vetus non reciperent, ſed Euangeliũ tantum; quod promiſcuos & clandeſtinos conuentus agentes, mutuo ſeſe omni ſpurcitia polluerent, cum tamen votum præferrent caſtitatis; ac denique quod ne detegi poſſent, vel hæretici conuinci, cum Catholicis in Eccleſiam conuenirent, presbyteros honorarent, munera offerrent, confeſſionem facerent, ſacramentis communicarent, moribus extrinſecus præſtarent, ieiunarentque, & manibus operarentur vnde vitam ſuſtentarent. Quæ omnia ad Manichæorum doctrinam formamque eſſe compoſita, ſi relegas quæ de illis ſuperius ſunt recenſita, plane reperies.

l Bern. in Cant. Serm. 66.

EX MANICHÆIS DERIVATA.

XII. ALIA EIVS CAPITA COMMVNIA CVM NOVATORIB. NOSTRI TEMP.

Sed præterea addit idem Sanctus & alias eorumdem Apoſtolicorum hæreſes, communes cum noſtri temporis Nouatoribus; vt habeant vnde ſe iſtis quoq; genitos eſſe parẽtibus ruſticanis & impiis glorientur. Irridebant enim (vt ait *m*) Catholicos, quod baptizarent infantes, quod orarent pro mortuis, quod Sanctorum ſuffragia poſtularent, quod crederent ignem purgatorium reſtare poſt mortem: dicebantq; peccatores eſſe Papas, Archiepiſcopos, Epiſcopos, presbyteros, ac per hoc nec dandis nec recipiendis idoneos ſacramentis. Hæc autem omnia qui recitat, pariter & confutat per ſingula idem S. Bernardus. Quem ſcientia diuinitus illuſtratum, in virtute miraculorum à Deo miſſum, atque egregia vitę ſanctitate imbutum, Dei amicum fuiſſe cum certo ſciam; ipſi penitiſſime inhærendo qui inhęſit Deo, ſecurus exiſto: deplorans ex Chriſtiana charitate perditiſſimos Nouatores, qui hos nefandiſſimos ſectantes brutos hæreticos, iiſdem, aliiſque eis ſimilibus, immenſa plane cæcitate percuſſi plus deferant, quam Bernardo, ceteriſque ſanctiſſimis viris, qui diuerſis temporibus eaſdem hæreſes ſcriptis, verbis, & miraculis impugnarunt.

m d. ſer. 66.

XIII. Quod ad res ſpectat Orientis; eodem anno Coſmus Patriarcha Conſtantinopolitanus, vbi decem menſes ſediſſet, obiit; ſucceſſitque in locum eius (vt habet Græca ſeries Patriarcharum Conſtantinopolitanorum) *Chariton* ex monacho.

IESV CHRISTI AN. 1148.

EVGENII III. AN. 4.

CONR. REG. ROM. 10.

MANVELIS 6.

I. APPVLSVS REGVM FRANC. ET GERM. IN PALÆST.

ANNO Chriſti milleſimo centeſimo quadrageſimo octauo, Indictione vndecima, Francorum exercitus ſub Rege Ludouico in Syriam prope Antiochiam circa mediam Quadrageſimam, fractus maris tempeſtatibus appulit, & Hieroſolymam peruenit Dominica Paſſionis. Conradus autem Romanorum Rex Paſchali hebdomada litus Palæſtinum attigit, & poſt paucos dies ad eamdem ſanctam ciuitatem peruenit. Hæc de tempore Otto *a* Friſingenſis Epiſcopus, qui cum Rege Conrado Cruce ſignatus eam laborioſiſſimam peregrinationem confecit. Porro orta contentione inter Principes, vnius anni triuere tempus, nihil memoria dignum agentes: cum vero proxime accepturi Damaſcum eſſent in deditionem, inconſulte nimis circumuenti proditionibus, ſoluêre obſidionem. Quæ tu pete, ſi plenius ſcire cupis, à Sugerio & Tyrio.

a Otto in Frid. lib. 1. cap. 58.

II. Quo ipſo anno, media Quadrageſima, (vt Otto *b* ait) hoc eſt vndecimo Calendas Aprilis, (vt Robertus *c* expreſſius deſignat) indictum *Rhemis* ab Eugenio Papa generale CONCILIVM celebratum eſt. In quo imprimis oblatus eſt eidem Pontifici homo quidam peſtifer, natione Brito, nomine EVDO, cognomine *de Stella*, non infimi generis, ſed plane illiteratus & idiota, dæmonumq; ludificatione ita demẽtatus, vt cum ſermone Gallico diceretur *Eon*, ſe eſſe crederet *Eum*, qui in Eccleſiaſticis exorciſmis dicitur venturus iudicare viuos & mortuos, & ſæculum per ignem: Ita plane fatuus, vt *Eon*, & *Eum*, neſciret diſtinguere; ſed & ſupra modum ſtupẽda cæcitate, crederet ſe eſſe dominatorem & iudicem viuorum & mortuorum. Eratq; per diabolicas præſtigias tam potens ad capiẽdas ſimplicium animas, vt magna eum multitudo ſequeretur. Videbatur enim eſſe circa eum ingens gloria, apparatus, faſtuſque regius; & qui cum eo erant, ſolicitudinis laboriſque expertes, pretioſe indui, ſplendide epulari, & in ſumma lætitia agere videbantur. Fiebant enim iſta phantaſtice & per dæmones, ita vt quotieſcumque vellet in promptu eſſent panes, carnes, piſces, & quique cibi lautiores: cum alioqui quantamcumque ex cibis illis repletionem modico ructu exinanitam, tanta mox ſequeretur eſuries, vt eoſdem cibos illico repetere cogerentur. Quicumque autem forte ad eos accedens ex cibis eorum vel modicum guſtaſſet, continuo ex participatione menſæ dæmoniorũ mente mutata ſpurciſſimæ multitudini adhærebat: & quicumq; ab eis aliquid in qualibet ſpecie accepiſſet, periculi expers non erat. Porro interdum mira velocitate per diuerſas prouincias ferebatur, interdum vero morabatur cũ ſuis omnibus in locis deſertis & inuiis, moxque inſtigante diabolo erumpebat improuiſus, omnibus quidem formidabilis, ſed eccleſiis maxime monaſteriiſq; infeſtus. Cum autem à Principibus ad eum capiendum exercitus mitterentur, quæſitus non inueniebatur. Sed tandem fraudatus ope dæmonum, cum non amplius permitterentur à Deo per illum debacchari, leui negotio à Rhemenſe Archiepiſcopo comprehenſus eſt, & ad Concilium deductus: vbi cum interrogatus, rurſum alia fatua deliraret, iuſſus diligenter cuſtodiri ne peſtis iterum ſerperet, tempore exiguo ſuperuixit. Populus autem ſtolidus qui eum ſequebatur, dilapſus eſt. Sed ipſius diſcipuli, quos magnis inſignierat nominibus, alium vocans Sapientiam, alium Scientiam, alium Iudicium, & in hunc modũ ceteros, cum ſanam doctrinam nulla ratione reciperent, ſed potius obſtinatiſſime de ſuis gloriarentur nominibus, immo & comminarentur detentoribus ſuis; Curiæ prius, & poſtea ignibus traditi, ardere ad mortem quam ad vitam corrigi maluerunt. Narrat iſta Willelmus *d* Neubrigenſis eius ſæculi auctor: quæ breuius recenſentur ab iiſdem qui ſupra Ottone & Roberto. Ceterum quod & iſti teſtentur eumdẽ Eon, cum talem ſe diceret, qualem Neubrigenſis tradit, de ſuis quoſdam Angelos, alios Apoſtolos feciſſe, & propriis Angelorum ſeu Apoſtolorum nominibus appellaſſe; eo plane ſigno, & ipſum ex Manichæorũ officina prodiiſſe, poſſumus intelligere ex iis quæ dicta ſunt ſuo loco de Manichæis.

b Id. ibid. cap. 55.
c Robert. Append. ad Sigeb.

CONCIL. RHEM. SVB EVG. PP. DE EON, INSANO HÆRETICO, EIVSQVE PRÆSTIGIIS.

DISCIPVLORVM EON NOMINA, ET POENA.

d Neubrig. lib. 1. cap. 19

III. CAVSÆ PRINCIPVM PERLATÆ AD CONCIL. RHEM.

Quod vero ad cetera in Synodo geſta; perlatas ad illam Regum cauſas eſſe, idem Neubrigenſis narrat: nimirum veniſſe Legatos iunioris Romanorum Regis Henrici, nuntiantes Summo Pontifici electionem eius ad Imperium; & querimoniam agentes de tribus fratribus Ducatus Poloniæ, qui eiecto quarto, eodemq; ſeniore, Ducatum inter ſe diuiſerant, ac de Epiſcopis illius prouinciæ, qui patri ipſorum iuramentum ſuper hoc præſtiterant. Sed quid de his in Concilio definitum fuerit, dicere prætermittit.

IV. Inſuper autem ſtatuti ſunt in eadem Synodo canones *e* decem & ſeptem, ſpectantes ad diſciplinam Eccleſiaſticam

e Rec. B... Tom. XI...

in vſum priſtinum reuocandam: qui ferme omnes iam antea promulgati fuerant in maxima illa Synodo Lateranenſi ſub Innocentio ſecundo; ſed quod negligerentur, fuere rurſum ab Eugenio iterandi: quamuis nec ſic quidem, præ malitia ſæculi, ſeruatos eſſe, conqueſtus ſit poſt quadriennium S. Bernardus in libris de Conſideratione ad eumdem Eugenium.

hoc an. ex codd. Vatic. & Gallic.

V. DE GILIBERTO TRACTATVR POST SYNODVM.

Poſt hæc demum introducta eſt in Concilium cauſa Giliberti Pictauienſis Epiſcopi, de qua dictum eſt anno ſuperiori: vbi idem expertus eſt S. Bernardum vehementiſſimum contradictorem. Qui cum adeo perſtringeret illum, vt omnino conuinceret hæreticum, Eugenius Papa tanti conſulens famæ Epiſcopi, id ſeorſum poſt dimiſſam Synodum tractandum duxit. Quo tempore, poſt habitam coram ipſo Pōtifice, & delectis inſignioribus doctrina Epiſcopis & Abbatibus, cum eodem Giliberto de ipſius dogmatibus diſputationem; ſcripta ſunt, dictante S. Bernardo, capitula quatuor aduerſus totidem erroneas aſſertiones Giliberti: quod dictū eſt Symbolum fidei. Cum enim Gilibertus aſſereret, (quod & ſuperius attigimus) Primo, Diuinam naturam, quæ Diuinitas dicitur, Deum non eſſe, ſed formam qua Deus eſt; quēadmodum humanitas homo non eſt, ſed forma qua eſt homo: ſecundo, Cum Pater & Filius & Spiritus Sanctus vnum eſſe dicuntur, non niſi vna Diuinitate eſſe intelligi; nec conuerti poſſe, vt vnus Deus, vel vna ſubſtātia, vel vnum aliquid, Pater & Filius & Spiritus Sanctus eſſe dicatur: tertio, Tres perſonas tribus vnitatibus eſſe tria, & diſtinctas proprietatibus tribus, quæ non ſunt ipſæ perſonæ, ſed ſunt tres res æternæ, & ab inuicem à diuina ſubſtantia in numero differentes: quarto, Diuinam naturam non eſſe incarnatam: Hæc, inquā, cum Gilibertus aſſereret; econtra S. Bernardus cum reliquis Antiſtitib profeſſus eſt: Primo, Credere ſe ſimplicem naturam Diuinitatis eſſe Deum, nec aliquo ſenſu Catholico poſſe negari, quin Diuinitas ſit Deus, & Deus Diuinitas. Si vero dicitur, ſapientia ſapientem, æternitate æternum, diuinitate Deum eſſe, & alia huiuſmodi; nonniſi ea ſapientia, quæ eſt ipſe Deus, ea æternitate quæ eſt ipſe Deus diuinitate quæ eſt ipſe Deus, ſapientem, æternum, Deum eſſe, id eſt, ſe ipſo ſapientem, æternum, Deum. ſecundo, Cum de tribus perſonis loquimur, ipſas vnum Deum, vnam diuinam ſubſtantiam eſſe; & è conuerſo, cum de vno Deo, vnaque diuina ſubſtantia loquimur, ipſum vnum Deum, vnam diuinam ſubſtantiam eſſe tres perſonas. tertio, Solum Deum Patrem & Filiū & Spiritum Sanctum, æternum eſſe; nec aliquas omnino res, ſiue relationes, ſiue proprietates, ſiue ſingularitates, vel vnitates dicantur, vel alia eiuſmodi, à Deo eſſe, quæ ſint ab æterno, & non ſint Deus. quarto, Ipſam diuinitatem, ſiue ſubſtantiam diuinam, ſiue naturam diuinam dicas, incarnatam eſſe, ſed in Filio. Narrantur iſta breuiter à Gofrido f in Vita S. Bernardi; locupletius autem ab Ottone g Friſingēſi. Extatque h inſuper eiuſdem (vt putamus) Gofridi, ſiue Gaufredi monachi Claræuallenſis, qui huic interfuit Rhemenſi Concilio, Epiſtola hiſtorica ad Cardinalem Albanēſem poſt plura annorum curricula ſcripta; qua rogatus ab eo, totam Giliberti cauſam, eiuſque diſcuſſionem in Synodo & extra factam, ordine commemorat: meminitque aliorum quorumdam eiuſdem Giliberti errorum de Incarnatione & humanitate Chriſti, in quibus ſapere Neſtorium videretur: quos, æque ac ſuperiores, auctoritatibus Patrum & rationibus confutat.

SYMBOLVM FIDEI A S. BERN. SCRIPTVM CONTRA GILIB. ASSERTIONES.

f *Vit. S. Bern. lib. 3. cap. 5.*
g *Ot. Friſing. in Frid. lib. 1. cap. 56. 57.*
h *Rec. Bar. hoc an. ex cod. Gallic.*

VI. CARDINALES IN S. BERN. COMMOTI.

Habet autem amplius Otto, Cardinales qui tunc Rhemis erant, grauiter conqueſtos eſſe apud Eugenium, quod Bernardus ſeorſum cum Gallicanis, ipſo abſente Pontifice, ipſiſque inconſultis Cardinalibus, in contemptum Romanę Eccleſiæ, cuius ſolius eſſet de fide definire, præſumpſiſſet Symbolum fidei condere, & credendum proponere: Pontificem autem rem geſtam à Bernardo ſciſcitantem, humile ab eo reſponſum accepiſſe, haud ipſum vel Epiſcopos Gallicanos ea animo definiendi conſcripſiſſe. ſed ſimpliciter quid ſentirent expoſuiſſe: eoque reſponſo indignationem Cardinalium quieuiſſe; ita tamen, vt prædictum ſcriptum tamquā inconſulta Curia prolatum, velut auctoritatis pondere carens, pro Symbolo in Eccleſia, ſicut in Conciliis contra hæreſes congregatis fieri ſolet, non haberetur, niſi ab Eccleſia Romana confirmaretur, quod quidem factum eſſe, ipſumque vna omnium ſententia approbatum, tradit etiam Gofridus. Sed expreſſius Otto ait, de primo S. Bernardi capitulo Eugenium Pontificem definiſſe, ne aliqua ratio in Theologia inter Naturam & Perſonam diuideret; neve Deus Diuina eſſentia diceretur ex ſenſu Ablatiui tātum, ſed etiam Nominatiui. De ipſo vero Giliberto addit vterque auctor, confirmatque S. Bernardus i, ipſum ſuarum aſſertionū damnationi humiliter acquieſcentem, eaſdemque proprio ore publice refutantem, ad ſuam Eccleſiam pacifice remiſſum eſſe. Siquidem (vt teſtatur Gofridus) iam ab initio diſceptationis profeſſus fuerat, ſine vlla ſeſe obſtinatione pro Eccleſiæ Sanctæ arbitrio correcturum libere ſuam opinionem. Ex quibus plane illud inducitur, eum, licet hæretice ſenſerit, hæreticum non fuiſſe; cum pertinacia (quę ſecundum S. Auguſtinum ii facit quemque hæreticum) caruerit; atque hac de cauſa non fuiſſe mulctatum priuatione Epiſcopatus, quā incurrere omnino debuerat ex præſcripto ſacrarum legum, ſi cōuictus fuiſſet hæreticus, immo & hæreſiarcha. Ceterum etſi ſuum ipſe ſic correxit errorem, ex diſcipulis tamen fuerunt nonnulli, qui in ea permanentes peruerſitate, hæreticis merito adnumerari meruerunt: aduerſus quos diſputauit poſtea S. Bernardus k in Canticis. Sed de his hactenus.

S. BERN. SE EXCVSAT.

EVGENII PP. DEFINITIO.

i *Bern. ſer. 80. in Cant.*
ii *Aug. 18. de Ciui. 51.*

GILIB. CVR HÆRETICVS NON DICENDVS.

k *Id. ibid.*

VII. INVENTIO ET TRANSLATIO CORP. S. EVGENII MART.

Accidit autem eodem tempore, vt Raymundus Archiepiſcopus Toletanus, qui vocatus cum aliis venerat ad Rhemenſe Concilium, in via prope Pariſios ingrediens baſilicā S. Dionyſii, repererit ibi reconditum ſacrum corpus S. Eugenii Martyris, primi Archiepiſcopi Toletani. Quo factum eſt, vt ſub Alphonſo Rege ſocero Ludouici Francorum Regis, anno milleſimo centeſimo quinquageſimo ſexto, Brachium eiuſdem Sancti à Rege ad ſocerum illud expetentem miſſum fuerit in Hiſpaniam, exceptumque ſumma reuerentia, ipſo Alphonſo & filiis ſuccollantibus ſacram ſarcinam. Reliqua vero ſacri corporis oſſa noſtro tempore, concedente Carolo Nono Chriſtianiſſimo Francorum Rege, pari religionis cultu accepit, qui per Legatos petierat, Philippus Secundus Hiſpaniæ Rex Catholicus.

VIII. EVGEN. PP. PROBAT RES HILDEGARDIS VIRG.

Abſoluto vero Rhemenſi Concilio, cum Eugenius Papa Treueros acceſſiſſet, rogatus ab Archiepiſcopo Moguntino, quid de Viſionibus *S. Hildegardis* virginis monialis ſentiendum eſſet, decernere, ad rem diligentius inueſtigandam, miſſis ad ipſius monaſterium nonnullis idoneis viris, auditaque ipſorum relatione, & lectis eiuſdem Hildegardis ſcriptis, ac demum habito cum S. R. E. Cardinalibus qui aderant, aliiſq; piis viris (inter quos fuit & S. Bernardus) cōſilio, literis ſalutatoriis beatam virginem viſitauit; quibus conceſſa licentia proferendi quæcunque per Spiritum Sanctum cognouiſſet, eam ad ſcribendum animauit. Narrat hęc Theodorus Abbas in Rebus l geſtis eiuſdem Sanctæ. Porro eam prædixiſſe Eugenio, ipſum nonniſi extremis diebus pacem in Vrbe Roma habiturum, traditur à Ioanne Saresberienſi in Epiſtolis m S. Thomæ Cantuarienſis Archiepiſcopi.

l *Ap. Sur. 17. Sept.*
m *Cod. Vati. Epiſt. S. Thom. Cantuar. ep. 171 in fin.*

IX. THEOBAL. CANTVAR ARCHIEP. QVID PASSVS A REGE ANGL OB ROM. ECCL.

Accidit quoq; inter hæc, vt Theobaldus Archiepiſcopus Cantuarienſis, rediens è Rhemenſi Concilio, grauem perſecutionem paſſus ſit à Stephano Angliæ Rege, ea occaſione quod vocatus ab Eugenio Papa, perrexiſſet ad Synodū contra prohibitionem eiuſdem Regis; itemque, quod prohibēte Romano Pontifice, filium Regis Euſtachium coronare noluerit. Quamobrem haud ab eius perſecutione deſtitit, antequam Eugenius Papa omni ceſſante appellationis obſtaculo, in terram interdicti ſententiam præcepit ab omnibus Epiſcopis auctoritate Apoſtolica exerceri. Hæc Thomas Cantuarienſis n in epiſtola ad Bolonem Cardinalem. Alia vero ad o Alexandrum Papam, aduerſus eumdem Stephanum Regem expoſtulat, quod Nuntios ipſius Eugenij terram illam intrare prohibuiſſet. Quem & S. Bernardus in Malachia ait, ob diſſenſiones inter ipſum & Eugenium Papam, vetuiſſe Epiſcopis ne ſe conferrent ad Romanum Pontificem. Porro Euſtachius, quem Eugenius prohibuit coronari, anno milleſimo centeſimo quinquageſimo ſecundo, ipſa die S. Laurentij, cum inuaderet terram S. Edmūdi martyris, ſubita morte præreptus eſt; ita Deo vlciſcente in ſacrilegum impij Regis filium.

n *Thom. Cantuar. l. ep. 136. cod Vatic.*
o *Ibid. 4. ep. 14.*

X.

Poſt hæc autem, & alia ab Eugenio dum eſſet in Galliis ſtabilita, idem in Italiam dirigens iter, etſi non Romam, vbi manere non licuit ob rebellionem Arnaldiſtarum, ſaltem ad

Romanæ Eccleſiæ loca prope Vrbem poſita peruenit menſe Octobris: vt colligitur ex S.Bernardo in Malachia; dum Malachiam ait, cum veniſſet Claram vallem, vt Eugenium pro Pallio alloqui poſſet, inueniſſe eum iam abiiſſe, & eſſe Romæ, vel prope Romam. Malachiæ vero aduentus in Claram vallem, contigit quatuor vel quinque dies ante feſtum S. Lucæ. Vbi cum poſt totidem dies in morbum inci-

S. MALACHIÆ OBITVS.

diſſet, obiit quarto Nonas Nouembris hoc ipſo anno, ætatis eius quinquageſimo quarto. De quo panegyrim in die depoſitionis habuit S. Bernardus, eidem charitate coniunctiſſimus, eiuſque ſanctitatis cultor addictiſſimus, atq; virtutum prædicator ampliſſimus; cuius & Vitam ſcripſit, ſicut fideliter, ita & copioſe, auctore dignam: extantque eiuſdem ad illum tres *p* epiſtolæ, cum ex Hibernia miſiſſet quoſdam ex ſuis erudiendos inſtitutionibus Ciſtercienſibus.

p Bern. ep. 315. 316. 317.

XI. ARNALDVS CLERICOS DISTRAHIT À SVBIECTIONE CARDD.

Ceterum rediens Eugenius in Italiam, præter alia execranda, quæ ipſo abſente ab Arnaldo hæreſiarcha aduerſus Romanam Eccleſiam præſumpta inuenit, illud fuit quod non contentus Romanos laicos à Pontifice & Cardinalibus ſeparare quæſiſſe, inſuper & clericos ſubditos eiſdem Cardinalibus ratione Titulorum, ſiue eccleſiarũ quarum ipſi Rectores eſſent, ab eorum ſubiectione & obedientia diuellere laborauit: adeoq; profecit, vt ad hunc euellendum errorem non ipſi ſolum Eugenio, ſed & eius ſucceſſoribus Hadriano Quarto, & Alexandro Tertio, fuerit magnopere inſudandum: vt conſtat ex iis, quæ extant *q* in codice Vaticano, eorumdem trium Pontificum ea de re decretis.

q Rec. Bar. hoc an.

XII.

Hoc eodem anno cum Rogerius Siciliæ Rex ingentem paraſſet claſſem aduerſus Græcorum Imperatorem Emmanuelem; iſte ſibi ab eo timens, primum omnium diuinum ſibi numen conciliare laborauit, quod à ſe nuper grauiter offenſum ſatis intelligebat, dum lege lata cuncta immobilia ab omnibus eccleſiis & monaſteriis abſtuliſſet: cuius legis eam partem quæ ſpectaret ad monachos, recenſet Nicetas Choniata. Licet autẽ hanc facti turpitudinem pulchris coloribus honeſtare curaſſet; tamen vexatione, quæ conſueuit dare *ſ* intellectum, redditus prudentior, continuo parauit medicamentum, quo inflictũ Eccleſiæ vulnus ſanaretur. Siquidem hac ipſa Indictione vndecima, menſe Februario, Auream Bullam promulgauit, quam etiam ab effectu *Medicatricem* appellauit, qua generatim cunctis Eccleſiis conceſſit vt immobilia poſſidere poſſent; & quæcumq; quouis titulo ad eas pertinuiſſe, vel pertinere probarentur, pacifice habere voluit. Idq; ipſum poſtea aliis legibus cauit pro bonis magni templi Conſtantinopolitani, Sophiæ, ſiue Sapiẽtiæ dicti; necnon pro bonis item immobilibus monaſteriorum conſeruandis. quæ ipſius tres conſtitutiones habentur in Codice Iuris *t* Orientalis, atq; etiam apud Theodorum *u* Balſamonem.

r Nicet. in Manuel. lib. 7.
ſ Iſa. 28.

CONSTITVTIO MEDICATRIX EMMANVELIS IMP.

t Iur. Orient. lib. 2.
u Balſam. in Syn. Sept. cap. 12.

XIII. ECCLES IVRA PESſVMDATA IN ORIENTE.

Quam autem in reliquis miſer eſſet Orientalis Eccleſiæ ſtatus, ſatis ex eodem Balſamone intelligitur, dum tractans de canone decimoquinto Concilij Carthaginienſis, quo agitur de non trahendo clerico ad laicorum tribunal, ait illũ canonem apud Græcos contemptum fuiſſe; multoſque non ſolum ex laicis, ſed etiam ex miniſtris ſacris, Epiſcopos, clericos, & monachos, ad ſæcularia iudicia trahere, immo & nolentes cogere, & è conuerſo clericos & monachos cum in foro Eccleſiaſtico conuenirentur, illud recuſare: & cauſas ad ſæculare iudicium euocare, impune conſueuiſſe; aſſerẽtibus Iudicibus, Imperatoriam poteſtatẽ omnia facere, & immutare poſſe. Quibus oſtenditur, ad ima prorſus demerſa iam fuiſſe omnia Eccleſiaſtica iura: vnde opus fuit, vlciſcente numine, Imperatores priuari Imperio, & redigi in ſeruitutem, cum cogerent Eccleſiam ſibi ipſis ſubiici ſeruituti. Diſcantque hinc Principes Occidentales, pro ipſis rem agi ab Epiſcopis, cum quod ſuum eſt vendicant ab eorum manibus cenſuris Eccleſiaſticis.

XIV. DE SVCCESSIONE PATRIARCH. CONST.

Quod ſpectat ad ſucceſſionem Conſtantinopolitanorum Patriarcharum; hoc eodem anno Chariton, vbi ſediſſet menſibus vndecim, mortuus eſt. De cuius ſucceſſore conſtat erratum in Græca ſerie Patriarcharũ, dum poſt eum ponitur Theodoſius, quem Nicetas docet vixiſſe tempore obitus Manuelis Imp. anno Domini milleſimo cẽteſimo octogeſimo. Ceterum poſt Charitonem, ponendum eſſe *Lucam* cognomento *Chryſobergen*, teſtantur Acta Synodalia ſub eo habita, quę in Codice Iuris *x* Orientalis notantur Indictione decimaquarta ſub Imperatore Comneno. At quæ Indictio decimaquarta accipienda ſit, cum ſub eodẽ Manuele eiuſdem numeri Indictionem contingat tertio repeti, ex Balſamone *y* intelligitur, dum de eadem agens Synodo, celebratam dicit anno ab origine mundi, ſecũdum illorum ſupputationem, 6695. ita notato numero barbaris notis: verum quod is annus tempora Manuelis excedat, ſub quo certum eſt celebratam eſſe Synodum; puto reſtituendum eſſe 6675. quo anno incidit poſita ibi Indictio decimaquarta, eritque annus Redemptoris milleſimus centeſimus ſexageſimus ſextus. Sane quidem diu vixiſſe Lucam in ſede Patriarchali, argumento ſunt ea quæ de ipſo frequenter ingerit Balſamon.

x Iur. Orient. lib. 3.
y Balſam. in Nomocan. Phot. tit. 13. de laic. c. 2.

IESV CHRISTI AN. 1149.

EVGENII III. AN. 5.

CONR. REG. ROM. 11.

MANVELIS 7.

I. CONRADI REG. REDITVS IN ITALIAM.

ANNO Domini milleſimo centeſimo quadrageſimo nono, Indictione duodecima, Conradus Romanorũ Rex Hieroſolymis rediens, Conſtantinopolim ſe contulit; ibiq; iniens fœdus cum Emmanuele Imp. aduerſus Rogerium Siciliæ Regem, eius cum claſſe nauigauit in Italiam, viribus ſuis militaribus conſumptis, exercitibus perditis, rebuſque deploratis. Quem cum Eugenius Papa in Longobardiã perueniſſe audiſſet, literis eſt eum conſolatus: quas recitat Otto *a* Friſingenſis, Conradi in peregrinatione comes, ſcriptas illas in Tuſculano octauo Calendas Iulij, cum ipſe Eugenius his temporibus (vt auctor eſt Robertus) cum rebellibus Romanis vario euentu confligeret.

a Otto Friſing. in Frider. lib. 1. cap 61.

II. LVDOVICI FRANC. REG. REDITVS IN GALLIAM.

Quod vero ſpectat ad reditum Ludouici Francorum Regis de Terra Sancta; ipſe mare nauigans, captus eſt à nauibus Emmanuelis Imp. ſed mox ereptus à claſſe Rogerij Siciliæ Regis; cuius Dux Georgius (inquit Robertus in Appendice ad Sigebertum) vaſtatis & ſpoliatis Græcorum prouinciis, vſq; ad ipſam vrbem Conſtantinopolim accedens, ſagittas aureas in palatium Imperatoris eiecerat, & incenſis ſuburbanis, de fructu hortorum eius violenter tulerat: inde in naues Græcorum incidens, captum Ludouicum Regem eripuit, ſed captos Regis obtentu dimiſit. Ludouicus autem à Siciliæ Rege, necnon à Romano Pontifice honorifice ſuſceptus eſt, atq; deductus. Poſt cuius reditum, habitis per Franciam conuentibus, annuenteque Eugenio Papa vt Abbas Claræuallis Hieroſolymam ad alios prouocandos mitteretur; grandis iterum ſermo de profectione tranſmarina haberi cœpit, ſed per Ciſtercienſes monachos res ſoluta eſt. Hæc ex Roberto. Quod autem Ciſtercienſes nouæ expeditioni obſtiterint, occaſio illa fuit, quod cum nupera infelix admodum extitiſſet, in auctorem eius S. Bernardum obloquentium omnium linguæ conuerſæ eſſent; adeo vt fuerit ipſi neceſſe pro ſeipſo ſcribere Apologiam *b* quem & alij *c* eodem tempore ab ea importuna accuſatione vindicarunt; docentes ipſum quidem Spiritu Dei afflatum expeditionem ſuaſiſſe, ſed vel eos qui eam ſuſcepiſſent, ob ſuperbiam laſciuiamq; ſuam ſalubria mandata non obſeruantes, merito rerum ac perſonarum diſpendium tuliſſe; vel ſic variis tribulationibus à peccatis ſuis purgatos, opportune à Deo ereptos eſſe ex hac vita, ne diutius in ea permanentes peiora forte prioribus ſcelera in ſuarum perniciem animarum perpetrarent. Nam & Ioannes Abbas Caſæmarij *d* de his ad ipſum S. Bernardum ſcribẽs, poſtquam vtramq; hanc rationem attigiſſet, ſancte aſſeruit, ſe ex certiſſima reuelatione SS. Ioannis & Pauli Martyrum hæc didiciſſe; eoſdemque addidiſſe, multitudinem Angelorum qui ceciderant, de illis qui in expeditione mortui eſſent reſtauratam eſſe.

OBLOCVTIONES IN S. BERN. OB INFELICEM EXITVM SACRÆ EXPEDIT.

b Bern. de conſid. lib. 2 in pr.
c Otto Friſing. in Frider. lib. 1. c. 60. in fin. Gefr. in Vit. S. Ber. lib. 3. cap. 4.
d Ap. Bern ep. 333.

III. FRATER REG. FRANC. FIT MONACHVS CISTERCIEN.

Hoc eodem anno, (vt notat Robertus) magna omnium admiratione, Henricus frater Ludouici Regis Francorum, abdicans ſe à ſæculari conſuetudine monachus factus eſt Ordinis Ciſtercienſis; cum (ſicut ait Gofridus *e*) ad S. Bernardum de quodam ſæculari negotio locuturus veniens, viſitanſ-

e Gefr. in

Vit. S. Ber. lib.4. cap.3. IDEM FIT EPISC. BELLOVAC.

viſitanſque conuentum Fratrum, vbi eorum ſe orationibus commendauit, prædicente Bernardo ipſius conuerſionem, eodem poſtmodum die ſuſcepit habitum. Sed haud diu permiſſus eſt in ea quam elegerat vita degere: ſiquidem defuncto paulo poſt Bellouacenſi Epiſcopo, ipſe ab iis ad quos ſpectabat electus, cum acquieſcere abnueret, iuſſus eſt ab Eugenio Papa, & à proprio Abbate S. Bernardo *f*, adhibito etiam conſilio Venerabilis Petri Cluniacenſis, Epiſcopatus adminiſtrationem ſuſcipere. In qua vbi Apoſtolice cœpit agere, ipſum Regem Ludouicum germanum ſuum expertus eſt aduerſarium, vt S. Bernardus teſtatur in literis *g* ad Eugenium Papam pro eo ſcriptis.

f Vid. ep. Pet. Clun. 6 ep.2. & 3.

g Ber. ep. 228. 305.

IESV CHRISTI AN. 1150.

EVGENII III. AN. 6.

CONR. ROM. REG. 12.

MANVELIS 8.

I. ANNO Chriſti milleſimo centeſimo quinquageſimo, Indictione decimatertia, (vt auctor eſt Romualdus, Archiepiſcopus Salernitanus in Chronico) Rogerius Siciliæ Rex biennio ante ſuum obitum, Willelmum Principem Capuanum, quem ſolum ex multis liberis ſuperſtitem habebat, in Regem fecit inungi, & ſecum voluit pariter regnare. Extat vero Petri *a* Cluniacenſis Abbatis ad eumdem Rogerium epiſtola, qua cõſolatus eſt ipſum in funeribus filiorum, & hortatus pacem agere cum Germanorum Rege Conrado, & arma conuertere in Græcorum Imperatorem, cuius proditione pene totius Galliæ & Germaniæ flos in expeditione ad Terram Sanctam periiſſet. Quibus quidem currenti calcaria addit. Spoliatam enim Corinthum, Corcyramq; inſulam ab eo captam, præter alia quæ ſunt anno ſuperiori recenſita habet Robertus de Monte in appendice ad Sigebertum.

a Pet. Clun. 6. ep. 18.

PETR. CLVN. SOLICITAT ROGER. ADVERSVS GRÆCOS.

II. Quo eodem tempore, idem Petrus Cluniacenſis Eugenium Papam adiens, benigniſſime exceptus, & honorificentiſſime atq; familiariſſime habitus ab eo eſt; vt pluribus narrat ipſe ſcribens *b* ad S. Bernardum. Inter alia vero ſui Ordinis vrgentia negotia, quorũ cauſa ad eum venit, fuit *c* quod Hugo quidam, cognomento Diſcalciatus, cœpiſſet ædificare aliquod caſtrum ſuper Cluniacenſe monaſterium, ra[illegible] quam munitionem aduerſus illud. Quod cum anathemati Eugenius ſubmiſiſſet, nec tamen Hugo deſiſteret monachos deridere, memorabilem plane Deus vindictam de contemptis ſeruis ſuis exercuit, dum ſexto ab hinc anno, nempe Domini milleſimo centeſimo quinquageſimo ſexto (vt Robertus tradit) caſtellum illud terrę motu abſorptum eſt chaſmate terræ, & loco eius lacus profundiſſimus excreuit in exemplum Iudicij magni Dei.

b Id. 6. ep. 47. c Ibid. ep. 46

CASTELLVM MALE DICTVM TERRA ABSORBETVR.

IESV CHRISTI AN. 1151.

EVGENII III. AN. 7.

CONR. REG. ROM. 13.

MANVELIS 9.

I. ANNO Domini milleſimo cẽteſimo quinquageſimo primo, Indictione decimaquarta, duo primarij Germaniæ Archiepiſcopi, Moguntinus, & Colonienſis, rei ad dicendã cauſam ab Eugenio Papa vocati, comparuerunt auro & muneribus onuſti, vt ea donarent Eugenio, tunc ob multiplices expenſas cauſa belli ciuilis cum Romanis effuſas egentiſſimo. At ipſe nihil penitus ex eis attingens, eadem in Germaniam reportare coegit; cauſaq; vtriuſque examinata, Colonienſem innocentem inuentum abſoluit, Moguntinum autem pleniori iudicio remiſit; de quo dicturi ſumus ſuo loco.

MOGVNT. ET COLON. ARCHIEP. CAVSAM DICVNT. APVD ROM. PONT.

Teſtatur hæc S. Bernardus in libris de Conſideratione *a* ad eumdem Eugenium anno ſequenti ſcriptis, vbi eius à muneribus abſtinentiam egregie prædicat.

a Ber. de conſ. lib. 3.

II. Hoc item anno in caſtro *Baugenciaci* in Gallia habita eſt SYNODVS Epiſcoporum & Optimatum, pro diſcutiendo matrimonio longe ante hac celebrato inter Ludouicum Regem & Eleonoram filiam Willelmi Ducis Aquitaniæ, quod ob conſanguinitatis gradum ſufficienter probatum, fuit de conſenſu partium diſſolutum. Narrat hæc pluribus Sugerius Abbas S. Dionyſij, qui interfuit: ſubiicitq; de alio viro, cui poſt hæc nupſit Eleonora, nempe Henrico Duce Northmanniæ, qui poſtea fuit Rex Angliæ, & alia vxore quã duxit Ludouicus, nempe Conſtantia filia Regis Hiſpaniæ. Contigitq; pariter eodem ferme tempore per Legatos ab Eugenio miſſos ſolui coniugium Friderici *b* Sueuiæ Ducis, qui poſt Conradum ſucceſſit in Regnum Imperiumque Romanum, cum vxore ſua ob conſanguinitatem inter eos intercedentem: qui poſtea Imperator factus aliam duxit nomine Beatricem Principis Burgundiæ filiam.

CONCIL. BAVGENC. PRO DIVORTIO REGIS.

b Otto Friſinge in Frid. lib. 2. c. 11. & 29.

III. Eodemque anno (vt ponit Rogerius in Annalibus) Eugenius Papa conſtitutis in Hibernia quatuor Archiepiſcopatibus, eo Ioannem Paparonem Cardinalem Legatum à Latere miſit cum quatuor Palliis, quæ numquam illuc delata fuerant: cuius Ioannis Legationis meminit S. Bernardus ſumma cum laude.

QVATVOR ARCHIEP. IN HIBER. CONSTITVTI.

IV. Quo etiam anno *S. Henricus* Finlandiæ Epiſcopus, & totius illius gentis Apoſtolus, vbi eos magna ex parte ad Chriſtianam fidem conuertiſſet, graſſatione impiorum necatus, martyrij coronam eſt conſecutus. Cuius pręclarum agonem, & Apoſtolicum munus pro Chriſto ſuſceptum & conſummatum, Ioannes Olaus *c* deſcripſit.

c Io. Ola. in metrop. Vpſal. & de Reb. Goth. lib. 19. c. 3.

V. Hocque item anno (vt habetur in codice Vaticano, & in Pomœrio eccleſiæ Rauennatis, atque apud alios auctores) GRATIANVS monachus Benedictinus S. Felicis Bononienſis, collegit ampliori ſtudio librum Decretorum, & per Diſtinctiones ac Quæſtiones rite diſpoſuit. Porro in eodem codice quæ dicuntur *Palea*, recentiori ſcriptura eſſe exaratæ noſcuntur; vt appareat omnino alterius quam Gratiani opus illud eſſe. Patria autem Gratiani in eodem Pomœrio ponitur Claſſa ciuitas Tuſciæ; apud Matthæum vero Weſtmonaſterienſem, Guiſa itidem Tuſciæ ciuitas: ſed deprauate vtrobique, pro Cluſio. Nam quod alij affirmarunt fuiſſe monachũ cœnobij Claſſenſis prope Rauennam, haud iſtud facit ad patriam. Neque enim eſt illud in Tuſcia, nec ciuitas eſt: ideoque nec conuenit cum eius patrio ſolo à ceteris deſignato. Sed hæc alijs accuratius conſideranda relinquimus.

DE GRATIANO COLLECTORE. [De cuius Scriptis, vide cenſurã Bellar. lib. de Script. Eccl. in Gratia.]

IESV CHRISTI AN. 1052.

EVGENII III. AN. 8.

FRIDER. REG. ROM. 1.

MANVELIS 10.

I. ANNO Chriſti milleſimo centeſimo quinquageſimo ſecundo, Indictione decimaquinta, anno quarto à Concilio Rhemenſi per Eugenium Papam celebrato, S. Bernardus (vt ipſe *a* teſtatur) ſcripſit ad eumdem Pontificem, ipſo expetente, aureos illos quinque libros *De Conſideratione*; quibus non ipſum tantum Eugenium, ſed Pontifices omnes ad bene adminiſtrandum Pontificatum informat. Quæ autem aduerſus Romanos tela iaculatur, ea tũ iam ſuperius vidiſti contra Arnaldiſtas, populi fęcem, intorſiſſe. Sed quod in fine ſperat eos à Deo ſanandos, id plane prophetice locutus eſt. Nam Robertus in Appendice ad Sigebertum hoc ipſo anno ponit, Eugenium cum Romanis pace facta, Vrbem ingreſſum eſſe, ibique cum eis tunc primitus commoratum; ſcilicet poſt reditum è Galliis.

a Ber. de conſ. lib. 4. S. BERN. SCRIBIT LIBROS DE CONSID.

II. Hoc ipſo anno, decimoquinto Calendas Martij, mortuus eſt Conradus Rex Romanorum, non abſque ſuſpicione veneni, propinati ſuaſione Rogerii Siciliæ Regis à me-

CONRADI REG. OBITVS ET

ſVBROGATIO FRIDERICI.

dicis quos ex Italia acceperat. Reliquit autem regalia, non filio Friderico ætate ſatis minori, ſed fratris ſui filio itidem *Friderico* nominato Sueuorum Duci, cognomento *Ænobarbo*: quod & generalibus Comitiis fuit à Principibus approbatum. Hæc pluribus Otto *b*, qui aderat ipſius Friderici patruus: ex quo Guntherum corrigas, dum obitum Conradi, & ſubrogationem Friderici, ponit anno ſalutis milleſimo centeſimo quinquageſimo quarto.

b *Otto Friſing. in Frid. lib. 1. c. 63. & l. b. 2. cap. 1.*

III. c *Rec. Bar. An. Tom. XII. hoc. an.* CONVENTIONES INTER EVGEN. PP. ET FRID. REG.

Porro electo Friderico, miſſam ab eo eſſe Legationem ad Eugenium Papam, idem Otto tradit. Extantque *c* in Bibliotheca Vaticana, in volumine quod *Cencius Camerarius* inſcribitur, antiqua documenta concordiæ inter ipſos Eugenium & Fridericum initæ; ex parte quidem Regis, pro defenſione Eccleſiæ Romanæ eiuſq; bonorum ac iurium; ex parte vero Summi Pontificis, pro corona Imperij ei impertiẽda. Verum oſtendit continuo Rex, qualis poſtea futurus eſſet. Siquidẽ cum defuncto Archiepiſcopo Magdeburgenſe, de ſubrogãdo ei ſucceſſore inter eligentes decertaretur, re ad Fridericum delata, ipſe alteri parti perſuaſit, vt Guicmannum Cicẽſem Epiſcopum eligerent, eidemque accerſito regalia illius Eccleſiæ tradidit. Narrat hæc Otto *d*. Quonam vero iure id Fridericus præſumpſerit, ſubiicit; nempe quod diceret, ſub Henrico Quinto (Rege, Quarto eius nominis Imperatore) ſic compoſitam eſſe inter Regnum & Sacerdotium controuerſiam de Inueſtituris Epiſcoporum, vt obeuntibus Epiſcopis, ſi forte in eligendo partes fierent, Principis arbitrij eſſet Epiſcopum quem vellet de primatum ſuorum conſilio ponere, nec electum aliquem ante conſecrandum, quam ab ipſius manu regalia per ſceptrum ſuſcepiſſet. Hæc Otto: quæ quidem ad excuſandas excuſationes in peccatis ſunt appoſita; cum non fuerit, nec eſſet facultatis cuiuſquam Regis vel Imperatoris, à ſede in ſedem, abſque graui cauſa, Sede Apoſtolica inconſulta, Epiſcopum transferre. Quamobrem his auditis Eugenium Papam grauiter commotum eſſe, & tam literis quam legationibus, regiæ præſumptioni reſtitiſſe, idem Otto *e* narrat. Quid vero de eo fieri contigerit, dicetur poſt annum ſequentem.

d *Otto in Frid. lib. 2. cap. 6.*

IVS PRÆTENTVM A REGE IN ELECT. EPISCOP.

e *Ibid. c. 8.*

IV. ROGERII SICVLI OBITVS.

Hoc eodem anno, Indictione prima iam inchoata, defunctum eſſe Rogerium Siciliæ Regem, habet Romualdus in Chronico; licet alij poſt biennium id ponant, vt Robertus. Succeſſit Willelmus filius, cognomento Malus; de quo inferius.

IESV CHRISTI An. 1153.

EVGENII III. An. 9.

FRIDER. REG. ROM. 2.

MANVELIS 11.

I.

ANNO Domini milleſimo centeſimo quinquageſimo tertio, Indictione prima, Eugenius Papa Legatos miſit in Germaniam duos Cardinales, videlicet Bernardum presbyterum, & Gregorium diaconum, ad depoſitionem quorumdam Epiſcoporum: qui apud Wormatiã tempore Pentecoſtes, præſente & agente Friderico Rege, Henricum Moguntinum Archiepiſcopum, de quo dictum eſt biennio ante, depoſuerunt, & in locum eius Arnoldum Regis Cancellarium, à Clero & populo electum, ſubſtituerunt. Tradit hæc Otto *a*, qui aderat. Idque ipſum hoc anno contigiſſe, ſcribit etiam Dodechinus in Appendice ad Marianum. Sed iuſte, an iniuſte id factum fuerit, diuerſa eſt aſſertio diuerſorum. Excuſandam eſſe ſimplicitatem Henrici, ob quam fuiſſet à falſis fratribus circumuentus, ingeſſit S. Bernardus *b* ſcribens pro eo ad eoſdem Legatos. At Otto Epiſcopus Friſingenſis, & ipſe ſicut nobilitate & ſcientia præcipuus, ita vita integerrimus, noxium eum aſſerit, quod pro diſtractione Eccleſiæ frequenter correptus, numquam fuiſſet correctus. Conradus autem Epiſcopus, qui poſt centum annos Chronicon ſcripſit Moguntiacum, (vt ipſe teſtatur) ab exordio rem geſtam narrans, Henriciq; innocentiam prædicans, omnem culpam reiicit in Arnoldum eius proditorem, atque in Legatos Apoſtolicæ Sedis pecunia corruptos; quos etiam terribili Dei iudicio punitos narrat. Sed quod hæc incognita fuiſſe noſcantur huius temporis Scriptoribus omnibus, haud mediocrem falſitatis ſuſpicionem habent in auctore qui poſt ſæculum ſcripſit: cum & iidem ipſi Cardinales Legati, quos poſt annum & dimidium male periiſſe tradit, longe diutius ſuperuixiſſe, inferius ſit reperire.

ARCH MOGVNT. DEPONITVR.

a *Ibid. c. 9.*

b *Bern. ep. 302.*

II. EVG. PP. OBITVS.

Hoc eodem anno, octauo Idus Iulij, *Eugenius* Papa diem obiit Tibure, cum ſediſſet annos octo, menſes quatuor, & dies tredecim: indeque Romam ad Eccleſiam S. Petri maxima Cleri populique Romani frequentia, communique omnium luctu, delatus eſt, ibidemque ſepultus. Hæc in veteri codice Vaticano Romanorum Pontificũ. Fuiſſe vero ipſum pluribus illuſtratum miraculis, teſtatur Gofridus eiuſdem temporis ſcriptor in fine Vitæ S. Bernardi. Porro die ſequenti ab eius obitu, ſumma Patrum concordia electus eſt in eius locum, Conradus Patria Romanus, filius Benedicti, Canonicus Regularis, Epiſcopus Cardinalis Sabinẽſis; qui nomine mutato dictus eſt ANASTASIVS eius nominis Quartus.

ANAST. IV. ELECTIO.

III. S. BERN. OBITVS.

Hoc item anno, decimotertio Calendas Septembris, *S. Bernardus* Abbas Claræuallenſis, prædicti Eugenij olim in Religione pater, anno ſuæ ætatis circiter ſexageſimo tertio, ex hoc mundo migrauit in cœlum. Vere Apoſtolicus vir, immo verus Apoſtolus miſſus à Deo potens opere & ſermone, illuſtrans vbique & in omnibus ſuum Apoſtolatum immenſis ſignis & prodigiis. Is viuens iam centum ſexaginta monaſteria vbique terrarum erexit. Sed hæc minora cenſenda, reſpectu geſtorum illorum quæ extra clauſtra pro diuerſis Orbis Eccleſiis, potiſſimũ vero pro Romana operatus eſt: Qui & apud Imperatores, Reges, aliosq; Principes, pro omnium ſubleuatione, atq; ipſorummet Principum ſalute, totiuſque Chriſtianitatis pace & concordia, pene incredibilia peregerit: Et qui prædicandus ſit totius Eccleſiæ Catholicæ ornamentum ſimul ac fulcimentum, Gallicanæ vero imprimis ſummum decus & gloria. Cuius memoria feliciſſima in benedictione & ſanctificatione, ad morum informationem & diſciplinam, & in condemnationem hæreticorum, in Sancta Eccleſia iugiter perſeueret.

IESV CHRISTI An. 1154.

ANASTASII IV. An. 1.

FRIDER. REG. ROM. 3.

MANVELIS 12.

I. LEGATVS PAPÆ SPRETVS A FRID.

ANNO Chriſti milleſimo cẽteſimo quinquageſimo quarto, Indictione ſecunda, miſſus in Germaniam ab Anaſtaſio Papa Gerardus Cardinalis ad terminãdam Guicmanni Electi Magdeburgenſis cauſam, quam (vt vidimus) Eugenius bene inchoatam reliquerat; cum quædam ſecus nutum Regis Friderici tractare vellet, indignationem eius incurrens, infecto negotio dimiſſus cum dedecore, in via mortuus eſt. Fridericus autem miſſis ad Anaſtaſium cum ipſomet Guicmanno Nuntiis, non ſolum facti ſui ratihabitionem, ſed etiam Pallium obtinere eum fecit; non ſine multorum ſcandalo, qui numquam id factum iri, fixum apud Romanos fuiſſe, ab ipſis audierant. Tradit hæc Otto *a* Friſingenſis: additque, exinde non ſolum in ſæcularibus, ſed & in Eccleſiaſticis negotiis diſponendis, auctoritatem Friderici plurimum creuiſſe.

a *Otto Friſing. in Frid. lib. 2. cap. 1*

II. ANAST. PP. OBITVS.

Deceſſit vero ex hac vita hoc eodem anno, quarto Nonas Decembris, & ſepultus eſt in baſilica Lateranenſi, idem *Anaſtaſius* Papa, nimiæ facilitatis reprehenſus. Poſtquam autem Sedes vacaſſet diem vnum, ſubrogatus eſt in locũ eius, Nicolaus natione Anglicus de caſtro S. Albani, vir apprime eruditus, & ſanctis moribus ac pietate inſignis: qui cum olim ſtudiorum cauſa petiiſſet Arelatem, paulo poſt Religionis habitum in monaſterio S. Rufi ſuſcepit: eiuſq; deinde factus Abbas, cum pro illius negotiis ad Apoſtolicam Sedem acceſſiſſet, ab Eugenio Papa, cognita eius prudẽtia, creatus eſt

Epiſco-

Epiſcopus Albanenſis: miſſuſque Legatus à Latere ad partes Noruegiæ, gentem illam barbaram & rudem in lege Chriſtiana diligenter inſtruxit, & pacem regnis, quietem Eccleſiis, ordinem & diſciplinam clericis, legem populis, inde recedens reliquit. Perueniénſque Romam ſub Anaſtaſio, defuncto illo, vnanimi totius Cleri populique conſenſu proclamatus Pontifex, inuitus & renitens in ſede collocatus eſt, dictuſque HADRIANVS eius nominis Quartus. Hæc ex codice Vaticano Romanorum Pontificum.

HADRIANI IV. CREATIO.

III. HENRIC. DVX NORTHMAN. REGNAT IN ANGL.

Mortuus quoque eſt hoc anno Anglorum Rex Stephanus: cui ſucceſſit Henricus Dux Northmanniæ, filius Mathildis Imperatricis, qui repudiatam à Ludouico Rege Francorum Eleonoram Duciſſam Aquitaniæ, in vxorem duxerat. Is autem vbi accepiſſet, Hadrianum gentilem ſuum creatum eſſe Romanum Pontificem, egregias ad eum ſcripſit gratulatorias literas, ſimulque hortatorias ad munus Paſtoris Vniuerſalis rite implendum: quæ extant inter epiſtolas Petri *b* Bleſenſis.

b *Ap. Pet. Bleſ. ep.* 165.

IV. FRIDERIC. CVM EXERCITV VENIT IN ITALIAM.

Hocquoque anno, menſe Octobri, Fridericus Rex Romanorum cum exercitu in Italiam deſcendit; & ad euitandum tyranni nomen, quod in tranſitu milites ob penuriam intuliſſent haud mediocre locis ſacris damnum, collecta vniuerſo exercitui indicta reſarciendum curauit. Narrat hæc Otto *c* Friſingenſis, ipſius Friderici patruus: idemq; res bellicas à Friderico in Italia geſtas exacte pergit deſcribere; quẽ conſulat qui eas cupit. Extat vero & Laudenſe ſcriptum antiquum Chronicon, hoc anno inchoatũ ab auctore eius temporis Ottone Morena, & abſolutum ab eius filio Acerbo Morena, de rebus geſtis ab eodem Friderico in Italia vſq; ad annum Redemptoris milleſimum centeſimum ſexageſimum octauum. Sed quod ſchiſmaticæ eſſet factionis homo, ſæpe altero pede claudicare cognoſcitur.

a *Otto in Frid. lib.* 2. *cap.* 11.

V.

Hoc ipſo anno *d* vir Apoſtolicus, ſanctitate & miraculis clarus, *Wincelinus* Epiſcopus Aldemburgenſis, qui in Olſatia atque Wandalia annis triginta Euangelium prædicauit antequam crearetur Epiſcopus, vberéſque ex ſuo Apoſtolatu fructus collegit; ex hac vita deceſſit.

d *Crantz Hiſt. Eccl. Sax. lib.* 6. *cap.* 36. & *ſup. cap.* 12. 13.

VI. PATRIAR. ANTIOCH. DIRA PASSVS A PRINCIPE.

Quod ad res pertinet Orientales; hoc tempore Almaricus Patriarcha Antiochenus infenſus redditus Rainaldo Principi, ab eo tractatus eſt crudeliter nimis: quippe in carcerem detruſus, capite melle delibuto, muſcis expoſitus eſt ſub ardentiſſimo ſole. Quo liberato opera Balduini Regis Hieroſolymorum, nihilominus vltus eſt Deus ſacrilegium, ingenti immiſſa penuria, traditoque ipſo Principe in manus hoſtium. Hæc pluribus Tyrius *e*.

e *Tyr. lib.* 18. *c.* 1. & 18

IESV CHRISTI AN. 1155.

HADRIANI IV. AN. 1.

FRIDERICI IMP. 1.

MANVEL. 13.

I.

ANNO Chriſti milleſimo centeſimo quinquageſimo quinto, Indictione tertia, cum (vt ait ſæpe citatus codex Romanorum Pontificum) his Hadriani Papæ exordiis, Arnaldus Brixienſis hæreticus rurſum fauore quorumdam peruerſorum ciuium & Senatorum, in Vrbem ſe intruſiſſet, atque ipſi Hadriano, ceteriſque Patribus inſidiari, & publice procaciter aduerſari cœpiſſet, adeo vt Gerardum Cardinalem Sanctæ Pudentianæ, dum iret ad Pontificem, quidam ex hæreticis aggredientes, ad interitum vulneraſſent: idem Pontifex ciuitatem Romanam interdicto ſuppoſuit, & vſque ad quartam feriam Maioris Hebdomadæ vniuerſa ciuitas ceſſauit à diuinis. Tunc vero Senatores compulſi à Clero & Populo Romano, accedentes ad Pontificem ſupra ſancta Euangelia iurarunt, quod Arnaldum & ipſius ſectatores ab Vrbe & eius finibus expellerent, niſi obedientes ſe Pontifici exhiberent. Sicq; ipſis eiectis, ciuitas abſoluta eſt, & ingenti gaudio repleta. Hæc ex prædicto ſcriptore anonymo, qui præſens eis fuit.

OB CARD. VVLNERATVM VRBS SVBIECTA INTERDICTO.

II. WILLEL. REX SICIL. EXCOMMVNICATVR.

Quo etiam auctore conſtat, hoc tempore eumdem Hadrianum Pontificem ſolemni ritu excommunicaſſe nouum Regem Siciliæ Willelmum, eo quod aduerſus Romanam Eccleſiam matrem & dominam ſuam rebellans, terras eius hoſtiliter inuaſiſſet. Habet verò Romualdus in Chronico; cum Hadrianus audito Regis Salernum aduentu, ad eum miſiſſet Henricum Cardinalem SS. Nerei & Achillei, Regem noluiſſe eum recipere, ſed Romam redire præcepiſſe, eo quod Pontifex literis ſuis eum non Regem, ſed tantum Dominum Siciliæ nominaſſet.

III.

Interea Rex Fridericus capta ciuitate Terdonenſi, (inquit anonymus in Rebus geſtis Hadriani) tanta celeritate cum exercitu properabat ad Vrbem, vt merito credi poſſet magis hoſtis accedere, quam patronus. Quare Hadrianus apud Viterbium tunc exiſtens, miſit ei obuiam Iacobum & Gerardum presbyteros, & Gregorium diaconum, S. R. E. Cardinales, vna cum capitulis de quibus deberent cum eo pro Eccleſia tractare. Qui ab eo apud S. Quiricum honorifice ſuſcepti, imprimis popoſcerunt reddi ſibi *Arnaldum* hæreſiarcham, qui in eius exercitu tunc erat; quod ipſe confeſtim præſtitit. Quid autem poſt de eo factum fuerit, Otto *a* Epiſcopus Friſingenſis, & Guntherus vates Ligurinus docent; nempe illum traditum fuiſſe in manus Vrbis Præfecti, eiuſque iuſſu ligno adactum, & igne combuſtum, cinereſque in Tiberim ſparſos, ne ſtolidæ plebi corpus eius venerationi eſſet. Huncque tandem digniſſimum exitum conſecutus eſt nefandiſſimus hæreſiarcha, Vrbis & Orbis perturbator.

ARNALDI HÆRESIAR. FINIS.

a *Otto in Frid. lib.* 2. *cap.* 10.
b *Gunt. Ligur. in Frid. lib.* 3.

IV. CONGRESSVS HADR. PP. CVM FRID. REGE.

Adduntvero Acta Hadriani; poſt multa hinc inde inter eiuſdem Pontificis & Friderici Legatos tractata, præſtitoq; à Rege ſolemni iuramento de conſeruandis ac defendendis omnibus debitis Pontifici iuribus, ipſum Hadrianum è muniſſimo ciuitatis Caſtellanæ præſidio, in quod ſe timore Friderici receperat, ad eumdem Regem apud Sutrium deſcendiſſe: cum autem Rex ei de more officium ſtratoris non exhiberet, Cardinales perterritos iterum ad ciuitatem Caſtellanam confugiſſe; Pontificem vero in præparata ſibi ſede conſidentem, cum Rex ad eius veſtigia procidiſſet, & deoſculatis pedibus ad pacis oſculum accedere voluiſſet, Pontificem illud ei denegaſſe ob non impenſum ſibi ab eo, conſuetum ab Orthodoxis Imperatoribus, pro Apoſtolorum Petri & Pauli reuerentia, reddi Romanis Pontificibus ſtratoris obſequium; reſpondenteque Rege, ſe ad hoc non teneri, demum ſequenti die inueſtigata diligenter antiqua cõſuetudine & veteribus monumentis, iudicio Principum qui aderant decretum eſſe, totiuſq; regalis Curiæ conſenſu confirmatum, Regem debere Pontifici ſtreguam, ſeu ſuppedaneum tenere dum conſcenderet equum, aut deſcenderet, & ſtratoris officium exhibere; idq; Fridericum in conſpectu vniuerſi exercitus alacriter præſtitiſſe, ac poſtea ad pacis oſculum admiſſum eſſe. Hæc ibi.

REX IMPLET OFFICIVM STRATORIS.

V.

Porro Schiſmatici Arnaldiſtæ Romani, audito Regis aduentu, miſſa ad eum Senatorum ſuorum legatione, vana & ſuperba oratione conati ſunt illum præoccupare, ſibiq; demulcere: ſed ab eodem prudenter ſimul & acriter de inepto faſtu obiurgati, ad Vrbem redierũt. Quorum technas & dolum malum Fridericus præſentiens, ac Pontificem conſulẽs, ab eo conſilium accepit, mittendi confeſtim milites qui baſilicam S. Petri & ciuitatem Leoninam occuparent. Eo vero facto ductu Octauiani Cardinalis, ipſe cum Pontifice eo ſecure perueniens, ab illo in eadem baſilica coronam, aliaque IMPERII inſignia ſuſcepit decimoquarto Calẽdas Iunii. Quę cum inſciis Romanis, qui ſe intra Vrbem inſidioſe continebant, geſta eſſent; iiſdem poſtea Germanos aggredientibus, multiſq; vtrimq; cæſis, nihilominus Imperator interceſſione Pontificis abſtinuit à vindicta: Vrbeq; abſcedens, Tiburtinos ſe ipſi dedentes, legitimo ipſorum domino Romano Pontifici obedire compulit. Poſt quæ, ob æſtiuos calores ad propria redire feſtinans, multa in itinere feliciter aduerſus hoſtes geſſit. Sed quomodo hæc omnia ſe habuerint, ſingillatim receſetur in Actis Hadriani Papę, necnõ ab Ottone Epiſcopo Friſingenſi *c* in Vita eiuſdem Friderici, ac deniq; ab ipſo Friderico in epiſtola *d* ad eumdem Ottonem de rebus à ſe geſtis. Quibus omnibus videas proſperrime cuncta ei ceſſiſſe, quouſque de Romana Eccleſia bene meritus eſt.

CORONATVR IMP.

c *Otto in Frid. lib.* 2. *cap.* 21. 22.
d *Ap. Otton. in Frid. ante lib.* 1

VI. HADR. PP. ADVERSVS REGEM SICILIÆ.

Poſt hæc vero Hadrianus Pontifex vocatus in Campaniam ab Optimatibus Willelmi Regis Siciliæ, qui eum poſtquam excommunicatus eſt deſeruerant, collecto fidelium ſuorum exercitu, Beneuentum circa principium menſis Octobris acceſſit, & omnes fere illarum partium Principes & ciuitates ad iuramentum fidelitatis, tamquam principalis dominus recepit. Cui cum inſuper à Palæologo Principe Græco, ad hoc miſſo in Italiam à Manuele Imperatore, vt ipſum Pontificem ac Fridericum Regem aduerſus communem hoſtem Willelmum Siculum impelleret, immenſa pecuniæ vis ac militum copia offerretur: his territus Willelmus, cœpit inſtanter petere abſolutionem ab excommunicatione, multas proponens conditiones Eccleſiæ valde proficuas; quas tñ ob contradictionẽ maioris partis Cardinaliũ minime ſuſceptas eſſe, tradit hæc narrans prædictus anonymus auctor Rerũ Hadriani. Repugnabant enim Cardinales illi, qui addicti erant Friderico; ne ſcilicet *e* ea pace Roman. Pontifex nactus videretur eſſe præſidiũ, ad quod confugeret cum quid moleſtum in eum, vniuerſamque Romanam Eccleſiam, idem ſtatueret Imperator; qui nihil magis in animo vmquam habuit, quam eandem Eccleſiam ſuæ ipſius, ſucceſſorumque ſuorum ſubiicere ſeruituti, licet aliquamdiu contrarium ſimulauerit. Ceterum recenſet quoque has inter Hadrianum Papam & Willelmum Regem ortas diſcordias, Willelmus Tyrius *f*, ac de illis nonnulla habet, quæ deſiderantur apud Anonymum. Quis vero earum finis extiterit, dicetur anno ſequenti.

e Hanc rationem habet Baron. alia occaſione an. ſeq.

f Tyr. lib. 18. cap. 2.

VII. *ff ibid. ca. 6.7.8.* CONTROVERSIA INTER EPISCOP. ET MILITES HOSPITAL. PRO DECIMIS.

Interſerit vero his Tyrius *ff* narrationem profectionis Fulcheri Patriarchæ Hieroſolymitani iam prope centenarij, vna cum aliquot aliis ex præcipuis Orientis Epiſcopis, in Italiam ad Hadrianum Papam; quem his bellicis negotiis occupatum inuenerunt. Cauſam autem profectionis fuiſſe narrat, controuerſiam ipſius Patriarchæ & aliorum Antiſtitum cum militibus Hoſpitalariis, occaſione decimarum, aliorumque iurium Epiſcopalium, à quibus Hoſpitalarij dicerentur exempti priuilegio Pontificio: Queriturque eoſdem indigne ſuſceptos eſſe à Summo Pontifice, & Cardinalibus, Hoſpitalariorum muneribus corruptis; duobus exceptis, Octauiano, & Ioanne de Sancto Martino, qui (vt ait) Chriſtum ſequentes, eius miniſtros in cauſa ſua pie fouerunt: ideoque re infecta coactos eſſe cum confuſione redire ad propria. Hæc Tyrius pluribus: quibus videas quam fuerit deceptus, qui nefarios homines, factioſoſque, & Pontifici aduerſarios, prædicet ſanctos, ceteros vero magni nominis Cardinales, ex vitæ ſinceritate & literis conſpicuos, infamiæ nota reliquerit iniuſtos. Sed qui boni, quiue mali fuerint, adeo ſuis ipſorum factis vniuerſo Orbi Chriſtiano declaratum eſt, vt illi non indigeant commendatione, iſtis inutilis ſit prorſus omnis defenſio.

VIII. HADR. AGIT PRO VNIONE ECCLES. GRÆCÆ.

Hoc eodem primo ſui Pontificatus anno, Hadrianus Papa, quod ſuarum partium eſſe ſciret, Vniuerſalis Eccleſiæ populum in Catholicam coagmentare concordiam; ad Græcos ſæpe ſciſſura diuiſos ſolidæ vnitati compaginandos, Legatos miſit ad Conſtantinopolitanum Imperatorem; quibus inter alia pro eadem procuranda concordia literas dedit ad Baſilium Achridenum Theſſalonicenſem Archiepiſcopum, huius temporis in Orientali Eccleſia magni nominis virum: quæ extant *g* vna cum ipſius Baſilij reſponſione, qua ſe minime abſciſſum ab Eccleſiæ Catholicæ vnitate profitetur, licet quibuſdam ritibus diſcreparet Oriẽtalis ab Occidentali: ſicut & id ipſum Petrus *h* Abbas Cluniacenſis ad S. Bernardum, & ipſe S. Bernardus ad Eugenium teſtati ſunt; ac penes doctos, & Catholicæ fidei ſtudioſos Græcorũ Antiſtites perſuaſiſſimum fuit ſemper. Sed cum regimen Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ, imperiti, refractarij, nugaces, gloriæ Latinorum æmuli ſuſcepere, iidem ex diuerſitate ſacrorum rituum, doctrinæ quoque diuerſitatem æſtimantes, hoſtes implacabiles effecti, perſecutionem aduerſus Latinos excitare numquam deſtiterunt.

* * *

g In cod. Iur. Orient.

h Pet. Clun. 5. ep. 16.

RITVVM DIVERSITAS NON SCINDIT ECCLESIAM.

IESV CHRISTI AN. 1156.

HADRIANI IV. AN. 2.

FRIDERIC. 2.

MANVL. 14.

I. *a Tyr. lib. 18. cap. 8.* WILLEL. MALVS MALAS CONDITIONES COGIT SVBIRE PONTIF.

ANNO Domini milleſimo centeſimo quinquageſimo ſexto, Indictione quarta, Willelmus *a* Siciliæ Rex ingẽtibus comparatis viribus hoſtes ſuos aggreſſus, tam Græcos, quam Latinos qui ab eo defecerant, penitus vicit, fugauit, & ſpoliauit: ipſumq; Hadrianum Papã Beneuenti obſedit, atque adeo compreſſit, vt pro ſua liberatione iniquiſſimas cõpulerit ſubire conditiones, quales nullus hactenus Pontifex à quibuſuis implacabilib. Romanæ Eccleſiæ hoſtibus ſuſcepiſſet tanta iactura Eccleſiaſticæ libertatis. Quamuis enim ad pedes eius proſtratus, ligium homagium publice ei fecerit, & fidelitatem iurauerit; tamen diploma *b* ab eo extorſit, quo inter alia plura conceſſit, vt in Sicilia non eſſet ius Appellationis ad Sedem Apoſtolicam, nec Legationis ab eadem Sede eo mittendæ, niſi ad petitionem Regis, heredumque ipſius. Verum licet in eo ſcripto coactus fuerit Hadrianus profiteri ſe eſſe ſecurum & liberum cum iſta promitteret, ne actus ex eo infirmari poſſet; tamen obſeſſum Beneuenti (vt patet ex Tyrio, & aliis eius temporis Scriptoribus) liquet hæc feciſſe neceſſitate compulſum, ob idque nullius ponderis eſſe potuiſſe: cum alioqui renuntiare iuribus Pontificiis, nempe Appellationibus deferendis; nec poſſe ipſos Pontifices, Nicolaus Papa Primus affirmet. Quare & iſta omnia, quæ per vim & metum extorta ſunt ab Hadriano per Willelmum cognomento Malum, ſub Innocentio Papa Tertio nouis pactis, honeſtioribus conditionibus interpoſitis, ſunt prorſus abolita, ipſaque libertas Eccleſiaſtica in priſtinum reſtituta.

b Rec. Bar. Ann. Tom. XII. hoc an. ex cod. Vatic.

EÆ POSTEA RESCISSÆ.

II. MAXIMVM SIBI DAMNVM WILLEL. PEPERIT.

Interea vero ſatis manifeſto fuit declaratum experimẽto, male à Regibus conſuli rebus Regni cum Eccleſiæ detrimẽto. Siquidem florẽtiſſimum Regnum Siciliæ in illud fuit extremum diſcrimen inductum, vt defecerint hoc eodem ſæculo regni ſucceſſores virilis ſexus ex Northmannis, & tranſierit ad Sueuos. Ipſum vero ſceleris auctorem Willelmum, eiuſdemq; architectum in diplomate nominatum Maionẽ Magnum Ammiratum Ammiratorum, terribilis poſtmodum vindicta diuina ſecuta eſt; dum iſte crudeliſſima cæde periit; in illum autem tot excitati ſunt immanes tyranni, vt vno ſublato alter non deficeret priore ſceleſtior, immo plures & nequiores oborirentur, quorum inſidiis caperetur, & in carcerem truderetur; filio ipſius primogenito Rogerio conclamato ab ipſis Rege, quem ipſe pater liberatus à plebe necarit, vt ſic ipſe regnare poſſet: prout hæc omnia, qui aderat, Hugo Falcandus eſt proſecutus.

III. CHRISTIANOR. CÆDES, OB NON SERVATAM FIDEM INFIDELIB.

Quod ad res pertinet Orientales; hoc eodem anno, qui decimus quartus numeratur Tertij Balduini Regis Hieruſalem, vlciſcente numine non ſeruatam à Rege Chriſtiano fidem pactam Infidelibus, exercitus Chriſtianorum ignominioſe proſtratus eſt in Palæſtina, quæ res geſta exacte deſcribitur à Tyrio.

IESV CHRISTI AN. 1057.

HADRIAN. IV. AN. 3.

FRIDERIC. 3.

MANVEL. 15.

I. DISCORDIA ORTA INTER IMP. ET PAP.

ANNO Chriſti milleſimo centeſimo quinquageſimo ſeptimo, Indictione quinta, inter Hadrianum Papam & Fridericum Imperatorem nouarum diſſenſionum occaſio eſt oborta. Nam quod hæc Otto de S. Blaſio facta ponit

anno

anno ſuperiori in Appendice, Radeuicus Friſingenſis Canonicus accuratus ſcriptor, qui cœptam Hiſtoriam Ottonis eiuſdem ciuitatis Epiſcopi proſecutus eſt, ac res tunc geſtas à Friderico annis ac menſibus exacte conſignauit, hoc anno contigiſſe aperte ſignificat. Quænam autem qualeſve fuerint iſtiuſmodi diſſenſiones, intelligi poteſt ex literis vltro citroq; datis, quas idē auctor *a* recitat, ipſe erga Fridericū propēſior.

a Radeuic. lib. 1 cap 8 & ſeqq.

II. Ob male habitum Episc. London.

Cum igitur auditum eſſet ab Hadriano, Londonienſem in Anglia Epiſcopum, à Sede Apoſtolica ad propria remeantē, in ditione Friderici à quibuſdam impiis ſpoliatum, captumque, & peſſime habitum eſſe, & adhuc in cuſtodia detineri, etiam poſtqam ea de re Hadrianus queſtus per literas apud Fridericum eſſet: iam idem Pontifex Legatos ad ipſum miſit, Bernardum presbyterum Cardinalem S. Clementis, & Rolandum tituli S. Marci presbyterum Cardinalem & Cācellarium, viros religione, prudentia, & grauitate inſignes, & pene omnibus aliis in Eccleſia Romana auctoritate maiores: literaſq; eis dedit ad Fridericum tunc Biſuntii exiſtentē, quibus imprimis de execrabili facinore in perſonam ſacram ab impiis commiſſo, & eius vindicta à Friderico neglecta modeſte conqueſtus, ſubdubitans hoc Fridericum diſſimulaſſe in odium Romanæ Eccleſiæ, & ipſius Pontificis, ſimpliciter ſuggeſſit nullam ei ſuppetere eiuſmodi odij occaſionem, quandoquidem non ita pridem eadem Eccleſia, idemque Pontifex, dignitatis & honoris plenitudinem, coronāque Imperialē ei libentiſſime contuliſſet, nec ea de re ipſum pœniteret, immo & gauderet ſi maiora beneficia ei conferre poſſet. Harum porro audita lectione literarum (inquit Radeuicus) magna Principes qui erant cum Imperatore indignatione commoti ſunt, quod in eis aſſereretur, dignitatis plenitudinem, & cetera quæ diximus, Friderico à Romano Pontifice collata fuiſſe, quodq; à nonnullis Romanorum & dici & ſcribi ſcirent, Imperium Vrbis, & Regnum Italicum, donatione Pontificum Reges Germaniæ poſſidere: adeoq; horum Principum iracundia inualuit, vt cum vnus ex Legatis petiiſſet, à quonam ergo Imperium haberent, ſi non haberent à Papa, Otto Comes Palatinus de Baioaria prope exerto gladio ceruici illius mortem intentarit. Sed Fridericus præſentia ſua tumultum quidem compeſcuit, verum ipſos Legatos primo mane abire præcepit, iubens vt recta via reuerterentur ad Vrbem, & nec ad dextram neq; ad ſiniſtram declinarent ad aliquem Epiſcopum vel Abbatem.

Aulicor. turbatio ex literis Hadr. ad Imp.

III. Frid. literas circulares ſcribit contra Pont.

Poſtquam autem ij diſceſſerunt, Imperator literis Circularibus ad omnes Principes & Epiſcopos ſcriptis, vehementer in eoſdem Legatos inuectus, ipſum quoq; Pontificem acriter de præſumptuoſa elatione accuſauit; omneſque ad hanc illatam Imperio iniuriam vlciſcendam excitare conatus eſt, declarans ſe per electionem Principum à ſolo Deo Regnum & imperium tenere; & quicumq; aſſereret ipſum coronam Imperialem pro beneficio à Papa ſuſcepiſſe, mendacii reum eſſe; deniq; ſe mortis pericula ante velle incurrere, quam tantæ confuſionis opprobrium ſuſtinere. Hæc idem ipſe ſuis literis, ſed ſubdole reticens cauſam Legationis Apoſtolicæ ad eum miſſæ, nempe ſacrilegium aduerſus peregrinantem ad Limina Apoſtolorum Epiſcopum, adhuc ſum contra ius gentium, ius diuinum, contra ciuiles & canonicas leges, relictum impunitum, ipſo ſacro antiſtite in carceris adhuc anguſtiis tabeſcente. Cetera vero, quid in iis Hadriani Papæ ſonuit faſtus & arrogantiæ, vel erroris & infitatis, ſi quod nuper Romæ feciſſet conferendo coronam Imperialem ipſi Friderico, ſimpliciter propoſuit, nec ſe de eo facto pœnitere profeſſus eſt? Deniq; quid horret Fridericus dictum ab Hadriano, pro beneficio collatam eſſe à Romano Pontifice coronam Imperij? Num enim eam aliunde potuit accepiſſe? An non eius eſt eligere Imperatorem, vel eligendum concedere, quem confirmet & coronet? Nonne eſt illius coronam Imperij auferre ex cauſa, & pro meritis concedere? Sed ne tu, Lector, hæc putes eſſe vana, conſule quæ de his dicta ſunt ſuperius variis locis *b* & occaſionibus; quibus apertiſſime demonſtratur, beneficio Papę Imperium conferri: abſq; cuius auctoritate ſiquis accipiat, non Imperator, ſed dicendus tyrannus ſit & inuaſor Imperij. Porro ex literis Friderici non iam amplius per tranſennam, ſed toto cœlo patenter intueri licet, ipſum nihil præterea tanto ſtudio laboraſſe, quam quod pręſtitit cum potuit, vt ſcilicet Eccleſiam Dei ſchiſmate ſcinderet, non ſolum Imperium ab ea ſeparans, ſed & Clerum diuidens; ad quod his circularibus literis vniuerſum terrarum Orbem inuitauit. Qui & eodem furore percitus, edictum *c* promulgauit, ne quis ordinis clericalis vel monachalis peregrinari Romam pręſumeret: viatumq; cuſtodes ad hoc conſtituit: illud tamen excuſans eo prætextu, ne Eccleſiæ diſpendiis grauarentur, neve Clauſtrales eiuſmodi peregrinationib. desererent diſciplinā.

Quam id iniuſte.

b Sup. an. 800. 877. 996. & alibi.

c Ap. Radeuic. lib. 1. cap. 15. 16.

Vetat peregrinari Romam.

IV.

Porro Legatis Apoſtolicis ſic ignominioſe dimiſſis, Romam reuertentibus, & quæ peracta eſſent nuntiantibus, diſſenſio inter Cardinales facta eſt, quod nonnulli Pontifici pro vltione iniuriarum acceptarum adhærerent; reliqui vero Imperatori fauentes, Legatorum incuriam ſeu imperitiam accuſarent. Quare Hadrianus mediam ſectatus viam, literas ſcripſit ad Epiſcopos Germanię qui erant apud Imperatorem, vt quoniam in his non ipſius tantum Romanæ Eccleſiæ, ſed omnium vbique Eccleſiarum res ageretur, ſeſe murum pro domo Domini opponerent, & Imperatorē monitionibus ſuis conarentur ad rectam ſemitam reducere. Verum ij vel nube priuatæ affectionis in Germanum Imperatorem offuſi, vel timore ipſius puſillanimes, haud quicquā contra eum dici vel dicere voluerunt; ſed ipſius conniuentes in Sedem Apoſtolicam ingratitudini, literis ſuis ad Hadrianum redditis, qua approbarunt, qua excuſarunt quæ ab Imperatore pro libertate Imperij geſta eſſent; rogaruntq; vt Pontifex aliis mellitis literis edulcans fel priorum, conaretur Imperatoris iram lenire. Recitat has vtrimque datas literas Radeuicus *d*. Quid autem poſtea factum fuerit, dicetur anno ſequenti.

Episcop. Germ. puſillanimitas.

d ibid. lib. 1. cap. 15. 16.

IESV CHRISTI An. 1158.

HADRIAN. IV. An. 4.

FRIDERIC. 4.

MANVEL. 16.

I. Hadr. conatur mitigare Imp.

ANNO Chriſti milleſimo centeſimo quinquageſimo octauo, Indictione ſexta, Hadrianus Papa tolerans patienter quæ Germanos Epiſcopos ad ipſum reſcripſiſſe vidimus, ex eorumq; monitu benigne ſtudens placare Fridericū, Legatos ad eum miſit Henricum presbyterum, & Hyacinthum diaconum, S. R. E. Cardinales, viros prudentiſſimos, cum literis mitioribus, quibus ſanctiſſimus Pontifex dans ex communitione Apoſtolica locum irę, exemploq; pariter Apoſtolico cedens ad tempus; ita voces *Beneficium*, & *Conferre* coronam, quibus in prioribus ſuis literis ipſum eſſe vſum, iiſdemq; Fridericum grauiſſime cōmotum vidimus, interpretatus eſt, vt non *Beneficium* pro *Feudo*, ſed ſimpliciori acceptione pro *Bono facto*, nec *Conferre* pro *Dare* pleno iure, ſed ſimpliciter pro *Imponere* acciperetur; ita concitatam diſcordiam ſopire magis ſatagens, quam augere. Quare & his Fridericus iram depoſuiſſe videri volens, pacem & amicitiā tam Summo Pontifici, quam omni Clero Romano ſpopondit. Quomodo autem hæc omnia ſe habuerint, narrat pluribus Radeuicus *a*, ſed qui nonnulla pro arbitrio de ſuo addere cognoſcitur ex priuato in Fridericum affectu. Ceterum ad breue tempus iſta ſubſiſtere potuerūt. Quod enim haud ea Fridericus ſincere ageret; quæ non altis radicibus pax intus plātata in corde ſubiitit, tamquam fœnum tectorum, velociter quolibet æſtu vrgente aruit; ſicut videbitur anno ſequenti.

a Radeuic. lib. 1. c. 21. 22. 23.

II. Conventus Roncal. de regalib. Imperii.

Hoc eodem anno, menſe Nouembris, ab eodem Friderico Imp. collectus eſt *Roncaliæ* (eſt locus inter Placentiam & Cremonam) *Conuentus* Principum & Conſulum ciuitatum Longobardiæ, ad inquirendum quænam eſſent regalia, quæ ratione Imperii in eadem Longobardia ad ipſum ſpectarēt: ad quem etiam vocati ſunt quatuor præcipui legum doctores Bononienſes, videlicet *Bulgarus, Martinus, Iacobus*, & *Hugo*: rebuſq; inter omnes diſcuſſis, Archiepiſcopus Mediolanenſis, aliique præſentes Longobardiæ Epiſcopi & Abbates, necnon Principes, & ciuitatum Conſules, in manibus

ipſius

ipſius Imperatoris remiſerunt omnia, quæcumque Iudices in ea re conſtituti dixerunt eſſe iura regalia, ac de eis fidelitatem ipſi fecerunt, promittentes ſe non amplius de ipſis intromiſſuros. Habet iſta Otto Morena, qui iis intererat, in Chronico Laudenſi; quorum etiam meminit Radeuicus: amboque aliquas in eodem Conuentu leges ab Imperatore conſtitutas, editaſque affirmant.

III. De prædictis vero Doctoribus Bononienſibus Morena narrat, Fridericum aliquando equitantem in medio Bulgari & Martini, quæſiſſe ab eis, vtrum ipſe de iure eſſet dominus mundi, Bulgarumque reſpondiſſe, non eſſe dominum quantum ad proprietatem, Martinum vero aſſeruiſſe eſſe dominum; ideoq; Imperatorem, cum deſcendiſſet ab equo, eum Martino donaſſe; Bulgarum autem dixiſſe, *Amiſi equum, quia dixi æquum, quod non fuit æquum.* Sed & quis, qualiſve fuerit *Martinus* iſte, qui tãta tribuit adulatorie Imperatori, illud Iaſonis ſatis oſtendit, dum ait, Martinum nihil vmquam ſani verique dixiſſe. Qui etiam quod ceruicoſus eſt habitus, vt quam ſemel defendendam ſuſcepiſſet opinionem, quantumlibet erroneam & ſingularem, obſtinate tueri perſeuerarit, in vulgare prouerbium eius durities apud Iuriſconſultos in hanc vſque diem pertranſiit, vt *Martinum* appellent, qui ſuæ ipſius ſingulari ſententiæ pertinaci ſtudio inhæreſcat.

MARTINI IVRISCONSVLTI ADVLATIO ERGA IMP.

IESV CHRISTI An. 1059.

HADRIAN. IV. An. 5.

FRIDERIC. 5.

MANVEL. 17.

I. DISCORDIÆ RENOVATÆ INTER IMP. ET PAP.

ANNO Chriſti milleſimo centeſimo quinquageſimo nono, Indictione ſeptima, nouis obortis occaſionibus, diſcordiæ inter Hadrianum Papam & Fridericum Imperatorẽ renouatæ ſunt, tum ob regalia ab Imperatore de Epiſcopis & Abbatibus, æque ac de aliis (vt vidimus) exacta, & ob denegatam à Pontifice cuidam Guidoni S. R. E. Subdiacono, promotionem ad ſedem Rauennatem tunc vacantem, ad quam Imperator illum euehere ſatagebat; tum etiam quod idem Fridericus in contemptum ac contumeliam ipſius Põtificis, in literarum ſuarum inſcriptionibus cœpit cõtra morem ab antiquo viſitatum, nomen ſuum præponere nomini Põtificis, & dictionibus ſingularis numeri eumdem alloqui; ac demum quod ab Epiſcopis non ſolum fidelitatem, ſed etiam homagium exigeret, & Cardinalibus à latere Legatis nõ tantum eccleſias, verum etiam ciuitates Regni ſui clauderet. His autem de rebus, aliiſq; nonnullis diſcordiarum fomentis, cum multæ ex vtraq; parte ſcriptæ eſſent ſatis amaro animo epiſtolæ, aliæque rurſum pro pace conciliandæ; miſſa eſt denuo ab Hadriano ad Fridericum honorificẽtiſſima Legatio quatuor Cardinalium, cum quibuſdam capitulis de iuribus & regalibus Beati Petri, tam in Vrbe Roma, quam in reliquis terris & dominiis ad eum pertinẽtibus, ab Imperatore illæſis conſeruandis, deque hominio per eum non exigendo ab Epiſcopis; & vt concordia inita inter Eugenium Papam & ipſum Imperatorem ſeruaretur. Verum cum alia ex aduerſo proponerentur ab Imperatore contra Pontificem pro iuribus Imperij, Vrbiſque dominio; idemque recuſaret ſtare paci cum Eugenio initæ: res prorſus infecta remanſit. Porro narrantur iſta pluribus à Radeuico *a*, qui & literas vltro citroque ſcriptas recitat.

a Radeuic. lib. 1. cap. 15 vsque 45.

II. HADR. PP. OBITVS.

Interea impoſuit iis finem Deus obitu ipſius *Hadriani* Papæ, qui Calendis Septembris deceſſit Anagniæ, cum ſediſſet annos quatuor, menſes octo, & dies viginti quatuor: indeq. Romam vectus, in Eccleſia S. Petri ſepultus eſt: vt traditur in Actis eius ſuperius citatis. De cuius obitu ridiculum eſt, quod finxit apud Vrſpergenſem ſciſmaticus aliquis; nimirũ factum eſſe, vt cum denuntiaret excommunicationem contra imperatorem, paucis diebus euolutis procedens refrigerandi gratia ad quemdam fontem, hauriẽſque de potu illius, continuò muſca os eius intrauerit, & ita gutturi adhæſerit, vt nullo medicorum artificio auelli potuerit, quoaduſque ſpiritum exhalaret. Hæc enim plane nugas eſſe, vel inde ſentias, quod numquam poſſit quis aſſerere, ibi Imperatorem ab Hadriano excommunicatum eſſe, ceteris Scriptoribus omnibus eius temporis repugnantibus. Inter quos Dodechinus diſertè ait, Hadrianum quidem diſpoſuiſſe excommunicare Imperatorem pro coniugij diſſidio, ſed morte præuentum eſſe. Huius autem de muſca fingendæ fabulæ occaſio inde manauit, quod (vt teſtatur Willelmus *b* Tyrius, qui tunc viuebat & ſcribebat) Hadrianus mortuus eſt morbo anginæ. Vnde hoſtes eius, deriſus cauſa, ſcomma illud de muſca iactarunt.

b Tyr. lib. 18. cap. 26.

III. Reperitur vero eiuſdem diploma *c* ad Henricum Angliæ Regem, de conceſſa illi quam petiiſſet, licentia intrandi in Inſulam Hiberniam, ad corrigendos barbaros illius populi mores, extirpanda vitia, & virtutes inſerendas; eamdẽque pro Chriſtianæ religionis augmento tamquam dominum poſſidendi: ſaluo tamen Eccleſiaſtico iure, & ſub conditione penſionis vnius denarij de ſingulis domibus annuatim ſoluendæ Beato Petro & ſacroſanctæ Romanæ Eccleſiæ; ad cuius (vt ait) ius eam Inſulam, aliaſque omnes quæ documenta fidei Chriſtianæ cepiſſent, pertinere nemini dubium eſſet. Sed & illud Hadrianus reliquit poſteris admirandum exemplum, quod nec obolum quidem erogarit in ſuos propinquos; adeo vt & matrem ſuam reliquerit alendam eleemoſynis Eccleſię Cantuarienſis: ſicut teſtatur Ioannes *d* Saresberienſis, ex verbis Alexandri Papæ in epiſtola ad S. Thomam.

c Rec. Bar. Ann. Tom. XII. hoc an. ex cod. Vatic.

HIBERNIA CONCESSA REGI ANGL. SVB CENSV SEDI APOST. SOLVENDO.

d Inter Ep. S. Thomæ Cantuar. lib. 1. ep. 24. Cod. Vatic.

IV. Sepulto Hadriano (inquit eius temporis auctor anonymus in codice Vaticano) Epiſcopi & Cardinales tractaturi de ſubſtituendo ei ſucceſſore, pridie Nonas Septembris in B. Petri eccleſia conuenerunt; & per trium dierum ſpatium de electione, ſicut moris erat, pertractantes, tandem omnes quotquot fuerunt, (præter Octauianum tituli S. Cæciliæ, Ioannem tituli S. Martini, & Guidonem Cremenſem tituli S. Calliſti, presbyteros Cardinales) in perſonam Rolandi presbyteri Cardinalis tituli S. Marci, & Apoſtolicæ Sedis Cancellarij, natione Tuſci, patria Senenſis ex patre Rainutio, vnanimiter conſenſerunt, aſſentiente pariter reliquo Clero & Populo Romano; eumdemque ALEXANDRVM Papam Tertium nominarunt; virum vtique prudentiſſimum & omnibus virtutibus ornatiſſimum, atque in omnes beneficentiſſimum, ſed & diuinis humaniſque literis inſtructiſſimum, pariter & eloquentiſſimum: quem S. Bernardus egregie laudaſſe reperitur cum ab Eugenio Papa electus eſſet Cancellarius, eidemque Pontificatum ſubobſcure prænuntiaſſe.

ALEXANDER III. ELIGITVR PAPA.

V. Duo autem quos diximus, Ioannes & Guido, cum in Octauianum intenderent, ipſum poſt electionem Alexandri procaciter nominarunt, qui ad Apoſtolicam iamdiu Cathedram aſpirauerat. Adeo vt cum neglecta ipſorum nominatione, reliqui Alexandrum fugientem, & omnino reluctantem, Papali manto induerent, ipſe Octauianus in tantam proruperit veſaniam, vt mantum ipſum tamquam arreptitius à collo eius violenter abſtulerit, & ſecum aſportare tentauerit. Sed cum ab aliis ei ereptum eſſet, ipſe aliud quod per Capellanum ſuum paratum haberi iam antea prouiderat, ſumpſit; reſeratiſque portis eccleſiæ, conductos milites introduxit opera quorumdam Senatorũ quos pecunia corruperat, & fauore illorum qui Friderico Imperatori adhærerent, cui & ipſe contra Pontifices ipſamque Romanam Eccleſiam, & Collegium Cardinalium, addictiſſimum ſemper ſe exhibuiſſet; nec niſi eius auxilio fretus (vt poſtea declarauit) tantum nefas attentare præſumpſiſſet. Horum autem metu Epiſcopi & Cardinales in munitionem eccleſiæ cum Alexandro Electo ſeſe recipientes, ibi nouem diebus, ne poſſent exire, ab Octauiani ſatellitibus obſeſſi ſunt.

OCTAVIANVS ERIGITVR ANTIPAPA.

VI. Donec inſurgente pro ipſis vniuerſo populo, & in Octauianum conclamante, eumdemque inuaſorem & hæreticum proclamante, inde educti, rurſumque per eoſdem impios Senatores in arctiorem cuſtodiam triduo incluſi, & ex ea pariter à nobilibus & populo erepti; cum magna hominum frequentia in vigilia S. Matthæi Nymphas non longe ab Vrbe peruenerunt: vbi ſimul congregatis Sabinenſi, Oſtienſi, Portuenſi, Albanenſi, aliiſq; Epiſcopis necnon Cardinali-

CARDIN. CARCERATI.

dinalibus presbyteris & diaconis, ſimulque Abbatibus, Iudicibus, Scriniariis, & Primicerio cum Schola Cantorum, Nobilibus quoque, & plurima parte Populi Romani, ALEXANDER ab Epiſcopo Oſtienſi (ad quem Romani Pōtificis conſecratio pertinet) conſecratus eſt in Summum Pontificem, & ſecundum morem regno coronatus. Cum ex alia parte ipſe quoque Octauianus, cum ſuis Ioanne & Guidone, eccleſiam S. Petri occupans, poſtquam per ſpatium quatuor hebdomadarum, tam per ſe, quam per milites, & conſanguineos ſuos, (erat enim patria Romanus, genereque nobili, nempe ex Tuſculanorum Comitum genere oriundus) inceſſanter laboraſſet pro alliciendis ad ſe aliquot Epiſcopis, à quibus conſecraretur; tandem reperto Malphitano quodam Epiſcopo fugitiuo in finibus Anconæ latitante, & Epiſcopo Ferentinate iam olim Alexandri inimico, atq; Ioanne Tuſculano, qui cum prius conſenſiſſet in electionē Alexandri, poſtea ab eo defecit; idem Octauianus ab his execratus magis quam conſecratus eſt, ac *Victor* nuncupatus. Narrantur hæc omnia in prædicto codice Vaticano; iiſdemque ferme verbis in epiſtola ab ipſo Alexandro tunc ſcripta, cum nondum Octauianus conſecratus eſſet, ad Epiſcopum & Clerum ac Doctores Bononiæ, quam recitat Radeuicus *e*: quod genus literarum, ex more, mutatis titulis, ab eodem ad diuerſas per Catholicum Orbem Eccleſias, ad rerum geſtarum certiorem ſignificationem, eſſe miſſum exiſtimamus.

ALEXANDRI CONSECRATIO.

OCTAVIANI EXECRATIO.

e Radeuic. lib. 2. c. 51.

VII. Habet vero inſuper iiſdem ſuis literis Alexander, ſe Octauianum die octauo à conſecratione ſua (quem terminum ei ad vnitatem Eccleſiæ redeundi præfixerat) tamquam inobedientem & contumacem, ſimulque illos qui ei manus præſumerent imponere, de communi Epiſcoporum & Cardinalium conſenſu, ſolemniter in eccleſia excommunicationis vinculo adſtrinxiſſe. Sicut & id ipſum aduerſus Alexādrum, & qui ei adhærerent, præſumpſiſſe Octauianum, Radeuicus *f* tradit: à quo etiam recitantur *g* aliæ literæ Circulares ab eodem Octauiano, rurſumq; aliæ à quinque Cardinalibus ei inhærentibus ſcriptæ de eius promotione; ſed tot patentibus mendaciis refertæ, vt plane appareat dictatas eſſe à patre mendacij. Sed potuit ad tempus veritas eiuſmodi obſcurari tenebris, non autem extingui penitus, quin clarioribus lucis radiis vniuerſam ſuo tempore illuſtrarit Eccleſiam. Sicut & his ipſis primordiis, qui ex parte Catholica erant S. R. E. Cardinales, legitimi promotores Alexandri, numero longe ſuperiores, probitate potiores, iuſta cauſa potentiores, & ſtylo ſimpliciores, haud defuerunt officio, quin cūcta quæ geſta eſſent, cum aliis vniuerſis, tum ipſi Imperatori ſignificarent, datis ad eum literis quæ recitantur, licet maxima ex parte mutilatæ, apud eumdem Radeuicum *h*; ſcriptæ ipſæ à viginti duobus qui ibi nominantur Cardinalibus, nempe quinque Epiſcopis, octo presbyteris, & nouem diaconis; quotquot tunc erant, præter pauculos illos ſchiſmaticos ſuperius recenſitos. quibus etiam literis iidem queſti ſunt de eo quod Otto Comes Palatinus ab Imperatore miſſus, tam Alexandrum, quam ipſos ei adhærentes Cardinales plurimum exagitaſſet, & Octauiano ſchiſmatico Campaniam & Patrimonium Beati Petri ſubdere ſtuduiſſet. At nihilominus Fridericus propenſiſſimus erga Octauianum, nihil non molitus eſt, quo illi poſſet ſtabilire ſedem. Quin etiam cum Alexander (vt traditur in eius Actis ſuperius citatis ex codice Vaticano) Nuntios ſuos ad eum apud Cremam exiſtentem miſiſſet, pro reuocando eo ad concordiam Eccleſiæ, idē nimio ſuperbiæ faſtu inflatus, non ſolum legere literas ſpreuit, ſed & furore repletus Nuntios ipſos, niſi Duces Bauariæ & Saxoniæ obſtitiſſent, ſuſpēdere nequiter voluit: & quamuis tandem iſtorum ſuaſione Principum Nuntios coram ſe venire, & literas Pontificis legi permiſerit, nihil tamen ad eos dignatus eſt reſpondere lætum. Hæc ibi auctor.

OCTAVIAN. CVM SVIS EXCOMMVNICATVR AB ALEX.

f Ibid. c. 54.
g Cap. 52.

h Cap. 53.

FRID. IMP. FAVET ANTIPAPÆ.

VIII. Sed Radeuicus *i* ſui Imperatoris ſtudioſus, tradit eum ancipiti malo noui ſchiſmatis permotum, conſilio Principum decreuiſſe dare operam, nequid exinde ſeu ſtatus Eccleſiæ, ſeu Reſpublica Imperij detrimenti caperet: ac propterea haud exiſtimantem ſine iudicio Eccleſię eam controuerſiam terminari poſſe, ſed & putantem auctoritatem congregandi Concilij, exemplo antiquorum Imperatorū Theodoſij, Iuſtiniani, Caroli, ſibi congruere; literis Circularibus Synodum Papiæ celebrandam in Octaua Epiphaniæ indixiſſe, & ad eam omnes Imperij, aliorumque Regnorum Antiſtites inuitaſſe, atq; etiam ipſos Alexandrum & Octauianum per Epiſcopos Pragenſem & Verdenſem ad eamdē citaſſe. Hæc ille. Sed quod ait de antiquis Imperatoribus *k* Synodos indicentibus; ita quidem illi, ſed non vt Romanæ Eccleſiæ hoſtes Imperatores, qualem ſe eſſe Fridericus multis argumentis oſtendit, id feciſſe aliquando legitime dici poſſunt; nec niſi ſuadente parte Catholica, videlicet legitimo annuente Pontifice, nec in re adeo indubitata & perſpicua ſicut iſta, Concilia congregaſſe noſcuntur.

i Cap 54.
INDICIT CONCILIVM.

[*k* De auctoritate Imperatorum in cōuocandis Conciliis, vide apprime differētem Card. Perron. in Reſp. ad Reg. Mag. Brit. lib. 1. cap. 42.]

IX. Quomodo vero Epiſcopi ad Pontifices miſſi commiſſam ſibi legationem adimpleuerint, exacte narratur in Actis Alexandri. Cum enim (vt aiunt) cogitaret Imperator, libertatis priuilegium ab ipſo Domino Eccleſiæ ſuæ cōceſſum poſſe irritare, & iuxta voluntatis ſuæ arbitrium Pontificem in Sede Apoſtolica collocare; ex fautorib. ſuis prædictos duos Epiſcopos Anagniam direxit ad Alexandrum. Qui cum in præſentia eius, & Cardinalium, aliorumq; plurimorum ex Clero & Populo ſediſſent, nulla ei exhibita reuerentia, retulerunt quæ Imperator ipſis mandauerat; literaſq; eius protulerunt, quibus præcipiebat Alexandro, & Cardinalibus qui cum eo erant, vt Papiam conuenirent ad eius præſentiā, audituri & recepturi quod in ea Curia dictaretur. Quo mandato iidem turbati, ſed & magis cōmoti quod Imperator literis ſuis Octauianum appellaret Romanum Pontificem, Alexandrum vero tantummodo Rolandum Cancellarium; conſilio inter ſe habito, licet viderent grauiſſima ſibi pericula imminere à potentiſſimo Imperatore, tamen diuina virtute roborati, decreuerunt quæcumq; diriſſima potius pati quam Eccleſiæ defenſionem deſerere. Itaq; reſpondit Legatis Alexander, non eſſe Imperatoris ſine conſenſu Romani Pontificis Concilium conuocare, aut ipſum Pontificem ad Curiam ſuam, tamquam poteſtatem in eum haberet, euocare: cum ab ipſo CHRISTO Domino hoc priuilegium S. Petro, & per eum Romanæ Eccleſiæ ſit datum, vt vniuerſarum Eccleſiarū cauſas diſcuteret ac definiret, ipſa vero nullius vmquam iudicio ſubiaceret. Quare cum pro eius libertate tuenda Patres proprium ſanguinē effudiſſent, & ipſum quoq; Alexandrum pro eadem cauſa extrema quæque ſubiturum. Quo reſpōſo indignati Legati, Signiam ad Octauianum accedentes, ad pedes eius prociderunt, & vt legitimum Pontificem adorauerunt. Hæc in illis Actis. Quibus vides, Imperatorem indicentem Iudicium Eccleſiaſticum, re vera ſæcularem Curiam parare, cui ſic ipſe præſideret Epiſcopos auditurus, vt tamen ſententiam quam vellet eſſet pronuntiaturus: ſed & ab eo præiudicatam eſſe ſententiam, dum per ſuos Legatos recepit in Papam Octauianum; adeo vt nullum iam ſubeundum reliquum eſſet iudicium Alexandro, ob idque nullo modo (quamuis aliæ omnes cauſæ ceſſaſſent) in aduerſariorum manus ſe conicere deberet.

ARROGANTIA EPISCOPOR. GERM. AD ALEX. MISSORVM.

ALEX. RESPONSIO.

X. Quod ad res pertinet Orientis, hoc eodem anno defuncto Fulchero Hieroſolymorum Patriarcha, ſubrogatus *k* eſt in locum eius *Amalricus*, nonus Latinorum ordine numeratus. Habebant enim & Græci ſuos ſchiſmaticos Patriarchas, tam Hieroſolymorum, quam Antiochiæ; ſed titulo tenus, cum illic conſiſtere non valerent: ſicut docet Theodorus Balſamon in Nomocanone *l*.

k Tyr. lib. 19. cap. 1.
PATRIAR. GRÆCI NOMINETENVS.
l Balſam. in can. 16. Syn. Antioch.

IESV CHRISTI AN. 1160.

ALEX. III. AN. 1.

FRIDERIC. 6.

MANVEL. 18.

I. ANNO Chriſti milleſimo centeſimo ſexageſimo, Indictione octaua, indictum ab Imp. Friderico *Conciliabulum Papiæ*, celebrandum octaua Epiphaniæ, dilatum fuit vſq; ad diem feſtum Purificationis ſanctiſſimæ Dei-Genitricis MARIÆ, vt tradit qui aderat Radeuicus *a*. Poterat ſane (inquit Willelmus Neubrigenſis huius temporis ſcriptor fidelis & accura-

CONCILIABVLVM PAPIENSE.
a Radeuic. lib. 2. cap. 62. in fin.

accuratus) ſciſſura illa cito reſarciri, poterat multitudini paucitas cedere atque vniri, niſi Fridericus veteri odio Rolandi Alexandrum non ferens, partem Octauianam tuendam fouendamque ſuſcepiſſet. Denique ſuæ ditionis Epiſcopos, ſcilicet Italicos, & Teutonicos, præcepit Papiam conuenire tanquam ad diſcuſſionem, & examen, cuiuſnam partis merita præponderarent; re autem vera, vt Alexandri parte depreſſa, partem alteram approbantes, Victoris præmaturam victoriam celebrarent. Porro dictus Victor tamquam ſubiturus iudicium affuit: Alexander vero præiudicium, quod ei ſub nomine iudicij parabatur, nõ ſolum caute, ſed etiam libere recuſauit. Congregati vero Epiſcopi, aliique inferioris ordinis Prelati, in gratiam Imperatoris, qui cum ſuis Ducibus terribilis aderat, quæcumque cauſam Alexandri iuuare poterant, ſilentio ſupprimentes, quod pro parte altera minus de veritate ſuppetebat, arte ſuppleuerũt. Hęc ſummatim Neubrigenſis de rebus in conuenticulo geſtis: quas fuſius recenſet Radeuicus *b*, qui aderat, ſed in Imperatorem ſuum propenſior viſus: licet rerum ambiguus, conſciẽtia repercuſſus, quod ſciret Acta Conciliabuli haud firma ſoliditate ſubſiſtere, de iudicando eiuſmodi Epiſcoporum iudicio liberum velit eſſe Lectorem: ſicut & ipſo Hiſtoriæ ſuæ initio, de diſcordiis inter Fridericum & Romanos Pontifices, conteſtatus eſt ſe ſcripta hinc inde exarata operi ſuo inſerere voluiſſe, vt non ipſius aſſertionibus, ſed ipſarum partium propriis ſcriptis inductus Lector, eligeret vtri ſuum vellet accommodare fauorem.

b *Cap. 64. & ſeqq.*

II. NVMERVS EPISCOP. CONCILIAB.

Imprimis vero, quod ad numerum ſpectat Epiſcoporum qui prædicto interfuerunt Cõciliabulo; quinquaginta tantummodo conueniſſe, idem auctor tradit, præter ingentem numerum Abbatum & Præpoſitorum. Ex quibus poſſis intelligere; etſi Fridericus literis ſuis inuitaſſet Epiſcopos totius Imperij ac Regni ſui, necnon (vt in literis indictionis videre eſt) Franciæ, Angliæ, Hungariæ, Daciæ; tamen reliquos omnes venire diſtuliſſe, ſiue quod ſcirent non eſſe Imperatoris Concilium indicere, ſiue quod audiſſent eum ſuſceptione Octauiani iudicium Epiſcoporum anteuertiſſe. Poſt hæc vero tradit Radeuicus, ſeptem diebus cauſam ventilatam eſſe, tandemque Octauiano, qui præſens erat, & habebat qui partem eius defenderent, ceſſiſſe litis victoriam, & pro ipſo Concilium ſiue Curiam dediſſe ſententiam, condemnato Rolando & reprobato. Hæc Radeuicus: qui poſt hæc epiſtolam quamdam nomine Canonicorum baſilicæ S. Petri, aliaſque nonnullas ſcriptiones, & teſtium auditiones pro legitima electione Octauiani, ab eodem inuaſore procuratas, & pro arbitrio Imperatoris commentas, atque in Conciliabulo approbatas, legendas ſubiicit.

DAMNATO ALEX. PROBATVR OCTAVIAN.

III. OCTAVIANI ELECTIO SPVRIA, ALEXANDRI VERO CANONICA.

c *Vid. ſup. an. 1059. VI.*

Quæ quidem omnia, etſi vera certaque probari potuiſſent, quæ falſiſſima fuiſſe conſtat, tamen nec ex iis affirmari potuit, Octauianum legitimum eſſe Papam, cui Cardinales nonniſi tres ſuffragiis ſuis affuiſſent: cum vigeret Conſtitutio *c* Nicolai Papæ Secundi, prohibens omnino, ne ſine Epiſcopis Cardinalibus, electio Romani Pontificis fieri poſſet, per quos alii Cardinales presbyteri ac diaconi adhiberentur: ceteraque ſtarent iura, pro eorumdem Romanorum Pontificum electione à prædeceſſoribus conſtituta, quorũ auctoritate maioris partis Cardinalium deberet adhiberi conſenſus. At in Octauiano refragantibus omnibus Epiſcopis Cardinalibus, vno excepto, Tuſculano qui reſiliit ab Alexandro, & contradicentibus omnibus presbyteris & diaconis, duobus dumtaxat exceptis; quomodo potuit eius facta intruſio vel inuaſio approbari? Omitto dicere de Epiſcopo Oſtienſi, per quem deberet conſecrari Papa, & alia plura quæ requirerentur in legitima electione; de quibus omnibus nec vnum quidem inueniri poteſt in Octauiano eſſe adhibitum. Eadem vero cum rite facta eſſent in Alexandri electione, nihilominus Epiſcopi Conciliabuli, opera principis tenebrarum collecti, & eius ſpiritu ducti, in tam clara luce cæcutientes, peruulgandam in orbem terrarum ſententiam conſcripſere, qua eumdem Octauianum, Victorem dictum, legitimum declararunt Pontificem, Rolandum autẽ Cancellarium (nempe Alexandrum) ſchiſmaticum, & excommunicatũ, vna cum eius fautoribus, tum quod peremptorie citatus, cauſæ ſuæ diffidens noluiſſet comparere, tum ob coniurationem cum hoſtibus Imperatoris aduerſus il-

ALEX. CVM SVIS EXCOMMVNICATVR A SCHISM.

lum factam. Hæc quidem illi: quorum ea de re circularem epiſtolam recitat Radeuicus: eidemq; præter Antiſtites qui interfuerunt, conſenſiſſe ponuntur per Legatos, Archiepiſcopi Biſuntinus, Arelatenſis, Lugdunenſis, & Viennenſis; necnon Reges Anglorum, Hungarorum, Boemorum, & Danorum. Hiſq; ſubiicit idem auctor alias epiſtolas ipſius Imperatoris, atque Epiſcopi Babenbergenſis, & Præpoſiti de Berthersgaden, eodem tempore Papia ſcriptis ad Eberardum Saltzburgenſis Eccleſiæ Archiepiſcopum, eiuſq; Suffraganeos, qui Conciliabulo non interfuerant, de rebus in eo geſtis.

IV.

Felix enim morbi neceſſitas coegit tunc temporis ſanctiores Germaniæ Præſules ab his turbis longe abeſſe; nempe ipſum Eberardum Saltzburgenſem, atque Hillinum Treuerenſem, quos à cœpto itinere ſuperueniens infirmitas ad propria redire compulit: vt traditur apud eumdem Radeuicum *d*, qui de Saltzburgenſis pietate, miſericordia, aliiſque virtutibus mira refert, quibus multos ad imitationẽ, omnes ad ſui dilectionem prouocaſſet. Sed plura de eo in ipſius Actis *e*: vbi & traditur, eumdem fremente licet in eum Imperatore, conſtantem perſtitiſſe vſq; ad obitum pro defenſione Alexandri, vna cum Harthmanno Brixinenſi Epiſcopo, ſuffraganeo ſuo, viro ſanctiſſimo. Tradit quoq; epiſtola ſua prædictus Berthersgadenſis Præpoſitus, nonnullos alios ſapientiores primarios Antiſtites, videlicet Peregrinum Patriarcham Aquileienſem, & Germaniæ Epiſcopos Eberardum Babenbergenſem, Conradum Patauienſem, & Henricum Ratiſponenſem, eiuſdem Patriarchæ imitatione, ita propter Imperij (vt ait) neceſſitates ſubſcripſiſſe receptioni Octauiani, vt tamen ſuam ipſorum ſententiam ſubiecerint cenſuræ impoſterum ab Eccleſia Catholica faciendæ. Sicut & ipſe auctor Radeuicus, quem hæc omnia collegiſſe diximus, libens volenſque hic finem ſcribendi fecit. Vbi enim audiuit Fridericum Imp. ſententia Alexandri anathemate eſſe multatum, (de quo dicetur paulo poſt) detectiſq; mendaciis Schiſmaticorum, eumdem Alexãdrum in Eccleſia Catholica recipi atque coli Pontificem; deſtitit Imperatoris res geſtas vlterius proſequi, quem videret extra eccleſiam per deuia errantem. Qua etiam cauſa (vt apparet) Guntherus Ligurinus nobilis huius temporis Poeta, cum rerum ab eodem Friderico geſtarum heroico carmine hiſtoriam decem in hunc vſque eius Imperij annum libris conſcripſiſſet, & vlterius proſequi (vt profitetur) inſtituiſſet; turpitudine rerum cohibitus, iſtiuſmodi Conciliabulum Papienſe omnino præteriit. Qui tamen quod à parte Catholicorum firmiter ſteterit, non defuit, quantum licuit, conſulere veritati, dum eadem ſua ſcriptione manifeſte approbauit Alexandri electionem, & reprobauit Victoris intruſionem.

d *Cap. 72. 73.*

LAVDES ARCHIE[P.] SALTZBVRG.

e *Ap. Can[iſ]. Antiq. Le[ct]. Tom. III.*

RADEVICI ET GVNTHERI CONSILIVM IN HIS SCRIBENDIS.

V.

Quod autem Willelmus S. Petri ad Vincula presbyter Cardinalis, Papienſis à patria dictus, qui neſcimus qua occaſione ibidem Papiæ erat apud ſuos dum eiuſmodi agitaretur conuenticulum ſchiſmaticorum, non vt par erat Imperatori in faciem reſtiterit, nec Epiſcopis illuc confluentibus aduerſatus fuerit, ſed tacuerit omnino; ex hoc ingentem contraxit infamiæ notam, ob quam poſtea Thomas Archiepiſcopus Cantuarienſis eum habere iudicem penitus recuſauit, & Ioannes *f* Sareſberienſis vt immenſum crimen obiecit. Ceterum idem Willelmus, cum eſſet vir eloquentiſſimus, tũc laboraſſe creditus eſt angina Demoſthenis: declamauit autẽ poſtea contra Schiſmaticos, vbi nullus metus vrgeret, de quo dicetur anno ſequenti. Non ſic quidẽ Petrus Archiepiſcopus Tarentaſienſis, olim diſcipulus S. Bernardi, monachus Ciſtercienſis Ordinis, potẽs opere atq; ſermone: qui cum eſſet tunc quoq; apud Imperatorem, rogans pacem pro Mediolanenſibus, (vt conſtat ex prędictis ipſius Imperatoris literis ad Eberardum Saltzburgenſem) quamuis deuotiſſimis coleretur ab Imperatore officiis, cerneretq; reliquos Præſules Gallicanos ipſi vicinos, quos nominauimus, ſubſcripſiſſe pro Octauiano; tamen ipſe palam reſiliit, immo & Imperatorẽ redarguit, erexitq; pro Alexandro vexillum prædicationis; atque (vt ait Gaufredus *g* in eius Vita) plurimos ex circumpoſitis Eccleſiis reuocauit ad Catholicã vnitatem, vicinas vndique prouincias penetrans, & obſtinatos hæreticæ arguens prauitatis: quem nihilominus Imperator non minori obſeruantia proſecutus eſt, quam ſæuitia

DE IGNOMINIOSO SILENTIO CARD. PAPIEN.

f *Ioan. Sa[r]. [ep]iſb. 2. ep. 48. & 9[.] cod. Vati[c].*

PETR. ARCHIEP. TARENTAS. RESISTIT IMPERAT.

g *Ap. Sur. [...] Maii. 6. 2[.]*

Catho-

Catholicos perſecutus ceteros circumquaque. Hæc ibi: ac de illo rurſum inferius:

VI. EDICTVM IMP. PRO ANTIPAPA.

Quid vero poſt finitum Conciliabulum actum fuerit, narrant Alexandri Papæ Acta ſuperius citata: nempe, Fridericum per totum ſibi ſubiectum Imperium miſiſſe edictum, vt Eccleſiarum Prælati ad idolum quod erexerat, adoraturi accederent, & quicunq; detrectarent, in exiliũ abſcederent: factamque inde eſſe ingentem turbationem, fugientibus Catholicis, & Eccleſias proprias ac patriam relinquentibus; in quorum locum violenter intruſi ſunt Octauiani complices: Cum autem Alexander eundem Imp. benigne ac frequenter admonitum, à ſua perfidia non poſſet vllatenus reuocare; ipſum vna cum Epiſcopis & Cardinalibus, in Cœna Domini apud Anagniam, eundem Imperatorem tanquam principalem Eccleſiæ perſecutorem excommunicationis vinculo ſolemniter innodaſſe, & omnes eius ſubditos, ſecundum antiquam prædeceſſorum conſuetudinem, à iuramento fidelitatis ei præſtito abſoluiſſe; atque in Octauianum & eius complices iamdiu prolatam excommunicationis ſententiam innouaſſe.

IMP. ET ANTIP. EXCOMMVNICANTVR AB ALEX.

VII.

Addunt inſuper, cum idem Alexander intellexiſſet, multos Prælatos & Principes à Schiſmaticis circumuentos eſſe exquiſitis mendaciorum figmentis; vtile ei conſilium viſum fuiſſe, nonnullos Cardinales in diuerſas Orbis prouincias ex latere ſuo deſtinare, per quos vniuerſi Fideles cognita veritate, in vnitate Catholica ſolidarentur. Nominanturque ibidem ij qui tunc in partes Galliarum & Hiſpaniarum, necnon ad Hungaros, atque etiam ad Imperatorem Conſtantinopolitanum, & in Pælaſtinam ac Syriam miſſi ſunt: quorum opera factum traditur, vt non ſolum Ludouicus Chriſtianiſſimus Rex Francorum, cuius (vt ibi dicitur) regnum nunquam in ſchiſmate pollutum recoleretur; vna cum Henrico Anglorum Rege, Alexandrum receperint; ſed & Reges Hiſpaniarum, Siciliæ, Hieruſalem, Hungariæ & Græcorum Imperator Conſtantinopolitanus; cum Patriarchis, Epiſcopis, Principibus, & vniuerſo Clero & populo eis ſubiecto, ad eundem Pontificem pari modo conuenerint: ſoluſque Fridericus Imperator cum ſuis complicibus in erroris ſui pertinacia perſtiterit, acriter perſequẽs Alexandrum, & alios Eccleſiarum Prælatos qui pro eo viriliter ſtabant. Hæc ibi. Quomodo vero adueniente in Palæſtinam Ioanne Cardinale Legato Alexandri, habitoque ea de re apud *Nazareth* vna cum Rege & Patriarcha Hieroſolymitano, aliorum quoque Prælatorum & Principum *Conuentu*, poſt varias diuerſorum ſententias, illa tandem præualuerit, vt Legatus reciperetur, & in eo Alexander, narrat pluribus Tyrius. *h*

OMNES REGES SVSCIPIVNT ALEX. IN PAPAM. *De his vero egit præcipue Baron. an. ſuper. quando ea cœpta ſunt fieri.*

h *Tyr. lib. 18. cap. 29.*

VIII. IMP. FRVSTRA TENTAT REGES FRAN. ET ANGL. ADVERS. ALEX

Econtra vero qui Antipapam recepit in legitimum Pontificem Fridericus, plurimũ quoq; laborauit vt alios Reges, vna ſecũ in eundem errorem adduceret. Siquidẽ eum pertentaſſe Reges Francorum & Anglorum; Neubrigenſis tradit; confirmaturque ex Epiſtolis Arnulphi Lexouienſis in Northmannia Epiſcopi, viri cumprimis eruditi, ſcriptis ad ipſum Alexandrum Papam, & ad Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinales Catholicos, de conatibus Friderici aliorumque ſchiſmaticorum pro introducendo Octauiano, atque officiis ipſius Arnulphi, aliorumque Catholicorum pro Alexandro: quibus ita proceſſum eſſe teſtatur, vt reiectis ſchiſmaticorum fraudibus, necnon quorundam mundanæ aſtutiæ conſiliis; ſuadentium vt potius alterutrius expectaretur obitus, quam in re dubia ſubiiceretur fortuitis caſibus tantorum maieſtas Principum; atque interim poſſe religionem Epiſcoporum per ſingula regna ſufficere, donec diuina voluntas ſignis euidentioribus appareret: nihilominus iidem Reges, & vniuerſi eorundem ditionum Epiſcopi & populi Alexandrum in legitimum Eccleſiæ Romanæ & Catholicæ Pontificem ſuſceperint: eorumque exemplum ſecuta mox fuerint Hiſpaniæ, Hiberniæ, & Noruegiæ Regna. Hæc Arnulphus. Ad quem Anagnia reſcribens *i* Alexander poſt infame Concilium Papienſe Calendis Aprilis, de his quæ ibi geſta eſſent eum certiorem reddidit; nonnullaque habet, quæ præ pudore ſchiſmatici ſilentio reliquere ſepulta: & inter cetera, quod ait Octauianum ibi accepiſſe inueſtituram Papatus ab Imperatore per anulum: (quod erat à ſæculis inauditum:) eundemque Imperatorem quoſdam prudentiores Epiſcopos occulte de illo conciliabulo fugientes; reuerentiam ei exhibere vi tyrannica coegiſſe. Monet demum (quod iam ex ipſius Actis vidimus) ſe eundem Imp. quia pertinaciter Octauiano adhærebat, cum ipſo Octauiano, aliiſque præcipuis eius fautoribus, in Cœna Domini publice ſolemniter excommunicaſſe.

i *Ext. inter epiſt. Arnulphi.*

OCTAVIAN. ACCEPIT INVESTITVRAM PAPATVS AB IMP.

IX.

Quod autem his quoque literis vices ſuas Alexander Arpho delegauerit, qui egregie pro Catholica veritate rem ageret: idem vt partes ſibi creditas impleret, ad Archiepiſcopos & Epiſcopos Angliæ egregiam poſtmodum ſcripſit epiſtolam, cum eos rex Angliæ de his conſulturus eſſet: qua quidem eos de omnibus quæ hactenus geſta eſſent certiores reddens hortatus eſt ad partes Alexandri (quem verum & legitimum Pontificem eſſe demonſtrat) abſque vlla ambiguitate ſectandas; idque maxime exemplo Eccleſiæ Gallicanæ; *quam ſemper Deus & agnitione veritatis illuſtraſſet, & pedes eius à iuſtitiæ tramite nullatenus aberrare permiſiſſet: adeo vt ſicut omnes, quos ad oppreſſionem Romanæ Eccleſiæ rabida Teutonici furoris prouexerat inuidia, virtus Altiſſimi manifeſta deieciſſet; ſic omnibus, quos deuotio Gallicana ſuſciperet; victoriam ſemper contuliſſet & triumphum: quippe cum ceteræ regiones abundaſſent portentis, ſola Gallia monſtra non habuiſſet, ſed ſinceritate fidei, doctrinæ veritate, virtutum titulis, & plurima operum exhibitione præfulſiſſet.* Hæc Arnulphus in laudem Eccleſiæ Gallicanæ, quæ de conſenſu Regis ſui iam Alexandrum ſuſcepiſſet: ſicut & ipſam Anglicanam cum ſuo Rege mox feciſſe conſtat. Porro inter alios Galliarum Epiſcopos, qui receptionem Alexandri prouexerunt, fuiſſe præcipuum Willelmum Archiepiſcopum Senonenſem, docet epiſtola *k* Petri Bleſenſis ad eum ſcripta: cuius etiam teſtificatione *l* apparet, eundem poſtea de Senonenſi translatum ad Rhemenſem Eccleſiam, pro Thoma Cantuarienſi ſtrenue egiſſe. Inter monachorum autem Ordines, Carthuſienſes primos ante omnes Alexandrum pro vero Pontifice ſuſcipiendum confirmaſſe, traditur in Rebus *m* geſtis S. Anthelmi Epiſcopi Bellicenſis, qui eis auctor eius rei extitit.

ECCLESIÆ GALLICANÆ LAVS.

k *Petr. Bleſ. ep. 28.*
l *Id. ep. 122.*

m *Ap. Sur. 26. Iunii & Baron. a. ſeq.*

X. SEVERVM CHRISTI IVDICIVM ADVERSVS SCHISMATICOS.

Sed & qui præeſt Eccleſiæ CHRISTVS, cui omne iudicium dedit Pater: Deum vltionum dominum oſtendit ſe inimicis ſuis, qui abuſi ſunt miſericordia eius. Inter quos, Schiſmatis anteſignanus, conſultor peſſimus, Arnoldus Archiepiſcopus Moguntinus, à Conciliabulo rediens, hoc ipſo anno in die Natiuitatis S. Ioannis Baptiſtæ, à Moguntinis occiſus eſt: vt tradit breuiter Robertus in Appendice ad Sigebertum; deſcribit vero fuſe lugubrem tragœdiam Conradus Epiſcopus in antiquo Chronico Rerum Moguntiacarum: vbi etiam traditur, ciuitatem Moguntinam denudatam fuiſſe ab Imperatore mœnibus, in vindictam necati Epiſcopi. Dicendum vero ſuis locis inferius de aliis huius ſchiſmatis architectis, quos vltio diuina exitu miſerando ſubtraxit. Qua de re etiam agens Arnulphus Lexouienſis in prædicta ad Cardinales epiſtola, ait in eos qui ab vnitate Alexandri diſſentirent, vltionem diuinam manifeſte proceſſiſſe: ipſumque Fridericum, cui ſimilem Principem à multo tempore Roma non habuiſſet, cuiuſque fere vſque ad remota Orientis terror exceſſiſſet, à die ſuſceptionis Octauiani, diuino cœpiſſe iudicio reprobari, adeo vt ij quos ante ſecuros mœnia non reddebant, congredi cominus auſi ſint, & ei de proſperitate ſucceſſuum inſultare. Nam in Actis Alexandri traditur, antequam Imperator ad colloquium Regis Francorum (de quo inferius) accederet, Venetos cum Veronenſibus, & aliis Longobardiæ ciuitatibus, fœdus aduerſus eum iniiſſe; cumque idem contra eos exercitum duxiſſet, coactum fuiſſe abſque pugna aufugere. Sed hæc poſtea: *n* ac de grauioribus malis atque ludibriis quæ is deinceps paſſus eſt, dicetur ſuis locis.

VENETI CVM LONGOB. FOEDVS INEVNT ADVERSVS IMP.

n *Ap. Bar an. 1164.*

IESV CHRISTI An. 1161.

ALEX. III. An. 2.

FRIDERICI 7.

MANVELIS 19.

I. Dvo Concilia svb dvobvs Regibvs pro Alex. PP.

ANno Domini milleſimo centeſimo ſexageſimo primo, Indictione nona, menſe Maio, (inquit Robertus in Appendice ad Sigebertum) pax facta eſt inter Reges Henricum Angliæ & Ludouicum Franciæ: & menſe Iulio Henricus congregauit omnes Epiſcopos Northmanniæ, & Abbates, & Barones, apud *Nouummercatum*; ac Ludouicus adunauit ſuos *Bellouaci*: & ibi tractantes de receptione legitimi Pontificis, conſenſerunt Alexandro, reprobato Victore. Hæc ille breuiter. Quamuis enim iam (vt vidimus) iidem Reges multis teſtimoniis declaraſſent, ſe fauere Alexandro; quod tamen bello decertarent, nec facile poſſent Epiſcopos ſuos congregare, quorum auctoritate hoc decerneretur, dilata hactenus fuerant publicandæ ſuſceptionis edicta: vt docet Arnulphus Lexouienſis Epiſcopus in epiſtola ad Angliæ Epiſcopos, de qua dictum eſt anno ſuperiori. Porro pacem inter Reges compoſitam eſſe opera S. Petri Tarentaſienſis Archiepiſcopi, legatione ad hoc fungentis Alexandri Papæ, traditur in rebus ipſius geſtis: vbi & plurima recenſentur ingentia ſanationum miracula, quæ per ipſum in his partibus tunc operatus eſt Deus, ad inſinuandam & omnibus declarandam legitimam electionem Alexandri Papæ, à quo ipſe Petrus miſſus erat.

Petri Tarentas. miracvla.
a *Ap. Sur. 8. Maii c. 34. & ſeqq.*

II. Adivdicata cavsa Alexādro contra Octavian.

Pace vero inter Reges facta, vt de veritate electionis plenius cognoſceretur, opera amborum Regum factum eſt ab eorum Epiſcopis, vt ab vtraque parte Alexandri & Victoris Legati adeſſent, qui pro cauſa ſua perorarent: traditq; Neubrigenſis, adfuiſſe pro Victore duos ipſius electores, ac præcipuos complices, Guidonem Cremenſem, & Iohannem de Sancto Martino; pro Alexandro vero Henricum Piſanum, Iohannem Neapolitanum, & Wilhelmum Papienſem, Cardinales: cum autem primo Guido Cremenſis pro Victore egiſſet, Wilhelmuſque Papienſis quæ ille protuliſſet in ipſum ita retorſiſſet, vt propriis irretitus ſermonibus videretur; in eo mutuæ altercationis quaſi duello, totius ita negotii veritatem claruiſſe, vt quamuis iidem Principes valde à Friderico Imp. ſollicitarentur, vt ad perpetuandam mutuam amicitiam, ſibi in recipiendo Victore concordes exiſterent; tamen neuter vlterius cunctari voluerit, repudiato Victore, Alexandrum recipere, & cum Regnis ſibi ſubditis ei tanquam Patri parere; ſicque ſchiſmaticis cum dedecore diſcedentibus, Principes & Pontifices lata ſolemniter in Victorem eiuſque fautores excommunicationis ſententia, Conuentum ſoluiſſe. Hæc Neubrigenſis.

Octavia. excommvnicatvr.

III. Ex altera vero parte eodem ferme tempore nempe menſibus Iunii & Iulii huius anni, (quod narrat Otto Morena in Chronico Laudenſi) idem Antipapa Octauianus, Victor dictus, vna cum Imperatore aliiſque Epiſcopis & Principibus ſuæ partis, *Laudæ*, Conciliabulum habuit; in quo fuere confirmata, quæ anno ſuperiori Papiæ ſtatuta fuiſſent de electione ipſius Octauiani. Sed veritate cognita, reſilierunt plurimi ex Præſulibus & Principibus; qui ibi recenſentur à Morena, & ipſo inhærente Victori contra Alexandrum.

Conciliabvlvm Lavdense.

IV. Quod ad Alexanduum ſpectat; ipſe hoc eodem ſecundo Pontificatus ſui anno (vt tradunt eius Vitæ Acta) Romam reuerſus, cum propter Schiſmaticorum ſeditiones haud ibi quiete valeret permanere, in Campaniam rediit: & quoniam ſchiſmatici armis Imperatoris cuncta fere Eccleſiæ Romanæ loca occuparant, conſilio cum ſuis habito, ad ſolitum Romanorum Pontificum aſylum in Galliam tranſire deliberauit; ordinatoque in Vrbe Vicario Iulio Præneſtino Epiſcopo, & aliis rebus diſpoſitis, intraturus mare cum reliquis Cardinalibus Tarracinam perrexit. Vbi inuentis triremibus Regis Siciliæ optime inſtructis, quas ille ad ipſum miſerat, vix eas conſcendit, cum ventus validus ſubito irruens ipſas inter procellas conquaſſatas ad ſaxa litoris impulit, vbi abſque vlla iactura hominum vel ſarcinarum ſunt diſſolutæ. Ipſe autem Pontifex modico tempore reparatis omnibus, infra Octauas Natiuitatis Dominicæ rurſum mare intrauit. Hæc ibi: ſed de itinere dicetur anno ſequenti. De cauſa vero ipſius, præter ea quæ dicta ſunt, habet Wilhelmus *b* Neubrigenſis, Alexandum ſuſcepiſſe profectionem in Gallias, quod licet eum totus Orbis veneraretur Latinus, præter terras Imperatoris ſubditas poteſtati; vias tamen obſidentibus hoſtibus, periculoſiſſimus ad ipſum eſſet acceſſus pro neceſſitatibus Eccleſiaſticis.

Alex. navigat in Gallias.
b *Neubrig. lib. 2. c. 24.*

V. Porro quod audiſti propenſum ſtudium Wilhelmi Siciliæ Regis erga Alexandrum: etſi is cetera Malus & re & cognomine, in hoc tamen probus & prouidus extitit, vt fœdere ſibi iungeret Alexandrum; quem niſi habuiſſet amantem, Maionis Ammirati tyrannide inuolutus facile diſpendium regni paſſus eſſet. Etenim aſſerit Hugo Falcandus, qui quæ vidit ſcripſit, Maionem ope Ioannis Cardinalis Neapolitani, multa pecunia tentaſſe impetrare ab Alexandro, vt amoto Rege Siciliæ, Maio in eius locum ſuccederet; ad exemplũ (inquit) cuiuſdam Regis Francorum, cui, depoſito eo quod inutilis videretur, Romanus Pontifex Pipinum Caroli patrem ſubſtituit. Hæc ibi: quæ licet tentata fuerint, haud tamen eis Alexandrum conſenſiſſe ſignificarunt euenta. Siquidem ambos ſimul ſeſe mutuis beneuolentiæ officiis frequentaſſe vſque ad obitum, quæ dicturi ſumus oſtendent.

Rex Siciliæ consvlit sibi svscipiendo Alex.

VI. Hoc eodem anno in Dania Rege creato Waldemaro, Canuti Regis & Martyris filio, per eum idololatria Rugianorum, Wandalorum, & aliorum finitimorum populorum, eſt ſublata, cultuſque religionis Chriſtianæ mirifice propagatus; adhibito ad opus Abſalone ſuo collectaneo, Epiſcopo Roſchildenſi, inſignis pietatis & miræ virtutis viro. Quæ cuncta cum exactiſſime, ſicut & ornatiſſime, deſcribantur à Saxone *c* cognomento Grammatico, Roſchildenſi Præpoſito, abſque vlla temporum nota; eadem hoc anno Domini geſta eſſe, expreſſe traditur in Rebus *d* geſtis S. Wilhelmi Abbatis Roſchildenſis; quem idem Aſalon per eumdem Saxonem Pariſiis ex conuentu S. Genouefæ accerſiuit in Daniam, ad reſtituendam illic collapſam regularem diſciplinam.

Waldemari Reg. Dan. pietas.
c *Sax. Gram. Hiſt. Dan. lib. 14.*
d *Ap. Sur. April.*

IESV CHRISTI An. 1162.

ALEX. III. An. 3.

FRIDERICI 8.

MANVELIS 20.

I. ANno Chriſti milleſimo centeſimo ſexageſimo ſecundo, Indictione decima, Alexander Papa è Campania in Galliam nauigans, in feſto S. Agnetis Genuam applicuit: vbi contra prohibitionem Friderici Imp. ab vniuerſo Clero & populo cum honore & gloria ſuſceptus eſt atque tractatus. Inde vero quarta feria poſt Paſcha peruenit Magalonam, & tranſiens ad populoſam Montis-Peſſulani villam, ingenti gaudio & reuerentia ſuſceptus eſt à maxima multitudine Prælatorum, & infinita populi copia, qui eius aduentum præſtolabantur. Vbi etiam inter Chriſtianos nobiles, qui accedebant ad eius veſtigia, quidam Saracenorum Princeps figens genua coram eo, deoſculatiſque pedibus ipſum adorans, locutus eſt ei ex parte domini ſui Mahometanorum Regis; quem Pontifex honorifice recepit, & circa pedes ſuos inter honoratos conſidere fecit. Hæc Acta Vitæ Alexandri, in antiquo Vaticano codice: vbi additur, poſt hæc Pontificem nutu Regis Galliæ, quem per

Alex. PP. Adventvs in Gallias.

Legatos accipit Rege Mahometā.

aliquot

aliquot Cardinales viſitauit, perrexiſſe Claromontem in Aluerniam, indeq; rurſum ad alia Galliæ loca. In his autem quæ dicta ſunt de Principe Mahometanorum, videas Dei opera; dum non ſolum Chriſtiani Reges, ſed & Saraceni aſſurgunt, & legatione honorifica venerantur Romanum Pontificem; cum illum impius Romanorum Imperator dire perſequeretur, qui Eccleſiæ Romanæ ſe Defenſorem iactabat.

II. Imp. dolose circumvenit Reg. Francor.

Interea vero (pergunt Acta) Fridericus videns omnes Orthodoxos Reges & Principes Alexandro reuerentiam exhibere, erubeſcebat in ſeipſo, & propria eum accuſante conſcientia confundebatur. Sed cum verecūdaretur ab incepto deſiſtere, ex altera vero parte timeret imperiū amittere, ſi Alexander præualeret; in his dubiis cōſtitutus, vafre cogitauit, tam ipſum Alexandrum, quam idolum ſuum Victorem, ſub prætextu ingentium malorum quæ ex diſcordia ipſorum orirentur, iudicio Vniuerſalis Eccleſiæ in ordinem redigere, & tertium quendam in Romanum Pontificem euehere. Quod vt poſſet perficere, Regi Francorum, doli inſcio, pacis autem Eccleſiæ cupido, per Comitem Treienſem perſuaſit; vt ambo conuenirent apud Auenionem in confinio Imperii & Regni; & ipſe quidem ſecum eo deduceret Octauianum, Rex autem Alexandrum, & per congregatam ibidem in vnum Eccleſiam Gallicanam, Italicam, & Teutonicam, de vtroque decerneretur quod rectius & vtilius eſſe exiſtimaretur: reſque iureiurando vtrimque firmata eſt. Statuta igitur die Friderico vna cum Octauiano, Regibuſque Daciæ & Boemiæ, ac magna Principum ſuorum multitudine, & ingenti exercitu, ad locum accedente; Rex quoque vna cum Primatibus, Epiſcopis, ac Baronibus ſuis, ad eundem locum feſtinans, collocutus in itinere cum Alexandro, vt & ipſe eo proficiſceretur, reſponſum accepit, indignum eſſe, & SS. Patrum ſtatutis contrarium, vt Romanus Pontifex & Prima Sedes aliquod humanum ſubiret iudicium; ac ſatis ſuperque eſſe, ſi nonnulli Cardinales mitterentur, ad electionem Alexandri canonicam, & Octauiani illegitimam demonſtrandam: miſſique ad id ſunt quinque Cardinales cum Rege. Sed antequam ipſe ad locum acceſſiſſet, videntes Fridericus & Octauianus, Eccleſiam Gallicanam vna cum Romana contra ſe ſtare, diffidentes conſiliis ac cauſæ ſuæ, rem rurſus in maximum diſcrimen adduxerunt, cum Imperatore per Nuntios Regem inſimulante perfidiæ, quod abſque Alexandro veniret, Rex vt iureiurando ſuo ſatisfaceret, Alexandro ſignificauit vt ſine mora cum ſuis accederet, niſi vellet ipſum Regem ſe cuſtodiæ Imperatoris dedere, prout in eos fuiſſet iuramento conuentum.

Alex. in magna angustia positus.

III.

Sed ſubueniens ſuis Dominus in his anguſtiis conſtitutis, inprimis excitauit animum Regis Anglorum, vt in auxilium domini ſui Regis Francorum, quem audiſſent periclitari, cum exercitu accurreret, ac deinde immiſit in exercitū Imperatoris ingentem famem. Quibus rebus turbatus Imperator, occaſionem recedendi quærere feſtinans, Regi per Cancellarium ſuum arroganter ſignificauit; cum nullis Eccleſiarum Prælatis iudicium electionis Romani Pontificis competeret, niſi eis qui ſub Romano Imperio exiſterent, ipſum Regem cum Epiſcopis ſuis ad Imperatorem accedere debere, non vt iudicarent, ſed vt ſententiam Imperatoris audirent. Rex vero hunc faſtum irridens, cum ſcite reſpondiſſet, ſe quoque ac ſuos eſſe de ouibus, quas Dominus Beato Petro, eiuſque ſucceſſoribus commodaſſet; dimiſſis cum contemptu Nuntiis, munitiſque debilioribus Regni ſui locis, ad ſedem ſuam reuertit. Alexander autem Pontifex tanto periculo liberatus, viſitatuſque apud Bobienſe monaſterium, & pretioſis muneribus donatus à Rege Anglorum; (qui poſt pedum oſcula, præparatam ſibi ſedem humiliter recuſans, ad pedes Pontificis in terra voluit cum ſuis Baronibus conſidere:) in ciuitatem Turonemſem, in feſto Sancti Michaelis Archangeli peruenit, ibique diuturniorem moram fecit. Hæc pluribus in prædictis ipſius Actis.

Rex scito responso redarguit arrogantiam Imp.

IV.

Quæ quidem teſtimonium etiam accipiunt, & auctarium, ex Appendice ad Sigebertum Roberti de Monte, qui ſuorum temporum res geſtas ſumma fide breuiter perſtrinxit. Ait autem, Fridericum Imperatorem & Ludouicum Regem, cum ſuper fluuium Ararem de pace tractaturi conuenire debuiſſent, repente mutato animo propter ſchiſma Octauiani, infecto negotio ad propria rediiſſe. Exinde vero paruo temporis ſpatio interiecto; eundem Ludouicum & Henricum Regem Anglorum ſuper Ligerim fluuium conuenientes; Alexandrum Papam honore congruo ſuſcepiſſe; & vſos officio ſtratorum; pedites dextra læuaque frenum equi ipſius tenentes, eum vſque ad præparatum habitaculum perduxiſſe: eoque mediante, pacem inter eos firmam reſtitutam eſſe. Hæc Robertus, qui vidiſſe potuit. Siquidem ipſe obitu Alexandri Papæ anno Redemptoris milleſimo centeſimo octogeſimo primo, de ſe ipſo teſtatur, ſe præſentem fuiſſe Concilio Turonenſi anno proximo celebrato; nempe (vt ibi ait) milleſimo centeſimo ſexageſimo tertio. Ex quo loco valeas corrigere, quod apud eundem in Chronico; res inter Fridericum & Ludouicum geſtæ collocantur ſub anno milleſimo centeſimo ſexageſimo quarto. In occurſu autem Regum Francorum & Anglorum, mireris ſummam Dei potentiam, & admirabilem prouidentiam, vt duo potentiſſimi Reges inter ſe ipſos iugiter diſſidentes, ad cultum & venerationem Vicarii ſui conuenerint pacifici; eidemque adeo humili obſequio concordes obſeruierint; ſpectaculum Deo, Angelis, & hominibus gratiſſimum exhibentes, quale hactenus nunquam in Orbe viſum fuiſſet. Quamuis enim alias ſæpe à ſingulis ſeorſum ſiue Regibus, ſiue Imperatoribus, eiuſmodi viderimus exhibitum Romanis Pontificibus ſtratoris miniſterium: vt tamen ad hoc duo ſimul conuenerint adeo magni Principes, nuſquam antehac ſcriptum inuenimus.

Reges Franc. et Angl. stratores sim agunt Alex. PP.

V.

Rex Daniæ circumventus ab Imp.

Quod autem ex Actis Alexandri audiſti ſuperius, etiam Regem Daciæ, ſiue Daniæ, ad conuentum cum Francis ab Imperatore ductum; fuit ille Waldemarus, de quo dictum eſt anno ſuperiori: qui vanis Imperatoris promiſſionibus illectus, ac pietatis ſpecie ab eodem per Legatos circumuentus, quaſi ad componendum diſſidium Schiſmatis, ad eum cum multo ac nobili comitatu profectus eſt: fruſtra conantibus prudentioribus ipſius miniſtris ab eo itinere eum reuocare; & incaſſum monente Abſalone ſanctiſſimo Epiſcopo Roſchildenſi, cauendum eſſe ab aſtutia Imperatoris, Danos ſibi ſubiicere affectantis; nec ſine religionis violatu, familiaritatis eius vſum haberi poſſe, quod ſchiſmaticæ factionis acrior quam iuſtior defenſor exiſteret. Senſit vero Rex ſero fraudem, cum ab Imperatore admodum illiberaliter exceptus eſt; quin etiam dure increpatus, quod citius non veniſſet reddere ſeruitium, ab eo Imperatori debitum ob Regnum quod Romani Imperii beneficio gereret. Et quamuis omnino decreuiſſet Waldemarus, ante ceruicem ferro, quam patriam ſeruituti ſubiicere; nihilominus noua ludificatione pro Sclauia ei promiſſa, ad obſequia Imperatori paciſcenda pertractus eſt. Cuius ſeruitii pudorem minuere videbatur, Gallorum ditioni in conſimili famulatus genere Britanniæ Regis inclinata maieſtas. Poſt hæc vero Octauiano Antipapa conciliabulum celebrante, & accenſis luminibus aduerſus Alexandrum, eiuſque ſuffragatores ſolemnem excommunicationem parante; Waldemarus, hortante Abſalone, ne ſacrilego eius facinori intereſſet, concione exceſſit. Narrat hæc pluribus Saxo *a* Grammaticus, rerum eius temporis inſpector; qui & multa alia laude digna refert ab eodem Rege in hoc itinere geſta, ob quæ Germanis nobilibus admirationi fuit, ruſticis autem ac feminis ſuperſtitioſæ venerationi.

a *Sax. Gră. lib.* 14.

VI.

Conc. Londor. vbi S. Thom. creatur Archiep. Cantvariensis.

Eodem anno *Londini* in Anglia celebratum eſt generale Concilivm Epiſcoporum totius Inſulæ, cui etiam Rex interfuit, ad ſubrogandum Metropolitanum in locum defuncti Theobaldi Cantuarienſis: communibuſque omnium votis electus eſt *Thomas* ex Cancellario. Hæc in actis Vitæ eiuſdem Thomæ, ſcriptis ab Eduardo eius æquali prolixe ſatis, quæ poſtea in compendium redacta *b* fuere. Sed extant alia ab auctoribus quatuor, iiſdemque ipſius Thomæ diſcipulis, nempe Hereberto eius clerico, Willelmo Cantuarienſi, Iohanne Saresberienſi, & Alano Abbate Deoche, tribus libris conſcripta, quæ habentur in Vaticana Bibliotheca, vna cum collectione Epiſtolarum ad eius negocia ſpectantium, auctorum diuerſorum; inter quas, plures ſunt eiuſdem Thomæ, & Alexandri Papæ, omneſque ſimul quinque libris partitæ atque digeſtæ opera eiuſdem Ioannis Sareſberienſis, qui fuit Thomæ à Secretis. Refragatum autem illum eſſe

b *Ext. ap. Sur* 29. *Dec.*

Acta et Epist. S. Thomæ.

magnopere ne fieret Archiepiſcopus, ſcribit Herebertus; proteſtatumque eſſe contra Regem, ne eum eligeret, alias ſe fore ei aduerſarium propter Eccleſiaſticam libertatem. Sed ſubiicit Sareſberienſis, vrgente Henrico Piſano presbytero Cardinale Sanctorum Nerei & Achillei, Legato Alexandri Papæ, tandem acquieuiſſe: moxque miſſis Nuntiis pro Pallio ad Alexandrum, qui tunc erat in Monte Peſſulano, eum ob tanti viri reuerentiam, illud ipſi abſenti conceſſiſſe. Porro conſecratus Epiſcopus, habitũ induit monaſticum, ea de cauſa quod exempla multa præceſſiſſent eorum, qui non monachi cathedram illam conſcendentes, à Deo male mulctati eſſent.

INDVIT MONAST. HABITVM.

IESV CHRISTI AN. 1163.

ALEX. III. AN. 4.

FRIDERICI 9.

MANVELIS 21.

I. CONCIL. TVRON. SVB ALEX. PP.

ANNO Domini milleſimo centeſimo ſexageſimo tertio, Indictione vndecima, menſe Maij, Alexander Papa, (vt traditur in eius Actis) *Turone* in Eccleſia S. Martini CONCILIVM celebrauit; cui cum eo interfuerunt Cardinales ſeptemdecim, Epiſcopi centum viginti quatuor, Abbates quadringenti quatuordecim, & aliorum clericorum maxima multitudo. Inter alios vero inſignes Præſules, interfuit S. Thomas Archiepiſcopus Cantuarienſis; quem præter morem Alexander ea excepit honorificentia, vt (quod tradunt Vitæ ipſius Scriptores) omnes Cardinales in eius occurſum miſerit extra ciuitatem, præter duos qui ſoliti eſſent ipſi Pontifici ſemper aſſiſtere. Conuolauit etiam ad Synodum Conradus electus Archiepiſcopus Moguntinus, conſanguineus Imperatoris: qui nolens Octauiano ſchiſmatico adhærere, clam Imperatore ad Alexandrum ſe contulit; à quo benigne exceptus, poſtmodum factus eſt Cardinalis Epiſcopus Sabinenſis. Interim vero commotus in eum Imperator, Cancellarium ſuum nomine, etſi non opere, Chriſtianum, in Eccleſiam Moguntinam intruſit; vnde diuturnum in ea factum eſt ſchiſma, quouſque pace inter Alexandrum & Fridericum Venetiis compoſita, idem Chriſtianus combuſto publice quod acceperat à ſchiſmatico Pontifice Pallio, aliud ab Alexandro ſumpſit pro eiuſdem Eccleſiæ Moguntinæ adminiſtratione, Conrado in Saltzburgenſem tranſlato; qui rurſum poſt obitum Chriſtiani, Moguntinam recepit. Narrat iſta Romualdus Archiepiſcopus Salernitanus huius temporis ſcriptor fidelis in Chronico; agitque de iiſdem Rogerius in Annalibus Anglicanis, ac pluribus alius Conradus, qui ſequenti ſæculo Chronicon ſcripſit rerum Moguntiacarum.

THOMAS HONORIFICE EXCIPITVR AB ALEX. CONRAD. MOGVNT. STAT PRO ALEX. *De quo Baron. hoc & ſeqq. annis.*

II. ACTA SYNODI TVRON.

De Actis autem huius Concilij Turonenſis, imprimis Robertus, qui aderat, aſſerit Alexandrum reddita pleniſſima ratione de ſui legitima promotione, ingeſſiſſe de inuaſione Octauiani querelam; eoque factum eſſe, vt in ipſum atque complices fuerit iteratum anathema. His vero peractis, confirmata ſunt antiqua Eccleſię decreta, nouaque decem conſtituta; quorum nouem, de certis vſuræ & ſimoniæ ſpeciebus, deque monachis phyſicam & leges mundanas profitentibus, aliiſque nonnullis eiuſmodi abuſibus vetitis, deque hæreſi apud Toloſam & Guaſconiam vigente damnata, ac denique de irritis declaratis Octauiani & aliorum ſchiſmaticorum & hæreticorum ordinationibus; deſcripta a reperiuntur in eiuſdem Pontificis Vitæ Actis, necnon in codice antiquorum canonum in Vaticana Bibliotheca, eademque fere cuncta leguntur apud Willelmum b Neubrigenſem, ſed inuerſo ordine: decimum autem deſcriptum habetur extra de Pœnis capite quarto. Poſt hæc vero Alexander Papa ciuitatem Senonenſem elegit, in qua aſſiduam moram agens Vniuerſalis Eccleſiæ negotiis vacaret; vbi & manſit vſq; ad reditum in Italiam.

a Rec. Baron. Ann. Tom. XII. hoc an.
b Neubrig. lib. 2. c. 15.

III. c Id. c. 16.

Quod autem idem Neubrigenſis c addit, in hoc Turonenſi Concilio S. Thomam Pontificatum minus canonice per laicam manus regiæ inueſtituram ſuſceptum, pungentis conſcientiæ ſtimulos non ferentem, ſecreto in manus Alexandri Papæ reſignaſſe, & Alexandrum paſtoralem illi ſarcinam Eccleſiaſtica manu rurſum impoſuiſſe: hæc quidem poſtea facta eſſe, ſuo loco dicetur inferius. Sed & correctione dignus in eo idem auctor eſt, dum ad excuſationem Regis Angliæ vnam tantummodo cauſam illam refert excitatæ poſtmodum diſcordiæ inter eum & S. Thomam, quod non ſiuerit Sanctus Regem lege agere contra facinoroſos clericos. Nam etſi hæc quoque interceſſerit, alias tamen etiam plures iuſtiſſimas præceſſiſſe, quibus oportuit à Sancto Regem corripi, docent Vitæ ipſius Acta, à quatuor auctoribus qui præſentes erant, de quibus dictum eſt anno ſuperiori, conſcripta; dum aiunt, Regem ei infenſum eſſe redditum, quod Eccleſiæ prædia à laicis vſurpata, male vero à prædeceſſoribus alienata, recuperare laboraret; quodque prauam conſuetudinem quæ in Anglia inualuerat, vt fructus vacantium Eccleſiarum regius Fiſcus ſibi vendicaret; vnde fiebat vt Eccleſiæ diu vacantes permanerent, abolere ſatageret, itemque quod creatus Archiepiſcopus ſe à munere Cancellariæ abdicaſſet, (nimirum iuxta conſilium Apoſtoli, ne militans Deo, implicaret ſe negotiis ſæcularibus) quem Rex optaret ſibi retinere miniſtrum: præterea, quod iniuſtam tributi prohibuiſſet exactionem; & homicidam presbyterum damnatum, minime tradidiſſet Curiæ ſæculari; ſed exauctoratum incluſiſſet monaſterio; pariterque alium quemdam Canonicum facinoroſum, non ſicut Rex cupierat, pœnas dare compuliſſet, ſed cenſuris tantum cohibuiſſet Eccleſiaſticis.

DISSIDIA INTER THOM. CANT. ET REG. ANGL.

IV. DE MODO OBSERVATIONIS CONSVETVD. REGIAR.

Horum igitur cauſa Rex indignatus, cum inſtanter poſtulare cœpiſſet vt eiuſmodi facinoroſi clerici poſt pœnam canonicam in eos irrogatam, traderentur Curiæ ſæculari; non ſolum Thomas, ſed & reliqui Epiſcopi refragati ſunt ei. Quamobrem (vt ſubdit Robertus) cum iam vehementius commoueretur, quod cerneret Archiepiſcopum & Epiſcopos aduerſus ipſum in his eſſe vnanimes, rurſum in maiorem furorem exarſit, cum ſciſcitans num Conſuetudines ſuas regias forent obſeruaturi, eos omnes, præhabito ſimul conſilio, ſingillatim interrogatos, reſpondentes audiuit, illas ſe obſeruaturos *Saluo Ordine ſuo*: & cum vrgeret, vt abſolute abſque aliqua adiectione eas ſe obſeruaturos promitterent; Thomas reſpondit, quod cum fidelitatem ei iuraſſent, *Vitam* ſcilicet *membrum, & honorem terrenum, ſaluo Ordine ſuo*, in hoc *Honore terreno*, regias eſſe Conſuetudines comprehenſas; ſeque ad earum obſeruationem minime in alia forma obligaturos eſſe, niſi in qua prius iurauerant. Ac licet vnus, nempe Hilarius Ciceſtrenſis, videns ob hanc communem omnium vocem, Regem magis exacerbatum, vt eius ſedaret animum, ceteris inconſultis mutaſſet verbum, dicens ſe regias Conſuetudines obſeruaturum *Bona fide*: nihil tamen Rex mitigatus, & ipſum contumeliis affectum reiecit, & poſt multas altercationes, cunctis inſalutatis Epiſcopis, in ira & indignatione multa abſceſſit Londonia, vbi hæc agitari contigit. Iſta ex Roberto: quæ autem ſunt ſecuta, dicentur anno ſequenti.

V. REX A... GLOR. IRAM PRÆCEPS

Interea vero, vt ſcias quanto periculo Regi ab Epiſcopis reſiſteretur, audi quam is ſæpe feraliter in tranſuerſum agi conſueuiſſet. In epiſtola enim quadrageſima quarta ad S. Thomam conſcripta legitur, eumdem Regem aliquando cum eſſet Cadomi, & de negotio quod haberet cum Rege Scotiæ tractaret cum quodam qui pro Scoto loqui videbatur; ſubito in verba ignominioſa aduerſus eum prorupiſſe, & ſolito furore ſuccenſum, pileum de capite proieciſſe, baltheum diſcinxiſſe, pallium & veſtes quibus erat indutus longius abieciſſe, ſtratum ſericum quod erat ſupra lectum manu propria remouiſſe, & quaſi in ſterquilinio ſedentem ſtraminis cœpiſſe manducare feſtucas. Et epiſtola ſequenti narratur de quodam, qui eidem Regi literas minus gratas reddidiſſet, Regem digitos ad oculos eius eruendos appoſuiſſe vſque ad effuſionem ſanguinis. De quo etiam Petrus d Bleſenſis eius familiaris, ad Rogerium Decanum ſcribens,

d Petr. ep. 15.

bens, teſtatur agnum fuiſſe dum placati eſſet animi, leonem vero aut etiam leone truculentiorem dum vehementius excandeſceret. Et ad e Archiepiſcopum Panormitanum, oculos eius orbiculatos fuiſſe, dum pacati eſſet animi columbinos & ſimplices, ſed in ira & turbatione cordis quaſi ſcintillantes ignem, & in impetu fulminantes.

e Id. ep. 66.

VI. Quod ad res pertinet Orientis; hoc anno Amalricus ſuccedens Balduino fratri defuncto, coronatus eſt Rex Hieroſolymorum. Sed antequam coronaretur, coactus eſt ab Apoſtolicæ Sedis Legato Ioanne presbytero Cardinale, ſimul cum Patriarcha Hieroſolymitano dimittere vxorem quam ſibi in quarto conſanguinitatis gradu coniunctam, Patriarcha refragante, duxiſſet: conceſſo tamen vt duo ex ea ſuſcepti filii haberentur legitimi. Hæc pluribus Tyrius *f*.

f Tyr. li. 19. c. 1. & 4.

IESV CHRISTI AN. 1164.

ALEX. III. AN. 5.

FRIDERICI 10.

MANVELIS 22.

I. ANno Chriſti milleſimo centeſimo ſexageſimo quarto, indictione duodecima, in Anglia grauiores in dies excitati ſunt fluctus, non ad obruendum tantum Cantuarienſem Primatem vna cum vniuerſa Eccleſia Anglicana, ſed & ipſam ſacroſanctam Catholicam (ſi licuiſſet) demergendam vna cum eius Præſule Alexandro. Siquidem Henricus Rex S. Thomam obſtinato animo perſequens, in ipſum Alexandrum, vt eum ab Eccleſia Cantuarienſi dimoueret, ſtudium omne conuertit; laboratumque eſt per ſeptennium, vt hæc ſciſſa concordia vniretur. At quomodo cuncta ſe habuerint, accipe.

II. CONVENTVS CLAREND. IN ANGL. DE CONSVET. REGNI.

Poſt turbulentum illum inter Epiſcopos Regemque congreſſum, ad euitanda grauiſſima imminentia mala, Thomas crebris impetitus multorum Epiſcoporum & Abbatum ſuaſionibus, aſſerente & vno ex eis Abbate Alexandrum Papam ita fieri conceſſiſſe, cum de his altercationibus audiuiſſet: his tandem perſuaſus ad Regem accedens, verbum quod ei ſcandalo fuerat pro Regiis Conſuetudinibus obſeruandis, ſe mutaturum promiſit. Vnde Rex aliquantum ſedatus, id fieri volens in generali totius Regni *Conuentu*, omnes Antiſtites & Proceres Magiſtratuſque *Clarendunam* conuocauit hoc ipſo anno die trigeſima Ianuarii. Vbi cum inſtantius exigeret, vt promiſſa adimplerentur, rurſum Thomas valde timens libertati Eccleſiaſticæ, reſiliit; nec vllis furentis Regis minis, aut blandientis promiſſis, induci potuit ei acquieſcere, donec iterum continuis Epiſcoporum, aliorumque tam ex Clero quam ex proceribus, precibus, geniculationibus, lacrymis, & præſentiſſimis carceris, exilii, capitiſque periculis commotus, eis potius quam Regi obedire acquieuit; primuſque ante omnes iurauit Regias conſuetudines obſeruare *Bona fide*, ſuppreſſo verbo contentioſo *Saluo Ordine*: idque ipſum eadem forma ſingulatim vniuerſi Pontifices iurauerunt. Qua ratione idem Thomas, (vt traditur in Quadripartita ipſius Hiſtoria, vbi cuncta iſta pluribus recenſentur) ne victor in lite per ſuperbiam intumeſceret, inde deficiens vnde proficere debuiſſet, permiſſus eſt ad horam cadere, vt poſtmodum fragilitatis propriæ memor, fortior reſurgeret ad pugnam. Quod autem Rogerius ait in Annalibus, ſuaſione Alexandri Papæ eam illicitam promiſſionem factam eſſe Regi: ſi id verum eſſet, cur tanquam de maximo facinore perpetrato, Thomas apud eundem Pontificem de iis pœnitentiam egit, quorum ille auctor ipſi extitiſſet? Ceterum præter Quadripartitam quam diximus Hiſtoriam, appoſita eſt ad calcem exactior narratio de iis, quæ contigerunt à fine eiuſmodi Conciliabuli Clarendunenſis, vſque ad profectionem Alexandri ex Galliis: ex qua conſtat Thomam recedentem à Curia, grauiter reprehenſum à ſuo Crucigero de Eccleſiaſtica libertate prodita, mox delicti pœnitentia compunctum ingemuiſſe; & nuntium ad Alexandrum Papam pro abſolutione miſiſſe, proponentem interim ab omni ſacerdotali & Pontificali officio ac miniſterio, tanquam indignum, abſtinere. Extantque ad eum literæ Alexandri *a*, quibus mœrentem eſt conſolatus; iubenſque diſcreto ſacerdoti per pœnitentiam confiteri, à præſtito iuramento eundem abſoluit.

LAPSVS THOMÆ CANTVAR.

POENITENTIA SIBI INDICTA.

a Co. Vatic. Epiſt. Tho. Cantuar. 1. ep. 26.

III. REX MITTIT LEG. AD ALEX. PP. ADVERSVS THO.

Cum autem Regi innotuiſſet, renuere S. Thomam propoſita Clarendunæ Conſuetudinum capita, ſicut condictum fuerat, ſuo ſigillo corroborare, quinetiam à promiſſione verbali facta de ipſorum obſeruatione reſilire velle, quod ea maxime in perniciem Eccleſiæ verterent; inde Rex acerbius exaſperatus, Nuntios miſit ad Alexandrum, duo petituros; nimirum, vt Legationem Apoſtolicam Angliæ, credi ſolitam Archiepiſcopo Cantuarienſi, concederet Eboracenſi; & vt ab eodem ipſo Pontifice confirmarentur prædicta Conſuetudinum capita. Quibus Alexander in anguſtiis conſtitutus, vel alienandi à ſe animum Regis, cui ob accepta ab eo beneficia plurimum deberet, vel contra Eccleſiaſticam libertatem petita concedendi; conſilium iniit eo temperamento rem agere, vt Legationem Archiepiſcopo Eboracenſi indulgendo, Regi aliquo modo ſatisfaceret; confirmationem vero Conſuetudinum negando, nullum Eccleſiæ damnum afferret. Hæc enim ita ab eo geſta eſſe, certum redditur ex literis *b* ea de re ab ipſo ad Thomam conſcriptis: quibus & eum omnino hortatus eſt, vt Regi in omnibus & per omnia, ſalua honeſtate Eccleſiaſtici ordinis, deferre ſatageret, & eius ſibi gratiam & amorem inceſſanter recuperare intenderet. Verum quod poſterioribus *c* literis ita Legationem Eboracenſis arctandam putaſſet, vt nullum haberet ius in perſonam vel diœceſin Archiepiſcopi Cantuarienſis, nec ideo exempti eſſent Epiſcopi ab obedientia eiuſdem Metropolitani ſui; hinc rurſum ad indignationem Rex excitatus, qui deponendi cauſa Thomæ, auctoritate Apoſtolica, Legationem pro Eboracenſe petiiſſet, poſtmodum literas quibus illam ei Alexander conceſſerat, vt inutiles reddendas *d* curauit: quem nihilominus idem Pontifex *e* admonere, opportune & importune arguens, increpans, obſecrans, minime prætermiſit.

b Cod. Vatic. 1. ep. 4.

c 1. ep. 5. 39. 40.

d 1. ep. 6. & 7.

e 1. ep. 42. & ap. Roger. in Annal.

IV. Inter hæc autem in Anglia Thomas cum aliis Epiſcopis à Rege *Norhantonam* vocatus, & de reddenda ratione redituum vacantium Eccleſiarum, quos dum cancellarius eſſet adminiſtrauerat, iudicio poſtulatus; cum Epiſcoporum conſilia ſuper his exquirens, audiret pleroſque ſuadere, aut cedere Archiepiſcopatui, aut in omnibus Regi obedire: idem induciis in craſtinum petitis ad reſpondendum, ſummo mane celebrata Miſſa S. Stephani Protomartyris, parans ſe ad martyrium quod ſe ea die ſubiturum ſperabat, delata ſecum ſecreto, more maiorum, ſacratiſſima Euchariſtia, palam vero geſtanda ſumpta propriis manibus Archiepiſcopali Cruce, ad palatium accedens, ſubſannatus à ſuis Epiſcopis eſt; & ab iiſdem, aliiſque in Conſilio Regis, quod regias conſuetudines ſicut promiſerat, obſeruare nollet, ſententia depoſitionis, tanquã periurus, ac Regi infidelis, damnatus. Qui cauſam ſuam agens, poſtquam oſtendit ſe, cum ad Eccleſiam Cantuarienſem inuitus pertractus eſt à Rege, in ipſa ſui electione & promotione declaratũ ab eodem fuiſſe liberũ & abſolutum ab omni nexu Curiali; tam ipſius, quã eius Conſilii publice declinans iudicium, Romanumque Pontificem appellãs, conteſtatus ſe minime cedere Eccleſiæ ſuæ, vniuerſã cauſæ cognitionem Sedi Apoſtolicæ reſeruauit: ad quam & ipſos coepiſcopos ſuos vocauit, quod elegiſſent magis obedire hominibus quam Deo. Ac poſt hæc contumeliis & conuitiis Curialium proſciſſus, palatio exiens, ſuſceptus fauſtis acclamationibus infirmorum & pauperum, & ab eis perductus ad hoſpitium, ipſe eoſdem epulo excepit; ac paulo poſt tranſfretans in Belgium, conſtitit in monaſterio S. Bertini. Narrantur hæc pluribus in actis ſuperius citatis rerum tunc geſtarum, necnon in Vita S. Thomæ Quadripartita.

THOMAS DAMNATVR IN CONCILIABVL. NORDANTON.

APPELLAT SEDEM APOST.

V. Cum autem hanc ipſius profectionem aduerſarii fugam nominarent, & tanquam in fugitiuum conclamarent; de eo ſcribenda fuit à Ioanne Saresberienſe ad Petrum ſcriptorem

(puto Bleſenſem) ornatiſſima Apologia, quem etſi plura ſint quæ excuſent, exempla Chriſti, Apoſtolorum, atque Sanctorum omnium; illud ſatis eum ab omni calumnia vindicat, quod cum Romanum Pontificem appellaſſet, utique ad ipſum ſeſe experturus conferre debuerit. Ad quem etiam ſtatim ſcribens *f* de cunctis rebus geſtis, & appellationis ſuæ ſeceſſioniſque ratione, obtinuit ab eo omnium quæ contra ipſum facta eſſent abrogationem *g*. Ex alia vero parte Rex in eum infrendens, Archiepiſcopum Eboracenſem & alios Angliæ Epiſcopos ad Alexandrum miſit, poſtulaturos aduerſus eum; quorum aliqui in ſuis inuectiuis infatuati à Domino ut mutire non poſſent, irriſui fuere auditoribus: petierunt autem omnes, vt aliquis mitteretur à Papa in Angliam Legatus à Latere ad cognoſcendam cauſam inter Regem & Thomam, ipſeque Thomas remitteretur in Angliam vt ibi iudicaretur. At licet hoc inſtanter peterent, atq; ſch ſma ex parte Regis minarentur; Pontifex tamen haud tradendum putauit in manus adeo trucium hoſtium innocentiſſimum virum, ſed vocatum expectandum eſſe, vt de illo ipſe Pontifex iudicaret. Verum renuentes illi hoc facere, indignantes receſſerunt abſq; benedictione Apoſtolica. Hæc pluribus in iiſdem Actis: extatque inter Epiſtolas, libellus aduerſus Thomam ab iſtis Epiſcopis Alexandro oblatus, maledicentiæ veneno infectus.

f Ext. ep. Roger in Annal. an. ſeq.
g Cod. Vatic. 1. ep. 49.
LEGATIO EPISC. ANGLIÆ AD ALEX. PP. CONTRA THOM.

IV. THOMAS AGIT IN CONSISTORIO CAVSAM SVAM.

Poſt hæc veniens Thomas ad Pontificem (vt traditur in Quadripartita) cauſamque ſuam perorans, obtulit ei Conſuetudines, de quibus controuertebatur, ſeu potius tyrannicas vſurpationes, quæ adeo execrabiles viſæ ſunt, & antiquis de libertate & immunitate perſonarum & rerum Eccleſiaſticarum vbique receptiſſimis legibus contrariæ, vt in eandem omnes conuenerint ſententiam, in perſona Archiepiſcopi Cantuarienſis ſuccurrendum eſſe Eccleſiæ Vniuerſali, quæ per eas in duriſſimam Regum & Principum Laicorum, ipſorumque miniſtrorum ſeruitutem deduceretur. Vnde & Pontifex acriter Thomam redarguit, quod non ab initio elegiſſet omne ſuſtinere diſcrimen, quam vllum vnquam tantis legis Dei ſubuerſionibus præbere aſſenſum. Verum quod in eis nullæ quidem bonæ, ſed quædam vtcunque tolerabiles viſæ ſunt; eas ita Pontifex habito de his maturo cõſilio diſcriminauit, vt ex ſexdecim illarum capitibus, decem penitus damnarit, & ab Eccleſia in perpetuum damnanda cenſuerit; reliqua ſex tolerauit.

VII. CONSVET. REG. ANG. DAMNATÆ AB ALEX.

Quæ autem damnauit, ſunt iſta, deſcripta verbatim ex codice Vaticano ſuperius citato de vita S. Thomæ, & Epiſtolis ad hæc negocia ſpectantibus.

1. De aduocatione & præſentatione Eccleſiarum, ſi controuerſia emerſerit inter laicos & laicos, vel inter Clericos & laicos, vel inter Clericos & Clericos; in Curia Domini Regis tractetur & terminetur.

2. Clerici citati & recuſati de quacunque re, moniti à iuſtitia Regis, venient in Curiam ipſius, reſponſuri ibidem de hoc, vnde videbitur Curiæ Regis quod ſit ibi reſpondendum. Ita quod Iuſtitia Regis mittit in Curiam Sanctæ Eccleſiæ, ad videndum qua ratione res ibi tractabitur: & ſi clericus conuictus vel confeſſus fuerit, non debet de cetero eum Eccleſia tueri.

3. Archiepiſcopis, Epiſcopis, & perſonis Regni, non licet exire de regno abſque licentia domini Regis. Et ſi exire voluerint, ſi domino Regi placuerit, aſſecurabunt quod nec in eundo, nec in moram faciendo, nec in redeundo, perquirent malum vel damnum domino Regi, vel Regno.

4. Excommunicati non debent dare vadium ad remanens, nec præſtare iuramentum; ſed tantum vadium & plegium ſtandi iudicio Eccleſiæ, vt abſoluantur.

5. Nullus qui de Rege teneat in capite, nec aliquis dominicorum miniſtrorum eius excommunicetur, nec terræ alicuius eorum ſub interdicto ponantur; niſi prius dominus Rex ſi in terra fuerit, conueniatur, vel Iuſtitia eius, ſi fuerit extra regnum, vt rectum de ipſo faciat; & ita vt quod pertineat ad Curiam Regiam, ibidem terminetur; & de eo quod ſpectabit ad Eccleſiaſticam Curiam, ad eandem mittatur, vt terminetur.

6. De Appellationibus ſi emerſerint ab Archidiacono, debent procedere ad Epiſcopum, & ab Epiſcopo ad Archiepiſcopum; & ſi Archiepiſcopus defuerit in iuſtitia exhibenda, ad dominum Regem prouenienduin eſt poſtremo, vt præcepto ipſius in Curia Archiepiſcopi controuerſia terminetur, ita quod non debet vlterius procedere abſque aſſenſu Regis.

7. Si calumnia emerſerit inter clericum & laicum, vel è conuerſo, de vllo tenemento, quod clericus velit ad eleemoſynam attrahere, laicus vero ad laicum feudum; recognitione duodecim legalium hominum, per capitalis iuſtitiæ Regis conſiderationem terminabitur, vtrum tenementum ſit pertinens ad eleemoſynam, ſiue ad feudum laicum, coram ipſa iuſtitia Regis. Et ſi recognitum fuerit ad eleemoſynam pertinere, placitum erit in Curia Eccleſiaſtica; ſi vero ad laicum feudum, niſi ambo tenementum de eodem Epiſcopo vel Barone aduocarint, erit placitum in Curia regia. Si vterq; aduocauerit de feudo illo eundem Epiſcopum, vel Baronem, erit placitum in Curia ipſius; ita quod propter factam recognitionem, ſaiſinam non amittat qui prius ſaiſitus fuerit.

8. Qui de ciuitate, vel caſtello, vel burgo, vel dominico manerio Regis fuerit, ſi ab Archidiacono, vel Epiſcopo, de aliquo delicto citatus fuerit, vnde debeat eidem reſpondere, & ad citationes eorum ſatisfacere noluerit; bene licet eum ſub interdicto ponere, ſed non debet excommunicari, priuſquam capitalis miniſter Regis villæ illius conueniatur, vt iuſtitiet eum ad ſatiſfactionem venire. Et ſi miniſter Regis inde defecerit, ipſe erit in miſericordia Regis, & exinde poterit Epiſcopus ipſum accuſatum Eccleſiaſtica iuſtitia coercere.

9. Cum vacauerit Archiepiſcopatus, vel Epiſcopatus, vel Abbatia, vel prioratus de dominio Regis, debet eſſe in manu eius, & inde percipiet omnes redditus & exitus ſicut dominicos. Et cum ventum fuerit ad conſulendum Eccleſiæ, debet dominus Rex mandare potiores perſonas Eccleſiæ, & in capella ipſius debet electio fieri aſſenſu Regis, & conſilio perſonarum Regis quos ad hoc faciendum vocauerit; & ibidem faciet electus homagium & fidelitatem domino Regi, ſicut ligio domino de vita, & membris, & de honore ſuo terreno, ſaluo ordine ſuo, priuſquam ſit conſecratus.

10. Placita de debitis, quæ fide interpoſita debentur, vel abſque interpoſitione fidei, ſint in Curia Regis.

VIII. ALIÆ TOLERATÆ.

Atque hæc fuere capita penitus damnata. Quæ vero tolerata ſunt, ita ſe habent.

1. Eccleſiæ de feudo domini Regis non poſſunt in perpetuum dari abſque aſſenſu & conceſſione ipſius.

2. Laici non debent accuſari niſi per certos & legales accuſatores & teſtes in præſentia Epiſcopi, ita quod Archidiaconus nõ perdat ius ſuum, nec quidquam quod inde habere debeat. Et ſi tales fuerint qui culpantur, quod non velit nec audeat aliquis accuſare eos; Vicecomes requiſitus ab Epiſcopo faciet iurare duodecim legales homines de viſueto, ſeu de villa coram Epiſcopo, quod inde veritatem ſecũdum conſcientiam ſuam manifeſtabunt.

3. Archiepiſcopi, Epiſcopi, & vniuerſæ perſonæ Regni, qui de Rege tenent in capite, & habent poſſeſſiones ſuas de dominio Regis, ſicut Baroniam, & inde reſpondent iuſtitiis & miniſtris Regis, & ſequuntur & faciunt omnes conſuetudines regias & rectitudines, & ſicut ceteri Barones, debent intereſſe iudiciis Curiæ domini Regis cum Baronibus, vſq; perueniatur in iudicio ad diminutionem membrorum, vel ad mortem.

4. Si quiſquam de Proceribus Regni diſfortiauerit Archiepiſcopo, vel Epiſcopo, vel Archidiacono, de ſe vel de ſuis iuſtitiam exhibere; Rex debet iuſtitiare: & ſi forte aliquis diſfortiauerit domino Regi rectitudinem ſuam; Archiepiſcopi, vel Epiſcopi; & Archidiaconi debent eum iuſtitiare, vt domino Regi ſatisfaciat.

5. Caſtella eorum qui ſunt in Regis forisfacto, non detineat eccleſia vel cœmeterium contra iuſtitiam Regis, quia ipſius Regis ſunt, ſiue in Eccleſiis, ſiue extra fuerint inuenta.

6. Filii ruſticorum non debent ordinari abſque aſſenſu domini, de cuius terra nati dignoſcuntur.

IX. THOMAS

Porro his ita vt diximus geſtis, Thomas alia oratione habita declarans ſe indignum Archiepiſcopatu, ad quem licet

SE ABDICAT, ET RESTITVITVR A PP.

licet inuitus, tamen per Regem, adeoque humana & non diuina ratione euectus eſſet; eo ſe in manu Pontificis abdicauit, quem noluiſſet ad nutum Regis dimittere, ne eius rei perniciosum exemplum Eccleſiæ Catholicæ relinqueret. Sed paulo poſt eodem ipſi à Pontifice reſtituto, commendatus ipſe eſt Abbati Pontiniacenſi Ordinis Ciſtercienſis educandus: cum quo viuens monachus inter monachos, expleuit numeros omnes perfectionis monaſticæ, lectioni, orationi, & aliis ſpiritualibus exercitiis incumbens.

X. EDICTVM REGIS CONTRA THOM. ET ALEX.

His autem cognitis Henricus Rex Angliæ, in ipſius Alexandri Papæ, & Thomæ Archiepiſcopi iniuriam, ſæuiſſima mox edicta per omnes ſibi ſubiectas etiam extra Angliam prouincias promulgauit; nempe, Vt omnes portus diligentiſſime cuſtodirentur, ne literæ interdictionis Summi Pontificis, vel aliquod mandatum Archiepiſcopi Cantuarienſis, in Angliam deferrentur: quod ſi quis inuentus eſſet illas deferre, confeſtim quaſi traditor Regis puniretur: & quidem ſi Regularis eſſet, pedibus truncaretur; ſi clericus, oculos & genitalia amitteret; ſi laicus, ſuſpenderetur; ſi leproſus, combureretur: Ne aliquis clericus, vel monachus, vel conuerſus, iret in Angliam, vel inde rediret, abſque licentia ſcripta Regis, vel miniſtrorum eius: Ne aliquis appellaret ad Papam, vel ad Archiepiſcopum: Ne aliquod mandatum Papæ, vel Archiepiſcopi, ab vllo homine teneretur, vel reciperetur; neque aliquid ad eos ex parte alicuius clerici, vel laici deferretur: Si Epiſcopi, vel clerici, vel Abbates, vel laici, ſententiam interdicti tenere vellent; ſine dilatione de terra eiicerentur, cum vniuerſa ſuorum cognatione, nihil ſecum deferentes præter baculum: Vt omnia bona fautorum Papæ, vel Archiepiſcopi, cuiuſcumque gradus, ordinis, ſexus, vel conditionis, Fiſco regio applicarentur: Vt omnes Clerici qui redditus haberent in Anglia, intra tres menſes eo ſe reciperent; alioqui redditus in theſaurum Regis conferrentur, ipſique extorres eſſent, ſine ſpe redeundi: Vt omnes presbyteri qui celebrare detractarent, genitalia amitterent; omneſque rebelles beneficiis priuarentur: Vt denarij S. Petri non redderentur amplius Papæ, ſed deferrentur in theſaurum Regis: Vt redditus Archiepiſcopatus Cantuarienſis, necnon res omnes ipſius Archiepiſcopi, & ſuorum, Fiſco addicerentur; omneſque de ipſius cognatione, quique ei familiaritate coniuncti eſſent, cuiuſcumque ordinis, ſexus, vel ætatis, ex Anglia trans mare deportarentur. Narrantur iſta pluribus in codice Vaticano Epiſtolarum, *h* necnon in Quadripartita S. Thomæ Hiſtoria: vbi & traditur, nec hac ſæuitia ſatiatum Regem, adieciſſe adhuc vt ſpiritualibus quoq; officiis eumdem Sanctum priuaret, edicto inhibens vt nullus pro eo orare præſumeret.

h 1. ep. 14. 15. 16. 48.

XI. OCTAV. ANTIP. INTERITVS.

Dum autem iſthæc ita cœpiſſent agitari, contigit hoc ipſo anno circa feſtum Paſchale, ſchiſmaticum Antipapam Octauianum infirmari apud Lucam ciuitatem, & impœnitentem migrare ad inferos: licet quidam aſſererent eum vocaſſe ſacerdotem Catholicum, qui prohibitus à ſchiſmaticis eſt ad eum intrare. Ita in Rebus geſtis Alexandri Papæ. In epiſtola vero Nuntij S. Thomæ, qui erat apud Alexandrum, cum huius rei certum ad eum nuntium ex Italia delatum eſt, aſſeritur eumdem Octauianum quarta feria poſt octauas Paſchæ obiiſſe in vrbe Lucenſi, & ſepultum eſſe in monaſterio extra ciuitatem, eo quod Canonici maioris Eccleſiæ, & Regulares Canonici S. Fridiani, ei ſepulturam negaſſent, præeligentes à ſuis migrare ſedibus, quam admittere corpus ſchiſmatici, quem crederent in inferno eſſe ſepultum: à ſatellitibus autem Imperatoris, & familia propria, ad miſeros monachos cadauer perlatum eſſe, ipſumque Octauianum quindecim diebus antequam moreretur, phreneticum effectum eſſe continue, & in tantam verſum inſaniam, vt nec Dei nec ſui memor eſſet: Alexandrum autem audita eius morte, eum defleuiſſe, & Cardinales de ea exultantes durius increpaſſe, eo quod iactura animæ irreparabilis ſit, vbi culpa per pœnitentiam non deletur. Porro cum his certiſſimis eius temporis Scriptorum teſtimoniis conſtet de miſerando Octauiani obitu; tamen qui inhærebat Imperatori ſchiſmatico Otto Morena Laudenſis, in gratiam eius, & ad conſolationem conſortum ſchiſmatis aſſerere non erubuit, eumdem Octauianum

ALEX PP. FLEVIT EVM.

claruiſſe miraculis; quem non ſchiſma tantum, ſed & publica latrocinia oportuit ad inferos demerſiſſe, toto id orbe Catholico conclamante.

XII. GVIDO CREM. ANTIPAP. SVBROGATVR.

Illo igitur extincto, Ioannes de S. Martino, & Guido Cremenſis pſeudocardinales, ipſius olim promotores, deſperantes ob peſſima ſua ſcelera ab Eccleſia cum honoribus ſuis recipi; collectis in vnum ceteris ſchiſmaticis clericis & laicis, tam Italis quam Germanis, qui ad ſepulturam Octauiani conuenerant, peccatum peccato addentes, alium ſtatuerunt in eius locum ſubrogandum eſſe Antipapam: electuſque eſt ab omnibus ipſe Guido, quem *Paſchalem* Tertium nominarunt; & confeſtim per Nuntios Imperatorem tunc in Germania exiſtentem rogarunt, vt eius electionem Imperiali auctoritate confirmaret; quod quidem ipſe adeo libenter præſtitit, vt etiam ſuper ſancta Dei Euangelia iurauerit, ſe dictum Guidonem eiuſque ſucceſſores habiturum Catholicos Papas, Alexandrum autem & ſucceſſores ſemper vt ſchiſmaticos reiecturum: & ad idem impium ſacramentum alios quoſcumque potuit viros Eccleſiaſticos adegit. Traduntur hæc in Actis Alexandri. Sed quæ pertinent ad iuramentum, poſtea (vt dicetur) contigerunt.

XIII. ALEX. REVOCATVR IN VRBEM.

Additur vero in iiſdem Actis; cum eodem tempore defunctus etiam eſſet Romæ Iulius Præneſtinus Epiſcopus, Alexandri Papæ Vicarius, & in eius locum Ioannes presbyter Cardinalis tituli SS. Ioannis & Pauli ſubrogatus; huius opera factum fuiſſe, vt vniuerſus Clerus & Populus Romanus Legationem miſerint in Gallias ad Alexandrum, qua inſtanter petierunt, vt ad propriam Sedem ſuam, & populum ſpecialiter ſibi commiſſum, quamprimum dignaretur reuerti. Quod ipſe præſtitit anno ſequenti: qui interea pro impenſis itineris, & aliis ipſi ex neceſſitate incumbentibus, collectam indixit Eccleſiis Galliarum; cuius mentio eſt apud Petrum *i* Bleſenſem, ex epiſtola Archiepiſcopi Rotomagenſis ad ſuos ſuffraganeos pro eiuſmodi facienda ſubuentione conſcripta.

i Petr. Bleſ. ep. 170.

XIV. k Io. Ola. lib. 19. c. 7.

Hoc eodem anno, *k* inſtante Carolo Rege Suenonum atque Gothorum S. *Helena* vidua, genere Wiſigotha, ob vitam ſanctiſſime ductam, mortemq; violentam iniuſte acceptam à cognatis generi ſui, de cuius nece fuerat per calumniam accuſata, & ob miraculorum inſignem operationem, ab Alexandro Papa relata eſt in Sanctorum numerum. Eodemq; tempore, precibus *l* Waldemari Regis Daniæ, idem Pontifex æque in Albo SS. Martyrum adſcripſit *Canutum* Regem, alterius item Canuti Regis & Martyris filium; patrem vero eiuſdem VValdemari.

l Sax. Grā. lib. 14.

XV. PETRI LOMBARDI OBITVS. m apud Matt. Pariſ. Hiſt. Ang. an. 1179. & Baron. eod. an.

Hoc item anno *Petrus Lombardus* Epiſcopus Pariſienſis ſcientia clarus, cuius ſunt inter alios Libri quatuor Sententiarum, ex hac vita deceſſit. Habuit correctorem virum inſignem VVillelmum Archiepiſcopum Senonenſem; ad quem extant literæ *m* Alexandri Papæ in Concilio Lateranenſi, vt abrogandam curaret prauam eius ſententiam; *Quod Chriſtus, ſecundum quod eſt homo, non eſt aliquid.* Paſſus eſt quoque accuſatorem, Ioachimum Abbatem monaſterij Florenſis; ſed damnatus eſt accuſator in Concilio Romano ſub Innocentio Tertio. Qui dicunt eiuſdem Petri germanum fuiſſe Petrum Comeſtorem (qui & Magiſter Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ) necnon Gratianum Decretorum collectorem, puto errare: ſiquidem Petrus iſte Lombardus, patria fuit Nouarienſis, Gratianus Tuſcus è Cluſio, & Comeſtor Trecenſis Gallus. Reprobat & S. Antoninus *n* fabulam illam vulgo ſparſam.

n Anton. part. 3. tit. 15 c. 6.

IESV CHRISTI AN. 1165.
ALEX. III. AN. 6.
FRIDER. 11.
MANVEL. 23.

I. PAX INTER THOM.

ANNO Chriſti milleſimo centeſimo ſexageſimo quinto, Indictione decimatertia, in cauſa Thomæ Cantuarienſis diſcurrentibus hinc inde (vt ait Alanus in Quadripartita) Nuntiis ad pacem cum Angliæ Rege conciliandam, tandem vtrimque placuit Papam & Regem certo die & loco ſimul conuenire, vt per mutuum colloquium

CANTVAR. ET REG. ANGL FRVSTRATENTATVR.

quum via pacis facilius inueniretur. Verum quod Rex nollet Thomam adeſſe, Thomas autem inſtaret præſentiam ſuam omnino eſſe neceſſariam, cui mores Regis noti eſſent, ne Papa verborum eius varietate circumueniretur: renuntiante Papa Regi, inauditum à ſæculo eſſe, Romanam Eccleſiam ad alicuius Principis nutum quemquam à ſe reiicere, maxime pro iuſtitia (xulā'n em, res effectu caruit. Cùm interim Thomas ſummis angu iis preſſus, literas commonitorias ad Regem ſcribere non deſiſteret, necnon ad Epiſcopos Angliæ, vt & ipſi Regem ad pœnitentiam hortarentur; quas ſuis Annalibus Rogerius inſeruit.

II. ITER ALEX PP. ROMAM VERSVS.

Poſt hæc vero, Alexander Papa frequentibus Romanorum literis in Vrbem vocatus, (cuius cauſa ijdem adeo in arctum reducti erant ab imperialibus, vt pacti eſſent ſe Guidonem ſchiſmaticum recepturos, niſi Alexander ante diem feſtum S. Michaelis veniret, ac ſubueniret:) celebrato Paſchate recedens Senonis, poſt feſtum Apoſtolorum peruenit ad montem Peſſulanum, paratiſque nauibus, infra Octauam Aſſumptionis Beatiſſimæ Virginis inde ſoluit, & cum multo diſcrimine tam procellarum, quam inſidiarum Imperatoris, qui nihil non tentauit vt redeuntem in Italiam caperet, Meſſanam peruenit: ibique honorificentiſſime à Siciliæ Rege Willelmo Eccleſiæ Romanæ feudatario, tamquam dominus ſuſceptus, (quicquid rurſum Imperator apud eum literis & promiſſis ampliſſimis ageret, vt hoſpitem proderet) & muneribus donatus, menſe Nouembris cum triremibus & præſidio Regis Meſſana ſoluit, aduenitq; Oſtiam: vbi à Senatoribus & nobilibus, magnaq; parte Cleri & Populi Romani viſitatus peruenit tandem Romam, & ineffabili omnium gaudio & honore receptus eſt die vigeſima prima eiuſdem menſis Nouembris. Quomodo autem iſta ſe habuerint, narrant pluribus Acta Alexandri, Ioannes *a* Saresberienſis, Willelmus Neubrigenſis, *b* ac Romualdus Archepiſcopus Salernitanus, qui Salerno tranſeuntem Alexandrum debito honore excepit.

a *Cod. Vatic. 1. ep. 33. ad Thom. Cant.*
b *Neubrig. lib. 2. c. 17.*

IESV CHRISTI AN. 1166.

ALEX. III. AN. 7.

FRIDER. 12.

MANVEL. 24.

II. CONCILIABVL. HERBIPOL. PRO CONFIRMATIONE GVID. ANTIP. IVRAMENTVM IMP. ET SVOR. DE PROPVGNANDO SCHISMATE.

ANNO Chriſti milleſimo centeſimo ſexageſimo ſexto, Indictione decimaquarta, Fridericus Imp. videns res Catholici Pontificis Alexandri magis ac magis inualeſcere, inuidia percitus *Conuenticulum* Principum ac Præſulum ſuorum indixit *Wirtzburgi* (quæ alio nomine dicta eſt Herbipolis) ad Pentecoſten: in quo Guidonis Antipapæ confirmata intruſione, manu propria ſuper Sanctorum Reliquias iuramentum publice præſtitit, ſe numquam recepturum in Papam Rolandum, (hoc eſt, Alexandrum) vel eius ſucceſſores à parte ipſius electos; Guidonem autem, Paſchalem nominatum, eiuſq; ſucceſſores, quos pars eius eligeret, defenſurum, eiſq; vt Catholicis Pontificibus obedientiam exhibiturum: voluitq; vt idem iuramentum à Prælatis, & Principibus ſæcularibus ipſi præſentibus præſtaretur, & ab abſentibus omnis ordinis & conditionis Eccleſiaſticis viris, atq; etiam à monachis, laiciſq; vbiq; exigeretur; ac demum ſi ipſe prius moreretur, vt Electores nullum antea promouerent ad Regnum, quam illud ipſum feciſſet iuramentum. Eſt de his eiuſdem Imperatoris Circularis *a* epiſtola ad cunctos populos ipſi ſubiectos, ex eodem Conciliabulo ſcripta Calendis Iulij: aliaq; ad Abbatem Stabulenſem, quæ formula eſt earum quas ad omnes Epiſcopos, Abbates, & Principes, longe lateq; per Imperium conſtitutos, pro illius decreti Synodalis executione & obſeruatione conſcripſit; ea pœna omnibus detrectantibus impoſita, vt publici hoſtes Imperij haberentur, & abſq; omni ſpe recuperationis, quibuſcumque officiis, honoribus, bonis, & beneficiis priuarentur.

a *Cod. Vatic. 1. ep. 70 71. Rec. Baron. hoc an. ſicut & alias, de quibus infra.*

II.

Sed eſt & alia eodem tempore à quodam ſecreto amico Alexandri Papæ, qui tunc Herbipoli his omnibus interfuit, ſcripta ad eumdem Pontificem epiſtola; *b* qua ſingillatim cuncta fideliter exponens, ait hanc iuramenti formam propoſitam fuiſſe Imperatori à Reginaldo Colonienſi Archiepiſcopo, qui auctor fuerat electionis Guidonis; verum ferme omnes qui aderant, inuitos, nec niſi ab Imperatore coactos, atq; certis additis conditionibus, ei ſubſcripſiſſe; pluriмoſq; tam Prælatos, quam Principes, eidem conuenticulo intereſſe refugiſſe. Deniq; eſt etiam mentio illius iuramenti in Rebus *c* geſtis *Conradi* Saltzburgenſis Archiepiſcopi, qui ante biennium, poſt felicem obitum Eberardi, de quo dictũ eſt ſuperius, translatus eſt in eam ſedem ex Patauienſi, cui ſexdecim annis præfuerat: Vir vndequaq; præſtantiſſimus, generq; nobiliſſimus; quippe qui natus patre Liupoldo Marchione Auſtriæ, matre Agnete, filia Henrici Quarti Imp. frater vterinus fuit Conradi Regis Romanorum, Friderici vero Imp. patruus, & ſororius Henrici Quinti itidem Imperatoris; habuitq; ſorores, Gerdrudem Duciſſam Boemiæ, & Berchtam Duciſſam Polonorum; & conſobrinam, Imperatricem Hiſpaniæ Gerdrudem. Idem vero ſcientia & morum probitate longe clariſſimus, poſtquam ad ſedem Saltzburgenſem translatus eſt, cum pene Germaniæ & Italiæ Prælati in gratiam Imperatoris adhærerent Guidoni Antipapæ, & (vt dictum eſt) ſacramento ne ab eo recederent, ſponte vel coacti ſe obligarent; ipſe palam firmiuſq; adhærens Alexandro legitimo Pontifici, & Catholicis, immobilis extitit columna veritatis, vna cum altero Conrado Moguntinenſi, & ipſo Imperatoris conſanguineo, de quo dictum eſt ſuperius, ac pauciſſimis aliis illarum partium Antiſtitibus.

b *Ibid. epiſt. 71.*
c *Caniſ. Antiq. Lect. Tom. 6. Ap. Baro. an. 1164. fi.*
DE CONRADO ARCHIEP. SALTZB. [Cuius etiam germanus fuit Otto Epiſcopus Friſingenſis; de quo ſuperius.]

III. LEGATI REGIS ANGLIÆ PRÆTER EIVS MENTEM SVBSCRIBVNT IVRAMENTO IMP.

Quod autem in prædictis Friderici literis traditur, Legatos quoq; Regis Angliæ in eodem Wirtzburgenſi Conciliabulo, idem iuramentum pro domino ſuo atq; vniuerſo ipſius regno publice præſtitiſſe; extat quidem illius Regis ad Archiepiſcopum Colonienſem ſchiſmatis anteſignanum epiſtola, *d* qua docet ſe conſilium cepiſſe mittendi per terras Imperatoris, Legationem ad Alexandrum Papam, qua ei denũtiaret, quod niſi deſiſteret à protectione Thomæ Cantuarienſis, permitteretq; alium in eius locum promoueri, ſed & regias conſuetudines confirmaret, ipſe cum vniuerſo regno ſuo ab eius obedientia deficeret. Verum quod Nuntij, quos miſiſſet ad Imperatorem pro matrimonio contrahendo inter filiam ſuam & filium Imperatoris, quoſq; hæc tractantes contigit intereſſe conciliabulo tunc habito, ipſius Regis nomine iurarunt inhærere Guidoni ſchiſmatico; nequaquam ex præcepto eius feciſſe, excuſatum eſt ab Archiepiſcopo Rotomagenſi ſcripta epiſtola *e* ad Henricum tituli SS. Nerei & Achillei presbyterum Cardinalem. Ipſos vero nuntios ſic turpiter lapſos, S. Thomas Legatione fungens Apoſtolica, excommunicaſſe reperitur *f* anno ſequenti. Tantum autem abeſt, vt Alexander minis Regis territus, aliquid ei contra ius faſq; conceſſerit; vt contra eumdem, tam per ſacrum Collegium Cardinalium, quam per Gilebertum Londonienſem Epiſcopum, necnon per Archiepiſcopum Rotomagenſem, ipſamq; Regis matrem, ac demum per Thomam ipſum, de quo præcipue agebatur, ſeueris monitis, & ſalutaribus conſiliis, cum verbo tum ſcripto, ſolicitandum curauerit, de ſuis exceſſibus reſipiſcere ac pœnitere: prout conſtat ex pluribus epiſtolis *g* quæ hoc eodem anno intercurrerunt inter eos: quibus apparet, Regem non tam ab Alexandri & Catholicorum communione diſiungi quæſiſſe, vel deſideraſſe, quam ſua facinora variis prætextibus & fallaciis excuſando, eumdem Pontificem circumuenire.

d *Cod. Vatic. 1. ep. 69.*
e *Ibid. 1. 102.*
f *1. epiſt. 96. 138.*
ALEX. PP. REDARGVIT REG. ANGL.
g *1. epiſt. 61. 65. 97. & ap. Roger. hoc an.*

IV. IMP. VENIT IN ITAL. CVM EXERCITV.

Sed vt ad Imperatorem redeamus; ipſe poſt prædicta Herbipoli violenter geſta, vt quem promouiſſet tot artibus Antipapam, eumdem quoq; in Vrbem Romam, in ipſam Petri Cathedram intruderet, Alexandrum vero occideret, aut eiiceret; exercitum in Italiam duxit. Hac enim mente eam expeditionem illum paraſſe, aſſerit Ioannes *h* Saresberienſis. Qui & alio *i* loco teſtatur, eum ex falſitate patrocinium quærentem, in vulgus ſpargendum curaſſe, prænuntiatum eſſe à prophetis quibuſdam, quos ſpiritu diuino afflatos iactabat, fore vt ipſe Alexandrum caperet, omniaque ſibi ſubiugaret. Sed quam deceptus ſpe fuerit, qui alios decipere cogitabat, videbitur ſuis locis. Quo autem animo exercitum in Italiam duxerit, facta eius patefecerunt. Tradunt

h *1. ep. 169.*
i *1. ep. 109.*

enim Acta Alexandri, ipſum quidem deſcendiſſe Anconam, vt eam ciuitatem, quam Græcorum Imperator occupauerat, obſideret: verum miſiſſe aliquos de magnatibus ſuis in Tuſciam, vt auxilium & vires præſtarent Guidoni Antipapæ; qui pleraſque ciuitates à conſueta Romanæ Eccleſiæ fidelitate diuulſerunt; vniuerſamque prouinciam deprædationibus, incendiis, & aliis oppreſſionibus deuaſtarunt: cumque Vrbem Romam armis ſubigere non poſſent, pecuniarum largitione multos ex ciuibus in partes Guidonis & Friderici attraxiſſe: Cum vero in ijs in officio continendis Alexander laboraret; interim veniſſe in Vrbem Legatos Imperatoris Conſtantinopolitani, qui oblatis eidem Pontifici magnis & pretioſis muneribus, propoſuerunt dominum ſuum in optatis habere Eccleſiam ſuam vnire cum Romana omnium matre; ſicut fuerat antiquitus, vt ſub vna diuinæ legis obſeruantia, & vno Eccleſiæ capite, vterq; populus & Clerus, Latinus & Græcus, perpetua vnitate ſubſiſterent: poſtularuntque vt quoniam occaſio iuſta ſe offerebat, Romani corona Imperij ab Apoſtolica Sede redderetur ipſi Græcorum Imperatori, ad quem ea iure pertineret: ipſumque tantum pecuniarum militumque miſſurum, quantum ſat eſſet ad vniuerſam Italiam Eccleſiæ Romanæ obedientiæ reſtituendam. Hæc ſumma Legationis illorum: cuius executio licet difficilis videretur (inquiunt eadem Acta) vtile tamen viſum eſt, vt Pontifex Epiſcopum Oſtienſem & Cardinalem SS. Ioannis & Pauli pro ea cauſa tractanda, cum ijſdem Legatis Conſtantinopolim mitteret.

Imp. Conſtantinopolit. legatio ad Alex. pro repetendo imper. Occid.

V. Willelmi Reg. Sic. obitus.

Addunt item Acta, eodem tempore Willelmum Regem Siciliæ defunctum eſſe: quod accidiſſe conſtat pridie Calendas Maij, cum regnaſſet annos tredecim, menſes duos, & dies tres, vixiſſet annos quadraginta ſex. Cui eadem die ſucceſſit Willelmus filius, cognomento Bonus, agens ætatis annum duodecimum. Meminit etiam de his Ioannes *k* Sareſberienſis, aitq; Willelmum Seniorem in extremis agentem, quadraginta millia ſterlingorum donaſſe in vſum Alexandri Papæ, ac Iuniorem totidem paulo poſt eidem miſiſſe.

k 1. ep. 139.

VI. Emmanuel. Imp. conſtitutio de dieb. feſtis et iuridicis.

Quod ad reliquas res Orientales huius anni pertinet; idem Conſtantinopolitanus Imperator Emmanuel Conſtitutionem promulgauit de tribunalium diebus feriatis, iuridicisq;, vel etiam mixtis, quos enumerat; nempe quibus vel omnino ius reddi non poſſet, aut publica inſtrumenta confici, vel iudiciariæ executiones exerceri, (niſi forte ex neceſſitate, vel diſpenſatione Principis) aut ex parte tantum poſſet, hoc eſt, poſt ſacrum cultum peractum. quam conſtitutionē intexuit in ſuo Nomocanone Theodorus Balſamon. In qua illud etiam notandum, Emmanuelem ſtatuiſſe vt dies natales Imperatorum, vel quibus renuntiati eſſent Imperatores, non amplius inter feriatos eſſent, ſed inter iuridicos recenſerentur.

VII.

Hac item Indictione decimaquarta, *Conſtantinopoli* à Luca Chryſoberge Patriarcha celebrata eſt Synodvs, cuius ſuperius mentionem egimus in eius creatione. Poſt hæc vero haud diutius eum oportuit fuiſſe ſuperſtitem, ſed ex hac vita migraſſe, & in locum eius ſubrogatum eſſe (vt habetur in ſerie Græca Patriarcharum Conſtantinopolitanorum) *Michaelem Anchialum* inſignem philoſophum, eius nominis Tertium. Quem quidem ſub prædicto Emmanuele Comneno Imperatore vixiſſe, teſtatur Theodorus Balſamon in præfatione in commentarium ſuum in Nomocanonem Photij, cum ait ab vtroque ſe in mandatis accepiſſe vt eum commentarium elaboraret; quem & poſtea obtulit Georgio Xiphilino, vt dicetur ſuo loco. Laudat vero idem hunc Michaelem ſæpius, & inter alia quod *l* ſuperſtitionem quādam, quæ fiebat per diuinationes dæmonum, & ibidem inoleuiſſet, penitus ſuſtulerit: itemq; ex decreto *m* quod promulgauit, ne Clerici ſæcularia obirent munera, dato ſub quarta Indictione, nempe anno Chriſti milleſimo centeſimo ſeptuageſimo primo. quem quidem ſediſſe annos octo, habet ſeries Græca Patriarcharum.

Mich. Anchiali patriar. Conſt. decreta.

l *Balſam. in can.* 65. *Conc. Trul.* m *Id. can.* 16. *Conc. Carthag.*

IESV CHRISTI An. 1167.

ALEX. III. An. 8.

FRIDERICI 13.

MANVEL. 25.

I.

Anno Chriſti milleſimo centeſimo ſexageſimo ſeptimo, Indictione decimaquinta, ſtatus Eccleſiæ Romanæ in extremum diſcrimen adductus, diuina miſeratione ſpecioſiori nitore refloruit. Siquidem (vt habent Acta Alexandri Papæ) cum menſe Maio Populus Romanus pro defenſione eiuſdem ſui Pontificis, aduerſus Raimonem Tuſculi dominum ingenti multitudine hoſtiliter proceſſiſſet, Raimo vero haud par ei reſiſtere, auxilium ab Imperatore Friderico petiiſſet; miſſæ ſunt ab eo validæ fortiſſimorum militum copiæ, qui cum Romanis conſerentes manus, tantam eorum ſtragem ediderunt, vt ab eo tempore quo Romanos Hannibal apud Cannas deuicit, nulla huic ſimilis contigiſſe reperiretur; moxque ijdem, iunctis ſecum vicinarum ciuitatum populis, ad Vrbis obſidionem properarunt in qua erat Alexander Papa. Quo audito Fridericus, relicta Ancona, cum reliquo ſuo exercitu Vrbem deglutiturus accurrens, munitionem S. Angeli aggreſſus eſt, ſed ab ea repulſus, cum nec præſidium Eccleſiæ S. Petri expugnare poſſet, ignem ipſi Eccleſiæ furibundus iniecit; quæ ne incenderetur, milites deditionem fecerunt, poſtquam proxima Eccleſia S. Mariæ in Turri ab eodem ſacrilego tota combuſta eſſet. Interea vero Alexander, dimiſſo Lateranenſi Palatio, in munitiſſimam quamdam Turrim Frangipanum, quæ intra Vrbem erat, ſe recipiens, Nuntios ſuſcepit Willelmi Iunioris Siciliæ Regis; qui cum audiſſet conatus Friderici, pecunias & triremes ad ipſum Pontificem miſit, quibus eriperetur à periculo: verum ipſe nolens deeſſe neceſſitatibus Vrbis, remiſſis triremibus, pecunias diuiſit inter Romanos ſibi fideles. Cum autem Fridericus incaſſum laboraret aduerſus Romanos viriliter ei reſiſtentes, ad dolos conuerſus, propoſuit eis optimum eſſe, vt tam Alexander quam Guido Cremenſis renuntiarent Pontificatui, & tertius quidam de vtriuſque partis conſenſu eligeretur; hacque conditione ſe firmam pacem Eccleſiæ daturum, ac liberam in perpetuum Romani Pontificis electionem Clero relicturum promiſit. Quod cum approbaret afflictus populus, & pro executione inſtaret; Alexander conſilio cum Epiſcopis & Cardinalibus habito, ſecreta fuga eludens technas Imperatoris, Beneuentum ſe recepit. Hæc pluribus in eius Actis. De cuius etiam fuga agens Romualdus in Chronico, ait eum habitu peregrini cum paucis Roma exiiſſe, & Caietam vſque perueniſſe; ibiq; aſſumpto Pontificali habitu, Beneuentum adiiſſe.

Bellum infauſtum Roman. cum Tuſculanis.

Frider. obſidet Vrbem.

Doloſe rem agit cum Rom.

Alex. PP. fuga eludit eum.

II. Ingens peſtilentia inuadit exercitum.

Poſt quæ reſpiciens tandem Dominus ſuper populum ſuum, quem paſſus eſſet pro peccatis eius dire affligi; vltionis arma contra ſacrilegum Imperatorem in manus arripiens, immiſit in eius exercitum tantam ſubitaneæ mortis peſtilentiam, vt intra ſeptem dierum ſpatium, non ſolum immenſa militum multitudo, ſed & vniuerſi ferme Principes tam Eccleſiaſtici quam ſæculares, atq; inter eos Fridericus Dux Bauariæ filius Conradi Imperatoris, & ipſius Friderici conſobrinus, atq; impiiſſimus Reginaldus Cancellarius Electus Colonienſis, ſchiſmaticorum anteſignanus, miſere perierint. tantuſque terror reſiduos inuaſit, vt coactus fuerit Fridericus rebus vtcumq; cum Romanis compoſitis, octauo Idus Auguſti cum ingenti confuſione recedere. Qui cum Lucam, comitante ſemper mortalitate adueniſſet, prohibitus à Longobardis, iamdiu aduerſus eius tyrannidem inter ſe fœdere iunctis, ipſorum regionem attingere; cum per montium aſpera tamquam profugus cum paucis perueniſſet Papiam, paulo poſt ab ijſdem, tamquam violator & deſtructor legum & conſtitutionum Imperatorum Orthodoxorum, & ab Eccleſia Romana excommunicatus, turpiſſime expulſus eſt ab vniuerſa Longobardia, & trans Alpes fugere coactus. Hæc in ijſdem ſinceriſſimis Actis Alexandri, ab auctore Catholico tunc viuente conſcriptis. Quæ & fidem ſibi conciliant à Scriptore ſchiſmatico ipſi Friderico inhærente, nempe Ottone Morena Laudenſi, de quo dictū eſt ſuperius:

Frid. ignominioſe eiicitur ab Italia.

qui teſta-

qui teſtatur, Fridericum frequentibus Paſchalis Antipapæ Viterbij commorantis legationibus prouocatum, duxiſſe Romam exercitum vt illum eo introduceret, Alexandrum autem expelleret: captaque ab Imperatore Eccleſia S. Petri, ipſum vna cum vxore Beatrice, coronatum in ea fuiſſe ab Antipapa, die feſto S. Petri ad Vincula: ſed & multos Romanorum fœdus cum eo iniiſſe aduerſus Alexandrum, qui ſe interea in munitionibus Frangipanum continebat: Verum ſequenti die ab eius coronatione, cum maxima cœli ſerenitas eſſet, ſubito quaſi in ictu oculi copioſiſſime pluere cœpiſſe, rurſumq; ſerenitatem clariſſimam factam eſſe; ac ſtatim ſæuiſſimam peſtem exercitum eius diuinitus inuaſiſſe; qua Epiſcopi, Archiepiſcopi, Comites, Marchiones, Duces, alijque nobiles & ignobiles, infinito numero ſubitanea morte paſſim corruere cœperunt: Itaq; Imperatorem cernentem immenſam ſuorum ſtragem, relicta Roma, dimiſſoq; Viterbij Paſchale, Papiam petiiſſe, eo modo impeditum, & fugatum, quem diximus ex Actis Alexandri. Sed de eius clade per ciuitates Longobardiæ ei illata, & ignominioſa expulſione in Germaniam, dicetur pluribus anno ſequenti.

III. ALEX. PP. LEGATVM CREAT THOM. CANTVA.

Hoc eodem anno, cum Alexander Papa intellexiſſet, Regem & Epiſcopos Angliæ omnem lapidem aduerſus Thomam Cantuarienſem, licet exulem, mouere, vt eum deiicerent; ipſe ex aduerſo vt eumdem erigeret ſuper ſuos perſecutores, illud egit laude digniſſimum, vt ei munus Apoſtolicę Legationis committeret pleniſſima poteſtate corrigendi & ſtatuendi in vniuerſa Anglia (excepto Epiſcopatu Eboracenſi) quę corrigenda & ſtatuenda exiſtimaret, ad honorem Dei & ſacroſanctæ Romanæ Eccleſiæ, atq; ad ſalutē animarum. Extant *a* enim de his eiuſdem Pontificis literæ ad eum ſcriptæ. Quibus & alias eodem argumento dedit ad Epiſcopos & Clerum prouinciæ Cantiæ, vt ei in omnibus obtemperarent, & eius Clericis beneficia à detentoribus reſtitui anathematis ſententia compellerent; ac deniq; Denariū S. Petri, quem Rex ſibi vſurpauerat, ipſimet exigerent, & Nuntiis ad illum recipiendum mittendis integre conſignarent. Quæ epiſtolæ cum ab aliquo homine ignoto redditæ eſſent Epiſcopo Londonienſi, decano ſuffraganeorum Cantuarienſis Eccleſiæ, dum in die S. Pauli ad altare conſiſteret; ipſe confeſtim de omnibus certiorem reddens *b* Regem, rogauit vt permitteret mandatis Pontificis obediri: ſed & parietem deliniens abſq; temperamento, conſuluit præcipere Epiſcopis, vt ſi quod in literis Thomæ Legati aduerſus Regni conſuetudinem eſſet grauamen, ſtatim ad Papam vel ad alios Legatos qui ab eo mittendi eſſent in Angliam, appellarent: ſic enim fore vt & ipſi à reatu inobedientiæ liberarentur, & cauſæ ipſorum nullum detrimentum acciperent.

a Cod. Vat. 1. ep. 135. 116.

MANDATA ALEX. AD EPIS. ANGL.

b Ibid. 1. ep. 131.

IV.

c 1. ep. 96.

S. THOM. MVNVS IMPLET LEGATIONIS.

Thomas autem Legationis ſuæ adminiſtrationi diligenter incumbēs, cum videret Regem neq; beneficiis, neq; admonitionibus, poſſe ad meliorem frugem conuerti, omniaque in deterius apud eum quotidie dilabi; ſicut ipſemet *c* ait, periculoſum & intolerabile exiſtimans, tantos illius miniſtrorumq; eius contra Eccleſiam Dei exceſſus, vlterius impunitos relinquere, inuocata Spiritus Sancti gratia, ſcriptū illud, in quo continebantur illæ non Conſuetudines, ſed prauitates, quibus perturbaretur & confunderetur Eccleſia Anglicana, quaſq; iam antea ab Alexandro Papa dum eſſet Senonis in Gallia damnatas vidimus, publice condemnauit, & ceſſauit; vniuerſoſq; obſeruatores, exactores, conſiliarios, adiutores, ſeu defenſores earum excommunicauit; & omnes Epiſcopos à iuramento, quo in gratiam Regis contra conſtitutiones Eccleſiaſticas ad earumdem obſeruationem ſe obligauerant, abſoluit: atq; inter eas ſpecialiter damnauit illas, quibus aſſerebatur, 1. Non debere appellari ad Sedem Apoſtolicam qualicumq; de cauſa, niſi de licentia Regis: 2. Non licere Archiepiſcopo, vel Epiſcopo, exire de regno, & venire ad vocationem Papæ, abſq; licentia Regis: 3. Non licere Epiſcopo excommunicare aliquem, qui teneret aliquid de Rege in capite; vel terram eius, aut officialium ſuorum, ſub interdicto ponere, abſq; licentia Regis: 4. Non licere Epiſcopo coercere aliquem de periurio vel fide læſa: 5. Clericos, vel religioſos viros teneri ad ſæcularia iudicia: 6. Homines laicos, ſiue Regem, ſiue alios, tractare poſſe cauſas de Eccleſiis vel decimis. Poſt hæc vero damnata, excommunicauit etiam nominatim plures, qui ſiue Reginaldo Colonienſi adhæſiſſent in præſtando iuramento Guidoni ſchiſmatico, ſiue bona Eccleſiæ Cantuarienſis vſurpaſſent, ſiue alia contra quædam expreſſa mandata Romani Pontificis, vel ipſius Thomæ, perpetraſſent. Ipſum autem Regem *d* nondum perſonaliter excommunicauit; quod adhuc expectaret correctionē eius: minatus autem eſt excommunicare, niſi celeriter reſipiſceret. Extant enim eius de his rebus ſic à ſe geſtis, ſcriptæ literæ *e* tam ad Epiſcopos Angliæ, alioſq;, quam ad ipſum Alexandrum Papam; quem etiam rogauit, vt eadem cuncta rata haberet, & literis ſuis confirmaret.

d 1. ep. 38.

e Ad. ep. 96. 38. & ep. Roger. in Annal. Angl.

V.

f 1. ep. 139.

Iiſdem autem à Rege auditis, qui tunc erat in Aquitania, habito apud Chinonem ſuorum conuentu (inquit Ioannes *f* Saresberienſis) grauiſſime conquerens de Thoma, quod ipſi (vt aiebat) corpus & animam pariter auferret, ſtudioſius inquirere cum multa obteſtatione cœpit, quonam conſilio ſibi in his vtendum eſſet; & amaro animo lacrymans, omnes proditores eſſe queſtus eſt, qui eum ab vnius hominis infeſtatione nollent expedire. Erat enim dolor acerbior, ob metum quem conceperat ex literis quas Thomas illi & matri eius ſcripſerat, de mittendo in terram eius interdicto, & ſententia anathematis in perſonam eius auctoritate & mandato Summi Pontificis iaculanda. Quare cum his anguſtiis premeretur, Lexouienſis Epiſcopus vnum dixit eſſe remedium, imminentem ſententiam præpedire obſtaculo appellationis ad Sedem Apoſtolicam: eoq; ab omnibus probato conſilio, idem ipſe vna cum Sagienſi Epiſcopo ad Thomam miſſi ſunt Pontiniacum, vt appellatione interpoſita ſuſpenderent ſententiam eius. Sicq; ea ratione, qui per auitas conſuetudines ius appellationis euacuare Rex conabatur, eam magis confirmauit, dum ipſemet pro capite ſuo ad appellationis remedium confugere coactus eſt. Eluſa tamen eſt Epiſcoporum ſollicitudo, dum Thomam quem appellarent non inuenerunt. Is enim in procinctu ferendæ ſententiæ, iter arripuerat ad vrbem Sueſſionum orationis cauſa, vt agonem ſuum commendaret Beatiſſimę VIRGINI, cuius ibi memoria celebris erat; & *B. Dranſio* Confeſſori, ad quem pugnaturi refugere conſueuerant, docente experientia eos qui ad Memoriam eius pernoctarent, victores euadere; atq; *B. Gregorio* Anglicanæ Eccleſiæ fundatori, qui in eadem vrbe quieſcebat. Cumq; in his Sanctorum Memoriis triduo pernoctaſſet, confeſtim verſus Vizelliacum properans, vt ibi in die Pentecoſtes in Regem & ſuos anathematis ſententiam iacularetur; nutu diuino contigit, vt ſexta feria dictam præcedēte ſolemnitatem, certiſſimum acceperit nuntium de grauiſſima Regis infirmitate, eaq; de cauſa ſententiam in eum ferre diſtulerit. Hæc Ioannes Saresberienſis. Qui & rurſum alibi *g* docet, iam quidem ante hæc Regem appellationem interpoſuiſſe per quemdam clericum cuiuſdam excommunicati; ſed nihilominus Thomam hac aduerſus clericum exceptione vſum, quod cum nullum oſtenderet appellationis ſuæ mandatum Regis, idemq; ipſe clericus teneretur excōmunicatione domini ſui, appellantis officium implere non poſſet; perſtitiſſe in propoſito excommunicandi Regis, ſed eius interueniente morbo executionem diſtuliſſe.

REX APPELLAT PAPAM.

PEREGRINATIO S. THOM. SVESSIONEM.

g 1. ep. 186.

VI.

APPELLATIONE SVA EVADVNT EPISCOPI ANGL.

Scripſerunt vero Epiſcopi ad Alexandrum Papam, appellantes ipſum aduerſus Thomæ conatus, & tam Regem, quā ſeipſos, & eos qui ab eodem Thoma excommunicati aut ſuſpenſi fuiſſent, excuſantes. Sed iiſdem ad certam diem appellationis quam ipſimet præſtituiſſent, non comparentibus, Alexander iam probe cognitis ipſorum improbitatibus & tergiuerſationibus, confirmauit *h* ſententiam Thomæ; ipſiſq; Epiſcopis *i* diſtricte iniunxit, vt in ijs quæ ad Eccleſiæ Cantuarienſis iura, dignitates, vel libertates ſpectarent, ſeſe immiſcere ſub prætextu ſuæ ipſorum appellationis, nullatenus abſq; Thomæ aſſenſu præſumerent. Rex vero nihil aduerſus eum non mouens, cum ſæpe tentaſſet (vt queſtus eſt Thomas *k* ad Alexandrum) Abbatem Ciſtercienſem ab eius protectione dimouere, minatus ruinam Abbatiarum eius Ordinis, quæ in ſua poteſtate eſſent; iam demum effecit (prout tradit Saresberienſis *l*) vt ex monaſterio Pontiniaco pelleretur, poſtquam integros duos annos ibi egiſſet; vt etiam traditur in Quadripartita eius Vita. Quantum autem ſcandali intulerit bonis omnibus eiuſmodi expulſio tanti hoſpitis, pluribus ibidem narratur: additurq;, Ludouicum Francorum Regem, vbi iſta ex literis Thomæ accepit, hæc publice excla-

h 1. ep. 147. 149.

i 1. ep. 150.

k 1. ep. 138.

l 1. ep. 139.

S. THOM. EXPELLITVR PONTINIACO.

ce exclamaſſe: *O religio, ô religio, vbi es! Ecce enim quos credebamus ſæculo mortuos, ſæculi ruinas timent; & pro rebus caducis, quas propter Dominum contempſiſſe profitentur, à Dei opere quod imperant conuertuntur retrorſum, Dei cauſa exulantem eijcientes à ſe.* Illum autem exceptum eſſe regia munificentia ab eodem Chriſtianiſſimo Rege, vrbemq. Senonum ei ad habitandum conceſſam, tum ibi traditur, tum etiam teſtatur Saresberienſis. *m*

EXCIPITVR A REGE FR. m 2. ep. 90.

VII.

Sed ex aduerſo haud iſtis contentus Anglorum Rex, cum adhuc adeo timeret, die appellationis elapſo, excommunicari, & vniuerſam ditionem ſuam interdicto ſubijci, vt manifeſte diceret, ſe Epiſcopis appellare nec perſuaſiſſe, nec compuliſſe; Epiſcopi vero in tantum angerentur, & interdici metuerent, vt quidam ad Thomam nuntios mitterent, quidam ad eius vocationem venire parati eſſent: aduerſus hæc primo Rex omnia maritima loca diligentiſſime cuſtodiri iuſſit, ne interdictum à quoquam deferretur: deinde nouis excogitatis dolis, vt imminentem Thomę ſententiam eluderet, legationem direxit ad Alexandrum Papam, vt ab eo Legatum à Latere impetraret ad ſe mitti, hoc conſilio vt ita labefactaret S. Thomæ auctoritatem: petiitque ſibi dari VVillelmum Papienſem Cardinalem presbyterum tituli S. Petri ad Vincula, quem haberet amicitia coniunctiſſimum, ſciret autem eſſe S. Thomæ aduerſarium. Delectus vero ab eo eſt ad hoc impetrandum, Ioannes de Oxenefort, Decanatus Saresberienſis Eccleſiæ vſurpator, & Schiſmaticorum communicatione in conuentu VVitteburgenſi infectus, eaque de cauſa iam antea à S. Thoma excommunicatus denuntiatus. Qui miſſus ad Alexandrum, eumdem circumueniens, primum præſtito publico iuramento ſe nihil contra fidem Catholicam, & honorem Eccleſiæ Romanæ, feciſſe in eo conuentu, renuntiatoque in manibus eius Decanatu Saresberienſi, atque inſuper abiuratis regiis illis Conſuetudinibus, quarum cauſa eſſet omnis conflata diſcordia; ac denique ſuggerens, pacem inter Regem & Thomam componi poſſe, ſi eſſet qui de ea fideliter tractaret, omnemque ſuam operam ad hoc promittens: tunc demum ab Alexandro abſolutus eſt ab excommunicatione, & Archidiaconatui reſtitutus. Cumque poſtmodum literas Regis produxiſſet, quibus inſertum erat vt illi tamquam ipſi Regi in omnibus crederetur; tuncque ipſe ex parte Regis cauſam regiarum Conſuetudinum, ipſiuſque Thomæ, commiſiſſet arbitrio Pontificis, vt illæ ad nutum eius ſtarent aut caderent, & Thomæ pax ſecundum formam quam idem præſcriberet integra redderetur; hocque rurſum iuramento confirmaſſet: tandem obtinuit, vt ſuſpenſo iudicio per Thomam inchoato, Pontifex ad promiſſa Regis exequenda, Legatos in Angliam decerneret; ſed ea conditione, vt pacem tantum componere ſtuderent, non autem cauſæ iudicandæ ſe immiſcerent: & ſi perfecta pax non fieret abſque aliquo iurium Eccleſiæ diſpendio, tunc Thomas in Regem, & Regnum, & omnes Regni perſonas, ſuo vteretur vel Metropolitani vel Legati Sedis Apoſtolicæ iure: itemque vt nihil interim concederetur aliis excommunicatis à Thoma, niſi vt inſtante morte abſolui poſſent, præſtita iuratoria cautione. Sed & cum Legatum quem Rex petiit, VVillelmum Papienſem tranſmiſit; ne ex eo quod ille eſſet amicus Regis, inferretur aliquod aduerſæ parti damnum, primo collegam ei adiecit virum penitus incorruptibilem, atque ex integritate vitæ vbique notiſſimum, & erga Thomam propenſiorem, Oddonem ſiue Ottonem Brixienſem, diaconum Cardinalem S. Nicolai in Carcere Tulliano, qui virtute ſua collegam, ſiquid præter ius faſque tentaret, cohibere poſſet: deinde ab ipſo VVillelmo promiſſionem expreſſam exegit, illum haud quidquam aduerſus Thomam moliturum.

REX ANGL. LEGATVM A LATERE PETIT ADVERSVS THOMAM.

IOA. OXENEFORD. FRAVDES APVD ALEX. PP.

ALEX. LEGATOS MITTIT IN ANGL.

VIII.

n Cod. Vat. 1. ep. 163. & lib. 2. ep. 1. 2. 3 7. 97.

IOA. OXENEFORD. MENDACIA.

Conſtant hæc omnia ex literis *n* tam ab ipſo Alexandro ad Thomam, Regemque, & Epiſcopos Angliæ, quam ab Epiſcopo Pictauienſi ad eumdem Thomam, & à Ioanne Saresberienſi ad Milonem Morinenſium Epiſcopum, de hac cauſa ſcriptis; cum peſſimus ille, & vndiquaque periurus, ac mendaciſſimus Ioannes Oxenefordienſis, poſtquam à legatione ſua rediiſſet, vbique ſparſiſſet in vulgus, ſe obtinuiſſe ab Alexandro, vt Rex exemptus eſſet à poteſtate omnium Epiſcoporum, præterquam ipſius Papæ, quoad excommunicationis innodationem; & vt in reliquis omnibus abrogata eſſet ipſius Thomę auctoritas, VVillelmus autem Papienſis omnimodam haberet plenitudinem poteſtatis in vniuerſam Regis ditionem, omni remedio appellationis ſublato, & maxime ad decidēdam principalem, quæ inter Regem & Thomam verteretur, cauſam. quibus mendaciis effectum eſt, vt non ſolum Rex palam gloriaretur, ſe & omnes ditionis ſuæ Epiſcopos exemptos eſſe à poteſtate Archiepiſcopi Cantuarienſis, ac nunc demum aui ſui conſecutum eſſe priuilegium, qui in terra ſua erat Rex, Legatus Apoſtolicus, Patriarcha, Imperator, & omnia quæ volebat: verum etiam, vt quouſque veritas non innotuit, fuerit in Alexandrum etiam ab eius amicis, & Catholici nominis ſtudioſis, atque adeo ab ipſo Francorum Rege Chriſtianiſſimo, verbis atque ſcriptis vbique conclamatum: ſicut patet ex querulis ea de re ſcriptis *o* literis à Thoma ad quemdam Ioannem Cantuarienſem Romæ agentem, necnon à Lombardo Romanæ Eccleſiæ ſubdiacono tunc in Galliis degente ad Alexandrum Papam, & à Ioanne Saresberienſi ad Ioannem Epiſcopum Pictauienſem: quibus plane intelligas, etiam quemlibet, licet ſanctiſſimum, in ſignum poſitum eſſe, in quem detractionis ſagittas inimici iaciant pariter & amici. At qui paulo ſolutior tanti Pontificis æſtimationem carpſerat Saresberienſis, idem poſt omnia bene explorata, ea omnino correxit ſuis poſtremis literis *p* ad prædictum Milonem Morinenſem; dum breui compendio vniuerſam cauſam tractans eo modo quo ſuperius narrata eſt ex ipſius Alexandri aliorumq; literis, euidenter docet, eumdem Pontificem, etiam circumuentum, cauſam Eccleſiæ & Thomæ fideliſſime procuraſſe: quod & euidentius cognoſcetur ex ijs quæ dicentur annis ſequentibus.

o 1. ep. 164. 165. 178.

CONCLAMATVR INIVSTE ADVERSVS ALEX. PP.

p 2. ep. 97.

IX.

Sed non ita Cardinales aliquot, qui auro Regis corrupti, grauiſſimum intulerunt Fidelibus ſcandalum: de quibus ſunt iuſtiſſimæ Thomæ querelæ *q* ad Archiepiſcopum Moguntinum, & Pictauienſis *r* Epiſcopi ad Lombardum: ſicut & ab eodem Thoma alibi *ſ* laudantur Humbaldus & Hyacinthus itidem S. R. E. Cardinales, quod (vt ait) non abiiſſent poſt aurum, quo ad læſionem ipſius Thomæ, & Apoſtolicæ Sedis confuſionem, capti eſſent quidam, quorum patrocinio receptis literis Apoſtolicis Rex Anglorum ſe de Romana Eccleſia gloriaretur triumphaſſe. Porro hæc adeo turpia & deteſtabilia excuſare non poſſumus, nec debemus. Nam qui ſic Regio capiuntur auro, plumbei ipſi redduntur, deformes exiſtimatione, flexibiles leuitate, graues pondere conſcientiæ, Deo inuiſi, hominibus expoſiti ſubſannandi, & conculcandi vt ſal infatuatum, quod ad nihilum valet vltra: Perdat hos Deus, ne inficiant Sanctam Eccleſiam non habentem maculam neque rugam. Perdat hos Deus, antequā perdant ipſi Eccleſiam in manum laicam. Sintque iſta, aliaque eiuſmodi errata maiorum, maior cautela ſucceſſorum.

q 2. ep. 21. r 2. ep. 32. ſ 2. ep. 54.

AVRO CORRVPTI NONNVLLI CARDINALES.

IESV CHRISTI AN. 1168.

ALEXAND. III. AN. 9.

FRIDERICI 14.

MANVELIS 26.

I.

ANNO Chriſti milleſimo centeſimo ſexageſimo octauo, Indictione prima, ipſis *a* Calendis Ianuarij, VVillelmus Papienſis, & Oddo, ſiue Otto Brixienſis, ille presbyter, iſte diaconus, Cardinales S. R. E. Legati à Latere ab Alexandro Papa in Gallias pro concordia inter S. Thomam Archiepiſcopum Cantuarienſem exulem, & Henricum Angliæ Regem, componenda deſtinati, Roma egreſſi, ſeorſum ab inuicem *b* diuerſo itinere profecti ſunt, conuenturi in vnum apud oppidum Montempeſſulanum.

a Cod. Vatic. 1. ep. 163.

b 2. ep. 4.

II.

Sed ne ſimulac in Gallias peruenerunt, ſuſceptæ legationis munus obirent, interceſſit impedimentum belli conflati inter Reges Francorum & Anglorum: de quo Alexander ad eoſdem Legatos epiſtolam *c* ſcripſit, qua præcepit vt omiſſis ceteris pacem inter eos conciliare ſummopere ſtuderent, prudenter cauentes nequid in fauorem alterius ſtatuerent, vnde alter offenderetur: & diſtricte prohibuit, ne Regnum Anglorum intrare, vel de negotiis eiuſdem regni tractare præſumerent, niſi prius Thomas Regi penitus reconciliaretur. Verum quod nihilominus alter Legatorū, nempe

c 2. ep. 34.

VVillelmus

Willelmus continuo in partem amici ſui Regis Anglorum declinans, *d* non ſolum eum conſilio iuuaret aduerſus Regem Francorum, ſed & falſis obreptionibus reſcriptum ab Alexandro ſurripuiſſet pro ſuſpẽſione auctoritatis Thomæ; quod Rex Angliæ vbiq; iactabundus oſtentabat; inde graui orto ſcandalo, tam Rex Francorum Chriſtianiſſimus, quam vniuerſum eius Regnum, omneſq; filij Eccleſiæ; (inquit ad Alexandrum Willelmus *e* electus Carnotenſis Epiſcopus; vir, vt ait Saresberienſis, *f* famæ clariſſimæ, & magnæ auctoritatis, prudentia & eloquentia præſtantiſſimus:) doluerunt virum iuſtum, Pontificem reuerendum; qui pro libertate Eccleſiæ Catholicæ, ac Sedis Apoſtolicæ maieſtate tuenda, exul ac proſcriptus viueret, contra quem ageret tyrannus, Eccleſiæ perſecutor, iniquus hoſtis Regni Francorum, & ex aduerſo pro quo ſupplicaret Rex Chriſtianiſſimus, quo non eſſet inter Reges, & Principes, qui mandatis Pontificiis obediret humilius, & Eccleſiam ac viros Eccleſiaſticos deuotius honoraret, & ſtudioſius tueretur; cuiuſq; Regno non eſſet aliud in toto Orbe, fide, charitate, & deuotione erga Sedem Apoſtolicam comparandum, nec eſſet Eccleſia, quæ Eccleſiæ Romanæ fuerit vtilior in omnibus anguſtiis ſuis, quam Gallicana: ſine cauſa ſuſpendi, & ab Apoſtolica Sede manaſſe ſcriptum tam pernicioſum exemplo. Quare & ſcripſit tunc ipſe Rex Francorum ad Papam, & eiuſdem Thomæ extant ad diuerſos Cardinales *g* de ijſdem epiſtolæ.

d 2. ep. 32. & 103. — SCANDALVM OBORTVM EX LEGATI INIQVITATE. — *e 2. ep. 57.* — *f 2. ep. 60.* — LAVDES FR. REGNI, REGIS, ET ECCLESIÆ. — *g 2. ep. 52. 54. 55.*

III. Quibus compertis Alexander valde commotus, primum literis *h* Thomam ad fortitudinis & conſtantiæ virtutem hortatus eſt, monens vt nullam penitus cum Rege Anglorum in depreſſionem & diminutionem Eccleſiaſticæ dignitatis pacem faceret, & tamen conſulens vt quantum ſaluo honore officij ſui & libertate Eccleſiæ fieri poſſet, ad gratiã & amorem eius recuperandum modis omnibus eniteretur. Deinde ad Legatos ſuos ſcribens, *i* eorum auctoritatem ſuſpendit, ne ſe immiſcerent iudiciaria poteſtate in deciſione cauſæ, nec in Regnum Angliæ vlla ratione intrarent, niſi prius plena pax inter Thomam & Regem inita eſſet: cui quidem ita intendere iuſſit, vt tam ipſi Thomæ, quam eius Eccleſiæ, antiqua iura & libertates integræ & illibatæ ſeruarentur. Ioannem vero Oxenefordienſem, periurum, & falſorum rumorum diſſeminatorem, ita caſtigari præcepit, vt alij eius exemplo à ſimilibus deterrerentur. Quibus Alexandri diuulgatis in Gallia literis, magnam piorum omnium factam eſſe exultationem, diuerſorum literæ *k* teſtantur.

h 2. ep. 89. — ALEX. PP. MEDETVR SCANDALO. — *i 2. ep. 28.* — *k 2. ep. 90. 86. 95.*

IV. Poſt iſtas autem perplexitates, initamq; inter Reges concordiam, cum demum autumni tempore Legati primo Regem Angliæ, deinde Thomam adiiſſent, *l* & de pace inter eos concilianda egiſſent: tamen quod alter eorum, nempe Willelmus Papienſis, aperte in omnibus faueret Regi in damnum Thomæ & aliorum exulum, ac perniciem Eccleſiæ; alter autem, nempe Oddo remiſſius ageret, quam tantæ expectationis hominem decuiſſet: amiſſa omni ſpe concordiæ, Rex cum Epiſcopis & Clero ſuæ factionis, intelligentes non habere Legatos facultatem decidendi cauſam principalem, vel ipſum Thomam ad iudicium compellendi, timenteſq; ne idem Thomas cenſuris Eccleſiaſticis in ipſos vteretur: rurſus conſilium inierunt rem cunctam ad Summum Pontificem per appellationem deferre, & ſe ac ſua omnia ſub Apoſtolica protectione ponere, appellationi terminum præfigentes feſtum S. Martini anni proxime venturi: idque Thomæ ſignificari curarunt, tam per literas *m* Legatorum, quam per miſſos à ſe ad eum nuntios, ne poſthac aliquid contra ipſos in præiudicium appellationis ſuæ intentaret, præſertim cum iam ante à literis Apoſtolicis interdicta ipſi fuiſſet auctoritas de rebus ac perſonis Eccleſiæ Anglicanæ. Quibus à Thoma cognitis, cum iterum cerneret literas illas Alexandri ad Regem de inhibitione auctoritatis ſuæ conſcriptas, circumquaq; diuulgari magno ſcandalo bonorum omnium fauentium Eccleſiaſticæ libertati; idem de his excruciatus, literas *n* de ſua ac ſuorum diuturna perſecutione, & inimicorum inſultatione, valde querulas ad eumdem Põtificem conſcripſit; aliaſq; ad ſacrum Cardinalium Collegium, quibus eos liberius de officio ſuo commonens, & negligentiam in vindicanda Eccleſiæ iniuria carpens, hanc egregiam in fine ſententiam inſeruit; *Non ſimulatione, non ingenio* (hoc eſt prudentia carnis, quæ eſt *o* inimica Deo) *regendam eſſe Eccleſiam, ſed iuſtitia & veritate, quæ ſe obſeruantem liberat ab omni periculo.* Quibus; aliorumq; ſanctiſſimorũ virorum querelis permotus Alexander, Legatos quantocyus omni nudans auctoritate; reuocauit ad ſe: qui cum multa poſt hæc *p* cum Rege & eius Epiſcopis tractaſſent de illorum ad Papam appellatione, deq; perperam ab ipſis Legatis facta abſolutione eorum qui fuerant excommunicati à Thoma, demum recedentes, & Regem *q* adeo commotum reliquerũt, vt palam quereretur ſe proditum eſſe à Papa; & ijdem ipſi de rebus à ſe geſtis pœnitentes, conqueſti ſunt *r* ſe ad Regis voluntatem nimis cauſam Eccleſiæ depreſſiſſe. Miſerunt vero etiam Rex & Thomas Nuntios ſuos ad Pontificem: de quorum petitionibus; & obtentionibus; dicetur anno ſequenti.

l 2. ep. 28. 30. — RVRSVM REX ANGL. APPELLAT PONT. — *m 2. ep. 29.* — *n Cod. Vatic. in Append.* — QVERELÆ S. THOMÆ AD CARDINALES. — *o Rom. 8.* — *p 2. ep. 6. 26. 56. 100. 101.* — *q 2. ep. 26.* — *r 2. ep. 103.*

V. Vbi vero Legati re infecta ex Gallia receſſerunt, ſtuduit Rex Chriſtianiſſimus ad mutuum colloquium congregare in præſentia ſua Regem Anglorum & S. Thomam, vt ſe inter eos mediatorem conſtituens, facilius eoſdem poſſet fœdere pacis copulare. Sed cum inter mutua eiuſmodi habita ſimul colloquia, aliquando Thomas ad pedes Regis Angliæ procidẽs, dixiſſet ſe totam mutuæ diſſenſionis cauſam ipſius committere arbitrio, honore ſaluo Dei; Rex iſta adiectione excandeſcens, obijcienſq; Thomam, quicquid ipſi diſpliceret dicturum honori Dei eſſe contrarium, & ſic tam quę ſua, quam quæ Regis eſſent vindicaturum; publice obtulit ſe quieturum, dummodo quod ipſius Thomæ anteceſſorum Cantuarienſium Archiepiſcoporum maximus & ſanctiſſimus feciſſet minimo prædeceſſorum Regis, hoc Thomas præſtaret Regi. Ad quam vocem cunctis acclamantibus, ipſoq; etiam Rege Chriſtianiſſimo Thomam vrgente, ſed eo prudenter ac grauiter reſpondente, malle ſe prædeceſſorum ſuorum ærumnas, quas pro pietate & libertate Eccleſiaſtica defendenda ſuſtinuiſſent, pati, quam ſi in aliquo tepuiſſent, illos imitari; ſolutum eſt colloquium, cum multa in eum vtriuſq; Regis indignatione, & aulicorum conuiciis. Sed admiratione dignum eſt, quomodo auſus ſit Rex Anglię ad exempla prouocare antiquiorum Cantuarienſium Archiepiſcoporum, quorum pleroſq; conſtaret magnopere reſtitiſſe Regibus libertatem Eccleſiaſticam violantibus, eaq; de cauſa plurium annorum eſſe paſſos exilia & proſcriptiones; vt abunde oſtenſum eſt ſuperius.

CONGRESSVS REG. ANGL. CVM S. THOMA CORAM REGE FR.

VI. Ceterum cum poſt hæc ſubtracta Thomæ alimonia, quã à Rege Chriſtianiſſimo ſuſcipere conſueuerat, ad extremam redactus inopiam, nihilominus fortis permanens cogitaret alio ſe recipere; poſt paucos dies Chriſtianiſſimus facti pœnitens, eum rurſum ad ſe vocauit, & coram omnibus ad pedes eius cum lacrymis ſe proiiciens, veniam ab eo poſtulauit, & peccati abſolutionem, quod dediſſet ei conſilium vt ad nutum hominis honorem Dei remitteret; promiſitque numquam ſe ei defuturum: & cum Rex Angliæ de his apud eum per Nuntios grauiſſime expoſtularet, rogaretq; inſtantiſſime vt Thomam eiiceret è Regno ſuo, dignum Rege Chriſtianiſſimo reſponſum reddidit; *Regi veſtro nuntiate, quia ſi Rex Angliæ auitas quas vocaret conſuetudines, licet minus (vt aiunt) legi diuinæ congruas, tamen vt ad regiam dignitatem ſpectantes, non ſuſtinet abrogari; multo minus mihi licet ius illius liberalitatis ſubuertere, quod cum corona regni mihi iure competit hereditario. Conſueuit ſiquidem Francia ab antiquis temporibus, omnes miſeros & afflictos, & maxime pro iuſtitia exulantes recipere, & donec pacem habuerint, fouere, tueri, ac defendere*, adiiciens *ſe Thomam recepiſſe de manu Romani Pontificis, quem ſolum in terris haberet dominum; & ideo nec pro Imperatore, nec pro Rege, nec pro aliqua mundi poteſtate, eum dimiſſurum.* Narrantur hæc omnia pluribus in Quadripartita Hiſtoria Vitæ eiuſdem Thomæ, & in epiſtola *ſ* ab eodem ipſo ſcripta ad Humbaldum Cardinalem Oſtienſem. Quæ vero poſt hæc contigerunt, dicentur anno ſequenti.

REGIS CHRISTIANISS. DIGNA RESPONSIO AD ANGLVM. — *ſ 3. ep. 78. Ap. Baron. an. ſeq. num. III.*

VII. Interim ad res Italiæ conuertamus orationem, vbi Fridericum Imp. acerrimum Eccleſiæ perſecutorem, vidimus anno ſuperiori peſte diuinitus immiſſa ab Vrbe fugatum ægre Papiam peruenire potuiſſe. Sed longe ſæuiora hoc anno in eum congeſta ſunt. Siquidem imprimis Romanus Pontifex (inquit hæc narrans Ioannes *t* Saresberienſis ad Cantiæ Subpriorem) cum per patientiam eum diutius expectaſſet, vt vel ſic prouocaretur ad pœnitentiam; & ſchiſmaticus abutens

t 2. ep. 84.

Frid. imp. deponitvr, et excommvnicatvr ab Alex. Papa. utens patientia eius, peccata peccatis adderet iugiter, vt error in amentiam verteretur: Vicarius Petri à Domino conſtitutus ſuper gentes & ſuper regna, Italos, & omnes qui ei ex cauſa Imperij religione iuriſiurandi tenebantur aſtricti, à fidelitate eius abſoluit, & Italiam fere totam à facie furentis & præſentis tanta felicitate & celeritate excuſſit, vt in ea nihil habere videretur, niſi tortores quos euitaret, interdum & anguſtiarum, quas euitare non poſſet, iuge ſupplicium. Abſtulit ei etiam Regiam dignitatem, ipſumque anathemate condemnauit; & inhibuit auctoritate Dei, ne vires vllas ab eo tempore in bellicis congreſſionibus haberet, aut de Chriſtiano aliquo victoriam conſequeretur, aut alicubi quiete & pace gauderet, donec fructus pœnitentiæ condignos operaretur. In quo ſecutus eſt exemplum Gregorij Septimi deceſſoris ſui, qui Henricum Imp. Eccleſiæ priuilegia conuellentem deponens, in Concilio Romano ſimili ſententia condemnauit. Et quidem illa ſententia effectum ſortita eſt, & hanc de priuilegio Petri latam videtur ipſe Dominus confirmaſſe. Hoc enim Itali audito, ab eo diſcedentes, reædificauerunt Mediolanum, Schiſmaticos expulerunt, Catholicos reduxerunt Epiſcopos, & Apoſtolicæ Sedi vnanimiter adhæſerunt. Hæc Saresberienſis.

VIII. Sed quæ rurſum mala eumdem Fridericum exauguſtum (vt vocat) ſecuta fuerint, idem aliis epiſtolis *u* deſcribens, docet ipſum congreſſum cum Mediolanenſibus, amiſſis viginti quinque millibus armatorum, in fugam conuerſum eſſe, & intra Papiam concluſum: cum vero ſentiret ſe militum præſidio deſtitutum, & Italiæ ciuitates in ipſum irruere properare, nec tutus vllus eſſet regreſſus in Germaniam, eumdem relicta Papia per caſtella latitare cœpiſſe: ac cum nihilominus deſperaret manus hoſtium euadere, doloſe fingentem ſe pacem velle cum Eccleſia, quoſdam viros religioſos vocaſſe, quorum conſilio ſe acquieturum promiſit: ſed ex eo iam mitius cum eo agentibus Longobardis, vbi opera Marchionis Montisferrati, multis & ingentibus promiſſis à Comite Maurienſi elicuit facultatem egrediendi ex Italia, cum obſidibus quos olim ex ciuitatibus acceperat; mox detracta larua, venientibus ad ſe viris religioſis quos pro pace euocauerat, per literas ſignificaſſe, eos ob eam cauſam fruſtra venturos eſſe, niſi Angelum de cœlis ſecum patenter adducerent, aut venirent in poteſtate faciendi miracula, mundandi leproſos, & ſuſcitandi mortuos: denique cum prope Secutiam nobilem quemdam obſidem Brixienſem ſuſpendiſſet, imponens ei quod fuiſſet auctor colligendi exercitus quo ex Italia pelleretur; Secutianos arreptis aduerſus illum armis, reliquos omnes obſides ei abſtuliſſe: ipſum autem aſſumpto famuli habitu, quaſi qui alicuius magni viri procuraret hoſpitium, cum aliis quinque famulis noctu abſceſſiſſe: ac demum ad ſua redeuntem, Alemanniam & Saxoniam ſupra modum turbatas reperiſſe, & fratrem ſuum præ ceteris inimicum. Hæc Saresberienſis. Quibus quidem videas (vt alibi idem *x* philoſophatur) Fridericum, qui nominis ſui fama Orbem perculerat, & cuncta fere ſubegerat Regna vicina, atque etiam Imperium Græcorum terrore concuſſerat, vt magis deditionem, quam confœderationem legationibus miſſis videretur offerre; iam inter ſuos vix ſecurum conſiſtere. Etenim (vt ipſemet conqueri ſolebat) ex quo Regem Francorum, & Gallicanam Eccleſiam ſeparare conatus eſt ab obedientia Alexandri Catholici Pontificis, ſucceſſus eius relapſi ſunt, & quæ eum extulerat in depreſſionem eius cœpit fortuna dilabi: ac tandem de faſtigio Romani Imperij, in paupertatem & ignominiam miſer, ſed nulli miſerabilis corruit, ad gloriam eius qui ſolus pro arbitrio Regna & Imperia transfert, erigitq; quas vult & deiicit poteſtates.

IX. Poſt eiectum vero penitus ab Italia Fridericum, hoc ipſo anno (vt narratur in Rebus geſtis Alexandri Papæ) Cremonenſes cum Mediolanenſibus & Placentinis, in manu potenti conuenientes aduerſus Papienſes & Marchionem Montisferrati, Friderici fautores, ad villam quæ dicebatur Rouereta; ibi ad honorem Dei, & Beati Petri, & totius Longobardiæ, deſignarunt ambitum conſtruendæ ciuitatis, intra tres fluuios, & in terra amœna & fertiliſſima: ad quam inhabitandam concurrentibus omnibus incolis circumpoſitarum villarum, ſtatim ea creuit in ciuitatem magnam, adeo vt primo anno numerata fuerint quindecim millia ciuium: & vt glorioſior vbique haberetur atque famoſior, placuit omnibus, vt pro reuerentia B. Petri & Papæ Alexandri, nominaretur *Alexandria*. Altero vero anno eius fundationis, Conſules eius ad ipſum Alexandrum accedentes Beneuentum, eamdem ei, & per eum Sanctæ Romanæ Eccleſiæ, in ius & proprietatem obtulerunt, atque in perpetuum tributariam Beato Petro ſponte fecerunt. Hæc ibi: quæ fieri Deus voluit ad gloriam Catholici Pontificis, quem tyrannus deprimere niteretur.

Margin notes (left column): *u* 1. ep. 26. 62. — Vincitvr a Mediolanensib. — *x* 1. ep. 139. 140. ap. Baron. an. 1167. XIII. — Eivsdem svmma deiectio. — Alexandria civitas constrvitvr in Longob.

IESV CHRISTI An. 1169.

ALEXAND. III. An. 10.

FRIDERICI 15.

MANVEL. 27.

I. Anno Chriſti milleſimo centeſimo ſexageſimo nono, Indictione ſecunda, rurſum in cauſa S. Thomę Cantuarienſis multum altercatum eſt inter partes. Siquidem Rex Angliæ animoſiſſime eum perſequens, miſſis in Italiam Nuntiis, primo ciuitates corrumpere ſtuduit, Mediolanenſibus tria millia marcharum promittens, Cremonenſibus duo millia, Parmenſibus mille, & totidem Bononienſibus, vt impetrarent à Papa & Eccleſia Romana deiectionem Thomæ, vel translationem ab Eccleſia Cantuarienſi in aliam extra ditionem ipſius Regis: deinde vero ipſi Alexandro Papæ obtulit, ſi id agere vellet, ſe data Romanis pecunia, liberaturum eum ab omnibus illorum vexationibus, & decem millia marcharum adiecturum; atque inſuper conceſſurum, vt tam in Eccleſia Cantuarienſi, quam in aliis vacantibus in Anglia, paſtores ordinaret ad libitum; ac demum pacem Imperatoris procuraturum. Cumq; Alexander his promiſſis non flecteretur, tunc ad terrores conuerſus, per eoſdem Nuntios minatus eſt, ſe Noradini Principis Mahometanorum potius ſecuturum errores, & profanæ religionis initurum conſortium, quam in Eccleſia Cantuarienſi diutius pateretur ſedere Thomam. Sed nec timore concuti ſciens Pontifex, duaſque eis proponens vias, alteram vitæ, alteram mortis, reſpondit, eos, vt cœperant, facile poſſe, contempta gratia & patientia Dei, pereuntium eligere vitam, ſed ſe, Domino propitiante, non receſſurum à via recta. Quapropter hac iterum ſpe deiecti, ad Regem Siciliæ recurrentes, eius quoque opem ad hoc implorauerunt: qui tamen non magis auditus eſt, quamuis multum inſtiterit potentia & gratia, qua polleret apud Pontificem & Eccleſiam Romanam. Dimiſſique ſunt tandem Nuntij impotes voti, hoc ſolum impetrato, vt Pontifex Nuntios mitteret qui pacem procurarent, nempe Gratianum nepotem Eugenij Pontificis, Romanæ Eccleſiæ Subdiaconum, & Viuianum vrbis Veteris Archidiaconum, munere aduocationis in Romana Curia conſpicuum: quibus formam præſcripſit, quam in omnibus obſeruare deberent: ac per eoſdem Thomam admonuit, vt dum pax tractaretur, mitius ageret, nihilque omitteret quod ad recuperandam Regis gratiam (quantum ſaluo ordine & officio ſuo fieri poſſet) inſeruiret: & quo omnis conquerendi occaſio Regi tolleretur, præcepit vt vſque ad diſceſſum Nuntiorum, nec in ipſum Regem, nec in perſonas Regni, aut Regnum, aliquam ſententiam proferret: quod ſi pax non ſequeretur, liberam haberet facultatem cenſuris agendi: fuitque præſcriptum tempus pacis, feſta dies S. Michaelis Archangeli. Conſtant hæc omnia ex literis *a* tunc ab eodem Alexandro, Ioanne Saresberienſi, aliiſque in hac cauſa datis.

II. Porro primus congreſſus Nuntiorum cum Rege fuit apud Danfront in Northmannia, die feſto S. Bartholomæi Apoſtoli: quo cum Rex primo omnium ab eis peteret, vt clericos olim à Thoma excommunicatos abſoluerent, ipſi autem id recuſarent, niſi excommunicati iurarent, quod ſi pax

Margin notes (right column): Novi conatvs Reg. Angl. contra S. Thom. — Alex. PP. constantia pro S. Thoma. — Nova legatio ab Alex. ad Regem. — *a* 1. ep. 61. & lib. 3. ep. 1. 2. 3. 5. 78. 79.

pax non ſequeretur, eadem excommunicatione ſicut antea conſtricti tenerentur; indeque Rex grauiter commotus, conquereretur de Papa, quod numquam in aliquo audiretur ab eo, ac minaciter addidiſſet; *Per oculos Dei ego faciam aliud*; tunc Gratianus Nuntius ad illum, *Domine* (inquit) *noli minari. Nos enim nullas minas timemus, quia de tali Curia ſumus, quæ conſueuit imperare Imperatoribus & Regibus.* Rurſum vero conuenientibus ſæpe ijſdem vna cum Rege & Epiſcopis, diuerſis locis & temporibus, cum poſt multas altercationes Rex offerret pacem *Salua dignitate regni ſui*, Nuntij autem omnino recuſarent eam clauſulam formulæ pacis inſerere, niſi æque apponeretur *Salua libertate Eccleſiæ*; eo magnopere Rex commotus alios mox ſuper hac re Nuntios miſit ad Alexandrum, cum literis ſuis, & Epiſcoporum ſuorum quos ad hoc collegerat. Interim vero adueniente præfinito ab Alexandro tempore expectationis pacis, cum Gratianus alter Nuntiorum confeſtim receſſiſſet, quod iam ſuæ legationis tempus expiraſſet; remanſit tamen adhuc Viuianus ſpe concordiæ, quam Rex denuo ſimulauit; ſed ab eo varie ex ſolito eluſus, ceſſauit & ipſe cum eo amplius agere, poſtquam nec Thomas eidem Regi ad Montem Martyrum prope Pariſios occurrens, nec ipſe Rex Chriſtianiſſimus his ſumma ſollicitudine interueniens, aliud quicquam ab Anglo præter fallacia verba eruere valuiſſent: vt de his omnibus, aliiſque plurimis in hac legatione vltro citroque geſtis, dictis, ſcriptiſque, abunde apparet ex multiplicibus tunc ab ijſdem, à quibus res agebatur, datis literis. *b*

GRATIA-NI LEGATI LIBERA RESPONSIO.

b 3. *ep.* 4. 5. 6. 9. 10. 12. 13. 19. 20. 21. 22. 26. 36. 60. 61. 62. 63. 65.

III. RVRSVM VARIE AGITATVR CAVSA S. THOMÆ.

Cum vero nihilominus idem Rex Angliæ per ſuos ad Alexandrum miſſos nuper Nuntios, importuna obreptione obtinuiſſet ab eo literas, quibus Thomæ ſuper ipſum Regem ac regnum ſuſpenſa eſſet auctoritas, quouſque pacem obtineret à Rege, ijſdemque abuſus Rex, pacem differret dedita opera, quantumuis tam alij ſuperuenientes Papæ Nuntij, quam ipſe Rex Chriſtianiſſimus pro ea conficienda ſtudioſiſſime laborarent, ac Thomas valde ſe coram Rege humiliaret: hinc rurſum orta occaſione, aduerſus Alexandrum declamatum eſt, non ab ipſo tantum Thoma, *c* ſed & à Francorum Rege, *d* atque Regina, *e* & ab aliis *f* pleriſque, quibus zelus iuſtitiæ ineſſet, indignantibus quod Pontifex eiuſmodi literas Regi Anglorum conceſſiſſet, quas idem vbique magna iactantia publicabat. Quare tot pulſatus querelis Alexander, ſe de his apud Thomam ac Regem Chriſtianiſſimum excuſans, *g* quod ſpe pacis deceptus fuiſſet; in poſterum mandauit, vt niſi Rex Angliæ ante initium Quadrageſimæ, quæ iam inſtare videretur, ea quæ promiſiſſet adimpleret, ſed in ſua obſtinatione induraretur, tunc ipſe Thomas reſtitutus eſſet in auctoritatem ſuam, vt tam in perſonas, quam etiam in Regnum, & in ipſum Regem, liberam haberet facultatem exercendi debitum officij ſui. Haſque literas idem Pontifex voluit per ſuos Nuntios *h* deferri ad Regem; qui vt vidit, magnopere commotus exclamauit in Pontificem, quod repugnantia eodem anno decreta ſanxiſſet. Quænam autem hæc ſecuta ſint, dicetur anno ſequenti. Cum interim non deſtiterit etiam idem Pontifex eumdem Regem aliis comminatoriis literis *i* monere, vt vacantibus in Anglia Eccleſiis permitteret Epiſcopos eligi; & Epiſcopis Angliæ præcipere, *k* vt quod audiſſet inueſtituras laicas beneficiorum ac bonorum Eccleſiaſticorum ibi frequentes eſſe, omnes tam dantes quam accipientes excommunicarent, eoſdemq; ab omnibus vitari facerent vſque ad pleniſſimam ſatisfactionem.

c 4. *ep.* 14. 15.
d *ep.* 18. 22.
e *ep.* 19.
f *ep.* 20. 23. 25. 28.
g *ep.* 16. 17. 51.
h *ep.* 1. & 23.
i 3. *ep.* 11.
k 4. *ep.* 30.

IV. REX HVNGAR. RESTITVIT IVRA ECCLES.

Quo eodem anno dum ipſe in cauſa iurium Eccleſiæ Regem Anglorum refractarium experiebatur, alius potentiſſimus Rex Hungariæ, Dalmatiæ, & Croatiæ, ſuaſione M. diaconi Cardinalis, libentiſſimo animo Eccleſiam reſtituit in ijs quæ tam ipſe, quam eius deceſſores vſurpauerant aduerſus Eccleſiaſticam libertatem, circa depoſitionem aut tranſlationem Epiſcoporum, aliorumque Præpoſitorum, ac bona vacantia Eccleſiarum: deque ijs diploma conſcripſit, quod aſſeruatur *l* in Vaticana Bibliotheca libro qui inſcribitur *Cencii Cameralis*.

l *Rec. Baro. Annal. Tom. XII. hoc an.*

V. SCHISMATICI

Eodem anno (vt habetur in Actis Alexandri Papæ) Ioannes presbyter Cardinalis tituli S. Martini, promotor duorum pſeudopontificum, Octauiani & Guidonis, cum extra Viterbium equitaret, ſubito corruit, & confractis ceruicibus impœnitens vitam peſſimam finiuit infelici morte. Atque ipſe Guido incurabili morbo percuſſus, pede neceſſe habuit claudicare quamdiu vixit.

CARD. MISERANDVS INTERITVS.

VI. SOLDANI ICONII AD CHRISTVM CONVERSIO.

Quo item anno baptizatus eſt in Cilicia Soldanus Iconij. Erat ei mater Chriſtiana, ſed occulta ob metum Saracenorum: quæ proxime moritura, fidem ſuam filio ſignificauit, & vt ipſe eamdem ſuſciperet hortata eſt; inſuperque rogauit, vt cum defuncta eſſet, ſuper eius ſepulchrum, quaſi pyramidem, poneret ſignum CRVCIS. Paruit ille: ſed cum viſa Cruce Saraceni in eum acerrime commoti, eam deiicere conarentur; qui primi id aggreſſi ſunt, mortui corruerunt: conuenientibus autem ad opus multis hominum millibus, pleriq; immiſſis cælitus fulguribus & coruſcationibus igne perierunt: tuncque apparuit Angelus Domini, & lucidiſſimum ſignum CRVCIS poſuit ſuper pyramidem; ex quo multi crediderunt in CHRISTVM. Ipſe vero Soldanus, cum ſuaſione matris, hiſque miraculis, tum lectione diuinarum Scripturarum, flagrans ardore Chriſtianæ fidei ſuſcipiendæ, miſſis ad Alexandrum Papam Legatis, petiit ab eo virum idoneum per quem vice ipſius in lege Chriſti plenius inſtrueretur: eoque accepto, baptizatus eſt clanculo ob metum ſuorum. Narrant iſta pluribus Matthæus Paris hoc anno, & Robertus in Appendice ad Sigebertum anno milleſimo centeſimo octogeſimo primo.

VII. CLADES SICILIÆ EX TERRÆMOTV.

In Sicilia vero, hoc eodem anno, quarta die Februarij, circa primam horam diei, vehemens terræmotus tanta vniuerſam inſulam excuſſit violentia, vt in Calabria quoq; ſentiretur. Cataneñſium opulentiſſima ciuitas vſque adeo ſubuerſa eſt, vt ne vna quidem domus ſuperſtes remanſerit. Viri ac mulieres circiter quindecim millia, cum Epiſcopo, maximaque parte monachorum, ſub ruina ſunt ædificiorum oppreſſi. Hæc Hugo Falcandus, qui ea oculis intuebatur: pergitque narrare de cladibus ceterarum ciuitatum, & aliis prodigiis quæ tunc in Sicilia contigerunt. Sed cauſam horum malorum detegit *Petrus m Bleſenſis*, vir pietate, ſcientia, & moribus inſignis: qui in Siciliam miſſus *n* ab Archiepiſcopo Rotomagenſi magno auunculo Willelmi Iunioris Regis Siciliæ, vt eum ſcientiis imbueret; paulo poſt æmulos paſſus, prætextu promotionis in Archiepiſcopatum Neapolitanum (quem tamen recuſauit) à Curia dimotus, ſed & pertæſus turbas & coniurationes in Stephanum Archiepiſcopum Panormitanum & Cancellarium, cum quo in Siciliam venerat; hoc eodem tempore in Northmanniam reuertit ad Regem Angliæ. Scribens *o* igitur ad Richardum Syracuſanum Epiſcopum de frequentibus horrendis cladibus, quibus grauiſſima Siculorum peccata Deus punire conſueuiſſet, ait plagam iſtam Catanenſium accidiſſe in vigilia S. Agathæ virginis & martyris, cum damnatiſſimus illorum Epiſcopus, qui eam ſedem pecunia adeptus eſſet, abominationis offerret incenſum: indeque patuiſſe, beatiſſimæ Agathæ (quæ in ea ciuitate colitur) offenſam, ſuis exigentibus peccatis tam populum quam Epiſcopum incurriſſe. Hæc ille: eademque Rogerius in Annalibus Anglicanis, ſed non ſuo loco, anno videlicet milleſimo centeſimo ſexageſimoquarto. Eſt vero etiam eiuſdem Petri *p* grauiſſima querela de eodem Willelmo Iuniori Rege, quod manu laica introduceret Epiſcopos in Eccleſias, & rapaces manus iniiceret in theſauros Eccleſiæ: necnon *q* de Epiſcopis eiuſdem Regni, qui in obſequium Regis morarentur in Curia, vbi iuſta Dei diſpenſatione contingeret, eoſdem vincula, aliaque dira pati ab eodem Rege: de quibus etiam agit pluribus idem qui ſupra Falcandus. Sed quod ad Regem ſpectat; ſi talis Bonus, (ita namque iſte Willelmus Iunior cognomento dictus eſt, reſpectu Mali ipſius deceſſoris) qualem putatis fuiſſe Malum? Sed de his modo ſatis.

m *Petr. Bleſ. ep.* 46.

DE PETRO BLESENSI.

n *Falcand. in Chron. & Petr. Bleſ. ep.* [illegible] *&* 90. *Ap. Baron. an.* 1167. *in fi.*
o *d. ep.* 46.

p *Id. ep.* 10.

WILLEL. BONVS VALDE PERVERSVS.

q *Petr. Bleſ. de inſtit. Epiſc.*

IESV CHRISTI AN. 1170.

ALEXAND. III. AN. 11.

FRIDERICI 16.

MANVELIS 28.

I. ANno Domini milleſimo centeſimo ſeptuageſimo, Indictione tertia, Alexander Papa nouam ad Angliæ Regem Legationem credidit Rotrocho Archiepiſcopo Rotomagenſi, Wilhelmo Senonenſi, & Bernardo Epiſcopo Niuernenſi; ad quos extant eiuſdem Pontificis *a* literæ, ſcriptæ Beneuenti decimoquarto Calendas Februarii, de his quæ cum Rege tractanda eſſent; nimirum vt S. Thomas in ſuam reſtitueretur Eccleſiam, omneſque poſſeſſiones Eccleſiæ ablatas reciperet, atq; item alii exules ſinguli ſua recuperarent: Pacem plenam eidem Rex concederet in oſculo ſancto; & ſi minus ad id cogi poſſet, (quippe qui iuraſſet, nunquam id facturum) ſaltem per filium ſuum impleret, quod pollicitus erat: Conſuetudines quoque prauas contra Eccleſiaſticam libertatem aboleret, & Epiſcopos qui promiſerant eas ſeruare, iidem Legati à promiſſione abſoluerent: itemque ſi ſpes eſſet pacis, abſoluerent excommunicatos ea conditione, vt ſi pax non ſequeretur, in eandem reincideret excommunicationem. Has vero conditiones intra quadraginta dies implendas eſſe præſcripſit: aliquin mox prouinciam eiſmarinam vbi Rex erat ſubiicerent interdicto. Hæc ſunt quæ Legatis data ſunt in mandatis.

a Cod. Vat. 5. ep. 5.

LEGATIO VLTIMA MISSA AB ALEX. PP. AD REG. ANGL.

II. Sed dum iſta tractarentur, noua ſunt oborta diſſidia, eo quod Rex filium ſuum Henricum in Regem coronari volens, id per Archiepiſcopum Eboracenſem fieri procuraret, cum id eſſet muneris & priuilegii primæ Anglorum ſedis, nempe Cantuarienſis. Quapropter tam ipſe Alexander Papa, quam eius nomine Thomas, diſtricte per literas *b* cum ipſi Eboracenſi, tum aliis Angliæ Epiſcopis prohibuerunt, nequis ipſorum manum eidem Regis filio imponere præſumeret. Cumque Rex, ſiue miniſtri eius, Epiſcopos eiuſmodi prohibitionibus non obedire iurare coegiſſent; hoc execrandum nefas ſtatim Thomas literis *c* acriter redarguens, ne eiuſmodi illicitum iuramentum ſeruarent admonuit, eoſdemque ab omni eius obligatione abſoluit. At nihilominus facta eſt *d* coronatio & inunctio noui Regis in Cantuarienſi diœceſi ab Archiepiſcopo Eboracenſi aſſiſtentibus ei præcipue Londonienſi & Saresberienſi Epiſcopis, iam antea à Summo Pontifice & S. Thoma ob alia impia facinora nominatim excommunicatis; licet falſo iactaretur, *e* eos ab Archiep. Senonenſi Legato fuiſſe auctoritate Apoſtolica abſolutos. Vnde potius hæc dici execratio, quam conſecratio debuit, quæ contra mandatum Apoſtolicum, & ab excommunicatis facta fuerit. Nec mirum ſi tot inde mala prouenerint, nempe (vt notat Willelmus in Quadrilogo Vitæ S. Thomæ) ſacerdotum ſuſpenſio & anathematizatio, Thomæ Archipræſulis occiſio, ſemel & iterum inter patrem & filium rebellio, & in fine eiuſdem pueri conſecrati præmaturæ mortis deteſtanda præuentio. de quibus omnibus videbitur inferius ſuis locis.

NOVA OBORTA ALTERCATIO OB CORONAT. FILII REG.

b 4. ep. 42. 43. 44. 46.

c 4 ep. 47.

d 5 ep. 10. 33 & in Quadripart. lib. 2. in fin.

e 5. ep. 18 26 34. 67.

III. Cum autem hactenus Alexander ita pro iuſtitia conſtantiſſimus perſtitiſſet contra Regem, vt tamen eam ingenti manſuetudine, coniuncta cum ſumma patientia temperaſſet; nihil relinquens intentatum antequam ipſum excommunicatione percelleret, & Regnum interdicto ſubiiceret: demum cuncta cernens incaſſum fieri, omninoq; procedere decernens ad executionem frequentiſſimarum cominationum, nihilominus ſemel adhuc mitiorem viam experiri deliberauit. Quapropter acerbiores ad eum ſcripſit literas, quibus peremptorio termino præcepit dare pacem Thomæ; alioquin *f* ſi obedire contemneret, abſque vlla prorſus remiſſione expectaret ab ipſo eandem ſententiam, quæ lata fuerat in Fridericum Imp. ac pariter Epiſcopi, ſiqui forte non obedirent, ſuſpenſione & excommunicatione mulctandi eſſent. Eodemque modo Thomas *g* literas interdicti intra quindecim dies promulgandi, niſi pax fieret, ad Angliæ Epiſcopos miſit. Quibus omnibus Rex acceptis, alieno caſu perterrefactus, tandem ad ſe reuerſus, præſcriptum præueniens terminum, ſcripſit ex Anglia ad Rotomagenſem & Niuernenſem Antiſtites Sedis Apoſtolicæ Legatos, ipſos importunius vrgens de pace. Cuius literæ etſi deſiderentur in codice, eſt tamen frequens de iis mentio in aliis ipſius Thomæ epiſtolis: extantque aliæ *h* eiuſdem Thomæ ad Rotomagenſem, quibus ipſius collegæque arbitrio pacis capitula relinquit. Sed cum iidem Legati Thomæ deferrent, vt ipſe ea ſcriberet; collegit ipſe *i* illa ex præteritis congreſſibus cum Rege habitis, necnon ex literis Apoſtolicis quibus præſcribebantur quæ Rex obſeruare deberet. Docens autem eoſdem quomodo cum Rege agendum eſſet, cuius ipſe mores optime noſſet; monuit vt quia multiplices illius fucos nō erat facile deprehendere, quicquid diceret, quamcunque figuram indueret, tamen omnia eius ipſis ſuſpecta eſſent, & fallaciæ plena eſſe crederentur, niſi quorum fidem manifeſta operis exhibitio comprobaret. Si enim ſentiret, quod ipſos aut promiſſis corrumpere, aut minis deterrere valeret, aut aliquid obtineret contra ipſorum honeſtatem, & cauſæ indemnitatem; ilico ipſorum apud eum prorſus nullam fore auctoritatem, ipſoſq; futuros tam illi quam ſuis in contemptum, in fabulam in deriſum. Sin autem videret, quod ipſos à propoſito flectere nequiret, furorem ſimulaturum, iuraturum, & deieraturum, & vt Protheum ſe in varias formas mutaturum: ſed tandem reuerſurum in ſe: ac niſi per ipſos ſtaret, exinde ſemper ipſos futuros in deos Pharaoni. Hæc Thomas & alia inſinuauit, quibus Legatos vincere Regem doceret. quæ & reliqui attendant, quibus agendi cum Regibus erit munus demandatum.

f 5. ep. 45.

REX ANG. A PAPA TERRETVR

g 5. ep 3. vſque 39.

h 5. ep. 14.

i 5. ep. 12.

S. THOMÆ ADMONITIO, QVOMODO CVM REGE TRACTANDVM.

IV. Poſt hæc autem conuenientes Legati Regem, cum tandem ab eo quæcunque petiiſſent impetraſſent; accedens pariter ad eum Thomas, *k* die feſto S. Mariæ Magdalenæ ab eo honorificentiſſime, & cum ingenti (vt apparebat) gaudio ſuſceptus eſt: ſed cum mox in quibuſdam articulis Rex à pactione reſiliens, ſubtraheret quaſdam poſſeſſiones Eccleſiæ; fuerunt de his rurſum multæ inculcandæ à Thoma querelæ, *l* & intentandæ ab Alexandro Papa interdicti, & aliarum pœnarum comminationes. qui etiam *m* Archiepiſcopum Eboracenſem ſuſpendit, quod filium Regis coronaſſet, contra priuilegium ſedis Cantuarienſis, & in eadem coronatione præſtari ſolitam à Regibus cautionem de tuenda Eccleſiaſtica libertate, exigere omiſiſſet; & (quod deterius erat) de conſuetudinibus regiis contra Eccleſiam militantib. conſeruandis illibatis, iuſiurandum fuiſſet interpoſitum: ſed & Londonienſem & Saresberienſem Epiſcopos, iiſdem de cauſis in excommunicationem, à qua ſub conditione ſoluti fuerant, reuocauit, ipſumque demum Regem monuit, *n* vt in his omnibus, tam ab ipſo quam ab eius filio ſatisfieret Eccleſiæ Cātuarienſi; & Thomæ eius Archiepiſcopo.

k 5. ep. 4.

S. THOMAS SVSCIPITVR A REGE.

l 5. ep. 31. 32. 40. 53.

m ep. 65 66. 67.

n ep. 55.

V. Qui quidem Thomas cum ſuper iiſdem ſemel atq; iterum Regem conueniens, *o* non aliud acciperet quam promiſſiones obtinendæ reſtitutionis cum Rex eſſet in Anglia; tandē in animum inducens eo nauigare, ſalutato Rege Francorum venit ad portum Witſand. Vbi cum ei nuntiaretur, nonniſi vincula, & proditiones in Anglia ipſi parari; hæc reſpondit: *Nec ſi membratim diſcerpendus ſim, ab incœpto itinere deſiſterem: non metus, non vis, non cruciatus, degenerem reuocabit vlterius. Sufficiat Dominicum gregem paſtoris ſui abſentiam luxiſſe ſeptennem.* Sicq; in principio Aduentus Domini huius anni milleſimi centeſimi ſeptuageſimi nauem conſcendens, felici nauigatione peruenit in Angliam: ac licet prædicti Antiſtites Eboracenſis, Lōdonienſis, & Saresberiēſis, cum ſuis complicibus, poſt conatus adhibitos vt pacem inter Thomam & Regem initam reſcinderent, armatis militibus portus & litora obſediſſent, qui appellentis Thomæ cunctam ſupellectilem curioſius perſcrutarentur, & omnes literas quas impetraſſet à Summo Pontifice auferrent: idem à Ioanne decano Saresberienſi, qui mandato Regis ipſum comitabatur ne qua ei vis inferretur, in Eccleſiam ſuam deductus eſt, & à Clero populoque magna deuotione exceptus.

o Quadr. part. ...

REVERTITVR AD SVAM ECCLESIAM.

EPISCOPI ADVERSANTVR.

Verum nulla interpoſita mora, illum adeuntes miniſtri

r gij, (à prædictis Antiſtitibus ſolicitati, qui Cantuariam advenerant vt Thomam exagitarent) denuntiarunt ei ex parte Regis, vt Epiſcopos à Papa ſuſpenſos & excommunicatos abſolueret; quia quod contra eos factum fuerat, in Regis iniuriam redundabat, & in euerſionem conſuetudinum Regni. Ad quæ primo reſpondit Thomas, non eſſe iudicis inferioris ſoluere ſententiam ſuperioris: deinde cum alij inſtantius vrgerent, multa minantes à Rege, addidit ſe pro pace Eccleſiæ, & reuerẽtia Regis ſubiturũ periculũ impertiẽdæ illis abſolutionis, modo Epiſcopi iurarẽt in forma Eccleſiæ ſe mandato Summi Pontificis parituros. Cumque ad hoc ceteri mouerentur, non ducentes tutum, vt pro cõſeruandis Regni conſuetudinibus, Eccleſiæ ſe opponerent, & impugnarent Apoſtolicas ſanctiones; homo pacis inimicus, & omniũ ab ipſo diſſenſionis initio turbarum auctor & propagator Eboracenſis diſſuaſit, cõnſulens vt potius adirent Regem; ſine cuius voluntate aſſerebat, illud iuramentum fieri non poſſe: eoque impulſore, iidem in Galliam transfretarunt ad Regem ibi adhuc exiſtentem; & peccatum peccato addentes nuntios miſerunt ad novum Regem in Anglia commorantem, qui ei perſuaderent Thomam quæſiuiſſe eum deponere. Eſt de his omnibus in Anglia geſtis, certiſſima relatio ipſius S. Thomæ ad Alexandrum Papam: quæ eſt omniũ nouiſſima eiuſdem epiſtola *p*. Quid autem apud Regem male affectum peſſimi inſtigatores egerint, in Quadripartita deſcribitur; nimirum adeo ipſum contra Thomam commotum eſſe illorũ accuſationib. vt æſtu furoris ſæpeſæpius in funeſtas voces erumpens, omnes quos nutriuiſſet, quoſq; familiaritatis gratia, & beneficiorum collatione deuinxiſſet, maledixerit, quod ipſum non vindicarent de vno ſacerdote, qui ſic Regnum turbabat, & ipſum Regem ſuis dignitatib. exauctorare quærebat.

EBORAC. OMNIVM MALORŨ CAVSA.

p 5. ep. 73.

REX IN CAVTE PARAT EXILIVM THOMÆ.

VII.

Quibus verbis cum omnes in Thomam commouiſſet, quatuor ex eis, viri quidem genere nobiles, ſed enormi ſceleris auſu militiæ gloriã & ſtemmatis titulũ perpetua ignominia mox dãnaturi, in necẽ Thomæ ſimul cõſpirantes, cõfeſtim in Angliam profecti; cum ille vix in Eccleſia ſua per menſem moram feciſſet, ad eum introeuntes, poſt multas rixas, iactaque in eum probra & conuicia, rurſum cum multa armatorum manu in eccleſiam, dum ille cum ſuis monachis & clericis veſpertinum officium perſolueret, diſtrictis gladiis irrũpentes, eumdem furioſis clamoribus appellare cœperunt. qui primum æditauos arguens, quod obice portarum eos excludere tentarent, dicens, *Non eſſe Eccleſiam caſtrorum more cuſtodiendam*, mox ſeipſum ingenti animo militibus mortem minitantibus offerens, ſeque paratum eſſe dicens pro Deo mori, & pro aſſertione iuſtitiæ, & Eccleſiæ libertate; atque iiſdem ſub anathemate prohibens, ne cuiquam omnino ex ſuis, ſiue monacho, ſive clerico, ſiue laico nocerent; demũque in modum orantis inclinato capite, Deo & Beatæ Mariæ, ac Sanctis eius Eccleſiæ patronis, Sanctoque Dionyſio, commendans ſeipſum & Eccleſiæ cauſam, mira conſtantia ferales expectauit ferientium ictus, quibus cerebrum cum ſanguine ſuper eccleſiæ pauimentum effuſum eſt. Hancque tandem conſecutus eſt inuictiſſimus Confeſſor Martyrij palmam, qua præſtantiſſimum peragens de ſuperatis Eccleſiæ hoſtibus triumphum, cœli intima glorioſiſſimus intrauit: ſummæ conſtantię poſteris omnibus relinquens in terra exemplum, certandi vſque ad mortem pro libertate Eccleſiæ vindicanda. Eius ſepulturam monachi cathedrales, & reliqui clerici curarunt: qui cum adhuc in choro iaceret ſuper feretrum, leuata manu dextera ſtupentibus omnibus dedit benedictionem. Cædes vero eodem die quo contigit, reuelata eſt Beato Godrico anachoretæ apud Fintzhale, qui locus diſtat à Cantuaria pluſquam centum ſexaginta milliaribus. Monachi autem Cantuarienſes clauſerunt oſtia eccleſiæ, quę permanſit abſque officio fere per annum, quouſque reconciliari iuſſa eſt ab Alexandro Papa.

MARTYRIVM S. THOMÆ.

POST MORTEM, BENEDICTIONEM SVIS IMPARTITVR

VIII.

Porro totam S. Thomæ martyrij rem geſtam, quæve illud præceſſerunt, aut ſubſecuta ſunt, pleniſſima narratione in Quadripartita ſcribuntur; multaque ponuntur, quæ deſiderantur in aliis ſcriptoribus, qui in eodem argumento laudabiliter ſunt verſati: redigit vero ea omnia in compendium Rogerius in Annalibus Anglicanis, quæ ſuo tempore facta nouit. Paſſus eſt autem ſanctus Martyr hoc eodem anno Domini milleſimo centeſimo ſeptuageſimo, ætatis ſuæ quinquageſimo tertio, quarto Calendas Ianuarij, quinta die Natalis Domini: adeo vt qui exordium anni à Natali incipiunt, æque eius necem collocent anno milleſimo centeſimo ſeptuageſimo primo. Mox autem in hoſtes eius irruit formido & pauor, vndique culpa vltrice exagitatos; de quib. erit funeſtior inferius ſermo.

IX.
LEGATIO EMMAN. IMP. AD ALEX. PP.

Interea hoc eodem anno Emmanuel Conſtantinopolitanus Imperator, rurſum Legatos ad Alexandrum Romanũ Pontificem Beneuentum miſit, cum ingenti pecunia, rogans vt cum iam Fridericus ob ſchiſma aduerſus Eccleſiam, Imperij corona priuatus eſſet; idem Pontifex eam ipſi Emmanueli reſtitueret. Sed Alexander conſilio cum Cardinalibus ac nobilib. Romanis habito, gratiis Imperatori actis pro ipſius in Eccleſiam Romanam beneuolentia, ad ea quæ poſtulauit de Imperio reſpondit, ſe non poſſe ei, ob rei difficultatem & periculum, aſſenſum præbere, quod ex officio à Deo ſibi commiſſo, pacis non diſſenſionis auctorem ſe eſſe conueniret. Remiſſiſque Legatis cum muneribus quæ detulerant, ſubſequi fecit duos Cardinales quos ad eumdem Imp. deſtinauit. Hæc in Actis Alexandri. Teſtaturque etiam Nicetas *q* Choniata, eumdem Græcorum Imperatorem ſummo conatu egiſſe, vt cum Papam, tum Longobardos, & alios quos potuiſſet Principes, aduerſus Fridericum commoveret, quod ſciret eius animum ad Orientale Imperium occupandum eſſe propenſum. Porro Fridericum inter alia tentaſſe Corcyram inſulam, certum redditur ex literis *r* ad eum redditis à Georgio eius inſulæ Metropolita.

q Nicet. in Emman. lib. 7. Ap. Baron. an. 1176.
r Rec. Barõ. d. an. 1176. ex cod. ms.

X.
GVIDO ANTIP. MORITVR.

Eodem quoque tempore (vt in iiſdem Actis Alexandri additur) cum Guido Cremenſis, qui & Paſchalis Antipapa, ad eccleſiam S. Petri incubaret, ab eodem ipſo Apoſtolo immiſſus cancri morbus in renibus eius apparuit: vnde cum pulmonis anhelitu tamdiu emiſit ſaniem fœtidam, donec infelicem ſpiritum impœnitens exhalauit. In cuius locum reſidua ſchiſmaticorũ fæx, cum nullus de Eccleſiæ ſuæ corpore ſupereſſet, quem ſibi præficere poſſent, ſubrogarunt Ioannem quemdam Abbatem Strumenſem, virum apoſtatam, lubricum, voracem, atque gyrouagum; quem dixerunt *Calliſtum*: eũdẽq; Fridericus approbavit. Qui tamẽ Fridericus paulo poſt, vidẽs cauſã Alexãdri quotidie invaleſcere, ſuã vero ad nihilũ redigi; vt etiã Cathol. animos ſibi redderet beneuolos, ſimulato pacis deſiderio, Epiſcopũ Babenbergenſem, qui Catholicus ſemper extiterat, ad Alexandrum Papam legauit, cum certis capitulis quibus pax componeretur. Verum cum iſta omnia fraudulenter agi compertum eſſet, remiſſus abſque alio effectu eſt Epiſcopus. Hæc pluribus in iiſdem Actis.

IOANNES STRVM. INTRODVCITVR.

XI.
S. DOMINICVS NASCITVR.

Hoc eodem anno, quo ex hac vita ſubductus eſt S. Thomas Cantuarienſis, Dei magno beneficio ex materno utero in lucẽ editus eſt Calarogæ in Hiſpania ex nobili Guſmannorum familia S. DOMINICVS; qui ſecundum præcedentem propheriã matri per quietem oſtenſam, fax lucis foret, vitæ ſanctitate illuminaturus Orbem, & canis latratu abacturus feros lupos; nempe voce prædicationis debellaturus hæreticos. Hæc de ortus tempore ex S. Antonino *ſ*.

ſ Anton. Hiſt. par. 3. tit. 23. §. 4.

XII.
LEGATIO AD ARMENIOS.

Quod vero ſpectat ad ceteras res Orientales; hoc eodem anno vigeſimo octauo Manuelis Imp. (non decimooctauo, vt habet mendoſus codex: nam Indictio tertia ibidem notata legitur vna cum anno à mundi creatione ſexies milleſimo ſexcenteſimo ſeptuageſimo octavo) ad corrigendos Armeniorum errores miſſus eſt ad Armeniæ *Generalem*, (Ita nominati reperiuntur his temporibus Principes Armeniorum, donec Regis titulum conſecuti ſunt à Romano Pontifice, vt videbitur inferius) Theorianus; quem naviter incubuiſſe in opus. patet ex relatione *t* ab eo ſcripta.

t Ext. in Bibl. Patr.

IESV CHRISTI An. 1171.

ALEX. III. An. 12.

FRIDERICI 17.

MANVELIS 29.

I. Legationes contrariæ ad Alex. PP. de nece S. Thomæ.

ANno Domini milleſimo centeſimo ſeptuageſimo primo, Indictione quarta, factus eſt ad Alexandrum Papam Tuſculi exiſtentem, concurſus diuerſorum Legatorum ſuper nece *S. Thomæ* Cantuarienſis Archiepiſcopi; aliorum quidem execrandum ſacrilegium accuſantium, & vindictam de eo petentium, aliorum vero Regem Anglorum excuſantium. Fuerunt autem inter accuſatores, Rex Francorum Chriſtianiſſimus, Comes Bleſenſis, & Archiepiſcopus Senonenſis Apoſtolicæ Sedis Legatus; quorum extant *a* ea de re ad eundem Pontificem literæ. Excuſatores autem fuerunt, tam ipſe Rex Anglorum, quam ipſius Epiſcoporum conuentus; quorum nomine ſupereſt *b* Lexouienſis epiſtola. Quid vero geſtum fuerit, docet *c* relatio Nuntiorum Regis Anglorum è Tuſculano ad ipſum miſſa: nimirum Summum Pontificem adeo in Regem indignatum eſſe, vt nec Nuntios eius videre, nec vel nomen ipſius audire pateretur; atque inſtante tunc feria quinta ante Paſcha, qua mos eſt publice abſoluere vel excommunicare, omnino decreuiſſe ipſum Regem nominatim excommunicare, & vniuerſam eius ditionem interdicto ſupponere: ſed Nuntios in iis anguſtiis conſtitutos, cum nulla prorſus via aut interceſſione potuiſſent eum ab illo propoſito dimouere; timore infamiæ Regis perterritos, conſilio cum nonnullis Cardinalibus ei fauentibus inito, per eos ſignificaſſe Pontifici, ſe ab eodem Rege accepiſſe in mādatis, vt iurarent in pſentia ipſius Pōtificis, quod Rex ſtaret mandato & iudicio eius, & hoc ipſemet ad præceptum eiuſdem iuraret in propria perſona: admiſſiſque prædicta ipſa feria quinta ad illud iuramentū Nuntiis in generali Conſiſtorio, Pontificem poſtea de Rege quidem tacuiſſe; verumtamen generaliter excommunicaſſe interfectores S. Thomæ, & omnes qui conſilium vel auxilium, vel aſſenſum præbuiſſent, & omnes qui in terras ſuas eos ſcienter reciperent aut fouerent. Hæc Nuntii in ſua relatione. Poſt quæ miſſi ſunt ab Alexandro duo presbyteri Cardinales ad examinandum Regem, nempe Theodinus tituli S. Vitalis, & Albertus tituli S. Laurentii in Lucina Eccleſiæ Romanæ Cancellarius, viri ſanctitate & ſcientia præſtantes; de quorum rebus in ea Legatione geſtis dicetur anno ſequenti.

a Cod. Vatic. 5. ep. 78. 80. 81. 82. 83.

b Ibid. ep. 79.

c Ep. 85.

II. Hibernia dedita Regi Angli. *De qua etiā vide ſupra an. 1159. III.*

Interea vero ponit Rogerius hoc anno expeditionem eiuſdem Anglorum Regis ad ſubiugandam Hiberniam; quam ſponte deditam ſibi vendicauit. Vbi celebrato à quatuor Archiepiſcopis & vigintiocto Epiſcopis (quotquot ea tunc haberet Inſula) Concilio, idem ab illis receptus eſt in Regem & dominum, eiuſque heredes in perpetuum. Eorum autem hac de re ſcriptum miſit poſtea idem Rex ad Alexandrum Papam: qui ſecundum eius formam, confirmauit eidem Regi atque eius heredibus regnum Hiberniæ. Hæc Rogerius: qui etiam agit de alio Concilio ab iiſdem Præſulibus in *Caſſelenſi* ciuitate paulo poſt celebrato, pro optima conſtitutione œconomiæ Eccleſiaſticæ.

Confirmatur ab Alex. PP.

IESV CHRISTI An. 1172.

ALEXAND. III. An. 13.

FRIDERICI 18.

MANVELIS 30.

I.

ANno Chriſti milleſimo centeſimo ſeptuageſimo ſecundo, Indictione quinta, Rex Angliæ audito aduētu Theodini & Alberti Cardinalium Legatorum Alexandri Papæ continuo omnibus aliis negociis dimiſſis, ex Hibernia in Angliam, indeque ad eos in Northmanniam nauigauit: iiſdemque honorificentiſſime ſuſceptis, poſt leues quaſdam diſceptationes, cuncta benigne ſuſcepit quæ ab iiſdem Legatis iniuncta ſunt. Atque imprimis ſuper ſacroſancta Euangelia iurauit, ſe neque mandaſſe, neque voluiſſe vt S. Thomas occideretur, & audita morte eius vehementiſſime doluiſſe. Verumtamen quod exiſtimaret, ſe frequentibus vultus ſui commotionibus, & querelis adverſus eumdem ſanctum virum ſæpiſſime cum iracundia repetitis, occaſionem præbuiſſe interfectoribus eum aggrediendi: idcirco in expiationem huius reatus, ſicut ei à Legatis præſcriptum eſt, iurauit ſe ducentos milites in Terra Sancta ad diſpoſitionem Templariorum ſumptibus ſuis per annum integrum habiturum: ac præterea ſemetipſum Crucem vſque ad triennium accepturum, & in propria perſona illuc profecturum, niſi de licentia Romani Pontificis remaneret: itemque ſi Pontifex iuberet, expeditionem in Hiſpaniam paraturum contra Saracenos. Deinde prauas Conſuetudines, quæ in diebus ſuis in eccleſias inductæ eſſent, penitus abrogauit, & ſiquæ eſſent antiquiores illicitæ, ad mandatū Pontificis correcturum iurauit; omneſque Epiſcopos ſoluit promiſſione quam fecerant de his conſeruandis. Poſſeſſiones Cantuarienſis Eccleſiæ integre reſtituere, & omnibus qui occaſione S. Thomæ eiecti aut ſpoliati fuiſſent, pacem & bona concedere, atque Appellationes ad Sedem Apoſtolicam liberas omnibus relinquere promiſit. Et vt hæc omnia validiora redderentur, non ſolum bis, terve, eadem publice repetita, ac iuramento confirmata fuerunt, apud Abrincam ciuitatem, & Cadomum oppidum; (ad quod etiam vocati ſunt Archiepiſcopus Turonēſis, & ſuffraganei eius, ut eſſent de regno Francorum qui de iis teſtari poſſent:) ſed & ex Anglia accitus eſt Henricus Rex Iunior, ut eadem & ipſe cum patre iuraret; ea adiecta conditione, vt ſi pater vel morte vel alia legitima cauſa præpeditus, eam pœnitentiam complere non poſſet, ipſe filius perficeret. De his enim omnib. ita hoc anno geſtis, eſt certa relatio in epiſtolis *a* S. Thomæ & Alexandri Papæ, necnon in Actis eiuſdem Pontificis; & apud Rogeriū in iis quos tūc ſcribebat Annalib. Anglicanis.

Quibus conditionibus Rex Anglor. abſolutus a nece S. Thō.

a Cod Vati. 5. ep 88. 89.

Sed quod præter hæc in iiſdem epiſtolis & Annalibus traditur, ambos Reges iuraſſe, numquam ſe receſſuros ab Alexandro Pontifice, & Catholicis eius ſucceſſoribus, quamdiu ipſi eos ſicut Chriſtianos & Catholicos Reges haberent: hoc ipſorum iuramentum ſic in Actis Alexandri conceptum habetur: *Ego & maior filius meus Rex iuramus, quod à Domino Alexandro Papa, & eius Catholicis ſucceſſoribus, recipiemus & tenebimus Regnum Angliæ: & nos, & ſucceſſores noſtri in perpetuum non reputabimus nos Angliæ Reges, donec ipſi nos Catholicos Reges tenuerint.* Regnumque Anglorum eſſe feudum Apoſtolicæ Sedis, & ſæpe vidimus ſuperius, & confirmavit expreſſis verbis, literis ſuis idem Senior Henricus Rex *b* anno ſequenti ad Alexandrum ſcribens. Ceterum in relatione quæ eſt inter epiſtolas S. Thomæ *c* additur, iniuncta inſuper ſecreto fuiſſe Regi in pœnitentiā reatus ſui, ieiunia, eleemoſynas, & alia quædam, quæ ad communem omnium notitiam non peruenerunt: Ipſumque cuncta ſumma humilitate & deuotione ſuſcipientem, dixiſſe Legatis, *Ecce corpus meum in manu veſtra eſt: ſcitote pro certo, quod quidquid iuſſeritis, paratus ſum obtemperare*: adeo vt qui aderant, non poſſent lacrymas continere: Sed & nequid deeſſet perfectæ pœnitentiæ conſummationi, prompto animo annuiſſe vt à Legatis deduceretur extra portas eccleſiæ, ibique flexis genibus abſolutionem ab iis acciperet, & in eccleſiam introduceretur. Poſt hæc vero addit Rogerius, celebratum apud *Abrincam* eſſe Concilivm ab iiſdem Apoſtolicæ Sedis Legatis, vna cum Archiepiſcopo, Epiſcopis, & Clero Northmanniæ; in quo multa conſtituta ſunt decreta, ad rectam Eccleſiaſticam diſciplinā pertinentia, quæ recitat.

II. Iuramentum Regis pro regno Ang.

b Ap. Petr. Bleſ. ep. 136.

c Id. ep. 88.

Promptus Regis animus in ſuſcipienda pœnitentia.

III. Viri illuſtres familiæ S. Thomæ.

His iam viſis, quæ ad gloriam S. Thomæ Martyris ſpectant, non tacēdum de ipſius commilitonibus, qui eum extorrem ſeptenii temporis ſpatio ſunt ſecuti. Cum enim celebres omnes & inſignes plane viri eſſent; multos quoque ex iis ſublimes poſtea dignitates aſſecutos eſſe, legitur in fine Quadripartitæ in codice Vaticano, vbi ſingulorum præcla-

ra appoſita ſunt elogia. Primuſque ponitur *Lombardus* nomine & natione, nempe ortus Placentia, doctrina celebris, qui vocatus ab exilio, S.R.E. Cardinalis creatus eſt, & Archiepiſcopatu Beneuentano auctus. Secundus *Ioannes Saresberienſis*, & ipſe doctrina præſtātiſſimus, qui poſt martyrium Thomæ factus eſt Epiſcopus Carnotenſis. Poſt eum ponuntur *Robertus* Anglus, creatus Epiſcopus Herefordenſis; *Gerardus* factus Epiſcopus Couentrenſis; *Hugo* natione Romanus, & in Epiſcopatu ſucceſſor Gerardi; *Gilebertus* Anglus, promotus ad Epiſcopatum Roffenſem; *Radulphus* creatus in exilio Decanus Rhemenſis Eccleſiæ: ac denique inter plures alios diuerſis honoribus Eccleſiaſticis inſignitos, ponitur *Lambertus* Mediolanenſis, qui ad Archiepiſcopatum eius Eccleſiæ primum vocatus, inde in Romanæ & Vniuerſalis Eccleſiæ Pontificem electus eſt, dictuſque *Vrbanus Tertius*. Talis erat familia præclariſſimi viri, non ad oculos ſerviens, ſed plane ea qua eorum dominus conſtantia prædita in perpeſſione laborum; viri Apoſtolici, viribus Apoſtolicis decori, digni habiti qui præ cunctis ad Eccleſiaſticos promouerētur honores.

IV. POENITENTIA, ET FINIS EORVM, QVI OCCIDERVNT S. THOMA.

At vero ſacrilegi percuſſores Martyris, cum viderent ſe non ſolum ab omnibus hominibus vbique vitari, ſed etiam ipſis brutis animalibus execrationi eſſe, (canes enim quantumlibet famelici, panem ab eis porrectum, vt intinctum veneno anathematis horrebant) ac longius à ſeipſis ſua ipſorum conſcientia mali conſcia propulſari, invocantes eum quem percuſſerant Sanctum, ab eo quæſierunt miſericordiam, quem extitiſſent ipſi immiſericordiſſimi. Qui inter mœroris nebulas ſpe veniæ impetrandæ illuſtrati, ad Alexandrum Pontificem ſe conferentes, iuſſi ſunt in expiationem immaniſſimi ſceleris, in Terram Sanctam peregrinari. Dumque pergerent, vnus ex illis, idemque princeps & inſtigator, ac primus percuſſor Martyris, vbi in Calabriam perveniſſet, moras nectens Coſentiæ, tali percuſſus eſt à Deo infirmitate, vt putreſcentibus carnibus, apparentibuſque neruis & oſſibus, eædem è compagibus ſuis ſolutæ, ſiue ſponte diffluerent, ſiue manibus ipſius ſui carnificis doloris impatientis diuellerentur, inuocantis iugiter in auxilium quem occidiſſet Martyrem, quouſque extremum efflauit ſpiritum. Quæ omnia per Epiſcopum Coſentinum nota facta eſſe Fidelibus, aſſeritur in fine ſæpe citatæ Hiſtoriæ Quadripartitæ: iiſdéq; reliqui hiſtorici, qui ſunt proſecuti res geſtas S. Thomæ, adſtipulantur. Porro tres reliqui in loco dicto Monte Nigro, tanquam carcere pœnitentiæ clauſi iuſſu Pontificis, paulo poſt extremum clauſere diem, vtique pœnitentes: nam & honeſta ſunt ſepultura dignati, nempe ante oſtium templi, vbi (inquit Rogerius) eiuſmodi appoſita fuit inſcriptio: *Hic iacent miſeri, qui martyrizauerunt Beatum Thomam Archiepiſcopum Cantuarienſem.*

IESV CHRISTI AN. 1173.

ALEXAND. III. AN. 14.

FRIDERICI 19.

MANVELIS 31.

I. CANONIZATIO S. THOMÆ.

ANno Chriſti milleſimo centeſimo ſeptuageſimo tertio, Indictione ſexta, Alexander Papa audiens à Legatis ſuis, quos pro pœnitentia Regis Angliæ ad eum miſerat, quæ Deus in manu potenti & brachio excelſo operaretur ingentia & frequentiſſima miracula ad ſacrum corpus noui Martyris Thomæ; deq; iiſdem plurimorum aliorū certiſſimam teſtificationem adeptus: habita apud Signiam cum fratribus ſuis S.R.E. Cardinalibus, aliiſque Eccleſiæ Catholicæ Antiſtitibus, diligenti cōſultatione; ex communi omnium conſenſu, retulit eum ſolemni ritu in numerum Sanctorum Martyrum die primo Quadrageſimæ: ac de eius canonizatione, literas *a* privatas ſcripſit ad Clerum Eccleſiæ Cantuarienſis, aliaſque publicas ad vniuerſos Chriſti Fideles. De ipſius autem Matyris egregiis miraculis, non ſolum qui res geſtas eius conſcripſerunt, ſed & alij plerique variis occaſionibus meminerunt: adeo vt non tantum in iis exhibendis nihil minus habere viſus ſit à ceteris magnis Sanctis, verum etiam prætergreſſus ſit eos; vt inter alia teſtimonia conſtat ex epiſtolis Petri *b* Bleſenſis qui aderat, & Ioannis *c* Saresberienſis qui eidem Sancto fuerat à ſecretis. Quot autem miraculis, tot diuinis innotuit teſtificationibus, Deo gratiſſimam nauare operam, & coronis dignam, non ſolum qui pro fide Catholica illibata ſeruanda à perſecutoribus necantur, ſed etiam qui pro iuribus, boniſque Eccleſiæ conſeruandis, & repetendis ablatis occiduntur. Cuius occaſio ſubeundi martyrij haud longe ab Infidelibus perquirenda, ſed vnicuique Epiſcopo, aut alia qualicumque dignitate Eccleſiaſtica inſignito, præſens ſemper vbique immineat, ſi quod ſui eſt muneris, numeris omnibus laboret implere.

a Cod. Vatic. 5. ep. 92. 93.

b Petr. Bleſ. ep. 46.

c Cod. Vatic. 5. ep. 90.

CAVSAM MARTYRII IN PROMPTV ESSE VNICVIQVE EPISCOPO.

Quod habet Baron. an. ſuper. num. XII.

II. DISSIDIA INTER REGES ANGL. PATREM ET FILIVM.

Inter hæc vlciſcente adhuc Domino accidit, vt inter Reges Angliæ, patrem & filium, implacabilis diſſenſio oriretur, eo quod petenti filio dari ſibi civitatem aliquam ſive in Anglia, ſiue in Northmannia, ad habitandum vna cum coniuge, filia Regis Francorum; pater negauerit omnino. Ex quo factum eſt, vt deficiens à patre filius, aduerſus eum bellum cōflarit, vna cum fratribus ſuis, & fœderatis Principibus, ipſo Rege Francorum, necnon Rege Scotiæ, Comitibus Pictauienſi & Flandrenſi, aliiſque. Ita permittente Deo, vt Rex Senior, qui patrem ſuum Thomam indefeſſo ſtudio fuerat perſecutus, perſecutorē ipſe pateretur filium ſuum, quouſq; tantum à ſe admiſſum penitus expiaret delictum. Qui & in ſummum diſcrimen adductus, non alium habuit ad quem confugeret, quam illum ipſum, cuius tam ſæpe mandata eluſerat, Alexandrum Romanum Pontificem: & ab eo auxilium per literas *d* implorans, eam imprimis rationem adduxit, quod (vt ait) Regnum Angliæ eſſet iuriſdictionis Eccleſiæ Romanæ, & iuris feudatarij obligatione teneretur eidem obnoxium & adſtrictum: ideoq; rogauit, vt experiretur Anglia, quid poſſet Romanus Pontifex; & quia materialibus armis non vteretur, patrimonium B. Petri ſpirituali gladio tueretur.

d Ap. Pet. Bleſ. ep. 136.

III. ALEX. PP. LABORAT PRO REGE ANGL.

Quid autem egerit Alexander docet Petrus *e* Bleſenſis eiuſdem Regis Secretarius, & Archidiaconus Eccleſiæ Bathonienſis in Anglia, in epiſtola ad Radulphum Andegauēſem Epiſcopum: nimirum eum mandaſſe, vt quicumq; pacem Regis turbarent, appellatione remota, excommunicationis vinculo adſtringerentur. Additque, ea auctoritate fretum Archiepiſcopum Cantuarienſem, omnes Regis impugnatores apud Cadomum excommunicaſſe, nec Rege Iuniore, nec aliis exceptis. Porro iſte Cantuarienſis Archiepiſcopus, dictus eſt nomine Richardus; quem Rex Senior *f* his iiſdem temporibus ex Priore Douverenſi ad eam Eccleſiam euexit, & vna cum aliis, quos pariter Eccleſiis vacantibus elegit, abire Romam pro conſecratione iuſſit; vbi idem auctus eſt etiam Primatu Angliæ, & Legatione Apoſtolica provinciæ ſuæ. Qui quidem antequam excommunicationem in Regem Iuniorem proferret, admonitionis literas *g* voluit præceſſiſſe, quibus agens de prædicto mandato Pontificio, omnino aſſerit ſe illud in eum pleniſſime proſecuturum, niſi intra quindecim dies reſipiſceret. Scripſit *h* etiam ad eumdem Iuniorem Regem Rotrodus Archiepiſcopus Rotomagenſis, vir ſummæ nobilitatis, auctoritatis, atq; virtutis, quem mire Petrus *i* Bleſenſis prædicat, literas tanto Præſule dignas, quibus eum ad obedientiam patri exhibendam egregiis rationibus reducere conatus eſt. Sicut & ad Reginam *k* Seniorem Eleonoram, quæ & ipſa vna cum filiis à viro diſceſſiſſet, ſcribens, addit demum, niſi ad virum rediret, ſe in eam cenſuris Eccleſiaſticis acturum. Itemque Regem Seniorem aliis literis *l* hortatus eſt, vt in his anguſtiis conſtitutus, diuinum numē ſibi conciliaret, ablata reſtituendo, odīa dimittendo, & Eccleſiæ omnem reuerentiam exhibendo: Hoc enim inimicos eius potiſſimum inuitare ad pugnam, quod inteſtinos hoſtes ſentirent ipſum habere, & arbitrarentur illum Eccleſiæ Dei minus extitiſſe devotum.

e Id. ep. 69.

f Roger. in Annal. Anglic. hoc an. et ſeqq. ac pariter Baronius.

g Ap. Petr. Bleſ. ep. 47.

h Ibi. ep. 33.

i Ep. 533.

k Ibid. ep. 154.

l Ep. 153.

IESV CHRISTI An. 1174.

ALEXAND. III. An. 15.

FRIDERICI 20.

MANVELIS 32.

I. Perfecta Regis Angliæ poenitentia de nece S. Thomæ.

Anno Domini milleſimo centeſimo ſeptuageſimo quarto, Indictione ſeptima, Henricus Senior Rex Angliæ, immenſis ob rebellionem ſuorum coanguſtatus ærumnis; quod plane deſiderari poterat ad pleniſſimam expiationem perſecutionis in S. Thomam illatæ, (cuius occaſione hæc ſibi diuinitus mala contigiſſe non dubitaret) nempe vt quem offendiſſet toties verbis atque factis, & cauſam præbuiſſet necis eius, purgaret id ipſum publica pœnitentia ad ſepulchrum martyris; hoc expleuit abunde. Audiens quippe in dies (inquit Herebertus *a* qui aderat) virtutes, & ſigna, & prodigia, quę Cantuariæ fiebant per Martyrem, à Northmannia exiuit, & illam, ſicut alias dominationis ſuę terras, in ſolius protegentis Dei, & Martyris ſui manu relinquens; confeſtim ſola diuinæ protectionis ſpe aduerſus hoſtes ſuos armatus, tranſiuit in Angliam. Antequam autem Cantuariam intraret, vt ipſam vidit Metropolitanam Eccleſiam, in qua Martyr requieſcebat, mox incredibiliter humiliatus, pauperis ſerui formam induit, nudis pedibus, totoque nudato corpore, præterquam vili quadam tunica ſuper nudo amictus & pedes & nudus ſic palam in omnium conſpectu ciuitatem intrauit; & per vicos & plateas luteas cum ſuſpiriis & gemitibus incedens, Martyris adiit ſepulturam, & ad eam tota illa aduentus ſui die, & nocte ſequenti, ieiunus & peruigil in oratione perſtitit: conuocatoque monachorum cathedralium cœtu, à ſingulis virgæ diſciplinalis percuſſiones ſingulas accepit. Hæc ibi. Sed addit Eduardus in Vita Martyris, Regem veſte ſe nudantem, caput in tumuli feneſtram ſubmiſiſſe, primoque ab Epiſcopis qui aderant, quinquies cæſum eſſe, deinde à monachis amplius octoginta ternos accepiſſe ictus.

a *Lib. 3. Hiſt. Quadripart.* Viſitat ſepulchrum.

II. Vincit hoſtes eius ope.

Quinam autem ſucceſſus tantam pœnitentiam mox ſecuti fuerint, pergens Herebertus enarrare, imprimis ſequenti die (inquit) cum Rex maculatis ſic pedibus vt venerat, necdum refocillatus, audiret ante ſepulchrum Martyris miſſam de Martyre, eadem ipſa hora Rex Scotorum vehementiſſimus ipſius impugnator, fortuito quodam caſu ab exercitu ſuo parum deflexus, à militibus quibuſdam paucis & mediæ manus hominibus, qui inter paucos prædicto Regi Angliæ fauebant, interceptus eſt, & ſine pugna & plaga captus. Deinde non longa mora, & ciſmarini & tranſmarini rebelles, in retiaculum quod domino ſuo tetenderant ceciderunt. Videnteſque alij tam ſubito cum eo manum Dei validam, ſiluerunt vniuerſi, & factum eſt in pace regnum eius: qui hęc tanta, eo plus miraculoſa, quo tam cita, cuncta adſcripſit Domino, & glorioſo Martyri Thomæ, cui certiſſime erant adſcribenda. Ita Herebertus. Agit vero etiam de pœnitentia publica Regis, Neubrigenſis, *b* & ipſe eius temporis auctor: itemq; Rogerius, *c* præſens ijs omnibus; qui etiam pluribus narrat, quot hoc anno ex ipſa pœnitentia idem Rex bona fuerit conſecutus ope S. Martyris, cum omnes aduerſarios Deus conuertit in amicos & obſequentes; filiumq; Regem vna cum fratribus redire fecit ad patris gremium, pacificum & pœnitentem. Quæ adeo inexpectata beneficia tribuit quoq; Petrus *d* Bleſenſis viſitationi ſepulchri Martyris à Rege factæ.

b *Neubrig. lib. 2. cap. 34.*
c *Roger. Annal. Angl. hoc an.*
d *Petr. Bleſ. ep. 66.*

IESV CHRISTI An. 1175.

ALEX. III. An. 16.

FRIDERICI 21.

MANVELIS 33.

I. Concil. Anglic. pro reſtituenda diſciplina.

Anno Domini milleſimo centeſimo ſeptuageſimo quinto, Indictione octaua, Dominica ante Aſcenſionem celebratum eſt apud *VVeſtmonaſterium* in Anglia Concilium à Richardo Archiepiſcopo Cantuarienſi: in quo ſtatuti ſunt ad diſciplinam Eccleſiaſticam reſtituendam canones decem & octo, quos ſingulos Rogerius in Annalibus recitat, accommodatos omnes decretis Romanorum Pontificum. Inter quos qui numeratur decimuſquartus, prohibet ex decreto Alexandri tunc ſedentis, ne quis nouam Præfationem, vltra decem quæ eſſent in vſu Romanæ Eccleſiæ, addere Miſſis aliquo pacto præſumeret. Pertractatæ ſunt etiam complures Eccleſiaſticæ controuerſiæ diuerſi generis: ſed illæ grauiores, quæ emerſerunt pro Primatu inter Archiepiſcopos Cantuarienſem & Eboracenſem: quæ quod maioris eſſent momenti, delatæ ſunt per appellationem ad Romanum Pontificem: earumq; cauſa, Rege petente, ab Alexandro miſſa eſt in Angliam Legatio; de qua plura Rogerius.

II. Alexandria ciuitas Longob. obſeſſa à Frid. liberatur à S. Petro.

Hoc eodem anno Fridericus Imp. qui ſub finem ſuperioris cum ingenti exercitu in Longobardiam veniens, Alexandriam nouam vrbem Eccleſiæ Romanæ, obſidere cœperat; & nec inuſitatis aquarum inundationibus diuinitus immiſſis, nec aſperitate hiemis, aliiſque difficultatibus, à propoſito eius impugnandæ dimoueri potuerat; eo maiori iracundia in ciues indignatus, quod videret non ſolum eos ipſi viriliter reſiſtere, ſed & ingentia damna inferre, quamuis nullo murorum vallati eſſent præſidio, nec multitudine militum abundarent: demum poſt quartum obſidionis menſem, aduenientibus ſanctis Maioris Hebdomadæ diebus, ſub prætextu conceſſionis induciarum ad celebrationem Paſchatis, inſidias parans, ipſa nocte magnæ Feriæ Sextæ proditorie illos adortus, immenſa ab eis affectus eſt clade, pugnante pro illis, & in equo albo coruſcantibus armis pręire viſo, ipſo S. Petro eius vrbis domino. Quare timens etiam ſibi ab exercitu Longobardorum fœderatorum, qui proxime aderat in auxilium Alexandrinorum, in ipſa Dominica Reſurrectionis obſidionem ſoluens, verſus Papiam iter direxit. Sed quod vitare non poſſet occurſum exercitus Longobardorum, cui minime par eſſet; ad ſolitas fraudes conuerſus, conſultationem de pace interpoſuit, ſub cuius ſpecie illorum manus euaſit. Qui rurſum cum omnia ſiniſtre ei ſuccederet, vt religioſos viros & populum ſibi propitium redderet, pacis ſtudium cum Romana Eccleſia ſimulans, accerſiuit Papiam tres ex præcipuis Cardinalibus, nempe Oſtienſem, & Portuenſem Epiſcopos, ac presbyterum S. Petri ad Vincula; quos cum humaniſſime excepiſſet ac ſalutaſſet, haud tamen ab ijs reſalutatus eſt ob excommunicationem qua erat conſtrictus: paciſque tractatio abſque effectu permanſit, quod ipſe in cunctis modum nimis excederet; atque etiam in ſpiritualibus nonnulla poſtularet, quæ nulli vmquam laico inuenirentur eſſe conceſſa. Narrantur iſta pluribus in Actis Alexandri Papæ; quorum etiam meminere alij eius temporis Scriptores.

III.

Additur vero ibidem, eo tempore Alexandrum priuaſſe Papienſem Epiſcopum Crucis & Pallij dignitate, eo quod ciuitas diu Octauiano Antipapæ, & Friderico excommunicato adhæſiſſet, ac poſt præſtitam ſatisfactionem, eumdem Fridericum in grauem iacturam Eccleſiæ Longobardorum præſumpſiſſet in Italiam reuocare: Alexandriam vero ciuitatem in Epiſcopatum erexiſſe, & Metropolitano Mediolanenſi ſubieciſſe. Porro ſedem Aquenſem translatam fuiſſe Alexandriam, ita vt qui prius Aquenſis dicebatur Epiſcopus, dictus poſtea fuerit Alexandrinus; conſtat ex literis Algiſij tunc Mediolanenſis Archiepiſcopi ad eoſdẽ Alexandrinos

Augetur Epiſcopatu. *Quas de re Baron. hoc an. & 1181.*

ea de re conſcriptis anno milleſimo centeſimo octogeſimo; necnon ex aliis Innocentij Papæ Tertij, qui controuerſiā ſuper hac unione obortam, appoſitis quibuſdam conditionibus ſedauit.

IESV CHRISTI AN. 1176.

ALEXAND. III. AN. 17.

FRIDERICI 22.

MANVELIS 34.

I. De hæreticis Albienſib.

ANno Chriſti milleſimo centeſimo ſeptuageſimo ſexto, Indictione nona, in prouincia Toloſana, hæretici ALBIENSES dicti, qui ſe ipſos *Bonos homines* appellabant, (Manichæis potiusſquam Arianis affines, licet Ariani nominati inveniantur) examinati ab Epiſcopis, convicti ſunt aduerſus doctrinam Catholicam ſapere. Extant ipſa Acta, quæ recitantur à Rogerio eius temporis auctore in Annalibus Anglicanis.

II. Errores illorum.

Recipiebant tantummodo Scripturas Novi Teſtamenti, reiicientes penitus Vetus, niſi in iis teſtimoniis quæ inducta ſunt à Chriſto Domino & Apoſtolis, & non aliis: nam & reſpuebant pariter ceteros omnes Doctores Legis Chriſtianæ. Interrogati de fide ſua, dicebant ſe nō teneri ad reſpōdendum. Aſſerebant duos Deos exiſtere, bonum alterū, alterum malū: bonum, qui inuiſibilia tantum, & ea quæ mutari aut corrumpi non poſſunt, feciſſet; malum, qui cœlum, terrā, hominem, & alia viſibilia condidiſſet. Negabant Baptiſmum prodeſſe parvulis ad ſalutem; Corpuſque Domini confici per miniſterium ſacerdotis indigni, aut aliquibus criminibus irretiti; & virum ac mulierem ſalvari, ſi canaliter convenirent. Dicebant miniſtros Eccleſiæ, qui non eſſent moribus & conuerſatione tales, quales Paulus ordinandos eſſe docuerat, non eſſe Epiſcopos, aut presbyteros, & ſeductores; ideoque nullam eos habere poteſtatem in rebus diuinis & eccleſiaſticis, aut in ſacramentis adminiſtrandis; nec obediendum eis eſſe, aut primitias & decimas ſolvendas. Negabant eccleſias, ſiue templa, in honorem Dei & Sanctorum erigi debere, aut ad orationem adiri à Fidelibus; itemque eleemoſynas iiſdem eccleſiis, aut pauperibus fieri. Dicebant ſufficere ad ſalutem peccata cuilibet homini confiteri, nec poſt confeſſionem neceſſariam eſſe pœnitentiam. Ac denique inter alios plurimos eiuſmodi errores, aſſerebant numquam omnino debere iurari per aliquod iuramentum. Hæcque cuncta miſeri aſſerebant, ſe ex Euangelio & Epiſtolis excipere; nec ſe aliquid aliud, quā quod ibi expreſſe contineretur, recipere velle; reſpuentes omnes quorumcumque Doctorum interpretationes, cum alioqui ipſi prorſus rudes & imperiti eſſent. Recenſentur vero iſta à Rogerio ſub hoc anno, quo iidem convicti ſunt; & ſub anno milleſimo centeſimo ſeptuageſimo octavo, quo in iudicium vocati.

III. Conveniunt, et convincuntur.

Porro hoc anno convenientibus in vnum aduerſus peſtiferos eorum errores, apud Epiſcopum Albienſem, (electum ab vtraque parte, vna cū aliis quibuſdam Abbatibus, diſputationis iudicem) Archiepiſcopis Lugdunenſi & Narbonēſi, aliiſque Epiſcopis, Abbatibus, & Præpoſitis Eccleſiarum, necnon Comitibus, ac viris Illuſtribus, cum maxima populi multitudine; Lugdunēſis publice interrogatis hæreticis, cunctos eorumdem errores validiſſime confutauit ſolis Novi Teſtamenti auctoritatibus, quas ipſi tantum admittebant. Poſt quæ videntes hæretici ſe eſſe conuictos, vt non vitarentur à populis, itidem publice Catholicæ fidei profeſſionem emiſerunt: ſed quod nollent eam iuramento confirmare, quamvis eis abunde ex Sacris Scripturis probaretur, & id licitum eſſe, & ad id ipſos obligari ut purgarent infamiam hæreſis qua notati erant: iidem à Iudicibus ſententiam damnationis acceperunt, quam & alij omnes ſuis calculis confirmarunt. Acta ipſa diſputationis recitat Rogerius.

Quomodo vero Sedis Apoſtolicæ auctoritate fuerint rurſum iidem ad iudicium vocati, conuicti, & damnati, dicetur poſt biennium.

IV. Frid. vincitur a Mediol.

Hoc eodem anno Imperator Fridericus, nouis receptis ex Germania copiis, aggreſſus Alexandri Papæ confœderatos Mediolanenſes, ingenti ab eis prælio deuictus eſt: quo inter ceteros ipſe coruſcantibus armis inſignis apparens, ab hoſtibus de ſella eiectus, ab omnium oculis tunc evanuit; dubitatumq; diu eſt quid de eo factum eſſet, adeo ut eius uxor veſtem lugubrem induerit: quouſque idem ſubito Papiæ comparuit omnibus rebus deſtitutus. Hæc pluribus in Actis Alexandri Papæ: vbi cum ea conſignentur duplici chronographia, nempe anno Incarnationis Dominicæ milleſimo centeſimo ſeptuageſimo ſexto, & Pontificatus Alexandri decimoſeptimo, menſe Iunij; male eadem Vrſpergenſis anno ſuperiori collocat, ac Robertus ſequenti. quæ etiam Dodechinus ſummatim recenſet. Poſt hæc autem Imperator, quem nulla vnquam aduerſitas aut difficultas, ex quo aggreſſus eſt Eccleſiam perſequi, licet rebus quotidie in deterius dilabentibus, ab incœpto retrahere valuerat; hac tamen accepta clade, adeo vehementer à ſupremo Iudice contritus eſt, (inquiunt eadem Acta) vt pacem Eccleſiæ, quam hactenus in duplicitate cordis popoſcerat, toto animi affectu ab Alexandro ſuppliciter poſtulare decreuerit. Cuius rei cauſa miſit ad eum tunc Anagniæ in Campania degentē quatuor ex præcipuis Imperij Principibus Eccleſiaſticis, nempe Magdeburgenſem, Moguntinum, Wormatienſem Antiſtites atque Protonotarium Regni, cum pleniſſima poteſtate tractandæ & conficiendæ pacis inter Eccleſiam & Imperium.

Serio petit pacem ab Alex.

Qui cum diutius de ea cum Pontifice egiſſent, tandem facta capitulorum conuentione conſtitutum eſt, ut quoniam ad omnia ſolidius peragenda, neceſſaria videbatur ipſius Imperatoris, atque Longobardorum, de quorum etiam pace agebatur, præſentia; Pontifex in eas partes ſe quantocyus transferret; atque interim Imperator firmam daret ſecuritatem omnibus perſonis & rebus Eccleſiæ Romanæ; Regiſque Siciliæ, aliorumq; ipſis inhærentium. Quæ autem iſta ſunt ſecuta, proximo anno proſequemur.

IESV CHRISTI AN. 1177.

ALEX. III. AN. 18.

FRIDERICI 23.

MANVELIS. 35.

I. a Iſa 61.

ANnus Chriſti milleſimus centeſimus ſeptuagſimus ſeptimus, Indictione decima notatus, dicendus eſt ex bonis quæ ſecum tulit, ſecundum Iſaiam *a* vere *Placabilis*, quo pax exul annis decem & octo, tādem eſt poſtliminio reſtituta, & ſchiſma Eccleſiæ ſublatum. Digna quidem tanta hiſtoria, vt præſtantiſſimorum virorum (ſicuti factum eſt) digno ſtylo poſteris traderetur. Sed infortunio magno accidit, quod cum ad ornatum ſupervacaneum inopportunus & commentitius quæſitus eſt fucus, deformis effecta, diuerſa penitus reddita ſit ab illa venuſtate, quam mixto candore ſimplicitatis cum rubore vividæ veritatis, conciliauerat ipſi abſque arte natura. Vt autem abſterſis ſordibus, in priſtinum decorem eamdem vendicemus, aperiendum imprimis, duplicem & magnopere inter ſe diverſam reperiri hiſtoriæ huius narrationem; utramque vero in codice Chronicorum dignæ memoriæ Cardinalis Beſſarionis, qui ſumma diligentia & honore aſſeruari dicitur in Bibliotheca Veneta.

Hiſtoriæ de pace cum Frid. duplex narratio.

II. Prima.

Prima igitur narratione, ex Blondo, & Æneа Silvio deſūpta, aſſeritur, Fridericum Impp. Magdeburgenſem Moguntinumque Archiepiſcopos Oratores ad pacem cū Alexandro conſtituendā deſtinaſſe Anagniam. Conuentum eſſe ibidem, vt Pontifex Bononiam, Imperator Mutinam ſe conferret, quod eo modo facile poſſet ad colloquium perveniri. Pro

ea re

ea re complenda, Pontificem receptis apud Garganum montem ab Willelmo Rege Siciliæ tredecim triremibus, iis Venetias delatum, magno honore exceptum éſſe, & terreſtri itinere ſex Cardinales Bononiam miſiſſe; Fridericum autem Mutinam veniſſe. Sed interea Oratoribus Friderici Bononiam ſuſpectam dicentibus, Ferrariam pro conuentu electam eſſe. Quo cum perrexiſſet Pontifex, rurſum mutatis conditionibus, Venetiis conuenire placuiſſe, ea lege, ne prius Imperator Venetias admitteretur, quam pacem iureiurando firmaret. Itaque conceſſiſſe Fridericum pacem Alexandro in ea formula, qua ſemper optauerat; itemque Willelmo Regi Siciliæ, ac ciuitatibus Longobardiæ, certis conuentionibus pacem dediſſe. Hæc ibi ex Blondo.

ALTERA.

Alii vero (vt ibidem additur) aſſerunt, Fridericum cum magno exercitu veniſſe in Auſoniam, mouiſſeque in Romanam Vrbem, eiuſque vires perhorreſcentem Pontificem, decimoſeptimo ſui Pontificatus anno, coqui ſui veſtibus ſumptis, eo in habitu Venetias profugiſſe in monaſterium S. Mariæ de Charitate, atque ibi hortulo præfectum eſſe: ſed poſt aliquot menſes agnitum, ſummo honore à Sebaſtiano Duce & vniuerſo Senatu habitum eſſe. Imperatorem autem hæc audientem, ad eum repoſcendum miſiſſe Ottonem filium ſuum cum armata claſſe: hunc vero, bellum ob id Venetis mouentem, ab eorum Duce prælio ſuperatum eſſe, vinctumque Venetias perductum. Sed eo procurante, pacem inter Pontificem & Imperatorem his conditionibus ſtabilitam eſſe, vt Imperator Romam & quæ ditionis erant Eccleſiaſticæ, Pontifici redderet, & quicquid ille pro perpetrata culpa iniungeret, patienter perferret. Itaque Pontificem ad ianuas Eccleſiæ S. Marci, vniuerſo adſtante populo, Imperatori iuſſiſſe vt ſe humi proſterneret, & veniam denuo poſtularet: eiuſque collum pede comprimendo dixiſſe, *Scriptum eſt, Super aſpidem & baſiliſcum ambulabis, & conculcabis leonem & draconem:* Fridericum autem reſpondiſſe, *Non tibi, ſed Petro, cui ſucceſſor es, pareo:* iterumq; Pontificem adieciſſe, *Et mihi, & Petro:* ſicque pace compoſita, Imperatorem cum bona venia abiiſſe: Pontificem autem ob beneficium à Venetis ſuſceptum, Sebaſtiano Duci & eius ſucceſſoribus, ac Senatui Veneto, multa priuilegia, Indulgentiaſque conceſſiſſe. Ita poſterior narratio in codice Beſſarionis; cui & alia quædam monimenta fauent.

III.

b *Ierem. 6.*

VTRA VERIOR.

Cui vero inhærendum nobis ſit, tanquam in biuio conſtituti, illud diuinæ Scripturæ *b* obſeruabimus; *State ſuper vias, & interrogate de ſemitis antiquis, quæ ſit via bona, & ambulate in ea.* Nam illos vtique interrogabimus, qui viam triuerint ambulando; non autem inexpertos, qui tantum audita retulerint, eadẽq; fucata coloribus monſtraſſe, ſatis eſſe ad probationem exiſtimauerint. Quamobrem non aliunde quam ab auctoribus eius temporis, & iiſdem plane ipſis qui rebus geſtis interfuerunt, vel etiam magna pars fuerunt, cuncta narraturi, inprimis reuocamus in memoriam quæ dicta ſunt anno ſuperiori ex indubitatæ fidei Scriptoribus, deuicto & profligato à Mediolanenſibus Friderico, & legatione ab eodem pro pace ad Alexandrum miſſa: vt ex iis appareat, vanum illud commentum de timore Alexandri ob inſultationem Friderici omnino corruere, nullamque de ineunda à Pontifice fuga, latebriſque captandis, prorſus fuiſſe occaſionem. Sed quomodo rem geri contigerit, veraciter ac copioſe deſcripſit auctor qui aderat, in Actis ipſius Alexandri, de quibus ſæpe dictum eſt ſuperius; confirmantq; alii, de quibus etiam dicetur.

IV.

LEGATIO A PONT. AD IMP.

Alexander igitur antequam Anagnia exiret ad colloquium Imperatoris, præmiſit ad eum duos Cardinales, vt ſecuritatem, quam Magdeburgenſis cum ſociis ſuis promiſerat, ab eodem Imp. per exhibitionem iuramenti reciperent. Quem cum inueniſſent circa Mutinam, honorifice ab eo ſuſcepti ſunt: idemq; filium Marchionis Montisferrati ſuper ſancta Euangelia iurare fecit in anima ſua prædictam ſecuritatem; & vt omnes Principes Alemanniæ qui ſecum erant, eandem pari iureiurando confirmarent, effecit. Pontifex autem præmiſſis terreſtri itinere ſex de ſuis Cardinalibus Bononiam, vt Imperatorem & Longobardos de ſuo aduentu certiores faceret; ipſe vna cum reliquis iter arripiens ad mare Hadriaticum, tranſito monte Gargano, ſuſceptiſque in ciuitate Liciana ab Willelmo Siciliæ Rege tredecim triremibus, commeatu & armis optime inſtructis, ſub ductu duorum ex præcipuis ditionis eius Principibus, nempe Romualdi Archiepiſcopi Salernitani, & Rogerij Comitis Andrienſis Magni Comeſtabuli, (qui cum illo pro Rege intereſſe deberent colloquio pacis, vt & ipſe in ea comprehenderetur, qui ſe fidelem Eccleſiæ defenſorem ſemper exhibuiſſet:) poſt nonnullas aduerſorum ventorum & procellarum moras, per medias Dalmatiæ & Sclauorum inſulas nauigans: tandem decimo Calendas Aprilis Venetias appulit, occurrente ei Duce cum Patriarcha & Epiſcopis, ac nobilibus & Clero, copioſa nauium multitudine. Mox vero ad eum accedens Magdeburgenſis cum ſociis, roganſq; vt quoniam vrbs Bononia Principibus Imperatoris ſuſpecta erat, alius eligeretur ipſius cum Imperatore colloquii locus; promiſit Pontifex ſe quamprimum Ferrariam profecturum, vt ibi cum Rectoribus Longobardiæ, quorum etiam maxime intereſſet, de ea re deliberaret. Quare indicto per literas, vniuerſorum Epiſcoporum & Conſulum ciuitatum Longobardiæ conuentu, Dominica Paſſionis Ferrariæ habendo, ipſe interim Dominica Lætare in Eccleſia Beati Marci Miſſam ſolemniter celebraturus, Roſam aureã ex cõſuetudine ad altare ferens, eam poſt impleta myſteria, Duci Venetiarum in ſignum gratiæ Sedis Apoſtolicæ contulit. Deinde vero, eodem Ferrariam petente, ibi poſt quaſdam altercationes, tandem conſenſu omnium electa eſt ad congreſſum ciuitas Venetiarum, ea tamen conditione, vt antea Dux cum populo Veneto iurarent, quod antequam pax firmiter ſtabilita eſſet, haud abſque conſenſu Pontificis permitterent Imperatorem intrare ciuitatem: quod & factum eſt.

ALEX. PP. APPELLIT VENETIAS.

[Quod de Roſa aurea legiſti habes de eodem antiquo ſacro ritu eius benedicendæ eo die, eiuſdem temporis Scriptorem notiſſimum, (quem & hic ea de re citat Baronius) *Petrum Bleſenſem,* qui *ſerm. 15.* eius meminit, & rei myſterium pandit, quod Dominica illa *Lætare,* ſeptima numeretur à Dominica Septuageſimæ. Sed de eius myſteriis plura Innocentius PP. III. ſermone ad eam Dominicam habito, & Durandus lib. 6. Ration. cap. 53. Extatque etiam ipſius Alexandri Tertii epiſtola ad Francorum Regem cum mitteret ei eiuſmodi Roſam: quæ refertur à Io. Picardo in Not. ad lib. 5. cap. 4. Guil. Neubrig. de Reb. Ang. & poſt eum à Gretſero l. 2. de Bened cap. 40. vbi plura de his.]

V.

VNIVERSALIS PAX FIRMATVR.

Conuenientibus igitur rurſum cunctis delegatis apud Venetias, poſt multas de Feudis Longobardorum concertationes, demum in ipſis Apoſtolorum Petri & Pauli Octauis, perpetua pax Eccleſiæ firmata eſt, ea forma quæ prius inter partes compoſita fuerat: ac pariter Regi Siciliæ in annos quindecim pax conceſſa, & Longobardis induciæ ad ſex annos, vt interim vniuerſæ ſimul eorũ ciuitates conuenirent de regalibus ac iurib. quæ Imperator ab eis ſibi deberi contendebat. Hæc autem ita tranſacta, Imperator Chiogiam prope Venetias accedens rata habuit; ac per Diedonem Comitem, & Sigilboth Camerarium ſuum, coram omnibus delegatis, ac Principibus ſuis, iurare fecit in anima ſua, quod mox vt Venetias accederet, pariter in anima ſua iurare faceret integram obſeruationem eorum omnium quæ inter partes conſtituta fuiſſent.

IMP. VENETIAS VENIT.

Hiſque peractis præcepit Pontifex vt Imperator Venetias honorifice deduceretur. Altera vero die, in Vigilia S. Iacobi, miſit ad eum quoſdam Cardinales; qui poſt abiuratum ab illo ſchiſma Octauiani, Guidonis Cremenſis, & Ioannis de Struma, ac promiſſam obedientiam Alexandro, eiuſque ſucceſſoribus Catholicis, eumdem à ſententia excommunicationis abſoluerunt, & Catholicæ vnitati reſtituerunt. Idemque factum eſt cum eius Principibus tam Eccleſiaſticis quam ſæcularibus, aliiſque cunctis ſchiſmaticis illic præſentibus, qui eodem vinculo conſtricti tenebantur. Exinde Imperator tanquam Catholicus Princeps accedens ad Pontificem, qui eum opperiebatur ante fores Eccleſiæ S. Marci, depoſita chlamyde proſtrauit ſe in terram, & deoſculatis Pontificis pedibus, ad pacis quoque oſculum admiſſus eſt: & apprehenſa Pontificis dextera, *c* cum canticis & laudibus ad chorum Eccleſiæ ipſum deducens, inclinato capite benedictionem eius reuerenter accepit. Sequenti vero die, in feſto S. Iacobi, celebrãte ſolemniter Pontifice Miſſam, poſt dictum Euangelium, & ſermonem factum ad populum, Imperator denuo ad eius veſtigia cũ Principibus ſuis accedens, aurum poſt pedũ oſcula obtulit. Finita

c [De hoc more vide ſup. ann. 774. poſt num I. Et quod ad iſtum Pontificis & Imperatoris congreſſum, de quo hic agitur, diſerte And. Dandulus Vene. Dux in ſuo. Chron. ai. *Papum, medium inter Imperatorem & Iacerum, Venit ad altare Marci proceſſ.*]

autem Miſſa, rurſum dexteram Pontificis apprehendens, extra eccleſiam vſque ad equum album deduxit, & ſtreguã (ſiue ſuppedaneum equeſtre) fortiter tenuit; frenumque accepit, vt ſtratoris officium impleret: Sed quod iter ad mare nimis videretur prolixum, pro facto Pontifex habuit, quod Imperator affectuoſe voluit adimplere.

VI. *Iurantur conditiones pacis.*

Calendis vero Auguſti, conuocatis omnibus in Conſiſtorium, Imperator præcepit Comiti Henrico de Dieſſa, iurare in anima ipſius Imperatoris ſuꝑ et ſancta Dei Euangelia; ſe pacem Eccleſiæ & Imperii, necnon pacem Regis Siciliæ, & inducias ciuitatum Longobardarum, ſicut inter mediatores conuenerat, bona fide ſeruaturum; & vt eadem pariter ſe ſeruaturos, cuncti iurarent Principes eius, tam Eccleſiaſtici quam laici, æque præcepit. Idque ipſum iurarunt ex parte Regis Siciliæ, Romualdus Archiepiſcopus Salernitanus & Comes Andrienſis; ac pro Longobardis, ipſorum delegati. Deinde decimoſexto Calendis Septembris, in Eccleſia S. Marci Alexander Papa vna cum Epiſcopis ac Prælatis Italis & Germanis SYNODVM celebrauit; in qua iuxta eum reſidente Imperatore, rurſum communi omnium conſenſu prędicta omnia confirmata fuere; ipſeque Pontifex ſententiam protulit, vt quicumque ea infringeret, niſi commonitus intra quadraginta dies ſatisfaceret, excommunicationem incurreret: in ſchiſmaticos autem qui nondum reſipuerant, anathematis ſententiam renouauit. Sed & decimoquinto Calendas Octobris, eandem pacem, tam ipſe Imperator, quam eius Principes Eccleſiaſtici & ſæculares literis ſuis ſcriptis confirmarunt, quas propriis ſubſcriptionibus & ſigillis munierunt. Ac demum Imperator cum ſuis receſſurus, Chriſtianum Archiepiſcopum Moguntinum Cancellarium ſuum reliquit, vt intra tres menſes integre reſtituenda curaret cuncta regalia S. Petri, & poſſeſſiones Eccleſiæ Romanæ exceptis bonis Comitiſſæ Mathildis; quæ licet vna cum aliis ex conuentione pacis reſtitui deberent, tamen quod ea Imperator ad ius Imperii pertinere contenderet; ne inde pax Eccleſiæ turbaretur, annuit Pontifex vt eligerentur ex vtraque parte viri, quorum iudicio tam ea res definiretur, quam alia tunc primum ab eodem Imp. mota quæſtio de Comitatu Bertinori; qui quamuis ab antiquo fuiſſet iuris Eccleſiæ Romanæ, ac nouiſſime, dum de pace Venetiis ageretur, eum Comes eius abſque liberis decedens eidem Eccleſiæ contuliſſet, atque ipſius poſſeſſionem Alexander per ſuos apprehendiſſet; tamen Imperator ſui iuris eſſe aſſereret. Hiſq; ita peractis, idem Imperator poſt oſculationem pedum Pontificis, verſus Rauennam & Ceſenam profectus eſt: Pontifex autem circa medium menſis Octobris, habitis à Duce Venetiarum triremibus, Sipontum in Apulia applicuit, atque inde terreſtri itinere Anagniam decimono Calendas Ianuarii reuerſus eſt.

Concil. Venet. ſub Alex. PP.

Abſcedunt Venetiis Imp. et Pont.

VII.

Hactenus ex fuſioribus Actis Alexandri Papę, ab auctore qui aderat conſcriptis, pacis confectæ hiſtoria, omni ſinceritate decurſa. Quam etiam teſtatiorem reddit relatio Romualdi Archiepiſcopi Salernitani, quem omnibus interfuiſſe vidimus Legatum Wilhelmi Regis Siciliæ: qui cunctas res geſtas ab eo tempore quo Pontifex Anagnia profectus Venetias ſe contulit, atque inde rurſus Anagniam reuertit, exactiſſime tamquam à ſe viſas recenſet, eodem prorſus modo atque tenore, quo in prædictis Actis recitatur: niſi quod eas Romualdus longe copioſius ac minutius deſcripſit, multaque alia ſingularia intexuit, quæ deſiderantur in Actis: puta de ingentibus tumultibus Venetiis ortis, cum quidam niterentur Imperatorem eo introducere abſque licentia Pontificis; iiſdemque prudentia Pontificis ac Ducis, & induſtria ac fortitudine Legatorum Regis Siciliæ ſedatis: ac de conteſtatione Principum Eccleſiaſticorum Imperii facta Friderico, cum ipſe Clozæ opperiens exitum tumultus Veneti, cũctaretur promiſſam pacem iurare, de eo derelinquendo, & Pontifici inhærendo, niſi quantocyus promiſſa impleret: itemque de obſequio ab Imperatore exhibito, cum adueniente in Eccleſiam Pontifice ad Miſſam ſolemniter celebrãdam, idem Imp. depoſito pallio, virgam manu accipiens, laicos de choro expulit, & viam Papæ tamquam oſtiarius præparauit: denique de tractatu pacis, ab Henrico Rege filio Imperatoris, qui tunc cum matre Imperatrice erat in caſtello Gayuæ, iuſſu patris iureiurando confirmato. Hæc & alia plura tũc vltro citroq; geſta, dictaque, diffuſe proſequitur Romualdus ad finem Chronicorum, quæ conſcripſit ab Orbe condito ad ſequentem vſq; annum. Extantque inſuper apud Rogerium in Annalibus Anglicis, binæ literæ ab Alexãdro Papa ſcriptæ Venetiis ad Antiſtites Anglos: de rebus geſtis inter ipſum & Imperatorem vſq; ad iuratam Calendis Auguſti pacem: quæ cum iiſdem eius Actis, & Romualdi narratione, miram habent conſenſionem. Eſtque par credere, ab eodem Pontifice tunc eodem argumento ſcriptum eſſe ad diuerſos Eccleſiarum Antiſtites, vt quos mœror de ſchiſmate Eccleſiæ deieciſſet, optatiſſimum nuntium eiuſdem vnionis erigeret. Reperiuntur enim & aliæ eiuſdẽ generis ab eo miſſæ literæ ad Archiepiſcopum Capuanum, & ad Abbatem Caſſinenſem. Denique eadem plane quæ apud prædictos auctores habentur narrat, ſed breuius, Rogerius; qui etſi non fortaſſe, vt illi, ea vidit quæ ſcripſit, tamen vt qui eadem vixit ætate, ea quæ ſunt eius temporis accurate deſcripſit.

Alia ex narratione Romualdi Archiepis. Salernit.

Alex. ad omnes ſcribit de confecta pace.

VIII.

Quibus ſic omni oculatorum teſtium genere certiſſime ſtabilitis atque confirmatis, cuncta quæ ab eis diſcrepant, ab aliis ex auditu relata, mendacia eſſe penitus conuincuntur. Stetque aſſerta in Chronico Beſſationis, prioris ſententiæ veritas omni contradictione ſuperior, nec labefactetur vllis poſterioris ſuperinductis mendaciis: quorum præterea auctores, cum & nota temporum, & rerum geſtarum diſcrepantia, ſibi inuicem aduerſentur, vel ex his illorum aſſertiones procul longe abiiciendæ ſunt: ac præcipue illa ceteris magis indecora, qua obtruditur factum illud arrogans, & penitus inſuetum, vt humiliatum ad pedes Pontificis caput Imperatoris pede ipſe preſſerit, atque inſultauerit verbis illis quæ ſuperius relata ſunt. Abhorrens eſt quippe ab Alexandri manſuetudine turgens faſtu facinus; quem ſumma fuiſſe animi moderatione, atque benignitate præditum, & omnes eius temporis auctores abunde demonſtrant, & ſatis docetur ex iis quæ de eo iam antea variis locis dicta ſunt, dicenturque poſtea. Siquid autem eiuſmodi ab eodem Venetiis in Imperatorem fieri contigiſſet, quomodo Scriptores illi qui minima quęque ſumma diligentia proſecuti ſunt, quaſi ex condicto referre prætermiſiſſent? Sed ne rem ſua ipſius inſcitia deficientem, nimia exagitatione exuſcitemus, iam ad alia tranſgrediamur.

Mendacia de Alex. faſtu explodyntur.

IX.

Poſt reditum Pontificis Anagniam, ſubdunt eius Acta, magnam ſchiſmaticorum turbam audientes quæ geſta eſſent, ad eius obedientiam ſponte reuerſos eſſe, ac multos intruſos Eccleſias Catholicis Epiſcopis reſtituiſſe: Ridiculum vero Ioannem Antipapam, qui Viterbii morabatur, tanto timore correptum eſſe, vt occulte Viterbio exiens, tamquam profugus in montem Albanum confugerit ad Ioannem dominum illius caſtri; eo vero audito, Imperatorem tam eum, quam eius defenſores, niſi ad obedientiam Alexandri properarent, Imperiali banno ſubieciſſe. Porro tradit Rogerius in Annalibus, eumdem Antipapam in Concilio Venetiis ab Alexandro habito, de quo dictum eſt ſuperius, degradatum eſſe, & ab ipſo Imperatore, atque omnibus Principibus Eccleſiaſticis & ſæcularibus, deiectum ac reprobatum: pariterque omnes Archiepiſcopos & Epiſcopos & Abbates regni Teutonici, qui ab eo vel eius prædeceſſoribus Antipapis ordinati fuerant, degradatos eſſe; & altaria quæ ab eis, ſiue ab ordinatis per eos dedicata erant, diruta fuiſſe.

Ioan. Antip. ab omnib. reiectus

X.

Dum autem Alexander adhuc Venetiis eſſet, quinto Calendas Octobris ſcripſit epiſtolam ad Indorum Regem in AEthiopia longe lateque regnantem, quem vulgo nominant PRETEIANNVM, ipſe vero Alexander in inſcriptione epiſtolæ vocauit *Sacerdotum Sanctiſſimum*, titulo ab omnibus ei impendi conſueto. Scribendæ autem epiſtolæ ea occaſio interceſſit, quod quidam Magiſter Philippus ipſius Pontificis medicus, ad partes illas peregrinatus, retuliſſet eorum Principem, alioqui fide Chriſtianum, tamen quod non in omnibus conſentiret cum Romana profeſſione, auide cupere de omnibus erudiri, vt in nullo diſſentiret à doctrina Sedis Apoſtolicæ; habereque in Vrbe Eccleſiam, vbi miſſi ab eo viri prudentes habitare poſſent, & Apoſtolica plenius inſtrui diſciplina, quam poſtmodum in patria ſua alios docerent. Reſcribens igitur per eundem Philippum Alexander, petiit mitti Romam viros illos, & cunctas ipſius

Legatio a Preteianno ad Alex. PP.

Regis

Regis petitiones ſe effectui mandaturum promiſit. Recitat has Pontificis literas Rogerius in Annalibus. Quæ autem ſecuta ſint iſta, nos latet; niſi quod ſiue ab ipſo Alexandro, ſiue ab alio Romano Pontifice, conſtat Æthiopibus iſtis regni Preteianni, *Abyſsinis* dictis, datam in Vrbe Eccleſiam S. Stephani Protomartyris, vna cum eius habitationibus, ſitam poſt abſidem baſilicæ S. Petri; quam in hanc vſq; diem poſſident.

XI. HVGONIS ETHER. SCRIPTA ADVERSVS GRÆCOS.

Idem quoque Pontifex Anagniam rediens, cum eſſet Troiæ in Apulia, accepit commentarium aduerſus Græcos de proceſſione Spiritus ſancti, miſſum ab *Hugone Etheriano*, natione Etruſco, Conſtantinopoli agente vna cum fratre ſuo, Leone dicto, qui apud Imperatorem Emmanuelem Interpretis munere fungebatur: quo quidem commentario cuncta argumenta, quæ à Græcis tam antiquioribus quam recentioribus eſſent aduerſus Latinos elicita, egregie confutauit. Porro id præſtitit vir doctiſſimus (vt ipſe præfatur in nuncupatoria ad eumdem Pontificem) tum quod gratum eſſe ipſi Emmanueli nouiſſet, tum etiam quod fuiſſet ad id impulſus à nonnullis S.R.E. Cardinalibus. Extat *d* totum egregium opus, vna cum perbreui Alexandri Papæ epiſtola ad eum reſcripta, data Troiæ Idibus Nouembris.

d In Bibl. Patr.

XII. FRID. IMP. RELABITVR IN TYRANNVM.

Quod autem attinet ad Fridericum Imperatorem; cum is non tam amore concordiæ ductus, quam rerum neceſſitate coactus pacem cum Pontifice iniiſſet, mox vt ab eo diſceſſit, ad priſtinam perfidiam & contumaciam relapſus, nulla habita ratione repetiti ſæpiſſime iuramenti, diuinis humaniſque legibus violatis, cum Ceſenam perueniſſet, (vt narratur in Actis Alexandri) accedens iuxta Bertinorum caſtrum muniſſimum, de quo ſuperius dictum eſt, vocatis iis qui pro Eccleſia Romana, ad quam illud multiplici iure pertinebat, cuſtodiebant, petiit vt eius poſſeſſione cederent; iiſq; reſpondentibus, haud ſe abſque mandato Romani Pontificis id facere poſſe, adducto confeſtim exercitu eos inde expulit; ac poſtmodum poſcenti per Legatos Pontifici eius reſtitutionem, penitus recuſauit. Quam iniuriam Alexander, ne pax ſolueretur, diſſimulauit.

XIII. LEGATIO IN NORTHMANN.

Hoc eodem anno tradit Rogerius, miſſum eſſe ab Alexandro Pontifice Legatum in Northmanniam, Petrum Cardinalem S. Chryſogoni, qui vniuerſam Regis Angliæ ditionem interdicto ſubiiceret, niſi is permitteret Richardum filium ſuum Comitem Pictauienſem ducere vxorem Aleſiam filiam Regis Francorum, quam ipſe Rex Angliæ iam diu, & vltra quam inter eos conuenerat, in ſua cuſtodia retinuerat. Regem autem appellaſſe ad Pontificem; & colloquio cum Rege Chriſtianiſſimo habito, inter eos certis conditionibus concordiam initam eſſe.

XIV. *e Sax. Grã. lib. 14. in fi.*

Hoc item anno, quo Fridericus ſubiecit ſe Pontifici (vt tradit Saxo *e* Grammaticus) idem Pontifex Legationem in Daniam miſit, ea occaſione, quod cum Eſchillus venerãdus ſenex, Lundenſis Eccleſiæ metropolitanæ præfectura, & Apoſtolicæ Sedis Legatione diu digniſſime perfunctus; obtenta demum ab Alexandro miſſione, cum facultate transferendi Archiepiſcopatum & Legationem in quem vellet, vt ſic poſt labores ipſe ſibi vacans, in habitu & obſeruantia Regulæ Ciſtercienſis expectaret diem ſui tranſitus; idem omnium conſenſu, geminæ præfecturæ onus in Abſalonem Roſchildenſem Epiſcopum omnium laudatiſſimum refudiſſet, hicque penitus abnuens ſuam Eccleſiam deſerere, quam immenſis laboribus excoluiſſet à iuuentute, contra vrgentium importunitatem opus habuiſſet ad remedium appellationis confugere. Miſſis ergo vtrimque ad Alexandrum Papam Nuntiis, ita ipſe contrarias eorum petitiones conciliauit, vt Abſalonem Lundenſem Archiepiſcopatum aſſumere iuſſerit, & Roſchildenſem adminiſtrare permiſerit; miſſo ad hoc Legato, qui cuncta rite componeret. Rem geſtam narrat Saxo pluribus. Hic vero primum tẽtatum, vt duo vni à Sede Apoſtolica traderentur Epiſcopatus; quod ſemel ex cauſa præſumtum, male apud complures tranſiit in exemplum.

ABSALON RECVSAT MAIOREM ECCLESIAM.

DVO EPISCOPATVS VNI TRADITI.

XV.

Sed claudat huius anni periodum elegans hiſtoriola, diplomatibus Pontificiis comprobata, de admiranda Pontis Auenionenſis ſtructura perneceſſaria ſuper Rhodanum fluuium rapidiſſimum, non agros tantum alueo proximos corrodentem, ſed homines plurimos abſorbentem. Hoc igitur anno Chriſti milleſimo centeſimo ſeptuageſimo ſeptimo, paſtoritius puer nomine *Benedictus*, vulgo *Benezet*, duodecim annos natus, dum paſceret maternum gregem apud Almilatum oppidum antiquæ Burgundiæ; tergemina Ieſu Chriſti compellatione admonitus eſt pontem facere in Rhodano. Puer expaueſcens, primum negauit ſe poſſe ouium cuſtodiã deſerere, vel tantæ prouinciæ, cum inops eſſet, ſatisfacere: deinde cum Chriſtus curam gregis, omniaque ad opus neceſſaria pollicitus eſſet, accingẽs ſe itineri, ac in Angelũ eiuſdem habitus incidens, tali duce tridui itineris ſpatium tribus horis emẽſus eſt. Viſo vero Rhodano, rurſum à ſuſcepto deterritus, ab eodem Angelo confortatus eſt: eoq; recedente, puer tranſmittens fluuium, & Auenionem ingreſſus, in media Epiſcopi concione clamauit, ſe miſſum eſſe à Chriſto vt pontem eis in Rhodano faceret. Qua voce populo in riſum conuerſo, pueroque ab Epiſcopo coram vrbis Præpoſito ſiſti iuſſo, monuit puer Præpoſitum in ſtructuram pontis aliquid largiri. Cui ille, *En tibi*, inquit, *ſaxum ingens in atrio meo, ſuſtolle in humeros, habebis fortaſſe vnde tui pontis queas aliqua fundamenta ponere: tum te id poſſe intelligam.* Puer, *Feram*, inquit, *ſaxum*: & accerſito Epiſcopo ac ciuibus, cui ferendo non forent triginta homines (erat enim longitudinis tredecim pedum, latitudinis ſeptem) expedite humeris portabat, fundamentũ futurum tantæ molis. Quo prodigio ciuitas vniuerſa ſtupefacta, Præpoſitus venia erroris petita, primus trecentos ſolidos pro ponte largitus eſt, atque eius exemplo alii in limine ad quinq; millia nummorum contulerunt, vnde cœpit pons ædificari. Perfectumque eſt tandem opus mirandum, dignũ præconiis Pontificum Romanorum celebrari. Extat enim diploma Innocentii Papæ Quarti in Concilio Oecumenico datum, apud Paradinum in Hiſtoria Lugdunenſi, vbi hęc res geſta narratur: additurque abſoluto ponte Benedictum Romam petiiſſe; redeuntem vero, Luduni alium pontem cũ xenodochio ædificaſſe, ac miraculis claruiſſe, & ſancto demum fine quieuiſſe. Porro tantæ rei veritati non ſolum Innocentii Quarti, ſed & Clementis Quarti, & Quinti, Bonifacii Octaui, & Ioannis Vigeſimiſecundi diplomata adſtipulantur: præter alia plura publica monimenta, omni fide munita.

AVENION. PONTIS STRVCTVRA MIRABILIS.

IESV CHRISTI AN. 1178.

ALEXAND. III. AN. 19.

FRIDERICI 24.

MANVELIS 36.

I. ALEXAN. PP. REGRESSVS IN VRBEM.

ANNO Chriſti milleſimo centeſimo ſeptuageſimo octauo, Indictione vndecima, Alexander Pontifex à Clero, Senatu, Populoque Romano; rogatus in Vrbem redire, eo acceſſit quarto Idus Martii, & cum ingenti lætitia & honore receptus eſt ab omnibus; cui & Senatores olim refractarii, fidelitatem & homagium fecerunt, & regalia ab eis occupata reſtituerunt. Narrat hæc pluribus codex Vaticanus Actorum eius, qui hic deſinit. Addit vero Romualdus Archiepiſcopus Salernitanus, Ioannem de Struma Antipapam, reatum ſuum agnoſcentem, montem Albanum deſeruiſſe, & apud Tuſculanum quarto Calendas Septembris huius ipſius anni, ad pedes Alexandri cum quibuſdam ſuis Clericis ſe proieciſſe, & in conſpectu Cardinalium, aliorumque multorum, peccatum publice confeſſum eſſe, & veniam petiiſſe: Alexandrum autem pro ſolita & innata ſibi manſuetudine, non ſolum non obiurgaſſe, ſed benignis verbis ſuſcepiſſe, atque inde eum in Cura & menſa ſua honorifice habuiſſe. Poſt quæ narrata, & ipſe quoque Romualdus finem ſuæ imponit Hiſtoriæ.

IOÃ. ANTIP. POENITENTIA.

II.

Eodem anno Ludouicus Rex Francorum, & Henricus Anglorum, audientes hęreticos *Toloſanos*, ſiue *Albienſes* dictos, de quorũ erroribus & damnatione dictum eſt ſuperius, magis in dies creſcere; zelo Chriſtianę fidei accenſi, iũctis ſimul dexteris, ſtatuerunt illuc cum armatis militibus ſe conferre, vt eos prorſus à finibus illis expellerent: ſed paulo poſt mutato conſilio, ſatius viſum eſt, rem per Eccleſiæ miniſtros

ALBIENSIVM HÆ-

RET TENTATA ITERVM CONVERSIO.

niſtros verbi prædicatione agere. Quamobrem miſerunt ad eos, vna cum Petro Cardinale presbytero tituli S. Chryſogoni Apoſtolicæ Sedis Legato, Archiepiſcopos Bituricenſem & Narbonenſem, Epiſcopos Bathonienſem & Pictauienſem, atque Abbatem Claræuallenſem, & alios multos viros Eccleſiaſticos, vt prædicatione ſua hæreticos illos ad fidem Chriſtianam conuerterent, vel rationibus probabilibus hæreticos eſſe manifeſtarent, & à communione Eccleſiæ ac Fidelium conſortio eiicerent. Inſuperque elegerunt Raimundum Comitem Toloſanum, & Vicecomitem de Turena, alioſque viros potentes, vt Cardinali ac collegis eius aſſiſterent, & prædictos hæreticos ab illis finibus vi expellerent. Tradit iſta Rogerius in Annalibus; vbi & res in hac legatione geſtas accuratiſſime deſcripſit: ex quo nos quædam præcipua referemus.

III.

Cum igitur legati Toloſam aduenisſent, & ab Epiſcopo, & Clero, ac Conſulibus, & ciuibus Catholicis illius vrbis, iuramentum exegiſſent de reuelandis hæreticis quoſcumque noſſent, & in ſingulos dies innumera multitudo deferretur; imprimis delatus eſt quidam diues grandæuus, *Petrus Moranus* nominatus, qui cum in ea vrbe ceterorum anteſignanus eſſet, Ioannẽ Euangeliſtã ſe eſſe iactabat. Qui interrogatus, cũ in omnib. articulis inuẽtus eſſet fidei Catholicæ contrarius, atque inter cetera impie negaret, panem ſacerdotis miniſterio in verbo Domini conſecratum, eſſe Corpus Domini; ab omnibus hæreticus damnatus eſt, eiuſque bona proſcripta, & turres pulcherrimæ, hæreticorum conuenticulis infamatæ euerti iuſſæ. Quod audiens Petrus, veniam erroris petiit, ac publice coram omnibus priſtinas hæreſes abiurauit: ſed in pœnitentiam coram vniuerſo populo in Eccleſiam S. Saturnini nudus & diſcalceatus adductus eſt, cędentibus hinc inde eum ab ingreſſu Eccleſiæ Epiſcopo Toloſano & Abbate S. Saturnini, donec ad pedes Cardinalis Legati ſolemniter Miſſam celebrantis, in ipſis altaris gradibus conſtitueretur: vbi Eccleſiaſticis reconciliatus ſacramentis, rurſum abiurauit omnem hæreſim, & hæreticis anathema dixit: aliaque ibidem ei pœnitentia iniuncta eſt, nimirum vt intra quadraginta dies à patria ſua exulaturus abſcederet, in ſeruitio pauperum Hieroſolymis triennio moraturus: atque interim ſingulis diebus Dominicis, eccleſias vrbis Toloſanæ nudus & diſcalceatus, cum diſciplinalibus virgis circuiret; eccleſiarum bona quæ abſtulerat redderet; vſuras omnes quas acceperat reſtitueret; damna pauperum quos afflixerat reſarciret; domino ſuo Comiti Toloſano quingentas libras argenti daret; ac turres eius in teſtimonium hæreticæ prauitatis ab ipſis fundamentis euerterẽtur: ſi vero poſt triennium à peregrinatione Hieroſolymitana rediret, tunc rel qua eius bona, quę interim proſcripta remanerent, ei redderentur.

PETRI MORANI PRINCIPIS HÆRET. CONVERSIO, ET POENITENTIA INIVNCTA.

IV.

His ita geſtis, multi alii hæreticiti mentes ſimilia pati, venientes ad Legatos, confeſſi errorem miſericordiam conſecuti ſunt, alii vero hæreſim occultantes, Catholici videri voluerunt; ſed quod abnuerent iurare, ſe ita corde credere ſicut ore confitebantur, rurſum hæretici conuicti, cum in obſtinatione perſeuerarent, publice accenſis candelis excommunicati ſunt: pręceptumque eſt Fidelibus eos vitare, & Principibus eoſdem è terris ſuis expellere. Narrat hæc hæc pluribus, vt diximus, Rogerius; qui etiam literas recitat ſcriptas de iiſdem rebus geſtis à Petro Cardinale Legato ad vniuerſos Chriſti Fideles: itemque publicam declamationẽ aduerſus eoſdem hæreticos, Henrici Abbatis Claręuallenſis qui aderat; qua cum cetera exacte recenſeat, habet inſuper, in Legatorum aduentu ad vrbem Toloſanam, tantam fuiſſe hæreticis vbique licentiam, vt ipſos quoque Legatos per vicos & plateas ſubſannarent verbo, digito demonſtrarent, & apoſtatas, hypocritas, atque hæreticos conclamarent, ſed mox prędicationibus eorumdem Legatorum conterritos quieuiſſe, & cenſuris penitus deiectos fuiſſe: porro Albienſem diœceſim velut totius ſentinã malitiæ, totam in ſe colluuionem hæreſis illuc defluentis excepiſſe; eiuſque Principem Rogerum cum ob eamdem hæreſim, tum quod Epiſcopum Albienſem ſub cuſtodia hęreticorum in vinculis detineret, publica excommunicatione damnatum eſſe. At de his hæreticis modo ſatis; aduerſus quos fuit etiã poſthac diutius laborandum.

EORVM PROCACIA.

IESV CHRISTI An. 1179.

ALEX. III. An. 20.

FRIDERICI 25.

MANVELIS 37.

I. CONCIL. GENER. LATER. SVB ALEX. PP. III.

Anno Chriſti milleſimo centeſimo ſeptuageſimo nono, Indictione duodecima, vniuerſa Catholica Eccleſia pace gaudente, Alexander Papa ad expugnanda mala, quæ ſiue per ſchiſmaticos, ſiue per alios irrepſiſſent, GENERALEM SYNODVM *Romæ* in Eccleſia *Lateranenſi* celebrauit; ad quam pręter omnes vbique Occidentales, vocauit etiam Orientales ex Syria & Palæſtina Latinos. Teſtatur enim id, qui inde cum aliis venit, Wilhelmus *a* Archiepiſcopus Tyri: cuius etiam aſſertione (vtpote qui interfuit, & , vt ait, rogatu Patrum, ſtatuta Synodi, & Epiſcoporum nomina, numerum, & titulos deſcripſit) eos omnes erroris arguas, qui non anno pręſenti, ſed ſequenti celebratam, ac ducentos tantum & octoginta Epiſcopos interfuiſſe ſcribunt. Siquidem ipſe affirmat eam habitam eſſe anno Chriſti milleſimo centeſimo nono, Pontificatus Alexandri vigeſimo, Indictione duodecima, die quinta menſis Martii; atque ei interfuiſſe trecentos Epiſcopos. Ad hos autem vndique colligendos, tradit Robertus, & ipſe huius temporis auctor, miſſos fuiſſe ab Alexandro Subdiaconos ad Orientem, & Occidentem, & Meridiem, & Septentrionem. Recenſetque Rogerius eos qui ex Anglia, Scotia, & Hibernia Romam acceſſerunt. Quinetiam ſchiſmaticos inuitatos eſſe Græcos, iuſſumque ab Imperatore Emmanuele eo accedere Georgium Metropolitam Corcyræ, magnæ inter eos tũc famę virum, ſed cum ægrotaſſet Brunduſii, ab eodem Imp. reuocatum eſſe; conſtat ex eius ea de re ſcriptis eo tempore ad Fridericum Imp. (quem etiam iuſſus fuerat ſalutare) alioſque, literis. *b* Cuius munus expleuit in Synodo Nectarius Abbas; de quo dicendum inferius.

a Tyr. de Bel. Sacr. l. 21. cap. 26. in fi. Ap. Baron. an. ſuper. quo indictũ eſt Concilium.

GRÆCI INVITATI AD SYN.

b Rec. Bar. an. ſuper. ex cod. Feder. Metii.

II.

Sed quod ad Acta Synodi pertinet; ſentiet quoque Lector, mendaciſſimum eſſe titulum inditum Concilii Romani nomine collectioni canonum incerti auctoris, qui primo poſuit eiuſdem Alexandri Papæ decreta, ſancita in eodem Lateranenſi Concilio, numero viginti ſeptem: reliquæ enim eiuſdem voluminis ſectiones quæ ſequuntur, (continet enim eas numero quinquaginta) ex diuerſorum Pontificum decretis collectæ noſcuntur, atque etiam nonnullorum qui poſt Alexandrum vixerunt. Nam & Rogerius huius temporis ſcriptor, dum de hoc agit Romano Concilio, affirmat cœptum eſſe tertio Nonas Martii, tribuſque diſtinctis diebus abſolutum; cuius & decreta recitat. Ex quibus plane intelligitur, ſumma diligentia eumdem Pontificem inuigilaſſe, vt deperderet de ciuitate Domini omnes operantes iniquitatem; ſimulque omnes quæ in diſciplinam Eccleſiaſticam irrepſiſſent corruptelas, inſurrexiſſent prauæ conſuetudines, irrupiſſent ex tyrannorum violentia ſeruitutes & oppreſſiones, è medio tolleret; obortaſque recens hæreſes, ſiue veteres male curatas latius propagatas excideret; atque inſuper cohiberet faſtum & auaritiam Eccleſiaſticorum; aliaque id genus, quæ dictis viginti ſeptem capitibus continentur.

GESTA IN SYNODO.

III.

In quibus primum obtinet locum, quod ad auertenda quæ impoſterum poſſent oboriri ſchiſmata, ſtatutum eſt, vt non haberetur Romanus Pontifex, qui non à duabus partibus Cardinalium eſſet electus. Secundo vero loco damnauit ordinationes omnes habitas à Schiſmaticis Pontificibus Octauiano, Guidone, & Ioanne. Et quod ad hiſtoricam pertinet rationem, vigeſimo ſeptimo, eodemque vltimo decreto, hæreticos qui in Guaſconia, Albigeſio, & partibus Toloſanis errores ſuos publicantes, ab aliis *Cathari*, ab aliis vero *Patareni*, aut etiam *Publicani*, vel aliis nominibus appellarentur, vna cum ipſorum fautoribus, vel receptoribus, aut qui cum eis negotiationem exercerent, excommunicauit; & ſi in eo peccato decederent, omnino prohibuit ne quocumque prætextu vel occaſione inter Chriſtianos habe-

DE HVIVS TEMPORIS HÆRETICIS.

rent

rent ſepulturam; aut oblatio fieret pro eis. Iiſdemq; pœnis ſubiecit graſſatores, quos nominat, *Brebantiones, Aragonios, Navarros, Baſculos, Coterellos, & Triaverdinos*, qui more Paganorum ita debaccharentur in Chriſtianos, vt nec ſexui, nec ætati, nec conditioni, nec locis ſanctis vel profanis parcerent: contra quos armis agendum admonet; eorumque bona à Principibus in fiſcum redigi, ipſoſque ſeruituti ſubiici concedit: illis autem qui aduerſus eos arma ſumerent, Indulgentiam peccatorum, ſecundum modum laboris, ad Epiſcoporum diſcretionem largitur: atque eos qui Epiſcoporum admonitionibus in his parere contemnerent; excommunicationi ſubiacere decernit: ipſos vero Epiſcopos & preſbyteros, qui ſe in eis negligentes exhiberent, officij ſui priuatione mulctat. Porro eiuſmodi graſſatorum turbæ, haud ſub Alexandro cœptæ: nam & longe ante fuit Petri *c* Cluniacenſis ad Eberardum Magiſtrum Templariorum exhortatio, vt eos exagitaret; aliaque ad Eugenium Papam epiſtola *d*, cuius etiam extat *e* aduerſus eoſdem conſtitutio.

INDVLGENTIA INSECTORIBVS HÆRET. DATVR.

c Pet. Clun. 6 ep. 27. *d lb. ep. 28.* *e Sub tit. Cõc. Lateran. ſub Alex. par. 34. cap. 1.*

IV. In hoc eodem Concilio, Epiſcopi illi Germaniæ, & alii qui contra Alexandrum ſecuti fuerant ſchiſmaticum Imperatorem, veniam ſupplices poſtularunt, hac forma præſcripta *f*; *Ego N. anathematizo, & recuſo omnem hæreſim extollentem ſe aduerſus Sanctam Romanam Eccleſiam Catholicam, præcipue verò ſchiſma Octaviani, Guidonis, & Ioannis, & ordinationes eorum irritas iudico, & eis contradico: & modo & in antea me obediturũ iuro; & promitto fidelitatẽ S.R.E. & domino meo Alexãdro, & ſucceſſorib. eius iuſte intrãtib. ipſiq; ſeruiã abſq; omni malo ingenio cõtra omnẽ hominẽ ſecundũ ordinem meũ. Conſilia eius, quæ mihi ſcripto certo mãdauerit, vel ipſe commiſerit, null: hominum prodam, nec etiam pro periculo corporis, atque membrorum. Legatum Eccleſiæ Romanæ honorabo, & ducam, & reducam, & iuuabo expenſis. Sic me Deus adiuuet, & hæc ſancta Euangelia.* His vero verbis dabantur ipſis Pallia: *In nomine Patris & Filij & Spiritus Sancti, & in honorem Dei Genitricis, & in honorem Apoſtolorum Petri & Pauli, & Sanctæ Eccleſiæ Romanæ, & domini Alexandri Papæ, tradimus tibi pallium ſumptum de beatiſſimo corpore Petri Apoſtoli, vt eo vtaris in confectione Sacramentorum, & Corporis & Sanguinis Domini, & conſecratione eccleſiarum, & Chriſmatis, & Ordinatione Clericorum, & celebratione Synodorum ſecundum Eccleſiæ tuæ conſuetudinem.* Inter alios vero Bertoldus *g* Electus Bremenſis, vir inſignis literaturæ, tunc ab eodem Pontifice repulſam conſecrationis ſuæ paſſus eſt, eiuſque electio penitus irrita eſt reddita, quod inter alia, quando electus eſt, nondum in ſacris eſſet ordinibus conſtitutus, & ante eoſdem ſacros ordines accepiſſet regalia de manu Imperatoris.

f Albert. Staden. in Chron. et ap. Crantz. Eccleſ. Hiſt. Saxon. li. 7. cap. 3.

FORMA ABIVRATIONIS SCHISM.

FORMA TRADITIONIS PALLII

g Helmold. Chron. li. 2. c. 28. Albert Stad. in Chron. C antz. n. l. 7. cap. 4.

V. Inter cetera quoque in hac Synodo geſta, delata accuſatione à quibuſdam aduerſus *Petrum Lombardum* olim Epiſcopum Pariſienſem, quod male ſenſiſſet de Chriſti humanitate; Alexander Papa ſcripſit ad Willelmum Archiepiſcopum Senonenſem, vt conuocatis Pariſios coepiſcopis ſuis, vna cum magiſtris in Theologia, eius condemnaret errores. Qua de re iam dictum eſt ſuperius in eiuſdem Lõbardi obitu. Pertinetque inſuper ad huius Synodi Acta, quod Græcorũ ſchiſmaticorum Legatus *Nectarius* Abbas monaſterii Caſulorum in magna Græcia conſtituti, qui videbatur ceteros eiuſdem ſchiſmaticæ factionis excellere doctrina & animoſitate dicendi, eadem qua venit animi obdurata peruerſitate, inflexus poſt prolixas diſputationes eſt reuerſus ad ſuos, à quibus tamquam in Olympiacis victor eſt receptus. Hoc enim ſignificant literæ *h*, quas ad ipſum tunc temporis dedit Georgius Corcyræ Metropolita, & ipſe eadem ſchiſmatis & errorum fuligine tinctus.

NECTARIVS GRÆCVS REFRACTARIVS IN SYN. ROM.

h Rec. Bar. hoc an. et ſeq.

VI. Eodem anno recentem ſuũ Martyrem Deus magis illuſtrare volens, cum Philippus filius Ludouici Francorum Regis ægrotaret ad mortem, ipſius patrem Ludouicum in ſomnis admonuit, vt ſi vellet filium ſanari, deuota peregrinatione adiret B. Thomam Cantuarienſem. Qui petita ab Henrico Rege Angliæ ſecuritate, transfretans in Angliam vndecimo Calendas Septembris, Cantuariæ ad ſepulchrum Martyris obtulit ingens vas aureum, aliaque dona & privilegia in Regno ſuo illius eccleſiæ monachis in perpetuum contulit. Mox vero ſeptimo Calẽdas eiuſdem menſis reuerſus in Gallias, reperit filium ſuum integræ ſanitati teſtitutum: quem & Calendis Nouembris fecit Rhenis coronari in Regem, conuocatis ad hoc in eam ciuitatem cunctis Regni Epiſcopis & Principibus; cui tamen ſolemnitati haud ipſe Ludovicus pater intereſſe potuit; quod cum ab Anglia rediens, ad Beatum Dionyſium iter arriperet, ſubito percuſſus frigore incidens in paralyſim, vſum dexteræ partis ſui corporis amiſiſſet. Narrat hæc pluribus Rogerius in Annalibus.

PEREGRINATIO REG. FR. AD SEPVLCHRVM S. THOMÆ CANTVAR.

VII. Hoc eodem anno Alphonſus Primus, Dux Portugalliæ, ab Alexandro Papa titulum Regis accepit, ob res aduerſus Saracenos præclare geſtas. Qui cum iam antea ſub Lucio Secundo Romano Pontifice, vt vidimus; Ducatum ſuum vectigalem feciſſet Romanæ Eccleſiæ ſub annuo cenſu vnciarum auri quatuor; rurſum hoc tempore noua dignitate inſignitus, obtulit Regnum ſuum eidem Eccleſiæ, ſub cuius iugiter protectione conſiſteret, perſoluturum in perpetuum annis ſingulis loco cenſus duas auri marchas. De quibus extat diploma eiuſdem Alexandri Papæ in Turri de Tombo dicta; in qua aſſeruantur monimenta Regum, datum hoc Redemptoris anno, & ipſius Pontificis vigeſimo. Eſtque de iiſdem mentio in epiſtolis Innocentii *i* Papæ Tertij, ſcriptis ad Sancium, & alterum Alphõſum, filium, ac nepotem prædicti Alphonſi Primi.

DVX PORTVGAL. AVCTVS REGIS TITVLO.

i Inn. Tert. 1. ep. 144. 151 152. Recitatq; alias ex monimẽtis Vatic. Barõ. Anñ. Tom. XII. hoc an.

VIII. Hoc eodem anno, Indictione duodecima, data reperitur *k* Conſtitutio Theodoſii Patriarchæ Conſtantinopolitani de gradibus affinitatis, ſcripta à Theodoro Balſamone tunc Chartulario eius Eccleſiæ; vt ipſe teſtatur in fine. Ex quibus etiam diſcas, quo tempore idem *Theodoſius* ſederit.

k Ext. lib. 3. Iur. Orient.

IESV CHRISTI An. 1180.

ALEXAND. III. An. 21.

FRIDERICI 26.

MANVELIS 38.

I. Anno Domini milleſimo centeſimo octogeſimo, Indictione decimatertia, innotuit quiddã mirandum de Propheтiſſa, quæ ex Galliis Romam acceſſit. Rem geſtam narrat Robertus, eius temporis teſtis fidelis; quamuis, ſicut in pluribus; anni vnius errore, quod hoc anno (nẽpe ſequenti poſt Conciliũ Lateranenſe) factum contigit, eius qui hunc ſequitur numero notetur. Cum igitur (vt ait) in loco dicto Rocca Amatoris, monachi eccleſiæ S. Mariæ & S. Amatoris, mutuo accepiſſent pecuniam à prædiuite quodam homine, ſub pignore cortinatum eccleſiæ; & adueniente feſto Beatiſſimæ Virginis, rogaſſent eum vt cortinas tantum ad ornandam eo die eccleſiam accommodaret, ſtatim poſt ſolemnitatem ei reſtituendas; ille vero nulla prece flexus, reſpondiſſet cum tumore animi, eas eſſe circa lectum vxoris ſuæ, quæ nuper ei puerũ pepererat; nec poſſe inde amoveri; ſicq; die feſto eccleſia ornatum ſuũ non habuiſſet: nocte ſequenti apparens Dei-Genitrix vxori illius diuitis, ſignificavit virũ eius grande peccatum commiſiſſe, & in eius pœnam primo puerum tertia die ſpiritum exhalaturũ, deinde patrem octaua die hanc temporalem vitam & felicitatem morti ac ſupplicijs æternis commutaturũ: *Tu vero* (inquit) *proficiſceris ad meã eccleſiam, quæ eſt in Bethleem, & circumſpectis ibi tribus ſepulchris; quorum duo extrema vacua non ſunt, medium tibi eliges in ſepulchrũ. Interim omni feria quarta circa horam nonam deficiet in te ſpiritus tuus; & decurret ab ore tuo & naribus ſanguis multus; & vſque ad horam nonam ſabbati veluti mortua permanebis: ſabbato vero ſpiritu redeunte, duces vtraſque manus ſuper faciem tuam, & continuo priſtinus color & fortitudo in te redibunt.* Hæc locuta B. Maria abſceſſit: mulier vero ſomnium viro narrauit; miſerque non adhibens fidem, neque etiam expirante filio de pœnitentia cogitans, die octava mortuus eſt; ac mulier in ſe cœpit experiri quæ prænuntiata eſſent. Quare Romam proficiſcens, cuncta Summo Pontifici retulit; addiditque brevi ſæviſſimam ibi futuram famem, niſi à pravitatib. ſuis reſipiſcerent. Pontifex autem experturus an ipſa verum mentis exceſſum patere-

PROPHETISSA ROMÆ INNOTESCIT.

AVARI SACRILEGI DAMNATIO

ALEX. PP. PROBAT SPIRITVM SI EX DEO SIT.

pareretur, vnde diuinas reuelationes acciperet; præcepit duodecim nobilibus matronis, vt cum illa obdormiret per extaſim, plantis eius calentes ſubulas infigerent, & ſanguine ab ore defluente veſtes ſuas inficerent. Factum eſt; & illa non ſubularum ſenſit infixiones, & infectio ſanguinis redeunte in mulierem ſpiritu protinus euanuit. Hæc Robertus: quæ ſicut certa, ita veritati inuenta ſunt conſentiētia. Fuit enim ſemper in Eccleſia prophetia, iuxta illud Ioelis *a*; *Prophetabunt filij veſtri, & filiæ veſtræ: & Prophetias non eſſe ſpernendas*, Apoſtolus *b* monuit.

a Ioel. 2.
b 1. Theſſ. 5.

II. SCHISMA IN ECCL. SCOTORVM.

Hoc eodem anno, cum Eccleſia in Scotia inter ſe ſciſſa eſſet occaſione electionis primarij eius Regni Antiſtitis, nempe Epiſcopi S. Andreæ, quod defuncto qui eam ſedem tenebat, Canonici elegiſſent ei ſucceſſorem Ioannem cognomento Scotum, & Willelmus Rex Hugonem Capellanum ſuum, quem etiam conſecrari fecit contra Ioannis ad Sedem Apoſtolicam appellationem: his auditis Alexander Papa, ad res componendas Legatum miſit Alexium Romanæ Eccleſiæ Subdiaconum. Qui cum poſt exactiſſimam cauſæ cognitionem, comperiſſet Ioannem canonice fuiſſe electum, & Hugonem violenter intruſum; depoſito Hugone, Ioannem confirmauit, ac permittente Rege conſecrari fecit. Sed cum Rex ſtatim poſt conſecrationem, prohibuiſſet Ioannem in Regno morari, & Hugo non minus gereret ſe pro Epiſcopo; Legatus Epiſcopatum S. Andreæ ſubiecit interdicto: eiuſq; ſententiam confirmans Alexander, ſcripſit ad vniuerſos Epiſcopos & Clerum Scotiæ, vt omnino Ioannem in ſuam Eccleſiam introducerent, etiam ſi Rex aliud vellet: Deo enim & S.R.E. magis obediendum eſſe, quam hominibus. Idemque Legationem Scotiæ committens Rogero Eboracenſi Archiepiſcopo, mandauit ei, vt vna cum Hugone Dunelmenſi Epiſcopo, ſententiam excommunicationis proferret in Regem, & regnum illius interdiceret, niſi permitteret Ioannem ſedere in pace: eodemque tenore ad ipſum Regem literas dedit. Quare cum Rex obedire detrectans mandatis Apoſtolicis, expuliſſet è regno Ioannem, prædicti Rogerus & Hugo, vna cum Alexio Legato, ſententiam excommunicationis in Regem protulerunt, & interdicti in Regnum. Cumque Rex Nuntios miſiſſet ad Alexandrum, vt pro bono pacis concederet fieri ſedium commutationem, nempe vt Ioannes S. Andreæ Eccleſiam dimitteret, acciperetque aliam quam vellet in Scotia; numquam id ei Pontifex concedere voluit. Atque hæc ita viuente Alexandro hoc & ſequēti anno ſunt geſta; quæ fuſius narrantur à Rogerio in Annalibus: Quæ autem iſta ſecuta ſunt, dicentur ſub Alexandri ſucceſſore Lucio.

REX SCOT. EXCOMMVNICATVR A LEGATIS SED. APOST.

III. REX POL. SVA STATVTA PETIT CONFIRMARI A SEDE APOST.

Hoc item anno Rex Poloniæ Caſimirus (quem Ducem vocant) cum quaſdam Conſtitutiones in vtilitatem Eccleſiæ ac pauperum, de conſilio Antiſtitum ac Procerum Regni ſui ſanciuiſſet; eaſdem ſingulari deuotionis erga Sedem Apoſtolicam exemplo, Romam ab Alexandro Papa confirmandas miſit: quod Alexander præſtitit; gratiis etiam actis, quod peſtifero durante ſchiſmate, nationibus & regnis vicinis aut claudicantibus, aut obedientiam Antipaparum profitentibus, Poloni conſtanti perſeuerantia ab Alexandri obedientia non diſceſſiſſent. Hæc Longinus canonicus Cracouienſis. Sicut & hoc pariter anno tradit Rogerius, Henricum Regem Angliæ pias valde leges Eccleſiæ rebus fauentes condidiſſe, quibus abſterſit quas contraxerat olim maculas impugnando Eccleſiaſticam libertatem.

IV. ALEX. PP. PROCVRAT EXPEDIT. IN TER. SANCT. IMP. CONST. TIMET SIBI A FRANCIS

Quo etiam anno, cum perlatum eſſet nuntium è Terra Sancta de Saladini tremenda expeditione aduerſus ciuitatem Hieroſolymitanam; mox Alexander Papa ſcribens ad vniuerſos Chriſtianos Principes, populoſque, & Catholicæ communionis Antiſtites, eoſdem ad ſubſidium Fidelibus Orientalibus ferendum, procurandumque hortatus eſt: cuius ea de re ſcriptas literas Rogerius in Añalibus recitat; additque, confeſtim Philippum Regem Franciæ, & Henricum Angliæ, promiſiſſe eis breui ſubuenire. Quo tempore Manuel, ſiue Emmanuel Imperator Conſtantinopolitanus, timens ne in ſuum Imperium aliquid in tranſitu Franci molirentur, rogauit Alexandrum Pontificem, vt ſecuritatem ei à *Protonobiliſſimo* (vt vocat) *Rege Francorū* procuraret, mitteretq; cum eius exercitu aliquem Cardinalem, cuius reuerentia milites compeſcerentur. Extat *c* eiuſmodi Manuelis epiſtola in collectione antiquorum diplomatum, facta per Benedictum Papam Duodecimum. Sed quod Philippum, Regem Francorum nominauimus; cœpit ipſe hoc anno ſolus regnum adminiſtrare, cum Ludouicus ipſius pater decimoquarto Calendas Octobris ex hac vita migraſſet. Petrus autem S.R.E. presbyter Cardinalis tituli S. Chryſogoni Sedis Apoſtolicæ Legatus, eumdem Philippum cum Rege Anglorum ſtrinxit perpetuo pacis fœdere: vt pluribus refert Rogerius.

c Rec. Bar. hoc an.

V. MANVEL. IMP. OBITVS.

Tranſiiſſe vero & ipſum Manuelem Imp. hoc anno pridie Nonas Octobris ex hac vita, tradit Willelmus Tyrius: qui hoc elogio eum ornat, quod eius eleemoſynas, & beneficia largiſſima, enarratura ſit omnis Eccleſia Sanctorum. Habet vero etiam Nicetas, eumdē in obitu monaſticū ſumpſiſſe habitum, ſicque publice pœnitentem deceſſiſſe. Inſuperque, ab eodem paulo ante obitum, curatum indici à Patriarcha Conſtantinopolitano Concilium, ad differendas quaſdam quæ emerſerāt in cauſa fidei quæſtiones. Ad quod cum vocarentur vndique viri doctiſſimi, inuitatum fuiſſe etiam inter alios longe poſitos Georgium Metropolitam Corcyræ, docent eius ad Patriarcham redditæ *d* literæ. Sed Concilium intercepit obitus Manuelis. Cui ſucceſſit in Imperio, ipſius filius ALEXIVS Comnenus Porphyrogenitus, adhuc puer.

d Rec. Bar. ibid. ex cod. Feder. Metii.

ALEX. COMN. IMP.

VI.

Quo pariter anno (vt addit Tyrius) Amalricus Patriarcha Latinus Hieroſolymorum, anno vigeſimo ſecundo ſuæ ſedis, defunctus eſt; ſucceſſorque ei datus *Heraclius* Cæſarienſis Archiepiſcopus.

IESV CHRISTI AN. 1181.

ALEXAND. III. AN. 22.

FRIDERICI 27.

ALEX. COMN. 1.

I. ALEX. PP. COGIT FILIVM REGIS ANG. RENVNTIARE EPISCOPATVI.

ANno Chriſti milleſimo centeſimo octogeſimo primo, Indictione decimaquarta, Alexandro Papæ agendum fuit aduerſus Gaufredum ſecundogenitum Regis Angliæ, eo quod electus cum fuiſſet ad Epiſcopatum Lincolnienſem, ipſe tamen minus quæ eſſent curæ Epiſcopalis cogitaret. Quamobrem (vt loquitur Rogerius hæc narrans) diſtrictius in mandatis dedit Richardo Cantuarienſi Archiepiſcopo, vt omni occaſione & excuſatione poſtpoſita, Gaufredum Eccleſiaſtica cenſura compelleret electioni ſuæ renuntiare, vel ſine dilatione ordinem ſacerdotis, & pontificalis officii dignitatem recipere. Gaufredus igitur in arcto poſitus, conſideranſque ſe tantæ adminiſtrationi minime poſſe ſufficere, maluit ab Epiſcopalibus abſtinere, quam onus importabile ſibi imponere. Hæc Rogerius.

II. EIVS OBITVS.

Hoc eodem anno, ſexto Calendas Septembris (ſiue, vt alii, duodecimo Calendas Octobris) *Alexander* Papa, poſt ſui Pontificatus digniſſimam functionem, ex hac vita migrauit, cum ſediſſet annis viginti duobus, minus decem diebus. Extabant totidem libri Epiſtolarum eius, quot numerati ſunt anni Pontificatus: Citatos enim à Collectoribus Decretorum inuenimus libros decimumtertium & decimumquartum: ſed omnes periiſſe dolemus, licet ſiue in Collectionibus decretorum, ſiue in aliis voluminibus diuerſorum auctorum, multa ſint reperire eiuſdem Pontificis monimenta. Teſtaturque Henricus de Gandauo libro de Viris Illuſtribus, ipſum Alexandrum collegiſſe ſeorſum in volumen vnum ſuas à ſe datas Epiſtolas Decretales, quod *Conſulta Alexandri* voluit nominari: ſed nec ipſum inuenitur. Quod autem legitur in Decretalium collectione Gregorii Noni de Reliquiis *a* & veneratione Sanctorū, eiuſdē Alexandri fragmentum epiſtolæ, penes omnes canonum doctores vulgatiſſimum; vbi agens de quodam homine in potatione & ebrietate occiſo, tamquam ſancto à nonnullis culto, omnino prohibet eum colere, *cum ſi per eum* (inquit) *miracula fierent, non liceret ipſum pro Sancto abſque auctoritate Romanæ Eccleſiæ venerari*: quod ſciamus in his magnopere laborare Interpretes, ad ipſorum elucidationem, aliqua

a c. 1. audiuimus.

RESCRIPTVM DE VENERATIONE SANCT.

hiſtorice afferemus, quæ aperiant germanū eorum ſenſum. Atque illud imprimis, dum ait, etiam præuiis miraculis non licere aliquem coli pro Sancto abſque auctoritate Romanę Eccleſię; vtique non priuatum, ſed excludere voluiſſe publicum illum cultum, quem Eccleſia conſueuit Sanctis probatis deferre. Siquidem & ipſius Alexandri tempore, ipſoque non ſolum non prohibente, ſed & gaudente, priuatum exhibitum conſtat S. Thomæ Archiepiſcopo Cantuarienſi, antequam canonizaretur: cui poſtea ab eodem Pontifice ſolemni ritu ſancitus eſt publicus ille, qui nonniſi poſt canonizationem impendi conſueuit. Ceterum neque etiam priuatū debitum fuiſſe illi in ebrietate occiſo, puto voluiſſe intelligere, etiam ſi (vt ait) per eum miracula fierent, hoc eſt, facta dicerentur. Extat enim epiſtola Arnulphi Lexouienſis Epiſcopi ad ipſum Alexandrum Papam ſcripta, vbi referens ingentem diſſolutionem monachorum cœnobii Griſtani, qui inter alia mutuis inter ſe vulneribus ſæpe confligebant, ac nihilominus vt miracula facere crederentur, & quibuslibet commentis ſæcularium perſonarum frequentes inuitarent acceſſus, ſanitatis remedia, per aquam certis carminibus incantatam promittebant; ait, nouiſſime Procuratorem monaſterii ebrium in refectorio ſuper cœnam duos de Fratrib. cultello percuſſiſſe, eumdemque ab eis incontinenti perticaquam caſus obtulit, interfectum eſſe. Quidnam vero ad hæc reſcripſerit Alexander, non reperitur. Sed illud ſatis exploratum habetur; cum ille procurator in ebrietate necatus, Martyris titulo impudenter ab illis miracula affectantibus coleretur; delatis his ad Alexandrum, ne id fieret literis Apoſtolicis omnino prohibuiſſe, ex quibus decretum illud Gregorius Nonus intexuit ſuæ Collectioni.

CONSVLTATIO EPISC. LEXOVIEN.

III. ORDO CARMELITANORVM.

Sub iſto quoque Alexandro, conſtantior eſſe videtur aſſertio, Ordinem Religioſorum CARMELITANORVM, qui in Palæſtina in ipſo Carmelo monte fixere ſedes, ſumpſiſſe originem. Quorum quidem promotor, propagator, & cuſtos fuit ille, qui fungebatur in Oriente Legatione Apoſtolicæ Sedis, Haimericus Patriarcha Antiochenus: qui conſiderans complures, qui ex Occidente venerant acturi in Terra Sancta vitam eremiticam, hinc inde diſperſos, expoſitos barbarorum incurſibus, collegit eos in vnum, duxitque in montem Carmelum, Eliæ habitatione egregie olim nobilitatum. Fuereque iſta principia, ex quibus, vt ex parua ſcaturigine flumen, immenſum eſt auctus, & in vniuerſum Orbem dilatatus, cœtus Religioſorum virorum.

IV. INVENTA SANCTOR. CORPORA.

Hoc item anno, viuente adhuc Alexandro, Conradus *b* Archiepiſcopus Saltzburgenſis, Cardinalis Epiſcopus Sabinenſis, Legatus Apoſtolicæ Sedis in Germania, Imperatoris conſanguineus, de quo ſuperius, venerandum corpus S. *Virgilii*, & aliorum trium eiuſdem Eccleſiæ SS. Antiſtitum, quorum ſepulturæ locus ignorabatur, caſu reperit: ex quibus, velut ex Paradiſo, *c* quatuor mox vberrima miraculorum erupere flumina, quibus vniuerſa Germania irrigata eſt.

b *Ap. Canis. Antiq. Lect. Tom.* 2
c *Gen.* 1.

V. LVCIVS PP. III.

Poſt obitum Alexandri, *Humbaldus* Cardinalis Epiſcopus Oſtienſis, natione Etruſcus, patria Lucenſis, vir grandæuus admodum (inquit Wilhelmus Tyrius) & modice literatus, ſed in rebus gerendis ſolertiſſimus, quarto Calendas Septēbris creatus eſt Romanus Pontifex, & LVCIVS Tertius dictus.

VI.

Eodem tempore Patriarchæ Antiochenus & Hieroſolymitanus, vna cum ſuffraganeis ſuis, Boamundum iuniorem Principem Antiochenum cenſuris exagitarunt, eo quod relicta vxore legitima Theodora, nepte Imperatoris Conſtantinopolitani, aliam in matrimonium ſibi iungere præſumpſiſſet, qui ſpretis Epiſcoporum correctionibus, diram aduerſus eos perſecutionem mouit; de qua pluribus Tyrius. *d*

d *Tyr. lib.* 22. *c.* 6 & 7

IESV CHRISTI AN. 1182.

LVCII III. AN. 1.

FRIDERICI 28.

ALEX. COMN. 2.

I.

ANno Domini milleſimo centeſimo octogeſimo ſecundo, Indictione decimaquinta, Willelmus Rex Scotiæ, quem iuſſu Alexandri Papæ excommunicatum ob diſſenſiones Eccleſiæ S. Andreæ vidimus, miſſis ad Lucium Pontificem Nuntiis, abſolutionem ab eo obtinuit: ſed non ita vt cauſæ præiudicium fieret. Miſit enim eo Lucius Rolandum Electum Dolenſem, Romanæ Eccleſiæ Subdiaconum, Legatum ſuum; qui res ita cum Rege compoſuit, vt tam Hugo quam Ioannes renuntiarent eidem Eccleſiæ S. Andreæ, & Ioannes loco illius haberet Epiſcopatum Dunkeldenſem, & alia nonnulla. Sed appellante Hugone ad Summum Pontificem, æque Lucius Epiſcopatum S. Andreæ vtrique ademit; at eum poſtea Hugoni conceſſit & Ioanni Dunkeldenſem confirmauit, cum aliis quæ ei ex parte Regis oblata fuerant. Sed recuſante Rege ablata Ioanni reſtituere, iterum ipſe de Epiſcopatu S. Andreæ quæſtionem Hugoni mouit. Agitataq; varie controuerſia plurium annorum ſpatio, tam ſub Lucio, quam etiam ſub Vrbano eius ſucceſſore, demum ſub Clemente Tertio ſopita eſt, cum Ioannes cedens iuribus ſibi ſententia Pontificis acquiſitis, elegit Epiſcopatum Dunkeldenſem cum pace retinere, quam tot iurgiis reliqua perſequi; & Hugo expulſus & excommunicatus, poſt obtentam abſolutionem, Romæ peſte periit. Qui vero hæc cupit, habet quem conſulat diffuſe ea ſuis quibuſque temporibus proſequentem, Rogerium in Annalibus Anglicis.

SCHISMATIS SCOT. PROSECVTIO ET FINIS. *De quo Baron. hoc an. & ſeq. &* 1186. & 1188.

II. MARONITÆ AD ECCLESIAM REVERSI.

Contigit hoc eodem tempore, prout qui aderat Willelmus Tyrius *a* docet (vt natio quædam Syrorum in Phœnice prouincia habitans, cum per annos pene quingentos cuiuſdam *Maronis* hæretici Monothelitæ errorem fuiſſent ſecuti, ita vt ab eo dicerentur *Maronitæ*, & ab Eccleſia Fidelium ſequeſtrati, ſeorſum ſacramenta conficerent ſua; diuina inſpiratione ad corredeuntes, ad Patriarcham Antiochenum Haimericum acceſſerint, & abiurato errore, quo vnam tantum in Chriſto agnoſcerent voluntatem & operationem, aliiſque quos poſtquam ab vnitate Eccleſiæ receſſerunt, adiecíſſent; fidem Orthodoxam vna cum Patriarcha ſuo, & nonnullis Epiſcopis ſuſceperint, parati Romanę Eccleſiæ traditiones cum omni veneratione amplecti & obſeruare. Dicebantur autem quadraginta millium excedere numerum, qui per Biblienſem, Botrienſem, & Tripolitanum Epiſcopatus, iuga Libani, & montis deuexa inhabitabant: erantque viri fortes, & in armis ſtrenui, Latinis Orientalibus aduerſus hoſtes valde vtiles. Hæc Tyrius. Porro hi ſe à vico Syriæ, *Maronia*, Maronitas, ſiue à S. *Marone* Abbate, ante cognitum Maronem Monothelitam, contendunt eſſe denominatos; ex hocque fieri, vt nomen hoc ſuum, priſtinum deteſtantes errorem, retinere mordicus hactenus perſeuerent. Venit autem eorum Patriarcha ſub Innocentio Papa Tertio ad Lateranenſe Concilium, vbi pleniſſime fidem Catholicam, rituſque ſacros edoctus, ad ſuos rediit: perſtiteruntq; immobiles in ea fide, licet ſemper agitati Infideliū preſſuris; vt literæ illorum ad Leonem Decimum aperte demonſtrant.

a *Tyr. l.* 22. *c.* 8.

III. LABORANTIS CARD. COLLECTIO.

Hoc eodem anno ſuam elaboratiſſimam Canonum Collectionem edidit *Laborans*, ſic proprio nomine dictus S. R. E. Cardinalis presbyter Tituli S. Mariæ Trans-Tiberim, quam ad Petrum Præſulem Pampilonæ miſit. Fuiſſe vero ipſum literis philoſophicis atque Theologicis apprime excultū, apparet ex aliis eius lucubrationibus, De iuſti iuſtitięque rationibus, De vera libertate, De Appellationibus, & Contra Sabellianos rurſum reuiuiſcentes; quas omnes continet codex Baſilicæ S. Petri in Vrbe.

IV. S. FRANCISCVS NASCITVR.

Hoc item anno natum eſſe Aſſiſii in Vmbria S. FRANCISCVM, filium Petri de Bernardone, teſtatur ex antiquioribus Albertus Abbas Stadenſis his temporibus proximus in ſuo Chronico: affirmantque idipſum recentiores. Ita plane Deus, Eccleſia ſua in deterius declinante, ac morum diſciplina collabente, ad erigendam eam, in conflatorio diuini Spiritus Apoſtolicum hunc formauit hominem, qui mundi contemptum ac paupertatem non affectu tantum, (quod ad SS. Patrum imitationem ſufficere videri potuiſſet) ſed effectu etiam inſigniter proſecutus eſt.

IESV CHRISTI An. 1183.

LVCII III. An. 2.

FRIDERICI 29.

ANDRON. 1.

I. Diſcordia inter Romanos et Papam.

ANNO Chriſti milleſimo centeſimo octogeſimo tertio, indictione prima, ortum eſt graue diſſidium inter Lucium Papam & Romanos, occaſione quarundam conſuetudinum, quas cum prędeceſſores facere conſueuiſſent, Lucius tamen iurauit ſe numquam facturum. Vnde Romani indignati, in eum inſurrexerunt; qui in alias munitas ciuitates ſe recepit. In eius vero auxilium accurrens cum exercitu Chriſtianus Moguntinus Archiepiſcopus, Friderici Imperatoris Cancellarius, Romanos grauiter afflixit: ſed ii veneno inficientes fontem, ex quo ille bibere conſueuerat, ipſum cum plurimis aliis de medio ſuſtulerunt, & acrius Pontificē perſequi cœperunt. Qui non valens eis reſiſtere, miſſis ad Reges ac Principes, tā ſeculares quam Eccleſiaſticos, Nuntiis pro obtinendo auxilio; accepto ab eis magno auri & argenti pondere, pacem cum Romanis compoſuit. Hæc pluribus Rogerius in Annalibus.

II. De obitu Henrici Iun. Reg. Angliæ, et inſigni pœnitentia.

Subditque de obitu Henrici Iunioris Regis Angliæ. Qui poſt reconciliationes cū patre ſæpe factas, rurſus ad diſcordias leuiter reuocatus, deficiente ſibi pecunia (inquit Rogerius) perrexit ad S. Mariam de Rupe Adamatoris, & decorticauit feretrum S. Adamatoris, & theſauros Eccleſiæ aſportauit. Paucis poſt diebus, cum vidiſſet ſe non poſſe multum nocere patri ſuo, ex indignatione & animi rancore in grauē incidit infirmitatem in villa Martel, non longe à ciuitate Lemouicenſi. Qui cum ſenſiſſet mortem ſibi imminere, miſit ad patrem; qui ad eum venire noluit, timens inſidias eius. Rex igitur filius, vocatis Epiſcopis & viris religioſis qui aderant, primum ſecreto, deinde coram omnibus ſua cōfeſſus peccata, pœnitentiam, & ſuorum recepit abſolutionem peccatorum; & tradidit Willelmo Mareſcallo familiari ſuo Crucem ſuam Hieroſolymam deferendam. Deinde depoſitis mollioribus indumentis, cilicium induit; & ligato fune in collo ſuo, dixit Epiſcopis, & ceteris viris religioſis circumſtantibus; *Trado me peccatorem indignum, culpabilem, & obnoxium, per funem iſtum vobis miniſtris Dei, poſtulans vt Dominus noſter Ieſus Chriſtus qui latroni confitenti in Cruce peccata dimiſit, per preces veſtras, & per ſuam ineffabilem miſericordiam miſereatur infeliciſſimæ animæ meæ.* Poſtea iubens ſe trahi à lecto per illum funem, impoſitus eſt lecto cinereo, quem ſibi præparauerat, appoſitis capiti & pedibus ſuis, duobus lapidibus magnis quadratis: ſumptoque poſt hæc ſacroſancti Corporis & Sanguinis Domini viatico, in timore Domini emiſit ſpiritum: quem pater, corruens in terram, vehementer planxit. Hæc Rogerius.

III. Conſtitutio de pace Conſtantiæ.

Hoc eodem anno Fridericus Imp. vna cum filio, & aliis Germaniæ Principibus, celebrato *Conſtantiæ Conuentu*, de firma pace ſtabilienda in Italiæ parte illa quæ dicitur Longobardia, cum ſuis egit: ſanciuitque famoſam illam conſtitutionem, à loco denominatam *De Pace Conſtantiæ*; quæ data ponitur hoc anno, hacque Indictione, ſeptimo Calendas Iulii; extatque in Appendice ad Authenticorum Collationes, illuſtrata gloſſematibus Baldi Iuriſconſulti Peruſini.

IV. a *Ant Tom. 2. tit. 17. §. 17.* Coterelli ne fandiſs. hæret.

Quo item anno (vt habet Antoninus) a in prouincia Bituricenſi, ſeptem millia *Coterellorum* hæreticorum, & amplius, interfecti ſunt ab illius regionis incolis. Iſti enim terram Regis vaſtando prædas ducebant, homines captos ſecum viliſſime trahebant, & cum vxoribus captorum, etiam ipſis videntibus commiſcebātur; eccleſias incendebant: Sacerdotes autem, & viros religioſos tormentis afficientes, atque irriſorie eos Cantores vocantes, iubebant cantare, moxque alapas infligebant, & virgis adeo crudeliter cædebant, vt nonnulli mortem obirent: alios vero poſt longam carceris cuſtodiam, accepta pro redemptione pecunia, ſemimortuos emittebant. Denique eccleſias ſpoliabant, & Corpus Domini de vaſis aureis & argenteis, in quibus pro infirmorum neceſſitate reſeruabatur, extrahentes, & in terram viliter proiicientes, pedibus conculcabant: de corporalibus vero concubinæ eorum pepla capitibus ſuis componebant: ac calices malleis & lapidibus cōfringentes diſtrahebant. Quapropter incolæ eius prouinciæ, accepto à Rege Philippo exercitu, eoſdem aggreſſi, omnibus interfectis à minimo vſq; ad maximum, de præda illorum ditati ſunt. Hæc Antoninus: quem putares deſcripſiſſe mores hæreticorum noſtri ſæculi. Sed ita ſolent infeliciſſimi poſteri ſuos maiores imitari. — Necantur.

V. Andron. occupat Imperium Orient.

Quod ad res pertinet Orientis; ANDRONICVS qui hactenus viſus eſſet pugnaſſe pro Alexio Imperatore puero aduerſus Imperii perduelles; illis in ordinem redactis, vt ſolus ſibi adſciſceret ſummam rerum, infelicem puerum nocte ſtrangulauit arcus neruo, pollicitationibus ſuis redempta ab Epiſcopis abſolutione à iuramento quod viuenti præſtiterat Imperatori. Deſcribit hæc pluribus Nicetas b Choniata: aitque eum qui illa indulgeret Andronico, fuiſſe *Baſilium Camaterum* Patriarcham, Theodoſio ſubrogatum. Quænam vero ante hæc ab eodem Andronico aduerſus Latinos Conſtantinopoli commorantes ſæuiſſima graſſatio facta ſit, idē auctor inumbrat potius, quam deſcribit; qui amore ſuorum, plurima præterit horrenda auditu. Sed tantam tragœdiam recitant diligentius eiuſdem temporis auctores ſinceriſſimi, Willelmus c Archiepiſcopus Tyrius, & Robertus d de Monte. Error tamen de tēpore irrepſit apud Tyrium, dū ea facta ponūtur anno Redemptoris milleſimo cēteſimo ſeptuageſimo nono, quo nōdū Manuel Imperator pater Alexii deceſſerat; quæ recte Nicetas & Robertus his anno & Indictione geſta referunt. Porro occaſio vexandi Latinos inde ab Andronico ſumpta narratur, quod fauiſſent Alexio Protoſebaſto Imperatoris Manuelis patrueli, Imperium aduerſus puerum affectanti. Iidem igitur, Protoſebaſto ab Andronico capto & excæcato, timentes (inquit Tyrius) ne ciuium ſuper eos repentina fieret irruptio, præmoniti à quibuſdam coniurationis conſciis, qui validiores erant aſcendentes in triremes ac naues; quarum erat in portu maxima copia, diſcrimen euaſerunt: qui autem ſegniores fuere, vel ad fugam minus idonei, à militibus Andronici iunctis cum ciuibus, viri & fœminæ, ſenes ac pueri, ſani & infirmi, clerici & monachi, ſæculares & laici, quotquot in vrbe reperti ſunt de gente Latina, aut gladio perempti ſunt, aut incendio conſumpti cum vniuerſa vrbis regione in qua morabantur, & locis ſacris ac xenodochiis eorum vſui inſeruientibus; bonaque eorum expoliata: qui vero ad ſibi notos confugientes, ſpem ſalutis ab eis acceperant, Turcis & aliis infidelibus in perpetuam venditi ſunt ſeruitutem, qui exceſſerunt numerum quatuor millium promiſcui ſexus, ætatis, & conditionis. Sed nec à mortuis temperatum eſt, quibus omnis parcere conſueuit impietas: ſiquidem & ipſi de monumentis extracti, per vicos & plateas, quaſi illatas ſentirent iniurias, diſtracti ſunt. Sicque impii ac perfidi Græci, nihil tale meritos, nihilque tale verentes, male remunerauerunt hoſpites ſuos de pluribus beneficiis, quæ ipſorum Imperio cōtulerant; cum tamen & filias ſuas, & neptes, ac ſorores, eis in vxores dediſſent, eoſdemque ex diutino conuictu ſibi feciſſent familiares atque conciues. Hæc ex Tyrio.

b *Nicet. in Andron. l. 2. in fin.*
c *Tyr. de Bel. ſa. r. l. b. 22. cap. 12. 13.*
d *Rob. in Append. ad Sigeb.*
Horrenda Græcor. in Latinos graſſatio.

VI. S. Ioan. Legati martyrium.

Idem autem inter alia habet; cum feræ illæ beſtiæ monachos & ſacerdotes exquiſitioribus quam laicos perimerent cruciatibus; præ cæteris Ioannem S. R. E. Subdiaconum, quem pro negotiis Eccleſiæ illuc Papa direxerat, comprehendentes, in contumeliam Eccleſiæ decollaſſe, caput eius ad caudam canis immundæ religantes. Robertus autem hunc Ioannem Cardinalem fuiſſe tradit, miſſumque Conſtantinopolim ab Alexandro Papa ad petitionem Manuelis Imperatoris, qui per eius prædicationē cupiebat reuocare Græcos ad inſtituta; & ſubiectionē Romanæ Eccleſiæ: porro ad hunc Ioannem, cum ceteri Latini occiderentur, veniſſe

quoſ-

quoſdam religioſos viros vt ſuaderent ei fugam, ne & ipſe perimeretur; ipſum autem reſpondiſſe, *Abſit hoc: ego hic ſto pro vnitate Eccleſiæ, & præcepto Papæ domini mei:* tuncque irruentes perfidos Græcos, occidiſſe eum, & ligantes canem cum eo, ita quod cauda canis eſſet in ore eius, traxiſſe eum per vicos ciuitatis, & facta fouea ibi combuſſiſſe: ſed poſtea viros religioſos de fouea tuliſſe corpus eius, atque optime ſepeliſſe; & ad eius ſepulchrum crebra fieri miracula conſueuiſſe.

VII. Latin in Græcos vltio. Ceterum non omnino impune tantum facinus in Latinos commiſſum eſt à Græcis. Nam (vt ait Tyrius) præter complures, quos in ipſa ſui internecione Latini, quibus arma ſuppeterent, ex eis occiderunt; qui in triremes & naues ſe receperunt, circumeuntes vtrumq; Helleſpontum, ab oſtio maris Pontici vſque ad oſtium Mediterranei, per ſpatium ducentorum milliarium, cunctas vrbes & pagos vtriuſque littoris deuaſtarunt, & vniuerſos incolas peremerunt; monaſteria vero, quæ tam in eodem litore, quam in modicis inſulis illius maris, ædificata erant, cum iis qui ad ea confugerant, ſuccenderunt, & pſeudomonachos, ac ſacrilegos Græcorum ſacerdotes gladio peremerunt: tantaque ſpolia adepti ſunt, vt damnum rerum amiſſarum duplici fœnore reſarcirent: ac demum mare mediterraneum ingreſſi, Theſſaliæ, aliarumq; maritimarum prouinciarum cunctas vrbes & oppida incendio, rapina, & ſtrage affecerunt. Quænam autem terribilis diuina vltio Andronicum ſit ſecuta, dicetur ſuo loco.

IESV CHRISTI An. 1184.

LVCII III. An. 3.

FRIDERICI 30.

ANDRON. 2.

I. ANno Domini milleſimo centeſimo octogeſimo quarto, indictione ſecunda, inter alias res geſtas, quas Rogerius in Annalibus recitat, haud illa prætermittenda, quod cum Richardus Cantuarienſis Epiſcopus, nec exemplo ſanctiſſimi deceſſoris ſui Thomæ Martyris, nec reprehenſionibus *a* Legatorum Apoſtolicæ Sedis, nec deniq; amicabilibus admonitionibus *b* familiarium ſuorum motus; expergiſceret à negligentia, qua cunctam Eccleſiaſticæ diſciplinæ obſeruantiam ad nihilum redigi patiebatur, nec à dilapidatione bonorum Eccleſiæ ſuæ ceſſaret; tandem ab ipſo Chriſto Domino ad tribunal horrificum vocatus, paulo antequam in morbum incideret, ab eo in viſione audiuit, *Tu diſſipaſti bona Eccleſiæ meæ, & ego extirpabo te à terra.* Qua viſione perturbatus, ſtatim cœpit ægrotare, & octaua ſequenti die obiit, nempe decimoquarto Calendas Martij.

a Pet. Bleſ. ep. 38. *b Id ep. 5. &* Richardus Ar. chiepiſc. Cantuarien. terrore viſionis moritur.

II. Tranſlatio corporis S. Floriani in Polon. Eodem anno, petente Rege Poloniæ Caſimiro à Summo Pôtifice, mitti in Poloniam ſacras alicuius Sancti Reliquias, quib. Cracouienſis inſigniretur Eccleſia; Lucius Papa Sacrarium, in quo plura erant Martyrum corpora ingreſſus, quis Sanctorum illic quieſcentium in Poloniam migrare vellet, inquiſiuit. Ad quam vocem (ſerione, an ioco à Summo Pontifice prolatam) ex tumba in qua corpus ſacrum Beati *Floriani* conditum erat, manus protenſa, eidem Pontifici vocitanti, deſignantis & indicantis ſe apparuit. Quo miraculo Pontifex commonitus, eiuſdem Sancti corpus per Ægidium Mutinenſem Epiſcopum Regi & Cracouienſi Eccleſiæ tranſmiſit; à quibus honorificentiſſime ſuſceptum eſt, & inſignis in eius honorem Eccleſia condita. Narrat hæc pluribus Longinus canonicus Cracouienſis in Chronicis Polonorum.

***

IESV CHRISTI An. 1185.

LVCII III. An. 4.

FRIDERICI 31.

ANDRON. 3.

ANno Chriſti milleſimo centeſimo octogeſimo quinto, indictione tertia, Veronæ congreſſus eſt habitus Lucii Papæ & Friderici Imperatoris. Errant vero qui putant, tunc Epiſcoporum celebratum eſſe Concilium. Nam ex Actis *a* quæ adhuc extant, perſpicue patet non concilium, ſed mutuum duntaxat tunc habitum eſſe conuentum quorundam negotiorum cauſa. Ac primo cœpit Imperator omni inſtantia intercedere pro ordinatis à ſchiſmaticis tempore Alexandri Papæ, qui magno numero Veronam acceſſerant, vt Pontifex diſpenſaret cum eis. Qui cum id ſemel promiſiſſet, poſtea retractans reſpondit, cum ii in generali Concilio Venetiis habito ab ordinibus ſuſpenſi fuiſſent, non eſſe conueniens vt id mutaretur niſi in alio Cardinalium & Epiſcoporum generali conuentu: promiſitque ſe apud Lugdunum ea de cauſa Concilium habiturum. Poſt hæc vero egerunt Pontifex & Imperator de bonis Comitiſſæ Mathildis, quæ iſte Imperio, ille Eccleſiæ Romanæ teſtamento relicta eſſe contendebant: & cum ab vtraque parte probationes proderentur, res infecta permanſit. Actum deinde de electione Archiepiſcopi Treuerenſis: ad quam ſedem nuper vacantem cum quidam Volcmarus prior à ſeniori parte electus eſſet; ac poſt eum à parte inferiori Rudolphus; & ſchiſmate facto; Volcmarus ad Sedem Apoſtolicam appellaſſet, Rudolphus ad Imperatorem recurrens Inueſtituram ab eo accepiſſet: re Veronæ agitata, Pontifex pro Volcmaro ſtetit ob canonicam eius electionem, Imperator pro Rudolpho propter electionis diſſenſionem: ſicque tunc res ſuſpenſa perſtitit; ita tamen vt cum Imperator intellexiſſet Pontificem decreuiſſe ordinare Volcmarum, ei per ſuos renuntiauerit, ſi id ageret omnem inter ipſos amicitiam ceſſaturam, aliaſque minas terribiles addiderit. Quod autem valde etiam Imperator vrgebat Pôtificem, vt filium ſuum Henricum coronaret Imperatorem; reſpondit Pontifex, non poſſe ſimul duos Impp. regnare, nec filium coronari, niſi prius pater coronam depoſuiſſet. Hæc pluribus Arnoldus Abbas Lubecenſis in Slauorum Chronicis, de rebus geſtis Veronæ inter Pontificem & Imperatorem; ſed male anno milleſimo centeſimo octogeſimo tertio; vt bene correxiſſe cognoſcitur Crantzius. *b*

I. Conuentus Veronæ inter Pap. et Imp. *a Arnold. Lubec. li. 3. cap. 10.* Schiſma in Eccl. Treuerenſi. Ne ſint duo ſimul Impp. *b Crantz. in Metrop. li. 6. c. 46. 47*

II. Inter hæc autem in deterius quotidie prolabentibus in Palæſtina rebus Chriſtianorum, ob infeſtiſſimas Saladini incurſiones; coeuntes vna Principes cum Epiſcopis, decreuerunt mittere Legationem in Occidentem pro impetrando auxilio periclitantibus Hieroſolymis. Ita quidem qui interfuit Willelmus *c* Tyri Archiepiſcopus in ſua de Bello ſacro Hiſtoria: qui quod hic finem ſcribendi feciſſe reperiatur, illud in cauſa fuiſſe videtur, quoniam ipſe vnus ex Legatis fuit miſſus ad Regem Francorum, & antequam rediret, contigit Palæſtinam in poteſtatem hoſtium incidere; ac propterea rerum aduerſarum dolore perculſus, munus omiſit; quod nec reſumpſiſſe potuit morte præuentus. Porro primum omnium adornata eſt Legatio ad vniuerſalem promotorem eiuſmodi expeditionum, nempe Romanum Pontificem, cuius nutu reliqui Principes moueri ſolerent, impertienda ab eo remiſſione peccatorum loco militaris ſtipendii, qua quiq; Fideles conſueuiſſent magna frequentia ſacræ militiæ nomen dare. Acceptis autem à Lucio Papa literis ad Anglorum Regem, cui pro pœnitentia necis S. Thomæ Cantuarienſis, ſuperius vidimus iniunctam fuiſſe expeditionem in Terram Sanctam; Legati ad eum directi, nempe Heraclius Patriarcha Hieroſolymitanus, & Summi Magiſtri Hoſpitalis & Templi, venientes in Angliam, obtulerunt ex parte Regis ac Principum terræ Hieroſolymitanæ, Henrico Regi Vexillum regium, & Claues Sepulchri Domini, Turris Dauid, &

c Tyr. li. 23. c. 1. Legationes a Latinis Orient. pro petendo ſubſidio. Vexillum et Claues Hieroſo. oblatæ Regi Ang.

[Ceterum ſcribit Rigordus in vita Philippi Franc. Regis, delatas quoq; ad eũ fuiſſe ab iſdẽ Patriarcha & Magiſtris, eaſdẽ Claues ciuitatis & Sepulchri. Nempe, benedictionis cauſa, veteri more; cuius tibi exempla ſuppeditabit huius Epitomes Index, verb. *Claues*.]

Sanctæ ciuitatis, feſtinum ab eo poſtulantes auxilium, tamquam ab herede ac domino terræ Hieruſalem; quippe quod Fulco frater Gaufredi Comitis Andegauiæ, patriſque iſtius Henrici, fuiſſet Rex Hieruſalem. Quibus honorifice ſuſceptis, celebratus eſt prima Dominica Quadrageſimæ *Londony* generalis totius Regni Principum & Antiſtitum *Conuentus*, cui etiã interfuit cum ſuis Willelmus Rex Scotiæ: vbi comuni deliberatione placuit, ante omnia Regem debere ſuper ea re conſulere dominum ſuum Philippum Regem Franciæ. Habito autem cum eo colloquio, promiſerunt ambo ſe pecunias & auxiliares copias breui miſſuros. Sed hæc Patriarcha paruipendens, quod ſperaſſet ducturum ſe in defenſionem Terræ Sanctæ ipſum Regem Angliæ, vel aliquem ex filiis eius, aut alium inſignem Principem, ſpe deceptus, mœrens ad propria rediit: cum nihilominus quamplurimi Antiſtites, cum Balduino Cantuarienſi, & Waltero Rotomagenſi, ac fere omnes Comites & barones vniuerſæ ditionis Regis Angliæ, Crucem pro expeditione cepiſſent. Quæ omnia pluribus narrat Rogerius in Annalibus hoc anno.

III. LVCII PP. OBITVS.

Acceſſit autem ad commune damnum, & impedimentum promouendæ expeditionis, quod præcipuus eius promotor *Lucius* Papa, hoc ipſo anno, ſeptimo Calendas Decembris, Veronæ ex hac vita migrauit; vbi & honorifice ſepultus eſt, hoc epitaphio inſcripto eius ſepulchro:

Luca dedit lucem tibi Luci, Pontificatum
Oſtia, Papatum Roma, Verona mori.
Immo Verona dedit verum tibi viuere, Roma
Exitium, curas Oſtia, Luca mori.

Recitat iſta Ptolomæus Lucenſis in ſua Hiſtoria antiquitus ſcripta, quæ extat in Vaticano. In Lucii vero locum ſtatim ſuffectus eſt, vnanimi omnium Cardinalium qui aderant conſenſu, *Lambertus* Archiepiſcopus Mediolanenſis, dictus VRBANVS eius nominis Tertius.

VRBANI III. CREATIO.

IV.

SICVLORVM ET GRÆCOR. BELLVM.

Qua eadem indictione (vt teſtatur Nicetas) Willelmus Rex Siciliæ ingenti comparata claſſe in vltionem innocentis ſanguinis Latini, adeo immaniter à Græcis ante biennium Conſtantinopoli effuſi, primo Dyrrachium, inde Theſſalonicam expugnauit: adeoque in Græcos omnes Latini milites ſæuierunt, vt etiam eorum quæq; ſacra reddere profana, & veluti execranda polluere, deprauare, atque penitus perdere laborarint. Scribit ſingula ac plane nefanda, idem Nicetas in Andronico: cuius rei gratia ait ideo inter Græcos & Latinos odium implacabile eſſe excitatum, vt omnis ſpes coniunctionis animorum exciderit, etiamſi corporibus coniuncti in iiſdem ædibus habitarent. Accidit vero mox inuerſa alea, vt interiſta ſublato de medio Andronico, & Imperium inuadente ISAACIO ANGELO, confluentes vniuerſi Græci aduerſus Siculos eodem hoc ipſo anno vicerint; & durioribus malis affecerint: quæ cuncta leges apud eundem auctorem in Iſaacio.

V. DIVINA VLTIO IN ANDRONICVM.

Sed quas pœnas Andronicus tyrannidis ſuæ atque horrendæ in omnes tam Græcos quam Latinos ſæuitiæ dederit, deſcribit idem qui aderat. Etenim duabus grauibus catenis ferreis collo iniectis, & compedibus oneratus, ad Iſaacium perductus, contumelioſis verbis exceptus eſt; alapæ ei impactæ, nates pulſatæ, barba vulſa, dentes excuſſi, capilli euulſi: deinde publice omnium ludibriis expoſitus, etiam à mulieribus pugnis cæſus eſt; ac præciſa dextera in carcerem coniectus, ſine cibo, ſine potu, ſine vllo cuiuſquam officio. Poſt aliquot dies altero oculo effoſſo, ſcabioſo camelo impoſitus, per forum triumphi ſpecie traductus eſt, calua glabra inſtar aridæ quercus, & ouo nudiore, ac breui tunicula tectus: quem petulantiſſima plebs, & circumforanea ſordida turba, nulla ratione habita quod is nudiustertius Imperator, regio diademate ornatus, ab omnibus laudatus, celebratus, adoratus eſſet, quodque ſanctiſſimo iureiurando fidem ſuam & beneuolentiam erga illum teſtati eſſent; efferatis animis in eum ruentes, nihil mali prætermiſerunt, quo non eum afficerent. Alii clauas in caput impegerunt, alij ſtercore nares fœdarunt, alii ſpongias excrementis hominum & pecudum conſpurcatas in faciem expreſſerunt, alii verubus latera pupugerunt. Impudentiores quidam lapidibus coniectis, rabidum canem appellarunt. Scortum quoddam ollam feruenti aqua plenam, è culina raptam, in faciem effudit. Nemo denique erat, quin male ei faceret. Ac demum ita ignominioſe

SÆVITVM DIRISSIME IN EVM.

in theatrum perductum, ac miſero illo camelo detractum iuxta duas columellas, quibus ſuperne lapis incumbebat, pedibus ſuſpenderunt fune alligatis. Qui tot mala perpeſſus, & alia ſexcenta, tamen generoſo animo ea perferens, nihil aliud dicebat, niſi *Domine miſerere*; & ad populum, *Quid calamum contritum infringitis?* Sed dementiſſima turba ne ſuſpenſo quidem parcens, direpta tunicula virilia eius vexauit, & quidem longum enſem per fauces vſque ad inteſtina adegit; duo vero Latini generis, enſes ambabus annixi manibus in nates adegerunt, vt periculum facerent vter eſſet acutior. Poſt tot ærumnas & clades, ægre vitam abrupit, dextera cum dolore ad os admota, vt multi putarent, eum calidum ex ea ſanguinem, ob recentem plagam adhuc diſtillantem, exugere. Aliquot vero diebus interiectis, inde detractus in theatri fornicem quemdam vt beſtia proiectus, iacuit, donec quidam humaniores in alium locum tranſtulerunt: quẽ tamen Iſaacius non permiſit ſepeliri. Hæc Nicetas.

VI. POENITENS DECESSIT.

Iis autem ſignificatur, haud abſque ſpe indulgentiæ à Deo conſequendæ pœnitentem Andronicum eſſe defunctum, quem in aliquibus commendatione dignum oſtendit: vt inprimis quod adeo tenax eſſet Catholicæ fidei cuſtos, vt nec vllo modo in diſputationem à quibuſcunque adduci pateretur, quod ei in aliquo derogare poſſe videretur: itemque quod ſtudioſiſſimus eſſet S. Pauli Apoſtoli, cuius & Epiſtolas præ manibus habere ſoleret: ipſum vero Apoſtolum non deſpexiſſe Andronicum, ſed eius curam habuiſſe, cum imminente ei exitio, Imago Apoſtoli antiqui operis, quam auro exornatam in æde ſacra collocarat, abunde lacrymauit: idque Andronicum cladis ſuper ſe venturæ prænuntium eſſe intellexiſſe. Sed quod ad Nicetam horum ſcriptorem attinet, teſtatur eius frater Michael Epiſcopus Athenarum in ipſius Monodia, eum vbi Conſtantinopoli inualuit tyrannis Andronici, inde aufugiſſe, deligentem potius exilium voluntarium in alieno ſolo, quam ſub alea hominis ſæuiſſimi periclitari.

IESV CHRISTI An. 1186.

VRBANI III. An. 1.

FRIDERICI 32.

ISAAC. ANG. 1.

I. OBORTÆ CONTENTIONES INTER PP. ET IMP.

ANno Domini milleſimo centeſimo octogeſimo ſexto, Indictione quarta, inter Vrbanum PP. & Fridericum Imp. Veronæ exiſtentes, obortæ ſunt contentiones, quod (vt ait Arnoldus Lubecenſis) Pontifex vt zelator iuſtitiæ, pro defenſione S.R.E. conſtanter agens, nec terreni Imperii metuens Principatum, quæ ſui iuris erant, intrepidus requireret. Arguebat enim præcipue de tribus Imperatorem; videlicet de patrimonio Comitiſſæ Mathildis, quod ab eo iniuſte detineri conquerebatur; deinde de exuuiis Epiſcoporum morientium, quas idem inique rapiebat; poſtremo de ſtipendiis Abbatiſſarum, dum videlicet plurimas expellens ſub prætextu deprauatæ earum vitæ, minime alias in illarum locum ſufficiebat, ſed prouentus ſibi vſurpabat. Etſi vero has Pontificis reprehenſiones non libenter Imperator audiret, patienter tamen ſuſtinebat, quia de coronatione filii ſui Henrici in Imperatorem inſtanter agebat. Cum autem Pontifex, deceſſoris ſui Lucij exemplum ſecutus, omnino recuſaſſet filium promouere, niſi prius pater ſe abdicaret; ſed & Volcmarum canonice electum Treuerenſem Archiepiſcopum, contra eiuſdem Friderici voluntatem conſecraſſet: tunc demum excandeſcente Friderico, manifeſtiſſima inter eos facta eſt diſciſſio. Quam & valde auxit idem filius Friderici, cum eodem tempore in Longobardia exiſtens, interrogato quodam Epiſcopo, à quo inueſtituram Pontificalem ſuſcepiſſet, & illo reſpondente, A Papa; poſt tertio hinc inde repetitam eiuſmodi interrogationem ac reſponſionem, addente Epiſcopo nihil ſe de regalib. Imperatoris poſſidere,

ideoque nihil ei debere; Henricus indignatus præcepit ſeruis ſuis pugnis eum cædere, & in luto platearum conculcare. Rediens autem Imperator in Germaniam, imprimis clauſit omnes vias Alpium, & omnium circumquaque regionum, vt nemo poſſet adire Sedem Apoſtolicam: Deinde explorans animum Philippi Archiepiſcopi Colonienſis, cui Pontifex Legationem Germaniæ crediderat, vtrum ſic intercluſis Italiæ meatibus vellet ipſe loco Pontificis omnium cauſarum cognitionem ac iudicium ſuſcipere; cum eum renitentem inueniſſet, collecto in Geilenhuſen reliquorum Epiſcoporum & Principum Conuentu, ad infringenda, de quibus agebatur, Pontificia & Eccleſiaſtica iura, ſibique ea vendicanda; placuit Epiſcopis commonere Pontificem, vt pacem cum eo ſeruaret, & quæ iuſtè Fridericus exigeret, ei concederet. Qui nihilominus Pontifex cunctantem Imperatorem ſatisfacere capitulis ſuperius recenſitis, & alia peiora molientem, legitime citatum, excommunicare decreuit: ſed morte præuentus rem infectam reliquit. Hæc plurib. Arnoldus *a*. At obitus Vrbani nõ niſi año ſequẽti cõtigit.

Frid. rurſum agit in Pontificem.

a Arnold. lib. 3. ca. 16. 17. 18.

II. In Liuonia prima ſedes Epiſcop. erecta.

Hoc vero anno accidit fundari in Liuonia primam ſedem Epiſcopalem in loco Riga dicto, ſub patrocinio ſanctiſſimæ Dei-Genitricis; populo ex Gentilitia ſuperſtitione ad Christum conuerſo opera & prædicatione *S. Meinardi* Canonici Sigebergenſis, creati illorum Epiſcopi, necnon *Bertoldi* Abbatis Lubecenſis. Quomodo vero illa contigerint, deſcribit Arnoldus *b*. Rogerius autem de rebus Anglicis ait, Henricũ Regem miſſis ad Vrbanum Papam Nũtiis, multa ab eo impetraſſe, quibus Lucius eius prçceſſor fortiter reſtiterat; quorum vnum fuit, vt Rex quem vellet de filiis ſuis coronaret de regno Hiberniæ. Ita ipſe.

b Id lib. 7. cap. 8. 9.

III. Gotifridus hiſtoriam ſuam offert Pontifici. [Quã forte *Pantheõ* dixerit (ſicut ex ipſi' præf. ad Vrb. PP. colligi videtur) q̃ contineat res geſtas õium Principũ tam Eccleſiaſticorum quam temporalium. Principes enim *Dii* appellantur in Scripturis.] Scripta probãda auctoritate Rõ. Pont. Miniſtri Regii male ſibi arrogãt librorũ cognitionẽ. [Quos autem præcipue ſugillauerit Baronius, ſatis intelligunt, qui ſciunt quæ de eius ſcriptis fuerint quorundam querelæ.]

Eodem anno *Gotifridus* ſacerdos Viterbienſis (vt vulgo fertur) ſiue Vitembergenſis, eam quam elaborauit Hiſtoriã, proſa metroque contextam, quam *Pantheon* appellauit ob rerum vniuerſalitatem, obtulit Vrbano Papæ. Quamuis autẽ ipſe Friderici Imperatoris, eiuſque filii Henrici Regis Notarius extiterit, ſicut iiſdem ſcriptis frequenter teſtatur, iiq; ſæpiſſime Eccleſiæ iuribus adverſati fuerint: haud tamen ille deſtitit libere ſæpe profiteri, Imperatores & Reges debere eſſe ſubditos Papæ eiuſq; auſcultare mandatis. Quantæ vero vertex Pontificalis fuerit apud eum æſtimationis & pretij, intelliges ex præfatione ad Vrbanum, quam operi præfixit; vbi hæc inter alia: *Dum ſacroſanctæ Matris noſtræ Romanæ Eccleſiæ culmen inſpicio, & eius eminentiæ conſidero maieſtatem; illud ante omnia neceſſarium eſſe intueor, vt ſicut ipſa omnibus noſcitur præeſſe Principibus, ita omnes Reges & Principes, & vniuerſæ Orbis Eccleſiæ, doctrina eius & regimine adornentur; & ab ea tamquam à fonte iuſtitiæ, totius ſapientiæ regulis inſtruantur: Quia nullum ſcripturarum elogium noſcitur eſſe authenticum, niſi ab eius ſapientiæ fluminibus, ſitientibus propinetur. Quare ſi quod Hiſtoriarum opus noua per aliquem inſtitutione conficitur, ratio ſuggerit, vt antequam in publicum deueniat, Apoſtolico examini præſentetur: quatenus ſi acceptione dignum eſſe perpendatur, eius mandato & iudicio approbetur; & ab eo vires auctoritatemq; recipiat, cui terrena & cœleſtia diuinitus ſunt cõmiſſa, &c.* Quæ quidem antiquiſſimo vſu probata, & Catholicæ Eccleſiæ auctoritate recepta, (ſicut multis vidimus exemplis eorum, qui tam ex Occidente quam Oriente, quæ contra hæreticos, ſiue de aliis rebus ſacris ſcripſerunt, eadem cognoſcenda ac comprobanda mittere conſueuerunt ad Eccleſiæ Romanæ Pontifices: imitantes videlicet ipſum S. Paulum Apoſtolum, qui vt acceptum diuinitus Euangelium vniuerſæ probaretur Eccleſiæ, ad hoc ipſum vt cognoſceretur à Petro, Hieroſolymam ad eum acceſſit.) idcirco hic recitare voluimus, quod, dictu nefas, horrendum factu, infeliciſſimis noſtris temporibus, probata à Romano Pontifice ſcripta, miniſtri regii audeant ſub cenſuram redigere, vt ea à Librariis vendi non ſinant, niſi ab ipſis impetrata licentia; quam etiam interdum pro arbitrio negent, atque prohibeant ne vendantur, cum videlicet ex illis arguantur iidem ipſi præterius ſaſque aliquid perpetrare. At quidnam hoc eſt, niſi alteram Clauium Petro à Chriſto collatarum, quæ Scientiæ dicitur, è manibus eius ſucceſſoris extortam, à manu laica, ac laicis vſurpari Principibus? Quod tamen eſſe potius arrogantiæ miniſtrorum, quam Principum Chriſtianorum modeſtiæ, quis negauerit vmquam? Sed hæc obiter.

IV. Henr. Regis Germ. nuptiæ cum Conſtantia Sicula.

Hoc eodem Redemptoris anno (vt teſtatur idem Gotifridus) ſexto Calẽdas Februarij, Rex Henricus filius Friderici Imperatoris, cum Regina Conſtantia filia Rogerij Regis Siciliæ, amita vero Willelmi tunc regnantis, nuptias celebrauit Mediolani, anno ætatis ſuæ vigeſimo primo. Quod autem ex recentioribus pene omnes aſſerunt, Conſtantiam hanc monialem fuiſſe: ſcias commentum eſſe, fortaſſe inde excogitatum, quod aſſeruata fuerit in monaſterio, vt ſi deeſſet Regibus proles maſcula, ſpes eſſet nubendi Regi cum dote Regni. Scriptorum enim omnium huius temporis nullũ plane reperies, qui aliquid narret de monachatu Conſtantiæ; quod tamen ob rei nouitatem, vt nuberet monialis nullatenus à quoquam ipſorum prætermittendum fuiſſet. Nam præter Gotifridum Notarium ipſius Henrici, neque Hugo Falcandus ſcriptor Siculus, qui his aderat, deq; Conſtantiæ educatione agit, quidquam habet de monachatu: nec Arnoldus *c* Abbas Lubecenſis, cum de eius celeberrimis nuptiis meminit: nihil Romualdus Archiepiſcopus Salernitanus, aut Neubrigenſis, vel Appendix ad Vrſpergenſem, vel Rigordus; non Rogerius eiuſdem & ipſe temporis auctor, qui pariter de nuptiis meminit: neque Innocentius Papa Tertius, in cuius epiſtolis frequens eſt Conſtantiæ mentio; nec denique vllus alius, qui de Conſtantia, vel eius nuptiis egerit. Quod ſi nubes teſtium recentiorum id rumore quodam conclamaſſe potius, quam auctoritate maiorum, vel certa ratione aſſeruiſſe cognoſcitur; eadem plane qua effutitur facilitate, reiicitur.

c Id. 3. Chr. 14.

V. Confutatur commentum de monachatu Conſtantiæ.

Nam & quæ profertur ex inſcriptionibus inciſis in eorũdem Henrici & Conſtantiæ ſepulchris, teſtificatio; ne errore labaris, ego diligenti de iis inquiſitione habita, didici à viuentibus nunc Siculis, eas non tempore illorum mortis conſcriptas eſſe, ſed nouiſſime à quodam Canonico: idq; vt crederem magis magiſque, Maurolicus perſuaſit, qui res Siculas hoc ſæculo diligentiſſime pertractauit: qui cum Siciliæ Regum quæ reperit epitaphia, cuncta in vnum collecta inibi cudenda curauerit, haud tamen iſtorum aliquam habuit mentionem; vt neceſſario dicendum ſit, ea poſt editum ab eo commentarium fuiſſe compoſita ex recepta vbique fabula. quæ etiam alioqui in notatis ibi temporibus Imperij & obitus Henrici, atque ætatis & mortis Conſtantiæ, patẽtiſſimorum conuincuntur mendaciorum. Sed & quod ipſe Gotifridus, qui cuncta habuit præ oculis, Conſtantiam poſthumam natam eſſe aſſerat poſt obitum patris Rogerij, plane eludirur fabula illa, quam Fazellus narrat, perculſum Rogerium vaticinio Ioachini Abbatis, quo aſſerebat, ſi Cõſtantia nuberet, funeſtam futuram Siciliæ facem, retruſiſſe eam in monaſterium, atque religionem feciſſe profiteri monaſticam. Nam ſi poſthuma, quomodo potuit per patrem monacha profeſſa effici?

VI.

Denique quod aſſeritur ab iiſdem recentioribus, Romanum Pontificem eiuſmodi monachæ matrimonium diſpenſando probaſſe, vel ex eo refellitur, quod conſtat Pontificẽ ipſi aduerſatum eſſe, dum fauit magis Tancredo vt fieret Siciliæ Rex, ſicut videbitur inferius. Si enim diſpenſaſſet, vt execrata monialis Henrico nuberet, quem ſciret non alia ratione eam ducere in vxorem, niſi vt vna cum ipſa potiretur regno; plane contra Tancredum, non pro eo laboraſſe cõuinci poſſet. Sicut & quod dicunt, diſpenſationem illam factam fuiſſe per Alexandrum Papam Tertium; nec ſemel eiuſmodi diſpenſationem ab eodem Pontifice vſurpatam, ſed iterum cum Nicolao Iuſtiniano Veneto tunc monacho, poſtea patre B. Laurentij Iuſtiniani, vt habet Bernardus *d* Iuſtinianus eius nepos in Vita ipſius: multiplex in his detegitur error. Nam cum pluribus ante annis ex hac vita deceſſiſſe conſtet Alexandrum, quam nupſerit Conſtantia Henrico, nihil plane eſt vt tribui poſſit ea diſpenſatio Alexandro. multo vero minus, quæ conceſſa dicitur Nicolao; cum idem ipſe Bernardus affirmet, B. Laurentium fuiſſe inſignitum munere Epiſcopali ab Eugenio Papa Quarto, qui iniit Pontificatum ducentis quinquaginta annis poſt obitum Alexandri Tertii, nempe anno ſalutis milleſimo quadringenteſimo trigeſimo primo. Vt ex iis diſcas ſparſas in vulgus exufflare fabulas, atque ſolidæ inhæreſcere veritati.

d Ap. Sur. 5. Ianuar.

VII.

Quod ad res pertinet Orientalis Eccleſiæ; Nicetas *e* tradit, Iſaacium Imp. expuliſſe Baſilium Camaterum Patriar-

e Nicet. in Iſaac. Ang. lib. 2.

cham Conſtantinopolitanum, quamuis eius ope maximè adiutus fuiſſet in obtinendo Imperio; ea prætenſa cauſa, quod quas nobiles matronas Andronicus in monaſterio inuitas abſtruſiſſet, iis ipſe nigro veſtitu depoſito, reditum ad priſtinam vitæ rationem conceſſiſſet: atque in eius locum ſubſtituiſſe *NicetamMundanum* magnæ Eccleſiæ Sacellarium; qui ſedit ſex annos & ſex menſes.

IESV CHRISTI An. 1187.

VRB. III. 2.

GREG. VIII.

FRIDERICI 33.

ISAAC. ANG. 2.

I. HIERVSALEM CAPITVR A SALADINO.

ANno Chriſti milleſimo centeſimo octogeſimo ſeptimo, Indictione quinta, vox ab Oriente audita eſt lugentium clades populi Dei, & Sanctæ ciuitatis Hieruſalem: cum videlicet Calendis Maii, & poſtea infra Octauam Apoſtolorum Petri & Pauli, infeliciter pugnatum eſt à Chriſtianis contra Saladinum Babyloniæ Regem, capta S. Cruce, (quam portabat Ruffinus Epiſcopus Acconenſis) & Guidone Rege Hieroſolymitano, plurimiſque ciuitatibus, ac demum ipſa Hieruſalem quarto Calendas Octobris eidem reddita. Porro cum plures eius temporis Scriptores cladem tantam ſtylo lugubri ſint proſecuti, prævalent iis omnibus epiſtolæ eorum qui rebus geſtis interfuerunt; nempè Terrici Magni Præceptoris (vt vocabant) Templariorum, ad ſuos vbique conſtitutos Fratres Templi, & ad Henricum Regem Angliæ; Haimerici Patriarchæ Antiocheni, ad eumdem Regem, atq; Conradi filii Marchionis Montisferrati, ad Balduinum Cantuarienſem: quibus enixè iidem petierunt, vt Occidentales feſtinarent auxilium ferre conſeruandis ciuitatibus quæ adhuc reſiduæ eſſent, & recuperandis deperditis: eaſque omnes deſcripſit Rogerius in Anglorum Annalibus.

II. INIVRIA ILLATA S. CRVCI.

Inter alia verò habet Terricus ad Regem, capta Hieroſolyma, Saladinum S. Crucem Domini per duos dies in oſtentum per ciuitatem fuſtigando portari feciſſe; deinde iuſſiſſe Templum Domini aqua roſata intus & exterius, ſurſum & deorſum lauari, & legem ſuam deſuper illud per quatuor partes miro tumultu acclamari. Conradus vero conqueritur, has clades inertia Chriſtianorum contigiſſe: atque inito fœdere inter Saladinum & Imperatorem Conſtantinopolitanum, huic Saladinum tradidiſſe omnes Eccleſias Terræ Promiſſionis, vt in eiſdem ſeruiretur ſecundum ritus Græcorum: inſuperque vniuerſam illam terram ei promiſiſſe, vt impediret iter Chriſtianorum, maxime autem Francorum, in auxilium Terræ Sanctæ properantium: denique miſiſſe Conſtantinopolim de aſſenſu Imperatoris idolum ſuum, vt ibi publice coleretur; ſed illud captum eſſe in mari à Ianuenſibus, & perductum Tyrum, quæ adhuc detinebatur à Latinis Chriſtianis. Porro quo die à Saladino capta fuit Hieruſalem cum Sepulchro & Cruce Domini, id eodem tempore in ſpiritu oſtenſum fuiſſe diuinitus *S. Chriſtinæ* virgini magni nominis in Germania, tradit Thomas *a* Cantipratenſis, ipſamque vehementer exultantem, adſtantibus ſignificaſſe magnā in cælo factam eſſe lætitiam, quod ex ea clade multa ſalutis oblata eſſet hominibus occaſio, dum Terræ ſanctæ recuperandæ cauſa, à peccatis ſuis conuerterentur, & in eiuſmodi expeditionibus fundentes ſanguinem ſuum, quandam morti Saluatoris vicem cum multa deuotione rependerent.

FOEDVS INTER IMP. CONST. ET SALADIN. ADVERSVS LATINOS.

a *Cātiprat. in Vit. S. Chriſt. ap. Sur. 23. Iunii, cap. 20.*

GAVDIVM IN COELIS DE CAPTA HIEROS.

III. VRB. PP. OBITVS.

At vero *Vrbanus* Papa (vt ait Rogerius) tam triſti nuntio perculſus, incidit in ægritudinem, mortuuſque eſt decimotertio Calendas Nouembris apud Ferrariam. Sed Neubrigenſis & ipſe eius temporis auctor, ait nuntiū de capta Hieroſolyma non veniſſe Romam niſi poſt obitum Vrbani. Ceterum eo mortuo, ſequenti mox die electus eſt in locum eius, *Albertus* Cardinalis Cancellarius presbyter tituli S. Laurentii in Lucina, patria Beneuentanus; dictuſq; eſt GREGORIVS Octauus, ſucceſſor doloris, heres calamitatis. Qui paucis diebus quibus ſedit, ſuæ pietatis digna monimenta reliquit; cum imprimis pro ſubſidio Terræ Sanctæ ad vniuerſos Chriſti Fideles literas dedit, tanto Pontifice dignas, quas recitant iidem Rogerius & Neubrigenſis: deinde verò alias adiecit, quibus ad placandū offenſum numen, indixit omnibus Ieiunium quinquennale, ita vt toto eo tempore cuncti Fideles ſaltem per omnes ſextas Ferias, ieiunium Quadrageſimale obſeruarent; feria autem quarta & ſabbato à carnibus abſtinerent; ipſe verò Pontifex & cardinales ſecunda quoque feria cū familiis ſuis ſimiliter ab eſu carnis ceſſarent: hoc que adeo ſtatuit obſeruandum, vt quicumque tranſgreſſor exiſteret (niſi forte infirmitas, aut magna ſolemnitas, vel alia euidens cauſa intercederet) quaſi præuaricator Quadrageſimalis Ieiunii haberetur.

GREG. VIII. SVBROGATIO.

IEIVNIVM INDICTVM PRO REB. ORIENT.

IV. QVÆ LAVDABILIA STATVANT CARDD. PRO EADEM CAVSA.

Sed de prompto animo S. R. E. Cardinalium vt ſuccurrerent Terræ Sanctæ, idem Rogerius hæc recitat omni commendatione digna: nimirum eos de aſſenſu Papæ inter ſe firmiter promiſiſſe, quod abiectis omnibus diuitiis & deliciis, prædicarent Crucem Chriſti non ſolum verbo, ſed etiā opere & exemplo; & euntes mendicando acciperent Crucem primi, & præcederent alios in terram Hieruſalem. Statuiſſe etiam de eiuſdem Pontificis aſſenſu, firmiſſimam treguam (hoc eſt, inducias) inter omnes Principes Chriſtianos vſque ad ſeptennium; ita vt quicumque bellum contra Chriſtianum medio tempore mouerent, maledictioni Dei & Sūmi Pontificis, & excōmunicationi omnium Prælatorum vniuerſalis Eccleſiæ ſubiacerent. Firmiter item inter ſe promiſiſſe, quod nulla deinceps munera reciperent a quoquam cui negotium eſſet apud Apoſtolicam Sedem; ſed ea tantum recipere poſſent, quæ pro ipſorum neceſſitate & ſuſtentatione donata vel miſſa forent: Ac denique quod non conſcenderent equum, quamdiu terra in qua pedes Domini ſteterunt foret ſub pedibus hoſtium. Hæc ipſi admiratione plane digna. At illud importune ſatis accidit Eccleſiæ Dei permoleſtum, vt ipſe *Gregorius* Papa, nondum duobus expletis menſibus in Pontificatu, Piſis cum eſſet, ex hac vita migrarit decimoſeptimo Calendas Ianuarii; qui tamquam ſapientiſſimus architectus, magnæ molis conſtruendæ iecerat fundamentum. Cuius ſedes cum vacauerit dies viginti, agetur de eius ſucceſſore anno ſequenti.

GREG. PP. OBITVS.

V. PIA GESTA ISAACII IMP.

Quod autem pertinet ad res Orientalis Imperii; tradit Nicetas, Iſaacium Imp. exagitatum bellis ciuilibus, ſpiritualibus imprimis rem egiſſe auxiliis, translata Dei-Genitricis veneranda Imagine in mœnia urbis, vbi bellum & aggreſſus hoſtium timeretur: inſuperque monachos ſanctiores introduxiſſe in Regiam ad preces, nudipedalia, humicubationes, & alias ſanctas exercitationes frequentandas; quibus Deum placans, liberatus eſt ab imminenti exitio.

IESV CHRISTI An. 1188.

CLEM. III. An. 1.

FRIDER. 34.

ISAAC. ANG. 3.

I. CLEMENS PP. III.

ANNo Domini milleſimo centeſimo octogeſimo octauo, Indictione ſexta, octauo Idus Ianuarii, *Paulinus* Cardinalis Epiſcopus Præneſtinus, patria Romanus, electus eſt Summus Pontifex in locum nuper defuncti Gregorii Octaui; dictuſque CLEMENS Tertius. Qui ſtatim indictam à deceſſore expeditionem in Terram Sanctam ad perfectum ducere laborauit, & Indulgentiam confirmauit, ſtatuēs vt quicumq; ea de cauſa ſacram Crucem ſuſciperet, de omnibus peccatis de quibus pœnitens confeſſus eſſet, liber eſſet & abſolutus. Idemq; ſtatuit, vt ab vniuerſa Eccleſia fieret ſine intermiſſione oratio ad Dominum pro pace, & liberatione Hieruſalem, & Chriſtianorum captiuorum, qui in vinculis Saracenorum detinebantur. Hæc Rogerius Anglus; qui & præſcriptam tunc ab eodem Pontifice, inter Miſſarum ſolemnia dicendam per ſingulos dies precum formam recenſet.

II. REGES FRANC.

Idemq; addit, habito inter hæc apud *Giſortium* duodecimo Calendas Februarii *Conuentu* Regum Franciæ & Angliæ, cū ſuis Prælatis & Baronibus, cui etiam interfuit Archiepiſcopus

ET ANGLOR. CRVCEM SVMVNT PRO EXPEDIT. SANCTA.

pus Tyri; adeo huius præſtantiſſimi viri oratione illos commotos eſſe, vt depoſitis mutuis inimicitiis, conſenſerint de manu eius Crucem accipere: eademque hora apparente ſigno CRVCIS in cœlo, eo viſo miraculo ceteros caterua tim ruiſſe ad ſuſceptionem Crucis. Ipſos vero Reges in ſuorum militum diſtinctionem, Crucis colorem variaſſe, ita vt Rex Franciæ cum ſuis Cruces rubeas, Rex Angliæ albas, & Philippus Comes Flandriæ virides ſuſceperint: ac poſt hæc vnumquemq; ad parandas res neceſſarias reuerſum eſſe ad ſua. Statuiſſe vero aſſenſu & conſilio Epiſcoporum & Baronum ſuorum, vt omnes tam Eccleſiaſtici quam laici (exceptis illis qui ipſam peregrinationem ſuſciperent,) ad impenſas expeditionis decimam redditúum & mobilium ſuorum integre perſoluerent, ſub pœna excommunicationis. Prohibuiſſe quoque deiuria, & aleas, & omnem luxuriam veſtium atq; conuiuiorum, & vt nullus aliquam mulierem duceret in peregrinatione, niſi forte quamdam lotricem peditem, de qua nulla eſſet ſuſpicio. Scribit hæc omnia pluribus Rogerius. Et quod ſpectat ad eiuſmodi *Decimarum* impoſitionem; extat etiam earum indictionis decretum à Francorum Rege Philippo, aſſenſu Epiſcoporum ſancitum, apud Rigordum in Vitaipſius: quas & *Saladinas* dictas, ob bellum aduerſus Saladinum indictum, teſtatur. Sed quod eiuſmodi earundem penſitatione plurimum grauarentur Eccleſiæ, atque pauperes anguſtiarentur; ſcripſit Petrus *a* Bleſenſis, inſignis pietatis, doctrinæ, atque zeli Chriſtiani vir, epiſtolam ad Epiſcopum Aurelianenſem, hortans vt ſe Regi talia præſcribenti obiiceret; prorſus dignam, quam legant illi, qui quouis prætextu fauent Regibus aduerſus pauperes & eccleſias; cum multis auctoritatibus, exemplis, atque rationibus è Sacra Scriptura petitis demonſtret, *non debere eos qui pro Eccleſia pugnant, Eccleſiam ſpoliare, ſed potius inimicorum ſpoliis donis triumphalibus illam ampliare: & numquam pauperum, numquam Eccleſiæ ſpolia proſperum habuiſſe euentus auſpicium.* Idemque ad *b* Decanum Rotomagenſem, qui apud Regem Anglorum plurimum poterat, eadem inculcans, inter alia ait, *Eccleſiam à diebus antiquis liberam eſſe, & filios eius. Quod ſi Principes nouæ peregrinationis obtentu velint orbem deſcribere, & Eccleſiæ Chriſti tributariis functionibus characterem ſeruitutis inurere; qui filius Eccleſiæ eſt, ex aduerſo aſcendat, ac mori potius eligat, quam ſeruire.*

DECIMÆ SALADINÆ.

a Pet. Bleſ. ep. 112.

CONTRA EXIGENTES DECIMAS AB ECCL.

b Id. ep. 121. Ap. Baron. an. ſeq.

III.

Ceterum cum ad eiuſmodi diſponendam expeditionem, vt vidimus, pax facta eſſet inter eoſdem Reges Francorum & Anglorum, & vterque diligenter in opus incumberet: tamen retardata eſt illa, quod (vt ait Rogerius) miſſus hoc eodem anno à Clemente Papa in Gallias Henricus Cardinalis Epiſcopus Legatus, excommunicationis ſententia Richardum Pictauiæ Comitem, filium maiorem natu Regis Angliæ, perculerit; cuius occaſione quæ fuerat ſancita inter Reges pax turbata eſt. At nihilominus Fridericus Imperator (ſubdit idem auctor) accepta Cruce de manu Henrici Cardinalis Albanenſis, prouide itineri neceſſaria parans, imprimis reconciliauit ſe Deo & Sanctæ Eccleſiæ, atque eius Pontifici Clementi; ac deinde ſcripſit ad Saladinum Principem Saracenorum, præfigens ei terminum à Calendis Nouembris huius anni vſque ad reuolutum anni circulum, quo niſi Terræ Sanctæ poſſeſſionem Chriſtianis reſtitueret, prælium ei indiceret in campo Taneos in virtute viuificæ Crucis, & in nomine veri Ioſeph. Tradit hæc Rogerius, ipſamq; Friderici epiſtolam, magnifica de ſe ſuiſq; viribus prædicantis, recitat: quam & recenſens, ſed alia verſione Mattheus Paris, Saladini quoq; redditam ad Fridericum reſponſionem deſcribit, minaci ferocitate conſcriptam, qua res ſuas geſtas, & immenſam regnorum potentiam, ac populorum bellicoſitatem iactat. Quæ autem hæc ſecuta ſunt, dicentur annis ſequentibus.

FRID. IMP. AC SALADINI MVTVÆ EPISTOLÆ.

IV.

Hoc eodem tempore Gaufredus monachus Ciſtercienſis, diſcipulus olim S. Bernardi, cum rogatus ab Epiſcopo Cardinali Albanenſi, res in Gallia geſtas in cauſa Giliberti Porretani coram Eugenio Papa Tertio, ſcripſiſſet; (prout dictum eſt ſuperius tempore illius controuerſiæ;) paulo poſt per eundem Cardinalem conſulit *c* Romanam Eccleſiam, quid ſentiendum eſſet de ventilata nuper in Gallia quæſtione, de aqua mixta vino in ſacroſancto Miſſæ ſacrificio; aſſerentibus aliis eam ſimiliter cum vino mutari in ſanguinem Chriſti, aliis vero negantibus; quorum vtrorumq; rationes recenſet. Quid autem reſcripſerit Cardinalis, non inuenimus: ſed aliud reſcribere nō potuiſſe certum eſt, quam quod credidit & cuſtodiuit ſemper S. R. E. nimirum aquam ſimul & vinum tranſubſtantiari in ſanguinem Chriſti.

c Recitat eius epiſtolā Baron. Annal. Tom. XII. hoc an.

QVÆSTIO ORTA DE AQVA CALICIS.

[Quam prolixe, ac plane egregie, poſt hæc a Baronio ſcripta, in cōfirmationem eius ſententiæ tractauit Ægid. de Coninck Soc. IESV tom. 1. de Sacram. q. 74. art. 8. dub. un.]

V.

In cuius confirmationem veritatis, accidit quoq; his diebus inſigne miraculum, quod refert in Slauorum Hiſtoria auctor huius ſæculi Helmoldus Abbas. Cum enim puella quadam in partibus Thuringiæ prope ciuitatem Erpisfordiam ægrotante, ſacerdos poſt datum ei ex more viaticum, ablutionem digitorum faciens in calice vitreo, vt illam aquā puellæ bibendam traderet, inſcienter portiunculam ſanctiſſimæ Euchariſtiæ in eam excuſſiſſet; cōfeſtim tota aqua mutata eſt in ſanguinem, & portiuncula formam accipiens digituli verſa eſt in cruentam carnem. Sed & interim dum mittitur pro tanto prodigio ad Archiepiſcopum Moguntinum, calice ſuper altari reuerenter poſito, videntibus cunctis columba venit ſuper labrum calicis, & diu ſedit, non ſine admiratione cunctorum, quod mole corporis ipſum non euertiſſet, quippe parte inferiori longe anguſtior eſſet quam ſuperiori: vnde creditum eſt, eam nō corporalem, ſed ſpiritualem eſſe columbam. Adueniens autem Archiepiſcopus cum omnibus Prælatis ſuis, & vniuerſo Clero, ac multo populo; poſt apportatum cum ſupplicationibus & proceſſionibus Sanguinem in prædictam ciuitatem Erpisfordienſem ad Eccleſiam B. Mariæ Virginis, hortatus eſt omnes orare, vt diuina clementia quæ ad euacuandum errorem infidelium, vel corroborandam fidem ſuorum, Sacramētum, quod ſub ſpecie panis & vini ſanctificatur, vere ſuam carnem & ſanguinē euidentiſſimis indiciis demonſtraſſet ad laudem & gloriam nominis ſui, ſimiliter etiam ad iucunditatem & exaltationē Eccleſiæ ſuæ ſanctæ, turſus in priorem ſubſtantiam panis & vini transformare dignaretur. Quod cum poſt multam demum orationem factum eſſet, Archiepiſcopus, egregio habito in laudem tanti Sacramenti ſermone, in gratiarum actionem noui iſtius miraculi, iniūxit omnibus in ſua diœceſi conſiſtentibus, à minimo vſq; ad maximum, ab infantulis vſq; ad decrepitos, vt incuruati adorarēt Dominum IESVM, cui omne genu flectitur, cœleſtium, terreſtrium, & infernorum. Idq; adeo factum eſt, vt etiam qui in cunabulis iacebāt, incuruati gratias agerent. Deniq; Archiepiſcopus ipſam aquam tranſubſtantiatam, in alio vaſculo pretioſo ad poſteritatis memoriam in eadem Eccleſia honorifice repoſuit; priorem vero calicem Moguntiam detulit, vbi exinde maximæ venerationi ab omnibus eſt habitus. Hęc ibi de tranſubſtantiatione aquæ in ſanguinem Chriſti, per commixtionem viuifici corporis diuinitus facta. quod quidem ſemper fieri in vino, cum commixtio intercederet, antiquitas exiſtimauit. Vnde illud *d* Romani Ordinis, *Vinum etiam non conſecratum, ſed ſanguini Domini commixtum, ſanctificatur per omnem modum.* Sed hæc prolixiorem exigerent diſputationem. Confutauit autem hoc miraculum nuper enarratam hæreſim, negantiū aquam vino mixtam mutari in ſanguinem.

DE EVCHAR. INGENS MIRACVLVM. *Quod eſt ap. Baron. an. 1192. nos vero hic poſuimus occaſione quæſtionis præcedentis art.*

ALIVD IN EADEM RE MIRACVLVM.

d Ord. Ro.

IESV CHRISTI AN. 1189.

CLEM. III. AN. 2.

FRIDERICI 35.

ISAAC. ANG. 4.

I.

ANNO Domini milleſimo centeſimo octogeſimo nono, Indictione ſeptima, Clemens Papa Ioannem Anagninū Cardinalem miſit in Gallias, ad conciliandam pacem inter Reges Francorum & Anglorum, vt ad ſubſidium Terrę Sanctæ vterq; pergeret. Ad cuius inſtantiam cum prędicti Reges dediſſent cautionem ſtandi iudicio illius, & Archiepiſcoporum Rhemenſis, Bituricenſis, Rotomagenſis, & Cantuariēſis; atq; idem Legatus cum præfatis quatuor Archiepiſcopis ſtatim protuliſſent ſententiam excomunicationis in omnes tam clericos quam laicos, per quos ſtaret quominus pax fieret inter Reges: nihilominus in mutuo congreſſu habito apud Feritatem Bernardi, (ita locum nominatum) minime potuerunt inter ſe concordare. Vnde cū Legatus minaretur, niſi Rex Francorū plene cōponeret cum Anglo ſe regnum eius ſub interdicto poſiturum; reſpondit ei Rex, ſe non

REX FRAN. LEGATVM MINANTEM VRGET.

timere eius ſententiam, cum nulla æquitate niteretur. addiditque iam ipſum Legatum ſterlingos Regis Angliæ olfeciſſe: *nec pertinere ad Eccleſiam Romanam, in regnum Franciæ per ſententiam, vel alio modo animaduertere, ſi Rex in homines ſuos* (qualis videlicet eſſet Rex Angliæ) *demeritos, & regno rebelles, cauſa vlciſcendi iniurias ſuas, & coronæ dedecus, inſurgeret.* Ceterum armis Francorum perſtrictus Anglus, conditiones quas Francus præſcripſit, inuitus licet accepit. Sed pax illa tenuit, quamdiu vixit idem Rex Angliæ Henricus: qui hoc ipſo anno deceſſit pœnitens in Octauis SS. Apoſtolorum; ſepultuſque eſt in monaſterio Fontis Ebraldi. Habet hæc omnia pluribus Rogerius.

I. RICHARDVS REGNAT IN ANGLIA. Succeſſit autem in locum eius, filius maior natu Richardus, conſecratus tertio Nonas Septembris; qui mox aduerſus Francorum Regem exercitum mouit. Cum vero Archiepiſcopum Cantuarienſem in Angliam miſiſſet, vt Epiſcopis ac Prælatis in vnum conuocatis, indicaret Regem pecuniis indigere, cupereq; ab illis adiuuari; tunc Magnus ille *S. Hugo*, qui ante triennium ex Priore Carthuſiano creatus fuerat Epiſcopus Lincolnienſis, & conſueuerat infractus ſtare aduerſus Reges, eorumque miniſtros labefactantes Eccleſiæ

a Ap. Sur. 17. Nouemb. S HVGO LINCOLNIEN. RESISTIT REGI. iura; (vt pluribus docetur in eius Rebus *a* geſtis, ab eius familiari conſcriptis:) cum animaduertiſſet pauperculam plebem ea ratione grauari, coram omnibus perorans aduerſus eiuſmodi exactionem, ceteris eam admittentibus, ipſe omnino negauit Regi in eo acquieſcere. Vnde Rex valde iratus, miſit qui eum ſede pellerent, & bona eius Eccleſiæ fiſco addicerent. At ille antequam ij manum ad prædandum extendiſſent, iuſſit omnes in vicinis parochiis, pulſatis campanis, excommunicatos denuntiari: qui nutu diuino territi, cótinuo receſſerunt, timentes à dæmone præfocari, vel alia morte peſſima perire; ſicut multis aliis iam euenerat, quos ſanctus Epiſcopus percuſſerat anathemate. Ipſe vero continuo ad Regem properans, licet eum valde indignatum reperiſſet, extorſit tamen ab inuito pacem & oſculum; adeoq; ipſum ſua magnanimitate pculſit, vt & mitiſſimo animo ipſius ſanctiſſimi viri acres obiurgationes acceperit. Quo abeunte,

FVIT REGVM MALLEVS. Rex conuerſus ad ſuos; *Si omnes* (inquit) *Epiſcopi tales eſſent, nihil aduerſum eos poſſent ſiue Reges, ſiue Principes.* Vnde & dictus eſt *Regum Malleus*, quod perpetuo de ipſis triumpharet, dum reliqui Antiſtites eiſdem ſe obſequentes in omnibus exhibentes, permulta indigniſſima pati cogerentur. Hæc pluribus in eius Vitę Actis. Ceterum Richardus Rex (inquit Rogerius) obtentis à Clemente Papa literis, vt quoſcumq; ipſe vellet dimittere ad terras ſuas cuſtodiendas, eſſent immunes à captione Crucis, & ab itinere Hieroſolymitano; inde ſibi inæſtimabilem acquiſiuit pecuniam.

III. Inter hæc, dum ſic Reges Francorum & Anglorum, ob mutuas diſſenſiones bellicas, protelarent profectionem in Orientem; Fridericus Imp. omni excuſatione remota, hoc

b Robert. append. ad Sigeb. c Arnol. Chron. Slauor. lib. 3. cap 29. FRID. IMP. EXPEDITIO IN ORIENTEM. d Nicet. in Iſaac Ang. lib. 2. e Id. lib. 6. anno *b* eam ſuſcepit cum expeditione terreſtri & nauali. Cuius itinerarium conſcripſit Arnoldus *c* Abbas, qui & numerum militum habito delectu fuiſſe centum quinquaginta millium armatorum affirmat. Sed propter ingruentes afflictiones, & Iſaacij Græcorum Imperatoris inconſtantiam, non niſi anno ſequenti in Thraciam peruenit. Quænam autem paſſus ſit Gręcorum opera, ab eodem petas auctore, eaſdemq; res ſingulas, qui aderat proſecutus eſt Nicetas, *d* tum Præfectus Iſaacij in rebus adminiſtrandis bellicis. Nocuit vero huic expeditioni maxime, quod impoſtor quidam *Doſitheus* monachus Studita (vt idem *e* auctor docet) vatem ſe eſſe profeſſus, falſis vaticiniis perculit animum Iſaacij, quibus aſſereret Fridericum ſub prætextu expeditionis aduerſus Saracenos, habere in animo potiri ciuitate Conſtantinopolitana. Qui quidem in præmium redditæ reuelationis, primo Patriarchatum Hieroſolymitanum Græcorum, deinde Conſtantinopolitanum accepit.

IV. ALTERCATIO PRO SVCCESSIONE REGNI SICIL. Mortuus eſt hoc anno Willelmus Rex Siciliæ abſque liberis, Conſtantia nupta Henrico Regi (vt vidimus) regni herede relicta. Sed Tancredus eiuſdem Willelmi conſanguineus vendicans ſibi regnum, bellum ciuile conflauit. Ad quem pellendum, Henricus exercitum in Italiam miſit: qui cum plurima damna rebellibus intuliſſet, re tamen infecta reuerſus eſt in Germaniam. Hæc Rogerius in Anñalibus. Romanum vero Pontificem fauiſſe Tancredo, eique inueſtituram more maiorum conceſſiſſe, teſtantur Neubrigenſis, *f* & Arnoldus *g*. Calamitates autem, in quas Siciliæ regnum obitu Willelmi coniectum eſt, luxit in ſua Hiſtoria Hugo Falcandus, qui aderat. f Neubrig. l. 3. cap. vlt. g Arnol. l. 4. cap. 5.

IESV CHRISTI AN. 1190.

CLEM. III. AN. 3.

FRIDERICI 36.

ISAAC. ANG. 5.

ANNO Domini milleſimo centeſimo nonageſimo, Indictione octaua, Philippus Rex Francorum ſoluens è Galliis Orientem verſus, tempeſtate maris pulſus in Siciliam die decimaſexta menſis Septembris, illic inuitus hiemare coactus eſt; vna cum Richardo Rege Angliæ, qui & ipſe Maſſilia ſoluens, Meſſanam appulit die vigeſima tertia eiuſdem menſis. Quæ autem illic inter Siculos & Anglos graues ſint ortæ diſcordiæ, necnon turbæ excitatæ inter eoſdem Anglos & Francos, paxque inter eos renouata opera Epiſcoporum, ac leges nauticæ ſancitæ; hæc omnia ſingillatim deſcribit Rogerius in ſuis Annalibus. Compoſuit quoque tunc Richardus cum Tancredo Siciliæ Rege, negotia ſororis ſuæ Ioannæ, relictæ Willelmi defuncti Regis: iniitque cum eodem Tancredo fœdus, ſub pacto contrahendi matrimonij inter Arthurum Ducem Britanniæ, futurum heredem ipſius Richardi ſi abſq; prole decederet, & filiam Tancredi, ſub conditione diſpéſationis Sedis Apoſtolicæ; quam & ſequeſtrem fecerunt capitulorum inter ſe conuentorum: ſicut de his conſtat ex literis tunc ab eodem Richardo conſcriptis ad Clementem Pontificem, quas Rogerius recitat. I. REGES FRAN. ET ANGL. APPELLVNT IN SICILIAM.

Poſt hæc vero idem Richardus (inquit idem auctor) recordatus fœditatis vitæ ſuæ, cum vepres libidinum exceſſiſſent caput eius; poſt contritionem cordis, conuocatis in vnũ vniuerſis Archiepiſcopis & Epiſcopis ſuis, qui cum eo erant apud Meſſanam, nudus procidens ad pedes eorum, peccata ſua coram illis Deo confiteri non erubuit; & ab iiſdem pœnitentiam recepit, factuſq; eſt ab illa hora vir timens Deum, recedens à malo, & faciens bonum. Habuit etiam colloquiũ cum *Ioachimo* Abbate de Curatio, monacho Ciſtercienſi, qui propheta Dei circumferebatur eſſe in Sicilia; ſed tam ſuis ipſius vanis reſponſis, quam inanibus prædictionibus inuentus eſt pſeudopropheta, cum pleraq; aſſeruit ventura quæ penitus in contrarium acciderunt: quod ſignum dedit *a* Deus populo ſuo, ad cognoſcendum verum prophetam à falſo. Vnde & auctor ipſe qui tunc iſta ſcribebat, Rogerius, veritatem prædictionum eius ab euentu fore noſcendam aſſerens; ex eo plane diuerſo ab ipſis prædictionibus, conuicit eum impoſtorem extitiſſe: qui & poſtea ſententiam condemnationis, cum ſuis ſcriptis, accepit ſub Innocentio Papa Tertio. II. RICHARDI REGIS PVBLICA POENITENTIA. ABBATIS IOACHIM CVM RICHAR. CONGRESSVS. a Deut. 18.

Hoc eodem anno, quarto Idus Iunij, Fridericus Imp. immenſis plane ſuperatis itinerum, hoſtium, penuriæ, aliarumque plurimarum difficultatum laboribus, in expeditione pro Terræ Sanctæ recuperatione; poſt victos ſæpiſſime Turcas, Soldanique Iconij ferme incredibilem quadringentorum millium equitum exercitum ingenti prçlio proſtratum, ſub ductu S. Georgij Martyris, (qui frequenter ea peregrinatione viſus eſt Imperatoris acies præcedere:) cum vix ea pugna Imperator ſexcentos haberet in ſuo exercitu equos, reliquis ob defectum pabuli extinctis: poſt item captam nouo miraculo à Duce Sueuiæ, cum aliis ſex dumtaxat ſibi adiunctis, opulentiſſimam ciuitatem Iconij; fugataq; eodem tempore ab Imperatore alia ducenta millia equitum: poſt hæc, inquam, ingentia peracta, cum peragrans idem Fridericus Imp. partes inferioris Armeniæ, tranſita in conuallibus môtium rapidiſſima quadam aqua, voluiſſet in ea poſt prandiũ nando recreari; caſu inopinato ſubmerſus eſt. Quonam autem modo cuncta iſta ſe habuerint, dilucido compendio deſcripſit, qui cunctis interfuit, licet incertus auctor, ſcripta ea de re epiſtola, quæ extat *b*: cui tutius credendum, teſti III. FRID. IMP. INSIGNES RES GESTÆ CONTRA SARACENOS. EIVSDEM DEPLORANDVS OBITVS. b In Appen. ad Radeuic.

oculato,

oculato, quàm aliis ex auditu tantum res geſtas referentibus. Apponit vero Arnoldus *c*, de lamentabili caſu Friderici luctum communem vniuerſi Chriſtiani Orbis. Nam non Occidentalium tantum, ſed & Orientalium, & ipſorum quoque æmulorum Græcorum animos dolor pertigit, cum & rem geſtam Nicetas Choniata illorum doctiſſimus proſecutus ſit ſtylo lugubri valde, laudans eumdem Imperatorem. De cuius etiam morte extat Petri *d* Bleſenſis acerbiſſima lamentatio.

c Arnol. Appẽd. ad Helmold. l. b. 3. cap. 33. 34.
d Pet. Bleſ. ep. 169.

IV. QVORVM CRIMINVM LVERIT POENAS.

Sed quod ingens quoque omnes admiratio inuaſerit, cur Deus permiſerit in tam calamitoſo ſtatu rerum Chriſtianorum, tam cito abripi tantum præſidium, cui dediſſet adeo læta atque felicia principia, vt eius vel ſolo nomine conſternati hoſtes videri poſſent; ex omnibus iſta ſcrutantibus magis illorum conſilium laudem meretur, qui à profunditate & abyſſo iudiciorum Dei traxere pedem, quod nefas ſit mortalem ſedere arbitrum conſiliorum eius. Verum quod propter peccata ſæpe adverſa contingere certum ſit, ad illam nonnulli *e* reuocarunt culpam interitum Imperatoris, quod diuturno iniquiſſimo bello inceſſerit Romanam Eccleſiam: hocque peccatum tale fuiſſe, vt vix potuerit inter delitias Imperiales expiari, atq; ideo oportuerit, ne æternaliter plecteretur, pia diuinitatis proviſione in hac vita ſeuerius caſtigari. Porro ſublato illo, filius eius Dux Sueviæ Conradus, qui cum eo in expeditione erat, collectis in vnum viribus in Terræ Sanctæ auxilium properauit: verum & ipſe in obſidione Acconitana diem clauſit extremum.

e Neubrig. li. 4. cap. 13.

V. HENR. REX GERM. PETIT IMPERIVM A ROM. PONT.

Henricus autem Rex Germaniæ, eiuſdem Imperatoris filius, quem in patria reliquerat, audita morte patris, (inquit Rogerius) miſit Nuntios ſuos ad Clementem Papam, & ad Cardinales, & Senatores Vrbis, petens Romanum Imperium, & promittens ſe in omnibus leges & dignitates Romanas ſeruaturum illæſas. Clemens vero habito cum Cardinalibus & Senatoribus conſilio, conceſſit Regi quod petebat, ſaluis dignitatibus & conſuetudinibus Romanorum: & ſtatuerunt ei terminum veniendi Romam, proximum Paſcha.

IESV CHRISTI AN. 1191.

CÆLESTINI III. 1.

HENRICI V. 1.

ISAACI ANG. 6.

I. CLEM. PP. III. OBITVS.

ANno Chriſti milleſimo centeſimo nonageſimo primo, Indictione nona, quarto Idus Aprilis, *Clemens* Papa obiit, antequam Henricum potuiſſet coronare Imperatorem, qui iam Vrbi appropinquabat. Electus vero eſt in eius locum *Hyacinthus* diaconus Cardinalis Sanctæ Mariæ in Coſmedin, patria Romanus; & in vigilia Paſchæ ordinatus eſt in ſacerdotem; ipſaque die Paſchæ, quæ contigit decimooctauo Calendas Maii, cõſecratus in Romanum Pontificem, dictuſque CÆLESTINVS Tertius. Hæc Rogerius *a*, & Arnoldus *b*. Erat autem tunc Cæleſtinus plane decrepitæ ætatis; quippe quem in functione diaconatus ſexaginta quinque annis permanſiſſe, teſtis ſit Petrus *c* Bleſenſis ad Richardum Epiſcopum Londonienſem. Quod autem ſpectat ad eius conſecrationem; Cencius Camerarius, qui aderat & iſta videbat, cæremonias illas exacte deſcripſit *d*, quibus tunc temporis creari & conſecrari conſueuerant Romani Pontifices.

CÆLEST. III CREATIO.

a Roger. in Annal. Angl.
b Arnol. Chrõ. Slavor. lib. 4. cap. 4.
c Pet. Bleſ. ep. 123.
d Rec. Barõ. ex cod. Vatic.

II. CORONATIO HENRICI IMP. QVOMODO FACTA.

Poſtera autem die à conſecratione Cæleſtini, (ut ait Rogerius) venit ad eum *Henricus* Rex Germaniæ cum Conſtantia vxore ſua: à quo Pontifex ad gradus Eccleſiæ S. Petri recepit ſacramentum, quod Eccleſiam Dei, & iura Eccleſiaſtica ſeruaret illæſa, rectam iuſtitiam faceret, & patrimonium B. Petri in integrum reſtitueret. Deinde introduxit eum in eccleſiam, & vnxit in IMPERATOREM, vxoremque eius in *Imperatricem*. Sedebat autem Pontifex in ſede Pontificali, tenens coronam auream Imperialem inter pedes ſuos, & Imperator inclinato capite recepit coronam, & Imperatrix ſimiliter, de pedibus Pontificis. Statim vero Pontifex pede coronam Imperatoris deiecit in terram, ſignificans quod ipſe poteſtatem eiiciendi eum ab Imperio haberet, ſi ille demereret: ſed Cardinales ſtatim arripientes coronam, impoſuerunt eam capiti Imperatoris. Hæc Rogerius. Porro factum huiuſcemodi Pontificis auſpicandi Imperii ſcias ea ratione recens adhibitum, quod Henricus ſucceſſor & filius eſſet illius, qui poſt idem ab Eccleſia acceptum ſummum beneficium, de ipſa tamen adeo male meruiſſet. Adfuit conſecrationi Gotifridus Viterbienſis Notarius Imperatoris; qui rogatus ab eo tunc carmine deſcripſit myſteria omnium inſignium *e* Imperialium, nempe Crucis, enſis, ſceptri, coronæ, lanceæ, pallæ, &c. Narrat inſuper Rogerius, Romanos cum Cæleſtino Papa egiſſe, vt antequam Henricus coronaretur, exigeret ab illo reſtitutionem ciuitatis Tuſculanæ quam detinebat: reſtitutamque Pontificem Romanis conceſſiſſe, qui confeſtim illam ita deſtruxerunt, vt lapis ſuper lapidem non remanſerit. Vlciſcente tandem numine ſummam ignominiam, qua eius Comites ſæpius Apoſtolicam Sedem affecerant: præter multiplices alias clades & iniurias Romanis ciuibus inde illatas.

e Vide ſup. ad an. 1013. II.

III. INVADIT REGNVM NEAPOL.

Poſt hæc vero profectus Imperator in Apuliam, vt regnum Siciliæ occuparet tanquam vxori ſuæ debitum; multis receptis ciuitatibus, cum ad obſidionem Neapolis ſe conferens, vxorem Salerni reliquiſſet, illam Salernitani rebellantes proditione captam, miſerunt in Siciliam ad Tancredum ibi auctoritate Apoſtolica regnantem. Ipſe vero Imperator, lue laborante exercitu, vix morbo liber, Mediolanum ſe recepit, ac Cæleſtinum Papam per literas rogauit, vt ageret pro liberatione vxoris. quod ille præſtitit anno ſequenti; receptamque à Tancredo in Germaniam remiſit. Narrantur iſta ab Arnoldo, *e* Rogerio, *f* & in Chronico Foſſænouæ.

e Arnold. li. 4. c. 15.
f Roger. in Ann. Angl. hoc an.

IV. REX GALLÆCIÆ EXCOMMVN. OB CONIVGIVM INCEST.

Hoc item anno fuit agendum Cæleſtino Papæ apud Reges Hiſpaniarum, pro diſſolutione matrimonij, quod Sancius Rex Portugalienſis conciliauerat inter Tarſiam filiam ſuam & Adelfonſum Regem Gallęciæ nepotem ſuum. Et licet multum laboratum eſſet à Summis Pontificibus vt ſepararentur, atque adeo Regem Gallæciæ refractarium excommunicaſſent, ac terram eius interdicto ſubieciſſent; nihilominus retinuit eam ipſe per quinque annos, quibus tres ex ea genuit filios. Quouſque inſurgens in eum Adelfonſus Rex Caſtellę, coegit eum relinquere illam, & accipere filiam ſuam in vxorem. Hæc Rogerius in Annalibus.

V. REGES FRANC. ET ANGL. IN PALÆST.

Eodem Anno Rex Frãcorum Philippus, deinde Richardus Rex Anglorum, ſoluentes Meſſana peruenerunt in Palæſtinam. Deſcribit ſingulorum nauigationem Rogerius adeo diſtinctè, vt plane videatur ipſe interfuiſſe rerum geſtarum inſpector, vel accepiſſe ab aliquo qui præſens inſpexit. Cum autem inter vtrumque Regem, tum ob antiquam æmulationem, tum ob recentes diebus fermè ſingulis emergentes occaſiones, oborirentur diſſidia, & interdum vſque ad ſanguinis effuſionem; Rex Francorum expugnata Accone, relictis nonnullis ex ſuis, diſceſſit è Palæſtina: cumque veniſſet Romam, multa apud Pontificem conqueſtus de Rege Anglię, quod ipſum coegiſſet recedere; tam ipſe, quam omnes qui cum eo venerant, vel poſt eum venturi eſſent, abſoluti ſunt per Pontificem à voto profectionis Hieroſolymitanæ: diſtribuitque eis Pontifex palmas, & cruces collis eorum ſuſpendit, ſtatuens quod eſſent peregrini. Ita Rogerius referans antiquos ritus de his qui votum Hieroſolymitanum impleſſent.

REX FRANC. REDIT IN GALLIAS.

VI. REGIS ANGL. RES GESTÆ.

Rex autem Angliæ, cum Meſſana ſoluiſſet, tẽpeſtate maris delatus in Cyprum, aduerſantem ipſi Iſaacium tyrannum, qui in ea Inſula agebat Imperatorem, expugnauit; eodemq; ducto captiuo, potitus eſt Inſula. Inde vero appulit in Palæſtinam, perſtititque cum Rege Francorum in expugnatione Acconis: ac poſt eius receſſum, ſæpe cum Saladino proſpere pugnauit. Sed nouis obortis inter Principes diſcordiis, deploratiſque rebus diſceſſionem cogitans, fœdus cum Saladino ad triennium ſtatuit, regnum Hieroſolymorũ Henrico nepoti tradidit, (Conrado competitore nece ſublato) ac Guidoni olim Regi (quẽ Saladinus poſt vnius anni carcerem, liberum certis conditionibus dimiſerat) loco regni

Inſulam

Inſulam Cypri conceſſit: hiſque peractis, octauo Idus Octobris rediturus in Angliam ſoluit Accone. Sed paſſus in Hadriatico ſinu naufragium, ex quo vix ſaluus cum paucis euaſit, dum compendioſiori via per Germaniam tranſiret in Angliam, in territorio Viennenſi, quantumlibet incognitus iter faceret, cognitus tamen, à Leopoldo Auſtriæ Duce captus eſt ad finem anni ſequentis, & ad Henricum Imp. tranſmiſſus. Proſequitur iſta omnia ſingillatim Rogerius hoc & ſequenti anno.

CAPTIVVS DETINETVR IN AVSTRIA.

VII.

Quænam autem præceſſerit Regis captionis cauſa, recenſet Matthæus Paris, proſecutus ſua hiſtoria res Anglorum: nempe quod Duce Auſtriæ in Terra Sancta militante, cùm aliquando miniſtri eius hoſpitium quoddam ei præpararent, ac ſuperueniens præcipitanter quidam de familia Regis Angliæ, iactaret ſe prius illud ſibi ſuiſq; ſociis aſſignaſſe; multiplicatis vtrimq; conuiciis, Rex audito rumore, ſed re non cõſiderata, nimium ſuis fauens, ſubito præcepiſſet vt vexillum Ducis in eo hoſpitio pro ſigno affixum, in cloacam deiiceretur; & Dux Regem querulus adiens, nihil niſi ſannas reportaſſet. Qui inuocans Deum in vltionem cum lacrymis, poſtea ad propria reuerſus, haud inuitus arripuit oblatam ſibi occaſionem retinendi Regis: & ad exercendam vindictam conſortem adhibendum putauit Imperatorem; qui & ipſe ab eodem Rege multipliciter ſe quereretur offenſum, tum ob eamdem iniuriam illatam conſanguineo ſuo, tum ob Regem Cypri, qui ei affinitate coniunctus erat, iniuſte captum ſpoliatumque: itemq; quod ipſe (vt dicebat) per eiuſdem conſilium & auxiliũ, regnum Siciliæ amiſiſſet: quodque Marchio Montisferrati, ipſius Imperatoris hæres, illius proditione & machinatione ab Arſacidis peremptus fuiſſet: ac denique eoſdem ille miſiſſet, ad occidendum Regem Francorum dominum ſuum, cui nec vllam fidelitatem ſeruaſſet in communi amborum peregrinatione. Hæc enim ſiue vera, ſiue prætenta, obiecit poſtea Imperator Regi Richardo in Conuentu Epiſcoporum ac Principum: quæ tamen facile Regem diluiſſe, idem auctor ait. Et quidem quod argueretur auctor fuiſſe necis Marchionis de Montefeſrato, & machinator mortis Regis Francorum; procuratæ ſunt literæ excuſatoriæ à *Sene de Monte*, ipſo nempe Principe Aſſaſſinorum (hic namq; titulus illi) quibus innocens penitus idem Richardus declararetur; quas recitat Neubrigenſis. *g*

CAVSA EIVS CAPTIVITATIS.

g *Neubrig. lib.5.c.14.*

VIII. MOTVS IN ANGL. ADVERS. PRO REGEM.

At antequam iſta fierent, ſtatim vt idem Rex expeditionẽ in Terram Sanctam ſuſcepiſſet, ſtatus regni ipſius vehementer perturbatus eſt factionibus fratrum eius, Ioannis Comitis Moretonij & Gaufredi Archiepiſcopi Eboracenſis, quem olim vidimus renuntiaſſe Epiſcopatui Lincolnienſi. quorum leuitatem Rex præſentiens, relictis iis in Northmannia, ac iuramento aſtrictis, ne in regnum eo abſente irent, aut aliquid innouarent; Vicarium ſuum in Anglia conſtituerat Willelmum Epiſcopum Elienſem Cancellarium ſuum, quem & Legatione Apoſtolica firmari à Clemente Papa obtinuerat. Iidem igitur fratres ipſius, contra iuſiurandum Angliam perturbantes, cum Willelmum Proregem conatibus ſuis aduerſantem ſenſiſſent, eundem dire exagitarunt, atque tandem occultam fugam inire coegerunt: & vt hæc iuſte feciſſe viderentur, famoſum aduerſus eum libellum, per Hugonem Couentrenſem Epiſcopum harum turbarum incentorem, peſſimæ vitæ hominem, per Orbem peruulgari curarunt, quo illum omnium ſcelerum reum falſiſſime conſtituerunt. Quomodo vero hæc cuncta ſe habuerint, videre eſt fuſe apud Rogerium in Annalibus hoc anno. Sed non defuerunt, qui pro viro prudentiſſimo, ac regni adminiſtratore fideliſſimo, defenſionem ſuſceperint. Nam inter alios Petrus Bleſenſis Archidiaconus Bathonienſis, doctrina & probitate omnibus notus, atque omnis penitus adulationis & conniuentiæ expers, cum ad ipſum Elienſem Epiſcopum literas *h* conſolatorias, ſimulque egregiarum ipſius virtutum prædicatrices, tum ad Hugonem eius criminatorem acerrimam inuectiuam ſcripſit. Atque ipſe Cæleſtinus Papa, mox vbi hæc audiuit, Archiepiſcopis & Epiſcopis Angliæ literis *i* ſuis præcepit, vt tam ipſum Comitem Moretonii, quam reliquos omnes impreſſionum in Elienſem factarum Conſiliarios, auctores, complices, & fautores, accenſis candelis & pulſatis campanis, omni appellatione, vel perſonarum acceptione poſtpoſita, publice denuntiarent excommunicatos, & tamdiu facerent eos à reliquis omnibus vitari, vſque dum Elienſi Legato, ac Regno ipſo in priſtinum ſtatum pleniſſime reſtitutis, iidem ad Sedem Apoſtolicam accederent abſoluendi. Cumque rurſum inter eundem Elienſem, & Walterum Archiepiſcopum Rotomagenſem, quem Rex ad ſedandos tumultus delegaſſet, aliæ graues diſſenſiones ortæ eſſent; idem Pontifex iuſtitiam Elienſis firmiter defendit: prout iſta omnia plenius pertractata habentur apud Rogerium hoc & ſequenti anno. Ac denique Elienſem à ſeditioſis expulſum, reſtitutum fuiſſe à Rege in priſtinum honorem, docent ipſius Regis literæ *k* ad Reginam matrem & Iuſtitiarios ſuos ſcriptæ.

h *Petr. Bleſ. ep. 87. 118. & ap. Roger. in Ann.* i *Ext. ap. Roger. in Ann.*

EXCOMMVNICATIO IN FRATREM REGIS.

k *Ap. Roger. an. 1193.*

IX. S. HVGO PELLICEM REGIS EXTVMVLAT.

Contigit vero etiam hoc ipſo anno in eadem Anglia, illud memoria dignum facinus mirifici illius S. Hugonis Epiſcopi Lincolnienſis, quod idem auctor in ſuis Annalibus deſcripſit; nimirum vt cum viſitans domos Religioſorum ſuæ diœceſis, veniſſet ad Abbatiam Sanctimonialium de Godeſtoue, & intrans Eccleſiam vt oraret, vidiſſet tumbam in medio chori ante altare ſericis pannis velatam, & lampadibus ac cereis circumdatam; quæſiſſetque cuius eſſet, audiſſet eſſe Roſamundæ, quæ fuerat amica Henrici Vltimi Regis, cuius amore ipſe multa bona illi Eccleſiæ contuliſſet: ſubito præcepit auferri illinc, quia ſcortum fuerat, & ſepeliri extra Eccleſiam, ne Chriſtiana religio vileſceret; & vt exemplo illius ceteræ mulieres exterritæ cauerent ſibi ab illicitis & adulterinis concubitibus. Sed quid mirum ſi hæc in mortuam Regis pellicem egerit, qui nec parceret viuentibus Regibus; quos pro Eccleſiaſtica vendicanda libertate redarguere minime prætermiſiſſe vidimus.

IESV CHRISTI AN. 1192.

CÆLESTINI III. AN. 2.

HENRICI V. 2.

ISAACI ANG. 7.

I. CANONIZATIO S. VBALDI.

Anno Chriſti milleſimo centeſimo nonageſimo ſecundo, Indictione decima, Cæleſtinus Papa quarto Nonas Martij, anno primo ſui Pontificatus nondum exacto, ritu ſolemni retulit in Sanctorum Confeſſorum numerum *S. Vbaldum* Epiſcopum Eugubinum, miraculis poſt obitum clariſſimum: ſicut conſtat ex eiuſdem Pontificis diplomate, quod ſeruatur in Archiuo Eugubino, ex quo Surius corrigatur, qui S. Vbaldum floruiſſe ait vſque ad annum milleſimum ducenteſimum decimum.

II. PRIVILEGIA CONCESSA ECCLESIÆ SCOT.

Eodem anno idem Pontifex, petente Willelmo Scotiæ Rege, libertates Eccleſiæ Scotianæ confirmauit, vt eam penitus eximeret à ſubiectione Anglicanæ. Quapropter indulſit, vt ipſa Apoſtolicæ tantummodo Sedi, cuius filia ſpecialius exiſteret, nulla alia mediante, ſubiaceret: & vt nemini liceret, niſi Romano Pontifici, vel Legato ab ipſius latere deſtinato, in Regnum Scotiæ interdicti, vel excommunicationis ſententiam promulgare: itemq; vt nullus qui de regno Scotiæ non eſſet, niſi quem Apoſtolica Sedes de corpore ſuo ſpecialiter deſtinaret, poſſet in eo Legatione fungi: ac denique ut controuerſiæ, quæ fuiſſent in regno illo de poſſeſſionibus eius exortæ, ad examen extra regnum poſitorum iudicum non traherentur, niſi cum ad Romanam Eccleſiam fuiſſet appellatum. Recitat ipſum Cæleſtini priuilegium, datum tertio Idus Martij, ipſius Pontificatus anno primo, Rogerius in Annalibus ſub anno præcedenti: qui & ſub milleſimo centeſimo octogeſimo octauo, aliud Clementis Papæ Tertii iiſdem omnino verbis exaratum habet.

III. DE CENCIO CAMERARIO.

Hic item eſt annus, quo Cencius S. Mariæ Maioris Canonicus, & Pontificis Camerarius, conſulturus rebus temporalibus Eccleſiæ Romanæ, aggreſſus eſt opus vtile valde, vt cenſus qui tunc eidem Eccleſiæ à diuerſis locis, monaſteriis, eccleſiis, epiſcopatibus, villis, ciuitatibus, prouinciis, regnis perſol-

perſoluerentur, in vnum colligeret ex tomis charticiniis (vt ait) & voluminibus Regeſtorum antiquiorum Pontificum Romanorum atque moderniorum, & aliorum librorum, ſeu memorialium veracium, quod eius opus ab ipſo conſcriptum, cuſtoditur in Bibliotheca Vaticana.

IESV CHRISTI AN. 1193.

CÆLESTINI III. AN. 3.

HENRICI V. 3.

ISAACI ANG. 8.

I. HENRICI IMP. CRVDELITAS IN SICVLOS.

ANNO Chriſti milleſimo centeſimo nonageſimo tertio, Indictione vndecima, Henricus Imp. ingenti comparato exercitu, claſſeque, vt illatam ſibi à Salernitanis in proditione coniugis ſuæ iniuriam, de qua ſuperius, vlciſceretur, atque ipſum Tancredum Regem è Sicilia pelleret; cum etiam interea audiiſſet, Rogerium Tancredi filium primogenitum iam coronatum in Regem migraſſe ex hac vita, atque haud diu poſt ipſum Tancredum pariter obiiſſe, relicta ſuperſtite Regina cum puero & duabus puellis: in Campaniã veniens, Salernum expugnauit, diramque vindictam de ciuibus ſumpſit: receptiſque Apulis & Calabris in fidem, Meſſanam ſe contulit: vbi promiſſionibus ad ſe allectis Siculis, pactis quoque conuentis Reginam matrem cum puero atque puellis redegit in ſuam poteſtatem: ſed idem periurus, mox eoſdem vinculis alligauit, puerumque excæcauit, ac puellas cum matre cuſtodiæ mandauit. Hęc omnia ex Chronicis Foſſę nouæ. Addit vero Rogerius in Annalibus, eumdem Henricum iuſſiſſe effodi corpora Tancredi & filii eius Rogerii, regiiſque nudari coronis, quas illegitime accepiſſe aſſerebat.

II. ANGLI AGVNT PRO LIBERATIONE SVI REGIS.

a *Epiſtolæ de his ſcriptæ extãt apud Petrũ Bleſ. qui eas dictauit: ep. 64 144 145 146. Ap. Baron. hoc. an. & præced.*

SENTENTIA PONT. IN DETENTORES EIVS.

Interea Regina Aleonora, ſiue Eleonora, matre Richardi Regis Angliæ, & Epiſcopis ditionis eius, inſtanter *a* pulſantibus fores Apoſtolicę Sedis pro liberatione eiuſdem Regis è manibus prædicti Henrici Imperatoris; eademque Aleonora amarioribus literis iterum atque iterum Cęleſtinum Papam vrgente, vt auctoritate ipſi à Deo tradita, qua (vt ait) non Rex, non Imperator, aut Dux, à iugo ipſius iuriſdictionis eximeretur, exereret in filij ſui detentores gladiũ Petri, qui ad hoc conſtitutus eſſet ſuper gentes & regna; tandem Pontifex, præuiis legitimis denuntiationibus, ſententia excommunicationis perculit Leopoldum Auſtriæ Ducem, qui Richardum ceperat: & (vt ait Rogerius) præcepit Imperatorem cum vniuerſa eius terra ſubiici anathemati, niſi quantocyus Regem Angliæ liberaret; itemq; Regem Francorum cum ſuo regno, niſi ab eiuſdem perſecutione deſiſteret, quippe qui dominium eius inuaſerat, adhærente ſibi ipſo Ioanne fratre Richardi Regis. Sed inter hæc Richardus, pacta in ſui redemptionẽ centum quinquaginta millium marcharum argenti puri ſumma, datiſque pro ea obſidibus, permiſſus eſt liber abire in principio anni ſequentis, poſtquam detentus fuiſſet in cuſtodia anno vno, hebdomadis ſex, & diebus tribus, vt numerat Rogerius in Annalibus. Cuius quidem vinculorum, necnõ diſcordiarum Principum Chriſtianorum in expeditione Tertæ Sanctæ, eiuſdemque Terræ amiſſionis, atque aliorum malorum omnium auctorem fuiſſe improbum dæmonem; coactus eſt ipſe dæmon fateri, cum aggreſſus in via peregrinum quemdam Hieroſolymam proficiſcentem, interuentione S. Iacobi Apoſtoli, cuius ſepulchrum idem peregrinus recens viſitauerat, fugatus eſt: quam rem geſtam pluribus deſcripſit Neubrigenſis *b* fideliſſimus eius temporis auctor.

b *Neubrig. lib. 5. cap. 7. Ap. Baron. an. ſeqq.*

III. NVPTIÆ, ATQVE DIVORTIVM REGIS FRANC.

Hoc eodem anno (vt Rogerius tradit) Philippus Rex Francorum duxit vxorem, filiam Regis Daniæ, eamdemque cognitam dimiſit ſub prætextu ſanguinis propinquitatis, annuentibus Regni eius Epiſcopis. Agente autem Rege Daniæ apud Cæleſtinum Papam, vt cogeret eum filiam ſuam recipere; miſit Pontifex Legatum in Gallias vt id Regi ſuaderet, penitus irritans ſententiam Francorum de faciendo eiuſmodi diuortio. Cum vero nihil obtinuiſſet, præcepit Archiepiſcopo Senonenſi (inquit Matthæus *c* Paris) vt ſi Rex iſta viuente aliam ſuperinducere vellet, ipſe auctoritate Apoſtolica id eidem inhibere curaret. Agit etiam de iiſdem Neubrigenſis *d*. Fuitque adhuc in his laborandum Innocentio *e* Cæleſtini ſucceſſori, vt dicetur ſuo loco.

c *Matth. Pariſ. Hiſt. Angl. an. 1195.*
d *Neubrig. lib. 4. c. 24. & lib 5. c. 14*

IV. ALTERCATIONES PRO SVCCESSIONE PATRIARCHÆ CONST.

Quod ad res Orientalis Eccleſiæ ſpectat; hoc anno (vt habet Nicetas Choniata) Iſaacius Angelus Imperator Conſtantinopolitanus, loco amouit Nicetam Mundanum Patriarcham, cum annos ſex atque ſex menſes ſediſſet, ſenium, & delirium, & leuitatem cauſatus: & pro eo ſubrogauit *Leontium* quemdam monachum; iureiurando publicę teſtatus, eum prius ignotum ſibi à Dei-Genitrice noctu eſſe demonſtratum. Verum eo quoque Dei homine, priuſquam annus elaberetur, repudiato; inſtituit Doſitheum Studitam ab Hieroſolymitana Græcorum ſede, cui antea illum in præmium redditæ olim reuelationis præfecerat, Conſtantinopolim transferre. Sed quod ſciret id canonibus vetitum eſſe, *Theodorum Balſamonem* Antiochenum Græcorum Epiſcopum, virum ea ætate iuriſconſultiſſimum, aſtu circumueniens, finxit ſibi eſſe in animo ipſum Antiochia ad regiam vrbem euocare, ſi ipſe vt legum & canonum peritiſſimus, demonſtrare ac vulgo perſuadere valeret, eiuſmodi translationes licite fieri poſſe. His vero allecto Theodoro, poſtridie in conuentu Epiſcoporum quæſtione illa agitata, concluſum eſt pro träſlationibus: moxque Imperator *Doſitheum* Conſtantinopolim vocauit. Sed obſtupefacti Epiſcopi, cum ſe canonibus temere violatis deceptos viderent, Doſitheum alienæ Eccleſiæ occupationis accuſarunt, atque nihil licet non agente pro eius defenſione Imperatore, eiecerunt: qui ſic, vt canis Æſopicus, & ſedem quam tenuerat amiſit, (nam alius Hieroſolymis iam electus erat) & maiore cui inhiauerat excidit, magno vaſorum cuſtode *Georgio Xiphilino* Patriarcha deſignato. Hæc Nicetas: ex quibus initium ſedis Xiphilini ſtatuendum eſſe videtur anno ſequenti, quo & alij illud collocarunt: quamuis non deſint *e*, qui ex eo quod ſediſſe dicatur annos ſeptem, & perueniſſe vſque ad primam Indictionem, annum ſcilicet Redemptoris milleſimum centeſimum nonageſimum octauum; eius introitum ponant anno milleſimo centeſimo nonageſimo primo.

THEOD. BALSAM. AMBITIO.

XIPHIL. PATRIARCHA.

e [ipſemet Baron. an. 1191. (vbi & habet quæ de ſcriptis Theodori dicũtur infra numeris ſeqq.) Idẽque in his variãs, hic rurſum agit de electione Georgij Xiphilini Vt vt ſit, nihil deperit reb' geſtis.]

V. THEOD. BALSAM. QVO ANIMO SCRIPSERIT NOMOCAN.

Huic autem Xiphilino prędictus *Theodorus Balſamon* obtulit Commentarium ſuper Canones, imperatum olim ipſi opus ab Emmanuele Auguſto, & Michaele Anchialo Patriarcha Conſtantinopolitano. Qui quidem Theodorus peſſime affectus in Latinos, quod ab eis detineretur Eccleſia Antiochena, cuius ipſe Patriarcham ſe dicebat, (ſicut & dictum eſt ſuperius de aliis Græcis, qui nomine tenus tam ad illam, quam Hieroſolymitanam ſedem promouebantur, cum illic conſiſtere à veris Patriarchis Latinis prohiberentur:) toto opere illo, ſumma animi amaritudine à ſe conſcripto, nihil magis curauit, quam vt infamaret Latinorum Eccleſiam principalem, Romanam Sedem, cuius auctoritate ab Antiochena ſe excludi cognoſceret. Vt autem id ageret, imprimis homo vaferrimus conſueta arte Pelaſga, apocrypha in ſua collectione miſcuit cum authenticis, nempe Canones, Apoſtolorum dictos, ab Eccleſia Catholica numquam plene probatos: itemque reiectos alios, appoſitos mentitos canones ad Sexam Synodum, ex quibus tamquam è pharetris ſagittas ſumpſit contra cælibatum Eccleſiæ Occidentalis, ieiunium Sabbati, & alia id genus. Ac demum (quod nemo alius Græcorum antea fecerat) ex Actis Silueſtri Papæ, ſub Euſebij Cæſarienſis falſo nomine Græce ſcriptis, prodidit Edictum Conſtantini de Donatione; non vt rem gratam faceret Romanæ Eccleſiæ, ſed vt Conſtantinopolitanum Patriarchatum oſtenderet antiquiſſimum. quod quidem quam falſum ſit, oſtendimus ſuo loco: egimuſque pluribus ſub Conſtantino *f*, tam de hac ipſius Theodori fallacia, quam de impoſtura aſſertæ Donationis, & quo loco Acta Silueſtri haberi debeant.

f *Sup. an. 324. num. XXIII. & ſeqq.*

VI. DE MEDITATIS BALSAM.

Sed parua viſa ſunt iſta Theodoro, quæ aduerſus Latinos duobus iis libris euomuit nomocanonis. Longe enim execrabiliora ſunt, quæ habet idem in *Meditatis*, ſiue Reſponſis de Patriarcharum priuilegiis, necnon in Reſponſione ad Marcũ Patriarcham Alexandrinum: in quibus aſſeritur Romanus Pontifex iure apud Græcos eſſe penitus execrabilis,

nullaq; commemoratione eorum in ſacris dignus;fuiſſeq; à quatuor Patriarchis Orientalibus excommunicatus. Quæ cum ſcriberet (vt teſtatur in exordio) anno Redemptoris milleſimo ducenteſimo ſecundo; factum eſt, vlciſcēte Deo immaniſſimum ſacrilegium, vt biennio poſt capta fuerit à Latinis ciuitas Conſtantinopolitana, & illi Eccleſiæ datus Patriarcha Latinus, qui obediret Romano Pontifici. Fuiſſeque etiā ex ipſis Græcis, qui aduerſati ſint prædictæ Reſponſioni Theodori de non communicando cum Latinis; teſtis eſt Demetrius Chomatherus Archiepiſcopus Bulgariæ in Reſponſionibus ad Conſtantinum Cabaſylam Archiepiſcopum Dyrrachij, quæ extant vna cum prædictis Theodori tractatibus, in codice Iuris Orientalis: vbi & ipſe Demetrius aduerſus Theodorum docet, Latinos à Græcis nunquam vt hæreticos fuiſſe publice damnatos; ſed & ipſos ſimul cum Græcis cibum ſumere conſueuiſſe, & precari; atque item Græcos Latinorum adire eccleſias, & cum eis orare, & ſacrificiis intereſſe. Quare cum à ſuis ipſis erroris redarguatur atq; perfidiæ Balſamon, opus non eſt vt à nobis amplius corrigatur, omni ipſe execratione dignus.

GRÆCORVM CVM LATINIS CONTINVATA COMMVNIO.

VII. g Nicet. in Iſaac. lib. 6. PSEVDO-ALEX. TYRAN. DAT POENAS.

Hoc eodem tempore (vt Nicetas g habet) nouus quidam tyrannus pſeudo Alexius Imperiū noua arte inuadens, occiſus eſt dormiens à quodam ſacerdote; cito dans pœnas de Perſis contra Romanos incitatis, iiſdemque in celebre templum Michaelis Archangeli apud Chonas introductis, vbi Chriſti & Sanctorum Imagines comminuerunt, & ſacroſanctam menſam euerterunt. Sed hæc ille pluribus.

IESV CHRISTI AN. 1194.

CÆLESTINI III. AN. 4.

HENRICI V. 4.

ISAACI ANG. 9.

I. CAVSA EPISCOP. EBORAC. FR. REG. ANG. DELATA AD SED. AP.

ANNO Chriſti milleſimo centeſimo nonageſimo quarto, Indictione duodecima, cum ad Sedem Apoſtolicam multiplices accuſationes delatæ eſſent aduerſus Gaufredum Archiepiſcopum Eboracenſem fratrē Regis Angliæ, à Clero illius diœceſis; videlicet quod officium ſuum vilipendēs, venatione, aucupio, & aliis militaribus curis inutiliter occuparetur; itemque quod approbatas conſuetudines Eccleſiæ ſuæ euerteret, & appellationes ad Sedem Apoſtolicam contemneret, ac prohiberet, bona clericorum expilaret, aliaque illicita perpetraret: Cæleſtinus Papa iudicibus incorruptiſſimis, probatæ virtutis viris, Hugoni Epiſcopo Lincolnienſi, Winemero Archidiacono de Northampton, & Hugoni Priori de Ponte ſacro, cauſam cognoſcendam delegauit. Et ad minuendas vires eiuſdem Archiepiſcopi, exaltauit æmulum eius Hubertum Cantuarienſem Archiepiſcopū, creans eum Legatum in vniuerſa Anglia, atque adeo (quæ ſemper excipi conſueuerat) in diœceſi Eboracenſi. Qui confeſtim *Eboracum* proficiſcēs, CONCILIVM ibi celebrauit, ad recte cōponendam Eccleſiaſticam diſciplinam; cuius duodecim canones recitat Rogerius. Eodemque auctore a conſtat, Gaufredum præueniſſe citationem iudicum delegatorum, appellatione ad Sedem Apoſtolicam; ſed quod neglexerit die conſtituto eam adire, ſuſpenſum eſſe ab officio, & curam diœceſis Eboracenſis, tam rerum ſpiritualium, quam temporalium, commiſſam eſſe Decano illius Eccleſiæ cum conſilio Canonicorum. Porro proficiſcens ipſe tandem ad Sedem Apoſtolicam, benigne exceptus eſt à Cæleſtino Papa; qui non tam iudicare, quam concordare eum cum aduerſariis laborauit. Sed non valuit eius cauſa abſolui ſub ipſo Cæleſtino, dilataque eſt vſque ad tempora Innocentii eius ſucceſſoris.

CONCIL. EBORAC. a Roger. in Ann. Angl. hoc & ſeq. an. pariterque ap. Bar. iiſdem annis.

II. b Arnol. Lubec. lib. 4. cap. 23.

Hoc eodem b anno à Cæleſtino Papa relatus eſt inter Sanctos, cultu publico celebrandus in Eccleſia Catholica *S. Bernardus* Hildenſheimenſis Epiſcopus, anno ſeptimo ab eius obitu: tranſlatumque eſt ipſius corpus in eccleſiam S. Mariæ ſolemni ritu, non ſine virtute miraculorum. Hæc autem quomodo facta fuerint, deſcripſit c auctor eius ſæculi; qui ait ea contigiſſe anno Domini milleſimo centeſimo nonageſimo quarto, Pontificatus Cæleſtini quarto, & Imperii Henrici pariter quarto: hoc eſt, præſenti.

CANONIZATIO S. BERNARDI. c Ap. Sur. 20. Nou. & in Vit. S. Gotha. 4. Maii.

III. CLADES SICILIÆ PER HENRIC. IMP. d Innoc. Tor. 1. ep. 24. 25. 26.

Quo item anno (vt tunc ſcriptum habet Chronicon Foſſæ nouæ) Henricus Imp. deceptos ſuis ſacramentis Principes ac nobiles Siculos, bonis ac dignitatibus priuatos, diuerſiſque cruciatibus exagitatos, in Germaniam ſecum vinctos duxit, vna cum Rege puero filio Tancredi, ac Regina matre, & puellis, vniuerſoque theſauro. Nec vero tantum laicos, ſed etiam Epiſcopos & Archiepiſcopos, eodem modo captiuos abduxiſſe, patet ex epiſtolis d Innocentii Papæ, quas poſt obitum Henrici ſcripſit pro reducendis in Siciliā Regina ac liberis, aliiſque captiuis, qui vſque ad ea tempora ſunt infelici conditione in Germania detenti. Quod vero ad theſauros expilatos attinet; habet Arnoldus e Abbas Lubecenſis, Henricum inueniſſe in gaza Regis Tancredi, lectos, & ſedilia, ac menſas ex argento, vaſa autem eorum ex auro puriſſimo; reperiſſeque theſauros abſconditos; cum multa lapidum pretioſorum & gemmarum copia: ita vt centum quinquaginta iumenta iiſdem onuſta in terram ſuam perduxerit; præter alia plurima, quæ poſtea detecta ſunt.

e Arnold. Chron. Slauor. lib. 4. cap. 20. DIVITIÆ REGVM SICVL. DELATÆ IN GERMAN.

IESV CHRISTI AN. 1195.

CÆLESTINI III. AN. 5.

HENRICI V. 5.

ALEXII ANG. 1.

I.

ANNO Chriſti milleſimo centeſimo nonageſimo quinto, indictione decimatertia, Cæleſtinus Papa à Richardo Rege Angliæ per Legatos interpellatus aduerſus Leopoldum Ducem Auſtriæ, pro reſtituenda pecunia quam ille iniuſte ab eodem Rege pro ipſius redemptione exegiſſet, ac dimittendis obſidibus, qui pro alia pecunia adhuc ſoluenda in vinculis detinerentur: idem Pontifex poſt trinam admonitionem, quam Dux exaudire recuſauit, eum iterum nominatim excommunicauit, eiuſque terram interdicto ſubiecit. Cum vero ille hæc omnia contemneret, diuina eum vltio apprehendens, totam eius terram incendiis, inundationibus, ſterilitate, mortalitate, diriſſime afflixit. Ac denique cum nec ſic conuerteretur, ſed magis induratum eſſet cor eius; ipſemet terribiliter percuſſus eſt. Siquidem equitante illo, equus cui inſidebat violenter pedem eius offendens, tibiam cum pede inſanabiliter contriuit: nec valuit vlla medicorum arte effici, quin ignis quem infernalem vocant, tumori admixtus, etiam poſt abſciſſum pedem, totum corpus inuaſerit. Ex quo tandem culpam agnoſcens, ſuadentibus Epiſcopis qui aderant; præcepta Pontificis impleuit: & ab iiſdem à ſententia excommunicationis abſolutus, cum intolerabili cruciatu ſpiritum exhalauit. Eius vero corpus diutius iacuit inhumatum, donec horribilib. vermibus ſcateret, eo quod filius eius mandatum ipſius de reddenda pecunia & obſidibus exequi nollet: quod tandem ab amicis compulſus præſtitit. Narrant hæc pluribus Rogerius, Matthæus Paris, atque Neubrigenſis d.

DIVINA VLTIO IN DVCEM AVSTRIÆ.

a Neubrig. lib. 5. c. 6.

II. HENRIC. IMP. EXCOMMVNICATVR.

At qui Auſtriæ Ducem excommunicauit Cæleſtinus Papa, nequaquam abſtinuit à cenſura Henrici Imperatoris: ſed & cum aduerſus eum inſtaret pariter Rex Anglorū, vt quod male ab eo exegiſſet reſtitueret, ac quod exigendum remaneret omnino remitteret, illeque de his à Pontifice commonitus, non obediret; eumdem Pontifex anathematis ſententia condemnauit, in qua miſer ad obitum vſque permanſit. Porro fuiſſe adhuc laborandum Innocentio Cæleſtini ſucceſſori in harum reſtitutionum contentionibus, docent quæ extant ipſius b datæ ad diuerſos eo argumento literæ Apoſtolicæ.

b Innoc. Tor. 1. epiſt. 230. 236. 242.

III.

Inter hæc vero Cæleſtin⁹, audita diſcordia inter filios Saladini

dini poſt mortem patris conflata, feruenti ſtudio promouere ſatagens negotia Terræ Sanctæ, miſit per Chriſtianũ Orbem Legatos, vt cunctos Principes ac populos ad nouam expeditionem excitaret. Recitantur enim à Rogerio, & Matthæo Paris, ipſius ea de re ſcriptæ in Angliam literæ: & apud Arnoldum *c*, & Neubrigenſem *d*, eſt mentio Gregorij Cardinalis ad hoc in Germaniam miſſi; vbi & tradunt, iſtam expeditionem magno affectũ ab Imperatore, aliiſque Germaniæ Principibus paratam eſſe.

c Arnold. Chron. Slauor. lib. 5. cap. 1. *d Neubrig. lib 5. c. 20.*

IV. ALEX. ANG. IMP.

Quod ſpectat ad res Orientalis Imperij, Iſaacius Imp. in ordinem redactus eſt ab ALEXIO ANGELO, & in carcerem detruſus, cum imperaſſet annos nouem, & menſes octo. quæ pluribus proſequitur Nicetas, ſimul & mores eius varios, ſiue laudabiles, ſiue probroſos recenſens.

IESV CHRISTI AN. 1196.

CÆLESTINI III. AN. 6.

HENRICI V. 6.

ALEXII ANG. 2.

I. DE BELLO VAC. EPISCOP. IN BELLO CAPTO.

ANNO Domini milleſimo centeſimo nonageſimo ſexto, Indictione decimaquarta, Cæleſtinus Papa literis Bellouacenſis Epiſcopi rogatus ſcribere ad Regem Angliæ pro ipſius liberatione; (qui ſcilicet dimicantibus inter ſe Francis & Anglis, præter fas iuſque Eccleſiaſticum, armatus haſta & clypeo aduerſus Anglos progreſſus, ab iis captus fuerat:) quamuis eumdem Epiſcopum acriter redarguerit de armorum tractatione, egit nihilominus ſollicite apud Regem pro eius liberatione: quem & in epiſtola ſua, vt magis flecteret Regem, chariſſimum vocauit fratrem, & filium ſuum, & Eccleſiæ. Sed Rex miſſa lorica Epiſcopi ad Papam; *Vide* a (inquit) *an tunica filii tui ſit, an non?* Cui Papa, *Non filius meus eſt, vel Eccleſiæ. Ad Regis igitur voluntatem redimatur, quia potius Martis, quam Chriſti miles iudicatur.* Hæc Matthæus Paris; quæ pluribus recenſet Rogerius.

a Gen. 37.

II. HENRICI IMP. IMMENSA CRVDELITAS IN SICVLOS.

Sub finem eiuſdem anni Henricus Imp. ſub prætextu expeditionis Terræ Sanctę, cum ingenti exercitu veniẽs in Italiam, primo in Campania, inde in Sicilia diram perſecutionem mouit aduerſus omnes quos ſciret ex Notthmannorũ gente deſcendere, & eos imprimis qui alium in Regẽ erexiſſent; quorum aliquibus diademate impoſito, clauis acutiſſimis caput cum ipſo diademate transfixit; alios pedibus ad caudas equorũ ligatos, per plateas tractos, patibulis affixit; alios ſuſpendio, vel incendio, aut aliis etiam atrocioribus ſuppliciis affecit. Eoque eius carnificina proceſſit, vt Conſtantia Auguſta ipſius coniux, propago Northmannorum Regum, indigne ferens gentem ſuam ita demeti, aduerſus virum armauerit exercitum: adeo vt Imperator coactus aufugere, præſidio munitiſſimo ſe incluſerit, in patriã regreſſurus ſi per hoſtes licuiſſet. Narrantur iſta in Chronico Foſſæ nouæ, & ab Arnoldo *b*, & Rogerio: quæ in fine præſentis anni cœpta, ſequenti maxime geſta ſunt.

b Arnol. lib. 5. cap. 1.

IESV CHRISTI AN. 1197.

CÆLESTINI III. AN. 7.

HENRICI V. 7.

ALEXII ANG. 3.

I. HENRIC. IMP. TRIBVTVM PETIT AB IMPER. CONST.

ANNO Domini milleſimo centeſimo nonageſimo ſeptimo, Indictione decimaquinta, Henricus Imp. in regno Siciliæ coningi deferens, quas ipſa voluit conditiones accepit; ne dum maiora meditaretur, præpediretur bello domeſtico. Quod autẽ claſſe potens in Siciliam perueniſſet, haud mediocrem timorem incuſſit Alexio Conſtantinopolitano Imperatori; dum ad eum miſit legationem acerbiſſimam, qua ab ipſo peteret quicquid terrarũ olim occupaſſet Wilielmus Siciliæ Rex ab Epidauro vſque Theſſalonicam, vel vt pro his tributum ingens penderet. Qua legatione adeo concuſſus eſt Alexius, vt tributi duram conditionem minime reiiciendam eſſe putarit. Cuius occaſione tradit Nicetas Imperatorum fuiſſe refoſſa ſepulchra, vt aurum imperatum colligi poſſet, cuius ſumma erat talentorum ſexdecim auri puriſſimi; quod tunc ab eis qui ſoluebant, appellatum eſt *Tributum Alemannicum.* Sed illud male collectum videre non meruit, qui indicendum iuſſerat Henricus, tunc ex humanis exemptus: cuius interitu reſpirauit Alexius. Hæc autem prolixiori tractatu Nicetas eſt proſecutus.

II. MORITVR, ET PRIVATVR SACRA SEPVLT.

Sed quod ad obitum Henrici ſpectat; tradit Rogerius, ipſum poſt factam reconciliationem cum vxore & magnatibus Siciliæ, cœpiſſe ægrotare, ac miſiſſe ad Richardum Regem Angliæ Legatos pro repenſatione pecuniæ ab eo exactæ, ſiue in auro & argento, ſiue in terris: ſed dum Legati eſſent in itinere, ipſum in vigilia S. Michaelis, die vigeſima octaua menſis Septembris apud Meſſanam obiiſſe excommunicatũm à Cæleſtino Papa ob captionẽ & vexationem prædicti Regis Angliæ: atque ideo Pontificem prohibuiſſe ne corpus illius ſepeliretur, niſi de conſenſu eiuſdem Regis, & niſi pecunia quam ab eo extorſerat redderetur. Condidit autem ante mortem teſtamentum valde pium; quo pœnitentia rapinarum ductus, non ſolum per filium ſuum (vt poſtea ſcripſit Innocentius *a* Papa ad Richardum Regem) ipſi Richardo reſtituendum mandauit quod ab eo extorſerat, & niſi faceret, per Sedem Apoſtolicam cogeretur: ſed etiam (vt habetur in Actis Vitæ eiuſdem Innocentij antiquitus ſcriptis) Eccleſię Romanę exhiberi iuſſit omnia iura, quę à Regibus Siciliæ ei reddi conſueuiſſent; & vt ſi filius ſine herede decederet, eadem Sicilia ad ipſam Eccleſiam Romanam deueniret; inſuperq; alia plura eidem reſtitui ordinauit. Quamobrem tradit Rogerius, eo defuncto magnam partem Tuſciæ, quam idem Imperator & prædeceſſores eius abſtulerant, redditam eſſe Cæleſtino Papæ: Itemque Siciliam, Calabriam, Apuliam, & omnes terras quæ fuerant Regis Siciliæ, ſicut proprium patrimonium S. Petri, æque ei exhibitas eſſe: ſed ipſum in eis conſtituiſſe Regem, Fridericum Henrici & Conſtantiæ filium, acceptis ab eo duobus millibus marcharum argenti. De aliis vero Henrici legatis, addit Matthæus Paris, eum reliquiſſe Capitulo Ciſtercienſium tria millia marcharum argenti de redemptione Regis Richardi, ad thuribula per totum Ordinem facienda argentea: verum Abbates tam ipſum Imperatorem, quam donum eius deteſtantes, renuiſſe de turpi quæſtu acquiſitum donum eius recipere.

a Innoc. Tert. 1. ep. 230. EIVSDEM TESTAM.

III. DE NATALIBVS FRIDER. II.

Quod autem ſpectat ad Fridericum filium Henrici; tradit Rogerius, Conſtantiam Imperatricem, antequam Cæleſtinus Papa conferret ei Regnum Siciliæ, tactis ſacroſanctis Euangeliis iuraſſe, eum natum fuiſſe de legitimo matrimonio prædicti Henrici & ipſius Conſtantiæ. Iure enim viſus eſt Pontifex exegiſſe ab ea eiuſmodi iuramentum, eo quod ſuſpiciones increbuiſſent Fridericum fuiſſe partum ſuppoſitum. Tantumque abfuit, vt per iuramentum Conſtantiæ, ſparſus ſemel rumor abolitus fuerit, vt etiam ex fabuloſis *b* colorum pigmentis acceperit incrementum. Qui & fidem ſibi conciliauit ex portentoſo mendacio, quo aſſerebatur, ipſam tunc Conſtãtiam cum filium peperit, annorum fuiſſe quinquaginta quinque, vel etiam ſecũdum alios ſexaginta; quæ ætas vt plurimum in feminis natura impotens eſt filiis generandis. Verum cum eam ſuperius viderimus poſthumam fuiſſe; ipſiuſque patrem Rogerium deceſſiſſe (ſecundum Robertum *c*, & Facellum *d*) anno Domini milleſimo centeſimo quinquageſimo quarto, vel ſecundum alios qui plus habent, ad finem anni milleſimi centeſimi quinquageſimi ſecundi; rurſumque verior ſententia habeat, Fridericũ natum eſſe anno milleſimo centeſimo nonageſimo tertio: ex his plane elicitur, Conſtantiam eo anno milleſimo centeſimo nonageſimo tertio, non niſi triginta octo, vel ad ſummum quadraginta annorum ætatis fuiſſe; qua feminas poſſe

b Vide Crantz in Metrop. Saxon. lib. 7. cap. 38.

c Rob. in Append. ad Sigeb. an. 1154. *d Facel. lib. 6. cap. 3.*

 parere,

e *Paul. Ægin. lib. 3. c. 60. Aet. ſerm. 16. c. 4.*

parere, quotidiana docent exempla: cum & alioqui Phyſici *e* confirment in aliquibus accidere, vt etiam vſque ad ſexageſimum annum concipiendi tempus extendatur, vna cum menſtruorum fluxu.

IV.

Ceterum cum hoc eodem anno, paulo antequam Henricus ægrotare incepiſſet, ipſis Calendis Septembris (vt Arnoldus Lubecenſis Abbas, qui tunc viuebat, teſtatur) claſſis eius ſoluiſſet Meſſana Orientem verſus, ſub ductu Conradi Hildeſemenſis Epiſcopi Imperatoris Cancellarij; & feliciſſima nauigatione perueniſſet in Palæſtinam ad portum Acconvigeſima ſecunda eiuſdem menſis: poſt aliqua proſpere geſta *f*, audito aduentu filii Saladini aduerſus eos, ſimulque accepto nuntio de obitu Imperatoris; omnes Duces exercitus arripuere fugam, & quidem ignominioſam, cum præſertim milites eſſent parati ad prælium. Remanſere tamen Archiepiſcopus Moguntinus, & Verdenſis, ſancti propoſiti tenaciores. Quorum Moguntinus miſſus fuit ad coronandum Regem Armeniæ: qui audito exercitus aduentu, miſſis Nuntiis gratulatus eſt de rebus geſtis, ac paratiſſimum ſe dixit Romano ſubdi Imperio, ſi coronam ab eius Nuntio mereretur accipere. Ita apud Arnoldum *g*: ſed expunctum in eo fuiſſe ab aliquo Nouatore nomen Romani Pontificis, cuius præcipue auctoritate ea ſunt in Armenia geſta, tum ſequentia eiuſdem auctoris docent, dum ait gloriam hanc fuiſſe Romanæ Eccleſiæ, vt ipſa non ſolum in ſpiritualibus, ſed etiam dilataretur in temporalibus, cum etiam Reges Tranſmarini eo titulo affectarent inſignia: tum aperte manifeſtant literæ *h* Gregorij *Catholici* Armeniæ (ſic enim vocabant Patriarcham ſuum) ſcriptæ anno ſequenti ad Innocentium Cæleſtini ſucceſſorem, anno primo ipſius Pontificatus, quibus ſe penitus ei ſubiicit, gratiaſque agit de impertita corona Regi ſuo Leoni: cuius etiam extant *i* ad eumdem Pontificem literæ, ac rurſum aliæ ab Innocentio ad vtrumque illorum redditæ. Denique ipſum Moguntinum Archiepiſcopum, qui Regem coronauit, fuiſſe S. R. E. Cardinalem Epiſcopum Sabinenſem, patet ex eiuſdem Innocentij epiſtolis *k*. Addit autem Arnoldus, eumdem Moguntinum glorioſe expleto negotio, pacem compoſuiſſe inter ipſum Regem Armeniæ & Principem Antiochiæ, quorum diſſenſione non modicum Eccleſia Dei in partibus illis turbata fuerat.

f *Arnold. Chron Slavor. lib. 5. c. 2. & ſeqq.*

MOGVNT. ARCHIEP. CORONAT REGEM ARMEN.

g *Id. lib. 6. cap. vlt.*

h *Ap. Innoc. Tom. 1. ep. 206.*

i *Ibid. epiſt 207. 208. 209.*

k *Ibid. epiſt. 205. 207.*

V.

Hoc item anno Cæleſtinus Papa, cauſa cognita, ſententiam reſcidit Clementis deceſſoris ſui ſurreptitie extortam; cuius auctoritate Hugo de Nonant Epiſcopus Ceſtrēſis ſiue Couentrenſis in Anglia, vi & armata manu, eiectis ab Eccleſia ſua monachis, in eorum locum introduxerat Canonicos ſæculares: Cæleſtinus autem Anglicanorum monachorū pulſatus querelis, Archiepiſcopo Cantuarienſi mandauit, vt expulſis canonicis monachos reſtitueret: quod & factum eſt. Recitat hæc narrans Rogerius ipſius Cæleſtini ea de re ſcriptas ad Cantuarienſem literas: ex quibus mendacij redarguas Matthæum Paris, monachum S. Albini in eadem Anglia; qui ad hoc tantum viſus ſuſcepiſſe prouinciam ſcribendi Hiſtoriam, vt Romanos Pontifices carperet, more ſuo Innocentium Cæleſtini ſucceſſorem perſtringit, quod primo negata cum amara indignatione monachorum petitione, deinde metu prænuntiatæ illi ab vno eorum mortis, inuitus tandem indulſerit. Vt ab hoc vno tam patenti mendacio, cetera eiuſdem auctoris diſcas & caueas. Ceterum increbuiſſe his temporibus vſq; ad Innocentij primordia, falſariorum ingentem numerum, qui nomine Sedis Apoſtolicæ quas vellent literas ſcriberent, eſt grauis querela eiuſdem Innocentij *l*, ſcribentis ad Rhemenſem Archiepiſcopum S.R.E. Cardinalem. Et quod ad Angliam, de qua agitur, ſpectat; teſtis eſt Rogerius, clericum Archiepiſcopi Eboracenſis anno ſuperiori Romæ ad mortem ægrotantem, publice confeſſum ſe multa falſa ſcripta nomine Romanæ Eccleſiæ in Angliam miſiſſe. Talibus autem prædictum Hugonem de Nonant abuſum *m* eſſe, haud difficile erit perſuadere iis, qui apud Rogerium legerint, quæ ipſe in extremis laborās de flagitioſa ſua anteacta vita pœnitens coactus eſt, exigente conſcientia, confiteri; cum & inter alia vehementer doluit, quod expulſis monachis Couentrenſibus, in eorum locum irreligioſos clericos introduxiſſet. Quare ad illius reatus ſatisfactionem elegit mori in monaſtico habitu, & in omnium ſuorum ſcelerum pœnitentiam, petiit ſibi imponi, vt eſſet in pœnis Purgatorij vſque in diem Iudicij, vt tunc per miſericordiam Redemptoris ſaluus fieret.

DE HISTORIA MATTH. PARIS.

l *Id. 1. epiſt. 235. Ap. Baron. an. 1195. XX.*

FALSARII LITER. APOST.

m *Hæc conſtare elicitur ex iis quæ de Hugonis vita habet Rogerius; quæ recitat alia occaſione Baronius an. 1191. XXXIV.*

VII. CONTROVERSIA INTER ARCHIEP. ROTOMAG. ET REG. ANG.

Hoc pariter anno coram Cæleſtino Papa delata, & compoſita eſt controuerſia, quæ diutius agitata fuerat inter Archiepiſcopum Rotomagenſem & Regem Angliæ, eo quod Rex contradicente Archiepiſcopo muniſſet caſtrum eius eccleſiæ dictum Angeli, valde opportunum ad reprimendas inuaſiones Francorum in Northmanniam; Archiepiſcopus autem, reiecta æqua compenſatione ipſi à Rege oblata, cenſuris perculiſſet miniſtros Regis, & prouinciam interdicto ſubieciſſet. Vtraq; porro parte à Pontifice audita, ipſe ſequeſtrem potius agens, quā iudicem; attendens damna quæ acciderent Northmanniæ, niſi locus ille muniretur, conſuluit Archiepiſcopo vt cum Rege amicabiliter componeret, & ab eo ſufficientem compenſationem reciperet, ſecundum æſtimationem hominum proborum & peritorum; aſſerens licere Regi, & cuilibet Principi, infirmiora terræ ſuæ loca munire, cum inde damnum ſibi & ſuis timetur. Habet hæc Rogerius in Annalibus; de quibus etiam agit Neubrigenſis *n*.

n *Neubrig. lib. 5. c. 21. & 24.*

IESV CHRISTI An. 1198.

INNOC. III. An. 1.

ALEXII ANG. 4.

I. CÆLEST. PP. OBITVS.

ANNO Domini milleſimo centeſimo nonageſimo octauo, Indictione prima, ſexto Idus Ianuarii, *Cæleſtinus* Papa ſenio & graui morbo laborans, Romæ ex hac vita migrauit, cum ſediſſet annos ſex, menſes nouem, minus duobus diebus: ſepultuſq; eſt in eccleſia Lateranenſi. Qui cum cœpiſſet ægrotare (vt ait Rogerius) conuocatis coram ſe vniuerſis Cardinalibus, præcepit vt tractarent de ſucceſſore eligendo: cumque ipſe valde cuperet, Ioannem de S. Paulo presbyterum Cardinalem tituli S. Priſcæ, de cuius ſapientia, ſanctitate, & iuſtitia plurimum confidebat, ſibi ſuccedere; obtulit ſeipſum deponere à Papatu, ſi Cardinales conſentirent in eius electionem. Sed omnes vna voce reſponderunt, ſe nolle illum conditionaliter eligere, eſſeque inauditum vt Summus Pontifex ſe deponeret, cum & alioqui ſeniores, aliique ſinguli Cardinales, cuperent ipſimet ad Pontificatum euehi. Hæc ex Rogerio.

II. ORDO TEVTONICORVM, ET ALII.

Fuere eiuſdem Cæleſtini digna alia factorum monimenta, quæ certis eius Pontificatus annis non ſunt affixa: & inter alia, confirmatio religioſæ militiæ Ordinis TEVTONICORVM. Rogatus enim ab Henrico Imp. donauit eos veſte alba & Cruce nigra, ſubiecit vero Regulæ S. Auguſtini. Cenſiti autem ſub eo Ordine non niſi nobiles, iidemque Germani; qui magnitudine animi digna ipſorum generoſitate edidere facinora, quæ alij ſcriptis commendarunt. Quo etiam tempore florebant Hiſpaniæ ſacris Ordinibus militibus S. IACOBI, & CALATRAVÆ. Porro Teutonici poſtea aucti ſunt LIVONIENSIBVS, qui ſe illis iunxere.

[Huc vſque produxit Baronius Tomum XII Annalium ſuorum. In cuius fine appoſuit ſequentem perorationem.]

PERORATIO BARONII.

SICVT *ſervus* a *deſiderat umbram, cum ſub æſtuantis Solis radiis labore fractus, calore diſſolvitur: ita & ego portans pondus diei & æſtus, exoptavi ut tandem faſce ſolutus, ſub umbra illius* b *requieſcerem, quem ſemper concupivit anima mea. Et ſicut mercenarius* c *præſtolatur finem operis ſui, expectavi & ego, ut inclinata ad veſperam die mercedem acciperem à Patre familias denarium diurnum, eius imagine cuſum, & pretio auctum illius, qui dixit Abrahæ* d *patri credentium*, Ego ero merces tua magna nimis. *Ab hora namque prima conductus, eius auxilio, indefeſſo ſtudio laboravi, ut puteos* e *illos, quos antiquiores Patres noſtri fodere, impij vero Palæſtini obſtruxere, exhaurirem; purgaremq; ab in menſa ſuper iniecta mendaciorum congerie, ipſoſque puriſſimos interceptos latices revocarem ad uſum priſtinum ovium atque paſtorum. Quod iam vero ſit diei hora noviſſima, pulſante oſtium morte, ſumpta fiducia immenſa Dei miſericordiæ, accurro ad Patrem filius, ſed prodigo* f *illi ſimilis, miſericordiam petens.*

a *Iob. 7.*
b *Cant. 2.*
c *Iob. 7.*
d *Gen. 15.*
e *Gen. 20.*

Tu

f Luc. 15. *Tu vero, Pater, ne occurſum neges, amplexum nec ſubtrahas, neque oſculo prives immeritum: ſed, ut p[a]ter illi, mihi exhibe ſtolam primam porrige annulum, & cetera illi exhibita uſque ad calceamenta pedum, amoris ſigna, honoris inſignia; & quod præſtat omnibus, ut nomen filij cōſecutus, tuus heres,* CHRISTI *coheres* g, *effici dignus inveniar. Sed quod ſpem tantam timor imminuat, dubitatio vero intercipiat, frangat autem magis male ſibi conſcia conſcientia: exemplo Iacob* h *qui æque formidans ne ab offenſo patre maledictionem loco benedictionis eliceret, conſilio atque ope prouidæ matris, à patre exoptatam primogeniti accepit benedictionem: Ecce ſupplex interpello te matrem noſtram, Dei genitricem* MARIAM, *ut per te ipſum à Patre luminum benedicti nem illam conſequi dignus efficiar qua ſublimis illius regni cœleſtis, æternæ ſcilicet particeps efficiar hereditatis, gratia & miſericordia ipſius* CHRISTI IESV *Domini Noſtri: cui una cum Patre, & Spiritu Sancto, honor & gloria in ſæcula ſæculorum, Amen.*

g Gal. 4.
h Gen. 27.

HAbes, Lector, ad principium Vitæ Baronii huic Epitomæ præfixæ, quæ mihi fuerit cum D. *Fab. Iuſtiniano* Romæ conſuetudo. Ex illa & hoc tibi æque ac mihi emerſit commodum, quod ſciſcitante me num quid Baronius continuationis Annalium poſt ſe reliquiſſet, exhibuit ipſe de Superiorum conſenſu ſchedas aliquot ipſiuſmet Baronii manu ſcriptas, quibus continebantur tantummodo præfatiunculæ quædam in Tomum XIII. à ſe nouiſſimum deſignatum, & hiſtoria rerum ab Innocentio Tertio geſtarum primo ipſius Pontificatus anno. Dolui equidem, non potuiſſe Baronium ſuſceptum opus pertexere: at nolui committere, quin quod tunc priuatim mihi communicatum eſt, illud ego nunc tecum, quantulumcunque ſit, conſueto ſtylo conciſum participarem; ne maiori tuo damno periret, quam imperfectum ſit: præmiſſis tamen præter morem præfatiunculis, quod vere aureæ ſint, ac velut vltimus proximi morituri cygni cantus. Sunt autē huiuſmodi

Peruenimus Deo duce ad Decimitertii Tomi annalium ſcriptionem, quam etſi abſoluere forte non liceat, defectu vitæ, vel virium; ſaltem inchoaſſe præfando voluimus. Totidem enim mente concepimus Tomos, quot nouimus ab Eccleſiæ Catholicæ perduellibus ſumma impietate ſcriptos eſſe contrarios. Ad poſteriora autem tempora digerenda, ſpero quod Vallicellanæ noſtræ Eccleſiæ Patres eius facultatis ſtudioſi, tanquam iure hæreditario, manus imminent. Quos moneo, ſibi proponant & Vaticana Bibliotheca potiſſimum fore promendos, qui conſcribendi erunt Annales. In quibus conficiendis ſint inprimis veritatis amantes, abſolutiſſimam in omnibus ineant temporis rationem; in omnibus delectum habentes; ſumma prudentia inſiſtentes iis, quæ reperiunt eſſe impreſſa veſtigia: ſero edentes, quæ diuturnus labor inuenerit, cribraritque ſæpe iudicium, atque diſcretio cunctando concoxerit. Eccleſiaſtico candore fluat oratio, non flacceſcat: currat facilis, ſed non languens: quæ pro argumenti dignitate ſit grauis, atque robuſta, gradiens in decore fortitudinis ſuæ. Hæc igitur ſibi ſeruanda præſcribant ſuccedanei quicunque ſcriptores; innixi præ cunctis diuino ſubſidio, de proprii ingenii viribus vel minimum præſumentes.

Nos hic interim in huius Tomi ſcribendi limine conſtituti, diffiſi viribus ad Deum conuertimur, cygneo cantico illo Dauidico modulato;

i Pſal. 70. Deus *i* docuiſti me à iuuentute mea, & vſq; nunc pronuntiabo mirabilia tua: & vſque in ſenectam, & ſenium, ne derelinquas me, donec annuntiem brachium tuum generationi omni quæ ventura eſt potentiam tuam & iuſtitiam tuam Deus vſque in altiſſima quæ feciſti magnalia. *Quibus opto diuinū illud reddatur oraculum* k: Vſque ad ſenectam ego ipſe, & vſque ad canos ego portabo, ego feci, & ego feram: ego portabo, & ſaluabo. *Sic erit* Senectus *l* mea in miſericordia uberi: *cum videlicet ipſe* Deus *m* benedixerit nouiſſimis meis plusquam principio. *Quibus fiet, ut nequaquam, ut lignum aridum, ſua ſponte concidat conſumpta labore ipſa ſenectus, immo ſpe viua vireſcat, cum ei pateat aditus ad æternitatem. Vt iam exoptanda ſit mors ipſa, per quam morimur morti, & vitæ naſcimur immortali; & auidius expectanda, per quam fide certa, atque ſpe firma, quæ non* n *confundit, ad beatitudinem pertingamus æternam, gratia & miſericordia Domini noſtri* IESU CHRISTI.

k Iſai. 46.
l Pſal. 91.
m Iob. 42.
n Rom. 5.

Modo autem in his anhelanti ſeni ſub immenſo pondere duplicis faſcis, laboris atque doloris, inuocatus Deus aſſiſtat adiutor in labore, & in tribulatione defenſor, ſua ipſe promiſſione devinctus, qua dixit, Veritas o *liberabit vos ſcuto* p *ſuo vndique circumtectos. Qua ab eo tanta accepta ſecuritate alacriores elucidandæ veritatis proſequimur inſtitutum: eoque fidentiores, quo ſecuriores ſumus patrocinio ſupplicantis; intercedente nimirum pro nobis apud ipſum iugiter Dei-genitrice* MARIA, *cuius precibus calamus noſter iam diuturnitate uſus attritus, inſtauretur ad opus; viuidaque virtute inſtar Aaron* q *virgæ deuoret Magorum virgas: illique ſimilis, quæ rediuiuo vigore virui*t r, *floruit, atque erupit in fructus, ſcriptione ſit gratus; vtilitate iocundus, & proficuus veritate. Addatur vero eiuſdem copioſo munere gratiarum, vt exaratæ eodem ſtylo graciles chartæ rigeſcant in tabulas adamantinas, in Eccleſia perpetuo permanſuras. Et nequid plus æquo in eas ſibi vendicet humana præſumptio, vel temporis iniuria labefactet, eaſdem ſcrinio perennitatis incluſas bene cuſtoditas, veritatis teſtes fideles, cuſtos ipſa fidelis ſeruet illæſas. Amen.*

o Ioan. 8.
p Pſal. 90.
q Exod. 7.
r Num. 17.

[Hactenus Præfationes: ſequitur modo continuatio anni ſuperius notati Domini 1198.]

III. Eadem die qua Cæleſtinus obiit, celebratis honorifice eius exſequiis, ſufficienti ſuffragio Cardinalium, (exploſis ſenioribus mutuo concertantibus) nouo exemplo, ætate iunior annorum triginta ſeptem, *Lotharius* patria Anagninus, ex nobili genere Comitum Signiæ, filius Traſimundi, ex Diacono Cardinali Sanctorum Sergii & Bacchi creatus eſt Pontifex, & nominatus INNOCENTIUS eius nominis Tertius. De cuius primordiis, ex Vita eius exactiſſime & fideliſſime deſcripta vſque ad eius Pontificatus annum undecimum, accepta ex Archiuo Auenionenſi, traditur, ipſum primo in Vrbe, deinde Pariſiis, tandem Bononiæ ſcholaſticis ſtudiis inſudaſſe, & ſupra coætaneos ſuos tam in philoſophia quam Theologia (quam & publice profeſſus eſt) profeciſſe: à Gregorio vero Octauo in Subdiaconum ordinatum, à Clemente Tertio promotum eſſe in Diaconum Cardinalem. Quem & iuris ciuilis atque canonici fuiſſe peritiſſimum, Decretales datæ ab eo ad diuerſos Epiſtolæ docent. Eumdemque ante Cardinalem acceptam Diaconiam, militaſſe in baſilica S. Petri canonicum, idem ipſe teſtatur quadam epiſtola *ſ* ad eoſdem Canonicos data iam Pontifex. Cardinalis autem varios ſcripſit Tractatus, ſumma eruditione & pietate refertos. Quapropter & teſtantur eadem ipſius Vitæ Acta, ipſum præ ceteris omnibus, ob morum honeſtatem, & ſcientiam literarum, (licet flentem, eiulantem, ac renitentem) erectum eſſe in Pontificatum; præceſſiſſeque de futura eius electione prænunciationes per quietem oſtenſas; ſed & ſigno viſibili electionem eius confirmatam eſſe, cum videlicet è tribus columbis quæ frequentabant volatus in locum in quo Cardinales ſedebant congregati, poſt eius nominationem una, quæ candidiſſima erat, iuxta dexteram eius inſedit.

INNOC. III. CREATVR PONT.

EIVS ANTERIORA.

ſ Innoc. 1. epiſt. 296.

IV. Sequenti vero die, nempe quinto Idus Ianuarii, idem de ſua electione dedit Literas *t* circulares ad vniuerſos Chriſti Fideles; breues illas quidem, ſed quæ modeſtiam prudentiamque eius ſingularem demonſtrent: eæque primum locum obtinent inter eius Epiſtolas, ſed in aliquibus mendoſe cuſæ, & inter alia, dum quod in ſcripto codice ponitur *C. prædeceſſor noſter*, quod Cæleſtinum ſignificat; qui edidit, loco Cæleſtini Clementem poſuit. Peculiares autem ſcripſit *u* ad Philippum Francorum Regem Chriſtianiſſ. quem primo deliniendum putauit, eumdem poſtea ob dimiſſam legitimam uxorem, & pellicem ſuperinductam, redarguturus. His vero iunxit alias *x* ad monachos Galliarum, quibus ad optime inſtituendum Eccleſiæ regimen, preces illorum efflagitauit. Ad Eccleſias quoque tranſmarinas de electione ſua ſcripſit, atque imprimis ad patriarcham *y* Hieroſolymitanum, nec non ad eius ſuffraganeos; his etiam literis excitans emortuum una cum Pontifice negotium de expeditione contra Saracenos in Terram Sanctam. Ac denique (vt ſubiicitur in textu) in eumdem fere modū Moguntino Archiepiſcopo, & Epiſcopis de regno Alemanniæ in Vltramarinis partibus conſtitutis ſcripſit.

t Id 1. ep. 1.
u Epiſt. 2.
x Epiſt. 3.
y Epiſt. 11.

V. Quod autem eſſet tantummodo Diaconus, dilata eſt eius ordinatio in presbyterum uſque ad Sabbatum Quatuor Temporum IX. Cal. Martii: & ſequenti dominica, qua celebrari conſueuit in Eccleſia Catholica Cathedra S. Petri Antiochena, fuit apud S. Petrum in Epiſcopum conſecratus, cū multa cordis cōpunctione & lacrymarum effuſione: eademque die ſolemniter coronatus proceſſit à baſilica S. Petri ad Palatium Lateranenſe, ingenti populi lætitia. Poſtridie vero Petrum Vrbis Præfectum ad ligiam fidelitatem recepit, qui vſque ad illud tēpus iuramento fidelitatis Imperatori fuerat obligatus, & ab eo Præfecturæ tenebat honorem: pariterque ab aliis Baronibus circumquaque iuramentum fidelitatis recepit: & miſſis Nuntiis per totum Eccleſiæ patrimonium, fecit ſibi fidelitatem ab omnibus exhiberi; & ex-

CONSECRATVR, ET CORONATVR.

PROVIDET DOMINIO TEMPORALI ECCL. ROM.

excluſis Iuſtitiariis Senatoris, ſuos ordinauit. Nihilque hoc ſui Pontificatus exordio antiquius habuit, quam vt tyrannos occupantes dominium S. Rom. Eccleſiæ procul abigeret, reuocaretque ſublatas prouincias eiuſdem Eccleſiæ poteſtati. Quod quamuis perdifficile negotium videretur, tamen quia manus Domini fuit cum illo, cuncta feliciſſime hoc ipſo anno peregit, non armis, ſed per Legatos cenſuris tantummodo Eccleſiaſticis. Vt hæc omnia fuſe narrantur in iiſdem Actis Vitæ ipſius: extantque eius de his literæ z.

z 1. ep. 15. 23. 27. 38. 88. 403.

VI. DE REB. SICVLIS QVOMODO TRANSEGERIT.

Cum vero & Conſtantia Auguſta, confeſtim vt is creatus eſt Pontifex, frequentibus ad eum legationibus atque muneribus agere cœpiſſet, vt inueſtituram ſibi filioque ſuo Friderico impertiret Regni Siciliæ, Ducatus Apuliæ, ac Principatus Capuæ, cum ceteris ſuis adiacentiis; econtra ipſe attendens priuilegium conceſſionis indultum primo ab Adriano, & renouatum poſtmodum à Clemente, ſuper quatuor capitulis, videlicet Electionibus, Legationibus, Appellationibus, & Conciliis, derogare non ſolum Apoſtolicæ dignitati, verum etiam Eccleſiaſticæ libertati; numquam potuit adduci, vt id faceret, niſi capitulis illis omnino remotis. Qua conditione obtinuit Auguſta conceſſionis priuilegium innouari, abſque illis capitulis, & cum cenſu, fidelitate, & hominio conſuetis. Priuilegium tamen non peruenisſe ad Conſtantiam, morte præuentam, tradunt Acta. Verum iurata fuiſſe ab ea pacta contenta, cum ab Innocentio miſſus eſſet ad ipſam in Siciliam Legatus Octauianus Epiſcopus Cardinalis Oſtienſis, teſtantur literæ *a* ipſius Innocentij poſtea ad eamdem Conſtantiam ſcriptæ. extantque aliæ *b* eiuſdem de eadem Octauiani legatione ad omnes Præſules in Sicilia exiſtentes; quibus innoteſcit, eumdem Legatum miſſum eſſe in Siciliam ad corrigenda cuncta quæ deformata eſſent: rurſumque ad eamdem Conſtantiam aliæ *c*, de regimine ſpirituali in priſtinum reſtituendo, inprimis eam admonentes de electionibus Epiſcoporum rite celebrandis more maiorum, vt tamen conſenſus ipſorum Principum requireretur. Aliæque *d* inſuper ad vniuerſos Præſules, & minorem etiam clerum Siciliæ, de iiſdem pactis conuentis, contentis in Capitularibus ea de re confectis ſuper Eccleſiaſtica libertate in priſtinum vendicata. Ac deinque in eumdem modum ad Præſules & Clerum in Apulia conſtitutum. Idemque poſtmodum ad Comitem *e* Fundanum ſcribens de morte Conſtantiæ, ait ipſam legitimum condidiſſe teſtamentum, quo ipſi Innocentio Friderici paruuli ſui filij tutelam, & curam Regni conceſſiſſet, ac demum vigeſima ſeptima die menſis Nouembris defunctam eſſe. Quod ipſum patet etiam ex literis *f* ab eodem paulo poſt ad ipſum Fridericum reſcriptis, cum qui ei inhærebant, ad Innocentium eius nomine legatos miſiſſent.

a 1. ep. 412. b Ep. 415. c Epiſt. 413. d Ep. 414. e Epiſt. 573. f Epiſt. 575.

VII. LEGATIO IN GERM. PRO CAPTIVIS SICVLIS.

Idem quoque Pontifex ad liberandos infelices captiuos, quos ſecum Imperator Henricus vinctos in Germaniam duxerat, ac præcipue Archiepiſcopum Salernitanum, adiiciens animum, Legatos miſit *Epiſcopum Sutrinum & Abbatem S. Anaſtaſii*, ſcribens Epiſcopis Germaniæ vt detentores eorum monerent, & ſi neceſſe foret, compellerent per excommunicationem in perſonas, & interdictum in terras, vt illos dimitterent; comminando Principibus vniuerſis, niſi ad hoc impenderent operam efficacem, ſe totam Alemanniam ſuppoſiturum interdicto. Ita in Actis: extantque *g* ipſius Innocentii literæ de hac legatione ad Epiſcopos Germaniæ. Pergunt vero Acta narrare, quia Cæleſtinus deceſſor Innocentii excommunicauerat Philippum Ducem Sueuiæ, dum eſſet Dux Tuſciæ, propter inuaſionem Apoſtolici patrimonij; iam Innocentium permiſiſſe prædictis ſuis Legatis, ipſum abſoluere, dummodo Archiepiſcopum Salernitanum liberaret. At vero Legati venientes in Germaniam, inuenerunt dictum *Philippum*, Henrici nuperi Imp. fratrem, à quibuſdam Principibus electum in Regem: qui ad ipſos Legatos accedens, ſe fecit abſolui occulte, Archiepiſcopum & fratres eius liberos dimittendo. De his quoque extant literæ *h* Innocentii ad Legatos, & aliæ *i* pro captiuis Siculis, inprimis vero pro ſolutione Reginæ Sibiliæ. Poſtmodum autem (pergunt Acta) idem Philippus ſe fecit inungi, & coronari, non Aquiſgrani, ſed Moguntiæ, nec à Colonienſi Archiepiſcopo, ſed à Tarentaſienſi; quia nullus Archiepiſcoporum Germaniæ id facere voluit. Sed nec aliquis Epiſcoporum, qui fuerunt in illa coronatione, Pontificalibus indui præſumpſit, præter ſolum Sutrinum, qui ad aliud fuerat deſtinatus; vnde & poſtea Epiſcopatu priuatus eſt ab Innocentio. Porro captiui reſtituti ſunt à Conſtantia Imperatrice adhuc viuente. Sibilia vero relicta Regis Tancredi cum filiabus ſuis carcerem euaſit; & in Regnum Francorum confugiens, primogenitam ſuam Gualtero Brenenſi Comiti tradidit in vxorem. Colonienſis autem Archiepiſcopus, & quidam alij Principes tam Eccleſiaſtici quam ſæculares, videntes ſe in electione Philippi fuiſſe contemptos; vocauerunt *Othonem* filium quondam Henrici Ducis Saxoniæ, & apud Coloniam elegerunt in Regem, eumque Archiepiſcopus Colonienſis coronauit ſolemniter Aquiſgrani: & ſic facta eſt diuiſio in Imperio, longo tempore duratura. Hæc ex Actis.

g Epiſt. 24. h Epiſt. 25. i Epiſt. 26.

DVO REGES ADVERSI IN GERM.

VIII. CAVSA AGITVR PHILIPPI REG. FR.

Laborandum quoque hoc anno & ſequenti fuit Innocentio in cauſa Philippi Regis Francorum: ob quam miſit in Gallias Legatum *Petrum* diaconum Cardinalem S. Mariæ in Vialata; nempe vt proſequeretur diu ante cœptum iudicium de diuortio à Rege facto cum legitima coniuge, alia ſuperinducta. De quibus extant plures eiuſdem Innocentij literæ *k* tum ad ipſum Regem, tum ad alios diuerſos datæ. Iiſdemque conſentientia ſcribunt Acta; & dicunt, quia Rex ſæpe commonitus acquieſcere noluit, Innocentium per Apoſtolica ſcripta præcepiſſe, vt ſublato appellationis obſtaculo, Legatus totam eius terram eccleſiaſtico ſubiiceret interdicto, ita vt nullum in ea præter baptiſmum paruulorum, & pœnitentiam morientium, diuinum celebraretur officium. Congregato igitur per Legatum apud *Senonas* Archiepiſcoporum, Epiſcoporum, Abbatum, & aliorum multorum CONCILIO, Rex præſentiens Legatum velle procedere contra ipſum, per nuntios ſuos fecit ad Sedem Apoſtolicam appellari. Legatus vero, non vt appellationi deferret, ſed vt differret ad tempus, quatenus mandatum Apoſtolicum alibi commodius adimpleret, tandem apud *Viennam l* coacto CONCILIO, in quo adfuerunt etiam quidam Archiepiſcopi de regno Francorum, interdicti ſententiam promulgauit; mandans vniuerſis Francorum Prælatis, ſub pœna ſuſpenſionis, vt & ipſi illud obſeruarent, & ab aliis obſeruari facerent. Illorum vero nonnulli illud firmiter obſeruarunt, alii vero minime, donec rurſum ab Innocentio iuſſi, omnes humiliter paruerunt: ſicque tota terra Regis Francorum arctiſſimo eſt interdicto concluſa, ita etiam vt clauſis eccleſiis nuſquam in cœmeteriis ſepelirentur corpora mortuorum, ſed ſuper terram ſeruarentur vbilibet inſepulta. Quare Rex in tantam indignationem excanduit, vt Epiſcopos & clericos qui ſeruarent interdictum, faceret ab eccleſiis ſuis expelli, & bona omnium occupari. Sed cum plebs vniuerſa clamaret, Rex nuntiis miſſis ad Papam, cum nec minis, nec precibus, nec promiſſis potuiſſet flectere Pontificem vt interdictum relaxaret; tandem aduenientibus aliis Legatis, nempe *Octauiano* Cardinale Epiſcopo Oſtienſi, & *Ioanne* tit. S. Priſcæ presbytero Cardinale, Rex ad mandatum eorum recepit Reginam, & ſententia interdicti, quæ per octo menſes durauerat, relaxata eſt ingenti omnium gaudio & applauſu. Superinductam autem Rex à ſuis ſeparauit amplexibus, ſed à Regni finibus non excluſit, quia grauida erat, & partui proxima: eademque poſt partum grauiter infirmata, mortua eſt. Sed & Regina, quod numquam effici potuit vt Rex eam amore coniugali diligeret, mœrore tandem confecta defecit. Iſta ex Actis.

k 1. ep. 4. 171. 346. 347. & lib. 2. ep. 186.

l *Alii habent*, Diuionem; *male*.

IX. INNOC. AGIT IN REGES INCESTVOSOS.

Eodem quoque anno, audiens Innocentius Regem Legionenſem ſibi filiam Regis Portugalliæ conſobrinam ſuam copulaſſe, tam ipſum Regem Portugalliæ, quam inceſtuoſe coniunctos excommunicationis ſententia innodauit, & eorum Regna ſuppoſuit interdicto. Vnde quod illegitime factũ fuerat, penitus eſt reuocatũ. Sed Rex Legionenſis ad deteriora manũ extendens, filiã Regis Caſtellæ conſobrini ſui ſibi copulare præſumpſit. Quod cum audiſſet Pontifex, miſit in Hiſpaniam Fratrem *Rainerium* virum ſcientia & religione vbique venerandum: qui cum ſuis monitionibus nihil apud Legionenſem profeciſſet, (Caſtellanus enim obedire

promi-

promiſit, ſi ſibi filia ſua redderetur:) eumdem legitime citatum, nec comparentem, excommunicationis ſententia perculſit. Cumq; iidem Reges per Legatos ſuos Romam miſſos non valuiſſent obtinere diſpenſationem huiuſmodi matrimonij; tandem Legionenſis rediens ad cor, inceſtuoſam copulam diſſoluit, & abſolutionem obtinuit. Iſta pluribus Acta, quibus conſentientes extant literæ Innocẽtij ad ipſum Rainerium *m*, necnon ad Archiepiſcopum Compoſtellanum *n*, & Epiſcopos ſub Regno Legionenſi conſtitutos. Iidemque literis Rainerio præcepit, vt Regem quoq; Nauarræ excommunicatione percelleret, ſi fœdus iniret cum Saracenis aduerſus Chriſtianos. Aliiſq; *o*, vt Reges Caſtellæ & Portugalliæ cogeret conſeruare ictum inter ſe fœdus, ſub comminatione inferendæ in eos excommunicationis. Ac denique eumdem Regem Portugaliæ coegit *p* ad debitum Apoſtolicæ Sedi cenſum perſoluendum.

m Ep. 93. 94. n 1. epiſt. 72. o 1. epiſt. 49. p 1. epiſt. 451. 52.

X. Eccleſia Regna curat.

Hocque item anno, cum Hungaria bello inteſtino laboraret, fratre Regis aduerſus eum inſurgente, Innocentius vt his mederetur, Archiepiſcopum *q* Strigonienſem paratum ex voto nuncupato Hieroſolymam proficiſci, retinuit in Eccleſia ſua: fratremq; Regis ſub comminatione cenſurarum, & priuationis Regni ſucceſſionis coercuit *r*. Seuerum quoq; tyrannum ex clerico Deo ſacrato, qui falſatis literis Apoſtolicis, Noruegiæ regnum inuaſerat, exturbari præcepit, datis ea de re literis *ſ* ad omnes Epiſcopos, & ad Regem Daniæ. Rogatus ab Angliæ Rege, ius ſibi ab eo dici aduerſus heredes Henrici Imp. & Ducis Auſtriæ, pro recuperatione pecuniæ perſolutæ pro ſua liberatione; acquieuit *t* eius petitioni. Boleſlaum Poloniæ Regem, (quem Ducem nominat) ſpecialẽ S.R.E. filium, audiens exagitatum aduerſariorum inſultibus, ſcriptis ad Archiepiſcopum Gneſnenſem & omnes Epiſcopos literis *u*, iuſſit ſuo nomine eccleſiaſticis cenſuris aduerſarios cohibere. Et à Guidone Comite Aluerniæ literas *x* accepit, quibus ipſe exemplo patris ſui, qui præcipuum quoddam ſui Comitatus caſtrum donauerat Romanæ Eccleſiæ ſub Alexandro PP. Tertio, donauit aliud etiam præcipuum caſtrum eidem Eccleſiæ; petens à Pontifice patrocinium aduerſus fratrem ſuum Epiſcopum Claromontenſem, quem dirum pateretur perſecutorem.

q 1. epiſt. 5. r Epiſt. 10. ſ Ep. 384. 85. t Epiſt 230. 36. 242. u Epiſt. 43. x Ep. 501.

XI. Reſque Orient.

Nuntiis quoq; ab Alexio Imp. Conſtantinopolitano acceptis, rogatus eſt Imperium eius per Legatos ſuos viſitare. Quod ipſe præſtitit, monens Imperatorem vt ſuccurreret Terræ Sanctæ, & Græcam Eccleſiam reduceret ad vnionem & obedientiam Romanæ; alioquin ſe ſuper hoc executurũ officium ſuum. Scripſitq; pariter ad Patriarcham Conſtantinopolitanum, vt Imperatorem ad id induceret. De quibus plures ſcriptæ ſunt vltro citroq; literæ, quæ extant inter cuſas eiuſdem Pontificis libro primo. Rogatuſq; inſuper idem eſt ab eodem Imp. vt per excommunicationis ſententiam compelleret Regem Hieroſolymitanum ipſi reſtituere inſulam Cypri. Quam cauſam Pontifex in aliud opportunius tẽpus diſtulit, ne interim hæc officerent rebus Terræ Sanctæ, quas ipſe omni ſollicitudine curabat. Miſit enim ad diuerſos Principes, Cardinales alioſq; Legatos, vt omnes ad Crucem ſuſcipiendam excitarent: quod & in Gallia & in Italia ingẽti animi alacritate præſtitum eſt. Extantq; plurimæ de his ab eo ſcriptæ literæ *y*. Atque etiam conſtituit, vt vniuerſi clerici maiores pariter & minores, de prouentib. eccleſiaſticis quadrageſimam partem in ſubſidium Terræ Sanctæ conferrent; Cardinales vero decimam: ipſeque frumentum & pecunias miſit. quibus in rebus fuit ei per quadriennium laborãdum.

y Epiſt. 12. 13. 239. 300. 302. 336. 343. 344. 345. 399.

XII. Hæreticos exagitat.

In Gallia Waldenſes, Catharos, Patarenos, aliorumque nominum hæreticos, ſæpe oppreſſos, rurſum maiori audacia reſurgẽtes, (qui cum in prouincia Toloſana diu, vt vidimus, coaluiſſent, inde pulſi ſe in proxima loca receperant;) comprimere ſtudens, ſcripſit *z* aduerſus eos ad Auxitanum, Aquenſem, vicinorumq; locorum Antiſtites, necnon ad Principes Barones, omneſq; populos in ipſorum diœceſibus cõſtitutos. Quod autem indictum aduerſus eos bellũ non fuerit tunc executioni mandatum, impedimento fuit expeditio Hieroſolymitana, de qua diximus.

z Ep. 81. 95. Vide ſup. an. 1179. III.

XIII. Curat diſciplinam Eccleſ.

De reſtituenda quoq; Eccleſiaſtica vbiq; diſciplina ſollicitus, imprimis Patriarcham Hieroſolymitanum grauiter arguit *a*, quod tam ipſe quam alij Præſules, clerici & laici illarum partium, vitiis ſuis iram Dei in Terram Sanctam excitaſſent. Antiochenum *b* Patriarcham, & Turonenſem *c* in Gallia Archiepiſcopum, quod præſumpſiſſent, inconſulta Apoſtolica Sede, translationes Epiſcoporum agere, ſuſpenſionis ſententia ad officium reduxit. Suntq; eiuſdem de trãſlatione Epiſcoporum epiſtolæ *d* magiſtrales ad Epiſcopos Fauentinum & Babenbergenſem. Rurſumq; eumdem Patriarcham Antiochenum perſtrinxit *e*, quod tributum clericis ſibi ſubditis indiceret perſoluendum. E Galliis vſuras, quæ vehementer illic inualuiſſent, eliminare ſategit *f*. Cultum Sanctorum ſtuduit illuſtrare: interque alia redarguit *g* Epiſcopum Wormatienſem, quod negligeret celebrare diem Conuerſionis S. Pauli. Sacerdotes bellatores *h* ſtatuit deponendos. Laicales Inueſtituras *i* omnino prohibuit. Iudices eccleſiaſticos vetuit *k* aliquid accipere à litigantibus. Prohibuit *l* beneficiorum pluralitatem. Vetuit *m* Epiſcopos peregrinationem ad loca ſancta ſuſcipere abſque licentia Summi Pontificis, cuius eſſet vota commutare. Animabus infelicium proſtitutarum conſulens, indulgentiam *n* impertitus eſt iis qui aliquam ex eis duceret vxorem. Falſarios *o* Literarum Apoſtolicarum coercuit, occaſione impoſtorum, de quibus dictum eſt anno ſuperiori. Clericorum quoque percuſſores *p* à nemine abſolui voluit niſi ab ipſo Summo Pontifice; ne hoc quidem indulgere volens Crueeſignatis. Itemque remotiſſimarum etiam Eccleſiarum curam gerens, inter alias Iſlandiam ſtuduit ad priſtinam viuẽdi formam ex ſacro Euangelio præſcriptam reuocare; ſcripta ad eos egregia epiſtola *q*, quæ his præſertim temporibus, quibus errauerunt ab vtero, & locuti ſunt falſa, iiſdem poſſit eſſe proficua. Et in Vtlandia *r* corrigere ſategit diſciplinam à prauis moribus qui in eam irrepſerant. Daniæ quoq; Eccleſiæ conſultum voluit *ſ*, vt donationes more priſco fieri ſolitæ ratæ haberentur. Hibernoſque *t* de ritibus Eccleſiaſticis informauit.

a Epiſt. 521. b Ep. 50. 506. c Epiſt. 118. d Ep. 326. 335. e Epiſt. 515. f Epiſt. 401. g Epiſt. 44. h Epiſt. 382. i Ep. 64. 65. k Epiſt. 378. l Epiſt. 191. m Epiſt. 69. n Epiſt. 113. o Epiſt. 235. p Epiſt. 310. q Epiſt. 320. r Epiſt. 422. ſ Epiſt. 424. t Epiſt. 63.

XIV. Et monaſticam.

De Monaſtica quoque diſciplina ſollicitus, grauiſſimas ad Caſſinenſes literas *u* dedit, redarguens eos quod ſocordes in ea cuſtodienda inuenti eſſent. Ordinem regularem HOSPITALARIORVM S. SPIRITVS, nuper auctore *Guidone* mire cœptum erigi apud Montempeſſulanum in Gallia, cõfirmauit *x*, & priuilegiis auxit: qui & mirifice propagatus eſt. Et (vt habetur in eius Actis) propriis ſumptibus ad opus infirmorũ & pauperum Romæ *Hoſpitale S. Spiritus* apud S. Mariam in Saxia fecit: quod & multis ædificiis, poſſeſſionibus, redditibus, theſauris, ornamentis, libris, & priuilegiis ditauit & dotauit. Monaſteriis *y* quoque S. Germani Pariſienſis, & S. Dionyſij, priuilegia confirmauit. Et quod ad hæc de priuilegiis ſpectat, illud accidit memoria dignum, quod extenſis manibus petentibus aliis vndique religioſis ab eodem Pontifice priuilegia, ſoli Præmonſtratenſes non augeri priuilegiis honorum ambierunt *z*; petentes confirmari ab Apoſtolica Sede decretum ab ipſis factum de non vtendo mitra vel chirothecis in officio diuino, ne huiuſmodi Pontificalibus vtendo, ſupercilium elationis aſſumerent. Quod vt idem Pontifex confirmauit, ita etiam noua iiſdem de Catholica Eccleſia bene meritis, & ſummo decore perfectæ obſeruãtiæ vitæ religioſæ florentibus, alia adauxit *a* priuilegia. Coluit enim eos plurimum: Sicut & Ciſtercienſes, quorum preces ad ſubeunda onera paſtoralia ſæpe literis *b* admodum officioſis poſtulauit.

u Epiſt. 388. x Ep. 96. 98. Hoſpit. S. Spir. y Epiſt. 172. 173. 174. z Epiſt. 197. a Epiſt. 331. b Epiſt. 176. 357.

XV. Pauperibus abunde ſubuenit.

Quæ vero, qui aliis ita proſpiciebat, ſibi ipſe ab exordio Pontificatus pia opera præſcripſerit, Acta eius Vitæ narrant: nempe, ad eleemoſynas deputaſſe vniuerſos prouentus ad ſe pertinentes de oblationibus baſilicæ S. Petri: ac præterea de cunctis prouẽtibus ſuis integram decimam in opus eleemoſynæ ſeparaſſe, ac de reſiduo, licet occultas, ſæpiſſime tamen largas eleemoſynas impendere conſueuiſſe: vniuerſaſque oblationes, quæ ſecundum antiquam conſuetudinem ad pedes ipſius proueniebant, eleemoſynario deſtinaſſe erogandas. Faciebat igitur (inquiunt Acta) famelicos refici, nudos veſtiri, virgines pauperculas maritari, pueros expoſitos enutriri: ſubueniebat frequenter monachis & monialibus indigentibus, recluſis, & eremitis: domoſque religioſas viſitabat multotiens, & à debitis liberabat. Circuibat & inueſtigabat diligenter eleemoſynarius eius pauperes, ac debiles, maxime nobiles; dabatque illis ſigilla, vt per eos qui ipſa referrent ſingulis hebdomadibus pecuniam deſtinaret

ad vi-

ad victum : exceptis illis qui quotidie recipiebant aut cibos, aut nummos, aut veſtes. Permittebatque etiam, pauperculos pueros ante menſam ſuam poſt finem refectionis venire ; & de iis quæ coram eo remanſerant victualia exhiberi. Ac denique ſabbatis faciebat mandatum, lauans, ac tergens, & oſculans pedes duodecim pauperum, & ſingulis duodecim nummos impendens, facienſque refectionem omnibus impendi. Hæc ibi.

[Atque hactenus collectio ex ſupradictis ſchedis BARONII, fideliter à nobis excerpta : cum alioqui ſciamus, non hæc omnia præciſe primo anno Innocentii contigiſſe, eſſeq; alia ad eum pertinentia quæ in iiſdem ſchedis deſiderantur. Subdimus autem pro vniuerſi operis coronide, ſupremam ipſius BARONII conteſtationem c: quæ priori parte cunctos excitet ad gratias Deo agendas, poſteriori ſi non iam ipſi Baronio, (qui cum Beatis in cœlo fruitur Summo Bono) ſaltem mihi proſit miſerrimo peccatori, breui (vt ſpero, timeoque) ad huius ærumnoſæ vitæ terminum peruenturo.]

c Ext. Tom. XII. Ann. poſt Epiſt. dedicat. ad Paul. V.

In vitæ huius limine conſtitutus, & futuram morti iam propior recogitans, oro te atque obteſtor, Chriſtiane Lector, quicumque cum Romana Catholica Eccleſia communicas, ſiquem vmquam ex his Annalibus noſtris ad tuam, aliorumve ædificationem fructum capies, primum vt Deo Opt. Max, omnium largitori acceptum feras: deinde hanc mihi vigiliarum, lucubrationumque, quas tua cauſa tot annos libens pertuli, gratiam reponas, vt animæ meæ, cum ex hac vita exceſſero, bene precari, ac opem ferre ne graueris, tum ceteris ſuffragiis quæ defunctis impertiri in Eccleſia mos eſt, tum maxime ſacroſancti & ſalutaris Miſſæ ſacrificii oblatione. Hanc à te, inquam, vicem peto. Tibi vero tribuat Deus, vt pie ſemper viuas, & ſupernis benedictionibus repleare.

FINIS.

INDEX

INDEX VTRIVSQVE TOMI ANNALIVM ECCLESIASTICORVM, IN QVO PRIOR NVMERVS NOTIS RECENTIORIBVS DESIGNATVS, ANNVM CHRISTI, POSTERIOR ANTIQVIORIBVS CHARACTERIBVS EXARATVS, MARGINALEM NVMERVM CVIVSQ; ANNI DENOTAT.

A ET Ω cur dictus Chriſtus, ex ſententia quorundam Valentinianorum. 175. IX.

Aaron Rex Saracenorum in Oriente, adhuc ſub Patre infeſtat imperiū, & tributum ab Imp. pro pace exigit. 781. III. licet infenſiſſimus Chriſtianis, Carolum Magnum veneratur, & muneribus frequentat. 784. III. à Nicephoro Imp. Orient. tributum exigit. 805. I. Dat pœnas temerarij conatus in Reliquias S. Nicolai. 807. I. Moritur. 808. II.

Abagarus, ſiue Abgarus, vel potius Edeſſenorum in Syria Rex, ſcribit ad Chriſtum, & recipit ab eo litteras, & Imaginem eius. 31. XXII. Sanatur à Thaddæo Chriſti Diſcipulo. 43. V.

Abgarus alius ſub Antonino Pio, vir ſanctiſſimus. 175. V.

Alius ſub Caracalla, à quo male habitus, diuinitus vindicatur. 218. I.

Eo nomine dicti omnes eius prouinciæ Reges. 175. V.

Abailardus, vide Petrus Abail.

Abaſii populi ſub Iuſtiniani Imp. Chriſtiani facti, vetantur ab eo amplius caſtrari; cum prius ex ijs plerumque Eunuchi Impp. ſumerentur. 527. 6.

Abbati monaſterij S. Columbani, ordine inuſitato ſubiecti illius prouinciæ Epiſcopi. 565. VI.

Abbati data à Gregorio Magno teſtandi facultas, de bonis quæ ante ſuſceptum monaſticum habitum habuiſſet. 601. VI.

Abbates Cardinales in Eccleſia Rom. & quot eſſent in Vrbe Abbatiæ. 1057. III.

Abbatiſſæ ſubſunt viri religioſi & fœminæ in Ordine Fontis Ebraldi. 1117. VI.

Abbo Floriacenſis monachus promouet in Anglia monaſticam diſciplinam, & literarum ſcientiam. 970. II. factus Floriacenſ. Abbas in Synodo Rhemenſi ſtat fortiter pro ſede Apoſtol. rurſumq; ſcribit aduerſus eius obtrectatores. 992. II. III. mittitur Romam à Rege Roberto pro pace Eccleſ. Gallic. 995. III. Robertum Regem ad meliorem frugem reducit. 998. I. infi. moritur martyr & claret miraculis. 1003. V.

Abdiæ Babylonij nomine ſcriptæ Vitæ Apoſtolorum, apocryphæ. 44. XXIV.

Abecedarius pſalmus, ſcriptus ab Auguſtino aduerſus Donatiſtas. 392. VI.

Abercius Hierapolitanus Epiſcopus accerſitus Romam à Marco Imp. ad filiam Lucillam à dæmone liberandam. 163. V. Ter mille modiis frumenti donatur quotannis in Eccleſiæ ſuæ vtilitatem. ibid. Perſeuerat ea donatio vſque ad Iulianum Apoſtatam, qui eam aufert. 362. LVI.

Abila ciuitas Decapoleos; vnde Abilina Tetrarchia apud Lucam. 31. III.

Abilius creatur Epiſc. Alexandrin. 87. III. moritur. 100. VI.

Ablauius Præf. Præt. inter Conſtantini Magni aulicos princeps, per viſum à S. Nicolao deterretur à nece trium innocentium Tribunorum. 326. XVIII. Eius inexplebilis auaritia perſtricta à Conſtantino ibidem XIX. Necatur à Conſtantio: dictus ob immenſum eius caſum, Pila fortunæ. 337. X.

Abominatio deſolationis à Domino prædicta, quæ intelligenda. 68. XVI.

Abortiuum cur ſe Paulus Apoſtolus nominet. 44. XXXII.

Abraſax ſummum numen Baſilidianorum. 120. VIII.

Abraſio capitis, ſignum mœrentis hominis; præterquam apud Romanos, qui in luctu capillos promittebant 58. LIV. Ea apud omnes fere gentes, ignominiæ nota. ibid. LI.

In Clericos auctoritate Apoſtolica delapſa: & quid in ipſis myſtice denotet. ibid. L. LII. Olim prohibita Sacerdotibus Hebræis: Gentilium vero prorſus diuerſa à Chriſtianorum tonſura. ibi. Vide etiam Tonſura, Capilli, Barba.

Abrincenſe in Gallia Concilium, de diſciplina Eccleſ. 1172. II. infi.

Abſalon Epiſcop. Roſchildenſis in Dania præſto eſt ſuo Regi in propaganda fide. 1161. VI. Fit ſimul ex cauſa Archiepiſcopus Lundenſis in eadem Dania. 1177. XIV.

Abſimarus à militibus euehitur in Imperium, nominaturq; Tiberius. 696. II. Leontium Imp. præciſis naribus relegat in monaſterium. ibi. Inſultat Rom. Pontifici per Italiæ Exarchum. 701. IV. Capitur à Iuſtiniano Imperium recuperante, & publice illuditur, ac necatur. 703. II.

Abſolutio grauiorum delictorum Rom. Pontifici reſeruata. 867. XII. 1027. VI.

Abſolutio ab hæreſi. Vid. Hæretici & Rom. Pont.

Abſtinentia ciborum quæ damnata à Paulo Apoſtolo. 57. LIV. Quam damnet pariter Eccleſia, & quam probet. ibid. LV. Vide plura in Cibi. Animata. Carnes.

Abſtinentia Apoſtolorum, & veterum Chriſtianorum qualis. 57. LVI.

Abſtinentiæ nullum eſſe meritum, dixit Iouinianus hæreſiarcha. 382. VII.

Abſtinentes dicti hæretici Hieracitæ, & quare. 287. IV.

Abundius Comenſis Epiſcopus mittitur cum aliis à Leone Papa in Orientem ad erigendam collapſam Eccleſiam. 450. II. Celebrat Conſtantinopoli Concilium cōtra Neſtorianos & Eutychianos. ib. VI. Curat Mediolani aliud celebrari, pro ſubſcriptione epiſtolæ Leonis PP. de Incarnatione Verbi. 451. II.

Abyſſini dicti Æthiopes ſubditi Preteianni, obtinent Romæ Eccleſiam. 1177. X.

Acacius Amidæ Epiſcopus beneficentiſſ. in captiuos Perſas, admirationi eſt illorum Regi, licet Chriſtianorum perſecutori. 410. IV.

Acacius Antiochen. Epiſc. creatur. 458. IV. moritur. 459. IV.

Acacius Berœenſis Epiſcopus, magni vir nominis, fungitur Legation. ad Rom. Pontif. pro reconciliatione Flauiani Antioch. 398. XVIII. inhæret Theophilo Alexandrino aduerſus Chryſoſtomū, in gratiam Eudoxiæ Aug. 1. 404. 5. Excommunicatus ab Innocentio PP. ea de cauſa, certis poſt ea conditionibus reſtituitur. 408. XI. Centum & decem annos natus, agit pro Neſtorio apud Theodoſium Imp. aduerſus Synodum Oecumen. Epheſinam. 431. XVII. Poſtea agit pro reducendis Neſtorij fautoribus ad concordiam cum Catholicis. 432. IV.

Acacius Cæſarienſis in Palæſt. Epiſcopus eligitur in locum Euſebij Pamphili: Arianus in locum Ariani. 340. XIII. Venit cum ſuis collegis fraudulento animo ad Concilium Sardic. pariterque recedit. 347. VI. Damnatur ibi à Patribus. ibid. VII.

Signifer Arianorum aduerſus Semiarianos. 358. IV. In Concilio Seleuc. horrendas profert in Filium Dei blaſphemias, & damnatur à Semiarianis. 359. XVIII. XIX. Fauore Conſtantij Imp. ipſe cum ſuis Conſtantinopoli abdicat Semiarianos. ib. XXI. Ætium quoque Impium, vt ea ratione ipſe videatur pius, damnat, licet ei doctrina coniunctus. ibid.

Sub Iouiano Imp. Catholico, ſimulat fidem Orthodoxam in Concilio Antioch. 363. XX. Mo-

ritur. 386.V.

Acacius Conſtantinop. Epiſcopus creatur ex præfecto collegij orphanorum. 471. I. Conatur promouere primatum Eccleſiæ Conſtantinop. poſt Romanam, ſed reſiſtit ei Simplicius Papa. 472. I Ab eodem Pont. literis excitatus; viriliter agit contra Baſiliſcum Imp. Eutychianum. 476. III. VI. VII. Ob rem bene geſtam, vices ei ſuas delegat Simplicius Papa. 477. II. Inuidioſe agit aduerſus Epiſcopum Antioch. 482. I. Itemque aduerſus Alexandrinum. ibid. II. Demum aperte cum Zenone Imp. fauet hæreticis. ibid. Eius impulſu Zeno promulgat Henoticon ſuum. ibidem. III. Citatur à Felice Papa, cauſam dicturus de obiectionibus Ioannis Alexandrini. 483. III. Petrum Fullonem, Triſagion ſacrum corrumpentem, Concilio celebrato damnat, ſcribitque aduerſus eum ad Rom. Pont. ibidem IV.

Cogit Legatos Apoſt. Sedis præuaricari; & ſæpe monitus vt vitaret communionem hæreticorum, nec obediens, excommunicatur in Concilio Rom. à Felice Papa, eiuſque damnatio promulgatur in Oriente. 484. II. IV. Dire ſæuit in Orthodoxos, nomenque Felicis PP. aufert è Diptychis. ibidem V. Moritur in anathemate. 488 I. Nomen eius diu à ſucceſſoribus in Diptychis retentum (obnitentibus licet Rom. Pontificibus) tandem eraditur ignominioſe. ibidem. & 519. III.

Quanta fuerit eius cauſa deſolatio Eccleſiæ Orientalis, 512. II.

Acacius Melitinæ in Armenia Epiſcop. intereſt Concil. Oecum. Epheſino. 431. V. XIX.

Academici Philoſophi iactantes, Chriſtianos à Platone accepiſſe de fide ſententias, refelluntur à Sancto Ambroſio. 384. V.

Eorum ſectæ adhæſit ad tempus Auguſtinus ante baptiſmum. ibid.

Acclamationes vanas populorum non audiendas, ſanciuerunt Dioclet. & Maxim. Impp. 301. V. nihilominus ad eas perſecutionem in Chriſtianos excitarunt. 301. III.

Accuſationum libellos ab Epiſcopis in alterutrum ſibi oblatos, Conſtantinus Mag. igni tradit. 325. XII.

Accuſator ſui (ſiue vere, ſiue falſo) clericus, omnino credendus, ex Concilio Valentino. 374. V. & Tolet. Decimo. 656. IV.

Accuſationes populi in paſtores, non recipiendæ niſi in cauſa fidei, ex Concilio Rom. ſub Symmacho. 503. II. Quanto populorum periculo eæ fiant. 587. III. non tamen omnino prohibendas cenſuit Pet. Damian. 1065. I.

Acephali hæretici, vnde ſic dicti, & quando orti. 432. VII. 482. IV. Dicti etiam Hæſitantes, quod Concilium Chalcedon. falſis prætextibus recipere recuſarent. 492. IV. Eorum caput factus Seuerus, impijſſ. Antiochen. Epiſcopus. 513. II. Vide Seuerus. Eorumdem capita facta multa, & variæ ortæ ſectæ. 535. XI. Eorum Eccleſiæ reconciliandorum prætextu, orta quæſtio de damnatione Trium Capitul. Synodi Chalcedon. Sed accidit vt damnatis Capitulis, confuſio in Eccleſia aucta fuerit. 538. VII. 546. III. 553. XIII. XIV.

Acephali clerici, commorantes in curiis procerum ſæcularium, damnantur in Concilio Melfit. ſub Vrb. PP. II. 1090. II.

Aceſius Nouarianorum Epiſcopus reſiſtit in Concilio Nicæno vnioni Eccleſiæ. 325. XXXVIII.

Acetum ad quid in Cruce Chriſto propinatum. 34. XXXII. Aceti natura. ibid.

Achillas creatur Epiſc. Alexandr. 310. V. Arguitur nimiæ facilitatis, quod Arium ſuſceperit, & presbyterum crearit. ibid. Moritur. 311. VIII.

Acholius Theſſalonicenſis Epiſcopus, Gothorum reprimit inſultus, eoſq; peſte immiſſa vexat. 378. VIII. Baptizat Theodoſium Mag. Imp. 380. I. Intereſt Oecumenico Concilio Conſtantinop. 381. II. itemq; Romano ſub Damaſo, celebrato ob turbas Antiochenas. 382. I.

Acilij Glabrionis Exconſul. illuſtre pro fide certamen ſub Domitiano Imp. 94. I.

Acœmetatum monachorum, die nocteq; iuges Deo laudes offerentium, inſtitutio Conſtantinopoli. 459. III. Iidem etiam dicti Studitæ. ibid. Vide Studitæ.

Eorum monaſterium, fulminibus ab Imagine Crucifixi procedentibus, ſeruatur ab inuaſione ſacrilegorum. 466. II. Fortiter agunt pro Sede Apoſt. aduerſus Acacium Epiſc. Conſtantinop. 484. IV. Neſtorianam ſectantes opinionem exagitantur ab Imp. Iuſtiniano, aguntq; apud Roman. Pontif. 533. III. Excommunicantur à Ioanne Papa. 534. II.

Acolythorum, ſiue Ceroferariorum, Ordo ab initio Eccleſiæ, & quod eſſet eorũ munus. 44. XXXIV. 58. XXXVI.

Ακριδες quibus veſcebatur in deſerto Ioannes Baptiſta, quid eſſent. 31. VI.

Acta Pilati de Chriſto Romam miſſa, & quid de ijs Tiberius & Senatus. 34. LXII. Alia eiuſdem Pilati nomine poſtea conficta. ibidem & 311. VI.

Acta Apoſtolorum à Luca conſcripta, qualem hiſtoriam contineant. 34. LXV. Acta alia plurima ab hæreticis conficta ſub nomine tum omnium ſimul Apoſtolorum, tum eorundem ſingulorum, necnon & aliorum veterum Diſcipulorum. 44. XXIV. & ſeqq.

Ad acta martyrum conſcribenda, inſtituti Romæ à Clemente PP. Primo Notarij ſeptem Regionarij. 98. III. His poſtea Fabianus ſeptem præfecit Subdiaconos. 238. I. facta martyrum vbique magna diligentia collecta. ibid. II. Acta Proconſularia quæ dicerentur. 238. II. 285. I. Acta martyrum quam plurima deperdita inuidia Diocletiani, qui Chriſtianorum ſcripta aboleri iuſſit. 67. I. 69. XVII. 94. I. & alibi ſæpiſſime.

Acta martyrum ſingulorum, aliorumq; Sanctorum, necnon Conciliorum, &c. vide ſub propriis eorum nominibus.

Actardus ex Nannetenſi Eccleſia tranſlatus in Turonenſem, creatur à Rom. Pontif. Card. metrop. Turonenſis. 871. V.

Adalbertus vir ſanctus conſtituitur primus Archiepiſc. Magdeburgenſ. & totius Slauoniæ metropolit. 971. III. moritur. 983. I.

Adalbertus creatur Epiſc. Pragenſis. 980. I. Boemos expertus nimis refractarios, Romam pergens includit ſe monaſterio. 983. I. 989. I. Requiſitus ab ijs, cogitur Eccleſiam repetere: ſed ob eorum duritiem, pergit ad Conuerſionem Hungarorum; & inde redit Romam ad monaſterium ibidem. A Moguntino Metropolitano interpellatus de reſidentia, rurſum à ſummo Pont. iubetur ad eam pergere. 996. VI. In itinere peregrinatur in Gallias, ad viſitanda corpora SS. Martini & Benedicti. ibidem. Repulſus à Bohemiæ Duce, pergit ad prædicandum Pruſſis, alijſq; finitimis populis; vbi martyrio coronatur, & martyrium longiſſime diſſitis locis eodem momento reuelatur. 997. I. Corpus æquo auri pondere redemptum, immenſis claret miraculis. ibid. Sepulchrum eius viſitat Otto Imp. 999. IV. Manus Romam ab eodem Imp. transferuntur, & eccleſia in earum honorem erigitur. 1000. I.

Adalbertus Epiſcopus Hamburg. ſeu Bremenſis, vitiis ſuis accelerat perditionem Eccleſiæ Slauonicæ. 1065. IV. Henricum quoque Regem perdens, cogitur à populis rebellantibus longe pelli. 1066. IX. Auctus legatione Apoſtolica, impigre curat Eccleſias Boreales. 1067. II.

Adalbertus Mogunt. Vide Albertus.

Adalualdus filius Agilulphi Longobard. in Italia Regis naſcitur & donatur Phylacteriis à Greg. Papa. 604. Succedit patri ſub cura Theodolindæ matris. 616. I. erigit Eccleſiam S Ioan. Bapt. ibid. mente capitur, & ideo regno pellitur. 626. VI.

Adam primus homo ſepultus in Golgotha, vbi Chriſtus crucifixus. 34. XXXIII. Alius Adam è genere gigantum, ſepultus in Hebron. ibid. Adam & ſi non peccaſſet, moriturum eſſe; eiuſque peccatum, ipſum ſolum læſiſſe, & non genus humanũ; docuit Pelagius. 415. IV.

Adamitarum impuriſſima ſecta auctore Prodico, inter Gnoſticos adnumerata. 120. XVII. Eorum impia dogmata. ibid.

Adam canonicus Bremenſis egregio candore ſcripſit hiſtoriam Eccleſiaſticam prouinciarum Borealium. 826. V. in fi. 1067. II. quouſque eam perduxerit. ibid.

Adefonſus, ſiue Adelfonſus. Vide Alfonſus.

Adelais coniux Lotharij Regis Italiæ, mortuo viro nubit Ottoni Magno. 951. I. an fuerit Ottonis commater. 973. I. ritu ſolẽni inter SS. refertur. ibid.

Adelais vxor Henrici III. Imp. inauditas paſſa ab eo turpitudines, & mala, confugit ad Mathildem Comitiſſam, & Vrbanum PP. & fit Abbatiſſa. 1093. II. In Conciliis Conſtantienſi, & Placentino querelas aduerſus Henricum ingeminans, declaratur innocens, quod inuita eas ſpurcitias paſſa eſſet. 1094. I.

Adhardus Caroli Magni conſobrinus paſſus ab eo ſcandalum, fit monachus. 771. IV. Factus Corbeiæ Abbas, optime adminiſtrat Italiam ſub Pipinio Caroli filio. 807. IV. Calumniam paſſus mittitur in exilium à Ludouico Pio. 817. IV. reuocatus auctor & eſt pœnitentiæ publicæ peragendæ. 822. I.

Adeodatus S. Auguſtini filius baptizatur cum Patre. 388. IX.

Adeodatus creatur Rom. Pont. 669. III. Moritur. 676. I.

Ado Viennenſis Epiſc. quouſque perduxerit Chronicon ſuum. 878. VI. Auxit etiam Martyrologium. ibid.

Adoleſcens quomodo dictus Paulus à Luca. 35. V.

Adoptione, non natura, corpus geſtaſſe Filium Dei, aſſeruerunt Apollinariſtæ. 373. II. itemque Bonoſiaci. 531. II. & Neſtoriani. 791. II.

Adoptat ſibi filium Rom. Pontifex Ioannes VIII. & qua ratione. 878. IV. itemque Steph. Sextus. 885. III.

Adrumetinum Concilium in Africa. 394. VIII.

de Aduentu Domini prologomena. Vide in Apparatu.

Aduentus integrum tempus continuato ieiunio tranſigere quidam ſoliti: & vnde ea fluxerit cõſuetudo. 581. VI.

Adulter habitus Epiſcopus, aut presbyter, qui coniugatus ordinatus, poſt ordinationem commiſceretur vxori. 58. VIII. itemque ſacra virgo quæ fidem Chriſto frangit. 57. XXVI.

Adulterium ſeueriſſime punit Domitianus. 83. II. filij Conſtantini Magni. 339. II. Valentinianus. 367. VII. VVamba Rex Hiſp. 674. I. Kiouenſes. 1018. I. Adulterij actio denegata adulteris maritis lege Antonini Pij, ipſique ſubiecti legi Iuliæ. 163. II. Ob adulterium Conſtantini

Imperat. filij Irenes, quantæ excitatæ turbæ in Eccleſia Orient. 795.I.806.II.809.I. *itemque ob aliud Lotharij Franc. Regis in Gallia.* 862. IV.863.III.868.IV. *Adulterarum pœna quædam aſſerta à Socrate.* 389.IX.

Aduocatus fiſci conſtitutus ab Hadrian. Imp. 134. II.

AEdeſij & Apphiani fratrum martyrium ſub Maximiano. 304.9.

AEdes Dianæ, quæ dicantur à Luca. 57.LI. *de AEdificiis conſtruendis, ne incendiis pateant, conſtitutiones Impp.* 465.II.

AEditha Regina, vxor Ottonis Magni, ſanctitate & miraculis clara. 947.III.

AEdituus idolorum per S. Gregorium Thaumaturgum inſigniter conuerſus. 253. XXI. *AEdituum fani Fortunæ Valentinianus poſtea Imp. pugnis coram Iuliano Apoſtata cædit, quod aquæ luſtralis guttam læuæ ſuæ aſperſiſſet.* 362. VII.

AEgrotantium curandorum cauſa noſocomium prima Romæ inſtituit Fabiola. 390. VI. *eorum curæ deſtinatum Alexandriæ corpus* 600. *clericorum minoris ordinis.* 415.IX. *vide Parabolani.*

AEgyptus multa bona ſuſcipit ex aduentu Domini. 1. X.

AEgypti præfectura Auguſtalis, Equitibus Rom. tributa ab Auguſto Imperatore, Senatoribus à Seuero. 204.II. *Redigitur ſub tributo à Saracenis.* 634.I.

AEgyptii rerum nouarum cupidi. 204.II. *Vide Alexandria. eorum præcipuus Deus Apis.* 123.IV.

AEgyptius, idem quod magus. 324.VIII.

AEgyptij ſic dicti hæretici, qui Concilium Chalcedon. reiiciebant. 452.IV. *Iidem aliis quoque nominibus dicti, à diuerſis auctoribus.* 535.X.

AEgypti Eccleſia diriſſime vexatur in perſecutione Decii. 253.XV. *Sub Conſtantio, ab Arianis.* 356.III. *Sub Iuliano, ab Arianis ſimul & Gentilibus.* 362.L. *Sub Valente, ab Arianis.* 372.V. *Vide Alexandrina Eccleſia Schiſmate diuiditur, ob expulſionem Dioſcori Epiſcopi Alexandr. hæretici.* 452.IV. *Grauiſſ. patitur perſecutionem ab Eutychianis.* 457.IV.

AElfredus regnat in Anglia. 871. VI. *profugus à Danis, eos poſtea debellat, & Magni nomen adipiſcitur.* 878.XI. *reſtituit Eccleſiam Anglicanam. ibid. eleemoſynas mittit Romam & in Iudæam.* 883.II.

AElia dicta Hieruſalem, in honorem AElii Hadriani, qui eam rurſum inhabitari iuſſit. 130. III. 137.I. *Reliqua vide in Hieroſolyma.*

AEmilianus creatus Imp. aduerſus Gallum & Voluſianum, paulo poſt necatur. 257.IV.

Alius inuadens in AEgypto Imperium ſub Gallieno, ſtrangulatur in carcere. 263.II.

AEmilianus Phryx martyr ſub Iuliano. 362. XX.

AEonas ſuos quomodo diſtinxerit Valentinus hæreſiarcha. 145. I. *Quid de iis delirarint alii eius diſcipuli.* 175.VII.

AEræ numerandæ ratio peculiaris Eccleſiæ Hiſpan. 325. I. *Frequentia in eius notis menda.* 567. V.

AErem Iudæorum cenſere voluit Peſcennius Niger. 199.II.

AErius hæreſiarcha Epiſcopum & Presbyterum nulla re differre aſſeruit. 58.III.

AEſculapius ſerpens. Vide Serpens.

AEtas longæua multorum in cenſu facto ſub Veſpa. Imp. 76.I. *Itemque multorum ex Diſcipulis Domini, & Apoſtolorum, ad vtilitatem Eccleſiæ. ibid.*

AEternum dictum Romæ Pacis templum Annal. V. *& an.* 77. II.

AEternum ſe Conſtantius Imp. nominat. 353.V.

AEthiopum Antiqua religio. 35. XV. *Prædicat illis Euangelium Eunuchus Reginæ Candaces. ibid. Feminæ ibi regnare ſolitæ, dicique Candaces. ibid.*

Eorum poſtea Reges, Preteianni dicti. 1177.X. *Vide Preteiannus.*

AEtius Atheus, ſiue Impius cognominatus, ex aurifice fit Philoſophus; & ob perplexitates argutiarum, ab Arianis (quib. inhærebat) pellitur. 356. XVII. *Impia eius dogmata, & nefandæ turpitudines ibi. &* XVIII. *Inſolentiſſime ſe ſupra Prophetas & Apoſtolos extulit. ibid. iungitur æque impio Eudoxio. ibid.* XVIII. *Aduerſus eum paratur à Conſtantio Imp. Concilium.* 358.I. *Damnatur in Concilio Conſtantinopolitano ab Acacianis, licet inuitis, & ab Imperatore relegatur in Phrygiam.* 359 XXI. *Primus poſt Arium, palam aſſerere auſus eſt, Chriſtum ex nihilo ortum, & Patri prorſus Diſſimilem: indeque eius ſectatores dicti Anomiani & Exucontii.* 360. XI. *Reuocatur ab exilio per Iulianum Apoſtatam.* 361.XIV.

AEtiani hæretici, ab eo dicti; qui & Eunomiani, ab eius diſcipulo Eunomio; ſiue Eudoxiani, ab Eudoxio impietatis collega. 356. XVIII.

Iidem exagitantur à Theodoſio Mag. Imp. 381. XI.

AEtius dux cum Romanis conflixit; rebuſque compoſitis, augetur dignitate Comitatus. 425.V. *Certamine à Bonifacio Comite, æmulo ſuo, victus, rurſum ad Hunnos in Pannoniam fugit: ſed mortuo Bonifacio, reſtituitur.* 432. XI. *Iunctus Gothis & Francis, ingenti prælio vincit in Gallia Attilam.* 451. VIII. *Conſulatum gerens, occiditur à Valentiniano Imp. ob falſam ſuſpicionem tyrannidis: & vna cum eo cadit Imperium Occidentale.* 454. I. *Ab eius amicis occiditur Valentinianus.* 455. I.

Affectiones Chriſto Arius aſſignauit. 318.IX.

Affectus omnes vitiorum, poſſe in homine penitus conuelli, docuit Pelagius. 411. VIII.

Affectus quales fuerint in Chriſto. 563.I.

Africa VVandalis meruit tradi, ob impudicitias, aliaq; ingentia crimina, quibus in profundum impietatis perueniſſet. 428.I.439.VI. *Euertuntur in ea funditus à VVandalis reliquiæ idololatriæ.* 439. VI. *Recuperatur à Iuſtiniano Imp. per Beliſarium; & quæ ad eius reſtituendum ſtatum præſtiterit.* 534.IV.V. *Rurſum turbatur factione Arianorum rebellantium, ſed ſedatur à ducibus Iuſtiniani.* 536. XV. *Rurſum deſolatur à tyrannis.* 545.IV. *Saracenis fit tributaria.* 647.I. *Occupatur penitus ab iiſdem.* 696.II.

Africanum Concil. ſub Cypriano, in cauſa presbyteri tutoris conſtituti. 257.VI.

Aliud, in cauſa Baſilidis & Martialis Epiſcop. Hiſp. 258.II.

Plura alia celebrata poſt reditum Epiſcoporum exulum è Sardinia, pro reſtituenda Eccleſ. diſciplina. 522.III. *Quæ celebrata ſunt certis Africæ locis, vide ſub ſingulis earum vrbium nominibus.*

Africana Concilia aduerſus hæreſin Monothelitarum. 640.I.646.I.

Africana Eccleſia vnde, & à quibus Euangelium ſuſceperit. 44.XX. *Quæ damna paſſa ſit à Lapſis in perſecutione Decij.* 253.V. *& ſeqq. Quæ à Proditoribus ſub Diocletiano.* 302.XIX. *Quæ à Donatiſtis; Vide Donatiſtæ Circumcelliones. Monachiſmum recipit ex Italia per S. Auguſtinum.* 328.IV.391.III. *eumque introducit in clerum eccleſiarum.* 398.XV. *Nulla fuit eius ſciſſio ab Eccleſia Rom. in cauſa Appellationum, ſed tantum de earum modo controuerſia.* 419. XIV. *Vide Appellatio.*

Diram patitur à VVandalis perſecutionem. 437. I. 439.V. 456.IV. 483. V. 484. VI. *& ſeqq.* 504.II. *Corruptiſſima moribus, meruit ſubiici iugo Saracenorum.* 696. II. *Deſolatiſſimus eius poſterioribus temporibus ſtatus.* 1053.VI.

Africani Epiſcopi conſulunt Rom. Sedem, de quibuſdam dubiis in baptiſmo infantium 397. XIX. *Minime olim geſtare conſueuerant prolixã barbam.* 398.XV. *Petunt ſacros miniſtros à Romano Pontifice & Antiſtite Mediol.* 401.II. *Vide etiam Carthag. & Mileuit. Concilia. Euntes ad Comitatum, negotia ſua communicare habebant cum Rom. Pont.* 407.III. 419.VIII. *Quæ de re controuerterint cum Apoſtol. Sede in cauſa Appellationum.* 419. VIII. *& ſeqq. Quantum ei detulerint in definiendo canone Scripturarum. ibidem.* XV. *& aliis rebus.* 535. IV.646.I. *Ex immenſo numero in quantam paucitatem redacti fuerint ex perſecutione VVandalorum.* 456.IV. *Fuerunt tamen nonnulli illuſtres Scriptores aduerſus impiiſſ. Arianos. ibid.* V. *Immenſus eorum, clericorumq; numerus, in exilium deportatur.* 483.V. *Omnes rurſum Epiſcopi relegantur in Sardiniam.* 504. II. *Reſtituuntur ab exilio Sardiniæ per Hildericum, & Concilia celebrant ad reſtituendam diſciplinam.* 522.III. *Commiſcentur vxoribus, & Saracenis merentur ſubdi.* 696.II. *Sub Leone PP. IX. fuerunt tantum in vniuerſa Africa quinq;.* 1053.VI.

Africanus ſcriptor Eccleſiaſt. vide Iulius Afric.

Agapes, ac ſacrorum martyrium ſub Maximiano Imp. 304.X.

Agapes, conuiuia publica exhiberi ſolita in Eccleſia 57.XXXIX. *Earum varia genera, vſus, abuſus, & reformatio. ibid. &* XL. 377.V.384.VI.397. XVIII.

Agapetæ virgines quænam dicerentur. 398. XIX. *Earum prauum vſum redarguit Hieronymus: ſuſtulitque Conſtantinopoli Chryſoſtomus. ibid.*

Aliæ item eiuſmodi, reprimuntur in Concilio Lateran. ſub Innocentio Secundo. 1139. II.

Agapetus diaconus, qui Epiſtolam paræneticam ad Iuſtinianum Imperat. ſcripſit, quis fuerit. 527. II.

Agapetus Roman. Pontifex creatur. 535.V. *Rogatus à Iuſtiniano Imperat. Legatos mittit in Orientem ad res Eccleſ. ordinandas. ibidem.* VII. *Scholas Theologiæ primus omnium Romæ erigere ſatagit. ibid.* XV. *Clotario Franc. Regi comminatur interdictionem regni, niſi ſatisfaciat de nece Gualteri de Yuetot, intra eccleſiam facta. ibid.* XVIII. *Cogitur à Theodato Rege, legationem obire ad Iuſtinianum Imp. pro pace.* 536.II. *Miracula in itinere edit. ibid.* III. *Adoratur à Iuſtiniano.* V. *Anthimum Epiſc. Conſtantinop. hæreticum Eutychianum deponit, & excommunicat, vna cum Seuero Acephalorum capite, aliiſque hæreticis, licet à Theodora Auguſt. impẽſum fouerentur.* V.VI. *In locum Anthimi, ordinat Menam.* VII. *Moritur Conſtantinopoli, & corpus transfertur Romam.* VIII. *Eius egregiæ laudes. ibid.*

Agapetus alius, confictus à quibuſdam ſucceſſor Martini. 891.I. *Itemque alius, ſucceſſor Gregorij Quinti.* 999.III.

Agapetus II. ſedet. 946. I. Vocat in Italiam Ottonem Germaniæ Regem, aduerſus Berengarium tyrannum. 950. I. Moritur. 955. I.

Agapij martyrium ſub Maximiano. 305. II.

Agareni Arabes, rebellantes aduerſus Traianum Imp. prodigiis adiuuantur. 114. II. Vide Arabes.

Agathæ virginis Siculæ inſigne martyrium ſub Decio. 254. I. offenſa ab Epiſcopo & populo Catanenſi, dire vlciſcitur in eos. 1169. VII.

Agathenſe Concilium in Gallia Narbon. pro reſtitutione diſciplinæ Eccleſiaſt. 506. I.

Agatho creatur Roman. Pontif. 678. II. Celebrat Concilium Romæ contra Monothelitas, & Legationem inde mittit ad Synodum Sextam Oecumen. 680. I. Eius definitionem Synodus ſequi profeſſa eſt. 681. X Petitur ab eodem confirmatio. ibid. XI. Concilium celebrat pro ea. 682. I. Moritur. ib.

Agaunenſes martyres ſub Maximiano Herculio, iidem qui Thebæi dicti. 297. I. II. Frequens ad eos Fidelium peregrinatio. ibidem. II. Ibi Sigiſmundus Rex Burgund. erigit monaſterium: vbi & ipſe poſt mortem ſepultus miraculis claret, augetque frequentiam peregrinationis. 526. X.

Agbarus, vide Abagarus.

Agelius Nouatianorum Epiſcopus quid in Concil. Conſtant. in cauſa diſputationis de religione. 383. VII. VIII.

Ager figuli, emptus ex 30. argenteis venditionis Domini, qualis. 34. VII.

Aggregationes ad merita Ordinum, in vſu antiquitus. 1118. XIII.

Agilulphus creatur Rex Longobard. in Italia. 591. X. Conuertitur ad fidē Catholicā cum tota gente, opera Theodolindæ vxoris, ibidem. Exarchatum Rauennæ, & agrum Rom. vaſtat. 595. I. Epiſcopum Mediolani eligere tentans, impeditur à Gregorio Papa. 600. IV. Moritur. 616. I.

Agnes filia Comitis Pictau. nubit Henric. Imp. 1043. II. vidua relicta religioſe educat filium Henricum. 1056. I. in fi. quæ eius culpa vt ab ea auferretur cuſtodia filij. 1062. II. Recipit ſe Romam pœnitentiæ cauſa: & quam pie ibi egerit. ibid. IV. Viſitat monaſterium Caſſinenſe, & dona offert. 1073. X. Mittitur à Gregor. VII. ad Henricum filium, vt eum reducat ad meliorem frugem. 1074. I. Immobiliter ſemper adhæret Gregorio aduerſus filiū. 1076. IV. pie moritur. 1077. XII.

Agnetis Roman. virg. illuſtre martyrium ſub Diocletian. 303. V. Eadem ad proſtibulum damnata, diuinitus liberatur. ibid. Eius fides & caſtitas in Eccleſia celebratiſſima. ibid.

Agonitæ hæretici, Chriſtum ignorationis diei Iudicij accuſantes. 535. XI. 563. I.

Agnus Dei, h. e. Ceræ ſacræ vſus ad tollendam ſuperſtitionem Gentilium introductus, & miraculis confirmatus. 58. XXX.

Agnus Dei, &c. vt cantetur in Miſſa ſtatuit Sergius PP. 701. I.

Agobardus Lugdun. Archiepiſcop. ſcribit aduerſus laicos bona Eccleſiaſt ſibi vſurpantes. 823. II. Errauit in doctrina cultus Imaginū. 825. V. Reſtituit Antiphonarium nimia ſcrupuloſitate. 831. II. Damnatur in Concilio Villa Theod. ob coniurationem in Ludouicum Imperatorem. 835. I. 836. III.

Agon Capitolinus quatuor annorum, conſtitutus à Domitiano Imper. ad numerandos annos. 88. I. In quo differret ab Olympiadibus. ibid. II. Agon, ſiue certamen triplex ab eodem inſtitutum in honorem Iouis. ibid

Agon Solis ab Aureliano Imp. inſtitutus. 275. III.

Agreſtinus monachus tentat ſed fruſtra Gallos abducere in ſchiſma trium Capp. 617. II. agit contra regulas S. Columbani, & demum miſere perit. ibid.

Agriculturam damnauit Manes. 277. X.

Agrippa cognomento Herodes, Ariſtobuli filius, Herodis Idumæi nepos, pro ferrea catena, qua vinctus fuerat à Tiberio, donatur aurea euiſdem ponderis à Caio, & Rex conſtituitur Tetrarchiæ Philippi. 39. II. Illuditur ab Alexandrinis. 40. I. Augetur à Caio Tetrarchia Herodis Antipæ. ibidem. II & à Claudio, Iudæa & Samaria. 43. II. Iacobum Zebedæi Apoſtolum, in gratiam Iudæorum capite truncari iubet. 44. I. ac Petrum carceri mancipat, necandum poſt dies Azymorum. ibidem. V. Ob non reiectam blaſphemam adulationem, repentina plaga ab Angelo percuſſus, à vermibus corroditur. 46. II. Conuiciis poſt mortem agitatus eſt, & filiarum eius ſtatuæ in lupanaria delatæ. ibidem.

Agrippa filius prædicti Agrippæ, donatur à Claudio Imperat. regno Chalcidis. 50. I. & à Nerone quatuor aliis ciuitatibus, 56. XIII. In bello Iudaico adhæret Romanis, & recipit ſe Romam, fuitque vltimus Rex Iudæor. 73. II.

Agrippina mater Neronis, Claudium virum ſuum veneno occidit. 56. XIII. Et ipſa à filio Nerone occiditur. 61. III.

Agrippinenſe Concilium aduerſus Euphratem eius vrbis Epiſcopum, cuius ſit fidei. 346. III. Reliqua vide in Colonienſ.

Agrippinus Alexandr. Epiſc. creatur. 165. VI. moritur. 182. IV.

Agrippinus Epiſcop. Carthag. in Concilio declarat baptiſmum hæreticorum eſſe nullum, & anabaptiſmum inducit. 217. I. Quo tempore vixerit. ib. & 250. I.

Aibertus Abbas Criſpin. regulam ſuam confirmari curat. 1091. I.

Aidanus Epiſc. Scotus conuertit Bernicios populos. 634. II. mœrore necis Oſuuini Regis moritur. 651. I.

Aigulphi monachi Floriacenſis illuſtre martyrium. 664. IV. Vtrum tranſtulerit in Gallias corpus S. Benedicti è monaſterio Caſſinenſi. ibidem.

Aiſtulphus adipiſcitur regnum Longobard. in Italia. 750. I. Rom. & Imperialem ditionem deuaſtat. 752. V. rogatus à Stephano PP. aduerſus eum Pipinus Franc. Rex, eumdem vincit, obſideſque accipit. 754. IV. Iterum Aiſtulphus Rom. ditionem infeſtat, ipſamque Vrbem obſidet. 755. I Rurſumque vincitur à Pipino, & cuncta reſtituere compellitur. ib. II. In venatione diuinitus occiditur. 756. I.

Alabaſtrum vnguenti Magdalenæ quale. 32. VII.

Alamundarus Rex Saracenorum incurſans Palæſtinam, moleſtiam infert monachis. 509. II. Ex miraculis viſis, fit Chriſtianus. ibid. & 513. IV. Tentatus à Seuero hæreſiarcha, egregie illudit eius legatis. 513. IV.

Alani inuadunt Gallias, vna cum VVandalis, Sueuis, aliiſque barbaris. 407. II. Occupant cum iiſdem Hiſpanias, eaſque inter ſe partiuntur. 409. V. itemq; Africam. 428. I.

Alaricus Rex Gothorum vocatur à Ruffino in deſolationem Orientalis Imperij. 395. VII. VIII. Italiam inuadens, vincitur à Stilicone, ſed proditorie ſinitur abire liber. 403. IX. Vincit paulo poſt Rom. exercitum, ſub duce Ethnico militantem. ibid. Vtitur eo Stilico ad transferendum Imperium in filium ſuum, & immenſum aurum ei dari procurat. 408. III. Occiſo Stilicone ab Honorio, obſidet Vrbem, ſed rurſum immenſo accepto auro, recedit. 409. I. II. Mox eamdem iterum obſidet, impellente numine ob Gentilium impietatem. ibid. III. IV. Attalum Arianum creat Imp. eumdemque ad libitum deponit, ac reponit. 410. I. III. Tertio rediens ad obſidionem Vrbis, eam capit, & triduana dumtaxat expilatione tentat, confugentibus ad eccleſias illæſis ſeruatis, vaſiſque eccleſiaſt. intactis. ibid. IV. & ſeqq. In Siciliam traiicere tentans, moritur apud Coſentiam, & in medio amne cum ſuis opibus ſepelitur. 411. I.

Alaricus alius filius Euarici, regnat in Gallia. 484. XI. Codicem Theodoſianum, contractum & aliis auctum, per Anianum Cancellarium promulgat. 506. II. Preces pro eo, licet Ariano, fuſæ à Catholicis Epiſcopis in Concilio Agathenſi. ib. I. Exilium irrogat quibuſdam Epiſcopis & mox bello impetitur, occiditurq; à Clodoueo Rege Franc. 507. I.

Albertus Henrici Imp Cancellarius, ex auctore ſchiſmatis in Sedem Apoſtol. creatus Epiſcopus Mogunt. fit acerrimus Eccleſiæ defenſor. 1112. V. Carceri mancipatus ab Imperatore, extrema quæque patitur. ibidem. Liberatus à Moguntinis, Henricum in Concilio excommunicat. 1115. II. Adeo eumdem exagitat, vt cogat dare firmam pacem Eccleſiæ. 1121. II. Mortuo Henrico, promouet in regnum, Lotharium Saxoniæ Ducem. 1125. III.

Albertus quidam erectus Pſeudopontifex aduerſus Paſchalem II. 1100. II.

Albienſes hæretici innoteſcunt, ex Manichæis emergentes. 1176. I. Praua eorum dogmata. ibid. II. Conueniuntur publica diſputatione, & conuicti damnantur. ibid. III. Rurſum conueniuntur ſolemni Legatione Romani Pontificis, & Regum Franc. & Angl. & conuicti partim conuertuntur, partim excommunicantur, & pelluntur 1178. II. & ſeqq. Denuo damnātur in Concilio Generali Lateran. ſub Alex. Tertio. 1179. III. exagitantur ab Innoc. III. 1198. XI.

Albina inſignis matrona Rom. diſcipula S. Hieronymi. 382. VIII.

Albina alia Melaniæ iun. mater ſecedit Roma, & quid ei contigerit in Africa. 408. XII.

Albinus, qui & Alcuinus, diſcipulus Ecgberti Epiſcopi Eboracenſis non Bedæ. 761. III. 778. IV. publice profitetur Eboraci, ſumma laude. 778. III. Vtrum fuerit magiſter Caroli Magni. ibidem IV. Libros de Diuinis Officiis, & vulgatæ Scripturæ editionis emendationem, eius hortatu promulgat. V. Naſcentem in Scotia aduerſus Confeſſionem peccatorum hæreſim extinguit. VI. Fit Abbas Turonenſis. ibidem. Eius obitus quo tempore, & qua ipſius ætate contigerit. 804. III. 835. V. 843. III.

Albinus Clodius exercitus Dux in Britannia, arripit Imperium 195. II. Paciſcitur cum Seuero, & ab eo creatur Cæſar. ib. III. Rebellans occiditur in prælio. 199. I.

Albinus Gentilium Pontifex conuertitur ad fidem Chriſti ex ſancta conuerſatione filiæ & generi. 382. VIII.

Alboinus Longobardorum Rex, magna potentia, multiſque aliis diuerſorum populorum auxiliaribus copiis, inuadit Italiam. 568. I. Mediolanum capit, & multas alias ciuitates. 570. II. Ticinum poſt trium annorum obſidionem capit. 571. I. Necatur fraude coniugis. ibid.

Alcimus Auitus. Vide Auitus Vien.

Alcuinus. Vide Albinus.

Aldebertus impoſtor Gallus, quas hæreſes introduxerit. 743. II. *Damnatur variis Synodis. ibid.* & 745. I. II.

Alemanni populi vincuntur à Criſpo Cæſ. 320. I. *Inuadunt Gallias ſub Gallieno Imp.* 263. III. *Eaſdemq; occupant poſt necem Aureliani: ſed à Probo pelluntur ingenti clade.* 280. II. *Rurſumque à Conſtantio inde eijciuntur.* 354. I. & *à Iuliano Cæſ.* 357. XXIII. *ſed inuadunt iterum eas ſub Iuliano Auguſt.* 364. V. *Vincuntur à Valentiniano Seniore per Iouinum Magiſtrum equitum.* 365. II. *Itemque à Gratiano.* 378. V. & *à Clodoueo Francor. Rege.* 499. IV. *Vide etiam Germania & Franci.*

Alexander Alexandrinus Epiſcopus creatur. 311. VIII. *Athanaſium ſibi ſcribam ſumit. ibid. Arium exuit presbyteratu, & Eccleſia eijcit.* 315. XI. *Scribit aduerſus eum, eiuſque hæreſes confutat.* 318. IX. X. *Certiorem de omnibus reddit Ro. Pontificem. ibid.* XI. *Intereſt Magno Concilio Nicæno.* 325. VIII. *Moritur, & Athanaſium ſibi ſubrogandum ſignificat.* 326. I.

Alexander Antiochenus Epiſcopus creatur. 408. X. *Extinguit ſchiſma quo eius Eccleſiæ Orthodoxi per* 68. *annos inter ſe diuiſi fuerant. ibid. Primus omnium Orientalium, nomen S. Chryſoſtomi in ſacra Diptycha refert. ibid. Præſtitit iſta, auctore Roman. Pontif.* ibid. XI. *Moritur.* 411. XIV.

Alexander Conſtantinopolitanus Epiſcopus creatur. 317. III. *Philoſophum Gentilem aduerſus Religionem diſputantem, ore obſtructo mutum reddit.* 325. XIII. *Iuſſus à Conſtantino Imperat. introducere Arium in eccleſiam, precibus à Deo impetrat infamē Arij extinctionem.* 336. VIII. *Moritur ſancte.* 340. V.

Alexander nobilis ſub Seuero confeſſor, ordinatur Epiſcopus Hieroſolym. 199. III. 213. III. *Accuſatur de ordinatione Origenis, & excuſatur.* 230. II. III. *Martyrio coronatur ſub Decio.* 253. XX. *Nobilem collegit Hieroſolymis Bibliothecam.* ibid.

Alexander ex philoſopho Gentili Chriſtianus carbonarius, diuinitus detectus, à Gregorio Thaumaturgo ordinatur Epiſcopus Comanus. 273. X. *Subit martyrium ſub Decio.* ibid.

Alexander Papa creatur. 121. II. *Latet in Catacumbis perſecutionis cauſa.* 122. III. *Ob multos nobiles Rom. ad fidem conuerſos, martyrium conſequitur ſub Hadriano.* 132. I. *De quibuſdam Eccleſiaſticis eiuſdem decretis, & Epiſtolis. ibid.* II. III.

Alexander Papa II. creatur canonice ex Lucenſi Epiſcopo; ſed quod abſque conſenſu Henrici Regis German. inde ingentes ortæ turbæ, & ſchiſma. 1061. III. *Fugit ab Vrbe. ibidem.* IV. *in fi. Eius electio confirmatur in Concilio Germanico, cui Rex interfuit.* 1062. III. *Corripit Regem Noruegiæ de exceſſibus. ibid.* V. *Cenſum exigit à Rege Daniæ. ibid.* VI. *Celebrat Concil. Lateran. contra ſimoniacos & fornicarios clericos, &c.* 1063. V. *Rurſum eius electio confirmatur in Cōcilio Mantuano, coram Legatis Regis.* 1064. II. *Concilia celebrat contra Inceſtuoſorum hæreſim.* 1065. III. *Decretum edit contra beneficiorum emptionem. ibid.* IV. *Guillelmo Duci Northmanniæ præſto eſt pro Regno Angliæ.* 1066. III. *Curat res Daniæ, & aliarum Borealium prouinciarum.* 1067. II. 1068. I. II. *Regem Henricum interminatione excommunicationis prohibet repudiare coniugem.* 1069. I. *Cognoſcit de ſimonia præcipuorum Germ. Epiſcop.* 1070. I. *Retinuit ſemper titulum prioris Eccleſiæ Lucenſis, eiuſque encænia celebrat.* 1070. V. *Dedicat omnium celeberrime Eccleſiam Caſſinenſem.* 1071. II. *Apocriſiarium mittit Conſtantinopolim. ibid.* VII. *Citat Henricum Regem Romam cauſam dicturum de accuſationibus in ipſum delatis ad ſedem Apoſtol.* 1073. I. *Eius obitus & miracula. ibidem.* IV.

Alexander III. creatur inuitus, quamuis præcedentibus prophetiis. 1159. IV. *Euecto aduerſus eum Octauiano, ipſe cuſtodiæ includitur; ſed ereptus à populo, conſecratur extra Vrbem ſolemni cœtu & ritu. ibid.* VI. *Excommunicat Octauianum, eiuſq; ſequaces, ipſeque parem ab eo accipit ſententiam.* VII. *Reſiſtit Friderico Imp. præſumenti ſine conſenſu Sedis Apoſt. indicere Concilium.* IX. *In Conciliab. Papienſi damnatur, & Octauianus approbatur.* 1160. II. *Excommunicat Fridericum, vna cum ſuo Antipapa, eorumque ſequaces. ibidem.* VI. *Recipitur ab omnibus vbique Regibus, vniuerſaque Eccleſia tam Orientali quam Occidentali, præterquam à Friderico. ibid.* VII. VIII.

Schiſmaticorum agitatus armis, proficiſcitur in Galliam. 1161. IV. 1162. I. *Honoratur etiam legatione Principis Saracenorum.* 1162. I.

Dolo Friderici, conijcitur in maximum diſcrimen cum Rege Franc. ſed liberatur diuinitus. ibid. II. III. *Reges Franc. & Angl. exhibent ei ſimul obſequium ſtratoris. ibidem.* IV. *Celebrat Concilium Turone, & ſedem fixam eligit Senonis.* 1163. I. II. *Sollicitatus à Rege Angl. de conſuetudinibus regiis aduerſus Thomam Cantuar. recuſat damnare Thomam.* 1164. III. V. *Examinatis conſuetudinibus, quaſdam tolerat, plurimas in perpetuū proſcribit. ibid.* IV. VII. VIII. *Thomam ſe abdicantem reſtituit.* IX. *Mortuo Octauiano Antipapa, rogatus à Romanis redit in vrbem, non ſine continuo periculo inſidiarum Friderici.* XIII. & 1165. II.

Aduerſus eum ſtabilitur à Friderico, cum iuramento, Guido Cremenſis ſubrogatus Octauiano. 1166. I. *Reſiſtit Regi Angliæ, pro Thoma Cantuar. ib.* III. *Preſſus à Friderico, legationem ſuſcipit ab Imperator. Conſtantinopol. pro vnione Eccleſiæ, & repetitione Imperij Occident. mittitq; ipſe legatos Conſtantinopolim. ibid.* IV. 1170. IX. *Obſeſſus Romæ à Friderico, clam aufugit Beneuentum habitu peregrini.* 1167. I. *Circumuenitur dolis Regis Angliæ in cauſa Thomæ, ſed confeſtim medetur ſcandalo inde oborto.* 1167. VI. 1168. II. III. IV. *Fridericum Imp. excommunicat, & Imperio deponit.* 1168. VII. *De eius nomine vocatur Alexandria ciuitas, tunc fundata & ædificata à Longobardis. ibid.* IX. *Rurſum multa agit pro Thoma Cantuarienſi.* 1169. I. & *ſeqq. Rogatur à Soldano Iconij de mittendo ad ipſum inſtructore fidei. ib.* VI. *Regem Angliæ adeo terret de excommunicatione & interdicto, vt tandem pacem dare Thomæ coegerit.* 1170. III. IV.

Satagit de reductione Armenorum ab hæreſ. 1170. XII. *Legatos mittit ad inquirendum de nece Thomæ Cantuar. & pœnitentiam Regi Angliæ imponendam.* 1171. I. *ibidem.* 1172. I. *Eumdem Thomam ſolemni ritu refert in numerum Sanctorum Martyrum.* 1173. I. *Præſto eſt Henrico Angl. Regi, aduerſus eius hoſtes. ibidem.* III. *Rogatur de pace à Friderico.* 1176. IV. *De pace inter eos inita, duplex narratio, & vera verior.* 1177. II. III.

Venetiis ſolemni ritu abſoluit eum. ibid. V. VI. *Refellitur impoſtura de eius faſtu in calcando collo Friderici.* ibidem. VIII. *Scribit ad Preteiannum, Regem AEthiopiæ, cum prius ab eo literas accepiſſet. ibid.* X. *Regreditur in Vrbem.* 1178. I. *Ioannem Antipapam pœnitentem benigne ſuſcipit. ibidem. Celebrat Romæ Concilium Generale.* 1179. I. *Duci Portugalliæ confert titulum Regium. ibidem.* VII. *Probat ſpiritum cuiuſdam prophetiſſæ.* 1180. I. *Regem Scotiæ excommunicat ob contumaciam, & regnum interdicto ſubijcit. ibidem.* II. *Nouam expeditionem in Terram Sanctam promouet contra Saladinum. ibidem.* IV. *Moritur.* 1181. II. *De eius Epiſtolis, & Decretis. ibid.*

Alexander Mamææ filius, adoptatur à conſobrino Elegabalo Auguſt. & cunctas ampliſſimas Imperij dignitates vno die conſequitur. 223. V. *Eo mortuo, ipſe omnium conſenſu imperat.* 224. I. *Chriſti Imaginem in ſuo larario habuit, eique templum erigere cogitauit, & Chriſtianorum inſtituta imitatus eſt.* 224. II. *Locum inter Chriſtianos & propinarios controuerſum, Chriſtianis ad Deum colendum adiudicat. ibid.* III. *Iudæos quoque bene habet. ibid.* IV. *Præſtantiſſimos ICtos ſibi adhibet conſiliarios & præfectos conſtituit: ſed quod ij infeſtiſſimi eſſent Chriſtiani, inde plures ſub eo facti ſunt martyres, ipſo inſcio.* 225. I. II. *Turpitudines auferre cupit.* 227. I. *Mathematicos & Genethliacos publice profiteri voluit, deditus ipſe ijs artibus. ibidem. Perſas innumerabili pollentes exercitu debellat, triumphatque.* 236. II. *Occiditur vna cum matre à Maximino Thrace, occaſione auaritiæ matris, vel ob nimiam ſui ipſius in animaduerſionibus ſeueritatem, aut potius in pœnam relegati in exilium Pontiani PP.* 237. I. *Refertur inter diuos à Senatu.* ibid.

Alexander filius Baſilij Maced. Imperat. creatur à patre Cæſar. 870. VIII. *Imperat poſt fratrem Leonem Sapientem.* 911. III. *Miſere perit, diuinitus ob blaſphemias percuſſus.* 912. II.

Alexandri, Valentini hæreſiarchæ diſcipuli, blaſphemia de carne Chriſti. 175. X.

Alexander magus in Aſia ſub Antonino Pio, exponit ſerpentem adorandum ſub nomine AEſculapij, & oracula ab eo fingit. 145. VI. *Romanum exercitum, falſis reſponſis deluſum, bis internecioni ſubiicit.* 163. IV. 171. II. *Vermibus exeſus perit.* 145. VI.

pſeudo-Alexander quidam, Herodis ſe filium mentiens, in ordinem remigum redigitur ab Auguſto Imperat. 8. II.

Alexander quidam vſurpans Imperium in Africa perimitur à Ducibus Maxentij. 306. IX.

Alexandria vrbis AEgypti excellentia. 45. XVI. *Diripitur à Caracalla Imperat. ob dicteria in eum iactata.* 217. II.

Alexandrini ciues natura inuidi. 40. I. *Item rixoſi, qui ob leuiſſimas cauſas ſæpe ingentes tumultus ciuerunt.* 263. II. *Seditionem mouent ob expulſionem Dioſcori Epiſcopi Eutychiani.* 452. IV. *A dæmonibus verberati, latrant more canum, in vltionem damnationis Concilij Chalcedon.* 515. IV.

Alexandrina Eccleſia fundata à Marco Euangeliſta, nomine Sancti Petri Apoſtoli. 45. XVI. 381. IV. *Cur primum poſt Romanam locum obtinuerit, & Antiochenæ prælata fuerit. ibidem.* & 439. IX. *De eius priuilegiis quid ſtatutum ſit in Magno Concilio Niceno.* 325. XXXII. & *ſeqq. Perſecutionem patitur ſub Philippo Imperat. à mago quodam excitatam.* 252. II. *Itemque alias immaniſſimas ſub Conſtantio Imperat. à Gre-*

gorio Cappadoce intruſo ab Arianis in locum Athanaſii expulſi. 342.I. & à Georgio, intruſo poſt Gregorium. 356.I.III. Sub Iuliano, ab Arianis ſimul & Gentilibus atque Iudæis. 362.L. Sub Valente, à Lucio intruſo ab Arianis in locum Athanaſii defuncti. 372.V. Sub Arcadio, à Iudæis, qui ea de cauſa, opera Cyrilli Epiſcopi, omnes vrbe penitus ſunt pulſi. 415.VIII. Schiſmate diuiditur ob expulſionem Dioſcori Epiſcopi hæretici 452.IV. Grauiſſimã patitur perſecutionem à Timotheo AEluro ſedis inuaſore Eutychiano. 457.IV. Eius miſerandus ſtatus, cum eo confugerent hæretici aliunde expulſi. 519.XI. Rurſum turbatur factionibus contrariis Epiſcoporum hæreticorum. 535.X.

Alexandrino Epiſcopo cura Paſchalis Cycli quotannis conficiendi, à Concilio Niceno data: & quamdiu is mos perdurarit. 325.XXX. Alexandrini Epiſcopi contendebant, ad ſe ſpectare ius conſtituendi Epiſcopos Conſtantinopolitan. 381.VIII. 397.XX. Quæſtionem etiam mouent Antiochenis vt illos ſibi ſubiiciant, ſed cadunt cauſa. 431.XI. 439.IX. Eorum ſumma Alexandriæ auctoritas, in rebus etiam ſæcularibus. 412.IX. An fuerit iis à Cæleſtino Papa conceſſus titulus Iudicis Vniuerſalis. 430.III. Alexandrini Epiſcopi ſoliti à Roman. Pontif. iudicari, confirmari, excommunicari, & deponi. 263.V. 340.II. 377.I. 404.VI. 407.VII. 451.XV. 478.II. 482.II. 483.I III. 484.IV. Itemq; ab iiſdem Vicariam poteſtatem in rebus ad hæreſes, & vniuerſalis Eccleſiæ negotia pertinentibus accipere. 430.II.III. Non alibi quam Alexandriæ, nec niſi ab AEgypti Epiſcopis & Clero Alexandr. ordinari conſueuerunt. 516. IV. Infregit eam conſuetudinem Anaſtaſius Imperator. ibid. Quo ritu ſuccedere legitime cenſerentur. 535. IV. Eorum ſucceſſio interrupta per hæreticos. ibidem.

Alexandria ciuitas conſtituitur in Longobardia, & offertur Sanct. Petro & Eccleſiæ Roman. 1168.IX. Obſeſſa à Friderico Imperat. ſchiſmatico, liberatur diuinitus à S. Petro. 1175.II. Augetur Epiſcopatu ab Alexandro PP. Tertio. ibid. III.

Alexandrinum Concilium centum Epiſcoporum ſub Alexandro aduerſus Arium. 315.XI. Aliud Generale ab Oſio Cordub. celebratum aduerſus eumdem Arium, aliaſque in AEgypto vigentes hæreſes. 319.III. Aliud pro electione Athanaſii. 326.I. Poſt reſtitutum Athanaſium per Conſtantinum Iuniorem. 338.II. Pro eodem in ſede confirmando ſub Liberio Papa. 352.III. Poſt eiuſdem latebras pro reſtitutione Eccleſiæ Orientalis, laceratæ ab hæreticis ſub Conſtantio Imperat. 362.XXXIX. Eius geſta confirmantur à Liberio Roman. Pontif. cuius etiam auctoritate celebratum fuerat. ibid. XLIV. Aliud ſub eodem Athanaſio, è quo miſſus libellus fidei Orthodox. ad Iouianum Imperat. eum expetentem. 363.XIX. Sub Theophilo, aduerſus Origeniſtas. 399.VII. Sub Cyrillo, aduerſus Neſtorium. 430.V. Sub Proterio aduerſus Eutychianos. 453.IV. Pro electione Ioannis Talaidæ Orthodoxi, contra eoſdem hæreticos. 482.II. Conciliabulum in AEgypto ſub Cyro Cyri, quo via aperta eſt hæreſi Monothelitarum. 633.II.

Alexius Comnenus, detruſo in monaſterium Nicephoro Botoniatæ, imperat in Oriente. 1080.XVII. Ingenti prælio ſuperatur à Roberto Duce Northmannorum. 1081.V. Promulgat bullam auream de ornamentis eccleſ. non auferendis, pœnitens de eiuſmodi à ſe facta expilatione. 1082.IV. Petit auxilium à Latinis, aduerſus Saracenos. 1095.I.IV. Impedimento eis eſt in Oriente, ex inuidia, & magis fauet Saracenis. 1098.IV. 1101.III. 1118.XIII. Quærit à Romano Pontifice coronam Imperii Occident. aduerſus Henricum ſchiſmaticum. 1112.VI. Moritur. 1118.XI. Quæ eius laudanda, vel reprehendenda. ibid. & XII. XIII.

Alexius alius Comnenus, filius Manuelis, adhuc puer ſuccedit patri defuncto. 1180.V. Strangulatur ab Andronico Duce. 1183.V.

Alexius alius quidam falſo aſſertus, Imperium noua arte inuadens, cito dat pœnas ſacrilegiorum. 1193.VII.

Alexius Angelus inuadens Imperium, Iſaacium in ordinem redigit. 1195.IV. Minas accipiens ab Henrico. V. Imp. Occident. promittit ei graue tributum annuum; eaque de cauſa inuadit res ſacras & bona eccleſ. 1197.I. agit cum Innoc. PP. de rebus ſui Imperii. 119[illegible].XI.

Alexius creatur Patriarcha Conſtantinop. 1025.III. inſidiis appetitus egregie eas repellit. 1036.I. Moritur. 1043.III.

Alfonſus cognomento Catholicus, Hiſp. Rex, multas ciuitates eripit è manibus Saracenorum. 738.II. Moritur glorioſus victoriis, & in cœlum fertur. 757.III.

Alfonſus II. cognomento Caſtus, (quod cum vxore ſorore Caroli Magni, continenter vixerit) regnat in Hiſpania. 783.I. Pellitur regno à patruo. ibidem. Reſtituitur; eiuſque pietas miraculis confirmatur. 790.II. Vincit multis præliis Saracenos. 793.I. Obſequiis & muneribus frequentat Carolum Magnum. 798.II. An fecerit ipſe cladem exercitus Caroli in ſaltibus Pyrenæis. 812.IV.

Alfonſus III. cognomento Magnus, initio regni ſuos theſauros diſtribuit pauperibus & Eccleſiis. 861.VII. ſollicitus de SS. reliquiarum conſeruatione. 878.X. Curat encænia Eccleſiæ Compoſtel. 900.V. Ob longum eius regnum, tædio affectus filius in eum inſurgit, ipſe vero ei cedit. 908.IV. Militans ſub filio vt dux exercitus, præclaram de Saracenis adipiſcitur victoriam. 912.V. Moritur. ibid.

Alfonſus IV. cognomento Monachus, creatur Rex Hiſpan. 924.III. Sponte ſe abdicans, fit monachus; & rurſum tumultuans, excæcatur. 927.III.

Alfonſus V. puer quinque annorum ſuccedit patri. 998.II. Curat optimam diſpoſitionem Eccleſ. & Regni Hiſpan. 1012.IV. Necatur in prælio aduerſus Saracenos, magno Reipubl. damno. 1027.V.

Alfonſus VI. à fratre Sancio carceri mancipatus, liberatur ope S. Petri Apoſtoli, per preces Hugonis Cluniac. 1074.VIII. Munera accipit à Gregorio PP. VII. mittitque. 1079.VI. 1080.XII. Correptus ab eodem de non recepto Ordine Rom. aliiſque exceſſibus, obedientem ſe præſtat. 1080.XI.XII. Toletum recuperat à Saracenis. ibidem. Sæpius eos vincit. 1093.IV. Studioſiſſimus Cluniacenſium, eccleſiam ædificat; & cupit fieri monachus, ſed impeditur ab Abbate. ibidem.

Alfonſus Primus Dux Portugalliæ, offert Ducatum ſuum S. Petro & Eccleſiæ Romanæ ſub cenſu annuo. 1144.II. Augetur ab Alex. PP. III. titulo regio, ipſeque pariter cenſum auget. 1179.VII.

Alienatio bonorum Eccleſiæ prohibita ab Odoacre Rege Italiæ. 483.II. Eius conſtitutionem, licet bonam, non tamen legitime factam, irritat Symmachus Papa: ipſamque alienationem prohibet ipſe auctoritate Eccleſiaſtica. 502.V.VI. alienationem bonorum Eccl. prohibet Iuſtinianus Imp. 535.I. Ea nulla quantumuis pia occaſione alienanda eſſe, declarauit etiam Agapetus Papa. ibidem. XVII. Prohibeturque id ipſum Epiſcopis ſub anathemate in Concilio Florent. ſub Victore Secundo. 1055.I. Vide etiam Bona Eccl.

Alipius Auguſtini ſocius, baptizatur cum eo à S. Ambroſio. 388.IX. Quam ſanctam vitam cum eoſdem Auguſt. egerit in Africa. 389.I. Peregrinatur Hieroſolymam, & amicitiam conciliat inter SS. Auguſt. & Hieronymum. 394.IX. Creatur Epiſcopus Tagaſtenſis. 394.IX. Vnus eſt ex ſeptem præcipuis delectis ad diſputandum in Collatione aduerſus Donatiſtas. 411. III. Mittitur Legatus ad Honorium Imperatorem aduerſus Pelagianos. 419.VI.

Alleluia vocis antiquus in Romana, aliiſque Eccleſiis vſus. 384.IV. Eadem voce olim moniales ad Synaxim vocari ſolitæ. 58.XL. Eam non niſi in Paſchate canendam, dixit Vigilantius. 406.VII. In Quadrageſima etiam cecinerunt Græci ſchiſmatici. 1053.V.

Alluuiones Tiberis portentoſæ. Vide Tiberis. Alluuione Veronæ ingens miraculum in Eccleſia S. Zenonis. 589.IV. Alluuiones maris. Vide Mare.

Almachius qui & Telemachus, Gladiatorum pugnas impedire nitens, fit martyr. 404.II.

Alogi hæretici, Chriſti diuinitatem negarunt, &c. 196.III.

Altaria plura etiã olim in vna Eccleſia. 57.XXXII. 596.II. De Altaris euerſione fit quæſtio aduerſus Aſclepam Epiſcopum Gazenſem. 347.VIII. Altaria Catholicorum raduntur à Donatiſtis, aut lauantur aqua ſalſa, in deteſtationem communionis eorum. 362.LV. Altarium denudatione, vindicta expeti à Sanctis ſolita de Eccleſiarum expilatoribus, quod tamen poſtea vetitum ob abuſus. 683.V. Altaria à Schiſmaticis erecta, diruuntur iuſſu Alexand. PP. Tertii. 1177.IX.

Althelmus Epiſc. Anglus ob ſanctitatis famam vocatur Romam à Sergio Papa, & liberat eum diuinitus à calumnia inceſtus. 699.II. eius ſcripta. ibid.

Altinenſis Synodus ſub Paulino Aquileienſi, ob cæſum Patriarcham Gradenſem. 802.III.

Altmannus Patauienſ. Epiſc. Apoſt. ſed. Legatus in Germania fortiter agit. 1081.II. 1089.I. 1090.III.

Amalaricus Gothus regnans in Hiſpania à parte Galliæ, male habens coniugem ſuam ſororem Childeberti Franc. Regis ob religionẽ Catholicam occiditur ab eo. 531.II.

Amalarius Treuirenſ. Epiſc. mittitur à Carolo Magno Legatus ad Imp. Conſtant. 813.I. An fuerit idem cum authore librorum de diuin. offic. 831.II.

Amalarius Fortunatus componit libros de Eccleſ. Officiis, eorumque cauſa mittitur à Ludouico Pio Imp. ad Gregorium IV. Papam. 831.II. Amalaſuentha filia Theodorici, poſt eius obitum, regnum Italiæ pro Athalarico paruulo filio prudentiſſime adminiſtrat. 526.VIII. Iuſtinianum Imp. aſſiduis offitiis demeret. 527.III. A Theodato Rege ingratiſſimo relegatur, & obtruncatur. 534.VI. In eius vltionem Iuſtinianus bellum parat in Gothos. ibid.

Amandus Burdigal. Epiſc. clarus tempore S. Martini.

tam. 394.XV.

Amandus Traiectenſis Epiſcopus ob reprehenſum Dagobertum Regem de inceſto connubio, pulſus ab eo prædicat Euangelium diuerſis populis. 632. II. Reuocatur ab eodem, & flexis genibus rogatur de venia. 639.VI. Petit à Martino PP. vacationem ab Epiſcopatu, nec obtinet. 649.6. Flandrorum Apoſtolus dictus. 661.I. Moritur. ibid.

Amatus Oſorenſis Epiſcopus Legatus Apoſtol. Sedis male habetur ab Epiſcopo Pictauienſi. 1075. III. Mittitur à Gregorio PP. VII. Legatus in Hiſpaniam pro iuribus Rom. Eccleſiæ. 1077. IX. Itemque in Minorem Britanniam, ad Concilium celebrandum contra falſas pœnitentias. 1079.VI.

Ambroſius miſſus ad gubernandam Inſubriam, Liguriam, & Æmiliam, prophetice à Probo PP. iubetur eas adminiſtrare vt Epiſcopus. 369.V. Auxentio Mediolanenſi defuncto, ipſe diuinitus renunciatur Epiſcopus, & licet diu reluctans fugienſque ordinatur. 374.I.II. Eius electio, quamuis adhuc catechumeni, probata Occidentalibus & Orientalibus. ibidem. III. Accipit à Damaſo PP. adiutorem Simplicianum presb. Rom. ibidem. Vitam monaſticam iungit cum muneribus clericalibus. ibidem. Egregia eius vitæ inſtitutio, & vigilantia in Epiſcopatu. ibid. IV. A tribus rebus perpetuo abſtinuit. 374.IV. Componit clerum, & corrigit multos prauos vſus. 377.V. Reſiſtit Iuſtinæ Aug. Arianæ in electione Epiſcopi Sirmienſis, & præualet. 380.IV. Obſtat item apud Gratianum Imp. ne Synodus Oecumenica Arianis concederetur. ibid. Manus in eum iniiciens Ariana virgo, miſere perit. ibid. Reiicit Priſcillianum hæreſiarcham ad ſe venientem. 381. XIV. Poſt Gratiani necem miſſus Legatus in Gallias ad Maximum tyrannum, cohibet eum ne in Italiam irrumpat. 383.V. Commodum publicum præferre ſolitus priuato. ibid. Pœnam interdictionis comminatur Valentiniano Imp. ſi concedat Symmacho reſtitutionem cultus Deorum. 384.I. Reſiſtit Iuſtinæ Aug. Eccleſiam Arianis tradere conanti. 386.IV. Renuit diſputare de fide in Conſiſtorio Imperatoris. ibid. V. Ad aures eius viſus loqui Angelus. ibid. Variis iterum modis vexatur, & necari tentatur à Iuſtina, ſed conſtantiſſime reſiſtit, & diuinitus vincit. 387.I. & ſeqq. Confortatur viſione Sanct. Pauli, & inuentione corporum SS. martyrum Geruaſii & Protaſii. ibidem. III. IV. Ab ipſo dæmones ſe torqueri, coguntur fateri. ibidem. Rogatus à Iuſtina iterum adire Maximum, haud adeo felici legatione fungitur. 387. V. Noluit communicare cum Maximo, eiuſque Epiſcopis Ithacianis. ibidem. In graſſatione Maximi in Italiam ad redimendos captiuos, & ſubleuandos egenos, vaſa ſacra confringit. ibid. VII. Baptizat S. Auguſtinum 388.IX. Theodoſium Imp. ob cædem Theſſalonicenſem, Eccleſia pellit, & poſt actam pœnitentiam reſtituit. 390. I. Ad famam eius, ſapientiſſimi Perſarum veniunt explorare eius ſapientiam. ibid. IV. In Concilio Mediolanenſi, auctoritate Siricii PP. damnat Iouinianum hæreſiarcham. 390.VII. Cogit Theodoſium retractare legem de bonis viduarum non relinquendis Eccleſiis. ibid. IX. Iterum reſiſtit Symmacho, repetenti à Valentiniano Gentilia ſacra. 392.I. Eugenium tyrannum arguit de reddita Gentilibus Rom. Ara Victoriæ. 392.IV. Commendat ei Theodoſius moriens filios ſuos. 395.III. Rogatus à Regina Marcomannorum, mittit ad eam, Epiſtolam catecheticam. 396. II. Moritur & multis diuinis viſionibus, aliiſque ſignis, in obitu, & poſtea honoratur. 397.VII. VIII.IX. Eius ætas. ibid. X. Scripta tam vera quam ſpuria. ibid. XI. Apparet multis, diuerſiſque locis, poſt obitum, & dæmones torquet. ibid. IX. An mortuus ante S. Martinum. ibid. VII. Apparet Maſcezili confortans ad prælium contra Gildonem tyrannum. 398.X.

Ambroſius hæreticus, ab Origene conuerſus, ei omnia neceſſaria ſuppeditat ad Scripturæ interpretationem. 217.III.

Ambroſius Aurelianus in Britannia purpuram ſumens, eam inſulam ab ingruentibus barbaris liberat, & Eccleſiaſticam diſciplinam reſtituit. 477.VI.

Amiras nomen Principatus Arabum Mahometanorum, ſiue Saracenorum. 633.I. itemque Amomiramolin. 923.I.

Ammianus hiſtoricus Ethnicus, teſtis ſupremæ Rom. Pont. auctoritatis in Eccleſia. 355.VII. Carpit regium ſplendorem eiuſdem. 367.IV. Præ aliis auctoribus Ethnicis, moderatior in laudibus Iuliani Apoſt. 363.XVI. Eius calumniæ in Iouianũ Imp. refelluntur. 363.XVIII. In Chriſtianos Principes parum æquus. 383.IV. & alibi ſæpe arguitur de ea re, deque mendaciis in rebus Chriſtianorum.

Ammon monachus inuitus ad nuptias tractus perpetuam continentiam vxori perſuadet. 340. II.

Ammon alius Monachus Epiſc. ne fieret, aurem ſibi præcidit, & nihilominus ordinatur. 385. VII.

Ammonius Alexand. Philoſophus Chriſt. contexuit Harmoniam Euangelicam. 31. II. Confuſum id eius opus cum Diateſſaro Tatiani hæreſiarchæ. 174.III. Publice profeſſus eſt Philoſophiam Alexandriæ, habuitque inter alios Ethnicos auditorem Plotinum. 234.II. Calumniam paſſus à Porphyrio, quod deſciuerit ad Ethniciſmum. ibid.

Amos creatur Epiſc. Hieroſolymit. 594.IV. Moritur. 601.IV.

Amphilochius Iconii Epiſc. exigit à S. Baſilio commentarium de Spiritu ſancto. 371.V. Falſo ei adſcribitur Vita Baſilii quæ extat ſcatens mendis. 363.XIII. 378.II. Intereſt Concilio Conſtan. in Encæniis. 394.VII. Scripſit multa. ib.

Amphitheatri Fidenatis caſu, quinquaginta millia hominum obtrita. 29.II.

Ampulla Chriſmatis à Donatiſtis proiecta, ab Angelis illæſa ſeruata. 362.LV. Alia cœlitus miſſa ad vnctionem Clodouei primi Francorum Regis Chriſtiani, & ſucceſſorum eius. 499.V.

Amuletum veterum Chriſtianorum, Agnus Dei. 58.XXX. Euangelii geſtatio. 232.III. 604.I. claues S. Petri cum ramentis vinculorum eius. 595.VIII. in fi.

Amuleta portentoſa Baſilidianorum. 120. VII.

Amuleta morborum prohibita à Caracalla. 218. II. Ea ſumi ex crucibus ſolita. ibid.

Amuleta ſuperſtitioſa ad morbos, proſcripſit Conſtantius Imp. 358.VI. Itemque S. Auguſtinus in Africa. 418.VI.

Amuleta ſacra mittit Gregorius Magn. ad infantulum regium Longobard. 604.I.

Anabaptiſmus introductus à Marcione. 146.VII. itemque ab Agrippino Carthag. 217.I. Reliqua vide in Rebaptizatio.

Anabaptiſtæ vltimo ſupplicio damnati à Theodoſio Iuniori. 413.VI.

Anachoretarum monachorum princeps Paulus Thebæus, ſeu potius auctor Ioan. Baptiſta, vel etiam Elias Propheta. 328.VI. 340. III.

Anachoreticam vitam agit Narciſſus Epiſc. Hieroſol. ſub Seuero Imp. 195.III. Fuerunt etiam eiuſmodi monachi in Occidente tempore perſecutionum. 340.III.

Anachoretæ genuerunt cœnobitas, & vice verſa ſæpe ex cœnobitis facti anachoretæ ib. Eam vitam reſtituit, & mire propagat Romualdus Rauennas. 974.II.

Anacletus Papa, confuſus à nonnullis cum Clero. 69.XV. Sedet poſt Clementem. 103.II. Erigit Romæ in Vaticano eccleſiam in honorem S. Petri. 106.II. Martyrio coronatur ſub Traiano. 112.II.

Anacletus II. dictus Petrus Leonis Antipapa, intruſus aduerſus Innocentium II. 1130.I. Vide Petrus Leonis.

Ananiæ & Saphiræ duplex peccatum in retinenda parte pretii agri venditi. 34. LXXVI. Quale ſupplicium inde luerint. ibid.

Ananias Diſcipulus Domini colligit Eccleſiam Damaſci. 35.I. Baptizat Paulum Apoſtolum. ibid. II.

Ananus Summus Iudæorum Pontifex quinque filios habuit qui eamdem dignitatem conſecuti ſunt: ideoque exiſtimatus omnium hominum feliciſſimus. 31. poſt num. V. 62.I.

Ananus, idem qui Anna, Vide in Anna.

Anaſtaſia dicta Eccleſia Conſtantinopoli à Gregorio Naz. erecta aduerſus Arianos. 378.XIV. Maioribus ſpatiis dilatatur à Marciano Oeconomo, & ſolemniter dedicatur in conuentu Epiſcoporum. 459. II. In prodigioſo incendio vrbis, diuinitus ſeruatur illæſa. 465. I.

Anaſtaſiæ feminæ Senatoriæ diuturnum martyrium in perſecutione Diocletiani. 303.XIII. Roborata à Chryſogono martyre. ibid. Epiſtolæ vltro citroque ab iis ſcriptæ. ib. Anaſtaſia alia nobiliſſ. vidua, in monte Oliueti vixit monacha. 519.V.

Anaſtaſius I. creatur Rom. Pont. 398.I. Damnat Origenis errores, vna cum ipſo auctore. 400.V. itemque Ruffinum, eorumdem errorum diſſeminatorem. 401.I. Prouidet Eccleſiæ Africanæ, aduerſus Donatiſtas. 401.IV.V. Moritur. 402. XI. De eius Epiſtolis Decretalibus. ib. XIII.

Anaſtaſius II. creatur. 496.VII. Legatos mittit in Orientem pro pace Eccleſiæ. 497.I. Defenditur à calumniis de communicatione cum Acacianis. ib. II. Moritur, iterumque defenditur de genere mortis. 498.I.

Anaſtaſius III. ſedet. 910. I. Inſignia confert priuilegia Eccleſiæ Ticinenſi. ibidem. Moritur. 912. I.

Anaſtaſius IV. creatur ex Epiſcopo Sabinenſi. 1153. II. Nimiæ facilitatis in Fridericum Imp. arguitur. 1154.I. Cito moritur. ibid. II.

Anaſtaſius Cardinalis tit. S. Marcelli presbyter excommunicatur & deponitur in Concilio Rom. ob deſertam per plures annos parochiam. 853. IV. Factione Ludouici Imp. intrudit ſe in ſedem Pontificiam in electione Benedicti, ſed reſiſtentibus Clero & populo expellitur. 855.V.

Anaſtaſius Imp. creatur ab Ariadna Aug. ex Silentiario nondum Senatore. 491.II. Exterquet ab eo Euphemius Epiſc. profeſſionem fidei Cathol. ibidem. Eius initia probat aufertque tributum Chryſargyrum. ibid. III. Mox in prauum mutatus, rapaciſſimum ſe & impiiſſ. exhibet. ibid. IV. Prohibet de Cõcilio Chalc. diſputare, & ſectatur hæreſim Acephalorũ, vel etiã Manichæorũ. 492. IV. Eius ſtatuæ, & coniugis, ſeditione plebis trahuntur funibus per vrbem. 493.VI. Euphemium

Conſtantinop. Epiſc. ſede pellit, quod ipſi comminatus eſſet depoſitionē ob hæreſin. 495. III. Perſequitur Catholicos. 499. III. Pacem auro redimit à Bulgaris. ib. Dicteriis à populo Conſtantinop. & contumeliis vt hæreticus iactatus in ſpectaculis immittit in eos milites. 501. II. Excommunicatur ob hæreſim à Symmacho Papa. 502. V. Exagitat Macedonium Epiſcopum Conſtantinop. alioſque Orthodoxos. 505. II. 506. IV. 510. II. Ob profanas ab eo pictas imagines, tumultus excitatur. 506. IV. Offert Conſulatum Clodoueo Francorum Regi, qui eum reſpuit. 508. I. Macedonium relegat, populum Cōſtantinop. dire vexat, & Acta Concilij Chalcedon. comburit. 511. I. Vbiq; perſequitur ſanctiſſ. viros. ibid. II. Inſurgit in eum populus Conſtantinop. pro defenſione fidei, & aliquamdiu quieſcere facit. 512. I. Impijſſimum Seuerum in ſedē Antioch. intrudit. 513. I. Inſurgente aduerſus eū Vitaliano duce ſimulat pœnitentiam, & conuocationem Synodi Oecumenicæ, cui Romanus Pontifex intereſſet. 514. VIII. Deludit Legatos Hormiſdæ Papæ. 515. II. ipſumq; etiam Hormiſdam. 516. I. Vitalianum in ordinem redigit & Epiſcopos Orthodoxos pellit. ibid. III. reſiſtitur ei à nonnullis. ibid. Alios eiuſdem Pont. Legatos peſſime habet, ipſumq; Pontif. litteris contumacibus impetit, & perſecutionem in Orthodoxos auget. 517. II. III. Terretur in ſomniis, quorum vno ſignificatum ei eſt, 14. annos vitæ eius deleri ob hæreſim. 518. I. Oraculo edoctus, ſibi pereundū igne, tandem fulmine extinguitur. ibid. Ad iudicium coram Deo aduerſus eum euocantur Epiſcopi Antioc. & Hieroſ. ab eo fidei cauſa exules facti. ib. II. Eius nomen è Diptychis abraditur. ib. & 519. III.

Anaſtaſius II. antea dictus Artemius, ex miniſtro à Secretis Imperatoris, euehitur in Imperium. 713. II. Deponitur à Theodoſio IV. & monaſterio includitur. 714. V.

Anaſtaſius Bibliothecarius S. R. E. auctor libri de Rom. Pont. qui fertur nomine Damaſi. 45. XIII. 69. XIV. Idem admodum corruptus in notis temporum. ibid. XIV. Scripſit etiam librum de Munificentia Conſtantini. 324. XXI. Vertit è Græco in Latinū Hiſtoriam Theophanis. 408. I. quid in ea verſione præſtiterit. 813. III. Quo vſq; perduxerit Vitas Rom. Pontif. 867. XV. Miſſus à Ludouico Imp. ad Baſilium Aug. pro fœdere nuptiarum, intereſt Octauæ Synodo Oecumen. 869. VIII. Eius Acta in Latinum vertit, defertque Romam. ib. XIV. XV. Mittit ad Carolum Caluum Imp. Vitam S. Dionyſii Areopag. 876. V.

Anaſtaſius creatur Hieroſ. Epiſcopus, præcedentibus prophetiis. 458. VI. Calumniam patitur à Zacharia Rhetore, de abrogatione concilij Chalcedon. 476. V. Moritur. 477. V.

Anaſtaſius Iconoclaſta intruditur Epiſcopus Conſtantinop. in locum S. Germani expulſi. 730. I. Reuertitur cum ſua Synodica à Greg. Papa & excommunicatur. ibid. Pandit horrendam blaſphemiam Copronymi Imp. 741. II. Ab eodem publice cæditur, & deluditur, ac nihilominus in thronum reſtituitur, quod non eſſet ei par alius impietate. 743. V. Moritur corpore & anima. 753. II.

Anaſtaſius Sinaita, ex monacho eius montis creatur Epiſcopus Antiochenus. 561. Reſiſtit Iuſtiniano Imp. promulganti hæreſim Incorruptibiliū. 563. II. Damnatus ab eo in exilium haud pellitur, interueniente Imperatoris morte. 565. I. Calumniis impetitus apud Iuſtinum Aug. in exiliū pellitur. 572. IV. Reſtituitur poſt 23. annos 594. IV. Moritur 599. III. Fuit clarus inter Scriptores. Eccleſ. ibid.

Anaſtaſius Iunior ei ſuccedit in Epiſcopatu. 599. III. Moritur martyr à Iudæis. 609. I.

Anaſtaſius Perſa magus, tranſit ad Chriſtianos, & baptizatur Hieroſolymis, monaſticumq; ſuſcipit inſtitutum. 621. III. Perſas magos, de præſtigiis arguens, capitur, & multis tormentis afficitur. 626. III. Miſſus ad Coſrhoen Regem, eius iuſſu aqua ſubmerſus martyrium conſummat. 627. I. Corpus Cæſaream Palæſtinæ, Caput Romam cum Imagine defertur, vbiq; miraculis coruſcans. ib. & 713. I.

Anathema, dicta etiam excommunicatio. 57. VI. Vide Excommunicatio. Ea vox quid ſignificet. 57. XLVIII. Quo ſenſu accipiatur à Paulo Apoſtolo. ib.

Anatolius Dioſcori Alexand. Apocriſiarius, creatur ab eo Conſtantinop. Epiſcopus in pſeudoſynodo Epheſ. in locum S. Flauiani deiecti. 449. XI. Petitur eius confirmatio à Leone Papa. 450. II. Offert Legatis Apoſt. Sedis profeſſionem fidei. ib. VI. In Synodo Chalcedonenſi elicit decretum de prærogatiua Eccleſiæ Conſtantinop. poſt Romanam, reſiſtentibus Legatis Apoſtol. Sedis. 451. XXXI. Redargutus ea de re à Leone PP. calumnias in eum ſpargit multas, aliaq; addit ſcelera. 453. I. Faſtum deponit, & mandatis Leonis obſequitur. 454. III. Accepta à Leone Vicaria poteſtate ad recipiendos hæreticos, non recte ea vtitur. 458. II. Moritur. ib. V.

Anatolius ſcriptor Eccleſ. 283. III.

Anatolij cuiuſdam occaſione, idolis ſecreto immolantis, ingentes editæ turbæ Antiochiæ, & Conſtantinopoli, quibus ipſe tandem beſtiis & viuus & mortuus deuorandus traditus eſt. 581. II.

Anatinenſes martyres, ſub Honorio à Gentilibus ruſticis interfecti. 400. I. Eorum apud antiquos illuſtris memoria: Memoriæque in ipſorum honorem erectæ, à Fidelibus frequentari ſolitæ. ibid.

Ancilla Chriſtiana Iberos conuertit ad fidem. 327. V. Ancillas Chriſt. tradi lenonibus, prohibuit Conſtantinus. 315. IV.

Ancyta metropolis Galatiæ, monſtrorum hæreſum ferax, & altrix. 347. XI. 373. VI.

Ancyranum Concil. Cathol. quo tempore & qua occaſione celebratum. 314. IX. X. Aliud Semiarianorum, aduerſus perfidam Arianorum formulam Sirmienſem. 357. VI.

Andegauenſe Conc. pro diſciplina Eccleſ. 453. VIII.

Andeolus martyr in Gallia ſub Seuero Imp. 206. VI.

Andragathius Dux Maximi tyranni, occidit Gratianum Imp. 383. IV. Victo Maximo à Theodoſio, ipſe præcipitem ſe dat in fluctus. 388. VII.

Andreas Apoſtolus fuit cælebs, & maior natu Petro, & prius à Chriſto vocatus. 31. X. Quas prouincias peragrarit poſt diuiſionem Apoſtolorum. 44. XIV. Eius nomine Acta & Scripta ab hæreticis confictа. 44. XXIV. XXV. Acta paſſionis eius corrupta à Manichæis. 69. XIII. Cruce martyrium in Achaia ſubdit. ibid. Eius Reliquiæ tranſlatæ Conſtantinopolim. 336. XIII. Brachium Romam à Gregorio Magno defertur. 584. II.

Andreæ Calabytæ, ſiue in Chryſi dicti, inſignis monachi, nobile ſub Copronymo martyrium pro defenſione ſacrarum Imag. 761. I.

Andreas Græcus homo, falſarius & impoſtor, damnatur à Gregorio Papa in Synodo Rom. 601. VI.

Andreæ inſignis ducis, vna cum militibus ſuis, martyrium ſub Dioclet. 301. I.

Andronicus Præf. Pentapolis, ob enormia ſcelera excommunicatur à Synodo Ptolemaid. 411. XI. Pœnitens veniam meretur. ibid.

Andronicus Patricius, ſtrangulato Alexio Imp. puero, occupat Imperium Orient. 1183. V. Horrende graſſatur Conſtantinopoli in Latinos. ibid. Horrendam & ipſe vltionem patitur ſuarum crudelitatum. 1185. V. Aliqua eius laudanda: qui & pœnitens decedit. ibid. VI.

Anemmius creatur Epiſcop. Sirmienſis ab Ambroſio, inuita Iuſtina Aug. 380. II. Intereſt Concilio Aquil. aduerſus Arianos. 381. XII. Itemque Romano ſub Damaſo de turbis Antioch. 382. II.

Angelos negabant Sadducæi. Appar. VII. Angelus ſuſcepit in deſerto curam Ioan. Baptiſtæ infantuli derelicti. 1. XIII. Angeli præſides templi Hieroſol. in Paſſione Domini, & ante defectionem Iudæorum à Romanis, deſerunt templum. 34. XXXVIII. 68. XIII.

de Angelorum creatione, & malo mundi per eos moderamine, quid fabularetur Simon Magus. 35. XII. Itemq; Baſilides, qui etiā 365. eorum ordines, aliaq; plane deliria de ijs confinxit. 120. V. VI. Itemque Saturninus. 120. XI. & Carpocras. ibid. XII. Ab ijs mundum creatum eſſe, dicebat idem Simon. 35. XII. itemque Carpocras, Cerinthus, & alij eiuſdem Simonis diſcipuli. 60. VII. VIII. & Bongomili. 1118. XII. Angelū eſſe Deum Hebræorum, eumdemque malum dixit Cerinthus. 60. VIII. 97. VII. itemque Baſilides. 120. VI. & Saturninus. ib. XI. Angelos ſuper Chriſtum extollebat Cerinthus. 60. VIII. Eorum barbara nomina, ad inducendam admirationem, confinxit Baſilides. 120. V. itē que Nicolaitæ. 68. V. & alij impoſtores. 743. II. Angelos præfectos eſſe peccatis perficiendis, & oppreſſores bonorum hominum, dicebant Caiani. 145. VIII. De eorum propter homines pugnis, & ipſorum cum hominibus permixtionibus, quid delirarent Sethiani hæretici. ib. IX.

Angelum eſſe ſtellam, quæ apparuit in ortu Chriſti, quidam exiſtimarunt. 1. VIII.

Angeli cuſtodes templi Hieroſol. recedunt ab eo. 34. XXXVIII.

Angelorum religionem qualem damnet Paulus Apoſtolus ad Coloſſ. 60. VI. & ſeqq. Eos eſſe aſtra, & inde aſtra ſimul & Angelos colendos eſſe, fuit error Iudæorum. 60. VI. Eorum religioſus cultus in antiqua Eccleſia probatiſſimus. ib. IX. X. Qualis eorumdem cultus damnatus in Concilio Laodicenſi. ib. XI. Angeli vocari ſoliti ſacerdotes. 57. XVI. Angeli aſpectu factus dignus Valerianus ſponſus S. Cæciliæ virginis, eius precibus. 232. III. Alius ter quotannis ſuffitum facere ſolitus ad Crucem à Conſtantino Mag. erectam Conſtantinopoli. 330. III. Alij noctu flagris cædentes Natalium hæreticum, eum reſipiſcere faciunt. 207. I. Angelus liberat Ioſephum ab Arimath. è carcere Iudæorum. 34. LV. Itemque Apoſtolos. ibidem. LXXVIII. & Petrum. 44. V. Adeſt S. Theclæ. 47. III. Docet Ignatium cantū alternare. 60. XII. Præſto ſunt martyribus pro fide certantibus. 362. XXIII. 469. I. Coronas eis deferunt. 316. IV. Subuenit Gallicano duci pugnanti contra Scythas. 330. XI. Illæſam ſeruat ampullam chriſmatis à Donatiſtis proiectam. 362. LV. Loqui viſus ad aures Ambroſii cōcionantis. 386. V. Corripit Martinum de communicatione cum Ithacianis. 386. VI. Iubet Chryſoſtomum ordinari presbyterum. ib. XII. Vide etiam Michael Archang.

Angelos eſſe creatores animarum, aſſeruerunt Hermias & Seleucus hæreſiarcha. 170. V.

Angeli cuſtodes vrbis Conſtantinop. ſeruant

eam ab

eam ab incendio Gainæ Gothi. 400.VII.
Angeli viſi ſæpe à Chryſoſtomo deſcendere ad adorationem ſacratiſſimæ Euchariſtiæ. 407. VI.
Angelorum adminiſtratione Aldaburius vincit Perſas, pro Theodoſio Iun. Imp. 420.III. in fi.
Angeli ductu Ioannes tyrannus capitur Rauennæ. 425.III.
Angeli monitu Tiberius Imp. redditur ſecurus de tyrannis. 579.I. Alius in maxima lue Romæ viſus ad proceſſiones ſacras nudatum gladium in vaginam recondere. 590.IV. In pugna ciuili Regum Francorum, euaginatum tenere gladium. 601.VIII. Viſi circumuallare exercitum VVambæ Hiſpaniar. Regis. 674. III. In peſtilentia Italiæ, notare domos eorum qui morituri eſſent. 680. VII. Angelorum ductu victi Saraceni in Hiſpania. 938.I.998.II. Inimici Henrici Imp. 1022.I. Hoſtes Poloniæ à Rege Caſimiro. 1041. III. in fin. Pons Auenionenſis à puero confectus. 1177. XV.
Angelorum viſio oblata Leoni PP. IX. de pace Eccleſiæ. 1049.III.
Angelus ponit crucem ſuper ſepulchrum Sultanæ mortuæ Chriſtianæ. 1169.VI. Vide etiam Michael Archang.
Angelica Annuntiatio facta Beatiſſimæ Virgini Appar. XXIII. Qua occaſione acceperit additamentum, S. Maria mater Dei, ora pro nob. &c. 431.XXIII. Eius celebrationis tempus, varie ſtatutum aliquando in Hiſpania. 656.III. & in Gallia. 1004.I. Stabilitur vbique eo ipſo die quo fieri contigit. ibid.
Angelici hæretici obſcuri, cito defecerunt. 260. VII.
Angelitæ ſecta Seuerianorum, ſiue Acephalorum. 535.XIV.
Angilbertus gener Caroli Magni fit monachus ex conſenſu vxoris. 792.I. mittitur Romam ad perducendum Felicem hæreticum. ibid.
Anglia facta tributaria Sedi Apoſtolicæ. 740. III. 775.III.847. VIII.1135.IV.1172.II. Miſere deuaſtatur à Danis Ethnicis. 870.IV.874.III. Liberatur à Rege AElfredo Magno. 878.XI. Iterum diriſſime ab iiſdem afflicta, liberatur omnibus vna condicta die vbique occiſis. 1011. III. IV. Rurſum occupatur ab iis. 1016.II Liberatur ab Eduardo Rege. 1043.I. Rurſum eis tributum pendit. 1050. IV. Obtinetur à Northmannis auſpiciis Rom. Pontificis. 1066.III.IV. quorum Rex VVilelmus, denarium quidem ſoluere, ſed non fidelitatem præſtare, acquieſcit. 1079.V.
Angli Britanniam occupant. 595.IX. Conuertuntur ad fidem, opera Gregorij Papæ, per Auguſtinum Abbatem & Epiſcopum. ibid. & 596.II. 597. III. V. Conſueuerunt mittere filias ſuas ad monaſteria Galliarum, ſponſo cœleſti copulandas. 640.V. Eorum regnum ex ſacrilegio & iniuſtitia decidit. 684.VI. Frequentes eorũ, ſiue Regum ſiue aliorum quorumcumque, ad Limina Apoſt. Romam peregrinatio. 689.I.699. II.703.IV.704.II.717. V. 726. XI. itemque Compoſtellam. 1123.I. Multi eorum Reges facti monachi. Vide Monachi ſponte.
Anglicanæ Eccleſiæ cunabula, à Gregorio Papa per Auguſtinum primum illius gentis Epiſcopum, optime inſtituta. 601.V. Eius Epiſcopatuum conſtitutio & ordo. ibid. & 633. VIII. diſſenſiones inter Cantuarienſ. & Eboracenſ. de primatu, vide in Cantuaria. Perſecutionem patitur à Paganis. 613.III.633.VIII. Propagatur in ea fides. 62?.III.626.IV.634.II.635.II.640.V. 644. I.653.V.655.II.681.XVI. Floret admodum ſub Theodoſio Tarſenſi, Archiepiſcopo Cantuarienſi. 668.III.676.IV. Recipit cantum Eccleſ. Romanum. 679.I. Propagatur in ea monachiſmus, opera S. Benedicti eorum Abbatis. 703. IV. Reſtituitur ab Eduardo Rege. 1043.I. Diriſſime vexatur à Danis. 870.IV.1011.III. De Legationibus Sedis Apoſtol. ad eam mittendis, orta controuerſia. 1117.IV.1119.III. De regiis conſuetudinibus altercationes. Vide Conſuetudines. Itemque de aliis diſſenſionibus inter Reges, & Epiſcopos, de libertate Eccleſiæ, vide præcipue in Anſelmus, Lanfrancus. Thomas Cantuar. Monachos introducit in Eccleſias, loco clericorũ incontinentium. 970.I.975.IV.979.II. Eius Archiep. debebant ſeipſos conferre Romam ad petendum pallium. 1027.II.1070.IV.1095. VII. 1073.III.
Anglicana duo Concilia ſub Auguſtino eorum Apoſtolo, de Britannorum ſchiſmate Paſchatis. 604.VIII. Aliud ſub Theodoro Tarſ. de Eccl. diſciplina. 672.II. Aliud ſub eodem Theodoro, aduerſus Monothelitas. 679.I. Aliud in cauſa S. VVilfridi Archiep. Eborac. 705.III. Sub Eduardo Rege, pro reſtitutione Eccleſiæ, diſſipatæ à Danis. 894.II. Sub S. Dunſtano Archiep. contra incontinentiam clericorum. 970.II. de aliis in eadem Anglia, certis locis habitis, vide ſub propriis locorum nominibus.
Anianus eligitur poſt Marcum Euangeliſt. Alexandrinus Epiſcop. 64.I. moritur. 87.III.
Aniani Epiſc. Aurel. precibus, Attila victus, & fugatus è Gallia. 451.VIII.
Anicetus creatur Rom. Pontifex. 167.III. Quid ei cum Polycarpo de celebratione Paſchatis. ib.IV. Martyrio coronatur ſub Marco Imp. 175.I.
Anicienſe Concil. in Gallia, pro Innocentio. II. aduerſus Petrum Leonis Antipapam. 1130.VIII.
Aniciorum familia Romæ illuſtriſſima: ad cuius potentiam cognoſcendam, potentiſſimi Perſarum acceſſerunt. 390.IV.395.I. Ex ea Probi, & Olybri. 395.I.
Animarum tranſmigrationis aſſertores Phariſæi Appar. VI. Earum iudicia ſub terra fieri dicebant. ib. Eas vna cum corporib. extingui aſſerebant Sadducæi. ib VII. Animas prius peccaſſe in alia vita, hic autem pati ſupplicium, dicebant Baſilidiani. 120.IX. & Origeniſtæ. 415.VII. Earũdem quoque tranſcorporationem poſt mortem Baſilidiani docuerunt. 120.IX. ſicut & Carpocratiani. ib.XII. & Manichæi. 277.IX. Animas de igne & Spiritu eſſe, eaſque creari ab Angelis, dixerunt Seleucus & Hermias. 170. V. Eas eſſe corporeas, coloratas, & anthropomorphitas, docuit pſeudoprophetiſſa Montani. 173.VII. Earum hic ſtatum per traducem propagari, peſſimas autem poſt mortem conuerti in dæmones fuit error Tertulliani. 216.V. Animabus ſolis promiſſam eſſe ſalutem, non etiam corporibus, aſſerebant Baſilidiani. 120.IX. itemque alij qui reſurrectionem carnis negarent, de quibus vide in Reſurrectio. Animas cũ corporibus extingui, & rurſum in reſurrectione vitã recuperaturas, aſſeruerunt quidam hæretici in Arabia. 249. IV. Animã Chriſtum caruiſſe, ſed pro anima deitatem habuiſſe, docuit Arius. 318.IX. Itemque Apollinaris. 373.III. Animas ex traduce generari, & inſtar corporum ex animabus propagari, dixerunt cum Tertullianiſtis Apollinariſtæ. 373.III. Eas verò carnis eſſe ſubſtantiam & pariter ex traduce generari, docuerunt Luciferiani. 362. XLVI. De earumdem origine & creatione, male quoque ſenſerunt Eunomiani. 360. VII. Ea quæſtio difficillima viſa SS. Patribus, & quid tandem de ea ſentiendum. 405.VII. Animas ſubſtantiæ eſſe diuinæ, docuerunt Manichæi. 277.IX. Priſcillianiſtæ. 381.XVI. Vincentius Victor. 420.II. Animas duas eſſe in homine, aſſeruerunt Manichæi, & Maſſaliani, & quænam abſurda de iis delirarent. 277.IX.361.IX. Eſſe corporeas, aſſeruit Fauſtus Regienſis. 520. VI. Animæ immortalitas probata ex viſionibus. 411. XII. 949. XI. De earumdem poſt tranſitũ ſtatu, multiplices viſiones. Vide Viſio. & de earumdem purgatione vide in Purgatorius ignis. Earumdem euocatio per ſectiones hominum à Iuliano Aug. 362.XXX. Animas duas ineſſe ſingulis hominibus, aſſeruit Photius Conſtantinop. 863. II.869. IX.
Animæ nonnullorum ſanctorum hominum, viſæ in cœlum ferri: Fructuoſi Epiſcopi Tarracon. & ſociorum. 261.VII. Marcellini Presb. Rom. & Petri exorciſtæ. 302.XVIII. Ambroſii Med. 397. IX. Aliæ prauorum hominum viſæ ferri in infernum: Theodorici Regis. 526.VI. Ebroini Maioris domus Franciæ. 685.IV. Pandulphi Principis Capuani. 1038.II. Aliæ per Sanctos viſæ eripi à dæmonibus: Dagoberti Regis. 647.II. Henrici II. Imp. 1056.I. De Animabus herbarum & plãtarum, quid garrirent Manichæi. 277.X.
Animales homines dicebant Valentiniani, medios inter Spirituales & Carnales, & quænam de iis delirarent. 145.II. Ita quoque vocabant Montaniſtæ & Cataphryges, eos omnes qui non ſuſciperent Paracletum Montani. 201.IV. Eodem nomine appellabant Origeniſtæ Catholicos, & quare. 393.II.
Animata non comedebant Doſithæi. Appar. VIII. neque Nazaræi. ib.IX. Ab iiſdem abſtinuerunt in odium carnis Marcionitæ. 146.VII. & Tatiani. 174.II. Valeſii quoque, ſiue Eunuchi, ante abſciſſionem. 230.III. Eadem reiecerunt, tanquam immunda, Ebionæi. 74.IV. Saturniniani vero, vt ea virtutis ſpecie plures ſeducerent. 120.XI. Vide etiam Abſtinentia. Cibi. Carnes.
Annæ matris Dei genitricis genus. Appar. XIX.XX. Ea fuit vniuira, & vnipara. ibid.
Annas princeps Sacerdotum qua ratione dictus ſit à Luca. 31. V. Interrogat Chriſtum, eumdemque mittit ad Caipham. 34.XXII. An male ſicut Caiphas, perierit. 37.I.62.I. Vide Ananus.
Anno Colon. Epiſcopus abſtrahit à matre Henricũ Regem puerum, & quare. 1062.II. Demandatur ei à Comitiis Germaniæ, regni adminiſtratio, & Regis educatio. ib. Mittitur à Rege ad Alexandrum PP. pro iuribus regiis in eligendo Ro. Pont. & pro extinguendo Schiſmate Cadaloico. 1064.I Rurſum petit ipſe Romam pro neceſſitatibus Eccleſiæ ſuæ, & ſacras Reliquias inde transfert in Germaniam. 1070.II. Abdicat ſe à cura regni quod omnia in Henrico deplorata videret. 1073.II. Moritur, & miraculis illuſtratur. 1075.IV.
Annuntiatio. Vide Angelica Annunt.
Annuli arrhæ nomine ab antiquis dari ſoliti. 57. XVII. Sponſales aliique, quales eſſe ſolerent. ib. Signatoriis vti olim ſoliti Epiſcopi. 142.IV.
Annus certus Natiuitatis Chriſti. Appar. XXX. vſque ad finem baptiſmi. 31.VII.VIII. ætatis & Paſſionis. 34.XLIII. &c.
Annorum Mundi diuerſæ ſupputationes. Appar. XXXVI.
Annus Placabilis & Acceptabilis, Prædicationis Chriſti. 31.LXXIX.
Anni Prædicationis Chriſti quomodo diſtinguantur ibid.
Annos auctor auſpicatur à Calendis Ianuarij. An. nu.VI. & an. 34. nu. LXXXVIII. 562.II. Vide etiam Chronologia.
Annorum 15. periodo, quæ olim abſoluerentur. 312. XVI. Cur totidẽ annis numeraretur Indictiones. ib.

Annorum numerandorum ratio per Agones Capitolinos, inſtituta à Domitiano. 88.I. *Ab Imperio Diocletiani numerari, iuſſit ipſe.* 284.II. *Impp. optime per Tribunitias poteſtates recenſentur.* 150.II 171.I.

Annus milleſimus Vrbis celebratus ſub Philippo Imp. 249.I.

Anni numerari ab Incarnatione Domini primum cœpti à Dionyſio Exiguo, & quando id contigerit. 527.VIII. *Alij, ab AEdificatione Rom. Eccl.* 536.IX. *Galli, ab obitu S. Martini.* 351.VII. *Græcorum ſupputatio diuerſa à Latinis.* 610.III.

Annos per Imperatoris, Indictionis, & Conſulum nomina, conſignari voluit Iuſtinianus. 537.III. 541.I.

Anni Imp. Occid. poſt translationem Imperij, cœpti tantummodo numerari à tempore coronationis per Rom. Pontifices. 881.II. 888.III. 983.II. *in fin.* 1002.I.

Anomiani, ſiue Anomæi hæretici, (qui & AEtiani, & Eunomiani) ita dicti quod Filium Patri Diſſimilem aſſererent. 360.XI. *Damnantur in Concilio Conſtantinop. Oecumenico.* 381.IV.

Ansbertus Rotomagenſis Epiſc. miraculis clarus, celebrat. Conc. 682.III. *Calumniam paſſus exulat. Reſtitutus ſancte moritur.* 695.II.

Anſegiſus Abbas Lobienſis, Caroli & Ludouici Regum Franc. & Impp. Capitula in vnum colligit. 775.VI. 845.VI. *diuerſus ab Anſegiſo Senonenſi.* 775.VI. *in fi.*

Anſegiſus Senon. Epiſc. creatur à Ioan. PP. VIII. Primas vniuerſ. Galliæ. & German. ſed reclamant cæteri Metropolitani. 876.II. *non fuit collector Capitularium Reg. Francor.* 775.VI. *in fi.*

Anſelmus Epiſcopus Lucenſis creatur Papa Alexander Secundus. Vide Alex. II.

Anſelmus alius Lucenſis item Epiſcopus electus, inueſtituram per anulum & baculum accipiens à Rege, pœnitet, & fit monachus Cluniacenſis. 1073.XIV. *Reuocatus à Gregorio VII. legitime promouetur. ibid. Eius pietas, & aliæ virtutes. ibid. Datur in patrem ſpiritualem Mathildi Comitiſſæ à Gregorio.* 1074.IV. *Pellitur ab Eccleſia ſua à diſcolis clericis. ibid.* VI. *Scribit fortiter pro Gregorio aduerſus Guibert. Antipapam.* 1080.VI. *Legatione Apoſtol. fungitur ad abſoluendos ſchiſmaticos pœnitentes.* 1084.V. *Moritur, & miraculis illuſtratur.* 1086.III. *Eius ſcripta. ibid.*

Alia ad ea poſt eius obitum appoſita. 1099.VI.

Anſelmus ex Abbate Beccenſi creatur Archiep. Cantuarienſis. 1093.V. *E Curia Regis pellitur, ob denegatam pecuniam pro ſua promotione. ibid. Mittit ad Rom. Pont. ſcriptum ſuum de Incarn. Verbi aduerſus quẽdam hæreticum Sabellianum.* 1094.III. *Perſecutionem à Rege, & aliis Epiſcopis, paſſus ob defenſionem Vrbani Papæ, reconciliatur: ſed rurſum exagitatus proficiſcitur ad eundem Vrbanum.* 1095.VII. *In Concilio Barenſi confutat Græcos.* 1097.XLVI. *Maxime honoratur ab Vrbano, alijſq; omnibus. ibid. &* 1098.II. *Mira eius obedientia humilitas.* 1098.II. *Recedens ab Italia, habitat Lugduni. ibid. Poſt mortem Guill. Regis, reuocatur ab Henrico; ſed mox contendunt in cauſa inueſtiturarũ laicarum.* 1100.VIII. *Conſulto Paſchale Papa in Cõcilio Londin. damnat eas.* 1101.I.II. 1102.II. *Romam à Rege miſſus pro eadem controuerſia, cum nihil mutaſſet de ſententia, in reditu iuſſus abſtinere ab Anglia, ſe iterum Lugdunum recipit.* 1103.I. *Reuocatur à Rege, iam inueſtituris renuntiante.* 1107.II. *Moritur.* 1109.II.

Anſgarius monachus Corbeienſis nominatur Apoſtolus Danorum, ob eam gentem ad fidem conuerſam. 826.V. *Creatur primus Archiepiſcopus Hamburgenſis, & omnium illarum regionum Aquilonarium, & Vicarius Apoſt. Sedis in eis conſtituitur.* 832.III.

Anterus creatur Rom. Pontifex. 237.VI. *Martyrio coronatur ſub Maximino Thrace.* 238.I.

Antharith creatur Rex Longobard. in Italia. 585.II. *mittit clauem auream ad Rom. Pont. ibid. moritur ex diuina vltione.* 590.XI.

Anthemius mittitur à Leone Thrace Imperator Occidentis. 467.I. *Secum ducens Macedonianos hæreticos, iuramento publico adſtringitur ab Hilario PP. de ijs compeſcendis. ibid. Inſidiis impetitur Ricimetis Gothi generi ſui, ſed rurſum pax componitur inter eos.* 471.IV. *Paulo poſt occiditur eiuſdem proditione.* 672.II.

Anthimus Epiſcop. Nicomed. martyr ſub Diocletiano. 302.V.

Anthimus Epiſc. Tyanenſis diſſidet cum Baſilio Magn. de limitibus diœceſcon. 371.VI.

Anthimus ex Trapezunte Cõſtantinopolim tranſlatus Epiſcopus à Theodora Aug. in excidium Eccleſiæ Orientalis. 535.IX. *Nefandus licet hæreticus, tamen profitetur ſe in omnibus aſſenſurum Apoſt. Sedis ſententiæ. ibidem.* XIV. *Hæreticus Eutychianus detectus, deponitur ab Agapeto Papa, & reſipiſcere à Seuero impiiſſimo impeditus, excommunicatur.* 536.V.VI. *Rurſum damnatur in Concilio Conſtantinop. ſub Mena. ibid.* X. *Relegatur à Iuſtiniano Imp. in ſolitudinem, eiuſque ſcripta comburuntur. ib.* XI.

Anthropomorphitæ hæretici, ab Audæo hæreſiarcha orti, Deum humana eſſe forma dicebant. 341.XII. *Ea hæreſis falſo ab Origeniſtis tributa Catholicis.* 393.II. 400.IX. *Anthropomorphitam eſſe animam, aſſeruerunt quidam Montaniſtæ.* 173.VII.

Anthuſa mater. S. Io. Chryſoſtomi. 362.XXIX.

Anthuſa, alia Anachoreta, patitur ob cultum SS. Imag. ibid.

Anthuſa filia impiiſſimi Conſtantini Copron. Imp. monaſticum induit habitum & ſancte quieſcit. 775.III.

Antichriſti tẽpora aduenisse exiſtimata à Patribus, quandocumque noua emergeret hæreſis, aut ingrueret perſecutio. 57.LIV. 204.I. 255.V. 259.II. 1106.IV. *De eius aduentu poſt annum Chriſti milleſimum, vana eius temporis aſſertio.* 1001.I. *aliaq; item ſub Paſchale PP. Secundo.* 1106.IV. *Antichriſtus fuiſſe Nero creditus à nonnullis, ab aliis venturus Antichriſtus.* 70.II. *De Antichriſto ſcripſit priſcis temporibus Hippolytus Epiſcopus & martyr.* 229.II. *Antichriſti imaginem ſumpſiſſe Conſtantium Imp de rebus Eccleſ. iudicare præſumentem, Athanaſius ſcripſit.* 355.III.

Antidicomarianitæ hæretici perpetuam B. Mariæ Virginitatem infamabant. 48.IV. 373.V.

Antinous puer ab Hadriano Imp. cui erat in deliciis relatus inter Deos magno Gentilitatis dedecore. 132.IV. *Vrbs Antinopolis in eius honorem condita: fœcunda martyribus. ibid.* V.

Antiochia Syriæ, totius Orientis metropolis. 39.VI. *Diriſſimo terræ motu concutitur ſub Traiano Imp. in vltionem necis S. Ignatii Epiſcopi.* 117.III. *itemq; per annum quatitur ſub Conſtantio, ob frequentes Arianorum conuentus aduerſus Orthodoxos ibi habitos.* 340.X. *Aliis inſuper horrendis terræmotibus ſæpe quaſſatur.* 458.IV. *à diriſſimo terræmotu diuino remedio ſeruata, nomen accepit vt diceretur Theopolis.* 528.II. *Capitur à Coſrhoe Perſarum Rege, & incenditur. ibid. &* 540.VIII. *Ob corruptos mores, & doctrinæ deprauationem, meruit tot atteri cladibus. ibi. Reſtituitur à Iuſtiniano Imp.* 542.II. *Iterum concutitur, & tota Daphne concidit ſub Tiberio Aug.* 581.II. *Alio rurſum motu, ſexaginta millia hominum pereunt, in vltionem rebellionis populi aduerſus Epiſcopum.* 587.III. *Capitur à Saracenis Mahometanis.* 637.I. *Recuperatur à Nicephoro Imp.* 964.VII. *iterum capta rurſus expugnatur, à Chriſtianis Latinis.* 1098.IV.

Antiocheni ciues Principum ſæpe iram in ſe concitarunt dicteriis ſuis puta Hadriani. 130.II. *& Iuliani.* 362.XXI. *Ea de cauſa habet ad eos Iulianus orationem ſuam Miſopogonem. ib. Ob tributum à Theodoſio iniunctum, exturbant ipſius & coniugis ſtatuas; indeq; extremam deſolationem expectantes, obtinent veniam interceſſione Flauiani Epiſcopi ſui.* 388.I. *& ſeqq. Iidem abſq; labe Idololatriæ vtuntur cibis immolatitiis à Iuliano expoſitis.* 362.XXVI. *Diræ ab eo vexantur ob conflagrationem templi Daphnitici. ibid.* IXXV.XXX.

Antiochenam Eccleſiam fundat Petrus Apoſtolus, & in ea ſeptem annis ſedet Epiſcopus. 39.III. *& ſeqq. Eius Cathedræ antiqua ſolemnitas. ib.* VI. *In ea primum nominati Chriſtiani.* 43.III *Et Petrus cedit, & alium in ea ſibi ſubrogat ſucceſſorem.* 45.IV. *Cur Alexandrinæ poſtpoſita fuerit. ib.* XVI. 439.IX. *Ea turbata ob Euſtachij electionem, & quando id contigerit.* 324.XXXII. *Schiſmate diuiditur inter Euſtachianos & Meletianos, omnes Catholicos.* 360.IX. 370.XII. *Illud ſchiſma componitur certo modo in Concilio Antioch.* 378.X. *Sed mortuo Meletio augetur.* 381.VII. *eiuſq; occaſione celebratur Concilium Capuæ.* 389.XI. *Tollitur tandem omnino ab Alexandro Epiſc. opera Innocentij Papæ: & quamdiu durauerit.* 408.X. *Eiuſdem Eccleſiæ prærogatiua poſt Ro. & Alex. aſſeritur in Concilio Rom. ſub Damaſo.* 382.IV. *& in alia ſub Gelaſio.* 494.III. *Eam ab omni æuo à Romana dirigi & iudicari conſuetam, aſſertum eſt in Concilio Oecumen. Epheſ.* 431.XIV. *Idque aliis plurimis exemplis confirmatum.* 389 XI. 451.XXVII. 453.V. 479.II. 482.I. 483.III. 484.IV. *Eam ſibi ſubiicere conati ſunt Alexandrini Epiſcopi, ſed cauſa ceciderunt.* 439.IX. *Earum limites diſtincti in Magno Concilio Nicæno.* 325.XXXII. *&c.* 439.IX. *Eiuſdem cũ Hieroſolymitana altercatio, ſopita in Concilio Chalced. & limites vtriuſq; cõſtituti.* 451.XXVI. *Agit apud Rom. Pont. pro conſeruatione dignitatis ſuæ aduerſus Conſtantinopolitanam.* 453.V. *Turbatur ab Eutychianis.* 479.I. 512.II. *Eius Epiſcopus Steph. Iunior, ordinatur præter conſuetudinem Conſtantinopoli, ob turbas vrbis Antiochiæ: ſed ne id amplius fieret, prohibuit penitus Rom. Pont.* 479.II. *Poſt recuperatam vrbem de manu Saracenorum, altercatur cum Hieroſolymitana, de limitibus: & quomodo ea controuerſia ſit definita.* 1108.III. *Rebellans Rudolphus Patriarcha aduerſus Sedem Apoſt. compeſcitur.* 1136.V.

Antiochenum aſſertum Concilium Apoſtolorum. 58.XLVIII. *Antioch. Concilium aduerſus Schiſma Nouatianorum tempore Cornelij PP.* 255.I. *Primum contra Paulum Samoſ.* 266.I. *Secundum contra eundem Paulum.* 272.I. *Aliud in Encæniis ſub Conſtantio Imp. in quo ſeorſum Euſebiani conuenientes, Athanaſium abdicarunt, & quatuor inter ſe diuerſas fidei formulas ediderunt.* 341.III. *Canones ibi ſanciti, haud recepti à poſteriorib. Patribus, licet ab aliquibus*

collectoribus

Collectoribus admiſſi. ibid. X. 404. V. Aliud ab iiſdem Euſebianis celebratum in quo Fidem μακρόστιχον promulgarunt. 344. I. Itemque aliud ad expellendum Meletium Orthod. Epiſcopum. & introducendum Euzoium hæreticum. 360. XI. In eo omnium deterrima Fides condita. ibid. Sub Iouiano Imp. Cath. habitum à Meletio Orthod. in quo Acacius cum ſuis ſimulat fidem Catholicam. 363. XX. Ad reſtaurandam Eccleſiam Orientalem perſecutione Valentis Imp. Ariani proſtratam. 378. X. In eo compoſitum ſchiſma eius Eccleſiæ inter Euſtathianos & Meletianos, & legationes ſummis viris iniunctæ ad viſitandas alias Eccleſias. ibi. X. XI. Sub Theodoſio Magno aduerſus Maſſalianos. 383. IX. Sub Theodoſio Iuniore in cauſa librorum Theodori Mopſueſt. & Diodori Tarſ. 435. II In cauſa Ibæ Epiſcopi Edeſſeni. 448. VII. In electione Calendionis Epiſcopi, ex quo directa Legatio ad Rom. Pont. pro confirmatione. 482. I. Poſt vindicatam ciuitatem à Saracenis, celebratur Concilium aduerſus Rudolphum Patriarcham, ſe extollentem contra Sedem Apoſt. 1136. V.

Antiochus Epiſcopus Ptolemaidis; æmulus Ioannis Chryſoſt. dictus & ipſe ob eloquentiam Chryſoſtomus. 400. XV. Inhæret Eudoxiæ Aug. & Theophilo Alex. aduerſus eundem Ioannem. 403. I. 404. V.

Antiochi inſignes anachoretæ, ſub Mauritio & Heraclio Impp. 597. IV. Alterius inſignes homiliæ de clade Hieroſolymitana ſub Coſrhoe. & captiuitate S. Crucis. ibid. & 614. IX.

Ant. papa. Vide Rom. Eccleſ. Schiſma.

Antipas cognomento Herodes. Vide Herodes Antipas.

Antipas illuſtris martyr ſub Domitiano, cuius meminit Ioannes in Apocalypſi. 93. III.

Antiſſiodorenſe Concil. diœceſanum, de Eccleſ. diſciplina. 590. XIV. Aliud ab Eugenio PP. celebratum, de rebus Eccl. 1147. V.

Antiſtius Epiſc. martyr. ſub Traiano. 120. III.

Antitactæ hæretici, ſecta Gnoſticorum. 120. XVIII.

Antoninus ex carnifice martyr ſub Commodo. 192. II.

Antoninus Pius adoptatur ab Hadriano Imp. 139. I. Vnde cognomen Pij ſortitus ſit. ibidem III. & 140. III. Mortuo Hadriano, ſuſcipit Imperium. 140. III. Eius manſuetudo laudata. ibid. Vxorem Fauſtinam inter Deos refert. 142. II. Reſcribit pro ceſſatione à perſecutione Chriſtianorum. 154. III. Moritur, & refertur inter diuos. 163. I.
Eius æquitate permoti populi quidam barbari, ſe ei ſubdunt. ibid. II. AEquiſſima eiuſdem lex de adulteris. ibid.

Antonini cognomen, commune multis Impp. poſt Pium. 199. I. Voluit Seuerus efficere, vt eſſet deinceps commune omnibus, quemadmodum Auguſti. ibid.

Antoninus Caracallus, Seueri Imp. filius lacte Chriſti educatur. 195. III. Creatur à Patre Cæſar, & Antoninus dicitur, qui antea Baſſianus. 199. I. Ex SC. creatur à patre Auguſtus. 201 I. Socerum ſuum Plautianum, cum liberis eius necat. 206. I. Patrem diſtricto gladio occidere tentat. 212. III. Patre defuncto, ſuſcipit Imperium vna cum fratre Geta. 213. II. Cur dictus ſit Caracallus. ibid.
Getam fratrem in gremio matris occidit: Papinianum IC. & alios quoſcumque patri olim vel fratri charos, obtruncat; & in imum ſcelerum delabitur. 214. I.
Agit neſciens vindictam de ſanguine Chriſti ſub patre effuſo: nihil ipſe Chriſtianis malefaciens. ibid. II.
Veſtales quatuor virgines viuas infodit, quarũ vnam ipſe violauerat. 214. II. Iuliam nouercam, ſiue matrem ducit vxorem. ibid. Parthos dolo ſubigit, & Abagarum Oſrhoenorum Regem Chriſt. male habet. 218. I. Per inuocationem dæmonum quærit eludere præſagia ſuæ mortis; qui & magiæ deditiſſimus extitit. ibid. II. Necatur Macrini opera, & refertur inter diuos. 219. I.

Antoninus Elagabalus, ſiue Heliogobalus, à Solis Sacerdotio dictus, Caracalli filius, adoleſcentulus acclamatur à militibus Imperator aduerſus Macrinum. 220. II. Ob turpiſſimas impuritates dictus etiam Sardanapalus. ibid. Cunctas vbiq; religiones in vnius Dei ſui Elagabali cultum transferre meditatur, reliquis omnibus extinctis. 221. II.
Quatuor elephantorum quadrigas agitat in Vaticano. 221. III.
Alexandrum Mamææ, conſobrinum ſuum, in filium adoptat, & Cæſarem creat. 223. V. Cunctis redditus execrabilis necatur, & cadauer trahitur in Tiberim, vnde Tractitius & Tiberinus dictus. 224. I.

Antonij Magni primordia, vitæ inſtitutio, & monaſteriorum propagatio. 310. VI. Præſto eſt Cõfeſſoribus & Martyribus, tempore perſecutionis. ib. Ipſius immenſum deſiderium martyrij. ibid. Ab Athanaſio viſitatur in eremo, & duo pallia accipit. 328. II. Imperatores ad eum ſcribunt, & viſitatur à quamplurimis toto orbe Chriſtianis, necnon à philoſophis Gentilibus. ibid. Auctor, vel reſtitutor cœnobiticæ vitæ. 328. III. Fuit anachoreta & cœnobita. ibi. VI. Eius vita, vna cum monaſticæ diſciplinæ inſtitutione, defertur ab Athanaſio Romam. 340. III. Viſitat Paulum Anachoretarum principem, & multa in itinere, & congreſſu videt mirabilia. 343. I. Sepelit eum. ibid. Alexandriam venit, vt confundat Arianos mentientes ipſum ab eis ſtare. ib. II. Migrat in cœlum anno 105. ætatis. 358. V. Eius teſtamentum quale. ib. Præcipit ſepeliri incognito loco, ne corpus eius venerationi eſſet, ſicut aliorum Sanctorum. ibid. Elementa eum lugent. ibid.
De eius ſcriptis, & vitæ ipſius ſcriptoribus. ibid. & 343. poſt. I.
Corpus eius inuentum in eremo, transfertur Alexandriam 531. IV. & inde in Gallias. 1089. VII. Tacti igne ſacro, ſanãtur ad eius Reliquias; peccantes vero in eum, eo igne corripiuntur. 1089. VII. Eius hoſpitalium miniſtrorum Ordo inſtituitur. 1095. VIII. Peregrinatio frequẽs ad eius corpus in prouinciam Viennenſem. 1120. I.

Antonius cognomento Cauleos, fit Patriarcha Cõſtantinop. 888. V. Moritur ſancte. 890. III.

Antonius Studites, creatur Patriarcha Conſtantinop. 975. III. metu Bardæ tyranni ſponte ſe abdicat. 976. I. moritur. 981. I.

Antonius martyr, vindex iurium ſuorum. 1032. I.

Anyſiæ fœminæ Theſſalon. martyrium ſub Dioclet. 302. V.

Apelles diſcipulus Marcionis, poſt lapſum carnis ab eo diuiſus eſt. 146. IX.
Quæ ipſe dogmatizarit. ibid. Philumenem feminam impudicam auctricem hæreſis ſectatus eſt. ibid.

Aphraatis monachi miraculis clari inſigne dictum ad Valentem Imp. Catholicos perſequentem, & exprobrantem quod extra cellam vagaretur. 370. XI.

Aphtharthodocitæ hæretici, qui & Incorruptibiles, quænam docerent. 563. I. Vide Incorruptibil.

Apion grammaticus Alexand. legationem init aduerſus Iudæos ad Caium Imp. & ſcribit calumnioſiſſime contra eoſdem; quem egregie refellit Ioſephus. 42. III. Eius faſtus, & miſera mors. ibid.

Apis vitulus, Deus AEgyptiorum, qualis. 123. I. Eius inuentionis cauſa ſub Hadriano Imp. altercantur AEgyptij. ibid. Eum Hebræi, dum vitulum in deſerto conflarunt, repræſentare voluerunt. ibidem.

Apocalypſis Ioannis Apoſtoli, ſcripta ab eo in exilio inſulæ Patmos. 97. II. Ea falſo alteri Ioanni, vel etiam Cerintho hæreſiarchæ tributa. ibidem V. VI. Impugnata ab hæreticis, & à nonnullis Catholicis in dubium adducta. ibid. III.

Apocalypſes aliæ, tam ipſius Ioannis, quam aliorum nomine confictæ ab hæreticis. 44. XXV. XXVI. 97. VI. Vide etiam. Reuelationes.

Apocrypha. Vide Scripta.

Apollinaris, primus Rauennatum Epiſcopus à S. Petro datus, qua ratione martyrium ſuſceperit in pace Eccleſiæ. 75. III.

Apollinaris Hierapol. Epiſcopus ſcribit Apologiam pro Chriſt. ſub Marco Imp. 172. I.

Apollinaris Alexãdr. creatur Epiſcopus. 551. II. 553. I. Intereſt Synodo Quintæ Oecumen. 553. V. Moritur, & laudatur de immenſa erga pauperes miſericordia. 570. I.

Apollinares, pater & filius, olim in Eccleſia nobiliſſimi, cur ab ea receſſerint. 350. V. VI. Iunior hæreſim docuit, qua Chriſtum pro anima deitatem habuiſſe aſſereret. ibidem. VI. Ea damnata in Concilio Alexandr. ſub Athanaſio. 362. XIV. Antequam ipſe damnaretur à Rom. Pon. nequaquam vt hæreticus vitabatur. 371. III. Damnatur cum omnibus ſuis erroribus in Rom. Synodo ſub Damaſo. 373. I. Quinam fuerint eius errores. ibidem. II. III. Eius ſcripta qualia, & quantus ipſe fuerit olim. ibidem. IV. Varia eius ſcripta falſo à Neſtorianis tributa diuerſis Sanctis Patribus. 352. II. Quid Iulianus Aug. de eius ſcripto aduerſus Gentiles, ipſumque Iulianum. 362. LVII. Ex eo diuerſæ aliæ ortæ hæreſes. 373. V.

Apollonia virgo Alexan. ſe in rogum conijcit, ipſi præparatum ob confeſſionem fidei Chriſt. 252. II.

Apollonij antiqui Theologi ſententia de manſione duodennali Apoſtolorum Hieroſolymis, refellitur. 39. V. 44. VII. Quando vixerit, & quæ ſcripſerit. 189. I.

Apollonius Senator Rom. de fide Chriſt. delatus, poſt inſignem Apologiam coram Senatu habitam, martyrio coronatur ſub Commodo. 189. I.
Confuſus à Nicephoro cum Apollonio Scriptore Eccleſ. ibid. De eius nece dira vindicta diuina. ibid. IV.

Apollonij lectoris titubatio miro exemplo roboratur ad martyrium. 310. VII.

Apollonius monachus ſub Iuliano Aug. clarus miraculis. 362. L.

Apollonius Tyanæus philoſ. Pythagor. & magus, petit Romam. 68. XI. Eius præſtigiæ, & apud omnes æſtimatio, adeo vt tamquam Deus à pluribus coleretur. ib. XII. Quantum nocuerit religioni Chriſt. ib. Veſpaſiano Imp. charus, auctor putatur miraculorũ eidem Veſpaſiano adſcriptorum. 71. V.
Reus vocatus Romam à Domitiano, ludibrio habetur: ſed cum inuitus retineretur, euaneſcit ab oculis Imperatoris. 91. IV. Eiuſdem Imp. necem eo ipſo momento quo fieret, vidit & nuntiauit Epheſi. 98. V. Moritur malo fine. 99. V. Ab

Antonino Caracallo longe poſtea colitur. 218. II.

Apologiæ pro Chriſtianis; Quadrati Athenienſis Epiſcopi, & Ariſtidis philoſophi, oblatæ Hadriano Imp. 128.I.

Iuſtini philoſ. & martyris, Antonino Pio. 150.I.

Eiuſdem Iuſtini, Marco & Lucio Imp. & Senatui Rom. 164.IV.

Melitenſis Sardenſis Epiſcopi, Marco Aurelio. 172.I.

Apollinaris Hierapolitani Epiſcopi, & Miltiadis Theologi, M. Aurelio. 172.II. *Bardeſanis Syri, ſub eodem Marco.* 175.V. *Athenagoræ Athen. philoſ. ad eundem Imp.* 179.III. *Apollonij Senatoris, ſub Commodo Aug. coram Senatu recitata.* 189.I. *Tertulliani ſub Seuero ad magiſtratus Rom.* 201.VIII. 203.II. *Minutij Felicis, ſub eodem Seuero.* 209.II. *Cypriani, aduerſus Demetrianum Proconſ.* 256.II.

Eulogij Cordubenſis, aduerſus detractores martyrij, à Saracenis Fidelibus eius Eccleſiæ illati. 857.I.

Apologiæ multiplices pro Origene, & quales. 256.IV. *Pro Baſilio, de quibuſdam eiuſdem dictis.* 371.III.IV.

Apoſtata Exconſul, ſub Commodo Imp. 189.II.

Apoſtata Iulianus. Vide Iulianus.

Apoſtatæ deſcriptio ex ſacra Script. quam optime ei conueniret. 363.XVI.

Apoſtatæ in perſecutionibus. Vide Lapſi.

Apoſtatæ exagitantur à Theodoſio Magno. 381.XI. 382.XIII. 391.I. *Quorumdam horrendi caſus.* 362.XXIV. 363.XIV. 614.IX. *Apoſtatantes ad Iudaiſmum, Conſtantinus igni tradi iuſſit.* 315. XVI.

Apoſtoli 12. eliguntur à Domino. 32.III. *Eius vocis ſignificatio, & muneris functio apud Iudæos.* 399.XII. *Ordo à Domino inter Apoſtolos conſtitutus, ita vt Petrus ipſorum eſſet caput.* 32. IV. *Eorumdem genus & patria.* ibid. *De Primatu quæſtionem mouent aduerſus Iacobum & Ioannem, ſed nõn in Petrum.* 34.XIII. *Omnes poſt ſuam electionem cœlibes vixerunt.* 33.XVII. *Sacerdotes à Domino facti.* 34.XV. *Miſſionem & Spiritum S. ab eodem accipiunt.* ibid. LVII. *Quæ omnibus communia & quæ Petro peculiaria,* ibid. LIX. *Recipiunt Sp.S. in Pentecoſte.* ibid. LXVIII. *Flagellati Hieroſolymis ob Chriſti prædicationem.* 34. LXXVIII. *Appetiti ab Agrippa Rege, diuiduntur per orbem terrarum.* 44.VII. *Quo modo, & quo conſilio condiderint Symbolum, dictum Apoſtolorum.* ibid. VIII. *In quas prouincias ſinguli profecti ſint.* ibid. X. & ſeqq. *Eorum nomine multa Acta & Scripta conficta.* 44.XXIV. & ſeqq. *Eorum Canones, & Conſtitutiones, Clementis PP. nomine vulgatæ, cuius ſint fidei & auctoritatis.* 102.IV.V. *Iidem omnes ad Tranſitionem B. Virginis ex diuerſis Orbis partibus eodem tempore delati.* 48.V. *Quinam interfuerint Concilio Hieroſolymitano.* 51.III. *Quot habita ab ijs Concilia.* 58. XLVIII.

Opus manuum exercuerunt. 52.V. *Abſtinuerũt à carne & vino.* 57. LVI. *Dicti etiam Epiſcopi, & Presbyteri, & qua ratione.* 58.II. IV. *Eorum loco ſucceſſerunt Epiſcopi.* 51.XV. 58.III. *Apoſtoli qui & quo ſenſu dici poſſint.* 1029.III. *Apoſtolis ſe eſſe ſapientiores, iactabant Valentiniani.* 145.IV. *Marcitæ.* 175.VIII. *Aëtius impius.* 356. XVII. *Eos non accepiſſe Spiritum S. quomodo intelligeret Montanus.* 173.IV.V. *Apoſtolorum oſtiarij appellati à Chryſoſtomo Imperatores, quod ſepeliri conſueuiſſent extra veſtibulum eccleſiæ Apoſtolorum.* 336.XIII. *Apoſtolos quoque ſuos voluit habere diabolus.* 35.XIV. 68.XII.

Apoſtolatus non debet eſſe ſpontaneus. 44.XXXII. *Vide Prædicatio. Apoſtolatus Iudæorum & Gentium inter Petrum & Paulum diſtinctio quomodo intelligenda, & quis dignior.* 51.VI.

Apoſtolica Eccleſia vna toto orbe. 45.II.

Apoſtolicæ dici poſſunt omnes Eccleſiæ ab Apoſtolis fundatæ, vel ab eis propagatæ. ibid.

Apoſtolicæ cathedræ principatus viguit ſemper in Eccleſia Rom. 306.XII.

Apoſtolicæ Literæ Romanorum Pontif. earumq; diuerſa genera. 142.IX.

Apoſtolica ſedes per antonomaſiam dicta, Romana. 45.II. *& Apoſtolicus Rom. Pont.* ibid.

Apoſtolica ſedes. Vide Rom. Eccleſia. Rom. Pontifex. Prima Sedes.

Apoſtolici hæretici, ſic dicti, quænam docuerint. 260. VIII. *ex Manichæis deriuati.* 1147.XI. *quænam alia impia & impura docerent.* ibid. & XII.

Apotactici, hæretici à renunciatione ſic dicti in quo errarent. 260. VIII. *Exagitantur à Theodoſio Magno.* 381.XI.

Apparitiones multiplices Domini poſt Reſurrectionem. 34. LIII. vſq; LX. *Alia eiuſdem, facta S. Petro fugienti è carcere Romano.* 69.III. *Petro Alexandrino de Ario.* 310.XI. *Ambroſio Mediol. morienti.* 397.VIII. *Super montem Oliueti, ſub Theodoſio Iuniori.* 419.XVI. *Marciano Imp. in ſomnis; oſtendentis ei Attilæ arcum fractum.* 454.V. *Sancto Remigio, & Clodoueo Regi.* 499.V. *Baſilio Imp.* 867.XI. *Benedicto puero, pro conſtructione pontis Auenionenſis.* 1177. XV. *Richardo Archiep. Cantuar. dilapidatori bonorum Eccleſiæ.* 1184.I. *S. Crucis facta è Cœlo Conſtantino Magno progredienti aduerſus Maxentium.* 312.IV. *Et aduerſus Licinium* 318.III. *In aere in monte Golgotha, quo tempore Conſtantius maxime impugnabat Chriſti diuinitatem.* 353.IX.X. *In extis ſacrificij Iuliani.* 362. IV. *In veſtimentis militum Iuliani è rore delapſæ in ipſo principio eius Apoſtaſiæ.* 361.III. *In cœlo, quando Iudæi ſub eodem Iuliano reædificare conarentur templum Hieroſolymitanum: ac pariter veſtes eorum, aliorumq; cuiuſcumq; religionis hominum, eodem ſigno cœlitus ſignantur.* 363.III. *In veſtimentis militum Arcadij, coeuntium in prælium aduerſus Perſas pro defenſione Chriſtianorum.* 395.XI. *In tunicis baptizatorum, poſt apparitionem Chriſti Domini in monte Oliueti, ſub Theodoſio Iuniori.* 419. XVI. *In veſtimentis illorum peſte bubonis, ſub Conſtantino Copronymo.* 746.I. *Alioq; tempore, pariter in veſtibus hominum.* 954.VII. *Itemq; ſub Ottone in partibus Boreal. tempore peſtis.* 956.III. *Giſortij, in aere, dũ Reges Franc. & Angl. deliberarent de expeditione in Terram Sanctam.* 1188.II. *Mariæ Virginis, Auguſto Imp. Appar.* XIII. *in fin. Gregorio Thaumaturgo.* 233. VIII.

Baſilio Magno. 363.XIII. *Cyriaco monacho, aduerſus Neſtorij ſcripta.* 429.IV. *in fi. Antiochiæ, & Conſtantinopoli, aduerſus Anatolium impium idololatram.* 581.II. *Ildefonſo Epiſcopo Toletano.* 657.III. *Ioanni Damaſceno reſtituentis ei manum amputatam.* 728.I. *Fulberto Cornotenſi cui ſugenda aperuit ſacra vbera.* 1028.II. *Mulieri in Gallia, quam conſtituit prophetiſſam.* 1180. I. *Michaelis Archangeli multiplices.* 60.IX.

Conſtantinopoli. 330.III.

in monte Gargano, Romæ, & pluribus aliis locis. 493.V.

Angelorum. Vide in Angelus.

Petri & Pauli Apoſtolorum Neroni. 69.XVIII.

Conſtantino Magno. 324.X.XII.

Attilæ. 452.VIII.

Petri tantum Gallæ viduæ. 504.V.

Stephano III. Papæ. 754.II.

Petri tantum, Laurentio Archiep. Cantuar. 614.II. *Saracenis.* 846.I.

Bardæ Cæſari. 867.V.

Alexandro Imp. 912.II.

Sancio Hiſp. Regi. 1074.VIII.

Friderico Imp. 1175.II.

Ioannis & Philippi Apoſtolorum, Theodoſio Magno. 394.II.

Nicolai Myrenſis, Conſtantino. 326.XVIII.

Aliorum plurimorum SS. Sed & tam prædictorum, quam virorum præſtantium apparitiones alias, vide ſub propriis nominibus. Vide etiam Viſio, & Reuelatio. Oſtenſa. Animæ. agiturque ſæpe alibi de aliis ſeu apparitionibus, ſeu viſionibus & oſtentis.

Appellationes ad Sedem Apoſtol. Rom. ex traditione Apoſtolica, & auctoritate à Chriſto collata Petro. 325.XLIII. *Eæ confirmatæ in Synodo Oecumenica Sardicenſi.* 345.XII. *Vndique ad eam fieri ſolitæ in antiqua Eccleſia.* 493.III. *Patriarchæ etiam ipſi Orientales, de iniuriis ſibi illatis ad eam appellarunt: puta,*

Alexandrinus Ioannes, pulſus à Zenone Imp. 483.I *& vide Alexandrini Epiſcopi. Antiochenus Macarius, damnatus in Sexta Synodo.* 681. X. *Vide Antioch. Epiſc.*

Conſtantinopolitanus Iohannes Chryſoſtomus, damnatus ab Epiſcopis. 404. VI. *Eutyches, atque damnatus in Synodo.* 448.V. *Flauianus, depoſitus in Synodo Epheſ.* 449. XI. *Ignatius, iniurias & expulſionem paſſus à Photio.* 861. V *Vide Conſtantinop. Epiſc.*

Hieroſolymitanus Daibertus, pulſus à Rege. 1104.III. *Arnulphus, depoſitus in Synodo.* 1115. IV. *Vide Hier. Epiſc. de Antioch. & Hieroſol. vide ſub ijs nominibus. Appellari etiam conſueuit ex Africa.* 419.IX.XI. 602.III. 1053.VI. *Quæ de re fuerit controuerſia in cauſa Appellationũ inter Apoſtol. Sedem & Eccleſiam Afric.* 419 VIII.XII. *Vide Afric. Epiſc. Ex Gallia.* 422.I. 432.IX. 535.XVII. 570.VI. 839.II. 863.VIII. 870.II. 871.IV. &c. *Quæ de eis controuerſia Epiſcoporum Galliæ cum Nicolao Papa.* 865.II. IV. *Vide Gallic. Eccl.*

Ex Hiſpania. 258.II. *Et aliis quibuſcumque prouinciis, tam Occidentalis Eccleſiæ quam Orientalis.* 592.II. 593.I. 595.III.V. 602.III. 667.II. 678.V. 854.II. &c. *Vide Orient. Eccl.*

Itemque ex Synodis ipſis Oecumenicis. 449. XI.XIV. 681.X. *Vide Concilia. Denique ipſi Reges & Impp. à factis ſibi, aut prætentis iniuriis, appellare conſueuerunt ad Rom. Pontif.* 862. VI. 1073.III. 1092.II. 1106.II. 1167.V. 1168. IV. 1193.II.III.

Appellationes Eccleſiæ, quo ordine procederent 641.III. *ad Sedem Apoſtol. impedit tyrannice Henricus Rex Germaniæ, auctorque eſt eiuſmodi nefandæ hæreſis, Henricianæ dictæ.* 1073.II. *Eas item conatur abolere Henricus Rex Angliæ.* 1164.VII.X. *& tamen ipſemet paulo poſt pro ſuo capite cogitur ad appellationis remedium confugere.* 1167. VII. 68. IV. *Non poſſunt vllo tempore à quoquam præſcribi, nec quidem conceſſione ipſorum Rom. Pontif.* 1097.XV.XLIII. XLIV. 1156.I.

Appellandi ab Epiſcopis ad Imperatores, primus omnium viam aperuit Paulus Samoſatenus hæreſiarcha. 272.III. 313.IX. *Eum imitati ſunt Donatiſtæ.* 313.IV.IX. 314.IV. VIII. *Photinus.* 357.II. *Origeniſtæ monachi.* 400.X. 402.I. *Pelagiani.* 439.XI. *Edeſſeni clerici, calumniatores Ibæ Epiſcopi ſui.* 448.VII. *Appellantem Epiſcopum ad*

pum ad jaculare tribunal, Valentinianus Imp. mulctat. 369.VI.

Apphiani martyrium. Vide in AEdeſius.

Apulia, propria Rom. Eccleſiæ, conceditur in feudũ, cum homagio & tributo, Northmannis. 1059. VIII. 1080. VII.

Apulum Concil. ſub Paſchale II. contra Burdinum Archiep. Bracarenſem. 1117. III. *Alia Concilia certis Apuliæ locis celebrata, vide ſub propriis eorum nominibus.*

Aqua mutatur in vinum à Chriſto. 31. XIII. *Idem annuis miraculis poſtea pluribus locis fieri conſuetum.* ibid.

Aqua conſecrari ſolita anniuerſaria, die nocte Baptiſmi Chriſti. 31. IX.

Aqua baptiſmi ſolita primo benedictione ſanctificari. 132. II. *Eadem miraculis illuſtratur.* 417. VI. *Aqua diuinitus repleri ſoliti pluribus locis fontes baptiſmales.* 417. VI. 548. III. 573. III. *Euiſmodi miraculum Rex incredulus curioſius diſquirere ſatagens, pœnas luit.* 548. III. *in fi. Aqua, baptizante Epiſcopo Nouatiano, euaneſcit.* 419. XVII.

Aquæ Benedictæ antiquus vſus in ingreſſu Eccleſiarum. 57. XXXIII. *Ea iam antea in domibus priuatis haberi ſolita.* 132. II. *Eius inſtitutio Apoſtolica decreto Alexandri PP. Primi confirmatur. ibid. Quamplurima per eam edita miracula, fugatiq; dæmones. ibid. &* 362. XXXI. 389. XVI. 598. VI. *Locuſtæ extinctæ.* 885. I. *Ignei globi repulſi.* 944. V.

Aquæ calidæ & frigidæ probationes. 876. IV. *Improbantur à Stephano PP. Sexto.* 890. I.

Aqua ablutionis manuum quorumdam ſanctorum virorum, ſanationes factæ. 1033. IV. 1070. V. 1073. IV.

Aqua miſcenda vino in calice Euchar. ex traditione Dominica. 57. XLI.

Aquariorum hæreſis. 174. II. *Vnde error ortus.* 257. V. *Aqua ſola in calice Euchar. vtebantur Ebionæi.* 74. IV. *Marcionitæ.* 146. VII. *Tatiani.* 174. II. *Encratitæ.* 257. V. *Aquam in calice Euchar. non miſcebant Armeni.* 685. II. 863. V. *De ea alia orta quæſtio, vtrum tranſſubſtantietur cum vino in ſanguinem Chriſti.* 1188. IV.

Miraculum ea de re editum. ibid.

Aquila Ponticus præfectus ab Hadriano Imp. extructioni AEliæ ciuitatis. 137. V. *Conuerſus ad fidem, mox ob ſtudium aſtronomiæ iudiciariæ pulſus Eccleſia, fit Iudæus. ibid. Scripturam ſacram malo animo in Græcum transfert, aduerſatus editioni Septuaginta.* ibid.

Aquileia expugnatur & diruitur ab Attila. 452. VIII. *itemq; à Longobar.* 590. X. *Aquileienſe Concilium ſub Gratiano Imp. inſignium plane Epiſcoporum aduerſus Arianos, vnica actione confectum.* 381. XII.

Aliud ſub Honorio contra Origen. 400. V.

Aliud ſub Iuſtiniano Imp. aduerſus Quintam Synodum pro Tribus Capitulis. 553. XIV. *Aliud tempore Sergij PP. de V. Synodo.* 698. II.

Aquileienſis Eccleſia fundata à S. Marco Euang. illuc à Petro miſſo. 45. XIII. *Manet diutius in ſchiſmate de Tribus Capitulis.* 553. XIV. 556. I. 570. III. 584. IV. 586. II. 602. II. *Reſipiſcit tandem.* 698. II. *Patriarchatus dignitatem vnde habuerit.* 570. III. *Incenſa Aquileia à Longobardis, tranſit in Gradenſem Eccleſiam.* 602. II. *Poſtea iterum diuiduntur, & ſibi aduerſantur, fauentibus Longobardis Aquileienſi Rom. Pontificibus Gradenſi.* 605. II. 630. V. 729. II.

Dictus etiam reperitur Patriarcha Foroiulienſis, & quare. 605. II. 729. II.

Quæ fuerit facta iſtarum duarum diſtinctio diœceſeon. 1050. II.

Aquiſgranenſe Concil. ſub Carolo Magno, de Proceſſione Spiritus Sancti, & canendo Symbolo cum additamento, Filioq;. 809. IV.

Sub Ludouico Pio, pro reformatione monachorum, & confirmanda donatione bonorum Rom. Eccleſiæ. 817. II. *aliudq; pro ſtatu Eccleſiæ optime diſponendo* 819. I. *item & aliud pro Eccleſia, & regno recte adminiſtrandis.* 836. III. *Sub Ottone I. pro ipſius in Regem vnctione.* 937. II.

Aquitanica Concilia pro Eccleſia & morum reformatione. 1034. I. *Quæ certis Aquitaniæ locis celebrata ſunt, vide ſub propriis eorum nominibus.*

Ara Cœli, templum Romæ vnde ita dictum Appar. XIII. *Ara primogeniti Dei, cur erecta Romæ ab Auguſto Imp. ib. Ignoti Dei, Burdegalæ conſecrata in honorem Stephani Protomartyris.* 34. XC. 52. II. *Ignotorum Deorum, qua ratione eſſent Athenis.* 52. III.

Ara Victoriæ Romæ. Vide Victoriæ Ara.

ex Arabia venerunt Magi ad Chriſtum adorandum. 1. IV.

Arabes poſt Mahometis eorum Principis obitum, inuadunt Imperium Rom. ingentibuſq; cladibus afficiunt. 631. I. 632. I. 633. I. *Reliqua vide in Saraceni.*

Arabicum Concilium aduerſus Beryllum Epiſcopũ hæreticum. 229. I. *Aliud aduerſus quoſdam hæreticos, aſſerentes animæ mortalitatem, & reuiuificationem.* 249. IV.

Aragonia feudataria Sedis Apoſtol. 1097. XXX.

Aragonenſe Cõcil. de rebus eius Eccleſiæ. 1062. VII. *Quæ certis Aragoniæ locis celebrata ſunt, vide ſub propriis eorum nominibus.*

Aranearum telæ cadunt in Sexta Synodo, in ſignum ſordium hæreſis Monothelit. expulſarum. 681. II.

Arancus creatur Gothorum Rex in Italia, & occiditur. 542. I.

Arator R. E. ſubdiaconus, ſub Iuſtiniano Imp. heroico carmine canit Acta Apoſt. à S. Luca conſcripta. 544. I.

Arauſicanum Concil. I. in Gallia Narbon. pro Eccleſ. diſciplina. 441. II. *Secundum in Encæniis contra Pelagianos.* 529. I.

Arbitrium Liberum. Vide Liberum Arb.

Arbogaſtes Comes, natione Francus, Victorem Maximi Imp. filium, adhuc puerulum, proditorie necat. 388. VII. *Valentinianum Imp. Iuniorem occidit.* 392. II.

Qualis eſſet, vt à S. Ambroſio diligeretur. ib. Eugenio cui adhærebat, à Theodoſio Mag. victo, ipſe ſibi manus infert. 394. III.

Arcadius Theodoſii Magni filius, ſexennis à patre renunciatur Auguſtus. 383. VI. *Præceptorem ſuum ſedentem iubetur ipſe detecto capite adire.* ibid.

A præceptore aliquando verberatus, mortem ei meditatur. ibid.

Mortuo patre, ſuccedit in Imperium Orientale ſub cura Ruffini ducis. 395. V. *Vxorem ducit Eudoxiam Liciniam. ib. Hæreticos, Gentiles, Iudæos coercet, hacq; pietate vitat inſidias Ruffini. ibid.* VII.

Bellum gerit contra Perſas pro defenſione Chriſtianorum, ad ſe ab eis confugientium. 395. XI.

Eius pietate ciuitas Conſtant. conſeruata ab incendio cœleſti. 396. III.

Capitale ſupplicium ſtatuit in receptores & occultatores hæreticorum. 398. XVIII.

Suaſu Eutropij eunuchi, reſcribit aduerſus immunitatem Eccleſiarum. ib. XX. *Compeſcit etiam clericos & monachos qui ab apparitoribus raperent reos.* ibid. XXI.

Bello appetitus à Gaina, cogitur ei dare Eutropium, reuocatq; legem contra immunitatem Eccleſ. latam. 399. III. IV. *Proſcribit turpe ſpectaculum Maiumæ. ibid.* V. *Prohibet cantus Arianorum.* 400. XVI.

Idolorum templa in pagis dirui iubet, in vrbibus Chriſtiano ritu conſecrari. ibidem. IX. 401. VIII. *Multa indigna à Gaina paſſus, tandem eum hoſtem Reip. declaratum, per ſuos duces ſuperat, & interimit.* 400. VI. VII. VIII. *Cunctos hæreticos vrbe Conſtantinop. pellit. ibidem.* XVII.

Augetur filio Theodoſio. 401. VI. *Chryſoſtomum inuitus pellit.* 404. V. VII. *Monetur, à fratre Honorio de pacificanda Eccleſia Orient. ibi.* XIII. *Recuſantes communicare Arſacio intruſo in locum Chryſoſtomi dire exagitat. ibidem.* X. *Excommunicatur ab Innocentio PP. poſt mortem Chryſoſtomi in exilio; & ſe excuſans reſtituitur.* 407. VII. *Aduerſus eum eadem de cauſa, bellum gerere cogitauit Honorius eius frater. ib.* VIII. *Moritur & timens filiolo ſuo Theodoſio à fratre Honorio, commendat eum Regi Perſarum.* 408. I. *Quot: & quos qualeſque liberos reliquerit. ib. &* 415. X. *Quatuor eius filiæ virginitatem Deo dicarunt.* 415. X.

Arcadius Epiſcopus Legatus Cæleſt. PP. in Oecumenica Eph. Synodo. 431. III.

Arcadij, & ſociorum nobilium Hiſp. illuſtre pro fide Catholica ſub Genſerico VVandalorum Rege Ariano martyrium in Africa. 347. I.

Archelaus filius Herodis Idumæi, Ethnarcha Iudææ conſtituitur ab Auguſto Imp. 8. II. *Ob nimiam in ſubditos crudelitatem iudicio poſtulatus, relegatur Viennam Galliæ ciuitatem.* 16. I.

Archelai Caſcharorum Epiſcopi publicæ diſputationes cum Manete hæreſiarcha. 277. VI.

Archidiaconus S. Stephanus. 34. LXXX. *in fi.*

Archontici hæretici, quænam docerent. 175. [illegible]

Arcus triumphalis Seuero Imp. Romæ erectus. 20[illegible]. II. *Alius in honorem Conſtantini Magni factu.* 312. IX.

Ardaburius dux Theodoſii Iunioris, diuinitus vincit Perſas, Chriſtianis perſecutionem inferentes. 420. III.

Miſſus contra Ioannem tyrannum in Italiam, vi tempeſtatis in eius manus incidit. 424. II. *Liberatur diuinitus ab Aſpare filio.* 425. I. *Meruit hæc cœlitus bona ob Theodoſii pietatem, cum alioqui tam ipſe quam filius eſſent Ariani. ib. Vide Aſpar.*

Ardaleo mimus, ioco fingens Chriſtianum, ſerio factus martyr. 303. VI.

Ardericus nouator eijcitur ex Hibernia. 1053. VII.

Aredius Lemouicenſis ſanctitate floret. 595. XI.

Arelatenſe Concilium Primum numeroſiſſimum, ſub Conſtantino Mag. in cauſa Cæciliani Epiſcopi Carthag. & Donatiſtarum. 314. V. *Præfuit ei Silueſter PP. per legatos. ibidem. Eius Acta deprauata à Donatiſtis. ibid.* VII. *Miſſa ad Silueſtrum, vt ab eo confirmarentur. ibidem.* VIII. *Confuſum cum Secundo. ibid.* V. *Tertium pro Eccleſia. diſciplina.* 524. III. *Aliud ſub Carolo Magno, pro optimo Eccl. regimine.* 813. VI.

Arelat. Conciliabulum Arianorum, præſente Conſtantio Imp. aduerſus Athanaſium. 353. VII.

Arelatenſis Eccleſiæ controuerſia de primatu cum

Viennenſi, temperata in Concilio Taurinenſi. 397. XIII. Eius priuilegia vnde orta, & quænam in eius prærogatiuam ſtatuerit Zoſimus Papa. 417. IV. Quid poſtea ab eodem & aliis ſeqq. Pontif. de earumdem Eccleſiarum controuerſia ſtatutum fuerit. ibidem. V. & 445. IV.

Areopagus, qui locus Athenis. 52. II.

Areopagitæ Iudices quales, & quanta eorum apud omnes æſtimatio. ibid.

Apud eos cauſam agit Paulus Apoſt. & vnum ex eis, nempe Dionyſium, conuertit. ibidem. III. IV.

Areopagitica Hilduini Abbatis, de rebus geſtis S. Dionyſii Areopag. 834. II.

Argentei 30. quibus venditus eſt Chriſtus, quam ſummam efficiant. 34. VII. Eius vocis varia acceptio in Script. variumque pretium. ibidem.

Ariadna Leonis Imp. filia, inhians Imperio fratrem infantulum de medio aufert. 461. VI. Deſponſata fide Patricio Cæſari, eo à Zenone necato datur coniux ipſi Zenoni. 469. I. 470. I. Vide in Zeno. Eum viuum ſepultum, non permittit educi. 491. I.

Anaſtaſium nondum Senatorem, ex turpi commixtione euehit in Imperium. ibid. II.

Ariamirus Sueuorum Rex in Hiſp. ſanatur beneficio S. Martini. 560. II. 570. VII. Eius pietas laudata. ibid. VII.

Arialdi diaconi Mediol. inſigne martyrium à Nicolaitis & Simoniacis. 1066. VI.

Aripertus Longobard. in Italia Rex donat, ſeu reſtituit Eccleſiæ Rom. Alpes Cottias. 704. I. Moritur. 712. III.

Ariſtides philoſophus Chriſt. Athen. apolog. Chriſtianis offert, Hadriano Imp. 128. V.

Arius diaconus Alexandr. ob ſchiſma Meletianum excommunicatur à Petro Epiſcopo. 310. II. Viſio diuina de eo oſtenſa eidem Petro. ibidem. Pœnitentiam ſimulans, creatur ab Achilla presbyter. ibidem. V. Quo tempore detectus fuerit hæreſiarcha, & vnde acciderit lapſus eius. 315. X. De promulgatione eius hæreſis diuerſa tempora conſideranda. ibid. XI. Ab Alexandro Epiſcopo exuitur presbyteratu, & ab Eccleſia eiicitur. ibid.

Euſebium Nicomed. alioſque plurimos Epiſcopos Orientales, allicit ad dogmatis ſui propugnationem. 318. VIII. Eius impia dogmata. ibidem. IX.

Contemnit Conſtantium Imp. & ab eo publicis literis acriter exagitatur. 319. II.

Eius ſcriptorum lectionem Patres Concilij Nicæni exhorreſcunt. 325. XXI.

Ea damnata, & comburi iuſſa. ibid. XXVIII.

Ipſe quoque anathemate percuſſus, pœnitentiam ſimulat, & ſubſcribit Regulæ Fidei. ibid. XXVI.

De eius damnatione, reſtitutione, & mortis tempore, perplexa hiſtoria elucidatur. 327. II. 335. X. 336. X. Vocatur à Conſtantino Magno, & oblata fidei confeſſione fraudulenta, recipitur ab Euſebianis in conciliabulo Hieroſol. 335. X. XI.

Reſtitutus Alexandriam, nouas ibi ciet turbas. 336. IV.

Reuocatus Conſtantinopolim à Conſtantino, fidei Nicænæ doloſe ſubſcribit: & introducendus ab Euſebianis in Eccleſiam, in itinere diuertens ad latrinas, ibi medius crepat. ibidem. VIII. IX.

Arianæ hæreſis cauſa conuocatur Magnum Concilium Nicænum. 325. IV. Ea execrationi Patribus habita. ibid. XXI. Filium Dei abnegans, præſidium quærit ab eunuchis ad gignendum inhabilibus. 337. XVI.

Damnatur in Concilio Rom. ſub Iulio Papa. ib. XVII.

Eius multiplices rami. 360. XI.

Ariani Epiſcopi eo conſilio veniunt ad Concilium Nicænum, vt criminentur apud Conſtantinum Orthodoxos. 325. XI. Iidem in Synodo confutati ibid. XIV. XXI. XXII.

Quomodo in ſubſcriptione Synodi ſe geſſerint. ib. XXV. XXVI.

Arianos Conſtantinus appellari iubet Porphyrianos, & quare. 325. XXVIII. Iidem viuente Cõſtantino, nihil auſi ſunt mutire contra Nicænam Synodum. 329. II. 336. VI. Quid vero interea egerint, vide in Euſebius Nicomed. & Euſebiani.

Arianorum calumniæ in Athanaſium, alioſque Orthod. Antiſtites, ipſamque fidem Catholicam, vide ſub ſingulis eorumdem Antiſtitum nominibus, & in Catholicus. Eorumdem latibula in ſuis aſſertionibus de fide. 340. XI. 341. VII. Mentiri ſoliti, præſtantiſſimos quoſque viros ſuæ hæreſis aſſertores extitiſſe. 256. VI. 263. V. 311. III. 343. II. Quo animo Sardicam ad Concilium Oecumenicum acceſſerint, & qualem fugam capeſſiuerint. 347. VI. Damnantur ibi à Patribus ib. VII. Philoppopoli conuenientes fidei formulam Sardicẽſis Concilij nomine promulgant, & Rom. Pont. excommunicare primi omnium præſumunt. ib. XV. XVI. Inſidiantur Orthodoxis poſt Synodum Oecum. Sardic. multoſq; ex eis perdunt. 348. I.

Poſtulant à Liberio PP. communionem, ſed patiuntur repulſam. 352. III. Conuenientes Arelate præſente Conſtantio Imp. damnant eos qui recuſarent ſubſcribere in Athanaſium, eoſdemq; in exilium pelli curant. 353. VIII. Idq; abundantius peragunt in Conciliabulo Mediol. 355 II. & ſeqq.

Liberio Papa eadem de cauſa pulſo, Felicem in eius locum ſubrogandum curant. ib. X. Affectantes videri Catholici, Sirmienſe Concilium celebrant aduerſus Photinum hæreſiarcham. Vide Sirmienſe Concil.

Eorum impietas ibidem Sirmij palam detecta, dum voces Conſubſtantialitatis, & Similitudinis, prorſus ablegarunt. 357. III.

Diuiduntur ibidem inter ſe, Ariani & Semiariani dicti. ibid. VI. & quæ inter eos differentia. 358. IV. Vide Semiariani. Conſtantium Imper. adulatorie AEternum vocant, qui Filium Dei æternum negarent. 353. V. 359. IV. Damnantur in Concilio Arimin. 359. V.

Conueniunt fraudulenter Nicææ in Thracia. Vide Nic. Concil. in Thracia. Quibus lapſibus à fide Cathol. ſemel deficientes, tandem prolapſi ſint ad imum perfidiæ. ibidem. VII. & XIX.

In Concilio Seleucienſi altercantur cum Semiarianis, & ſe inuicem damnant. 359. XVI. & ſeqq. Vide Seleuc. Concil. & Acacius: Sed & de cæteris rebus ad eos ſpectantibus, vide ſub nominibus præcipuorum earumdem ſectarum patronorum, necnon Orthodoxorum qui aduerſus eos egerunt. Ariani vbiq; ſuſcipiunt hæreſim Macedonianam de creatione Spiritus Sancti. 360. V.

E ſacris codicibus delere ſoliti teſtimonia de deitate eiuſdem Spiritus Sancti. ibid.

Coercentur à Gratiano Imp. 378. IX. Theodoſio Magno. 380. II. 381. I. XI. 383. VII. 384. VII. 388. VI.

Compeſcuntur Conſtantinopoli ab Arcadio, ob contentiones ipſorum aduerſus Catholicos de hymnorum cantu. 400. XVI.

Præualent ſub Gothis, & VVandalis, aliiſque populis barbaris, ea contagione infectis: de quibus vide ſub ſingulis eorum nominibus, vel Regum ipſorum, atque etiam verb. Orbis, & Perſecutio.

Arimini iubentur à Conſtantio Imp. Occidentales Epiſcopi conuenire, eodem tempore quo Orientales Seleuciæ, & quo conſilio id contigerit. 358. I. II. Quot & quales Epiſcopi conuenerint. 359. II.

Fides Nicæna comprobatur, & formulæ Arianorum repudiantur, ipſique damnantur: ſicque finitur Synodus. ibid. V. Sed multis poſtea menſibus ibi detenti Epiſcopi, tandem minis & dolis illecti ſunt ſubſcribere fraudulentæ fidei formulæ. ibid. VIII.

Qua in re tunc Patres deliquerint, & quo ſenſu dixerit Hieronymus, tunc Orbem miratum eſſe, ſe eſſe Arianum. ib. IX. X. Qua ratione Arimini Synodus ab aliis exploſa ſit vt impia, ab aliis probata vt Orthodoxa. ibid. XI.

Arimini formula damnata à Liberio PP. & aliis quamplurimis Epiſcopis Occidentalibus, qui & ideo pulſi ſunt ſedibus ſuis. 359. XII. &c. Eadem quoque diuino iudicio reprobata, vindictam ſumente numine de iis qui ei ſubſcripſiſſent. ibid. XV.

de Ariminenſi Concilio libellus Hilarij nomine vulgatus, in multis deprauatiſſimus. 352. IV. 357. XIV.

Armenia Maior deuaſtatur à Saracenis, in pœnam hæreſis Manichabi reuiuiſcentis. 653. VII.

Armeniæ Maioris Epiſcopus ordinari olim debuit à Cæſarienſi Cappadociæ Archiepiſcopo. 311. IV.

Eius Eccleſia optime conſtituitur à Gregorio Epiſcopo. ib. Eius Rex Tyridates fidem Chriſti recipit. ibid.

Armeniacum Concilium in cauſa librorum Diodori Tarſ. & Theodori Mopſueſt. 435. II.

Armeni Chriſtiani pro defenſione religionis bellum ſuſcipiunt contra Maximinum Galerium Imp. eumdemque ſuperant. 312. I. A Perſis ob fidem afflicti, ſe dant Romanis. 572. V.

Multos contrahunt errores in religione. 685. II. 863. V. 1080. XIV.

Conuertuntur à quodam viro Sancto. 917. III. & à S. Nicone. 961. III. Iterum labuntur, ſatagitque de eorumdem reductione Gregorius PP. Septim. 1074. VII. 1080. XIV. & Alexander Tertius. 1170. XII. Eorum maximus Pontifex, Catholicus dictus, & quam late ſe diffunderet eius auctoritas. 1136. V. in fin. 1145. IV. Subiicit ſe Romano Pontif. 1145. IV. 1197. IV.

Armeni hæretici, iidem & Iacobitæ dicti. 535. XIII. Vide Iacobus Syrus.

Armeniæ Princeps, poſterioribus temporibus dictus Generalis. 1170. XII. Conſequitur regium titulum à Sede Apoſtolica. 1197. IV.

Armorici ſedibus pulſi à Maximo tyranno. 383. II.

Ea regio dicta Britannia minor, à Britannis in eam miſſis ab eodem Maximo. ibid.

Liberatur per S. Germanum Antiſiod. ab inuaſione Alemannorum, & ab ira Valentiniani Imp. 435. III. Vide Britan. minor.

Arnaldi de Brixia hæreſiarchæ errores damnantur in Concilio Lateran. ſub Innoc. II. ipſeq; ex Italia pellitur. 1139. III.

Fuit diſcipulus Petri Abailardi. ibi. & 1140. I.

Seditionem Romæ mouet aduerſus Pontifices &

Cardinales.

Cardinales. 1141.I. 1145.III. 1148.XI.1155.I. Pulſus Roma recipitur à Friderico Rege; ſed petitus ab Hadriano PP. ei redditur, & ſuſpendio necatur, ac comburitur. 1155. II.
Arnobius Rhetor fit Chriſtianus. 302.IX. Scribit contra Gentiles.ibid. Vnde acciderint naui in eius ſcriptis. ibid.
Arnulphus Metenſis Epiſc. vitæ moribus & miraculis clarus, à Rege Clotario inſtituendum ſuſcipit Dagobertum filium. 614.VI.
Dagoberto in regnum euecto, diuinitus inſpiratus, petit eremum. 631.III.
Arnulphus filius Lotharij Regis Archiepiſcopus Rhemenſis, accuſatus ab Hugone Rege de proditione deponitur in pſeudoſynodo Rhem. 990.II.991. I.992.II.
Reſtituitur honorificè. 995.III.
Arnulphi ex monaſterio S. Medardi diuinitus facta electio in Epiſcopum Sueſſionenſem. 1080.XVI. Claret miraculis, ſpiritu prophetiæ, & mirabili tranſitu. ibid.
Arnulphus Carolomanni filius, augetur regno Carol. Craſſi Imp. iudicio Conuentus Triburienſis. 888.I.
Romam capit, & violenter inuadit coronam Imp. 896.I. Vtrum dictus, aut dicẽdus vnquam Imperator. 888.III 896.I.
Moritur morbo pediculari, multis criminibus, & ſacrilegiis, infamatus. 899.I.
Arnulphus Lexouienſis in Gallia Epiſc. viriliter agit pro receptione Alexandri PP. III. aduerſus ſchiſmaticos. 1160. VIII. IX. Vices accipit eiuſdem Alexandri. ibid.
Arnulphus homo nefarius inuadit ſedem Hieroſolomit. ſed pellitur. 1099.VIII. Archidiaconum illius Eccleſiæ agens, pellendum curat Daibertum Patriarcham. 1104. III. malitioſe curat præficiendum Gibelinum ſenem decrepitũ. 1107. IV. Eo mortuo eligitur tandem ipſe. 1112.VII. Fauet adulterio Balduini Regis. 1113. II. Deponitur auctoritate Rom. Pont. 1115.IV. Reſtituitur & in ſceleribus perſeuerat. ibidem. Moritur. 1118.X.
Arnus VVirceburg. Epiſc. ſubit martyrium. 892. V.
Aroſtanes, inſignis Epiſcopus Superioris Armeniæ intereſt Magno Concilio Nic. 325.IX.
Arſaces Armeniæ Rex Chriſtianus iubetur à Iuliano Apoſtata cum blaſphemia, ſibi præſto eſſe ad bellum Perſicum. 363.VI. Deſeritur à Romanis poſt extinctum Iulianum. ib.XVIII.
Proditione tenetur à Sapore Rege Perſarum, & necatur. 369.IX.
Arſacij monachi Perſæ incluſi mirandus obitus in clade terræmotus Nicomedienſis. 558. III.
Arſacius in locum Chryſoſtomi expulſi, eligitur Epiſcopus Conſtantinop. longe ei diſſimilis. 404. IX.
Ei communicare recuſantes, diriſſime habiti. ibid.X.
Non recipitur ab Innoc. PP. ib. XIII. Moritur. 405.III.
Poſt mortem exauctoratur ab Innocentio. 407. VII.
Arſenius à Meletio ſchiſmatico ordinatus Epiſcopus Hypſelitanus. 326. III.
Fingitur ab Arianis occiſus per Athanaſium. 331.I. Stropham ipſe detegit, & Cathol. communioni ſe iungit. 332.I.II. Quæritur ad necem ab Arianis, & in Conc. Tyrio eorum calumnias aperit. 335.V.
Arſenius R.E. diaconus, à Damaſo PP. mittitur præceptor Arcadij Imp. iuueniuli. 383.VI.
Iubetur à Theodoſio ſedens docere Arcadium detecto capite ſtantem. ibidem. Ob verbera Arcadio inflicta, periculum vitæ fugiens, diuino monitu petit eremum Ægypti, & fit ſanctitate toto orbe conſpicuus. ib. Suſcipit in baptiſmo eundem Arcadium, ac fratrem eius Honorium. 395.V.
Artabaſdus arripit Imperium aduerſus Conſtantinum Copronymum. 741.I. Male pugnat contra eum. 742.I. Captus ab eodem, excæcatur, & ludibrio habetur. 743.V.
Artaldus vir inſignis, ex monacho fit Archiep. Rhemenſis, aduerſus Hugonem puerum electum. 933.I.
In Concilio Sueſſion. iubetur cedere Hugon. 941. I. Rurſum ſede accipit à Rege, & Synodis. 947. I.948.II.
Moritur. 962.II.
Artemia filia Diocletiani Imp. aſſerta martyr; ſed fides dubia. 298.III.
Artemius ex cuſtode carceris martyr, ſub Dioclet. 302. XVII.
Artemius inſignis Dux ſenio confectus, exprobrans Iuliano apoſtaſiam, egregium conſequitur martyrium. 362.XXV.
Necem creditus intuliſſe cælitus eidem Iuliano. 363.XIII.
Artemius factus Imp. mutat nomen in Anaſtaſium. 713.II. Vide Anaſtaſius II.
Artemius alius erectus in Sicilia Imp. aduerſus Leonem Iſaurum, viuus comburitur. 714. II.
Artemon hæreſiarcha negauit Chriſti diuinitatem. 396.IV.
Artotyritæ hæretici, ita dicti quod in ſuis myſteriis apponerent panem & caſeum. 173.XI.
Aruernenſis in Gallia ciuitatis virtus, & nobilitas antiqua. 475.V.
Eius ciues caſtitatis, cultores. ibid.
Sæpe fruſtra tentata à Gothis, tandem eis pro redemptione pacis vicinorum populorum traditur. 466.III.475.III.V.
Aruernenſe Concilium pro diſciplina Eccleſ. 541. VII. Aliud pro limitibus quarumdam diœceſeon. 587.VII.
Arundo paſſionis Chriſti ſeruata ad poſteros. 34. XLII.
Aruſpicinam Romæ vileſcentem Claudius Imperator reſtituendam curat. 49.I.
Pro eadem reſcribit Conſtantinus Magnus. 321. VIII. ſed poſtea proſcripſit. 324.VI. Eamdem Conſtantius vetuit. 356. I. 358. VI. permiſit Gentilibus Valentinianus Senior. 371.X.
Aruſpices dire exagitauit Valens Imperator. 370. XVI. Vide etiam Diuinatio.
Aſcenſionis Domini inſignia monumenta in monte Oliueti. 34.LXIV. In eius honorem conuerſa ſolemnitas Ægyptiorum, dicta Accenſio lucernarum. 58.XXVIII. Eius feſtum inſtitutum ab Apoſtolis. ib.XXXVI.
Aſcenſionis Iſaiæ liber confictus ab hæreticis. 44. XXVI.
Aſcetæ, & Aſceteria in Eccleſia antiquiſſima. 301. V. Vide Monachi & Monaſteria & Virgines.
Aſclepas Gazæ Epiſc. pulſus ab Arianis, reſtituitur à Iulio Papa. 342.VIII. Eius cauſa iterum cognita in Concilio Sardic. æque abſoluitur & reſtituitur. 347.VIII.
Aſclepiades eligitur Epiſc. Antiochenus. 213. III. Moritur. 219.IV.
Aſcodrogitæ hæretici, qui inſtar bacchantium furentes agebantur. 173.XI.
Aſcroditæ hæretici quænam docerent. 175.X.
Aſiæ Minoris prouinciæ, à quibus Apoſtolis Euangelium acceperint. 44.XI. Illæ Eccleſiæ omnes excommunicantur à Victore PP. ob errorem de die Paſchatis. 198.I.
Aſinus alligatus ad præſepe, in Natiuitate Domini. Annal. nu. I.
Aſini caput adorari à Iudæis & Chriſtianis, calumniabantur Gentiles. 42.III. 201.VII.
Aſinini hominis formam habere Dominum Sabaoth, blaſphemabant Gnoſtici. 201.VII.
Eiuſmodi pictura Dei Chriſtianorum, publicata Romæ à Gentilibus ſub Seuero Imp. ibid.
Aſpar dux Theodoſii Iunioris, Angeli ductu Rauennam ingreditur, & Ioannem tyrannum capit. 425. III. Vide Ardaburius. Miſſus aduerſus VVandalos in Africam, vincitur ab eis. 431. XVIII. Copias Leonis Macellis proditorie tradit iiſdem VVandalis. 468 II Eius filius ficte creatus à Leone Cæſar, ipſeq; demum vna cum filiis occiditur. 469.I.470.I.
Aſpebetus dux Perſa, ex miraculo factus Chriſtianus, dictuſq; Petrus, poſtea ordinatur Epiſcopus Saracenorum. 420.IV. Intereſt Concilio Epheſino Oecumen. 431.V.
Aſſamonæi ex qua tribu. Appar. II. In eis coniunctum ſimul ſacerdotium & regnum. ibidem. In eiſdem defecit regnum de domo Dauid. ibid. & II I.
Aſſumptio B. Mariæ Virginis quando contigerit. 48.II. & ſeqq. Ea vere anima & corpore facta. ib. VI. VII.
De eadem ſcripta quædam falſo tributa Hieronymo & Auguſtino. ib. Solemnitas eius in Eccleſia antiquiſſima. ibidem. VIII. dicta à nonnullis, Dies Dominæ. ibid. 1002.IV. Eius Octaua ſolemniter celebrari cœpta Romæ ſub Leone Quarto. 855.II.
Aſtati, ſecta Manichæorum. 810 I.
Aſterius Senator propriis humeris ſublatum ſepelit martyrem ac dæmonem coercet. 262. III.
Aſterius veternoſus ſophiſta, & Epiſcopus Arianus, Iuliani monachi ex ſufflatione ſublatus. 370.XI.
Recenſetur inter Scriptores Eccleſiaſticos. ibidem.
Aſterius Epiſc. mittitur à Leone Papa ad reſtituendam Eccleſ. Orientalem. 450.I.
Aſterius eligitur Alexandr. Epiſc. Orthodoxus contra Timotheum hæreticum. 521.IV.
Aſtra eſſe animata, eademque Angelos eſſe, & ideo colenda, fuit error Iudæorum. 60.VI.
Aſtrologi ſub Auguſto Roma pulſi. 56.XII.
Aſtronomiæ dediti Phariſæi, Appar. VI.
Aſtronomia Iudiciaria damnata ab Eccleſia. 56. XII.
Ob eius ſtudium Aquila Ponticus eiectus Eccleſia. 137.V.
Euſebius Emeſenus pulſus à ciuibus illius vrbis. 341.III.
Aſturicenſe Concil. pro diſciplina Eccleſ. 947. II.
Athalaricus octo annorum puer, ſuccedit in regnum Italiæ Theodorico auo ſub prudenti adminiſtratione Amalaſuenthæ matris. 526. VIII. Eius educatio qualis. ibid.
Reſcribit pro immunitate clericorum à iudiciis ſæcularium. 527.VII. itemq; aduerſus ſæculares ſimoniacos. 533.VI. Summam pecuniæ imponit Epiſcopis electis, tam Rom. Pontif. quam aliis, pro confirmatione ipſorum. ib. Moritur. 534.VI.
Athanacenſes martyres in Gallia ſub Marco Imp. 179. II. Eorumdem cinerum inuentio. ibid.
Athanaricus Rex Gothorum Ethnicus, pecunia pacem redimit à Valente Imp. 369.IX

Perſequitur Chriſtianos apud ſe agentes. 370. XVI.
Pulſus à ſuis ob pacem cum Theodoſio Aug. initam, excipitur ab eo honorificentiſſime Conſtantinopoli: ibiq; moriens ambitioſis exequiis ſepelitur. 381.I.
Athanaſius puer ludens cum aliis æqualibus, Epiſcopum prophetice agit. 311. VIII.
Sumitur in ſcribam ab Alexandro Epiſc. Alexandr. ibid.
Profectus in eremum adhæret Magno Antonio. ibid.
In Concilio Nicæno viriliter agit contra Arianos, diaconus adhuc exiſtens. 325.XIV.XXIII.
Diſputationes quæ feruntur inter ipſum & Arium habitæ, videntur potius ſcriptæ ab alio auctore. ibid.
Creatur Epiſcopus Alexand. diuino ſuffragio. 326.I.
Eius electionem calumniantur apud Conſtantinum Imp. Ariani, defendit Synodus generalis AEgypti. ibidem. Eius pro fide labores quanti. ibid.II.
Recuſat Arium recipere Alexandriæ, ideoque Arianorum immenſum in ſe odium concitat. 327. I. III. Viſitat diœceſim. 328. I. Viſitat quoque Antonium, & duo ei pallia donat. ibid. II. Monachorum inſtituta transfert in clerum ciuitatis; & ex monachis creat Epiſcopos. ibid.
A Meletianis & Arianis falſo accuſatus de grauibus criminibus apud Conſtantinum, ipſe calumnias diluit. 329.I. Iterum ab iiſdem accuſatus de fracto in Eccleſia calice, & necato Arſenio Epiſcopo. 331.I. Purgatur coram Delmatio Cēſore. 332.I.
Rurſum aliis calumniis oneratus. 334.III. cauſam dicit in Conciliab. Tyrio, & damnatur ab Euſebianis. 335.III.& ſeqq.
Sed & accuſatus denuo de impedienda vectione frumenti Conſtantinopolim, relegatur Treueros à Conſtantino. 336.II.
Diuinum iudicium aduerſus eum comminatur. ibid.
Honorifice excipitur Treueris. ibid.IV. Reſtituitur à Conſtantino Iuniori Alexandriam. 338. III.
Iterum accuſatur ab Euſebianis apud Iulium Papam, & Imperatores Occidentis. 339.I. Citatur à Iulio, & petit Romam. 340.II. Romæ diuulgat Vitam Antonij Magni, & primus in Vrbem inuehit monachiſmum cœnobiticum. ib. III. Symbolum, Athanaſii dictum, tunc Romæ Latino ſermone componit. ibid.IV. Abſens deponitur ab Euſebianis in Conc. Antioch. in Encæniis. 341.III. Abſoluitur à Iulio Papa, & redit Alexandriam. ibid. XIII. Quæſitus ad necem à Gregorio eius ſedis inuaſore, clam elabitur, & rurſum petit Romam. 342.II.VI. Abſoluitur in Synodo Sardic. à calumniis Arianorum, & ſedi ſuæ reſtituitur. 347.VII. Vocatus à Conſtantio opera Conſtantis, bene ab eo habetur. 348.III. 349.I. Egregie eludit petitionem ipſius de concedenda Arianis vna Eccleſia in vrbe Alexand. 349.III. Excipitur vbique ſumma cum lætitia. 350.IV.VII. Congreditur Laodiceæ cum Appollinare. ibid.V. Rurſum accuſatur ab Arianis de amicitia cum Magnentio tyranno. 350.VIII. Eius nomine confictæ ab eis epiſtolæ. 352.IV. In ipſum, & eius fautores, ſæuiſſima excitatur à Conſtantio perſecutio. 353.VI. 355.II.& ſeqq. Subrogato aduerſus eum Gregorio, & miſſo exercitu, ægre euadit necem. 356.II. Iubetur à Cōſtantio toto Orbe perquiri. ibid.
Quas abſtruſas latebras habuerit, & quæ in eis ſcripta pro ſua defenſione ediderit. ibid.IV.VII. VIII. Scribit pro eo aduerſus Conſtantium Lucifer Calaritanus Epiſcopus. ibid.V. Ei Antonius Magn. moriens legat melotem & pallium. 358. V. Primus omnium hæreſim Macedonianam, adhuc in latebris exiſtens confutat. 360.V. Necato Gregorio inuaſore, è latebris emergens redit Alexandriam ſub Iuliano Aug. & celeberrimo totius AEgypti concurſu excipitur. 362. XXXVIII.
Concilium Alexandriæ celebrat, in cauſa Lapſorum ſub Conſtantio. ib. XXXIX.
Rurſum Arianorum ſimul & Gentilium factionem, iubetur à Iuliano Imp. ſolum vertere. 362.L. Quæſitus ad necem, offerēs ſe ipſum perſequentibus ſe, egregie eos eludit, & Alexandriā rediens, ibi latitat vſq; ad necem Iuliani. ibid.
Reſtituitur à Iouiano Imp. & ab eo petitum fidei Orthod. libellū mittit ex Concilio Alexandr. 363.XIX. Calumniis apud eumdem Imper. appetitus ab Arianis, eas ad ipſum accedens facile diluit. ibid.XXI. Scribit ex Synodo ad Damaſum PP. pro damnatione Auxentij Mediol. Epiſcop. Ariani. 368.IV. Pelli iuſſus à Valente Imp. mox reuocatur. 370.II. Præfectum Libyæ moribus incorrigibilem excommunicat. ibid. XIII. Scribit ad Rom. Pont. pro Eccleſia Orientali. 371.I. Baſilio viſitationem Eccleſiarum committit. ibid.II. Migrat in cœlum, poſt 46. ſedis annos: cuius præconiis & laboribus recenſendis non eſt quis par. 372.IV. Eius ſcripta quanti habita. ibid.
Athanaſius patriarcha Iacobitarum hæreticorum oblatam ob Heraclio Imp. Antioch. Eccleſiam vt adipiſcatur, fidem Cathol. ſimulat, eidemq; hæreſim Monothelitarum propinat. 629. I. II.
Athanaſius Epiſc. Neapolit. poſt dira à nepote tolerata, moritur miraculis clarus. 872.III.
Athanaſ. alius, prædicti nepos, eiuſdemq; ciuitatis Epiſcopus, proprium fratrem tyrannum cæcat; & inde laudatur à Ioanne Papa. 877.II. Excommunicatur ab eodem, ob fœdus cum Saracenis initum. 881.I.
Athanaſius alius eiuſdem Eccleſiæ Alex. pſeudoepiſcopus hæreticus. 490.II. moritur. 497.III.
Athanaſius quidam Arianus, ſubrogatur à ſuis, in locum Baſilij Ancyrani Semiariani. 359.XXI.
Athanaſius alius ſanctiſſimus, Ancyræ Epiſc. ſub Valente Imp. 373.VI.
Athaulphus Alarici affinis, ei ſuccedit in Italia. 411. I. Sumit vxorem Placidiam ſororē Honorij Imp. ibid. Romanum Imperium voluit facere Gothorum, & Gothiam dicere quæ eſſet Romania, & vt dicerentur Athaulphi qui dicebantur Cæſares Auguſti. ibid. Poſtea decreuit pro Imperio, & Honorio fideliter militare. ibid. Inuadit Gallias. 412.VII. Eiectus inde à Conſtantio duce Honorij, dum pacem quærit, occiditur à ſuis apud Barcinonem, vna cum ſex filiis ſuis. 414.I.
S. Athenagoræ, philoſophi Chriſtiani legatio, & apologia pro Chriſtian. 179.III.
Athenienſes Gentiles proni erga diuinum cultum. 52.III.
Habebant aras dedicatas Ignotis diis. ibid. Paulus Apoſtol. eis prædicat. ibid. Eccleſia ibi erecta exagitatur ab Hadriano Imp. 125.II. Scholæ ibidem florentiſſ. ſub Conſtantio Imp. 354.V.
Athenodorus diſcipulus Origenis, frater Gregorij Thaumaturgi, Epiſcopus in Ponto. 233.VII.
Intereſt Concilio Antioch. contra Paulum Samoſat. 266. I. Martyrium adipiſcitur ſub Aureliano. 266.V.
Athenodorus alius martyr ſub Maximiano. 304. XV.
Atingani dicti Manichæi poſterioribus temporibus. 810.I.
Attalus Arianus, Vrbis Præf. creatur Imp. ab Alarico. 410.I. Eius vanæ iactantiæ. ibid. Dedignatur habere Honorium Imperij conſortem. ibid. II. Deponitur ab eodem Alarico. ibid.III. Iterum reſumens Imperium opera Gothorum, ab iiſdem rurſum derelictus, capitur & in triumpho ducitur ab Honorio, manuq; truncata relegatur. 414.I.
Atticus creatur Epiſcopus Conſtantinop. viuente adhuc Chryſoſtomo exule. 405.III. in fin. Qualia fuerint eius primordia. 406.III. Excōmunicatur ab Innocētio Papa, ob male habitos ſuos legatos. ibid. V. Nec poſt mortem Chryſoſtomi, valuit vnquam adipiſci communionem Sedis Apoſtol. donec retulit in ſacra Diptycha nomen illius. 407.IX. 412.IX. Vſurpare conatur auctoritatem in Eccleſ. Illyr. contra Romanam. 421. II. Moritur, laudaturq; de inſigni Orthodoxia, & in pauperes munificentia. 425.IV.
Attila Hunnorum Rex Ethnicus, Imperium deuaſtat. 442.II. Ei Theodoſius Imp. tributum ſoluere cogitur. ibid. & 446.V. in fin.
Recedit ab Oriente in Occidentem. 450.VII
Eius mores, effigies, ſumma potentia & numeroſiſſimus exercitus. 451.V. Ex prædictione dictus Flagellum Dei. ibid. Gallias miſerrime vaſtat. ibid.VI. ſed ingenti prælio vincitur à Rom. Gothis, Francis, vna iunctis. ibid.VIII.
Irrumpens in Italiam, coercetur à Leone Papa, aſſiſtentibus ei SS. Petro & Paulo. 452. VIII. IX.
Mulieris noue à ſe amatæ, ſiue manu, ſiue occaſione, extinguitur. 454. V.
Eius filij de ſucceſſione inter ſe decertant. ib.VII. in fi.
Denſices vnus ex iis occiditur à duce Leonis Imp. caputque defertur Conſtantinopolim. 468. III.
Attiniacus Cōuentus, pro pœnitentia Ludouici Pij Imp. de rigore in ſuos, licet meritos, exhibito. 822.I.
Alius pro reſtituendo ſtatu Eccleſiæ & politico. 844.II.
Alius aduerſus Hincmarum Laudun. 871. IV.
Auares Schytici populi annuam pecuniam à Iuſtiniano Imp. exigunt, ne incurſiones faciant in Imperium. 566.II.
Eam poſtea Iuſtinus denegat, & bellum minatur. ibid.
Deuaſtant Syriam. 574.I.
Itemque Thraciam ſub Chaiano Rege. 593.X. Vide Chaianus. Iidem dicti Hunni. 788.II. Vide Hunni & Hungari.
Auari cuiuſdam terribilis caſus Conſtantinopoli. 553.XX. Itemq; cuiuſdam Epiſcopi in Germania. 1066.VII. Alius in Gallia diuinitus monitus, nō reſipiſcens damnatur ad inferos. 1180.I.
Auaritia Clericorum. Vide Clerici.
Auaritia damnata à Conſtan. Mag. in Ablauio præfecto. 326.XIX. ea non admittenda in directione templorum idolorum. 389.VIII XVIII.
Audæus nimio zelo corripiens prauos mores miniſtrorum Eccleſiæ, fit ſchiſmaticus, & tandem hæreticus. 341.XI. Eius errores damnati in Synodo Antioch. in Encæniis. ibidem. XII. Sectatores dicti quoq; Anthropomorphitæ, & quare. ibid.
Audas Epiſcopus templum ignis Perſarum diruens, nec reædificare volens, necem ſibi, & Chriſtianis Perſis diram perſecutionem cauſatur. 420.III.
Audoneus ex miniſtro à ſecretis Dagoberti Regis,

creatur Epiſcopus Rothomagenſis. 647.II.
Præcipuæ auctoritatis apud Clodoueum Dagoberti filium. 650.IV.
Scripſit Vitam S. Eligij Nouiomenſis, arctiſſima ſibi amicitia coniuncti. ib. & 665.II.
Peregrinatur ad Limina Apoſtolorum, & ibi voce cœleſti honoratur, ac Reliquias SS. ſecum in Gallias reportat. 672.I. Moritur, & miraculis claret. 677.II.
Audomari Taruanenſium Apoſtoli, Morinorum Epiſcopi, tranſitus ad Dominum. 695.II.
Augnionenſe Concil. in quo creatus eſt Epiſc. S. Hugo Gratianopolit. 1080.XVI.
Auenionenſis pontis mirabilis ſtructura diuinitus facta. 1177.XV.
Auguſtalis Præfectus, dictus AEgypti rector, & qualis eſſe ſoleret. 204.II.
Auguſtanum in Germania Concilium ſub Ottone Rege de reb. Eccleſiaſt. 951.I.
Auguſtini primordia, & lapſus in Manichæiſmum. 377.III. Romam petit, & priuatim docet Rhetoricam, incipiens abhorrere hæreſim. 383.X.
Mittitur Mediolanum ad docendam publice Rhetoricam. 384.V.
A Manichæis ad Academicos tranſit. ib.
Conuentus à matre, & ſolutus vinculo concubinæ, incipit videre lumen fidei. ibid.VI.
Orationem panegyricam habet coram Valentiniano Imp. 385.I. Victorini Oratoris cognita conuerſione, & Magni Antonij Vita, ad Chriſtum conuertitur; & diuinitus monitus, ex lectione Pauli Apoſtol. diſcit quid ſibi agendum eſſet. 385.I. quæ ſcripſerit nondum baptizatus. ibid.
Baptizatur à S. Ambroſio vna cum Adeodato filio naturali, & Alipio amico: Romamque redit in Africam reuerſurus. 388.IX.
Matre Oſtiæ defuncta, ipſe cum ſociis redit in Africam; & per triennium ruri vacat ieiuniis, orationibus, & libris conſcribendis. 389.I.
Per vim raptus à populo Hipponenſi, ordinatur Presbyter à Valerio Epiſcopo. 391.III.
Primus ex Presbyteris, contra morem Eccleſ. Afric. Euangelium præſente Epiſcopo annuntiat populo. ibid.
Monachiſmum in Africam, ipſe monachus intulit ex Italia. ibid.
Publica diſputatione confundit Fortunatum Manichæum. 392.VI.
Altercationes eius cum S. Hieronymo, de quibus rebus fuerint, & quam pacifice agitatæ. 394.IX. & ſeqq.
Ingenti omnium deſiderio cogitur ordinari Epiſcopus Hipponenſis: ſed quod adhuc viueret Valerius Epiſcopus, excuſauit poſtea ſe tunc neſciſſe id fuiſſe vetitum. 395.XIII.
Init conſuetudinem literarum cum Paulino Nolano. ibid.XIV.
Dire exagitatus vna cum aliis Catholicis, à Donatiſtis, cenſet hæreticos per magiſtratus cogi, & punire debere. 398.VI.405.IV.
Haud geſtauit prolixam barbam. 398 XV Pro audientium diuerſa fide, ſolitus aptare ſermones ſuos ad populum. ibid.XVI. Publica diſputatione confundit Felicem Manichæum, qui conuertitur ad Eccleſiam. 404.XVIII. Eius praxis in recipiendis bonis Eccleſiæ relictis. 408.XII.
Occaſione obtrectationum Gentilium in Chriſtianos, de direptione Vrbis per Alaricum; ſcripſit libros de ciuitate Dei. 410.VIII.
Procurat Collationem publicam cum Donatiſtis. ibid.XI.
Intereſt illi; & magna pars eius eſt. 411. III.V.
Confutat hæreſim Pelagij, antequam ipſe ſe palam proderet. 411.IX. ac poſtea ſæpe. 415.IV.VI.
Mitius à Præfectis agi petit cum Donatiſtis, licet in Catholicos furerent. 412.I.
Auctor eſt Demetriadi nobiliſſ. virg. Rom. renunciandi ſponſo & ſæculo, eandemque præſeruat à veneno Pelagij. 413.III.IV.
Quomodo cum obſtinatiſſ. hæreticis agendum cenſuerit. 398.VI.405.IV.414 III.
Multas emergentes nouas hæreſes ex Origenis ſcriptis confutat. 414.IV.V.
Conſulitur ab Hiſpanis per Oroſium, de iiſdem erroribus. ibid.
Eumdem pro quæſtione de origine animarum remittit ad Hieronymum, & quid ipſe de ea ſenſerit. 415.VII.
A Conciliis Carthag. & Mileuit. prouinciam ſuſcipit ſcribendi aduerſus Pelagiana dogmata. 416.II.
A Iuliano Pelagiano accuſatus præuaricationis eius hæreſis, rurſum plura aduerſus eam, illumque ſcribit. 418. III. IV. 419. IV. V.
Confutat quoque contrariam hæreſim, qua totum tribueretur Gratiæ, Liberumque tolleretur arbitrium. 418.IV. Legatione fungens Zozimi Papæ, Cæſareæ Maurit. multa praua corrigit, & alias in Africa pleroſque abuſus ſuſtulit. ibid. VI. Se inſcribit Chriſti ſeruorum ſeruum. 419. VI. Duos hæreſiarchas, Vincentium Victorem, & Leporium, reducit ad ſanam mentem. 420. II. Eius praxis in agendo cum hæreticis. ib. Epiſtolæ eius nomine ſcriptæ ad Bonifacium Comitem, cuius ſint fidei. 422.II.
Excommunicat eum ob violatam Eccleſiæ immunitatem, & pœnitentem reſtituit. ibidem.
Ab Arianis, diſputationibus laceſſitus, eos confutat. ibid.III.
Coadiutorem ſibi, ad ſucceſſorem in Epiſcopatu, deligit Eradium, annum ipſe agens 72. 426. II.
Retractat ſua ſcripta. ibid. IV. Vocatur à Theodoſio Iuniori ad Concilium Oecumenicum Epheſinum; ſed qui ad eum deducendum acceſſerunt, inuenerunt eum iam defunctum. 430. VIII.
Moritur tertio menſe obſidionis ſuæ ciuitatis per VVandalos. ib.IX.
AEgrotans ipſe ſanitatem reſtituit ægroto. ibid.
Sancta eius per pœnitentiam præparatio ad obitum. ibid.
Conſanguineos ſuos quomodo tractauerit in vita & morte. ib.X. Eius ſcripta in conflagratione ciuitatis diuinitus ſeruata, impugnata à diuerſis, defenduntur à SS. Hilario Arelat. Proſpero Aquit. Cæleſtino PP. ib.XI.
Eius corpus cum mitra & baculo paſtorali, transfertur in Sardiniam, in relegatione Epiſcoporum Afrorum ſub Traſamundo VVandalo. 504.IV. Inde vero transfertur Ticinum, magno pretio redemptum à Saracenis, per Luitprandum Regem Longobard. multiſque miraculis claret 725.I.
Brachium eius, centum talentis comparatum, Canutus Rex mittit in Angliam. 1027. II.
Auguſtinus Abbas mittitur à S. Gregorio ad conuerſionem Anglorum. 596.II. Ordinatur in Gallia Epiſcopus & appellens in Angliam, ſignis & miraculis conuertit Regem cum aliis quamplurimis. 597.III.
Eam Eccleſiam optime ordinat. 601.V. Duobus celebratis Conciliis, fruſtra conatur Britannos Epiſcopos reducere à ſchiſmate de Paſchatis celebratione. 604.VIII. Moritur. ibid.
Auguſti Imp. quoto anno natus Chriſtus: Appar. XXXII.XXXIII. Eius Imperij annorum diuerſæ ſupputationes vnde ortæ. ibid. Eidem tributa multa quæ de Chriſto venturo dicta eſſent. ibid. XIII.XIV.
Qua occaſione erexerit Aram primogeniti Dei. ibid. XIII. Iubet deſcribi orbem, & quare. ibid. XXVIII. Partui Chriſti, inſeruit edicto in Bethlehem. ibid. Dominum ſe dici vetuit Annal. num. IV. Poſt Chriſtum natum fauet Iudæis, quos antea oderat. ib.VI. Eius dictum de Herodis infanticidio. an.I. num.XI. Vera Carmina Sibyllina à ſpuriis ſeligit an. 19. nu.II. Moritur, & quot annis regnarit. 16.II.
Auguſti nomen, proprium Imperatoribus, Athaulphus Gothorum Rex, in Athaulphi appellationem commutare cogitauit. 411.I.
Auguſtunenſe in Gallia Concil. aduerſ. Reges ſchiſmaticos & adulteros. 1094.II.
Auguſtulus ab Oreſte patre euehitur in Imperium Occident. aduerſus Nepotem. 457.I. Ab Odoacre Erulorum Rege relegatur in Lucullanum Campaniæ, & in eo penitus defecit Imperium Occidentale, tranſiitque ad Reges barbaros. 476.I.
Auitus, patria Aruernus, adnitentibus Gothis, inuitus erigitur in Imperium. 455.VI. Deponit illud paulo poſt, & quare. 456.I.
Auitus Viennenſis Epiſc. in Gallia, laboribus & ſcriptis aduerſus hæreticos inſignis, conuertit Sigiſmundum Burgund. Regem Arianum. 509 III. Præeſt Concilio Epaunenſi. ibidem. IV. Literæ mutuæ ipſius, & Hormiſdæ Papæ. 516. II.
Auitus Nutiacenſis Abbas ſanctitate inſignis. 526. IX.
Auiti duo Hiſpani, Origenis hæreſim in Hiſpaniam inuehunt. 414.IV.
Aurei Numeri origo ad inueniendum Paſcha, à Concilio Nicæno. 325.XXXI
Aurelianus creatur Imp. 271.II. Eius ſeueritas in milites. ib. Reſcribit pro expulſione Pauli Samoſateni è domo Epiſcopali Antioch. 272.III.
Agnoſcit primatum Romani Pont. ibidem. Eius propenſum ſtudium in cultum Deorum. ibid. IV.
Herculem ſibi allegit conſortem Imperij. ibid.
Sæuit in Senatores. 273.I. Diuinitus correptus in ſubſcriptione perſecutionis in Chriſtianos, nihilominus eam indicit. 273.II.
Vincit Zenobiam dominatricem Orientis, & in triumphum ducit. 274.I. Primum Solis agonem inſtituit. 275.III. Ampliat muros Vrbis vſque ad 50. paſſuum millia. ibidem. Quantum tẽporis regnarit. 276.I. Necatur à ſuis. 278.I.
Aurelianus Ambroſius. vide Ambroſ. Aurelian.
Aurelianus creatur Arelatenſis Epiſcopus, & Vicarius conſtituitur in Galliis à Vigilio Papa. 546. VII. Agit apud Gildebertum Regem pro vrbe Rom. 550.II.
Intereſt Concilio Aurelianenſi Quinto. 552. VI.
Aurelianenſe Concil. I. ſub Clodoueo Rege, pro reformatione Eccleſiæ. 507.II.
Secundum ſub Childeberto Rege pro diſciplina Eccleſ. 536.XIV.
Tertium ſub eodem Childeberto, æque pro optima conſtitutione Eccleſiæ. 540. V.

Quartum. 545.III.

Quintum, in cauſa Trium Capitulorum. 552. VI.

Aliud, pro damnatione cuiuſdam hæretici. 650.IV.

Aliud ſub Roberto Rege, contra nouos Manichæos. 1017.I.

Ea ciuitas, vna cum Eccleſiis, igne crematur ſub Arnulpho eius Epiſcopo viro inſigni. 880. VI.

Aurelius creatur Epiſcopus Carthag. 391.III. Ipſe, an Genedius, prior ſederit. 397.XV. Sub eo celebrata quamplurima Concilia in Africa. 397. XIV. 398.VII.XIV. 399.XIII. 401.II.IV. 402. XVI. 403.VIII. 404.XVII. 405.IV. 407.III. 408.VII. 410.X. 412.IV. 416.I. 419.VII. Primum obtinet locum inter electos ad diſputandum contra Donatiſtas, in Collatione Carthag. 411.III.

Aurelius Caſſiodorus. Vide Caſſiodorus.

Aurelius perempto Froila, regnat in Hiſpania. 770. IV. Virgines in tributum dat Saracenis. ibidem. Moritur. 775.IX.

Auſonius rhetor, & poeta Gallus, magiſter Gratiani Imp. creatur ab eo Conſul. 379.I. Fuit Chriſtianus. ibid.

Auſtregiſilus Epiſcopus Bituricenſis floret, & inſurgit magno animo aduerſus inuaſores rerum Eccleſ. & tributorum indebitorum exactores. 611. II.

Auxentius Cappadox Arianus, intruditur à Conſtantio Imp. Mediolanum in locum Dionyſii Orthodoxi expulſi. 355.VI. Damnatur in Concil. Ariminenſi. 359.V. Sub Catholico nomine latens, impetitur à S. Hilario, ſed fruſtra. 369 II. Fauore Valentiniani Imp. eius ſimulatione decepti, inſultat Catholicis Epiſcopis. ibidem. IV.

Damnatur Romæ in Concilio à Damaſo PP. & ab aliis per Orbem Synodis. ibidem. Moritur. 374.I.

Auxentius Iunior Mediol. pſeudoepiſcopus, diſtinctus à Seniore. 386.IV.

Prouocat Ambroſium ad diſputationem ſub Iudicibus Gentilibus & Imperatore, ſed recuſat Ambroſius. ibid. V.

Auxentius inſignis anachoreta ſtrenue agit pro Cōcilio Chalcedon. aduerſus Eutychianos. 451. XXXIV.

Auximitæ populi Æthiopiæ, conuertuntur ad fidem. 541.IX.

Aymo Halberſtat. ſcriptor clarus moritur. 853. IX.

Azades chariſſimus Regis Perſ. eunuchus, martyrium ſubit pro fide Chriſti. 343.IV.

in azymis confecta à Domino Euchariſtia, idemq; mos perſeuerauit in Eccleſia. 34.XVII.

Azymorum diebus nefas Iudæis in aliquem animaduertere. ib. XXV.

Azymitæ vocati à Græcis ſchiſmaticis Latini, eo quod Euchariſtiam in azymis conficeret. 1054. III.

B.

BAanitæ, ſecta Manichæorum. 810.I.

Babylas creatur Epiſc. Antioch. 241.I. Inſignis eius confeſſio, & martyrium ſub Decio. ibidem. & 253.XX.

Tranſlatione eius corporis facta in Daphnem à Gallo Cæſ. obmuteſcit idolum Apollinis ibi antea reſponſa dare ſolitum. 351.II. 362.XXIII. Itaque illud poſtea Iulianus Apoſt. inde auferre iuſſit, quod in vrbem à Chriſtianis magno triumpho relatum eſt. 362.XXIII.

Eiuſdem martyris precibus Daphne cælitus conflagrat. ibi. XXIV.

Babylon quo ſenſu dicta Roma à Petro, & Hieronymo. 45.VI.

Babylonis variæ ſignificationes in Script. ibid.

Babylones duæ, Aſſyriorum, & Ægyptiorum. ibid.

Baculo S. Petri Martialis ſuſcitat mortuum, qui hodieque baculus aſſeruatur Burdegalæ. 74. VII.

Baculo & ſuperhumerali Senuphij anachoretæ, Theodoſius Mag. vincit hoſtes. 388.V.

Baculus paſtoralis S. Auguſtini vna cum eius corpore, transfertur in Sardiniam. 504.IV.

Bacurius Iberorum Rex cum ſua gente, miraculis ancillæ Chriſtianæ ad fidem conuertitur. 327. V. Creatur à Conſtantino Magno Domeſticorū Comes. ibid.

Bagaienſe Concil. Donatiſtarum. 310. Epiſcoporum, in cauſa ſchiſmatis inter ipſos conflati. 394.VIII.

Bagaudarum ruſticanorum factio in Gallia, compreſſa à Maximiano Imp. 297.I.

Baioarij. Vide Bauari.

Balationes & ſaltationes ante baſilicas Sanctorum, ſuſtulit in Africa Auguſtinus. 418. VI.

Balbinus à Senatu creatus Imp. vna cum Puppieno aduerſus Maximinum Thracem. 238.IV. Occiduntur ambo à militibus. 240.VI.

Balduinus eligitur Rex Hieroſolymit. 1100.VI. Contendit de iuribus cum Patriarcha. ib. Pellit eum, & nauigat in Galliam ad connubia celebranda. 1104.III. Vincit Saracenos virtute S. Crucis. 1105.V. Capit Berytum. IIII.VIII. Viuente legitima coniuge, aliam ducit. 1113.II. Moritur pœnitens. 1118.X.

Balduinus alius prædicti affinis, creatur poſt eum Rex Hieroſol. 1118.X. Vincit Turcas virtute S. Crucis. 1120.V. Poſtea capitur ab ijs. 1123.III. Moriturus religionis habitum aſſumit. 1131. V.

Balnea Antiochena paſſa dæmonum infeſtationem ob reliquias virginum Chriſt. 118.I. Gadarena obnoxia dæmonum illuſionibus. 31.XXV.

Balſami liquor accendi aliquando ſolitus in Eccleſiis in honorem Dei vel Sanctorum. 58. XXVII.

Balſami arbor delata in Triumpho Romæ à Pompeio & Tito. 73.I.

Bamberga ciuitas, augetur Epiſcopatu. 1006. I.

Bambergenſe Conc. in Encæniis. 1011.I. Ea ciuitas tradita Eccleſiæ Rom. & eius loco poſtea Beneuentum. 1019.I. 1053.I.

Baptiſmus Chriſti quo eius ætatis anno contigerit. Appar. XXXIV. & an. 31.VII. Locus factus miraculis clarus. 31.VIII.

Baptiſmum quotidianum, ſiue ablutionem, neceſſariam ad ſalutem putarunt Hemerobaptiſtæ. Appar. IX. itemq; Ebionæi. 74.IV.

Baptizati Apoſtoli, & Diſcipuli Domini, à quibus fuerint. 31.XVII.

Baptiſmus in nomine Chriſti collatus quomodo intelligendus. 34.LXX.

Baptiſmus Conſtantini Mag. qua occaſione, quoue loco, modo, & tempore contigerit. 324.VI.

Baptiſmi aqua. Vide Aqua bapt. Baptizatorum vnctio. Vide Vnctio.

Baptiſmum reiecerunt, aut corruperunt Nouatiani. 254.XIV. & Manichæi. 277.XI. Eum prorſus abiecerunt Aſcodrytæ & Archontici, & quare. 175.IX. Eum pariter Ariani tollebant, negantes Filij Cōſubſtantialitatem. 325.XXVIII. Itemq; Pelagiani negantes Peccatum Originale. 411.IX. 415.IV. 417.II. Eiuſdem trinam immerſionem damnarunt Eunomiani, in odium SS. Trinitatis. 360.VII. Ridicula cautela ab ipſis in baptiſmo conferendo obſeruata. ibid.

Baptiſmo non deleri, ſed oratione, peccatum originale dixerunt Maſſaliani. 361.IX.

Baptiſmum ſanguine victimarum delere conatus Iulianus Apoſtata. 361.XII.

Baptiſmum ab hæreticis vel ſchiſmaticis collatum, eſſe nullum, decreuit contra Eccleſiæ doctrinam Agrippinus Carthag. Epiſc. 217.I. Itemq; Tertullianus. ibid. Ea quæſtio vbiq; agitata tempore Cypriani, occaſione Nouatianorum. 258.IV. & ſeqq.

Quinam baptiſmum hæreticorum damnarint. 258.V.VI.XI. Ii damnati à Stephano PP. ibid. V. Idem error renouatus ab Hilario E.R. diacono. ſecta Luciferiana. 362.XLVII.

Baptiſmus ſchiſm. & hæret. quinam ſuſcipiendus, quiue reijciendus. 258.X. Plurimorum hæreticorum baptiſmus reiectus ab Eccleſia. 314.XII. Vide etiam Rebaptizatio. Non iterandus ob falſam Latinitatem miniſtri. 744.II. Eum paruulis ante octauum diem, & mulieribus in menſtruo vel partu, denegabant Græci ſchiſmatici. 1054.III.

Eius neceſſitatem in infantibus ſuſtulit Pelagius. 411.IX. 417.II. Eamdemq; omnino negauit Sampſon presb Scotus. 748.I. Et Berengarius. 1035.II. Nihil prodeſſe ante intelligibilem ætatem, aſſeruerunt Petrobraſſiani. 1126.VI. Henriciani. 1147.VIII. Apoſtolici ibi. XII. Albienſes. 1176.II.

Baptiſmum Eccleſiæ, eſſe baptiſmum Ioannis, dixerunt Bongomili. 1118.XII. Per baptiſmum renatos, à diabolo non poſſe ſubuerti, Iouinianus dixit. 382.VII. & Pelagius. 411.VIII. Itemque Iouinianus, omnium qui Baptiſma ſeruarent, eſſe vnam in cœlis remunerationem. 382.VII. Nullum baptizari, niſi ſaluandum, Gilibertus Porret dixit 1147.V.

Baptizarunt multi hæretici viuentes, pro defunctis abſque baptiſmo. 57.XLVII. Alij baptizatos in Eccleſia rebaptizarunt. Vide Rebaptizatio.

Baptiſmus ſecundus fuit Nouatianis loco pœnitentiæ. 258.VI.

Baptiſmus tres introduxit Marcion. 146.VII.

Baptizati in lecto, Clinici dicti, fueruntque ij olim incapaces ſacrorum Ordinum. 254.IX.

Baptizari in nomine ſuo, Menander neceſſe eſſe dicebat ad ſalutem. 74.VI.

Baptiſmus à pueris collatus ritu Eccleſiæ, validus: ſupplenda tamen quæ à ſacerdotibus mos eſt. 311.VIII.

Baptiſmi tempore omnes amiciri ſoliti veſtibus cādidis. 57.XXIX.

Baptizandi primo ad Occidentem, mox ad Orientem conuerti ſoliti, & quare. 58.XLIII.

Baptiſmi ſolemne tempus. 447.IV. Baptiſmus dilatus, reprehenſus à Patribus. 377.V.

Baptizatus arena, defectu aquæ. 181.I.

per Baptiſmum Conſtantinus ſanatur lepra corporali. 324.X.XI. Iudæus curatur à paralyſi. 408. IX. Alius Iudæus ſæpius baptizatus, denuo rebaptizari ſatagens, euaneſcente aqua, vere cōuertitur. 419.XVII. Innatus populorum fœtor, baptiſmo tollitur. 1145.IV.V.

Baptiſmus Agarenorum ſumptus ad corporalem tantum medicinam, non animo fidem amplectendi, declaratus nullus à Patriarcha Conſtantinop. 1145.V.

Baptizari cur dicantur campanæ. 968.IV.

Barbæ cultus, qualis apud antiquos Chriſtianos 57.

nos. 57. XXVIII.
Barbæ raſio qualis prohibita in antiqua lege. 58. LVI.
Qualis item improbata à SS. Hieronymo, Epiphanio, vel alijs. ibi. LV. & ſeq. Diuerſa Eccleſiarum ea in re conſuetudo, tam in clericis, quam monachis, ſecundum morem gentium inter quas habitarent. ibid. LVII. LVIII.
Barbæ raſuram primus obiecit Photius ſchiſmaticus glaber, Eccleſiæ Latinæ. ibid. LVIII. Ea diu in Occidente perſeuerauit. ibid. Eſt ſignum doloris, & ideo optime conuenit monachorum inſtituto. ibid. LVII. Eius tonſio præſcripta Clericis in Concilio Carthag. Quarto. 398. XV. Barbam radere, ignominioſiſſimum olim Gothis. 674. III. Eam à clericis obſeruari iubet Gregorius. VII. 173. XII.
Barba S. Petri Apoſt. translata in territorium Pariſienſe, ingentibus claret miraculis. 922. II.
Barbararū Gentium cōuerſiones. Vide Fidei Chriſt. propagatio.
Barbarorum per vniuerſum orbem eodem tempore incurſiones in Rom. Imperium ſub Valeriano Imp. 263. III. item initio Valentiniani Senioris. 364. V. Aliorum graſſationes in Oriente ſub Valente. 376. II. 377. II. Aliorum ſub Arcadio, ex proditione Ruffini. 365. VIII. Aliorum in Occidente ſub Honorio, ex proditione Stiliconis 407 II Totus ferme tunc mundus barbaricis afflictus cladibus. 410. X.
Inuaſores Galliarum & Hiſpan. offerunt Honorio Imp. inter ſe digladiari pro ſecuritate Imperij. 414. II.
Barbaricini populi in Sardinia, à Gentiliſmo conuerſi opera Gregorij Magni. 594. I
Barbelitæ hæretici, ſecta Gnoſticorum. 120. XVIII.
Barchochebas dux Iudæorum ſub Hadriano Imp. diuinitus ſemiſſum mentiens, multas clades infert tum Romanis, tum etiam Chriſtianis. 130. IV.
Barcinonenſe Concil. de diſciplina Eccleſ. 603. IV.
Aliud ſub Legato Sedis Apoſt. de Gothicis legibus. 1064. III.
Bardanes Philippicus. Vide Philip. Bard.
Bardanes cognomento Turcus, inuitus aduerſus Nicephorum euectus in Imperium, mox illud deponit, & fit monachus. 803. I. Priuatur luminibus à Nicephoro. ibid.
Bardas frater Theodoræ Aug. Michaeli Imp. fit auctor corruptiſſimæ ſimul & impijſſimæ vitæ. 854. III. Eiecta ſorore, rerum ſummam adipiſcitur. 855. VII. Excommunicatus ab Ignatio Patriarcha, ob coniugem legitimam eiectam, & pellicem, cognatam ſuam ſubintroductam, eum throno pellit, & Photium intrudit. 858. IV. Reſtituit Scholas Conſtantinopoli 859. VII. Acerrimas minas accipit in viſione à Petro Apoſt. ob rebellionem Photij in Sedem Apoſt. 867. V. Necatur iuſſu Michaelis, & fruſtratim conciditur. ib. VI.
Bardas Sclerus, Præf. Orientis, ad defenſionem ſui arripit Imperatoris nomen ſub Baſil. & Conſtant. Augg. & magna diu afficit calamitate Imperium. 976. I.
Bardeſanes Syrus aliquando inſigniter militauit in Eccleſia Cathol. poſtea in Valentini hæreſim lapſus. 175. V. Alia de ſuo adiecit, ſed quædam ei tributa, quæ potius eius ſectatoribus adſcribenda. ib. VI. Habuit filium Harmonium. Vide Harmonius.
Barenſe in Apulia Concilium ſub Vrbano PP. II. pro vnione Græcorum cum Rom. Eccleſia. 1097. XLV.
Barlaham ruſtici Chriſtiani mira pro fide conſtantia in aduſtione manus. 304. XIII.
Barnabæ primordia. 34. LXXV. Latifundium vendidit, & pretium ad pedes Apoſtolorum poſuit. ibid.
Prædicat cum ingenti fructu Euangelium Antiochiæ. 43. III. Eius nomine ſuppoſitum ab hæreticis Euangelium. 44. XXV.
Initiatur Apoſtolatu vna cum Paulo. 44. XXXII.
Peregrinationes eius cum eodem Paulo. 46. III. 47. I. 48. I. 49. I. Mittūtur ab Eccleſia Antioch. Hieroſolymam, ad conſultandum de circumciſione, & interſunt Concilio ibi celebrato. 51. III. Iiſdem ibi concreditus Apoſtolatus Gentium, & quomodo id intelligendum. ib. VI.
Separantur ab inuicem, occaſione Marci conſobrini Barnabæ, ſed abſque ſciſſione charitatis. ib. XII.
Reliquæ eius peregrinationes, & quæ de ijs conficta. 51. XIII.
Scripſit Epiſtolam; eaque perperam à nonnullis credita, quæ Pauli eſt ad Hebræos. ibid. XIV. & 60. XX.
Eius corporis inuentio in Cypro ſub Zenone Imp. & cum eo Euangelij S. Matthæi. 485. I.
Baronianæ familiæ egregia antiqua monumenta. 1030. III.
Barri populi inuadunt imperium ſub Anaſtaſio. 503. II.
Barſa Epiſc. Edeſſenus exulat pro fide ſub Valente Imp. 371. VIII.
Barſaniani hæretici, ſecta Acephalorum. 535. XI.
Barſanuphij anachoretæ incluſi admiranda vita. 548. V.
Barſimæus Epiſc. Edeſſen. martyr ſub Traiano. 1100. III.
Barſumas Archimandrita Syriæ vicem agit monachorum Orientis in latrocinio Epheſ. 449. IV. dire agit in S. Flauianum Conſtant. Epiſc. ibid. XI.
Bartholomæus Apoſt. idem à nonnullis creditus qui & Nathanael. 31. XI. in quibus regionibus prædicarit fidem. 44. XVII. Detulit ſecum Euangelium Matthæi. ibid. & 41. V.
Eius quoq; nomine ſuppoſitum ab hæreticis Euangelium. 44. XXV.
Reliquias eius reprobans Anaſtaſius Imp. male conſulit cuſtodiæ ciuitatis. 507. IV.
Eædem à Paganis, & Saracenis diſiectæ, colliguntur à Fidelibus, & transferuntur tandem Beneuentum. 831. III.
Deferuntur Romam ab Ottone III. Imp. ſed pellis remanet Beneuenti. 1000. I.
Baſilicæ dictæ olim Eccleſiæ ampliores, & quare. 57. XXXVIII. Vide Eccleſia.
Baſilicinus ex regij dromonis remige creatur Imp. 867. VIII.
Baſilienſe Conciliabulum Simoniacorum & Nicolaitarum, pro confirmatione ſuarum turpitudinum. 1061. II.
Baſilides Alexandr. ſectator Simonis magi, & Menandri. 35. XIII. 74. VI. 120. V Et ipſe hæreſiarcha, quas impietates introduxerit. 120. V. & ſeqq. Vſus quoque incantationibus. ibidem. VII. Scripſit ſuo nomine Euangelium. ibid. IX. Habuit filium Iſidorum æque impium. ibidem. Moritur. ibidem. Quinam eius errores confutarint. ibid.
Baſilides Epiſcopus Hiſp. ob varia crimina damnatus, appellat Rom. Pontificem. 258. II.
Baſilina mater Iuliani Apoſtatæ. 337. XII.
Baſiliſcus martyr prædicit Chryſoſt. obitū. 407. IV.
Baſiliſcus hæreticus Eutychianus, frater Verinæ Aug. coniugis Leonis Thracis, miſſus cum ingentibus copiis aduerſus VVandalos, inertia & proditione rem perdit. 468. II. Reus ab omnibus conclamatus, confugit ad Eccleſiam, & liberatur à ſorore. ibid. Zenonem Imp. fugat, ipſeque Auguſtus nominatur. 476. IV. Dire perſequitur Catholicos, & publica lege proſcribit Concilium Chalcedon. ibidem. V. Reſiſtentibus ei ſanctis Epiſcopis, monachis, & populo, contrarium promulgare cogitur edictum. ibidem. VII. Redeunte Zenone, fugit ad Eccleſiam, ſed inde abſtractus pellitur in exilium, & miſere perit. 477. I.
Baſiliſcus ſerpens lethifer Romæ extinguitur precibus Leonis PP Quarti. 847. V.
Baſilius, ſiue Baſileus, celeberrimus Epiſc. Amaſenus, in carcere conſtitutus, fidem Cathol. egregie profitetur aduerſus Arium. 315. X. Martyrium conſequitur in perſecutione Liciniana. 316. II.
Baſilius Antioch. Epiſc. creatur. 456. VI. Moritur. 458. IV.
Baſilius Seleuciæ Epiſc. ſcripſit Acta S. Theclæ. 46. III. Interfuit Concilio Chalced. ibidem. & 382. XI.
Baſilius alius Seleuc. Epiſc. intereſt latrocinio Eph. 449. IX. Damnatur in Synodo Chalced. 451. XI. Pœnitens abſoluitur. ib. XVIII.
Baſilii Cappadocis parentum fuga in perſecutione Galerij Imper. ad deſerta loca. 304. XII. Feræ beſtiæ ſe illis ſponte offerunt in cibum. ibid. Poſt ceſſatam perſecutionem, conceſſerunt Cæſaream Cappadociæ, qui olim habitarant Neocæſareæ in Ponto. ibid.
Baſilius proficiſcitur Athenas, conſummandus ſcientiis, & intimam init ibi cum Gregorio Nazianzeno amicitiam. 354. V.
Vocantur ambo in aulam à Iuliano Apoſt. ſed recuſant ire. 362. II.
Creantur presbyteri, & facti monachi ſecedunt in eremum Ponticam. ibidem. XIV. XV.
Qualem vitam ibi egerint. ib. XVI. XVII. Baſilius ſcribit tunc Regulas monaſticas. ibid. XVII. Non fuit auctor Vitæ Cœnobiticæ, ſed imitator. 328. III. Accuſatus à Sabellianis apud Neocæſarienſes de ambitione & fidei deſertione, ſcribit pro ſe ad eos apologiam. 362. XVIII. Ei per viſum oſtenditur à B. Virgine cædes Iuliani. 363. XIII Eius Vita Amphilochio tributa, mendaciis ſcatet. ib. Reuocatur ex eremo aduerſus hæreticos, & Cæſarienſis Eccleſiæ curam gerit ſub Euſebio Epiſcopo. 366. IV. Patrimonium ſuum tempore ſæuiſſ. famis in pauperes erogat. 367. VIII.
Creatur Epiſcopus Cæſar admodum inuitus. 369. VII.
Quæ ei cum Valente Imp. Ariano conflictatio, & quæ tunc prodigia in eius fauorem contigerint. 370. VII. VIII. Principem coquorum egregio dicto confutat. ib. VIII. in fi.
Aliud eius certamen cum auunculo Imperatricis. ib. IX.
Præfectum Libyæ ab Athanaſio excommunicatum, ipſe etiam talem declarat. 370. XIII. Agit apud Athanaſium, alioſque præcipuos Orientis Antiſtites, vt legatio mitteretur in Occidentem, ad impetrandum auxilium Eccleſiæ ab Arianis proſtratæ. 371. I. Eo Athanaſius vſus in viſitatione Eccleſiarum. ibid. 2. Calumnias patitur de colluſione cum Euſtathio Sebaſteno, & Apollinare, deque aſſertione trium Deorum, & negatione diuinitatis Spiritus ſancti: ſed ipſe tam à ſeipſo, quam ab aliis defenditur. 371. II. & ſeqq.

& Epiſcopi Pragen. mutuæ altercationes apud Rom. Pont. 1073. III. XII.

Boetius nobiliſſ. & doctiſſ. Rom. Ariſtotelem Latinis exhibet, & illuſtrat. 510. I. Theologiam etiam apprime callet. ibid. Sæpius creatur Conſul. 522. I. Eius duo filij ſimul Coſſ. ib. Falſo accuſatus apud Theodoricum Regem, necatur ab eo. 526. III. Ingens miraculum auulſi eius capitis. ibid. VI.

Boioarij. Vide Bauari.

Boleslaus Polon. Rex à S. Stanislao excommunicatus eum occidit. 1079. VII. Priuatur regio honore à Gregorio PP. ſept. ibid. Laceratur à canibus. ibid.

Bona in principio Eccleſiæ fuere inter Fideles communia. 34. LXXV. Nec tamen eorum renuntiatio, vel tunc, vel poſtea, fuit abſolute neceſſaria ad ſalutem. ib. LXXVI. Eorum renunciationem neceſſariam ad ſalutem, docuerunt Apotactici hæretici. 260. VIII. Et Eutactici. 319. VIII. Eam quoq; præſetulerũt Archontici. 175. X. Damnauit Vigilantius. 406. VII.

Bona immobilia ab initio poſſedit Eccleſia. 57. XXIV. Eaq; fuerunt libera à tributis, niſi ſub quibuſdam malis Principibus. ibidem. & 387. III. Vide etiam Tributum & Eccleſ. Immunit. Adempta reſtitui edicit Conſtantinus. 312. XI. Reſcribit pro eorum immunitate Honorius. 412. VI.

Præſcriptionem centum annorum tribuit eis Iuſtinianus Imp. 535. II. Firmiſſimis eadem munit conſtitutionibus Emanuel. 1148. XII.

Bona & diuitias Eccleſiaſticorum damnat Arnaldus de Brixia, hæreſiarcha. 1139. III. Bona ſua Eccleſiis teſtamento relinquere, Conſtantinus Mag. quibuſcumq; permittit. 321. VII. Item Iuſtinianus. 530. IV.

Vetat Theodoſius viduis, ſed reuocare cogit Ambroſius. 390. IX. Reſcribit etiam pro eiuſmodi conceſſione Marcianus Imp. 455. VII. in eis recipiendis, praxis S. Auguſtini. 408. XII.

Bonorum Eccleſiæ quadripartita diuiſio facta in Concilio Roman. ſub Silueſtro. 324. XXX. itemque à Simplicio Papa. 475. IX. atq; Gelaſio. 494. IV. Vide etiam Oblationes. Arguuntur Epiſcopi, iis in alios vſus abutẽtes. 397. XIX. 445. I. 475. IX. vide etiam Auaritia. Ea non alienanda. Vide Alienatio.

Bona Eccleſiæ occupantes, excommunicati. 504. I. 570. V. 1007. III. Obſtinate retinentes, pro hæreticis habendi. 504. I. 794. VI.

A Regibus obtinentes, iiſdem pœnis ſubiecti. 504. I. 541. VIII. 559. III. 570. V. Quanto ſuo damno, eadem Principes, aliique laici vſurpent. 536. XIV. 556. III. 570. V. 572. II. 643. II. 741. VIII. 756. I. 760. II. 845. VI. 846. II. 850. III. 969. II. 978. III. 990. II. 1011. III. 1038. I. 1055. I. 1057. IV. 1148. XII.

Pœna æterna puniẽdi laici, qui ea ſibi vſurpant. 823. II. 1055. I.

Damnatur variis Conciliis. 823. II. 845. VI. 846. II. 845. VI. 846. II. 847. VII. 887. II. 892. II. 935. I. 983. III. 1119. III. Vide etiam Beneficia.

Ex eorum defenſione acquiritur etiam verum martyrium. 658. III. 670. I. 1003. II. 1173. I.

Bonorum publicationis ſententiæ, differendæ vſque ad 30. dies, ex lege Theodoſii Magni. 390. II. Eam legem poſtea abrogauit Nicephorus Boton. ibid. V.

Bongomilorum hæreſis, quando, & quo auctore orta, quæue docuerit. 1118. XII.

Boni dicti candidati. 58. XV. in fi.

Bonifacius I. eligitur Rom. Pontif. & in ſchiſmate aduerſus eum Eulalius. 418. IX. Omnium conſenſu prævalet contra Eulalium, ope Honorij Imp. 419. I. II. Vindicatur à calumniis Nouatorum. ibid. III. Quomodo ſe geſſerit cum Epiſcopis Afris in cauſa Appellationum. ib. VIII. & ſeqq. Interpellatur à Gallis aduerſus Manichæos. ibid. XV.

Patrocli Arelatenſis Eccleſ. inuaſoris temeritatem coercet. 422. I.

Moritur. 423. III.

Bonifacius II. Rom. Pont. eligitur, & in ſchiſmate aduerſus eum Dioſcorus diaconus, qui cito moritur. 530. I. Eius nomine conficta epiſtola. ibid. Deligit ſibi ſucceſſorem Vigilium diaconum, ſed mox illud prauum factum irritat. 531. I. Moritur. ibid.

Bonif. III. adhuc diaconus, mittitur à S. Gregorio Apocriſiarius ad Phocam Imp. 603. I. Creatur Pontifex. 606. I. Obtinet à Phoca definitionem controuerſiæ nominis Oecumenici, aduerſus Epiſcopum Conſtantinop. ibid. II. Decretum in Synodo promulgat contra ambientes Epiſcopatus viuentibus adhuc Epiſcopis. ibid. IV. Moritur. ibid.

Bonif. IV. creatur. 607. I. Pantheon templum Deo dicat. ibid. II. Moritur. 614. I.

Bonif. V. creatur. 617. I. Moritur. 625. IV.

Bonif. quidam poſt Formoſum inuadit Sedem; ſed poſt dies 15. pellitur à Steph. Septimo. 897. I.

Bonifacius alius, dictus VII. ſtrangulato Benedicto VI. occupat Sedem. 974. I. Pellitur à Bened. VII. & ſpoliata baſilica Vaticana nauigat Conſtantinopolim. 975. I. Mortuo Benedicto redit, & Ioannem XIV. in carcere mori cogit. 985. I. Repentina morte perit, & mortuus trahitur. ibidem. Non debet numerari inter Pontif. ibid.

Bonifacius Ottonis Imp. conſanguineus, monachus factus, deſiderio martyrij incenſus, Apoſtolatum accipit à Rom. Pont. in Ruſſiam. 997. II. Poſt cõuerſum Regem, ab eius fratre coronatur martyrio: illuſtraturq; viuus & mortuus miraculis. 1008. II.

Bonifacius Anglus presbyt. & monachus Romam petens, Apoſtolatum accipit in Germaniam à Gregorio Papa. 719. I. Digne officio fungitur in conuerſione populorum. ibid. & 722. II. Reuocatus Romam, conſecratur Epiſcopus, & remittitur in Germaniam. 723. I. Quantis laboribus, & doloribus, opus Euangelicum prouexerit. 724. I. 725. III. Conſulit de rebus dubiis Apoſtol. Sedem. 726. XII. Nouam hæreſim extinguit. 733. III. Peregrinatur iterum Romam. 738. I. Celebrat varias Synodos Germanicas, pro diſciplina Eccleſ. 740. II. 742. II. 743. I. 745. I. Duos nouos hæreticos impoſtores damnat in Concilio Liptinenſi, auctoritate Apoſtol. 743. II. Monetur à Zacharia PP. de non iterando baptiſmo ob falſam Latinitatem miniſtri. 744. II. Creatur Archiepiſcopus Moguntinus. 745. I. Auctor eſt Carolomanno Principi, monaſticum habitũ induendi. 747. I. Pipinum in Reg. Franc. vngit auctoritate Zachariæ PP. 752. I. Progreſſus ad prædicandum Friſiis, martyrium ab iis ſubiit. 755. II.

Bonifac. procurator Aglaidis, miſſus ad emenda martyrum corpora, ipſe martyr effectus redimitur à ſuis. 305. II.

Bonifac. Comes, Caſtini ducis ſuperbiam deuitans, in Africam ſe recipit. 422. II. Inſinuat ſe in amicitiam Auguſtini: & tamen ab eo excommunicatur ob violatam eccleſ. immunitatem, ſed pœnitens reſtituitur. ibid. Prædictum Caſtinum ad ſe confugientem ſuſcipit: & Ioannis tyranni exercitum repellit. 424. I. Affectatæ tyrannidis accuſatus, publico bello appetitur; indeq; furore percitus, Vandalos ex Hiſpania in Africam euocat. 427. I. Valentiniano Imp. reconciliatus, eoſdem pellere nititur, ſed vincitur ab illis. 428. II. Iterum ab eiſdem victus vna cum Aſpare, recipit ſe Romam. 431. XVIII. Inito cum AEtio duce, aduerſario ſuo, certamine, moritur. 432. XI.

Bonizonis Sutrienſis Epiſcopi, paſſiones, & martyrium, pro defenſione Eccl. Ro. aduerſus Schiſmaticos. 1089. VI.

Bonoſus Epiſcopus Macedoniæ hæreticus, negans Dei genitricis virginitatem poſt partum, damnatur in Synodo Capuenſi 389. XII. Photini quoq; hæreſim ſectatus eſt. ib. Ab eo dicti Bonoſiani hæretici, vna cum Photinianis damnati. ibid.

Bonoſiaci hæretici, Chriſtum adoptiuum, & non proprium aſſerebant. 531. II.

Borboritæ hæretici, ſecta Nicolaitarum, ſiue Gnoſticorum. 68. V. 120. XVIII.

Bos alligatus ad præſepe, in natiuitate Domini. Annal. num. I. Bouis ſymbolum cur tributum Lucæ Euangel. 58. XVI.

Bos cultus ab AEgyptiis, & Rom. 123. IV. Boue æneo candenti includi ſoliti Chriſtiani à perſecutoribus. 93. III. 120. III. 305. II.

Brabantiæ conuerſio ad fidem per S. Hubertũ. 699. I. 728. II.

Bracarenſe Concil. ſub Pancratiano Epiſc. pro aſſeruatione ſacrarum Reliquiarum à furore barbarorum. 563. in fi. alia ſub Lucretio Antiſtite, aduerſus Priſcillianiſtas, & pro diſcipl. Eccleſ. 563. III. ſub Martino, pro diſcipl. Eccl. 572. III. ſub Leodeciſio, de moribus & diſciplina. 675. III.

Brandea, vela admoueri ſolita ſepulchris Sanctorum miraculis comprobata. 560. II. 594. II.

Bremenſis Eccleſiæ erectio per Hadria. PP. & Carol. Mag. 788. IV. Vnitur Hamaburgenſi. 832. III. Subiicitur Colonienſi. 895. I. Liberatur. 908. II. Deuaſtatur ab Hungaris. 916. I. & Slauis. 1065. V. Vide etiam Hamburg.

Brennacenſe Concilium, in cauſa Gregorij Turonenſis. 583. V.

Bretannio Scytharum Epiſc. exulat pro fide. 371. VIII.

Breues literæ Rom. Pontificum, aliæque diuerſorum generum. 142. IX.

Brigidæ clariſſ. virginis Scotæ obitus quando contigerit. 521. V.

Britannia à Romanis ſubiugata ſub Claudio Imp. 46. I. Ad eam penetraſſe Petrum Apoſt. nonnulli ſcripſerunt. ibid. Eorum Rex Lucius petit ab Eleuthero PP. ſacros miniſtros. 183. I. Status eius inſulæ eo tempore ſub Romanis. ibid. II. Muri ingentes in ea facti aduerſus barbaros, ab Hadriano & Seuero Imp. 123. I. 163. II. 211. II. Liberatur à Pelagianis per S. Germanum Antiſiodor. eo miſſum à Cæleſtino Papa. 429. I. II. 435. III. Inuaditur à Pictis & Scotis. 446. I. Liberatur à barbaris per Ambroſium Aurelianum, qui & Eccleſiaſticam in ea reſtituit diſciplinam. 477. VI. Occupatur ab Anglis. 595. IX. Vide Anglia.

Britanni ſchiſmate diuiſi ab Eccleſia, ob diem Paſchatis non ſuo tempore celebratum, & Tonſuram clericalem. 604. VIII. 664. II. Reſipiſcunt tandem. 699. III. 716. IV.

Britannia Minor, prouincia Galliæ, vnde ſic dicta, quæ olim Armorica. 383. II. Vide Armorici. Fit vectigalis Rom. Eccleſ. 869. XVII. De eius primatu altercatio inter Epiſcopos Dolenſem. & Turo-

& Turonenſem. ibidem & 859. VI.
Concilium in ea celebratur ſub Legato Sedis Apoſtol. contra falſas pœnitentias. 1079. VI.

Brictius Turon. Epiſcopus calumniis appetitus, in probationem ſuæ innocentiæ facit miracula. 432. IX. *Pulſus nihilominus à ciuibus, à Rom. Pont. reſtituitur.* ibid.

Brixienſe Conciliabulum Henricianorum, aduerſus Gregorium PP. Sept. 1080 III.

Brunichildis regia Hiſpaniæ virgo, ducitur in vxorem à Sigeberto Franc. Rege. 567. V. *Mortuo Sigeberto, inceſtas contrahit nuptias cum Meroueo filio Chilperici fratris Sigeberti: indeque multæ ortæ turbæ à Chilperico facinus vindicante.* 579. IV. *Columbano infert exilium, Epiſcopis Viennenſi & Lugdun. necem:* 612. II. III. *Theodobertum Regem nepotem ſuum, eiuſque liberos, neci dat.* 613. II. *Theodoricum quoque alterum nepotem veneno aufert.* 614. III. *A Clotario caudæ indomiti equi crinibus alligata, miſerrime animam agit, poſtquam ipſa decem Reges extinxiſſet.* ibidem. V.

Bruno Ottonis Regis frater, creatur Arch. Colon. accipitq. pallium ad vſum quotidianum. 953. II. *Moritur, & in cœlum recipitur interceſſione S. Pauli Apoſtoli.* 965. V.

Bruno alius, Ottonis III. Imp. conſanguineus, creatur Rom. Pont. ſuo nomine Gregorij V. vide Greg. V.

Brunonis Apoſtoli Pruſſorum, & ſociorum martyrium. 1008. I. *Iubet in ſomnis patri ſuo, monaſticum ſuſcipere habitum.* ibid.

Bruno, ſeu Brunus, in Concilio Rom. ſub Greg. VII. diſputat aduerſus Berengarium hæreſiarcham. 1079. I. *Creatur admodum inuitus Signiæ Epiſcopus.* ibidem. *Fit Caſini monachus.* 1104. III. *Ac poſtea Abbas.* 1111. IV. *Legatione Apoſtol. fungens in Galliis Concilium celebrat.* 1104. III. *Arguens Paſchalem PP. de priuilegio Inueſtiturarum conceſſo Henrico Imper. vetatur ſimul Abbas eſſe & Epiſcopus.* 1111. IV. *Moritur, & miraculis illuſtratur.* ibid.

Bruno Carthuſianorum Ordinis inſtitutor, quando cœperit incolere Carthuſiam ſolitudinem. 1085. IV. *Vocatur ab Vrbano PP. inſeruiturus Conciliis celebrandis.* 1092. II. *Poſt triennium ſecedit in Calabriam, & ſuum ibi propagat inſtitutum.* 1095. VI. *Sancte moritur, & miraculis illuſtratur.* 1101.

Buccella intincta, quam Dominus Iudæ tradidit, quid fuerit. 34. XVIII. *Buccellarum cur frequẽs mentio in Scriptura.* 58. XXVI. *Buccellæ à nonnullis antiquis dictæ particulæ SS. Euchariſtiæ.* 57. XLIII. 58. XXIV.

Bulgari inuadunt Thraciam, & Roman. exercitum delent. 499. III. *Auro quærit ab eis pacem Anaſtaſius Imp.* ibidem. *Vincuntur à Theodorico Italiæ Rege.* 502. IX. *Rurſum irrumpunt in Imperium, & tributum annuum exigunt à Conſtantino Pogon.* 678. III. *Eorum armis reſtitutus Iuſtinianus Iunior, ingratus eoſdem laceſſens, vincitur & fugatur.* 703. II. 705. I. *Vincuntur à Conſtantino Copron.* 763. I. *Eorum Rex Telericus fit Chriſtianus.* 777. I. *Occidunt Nicephor. Imp. eiuſque exercitum delent, ac capite denudato loco poculi Principes vtuntur.* 811. I. *Vincunt Michaelem.* 813. I. *Occidunt Chriſtianos captiuos, quod fidem negare nollent.* 811. I. 813. I. *Conuertuntur ad fidem, opera captiui cuiuſdam.* 845. I. *Recipiunt miniſtros ſacros à Nicolao Papa.* 866. I. 867. I. *Eorum diœceſis perperam adiudicata Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ, poſt Octauam Synodum.* 869. XIII. *Agunt in contrarium Roman. Pontifices.* 871. I. 878. I. *Occaſione belli eorum cum Leone Imper. rurſum ſponte ſubiiciuntur Eccleſiæ Rom.* 893. II. *Inuadunt ac peſſundant Imp. Orient.* 914. I. 917. II. *Regnum eorum extinguitur à Ioanne Zemiſce Imp.* 971. IV. *Iterum emergunt aduerſus Imperium.* 981. I. *Sed demum compeſcuntur, & obedientes permanent ſub eius iugo.* 998. V. & 1071. VI. *Laceſſuntur à Seruis, ſeu Crouatis.* 1073. XVIII.

Burchardus Herbipol. Epiſc. Romam petit. 748. I. 751. II.
Moritur. 791. III.

Burchardus alius diuino iudicio creatur Epiſcopus VVormatienſis. 999. IV. *Conradum Principem à ſe inſtitutum prouehit in Regem Germaniæ, & in Imperatorem.* 1024. V. *Pius eius obitus, & egregia ſcripta.* 1026. I.

Burdegal. Concilium contra Priſcillianum. 385. V. *Eius vrbis zelus aduerſus illos hæreticos.* ibidem. *Ibi olim ara Ignoti Dei conſecrata à S. Martiale in honorem S. Stephani protomartyris.* 34. XC. 53. III. 74. VII.

Burdinus Lemouicis ducitur in Hiſpaniã à Bernardo Toletano Archiep. & primo in Conimbricenſem, inde in Bracarenſem Epiſcopum euehitur. 1093. III. *Paſchali PP. pecuniam offerens vt introduceretur in Eccleſiam Toletanam, reiectus adhæret Henrico Germ. Regi.* 1109. I. *Coronat in Eccleſia S. Petri Romæ, Henricum Imp.* 1117. I. *Excommunicatur à Paſchale.* ibidem. III. *Creatur Antipapa ab Henrico, aduerſus Gelaſium Secundum.* 1118. IV. *Fugit à facie Calliſti PP.* 1120. II. *Capitur ab eo, & à militibus, multis ludibriis irriſus, relegatur in perpetuum carcerem.* 1121. I.

Burgundiones occupant partem Galliarum. 413. V. *Quando facti fuerint Chriſtiani.* ibidem. *Vincuntur ab AEtio, paxque inter eos firmatur.* 435. I. I. *Eorum Galliarum portionem partiuntur inter ſe Franci & Gothi.* 508. V. *Mortuo Theodorico Gothorum Rege, eorumdem Burgund. regionem Franci occupant.* 526. IX.

Buſiris hæreticus Encratita, dira patitur ſub Iuliano. 362. XIX. *Damnata hæreſi ſub Theodoſio in pace quieſcit.* ibid.

Byrini Epiſcopi, gradientis ſuper mare ingens in Anglia miraculum, ex quo plurimi conuertuntur ad fidem. 635. II.

Byzacenum Concil. in Africa, pro reſtituenda Eccleſ. diſciplina. 522. III. *Aliud de priuilegiis Eccleſiarum, & Eccleſ. diſciplina, confirmatum à Iuſtiniano Imp.* 541. III. *Aliud aduerſus hæreſim Monothelitarum.* 646. I.

Byzantij in Thracia quis Apoſtolorum erexerit Eccleſiam. 44. XIV. *Eius Epiſcoporum exordium, & ſucceſſio.* 314. XV. 536. IX.
A Seuero Imp poſt triennij obſidionem captum, in vicum redigitur. 197. I. *Diuinitus eligitur à Conſtantino ad nouam ſedem Imperij.* 324. XXXI. *Reliqua vide in Conſtantinopolis.*

C.

Cabades Perſ. Rex dire perſequitur Chriſtianos ſibi ſubditos. 514. V. *Ob caſtrum à dæmonibus obſeſſum, per Epiſcopum liberum redditum, pacem eiſdem reſtituit.* ibidem. *Ob Lazos à Iuſtino Imp. ſuſceptos, bellum gerit aduerſus eum.* 522. IV. *Manichæorum multa millia occidit.* 523. II. *Aduerſus eum bellum gerit Iuſtinianus Imp. per Beliſarium.* 527. V. *Moritur.* ibid.

Cabilonenſe Concil. I. in cauſa Salonij & Sagittarij, fratrum Epiſcoporum, perditiſſ. hominum. 582. I. *Aliud de diſciplina Eccleſ.* 662. II. *Sub Carolo Magno, item pro diſciplina.* 813. VI. *Sub Ludouico Pio, pro rebus Eccleſ. & politicis.* 839. I.

Cadalous pſeudoepiſcopus Parmenſis, vir perditiſſimus, creatur Antipapa contra Alexandrum Secundum, ſub nomine Honorij Secundi. 1061. IV. *Ab eius impuritate, qui olim Nicolaitæ, dicti ſunt Cadaloitæ.* ibidem. *Aggreſſus cum exercitu Vrbem, fugatur à Godofredo Tuſciæ Duce.* 1062. I.
Damnatur eius promotio in Concilio Germanico, præſente Rege. ibidem. III. *Rurſumque in Mantuano.* 1064. II. *Furens adhuc in Eccleſiam Rom. ignominioſe cogitur abi: & quis tandem infelix eius exitus.* ibidem. IV.

Cadauera. Vide Corpora.

Ceciliæ virginis Rom. illuſtre martyrium ſub Alexandro Imp. eiuſque ſponſi, & cognati. 232. III. *Euangelium conſueuerat geſtare in pectore, amuleti loco.* ibidem. *Eorumdem corpora diuerſis vicibus reperta Romæ.* 821. I.

Cæcilianus Archidiaconus Carthagin. reprehendit Lucillam potentiſſ. feminam, ob illegitimum cultum aſſerti cuiuſdam martyris. 302. XXI. *Calumniis oneratur à Donatiſtis.* 303. IV. *Eligitur Epiſcopus Carthag.* 306. XI. *Schiſma conflatur in eum.* ibidem. *Accuſatur Traditionis librorum ſacrorum, & damnatur à Donatiſti.* ibidem. XII. *Ab iiſdem exagitatur apud Conſtantinum Imp.* 313. IV. *Cauſam agit apud Melchiadem PP. & pronuntiatur innocens.* ibid. V. VII. *Rurſum exagitatur à Donat. & abſoluitur in Concilio Arelat.* 314. IV. VII. *Iterumque ac ſæpius exagitatus, atque innocens ab Epiſcopis declaratus; demum re ab ipſo Conſtantino cognita, ea in eius iuſtificationem definita eſt.* 316. VII. *Intereſt Magno Concilio Nicæno.* 325. X.

Cæcilius, qui apud Minutium interloquitur cum Octauio, creditur fuiſſe ille inſignis Afer, Cypriani magiſter, à quo ipſe Cæcilij nomen accepit. 209. II.

Cæcus Didymus. Vide Didymus.
Cæcus Ioannes AEgyptius. Vide Ioann. AEgypt.
Cæcitatem ſimulans in ſtropham miraculi Arianorum, vere cæcus redditur, ſed rurſum illuminatur à Catholico. 484. VII. 583. IX.
Cæci apud Iudæos non poterant fungi ſacerdotio in templo. 1. IX.

Cæcus Epiſcopus reſtituitur Eccleſiæ ſuæ. 708. II. *Alius permittitur à Roman. Pont. Miſſam celebrare.* 878. IV.

Cædis bellicæ expiatio, qualis olim apud Iudæos, Ethnicos, & Chriſtianos. 394. IV. 610. II. *Cæſos in bello milites, haberi martyres, conatus eſt Nicephorus Phocas Imp. ſed reſtiterunt Epiſcopi.* 394. IV.

Cæleſtinus I. creatur Rom. Pontifex. 423. III. *Mittit Palladium & Germanum, diuerſis legationibus, in Britanniam, aduerſus Pelagianos.* 429. I. & ſeqq. *Quid ei cum Africanis Epiſcopis, in cauſa Appellationum.* 419. X. & ſeqq. *Recipit aduerſa ſcripta Neſtorij Conſtantinop. & Cyrilli Alex. celebrataq. Syno-*

do damnat blaſphemias Neſtorij, ſuaſq; vices in eo negotio legat Cyrillo. 430. I. II. Eius de damnatione Neſtorij epiſtolæ, quanti habitæ in Oriente. ibid. II. 431. XIII. Concilium Oecumenicum Epheſinum celebrandum curat, eiuſq; formam præſcribit. 430. VIII. Agit pro ſcriptis S. Auguſtini, quæ nonnulli Pelagiani impugnarent. ibid. XI. Mittit Legatos ad Synodum Epheſ. cum mandatis confirmandi damnationem errorum Neſtorij, non autem eius cauſam iterũ ventilandi. 431. IV. Eius opera proſtratæ hæreſes Pelagianorum & Neſtorianorum. ibid. XXII. Ei congratulatur Imperator, & Orientales Epiſcopi legatione miſſa; ipſeq; Acta Synodi confirmat. ibid. & 432. I. Vindicatur ab inſcita calumnia Laur. Vallæ, de protectione errorum Neſtorij. 432. I. Moritur. ib. II. Statuit, vt pſal. 150. canerentur ante ſacrificium. ibid.

Cæleſtinus II. creatur Rom. Pont. 1143. I. Moritur ſexto menſe. 1144. I.

Cæleſtinus III. eligitur. 1191. I. Coronat Henricum V. in Imperatorem nouo facto oſtendens ſummã Romani Pont. ea in re auctoritatem. ibid, II. Agit cenſuris in Principes, detentores, & perſecutores Regis Angliæ. 1193. II. Duos ſanctos Epiſcopos ſolemni ritu canonizat. 1192. I. 1194. II. Excommunicat ducem Auſtriæ, ob cauſam Regis Angliæ. 1195. I. itemq; Henricum Imp. ibid. II. Nouam promouet expeditionem in Terram Sanctam. ibid. III. Regnum Siciliæ confert Friderico Henrici filio, ſub tributo. 1197. II. Principem Armeniæ creat Regem per Legatos. ibid. IV. Inique carpitur à Matthæo Paris hiſtorico Anglo. ibid. V. Proximus morti, tractat de ſucceſſore ſuo, ſed renuunt Cardinales. 1198. I. Moritur. ibid.

Cæleſtis idoli Carthag. cultus antiquiſſimus, & famoſiſſimus. 399. X. Eius ampliſſimum templũ, mutatum in Eccleſiam cathedralem eius ciuitatis. ibid. Inane eius vaticinium promulgatum ſub Conſtantio Aug. Honorij cognato. 420. I.

Cæleſtius primarius Pelagij diſcipulus, damnatus Carthagine iudicio Epiſcopali, appellat Innocentium Rom. Pont. nec tamen appellationem proſequitur. 412. IV. Damnatur vna cum Pelagio in Conciliis Carthag. & Mileuit. 416. I. Appellans Sedem Apoſtol. & ſubdolis verbis hæreſim tegens, quam caute ſuſceptus fuerit à Zozimo Papa. 417. III. Damnatur rurſum vna cum Pelagio in alio Concilio Carthag. moxque à Zoſimo PP. vniuerſali decreto, ac demum ab Honorio Imp. proſcribitur cum omnibus ſectatoribus. 418. I. II. Rurſum in Vrbem ſe inferens, pellitur iterum à Conſtantio Imp. 420. I.

Cælibatum qua ratione damnarit Auguſtin. 11. II. Apoſtoli poſt ſuam electionem obſeruarunt. 33. XVII. Cælibatus Pauli Apoſt. defenditur. 57. XIX.

Cælibatum non extollit Eccleſia, vt Nuptias deprimat. 57. LV. Eum laudat Paulus. 58. VII. Leges aduerſus eum latas, Conſtantinus Magnus abrogat. 320. II. Eo fœcundatum ampliori hominum prole Rom. Imperium. ibid. Impugnarũt eum Heluidius, & Iouinianus. 382. VI. VII. Itemq; Vigilantius. 406. VII. Vide etiam Virginitas. Continentia.

Cælibatus clericorum, traditione Apoſtolica, legibus Eccleſiaſticis, & perpetua vniuerſalis Eccleſiæ praxi comprobatur; & obiectiones in contrarium refelluntur. 58. VIII. & ſeqq. Firmatur in Conciliis Ancyrano, & Neocæſar. 314. X. Nicæno Oecumenico. 325. XXXIX. XL. Carthag. Quinto. 398. VII. Alio Carthagin. generali. 401. V. Vide Continentia clericorum.

Cælicolæ dicti Iudæi, quod Aſtra colerent. 60. VI. Cælicolæ hæretici, ſeu verius apoſtatæ, quinam fuerint. 408. VIII. Exagitantur ab Honorio Imp. ibid. 409. IV.

Cœlos 365. à totidem Angelorum ordinibus creatos finxerunt Baſilidiani. 120. VI.

Cœlum eſſe ab æterno, dixerunt Manichæi in Gallia. 1017. I.

Cæſares dici cœpti ſub Hadriano, qui eſſent deſignati Imperij hæredes. 139. I. Ob Cæſarem creatum Arianum hominem, acriter tumultuatum à Conſtantinopolitanis aduerſus Imp. Catholicum. 469. I.

Cæſarauguſta ciuitas Hiſpan. martyribus fœcundiſſima. 303. X. Obſeſſa à Francis liberatur traditione Tunicæ S. Vincentij martyris. 542. III. Vindicatur à Carolo Mag. è manibus Saracenorum. 778. I. Rurſum ab eis capta, iterum recuperatur per Alfonſum Regem. 1118. VII. Antiquus cultus Eccleſiæ S. Mariæ de Pilari reſtituitur. ibid.

Cæſarauguſt. Concil. aduerſus Priſcillanum. 381. XIV. Secundum, pro diſciplina Eccleſ. 596. IV. Tertium, pro eadem. 691. I.

Cæſarea, Cappadociæ metropolis, dire vexata à Iuliano Apoſtata ob delubra idolorum euerſa. 362. XII. Diſſenſio in ea ob electionem Euſebij Epiſcopi. ibid. XIII. Baſilius Magnus creatur eius Epiſcopus. 369. VII. Diſſentit cum Tyana, Cappadociæ Secundæ metropoli, de limitibus diœceſeon. 371. VI.

Cæſarea Palæſtinæ: poſt excidium Hieroſolym. facta à Veſpaſiano Imp. colonia Rom. & metropolis Palæſtinæ. 73. II. Ei Eccleſiæ ſubiecta Hieroſolymitana. 39. VI. 325. XXXVIII. 392. IX Sed tãdem eius primatus translatus in Hieroſolymitanam. 451. XXVI. Vide Hieroſolym. Eccleſ. Eam remunerat Iuſtinianus reſtitutione Proconſulatus. 553. XVIII.

Cæſarienſe in Palæſtina Concil. de die Paſchatis. 34. XLIV. XLV. 198. I.

Cæſaria virgo ſacrata ſoror Cæſarii Arelatenſ. 503. VII.

Cæſarius Arelatenſis Epiſcopus ex monacho Lerinenſi, ſanctitate & doctrina clariſſimus. 502. VII. Non fuit monachus S. Benedicti. ibid. VIII. Praeeſt Concilio Agathenſi. 506. I. Mittitur in exilium ab Alarico Rege, ſed mox reuocatur, Alaricus vero perit. 507. I. Rurſum accuſatus de proditione, mittitur ad Theodoricum Regem Italiæ; & cognita eius ſanctitate, tum à Rege tũ Romæ à Pontifice, aliiſq; honoratur, miraculaque edit. 508. IV. agit Vicarium Rom. Pont. in Galliis. 518. VIII. Celebrat Concilia Arauſici, & Vaſione. 529. I. III. Eius ſcripta probantur à Rom. Pont. ib. II. Moritur. 544. IV.

Cæſarius Gregorii Naz. frater, inſignis philoſ. Chriſt. nobili Præfectura à Iuliano Apoſt. donatus, eum publica de fide diſputatione ſuperat, & in patriam ſe recipit. 362. II. Agens Quæſtorem Valentis Imp. miraculoſe ſeruatur à terræmotu Nic. 368. I. Sancte quieſcit. ibid. Eius ſcripta. ibid.

Caianus Rex Auarum. Vide Chaianus.

Caiani hæretici, ſecta Gnoſticorum, Cain, Iudam Iſcariothem, alioſq; eiuſmodi nefandos laudabant, & peccata ac turpitudines neceſſarias ad ſalutem aſſerebant. 145. VIII. Scripta ab ipſis conficta. ibid.

Caiphas Summus Sacerdos Iudæorum, quomodo, & quamdiu eam dignitatem exercuerit. 31. IV. V. Sententiam mortis infert in Concilio Iudæorum aduerſus Chriſtum. 34. II. & XXIII. Scindit veſtes ſuas contra legem. ibid. XXIII. depoſitus mortem ſibi conſciſcit. 37. I.

Caius Caligula euehitur in Imperium à Tiberio. 35. XVI. Succedit eidem. 39. I. Qualis fuerit. ib. Deus vult coli & ſimulacrum ſuum ad adorationem vbique locari. 40. I. 41. VI. Necatur, vna cum vxore, & filia paruula. 43. I. Eius ſimulacra, & imagines abolitæ à Claudio. 45. XVII.

Caius Rom. Pontifex eligitur. 283. V. Eius proſapia ex genere Diocletiani Imper. 294. IV. Martyrio coronatur, occaſione Suſannæ neptis ſuæ auerſantis nuptias Maximiani Cæſ. 296. I.

Caius Theologus coram Zephyrino PP. diſputat aduerſus Proclum Montani diſcipulum, eumq; confundit. 215. I.

Calatrauæ Ordo ſacer militum in Hiſpania. 1198. II.

Calceis non vtebantur pleriq; antiqui Chriſtiani. 57. XXVIII.

Calendæ Ianuariæ. Vide Ianuariæ Calendæ.

Calendion creatur Epiſcop. Antiochen. & paulo poſt relegatur in Oaſim opera impij Acacij Conſtantinopolitan. 482. I.

Calepodij presbyt. Rom. martyrium ſub Alexand. Imp. 226. III. Eius nomine Romæ cæmiterium. ibid.

Caligula vide Caius.

Calix in quo Chriſtus Euchariſtiam conſecrauit, conſeruatus ad poſteros, & qualis fuerit. 34. XVIII. Calices aurei in ſacris olim in vſu, necnon & vitrei. 216. IV. De calice ſacro in Eccleſia fracto, ſæua accuſatio ſtruitur in Athanaſium à Meletianis ſchiſmaticis. 331. I. 335. VII. De calicibus ligneis & aureis ſcite dictum Bonif. martyris. 755. III. in fin.

Callinicus creatur Epiſc. Conſtantinopol. 691. III. Auctor eſt celebrationis Synodi Quiniſextæ. 692. V. in fi. A Iuſtiniano Iuniori, qui eum elegerat, oculis orbatur, & Romam mittitur. 703. II.

Calliſtus I. creatur Roman. Pontifex 221. I. Erigit Eccleſiam S. Mariæ Tranſtiberim. 224. III. Martyrio coronatur ſub Alexandro Imp. 226. I. Eius nomine inſigne Romæ Cœmeterium. ibid. III.

Calliſtus II. creatur inuitiſſimus Rom. Pont. ex Archiepiſcopo Viennenſi. 1119. II. Eius quædam anteriora, vide in Guido Vien. Archiep. Concilio Rhemis habito, excommunicat Henricum Imp. ob inueſtituras ab eo præſumptas. 1119. III. Romæ magno gaudio excipitur. 1120. II. Armis Romanorum & Northmannorum, Burdinum Antipapam capit, relegatq;, & tyrannos perduelles damnat. 1121. I. Henricum Inueſtituris penitus renunciantem, per Legatos abſoluit. 1122. II. Concilium generale Lateran. celebrat pro componenda Eccl. ibid. I. Scribit de miraculis S. Iacobi Compoſtellani, eamq; peregrinationem valde commendat. 1123. I. Moritur in ſumma pace Eccleſiæ. 1124. II.

Calliſtus Antipapa. Vide Ioan. Abbas Strum.

Calnenſe Concil. in Anglia, de cauſa clericorum & monachorum inter ſe contendentium. 979. II.

Caloceri præf. cubiculi vxoris Decij Imp. martyrium. 254. VI.

Caluariæ locus, vbi Chriſtus eſt crucifixus, cur ſic dictus. 34. XXXIII. Quomodo dicatur in medio terræ ſitus. ibid. XXXIV. Profanatur ab Hadriano Imp. ſimulacro Veneris. 137. IV. Expurgatur à Conſtant. Mag. & Helena eius matre. ibid. & 326. VI. In eo monte Crucis ſignum prodigioſum apparet, quo tempore Conſtantius Imp. maxime impugnabat Chriſti diuinitatem. 353. IX. X.

Calumnias illatas Iudaicæ religioni, etiam in Chri-

ſtianam deriuare Gentiles conſueuerunt, quod hi ab illis progeniti eſſent. 42.III.66.III.201. VII. Calumnias Gentilium in Chriſtianos, vide in Chriſtiani & Gentiles. Hæreticorum in Catholicos, vide Catholicus & Hæretici. Vide etiã Delationes, & Libelli famoſi.

Calumniatores diuinitus puniti. 759.I.673.I.

Cameli ſimilitudo, per foramen acus deducenda, quomodo intelligenda in Euangelio. 33. XVI.

Campanæ nomine cur dicta tintinnabula. 58. XLI. Earum in Eccleſia vſus. ibidem. & 614. VI. Quando vſui eſſe cœperint Græcis. 865. VII. Benedici ſolitæ, & nomine impoſito Deo conſecrari, quod vulgus Baptizari vocat. 968. IV.

Campitæ cur appellati Donatiſtæ. 321. III.

Canalium quid. 347. II.

Candaces appellari conſuetæ Reginæ AEthiopum. 35. XV.

Candelabrum templi Hieroſol. cum aliis vaſis ſacris, delatum in triumpho à Tito. 73. I. Candelabrum mirificum. 1370. candelabrum capax, ab Hadriano PP. in eccleſia S. Petri collocatum. 795. III.

Candia inſula, vnde ſic dicta. 822. III. Vide Creta.

Candidianus Comes miſſus à Theodoſio Iun. Imp. ad Synodum Epheſinam, vt tranquillitatem curaret; fauens ipſe Neſtorio, perfide omnia agit aduerſus Orthodoxos, & falſis relationibus Imperatorem decipit. 431. VI. IX. X. Detecta fraude, exauctoratur ab Imp. ibidem. XXIV.

Caniſtæ hæretici, ex Simone mago. 35. XIII.

Canones Apoſtolorum nomine editi, cuius ſint fidei & auctoritatis. 102. V. & ſeqq.

Canon ſextus Nic. Concilij de Primatu Rom. Sedis elucidatur. 325. XXXIII. & ſeqq. Concilij Laodic. de cultu Angelorum explicatur. 60. IX. &c. De reliquis canonibus, vide ſub ſingulis Conciliis, vel ſub rebus de quibus in iis tractatur.

Canonum ſcientia requiſita in ordinandis Epiſcopis. 395. X:II. Canones præualent legibus Impp. 451. XXI. Vide Leges.

Canonum collectores, qui primi fuerint, & quo ordine proceſſerint. 527. IX. 865. II. III.

Canonicorum librorum vtrum fuerit in Nic. Syn. ſtabilitus numerus. 325. XLIII. Fuit definitus in Concilio Carthag. Tertio. 397. XVI. 419. XV. itemque in Romano ſub Gelaſio. 494. III.

Canonici clerici. Vide in Clerici.

Canonizatio ſolemni ritu prima reperta celebrata S. Svviberti, à Leone PP. Tertio. 804. II. Canonizationis alius minus ſolemnis modus. 1027. IV.

Canopus, ridiculus AEgyptiorum Deus. 389. XV.

Cantabra, militaria Rom. ſigna, vnde ſic dicta. 312. V. In quo differrent à Labaro. ibid.

Canticis Eccleſ. irrideri Deum, dixerunt Henriciani hæretici. 1147. VIII. Vide Hymnus, Pſalmus.

Cantorum officiũ in antiqua Eccleſia. 44. XXXIV. 60. XIII.

Cantus alterni in Eccleſia vſus ex diuinis viſionibus & traditione Apoſtolica, idemque vniuerſim frequentatiſſimus. 60. XII. Olim laicis etiam communis, ſed poſtea ob eorum inconcinnitatem, ſolis clericis reſeruatus. ibid. XIII. Mulieres quoque in Eccleſia cantare voluit Pelagius. 415. V.

Cantus modus qualis probatus, & improbatus; & probati quanta ſit vis. 60. XIII. Diuerſarum Eccleſiarum diuerſi in eo modi. ibidem. XIV.

Cantus Romanus qualis. ibidem. Eum accipit Eccleſia Gallicana. 754. III. 787. X.

Cantus Eccleſiaſtici corruptores hæretici quinam fuerint. 60. XV.

Cantuaria (quæ & Dorouernia) primaria ſedes Angliæ conſtituta. 601. V. Vide Anglic. Eccleſ. Ciuitas miſerrime deuaſtatur à Danis. 1011. III. Eccleſiæ cum Eboracenſi diſſenſio pro primatu. 1071. III. 1072. I. Præualet tamen Cantuarienſ. ibid. & 1108. II. Aliud tamen de eius priuilegiis ſtatuit Paſchalis II. 1117. IV. & Calliſtus II. 1119. III. atque Alex. III. 1175. II. Cantuarienſes Epiſc. non monachi à Deo male mulctari conſueti. 1162. VI. in fine. Vide etiam Anglic. Archiep.

Canutus. Vide Kanutus.

Capharnaum dicta ciuitas Chriſti. 31. XXI. Cur eius habitationem elegerit. ibid.

Capilli deponi ſoliti in voto Nazaræorum, & Deo offerri. 53. V. 58. XLIV. Capillos quoque deponere, & numini offerre conſueuerant Gentiles. 58. I.

Cur eos deponant ſacræ virgines. 57. XXVII. Diuerſi ea in re antiquarum Eccleſiarum ritus. ibid.

Capillorum amputatio varie accepta apud antiquos. 57. XXVII. Eos muliebriter producebant Maſſaliani hæretici. 361. X. Vide etiam Abraſio. Barba Tonſura.

Capillos nutrire, inter Francos ſolis Principibus conceſſum. 514. VI. Capillos redimitos auro geſtare apud Perſas, honorificentiſſimum. 527. V. Per Capillorum exhibitionem, ſignificata olim filiatio adoptionis. 684. IV.

Capitolium Rom. bello Vitelliano, cum templo Iouis incenditur. 71. IV. Reſtituitur ſumptuoſiſſime à Veſpaſiano, eodem ferme tempore quo templum Hieroſol. incenditur à Tito. 72. IV. In illud deferri iuſſum tributum, quod Iudæi pendere ſolebant templo. ibidem. VIII. Rurſum comburitur igne cæleſti ſub Tito. 82. I. & reſtituitur à Domitiano. 86. I. Denuo ſub Commodo fulmine inflammatur. 189. IV.

Capitolino Ioui Quinquennale triplex certamen inſtitutum à Domitiano. 88. II. Capitolini Iouis loco erecta poſtea Eccleſia S. Mariæ, dicta Ara cæli, & quare. Appar. XIII. Capitolini Agones. Vide Agon.

Capitula, ſiue Anathematiſmi Cyrilli Alexand. aduerſus Neſtorium. 430. VI. Impugnantur à Theodoreto, aliiſque, tamquam Apollinari fauentia; ſed defenduntur ab ipſo. ibidem. VII. Diſputatur de iis coram Theodoſio Imp. ſed vincuntur Neſtoriani. 431. XX.

Capitula Eccleſ. à Carolo Magno & Ludouico Pio conſtituta auctoritate Sedis Apoſtol. à quibus collecta, & quando promulgata. 775. VI. 845. VI.

Capitula Tria Synodi Chalcedon. quæ fuerint, & qua occaſione de iis controuerti cœptum. 538. VII. VIII. Ea quæſtio fuit inter ſolos Catholicos, non inter Catholicos & hæreticos. ibidem. VIII. Aduerſus ea promulgat edictum Iuſtinianus Imp. 546. II.

Eorum cauſa quæ fuerit, & cur aliquando Apoſt. Sedes damnationi eorum reſtiterit, poſtea vero conſenſerit. ibid. III. & 547. IV. Agebatur in ea tantum de perſonis, non de fide, ibid. Ob eorum damnationem, ſchiſma conflatur aduerſus Vigilium Papam. 548. II. Eorumdem cauſa celebratur Quinta Synodus Oecumenica; & quomodo licet cauſa ibi definita fuerit contra ſententiam Roman. Pontif. tamen eorum damnatio poſtea recepta ſit ab vniuerſa Eccleſia, & eius defenſores declarati ſchiſmatici. 553. III. XIII. XV. XVI. Fœdus error Pauli Diaconi, in eius ſchiſmatis hiſtoria. 584. IV. 586. II.

Capreolus Carthag. Epiſc. 430. VIII. Mittit Draconum ad Synodum Epheſinam. 431. III. Scribit de verbi Incarnatione. ibidem. IV.

Captiuorum Chriſtianorum opera, multi populi barbari ad fidem conuerſi. 263. III. 327. IV. V. 845. I. Vide etiam Carcer. ob captiuos non redemtos, ſeuere punitur Mauritius Imp. 600. II. 602. V. Captiuorum vincula ſoluta virtute ſacrificij Miſſæ. 679. II.

Capuenſe Concil. in cauſa diſſidij Euagrij & Flauiani Epiſcoporum Antioch. 389. XI. In eo etiam damnatus Bonoſus hæreſiarcha. ibi. XII. pro electione Victoris. III. Rom. Pontif. 1087. I. Ea ciuitas augetur Archiepiſcopatu. 968. III.

Caput Apoſtolorum agnitus & vocatus Petrus ab antiquis Patribus. 31. X. Vide Petrus.

Capitis aſini adoratio. Vide Aſinus.

Caput tondere. Vide Tondere, & Abraſio.

Capite detecto viros, tecto feminas in Eccleſia, orare, inſtituit Apoſtolus. 57. XXV. 58. XLIV. Tecto vero orabant viri Gentiles. 58. XLIV. Caput S. Pauli poſt decollationem tribus ſaltibus tres erumpere fecit fontes. 69. V. Caput ſuum poſt abſciſſionem, Dionyſius Areop. propriis manibus ad duo milliaria portauit. 109. XVII. De capite Ioannis Bapt. aliorumque nonnullorum SS. vide ſub propriis eorum nominibus.

Caput Vniuerſalis Eccleſiæ, Rom. Eccleſia, ſeu Pontifex. vide Rom. Eccl.

Caput ſuum poſt abſciſſionem propriis manibus portauit Boetius ad Eccleſiam, quod etiam poſt abſciſſionem locutum eſt. 526. VI.

Caput Capræ à Longobardis, aliiſque, coli ſolitum. 579. II.

Caputium pro corona benedictionis loco impoſitum Regi ab Epiſcopo. 914. I.

Caracallus Imperat. Vide Antoninus Caracal.

Carbonarius vide Epiſcop. 233. IX.

Caradigna in Hiſp. nobilitatur martyrio CC. monachorum quod annuo miraculo illuſtratur. 834. IV.

Carceres teterrimi antiqui. 58. XVIII. Carcere ob fidem detenti Chriſtiani, quanta ſolicitudine curarentur olim ab aliis. 75. V. VI. Tanti fiebant ab ipſis etiam Epiſcopis, vt quos illi commendaſſent lapſos, iis indulgentiam impertirent. 253. X. XII. Ii Martyres & Confeſſores dicti. ib. XI. Carceratis quid præſtari iuſſerit Honorius Imp. 409. IV. De iiſdem liberandis, quid conceſſerint Clodouci filii quibuſdam Epiſcopis. 514. VI. Carcerem humilem reliquit Conſtantinus Mag. in ampliatione vrbis Conſtantinopol. 330. V. Is ſub Phoca ampliatus, quod non ſufficeret eius crudelitati. 609. II.

E Carcere ad Imperium ſublimatus Iuſtinus Senior. 518. III. Leontius. 694. I. Michael Balbus. 820. II.

Cardinales Diaconi. Vide Diaconi, vbi eius vocis prima mentio. 112. V. Cardinalatus S. Hieronymi reiicitur. 378. XVI. Presbyteri Cardinales Rom. Eccleſiæ, iam olim nonnunquam prælati Epiſcopis. 431. XIII. XIX. Cardinalis presb. deponitur ob deſertam parochiam. 853. IV. Ex Cardinalibus eligendum eſſe Pontificem, decernitur in Concilio Rom. ſub Stephano Quarto. 769. I. De Cardinalibus ſeptuaginta Seniorum Moſis vicem gerentibus, conſtitutio Ioannis PP. Octaui. 882. III. Cardinales Epiſcopi ſeptem, primum memorantur ſub Stephano PP. Quarto. 769. II. Quod eſſet eorum munus in

Vrbe.1057.III. Cardinalium item Preſbyterorum, Diaconorum, & Abbatum, in eadem Eccleſia munus. ibid.

Cardinales S. R. E. quæ laudabilia inter ſe ſtatuant pro rebus deploratis Terræ Sanctæ. 1187. IV.

Cardinalatus dignitas non poteſt licite emi. 1065.IV. Cardinales aurum à Regibus accipientes ſugillantur. 1167.IX.

Cariæ Concil. Macedonianorum. 366.VI.

Carinus Cari Imper. filius creatur à patre Cæſar. 283.II. Fauet Chriſtianis. ibid. VI. Poſt mortem patris ſumit Imperium. 284.I. Eius vitia. ibid. III. Vincit Sabinum tyrannum. ibidem. Sed vincitur ipſe à Diocletiano, & occiditur à ſuis. 286.I.

Cariſsiac. conuentus ſub Carolo Caluo, pro reformatione Eccleſiæ, & regni. 856.III.

Carmelitani monachi falſo aſſerti Ioannes Hieroſol. & Cyrillus Alexandr. 444.V. Quando ille mons coli cœperit à monachis. 1181. III.

Carnales vocabant Valentiniani ceteros homines, ſeipſos vero ſpirituales. 145.II. Itemq; Maſſaliani. 361.VIII.

Carnium eſum abhorrebant, tamquam immundarum, Ebionæi. 74.IV. aliique quos ſugillat Paulus. 57.LIV. itemque Manichæi, qui eas à mali principio eſſe dicebant; indeque alias nefandas turpitudines & impietates deducebant. 277.VIII.X. Priſcillianiſtæ, qui carnis omne opificium malignis Angelis tribuebant. 381.XV. Euſtathiani. 319.IX. Marcionitæ, qui odio carnis etiam ſe neci obiiciebant. 146. VII. Vide Animata. & Ciborum delectus. Odio item carnis, quod eam à diabolo factam aſſererent, Patriciani ſibi necem inferebant. 203.IV. Carnis reſurrectionem qui hæretici negarint, vide in Reſurrectio. Carnem Chriſti qui negarent, vide in Chriſtus. Carnem Chriſti ſui ortu infectam peccato fuiſſe, dixit Alexander Valentini diſcipulus. 175.X. Carnis & Verbi confuſionem, commixtionemque, factam eſſe, docuerunt Polemiani. 373 V. Carnium humanarum eſus in obſidione Hieroſol. 72.III. eum impingebant Gentiles Chriſtianis, & vnde ea calumnia. 120.XV. Carnes comedere, aut ſaltem olera cocta cum carnibus, iubentur in Synodo Bracar. clerici, ad amputandam ſuſpicionem Priſcil. hæreſis. 563. III.

Carnotenſis Synodus, pro expeditione in Ter. Sanctam. 1146.I.

Carolomannus, Caroli Martelli primogenitus, patri ſuccedit in Principatu. 741.IV. Synodos curat celebrandas pro optima diſpoſitione Eccleſiæ. ibidem. & 742.II.743.I. Amplectitur vitam monaſticam, & quanta humilitate in ea vixerit. 747.I.
Coactus ab Aiſtulpho Longob. Rege, Pipinum Regem fratrem ſuum adire pro impedienda eius expeditione, ſancte moritur in Gallia, eiuſq; corpus loculo aureo Caſsinum remittitur. 754. IV.

Carolomannus alius, Pipini filius, vna cum fratre Carolo Magno ſuccedit patri. 768.II. Ducit vxorem filiam Deſiderii Longobard. Regis. 770. II.
Moritur, eiuſque liberi priuantur ſucceſsione. 771.IV.

Carolus, Martellus cognomento, natus ex pellice Pipini Ducis heres à patre conſtituitur, præteritis duobus filiis legitimis. 698.I.714.III. Franc. regnum pro arbitrio moderatur, æmuloſq; ſuperat. 720.II. Ingenti prælio vincit Saracenos, necatis eorum 375. millibus. 725.II. Eius auxilium petit Gregorius PP. II. aduerſus inſultus Leonis Iſauri Imper. cum oblatione Romani Conſulatus. 726.X. Iterum vincit Saracenos, Gallias inuadentes. 731.V.733.II. Eius pariter auxilium petit Gregorius PP. III aduerſus Longobardos. 739.I.740.I. Moritur miſerrime, in vltionem inuaſorum ab eo bonorum Eccleſiæ: & vtrum damnatus ſit ad inferos. 741.VII.VIII.

Carolus Magnus, filius Pipini Regis, patri ſuccedit vna cum fratre Carolomanno. 768.III. Agente matre, ducit vxorem Bertam filiam Deſiderii Longob. Regis, contra prohibitionem Stephani PP. 770.II. Repudiat illam, & quare. 771.II.III. Mortuo fratre, ſuccedit in eius partem, iudicio Epiſcoporum & Procerum, excluſis fratris liberis. ibid. IV. Concilia plurima celebrari curat de rebus Eccleſ. & politicis. 770. III. 775.VI. 776.II.777.III.779.I.780. V.782.II.785.III.794.II.806.I.I.813.V. VI. Sed ea cum aſſenſu Rom. Pontificum 770. III. Eaque ſemper præmittere conſueuit, antequam ad bellum aliquod progrederetur. 775. VI.
Saxones rebellantes ſæpe, iteratis præliis vincit. 772.III.775.VI.776.II.778.II.779.I.782. II. & quis tandem eius belli finis. 782.II. Deſiderium Longobard. Regem, Rom. Eccleſiam infeſtantem, bello vincit, captumque abducit in Gallias. 773.II.774.II. Subiugat Auares, & Sclauos populos. 788.III.803.II. itemque Dalmatiam, & circumpoſitas regiones. 810. II. Nauarram quoque & partem Hiſpaniæ, à Saracenis vindicat. 778.I. De aſſerta ipſius clade ad Rocidam vallem, quid ſentiendum. 812. IV.V.
Romam veniens, honorificentiſsime excipitur ab Hadriano Papa, & confirmat donationem Eccleſiæ Rom. à Pipino patre factam. 774. I. Vtrum ei datum ſit ab Hadriano ius eligendi Summum Pont. & Epiſcopos per inueſtituram creare. ibidem. III. Electiones Epiſcoporum liberas facit. 813.VII. Quoties Romam, & quibus occaſionibus, acceſſerit. 774.III.781.I. 787.X.800.I. Coronatur Imperator à Leone PP. & iuramentum præſtat de Eccleſiæ Rom. defenſione. 800.III. Fuit eximius cultor S. Petri. 780.V. Ei Saxoniam obtulit, & in Galliis denarium S. Petri inſtituit. 782.III. Filium ſe & Defenſorem S. Eccleſiæ indigetat. 794.II. Quantum detulerit Eccleſiæ Rom. & Foro Eccleſiaſtico. 801.III. Eam filiis impenſum commendat. 806.III. Ab Aaron Saracenorum Rege multum colitur, recipitque dono ab eo ſanctum Domini ſepulchrum. 784.III. Errant qui id armis factum volunt. 800.V. Claues & Vexilla, Roma & Hieroſolymis ad eum miſſa, honoris cauſa. 796.I.800.V. Accipit, mittitque Legatos ad Impp. Orientales, pro pace fœderibuſque nuptiarum. 781.II.797.II.802.I. II.812.III.813.V. Fuit ſcientiis excultiſsimus, & præcipue Theologia. 778.IV. Eiuſdem ſollicitudo de Officiis & Ritibus Eccleſ. optime componendis, & à diuerſis deſcribendis. ibidem. De eius aſſerto libro contra Sept. Synodum Oecumen. in cauſa Imaginum. 794.III.IV. Promulgat Leges ſuas, colligique iubet Canones Eccleſ. 801.II.III. Bonas literas reſtituit. 802. IV. Euangelia cum Græcis & Syris collata emendat. 813.V. Regnum inter filios teſtamento partitur, Imperium arbitrio Rom. Pontif. diſponendum relinquit. 806.III. aliud eius Teſtamentum de bonis ſuis mobilibus, quorum maximam partem Eccleſiis & pauperibus relinquit. 811.IV. Quam & alias munificus fuerit, eleemoſynis toto orbe diffundendis. 795. IV.800.V. Ludouicum filium creat Imp. 813. V. Moritur, & vt Sanctus colitur. 814.V. Ingentes eius virtutes, & pœnitentia de mulieroſitate. ibidem. Plangitur à Fidelibus, pariter & Infidelibus, quaſi pater Orbis. ibidem. VI.

Carolus cognomento Caluus, Filius Ludouici Pii augetur à Patre præ fratribus & inde oriuntur ſeditiones. 838.II.840.I. ſuccedit patri in parte regni. 840.II.
Bello appetitus à fratre Lothario Imp. eum vincit, & regnum eius adipiſcipitur iudicio Epiſcoporum Gallorum. 841.III.842.I. Northmannos in partem regni accipere cogitur, qui monita Epiſcoporum de bonis Eccleſ. non vſurpandis audire noluit. 846.II. 850.III. Turbatur rebellionibus ſubditorum. 856.III. Fratrem Ludouicum patitur infeſtum, ob miſerrimum regni ſui ſtatum. 858.II. Vſurpat ſibi regnum nepotis, vnde diras comminationes accipit ab Hadriano PP. 869.XVI. 870.I. Quæ rurſum amaritudines inter ipſum, & Hadrianum, in cauſa Hincmari Laudunenſis. 871. V.
Coronatur Imp. à Ioanne Papa 875.II. Confirmaturq; in aliis Conuentibus eadem auctoritate Apoſtol. 876.I.II.877.III. Vincitur diuinitus à Ludouico nepote, cuius regnum inuadebat. 876.IV. Bene meretur de bonis literis. ib. V. Profectus in Italiam pro defenſione Rom. Eccleſiæ, moritur. 877.V.VI.

Carolus Craſſus Italiam vi occupans, Romæ coronatur Imperator à Ioanne Papa. 879.I.881. II. Pugnaturus aduerſus Northmanos Galliam deuaſtantes, prodigiis impeditur, & pacem cum eis init. 882.V. Ob repudium coniugis, repudiatur à ſuis, eiuſq; regnum alteri traditur: & ad ima depreſſus, moritur. 888.I.

Carolus Simplex Rex Franc. periclitatur ab Odone Comite Pariſienſi, inſurgente aduerſus ipſum. 888.II. Fouetur à Fulcone Archiep. Rhem. 892.IV. & à Formoſo PP. 894.I. Metu excommunicationis, & deſertionis, ei intentatæ ab eodem Fulcone, reuocatur à fœdere Northmannorum Ethnicorum. 898.I. Communi omnium conſenſu recipitur in Regem; poſt mortem Odonis. ibidem. Repellitur, ob ſpretos Principes præ Haganone ignobili viro, & Rex aduerſus eum creatur Robertus. 922. II.
Occidit in prælio Robertum, ipſe vero à Roberti filio victus, & doloſe ab Aquitaniæ Comite captus, detruditur in carcerem. 923. II. Educitur, & iterum reducitur. 927. I.
Moritur. 929.I.

Carolus, patruus Ludouici V. reiicitur è regno Franc. ob affectum in Germanos. 987.I. Coniicitur in carcerem, ab Hugone Capeto. ibid. II. 990.II. in fin.

Carpentorenſe Concil. in Gallia, de rebus Eccleſ. 529.III.

Carpocras Alexandrinus, diſcipulus Simonis magi. 35.XIII. Et ipſe impuriſsimus hæreſiarcha, quas ſordes impudicitiæ & impietatis docuerit. 60.VII.120.XII.XVI. Eius ſectatores Gnoſtici. ibid. XIII. Habuit filium Epiphanem, paternæ impietatis hæredem. ibidem. XVI. Ex eo pariter Prodicus, auctor Adamitarum. ibidem. XVII.

Carthago capitur à Genſerico VVandalorum Rege, & diripitur. 439.V. Vnde tantam meruerit cladē. ibi. VI. è manibus VVandalorum recuperatur à Beliſario Iuſtiniani duce. 533.VII. Dicta

quoque

quoq; Iuſtiniana, de nomine Iuſtiniani. 534. V. Capitur à Coſrhoe Perſarum Rege. 616. II. Occupatur à Saracenis cum reliqua Africa. 696. II.

Carthaginenſis Eccleſia fidem accepit à Romana. 51. II.

Schiſma in ea conflatur à Feliciſſimo & Nouato aduerſus Cyprianum. 254. III. IV. & à Donatiſtis Traditorib. in Cæcilianum. 306. XI. XII. Diriſſimam perſecutionem patitur ſub VVandalis. 439. V. Vide etiam Afric. Eccleſ. Cunctis diſperſis ſacris miniſtris, Eccleſiæ clauduntur eiuſdem vi perſecutionis. 456. IV. Poſt 24. annos vacationis Sedis, Epiſcopum accipit Eugenium duriſſimis conditionib. 480. I. Rurſum diriſſime vexatur. 483. V. 484. VI. Eius licet deſertæ, priuilegia integra vult eſſe Leo PP. IX. aduerſus Gummitanum Epiſcopum, eam ſibi ſubijcere conantem. 1053. VI.

Carthag. Concilium ſub Agrippino Epiſcopo, de rebaptizandis hæreticis. 217. I.

Alia ſub Cypriano, in cauſa Lapſorum. 254. XI. 255. II. Aliaq; ſub eodem, de baptiſmo hæreticorum. 258. VII. VIII.

Donatiſtarum. 70. Epiſcoporum aduerſus Cæcilianum. 306. XII. Itemq; aliud eorumdem. 270. Epiſcoporum, in quo ſocietatem ineunt cũ Traditoribus. 308. V.

Carthag. Concilium, dictum Primum, celebratum pro gratiarum actione de reductione Donatiſtarum, opera Pauli & Macarij legatorum Conſtantis Imp. 348. IV. Cur dictum ſit Primum. ibidem. VIII. 397. XIV. Secundum (dictum Tertium) pro diſciplina Eccleſ. 397. XIV. Tertium (dictum Quintum) de eadem re. 398. VII. Quartum. 214. Epiſcoporum, in quo 104. ſanciti canones, qui veluti Eccleſiaſticæ promptuarium ſunt diſciplinæ. ibidem. XIV.

Aliud, ex quo legatio ad Honorium Imp. pro confirmanda Eccleſ. immunitate. 399. XIII. Aliud, ex quo legatio ad Rom. Pont. pro petendis ſacris miniſtris. 401. II. Aliud generale totius Africæ, aduerſus Donatiſtas. ibidem. IV. Aliud item generale, pro ratione conueniendi Donatiſtas, eoſque ad Eccleſiam cum honoribus alliciendi. 403. VIII. Aliud, ex quo miſſa Legatio ad Honorium aduerſus Donatiſtas vexantes Catholicos. 404. XVII. Aliud, ex quo pariter decreta legatio ad eumdem Imper. pro gratiarum actione de cohibitis ab eo ijſdem Donatiſtis. 405. IV. Aliud ex quo Legatio ad Honor. pro defenſione rerum Eccleſ. aduerſus Donatiſtas & Paganos. 407. III. Aliud, ex quo ſimilis ad eumdem legatio, poſt necem Stiliconis. 408. VIII.

Aliud, ex quo ad eumdem legatio aduerſus Donatiſtas, poſt Attali tyrannidem. 410. X.

Aliud contra Pelagium & Cæleſtium. 416. I. Itemque aliud 217. Epiſcoporum contra eoſdem; cuius decreta perlata ſunt ad Rom. Pontif. 418. I. Aliud, Sextum dictum, in cauſa Appellationum ad Sedem Apoſtol. 419. VII. Aliud poſt recuperatam à Iuſtiniano Imp. Africam, pro reſtituenda Eccleſ. diſciplina, ex quo miſſa Legatio ad Ioannem Papam. 535. IV.

Aliud aduerſus hæreſim Monothelitarum. 646. I.

Carthuſiæ ſolitudo, quando, & à quibus cœperit habitari. 1086. IV. Inde dicti monachi Carthuſiani. Vide etiam Bruno Carthuſ.

B. Mariam in patronam ſuſcipiunt. 1095. VI. Eius ordinis commendatio à magnis viris. 1101. IV.

Carus eligitur Imp. 283. II. Carinum & Numerianum filios ſuos creat Coſſ. ibidem. Moritur in expeditione Perſica. 284. I.

Caſeum cum pane apponebant Artotyritæ hæretici in ſuis myſteriis. 173. XI.

Caſimirus regni Poloniæ hæres, poſt obitum patris pulſus à Principibus, fit monachus Cluniaci. 1034. VII. Requiſitus à ſuis, ex monacho profeſſo, & diacono, permittitur à Papa regnum adminiſtrare, & vxorem ducere, certis adhibitis conditionibus. 1041. III. Debellat hoſtes Angelico ductu. ibidem in fin. Regnum facit vectigale Sedi Apoſtol. 1045. I. Moritur. 1058. IV.

Caſſelenſe Concil. in Hibernia, pro optima conſtitutione œconomiæ Eccleſ. 1171. II.

Caſſianus. Vide Ioan. Caſſian.

Caſſinenſe monaſterium conditur à S. Benedicto. 529. V. Falſo aſſertum priuilegium ei collatum à Iuſtiniano Imp. 541. VI. Deſtruitur à Longobardis, & monachis datur Romæ monaſterium apud baſilicam Lateranenſem. 581. V. Aliæ ad ipſos literæ de bonis Siciliæ, ſuſpectæ. 669. IV. Reſtauratur à Petronace Brixiano. 716. II. Fuit ſeminarium Summorum Pontif. aliorumque ſacrorum Antiſtitum. ibidem. Eximitur à Zacharia PP. ab omni Epiſcoporum ditione, præterquam Rom. Pontificis. 748. II. Expilatur à Duce Beneuentano. 843. IV. Comburitur à Saracenis. 884. II. Eius Eccleſiæ celeberrima omnium dedicatio ab Alexandro PP. facta. 1071. II. Congregationis ſocietas inita cum Cluniacenſi. 1083. III.

Caſſinenſis Abbatis voluptuoſi digna pœna. 995. IV. Aliorum inter ſe digladiantium cauſa à Rom. Pontifice cognita, & definita. 1126. II.

Caſſiodori Senatoris opera vtitur Rex Italiæ Theodoricus, ad regnum optime adminiſtrandum. 493. II. Fit Conſul. 514. I. & Præfectus Prætorio. 534. I.

Secedit in monaſterium à ſe conſtructum; vbi poſt multa elaborata ſcripta, decrepita ætate ſancto fine quieſcit. 562. III.

Caſſius Auidius tyrannus inuadit Imperium ſub M. Aurelio, ſed paulo poſt conficitur. 177. I.

Caſtinus dux ſuperbiſſ. in Hiſpaniam aduerſus VVandalos mittitur. 422. II. Conſul creatus, calumniis appetitur, cogiturq; fugere ad Bonifacium Comitem in Africam, quem ipſe nimis antea deſpexiſſet. 424. I. Eius nomen è Faſtis expunctum. ibid.

Caſtrationem hominum vetuit Domitianus in vniuerſo Imperio. 83. II. Vide etiam Eunuchi.

Caſtratio ſpontanea irregulares facit lege diuina & Eccleſiaſtica. 230. II. Non etiam coacta, aut neceſſaria. 325. XXXIX. Caſtrati ſpontanei etiam indigni communione laica. 230. II. 348. II

Caſtrari ſoliti, aut vi, aut ſponte, omnes Valeſii hæretici. 230. III. Eorum hæreſim imitati Græci ſchiſmatici. 1054. III. Caſtrare ſeipſos ſoliti nonnulli pſeudomonachi. 361. XI. Caſtrationem hominum vetuit Iuſtinianus Imperat. 527. VI.

Caſtuli Zatarij Diocletiani Imperat. martyrum. 286. II.

Caſuum reſeruatio antiqua. 410. VI.

Catabulum quid. 309. III. Ad illud damnatus Marcellus Papa, aliiq; plures Epiſcopi in perſecutione Diocletiani. ib.

Cataphrygarum hæreſis quando orta, & quibus auctoribus. 173. I. Cur ita dicta. ibid. IV. Quæ fuerint eius dogmata. ibid. IV. & ſeqq. Romæ à Caio Theologo publica diſputatione confutata, & à Zephyrino Papa, & aliis vbiq; Epiſcopis, Synodice damnata. 215. I. Aliæ diuerſæ eius hæreſis ſectæ. 173. X. Vide etiam in Montanus.

Cataphrygarum baptiſmus reiectus à Concilio Laodiceno. 314. XII. Eoſque rebaptizandos cenſuit Synodus Nicæna. 325. XXXVIII. Conuentus interdicti à Conſtant. Mag. 326. IV.

Cata AEſchinem, ſecta Montaniſtarum; & quæ priuata eius dogmata. 173. IV. & X.

Cata Proclum, ſecta Montaniſtarum. 173. X. 201. IV.

Catathema, cenſura proxima Anathemati, quorum eſſet. 57. XLIX.

Catechumeni prohibiti ordinari Epiſcopi. 374. III. Electi tamen nonnulli eiuſmodi ab omnibus approbati ſunt: puta Ambroſius Mediol. ibidem.

Nectarius Conſtantinopol. 381. X. Vide etiam Neophytus & Laicus.

Catenæ duæ, quibus Petrus Apoſtol. vinctus fuit ab Herode Hieroſolymis, à Iuuenale Epiſcopo datæ Eudociæ Aug. 439. II. Earum altera Romam miſſa ad Eudoxiam Aug. collocatur in Eccleſia, in eius honorem ab ea erecta. ibidem. Ei diuino miraculo coniuncta illa, qua vinctus Romæ Petrus fuerat. ibidem. Miraculis ea coruſcare ſolita. ibidem. & 44. V. 69. XI. & 969 III.

Ex earum limatura conſueta mitti ad inſigniores perſonas à Roman. Pontif. munera. 439. II. Vide Claues S. Petri.

Catenæ S. Pauli, miraculis coruſcæ. 594. II.

Cateruæ, dicti quidam ludi cruenti in Africa, quos Auguſt. ſuſtulit. 418. VI.

Cathari à munditia dici voluerunt Nouatiani. 254. XV. Cathari alij, qui & Albigenſes, damnantur in Concilio Generali Lateran. ſub Alexand. Tertio. 1179. III. & exagitantur ab Innocentio III. 1198. XII.

Cathariſtæ, cur dici voluerint Manichæi. 277. V.

Cathedram doctrinæ Apoſtoli erexerunt primo Hieroſolymis in Porticu Salomonis. 34. LXXIII.

Cathedra lignea Epiſcopalis Iacobi Apoſt. conſeruatur ad poſteros, & venerationi habita. 34. LXXXIV. Item Petri Apoſt. conſeruata, & miraculis coruſca. 45. I. & S. Marci. 820. III. Cathedræ Antioch. S. Petri antiqua anniuerſaria celebritas. 39. VI. Itemque Cathedræ Rom. 45. I. II. Vide etiam Sedes, & Petri Cathedra.

Cathedræ Apoſtolicæ principatus in Rom. Eccleſia. 306. XII. Vide Rom. Eccleſ.

Catharina nobiliſſ. virg. Alexandr. inſigne certamen pro fide ſub Maximino Cæſare, latebra in monte Sinai, diſputationes cum philoſophis, martyrium, & Angelica ſepultura. 307. VI.

Catholicæ dictæ Literæ, quæ alio nomine Encyclicæ, ſiue Circulares. 142. VIII. Catholica Eccleſia, eadem Romana. 254. XII. Vide Romana Eccleſia.

Catholica fides quanta ſecum vehat bona. 345. I. 381. I. 428. III. Vide etiam Religionis defenſio.

Catholici nominis appellatio, qua ratione inſtituta ab Apoſtolis. 43. III. Id cognomen proprium Eccleſiæ, nec commune hæreticis. ibid. Eo nomine dicendi ij ſoli, qui Eccleſiæ Rom. commu-

nione iunguntur. 45.III.254.XI.321.II.325. XLIV.368.III.378.IX.
Catholicorum probandorum ratio inſtituta à Theodoſ. Imper. & Synodo Conſtantinop. Oecum. 380.I.381.XI. Catholici calumniis onerati ab hæreticis: puta à Manichæis, quod mutaſſent idola in martyres. 58.XXXVIII. ab Arianis, quod duos ingenitos aſſererent. 318.VIII. 340.VI. & quod eſſent Sabelliani. 340.VI. à Iouinianiſtis, quod damnarent nuptias. 390. VIII. ab Origeniſtis, quod eſſent Anthropomorphitæ. 393.II. à Vigilantio, quod reliquias martyrum venerantes, idola colerent. 406.VII. à Pelagianis, quod damnarent nuptias, eſſentque Manichæi; & plurimis aliis calumniis. 419.IV.V. à Neſtorianis, Apollinareiſmi. 430.VII. Ab Eutychianis, Neſtorianiſmi. 449.III.XI.451.XXXIV.452.VI. & contra à Neſtorianis, Eutychianiſmi. 533.III. A Græcis ſchiſmaticis, Latini Catholici multis falſo infamantur criminationibus. 867. III. & hodierni à Nouatoribus. Vide Nouatores.
Catholici dicterijs irriſi ab hæreticis: nempe à Valentinianis dicti ſoliti Simplices. 145. III. ab ijſdem, & à Montaniſtis, Pſychici, ſeu Animales. 201.IV. à Donatiſtis Macariani. 348.VI. ab Origeniſtis, Philoſiotæ, & Animales. 393.II.400.IX. à Vigilantio, Cinerarij. 406.VII.
Acephalis, Synoditæ. 553.III. A Græcis Azymitæ. 1054.III. De perſecutionibus Hæreticorum in Catholicos, vide in Perſecutio, & ſub nominibus Principum hæreticorum. Sicut & de calumniis & dicteriis Gentilium in Cathol. vide in Chriſtiani. Catholici cognomentum quam iuſto titulo competat Regibus Hiſpan. 638.I.738.II. Catholicus nuncupatus Maximus Armeniorum Pontifex; & quam late ſe eius auctoritas diffunderet. 1136.V. in fi. 1145. IV. Subiicit ſe Romano Pontifici. 1145.IV. 1197.IV.
Caucobabditæ hæretici, ſecta Seuerianorum, ſiue Acephalorum. 535.XIV. Couernenſe Concil. Maximianiſtarum in Africa. 394.VIII.
Cebarſuſſi Concil. Maximianiſtarum in Africa. 394.VIII.
Celadion creatur Alexandrinus Epiſc. 151.III. Moritur. 165.V.
Cenſuræ Eccleſiaſticæ, quæ. 57.VIII. Vide etiam Clericorum pœna.
Cenſus factus à Quirinio in Iudæa tempore natiuitatis Chriſti, qualis Appar. XXVIII. Eo quot numerati ciues Rom. ibidem. Cenſeri ſoliti omnes cuiuſcumque ætatis aut ſexus. 1.II. alius ſub eodem Quirinio. ibidem. XVI. Cenſu ſub Claudio quot numerati ciues Rom. 50.I. Cenſu Veſpaſiani permulti admodum longæuæ ætatis reperti viri. 76. I. Vide etiam Luſtrum.
Cenſuum Rom. Eccleſ. liber conſcriptus à Cencio Camerario. 1192.III. Vide Rom. Eccl. Patrimonia.
Centuriatores vide Nouatores.
Centuriones Longinus & Cornelius. Vide ſub propriis eorum nominibus.
Ceperanum Concil. ſub Paſchale PP. II. de rebus Eccleſ. & politicis illius prouinciæ. 1114.I.
Cephas vocatus à Chriſto Petrus. 31.X.33.VI. Ea vox quid ſignificet. ibidem. Quiſnam Cephas reprehenſus à Paulo Apoſt. ob legalia. 51. VIII.
Ceræ virtute ardentis in eccleſiis martyrum, edi ſolita ingentia miracula. 58.XXX. Ceræ ſacræ, quæ Agnus Dei dici ſolet, vſus in Eccleſia introductus ad tollendam Gentilium ſuperſtitionem. 58.XXX. Vide Agnus Dei.
Ceræ imagines ad maleficia. 1143.V.
Cerdo creatur Alexandrin. Epiſc. 100.VI. Moritur. 110.IV.
Cerdo hæreſiarcha quæ dogmata induxerit. 146. II. Petit Romam, & palinodiam recantat; ſed iterum lapſus penitus eijcitur. 155. I.
Cerealis cuſtos Cornelij PP. in carcere, conuerſus ab eo, vna ſubit martyrium cum vxore & familia. 255.IX.
Cereorum vſus in Eccleſia, clara luce. Vide Lampades.
Cerei Paſchalis benedictio, & vſus in Eccleſia antiquus. 418.VII. Vt in ſingulis parochiis incenderetur, ſtatuit Zoſimus Papa. ibidem.
Cereorum loco, Chriſtianos palis affixos ardere faciebat Nero. 66.I.
Ceroferarij. Vide Acolythi.
Cerinthus vide in Cherinthus.
Chaianus Rex Auarum Thraciam infeſtat, & poſt varias pugnas pacatur per legatos Mauritij Imp. 593.X. Venetiam prouinciam depopulatur; indeque Pannoniam & Thraciam inuadens, ingentem terrorem Conſtantinopoli incutit. 600. I.II.
Ob incenſam Alexandri martyris eccleſiam, eiuſque reliquias iniuriis affectas, magnam exercitus partem amittit, & ſeptem filiis vno die orbatur. ibidem. Captiuos viliſſimo pretio redimendos offerens, cum non audiretur à Mauritio Imp. omnes interficit. ibid.
Heraclium decipiens, deprædatur ſuburbia Conſtantinopol. 618.I. Fœdus cum eo iniens, poſtea fœdifragus, Perſis inhærens, Conſtantinopolim obſidet; ſed repellitur diuinitus ingenti damno, à S. Dei genitrice. 621. I. 625. II.
Chaianus alius reſtituitur in regnum à Carolo Magno. 805.II.
Chaiani nomen, ſiue Chagani commune omnibus Regibus eius gentis. 805.II.
Chalcedonenſe Cōcilium Oecumenicum, per Marcianum Imp. à Leone Papa expetitum, celebratur aduerſus Eutychianos & Neſtorianos. 450. V 451.IV.
Quot, & quales Epiſcopi conuenerint, quive fuerit conſeſſus ordo. 451.IX. & ſeqq. quæ in eo geſta. ibid. XV. & ſeqq. Fidei definitio de duabus in vna perſona Naturis. ibid. XXII. De aſſerto miraculo, in eius confirmationem facto. XXIV.
De canonibus à Græcis ſeorſum ibi conditis. XXX. Aliis clam geſtis pro prærogatiua Eccleſiæ Conſtantinop. poſt Romanam, aduerſantur Legati Apoſt. Sedis. XXXI. Confirmationem Actorum Synodi, Patres à Leone Roman. Pont. petunt; eumdem Oecumenicum Epiſcopum & agnoſcentes & nominantes. XXXII. XXXIII. Ea Synodus anniuerſaria celebritate conſecrata, & Sanctorum elogiis & miraculis illuſtrata. XXXIV. Confirmatur edictis Marciani Imp. 452.VI.
Eius quoque fidem confirmat Leo Papa, ſed non prærogatiuam Eccleſiæ Conſtantinop. 452.III. 453.I. Impugnatur vehementiſſime ab Eutychianis, tamquam fuiſſet conuentus Neſtorianorum. 452.IV.VI. Proſcribitur publica lege Baſiliſci Imper. ſed eam mox reuocare cogitur. 476.V.VII.
Eius Acta originaria comburit Anaſtaſius Imp. hæreticus. 511.III.
Sub Iuſtino Imp. probatur à 2500. Epiſcopis. 518.VII. Quot ex eius impugnatoribus aliæ hæreſes inter ſe ipſas decertantes ortæ. 555.XI. Eius ſectatores dicti Synoditæ, & Melchitæ, & quare. 535.IX.XIII.
De tribus eius Capitulis, ingentes excitatæ turbæ; de quibus vide in Capitula Tria.
Charibertus Franc. Rex ſuccedit in parte regni Clotario patri. 565.IV. ob inceſtum connubium excommunicatur à Germanio Epiſc. Pariſienſi. 570.V. Mulctat Epiſcopos prouinciæ Burdegal. quod depoſuiſſent Epiſcopum, qui ab eo acceperat Epiſcopatum. 566.IV. Moritur vltione diuina, ob vi ablatam poſſeſſionem quandam S. Martini. 572.II.
Charitas antiquorum Chriſt. in peregrinos & vinctos. 75.V. Vide Eleemoſyna.
Charitatis Confraternitas, ad ſepulturam Fidelium. 336.XIV.
Chartularij, ſiue Chartophylacis, munus in Eccleſiis Rom. & Conſtantinopol. quale. 591.IX.
Cherinthus diſcipulus Simonis magi. 35.XIII. Et ipſe hæreſiarcha, turbas ciet in Petrum Apoſt. ob Gentiles in Eccleſiam admiſſos. 41.III. Itemque aduerſus Paulum & Barnabam, de circumciſione. 51.III.
Eius aliæ hæreſes. 57.XLVII. 60.II.VIII. 97. VI. Eiuſdem cum Ebione commixtio; & quid de ambobus S. Ioannes Euang. in balneo. 74.III. Ei falſo à nonnullis tributa Apocalypſis Ioannis. 97.II.VI. Scripſit ipſe reuelationes de turpi ſuo Millenario. ibid. VI.
Childebertus, filius Clodouei bello appetit, occiditque Amalaricum Gothorum Regem, quod male haberet Crotildem ſororem ſuam Catholicam ipſe Arianus. 531.II. ex ſententia Concilij Aurelianen. edictum promulgat aduerſus Iudæos, & immunitatem Clericorum confirmat. 540.V. Vna cum fratre Clotario, partem Hiſpaniæ vendicat à Gothis Arianis; & Reliquiis SS. ditatus redit aliaque pia agit. 542.III. Sollicitus pro fide Catholica, exigit à Pelagio PP. fidei Orthod. profeſſionem, & qua id occaſione. 556.II.
Contendit cum fratre Clotario ob bona Theobaldi ipſorum nepotis. ibid. III.
Moritur anno regni 49. piis operibus clarus. 562.I.
Childebertus, alius filius Chiperici ſuccedit patri. 579.III. Sollicitatus ad imperium Mauritio contra Longobardos illiberaliter agit cum eius legatis. 584.II. Moritur. 596.II.
Childebertus alius filius Theodorici ſuccedit fratri Clodoueo, eius nominis tertio. 692.VI.
Childericus Francorum Rex primus omnium firmas ſedes ſtabilit in Gallia, regnans Pariſiis. 456.III. Licet Ethnicus, ſingulari proſequitur veneratione S. Genouefam virginem. ibid. Moritur. 484.XII.
Childericus Francor. Rex, filius Clodouei II. occiditur ob nimiam ſæuitiam. 671.I.
Chilpericus, filius Clotarij ſuccedit patri in parte regni Francor. 565.IV. multas habens vxores & concubinas, cæteris aut necatis aut eiectis, ducit Fredegundem. 567.V. Bello agit in fratres & damna infert Eccleſiis. 576.I. Periclitatur à fratre Sigiberto. 579.III. Filium Merouenum, ob inceſtum connubium Brunichildis, presbyterum factum relegat in monaſterium; & inde aufugientem perſequens, tandem mori compellit. 579.IV.580.I. Fuit excultus poeticis literis, & Græcis. 579.V. Perſequitur Gregorium Turonenſem, factione impiæ coniugis, ſed ei reconciliatur. 583.V. Priuatur liberis. ibid. Delatus præceps aduerſus impietatem Arianam, impingit in Pelagianā, ſed erigitur à ſanctis Epiſcopis. 583.

IX. Fraude

IX. Fraude coniugis Fredegundis occiditur. 587. VI.

Eius grauiſſ. ſcelera, & damnatio ad inferos. ibi.

Chilpericus alius ex Clerico fit Rex. 714. III.

Chioniæ, & ſororum martyrium ſub Maximiano. 304. X.

Chramnus filius Clotarij Franc. Regis, rebellat aduerſus patrem. 556. III. Vaticinia rerum euenien̄darum quærit ex fortuita apertione Scripturæ. ibidem. Sæpe venia accepta, demum iterum rebellans, captus à patre in prælio, comburitur viuus, vna cum vxore, ac filiabus. 564. II.

Chreſtus à Gentilibus dictus Dominus, & vnde eam vocem deduxerint eo ſenſu Chriſtiani ſcriptores. 43. III. 314. VI.

Chreſtus quoque nomen proprium viri. 314. VI.

Chreſtologi qui dicerentur. 314. VI.

Chriſma baptizatis conferre, ſolis Apoſtolis, eorumque ſucceſſoribus Epiſcopis, competit. 35. XI.

Cur ita dictum. ibidem. Eo confertur Spiritus Sanctus. ibid. Quibus aliis nominibus appelletur, quibuſque ritibus conferatur. ibid.

Nouatiani hæretici illud impugnarunt, & quare. ibid.

Chriſmatis ampulla. Vide Ampulla.

Chriſma non Balſamo ſed butyro conficiebant Armeni hæretici. 1080. XIV.

Chriſtiana virgo in Germania, diuinis reuelationibus illuſtris, gaudet de capta per Saracenos Hieroſolyma, & qua ratione. 1187. II.

à Chriſto, & per Chriſtum ſalus ab initio mundi. Appar. I. Quæ de eo venturo Rege, prædicta olim fuerant, eadem aliis diuerſis Principibus falſo tributa. ibid. IV. XII. XIII. XIV. & an. 71. num. V. de prodigijs, vaticinijs, & oraculis, Chriſti aduentum, aliaque de eo denotantibus, vide in ſingulis ijs vocibus. Eius genealogia qua ratione diuerſimode texatur à Matthæo & Luca. ibid. XV.

Chriſtus Rex & Sacerdos ortus eſt ex ſtirpe regia, & genere ſacerdotali. Appar. XV. & ſeqq. Eius fratres qui dicti in Euangelio. ibidem. XXIV. Quando conceptus in vtero Virginis. ibidem. XXVI. Quo anno, menſe, die & hora, natus. ibidem. XXX. & ſeq. Vbi natus. Annal. I. Vbi circumciſus. an I. num. II. Cenſus eſt ſub Quirinio. ibidem. Adoratur à Magis. ibidem. III. Præſentatur in templo. ibidem. IX. Defertur in AEgyptum, & multa bona ei regioni confert. ibid. X.

Quo tempore inde reductus in Palæſtinam. 8. III. Dictus Nazarenus, ob habitationem ciuitatis Nazareth. 9. II. pariterque à Galilæa, Galilæus. ibidem. Duodennis ſe Hieroſolymis ſubducit à parentibus. 12. I. Exercet in iuuentute artem fabrilem. ibidem. II. De eius infantia confictus liber ab hæreticis. 44. XXVI. Qua ætate, & quo tempore fuerit baptizatus. 31. VII. Intereſt nuptiis; & aquam mutat in vinum. ibidem. XII. Quoſnam ipſe baptizarit. ibidem. XVII. Recipit literas ab Abgaro Rege Edeſſæ, & ad illum reſcribit, ſuamque imaginem non manu factam mittit. ibidem. XXII. XXIII.

Primus eius Prædicationis annus acceptabilis. ibidem. I. & XXIX. De eo occidendo incipiunt cogitare Scribæ & Phariſæi. 32. I. III. Eligit 12. Apoſtolos. ibid. III. Ductus in ſupercilium montis præcipitandus, euadit manus Iudæorum. ibid. IX. Cum plebs vellet eum facere Regem, aufugit. 33. III. Petro confert principatum Eccleſiæ. 31. X. 33. VI.

Transfiguratur in monte Tabor. ib. VIII.

Tributum, quamuis liber, ſoluit. ibid. IX. Lazarum reſuſcitat. 34. II.

Sententia mortis in eum fertur in Concilio Iudæorum. ibidem. Excipitur Hieroſolymis honore diuino cum ramis palmarum. ibidem. III. Tributum iubet reddi Cæſari. ibidem. IV.

Paſcha vltimum vbi, quo die, & quibus ritibus celebrarit. 34. IX. & ſeqq. Euchariſtiam inſtituit, & Apoſtolos ſacerdotes facit. ibidem. XV. Orat in horto, & veſtigia relinquit. ibid. XX. Capitur, ducitur ad Annam, Caipham, Pilatum, Herodem ac rurſum ad Pilatum: illuditur, flagellatur, crucifigitur, & cetera quæ ſunt eius Paſſionis, vide ibidem. num. XXI. vſque XLII. Veſte alba cur indutus ab Herode. ibidem, XXVI. In Cruce vinum myrrhatum cur recuſauerit, felle mixtum guſtauerit. ibidem. XXXI. Crucifixus, vbi Adam ſepultus. ibidem. XXXIII. Quot clauis confixus. ibidem. XXXV. Qua ætate, & quo anno, menſe, die, & hora paſſus. ibidem. XLIII. & ſeqq. de inſtrumentis eius Paſſionis, atque etiam Natiuitatis, locis item aliqua inſigni actione nobilitatis, alijſque eiuſmodi rebus, vide ſub propriis earundem nominibus.

Quo tempore reſurrexerit, & quantum in ſepulchro manſerit. 34. L. LI. Quibus primo poſt reſurrectionem apparuerit. ibidem. LIII. LIV. & de aliis ipſius apparitionibus. ibidem. LVI. & ſeqq. & vide etiam Apparitio. Miſſionem, & Poteſtatem Apoſtolis & Diſcipulis impertit. ibidem, LVII. Petro vniuerſalis Eccleſiæ curam, pro ipſo & ſucceſſoribus eius, ſolemniter confert. ibidem. LIX. Aſcendit in cœlum. ibidem. LXI. Eius quædam ſententiæ, extra Euangeliſtarum hiſtorias. 34. LXII. De eo teſtimonia exterorum. ibidem. LXII. Multa de eo conficta. ibidem. LXIII. & 44. XXVI. Eius nomine promulgatus liber de Magia. 44. XXVI. ipſeque exiſtimatus magus. 100. II. De eo ſcribit Pilatus ad Tiberium; & Tiberius vult eum inter Deos recenſere, ſed Senatus reſiſtit. 34. LXIII. Ei quoque poſtea templa Hadrianus Imp. erigens, cur ab eis dedicandis ſubſtiterit. 224. II. Eius imaginem in ſuo larario habuit Alexander Mamææ, & inter Deos recipere voluit. ibidem. De eius Imaginibus, vide in Imago.

Chriſti nomen vnde deriuetur. 43. III. Dicebatur à Gentilibus Chriſtus. Vide in Chreſtus. Chriſti nomen quomodo effigiari ſolitum in ſignis & armis Chriſtianorum Impp. & militum. 312. IV. Vide etiam Ieſus. Chriſtum à Ieſu ſeparabat Cherinthus, & quomodo 60. II. 97. VII. Chriſtum alium eſſe & alium Dei Filium, aſſerebant Apollinariſtæ. 373. II. Chriſtos duos conſtituit Marcion. 146. V. Quomodo item duos conſtituerint, Diodorus Tarſ. Theodorus Mopſueſt. & Neſtorius. 428. VIII. Alia in eum blaſphemia Neſtorij, 12. anathematiſmis Cyrilli comprehenſa. 430. VI. In Chriſto duas perſonas conſtituit Paulus Samoſat. 265. III. ac cæteri, qui duos filios Dei eſſe dicebant: qui & ita Quaternitatem pro Trinitate introducebant. 428. VIII. 435. II.

Chriſtum hominem tantum eſſe, & minorem Angelis, dixit Cherinthus. 60. VIII. Eum quoque Deum eſſe, negarunt Nicolaitæ, ſed in eo Deum habitaſſe. 68. V. Nudum item hominem, ex viri ſemine procreatum, aſſeruit Ebion. 74. IV. Theodotus quoq; coriarius, ſed ex Spiritu S. & Maria Virg. natum; ſola autem iuſtitiæ auctoritate cæteris præſtantem. 196. III. Item Artemon, ſed Prophetis maiorem. ibid. IV. Theodotus Trapezita inferiorem quam Melchiſedech. ibid. V. Symmachiani etiam hominem tantummodo aſſeruerunt. 203. IV. Itemque Paulus Samoſatenus, ſed iuſtitia præditum. 265. II. Photinus item ſolum hominem dixit, & alia impiiſſima de eo aſſeruit. 347. XI. 357. II. Acacius puram eſſe creaturam ex nihilo factam, nec eſſe Filium Dei. 319. XIX. Elxai creaturam dumtaxat; quem & prodigioſis menſuris deſcribebat. 195. II. In vtero Virginis ſolum fuiſſe hominem, poſt natiuitatem autem, collatam ei eſſe diuinitatem pro merito, Neſtorius dixit. 428. VI. VII. An dici debeat Homo Dominicus. 373. III. Eſſe lapidem de monte abſciſſum apud Danielem, montem vero diabolum, aſſeruit Vigilantius. 406. VII. Adoptiuum, non naturalem, vel proprium fuiſſe dixerunt Apollinariſtæ. 373. III. Neſtoriani. 791. II. & Bonoſiaci. 531. II. Creatum, atque ſeruum Mahometes. 630. II. Purum hominem, natum vt ceteros, primi Iconomachi. 741. II.

Chriſtum eſſe Seth filium Abrahæ, dicebant Sethiani. 145. IX. Factum eſſe ſerpentem, qui decepit Euam, Ophitæ. 145. V. & Manichæi. 277. IX. Ei locuſtam & erucam comparabat, immo præponebat, Aſterius Sophiſta, ex doctrina Euſebij. 336. V.

Chriſtum hominem loco animæ habuiſſe deitatem, docuit Arius. 318. IX. & Apollinaris. 350. VI. Eum ad Angelos male orbem moderantes debellandos veniſſe, dixit Baſilides. 60. VII. 120. VI. & Saturninus. 120. XI. Non reſurrexiſſe dicebat Cerinthus, ſed cum aliis reſurrecturum. 57. XLVII. 97. VII.

Humanā non ſuſcepiſſe naturam, nec eiuſdē eſſe cū Patre ſubſtantiæ aſſeruerunt Manichæi. 277. VIII. IX. Carnem è cœlo attuliſſe, & per Mariam velut per canalem tranſiſſe, dixit Valentinus. 145. II. & Eutyches. 448. II. Non vere carnem ſumpſiſſe, ſed per phantaſiam, ideoque nec vere eſſe crucifixum, dixerunt Baſilides. 99. IV. 120. VI. Cerdon & Marcion. 146. II. VI. Tatiani. 174. III. Docitæ. 174. V. Priſcillianiſtæ. 381. XVII. Iouinianiſtæ. 382. VII. Eiuſque imaginem viſam eſſe pati, ipſum vero ſe ſubtraxiſſe, docuit Simon magus, eiuſque diſcipuli. 60. II. Baſilides. 120. VI. Saturninus. 120. XI. Itemque Mahometes. 630. II. In deſcenſu à cœlis, aerium ſibi corpus contexuiſſe, & in aſcenſu diſperſum eſſe, dixit Apelles. 146. IX. Eius corpus in Sole eſſe repoſitum, Hermogenes aſſeruit. 170. IV. Manes item, Solem fuiſſe, vel in Sole. 277. IX. Ebion, vnum fuiſſe ex Angelis, ſed cæteris maiorem. 74. IV. Carnem quoque de cœlo attuliſſe, eamque deitati coeſſentialem & coæternam, aſſeruerunt Apollinariſtæ. Rurſumque, nunc carnem abiectam eſſe, & diuinitatem corpore ſpoliatam exiſtere. 373. II.

Chriſtum ipſum eſſe Filium & Patrem, aſſeruerunt Montaniſtæ cata AEſchinem. 173. X. Cur dictus A. & Ω. ex ſententia Marci & Colarbaſii. 175. IX. Non habuiſſe propriam ſubſtantiam ante incarnationem, nec propriam diuinitatem, dixit Beryllus. 229. I. Tantæ fuiſſe continentiæ vt cibos quos vere ſumeret, non redderet, Valentinus aſſeruit. 145. III.

Vnum eſſe ex Trinitate, quomodo negarent Diodorus Tarſenſis, Theodorus Mopſueſtenus, Neſtorius, &c. 435. II. Vnus de Trinitate crucifixus qua fraude diceretur ab Eutychianis, & quo ſenſu poſſit recte dici. 519. VII. & ſeqq. 533. V. 534. II.

Duas in eo inconfuſe coniunctas naturas poſt adunationem, negauit Eutyches. 448.II. Vnicam habere Voluntatem & Operationem, quo fine aſſererent Monothelitæ.629.III.633.II.& ſeqq.648.I. Eius ſanguinem in Euchariſtia corruptibilem, docuit Paulus Samoſatenus. 265. III. De eiuſdem corporis corruptibilitate, vel incorruptibilitate, deque ignoratione diei Iudicij, hæreſes ortæ Alexandriæ.519.XII. 535.XI. 563. I. Aliæ inſuper deductæ inde hæreſes.563.I. Eum non eſſe paſſum pro redemptione omnium hominum, ſed tantum pro ijs qui ſaluantur, aſſeruit Gotheſcalcus. 848. III. Ingreſſum eſſe ianuis clauſis ad diſcipulos negauit Berengarius.1059. IV. De Chriſto quid ſenſerit Mahometes. 630. II. Vide etiam Ieſus. Filius Dei. Verbum. Carnes, Euchariſtia.

Chriſtum crucifixum Iudæi incēdere ſoliti, prætextu incendendi Aman ipſorum olim hoſtem. 408.IX. Vide Iudæi & Puer.

Chriſto melius ſe doctrinæ myſteria interpretari, iactabant Valentinian. 145.IV. & Montaniſtæ. 173.V.

Ei inſultat Iulianus Apoſt. moriens. 363.XIV.

Eum præſidere Conciliis, qua cæremonia ſignificarent Patres. 325.XVIII. 431.VII. miracula ex eius imaginibus, vide in Imagines. Ab eius Incarnatione, quando, & à quo primum cœpti numerari anni. 527.VIII.

Eius imagine & inſcriptione ſignari nummos aureos, primus omnium Impp. ſtatuit Ioannes Zemiſces. 971.IV.

Chriſtiani appellari poſſunt, qui ante Chriſtum natum ſaluati per ipſum ſunt. Appar. I. Primū ſic vocati Antiochiæ, & quare. 43.III. Dicebantur à Gentilibus Chriſtiani, & quid ea vox denotet. ibid. Quibus aliis appellationibus dicti ſint olim in Eccleſia. ibid. IV. & 9.II.64.II. dicti iuſti à dæmone. 302.II.

Iidem dicteriis à Gentilibus irriſi: dictiq; Sybilliſtæ: Appar. XI. Galilæi. an.9. num.II 362.LVI. Græci & Impoſtores.56.III. Sarmentitij, & Semaſſij.253.XV. Biothanati.138.III. Chriſtianorum Dei imago ridicula ab ijs depicta Romæ ſub Seuero Imp. 201.VII.

Accuſati ab ijſdē Gentilibus, Impietatis. 66.III. 94.I.98.I.100.II.179.I. Magiæ.100.II.302. XVIII. Maieſtatis & pduellionis.200.II.202. 286.IV.II.301.V.302.I. 303.II. Seditionis. 273.I. Inertiæ.98.I.IV.201.VIII. Infanticidij, & eſus eiuſmodi carnium in ſuis conuentibus. 120.XV.179.I. 201.VIII. Adorationis capitis aſini. 42.III. 201.VII. Adorationis Solis. 58. XLIII. Adorationis genitalium ſacerdotum. 209.II. Promiſcuitatis vxorum. 43.IV. Promiſcuorum cōcubituum in ſuis Synaxibus.120. XV.179.I.201.VIII. Plurium Deorum cultus. 263.IV.

Chriſtianorum cauſa omnia mala aduenire dicebant Gentiles.86.II.170.II.273.III. 256.II. Eorumdem religionem Iudaico nomine conſignare ſolebant, & quare. 42.III. 94.I.98.I. 100.II. atq; ideo quæ calumnioſe de Iudæis dicebantur, etiam Chriſtianis impingere conſueuerant. 42.III.66.III.201.VII

Itemq; quod hæretici ſuos ſectatores Chriſtianos appellarent; (43.III.) inde quæcumq; turpia & neſanda hæretici facerent, Chriſtianis Catholicis tribuebantur à Gentilibus. 66.III.100.II. 120.XV.132.V.201.VII.

Chriſtiani edictis Impp. Gentilium Infames declarati.304.XV. A Iuliano Apoſt. docere prohibiti.362.LVII. iure Reipub. priuati. ibid. LVI. & à profeſſionibus ſuis publicis, ac militia diſcedere iuſſi. ibidem. V. Eis vitæ neceſſaria impertiri prohibuit Diocletianus. 286.II.IV. & quibuſcumq; volentibus eos necare impune permiſit. 303.VII. Chriſtianæ feminæ lenonibus tradi ſolitæ ad lupanaria. 301.VIII.303.V.XIII.304. IX.X. 309.IX.

Sed de Perſecutionibus in Chriſtianos à Gentilibus excitatis, Vide in Perſecutio. & Martyres; itemque ſub nominibus Principum qui eas promulgarunt.

Chriſtianorum antiquus cultus & veſtitus. 57. XXVIII. Abſtinentia, & ieiunia. 57.LVI.& ſeqq. Charitas erga vinctos, & peregrinos.75.V. VI. Inſtituta quædam imitatus Alexander Mamææ. 224.II. Ritus & mores Iulianus conatus eſt introducere in Ethniciſmum, ſed fruſtra. 362.LX. Chriſtianorum doctrinæ diſſenſio, qualis, & vnde.146.XI. Falſorum dignoſcendorum ſigna.286.III.354.IV. Chriſtiani contra Chriſtianos viſi primum armati in bello Conſtantij Imp. Ariani aduerſus Magnentium tyrannum. 353.II. Chriſtiani præſentiam horrent dæmones ſub Iuliano Apoſt. 362.IV.

Chriſtianitatem abdicat Iulianus ſolemni ritu. 361.XII. Chriſtianos in Iudaiſmum tranſeuntes, igni tradi præcipit Conſtantinus. 315.XVI. Pro Chriſtiana Religione ſuſcepta bella, vide in Religio. Sed & de multis alius rebus, ritibuſque, & inſtitutis Chriſtianorum, vide ſub ſingulis eorumdem appellationibus.

Chriſtianiſſimi titulus, proprius Francorum Regum. 740.I.

Chriſtophorus inuadit Sedem Apoſtol. & poſt ſeptem menſes deturbatur à Sergio inuaſore. 907.I. Vitam monaſticam cogitur amplecti. 908.I.

Chromatius V.C. ex perſecutore ſub Diocletiano factus Chriſtianus, multos alios eripit à perſecutione, inque illis Caium Papam.286.II. Eius filius Tiburtius fit martyr. ibid.III.

Chromatius Aquileiēſis Epiſcop. celebrat Concil. aduerſus Origeniſtas.400.V. Implorat eius auxilium Chryſoſtomus.404.VI. Ipſeque ei ſubuenit. 405.III.

Chronicon Euſebij vbi terminetur.325.LIV. Hieronymus Latinum fecit, & auxit. ibidem. Eadem corrupta ad nos peruenerunt. ibid. Proſperi, vbi terminetur.445.VII. Marcellini, & aliorum, vide ſub ſingulis auctorum nominibus.

Chronologia annorum Chriſti ſtabilitur. Appar. XXX.XXXVIII. Annorum Mundi incerta. ibid. XXXVI. Auctoris de annis Chriſti, probatur ex aliorum auctorum ſupputationibus. 117. II. 194.II. in fi.277.II.284.II.398.IV.536.IX. 562.II.566.V.876.V.1014.I. Vide etiam Annus.

Chrotildis Vide Clotildis.

Chryſaphius eunuchus, Theodoſii Iun. cubiculi præf. potentiſſ. Flauiano Epiſcopo Conſtantinop. infenſus, vt eum perdat, Pulcheriam Aug. abſcedere facit.446.V. Suſcipit defenſionem Eucychetis hæreſiarchæ, non amore hæreſis, ſed odio Flauiani.448.III. 449.II. & ſeq. Poſt latrocinium Epheſ. reſipiſcente Theodoſio Imp. Chryſaphius abdicatur, & occiditur. 450.III.

Chryſargyri tributum quale, quibus perſonis, & à quibus principibus impoſitum, aut ſublatum. 330.VII.VIII.491.III.

Chryſogonus martyr conſolatur Anaſtaſiam in eius ærumnis.303.XIII. Literæ vltro citroque ab ijs datæ. ibid.

Chryſolani Mediolan. Archiep. Legatio ad Alexium Imp. Conſtantinop. & Diſputatio contra Græcos de proceſſione Spiritus S. à Patre Filioq;. 1116.II.

Chyſoſtom. Vide Ioan. Chryſoſt. & Antiochus.

Chunegundis coniux Henrici Primi, coronatur vna cum eo Imperatrix. 1014.I. Virgo perpetuo manſit cum virgine coniuge, ex mutuo conſenſu.1024.IV. Aliquando ſuſpecta, purgat ſe probatione ignis. ibidem. Poſt obitum viri profitetur vitam monaſticam, & tandem ſancte quieſcit, miraculis coruſca. 1025.I.

Ciborum ſuperſtitioſam abſtinentiam multi hæretici docuerunt, quos ſugillat Paulus.57.LIV. Inter illos fuerunt Manichæi.277.X. & Hieracitæ. 287.IV.

Vide etiam Animata. Carnes.

Ciborum delectum quem damnet Eccleſia, & quem probet.57.LV.LVI. Ciborum quemdam delectum & verbis & factis probarunt Apoſtoli & SS. Patres. ibid. Vide etiam Abſtinentia.

Cibos, quos vere ſumeret, Chriſtum non reddere, ob eius vim continentiæ, dicebant Valentiniani. 145.III.

Cibos immolatitios, ſiue idolothyta vt Gentes, comedere conſueuerant Nicolaitæ.68.V. Baſilidiani.120.V. Valentiniani.145.III. Adeo eos exhorruit Lucianus martyr, vt maluerit fame enecari,311.II. Iis ſub Iuliano Apoſt. ciues Conſtantinopolitani veſci noluerunt, Antiocheni vſi ſunt abſque labe idololatriæ.362.IX.XXVII.

Cibos hæreticorum quantum horruerit Euſebius Vercellenſis.356.X. & Stephanus Auxentianus.765.I. Sine vllo cibo quædam virgo diu vixit. 434.III.823.II.

Cibaria nauis in lapides verſa, ex imprecatione pauperis. 605.V.

Cidaris ornamentum capitis Epiſcoporum. 34. LXXXVI.

Cilicio Theodoſii cœnobiarchæ indutus in prælio Kericus Dux, vincit Perſas. 527.V.

Circenſia à Chriſtianis exhiberi conſueta, tamquam in honorem Chriſti, redarguuntur à Saluiano.439.IV. Impenſæ in eis fieri ſolitæ, in pauperum conuerſæ veſtimenta. 496.V. Eorum ritus, & Gentilitia ſacra. 509.I.

Circulares Epiſtolæ, ſiue Encyclicæ dictæ, aut Catholicæ, quæ ad omnes Chriſti Fideles ſcribuntur. 95.II. 142.VIII.

Circumcelliones, peſſima Donatiſtarum progenies, quando orti, & quam nefanda auderent. 321. V. Vi armata reſiſtunt Paulo & Macario Legatis Conſtantis Imper. ſed ſuo damno.348.VI. Effecerunt ſuis ſceleribus, vt capitale ſupplicium in eos ab Honorio decerneretur.398.VI. Quamplurimi conuertuntur, poſt collationem Carthag. 411.VI.

Circumciſio Domini in eadem ſpelunca, in qua natus eſt.1.I. De Circumciſionis neceſſitate ad ſalutem, aſſerta Antiochiæ à Cerintho, celebratur Concilium Hieroſol. Apoſtolorum; vbi eam non eſſe ſeruandam, decretum eſt.51.III.IV. Ea neceſſaria fuit in lege veteri. 44.XXIX.

Circumciſionis Euangelium quomodo concreditum Petro, & præputij Paulo.51.VI. Circumciſionis miniſter dictus Chriſtus. ibid. Circumcidit Paulus Timotheum, Titum circumcidere noluit, & quæ ratio diuerſitatis. 51.XVI.

Circumciſionem cum lege Chriſti retinebant Nazaræi hæretici.74.II. Vide Legalia.

Circenſe Concil. Traditorum in Numidia.303.I. Aliud Catholicorum, poſt Collationem Carthag. 412.III.

Ciſtercienſe monaſterium erigitur, & Ordo monachorum inſtituitur à Roberto Abbate Moliſmēſi.1098.V. Primi eius Abbates, & priuilegia à Rom. Pontif. conceſſa. ibid. Eximuntur à decimis ſoluendis, per Innocentium PP. Secundum.1131. III.

Clades Hieroſol. excidit. Vide Hieroſ.

Clades Imperio Roman. ob effuſum Chriſt. ſanguinem diuinitus illatæ, ſub Antonino Pio. 154. III. *ſub Veris.* 170. I. *ſub Commodo.* 189. IV. 193. III. *ſub Gallo & Voluſiano.* 255. VI. 256. II. *ſub Gallieno.* 263. II. III. *ſub Probo.* 282. V. *ſub Maximino Galerio.* 312. I. *ſub Iuliano Apoſt.* 362. LXII.

Clades ſiue Chriſtianis à Gentilibus, ſiue Orthodoxis ab hæreticis illatas, vide in Perſecutio.

Clades Imperij ſub Theodoſio Iuniore ob neglectum religionis. 439. IV. V. VI. *Sub Athanaſio ob eius hæreſin.* 503. VI.

Vide Hæreſes quanta mala, &c.

Sub Iuſtiniano, ob expulſum Siluerium Papam. 539. II. 545. IV. *Et Vigilium male habitum.* 552. III.

Sub Phoca, ob eius tyrannidem. 602. VI. *in fi.* *omnium luctuoſiſſima Arabum Mahometanorum, cœpta ſub Heraclio. Imper. ob hæreſes vigentes in Oriente.* 631. I. 632. I.

Sub Conſtante, ob pulſum S. Martinum Papam. 651. II. *in fin. In vltionem necis Romani pij Imp.* 1034. VI.

Vide etiam Vltio diuina. Terræmotus. Prodigia. Peſtis. Fames. Orbis.

Clarendun. Conciliabulum in Anglia, pro conſuetudinibus regiis. 1164. II.

Claromontenſe Concil. in Gallia ſub Vrbano PP. II. pro indicenda expeditione in Terram Sanctam. 1095. IV.

Sub Innocentio II. contra ſchiſma Petri Leonis. 1130. VIII.

Claſſem nauium bis mille habuerunt Gothi aduerſus Claudium Imper. 269. II.

Aliam trium millium & ſeptingentarum, Heraclianus tyrannus aduerſus vrbem deducens, fugatus eſt. 413. I.

Mille & centum nauium, miſit Leo Imp. aduerſus VVandalos, qui inutilis fuit ob proditionem ducum. 468. II. *Bis mille & ſexcentarum nauium, conflauit Conſtantinus Copron aduerſus Bulgaros, quæ naufragio perijt.* 766. I.

Claſſis è portu ſoluendæ, benedici ab Epiſcopis conſueta. 533. VII.

Claudius eligitur Imp. 43. II.

Quid de Iudæis, Imperij exordio ſtatuerit. ibidem.

Caij prædeceſſoris ſui ſimulacra & imagines aboleri iubet. 45. XVII.

Aruſpicinam vileſcentem reſtituit. 49. I. *Ludos ſæculares celebrat.* ibid. II.

Iudæos & Chriſtianos Roma pellit. 51. I. *Moritur ex veneno ab vxore Agrippina propinato.* 56. XIII.

Claudius Iunior rebellat aduerſus Gallienum, ob eius ſocordiam. 268. II.

Occiſo Gallieno, eligitur Imp. 269. II. *Eius genus, & laudes.* ibid.

Ingentem numerum Gothorum debellat. ibid.

Chriſtianis fuit infenſiſſimus. ibid. III.

Perſecutionem in eos mouet. 270. I. ib.

Moritur ex peſtilentia. 271. I.

Claudius Epiſcop. Taurin. quando apparuerit hoſtis Imaginum, & à quibus confutatus fuerit. 825. V.

Claudij ac fratrum eius martyrium ſub Dioclet. 285. I.

Claudius auctor ſectæ Claudianiſtarum partis Donatiſtarum. 394. VIII.

Claudius Veſontinus Epiſc. 509. IV.

Claudum hominem cur primo ſuo miraculo Petrus ſanarit. 34. LXXIV.

Claues Eccleſiæ negarunt Nouatiani. 254. XIV. *Vide Peccata.*

Claues Sepulchri Domini, aliorumque locorum ſanctorũ, miſſæ ad Carolum Magnum. 800. V. *itemque ad Philip. Aug. Francor. Reg. & Henricum II. Regem Angliæ.* 1185. II.

Clauis S. Petri, repertæ à milite Longobardo, grande miraculum. 585. II. *Eæ, cum limatura catenarum eiuſdem S. Apoſtoli, mitti ſolitæ à Rom. Pontif. pro munere ad Principes, viroſque celebres: quæ & miraculis coruſcabant.* 591. III. 595. VIII. 599. V. 726. X. 740. I. 769. I. 1079. VI. *Quid de illis à Leone III. ad Carolum Mag. miſſis, inepte argumententur Nouatores.* 796. I.

Clauis tribus, an quatuor, in Cruce Dominus confixus. 34 XXXV. *Ii reperti ab Helena Aug. cum Cruce & quid de ijs actum.* 326. XI. XIV. *Clauorum ſacrorum multiplicitas vnde.* ibid. XII.

Clemens I. Rom. Pont. ordinatus à Petro, locum cedit Lino & Cleto. 69. XV. XVI. *Sedet poſt Cletum.* 93. I.

Scribit inſignem Epiſtolam ad Corinthios ſchiſmate diuiſos, quæ in Eccleſia legi conſueuit. 95. I.

Aliæ eiuſdem epiſtolæ quales. ibid. II.

Quæ eius nomine feruntur ſcripta, cuius ſint auctoritatis. 102. III. & ſeq.

De eiuſdem Miſſa. ibid. IX.

Inſtituit Romæ Notarios ſeptem Regionarios: ad Martyrum Acta conſcribenda. 98. III. *Relegatur à Traiano Cherſonam, & ibi inſigni miraculo incolas conuertit ad fidem.* 100. IV. *Proiectus in mare, conſummat martyrium, & illuſtre diuinitus paratum conſequitur ſepulchrum, annuis poſtea miraculis illuſtratum.* 102. II. *Epiſcopi in Gallias ab eo miſſi, ibi.* X. *Corpus transfertur Romam.* 867. XIII.

Clemens II. eligitur à Rege Germ. Henrico: quem ipſe mox coronat Imperatorem. 1046. I. *Concilium celebrat contra Simoniacos.* 1047. I. *Moritur in Germania, poſt nouem menſes à promotione.* ibid. IV.

Clemens dictus, Guibertus Antipapa, vide Guibertus.

Clemens III. creatur ex Epiſcopo Præneſtino Rom. Pontifex. 1188. I. *Promouet ſollicite ſubſidium Terræ Sanctæ.* ibid. *Moritur.* 1191. I.

Clemens Alexan. Scholæ doctor, quænam, & quando ſcripſerit. 196. I. II.

Eius opera cur inter apocrypha à Gelaſio recenſita. ibid. II. *Vniuerſam Scripturam explanauit.* ibid. *Eius diſcipulus Origenes.* ibid.

Clemens Friſonum Archiepiſc. Vide VVillebrordus.

Clementis impoſtoris Scoti hæreſes, damnantur in Conciliis Germanicis, & Romano. 743. II. 745. I. II.

Clemens patruelis Domitiani Imp. Exconſul, fidei cauſa ab eodem Domitiano perimitur. 98. I. *Inertiæ à Suetonio accuſatus, quod cum filios potuiſſet habere Impp. prætulit his omnibus ignominiam Crucis.* ib. *Cur eius non fiat mentio in Rom. Martyrologio.* ibid. III.

Cleobani hæretici, à Simone mago. 35. XIII.

Clericæ Literæ, quæ dabantur Sede vacante. 142. IX.

Clericorum diſcriminatio à laicis, ex naturali & diuino iure. 44. XXXIII.

Clericorum veſtium color, qualis antiquitus. 57. XXIX.

Clerici Sportulantes, qui dicti à Cypriano. ibid. XXII.

Clericorum immunitas. Vide Eccleſ. immun. Eccleſ. Perſona.

Clericorum cælibatus. Vide Cælibatus Continentia Nicolaitæ.

Clericorum monogamia. Vide Monogamia.

Clericorum tonſura. Vide Tonſura.

Clericorum ordinatio. Vide Ordinatio.

Clerici omnes iubentur à Maximino Thrace occidi. 237. III. *à Diocletiano in vincula conijci, & pœnis ſubijci.* 302. XI. *A Iuliano iubentur militare.* 362. XII. *A VVandalis in Africa, clerici.* 496. *omnis generis, vna ſimul in deſertum pulſi.* 483. V.

Clericatum priuilegiorum cauſa ambientes, recipi vetuit Conſtantinus Magnus. 326. XVII. *Et curiales illum adeptos coercuit Valentinianus.* 365. V.

Clericali vitæ monaſticam iunxit Athanaſius; & in Occidente id primus præſtitit Euſebius Vercellenſis, quem alij confeſtim vbiq; ſecuti ſunt. 328. IV.

In clericis deligendis exacta S. Ambroſij cura. 377. V.

Clericorum, & monachorum auaritia lege Valentiniani cohibita, & à SS. Patribus damnata. 370. XVII.

Ex eorum auaritia Eccleſia aſſiduis malis atteritur. 475. IX. *Eorumdem ſuperfluos ſumptus reſecat Chryſoſtomus Conſtantinopoli.* 398. XIX. *Eorum quoq; violentia, qua ab apparitoribus raperent reos, coercita Arcadij lege: & vide id procederet.* 398. XXI.

Clericos ordinari curiales, vetuit Valentinianus Tertius. 452. VII.

Clericorum pœnæ, Excommunicatio. 57. VI. *Degradatio.* ib. VIII. *Depoſitio.* ib. *Suſpenſio.* ib. *Nominis è tabulis Eccleſ. abraſio, vel ſuppreſſio.* ibidem.

Clericus immorigerus necatur à S. Martyre illius Eccleſiæ, aduerſus eum interpellato ab Epiſcopo. 459. I. *Clericorum teſticulis puteum implere vouit Alachis Dux Longobard.* 691. II.

Clericos à mulieribus ſeparari per ſæculares magiſtratus, ſancitur in Concilio Hiſpalenſ. quod canonibus Eccleſ. id fruſtra ſtatui viderent. 594. III. *Nec permiſſas à Concilio Nicæno, voluit cum eis habitare Theodulphus Epiſc. Aurelian. & quare.* 835. II.

Clerici incontinentes in Anglia pelluntur ab Eccleſiis, & in eorum locum introducuntur monachi. 970. I. *Reſtitui petentes repelluntur voce Crucifixi palam loquentis.* 975. IV. *Alioque poſtea miraculo compeſcuntur.* 979. II. *Vi & dolo reſtituti, iterum pelluntur auctoritate Apoſt.* 1197. V.

Damnantur vbique pluribus Conciliis. 1049. IV. V. VI. 1051. I. 1059. VII. *Vide Nicolaitæ.*

Clerici Canonici, qui Eccleſiis inſeruirent, ab Alexandro II. in Concilio Lateran. iubentur vitam communem, monachorum inſtar, agere. 1063. VI.

Clerici Acephali. Vide Acephali Clerici.

Clericis reuerentiam exhiberi à laicis, iubetur in Concilio Matiſcon. II. 588. III. *Vide etiam Sacerdotes & Eccleſ. perſona. Clericorum percuſſores damnantur.* 819. I. II. 1143. II. 1198. XIII.

Clericos à cuſtodia murorum noluit excuſare Gregorius Magnus, cum periculum vrgeret. 598. I.

Clerici bellatores arguuntur. 691. II. *Vide Epiſc. & Eccleſ. ſanguin.*

Clericos proprietatem habentes ſaluari non poſſe, aſſeruit Arnaldus de Brixia. 1139. III. *Ex Clerico Daniel regnat in Gallia.* 714. III. *& Veremundus in Hiſpania.* 790. II.

Clerus Rom. Vide Rom. Clerus.

Cletus Rom. Pont. à multis confuſus cum Anacleto.69.XV.XVI.Sedet poſt Linum,ante Clementem ibid. & 80.III. Martyrio coronatur ſub Domitiano.93.I. Conſtituit Romæ 25.preſbyteros. ibid.

Clinici dicti, baptizati in lecto, iiq; olim irregulares. 254.IX.

Clinicam mulierem morbo ad gignendum inhabilem,vocat auctor Vitæ Caroli Magni.771.III.

Clodio Francor. Rex partem Galliarum occupat. 428.poſt numer. II.

Clodoueus Franc. Rex in Gallia Childerico patri ſuccedit.484.in fi.Licet adhuc Gentilis, maximè tamē veneratur SS.Genouefam virg.& Remigium Epiſc.Rhem. iiſq; munera confert. ibid.

Vincit Syagrum,& militem ſacrilegum punit. 489.IV. Ducit vxorem Clotildem, Chriſtianam feminam,& ob filios ab ea baptizatos nōnihil ei ſuccenſet.494.IV. In prælio aduerſus Alemannos periclitans,votum edit de ſuſcipienda fide;& poſt victoriam, baptizatur à S.Remigio. 499.IV.

In eius inſtructione Chriſtus apparet, & in baptiſmo Ampulla chriſmatis ore columbæ cœlitus demittitur.ibid.V. Multa dona Eccleſiis impertitur,& olim ablata reſtituit. ib.

Bellum religionis Cathol. zelo aduerſus Gothos Arianos ſuſcipit,& feliciter conficit,comitantibus miraculis; propriaq; manu Regem Alaricum occidit.507.I.II. Reſpuit Conſulatum ab Anaſtaſio hæretico Imp.oblatum.508.I.

De bello ab eo cum Theodorico Rege Italiæ geſto. ibid. III. V. Sanatur mirabiliter à S. Seuerino Abbate. ibid.V. Coronam Auream mittit ad Hormiſdam Papam.514.II. Moritur. ibidem. IV.

De eius progenie quid vaticinetur S. Remigius. ib. V.

Clodoueus II.ſuccedit patri Dagoberto in parte Regni. 647.II.

Mortuo fratre Sigeberto,ſuccedit in vniuerſum. 657.IV.

Irreuerenter agens in ſepulchrum S. Dionyſii, diuinitus punitur. 660.I.

Eximit eius monaſterium ab aliorum dominio. 662.I.

Moritur,& vtrum mente captus fuerit. 664.III.660.I.Eius vidua diuinitus monetur abdicare ornatum regium.665.II. de eius filiorum ſucceſsione. 668.IV.671.I.

Clodoueus III.regnat. 688.II. Moritur. 692.VI.

Clotarius Clodouei Primi filius, victis Thuringiis, Bertharij Regis defuncti filiam Radegundem, captiuam ducit,& demum in vxorem accipit. 527.X.

Ob necem intra Eccleſiam factam domini de Yuetot, minaces interdictionis regni literas ab Agapeto Papa accipiens, ſatisfacit. 535.XVIII.

Res Eccleſiæ ſibi vindicans,acriter reprehenditur ab Iniurioſo Epiſcop.Turonen.& reſipiſcit. 536.XIV. Diuinitus defenditur ab inuaſione fratrum.540.VI.Vna cum fratre Childeberto inuadit Hiſpaniam.542.III. Eius inceſtus.555.V. Contendit cum fratre Childeberto ob bona nepotis ipſorum.556.III.Rebellantem Chramnum filium, ſæpe in gratiam receptum,recidentemq;, tandem in prælio captum comburit vna cum vxore & filiabus.556.III.564.II. Defunctis fratribus, & nepotibus ſolus potitur monarchia Galliarum. 562.I.

Sanctos viros colit. ibidem. Supponit collum feretro S. Medardi, cum duceretur ad ſepulturam. 564.II.

Moritur,& ſepeliri mandat in baſilica prædicti Sanct.Medardi. 565.IV.

Clotarius II.relinquitur à Patre Chilperico moriente, infantulus nondum baptizatus.587. VI.

Bellans cum nepotibus vincitur.601.VIII.adipiſcitur ſolus monarchiam Galliarum.614.V.

Fouet literas, viroſq; Sanctos. ibid.& VI.

Regni conſortem ſibi allegit Dagobertum filiū. 626.V.Moritur. 631.II.

Clotildis ſiue Chrotildis, Chriſtiana femina, nubit Clodoueo Francorum Regi Pagano. 494.IV.

Filios baptizat,& ob mortem primi, ſuccenſet ei Clodoueus. ibid.

Eum ipſa continue ſolicitat ad fidem & tandem attrahit. 499.IV.

Eo mortuo Turonos ſe recipit, & vſq; ad obitum Eccleſiæ S.Martini deſeruit.514.VII. Mortuo viro ſuo Clodoueo, ſedat ciuile bellum filiorum. 540.VI.

Pius eius obitus, & dignæ laudes. 553.XXI.

Corpus Turonis defertur Pariſios à filiis, ſepeliendum iuxta coniugem. ibid.

Cluniacenſis monaſterij fundatio, quando & à quibus contigerit. 912.VI.

Eius nomen,& reformatio breui mirifice propagatur.936.III.frequens eo fidelium peregrinatio. 1013.II.

Inita ſocietas cum Caſſinenſi Congregatione. 183.III.

Eccleſia conſtituitur à fundamentis,pecunia Alfonſi Hiſpan.Regis.1093.IV.Miſere deuaſtatur à Pontio pſeudoabbate;eaq; cauſa delata ad Sedem Apoſtol. terminatur à Papa Honorio Secundo. 1126.III.

Clypiacenſe Concil.prope Pariſios; pro exemptione monaſterij S. Dionyſii. 662.I.

Cnapheus. Vide Petrus Cnaph.

Coddiani hæretici, ſecta Gnoſticorum. 120.XVIII.

Codicis Theodoſiani promulgatio,quando, & qualiter facta. 435.IV.

Alia eius editio facta ab Alarico Rege Gotho,per Anianum Cancellarium ſuum, approbantibus Epiſcopis. 506.II.

Codicis Iuſtinianei compilatio & editio,quando,& per quales homines facta. 529.VI.

Iterum auctus & emendatus editur. 534.V.

Cœmeteria plurima olim Romæ, & qualia. 226.III.

Ea diuerſis aliis nominibus dicta.ibid. Fiebant quoq; in eis Synaxes tempore perſecutionum; ideoq; prohibita ſunt tunc Chriſtianis,reſtituta vero in pace Eccleſiæ.ib.& 255.V.260.II.262.III.

Eadem etiam poſterioribus temporibus viſitari à Fidelibus ſolita,ob corpora SS.Martyrum & Confeſſorum ibi condita. 226.III.

Cœmeteriorum diuiſio à Dionyſio PP.facta, quomodo intelligenda.270.V. Vide etiam Sepulchra.

Cœna duplex,vel vnius cœnæ duplex menſa,in conuiuiis Paſchalibus Iudæorum. 34.XI.

Cœna item duplex, Communis & Sacra, in antiqua Eccleſia;& quis earum vſus, abuſus, & reformatio. ib.XVII.& LXXX.57.XXXIX.& XL.

Cœna dicta Euchariſtia. 34.XIII.

Cœnatoria veſtis in vſu Iudæis in conuiuijs. 34.XII.

Cœnobiticæ vitæ ſemina iacta in communi vita priorum Chriſtianorum.34.LXXV.LXXVI.

Eius obſeruatores Eſſeni, qui in Ægypto ſub Marco Euangel.floruerunt. 328.III.

Antonius Magnus eius inſtitutor habitus,ſed potius eſt dicendus reſtitutor.ibid. Eius mira mox propagatio per vniuerſum orbem.ib.III.& IV.

Inſtitutio, vna cū vita Antonij, delata Romam ab Athanaſio, & inde per vniuerſum Occidentem propagata. 340.III.

Vide etiam Monachiſmus.

Cœnobitæ ex anachoretis,& contra anachoretæ ex cœnobitis, ſæpe facti. 328.VI.

Cognationis gradus.Vide Gradus.

Cognationis ſpiritualis cauſa prohibita coniugia. 567.V.721.I. Vide etiam Coniug.inceſt.

Cognitorum Iudicum quænam eſſent partes in Synodis,vel aliis Conuentibus Eccleſ.411.IV.431.VI.

Non intererant, cum quid mere eccleſiaſticum ſecundum canones tractandum eſſet. ibid.

Colarbaſius,qui & Baſſus dictus,diſcipulus Valentiniani,vna cum impietatis ſocio Marco nouam hæreſim excogitauit ex Græcorum alphabeto. 175.IX.

Colchidi dicti populi; qui poſtea Lazi. 522.IV.Vide Lazi. Inuaduntur à Coſrhoe Perſarum Rege. 554.II.

Eorum Rege Chriſtiano, à Romani exercitus ducibus doloſe necato, idem exercitus 50.milliū militum, fugatur à tribus millibus Perſarum. 555.IV.

Collatio famoſiſsima Carthag. inter Cathol. & Donat. promouetur ab Auguſtino, iubetur ab Honorio Imp.ſub directione Marcellini Tribuni & Notarij. 410.XI.

Quot Epiſcopi ex vtraq; parte conuenerint; quis ſeruatus ordo,& quomodo poſt varias tergiuerſationes, Donatiſtæ diſputare compulſi, cauſa ceciderint. 411.II.& ſeq.

Multa populi millia inde conuerſa ſunt,Epiſcopis in ſua duritie permanentibus. ib.VI.

Alia itidem Carthagine,inter Cathol.& Arianos, ſub Hunerico VVandalo diſſoluitur malitia Arianorum. 484.VI.

Alia Conſtantinopoli cum Seuerianis, iuſſu Iuſtiniani; ex qua multi ad Eccleſiam redierunt. 532.III.

In Hiſpania cum Arianis, ex qua Reccaredus Rex cum omnibus ſuis ſubditis amplectitur fidem Cathol. 590.XIII.

In Anglia, cum Scotis de controuerſia diei Paſchatis. 664.II.

Pariſiis, de Imaginibus; & quam ignoranter, ſeu malitioſe,in ea collatores egerint. 825.I.& ſeqq.

In prouincia Toloſana, cum Albienſibus hæreticis,qui conuicti & damnati ſunt.1176.III.Vide etiam Diſputatio.

Collectarum vſus in Eccleſia ad vſum pauperum ex inſtitutione Apoſtolica. 44.XXXI.

Eæ nonnunquam veluti iure regio exigi ſolitæ. ibid.

Fieri conſuetæ diebus Dominicis. 58.XXXV.

Collectæ Iudæorum prohibitæ ab Honorio Imperatore,& paulo poſt reſtitutæ. 399.XII.

Eas ſibi vindicat Theodoſius Iunior. ibid.

Quales eæ eſſent. ib. Collegia diuerſa regionum Hieroſolymis. 34.LXXXIX.

Colluthus presbyter Alexan.detegitur hæreſiarcha, ac pro Epiſcop.ſe falſo gerit. 315.XII.

Damnatur ab Oſio in Concilio Alexan. 319.III.

Colluthiani Arianis ſe, atq; Melitianis coniunxerunt. 315.XII. 335.I.

Collyridiani hæretici B. Virginem diuinæ, non humanæ naturæ participem eſſe dicebant. Appar. XX.an.48.num.IV.& 373.V.

Colobium, quod genus veſtis. 283. IV. *Eo tegenda corpora Martyrum.* ibid.
Colomanni regiæ proſapiæ Scot. viri ſanctiſſ. martyrium. 1012. V.
Coloniæ Rom. quid differrent à Municipiis. 58. LIX.
Colonienſe in Germania Concil. ſub Carolo Magno. 782. II. *Sub Ludouico Rege, pro diſciplina Eccleſ.* 870. III.
Aliud poſtea, aduerſus raptores bonorum Eccleſ. &c. 887. I.
Sub Victore PP. II. pro ſtabiliendo regno Henrici III. adhuc puerulı. 1056. I. *Sub Legato Sedis Apoſt. contra Henricum IV. Imp.* 1115. II. *itemq; aliud.* 1118. V. I. *Vide etiam Agrippinenſe Concilium.*
Color veſtium antiquorum Chriſtianorum, & clericorum, qualis. 57. XXIX.
Color albus vbiq; baptiſmi tempore. ibid.
Color niger irrepſit in Clerum cum monachatu. ibidem.
Coloſſenſes, ad quos ſcripſit Paulus, quinam fuerint. 60. IV.
Coloſſæ dictæ poſtea Chonæ. ibid. X. Terræ tremore proſtrantur ſub Nerone. 62. II.
Coloſſus Rhodius, inter ſeptem mundi miracula olim nominatus, terræmotu diſiectus, diſtrahitur à Saracenis. 653. VI.
Columba viſa egredi è templo Hieroſol. tempore Paßionis Domini. 34. XXXVII. *E ſublimi deuolans in caput Fabiani, eum ordinandum Papam deſignat.* 238. III.
In ordinatione presbyteratus Chryſoſtomi, repente deuolans, ſtat ſupra caput eius. 386. XII.
Columbæ aureæ in antiqua Eccleſia, ad ſeruandam in baſilicis ſacram Euchariſtiam. 57. XLIV.
Columba viſa deferre Ampullam Chriſmatis ad vnctionem Regis Clodouei. 499. V.
Columbæ viſibili ſigno, repletur Aredius Spiritus S. gratia. 595. XI.
Cur pingatur ad aurem S. Gregorij Papæ. 604. V. *Duæ viſæ ad caput Eugenij Papæ celebrantis miſſam.* 1145. IV. *alia in miraculo SS. Euchariſtiæ.* 1188. V.
Ligneæ ſuperperticas apponi ſolitæ à Longobardis in ſuis ſepulturis. 673. I.
Columbanus Abbas Hibernus Pictos ad fidem conuertit. 565. VI.
Monaſterium extruit, cuius Abbati ſubiecti eſſent Epiſcopi. ibid.
Luxouienſe conſtruit in Burgundia, è quo pellitur in exilium à Regina Brunichilde, & prædictionibus aliiſq; miraculis vbiq; claret. 612. II.
Erecto in Italia Bobienſi monaſterio ibi ſancte quieſcit. 614. V.
Eius monaſtica inſtituta carpens Agreſtinus monachus, diuinitus punitur. 617. II.
Columna, cui Dominus flagellandus alligatus fuit, corrigiis circumdari à Chriſtianis ſolita, quibus morbi pellerentur. 34. XXVII.
Columna cochlis, in honorem Traiani olim Romæ erecta, à Sixto PP. V. dicata S. Petro. 106. I.
Alia M. Aurelio erecta ob victoriam Marcomannicam, ab eodem Pontif. dicata S. Paulo. 176. III.
Columnarij monachi. Vide Stilitæ.
Columna cæleſtis indicio detectus Gregorius Magnus, cum ſe abſconderet ne ordinaretur Pontifex. 590. VIII.
Alia indicatur ſanctitas S. VVlſtrani Angli. 849. IV.
Columneſium nobilis familiæ Romanæ, prima memoria. 1100. II.
Comam nutrire, prohibiti clerici in Concil. Carthagin. IV. 398. XV. *Vide Capilli.*
Cometa ſub Heraclio gladij forma meridie apparens ſignum inualeſcentis Arabum Imperij. 632. I.
Alius ſub Conſtantino Pogonato; poſt quem ſecuta eſt triennij ſiccitas, & peſtis ſæuiſſ. 678. I.
Duo in Gallia circa ſolem, denuntiantes inuaſionem Saracenorum. 729. III. *Sub Michaele Curop. in Oriente de malis à Bulgaris prouenturis.* 812. II.
Sub Ludouico Pio, præſagiens proximum eius obitum. 837. I. *Alius conſignatus à Latinis & Græcis.* 1066. I. *Cometa ſub Arcadio Imp. Conſtantinopoli portendens inſidias Gainæ Gothi.* 400. VII.
Commodus Imp. ſuccedit patri Marco. 182. II.
Monſtroſiſſima eius vitia, & ſacrilegia. ibidem.
Deus dici vult, & vt Herculi ſacra ſibi fieri. ibid. & 192. I. *Chriſtianis parcens, in ſuos Gentiles diuinam neſciens agit vindictam.* 182. III. *Impenſum colit ſacra Iſidis.* 189. II. *Turpiſſ. vitam agit, nihil de Imperio curans.* ibid. IV. *Periclitatur à Materno.* 191. III. *Romam incendere in animo habuit.* 193. III. *Coniuratione quorumdam, quos ipſe decreuerat neci dare, ſtrangulatur ab athleta.* 194. I. *Refertur inter diuos à Seuero.* ibid.
Commonitoriæ Literæ, quæ Legatis pro inſtructione dabantur. 142. VIII. 419. VIII. *Commonitorium Gelaſii Papæ, Fauſto datum pro refellendis Græcorum obiectionibus.* 493. III.
Communicatio cum Rom. Eccleſia. Vide Rom. Eccl.
Communicatoriarum Literarum vſus in antiqua Eccleſia. 142. VI. *Communicare nulli prorſus volebant quidam antiqui cerebroſi monachi.* 361. XI. *Communicatione laica tantum impertiendi ſacerdotes lapſi.* 255. I. 258. I. 487. I.
Communicatio peregrina qualis, & quibus impertiretur. 400. XI. 487. I.
Communionis Euchariſtiæ varij antiqui ritus. 57. XLI. XLII. *Ea fieri ſolita ſub vnica ſpecie panis.* ibid. *Vide Euchariſtia.*
Communionem intinctam non porrigendam, ſancitum olim à Summis Pontif. 1118. I.
Communis Vita iniungitur canonicis eccleſiarum, ab Alexandro PP. II. in Concilio Lateran. 1063. VI. *Quas rebelliones ea de cauſa egerint canonici Lucenſes, & quomodo puniti.* 1074. VI.
Amplectuntur eam in Germania omnes Catholici, tam Eccleſiaſtici, quam laici vtriuſque ſexus. 1091. III.
Compatres Francorum Regum Romani Pontif. 772. I.
Compendienſis Conuentus ſub Ludouico Pio, ad expianda prodigia, & aduerſus laicos bona Eccleſ. vſurpantes. 823. II. *Alius aduerſus eundem Imp. à filiis eius habitus, quo & depoſitus eſt Imperio.* 833. II.
Compoſtella vrbs decorata Epiſcopatu à Leone PP. Tertio, ob inuentionem corporis S. Iacobi Apoſtoli. 816. III. *Frequentatur peregrinatione totius orbis.* ibidem. & 1123. I. *Eius Eccleſiæ Encænia.* 900. V. *Ei vectigalis facta Hiſpania in honorem S. Iacobi.* 844. V. *In direptione vrbis per Arabes, eccleſia ſeruatur illæſa à S. Iacobo, ipſique Arabes diuinitus pereunt.* 985. IV.
Erigitur in Metropolim à Calliſto PP. S. Iacobi ſtudioſiſſimo. 1123. I.
Compoſtell. Concil. pro diſciplina Eccleſ. 1056. V.
Conceptionis B. Mariæ feſtum, qua occaſione celebrari cœptum. 1136. III.
Conciliabula hæreticorum, vel ſchiſmaticorum, vide ſub ſingulis eorumdem, vel locorum nominibus.
Concilium intellexit Chriſtus, Sanhedrin magnum Iudæorum 32. V. *Vide Sanhedrin.*
Concilia dicta Eccleſiaſtica. 57. XXXVIII.
Concilium Iudæorum, quo Chriſtus reus mortis declaratus eſt, an haberet iudicium capitis. 34. XXV.
Concilij celebrandi typus à Chriſto expreſſus. 33. V.
Concilia ab Apoſtolis, quot, & vbi habita. 51. III. 58. XLVIII.
Conciliorum varia genera, & appellationes. 347. III.
Bis in anno celebrari iuſſa, in ſynodo Nicæna. 325. LXI.
Concilium vniuerſale, abſque auctoritate Romani Pont. colligi nefas. 325. V. 341. II. *in fi.* 342. VIII. 1159. IX. 449. VI. 450. V. 451. XV. *Ea indicere, & confirmare, atque infirmare, eiſdemque præſidere, ſolius eſt Romani Pont. Vide Rom. Pont. Non eſt Imperatoris ea conuocare, ſine conſenſu Romani Pontif.* 449. V.
Concilio Oecumenico opus non eſt, vbi Rom. Pontifex aliquid definierit. 449. I. *extra vrbem iis intereſſe niſi per legatos non conſueuit.* ibidem. IX.
Concilia quatuor priora Oecumenica, tanti æſtimanda cenſuit Theodoſius cœnobiarcha, quanti quatuor Euangelia. 511. IV. *Itemque Iuſtinianus Imp.* 541. IV. *& Gregor. Magnus Papa.* 591. III.
Concilia ſingula, vide ſub ſingulis vrbium vel locorum, aut etiam rerum vel perſonarum, in quibus & de quibus habita ſunt, literis ac nominibus.
Conciliorum frequentia ad mutandas fidei regulas ſub Conſtantio Imp. vniuerſam ferme perdidit fidem & Eccleſiam. 359. XXII. *Ea taxata etiam ab Ethnicis.* ibid. XXI. I.
Concilia particularia cogi ſolita in Occidente, cùm in Oriente Oecumenica celebranda eſſent, vt communi nomine mitterentur Legati. 451. III. 679. I.
Concilia celebrari ſolita in Secretariis eccleſiarum. 451. X. 680. IV.
Concilia poſtulantibus hæreticis non concedenda in rebus tam definitis, aut alioqui receptiſſimis. 457. VI. 476. III. *eorum conſeſſus. Vide Conſeſſus & Epiſcopi.*
Concubinatum Conſtantinus Mag. ſuſtulit. 326. XVII.
De concubinis quid ſtatutum in Concil. Tolet. Primo. 400. III. *Vide Coniugium. Continentia.*
Concubitus illegitimos, bonum eſſe, aſſeruerunt Nicolaitæ hæretici. 68. V.
Concubitus promiſcuos in ſuis ſynaxibus Gnoſtici egerunt. 120. XIV. *indeque Chriſtiani omnes à Gentilibus eius turpitudinis inſimulati.* ibidem. XV. *Vide Turpitud. Libidin. Nicolaitæ. Exoleti.*
Concupiſcentiæ omnis hominem expertem eſſe poſſe vi liberi arbitrij, docuit Pelagius. 415. V.
Confeßionis peccatorum, ſiue publicæ, ſiue ſecretæ, inſtitutio & vſus. 34. LVII. 56. V. & ſeqq.
Obiectiones ex antiquis auctoribus diluuntur. 56. VIII. & ſeqq. *Eam non eſſe faciendam hominibus, ſed ſoli Deo, apud Scotos*

quidam olim prædicarunt: quam hæreſim, in ipſo ortu, Alcuinus extinxit. 778.VI. Cuilibet homini rite fieri poſſe, dixerunt Albienſes. 1176. II.
Publica à quibuſdam, maioris erubeſcentiæ cauſa, laudabiliter poſterioribus temporibus facta. 1015.I. 1087.VII. 1183.II. 1190.II.
Confeſſores, quinam dicerentur antiquitus. 194.I. 253.XI.
Confeſſoriæ Literæ, quæ dabantur à Confeſſoribus in carcere detentis; earumque antiquus vſus. 142.VIII.
Confluent. Concil. pro diſciplina Eccleſ. 912.IV.
Conuentus pro electione Regis Romani. 1139. I.
Confirmationis Sacramentum. Vide Chriſma.
Confirmatio Synodorum Oecumenicarum ſolita peti à Romano Pontif. 451.XXXII. Vide in Concilium Vniuerſ.
De Confirmatione item Patriarcharum Orientalium, vide ſub nominibus earum ſedium.
Confraternitas Mortis. Vide Mortui. & Sodalitium.
Coniugatorum leges à Paulo expreſſæ. 57. XIII.
Coniugatorum continentia. Vide Continentia.
Coniugatis præpoſiti virgines, & vidui. 57.XVIII. Vide Virginitas.
Coniugati ſæpe olim ordinari ſoliti, ſed mox vſu coniugij abſtinere, fuit perpetua ab ipſo initio praxis vniuerſalis Eccleſiæ: ſoluunturq; contrariæ obiectiones. 58.VIII. & ſeqq. Vide Cælibatus. Continentia.
Coniugium qua ratione extulerit Auguſtus Imp. 11.II. Illud damnauit Marcion, & coniugatos ſaluari poſſe negauit. 146.VI.
Eius quoq; renunciationem neceſſariam eſſe ad ſalutem, docuerunt Apotactici. 260.VIII. Et Eutactici. 319.VIII.
Illud idem damnarunt Saturninus. 120. XI.
Tatianus. 174.II.
Priſcillianiſtæ, qui & coniuges à coniugibus auulſerunt. 381.XVI.
Sicut & coniugij ſolutionem docuit Montanus. 173.V. & ad libitum dirimi poſſe, dixerunt Maſſaliani. 361.IX. Vide etiam Matrimonium Nuptiæ. Diuortium.
Coniugium conſobrinarum, & ſororum, apud quos populos olim prohibitum, & permiſſum. 390.X. cum fratris vxore, quo caſu Iudæis permiſſum. 31. poſt num. XIX.
Aduerſus coniugia illicita, celebratum Rom. Cõcil. ſub Gregorio Secundo. 721.I. & ſub Zacharia. 743.IV.
Eadem vetita in Concil. gener. Engelheim. 948. II.
Coniuge viuente legitima, aliam, priori reiecta, duci poſſe, aſſeruerunt hæretici. 809. I.
ob coniugium illicitum, Robertus Rex Franc. excommunicatur & ex eodem coniugio naſcitur monſtrum. 998.I. ob aliud eiuſmodi coniugium Alphonſus Arago. Rex, comminationem accipit, priuationis regni, & diuinitus punitur. 1109.I. alijq; Hiſpaniar. Reges, ex iiſdem cauſis varijs innodantur cenſuris. 1198.IX. itemq; Francor. Reges. 1094.II. 1095.III. 1198.VIII.
Coniugia inceſtuoſa defenſa à quibuſdam Iuriſconſultis, damnata ab Alexandro PP. in Conciliis Rom. 1065.III.
Punita diuinitus. 613.I. 1065.II. 1109.I.
Conon creatur Rom. Pont. 686.I. Eius Legatos Iuſtinianus Imp. præuaricari facit. ibidem. II.
Moritur. 687.I.
Conon ex eremita Cardinalis Epiſcopus Præneſt. Legatione Apoſtol. fungens, multa per Orbem Concilia celebrat pro damnatione Inueſtiturarum laicorum, & Henrici Imp. eas ſibi vſurpantis. 1111.VII. 1114.III. 1118.VIII.
Oblatum Pontificatum recuſat. 1119.II. Conon vide etiam Cuno.
Conradus Rex Germaniæ creatur à Principibus, & confirmatur à Papa. 1024.V.
Eius prima inſtitutio ſub Burchardo VVormatienſi. ib.
Retardatur electio ob inceſtuoſum connubium. ibid.
Coronatur Romæ Imp. à Iohanne PP. 1027. I.
Diuinitus retrahitur ab inuaſione Hungariæ. 1030.I.
Ioannem PP. pulſum à Romanis, reſtituit in Sedem. 1033.I.
Burgundiam à ſocero ſibi relictam, armis vindicat. 1034.IV.
Rebelles Mediolanenſes domat; ſed ob pulſos Epiſcopos, patitur diuinam vindictam. 1037. I.
Ducem Beneuentanum tyrannidem exercentẽ, in ordinem redigit. 1038.I.
Moritur repentino obitu. 1039.I.
Conradus filius Henrici III. Imp. ob inauditas patris turpitudines, rebellat in eum; & captus mirabiliter liberatur: creaturq; Rex Italiæ. 1093. II.
Stratoris officium exhibet Vrbano PP. 1095. II.
Moritur. 1101.IV.
Conradus creatur Romanorum Rex poſt mortem Lotharij Imp. 1139.I. Stat pro Rom. Pont. aduerſus rebelles Romanos. 1144.III.
Crucem ſumit pro expeditione in Terram Sanctam. 1146.I. Proficiſcitur in Orientem, ſed eius exercitus ferme totus perit proditione Manuelis Imp. Conſtantinop. 1147.I.III. Appellit in Palæſtinam, & inglorius redit in Germaniam. 1148.I. 1149.I. Fœdus init cum Manuele aduerſus Rogerium Siciliæ Regem. 1149.I. Moritur. 1152.II.
Conradus Vrſperg. Abbas, peregrinatur Hieroſolymam, cum expeditione Chriſtianorum. 1101. III. in reditu petit Romam. 1102.I. in Germanos Imp. propenſior. & in Rom. Pontif. parum æquus. 1105.I. IIII. III.
Conradus Moguntinus, conſanguineus Friderici Imp. fortiter in eum agit pro Alexandro PP. multaq; inde patitur. 1163.I.
Conradi Salzburg. Archiepiſcopi conſtantia, & immenſæ paſſiones pro defenſione iurium Eccleſiæ aduerſus Henricum Imp. ſchiſmaticũ. 1111. III. Alterius pariter, viri vndequaq; præſtantiſſimi genereq; nobiliſſimi, contra Fridericum. 1166.II.
Conſecrationes Eccleſiarum, & vaſorum miniſterialium, ſolitæ fieri antiquitus ritu ſolemni. 335. IX.
Conſecrationis Eccleſiarum feſta celebrata in antiqua Eccleſia. ib. Vide etiam Dedicatio, & Encænia. Et de conſecratione Epiſcop. Vide in Epiſcopus.
Conſecrat Eccleſiam ſuam Londoniæ ſolitis cæremonijs S. Petrus Apoſtolus. 610.VI.
Conſeſſus ordo Epiſcoporum in Synodis qualis, quoad dextram vel ſiniſtram attinet. 325.XVII. XVIII. 680.V. Item quo ad prærogatiuam ætatis, vel ſedium. 451.III. 465.IV. 1075.VIII.
Conſobrinarum nuptias, quinam prohibuerint, vel permiſerint. 390.X.
Conſtans filius Conſtantini Magni, creatur à patre Cæſar. 335.I. Succedit patri in Italia, & multis aliis prouinciis Imperij. 337.VIII. Excuſatur de bello in fratrem Conſtantinum, eiuſdemq; occiſione: cui & ſucceſſit in ſortẽ Imperij. 340.XIII. Francos pellit à Galliarum inuaſione, eoſq; fœderatos Romanorum facit. 341.XVI. Bene habet Athanaſium, fugientem ab Oriente. 342.VI. Laborat pro celebratione Concilij Sardicenſis. 346.II. Scribit minaciter ad fratrem ſuum Conſtantium, pro reſtitutione Athanaſii Alexandr. & Pauli Conſtantinop. 348. III. Mittit Legatos in Africam ad expungenda nomina pauperum, & alliciendos Donatiſtas ad vnionem. ibid. V. Occiditur in Gallia inſidiis Magnentij ducis. 350.I. Martyr vocatur ab Athanaſio. ibidem. Defenditur à calumniis Ethnicorum. ibid.
Conſtans filius Conſtantini tyranni. Vide Conſtan. Britan. Ex monacho creatus Cæſar, mala nece perit. 411.VII.
Conſtans, nepos Heraclij, hæreticus Monothelita imperat, hæreſimq; valde propagat. 641.I. 642. II. Promulgat pro ea edictum, Typum dictum. 648.I. Martinum Papam, & Maximum Abbatem, ob damnatum Typum, crudeli mulctat exilio. 650.I. 651.II. Manichæos in Armenia comprimit. 653.VII. Victus nauali prælio à Saracenis vix mutata veſte elabitur. 654.II. Munera mittit Romam ad S. Petrum, vt appareat Catholicus. 655.I. Ei tributum pendit Saracenorum Rex. 658.II. ſed paulo poſt reſilit. 659.II. Fratrem ſuum, diaconum creatum, occidit, vnde continuis inſomniis exagitatus, ſecedit in Siciliam, & Imperium Syracuſas transferre cogitat. 659.I. Viſitat Limina Apoſtolorum, aufert ærea Vrbis ornamenta, Longobardos fruſtra bello tentat, & rediens in Siciliam, eam expilat. 663.I.II. Necatur in balneo. 668. I.
Conſtantia ſoror Conſtantini Magni nubit Licinio Imp. 313.I. Gignit Licinium Iuniorem Cæſ. 315. II. Agit pro Chriſtianis aduerſus maritum Ethnicum. 316.III. Fauet Euſebio Nicomed. Epiſcopo. 318.VIII. & ab eo defertur in partes Arij hæreſiarchæ. 327.II. Moriens commendat fratri Conſtantino quemdam presbyterum Arianum eiuſq; fidem. ibid.
Conſtantia filia Conſt. Magn. vlceroſo morbo ſanata ad ſepulchrum S. Agnetis, virginitatem Deo vouet. 330.XII.
Conſtantia filia Conſtantij Imp. naſcitur poſtuma 361.IV. nubit Gratiano Imp. ibid.
Conſtantia filia Rogerij Regis Siciliæ, nubit Henrico filio Friderici Imp. 1168.IV. An fuerit olim monialis. ibid. & ſeqq. Altercatur de ſucceſſione Siciliæ cum Tancredo. 1189.IV. Coronatur Auguſta, vna cum viro, à Cæleſtino PP. 1191.II. Capitur à Salernitanis, & mittitur ad Tancredum. ib. III. Liberatur ope Cæleſtini Papæ. ibid. Ob crudelitatem viri in Siculos, armat exercitum aduerſus illum. 1196.II. Vtrum vere pepererit Fridericum Secundum. 1197.III. Poſt viri obitum, obtinet ab Innocentio III. inueſtituram Siciliæ. 1198.VI. Moritur. ibid.
Conſtantienſe Concil. in Germ. ſub Henrico Rege 1043.II. ſub Legato Apoſt. Sedis, contra ſacerdotes ſimoniacos, & incontinentes. 1094.I.
Conuentus à Friderico Imp. habitus, pro ſtabilienda pace Longobardiæ. 1183.III.
Conſtantina filia Conſt. Magni, ob crudelitatem dicta noua Megæra. 330.XII. Datur in vxorem Gallo Cæſ. patrueli ſuo. 351.I. Moritur paulo an-

te mariti

te-mariti necem, & Romæ ſepelitur. 354. II. 360. XII.

Conſtantinopolis olim dicta Byzantium. Vide Byzantium.

Conſtantinopolim qua occaſione ædificauerit Conſtantinus Magn. & quæ mira tunc diuinitus acciderint. 324. XXXI. Dedicatur ſolemni ritu Deo, in honorem S. Virg. Mariæ, cuius & dicta eſt ciuitas. 330. I. II. Dies eius natalis anniuerſaria commemoratione celebrari iuſſus. ibidem. I. in fin. Dicta quoque Noua Roma: eamque antiquæ Conſtantinus æquare ſategit ſpoliis eam omnium pene inſignium vrbium ornans: ſed non valuit. ibid. IV. Eccleſiæ & Cruces ibi erectæ. ibid. III. Ciuibus annona conſtituta. ib. V. Mulctatur à Conſtantio dimidia parte annonæ, ob turbas in Macedonij electione excitatas, & Ducem interemptum. 342. VII. Eius ciues Chriſtiani cocto frumento vtuntur ex reuelatione Theodoti martyris, ne cibis immolatitiis à Iuliano Apoſt. expoſitis polluerentur. 362. IX. Ingenti errore concutitur ſub Arcadio Imp. ob ignem cæleſtem apparentem ad emendationem populi. 396. III. Seruatur diuinitus ab incendio Gainæ Gothi. 400. VII. Conflagrat prodigioſe, ob expulſionem Io. Chryſoſtomi. 404. VIII. Itemque poſtea ob fauorem Neſtorio exhibitum. 433. I. Affligitur ob eamdem cauſam fame & peſte. 445. II. Itemque horrendiſſ. terræmotu, qui tandem ſedatus eſt per reuelationem Triſagij. 446. II.

Conflagrat prodigioſo incendio ſub Conſule hæretico. 465. I. Acriter ciues tumultuantur in Imp. Leonem, ob creatum ab eo Cæſarem Arianum. 469. I.

Contumeliis impetunt Anaſtaſium Imper. hæreticum, qui dire in eos ſæuit. 501. II. 511. I. 512. I.

Liberatur grauiſſima peſte immiſſa per Angelos malos, ope Deigenitricis. 544. III.

Ingenti terrore concutitur, ex diro terræmotu, & falſis proximi Iudicij prædictionibus. 557. I. Affligiturque peſte, fame, turpitudinibus, bello, & ſeditionibus 558. II III. ac rurſum adeo terretur ex inuaſione Auarum, vt cogitaretur de fuga in Aſiam. 600. II.

Liberatur iterum ab obſidione eorumdem Auarum, virtute S. Deigenitricis. 625. II. Itemque ab obſidionibus Saracenorum. 672. III. 717. IV. Trecenta hominum millia peſte & fame ibi pereunt. 717. IV. Pro defenſione ſacrarum Imaginum, fortiſſime agunt aduerſus Impp. earum oppugnatores. 726. III. V.

Direptioni militum exponitur à Copronymo Imp. ob receptum Artabaſdum. 743. V. Pene deſerta redditur à peſte Bubonis. 746. I. obſidetur à Thoma tyranno ſub Michaele Balbo. ſed liberatur per Bulgaros. 822. II. Concutitur aliis diriſſimis terræmotibus. 789. I. 861. IV. 862. I. 986. II. 1011. V. Conceſſum in ea Saracenis Oratorium. 917. III. 1187. II.

Conſtantinopol. Conciliabulum Euſebianorum ſub Conſtantino Mag. aduerſus Marcellum Ancyræ Epiſcopum Orth. 336 V.

Acacianorum ſub Conſtantio, aduerſus Semiarianos: quo inter alias blaſphemias, nomen Hypoſtaſis in perſonis diuinis abdicatur. 359. XX.

Aliud ſub Arcadio, quo Chryſoſtomus pulſus eſt in exilium. 404. V.

Sub Heraclio, pro confirmatione impiæ Ecthesis Monothelitarum. 639. I. Sub Iuſtiniano Iuniori, Erratica Synodus dicta, pro Appendice ad Synodos Quintam & Sextam Oecumenicas, vnde & Quiniſexta quoq; dicta eſt. 692. I. & ſeqq. Vide Quiniſexta Synodus. Sub Philippico Bardane poſt reſtitutionem hæreſis Monothelitarum. 712. I. ſub Conſtantino Copronymo, Septimum Oecumen. ab eis dictum, aduerſus ſacras Imagines, & Sanctos. 754. VI.

Damnatur à Stephano Papa, & Patriarchis Orientalibus. ibid. VII. & in Concilio Rom. ſub alio Steph. 769. II. itemq; in ſeptima legitima Nicæna Secunda Synodo. 787. V. Sub Nicephoro, duo Concilia Adulterantium. 806. II. 809. I. Sub Leone Armeno, aduerſus ſacras Imagines, & pro damnatione Nicænæ VII. Oecumen. Synodi. 814. III. A Photio intruſo pſeudopatriarcha aduerſus Ignatium expulſum: quod Nicolaus PP. vocat Latrocinale Concilium. 861. I. II. Aliudq; aduerſus eumdem Nicolaum. 867. VII.

Huius Acta comburuntur Romæ, & Conſtantinopoli. 868. III. 869. VI Rurſum aliud, Octauum falſo dictum, quo abrogata eſt legitima Octaua Synodus. 879. V. Damnatur à Ioanne Papa. 889. I.

Conſtantinopol. Concilium Oecumenicum 150. Epiſcoporum, ad confirmandam fidem Nicænam, indictum à Damaſo PP. conuocatum à Theodoſio Imp. 381. II. Damnati in eo Macedoniani, vna cum aliis omnibus hæreticis: & additũ Symbolo Nicæno, de diuinitate Spiritus S. ib. V. Cõfirmatur à Damaſo in his quæ ſpectant ad fidem Cathol. ib. VI Canon eius aſſertus de prærogatiua ſedis Conſtantinop. cuius fidei. ibid. V. 403. IV. 426. II.

Quæ ibi turbæ ob ſucceſſionem Meletii Antioch. contigerint, ob quas etiam Gregorius Naz. ſe abdicauit. ibi. VII. & ſeqq. Aliud ſub eodem Theodoſio, ad quod vocati præcipuarum ſectarum Epiſcopi ſpe concordiæ: ſed fruſtra. 383. VII.

Itemque aliud in Encæniis Eccleſiæ Ruffinianæ. 394. VI. Sub Arcadio, pro electione Ioannis Chryſ. 397. XX. A Chryſoſtomo, in cauſa Epiſcoporum ſimoniacorum. 400. XIII.

A Proclo, in cauſa diſtinctionis diœceſeon Alexandr. & Antio. 439. IX. A Flauiano aduerſus Eutychetem hæreſiarcham. 448. III. aliudque rurſum contra eumdem. 449. II. Sub Legatis Apoſtol. Sedis, aduerſus Neſtorianos & Eutychianos. 450. VI. Sub aliis eiuſdem Sedis Legatis, pro confirmatione Chalcedonenſis aduerſus Eutychianos. 459. I. Sub Acacio, contra Petri Fullonis Theopaſchitarum hæreſim. 483. IV.

A Ioanne Epiſcopo pro referendis in Diptycha nominibus Orthodoxorum eraſis ſub Anaſtaſio Imp. hæretico, & abradendis hæreticorum. 518. VI.

Ab Epiphanio, pro mittenda profeſſione fidei ad Rom. Pont. 520. X.

A Mena, & aliis Apoſt. Sedis Legatis, aduerſus Anthimum, Seuerum, alioſq; hæreticos. 536. X.

A Vigilio Papa, in cauſa Trium Capitulorum. 547. III. 551. II.

Oecumenicum, dictum Quintum, in cauſa Triũ Capitul. & errorum Origenis. 553. III. Vide Quinta Synodus. Aliud prouinciale in cauſa Gregorij Epiſcopi Antiocheni, ſub Ioanne Ieiunatore. 587. I.

Oecumenicum Sextum, contra Monothelitas. Vide Sexta Synodus.

Sub Methodio Patriarcha, pro confirmatione Nicænæ Oecum. VII. Synodi, & reſtitutione ſacrarum Imaginum. 842. III.

Sub Ignatio, in cauſa Gregorij Syracuſani, quæ ad Rom. Pont. delata eſt. 854. II.

Oecumenicum Octauum, contra Photium, eiuſque ſchiſma. 869. II. Vide Octaua Synodus.

In controuerſia de Polygamia. 921. I. Pro conſecratione Theophylacti Epiſcopi. 944. I.

Pro depoſitione Baſilij Patriarchæ criminis accuſati. 975. III. Sub Luca Chryſoberge Patriar. 1145. V. 1148. XIV. & 1166. VII.

Conſtantinopol. Eccleſia à quo fundata. Vide Byzantium. olim ſubiecta Heracleenſi. 314. XV. Turbatur ob electionem Macedonij hæretici in Epiſcopum eius ciuitatis. 342. VII.

Diriſſimam perſecutionem patitur ab eodem Macedonio. 351. XII. itemq; ab Arianis ſub Valente Imp. 370. VI. Ei ſubuenit Damaſus PP. ib. Reparatur à Gregorio Naz. 378. XIV. & Theodoſio Imp. 380. II. Graſſationem ſacrilegam patitur in expulſione Chryſoſtomi. 404. V. itemq; incendium cæleſte. ibid. VIII. aliaq; diriſſima à perſecutoribus. ibid. X.

Cædibus polluitur ſub Neſtorio. 431. II. Auxiliũ petit à Rom. Pont. aduerſus Eutychianos. 475. VII. Eius maioris Eccleſiæ numerus clericorum, à Iuſtiniano Imp. conſtitutus. 535. I. Itemq; ab Heraclio. 618. I. Turbatur ob ſubintroductam pellicem à Conſtantino filio Irenæ. 795. I. 806. II. 809. I. itemq; ob quadrigamiam Leonis Sap. Imp. 901. II. 921. I.

Decius prærogatiua poſt Romanam, canon aſſertus Concilij Conſtantinop. Oecumenici, cuius fidei. 381. V. 403. IV. 426. II.

Eius Epiſcopus in Conciliab. Epheſino, poſtponitur Hieroſolymitano. 449. IX. prædicta eius prærogatiua firmatur in Concilio Chalced. reſiſtentibus Legatis Apoſtol. Sedis. 451. XXXI. Irritatur à Leo. Papa. 452. III. 453. V. Itemq; Marcianus Imp. 454. III. & Gelaſius Papa. 494. III.

Renouat Iuſtinianus propria præſumptione. 541. IV. Ex quo tempore cœperit in deteriis labi, & communicatio cum Eccleſia Rom. frigeſcere. 692. V. Vide etiam Græci, & Orientalis Eccl.

Sedet in ea femina Patriarcha; & inde à ſchiſmaticis calumnia in Rom. Eccleſiam de Papiſſa Ioanna. 853. VI.

Summa eius inuidia in Rom. Eccleſiam. 869. XV.

Quando penitus defecerit ab eius communione 1009. I. 1155. VIII.

Conſtantinopol. Epiſcoporum ſucceſſio ante Conſtantinum. Vide Byzantium. Ii poſtea ſepeliri ſoliti in Eccleſia Apoſtolorum, in qua & Imperatores. 337. III. Sibi ſubijcere conantur Eccleſias Illyrici. 421. II. & Helleſponti. 426. VI. & Bulgariæ. 869. XIII. vide etiam ſupra in Conſtãtinop. Eccleſ. Oecumenici nomen ſibi vſurpantes, retunduntur à Rom. Pontif. Vide Vniuerſalis. Cõſecrari ſoliti ab Epiſcopo Heracleæ. 906. I. Eorum iudex, confirmator, ac depoſitor, Rom. Pont. 342. VII. VIII. 404. VI. 406. III. 407. VII. 430. II. 434. I. 450. II. 483. III. 484. IV. 494. III. 520. II. 536. V. 551. II. 587. II. 599. IV. 648. II. 730. I. 785. I. 863. I. 867. XI. 878. I. 886. I.

Conſueuerant ſinguli à Rom. Pont. petere vſum Pallij: quem poſtea eis in perpetuum conceſſit Ioannes XI. tyrannice ad id coactus. 934. I. Iidem ſoliti à Rom. Pontif. vicariam poteſtatem in rebus ad hæreſes, & vniuerſalis Eccleſiæ negotia pertinentibus, accipere: puta Anatolius. 456. II. Acacius. 477. II. Epiphanius. 521. II. Menas. 536. X.

Conſtantinus Magnus poſtea dictus, Conſtantij Chlor. Imp. filius Romæ detinetur in cuſtodia à Galerio ſpecie religionis. 306. II. Fugit ad patrẽ in Britanniam. ib. Succedit ei in Imperiũ. ib. III. Eius genus paternum, & maternum. ibi. V. Quo tẽpore, & ætate ſumpſerit Imperium. ib. IV. VII. 307. III. Francos & Alemannos vincit. 307. II.

Ducit in vxorem Fauſtam filiam Maximiani Herculij.ibid.III.Habuit priorem vxorem Mineruinam,& ex ea filium Criſpum.ibid. Herculium fugat, ob inſidias ab eo ſibi ſtructas, & mori compellit.ibid.IV. Quibus cauſis motus ad bellum Maxentio inferendum.312.III. Crucis ſignum ei apparet.ibid.IV. Labarum cruce, & Chriſti nomine ornatum, fieri curat.ibid. Victoriæ de hoſtibus, & triumphus ibid.VIII. Agnoſcit ſe virtute.S. Crucis Maxentium viciſſe. ibid.X.

Quæ tunc reſcripſerit, pro Chriſtianis.ibid.XI. Qua ratione retinuerit poſthac titulum Pontificis Maximi.ib.XII. Sororem ſuam Conſtantiam nuptui dat Licinio Imp.313.I. Vna cum eo reſcribit pro Chriſtianis.ibid.II. Sæculares ludos celebrare contemnit, magno Gentilium mœrore. ib.III. Defenditur à calumniis Zoſimi hiſtorici. 306.VI.313.III.315.III.IV.318.II.330.VI.VII. Iraſcitur Donatiſtis, quod ipſum interpellarent in rebus Eccleſiaſticis, eorumque cauſam aduerſus Cæcilianum committit Epiſcopis. 313.IV.V.

Rurſum acriter in eoſdem inuehitur, quod à iudicio Epiſcoporum appellaſſent.ibid.IX. iterumque eorum iudicium defert Epiſcopis apud Arelatem.314.IV. Demum ab eis coactus, ipſemet de cauſa cognoſcit, eamque in fauorem Cæciliani definit. 316.VII. Calumniam ab eis paſſus, quomodo cum eis egerit. ibidem. VIII. Donat Melchiadi PP. Palatinum ſuum Lateranenſe. 313.VI.

Inſidiis petitus à Maximino Imp. viſione diuina euadit periculum.314.II. Celebrat Chriſtiano ritu Decennalia Imperij ſui. 315.I. Creat Cæſares, Criſpum & Conſtantinum filios ſuos, & Licinium Iuniorem filium ſororis ſuæ. ibid. Eius munificentia in omnes, & laudabiles leges ea de re, atque etiam pro pudicitia.ib. III.IV.V. Iudæorũ in Chriſtianos procaciã ſeueriſſime punit ib.VI. Concedit Epiſcopis Cathol. manumittere in Eccleſia.316.IX. Leges aduerſus cælibatum abrogat.320.II. Diei Dominicæ feriationem, & feriæ ſextæ, omnibus præſcribit. 321.VI.

Permittit omnibus, bona ſua teſtamento relinquere Eccleſiis.ibid.VII. Reſcribit pro clericorum à muneribus immunitate.319.XI.330.XIII.& pro ampliſſima Epiſcoporum iudiciali poteſtate. 319.XI.326.XIX. Bellum infert Licinio pro defenſione religionis Chriſtianæ.316.II.III. Eum variis prœliis, cæleſti auxilio vincit.317.I.II.318.I.II.III. ac poſt renouata fœdera, iterum res nouas molientem relegat, & tandem mori cogit. ib.II. quam mitis erga hoſtes.ibid. Monarchiam conſequitur vniuerſi Imperii Rom.& pacem Eccleſiæ vbiq; reſtituit.ibid.IV. Vincit Sarmatas. 319.I. In cunctis bellis à Deo protegitur.ibi. Reſcribit aduerſus aruſpices. 319.XI. & contra maleficos & incantatores.321.VII. Scribit ad Alexandrum Epiſcopum Alexan.& Arium pro concilianda ipſorum diſcordia. 318.XI.XII. Contemptus ab Ario, publicas in eum literas inuectiuas ſcribit.319.II. Donatiſtas ab exilio reuocat.321.I. Reſcribens pro Aruſpicina grauiſſima inde patitur.321.VIII.IX. Criſpum filium, Licinium nepotem, & Fauſtam coniugem necat.324.I.& ſeqq. Baptizatur in expiationem tot ſcelerum, & pariter mundatur à lepra, & quo tempore & loco id contigerit. ibi.VI. vſque XIX. multa pia ſancit pro fide Chriſti, & aduerſus idololatriam: multaſq; Eccleſias extruit, & dotat. ib.XIX.& ſeqq. ſtratoris obſequium exhibet Silueſtro Papæ.ibid. poſt num.XIX. Hortatur omnes ad fidem, ſed neminem cogit. ibid. XX. Abſtinet in Occidente à donariis templorum, ſed non in Oriente.ibid.XXI. Noluit ſuis ædificiis nomen ſuum inſculpi.ibid.XXII. Eius Edictum de Donatione facta Eccleſ. Roman. expenditur. 324.XXIII.& ſeqq.

Conſilium init de noua Vrbe condenda, in quam transferat Imperium, & poſt tentatum Ilium, diuinitus eligit Byzantium.324.XXXI. Ab eo quomodo dicatur indictum Concilium Nicænum.325.V. Libellos criminationum ab Epiſcopis ſibi in alterutrum oblatos, non lectos comburit.ibid.XII. Quantam reuerentiam ſacerdotali dignitati exhibuerit.ib. Quæ fuerint eius partes in Synodo. ibid.XIV.

Poſt finitam Synodum, muneribus honorat Patres, & frumenti annonam largitur cunctis vbique Eccleſiæ miniſtris, & ſacris virginibus. ibid. L.

Celebrat Vicennalia Imperij, & filium Conſtantinum Cæſarem creat.325.L. Reſcribit aduerſus Ludos gladiatorios.ibid.LII. Supplicium Crucis abdicat.ibi. Legationes vndiq; ab exteris gentibus recipit. ibid.LIII.

Eius Lancea in ſimilitudinem Crucis facta, ad Imp. Germanos translata. ibid.LII. Hæreticos omnes à priuilegiis Catholicorum excludit, & diuerſis oneribus obligat, ac conuẽtus agere prohibet, ſicq; plurimas eorum ſectas magna ex parte delet.326.IV. Nouam ciuitatem Hieroſolymam conſtruit ad ſepulchrum Saluatoris.326.VI. Quid egerit de parte Crucis, & Clauis Domini, ab Helena matre ei datis.ibid.X.XI. Eccleſias Chriſtianorum ritu in Oriente erigit. ibid. V.VI. Templa idolorum, libidinum promptuaria demolitur, & impudica ſacra, occultaſque turpitudines, & concubinatum proſcribit. ibid. XV.XVI.XVII.

Conſtantinopolim dedicat, & varie ornat.330.I.& ſeqq. ſed carcerem, vt erat, humilem relinquit.ibid.V. Fuit amator bonarum literarum, & artium.330.IV. Ipſeq; dicendi peritus, multas orationes conſcripſit.337.VII. Nouos Magiſtratus creauit.330.VI. Defenditur à calumniis de Chryſargyri, & Follis exactionibus.ibid.VII.& ſeqq. Scythas, ſiue Gothos, ſub tributo redigit. ibid.X. Celebrat Tricennalia Imperij, & Conſtantem tertium filium, creat Cæſarem. 335.I.

Creat item Cæſarem Dalmatium filium fratris ſui.336.XII. Legatos ſuſcipit cum muneribus ex India.ib.XI. Imperium partitur inter filios.ibid. Calumniis Euſebianorum in Athanaſium fatigatus, tandem relegat eum Treueros. 336.II. Excuſatur de eo facto, deq; aliis Orthod. Epiſcopis ſimiliter in exilium pulſis.ibid.III.VI.VII.X.

Conſtruit Eccleſiam Apoſtolorum, in qua ſepeliretur, & ſic particeps poſt mortem fieret precationum quæ ibi à Fidelibus offerrentur. 336.XIII.

Reliquias Apoſtolorum eo transfert. ibidem. Sepulturæ Fidelium inſigniter prouidet.ibidem. XIV.

Vbi, quando, quomodo, & quo ætatis vel Imperij anno, mortuus ſit.337.I.II. Funus regium, & ſepultura. ibid.III. A Græcis cultus vt Sanctus: & quid ſit quod Eutropius ait, eum inter diuos relatum.ibid. Eius virtutes ab Ethnicis quoque expreſſæ: & defenditur ab accuſationibus Victoris, & Iuliani Apoſt.ibid.IV.& ſeqq. Coronam lauream Imp. cur in gemmeam mutarit. ib.VI. Creditus veneno potatus à fratribus.ibid.XI. Ob translatum corpus eius à Macedonio hæretico Epiſcopo, ingens excitatus tumultus Conſtantinopoli.351.XII. Eiuſdem lancea & enſis delatus ad poſteros, perueniunt ad Henricum German. Regem. 929.II.

Conſtantinus Iunior, filius Magni, creatur à patre Cæſar.315.II. Vincit diuina virtute Alemannos, Britannos, & alios barbaros.337.XVIII. Succedit patri in auita ſorte.336.XI.337.VIII. Reſtituit Athanaſium exulantem Treueris; in ſuam Eccleſiam Alexandr.338.I. Bellum mouet fratri Conſtanti, & ab eius militibus occiditur. 340.XIII.

Conſtantinus genere Britannus, vna cum filio Conſtante, Imperator acclamatur aduerſus Honorium Aug.407.VIII. Immittunt barbaros in Hiſpanias, qui eas occupant.409.V. Qui filium è monaſterio eduxerat, ipſe ne occideretur compellitur fieri presbyter, & nihilominus vterque mala nece perit. 411.VII.

Conſtantinus Heraclij Imp. filius, quarto regni mẽſe moritur. 641.I.

Conſtantinus, Pogonatus cognomento à barba dictus, patris infectoribus tyrannoq; Mezentio, occiſis, imperat.668.II. Fratres in collegas aſſumit. ibid.

Pacem Eccleſiæ reſtituere ſatagens, omnia ei proſpere aduerſus Imperij hoſtes ſuccedunt. 672.III.676.III.

Agit apud Rom. Pont. pro celebratione Concilij in cauſa hæreſis Monothelitarum.678.II. Eligit tributum ſoluere Bulgaris Imperium inuadentibus, vt quies daretur celebrandi Concilij. ibid. III.

Edictum promulgat de fide Catholica, in Sexta Synodo ſtabilita. 681.X.

Liberat Eccleſiam Rom. à penſitatione pecuniæ pro ordinatione Pontificis. ibid.XII. Itemque à iure confirmationis eiuſdem Pont. tyrannice à prædeceſſoribus vſurpato. 684.I.

Redigit in ordinem fratres ſuos, res nouas molientes.681.IX. Moritur. 685.I.

Conſtantinus Copronymus, filius Leonis Iſauri, naſcitur. 719.III.

In baptiſmo ſtercus egerens, inde Copronymi cognomen habuit, futuræq; impietatis augurium dedit.ib. Infantulus coronatur Imp.720.I. Ducit vxorem Irenem, filiam Chaiani Regis.732.I.

Mortuo patre, ſolus imperat.741.I. Quã impiis, & impuris moribus fuerit, & quæ ei inde cognomina indita. ib.& 775.II.

Pellitur Imperio ab Artabaſdo cognato ſuo. 741.I.

Reſtituitur.743.V. Donat quædam Eccleſiæ Rom. ibid.VI.

Concilium colligit aduerſus ſacrarum Imaginum, & Sanctorum cultum. 754.VI.

Iuramentum exigit ab omnibus aduerſus imagines, & monachos, quos & diris modis perſequitur.ib.VIII. Fruſtra tentatur reduci à Rom. Pontificibus.743.VI.754.VII.757.II. Neſtorianum quoq; ſe patefacit.763.III. Fœdera cũ dæmonibus occulte ſancit.765.I. Triumphat de Bulgaris. 763.I.

Ingentem amittit claſſem naufragio. 766.I. Horribilia ſub eo prodigia.742.I.746.I.749.I.763.III. Eccleſias profanat, SS. interceſſiones edicto prohibet, Reliquiaſq; exturbat. 765.I.766.I. Legationem cum muneribus mittit ad Pipinum Franc. Regem.766.II. Brumalia more Gentilium celebrat.767.III. Horrendis blaſphemiis impetit S. Dei genitricem. 741.II.767.IV. Dire rurſum perſequitur monachos. 771.I. Moritur in expeditione Bulgarica, deq; ſui æterna damnatione, ob blaſphemias in B. Virginem, conqueritur.775.I. Scripta eius ibid. II. Sepultura, & effoſſio. ibid. Inuocatur à ſuis,

& miraculum

& miraculum confingitur. 813.I.

Conſtantinus, filius Leonis & Irenes, adhuc puerulus coronatur à patre Imp. 776.I. Succedit patri, ſub regimine matris. 780.III. Vide Irene. Contrahit ſponſalia cum filia Caroli Magni, ſed ea dimiſſa, cogitur à matre aliam ducere. 781.II. 788.I. Inſidias matri tendens, ab ea caſtigatur, & incluſus tenetur. 789.I. Imperat ſolus abſque matre. 790.I. Eius crudelitas in patruos. 791.I. Reiecta legitima vxore, aliam ducit: vnde à multis anathematizatur, ipſe vero in eos perſecutionem mouet. 795.I. Rurſum tentus à matre, excæcatur, & inde moritur. 797.I. Eum ſe poſtea fingens Thomas tyrannus, dat pœnas ſub Michaele Balbo. 822. II.

Conſtantinus filius Baſilij Macedonis, à patre adſciſcitur in collegam Imperij. 868.I. Moritur. 878.IV.

Conſtantinus Porphyrogen. imperat ſub tutoribus. 912.III.
Fatigatus à tyrannis, collegam ſibi aſſumit Romanum Patricium. 919.I.
Redactis in ordinem Romano cum eius filiis, ſolus imperat. 944.IV.
Moritur, veneno potatus à filio, ob diuturnum imperium. 960. III. Eius virtutes, & vitia. ibid.

Conſtantinus & Baſilius fratres Impp. Vide in Baſili. & Conſtant. Mortuo Baſilio, Conſtantinus ſolus regnat. 1025.III. Populum tributis vexat. ibid. Moritur. 1028.IV.

Conſtantinus Monomachus ab exilio vocatur ad Imperium. 1042.II.
Ob pellicem ſubintroductam, periclitatur à populo. ibid. Oſtendit ſe propenſiorem erga Rom. Eccleſiam, aduerſus ſchiſma Græcorum. 1053.V. 1054.II. Moritur. 1054.VII. Eius vitia & pia opera. ibid.

Conſtantinus Ducas creatur Imp. 1059.XI.
Pietate debellat diuinitus ſexcenta millia Scytharum. 1065.VII. Moritur. 1067.III.

Conſtantinus Rom. Pont. creatur. 708.I. Acceſſitur à Iuſtiniano Iuniori Imp. ob controuerſiam de canonibus Synodi Quiniſextæ, & miro honore in itinere à magiſtratibus, Conſtantinopoli à Clero & Senatu, & Nicomediæ ab ipſo Imp. excipitur. 709.I.II. 710. II. Satisfacit Imperatori, de non recipiendis iiſdem canonibus. ibidem. III. Reuertitur Romam. 711.II. Agit viriliter cum Clero & populo, aduerſus Philippicum Bardanem Imp. hæreticum. 712.II. Moritur. 714.I.

Conſtantinus pſeudopapa intruditur à Totone Duce Nepeſino ipſius fratre, poſt obitum Pauli Pont. 767.II.
Pellitur à Chriſtophoro Primicerio, occiſo quoque Totone. 768.I. Damnatur in Concilio, & monaſterio includitur, indeque à militibus extractus, excœcatur. ibidem. & 769. I.

Conſtantinus electus Antioch. Patriarcha quod factioſus eſſet, detinetur in carcere. 686.III. creatur Patriarcha Conſtant. 664.I. Moritur. 666. I. Conſtantinus alius Patriarcha Conſt. intruditur propria auctoritate à Copronymo Imp. 754.VI. Intereſt Conciliabulo aduerſus ſacras Imagines. ibid. Compeſcit Imperatorem à promulgando Neſtorianiſmo. 763.III. Pellitur ab eo in exilium. 766.I. Impietatem Copronymi propalans, ab eodem reuocatur Conſtantinopolim, & poſt ludibria publica, capite truncatur. 767.IV.

Conſtantinus alius, cognomento Licodex, creatur Patriarcha Conſtantinop. 1058.V.
Moritur. 1066.X.

Conſtantinus Manichæus, multos antiquos renouat errores, & Siluanum S. Pauli Apoſt. diſcipulum ſe mentiens occiditur. 653.VII. Eius diſcipulis quid contigerit. ibid.

Conſtantius Chlorus eligitur Cæſar. 292.III. Eius genus. ibidem. Repudiare coactus priorem coniugem Helenam, ducit Theodoram priuignam Maximiani Herculij, & ab eo adoptatur in filium. ibid.
Appellatur Auguſtus poſt abdicationem Maximiani. 304.IV. Partitio Imperij inter ipſum & Galerium. ibidem. & VI. in fin. & 306.II. Egregium eius factum in tentanda Chriſtianorum in religione conſtantia. 304.V. Moritur Eboraci in Britannia, & Conſtantinum, poſteà Magnum dictum, filium ſuum Imperij relinquit hæredem. 306.III. VII. Eius coniuges, & liberi. ibid.

Conſtantius, filius Conſtantini Magni, creatur à patre Cæſar. 325.L.
Ducit vxorem Euſebiam, magni ingenij feminam, ſed Arianam. 336.XI.
Succedit patri in Imperio Orientali. 337. VIII.
Patruos ſuos, ob ſuſpicionem veneni patri propinati, Delmatium Cæſ. patruelem, alioſque clariſſ. viros necat. ibidem. IX. & ſeqq. Gallum & Iulianum patrueles, neci affinium ereptos, poſtea optimis diſciplinis educandos curat. ibid. XIII. XV. Deſciſcit ad Arianos. 337.XVI. Curatur ab vlcere per Spiridionem Epiſc. Orthod. 338.III.
Multos præſtantiſſ. Epiſcopos Cathol. in exilium pellit. 340. V. & ſeqq. 342.VII.
Infeliciter ſemper cum Perſis pugnauit, & aliquando in fuga panis fruſto ab anu precario porrecto vixit. 345.I.
Reſcribit aduerſus idolatriam. 341.XVI.
Patribus Synodi Sardicenſis Oecum. pium ſe mentitur, approbato nomine ſubſtantiæ in Filio Dei. 347.XI.
Compellitur à fratre Conſtante reſtituere Athanaſium, & alios Epiſcop. Orthodox. 348.III. 349.I. & ſeqq.
Profecturus in Occidentem aduerſus tyrannos, Gallum patruelem Cæſarem creat, & præficit Orienti. 351.I.
Omnes in ſuo exercitu militaturos, baptizari iubet, aut cingulo exui. ibid. IV. Paulum iterum pellit Conſtantinopoli, & Macedonium introducit. ibid. XI. Vetranionem Imperij inuaſorem dolo ſibi ſubiicit. 352.V.
Pia eius expeditio in Magnentium, quem & ſuperat. 353.I.III.
A Valente Epiſcopo Ariano quomodo tunc deceptus. ibid. IV.
Siluanum in Galliis Imperium accipientem, per ſuos duces profligat. ib. III. in fin.
Ex proſperis fit elatior, adeo vt ſe ÆEternum exinde nominet, ſed & magis obduratur in hæreſi. ibid. IV. V.
Exilium indicit omnibus, qui Athanaſium damnare nollent. ibid. VI.
Callum Cæſ. tyrannidem affectantem, de medio tollit. 354.II.
In conciliabulo Mediolan. accuſatorem ſe profitetur Athanaſii, & eius vbiq; fautores in exilium pellit, vel aliis diris pœnis ſubiicit. 355.III. & ſeq. Antichriſti imaginem gerit, de rebus Eccl. iudicare præſumens. ibid.
Liberium quoq; Rom. Pont. eadem Athanaſii de cauſa pellit, & Felicem in locum eius intrudit. ibid. VII. & ſeqq. Eius oblationes in Eccleſia recipi prohibet Liberius. ibid. VIII.
Magnum quoq; Oſium aggreditur, ſed vincitur ab eo primis certaminibus. 355.XI.
Edicit ne cauſas clericorum cognoſcant iudices ſæculares. ibid. XV.
Iulianum patruelem creat Cæſarem, & in Gallias aduerſus barbaros mittit. 355.XVI.
Magis, & idolorum cultoribus pœnam capitis conſtituit. 356.I.
Athanaſium vbiq; perquiri iubet. ib. II. A Lucifero Epiſcopo Calaritano grauibus ſcriptis acriter exagitatur. ibid. V.
Triumphum Romæ agit de Magnentio. ibidem. XIV.
Rogatus à matronis de reſtitutione Liberij PP. eius de duobus ſimul Pontiff. decretum deridetur in Circo. ibid.
Aufert è Capitolio ſimulacrum Victoriæ cum ara. ibid. XV.
Trigeſimo die recedit ab Vrbe, ob tumultus bellicos barbarorum. ibid.
Vindicem agit vocis Subſtantiæ. 357.VII.
Liberium & Oſium Sirmij compellit ad lapſum. ibid. V. XI.
Damnatur à Felice Romæ ſedente, quem ideo necari præcipit. ibid. XVIII.
Reſcribit aduerſus maleficos, & gladiatorios ludos. ibid. XXIII.
Itemque pro immunitate clericorum, & confirmatione priuilegiorum Rom. Eccleſ. ibid.
Debellat Sarmatas. 358.VI.
Iterum reſcribit contra magos, maleficos, &c. odoratus Iuliani eiuſmodi ſtudia. ibidem.
Ad Controuerſias de fide dirimendas, indicit Concilium, quod Arianorum arte, ſed magna diuina prouidentia, diuiditur in Arimenſe & Seleucienſe. 358.I.
Quam violenter egerit cum Patribus Arimenſibus. 359. VI. VIII.
Liberium PP. & alios recuſantes ſubſcribere fidei Arim. ſedibus ſuis pelli mandat. ibidem. XIII. XIV.
Fauet Acacio contra Semiarianos, quos abdicat. ibid. XX. XXI.
Duas diuerſas fides vult eodem tempore obſeruari, in Oriente alteram, alteram in Occidente. 359.XXII.
Quam miſere peſſum dederit Eccleſiam. ibidem.
Eius inconſtantia in fide, taxata etiam ab Ethnicis. ibid. XXIII.
Mortua Euſebia coniuge, ducit Fauſtinam, ex qua nata filia poſtuma. 361. IV. In expeditione Perſica audita Iuliani rebellione, aduerſus eum regreditur. ibid. Spectris terretur; & in morbum incidens, moritur Mopſueſtiæ Ciliciæ. ibid. IV. V.
In obitu baptizatur ab Euzoio Ariano, & in impietate expirat. ibid. VI.
Laudes quas ei Gregorius Nazianz. tribuit, quomodo ſint intelligendæ. ibid. VI.
Eius ætas, & tempus Imperij. ibid. VII.

Conſtantij ſtrenui ducis opera, Honorius Imp. multos tyrannos ſuſtulit. 411.VII. Idem Gothos è Gallia pellit: & Attalum tyrannum captum, Honorio mittit. 414.I. Creatur ab eo Cæſar, vxoremque accipit Placidiam eius ſororem ex quo matrimonio natus Valentinianus Tertius Imp. 418.X.
Nominatur ab eodem Auguſtus. 420.I. Cæleſtio Pelagij ſocio exilium irrogat. ibid.
Moritur. 421. I

Conſtitutiones Apoſtolorum, Clementis PP. nomine promulgatæ, cuius ſint fidei & auctoritatis. 102.IV. V.

Conſtitutionibus Impp. etiam Ethnicorum, non dedignata vti Eccleſia in ijs quæ cõtra relig. Chriſt. non eſſent. 435. IV. 528. I.
Conſtitutiones Leonis VIII. PP. nomine aſſertæ in fauorem Ottonis Imp. redarguuntur falſi. 964. IV, V. *De alijs vide ſub ſingulis auctorum, ſiue Pontificum, ſiue Principum ſæcularium nominibus. Vide etiam Leges.*
Conſtitutum ab antiquis dictum, quæ & Decretalis Epiſtola. 404. XIX.
Conſtitutum Vigilij Papæ de Tribus Capitulis ad Quintam Synodum. 553. X. *Gregorij Magni, de exemptione monachorum à ſubiectione Epiſcoporum.* 601. II. *Gregorij II. aduerſus illicita coniugia.* 721. I. *Gregorij III. contra Iconomachos.* 732. II. *Leonis IX. de continentia Clericorum.* 1051. I.
Conſubſtantialis vox cur aliter accepta à Patribus Concilij Antioch. aduerſus Paulum Samoſat. quam à Nicænis aduerſus Arium. 272. II.
A Patribus Nicænis, ad aſſerendam Filij Dei coæqualem cum Patre diuinitatem feliciter accepta. 325. XXII.
Fuit Arianis ſummæ formidini, quod omne ipſorum venenum internecaret, & cunctas ſtrophas eluderet. ibid.
Ideoque eam reticere, idem videbatur quod Arianam hæreſim profiteri. 335. XI. 340. XII. *Ariani autem perpetuo eam abdicarunt, nec vnquam adigi potuerunt ad eam ſuſcipiendam. Vide Fides. Subſtantia.*
Conſubſtantialitatis aſſertores ab Arianis accuſati Sabellianiſmi. 340. VI. *Vide Catholici.*
Conſuetudines diuerſæ Eccleſiarum, non lædunt fidem. 57. LVIII. *Vide Ritus.*
Conſuetudines regiæ in Anglia tumultum excitant inter Regem Henr. & Thomam Cantuar. 1163. IV. *Vide Thomas Cantuar.*
Quænam eæ eſſent, quaſnamque Alexander PP. damnarit, vel tolerarit. 1164. VII. VIII.
Abolet eas ipſe Rex. 1171. I.
Conſuetudinum quarumdam occaſione, graue diſſidium inter Lucium PP. & Romanos. 1183. I.
Conſulibus quibus, natus Chriſtus. Appar. XXX.
Conſulum Chronologia in Libro de Rom. Pont. corruptiſſima. 69. XIV. *& alibi ſæpe. Itemque in nonnullis Imp.* 126. III. 252. II. *& alibi ſæpe notati etiam in actis Eccleſiaſticis.* 514. V.
Conſulum Ordinariorum, & Suffectorum, numerandorum ratio. 74. I. 103. I.
Conſulum ordo quomodo procederet. ibidem. *E Faſtis quando, & quare demi cœpti.* 309. II. *Vide Nomina.*
Poſt Conſulatum quando notati anni. ibid.
Conſul. apoſtata ſub Commodo. 189. II.
Conſulares martyres. 94. I. 98. I. 22[illegible]. II. 304. XI. *Vide etiam Senator.*
Conſules fugitiui, à Iuliano in Faſtis notari iuſſi. 361. III.
Conſul vnicus per plures annos, ob turbas Imperij Occident. 478. I. *& alijs ſæpe ante & poſt annis.*
Conſulatus cœpti negligi, inuidia Iuſtiniani Imp. 541. I.
Conſulatum Imperatori iugiter inhærere idem voluit. ibid.
Conſulatus Domitiani deriſi. 97. I.
Conſulatum Impp. primis poſt adeptum Imperium Calendis Ianuarij adibant. 101. *poſt num.* I.
Conſultationes ad Sedem Apoſt. vndique frequentes, à magnis viris, Eccleſijs, Synodiſque. 179. V. 253. XIII. 259. XIII. 382. VI. 397. XX. 404. XIX. 447. I. 452. X. 465. IV. 487. I. 502. VI. 520. III. 535. IV. 538. V. 601. V. 604. II. 726. XII. 744. III. 751. I. II. 806. IV. 809. IV. 821. II. 864. III. 905. II. *& alibi ſæpius.*
Conſultationum Epiſcoporum mos antiquus. 452. X.
Continentiam perpetuam Eſſeni obſeruarunt apud Iudæos. Appar. VIII.
Continentia inter coniuges ex conſenſu mutuo, in antiqua Eccleſia. 57. XIV. *Recentiora perpetuo continentium coniugum exempla.* 340. II. 370. V. 475. V. 665. III. 777. II. 783. I. 1024. IV. 1043. I. 1063. I. 1066. III.
Eadem ad tempus ad vacandum orationi, præſcripta coniugibus. 57. XIV.
Præpoſita coniugio. ib. XVIII. *Vide Coniugium. Virginitas.*
Continentia clericorum coniugatorum, ab ipſo Eccleſiæ exordio. Vide Cælibatus. Coniugati. Ab ea quos exemerit Concilium Ancyranum. 314. X. *Sed correxit Magna Synodus Nicæna.* 325. XL. 58. IX.
Eademque poſtea firmata in Concilio Conſtantinop. ſub Chryſoſtomo. 400. XIII. *in Turonenſi Secundo.* 570. V. *A Gregorio Magno.* 591. IV. V. *Concilio Toletano.* 601. VII. *Romano ſub Zacharia.* 743. IV. *Anglicano.* 970. II. *Vide etiam Clerici incontinentes, & Nicolaitæ.*
Continentiæ prætextu feminas debere viros ſuos deſerere, habitumque mutare, docuerunt Euſtathiani. 319. IX.
Conuentus Chriſtianorum, ad ſumendam Euchariſtiam, & Agapes celebrandas, quales olim. 57. XXXIX. XL.
Alius Eccleſiaſticus à Paulo Corinthiis præſcriptus. ib. XLVI. *cuius veſtigia in Officio Matutino, & in inſtitutione congregationis Oratorij.* ibidem. *Forenſium & Eccleſiaſticorum, apud Iudæos diſtinctio.* ibidem. L.
Conuentus Chriſtianorum vetiti à Traiano, eoque nomine dire vexati. 100. III. *Agi ſoliti etiam in maximis perſecutionibus.* 303. III.
In baſilicis martyrum fieri ſoliti, damnati ab Euſtathianis. 319. IX.
Hæreticorum, prohibiti à Chriſtianis Impp. 326. IV. 372. XIV. 376. I. 383. VII. 388. VI. *& alibi ſæpiſſime. Gnoſticorum, quam turpes.* 120. XIV. *Vide Libido & Turpitudo.*
Conuerſio mirabilis ad Chriſtianiſmum, S. Pauli. 35. II.
Eunuchi Reginæ Candacis. 35. XV. *Cornelij Centurionis.* 41. II. *S. Theclæ.* 47. III. *Dionyſii Areopag.* 52. IV.
Iuſtini philoſophi & martyris. 130. IV. *Æditui idolorum.* 253. XXI. *Arnobij Rhetoris.* 302. IX. *Conſtantini Magni.* 312. IV. *Auguſtini* 385. I. *Reliquorum ſiue hominum, ſiue populorum, vide ſub ſingulis eorum nominibus. & in Captiui.*
Conuiuiorum Iudæorum, & præcipue Paſchalium, ritus. 34. X. *& ſeqq. Quænam de ijs obſeruarit Chriſtus.* ibid.
Conuiuia publica veterum Chriſt. multiplicis generis. 57. XL. *Vide Apage.*
Conuiuia regia Pontiff. Romanorum, carpuntur ab Ammiano Ethnico, & defenduntur exemplis Sanctorum, 367. IV. *Qualia ea eſſe ſolerent.* ibi. *ad conuiuium nunquam ire voluit Ambroſius factus Epiſcopus, licet alios ipſe conuiuio exciperet.* 374. IV. *Cophinum Iudæorum, quid intelligat Iuuenalis.* 94. II.
Corban dicebantur, qui voto Nazaræorum ſe obligabant. 53. V.
Corbeiæ monaſterium in Saxonia erigitur à Ludouico Pio. 822. I. *eo transferuntur reliquiæ S. Viti martyris.* 836. IV.
Corbinianus è Germania veniens ad Limina Apoſt. à Gregorio II. creatur Epiſcopus Friſingenſis, & accipit Apoſtolatum ad gentes. 716. III.
Petit miſſionem ab onere, nec obtinet. 724. II.
Boioariæ Ducem de inceſtu reprehendens, periclitatur à pellice, ſed diuinitus liberatur; peccatores vero relapſi miſere pereunt. ibidem.
Corbonæ, dicta gazophylacia ad recondendas oblatas pecunias. 44. XXXI.
Cordubenſis in Hiſpan. Eccleſiæ dira afflictio, & ingens martyrum numerus, ſub Saracenis. 821. III. 850. I. 851. II. 852. II. 859. I. 923. I. 938. I. 975. II.
de Corepiſcopis epiſtola ſpuria Ioannis III. Papæ. 572. I.
Corinthiis Paulus prædicat. 52. V. *& ſeqq. annis. Itemque Apollo.* 54. I. *ſed & Petrus,* 57. II.
Contendunt de ſuis in fide præceptoribus. 57. I. II. *Ad eos Paulus ſcribit Epiſtolas.* 57. I. *&* 58. XVII. *itemque Clemens Papa.* 95. I. *Fuerunt olim admodum libidinoſi.* 57. XIII. *Facti Chriſtiani, virgines ſuas velare conſueuerunt.* ibid. XVIII.
Corinthium Concil. de die Paſchatis, auctoritate Victoris PP. 198. I.
Cornelius Centurio, primus omnium Gentilium admittitur à Petro ad fidem Chriſti. 41. II. *Fit poſtea Epiſcopus Cæſarienſis.* ibidem. III.
Cornelius Antiochenus Epiſc. eligitur. 131. I. *Moritur.* 143. I.
Cornelius poſt annuam Sedis Rom. vacationem, creatur inuitus, diuino iudicio, Pontifex. 254. IV. *& aduerſus eum in Schiſmate (quod primum in ea Eccleſia fuit) Nouatianus presbyter.* ibid. IX.
Concilia celebrat in cauſa Lapſorum, contra ſchiſmaticos. 254. XI. 255. I. *Fuit ei conſuetudo litterarum de rebus Eccleſ. cum Cypriano Carthaginienſi.* 254. XIII. 255. III. VII. *Exul ob fidem mittitur Centumcellas.* 255. VIII. *Martyrium ſubit.* ib. IX. *Clarus inter Scriptores Eccleſiaſticos.* ibid.
Corona Domini ex ſpinis fuit, non ex iunco marino. 34. XXVII. *eius ſpinæ reuiuiſcere diu viſæ.* ib. *Ob eius reuerentiam, abſtinebant antiqui Chriſtiani coronis è floribus.* ibid. *Eius pars delata in Galliam.* 542. III.
Corona aurea, ornamentum capitis antiquorum Pontiff. omnium religionum. 34. LXXXV. *atque etiam Epiſcopor.* 58. LV. *in fin.*
Corona Laurea. Vide in Laurea.
Corona Epiſcopali, ab ortu ſuo inſignitus Nicetius Treuerenſis. 530. VI.
Corona dicta raſura capitis Eccleſiaſticorum, & quare. 58. LIV. *Inde per Coronam Epiſcoporum, obteſtari ſoliti antiqui Chriſtiani.* ibidem.
Coronam aureã Clodoueus Franc. Rex mittit Hormiſdæ Papæ. 514. II.
Coronari ab Epiſcopis Conſtantinop. iam antiquitus ſoliti Impp. Orientis. 457. II. 491. II. 519. IV. 565. III. *&c.*
Corpora appenſorum in patibulo, apud Iudæos ante occaſum Solis ſepelienda erant. 34. XL. *Priuatis ſepulchris ſeparatim collocanda, vna cum inſtrumentis ſupplicij quo quis affectus fuerat.* ibi. XLI.
Corpora defunctorum condiendi, ritus Ægyptiorum &

rum & Iudæorum.34.XLVIII.Chriſtianorum etiam, vnguentis delibuta ſepeliri ſolita.ibidem. XCII. Vide etiam Defuncti Funus.Sepultura.

Corporis Dominici meatus, quo ad cœlos aſcendit numquam potuit Eccleſia erecta obſtrui. 34. LXIV.

Corporum reſurrectionem, & ſalutem, negabant Baſilidiani, alijq;.120.IX.Vide Reſurrectio.

Corpora Regum Parthorum Caracallus è ſepulcris abijcit. 218.I.

Corpus Stephani Protomart.feris expoſitum, intactum permanſit.34.XCI.itemque Iacobi Apoſt. 44.IV.Martyrum, comburi ſolita, vel in aquas proiici, aut feris exponi, ne à Chriſtianis celerentur.109.II.179.II.302.V.307.V. Effodi quoque ſolita à Gentilibus. 201. VIII. 302. V. atque etiam pretio diſtrahi. 305. II. Vide Martyres.

Corpus Patrophili Epiſc.Ariani, effoſſum à Gentilibus ſub Iuliano Apoſt.362.XXXIV. Georgij Alexand.ac ſociorum cremata, & cineres in mare proiecti.ibi.XXXVI. Iuliani Apoſtatæ renuit terra ſuſcipere.363.XV.Conſt. Copronymi Imp. effoſſum poſt mortem à Catholicis. 775.II. Formoſi PP. à Stephano & Sergio. 897. II. Plurimorum aliorum, vide ſub ſingulis eorum nominibus: & adde.1105.IV.1106.III.in fin.IV.in fin.1135.II.1139.V.

Corpora Sanctorum.Vide Reliquiæ.

Corrupticularum hæreſis, qua occaſione orta, & quæ doceret. 519.XII.563.I.

Corui miniſterio, paſcit Deus Paulum Eremitam. 253.XVI.343.I.

Coſmæ & Damiani, aliorumque trium ipſorum fratrum, martyrium ſub Diocletiano. 281. I.

Coſmas eligitur Patriarcha Conſtantinop. 1078. IV. Moritur. 1086. V. Alius eiuſdem nominis inſignis plane vir, eligitur.1146.IV. Moritur. 1147.XIII.

Coſrhoes Perſ. Rex bellum infert Iuſtiniano Imp. 539.II.Syriam vaſtat, & Antiochiam incendit; tributumq; ei ab Imp.pro pace promittitur.540. VIII.IX. Alias iterat irruptiones.543.II.544. II.Virtute Imaginis Chriſti, repellitur ab inuaſione Edeſſæ.545.II.In Colchide delet exercitum Romanorum.554.II. Multis aliis victoriis obtentis, tandem omnino profligatur à ducibus Tiberij Imp. & præ mœrore moritur miſerabiliter.581.I.Aſſeritur à nonnullis, in fine baptiſmũ ſuſcepiſſe. ibid.

Coſrhoes alius, ſuperioris nepos, erectus à ſubditis in patrem Hormiſdam, infeliciſſime eum perire facit.590.XV.Inde rebellantibus aduerſus eum militibus, confugit ad Mauritium Imp.ibidem. Reſtituitur à Romanis in regnum, & ſacra donaria mittit ad Eccleſiam S. Sergij martyris: haud tamen conuertitur ad fidem. 591.I. II.

Mouet arma in Phocam Imp. in vltionem necis Mauritij.604.IX. Syriam deuaſtat, nulla obice.607.III. Alias ingentes infert clades Imperio.608.I.610.IV.611.I. 613.I. Oblatum pro pace tributum annuum ab Heraclio reſpuit. 613.I. Hieroſolymam capit, loca Sancta comburit, & Crucem Domini captiuam abducit in Perſidem.614.VIII.Inuadit AEgyptum & Lybiam, capitque Carthaginem. 615.I.616. II.

Rurſum petitam ab Heraclio pacem denegat, niſi Imp.cum ſuis Chriſtum abnegarent. 617. III.

Eius exercitus vincuntur ab Heraclio. 621.II. 622.I.623.III.624.II.625.II.626.II. Prærabie Eccleſias regni ſui donariis ſpoliat, & Chriſtianos omnes ad Neſtorianiſmum cogit.624.I. Anaſtaſium Perſam monachum martyrio coronat. 627.I.

Fugiens Heraclium, à proprio filio Syroe capitur, illuditur, & miſerrime necatur. ibid.II.

Coterelli hæretici & graſſatores, damnantur in Concilio Lateran.ſub Alexan. PP.III.& armis coerceri iubentur. 1179.III.

Eorum nefanda ſcelera.1183.IV. Extirpantur ex Gallia ab exercitu Regis Philippi. ibid.

Coyacenſe Conc.in Hiſpan. de Eccl. & regni diſciplina. 1050.III.

Craticulà, in qua Laurentius aſſatus eſt, miraculis coruſcat. 261.II.

Creatorem & creaturas execrabatur Marcion; & quænam in eorum odium egerit.146.VII.itemque Manes.277.X. Vide etiam Deus Hebræorum. Carnes; Reſurrectio.

Creaturæ benedictione ſanctificandæ.132.II.Vide Benedictio.

Crede Chriſtianorum præſtantia defenſa à Gregorio Nazianzeno aduerſus Iulianum Apoſt.illud irridentem. 362. LVIII.

Credentes olim vocati Chriſtiani omnes. 43. IV.

Creditoribus, quale olim ius in debitores 33. XI.

Creſcens diſcipulus Pauli, Apoſtolus Galliæ & Galatiæ. 59.VI.

Martyrium ſubit in Gallia ſub Traiano. 110. III.

Creſcentius Numentanus inuadit Romæ tyrannidem. 985.III. aduerſus eum vocatur, Otto Rex Germ.996.I.Ioannem, ſchiſmaticum Papam, creat aduerſus Gregor.V.ibid.II.Captus ludibrio habetur, & miſere perit. ibid.

Creſconius Africanus, Canonum Collector.527.IX. 865.II.

Creſconius Tudertinus Epiſc. mittitur ad Anaſtaſium Papam, ad pacificandam Eccleſiam Oriental. 497.I.

Cretenſes olim ſalaciſſimi, poſt excultam Chriſtianitatem caſtiſſimi.58.VI.Eorum Epiſcopus creatus à Paulo Titus. 57.LXIV.

Creta inſula obtinetur à Saracenis. 822.III. Vnde ea dicta Candia.ibi.Recuperatur à Græcis, & illuſtratur prædicatione & miraculis S. Niconis. 961.III.

Crines.Vide Capilli.

Criſpini & Criſpiniani martyrium ſub Diocletiano. 303.IX.

Criſpus filius Conſtantini Magni ex Mineruina priori coniuge.307.III.Creatur à patre Cæſar. 315.II. Literis eruditur à Lactantio.ibid. Eius virtus in bello Liciniano. 318.IV. Vincit Alemannos.320.I. Interficitur à patre calumniis nouercæ.324.I. Eius virtutes, & religio.ibidem. V.

Clotildis Regina. Vide Clotildis.

Crucis ſignum fuit apud Iudæos, & AEgyptios, ſalutis inſigne. 34.XXIX.389.XVII.

Cruce damnatis quæ ſolita eſſent exhiberi miniſteria à Iudæis. 34.XXX.& ſeqq.

Crux Dominica virtutem multiplicationis habuit. 34.XLII.Inuenta ab Helena Aug. & miraculo diſtincta à reliquis latronum.326.VII.& ſeqq. Ea in partes diuiſa, & vna delata Romam, alia Conſtantinopolim. ibid.X.

Quæ vero maxima pars relicta eſt Hieroſolymis, iugi miraculo peregrinis per particulas diſtributa, ſemper tota integra permanſit.ibi. Adoranda proponi ſolita tempore Paſchatis, iſque mos in vniuerſam vbiq; Eccleſiam propagatus. 397.II.

Eiuſmodi adoratione, Crux Apameæ viſa eſt circumdata igne non comburente. 540.IX.

Eius portiuncula, dono data S. Radegundi Reginæ ab Imp. frequentia edi ſolita miracula. 566.VI.

Ex nodis eius ſacratiſſ.ligni, liquor odorifer & ſalutifer profluit. 598.IV.633.I. Abducitur captiua in Perſidem à Coſrhoe Rege, ingentemque eis terrorem incutit, vt nec eam aſpicere auſi ſint. 614.VIII.X.

Captiua debellat Perſas, eorumq; Imperium extinguit. 622.I.628.II.

Extincto Coſrhoe, redditur Heraclio à nouo Rege Syroe, & inſigni pompa refertur Hieroſolymam.627.III.Reſtituitur ab Imperatore in locum Caluariæ, illuſtri edito miraculo, inſtitutumque eſt feſtum Exaltationis eius.628.I.Defertur ab eodem Heraclio Conſtantinopolim, ne pateret incurſionibus Arabum, ſiue Saracenorum. 633.I.

Eius portio inuenta Romæ à Sergio Papa, proponi conſueuit adoranda in die Exaltationis eius. 701.I.

Eiuſdem ſanctiſſ. Ligni virtute, ingentes partæ diuinitus victoriæ à Chriſtianis Latinis aduerſus Saracenos. 1101.III.1105.V.1120.V. 1123.II.1144.IV. Capitur à Saladino Hieroſolymis, & ignominioſe flagellatur. 1187.I. II.

Crucis ſigni vſus in ſingulis quibuſq; actibus, ex traditione Apoſtol. & potiſſimum ad verſus dæmones. 60.III.

Illud facere prohibebit Antichriſtus. ibid.

Crucis Chriſti inimici, Simon magus, Cerinthus, Baſilides, & alij qui Chriſtum paſſum negarent. 60.II.120.VI.ac pariter Mahometes.630.II. Bongomili. 1118.XII.

Petrus de Bruis.1126.VI.Henricus.1147.VIII.

Ex Crucibus ſolita à Gentilibus ſumi amuleta morborum. 218.II.

Crucem horrent dæmones, eaq; fugantur. 60.III. 253.XXI.351.III.

Crucem pro phylacterio, mittit Gregorius Magnus ad infantulum regium. 604.I.

Crucis apparitiones. Vide Apparitio.

Crucis ſupplicium quibus deberetur. 34. XXIX. quot clauis fieret.ibid.XXXV.326.XII.ſublatum à Conſtantino. 325.LII.

Crucis ſignum humi inſculpi, ne conculcetur, prohibent Impp. 427.II.

Crucis ſigno liberata virgo ab inſultibus Satanæ.31. XXV. eruptio maris cohibita à S. Hilarione. 365.IV.

Peſtis animalium ſanata.376.III. Immenſus draco extinctus à S.Donato Epiſcopo.394.XVI. Paralyticus curatus. 420.IV.

Dæmones fugati.351.III.471.I.513.V.Cæcus illuminatus. 484.VII.

Crucis oleum, quid eſſet. 598.IV.

Crucis ſigno peſtis Turcarum infidelium ſanata. 591.I. Ingentia miracula edita à Theodoro Siceota.598.VI. Incendium extinctum à Leone PP.IV.847.V.Ignei globi repulſi.944.V.AEgri curati à Roberto Rege. 1033.IV.

Crucis virtute hoſtes vincit Conſtantinus.312.IX. 313.III.317.II.318.III.330.XI.

Crux contra Crucem viſa primũ in bello Conſtantij Imp. Ariani contra Magnentium tyrannum. 353.II.

Crucis victoria vbiq; prædicata, poſt necem Iuliani Apoſtatæ. 363.XV.

Crucis virtute victus Eugenius à Theodoſio Magno. 394.II. itemq; Alæricus apud Pollentiam.403. XI. Apameenſes liberantur à Coſrhois inſultu. 540.IX.Impeditur ædificatio templi Saracenorum Hieroſolymis.643.I. Lucidiſſimam ponit

Angelus ſuper pyramidem ſepulchri Sultanæ mortuæ Chriſtianæ. 1169.VI.
Cruces ab initio Eccleſiæ, erigi conſuetæ ad venerationem. 57.XXXVI.60.III.
Crucis ſuffitum facere ſolitus Angelus Conſtantinopoli. 330.III.
Crucis titulo ſiue vexillo, mancipari olim ſolitæ eccleſiæ cultui diuino. 112.III.
Cruce panes conſignabant tam Iudæi & Gentiles, quam Chriſtiani. 58.XXIV.
Crux S.Thomæ Apoſtoli ſanguine tincta, miraculis illuſtratur. 57.XXXIV. aliaq; à Conſtantino Magno erecta Conſtantinopoli. 330.III.
Cruce Labarum ornat Conſtantinus. 312.IV. eamque in cunctis ſuis imaginibus iubet apponi. 325. LII.
Olim pariter exprimi ſolita in militaribus ſignis Gentilium Ro. 312.IV.
Crucem Iudæi comburere ſoliti, prætextu incendendi Aman, antiqui illorum hoſtis. 408.IX. Vide etiam Puer.
Cruces igne comburens Petrus de Bruis hæreſiarcha, igne ipſe comburitur à Fidelibus. 1126.VI.
Crucem deijcere conantes Saraceni, immiſſis cælitus fulguribus pereunt. 1169.VI.
Cruces inter ſe vehementer ſponte concuſſæ, portendunt mala euentura. 607.III.
Cruces priuſquam adorarent, baptizabant Armeni. 863.V.
Crux antiquo more ferri ſolita à Subdiaconis Eccl. Rom. ante Pontificem equitantem. 855.IV.
Data pro inſigni Bulgaris recens factis Chriſtianis, à Nicolao Papa. 866.II. Ante Regem Hungariæ Stephanum, ceu Apoſtolatus inſigne deferri, conceſſit Papa. 1000.II. Conſtituta teſſera militaris Sacri Belli ad recuperationem Terræ Sanctæ. 1095.V. Variatus earum color, ad diſtinctionem militum diuerſorum Principum. 1188.II. Suſpendi ſolita ad collum, poſt finitam peregrinationem Hieroſ. 1191.V.
Cubiculum olim, idem quod hodie Capella. 461. IV.
Cubicularios ſepulchris Apoſtolorum adhibuit Leo Papa. ibid.
Cucuſum Armeniæ oppidum, nobile exilio Pauli Epiſc. Conſtantinop. 351.XI. & Io. Chryſoſtomi. 404.XIV.
Cunonis electi Treuirenſis martyrium. 1066.V. Vide etiam Conon.
Curbicus ſeruus, qui poſtea dictus Manes hæreſiarcha. 277.V. Vide reliqua in Manes.
Curopalates: vide Ioan. Curopal.
Curſoris officium in antiqua Eccleſia. 44.XXXIV. 58.XL.
Cyclus Paſchalis. Vide Paſchal. Cyclus.
Cyprianus Rhetor & Senator Carthag. ex neophyto, & vxorato, creatur iam ſenex eius vrbis Epiſcopus. 250.I.III.
Nobile ipſius genus, & mira eloquentia. ibid. II.
Quæ feruntur de ipſius magia ſunt alterius Cypriani. ibid. In perſecutione Decij quæſitus ad necem, peculiari Spiritus S. monitu petit latebras, nec tamen curam deſerit Eccleſiæ ſuæ. 253.IX. In cauſa Lapſorum, conſulit Clerum Rom. Sede vacante. ibi. X.II. Frequentibus diuinis viſionibus confortatur in latebris. ibid. XIV.
Aduerſus eum ſchiſma conflat Feliciſſimus preſbyter Carthag. qui ab eo excommunicatur. 254. III. Concilia celebrat in cauſa Lapſorum, aduerſus ſchiſmaticos. 254.XI. 255.II. in cauſa presbyteri tutoris conſtituti. 257.VI. in cauſa Baſilidis, & Martialis, Epiſcop. Hiſp. 258.II. in cauſa baptiſmi hæreticorum ibid. VII. VIII. Sæpe agit cum Cornelio PP. de rebus Eccleſ. 255.II.III. VII. Damnans ipſe baptiſmum hæreticorum, obloquitur in Stephanum PP. eum approbantem. 258.VIII. ſed reſipiſcit. ibid. XI. Scribit aduerſus Gentiles pro Chriſtianis. 256.II. Expetitur acclamationibus populi ad leonem. 255.IV. Exulat ob fidem. 260.III. Subit martyrium ſub Valeriano. 261.IV. Eccleſia erecta in eius memoriam. ibid. V. Eius opuſcula cur inter apocrypha. ibid. Paſſionis Acta quænam ſincera. 260. III.
Oſſa longe poſtea transferuntur in Gallias & Venetias. 806.V.
Cyprium Concilium ſub Epiphanio, aduerſus Origeniſtas. 399.VIII. Aliud contra Monothelitas. 643.III.
Cypri Eccleſia, libera à ſubiectione Antiochenæ, ob corpus S. Barnabæ Apoſtoli ibi quieſcens. 485. II.
Cyprus inſula occupatur à Saracenis. 648.IV. Recuperatur à Nicephoro Phoca Imp. 964.VII. Capitur à Richardo Angliæ Rege. 1191.VI.
Cyriacus quidam fingitur à nonnullis datus ſucceſſor Pontiano Papæ. 237.VI.
Cyriacus diaconus vtrum baptizarit Regem Perſarum. 309.IV.
Cyriacus quidam, ex Iudæo factus Chriſtianus, reuelauit Helenæ Auguſt. locum vbi latebat S. Crux Domini. 326.IX.
Cyriacus eligitur Conſtantinop. Epiſc. 596.I. Recepit eum Gregorius PP. in communionem, ſed vetat Apocriſiarium ſuum ei communicare in ſacris, niſi deponat nomen Oecumenici. 597. I.
Reſiſtit Phocæ Imp. pro immunitate Eccleſiaſt. 606.II.
Phoca decernente titulum Oecumenici non cõuenire Epiſcopo Conſtantinopolitano, mœrore confectus moritur. ibid.
Cyrilla virgo ſacra, filia Tryphoniæ coniugis Decij Imp. martyrium ſubit ſub Claudio Iuniori. 269.III.
Cyrillæ alterius virginis, mira pro fide conſtantia in aduſtione manus. 304.XIII.
Cyrillus Alexand. Epiſcopus creatur, poſt obitum Theophili auunculi ſui. 412.IX.
Summa eius auctoritas in rebus politicis illius ciuitatis. ibid.
Diu infenſum animum in Chryſoſtomi memoriam retinens, tandem diuina viſione cogitur eius nomen in ſacra Diptycha referre. ibid.
Iudæos Alexandria pellit, occaſione motæ ab illis ſeditionis. 415.VIII. Carpitur ſæpe à Socrate maleuole, eo quod Nouatianos quoq; expulerit. 412.IX. 415.VIII.
Scribit aduerſus hæreſim Neſtorij, à quo ipſe probris vbiq; infamatur. 429.IV.
Agit aduerſus eum apud Cæleſtinum PP. à quo vices Apoſt. Sedis in hoc negotio accipit. 430.I. II.III.
Concilium Alexandriæ aduerſus Neſtorium celebrat; damnatiſque eius hæreſibus, legatos mittit qui hæc Conſtantinopolim perferant. ibidem. V. Accuſatur ipſe à Neſtorio hæreſis Apollinaris. ibidem. VII. Eius Capitula. Vide Capitula.
Præeſt Concilio Oecum. Epheſ. nomine Cæleſtini Papæ, vna cum aliis Legatis Apoſtol. 431. V. Poſt damnatum in Synodo Neſtorium, ſeorſum conuenientibus eius fautoribus vna cum Ioanne Antiocheno, damnatur ab eis Cyrillus tamquam hæreticus. ibidem. X. Purgat ſe in Synodo Oecum. XIV. Falſis relationibus à Neſtorianis ad Imperatorem miſſis, ipſe carceri mancipatur. XVII. Apologiam ſcribit, & reſtituitur. XIX. XX.
Reconciliatur ei Ioannes, aliįque aduerſarij. 432.V. Variæ calumniæ de ea pace inita. ibid. VI. Scripta aduerſus eum, aboleri iuſſa, Imperiali & Synodali decreto. ibidem. & 448.I. Agit aduerſus ſcripta Diodor. Tarſ. & Theod. Mopſueſt. 435 II. Scribit contra Iuliani Apoſt. commentarios, occaſione reuiuiſcentis idololatriæ. 439.III. Moritur. 444.III. Eius ſcripta. ibidem. An fuerit monachus montis Carmeli. ibidem. V. Eius hæredes & affines, dire à Dioſcoro ipſius ſucceſſore oppreſſi. ibidem. VI. 445. I.
Cyrillus Antioch. Epiſc. creatur. 283.III. Moritur. 299.II.
Cyrilli, Hieroſolymitanæ Eccleſiæ Epiſcopi, plures ponuntur. 351.IX.X. Auctor Catecheſeon, ſæpe Eccleſia pulſus & receptus, ob Arianorum & Semiarianorum inter ſe conflictationes. 351.IX. X. Scribit ad Conſtantium Imp. de ſigno Crucis viſo in Golgotha, hortaturque ad fidem Conſubſtantialis. 353.IX. Abdicatur ab Acacio Cæſarienſi, ob defenſionem Conſubſtantialis, & quod ipſi Acacio quæſtionem mouiſſet de Primatu Palæſtinæ. 359.XXI.
Intereſt Concilio Oecum. Conſtantininop. 381. II.
Moritur. 386.XIV.
Cyrilli Diaconi, ob confracta idola, martyrium in Palæſtina ſub Iuliano. 362.XXXIII.
Cyrillus monachus, fideliſſ. ſcriptor rerum geſtarum plurimorum ſanctiſ. virorum. 491.V. 511.IV. & alibi ſæpe.
Cyrini, ſiue Quirini, cenſus, vel deſcriptio Iudææ, tempore Natiuitatis Chriſti appar. XXVIII.
Cyrola Arianorum in Africa Epiſcopus, hominem cæcitatem ſimulantem, in ſtropham miraculi, vere cæcum facit. 484.VII.
Cyrtiani hæretici, progenies Arianorum. 360. XI.
Cyrus Panopolita, homo Ethnicus, ducem agit exercitus ſub Theodoſio Iuniori Imp. & aliis ampliſſ. augetur honoribus. 439.IV. Ad tantam potentiam peruenit, poeticis facultatibus notus factus Eudociæ Aug. 441.I. Inuidia Theodoſii in ordinem redactus, Chriſtianus fit, & Epiſcopus. ibid.
Cyrus Phaſidis Lazorum Epiſc. Monothelitarum hæreſim inſinuat Heraclio Imp. 629.II. Transfertur ab eo in ſedem Alexandrinam. 630.IV. Concilio celebrato, prædictæ hæreſi viam aperit, & quibus progreſſibus in apertam impietatem peruenerit, qualiterque egerit cum eo Honorius Papa. 633.II. & ſeqq. Moritur. 640.III. Damnatur eius memoria in Sexta Synodo Oecumen. 681.II.
Cyrus Amaſtridis monachus, ex prædictione facta Iuſtiniano Iuniori de recuperatione Imperij, aſſequitur Patriarchatum Conſtantinop. 703.II. Eijcitur ab impio Philippico. 712.I.

D.

Daci impetiti à Domitiano. 90.III. victi à Traiano. 103.III. 105.I. Pio. 163.II. & à Conſtantino Magno. 337.V. Notis frontes ornare ſoliti. 315.V. Conuerſi ad fidem à S. Niceta, qui eorum fuit Epiſcopus. 396.V.
Dacius Mediol. Epiſc. implorat auxilium cõtra Gothos. 538.IX. Capta ciuitate Conſtantinop. ſe recipit, & in itinere liberat Corinthi domum quandam ab infeſtatione dæmonum. 539.III.
Reſiſtit Iuſtiniano Imp. pro tribus Capitulis. 546.IV.VI.
Dæmones perterriti de nato Chriſto, coacti ſunt de eo reſponſa dare, Appar. XIII. Annal. nu. VI. Vide etiam Simulacra. Oracula. Idola. Dij. Diabolus.

Dæmonibus vexandi aliquando traditi, non ſolum flagitioſi homines, ſed & innocentes pueri, & iuſti viri. 56.IV.

Dæmones eijcere. Vide Exorciſta.

Dæmones horrent Crucem, eaq; fugari ſoliti. Vide Crux. Horrent item præſentiam Chriſtiani hominis. 362.IV. Eijcit Gregorius Thaumat. ex templo Gentilium, & in eumdem locum remittit ad conuerſionem æditui. 253. XXI. Fugantur aqua benedicta. Vide Aqua bened. Torquentur à Sanctis. Vide reliquiæ. Per excrementa, ſputa, mucum, &c. ab hominibus feras egredi, delirabant Maſſaliani. 361. XI.

Miſſi ad occidendum Ambroſium, eum adire non poſſunt: torquenturq; ab eo & viuo, & mortuo. 387.IV.397.IX.

Dæmones familiares ſoliti haberi à magis, ad res abſentes, cognoſcendas. 98.V. habebat etiam Plotinus qui viſus eſt in forma draconis. 271. III. Habuit & Iulianus Aug qui aliquando detentus eſt vno loco decem diebus, precibus cuiuſdam monachi. 363.IX.

Habuit etiam Marcus hæreſiarcha. 175. VIII. itemque Carpocratiani hæretici 120.XII. Eorum illuſionibus mire dementati Maſſaliani. 361.IX.X. fœminæq; ſortilegæ. 382.V. Vide Sortilegia.

Dæmones in materiam eſſe refundendos, aſſeruit Hermogenes hæreſiarcha. 170.IV. Eſſe ſaluandos, credidit, Origenes. 414.V.

Dæmonem in ſe habitantem habere quemq; hominem, eumq; ſola oratione fugari, docuerunt Maſſaliani. 361.IX.

Dæmonum, ſiue ſpirituum exercitum in homine habitare, qui ſunt paſſiones, dixit Baſilid.s. 120. IX.

Dæmones non niſi à Chriſtianis fugari poſſunt. 513. V.

Dagobertus filius Clotarij Regis, datur à patre inſtituendus S. Arnulpho Metenſi Epiſcopo. 614. VI. Adſciſcitur à patre in conſortium regni. 626.V. Mortuo patre ſolus potitur monarchia Galliarum. 631.II. Colit ſanctos Epiſcopos. ibidem. III. Vxore repudiata prætextu ſterilitatis puellam è monaſterio raptam ducit: & obiurgatus ab Epiſcopis, inter alios pellit S. Amandum. 632.II. Redditur meliori frugi, & ex legitimo coniugio auctus filio, ad eum baptizandum reuocat Amandum, & flexis genibus veniam exorat. 639.VI. Eccleſias Galliæ patrimonij ſui hæredes facit. 644.II. Moritur & poſt mortem eripitur è manibus dæmonum per Sanctos, quorum ipſe præcipue Eccleſias ornauerat. 647.II.

Dagobertus II. moritur. 714.III.

Daibertus Archiep. Piſanus, mittitur ab Vrbano PP. Legatus in Orientem, ad diſponendas res Eccleſ. in expeditione Latinorum. 1098.IV. Creatur Patriarcha Hieroſolymitanus. 1099.VIII. Contendit cum Balduino Rege, pro iuribus illius Eccleſiæ. 1100. VI. Pulſus ab eo, petit, Romam pro reſtitutione. 1104.III. In reditu moritur in Sicilia. 1107.IV.

Dalmatiæ & Croatiæ Regnum erigitur à Gregorio PP. VII. & fit vectigale Eccleſiæ Rom. 1076. X.

Dalmatica, quod genus veſtis. 283.IV. Ea tegenda corpora martyrum. ibidem. Aliorum autem corpora ijs tegi, vel ipſorum Summorum Pontif. prohibuit Gregorius PP. & quare. 595. VI.

Dalmatius, ſiue Dalmatianus, Epiſcopus Cyzycenus, collegit Acta Concilij Nicæni. 324. XVIII. 325.VII.

Dalmatius monachus, incluſus 40. annis, egreditur pro defenſione fidei, aduerſus Neſtorium. 431. XVI. vide etiam Dalmat.

Damaris vxor Dionyſij Areopag. conuertitur ad fidem vna cum eo, à Paulo Ap. 52.IV.

Damaſus presbyter creatur à Liberio exule, Vicarius Romæ. 359.XIII. creatur Rom. Pont. & contra eum Vrſicinus multa ciuium cæde. 367.III. VI. Toto tempore ſedis ſuæ exagitatur à ſchiſmaticis, & calumniis impetitur. ibid. Pro vnione Eccleſiæ nuncupat vota Martyribus. ibi. Conciliis Romæ celebratis, Auxentium, Valentem & Vrſacium, alioſque Arianos, cum eorum erroribus damnat. 368.IV. Mittit Zenobium Conſtantinopolim, ad ſubueniendum ei Eccleſiæ ab Arianis afflictæ. 370.VI. Committit Paulino Antiocheno receptionem hæreticorum in Oriente. 373.I. Synodali decreto damnat Apollinarem, cum ſuis erroribus, & ſectatoribus. ibid.

Congregandum curat Concilium Oecumen. Conſtantin. 381.II. Confirmat illud in rebus fidei. ibid. VI. Reiicit Priſcillianum, ad ſe Romam venientem. ibid. XIV. Celebrat Romæ Concilium, ob turbas Antiochenas & Conſtantinop. 382.I. Vtitur S. Hieronymo in conſcribendis epiſtolis decretalibus. ibid. VI.

Migrat in cœlum, miraculis, & ſcriptis clarus. 384.II.III. De quibuſdam ei tributis inſtitutionibus Eccleſ. ibid. & IV. Ei adſcriptus liber de Rom. Pontif. qualis & quando conſcriptus. 45. XIII. 69.XIV.

Damaſus II. creatur Rom. Pont. & poſt 23. dies moritur. 1048.I.

Damianiſtæ hæretici, ſecta Acephalorum. 535. X.V.

Damianus & Coſmas vide in Coſmas.

Damianus & Fugatius, prædicant Euangelium Britannis. 183.I.

de Damnatorum ad inferos ſaluatione, plurimi exorti errores ex Origenis Periarchon. 414.V. Vide etiam Inferi. Salus.

Damnationes quorumdam oſtenſæ ſeruis Dei. Vide Animæ. & Viſiones.

Damnationis mortis ſententia. Vide Sententia.

Dani à quibus conuerſi fuerint ad fidem. 826. V.

Iidem dicti Northmanni. 845.IV. Vide Northmanni. Alij adhuc ethnici miſerabiliter Angliam deuaſtant. 870.IV. 874.III. 1011.III. Eorum Eccleſia iterum refloreſcit, opera Henrici Regis, & Vnni Archiep. Hamburg. 930.I. itemque opera Ottonis Magni. 949.I. Eorum Rex Haraldus conuertitur ex miraculo ferri candentis. ibi. In Anglia omnes vbiq; vna condicta die necantur. 1011.IV. Rurſum eam occupant. 1014.VI. 1016.I. Illud regnum fuit vectigale Rom. Eccleſiæ. 1062.VI. Proprium recipit ab Vrbano PP. Metropolitam, cum antea ſubiaceret Hamburgenſi. 1092.II.

Daniel Stilita, Simeonis diſcipulus, diuinitus vocatus, eodem die quo Simeon obiit, aliam columnam aſcendit. 460.III. Eius quoque cucullum ſuſcipit. ibidem. Viſitatur à Leone Imp. eumque liberat à periculo, & prolem maſculam ei impetrat. 461. VI. Variis legationibus à Patriarcha Conſtantinop. accerſitus, & cœleſti voce iuſſus, eo veniens, miraculis & prodigiis compeſcit inſultus Baſiliſci tyranni Eutychiani. 476. VI. Migrat in cœlum, Angelis comitantibus. 489. II.

Daniel clericus, creatur Franc. Rex, nominaturque Chilpericus. 715.IV.

Daphnes oraculum Apollinis obmuteſcit tranſlatione reliquiarum S. Babylæ mart. 351.II. 362. XXIII. Poſt eaſdem inde amotas à Iuliano, Daphne conflagrat igne cœleſti. 362. XXV.

Eam conflagrationem lugent Ethnici, luunt innocentes Chriſtiani. ibid. & XXVII.

Dauidis regis ſtirps quomodo conſeruauit regnum vſque ad Chriſtum. Appar. II. & in addit. ſepulchrum quamdiu perdurarit. 34.LXXI. ingentes in eo collocati theſauro. ibid.

Eius familia à Veſpaſiano Imp. deleri iuſſa. 71.V. in fin. 73.IV. A Domitiano quoque inquiri iuſſi qui eſſent ex ea, inuenti, tamquam abiecti liberi dimiſſi ſunt. 89.II. 93. II.

Debitores olim tortoribus tradi, aliiſque crudeliſſ. pœnis ſubijci ſoliti. 33.XI. Ne cruciarentur, Conſtantinus vetuit. ibid. & Conſtantius. 353.XII. Ad Eccleſias confugientes extrahi, aut debita ab Epiſcopis ſolui, iuſſit Theodoſius Magnus. 392.V.

Decalogi præcepta contempſit Manes. 277.X.

Decem Perſecutionum numerum myſticum quidam conſtituerunt, cum fuerint multo plures. 316.VI.

Decem mille martyres ſub Traiano. 108. III.

Decem dies Tiberiani SC. vide Tiberius.

Decentius frater Magnentij tyranni, creatur ab eo Cæſar. 350.II. Victus cum fratre à Conſtantio Imp. impacto ſibi laqueo moritur. 353.III.

Decimæ fructuum quorumcumque, iure naturæ & diuino à laicis debitæ Clericis. 57.XXIII. Confirmantur Eccleſiis à Conſtantino Magno. 324.XIX. Eaſdem ab Opificibus, & tam ab emptoribus quàm venditoribus perſolui, Chryſoſtomus voluit. 57.XXIII.

Decimas & Primitias non ſoluentes, excommunicati in Concilio Rom. ſub Damaſo. 382.V. Stephanus Rex Hungariæ etiam ex liberis perſolui voluit. 997. in fin.

Non eſſe ſoluendas Sacerdotibus indignis, aſſeruerunt Albienſes hæretici. 1176.II.

Nullæ occaſione debent à Regibus exigi de Eccleſiaſticis. 1188.II.

Decimas & Primitias Iudæi poſt exciſas Hieroſolymas, vbique pendebant Patriarchæ ſuo: & quid de eis ſtatuerint Imperatores. 399. XII.

Decimæ Saladinæ, pro expeditione in Terram Sanctam. 1188.II.

Decius, viuentibus adhuc Philippis, acclamatur Imperator, & filium ſuum Decium collegam ſibi adſciſcit. 253.II.

Perſecutionem crudeliſſimam mouet in Chriſtianos. ibidem. IV. Ea dicta etiam Valeriani, & quare. ibid. XVI. XXII. 255.VIII. Male perit in bello Gothico, proditione Galli poſtea Imperatoris, ſed vltione diuina. 254. VI.

Eius, ſiue filij, vxor inter SS. adſcripta. ibidem.

Decreta Eccleſiis non ſanciri abſque Rom. Pontificis auctoritate, eſt antiquiſſimus Eccleſiæ canon. 325.V.XLV. 341.II. Vide Fides. & Rom. Pont.

Decreta multa tribuuntur Rom. Pontiff. quæ ſunt ex traditione Apoſtolor. 136. in fin.

Decreta de Fide, non debent notari tempore quo ea conduntur, ſicut alia. 325. XXIX.

Decretales Epiſtolæ dictæ, quibus Romani Pontif. aliquid decernebant ſeruandum vitandumve. 142. VIII. Eiuſmodi Epiſtolæ primorum

Pontiff. fruſtra impugnatæ à Nouatoribus. 102. III. Legi in Conciliis ſolitæ primo loco. 418. V. Quinam eas in vnum collegerint, & quanti ſint faciendæ. 865. II. III. IV. Quæ fuerit Epiſcoporum Gallor. de iis dubitatio apud Nicolaum Papam. ibid.

Dedicationes Eccleſiarum, pertinent ad cultum Latriæ, & ideo fiunt tantum Deo, ſed in memoriam Sanctorum. 330. II. Ad dedicationes magnarum Eccleſiarum vocari vndique ſoliti præcipui Epiſcopi. 394. VI. Vide Encænia. Conſecratio.

In dedicationibus Eccleſiarum, olim exhiberi conſueta publica conuiuia. 57. XL. Quam magna eæ fierent impenſa. 591. VII.

Dedicationes Eccleſiarum, inconſulto Rom. Pont. non poterant fieri, & quomodo id intelligendum. 591. VII.

Defenſoris Eccleſiæ Officium, in Eccleſia antiquiſſimum. 44. XXXIV. A Caio PP. collatum S. Sebaſtiano duci & martyri. 286. IV. Fuit etiam Africanæ Eccleſiæ conceſſum ab Honorio Imp. 398. VII. Gregorius PP. I. Regionariis adnumerauit. 598. II. Quale eorum eſſet munus, & dignitas. ibid.

Defenſorem S. Eccleſiæ indigitat ſe Carolus Magnus. 794. II.

Defunctorum corporum curatio, ex Apoſt. traditione. 34. XCI. itemq; memoriæ, & ſuffragia, pro iis ab Eccleſia repeti, & exhiberi ſolita. ib. XCII. Curabantur à Laborantib. ſeu Foſſariis. 44. XXXIV. Eorum ſepulturæ inſigniter prouidit Conſtantinus Magn. 336. XIV. Vide etiam Sepultura. Corpora. Mortui.

Ad eorum ſepulchra deferri quoque epulæ conſueuerant: quod ſuſtulerunt Ambroſ. & Auguſt. 384. VI. 397. XVIII.

Vide Oblationes.

Pro defunctis offerri ſolitum primis Eccleſiæ temporibus ſacrificium. 257. VI. Eos precibus viuorum adiuuari, credidit cum vniuerſa Eccleſia, Conſtantinus Magn. 336. XIV. Idq; plurimis viſionibus, & reuelationibus certiſſ. confirmatum. 590. V. 851. III. 874. I. 1024. I. Vide etiam Viſio.

Iiſdem conceſſa Indulgentia. 878. V. 1118. VII. Cur, & quo auctore eorum commemoratio fiat poſt feſtum Omnium SS. 1048. III. Sodalitium Romæ inſtitutum pro eorum animabus. 984. II. Vide etiam Suffragia.

Degradationis cenſura antiqua in Eccleſia. 57. VIII. Vide etiam Depoſitio.

Deiparam, Beatiſſ. Virginem Neſtorius impius dicendam negauit. 428. VI. X. Sic appellatam eſſe à Patribus, probat aduerſus eum Cyrillus Alexandr. 429. IV. Eaq; doctrina confirmatur à Cæleſtino Papa. 430. II. & Oecumenico Concil. Epheſ. 431. VIII. Illud cognomen poſtea fuit ei vſitatiſſimum in vniuerſa Eccleſia. 431. XXIII.

Delationes occultas, prohibet Conſtantinus Mag. 338. in fi. Vide etiam Calumniæ.

Delatores pellit Anaſtaſius Imp. 491. III.

Delmatius filius alterius Delmatii, Conſtantini Magni fratris, egregiæ indolis adoleſcens, creatur à patruo Cæſar, ſed nomine tenus. 336. XII. Interficitur à Conſtantio patruele. 337. IX. XI.

Delphinus piſcis, corpus Luciani mart. reſtituit litori. 311. II.

Delphinus Epiſcop. Burdigal. Concilium celebrat aduerſus Priſcillianiſtas. 385. V. Baptizat Paulin. Nolan. 394. XIII.

Delphinus Epiſc. Lugdun. martyrium conſequitur ab impia Regina Brunichilde. 611. III.

Demetrianus, creatur Epiſc. Antioch. 255. IV. Moritur. 262. IV.

Demetrias virgo Rom. cum matre Iuliana, & auia Proba, in direptione Vrbis per Alaricum, fugit in Africam. 410. VII. Renuntiat ſponſo, & ſæculo: ac dote in pauperes diſtributa, monaſticam vitam amplectitur hortatore S. Auguſtin. 413. III. Præſeruatur ab eodem & aliis ſanctiſſ. viris à veneno Pelagii, quod ipſi per epiſtolam propinare ſategerat. ibid. IV.

Demetrius Alex. Epiſc. creatur. 190. I. Aduerſatur Origeni ob caſtrationem & ordinationem eius. 208. II. 230. I. Eundem excommunicat ob errores. 232. II. Moritur. 234. I.

Demetrius ex Proconſule celeberrimus martyr, ſub Maximiano. 304. XI. Frequens peregrinatio ad eius ſepulchrum. ibid. Vnguentum medicum ex eo iugiter ſcaturiens. ibid.

Demetrii Perſæ, ac ſociorum martyrium ſub Iuliano. 363. VIII.

Demophilus Semiarianus quid cum Liberio PP. 357. XIV. Damnatur in Concil. Ariminenſi. 359. V. Intruditur Conſtantinop. Epiſc. 370. VI. Dire exagitat Gregorium Nazianz. 378. XIV. Intereſt Concil. Conſtantinop. pro pacificanda Eccleſia celebrato. 383. VII.

Denarius pro tributo à Iudæis pendebatur Romanis. 34. IV.

De Denariis venditionis Chriſti, vide in Argentei.

Denarius S. Petri in Anglia quid. 740. III. item in Gallia. 782. III. in Britania minori. 869. XVII. in Polonia. 1045. I. in Hibernia. 1159. III.

Depoſitum vocatæ à Paulo Traditiones. 53. II.

Depoſitionis antiqua cenſura in Eccleſia. 57. VIII.

Depoſitionem Epiſcopi non debere fieri à duobus vel tribus Epiſcopis, ſed Epiſcoporum prouinciæ ſententia, definitum in Synodo Conſtantinop. in Encæniis. 394. VII.

Depoſitum Epiſcopum in Synodo, non poſſe reſtitui, niſi à maiori numero Epiſcoporum, ſtatutum in Synodo Antioch. in Encæniis. 403. VII. Qualis auctoritatis ille canon. 404. V. Rom. Pontif. haud ei ſubiectus. 449. XV.

Depoſitionis Regum, & Imperatorum exempla, vide ſub iis vocibus. Eos autem rite deponi poſſe à Rom. Pontif. vide 800. IV. 1076. VII. 1081. II. Adde etiam Fidelitas.

Depoſitionis comminatio in Reges & Antiſtites, apponi ſolita in priuilegiis Rom. Pontificum. 593. VI.

Deſcriptiones variæ Romani Orbis, factæ ſub Auguſto Imp. Appar. XXVIII. Vide etiam Cenſus.

Deſerta loca, monachis illuſtrata ſub Conſtantino Magno. 318. VI. Ad ea fugere ſoliti Chriſtiani in perſecutionibus. 253. XVI. 304. XII. XIII.

Deogratias Epiſc. Carthag. ſub VVandalis. 452. XI. Captiuos Rom. bene habet. 455. V. Moritur. 456. IV.

Deſiderius obtinet regnum Longob. fauore Romani Pont. 756. I. Romam fraudulenter veniens, Stephanum PP. male habet, & quoſdam clericos necat. 770. I. Filias ſuas nuptui dat Carolo Magno, & Carolomanno fratribus Francorum Regibus. ibid. II. Ad obſidionem Vrbis properans, reprimitur timore excommunicationis ei ab Hadriano Papa intentatæ. 773. I. Recuſans reddere Eccleſiæ Rom. ablata; bello appetitur à Carolo Magno, prælio quoque vincitur; eidemque ſe dedere coactus, ducitur in Gallias. 773. II. 774. II.

Deſiderius Vienn. Epiſc. martyr ab impia Brunichilde. 612. III.

Deſiderii Abbatis Caſſin. egregia primordia, & nobiles progreſſus. 1063. I.

Summa eius prudentia, ſimul & fortitudo, in tractando cum Henrico Rege excommunicato. 1083. III. 1097. XLIII. Eligitur Rom. Pontifex, diciturq; Victor Tertius. 1086. I. Reliqua vide in Vict. III.

Deus ignotus. Vide Ignotus.

Deum Hebræorum vnum ex Angelis eſſe, eumdemque malum, dicebant Cerinthus. 60. VIII. 97. VII. Baſilides. 120. VI. Saturninus. 120. XI. Eundemq; omnium creatorem, deteſtabantur Ophitæ. 145. V. Cerdon, & Marcion. 146. II. V. Vide etiam Dominus Sabaoth.

Deum quomodo ſe mundo exhibuiſſe ad ſalutem hominum, dixerit Montanus. 173. VIII. Eſſe malorum cauſam, dixit Florinus Valentini diſcipulus. 180. III. Eſſe humana forma, aſſeruerunt Audiani, iidemque Anthropomorphitæ dicti. 341. XII. Itemque Bongomili. 1118. XI. Non ſemper Patrem fuiſſe, docuit Arius. 318. IX.

Deum adeo ſe noſſe iactabant Eunomiani, vt ipſe Deus ſeipſum. 360. VII. AEtius autem ita, vt ne quidem ſe magis noſceret. 356. XVII. Maſſaliani vero dixerunt, ad Dei æqualitatem poſſe humana virtute & ſcientia perueniri. 361. X.

Deitatem pro anima Chriſtum habuiſſe, docuerant Ariani. 318. IX. & Apollinariſtæ. 350. VI. 373. I. Circumciſam eſſe, ac cruci affixam, dicebant iidem Apollinariſtæ, aliaq; inepta de Deitate Verbi. 373. II. Triplicem eſſe in Trinitate, aſſeruit Gotheſcalcus. 848. III.

Diuinam eſſentiam non eſſe Deum; & Diuinam naturam non eſſe incarnatam: dicebat Gilibertus Porretanus; & quid de ea re definitum. 1147. V. 1148. V. VI.

Diuinitatem propriam non habuiſſe Chriſtum, aſſeruit Beryllus hæreticus. 229. I.

Deus Chriſtianorum Ononychites, confictus à Gentilibus. 201. VII.

De Deo vide etiam, Pater. Filius. Verbum. Chriſtus. Spiritus S. Theopaſchitæ. Trinitas. Quaternitas.

Diuini cultus prætextu, liberos debere relinquere parentes, vxores maritos, &c. docuerunt Euſtathiani. 319. IX.

Deos 30. ex Heſiodo Valentinus introduxit, quos AEonas dixit; & quæ alia inſulſa de iis delirarit. 145. I. itemq; alii eius diſcipuli. 175. VII. Duos introduxit Cerdon, vnum bonum, & alterum malum, &c. 146. II. itemq; Albienſes. 1176. II. Marcion duos, vel tres, aut etiam nouem. ibid. V. Plures etiam colebat Manes. 277. X. Plures item colere inſimulati Chriſtiani Catholici, quod Trinitatem perſonarum colerent. 263. IV.

Diis immolare hoſtias, vetuit Conſtantinus Magnus. 326. XVI. itemq; Conſtantius eius filius. 341. XVI. 346. I. 358. VI. Eorum cultum reſtituit vbiq; Iulianus Apoſt. 361. XII. Aufert Iouianus. 363. XXII. Remanſit in pagis, vſque ad Honorii tempora. 351. IV. Vide etiam Idola. Dæmones. Simulacra. Diabolus.

In Deos ſuos querelas ingerit Iulianus Apoſt. moriens. 363. XIV.

Deus dedit creatur Rom. Pont. 614. I. Oſculo ſanat leproſum. 615. II. Moritur. 617. I.

Decretum eius de ſpiritali cognatione & baptiſmo. ibid.

Deus dedit Card. ſcribit de priuilegiis Eccleſ. Rom. ſub Victore PP. III. 1080. VI. & contra ſchiſmaticos. 1081. III.

Deum

Deum ſe dici voluit Caligula. 40.I. Domitianus. 89.II. Diocletianus. 301.II.
Dextera. Vide Siniſtra & Locus.
Dexteram Pontif. quomodo tenerent Reges & Impp. in inceſſu. 774. Ad I. 1177. ad V.
Diabolum à Domino Sabaoth genitum, & ab eo per Euam, Cain & Abel prognatos, dicebant Archontici hæretici. 175. X. Eſſe montem, de quo apud Danielem abſciſſus eſt lapis ſine manibus, lapidem vero Chriſtum aſſeruit Vigilantius. 406. VII. Fore aliquando ſaluandum, dixit Origenes. 414. V. Eius principatum Deo non eſſe ſubiectum, quomodo dixerint Encratitæ. 174. IV.
Diaboli æmulatio in producendo Simone mago, hæreſiarcharum omnium principe, aduerſus Simonem Petrum Eccleſiæ Chriſti principem. 35. XIV. In mittendis ſuis pſeudoapoſtolis cum variis præſtigiis & illuſionibus, contra Apoſtolorũ, ipſiuſq; Chriſti Domini miracula. 68. XII. 120. poſt num. VIII.
Conſilium in mittendis impuriſs. hæreticis, vt ea occaſione omnes Chriſtiani earum impuritatũ infamarentur. 120. XV.
In producendis aliis hæreticis cum ſpecie ſanctitudinis. 173. II. In inducendis nonnullis ad negandam fugam in perſecutione. ib. VII. Vide etiam Dæmones. Dij. Idola.
Diabolum non poſſe ſubuertere renatos per baptiſmum, docuit Iouinianus. 382. VII. itemq; Pelagius. 411. VIII. nec poſſe aliquem eorum, pro cuius redemptione Chriſtus mortem ſubijt, ad ſe rapere, aſſeruit Gotheſcalcus pariter hæreſiarcha. 848. III.
Diaconi ſeptem eliguntur ab Apoſtolis. 34. LXXX. Totidem ab Euariſto Romæ conſtituuntur. 112. V. Quodnam fuerit illorum munus, & myſterium. ibi. Dicti Romæ Regionarij, itemq; Cardinales, & quare. ibid. & vide ſub ijs vocibus. Eos ſtare, ſedentibus presbyteris, mos antiquus. 324. XXVIII. Ex bonorum adminiſtratione facti ſuperbi, presbyteris ſe præferre præſumpſerunt; & quæ inde orta inter eos diſſidia quive de ijs canones editi. 325. XLI. 402. XII.
Diaconis ordinatis inuitis permiſit Synodus Ancyrana vti coniugibus quas antea habuiſſent; ſed prohibuit confeſtim Magna Nicæna, ex inolita Apoſt. traditione. 58. IX. 314. X. 325. XXXIX. XL.
Diaconorum Cardinal. Eccl. Rom. diſtincta nomina & officia. 1057. III.
Diaconis tantum R.E. credi ſolitum munus Apocriſiarij Sedis Apoſtolicæ. 581. V.
Ex Diacono Veremundus regnat in Hiſpania. 790. II.
Diatonium quid in Eccleſiis. 451. X.
Diaconiſſæ quales eligendæ. 34. LXXXI. Earum munus in Eccleſia antiqua. ibid. Alia eiuſdem vocis acceptio. ibidem. LXXXII. in fin. De earum ætate ſcribit Theodoſius Imp. 390. IX. Earundem procacia, connolantium ad alia coniugia, anathemate retunditur in Concilio Rom. ſub Gregorio Secundo. 721. I.
Diadumenianus à patre Macrino allegitur collega Imperij. 219. II. Occiditur vna cum eo. 220. I.
Dialogus dictus Greg. Mag. ob dialogos ab eo conſcriptos. 604. VI.
Dianæ ædes, quæ dicantur à Luca 57. LI. Eius templum Epheſi, vnum ex ſeptem miraculis mundi, quantæ æſtimationis fuerit. ibidem. Comburitur à Scythis ſub Gallieno. ibidem. & 44. XII. 263. III.
Didius Iulianus. Vide Iulianus Didius.
Didrachmi tributum ſoluit Chriſtus, quod pendi à Iudæis ſolitum erat templo Hieroſol. 33. IX. Exciſo templo, ſolui iuſſum Ioui Capitolino. ibid. & 72. VIII.
Didymus cæcus Alexandrinus, ſcholæ Eccleſiaſticæ Doctor, reuelationem accipit cædis Iuliani Apoſtolæ, eadem hora. 363. XIV. Origenis errores propinat Ruffino & Melaniæ. 372. VII. Eius eximia omnium artium & facultatum peritia, & ſcripta. ibidem. Sermocinatio cum S. Antonio. ibid. Laudatur à S. Hieronymo, qui eum audiuit Alexandriæ, ſed & ab eodem damnatur ob errores Origenis. 386. IX.
Dienſes martyres Conſtantinopoli, ab Acacio ſchiſmatico. 484. V.
Dies Dominica. Vide Dominica dies.
Dies Dominæ, dicta aſſumptio B. Virginis. 48. VIII.
Dies feſti, & dierum obſeruatio. Vide Feſtiuitates.
Diebus cur Feriarum nomen inditum. 58. XXXIV.
Quo die natus Chriſtus. Appar. XXXVII. Baptizatus. 31. IX. XIV.
Quo die paſſus. 34. XLV.
Dies tres & totidem noctes, quomodo fuerit in Sepulchro. ibid. LI.
Diei diuiſio in ſtationes, ſeu horas, apud Rom. & Hebr. 34. XLVI.
Dies à media nocte ſoliti numerare Hebræi; itemq; Eccleſia Rom. atque etiam Orientales. ibidem. L. LI.
Digeſtorum libri quo anno à Iuſtiniano editi. 533. VIII.
Dimiſſoriarum literarum antiquus in Eccleſia vſus. 142. VIII.
Dingoluingenſe in Bauaria Concil. de rebus Eccleſ. & politicis. 772. III.
Diocletianus eligitur Imp. à militibus. 284. I. Vincit Carinum. 286. I. Collegam ſibi adiungit Maximianum. ibid. Sumit cognomentum Iouij. ibid. Dominum ſe dici, & vt Deum coli patitur. 301. II. Perſecutionem crudeliſſ. excitat Romæ in Chriſtianos. 286. II. 302. I. Reſcribit aduerſus Manichæos. 287. V. Galerium ſibi adoptat in filium, datque ei nuptui Valeriam filiam. 292. III. IV. Poſt obitum Valeriæ, fruſtra eidem conatur conciliare Suſannam cognatam ſuam. 294. II. V.
Multos ex affinibus ſuis occidit ob fidem Chriſtianam. ibid. Eius coniux Chriſtiana. ibid. I. I.
Triumphat cum Maximiano de Perſis. 301. I.
Scripturas omnes Chriſtianorum perquiri, & comburi, Eccleſiaſq; dirui, iubet. 302. I. Permittit quibuſq; volentibus impune Chriſtianos occidere. 303. VII. Se, vna cum Maximiano ſponte abdicat Imperio; & quare. 304. I. II. Sollicitatus à Maximiano Imperium reſumere, quid reſponderit. 307. I.
Literas minaces accipit à Conſtantino Magno. 313. I. Miſere cruciatur, & perit. 316. I. Refertur inter diuos à Licinio. ibid.
Diodorus Antioch. presbyter, exulante Meletio Epiſcopo, curat eam Eccleſiam. 370. X. Sub eo Chryſoſtomus excoluit in eremo vitam monaſticam. 382. XI. Fit Epiſcopus Tarſi in Cilicia. ibid. Quamdiu vixit, apparuit Catholicus: ſed poſt mortem detectus eſt ex ſcriptis fuiſſe auctor hæreſis Neſtorianæ. 428. VIII. IX. Quomodo duas in Chriſto perſonas, & Quaternitatem pro Trinitate, induceret. ibid. & 435. II. Concilia in eius, & Theodori Mopſueſteni, librorum cauſa. 435. II.
Diœceſeon & prouinciarum limites ſtatuti in Conc. Nicæno. 325. XXXII. XXXIII. XXXVII. Confirmantur in Concilio Conſtantinop. 381. V. Vide Parochia. Sedes.
Eos ita diſpoſuit Concilium, vt tamen vbique ſuper omnes ius diceret Apoſtol. Sedes Rom. 422. I.
Dionyſius Alexandrinus, Origenis diſcipulus, profitetur Scripturæ interpretationem. 234. I.
Fit eiuſdem Eccleſiæ Epiſcopus. 248. I. Origenem ob errores exagitat. ibid. In perſecutione Decij, diuino monitu ſecedit. 253. XV. Agit pro iterando baptiſmo hæreticorum, ſed paulo poſt reſipiſcit. 258. II. Conſulit de eo Sedem Apoſt. 290. IV. Agit ſtrenue contra ſchiſma Nouatianum. 255. I. Exulat in perſecutione Valeriani. 260. II. Accuſatus de errore in Trinitate, ſe defendit apud Ro. Pontificem. 263. V. Scribit contra Sabellianos, Millenarios, & Paulum Samoſat. ibi. & 264. I. 265. III.
Moritur. 266. III.
Dionyſius Areopagita conuertitur ad Chriſtum à Paulo Apoſtolo. 52. IV. Vidit olim Solis eclipſim, quæ contigit in morte Saluatoris, eamque deſcripſit. ibid. & 34. XXXVI.
Prædicit Ioanni Euangel. liberationem ab exilio. 97. V. Conuenit eum Epheſum, & inde petit Romam; à Clemente vero Papa mittitur in Gallias, & regit Eccleſiam Pariſ. 98. VIII. An vnus idemq; ſit Dionyſius Areopagita, & Pariſiorum Epiſcopus. 109. VIII. & ſeqq. Quo tempore, loco, & ætate martyrium conſummarit. ibid. VII. XII. XVII. Caput ſuum, poſt decollationem, propriis manibus ad duo milliaria portat. ib. XVI. Eius nomine edita ſcripta. cuius [illegible] fidei. ibid. XIII. & ſeqq. Ea etiam miraculis probata ibid. IX. 824. II. Quinam eius Vitam, tam Græci, quam Latini, conſcripſerint. 109. IX. X. 824. II.
Ei Dagobertus Franc. Rex Eccleſiam mirificam extruit. 647. II.
Eius monaſterium eximitur à ſubiectione Epiſcopi Pariſienſis. 662. I.
Sanat Stephanum PP. Tertium. 754. II. De eius corpore aſſertione translata in Germaniam, controuerſia excitata, & ſopita. 1052. IV.
Ob eius corporis & ſepulchri violationem per Clodoueum II. Regem factam, & ip[illegible] & regnum ab ea familia incipit def[illegible]
Mira eius virtus in defenſione Regni [illegible] Ab eo ſoliti Reges ad bella proceſſuri, ſi[illegible] lum peregrinationis, & vexillum Aur[illegible] 1147. III.
Dionyſius Corinthus ſcribit ad Eccleſiam [illegible] IV. Eius epiſtolas, ipſo adhuc viuente, [illegible] corrumpunt, vt eum ſuæ ſententiæ a[illegible] faciant.
Dionyſius, Exiguus cognomento, meritis [illegible] tranſtulit in Latinum 50. canones Ap[illegible] 102. VII. Qua occaſione Collectionem & tranſlationem canonum primus omnium elaborarit. 527. IX. Cyclum ſuum à quo tempore [illegible] fit. ibid. VIII. Primus item omnium, annos à Chriſti Incarnatione numerare cœpit. ibidem. Eius laudes, & inſignis eruditio [illegible] ibid.
Dionyſius Mediolan. Epiſcopus, fraudulenter illectus ab Arianis ſubſcribere in Athanaſium, arte Euſebij Vercellenſis liberatur à ſubſcriptione. 355. IV.
Pellitur in exilium, quod Arianis communicare noluerit. ibidem. Moritur in Cappadocia, corpus poſtea Mediolanum transfertur. 356. XII.
Dionyſius Ro. Pont. creatur. 261. III. Scribit aduerſus Sabellium. 263. VI. & contra Paulum Samoſat. 265. III. 266. I.

Dionyſii Alexandr. cauſam cognoſcit. 263.V.
Quid de diuiſione parochiarum ſtatuerit. 270. V.
Moritur ſub Aureliano. 272.V.
Dioſcorus rerum Chriſt. deriſor, fruſtra renitens fit Chriſtianus. 303.VI.
Dioſcorus Alexandr. diaconus, Apocriſiarium agens eius Eccleſ. Conſtantinopoli, quæſtionem mouet de ſubijciendis Alexandrino Epiſcopo omnibus Orientis Eccleſiis, ſed cauſa cadit. 430. IX. Eligitur poſt Cyrillum Epiſcopus, & confirmationem petit à Leone Papa. 444.VI.
Eius hypocriſis, hæreſes, & ingentia vitia. ibid.
Opprimit Cyrilli hæredes. ibid. & 445.I. & clericos ab eo ordinatos deponit. 445.I.
Vocatus à Theodoſio Imp. ad celebrandum Concilium in cauſa Eutychetis hæreſiarchæ, probat dogmata Eutychetis in Latrocinio Epheſ. & Catholicos diriſſime exagitat. 449.IV.XI.
Reuerſus Alexandriam, horrenda præſumptione excommunicat Leonem Papam. ibidem. XVIII.
Damnatur in Concilio Conſtantinop. ſub Legatis Apoſtol. Sedis. 450.VI. Itemq; in Chalcedon. Oecumenico. 451.XV.XVII.XXIII.
Relegatur Gangram, ibique infelix moritur. ib. XXXIV.
Eius cauſa, Alexandrina & Ægypti Eccleſia, ſchiſmate diuiditur, idemque apud eos titulo ſanctitatis vſq; in hanc diem perdurauit. 452. V.
Eius ſectatorum graſſationes in Catholicos. 457.IV.
Dioſcorus iunior hæreticus vi intruditur Epiſc. Alexand. 516.IV. Moritur. 519.XI.
Dioſcorus R.E. diaconus, eligitur in ſchiſmate Pontifex contra Bonifacium Secundum. 530.I.
Paulo poſt moritur, & ſimonia infamatus damnatur poſt mortem à Bonifacio, abſoluitur ab Agapeto. ibid.
Dioſpolitanum Conc. in Paleſtina, in cauſa Pelagij hæreſiarchæ: vbi ipſe, ne damnaretur, coactus eſt ſuos damnare errores. 415.III.
Quid Patres de ea Synodo iudicarint. ibid.
Diplomata, literæ Impp. quæ alio nomine Tractoriæ dicebantur. 142.VII. Vide Tractoria.
Diptycha ſacra, in quibus deſcribi ſolerent, & inter Miſſarum ſolemnia recitari, nomina Epiſcoporum in Cathol. cõmunione defunctorum. 407. VII. 518.V.VI. ac pariter Imperatorum. Vel ab eis deleri nomina hæreticorum, aut alias indignorum ſiue Epiſcoporum, ſiue Imperatorum. 57.VIII. 518.V.VI. 519.III. 681.XII. Vide etiam Nomina.
Diſciplina Eccleſ. Vide Eccleſ. diſciplina.
Diſciplinæ nominis & vſus, pro flagellorum ſpontanea verberatione in Eccleſiam introductio, quãdo, & qua occaſione contigerit. 1055.II. 1056. III.
Diſcipuli LXX. an. LXXII. electi à Domino. 33. XIII. Eorum nomina ſingula, inuentu difficillima. ibid. Eorum loco ſucceſſerunt in Eccleſia Presbyteri. 58.IV.
Diſcipulorum nomenclatura, initio Eccleſiæ communis omnibus in Chriſtum credentibus. 43. III.
Diſcipuli duodecim Manetis, inſtar Apoſtolorum Domini. 277.XI.
Diſpenſare de Synodorum Oecumenicarum decretis, & canonibus Eccleſ. conſueuit olim Ro. Pontifex. 434.I. 479.II. 871.I. 886.V. 899.II. 891.III. 901.III. Diſpenſat cum monacho, ad ſuſcipiendum regnum Poloniæ, & vxorem ducendam. 1041.II.
Diſpenſari poſſe de legibus diuinis à quibuſcunque Epiſcopis, aſſeruerunt olim hæretici Mœchiani. 809.I.II.
Diſperſione Diſcipulorum Chriſti poſt necem Stephani protomart. Eccleſia mirifice propagata. 35.I.
Diſperſio Apoſtolorum, ſiue Diuiſio in prouincias ad prædicandum Euangelium, quo tempore contigerit. 44.VII. Facta Spiritus S. inſtinctu. ibid. IX.
Diſperſionis Iudæi, qui dicti à Petro & Iacobo Apoſtolis. 45.VII.
Diſputatio publica coram Zephyrino Papa, Caij inſignis Theologi aduerſus Proclũ Montaniſtam. 215.I.
Melchionis presb. in Concilio Antioch. contra Paulum Samoſat. 272.I. Archelai Epiſcopi contra Manetem hæreſiarcham. 277.VI.
Aſſerta Silueſtri PP. cum Iudæis coram Imp. Conſtantino & Helena eius matre, cuius fidei. 315.VII.
Aſſertæ Athanaſii cum Ario, ſcriptæ putantur à Vigilio Tridentino. 325.XIV.
Auguſtini contra Fortunatum Manichæum. 392.VI. cum Felice itẽ Manichæo. 404.XVIII. cum Fortunio Donatiſta. 412. XIII. & cum Emerito item Donat. 418.V. Cum Arianis. 422. III. Catholicorum Epiſcoporum cum Donatiſtis in Collatione Carthag. 411.II. Vide etiam Collatio.
Porphyrij Epiſcopi cum fœmina Manichæa. 401. VIII.
Cæſarij fratris Gregorij Nazianz. cum Iuliano Apoſtata. 362.II.
Gregorij diaconi, poſtea Rom. Pontificis, contra Eutychium Patriarcham Conſtantinop. 583. I.
Maximi Abbatis Catholici, cum Pyrrho Conſtantinop. Patriarcha Monothelita, qua Pyrrhus confutatus, conuertitur. 645.I.
Inter Rom. Eccleſiæ Defenſorem, & Regium Aduocatum. 1062.III.
Inter Chryſolanum Mediol. Archiep. & Græcos, de proceſſione Spiritus Sancti. 1116.II.
Inter S. Bernardum & Abailardum hæret. 1140.I.
Diſputare de fide in Conſiſtorio Imperatoris, & coram aliis Iudicibus, quam Eccleſiaſticis, recuſat Ambroſius. 386.V.
Abnuunt & Catholici, aduerſus Leonem Armenum Imp. 814.I. Factum tamen id ab aliis nonnunquam laudabiliter. Vide Iudices.
Diſputare de religione, prohibitũ hæreticis à Theodoſio Imp. 388.VI. & à Marciano. 451.XXIII. 452.I. & à Iuſtiniano. 536.XI.
Nec debere Principes iis concedendis ſe immiſcere, declarauit idem Marcianus. 451.XX.
Diſputandum cum hæreticis non eſt de quæſtionibus iam in Concilijs definitis. 458.II. 814.I.
Diſputationes cum hæreticis fugiendæ, vtpote rixarum fomites. 383.VII.
Diſputatione perſuaderi nequeuntes Philoſophi Gentiles miraculis confutati. 325.X.XIII. itemque hæretici. 287.IV. 401.VIII. 451.XXIV. 471.II. 514.III. 583.IX. 604.VIII. 626. XI.
Diſſenſio prima in Eccleſia, vnde orta, & à quibus. 48. LXXIX. Inter Paulum & Barnabam Apoſtolos, minime ſcidit charitatem. 51.XII. Sicut nec inter Auguſtinum & Hieronymum. 394.XI.
Diſſenſio Chriſtianorum doctrinæ, qualis & vnde. 146.XI.
Diſsimilis. Vide in Similis.
Diſtributiones aliquando dictæ Indictiones, & quare. 312.XVI.
Ditmarus Merſebur. Epiſcopus, vbi inceperit, & quo vſque perduxerit ſuum Chronicon. 964. III. in fin. Quando electus Epiſcopus. 1006.I. Moritur, & laudatur. 1018.I.
Diuionenſe in Gallia Concilium contra Philippum Regem adulterum. 1198.VIII.
Diuitias Eccleſiaſticorum damnauit Arnaldus. 1139.III. Vide etiam Bona.
Diuites non poſſe ingredi regnum Dei, niſi omnia ſua vendiderint, docuit Pelagius. 411.IX. 415. IV.
Diuinationis dæmonum tractatum cur ſcripſerit Auguſt. 389.XIV.
Diuinatores prohibiti à Conſtantino. 324.XX. exagitati à Conſtantio. 358.VI. A Valentiniano & Valente. 370.XIV.XV. ab Honorio. 409. IV. Vide etiam Magi. Malefici. Mathematici. Aruſpicina.
Diuinationes morientium vnde contingant. 590. V.
Diuortium fœminarum à viris, permiſit lege lata Iulianus Apoſt. 362.LXI. Ex conſenſu coniugum, conceſſit Iuſtinus Iunior. 566.III.
Docitæ hæretici, ſiue Opinatores, qui docuerunt, ſola viſione & apparitione fuiſſe myſterium Incarnationis. 174.V.
Doctrina vera à falſa quomodo dignoſcenda. Vide Catholicus.
Doctrinæ Apoſtolicæ mira conſenſio in omnibus vbique Eccleſiis ad multa tempora. 167.VI.
Dogmata Chriſtiana non bene intellecta Gentiles in calumniam Chriſtianorum conuerterunt. 120.XV.
In falſorum Dogmatum permittenda publicatione conſilium Dei. 44.XXVI.
Dogmata ſua patefacere, prohibuit ſuis Baſilides. 120.VI.IX.
Valentiniani. 145.III.
Priſcillianiſtæ. 381.XVI.
Dolenſis Eccleſiæ controuerſia cum Turonenſi, de primatu Minoris Britanniæ, diutiſsime agitata, quomodo definita fuerit. 859.VI.
Dominæ dies, nuncupata Aſſumptio Virginis. 48. VIII.
Dominica dies appellata ab Apoſtolis, qua Dominus reſurrexit, eaq; ab iiſdem loco Sabbati Iudæorum celebrari iuſſa. 34.LII. 58.XXXV. Eadem quoq; Spiritus S. deſcendit in Diſcipulos. 34.LXVIII. Eius prærogatiua, diuerſæ aliæ appellationes, & ritus. 58. XXXV. Feriationem tam Gentilibus quam Chriſtianis, Conſtantinus præſcripſit. 321.VI. Ea celebrandum eſſe Paſcha, & non alia quacumque die, definitum in Magno Concilio Nicæno. 325.XXIX. Vide Paſcha.
Ea conueniri Chriſtianos ab exactoribus, prohibet Valentinianus. 365.V.
Ea quid præſtari carceratis iuſſerit Honorius. 409.IV. Eadem ieiunandum eſſe, docuerunt Euſtathiani hæretici. 319.IX.
Dominicus Homo, an debeat dici Chriſtus. 373. III.
Dominicum, dici etiam ſolita Eccleſia. 57.VIII. 303.III.
Dominicum Aureum, ſic dicta inſignis Eccleſia Antiochena, eiuſque ſolemnis dedicatio. 341.I.
Eodem quoque nomine appellari ſolitum, Miſſæ ſacrificium: quod omittere nefas putabant Chriſtiani, etiam in atrociſſ. perſecutionibus. 34.VI. 303.III.
Dominicale dictum linteamen, quo olim fœminæ corpus Domini ſumebant. 57.XLII.
Dominicus Patriarcha Fratrum Prædicatorum, naſcitur ſecundum præcedentem prophetiam. 1170.XI.

Dominium politicum Manes ſuſtulit. 277.X.
ad Dominium rerum duos ordinatos à Deo dicebat Ebion, nempe Chriſtum, & diabolum, &c. 74.IV.
Dominum aliquem agnoſcendum, aut nominandum, præter Deum, obſtinatiſ. animo negabant Iudæi ſecta Galilæi, aduerſus Impp. alioſque Principes. I.XVI.73.III.
Dominum Sabaoth tyrannidem exercere in cœlo, & ab eo genitum diabolum, aſſeruerunt Archontici. 175.X.
Eum fuiſſe figuræ hominis, aſini formam habentis, dixerunt Gnoſtici. 201.VII.
Dominum ſe dici, Auguſtus vetuit. Annal. IV. *itemque Tiberius.* 16.III. *Domitianus contra, ſe Dominum ac Deum dici, edicto ſanxit.* 89.I.
Diocletianus permiſit. 301.II.
Domitianus Veſpaſiani Imp. filius, fratre Tito veneno ſublato imperat. 83.II. *Agit vindicem pudicitiæ, ipſe impudiciſſimus.* ib. *Immani feritate ſæuit in ciues, & Philoſophos exagitat.* 85.II. *Virgines Veſtales, ob ſtuprum, viuas infodi iubet.* 86.I.94.III. *Inſtituit rationem numerandi annos per Agones Capitolinos.* 88. *itemq; Quinquennale certamen triplex.* ibid. *Deum ac Dominum ſe vocari præcipit, & deæ virginis filium dici.* 89.I.II. *Familiam Regis Dauid inquiri iubet, ſed inuentos qui ex ea eſſent, liberos dimittit ob eorum abiectionem.* ibid. *expeditionum agit in Dacos.* 90.III. *Romanos exagitat.* 91.IV. & 93.II. *Ioannem Euangel. in exilium relegat.* 92.I.
Excitat Secundam Perſecutionem in Chriſtianos. 93.II. *Nero ab ipſis Gentilibus vocatus, fuit etiam eo longe crudelior.* ibid. *Iudæos quoq; nouis exactionibus vexat.* 94.II. *Frequentia Conſulatuum in eo deriſa.* 97.I. *Ob nimiam ſæuitiam cunctis inuiſus, occiditur in Palatio.* 98.IV. *Eius nomen, & memoria, ab omnibus monumentis deleta.* ib. *Cædes eodem momento nuntiatur Epheſi ab Apollonio.* ibid.V.
Domitianus Epiſc. Catalaunenſis, legatus Leonis PP. in Orientem. 458 II.
Domitillæ duæ, Domitiani Imp. propinquæ, fidei cauſa exules. 98.II. *Iunior, virgo fuit Deo ſacrata.* ibid. *& poſt diuerſa exilij loca, martyr occumbit.* ibid. & 100.V.
Domna, maxima ſacerdos Dianæ, fit Chriſtiana. 301.VI. *Quæſita ad necem, ſub virili habitu diu latet, & tandem ſubit martyrium.* 302.V.
Domnus, & Domna, voces, frequentius olim tributa Sanctis, & clariſſimis viris ſeu feminis, Dominus vero, Deo. 416.IV.
Domnus creatur Epiſcopus Antioch. in locum Pauli Samoſat. expulſi. 272.I. *Moritur.* 277.XV.
Domnus alius deſertor monaſterij, creatur poſt Ioannem auunculum, Epiſcopus Antioch. 440.IV. *Deponitur in Latrocinio Epheſino.* 449.XI. *Iuſte meruit damnari à Leone PP. & tamen prouidetur eius ſubuenitioni in Concilio Chalcedon.* 451.XXVII.
Domnus alius creatur Epiſc. Antioch. 546.VIII. *Intereſt Quintæ Synodo Oecumenicæ.* 553.V. *Moritur.* 561.I.
Domus Beatiſſ. Virginis ab Angelis translata in agrum Lauretanum. Appar. XXVI.
Domus appellantur in Scriptura, quæcumque quorumcunq; animalium habitationes. I.VII. *Domus iudiciorum, Hebræis quales.* 32.IV. *Domus Oratoriæ, dictæ eccleſiæ.* 57.XXXVIII. *Domus Epiſcopales. Vide Epiſcopi.*
Donationis Edictum Conſtantino tributum, de bonis Eccleſiæ Rom. cuius ſit fidei & auctoritatis. 324.XXIII. *& ſeqq.*
Donatus Epiſc. Areti martyr ſub Iuliano. 362.LI.
Donatus Epiſc. Euoreæ, ſigno crucis extinguit draconem. 394.XVI.
Donatus à Caſis nigris in Numidia, primus ſchiſmatis Donatiſtarum auctor. 306.XIII. *Damnatur à Melchiade Papa.* 313.VII.
Donatus Carthag. pſeudoepiſcopus errauit in doctrina SS. Trinitatis. 321.IV. *Eius intolerabilis arrogantia.* ib.V. *Ab eo ſe denominari, Donatiſtæ falſo iactabant.* 306.XIII. *Prohibet ne ſui eleemoſynam capiant à Conſtante Imp. Catholico.* 348.VI. *Pellitur in exilium.* ibi.VII. *Scribit librum in fauorem hæreſis Macedonianæ.* 360.V. *Moritur.* 368.I.
Donatiſtarum Schiſmatis origo. 306.XI.XII. *A quo Donato nomen acceperint.* ibid. XIII. & 331.III. *Concilium* 70. *Epiſcoporum celebrant aduerſus Cæcilianum Carthag. Epiſc. Catholicum.* ibidem. XII. *alioſque* 270. *Epiſcoporum iungunt ſe Traditoribus.* 308.V. *Agunt in Cæcilianum apud Anulinum Africæ Proconſulem, & Conſtantinum Imp.* 313.IV. *Damnantur in Synodo Rom. à Melchiade Papa, & aliis delegatis iudicibus.* ibid. V.VII. *Appellantes ad Conſtantinum, increpantur ab eo.* ibid. IX. *Rurſum damnantur ab aliis Epiſcopis in Africam à Conſtantino miſſis.* ib.X. *Mendacia eorum de his rebus geſtis, & calumniæ in Melchiadem.* ibidem. *Agentes denuo apud Imp. contra Cæcilianum, damnantur in Concilio Arelat.* 314.IV.VII. *Ac rurſum appellantes ad Conſtantinum, penitus damnantur ab eo.* 314.VIII.316.VII. *Calumniantur illum iniuſtitiæ.* 316.VIII. *Exilio damnatur ab eo.* ibidem. *Falſum præſumunt martyrium.* ibidem. *Relaxantur ab exilio per eumdem Imp.* 321.I.
Conſtituunt ſibi Romæ Epiſcopum, vt ſic glorientur ſe Rom. Epiſcopo communicare. 321.II. 411.III. *Iidem variis aliis nominibus appellati.* 321.III. *Ex ſchiſmaticis euadunt hæretici, & quas hæreſes docuerint.* ibid. IV. *Populus reducitur ad concordiam opera Conſtantis Imp. Epiſcopi obſtinati pelluntur in exilium.* 348.VII. *Reuocantur ab exilio per Iulianum Apoſt. & dire debacchantur in Catholicos.* 362.LIV.LV. *Cohibentur à Valentiniano Seniore.* 373.VII. *& à Gratiano.* 377.III. *Scinduntur in Primianiſtas, & Maximianiſtas, aliaſq; minutiſſimas particulas, & Magno ardore digladiantur.* 394.VIII. *Decem librarum auri pœna multantur.* 398.VI. *Compeſcuntur ab Honorio Imp. capitalis ſupplicij cominatione.* 398.V. *Inuitati cum honoribus redire ad Eccleſiam, renuunt & male Catholicos habent.* 313.VII.401.V.403.VIII. *Compelluntur ab Honorio ad publicam Collationem.* 410.XI. *Vide Collatio. Pecunia & exilio poſt Collationem multati, fiunt deteriores, & clerici malunt ſuis manibus perire, populus vero fere vniuerſus conuertitur.* 412.I. 414.III. *Vide etiam Carthag. Concil. Africa à VVandalis occupata, ſe iis iungunt aduerſus Catholicos, vel ad eoſdem VVandalos Arianos deficiunt.* 439.VI.
Donus creatur Rom. Pontifex. 676.I. *Moritur.* 678.I.
Donus II. creatur, & poſt tres menſes moritur. 972.I.
Dormientes ſeptem martyres in perſecutione Decij, & quare ſic dicti. 253.XVII.
Dorothea virgo Cæſar. Cappadox, & martyr, hieme acceptas ab Angelo roſas, & poma, mittit Aduocato Ethnico ſui irriſori: qui ex miraculo factus Chriſtianus, fit & martyr. 304.XIV.
Dorothea dicta quæ communiori appellatione Catherina, nobiliſ. virgo martyr Alexandr. 307.VI.
Dorotheus Antioch. presbyt. vir eruditiſſ. eunuchus natus. 283.III. *Patria fuit Tyrius, ſed non Epiſcopus.* ibidem. *nec fuit auctor Synopſis.* ibidem. *Martyrium ſubit ſub Iuliano.* ibid.
Dorotheus aulicus martyr ſub Dioclet. 302.V.
Dorotheus alius, ex SS. carnifice, fit Chriſtianus. 302.XVI.
Dorotheus Epiſc. Marcianopolis, miniſter Neſtorij in promulganda hæreſi. 428.X.
Doſithcani hæretici, à Simone mago. 35.XIII.
Doſitheorum apud Iudæos dogmata, & mores. Appar. VIII.
Doſitheus monachus impoſtor, præmium falſorum vaticiniorum, accipit Patriarchatum Hieroſoly. & Conſtantinop. 1189.III. *Eijcitur turpiter Conſtantinopoli.* 1193.IV.
Dotes Eccleſiæ à Domino collatæ, Operatio Miraculorum, & Intelligentia Scripturarum, nonniſi in Eccleſia. Cathol. reperiuntur. 34.LX.
Draco pro numine ab Hadriano Imperat. poſitus in templo Iouis Olympij, à ſe Athenis conſtructo. 145.VII.
Draconis forma viſus dæmon familiaris Plotini. 271.III. *Draco peſtifer à Silueſtro PP. incluſus.* 315.VIII. *Alius à Marcello Pariſ. Epiſcopo ſuperatus.* ibid. *Alius immenſæ magnitudinis, ſigno Crucis extinctus à Donato Epiſcopo Euoreæ.* 394.XVI. *Alius Tiberis alluuione delatus, corrumpit aerem.* 589.III. *Vide etiam Serpens.*
Draconis inteſtinum, pedes 120. *longum, continens Homeri Iliadem & Odyſ. comburitur vna cum Bibliotheca Conſtantinop.* 476.VI.726.V.
Dracones, ſic dicta ſigna militaria, Romani mutuati à Dacis quos vicerunt. 312.V.
Dranſii Confeſ. virtus in victoriis concedendis. 1167.V.
Duella Vide Monomachia.
Duisburg. Concil. in cauſa Bennonis Metenſis Epiſcopi à ciuibus excæcati. 927.II.
Duliani hæretici, Arianorum progenies dixerunt Filium Dei eſſe Patris ſeruum. 360.XI.
Dunſtanus vir prudentiſſ. eligitur Conſiliarius à Rege Angliæ Eadmundo moxque erectus iterum cum honore reuocatur. 940.II. *Relegatur in exilium ab Eduino Rege, ob abſtractum illum è medio feminarum impudicarum: ſed vindicatur à Deo.* 955.III. *Reuocatur ab Edgaro & inuitus creatur Epiſcopus VVigornenſis, prophetice Cantuarienſis Primas.* 957.I. *Romam petit pro pallio.* 960.II. *In locum clericorum incontinentium, introducit in Eccleſias monachos.* 970.I.975.IV. *Vaticinatur cladem Angliæ.* 979.I. *Liberatur mirabiliter ab ingenti periculo.* ibid. II. *Moritur.* 988.II.
Durandus Leodien. Epiſc. primus ſcribit contra Berengar. hæreſiarcham. 1035.II.
Duziacenſe Concil. graſſatorium Hincmari Rhem. aduerſus Hincmarum Laudun. 871.IV.

E.

Eadmundus Angliæ Rex martyr. 870.IV. *Vltor in tyrannum inſurgit.* 1014.VI.
Eadualdus Angliæ Rex Paganus, & inceſtuoſus diuinitus punitur. 613.III. *Conuertitur ad fidem.* 614.II. *Moritur.* 640.V.

Ebbæ Abbatiſſæ in Anglia, admirandum factum pro conſeruatione pudicitiæ. 870.IV.

Ebbo Rhem. Archiepiſc. auctoritate Sedis Apoſtol. prædicat Euangelium Danis. 823.IV.
Haud tamen meruit titulum Apoſtoli Danorum, & quare. 826.V.
Præcipuus eſt incentor rebellionis in Ludouicum Pium Imperat. 833.II.
Se ipſum reum iudicans, abdicat ſe in Concilio Vil.Theod. 835.I.
Sæpe tumultuatur aduerſus Hincmarum, electum loco ipſius, ſed cadit cauſa. 847.I.
Moritur, & ex purgatorio poſtulat ſuffragia viuentium. 851.III.
Ordinatorum ab eo occaſione, multæ turbæ concitatæ ab Hincmaro, & quid de eis geſtum. 853.I.866.V.867.II.

Eberardus Salisburgenſ. inſignis Archiep. firmiter ſtat pro Alex.PP.III. aduerſus Fridericum Imperat. 1160.IV.

Ebionis hæreſiarchæ ortus. 74.III. Turpitudines & impietates. ibidem. Commixtio cum Cherintho, & quid de iis S. Ioannes Euangel. in balneo. ibid. Impia dogmata. ibid. IV.V. Mendacia de Petro & Paulo Apoſtolis. 57.XX.74.IV. Cur dici voluerit Ebion. 74.IV. Quinam aduerſus eius hæreſes ſcripſerint. ibid.V.

Eboracenſis in Anglia Eccleſiæ contentio, cum Cantuarienſi. Vide in Cantuaria.

Eboracenſe Concil. in Anglia, pro componenda Eccleſ. diſciplina. 1194.I.

Ebraldus ex quo Ordo Fontis Ebraldi. 1117.VI.

Ebroinus, maior domus Regiæ Franc. cogitur fieri monachus, à Childerico Rege. 668.IV. à Theodorico reſtitutus ſæuit in aduerſarios. 671.I. Crudeliſſime agit in Epiſcopos. 685.IV. necatur & damnatur ad inferos. ibid.

Eccleſiæ antiquitas. Appar.I. Vna ab initio mundi. ibid. Fundata à Chriſto ſuper Petrum Apoſtolũ, eiuſq; fidem. 31.X.33.VI.
Toto orbe vna, eademq; Catholica, & Apoſtolica. 45.II. Eius cura Petro, ac ſucceſſoribus ſolemniter collata. 34.LIX. Caput vno certo loco, nempe Romæ, optimo conſilio ſtabilitum. Vide Rom. Eccleſia.
Eius curam, quomodo omnes & ſinguli eius Epiſcopi gerant. 187.I. In Eccleſia monarchia. 33.VI.
Eccleſiæ Dotes; vide Dotes. Eccleſiæ ritus: vide Ritus. Eccleſiæ Claues: vide Claues.
Eccleſia Catholica quomodo dignoſcenda ab hæreticorum conuenticulis. 45.II. 321.II. 325.XLIV. 368.III. Eccleſia Catholica, eadem & Romana. 45.II.III. 254.XII.XIII. Vide Rom. Eccleſia.
Eccleſia vſq; ad Hadriani imperium dicta Virgo, & quomodo ad accipiendum. 120.IV. Eius propagatio ſub Commodo. 183.I. Florentiſſima ſub Seuero. 195.IV. & ſub Conſtantino Magno. 314.III.318.V. Vide etiam Fidei propagatio, & ſub nominibus propriis populorum conuerſorum. Eiuſdem facies fœdiſſima ſub Conſtantio. 359.XXII. Sub Gothis & VVandalis Arianis, vniuerſum orbem inter ſe partientibus. 471.IV. Sub Zenone Imp. 476.II. Vide etiam Orbis & Orientalis Eccleſia.
Eccleſiæ fores ad omne pene delictum obſerabant Montaniſtæ. 173.VIII. Ab Eccleſiæ ingreſſu in perpetuum eiecti hæretici ſæpe relapſi. 427.II.
Eccleſiam ibi eſſe non poſſe, vbi peccatum eſt, fuit hæreſis Donatiſtarum. 321.IV.
Iidemq; dicebant, eam toto orbe periiſſe, & in Africa tantum apud ipſos ſolos remanſiſſe. 368.IV.
Eccleſiam conuerſam eſſe in lupanar, quod lapſi Epiſcopi admitterentur cum dignitatibus, dixit Helladius Luciferianus. 362.XLVIII.
Eccleſiæ iura violantes Principes, ruinam ſibi pariunt. 423.II. Vide Principes. & Vltio diuina.
Extra Eccleſiam an reperiatur baptiſma, aut aliud ſacrum. 258.IV. & ſeqq. Eccleſiæ Orientalis, & Occidentalis, apud antiquos, & in his Annalibus diſcriminatio. 347.IV.
Eccleſia Orientalis. Vide Orient. Eccleſ.
Eccleſia Occidentalis. Vide Occid. Eccl.

Eccleſiæ nominis, pro loco in quem Chriſtiani ad Synaxim conuenirent, antiquitas. 57.XXX. Variæ aliæ appellationes. ibid. XXXVIII. & 303.III. Ab exordio Eccleſiæ erectæ. 57.XXX.XXXI. Situs, ſtructura, & partes, quales olim. ibidem. XXXII.XXXIII.XXXVII. Singulæ partes myſticum quid ſignificant. 314.III. Ornatus qualis olim. 57.XXXIV.XXXVI. Ad eas conueniendum eſſe ad orationem, probatur. 34.LXXIII. Eas tamen contemptibiles eſſe, docuerunt Euſtathiani hæretici. 519.IX. ac Vigilantius. 406.VII.
Eccleſias, hoc eſt, templa non debere eſſe, ſed dirui oportere, dixerunt Petrobruſiani. 1126.VI. & Albienſes. 1176.II.
Eccleſiæ dedicatio. Vide Dedicatio. & Encænia.
Eccleſia prima in Gallia dicata à S. Martiale in honorem S. Stephani protomartyris. 74.VII. Romæ erectæ ſub Traiano, in honorem SS. Petri & Pauli Apoſt. 106.II.
Septuaginta variis locis à Clemente Papa in ſuo exilio conſtructæ 102.II. In Vrbe Roma quot olim eſſent. 57.XXXI. Omnes toto Imperio dirui iuſſæ à Diocletiano. 302.I.III. Eædem iterum ædificatæ, rurſum à Licinio in Oriente proſtratæ. 316.V.
Eccleſia quædam, vna cum multis millibus Fidelium intus exiſtentium combuſta. 301.VI. In eis ædificandis, ornandis, & dotandis, effuſa Conſtantini Magni munificentia. 324.XIX.XXI. XXII. 326.V.VI. 330.III. 336.XIII. non poſſe conſtrui abſq; licentia Ro. Pontificis. 324.XIX. Omnes vna die in vniuerſa Africa clauſæ ab Hunerico VVandalorum Rege Ariano. 484.VI. Vbiq; per orbem renouatæ poſt annum Chriſti milleſimum, & vnde id contigerit. 1003.IV. Quadringentæ in vna ciuitate Germaniæ. 1018.I. Intra eccleſiarum cancellos, haud conceſſum olim Imperatoribus, nedum cæteris laicis, ſedere cum clericis. 390.III. Ab eccleſiæ ingreſſu ad audiendum Verbum Dei, nulli cuiuſuis fidei homines prohibendi, ex Concilio IV. Carthag. 398.XVI. intra eccleſiam arma non deferenda. 431.II.
Eccleſiarum expilatores diuinitus puniti. 362.XXIV. 431.XXVII. 555.III. 576.I. 600.II. 643.II. 674.I. 739.I. 741.VIII. 845.IV. 846.I. 1011.II. Vide etiam Bona Eccleſ. & Vltio diuina. De iis quoq; vindicta à Sanctis in iiſdem eccleſiis cultis expeti ſolita, per denudationem altarium, & diuini officii ſubtractionem: ſed id poſtea vetitum in Concil. Tolet. XIII. ob abuſus. 683.V. Eccleſiæ, quantumcumq; bello iuſto, non debent ab hoſtibus ſpoliari Reliquiis Sanctorum, aut vaſis ſacris. 1039.II.
De ſacris vaſis & ornamentis eccleſiarum, vide in Vaſa.

Eccleſiæ immunitas, quoad bona immobilia. Vide Bona. Oblationes.

Eccleſiæ immunitas (quod ad perſonas) à tributis. 33.X.57.XXIV. A tutelis. 257.VI.
A muneribus publicis. 313.XV. 319.XI. 330.XIII. 349.V. 353.XII. 357.XXII. 377.III. 381.I. A tribunali ſæcularium. 355.XV. 385.VII. 412.VI. 425.V. Nullam eſſe voluit clericis fori exceptionem Valentinianus Tertius, ſed magno ſuo, & Imperii damno. 452.VII. Reſtituit illud priuilegium clericorum, Leo Macelles. 474.I. & Athalaricus. 527.VII. Confirmaturque in Concilio Aurelian. III. annuentibus Francorum Regibus. 540.V. itemq; in Matiſcon. Secundo. 588.III. Et in Tolet. III. annuente pariter Reccaredo Rege. 593.VIII. Quantum ei detulerit Carolus Magnus. 801.III. Quam illud priuilegium peſſumdatum in Oriente poſterioribus temporibus. 1148.XIII. Altercationes de eo in Anglia inter Reges & Epiſcopos. 1163.III.
Eccleſiaſticæ perſonæ lege Valentiniani repulſæ ab hæreditatibus mulierum. 370.XVIII. itemq; à Theodoſio: ſed cogit hunc Ambroſius eam legem retractare. 390.IX. Abrogantq; cunctas alias ſimiles Marcianus, & Iuſtinianus. 370.XVIII. 455.VII.

Eccleſiæ immunitas, quo ad confugium ad loca ſacra confertur à Conſtantino Mag. 324.XIX. aufertur ab Arcadio. 398.XX. ſed confeſtim reſtituitur. 399.III. Firmat eandem Honorius. 399.XIII.
Eius violationem, crimen maieſtatis eſſe, decernunt Honorius & Theodoſius. 408.IV. 414.III.
Eiuſdem violator Bonifacius Comes excommunicatur à S. Auguſtino. 422.II.
Eam dilatat Theodoſius Iunior, & poſt nouis caſibus reſtringit. 431.II. Confirmat Leo Macelles ſeueriſſimis ſauctionibus. 466.II. Confirmatur pariter in Concilio Matiſcon. Secundo. 588.III. & in Tolet. XII. dilatatur ad 30. paſſus extra eccleſiam. 681.XV. Violatores graui diuina vindicta puniti. 396.I. 398.XI.XX. 399.II. 408.IV. 466.II. 556.III. 588.III. 1032.I.
Ad eccleſiam confugientes debitores, Theodoſius Magnus extrahi, aut debita ab Epiſcopis ſolui iubet. 392.V. ſed eam legem antiquat Leo Thrax. 466.II.

Eccleſia ſanguinem non nouit. 385.VI. Vide Ithacius. Eccleſiæ miniſtrorum manſuetudo in reos. ibid. & 412.II.

Eccleſiaſticæ diſciplinæ corruptio ex longa pace, meruit vt perſecutio Deciana excitaretur. 253.IV.
Eam auſterius viſi ſunt curare Patres concilii Eliberini. 305.IV.
Eius ferme promptuarium Concilii Carthag. IV. canones. 398.XIV. Eadem in Galliis corrupta, acciuit barbaros in deuaſtationem illarum. 407.II. Itemq; Africa. 428.I. 439.VI.

Eccleſiaſtica negotia & Iudicia non debere tractari à Principibus ſæcularibus, declarauit Conſtantinus Mag. 313.IV. 325.XII. 329.I. Valentinian. 364.VI. 374.I. Theodoſius Mag. 385.VII. S. Martinus. 385.V. S. Ambroſius. 386.V. 387.II. Concilium Chalcedon. 451.IV. 451.XVII. Marcianus Imp. 451.XX. Theodoricus Rex. 502.III. Arioualdus Rex. 626.VI. Ea labefactat Iuſtinianus. 541.III.
Quanto cum periculo ſe iis immiſceant. 385.VI. Vide etiam Iudicia Principes. Vitio diuina.
Eccleſiaſticæ Leges. Vide Leges.
Eccleſiaſticæ Perſonæ. Vide Clerici. Epiſcopi. Sacerdotes, &c.
Eccleſiaſtici Scriptores. Vide Hiſtorici. & Scriptores.

Ecdicius Aruernus, Auiti Imp. filius, diuinitus vincit Gothos Arianos. 466.III. Munificentia in pauperes, ob quam meruit cœlitus laudari. 475.VI.

Ecebolius ſophiſta pro Principum religione, fidem mutauit, ſub Conſtantio Iuliano, & ſequentibus Imp. 362.III.

Eclipſis

Eclipſis Solis, Vide Sol.

Ecthesis pro hæreſe Monothelit. componitur à Sergio Patriarcha Conſtantinopol. promulgatur ab Heraclio Imp. 639. I. Damnatur à Seuerino Papa. ibid. item à Ioanne eius ſucceſſore, & ab Africana Eccleſia. 640 I.

Negat eam eſſe ſuam Heraclius. ib. II.

Edeſſeni conuertuntur ad fidem per Thaddæum Chriſti diſcipulum. 43. V. Vide Abagarus.

Eorum ingens deſiderium martyrij, ſub Valente Imp. Ariano. 371. VIII. Eo peregrinari ſoliti Fideles, ad templum S. Thomæ Apoſtoli. ibid. Liberantur ab obſidione Coſrhois Regis Perſ. virtute Imaginis Chriſti non manu factæ. 545. II. Pretium liberationis ab obſidione Saracenorum, dant Conſtantino Porphyrog. Imp. eamdem Imaginem. 944. II.

Edgarus vocatur in partem regni Angliæ. 957. I. *Sanctum Duaſtanum conſtituit Epiſc. ibid. Potitur monarchia totius regni. 959. II. Præſto eſt Epiſcopis aduerſus incontinentiam clericorum. 976. II. Moritur.* 975. IV.

Edictum Perpetuum Saluianum ſub Hadriano Imper. quo omnes Prætores vti Romæ deberent. 134. II. Conſtantini nomine promulgatum, de Donatione facta Eccleſiæ Rom. cuius ſit auctoritatis. 324. XXV. & ſeqq. Iuſtiniani, aduerſus Origenis errores. 538. VI. & contra Tria Capit. 546. II.

Heraclij, pro hæreſi Monothelitarum, dictum Ecthesis. 639. I. Conſtantis, pro eadem hæreſi, quod Typum nuncupauit. 648. I. Cætera Edicta, Conſtitutiones, Leges, vide ſub ſingulis Principibus qui promulgarunt.

Edilbertus Cancij in Anglia Rex, conuertitur ad fidem. 597. III. multa pie agit. 601. V. moritur. 613. III.

Editio Græca Veteris Teſtamenti ex Hebræo, primum facta à 72. illis famoſis Interpretibus. 183. IV. vide Interp. Septu. An fuerit alia antea concinnata, ſub Alexandro Magno. ibid. IV.

Secunda Aquilæ Pontici Iudæi, ſub Hadriano Imp. malo animo compoſita aduerſus illam Septuaginta. 137. V.

Tertia Theodotionis item Iudæi ſub Commodo. 183. IV. Ea fidelior cæteris hæreticorum Iudaizantium, haud tamen in omnibus recta, quam Origenes emendauit. ibid. VI.

Quarta Symmachi, item Iudæi, vel Ebionitæ, ſub Seuero; eaque duplex, & qualis. 203. III.

Quinta reperta in Hierico, ſub Caracalla. 218. III. Sexta Nicopoli ſub Alexandro Mammææ. 230. IV. Iſtæ duæ creditæ quoq; à Iudæis factæ ſed piis. 233. III.

Ex his omnibus Editionibus quomodo Tetrapla ſua, Hexapla, & Octopla, Origenes concinnauerit. 233 III.

Editiones Latinæ Veteris ac Noui Teſtamenti, à quibus editæ, & quid in eis operatus ſit Hieronymus. 233. IV. V.

Vulgatæ præſtantia, & nupera emendatio ſub Sixto Quinto. ibidem. VI. Simplicitas ſermonis quam in Editionibus Scripturæ ſit conueniens. ibid.

Editio Gothica VVlphilæ Epiſcopi 370. XVII. *Vide etiam Scriptura. & Canonici libri.*

Eduardus Angl. rex vindicem agit ſacræ virginitatis. 901. VI.

Eduardus alius Anglorum Rex inſidiis nouercæ extinctus, claret miraculis. 978. II. eius quoque ſoror edit miracula. ibid.

Eduardus alius itidem Rex Angliæ, regnum vindicat à Danis. 1043. I. 912. Vxorem virginem intactam conſeruat. ibid.

Cogitur rurſum pendere tributum Sueno Regi Daniæ. 1050. IV. Legationem mittit Romam, pro abſolutione à voto. 1060. II. Moritur, & miraculis illuſtratus, refertur inter Sanctos. 1066. III.

Eduinus Angliæ Rex excitatur à Bonifacio PP. ad fidem Chriſti. 625. III. Suſcipit illam cum gente ſua. 626. IV. necatur à rebellibus. 631. VIII. Equeanes regnat in Hiſp. 587. III. Eius pietas & ſumma religio 688. I. Liberatur à proditione Archiep. Tolet. 693. I. Moritur. 701. V.

Eggebertus Comes inuidens Hermanno Regi Germ. Catholico, parcit Henrico ſchiſmatico. 1087. V. Creatur Rex poſt obitum Hermanni. 1088. IV. Vincit Henricum. 1089. VI. Moritur. 1090. II.

Eginhardus à Secretis Caroli Magni, illuſtris ſui temporis ſcriptor. 774. III. 826. II. *Vtrum fuerit gener eiuſdem Caroli. ibi. Multas Roma per ſuos in Gallias transferri curat SS. reliquias.* ibid.

Elagabalus à Phœnicibus dictus Sol; & inde Elagabalus Imp. qui vulgo Heliogabalus. 220. II. Vide Anton. Elagab.

Electio XII. Apoſtolorum. 32. III. Diſcipulorum LXXII. 33. XIII. Matthiæ Apoſt. in locum Iudæ Iſcariothis. 34. LXVI. Septem Diaconorum. 34. LXXX.

Electi Manichæorum qui dicerentur, & quomodo ſubdiuiderentur. 277. XI. Electio Epiſcoporum. vide in Epiſcop. electio.

Electio Rom. Pont. vide in Rom. Pont. elect. & Rom. Eccleſ. ſchiſma.

Electores Imperij in Germania, conſtituti à Sede Apoſtolica per Gregorium V. PP. & refelluntur obiectiones contrariæ. 996. VII. & ſeqq. Eorum numerus qualis olim, & à quonam ſeptenarius ſtabilitus. ibidem. XI. & ſeqq. Eorum iudicio non adſtringitur Rom. Pontifex. ibidem. X.

Eleemoſynæ antiquorum Chriſtianorum profuſæ in vinctos, & peregrinos. 75. V. VI. Eleemoſynas execrabantur Manichæi, & quare. 277. VIII. Vide etiam Collecta. Oblatio. Pauperes.

Eleemoſynarum erogatione Conſtans Imp. populum Donatiſtarum reduxit ad concordiam. 348. VI. Eas impedire conati Epiſcopi ſchiſmatici. ibid. Inimicis etiam Eccleſiæ in neceſſitate exhibendæ. 420. IV. 425. IV. Ad loca Sancta mitti ſolitas, damnauit Vigilantius. 406. VII. Damnarunt quoque eas, æque ac Manichæi, Albienſes hæretici in Gallia. 1176. II. A Chriſto centupliciter poſt hanc vitam reddi, chirographo ſuo teſtatur poſt mortem Chriſtianus philoſophus. 411. XII. Ob earum erogationem Ecdicius patricius laudatur voce de cœlo lapſa. 475. VI. Marcianus Oeconomus, nobilitatur diuino miraculo. 459. II. Zeno Imp. tardius dat ſcelerum pœnas. 474. III. ob earum erogationem Oſualdus Angliæ Rex, conſequitur poſt obitum, manuum incorruptibilitatem. 634. II. Philaretus pauper, meretur vt eius neptis fiat Imperatrix. 788. I. *Rudolphus Rex Franc. ſanitatem recuperat. 924. I. Vide etiam in Ioan. Eleemoſyn.*

Elementa quatuor, eſſe Deos, dixit Prodicus hæret. 120. XVII De Elementis bonis & malis, deliramenta Manichæorum. 277. IX.

Eleonora filia VVilelmi Ducis Aquitaniæ, nubit Ludouico Regi Franc. 1136. II. repudiatur ob conſanguinitatem. 1151. II. nubit Henrico Duci Northmanniæ: poſtea regi Angliæ. ibid. Agit in eum cum filiis. 1173. III.

Elephas per foramen acus, prouerbium Hebræorum de re impoſſibili. 33. XVI.

Elephantorum quadrigas quatuor agitat Elagabalus Imp. in Vaticano. 221. III.

Elephantiæ lues in Italia. 615. II.

Elesbaan AEthiopum Rex Chriſtianus, Homeritarum regionem occupat, pulſo Dunaan Rege apoſtata. 522. V. Rebus optime diſpoſitis, vitam monaſticam amplectitur. ibid.

Eleucadius Philoſophus fit Epiſcopus Rauennas. 75. III.

Eleuſiniis ſacris initiatur Hadrianus Imp. Athenis. 125. II. Ea ſuis ritibus imitata ſunt Valentiniani hæretici. 145. III.

Eleuſius Cyzicenus Epiſc. vnus ex principibus Semiarianorum aduerſus Arianos. 357. XIII. 358. IV. Abdicatur ab Acacianis in Conciliab. Conſtantinopol. 359. XXI. Fit princeps hæreſis Macedonianæ. 360. IV. A Iuliano Imp. damnatur reſtituere propriis ſumptibus Eccleſiam Nouatianorum, quam diruerat. 361. XIV. Sub eodem Iuliano, ob fana idolorum diruta, carceri mancipatur, & poſtea pellitur. 362. XX. Vocatus ad Concilium Oecumenicum Conſtantinopol. renuens ſubſcribere fidei Cathol. damnatur cum ſuis. 381. II. IV. Itemq; in alio Concilio ibidem celebrato. 383. VII.

Eleutheri Diaconi martyrium cum Dionyſ. Areop. 109. XVI.

Eleutherus creatur Rom. Pont. 179. IV. Mittit ſacros miniſtros in Britanniam, ad petitionem Lucij Regis. 183. I Martyrio coronatur ſub Commodo, in pace Eccleſiæ. 194. I.

Elias Hieroſolym. Epiſcop. creatur. 492. III. ab hæreticis damnatur ob fidem Concilij Chalcedon. 512. II. Pellitur in exilium à Seuero hæreſiarcha, fauore Anaſtaſii Imper. 513. I. ibidem. In eius vltionem penuria quinquennis in Palaſtina. ibid. III. Anaſtaſio Imp. fulmine extincto, vocatur à Deo, cauſam ſuam in diuino tribunali aduerſus eum acturus. 518. II.

Elias alius Patriarcha Hieroſoly. ſub iugo Saracenorum gemens, mittit legatum, ad ſeptimam Synodum Oecumenic. 787. I.

Eliberinum in Hiſpan. Concilium quo tempore habitum. 305. IV. Auſterius viſum eſt diſciplinam Eccleſ. curare. ibid.

Eligius ex aurifabro factus Epiſcopus Nouiomenſis in Gallia, charus Regi Dagoberto. 631. III. Præcipuæ apud Clodoueum eius filium auctoritatis. 650. IV. Flandrorum Apoſtolus nuncupatur. 665. II. Moritur, miraculiſque nitet. ibidem. Corripit in viſione Reginam Bathildam. ibidem.

Elipandus Tolet. Archiep. Neſterianiſmum inſtaurans, confutatur in Hiſpania. 782. II itemque in Concilio Forciulienſi. 791. II. & Ratiſponenſi. 792. I. ac pleniſſime in Frantofordienſi. 794. II.

Eliſabet mater Ioannis Bapt. fuit ex tribu Leuitica. Appar. XVII. viſitatur à B. Virg. ibid. XXVI. transfert Ioannem in deſertum, metu infanticidij Herodiani, & ibi moritur. I XIII.

Eliſæi Prophetæ oſſa, à Gentilibus Samarianis Palæſt. diſperſa ſub Iuliano Apoſt. 362. XXXIII. Eius ſepulchrum ſummæ venerationi ibidem habitum, ibidem. Reliquiæ transferuntur Alexandriam. 463. II.

Elphegus Cantuar. Archiep. captus à Danis Ethnicis, numquam adduci valens vt aliquid pro redemptione daret, aut ab aliis daretur, glorioſiſſimum conſequitur martyrium. 1101. III. Ingratitudo Danorum in eum, & diuina in ipſos vltio. ibid.

Elxai pſeudopropheta Iudæus, princeps ſectæ Oſſenorum, Ebioneis ſe iungit. 74. III. 105. II. Impia eius dogmata. 105. II.

Elymas magus excæcatur ad tempus à Paulo Apoſt. 46. III. Scribit contra Pauli prædicationem, & Chriſti fidem. ibid.

Emerita ciuitas Hiſpan. liberatur ab incurſione Gothorum oſtentis Eulaliæ virg. martyris. 303. XI.

Emeritenſe Concil. de diſciplina Eccleſ. 666. II.

Emmanuel Imp. Græcorum. Vide Manuel.

Emmelia S. Baſilij mater, vna cum viro, extorres pro fide. 362. XVI. Sequitur filium in eremum Ponticam. ibid.

Emmaus oppidum Iudææ, dictum poſtea Nicopolis, pluribus fontibus irriguum. 34. LVI. Nobile apparitione Domini facta duobus Diſcipulis. ibid. factum præſidium Rom. poſt excidium Hieroſol. 73. II. Incenſum reſtituitur ſub Elagabalo Imp. 222. IV.

Emmeramni Ratiſpon. Epiſcopi mira charitas, ſibi adſcribi patientis alienam culpam; vnde & martyrium conſequitur. 652. IV.

Enac parens gigantum, & ab eo gigantes dicti Enacim. 34. XXXIII.

Encænia Vrbis Conſtantinop. 330. I. Eccleſiæ Hieroſol. dictæ Martyrij. 335. IX. Eccl. Antioch. dictæ Dominici Aurei. 341. I. Eccleſiæ Ruffinianæ ſiue Apoſtolæi dictæ, apud Chalcedon. 394. VI. Anaſtaſiæ dictæ, Conſtantinopoli. 459. II. Arauſicanæ. 529. II. SS. Apoſtolorum, Conſtantinopoli. 552. V. Compoſtellanæ S. Iacobi Apoſt. 900. V. Bambergenſis in Germania. 1011. I. Aurelianenſis in Gallia. 1029. I. Rhemenſis. 1049. VI. Lucenſis. 1070. V. Caſſinenſis, omnium quæ vnquam fuerunt celeberrima. 1071. II. Vide etiam Dedicatio.

Encratidis virg. Cæſaraug. inſigne martyrum ſub Dioclet. 303. XI.

Encratitæ heretici prodierunt à Tatiano. 174. I. IV. Qui continentes dici voluerunt reipſa turpes extiterunt. ibid.

Alia quædam eorum dogmata, & ſcripta apocrypha. ibid. Exagitantur à Theodoſio Magno. 381. XI.

Encyclicæ Epiſtolæ. Vide Circulares.

Engelheim. Vide Ingelheim.

Ennodius Conſulari ortus genere, ex vxorato fit diaconus Ticinenſis. 489. III.

Ex iuſſione Synodi Rom. ſub Symmacho, ſcribit cōtra Laurentianos ſchiſmaticos. 503. II. Factus Epiſcopus Ticinenſis, mittitur vna cum aliis ab Hormiſda Papa Legatus ad Anaſtaſiū Imp. 515. I. Alia rurſum legatione miſſus, periclitatur ab impijſſ. Imp. 517. I. II. Enoch liber, an apocryphus. 68. III.

Enthuſiaſtæ dicti Maſſaliani heretici, ab inſanis eorum deliciis. 361. IX. Vide Maſſaliani.

Entychitæ dicti Simonis magi ſectatores, à nefandis ſuis operibus. 35. XIII.

Eobani Traiectenſis Epiſc. martyrium, à Friſiis. 755. III.

Eon hæreſiarcha. Vide Eudo.

Epaphroditus Epiſc. Philippenſium, mittitur ab ijs Romam ad Paulum vinctum. 60. I. alij eius nominis Epiſcopi. ibid.

Epaunenſe Concil. in Gallia, ad reformationem Eccleſiæ. 509. IV.

Epheſina Eccleſia, à Paulo, an à Ioanne Apoſt. fundata. 44. XI. De eius aſſerto Patriarchatu. 476. V. in fin.

Epheſii olim magiæ deditiſſimi, facti Chriſtiani libros vetitarum artium publice comburunt. 56. XII.

Quæ turbæ in ea ciuitate commotæ aduerſus Paulum. 57. I. Ad eos ſcribit Paulus Roma. 59. VII. Inſignis eorum triumphus de damnato Neſtorio in Synodo Oecumenica. 431. IV. Eodem fidei ardore pellunt è ciuitate Pelagianos Epiſcopos. ibid. XV.

Epheſiæ Dianæ templum. Vide Diana.

Epheſinus Epiſcopus Baſſianus deponitur à Leone PP. 447. V.

Epheſinum Concilium Oecumenicum, ex voluntate Cæleſtini PP. conuocatur literis Theodoſii Iun. Imp. aduerſus Neſtorium Epiſc. Conſtantinop. hæreſiarcham. 430. VIII. Præfuit ei nomine Cæleſtini Papæ, vna cum aliis Apoſt. Sedis Legatis, Cyrillus Alexandr. 431. III. V. Quinam alij interfuerint, & quot numero. ibi. & VI. Damnatur Neſtorius, cum ſuis hæreſibus. VIII. IX. Turbatur Synodus, Patreſq; damnantur, à Ioanne Antioch. & Neſtorio, ſeorſum cum ſuis conuenientibus. ibid. XI. Synodus Ioannem cum ſuis damnat. XIV. Preſſuram à miniſtris Imp. paſſi Patres, tandem rebus Conſtantinopoli patefactis, mittuntur ab vtraque parte Legati ad Imper. vincitque pars Catholicorum. XIX. XX. Aliud prouinciale, à Ioanne Chryſoſt. celebratum in cauſa Epiſcoporum ſimoniacorum. 400. XIV.

Conciliabulum à Ioanne Epiſcopo Antioch. celebratum vna cum Neſtorianis, aduerſus Patres Oecumenicæ Synodi ibi tunc ſedentes. 431. X. Reſtituitur in eo Pelagiana hæreſis, ſæpe antea damnata. ibid. XII. Eius Acta reſciſſa ab Oecumenica Synodo, & à Theodoſio Imp. aboleri iuſſa. ibid. XIV. XX. Aliud, Oecumenicum aſſertū, dictum autem Latrocinium, Epheſinum, auctoritate Theod. Iunioris à Dioſcoro Alexandrino celebratum, in fauorem Eutychetis hæreſiarchæ, aduerſus Catholicos. 449. IX. & ſeqq. Eius Acta reſcinduntur à Leone Papa. ibidem. XVI. & à Concilio Oecumen. Chalcedon. 451. XV.

Ephræm Antioch. Epiſcopus creatur ex Comite Orientis, præcedentibus prophetiis. 526. XI. Hæreticum Seuerianum Stilitam rationibus non valens conuincere, probata per ignem fide conuertit. ibid. ſcribit aduerſus Iacobitas hæreticos. 535. XIII. in fin. In cauſa Trium Capitulorum, quomodo ſe geſſerit cum Imp. Iuſtiniano. 546. IV.

Moritur. ibid. VIII.

Ephræm Edeſſenus diaconus, Iacobi Niſibeni diſcipulus, Baſilio Magno fit perneceſſarius ex viſione diuina. 370. VIII. An fuerit presbyter ab eo ordinatus. 378. III. Simulat furorem, ne fiat Epiſcopus. ibidem. Moritur ibidem. Teſtamentum eius quale, & ſcripta quanti habita. ib. Poſtulat orari pro ſe poſt obitum. ibid.

Epictetus Centumcellenſis Epiſcopus Arianus, ex ſæuitia in Catholicos chariſſimus Conſtantio Imp. 355. X.

Curſu necat Ruffinum Epiſcopum Orthodoxum. 359. XIV.

Epigonius auctor hæreſis Patripaſſianorum. 260. V.

Epiphanes filius Carpocratis hæreſiarchæ, patri impietate non impar. 120. XVI.

Fuit auctor & princeps Monadicæ cognitionis. ibid. Poſt mortem colitur à ſuis vt Deus. ibid.

Epiphaniæ feſtum in Eccleſia celeberrimum. 1. VIII. Inſtitutum ab Apoſtolis. 58. XXXVI.

Epiphanius ex monacho creatur Conſtantiæ, ſiue Salaminæ, primariæ Cypri vrbis Epiſcopus. 370. III.

Eius primordia, & ætas. ibid. Ab eo abſtinet Valens Imp. Arianus in communi aliorum Epiſc. Cathol. expulſione, ob viri reuerentiam. ibid. II. Scribit Ancoratum. 374. VI. Panarium. 375. V. Intereſt Romæ concilio celebrato ſub Damaſo ob turbas Antioch. 382. I. Altercatur cum Ioanne Hieroſol. occaſione errorum Origenis. 392. VIII. IX. Eius nomine ab Iconoclaſtis ſuppoſita ſcripta. ibidem. XI. Monitus à Theophilo Alexandr. Concilium celebrat contra Origeniſtas. 399. VIII. Quid eorum cauſa acciderit ei Conſtantinopoli cum Chryſoſtomo, & Eudoxia Auguſt. 402. II. & ſeqq.

Obitus eius, & ſcripta. ibid. VII. Vita eius apud Metaphraſtem, ſcatet mendaciis. ibid.

Epiphanius Conſtantinopol. Epiſcopus eligitur. 520. II.

Exigit ab eo debitam legationis obſeruantiam Hormiſda Papa; quam ipſe abunde exequitur. ibid. & X. Legat ei vices ſuas Hormiſda ad res Eccleſiæ in Oriente curandas. 521. II. Agi apud eum curat per Iuſtinianum Imp. de quæſtione vnius de Trinitate paſſi. 533. III.

Moritur. 535. IX.

Epiphanius, Caſſiodori familiaris, eius impulſu primus vertit in Latinum hiſtorias Socratis, Sozom. & Theodoreti. 439. VIII. in fin.

Epiphanius Ticinenſis Epiſc. creatur, vir ſanctitate & doctrina conſpicuus. 466. V.

Legatione fungens Ricimeris, pacem componit cum Anthemio Imper. 471. IV.

Pacem item conciliat inter Nepotem Imp. & Euricum Regem Gothorum. 474. IV. Moritur. 496. VIII.

Epiſcopæ, quæ feminæ dictæ apud antiquos. 34. LXXXII.

Epiſcopi & Presbyteri nomina olim communia, functio & poteſtas ſemper diſtincta. 58. II. & ſeqq. AErij ea de re confutatur hæreſis, & S. Hieronymi explicatur ſententia. ib. III.

Epiſcopi loco Apoſtolorum ſucceſſerunt. 51. XV. 58. III. Vnius vxoris viros eligendos, quomodo intellexerit Paulus. 58. VI. Sæpe electi coniugati, ſed confeſtim abſtinuerunt vſu coniugij. ibid. VIII. & ſeqq. Vide Continentia. A tribus Epiſcopis ordinandi. 34. LXXXIII. Eorum conſecrationis forma in Iacobo Apoſtolo. ibid.

Peregrini ab alijs inuitari ſoliti ad concionandum, & Euchariſtiam populo impertiendam. 46. IV.

Eorum quædam antiqua ornamenta. 34. LXXXIV.

Omnes dicti olim Papæ. 165. V.

Tertio loco à Montaniſtis collocati in ordine hierarchico. 173. VIII. Apud Pepuzianos, erant feminæ. ib. XI.

Apud Manichæos erant 72. numero. 277. XI. mori potius vel mutilari, quam Epiſcopi fieri, elegerunt nonnulli. 385. VII. 403. VII. in fin.

Epiſcopi Apoſtolorum auctoritatis ſucceſſores, legum in Eccleſia condendarum poteſtatem habent. 51. XV. Vide Leges. Eorum iudiciaria poteſtas, tam in clericos, quam laicos quoſcumque, à Domino inſtituta, à SS. Patribus exercita, ab Imperatoribus confirmata. 57. X. XI. 319. XI. 398. XIII. 408. VII. Vide etiam Iudicia.

Epiſcoporum cauſas à Principibus ſæcularibus non poſſe cognoſci, declarauit Conſtantinus Magnus. 325. XII.

Idem probat S. Ambroſius, ratione, & exemplis, aduerſus Valentinianum Imp. 386. V. 387. II. Vide de Eccleſ. negot. Eæ haud abſque Rom. Sedis Antiſtite cognoſcendæ. 313. V. 342. VIII. Eædemque deferri conſueuerunt, debentque, ad eam Sedem. 428. IV. 592. II. 593. IV. 599. I. 602. III. 835. II. 865. IV. 992. II. 1035. I. Vide Rom. Pont. & Principes. Eorum quoque cauſas à Iudicibus ſæcularibus cognoſci, vetuit Conſtantius. 355. XV. Epiſcopus appellans ad ſæculare iudicium, ob indignum hoc facinus mulctatur à Valentiniano Seniore. 369. VI. Vide etiam Eccleſ.

cleſ.

cleſ. immunitas & Iudicia.

Epiſcopis ſubiectos eſſe Præfectos prouinciarum, voluit Iuſtinianus Imp. 530. II. & Conſtantinus Magnus. 314. VIII. Iiſdemque permiſit iniquas Præſidum ſententias reſcindere: quod & ipſi ſæpiſſime præſtiterunt. 319. XI. 398. XXI. Vide Eccleſ. Iudicia & Præfecti. Soliti quoque excommunicare Imperatores, & Præfectos, cum cauſa exigeret. 370. XIII. 390. II. 398. XXI. 411. XI. 422. II. Vide Excommunicatio.

Epiſcopus vnus in Eccleſia Cathol. idemque Romanus Pontifex. 254. XIII. 356. XIV. reliqui omnes, quomodo gerant curam Eccleſiæ vniuerſalis. 187. I.

Epiſcopus Epiſcoporum antiquiſſimus titulus Romani Pontificis. 216. III. Epiſcopi electi, legationem mittere conſueuerunt ad Rom. Pont. pro obtinenda Cathol. communione. 520. II.

Soliti præſtare iuramentum eidem Pontifici. 727. III. 1102. I.

De his omnibus, deq; aliis ad Romani Epiſcopi ſupra alios Epiſcopos, cunctoſq; Principes tam ſæculares quam Eccleſiaſticos, auctoritatem pertinentibus vide in Roman. Pontifex.

Epiſcopis prædicantibus aſſiſtere diaconos, præcepit Euariſtus Papa. 112. V. Et vbiq; eos aſſectari debere presbyteros & diaconos, propter teſtimonium, ſtatuit Lucius PP. 257. III. Lapſi honore priuandi, & laica tantum communione impertiendi. 258. I. II. Vide Lapſi. Eorum confeſſus ordo in Synodis. 325. XVII. Vide Confeſſus. De eorumdem depoſitione, & ſucceſſione, vide in Depoſitio & Succeſſio.

Epiſcoporum translationes. vide Translatio. Eorum poſtulatio, quæ olim legitima. 369. VII. Electionem liberam Epiſc. voluit eſſe Valentinianus Senior. 374. I.

Epiſcoporum electionem confirmari à Rege, & pro ordinatione pecuniam ſolui, conſtituit in Italia Athalaricus Arianus. 533. VI. Eorum electionem fieri à Principibus ſæcularibus, prohibitum in Conciliis Vniuerſalibus, Nicæno Secundo. 787. VIII. & Octauo Conſtantinopol. 869. IX. Reddit quoque eam liberam Carolus Magnus. 813. VII. De Principum vſurpatione ea in re, vide in Inueſtitura. Poſt abolitas inueſtituras, qualiter fieri permiſſæ electiones in Germania & Imperio. 1122. II. 1152. III.

In Anglia quid de iis præſumerent Reges. 1164. VII.

Eorumdem nominationem non ſua auctoritate, ſed Apoſtolicæ Sedis conceſſione, Reges habent. 752. II.

Conceſſa in Regno Francorum Pipino à Zacharia Papa. ibid.

Eamdem Reges Hiſpaniæ ſibi olim vendicarunt: & quid de ea re conſtitutum in Synodo Toletan. Duodecima. 681. XIV

Epiſcopus exhibere Principibus obſequia indecentia, prohibitum in Concilio Oecumen. Octauo. 869. IX.

Epiſcopus de vili inceſſu, & infrequenti comitatu, reprehenſus à Gregorio Magno. 603. II. Alius ſæculari Gothorum habitu incedens, damnatur in Concilio Aquileienſi. 381. XII. Venatores cohibentur in Concilio Matiſcon. Secundo. 588. III. In Epiſcopos inſurgentes populi ſeuere puniuntur à Deo. 587. III. Iidemque antiquiſſimis decretis iubentur curiæ in ſeruitutem tradi. 1074. VI. Vide etiam in Accuſatores.

Epiſcopos indignos, non eſſe Epiſcopos, nec poteſtatem habere ſacramenta adminiſtrandi, nec eis eſſe obediendum, dixerunt Albienſes hæretici. 1176. II. Epiſcoporum affines, ſiue iuſte ſiue iniuſte ditati, poſt mortem Epiſcoporum exagitari conſueti. 445. I. Epiſcopi bellatores, armati lorica & galea, primum viſi in Gallia. 575. II. Vide Salonius. Ne ad bella pergant, decernitur rogatu populorum in Concilio VVormat. 770. III. & in Moguntino prohibentur arma geſtare: ſed tamen permittitur laicis qui apud ipſos eſſent. 813. VI. In conuentu Aquiſgranenſi deponunt cultum ſæcularem. 817. II. Nihilominus poſtea vbique frequentatiſſimum fuit, ipſos Epiſcopos armis certare in prœliis: indeque ingentia orta in Eccleſiam mala. 888. II. Immo & in Hiſpania pugnarunt pro Arabibus contra Arabes. 1010. II. Bellica tractare poſſunt, ſed non per ſe armis vti. 1053. III. Et qui iis vſus eſt Epiſcopus Bellouacenſis, reprehenditur à ſummo Pontif. & punitur. 1196. I. ac ſacerdotes bellatores deponi iubentur ab Innocentio III. 1198. XIII. Vide Bellica. Ob deſertam militiam palatinam & caſtrenſem, male habentur à Ludouico Craſſo Franc. Rege. 1127. III.

Epiſcopis iuramentum non debet offerri. 449. II. in fi. Epiſcopi Galli transferunt iudicio ſuo regnum à Lothario Imp. ad fratres eius. 842. I.

Epiſcopi pueri quando primum eligi cœpti, & cuius auctoritate Pontificis. 925. II. Vide Pueri.

Epiſcopi Cardinales. Vide Cardinales.

Epiſcopi Collaterales, & Suffraganei Rom. Pontificis, quot & quales. 1057. III.

Epiſcopi. Vide etiam Patriarchæ. Sacerdotes.

Epiſcopatus à Regibus accipientes, damnati in Concilio Aruernenſi. 541. VIII. Itemq; in Pariſienſi. 559. III. Eaq; de cauſa in Santonenſi, depoſitus eſt Emerius eius ciuitatis Epiſcopus. 560. II. Vide etiam Inueſtitura, & Beneficia. & ſupra Epiſcoporum electio.

Epiſcopatus licite emi poſſe à Principibus, modo conſecratio gratis acciperetur, fuit quorumdam hæreſis, quam Petrus Damiani confutauit, Alexander PP. damnauit. 1065. IV. Plures ſimul obtinet in Oriente impius Santabarenus ab impiiſſimo Photio. 879. II. Id mali in Italiam primus inuehit Hugo Rex, in gratiam Manaſſis affinis ſui hominis nefarii. 936. V. Quando primū id conceſſum à Sede Apoſtol. & qua occaſione. 1177. XIV.

Epiſcopatus onus ſuper ceruicem ſuam ſenſit Nicetius Treuerenſis. 530. VI. Greg. Mag. nunquam pro aliquo in Epiſcopum eligendo agere voluit. 593. II.

Epiſcopales ædes, mortuis Epiſcopis, expilari conſuetæ à plebe. 885. I. Prohibetur in Concilio Rauen. ſub Ioanne PP. Nono. 904. II. & in Sueſſionenſi in Gallia. 909. I. Reſcribit etiam aduerſus eiuſmodi expilatores Leo Papa. IX. 1051. I. & Ioannes Comnenus Imperator Orientis. 1124. V. Epiſcoporum morientium exuuias rapiens Fridericus Imp. acriter arguitur ab Vrbano Papa. 1186. I.

Epiſtolæ à Chriſto & Abagaro Edeſſæ Rege ad inuicem ſcriptæ. 31. XXII. Transferuntur Conſtantinopolim & miraculis claret. 994. III. Pilati ad Tiberium Imp. de Chriſto. 34. LXIII. B. Mariæ aſſertæ. 48. IX. Synodi Apoſtolor. 51. IV.

Petri prima, quando, vbi, & ad quos ſcripta. 45. V. Translata ex Hebræo in Græcum à Marco. ib. VII. Secunda quando exarata. 68. II. Ea quondam in dubium reuocata, ab vniuerſa tandem Eccleſia recepta eſt. ibid.

Pauli prima ad Theſſalonicenſes. 52. VII. Secunda. 53. I. Prima ad Corinth. 57. I. Secunda. 58. XVII. Prima ad Timotheum. 57. LIII. Secunda 59. III. V. Ad Titum. 58. I. Ad Romanos. 58. XIX. Ad Epheſios. 59. VII. Ad Galatas. 59. VII.

Ad Philippenſes. 60. I. Ad Coloſſenſes. 60. IV. Ad Philemonem. 60. XVII. Ad Hebræos ſcripta, à diuerſis tributa diuerſis aliis auctoribus, ſed vere eſſe Pauli probatur. 60. XVIII. & ſeqq. Hebraice à Paulo ſcriptam, Græcam fecit ſiue Clemens, ſiue Lucas. ibi. XIX. Quomodo dixerit Hieronymus, eam non receptam fuiſſe à Latinis. ibid. XXI. XXII. Ad Laodicenſes vtrum ſcripſerit Paulus. 60. V. Aliæ quædam eius nomine ab hæreticis ſuppoſitæ. 44. XXV. Pauli & Senecæ ad inuicem ſcriptæ quæ extant, cuius ſint fidei. 66. IV. Epiſtolæ Pauli cum in Eccleſia antiquitus legerentur, reſponderi Lectoribus conſueuerat Pax tecum. 60. XXII. in fi.

Iacobi Apoſtoli, ab aliquibus olim in dubium reuocata, tempore procedente ab vniuerſa Eccleſia recepta. 63. III.

Ioannis tres, qua occaſione, & ad quos ſcriptæ. 99. IV. V. Prima ſemper ab omnibus, vt Ioannis recepta; de cæteris ab aliquibus nonnunquam dubitatum. ibid.

Iudæ, ab vniuerſa Eccleſia recepta. 68. III.

Barnabas quoq; vnam ſcripſit; ſed ea perperam à nonnullis credita quæ Pauli eſt ad Hebræos. 51. XIV.

Clementis Papæ ad Corinthios, in Eccleſia legi conſueta, perinde ac ipſæ Apoſtolicæ. 95. I. Aliæ eiuſdem quales. ibid. II.

Ignatii Antiocheni, quot numero, & ad quos ſcriptæ, & cuius ſint fidei. 109. III. & ſeqq. Euodio aſcripta qualis. 71. VII. Martialis Galliarū Apoſtoli. 74. VII. De cæteris ſingulorum, vide ſub auctorum nominibus. Quorumdam Apoſtolicorum virorum, in Eccleſia quoq; legi ſolitæ: puta Clementis Papæ. 95. I. Polycarpi. 169. IV. Leonis PP. Primi. 449. VII.

Epiſtolæ Synodi Epheſinæ Oecumenicæ, à Patribus intra arundinem per fidum hominem medici habitu miſſæ, ne interciperetur à Neſtorianis. 431. XVI. Alia ſcribitur à Theodoſio Iuniori ad Ioan. Chryſoſtomum longe antea defunctum in exilio vt dignaretur redire Conſtantinopolim. 438. II.

Ibæ Edeſſeni Epiſcopi, olim Neſtorii fautoris, qua ratione in Concilio Chalcedon. probata, & in Quinto Oecumen. improbata. 448. IX. Leonis PP. ad Flauianum Epiſcopum Conſtantinop. de Verbi Incarnatione contra Eutychetem, ab omnibus tam Orient. quam Occident mirifice prædicata, eademque miraculis comprobata. 449. VII. Ioannis PP. & Iuſtiniani Imp. ad inuicem datæ, impugnatæ à Nouatoribus, probantur genuinæ. 534. I. Vdalrici Epiſcopi Auguſtani nomine conficta de coniugiis ſacerdotum. 591. IV. & ſeqq. S. Petri nomine ſcripta à Stephano PP. III. ad Pipinum Franc. Regem, pro ſubueniendo Eccleſiæ Rom. aduerſus Longobardos. 755. I. Theodori Studitæ, comprobantur miraculis. 816. II.

Michaelis Imper. blaſphema, & iniurioſa ad Nicolaum PP. iubetur à Nicolao igne comburi. 865. VI. Aliorum quamplurimorum, vide ſub ſingulis auctorum nominibus.

Epiſtolæ Decretales Rom. Pontificum. Vide Decretales. Paſchales quales eſſent vide in Paſcha. Synodales Conciliorum Oecumenicorum, debēri ſcribi ad Rom. Pont. 347. XVII. Aliarum Eccleſiaſticarum varia genera. 142. VI. & ſeqq. Vide etiam Literæ. & Tabellarius.

Epiſtola ab impoſtore aſſerta per Chriſtum ſcripta, & per Archangelum Michaelem hominibus patefacta. 743.II. *Alia pariter à quodam Epiſcopo Gallicano obtruſa, quaſi diuinitus ad ſe delata, pro ieiuniis auſterioribus, & aliis mandatis importabilibus.* 1034.I. *Alia item falſò aſſerta de cœlo lapſa ad Petrum Eremitam pro Bello ſacro promouendo.* 1095.IV. *Epiſtolaris hiſtoria, omnium certiſſima.* 552.II. 1073. XI.

ex Equitij Abbatis in Valeria, monaſteriis ſumpſit S. Greg. Abbatem ſibi. 581.V.

Equitius Abbas in Valeria munus prædicandi diuinitus acceptum, in ſignis & virtutibus exequitur. 504.II

Eradius eligitur ab Auguſtino ſucceſſor ſuæ ſedis. 426.III.

Erfordienſe Concilium de obſeruatione feſtorum, & ieiuniorum. 932.I. *Aduerſus ſacerdotes coniugatos.* 1074.III.

Erminoldi Abbatis dignum facinus, in Henricum. Imp. ſchiſmaticum. 1121.III.

Ermuolphus hæreſiarcha damnatur in Bauaria. 733.III.

Eruli. Vide Odoacer. Conuertuntur ad fidem ſub Iuſtiniano Imp. 527.VI.

Eſdras an reſtituerit S. Scripturam. 183.IV.

Eſſenorum ſecta apud Iudæos, dogmata, & mores. Appar. VIII. 64.III. *Eorumdem antiquitas, & numerus.* 64.III.IV. *Eſſæorum, ſiue Eſſenorum, nomine Philo deſcripſit Chriſtianos Alexandrinos à S. Marco inſtitutos.* 64.II.

Eorum vita monaſticum inſtitutum, & facta nominis ſignificatio. ibid. Differentia ab Eſſenis Iudæis. ibid. III.IV.

Eſychius creatur Hieroſolym. Patriarcha. 601.IV. *Moritur.* 609.III.

Ethelulphus Angliæ Rex, Romam peregrinatus, facit regnum ſuū vectigale Eccleſ. Romanæ. 847. VIII. *alia pia eius legata.* ibid.

Ethnici. Vide Gentiles.

Euagrius nobilis & diues presbyter Antiochenus, comes peregrinationis S. Hieronymi, neceſſaria ei in eremo miniſtrat. 372.IX. *Creatur Epiſcopus Antioch.* 389.X. *Eius, & Flauiani æque Epiſcopi, inter ſe contendentium, cauſa collecta Synodus Capuana. ibidem.* XI. *Moritur. ibid.*

Euagrius electus ab Orthodoxis Conſtantinopolitanus Epiſcopus, pellitur à Valente Imp. Ariano. 370.VI.

Euagrius Ponticus, Origeniſta, ex clerico factus Monachus Nitriæ, multa ſcribit. 388.XIV. *Falſo ei Gennadius tribuit miracula. ibidem. Ab eo fluxere Pelagiani. ibid. Indolentiam Stoicam in Eccleſiam introducere tentans, deridetur ab aliis.* ibid.

Euagrius inſignis hiſtoricus, primus ex Græcis eorum qui leguntur, Orthodoxus. 565.II. *Vbi terminetur eius hiſtoria.* 594.IV.

Euagrius philoſophus Chriſtianus, apparet poſt mortem Syneſio. 411.XII.

Euangelicæ hiſtoriæ dignitas. 32.I.

Euangelicas Harmonias quinam texuerint. 31. II.

Euangeliſtarum ſcopus in rebus Domini enarrandis. 34. LXII. *Euangeliſtæ dicti, non tantum qui Euangelium ſcriberent, ſed etiam qui annuntiarent.* 35.IX. 58.XLVI.

Euangelium. Vide etiam Fidei propagatio. & Lex.

Euangelium Matthæi, quo tempore ſcriptum fuerit. 41.IV.

Immutatum à Nazaræis, & deprauatum ab Ebionæis. ibid.V.

Bartholomæus Apoſt. detulit ad Indos & Barnabas ſemper ſecum habuit. ibid.

Eo ſolo vtebantur Cerinthiani, nec integro. 97. VII.

Hebraice ſcriptum repetit Pantænus in India ſub Commodo Imp. 183.III.

Inuentum in Cypro vna cum corpore S. Barnabæ ſub Zenone, defertur Conſtantinopolim, & auro ornatur. 485.I.II. *Euangelium Marci, quando, vbi, & qua lingua ſcriptum.* 45.X. XIII. *Lucæ, quo tempore, & qua occaſione editum.* 85.XIV.

Ioannis, quibus loco, tempore, cauſa, & prodigiis conſcriptum. 99.II.III.

Scriptum Græce, ſed translatum in Hebræum. ibid. Eo ſolo vtebantur Valentiniani hæretici. 145.I. *Repertum fuiſſe in ſpecu templi Hieroſol. ſub Iuliano, aſſeritur à Nicephoro.* 363. IV.

Euangelia alia plurima conficta ſub nomine diuerſorum Apoſtolorum. 44. XXV. XXVI. *Scripſit & ſuo proprio nomine Baſilides hæreſiarcha.* 120. IX. *Itemque Valentinus.* 145. IV.

Euangelium geſtare, amuleti loco, conſuetum ab antiquis Chriſtianis, ab ipſo Apoſtolorum tempore. 232.III. 604.I.

Ad collum decollandi martyris appenſum. 303. XIII. *In Synodis, ſuper thronum in medio conſeſſus Epiſcoporum collocati ſolitum, ad repræſentandum Chriſtum.* 325.XVIII. 431.VII. 451. XIII. 680.V. *In Eccleſia populo legere, fuit vbique munus diaconi, ſed in Africa, clerici Lectoris.* 253.XIV.

Euariſtus creatur Rom. Pont. 112.IV. *Titulos in Vrbe presbyteris diuidit. ib. Diaconos ſeptem inſtituit, qui Epiſcopo prædicanti aſſiſterent. ibi.* V. *Martyrio coronatur ſub Hadriano Imper.* 121. II.

Euarix Gothorum Rex Arianus, dire graſſatur in Gallias & Hiſpanias. 464.I. *An ſub eo Gothi Leges ſcriptas habere cœperint. ibid. Sedem regni conſtituit Toloſæ.* 477.IV. *Perſequitur Catholicos.* 475.III. *Miſere perit, vltione diuina.* 484. XI.

Euchitæ, hæretici, qui & Maſſaliani. Vide Maſſaliani.

Euchariſtiæ Sacramentum à Chriſto inſtitutum. 34.XV. *Vide etiam Miſſa. & Sacrificium. Eius aliæ appellationes.* 34.XVI.

Ea confecta in azymis. 34.XVII. *In tempore eius ſumendæ, varij olim ritus. ibidem. &* 57. XXXIX. *Participauit Iudas traditor vna cum aliis Apoſtolis.* 34.XVIII. *Sumendæ, & miniſtrandæ ritus, ex inſtitutione Apoſtolica.* 57.XLI. XLII.

Domi ſeruari, & in via deferri, olim ſolita à primis Chriſtianis. ibid. XLIII. *Mitti quoque conſueta à Romanis Pontiff. ad Epiſcopos Catholicæ communionis. ibid. &* 198.II. 313. *poſt num.* XIII. *In Eccleſia aſſeruandi, antiquus vſus, rituſque.* 57.XLIV. 570.IV. *Sub vnica ſpecie Panis, etiam olim impertiri conſueta.* 57.XLIV.

Quam frequenter eam participarent Fideles. ibidem. XLV. *Nonnullorum ea in re oſcitantia, à Patribus redarguta. ibid. Indigne ſumentes, terribiliter puniti. ibid. Mortuis etiam dari ſolita à quibuſdam hæreticis.* ibid. XLVIII.

In Euchar. calice, aqua ſola vſi plures hæretici, & alij vino ſolo. Vide Aqua. Euchariſtiæ conficiendæ, execrabilis plane modus Gnoſticorum. 120. XIV. *Montaniſtarum quorumdam.* 173. IX. *Manichæorum.* 277. VIII. 420. I.

Ad eius quoque benedictionem, Ophitæ adhibebant magicis incantationibus ſerpentes. 145.V. *Affectabat item in ea miracula Marcus hæreſiarcha præſtigiis ſuis.* 175.VII. *& pſeudoprophetiſſa ſub Maximino Thrace.* 237.XIV. *Ad eam conficiendam, Artotyritæ apponebant caſeum cum pane.* 173.XI.

Ex Euchariſtiæ doctrina Catholica accuſati Chriſtiani à Gentilibus eſus carnis humanæ. 120.XV. *Eam Priſcillianiſtæ conuenientes cum Catholicis ſic accipiebant, vt tamen non comederent, & quare.* 381.XVII. *Ritu Macedonianorum conſecrata, inter dentes abſumentis mulieris in lapidem conuertitur.* 400. XVII. *In Euchariſtia Chriſti corpus & ſanguinem tunc tantum eſſe, cum à Fidelibus ſumeretur, aſſeruerunt quidam hæretici, quos refellit Cyrillus Alexandr.* 444.III. *Eam omnino damnauit Baſilides, eo quod Chriſti carnem negaret.* 120. IX. *Eſſe ſolum vmbram & figuram corporis Chriſti aſſeruit impius Berengarius.* 1035. II. *(Vide Berengarius) Atque etiam Albienſes.* 1178.III. *Nihil aliud eſſe, quam Dominicam orationem, dixerunt Bongomili.* 1118.XII. *Eius perceptionem nihil eſſe, vel prodeſſe ad ſalutem, aſſeruerunt Tanchelinus, & Petrus de Bruis hæreſiarchæ.* 1126. V. VI. *In ea cum corpore ſanguine ineſſe panem & vinum fuit error Ruperti.* 1111.IX. *Non deberi vocari imaginem, probatum in Nicæna II. Synodo.* 787. V.

Euchariſtiam Catholicorum, obijciunt canibus Donatiſtæ in Africa, ſed mox diuinam ſentiunt ab iiſdem canibus vindictam. 362. LV. *VVandali Ariani pedibus conculcant.* 456. IV. *Et Coterelli hæretici in Galliis.* 1183. IV.

In eius ſumptione prodigia in lapſos ſub Decio. 253. VI. *Ne eam Tarſicius gentilibus proderet, maluit necari, ipſa vero diſparuit.* 260.I. *Ad eius adorationem ſæpe viſi à Chryſoſtomo Angeli aduenire.* 407.VI.

Sumens cum Chriſtianis puer Iudæus in ignem conijcitur à patre, ſed ſeruatur illæſus. 423.III. 552. V. *Viſa à Saxonum Principe catechumeno in forma pulchelli pueri.* 783.III. *Eius ſumptione liberatur virgo arreptitia.* 434.III. *Alia circa eam miracula aduerſus Seuerianos.* 513. II. *& Berengarianos.* 1059.V. *Aquarios.* 1188. IV.

Purgatio impoſitarum criminationum, per ſumptionem Euchariſtiæ. 868. IV. 941.II. 1049.V. 1077.II. *Super Euchariſtiam ſuos cogit iurare Nouatianus Antipapa aduerſus Cornelium Pontif.* 254.IX. *In ea porrigenda terribilis conteſtatio Hadriani PP. ad Lotharium Franc. Regem.* 868.IV.

Gregorij VII. ad Henricum Germ. Regem. 1077.II. *Bernardi ad Guillelmum Aquit. Ducem.* 1135.I. *Illegitimum eius porrigendæ modum redarguit Robertus Franc. Rex.* 1004. III.

De Euchariſtia vide etiam in Communio, & Sanguis Chriſti. Aqua.

Eucherius ex Senatore monachus Lerinenſis, inde Lugdunenſis factus Epiſcopus. 441. III.

Eius ſunt plurimæ homiliarum, quæ feruntur nomine Euſebij Emiſeni. ibid.

Fuit item alius Eucherius Epiſc. Lugdun. poſt 80. *annos.* ibid. IV.

Eucherius Aurelian. Epiſcopus, redarguit Carolum Martellum de vſurpatione decimarum in ſtipendium militum, & ideo pellitur in exilium. 731.VI. *Moritur.* ibid.

Eucherius Stiliconis filius, Paganus ambiens

Imperium,

Imperium, meditatur euerſionem Eccleſiarum. 408.V. Occiſo patre, & ipſe iuſſu Honorij Imper. extinguitur. 409.I.

Eudo Aquit. Dux, contendit cum Carolo Martello, de maioratu domus Franciæ. 320.II. in eius odium inducit Saracenos in Galliam, ſed mox contra eos conuertitur. 725.II.

Eudo, ſiue Eon dictus, inſanus hæreſiarcha, præſtigiis diaboli dementatus, alioſque dementans. 1148. II. Quis eius finis, diſcipulorumque. ibid.

Eudocia Attica, Leontij philoſ. filia ſcientia illuſtris, ducitur in vxorem à Theodoſio Iuniori. 421.I. Peregrinatur ex voto Hieroſolymam, & multa pietatis opera exercet. 438.IV. Curatur per Melanium luxatione pedis à dæmone immiſſa. ibidem. Reliquias S. Stephani transfert Conſtantinopolim. 439.I. Catenis quoque S. Petri donata, alteram mittit Romam, alteram Conſtantinopoli collocat. ibidem. II. Theodoſium maritum ſuum commouet in Pulcheriam Aug. & in Flauianum Epiſcopum Conſtantinop. 446. V. Reſipiſcente Theodoſio ipſa relegatur in Hebdomum. 450.III. Poſt mortem viri, iterum peregrinatur Hieroſolymam. ibidem. Rapitur in hæreſim Eutichianam. 552. VI.

Diu obſtinata permanens, tandem reſipiſcit, & ſancto fine quieſcit. 455. V.

Eudocia alia, filia Valentiniani III. in vrbis direptione per Geiſericum abducitur in Africam, & tradita in coniugium Hunerico, demum aufugit Conſtantinop. 455.IV.

Eudoxia ducitur in vxorem ab Arcadio Imp. 395. V. Fauet Prophirio Gazenſi aduerſus Gentiles. 401. VIII.

Prohibetur à Chryſoſtomo ingreſſu Eccleſiæ, ob iniquam auaritiam, & rapinas. ibi. IX. Fuit etiam ei conflictus cum Epiphanio, occaſione eiuſdem Chryſoſtomi. 402. VI.

Nouis obortis cauſis exacerbata in Chryſoſt. procurat eius depoſitionem per Theophilum Alexandrinum, ſed mox territa motu terræ, eumdem reuocandum curat. 403.I.VI. Imaginem ſuam ſuperſtitioſe circumferri faciens, rurſum reprehenditur à Chryſoſtomo. 404. III. Ipſaque iterum eius expulſionem procurat. ibidem. IV. Miſerrime moritur; & quando id contigerit. ibidem. XV.XVI. 407. VII.

Eius vrna perpetuo motu agitata, donec Chryſoſtomi corpus longe poſt obitum cum honore relatum eſt. 404. XV. 438. II. in fin.

Excommunicata ante mortem ab Innocentio Papa, veniam petens reſtituitur. 407. VII.

Eudoxia filia Theodoſii Iun. Imper. nubit Valentiniano Tertio. 437.III. Suſcepta à matre Eudocia, catena S. Petri, erigit Romæ baſilicam in eius honorem. 439. II. Occiſo arte Maximi Senatoris, Valentiniano, ipſa licet ab eodem Maximo in vxorem ducta; accerſit VVandalos in vindictam; à quibus direpta Vrbe, necatoque Maximo. & ipſa abducitur in Africam. 455. II. IV. Remittitur Conſtantinopolim. ibidem. Quid de filiabus eius, Eudocia, & Placidia, actum. ibid.IV.

Eudoxius diſcipulus Luciani martyris, in perſecutione Diocletiani ſacrificat idolis, & poſtea adhæret Ario hæreſiarchæ. 311.III. ob Galli Cæſaris amicitiam pellitur in exilium à Cõſtantio Imp. ſed confeſtim reuocatur. 354.III. Doloſe inuadit ſedem Antioch. 356.XVI. Ex eo quod martyris eſſet filius, ea abutitur gloria ad hæreſim illuſtrandam, qua Filium Patri ſubſtantia omnino diſſimilem aſſeruit. ibid.XVIII. Amicitiam init eum Aetio Atheo, ob parem impietatem, & Sybariticam molliciem. ibid. Damnatur à Semiarianis in Concilio Seleucienſi. 359. XVIII. Transfertur à Conſtantio Imp. Conſtantinopolim. ibid.XXI. Baptizat Valentem Aug. & exigit ab eo iuramentum de propugnatione hæreſis Arianæ. 366.III. Moritur. 370.VI.

Euentius & Theodulus martyres ſub Hadriano. 132. I.

Eugeniæ virginis Cordub. nobile martyrium ſub Saracenis. 923.I.

Eugenia Philippi Auguſtalis AEgypti filia, nuptias fugiens, virili habitu deliteſcit inter monachos. 204.III. Martyrio coronatur ſub Valeriano. 261.VII.

Eugenius olim Rhetor, euehitur in Imperium Occid. ab interfectoribus Valentiniani Iunioris. 392.IV. Reſtituit Gentilibus Rom. (licet ipſe Chriſtianum agens) Aram Victoriæ, eaque de re arguitur à S. Ambroſio. ibidem. Eius munera, tamquam ſacrilegi tyranni, reijciuntur ab Eccleſia Mediolan. 394 I.

Conſulit exta victimarum de futuro bello contra Theodoſium. 393.VI.

Signa Deorum habet in ſuo exercitu. 394.I.

Vincitur ingenti prælio; captuſq; morte afficitur. ibid.II.III.

Eugenij primi Toletani Archiepiſcopi inuentio, & translationes. 1148. VII.

Eugenij II. Archiep. Tolet. vita, ſcripta, & obitus. 657. III. Præeſt Concil. Tolet. IX. 655.III. & X. 656.III.

Eugenius vir ſanctiſſ. creatur Epiſcop. Carthag. duriſſimis conditionibus, ab Hunerico Ariano Rege propoſitis. 480.I. Cæcos illuminat in confirmationem fidei Cathol. 484.VI.VII. Pellitur in deſertum, dire vexandus. ibid. VI. Inde ſolertiſſimam agens curam reliquorum Cathol. pellitur in Gallias, ibiq; moritur clarus miraculis. 495. V.

Eugenius eligitur Vicaria præfectura, in locũ Martini Papæ exulis pro fide. 652.II.

Mortuo Martino, confirmatur in Sede Pontificia. 654.I. Moritur. 655.I.

Eugenius II. creatur Roman. Pont. 824.I. Schiſma aduerſus eum, ſedatur, à Lothario Imp. ibid.

Quid egerit in cauſa Imaginum, ex Collatione Pariſienſi. 825.IV.

Recipit Legatos Michaelis Imp. Orient. 824. II.

Moritur. 827.II.

Eugenius III. creatur ex Abbate Trium Fontium, & diſcipulo S. Bernardi. 1145.II.

Vim timens rebellium Rom. conſecratur in monaſterio Farfenſi, & recipit re Viterbium. ibid.

Suſcipit legatos Catholici Armeniorum, de eius ſubiectione erga Rom. Sedem. IV. Satagit pro noua expeditione in Terram Sanctam, aliiſque aduerſus vniuerſos vbiq; Chriſtianitatis hoſtes. ib.VI. & 1146. III.

Compeſcit Romanos, & regreditur in Vrbem. 1145.VII. Rurſum vitans eorum inſultus, confugit in Galliam. 1147.II.

Plura ibi celebrat Concilia. ibid.V. Quid ei cum Cardinalibus, & S. Bernardo, de damnatione errorum Giliberti Porretani. 1148.V.VI. Probat res S. Hildegardis virginis. ib. VIII. Rediens in Italiam, vario euentu confligit cum Romanis. 1149.I.

Eius à muneribus abſtinentia prædicata. 1151.I.

Expetit à S. Bernardo ſcribi libros de Conſideratione. 1152.I Pace cum Romanis facta, reuertitur in Vrbem. ibid.

Moritur Tibure, & corpus defertur Romam. 1153. II. Illuſtratur miraculis. ibid.

Eulaliæ Barcinon. virginis martyrium ſub Dioclet. 303.XI.

Eulaliæ alterius, virg. Emerit. celebratiſſimum eadem perſecutione martyrium. ibi. Eius oſtentu fugantur Gothi ab Emerita.

Eulalius Archidiaconus Eccleſiæ Rom. erigitur in ſchiſmate aduerſus Bonifacij Papæ electionem. 418.IX. Synodali, & Imperiali decreto damnatur, & relegatur. 419.II.III. Creatur Nepeſinus Epiſcopus. ib.III. in fi.

Eulalij duo, Alexandr. & Carthag. confictiin controuerſia de Appellationibus inter Apoſtol. Sedem & Afric. Eccleſiam. 419. XIV.

Eulogiæ dictæ oblationes Panis benedicti in Eccleſiis fieri ſolitæ. 313.XIII.XIV. Aliarum priuatarum Eulogiarum vſus. ibid. Sic etiam dicta Euchariſtia. 34.XVI.

Eulogius diaconus Tarracon. martyr ſub Valeriano. 261.V I.

Eulogius creatur Epiſcopus Alexandrinus. 581. VII.

Scripta ſua aduerſus Agnoitas hæreticos cognoſcenda mittit ad Gregorium Papam. 600. III.

Eius obitus, & laudes. 608.II.

Eulogius Cordub. in Hiſp. presbyter, deſcriptor perſecutionis Saracenorum in eam Eccleſiam, mancipatur & ipſe ob fidem carceri. 851. II. Scribit Memoriale Sanctorum aduerſus detrectatores martyrij. 852.II. Itemque Apologeticum, eadem de cauſa. 857.I. Conſequitur martyrium ab iiſdem Saracenis, & diuinitus ei exhibentur ſolemnia funeris. 859. I.

Eulogius presbyter Edeſſenus, exul pro fide ſub Valente Imp. poſtea fit eiuſdem ciuitatis Epiſc. 371. VIII.

Eumenes creatur Epiſc. Alex. 133.I. Moritur. 144. II.

Eunomius diſcipulus Aetij Impij. 356.XVIII. Ob hæreſim exagitatus, conſilio Eudoxij fugam arripiens, ſcriptis promulgat impia ſua dogmata. 360.VI. Ea quæ fuerint. ibid. VII. Sicut in blaſphema doctrina ſectator fuit Aetij, ita & in turpiſſimis moribus. ib.VIII. Arrogantiſſime aſſerebat, ita ſe Deum noſſe, vt ipſe Deus ſe ipſum. ib.VII. Fuit lepra, & morbo regio infectus. ibid. VIII.

Eius patria, ætas, ſcripta, diſcipuli, & antagoniſtæ. ib. Vocatus à Theodoſio Magno ad Conciliũ Conſtantinop. renuens vniri Eccleſiæ, damnatur cum ſuis. 383.VII.

Eius ſectatores dicti quoq; Troglodytæ, & Anomiani. 360.VIII.XI. Eorum conuentus prohibentur à Gratiano Imp. 378.IX. & à Theodoſio. 381.I.XI. 384.VII.

Iidemq; hæretici damnantur in Concilio Oecumen. Conſtantinop. 381.IV.

Seueriſſime exagitantur ab Arcadio, auctore Chryſoſtomo, eorumque receptatoribus capitale ſupplicium decernitur. 398.XVIII.

A Theodoſio Iuniore ſubijciuntur diuerſis pœnis. 410.XIV. 413.VI.

Eunomius alius, intruſus ab Arianis, Samoſatenus Epiſc. ob immenſam à ſe ciuium auerſionem locum deſerit. 370.IV.

Eunuchus Reginæ Candacis, proſelytus, baptizatur à Philippo diacono. 35.XV. Prædicat Euangelium AEthiopibus, & multis aliis populis; martyrque occumbit, & miraculis illuſtratur. ibid.

Eunuchorum ſecta, ſic dicta, quod omnes quos reciperet, aut per ſe ipſos, aut per alios caſtrari cogeret. 230.III. Eius auctor Origenes. ibid.

Eunuchos homines vetat Conſtantinus Magnus gerere magiſtratus. 315.IV.
Eorum fuit ſumma apud Conſtantium auctoritas; eorumque opera multum proficiunt Ariani. 337.XVI.
Exagitantur vehementer à Iuliano. 361.XIII.
Augentur immenſum ſub Arcadio. 399.II.
Inter Patricios militare, prohibet Theodoſius Iunior. 431.I. Vide etiam Caſtratio.

Euodius, an Ignatius, ſubrogatus Petro Apoſtolo in Epiſcopatu Antioch. 45.IV.
Martyrium conſequitur in tumultu quodam aduerſus Iudæos concitato. 71. VII. De eius epiſtola, citata à Nicephoro. ibid.

Euodius Vzalenſis Epiſcop. non ſcripſit libros de miraculis S. Stephani, ſed ij ad eum ſcripti ſunt. 416.IV.

Euoptius frater & ſucceſſor Syneſij in Epiſcopatu Ptolemaidis. 411. XII. Intereſt Oecumenico Concil. Epheſino. 431.XIX.

Euphemitarum ſecta Gentilium, qualis. 361. VIII.
Iidem dicti Martyriani, & Sataniani, & quare. ibid.

Euphemiæ virg. & mart. Chalcedon. reliquiæ iactæ in mare ab Hagiomachis, diuinitus præſeruantur. 766.I. Vnguentum ſalutiferum ex ijs fluere conſuetum. ibid.

Euphemia virgo & martyr ſub Dioclet. liquorem ſanguineum mirificum ex reliquiis ſuis emittere ſolita. 451.X. In eius Eccleſia celebratum Concil. Calcedonenſe. ibid. Confirmat diuinitus Concil. ibid. XXIV. In eius honorem, Chalcedonenſ. ciuitas, obtinet ius metropolis. ibidem. XXV.

Euphemius creatur Epiſcopus Conſtantinop. 489. I.
Licet Catholicus religione, tamen ob retentum in Diptychis nomen Acacij impij, non ei communicat Rom. Pontifex. ibi. & 492.II. Excommunicat Petrum Mogum, & ab eo viciſſim excommunicatur. ibid.
Exigit profeſſionem fidei ab Anaſtaſio Imp. comminatione redigendi eum in ordinem. 491 II.
Agit arroganter in ſedem Apoſtolicam & calumnioſe aduerſus Gelaſium Papam. 493. III.
Iuſto Dei iudicio pellitur in exilium ab Imperatore iniuſto. 495.III.

Euphemij Epiſc. Conſtantinop. nomen à Synodo Cõſtantinop. refertur in Diptycha. 518.VI. Sed quod ſchiſmaticus fuiſſet aufertur inde iubente Hormiſda Papa. ib. & 519.III.

Ephraſia virgo Nicomedienſis, pretio vitæ ſuæ, mira ac plane egregia fictione, pudicitiam conſeruat. 309.IX.

Euphraſius eligitur Antioch. Epiſc. 521.III. Perit in clade illius vrbis. 525.III.

Euphrates auctor hæreſis Ophitarum, eiuſq; praua dogmata. 145.V.

Euphrates Agrippin. Epiſ. an vere damnatus ſit in aſſerta Synodo Agrippin. 346.III.
Mittitur ex Concilio Sardicenſi Oecumen. legatus ad Conſtantium Imp. 347.XIX.
Quid paſſus Antiochiæ ab Stephano illius ciuitatis Epiſcopo Ariano. 348.II.

Euphratem fluuium Iulianus in Tigrim foſſa deducit. 363.XI.

Euplius diaconus, Euangelio ad collum appenſo, decollatur pro fide. 303.XIII.

Eupſychij martyres Cæſareæ Cappadociæ, ſub Hadriano & Iuliano Impp. 362.XII. in fin.

Euſebia Conſtantij Imp. coniux, ſummæ eruditionis & prudentiæ femina. 336.XI.
Sterilis permanet aliarumq; partui inſidiatur. ib. Deſciſcit in Arianiſmum. 337.XVI.
Iulianum Apoſtatam à nece liberat. 354.IV. Eumdemque creari Cæſarem curat. 355. XVI.
Inſidiatur eius ſoboli. 356.XX. Eius conſilio, & ſententia, cuncta peragebantur in Imperio, & contra fidem Catholicam. ibidem. Moritur. 361. IV.

Euſebiani (ſic dicti ab Euſebio Nicomedienſi Epiſcopo, factionis Arianæ anteſignano) vna cum Meletianis ſchiſmaticis, in Conciliabulo Tyrio Athanaſium damnant. 335.I. & ſeqq.
In Concil. Hieroſol. in Encæniis, probant confeſſionem Arii abſque voce Conſubſtantialis. ibid. XI.
Athanaſium, & alios Epiſcopos Orthodox. calumniis apud Conſtantinum onerantes, efficiunt vt pellantur in exilium. 336. II. IV. V. Quamdiu Ariani detegi noluerint. ibidem. VI. 341.II. 344.II.
Eorum praui conatus, ad expellendos quoſcumque Orthodoxos. 340. VI. VIII.
Conuenientes quoq; Antiochiæ Magnum Euſtathium pellunt. ibid. VI.
Rurſum agunt aduerſus Athanaſium, apud Iulium PP. & Concilium generale fraudulenter ab eo petunt. 339.I. 340.I. Vocati Romam, ſubterfugiunt. 340.I. 341.I.
Faſtuoſe ad eumdem Pont. ſcribunt, ob abſolutum Athanaſium, alioſque Epiſcopos ab eis expulſos. 341. XV. Conſtantem Imp. in ſuas partes allicere conantur. ibidem. VIII.
Antiochiæ iterum atque iterum conuenientes, multas inter ſe diuerſas condunt fidei formulas. 341.II. & ſeqq. 344.I.II. Mediolani coram Conſtante & Synodo recuſant damnare ſentẽtias Arii. 344.III. Reliqua Vide in Ariani, & Semiariani.

Euſebius Rom. Pont. creatur. 309. VII. Moritur. 311.VII.

Euſebii Roman. presbyteri, & ſociorum, martyrium in perſecutione Valeriani. 259.II.

Euſebius alius Rom. presbyter incluſus carceri à Cõſtantianis, ſeptem menſibus in oratione perſeuerans, fame necatur. 357.XVI.

Euſebius Cæſarienſis Epiſcopus in Palæſtina, vnde dictus cognomento Pamphili. 308. III.
Contexuit Harmoniam Euangelicam. 31. II.
Nimius Origenis laudator, Apologiam pro eo conſcripſit. 230.II. 256.IV. Quouſque perduxerit Hiſtoriam Eccl. & Chronicon. 318.IV. 325. IV. Quid in eius hiſtoria operatus ſit Ruffinus. 410.XIII.
Eam cur Gelaſius PP. reiecerit inter apocrypha. 439.VIII.
Chronico multa abdita. 136. in fin.
In perſecutione Diocletiani apoſtatat à fide. 302. III. Eius mala fides in recenſendis agonibus Chriſtianorum in eadem perſecutione. ibid. Itemque in narratione rerum ad Arium, eiuſque ſectatores pertinentium. 272.II. 302.II. 318.XII. 319.II. Dolus in deſcriptione baptiſmi Conſtantini Magni. 324. XIV. 336. X.
Hypocriſis in recuſanda ſede Antiochena. 324. XXXII.
Propugnat hæreſim Arianam. 309.XIV. 318. VIII. In Concilio Nicæno quomodo ſe habuerit. 325.XXVII. Præeſt Conciliabulo Tyrio aduerſus Athanaſium, vbi S. Potamon exprobrat ei apoſtaſiam à fide. 335.II.III.
Aſſiſtit Antiochiæ abdicationi Magni Euſtathij. 340.VI. Moritur in perfidia Ariana. ibid. XII. XIII. Eius memoria poſteritati execrabilis; quamuis inſcite à nonnullis fuerit Sanctus exiſtimatus. ibid.

Euſebius Dorylæi Epiſcopus, primus detegit hæreſim Eutychetis. 448.III. Damnatur in Latrocinio Epheſ. 449.XI. abſoluitur à Leone PP. ibid. XV. quæ eius partes in ſynodo Chalcedonenſi. 451. XV. XVII.

Euſebius Emeſenus creatur Epiſcopus. 341.III. Eius primordia, & varia ſtudia. ibid. Reiectus ab Emeſenis, quod aſtronomiam iudiciariam exerceret, reſtituitur ab Arianis. ibid. Fuit Arianæ hæreſis ſignifer, quamuis à nonnullis inſcite habitus ſit pro Sancto. ibid. IV. Eum Conſtantius Imp. ducere ſecum conſueuit in expeditionibus. 345.I in fine. Ei falſo tributæ homiliæ quæ ſunt ſanctorum Antiſtitum Gallorum. 441.III.

Euſebius Laodicenus Epiſcopus, vir eruditiſſimus. 283.III.

Euſebius Luciani martyris diſcipulus, in perſecutione Dioclet. ſacrificauit idolis. 311.III. Fauore Conſtantiæ Aug. transfertur à Sede Berytenſi Nicomediam. 318.VIII. Protectionem ſuſcipit Arij hæreſiarchæ. ibid. Eius literæ pro ſententia eiuſdem Arij, lacerantur in Concilio Nicæno. 325.XXI. Renuens ſubſcribere anathemati Arij, deponitur à Patribus, ſed pœnitentiam ſimulans, reſtituitur. ibidem. XXVI.
Agit apud Athanaſium, & Conſtantinum Imp. pro reſtitutione Arij Alexandriam. 327. I.
Conſtantiam Aug. allicit ad protegendum Arium. ibid. II. Conſpirat cum Meletianis aduerſus Athanaſium. ibid. III. Pellitur in exilium à Conſtantino, ob calumnias in Athanaſium. 329.II. Reuocatur opera Conſtantij Cæſ. 331.I. Præeſt Conciliabulo Tyrio aduerſus Athanaſium. 335.II.
Transfertur à Conſtantio Imp. in ſedem Conſtantinopolitanam. 340. V. Moritur, cum in Rom. Eccleſiam ſe præſumit erigere. 342. VII. Multa alia de illo, vide ſupra in Euſebiani, qui ab eo denominati ſunt: quippe illorum dux, auctor fuit omnium quæ ipſi perpetrarunt.

Euſebius Mediolanenſ. celebrat Concil. aduerſus Eutychetem. 451.II.

Euſebius Samoſatenus Epiſc. Orthod. ſequeſter factus communis decreti Antiochenorum Cathol. & Arian. de electione Meletij, nullis minis Conſtantij Imp. induci valuit illud reſtituere; vnde mire ab eo laudatur. 360. X.
Exulare iuſſus à Valente, ſeſe, inuitis ciuibus, deducendum militibus offert. 370. IV.
Militari habitu luſtrans Eccleſias eas curat. ibid.
Poſt mortem Valentis, legatione fungens è Concilio Antiocheno ad reſtaurandas Eccleſias à femina Ariana caput tegula percuſſus occiditur. 378.XIII.

Euſebius Vercellenſis Epiſcopus nomen accipit ab Euſebio Papa. 354.I.
Vna cum Lucifero Calaritano, & aliis legatione fungitur Liberij PP. ad Conſtantium Imp. in cauſa Athanaſii. ib. In Concilio Mediol. recuſat ſubſcribere in Athanaſium, & pia fictione liberat Dionyſium eius ciuitatis Epiſcopum à ſua ſubſcriptione. 355.II.IV.
Pellitur in exilium à Conſtantio. ibidem. Coniectus in carcerem, numquam voluit cibum ſumere ab Arianis. 356.X. Per ſcalas ſæpe ſupinis pedibus crudeliſſime trahitur. ibidem. XI.

Loco exilij ſæpe mutatur. ibid.
Poſt obitum Conſtantij, creatur à Liberio PP. Vicarius Apoſt. Sedis ad reſtituendas Eccleſias Orientis. 362. XXXIX.
Intereſt Concilio Alexandrino in cauſa Lapſorum. ib. XLI.
Diſſentit à Lucifero ea in re. ib. XLV. Orientem & Occidentem perluſtrat, lapſos reuocando, & reſtituendo. ibidem. XLIX. Primus in Occidente iungit monaſticam vitam clericali. 328. IV.
Exagitatur ab Auxentio Mediolan. Epiſc. Ariano. 368. IV. Moritur, & titulo Martyris qua ratione celebretur. 371. IX. Miraculis poſt obitum claret. ibid.
Euſeb. eunuchus, præfectus cubiculi Conſtantij Imp. ſeductus ab Ariano presbytero, alios ad eandem hæreſim impellit. 327. XVI. Eius oblatam ſibi pecuniam Liberius PP. in exilium ducendus, cum exprobratione reſpuit. 355. IX. Pœna lethali adiicitur à Iuliano, poſt obitum Conſtantij. 361. XIII.
Euſignius miles centum & decem annorum, ob exprobratam Iuliano apoſtaſiam, martyrium cõſequitur. 362. XXVIII.
Euſtachius ante baptiſmum Placidus dictus, inſignis Dux, ſub Hadriano Imp. inſignior martyr, vna cum vxore ac filiis. 120. III. Dictus ab antiquis alter Iob, ob miram in tolerandis aduerſis patientiam. ibid.
Euſtachius creatur Hieroſolym. Epiſc. 548. IV. mittit legatos ad V. Synodum Oecumen. 553. V. moritur. 561. V.
Euſtachius Belon. Comes electus Hieroſol. Rex, cedit Balduino, ne bellum ciuile conflaretur. 1118. X.
Euſtathius ex ſede Berœenſi transfertur Antiochiã, ob inſignem Orthodoxiam. 324. XXXII. In Magno Concilio Nicæno primus omnium orationem habet. 325. XVI. Quem locum in eo obtinuerit. ibid. XVII. Falſis criminationibus Euſebianorum deponitur in Concilio Antioch. & à Conſtantio truditur in exilium. 340. VI. VII. Eius obitus, ſcripta, & corporis translatio. ib. VII. & 482. I.
Euſtathiani, ab eo dicti Antiochiæ Orthodoxi, qui eo pulſo ſeorſum conuenire conſueuerunt. 340. IX. Detrectant communicare Meletij ſectatoribus, licet Catholicis, quod is aliquando fauiſſet Arianis. 360. IX. Vide Meletius Berœenſis. & Antioch. Eccl.
Euſtathius Berytenſis Epiſc. intereſt latrocinio Epheſino. 449. VIII. Impœnitens damnatur in Synodo Conſtantinop. 450. VI. & Chalcedon. 451. XV. Pœnitens abſoluitur. ibidem. XVIII. Controuerſia eius cum Tyrio Epiſc. ibidem. XXI.
Euſtathius hæreſiarcha, qui damnatus eſt in Synodo Gangrenſi, quis fuerit. 319. VI. VIII. Eius impia dogmata. ibid. Ea cito compreſſa, ac penitus cum auctore extincta. ibi. VI. IX.
Euſtathius Sebaſtenus in Armenia Epiſcopus, alius ab eo qui damnatus eſt in Synodo Gangrenſi. 319. VI.
Non fuit auctor vitæ monaſticæ in Armenia, ac vicinis prouinciis, vt Sozomenus perperam ſcripſit. ibid. VII. Stat à Semiarianis contra Arianos. 358. IV.
Abdicatur ab Acacianis. 359. XXI.
Adhæret hæreſi Macedonianæ. 360. IV. præeſt Concilio Lampſaceno & inde miſſus ad Liberium Papam, mentitur Cathol. fidem. 365. II.
Conciliis in Sicilia, & Illyrico habitis, fidem Cõſubſtantialis iterum profitetur. ibid. III.
Literarum auctoritate Liberij, ſedem Sebaſtæ recuperat. ibid.
Eius ſimulatio detegitur, occaſione S. Baſilij. 371. III.
Euſtathius creatur Patriarcha Conſt. 1019. II. Moritur. 1025. III.
Euſtathius alius, creatur itidem Patriarcha Conſt. 1086. V. Moritur. 1089. VIII.
Euſtochium nobiliſſima virgo Rom. à patruo, magno ipſius damno, iubetur mundano more comi. 382. VIII.
Eutactus hæreſiarcha, de quo Epiphanius, idem forte qui dicitur Euſtathius in Synodo Gangrenſi. 319. VIII. Vide ſupra in Euſtath. hæreſiar.
Euthymius inſignis virtute & miraculis Abbas, ſtrenue agit pro Concilio Chalced. aduerſus Eutychianos. 451. XXXIV.
Itemq; pro reductione Eudociæ Aug. ab ea hæreſi. 455. V.
Moritur. 477. V.
Euthymius ex monacho, & Syncello, eligitur diuino calculo Patriarcha Conſtantinop. 901. II.
Pellitur; & inhumaniſſime tractatur à clericis, quorum ſimoniam arguiſſet. 911. III.
Moritur in exilio, corpus refertur honorificentiſſime Conſtantinopolim. 920. I.
Euthymius Zigabenus, auctor Panopliæ, quando ſcripſerit. 1118. XI.
Eutropius eunuchus, Arcadij Imp. cubiculi Præf. auctor ei eſt agendi aduerſus Rufinum. 395. V. XII.
Eligendi Chryſoſtomi in Epiſcopum Conſtantinop. 397. XXI.
Sanciendi legem aduerſus immunitatem Eccleſ. 398. XX.
Primus omnium ex eunuchis euehitur ad Conſulatum; ſed eius poſtea nomen expunctum eſt è Faſtis. 399. I. II.
Eius ſumma in Imperio potentia, coniuncta cum ſæuitia & impietate. ibid. II. Ob violatam immunitatem Eccleſiaſt. miſerrime perit; diuino quidem iudicio, ſed inuidia Gainæ Gothi tyrannidem affectantis, ibidem. & ſeqq. Fuit etiam Ethnicus. ibid. IV.
Eutychetes Archimandrita Conſtantinop. ex inconſiderato odio hæreſis Neſtorij, aliam induxit, qua duas in Chriſto Naturas negauit. 448. II.
Aliæ eius hæreſes. ib. Monitus, & obſtinatus perſeuerans, damnatur à Flauiano Epiſcop. Conſtantinopol. in Synodo. ibi. III. IV.
Agit apud Leonem PP. falſis ſuggeſtionibus pro reſciſſione eiuſmodi ſententiæ. ibid. V.
Rurſum damnatur in alia Conſtantinop. Synodo. 449. II.
Abſoluitur in Latrocinio Epheſ. eiuſque dogma probatur. ibidem. XI. Damnatur in Concilio Conſtantinop. ſub Leg. Apoſtol. Sedis. 450. VI. & in Chalcedonen. Oecumen. 451. XXII. XXIII.
Eutychiani hæretici accuſare ſoliti Catholicos Neſtorianiſmi. 449. XI. XV.
Subijciuntur à Marciano Imp. pœnis omnibus in alios hæreticos conſtitutis. 450. V.
Damnantur in Concilio Conſtantinop. à Legatis Apoſtol. Sedis. ibidem. VI. & in Chalcedon. Oecumenico. 451. XXII. XXIII.
Itemq; reſcriptis Imper. Marciani, & ſcriptis doctorum eius temporis. 452. I. II.
Dira eorum ſcelera, & perſecutio in Catholicos Paleſtinæ. ibid. VI.
Compeſcuntur à Marciano eorumq; ſcripta cõburi iubentur. ibid.
Alia eorum graſſatio in Ægypto. 457. IV. comprimitur à Leone Imperat. 460. I.
Eutychianus Rom. Pont. creatur. 275. I. Moritur martyr. 283. IV. Sepeliuit propriis manibus diuerſis locis 342. martyres. ibid.
Eutychius ex monacho creatur Epiſcopus Conſtantinopolitan, multis viſionibus à Deo deſignatus. 553. I. Intereſt Quintæ Synodo Oecumenicæ. 553. V. Reſiſtens Iuſtiniano Imp. promulganti hæreſim Incorruptibilium pellitur ab eo in exilium. 564. I.
Multa edit miracula in confirmatione Cathol. fidei. ibidem. Reſtituitur in ſedem poſt duodecim exilij annos, miraculis vbiq; proficuus. 578. I. Reuocatur ab errore Origeniano de reſurrectione abſq; carne palpabili, per Gregorium poſtea Papam. 583. I. Moritur. ibid.
Euzoius diaconatu depoſitus ab Alexandro Epiſcopo Alexandrino, vna cum Ario recipitur in cõmunionem ab Euſebianis in Conciliabulo Hieroſol. 335. XI. Creatur ab Arianis Epiſcopus Antioch. in locum Meletij Orthod. expulſi. 360. IX. baptizat Conſtantium Imp. in eius obitu. 361. VI. graſſatur in Eccleſiam Alexandrinam. 372. V.
Euzoius alius ſubrogatus ab Arianis in locum demortui Acacij Cæſarienſis. 366. V. Reſtaurare ſatagit bibliothecam Pamphili & Euſebij. ibid. Pellitur ſub Theodoſio Imp. ibid.
Exactor regius pecuniarum inſuetarum miſerrime perit. 611. II.
Exaltationis S. Crucis feſtum, qua occaſione inſtitutum, & quibus diebus celebrari ſolitum. 628. I. Ea die proponi ſolita adoranda S. Crux. 701. I. Vide etiam Crux.
Exarchi ab Imperatoribus in Italiam mitti ſoliti, poſtquam maxima eius pars à barbaris occupata eſt, ad regenda quæ reſidua eſſent Imperij: qui Rauennæ conſidere conſueuerunt. 567. IV. Eorum potentia freti Rauennates quidam Epiſcopi, aduerſus Rom. Pontifices cornua erexerunt. 669. II. Eorum conſenſum in lectione Rom. Pontiff. requiri, tyrannice voluerunt Impp. vnde frequentia orta ſunt ſchiſmata. 686. I. Eorum vires admodum minuuntur, ſtante pro Rom. Pont. militia Italica. 701. IV. Vide Rauenna.
Excommunicationis vſus apud Iudæos, & Gentiles. 57. V. Terribilis apud Eſſenos. ibid. In Eccleſia qualis. VI. VII. Diuerſa nomina apud antiquos. ib. Formula ex Syneſio. 411. XI.
Excommunicati traduntur ſatanæ. 57. VI.
Aliæ eorum pœnæ. ibidem. & 370. XIII. Excommunicat inceſtuoſum Paulus. ibid. IV. Ob res etiam temporales rite infligi poteſt. 411. VII. Ab vno Epiſcopo excommunicati, ab aliis non recipiendi. 325. XLI. 412. VI.
Ab Epiſcopo Catholico inflicta in hæreticum Arianum, diuinitus palam confirmatur. 359. XV.
Excommunicantur à Victore Papa totius Aſiæ Eccleſiæ, ob errorem de die Paſchatis. 198. I.
Theodoſius Imp. à S. Ambroſio, ob cædem Theſſalonicenſem. 390. II.
Multi Præfecti prouinciarum, ab aliis antiquis Patribus. 370. XIII. 411. XI. 422. II.
Excommunicantur Reges & Imperatores à Rom. Pontiff. aliiſque Epiſcopis. Vide in Reges & Imper. Eos ab iis rite excommunicari poſſe, probatur inſuper. 503. V. 800. IV. 875. II. 898. I. 1076. VII. 1081. II. 1097. XXVI. 1111. VI. 1157. III. quantum id timuerit Theodoſius Iunior. 425. VI. Excommunicati à Rom. Pontiff. Patriarchæ Orientis. Vide ſub ſingulis nominibus Sedium Patriarchalium: & plura de his alia, in Rom. Pont.
Excommunicantur etiam mortui. Vide Mortui.
Excommunicatorum communicatio quanto-

pere vitanda. 655.IV.

[E]xcommunicatio non paſſim infligenda. 1065. I.

[Ex]communicationis timore repreſſi aliquando & [i]pſi tyranni à prauis ſuis conatibus. 773.I. [E]am contemnere, docuit hæreſis Henriciana. [1]02.I. Infligi non poſſe ſæcularibus ſpoliatis re[bu]s ſuis, fuit hæreſis VVecilonis, damnata in [Co]ncilio Quitilineburg. 1085.III. Itemque in [...]ios miniſtros immitti non poſſe inconſulto [...], præſumptum eſt aliquando in Anglia. [...]54.VII. Excommunicatos abſq; reconcilia[ti]one recipi poſſe, fuit quoq; error eiuſdem VVe[ci]lonis. 1085.III.

Sicarius excommunicatus confeſtim diuinitus punitur. 900.IV. itemque inceſtuoſus. 1065. III.

Excrementa ciborum, Chriſtum non eieciſſe dicebant Valentiniani. 145.III. in fin. quæcumque corporis egerere, peccatum eſſe, delirarunt quidam monachi AEgypti. 361.XI. Per ea dæmones foras egredi ab hominibus, dixerunt Maſſaliani. ibid. Excrementa duarum feminarum ex genere Elxai deſcendentium, adhibebant inaniter Elceſaitæ ad ſanandos morbos. 105.II.

Exequiæ. Vide Funus. Sepultura. Corpora.

Exoleti cur non ſublati ab Alexand. Imp. 227.I. auferuntur à Philippo Imp. 246.III. & à Conſtantino Magno. 315.IV. 330.VII. Vide Libidines. Turpitudines. Lenones.

Exomologeſis, vnde dicta, & quid ſignificet. 56.VI. Reliqua vide in Confeſſio.

Exorciſtarum Ordo ab initio Eccleſiæ. 44.XXXIII. XXXV. 56.II.

Exorciſmi dæmonum apud Hebræos ex Salomone. 56.I. Eorum in Eccleſia probatus vſus. ibi. II.

Exorciſmi ante baptiſmum. ib. IV. Quos exorciſtas ſugillet Vlpianus. ib. III.

Expiationis variæ genera apud Gentiles, haud tamen omnium ſcelerum. 324.VII. Expiantur omnia peccata per Baptiſmum. ibi. VI.

Expiationes ob cædem bellicam, quales olim apud Gentiles, Iudæos, Chriſtianoſue. 394. IV.

Expiari ſolita templa, & vaſa, ac vtenſilia hæreticorum. 536.IX.

Extorres qui dicerentur apud antiquos Chriſt. 253. XI.

Extrema Vnctio. Vide, Vnctio.

Exucontij hæretici, qui & AEriani, ita dicti quod Filium Dei ex nihilo ortum aſſererent. 360. XI.

Exules pro fide, propagant eam. 456.IV. Vide. Fidei propagatio.

Exuperius Toloſanus Epiſcopus conſulit Innocentiũ Papam de rebus Eccleſ. 405.V. Quis, quantuſque extiterit. ibidem. Eius ſumma in pauperes largitas, mittitque eleemoſynas in Orientem; ibidem. Scribit ad eum Hieronymus. ibid.

Exuperantij & Marcelli martyrium ſub Dioclet. 301.III.

F.

Faber fuit Ioſeph, & Chriſtus. Appar. XXII. an. 12.II.

Fabianus, diuino accedente columbæ ſigno, creatur Rom. Pont. 238.III. Eccleſias erigit ſuper cœmeteria martyrum. 242.II. Excommunicat Priuatum hæreticum. ibidem. III. Baptizat Philippos Impp. 249.III. Philippum Seniorem eccleſia eijcit, & poſt pœnitentiam reſtituit. 246.III. Ad eum mittit Origenes profeſſionem fidei, & poſtea ipſemet accedit. 248.I. Martyrio coronatur ipſo initio Perſecutionis Decianæ. 253.III. Poſt eum, amplius vno anno vacat Sedes, ob perſecutionis acerbitatem. ib. VII.

Fabius Epiſc. Antioch. nonnihil inclinatus erga Nouatianum. 254.X. Stabilitur in Cathol. communione à Dionyſio Alexandr. 255.IV. Moritur. ibid.

Fabiola clariſſ. femina Rom. pœnitentia publica de inito ſecundo matrimonio poſt diuortium cum priori marito. 390.VI. Prima inſtituit Romæ Noſocomium. ibid.

Facundus Hermanienſis in Africa Epiſcopus, ſcribit pro Tribus Capitulis. 547.III. Carpit etiam leuiter Vigilium Papam. ibid. V. Ad pœnas à Iuſtiniano quæſitus ob defenſionem Capitulorum, quærit latebras. 553.XIV.

Fames ingens inuadit vniuerſum Orbem ſub Claudio Imp. 44.XXIX. Immaniſſima Hieroſolymis in eius obſidione, vſq; ad necem & eſum cariſſimorum liberorum. 72.III. Alia ſæuiſſima in Oriente ſub Valente. 367. VIII. itemque alia ſub eodem in vltionem 80. presbyterorum Orthodox. ab eo necatorũ. 370. VI. Romæ ſub Valentiniano II. Imp. 383.XI. Ibidem poſt obſidionem Alarici, tanta vt peteret populus pretium poni humanæ carni. 410. II. In vniuerſa Italia ſub Valentiniano III. adeo vt parentes cogerentur vendere liberos ad cibum emendum. 450.VIII. In Africa, in vltionem perſecutionis VVandalicæ. 484.IX. In Palæſtina, ob expulſionem Eliæ Patriarchæ Hieroſolym. 513. III. In Italia, ob expulſum Siluerium PP. qua & matres natorum comederunt membra. 539.II. In vniuerſo orbe ſub Marciano & Valentiniano III. quæ leuata eſt alimento ex aere, veluti olim manna, delapſo. 454.VII. & Henrico I. Imperat. 1007.II.

Fara Abbatiſſa & Faro ipſius frater Epiſc. Meldenſis, egregiæ ſanctitatis homines. 640.V.

Faramundus Rex. Franc. partem Galliæ occupat. 420.VIII.

Faſciæ Domini, quibus à B. Virgine inuolutus eſt, venerationi Chriſtianis habitæ. Annal. numer. III. Baſilica erecta, & anniuerſaria celebritate inſtituta, nobilitatæ. ibid. Faſcias infantiæ, an Faſces ſepulchrales Pulcheria Aug. recondiderit in eccleſia, quam in earum honorem erexit Conſtantinopoli. 453. III.

Fati aſſertores Phariſæi: Appar. VI. Manichæi. 277. X. Priſcillianiſtæ. 381.XVI. Mahometani. 630.II. An illud etiam aſſeruerit Bardeſanes. 175. VI.

Fatuum aliquem appellare, quam graue peccatum aſſertum à Chriſto. 32.V.

Faunus viſus Anton. Mag. 343.I.

Fauſta filia Maximiani Herculij, nubit Conſtantino. 307.I.III. In maritum quam in patrem propenſior, inſidias patris detegit. ibidem. Criſpum Cæſ. priuignum ſuum calumniata de eius in ſe conatu, necem ei à patre cauſatur, ipſaq; poſtea ab eodem viro ſuo in vindictam occiditur. 324. IV.

Fauſtinus & Iouita, cum ſociis martyres ſub Hadriano. 122.III.

Fauſtus Regienſis Epiſcopus ex Abbate Lirinenſi. 520.IV. Multos ſuis ſcriptis immiſcet errores Pelag. hæreſis, indeq; magnâ, ob famam hominis, oriuntur controuerſiæ tam in Oriente quam Occidente. ibid. V. Eius ſcripta refelluntur vbiq;. ibid. V. VI. 529.II. Reſipiſcit, & ſancto fine quieſcit. 520.VII. Non fuit monachus Ordinis S. Benedicti. ibid.

Feliciſſimus presbyter Carthag. incentor ſchiſmatis Nouati aduerſus Cyprianum, ex quo poſtea orti Nouatiani & Donatiſtæ. 254.III. Excommunicatur ob varia ſcelera, à Cypriano, & à Concilio Carthag. ibid. & XI. Miſſus à ſuis legatus Romam, repellitur à Cornelio PP. 255. III. Eius errores. 258.I.

Felicitas, vna cum ſeptem filiis ſuis, illuſtre peragit Romæ martyrium ſub Marco Imp. 175. II. Felicitas alia, vna cum Perpetua, in Africa ſub Seuero capta, quod prægnans eſſet ſeruatur vſq; poſt partum, & demum glorioſiſſimum ſubit martyrium. 205.V.

Felix I. creatur Roman. Pontif. 272.V. Martyrium conſequitur ſub Aureliano Imp. 275.I.

Felix II. olim diaconus Liberij PP. eo in exilium à Conſtantio Imp. pulſo, ſubrogatur ab Arianis in eius locum. 355.X. Ea de cauſa vitatur à Romanis, licet eſſet fide Catholicus. ibi. Varia de illius exitu aſſerta: certum autem, damnaſſe Conſtantium, & inde martyrium ſubiſſe. 357.XVII. XVIII. Prodijt ipſe ſub Greg. XIII. ſuam cauſam acturus. ibid. XVIII. Quando dicendus legitime ſediſſe. ibid. XX. & 355.X.

Felix III. creatur. 483.III. Concilio celebrato, damnat Honoticon Zenonis Imp. Petrum Fullonem intruſum Antioch. abdicat, Ioannis Alexandr. appellationem recipit, & Acacium Conſtant. citat. ibid. Acacium ſæpe monitum, nec audientem, in Concilio Rom. excommunicat, ſimulq; Petros Fullonem & Mogum hæreticos. 484.IV. Eius nomen eraditur è Diptychis ab Acacio. ibid. V. De Lapſis Africanis ſub VVandalis Arianis, ſeuere ſancit. 487.I. Moritur. 492.I. Fuit atauus Gregorij Magni. ibid.

Felix IV. Rom. Pont. creatur, nominatus à Theodorico Italiæ Rege. 526.II. Celebrandum curat Concilium Arauſicanum. 529.II. Moritur. 530. I.

Felix Treuerenſis Epiſcopus ordinatur ab Ithacianis. 386.VII. Poſtea pœnitens, ſancte quieſcit. ibi. In eius cauſa celebratum Concil. Taurin. 397.XII.

Felix Afric. Epiſcopus, ob non traditos ſacros libros, martyrium ſubit ſub Diocletiano. 302. XIX. In eius martyrio Luna conuertitur in ſanguinem. ibid.

Felicis Nolani martyris laudes celebrat Paulinus. 394.XIII.

Felix præfectus ærarii Iuliani diuinitus punitur cum aliis ob blaſphemiam, & ſacrilegium. 362. XXIV.

Felix Manichæus publica diſputatione confutatus ab Auguſtino, conuertitur ad fidem Cathol. 404.XVIII.

Felix Gillitanus Abbas, natione Afer, Schiſmatis incentor contra Vigilium Papam, ob Tria Capitula. 548.II. Excommunicatur à Vigilio. 550. III.

Felix Vrgelitanus, Neſtorianiſmum innouans, damnatur in Concilio Ratiſpo. & Romam deductus, pœnitens reſtituitur. 792.I. Reuerſus ad vomitum, iterum damnatur. 794. I.

Femina. Vide Mulier & Virgo.

Ferdinandus Magnus, Caſtellæ Rex, occiſo Rege Legionenſi, duo illa regna ſimul iungit. 1037. III. Multas ciuitates Saracenis adimit, ope S. Iacobi Apoſtoli. ibid. Celebrandum curat Concilium Coyacenſe. 1050. III. Iubetur à Victore PP. & Concilio Turonenſi, ad inſtantiam Henrici Imperatoris, deponere titulum quem vſurpauerat Imperatoris, & Germaniæ Imperatoris ſubiectus eſſe. 1055. V. Pius eius obitus, poſt reuelationem ipſi factam à S. Iſidoro. 1065. VI.

Feriæ nomine cur omnes dies hebdomadæ appellati in Eccleſia & à quo id fuerit inſtitutum. 58. XXXIV.

Feriæ quartæ, & ſextæ, ieiuniis celebrari conſuetæ in antiqua Eccleſia. 34. XLVII. Sextæ honorem omnibus præſcribit Conſtantinus, ob reuerentiam Paſsionis Dominicæ. 321. VI.

Feriæ aliæ, obſeruatæ à Iudæis, & Manichæis. 34. XLVIII.

De feriis, quibus à Iudiciis vacaretur, reſcripſit Theodoſ. Mag. 389. X. 391. V.

Feriationem à Iudiciis quatuor dierum ſingularum hebdomadarū, imprudenter ſanciuerunt Gall. Epiſcopi. 1034. II.

Vide etiam infra in Feſti dies.

Fermentum, vnionis Symbolum. 313. XII. Eius vſus in oblationibus Eccleſiæ. ibid. XII. XIII. Conſtitutio Melchiadis PP. de eo elucidatur. ibidem. Quibus aliis nominibus appelletur. ibidem. XIV.

Fermentarum omne, animatum, eſſe dicebant cum Manichæis Græci ſchiſmatici. 1054. III.

Ferrandus diaconus Carthag. vir doctiſſ. conſultus ab Anatolio S.R.E. diacono, ſcribit de quæſtione Vnius de Trinitate Chriſti paſſi. 519. VIII. 533. V. Collectionem canonum, ſecundus à Dionyſio Exiguô elaborat. 527. IX.

Ferrariæ primus Epiſcopus datus à Vitaliano Papa. 669. I.

Ferri candentis probatio. 876. IV. Improbatur à Stephano PP. Sexto. 890. I. Eius miraculo conuerſus ad fidem Haraldus Rex Danorum. 949. II. Eadem probatione purgata calumnia in quemdam Comitem, coniux Ottonis Imp. eius accuſatrix damnatur igni. 998. III.

Feſtiuitatum tempora apud Iudæos tranſponebant Sebuæi: Appar. VIII. & Gortheni. ib. Eas Iudæi à veſpera diei præcedentis inchoabant, & tubæ ſonitu indicebant. 34. XVI. Iiſdem non prandebatur ante horam ſextam diei. ibi. LXX. Eædem immunes à cædibus reorum. ibi. 25. XXXI.

Feſtiuitates Gentilitias abolere, diu multumq; Patres laborarunt. 1. I. & vtiliter pieque pleraſque tranſtulerunt in veri Dei, eiuſque Sanctorum cultum. 44. XXXVI. 58. XXVIII. XXIX.

Feſtiuitates in Eccleſia, ex inſtitutione Apoſtolica, & qua ratione introductæ. 58. XXXIII. Quæ dierum obſeruatio damnata à Paulo. ibid. Vigilanter intenderunt Patres, ne in eas aliqua irreperet ſuperſtitio. ibid. XXXV. Celebrabantur etiam in carceribus tempore Perſecutionum. ibidem. XXXVIII. Eorumdem SS. cur ſæpe diuerſis diebus in variis Eccleſiis fiant. 109. VIII.

Feſtos dies martyrum poſt perſecutiones, celebrari curant SS. Patres. 254. VI. damnant Manichæi. 277. VIII. & omnes in Eccleſia celebrari ſolitos, AErius. 58. XXXIII. Prauos vſus Eccleſiæ Afric. ſuſtulit Auguſtinus. 418. VI. Iis ſpectacula edere, prohibet Theodoſius Iun. 425. IV. ac Leo Macelles. 469. Feſtos dies bene precari ſibi inuicem antiqui Chriſtiani ſoliti, ſiue præſentes, ſiue abſentes per literas. 58. XXXVIII. De diebus feſtis, ſeu feriatis, & iuridicis, atque mixtis, tribunalium conſtitutio Manuelis Imp. 1166. VI. Vide ſupra in Feria.

Ficus, arbor tranſgreſsionis primorum parentum. 34. IV.

Ficus arbor fuit, in qua Iudas ſe ſuſpendit. 34. XXIV.

Ficus Romulea, Romanis fatalis, tunc aruit, cum aridum Crucis lignum ibidem Romæ vireſcere cœpit. 60. XXIII. Ficus arefactione præmonſtratus interitus ſynagogæ & idololatriæ. ibid.

Fideles dicti olim omnes Chriſtiani, ſicut & hodie in orationibus Eccleſiæ. 43 IV. Pro fidelibus non eſſe orandum vt perſeuerent, nec pro infidelibus vt conuertantur, quod hoc à ſeipſis habeant, docuerunt Pelagiani. 415. IV. 419. VI.

Fidem negare in perſecutione, ſuos docuit Simon magus. 35. XIII. Elxai. 105. II. Baſilides. 120. V. Vide etiam in Martyrium.

Ad fidem noluit Conſtantinus Gentiles cogi. 324. XX. Nec Iudæos Gregorius Papa. 579. V. 594. I. Vide Iudæi.

Fidem pro tempore mutantes, Euripo comparati à Themiſtio. 363. XX.

Fidei libertatem reliquit Iouianus Imp. quibuſcumque ſectariis. 363. XXI. Vide etiam Religio.

Fidem ſine operibus ſufficere, prædicabat Simon magus; quem refellit Iacobus Apoſt. 63. III. Immo etiamſi in grauiſſ. peccatis vſque ad finem perſeueretur, eam ſolam ſufficere, docuerunt Eunomiani. 360. VII. Eſſe naturalem, dixit Baſilides. 129. IX.

Fidei iudicium non eſſe Imperatorum, probat Ambroſius. 386. V. Vide Impp. & Principes.

Fidei defenſio, robur Imperij. Vide Religio.

Fidei definitiones nullo debent conſignari tempore quo conduntur, & quare. 325. XXIX. 359. IV.

Fides Romana eadem quæ Catholica. 58. XIX. 45. III.

Fidei petra, quomodo dictus ſit Petrus à Patribus. 31. X. 33. VI.

Fidei Regulam Gregorius Thaumat. diuinitus accipit à Sanctiſſ. Virgine & Ioanne Euangel. 233. VIII.

Fidei formula in Concil. Nicæno edita. 325. XXIV. in Conſtantinop. 381. IV. Chalcedon. 451. XXII. Quinta Synodo. 553. VIII. Sexta. 681. XI. Septima. 787. VI. Vide etinm Profeſſio.

Multiplices, atque inter ſe diuerſiſsimæ & contrariæ, editæ diuerſis locis ac temporibus ab Arianis. 335. XI. 341. VI. 344. I. 357. III. 357. III. VII. 359. VII. VIII. XVII. XX. XXII. 360. XI. Aliæ item à Semiarianis. 347. XV. XVI. 357. VI. 365. I. Fides duas inter ſe diuerſas Conſtantius Imp. obſeruari voluit, in Oriente alteram, alteram in Occidente. 359. XXII. Fides quæ eſt ex neceſſitate, non eſt fides. 448. IV.

Fidei confirmationem ex miraculis quærere, haud conſuetum in Conciliis Oecumenicis; alias ſæpe priuato diuini Spiritus inſtinctu factum. 451. XXIV. Vide Diſputatio. Miracula.

Fidei periculum factum in Sexta Synodo, ad retundendam inſani presbyteri temeritatem. 681. VIII.

Fidei probatio per Ignem. 886. II. 1008. II. & per Ferrum candens. 949. II. Vide Probatio. & Iuramentum.

De fide diſputare prohibuit Marcianus Imp. poſt Concilium Chalced. 452. I. Vide Diſputatio.

Fidei libertas. Vide Religio.

Fidei quæſtiones definire, Romanæ eſt Sedis. 35. XIV. 412. V. 430. I. 519. VII. 520. X. 533. III. 546. IV. V. 646. I. 821. II. 823. III. 1148. VI.

Fidei Chriſti propagatio, ex diſperſione Diſcipulorum Domini poſt necem S. Stephani. 35. I. Ex diuiſione Apoſtolorum per orbem. 44. VII. Ex miſsione Epiſcoporum à Petro, & Sede Rom. 46. I. (Vide Prædicatio.)

Occaſione bellorum contra barbaros, & perſecutionum in Chriſtianos & Catholicos, dum plurimi caperentur vel relegarentur, aut fugerent. 263. III. 327. V. 420. IV. 456. IV. Ex nouis dijs à Senatu Rom. quotidie fieri ſolitis. 142. I.

Fidei Chriſt. cultu, barbarorum feri mores in melius formati. 428. III. 527. VI.

Ob fidem non ſeruatam Infidelibus, exercitus Chriſtianorum diuinitus cæditur. 1156. III. Vide Fœdus.

Fidelitatis iuramento abſoluti ſubditi à Summis Pontificibus aduerſus Principes hæreticos, & perſecutores. 730. II. 1073. XV. 1076. V. 1079. VII. 1080. II. 1160. VI. 1168. VII. ab ea reuocare ſubditos, ob fœdus cum Infidelibus, minatur Fulco Rhemenſ. Carolo Simplici. 898. I. Vide etiam Depoſitio.

Fidelitatem Regibus in Hiſpania iurant Epiſcopi. 693. I. itemque in Gallia. 871. IV. 1106. VII. itemq; in Anglia. 1107. II. 1108. II.

Fidicinæ mulieres proſcriptæ à Theodoſio Magno. 385. IX.

Figuli ager emptus 30. argenteis venditionis Chriſti, qualis. 34. VII.

Filium Dei Verbum, à Chriſto ſeparabat Paulus Samoſat. 265. III. itemque Diodorus, & Neſtorius. 428. VIII. Aliam à Chriſto eſſe, aſſerebant Apollinariſtæ; aliaque impia de Filio Dei. 373. II. Non eſſe Patri coeſſentialem, ſed in tempore factum; & aliud eſſe Dei Verbum, aliud Dei Filium, aliaque de eo blaſphema, docuit Arius. 318. IX. Patre minorem prædicauit quoque Donatus. 321. IV. Eſſe Patris ſeruum, dixerunt Duliani. 360. XI. Ex nihilo ortum & omnimode Patri diſsimilem, aſſeruit Conciliab. Antioch. 360. XI. idque AEtius primus poſt Arium effutire auſus eſt. ibidem. AEquiuoce tantum Deum dici, perinde ac animal pictum, animal dicimus, dixerunt Eunomiani. 360. VII.

Subſtantiæ Patris abſq; omni diſsimilitudine imaginem, dixerunt Euſebiani in Concil. Antioch. in Encæniis. 341. VI. Vide Subſtantia. Similitudo. Verbum. Chriſtus.

Filium Dei nullo modo eſſe Chriſtum aſſeruit Acacius in Concil. Seleucienſi. 359. XIX.

Filij Dei diuinitas cum Patre coæqualis, feliciter expreſſa à Patribus Nicænis aduerſus Arianos, per vocem Conſubſtantialis. 325. XXII. Vide Conſubſtantialis. Latibula Arianorum in aſſerenda eius diuinitate. 340. XII.

Filioq; vocis additamentum, quando & à quibus primum ſuſceptum in Symbolum. 447. III. Vide Spiritus Sanct.

Filios Dei non poſſe vocari, niſi abſq; omni quocumq; peccato fuerint effecti, aſſerebat Pelagius. 415. IV.

Filiorum diſtractioni, ac filiarum proſtitutioni, quomodo prouiderit Conſtantinus Mag. 315. III. IV.

Firmilianus diſcipulus Origenis, Cæſareæ Cappadociæ fit Epiſcopus. 233.VII.
Oppugnat baptiſmum hæreticorum, & inde excommunicatur à Stephano Papa. 258.V. Obloquitur in Stephanum: ſed reſipiſcit. ibid. V. IX. X.
Inter Sanctos colitur, & inter Scriptores Eccleſ. laudatur. ibidem. X. Intereſt Concilio Antioch. contra Paulum Samoſat. 266. I.
Firmus Epiſcopus Tagaſtenſis tormenta paſſus ob non proditum reum apud ſe latentem, demum ab Imperatore veniam ei impetrat. 372. XV.
Firmus Maurus, tyrannidem in Africa aduerſus Romanos arripiens, vincitur à Theodoſio auxilio Gildonis fratris ipſius Firmi; & laqueo ſibi vitam adimit. 373. VII. 398. IX.
Flaccilla Aug. Theodoſii Magni coniux, moritur. 385. VIII.
Laudatur plurimum à Sanctis Patribus. ibid.
Dicenda Flaccilla, non vt vulgo Placilla. ibid.
Eius ſtatua contumelioſe deiecta ab Antiochenis occaſione tributi à Theodoſio iniuncti: & quid inde acciderit. 388.I.
Flagellum Dei, dictus Attila. 451.V.
Flagellari ſeruorum fuit: virgis & fuſtibus cædi liberorum. 34.XXVII. 600.V.
Flagellatus noctu ab Angelis Natalius hæreticus. 207.I. A S. Petro Laurentius Archiepiſc. Cantuarienſis. 614.II. A S. Remigio Pipinus Francorum Rex. 760.II. A S. Petro Alexander Imp. 912.II.
Fagellatur ignominioſe à Saladino Crux Domini. 1187.II.
Flagellorum voluntariorum vſus, vnde, & quando in Eccleſiam introductus. 1055. II. 1056.III.
Flandri conuerſi ad fidem per S. Eligium. 665. II.
Flauianus Antioch. Presbyter, exulante Meletio Epiſcopo, regit eam Eccleſiam. 370. X. Mortuo Meletio creatus contra iuſiurandum Epiſcopus in ſchiſmate aduerſus Paulinum. 378.X. 381. VII.
Eius electio non probatur à Damaſo Papa. 381. XIII. Toleratur tamen metu ſchiſmatis. 382. III. Veniam ab Imper. Theodoſio impetrat Antiochenis, de ſtatuis eius deiectis. 388.III. Agit aduerſus eum Siricius Papa: idemque venire iuſtus ad Synodum Capuanam, tergiuerſatur: ſed reconciliatur opera Theophili Alexandrini. 389.X.XI. 398.XVIII.
Moritur. 404.X.
Flauianus alius Antioch. eligitur. 496.VIII. ob fidem Concilij Chalcedon. damnatur ab hæreticis, agente Anaſtaſio Imp. & in exilium pellitur. 512.II. Anaſtaſio extincto, vocatur Flauianus à Deo, cauſam ſuam aduerſus eum apud diuinum tribunal proſecuturus. 518.II.
Flauianus creatur Epiſcopus Conſtantinop. ſed mox infeſtum patitur Chryſaphium Imp. cubiculi præf. 446.V. Eutychetem hæreſiarchā exorientem damnat in Synodo, & confirmationem petit à Leone PP. 448.IV.V. 449.I. Accuſatur ab Eutychete de Neſtorianiſmo, ſed purgatur. 449.III. Damnatur in Epheſino Latrocinio: & quod Rom. Pont. appellaret, mittitur in exilium, & moritur martyr. ibid. XI. Eius corpus ſolemni pompa Conſtantinopolim referri curatur à Marciano Imp. 450.V.
Flauianus alius ſiue Flauitas dictus, obtinet malis artibus Epiſcopatum Conſtantinop. 488. II.
Morte repentina decedit, pacem cum Catholicis & Hæreticis ſimul affectauit. ibid. III.
Flauianus ex præfecto perſecutore, fit martyr ſub Dioclet. 298.II.
Flauij prænomine vſi omnes Longobardorum Reges in Italia. 585.II.
Florentinum Concil. ſub Victore PP. II. 1055. I.
Florentius Præf. Præt. tributum à lenonibus Conſtantinopoli pendi ſolitum, ſupplet de ſuo, vt leocinium tollatur. 439.VII.
Adeſt Impp. Theod. & Marciano in Synodis, pro tuitione fidei Cathol. ibidem. & 448.IV. 449.II.
Florentij Epiſcopi Viennenſis martyrium. 261. VII.
Floriani hæretici, qui & Carpocratiani, à quo deſcenderint. 180. III.
Florianus occupat Imperium, & paulo poſt occiditur à ſuis. 279.II.
Florianus martyr Romæ mirabiliter ſe prodit, vt corpus eius transferatur in Poloniam. 1184. II.
Florinus, Valentini diſcipulus, Deum dixit cauſam eſſe malorum. 180.III.
An ab eo deſcenderint Floriani hæretici. ibidem.
Florus impoſtor in Campania, coercitus pellitur. 444. II.
Fluuij in vinum conuerti ſoliti ea hora, qua Chriſtus ex aqua vinum fecit. 31.XIII.
Fluuius Sabbaticus Palæſtinæ, diebus tantum Sabbatis fluens. 33.XII.
Fluuij retro fluere viſi ſub Nerone. 69.X. Alij defecerunt in terræmotu Antioch. ſub Traiano. 117.III. Vide etiam Fons.
Fœbadius vide Sœbadius.
Fœdus non eſt cum hæreticis ineundum. 524.I. Vide Hæretici.
Ob Fœdus cum infidelibus initum, excommunicatur à Ioanne PP. Epiſcopus Neapolit. 881. I. Regnum cum libertate perdit Carolus Simplex Franc. Rex, qui ſemel comminatione excommunicationis ab eo ineundo deſtiterat. 898. I. 923.II. Hugoni Italiæ Regi cuncta infeliciſſime ſuccedunt: tandemque reijcitur à ſuis. 944. II. 945.I. Berengarius Imp. occiditur à ſuis. 924.I.
Nauarræ Rex comminationem excommunicationis accipit. 1198.IX.
Fœnus clericis prohibitum in Concil. Nicæno. 325. XLI. & à Leone PP. 443.II.
Follianus & Furſeus fratres ex Hibernia, ſuſcipiunt Apoſtolatum ad gentes. 650.V.
Follianus etiam martyrium ſubit. 654. IV.
Follis tributum quale eſſet, & de quibus exigeretur. 330.IX.
Fons aquæ erumpit in ſpelunca tempore Natiuitatis Domini. Annal. numer. I. Fons in quo lotus Dominus in AEgypto, venerationi poſtea fuit ipſis Saracenis. 1.X. Alius Emauntis, virtutem ſanandi morbos accipit à pedum ablutione Domini. 34.LVI. Siloe certis tantum apparens diei horis. 33.XII. Sabbaticus, diebus tantum Sabbati fluens. ibid.
Aliquot variis locis conuerti ſoliti in vinum, ea hora qua ex aqua Chriſtus vinum fecit. 31. XIII.
Alius mirabiliter erumpit Romæ in carcere Mamertino, vbi Petrus & Paul. captiui detinebantur, ad baptizandos milites ipſorum cuſtodes. 68.VIII. Tres exorti è trino ſaltu capitis S. Pauli poſt decollationem, quorum prior lactis ſaporem reddit. 69.V. alij emicuerunt in terræmotu Antioch. ſub Traiano. 117.III.
Alij ſcaturierunt in medio aſpidis, ad quam Patres in Concilio Nicæno conſtiterunt. 325.XLIX.
Antiocheni, ſorde ſacrificiorum inquinati à Iuliano Apoſtata, ſubito in ſe reſiliendo fugiunt, & exſiccantur. 362.XXVII.
Fontes præ foribus Eccleſiarum haberi olim ſoliti, ad abſtergendas ſordes corporis. 57.XXXIII. In eorum poſtea locum ſucceſſit Aqua benedicta. ibidem.
Vide Aqua bened.
Fontes baptiſmi. Vide Aqua Bapt.
Fontis cooperti prope Narbonam Concilium, de finibus diœceſum. 940.III.
Fontis Ebraldi Ordinis inſtitutio, in quo viri religioſi viuunt ſub cura feminæ Abbatiſſæ. 117. VI.
Forcheim in Germania, conuentus contra Henricum IV. Imp. 1077.V.
Formatæ Epiſtolæ quæ forma præſcripta in Concilio Nicæno. 325.XLIV.
Eius vſus ad probandam fidem & communicationem Catholicam. ib. Longe antiquior vſus in Eccleſia. 142.VI.
Diuerſa alia nomina olim frequentata. ibidem.
Quale additamentum formæ Nicænæ acceperit in Concilio Carthag. 407. III.
Formoſus Portuenſis Epiſcopus mittitur à Nicolao PP. in Bulgariam, eum populum in fide inſtructurus. 866.I. agit pariter legatum Apoſtol. Sedis in conuentu Gandulphi villæ. 873.II. Damnatur à Ioanne VIII. ſed ex calumniis. 876. III. Reſtituitur à Marino Ioannis ſucceſſore. 883.I.
Eligitur Rom. Pont. 891.I. Eius probitas, & ſanctitas optime aſſerta. ibidem. II. Legatos mittit in Orientem, ad diſpenſandum cum Photianis. ibidem. III. Inuidiam in ſe aliorum Principum concitat, ob coronatum VVidonem Imper. 892. I. Vexatus à Romanis, vltorem habet Arnulphum Regem, quem & coronat Imp. 896.I. Moritur. ibidem. II. Immane ſacrilegium in eius cadauer, à Steph. Septimo. 897. II.
Formulæ fidei. Vide in Fides.
Formulæ profeſſionum. Vide in Profeſſio.
Formula receptionis Pallii. Vide in Pallium.
Fortunæ templum Romæ incenſum; & inde orta de religione turba. 309.VI. Item ob Fortunæ templum Cæſareæ Cappadociæ, à Chriſtianis euerſum, diriſſima in eos excitata, à Iuliano perſecutio. 362.XII.
Fortunatus presbyter ſchiſmaticus, creatur pſeudoepiſcopus Carthag. aduerſus Cyprianum. 255. III.
Fortunatus Manichæus publica diſputatione confutatus à S. Auguſtino. 392.VI.
Fortunatus Venantius. Vide Venantius Fortun.
Forum Iulii, Venetiæ prouinciæ ciuitas, capitur à Chaiano Auarum Rege, & comburitur. 600. I. Eo aliquando translatus Patriarchatus Aquileienſis. 605.II. Quæ ei prouincia ſubiecta, in altercatione cum Gradenſi. 729.II. & cum Aquileienſi. 1050.II.
Foroiulienſe Concil. ſub Paulino Aquileienſi de proceſſione Spiritus S. & ſanctiſſ. Trinitate. 791. II.
Foſſarii munus in Eccleſia, corpora defunctorum curare. 44.XXXIV.
Franci vniuerſum Imperium Roman. terra marique incurſant ſub Probo Imp. 282.IV. Vincuntur à Conſtantino. 307.II. Inuadunt Gallias ſub Conſtante, & ab eo in fœdus & ſocietatem recipiuntur. 341.XVI. Opem ferunt Theodoſio Magno aduerſus Maximum tyrannū. 388.VII.

partem Galliæ occupant prope Rhenum. 428. III. Vincuntur ab Aetio. ibid. Vide etiam Alemanni. Olim ſidifragi habiti, fide Chriſt. pijſſimi ſunt facti, & feri eorum mores in melius mutati. ibidem. Poſt multiplices Galliarum inuaſiones, & repulſiones, tandem firmam in eis ſtabiliunt ſedem, Childerico Rege Pariſiis regnante. 456. III.

Quos ante eum Reges habuerint. ibid. Ex cultu Sanctorum, firmatum eorum regnum. ibid. & 484. XII. 514. V. 987. II. 1029. I.

Conuertuntur ad fidem à S. Rhemigio, in ſignis & prodigiis. 499. IV. V. Iis debita defenſio Ro. Eccleſiæ. 514. I. Quid potuerint eorum arma, præuia Cruce. 514. IV.

Ingentia perficere conceſſum eis diuinitus, ob eorumdem pietatem. ibid. Benedictiones, & maledictiones, impertitæ prophetice eorum Regibus à S. Remigio. ib. V. Egregiæ ipſorum laudes ex Agathia. ibid. VI. & 540. VI. De eorum habitu, & corporis ornatu. ib. Solicitantur à Iuſtiniano Imp. aduerſus Gothos Arianos. 535. XVI. E contra, Gothi, vt eoſdem ad ſe alliciant, Galliarum portionem à ſe poſſeſſam eis cedunt. 537. II.

Inuadunt Italiam aduerſus Iuſtinianum, quod ipſe ſibi nomen Francici tribueret, tamquam eos debellaſſet, quos ne attigiſſet quidem. 540. VI. Subigunt magnam Hiſpaniæ partem. 542. III.

Gallias poſſident ceſſione Gothorum, & Iuſtiniani Imp. 530. V. 549. II. Primi omnium cudunt aureos cum ſui Regis imagine, non Romani Imp. vt ceteri ſolerent. ibid.

Italiam rurſum inuadunt, & quo exitu. 555. III.

Eorum laudes ex Gregorio Magno. 595. VIII. Ex VVillelmo Carnotenſi. 1168. II. Vide etiam Gallia & Gallic. Eccl. Titulum Chriſtianiſſimi vnde Reges habuerint. 740. I. Eis debita defenſio Rom. Eccl. 755. I. 806. III. 838. II. 1118. V. 1168. II.

Eorum auxilium implorat Pelagius Papa aduerſus Longobardos. 580. II. Gregorius II. aduerſus Græcos. 726. X. Greg. III. aduerſus Longobardos. 739. I. 740. I. Stephanus III. contra eoſdem Longob. 753. I. 755. I. Hadrianus contra eoſdem. 772. II. Ioannes Octauus aduerſus Saracenos, & Marchiones Chriſt. 876. III. Ipſeque in Galliam Roma profugus ſe recipit. 878. II.

Gelaſius PP. II. eo confugit à perſecutione Henrici Imp. ſchiſmatici. 1118. VI. Innocentius II. pulſus ab Antipapa Anacleto. 1130. III. VIII.

Eugenius III. fugiens à Romanis rebellibus. 1147. II. Alex. III. vitans arma Friderici. 1161. IV.

Sunt Reliquiarum Sanctorum cupidiſſimi. 542. III. 566. V. 672. I. 764. I. 820. IV. 826. II. Ob ſepulchri S. Dionyſii violationem, deficit regnum è familia Clodouei. 660. I. Mira eiuſdem Sancti virtus in defenſione regni. 1125. II. 1147. III. Sub Regibus, aut pueris, aut libidinoſis, regnum adminiſtratur à Maioribus domus. 688. II.

Illud ex familia Merouingiorum, transfertur Auctoritate Apoſtol. in Pipinum. 751. I. 752. I. 754. I.

Transfertur deinde à familia Carolinorum ad Hugonem Capetum. 987. II. Vide Hugo Capet.

Vna cum Reliquiis translata ab eis ad Saxones maieſtas & felicitas Regni. 836. IV. 920. III.

Eorum fortitudine Europa ſeruata à iugo Saracenorum. 790. III.

Ab eis conterendos Saracenos, antiquum vaticinium. 963. V.

Eorumdem vetuſtiſſima nobilitas agnita ab antiquis Græcorum Imp. 960. III. 1180. IV. Potentia ſemper ſuſpecta Græcis. 788. II. [illegible] XIII. 1180. IV. Ius hæreditarium, ſuſcipien[illegible] defendendi afflictos. 1168. II. VI.

Regum vnctio conſueta fieri Rhemis, poteſt etiam ex cauſa celebrari alibi. 1106. VII.

De aliis eorundem diuerſis geſtis. Vide ſub propriis ipſorum Regum nominibus.

Franciſci, Ordinis Minorum Inſtitutoris, ortus & natiuitas. 1182. IV.

Francofordienſe Concil. ſub Carolo Magno. 300. Epiſcoporum, aduerſus Neſtorianam reuiuiſcentem hæreſim. 794. II. Quid in eo geſtum de cauſa ſacrarum Imaginum ibid. III. V. Aliud ſub Ludouico Rege. 873. II. Sub Henrico Rege, de rebus Eccl. 1006. I.

Franco VVormat. Epiſc. pias latebras agit Romæ, cum Ottone Imp. 999. IV. Præuiſam mortem obit. ibid.

Franconij conuertuntur ad fidem à S. Kiliano. 686. IV.

Fractio panis quid ſignificet. 34. XIII.

Fratres, & ſorores, in Scriptura dicti propinqui quique & cognati. Appar. XX. XXIV. Fratres Domini vocati eius conſobrini. ibidem. Fratres etiam appellabant Iudæi ſuæ gentis homines. 57. XIX. Fratres, initio Eccleſiæ dicti Chriſtiani omnes, & ipſe Chriſtianorum cœtus, Fraternitas. 43. IV. Calumnia inde illata in eos à Gentilibus, de promiſcuitate feminarum. ibidem.

Fratris vxorem du[illegible]e, quo caſu Iudæis permiſſum. 31. poſt num. XIX. Vide etiam Coniugium.

Fredegundis perſuaſa Chilperico Francorum Regi S. Galſuinthæ vxoris nece, alteriuſque expulſione, ducitur ab eo in vxorem. 567. V. Procurat necem Sigeberti Regis. 57[illegible]. III. Agit aduerſus Prætextatum Rothomag. Epiſcopum eumdemque tandem necari curat. 580. I. 589. II. Agit etiam in Greg. Turonenſ. 583. V. Procurat item necem Morouei & Clodouei, filiorum Chilperici ex alia coniuge. 580. I. 583. V.

Frenum Conſtantini Magni clauo ſanctiſſimæ Crucis decorum, ad poſteros translatum, miraculis claret. 326. XI. 574. I.

Friderici Epiſcopi Traiectenſis martyrium. 838. III.

Fridericus Rom. Eccl. Card. Archidiaconus & Cancellarius, vna cum Humberto, mittitur Conſtantinopolim. 1054. I. Vide in Humbertus. Inuidiam paſſus Imperatoris, fit monachus Caſſinenſis & mox Abbas. 1057. I. Creatur Rom. Pont. ſub nomine Stephani X. Vide Stephanus X.

Fridericus, cognomento AEnobarbus, Sueuorum Dux fit Rex Germ. & Romanorum. 1152. II. Promittit Eccleſ. Rom. defenſionem. ibidem. III. Incipit nimis præſumere in electionibus & translationibus Epiſcoporum. ibidem. Ex facilitate Anaſtaſii PP. multum ſibi arrogat in negotiis Eccleſ. 1154. I. Aduenit in Italiam cum exercitu. ibidem. III. In congreſſu cum Hadriano PP cum non exhiberet ſtratoris officium, repellitur ab oſculo pacis, donec ſatisfaciat. 1155. IV. Coronatur Imp. ab eodem Pont. ibidem. V. Proſpere ei cuncta cedunt, quamdiu de Rom. Eccleſia bene meretur. ibidem.

Dimittit authoritate Apoſtolica coniugem ob conſanguinitatem. 1151. II.

Ob reatum in Epiſcopum London. redargutus ab Hadriano, commonituſque de beneficiis à Sede Apoſt. receptis, ingratiſſime in eum commouetur, & literis circularibus inclamat. 1157. II. III. Vetat clericos & monachos peregrinari Romam. ib. in fi. Mitigatur ab eodem Pont. 1158. I. Conuentum habet Roncaliæ de regalibus Imperij. ibidem. II. Nouis præſumptionibus offendit Pontificem, & vniuerſam Eccleſiam. 1159. I. Præſumens indicere Concilium in cauſa Schiſmatis Rom. Eccleſiæ, redarguitur à legitimo Pont. Alex. III. ipſe vero fouet Octauianum Antipapam. 1159. VIII IX. In Conciliabulo Papienſi damnat Alexandrum abſentem, & ſuſcipit Octauianum præſentem. 1160. II. Excommunicatur ab Alexandro. ibid. VI. Fruſtra conatur alios Principes ſecum in ſchiſma allicere. ibid. & VIII. Diuino iudicio reprobatur. X. Perſequitur Catholicos. V. VII. Exercitum ducens in Venetos & Longobardos fœdere aduerſus eum iunctos, cogitur abſque pugna aufugere. X.

Doloſe circumuenit Regem Francorum aduerſus Alexandrum; ſed diſſipatur diuinitus eius conſilium. 1162. II. III.

Confirmat electionem Guidonis Cremenſis, in locum Octauiani demortui. 1164. XII. Inſidiatur Alexandro redeunti Romam. 1165. II. In Conciliab. Herbipol. iuramentum præſtat & ab aliis cum ibi tum vbique exigit, de propugnando ſchiſmate aduerſus Alexandrum, eiuſque ſucceſſores. 1166. I. Exercitum ducit in Italiam, contra eumdem Pont. ib. IV. Munitionem Eccleſiæ S. Petri capit, Vrbemque obſidens doloſe agit cum Romanis; ſed ſæuiſſima immiſſa diuinitus in exercitum peſtilentia, cogitur recedere. 1167. I. II. Excommunicatur, & Imperio deponitur ab Alexandro. 1168. VII. Ignominioſe vincitur, fugaturque ex Italia, à Longobard. fœderatis: vixque elabitur in Germaniam mentito habitu. 1167. II. 1168. VIII. Alexandriam, nouam vrbem Longobardiæ, obſidens, ingentibus afficitur cladibus, repelliturque à S. Petro Apoſt. 1175. II. Rurſum victus periculoſiſſimo prælio ſerio petit pacem ab Alexandro. 1176. IV.

De pace inita duplex narratio, & quæ verior. 1177. II. III. Accedit Venetias ad Pontificem, & ab eo ſolemni ritu abſoluitur. ibidem. V. VI. Rurſum occupat caſtrum Eccleſiæ Rom. ibidem. XII.

Promulgat conſtitutionem de Pace Conſtantiæ. 1183. III.

Altercatur Veronæ cum Lucio PP. de variis rebus. 1185. I. Conatur Imperii coronam filio ſuo obtinere à Rom. Pontiff. nec obtinet, niſi prius ipſe coronam deponat. ibidem. & 1186. I.

Ob multa illicita redargutus ab Vrbano PP. rurſum agit in Sedem Apoſtol. 1186. I. Reconciliatur Clementi Papæ; & ſumpta Cruce pro expeditione Terræ Sanctæ, ſcribit ad Saladinum minaces literas, accipitque ab eo. 1188. III.

Peruenit in Orientem cum expeditione, ſed ingenti labore itineris, ex malignitate Græcorum. 1189. III.

Inſignibus potitur victoriis ductu Sanctorum aduerſus Saracenos. 1190. III.

Moritur infelici caſu, & lugetur ab amicis & æmulis. ibid.

Fridericus II. vtrum vere fuerit filius Henrici V. & Conſtantiæ eius coniugis. 1197. III. Inueſtitur adhuc puerulus ab Innocentio III. De regno Siciliæ. 1198. VI. Orphanus relictus, commendatur curæ eiuſdem Innocentii. ibidem.

Fridiburga ſponſa Sigeberti Regis, die nuptiarum

ſacrum

ſacrum ſumit velamen. 614.III.
Friſii recipiunt fidem, prædicatione S. VVilfridi Eboracenſis Epiſcopi exulis. 678.V. Ad eos pergunt pariter alij presbyteri Angloſaxones. 690.
Eorum Eccleſia ſanguine martyrum propagatur. 693.III. 695.I. 696.I. & prædicatione SS. Epiſcoporum. 697.I. 700.I. Rurſum Apoſtatantes, reducuntur ex parte à S. Bonifacio Germaniæ Apoſtolo; qui & ibi martyrium ſubit. 55.III. Eorum Apoſtolus dictus S. Ludgerus. 78.III.
[illegible]lárenſe Concilium ſub Conone Sedis Apoſtol. [illegible]gato; contra Henricum Imperatorem ſchi[illegible]maticum. 1118.VIII.
[illegible]tigildis Regina Marcomannorum, fidem ſuſcipit à S. Ambroſio. 396.II.
Frodoardus presbyter, nobilis ſcriptor Hiſtoriæ Rhemẽſ. & chronici ſæpiſſime citatur. Eijcitur, quod nollet conſentire electioni Hugonis pueri in Archiepiſcopum. 925.II. Reuocatur ab eodem Hugone maturiori facto. 941.I.
Froila Hiſp. Rex pius & fortis. 757.III. Necatur à ſuis. 770.IV.
Froila alius, cognomento fidelis, inuadit regnum. 924.III.
Fructuoſi Tarracon. Epiſcopi, ac ſociorum, martyrium. 261.VII.
Viſi ſunt coronati cœlum conſcendere, & paulo poſt inſultare Præſidi qui eos damnauit. ibidem.
Fructuoſus è regio ſanguine pietate inſignis, è ſede Dumienſi transfertur in Bracarenſem. 656.IV.
Frumentius Tyrius in Indiam inferiorem puer deductus, poſtmodum eius regni gubernacula adeptus, Alexandriam rediens, creatur ab Athanaſio eius gentis Epiſcopus. 327.IV.
Miraculis clariſſimus ibi Eccleſiam ſtabilit. ibid.
Frumento cocto, vſi Conſtantinopolitani, ex reuelatione diuina, ne polluerentur idolotitis ſub Iuliano. 362.IX.
Fuga Chriſti, ne Rex fieret. 33.III.
Petri & Pauli Apoſtolorum è carcere. 69.III.
Vide in Petrus: pariterq; aliorum ſanctorum virorum fugam in perſecutione, vide ſub propriis eorum nominibus.
Fuga in perſecutione licita, ex doctrina Chriſti, & praxi Eccleſiæ. 205.IV. Negarunt illud nonnulli hæretici. ib. & 173.VII.
Fugientes clerici abſq; licentia, à Cypriano puniti. 253.XIV. De fuga Epiſcoporum in perſecutione, quid conſultus Auguſtinus reſponderit. 409.V. 428.I.
de Fugitiuis reddendis, apponenda tractatui pacis clauſula inter Imp. & Bulgaros, quæſtio orta Conſtantinopoli; & quid definitum. 812.II.
Fugitiuos Conſules Iulianus, in faſtis notari iuſſit. 361.III.
Fugatius & Damianus, prædicant Euangelium Britannis. 183.I.
Fulbertus monachus, poſtea Epiſcopus Carnotenſis, doctor inſignis in Academia eius vrbis. 1104.III.
Sæpe redarguit Berengarium diſcipulum ſuum, de leuitate. ibidem.
Eligitur Epiſcopus. 1007.II.
Eius inſignes virtutes, & doctrina. ibidem. III.
Primus eo ſæculo conclamat aduerſus Principes inuadentes beneficia Eccleſ. ibid.
Pius eius obitus, ſcripta, & elogia. 1028.II.
Quæ ei gratiæ ex propenſiori cultu B. Virginis contigerint, ibid. Moriturus ſugillat Berengarium. ibid.
Fulcherus ex Abbate Cellenſi eligitur Archiep. Tyri. 1138.V. Romam petens pro accipiendo pallio, aduerſarium patitur Patriarcham Hieroſoly. ipſius ordinatorem. ibid. Transfertur in Patriarchatum Hieroſoly. 1146.IV. Iterum petit Romam prope centenarius, aduerſus Hoſpitalarios. 1155.VII. Moritur. 1159.X.
Fulco Rhemenſis Archiep. eligitur, inſignis vir nobilitatis & virtutis. 882.V.
Scribit ſæpe ad Rom. Pontiff. de variis rebus. 885.III. 892.IV. 894.I. 897.IV. Agit pro Carolo Simplice Rege apud alios Principes, aduerſus Odonem Regis titulum vſurpantem. 892.IV.
Eumdem Carolum comminatione excommunicationis reuocat ab ineundo fœdere cũ Northmannis Ethnicis. 898.I.
Laborat aduerſus Nicolaitas repullulantes. 894.I.
Necatur ob defenſionem rerum Eccleſ. 900.IV.
Fulgentij Afri genus Senatorium, monaſtica vita, cruciatus pro fide Catholica, & ſanctæ peregrinationes. 490.I.
Petit Romam ad viſitanda Limina Apoſtol. indeq; redit in Africam. 500.II.
Creatur inuitus Epiſcopus Ruſpenſis, & vna cũ aliis Epiſcopis Afris deportatur in Sardiniam à Traſamundo Rege. 504.II.
Reuocatur ad quæſtiones Regis diſſoluendas; ſed mox remittitur. ib. IV. Multa ſcribit ad diuerſos, de variis quæſtionibus fidei. ib. & 517.V. 519.IX. 529.VI.
Reuocatur ab exilio cum aliis Epiſcopis ab Hilderico Rege. 522.III.
Moritur; & quæ eius pia ad tranſitum præparatio, & ſumma in doloribus patientia, & ſcripta. 529.VI.
Fullo. Vide Petrus Cnapheus.
Fulminatrix regio vnde ſic dicta. 176.III.
Fundamentum Eccleſiæ quomodo Chriſtus & Petrus. 33.VI.
Funeribus Iudæorum, & Gentilium, adhibiti tibicines. 31.XXVIII.
Funerum immenſæ apud Iudæos impenſæ. 34.XCI.
Eæ moderatæ à Gamaliele. ibid.
Funerum Chriſtianorum ritus. 34.XCI. 310.IV.
In eis exhiberi ſolita publica conuiuia: & quis in ijs modus adhibitus. 57.XL.
Cani olim Romæ conſuetum Alleluia. 384.IV.
Funus Chriſti Domini. 34.XLI.
Funus ampliſſimum Stephani protomartyris. 34.XCI.
Conſtantini Magni, quibus ſacris ritibus, & regiis cæremoniis curatum. 337.III.
Infauſtum Iuliani Apoſtatæ. 363.XV. Meletij Epiſcopi Antiocheni, curatur inſigni pompa ab vniuerſa Synodo Oecumenica Conſtantinop. 381.VII. Eulogij martyris, diuinitus agitur. 859.I. Vide etiam Sepultura. Defunctus. Corpora.
Fuſiones, aliquando dictæ Indictiones, & quare 312.XVI.
Furſeus & Follianus fratres. Vide in Follianus.

G.

GAbbaras vocabant Ægyptij corpora defunctorum aromatibus exiccata. 34.XLVIII.
Gabellæ vox vnde deducta. 31.XXVI.
Gabinius frater Caij Papæ, affinis Diocletiani Imp. poſt obitum vxoris fit presbyter. 294.V. Scribit pro Chriſtianis. ibid.
Martyrio coronatur. 296.I.
Gadaræ aquæ & ſepulchra, illuſionibus dæmonum obnoxia. 31.XXV.
Gaianus eligitur Epiſcopus Alexandr. aduerſus Theodoſium, hæreticus ſectæ Incorruptibilium aduerſus hæreticum factionis Corruptibilium. 535.X.
Pellitur à Iudicibus. ibi. Ab eo dicti Gaianitæ hæretici, ſecta Acephalorum. ibid. XI.
Vide Incorruptibilium.
Gainas Gothus, dux exercitus Arcadii Imp. auctor necis Ruffini proditoris. 395 IX. Inuidia ductus in Eutropium Cubiculi præfectum, Gothos in Imperii deſolationem euocat, ſeque ipſe perduellem oſtendit. 398.XXII. Arcadium cogit dare Eutropium, quem interficit. 399.II.IV. Alia rurſum duriora Imperatori imponit. 400.VI. Arianis ipſe Arianus Eccleſiam intra vrbem Conſtantinopolim petens, refellitur à Chryſoſtomo Epiſcopo. ibidem. VII. Eandem quoque ciuitatem deprædari tentans, repellitur ab Angelis. ibidem. Hoſtis Reip. declaratus, poſt multas acceptas clades, tandem perimitur. ibidem. VIII.
Galatæ ex Gallis oriundi. 59.VI. Eis præter Petrum & Paulum, prædicat quoq; Creſcens. ibi. Ad eos ſcribit Paulus. ibid. VII.
Galba in Hiſpania deficit à Nerone. 69.XVI I.
Acclamatur à militibus Imperator, & petit Romam. 70.III.
Occiditur à militibus, factione Ottonis. 71.I.
Galenus medicus, floret ſub Marco Imp. 170.I.
Galerius Maximianus eligitur Cæſar, & adoptatur in filium à Diocletiano Imp. 292.III.
Repudiare coactus priorem coniugem, ducit Valeriam filiam eiuſdem Dioclet. ibid.
Ob humile genus, dicitur cognomento Armentarius. ibid. & 306.VII.
Poſt mortem Valeriæ, tentat fruſtra nuptias Suſannæ neptis Caii Papæ. 294.II.V.
Vincit Perſas, & Imperium propagat vltra Cteſiphontem. 301.I. Sæuiſſimam in Chriſtianos perſecutionem excitat. ibidem. IV. Oratio eius de ea re habita, rumpitur fulminibus. ibid.
Poſt abdicationem Diocletiani, appellatur Auguſtus. 304.IV.
Eius cum Galerio Maximino confuſio apud auctores, & diſcriminatio. ibid. Partitio Imperii cum Conſtantio Chloro. ibidem. & VI. in fi. Perſecutionem ſæuiſ. in Chriſtianos nouis edictis inſtaurat. ibid. IX. Cæſares creat Seuerum & Maximinum. 306.II. Conſtantinum ſpecie religionis Romæ habet ſub cuſtodia. ibid. Seuerum mittit contra Maxentium tyrannum. 307.I. Seuero occiſo, creat Cæſarem Licinium. ib. VIII. Diuinam ſentiens vltionem de Chriſt. effuſo ſanguine, perſecutionem ceſſare iubet. 311.V. Miſere perit. ibid.
Galerius Maximinus. Vid. Maximinus.
Galilæa duplex 9.II. Ab ea Chriſtus dictus Galilæus, & Chriſtiani Galilæi. ib. & 362.LVI.
Debellatur ingenti clade à Veſpaſiano. 69.XIX.
Eorum lingua diuerſa à reliquis Iudæis. 34.LXIX.
Galilæorum ſecta apud Iudæos quando orta & quæ eius dogmata. 1.XVI. In eius ſuſpicionem adducti Chriſtus & Apoſtoli. ibid. Eius ſectatores poſt excidium Hieroſol. pergentes in Ægyptum, nouas turbas cient, & obſtinatiſſime pereunt. 73.III.

Galla ſecunda coniux Theodoſii Mag. 387. VI.
Galla Placidia. Vide Placidia.
Galla alterius nobiliſſ. vidua generoſum de continentia propoſitum. 504.IV.
Galli duo viui Romæ defoſſi ſub Domitiano, ad auertenda mala publica. 86.I.
Gallia Epiſcopos recipit à S.Petro, & Eccleſia Rom. 46.I. Dicta à Paulo Apoſt. Galatia, ad quam ipſe Creſcentem mittit. 59.VI.
Accipit quoq; Euangelium à S.Luca. 61.II. & à Martiale, per Petrum miſſo. 74.VII. à Dionyſio Areop. per Clementem directo. 98.VIII. ab Aſianis per Polycarpum miſſis. 169.IV.
Galli & Aſiani Chriſtiani, charitate coniuncti. ibi. & 179.II.
Galliæ (& Hiſpaniæ) vires Reip. Rom. 269.II. Occupatæ à Germanis, recuperantur à Probo Imp. 280.II. Liberantur à barbarorum incurſionibus, per Conſtantin. Imp. 307.II. per Iulianum Cæſ. 356.XIX. 357.XXIII. itemq; per Gratianũ Imp. 378.V. 379.III.
Deuaſtantur à VVandalis, & Alanis, aliiſque barbaris. 406.IX. 407.II. Earum partem obtinent Gothi. 412. VII. Aliamq; Burgundiones. 413.V.
Deuaſtantur ab Attila, quibuſdam locis mirabiliter ab eius graſſationibus illæſis ſeruatis. 451. VI. Diuiduntur Tetrarchiis, ſub Regibus barbaris. 475.III. De Francis eas occupantibus, vide Franci & Alemanni. Quando penitus inde expulſi fuerint Gothi. 530.V. 713.V. Inuaduntur à Saracenis, ſed defenduntur à Carolo Martello. 725.II. 731.V. Inuaduntur à Northmannis, vide Northmanni. Soluunt denarium S.Petro, iuſſu Caroli Mag. 782.III. Recurrunt ad eas Rom. Pontifices afflicti. Vide Franci.
Gallicana Eccleſia à quibus acceperit Euangelium; vide ſupra in Gallia.
Eius ſincera fides, opera Hilarij conſeruata à contagio Arianorum. 362.XLIX. Monachiſmum recipit in Clerum, auctore S.Martino. 328. XIV. in fi. Caruit monſtris hæreſum, vſquedum Vigilantius eius integritatem tentauit. 406. VIII. Ob diſciplinæ Eccleſ. corruptionem, meruit barbarorum deuaſtationem. 407.II. 412.VII. Epiſcopi appellare ſoliti ad Rom. Pontif. Vide Appellatio.
Perſecutionem patitur ab Euarico Gothorum Rege; cuius occaſione reſtitutæ ſunt Rogationes. 475.III.IV. Eius antiqua fides teſtata contra hæreticos. 362.XLIX. 502.VII.
Gallicanæ Eccleſiæ ingens diſſipatio tempore Caroli Martelli. 741.IX. 807.IV.
Cantum ſacrum accipit à Rom. Eccleſia, opera Caroli Magni. 754.III. 787.X. Eius reuerentia in Sedem Apoſtol. 909.II. Floret Religioſorum Ordinibus. 1131.IV.
Egregium eius præconium ex Arnulpho Lexouienſi. 1160.IX.
Semper ſtetit pro legitimis Pontiff. contra Antipapas. ibid. Vide Franci.
Gallicani Epiſcopi iudicio ſuo transferunt regnum Lotharij in fratres eius. 842.I.
Concilia generalia Galliarum, quolibet triennio celebrari iubentur in Synodo Matiſcon. Secunda. 588.III. Bis in anno habere voluit Pipinus Rex. 756.II.
Ea non niſi aſſenſu Rom. Pontificum habita. 770.III.
Gallicanum Concilium ſub Irenæo, de die Paſchatis, auctoritate Victoris Papæ celebratum. 198. I.
Alia tempore Hilarij, ad reuocandos, & reſtituendos Lapſos. 362.XLIX.
Aduerſus Auxentium Mediol. Epiſcopum Arianum, alioſque eiuſdem ſectæ homines. 368. IV.
Aduerſus hæreſim Monothelitarum. 679. I.
Concil. tyrannicum, Ebroini Maioris domus, opera, aduerſus ſanctos Epiſcopos. 685. IV.
Plura celebrata ſub Roberto Rege, de variis Eccleſ. quæſtionibus. 1004.I. & pro reformatione morum. 1034.I. Sub Hildebrando Sedis Apoſtol. Legato, contra Simoniacos. 1055. III.
Sub Hugone Lugdun. Sedis Apoſtol. Legato, aduerſus Schiſmaticos Henricianos, & Philippum Francor. Regem. 1094.II. Sub Cenone Legato, contra Inueſtituras laicorum. 1111. VII. Ab Epiſcopis Galliarum, de cæde quorundam ſanctorum virorum. 1135.III.
Quæ certis locis habita ſunt, vide ſub ſingulis eorumdem locorum nominibus.
Gallicanus, Dux Conſtantini Magni, Scythas debellat ope diuina. 330.XI.
Chriſtianitatem in periculoſiſſimo prælio vouens, obtenta victoria, renuntiat Conſulatui, bonis, coniugio Conſtantiæ filiæ Conſtantini, vt piæ hoſpitalitati vacet. ibid.
Eius bona pauendis prodigiis defenſa à rapacitate miniſtrorum Iuliani Apoſtatæ. 362. LI. Martyrio coronatur ſub eodem Iuliano. ibidem.
Gallienus vna cum patre Valeriano imperat. 256. III. 257.IV. Cum eſſet ignauiſſimus, præualuit tamen contra plurimos tyrannos, & barbaros, quod pacem conceſſerit Chriſtianis. 262. III
Ob ſocordiam, & turpitudines, necatur cum fratre & filiis Impp. 269.I.
Gallus dux, prodito Decio, Imperium inuadit, ac filium Voluſianum collegam ſibi adſciſcit. 254. VI. Perſecutionem excitant in Chriſtianos. 255. IV.V. Ea cur etiam dicta Decij. 255.VII. Occiduntur. 256.III. 257.IV.
Gallus, frater maior natu Iuliani Apoſtatæ, in pueritia vna cum fratre eripitur neci affinium ſuorum, facta à Conſtantio Imp. patruele. 337. XII.
Optimis diſciplinis inſtitui curantur ab eodem Conſtantio, & in cleri ordinem cooptantur. ibid. XIII.
In ædificatione Eccleſiæ vna cum fratre ſuſcepta, eius donum ſuſcipitur à Deo, Iuliani reiicitur. ibid.
Creatur Cæſar à Conſtantio, & Conſtantinam ſororem eius accipit in vxorem, præficiturque Orientali Imperio. 351.I.
Daphniti Apollinis locum Antiochiæ purgat per illationem corporis S.Babylæ martyris. ibidem. II.
Comprimit Iudæos rebellantes. 353.XI. Tyrannidem affectans, ſæuit in Magiſtratus. ibidem. A Conſtantio in ordinem redigitur, & capite truncatur. 354.II.
Gallus inſignis ſanctitatis Epiſcopus Aruernenſis. 541. VII.
Galſuintha, Hiſpana virgo regia, nubit Chilperico Francor. Regi. 567.V. Necatur à marito & recipitur in cœlum. ibid.
Gamaliel Legiſperitus Iudæorum, occultus Chriſti diſcipulus, loquitur pro Apoſtolis in Concilio Iudæorum. 34. LXXVIII. Curat Stephani protomart. corpus in villa ſua ſumptuoſe. ibid. XC. Eius Corporis inuentio, vna cum Stephani reliquiis, ſub Theodoſio Iuniori Imp. 415.I.
Gandulphi villa Conuentus, pro reſtitutione partis regni Ludouici Imp. 873.II.
Ganelo Archiep. Senonenſis, ob proditionem regni Caroli Calui, damnatur in Concilio Tullenſi. 859.IV. Eius nomen infame redditum, communeque factum inſignibus proditoribus. ibidem. V.
Gangrenſe Concil. ſub Oſio Cordub. Legato Silueſtri PP. aduerſus errores Euſtachij. 319. V.
Garyzin montis templum prælatum à Samaritanis Hieroſolymit. 31.XX.
Gaſtonus auctor Ordinis miniſtrorum Hoſpitalis S.Antonij. 1095.VIII.
Gaudentius Arimin. Epiſcopus, damnans Arianorum formulam Ariminenſem, martyrium ab eis ſuſcipit. 359.XIV.
Gaudentius Brixianus Epiſc. inſignis nominis, ſuccedit Philaſtrio. 386.III.
Gaufredus filius regis Angliæ electus Epiſcop. Lincolnienſis cogitur ab Alex.PP. Tertio renuntiare electioni, quod non haberet animum ad res Eccleſ. 1181.I. Factus Archiep. Eboracenſis turbat Regnum abſente Rege. 1191.VIII. Accuſatur à ſuo clero de neglectu ſui muneris, aliiſq; exceſſibus, & iudicatur à Rom. Pontif. 1194.I.
Gazenſes obſtinatiſſimi Gentiles ſub Iuliano Chriſtianos dire perſequuntur & Hilarionem inſignem illum monachum, toto Orbe quærunt ad necem, ob quaſdam ipſorum incantationes ab eo diſſolutas. 362.XXXI.XXXII. Marna eorum idolum, victum à Chriſto publico certamine. ibi. Horrende ſæuiunt in presbyteros, & virgines ſacras. ibid. XXXIII.
Numquam deſiſtunt inſultare Chriſtianis, etiam ſub Impp. Chriſt. 401.VII. Compeſcuntur ab Arcadio, opera Porphyrij Epiſcopi; Marnæumque diuinitus deſtruitur. ibidem. VIII.
Gazophylaciorum antiquus vſus in Eccleſia, ad recondendas oblatas pecunias. 44.XXXI.
Gebehardus Aiſtetenſis Epiſc. fraudat Leonem PP. exercitu Imperatoris. 1053.I. Diutius de eo pœnituit. ibi. Creatur Papa ſub nomine Victoris II. 1054.V. Vide Victor II.
Gebehardi plures Epiſc. Conſtantienſes. 989.II. Vnus creatur Legatus Apoſtolicus per Germ. 1089. I. Extumulat cadauer Comitis excommunicati. ibi II. Celebrat Concil. aduerſus Simoniacos, & fornicarios. 1094.I. Rurſum eamdem legationẽ accipit à Paſchale II. 1100.IX. Præſto eſt Henrico filio Catholico aduerſus patrem ſchiſmaticum. 1105.II.
Gebehardus Salzburg. Archiep. accipit pallium ab Alex.PP.II. 1062.VI. Ob zelum erga ſedem Apoſtol. fit Legatus in Germania. ibid. Moritur. 1090.III.
Geiſa, primus Hungarorum Principum Chriſtianus. 989.I. Migrat in cœlum. 997.III.
Geiſericus. vide Genſericus.
Gelaſius Cyzic. ſcripſit hiſtoriam Magni Concilij Nic. quæ extat. 325.XX
An ſcripſerit librum de duabus Naturis aduerſus Eutychetem. 496.II.
Gelaſius I. creatur Rom. Pont. 492.I. Non recipit Euphemium Conſtantinop. quod nomen Acacij retineret in Diptychis. ibid. II
Commonitorium dat Fauſto ad refellendas eiuſdem Euphemij obiectiones. 493.III.
Agit etiam aduerſus Pelagianos reuiuiſcentes. ibid. IV.
Concilium celebrat, vbi ſtatuitur numerus librorum canonicorum, & prærogatiua Sedium Patriarchalium. 494.III.
Scribit epiſtolam encyclicam ad Dardanos,

aduerſus præſumptionem Euphemij. 495.II.
Moritur. 496.I.
An ſcripſerit librum de duabus Naturis, &c. ibidem. Fuit iudex ſcriptorum aliorum. ibid. VI. Suſtulit Lupercalia Romæ edicto publico. ibidem.IV. Eius nomine conficta ſcripta. ibidem. III.
Gelaſius II. eligitur Rom. Pont. moxque à factioſis ſchiſmaticis raptus, horrende catenatur, ſed liberatur à Catholicis. 1118.II.
Rurſum adueniente Henrico Imperatore ſchiſmatico, idem Pont. ingenti difficultate fugiens, periculum euadit. ibid.III.
Caietam perueniens, ibi conſecratur. ib. Romam rediens, in ſolemniis Miſſæ à perduellibus inuaſus, ſacris ſemi indutus veſtibus, ſolus per campos fugit. V. Recipit ſe in Galliam. VI. Moritur Cluniaci. 1119.I.
Geminianus Mutinenſis Epiſc. Legatus Leonis PP. 458.II.
Genealogia Chriſti qua ratione diuerſe ab Euangeliſtis texatur Appar. XV.
Impugnatur à Gentilibus, & Iudæis. ibi. XVIII. Negatur à Tatiano. 174.III. aliiſq; hæreticis, qui eum carnem ſuſcepiſſe negarent; de quibus vide in Carnes, & Chriſtus.
Genealogia Ioſeph, cur potius quam Mariæ, deſcripta ab Euangeliſtis. Appar. XVI.
Genedius, an Aurelius, prior ſederit Epiſcopus Carthag. 397.XV.
Generale Concilium quod olim diceretur, vel hodie dicatur. 347.III.
Generalis dictus poſterioribus temporibus Princeps Armenorum. 1170.XII.
Generare à Satana eſſe, dicebat Saturninus hæreſiarcha. 120.XI.
Pariterque generationem prohibebant Gnoſtici. 120.XIV.
Marcionitæ. 146.VI. Manichæi. 277.VIII.
Generi apud Hebræos loco filiorum habiti Appar. XVIII.
Eadem voce veniunt etiam affines omnes. 389. VI.
Geneſareth lacus in Galilæa, ſiue Tiberiadis dicti, deſcriptio. 31.XXIV. Cur etiam dictus Mare. ibid.
S. Geneſii Cõcil. aduerſus rebelles Canonicos. 1074. VI.
Geneſius mimus coram Diocletiano Imp. myſteriis Chriſt. illudens, ſerio factus Chriſtianus, martyrium conſequitur. 303.VI.
Genethliacos, & mathematicos publice profiteri iubet Alexander Imp. 227.I. Vide Aſtronomia & Malefici.
Genii ominoſa apparitio facta ante obitum Conſtantio Imp. 361.IV. & Iuliano. 363.XII.
Gennadius Conſtantinop. Epiſcopus creatur, doctrina & ſanctitate conſpicuus. 458.V.
Interpellat S. martyrem aduerſus clericum immorigerum. 459.I.
Laborat in extirpanda ſimonia ab Eccleſia Conſtant. ibid.
Orans in Eccleſia, à dæmoniaco ſpectro audit, ipſum dæmonem poſt eius obitum, euerſurum Eccleſiam. 471.I. Sancte moritur. ibid. Clarus inter ſcriptores Eccleſ. ibid.
Gennadius Maſſilienſis presbyter ſecta Pelagianus. 433.II.
Reſipiſcit, & creatur eiuſdem Eccleſiæ Epiſcopus, ſanctoq; fine quieſcit. 496.VI.
Genouefa virgo deſpondetur Chriſto à S. Germano Antiſiodor. futurorum præſcio. 429. II.
Eius precibus ciuitas Pariſ. ſeruatur illæſa à furore Attilæ. 451.VI.
Veneratur eam Childericus Francorum Rex, licet Ethnicus. 456. III. Itemque Clodoueus, qui etiam muneribus eam frequentat. 484. XII.
Eccleſia à Clodoueo in honorem S. Petri erecta Pariſiis, poſtea nuncupatur S. Genouefæ, quod in ea corpus eius requieſcat. 514.II. In eam qua occaſione introducti canonici regulares. 1147. II.
Genſericus VVandalorum Rex Arianus Africam occupat, & miſere vaſtat. 428.I.II.
Vincit Aſparem & Bonifacium duces Romanorum. 431.XVIII.
Diram excitat in Catholicos perſecutionem. 437.I.
Carthaginem capit, & diripit; & Catholicos tam eccleſiaſticos, quam ſæculares nobiles, eiicit, aut in ſeruitutem redigit. 439.V.
Deuaſtat Siciliam. 440.V.
Acceſſitus ab Eudoxia Aug. in vindictam necis Valentiniani Tertij, Romam capit, & diripit. 455.II.III.
Perſecutionem auget in Africa, cunctaſq; Rom. Orbis prouincias incurſionibus ſuis infeſtat. 456. IV. Moritur. 476.IX.
Prædicatus omnium Regum feliciſſimus, quod duarum totius orbis potentiſſ. vrbium, Romæ & Carthag. expugnator fuerit. ibid.
Gentiliacum Conc. in Gallia, de cultu Imaginum. 766.II.
Gentilium calumniæ in Chriſtianos. Vide Calumniæ.
Æmulati ſunt ritus ſacros Fideliũ. 44.XXXVI. Eorum quoq; plurimi ritus ad pietatem ab Eccleſia tranſlati. ibid. Perſequuntur Chriſtianos. Vide Perſecutio.
Gentiles vnde dicti qui Deos colerent, & quinam apud Romanos dicerentur eo nomine. 351. V.
Vnde, & quando dici cœpti Pagani. ibid. Eorum ſtatus ante Chriſti aduentum. Appar. X. Vocatio expreſſa aduentu Magorum. 1. VIII. Omniũ primo, apertum fidei oſtium Cornelio Centurioni. 41.II.
Noluit Conſtantinus Magnus, eos ad fidem cogi. 324.XX.
Prohibuit Conſtantius militare in ſuo exercitu. 351.IV.
Eorum ſermones non ſunt audiendi à Fidelibus. 388. III. Sicuti nec eorum ſcientiæ poterant olim doceri Hieroſolymis. 34. LXXXIX. Vide etiam Sacrificia. Oracula. Idola. Deorum cultus.
Genua vide Ianua.
Genuflexio ad orationem olim prohibita diebus Dominicis, & à Paſcha vſque ad Pentecoſten. 58. XLIV.
Eius vſus in antiqua Eccleſia. 401. VIII.
Georgius Cappadox Arianus, vita & moribus infamis, è duce militum intruditur à Conſtantio in ſedem Alexandrinam, loco Athanaſii expulſi. 356.III. Sæuiſſime graſſatur in eos qui nollent ſibi communicare. ibid.
Eius diſcriminatio à Gregorio, qui ante ipſum eam ſedem occupauerat. 341.V.
Damnatur à Semiarianis in Concil. Seleuc. 359.XVIII.
Necatur à Gentilibus ſub Iuliano, corpuſque crematur, & cineres proiiciuntur in mare. 362. XXXVI.
Haud dicendus martyr, tum quod ob ſcelera propria, tum quod extra communionem Eccleſiæ Cathol. paſſus. ibid. XXXVII.
Eius copioſa bibliotheca à Iuliano Imp. quæritur. ibid.
Georgij Piſidæ diaconi Conſtantinopol. & Chartophylacis, inſignia ſcripta. 608.II. 627.I.IV.
Georgij martyris templum deſtructum Hieroſolymis à Saracenis ob errores inde ſibi prouenientes. 1009.III. Eiuſdem martyris ductu, vincit hoſtes Ioannes Zemiſces Imp. 971.IV. Henricus Imp. 1022.I. & Fridericus Imperat. 1190.III.
Georgius creatur Patriarcha Alexand. 620.II. Moritur. 630.IV.
Georgius Conſtantinop. Epiſcopus creatur in locum Theodori Monothelitæ eiecti. 678. III.
Intereſt Synodo Sextæ, & firmiter ſtat pro fide Cath. 681.II. Moritur. 682.II.
Georgius Xyphilinus eligitur Patriarcha Conſtantinopol. 1193.IV. Et offert Theodorus Balſamon ſuum Nomocanonem. ibid. V.
Gerardus Abbas Bromienſis, genere, operibus, & virtutibus clarus. 929.II.
Gerardus Chanodienſis in Hungaria Epiſ. libere arguit tyrannum, & prædicit necem. 1042.I. Subit martyrium ab Hungaris apoſtatis. 1047. V.
Gerardus Cardinalis Legatus in Germania, S. Norbertum præficit Eccleſiæ Magdeburg. 1127.V. Creatur Papa, dictus Lucius. 1144.I. Vide Lucius II.
Gerardus Engoliſmenſis Epiſc. ſtat aduerſus Henricum Imp. pro iuribus Eccleſiæ. 1112.II. transfuga ab Innocentio PP. ad Petrum Leonis, Legationeque Antipapæ fungens, acriter perſequitur Catholicos. 1130.XI. Morte ſubitanea impœnitens extinguitur, & corpus humatum effoditur. 1135.II.
Gerbertus ex monacho Auriacenſi factus inſtitutor Roberti filij Hugonis Capeti Franc. Regis, introducitur in ſedem Rhemenſem aduerſus Arnulphum legitimum Epiſc. 991.II. 992.III. Depoſitus iuſſu Rom. Pontificis, multa impia blaterat contra Sedem Apoſt. ibid. Conuictus à Legato Sedis Apoſt. dat manus. 995.II.III. Creatur ab Ottone Germ. Rege Archiepiſcopus Rauen. 996.I.
Inde transfertur in Rom. Pontificatum ſub nomine Silueſtri Secundi. 999.I. Vide Silueſt. II.
Gerion dux cohortis Thebææ martyr. 297.II.
Germania vide Alemanni. excolitur nouis Apoſtolis, & multis in prouinciis fidem recipit. 690.I. 695.I. 697.I. 716.I. 724.I. 724.L.
Germanicum Concilium ſub VVilbrordo, pro rebus Eccleſ. optime diſponendis. 697.I.
Primum ſub Bonifacio Archiep. pro Eccleſ. diſciplina in ſubiectione Rom. Eccleſiæ. 740.II. Alia ſub eodem, de iiſdem rebus. 742.II. 743.I. 745. I.
Sub Henrico II. Imp. contra Simoniacos. 1047. III.
Germ. Conciliabulum aduerſus S. Othmarum Abbatem. 759.I.
Germaniæ ſacerdotes tumultuantur pro retinendis coniugiis. 1074.III.
Germanicus inſignis martyr ſub Marco Imp. 160. III.
Germanus compar, quid ſit apud Paulum. 57.XIX.
Germanus Antiſiodor. Epiſcopus, vna cum Lupo Trecenſi, miſſus à Cæleſtino Papa & Synodo Gallicana in Britanniam, inſulæ Ethnicos conuertit, & Chriſtianos liberat ab hæreſi Pelagiana. 429.I.II.
Apud Pariſios Genouefam virginem Chriſto deſpondet. ibid. II. in fi.
Rurſum Britanniam à Pelagianis liberat. 435. III.
Armoricos liberat ab inuaſione Alemannorum, & pro iiſdem agit apud Imperatorem. ibid. Eius, & Imperatricis mutua munera. ibid.

Moritur Rauennæ, miraculis clarus; & corpus Imperat. ſumptibus transfertur in Gallias. ibid.
Germanus Capuanus Epiſc. mittitur ab Anaſtaſio Papa Legatus ad Anaſtaſium Imperat. pro conciliandapace Eccleſiæ Orientalis. 497.I.
Liberat à pœnis purgatorii Paſchaſium R.E. diaconum. 503.IV.
Iterum mittitur ab Hormiſda PP. ad Iuſtinum Imperat. pro conciliatione Eccleſiæ Orientalis. 519.II.
Germanus Pariſienſis Epiſcopus creatur ex Abbate, præcedentibus prophetiis. 559.III.
Quæ Synodus Pariſ. ſub eo celebrata. ibid.
Contemptus à Clotario Rege, eidem ea de cauſa in grauiſſ. morbum incidenti ſanitatem reſtituit. 562.I.
Peregrinatur in Orientem, ad abducendas inde Reliquias Sanctorum. 542.III.
Charibertum Regem ob inceſtum connubium, excommunicat. 570.V.
Moritur. 579.V.
Diræ vlciſcitur in expilatores monaſterii ſui. 845.IV.
Germanus Conſtantinop. Epiſcopus creatus, eo translatus è ſede Cyzicena, ob egregiam eius ſanctitatem & eruditionem. 714.IV.
Ex Copronymi ſtercoris in baptiſmo egeſtione, vaticinatur cladem Eccleſiæ ab eo inferendam. 719.III.
Reſiſtit viriliter Leoni Imp. pro defenſione ſacrarum Imaginum. 726.III.VI.727.II.
Ignominioſe pellitur in exilium. 730.I.
Eius obitus ſanctus, & pia ſcripta. ib. III.
Gerontius clericus Mediol. eiectus ab Ambroſio ob magiam, fit Epiſcopus Nicomed. & deponitur ob ſimoniam à Chryſoſtomo. 400.XIV.
Gertrudis virginis ſacræ fil æ Pipini Ducis, ſanctus obitus itemque eius matris. 664.V.
Geruaſius & Protaſius fratres martyres Mediolani, ſub Marco Aurelio. 169.II.
Eorum corpora diuinitus inuenta à S. Ambroſio; & ad ea dæmones torti, & plurima alia edita miracula. 387.IV.
Gerundenſe Concil. in Hiſpania, pro diſciplina Eccleſ.
Geta filius Seueri Imp. quando fuerit à patre creatus Cæſar, & Auguſtus. 197.II.210.I.
Mortuo patre, regnat vna cum fratre Antonino. 213.II.
Necatur in matris gremio ab eodem fratre ſuo. 214.I.
Getulij ac ſociorum martyrium, ſub Hadriano. 138.II.
Gibelinus Arelatenſis Archiepiſc. mittitur legatus Apoſtolicæ ſedis Hieroſolymam. 1107.IV. celebrato Concilio deponit Patriarcham, qui ſe intruſerat. ibid. eligitur ipſe in eius inuitiſſimus. ibid.
Moritur. 1112.II.
Gigantes ab Enac gigante dicti Enacim. 34. XXXIII.
Sepulti in Hebron. ibid.
Gildo ſapiens, ſcriptor Britannus. 477.VI.
Gildardus Rothomag. Epiſcopus, frater S. Medardi. 564.III.
Vide Medardus.
Gildo Maurus aduerſus Firmum tyrannum fratrem ſuum, adhæret Theodoſio, & creatur Comes. 398.IX.
Fuit Ethnicus, & ſceleratiſſimus. ibid. X. Erumpens & ipſe in tyrannum, hoſtis à Senatu declaratur, & adverſus eum mittitur Maſcezil ipſius frater, ſed inimicus infenſiſſimus ob necatos ab eo filios Maſcezilis. ibid.
Vincitur diuinitus à fratre, & captus ſtrangulatur. ibid.
Bona eius ampliſſima in fiſcum redacta, dicta Gildoniacum patrimonium. ibid. fuerunt illi vxor, ſoror, filia ſanctiſſ. feminæ. ibid XII.
Giliberti Porretani Pictauienſis Epiſcopi hæreſes deſumptæ ex libris Ariſtot. 1147.IV.V.
Damnantur in Concilio Rhemenſi ſub Eugenio PP. 1148.V.VI.
Acquieſcens ipſe ſententiæ Synodi, liberè remittitur ad ſuam Eccleſiam. ibid. VI.
Gilimer Hilderi cum Regem in Africa apud VVandalos proditionis accuſans, in eius locum conſtituitur. 530.II. Vincitur à Beliſario, & tandem ſe ei dat. 533. VII. 534.IV.
Ductus in triumpho Conſtantinopolim, viſa Iuſtiniani Imp. magnificentia, exclamat, Vanitas vanitatum, & omnia vanitas. 534.IV.
Loca in Galatia ad habitandum cum ſuis, ab eodem Imp. accipit. ib.
Giſelerus Mersburg. Epiſc. VVinilos populos doctrina & virtutibus illuſtrat. 983.I.
Traditur inſuper ei ſedes Magdeburgenſis ab Ottone Imper. magno ipſius Imperatoris malo. ibid.
Concil. Romæ. ea de re celebratum. 999.IV.
Giſorcij conuentus, pro expeditione Terræ Sanctæ. 1188.II.
Gizidus Saracenorum Princeps, deceptus à Iudæo ſpe longioris vitæ, deturbat omnes ſtatuas, oblitterat imagines & picturas, auctorque eſt Iconomachiæ & Iconoclaſtiæ, & paulo poſt moritur. 723.I.II.
Glacies prodigioſa ſub Conſtantino Copronymo. 763.III.
Glaber monachus & hiſtoricus, quo tempore ſcripſerit. 996.II. Eius error de authoritate Rom. Pontif. ibid.IV.
Gladiatorum & ferarum ſpectacula, à Nerone Imp. prohibita magiſtratibus in prouinciis. 59.VIII.
Gladiatorum ludi prohibiti à Conſtantino Magno. 325.LII. itemque à Conſtantio. 357.XXIII.
Reſtituti à Iuliano, in odium Chriſtianorum; ſed mox ſublati à Valentiniano. 365.V.
Reſtituti Romæ ab Honorio, magno ipſius & Vrbis damno. 404.II.
Gladius S. Petri Apoſt. aſſeruatus Conſtantinopoli, miraculis coruſcat. 439.II.
Conſtantini Magni delatus ad poſteros, peruenit ad Henricum Germ. Regem. 929.II.
Gladius duplex in Eccleſia & contraria hæreſis cõfutatur. 1053.III.
Gladius ſpiritualis dicta Excommunicatio. 57.VI.
Glacias poſt Marcum Euangeliſtam Interpres S. Petri Apoſt. 45.XII.68.II.
Glorificationis hymnus ab Apoſtolis traditus Eccleſiæ. 325.XLVI.
Diuerſus eius vſus in antiqua Eccleſia. ibid.
Additamentum accipit in Concilio Nicæno, contra blaſphemias & corruptiones Arianorum. ib. XLVII. Eius occaſione quanta turba in S. Baſilium concitata. 371.V.
Glyceriæ Virg. Heracleenſis Martyrium ſub Marco Imp. 175.II. Vnguentum ſaluriferum ex eius oſſibus. ibid.
Glycerius creatur Imp. Occidentis. 473.I.
Deponitur à Iulio Nepote: & in clericum attonſus, fit Epiſcopus. 474.IV.
Gnoſtici hæretici dicti qui antea Nicolaitæ. 68.V.
Vel etiam qui Carpocratiani, aut Baſilidiani. 120.XIII.
Nefandæ illorum turpitudines. 120.XIV.
Eo etiam nomine dicti Adamitæ æque impuri. ibid.XVII.
Alia plurima eorundem nomina. ib.XVIII.
Aliique plurimi hæretici eo nomine dicti. 145. II.V.VIII.
Ex eorum omnium turpitudinibus, orta calumnia Gentilium in vniuerſos Chriſtianos. 120. XV. Eorum turpitudines delatæ in Gallias & Hiſpanias, ſuſcipiuntur à Priſcillianiſtis. 381.XIV.
Godefredi Lotharingiæ Ducis, inſignis pœnitentia, ob incenſam eccleſiam Virdunenſem. 1047.VI.
Ex coniugio Beatricis Marchioniſſæ Tuſciæ, fit dominus magnæ partis Italiæ. ibid.
Nicolaum II. Papam introducit in Vrbem, aduerſus Mincium Antipapam. 1059.I.
Fugat alium Antipapam, Cadaloum. 1062.I.
Northmannos Eccleſiam Rom. inuadentes repetitis prælijs repellit 1066.II. Moritur. 1070.VI.
Godefredi Duces Lotharingiæ & Tuſciæ plures, eorumque diſcriminatio. 1070.VI.
Godefredi Bolionii, Ducis Lotharingiæ, expeditio in Terram Sanctam. 1096.II. Capit Hieroſolymam, eiuſque Rex cõſtituitur. 1099. VII.VIII.
Moritur, & laudatur de pietate, & fortitudine bellica. 1100.VI.
Godefredus è monacho Epiſc. Ambianenſis, vir inſignis ſanctitatis. 1104.II. Petit Romam aduerſus monachos ſubreptores, & valde honoratur. 1109.II. In Concil. Vienn. agit vt excommunicetur Henricus Imp. 1112.III. Carthuſiam petens ſeceſſus cauſa iubetur repetere Epiſcopatum. 1114.III.
Godefredi, ex Comite Cappenberg. monachi ſanctitate inſignis, obitus. 1126.VIII.
Godefredi ſiue Gotifridi Viterbienſis hiſtoria oblata Vrbano Rom. Pontif. 1186.III.
Godeſcalcus Slauorum domitor, prædicat fidem ijs populis. 1062.VI. Subit martyrium. 1065.V.
Vide etiam Gotheſcalcus.
de Gog vaticinium Ezechielis, an de Gothis intelligendum. 378.IV.
Golauduch femina, inſignis martyr in Perſide. 593. XII.
Golgatha, id eſt, Caluariæ locus Vide in Caluaria.
Gordiani duo, pater & filius, eliguntur Imperatores aduerſus Maximinum Thracem: ſed confeſtim occiduntur. 238.IV.
Gordianus Tertius, prædicti Iunioris filius, adhuc adoleſcentulus creatur Cæſar à Pupieno & Balbino Impp. 238.IV.
Acclamatur à militibus Auguſtus. 240.VI.
Perſas frequentibus prælijs ſuperat. 244.II.
Cogitur Philippum Arabem collegam Imperii adſciſcere. 245.III. Occitur iuſſu Philippi, & à Senatu inter diuos refertur. 246.I.
Gordianus Vicarius Romæ ſub Iuliano Apoſtata, ex perſecutore fit martyr. 362.LII.
Gordij Centurionis martyrium ſub Maximiano. 304.XIII.
Gottheni apud Iudæos tranſponebant feſtorum dierum tempora. Appar. VIII.
Gortheni hæretici, ex Simone Mago. 35.XIII.
Gothardus Hildeſ. Epiſc. miraculis clarus. 1023 II.
Gotheſcalcus pſeudomonachus prodit hæreſiarcha in Galliis: & quæ fuerint eius praui mores, & errores. 848.III. Damnatus in Synodis Mogunt. & Rhen. includitur monaſterio. ibid.
Iterum eius errores, & ſectatores damnantur in Concilio Valentino. 855.II. itemque in Tullenſi. 859.III.
Gothi Thraciam infeſtantes, Decios Impp. obuios occidunt. 254.VI.
Rurſum inuadunt Imperium ſub Gallieno. 263. III. Iterumque irrumpentes cum infinita hominum multitudine, bis mille nauibus, debellantur à Claudio. 269.II. vincuntur à Probo. 282.IV.
Rediguntur ſub tributum à Conſtantino Magno, opera Gallicani ducis. 330.X.XI.

Denuo inuadunt Thraciam ſub Iuliano. 364.*V.* *A Valente bello appetũtur, quod ſuppetias tuliſſent Procopio tyranno, & poſt biennium ad pacem coguntur.* 366.*II.* 369.*IX.* *Impetrant ab eo Thracias ad habitandum, moxque Rom. exercitum delent* 376.*II.* *Ipſummet Valentem prælio vincunt, & viuum in tugurio cremant.* 378.*VI.* *Ab obſidione vrbis Conſtantinop. repelluntur per Saracenos.* ibid.*VIII.*

Gothorum Epiſcopus interfuit Magno Concilio Nicæno. 325. X. *Chriſtiani perſecutionem patiuntur ab Athanarico Rege Ethnico.* 370. *XVI.* *Quinam, & quando cœperint Ariani eſſe ibid.* *Vtrum de Gothis intelligenda ſit prophetia Ezechielis de Gog.* 378.*IV.* *Rurſum vocantur in cladem Imperii à Ruffino proditore, & quam miſere illud depaſti ſint.* 395.*VII.VIII.* *Itemque à Gaina, & ipſo Gotho.* 398.*XXII.* *Vide Gainas, pariterque de Gothis vide alia plurima ſub nominibus Regum vel Ducum ipſorum.*

Gothiam Athaulphus Rex facere in animo habuit, quæ eſſet Romania, in Gothorum Imperium quod eſſet Romanorũ. 411. I. *Quando leges ſcriptas habere cœperint.* 464 I. *Nolebant liberos literis, vel ſeniorum inſtructionib. educari, quod aſſererent eos ſic timidos reddi.* 526.*VIII.* *Conuertuntur ab Arianiſmo ad fidem Cathol. in Hiſpania, vna cum ſuo Rege Recaredo.* 590.*XIII.* 593.*VII.* *Eorum Imperium penitus deficit in Hiſpania & Gallia.* 713.*V.* *De iiſdem vide alia ſub nominibus Regum vel Ducum ipſorum.*

Gotifridus Viterb. *Vide Godefredus.*

Gradus affinitatis in matrimonio, qui olim, & recens prohibiti. 604.*II.* *De iis exorta hæreſis Inceſtuoſorum, damnata ab Alexandro II. P P.* 1065.*III.* *De iiſdem Conſtitutionem edit Theodoſius Patriarch. Conſt. nt.* 1179.*VIII.*

Gradus inſulæ Eccleſia, decorata Patriarchatu Aquileiæ. 602.*II.* *Vide Aquileienſ. Eccleſ.* *Concilium ibi habitum ſub Elia Patriarcha. ib.* *Quæ ei prouinciæ ſubiectæ.* 729.*II.* *Eius Patriarcha occiſus à Duce Venet. eaque de re celebrata Synodus Altinenſis.* 802.*III.* *Alius eius Patriarcha mittitur à Ludouico Imp. Romam iudicandus.* 821.*IV.* *Priuilegiis augetur à Summis Pontiff.* 1050.*II.*

Græca lingua Romæ vileſcit ſub Tiberio & Claudio Impp. 45.*XIII.*

Græci primam in Eccleſia diſcordiam excitarunt, & quinam illi fuerunt Græci. 34.*LXXIX.* *Eorum ſcientias haud licuit publice Hieroſolymis docere. ib.LXXXIX.* *Ex Græcorum alphabeto hæreſim excogitarunt Marcus & Colarbaſius.* 175.*IX.*

Græci & Impoſtores vocari ſoliti Chriſtiani à Gentilibus, & quare. 56.*III.* 197.*IV.* *Scientias didicerunt ab Hebræis & Aegyptiis.* 362.*LVIII.*

Græci duo ſub Domitiano viui Romæ defoſſi, ſpecie auertendi mala publica. 86.*I.*

Græcorum fraudulentia in confingendo edicto Donationis Conſtantini erga Rom. Eccleſiam. 324. *XXV.* *Ex quo tempore in deterius lapſi, ab Eccleſia Rom. paulatim receſſerint.* 692. *V.* *Eorum artes, vt ſibi eam ſubiicerent.* 705. *II.* *Obiectiones erroneæ, & falſæ criminationes in Latinam Eccleſiam.* 867.*III.* 1053.*V.* 1054.*III.* 1193.*VI.* *Renouant ipſi quamplurimas antiquas hæreſes. ib.* *Vide etiam Conſtant. Eccl. & Orient. Eccl.*

Græcorum Impp. & Patriarcharum recentiorum, ſumma in Rom. Eccleſiam, & Latinos omnes, inuidia. 869.*XII.* 968.*II.* 1193.*V.VI.* *Aduerſantur ſummopere expeditionibus Latinorum in Terram Sanctam. Vide in Alexius. Iſacius Ang. Manuel.* *Horrende graſſantur Conſtantinop. in Latinos* 1183.*V.* *Sed diram patiuntur vltionem Latinis.* ibid. *VII.* 1186.*IV.*

Grandin ontenſis ordinis inſtitutio. 1126.*VII.*

Grando inuſitatæ magnitudinis decidit in Oriente ſub Valente Imp. 367.*VIII.* *Itemque Conſtantinopoli, in vltionem expulſionis S. Ioan. Chryſ.* 404.*XV.* *ac necis S. Stephani Auxentiani.* 767 *III.* & *Romani pii Imp.* 1034.*VI.*

Gratiæ Deo agi conſueuerunt in ſecundis menſis cœnæ, tam apud Gentiles, quam Iudæos. 34.*XIV.* *Exemplo Domini is mos introductus in Eccleſiã. ib.XIX.*

Gratiam impertire ſoliti Apoſtoli in ſuis epiſtolis, & quare 45.*IX.* *Eorum exemplo, idem præſtant Rom. Pontiff.* ib.

Gratia Chriſti, cur ſic vocetur. 58.*XX.*

Gratia vocata Euchariſtia. 34.*XVI.*

Gratia ſola, abſque operibus, ſaluari homines, dicebat Simon Magus. 35.*XII.* & *Nouatores hodierni.* ib.*XIV.*

De Gratia Dei, & Libero arbitrio, quam praua ſenſerit Pelagius. 415.*IV.VI.*

Gratiam Dei ſecundum merita noſtra dari, &c. idem dicebat. ib.*IV.* *Econtra vero monachi Adrumentini, totum Gratiæ tribuentes, tollebant penitus Liberum arbitrium.* 418.*IV.*

de Gratia & libero arbitrio controuerſiæ ex ſcriptis Fauſti Regienſis. 520.*V.* 529.*II.*

Gratianus cognomento Funarius, pater Valentiniani Senioris Imp. ab ima ſorte ad ſummam Præf. Prat. dignitatem propria virtute euectus. 364.*III.*

Gratianus filius Valentiniani Senioris, creatur à patre Auguſtus. 367.*VII.* *Poſt obitũ patris, imperat vna cum patruo Valente, & fratre Valentiniano Iuniori.* 375.*II.* *Vetat conuentus hæreticorum.* 376.*I.* *Vincit Alemannos Gallias infeſtantes.* 378.*V.* 379.*III.* *Mortuo patruo Valēte Ariano, eccleſias reſtituit Catholicis pulſis Arianis.* 378.*IX.* *Religionem liberam omnibus relinquit præterquam nonnullis execrabilioribus hæreticis. ibid.* *Theodoſium creat Imperatorem̃ Orientis.* 379. *II.* *Reſcribit aduerſus omnes hæreſes. ib.* *Repulſis primo Priſcillianiſtis poſtea fauens, dat pœnas.* 381.*XIV.XV.* *Reiicit nomen Summi Pontificis, Gentilitiæ ſuperſtitionis, & cultum deorum Romæ peſſumdat.* 383.*III.* *Occiditur ab Andragathio duce tyranni Maximi. ib.IV.* *Eius ætas, & virtutes. ib.* *Priuatur ſepultura à Maximo. ib.*

Gratianus Decretorum Collector, parum accuratus in multis. 774. *IV.* 964. *IV.* *Quando ea collegerit, & quæ eius patria, & profeſſio.* 1151 *V.* 1164.*XV.*

Gratianus acclamatus Imp. aduerſus Honoriũ breui occiditur. 407.*VIII.*

Gratianus R. E ſubdiaconus, mittitur legatus pro reſtitutione S. Thomæ Cantuarienſis. 1169.*I.* *Eius fortis reſponſio Regi Angliæ.* ib *II.*

Gratus Carthagin. Epiſcopus intereſt Concilio Sardicenſi Oecumenico. 347.*XVII.* *Celebrat Concilium Carthag. Primum.* 348.*VIII.*

Gregorius Armeniæ Superioris Epiſcopus ordinatur, & eam Eccleſiam optime componit. 311.*IV.*

Gregorius Bæticus Elliberitanus Epiſcopus, quid cum Oſio Sirmii lapſo. 357.*VIII.IX.* *Fuit circa lapſos eius opinionis, quam poſtea Lucifer in ſchiſma vertit: verum tandem reſipuit. ib.IX.* *Scribit librum de Trinitate: & ſancto fine quieſcit.* 388.*XI.*

Gregorius Cordubenſis Epiſc. laudatur ex cultu martyrum. 388.*XII.*

Gregorius Cappadox, excommunicatus, intruditur ab Arianis in ſedem Alexand. loco Athanaſii expulſi. 341.*V.* *Eius diſcriminatio à Gregorio Cappadoce.* ib. *Vi armata introducitur Alexandriam, & in Catholicos immaniſſime graſſatur* 342. I. & *ſeqq.* *Necatur ab Alexandrinis.* 349.*I.*

Gregorius pater Gregorii Theologi diuinis præcedentibus viſionibus baptizatur, & ex vxorato fit Epiſcopus Nazianzenus. 325.*IX.* *Eccleſiam Nazianzi liberat ab incurſu militũ Iuliani Apoſtatæ, & in electione Archiepiſcopi Cæſarienſis, reſiſtit eidem Imp.* 362.*XIII.* *Moritur centenarius; eiuſque coniux pariter cẽtenaria eodem ferme tempore decedit.* 372.*XII.*

Gregorius, vulgo dictus Nazianzenus, & cognomento Theologus, petit Athenas ſcientiis cõſummandus. 354.*V.* *Intima eius cum Baſilio inita ibi amicitia: & quæ amborum ſtudia.* ib. *Baſilio abſcedente, ipſe ab Athenienſibus retinetur vt oratoriam profiteatur: verum paulo poſt ſe ſubducit.* ib. *Ex moribus Iuliani, vaticinatur ingens malum Reipublicæ in eo nutriri.* ib.*IV.* *Vocatur in aulam ab eodem Iuliano, iam facto Imperatore: ſed recuſat accedere & fratrem quoque ſuum Cæſarium inde auellit.* 362.*II.* *Fit presbyter, & monachus Baſiliumq; ſequitur in eremum Ponticam, & qualem cum eo ibi vitam egerit.* 362.*XIV.* & *ſeqq.* *Scribit duas orationes in Iulianum Apoſt.* 363.*XVI.* *Reuocatur ex eremo, & patri fit adiutor in cura Eccleſiæ.* 366.*IV.* *Creatur admodum inuitus à Baſilio Epiſcopus Saſimorum.* 371.*VI.* *Noua occaſione eremum repetens, mox à patre reuocatur in auxilium curæ Eccleſiæ Nazianz. ib. VII.* *Numquam fuit Epiſcopus Nazianzenus; ſed & Saſimis ceſſit.* ib. *Poſt parentum obitũ, ſecedit Seleuciam ad memoriam S.Teclæ* 372.*XII.* *Abducitur inde à Meletio Antiocheno.* 378.*XI.* *Ex Concilio Antioch. mittitur ad reparandam Eccleſiam Conſtant. ab Arianis proſtratam.* 378 *XIV.* *Strenue ibi agit.* ib. *A quinque orationibus ibi de Theologia habitis, conſecutus eſt cognomen Theologi.* ib *Quanta illic paſſus ab Arianis.* ib. *Inuiſitur à S. Hieronymo, ad audiendam explicationem ſacræ Scripturæ.* 379.*IV.* *Expetitus à Catholicis, conſtituitur à Petro Alexandrino Epiſcopus Conſtantinop. ſed turbatur à Maximo Cynico.* ib.*V.* *Miſſus ab Arianis ad eum occidendum in loco ſicarius, pœnitens veniam petit, & impetrat.* 380. *II.* *Confirmatur in ſede Conſtantinop. à Concilio Oecumen. ibi celebrato* 381.*III.* *Ob turbas poſt finitam Synodum ortas, abdicat ſe Epiſcopatu. ib.IX.* *E rure paterno Nectarium ipſi datum ſucceſſorem, excitat aduerſus hæreticos.* 384.*VII.* *Migrat in cœlum.* 389.*II.* *Eius ſancta exercitia in ſenectute. ibid.III.* *Effigies. ib.IV.* *Imago in eccleſia collocata miraculis claret. ib.* *Corpus Romam translatum.* ibid. *Teſtamentum quale ibi. An duxerit vmquam vxorem. ib.VI.* *Calumniam paſſus de conſuetudine literarũ cum Theodoro Mopſueſteno.* 389. *III.* *Ad eius Imaginem recipit amiſſam loquelam Baſilius filius Leonis Armeni Imp.* 823.*V.*

Gregorius Neocæſarienſis, dictus ab ingentibus editis miraculis Thaumaturgus fuit diſcipulus Origenis. 233.*VII.* *A meretrice accuſatus diuinitus vindicatur ib.* *Fugiens creari Epiſcopus, abſens conſecratur, eoq; inuiſibili fune tractus inuitus, conſuetam in Eccleſia accipit conſecrationem. ib.* *Diuinitus accipit à B. Virgine per S. Ioannem Euang. regulã fidei de SS. Trinitate; eamque ipſe*

ipſe exponit. ib. VIII. Alexandrum Carbonariũ, diuinitus detectum qualis eſſet, ordinat Epiſcopum Comanum. ib. IX.

In perſecutione Deciana ſecedit in ſolitudinem, & multa mirabilia ſigna edit. 253. XXI.

Scribit Epiſtolam canonicam de pœnitentia delictorum. 263. IV.

Calumniam patitur de hæreſi Sabelliana. ib.

Intereſt Concilio Antioch. contra Paulum Samoſat. 266. I.

Moritur, & commune ceteris ſepulchrum optat. ib. IV.

Moriens 17. relinquit in ſua diœceſi Gentiles, qui 17. tantum in ea repererat Chriſtianos. ib.

Eius præconia, ſcripta, & miracula ad reliquias edita. ibi. IV. V. Eccleſia in qua corpus reconditum, ceteris ædificiis ſæpe terræ motu proſtratis, ſemper manſit incolumis. ib. IV. & 343. V.

Gregorius Nyſſenus Epiſcopus, frater Baſilij Magni, ex coniugato fit Epiſcopus. 369. VIII.

Eius nimius cultus rhetoricarum diſciplinarum, reprehenditur à Gregorio Nazianz. ib.

Sede pulſus ab Arianis ſub Valente, Eccleſias luſtrat, & curat. 370. V. Mortuo Valente, in Concilio Antioch. legationem accipit ad viſitandas Eccleſias. 378. XII.

Ex diuina reuelatione viſitat S. Macrinam ſororem ſuam morti proximam. ib.

In Concilio Oecum. Conſtantinop. ſcribit Symbolum dictũ Conſtantinop. quod reliqui Patres comprobant. 381. IV.

Ibidem laudat oratione funebri Meletium Antiochenum tunc defunctum. ib. VII.

Eius de peregrinationibus ſententia male accepta ab hæreticis. 386. X.

Intereſt Concilio Antioch. in Encænijs. 394. VII.

Gregorius presbyter Cæſarienſis ſcripſit orationem de Patribus Nicæni Concilii, & citatur ſæpius. 325. IX XIII. X. I. XIX. &c.

Gregorius I. Rom. Pont. fuit atnepos Felicis Tertij Papæ. 581. IV.

Eius vitæ primordia, ſtudia, & magiſtratus ſæculares. ib. Monaſticam inſtitutionem à quibus ſuſceperit. ib. V.

Diaconus R. E creatur à Pelagio Papa, & mittitur Apocriſiarius Conſtantinop. ib.

Diſputatione cum Eutychio Epiſc. Conſtantinop. habita, reuocat eum ab errore de reſurrectione abſque carne palpabili. 583. I.

Reuocatur Romam, & monaſterio ſuo ſe includens, præeſt ei vt Abbas. 584. III. Scribit nomine Pelagij Papæ, aduerſus Schiſmaticos Trium Capitul. ib. IV. Eligitur Rom. Põt. 590. II. Eius multiplices conatus ne ordinaretur, irriti facti diuino iudicio. ib. III. VIII.

Cogitur pendere pecuniam Imperatori pro ſua Confirmatione ſed abſque vllo ſuo crimine. ib.

Scribit de Cura paſtorali, & qualia ſint eius ſcripta. ib. IX.

Synodalem epiſtolam mittit ad Patriarchas Orientales. 591. III. Clericos vetat cum feminis conuerſari, & ſubdiaconis nuptias prohibet. ib. IV. Refellitur fabula de capitibus infantium ſacerdotum, inuentis in eius piſcina. V. VI. Vigilantiſſima ipſius cura in adminiſtranda Eccleſia. VII. 593. IV. 595. I. 599. V.

Corrigit legem Mauritii Imp. de militibus volentibus monaſticam vitam amplecti. 592. IV.

Seceſſum petit ad ſcribendos Dialogos. 593. III.

Contemplatione & actione præcipuus. 595. I.

Agit vehementer aduerſus Iohannem Conſtantinop. ob nomen Vniuerſalis Patriarchæ ab eo vſurpatum, & quæ fuerit de eo nomine ipſius ſententia. ib. III. & ſeqq.

Eius ingens animus, cum ſumma humilitate. V. VII. Mittit Auguſtinum Abbatem, & alios ad conuerſionem Anglorum. 596. II. Tractat etiam temporalia, & bellica, aduerſus Longobardos. 598. I. 603. III.

Laborat podagra. 599. V. In Synodo Rõ. Conſtitutum promulgat de monachorum exemptione ab Epiſcopis. 601. II. Agit pro extirpanda Simoniaca hæreſi. ib. IV. Eccleſiam nouellam Angliæ quomodo ordinauerit V. Apocriſiarium mittit ad Phocam creatum Imp. 603. I. Sancte moritur. 604. IV.

Quantæ fuerit apud poſteros æſtimationis. ibid. De eius ſcriptis, quæ vera, vel falſa ferantur. V. Cur columba pingatur ad aures eius ib. Quædam de eo aſſertæ fabulæ exploduntur. VI. Eius pars librorum quæſita Romæ ab Hiſpanis, diuinitus reuelatur. 649. VIII. A ſcriptione Dialogorum dictus eſt à Græcis Dialogus. 604. VI. 726. VIII.

Gregorius II. adhuc Diaconus & Apoſtolicæ ſedis Apocriſiarium Conſt. agens reſiſtit canonibus ſynodi Quiniſextæ. 710. III. Rom. Pont. creatur. 714. I. Tractat bellica aduerſus Longobardos inuaſores bonorum Eccleſiæ Rom. 715. I. Curat reſtitutionem monaſterij Caſſinenſis. 716. I.

Concilium celebrat aduerſus illicita coniugia. 721. I. & aliud pro cultu ſacrarum Imaginum. 726. VI. 730. II. A Leone Imp. laceſſitus, ſed & ad necem quæſitus, quam ei bonũ pro malo reddiderit. 726. VII. & ſeqq. Init fœdus cum Francis, pro defenſione Eccleſiæ. ib. X.

Compeſcit Luitprandum Regem Longobard. ab inuaſione Vrbis, eumdemque ſibi obſequentem reddit. 729. I.

Leonem Imp. excommunicat ob Iconomachiam, Italoſque ab eius obedientia reuocat. 730. II.

Moritur, & inter Sanctos colitur. 731. I.

Greg. III. ordinatur. 731 I. Mittit legatos ad Leonẽ Imp. vt reuocet ab Iconoclaſtia: ſed ab eo male ſunt habiti ib. II. 732. I. II. 733. I. Concilium celebrat, & tam verbis quam factis, agit pro Imaginum veneratione, & cultu Reliquiarum. 732. II.

Petit auxilium Francorum aduerſus Longobardos. 740. I.

Moritur. 741. IV.

Scripſit pro ſacris Imaginibus. ib. VI.

Greg. IV. creatur admodum inuitus, & latebras quærens. 827. II. Proficiſcitur in Gallias, pro cõponenda pace inter Ludouicum Imp. & filios, ſed agit fruſtra. 833. I.

Curat vbique celebrari feſtum Omnium SS. quod eatenus non niſi Romæ fiebat. 835. V. Moritur. 843 III.

Gregorius V. creatur. 996. II. Exagitatus à Ioanne inuaſore, defenditur ab Ottone Rege propinquo ſuo ib. Coronat eumdem Ottonem Imperatorem eius nominis Tertium. V.

In Concilio Roman. conſtituit Electores Imperij. VII. & ſeqq. Moritur 999. I.

Gregorius quidam, euectus in ſchiſmate aduerſus Bened. VIII. eum Vrbe pellit; ipſe vero pellitur ab Henrico Rege. 1012. I.

Gregorius VI. tribus turpiſſ. eiectis Antipontificibus, canonice eligitur Papa. 1044. III. IV.

Simoniæ perperam accuſatur à ſchiſmaticis. ib.

Pacem afflictiſſimæ Eccleſiæ Rom. admonitionibus, cenſuris, & armis reſtituit. ib. IV. Deponitur iniuſte & impie ab Henrico Rege Germ. ipſeque cedit ob pacem Eccleſiæ. 1046. I. II. Ducitur in Germaniam ab Henrico. 1047. II.

Gregorius VII. creatur, præcedentibus prophetiis. 1073 V. VI. Eius anteriora vide in Hildebrandus. Electio legitime facta probatur, & approbata à Rege Henrico. 1073. VIII. IX.

Curat ex Hiſpania reddi Eccleſiæ Rom. cenſum antiquitus debitum. 1073. X. Satagit pro vnione Eccleſiæ Græcæ. ib. XI. Agit item pro iuribus Eccl. Rom. in Boemia, Italia, & Sardinia. XIII. Minatur auocaturum ſe populos ab obedientia Franc. Regis, niſi reſipiſcat à ſceleribus. XV. Cohibet Saxones à commotione in Regem Henr. XVI. Inter tot negotia, excellit contemplatione, & cœleſtibus reuelationibus illuſtratur. XIV. Mittit Legationem ad Henricum, pro eius reductione ad meliorem frugem. 1074. I.

Concilia frequentia ab eo Romæ celebrata pro reformatione Eccleſiæ, & præcipue contra hæreſes Simoniacorũ, & Nicolaitarum. 1074. III. 1075. I. 1076. III. V. 1078. I. III. 1079. I. 1080. II. 1081. I. 1083. II. 1084. III. Calũniæ in eum de conſuetudine cum Mathilde Comitiſſa, non inuenerunt fidem. 1074. IV.

Robertum Guiſcardum Ducem Apuliæ, rebellem Eccleſ. Rom. excommunicat, & collecto exercitu comprimit. ib. V.

Expeditionem parat in Orientem aduerſus Saracenos; quæ interrũpitur Henrici culpa. 1074. VII. Agit pro iuribus Eccleſiæ Rom. in regnum Hungar. ib. XI. Miſſam celebrans in eccleſia, abripitur à Crucio Præf. Vrb. ob exceſſus excommunicato, & contumeliis afficitur: ſed mox liberatur à populo. 1075. VII.

Henricum Regem iterum vocans, cauſam in Synodo dicturum, ipſe ab eo in Concilio malignantium indignus Pontificatu declaratur. 1076. I. III. Excommunicat eum, cum omnibus eius ſequacibus, & regno deponit, ſubditoſque à iuramento fidelitatis abſoluit. ib. III. V. Retorquetur in eum à ſchiſmaticis anathematis ſententia. V. Regem Dalmatarum creat, cenſumque ab eo accipit. X.

Henricũ Regem, poſt pœnitentiam abſoluit ſub conditione. 1077. I. Canonice ſe purgat de obiectis criminibus: eamdemq; purgationem offert Regi, qui eam refugit. ib. II. Rurſum periclitatur à rebellante Rege. VI. Prodigia de eius innocentia. VIII. Multiplices ab eo decretæ Legationes de rebus Eccleſ. IX. Inueſtituras Beneficiorum de manu Principum laicorum accipientes excommunicat. 1078. III. Nicephorum Imp. Conſtantinop. excommunicat, ob inuaſum iniuſte regnũ. ibid. IV.

Calumniæ ſchiſmaticorum in eum, de hæreſi Berengariana. 1079. II. Reges Daniæ, & Hiſpaniæ, hortatur ad contemptum ſæculi. ib. VI. Regem Poloniæ, ipſamque Poloniam, regio honore priuat ob necem S. Stanislai Epiſcopi. ib. VII. Rurſum Henricum Regem excommunicat, & deponit, ob nouas & diuturnas eius contumacias, ac Rudolphum à Principibus electum confirmat. 1080. II.

In conciliabulo Brixin. depoſitionis ſententia minime vocatus percellitur, & aduerſus eum euehitur Antipapa Guibertus 1080. IV. V. Agit pro reſtitutione Michaelis Imp. eiecti à Nicephoro tyranno excommunicato ib. X. Celſitudo eius animi in conſeruanda inter tot anguſtias Eccleſiaſtica diſciplina aduerſus quoſcumque Principes. ib. XI. & 1081. IV.

Vrgetur valde ab Henrico Romam obſidente. 1081. III.

Exigit Denarium S. Petri, à Carolo magno cõſtitutum in Gallia. ib. IV.

Preſſus ab Henrico, liberatur à Roberto Guiſcardo Duce Apuliæ; & primo Caſſinum, inde Salernum ſe recipit. 1084. III. IV.

Res ab eo geſtæ aduerſus Henricum, diuinitus comprobantur. ib.

Impoſtura de eius pœnitentia quod eumdem per-

ſecutus eſſet. ib.& 1085.IV.1098.III.
Moritur, & inter SS. refertur, miraculis poſt obitum clariſſimus. 1085.IV.
Corpus eius poſt quingentos annos repertum integrum, & incorruptum. ib.V.
Gregorius dictus, Burdinus Antipapa. 1118.IV. Vide Burdinus.
Gregorius VIII. creatur. 1187.III. Agit pro ſubſidio Terræ Sanctæ, & Ieiunium quinquennale ea de cauſa indicit. ib.
Moritur, non expletis duobus ſedis menſibus. ib.IV.
Gregorij Syracuſani Epiſcopi, damnati ab Ignatio Patriarcha in Concilio Conſtantinop. cauſa defertur ad Leonem PP. 854.II.
Eius depoſitio confirmatur à Bened. Tertio. 856. II. Eiecto à Barda Ignatio, ipſe conſecrat Photium ſedis vſurpatorem. 858.V. Excommunicatur à Nicolao Papa. 863.I.
Gregorius poſtea Turonenſis Epiſcopus, adhuc diaconus morbo grauiſſ. liberatur ad ſepulchrum B. Martini, 566.V. Creatur Epiſcopus, & hauſtu pulueris ſepulchri S. Martini ſanatur à deſperata ægritudine. 574.III.
Reprehenditur de impertita communione apoſtatæ filio Regis Chilperici. 579 IV.
Reſiſtit Chilperico pro regulis Eccleſ. 580.I.
Accuſatus de calumnia in Fredegundem Reginam, ſe purgat in Synodo Brennacenſi. 583.V.
Chilpericum reuocat à Pelagianiſmo. ib. IX.
Quouſque perduxerit hiſtoriam ſuam de rebus Francorum. 595.XI. in fi.
Gregorius eligitur Epiſc. Antioch. in locum Anaſtaſij Sinaitæ expulſi. 572.IV. Periclitatur ob familiaritatem cum impio Anatolio 581.II. Accuſatus ab Antioch. abſoluitur à Syn. 587.I. Vlciſcitur Deus in eius aduerſarios. ib. III. Mira arte conciliat exercitum rebellem. 588.V. Moritur. 594.IV.
Grimoaldus Longob. Rex, ex Ariano fit Catholicus. 663.II. Fortis in bello. ib.
Guarimundus eligitur Patriarcha Hieroſol. 1118. X. Moritur. 1128.II.
Gudilæ Virg. transl. Bruxellas. 978.III.
Guibertus vir ſanctus fundator monaſterij Gemblacenſis. 942.II.
Guibertus Parmenſis, Cancellarius Henrici Germ. Regis, curat eligendum Antipapam Cadaloum. 1061.II.IV. In ordinem redigitur in Comitiis Germaniæ. 1062.II. Eligitur Epiſcopus Rauennæ. 1072.II. Nefandæ eius molitiones in Greg. Sept. 1075.VII. 1077.VI. Excommunicatur in Synodo Rom. 1078.I.
Eligitur Antipapa ſub nomine Clementis, ab Henrico Rege excõmunicato & depoſito. 1080. V. Stylo virorum doctorum & ſanctorum mox perſtringitur. ib VI.
Multa mala Romanis infert cum exercitu Henrici. 1028.I. Conſecratur in Eccleſia S. Petri ab Epiſcopis excommunicatis & depoſitis. 1083.I.
Coronat Imp. Henr. 1084.I.
Quales eſſent ipſius Cardinales. ib. III. Sæpius excommunicatur à legitimis Pontif. 1081.I. 1084.III. 1087.III. 1089.I. 1091.I. 1095. I.
Pellitur à Romanis, & cogitur iurare ſe nõ amplius Apoſtolicam Sedem inuaſurum. 1089. III. Permittitur iterum eo reuerti. 1091.I. pulſus à Paſchale PP. à Fidelibus vndique fugatus, mœrore tabeſcens moritur. 1100.I. Eius oſſa extumulantur, & in flumen proijciuntur. 1105. IV.
Guido Aretinus, monachus, nouam addiſcendi muſicam rationem inuenit. 1022.III.
Guido Comes inſtituit in Gallia ordinem Hoſpital. S. Spiritus. 1198.118.XIV.
Guido. Vide etiam VVido. 994.
Guido Archiep. Viennenſis in Concilio excommunicat Henricum Imp. inueſtituras beneficiorum ſibi vſurpantem. 1112.III. Eius illuſtre genus, & inſignes virtutes 1119.II. Creatur Summus Pont. ſub nomine Calliſti. ibid. Vide Calliſt. II.
Guido Cremenſis presb. Card. euehit in pſeudopontificem aduerſus Alex. III. Octauianum. 1159. IV. Agens cauſam eius apud Reges Franc. & Angl. cõfunditur ab VVilelmo Papienſi. 1161. II. Eligitur Antipapa in locum Octauiani mortui ſub nomine Paſchalis. III. & confirmatur à Frider. Imp. cum iuramento. 1164 XI. 1166.I Inſanabili morbo percuſſus moritur impœnitens. 1169.V. 1170.X.
Guilelmus Ottonis Regis filius, creatur Archiepiſc. Moguntinus. 594.V. Moritur. 973.I.
Guilelmus Northmanniæ Dux, relictum ſibi à S. Eduardo Angliæ regnum benedictione Sedis Apoſtolicæ ab inuaſione Haroldi tyranni armis vindicat. 1066.III.IV.
Laudatiſſimus inter eius temporis Principes quamquã nec ipſe adeo inſons. 1074.IX. 1079. V. Fratrem ſuum Epiſcopum Baiocenſem carceri mancipat, ob direptiones eius & leuitates. 1084.VI. Eius pœnitentia de eccleſiis combuſtis, & religioſus obitus, mixtus iuſtitia diuina. 1087.VII.
Guil. II. Angliæ Rex ſuccedit patri. 1087.VII. Exagitat Anſelmum Cantuarienſem Archiepiſc. ob defenſionem Vrbani PP. 1095.VII. Moritur infelici obitu corporis & animæ. 1100.VII.
Guillelmus Aquitaniæ Dux potentiſſimus ſed vitijs inquinatiſſimus, fauet Petro Leonis Antipapæ contra Innoc. II. Pontif. 1130.XI.XII. Eius impiæ facetiæ in Petrum Epiſcopum Pictauienſem, à quo excommunicatus eſt. ib. XII. Terribiliter conuertitur à S. Bernardo. 1135.I.
De eius pio obitu, diuerſæ auctorum aſſertiones. 1136.II.
Guillelmus, cognomento Malus, ſuccedit patri in Siciliæ regno. 1152.IV. Excommunicatur ab Hadriano PP. ob inuaſas terras Eccleſiæ. 1155.II. Obſidet eum Beneuenti, & iniquiſſimas cogit ſubire conditiones, ſed ingenti ſuo ipſius, & totius regni damno. 1156.I.II.
Optime ſibi prouidet, adhærendo Alexandro Papæ contra ſchiſmaticos, 1161.V. Moritur. 1166.V.
Guil. cognomento Bonus, filius prædicti Mali, ſuccedit patri defuncto. 1166.V. Subuenit Alexandro Papæ aduerſus Fridericum Imp. 1167.I.
Quam peruerſus in res & perſonas eccleſ. 1169. VII.
Pacem per legatos cõponit cum Friderico. 1177. IV.VI.
Bellum infert Græcis, in vltionem effuſi Conſtãtinopoli ſanguinis Latini. 1185.
Moritur. 1189.IV.
Guill. Abbas S. Benigni Papam dimouet, à concedẽdo Patriarchis Conſtantinop. titulum Oecumenici. 1024.III. Pacem conciliat inter Robertũ Francor. Regem, & filios eius. 1031.I.
Guill. Papienſis Card. ignominioſe ſilet in Cõciliab. Papienſi pro Frider. Imp. 1160.V. Stat poſtea firmiter coram Regibus Franc. & Anglor. pro Alex. PP. III. 1161.II. Petitus à Rege Angliæ in cauſa Thomæ Cantuar. inique rem agit. 1167. VII. 1168.II.IV. Reuocatur & pœnitet. ib. IV.
Guill. Canonicus regularis S. Auguſt. magni nominis Pariſiis. 1147.II. Educitur in Daniam & fit Abbas Roſchildenſis. 1161.VI.
Guillelmus Malesbur. nobilis ſcriptor Anglus, quo tempore vixerit. 924.IV. Haud aſſuetus parcere Eccleſiæ Rom. miniſtris. 1125.IV. Quouſque perduxerit hiſtoriam Regum Anglorum. 1130. XII.
Guil. Tyrius colligit hiſtoriam Belli Sacri. 1096.II Præfectus Archiepiſcopus Eccleſiæ Tyriæ, Romam venit ad Concilium Generale ſub Alex. PP. III. eiuſque Acta & ſtatuta conſcribit. 1179.I.
Quouſque perduxerit hiſtoriam ſuam. 1185.II.
Legatione fungitur in Galliam pro auxilio contra Saladinum. ibid. Ab eo Crucem accipiunt Reges Franc. & Angl. 1188.II.
Gundabundus ab exilio crudeliſſimo vocatur ad regnum VVandalorum in Africa. 484.X.
Initio parcens Catholicis, poſtea perſecutus eſt. ib. Moritur. 495.V.
Gundebundus Burgund. Rex, patruus S. Clotildis. 494.V. Intus Catholicus, foris Arianus, non probatur à S. Alcimo. 509.III. Monomachiam lege lata approbat. ib.
Gundenis virgo; martyrum ſub Seuero Imp. 205.V.
Guntharius Colon. & Theutgaudus Treuir. Archiepiſcopi, excommunicati à Nicolao PP. ob eorum ſcelera, quæ diabolica in eum perpetrarint. 863.III.IV. Quis eorum progreſſus, & finis. ib. VI. 868.V.
Guntheramus Francor. Rex ſuccedit Clotario patri in parte regni. 565.IV. Solicitus de tranquillitate regni & pace inter fratres. 576. I. Indulget coniugi necem iniquam medicorum. 583.V. in fine ſolicitus de optime conſtituenda diſciplina Eccleſiaſtica & politica 581.VI. 582 I. 583.III.
Ingentem cladem accipit à Gothis, ob militum ſacrilegia. 589.I. Ad auertendam peſtem, Rogationes, Vigilias, & Ieiunia indicit. 590.VI. Miracula ex tactu fimbriæ eius veſtimenti, & ad eiuſdem nominis inuocationem. ib.
In altari à ſicario appetitus, diuinitus ſeruatur. ibid.
Moritur. 598.VII.
Guntheri inſignis eremitæ ſiluæ Boemiæ piæ peregrinationes, & ſanctus obitus. 1045.II.
Guriæ, & Samonæ martyrium ſub Dioclet. 299. II.

H.

HAbacuc Prophetæ corpus inuenitur ex reuelatione, ſub Theodoſio Imp. 406.XI.
Habdallas Saracen. Princeps, Chriſtianos perſequitur. 757.IV. Magorum ſectam in Perſide extinguit. 758.III. Chriſtianos omnes, & Iudæos, manibus inſcribi iubet. 772.IV. Moritur. 775.V.
Hadrianiſtæ hæretici, ex Simone mago. 35.XIII.
Hadrianus Traiani Imp. affinis, & ab eo adoptatus, ſuccedit ei in imperium. 119.VIII.
Ciuibus Rom. omnia debita remittit. 120.I.
Perſecutionem in Chriſtianos proſequitur. ib. II.
Peregrinationem ſuſcipit per cunctas Orbis Romani prouincias, earum vtilitatibus proſpecturus. 122.II. Turpia Eleuſinia ſacra Athenis ſuſcipit. 125.I.
Reddit pacem Eccleſiæ. 128.V.
Templa ſibi erigit, & dedicat. 128.V. 129.I.
Antinoum cinædum Deum facit. 123.IV. promulgat edictum perpetuum Saluianum. 134. II. & de vigeſima hæreditatis. ib.
Fuit magiæ deditiſſimus. ib. & 140.II. Debellatis rebellantibus Iudæis, Hieroſolymam reſtitutam de ſuo nomine appellat Aeliam, & loca ſancta varie profanat 137.I. & ſeqq. Tædio incurabilis hydropiſis, mortem quærit, ſed affectatis miraculis retinetur. 139.V. Dat pœnas crudelitatis in ſuos, & effuſi ſanguinis Chriſt. ibid. II. Moritur inedia voluntaria. 140.I.
Scripſit Vitam ſuam nomine Phlegontis chronographi liberti ſui; aliaque eius ſcripta & ſtudia. ibid.

dia.ib.II. Refertur inter diuos ab Antonino Pio, licet ei eſſet inf ſtus Senatus.ib. III. In ſingulis ciuitatibus templa crexit,quæ in honorem Chriſti conſecrarentur; & cur ab inſtituto ceſſarit. 124.II. Serapidis vultu effigiari voluit. 362. VI. Sub eius imperio hæreſes cœpiſſe,quomodo intelligendum. 120.IV.

Hadrianus creatur Rom. Pont. 772. II. Legationem mittit ad Carolum Magnum aduerſus Longobardos. ib.

Eundem Regem honorificentiſſime Romæ excipit. 774.I. Vtrum ei conceſſerit electionem Rom. Pont. & inueſtituras Epiſcoporum. ib. III.

Officia Eccleſ. hortatu Caroli Magni in mel us diſponit. 778.V.

Legationem accipit ab Impp. pro confirmatione Epiſcopi Conſtantinop. & celebratione Oecumẽ. Synodi de cultu Imaginum. 785.I.

Qua occaſione collectionem canonum elaborarit. 786.II.

Calumnia in eum de ſimonia. 787.IX.

Quid ei cum Carolo Magno, & Synodo Francoford. de cultu ſacrarum imaginum. 794.III.

Moritur. 795.III.

Eius Pontificatus felicitas. ib.

Munificentia in Eccleſias, & pauperes: atque Scripta. ib.

Decorat eius ſepulchrum regio epitaphio Carolus Magnus, erogatque pro eius anima largas eleemoſynas. ib.IV.

Hadrianus II. vir laudatiſſ. præcedentibus votis eligitur anno æta is ſeptuageſimo quinto 867. XV. In rebus à Nicolao prædeceſſore ſuo cœptis, quomodo ſe geſſerit, & quod fuerit in his aliorum de eo iudicium. 868.I.

Damnat acta Photij intruſi Conſtantinop. ib. III.

Mittit Legato in Orientem, pro cogenda Oecumenica Synodo occaſione turbarum Eccleſiæ Conſtantinop. 869.I.

Petitur ab eo confirmatio Octauæ Synodi ib. X.

itemque diſpenſatio de quibuſdam eius decretis. 871.I.

Comminatur excõmunicationem Carolo Caluo, ob vſurpationem regni nepotis. 869. XV. 870.I.

Quæ rurſum occaſione Hincmari Laudun. amaritudines ei cum eodem Carolo, & Hincmaro Rhem. 871.IV.V. Moritur. 872.IV.

Hadr. III. ſedet. 884.I. Quod Photium admiſerit recipere, impetitur calumniis Baſilij Imp. ib. Moritur. 885.I.

Hadrianus IV. eligitur. 1154.II

Eius anteriora laudatiſſima. ib

Romã ſupponit interdicto, ob ſeditiones ciuium. 1155 I. Regem Siciliæ excommunicat, ob rebellionem. ib.II

Fridericum Regem repellit ab oſculo pacis, donec ſatisfacit de officio ſtratoris non exhibito. IV. Coronat eundem Imperatorem. V. Siculum bello perſequitur. VI. Legatos mitt t Conſtantinop. pro vnitate Eccleſ. VIII. Obſeſſus Beneuenti à Siculo malus conditiones cogitur ſubire. 1156.I.

Fridericum Imp. commonens de beneficiis à Sede Apoſt. acceptis, infenſiſſimum eum patitur. 1157.II.III.

Mittigare eum conatur aliis literis. 1158.I.

Rurſum innouantur inter eos aliis occaſionibus diſſidia. 1159.I.

Hadrianus moritur anginæ morbo, refelliturq; alia cauſa eius obitus. ib.I.

Hiberniã conceſſit Regi Angliæ ſub cenſu annuo. ib. II. Matrem ſuam reliquit alendam eleemoſynis Eccleſiæ. ib.

Hadrianopolitani martyres, ab Arianis ob cauſam Athanaſij. 348.I.

Hæreſes variæ inter Iudæos in Aduentu Chriſti. Appar. VI. Inter Chriſtianos ſub Hadriani Imperio cœpiſſe, quomodo ſit intelligendum. 120. V

Nouæ emergentes, Romæ primum, cum ipſarum auctoribus, damnari ſolitæ. 35. XIV. 412. V. 430. I. & vide ſub ſingulis hæreſiarcharũ nominibus. Cur orientur. 146. X. Et vide. 256. V. 428. V Quæ eas conuincendas, ſaluberrimum remedium. 146. X. 454. 502 VI. Iis peculiare habere ſen inas auditrices, vel adiutrices. 146. IX. Vide Mulieres. Itemque in diuerſas ſectas diſtrahi. 68. V. 120. XVIII. 173. X. XI. 175. VI. 373. V. 394. VIII.

Vnius plura plerumque non ina 258. VI. Plurimæ à Conſtantino edictis ſuis ferme ſublatæ. 326 IV.

Quanta ſecum rebant Imperij mala. 364. V. 359. XXI. 345. I. 378. VI. 406. IX. 445. II. 499. I. 503. VI. 528. 540. V. 1. 6. 11. 632. 634. Vide etiam Clades.

Hæreſiarcha omnium primus, poſt Aſcenſionem Domini, Simon magus. 35. X V.

Hæreſiarchæ facti, ob repulſam, aut inuidiam, præſectura um. Tebules. 109. I. Valentinus. 145. I. Tertullianus. 201. I. Symmachus. 2 3. I. Arius 315. II. Colluthus 315. XII. Alij ex opificibus. vt Theodotus Coriarius 196. III. Alter Theodotus trapezita. ib. V. Ætius aurifex. 356. XVII. Petrus Tullo. 471. III. Nõ debent in Eccleſ. cum p iſtinis honoribus recipi. 327. I. 336. VIII. 362. XLI. 449. VIII. Vide etiam Lapſi. Diuino iudicio male pereunt; velut Simon magus. 68. VI.

Montanus, cum ſua Maximilla, & Theodoto. 173. II.

Manes. 277. VI. Arius 336. IX. Neſtorius. 436. I. Timotheus Ælurus 476. V. 477. III. & alij plures, de quibus vide, ab propriis eorũ nominibus.

Hæreſiarcha Imperator Leo Iſaurus. 726 I.

Hæreſiarchæ redeuntes ad Eccleſiam, pœnitentia iniungitur reſtitue di quos perdidiſſet. 180. IV.

Hæreſiarchæ vel alij præcipui hæretici recantatur palinodiam ad Rom. Pont. accedere conſueuerunt, vel libellos mittere. 155. I. 180. IV. 207. I. 350. VII. 515. IV. 518. VIII. 645. I. 792. I. & ſæpe alibi.

Hæretici æmulati nomina, quib. veri Chriſti diſcipuli nuncupabantur. 43. III. Diſcriminantur egregie nomine Catholico, quod nunquam ſibi ſerio tribuere auſi ſunt. ib. & inſigniter nomine Romano, quod ſemper odio habuerant. ib. Nouiter emergentes exiſtimati ſunt à Patribus Antichriſti. 57. LIV. 204. I. Vide Antichriſtus. Scripta aliorum nomine confingere ſoliti. Vide Scripta. Suas opiniones præſtãtiſſimis viris falſo tribuere ſoliti. 74. IV. 175. IV. 196 III. IV. 256. V. 263. V. 311. III. 343. II. 418. III. 432. VI.

Negant Scripturam ſacram. Vide Scriptura.

Mutant pro occaſione dogmata ſua. 254. X.

Sæpe relapſi, ab ingreſſu Eccleſiæ in perpetuum eiecti. 427. III.

Hæretici dicendi, quicumque ab Eccleſia Roman. communione & doctrina ſeparantur. 45. III. 254. XII. Vide Rom. Eccleſia. itemque qui à iudicio Catholicæ religionis deuiant. 379. III. in fi. Eorum impietates, & impuritates, tributæ à Gentilibus vniuerſalitati Chriſtianorum. Vide Calumnia, & Chriſtiani. Multorum ex eis nefandiſſimas impuritates. vide in Libido, & Turpitudo. Calumnias in Catholicos, vide in Catholici. De eorundem Baptiſmo, in Baptiſmus. De Libertate religionis, in Religio. Iis aliquando conceſſum redire ad Eccleſiam cum honoribus: vide Lapſi.

Hæretici qui non poſſent diſputatione conuinci, miraculis confutati. vide Diſputatio. Iis nihil credendum in rebus ſuis. 383. VIII. eis nihil contra fas concedendum prætextu conuerſionis illorum. 553. XIII. Ex venia ſcelerum fiunt deteriores. 451. II.

Cum eis quomodo egerit Hieronymus. 402. IX. 406. VIII. itemque Auguſtinus. 420. II. Cum eis non eſt diſputandum de rebus iudicatis, ſed coercendi auctoritate Patrum. 383. VII. Vide etiam Diſputatio. Cum eis non eſt fœdus ineundum. Vide Fœdus. Magiſtratus quoſcumque gerere prohibiti in Concilio Arelat. Primo, præſente Conſtantino Magno. 314. VIII. Eorum templa, & vtenſilia, expiari conſueta antequam iis vt rentur Catholici. 536. IX. Eos patefaciendi mos antiquus Eccleſiæ Rom. 444. I.

Eos non animarum, ſed lucri cauſa exagitare, improbatum. 410. XIV.

Aduerſus eos rite imploratur auxilium Principum & Magiſtratuum. 385. VI. 398. VI. 405. IV. 414. III 556. I. 586. II. 602. II.

Eorum pœnæ: Librorum combuſtio. Vide Libri hæreticorum. A quibuſcunque magiſtratibus excludi. 314. VIII. 383. VII. 400. XVII. 523. II. A priuilegiis Catholicorum repelli. 326. IV. Nihil ex moribus vel legibus habere commune cum ceteris hominibus. 407. I. Conuentus non agere. 326. IV. 372. XIV. 376. I. 383. VII. 388 VI & alibi ſæpiſſime. Ædeſque vbi conuentus haberent, dirui, & comburi, aut fiſco addici. 326 IV. 372 XIV. 376. I. 383. IX. Pecunia mulctari. 392. V. 398. VI. 400. XVII. 412. I. 414. II. Succeſſione bonorum priuari, 530. III. Sepultura Chriſtiana excludi. 1179. III. De religione non diſputare. 388. VI. Tamquam de publico crimine accuſari. 407. I. 445. III Proſcribi & in exilium pelli. 384. VII. 410. I. 412. IV. 413. VI. 414. III. 418. II. 435. I 444 I. Ad deſerta loca eijci. 390. VII. in fin. Bonis exui. 407. I. 436. I. Vt ſacrilegi puniri. 445. III.

Capitale ſupplicium. 385. V. 398. V. VI. 413 VI. 523. II. Gladio puniri. 410. X. 412. V. 523. II. 812. I. 1000. V. Comburi. 476. IX. 65 VII. 1000. V. 1017. I. 1118. XI. 1148. II. Publico bello appeti. Vide Religio, & Manichæi. Ordinatores eorum denis libris auri mulctati. 392. V. 398. VI. Occultatoribus, & receptoribus capitale ſupplicium decretum. 398. XVIII.

Hæſitantes hæretici, qui & Acephali. Vide Acephali.

Hamburgenſis Eccl. erigitur in metropolim omnium regionum Aquilonarium, cum Vicariatu Sedis Apoſtol. 832. II.

Vnitur ei Bremenſis, ad ſedandas earum diſſenſiones. ib

Miſerrimè deuaſtatur à Slauis. 1065. V. imminuitur eius auctoritas ſub Archiep. ſchiſmatico 1092. II. Vide etiam Bremenſis.

Haraldus Danorum Rex conuertitur ad fidem, & pulſus à ſuis, recipitur à Ludouico Pio Imp. 826. V.

Alius item conuertitur, ex miraculo ferri candentis. 949. II. Totum Septemtrionem prædicatoribus & eccleſiis replet. 980. II. Bello à proprio filio adhuc Pagano appetitus, moritur e vulnere martyr. ib.

Haraldus Norwegiæ Rex, turbans eam Eccleſiam corripitur ab Alexandro PP. II. 1062.

Harmonias Euangelicas quinam concinnauerint 31. II.

Harmonius filius Bardeſanis hæreticus filius hæretici multa ſcripſit. 175.VI.
Hymnos Eccleſiaſticos corrupit. 60.XV.
Hebdomas Sancta qua Dominus paſſus eſt, ieiuniis, & carnis afflictionibus, à poſteris celebrata. 34.XLVII.
Hebræa lingua à Romanis æſtimata barbara. 34.XXXV. Vide etiam Latina lingua.
Hebrææ voces aliquot, venerando vſu in Eccleſiam illapſæ. 57.XLIX.
Ab Hebræis exortæ ſcientiæ, non à Græcis. 362.LIII.
Ad Hebræos Epiſtola, vere Pauli eſſe probatur. 60.XVIII. & ſeqq.
Hebron ciuitas Iuda, multis monumentis nobiliſſima, ſummæ venerationi cunctis fuit nationibus. Appar. XXVII.
Hegeſippus ex Iudæo Chriſtianus factus, ſcriptor eruditiſſimus, Romam venit ſub Aniceto Papa, & diutius ibi manet. 167.VI.
Hegeſippus alter iunior, qui ſcripſit excidium Hieroſol. 72.VII.167.VI.
Helceſaitæ hæretici, ab Elxai deſcendentes, duas eius ſeminis feminas adorabant. 105.II. Eorumdem alia impia dogmata. ib.
Helconidis Virg. Corinthiæ martyrium ſub Gordiano. 242.II.
Helena Adiabenorum Regina ſubuenit ciuitati Hieruſalem fame laboranti. 44.XXIX. Ea Chriſtiana, an Iudæa fuerit. ib.
Helenæ, Conſtantini Magni parentis, patria, & genus. 306.V.
Fuit legitima coniux Conſtantij Imp. non concubina. ib.VI. Cur vocata Stabularia. ib.VII.
Inuitata à Iudæis ad ipſos tranſire, confirmatur in fide à Silueſtro Papa. 315.VII.
Pietatis ergo Hieroſolymam petit, & multas vbique eccleſias extruit. 326.VI.XIII.
S. Crucem Domini inuenit. ib. VII. itemq; Clauos, quibus crucifixus. ib. XI. Epulo virginibus ſacris exhibito, inſeruit habitu famulæ. XIII.
Helenopolim, & Helenopontum, eius nomine vocat Conſtantinus. ib. Quo tempore, & loco, mortua, & ſepulta; & vbi extet eius corpus. XIV.
Helena Conſtantini Magn. filia, datur à Conſtantio fratre in vxorem Iuliano Apoſt. patrueli. 355.XVI. Eius partubus inſidiatur Euſebia Aug. & venenum abortiuum ei propinat. 356.XX. Moritur. 369.XII.
Helenæ VViſigothæ canonizatio, per Alexandrum PP. Tertium. 1164.XIV.
Helena Simonis magi. Vide Selene.
Heli quomodo fuerit parens Ioſeph, ſponſi B. Virginis. Appar. XVIII.
Heliogabalus. Vide Anton. Elagab.
Helpidius Præf. Prat. inſignis martyr ſub Iuliano Apoſtata. 362.V.
Helpidius ex Præt. Siciliæ erumpit in tyrannum. 781.III.
Fugiẽs in Africam, à Saracenis colitur vt Imp. ibid.
Heluidius hæreſiarcha, hoſtis virginitatis, & perpetuam B. Mariæ negans, confutatur Romæ à S. Hieronymo. 382.VI.
Hemerobaptiſtarum apud Iudæos dogmata. Appar. IX. & an. 33. IV. Vnde ita dicti. Appar. IX.
Henoticon de fide promulgatur à Zenone Imp. ſub ſpecie vnionis controuerſiarum, reuera aduerſus Concilium Chalced. 482.III. Damnatur à Felice Papa. 483.III.
Henriciana hæreſis, quæ & Politicorum, qui ſpiritalia ſubdunt Regibus, ſic dicta ab Henrico III. Imp. 1046.II. 1073.II.
Docuit eadem, Excommunicationem Eccleſiæ contemnere. 1102.I. Vide Politici.
Henriciana alia hæreſis ab Henrico, Petri de Bruis diſcipulo 1147.VI. Præcipua eius capita. ib. VIII. Ipſius Henrici praui mores, & enormia ſcelera. ib. VII.
Henricus Rex Germaniæ quando regnare cœperit. 919.II. Vnctionem præ humilitate recuſanti, quid oſtenſum fuerit à S. Petro. ib.
Pœnitens de vidua velata ducta, pedibus Romam petit. ib.
Propagat regnum in vicinas & exteras nationes 920.II.
Sacram Lanceam, aliaque eiuſmodi pia arma conquirit, & ſancte vtitur. 929.II.
Reges Daniæ ſibi ſubijciens, facit eſſe Chriſtianos 930.I. Voto de extirpanda ſimonia facto, ingẽti prælio vincit Hungaros. 933.II.
Moritur. 936.I. Numquam dictus eſt Imperator. 1014.I.
Henricus Bauariæ Dux, poſt Ottonem III. coronatur Rex Germaniæ ex prædictione Sanctorum 1002.III. Coronatur Rex Italiæ. 1005.I. Debellat Poloniæ Ducem. ib. Procurat in Concilio Tremon. reformationem Eccleſiæ, ib. II. In Synodo Francoford. non niſi humi proſtratus alloquitur Epiſcopos. 1006.I.
Sub obſcurum in ſomnis accipit vaticinium de futuro Imperio. 1007.I. Subijcit humeros feretro S. Romualdi Abbatis. ib.
Cultus eius erga Cluniac. monaſterium. 1013.II
Coronatur Imperator à Bened. PP. 1014.I.
Dicendus Primus, non Secundus, eius nominis Imperator. ib. Ordo & cæremoniæ eius coronationis. ib. II. Confirmat Donationes, & Priuilegia Rom. Eccleſiæ. IV. Donat ei Bambergam ciuitatem. recens à ſe ædificatam. 1019.I. Græcos ex Italia pellit. 1022.I. Eius pietas in expeditionib. Bellicis. ib. Caſſini curatur à S. Benedicto & cupit fieri monachus. ib. Congreſſus eius cum Roberto Franc. Rege, quanta humilitate ſimul & munificentia vtrimque factus. 1023.I. Moritur, vita in virginitate cum virgine coniuge ex mutuo conſenſu ducta. 1024.IV. Refertur inter Sanctos, & coruſcat miraculis. ib.
Henricus (III. Rex. II. Imperator) filius Conradi Imp. ſuccedit patri in regno Germaniæ 1039.I. Tyrannum Pannoniæ mulctat, aduerſariis parcit, hiſtriones reijcit. 1043.II. Gregorium VI. iniuſte deponit, & Clementem II. ſubrogat, à quo Imperij coronam ſuſcipit. 1046.I.II. Arguitur eius deteſtanda præſumptio in Sedem Apoſt. ib. Agit aduerſus Simoniacos. 1047.I.III. Vexatur à dæmonibus, ob Epiſcopatum iniuſte collatum; ſed liberatur à S. Laurentio. ib.III. Manichæos detectos damnat patibulo. 1052.V. Multas terras permutat cum Papa Leone. 1053. I. Exercitu eumdem iuuat contra Northmannos ib. Victorem PP. II. Romam deducit conſecrandum 1055.I agit in Concil. Turon aduerſus Ferdin. Hiſp. Regem. ib. V. Moritur, & eius anima liberatur à dæmonibus per S. Laurentium. 1056. I. Seipſum olim voluntariis flagellis cæcidit. ib. III
Henr. (IV. Rex, III Imp.) naſcitur infauſto omine. 1051.II. Commendatur à patre moriente Rom. Eccleſiæ à qua ei ſtabilitur regnum. 1056. I. Quid ei conceſſum à Nicolao II. de electione Rom. Pontificis. 1059.VI. Abſtrahitur à matre per Annonem Epiſc. Colonienſem, eiuſque cura à Principibus eidem Annoni datur. 1062.II. Spreto Annone, regimen transfert in Adalbertum peſſimum Bremenſem Epiſcopum: ſed à rebellantibus populis cogitur illum pellere. 1066. IX. Interminatione excommunicationis cohibetur ab Alexandro Papa, ne repudiet coniugem. 1069.I.
In omnia genera flagitiorum ruit; & vocatus ad Sedem Apoſt. cauſam dicturus, non ſolum cõtemnit. ſed & aliorum appellationes tyrannice prohibet. 1073.I.II.
Approbat electionem Gregorij PP. VII. & veniã ſcelerum ab eo petit. 1073.IX.
Inſurgunt aduerſus eum Saxones. ib. XV. A matre Agnete, & legatis Gregorij conuentus, pœnitentem ſe profitetur, & abſoluitur ab excommunicatione venditarum eccleſiarũ. 1074. I.
Ob periculum à Saxonibus, ſubiectionem promittit Eccleſiæ Rom. ſed euitato periculo reuertitur ad vomitum. 1075.V. Vocatur iterum Romam, cauſam in Synodo dicturus: aduerſus quæ ipſe concilium malignantium conuocans, Gregorium indignum Pontificatu declarat, mittitque qui ei denuntient vt ſe abdicet. 1076. I.III.
Excommunicatur ab eo in Synodo Rom. & declaratur regno depoſitus. ib. III.V. Diuina vltio in eum ac ſuos. VI. VII. Inſurgentibus in eum Principibus cogitur priuatus agere interim dum eius cauſa definiretur à Summo Pont. VIII. Ingenti difficultate, & penuria, proficiſcitur in Italiam, ad petendam abſolutionem à Greg. IX. Pœnitentia eius aſpera. & abſolutio ſub conditione. 1077.I. Iterum relabitur ad priſtinam contumaciam, & inſidias Gregorio ſtruit. 1077 IV.VI. Abdicatur à Principibus Germaniæ, & aduerſus eum eligitur Rex Rudolphus. ib. VII.
Excommunicatur denuo, & deponitur à Gregorio. 1080.II.
In conciliabulo Brixin. ſententiam depoſitionis in Gregorium intorquet, & creat Antipapam Guibertum. ib. IV.V.
Romam obſidet, & Catholicos diriſſime vbique perſequitur. 1081.III. 1082 I. Capit eccleſiam S. Petri, & in ea conſecrari facit Guibertum per Epiſcopos excommunicatos & depoſitos. 1083.I.
Fingit velle Synodum, & cum indicta eſſet, impedit eam. ib.II.
Capta Eccleſia Lateranenſi, coronatur Imperator à ſuo Guiberto. 1084 I.
Fugatur Roma in Germaniam à Roberto Duce Apuliæ. 1084.III.
Præliis diuerſis victus à Catholicis in Germania, vix mutato habitu elabitur. 1086.II. 1089. VI.
Gregorij in eum ſententia, confirmatur à Victore PP. Tertio 1087.V. & ab Vrbano Secundo 1089.I. Vincitur ab Eggeberto. 1089. VI.
Inaudita eius in vxorem ſcelera, ob quæ rurſum excommunicatur, & proprius filius Conradus in eum rebellat. 1093.II. Iterum cum ſua hæreſi anathematizatur in Synodo Rom. ſub Paſchale Papa. 1102.I. A proprio filio Henrico rebellante & Principibus ei inhærentibus, cogitur inſignia Imperij deponere, & Summi Pont. iudicio ſe ſupponere. 1105.II.III. Rurſum literis circularibus declamat in filium, & Romanum Pontif. 1106.I. Appellat Sedem Apoſt. contra filium. ib. II. Moritur ingenti omnium gaudio, cũ ob ſcelera cunctis eſſet execrationi. ib. Cadauer eius effoditur juſſu Paſchalis PP. ib. III. Permittitur poſtea ſepeliri, quod diceretur pœnitens obijſſe. 1111.III.
Henricus (V. Rex. IV. Imp.) rebellans in patrem ob eius obſtinatum ſchiſma, ſuſcipitur in Regem à Principibus Germaniæ, & Legatis Sedis Apoſt. 1105.II.III. Subiectionem exhibet Paſchali PP. in Synodo VVaſtallenſi 1106.V. Incipit conteſtari pro Inueſtituris Epiſcoporum. 1107.I.
Romam veniens ad coronam Imperij, Paſchalem denegantem illam niſi renuntiaret inueſtituris,

captiuum abducit, cogitque eas permittere, ipſumque coronare 1111.II. Excõmunicatur à diuerſis ubique Concilii. ib.VII.1112.II.III.1114. III.1115.II. Rurſum veniens Romam, coronari ſe facit à Burdino archiep. Bracar perditiſſimo, cum nemo ex Clero Rom. id exequi voluiſſet abſente Pontifice. 1117.I. Multis te ritus prodigiis, valde ſatagit pro obtinenda abſolutione, ſed fruſtra. ib.II.
Gelaſii PP. electionem approbans, confeſtim eum perſequitur, & Burdinum Antipapam creat. 1118.IV.
Fugatur à Northmannis. ib. In Conuentu Triburienſi reus aſſiſtens, ſatisfactionem promittit. 1119.II. in fine. Inueſtituras beneficiorum deponere recuſans, excommunicatur à Calliſto PP. Secundo in Synodo Rhemenſi. ib.III.
In Germania adeo exagitatur à Catholicis, vt cogatur promittere firmam pacem Eccleſiæ 1121. II. Renunciat penitus Inueſtituris, & Electionibus Epiſcoporum & abſoluitur ab excommunicatione per Legatos Sedis Apoſt. 1122.II.
Aggreditur bello regnum Francorum magno ſuo damno 1125.I.II. Moritur; & in eo deficit Imperium à Germanis, transferturque ad Saxones. ib. III. progenies exagitatur à Lothario Rege ipſius ſucceſſore. ib.
Henricus (VI. Rex, V Imp.) viuente adhuc patre Friderico, tentat renouare inueſtituras laicas beneficiorum. 1186.I. Ducit vxorem Conſtantiam filiam Regis Siciliæ. ib.IV
Altercatur cum Tancredo, pro ſucceſſione Siciliæ. 1189.IV.
Poſt obitum patris petit à Rom. Pont. coronam Imperii, accipitque nouo ſubiectionis ritu. 1190. V 1191.I.
Richardum Angliæ Regem captiuum detinet, & quibus prætentis cauſis. ib. VII.
Sæuiſſime tractat Siculos, & theſauros immenſos Regum defert in Germaniam. 1193.I. 1194. III. 1196.II. Excõmunicatur à Caleſtino P. ob cauſam Regis Angliæ. 1195.II. Tributum exigit ab Imp. Conſtantinop. 1197.I. Moritur; & vetatur ei ſacra ſepultura, quouſque ſatisfactum eſſet Regi Angliæ. ib.II.
Condidit teſtamentum valde pium. ib.
Vtrum Fridericus II. vere fuerit eius filius. ib. III
Henricus filius Roberti Franc. Regis coronatur à patre. 1028.I.
Mortuo patre, ſolus regnat, pietate, & fortitudine præſtans. 1033. IV. Coercet Berengarium hæreſiarcham. 1035.II. Philippum filium Regem vngendum curat. 1059.X.
Moritur. ibid.
Henricus Angliæ Rex altercatur cum Anſelmo Cantuarienſi de Inueſtituris laicis beneficiorum. 1100. VIII.
Timidus in promulganda de eis Paſchalis PP. ſententia, 1101.II. Anſelmum ea de re mittens Romam, in reditu iubet exulare. 1103.I.
Reuocat eum; & controuerſiam de inueſtituris componit cum Paſchale. 1107.II. Victoriam de fratre obtinet, & Northmanniam ſibi vindicat. ib. Perſequitur Hildebertum Epiſc ib. III. Innocentio Papæ obſequium exhibet aduerſus Petrum Leonis. 1130.IX. Moritur. 1135.IV.
Henricus II. Angliæ Rex ex Duce Northmanniæ. 1154.III. Accipit ſub annuo cenſu dominium Hiberniæ à Sede Apoſt. 1159.III. Stat pro Alexandro III. contra Octauianum ſchiſmaticum; quamuis in contrariam partem admodum ſollicitatus à Friderico Imp. 1160.VIII. 1161.I.II. Succurrit Regi Franc. periclitanti ab Imperatore. 1162.III. Obſequium ſtratoris vna cum eodem Rege exhibet Alexandro. ib.II.
Vnde orta diſcordiæ inter ipſum & Thomam Cantuarienſem. 1163.III. Incipit altercari de Conſuetudinum regiarum obſeruatione. ibid. IV.
Quam eſſet in iram præceps. ibid. V. Agit acriter in eundem Thomam, etiam apud Alex. Papam pro iiſdem Conſuetudinibus 1164.II.III.V. Ob eas damnatas ab Alexandro furibundum promulgat edictum aduerſus ipſum & Thomam ib.X.
Minas excommunicationis & interdicti à Thoma accipiens appellare Sedem Apoſt. cogitur, qui appellationes ad eam euacuare conatus erat. 1167.V. Nouæ eius molitiones in Thomam, apud Ciſtercienſes monachos, & Alex. PP. quem fraudulentiſſime circumuenit. ib.VI.VII.1168 II.
Rurſum appellat ad Pontificem. 1168.IV.
Multa iterum tentat, agitque aduerſus Thomam. 1169.I
Territus demum vrgentiſſimis Alexandri comminationibus, pacem dat Thomæ, eundemque in Angliam redire permittit. 1170.IV.
Rurſum accuſationes in eum accipiens, querelis ſuis incaute parat ei necem. ib.VI. Quibus conditionibus abſolutus ab ea nece fuerit, & quam prompte ſuſceperit pœnitentias iniunctas. 1172. I.II. Filios ſuos, vna cum coniuge, Regeſque Franc. & Scot. aliaſque Principes ſimul confœderatos, patiens hoſtes, recurrit ad ſupremam ſuam dominam Sedem Apoſt. 1173.II. Viſitat ſepulchrum S. Thomæ Cantuar. ingenti ſui ipſius demiſſione, & ibi ab Epiſcopis & monachis flagellare ſe facit. 1174.I.
Ope S. Thomæ confeſtim omnes hoſtes aut vincit, aut ſibi conciliat. ib. II. Offeruntur ei per Legatos, Vexillum & Claues Hieroſol. tanquam herædi regni, proferendo ſubſidio aduerſus Saladinum. 1185.II.
Accipit Crucem ab Archiepiſcopo Tyrio, vna cum Rege Franc. pro ea expeditione. 1188.II. Moritur. 1189 I.
Henrici Finlandiæ Apoſtoli & Epiſcopi martyrium. 1151.IV.
Heracleenſis Epiſc. ſuit conſecrare Conſtantinopolitanum Patriarcham. 956.I.
Heracleas Origenis diſcipulus & ſucceſſor in ſchola Alexandrina, creatur eius Eccleſiæ Epiſc. 234.I. Moritur. 248.II.
Heracleon Valentini diſcipulus, quænam præter magiſtri dogmata, ipſe delirarit. 175.VII.
Heracleonas Heraclii Aug. filius, ſexto Imperii menſe rebellante Senatu deponitur, & naſo mutilatur. 641.I.
Heraclianus interfector Stiliconis proditoris, creatur ab Honorio Imp. Præfectus Africæ. 408.VI. Occidit quoque Conſtantinum, miſſum ab Attalo tyranno ad occupandam Africam. 410. II.
Euadit & ipſe tyrannus in Africa. ib. VII. 413. I. Cum 3700. nauium claſſe Romam adnauigans, fugatur, & Carthagine occiditur, nomenque eius ab omnibus monumentis expungitur. 413.I.
Heraclius erectus in Imperium aduerſus tyrannidem Phocæ, ipſum obtruncat. 610.I. & ſeqq.
Vincit virtute Imaginum Chriſti, & Deiparæ. ibid. Tributum annuum offerenti pro pace Coſrhoi Perſ. Regi Imperium deuaſtanti, qui illud reſpuit. 613.I. Inceſtas nuptias contrahens cum nepte ſua, turpia atque nefanda patitur. Iudæos exagitat. 614. VII. Perſis vniuerſum Imperium deuaſtantibus, ipſe ad liberos ſuos honoribus prouehendos tantummodo incumbit. 612.I.616.II. Rurſum iniquis quibuſuis conditionibus pacem quærens, non auditur. 617.III
Tandem accingens ſe ad bellum, cum pecuniæ deeſſent accipit mutuo ab Eccleſiis & monaſteriis aurum, vaſaque ſacra conflat. 620.I. Pie cœpta eius expeditio, & inſignes victoriæ de Perſis præuia Imagine Chriſti, Non manu facta, aſſiſtente auxilio Deigenetricis. 621.I. 1.622.I. 623.II.624.III.625.II.626.II. Gigantem ſingulari certamine ſuperat, Razatem ducem propria manu occidit, ſpoliaque opima colligit; ſignaque trecenta Romanorum à Perſis olim capta vindicat, aliaque prorſus egregia præſtat. 624.III.626.II.
Extincto Coſrhoe, pacem cum eius filio componit ampliſſ. conditionibus, & inprimis ſanctiſſ. Lignum Crucis repetit. 627.III.IV.
Veniens cum triumpho Hieroſolymam Crucem in proprium Caluariæ locum ſuis humeris portat, illuſtri miraculo ea re commendata. 628 I.
Pro auro ab Eccleſiis ſumpto, conſtituit eis è fiſco annuos redditus. 627.V. Eius nomine toto terrarum Orbe celeberrimo reddito, legationes vndique cum muneribus ſuſcipit. 628.II. Fidei conſulere imprudens exiſtimans, imbibit Monothelitarum hæreſim. 629.I.II. Nullus vnquam maioris in Remp. Chriſtian. cauſa cladis extitit, quam ipſe dum non ſe oppoſuit naſcenti Arabum Imperio. 631.I. Promulgat impiam Ecteſin in fauorem hæreſis Monothel. 639.I. Cum videret ſe eius cauſa Occidenti execrationi eſſe, alio promulgato edicto negat eam eſſe ſuam, ſed non tamen abolet. 640 II Moritur infeliciter. 641.I.
Heraclius frater Conſtantini Pogonati, cooptatur ab eo in Imperium. 668.II. Redigitur in ordinem, quod noua moliretur. 681.IX.
Herba nata ad pedes ſtatuæ Chriſti æneæ, vim pellendi morbos ab ipſa ſtatua accipit. 31.XXVII.
Herba parietina cur dictus Traianus Conſtantino Magno. 324.XXII.
Herbarum animæ. vide Animæ.
Herbarum & ſuccorum phylacteria proſcripſit Auguſtinus in Africa 418.VI.
Herculani Epiſc. Peruſini martyriũ à Totila. 546. I. Hercules ſuſceptus conſors Imperii ab Aureliano 272.IV.
Herculius Maximianus. Vide Maxim.
Heribertus Colonienſis Archiep. fidelis monitor Ottonis III. Imp. 1001.VII. Reconciliatur ipſi Henricus I. 1020.II. Moritur. ib.
Herlembaldi ducis martyrium, à ſchiſmaticis acceptum Mediolani. 1076.XII.
ipſius frater etiam percuſſus gladio venenato illæſus permanet. 1066.VI.
Hermannus ex Duce Lotharingiæ eligitur Rex Germ aduerſus Henricum ſchiſmat. 1082.III. Intereſt Synodo Quintilineburg. 1085.II. Moritur. 1088.IV.
Hermes frater Pii Rom. Pont. librum ſcribit titulo Paſtoris, & qualis fuerit. 159.III.
Alia eiuſdem ſcripta. ib.IV. Eius nomine Titulus Paſtoris Roma dictus. ib. Quieſcit ſancte, annos ſaltem 130. natus. ib. & 164.V.
Hermes Præf. Vrb. martyr ſub Hadriano. 132.I.
Hermias martyr in Ponto ſub Marco. 175.II.
Hermias & Seleucus hæreſiarchæ, quænam docuerint. 170.V.
ab Hermia dicti Hermiani, ſiue Hermiotitæ. ib.
Hermingildus filius Leuvigildi Regis Gothorum in Hiſpania, conuertitur ad fidem Cathol. ab Ingunde coniuge, fœmina Franca. 583. VII. Bello appetitus à patre Ariano, auxilium Græcorum quærit. ib.
Proditorie derelictus à ſuis, iuramento fidens patris, ſe dat ei, & paulo poſt ſecuri percuſſus, conſummat martyrium. 588.I.

Hermogenes hæreſiarcha à Chriſtianis ad Stoicos tranſiens, quæ inde inferre conatus ſit in Eccleſiam. 170.IV. Ab aliis quoque turpitudinem morum ſumpſit. ibid. Aliæ ex eo hæreſes. ibid.V.

Hermogenes ex diriſſimo perſecutore fit nobiliſſ. martyr ſub Maximino Cæſ. 307.VIII.

Perperam dicitur Epiſcopus Alexandr. ibid.

Hermon creatur Hieroſol. Epiſc. 298.V. Moritur 312.XVII.

Hero creatur Antioch. Epiſc. 110.II. Subit martyrium ſub Hadriano. 131.I.

Hero II. creatur eiuſdem Sedis Epiſc. 143.I. Moritur. 170.III.

Herodes Idumæus, primus extraneorum adipiſcitur regnum Iudæ. Appar. III. Idem à nonnullis aſſertus Chriſtus. ibid. IV. Summum Iudæorum Pontificatum è domo Leui ad alios transfert, eiuſq; ius ſibi arrogat. ibid.V.

Quoto eius anno natus Chriſtus. ibi. XXXV. Bimulos Infantes interfici iubet. 1.VI.XI. Occidit quatuor filios ſuos. ibid. XII. alioſque plurimos inſignes viros. 8.I. Horrendis morbis afficitur, & miſerrime moritur. ibid. Poſt mortem colitur à ſuis. Appar. IV.

Herodes Antipas filius Idumæi, conſtituitur ab Auguſto Tetracha Galilææ. 8.II.31.III.

Reiecta coniuge legitima, ſubintroducit vxorem fratris ſui viuentis. 31.XIX.

Ea de cauſa reprehenſus à Ioanne Bapt. detrudit eum in carcerem ibid. XVIII. & decollari iubet 33.I. Ingens eius ſocordia de Chriſto cognoſcendo. ibid.II

Chriſtum ad ſe à Pilato miſſum contemnens, induit veſte alba, & remittit ad Pilatum. 34. XXVI A Caio Imp. mittitur in exilium, & miſere perit. 40.II.

Herodes Rex Chalcidis à Claudio Imp. ius accipit in templum Hieroſol. 46.II. Moritur. 50.II.

Herodes Agrippa. Vide in Agrippa.

Herodes quidam confictus à Ioſepho. 31.XIX.

Herodiani aſſeruerunt, Herodem Idumæum eſſe Chriſtum. Appar. IV.IX. eiuſque natalem poſt mortem celebrare conſueuerunt. ib.

Herodias vxor Philippi Tetrarchæ, relicto viro tranſit ad fratrem eius Herodem Antipam. 31.XIX Ioannem Bapt. decollari procurat, & ſæuit in eius caput. 31.I.

Eius filia ſaltatrix diuinitus punitur. ib.

Herode damnato in exilium, eligit eum comitari, quam domi remanere. 40.II.

Cum ea circumuagari noctu, putarunt fœminæ à dæmone illuſæ. 382.V.

Hero Arelatenſis Epiſc. vna cum Lazaro Epiſc. ſcribit in Africam aduerſus Pelagium & Cæleſtium hæreſiarchas. 416.I.

Calumniam patiuntur apud Zoſimum PP. ab iiſdem hæreticis ſanctitatem ſimulantibus. 417 III.

Heros pellitur à Patroclo ſedis inuaſore. 422.I.

Herueus eligitur Epiſc. Rhem. 900. V. Feliciter agit in conuerſione Northmannorum. 905.II. Celebrat ſæpius Concilia, pro reſtitutione diſciplinæ Eccleſ. & regni. 909.I.II. Conciliat rebelles Francos cum Rege. 920.II. Vngit Regem Robertum aduerſus Carolum Simplicem, & tertio poſt die moritur. 922.II.

Hevvaldi duo presbyteri, martyrium in Saxonia conſequuntur. 693.III. Corpora miraculis clarent. ibid.

Hiberni fidem accipiunt à Palladio, & Patricio, miſſis à Cæleſtino Papa. 429.III. in fin. 431. XXV. Schiſmati de Tribus Capitulis acriter inhærent. 553.XIV. ſed reducuntur ad vnitatem per Gregorium Magnum. 592.II. Iterum inhærent ſchiſmati de die Paſchatis. 604.VIII. in fi. ſed reſipiſcunt tandem. 716.III. multi exeunt inde ad prædicandum gentib. Euangel. 654.V. Fidei Cathol. & rituum antiquorum Eccleſ. tenaciſſimi pellunt nouatores quoſdam alioqui ſanctiſſimos apparentes. 1053.VII. Deſolata ibidem Eccleſia reſtituitur per S. Malachiam. 1124.IV. Quatuor ibi Archiep. conſtituti ab Eugenio PP. 1151.III. Conceditur inſula ab Hadriano IV. Regi Angliæ, ſub cenſu annuo. 1159. III. Occupat eam Rex Henricus confirmante Alexandro PP. 1171.II.

Hibernicum Concil. pro receptione Regis Angliæ in dominum inſulæ. 1171.II.

Aliud pro Oeconomia Eccleſ. ibid.

Hierarchia Eccleſiaſtica, inſtar cœleſtis compoſita. 35.XI.112.V. Is ordo in Eccleſia ab initio inſtitutus 35.XI.44.XXXIV.58.V. Inuerſus à Montaniſtis. 173.VIII.

Hierax hæreſiarcha exoritur, & quæ eius praua dogmata, & ſcripta. 287.IV. Eius ſectarii alio nomine dicti Abſtinentes. ibidem.

Vnus ex eis miraculo ſuperatus à monacho Catholico. ib.

Hierocles ſcribens in Chriſt. religionem, confutatur ab Euſebio Cæſarienſi. 68.XII.302.VI.

Hieronymi patria, parentes, ſtudia, baptiſmus, & peregrinationes. 372.VIII.IX.

Audit in Scripturis ſacris Apollinarem, nondum damnatum hæreticum. ib.IX.

Fit monachus & petit eremum Chalcidis. ib.

Suſpectæ fidei apud Orientales habitus ob nomen Hypoſtaſis, conſulit Damaſum Papam. ib.X.

Eius ſcripta in eremo, & ætas. ib.XI. Accuſatus Sabellianiſmi, recedit ab eremo ac petit Hieroſolymam, totuſque eſt in rebus Hebraicis. 378. XV. Conſulitur à Damaſo de variis quæſtionib. Scripturæ. ibid. Ordinatur à Paulino Antioch. presbyter, ita tamen ut nulli adſcriberetur Eccleſiæ. 378. XVI. Non fuit Cardinalis Rom. Eccleſiæ. ibid. Petit Conſtantinopolim ad audiendum ibid. Gregorium Nazianz. in ſacris Script. 379. IV. Venit Romam ad Damaſum, inſeruitque ei in conſultationibus ad eam Sedem mitti ſolitis. 382.I.VI. Fouetur totius vrbis ſtudiis, & frequentatur etiam à nobilibus matronis, & Scripturarum cauſa. ibid. VIII. Scribit contra Heluidium, Iouinianum, & Luciferianos. ibid. VI. VII.VIII. Poſt obitum Damaſi, deſertus à Siricio, acrem ſentit inuidiam quorumdam clericorum Rom. 385.III. Commentum de fuga eius ſub muliebri habitu. ib.

Repetit Hieroſolymam, & peregrinatur Alexandriam, & in Ægyptum; auditque Didymum cæcum, & Barrabanum Iudæum; ac præterea in Palæſtina occupatur in recipiendis peregrinis. 386.IX. Scribens contra Iouinianum hæreſiarchã, calumniam patitur de deſpectu nuptiarum. 390.VII.VIII.

De Scriptoribus Eccleſ. quo modo & fine ſcripſerit. 109.XIV.392.VII.

Aduerſus Iohannem Hieroſol. alioſque Origeniſtas, acriter agit. 393.II. & ſeqq. Eius cum S. Auguſtino altercationes, abſque ſciſſione charitatis. 394.IX &c. Accuſatus à Ruffino de Periarcho Origenis, ſe defendit, eiuſque errores propalat. 397.IV.399.VI.402.VIII.

Qualis eſſe conſueſceret aduerſus hæreticos. 402. IX.406.VIII.

Confutat Vigilantium hæreſiarcham. 406. VIII. pariterque hæreſes Pelagii, antequam ipſe ſe palam proderet. 411.VIII. ac poſtea per dialogum. 415.V. De origine animarum conſultus per Oroſium à S. Auguſtino, quid reſponderit. ib.VII.

Moritur in Bethleem. 420.V.

Eius ætas, elogia, & ſcripta. ib.

Multa ſpuria de rebus eius geſtis. ib.VI.

Cur Leo pingatur cum eo. ibid.

Hieroſolyma ſita in medio, vel Palæſtinæ, vel Terræ habitabilis. 34.XXXIV.

Eo ex pluribus locis deferri olim ſolitæ à Fidelibus eleemoſynæ ad egenos Chriſt. 44.XXX.

Eius clades mirabilis, prædictio per Ieſum Anani filium. 65.I. eiuſdemque præſagia, & prodigia. 68.XIII.XIV.

Obſidetur à Ceſtio Syriæ Præſide, ſed liberato magno Romanorum damno. ib XV.

Miſere laceratur factionibus ciuilibus. 69.XX

Obſidetur à Tito, & muro ingenti, incredibili celeritate vallatur. 72.I.II.

Immenſa vexatur fame, ad eſum uſque cariſſimorum liberorum. ib.III.

Capitur, incenditur, & funditus deletur, paucis memoriæ cauſa, relictis. ibid.V. Eius anni à Dauid Rege, & ab ipſa condita. ib.

Ea tanta clades à multis omnis generis hiſtoricis deſcripta. ibid.VII. Vide etiam Iudæi.

Hieroſolymam adorabant Ebionæi, quaſi eſſet Domus Dei. 74.V. Verſus eam orare vndique docuit Elxai pſeudopropheta. 105.II.

Rurſum inhabitari, ſed ab exteris hominibus, Hadrianus Imp iubet, & de ſuo nomine Æliam appellat & quid in locorum ſanctorum profanatione egerit. 130.III.137.I. & ſeqq. Noua extruitur à Conſtant. ad ſepulchrũ Saluatoris. 326.VI

Diripitur à Coſrhoe, Perſarum Rege, loca ſancta comburuntur, & Chriſtiani Iudæis venduntur, quorum 90. millia ab eis trucidantur. 614.VIII

Capitur à Saracenis, & per annos 463. poſſidetur. 636.I.

Eius pars cedit dominio Patriarchæ. 1063.VII. 1100.VI.

Recuperatur per Latinos, duce Godefredo Bulionio. 1099.VII.

Iterum capitur à Saladino. 1187.I. Gaudium in cœlis de ea capta, & qua ratione. ib.II. de peregrinatione ad eam. vide in Peregrinatio, & Terra Sancta.

Hieroſolymitana Eccleſia ſubdita Cæſarienſi maritimæ, & Antiochenæ. 39.VI.325.XXXVII.392. IX. Virgo dicta vſque ad obitum Simeonis Cleophæ eius Epiſcopi, poſt quem erroris labe ſecreto infici cœpta à Thebule. 109.I.

Quando aucta patriarchatu, & quis eius honor antiquitus. 325. XXXVII. Mater omnium Eccleſiarum, attenta eius origine, dicta. ib. Agitatur ex conflictationibus Arianorum & Semiarianorum. 351.X.

De Primatu Palæſtinæ mouet quæſtionem Cyrillus eius Eccleſiæ Antiſtes Acacio Cæſarienſi, & ideo ab illo abdicatur. 359.XXI.

Eumdem quærit Iuuenalis in Concilio Oecumenico Epheſino. ſed repellitur à Cyrillo Alexand. Vicario Cæleſtini Papæ. 431.XV.

Obtinuit illum in Concilio Chalcedonenſi. 451. XXVI.

Verum intercedente Rom. Pont. haud gauiſa eſt pacifice ea Eccleſia eiuſmodi Primatu, uſque ad quintam Synodum, qua penitus ei firmatus eſt. ib. & 454.IV. Altercantur de limitibus cum Antiochena. vide Antioch. Eccleſ.

Hieroſolymit. Epiſcoporum tempus ſedis per multa luſtra incertum, ob grauem eius Eccl. perſecutionem. 113.I.157.III.186.II. Ex genere Iudæo deficiunt ſub Hadriano, & incipiunt ex Gentibus ordinari. 138.I. Modeſtiſſimus eorum veſtitus. 34.LXXXVII. Conſueuerunt à R. Pont. iudicari, excommunicari, ac deponi. 520.X.643.III. 1107.IV.1115.IV.1198.XIII. vide etiã Appellatio. VVillelmus refragatur Apoſt. Sedi. 1138.V.

Hieroſolymitanum Concilium Apoſtolorum, de Gentib. ad circumciſionem non cogendis. 51. III
Aliud eorundem, de vſu legalium Iudæis credentibus non penitus prohibendo. 58. XLVIII.
Quatuor aſſerta eorum ibidem diuerſis temporibus celebrata Concilia. ibid.
In Encæniis. 335. IX. in quo Euſebiani ſeorſum conuenientes, Arium in communionem recipiunt. ibid. XI.
Hic conuentus, idem habitus cum Tyrio; eundemque Athanaſius vocat Exordium Synodorum Arianorum. ibid.
Sub Maximo Patriarcha, ad recipiendum Athanaſium ab exilio redeuntem. 351. IV.
Sub Iuuenale, aduerſus Eutychianos. 454. IV.
Tempore Iuſtini Imp. pro confirmatione fidei Chalcedon. 518. VII.
Sub Petro Patriarcha, pro confirmatione Conſtantinopoli ſub Mena. 536. XI.
Poſt recuperatam de manu Saracenorum Hieroſol. pro diſpoſitione eius Eccleſiæ. 1099. VIII.
Sub Legato Sedis Apoſtol. pro depoſitione intruſi Patriarchæ. 1107. IV.
Pro damnatione Henrici Imp. vſurpantis inueſtituras beneficiorum. 1111. VII. Contra Arnulphum intruſum Patriarcham. 1115. IV.
In Encæniis, de neceſſitatibus Eccleſiæ. 1136. V
Hieroſol. Templum habuit locum, vbi fœminæ, quæ Deo ſe vouerant, ſeorſum habitabãt à viris, Appar. XXI.
Itidem fœminarum portas, & loca orationis ſeiuncta à viris. 34. LXXXI.
Quot fuerit annis à Zorobabele, & poſtea ab Herode conſtructum. 31. XVI.
Ad illud vbique extra Hieroſolymam, conuerti ſoliti Iudæi quando orarent. 58. XLII.
Deſeritur à Spiritu S. & ab angelis cuſtodibus. 34. XXXVII XXXVIII.
Porticus Salomonis quamdiu perdurarit. ibid. LXXIII. Occupatur & prophanatur per ipſos Iudæos in obſidione Ceſtii; eaque intelligẽda Abominatio deſolationis à Domino prædicta. 68. XVIII.
Quæ in eo prodigia ante excidium contigerint. ibid. XIII.
Cædibus profanatur, à Zelotis factioſis, & munitur aduerſus ciues. 69. XX.
Fuit tantæ amplitudinis, ut in eo duo exercitus aduerſarii habitarent. 72. I.
Inceditur diuino motu à militibus Titi, eo inuito, & penitus exſcinditur. 72. IV. V.
Eius excidium lugere ſoliti quotannis Iudæi eo accedentes. ibid. VIII. in fin.
Eius ſanctiora ſpolia in triumphum deducta. 73. I. Vide in Vaſa.
Reſtituere curat Iulianus Apoſt. in fauorem Iudæorum ſed immenſis diuinis prodigiis opus impeditur. 363. II. III. Reſtaurat Haumar Princeps Mahometanorum, in vſum ſuæ ſectæ, ditiſſimeque dotat. 636. I. 643. I.
Ab Azizio Aegyptio demolitum, reſtituitur à Rom. Imp. 1031. II.
Rurſumque illud Saladinus ritu ſuæ legis conſecrat. 1187. II.
Hilarion, 15. annorum adoleſcentulus, viſitat Magnum Antonium, & fit monachus ſanctitate & miraculis toto orbe celeberrimus. 358. V.
Ad ſepulchrum Antonii iam ſenex accedens, anniuerſariam eius dormitionis diem celebrat. ib.
Sub Iuliano Apoſtata, toto orbe quæritur ad necem, ob diſſolutas Gentilis cuiuſdam Gazenſis Circenſium equorũ incantationes. 362. XXXII.
Signo Crucis eruptionem horrendam maris cohibet Epidauri. 365. IV.
Apud Saracenos fidei fundamenta iacit. 372. XIII. Moritur. ibid.
Hilarii, Gallicani perneceſſarii, martyrium ſub Iuliano. 362. LI.
Hilarius Arelat. S. Auguſtini diſcipulus, vna cum Proſpero Aquit. defenſionem ſcriptorum Auguſt. ſuſcipit aduerſus eorum Impugnatores. 426. IV. 430. XI. Ex monacho Lirinenſi, fit Epiſcopus Arelat. 441. II.
Præſidet Concilio Arauſicano. ibid.
Eius præſumptio ſuper Viennenſem Prouinciam, retunditur à Leone Papa & Valentiniano Imp. 445. IV. V.
Eius virtutes, & ſanctus obitus. ibid. VI. Pro reficiendis pauperibus laborat manibus ſuis. ibid.
Hilarius Pictauienſis conuertitur ad fidem iam ætate prouectus. 355. XIV.
Ex vxorato fit Epiſcopus eius ciuitatis. ibid.
Ceteris Epiſcopis Orthodoxis exulantibus, toleratur aliquamdiu à Conſtantio, ne Gallias à ſe abalienaret. ibid. XV. Fouetur à Iuliano Cæſare aduerſus Arianos. ibid. XVI.
Relegatur in Phrygiam ex Synodo Byterrenſi. 356. XVI.
Inde ſcribit ad Gallos librum de Synodis, & quo conſilio. 358. IV.
Iubetur ire ad Concilium Seleucienſe. 359. XVI.
Quamuis & verbis & ſcriptis ibi Arianos, ipſumque Conſtantinum Imp. exagitarit, nihilominus diuino miraculo permittitur redire in Gallias. 360. I. II. III.
Ei inhæret S. Martinus. 360. III.
Eius nomine vulgatus libellus de Concilio Arian. in multis deprauatiſſimus. 352. IV. 357. XIV
Ei à Centuriatoribus imperitiſſime impingitur error, qui fuit Hilarii R. E. diaconi ſecta Luciferiani 362. XLVII. Lapſos reuocat & reſtituit, frequentibus celebratis Synodis. ib. XLIX.
Accuſans apud Imp. Valentinian. Auxentium fraudulentum Arianum Epiſcop. Mediolan. non auditur, ſed vt calumniator remittitur. 369. II.
Scribit literas Circulares cõtra eundem Auxentium. ibid.
Obitus, ſcripta, & falſa quædam de eo iactata. ibidem.
Præſto eſt Clodoueo Regi contra Gothos Arianos. 507. II.
Mittitur cum aliis à Liberio Papa, ad Concil. Mediol. 354. I. Renuens ſubſcribere damnationi Athanaſii, flagellatur & in exilium pellitur. 355. III.
Hilarius R. E. diaconus, gloria confeſſionis clarus, adhæret ſchiſmati Luciferi, de non recipiendis cum dignitate lapſis. 362. XLVII.
Addit hæreſim de baptiſmo hæreticorum non recipiendo, ſed nullum habuit eius ſectatorem. ib.
Hilarius R. E. diaconus Card. mittitur cum aliis legatus ad Synodum contra Eutychetem celebrandam. 449. VII.
Peſſime habitus in Latrocinio Epheſ. vix elabitur ope S. Ioannis Euang. ibid. XII. Creatur Rom. Pont. poſt Leonem. 461. V.
Confirmat damnationem Neſtorii, & Eutychetis. ibid.
Cyclum nouum curat per Victorinum. 463. I.
Concilium Romæ celebrat in ſuo natali, de variis conſultationibus Hiſp. Eccl. 465. IV.
Antemium Imp. iurare publice compellit de non permittendis Macedonianorum conuentibus. 467. I. Moritur. ibid. II.
Hildebrandus natione Tuſcus monaſticam excolit vitam Cluniaci. 1047. II. Leoni PP. IX. delecto ab Imp. perſuadet purpuram deponere, quouſque rite eligatur à Romanis. 1049. II.
Miſſus à Romanis ad Imp pro ſucceſſore Leoni defuncto ſubrogando, creandum curat Victorem Secundum. 1054. V. Miſſus ab eo Legatus in Gallias, celebrat Concilia aduerſus Simoniacos; & Berengarium hæreſiarcham. 1055. III. IV.
Claret miraculis & ſpiritu prophetiæ. ib. III.
Quando creatus fuerit Archidiaconus Eccleſiæ R. ibid. & 1059. VI. Nicolaum II. promouet ad Pontificatum. 1058. III.
Eius natales, pueritia & educatio. 1073. VI. VII
Eius Vitam ſatyrice ſcripſit Benno pſeudocardin. ib. V. VII.
Quinam vere eius res geſtas memoriæ tradiderint. ibid.
Creatur Rom. Pont. & nomen accipit Gregorij Septimi. ib. Reliqua vide in Gregorius VII.
Hildefonſus, vide Ildefonſus.
Hildegardis Sueua ducitur in vxorem à Carolo Magno. 771. II.
Gemellos ei parit infantes. 778. VII.
Moritur fuitque pientiſſima fœmina. 786. III.
Hildegardis virginis ſanctitas, & viſiones, approbãtur ab Eugenio Papa Tertio. 1148. VIII.
Hildericus Rex Wandal. in Africa, Epiſcopos Orthodoxos exules reſtituit, & eccleſias aperiri iubet, quæ à prædeceſſore fuerant clauſæ. 522. III.
Fit captiuus à ſuis, ob ſuſpicionem colluſionis cũ Iuſtiniano Imp. necaturque à Gilimere. 530. II. 534. IV.
In eius vltionem Iuſtinianus bellum parat in VVandalos. 530. II.
Hilduinus Abbas S. Dionyſii, iuſſu Ludouici Pii Imp. colligit monumenta antiqua de eodem S. Martyre. 834. II.
Hillel. auctor ſectæ Phariſæorum. Appar. VI.
Himeranni populi, olim Iudæi, poſtea Gentiles conuertuntur ad fidem Chriſti. 515. V
Hincmarus Laudunenſis Epiſc. colligit Epiſtolas Decretales Rom. Pont. 865. III. Quanta paſſus ſit ab Hincmaro patruo ſuo Rhem. Archiep. ob defenſionem iurium Sedis Apoſt. 871. IV.
Agit pro eo Hadrianus PP. aduerſus patruum, & Carolum Regem. ib. V.
Reſtituitur à Ioanne PP. in Concilio Trecenſi, & licet excæcatus fuiſſet, permittitur Miſſam celebrare. 878. IV.
Hincmarus Rhemenſis Archiep. creatur ex monacho. 845. III.
Strenue agit pro reformatione in Concilio Meldenſi. ib. VI.
Eius electio turbatur ab Ebbone olim Archiepiſcopo, ſed confirmatur à Sede Apoſt. 847. I. Deponit ordinatos ab Ebbone, ſed in eo damnatur ab eadem S. Sede. 853. I. 866. V. Scriptis ſuis confutat errores Gotheſcalci hæreſiarchæ. 848. III. in fin. 855. III. Multiplicibus ſe maculis aſpergit in preſſura Rhotaldi Epiſc. Sueſſionenſis aduerſus Nicolaum Papam. 863. VII. VIII
Reſipiſcit tandem. 865. IV. Grauiter infamatur de falſatis literis Apoſtolicis. 866. V.
Rogatus à Nicolao, ſcribit aduerſus criminationes Græcorum in Latinam Eccleſiam. 867. IV. in fine. Virulentam ſcribit epiſtolam ad Hadrianum PP. pro Carolo Rege. 870. I.
Dire exagitat Hincmarum Laudun. nepotem ſuum, ob defenſa ab eo iura Sedis Apoſt. 871. IV
Moritur. 882. VI.
Hippocentaurus viſus Antonio Magno. 343. I.
Hippolytus Epiſc. & martyr, diſcipulus Clementis Alexandrini, quam multa ſcripſerit. 229. II.
Fuit primo Metropolita Arabiæ, deinde Epiſcop. Portuenſis. ib.
Pluſquam triginta millia Ethnicorum conuertit. ib.
Martyrium ſub Alexandro Imp. conſequitur. ibid. III.

Eius ſtatua in cathedra ſedens, non ita pridem inuenta, vna cum Canone de ratione Paſchatis. ibid.

Hipponenſe Concil. in Africa, pro reſtituenda Eccleſ. diſciplina. 393.V.
Eius ciuitatis fuit Epiſcopus Magnus Auguſtinus. 395.XIII.
Capitur à VVandalis poſt 14. menſium obſidionem. 430.IX.

Hiſpalenſe Concil. de diſciplina Eccleſ. ſub S. Leandro. 594.III.
Aliud ſub S. Iſidoro, de cōtrouerſiis Eccleſ. 619.I.
Eius Eccleſiæ Primatus totius Hiſpaniæ, quando tranſierit ad Toletanam. 649.VIII. in fine

Hiſpania à quibus receperit Euangelium 44.III. 61.I. An eo vnquam profectus ſit Iacobus Apoſtolus. 44.II. itemque Paulus 61.I.
Eius Eccleſiæ primatus vbi conſtiterit, vide in Hiſpal. & Toletum. Sedes Epiſcopales, quo tempore, quove numero, & qua auctoritate conſtitutæ. 675.II. Epiſcoporum nominationem vſurparunt ſibi olim Reges; & quid de ea re decretum in Synodo Tolet. 681.XIV. Metropolitani ſubeſſe tantum voluerunt Ro. Pont. non alicui Primati. ibid. Eius Officium. vide Officium.

Hiſpanica Concilia aduerſus Arianos. 368 IV.
De iis quæ certis locis habita ſunt, vide ſub ſingulis eorum nominibus. Pſeudoconcilium ſub Saracenis, aduerſus martyriū & martyres 852.II.

Hiſpaniæ occupantur à VVandalis, Alanis, & Sueuis, qui eas inter ſe partiuntur. 409.V.
Meruerunt tradi barbaris ob ſcelera & impuritates ſuas. ibid.
Inuadunt quoq; eā Gothi, pulſi è Galliis. 414.I.
Regum antiquum iuramentum, de non permittendo aliquem degere in ſuo regno, qui non eſſet Catholicus 638.I. Regi defuncto ſucceſſorem deligere, in Epiſcoporum & procerum poteſtate eſſe, ſtatuit Concil. Tolet. 653.II. 681.XIII.
Summa Epiſcoporum auctoritas in regni adminiſtratione. 683.IV. Reges vnde habuerint titulum Catholici. 638.I. 738.II.
Sub VVitiza Rege impiiſſ. Hiſpania apoſtatat ab Eccleſia Rom. cui ea tradita fuerat, etiam quantum ad ius & proprietatem; & ex ea apoſtaſia, ſimulque deſertione diſciplinæ, meruit ſubiici duriſſimo iugo Saracenorum. 701.VII. 713.VI.
Recuperatur longè poſt ſub auctoritate & cenſu Eccleſiæ Rom. 1073.X.
Redditur etiā vectigalis S. Iacobo, ob auxilium ab eo ſuſceptum aduerſus Saracenos. 844.V.
Ferdinandus eius Rex iubetur à Victore PP. & Synodo Turonenſi, deponere titulum Imperatoris quem vſurpauerat, & ſubiectus eſſe Imperatori Germaniæ, quod & ipſe exequitur. 1055.V.

Hiſtoriæ lectio quam conferat præcipuam vtilitatem. 550.V.

Hiſtoria epiſtolaris omnium certiſſima. 552.II.

Hiſtorici Eccleſiaſtici, Euſebius, Socrates, Sozomenus, Theodoretus, Ruffinus, & alii, quales in ſuis hiſtoriis fuerint, vide ſub ſingulis eorū nominib.

Hiſtriones vrbe pulſi à Tiberio. 23.I.

Homeritæ populi, quo tempore conuerſi ad Chriſtum. 522.V.
Dire vexantur ab eorum Rege Dunaan facto Iudæo, ſed liberantur diuinitus ab Elesbaan Æthiopum Rege Chriſt. ibid.
Rurſum Iudæo Regi ſubiecti, ſubiugantur ab Auximitis. 541.V.

Homo Dominicus, vtrum dici poſſit Chriſtus. 373. III.

Hominum duo genera, ab Angelis facta, conſtituit Saturninus. 120.XI. Tria genera Valentinus. 145.II.

Homines duos ab Angelis creatos, nempe Cain & Abel, &c. dicebant Sethiani. 145.IX.

Homines ſuos eſſe ſolos, reliquos autem ſues & canes, dixit Baſilides. 120.IX.

Homuncioniſtæ hæretici, qui & Photiniani, qui Chriſtum hominem tantum aſſererent. 357.II. Vide in Chriſtus.

Honoratus fundator cœnobii Lirinenſis. 426.V.
Eius patria, genus & vitæ inſtitutum. ibid.
Creatur Arelat. Epiſcopus. ibid.
Eius vita ab Hilario ipſius diſcipulo & ſucceſſore ſcripta. 445.VI.

Honoratus Epiſcop. Vercellenſis, diuinitus monetur, ferre viaticum S. Ambroſio morienti 397.VIII.

Honoratus Bituricen. Epiſc. celebrat Concil. Aurelian. 536 XIV. & Aruernenſe. 541.VII.

Honoria Valentin. Imp. ſororis impudicitia. 454. poſt nu. V. Attilam concitat contra Remp. ibid.

Honorius filius Theodoſii Magni naſcitur. 384. V II.
Creatur à patre Imperator. 393.I. Poſt obitum patris, ſuccedit in Imperium Occidentale ſub cura Stiliconis Ducis. 395.V.
Confirmat priuilegia ab Impp. Catholicæ Eccleſiæ collata. ibid. VII.
Capitale ſupplicium decernit in facientes iniuriam perſonis & rebus Eccleſ. 398.V.
Reſtituit Epiſcopis iudicandi inter laicos auctoritatem. ibid. XIII. 408.VII.
Templa idolorum vbique dirui iubet. 399.IX.
Iudæorum collectas vetat. ibid. XII.
Manichæos in Africa comprimit & immunitatem Eccleſ. confirmat. ibid. XIII.
appellationes à Iudiciis Eccleſiaſticis ad ſæcularia prohibet. 400 XVIII.
Reſtituit ludos Sæculares, & Gladiatorios, magno ſuo & Vrbis damno. 404 I.II.
Monet fratrem Arcadium, de pacificanda Eccleſia Orient. commota ob expulſionem Chryſoſtomi. ibi. XIII.
Agit apud eum pro celebrando Concilio in eadem cauſa. 405.III.
Donatiſtas ſeueris edictis exagitat, magno fructu. ibid. IV. 414.III. itemque alios hæreticos. 407.I.
Decernit bello agere aduerſus fratrem Arcadium, ob cauſam Chryſoſtomi, ſed impeditur à tyrannis emergentibus. 407.VIII.
Stiliconem ſocerum ſuum (cuius duas filias ſingulas vxores habuit, vtraque tamen virgine defuncta) proditorem Imperii detectum, necari iubet. 408 IV.V. Violationem eccleſ. immunitatis, crimen maieſtatis eſſe decernit. ibid. IV. Omnes hæreticos iterum reprimit. ib. VII. nec non Paganos, & Iudæos. 409.IV. Redigitur in anguſtum ab Alarico. 409.III. 410.II.
Piis ſuis edictis alia minus rectè à ſe facta reformans auertit extremam vrbis deſolationem ſub Alarico, & tyrannos debellat. 409.IV. 410. XI. 411.VII. 414.III. 423.I.
Collationē illam famoſiſſ. Carthag. inter Cath. & Donatiſtas fieri iubet. 410.XII.
Ac poſt illam obſtinatos Donatiſtas mulctat. 412.I.II.
Triumphat de Attalo tyranno. 414.I. Ei barbari inuaſores Imperij, offerunt inter ſe digladiari pro ſecuritate ipſius. ibid. II.
Exilij pœnam irrogat Pelagio hæreſiarchæ, eiuſque ſectatoribus. 418.II. 419.VI.
In ſchiſmate Eulalij aduerſus Bonifacium Papam, quam pie ſe geſſerit, ac tandem cauſam Bonifacio adiudicarit. 419.I.II. Moritur. 423.I.

Honorius Rom. Pont. creatur. 626.I. Quam prudenter & ſincere ſe geſſerit in cauſa hæreſis Monothelitarum: defenditurque à calumniis eius approbationis. 633.IV. 681.III. 683.II. Curat re Anglic. & Scot. Eccl. 633.VIII.IX.
Aufert ſchiſma Iſtrianum de Tribus Capitulis. 638.II. Moritur per omnia laudatiſſimus. ibid.
Nomen eius quomodo inter hæreticos irrepſerit in Acta Sextæ Synodi, & alia antiqua monumenta. 681.V. 683.II.

Honorius aſſertus II. Antipapa Cadalous. Vide Cadalous.

Honorius, legitimus eius nominis Secundus eligitur Rom. Pont. ex Epiſc. Oſtienſi. 1124.III. Quædam minus legitime in eius electione tranſacta, plene purgat. ibid. Confirmat electionem Lotharii Germaniæ Regis eiuſque aduerſarios excommunicat. 1125.III. Cognoſcit de cauſa duorum præcipuorum Orbis Abbatum, Cluniacenſis, & Caſſinenſis, variorum criminū reorum. 1126.I. Rogerium Siciliæ Comitem rebellantem compeſcit vtroque gladio. 1127.I. Patriarchas Aquilei. & Venet. deponit per Legatum. 1128.I. Moritur 1130.I.

Horarum diuiſio apud Iudæos, & Romanos. 34. XLVI. Qua hora natus Chriſtus. Appar. XXXVII. & qua paſſus. 34 XLVI

Horæ Domini operib. & paſſioni conſecratæ, à poſteris celebratæ ſacris precum officiis. 34.XLVII.

Horarum ſeptem Canonicarū inſtitutio. 34.LXXII 51.XIX.XX. Vide etiam Preces.

Hormiſda creatur Rom. Pont. 514.I. Mittit ad eum Clodoueus Franc. Rex coronam. ibid. II. S. Remigio legat vices ſuas in Gallia ibid. Anaſtaſii Imp. ſubdolis literis interpellatus de celebratione Synodi Oecumenicæ, Legatos mittit ad explorandum eius animum. 515.I. Deluditur ab eo. 516. I.II. Rurſum aliā legationem mittit, quæ peſſime ab impio Imp. habita eſt, ipſeq; minaces ab eodem literas accipit. 517.I.II. Anaſtaſio impio Imp. extincto, rogatus à Iuſtino, & Eccleſia Orient. mittit Legatos ad conciliandam pacem, & lapſos reſtituendos. 518.X. 519.II. Quid ei cum monachis Scythis, Eutychianam hæreſim auctam Theopaſchitarum blaſphemia profitentes. 519. VIII. 520.VIII.IX. Exigit ab Epiphanio Epiſc. Conſtant. debitam legationis in electione obſeruantiam. 520.II. Id eo præſtante, ipſe eidem vices ſuas legat ad res fidei curandas 521.II. Quam fortem ſe paternarum traditionum, & antiquæ fidei cuſtodem præbuerit. ib. Moritur. 523.I. Filium habuit Siluerium poſtea Rom. Pont. ex coniugio ante ordines. 536.XII.

Hormiſda Perſarum Rex ſuccedit patri Coſrhoi. 581.I.
Eius infeliciſſimus exitus, rebellantibus ſubditis, & proprio filio. 590 XV.

Hoſanna vox quid ſignificet, & quis eius vſus. 34.III

Hoſpitalitatis effuſum ſtudium apud primos Chriſtianos 75.V.VI. Numerata inter Catholicæ cōmunionis ſymbola. ib. Vide etiam Agapetæ virg.

Hoſpitalium S. Antonii miniſtrorum Ordo inſtitutus. 1095 VIII.

Hoſpitalariorum Fratrum Hieroſolymis inſtitutio. 131.IV. Exempti priuilegio Pontificio à decimis, aliiſque iuribus Epiſcopalib. aduerſarios experiuntur ipſos Epiſcopos. 1155.VII

Hoſpitalariorum S. Spiritus Ordo erigitur in Gallia. 1198.XIV.

Hoſtilianus Perpenna creatur à Senatu Imperator ad perſequendos Chriſtianos. 255.V.
Moritur ex peſtilentia. ibidem.

Hubertus Epiſcopus Leodienſis Brabantios conuertit ad fidem, prædicatione & miraculis. 699. I.
Prædicat quoque aliis populis finitimis, & tandem ſanctè moritur, longeque poſtea eius corpus integrum reperitur. 828.II

Hugonis De Alatro Cardinalis, inſignis pietas erga Gelaſium II. *Rom. Pontif.* 1118. III.

Hugo Blancus, ſiue candidus, Cardinalis, ſchiſma facit ab Eccleſia Rom. 1059. I. *Veniam petens recipitur ab Alexandro* II. *& ab eo miſſus Legatus in Hiſpaniam, celebrat Concilium Barcinonenſe.* 1064. III. *Rurſum mittitur eo Legatus à Gregorio* VII. *pro iuribus Eccleſiæ Rom.* 1073. X. *Iterum abripitur in partes ſchiſmaticorum aduerſus Greg.* 1075. VII. *Calumnias in eum nectens, agit apud Henricum Regem vt Pontifica-tu eiciatur.* 1076. III. *Excommunicatur in Synodo Roman.* 1078. I. *Agit pro eligendo Guiberto Antipapa.* 1080. VI

Hugo Carthuſianus, factus Epiſcopus Lincolnienſis in Anglia, reſiſtit Regi exigenti pecunias ab Eccleſiis. 1189. II. *Dictus Regum Malleus. ibid. Extumulat pellicem Regis, in Eccleſia ſepultam.* 1191. IX.

Hugo Cluniac. Abbas ſuſcipit de fonte ſacro Henricum III *poſtea Imp.* 1021. I. *Stephanum PP. morientem tutatur ab inſultibus dæmonum.* 1058. I. *Alphonſum Hiſp. Regem liberat à vinculis.* 1074. VIII. *Fidem ſuam interponit apud Gregor. P.* VII. *pro Henrico Rege* 1077. I. *Caſsinum pergens, init ſocietatem vtriuſque Congregationis, Caſſin. & Cluniac.* 1083. III. *Moritur.* 1109. II.

Hugo Dienſis Epiſcop. Legatus Sedis Apoſt. plura celebrat in Galliis Concilia de rebus Eccleſ. 1080. XVI *Transfertur in ſedem Lugdunenſem, ibid. Excommunicatur à Victore PP.* III. *quod inuidia Sedis Apoſt. ſchiſma fecerit.* 1087. III. *Ab Vrbano* II. *priſtinam Legationem accipiens, celebrato Concilio excommunicat Guibertum Antipapam, Henricum dictum Imp. & Philippum Franc. Regem.* 1094. II. *Rurſum ſuſpenditur ab eodem Vrbano quod non acceſſerit ad Concil. Placentinum.* 1095. I. *Abutitur imperioſe nimis legatione ſua & quæ eius ea de cauſa altercationes cum Iuone Carnotenſi.* 1099. III.

Hugo Etherianus ſcribit aduerſus Græcos de proceſſione Spiritus S. mittitque ad Alex. PP. Tertium. 1177. XI.

Hugo Gratianopol. Epiſcopus creatur 1080. XVI. *Petit Cluniacũ, & inde rediens Gratianopolim, vna cum S Brunone petit Carthuſiã.* 1086. IV. *Agit pro excommunicatione Henrici Imp. inueſtituras beneficiorum ſibi vſurpantis.* 1112. III. *Itemque pro damnatione Petri Leonis Antipapæ.* 1130 VIII. *Moritur & ſolemni ritu canonizatur.* 1134. I.

Hugo puer quinquennis eligitur in Archiep. Rhem. 925. II. *Eiicitur ab Artaldo monacho.* 933. I. *Reſtituitur à Concilio Sueſſionenſi, & pallium accipit à Rom. Pont.* 941. I. *rurſum eiicitur à Ludouico Rege.* 947. I. *Subreptitias literas obtinet ab Agapito Papa. ibid. Excommunicatur in Concil. Engelheim.* 848. II. *Iterum reiicitur à Papa.* 962. II.

Hugo de S. Victore, doctor Pariſ. ſcribit aduerſus Ioannem Archiep Hiſpal. apoſtatam. 1136. IV.

Hugo cognomento Capetus ex repromiſſione Sanctorum eligitur Rex Franc. reiectis propinquioribus de genere Carolinorum. 987. III. *Fuit & ipſe ex eo genere. ibid. Agit aduerſus Arnulphum Archiepiſc. Rhem. apud Rom. Pontif.* 991. I. *Submittit ſe iudicio Sedis Apoſt.* 994. I.

Hugo Prouinciæ Comes creatur Rex Italiæ. 926. I. *Vincit Arnoldum Bauariæ Ducem.* 923. I. *Inceſtus eius cum Marozia* 933. I. *Plures ſimul Epiſcopatus affini ſuo tradit.* 936. V *Ob fœdus cum infidelibus, diuinitus pellitur.* 944. II. 945. I. *Fit monachus.* 945. I. *Moritur.* 998. I.

Hugonis marchionis Etruriæ obitus, pietas & miraculum, in liberanda matre à ſuſpicione adulterii. 1001. IV.

Humberti Epiſc. Angli, martyrium à Danis. 870. IV.

Humana ſacrificia à gentilibus fieri ſolita. 132. IV. 315. IX. 362. XXXVI. 363. VI. XV.

Humbertus Epiſcop. Siluecand. S. R. E. Card. mittitur vna cum aliis, Legatus à Leone PP. Conſtantinopolim, ad pacem inter Latinos & Græcos conciliandam. 1054. I. *Eius ingentes virtutes, & eximia doctrina. ibi. Confutat egregiis ſcriptis obiectiones Michaelis Patriarch. Conſtantin. aduerſus Latinos, ipſumque obſtinatum in erroribus in ſua legatione publicè excommunicat.* ibid. III. *Conſcribit iuſiurandum, quo Berengarius hæreſiarcha ſuum errorem damnauit.* 1059. III. *Iniurioſis ſcriptis laceſſitus à fidifrago Berengario, defenditur à Lanfranco.* ibid. IV.

Hunegundis virg. inuentio, feriatio & miracula. 954. VI.

Hunericus filius Genſerici Regis VVandalorum ducit in vxorem Eudociam filiam Valentiniani. III. *captiuam.* 455. IV. *poſt mortem patris regnat in Africa.* 476. IX. *Duriſſ. conditionibus Epiſcoporum Eccleſiæ Carth. accipere permittit.* 480. I. *Diriſſime ſæuit in ſuos, firmandi ſibi cauſa regni, adeo vt & fratrem ſuum peremerit, & Patriarcham ſuæ ſectæ Arianæ cremauerit.* 481. II. *Crudeliſſimam excitat in Catholicos perſecutionem, qua 4966. omnis generis clericos in deſertum pellit.* 483. V. *Omnes Africæ eccleſias Cathol. vna die claudi iubet, augetque ſæuiſſime perſecutionem.* 484. VI. *Miſerrime perit.* ibid. IX.

Hungari Galliam Ciſalp. nam populantur. 902. II. *Saxonum eccleſias deuaſtantes, diuinis prodigiis conſumuntur.* 916. I. *Rurſum depopulantur Italiam, & Gallias inuadentes repelluntur.* 924. I. *Ingenti prælio vincuntur ab Henrico Rege Germ.* 933. II. *aliòque omnium maximo, ab Ottone Magno Henrici filio.* 855. II. *vide etiam Auares & Hunni. Conuertuntur ad fidem prædicatione S. Adalberti Pragenſis Epiſcop.* 989. I. *Dux eorum Stephanus titulum & coronam regiam obtinet à Rom. Pont. ipſamque Hungariam offert Apoſtol. Sedi.* 1000. II. III *Ea Eccleſ. mirifice floret ſub eodem Stephano Rege.* 1002. IV. *Turbatur admodum poſt eius obitum.* 1038. III. *& dire vexatur ab apoſtatis* 1047. V.

Hungaricum Concil. contra inueſtituras laicorum. 1111. VII.

Hunni populi vnde. 376. II. 442. II *Necem inferunt S. Vrſulæ, & aliis vndecim mille virginibus.* 383. II. *Vocantur à Ruffino proditore Imperii, in cladem Orientis.* 395. VIII. *Quando & à quibus acceperint Chriſtianitatem.* 396. V. *Eorum mores feri, per fidei cultum mutati in ſanctos.* ibid. *Alii erumpunt ſub Duce Attila. Vide Attila. Alii ſub Iuſtiniano diriſſimam inferunt cladem Imperio Orientali, adeo vt coactus ipſe fuerit pecuniam eis annuam polliceri.* 539. II. *Rurſumque alii, Cotriguri dicti, omnia depopulantes, vix ob inuaſione Conſtantinopolis repulſi ſunt per Beliſarium; quibus & annuum promiſſum eſt tributum.* 558. III. *Vide etiam Auares & Chaianus. Subiugantur tandem penitus à Carolo Magno.* 798. II. *Vide etiam Hungari.*

Hyacinthi duo martyres ſub Traiano. 100. V. 108. III.

Hydaſpis vaticinio vſus Paulus Apoſt. aduerſus Gentiles Appar. XI.

Hydroparaſtæ hæretici, qui & Aquarii, exagitati à Theodoſio magno. 381. XI. *vide Aquarij.*

Hyginus ex philoſopho creatur Rom. Pontif. x. 154. I. *Martyrio coronatur ſub Antonino Pio.* 158. I. *Pius an Anicetus ei ſucceſſerit.* ibid. II.

Hymenæus creatur Hyeroſol. Epiſc. 266. I. *intereſt Concil. Antioch. contra Paulum Samoſat. ibid. Moritur.* 296. III.

Hymnus quem poſt Cœnam Dominus dixit, qui fuerit. 34. XIX. *Confinxerunt quendam eo titulo Priſcillianiſtæ.* 381. XVI.

Hymni à Catholicis poſt Nicæn. Synodum compoſiti ſecundum traditam in ea fidei regulam. 325. XLVI. *Antiquos abdicantes hæretici, ſuos introduxerunt, ad nouos compoſitos muſicos modulos.* 60. XV. *Ab Eccleſiaſticis Catholicis auctoribus ſcriptos recipit Eccleſia; & quinam ex antiquis eiuſmodi hymnos conſcripſerint.* ibid & 400. XVI.

Hymnorum vulgarium cantus in Eccleſia prohibitus à Concil. Laodiceno. 314. XIV. *Eiuſmodi cantus cauſa, obortæ Conſtantinopoli contentiones inter Catholicos & Arianos* 400. XVI. *Vide etiam Cantus & Pſalmus.*

Hymnus Glorificationis, & Triſagii. vide ſub iis nominibus. Hymnus Te Deum Laud. à quibus compoſitus. 388. *poſt* IX.

Hypapanti feſtum, ſiue Occurſus, qua occaſione inſtitutum Conſtantinopoli. 544. III. *Vide Præſentatio.*

Hypatia virgo Alexandr. celeberrima eius temporis philoſophorum, furore populi necatur ob ſuſpicionem quandame 415. VIII.

Hypoſtaſes tres in Trinitate dicendæ, ſtatuitur in Concilio Alexandrino ſub Oſio. 319. III. *Id nomen in Perſonis diuinis omnino proſcribũt Acacianiin Conciliabulo Conſtantinop.* 359. XX *Eius, & Vſiæ differentia, & quæ de his vocibus olim in Eccleſia controverſia, quaue in re tandem conuenerint Orientales & Occidentales.* 362. XLII. XLIII. 372. III. 378. XV. *Hypoſtaſeon, ſeu Perſonarum proprietates, confuderunt Apollinariſtæ.* 373. III. *Vide etiam Perſona. Subſiſtentia.*

Hyſſopus ad quid in Cruce Domini, & quæ eius natura. 34. XXXII.

I.

Iacenſe Concil. in Hiſpan. de diſciplina Eccleſiæ. 1060. I.

Iacob quomodo fuerit parens Ioſeph. ſponſi B. Virginis Appar. XVIII.

Iacobi tantummodo duo in Euangelio, iidemque Apoſtoli. 34. LXXXIII.

Iacobus Alphæi, cognomento Iuſtus, & Frater Domini dictus. vnus ex XII. *Apoſtolis, ſindone amictus incedere ſolitus.* 34. XXI. LXXXVII. *Eius ætas tempore paſſionis Domini.* ibid. *Apparens ei Chriſtus poſt reſurrectionem ſuam panem manducandum offert, & quare.* ibid. LIII. *Rurſum ei Dominus ante ſuam aſcenſionem ſeorſum apparet.* ibid. LX.

Conſti-

Conſtituitur omnium primus Hieroſolymorum Epiſcopus 34. LXXXIII. Eius cathedra lignea conſervata ad poſteros.ibidem. LXXXIV. itemque Stola.ibidem. LXXXVI. Sanctitatem venerantur ipſi Chriſtianorum hoſtes.44.XIX.63. II.
Eius nomine ſuppoſitum ab hæreticis Euangelium 44.XXVI. Intereſt Concilio Apoſtolorum. 51. III. Ab eſu carnium & potu vini abſtinuit. 57,LVI.
Glorioſiſſimum conſequitur martyrium à Iudæis. 63.I. Hieroſolymorum excidium in eius vindictam necis obvenìſſe, creditum à multis Iudæorum. 44.II.
De eius Epiſtola Catholica, & Miſſa. ibidem. III.V.
Iacobus Zebedæi, frater Ioannis, vnus ex XII. Apoſtolis vocatur à Chriſto 31. XXI. necatur ab Agrippa Rege. 44.I.
Res geſtæ ab hæreticis conficta. 44.XX.
Vtrum profectus vnquam ſit in Hiſpaniam. ibi. II. Corpus eo translatū diu deliuit. ibid IV. Invenitur & frequentiſſima peregrinatione viſitatur, ingentibuſque coruſcat miraculis. 816. III.
Ipſe Apoſtolus pugnare ſ pius conſpic tur in prælis adverſus Saracenos. 844.V.1037. III. & adverſus Northmannos. 968.V.
Eius Eccleſiæ Compoſtellanæ vectigalis ſit Hiſpania 844.V. Vide etiam Compoſtella.
S. Iacobi ſacer Ordo militum in Hiſpania. 1198. II.
Iacobus Niſibenus Epiſcopus, miraculis clarus, & ſcriptor illuſtris, intereſt Magno Concilio Niceno 325.IX. Perſas Niſibin obſidentes precibus ſuis vexat, & removet. 338.IV. Eius defuncti oſſa, cuſtodia vrbis. ibid. Iis vero inde ſublatis à Iuliano Apoſtata, vrbs confeſtim patuit Perſis. 363.VIII. Vide etiam Niſibis.
Iacobus Syrus, à quo Iacobitæ hæretici, reſpuit Concilium Chalcedon. 452.IV.
Eius ſectatores aliis etiam nominibus dicti, 535. XI.
Fuit quoq; auctor multiplicis Armeniorum ſectæ. ibid.XIII.
Iacobus alius Syrus, inſignis anachoreta, ſtrenue agit pro Concilio Chalced. aduerſus Eutychianos. 458.III. A Perſis ſagittis impetitus, eorum manus, at cuſque immobiles permanent, quibus ipſe rogatu Regis priſtinum vſum reddit. 502. X.
Iani fores ſub Auguſto quoties, & quibus temporibus clauſæ. Annal.num. IV. A Veſpaſiano clauduntur poſt confectum bellum Iudaicum. 73. I.
Ianua vrbs donatur Rom. Eccleſiæ. 712. III. deuaſtatur à Pœnis 936. IV. Ianuenſium res præclarè geſtæ in Oriente aduerſus Saracenos. 1101. III. Cineres S. Ioannis Bapt. ſtæ deferunt in ſua. ibidem.
Ianuariæ Calendæ conſecratæ à Domino, à Chriſtianis magno honore celebratæ. 1. I. Gentilitios earum ritus aufert Ambroſius Mediolani. 377. V.
Redarguunt eoſdem, à Chriſtianis in vſum receptos, Petrus Chryſoſt. & Maximus Taurin. 439.IV.
Ianuarii Beneuentani Epiſcopi, ac ſociorum, martyrium in perſecutione Diocletiani. 305.I.
Ingens perenne miraculum de eius ſanguine. ibidem.
Ibas Edeſſenus Epiſcopus, qui aliquando ſenſerat cum Neſtorio.accuſatus à ſuis clericis, probatur Catholicus in Iudiciis Tyrio & Beritenſi, necnon in Concilio Oecum. Chalcedon. 448. VII.
Eius epiſtola de qua controuertebatur, qua ratione ab iis probata, & in Quinta poſtea Synodo improbata. ibid IX.
Exilio relegatur opera Eutychetis. 449. IV.
Deponitur in Latrocinio Epheſino ab Eutychianis, & quanta in exilio paſſus fuerit. 449. XI. XII.
Reſtituitur in Concilio Chalcedon. 451. XXVI.
Eius Epiſtolæ quæſtio fuit vnum ex tribus Capitulis 538. VII. Vide Capitula Tria. Falſa de eo aſſerta repeririuntur in Actis Quintæ Synodi. 553. XI.
Iberi domiti à Traiano. 108. II. Eorum Rex petit Romam ſub Antonino. 163. II. Quibus temporibus, & per quos, conuerſi ad fidem Chriſt. 327. V.
Defenduntur à Iuſtino Imp. aduerſus Perſas (ſub quorum erant dominio) ob religionem eos infeſtantes. 522. IV.
Iconienſe Concil. in cauſa baptiſmi hæreticorum. 258. V.
Iconij Soldani mater, ipſeq; fiunt Chriſtiani. 1169. VI. Vide Soldanus Iconium capitur mirabiliter à Duce Sueuiæ 1190 III.
Iconomachorum, & Iconoclaſtarum origo ex Iudæis & Saracenis. 723. II. 726. II. 787. V. Iidem fuerunt & Hagiomachi. 727. I. Itemq; parum hominem Chriſtum dixerunt. 741. II.
Dicti quoque Timolcontes, & quare. 754. VII.
Damnantur in Concilio Oecumen. Nic. II. 787. V. VI. Vide etiam Imagines.
Pelluntur in exilium à Michaele III. & Theodora Augg. poſtquam in Oriente præualuiſſent per 120. annos. 842. III. IV.
Rurſum damnantur in Octaua Synodo Oecumenica. 869. VI.
Suppoſuerunt ſcripta nomine S. Epiphanii. 392. XI.
Idacius & Ithacius vide in Ithacius.
Ideas Platonicas Valentinus introducere conatus eſt in Eccleſiam. 145. I.
Idololatria decreſcit fundamento Eccleſiæ Romanæ. 45. XVII.
Idola frangere diſpendio vitæ ſuæ, haud conceſſum Chriſtianis à Concilio Elberino. 303. II.
Idolorum omnia templa ſpoliauit ipſorum idolorum cultor, Nero 57. LI. & Maximinus Thrax. 235. II.
Idolorum templa converſa in eccleſias Sanctorum. 44. XXXVI.
Variis locis demolita à Chriſtianis ſub Philippis Impp. 253. IV. Paſſim ſub Conſtantino & ſeqq. Impp. Chriſtianis 526. V. XV. 389. XV. XVII. 399. IX. 401. VIII. 420. I. & aliis pluribus locis.
Idolorum templum ne reficeret Epiſcopus, qui illud diruerat ſub Iuliano, maluit horrendis tormentis vitam finire. 362. XXXIV.
Itemque alius in Perſide. 420. II.
Eorum reliquiæ funditus euerti iuſſæ à Theodoſio Iuniori. 423. II.
Spoliatio non debebat fieri à Chriſtianis in proprium vſum, ſed in pauperum. 389. VIII.
Idololatria reuiuiſcit ſub Theodoſio Iuniori; ſed ab eo compeſcitur, & ab eruditiſſ. ſcriptoribus Chriſtianis confutatur. 439. III.
Idolothyta. Vide in Cibus immolat.
Idumæi facti Iudæi. Appar. poſt. num. II.
Ieiunia Phariſæorum & Manichæorum, qualia. 34. XLVII.
Itemque Priſcillianiſtarum. 381. XVI.
Ieiunia non commendat Eccleſia, vt cibos abominetur. 57. LV.
Multiplicis generis, ex inſtitutione Apoſtolica. ibidem. LVII. & ſeqq.
Quædam arbitrio Epiſcoporum ſanciri ſolita. ibidem. LXIII.
De ieiuniis, vide etiam in Feria. Hebdomas. Quadrageſima. Sabbatum. Quatuor tempor. &c.
Ieiuniorum mirabilis apud antiquos obſervantia. 57. LVII.
Qua hora ſolverentur. ibid. LIX.
Miraculis comprobantur. ibid. LXIII.
Damnata ſunt à Gnoſticis, 120. XIV.
Euſtathianis, 319. IX.
Maſſalianis, 361. IX.
Vigilantio. 406. VII.
Seruanda ſecundum locorum conſuetudines, monuit Monicam Ambroſius. 384. VI.
Montani qualia, & cur damnata ab Eccleſia. 173. VI.
Monachorum, quam diverſa ab illis. ibid.
Ieiunantes Chriſtiani Romæ calumnioſe Manichæi vocati, quod iſti hæretici ſanctitudinem affectarent. 372. XIV.
Quibus diebus ieiunare ſolerent. 367. IV.
Ieiunii violator Præfectus, acriter redargutus à Greg. Naz. 384. VII.
Ieiunii violatoribus inflicta à Kiouenſibus dentium auulſio. 1018. I.
Eorum ſpatia dilatata in Concilio Salegunſtad. 1022. II.
Auſteriora nimis imprudenter conſtituerunt poſtea Gallicani Epiſcopi, quaſi in ſufficientem remiſſionem omnium peccatorum. 1034. I.
Ieiunii virtute ingens obtenta victoria de Saracenis. 1123. II.
Quinquennale cunctis fidelib. indicit Greg. PP. VIII. pro rebus deploratiſſimis Terræ Sanctæ. 1187. III. prohibita inter Aſcenſionem & Pentecoſtem. 1004. I.
Ieſſæi nominati Chriſtiani, à Ieſu, ſive à Ieſſe, initio Eccleſiæ. 64. II.
Iesvs nomen impoſitum Domino. 1. I. In nomine Iesv, Chriſtiani demonia eiiciunt. 56. II.
Id ipſum ſuo damno tentant Iudæi exorciſtæ. ibid. I.
Ieſum à Chriſto diuiſit Cerinthus, & Ieſum paſſum eſſe, Chriſtum impaſſibilem remanſiſſe, &c. aſſeruit. 60. II. 97. VII.
Ieſum transformaſſe ſuam ſpeciem in Simonem Cyrenæum huncque eſſe crucifixum, aſſeruit Baſilides. ibid. & 120. VI.
Ex Ioſeph natum, vt ceteros homines dixit Carpocras. 120. XII.
Reliqua videns in Christvs.
Ieſus filius Anani, homo plebeius, mirabiliter prædicat venturam cladem Hieroſolymitanam. 65. I.
Ignatius, an Euodius, ſucceſſerit Petro Apoſtolo in Eccleſia Antiochena. 45. IV.
Sedet ſolus poſt Euodii martyrium. 71. VII.
Aſſeritur fuiſſe puer ille, quem Dominus produxit ad commendandam ſimplicitatem. ibidem.
Perſecutione agitur ſub Domitiano Imp. 93. III. Sub Traiano Romam vinctus mittitur, & dentibus leonum in theatro martyrium conſequitur. 109. II. VI. 110. I. Reliquiæ confeſtim à Syris magno triumpho Antiochiam relatæ, continuis miraculis clareſcunt. 110. II.
Quando Romam delatæ. 540. IX. 637. I. Epiſtolæ quot, & quales. 109. III. IV. V
Ignatii Antioch. Epiſc. & mart. Reliquiæ Romam relatæ. 540. IX. 635. I.
Ignatius Michaelis Imp. filius, caſtratur à Leone Armeno. 813. IV. Ex monacho creatur Epiſcop. Conſtantinop. 847. X

Depo-

Deponit in Concilio Gregorium Epiſc. Syracuſ. petitq; confirmationem à Rom. Pontif. 854.II. Excommunicat Bardam Patricium, Imperij rectorem ob eiectam coniugem, & pellicem ſubintroductam, eaq; de cauſa ipſe ab eo eijcitur multaq; immenſa mala patitur. 858.IV. Rurſum crudeliſſime tractatur, quod renuntiare nollet ſedi. 859.VIII. Exauctoratur ſolemniter in Conciliab. Conſtantinop. denuoque horribilia patitur. 861.I. IV. Fit terræmotus ingens ob eius perſecutionem, qui tunc tantum quieſcit, cum ipſe pacifice agere permittitur in ſuo monaſterio. ibidem IV. Appellat cum ſuis Roman. Pontificem. ibi. V. Reſtituitur ab eo, Photio inuaſore excommunicato. 863.I. Reſtituitur in ſedem à Baſilio Aug. legatoſque mittit Romam aduerſus Photium. 867.IX.XI.

Confirmatur eius ſedes in Synodo VII. Oecumen. 869.IX.

Perperam ſibi vſurpat diœceſim Bulgarorum, contra Rom. Eccleſiam. ib.XIII. 870.VI.

Arguitur ea de re ab Hadriano Papa. 871.I.

Iubetur ſub excommunicatione à Ioanne VIII. ceſſare ab ea. 878.I. Moritur, & vt Sanctus colitur, miraculis inſignis: excuſaturq; de rebus Bulg. ib. VIII. Violatur eius ſepulchrum à Photio, ſed non impune. ibid. IX.

Ignis eruptiones ex monte Veſuuio. Vide Veſuuius.

Ignis inferorum imago ſæpe oſtenſa ſeruis Dei per loca illa quæ continuo ardere conſpiciuntur. 81.III. 526.VI. 1038.II.

Ignis Purgatorius. Vide Purgator.

Igneis linguis Spiritus S. deſcendit in diſcipulos. 34. LXVIII.

Ignis diuinitus immiſſus in Iudæos conantes reſtituere templum Hieroſolym. ſub Iuliano. 363. III.

Circumdat domum S. Ambroſii aduerſus maleficos. 387.IV.

Apparet ſuper vrbem Conſtantinop. ad eius emendationem. 396.III.

Ignita plaga immiſſa in Pariſienſes, ſanatur confugio ad Eccleſias Sanctorum. 945.II.

Ignei globi per aerem volitantes, repelluntur crucibus oppoſitis, & aqua benedicta. 944. V.

Ignis ſacri morbus ſanatur ad Reliquias S. Antonij, & peccantes in eum, corripiuntur eo. 1089. VII. Igneum portentum in mari ad ortum hæreſis Iconomachorum. 726.IV. Vide etiam Incendium. Cerei. Lampades. Lumina.

Igne fides probata aduerſus hæreticos. 471.II. 526. XI. & ad conuerſionem Gentilium. 886.II. 1008.II. Probatur item Sudarium capitis Chriſti. 678.IV.

Eiuſdemq; Linteum, quo pedes Diſcipulorum abſterſit. 1014.V. Itemq; ſimonia Epiſcopi Florentini. 1063.III.

Sed & igne probari Reliquias, quæ in templis Arianorum reperirentur, decreuit olim Synodus Cæſarauguſt. 596.IV.

Igne purgatur à calumnia Chunegundis Aug. 1024.IV.

Eiuſmodi purgatio improbata ab Eccleſia. 1107. III. in fin. Vide etiam Ferrum candens.

Ignis non comburens circumdat Crucem Apameæ. 540.IX.

Ignis marini inuentio, ad naues comburendas. 672.III.

Ignoti Dei ara Burdigalæ conſecrata in honorem S. Stephani protomartyris. 34.XC. 52.III.

Ignotis dijs erecta ara Athenis, vnde Paulus occaſionem ſumpſit Chriſtum eis prædicādi. 52.III.

Ignotum Deum introducebant Simon, Baſilides, & alij eiuſmodi hæretici. 120.V.VI.

Ildefonſus Abbas intereſt Concilio Tolet. VIII. & quæ eius primordia. 653.IV.

Creatur Epiſcopus Toletanus. 657.III.

Inſigniter honoratur illuſtri apparitione B. Virginis. ib. Moritur. 667.III. Eius ſcripta naufragium paſſa. ibid.

Illyrici Eccleſias Atticus Epiſc. Conſtantinop. ſibi conatur ſubijcere, contra Rom. Eccleſiam. 421. II.

Illyricum Concil. pro defenſione Trium Capitulorum. 553.XIV.

Imaginem ſubſtantiæ Patris, Filium eſſe, dixerunt Euſebiani in Concil. Antioch. 341.VI. Sed poſtea in peius correxerunt Iſauriæ. ibid.

Imaginem ſuam Chriſtus ad Agbarum Edeſſæ Regem mittit. 31. XXIII. Ea dicta Imago Non manu facta, & quare, ac quanto honore apud antiquos habita. ibid. Eius virtute poſtea ſæpe hoſtes profligat. ib. & 545.II. 486.I. 610.I. 621. I. II. Transfertur Conſtantinopolim, & inde Romam, vbique miraculis coruſcat. 944. III.

Imago, ſeu ſtatua, Chriſti, erecta à femina quam ipſe profluuio ſanguinis curauit, virtutem habuit ſanandi morbos. 31. XXVII. eáque perdurauit ad multa tempora. 57. XXXIV. quam Iulianus Apoſt. confregit, ſed non impune. 362. XXXV.

Imago Chriſti impreſſa Sudario, quo Veronica faciem eius abſterſit. 34.XLII.

Corporis eius iacentis in ſepulchro, impreſſa ſindoni qua corpus inuolutum eſt. ibid.

Imagines Chriſti Domini, & B. Virg. matris, à S. Luca depictæ. 48.IX. Chriſti, & Apoſtolorum, aliorumque SS. in antiquiſſ. Eccleſia effigiari conſuetæ. 57. XXXIV. 69. VI. Earum cultus conſecratus à Deo in vmbra Petri. 34. LXXVII.

Quomodo ſint vetitæ in Concilio Eliberino. 57. XXXV.

Imaginem Deiparæ à Luca pictam, Hieroſolymis ad ſe miſſam, Pulcheria Aug. Conſtantinopoli ponit in templo à ſe erecto. 453. III.

In velis quoq; eadem pingi, & in Eccleſiis appendi ſolitæ. 392.XII.

Imago aurea Chriſti erecta Romæ à Senatu adhuc Gentili, in honorem victoriæ Conſtantini de Maxentio. 312.X.

Chriſti Crucifixi regio ſchemate picta Nicodemi opera, inuenta Hieroſolymis, defertur Lucam in Italiam, & cur ſic picta. 1099. VII.

Ex imagine Chriſti, à Iudæo icta, ſanguis abundanter oritur. 446.III. 560.I. Itemque ex alia à Iudæis Beriti illuſa & crucifixa, copioſus ſanguis ſimul & aqua exoritur, & per vniuerſum orbem diſtribuitur, vnde ſanarentur morbi: ex miraculo autem Iudæi conuertuntur. 765.II. Ob aliam æque deluſam Romæ à Iudæis in Paraſceue, ingens orta mortalitas, & immenſa ventorum tempeſtas. 1017. II.

Alia Aurelijs per aliquot dies riuos emittit lacrymarum. 888. VI. Alia in Anglia palam loquitur. 975.IV.

Alia caput inclinat S. Ioanni Gualberto oranti. 1063.IV.

Ex alia fulgura aduerſus ſacrilegos emittuntur. 466.II.

Imago Deiparæ Virginis eruta ex cupreſſo, ingentia edit miracula. 446.III.

Alia Antiochiæ abijcit à ſe Anatolium quemdam impium ſibi ſupplicantem. 581.II.

Alia circumducta per muros ciuitatis Conſtantinopol. liberat eam ab imminentiſſ. periculo Saracenorum. 717.IV.

Ex alia ingens per biduum ſplendor exoritur. 833.II. Alia incarnata ſuper lignum, effundit oleum ſalutiferum. 870.IX. Imaginem eiuſdem Deigenitricis curru triumphali Conſtantinopolim deducit Ioannes Zemiſces Imp. ob Bulgaros eius ope victos. 971.IV. Idq; ipſum præſtitit Ioan. Comnenus, ob alios victos barbaros. 1123. III.

Imagines Petri & Pauli Apoſtolorum à Baſilidianis vna cum ſuo Abraſax inſculptæ. 120. poſt num. VIII. à Siluestro PP. exhibitæ Conſtantino Magno, conſeruatæ hactenus. 324.X.XII.

Gregorij Nazianz. miraculis clara. 389.IV.

Simeonis Stilitæ adhuc viuentis, poſitæ in veſtibulis ac porticibus domorum, ad tutelam. 432. IV. Theodori martyris, à Saraceno ſagitta percuſſa, ſanguinem emittit. 509.II.

Niconis Metanoitæ, ſaxo diuinitus impreſſa, cum oraret. 986.II. Itemque tabulæ, poſt eius obitum. 998.V.

Pauli Apoſtoli, abunde lacrymat. 1185.VI.

Imagines votiuæ Deorum, aliarumq; rerum, offerri & appendi olim ſolitæ à Gentilibus in templis. 57.LI. Imagines Deorum ſuis miſcuit Iulianus Apoſtata, vt ſic latenter idololatriam reduceret. 362.VI.

Imaginibus, ſeu ſtatuis Imperatorum, abſq; ſuperſtitione deferebatur honor. 404.III.

Imagines improbatæ, quibus vterentur Baſilidiani, quales eſſent. 120.VII.

Suas quaſdam Carpocratiani Gentilium more colebant. ibidem. XVI. Ridicula Dei Chriſtianorum, à Gentilibus publicata Romæ ſub Seuero. 201.VII.

Ob profanas imagines ab Anaſtaſio Imp. pictas, tumultuatur populus Conſtantinopol. 506.III.

Imagines nullas penitus Iudæi patiebantur inferri intra vrbem Hieroſolymitanam vel etiam ipſam Iudæam. 28.I. 68.XVII.

Imaginum origo ex vmbra & deducta inde earum veneratio. 34.LXXVI.

Imagines ſacras non eſſe venerandas, primus omnium aſſeruit Xenaias Perſa, fugitiuus ſeruus. 485.III.

In eas graſſantur Samaritæ ſub Iuſtino Iuniori. 574.II.

De earum cultu aſſertum Concilium Londinenſe, cuius fidei. 714.II.

Imagines omnes, atque picturæ, & ſtatuæ quæcumque obliterari, & diſiici iuſſæ à Gizido Saracenorum Principe, in gratiam cuiuſdam Iudæi: quæ fuit origo hæreſis Iconomachorum, & Iconoclaſtarum. 723.II.I. Aduerſus eas promulgat edictum Leo Iſaurus Imp. in gratiam pariter Iudæorum. 726.II.

Earum defenſores diram patiuntur perſecutionem ab eodem Leone. ib.V. 730.I. 731.II. 734. I. 740.IV. Itemque à Copronymo eius filio, qui & Concilium aduerſus eas colligit, vbi Idola nuncupandas eſſe decernitur. 754.VI. VIII. 765. I. 766.I. 767.IV. A Leone Copronymi filio. 780. II. Leone Armeno. 814.III. 816.I.

Michaele Balbo. 823.VI. Theophilo. 830.I. 832. I. Numquam fœcundior martyribus Orientalis Eccleſia, quam iſta perſecutione. 726.IV. Vere martyres, qui pro ijs patiuntur. 816.II. Et qui pro ijs agunt, pro Chriſto & Sanctis decertant. ibid.

Celebratur pro earum defenſione Concilium Romæ ſub Gregorio Papa II. 726. VI.

Exurgit pro eadem re vniuerſa Italia.ibid.VII.

Celebratur aliud Concilium ſub Gregorio Tertio.732.II.Stant pro iiſdem Patriarchæ Orientales.754.VII.763.IV.767.II. Confirmatur earum cultus in alia Rom.Synodo ſub Stephano Quarto.769.II.& pleniſsime in Septima Synodo Oecumen. 787.VI.

Non ſunt colendæ cultu latriæ;& quæ fuerint ea de re , vndique ortæ diſſenſiones. 787. VII.

In Concilio Francoford. quid de iis ſtatutum. 794.III.& ſeqq.Quam periculoſe de iis tractarint Collatores Pariſienſes ſub Ludouico Pio Imp. 825.I.

Poſt 120.annos,quibus eæ primum à Leone Imp. proſcriptæ ſunt, reſtituuntur ſub Michaele & Theodora Augg.ingenti honore, penitus extincta aduerſa hæreſi: dieſq; reſtitutionis Conſtantinopoli, annua celebritate recoli iubetur. 842. III.IV.

In Concilio Octauo Oecumen.confirmatur earum cultus,prohibenturque pingi ab excommunicatis. 869.IX.

Iterum impugnantur à Bongomilis hæreticis. 1118.XII.

Imagines,& ſtatuæ Caii Imp.diuino iudicio abolitæ à Claudio. 45.XVII.

Imaginum ſuarum lapidatores quam manſuete Conſtantinus Magn.habuerit.325.IV. Theodoſius ſeuere. 388.II.

Imago Eudoxiæ Aug. ſuperſtitioſe circumducta, magnarum eſt cauſa turbarum. ibid. Vide etiam Statuæ. Imagines Imp.mitti ſolitæ in Prouincias.603.I.717.II.Imagines certæ fieri ſolitæ ad maleficia. 1143.V.

Immunitas Eccleſ. Vide Eccleſ.Immunitas.

Impaſsibilitatem omnium vitiorum affectuum,eſſe poſſe in homine vi liberi arbitrii, aſſeruit Pelagius. 411.VIII.

Impeccantiam eodem modo eſſe poſſe in homine, idem aſſeruit. ibidem. Vide Peccatum. 415. V.

Imperatores duo primum viſi ſimul regnare, Marcus Aurelius & Lucius Verus.163.IV. Tres primi regnant, Seuerus cum duobus filiis. 210.I. Quatuor vnanimes, tempore Diocletiani. 292. III.301.II.

Imperatores appellari Antoninos, ſicut Auguſtos, in animo habuit Seuerus decernere. 199. I.

Per Imperatorum genios iurare recuſantes Chriſtiani, maieſtatis rei fiebant. 202. II.III. Vide Iurare.

Imperatores Chriſtiani , oſtiarii Apoſtolorum dicti à Chryſoſtomo, quod ſepeliri conſueuiſſent in atrio Eccleſiæ Apoſtolorum.336.XIII. Eorum non eſſe, Eccleſiaſticis ſe immiſcere negotiis, aut iudiciis boniſque ſacerdotum , vide in Eccleſ. cauſæ, Iudicia bona. Iis haud permiſſum ſedere in Eccleſia cum clericis intra cancellos. 390.III. 431.II.Nec item eorum eſt, de fide, aut Epiſcopis iudicare.386.V.387.II.353.VI.814.I.823.III. 869.X. Vide etiam Principes, Reges. Politici poſt electionem etiam olim coronari ſoliti ab Epiſcopis.457.II.491.II. quæ legatorum illorum partes in Synodis. Vide Cognitor. De eorum imaginibus. Vide Imagines.Statuæ. Imperatoris nomen cunctis monumentis publicis, vna cum Cōſulibus,& Indictione, Iuſtinianus apponi conſtituit. 537.III.

Imperatores excommunicati à Roman.Pontificibus; Philippus à Fabiano. 246.III. Arcadius cum Eudoxia coniuge ab Innocentio. 407. VII. Anaſtaſius à Symmacho. 502. V. Theodora Aug. vxor Iuſtiniani à Vigilio. 547. V.Leo Iſaurus à Gregorio Secundo. 730.II. Nicephorus Boton. à Gregor. Tertio. 1078.IV. Henricus III.ſæpius.1087.V.1089.I.1093.II. 1102.I. Henricus IV.item ſæpe.1111.VII.1112. II.III.1114.III.1115.II.1119.III. Fridericus ſæpe.1160.VI.1168.VII. Henricus V. à Cæleſtino.1195.II.

Depoſiti Imperio ab iiſdem: Henricus Tertius. 1076.III.V.1080.II.1087.V.1089.I. Fridericus. 1168. VII. Vide etiam, Depoſitio. Eoſdem vero excommunicari poſſe ab iis, & dignitate priuari; vide 1076.VII.1081.II.1097.XXVI. 1111.VI.1157.III. Excommunicati etiam ab Episc.aliis, Theodoſius ab Ambroſio.390.II. Eudoxia à Chryſoſt.402.IX. Vide etiam in Excommunicatio.

Imperatoribus depoſitionem à dignitate comminati ſunt Epiſcopi Conſtantinopolitani puta Michael Cerularius Iſacio Comneno. 495.III. 1058.V. Vel renuerunt, licet electos, coronare: vt Polyeuctus Ioannem Zemiſcem. 491.II.969. II.& alii ſæpe alios.

Imperatorum Occidentalium, poſt translationē Imperii, anni numerari tantummodo cœpti à tempore coronationis per Rom.Pontificem.881. I.888.III.981.II.1002.I.

Nec quiſquam iis temporibus vocatus Imperator, niſi quem Pontifex coronaſſet. 1014.I.

Eaq; de re editur decretum. 1013.II.

Nonnulli eorum honeſtati à Pontiff.titulo Conſiliariorum Sedis Apoſtolicæ. 878.III.

Duos ſimul regnare, non ſunt paſsi iidem Pontifices. 1185.I.1186.I.

Nihil penitus iuris habent in Pontifices; quin potius debent eis obedire. 1159.IX.1186.III.

Iuramentum eiſdem præſtant.800.IV. Imperatoris nomen inuident Græci Latinis.869.XII. 871.III.968.II.

Imperator Lazorum creatus à Iuſtino Aug.522. IV. Imperatoris nomen ſibi vſurpans Rex Hiſpaniæ, iubetur à Rom. Pontifice illud deponere, & obedire Imperatori in Germania electo. 1055. V.

Imperium translatum ab Oriente in Occidentem, auctoritate Romani Pontif. 800.IV.

Vere confertur à Pontifice,& non tantum Imp. coronantur.877.III.1157.III.1185.I.1191.II.

Eius Electores pariter inſtituti à Rom. Pontif. Vide Electores. Inſigne, Globus cum Cruce, quid ſignificet. 1013.II.

Alia inſignia, quæ, & quid deſignent.1191.II.in fine.

Imperium cedit Sacerdotio. Vide Sacerdotium.

Imperii robur, Religionis defenſio. Vide Religio.

Imperii clades. Vide Barbari.Clades.

Impoſitio manuum. Vide Manus.

Impoſtores ſe pro aliis venditantes. 8.II.70.II.75. V.

Impoſtores & Græci, vocari ſoliti Chriſtiani à Gentilibus. 56.III.197.IV.

Iiſdem contumeliis impetitus Hieronymus Romæ à prauis clericis.385.III. Vide Magi. Malefici,&c.

Ina Anglorum Rex tributarium facit regnum ſuū Sedi Apoſtolicæ. 740.III.

Inauris antiquum ornamenti genus. 1023. poſt II.

Incantatores. Vide Malefici.

Incarnationis Verbi doctrinam corrumpebant Eunomiani.360. VII. Apollinariſtæ.362.XLII. 373.II. Neſtoriani.431.VIII. Eutychiani.499. VII. & alii plures hæretici, de quibus vide in Chriſtus. & Caro. Eam mirifice Leo PP. illuſtrauit aduerſus Eutychetem. 449.VII.

Ab Incarnatione Chriſti, quando,& à quo primum cœpti numerari anni. 314.V.527.VIII.

Incendia prodigioſa per Gallias & Italiam. 993. I.

Incendium immenſum Vrbis Romæ ſub Nerone, ab ipſomet procuratum , ſed Chriſtianis adſcriptum , vnde ſæuiſsima in eos excitatur perſecutio. 66.I.II.

Alio diuinitus immiſſo conflagrat eadem Vrbs ſub Tito.82.I. Capitolium ſub Commodo, ob necem Apollonii Senatoris Chriſtiani.189.IV. Iterumque Vrbs ſub eodem Commodo, in vltionem necis Iulii Senatoris , aliorumque Fidelium.193.III. Daphnes, ſub Iuliano; vnde Chriſtiani Antioch. diriſsime torquentur. 362. XXV.

Conſtantinopolis, ob expulſionem Ioannis Chryſoſt.404.VIII.& ob fauorem Neſtorio exhibitum. 433.I. Itemque ſub Conſule hæretico; quod per malum dæmonium immiſſum , totam ferme vrbem incendit. 465.I. Vide etiam Ignis.

Incendium extinctum Crucis Dominicæ virtute. 397.II.

Aliudq; maximum virtute ceræ è S. Martini templo deſumptæ. 58.XXX.

Ac pariter aliud iniectione epiſtolæ S.Theodori Studitæ. 816.II.

Inceſtuoſus traditur à Paulo Apoſt. ſatanæ, & excommunicatur.57.IV. Poſt pœnitentiam, reſtituitur. ibid.IX.

Inceſtuoſorum hæreſis , defenſa à quibuſdam ICtis, damnata ab Alexandro Papa in Conciliis Roman. 1065.III.

Vide etiam Coniugia.

Incontinentium pœnæ. 57.XIV.

Incorruptibilium hæreſis, qua occaſione orta Alexandriæ. 519.XII. Quænam doceret. 563. I.

Eam Iuſtinianus Imp.amplectens, edicto confirmat, & contradicentes perſequitur. 563.II. 564.I.

Indes princeps eunuchorum Imp.Diocletiani, martyrium ſubit Nicomediæ. 301.IV.

Indi populi Euangelium accipiunt à Thoma & Bartholomæo Apoſtolis. 44.XVI.XVII.

Itemque à Pantæno Alexandrino, qui ibi reperit Euangelium Matthæi Hebraicum. 183. III.

Permoti æquitate Antonini Pii Imper. ſe ei ſubdunt. 163.II.

In India inferiori Eccleſiam ſtabilit Frumentius ordinatus eius Epiſcopus à S. Athanaſio. 327. IV.

Ex India legationes ad Traianum. 106.I.

Conſtantinum Magnum. 336.XI. An eo Theophilus detulerit Arianiſmum. 354.III.

Indictionum origo vnde fluxerit, & quo tempore anni per eas numerari cœperint. 312.XIII. Eædē cur etiam dictæ Diſtributiones,& Fuſiones.ibid. XVI. Eas vna cum Conſulibus,& Imperatorum annis, apponi publicis monumentis, conſtituit Iuſtinianus. 537.III.

Earumdem inueniendarum, & numerandarū, modus ex Caſsiodoro. 562.II.

Indulgentiæ vſus in Eccleſia, exemplo Pauli Apoſt. 57.IX.

Indulgentiæ à Martyribus & Confeſſoribus concedi ſolitæ Lapſis in perſecutione Gentilium, quales. 253.X.XII.

Aliquando dabatur etiam non perfecta pœnitētia, cum neceſsitas vrgeret. 255.II.

Indulgentiæ plurimæ conceduntur à Leone Tertio diuerſis Eccleſiis. 804.II.

Itemq; à Sergio Secundo. 847.II. A Ioanne VIII. viuis & defunctis. 878.V. Ab Alexandro II. Eccleſiæ Caſsinenſi. 1071.II.

Ab Vrbano

Ab Vrbano II. propoſita pro ſtipendio Belli Sacri ad recuperationem Terræ Sanctæ. 1095. V.
A Paſchale II. conceſſa viſitantibus Limina Apoſtol. 1116.I.
A Gelaſio II. Eccleſiæ S. Mariæ de Pilari Cæſarauguſtæ. 1118.VII.
A Calliſto II. Hieroſolymam proficiſcentibus. 1122.I.
Ab Honorio II. pugnantibus contra rebelles Eccleſiæ Rom. 1127.I.
Ab Alex.III. inſecutoribus hæreticorum & graſſatorum. 1179.III.
Ab Innocentio III. ijs qui aliquam proſtitutam in vxorem ducerent. 1198.XIII.
Indulgentiarum promulgandarum per orbem, antiquus mos. 1118.VII.
Infames declarati Chriſtiani à Gentilibus Impp. 304.XV.
Infanticidium Herodis, quando contigerit & quale fuerit. 1.VI.VII.X. Fuit etiam cognitum Gentilibus. ibid. XII. De infantia Saluatoris liber confictus ab hæreticis. 1.X. 12. II. Infantium execranda cædes Gnoſticorum, & Montaniſtarum, ad conficiendam Euchariſtiam. 120.XIV. 173.IX. Eiuſmodi cædes & eſus infantium, tributa à Gentilibus omnibus Chriſtianis. 120. XV.
Infantium viſcera ſcrutatur Maxentius ad magiam. 309.VIII.
Infantes ſine peccato naſci, atq; ideo ſi ante baptiſmum moriantur non poſſe perire merito docuit Pelagius. 411.IX.415.IV.
Vide etiam Pueri.
de Inferis locis viſiones. Vide in Viſiones. Ignis.
Ab inferis quinam liberati per Chriſtum. 596.I.
Vide etiam Damnati. Ab inferis omnes tam fideles quam infideles, liberatos eſſe à Chriſto, dixerunt quidam hæretici. 743.II.
Ab inferis poſſe monachos liberare animas, aſſeruit Theoctiſtus. 823.VII.
Infideles. Vide Fides. & Fœdus.
Ingelheimenſis Conuentus ſub Ludouico Pio, de rebus Eccleſ. & bellicis. 819.I. Alius ſub eodem. 826.I. Concilium generale Gall. & Germ. ſub Legato Sedis Apoſtol. de controuerſiis Regum & Archiep. 948.II.
Alius ſub Ottone Imp. ad componendas res Eccleſ. 972.II.
Ingenita multa, & innata, confinxit Marcion. 146.V.
Ingenitam materiam, ex qua Dominus omnia fecerit ex Stoicis transferre in Eccleſiam conatus eſt Hermogenes. 170.IV.
Itemq; Seleucus & Hermias. ibid. V.
Ingenita eſſe tenebras, aquam, & ignem, aſſeruit Audæus. 341.XII.
Ingenitum Chriſtum aſſerebant Simoniani, & alij eorum conſortes. 120.V.
Ingenita duo aſſerere, accuſabantur Catholici ab Arianis. 318.VIII. 340.XII. in fine.
Ingenuus Imperium inuadens, occiditur à Veriano Duce Gallieni. 261.IX.
Ingundis regia virgo Franca nubit Herminigildo Principi Hiſpan. 583.VII.
Diriſſime ob fidem Cathol. tractata ab auia, nihilom. conuertit ab Arianiſmo virum ſuum. ibid. Poſt viri martyrium, abducitur à Græcis; ſed moritur in Africa. 588.I.
Iniurioſi Epiſc. Turon. conſtantia, aduerſus Clotarium Regem vſurpantem bona Eccleſ. 536. XIV.
Innocentes Infantes occiſi pro Domino, culti ſemper vt martyres, & feſtiua memoria celebrari. 1. XII. 58.XXXV.
Eorum reliquiæ translatæ in Gallias. 542.III.
Vide etiam Infantes.
Innocentiæ conteſtandæ, varij antiquorum ritus. 34.XXVIII. Vide etiam Purgatio.
Innocentius I. creatur Rom. Pontif. 402.XIII.
Appellatur ad eum à Chryſoſtomo, è Concilio Conſtantinop. 404.VI. Legationibus vtriuſque partis auditis, reſcindit damnationem Chryſoſtomi, & iudicium in generali Synodo renouari cenſet. ibid. & XIII. Scribit Conſtitutum de Eccleſ. diſciplinæ norma, ad Victricium Rothomag. ibid XIX. Celebrat Concilium in cauſa Chryſoſt: & inde legationem, vna cum Honorio Imper. mittit ad Arcadium pro eo. 405. III.
Conſultus à S. Exuperio, ſcribit ad eum de rebus Eccleſ. ibidem. V. Excommunicat Atticum Conſtantinop. & Theophilum Alexan. ob perſecutionem in Chryſoſtomum. 406.V.407. III.
Eo mortuo in exilio, excommunicat etiam Arcadium Imperat. & Eudoxiam Aug. eoſdemque petentes veniam reſtituit. 407. VII.
Curat diuturnum ſchiſma Eccleſiæ Antioch. 408.XI.
Defenditur à calumnia Zoſimi, de conceſſis Gentilium ſacris ad auertēdam Alarici obſidionem Vrbis. 409.II.III. Subtractus eſt ab Vrbis clade diuina prouidentia. ibid. Calumniam paſſus eſt de conniuentia cum Pelagio, qui eius ſectæ acerrimus fuit inſectator. 416.I.
Migrat in cœlum. 417.II.
Baptiſmum infantium confirmauit, & Ieiuniū Sabbati aliaque. ibid.
Innocentius quidam, confictus à Nicephoro ſucceſſor Gregorij Magni. 604.VII.
Innocentius II. Rom. Pont. creatur, & in ſchiſmate aduerſus eum Petrus Leonis Anacletus II. dictus. 1130.I.
Quam potiora eius iura electionis, quamque poſtea numeroſior per Orbem pars. ibid. IV. V. Cogitur recedere Roma, & excommunicatur ab Antipapa. III. V. Recipit ſe in Galliam. VIII. Excipitur ſummo honore à Regibus Franc. & Anglor. IX. Concilia celebrat apud Claromontem, & Rhemos. VIII. 1131.I.
Suſcipitur pariter ingenti reuerentia à Lothario Germ. Rege: & quid cum eo tranſactum de Inueſtituris beneficiorum. 1131.II.
Reuertitur in Italiam. 1132.I. Romæ coronat Lotharium Imp. & inde regreditur Piſas, ibiq; Concilium celebrat aduerſus ſchiſmaticos. 1133. I.III. 1134.I. Regreditur Romam, vna cum Lothario. 1137.II.
Mortuo Petro Leonis, & Victore ſe abdicante, pax redditur Eccleſiæ. 1138 II. Celebrat Romæ Concilium Generale. 1139.II.
Expeditionem ducens aduerſus Rogerium Siciliæ tyrannum, rebellem, capitur proditorie. ſed honorifice habitus, confert ei titulum Regis. ibid. IV. Petrum Abailardum hæreſiarcham, & Arnaldum de Brixia eius diſcipulum, damnat. 1139.III. 1140.I. Rebelles ſentit Romanos, opera eiuſdem Arnaldi. 1140.I. Regnum Franc. interdicto ſubijcit per Legatum, ob contumaciam Regis Ludouici. 1142.I. Moritur Romæ. 1143. I.
Innoc. III. creatur. 1198.III.
Eius pietas & doctrina. ibi. Cura diſciplinæ, correctio quorundam regum, & ſollicitudo regnorum rerumq; Oriental. ib. VI & ſeqq. Tyrannos compeſcit. V. hæreticos exagitat. XII. Pauperibus abunde ſubuenit. XV.
Inſcriptio vana Hiſpanica de Religione Chriſtiana, extincta ſub Nerone. 69.XVII.
Aliæ ſub Diocletiano, de eadem re. 303.XIV.
Romanæ piæ, de victoria Conſtantini aduerſus Maxentium virtute S. Crucis. 312.IX.X.
Inſcriptiones vultuum Romanis ignominioſæ, quibuſdam aliis populis honorabiles. 315.V. Proſcribit eas Romæ Conſtantinus. ibid.
Inſcriptiones 12. iamborum in frontibus duorum fratrum Confeſſorum. 835.IV.
Inſtabiles, ſecta Manichæorum. 810.I.
Inſtrumenta Paſſionis Chriſti conſeruata in poſteros, miraculis clariſſima. 34. XLII. Itemque paſſionis Petri & Pauli Apoſtolorum. 69. II.
Inſtrumenta quibus mors damnatis inferebatur, ſepeliebantur apud Iudæos, vna cum cadaueribus. 34.XLI. Inſtrumentis argenteis Iudæi vſi in reædificatione templi ſub Iuliano, ſed tam irrito, quam vano conatu. 363.III.
Inſtrumenta muſica. Vide Muſica. Organa.
Inſulæ omnes, quæ documenta fidei percipiunt, pertinent ad ius Eccleſiæ Rom. 1159. III.
Interdictionis regni comminatio facta Clotario Franc. Regi ab Agapeto Papa, niſi ſatisfaceret de nece domini de Yuetot intra Eccleſiam facta. 535.XVIII. Vide Depoſitio. & Fidelitas.
Interdicto ſuppoſitum Franc. regnum per Legatum Apoſt. Sedis, ob contumaciam Regis Ludouici Sept. 1142.I. Et Philippi eius filij. 1198. VIII.
Regnum Anglorum, ob Stephani Regis contumaciam. 1148.IX. Vrbs Roma, ob vulneratum Cardinalem. 1155.I.
Scotia, ob Regis contumaciam. 1180.II. Gallæcia ob Regis coniugium inceſtuoſum. 1191.IV. Auſtria, ob Ducis contumaciam. 1195.I. Northmannia, ab Archiepiſ. Rothomagenſi, ob caſtrum Eccleſiæ occupatum à Rege Angliæ. 1197. VI.
Interpretum munus quid fuerit apud Apoſtolos. 45. XII.
Interpretatio Scripturarum. Vide Editio. & Scriptura.
Interpretum Septuaginta Editio, tam à Chriſto & Apoſtolis, quam etiam tunc à Iudæis, frequentiori vſu recepta. 60.XIX. 183. V. Ea diuino afflante Spiritu mirabiliter facta. 183. V. Poſtea corrupta, & ſæpius reſtituta. ibid. Quid in ea operatus ſit Origenes. 233.III. Eiuſdem plures verſiones Latinæ; & quæ Vetus, quæ Noua, quæue Communis ſeu Vulgata. ibidem. IV.
Inuentio S. Crucis, per S. Helenam Aug. 326.VII. & ſeqq. Capitis S. Ioannis Baptiſtæ. 390.II. Corporis S. Stephani protomartyris. 415. I.
Aliorum plurimorum SS vide ſub propriis eorū nominibus. & in Reuelatio. & Translatio.
Inueſtituras Epiſcoporum falſo Sigebertus aſſerit conceſſas ab Hadriano PP. Carolo Magn. 774. III.
Prohibitæ Principibus, in Conciliis Oecumen. Sept. & Octauo. 787.VIII. 869.IX.
Inueſtituras quorumcumque beneficiorum, de manibus eorumdem Principum laicorum accipientes, excommunicantur à Gregorio PP. VII. in Synodo Rom. 1077.IX. 1078.III. Tam dantes, quam accipientes, excommunicantur à Victore Tertio in Concilio Beneuent. 1087. III.
Earum cauſa in Iuonem Carnotenſem grauiter commouetur Vrban. PP. 1099.II. Altercantur Anſelmus Archiep. Cantuarienſis, & Henricus

ricus Rex Angliæ. 1100. VIII. Vide Anſelmus.
Rurſum damnantur omnino à Paſchale PP. 1100. VIII. 1101. II. 1103. I. 1106. V. 1107. I.
Quomodo de eis compoſuerit cum Rege Angliæ. 1107. II. Extorquet priuilegium de eis Henricus IV. Imperat. ab eodem Paſchale. 1111. II.
Sed illud continuo pluribus Conciliis, vna cum ipſo Henrico, damnatur. ibid. IV. VI. VII. 1112. II. III. 1114. III. 1115. II. 1116. I. 1119. III.
Inueſtituras laicorum aſſerere fieri debere hæreſis eſt. 1111. VI.
Iis penitus renunciat Henricus IV. Imp. 1122. II.
Inueſtituram Papatus accipit Octauian. ſchiſmaticus à Friderico Imperat. 1160. VIII.
Rurſum inueſtituras laicas beneficiorum damnat Alexander PP. & tam dantes quam accipientes excommunicationi ſubijcit. 1169. III.
Ioachim parentis B. Virginis genus, Appar. XX.
Ioachim Abbas de Curacio, prophetiam agens in Sicilia, detegitur impoſtor, damnaturq; 1190. II.
Ioannes Apoſtolus vocatur à Chriſto. 31. XXI. numquam duxit vxorem. 31. XII.
In vltima cœna primum locum poſt Chriſtum accipit. 34. XIII.
In captura Domini, amictus ſindone ſuper nudo, aufugit. ib. XXI.
Qua occaſione notus fuerit Caiphæ Pontifici. ibidem. XXII. Fuit piſcator, ſed diues. ibid.
Mittitur cum Petro ad chriſmandos Samaritanos. 35. IX.
Quæ prouinciæ ei obtigerint in Diuiſione Apoſtolorum. 44. XI. XII.
Eius Circuitus, aliaq; acta & ſcripta, ab hæreticis conficta. ib. XXIV. Intereſt Concilio Hieroſol. Apoſtolorum. 51. III.
Diuinitus impellitur ire ad balneum, vt teſtimonium reddat aduerſus Ebionem & Cerinthium hæreſiarchas. 74. III.
Romam impietatis reus à Domitiano vocatus, poſt feruentis olei certamen, relegatur in inſulam Patmon, ad fodienda metalla. 92. I. II. Scribit ibi Apocalypſin. 95. II.
Inditum ei ab antiquis cognomen Theologi. ibid. V.
Poſt necẽ Domitiani reuertitur Epheſum, multaq; edit miracula. 98. VII.
Scribit Euangelium præcedentibus prodigiis. 99. II.
Itemq; tres Epiſtolas. ibid. IV. Vide Euangelium & Epiſtolæ.
Moritur Eph. 101. II. Apparet in viſione Gregorio Thaumaturgo. 233. VIII. & Theodoſio Imperatori. 394. II.
Sententias de fide eum accepiſſe à Platone, iactabant Academici. 384. V.
Ioannes Bapt. quando conceptus in vtero matris, Appar. XXV. Iuſſus ab Herode occidi cum Innocentibus, ſubtrahitur à parentibus, & poſt parentum obitum adhuc infantulus curatur ab Angelo. 1. XIII.
Quando prædicationem inchoarit. 31. III.
Eius victus, & veſtitus. ibid. VI. auctor vitæ monaſticæ. ibid. Baptizat Chriſtum. ibidem. VII.
Mancipatur carceri ab Herode, & qua de cauſa. ibidem. XVIII. XIX. Decollatur ab eodem. 33. I.
Corpus delatum à diſcipulis Samariam ad ſepulturam; & de capite quid actum. ibidem. Sepulchrum ſumma venerationi habitum. 362. XXXIII.
Reliquiæ comburuntur & diſperguntur à Gentilibus. 362. XXXIII.
Transferuntur Alexandriam. 389. XV. Capitis variæ factæ diuerſis temporibus inuentiones, & tranſlationes. 391. II. 760. I. 1025. II.
Manus transfertur Conſtantinopolim. 956. II.
Cineres Ianuam. 1101. III. Patronum eum in omnibus actionibus inuocant Longobardi. 616. I. & ex eius cultus deſpectu prouenturam ipſorum ruinam, vaticinatur quidam eremita. 663. II.
Ioannes Ægyptius cæcus, integros Scripturæ libros memoria tenuit. 309. X.
Martyrium ſubit in Palæſtina ſub Maximo Galerio. ibid.
Ioannes Ægypti monachus conſultus à Theodoſio Imp. promittit victoriam contra tyrannos. 388. V. 393. VI. Reuelationem diuinitus accipit de eius victoria. 394. III.
Ioannes Alexandr. Epiſcopus, cognomento Talaida, creatur. 482. II.
Confirmationem petit à Rom. Pontif. ſed pellitur à Zenone Imp. ibi. Appellat Rom. Pont. 483. I. III.
Dempta ſpe eius reſtitutionis, creatur à Felice PP. Epiſcopus Nolanus. 484. V.
Ioannes alius Alex. Epiſc. cognomento Mela, hæreticus. 498. III. Moritur. 506. IV.
Ioannes item alius, Alex. Epiſ. cognomento Machiota, itemque hæreticus. 506. IV. Moritur. 516. IV.
Ioannes Antiochen. Epiſcopus creatur, ex ſchola Theodori Mopſueſteni. 427. IV. Monitus à Cæleſtino PP. & Cyrillo Alexandr. de erroribus Neſtorij, monet eum reſipiſcere. 430. II. IV.
Sed mox pro eodem ſtans, iubet Theodoretum ſcribere aduerſus Cyrilli anathematiſmos in Neſtorium promulgatos. ibid. VII.
Vocatus ad Concilium Oecumen. Epheſ. moras in itinere nectit, ne cogatur damnare Neſtoriũ. 431. V.
Adueniens poſt damnationem Neſtorij, Conciliabulum ipſe aduerſus Oecumenicam Synodum celebrat, in quo damnat Cyrillum, alioſque Patres, & Pelagianam hæreſim reſtituit. ibid. XI. XII.
Monitus à Synodo Oecumen. nec obaudiens, damnatur cum ſuis. XIV.
Rebus tandem apud Imper. diſcuſſis, vincentibuſque Catholicis, mitius cum Ioanne agitur optimo conſilio. XXI. Varie poſtea ſolicitatus, tandem reconciliatur Rom. Pontifici, & Cyrillo, damnato prius Neſtorio. 432. V.
Calumniæ variæ de ea pace inita. ibid. VI. Agit aduerſus ſcripta Diodori Tarſ. & Theodori Mopſueſt. licet contrarium dicat Liberatus. 435. II.
Moritur. 440. IV.
Ioannes Biclarenſis, Abbas, Epiſcopus Gerundenſis in Hiſpania, conſcripſit hiſtoriam ſui temporis. 590. XII.
Ioannes Caſſianus, diaconus Chryſoſtomi, poſt eius expulſionem legati pro eo fungitur ad Innocentium PP. 404. XI. Profectus in Ægyptum, monaſticam vitam amplectitur, ſcribitque Collationes Patrum. ibid. Impugnat ſcripta S. Auguſtini aduerſus Pelagianos, ipſe Pelagianus. 430. XI.
Maſſiliæ agens presbyterum, ſcribit monitu Leonis R.E. Archidiaconi, de Incarnatione Verbi aduerſus Neſtorium. 433. II.
Collationes eius, Pelagij erroribus refertæ, à plurimis inſignibus viris emendatæ. ibid.
Ioannes Chryſoſt. quo anno, & quibus parentibus natus. 362. XXIX.
Eius vitæ inſtitutio, & monachus. 382. X.
Scripta in eremo, & in diaconatu. ibidem. IX. X.
Ordinatur presbyter ex reuelatione, & comitantibus ſignis. 386. XII.
Concionatur Antiochiæ, & ob inſignem facundiam cognomentum accipit Chryſoſtomi. ibid. XIII.
Redargutus à pia muliercula de ſublimitate ſtyli, demittit eum. ibidem. Qua occaſione habuerit Orationes Andriantas, ſiue de Statuis. 388. II.
Eligitur Epiſcopus Conſtantinop. 397. XXI. Abducitur Antiochia, inuito populo. 398. XVII.
Agit aduerſus Eunomianos, & Montaniſtas. ibi. XVIII.
Corrigit abuſus cleri, & populi; & inde plerorumq; odium in ſe concitat. ibid. XIX.
Eutropio Conſuli, potentiſſimo cubiculi Imp. præfecto, inſultat mira arte vt eum liberet. 399. III.
Declamat aduerſus ſpectacula, & Maiumam proſcribendam curat. ibid. V. & 404. III.
Gainæ Gothi Ariani tyrannum agentis, conatus retundit. 400. VII. VIII.
Suſcipit monachos Origeniſtas, eiectos à Theophilo Alexandr. deceptus eorum falſis ſuggeſtionibus; & quæ de ijs ad eum Theophilus. 400. XI. XII. Synodum habet in cauſa Aſianorum Epiſcop. ſimoniacorum, Conſtantinopoli; aliamque Epheſi. ibidem. XIII. XIV. Hymnos Eccleſiaſticos componit, aduerſus Arianorum cantilenas. ibidem. XVI. Cunctos hæreticos vrbe Conſtantinop. pelli curat. ibidem. XVII. Scythas Nomadasque conuertit. ibidem. Strenue agit pro templorum idolorum demolitione. 401. VIII. in fine.
Eudoxiam Aug. ingreſſu Eccl. prohibet, ob eius rapinas. ibid. IX.
Seuerianum Gabalenſem Epiſc. vrbe eijcit, ſed poſtea recipit in amicitiam. ibidem. X.
Ob ſuſceptionem monachorum Origeniſtarum, male audit apud Orthodoxos. 402. I. Quæ inde ei diſſidia cum Epiphanio; & quæ amborum ad inuicem prædictiones. ibidem. II. III. VI.
Opera Eudoxiæ deponitur in Synodo ad Quercum à Theophilo Alexandr. 403. III. & ſeqq.
Mittitur in exilium: ſed adueniente mox terræmotu, & excitata à populo ſeditione, reuocatur cum honore. ibid. VI. VII.
Rurſum Eudoxiam reprehendens de ipſius imaginis ſuperſtitioſa circumductione, acrius eamdem in ſe excitat. 404. III.
Pellitur in exilium è Conciliabulo Conſtantinop. ibidem. V. Appellat Rom. Pontificem. ibid. VI. Deducitur Cucuſum, & qualis in exilio fuerit. ibidem. XIV. Ei communicantes, diriſſima paſſi ſunt, dictique Ioannitæ. ibidem. X.
Quid pro illo actum fuerit à Rom. Pont. Vide in Innocent. I. Eius perſecutores male pereunt. ibid. XV.
Mutatur ſæpe exilij loco; & quantum in eo laborarit. 405. II. 406. V. 407. IV. Agit apud Innocentium PP. pro ſuis perſecutoribus. 406. V.
Monitus à martyre de proximo obitu, parat ſe Chriſt. ritu, & pie quieſcit, ac nobiliſſimo effertur funere. 407. IV.
De eius ſcriptis legitimis, & ſpuriis. ibid. V. Habuit peculiarem doctorem S. Paulum Apoſt. frequentibuſq; diuinis viſionibus in ſacris myſteriis honoratus eſt. ibid. VI.

Eius nomen in ſacra Diptycha referri iubet Innocentius, & reluctantes excommunicat. ibid. VII. IX.
Eius Imaginem Theophilus Alexandr. cogitur in obitu adorare. 412. VIII.
Nomen ab omnibus vbiq; in Diptycha refertur. ib. IX. Memoria ritu ſolemni anniuerſaria die celebrari incipit. 427. II.
Translatio corporis Conſtantinopolim facta celeberrima pompa, inſignibus comitantibus miraculis. 438. I. II. Scribit ad eum Theodoſius Imp. vt dignaretur Conſtantinopolim redire: & in throno ſuo collocatus, circumſtanti populo dicit, Pax vobis. ibid. II.
Ioannes Cappadox, eligitur Conſtantinopolitanus Epiſc. 517. IV. agit præclare pro fide Catholica. 518. V. VI. Subſcribit libello Hormiſdæ PP. & anathematizat ſuos deceſſores ſchiſmaticos. 519. III. Moritur. 520. II.
Ioannes cognomento Scholaſticus, ex Apocryſiario Eccleſiæ Antioch. intruditur à Iuſtiniano Imp. in thronum Conſtantinopol. in locum S. Eutychij eiecti. 564. I. Moritur. 578. I.
Ioannes, cognomento Ieiunator, inſignis hypocrita, reprobatus à S. Eutychio, datur ei poſt obitum ſucceſſor in ſede Conſtantinopol. 583. II. Celebrato Concilio in cauſa Gregorij Antiocheni; arroganter ſibi nomen Patriarchæ Oecumenici vſurpat; vnde à Pelagiano Papa acriter arguitur. 587. I.
Rurſum eadem de cauſa à S. Gregorio vehementer exagitatur. 595. III.
Moritur, & perperam à ſuis colitur vt ſanctus. 596. I.
Ioannes hæreticus Monothelita creatur Conſtantinop. Epiſc. 658. I. Moritur. 664. I.
Ioannes alius Monothelita, ex monacho creatur Conſtantinop. Epiſc. à Philippo impio Imp. 712. I. redarguitur in ordinem ab Anaſtaſio. 714. IV.
Ioannes hæreticus Iconoclaſta homo nequiſſimus, creatur Conſtantinop. Epiſc. 835. III. Eijcitur è throno. 842. III. verberatur ob effoſſos ſacris imaginibus oculos. 843. I.
Ioannes Patriarcha Conſtantinop. patruus Ioan. Xyphilini. 1019. II.
Ioannis Damaſceni parentes bene habiti à Saracenis in expugnatione ciuitatis Damaſci. 634. I.
Ipſius primordia & ſcripta pro defenſione ſacrarum Imaginum. 727. II.
Inſidiis Leonis Imp. Iconomachi accuſatus de proditione apud Principem Saracenorum, amputatur ei manus, ſed reſtituitur à B. Virgine. 728. I.
Bonis ſuis pauperibus; & Eccleſiis diſtributis, petit eremum, & vitam monaſticam excolit. ibid.
Dicit etiam anathema Imperatori, ob eius impietatem. 780. II.
Fuit ei cognomentum Chryſoroa, & Manzur; & quibus dicteriis irrideretur ab Imp. 730. II. 754. VI.
Reuiuiſcentem Cnaphei hæreſim extinguit. 749. II.
Ioannes Diaconus ſcriptor Vitæ S. Gregorij, in multis hallucinatur. 581. III.
Ioannes Alex. Epiſc. 570. I. Moritur. 581. VII.
Ioannes Eleemoſynarius cognomento, creatus inuitus Alexandr. Epiſcopus, optime eam Eccleſiam adminiſtrat. 610. V.
Subuenit Chriſtianis fugientibus à deſolatione Hieroſolymæ per Coſrhoen captæ. 614. VIII.
Succurritur ei diuinitus ad ſuas perficiendas eleemoſynas. 615. I. 620. I. II.
Immenſum aurum ab eo erogatum in pauperes. 620. II.
Moritur, & in ſepultura defertur eius corpori honor à duobus Epiſcopis defunctis. ibid.
Ioannes Hieroſol. Epiſcopus olim Monachus Macedonianus pollicitatione Epiſcopatus deſerit hæreſin. 386. XIV. Origenis errorum ſe patronum exhibet: eaque de cauſa, ſed aliis prætextibus, acriter contendit aduerſus Epiphanium & Hieronymum. 392. VIII. 399. II. III.
Reſipiſcit. 402. VIII.
Corpus S. Stephani protomart. diuinitus reuelatum, ſolemni pompa transfert Hieroſolymam. 415. I.
Celebrat vna cum Eulogio Cæſarienſi, Concilium Dioſpolit. contra Pelagium. ibidem. III.
Monetur ab Auguſtino de fraudibus eiuſdem Pelagij. ib. VI.
Moritur. 416. VI.
An fuerit monachus montis Carmeli. 444. V.
Ioannes alius Hieroſol ex hæretico Eutychiano Catholicus, & inſignis confeſſor; retinetur in ſede à Catholicis contra Anaſtaſium Imp. & Seuerum hæreſiarcham. 513. II.
Ob malam ipſius inſtitutionem ab Eutychianis factam, petit ab Hormiſda Papa ſecum diſpenſari. 520. X.
Moritur. 525. V.
Ioannes alius eligitur Hieroſol Epiſc. 561. I. Moritur. 594. IV.
Ioannes Philadelphiæ Epiſcopus creatur Vicarius Apoſtol. Sedis in Oriente in cauſa hæreſis Monothelit. 649. VII.
Ioannis Polyboti cognomento Thaumaturgi, inſignis confeſſio, pro ſacris Imaginibus. 733. I.
Ioannis Slauorum Epiſc. inſigne martyrium. 1065. IV.
Ioannes Venetus ſeminator hæreſis, emptionis Epiſcopatuum. 1065. IV.
Ioannes Gualbertus inſtitutor Ordinis Vallis vmbroſæ, ſignis & virtutibus vbique conſpicuus. 1063. IV.
Moritur. 1073. XVII.
Ioannes Cremenſis Cardinal. Legatus in Anglia, celebrat Concilium Londoniæ pro reformatione Eccleſiæ. 1025. IV.
Accuſatur à nonnullis auctoribus de turpitudine: & an illæ accuſationes ſubſiſtant. ibidem.
Ioannes cognomento Marcus, habuit domum Hieroſolymis, in qua Dominus vltimum Paſcha celebrauit, & Spiritus S. in diſcipulos deſcendit: quæ ædificata eſt in Eccleſiam Sion maximam. 34. IX. LXV.
Fuit conſobrinus Barnabæ Apoſtoli. 45. XIV.
Eius cauſa, diſſenſio orta inter Paulum & Barnabam. ibi. Adhæſit poſtea fideliter Paulo. ibi. & 51. XII.
Diuerſus à Marco Euangeliſta. 45. XV.
Ioannes Maxentius. Vide Maxentius.
Ioannes & Paulus fratres, auctores ſunt Gallicano genero Conſtantini Magni, Chriſtianitatem amplectendi. 330. XI.
Martyrium conſequuntur ſub Iuliano Apoſtata. 362. LII.
Ioannes Curopalat. nobilis ſcriptor Græcus, vbi cœperit, & quouſq; perduxerit hiſtoriam ſuam. 811. IV. 1080. XVII.
Defectus eius in notandis annis. 813. III. & in quibuſdam dictis. 1057. IV.
Ioannes Philoponus grammat. Alexand. Seuerianis hæreticis ſe opponens in Tritheitarum dogma impingit: aliaq; plurima impia docet. 535. XII.
Idem Monophyſitarum, & Monothelitarum auctor. ib. in fine.
Ioannæ Papiſſæ fabula confutatur. 853. V. Vnde Ioannes VIII. potuerit dici femina. 879. III.
Ioannes I. creatur Rom. Pont. 523. I. Subire cogitur à Theodorico Rege legationem ad Iuſtinum Imp. & quibus de cauſis. 524. II. 525. I. II. Miracula edit & humilimis obſequiis excipitur Conſtantinopoli, adoraturque ab Imperatore. 525. I. Defenditur à calumniis ſuſceptæ legationis pro cauſa Ariana. ib. II.
In reditu mancipatur carceri à Theodorico apud Rauennam, ibiq; moritur martyr, corpus vero Romam defertur. ib. & 526. I.
De eius epiſtolis. ib.
Ioannes II. creatur. 531. I. Defertur ad eum ab Imp. Iuſtiniano, quæſtio de Vno in Trinitate paſſo & quid ipſe definierit. 533. III. 534. II.
Mittitur ad eum legatio ab Eccleſia Afric. 535. V.
Moritur. ibid.
Ioannes III. creatur. 559. II.
Moritur. 572. I.
Eius epiſtola ſpuria de Chorepiſcopis. ibid.
Ioannes IV. creatur. 639. II. Damnat in Synodo Ecteſin Heraclij Imper. pro hæreſi Monothel. promulgatam. 640. I.
Eius largitas in redimendis captiuis à barbaris. 641. II. Moritur. ibi.
Ioannes V. eligitur. 685. III.
Moritur. 686. I.
Ioannes inuaſor ſedis, exturbat Sergium. 701. I.
Ioannes VI. creatur. 701. IV. Ab inſultatione Exarchi liberatur per militiam Italicam. ibid. Moritur. 705. I.
Ioannes VII. ordinatur. 705. I. Rogatus ab Imperatore, approbare canones Quiniſextæ Synodi, abnuit. ibi. II.
Moritur. 707. II.
Ioannes quidam poſt obitum Gregorij IV. inuadit ſedem Apoſtolicam, ſed continuo eijcitur. 844. I.
Ioan. VIII. creatur. 872. IV. In Concil. Rom. abſoluit Ludouicum Imp. à iuramento per vim proditoribus præſtito. 873. I.
Mortuo Ludouico, confert Imperium Carolo Caluo, & confirmat variis Synodis. 875. II. 876. I. II. 877. III.
Implorat eius auxilium aduerſus Saracenos, & Marchiones Chriſt. 876. III. Cogitur pendere tributum Saracenis. 877. VIII.
Rogatus à Baſilio Imper. mittit Legatos pro pace Eccleſiæ Conſtantinop. 878. I.
Roma à tyrannis inuaſa, ſecedit in Gallias. 878. II.
Concilium celebrat Trecis, & auxilium petit, aliaq; plurima agit de rebus Eccleſ. & politicis. ib. IV.
Boſonem Comitem adoptat in filium, & qua ratione. ibid.
Photium recipit in communionem, eiuſq; reſtitutionem approbat, ingenti Eccleſiæ damno, & ſui ipſius dedecore. 879. II. III.
Inde forte orta fama, ipſum fuiſſe feminam. ibi. III.
Haud tamen fuit reus criminum, à falſario Photio ipſi impactorum. IV. V.
Damnat pſeudoſynodum Photianam, ipſumque Photium. 880. I.
Carpitur de prudentia carnis. 882. I.
Moritur. ib. III.
Ioannes IX. ex monacho creatur Pontifex. 901. I.
Celebrat Concilia Rom. & Rauen. de rebus ad Eccleſ. & Imperat. ſpectantibus. 904. I. II. Moritur, laudaturque. 905. I. Eius de diuerſis con-

ſultationibus epiſtola. ibid.II.
Ioannes X. intruditur à Theodora, nobili ſcorto, Vrbi imperitante. 912.I. Coronat Berengarium Imp. 915.II. Agnoſcitur ab omnibus vbique Eccleſiis. 917.I.922.I.
Legationem ab Orientalibus expetitam mittit pro ineunda concordia. 917.II.
Mittit quoque Legatos Compoſtellam ad S. Iacobum pro precibus. 918.I.
Confirmat electionem pueri quinquennis in Archiepiſcopum Rhemenſem. 925.II.
In carcerem detruditur opera Marozia ſcorti, filia Theodora. 928.I.
Suffocatur. 929.I.
Ioan. XI. filius Sergij III. PP. ex ſcorto Marozia, intruditur à matre in Sedem Apoſtolicam adhuc ætate minor. 931.I.
Detruditur in carcerem, vna cum matre. 933. I.
Cogitur tyrannice, concedere Pallium Patriarchis Conſtantinopol. in perpetuum. 934. I.
Moritur. 936.III.
Ioan. XII. ex Principe Vrbis inuadit Sedem Apoſtol. 955.I.
Eius ætas iunior. ibidem. Primus mutauit ſibi nomen, cum antea diceretur Octauianus. ibidem. Approbatur à Clero, metu ſchiſmatis. ibid.
Vocat Ottonem Regem in Italiam, aduerſus tyrannidem Berengarij, & quid inter ipſum & Ottonem, tunc conuentum de iuribus Eccleſiæ & Imperij. 960.I.
Coronat eum Imperatorem. 962.I.
Diſſenſione inter eos orta, ipſe Roma abſcedens deponitur ab Ottone in Conciliabulo, & Leo pſeudopapa intruditur, 963.I.II.
Quam iniuſte, & contra leges, ea peracta fuerint. ib.II.III. Concilium celebrat, in quo ea damnat. 964.II.
Turpis eius aſſertus obitus. ib.III.
Ioan. XIII. eligitur, opera Ottonis Imp. & mox in Campaniam relegatur à Romanis. 965. II.
Mittit petitam à Polonis legationem, ad eos in fide inſtruendos. ib.III. Reſtituitur in Vrbem, opera Ottonis. 966.I. Celebrat Concilium Rauennæ. 967.I.
Mittit Legatos ad Nicephorum Imper. Orient. pro nuptiis filij Ottonis: qui male excipiuntur, ex inuidia Græcorum. 968.I.II. Moritur. 972. I.
Ioan. XIV. ex Epiſcopo Papienſi, & Archicancellario Ottonis Imperat. creatur Pontifex. 984.I.
A Bonifacio inuaſore detruditur in carcerem, & fame mori cogitur. 985.I.
Ioan. XV. creatur. 985.III. Interpellatus ab Hugone Francorum Rege aduerſus Archiepiſcopum Rhemen. quomodo in ea re ſe geſſerit. 991.I.II. 992.III.
[illegible] Gerberto intruſo à Rege, reſtituit Ar[illegible] iniuſte eiectum. 992.III.995.III.
Moritur. 996.I.
Ioan. [illegible] XVI. intruditur violenter in Sedem [illegible] Gregorium V. ſed paulo poſt dira pati[illegible] ab Ottone Rege. 996. II.
[illegible]
[illegible] XVIII. creatur, & poſt quinq; men[illegible]ur. 1003.III.
[illegible] XIX. eligitur. 1003.III.
[illegible]r. 1009.I.
[illegible] cum eo concors Patriarcha Conſtantinopol.
[illegible]
[illegible] XX. largitione pecuniæ ex laico repente fit [illegible] 1024. II. Rogatus ab Imper. & Epiſcop. Conſtantinop. de conceſſione nominis Vniuerſalis, muneribus excæcatus, voluit annuere, ſed cohibetur ab aliis. ib.III. Pellitur à factioſis Romanis, ſed reſtituitur à Conrado Imperat. 1033.I.
Moritur. ibid.
Ioannes alius Antipapa turpiſſ. intruditur, & paulo poſt extruditur. 1044.II.
Ioannes Abbas Strumenſis erigitur Antipapa aduerſus Alexandrum Tertium, ſub nomine Calliſti. 1170.X.
Approbatur à Friderico Imp. ſchiſmatico. ibidem.
Pace cum Alexandro à Friderico facta, reijcitur ab omnibus. 1177.IX.
Accedens ad Alexandrum, petit veniam, & honeſte ſuſcipitur. 1178.I.
Ioannis Cardinalis, Apoſtol. Sedis Legati, martyrium Conſtantinopoli ab impiis & ſacrilegis Græcis. 1183.VI.
Ioannes, mortuo Honorio, inuadit Imperium. 423. II.
Iura Eccleſiæ tollens, parat ſibi ruinam. ibi. Africam ſibi iungere tentans, repellitur à Bonifacio Comite. 424.I.
Ardaburium ducem Theodoſii Imper. capit. ibi. II.
Ipſe vero ab Aſpare Ardaburij filio, diuinitus capitur Rauennæ, & extinguitur. 425. I.
Ioannes Præf. Præt. Iuſtiniani Imper. primus Decemuirorum compilationis Codicis, omnis diſciplinæ, pietatis, & fidei expers. 529.VI.
Ob ſuſpicionem è ſumma potentia deiectus, & in exilium miſſus, ad vitam retinendam fit ſacerdos. 548.VI.
Rurſum factus necis reus, circumducitur per AEgyptum, & tandem miſerrime perit. ibid.
Ioannes, Saresberienſis miniſter à ſecretis S. Thomæ Cantuarienſis, eius Vitam deſcripſit, & epiſtolas in eius cauſa conſcriptas in vnum collegit. 1162.VI. Poſt eius martyrium, fit Epiſcopus Carnotenſis. 1172.III.
Ioannes Scotus exagitatur in Galliis, ob quoſdam aſſertos eius errores. 878.XI.
Vocatur in Angliam ab Elfredo rege, ob eius ſcientiam. ibid.
Moritur, & vtrum martyr. 883.V.
Eius liber de Euchariſtia damnatur in Concil. Vercel. à Leone IX. Papa. 1050.I. & comburitur in Concil. Rom. ſub Nicol. Secundo, ab ipſo Berengario, qui hæreſim ſuam inde hauſiſſe faſſus eſt. 1059.III.
Ioannes, Silentiarius ob eximiam ſilentij obſeruantiam dictus, ex Epiſcopo diuino inſtinctu fit monachus. 491.V.
Cuſtoditur per Leonem ab inſultibus Barbaror. 509.II.
Ioan. Xyphilinus Dionis decurtator, creatur Patr. Conſtantinop. 1066.X.
Deluditur turpiter ab Eudocia Auguſt. 1068. III. Moritur. 1078.IV.
Ioannes Zemiſces necat Nicephorum Phocam Imp. & eius loco imperat. 969.I.
Repellitur à Patriarcha, donec ſatisfaciat. ibid. II. Saracenos, Ruſſos, alioſq; barbaros, ingentibus cladibus afficit, regnumq; Bulgarorum extinguit, ope SS. martyrum. 970.I.971.IV.
Triumphum defert B. Mariæ Virgini. 971.IV.
Primus omnium Impp. ſolidos aureos Chriſti imagine & inſcriptione ſignari iubet; aliaque plurima pie agit. ib. Veneno potatur, ingenti imperij damno. 975.III.
Ioannes Comnenus imperat in Oriente. 1118. XIII.
Communicat cum Eccleſia Rom. ib. Vincit barbaros ope Deigenitricis, triumphumq; ei defert. 1123.III.
Pertentat Antiochiam abripere à Latinis; & monitus ab Innocentio PP. non deſiſtens à ſceleribus, diuina vltione aufertur de medio. 1143. IV.
S. Ioannis Rupenſis Concil. in Hiſp. 1062. VII.
Ioannicius ex milite Iconoclaſta, diuinitus admonitus, fit ſanctiſſ. anachoreta. 782.I.
Agit ſtrenue pro defenſione ſacrarum Imaginum. 830.I.
Diuinam accipit reuelationem de pace Eccleſiæ proxime ventura. 841.I.
Moritur anno ætatis 116. in obitu, & poſt, clariſſimus miraculis. 846.III.
Ionas Aurelianenſis Epiſcopus confutat Claudium Taurinenſem Iconomachum; & quid ipſe de Imaginibus ſenſerit. 825.V.
Iordanus, ſiue Iornandes, Epiſcopus Gothus, hiſtoriam ſuorum ſcribens, ſæpe affectu gentis deuiat à veritate. 487.II.526.V.
Quouſque perduxerit commentarium ſuum de Regnorum & temporum ſucceſſione. 550. V.
Ioſeph Patriarcha creditus, quem AEgyptij Serapidem Deum colerent. 389.XVI.
Ioſeph ſponſus Mariæ Virginis, fuit ex regia ſtirpe Dauid. Appar. XVI. De eius parente dubitatio. ib. XVIII.
Cur eius potius; quam Mariæ, genealogia deſcripta ab Euangeliſtis. ibidem. Virgo & ipſe ſemper fuit. ibidem. XXIV. Datus eſt maritus Virgini, ad virginitatis eius cuſtodiam. ibidem. XXIII.
Fuit opificio faber lignarius. ibid. XXII. & 12. II.
Ducit Chriſtum in AEgyptum. 1. X. & reducit in Iudæam. 8.III.
Cuius ætatis fuerit, & quando obierit. 12. XIII.
Ioſeph. ſic dicti tres ex Diſcipulis Domini, cognomine, & rebus geſtis diſtincti. 34.LXVI.
Ioſeph ab Arimathia petit à Pilato corpus Ieſu ad ſepulturam. 34.XI.
A Iudæis in carcerem coniectus, ab Angelo mirabiliter liberatur. ib.LV. Venit in Gallias, & inde in Britanniam. 35.I.
Ioſephus hiſtoricus Iudæus, ſæpius erroris arguitur, corrigitur & explicatur, Appar. XXXV. 1. XVII. 16.I. 31. XIX. Teſtimonium eius de Chriſto. 34. LXII.
Refellit ſcripta, & calumnias Apionis Grammatici contra Iudæos. 42.III.
Ducem agens ciuitatis Iotapatæ in bello Iudaico, capitur à Veſpaſiano. 69.XIX.
Eidem Veſpaſiano adulatorie tribuit, quæ dicta eſſent de Chriſto venturo. 71.V.
Multis à Domitiano cumulatur honoribus. 89. II. Eius lucubrationes. 96.I.
Ioſephus alter Gorionis filius ſcripſit de excidio Hieroſol. 72.VIII.
Ioſephus, ex Iudæo mirabiliter factus Chriſtianus, & Comes à Conſtantino Imp. creatus, in perſecutione Conſtantij recipit apud ſe Epiſcopos exules. 356.IX.
Ioſephus Oeconomus Eccleſ. Conſtantinop. reſiſtente Patriarcha coronat pellicem Conſtantini Imper. & quanta inde turba exorta. 795.II.
Deponitur à Patriarcha. 797.I.
Reſtituitur opera Imperatoris, tanquam nihil mali id perpetrando egiſſet; & ingentes inde rurſum turbæ. 806.II.808.I.809.I.
Rurſum deponitur, & Eccleſia eijcitur. 811.III.

Iouianus

Iouianus Dux, clarus ſub Iuliano Apoſt. confeſſor. 362. VII.
Electus poſt eum à militibus Imperator, negat ſe velle iis imperare, niſi Chriſtiani eſſent. 363. XVII.
Fœdus init cum Perſis, conditionibus indignis, ſed neceſſariis. ib. XVIII.
Ab Ethnicis deridetur. ibidem. Verum Dei cultum vbique reſtituit. ib. XIX. Petit ab Athanaſio ſinceræ fidei veritatem. ibid.
Liberam relinquit vnicuique ſectæ fidem. ibid. XXI.
Improuiſo caſu nocte in cubiculo exanimatus inuenitur. 364. I.
Vnde meruerit repentinum eiuſmodi obitum. ib. & 363. XXII.
Iouianus, non Iouinianus, appellandus. 364. II.
Iouinianus hæreſiarcha prodit ex pſeudomonacho Mediolanenſi; & quæ eius praua dogmata. 382. VII.
Damnatur Romæ à Siricio Papa eiuſque auctoritate à S. Ambroſio & Concilio Mediolan. 390. VII.
Eius ſcripta refelluntur à SS. Hieronymo & Auguſtino. 382. VII. 390. VII. VIII.
Sectatores proſcribuntur à Theodoſio Magno. 390. VII. Relegatur in inſulam ab Honorio, & inter luxurioſas epulas animam eructat. 412. V.
Iouis varia epitheta, ex diuerſis effectibus à Gentilibus ei tributis. 176. III.
Ei cur Marcus Imp. tribuerit victoriam de Marcomannis, quam ſciret precibus Chriſtianorum ſe conſecutum eſſe. ib.
Iouis Capitolini templum. Vide Capitolium.
Iouis cognomentum ſibi ſumit Diocletianus Imp. 286. I.
Ir[illegible]lis virg. & ſociorum nobile martyrium ſub Hadriano. 132. V.
Irenæus Lugdunenſis Eccleſiæ presbyter mittitur ad Eleutherum Roman. Pont. eum conſulturus de quibuſdam dubiis. 179. V.
Eligitur eiuſdem Eccleſiæ Epiſcopus. 180. I.
Fuit auditor diſcipulorum Apoſtolorum. ibid.
Scribit Græce, Græcus ipſe, aduerſus hæreticos. ib. II.
Concilium habet pro celebratione Paſchatis die Dominico. 198. I.
Victorem PP. arguit nimiæ ſeueritatis, ob excommunicatas ea de cauſa Aſianas Eccleſias. ib. II.
Martyrio coronatur ſub Seuero, cum omnibus ferme ſuæ ciuitatis Chriſtianis. 205. VI.
Eius plurima ſcripta deperdita. ib. Sectatus eſt errorem Millenariorum, ſed antequam damnatus eſſet ab Eccleſia. 118. II. 264. I.
Irenæus Comes, fautor Neſtorij hæreſiarchæ, agit pro eo aduerſus Synodum Oecumen. Epheſ. falſis relationibus apud Theodoſium Imp. 431. XVII.
Detecta fraude exauctoratur ab Imp. ib. XXIV. Epiſcopus Tyri à Syris ordinatus, rurſum deponitur eiuſdem iuſſu Imp. ib. & 448. I.
Irene virgo Chriſt. ad proſtibulum damnata, intacta diuinitus ſeruatur martyrio, quod ſubijt cũ duabus aliis ſororibus. 304. X.
Irene filia Regis Chaiani, datur vxor Conſtantino Copronymo Imperat. 732. I.
Irene altera, vxor Leonis filij Copronymi, ob cultum ſacrarum Imaginum pellitur à viro. 780. II.
Mortuo Leone, ſuſcipit habenas Imperij, vna cũ filio Conſtantino adhuc paruulo. ibid. III. Vide Conſtant. Fil. Leon.
Reſtituit pietatem in Eccleſia Orientali. ibid. Cogitur redimere pacem à Saracenis annuo cenſu. 781. III.
Scribit ad Hadrianum PP. de congregando Concilio Oecumen. in cauſa Imaginum. 785. I.
Bellum infert ſuo damno, Carolo Magno. 788. II.
Filium Conſtantinum, ob res nouas, ſub cuſtodia tenet. 789. I.
Abdicatur à filio. 790. I.
Rediens excæcat filium, & ſola imperat. 797. I.
Remittit tributa Conſtantinopolitanis. 801. V.
Expetit eius nuptias per Legatos Carolus Magnus. 802. I.
Deponitur à Nicephoro, & in exilium mittitur. ib. Moritur. 803. I.
Iſacius Exarchus expilat Patriarchium Lateran. 638. III. Diuinitus percuſſus perit. 643. II.
Iſacius Theophanes. Vide Theophanes. Iſac.
Iſacius Comnenus inuadens Imperium, Michaelem Auguſt. in ordinem redigit. 1057. IV.
Diuinitus punitur de vſurpatis bonis monaſteriorum. ibid.
Michaelem Patriarcham promotorem ſuum, ob nimium eius faſtum, pellit in exilium. 1058. V.
Fulmine percuſſus, ſponte deponit purpuram, & monaſticum aſſumit habitum. 1059. XI.
Iſacius Angelus inuadit Imperium Orient. 1185. IV.
Fœdus init cum Saladino aduerſus Latinos in Terra Sancta. 1187. II.
Quædam pia eius geſta. ib. V. Ingenti eſt impedimento Friderico Imp. procedenti aduerſus Saladinum. 1189. III.
Redigitur in ordinem ab Alexio Angelo. 1195. IV.
Iſcarioth vnde dictus Iudas proditor. 32. IV.
Iſchyras Mareotes correptus ab Athanaſio; quod cum non eſſet clericus, presbyterũ ageret, tranſit ad Meletianos. 328. I.
Calumnias ſtruit in Athanaſium, Meletianorum & Arianorum impulſu; ſed à ſuis reprehenſus, veniam petit. 351. I.
Iterum ſpe polliciti Epiſcopatus, eumdem accuſat in conciliabulo Tyrio. 335. IV. VIII.
Iſdegerdes Perſarum Rex, rogatu Arcadij Imperatoris morientis, ſuſcipit curam Theodoſii eius filij. 408. I.
Fœdus centum annorum ſancit cum Romanis. ib. II.
Sanatus grauiſſ. dolore à S. Marutha Epiſcopo licentiam dat vbiq; in Perſide fidem prædicandi. ibid.
Occaſione deſtructi ab Auda Epiſcopo templi Ignis, atrociſſimam mouet in Chriſtianos perſecutionem. 420. III.
Iſides duæ apud antiquos habitæ. 362. VI.
Iſidis ſacra turpiſſima ſæpe vetita Romæ, poſtea ſub Commodo ingenti honore culta. 189. II.
Iſidorus filius Baſilidis hæreſiarchæ, patri impietate & impuritate non impar. 120. X.
Iſidorus primo monachus Nitriæ, poſtea presbyter Alexandr. mittitur à Theophilo Patriarcha in Italiam, quando Theodoſius Imper. profectus eſt contra Maximum tyrannum, cum muneribus offerendis victori: ſed techna detecta, refugit Alexandriam. 388. VIII.
Miſſus à Theophilo Hieroſolymam, ad componendas controuerſias inter Ioannem & Epiphanium, ſe detegit Origeniſtam. 393. III.
Vult eum Theophilus (Origeniſtam ignorans) creare Epiſcopum Conſtantinopol. 397. XX.
Fungitur legatione ad Rom. Pont. pro reconciliatione Antiocheni. 398. XVIII. 304. X.
Origeniſta detectus, pellitur à Theophilo. 400. X.
Iſidorus Aſturicenſis, vita & ſcriptis illuſtris. 675. I.
Iſidorus Hiſpalenſis Epiſcopus vbi terminet Chronicon ſuum. 614. VII.
Præeſt Concilio Hiſpalenſi. 619. I.
Itemq; Toletano Quarto; cuius etiam iniunctione, elaborat volumina Officiorum Eccleſ. 633. X. XI. Eius obitus, genus, virtutes, & ſcripta. 636. III. Apparet Ferdinando Regi. 1063. VI.
Italia tranſit in dominium Erulorum ſub Odoacre Rege, extincto penitus Imperio in Auguſtulo. 476. I.
Occiſo Odoacre à Theodorico, ea potiuntur Gothi. 493. II.
Recuperata ferme à Beliſario, rurſum proſtratur à barbaris. 549. I.
Erigit eam Narſes, ſed rurſum collabitur aduẽtu Longobardorum. 553. II. 567. IV. Excitatur vniuerſa aduerſus Leonem Imper. pro cultu ſacrarum Imaginum. 726. VII. IX.
Acquirit Francorum dominio quæ in ea eſſent Longobardorum, Carolus Magnus. 774. II.
Deuaſtatur diutius à Saracenis. 843. IV. & à variis tyrannis. 888. II. 900. VI. Vide etiam Exarchi.
Italica Concilia de variis Eccleſ. quæſtionibus. 1004. I. Quæ certis locis celebrata ſunt, vide ſub proprijs eorum nominibus.
Ithacius Hiſpaniæ Epiſcopus acriter agit contra Priſcillianum hæreſiarcham, tam in Concilijs, quam apud Iudices ſeculares, necnon ſcriptis ſuis. 381. XIV. XVII.
Demum agit apud Maximum Imp. vt is gladio puniatur. 385. V.
Culpandus, quod ipſe Epiſcopus pœnam ſanguinis exegerit de delinquentibus. ibidem. VI.
Ea de cauſa damnatus à ſanioribus Epiſcopis, in Concilio Treuerenſi, agente Maximo abſolutur. 386. VI.
Sed rurſum mortuo Maximo damnatus, moritur in exilio. ib. VII.
Quod Ithacianis communicauerit S. Martinus, reprehenditur ab Angelo. 386. VI. Eorum communionem fugit Ambroſius. 387. V.
Aduerſus eos ſcribunt idem Ambroſius, Siricius Papa. ibid.
Concilium Taurinenſe celebratur contra illos. 397. XII.
Iudæ tribus dignitas præ alijs Appar. II. Ei commixta Leuitica. ib. & XVII.
Iudæa, quando ſic dici cœpta. Appar. II. Eius variæ clades per Romanos, ante Chriſtum natum. ib. III.
Quando facta eis tributaria. ibidem. XXVIII.
Situs eius. 1. IV. Redigitur ab Auguſto in Tetrarchiam. 8. II.
Iungitur ab eodem prouinciæ Syriæ. 16. I.
Fuit omnium totius Orbis prouinciarum populoſiſſima. 34. VII.
Rurſum tribuitur à Claudio Agrippæ Iudæorum Regi. 43. II.
Eoque mortuo, iterum gubernatur à Præſidibus Rom. 46. II.
Pars eius data Agrippæ Iuniori, à Claudio, & Nerone. 50. III. 56. XIII. Poſt excidium gentis, terra omnis iubetur à Veſpaſiano vendi. 73. II.
Ab eo tempore Iudæa non habuit Regem,

ſed vniuerſæ dominati ſunt ſoli Romani. ibid.

Iudæorum Secta variæ in Aduentu Chriſti. Appar. VI. Eæ poſt excidium Hieroſol. extinctæ, vel immutatæ. 74.II.

Iudæi habitabant Romæ Tranſtiberim. 44. XXVIII.

Eis Auguſtus poſt Chriſtum natum fauit, quos antea odiſſet, Annal. numer. VI.

Calumniis Seiani pelluntur à Tiberio, reuocantur poſt Seianum extinctum. 21.III.

In Iudæa ſeditiones mouent aduerſus Rom. 1. XVI. XVII. 8.II.

Diræ in Iudæa vexantur à Pilato Præſide. 28.I. 38.I.

Tempore Chriſti, totum ferme orbem impleuerant. 34.LXVIII.

Omnes vbicumq; gentium eſſent, didrachmum quotannis viritim templo pendebant, & poſt excifum templum illud in Capitolium Romam ferre iuſſi ſunt. 33.IX.72.VIII.

Quale tributum Romanis ſoluerent. 34.IV.

Eorum iudicia qualia, & an haberent iudicium capitis. 34. XXV.

De aliis pluribus eorumdem ritibus, vide ſub ſingulis ipſorum rituum nominibus, atq; etiam in Ritus. De iis vero quæ Iudæi in Chriſtum egerunt, vide in Chriſtus.

Perſequuntur acriter Chriſtianos poſt necem Stephani protomart. 35.I.II.

Miſere affliguntur Alexandriæ. 40.I.

Calumniis onerantur ab Apione Grammatico. 42.III.

Ingentem cladem patiuntur à Syris ſimul & Græcis. ibidem. itemque apud Babylonem. 45. VI.

Pelluntur Roma à Claudio Imp. 51.I.

Reſtituuntur à Nerone. 56.XIII.

Iudæi diſperſionis, qui dicantur à Petro & Iacobo Apoſtolis. 45. VII. *Deficientes ad Gentiliſmum, ſibi præputium abducebant.* 57. XXI.

Cur dicerentur Recutiti. ibidem. Collectis ſuis & exactionibus vniuerſum Orbem depaſcere ſolitos, tam ante quam poſt excidium Hieroſolymitanum, fuit omnium temporum querela. 399.XII.

Iudæorum appellatione, initio Eccleſiæ, ſignificati etiam Chriſtiani à ſcriptoribus Gentilibus, Vide Chriſtiani.

Ob reſcriptum à Nerone aduerſus Cæſarienſes datum, incipiunt in Iudæa tumultuari, & graſſari. 58.LXIV.

Seducuntur à magis, & impoſtoribus. ibid. LIX.

Rebellant aduerſus Romanos ſub Nerone, & multa patiuntur, inferuntque mala. 68. XV.

A Veſpaſiano diris cladibus afficiuntur. 69. XIX.

Diuiſi in contrarias factiones, miſerrime peſſumdant Hieroſolymam. ibid.XX.

Adueniente Tito ad obſidionem, foris capti, crucibus, & ventris excifionibus, intus fame pereũt. 72.I. II. III.

Honeſtam deditionem ſæpius oblatam recuſantes, vi capiuntur. ibidem. IV. *Immenſus numerus mortuorum, & captiuorum.* ibid.V.

Qui gladium obſidionis euaſerunt, miſere aliis locis perierunt. 73. III. *Vide etiam Hieroſolyma.*

Iidem perpetua ſeruitute, & vagatione aliiſque multis infamiæ notis diuinitus damnati: adeo vt & nomen redditum fuerit tetrum, ipſiq; fœtore abominabiles. 72.VIII.

Vnde talia pati meruerint. ibid.VI.

Romæ agentes duriſſimis exactionibus vexantur à Domitiano. 94.II.

Eorum ſordidiſſima mendicitas deriſa à Gentilibus. ib. Subleuantur à Nerua. 98.VI.

Rebellant ſub Traiano variis locis, & ingenti rabie ſæuiũt in Romanos; ſed comprimuntur, & immenſis vbique cædibus profligantur. 116. I.

Iterum toto Orbe rebellantes ſub Hadriano, poſt multas & ingentes clades, demum penitus conteruntur. 130.III. 135.III.137.I.

Immenſus numerus eo bello mortuorum. 137. I.

Ex eo tempore vniuerſæ genti omnino interdictum, pedem in agrum Hieroſolymitanum inferre, vel ex edito loco aſpicere. 137. I. II.

Soliti tamen ipſi ad locum videndum, & in eo lugendum, poſtea quotannis accedere, eamque licentiam pretio à militibus redimere. 72.VIII. in fine.

Marcum Aurelium infeſtantibus, quid ipſe in eos dixerit. 178.II.

Diriſſime affliguntur à Peſcennio, (qui & eorum aerem cenſere voluit, & Claudio. 199.II.

Rebellantes denuo, comprimuntur à Seuero Imp. qui de iis triumphat, ibidem. Iudæi fieri grauI pœna ab eodem Seuero vetitantur. ibidem. & 204.I.

Ab Alexandro Mammiæ in Palæſtina habitare, & Præfectum loco Regis habere permittuntur. 224.IV.

Eorum in Chriſtianos procacia, & rebellio, terribiliter à Conſtantino Magno coercita. 315. VI.

De illorum aſſerta diſputatione cum Silueſtro PP. ibidem.VII.

De Miraculis ad Imagines ab eis illuſas, deque pueris crucifixis in opprobrium Chriſti, vide in Imago, Puer, Crux. Rebellantes comprimuntur à Gallo Cæſ. 353.XI.

Obtinent à Iuliano Apoſt. reædificationem templi Hieroſolymitani, & qua vanitate, ſimul & infelici exitu, eam ſuſceperint. 363. II. III.

Cohibentur à Theodoſio Magno, in mancipiis Chriſtianis. 384.VII.

Compeſcuntur item ab Honorio, & Theodoſio Iuniori ob quædam ſacrilegia, & vbique magiſtratibus & militia abdicantur. 408. IX. 415. VIII. 418.XI.

Pelluntur Alexandria, opera Cyrilli Epiſcopi. 415. VIII.

Conuertuntur in Minorica inſula, virtute Reliquiarum S. Stephani protomart. 416. V.

In Inſula Creta ſeducti ab impoſtore, in mare ſe præcipitant, & ſaluati à Chriſtianis conuertuntur. 432.VIII.

Alii quoq; variis locis & temporibus, mirabiliter conuertuntur. 356.IX.471.II.

Inſurgentes Antiochiæ in Chriſtianos, comprimuntur ab exercitu Phocæ. 609.I.

In Concilio Aurelian. III. prohibentur quatriduo Paſchatis procedere inter Chriſtianos, & quare. 540.V.

Non eſſe vi compellendos ad fidem, monuit Gregorius Magnus. 579. V. 594. I. *& Toletanum Concilium Quartum.* 614. VII.

Vi coguntur ad baptiſmum in Oriente ab Heraclio Imper. eiuſq; ſuaſu à Regibus Francorum & Hiſpaniæ, & quare. 614.VII.

Capta à Coſrhoe Perſarum Rege Hieroſolyma. 90.

Chriſtianorum millia cædunt. ibid. VIII.

Pelluntur inde ab Heraclio, & ad tertium milliarium vetantur appropinquare. 628. II.

Aduerſus eos quantum in Hiſpania laborandum fuerit. 653.III.

Fueruntq; tandem ibi, ob frequentes coniurationes, redigendi in ſeruitutem, ex decreto Concilii XVII. Toletani. 694.II.

Sæpiſſime ab impoſtoribus ſeducti ſunt. 721.II.

Fuerunt auctores Iconomachiæ & Iconoclaſtiæ. 723.II. 726.II.

Dirutionem templi Sepulchri Dominici procurantes, diriſſime vbiq; puniuntur à populis Chriſtianis. 1009.III.

Romæ Imaginem Chriſti deludentes, decollantur. 1017.II.

A militibus Chriſtianis proficiſcentibus ad expeditionem Terræ Sanctæ, vbique trucidantur, niſi Chriſtum confiteantur. 1096.II. 1146.II.

Scribit aduerſus eiuſmodi cædium incentores S. Bernardus; eamq; prauam opinionem damnat. 1146.II.

Sed nec eis bellum inferendum eſſe, reſpondit Alex. PP. Secundus. 1068.I.

Iudas Galilæus ſeditionem in Iudæa mouet pro libertate contra Romanos. 1. XVI. *Eius ſectatorum in ſuis dogmatibus obſtinatio.* ibid.

Iudas Iacobi frater, idemq; Thadæus dictus, vnus ex XII. Apoſtolis, quibus populis Euangelium prædicarit. 44.XXI.

Confuſum eius nomen ab aliquibus cum Simone Cananæo, & Simeone Fratre Domini; itemque cum Thaddæo, vno ex 72. Diſcipulis. ibidem.

Adnumeratur inter eos, qui in Euangelio dicuntur Fratres Domini. ibid.

Eius nomine ſuppoſitum ab hæreticis Euangelium. ibid. XXV.

De eius Epiſtola Catholica. 68.III.

Quando paſſus ſit martyrium. ibid.

Iudas Iſcariothes electus à Domino cum cæteris Apoſtolis, cuias fuerit. 32.III.

Paciſcitur cum Principibus Iudæorum Chriſtum eis tradere 30. argenteis. 34.VI.

Euchariſtiam participauit in Cœna Domini, vna cum aliis Apoſtolis. 34. XVII.

Tradit Dominum in horto. ibid. XX.

Stimulis conſcientiæ agitatus, refert Iudæis argenteos, & ſe ſuſpendit. ibid. XXIV.

De eius interitus modo & tempore, diuerſæ ſententiæ. ibid. Eius nomine confictum à Caianis hæreticis Euangelium. 44. XXVI.

Fuit magno honore cultus ab iiſdem Caianis. 145.VIII. *& à Cerinthianis.* 97.VII.

Iudas nouus, appellatus Neſtorius ab Epheſ. Synodo. 431. VIII.

Iudicii vltimi dies vtrum à Chriſto ignoratus eſſet, qualiter diſputatum olim inter hæreticos. 535.X.563.I.

Iudicium futurum negarunt Borboritæ. 120. XVIII.

Symmachus. 203.IV. *Manes.* 377.X.

Iudicia Hebræorum triplicis generis. 32.V.

Per Iudicium, quid intellexerit Chriſtus. ibid.

Iudicia Chriſtianorum à quibus velit Paulus exerceri. 57.X.

Iudiciaria Epiſcoporum poteſtas, in clericorum & laicorum quorumq; cauſis definiendis, à Domino inſtituta, ab Apoſtolis ſtabilita, à SS. Patribus frequentata, ab Impp. confirmata. 57. X. XI. 319. XI. 398. XIII. 400. XVII. 408. VII. 412. VI. *Vide Epiſcopi.*

Ea fluxit quoq; ad cæteros minores clericos, atq; etiam monachos: ſed reſtringitur in eis ab Arcadio. 398. XXI. *Iudices ſæculares abſtinere à cauſis clericorum, declarauit Conſtantinus Mag.* 313. IV. *edixitq; Conſtantius.* 355. XV.

Vide Eccleſ. iudicia. & Præfecti.
Iudices ſæculares impetrat à Conſtantio Photinus hæreſiarcha, damnatus in Synodo Sardicenſi. 357. II.
Petentes Epiſcopi Ariani, reijciuntur à Gratiano. 381. XII.
Iudicium ſæculare appellans Epiſcopus mulctatur à Valentiniano Seniore. 369. VI.
Iudices alios, quam Eccleſiaſticos, in cauſis de fide, reſpuit Ambroſius. 386. V. Vide Fides.
Iudices Ethnici electi in diſputatione publica de religione cum Manete hæreſiarcha. 277. VI.
Itemq; in diſputatione Silueſtri PP. cum Iudæis. 315. VII.
Iudices Cognitores. Vide Cognitores.
Iudiciaria Aſtronomia. Vide Aſtronomia.
Iudicium Eccleſiaſticum per iuramentum ad ſacras Reliquias. 412. VI. Vide Purgatio.
Iudocus filius Regis Britonum Eremiticam vitam amplexus, ſancte moritur. 653. V.
Iuliani, poſtea Apoſtatæ, primordia, communia ei cum fratre Gallo, vide in Gallus.
Secreto imbuitur magiæ & Gentilitatis ſtudio; ſed præ metu Conſtantij vitam monaſticam ſimulat. 337. XIV.
Metu perculſus ad apparitionem dæmonum, ſigno Crucis eos fugat. 351. III.
Incurrit periculum in nece Galli fratris, ſed liberatur ab Euſebia Aug. petenſque Athenas, philoſophicum ibidem pallium induit. 354. IV.
Ex eius moribus vaticinatur Gregorius Nazian. mala ab eo Reip. inferenda. ibid.
Creatur Cæſar à Conſtantio, & coniugem accipit Helenam eius ſororem: mittiturque in Gallias aduerſus barbaros eas inuadentes. 355. XVI.
Fauet ibi Catholicis, & aliquam inde ab Arianis contumeliam patitur; cum & interim idola ſecreto coleret. ibid.
Eius ſoboli inſidiatur Euſebia Aug. & marem infantem mox natum perimi curat. 356. XX.
Deuictis ſeptem Alemannorum Regibus Gallias incurſantibus, acclamatur ab exercitu Auguſtus. 357. XXIII.
Oblatum Imperium ſuſcipit, ſed (vt videri voluit) reluctans. 360. XII.
Simulat publice Chriſtianum in Galliis, ad corroborandum Imperium, ſed in Illyricum perueniens, diis palam ſacrificare incipit. 361. I. II.
Mortuo Conſtantio, peruenit Conſtantinopolim, & fauſtis acclamationibus excipitur. ibid. XII.
Vtrum eum Conſtantius in obitu ſucceſſorem ſuum inſtituerit. ibid. VI.
Deorum cultum reſtituit, & Chriſtianitatem abdicat ritu ſolemni, Summumq; Pontificatum aſſumit. 361. XII.
Magiſtratus, & aulicos Conſtantij, iudicio ſubijcit. ibid. XIII.
Munificum ſe erga prouincias oſtendit. ibid.
Epiſcopos omnes quarumcumque ſectarum reſtituit, & pacem inter eos conciliare ſatagit. ibi. XIV.
Viros doctiſſ. tam Gentiles, quam Chriſtianos, vndiq; ad ſe vocat, honoreq; proſequitur, & Præfecturis auget; Baſilio vero & Gregorio Nazianzeno recuſantibus accedere, necem meditatur. 362. I. II. III.
Eius aula referta magis meretricibus & cinædis. ibid. IV.
Portenta ei ſacrificanti accidunt. ibid. Perſecutio in Chriſtianos qualis; & quibus modis, atq; prætextibus, in eos, tam Orthodoxos, quam etiam hæreticos, & tam in Oriente, quam Occidente, ſiue per ſe, ſiue per Præſides, ſæuierit. 362. V. & vide totam ferme reliquam partem eius anni, atq; ſequentis vſq; ad obitum Iuliani.
Imagines Deorum ſuis admiſcet, vt qui ſuas venerarentur, pariter & dijs honorem deferre viderentur. 362. VI.
Seipſum forma Serapidis depingi curat. ibid.
Legatos Regis Perſarum, impie, ac contra ius gẽtium, necat. ibid. XI.
Apoſtaſiæ exprobrationes à plurimis accipit. 362. II. VIII. XXII. XXV. XXVIII. 363. VIII.
Dicteriis ab Antiochenis deriſus, ſcribit in eos orationem Miſopogonem. ibid. XXI.
Dicteriis & ipſe irridet Religionem Chriſtianam. 362. L. ad fi. LI. LVI. LVIII.
Ad euocationem animarum, & diuinationem, multas cædes humanas facit. 362. XXX. 363. VIII. XV.
Eius inſignis ingratitudo in Marcum Arethuſiũ Epiſcopum. 362. XXXIV. Suam ſtatuam in locum ſtatuæ Chriſti ſubrogat, ſed non impune. ib. XXXV.
Donatiſtas ab exilio reuocat aduerſus Catholicos. ibid. LIV.
Leges eius in Chriſtianos promulgatæ. ib LVI. & ſeqq. Cur prohibuerit eos docere publice ibidem. LVIII.
Scriptis laceſſitur ab Apollinare, & quid ipſe de ijs. ibid.
Ritus & mores Chriſtianorum conatur in Ethniciſmum transferre, ſed fruſtra. 362. LX.
Feminis permittit repudium virorum. ibi. LXI.
Reſtituendum curat templum Hieroſolymitanum in gratiam Iudæorum, ſed infelici conatu. 363. II. III.
Eius expeditio ad bellum Perſicum, qualis. 363. VI.
Habet dæmones familiares, quibus ad nuntia, & alia vtatur. ibid. & IX.
Putauit animam Alexandri Magni in ſe transmigraſſe. ibid. VI.
Inania eius vota aduerſus Chriſtianos. IV. VI.
In ea expeditione ſcribit commentarios ſuos, & libros contra Religionem Chriſtianam. VII. Alia eius ſcripta. ibid. Triſtia omina ipſius interitus. 362. LXII. 363. LVI. VIII. XII.
Decipitur vanis magorum & philoſophorum ſuorum pollicitationibus. 363. VI. VIII. X.
Deceptus inſuper à proditore Perſa, in magnas anguſtias conijcitur. ibidem. XI.
Cælitus occiditur in prælio. XII. XIII.
Moriens inſultat Chriſto, & querelas in ſuos Deos ingerit. XIV.
Quærit ſecreto in flumen ſe proijcere, vt in cælos aſcendiſſe crederetur, & vt Deus coleretur. ibid.
Eius ætas, & Imperium. XV. Funus ſceleratum. ibid.
Virtutes, & vitia, ex Ammiano Ethnico. XVI.
Multi Ethnici ſcripſerunt res, & laudes eius, quæ perierunt; ſuperſunt autem duæ orationes Gregorij Nazianz. in eius deteſtationem ſcriptæ. ibid.
Sepulchrum ornat Iouianus, & inde ſibi interitum parat. 364. I.
Iulianus auunculus Apoſtatæ vna cum aliis diuinitus punitur ob blaſphemas voces & direptionem rerum ſacrarum. 362. XXIV.
Iulianus Didius mercatus Imperium à militibus, occupat 66. diebus. 195. II. Occiditur à militibus Seueri. ibid.
Iulianus Alexand. Epiſc. creatur. 182. IV. Moritur. 190. I.
Iulianus Capuanus Epiſcopus, ſectæ Pelag. poſt ipsũ Pelagium & Cæleſtium, coryphæus, Zoſimum PP. clerum Rom. & Auguſtinum calumniatur de præuaricatione eius hæreſis; ſed refellitur ab Auguſtino. 418. III.
Scribit aduerſus Auguſtinum, à quo fuerat olim multum amatus; ſed confutatur ab eodem. 419. IV.
Infames eius ac diabolicæ in Catholicos calumniæ quibus aduerſus damnatores Pelagij excitare conatur Orientales. ib. V. Hypocriſis in erogandis eleemoſynis, qua multos ad ſe illexit. ib. in fi. Epiſcopatu pulſus ob hæreſim, variis conatibus apud Theodoſium Imper. & Neſtorium Conſtantinop. agens vt illum recuperet, ſed & multis fallaciis correctionis ſpem apud Sixtum PP. obtendens, nec quidem ad communionem Cathol. recipitur. 439. XI.
Coercetur item à Leone Papa. 444. II.
Iulianus Coenſis Epiſcopus, Legatus Apoſt. Sedis in Concilio Chalcedonenſ. licet homo Græcus, Latine tamen loquitur ob excellentiam Roman. Eccleſiæ Latine loquentis. 451. XI.
Conſtituitur à Leone PP. Vicarius in Oriente, aduerſus hæreſes Neſtor. & Eutych. 453. I.
Iulianus Puteolanus Epiſc. Legatus Apoſt. Sedis aduerſus Eutychetem. 440. VII. peſſime habitus ab Eutychianis. ibid. XII.
Iuliana nobiliſſima vidua pie illudit auaritiæ Iuſtiniani Imp. 519. V.
Iulianus Epiſc. Halicarnaſſ. author hæreſis Incorruptibilium. 519. XII.
Iulianus Epiſc. Hiſpalenſis præeſt Concil. Tolet. XII. 681. XIII.
Iuliano anachoretæ reuelatur eadem hora, cædes Iuliani Apoſt. 363. XIV.
Iulianus inſignis monachus Antiochiæ, ſub Valente. 370. XI.
Iuliani plures in Eccleſia Tolet. illuſtres ſcriptores Eccleſiaſtici. 686. V.
Iulianus Toletanus Epiſcopus ſcribit aduerſus Iudæos. 686. V.
Licentius inſultat in Benedictum PP. in Concilio Toletano. 688. I.
Moritur. 690. III.
Iulianus Tingitanus Comes, proditorie immittit Saracenos ad occupandas Hiſpanias, in odium Roderici Regis. 713. IV.
Capite plectitur ab ijſdem Saracenis. 718. III.
Iulittæ martyrium ſub Maximiano. 304. XV.
Iulius Africanus, inſignis ſcriptor Eccleſ. legatione fungitur apud Elagabalum Imp. pro reſtitutione Nicopolis in Palæſtina. 222. IV.
Iulius Caſſianus, Valentini diſcipulus, ſectator Tatiani, auctor hæreſis Docitarum. 174. V.
Iulius Mediolan. Epiſc. intereſt Roman. Concilio ſub Iulio Papa. 337. XVIII.
Creditus eſſe Iulius Maternus, qui ſcripſit librum de Myſteriis & erroribus profan. relig. ibidem. Alius ab eo qui ſcripſit de Matheſi. ibid.
Iulius Nepos. Vide Nepos.
Iulius Roman. Pontif. creatur. 336. XVI.
Celebrat Synodum contra perfidiam Arianam. 337. XVII.
Iudex appellatus ab Euſebianis & Orthodoxis Orientalibus, ſe inuicem accuſantibus, in alia Synodo cognita cauſa, Catholicos ab Euſebianis expulſos reſtituit. 339. I. 340. I. II. 341. XII. XIV. Rurſum aliis literis increpat Euſebianos, & vltionem in contumaces comminatur.

342.V.VIII. Procurat, & indicit Concilium Oecumenicum Sardicenſe. 346.II.
Legatos eo mittit. 347.V.
Excommunicatur vna cum aliis Epiſcopis Orthodoxis, à procaciſſimis Arianis ſeorſum Philippopoli conuenientibus. 347.XV.
Suſcipit exomologeſin Vrſacij & Valentis Epiſcoporum Arianorum factioſiſſ. 350.VII.
Moritur. 352. I. Epiſtola ei tributa quæ fuit Apollinaris hæreſiarchæ. ibid.II.
Iulius Rom. Senator, quod noluerit Commodo, Herculem Deum agenti, ſacrificare, martyrio coronatur. 192.II. Vltio diuina ob eius necem. ibid. III.
Iuo Carnotenſis Epiſc. conſecratur ab Vrbano Papa. 1092.I.
Agit contra Regem Philippum, qui reiecta legitima coniuge, pellicem ſubintroduxiſſet, indeq; patitur ab eo direptionem bonorum, & carcerem. 1094.II.1095.II.
In contentione cum Hugone Lugdun. Sed Apoſtol. Legato, nimis abiecte de Inueſtituris laicalibus locutus, acriter arguitur ab Vrbano PP. indeq; cogitat ſe abdicare. 1099.II.III.
Scribit pro vnctione Regis Ludouici facta Aureliani, contra Rhemenſis Eccl. querelas. 1116. VII.
Rurſum cum in cauſa Inueſtiturarum reprehenſus à Ioanne Lugdun. acquieſcit. 1111.VI.
Moritur. 1114.III.
Iurare per genium, aut fortunam Imperatoris, recuſantes Chriſtiani, maieſtatis rei fiebant. 202. II. Iurare per ſalutem Imperatoris, licitum fuit. ibid. III.
Iurare, ac peierare, fas Maſſalianis hæreticis, ex præſcripto ſui dogmatis. 361.IX.
Itemq; Priſcillianiſtis, ad turpitudines ſuas celandas. 381.XVI.
Contra vero iurare numquam permiſſum eſſe, docuit Pelagius. 411.IX. & obſtinatiſſime defenderunt Albienſes. 1176.II.III.
Iuriſiurandi ſeptem teſtes conſtituti ab Elxai. 105.II.
Iuramentum militum Chriſt. ſub Impp. Gentilibus quale. 202.III.
Iuramentum præſtare ſuper ſanctiſſ. Euchariſtiam, ſuos compulit Nouatianus Antipapa, aduerſus Cornelium Pontif. 254.IX.
Iuramenti purgatio. Vide Purgatio.
Iuramentum Epiſcopis non debet offerri. 449. II.
Ab eis præſtari ſolitum Rom. Pontifici. 722.III. 1102.I.
A ſchiſmaticis Antiſtitibus redeuntibus ad vnionem Eccleſiæ Roman. quale fieret. 1179. IV.
Vide etiam Profeſſio.
Iurare Epiſcopis Præfectos prouinciarum legum cuſtodiam, voluit Iuſtinianus Imp. 535. II.
Iuramentum antiquum Regum Hiſpaniæ, de non permittendis in ſuo regno aliis quam Catholicis. 638.I.
Imperatorum Occidentalium, de Eccleſiæ Romanæ defenſione. 800.III. Angliæ Regum. 1066. IV.
Iuramentum fidelitatis. Vide Fidelitas.
Ius Scriptum, & non ſcriptum, in vſu omnibus Reſpub. ac non ſcriptum antiquius & nobilius. 53. III.
Iuriſconſultos Alexander Imp. ſibi adhibet Conſiliarios, & præfectos conſtituit. 225.I.
Ii Chriſtianis infeſtiſſimi, multos inconſulto Principe necant. ibid. II.
Iuſtina relicta Magnentij tyranni, ducitur à Valentiniano Seniore. 370.XII.
Eius opera S. Martinus eijcitur è palatio, cum ad Valentinianum veniſſet. 375.V.
Poſt obitum viri Arianis fauens, turbas Mediolani incipit ciere aduerſus Ambroſium & ceteros Orthodoxos. 380.IV.
Eius ſuaſu Valentinianus Iunior ipſius filius, permittit Arianis conuentus agere. 386. III.
Acriter agit pro tradendis Eccleſiis ſuis Arianis, ſed miris modis coercetur. 386.IV.387.I.
Cogitur Ambroſium mittere legatum ad Maximum tyrannum, ſed haud adeo felici exitu. 387.V.
Maximo irrumpente in Italiam, ipſa cum filio fugit Theſſalonicam ad Theodoſium Magnum. ibid.VI. Moritur. 388.VII.
Iuſtinianus, cum auunculo Iuſtino, periclitatur de vita ſub Anaſtaſio Imperat. ſed cuſtoditur diuinitus. 518.III.
Acerrimum agit Cathol. fidei defenſorem aduerſus Eutychianos. ibid.X. 520.X. Conſul creatus, celeberrima edit munera. 521.I.
Petente Senatu, renuntiatur Imperator à Iuſtino, & confeſtim cuncta ſua bona Eccleſiis donat. 527.I.
Varias à Principibus Occidentis legationes ſuſcipit pro pace. ibid.II.
Eiuſdem optima in rebus fidei, pietatis, & politici ſtatus initia. IV. Perſas vincit per Beliſarium. V. Multi ſub eo populi conuertuntur ad fidem VI. Quam parum conſulte rebus Eccleſiaſticis ordinandis ſe immiſcuerit. 528.I. 541.III. 549.III.
Fuit rudis omnium literarum. 528.I.
Codicem Imperialium Conſtitutionum ſuo nomine promulgat, vſus præcipuis architectis nefandiſſ. hominibus. 529.VI.
Hæreticos exagitat 530.III. AEdificia ſacra reſtaurat, erigit, locupletat. ibid.IV.
Periclitatur à coniuratione nepotum Anaſtaſii, ſed eos captos necat. 531.II.
Legationem mittit ad Ioannem Papam, ſuper quæſtione Vnius de Trinitate paſſi, vna cum fidei ſuæ profeſſione. 533.I. & ſequentibus.
Africana à VVandalis per Beliſarium recuperat. 533.VII. 534.IV. Quibus piis operibus tantam victoriam conſecutus ſit, & quæ pro gratiarum actione præſtiterit. 533.VIII. 534.V.
Bellum geſturus aduerſus Gothos, multa edicit in vtilitatem Eccleſiæ. 535.I.II.III. Mittit ad Agapetum PP. profeſſionem fidei Catholicæ & quomodo ea probata. ibid.VI. Plurimis vbiq; ciuitatibus inani vanitate nomen ſuum imponit. 534.V. 535.VIII.
Nimis vxori Theodoræ credens, læditur ab ea in fide. 535.IX.
Siciliam per Beliſarium recuperat. ibid. XVI.
Purgat orbem Rom. ab immunditiis lenonum. ibid.
Agapetum Papam à Theodato Rege ad ſe miſſum, adoratione veneratur, & ſtrenue agit aduerſus hæreticos. 537.V.XI. Italiam, Romamq; per Beliſarium recuperat. 537.II.
Promulgat edictum damnationis Origenis, eiuſque errorum. 538.VI.
Cogitur annuam pecuniam polliceri Hunnis, & Saracenis, Orientem deuaſtatibus. 539.II. Itemque Perſis. 540.VIII.
Edictum promulgat aduerſus Tria Capitula. 546.II.
Nimis curioſus dogmatum, & rerum Eccleſiaſticarum, perdit Imperium. 549.III.
Quam dire egerit cum Vigilio Papa: ſed reſipiſcit. 551.II. 552.II.IV.
Conuecat Concilium Quintum Oecumenicum, ex Vigilij ſententia; ſed quanta præcipitatione rem egerit aduerſus Tria Capitula. 553.III. IV.
Sæuiſſime perſequitur eos, qui non reciperent illorum damnationem; ipſumq; Vigilium diriſſime habitum, in exilium pellit. ibid. XIV. Reuocat illum. 554.I.
Impie ſibi arrogat promotionem Rom. Pontificis. 555.II.
Ingenti magnificentia reſtituit Eccleſiam S. Sophiæ. 557.I.
Seueris edictis turpitudines conatur auferre. 558.II.
Totus intendit Circenſibus, & aliis eiuſmodi nugis & vanitatibus. ibid.III.
Tributum iterum cogitur pendere aliis Hunnis. ibid.
Sæpe conualeſcit à morbis, virtute SS. reliquiarum. 560.I.
Labitur in hæreſim Incorruptibilium, eamdemque edicto firmans, contradicentes perſequitur. 563.II. 564.I.
Moritur ſubitanea morte. 565.I.
De eius animæ ſtatu, quid exiſtimandum. ibid. & II.
Iuſtinianus Iunior cooptatur à patre ſuo Conſtantino Pogonato in Imperium. 681.IX. Commendatur Rom. Pontif. 684.IV. Patre defuncto regnat ſolus. 685.I.
Multas prouincias à Saracenis occupatas recuperat. ibid. Deuiat à fide. 686.II. Rumpit pacem cum Saracenis, magno Orientis damno, quod pecunia ab ipſis tributi loco pendi ſolita; haud ex more cuſa eſſet ipſius Imp. imagine. 690.IV.
Agit violenter cum Sergio Papa, pro confirmatione pſeudoſynodi Quiniſextæ; ſed fruſtra. 692. III.
Inuiſus redditus ob crudelitatem, rerumque ſacrarum contemptum, à Leontio in ipſum erecto naribus truncatur, & in exilium relegatur Cherſonam. 694.I.
A trunco naſo, dicitur Rhinotmitus. ibid.
Mira eius vindictæ cupido. 702.I.
Opera Lazorum & Bulgarorum, recuperat Imperium, & diriſſimam ſumit de aduerſariis vltionem. 703.II.
Ingrate Bulgaros armis inuadens, fugatur ab eis. 706.I.
Rauennates caſtigat de inobedietia in Rom. Pontificem. 708.II.
Accerſit ab Vrbe Conſtantinum Papam, ob controuerſiam de Quiniſexta Synodo, & humillimo obſequio eum recipit. 709.I. 710.II.
Diram vindictam ſumit de Cherſonenſibus rebellantibus. ibid. IV. Ob crudelitatem omnibus inuiſus, occiditur vna cum filio Tiberio Imp. à ducibus Philippici, euecti aduerſus eum in Imperium: caputq; eius Romam vſq; mittitur. 711. III.IV.
Iuſtinus Thrax, è genere humili ad Præfecturam Prætorij, è carcere in Imperium ſublimatur. 518.III.
Confeſtim declarat ſe Concilij Chalcedon. profeſſorem ibid.IV. Orthodoxos exules reuocat, & hæreticos pellit. ibid. IX.
Petit ab Hormiſda Papa, mitti Legatos in Orientem, qui omnia rite componerent. ibid.X. Alios ad eumdem mittit Legatos, pro pace Eccleſiæ procuranda. 520.X.
Lazorum Regi Chriſtiano facto titulum & ornamenta tribuit imperialia. 522.IV.
Iberos Chriſtianos defendit à perſecutione Perſarum. ibid. Hæreticos & infideles quoſcumque ſeuere exagitat. 523.II. 524.I.

Ioannem Papam ad ſe miſſum à Theodorico Rege, humillimis obſequiis excipit, eiuſq; manibus coronari appetit. 525.I.
Eius humilitas & charitas in clade Antioch. 525.III.
Iuſtinianum ſororis ſuæ filium, petente Senatu renuntiat Imperatorem, ac quarto poſt menſe moritur. 527.I.
Iuſtinus Iunior, filius ſororis Iuſtiniani Imp. poſt extinctum auunculum, ſuſcipit Imperium. 565. III.
Exactiones auunculi reſtituit, & vetat in fide aliquid innouari. ibid. Edictum de recta fide conſcribit. 566.II.
Legatos accipit à Turcis aduerſus Auares. ibid.
Auaritia & luxuria ardens, matrimonium ex conſenſu diſſolui poſſe ſancit, & ſacerdotia venalia exponit. ibidem. III. Sæuit in ſuos. 567. I.
Agit egregiè aduerſus potentes, oppreſſores pauperum. 568.II.
Armenos ob fidem ad ſe confugientes, tuetur aduerſus Perſas. 572.V.
Vertigine crebro vexari ſolitus, nouo mœrore cladium ab hoſtibus illatarum incidit in phreneſim, dilucida tantum moditiſſima habens interualla. 574.I.
Tiberium cooptat in Imperium. 575.I. Moritur. 579.I.
Iuſtinus Iuſtiniani Imper. conſanguineus, pietati intentus vincit inſigni certamine Perſas. 556. IV.
Aufertur de medio, inuidia & timore Iuſtini Iunioris Imp. 567.I.
Iuſtinus Samaritanus, poſt tentatas omnium philoſophorum ſectas, diuinitus religionem Chriſt. amplectitur. 130.IV.
Apologiam offert Antonino Pio pro Chriſtianis. 150.I.
Aliamq; rurſum Marco & Lucio atq; Senatui. 164.IV.
Subit martyrium Romæ. 165.I.
Quæ reliquerit ſcripta. ibid. II. Adhæſit opinioni Papiæ de Millenario. ibid.
Iuſtinus alius martyr ſub Dioclet. 286.V.
Iuſtus cognomen Iacobi Apoſtoli. 34.LIII. & Ioſeph Barſabæ. 34.LXVI.
Iuſti dicti à dæmone Chriſtiani. 302.II.
Iuſtus Alexand. Epiſc. creatur. 122.I. Moritur. 133. I.
Iuſtus Hieroſol. Epiſc. creatur. 1009.I. Moritur. 113.I.
Iuſtus & Paſtor pueri Hiſp. inſigne ſubeunt martyrium ſub Dioclet. 303.XI.
Iuſtus ordinatur Roffen. Epiſc. in Anglia. 604. VIII. in perſecutione ſecedit in Gallias. 613. III.
Reuocatur. 614. II. Fit Archiep. Cantuar. 625. III.
Iuſtus Vrgelitanus in Hiſp. Epiſcopus, & tres alij ipſius fratres æque Epiſcopi, clari inter Scriptores Eccleſiaſt. 531.II.
Iuuenalis creatur Epiſc. Hieroſol. 429.V. in Concilio Epheſ. Oecumen. agens patronum Synodi ſtat pro Sede Apoſt. & Synodo, aduerſus Ioannem Antioch. & Neſtorianos. 431. XIV. XIX.
Tentat ibidem ſibi Primatum Palæſt. aduerſus iura Eccleſiæ Cæſar arrogare, ſed reprimitur à Cyrillo Alexandr. ibid. XV. Eudociæ Aug. Hieroſolymam peregrinanti dat inſignes Reliquias ſacras. 439.I.II.
Intereſt pſeudoſynodo Epheſ. aduerſus Flauianum, pro Eutychete. 449.IX.
Et quod impœnitens eſſet, damnatur à Legatis Apoſt. Sedis in Concilio Conſtantinop. 450.VI.
Iterumq; in Chalcedonenſi Oecumen. 451.XV.
Veniam petens, recipitur in eadem Synodo. ibid. XVIII.
Pellitur Hieroſolymis ab Eutychianis. 452.VI.
Recuperat ſedem. 453.II. Concilium aduerſus eos celebrat, & primatum Palæſtinæ vſurpat. 454.IV.
Moritur. 457.IX.
Iuuentini & Maximi militum martyrium ſub Iuliano. 362.XXVIII.

K.

Kalendæ. Vide Calendæ.
Kanutus Rex Danorum, regnat etiam in Anglia, diciturq; cognomento Magnus, & micat pietate. 1016.II.
Peregrinatus ad Limina Apoſtolorum, in reditu Papiæ Brachium S. Auguſtini centum talentis comparat. 1027.II. Magnopere laborat occupare Noruegiam. 1028.III.
Kanutus alius, itidem Daniæ Rex, Sedis Apoſt. obſeruantiſſimus. 1079.VI. Martyrium conſequitur à ſuis. 1081.VII.
Kanuti alterius Iunioris æque Regis & Martyris, canonizatio, per Alexandrum PP. Tertium. 1164.XIV.
Kericus Rom. dux, cilicio Theodoſii cœnobiarchæ vtens loco thoracis, vincit Perſas. 527.V.
Kilianus Hibernus monachus, Epiſcopus à Conone PP. creatus, Franconios ad fidem conuertit, & ſedem Herbipoli conſtituit. 686.IV.
Conſequitur martyrium ob iuſtitiam; eiuſque perſecutores male pereunt. 689.II.
Kilianus alius, confeſſor. 686.IV.
Kiouia ciuitas in Germ. habuit 400. Eccleſias. 1018.I.
Seueriſſimæ eius leges pro conſeruatione diſciplinæ Eccleſ. & politicæ. ibid.
Krodos nomen idoli Saxonum, redditur execrandum. 780.VI.

L.

Labarum præcipuum militare ſignum Romanorum, quæ forma à Conſtantino inſtitutum. 312. IV.
In quo differret à Cantabris, aliiſq; militaribus ſignis. ibid. V.
Vnde ſic appellatum; & quinam illud portarent. ibid. VI.
Miraculum in eo exhibitum in bello Liciniano. 317. II.
Reducit in priorem Gentilium formam Iulianus Apoſt. 362.VI.
Laborantium, qui & Foſſarij dicti, Officium in antiqua Eccl. in curandis corporibus Fidelium defunctorum. 44.XXXIV.
Laborantis ſic dicti Cardinalis, Collectio Canonũ, & alia ſcripta. 1182.III.
Lac cum ſanguine è collo S. Pauli Apoſt. 69. Inde conuerſio lictorum. ibid.
Lac B. Virginis delatum cum aliis ſacris Reliquiis in prælio aduerſus Saracenos, vnde ingens orta victoria. 1123.II.
Lactantius Orator Chriſtianus ſcribit aduerſus Gentiles. 302.VIII. 315.X.
Fuit diſcipulus Arnobij. 302.X.
Eius ſcripta digna cenſura. ibid.
Fuit præceptor Criſpi Cæſ. & tamen pauperrimus. 315.II.
Laicorum à Clericis diſcriminatio, ex naturali & diuino iure. 44.XXXIII. Vide Clerici.
Laica tantum communione impertiendi ſacerdotes lapſi. 254.XI. 258.I. Vide Lapſi. Ex Laicis prohibiti ordinari Epiſcopi. 769.I. Ex iis tamẽ aliqui laudabiliter ordinati. 784.II. 806.I. Damnat eiuſmodi promotionem Photii Conſtantinop. Nicolaus PP. 860.II. 862.II.
Ladislaus creatur Rex Hungariæ. 1077.XI. reueretur Sedem Apoſtolic. ibid. offert Catholicis viginti millia equitum aduerſus ſchiſmaticos. 1087.V.
Lambertus eligitur Epiſc. Leodienſis. 658.III.
Ex conuerſione Taxandriæ adeptus eſt cognomẽtum Apoſtoli eius populi. 698.I.
Conſequitur martyrium à pellice Pipini Ducis, ob eum ſæpius obiurgatum de eiuſmodi adulterio. ibid.
Etiam poſt mortem repellit à ſe pellices. ibid.
Eius imagine ſculptum ſigillum ciuitatis Leodienſis. 699.I.
Lambertus Epiſcopus Oſtienſis creatur Papa, diciturq; Honorius. 1124.III. Vide Honor.II.
Lambertus ex Archiep. Mediolanenſi fit Rom. Pont. ſub nomine Vrbani III. Vide Vrb.III.
Lambertus filius VVidonis Imp. coronatur quoque Imp. à Formoſo PP. 893.I.
Eius Imperium confirmatur à Ioanne IX. in Synodis Rom. & Rauen. 904.I.II. Necatur proditorie in venatione. 910.II.
Lambertus Schafnaburg. quouſq; perduxerit hiſtoram ſuam. 1077.V. Laudatur ſæpiſſime.
Lambeſitanum Concil. in Africa, aduerſus Priuatum hæreticum. 242.III.
Lamina aurea, ornamentum capitis Apoſtolorum, & Epiſcoporum. 34.LXXXV.
Lampades accendi ſolitæ, etiam clara luce, lætitiæ & religionis cauſa, tam apud Iudæos & Gentiles, quam etiam antiquos Chriſtianos, & quare. 58.XXV. & ſequentibus.
Eum vſum damnauit Vigilantius hæreſiarcha, ſed probauit vniuerſa Eccleſia Catholica, tam Orientalis, quam Occidẽtalis. ib. XXVI. XXVII.
Idem quam plurimis diuinis miraculis confirmatus. ibid. XXX. 416.IV. Vide etiam Lucernæ. Lumina. Ignis.
Lampadum ardentium ad ſepulchra, vel imagines Sanctorum, oleum, & cera candelabrorũ, morbos pellunt, dæmones abigunt, mortuos reſuſcitant. 55.III. 58.XXX. 371.IX. 402.XV.
Lampadum vſus clara luce religionis cauſa, plurimis diuinis miraculis confirmatus. 566.V. 574. III.
Lampades extinctæ, iubare diuino reaccendi ſolitæ quotannis diebus Paſſionis Dominicæ in Eccleſia Hieroſol. 326.VI.
Lampadius Præf. Vrbi expenſas munerum transfert in eleemoſynas pauperum, & inde periclitatur à populo. 366.I.
Lampſacenum Conc. Semiarianorum contra Arianos. 365.I.
In eo ſtabilita eſt impietas Macedoniana contra diuinitatem Spiritus ſancti. ib. Legati inde miſſi ſunt ad Liberium PP. qui palinodiam ſimulantes, communicationem Catholicam obtinuerũt. ibid. II.
Lanceæ ſacræ ab Henrico Rege ſuſceptæ, quibus hoſtes fugarentur. 929.II.
Lanceæ ſacræ, qua Chriſti latus perforatum eſt, inuentio, & victoriæ eius opera à Chriſtianis aduerſus Saracenos obtentæ. 1098.IV. 1123.II.
Landelinus presbyter, ſuſcipit Apoſtolatum ad Gentes, & miraculis claret. 650.V.
Lando creatur Papa, & paulo poſt moritur. 412.I.
Lanfrancus Cadomenſis Abbas, accuſatus hæreſis Berengarianæ, ſe purgat. 1050.I. Scribit contra Berengarium. 1059.IV. Ordinatur inuitus Archiepiſcopus Cantuarienſis. 1070.IV.

Romam pro Pallio petens, honorificentiſſime excipitur ab Alexandro PP. duplexque ab eo pallium accipit. 1071. III. Augetur ab eodem Legatione Apoſtol. in Anglia. ibid.

Celebrat diuerſa Concilia de rebus Eccleſ. 1072. I. 1075. VIII.

Iubetur à Gregorio PP. ad Limina Apoſtol accedere, pœna ſuſpenſionis intentata. 1081. IV.

Moritur, & quæ reliquerit ſcripta. 1089. VI.

Laodiceæ vrbes plures. 60. IV. 314. XI.

Paulus ad Coloſſ. meminit eius quæ eſt in Phrygia. 60. IV.

An ad eam ſcripſerit. ibid. V.

Terræ motu ſub Nerone proſtratur; ſed quod opulentiſſima eſſet, cito reparatur. 62. II.

Diuitiarum ſuarum occaſione, fide protinus tepuit. ibid.

Laodicenſe Concilium quo tempore celebratum, & in qua Laodicea. 314. XI. & ſeqq. eius canones. ibid. XIV.

Lapides ſciſſi in Paſſione Domini. 34. XXXVIII.

Retinent Chriſti pedum & genuum veſtigia. ibi. XX.

Cedunt locum ad eum occultandum. 32. VIII.

Indelebili nota ſanguinis Zachariæ conſperſi. I. XV.

Paſſionis Stephani, veneratione habiti, & miraculis clari. 34. XC. 416. III.

Lapidea Crux indelebili nota ſanguinis Thomæ Apoſtoli conſperſa. 57. XXXIV.

In Lapidem conuerſa Euchariſtia, ritu Macedoniarum conſecrata. 400. XVII.

Lapides aquâ madere prodigioſe viſi. 307. V.

Lapidem abſciſſum ſine manibus de monte apud Danielem, eſſe Chriſtum, montem vero diabolum, dixit Vigilantius. 406. VII.

In Lapides verſa cibaria nauis, ex imprecatione pauperis. 605. IV.

Lapides pretioſi medimnis diuiſi in Sicilia, ex præda Saracenorum. 1040. I.

Lapſorum in perſecutionibus Gentilium, diuerſa genera à Cypriano conſtituta. 253. V.

Horrendæ in aliquos eorum diuinitus inflictæ pœnæ. ibid. VI. Vide Vltio diuina. Iis quomodo concederetur Indulgentia à martyribus & confeſſoribus. 253. X. XII.

Conſultus de iis Clerus Romanus, Sede vacante, à Cypriano, quid ſtatuerit ib. XIII.

De eorum receptione in Eccleſiam, contrarij errores, ortaque ſchiſmata in Africa aduerſus Cyprianum, & Romæ contra Cornelium. 254. III. X. 258. I. Recipiendos eſſe. ſed non niſi poſt pœnitentiam ſtatutum variis Catholicorum Conciliis. 254. XI. 255. I. IV. 258. I. 305. III.

Sacerdotes vero ad laicam tantum communicationem recipiendos, decretum eſt. 254. XI. 258. I. II. De iis canones Petri Alexandrini. 305. III. & Conc. Eliberini. ibid. IV.

Lapſis in hæreſim vel ſchiſma, aliquando conceſſum pro bono pacis, redire ad Eccleſiam cum priſtinis honoribus. 313. VII. 362. XLI. 401. V. Omnino prohibitum in Concilio Regienſi, vt ſic probarētur qui vere pœniterent. 439. X.

Immo nec facile admittendos eſſe ad communionem Catholicam, docuit Sixtus PP. Tertius. ibi. XI.

Hæreſiarchis numquam id indulgendum. Vide Hæreſiarchæ.

Lapſis in hæreſim, etiam vi compulſis, Epiſcopis & clericis maiorum ordinum, conceſſa tantum laica communicatio; clericis minoribus, monachis, & laicis, peregrina, in concilio Rom. ſub Felice PP. Tertio. 487. I.

Epiſcopis redeuntibus non quidem honores permittendos, ſed tamen alimenta ex charitate præſtanda, decreuit Agapetus. 535. IV. Vide etiam Luciferiani. Schiſmat.

Lapſos ſe quocunque modo qui dicerent clerici, iis credendum, ex Concilio Tolet. Decimo. 656 IV. & ex Concilio Valentino. 374. V.

Lateranus Conſul deſignatus, occiditur à Nerone ob coniurationem. 67. III.

Eius domus à Conſtantino donata Melchiadi Papæ. 313. VI.

Lateranenſis Eccleſia ibi ædificata, ſedes Epiſcopalis Romana Summi Pontificis. ibid. & 324. XIX.

Eiuſdem Eccleſiæ myſtica ruina, ſub Stephano Papa VII. 897. III.

Lateranenſe Patriarchium Pontificium, primo expilatum à miniſtris Heraclij Imp. quod Seuerinus PP. nollet approbare impiam eius Ecthesin. 638. III. Eius expilatores diuinitus puniti. 643. II. Poſtea expilari conſuetum à plebe, in obitu Pontificis. 885. I. Quod prohibetur in Concilio Rauen. ſub Ioanne Nono. 904. II.

Lateranenſe Concilium ſub Martino PP. pro damnatione hæreſis Monothelitarum, & Typi Conſtantis Imp. 649. II. Eius acta miſſa ad omnes vbique Eccleſias. ibidem. VI. Sub Nicolao in cauſa Ioannis Epiſc. Rauenn. rebellis Sedi Apoſtol. 861. VI. Sub Alexandro II. aduerſus clericos ſimoniacos & fornicarios. 1063. V.

Sub Paſchale II. contra Inueſtituras laicorum, & Henricum Imp. eas ſibi vſurpantem. 1112. I.

Aliudque ſub eodem de iiſdem rebus. 1116. I.

Sub Calliſto II. Generale 300. Epiſcop. pro Eccleſia componenda. 1122. I.

Sub Innocentio II. circiter mille Epiſcoporum, aduerſus hæreticos, & ſchiſmaticos, & pro reformatione morum & diſciplinæ. 1139. II. III.

Sub Alexandro III. aliud Generale 300. Epiſcoporum, pro ſimilibus Eccleſiæ neceſſitatib. 1179. I. Vide Rom. Concil.

Latina lingua prælata Hebrææ & Græcæ, in titulo Crucis Dominicæ. 34. XXXV. Ea primum legi ſolitæ epiſtolæ Rom. Pontificum in Synodis Oecumenicis, ob maieſtatem Apoſtolicæ Sedis Latine ſcribentis. 431. XIII.

Itemque Legati eiuſdem Sedis licet Græci, vel inter Græcos agentes, pariter Latine loqui conſueuerunt. 451. XI. Sicut & ob maieſtatem Romani Imperij, Latine orauit Conſtantinus Magnus in Synodo Nicæna, quamuis Græce noſſet. 325. XIX. & Marcianus in Chalcedonenſi, etſi Græcus. 451 XXIII.

Latina Eccleſia calumnias patitur à Græca, & omnes Latini, proditiones & graſſationes à perfidis Græcis. Vide Græci.

Lauare manus ſolebant Iudæi ad conteſtandam innocentiam ſuam. 34. XXVIII.

Lauare pedes, ſolitum in conuiuiis. ibid. V.

Lauabant ſæpius Hemerobaptiſtæ. Appar. IX. 33. IV.

Lauare olim conſuetum ante orationē. 57. XXXIII. Vide etiam Aqua, & Baptiſmus.

Laudenſe Conciliabulum Octauiani Antipapæ, aduerſus Alexandrum Tertium. 1161 III.

Laudunenſis Conuentus, pro coronatione Ludouici filij Caroli Simplicis. 936. II.

Laudum Matutinarum antiquitas. 51. XIX.

Lauream in capite geſtare, licitum olim militibus Chriſtianis. 201. V.

Miles id renuens ſub Seuero, pacem Eccleſiæ turbat, quem tamen laudat Tertullianus. ibidem. II. V.

Lauream coronam cur in gemmeam mutarint Impp. Chriſtiani. 337. VI.

Laurētius Archidiaconus Rom. Eccleſiæ, inſigne ſubit martyr. ſub Valeriano. 261. II. Fuit Hiſpanus genere. ibid.

Miracula ad eius reliquias, & inſtrumenta paſſionis. ib. Acta quædam dubia. ibid.

Laurentius Archipresbyter, creatur in ſchiſmate Pontifex aduerſus Symmachum. 498. II.

Iudicio Theodorici Regis cauſa cadit. ib.

Creatur à Symmacho Epiſcopus Nucerinus. 499. I. in fin.

Iterum à factioſis reducitur in Vrbem, & turbas mouet. ib. VI.

Damnatus in Synodo, in exilium mittitur. 502. II.

Laurentius creatur Epiſcopus Dorouernenſis in Anglia, viuente alio Epiſcopo, ex diſpenſatione Ro. Pont. 604. VIII.

Angliam ob perſecutionem deſerere volens, nocte flagellatur à S. Petro. 614. II.

Lauretana domus. Vide Domus.

Laurianus Pannonius, presbyter Mediol. ardore fidei in Totilam Regem Arianum inuectus, mira ſagacitate ab eo quæſitus, tandem martyrio coronatur. 548. III.

Lazari mendici vera hiſtoria à Domino narrata, non parabola. 33. XV.

Lazarus frater Marthæ & Mariæ Magdal. quatriduanus mortuus, ſuſcitatur à Chriſto. 34. II.

Migrat in Gallias cum ſororibus. 44. XI.

Lazari monachi pictoris inſigne certamen pro cultu & pictura ſacrarum Imaginum. 832. I.

Lazi populi conuertuntur ad fidem Chriſti. 522. IV.

Eorum Rex decoratur à Iuſtino, titulo Imperatoris Lazorum, & habitu Imperiali. ib.

Iidem dicti antiquitus Colchi. ib.

Eorum conuerſionis occaſione, Rex Perſarum (ſub cuius dominio eſſent) bellum infert Iuſtino. ib. Vide etiam Colchi. & Zatus.

Eorum Rex peregrinatur Romam ad Limina Apoſtol. 856. II.

Leander Hiſpalenſis Epiſcopus miſſus Conſtantinopolim ad obtinendum auxilium Herminigildo, notus fit Gregorio Magno, eiq; auctor eſt operis Moralium. 583. VIII.

Exulat pro fide, in perſecutione Leuuigildi. 588. II.

Pro Rom. Pontifice præſidet Concilio Tolet. III. 593. VII.

Celebrat Concilium Hiſpal. 594. III.

Lectorum Clericorum Ordo ab initio Eccleſiæ. 44. XXXIII. XXXIV. Iidem in Eccleſia Africana legebant Euangelium populo; quod munus alibi Diaconis competebat. 253. IV.

Legalium vſus licitus Apoſtolis. 51. IX. 58. XXXI.

Difficile ſublatus à Iudæis factis Chriſtianis. ibidem.

Magna ex parte ceſſauit ipſorum Apoſt. temporibus. 58. XXXII. penitus ſub Hadriano Imp. 138. I.

De iis non prohibendis Iudæis credentibus actum in Conuentu Apoſtolorum. 58. XLVIII.

Eorumdem obſeruationem vna cum Euangelio, retinebant Ebionæi, & Nazaræi. 9. II. 74. V. Cerinthiani. 97. VII. Vide etiam in voce Lex.

Legationes à populis extra Rom. Imperium poſitis, ad Traianum Imp. 106. I. Itemque ad Conſtantinum Magnum. 325. LIII. 336. XI.

Legati Silueſtri PP. præſunt Concilio Arelatenſi ſub Conſtantino Magno. 314. V. & Nicæno Oecumenico. 325. VII. Iulij Papæ, ad Concilium

Oecum.Sardic.347.V.Liberij, ad Conſtantium Imp. turpiter ſubſcribunt damnationi Athanaſii. 353.VI.VII.
Alii iterum miſſi, à Conſtantino pelluntur in exilium, quod nollent ſubſcribere. 355. III.
Eiuſdem Liberij, ad Concilium Ariminenſe. 359. II.
Legati Concilii Arimin. à Conſtantio compelluntur ſubſcribere perfidiæ Arianæ. 359.VII.
Regreſſis ad Synodum denegatur communio. ib. VIII.
Regis Perſarum ad Iulianum Apoſtatam, impie necantur. 362.XI. Octoginta presbyteri, à Conſtantinop. Catholicis ad Valentem Imp. Arianum miſſi, eius iuſſu nauigio in altum ducti, igne cremantur. 370.VI.
Legatio Orientalium præcipuorum Epiſcoporum ad Damaſum PP. ad implorandum auxilium Eccleſiæ proſtratæ ab Arianis. 371.I.
Alia ad Ro. Concilium ſub eodem Damaſo. 382. II. De plurimis aliis, vide in Orient. Eccl.
Apoſtolicæ Sedis, & Occidentalium ad Synodum Oecumenicam Epheſinam. 431.III.V. ad Chalcedonenſem. 451.XI.
Legationum ab Occidente ad Synodos Vniuerſales in Oriente celebrandas mittendarum, antiqua conſuetudo qualis. 451.III.
De ſingulis ad eas miſſis, vide ſub nominibus ipſarum Synodorum. Pariterque de quampluri mis aliis Legationibus, vide ſub propriis nominibus Pontificum, aut Conciliorum, & Eccleſiarum, vel Principum, & populorum, à quibus vel ad quos miſſæ.
Legati Innocentij PP. & Honorij Imp. miſſi Conſtantinopolim pro Chryſoſtomo exule, immaniter habiti ab aduerſariis Chryſoſtomi. 406.IV.
Leonis Papæ, in Latrocinio Epheſino dire item tractati. 449 XII. Felicis III. aduerſus Acacium miſſi, præuaricari coguntur, & re cognita excommunicantur. 484.II.III. Hormiſdæ ab Anaſtaſio Imp. hæretico naui fragili cum militibus ad certiſſimum periculum impoſiti. 517. II.
Alii eiuſdem, nefanda paſſi Theſſalonicæ ab hæreticis. 519.X. Nicolai, peſſime habentur à Photio, & præuaricari compelluntur. 860.II.861. II. Ioannis Octaui, turpiter à Photio ſeducuntur. 879.V.
Legationem Ioannes PP.I ſubire cogitur à Theodorico Ariano Rege ad Iuſtinum Imp. 525.I. itemque Agapetus à Theodato ad Iuſtinianum. 536. II.
de Legatis à latere in Germaniam non mittendis, orta controuerſia. 1074.II. itemq; in Siciliam. 1097.VI.1156.I. & in Angliam. 1117.IV. 1119.III.
Legio Fulminatrix Chriſtianorum, cuius precibus Marcus Imper. inſignem illam conſecutus eſt de Marcomannis victoriam. 176 III.
Legionem Hiſp. ciuitatem transfertur regnum ex Oueto ab Ordinio Rege. 915.III.
Legionenſe Concil. pro optima Eccleſ. & Regni diſpoſitione. 1012.IV.
Legionenſe Regnum iungitur vna cum Caſtella à Ferdinando Magno. 1037.III.
Lemouicenſia Concilia in cauſa Apoſtolatus S. Martialis. 1029.II.III.1034.III
Lenonibus tradi à Gentilibus ſolitæ tempore perſecutionum Chriſtianæ fœminæ illudendæ. 201. VIII.301.VI.303.V.XIII,304.IX.X.309.IX. Sed earum pudicitia diuinitus conſeruata eſt. ibidem.
Lenonibus tradi ancillas Chriſtianas, prohibuit Conſtantinus Magnus. 315.IV.
Reſcribit aduerſus lenones Theodoſius Iunior. 439. VII.
Et ut Lenonicium tolleretur, lenonum tributum ærario pendi ſolitum, de ſuo ſupplet Florentius Præf. Prat. ib.
Illud olim Alex. in ærarium inferri vetuerat. 227.I. quid de illo cæteri Imperatores, & à quo demum ſublatum. 330.VII.
Leones miniſtrant Antonio Magno, in ſepultura Pauli primi eremitæ. 343.I.
Leo ob reſtitutum à Macario Abbate leunculis ſuis viſum donat ei pellem ouinam. 372.VI. alius cuſtodit diuinitus Ioan. Silentiarium. 509.II.
Leonis effigies cur pingitur cum S. Hieronymo. 420 VI.
Leo deuorato aſello Zoſimi anachoretæ, in ſarcinis ferendis ei aſini miniſterium præbet. 525.III.
Alius ſepulchrum effoſſum parat Mariæ Ægyptianæ. ib.IX.
Leo I. Rom. Pont. creatur abſens, legationeque publica accerſitur. 440.III.
Summa eius humilitas in ſublimi animi celſitudine. ib.
Manichæos Romæ detectos, iterum in Concilio damnat, & in exilium pelli curat: & vt alii vbique idem præſtent, monet. 443.I.444.I.445. III.
Agit etiam aduerſus Pelagianos, vſus ea in re opera S. Proſperi Aquit. 444.II. Scribit ad Turibium aduerſus Priſcillianiſtas, & Concilia contra eos in Hiſp. celebrari curat. 447.I.II.
Deponit Epiſcopum Epheſinum, Primatem Aſiæ. ib.IV.
Eutychetis hæreſiarchæ cauſa ad eum defertur ab Imperatore & Patriarcha. 449.I.
Mittit Legatos ad Synodum Epheſ. in ea cauſa ſub Dioſcoro celebratam: ſcribitque mirificam de Verbi Incarnatione epiſtolam, ac præſcribit Synodo ſententiam de Eutychete. ibid.VII. VIII.
Appellatur ad eum à Flauiano Epiſc. Conſtantinopol. & aliis Catholicis, aduerſus eam pſeudoſynodum. XI.XIV.
Concilio Romæ celebrato, reſcindit eius nefaria acta. XVI.
Excommunicatur ea de cauſa ab impio Dioſcoro XVIII.
Mittit alios Legatos ad erigendam collapſam Eccleſiam Orientalem. 450.II. Rogatur à Marciano & Pulcheria Imp. de cogenda Oecumen. Synodo. ib.V. Mittit Legatos ad Synodum Chalced. 451.XI.
Petitur ab eo confirmatio Actorum eius, ipſeque ab ea vocatur Vniuerſalis Epiſcopus. ib. XXXII. XXXIII.
Irritat geſta in Synodo de prærogatiua Eccleſiæ Conſtantinop. poſt Romanam fidem vero Synodi confirmat. 452.III.453.I.V.
Calumnias patitur ab Anatolio Epiſc. Conſtantinop. ib.
Attilæ impetum, ad ruinam Vrbis properantis, retundit. 452.VIII.
Orto dubio de die paſchatis illius anni, conſulit vbique peritos. 453.VII.
Eius epiſtola de Incarnatione Verbi corrumpitur ab Eutychianis, vt ipſum redderent ſuſpectum Neſtorianiſmi. 454 II.
Vrbem Romam ab incendio & cæde liberat in direptione Genſerici. 455.III. Excommunicatur à Timotheo Æluro inuaſore ſedis Alexandr. Eutychiano. 457.IV.
Improbat ipſe eius electionem. ib.VII.
Mittit Legatos in Orientem ad reparandam Eccleſiam, ea de re à Leone Imper. rogatus. 458. II.
Ælurum relegare facit. 460.I.
Sancte moritur. 461.II.
Magnus dictus, ob ingentia eius facta. ib.
De remiſſione et conceſſa peccatorum pœnæ, præterquam impoſitionis manuum. ib.III.
Miraculum de Brandeo inciſo. ib.II.
Fabula de præciſione manus. ib.III.
Nummi cuſi in eius honorem, ob liberatam Vrbem ab Attila inuaſione. ib.IV.
Leo quidam fabuloſe aſſertus in locum Felicis II, ſubrogatus. 357.XXI
Leo II. creatur Rom. Pont. 683.I.
Approbat Acta Sextæ Synodi, & in Latinum vertit. ib.II.
Suppoſitæ eius nomine epiſtolæ, in quibus nomen Honorii PP. inter hæreticos recenſetur. ib.
Moritur, & inter Sanctos colitur. 684.I.
Leo III. ordinatur. 795.V.
Fabula de manu ſibi præciſa reiicitur. ib.
Claues & Vexillum mittit ad Carolum Magnum, & quid inde inferant Nouatores. 796. I.
A perfidis clericis oculis & lingua priuatus, plagiſque confectus, priſtinum viſus & loquelæ vſum à SS. Apoſtolis recipit. 799.I.
Recurrens ad Carolum Magnum, eius ope reſtituitur in Vrbem. ib.
Coram Carolo, publico iuramento ſe purgat à quibuſdam ei obiectis criminibus. 800.II
Eundem Carolum coronat Imperatorem Romanorum, Imperium ab Oriente in Occidentem Apoſtolica auctoritate transferens. ibid. III. IV.
Pergit Mantuam, ad inquirendum de ſanguine lateris Chriſti ibi reperto. 804.I.
Conuenit quoque Carolum Magnum in Germania, ibique ſolemni ritu S. Swibertum canonizat. ib.II.
Petit ab eo Carolus confirmationem teſtamenti ſui de regni inter filios diuiſione. 806.III
Mortuo Carolo, iterum in ipſum conſpiratur à facinoroſis Rom. in quos ipſe lege agit. 815.I.
Compoſtellæ in Gallacia conſtituit Epiſcopatum ob inuentionem corporis S. Iacobi Apoſtoli. 816. III.
Miſſas plures vna die celebrare conſueuit. ib.IV.
Moritur. ib.III.
Leo IV. ordinatur. 847.III.
Reſiſtit Imperatoribus, conantibus ſibi vſurpare ius in electione Pontiff. & quid inter eos inuicem promiſſum fuerit. ib.
Immenſi pretij & operis ornamenta confert Eccleſiis Vrbis. ib.IV.
Serpentem lethiferum precibus ſuis extinguit, & incendium Vrbis ſigno Crucis. ib.V.
Munit Vrbem aduerſus incurſiones Saracenorum. 848.I.849.I.
Dedicat ſolemni ritu nouas ciuitates, Leoninam ac Leopolim. 852.I.
Celebrat Romæ Concilium pro diſciplina Eccleſ. 853.IV.
Moritur, & inter Sanctos colitur. 855.IV.
Leo V. creatur; ſed poſt 40. dies detruditur in carcerem à Chriſtophoro inuaſore. 907.II.
Leo VI. intruditur, & poſt ſex menſes coniectus in carcerem, moritur. 928.I.929.I.
Leo VII. ſedet 936.III. Reſtituit Romæ monaſticam diſciplinam, per S. Odonem Abbatem Cluniac. ibid.
Moritur. 939.II.
Leo, falſo dictus Octauus, antipapa creatur ab Ottone Imp. aduerſus Ioannem XII. 963.II.
Anathemate damnatur ab eodem Ioanne in Synodo Rom. 964.II
Electus à Romanis, rurſum ab Ottone reſtituitur aduerſus Benedictum Ioannis ſucceſſorem. ib.III

Eius nomine conſtitutiones ſuppoſitæ in fauorem Ottonis.ib.IV.V. Moritur. 965.II.

Leo IX.ex Epiſcopo Tullenſi deligitur ab Imp. Papa, & opera Hildebrandi, à Romano clero & populo rite eligitur præcedentibus viſionibus & prophetiis. 1049.II.III. Voluit etiam dici Epiſcopus Tullenus.ib. Peregrinatur ad montem Garganum.ib. Concilia celebrat aduerſus ſimoniacos & fornicarios.IV.V. Claret ſignis,virtutibus & pietate. VI, VII. In Conciliis Rom. & Vercel. damnat hæreſim Berengarij, vna cum auctore. 1050.I.
Permutat quaſdam terras cum Henrico Imp. 1053.I.
Expeditionem ſuſcipiens contra Northmannos res Eccleſiæ inuadentes, victis ſuis ipſe ab eiſdem in quodam caſtello capitur, & ingenti honore detinetur & dimittitur. ib.II.
Confutat obiectiones Michaelis Cerularij Patriar.Conſtantinop.in Eccleſiam Latinam.ibid. V.
Legatos mittit Conſtantinopolim,pro conciliandа pace vtriuſque Eccleſiæ. 1054.I.
Rediens Romam, ibi moritur, claretque etiam poſt mortem miraculis,& inter SS.refertur. ib. V.

Leo Acridanus Bulgariæ Metrop. vna cum Michaele Cerulario Patriarcha Conſtantinop.ſcribit contra Eccleſiam Latinam.1053.V. Confutatur à Leone PP.IX.& Humberto Cardin.ib.& 1054 I.Excommunicatur publice Conſtantinop.à Legatis Apoſt.Sedis. 1054.II.

Leo Thrax, cognomento Macelles, Imperator eligitur poſt Marcianum.457.II. Prædictum ei olim Imperium à B. Virgine, ob exhibitam cæco miſericordiam,quem & illuminauit.ib. Subſcriptionem elicit ab omnibus Orient.Epiſcopis,fidei quam tenerent, agitque pro firmitate Synodi Chalcedon. ib.III.& 458.III.
Legatos mitti in Orientem ad Eccleſiam componendam,petit à Leone Papa,& obtinet.458.II.
Viſitat Danielem Stilitam,& precibus eius prolem maſculam obtinet,quæ tamen cito perit,arte Ariadnæ ſororis. 461.VI.
Ingentes copias aduerſus VVandalos mittit,quæ pereunt inertia & proditione ducum hæreticorum.468.II.Vlciſcitur in Aſparem, & filios Arianos,arte eos deludens,cum non poſſ:t vi aperta punire. 469.I.470.I,
Ob eorum necem, dictus eſt Macelles cognomento.ib.Filiam Ariadnam nuptui dat Zenoni Iſauro.ib. Moritur;laudandus in multis, ſed damnandus quod cum hæreticis mitius egerit. 474. I.

Leo, nepos prædicti Leonis ex filia Ariadna, naſcitur,& Imp.ab auo renuntiatur. 473.II.
Perit decimo menſe, patris Zenonis arte. 474. II.

Leo Stypiota Patriarcha Conſtantinop. exagitat vaticinatores.1143.V.Moritur. ib.

Leo Iſaurus Imperium adipiſcitur, ceſſione Theodoſii Quarti.717.I. Eius imagines recipiuntur Romæ,& ab aliis Principibus Chriſtianis, opera Gregorii PP.Secundi.ib.III. Conſtantinum filium, Copronymum dictum, coronat Imp.adhuc infantulum.720.I. Inſectatur Iudæos & Montanos. 722.I.
Promulgat edictum aduerſus ſacras Imagines, in gratiam impoſtorum Iudæorum, qui ipſi prænunciaſſent Imperium: fitque primus omnium Impp.Hæreſiarcha. 726.I.II.
Perſequitur earum defenſores,inde vero reliqui Principes Chriſtiani renuntiant eius amicitiæ. ibid.
Quid ei de his cum Gregorio Papa: qui bonum pro malo reddidit, cum exurgeret vniuerſa Italia aduerſus Leonem. ib.VII.& ſeq.
Fuit etiam Hagiomachus, SS.interceſſiones & Reliquiarum cultum negans. 727.I.
Tentat ſibi Romam ſubiicere,ſed fruſtra.729.I.
Perſeuerans in perſecutione,excommunicatur à Gregorio Papa in Synodo Rom. & Itali ab eius obedientia recedunt. 730.II.
Agit rurſum contra Romanam Eccleſiam, Pontificiſque Legatos male habet. 732.I.II.733. I.
Qualis eius perſecutio. 734.I.740.IV.
Moritur & damnatur ad inferos. 741.I.

Leo, filius Conſtantini Copronymi,ſuccedit patri in Imperio. 775.III.
Munificus & pius apparere ſtudet. ib.IV.
Perſequitur cultores ſacrarum Imaginum.780 II.
Moritur, diuinitus percuſſus ob ſacrilegium. ib. III.

Leo Armenus creatur malis artibus Imp. 813.I.
In coronatione, præſagium de futura eius perſecutione. ib.II.
Exagitat defenſores ſacrarum imaginum.814. I.III.816.I.
Mittit in Occidentem ſacras Reliquias,quas ipſe non coleret. ib.IV.
Necatur iuxta altare, approbante voce cœleſti. 820.I.

Leo cognomento Sapiens,ſiue Philoſophus, creatur à patre Baſilio Imperator. 870.III.
Calumnioſe apud patrem accuſatus, carceri mancipatur cum diſcrimine vitæ. 879.IX.
Liberatur poſt ſeptennium,nouo caſu. 886.I.
Mortuo patre,ſolus imperat. ib.IV.
Photium deponit, Santabarenum excæcatum in exilium mittit. ib.
Excommunicatur à Patriarcha, ob quartum initum matrimonium contra leges Eccleſ.ſed diſpenſatur cum eo à Rom.Pont. 901.II.III.
In publica proceſſione,capite percutitur ab inſano homine. ib.IV
Moritur. 911.I.
Eius Conſtitutiones & ſcripta. ib.II.

Leocritia virgo Mahometana, martyrium à ſuis ob fidem Chriſti conſequitur Cordubæ. 859.I.

Leodegarius Auguſtod.Epiſcopus, à Childerico Rege domui ſuæ præpoſitus,inuidos deuitans,ſe in monaſterium Luxouienſe confert. 668.IV.
Ab Ebroino Maiore domus regiæ cruciatus horrendis modis, martyrium conſummat, multis inſignitus in morte & poſtea miraculis.685.IV eius quoque frater dire trucidatur. ib.

Leodium(quæ & Legia)ex vico creſcit in ciuitatem, ex miraculo S.Lamberti. 698.I.
Fuit ea Eccleſia peculiaris filia Romanæ.699.I.
Et tamen aliquando ſchiſmatico Imp.fauens, declamauit in Rom.Pontificem. 1102.V

Leontius Antioch.presbyter diſcipulus Luciani martyris, in perſecutione Diocletiani ſacrificat idolis. 311.III.
Seipſum caſtrat, quo libere cum fœmina iuuencula dormiret:eamque ob rem depoſitus, tranſit ad Arianos. 325.XXXIX.
Fit ab eis Epiſcopus Antioch. 347.II.
Moritur. 356.XVI.

Leontius Burdegalenſis Epiſcopus ſanctitate inſignis,intereſt Concilio Pariſ. 359.III.
Concilio Santonis celebrato, Emerium Epiſcopum deponit, quod Epiſcopatum à Rege accepiſſet,vnde mulctatur à Rege. 566.IV.
Qualis,quantuſque fuerit. ib.
Duo Leontii Epiſcopi Burdegalenſes. ib.

Leontius Cæſarienſis in Cappadocia Epiſcopus intereſt Magno Concilio Nicæno. 325.IX.
Eius labores pro fide. ib.

Leontius Imp.erigitur aduerſus Iuſtinianum Iuniorem,quem præciſis narib. in exilium pellit.694. I.Et ipſe præciſis naribus ab Abſimaro includitur monaſterio.696.II.711.Redeunte Iuſtiniano, publice illuditur, & necatur, vna cum Abſimaro. 703.II.

Leontius Scholaſticus, ſcribit de ſectis hæreticorum ſub Iuſtiniano Imp. 553.III.

Leopoldus Auſtriæ Dux, capit Richardum Angliæ Regem & quare. 1191.VI.VII.
Excommunicatur à Cæleſtino Papa. 1193.II. 1195.I.
Obſtinatus permanens,dire cruciatur diuinitus; & licet tandem pœnitens nihilominus miſere perit. 1195.I.

Leporius Pelagianus, auctor hæreſis Neſtorianæ, reducitur ad fidem Cathol.à S. Auguſtino.420.II

Lepra tactus Conſtantinus Magnus,ſanatur per baptiſmum. 324.X.XI.
Eo morbo ſoliti puniri ſuperbientes Reges.ib.XI.
Curatur infantium ſanguine. ib.

Lerinenſis Inſulæ ſitus & nomina 426.V. Eius cœnobii fundator S.Honoratus. 426.V.
Fuit ſeminarium ſanctiſſ. Epiſcoporum Galliæ. 434.IV.
Ceſſit poſtea vſui monachorum S.Benedicti.502 VIII.Exciditur à piratis. 1107.III.

Leucius Manichæus multa confinxit nomine Apoſtolorum, 44.XXIV.
Cenſetur etiam auctor libelli de Natiuitate S. Mariæ,Hieronymo falſo adſcripti. ib.

Leuiticæ tribui permiſſum nuptias contrahere cum regia ſtirpe, & ceteris tribubus, Appar. II. XVII.Vna cum Sacerdotio,adepta eſt etiam Regnum in Aſſamonæis. ib.

Leuitici hæretici, ſecta Nicolaitarum, ſiue Gnoſticorum. 68.V.

Leutardus plebeius homo in Gallia, à dæmone dementatus, euadens hæreticus multos ſeducit. 1000.IV.
Diſputatione confutatus,præcipitat ſe in puteum ibid.

Leutericus Archiep. Senon. primus auctor hæreſis nefandæ de Euchariſtia,corripitur à Roberto Rege. 1004.II.

Levvigildus Rex Gothorum Arianus regnat in Hiſpania. 569.I.570.VI.
Perſequitur Catholicos,bellumque filio Hermnigildo Catholico facto infert:& eundẽ captum, contra fidem datam gladio feriri iubet.583.VII 588.I.
Perſecutionem auget, & Sueuos ſubiugatos Arianam perfidiam amplecti cogit. 588.II.
Moritur,pœnitens perſecutionis,ſed non fide Catholicus. 590.XII.XIII.

Lex admodum deprauata à variis Iudæorum ſectis ante Chriſti aduentum, Appar.VI.

Legis doctores dicti Scribæ. ib.

Lex Moiſis delata in triumpho Veſpaſiani & Titi de domitis Iudæis. 73.I.
Legem præferebant Euangelio Ebion. 74.V.
Eam,tanquam malam,repudiabant Cerdon & Marcion. 146.II.V. Atque etiam Apelles.ib.IX.
Cum Euangelio,ſeruabant Symmachiani.203 IV.Vide etiam Legalia.

Legem ſic mittere ad regnum, quemadmodum Euangelium,dixit Pelagius. 415.IV.

Legis auctorem Deum,aduerſarium Euangelij conditoris, aſſeruerunt Marcionitæ, & Tatiani. 146.V.174.II.

Legem maledictam dicebant Seueriani; & Græci ſchiſmatici. 1054.III.

Leges Eccleſiaſticæ,à Spiritu Sancto. 51.XV.

Legum diuinarum & humanarum obſeruationem

penitus abſtulit Aetius Atheus. 356.XVII.

Legibus Impp. & Iuriſconſultorum reſponſis, licet Paganorum, non dedignata vti Eccleſia, in his quæ contra relig. Chriſt. non ſunt. 435.IV.528.I.535.VI.

Leges Impp. nihil valere contra Canones Eccleſ. ſtatutum eſt in Concil. Chalcedon. 451.XXI. *& declarauit Iuſtiniano Imp. Agapetus Papa.* 535.V.

Legibus Eccleſiaſticis ſanciendis, quanto cum periculo ſe immiſceant Principes. 528.I.541.III.

Leges ſcriptas quando habere cœperint Gothi. 464.I. *itemque Longobardi.* 638.IV.746.II.

Leges Eccleſ. Carolus & Ludouicus, aliique eiuſmodi Principes non niſi auctoritate Sedis Apoſt. ſanciuerunt. 819.III.

Leges ſuas promulgat Carolus Magnus, & quales eæ fuerint. 801.III.

Leges diuinas aduerſus Reges nihil poſſe; deque iis diſpenſare poſſe quoslibet Epiſcopos, aſſeruerunt Mœchiani hæretici. 809 I.

Libanius inſignis Orator Antioch. à Iuliano Apoſt. Quæſtura donatur. 362.III. *Luget conflagrationem templi Daphnitici.* ib.XXVII

Scitum quoddam reſponſum ei factum à Chriſtiano ludimagiſtro de Iuliani interitu. 363.VIII.

An aliquando factus fuerit Chriſtianus. ib.XIII

Quo tempore deceſſerit. 388.III.

Libellatici Lapſi, qui dicantur apud Cyprianum. 253.V.VI.

Libelli à Martyribus & Confeſſoribus concedi ſoliti Lapſis in perſecutione, quales & quanti vigoris eſſent. 253.X.XII.

Libellos criminationum ab Epiſcopis ſibi in alterutrum oblatos, Conſtantinus Magnus Nicææ non lectos comburit. 325.XII

Pariterque Conſtantius, libellos famoſos cremari iubet. 338.infin.

Liberatus Carthagin. diaconus mittitur vna cum duobus Epiſc. Legatus Romam è Concil. Carthaginenſi. 535.IV. *Scripſit ſub Iuſtiniano Imp. Breuiarium de cauſa Neſtor & Eutych.* 538.VII *Caute legendus.*

Liberius creatur Rom. Pont. 352.II.

In Concilio Romano negat communionem Arianis per Legatos expetitam. ib.III.

Legationes eius diuerſæ ad Conſtantium pro Athanaſio. 353.VI.354.I.

Dire vexatur ea de cauſa ab eodem Imp. & tandem pellitur Berœam Thraciæ. 355.VII.

Prohibet recipi in eccleſia dona eiuſdem hæretici Imp. ib.VIII

Reſtitutio petitur per Rom. matronas & populum. 356.XIV

Tædio victus exilij. ſubſcribit damnationi Athanaſii, & fidei formulæ, voce Conſubſtantialis defectiuæ. 357.XI.XII.

Oſtenditur minimè incidiſſe in hæreſim, licet grauiter ſit lapſus. ib.XIII.XIV.

Rediens Romam, reſpuitur, & inde perſecutio excitatur in Romanos. ib.XVI.

Mortuo Felice, qui in locum eius receptus fuerat, recedens ipſe ab Arianorum communicatione, iterum ſuſcipitur legitimus Pontifex. 357.XXI.

Damnat formulam Ariminenſem, & ideo pellitur ab Arianis; & deliteſcit in cœmeteriis ſuburbanis vſque ad obitum Conſtantij. 359. XII. XIII.

Sub Iuliano curat Eccleſiam Orientalem per Legatos. 362.XXXIX.XLIV.

Semiarianis fidem Nicænam ſimulantibus, communicationem impartitur. 365.II.III.

Moritur, eiuſque memoria ſancta eſt apud poſteros. 367.II.

Liberius Præfect. Galliarum vir pace belloque clariſſimus. 529.I.

Vocat Epiſcopos Arauſicum ad Encænia Eccleſiæ à ſe erectæ. ib.II.

Libero hominis Arbitrio quam nimium tribuerit Pelagius contra gratiam Dei. 415.IV.V.VI.

De libero hominis arbitrio noua orta controuerſia ex ſcriptis Fauſti Regienſis. 520.V.529.II

Libertas Religionis. Vide Religio.

Libertatem quomodocunque viuendi, induxit Simon magus. 35.XII.

Eandemque amplexi ſunt nouatores hodierni. ib. XIV.

Libertatem omnium vitiorum introduxit Aetius Impius. 356.XVII.

Liberos ſe eſſe, nec vlla lege teneri dicebant Adamitæ 120.XVII *itemque Marcitæ.* 175.VIII.

Ac pariter Valentiniani aſſerebant, ſe nullis bonis operibus teneri obligatos. 145.III.

Libidinibus quibuſcunque frenum laxauit Baſilides, nihil in eis peccati eſſe aſſerens. 120.IX. *itemque Aetius impius.* 356.XVII.

Eunomius. 360.VIII. *& Carpocras, qui eas quoque præcepit.* 120.XII. *Præmio eſſe dignas, plurimi impudentiſſime aſſeruerunt.* 120. XVIII.

Caiani quoque, non niſi per eas ſalutem acquiri poſſe. 145.VIII. *Symmachiani item, iis ſeruiendum eſſe prædicarunt.* 203.IV.

Et Mahometes ſuis in hac vita permiſit, & in futura promiſit. 630.II.

Pariterque Manichæi in Gallia, iis non repoſitam eſſe vindictam, dixerunt. 1017.I.

Earum occaſione Hiſpaniæ traditæ Wandalis, ignauis, ſed pudicis. 409.V. *Vide etiam turpitudines, Lenones, Exoleti.*

Libra Occidua, quænam eſſet. 302.XIII.

Libra Orientalis quantum penderet. ib.

Libri Ciceronis de Natura diorum, & de Diuinatione, comburendi ex ſententia Gentilium. 302.III.

Magiæ & improbatæ lectionis, igni damnati, tam apud Gentiles, quam Chriſtianos. 56.XII.370.XV. *Sibyllini Vide Sibyl.*

Hæreticorum comburi ſoliti, continua Eccleſiæ praxi. 56.XII. 287.V. 325. XXVIII. 398. XVIII. 431. IX.435.I.443.I. 448. I. 452. VI. 454.II.496.VI.503.V.523.I.536.XI.593.VII 868.III.869.VI.1140.I. *Porro de ſingulorum hæreticorum, vel aliorum impiorum libris, vide ſub propriis eorum nominibus. Adde Scripta.*

Licinius virtute militari præſtans, creatur Cæſar à Galerio Aug. 307.VIII. *Poſt eius obitum imperat in Oriente.* 311.VI.

Ducit vxorem Conſtantiam, ſororem Conſtantini Magni. 313.I.

Vna cum Conſtantino reſcribit pro Chriſtianis, ipſe licet Ethnicus. ib.II.

Fuit vita turpiſſimus 316.II.318.II.

Sæuam mouet perſecutionem; & in quos præcipue ea ſe extenderit. 316.II. *& ſeqq.*

Vincitur à Conſtantino, & mulctatur amiſſone plurimarum prouinciarum. 317.I.II.

Iterum bellum renouans, vincitur terra, marique; & captus relegatur: rurſumque noua moliens, laqueo vita priuatur. 318.I.II.

Licinius Iunior creatur Cæſar ab auunculo ſuo Conſtantino Magno. 315.II. *Interficiuntur eiuſdem iuſſu, & quare.* 324.I.

Liemarus Bremenſis, ſiue Hamburg. Archiep. impedit Synodum in Germ. celebrari per legatos Apoſt. & ideo ſuſpenditur à ſacerdotio. 1074.II.

Vocatus Romam à Greg. VII. cauſam dicturus, comtemnit, Regemque Henricum in eum commouet. ib.

Ducitur in Italiam ab Henrico. 1081.III.

Excommunicatur in Concil. Quintilineburg. 1085.II.

Capitur prælio, ab Eggeberto in Henricum inito. 1089.VI.

Lignorum pulſatione, loco tintinnabulorum qui & quando apud Chriſtianos, conuocari ſolerent. 58. XL.

Quamdiu is vſus durauerit. 614.VI

Limina Apoſtolorum Vide Peregrinatio Romam & Petri Eccl. Vatic.

Lingonienſis in Gallia Synodus, iuſſu Gregorii VII. celebrata aduerſus inueſtituras laicorum. 1077.IX.

Lingua Hebræa, Græca, Latina. Vide ſub ſingulis iis vocibus.

Linguarum ignearum ſpecie Spiritus S. in diſcipulos deſcendit. 34.LXVIII.

Linguarum genera quot eſſent in Orbe terrarum. ib.LXIX.

Linguarum donum qualiter Apoſtoli & Diſcipuli habuerint. ib. & 45.XII.

Infundebatur eo tempore per impoſitionem manuum. 35.XI.

Linguas nationum haud licuit Hieroſolymis publice docere. 34.LXXXIX.

Lingua præciſa, libere locuti Chriſtiani in perſecutionibus Gentilium. 192.II.513.V

Catholici in perſecutionibus hæreticorum. 484. VIII. 657.I. *itemque Leodegarius Epiſcopus, martyrium paſſus ab impiis.* 685.IV. *& Petrus Damaſcenus Epiſc. ſub Saracenis.* 742.I.

Leo Papa III. eius abſciſſonem paſſus ab impiis. 799.I.

Linguæ uſus redditus Baſilio filio Leonis Imp. ex adoratione imaginis Greg. Naz. 823.V.

Linguam præcidi Seuero hæreſiarchæ, ob eius blaſphemias, iubet Iuſtinus Senior Aug. 519.XI.

Linteaminibus & velis ornari ſolitæ olim Eccleſiæ. 329.I.

Lintei Domini, quo pedes diſcipulorum abſterſit; pars delata Caſſinum, probatur igne. 1014.V.

Linus ſuccedit Petro Apoſtolo in Sede Romana; & nodi ea de re ſoluuntur. 69.XIV. *& ſeqq.*

Eius nomine vulgata Acta paſſionis Apoſtolorum Petri & Pauli, corrupta ab hæreticis. 68.IX.69 III. *Martyrium conſequitur ſub Veſpaſiano.* 80. I.II.

Lippienſe Concil. in Saxonia, pro ſtabiliendis eius regionis Eccleſiæ cunabulis. 780.V.VI.

Lippienſe Concil. in Germania ſub Bonifacio Germ. Apoſtolo, pro Eccleſ. diſciplina & contra duos nouos hæreticos. 743.I.II.

Lirinenſe Cœnobium, vide Lerinenſe.

Litaniæ Septiformes à Gregor. Papa celebratæ tempore peſtis. 590. IV. *Vide etiam Proceſſiones & Rogationes. Earum vſu liberatur Sicilia à periculo barbarorum.* 601.VI.

Literas docere Chriſtianos, prohibet Iulianus Apoſt. & quare. 362. LVIII.

Diſcere pariter Chriſtianos, vetat Habdallas Saracenorum Rex. 757.IV.

Diſcere liberos ſuos, nolebant Gothi, & quare. 526.VIII. *Vide etiam Profeſſores ſcholæ.*

Literati cur dicti ſerui. 315.V.

Literarum Eccleſiaſticarum varia genera. 142.VI. *& ſeqq. Vide etiam Epiſtola.*

Literas R. Pont. contemnere, quam graue peccatum. 449.X.849.III.

Earum falſarij grauiter puniti. 1197. V. 1198. X.XIII.

Literæ feſtiuæ, quæ. 58.XXXVIII.

Literas Michaelis Imp. ob blaſphemias in iis contentas, comburi iubet Nicolaus Papa. 865.VI.

Liturgia. Vide Miſſa.

Liuoniæ conuerſio ad fidem; & primæ ſedis Epiſcopalis erectio. 1186.II

Liuonenſium ſacer ordo militum, iungitur Teutonicis. 1198.II.
Locus vltimus, habitus apud Romanos honeſtior. 34 XXXV.
Siniſter, in ſacris dignior dextro. 325. XVII. XVIII.
Loca olim in eccleſiis diſtincta, ſecundum diuerſos ſexus, & conditiones perſonarum. 57. XXXVIII
Locus mulierum. Vide Mulieres.
Locus in aere, quo Dominus ad cœlos aſcendit, nunquam potuit Eccleſiæ ædificio obſtrui. 34. LXIV.
de Locis ſanctis, vnde hauſerit Beda quæ ſcripſit. 34. LXIV. 699.III.
quanta eis debeatur reuerentia. 1032.I.
Locum eſſe increatum, & Deo coæternum, dixit Marcion. 146.V.
Locuſtæ quibus Ioannes Bapt. veſcebatur in deſerto, quid eſſent. 31.VI.
Locuſtæ Romanorum agros infeſtantes, extinguuntur aſperſione aquæ benedictæ per Stephanum PP. Sextum. 885.I.
Londinenſis in Anglia Epiſcopatus erigitur. 604. VIII.
Eius eccleſia in honorem S. Petri ædificata, ab eodem ipſo Apoſtolo ſolemniter conſecratur. 610. VI.
Londinenſe aſſertum Concil. de cultu ſacrarum Imaginum, cuius fidei. 714.II.
Concilium ſub Lanfranco, de diſciplina Eccleſiæ. 1075 VIII.
Sub Anſelmo, aduerſus inueſtituras laicas. 1102 II.
Aliudque de compoſitione eiuſmodi controuerſiæ. 1108.II.
Sub Iohanne Cremenſi Cardin. Legato Sedis Apoſt. pro diſciplina Eccleſ. 1125.IV.
Sub Alberico Legato, pro creatione Archiep. Cantuarienſis. 1138.IV.
Sub alio Legato pro libertate Eccleſiæ. 1143. II.
Sub Henrico item Legato, pro electione Thomæ Cancellarij in Archiepiſcopum Cantuar. 1162. VI.
Sub Richardo Archiep. Cantuar. pro reſtituenda diſciplina. 1175.I.
maximus ibi conuentus pro rebus Orientis. 1185 II.
Longi monachi Origeniſtæ. Vide Monachi Origen.
Longinus Centurio conuertitur in paſſione Domini. 34.XXXIX.
Chriſtum prædicat poſt eius reſurrectionem, eaque de cauſa truncatur capite. ib.LV.
Longinus Philoſophus præceptor Zenobiæ. 261.I. necatur ab Aureliano Imp. 274.I.
Longinus Zenonis Imp. frater, homo rapaciſſimus & ſpurciſſimus, impeditur à Pelagio Patricio ne fiat Cæſar. 490.III.
Miſerrime perit ab Anaſt. Imp. 498.III.
Longinus Canonicus Cracouienſis, ſcripſit ſincere res Polonorum. 120.I. 141.III. & alibi ſæpe citatur honorifice.
Longobardi Pannoniam, & finitimas regiones inuadunt. 549.I.
Influunt in Italiam, duce Alboino ipſorum Rege, & & vtrum à Narſete vocati fuerint. 567. II. 568.I.
Quæ præoſtenſa, de illorum futura Italiæ clade. 567.IV. Vide Alboinus, & ſubſequentes ipſorum Reges.
Mortuo Clephe Alboini ſucceſſore, 36. militum duces partientes inter ſe ciuitates captas, miſerme peſſumdant Italiam. 573.II.
Eorum graſſatio numerata inter Perſecutiones Eccleſiæ quod ſiue Gentiles eſſent, ſiue Ariani. ib.
Inuadentes Gallias, cæduntur. 575.II.
Iterum creant ſibi Regem, pertæſi regiminis ſine capite. 585.II.
Eorũ omnes Reges vſi ſunt prænomine Flauij ib.
Conuertuntur ad fidem Cathol. ſub Agilulpho Rege, per Theodolindam Reginam. 591.X
Ioannem Bapt. patronum accipiunt, & inſignẽ ei baſilicam extruunt. 616.I.
Iterum recidunt in Arianiſmum, ſub Rege intruſo Arioualdo. 626.VI.
Quando cœperint habere Leges ſcriptas. 638.IV 646.II.
Quid in eis præſtiterit Carolus Magnus. 801.II
Eorum Rex Grimoaldus fit Catholicus. 663. II.
Ex cultu S. Ioannis Bapt. pendere ipſorum ſtatum, vaticinatus eſt eremita quidam. ib.
Ob expilationem Eccleſiæ S. Petri in Vatic. patiuntur rerum ſuarum detrimentum. 739.I
Vide etiam ſub nominibus aliorum Regum ipſorum, puta Luitprandus, Aiſtulphus, Deſiderius.
In quo demum deſiit eorum Regnum trãslatum in Francos per Carolum Magnum.
Lotharingicum Concil. contra inueſtituras laicorum. 1111.VII.
Lotharius filius Ludouici Pij, coronatur à patre Imperator. 817.III.
Petit Romam, vt coronetur à Paſchale Papa. 823.I.
Iterumque eo redit, ob ſchiſma in electione Eugenij. 824.I.
Liberat patrem à coniuratione Pipini fratris, aliorumque perduellium. 830.II.
Agit poſtea aduerſus eum, nefandaque committit ſcelera, ſed denuo recõciliantur. 833.I. 834.I.
Solus poſt obitum patris imperat. 840.II. in fin.
Bello fratres impetens pro monarchia, vincitur ab iis, & extra regnum pellitur. 841.III. 842.I.
Priuatur regno, iudicio Epiſcoporum. 842.I.
Recuperat eius partem, liberalitate fratrum. 843.II.
Quid de rebus Rom. ipſe & Leo Papa IV. ſibi inuicem promiſerint. 847.III.
Renuntiat ſæculo, & fit monachus, moriturque 855.VI.
Benemeritus de viris doctis. 859.IV. in fin.
Lotharius Lotharij Imp. filius ſuccedit patri in parte regni Franc. 855.VI.
Dimiſſa legitima coniuge pellicem ſubintroducit, fouetque in regno ſuo alios eiuſmodi ſceleratos. 862.IV.V.
Correptus ab aliis Regibus appellat Nicolaum Papam. ib.VI
Celebrat Metenſe Conciliab. pro confirmatione ſuæ turpitudinis: quod infirmatur à Nicolao. 863.III.
Iterum ſe apud eum excuſat perquam humiliter ſed fraudulenter. 866.IV.
Ab Hadriano PP. ſuſceptus cum terribili conteſtatione, periurus miſerabiliter perit. 868.IV.
Lotharius Dux Saxonum creatur Rex Germaniæ. 1125.III.
Petit confirmationem à Rom. Pont. à quo etiam excommunicantur eius aduerſarij. ib.
Inhæret Innocentio II. aduerſus Petrum Leonis. 1130.IX.
Exhibet ei officium ſtratoris. 1131.II.
Depoſcens ab eo reſtitutionem Inueſtiturarum, retunditur à S. Bernardo. ib.
Innocentium reducens Romam coronatur ab eo Imperator, & allodium Comitiſſæ Mathildis accipit in feudum. 1133.I.II.
Comprimit Rogerium Siciliæ Regem, Eccleſiæ Rom. aduerſarium. 1137.I. Moritur. 1138.III.
Eius pietas commendatiſſima. ib.
Lucas Euangeliſta qualem Hiſtoriam in Actibus Apoſt. texuerit. 34.LXV.
A quo tempore adhæſerit Paulo, & quomodo eius geſta conſcripſerit. 51.XVII.
Eius modeſtia in ſcribendo. 52.VI.
Quibus occaſione, tempore, impulſore, Euangelium euulgarit. 58.XIV.
Cur ei tributum ſymbolum Bouis. ib.XVI.
Non fuit Domini, ſed tantum Pauli diſcipulus. ibid.
Vocatur etiam à Paulo Lucius. ib.XXII.
Ei falſo à quibuſdam tributa Epiſtola Pauli ad Hebræos, quã forte in Græcum trãſtulit. 60.XX.
Eidem quoque perperam tributa, quæ dicebatur ſcripta ad Laodicenſes. ib.
Comitatur Paulum Romam, eique fideliter adhæret. 59.II.
Peregrinationes eius poſt biennium carceris Pauli. 61.II.
In extrema ſenectute, martyrio coronatur. ib.
Vnguentum medicum ex oſſibus eius ſcaturit, ibidem.
Reliquiæ transferuntur Conſtantinopolim. 336. XIII.
Lucas Chryſoberges creatur Conſtantinop. Patriarcha. 1148.XIV. Celebrat Synodum. ib. Moritur. 1166.VII.
Lucas Tudenſis antiquus rerum Hiſpanicarum ſcriptor. 701.V.
Lucenſe Concil. in Hiſp. contra Priſcillianiſtas, conflatum in vnum cum Toletanis Primo & Secundo. 447.II.
Aliud de limitibus Eccleſiarum Galliæ. 569.I.
Aliud de diſcipl. Eccleſ. 572.III.
Lucenſium in Tuſcia Canonicorum dira rebellio, ob vitam communem iis iniunctam. 1074.VI.
Lucernariæ Preces, ab ipſo exordio Eccleſiæ. 51. XX.
Lucernæ argenteæ in Eccleſiis Chriſtianorum, ab ipſo initio. 57.XXXVI. Vide Lampades.
Lucere ſolitus mons Olueti in diebus anniuerſariis Aſcenſionis Domini. 34. LXII.
Lucia virgo Syracuſana, inſigne ſubit martyrium ſub Diocletiano. 303 XIII. Damnata ad proſtibulum, loco moueri non potuit. ib.
Luciani Antiocheni presbyteri egregia confeſſio, dirus carcer, illuſtre martyrium. 311.I.II.
Stratus atque ſupinus, obtulit ſacrificium incruentum. ib.
Maluit fame enecari quam idolothytis veſci. ib.
Corpus proiectum in mare, delphini obſequio reſtituitur littori. ib.
in eius memoriam Eccleſia erecta Drepani ab Helena Aug. 326.XIII.
Libros ſacros tranſtulit in linguam Græcam. 311.III.
Inuectus in Sabellium, creditus materiam Ario præparaſſe, ſed defenditur. ib.
Diſcipuli eius degeneres. ib. Fœminæ quoque eius diſcipulæ. ib.
Luciano alij presbytero facta reuelatio corporum Stephani protomart. Gamalielis, &c. qui de eorum inuentione ſcripſit libellum. 415.I.
Lucianus Impius, quo tempore vixerit. 172.II.
An fuerit vnquam Chriſtianus. ib.
Interit à canibus, quod rabiem ſuam exercuiſſet in Chriſtianam veritatem. ib
Lucifer Calaritanus Epiſcopus, vna cum Euſebio Vercellenſi, & aliis, fungitur legatione Liberii PP. ad Conſtantium Imp. in cauſa Athanaſii 354.I.
Pellitur in exilium, ob denegatam ſubſcriptionem in eundem Athanaſium. 355 III.
Acerrime ſcribit in Conſtantium. 356.V.
Inuidetur ei martyrium, ſed tamen frequenter mutatur locus exilij. ib.VI.

Poſt obitum Conſtantii, conſtituitur à Liberio Vicarius Sedis Apoſtol. ad reſtituendas Eccleſias Orientis. 362. XXXIX.
Creat Antiochiæ Epiſcopum Paulinum. ibid. XL.
Ob receptos in Concilio Alexandr. lapſos cum dignitate, diſsidet cum Euſebio Vercell. indeque recedit ab Eccleſia, & Schiſma facit. ibid. XLV. XLVI.
Nullius auctor fuit hæreſis. ib.
Moritur anne in ſchiſmate. ib. XLVIII.
Tempus eius obitus. 371. IX. in fin.
Luciferiani ſchiſmatici errarunt in doctrina de anima. 362. XLV.
Quam pertinaci animo negarent recipiendos cum dignitate Epiſcopos lapſos. ib. XLVII.
Quam perdurarint. ib. XLVIII.
Confutantur à S. Hieronymo. 382. VIII.
Deficiunt penitus ſub Theodoſio Magno. 388. XI.
Luciferi aſtri cultum introduxit Mahometes, ex antiqua Saracenorum ſuperſtitione. 630. II.
Lucilla filia Marci Imp. deſpondetur à patre Lucio Imp. 163. IV. Arrepta à dæmone liberatur per Abertium Epiſc. Hierapol. ib. V.
Lucilla potens fœmina Hiſpana, reprehenditur à Cæciliano Archidiac. Carthag. de illicito cultu aſſerti cuiuſdam martyris. 302. XXI.
Furit aduerſus eius Epiſcopatum. 306. XI.
Lucina nobiliſſ. fœmina Rom. ad fidem conuertitur, vna cum viro ſub Piniano. 302. XVIII.
Domus eius in Eccleſiam conuertitur à Marcello Papa. 309. III.
Proſcriptione damnatur à Maxentio tyranno. ibid.
Lucina alia piæ fœmina Rom. ſepeliendis martyrib. in perſecutione, egregiam nauant operam. 69. XVIII. 255. IX. 286. III.
Lucius vocatus aliquando à Paulo Apoſtolo, S. Lucas Euangeliſta. 58. XXII.
Vide Lucas Euangel.
Lucius Alexandrinus pſeudo-epiſcopus creatur ab Arianis aduerſus Athanaſium. 362. XXXVII.
Poſt obitum Athanaſii vi intruditur, & pulſo Petro legitimo Athanaſii ſucceſſore, immaniſſime ſæuit in Catholicos. 372. V.
Pellitur ab Alexandrinis, auctoritate Damaſi PP. 377. I.
Lucius Anneus Moguntinus Epiſcopus ex Conciliab. Arelatenſi ab Arianis in exilium pellitur & ſtrangulatur. 353. VIII.
Lucius Britannorum Rex ad fidem conuerſus, ſacros miniſtros petit ab Eleuthero PP. 183. I.
Ipſeque regno poſthabito petit Germaniam, ad prædicandum Euangelium, fitque Epiſcopus & martyr. ib. II.
Lucius Hadrianopol. Epiſcopus pulſus ab Arianis, reſtituitur à Iulio Papa. 342. VIII.
Cogitur ab Arianis mori in exilio. 348. I.
Lucius Rom. Pont. creatur. 255. IX.
Exulat ob fidem. ibid.
Reuocatur. 256. I.
Martyrio coronatur in perſecutione Galli & Voluſiani. 257. II.
Eius decreta. ib. III.
Lucius II. creatur. 1144. I. Dire vexatur à rebellibus Rom. ib. III.
Moritur. 1145. I.
Lucius III. ex Oſtienſi Epiſcopo eligitur. 1181. V.
Exagitatur à Romanis, ob quaſdam conſuetudines eis denegatas, ſed auxilio Principum compeſcit eos. 1183. I.
Veronæ contendit cum Friderico Imp. de quibuſdam iuribus. 1185. I.
Promouet expeditionem in Terram Sanctam. ibidem. II.
Moritur Veronæ. ib. III.
Lucius Samoſatenus Epiſc. intruditur ab Arianis & perſequitur orthodoxos. 370. IV.
Lucius Verus, vna cum Marco Aurelio, poſt Antoninum Pium ſuſcipit Imperium. 163. III.
Vide in Marcus.
Expeditionem mouet in Parthos. ib. IV.
Ducit vxorem filiam Marci, quæ liberatur à dæmone per Abertium Epiſcopum Hierapolitanum. ib. V.
Triumphat vna cum Marco de Parthis. 168. I.
Moritur ex apoplexia. 171. I. Inter diuos refertur à Marco. ib.
Ludgerus Friſonum Apoſtolus, diſcipulus Alcuini, 778. III. Caſsini monaſticis inſtitutis excultus, propagat ea in Germania. ib.
Ludi Gladiatorum.
Cateruales.
Sæculares.
Theatrales.
Circenſes.
Vide ſub ſingulis iis vocibus, & adde Agon. Spectacula.
Ludouicus, filius Caroli Magni, cognomento Pius, conſtituitur à patre Rex Aquitaniæ. 806. I. I.
Reſtituit ibi collapſam Eccleſ. diſciplinam, cupitque fieri monachus. 807. III.
Creatur à patre Imperator, optimiſque monitis inſtruitur. 813. V.
Mortuo patre, ſolus imperat in occidente. 814. VI.
Coronatur, & vngitur à Stephano PP. Quinto. 816. VI.
In Conuentu Aquiſgran. confirmat donationem bonorum Eccleſ. Rom. liberamque relinquit Clero & populo, Pontificis electionem. 817. II. III.
Lotharium filium coronat Imp. ib. III.
Rebellantem nepotem Bernardum, luminibus priuari permittit, fratres naturales coniurationis reos in monaſterium detrudit. 817. IV.
Agit publicam ea de re pœnitentiam. 822. I.
Eius ſollicitudo de reformatione Eccleſiæ, & monaſteriorum. 817. II. 819. I. 828. I.
Leges Eccleſiæ non niſi auctoritate Apoſtol. Sedis ſancit. 819. III.
Recipit Legatos pro pace à Michaele Balbo Imp. Orient. 824. II.
Collationem procurat Pariſiis de Imaginibus, ex permiſſione Eugenii PP. & quomodo ipſe à Collatoribus in diſcrimen adductus fuerit. 825. I. & ſeqq.
Init periculum à coniuratione Pipini filii, aliorumque Principum, ob fauorem ergà Bernhardum Hiſpanum hominem; ſed liberatur à filio Lothario. 830. II.
Inſurgentibus rurſum aduerſus eum tribus filiis, deponitur: ſed rurſum reſtituitur, & reconciliatur illis. 833. I. II. 834. I.
Cometæ apparitione monitus, bonis operibus præparat ſe ad mortem. 837. I.
Regnum inter filios partitur, eiſque commendat Defenſionem Rom. Eccleſiæ, cæterarumque. 838. II.
Northmannos irrumpentes repellit, Britones & Aquitanos compeſcit. 836. I. 839. I.
Filium Ludouicum rebellantem, ad deditionem compellit. 839. I.
Rurſum rebellantem perſequitur, & in morbum incidens piiſſime moritur, pace tum ei, tum aliis impertita. 704. I. II.
Poſt 33. ab obitu annos, in viſione petit à filio ſuffragia pro ſua liberatione à pœnis quas patiebatur in Purgatorio. 874. I.
Ludouicus filius Ludouici Pii Imp. conſtituitur à patre Rex Germaniæ. 817. III. Inſurgit cum fratribus in patrem; ſed poſtea reconciliatur. 833. I. 834. I. Rebellat ſæpius, & ſemper veniam obtinet ab indulgentiſſ. patre. 839. I. 840. I. II.
Vna cum Carolo Caluo fratre vincit Lotharium alium fratrem, & regnum eius inter ſe partiuntur iudicio Epiſcoporum Gallorum. 842. I.
Vocatus in Galliam aduerſus fratrem Carolum, monetur ab Epiſcopis de rebus ſuis curandis; ſed nihilominus multa infert mala regno & Eccleſiis. 858. II.
Interpellat ſumma humilitate Nicolaum PP. aduerſus Carolum. 860. III. Recipit egregia munera à Baſilio Imp. Orient. 872. I.
Moritur. 876. IV.
Ludouicus II. Imp. mittitur à patre Lothario Romam poſt electionem Sergii Papæ, & ad quid. 844. II.
Quando fuerit coronatus Imp. ib. III. Eius prauus conatus ad vendicandam ſibi electionem Rom. Pontificis. 855. V. Mortuo patre, ſolus imperat. ib. VI.
Nicolao Papæ exhibet miniſterium ſtratoris. 858. I. Vincit Saracenos. 866. III. 871. III. Pro eius parte regni Franc. à patruis inuaſa, multum ſatagit Rom. Pont. 869. XVI. 870. I. 873. II.
Altercatur cum Baſilio Imp. Orient. de nomine Imperatoris, quod ei Baſilius inuideret. 869. XII. 871. III. Proditorie capitur à Duce Beneuenti, diuina agente vindicta ob quædam eius ſacrilegia. 872. II. Abſoluitur à Rom. Pont. iuramento per vim proditoribus præſtito. 873. I.
Moritur. 875. I.
Ludouicus III. cognomento Balbus, Franc. Rex, imperat in Occidente poſt patrem Carolum Caluum. 877. VI.
Moritur. 879. I.
Ludouicus IV. Boſonis filius, Romæ coronatur Imp. à Sum. Pont. 900. VI. Oculis, & Imperio priuatur à Berengario tyranno. 904. I.
Ludouicus filius Caroli ſimplicis Franc. Regis, relinquitur à patre heres. 929. I. Vngitur in Regem. 936. II.
Rebellantes in eum Principes compeſcuntur à Rom. Pontif. 942. I. Dolo Hugonis Principis detinetur in cuſtodia à Northmannis; & liberatur poſt annum. 945. II. Purgat ſe in Concilio Engelheim. 948. II.
In Treuerenſi confirmatur. ib. III. Moritur. 954. IV.
Ludouicus Lotharii filius ſuccedit patri. 986. I.
Moritur vltimus Carolinorum. 987. I.
Ludouicus, cognomento Craſſus, Francorum Rex vngitur Aureliani. 1106. VII.
Eius inſignis pietas, iuncta bellicæ fortitudini, pro defenſione regni aduerſus hoſtes. 1125. II.
Epiſcopos renuntiantes militiæ palatinæ & caſtrenſi, male habet; & inde redarguitur à S. Bernardo, & aliis viris ſanctis. 1127. III.
Adhæret Innocentio II. contra Petrum Leonis Antipapam, eumdemque honorifice ſuſcipit. 1130. IX.
Filium Ludouicum per eum vngi & coronari facit in Concilio Rhemenſi. 1131. I.
Moritur, vere pœnitentis exemplum edens. 1136. I.
Ludouicus Rex Franc. eius nominis Septimus, vngitur viuente patre ab Innocentio PP. 1131. I.
Succedit patri defuncto. 1136. I.
Refragatur Innocentio, ob cuiuſdam Epiſcopi conſecrationem, & Eccleſias vexat, ſed paulo poſt reſipiſcit. 1142. I.
Sumit Crucem à S. Bernardo, pro expeditione in Terram Sanctam. 1146. I.

Sumpto à S. Dionyſio vexillo, dicto Auriſtamma, proficiſcitur, & appellit in Palaſtinam. 1147. III. 1148.I.
In reditu captus à Græcis, liberatur à Rogerio Siciliæ Rege. 1149.II.
Coniugem relinquit, iudicio Synodali, ob conſanguinitatem, aliamque ducit. 1151.II.
Adhæret Alexandro Papæ aduerſus Octauianum ſchiſmaticum, quamuis in contrariam partem valde ſolicitatus à Friderico Imp. 1160.VIII. 1161.I.II.
Doloſe circumuentus à Friderico, ſe & Alexandrum conicit in immenſum periculum, ſed liberantur diuinitus. 1162.II.III.
Officium ſtratoris exhibet Alexandro, vna cum Rege Angliæ. ibid IV. Thomam Cantuar. expulſum, honeſte excipit, fouetque. 1167. VI. 1168. II.
Eum aliquando deſerens, mox flexis genibus veniam petit; & dignum Rege Chriſtianiſſ. reſponſum dat Regi Angliæ, de vtriuſque regni conſuetudinibus. 1168.VI.
Diuino monitu peregrinatur ad ſepulchrum eiuſdem S. Thomæ martyris, pro ſanitate filio ægroto obtinenda. 1179 VI.
Moritur. 1180.IV.
Lugdunenſis & Vien. Eccleſ. literæ ad Eccleſias Aſianas, de perſecutione ſub Marco Imp. 179.II.
Per Irenæum presbyt. conſulit Eleutherum PP. de quibuſdam dubiis. ib.V.
Lugdunenſis Eccleſ. Epiſc. vocatus aliquando Patriarcha. 588.III. Per eum indici debuit Concil. Generale Galliarum. ib. Eccleſia aliquanto tempore fuit ſine Epiſcopo, ob ſacrilegas Laicorum inuaſiones rerum ſacrarum. 738.III.
Valde fluctuat ſub Conrado Imp. 1034.IV.
Eius priuilegium ſuper quatuor Galliarum Archiepiſcopatus, confirmat Gregorius PP. Septimus. 1079.IV.
Lugdunenſe Conc. in cauſa hæreſis Prædeſtinatorum. 520.IV.
Aliud, Primum dictum, aduerſus duos prauos Epiſcopos. 570.VI.
Secundum, pro diſciplina Eccleſ. 587.IV.
Aliud ſub Ludouico Pio, in cauſa Epiſcoporum Lugdun. & Vien. reorum coniurationis aduerſus Imp. 836.III.
Aliud ſub Legato Sedis Apoſt. quo excommunicatus eſt Rhemenſis Archiep. 1080.XVI.
Luithprandi Regis Longobard. in Italia initium. 712.III.
Confirmat reſtitutionem Alpium Cottiarum Rom. Eccleſiæ. ib. & 715.I.
Transfert Ticinum è Sardinia corpus S. Auguſtini, magno precio redemptum à Saracenis. 725.I. Exurgit viriliter aduerſus Leonem Imp. pro defenſione ſacrarum Imaginum. 726.VII.
Icto fœdere cum Imp. tentat Romam, ſed à Gregorio Papa reuocatur à cœpto, eique ſe obſequentem exhibet. 729.I.
Rurſum obſidet Romam, & Eccleſiam S. Petri diripit magno ſuo damno. 739.I. Moritur; & quæ eius laudanda vel vituperanda. 744. IV.
Luithprandus Epiſcopus Cremonenſis, hiſtoriæ ſcriptor, mittitur à Berengario Italiæ Rege Legatus ad Conſtantinum Porphyrogen. Imp. 946.II.
Eius hiſtoria aucta appendice ſpuria, in gratiam Otthonis Imp. aduerſus R. Pont. 960.I. 964.III
Rurſum mittitur ab Otthone Conſtantinopolim ad Nicephorum Imp. pro nuptiis filii Otthonis, ſed male habetur, ex inuidia Græcorum in Latinos. 968.I.II.
Lumina in Eccleſiis clara luce. 58.XXVII. Vide Lampades.
Lumina accenſa olim præferri ſolita Auguſtis. 182. III.
per Lumen quomodo diuinarum Perſonarum diſtinctionem exponeret Hierax hereſiarcha. 287. IV.
Luminaria aliquando in ſanctis Sacerdotibus in Eccleſiis extingui ſolita, quouſque Deus vindictam ſumeret de iniuriis illis Eccleſiis illatis. 683. V. id prohibitum in Concil. Tolet. XIII. ib.
Lunam eſſe Deum, dixit Prodicus hereſiarcha. 120. XVII.
Lunam & Solem adorabant Manichæi; & quæ nam alia de iis delirarent. 277.IX.
Eius pariter cultum introduxit Mahometes. 630 II.
Luna in ſanguinem conuerſa in martyrio Felicis Epiſcopi Africani. 302.XIX.
Lunæ deficientis ſtulta Gentilium reuocatio, ſublata Mediolani ab Ambroſio. 377.V. & in Africa ab Auguſtino. 418.VI.
Lupercalia aufert Roma Gelaſius Papa. 496.IV. In eorū locum introductū feſtū Hypapanti. 544.III
Lupenſi Abbatis martyrium in Gallia. 587.VII
Lupus Trecenſis Epiſcopus, ex vxorato olim monachus, miræ vir ſanctitudinis, vna cum S. Germano Antiſiodor. mittitur in Britanniam aduerſus Pelagianos. 429.II. Quid ipſi cum Attila Gallias deuaſtante. 451.VI.
Moritur felicisſimus in diſcipulis, & ſucceſſore. 479 III.
Lupus Senonenſis à Clotario Rege in exilium pulſus, ingenti honore reuocatur. 614.VI.
Lupus Ferrarienſis Abbas conſtituitur à Ludouico Pio. 838.IV. Fungitur legatione ad Leonem Papam. IV. 855.IV. Memoratur ſæpe cum laude.
Lupus ferum animal, Aureliis prodigioſe tintinabulum eccleſiæ inſonat. 888.VI.
Luſtratio. Vide Expiatio.
Luſtris ſingulis cenſus apud Romanos fieri ſoliti, Appar. XXIX.
Luſtrum nouiſſimum habitum ſub Veſpaſiano. 76. I. Vide etiam Cenſus.
Luſtrici dies, qui dicti. 1.II.
Lyſanias Abilinæ Tetrarcha, cuius meminit Lucas, qui fuerit. 31.III.

M.

Macarius Ægypti Abbas pro Leunculis cœcis ſanatis, donatur à Leone ouina pelle. 372. VI.
Macarius Antioch. Epiſc. ſignifer hæreſis Monothelitarum. 677.I.
agit aduerſus Rom. Pont. 677.I.
Eius impudentiſſima procacia in Synodo Sexta. 680.VI. 681.II.
Damnatur, atque deponitur. 681.II. Appellans Rom. Pontificem, mittitur in Vrbem. ib.X.
Obſtinatus perſiſtens, includitur monaſterio. 683.III.
Macarius alius Antiochenus, inſignis vir pietatis, poſt renunciationem Epiſcopatus, & varias peregrinationes, moritur in Flandria, miraculis vbique clariſſimus. 1012.III.
Macarius Hieroſol. Epiſc. creatur. 312.XVII.
Aduerſatur Ario. 318.VIII.
Intereſt Magno Concilio Nicæno. 325.VIII.
Moritur. 331.II.
Macarius II. Hieroſol. Epiſc. creatur, vir laudatiſſ. 546.VIII.
Calumniam paſſus de Origenis erroribus, pellitur, ſed iis damnatis reſtituitur. 548.IV
Macarius monachus Catholicus miraculo ſuſcitati mortui ſuperat Hieracitam hæreticum, quem diſputatione conuincere non poſſet. 287.IV.
Macarius V. C. à Conſtante Imp. mittitur legatus in Africam ad alliciendos Donatiſtas ad concordiam. 348.V. Ab eo Catholici dicti à Donatiſtis Macariani, & tempora Macariana nominata, & quare. ib IV.VI.
Macarii cur dici voluerint Manichæi hæretici. 277 V.
Macedonij & ſociorum martyrium in Phrygia ſub Iuliano. 362.XX.
Macedonij Epiſc. Conſtantinop. nomen refertur in Dipthycha à Synodo Conſtantinop. 518.VI. Sed expungitur iubente Hormiſda Papa, quod licet Catholicus extitiſſet tamen Acacij Schiſmatici nomen. 519.III.
Macedonius præfectus Gratiani Imp. diuinitus punitur ob reiectum Ambroſium & ſuſceptum Priſcillianum. 381.XV.
Macedonius Antioch. Epiſc. creatur 640.III. Damnatur ob hæreſin à Martino Papa. 649.VII.
Macedonicum Concil. ex quo legatio ad Innocent. PP. 414.VI.
Macedonius, fide Catholicus, creatur Epiſc. Conſtantinop. 495.III.
Agit pro Romana Sede, ſed aduerſarium patitur Anaſtaſium Imp. 497.I.
Miſſo ad eum occidendum cuidam ab Imperatore, ipſe munera donat. 505.II. Fruſtra tentatur de damnatione Concilij Chalcedon. 506.III.
Calumniis ab Imp. exagitatus ſe purgat. 510.II.
Tandem vi & fraude opprimitur, & in exilium mittitur. 511.III.
Licet pro fide, haud tamen in caſtris Eccleſiæ pugnauit, ob retentum Acacij nomen. 512.III.
Moritur in exilio. 515.III.
Macedonius hæreſiarcha, eligitur ab Arianis Epiſc. Conſtantinop. ſed excitantur turbæ. 342.VII.
Introducitur à Conſtantino Imp. 351.XI.
Diriſſime ſæuit in Catholicos. ib.XII.
Odium quoque Conſtantij in ſe concitat, ob translationem corporis Conſtantini Magni, & plebis cædem inde ſecutam. ib.
Stat à parte Semiarianorum, contra Arianos. 358.IV. 359.XVIII.
Abdicatur in Concil. Conſtantinop. ab Acacio, & in eius locum ſubſtituitur Eudoxius. 359 XXI.
Nouam hæreſim promulgat, qua Spiritum S. creaturam aſſerit, ſectatoreſque habet omnes Semiarianos. 360.IV. ac confeſtim cunctos vbique Arianos. ib.V.
Macedoniani hæretici, dicti quoque Marathoniani, à Marathonio eius hæreſis propagatore. 360. IV.
Eorum ciuitas appellata Cyzicus, quod eam hæreſim valde auxiſſet Eleuſius Cyzicenus. ib.
Vitæ ſanctitudinem, & monachiſmum præſeferebant, & ideo grati erant populis. ib.
In eam hæreſim primus omnium Athanaſius è latebris ſuis iacula intorſit. 360.V.
Damnatur ab eodem poſt latebras, in Concil. Alexandrino. 362.XLII.
Student ſe inſinuare Ioiiano Imp. Catholico, ſed reiiciuntur. 363.XX.
Vocati à Theodoſio Magno ad Concilium Oecumen. Conſtantinopolim ſpe concordiæ, eam renuentes damnantur cum aliis hæreticis. 381.II. IV.
Iterum ab eodem Imp. compeſcuntur. 384. VII.
Pariterque ſub Theodoſio Iuniore exagitantur. 410.XIV. Vide etiam Semiariani.
Macrianus, capto à Perſis Valeriano, inuadit Imperium. 262.III.
Macrina auia S. Baſilij, egregiæ pietatis fœmina. 304.XII.
Macrinæ ſororis eiuſdem Baſilij, ſanctiſſ. & doctiſſ.

virginis

virginis Deo dicatæ, obitus. 378. XII. Eius hereditas annulus ferreus, ac ferrea crux creſcit Gregorio fratri. ib.
Macrinus Maurus ex ignobili ortu ad Præfecturam Prætorij perueniens; Caracallum occidit, & Imperium arripit, iuncto ſibi filio Diadumeniano. 219. X.
Fuit ſæuiſſimus, & aliis vitiis inquinatiſſimus. ibid.
Necatur poſt annum à militibus, vna cum filio. 220. I.
Macrinus alius, contra Philippos Imperator acclamatus, cito extinguitur. 253. II.
Magdalena. Vide Maria Magdal.
Magiæ varia genera. 1. III. V.
Magia à Tiberio Romæ primum repreſſa. 18. I.
De Magia liber confictus nomine Chriſti qui per eam ſua miracula feciſſe diceretur. 44. XXVI.
Magicæ libri, etiam apud Gentiles igne damnati. 56. XII.
Eos Epheſij facti Chriſtiani comburunt. ib.
Quæſiti quoque, & combuſti, ſub Valente Imp. 370. XV.
Magiæ tributa à Gentilibus miracula Chriſti, & Apoſtolorum. 68. XII. aliorumque Chriſtianorum. 100. II. 302. XVIII.
Magi qui venerunt adorare Chriſtum, qui nam, cuiates, quot, & quales fuerunt. 1. III. IV. V.
Quo tempore venerint in Bethleem. ib. VI. VII. & 31. XIV. fuerunt primitiæ gentium, atque ideo ſumma eorum aduentus celebritas in Eccleſia. ib. X.
Baptizantur à Thoma Apoſtolo, & ſocij eius ſunt in prædicatione Euang lij. 44. XVI.
Magos hoc eſt, Maleficos, vndique ad ſe vocat Nero Imp. 68. VI.
Deluſus à Simone, eos exagitat. ib. X.
Trahunt eo tempore poſt ſe Iudæos, promiſſione ſignorum & prodigiorum. 58. LIX.
A Tiberio exagitantur. 18. I. itemque à Conſtantio. 356. I. 358. VI. A Valentiniano & Valente. 364. VIII. 365. V. 367. VII. 370. XIV. XV. & à Theodorico Rege. 504. II.
Magus quidam Ægyptius, ſub Philippo Imp. perſecutionem excitat in Eccleſiam Alexandr. 252. II.
Eiuſdemque impulſu Valerianus vbique Chriſtianos exagitari iubet. ib. & 259. I.
Dicebantur etiam ab antiquis Ægyptij. 324. VIII.
Artem ſuam honeſto philoſophiæ pallio tegebant 351. III. 362. IV.
Eorum vanis prædictionibus deceptus Iulianus Apoſt. perit. 362. VI. VIII. X.
Vide etiam Malefici.
Magorum ſectam in Perſide extinguit Habdallas Saracenorum Rex. 758. II.
Maginolphus quidam erectus pſeudo Pontifex, aduerſus Paſchal. II. 1100. II.
Magiſtratuum rapinas in prouinciis cohibet Nero. 59. VIII.
In eorum electionibus, Alexander Imp. imitatur Chriſtianos. 224. II
Iis derogabat Manes. 277. X.
Accuſari à prouincialibus, permiſit Conſtantinus 325. LII. Eos Epiſcopus idem ſubiecit. Vide Præfecti.
Magiſtratus gerere prohibiti hæretici & ſchiſmatici, in Concilio Arelat. I. præſente Conſtantino. 314. VIII.
Prohibiti Chriſtiani à Iuliano Apoſtata. 362. V.
Magiſtratus nouos creat Conſtantinus. 330. VI.
Venales omnes exponit Zeno. 474. III.
Eoſque nihilominus conſtituit, poſt muneris functionem, quadraginta diebus rationem exigentibus reddere. 475. VIII.
Eorum venditionem aufert Anaſtaſius, ſed mox reſtituit. 491. III. IV.
Magiſtratus vendere prohibuit Iuſtinianus. 535. II.
Sed nihilominus ſequuti poſtea Impp. venales expoſuerunt, auctione propoſita. 590. VIII.
Magiſtratus auxilium rite ab Epiſcopis implorari aduerſus hæreticos & ſchiſmaticos, vide in Hæretici.
Magiſtri XII. Manichæorum, inſtar XII. Apoſtolorum. 277. XI.
Magiſtriani, hoc eſt, agentes in rebus. 163. V. Et Præfecti tabellariorum. 431. XVI.
Magnentius dux Conſtantis Auguſti, occiſo eo inuadit Imperium Occidentale. 350. I. II.
Simulat Chriſtianum. ib. III.
Primus Chriſtianorum conſpirauit in Imperatorem. ib.
Mittit Legatos ad Conſtantinum, inſignes Epiſcopos. 350. VIII.
Profligatus à Conſtantio, deſperatione actus, matrem, fratremque, ac ſeipſum necat. 353. III.
Magnum Concilium, quod diceretur. 347. III.
Magodia regio, ex qua forte Magi ad Chriſtum. 1. V.
Mahometis origo, progreſſus, nefanda dogmata, mors, & ſepultura. 630. I. & ſeqq.
De cultu ei à ſuis exhibito, & peregrinatione ad eius ſepulchrum. ib. III.
Maioli S. Abbatis Cluniacenſ. obitus. 993. II.
Maiorianus domitor Francorum & Alemannorum, creatur Imperator Occidentis. 457. VIII.
Relaxat omnia tributa non ſoluta. 458. I. Necatur fraude Seueri Imperium ambientis, magno Reip. damno. 461. I.
Maiorinus creaturâ Traditoribus Epiſcopus Carthagin. contra Cæcilianum. 306. XII.
Damnatur cum ſuis in Synodo Rom. ſub Melchiade. 313. VII.
Maiuma, turpe ſpectaculum, vnde ſic dictum. 399. V.
Lege Arcadij, agente Chryſoſtomo, proſcribitur. ibid.
Malachias creatur Epiſcopus in Hibernia, reſtituitque collapſam eius Eccleſiæ diſciplinam. 1124. IV.
Petit Romam pro pallio, & Apoſtolatu; & quantus ei à ſummo Pont. delatus honor. 1137. III.
Moritur in monaſterio Clarauallenſi. 1148. X.
Malchion Antioch. presbyter diſputatione publica Paulum Samoſat. conuincit. 272. I.
Maledicentes Imperatori pœnæ eximens Theodoſius, eoſdem arctioribus vinculis conſtringit. 393. VIII.
Maledictum à Pontifice caſtrum terra abſorbetur. 1150. II.
Maleficiis & incantationibus vti ſoliti hæretici, Helceſaitæ. 105. II.
Baſilidiani. 120. VII. Carpocratiani. 120. XII. Gnoſtici. 120. XIV. XVI. Ophitæ. 145. V. Montaniſtæ. 173. III. Seueriani. 174. V. Marcitæ. 175. VIII. Noruegi. 1028. III. Vide etiam Præſtigiæ.
Malefici & incantatores à Conſtantino Magno cohibiti. 321. VII. itemque à Conſtantino eius filio. 357. XXIII. 358. VI.
Valentiniano & Valente. 370. XIV. XV. Gratiano & Theodoſio. 382. V. 389. IX. & in Gallia, à Fredegunde Regina. 587. VI. Vide etiam Magi & Sortilegi.
Maleficiis & incantationibus vſus Valentinianus III. Imp. ad expugnandam matronarum caſtitatem. 454. I.
Malos omnes ab inferis eductos eſſe per Chriſtum iuſtos autem ibi eſſe relictos, aſſeruit Marcion. 146 VI. Vide Inferi.
Malum eſſe bonum, & contra bonum eſſe malum, aſſerunt Catari. 145. VIII.
Malum increatum eſſe, & Deo coæternum, dixit Marcion. 146. V.
A Materia prodiiſſe, Hermogenes. 170. IV.
Malorum cauſam eſſe Deum, dixit Florinus. 180. III.
Eorum non eſſe creatorem Deum, Colluthus. 315. XII.
Malphitanum Concil. ſub Nicolao. II. 1059. VIII.
Mammæa Alexandri Imp. mater femina laudatiſſima, Chriſtianis fauet, & Origenem accerſit. 223. V.
Deficiens à priore illa inſtitutione vitæ, ob auaritiam necatur vna cum filio Imp. 237. I.
Mamertinus carcer Romæ Principum Apoſtolorum 68. VIII.
Mamertus Viennenſis in Gallia Epiſcopus, egregius Rogationum ſacrarum inſtitutor ſeu reſtitutor. 475. IV.
Ipſius frater eiuſdem nominis presbyter eiuſdem Eccleſiæ confutat ſcripta hæretica Fauſti Regienſis. 520. VI.
Manaſſes affinis Hugonis Regis Italiæ, homo nefarius, primus plures ſimul Epiſcopatus poſſidet. 936. V. Cupidine potiundi Mediolanenſi, prodit Hugonem. 945. I.
Manes hæreſiarcha quo tempore innotuerit. 277. II.
Fuit genere Perſa, conditione ſeruus, nomine Curbicus. ib. IV.
Cur dictus Manes, ſiue Manichæus. ib.
Eius primordia & diſciplina. V. Ob necem filij Regis Perſarum, quem ſanandum ſuſceperat, carceri mancipatur. VI. Fugæ, diſputationes de religione, captura, & excoriatio, aliaque eius aduerſus ſupplicia. ib.
Non fuit Chriſtianus, multa tamen hauſit à Chriſtianis. XI. Ex omnibus ſectis aliquid ſumpſit, vt omnes facilius ad ſe alliceret XII. Apoſtolum ſe Ieſu Chriſti nominauit, hoc eſt Paracletum, quem Chriſtus promiſerat. VII. Impia, ac delira, eius, ac diſcipulorum dogmata, & nefandæ turpitudines. VIII. & ſeqq Scripta. VII. XIII.
A quibus errores confutati. XIV.
Manichæorum diuerſæ aliæ appellationes. 277. V. VI.
Diuiſio in electos, & Auditores. ib. X. XI. Electorum aliæ ſubdiuiſiones. ib. XI.
Fuit ea hæreſis, ſentina omnium impietatum & ſcelerum. XII.
Fuerunt potentes ad ſeducendos alios, difficiles conuerti ad Eccleſiam. XIII.
Reprimuntur à Diocletiano & Maximiano Impp. Ethnicis; eorumque libri, & doctores comburi iubentur. 287. V.
Deteguntur Romæ conuentus habere ſub Valentiniano Imp. & ab eo vbique prohibentur. 372. XIV.
Quod ii affectarent ſanctitudinem, inde Chriſtiani ieiunantes Romæ Manichæi vocati. ibidem.
Eorum conuentus rurſum prohibentur à Gratiano. 377. III. & à Theodoſio Magno. 381. XI. 382. XIII. ac poſtea vndique pelli iubentur ab eodem Theodoſio. 389. X. exagitantur quoque
Romæ ab Anaſtaſio PP. 402. XIII.
Et in Galliis à Bonifacio. 419. XV.

Eorum execrabiles turpitudines, & horrenda myſteria, deteguntur Carthagine, 420.I.
Iterum detecti Romæ à Leone Papa in exilium pelluntur, librique comburuntur; & vt idem vbiq; fiat, ab eodem Pont. curatur. 443. I. 444.I.
Vt ſacrilegi puniuntur à Valentiniano Tertio. 445.III.
Comburuntur ab Hunerico VVandalo in Africa. 476.IX.
Denuo pelluntur Roma à Gelaſio PP. 496.II. *& ab Hormiſda.* 523. I. *Et in Oriente capite plectuntur, & trucidantur à Iuſtino Imp. & Cabade Perſ. Rege.* 523.II.
Reuiuiſcunt in Armenia, ſed ab Impp. Conſtante & Iuſtiniano Iuniore trucidantur & comburuntur. 653.VII.
Itemque à Leone Iſauro. 722.I. *Fauet eis Nicephorus Imp.* 810.I.
Eorum ijs temporibus variæ aliæ appellationes, & ſectæ. 810.I.
Rurſum gladio necantur à Michaele Curopal. 812.I.
Bello item appetiti à Michaele III. ad centum millia occiduntur, reliqui iungunt ſe Saracenis. 845.IV.
Delentur innumera multitudine à Baſilio. 886 III. *Detecti rurſum in Gallia & Hiſpania, noua quædam docentes, igne comburuntur.* 1017. I.
Et in Germania ſuſpendio necantur. 1052. V.
Manlius Theodorus Conſul, inſignium virtutum vir ſub Honorio Imp. 399.I. *alius eiuſdem nominis item Conſul, ſub Theodorico fit monachus ex conſenſu coniugis.* 505.I.
Manuum impoſitio, propria Apoſtolorum, & Epiſcoporum, ad conferendum Spiritum S. in Sacramento Confirmationis. 35.XI. *Vide Chriſma.*
Manuum impoſitio in ordinandis ſacris miniſtris. 44. XXXV. *Vide Ordinatio. Is modus ab Hebræis acceptus.* ib.
Manus impoſitio duplex apud Hebræos. ib. *Æmulati quoque eundem ritum Gentiles.* ibidem. XXXVI.
Manuum opus. Vide Opus.
Manuum lotione ſoliti Iudæi ſuam conteſtari innocentiam. 34.XXVIII. *vel etiam, Manuum ad ſolem ſublatione.* ib.
Manuum extenſione benedictio ab Hebræis impertiri ſolita. 34 LXI.
Manuum cum thure aduſtio, excogitata à Gentilibus in Chriſtianos pœna. 304.XIII.
Manibus inſcribi Chriſtianos & Iudæos, iuſſit Habdallas Saracen. Rex in Syria. 772.IV.
Manus S. Ioannis Bapt. transfertur Conſtantinop. 956.II.
Manus amputata reſtituitur S. Ioanni Damaſceno à B. Virgine, relicta tantummodo linea ad locum exciſionis. 728.I. *Eodemque plane modo reſtituitur alio tempore, cuidam homini in Germania.* 944.V.
De Manus præciſione, & reſtitutione, Leonis PP. fabula reijcitur. 461.III.795.V.
Manumiſſiones conceſſæ à Conſtantino Epiſc. 316. IX.
Mantuanum Concil. in cauſa Schiſmatis Eccleſiæ Rom. Cadaloici celebratur ab Alex. II. Pontif. 1064.II.
Manuel Comnenus imperat Conſtantinopoli, & ducit vxorem, ſororem conjugis Conradi Rom. Regis. 1143.IV.
Eumdem Conradum proficiſcentem cum expeditione in Terram Sanctam omnimodis vexat, & per Tucas eius exercitum delet. 1147.III.
Cũ manus iniecisſet in bona Eccleſ. poſtea correxit, & ea aureis conſtitutionibus muniuit. 1148 XII.
Legationes mittit ad Alexandrum PP. pro repetendo Imperio Occidentali, aduerſus Fridericum ſchiſmaticũ. 1166.IV.1170.IX. *itemque pro ſecuritate Imperio ſuo procuranda à Francis in Terram Sanctam expeditionem ducentibus.* 1180.IV.
Moritur ſumpto pro pœnitentia monaſtico habitu. ib. V. *Laudatur de eleemoſynarum largitate in pauperes & egenos.* ib.
Maranatha vox quid ſignificet, & quare à Paulo Apoſtolo addita Anathemati. 57.XLIX. *Eam exhorrent Hiſpani, & quare.* 775.IX.
Marathoniani hæretici, qui & Macedoniani, à Marathonio Macedonij ſectatore. 360.IV.
Marcella, nobilitate, ſcientia, & virtutibus præſtans matrona Rom. diſcipula S. Hieronymi. 382 VIII. *omnium prima in Vrbe detegit Origeniſtas.* 397.V. *Renuntiatis ampliſſ. diuitijs amplectitur vitam monaſticam.* 410. VII. *In direptione Vrbis per Alaricum, tenta à Gothis vna cum Principia filia, fuſtib. cæſa cum poſcerentur aurum, cognitæ liberæ dimiſſæ ſunt.* ib.
Marcellina femina hæretica ſectæ Gnoſticorum, multos Romæ ſeducit. 167.VI.
Marcellina ſoror S. Ambroſij, virgo Deo dicata, Romæ domi ſuæ manens, alias virgines ſecum habet. 377.IV.
Marcellinus Comes auctor Chronici, vbi illud terminet, & quæ alia ſcripſerit. 537.VII.
Marcellinus, Tribunus & Notarius, mittitur ab Honorio Imp. in Africam, ad dirigendam Collationem inter Cathol. & Donatiſtas. 410.XI.
Quæ fuerint eius partes in Collatione. 411.IV.
Iudicium prof. rt aduerſus Donatiſtas. ib.V.
Fuit doctrina & pietate inſignis. 413.II. *accuſatus falſo à Donatiſtis de proditione, occiditur à Marino duce, & titulo martyrij viget in Eccleſia.* ib.
Marcellinus Rom. Pont. creatur. 296.II. *A Græcis auctoribus confunditur cum Marcello.* ibidem.
Dubia aſſertio de eius facta idolis immolatione. 302.XII.XIV.
Teſtimonia antiquorum de eius integra religione. ib XV.
Eius lapſus, etſi verus eſſet, nihil obeſt Rom. Sedi. ib.XV.
Martyrio coronatur. 304.VII.
Marcellinus Rom presbyter martyr ſub Diocletiano, vna cum Petro exorciſta. 302.XVIII. *Animæ in cœlum viſæ ferri.* ib.
Reliquiæ transferuntur in Gallias opera Eginhardi. 826.II.
Marcellinus Rom. presbyter ſchiſmaticus, in Damaſum PP. contumelioſus. 367.VI. *Offert librum ſuum Theodoſio aduerſus Catholicos, & reſcriptum impetrat, quod paulo poſt reſcinditur.* 388 XI. *Fides eius ſæpe nutat in enarrandis rebus virorum ſanctiſſimorum.* 357.VIII. XVII. & alibi.
Marcellus Ancyranus Epiſcopus, Euſebianorum calumniis deponitur. 336.V. *Appellat Rom. Pontificem, & ab eo cauſa cognita reſtituitur.* 340.I. 341.XIV.342.VIII. *Eiuſque reſtitutio confirmatur in Concilio Oecumen. Sardic.* 347. VII.
Dubium an fuerit Sabellianus: ſed abſolutio criminum obiectorum, fuit prorſus abſque culpa vel Pontificis, vel Synodi ib. XIV. *Photini ipſius diſcipuli impietas notam ei grauem attulit.* ib.
Iterum eccleſia ſua pellitur à Semiarianis. 351.X.
Marcelliani hæretici damnantur in Concilio Oecumenico Conſtantinop. 381.IV.
Marcellus Apamenſis Epiſcopus martyrium ſubit à Gentilibus ſub Theodoſio Magno, ob dirutum ipſorum templum. 389.XVII.
Marcelli Centurionis, cum XII. filiis, martyrium ſub Dioclet. 298.I.
Marcelli & Exuperantij martyrium ſub eodem Dioclet. 301.III.
Marcellus Rom Pont. creatur. 304. VII. *Titulos in Vrbe conſtituit.* 306.X. *Carcer, ærumnæ, & obitus eius, pro fide Chriſtiana, ſub Maxentio tyranno.* 309.III.V.
Epiſtola ad eumdem Maxentium, de mutatis in prauum eius moribus. 309.V. *Eius Acta corrupta.* 298.III.309.IV.
Marcellus tyrannus opprimitur à Valente Imp. 366. II.
Marcellus Acoemetarum Archimandrita, & propagator. 459.III.
Comitatus ab Angelo agit apud Imp. ne Arianus crearetur Cæſar. 469.I. *Viſio ei oblata de nece Aſparis Ariani.* 470.I.
Marcia concubina amatiſſima Commodi Imp. fauet Chriſtianis. 182 III.
Marcianus miles captus à VVandalis in Africa, oſtenſo Aquilæ prodigio liber dimittitur. 431. XVIII. *præcedentibus propheticis euehitur in Imperium à Pulcheria Aug. & ab eadem aſſumitur in maritum, ſalua virginitate.* 456. III.IV.
Reſcribit aduerſus Eutychianos, & agit cum Leone Papa pro cogendo Concilio Chalced. ibidem. V.
Eius in Synodo partes, & religio. 451.XIII. XX.XXIII.XXV.
Publicis reſcriptis confirmat Acta Synodi, & agit aduerſus Eutychianos. 452.I.II.VI.
Extincto Attila apparet ei Dominus, arcum eius fractum oſtendens. 454.V.
Vindicat Clerum in priſtinam libertatem de bonis viduarum ſuſcipiendis. 455.VII.
Eius obitus, & inſignes virtutes. 457.I.
Viſitauit ſæpe Simeonem Stilitam priuato habitu. 460.II.
Marcianus nepos ex filia prædicti Marciani Imp. filiuſque Anthemij Augg. aduerſus impium Zenonem inſurgit 484.I. *Re negligenter geſta in ordinem redigitur, & presbyter ordinatur.* ibidem.
Marcianus Oeconomus Eccleſiæ Conſtantinop. amplificat Eccleſiam Anaſtaſij. 459.II. *Nobilitatur miraculo, ob charitatem exhibitam mendico.* ibid.
Ingenti alio miraculo liberat ab incendio prædictam Eccleſiam. 465.I.
Marcion ex philoſopho Stoico hæreſiarcha, quo tempore emerſerit. 146.I.
A proprio patre, qui erat Epiſcopus, ob hæreſim, & ſtuprum, eccleſia pellitur. ib. III. *Sæpe Romæ recantat palinodiam.* IV. *Quæ fuerint eius hæreſes.* V. &c. *Quæ ſcripſerit, & qui contra eum.* VIII. *Vocatur à Polycarpo, primogenitus Satanæ.* 167.V
Catholicum Romæ ſimulans, confert ei Eccleſiæ ducenta ſeſtertia. ib.
Sæpius eiectus, & receptus, demum ei pœnitentia iniuncta; vt reduceret quos perdidiſſet. 180. IV.
Marcionitarum conuentus prohibet Conſtantinus Magnus. 326.IV.
Decem eorum millia conuertit Theodoretus, cũ tamen difficillima res eſſet vel vnum reducere. 423.IV.
Marcomanni inuadunt Imperium Rom. 169.II.

In arctum redigunt Marcum Imp. 171.II.
Diuinitus profligantur precibus Chriſtianorum militum. 176.I.
Iterum acerrimum bellum aduerſus eumdem Marcum excitant. 179.III.
Fidem ſuſcipiunt per ſuam Reginam à S. Ambroſio. 396.II.
Marcus Euangeliſta fuit Interpres Petri Apoſtoli. 45.VII.XII.
Quibus tempore, loco, occaſione, lingua, ſcripſerit Euangelium. ib.X.XIII.
Cur ab Auguſtino Breuiator Matthæi appellatus. ib.X.
Eius nomine confictum ab hæreticis aliud Euangelium Ægyptiorum. 44.XXVI.
An fuerit è numero 72. Diſcipulorum Domini. 45.XI.
Quo genere natus. ib.
Fuit diuerſus à Marco conſobrino Barnabæ. XV.
Eccleſiam Alexandrinam erigit nomine S. Petri, & quando eo perrexerit. V.X.XVI.
Quam rectè eam inſtituerit. 64.II.
Inſtituit etiam Ægypti monachos. ib.
De pollice ſibi præciſo, ne fieret Epiſcopus fabula exploditur. 45 XVI.
Glorioſo martyrio migrat in cœlum. 64.I.
Tranſlatione reliquiarum eius in Canopum cohibentur infeſtationes dæmonum. 414.VI.
eius palliū induebant noui Epiſcopi Alexandrini. 535.X.
Eius Sedes lignea, & Corpus transferuntur Venetias. 820.III.
Poſt longa tempora, ipſomet Euangeliſta reuelante, corpus reperitur, & ſolemni ritu ſub altari reconditur. 1094.V.
Marcus, prænomine Ioannes, Vide Ioan. cognomento Marcus.
Marcus Iunior Alex. Epiſc. creatur. 144.II. Moritur. 151.III.
Marcus Hieroſol. Epiſc. creatur primus ex Gentibus. 138.I. Moritur. 157.III.
Marci & Marcelliani fratrum martyrium ſub Dioclet. 286.III.
Marci Arethuſij Epiſc. legatio ab Arianis ad Conſtantem Imp. 341. VIII. fuit auctor primæ formulæ Sirmianæ, quæ videri potuit Catholica. 357.III. factus omnino Catholicus horrenda tormenta & inſigne martyrium ſub Iuliano Apoſtata patitur. 362. XXXIV.
Marcus Rom. Pont. creatur. 316.I.
Eius nomine ſuppoſita epiſtola de Nicænis canonibus. ib.XV. Moritur. XVI.
Conceſſit Pallium Epiſcopo Oſtienſi. XVII.
Eius nomen perperam appoſitum epiſtolæ Conſtantini ad Melchiadem. 313.V.
Marcus Aurelius, & Lucius Verus, adoptantur ab Antonino Pio iuſſu Hadriani. 139.I.
Mortuo Antonino, ſuccedunt in Imperium. 163. III.
Diſcriminatio eorum nominum ab inuicem. ibid.
Dicti Diui Fratres. IV.
Tunc primum duo viſi ſimul regnare Impp. ibid. vide Lucius Verus.
Accerſit Romam Abercium Epiſcop. Hierapol. ad liberandum à dæmone filiam ſuam, eique Eccleſiæ donat quotannis ter mille modios frumenti. 163.V.
Quomodo ſub eo perſecutio irrepſerit in Chriſtianos. 164 II.III.
Sectatus eſt in philoſophia Stoicos. ibidem. III.
Solicitius curat ſacra Gentilitia, ob metum belli Marcomannici. 169.II.
Inſignem obtinet victoriam, precibus Chriſtianorum militum. 176.I.
Chriſtianorum accuſationes vetat pœna ignis. ib. II.
Fauſtinam coniugem defunctam, licet impudicam inter diuos referri curat. 178.II. A Iudæis in Palæſtina tædio percitus, quid in eos exclamarit. ib.
Vates excogitat. ib.III.
In alia expeditione Marcomannica moritur voluntaria inedia, ob deprauatos mores filij Commodi. 182.I.II.
Marcus acclamatus in Britannia Imp. aduerſus Honorium, breui occiditur. 407.VIII.
Mare præbet iter quotannis Fidelibus viſitantibus ſepulchrum S. Clementis Papæ. 102.II.
Congelat ſub Phoca adeo vt piſces moriantur. 602. VI.
Fugit terminos ſuos in terræmotu Orientali. 740.IV. Miro gelu riget in Ponto. 753.III.
Maris profundum, in quo fuit Paulus Apoſtolus, carcer Cyzici teterrimus. 58 XVIII.
Maris retractiones & eruptiones horrendæ ſub Valentiniano. 365.IV. Inſigne tunc editum à S. Hilarione Epidauri miraculum. ib.
Mares Chalced. Epiſc. olim diſcipulus Luciani martyris, ſub Diocletiano ſacrificat idolis. inde adhæret Ario 311.III. In Concilio Nicæno quomodo ſe geſſerit. 325. XXV. XXVI. pœnitentiam præſefert in Concil. Sardic. 347. VII.
Cæcus præ ſenio redditus, obijcit Iuliano Auguſt. apoſtaſiam, & ab eo de cæcitate deriſus, reſpondet fortiter. 362. VIII.
Margarita famoſiſſ. meretrix Antioch. conuertitur à Nonno Epiſcopo, & nominatur Pelagia. 451. XXVI.
Margarita Regina Scotiæ, diſciplinæ Eccleſ. reſtitutricis, ſanctus obitus. 1097.XLVII.
MARIA Virgo apparet Romæ Auguſto Imp. Appar. XIII. Alias eius apparitiones, vide in Apparitio.
Fuit ex ſtirpe Dauid Regis, & ex genere ſacerdotali, Appar. XVI. XVII.
De eius parentibus commenta reijciuntur, & veritas ſtabilitur. ib.XIX.
Quando, & vbi nata fuerit. XXI.
Trimula offertur in templo, & vndecim illic annis Deo ſeruit. XXI. deſponſatur Ioſeph. XXII.
Salutatur ab Angelo. XXIII. Votum perpetuæ virginitatis quando emiſerit. ib. Viſitat Eliſabeth. XXVII.
Parit Chriſtum. Annal. I. A perpetua virginitate perpetuum accepit cognomen Virginis. Ann. num. II. De eius obſtetricibus, fabuloſæ narrationes. Appar. XVIII. Annal. II.
Eius Purificationis feſtum. 1.IX. qua occaſione celebrari cœptum. 544.III.
Quomodo ſe habuerit in Paſſione Domini. 34.XL
Ei primum omnium apparuit Dominus poſt reſurrectionem. ib. LIII. Migrat Epheſum, vna cum Ioanne Euangel. 44.XI.
De tempore ipſius Tranſitus diuerſæ ſententiæ, & quæ probatior. 48.II.III.
Quæ item probata, vel improbata de eodem eius Tranſitu ferantur. ib. IV. & ſeqq.
Vere anima & corpore aſſumpta in cœlum. ib. VI. VII. Vide Aſſumtio.
De ſcriptis ab ea, vel ad eam epiſtolis. ib. IX. & 109.IV.
Eius Imago à S. Luca depicta. ib.
De eius Imaginibus, & miraculis ad eas factis, Vide Imago.
Eius perpetuam virginitatem oppugnarunt Antidicomarianitæ. 48.IV. Heluidiani. 373.V. 382.VI. Iouinianiſtæ 302.VI. Bonoſiani. 389. XII. Iconomachi. 741.II.
Eam vt Deam coluerunt Collyridiani. Appar. XX. 48.IV. 373.V.
Matrem Ieſu non Chriſti, aſſerebant Cerinthiani. 60.II. Vide in Chriſtus.
Deiparam negauit Neſtorius. 428.VI.X. Vide in Deipara.
Poſt Concilium Oecumen. Epheſ. eius cultus vehemēter auctus. 431.XXIII. De eius Officio, vide in Offic. B. Mariæ.
Eius Veſtis Hieroſolymis Conſtantinop. tranſlata, coruſcat miraculis. 474.I. in fi.
In eam blaſphemi, diuinitus puniuntur. 585.I. 775.I.
Eius auxilio ſæpiſſime Conſtantinopolis liberata ab ingentibus periculis, ob celeberrimum illic eius cultum, & quod ei ciuitas dicata eſſet. 717. IV. Vide Conſtantinop.
Eius pariter auxilio ſuperant hoſtes, Narſes Iuſtiniani dux. 553.II. Coſrohes Perſ. Rex. 591.II.
Heraclius Imp. 625.II.
Pelagius Rex Aſturic. in Hiſp. 718.III.
Ioannes Zemiſces Imp. qui & eius Imaginem curru triumphali Conſtantinop. deduxit. 971. IV.
Ioannes Comnenus Imp. eodem modo. 1123.III.
Andreas Dux Baſily Imp. 886.II.
De aliis quoque eius miraculis paſſim agitur.
Præbet vbera ſugenda Fulberto ægrotanti. 1028.II.
Vide etiam in Lac.
Eius interceſſionem, ſimul & aliorum SS. negauit impius Imp. Copronymus, eamque edicto prohibuit. 754.VI. 766.I.
Eius quoque nomen abolere cogitauit, & horrendis vocibus eam blaſphemauit. 741.II. 767. IV.
Eius eccleſia in Vrbe Roma, S. Mariæ Maioris dicta inſigni niuiū miraculo ædificata. 376.II.
Eius Eccleſia Hieroſoly. à Iuſtiniano erecta, miraculo nobilitatur. 530.IV.
S. Maria de Couadonga, ſpelunca in Hiſp. cultu Deigenitricis famoſa. 718.III.
S. Mariæ de Pilari Cæſarauguſtæ, cultus vbique celebris. 1118.VII. de aliis item in eius honorem erectis Eccleſiis paſſim agitur.
Eius conceptionis feſtum, qua occaſione celebrari cœptum. 1136.III.
Mariam Chriſti matrem ſe iactauit quædam infelix fœmina in Gallia quæ paulo poſt miſerè perijt. 595.XI.
Maria Ægyptiaca à patria dicta, è perditiſſ. meretrice, auſteriſſimæ fit pœnitentiæ exemplum. 525. IV.
Poſt ſanctum eius obitum, leo ei parat ſepulchrum. ib.
Eius Vitæ mirabilis Acta, ab omnibus probata. ibid.
Maria Magdalena, vna an plures fuerint. 32.V. VI.
Vnxit pedes & caput Ieſu, fuitque femina opulentiſſ. ib. & 34.II.V. Quoties ei, & quomodo apparuerit Chriſtus poſt reſurrectionem. 34. LIV.
A Iudæis pulſa, appellit cum ſociis Maſſiliam. 35. I. 44. XI.
Maria coniux Honorij Imp. moritur virgo. 408.V.
Maria coniux Conſtantini Imp. Irenes filij ab eo repudiatur falſis prætextibus, & monaſterio includitur. 795.I. Sub Leone Armeno exulat pro defenſione ſacrarum Imaginum. 816.I.
Maria Tarſenſis, ex meretrice pœnitens, in monaſterio vitam tranſegit. 525.IV.
Marianus Scotus quo tempore natus ſit, monachatū inierit, & ſcripſerit. 853.V. Aſſertio eius de Ioanna Papiſſa confutatur. ib.

Marina

Marina filij Arcadij Imp. vna cum tribus aliis ſororibus ſuis, virginitatem Deo dicat. 415.X. Moritur. 449.XVII.

Marinus Centurio martyr ſub Gallieno. 262.III.

Marinus Dux Honorij Imp. Remp. liberat à tyrannide Heracliani. 413.I.
Marcellinum tribunum innocentem occidit & dat pœnas. ib.

Marinus Rom. Eccleſ. diaconus, mittitur à Nicolao PP. ad Michaelem Imp. pro eius emendatione 866.I. re infecta Romam regreditur. 867.I. iterum mittitur ab Hadriano PP. ad cogendam Oecumen. VIII. Synodum. 869.I. Itemque à Ioanne VIII. ad damnandum Photium, eiuſque pſeudoſynodum. eaque de cauſa multa patitur à Græcis. 880.I.
Creatur Rom. Pontifex. 882.IV. Agit contra eum Baſil. Imp. Conſtantinop. calumnioſe. ibid.
Moritur. 884.I.

Marinus II. creatur. inſignis dono prophetiæ. 943.I.
Dat operam reformationi Eccleſiæ, & paci inter Principes conciliandæ. ib.
Moritur. 946.I.

Marinus alius Epiſc. Legatus Apoſtol. Sedis varia celebrat in Galliis, de diuerſis rebus, Concilia. 948.II.III.

Marius Perſa, vna cum coniuge, ac filiis, ſubit martyrium ſub Claudio Iun. 270.IV.

Marius Victorinus inſignis orator Afer donatur Romæ ſtatua in Foro Traiani. 362.LIX. Conuertitur ad Chriſtum, eiuſque exemplo Auguſtinus ardet deſiderio fidei conſequendæ. ib. Eius ſcripta Chriſtiana, qualia. ib.

Marna, idolum Gazenſium famoſiſſimum. Vide Gazenſes.

Maronitæ populi Syriæ ex antiqua hæreſi Monothelitarum redeũt ad fidem Eccleſiæ. 1128.II. Vnde ſic dicti ſint. ib.

Marozia, inſigne ſcortum; ex conſuetudine cum Rom. Pontiff. turpiſſimis, & Principibus Italiæ, imperitat Vrbi, & Sedi Apoſtolicæ. 908.III. 982.I.
Ipſius filius ex Sergio PP. fit etiam ab ea Papa. 931.I.
Detruditur in carcerem vna cum eodem Papa, ab alio ipſius filio. 933.I.

Marrano vox vnde deriuetur, & quid ſignificet. 775.IX.

Martha ſoror Mariæ Magdalenæ, vna cum ſorore pulſa à Iudæis appellit in Gallias. 35.I.

Martialis Apoſtoli Galliarum à Petro miſſi, obitus. 74. VII.
Vtrum fuerit ex 72. Diſcipulis Domini. ib.
Primum in vniuerſa Gallia dicat templum in honorem S. Stephani protomart. ib. & 34. XC. Eius duæ epiſtolæ. ib. Suſcitat mortuum baculo S. Petri. ib.
De eius Apoſtolatu poſterioribus temporibus grauiſſime in Gallia altercatum, & plurima celebrata Concilia, definitioque expetita à Sede Apoſtol. 1029.II.III.

Martina inſignis virgo martyr Romæ ſub Alexandro Imp. 228.I.

Martinianus Caſ. à Licinio Imp. creatus, necatur à Conſtantino. 318.II.

Martiniani & Sociorũ inſigne certamen in Africa ſub VVandalis. 456.IV.
Conuertit Mauros ad fidem.

Martinianus & Proceſſus vide in Proceſſus.

Martini patria, militia, & ætas tempore baptiſmi & miſſionis. 351.VI.VII.VIII.
Ab eius obitu ſolita olim apud Francos tempora numerari ib. VII. in fin. Miſſionem honeſtam petens à Iuliano Caſ. cum de metu inſimularetur, promittit ſe inermem pugnaturum, ſed deditione hoſtium liberatur à periculo. 356.XIX.
Multas paſſus ærumnas ab Arianis, redeuntem ab exilio Hilarium in Gallias ſequitur. 360. III.
Creatur Turonenſis Epiſcopus. 375.III. A Valentiniano Imp. repulſus, paulo poſt Angeli monitu rediens, accedente prodigio honorifice excipitur. ib.
Monachiſmum introducit in Clerum Eccleſiæ Gallicanæ. 328.IV. in fi.
Obnititur apud Maximum Imp. ne Priſcillianus neci detur, ſed fruſtra. 385.V.
Communicans ad horam cum Ithacianis ſanguinariis, (licet corpore tantum non animo, & vt vitam nonnullis impetraret;) corripitur ab Angelo. 386.VI.
Ad conuiuium à Maximo vocatus, presbyterum ſuum eidem Imp. in propinatione poculi præfert. ib.VIII.
Vxor Maximi pientiſſ. femina, eidem conuiuium propriis manibus parat, & in modum famulæ miniſtrat, ac reliquias deuote comedit. ib.
Diruit templa idolorum in Gallia. 389.XVIII.
Quo anno, & ætate, mortuus ſit, & vtrum ante S. Ambroſium. 402.XIV.566.V.
Quinam ſcripſerint eius res geſtas. 402.XV.
Eius Reliquiæ ſolemni pompa transferuntur in Gallæciam. 560.II.
Nomen eius inuocari ſuper vinum, vnde mos fluxerit. 580.II.
Eius Quadrageſima, quæ dicta in Galliis. 581. II.
Sepulchrum frequenti peregrinatione viſitatur. 813.VI.

Martinus alius æque Pannonius, vir ſummæ doctrinæ & ſanctitatis appellit in Gallæciam, & Bracarenſis factus Epiſcopus, eam prouinciam optime curat 560.III.
Celebrat Concilium pro diſciplina Eccleſ. 572. III.
Colligit, & emendat Orientales canones, aliaq; plura ſcribit in vtilitatem Eccleſ. ib.
Sancte moritur. 583.VI.

Martinus Rom. Pont. creatur. 649.I. Concilium celebrat aduerſus hæreſim Monothelitarum, & Ecthefin Heraclij, ac Typum Conſtantis Imp. ib.II. & ſeq.
Diuinitus cuſtoditur ab intentata nece per Exarchum Italiæ. ib.III.
Scribit ad Imp. & Orientales, Vicarium conſtituit ad res componendas, Ioannem Philadelphiæ Epiſcopum. ib.VII.
Calumniis ab Imp. appetitus, eius iuſſu vi trahitur in exilium ad inſulam Naxum, & peſſime tractatur. 650.II.
Ducitur Conſtantinopolim, publice illuditur, & miſerrime habetur, demumque Cherſonam, deterrimum locum, relegatur. 651.II.652.I.
Moritur martyr, & miraculis viuens & mortuus claret: corpus vero defertur Romam. 654.I.

Martini Iuriſconſulti adulatio erga Fridericum Imp. quomodo compenſata. 1158.III.
Ex eo vocati Martini, qui obſtinate tuentur quamlibet opinionem quamuis erroneam. ibidem.

Martyrum Primitiæ dicti, qui Romæ paſſi ſunt ſub Nerone. 66.III.

Martyrum cultus quibus deberetur, diligenter à Patribus diſquiri ſolitum. 55.IV.254.VI.302. XX.362.XXXVII.
Eo titulo priuati, qui temere ſe offerrent neci. 302.XXI.
Et qui dum idola frangerent, necarentur. 303. XI.
Ita vero dicti, qui ſupplicia ſubijſſent pro fide, licet non mortem. 194.I. 221.I.253.XI.313.XI. itemque qui Extorres morerentur. 253.XI.
Acquiriturque etiam Martyrium, ex defenſione iuſtitiæ, iuriumque, & bonorum Eccleſiæ. 658 III. 670.I.1003.II.1135.III.1173.I.
Ad martyrium ſe præcipitarunt laudabiliter, multi Chriſtiani vtriuſque ſexus peculiari Spiritus Sancti impulſu. 252.II.261.VI.309.IX.
Martyrio ſe ſponte offerentes, dicebantur Profeſſores. 253.XI.
Damnati vero Marcionitæ, qui ſe ſponte neci offerebant in odium carnis. 146.VII. pariterque Patriciani. 203.IV. ſicut & Donatiſtæ, ac Circumcelliones, qui falſum martyriũ, voluntaria, vel alio modo quæſita nece, affectabant. 316. VIII.348.VIII.

Martyrium non eſt extra Eccleſiam. 362.XXXVII.

Martyres haberi milites in bello cæſos, conatus eſt Phocas Imp. ſed reſtiterunt Epiſcopi. 394.IV. 610.II 964.VII.

Martyrum cultum damnauit Cerinthus. 97.VII. itemque Manichæi, & alij hæretici. 58. XXXVIII.277.VIII.319.IX. Vide etiam Reliquiæ.

Martyrium vitare ſuos docuit Simon magus. 35. XIII.
Illudque in perſecutione non eſſe ſubeundum pro Chriſto, qua ratione dicerent Baſilides. 99.IV. 120.VI. Gnoſtici. 120.XVII. Valentiniani. 145.II.175.VIII.
A Saracenis illatum, quibus rationibus eleuare conarentur falſi fratres. 852 II.857.I.
Contra vero nulla id occaſione redimere, vel eius tempore fugere licere, docuerunt Montanus. 173 VII.201.II. & Tertullianus 205.IV. Vide Fuga & Redemptio.

Martyrij ardor Chriſtianorum, & alacritas, in perſecutionibus. 102.II. 104.III.118.I.261.VI. 302.III.XI.310.VI.371.VIII.
Immenſus eorum numerus ſub Diocletiano. 302 IV.
Corpora flammis aut fluctibus tradi ſolita, ne colerentur à Fidelibus ex more. 102.II. 109.II. 179.II.302.V. Vide etiam Corpora.
Aliquando pretio diſtrahi conſueta. 305. II.
Cum dalmatica, aut colobio purpurato, ſepeliẽda. 283.IV.
Intra vrbem ſepeliri permiſſa à Maxentio. 306 X.

Ad *Martyrum* Acta conſcribenda, inſtituti Romæ à Clemente PP. Notarij ſeptem Regionarij. 98. III. Iiſdemque à Fabiano præfecti ſeptem Subdiaconi. 238.I.

Martyrij donum non omnibus id cupientibus datum. 1008.III.

Martyrologium an ſcripſerit vnquam Hieronymus 388.XII. Illud, ſiue Hieronymi, ſiue Bedæ, Vſuardus iuſſu Caroli Magni reddidit opulentius. 778.V.

Martyrum paſſiones in Eccleſia legendi vſus, qualis olim probatus, vel improbatus. 401.II.

Martyria, dictæ etiam olim Eccleſiæ. 57.XXXVIII.
Eo peculiari nomine dicta inſignis eccleſia Hieroſolymis conſtructa à Conſtantino Magno in memoriam Reſurrectionis Domini. 326.VI. Eius ſolemnis dedicatio. 335.IX.
Martyrianorum ſecta Gentilium, vnde ſic dicta 361.VIII.

Martyrius Antioch. creatur Epiſcopus. 459. IV.
Exagitatus à Petro Fullone, ſedi renuntiat, reſeruata ſibi ſacerdotij dignitate. 471.III.
Eiecto Petro à Leone Imp. ipſe reſtituitur, reſtituto vero Petro à Zenone, ipſe iterum eijcitur. 474.III.

Martyrius Hieroſolym. Epiſc. creatur ex monacho. 477.V. *Moritur.* 485.IV. *Calumniam paſſus eſt de communicatione cum hæretic.* ib.
Maruthas Meſopotam. Epiſcopus Iſdegerdem Perſ. Regem à morbo,& filium eius à dæmone liberat. 408.II. *Fidem Chriſt. in Perſide mirifice propagat.* ib.
Masbothei hæretici, ex Simone Mago. 35.XIII.
Maſcezil Maurus, ex Senatuſconſulto decretus dux belli aduerſus Gildonem tyrannum fratrem ſuum, pietate, & precibus ſanctorum monachorum, inſignem obtinet diuinitus ſine ſanguine victoriam. 398.X. *Elatus inſolentia violat immunitatem eccleſiæ, & proxima morte dat pœnas.* ib.XI.
Maſſa Candida, trecenti martyres apud Carthaginem ſub Valeriano, & cur ita dicti. 261.VI. *Alij eiuſdem nominis in Hiſpania ſub Diocletiano.* 303.X.
Maſſaliani hæretici, ijdemque variis aliis nominibus indigitati ſub Conſtantio Imp. ex monachis orti in Meſopotamia. 361.VIII. *Spirituales ſe, alios vero homines appellabant Carnales.* ib. *Eorum impia dogmata, & inſana deliria ibid.* IX.X. *Dicti quoque Saccophori, quod ſacco conſpicui incederent.* ib.& 383.IX. *A pluribus Conciliis, & Theodoſio Mag. Imp. exagitantur.* 383.IX. *Concilio celebri ſub Theodoſio Iuniori habito, reijciuntur penitus ab ingreſſu Eccleſiæ, quam ſæpe relapſi deluſiſſent.* 427.III. *Damnantur iterum in Concilio Oecum. Epheſ.* 431.XV.
Maſſilienſis Eccleſia declarata in Concil. Taurinenſi, metropolis prouinciæ Narbonenſis ſecundæ. 397.XIII.
Materiam ingenitam, ex qua Deus omnia fecerit, ab ſchola Stoicorum introducere conatus eſt in Eccleſiam Hermogenes. 170.IV. *Itemque à materia prodijſſe malum, & in eam refundendos eſſe dæmones ibid. Eandem quoque de materia Deo congenita opinionem aſſeruerunt alij hæretici.* ib.V. *Materiam à Mali Principio deducebant Manichæi, aliaque inde impia.* 277. VIII.
Materiarij dicti Hermogenis ſectatores. 170.V.
Materni audax conatus ad occupandum Imperium aduerſus Commodum, ſed infelix. 191.III.
Maternus Iulius, Vide Iulius Mediolanenſ.
Mathematici Vrbe pulſi ſub Claudio Imp. 54.III. *Publice profiteri iubentur ab Alexandro* 227.I. *Tormentis ſupponuntur à Conſtantino.* 356.I. 358.VI. *Ex omnibus ciuitatibus pelli iubentur ab Honorio.* 409.IV.
Mathildis Henrici Regis German. coniux, Otthonis Magni Imp. mater moritur, & inter SS. colitur. 973.I.
Mathildes Ducíſſæ Tuſciæ plures, earumque diſcriminatio. 1070.VI.
Mathildis coniux Godefredi Gibberi, facto diuortio virgo permanſit. 1070.VI. *Calumniæ de eius commixtione cum Greg. PP. VII. quam futiles.* 1074.IV. *Excelles eius pietas in Deum, & deuotio in Sedem Apoſt.* ib. *Agit pro Henrico Rege apud Gregorium.* 1077.I. *Donat bona ſua Eccleſiæ Rom.* ib.III. *Viriliter agit armis in Henricum, licet conſobrinum ſuum, pro eadem Rom. Eccleſ.* 1081. III. *Conſentit nubere VVelphoni Duci, ob publicum Eccleſiæ bonum, ſed cum ſecuritate ſuæ virginitatis.* 1089.V. *Iterum confirmat donationem bonorum ſuorum Eccleſiæ Rom.* 1102.V. *Moritur.* 1115.III. *Eius bona conceduntur ab Innocentio PP. Lothario Imp. & Henrico eius genero, ſub cenſu annuo, & poſt eorum obitum reuerſione ad Sedem Apoſt.* 1133.II. *De iis controuertitur inter Fridericum Imp. & Rom. Pontif.* 1177.VI. 1185 I. 1186.I.
Matiſconenſe Concilium I. pro Eccleſ. diſciplina & aduerſus Iudæos. 581.VI. *Secundum, item pro œconomia Eccleſ.* 588 III. *Aliud in cauſa Agreſtini monachi, inſtituta S. Columbani impugnantis.* 617.II.
Matrimonium dictum à Paulo, & antiquis Patribus, Sacramentum. 57.XV. *Eius ſacri ritus in veteri Eccleſia.* ib.XVI.XVII. *Benedictionis formula Græcorum.* 808.I. *Clandeſtina iam ab initio Eccleſiæ improbata.* 57. XVI. *Gradus qui ſeruandi.* 604.II. *Ex conſenſu diſſolui poſſe, ſanciuit Iuſtinus Iunior.* 566.III. *Vide Diuortium.*
Matrimonium damnarunt Saturnius. 120.XI. *Tatianus* 174.II. *Origeniſtæ.* 256.VI. *Apotactici.* 260.VIII. *Manichæi.* 277.VIII. *Hieracitæ.* 287.IV. *Euſtathiani.* 319.VIII. *quidam monachi Ægypti, ineptiſſimo prætextu:* 361.XI. *Berengarius.* 1035.II. *Albienſes.* 1176.II. *Eius quoque ſolutionem docuit Montanus.* 173.V. *Æquarunt virginitati Heluidius, & Iouinianus.* 382.VI. VII. *Quomodo Eccl.ſia Cælibatui poſtponat.* 57.LV. *Vide etiam Nuptiæ. Coniugiū. Virginitas.*
Mattarij dicti hæretici Manichæi, & quare. 277. VI.
Matthæus è telonio vocatur à Chriſto ad Apoſtolatum. 31.XXVI. *Quo tempore ſcripſerit Euangelium, & qua occaſione, quaue lingua.* 41.IV. *Prædicat fidem Chriſti in AEthiopia.* 44.XVIII. *Eius nomine confictus ab hæreticis liber de Infantia Saluatoris.* ib.XXV. *De eius Euangelio, vide in Euangel. A carnibus abſtinuit.* 57.LVI. *Corporis translatio Salernum.* 954 II. *Eiuſdem ibi inuentio ſub Gregorio PP. VII. prouido diuino conſilio facta.* 1080. XV.
Matthæus ex monacho Cluniacenſi Cardinalis Epiſcopus Albanenſis, vir prudentia & ſanctitate conſpicuus. 1126. IV. *Legatus in Galliam miſſus, Trecis Concilium celebrat, pro confirmatione Ordinis Templariorum.* 1127.II. *Diuerſa regi aperagrat, pro conciliandis eis Innocentio PP. contra Petrum Leonis.* 1130. IX.
Matthæus Paris Anglus, quando & qualem ſcripſerit hiſtoriam. 996.XIII. 1197.V.
Matthias eligitur Apoſtolus in locum Iudæ traditoris. 34.LXVI. *Quibus populis Euangelium prædicarit.* 44. XXIII. *Eius nomine multa geſta, & ſcripta, ab hæreticis conficta ibidem.* XXIV.XXV.
Matutinarum precum Eccleſ. antiquitas. 51.XIX. *Vide Preces.*
Mauri Africæ populi rediguntur ſub poteſtatem Rom. 44.XXVII. *ſuſcipiunt fidem Chriſt. à Catholicis exulibus in perſecutione VVandalorum.* 456.IV. *Alij quoque conuerſi ſub Iuſtiniano Imp.* 534. V.
Mauritanicum Concil. aduerſus hæreſim Monothelitarum. 646.I.
Mauritius Thebææ legionis Tribunus, martyrium ſubit cum vniuerſis ſuis militibus ſub Maximiano Imp. 297.I. *Eius corpus transfertur Magdeburgum ab Ottone Magno.* 961.II.
Mauritius alius itidem dux, æque martyr cum ſuis Apameæ. 297.II. *Iidem ambo à nonnullis vna confuſi.* ib.
Mauritius poſtea Imp. militans pro Tiberio Aug. penitus profligat Coſrhoen Perſarum Regem, Perſidemque deuaſtat. 581.I. *Creatur à Tiberio Cæſar, & poſtea Imperator, ſoluſque poſt eius obitum regnat.* 583. III. *Eius pietas, & virtutes, prædictioneſque Imperij.* ibid. *Coronationi interfuerunt ipſius pater, materque, & fratres.* ib. *Regem Perſarum Coſrhoen à ſuis expulſum, regno reſtituit.* 591.I. *Iniqua eius lex de militibus volentibus amplecti vitam monaſt. corrigitur à Gregorio PP.* 592.IV. *Gregorium, ipſamque Sedem Apoſt. minus ſuſpicit, ideoque arguitur ab eodem Pont.* 595.II.VII. *AEgrotans periculoſe, teſtamentum condit, & Imperium inter filios partitur.* 598. V. *Impium eius facinus in non redemptis captiuis à Chaiano Auarum Rege.* 600.II. *Ea de re pœnitens, petenſque à Deo hic potius puniri quam in altera vita, necatur à Phoca, vna cum filiis, vxore, aliiſque propinquis & familiaribus.* 602.IV.V.607.II. *Quæ in eo laudanda, vel damnanda.* 602. VI.
Mauritius Bracarenſis qui & Burdinus. Vide in Burdinus.
Mauritius Chartularius expilat Patriarchium Lateranenſe. 638.III. *Tyrannidem vſurpans in Italia necatur.* 643.II.
Mauritius Andegauenſis Epiſc. clarus tempore S. Martini. 394.XV.
Maurus à S. Benedicto miſſus in Gallias ad propagandam vitam monaſticam, valde colitur à Clotario Rege. 562.I.
Maurus Epiſc. Apul. Martyr ſub Traiano. 110. III.
Mauuia Saracenorum Regina fit Chriſtiana. 372. XIII. *Imperij limites vaſtans, dat pacem Romanis cōditione accipiendi ſuæ genti Epiſcopum Moyſen inſignem monachum.* ib. *Gothos ab obſidione Conſtantinop. per ſuos repellit.* 378.VIII.
Maxellendis Virg. Martyrium. 670.I.
Maxentius, prænomine Ioannes, monachus Eutychianis ſcribit aduerſus epiſtolam Hormiſdæ Papæ. 520. VIII *Calumniatur Legatum Apoſt. Sedis de Neſtorianiſmo.* ib.IX. *Eius ſcripta hoc tempore nimis incaute edita vt Catholica ib.* VIII. *Vide etiam Monachi Scythæ.*
Maxentius, gener, non filius, Maximiani Herculij. 306.VIII. *Imperium Romæ occupat, & Conſtantini imagines iniuria afficit.* ib. *Chriſtianam fidem ſimulat, vt Chriſtianos ad ſe alliciat.* ib.IX. *Triumphat de Alexandro tyranno Africæ.* ibidem. *Seuerum Cæſ. miſſum à Galerio, occidi curat.* 307.I. *Romulum filium ſuum, Cæſarem dicit.* 309. II. *Fidei Chriſt. aperte renuntians, perſecutionem mouet.* 309.V. *Marcellum Papam miſere vitam finire cogit.* ib. III.V. *Eius ſæuitia in Senatores & ciues, direptio diuitiarum Vrbis, luxuria in feminas caſtas, & magicæ crudelitates.* ib.VII

paratus eius bellicus aduerſus Conſtantinum. 3 2. II.
Vincitur ab eo, & vndis Tiberis abſorbetur. ib. III.
Sectum caput in Vrbem, indeque in Africam mittitur. ib.
Quando contigerit eius interitus. ibidem. II. XIII.
Conſulatus eius demuntur è Faſtis. 309.I.V.
Maximianus vir inſignis Conſtantinopol. Epiſcopus creatur in locum Neſtorij damnati. 431. XXII.
Agit pro reducendis Neſtorianis ad concordiam. 432. IV.
Moritur. 434.I.
Maximianus Galerius. Vide Galerius.
Maximianus creatur Epiſc. Carthag. partis Donat. contra Primianum æque Donatiſtam, & inde ingens oritur inter eos ſchiſma. 394. VIII. vide etiam Donatiſtæ.
Maximianorum duorum Impp. diſcriminatio ab inuicem. 304.IV.
Maximianus Herculius allegitur à Diocletiano in conſortem Imperij. 286.I.
Multa quæ habet communia cum Diocletiano, vide in Dioclet.
Priuignam ſuam nuptui dat Conſtantio Chloro, eumdemq; adoptat ſibi in filium. 292.III.
Acriter perſequitur Chriſtianos. 297.I.& ſeqq. 301.IV.
Ferini eius mores, & ingentia vitia. 297.III.
Se vna cum Diocletiano abdicat Imperio. 304. I.
Iterum conatur illud reſumere, & inſidias ſtruit Conſtantino. 307.I.& ſeqq.
Fauſtā filiam ſuam ei doloſe in vxorem tradit. ib.
Fugatus à Conſtantino, ſpontaneo laqueo vitam finit. ib.IV.
Refertur inter diuos à Maxentio. ib.
Maximilla, & Priſcilla, pſeudoprophetiſſæ Montani, eius hæreſim valde propagant. 173.III.
Earum occaſione, quod ipſas à viris abduxiſſet, docuit Montanus nuptiarum ſolutionem. ibid. V.
Maximilla laqueo ſibi mortem conſciſcit. ib. II.
Maximinus Diſcipulus Chriſti, cum Maria Magdalena, & ſociis, venit in Gallias. 35.
Maximinus Epiſcopus Treuerenſis recipit honorifice Athanaſium exulem. 336.IV.
Et ipſe viciſſim miſſus à Magnentio ad Conſtantium, excipitur Alexandriæ ab Athanaſio. 350. VIII.
Intereſt Concilio Oecumen. Sardicenſi. 347. V.
Excommunicatur ab Arianis. ib.XV.
Maximinus Thrax, olim paſtor, demum tyronum Tribunus, Alexandrum Aug. necat, Imperiumque primus omnium arripit è corpore militari nondum Senator. 237.I.II.
Immenſa eius ſæuitia in ſuos, alioſque. ibidem. V.
Perſecutionem mouet in Chriſtianos clericos ib.III. Declaratur à Senatu hoſtis Reipubl. & alij aduerſus eum eliguntur Imperatores. 238. IV.
Occiditur vna cum filio æque Imperatore, in obſidione Aquileiæ; eorumque corpora proijciuntur in profluentem, capita tranſmittuntur Romam. 240.VI.
Maximinus cognomento Galerius, creatur Cæſar à Galerio Maximiano Imper. & adoptatur, præficiturque Orienti. 306.II.
Vtriuſque ab alterutro diſcriminatio. 304. IV.
Perſecutionem in Chriſtianos renouat. 307.V.
Quam perditus moribus fuerit. ib. Perſecutionem coactus ceſſare iubet. 311.V.
Poſt mortem alterius Galerij, eam reſtaurat. ib.VI. Bellum inferens Armenis ob religionem Chriſtianam, vincitur ab eis. 312.I.
Ob clades diuinitus in Imperium illatas, compeſcit iterum perſecutionem. ib. Et metu Conſtantini & Licinij Impp. reſcribit pro Chriſtianis. 313.II.
Bellum mouens in Licinium, vincitur ab eo. 314.II.
Animaduertit in deorum ſacrificos quorum impulſu bellum ſuſceperat, & pleniſſimum promulgat pro Chriſt. edictum. ib.
Miſere moritur, tyrannus declaratur, nomen vndique abraditur, ſtatuæque deijciuntur. ib.
Maximus Abbas Conſtantinop. ex commentarienſi regio factus, creſcente Monothelitarum hæreſi, pergit in Occidentem, vbique eius condemnationem ſolicitans. 640.I.
Diſputatione publica cum Pyrrho Epiſc. Conſtantinop. habita, eum confudit, & conuertit. 645.I.
Romam accedens, auctor eſt Martino Papæ celebrandi Concilij aduerſus eamdem hæreſin. 649.II.
Calumniis appetitus trahitur Conſtantinopolim à miniſtris Imperatoris & poſt dira paſſa pellitur in exilium. 650.III.
Reductus Conſtantinopolim, cum nullis minis vel malis induceretur ad communicandum Monothelitis, iterum mittitur in aliud deterrimū exilium. 656.I.
Rurſum reductus, conſtantiorque repertus, crudeliſſime cæditur, illuditur, & in exilium reportatur. 657.I.
Lingua abſciſſa, libere loquitur. ib.
Feliciter conſummat martyrium. ib. II.
De eius ſcriptis, & elogio Roman. Eccleſiæ. ibid.
Maximus Alexandrinus Epiſc. creatur. 266. III.
Moritur. 285.IV.
Maximus Alexādrinus ex philoſopho Cynico Chriſtianus, opera Petri Epiſcopi Alexandrini intruditur in ſedem Conſtantinopol. aduerſus Gregorium Nazianzen. ſed mox à populo pellitur. 379.V.
Repulſus quoque à Theodoſio Imp. Damaſo PP. ipſoque Petro Alexandr. prout in hæreſim Apollinaris. ib.
Maximus Epheſius, Philoſophus Cynicus, & magus, præceptor impietatis Iuliani Apoſtatæ. 337.XIV.
Ingenti honore ab eo iam Imp. publice excipitur. 362.I.
Diſcriminatio eius ab aliis Maximis philoſophis ibid. Conſtituitur à Iuliano cenſor ſcriptorum ſuorum. ib.III in fi.
Falſis ſuis vaticiniis, præcipitem fert eum in ruinam bello Perſico. 363 VI.& ſeqq.
Honoratur quoque à Iouiniano Imp. licet Catholico. ib.XXII.
Dire exagitatur à Valente, & tandem ob magiam plectitur. 364.VIII. 370.XV.
Maximus Antioch. creatur Epiſc. 182.IV. Moritur. 191 II.
Maximus alius Antioch. creatur Epiſcopus ab Eutychianis in locum Domni depoſiti in Latrocinio Epheſ. 449.XI.
Firmatur eius ſubſtitutio à Leone Papa, quod Dominus meruiſſet iuſte deponi. 451.XXVII.
Agit apud eumdem Leonem pro conſeruatione prærogatiuæ Eccleſiæ ſuæ aduerſus Conſtantinopolitanam. 453.V.
Moritur. 456.VI.
Maximus Hieroſolym. creatur Epiſcopus Confeſſor egregius, & acerrimus fidei Nicænæ aduerſus Arianos propugnator. 331.II.
In Conciliab. Tyrio renuit ſubſcribere in Athanaſium. 335.VIII.
Refugit intereſſe cum Arianis Antiocheno in Encæniis. 341.II.
Intereſt Sardicenſi Oecumenico. 347.V. Synodum habet Hieroſolymis, ad recipiendum Athanaſium redeuntem ab exilio. 350.IV.
Moritur. 351.IX.
Maximi millenarij cum vxore & liberis martyrium ſub Dioclet. 298.II.
Maximi Presb. & Siſinij Diac. R.E. Martyrium ſub Dioclet. 302.XVIII.
Maximus Neapol. Epiſc. exul. ab Arianis. 359.XV. eius anathematis ſententia, quam in ſuæ ſedis inuaſorem protulit, diuinitus terribili effectu confirmatur. ib.
Maximus Regienſis Epiſc. quando vixerit. 441.V. 466.IV.
Maximus Taurinenſis intereſt Concilio Arauſic. I. celebris doctrina vir & ſanctitate. 441.V.
Intereſt quoque Mediolanenſi aduerſus Eutychetem. 451.II. & Rom. ſub Hilario Papa. 465. IV.
Maximus Toloſanus Epiſcopus creatur. cogente populo, ex Palatino, vir egregia viuendi ratione illuſtris. 441.V.
Maximus Pupienus Imp. vide in Balbinus.
Maximus dux exercitus in Britannia, Imperium aduerſus Gratianum inuadit. 383.I.
Armoricorum regionem Galliæ, Britannis ſuis incolendam tradit. ib.II.
Gentiles Romanos ſibi deuincit. III.
Occiſo Gratiano, non permittit eius corpus ſepeliri. IV.
Legatos mittit in Orientem ad Theodoſium Magnum pro pace. V. Ad eum in Gallias mittitur S. Ambroſius, pro pace Italiæ. ib.
Priſcillianum hæreſiarcham à Concilio Epiſcoporum ad ſe prouocantem, neci tradit. 385.V.
Probe quidem hæreticos punit, ſed perperam ſibi ſacerdotale iudicium arrogans, ipſe punitur. ib.VI.
Ambiens in conuiuio à manu S. Martini pateram bibendam ſumere, ab eo poſtponitur presbytero ibi præſenti. 386.VIII.
Eius vxor pientiſſima femina propriis manibus parat conuiuium eidem Martino, & in modum famulæ miniſtrat. ib.
Minatur bellum Valentiniano Iuniori, ni ceſſet à perſecutione Catholicorum. 387.III.
Irrumpit fraudulenter in Italiam, eiuſque partem miſere vaſtat. 387.VI.VII.
Omnium captare beneuolentiam ſtudens, propitium ſe Iudæis, Gentilibus, Catholicis exhibet. ib. VIII.
Vincitur à Theodoſio, & à ſuis ipſius militib. rapitur ad mortem. 388.VII.
Maximus alius, ex ſtirpe illius, iniuriam paſſus à Valentiniano. III. in ſtupro vxoris, primo Aetium fortiſſ. ducem de medio tollendum curat. 454. I. deinde ipſo Valentiniano occiſo, Imperium occupat. 455.I.
Euocatis in vindictam ab Eudoxia relicta Valentiniani (quam & ipſe Maximus ſibi deſponderat) VVandalis ex Africa, ipſe à Romanis lapidibus obruitur, membratimque diſcerpitur. ibidem.II.
Egregie de eo philoſophatur Sidonius. ib.
Mazabenes creatur Hieroſol. Epiſc. 253.XX.
Moritur. 266.I.
Medardus Nouiomenſis in Gallia Epiſcopus, moritur inſignibuſque nitet miraculis. 564.II.

Supponit eius feretro humeros Rex Clotarius. ibid.

De eius,& fratris Gildardi ætate,dubia quædam expenduntur. ib.IV.

Eiuſdem monaſterium Sueßione conſtructum Gregorius Papa conſtituit caput omnium monaſteriorum Galliæ, multiſque priuilegiis munit. 593.VI.

Mediolanenſis Eccleſia fundata à Barnaba Apoſtolo. 51.XIV.

Primarium eius templum in memoriam S.Theclæ erectum. 46.IV.

Eius conſtantia pro fide Nicæna aduerſus Conſtantium Imp.& Arianos. 355.II.

Itemque pro defenſione Ambroſij Epiſcopi contra Iuſtinam Aug.æque Arianam. 386.IV.387.I. III.

Eius Epiſcopo concedit Gregorius Papa deficientibus Regibus Longobardorum, alium eligere quem vellet. 600.IV.

Eius eccleſia cum Ticinenſibus. 711.V.

Ea Eccleſia,ob memoriam S.Ambroſij præſumpſit aliquando non ſubiacere Romanæ; ſed reducitur à Petro Damiani. 1059.VII.

Mediolanenſe Conciliab.præſente Conſtantino Imp. Ariano,aduerſus Athanaſium Alexandr.355.I. Concil.Orthodox.tempore Iulij PP. 350.VI. aliud aſſertum ſub Theodoſio Mag. aduerſus Arianos.388.XII.aliud auctoritate Siricij Papæ à S. Ambroſio celebratum aduerſus Iouinianum hæreſiarcham. 390.III.

Aliud ſub Venerio Epiſc. contra Origeniſtas. 400.V.

Aliud ad confirmandam Epiſtolam S. Leonis Papæ, de Incarnatione Verbi contra Eutychetem. 451.II.

Aliud contra Monothelitas. 679.I.

Mediolanum exciditur ab Attila. 452.VIII.

Itemque à Gothis,extinctis trecentis ciuium millibus. 539.III.

Capitur à Longobardis. 570.II.

Vincunt ſæpe Fridericum Imp.1168.VIII.1176 IV.

Meinardus Liuoniæ Apoſtolus,& primus Epiſcopus. 1186.II.

Mel ſilueſtre,quo Ioannes Bapt. alebatur in deſerto quid eſſet. 31.VI.

Melania nobiliſſ.matrona Roman.peregrinatur Hieroſolymam, vna cum Ruffino presb. Aquileienſi. 372.VI.

Perueniens in AEgyptum viſitat Athanaſium: & inſigniter ſuccurrit monachis,aliiſq; Catholicis,exagitatis ab Arianis. ib.

Hieroſolymis monaſterium extruit: & ibi cum 50. virginibus ad quinque luſtra permanet. ibid.

Alexandriæ infecta eſt à Didymo cæco, erroribus Origenis. 372.VII.

Rediens Romam cum Ruffino, defert illuc eos. 379.II.

Damnatis iis ab Anaſtaſio PP.ipſa quoque reſipiſcit. 408.XIII.

Ob Antiquum vaticinium de Vrbis ruina, recedens inde anno antequam ea ab Alarico obſideretur,rurſum peruenit Hieroſolymam, ibiq; moritur. 408.XII.XIII.

In tranſitu viſitat S.Auguſtinum, & quid tunc ibi ſuis acciderit. ib.XI.

Melania Iunior,Senioris neptis, vna cum viro Piniano,Albina matre; eademque ſeniore Melania,recedit ab Vrbe anno ante obſidionem Alarici,& moratur in Africa. 408.XII.XIII.Inde nauigat cum marito Hieroſolymam, viſitatque AEgypti eremum,ac regreſſa ad montem Oliueti,clauſa ibi in cella perſeuerat 14.annis.ib.XIII.

Ab auunculo Voluſiano Conſtantinop. euocata, eumdem adhuc Paganum exiſtentem, incredibili difficultate conuertit ad fidem, multoſque hæreticos reducit,ſuperatis variis dæmonum inſultibus. 434.I.

Eudociam Aug.ſanat à luxatione pedis per dæmonem immiſſa. 438.IV.

Moritur Hieroſolymis, monaſtica vita egregie perfuncta. ib.

Melchiſedech Chriſto maiorem eſſe,docuit Theodotus trapezita:cuius ſectatores inde dicti Melchiſedechiani. 196.V. Melchiſedech eſſe Spiritum S.alij dixerunt:itemque alij,multa alia erronea de eodem. 196.VI.287.IV.

Melchiades creatur Rom.Pont.311.VII. Cognoſcit de cauſa Cæciliani Epiſcop. Carthag. & Donatiſtarum. 313.V.

Donatur à Conſtantino Imper. ædibus Laterani ib.IV.

Calumnias patitur à Donatiſtis.X.Moritur, & titulo Martyris colitur.XI. Eius conſtitutio de Fermenti oblatione. XII.

Meldenſe Concil. ſub Carolo Caluo, pro reformatione Eccleſiæ,& Regni.845.VI. Sub Lothario, pro electione Archiepiſc.Rhem.962.II.Sub Philippo, vbi depoſito Vrſione Epiſcopo Sueßion. electus eſt S. Arnulphus. 1080.XVI.

Meletius Beroenſis Epiſcopus,transfertur ab Arianis Sebaſtam Armeniæ.359.XXI. Inde communi Orthodoxorum & Arianorum conſenſu, quod vtraque pars ipſum à ſe ſtare exiſtimaret, transfertur Antiochiam. 360.IX.X.

Fidem Conſubſtantialis confeſſim egregie profitetur;ideoque iuſſu Conſtantij Imp.in exilium pellitur. ib.

Eius ſectatoribus,licet Cathol cis,recuſant communicare Euſtathiani antiqui Orthodoxi, & quare.ib.Vide Euſtathiani Antioch.

Sub Iouiniano Imp. celebrat Concilium Antiochiæ,in quo Acaciani ſimulant fidem Orthodoxam. 363.XX.

Pellitur iterum à Valente, & Præfectum qui ipſum ducebat, liberat ab inuaſione plebis. 370.X.

Conciliatur cum Paulino alterius partis Orthodoxorum Epiſcopo. 378.X.

Legatione fungitur ex Concilio Antiocheno, ad reſtaurandas Eccleſias ab Arianis labefactatas. ib.XIII.

Viſitat Simeonem Stilitā, & egregio dicto vincula eius ſoluit. ib.

Moritur in Concilio Oecumenico Conſtantinopolitano,celebrique oratione & funere honeſtatur. 381.VII.

Turbæ ibi concitata pro eius ſucceßione. ibid. & ſeqq.

Meletius Lycopolis in AEgypto Epiſcopus, Schiſma conflat. 306.XIV.

Eius ſcelera,& abdicatio in Synodo facta: ibid.

Eius ſchiſmatis occaſione, celebratur ex parte Concilium Nicænum. 325.IV.

Quomodo ibi compoſitum fuerit. ib. XXXII.

Contra decretum Concilii,ordinat Epiſcopos,& iterum turbat Eccleſias. 326.III.

Eius ſectatores,poſt ipſius obitum, iunguntur Arianis. 326.III.

Calumniantur de multis Athanaſium, & acriter in eum, tum apud Conſtantinum Imp. tum in Synodis agunt.329.I.331.I.335.I.

Melfitanum Concilium ſub Vrbano PP.II. de neceßitatibus Eccleſ. 1090.I.

Melita inſula, Pauli Apoſtoli gratia accepit diuinitus, vt ſerpentes veneno careant, & terra contra venena præbeat antidotum. 58.LXIII.

Conuertitur ad fidem ab eodem Apoſtolo. ib.

Meliro Sardenſis Epiſcopus falſo aſſertus auctor libelli Apocryphi de Tranſitu B.Virginis. 48.IV. 172.I.

Scribit Apologiam pro Chriſtianis ad Marcum Imp. 172.I.

Mellitus Abbas mittitur à S. Gregorio in Angliam. 601.V. Fit Epiſc.Londinienſis.604.VIII.aduenientе perſecutione ſecedit in Galliam. 613. III.Reuocatur in Angliam.614.II.Fit Archiep. Cantuarienſ. 626.III.

Memnon Epheſ. Epiſc. damnatur à Neſtorianis. 413.XI.& carceri mancipatur. ib.XVII.Liberatur ab Imp.Theodoſio. ib.XX.

Memoria dicta ab antiquis eccleſiæ. 57.XXXVIII.

Menander hæreſiarcha, Simonis magi diſcipulus primogenitus & ipſe Samaritanus & magus, quænam priuatim delirauerit. 74.VI.

Mendacium,etiam cum periurio, nō eſſe peccatum, aſſeruerunt Priſcillianiſtæ. 381.XVI. Vide ertrare.

Mendicantes validi, cohibiti à Gratiano & Theodoſio Impp. 382.XIII.in fi. Vide etiam Pauperes.

Mennas Auguſtalis Præfectus AEgypti, multos ad fidem conuertit,miracula edit & nobiliſſ.martyrium conſequitur ſub Maximino. 307.VII.

Mennas Conſtantinop. Epiſc. ordinatur ab Agapeto Papa,in locum Antimi depoſiti. 536.VII.

Accipit ab eo vices Apoſt.Sedis,celebratque Concilium aduerſus hæreticos. ib.X.

Vna cum Pelagio Apoſt.Sedis Apocriſiario, aliiſque Epiſcopis,damnat Origenem, eiuſque errores. 538.VI.

In cauſa Trium Capitulorum, reſiſtit Iuſtiniano Imp.ſuſpendens ſententiam ad Rom. Pontificis arbitrium. 546.IV.

Conniuens poſtea Imperatori, ſuſpenditur à Vigilio Papa,& pœniten. reſtituitur.551.II. 552. IV.Moritur.552.V.

Menologium Græcorum, reſtitutum & auctum à Baſilio Imp. 886.III.

Menophantes Epiſc.Epheſ.Arianus,in Concilio Nicæno ex miraculo conuertitur ad fidem Catholicam. 325.XIII.

Menſa duplex Cœnæ Paſchatis apud Iudæos.34.XI. Secunda ritus ſacri. ib.XIV.

Menſa item duplex tempore Apoſtolorum,Communis & Sacra,quibus præfecti ſunt Diaconi. 34. LXXX.De iis vide plura.34.XVII.57.XXXIX.

Menſæ item dicta Gazophylacia,vbi pecuniæ oblata reconderentur. 44.XXXI.

Menſe quo natus Chriſtus, Appar.XXXVII. baptizatus.31.IX.& quo paſſus. 34.XLV.

Menſurius Carthag.Epiſcopus,calumniis oneratur à Donatiſtis. 303.IV.

Eius innocentia omnibus probata. ib.

Meretrix Greg. Thaumaturg. de ſtupro accuſans, corripitur à dæmone.233.VII. alia pariter Athanaſium de ſtupro accuſans in Conciliab. Tyrio, publice detegitur calumnioſe producta ab Arianis.335.VI.alia ab iiſdem Arianis in Euſtathium Antioch.ſubornata,diuinitus punitur & rem detegit. 340.VI.VII.

Alia à Stephano Antioch. Epiſc. Ariano malitioſe immiſſa in cubiculum Euphratis Epiſcopi Legati Synodi Sardic. fraudem palam prodit. 348.II.

Meretricibus pœnitentibus recipiendis,Iuſtinianus Imp.conſtruxit monaſterium.535.XIII. Vide etiam Lenones.

Meretricum famoſiſſimarum conuerſiones Margaritæ,Mariæ AEgyptiacæ,Mariæ Tarſenſis,&c. vide ſub propriis illarum nominibus.

Meretricem in vxorem ducenti, indulgentia conceſſa ab Innocentio PP.III. 1198.XIII.

Mercurius martyr vide in Artemius.
Merita Operum negauit Simon magus. 35.XII. *Vide Opera.*
Meritum vnum eſſe coniugij, viduitatis, & virginitatis, dixit Iouinianus hæreſiarcha. 382. VII.
Secundum merita noſtra dari Gratiam diuinam, &c. aſſeruit Pelagius. 415.IV.
Mereri nullum, præter Chriſtum, dicebat Gilibertus Porret. 1147.V.
Merita Ordinum & Congregationum, communicari etiam aliis ſolita antiquitus. 1118. XIII.
Meroneus Franc. Rex in Gallia, præſto eſt Aetio Romanorum duci aduerſus Attilam. 451.VIII.
Moritur. 456.III.
in Metallorum ſeruito morientes Chriſtiani, martyres habiti. 260.III.
Metaphraſtes quo tempore vixerit, & quid operatus ſit in colligendis Vitis Sanctorum. 859.VII.
Metenſe Conc. in cauſa duarum regiarum monialium diſcolarum. 593 V.
Conciliabulum, Proſtibulum dictum, pro confirmatione pellicis Lotharij Regis: cuius Acta reſciſſa ſunt à Nicolao PP. 863 III.
Aliud item ſpurium pro Carolo Caluo. 869. XVI.
Methodius Conſtantinop. presbyter inſignis Confeſſor ob defenſionem ſacrarum Imaginum flagellatur & includitur viuus ſepulchro 834.III.
Eius & duorum fratrum pariter confeſſorum mutui verſiculi. 835.IV.
Scribit Vitam S. Dionyſij Areopag. 834. II.
Eligitur Patriarcha, & mox Concilio celebrato reſtituit cultum ſacrarum Imaginum. 842. III.IV.
Promulgat canones pœnitentiales pro varietate lapſorum. ib.V.
Stupri accuſatus, oſtenſis pudendis penitus ſiccatis, ſe purgat. 843.I.
Moritur ſancte. 847.IX.
Methodius Morauorum Apoſtolus, calumniam paſſus de fide, purgatur apud Ioannem PP. 880. III.
Methodius Tyri Epiſcopus, ſcribit aduerſus Porphyrium impium, & reliquos Gentiles. 302. VIII.
Martyrium conſequitur ſub Diocletiano. ibidem.
An ſcripſerit Apologiam pro Origene. 402. V.
Metrophanes creatur Epiſcopus Byzantinus. 314. XV.
Senio confectus, Alexandrum ſibi ſubſtituendum curat. 317.III.
Ab eo ſolita à quibuſdam deduci ſeries Epiſcoporum Conſtantinop. 536.IX.
Metrophanes inſignis Smyrnenſis Epiſcop. intereſt Conc. Oecumen. Octauo. 870.V.
Scribit de rebus Photij. ib.
Michææ Prophetæ corporis inuentio ex reuelatione, ſub Theodoſio Imp. 406.XI.
Michael Archangelus protector Eccleſiæ Catholicæ. 60.IX.
Apparitiones eius frequentiſſimæ, & eccleſiæ in eius honorem antiquitus erectæ, ſolemnitateſque inſtitutæ. 60.X.330.III.493.V.
Peregrinatio frequens in montem Garganum ad eius celeberrimam Memoriã. 493.V.1000. I.1049.III.
Michaelem Archangelum incarnatum eſſe, fuit delirium Bogomilorum. 1118.XII.
Michael Curopal. creatur Imp. & Theophylactum filium allegit ſibi collegam. 811.II.
Studium pacis Eccleſiæ, & munificentia eius in clericos & laicos. ib. & III.
Scribit pro eadem pace ad Rom. Pont. ibidem. III.
Gladio agit contra Manichæos. 812.I.
Legationem mittit ad Carolum Mag. Imper. & Leonem PP. 812.III.
Victus à Bulgaris cedit Imperium Leoni Armenio, ipſeque monaſticum induit habitum. 813.I.II.
Relegatur à Leone: Theophylactus vero caſtratur. ib.IV.
Michael Balbus, in carcere detentus mox viuus comburendus, coniuratione ſuorum occiſo Leone Armeno, eleuatur in thronum, & coronatur Imp. 820.I.II.
Fuit omni ex parte Impiiſſimus: & quæ fuerit eius barbaries ac nefaria dogmata. ib. & 823. VI.
Initio tamen permittit reſtitui ſacras Imagines. 821.II.
Perſequitur Catholicos. 823.VI.
Legatos mittit ad Rom. Pont. & Ludouicum Pium Imp. 824.II.
Virginem monialem vxorem ducit. 826. VII.
Moritur dyſenteriæ morbo. 829.II.
Michael III. adhuc adoleſcens imperat vna cum matre Theodora, & continuo reſtituit cultum ſacrarum Imaginum. 842.III.
Grandior factus, Neronis vitia æquat, & myſteria Chriſtiana mimice deridet. 854.III.862.I.
Matris reprehenſiones non ferens, detrudit eam in monaſterium. 855.VII.
Suaſu Photij, Legatos mitti in Orientem petit à Nicolao Papa fraudulenter. 859.IX. *Vide in Photius.* *Literas blaſphemas & iniurioſas ſcribit ad Nicolaum: quæ iubentur à Nicolao comburi.* 865.VI.
Bardam Cæſ. necat, & Baſilium creat Imper. 867.VI.
Non ferens eiuſdem Baſilij reprehenſiones, eum necare moliens ab eo præuenitur. ib.VIII.
Michael IV. Paphlagon dictus, ex argentario adulter Zoes Auguſtæ, Romanum Imp. ſtrangulat, & eius loco regnat. 1034.V.
Arreptus à diabolo, miſere torquetur, nec vllis vmquam remediis valet liberari. ib.VI. *Moritur pœnitens.* 1041.II.
Michael V. cognomento Calephates, coronatur Imp. & mox ob ingratitudinem in Zoen Auguſt. eijcitur, & priuatur oculis. 1041. II. 1042. II.
Michael VI. cognomento Stratonicus, euehitur in Imperium. 1056.VI.
Tyrannidem Theodoſij extinguit. ib.
Cedit ipſe Iſaacio Comneno, promiſſam remunerationem accepturus regni cœleſtis. 1057. IV.
Mich. VII. cognom. Parapinaceus imperat. 1071. V.
Communicauit cum Eccleſ. Rom. & morbo ſanatus eſt ab eius Apocryſiario. ib.VII.
Detruditur in monaſterium à Nicephoro Botoniate inuaſore. 1078.IV.
Creatus Epiſcopus Epheſinus, confugit in Italiam, auxilium petiturus à Gregorio PP. Septimo. 1080.X.
Michael Bulgarorum Rex conuertitur ad fidem & petit à Nicolao PP. ſacros miniſtros. 866.I.
Legationem mittit ad Octauam Synodum Oecumen. 869. VIII.XIII.
Michael Cerularius ex exule ob affectatam tyrannidem creatur Patriarcha Conſtantinopol. 1043.III.
Scribens contra Eccleſiam Latinam, refellitur à Leone IX. Papa. 1053.V.
Itemque ab Humberto Cardinale. 1054.I.
Excommunicatur publice Conſtantinopoli à Legatis Apoſtol. Sedis, ob errores, & arrogantiam. 1054.II. *Qui fuerint eius errores.* ibidem III.
Auctor eſt rebellionis aduerſus Michaelem Imp. 1057.IV.
Intolerabilis redditus Iſacio Imp. pellitur in exilium, & ibi moritur. 1058.V.
Michael Auxitas ex monacho creatur Patriarcha Conſtantinop. 1143.V.
Sponte ſe abdicat & ad Monaſterium rediens, monachis collum calcandum præbet. 1146. IV.
Michael Anchialus, ex inſigni Philoſopho, creatur Patriarcha Conſt. 1166.VII.
Laudabilia eius decreta. ib.
Michael Syncellus, presbyter Hieroſol. ſcribit vitam S. Dionyſij Areopag. 109.VII.IX.
Mileuitanum Conc. I generale totius Africæ. 402. XVI.
Confuſum vna tum Secundo. ib.
In eo deciſa controuerſia de Primatu Numidiæ. ib. XVII.
Secundum celebratum aduerſus Pelagium & Cæleſtium. 416.I.II.
Militare non poſſe Chriſtianos ſalua fide, aſſeruit Tertullianus. 201.V. in fi. *Vide etiam Bellum.*
Militiam nunquam voluit cuiquam Ambroſius ſuadere. 374.IV. *Militare monachos cogit Valens Imp. Arianus.* 575.V.
Vide Monachi.
Militari habitu luſtrat Eccleſias Euſebius Epiſc. Samoſat. exul ob fidem Cathol. 370.IV.
Milites vndecim mille ob fidē Chriſti à Traiano relegati, poſtea martyrium conſequuntur. 108. III.
Militum Prætorianorum martyrium ſub Claudio Iuniori. 269.III.
Thebææ legionis ſub Maximiano. 297.I.
Alij plures cum ducibus ſuis patiuntur variis locis. ib.II. 298.IV. 301.I. 308.II. &c.
A militibus cœpta Diocletiani perſecutio, & quare. 267.IV.
Transfugarum loco habiti, & damnati contra leges ad opera ſeruilia, tam ſub eodem Diocletiano. 297.II.IV.
quam poſtea Licinio. 316.V.
Nolentes diis ſacrificare, Iulianus quoque exagitat, & exauctorat. 362. V.VII.
Quadraginta, inſigne admodum ſubeunt martyrium in perſecutione Liciniana. 316.IV.
Militum Chriſt. precibus Marcomanni vincuntur à Marco Imp. 176.I.
Iuramentum ſub Gentilibus Impp. quale. 202. III.
Miles Chriſtianus lauream geſtare ſub Seuero renuens, ſine occaſione turbat pacem Eccleſiæ. 201. II. V.
Militibus in Dacio bello interfectis, Traianus aras conſtitui, & annua parentalia peragi voluit. 103.III.
Milites in bello cæſos, haberi pro martyribus; conatus eſt Phocas Imper. ſed reſtiterunt Epiſcopi. 394.IV. 610.II.
Idemque prorſus actum cum Nicephoro Phoca. 964.VII.
Militibus quo tempore & quo modo annona erogari ſoleret. 312.XVI
Poſt quot ſtipendia, honeſta miſſio concederetur. ibid.
Conſtantinus iubet Epiſcoporum voluntati inſeruire. 319.XI.

Conſtantius omnes ſui exercitus baptizari. 351. IV.

Theodoſius prohibet, aliquid ab hoſpitibus quocumque nomine exigere. 193. VII.

Militaria ſigna in rebellione ducis Romani immobilia reddita. 44. XXVII.

Illa etiam apud Gentiles Romanos, ſigno Crucis ornati ſolita. 312. IV.

Quomodo ea ornarit Conſtantinus. ib.

Ea olim Romani mutuari ſolita à populis quos ſubiugaſſent. ib.

Millenarius Apocalypſis Ioannis, qualis. 97. VII.

Turpis à Cerintho excogitatus, de mille annorum voluptatibus poſt reſurrectionem. ibid. VI.

Millenarius inductus à Papia Hierapol. Epiſcopo, de regno Chriſti terreno totidem annorum poſt reſurrectionem mortuorum. 118. II.

Ei adhæſerunt magni viri: puta Iuſtinus martyr. 165. II. *Irenaus.* 118. II. 264. I. *Nepos.* 264. I. *Seuerus Sulpitius.* 402. XV. 411. X.

Toleratus in Eccleſia, donec ab Apollinare pertinacius propugnatus, damnatus eſt à Damaſo Papa. 118. II. 373. II. *Fuit cautè aduerſus eos agendum, ne incideretur in cõtrarium errorem Origeniſtarum.* 411. X.

Milleſimus annus ab Vrbe Condita, celebratus ſub Philippo Imp. 249. I.

Mimi ioco myſteria Chriſtianorum effingentes ſerio facti martyres. 303. VI. 362. XXVIII.

Mimicè ſacra myſteria deridet Michael Imp. cum ſuis. 854. III. 862. I.

Miltiades inſignis Theologus ſcribit Apologiam pro Chriſtianis, ſub Marco Imp. 172. II.

Miltiades à nonnullis dictus, qui vulgo Melchiades Papa. 311. VII. *Vide Melchiades.* IX.

Minai dicti, Nazaræi hæretici. 74. II.

Mincius Antipapa Vide poſt Benedict.

Mineruina prior vxor Conſtantini Magni, mater Criſpi Cæſ. 307. III.

Miniſterium quotidianum in primitiua Eccleſia quid. 34. LXXX. 44. XXXV.

Minutius Felix, inſignis cauſidicus Romæ ſcribit pro Chriſtianis dialogum Apologeticum. 209. II.

Miraculorum gratia, dos à Domino Eccleſiæ collata. 34. LX.

Negauit ea Eunomius hæreſiarcha. 360. VII.

Itemque Vigilantius, qui dixit eſſe præſtigias dæmonum. 406. VII.

Ob miracula, Chriſtiani à Gentilibus exiſtimati malefici. 302. XVIII.

Miraculum primum Chriſti, de aqua mutata in vinum quando contigerit. 31. XIII. XIV.

Illud pluribus locis eadem hora annuè poſtea repeti conſuetum. ib.

Primum à Petro factum in ſanando claudo. 34. LXXIV.

Eiuſdem vmbra curat agros. ib. LXXVII.

Ingens annuum in loco Aſcenſionis Domini. 34. LXII.

In eccleſia Reſurrectionis eiuſdem. 326. VI.

In ſepulchro Clementis Papæ. 102. II.

In aqua benedicta & fontibus Baptiſmi: Vide Aqua.

Miracula de SS. Trinitate, Euchariſtia, Cruce, Reliquiis Sanctorum, Sepulchris eorumdem Sanctorum, Imaginibus, Baptiſmo, &c vide ſub ſingulis iis vocibus ſed & de aliis, à Sanctis editis, vide ſub propriis SS. nominibus.

Miracula plurima in confirmationem fidei Catholicæ, aduerſus Arianos in Ægypto. 372. V.

Africa. 484. VI. *& ſeqq. Hiſpania, & Gallia.* 583. IX. *& Italia.* 626. VI. *aduerſus Eutychianos Conſtantinopoli.* 451. XXXV. *& alibi in Oriente.* 564. I.

Seuerianos, itidem in Oriente. 513. II. *& alios hæreticos.* 570. I.

Henricianos, in Gallia, alioſque. 1147. IX. X.

In combuſtione Scripturæ Sacræ per Gentiles. 302. XX.

Aſſertum in ſubſcriptione Nicæni Concilij per duos Epiſc. iam antea defunctos. 325. XLVIII. *Vide etiam Fides.*

Miraculis confutati hæretici, & Gentiles, qui nõ poſſent diſputatione. Vide Diſputatio.

Addit etiam Prodigia. Præſagia. Probatio. Vltio diuina, &c.

Miracula Gentilium, ſiue deorum, ſiue hominum, qualia. 71. VI.

Conficta de Veſpaſiano Imp. 71. V. *Hadriano.* 139. II. *Aeſculapio & ſerpente pro Deo adorato.* 145. VI. VII. *Ioue Phihio.* 311. VI. *Vide etiam Præſtigiæ. Hæreticorum item conficta, puta Marci diſcipuli Valentini.* 175. VIII.

Cyrolæ Ariani Epiſcopi in Africa. 484. VII.

Aliorum Arianorum. 583. IX. *Vide etiam Maleficia. Præſtigiæ.*

Mirus prænomen Regum Sueuorum. 572. VI.

Miſcella hiſtoriæ quis auctor. 408. L.

Miſenus, Cumanus Epiſc. vnà cum Vitale legatus Apoſt. Sed. præuaricatur. 484. II.

Excommunicatur in Synodo Rom. ib. III. *Peracta pœnitentia reſtituitur in alia Synodo.* 495. IV.

Miſſæ Sacrificium inſtitutum à Domino. 34. XV. XVI.

Id nomen vnde deriuetur, & à quo traditum Eccleſiæ. ib. XVI.

Vide etiam Sacrificium. Euchariſtia. Dominicum. Miſſæ Veſpertinæ, quid. 34. XVII.

Miſſa Iacobi Apoſtoli. 63. V. *& Clementis PP.* 102. IX.

In Miſſis plurimis ritus diuerſi. 63. V.

Miſſæ ritus Romana Eccleſia ſibi à S. Petro vendicat. 102. IX.

Vide etiam Officium. Ante Miſſam quæ ſolerent olim in eccleſia recitari. 432. II. *in fi.*

Vide etiam Præfatio. Eius celebrandæ tempus ex Concil. Rom. ſub Damaſo. 382. V.

Miſſarum abbreuiatio, & ſummiſſa recitatio, vnde proceſſerit. 418. VI. 446. IV.

Miſſam celebrare, præ nimia humilitate, refugiebant Hieronymus, & Vincentius. 392. X.

In domibus priuatis dici etiam conſueta. 596. II.

Pro defunctis celebrari abuſiuè ſolitæ in perniciem viuorum: quod ſuſtulit Concilium Tolet. XVII. 694. III.

Plures vna die tempore tribulationis dicere conſueuerunt ſanctiſſ. viri. 816. IV.

Sexta feria hebdomadæ Sanctæ, nec olim dici ſolitæ. 693. II.

Sclauonica lingua celebrare, permittitur Morauis nouellis Chriſtianis, 880. III. *Denegatur Boemis.* 1080. I.

Miſſæ ſacrificio vincula captiuorum ſoluuntur. 679. II.

Miſſas coniugatorum ſacerdotum audire, vetant Romani Pontifices, & quantum eas horrerent populi. 1074. III. 1094. I.

Miſſionem ſuis Chriſtus impertit. 34. LVII.

Miſſio neceſſaria prædicatoribus Euangelij. 44. XXXII. *Vide Prædicatio.*

Miſſionem honeſtam milites poſt quot ſtipendia conſequerentur. 312. XVI.

Mitra pretioſa vti ſoliti in ſacris antiqui Epiſcopi. 34. LXXXVI.

Differentia Mitræ Pontiff. Chriſti ab aliis diuerſarum religionum. ib.

Fuit in modum coronæ. ib. *&* 58. LIV. *dicta & Phrygium.* 430. III.

Mitræ vſus ab Alexandro PP. II. conceſſus Duci Boemiæ. 1086. II.

Mitram an pallium miſerit Celeſtinus PP. an Cyrillus Alexandrin. 430. III.

Mitra S. Auguſtini delata cũ corpore in Sardiniam. 504. IV.

Mitrati Rom. Pontiff. ad audientiam alios admittebant. 1137. III.

Modeſtus Præf. Valentis Imp. ac miniſter crudelitatis in Catholicos. 370. VI.

Sanatur à morbo per S. Baſilium. ib. VII.

Exagitat magos & Philoſophos. ib. XIV.

perſeuerat in perſecutione Catholicorum. 371. VIII.

Exercet Conſulatum. 372. I.

Modeſtus Abbas ſtrenuè curat Eccleſiam Hieroſol. Zachariæ Patriarcha abducto captiuo in Perſidem. 616. III.

Eodem Zacharia mortuo, ſuccedit ei. 628. I.

Moritur. 633. II.

Mœchiani hæretici, quæ impia docerent. 809. I.

Moguntina Eccleſia fundatur à Creſcente Pauli Apoſtoli diſcipulo. 59. VI. *conſtituitur à Sede Apoſtolica totius Germaniæ metropolis.* 745. I.

Ea ciuitas muris denudatur à Friderico Imp. ob necatum ſuum ipſorum Epiſcopum. 1160. X.

Moguntiacum Concilium ſub Carolo Magno, pro diſciplina Eccleſ. 813. VI.

Primum ſub Rabano, pro iuribus Eccleſ. vendicandis à manu laicorum. 847. VI.

Secundum, contra Gotheſcalcum hæreſiarcham 848. II.

Tertium, pro abſoluendis quæſtionibus. 852. IV.

Aliud ſub Carolo Rabani ſucceſſore, de iuribus Eccleſ. 857. II.

Sub Arnulpho Rege pro auertendis malis Germaniæ. 888. III. *Sub Henrico I. Imp. apud Salegunſtad pro œconomia Eccleſ.* 1022. II.

Itemque aliud apud ipſam ciuitatem Mogunt. 1023. II.

Sub Leone IX. Papa, de reformatione Eccleſ. 1049. V.

Aliud pro Electione Victoris PP. Tertij 1054. V.

Contra Epiſcopum Conſtantienſem ſimoniacum. 1071. I.

Contra concubinarios. 1075. III.

Conciliabulum Henrici III. Imp. ſchiſmatici, aduerſus Gregorium PP. Sept. 1085. III. *Conuentus Catholicorum, aduerſus eumdem Henricum.* 1105. III.

Momyllus Imp. vide Auguſtulus.

Monaſticæ vitæ auctor, Ioannes Bapt. 31. VI.

Innumeris miraculis illuſtratur. 328. V.

Per Antonium propagatur, & ſubitò mirificè vbique terrarum recipitur. 328. III.

Defertur Romam ab Athanaſio Alexandrino, & inde ad reliquas Occidentis prouincias diffunditur. 328. IV. 340. III.

In clerum Eccleſiarum introducit eam Athanaſius; & primus in Occidente id præſtat Euſebius Vercellenſis, quem alij confeſtim vbique imitantur. 328. IV. 398. XV.

Eam execrabantur Donatiſtæ. 391. III. *Et contra nimium ei detulit Euſtathius.* 319. V. *Eius aſſertor etiam Ethnicus Eunapius.* 389. XIV.

Eiuſdem ſublimitas quanta. 826. VI.

Monaſticas Regulas ſcribit Baſilius. 362. XVII. & alij. 328. VI.

Conuertit eas in Latinum Hieronymus. 404. XX.

Monachi cuiuſdam martyrium ſub Galerio Imper. 308. I.

Monachi incolunt deſerta. 318. VI. In vnum colligit Antonius. 328. III. Ex iis aſſumpti præſtantiſſimi Epiſcopi ab Athanaſio, & aliis. 328. IV. V. In AEgypto inſtituti à Marco Euangeliſta. 64. II.

Ægyptiorum diuerſa genera, deſcripta ab Hieronymo. 328 VI.

Vide etiam Anachoretæ. & Cœnobitæ. Fuerunt & in Occidente varia genera, ante Benedictum. 398. X. 494. VI.

Subiectos in omnibus eſſe Epiſcopis, decreuit Synodus Chalcedonenſis. 451. XXV.

Monachorum exemptiones ab Epiſcopis vnde ortæ. 598. III. Conſtitutum de iis promulgat Gregorius PP. 601. II.

Ceſſarunt tamen poſtea Romani Pontif. eas concedere: fueruntque illæ à SS. improbatæ. 676. II.

Monachorum tonſura. Vide Tonſura.

Monachos ad deſerta ſe recipere edicit Theodoſius Mag. occaſione Iouiniani. 390. VII.

emendat illud ſeu interpretatur. 391. V.

Monachos fieri curiales, &c. vetuit Valentinianus Tertius Imp. magno ſuo damno. 452. VII. Idem de militibus nondum expleta militia, prohibuit poſt Iulianum Apoſt. Mauritius, ſed correxit Gregor. Magnus. 592. IV.

Dire vexantur à Valente exactione tributi, & coguntur ad militiam. 375. V.

Quinque millia in AEgypto ea perſecutione occultantur & paſcuntur à Melania. 372. VI.

A Conſtantino Copronymo ſæuiſſime exagitantur, & dicteriis ſubſannantur, in eoſque iuramentum exigitur a populo: ac nequis monachus efficeretur, edicitur. 754. VIII. 766. I.

Iubentur ab eodem, matrimonio iungi cum monialibus. 770. V.

Sub tributo rediguntur ab Habdalla Rege Saracenorum. 757. IV.

Nongenti martyres à Saracenis in monaſterio S. Vincentij ad Fontes Vulturni. 882. VII.

Ex monachis eremi Meſopotamiæ, orti Maſſaliani hæretici. 361. VIII.

AEgyptiorum quorumdam fatui errores de excrementis hominum. ib. XI. Aliorum alia multiplicia deliria ib. Origeniſtæ pelluntur ex Ægypto à Theophilo Alexandrino. 399. VII. VIII.

Damnantur etiam ab Epiphanio in Concilio Cyprio, & pelluntur è Palæſtina. 400. IX. X.

Petunt Conſtantinopolim & imponentes Chryſoſtomo fouentur ab eo ſpe concordiæ: ib. XI.

Arcadio Imp. libellos offerunt aduerſus Theophilum: 402. I.

Quæ diſſidia eorum cauſa orta inter Chryſoſtomum & alios Orthodoxos. ib. & ſeqq.

Adrumetini in Africa hæreſim inferunt contra Liberum arbitrium: quos refellit Auguſtinus. 418. IV.

Eutychiani Palæſtinæ quanta mala intulerint Catholicis: 452. VI.

Reducuntur per Leonem PP. & Marcianum Imp. 453. II.

Eaque vnio poſtea confirmatur prodigiis, & forte. 477. V.

Scythæ Eutychiani nouum errorem ſubdolo intellectu introducunt de Vno ex Trinitate Chriſto crucifixo: & quid eis cum Hormiſda Papa, & Epiſcopis Africanis. 519. VII. & ſeqq. 520. I. III. IX.

Monachorum, & clericorum auaritia cohibita à Valentiniano Imp. 370. XVIII.

Monachi, & moniales, poſt caſtitatem promiſſam connubia agentes, damnantur in Concilio Barcin. 603 IV.

Monachis omnis conſuetudo cum ſacris virginibus prohibita in Concilio Hiſpal. 619. I.

Bonis eos priuat Iſacius Imper. ſed ſuo damno. 1057. IV.

Poſſeſſiones habentes ſaluari non poſſe, aſſeruit Arnaldus de Brixia hæreſiarcha. 1139. III.

Vnum poſſe à pœnis inferni eruere 150. damnatos, dixit Theoctiſtus eremita. 823. VII.

Monachatum ab infirmis ſuſcipiendi, mos antiquus Hiſpanicæ Eccleſiæ. 680. VIII. 681. XIII.

Monachi in Anglia in eccleſias introducuntur loco clericorum incontinentium. 970. I.

Confirmantur aduerſus eoſdem clericos, voce Crucifixi palam loquentis. 975. IV.

alioque poſtea miraculo. 979. II.

Carnotenſes in Gallia malunt extorres fieri, quā pati à Principe intruſum ſibi præeſſe Abbatem. 1003. V.

Monachus Caſimirus, regni Poloniæ heres, diſpenſatur à Rom. Pontifice ad coniugium, & regni adminiſtrationem. 1041. III.

Monachorum diuerſos Ordines, & inſtitutiones, vide ſub ſingulis eorum nominibus.

Monachi ſponte facti Reges, Imperatores, ac Principes: Elesbaan Rex Æthiopum. 522. V.

Sigebertus Anglorum Orientalium. 644. I.

Sebbi eorumdem Rex. 672. II.

VVamba Hiſpaniæ. 680. VIII.

Edilredus, & Coenredus, Merciorum in Anglia. 704. II.

Ceaduallа in eadem Anglia. 726. XI.

Ceolvvlphus Nordanhumbrorum. 737. I. Ina Occidentalium Saxonum in eadem Anglia. 740. III.

Carolomannus frater primogenitus Pipini Frācorum Regis. 747. I.

Rachis Rex Longobardorum. 750. I.

Anſelmus frater Aiſtulphi Longob. Regis. 752. V.

Eadbertus Rex Nordhumbrorum. 758. II.

Bardanes Imp. 803. I.

Stauratius Imperator. 811. II.

Michael Curopal. Imp. 813. II.

Lotharius Imp. 855. VI.

Alfonſus IV. Hiſp. Rex. 927. III.

Hugo Rex Italiæ. 945. I. Baſilius Imp. 998. VI.

Caſimirus heres regni Poloniæ. 1034. VII.

Iſacius Comnenus Imp. 1059. XI.

Balduinus Rex Hieroſolym. 1131. V.

Stephanus Hungariæ ibidem. Henricus frater Regis Franc. 1149. III.

Monachum factum, Ducem optimum turbulēto tempore, dolet Gregorius Sept. 1079. IV.

Monialium cœnobitarum inſtituta recenſita ab antiquis SS. Patribus. 328. VI.

Vide infra in Monaſteria. Virgines. Viduæ. Agapetæ.

Monialium duarum regiarum rebellium occaſione plurimæ excitatæ in Gallia turbæ, & celebrata Concilia. 593. V.

Moniales ter mille Romæ ſub Gregorio Magno. 595. II.

Moniales ſponte factæ Reginæ, & Imperatrices: Radegundis Regina Galliæ. 566. VI.

Engilberga Aug. 875. III. V Villa Aug. 964. VI. Thereſia Hiſp. 1010. III. Chunegundis Auguſt. 125. I. Adelais Aug. 1098. II. & alia de quibus ſub propriis nominibus.

Moniales fieri viduas Regum Hiſp. decretum in Conc. Cæſarauguſt. & quare. 691. I.

Monaſteria tam virorum, quam feminarum, fuerunt tempore Perſecutionum Gentilium. 301. V. 328. III. in fi. Vide Aſceteria. Ea quoque conſtruxit Auguſtinus in Africa. 391. III.

Intra ciuitatem prima habuit in Occidente Roma. 328. IV.

Non fieri abſque conſenſu Epiſcoporum, decreuit Concilium Chalcedonenſe. 451. XXI.

Monadicæ cognitionis auctor Epiphanes, Carpocratis filius. 120. XVI.

Monadem pronuntiationis introduxit Heracleon, ex qua alij AEones deriuarentur. 175. VII.

Monarchia Sicula laiclericalis, falſo aſſerta, penitus diſſipatur. 1097. II. vſque XLIV.

Monarchici hæretici, qui vnam tantum aſſererent Trinitatis perſonam. 196. VII.

Monica S. Auguſtini mater, admodum ſollicita de conuerſione filij ab hæreſi Manichæa, propheticum habet reſponſum de ea. 377. III.

Eum aſſectatur Mediolanum. 384. VI. Quid ei cum S. Ambroſio. ibid. Poſt baptizatum filium, rediens cum eo in Africam, moritur Oſtiæ, & in obitu rogat pro ſua anima offerri ſacrificium incruentum. 389. I.

Monogamiam coluerunt apud Iudæos Doſithei. appar. VIII.

Monogamiæ ſuæ adſtruendæ cauſa, Montaniſtæ corruperunt Scripturam Sacram. 31. XIX.

De ea ſcribit aduerſus Catholicos Tertullianus. 216. I.

Qualem requirat Paulus in clericis: eiuſque perpetua vniuerſalis Eccleſiæ praxis. 58. VI. VII. XII. XIII. Vide etiam Bigamia.

Monomachia lege lata permiſſa à Gundebado Burgund. Rege. 509. III.

Introducitur in Italiam à Longobardis. 659. III.

Offert eam Rex Cunipertus Alachi tyranno, ad euitandam militum occaſionem. 691. II.

Ludouicus Rex Franc. Hugoni Duci, in purgationem innocentiæ ſuæ. 948. II.

Otto Imp. ad probationem ſuæ innocentiæ apud Ioannem PP. 963. I.

Prohibetur ſeueriſſima cenſura in Concilio Valentino. 855. I.

Mononis martyrium in Arduenna. 728. II. in fi.

Monophyſitarum hæreſis, ex Philoponi doctrina. 452. IV. 535. XII. in fin.

Propagata à Iacobo Syro. ib. XIII.

Monothelitarum hæreſis, ex Philoponi grammatici doctrina. 535. XII.

Eadem ex Incorruptibilium hæreſi deducta. 563. I.

Quando, & quibus actoribus, patefacta, quibuſque prætextibus, & quo fine introducta. 629. II. III. 633. II. 648. I.

In eius fauorem promulgatur ab Heraclio Imp. edictum quod dictum eſt Ecthesis. 639. I. Vide Ecthesis. Damnatur à Romanis Pontif. Seuerino, & Ioanne IV. & ab vniuerſa Eccleſia Occidentali. 639. I. 640. I.

Itemque à Synodo Cypria, 643. III. ab Eccleſia Africana. 640. I.

à Theodoro PP. in Synodo Rom. 647. II.

Pro ea Conſtans Imp. promulgat edictum quod Typum nuncupauit. 648. I.

Vide Typus. Cuncta aduerſa rurſum damnantur à Martino Papa in Synodo Lateranenſi. 649. II. & ſeqq. In eadem cauſa Monothelitarum, celebrantur multa alia Concilia in Occidente, iis quibus omnibus ij damnantur. 679. I. 680. I. ac demum Sexta Synodus Oecumenica, in qua pleniſſime confutati ſunt, & in perpetuum damnati. 680. VI. 681. II. Conatur eam hæreſim reſtituere Philippicus Bardanes Imp. 712. I.

Montanus Phryx hæreſiarcha, quando ortus. 173. I.
Magna tentatio in Eccleſia eius hæreſis quod donis prophetiæ, & miraculorum appareret ornata. ib. II.
Initia & progreſſus. ib. II.
Per duas feminas, à viris abductas, pſeudoprophetiſſas, propagatur. ib.
Quo ſenſu dixerit Montanus, ſe Paracletum eſſe 173. IV. V.
Alia praua eius dogmata. ib. & ſeqq. 198. II.
Damnantur in pluribus Concilijs. 173. III. & 215. I.
Eundem, quem Iudas, habuit vitæ finem. 173. III.
Multæ ex eo ortæ ſectæ diuerſæ. ib. X. XI.
Vide Cataphryges.
Montaniſtæ ſeueriſſime exagitantur ab Arcadio Imp. auctore Chryſoſtomo, & in eorum receptatores capitale ſupplicium decernitur. 398. XVIII.
Itemque à Theodoſio Iuniore diuerſis pœnis coercentur. 410. XIV.
Montani quidam hæretici, ſub Leone Iſauro exagitati, qui horrebant baptiſmum. 722. I.
Montanus Tolet. Epiſcop. doctrina, & ſanctitate, ac miraculis illuſtris. 531. II.
Concilium celebrat pro diſciplina Eccl. ib.
Montenſes cur dicti Donatiſtæ. 321. III.
Montes ſciſſi in Paſſ. Domini. 34. XXXVIII.
alij ſubſidunt in terræmotu Antioch. ſub Traiano. 117. III.
Montes Armeniæ mutuo conflictu colliſi terræ motu. 340. X.
Alij vniti terræmotu. 742. I.
Mons Atlas loco motus aſſeritur. 249. IV.
Montem transfert Gregorius Thaumaturgus. 253. XXI.
Mons, de quo abſciſſus eſt in Daniele lapis ſine manibus, quis intelligeretur à Vigilantio. 400. VII.
Mopſueſtenum Concil. in cauſa Theodori eius olim Epiſcopi. 550. IV.
Moralia præcepta. Vide Præcepta.
Mores. Vide, Conſuetudo. Ritus.
Morum reformatio, in Regibus inchoanda. 845. VI.
Morauis, nouellis Chriſtianis, conceſſum à Ioanne PP. VIII. lingua Sclauonica in ſacris Officiis vti. 880. III.
Morini populi recipiunt Euangelium. 396. IV.
Mortui reſurgunt in Paſſione Domini. 34. XXXVIII.
Mortuorum reſurrectio. Vide Reſurrectio.
Mortuis baptiſmum & Euchariſtiam dabant varij hæretici. 57. XLVII.
Mortuos vngebant Heracleonitæ, vt inuiſibiles fierent ſupernis principatibus, & ſic ab eorum poteſtate liberarentur. 175. VII.
Mortem ſubiturum Adam, etſi non peccaſſet, & per mortem vel præuaricationem eius non omne genus hominum mori, docuit Pelagius. 415. IV.
Mortem non ſubituros diſcipulos ſuos, perſuadebat Menander hæreſiarcha. 74. VI.
Idipſum perſuaſit Tribonianus Iuſtiniano Imp. 529. VIII.
Mortua filia Spiridionis percunctanti patri, reſpondet è ſepulchro. 325. XIII.
Mortui duo Epiſcopi aſſeruntur ſubſcripſiſſe decretis Nicæni Concilii. 325. XLVIII.
Mortuus philoſophus Chriſtian. chirographum agit Syneſio Epiſcopo, &c. 411. XII.
Mortua ſuſcitatur à Petro Apoſtolo. 40. III.
Mortuus ſuſcitatus in fidei Cathol. teſtimonium, aduerſus perfidiam hæreticam. 287. IV.
Alij ſuſcitati ex puluere ſepulchrorum Sanctorum. 55. III.
Alius in diſcriminatione veræ Crucis. 326. VIII.
Septem ad Reliquias S. Stephani protomart. 416. III.
Alius poſt viſa diuerſa ſuppliciorum & refrigerij loca ſuſcitatur ope B. Virginis, & S. Martini. 934. II.
Mortui excommunicari poſſunt, & condemnari. 257. VI. 400. V. 530. I. 553. IX.
Mortem ſibi alij laudabiliter, alij damnabiliter conſciuerunt inter Chriſtianos. Vide Martyres.
Mortis Confraternitas, ad ſepulturam defunctorum à Conſtantino Magno inſtituta, & ab aliis aucta ac reſtituta. 336. XIV.
Vide etiam Corpora. Sepultura Defuncti. Funus.
Mortis ſententia. Vide Sententia.
Moſomenſe Concil. de cõtrouerſia duorum Archiepp. Rhemenſ. 948. II.
Aliud de ſimili duorum aliorum cauſa. 995. I.
Moyſen Deum eſſe, putarunt quidam hæretici. 196. I.
Moyſ. inſignis monachus petitur à Saracenis Epiſcopus. 372. XIII.
Non ferens ſe ordinari ab Arianis, conſecratur ab Epiſcopis Catholicis exulibus. ib.
Sermone, & ſignis eam gentem ad veritatem traducit. ib.
Moyſi virgæ pars inuenta in Galliis. 1007. II.
Mozarabe cur dictum Officium Eccleſ. Hiſp. S. Iſidori. 633. XI.
Orta de eo controuerſia, corrigitur ad formam Rom. Eccleſ. 918. II.
Vide in Officium.
Mulier ſanata per Chriſtum à fluxu ſanguinis erigit ei imaginem. 31. XXVII.
Mulier peccatrix, quæ vnxit pedes Domini, fuit Maria Magdalene. 32. VI.
Mulieres Deo dicatæ, in templo Hieroſol. ſeorſum habitabant à viris. Appar. XXI. Cunctæque mulieres ad templum accedentes, habebant portas, & loca orationis ſeiuncta à viris. 34. LXXXI.
Mulier ſoror quæ vocetur à Paulo Apoſtolo. 57. XIX.
Mulierum ſuperfluum ornatum amputare conati Apoſtoli, Apoſtolicique viri. 57. XXV.
Ex traditione Apoſtolica velato capite in eccleſiam ingredi debent. 57. XXV. 80. III.
Iis prohibitus ab Apoſtolo docendi modus publicus, non priuatus. 58. XXI.
Apud Pepuzianos hæreticos, mulieres erant Epiſcopi, & presbyteri. 173. XI.
Apud Marcionitas baptizabant. 146. VII.
Apud Encratitas, adhibebantur ad ſacra myſteria. 174. IV.
Apud Collyridianos, ſacra B. Mariæ Virginis (quam vt Deam colebant) celebrabant. 373. V.
Mulieribus vſi hæretici, ad ſuas hæreſes propagandas: puta Simon magus Helena, ſiue Selene. 35. XII.
Appelles Philumene. 146. IX.
Montanus Priſcilla & Maximilla. 173. III.
Seuerus alia Philumena. 174. V.
Ariani Conſtantia Aug. 327. II.
Origeniſtæ Melania. 397. III.
Priſcillianiſtæ aliis 381. XVI. & alij aliis, de quibus ſub propriis earum nominibus.
Mulieres duas è ſemine Elxai pſeudoprophetæ, adorarunt Helceſaitæ tamquam deas. 105. II.
Mulieres poſſe habitum virilem induere obtentu continentiæ, & viros ſuos deſerere, docuerunt Euſtathiani hæretici. 319. IX.
Fuerunt tamen quæ laudabiliter virili habitu vſæ ſunt: veluti Eugenia. 204. III.
Et Domina. 302. V.
Diuinæ legis ſcientiam habere debere, & in eccleſia cantare, & craſſioribus ſicut monachos vti veſtibus, voluit Pelagius. 415. V.
Chriſtianas ab aliis mulieribus, non ab Epiſcopis, aut clericis, erudiri iuſſit Licinius Imp. & contrarium agentes dire necauit. 316. III. IV.
Mulieribus permiſit Iulianus repudium virorum. 362. LXI.
Mulieres nobiliſſim. Rom. frequentant Hieronymum Scripturarum cauſa. 382. VIII.
Eius ſuaſu, contemptis diuitiis, nauigant Hieroſolymam ad loca ſancta. 385. IV.
Aliæ agunt apud Conſtantium Imp. pro reſtitutione Liberij PP. 356. IV.
Mulierum Chriſtianarum digna facinora in Perſecutionibus Gentilium, pro conſeruatione pudicitiæ. 309. IX.
Tradi ſolitæ lenonibus. Vide Lenones: Edeſſenæ properantis ad martyrium reliquorum Cathol. ſub Valente Imp. Ariano, egregium exemplum. 371. VIII. *Vide etiam Martyres.*
Mulierum prægnantium dilatio ſupplicij vſque ad partum, apud quos primo viguerit. 205. V.
Mulierum ventres diſſecuit Maxentius & Iulianus, ad ſuas diuinationes. 309. VIII. 362. VIII. *Vide etiam Virgines.*
Mulieres quas Nicænum Concilium habitare cum clericis permiſerit. 325. XXXIX. XL.
Nec eas quidem ſuis Clericis conceſſit Theodulphus Epiſcopus Aurelianenſis, & quare. 835. II.
Vide Clerici.
Mulieres Deo dicatæ. Vide Moniales. Virgines. Viduæ. Agapetæ.
Mulierum opera ferociſſimæ gentes ad fidem cõuerſæ. 591. X. 597. III.
Captiua Iberos conuertit. 327. V.
Vide Captiui.
Mulieris ſepties ictæ, nec tamen necatæ inſignis hiſtoria. 367. VII.
Mulieres olim regnare ſolitæ in Æthiopia. 35. XV.
Mulieres putantes ſe noctu ferri ſuper animalia, & c. excommunicatæ in Concilio Rom. ſub Damaſo. 382. V.
Mulieres proſtitutæ, adiudicatæ ancillæ decreto Concilij Rom. ſub Leone Nono. 1051. I.
Mulier Patriarcha ſedet in Eccleſia Cõſtantinop. & inde à ſchiſmaticis calumnia in Romanam de Ioanna Papiſſa. 853. VI.
Mulinum animal humana voce loquens, erumpit in terræmotu Meſopotameno. 749. I.
Mulorum viſio oſtenſa S. Antonio de furore Arianorum. 342. I.
Mundi Conditi quo anno natus Chriſtus. Appar. XXXVI.
Mundi anni à Patribus numerati ſecundum. LXX. Interpretum ſupputationem. ibidem.
Diuerſæ eorumdem ſupputationes. ib.
Mundum ab Angelis creatum eſſe dicebat Simon magus. 35. XII.
Et alij, de quibus vide in Angelus.
De Mundi conſtitutione quid deliraret Apelles 146. IX.

Mundum ſuperiorem eſſe increatum, & Deo coæternum, dixit Marcion. 146.V.
Mundum iſtum, infernum eſſe aſſeruerunt Seleucus & Hermias. 170.V.
Ex præexiſtente materia creatum, & alia delira, effutiebant Manichæi. 277.IX.
Eſſe diaboli, dicebat Helladius Luciferianus, quod videret Lapſos Epiſcopos reſtitutos eſſe cum dignitatibus. 362 XLVII.
Mundi interitum breui affore, putarunt antiqui Chriſtiani, cum nouam emergentem peßimam hæreſim, vel ſæuam perſecutionem imminere cernerent. 204.I.
Vide etiam Antichriſtus.
De pluribus Mundis error damnatur. 748. I.
Mundos cur ſe dicerent Nouatiani. 254. XV. Vide etiam Cathari.
Munera, quæ Abraham filiis Ceturæ dedit, quæ fuerint. 1.IV.
Eadem à Magis Chriſto oblata. ib. Vide etiam Oblationes.
Municipia quid differrent à Coloniis. 58.LIX.
Mures deuorant diuina vltione ſacrilegum. 1011. II.
Murus ingens mira celeritate à Tito circum ciuitatem Hieruſalem conſtructus. 72.II.
Ab Hadriano in Britannia, ad diuidendos barbaros à Romanis. 123.I.
Itemque ab Antonino Pio. 163.II.
Itemque per tranſuerſam inſulam à Seuero. 211. II.
Vrbis Romæ, ab Aureliano ampliati ad 50. millia paſſuum. 275.II.
Engoliſmæ ciuitatis munitiſſimæ, ſponte corruunt coram Clodoueo Franc. Rege. 507.II.
Murorum Romæ pars in obſidione Gothorum defenſa à S. Petro. 538.I.
Ciuitatis Moguntinæ diruuntur, in pœnam necati ab eis ſui ipſorum Epiſcopi. 1160 X.
Muſicum certamen inſtituit Domitianus Imperator. 88.II.
Muſica inſtrumenta nonnumquam adhibita ad cantus Eccleſiaſticos, ſed non primis temporibus: cithara autem omnino proſcripta. 60.XVI. Vide Organa. Cantus. Hymnus.
Muſicam facillime addiſcendi nouam artem docet Guido Aretinus monachus. 1022.III.
Mutus à natiuitate lingua fidei cauſa præciſa expedite loquitur. 484.VIII. Vide etiam Lingua.
Myrrhæ natura. 34.XXXI.
Myrrhatum vinum ad quid traderetur morte damnatis. ibid.
Myſterium dicta Euchariſtia. 34.XVI.
Myſticus, nomen dignitatis primæ poſt Chartophylacem, in Eccl. Conſtant. 890.III.

N.

NAaſiani hæretici, ſecta Gnoſticorum. 120. XVIII.
Nabathæorum populorum conuerſio ad fidem ſub Iuſtiniano Imp. 527.VI.
Naniæ in funeribus Gentilium & Iudæorum. 31. XXVIII.
Narbonenſe Concil. pro diſciplina Eccleſ. 593. IX.
Narciſſus libertus Claudij Imp. putatus à quibuſdam nominatus à Paulo in epiſt. ad Roman. 58. XXII.
Narciſſus Hieroſol. Epiſcopus vna cum Theophilo Cæſarienſi Concilium celebrat de Paſchate. 198.I. calumniis agitatus, in ſolitudinem ſe recipit. 199.III.
Eius calumniatores diuinitus puniti. ibidem.
Poſt multum temporis quæſitus à ciuibus, reſtituitur, & maior centenario moritur. ibidem.
Nardus piſtica, qua inunctus eſt Chriſtus à Magdalena, fuit vnguentum maximi pretij. 32. VIII.
Narſetis Perſarum Regis ſorores, liberique, ducuntur in triumpho à Diocletiano. 301.I.
Narſes inſignis pietate & fortitudine dux, à Iuſtiniano Imper. mittitur in Italiam aduerſus Gothos. 552.IV.
Occidit Totilam, & Theiam, Reges Gothorum, & Italiam, Romamque recuperat, ope Dei genitricis. 553.II.
Vtrum laceſſitus à Sophia Aug. vocauerit Longobardos in Italiam, & quis tandem eius finis. 567.II.III.
Rebellat aduerſus Phocam, in vltionem necis Mauritij Imp. 604.IX.
Redire perſuaſus Phocæ iuramentis, mox viuus comburitur. 605.V.
Natale Domini quando contigerit. Appar. XXX. vſque XXXVII. & Annal. num. I. Eius feſtiuitas ab Apoſtolis inſtituta. 58.XXXVI.
Natiuitatis Domini locus, ipſis etiam Gentilibus celebris. 137.III.
Profanatus ab Hadriano Imp. ib. Vide etiam Bethleem. & Spelunca.
A Natali plurimi Scriptores inchoant annum. Vide etiam Annus.
Natalis dies Epiſcoporum. 45.I.
Natalitiis Sanctorum exhiberi olim ſolita publica conuiuia. 57.XL.
Eorum feſtiuitates introducta in Eccleſiam Apoſtolorum auctoritate. 58.XXXVII. Vide Feſtiuitas.
Natalius olim confeſſor, poſtea Theodotianorum hæreticorum Epiſcopus, flagris ab Angelis cæſus, in ſacco & cinere pœnitentiam agit coram Zephyrino Papa. 207.I.
Nathanaelem male quidam eumdem conſtituunt cum Bartholomæo. 31.XI.
Non fuit adſcriptus inter Apoſtolos, quod eſſet Legis doctor. ibid.
Naturas duas in Chriſto inconfuſe coniunctas poſt adunationem, negauit Eutyches. 448.II.
Earum doctrina confirmatur in Concilio Oecumen. Chalcedon. & à Leone Papa. 449.VII. 451.XXII.
Naturam vnam tantum in Chriſto compoſitam poſt vnionem agnouit Philoponus. 535. XII.
Naturam diuinam non eſſe Deum, neque eſſe incarnatam, dicebat Gilibertus Porret. & quid de ea re definitum. 1147.V. 1148.V.
Naues. Vide Claſſis.
Naues phantaſticæ Manetis. 227.IX.
Ob Nauium conficiendarum artem barbaros edoctam, plurimi ſub Theodoſio Iuniori de vita periclitantur. 419.XVIII.
Naues Vitaliani Scythæ, combuſtæ ſpeculis vſtoriis. 514.IX.
Naufragium Pauli Apoſt. ad Melitam inſulam. 58. LXIII.
Naufragio diſtincti hæretici à Catholicis. 413. VI.
Naufragio duplici pereunt Gothi deprædatores Vrbis Romæ. 414.II.
pariterque naufragio pereunt opes Vrbis direptæ à VVandalis. 455.III. in fi.
Naufragium immenſæ claſſis Conſtantini Copron. 766.I.
Naufragio pereunt Saraceni, expilatores eccleſiarum SS. Petri & Pauli Vrbis Romæ. 846.I.
Itemque alij Vrbem rurſum tentantes. 849.I.
Nazaræorum ſectæ ante Chriſtum apud Iudæos dogmata. Appar. IX.
Nazaræorum hæreticorum duplex differentia: alij ante Chriſtum, alij poſtea: & quæ iſtorum dogmata. 9.II. 74.II.
Iidem Minæi dicti. 74.II.
Multa habuerunt cum Ebione communia. ib. III.
Nazaræorum votum explet Paulus, & quale illud eſſet. 53.V. 58.XLIX.
Nazareth ciuitas Galilææ, nobilis Chriſti conceptione, & habitatione. 9.I.II.
Nazarenus inde dictus Chriſtus, & ab eo Fideles, Nazareni, ſiue Nazaræi. ibidem. II. 43.IV.
Nazarenis ter in die maledicere Iudæi ſoliti. 43.IV.
Nazarenum Concilium, pro receptione Alexandri PP. III. contra Octauianum ſchiſmaticum. 1160. VII.
Neapolis Italiæ ciuitas capitur à Beliſario, & diripitur. 536.I.
Donatur cum circumiacentibus regionibus, Eccleſ. Romanæ à Ludouico Pio Imper. 817. II.
Eius Eccleſiæ origo, & nobilitas. 872.III.
Neapolitanum in Palæſtina Concilium, de Eccleſ. diſciplina, & correctione morum. 1120. V.
Nectarius adhuc catechumenus, eligitur Epiſc. Conſtantinop. in locum Gregorij Naz. ſeſe abdicantis. 381.X.
In modo agendi cum hæreticis, an conſuluerit Nouatianos. 383.VII.VIII.
Ab eodem Gregor. Naz. excitatur in hæreticos. 384.VII.
Eius factum de presbytero pœnitentiario, expenditur. 56.IX. 390.IX.
Moritur, & celeberrimum recipit ſucceſſorem Ioannem Chryſoſt. 397.XX.
Neocæſarea in Ponto affligitur peſtilentia à dæmone, ſed curatur à Gregor. Thaumat. 255. VI.
Subuertitur terræ motu, excepta S. Gregorij Thaumaturgi eccleſia. 343.V.
Peruertitur à Sabellianis, ſed à S. Baſilio reducitur. 362.XVIII.
Neocæſarienſe Concilium quo tempore, quaue occaſione celebratum. 314.IX.X.
Neophyti prohibiti ordinari Epiſcopi. 325.XLI. 374.III.
Aliqui tamen laudabiliter ordinati: veluti Cyprianus Carthagin. 250.III.
Vide Catechumenus & Laicus.
Nepos Epiſcopus Ægyptius, Millenarij propugnator, refellitur à Dionyſio Alexandr. 264.I.
Nepos, prænomine Iulius, depoſito Glycerio Imperatore, inuadit Imperium Occidentale. 474. IV.
Acclamato ab aliis Auguſtulo Imperatore, ipſe fugit in Dalmatiam. 475 I.
Ab eius ſectatoribus vocatur in Italiam Odoacer ibid. II.
Nepotianus filius ſororis Conſtantini Magni, mortuo Conſtante, aſſumit Imperium: & confeſtim interficitur cum ſuis, à militibus Magnentii tyranni. 350.II.
Nero imperat. 56.XIII.
Senecam habuit præceptorem. ib.
Eius optima initia. ib. Cuncta deorum templa donis omnibus & ornamentis ſpoliat. 57.LI. in fin. Co-

fin.Coram eo agit cauſam Paulus Apoſtolus,qui eum in ſuis epiſtolis vocat leonem. 59.II.
Quidam ex eius domo conuertuntur à Paulo. ibid.
Gladiatorum & ferarum ſpectacula in prouinciis interdicit magiſtratibus. 59.VIII.
Agrippinam matrem necari curat. 61.III.
Diriſſimam in Chriſtianos Romæ perſecutionem excitat,occaſione incendii Vrbis,quod ipſemet procurauerat. 66.I.II.
Detecta in ſe coniuratione, Senecam, alioſque plurimos necat. 67.II.
Poppæam quoque Aug. ictu calcis occidit. ibidem.
Magiæ deditiſſimus,magos vndique accerſit. 68 VI.
Proficiſcitur in Achaiam ad Iſthmi foſsionem, ſed abſque effectu. 68.VIII.
Deluſus à Simone Mago,volatum promittente, magos & philoſophos exagitat. ib X.
Petrum & Paulum Apoſtolos, carceri includit. 68.VIII.
Eoſdem necat. 69 I.
Eorum viſione territus, ceſſat à perſecutione Chriſtianorum. 69.XVIII.
Deficiunt ab eo duces exercituum. ib.
Deſertus ab omnibus, fugiens deliteſcit, ſibique ipſe manus infert. 70.I.
Creditus à nonnullis, fuiſſe Antichriſtus: ab aliis exiſtimatus neci ſubductus, & venturus Antichriſtus. ib.II.
Nereus & Achilleus, eunuchi Domitillæ, auctores ei ſunt vouendæ Deo virginitatis. 98.II.
Subeunt vna cum ea martyrium. 100.V
Nerua in exilium eiectus à Domitiano ob conſuetudinem Apollonii magi, paulo poſt reuocatur. 91.IV.
Eligitur poſt eum Imperator. 98.VI.
Exules Chriſtianos reſtituit, & Iudæos bene habet. ib.
Adoptat Traianum in filium. 99.VII.
Moritur,& refertur inter diuos. 100.I.
Neſtorius ex monacho,& presbytero Eccleſ. Antioch. magni nominis,eligitur Epiſcopus Conſtantinopol. 428.V.
De pellendis hæreticis, egregium ipſius ad Theodoſium Imp. dictum. ib.
Mox hæreſim ſuam euomit, qua negauit Mariam Deiparam. ib.VI.
Quos errorum magiſtros ſecutus ſit, & in quo ab eis diſcreparit. ib.VII.VIII.IX.
Eiuſdem progreſſus impii,& ſcripta vbique promulgata. ib X 429.IV.
Confutatur à Cyrillo Alex. moneturque ſententiam mutare; ipſe vero Cyrillum vbique probris diffamandum curat. 429.IV.
Eius impia ſcripta, ab ipſa B. Virgine in viſione reprobata. ib.in fin.
Scribit ad Cæleſtinum Papam; ſed viſis eius blaſphemiis, damnantur ab eodem Pont. errores, ipſeque niſi reſipiſcat intra decem dies. 430.I.II.
Damnantur item à Cyrillo in Concil. Alexand. ib.V.
Epheſum veniens ad Concilium Oecumenicum, Epiſcopos ſeducere conatur. 431.V.
Legitime citatus, accedere renuens, damnatur, & ſede deponitur, eiuſque ſcripta comburi iubentur. ib.VIII.X.
Nouus Iudas à Synodo appellatur. ib.VIII
Vna cum Ioanne Antioch. omnia turbat, & falſis relationibus Imperatorem ſeducit. ib.XI.
Fraudibus detectis, iubetur ab Imperatore recedere Epheſo, aliuſque Conſtantinopoli in eius locum ſubrogatur. XIX.XXII
Permiſſus quadriennio manere in monaſterio apud Antiochiam ad pœnitentiam, cum maiori obſtinatione obrigeſceret aliaque impia ſcripta promulgaret, rurſum damnatis igni ſcriptis, ipſe in Oaſenam teterrimam ſolitudinem deportatur. ib.XXI.& 435.I.436.I.
Multa paſſus ob mutata ſæpius exilii loca, tandem lingua vermibus exeſa, & toto computreſcente corpore, miſerrime moritur. 436.I.
Neſtorianis magna fuit affinitas cum Pelagianis. 428.IX.Vide ſupra in Neſtorius.
Calumniantur Catholicos Apollinareiſmi. 430 VII.
In Conciliab. Epheſ. ſub Ioanne Antiochen. reſtituunt hæreſim Pelagianam. 431.XII.
Conuertuntur ad calumnias in Rom. Pont. alioſque Catholicos, ſcriptaque eorum nomine confingunt. 432.VI.444.IV.
Eorum libri cremari iuſſi à Theodoſio Imp. 448 I.
Damnantur rurſum in Concil. Conſtant. ſub Legatis Apoſt. Sedis. 450.VI.
& in Chalcedon. Oecumenico. 451.XXIII.
Reſtaurata ea hæreſis in Hiſpania ab Elipando, iterum vbique damnatur. Vid. Elipandus.
Neuſtrium Concil. vbi auditis querelis Ludouici Imper. minaces literæ ſcriptæ ſunt ad Hugonem Lotharii Regis filium. 877.VII.
Nicæa vrbs Bithyniæ ingentia diuina beneficia conſequitur ex celebratione Magni Concilii. 325. XLIX.
Terræmotu diuina prouidentia quatitur, cum Ariani illic aliud Concilium celebrare quærerent. 358.II.
Iterum ſub Iuliano concutitur. 362. LXII.
& funditus euertitur ſub Valente. 368. I.
Conſecuta ab Impp. Valentiniano & Valente dignitatem metropolis, nihilominus in Concilio Chalcedon. ſubiicitur Nicomediæ. 451. XXIX.
Nicænum Concil. Primum Oecumenicum decernitur. 324.XXIX.
Quibus Coſſ. quove anno Chriſti, & Conſtantini Imp. celebratum ſit. 325.I.II.
Sub quo item Pontifice Rom. ib.III
Cauſæ eius cogendi. IV.
Cuius auctoritate coactum. V.
Quot epiſcopi,& quales interfuerint,& quinam præſederint. VI.& ſeq.
Eius geſta tam aduerſus Arianos, alioſque hæreticos, quam de diſciplina Eccleſ. XIII. vſque XLVIII.
Acta paſſa naufragium, iniuria temporis, & malitia Arianorum. XX.
Fidei Symbolum ibi editum. XXIV.
Quot, & qui, ſtatuti canones. XLII. XLIII.
Petit confirmationem decretorum à Rom. Pont. XLV.
Subſcripſiſſe cum aliis aſſeruntur duo Epiſcopi, iam antea defuncti. XLVIII.
præconia eius. XLIX.
Patrum reliquiæ, poſt mortem incorruptæ permanent. ib.in fin.
Confirmatur à Silueſtro PP. in Concilio Rom. LI. Vide etiam Sardic. Concil.
Nicænæ fidei aſſertores, peſſime habiti ab Arianis. Vide Ariani. Euſebiani. Conſtantius. Valens. & ſub aliis nominibus Imp. vel Regum Arianorum; itemque Athanaſius. Baſilius. & ſub aliis nominibus Epiſcoporum Orthodoxorum.
Nicænum Symbolum. Vide Simbolum Nic.
Nicæni canones perquiruntur per Legatos Africanæ Eccleſiæ. 419.X.
Confuſi cum Sardicenſibus, & quare. 347. XVIII. 419.XIII.
Nicænum Concil.II. Oecumenicum VII. celebratur aduerſus Iconomachos, pro cultu ſacrarum imaginum, auctoritate Adriani Papæ. 785.I.787. I.
Numerus Epiſcoporum. 787.I.
Damnantur Iconomachi, & confirmatur Catholica fides de imaginum veneratione, non tamen cultu latriæ. ib.IV.& ſeqq.
Canones de diſciplina Eccleſ. ib.VIII.
Quid de eius damnatione actum in Francoford. Synodo ſub Carolo Magno. 794.III.V.
Itemque in Collatione Pariſ. ſub Ludouico Pio 825.I.& ſeq.
Nicænum in Thracia Conciliabulum Arianorum, pendente Ariminenſi Synodo. 359.VII.
Eius fidei formula, per vim & fraudem ſubſcribi curatur à Patribus Ariminenſibus, & inde de iis, ſed iniuſte, triumphatur. ibidem. VIII. IX.X.
Nicaſius Dinienſis in Gallia Epiſcopus, intereſt magno Concilio Nicæno. 325.X.
Nicephorus Antiochenus in locum deſertoris ſe ſufficiens, martyrium ſubit in perſecutione Valeriani 260.II.
Nicephorus Calliſtus multa mentitur de rebus Nouatianorum, ipſe Nouatianis, & ritus eorum cum Catholicis confundit. 383.VIII.
Nicephorus Conſtantinop. Epiſc. creatur ex miniſtro à Secretis Imp. 806.I.
Coactus ab Imp. quomodo ſe geſſerit in cauſa adulterii Conſtantini olim Auguſti. ib.II.808. I.811.III.809.I.
Scribit ad Rom. Pont. pro Cathol. communione obtinenda. 811.III.
Pellitur in exilium à Leone Imp. ob defenſionem cultus Imaginum. 814.II.
Moritur anno 14. exilii. 828.II.
Solemnis eius corporis translatio Conſtantinopolim. ib.
Scripta eiuſdem. ib.in fin.
Nicephorus Logotheta, depoſita Irene Aug. inuadit Imperium Orient. 802.I.
Quam fuerit fide impius & moribus crudelis. ib.II.& 803.I.
Stauratium filium aſpectu & ſenſu deformem, creat Imperatorem. 803.I.
Tributum annuum pro Imperio, proque capite ſuo, ac filii, cogitur pendere Saracenis. 805. I.
Eiuſdem aliæ ſæuitiæ, impuritates, & exactiones. 807.II.809.III.
Manichæorum errores ſectatur; Epiſcopos & monachos ludibriis exponit, & tributis vexat. 810 I.811.I.
Occiditur à Bulgaris, & caput denudatum argento induitur, vt eſſet poculi loco. 811. I.
Stauratius eius filius ægre relatus Conſtantinopolim; cum nouas ſedes moliretur, erecto aduerſus eum Michaele Curopalate, monaſticum induit habitum. ib.II.
Nicephorus Phocas, ſtrenuiſſ. dux eligitur Imp. 963 IV.
Eiicitur ab Eccleſia per Patriarcham duplici cauſa, ſed purgans ſe, recipitur. ibidem.
Ingentibus cladibus afficit Saracenos: & tamen cunctis odio habetur, quod ingratiam militum ſuorum, eccleſias & populos expilaret. 964. VII.
Male habet Legatos Ioannis Papæ, & Ottonis Imper. pro nuptiis miſſos, & quare. 968. I. II.
Sub ſpecie nuptiarum, Ottonis exercitum cædit:

ſed alia poſtea ab Ottone clade accepta, necatur à ſuis Conſtantinopoli. 969.I.
Periit ob rapinas Eccleſiarum. ib.II.
Inter martyres haberi voluit necatos in bello, ſed reſtiterunt Epiſcopi. 964.VII.
Nicephorus Botoniates, detruſo in monaſterium Michaele. VII. inuadit Imperium Oriental. 1078.IV.
Excommunicatur à Gregorio PP.VII. in Synodo Rom. ib.
Detruditur in monaſterium ab Alexio Comneno. 1080.XVII.
Nicetas Apoſtolus multorum Borealium populorum. 396.VI.
Peregrinatur Romam ad loca ſancta. ib.
Nicetas eunuchus impius Iconoclaſta, creatur Patriarcha Conſtantinop. 766.I.
Moritur. 780.II.
Nicetas alius eligitur Patr.Conſtant. 1186.VII.
Deponitur ab Imperatore. 1193.IV.
Nicetas hiſtoricus quando vixerit. 1185.VI.
Fuit etiam Dux belli. 1189.III.
Nicetas, ex Patricio monachus & Abbas exulat ſub Leone Armeno, ob defenſionem ſacrarum Imaginum. 814.III.
Deceptus fraude Imperatoris, mox reſipiſcit, & arctiori exilio conſtringitur. 815.II.
Nicetius ab ipſo ſui ortu apparet corona clericali inſignitus. 530.VI. *à Theodorico Franc. Rege licet eum ſæpiſſime de male geſtis reprehendiſſet, creatur Treuerenſis Epiſc.* ib. *Sentit ſuper ceruicem onus Epiſcopal.* ib. *Theodobertum Theodorici filium meliori frugi reſtituit.* ibi.
Sæpe excommunicat Clotarium Regem pro iniuſtis operibus, atq; ideo pellitur ab eo in exilium. 565.IV.
Reſtituitur à Sigeberto Clotarij filio. ib.
Nicodemus Princeps Iudæorum inſtruitur à Chriſto. 31.XVIII.
Curat eius funus. 34.XLI.
Nicolaus Diaconus, vnus de ſeptem primis ab Apoſtolis ordinatis, an fuerit auctor impuriſſ. ſectæ Nicolaitarum. 68.IV.
Fertur ab Apoſtolis factus Epiſcopus Samaritanorum. ib.
Nicolaitæ heretici, qua ratione nomen ſuſceperint à Nicolao diacono. 68.IV.
Quæ fuerint eorum impia & impura dogmata. ib.V.
Dicti quoque Gnoſtici; & quod diuiſi ſunt in multas ſectas, varia quoque alia nomina ſumpſerunt. ib.
Eorũdem hæreſis in ſacris miniſtris repullulans, rurſum damnatur in Concilio Turonenſi Secundo. 570.V. *aliiſq; plurimis, diuerſis locis & temporibus celebratis.* 1049.IV.V.VI. 1051.I. 1059.VII. 1063.V. 1074.III. 1075.III. 1090.I. 1094.I. 1095.I. 1100.IV. 1119.III. 1125.IV.
Laborat magnopere in eam Petrus Damiani, tam apud Principes Eccl. quam ſæculares. 1065.II. *Ob decretum aduerſus eam à Greg.VII. renouatum, tumultuantur ſacerdotes in Germ. recuſantes dimittere coniuges.* 1074.III.
Eorum miſſas audire prohibitum à Rom. Pont. & quo conſilio. ib.& 1094.I.
Cum eis communicare prohibet Vrbanus PP. in Synodo Rom. 1099.V. *Vnius ex eis horribilis punitio diuina.* 1100.IV.
Nicolaus Myrenſis Epiſcopus idola ac delubra demolitur. 318.V.
Eius præclara primordia, & illuſtriores progreſſus. ib.
Dei iuſſu creatur Epiſcopus. ib.
Intereſt Magno, & Concilio Nicæno. 325.X.
Longiſſime abſens, per viſum Conſtantino Magno, & Ablauio Præf. apparet, deterretque à nece innocentium Tribunorum. 326.XVIII
Poſt obitum ab eius oſſibus vnguentum ſalutiferum ſcaturire non deſinit. ib.
Eius ſepulchrum temerare auſi diuinitus puniuntur. 807.I.
Corporis eius tranſlatio Barim Apuliæ ciuitatem. 1087.V
Nicolaus Papa inuitus creatur. 858.I.
Inſeruit ei Ludouicus Imp. miniſterio Stratoris. ibid.
Rogatus à Michaele Imp. Orient. & Photio intruſo Conſtantinop. Legatos mittit Conſtantinopolim, qui male excipiuntur. 860.I.II.
Interpellatur à Regibus Francorum, aduerſus Carolum Caluum Regem. ib.III.
Appellatur ab Ignatio Patriarcha Conſtantinop. aduerſus Photium. 861.V.
Epiſcopum Rauennatem rebellem excommunicat, pœnitentem recipit in Concilio Lateran. ib.VI.
Theopaſchitarum hæreſim repullulantem damnat. 862.III.
Excommunicat Photium, & reſtituit Ignatium. 863.I. *Reſcindit Acta pſeudoſynodi Metenſis, ſeu Proſtibuli, & eius promotores Archiepp. Colon. & Treuer. excommunicat, ac deponit, à quibus diabolicas patitur calumnias.* ib.III.IV.
Pro rebus Gallicis multum laborat aduerſus Hincmarum Rhem. & Carolum Regem. 863.VIII.IX. 865.IV. 866.V. 867.II. *itemque aduerſus Lotharium Regem, ob pellicem ab eo ſubintroductam.* 863.III. 865.V. 866.IV.
Suſceptis ab Imp. Michaele literis iniurioſis, reſcribens iubet eas igni tradi. 865.VI.
Obiectiones Græcorum in Latinam Eccleſiam mittit ad Hincmarum, alioſque Epiſcopos Gallos, vt aduerſus eas inſurgerent. 867.III.
Anathematis ſententia percellitur à ſchiſmatico Photio. ib.III.
Miniſtros ſacros mittit in Bulgariam, & reſpondet conſultationibus eius gentis. 866.I.II. 867.I
Moritur, & egregiis præconiis extollitur. 867.XIV.
De cuius memoria admodum ſollicita vniuerſa Eccleſia. 868.II.
A Græcis confeſtim cultus eſt vt Sanctus. 869.IV.
Nicol.II. creatur ex Epiſcopo Florentino. 1058.III. 1059.I.
Deponit Mincium, ſedis inuaſorem. 1059.I.
In Concilio Rom. Berengarium hæreſiarcham, palinodiam recantantem, recipit. 1059.III.
De electione Rom. Pontificis, quid conceſſerit Henrico Germ. Regi. ib.VI.
Northmannis concedit in feudum Calabriam, Apul. & Siciliam. 1059.VIII.
Vindicat Vrbem à tyrannis. ib.IX
Nunquam diem prætermiſit, quin pedes 12. pauperibus ablueret. 1061.I.
Moritur. ib.
Eius acta contra Simoniacos & Nicolaitas reſciſſa in conciliabulo Baſileenſi. ib.II.
Nicolaus myſticus creatur Patriarcha Conſtantinop. 890.III.
Pellitur quod noluerit conſentire quartis nuptiis Leonis Imp. 901.II.
Reſtituitur ab Alexandro Imp. 911.III.
Agit tutorem Conſtantini Porphyrogen. 912.III. *Scribit ad Rom. Pont. aduerſus quadrigamiam.* ib.
Pacem conciliat inter Imp. & Bulgaros. 914.I.
Per matrem Imperatoris eiicitur è palatio, ſed non à Sede, ib. *Legatos mittit ad Rom. Pont. pro concordia Eccleſiæ.* 916.II.
Moritur. 939.II.
Nicolaus Chryſoberges creatur Patr. Conſtantinop. 981.I.
Moritur. 995.V.
Nicolaus Grammaticus eligitur Patr. Conſt. 1089.VIII. *Moritur.* 1117.VII. *Eius ſcripta.* ib.
Nicodemia diro terræ motu ſubuertitur ſub Conſtantin. Imp. 358.I.III. *Eius reliquiæ alio tremore ſub Iuliano proſtratæ.* 362.LXII
Nicomedienſes inſignes martyres ſub Diocletiano. 301.IV. 302.V.
Nicon monachus, genere Armenus, à prædicatione continua pœnitentiæ dicitur Pœnitentiam agite. 961.III. *Armenos conuertit ab hæreſibus, & vniuerſam Græciam miraculis illuſtrat.* ib.
Bulgaros, & peſtilentiam precibus ſuis propulſat è Peloponneſo. 981.I.
Eius imago, dum oraret, ſaxo diuinitus impreſſa. 986.II. *Alia eius imago, poſt obitum mirabiliter in tabula effigiata.* 998.V.
Vnguentum ſalutiferum ex eius oſſibus fluere conſuetum. ib.
Nilammon monachus, ne fieret Epiſcopus mortem à Deo expetiit, & obtinuit. 403.VII. *in fin.*
Nilus fluuius in vinum conuerti ſolitus ea hora qua Chriſtus ex aqua vinum fecit. 31.XIII.
Eius excreſcentiæ index cubitus Serapidis adimitur à Conſtantino Gentilibus. 326.XV.
Nilus Calaber, poſt matrimonium factus monachus, fit vbique notiſſimus vitæ ſanctitate, & miraculorum virtute. 976.II.
Sectatur vna cum ſuis vitam peregrinantiũ. ib.
Agit pro Ioanne Antipapa è miſeriis eripiendo, nec impetrat. 996.III.
Niſibis, ciuitas Meſopotamiæ occupatur à Seuero Imp. in bello Parthico. 197.I.
Defenditur ab inuaſione Perſarum, per Iacobum eius Epiſcopum. 338.IV.
Et quamdiu is vixit; vel eius ſacræ reliquiæ ibi quieuerunt, licet ſæpe tentata nunquam potuit expugnari. ib.
Iis à Iuliano ſublatis, ſimul etiam vrbs patuit hoſtibus. 363.VIII. *Traditur Perſis à Iouiano.* ib. XVIII.
Nithardus Caroli Magni nepos ſcripſit victoriam Francorum. 841.III. 842.I.
Qui & quales eius parentes. 792.I
Niuium miraculum Non. Aug. Romæ, & inde ædificata Eccleſia S. Mariæ Maioris. 367.II.
Nobiliſſimatus dignitas, collata à Conſtantino Magno fratribus ſuis. 336.XII.
Nocte natus Chriſtus. Appar. XXXVII. *Nocte ſurrexit.* 34.L. *Noctes tres quomodo fuerint in ſepulchro.* 34.LI.
Nocturnæ Preces Eccleſiaſticæ. Vide Preces.
Noetus præceptor Sabellii, docuit illum hæreſim ſuam. 260.V.
Dixit ſe Moyſem, fratrem autem ſuum Aaron, ſiue Eliam. ib.
Mortuus inſepultus permanſit. ib.
Noetiani hæretici, iidem cum Sabellianis. 260.VI.
Nomadæ populi ad fidem conuerſi, opera Chryſoſtomi. 400.XIII.
Nomen eius Britonum tyrannus monetur à Leone PP.IV. 849.III. *Ob contemptum literarum Pontificis, redarguitur ab Epiſcopis.* ib.
Punitur diuinitus. ib.
Nomina quando imponerentur infantibus apud Iudæos, & Romanos. 1.II.
Nominis abraſio ex Eccleſiæ tabulis, antiqua pœna delinquentium clericorum. 57.VIII. *Vide etiam Diptycha.*

Nomina tyrannorum & perduellium Imperii, vel alias honore indignorum, monumentis abradi ſolita: veluti Domitiani. 98.IV.
Plautiani ſub Seuero. 206.I. *Maxentii tyranni.* 309.II. *Maximini Imp.* 314.II. *Eutropii præfecti cubiculi Arcadii.* 399.I.
Stiliconis ducis potentiſſ. Honorii. 408.VI.
Tertulli Conſulis. 410.I. *Heracliani tyrãni.* 413. I. *Caſtini Conſulis.* 424.I.
Nomina quædam vocata in crimen ſub Valente Imp. 370.XIV. *item ſub Mauritio Imp.* 602.IV
Nominis mutatio in aſſumendo Rom. Pontificatu, à quo primum facta, & quare. 844.I. 955.I. 1009.II.
Nomen Rom. Pontificis in omnibus monumentis primo loco ſcribi debere, ante nomina Imper. aliorumque Principum. 869.XVII.
Præſumens ſuum præponere Fridericus Imp. redarguitur. 1159.I.
Nominatio Epiſcoporum. Vide Epiſc. nominatio, & Inueſtitura.
Nonnus (hoc eſt monachus) etiam dictus Hyppol. Epiſcop. Portuenſis, & mart. 229.II.
Nonnus alius Epiſcopus conuertit Margaritam famoſiſſ. meretricem, quam & Pelagiam nominauit. ib. & 451.XXVI.
An fuerit ille Nonnus, qui ſubſtitutus in locum Ibæ Edeſſeni, iterum in Concilio Chalced. iuſſus eſt locum cedere eidem Ibæ. 451.XXVI.
Norbertus inſignis fama vir, Anti-Chriſtum tunc breui affore putauit. 1106.IV.
Inſtituit Ordinem monachorum Præmonſtratenſium. 1120.IV.
Viriliter ſe opponit Tanchelini hæreſiarchæ erroribus. 1126.V.
Præficitur Eccleſiæ Magdeburg. Archiepiſcopus, præcedentibus propheticis. 1127.V.
Moritur. 1134.III.
Norrhanton. Conciliabulum in Anglia, contra S. Thomam Cantuarienſem, pro conſuetudinibus regiis. 1164.IV.
Northmanni iidem & Dani. Vide in Dani.
In Gallias irrumpentes, repelluntur à Ludouico Pio Imp. 836.I.
Sub Carolo Caluo eas miſere deuaſtãt, nonnullis tamen prodigiis de ſacrilegiis ſeuere puniti. 845. IV.V. *Rurſum inuadentes regnum Caroli, ab eo accipiunt prouinciam incolendam, dictam ex eorum nomine Normandiam.* 850.III.
Inuadunt & depopulantur reliquam partem Galliæ. 853.III. 882.VI.
Eorum dux Godefridus fit Chriſtianus, & pacem init cum Carolo Craſſo. 882.V.
Fiunt Chriſtiani, & mitius cum eis agendum, ſuadet Ioannes PP. Nonus. 905.II
Inuadentes Gallæciam, poſt biennalem cladem perimuntur. 968.V.
Eximia illorum pietas, & frequens Hieroſolymam peregrinatio, ac munerũ miſſio. 1002.V.
Quadraginta ex eis Hieroſolymis redeuntes, Salernum à Saracenis obſeſſam magna virtute liberant. ib. *Alii pugnant in Apulia contra Græcos.* 1011.V. 1018.II.
Pulſis Græcis, potiuntur ea prouincia. 1041.I.
Diuinitus repelluntur à monaſterio Caſſinenſi 1045.III.
Occupantes res Eccleſiæ Rom. inuaduntur à Leone PP. IX. ſed ipſi eum capiunt, & honorificentiſſime detinent. 1053.II. *Accipiunt in feudum à Rom. Pont. Apuliam, Calabriam, & Siciliam, ſub tributo annuo.* 1059.VIII.
Quanta diuina prouidentia in Italiam vocati fuerint pro Eccleſ. Rom. defenſione. 1118.IV.
Angliæ quoque obtinent regnum, per Guillelmũ Ducem Northmanniæ. 1066.IV.
Northuſenſe Concilium in Germ. aduerſus Henricum III. Imp. ſchiſmaticum. 1105.II.
Noruegia abundat magis & incantatorib. 1028.III
Purgatur ex parte à S. Olaph Rege. ib.
Ea Eccleſia ſubiecta Hamburgenſi. 1062.V.
Eius curam gerit Greg. PP. VII. 1078.VI.
Et Eugenius III. 1154.II.
Noſocomium ad ægros curandos Romæ primum inſtitutum à Fabiola. 390.VI.
Notæ Thraciæ. 315 V. *Notæ in vultu. Vide Vultus.*
Notarii VII. Regionarii à Clemente Papa Romæ conſtituti, ad martyrum acta conſcribenda. 98. III. *Quodnam eſſet tam ea in re, quam aliis officium.* 238.II. *Iis à Fabiano PP. præfecti VII. Subdiaconi.* ib.I. *Notarii Imperatorum, quales eſſent.* 411.IV.
Nouatianus presbyter Rom. primus in ea Eccleſia Antipapa aduerſus Cornelium. 254.IX.
Fuit Clinicus, & ideo irregularis. ib.
Et quod dum factus eſt Epiſcopus, nondum ſacramento Chriſmatis confirmatus eſſet, inde illud ſacramentum contempſerunt eius ſectatores. 35.XI.
Ab eo denominati Nouatiani, ſic dicti ſchiſmatici & hæretici. 254.VIII.
Eius & ſectatorum praua dogmata. ib.X.XIII. XIV. 258.I.VI.
In diſpertienda ſanctiſſ. Euchariſtia, ſuos cogit iurare aduerſus Cornelium. 254.IX. *Scribit ad diuerſos pro ſua ordinatione.* ib.X.
Eius conſilium in rebaptizando Catholicos. 258 VI.
Falſo iactatur à ſuis martyr. 261.VIII.
Nouatiani cur ſe mundos dicerent. 254.XI.
Eccleſia vbique eiiciuntur. 255.I.
Quomodo eis prouiderit Concilium Nicænum. 325.XXXVIII.
Conuentus eorum prohibentur à Conſtantino. 326.IV.
Ad Concilium Conſtantinop. à Theodoſio vocantur, & quid cum iis, vel ab iis ibi geſtum. 383. VII.VIII.
Eorum ſcriptores multa confinxerunt de rebus ſuis. ib.VIII.
Exagitantur à Chryſoſtomo in Aſia. 400.XV.
Scinduntur ſchiſmate inter ſe, per Sabbatium quemdam. 408.IX.
Tolerati multis locis, ob integram fidem Trinitatis, ab Innocentio PP. pelluntur Roma. ib.
A Theodoſio Iuniori Imp. proſcriptione & vltimo ſupplicio puniri iubentur. 413.VI.
Miraculo etiam in naufragio oſtenſi ſunt eſſe reprobi. ib.
A Cyrillo pelluntur Alexandria. 412.IX.
Nouatores hæretici hodierni, ſectatores Simonis magi. 35.XIV. *Manichæorum.* 58. XXXVIII. *Eunomii.* 360.VII. *Iuliani Apoſtatæ.* 362.LVI. *Immo deteriores eodem Iuliano.* ib.LX. *Carpunt cum Ammiano Ethnico, ſplendorem Rom. Pontificum, ſed refelluntur.* 367.IV.V. *Quorumuis infidelium miſerrimi, & obſtinatiſſimi.* 416.V *Redarguuntur de variis aliis impietatibus, & mendaciis Appar.* XXIII. 31.VI. 33.X. 34.XCIII 35.X. 45.VI. 56.VIII. 57.XIX.XX.LV. 58.LVI. 64.II. 68.II.III. 102.III. 112.III. 120.VII. 132.II. 142.V. 155.I. 165.III. 187.I. 196.V. 201.V. 324.XXIV. 325.XXXVI. 362.LV.LVI LX. 367.IV. 397.XVIII. 416.V. 417.VI. 419. III.VIII. 432.I. 502.VII. 527.VII. 534.II. 536 III. 538.I. 587.II. 591.I. 592.V. 606.III. 723. II. 754.VIII. 767.IV. in fin. 775.II. 787.VII. I. 819.III. 996.VII. 1018.I. 1073.V. 1093. II. 1124.I. 1126.V.VI. 1130.III. 1147.VII. IX.XII. 1183.IV. 1197.IV. *Vide etiam Politici.*
Nouatus Epiſcopus Afer, ſchiſma conflat aduerſus S. Cyprianum pro Lapſis. 254.IV.
Ingentia eius ſcelera, & ſacrilegia. ib.VII.
Romam veniens, Nouatianum creat Antipap. VIII.IX.
Ab iis dicti Nouatiani ſchiſmatici & hæretici. VIII. *Vide ſupra in Nouatianus.*
Idem qui in Africa pro lapſis pugnarat, Romæ aduerſus Lapſos agit, vbique impie. X.
Noui homines qui dicantur apud Capitolinum. 1063.V.
Nouimercati Concilium, pro receptione Alexandr. Papæ Tertii. 1161.I.
Nouiomenſe Concil pro feriando die S. Hunegundis virg. 954.VI.
Nouiſſimum tempus dictum à Chriſto, & Apoſtolis, quod extenditur à Chriſto ad Iudicium. 57. LIV.
Numerianus Cari Imp. filius, creatur à patre Cæſar 283.II.
Reſcribit in Chriſtianos. ib.VI.
Poſt mortem patris ſumit Imperium, & paulo poſt necatur à ſocero. 284.I.
Numerus Aureus. Vide Aureus num.
Numerus myſticus Perſecutionum Gentilium, à quibuſdam obſeruatus. 316.VI.
Numerus myſticus Patrum Nicæni Concilii. 325.XLIX.
Numidarum martyrum Carnificina, ſub Valeriano. 261.VI.
Numidiæ primatus controuerſia, definita in Concilio Mileuitano Primo. 402.XVII.
Numidicum Concil. Gregorius PP. reſcindit. 593.
Aliud legitimum, aduerſus hæreſim Monothelitarum. 646.I.
Numinum, ſiue Angelorum, noua nomina excogitata à Nicolaitis, ad incutiendum cum admiratione terrorem. 68.V.
Itemque à Baſilidianis. 120.V.
Nummi tributi, vel cenſus, diuerſi apud Rom. fuerunt pretio & pondere, ab vſualibus. 34.IV. 330. VII.
Nummos aureos Franci primi omnium cudunt ſui Regis imagine, non Romani Imper. vt ceteri ſolerent. 549.II
Chriſti imagine, & inſcriptione ſignari, non vt antea Imperatoris, primus omnium ſtatuit Ioannes Zemiſces. 971.IV.
Nuptias Chriſtus præſentia ſua honorauit. 31. XII.
Cuius eæ fuerint. ib.
Nuptias damnarunt plurimi hæretici, qui ſugillantur à Paulo Apoſtolo. 57.LIV. *Vide Matrimonium.*
Secundas damnarunt Nouatiani. 254.XIV. *Vide etiam Bigamia & Polygamia.*
Nuptias ſacris miniſtris conceſſerunt, eaſdemq; defenderunt Græci ſchiſmatici. 1054.III. *Vide Coniugium & Continentia.*
Nuptiæ etiam dictæ, ſacri velaminis acceptio virginum. 57.XXVI. *Vide Virginitas.*
Nuptiæ non olim apud Romanos creditæ, quas ciuis Rom. cum peregrina contraxiſſet. 306.VI.
Neque item quæ à Præfectis contraherentur in prouinciis, niſi poſt depoſitum officium confirmarentur. ib.
Cum ſororibus & conſobrinis à quibuſdam populis vſurpatæ, ab aliis improbatæ. 390.X.

O.

Obedientia. Vide Fidelitas. Obſequia.
Obeliſcus omnium maximus, ſub Conſtantio Alexandria Romam delatus, à Sixto PP. V. transfertur in Lateranum. 357.XXIII.

Oblationibus Fidelium ſuſtentati ab initio prædicatores Euangelij, atque miniſtri ſacri. 57. XXII.
Eas Epiſcopi erogabant clericis. ib.
Imperatores cohibere conati ſunt. ib.
Fieri ſolita in eccleſia diebus Dominicis. 58. XXXV.
Oblationes erogandas in pauperes à populo ſibi dari voluerunt Euſtathiani hæretici. 319. VIII.
Oblationes pro defunctis, frequentata in antiquiſs. Eccleſia. 257. VI.
A Fidelibus præſtari, cogunt Africani Patres pœna excommunicationis. 397. XVIII.
Oblationum Panis benedicti antiquus vſus. 313. XIII.
Oblatio dicta Euchariſtia. 34 XVI.
Oblationum, & Munerum differentia in ſacris, 523. I.
Itemque Oblationum & oblatarum. 741. IV. V. Vide etiam munera.
Oblationes hæreticorum non eſſe in Eccleſia admittendas, docuit inſigni exemplo Liberius PP. aduerſus Conſtantium Imp. 355. VIII.
Et ſanxit Synodus Aurelianenſis. 536. XIV.
Nec ſacrilegorum, docuit item Clerus Mediolan. contra Eugenium tyrannum. 394. I.
Nec excommunicatorum, oſtendit pariter Gregorius VII. 1081. IV.
Sacrilegorum Deo inuiſa. 996 IV & quæ ex rapinis proueniunt. 1024. I. 1197. II.
Oblationes minorum Eccleſiarum, maior ſibi vſurpare non debet. 458. V.
Ex oblationib. parochialium eccleſiarum quantum ſibi Epiſcopi vendicare poſſint definitum in Concilio Carpentoratenſi. 529. III. Vide etiam Bona.
Oblationes Eccleſiæ, quadripartito diuidendæ. 475. IX. 464. IV.
Ob eas male ab Epiſcopis diſpenſatas, Eccleſ. aſſiduis malis atteritur. ib. Vide etiam Bona.
Obſequia Imperatorum erga Pont. Romanos: Iuſtini Senioris. 525. I.
Iuſtiniani item Senioris. 536. V.
Iuſtiniani Iunioris. 710. II.
Ludouici Pij. 816 VI.
Ludouici Secundi. 858. I.
Friderici. 1177. V.
Regum; Luitprandi Longob. 729. I.
Pipini Franc. 753. I.
Henric. Germ. 1111. I.
Ludouici Craſſi Franc. & Henrici. I. Anglor. 1130. IX.
Friderici Germ. 1155. IV.
Ludouici VII. Franc. & Henrici II. Angl. 1162. IV. Vide etiam Strator.
Obſequia indecentia ab Epiſcopis exhiberi Principibus, prohibitum in Synodo VIII. Oecumenica. 869. IX.
De Obſtetrice B. Mariæ Virginis narratio fabuloſa Appar. XVIII. Annal. II.
Occidentem verſus orare conſueuerant Iudæi Hieroſolymis. 58. XLII
Ad Occidentem, vel Orientem promiſcue Gentiles. ib.
Occidentem verſus ſuos orare docuit Elxai Pſeudopropheta. ib. & 105. II.
Ad Occidentem primo conuerti olim ſoliti baptizandi, moxque ad Orientem & quare. 58. XLIII.
Occidentalis & Orientalis Eccleſiæ, apud antiquos & in his Annalibus diſcriminatio. 347. IV.
Occidentales ab Orientalibus accuſati hæreſis, in acceptione nominis Hypoſtaſis: ſed demum conueniunt. 372. III. Vide etiam Orientalis Eccleſia.
Occidentale Imperium. Vide Rom. Imperium in Occid.
Occidua libra, quæ eſſet. 302. XIII
Occurſus Domini. Vide Præſentatio.
Octaua Synodus Oecumen. celebratur Conſtantinopoli, auctoritate Hadriani II. Papæ. 869. II.
Quinam ei, & quot Epiſcopi interfuerint. ib. & X.
Damnantur geſta Photij, ipſeque præſens, eiuſdemque ſcripta comburuntur. V. VI.
Damnantur quoque Iconomachi. VI. IX.
Canones ſanciuntur. IX.
Petitur confirmatio à Rom. Pont. X. Vere dicenda Octaua Oecumenica; & quid de illa in Florentina diſputatum, XI. Poſt eam abſolutam, quæ fuerint ibidem altercationes de legatione Ludouici Imp. Occid. & diœceſe Bulgarorum aliiſque, ex inuidia Græcorum in Latinos. XII. & ſeqq. Pro ea à Græcis ſchiſmaticis ſuppoſita pſeudoſynodus Photiana. 879. VIII.
Octauum Concil. Oecumen. perperam dictum Florentinum. 869. XI.
Octauianus ex clerico Principatum Vrbis Rom. adipiſcitur. 954. I.
Inuadit Apoſt. Sedem, & vocatur Ioan. XII. 955 I. Reliqua vide in Ioan. XII.
Octauianus Cardin. presbyter, creatur ſchiſmatice Antipapa contra Alexandrum Tertium. 1159. V. Vix reperit qui eam conſecret. ib. VI. Anathema intorquet in Alexandrum. VII. Fouetur à Friderico Imp. IX. Suſcipit in Conciliab. Papienſi, inueſtituram Papatus per annulum ab eodem Imp. 1160. VIII.
Repudiatur ab omnibus vbique Eccleſiis & Principibus, tam in Oriente, quam in Occidente, præterquam à Friderico. ib. VII. Excommunicatur ſolemni ritu, vna cum ſuo Imp. ab Alexandro. ib. VI. 1163. II.
Moritur impœnitens, & vix ſepultura ei confertur à ſuis. 1164. XI.
Odenatus Palmyrenorum Rex, poſt mortem Valeriani, occupat Imperium Orientis. 265. I
Fortiter agit contra Perſas. ib.
Vocatur Auguſtus à Gallieno Imp. ib.
Eius vxor Zenobia. Vide Zenobia.
Odilo ingentis nominis Abbas Cluniacen. valde colitur ab Henrico I. Imp. 1007. II. 1013. II. Largus eleemoſynarum diſtributor. ib. Liberat Benedictum PP. à pœnis purgatorij. 1024. I.
Recuſat oblatam ſibi Sedem Lugdun. 1034. IV.
Inſtituit, vt commemoratio omnium Fidel. defunct. prima die poſt feſtum omnium SS. fieret. 1048. III.
Moritur ſancte, & immenſum laudatur. ibid. II.
Odo Cluniacenſis Abbas, quo tempore eius adminiſtrationem monaſterij ſuſceperit. 912. VI.
Vocatus à Leone VII. Romam ad reſtituendam monaſt. diſciplinam, miraculis vbique fulgens. 936. III.
Rurſum à Stephano IX. vocatus ad pacem in vrbe componendam, poſt reditum moritur Turonis. 942. II.
Odo Epiſcopus Baiocenſis, frater Regis Angliæ, deceptus à ſortilegis, ad Pontificatum Rom. obtinendum, multa illicita perpetrat. 1084. VI. A fratre mancipatur carceri, vixque tandem liberatur. ibid.
Odo Cantuar. Archiep. ſanctitate illuſtris moritur. 958. III. Vlciſcitur in ſucceſſorē ſacrilegum. ib.
Odo Comes Pariſ. occupat regnum aduerſus Carolum Simplicem, puerum. 888. II.
Reiicitur in Conuentu Rhemenſi, nec tamen quieſcit. 892. IV. 894. I.
Moritur. 898. I. in fin.
Odoacer Erulorum Rex vocatur in Italiam à Nepotis fautoribus, aduerſus Auguſtulum Imp. 475 II.
Relegato Auguſtulo, rerum ſummam in Italia conſequitur, ex prophetia S. Seuerini. 476. I.
Modeſte vtitur felicitate ſua. ib. Quamuis Arianus, multa indulget Catholicis. ib.
Tentat ſibi vſurpare electionem Rom. Pontificis. 483. II.
Rugos debellat, eorumque Regem capit. 487. II.
Multis præliis vincitur à Theodorico Gothorum Rege. 489. III. 491. VI.
Inita cum eo concordia, paulo poſt ab eodem proditorie occiditur. 493. I.
Oecumenicum Concilium, quod diceretur. 347. III.
Oecumenicus Epiſcopus. Vide Vniuerſalis.
Officia Eccleſiaſtica, diſtincta ab Ordinibus, & quæ ſint illa. 44. XXXIII. XXXIV.
Offa Rex Anglorum ſuum Regnum vectigale facit Rom. Eccleſ. 775. VII.
Officium in Eccleſia recitandum, diſponit Iſidorus in Hiſpania, ex mandato Concilij Tolet. Quarti. 633. XI.
Cur id dictum Mozarabe ib. Romanum iubetur accipere Hiſp. Eccleſia, exploſo Gothico. 1074. VII. VIII. 1080. XI.
Officia Eccleſ. optime diſponi, & à diuerſis eſcribi curat Carolus Magnus. 778. V. & Ludouicus Pius. 831. II.
Lingua Sclauonica peragi, conceſſum Morauis nouellis Chriſtianis. 880. III.
Denegatum Boemis. 1080. I.
Officium B. Mariæ quando, & à quibus, in eccleſiam introductum, tam ad monachorum & Clericorum, quam laicorum vtriuſque ſexus, vſum. 1056. II. 1095. VI.
Officia Eccleſiaſtica diſtincta ab Ordinibus, & quæ ſint illa. 44. XXXIII. XXXIV.
Olaph Regis Noruegiæ, pietate & fortitudine præſtantiſſimi, martyrium & miracula. 1028. III.
Oleum lampadum. Vide Lampades.
Oleum Sanctum Infirmorum. Vide Vnctio.
Oleum è taberna meritoria Romæ erupit fluxitque toto die ſub Auguſto Imp. in ſignum proximi Chriſti aduentus. Appar. XIV.
Eo loco à Caliſto PP. ſub Alexandro Imp. conſtructa eccleſia, in honorem partus Sanctiſſ. Virginis. 224 III.
Oleum S. Crucis quid eſſet. 598. IV.
Oleum ab vno Eccleſiæ foramine per integrum diem ſcaturit Romæ ſub Sergio Quarto PP. 1010. I.
Olíueti mons quantum diſtet ab Hieroſolymis. 34. IX.
Illuſtratus oratione & veſtigiis Domini. ibid. XX.
Oliuetum quoddam ſub Nerone prodigioſe ſedem mutauit. 69 X.
Inſignia monumenta retinuit Aſcenſionis Domini. ibidem. LXIV.
Olorenſis Epiſcopus Amatus. Vide Amatus.
Olybrius creatur Imperator Occidentalis, & ſeptimo menſe occiditur. 472. II. 473. I.
Olympiade quota Chriſtus natus. Appar. XXXI.
Olympiadum ſupputator egregius, Phlegon Hadriani Imp. libertus. 138. IV.
Olympiadis nobiliſſimæ viduæ inſigne ce tamen

cum

cum Theodoſio Magno Imperat. pro cuſtodia viduitatis, & præclara victoria. 388.IV.
Fit diaconiſſa Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ. ibidem.
Fouet monachos Origeniſtas, pulſos à Theophilo Alexandr. neſciens eos hæreticos. 400.XI.
Dira patitur ob communicationem cum Chryſoſtomo exule. 404.X.XIV
Multas ab eo ſuſcipit literas, eique ipſa ſubuenit. 405.II.
Olympius Hiſp. Epiſc. celebris inter Scriptores Eccleſiæ ſub Honorio Imp. 400.III.
Olympus inſignis dux Honorii Imp. vindex proditionis Stiliconis, fortiter aduerſus eum agit. 408.III.V. Creatur ab Honorio Magiſter Officiorum eique S. Auguſt. gratulatur. ibidem. VI. VII.
Ex inuidia redigitur in ordinem. 409.IV.
Omina triſtia. Vide Præſagia.
Omouſion vox ablegata ab Arianis in Conciliab. Sirmienſi. 357.II. Reliqua vide in Similitudo.
Omouſion vox à Patribus Nicænis, ad enecandam Arianam hæreſim, feliciter vſurpata; nec tamen tunc primum inuenta. 325.XXII. Reliqua vide in Conſubſtantialis.
Oneſimus Philemonis ſeruus, Pauli Apoſtoli opera libertatem conſequitur. 60.XVII. Creatur poſt Timotheum Epheſinus Epiſcopus. ib. & 110.III.
Romam perductus in perſecutione Traiani, lapidibus obruitur, corpus Epheſum refertur. 110. III.
Onion, Iudæorum in Ægypto templum, quando, & à quo extructum ac dirutum. 73. III.
Operum bonorum merita negauit Simon Magus. 35.XII. & Aetius Impius. 356.XVII.
Itemque monachi Adrumetini negarunt, ſecundùm opera Deum daturum præmia. 418.IV. Vide Merita Libertas.
Operationem vnam tantummodo Patris & Filij & Spiritus S. aſſeruit Photinus. 357.II.
Operationem duntaxat vnam in Chriſto ſicut & vnam Voluntatem, aſſeruerunt Monothelitæ, & quomodo hæc quæſtio tractata fuerit. 633. II. vſque VIII
Opificium aliquod manuum addiſcebant apud Iudæos ſtudioſi ſacrarum literarum. 62.V.
Opus manuum exercuerunt Apoſtoli Sacerdotes Monachi. 52.V.
Orationis prætextu Maſſaliani pſeudomonachi omnino reiecerunt. 361.IV.
Præſcriptum clericis, in Conc. IV. Carthag. 398 XV.
Opifices facti hæreſiarchæ. Vide Hæreſiarchæ.
Opus pietatis & iuſtitiæ, laborem eſſe ſuperfluum, dixerunt Manichæi in Gallia. 1017.I.
Optatus Mileuit. Epiſcopus ſcribit aduerſus Parmenianum Donatiſtam. 368.II.
Qua ratione cum vocet Fratrem. ib.
Definit eos tantum eſſe Catholicos, qui cum Ro. Eccleſia communicant. ibid. III.
Eius magnum nomen apud poſteros. ib.
Scripta deprauata à Donatiſtis. 314.III
Optatus Donatiſtarum in Africa Epiſcopus inhærens Gyldoni tyranno, ſæuiſſime agit in Catholicos. 398.IX
Ophitæ Gnoſticorum ſecta, dicti à cultu ſerpentis; & qualiter eum celebrarent. 145.V.
Opinatores hæretici. Vide Docitæ.
Optimus, titulus ampliſſ. dignit. 58.XV.
Opus, vide ſupra in Opera, & Opificium.
Oracula de Chriſto Rege venturo, perperam aliis tributa. Appar. IV.XII.XIII.XIV.
Dæmonum, reddita muta ad Chriſti aduentum. ib.XIII.
Daphnes, obmuteſcit tranſlatione Reliquiarum S. Babylæ mart. 351.II.362.XXIII.
Conficta à Gentilibus de futura Chriſtianæ religionis extinctione. 313.III.398.IV. Vide etiam Vaticinium.
Oratio ſine intermiſſione facta ab Eccleſia pro Petro vincto. 44.V.
Orandi ritus. Vide in Preces, Oriens & Occidens.
Orandum non eſſe dicebant Adamitæ. 120. XVII.
Orandum non eſſe pro Infidelibus ut conuertantur, nec pro Fidelibus vt perſeuerent, quoniam id ex ſeipſis habent, aſſeruerunt Pelagiani. 415. IV.419.VI.
Orationem quantum extollerent Maſſaliani, & quæ abſurda inde deducerent. 361.IX.
Ad orationem faciendam, quidam monachi ſibi vincula adhibebant. 361.XI.
Orationes defunctorum negabat Vigilantius. 406.VII.
Orare cum Eccleſia interdixit clerus Mediolan. Eugenio Imperat. ſacrilego. 394.I.
Oratoria, præter Synagogas, extra ciuitates Iudæi habere conſueuerant. 51.XVIII.
Oratoriæ domus, dictæ Eccleſiæ. 57.XXXVIII
Orationem Dominicam eſſe Euchariſtiam aſſeruerunt Bongomili hæretici. 1118.XII.
Præter eam, alias omnes orationes vaniloquia eſſe, iidem dixerunt. ib.
Orbis vniuerſus obſcuratus in Paſſione Domini. 34. XXXVI.
Cladibus diuerſis affligitur. Vide Barbari. Terræmotus. Fames. Peſtis. Clades. Laborat ſuperſtitione Gentilitatis ſub Chriſtiani Impp. 439.III. IV.
Ingemiſcit totus ſub Principibus hæreticis, aut infidelibus conſtitutus. 471.IV.476.II. Vide Eccleſiæ deſolatio.
Orcini Senatores, qui dicti apud Suetonium. 44. XXXII.
Ordinatio quid ſit in Eccleſia. 44.XXXIII.
Dicta ab antiquis Sacramentum. ib.XXXV.
Eius celebrandæ ſacri ritus. ib.
Confertur à ſolis Epiſcopis. 58.III. Vide etiam Manus impoſitio.
Ordinationes Epiſcoporum. Vide in Epiſcopi.
Ordinationes clericorum ante prædicari olim ſolitæ. 224.II.
Non poſſunt fieri, niſi à propriis Epiſcopis, aut de eorum licentia. 230.II.III.325.XLI.
De facta in aliena diœceſi, mota accuſatio in S. Epiphanium 392.VIII.
Quotidie fieri conſuetæ Alexandriæ, abſque præcedente ieiunio: quod correxit Leo Papa. 443. VI.
Aliarum prauarum cauſa, conflatum in Hiſpania ſchiſma. 400.IV.
Ordinari ſoliti Epiſcopi à Rom. Pont. in vniuerſum orbem. 80.III.
Ordinari nonnunquam viri illuſtres vi coacti à populis. 392.III.394.XII.408.XII.441.V.
Ordinatores hæreticorum, & ordinati, denis libris auri mulctati à Theodoſio Magno. 392. V.
Reordinationes. Vide ſub ea voce.
Ordines quid ſint in Eccleſia, quot numero & qui. 44.XXXIII.XXXIV.
Ordinibus ſacris initiati, ſiue coniugati aſſumerentur, ſiue cælibes continentiam obſeruare neceſſe omnino habuerunt. 58 VIII. & ſeqq. & vide Clerici. Coniugium. Continentia.
De Ordinibus Eccleſ. decretum Caii Papæ. 296 I aliudque Zoſimi. 418.VII.
Ordo Hierarchicus. Vide Hierarchia.
Ordinum Monachorum inſtitutiones vide ſub ſingulis eorum nominibus.
Ordo Romanus. Vide Officium.
Ordo Conſulum, quomodo procederet. 205.I. Vide Conſul.
Epiſcoporum in conſeſſibus Synodalibus. Vide Conſeſſus & Locus.
Ordonius Alphonſi Magni filius, Regni Sedem Oueto transfert Legionem. 915.III.
Regiam in Baſilicam conuertit. ib.
Mittit Romam Legatos cum muneribus. 918.I.
Debellatis Saracenis moritur. 924.III.
Ordonij alij Hiſp. Reges. 850.II.950.II.
Oreſtes Magiſter militiæ Nepotis Imper. aduerſus eum euehit in Imperium, filium ſuum Auguſtulum. 475.I.
Occiditur. 476.I.
Organa inſtrumenta poſterioribus temporibus pie introducta in cantus Eccleſ. 60.XVI. Vide Muſica.
Primum viſum in Occidente, quod Compronymus Imp. miſit ad Pipinum Franc. Regem. 766. II.
Orientem verſus precandi Chriſtianorum ritus, vnde ſumptus. 34.LXIV. in fin.
Vſus ille ab Apoſtolis traditus, & à Fidelibus inuiolabiliter obſeruatus. 58.XLIII.
Superſtitiones irrumpentes mox ſublatæ. ib.
Et quod id Manichæi quoque facerent Solem adorantes, prohibuit Leo PP. Catholicis Romæ id amplius agere. ib. & 443.I.
Ad Orientem ſpectantes conſtrui olim ſolitæ eccleſiæ Chriſtianorum. 57.XXXII.
Eoque etiam ſpectabat Templum Hieroſol. ib. & 58.XLII.
Gentiles in promiſcue ad Orientem vel Occidentem. 58.XLII. Vide etiam Occidens.
Orientalis & Occidentalis Eccleſiæ, apud antiquos, & in his Annalibus diſcriminatio. 347.IV.
Orientalem præſtare Occidentali, friuolis argumentis contendunt factioſi Epiſcopi poſt Concilium Oecumen. Conſtantinopol. 381.VII
Iidem Orientales à Damaſo vocati Romam ad Concilium, aſtutum ſubterfugium captant. 382 II.
Eius ſtatus deploratiſſimus ſub Valente Imp. Ariano. 373.VI.
Sub Anaſtaſio. 512.II.
Poſt Heraclium Imp. vigente hæreſi Monothelitarum & impietate Mahometis. 642.II
Florentiſſimus, & martyriis fœcundiſſimus ſub perſecutione Impp. Iconomachorum. 726. IV.
Conſueuit à Romana, & Occidentali Eccleſia, auxilium petere in ſuis tribulationibus: & à Romanis Pontiff. ad eam erigendam ſoliti dirigi Legati. 371.I.450.II.458.II.512.III.518.X 535 VII.643.III.809.I.817.VI.859.IX.869 I.877.IX.
Quouſque retenta fuerit eius communicatio cum Occidentali. 1009.I.1155.VIII.1193.VI. Vide etiam Græci. & ſub ſingulis nominibus Patriarchalium Sedium Orientalium.
Oriflambe ſiue Auriflamma vexillum S. Dionyſii, à Regibus Francorum ad eius ſepulchrum ſumi conſuetum, cum ad bella procederent. 1147. III.
Origenes Alexandrinus patrem ſuum aliosque plurimos hortatur ad martyrium fortiter ſuſtinendum. 204.IV.205.III.
Ingens ipſius deſiderium eius adipiſcendi. ib.
Egenus à patre relictus, qua ratione ſtudiis ſuis prouiderit. 205.III.
Anno ætatis 18. ſacræ Scripturæ interpretationem

nem

nem profiteri incipit ſumma felicitate. 205. III.
Quæſitus ad necem à Gentilibus, latebras ſubinde mutat. ib.
Seipſum caſtrat, & quare. 208.I.
Petit Romam ſub Zephyrino Papa. 217.III.
Rediens Alexandriam, multos hæreticos conuertit, inque eis Ambroſium quendam, qui auctor ei eſt interpretationis Scripturæ. ib.
Mamæam Alexandri Imp. matrem inſtruit. 223.V.
Aliæ eius peregrinationes. ib.IV.
Reducit ad fidem Berillum hæreſiarcham. 229. I.
Præsbyter ordinatur Cæſareæ Palæſtinæ ab Alexandro Hieroſol. Epiſcopo; & inde indignatio orta Demetrii Alexandrini, quod ſponte abſ. iſſus, & in alia diœceſi ordinatus eſſet. 230.I.& ſeq.
Auctor eſt ſectæ Eunuchorum, ſiue Valeſiorum dictæ. ib.III.
Excommunicatur à Demetrio, ob errores eius ſcriptis contentos. 232.II. Vide Periarchon.
Componit Tetrapla, Hexapla, & Octopla, egregia opera. 233.III.
Cæſareæ ſcripturas docet, habetque infinitos vndique diſcipulos. 233.VII.
Publicam fidei ſuæ profeſſionem promulgat, Romamque demum petit ad purgandum ſe coram Fabiano Papa. 248.II.
Rectæ fidei reſtituit hæreticos aſſerentes mortalitatem animæ. 249.IV.
Inſigniter certat pro Chriſtiana fide, & ingentia tolerat tormenta in perſecutione Deciana. 253. XIX.
Eius lapſus aſſertio reprobatur. ib.
Moritur. 256.IV.
Multa pro eo ſcripta Apologia. ib.& 402.V.
Duo putati Origenes à nonnullis, cum vnus fuerit Adamantius. 256.VII.
Eius auctoritate abuſi Ariani. ib.VI.
Scriptorum lectio an fuerit prohibita ab Epiphanio, vel aliis. 402.IV.V.
Quænam ea ſuſcipienda. 256.IV.402.V.
Errorum occaſione magnæ ortæ in Eccleſia turbæ, quæ diutius perdurarunt. 392.VIII.393.II. III. Vide infra in Origeniſtæ, & Periarchon.
Damnatur & ipſe vna cum ſuis ſcriptis, ac denuntiatur hæreticus. 400.IV.538.VI.553. XVII.
Viſio de eius damnatione ad inferos. 532. II.
Origeniſtæ hæretici dicti Turpes, quod Gnoſticorum ſordibus ſeſe inquinarint. 256.VI.
Origeniſtarum calumniæ & dicteria in Catholicos. 393.II.400.IX.
Romæ deteguntur à S. Marcella nobiliſſ. matrona. 397.V.
Alexandriæ damnantur in Concilio, à Theophilo, & pelluntur ex Ægypto. 399.VII.
Damnantur quoque ab Anaſtaſio Papa, & per Orbem vniuerſum frequentibus Synodis. 400. V. Vide etiam Monachi Origeniſtæ.
Rurſum emergunt ſub Iuſtiniano, factione quorundam pſeudomonachorum. 532.II.
Damnantur vnà cum auctore in Synodo Quinta Œcumenica. 553.XVII.
Ornamenta Eccleſiarum. Vide ſub voce Vaſa.
Ornatus Eccleſiarum, quam gratus ſit Deo. 647 II.
Oroſius presb. Hiſp. mittitur ad Auguſtinum in Africam, ad conſultandum de erroribus Origeniſtarum & Priſcil. 414.IV.
Eiuſdem hortatu, hiſtoriam ſcribit aduerſus Paganos. ib.
Pro quæſtione de origine animarum, remittitur ab eo ad Hieronymum. 415.VII.
Rediens in Africam curat Pelagium & Cæleſtium damnari in Conciliis Carthag. & Mileuit. 416.I.
Primus omnium reliquias S. Stephani protomart. defert in Occidentem. ib.III.
Orthodoxus. Vide Catholicus.
Osborienſe Concilium in Germania, in cauſa Schiſmatis Eccleſiæ Rom. inter Alexandrum II. & Cadaloum. 1062.III.
Oſcenſe Concil. in Hiſp. de continentia clericorum. 602.VII.
Oſculi ſalutatio qualis in Eccleſia antiqua. 45. VIII.
Diuerſa ab oſculatione Gentilium. ib.
Mutata aliquibus locis in oſculationem piæ tabellæ. ib.
Oſculatio pedum. Vide in Pedes.
Oſii Epiſcopi Cordubenſis, illuſtris confeſſio in perſecutione Diocletiani. 303.XII.
Cur martyrium haud tunc conſummarit. ibidem.
Legationem accipit à Sylueſtro Papa in Orientem, ad componendas turbas per Arium, alioſque hæreticos excitatas. 318 XI.319.IV.
Concilium Alexandriæ aduerſus eos celebrat. 319.III.
Agit etiam pro componendis diſſidiis de die celebrationis Paſchatis. ib.IV.
Aliud celebrat Concilium Gangris, contra errores Euſtathij. ib. V.
Auctor eſt baptiſmi Conſtant. Magni. 324. VIII.
Præeſt Concilio Nicæno, nomine Silueſtri PP. 325.VII.
Fuit præcipuus Architectus Symboli ibi conditi. ib XXIV.
In Concilio Sardicenſi agit patronum Synodi. 347.V.
Excommunicatur ab Arianis. ib.XV.
Vocatus à Conſtantino, ſollicitatur ſubſcribere in Athanaſium, ſed reſiſtit, & redire ad ſuam Eccleſiam permittitur. 355.XI.
Rurſum vocatus Sirmium, vi coactus ſubſcribit impiæ fidei formulæ, non eam ſcribit. 357.IV V.
Quantus fuerit eius lapſus. ib.V.
De eius fine conficta multa, & probè Catholicus ſanctè quieuiſſe probatur, maior centenario. ib. VIII.& ſeq.
Scripſit librum de laude Virginitatis. ib.X.
Oſithæ Reginæ in Anglia & monialis, martyrium. 633.V.
Oſroenum Concil. de die paſchatis, auctoritate Victoris PP. celebratum. 198.I.
Oſſa effoſſa. Vide Corpora.
Oſſenorum ſecta apud Iudæos. Appar. IX. Poſt excidium Hieroſolymorum, coniuncti ſunt Ebionæis Hæreticis. 74.III. Vide etiam in Elxai.
Oſtentis terrentur Saxones. 773.III.776.II. Vide in Prodigia.
Oſtiariorum Ordo, ab initio in Eccleſ. 44.XXXIII. XXXIV.
Oſtienſis Epiſcopi fuit ab antiquis temporibus conſecrare Rom. Pont. 261.III.336.XVII. Ei ad illud miniſterium conceſſit pallium Marcus Papa. 336.XVII.
Oſtionenſe Concil. Vide Auguſtodun.
Oſualdus fuit Angliæ Rex. 633. VIII. Eius pietas, Zelus fidei, miſericordia & victoria. 634.II.
Necatur à Paganis. 642.II. claret miraculis. ib.
Oſualdus Wigornienſis in Angl. Epiſc. vita ac mortis admirandæ. 970.II.
Oſvvi Angl. Rex, propagare curat fidem. 653.V.655 II. Eius pietas & victoria de paganis. 655.II. à ſchiſmate Scotorum de paſchate conuertitur ad ritum Catholicum. 664.II. mittit legationem Romam cum donis ſacris. 665.I. Moritur. 670. I.
Othmarus Abbas S. Galli, falſo luxuriæ accuſatus, ignominioſe damnatur in Côciliab. Germanico. 759.I.
Otto, occiſo Galba, Imperium occupat. 71. II. Poſt tres menſes victus à Vittellianis, ſibi ipſe manus infert. ib.
Otto, filius Henrici Regis Germ. relinquitur à Patre hæres. 936.I. Coronatur & vngitur. 937.II. Debellat pietate rebelles. 938.II.939.I. Valde propagat regnum ſuum in exteras nationes. 949.II. Vocatus in Italiam, fugat tyrãnos. 950 I.951.I. Abbatiam donans vxoris ſuæ matri, diuinam ſentit vindictam. 953.I. Rebellat aduerſus eum filius, ſed paulo poſt componitur pax. ib. & 954.III. Ingentem adipiſcitur pietate victoriam de Hungaris. 955.II. Sanatur à peſte, interceſſione S. Viti mart. 956.III. Reges Hungarorum & Turcarum, prælio captos, patibulo ſuſpendit. 955.II.958.II.
Vocatur in Italiam à Ioanne PP. XII. aduerſus Berengarium tyrannum; & quid inter ipſum & Pontif. tunc conuentum fuerit de iuribus Eccleſiæ & Imperij. 960.I. Fugat Berengarium, & regnum Italiæ conſequitur. 991.I. Coronatur Imp. à Ioanne PP. confirmatque & auget donationes Rom. Eccleſiæ; & quid de electione Pontificis ſtatuerit. 962.I. Orta inter eos diſſenſione, Conciliabulum aduerſus Ioannem celebrat, quo & illum deponit, & alium intrudit. 963.I.II.
Benedictum quoque in Ioannis demortui locum electum, eiicit; & ob hæc illicita, diuinam patitur vindictam. 964.III.
De electione Pontificis ei conceſſa, & redditis Eccleſ. Rom. bonis, conſtitutiones Leonis falſæ demonſtrantur. ib.IV.V
Rurſum redit Romam pro reſtitutione Ioannis XIII. expulſi à Romanis. 966.I. Ottonem filium coronari curat. 967.II. Res eius geſtæ aduerſus Græcos in in Apulia, & cum Nicephoro Imp. per legationem Luitprandi. 968.III.
Circumuentus à Nicephoro, poſtea ei ruinam cauſatur. 969.I.
Moritur, & laudatur. 973.I. Vtrum fuerit excommunicatus à filio ſuo Archiep. Mogunt. ib.
Eius mater & coniux inter SS. relatæ. ib.
Otto II. dictus, mittitur à patre curæ VVilelmi Mogunt. Archiep. fratris ſui. 961.I.
Coronatur Romæ Imperator opera patris. 967 II.
Ducit vxorem Theophaniam Græcam. 969.I.
Imperat ſolus poſt mortem patris. 973.I. Periturus à Francis ſeruatur diuinitus. 978.I.
Peccans in S. Laurentium in extinctione Epiſcopatus Merſburgenſis, vincitur ingenti prælio nauali à Græcis & Saracenis. 983.I.
Natando nitens euadere, capitur à nautis, ſed haud cognitus, redimitur à coniuge. ib.II.
Moritur ex mœrore. ib.
Otto III. ſuccedit patri in regno, non in Imperio. 983.II. Romam petens pro defenſione Gregorii V. Pont. propinqui ſui, diram exercet vindictam in Ioannem intruſum ſchiſmaticum; & Creſcentium tyrannum. 996.II.
De periurio ſeueram accipit pœnitentiam à S. Romualdo; cum quo humilibus pietatis exercitiis dat operam in monaſterio. ib.
Coronatur Imperator à Gregorio PP. 986.V.
Auctor eſt creandi Electores Imperij, non autem ipſe eos creat. ib.VII.& ſeqq. Nouo caſu vxorem ſuam cogitur igni damnare. 998.III

Piæ eius latebræ Romæ, & viſiones diuinæ. 999. IV. Peregrinatio ad ſepulchrum S. Adalberti mart. ibid. Itemque ad S. Michaelem in monte Gargano. 1000.I. Reliquias S. Bartholomæi, aliorumque SS. Romam defert. ibid. Sollicitatus à Romualdo de renuntiatione ſæculi, quam olim promiſiſſet, adhuc differt. 1001. V.

Moritur ex veneno; & in eo extinguitur Ottonum ſtemma, ob vſurpatam ab eis electionem Rom. Pontiff. 1002.I.III.

Otto monachus Cluniacenſis, Epiſcopus Oſtienſis, creatur Papa, nuncupaturq; Vrbanus Secundus. 1088.I. Vide Vrb. II.

Ottonis Cancellarij Imp. Henrici, facti Epiſcopi Bambergenſis, mirabilis conuerſio ex ſchiſmatico in acerrimum Apoſtol. Sedis propugnatorem. 1102.III.

Prædicat Pomeranis, & titulum obtinet eorum Apoſtoli. 1124.I.

Quindecim erigit propriis ſumptibus monaſteria. ibid.

In vita, & poſt obitum, inſignibus illuſtratur miraculis. ibid.

Ottonis Friſingen. Epiſc. & chronographi, nobile genus. 1139.I. peregrinatur ad Terram Sanctã, cum Rege Conrado. 1147. I. nimius laudator Giliberti Porret. palinodiam recantat. ibid. IV. fuit ſcientia & vita præclarus. 1153.I.

Otto Saxo, Comes Pictau. creatur Rex Germ. aduerſus Philippum. 1198.III.

Ouetenſe in Hiſp. Concilium, de rebus Eccleſiæ & Regni. 901.V.

Ea Eccleſia erigitur in Archiepiſcopatum. ibid.

Ab ea ciuitate transfertur regni Sedes Legionem. 915.III.

P.

Pachomius inſignis Abbas claret in Thebaide ſub Conſtantino Magno. 318.VI.

Eius monaſterium viſitat Athanaſius. 328. II.

Eiuſdemque inſtituta defert Romam. 340. III.

Paderburnenſe Concil. in Saxonia, ſub Carolo Magno, pro ſtabilienda ibi fide Chriſt. 777.III. Itemq; aliud. 785.III.

Pagani qui dicerentur. 351.IV.

Vnde, & quando, eo nomine dici cœperint Ethnici. ib. IV. V. Vide Gentiles.

Palæſtina diuiditur ab Auguſto in Tetrarchias. 8. II.

Fuit omnium totius orbis prouinciarum populoſiſſima. 34.VII.

Eius fines qui fuerint. ibid.

Dicta Terra Sancta. 68.XVI. De eadem vide etiam in Terra Sancta, & de eius primatu Eccleſ. vide in Cæſarea & Hieroſol.

Palæmon inſignis Abbas in Thebaide, tempore Conſtantini Magni. 318.VI.

Palentinum Concil. in Hiſp. de diſciplina Eccleſ. 531.II.

Eam ciuitatem, occaſione cuiuſdam miraculi, reſtituit Sancius Rex Nauarr. & Caſtel. 1032. I.

Palladius creatur Antioch. pſeudoepiſcopus. 486. I. Moritur. 496.VIII.

Palladius Arianus Epiſc. damnatur in Concil. Aquil. 381.XII.

Palladius Galata, ex ijs quæ in eremo vidit vel audiuit, commentarium ſcripſit ad Lauſum Præf. 388.XIII.

Ab Euagrio Pontico Origenis errores imbibit, & detegitur in Palæſtina. ibidem. In Bithyniam recedens, Catholicumque ſimulans, fit Epiſcop. Helenopol. ibidem. Ob Ioannis Chryſoſt. defenſionem, multa patitur. ibidem.

Agens de rebus eiuſdem multa admiſcuit falſa de rebus Origeniſtarum. 400.X. 402.I. Romam cum aliis Epiſcopis profugit à perſecutione contra Chryſoſtomi fautores in Oriente excitata. 404.XI.

Fuit etiam propugnator Pelagij hæreſiarchæ. 420.III.

Palladius S. R. E. diaconus, ſcriptor Eccleſiaſticus, mittitur à Cæleſtino Papa in Britanniam aduerſus Pelagianos. 429.I.III.

Factus primus Scotorum Epiſcopus, dictus eſt etiam eorum Apoſtolus, quod eos qui adhuc Gẽtiles eſſent ad Chriſtum conuerterit. ib. & 431. XXV.

Hibernis quoq; prædicauit; ſed cito eo mortuo S. Patricius id opus abſoluit. ib.

Pallij vſus apud antiquos Chriſtianos, & quale illud eſſet. 57.XXVIII.

Non fuit omnium Chriſtianorum, ſed eorum tantum qui ſe arctiori vitæ obſtringerent. 197. III.IV.

Pallij nomine in rebus ſacris omne operimentum ſignificatur. 336.XVII.

Pallium Epiſcopale, quid ſit, & quale, quid deſignet, & quibus ſit vſui. 336.XVII.

Illud Marcus Papa primus conceſſiſſe reperitur Epiſcopo Oſtienſi. 336.XVII.

Conceſſeritne Cæleſtinus Papa Cyrillo Alex. cum ei ſuas vices delegauit. 430.III. Vide Phrygium.

Archiepiſcopis dare, ſolius eſt Rom. Pontificis, non Regum aut Imperatorum. 432. X.

Non datur niſi enixe petentibus. 597.II. 1137. III.

Pro eius vſu nihil ſoluendum. 684.I. 743. III.

Ad illud petendum, Angliæ Archiepiſcopi debebant ſeipſos Romam conferre. 1027.II. 1070. IV. 1095.VII. 1173.III.

Conceſſit in perpetuum Epiſcopis Conſtantin. Ioannes Papa XI. ſed vi coactus. 934.I.

Indeq; omnes Epiſcopi Græci illud ſibi vſurpare conſueuerunt. ibid.

Ad vſum quotidianum conceditur ab Agapeto Papa Brunoni Archiep. Colon. fratri Regis Ottonis. 953 II. Qua formula tradi ſoleret. 1179. IV.

Palma arbor, ex qua Iudæi ramos exciderunt vt obuiarent Chriſto, diuinitus intacta ad multa ſæcula manſit. 34.III.

Palmæ benedictæ mitti ſolitæ à Rom. Pontiff. ad Principes. 877.I. 882.I. Dari ſolitæ ab ijſdem, poſt finitam peregrinationem Hieroſol. 1191. V.

Palmaris Synodus Romæ ſub Symmacho Papa. 502.I.

Palmaria inſula Conuentus Silueríj Papæ exulis aduerſus Vigilium Apoſtol. Sedis inuaſorem. 539.I.

Ea inſula nobilis exilio Sanctorum. 538.III. 540.I.

Palmatij Conſularis martyrium ſub Alexandro Imp. 226.II.

Pammachius V. C. mortua coniuge Paulina bona ſua erogat in pauperes, & fit monachus. 398. II.

Pamphili Cæſarienſis presb. carcer pro fide Cathol. 306.I.

Conſummatum martyrium. 308.I.

Claruit inter Scriptores Eccleſ. 308.III.

Ab eo Euſebius dici voluit cognomento Pamphili. ibidem.

Pampilonæ ciuitatis Nauarræ ædificatio à Rege Bamba. 674.I. in fin.

Pampilon. Concilium, de electione & ſede Epiſcopi. 1032.I.

Pan mortuus nuntiatur tempore Paſſionis Chriſti. 34.XXXVIII.

Pancratius R.E. presby. mittitur cum aliis legatus ad Concil. Mediolan. ſub Conſtantio Imp. 354. I. ob denegatam ſubſcriptionem in Athanaſium, pellitur in exilium. 355.III.

Panem benedictum mittit Formoſus PP. ad Carolum Simplic. Franc. Regem. 894.I.

Panes olim Cruce ſignari conſueti apud Iudæos, Gẽtiles, & Chriſtianos. 58.XXIV.

Panis cœleſtis, & Dei, dicta Euchariſtia. 34.XVI. Vide etiam Fractio Panis. in panibus multiplicandis miracula Chriſti. 33.III.IV.

Panis dies, dicta Dominica. 58.XXXV.

Panis benedicti vſus, in Eccleſia antiquiſſimus. 313. XIII.XIV.

Variæ eius appellationes. ibid. Vide etiam Fermentum.

Panes [illegible] benedicti ſanant tam eos qui fide opitulante guſtarent, quam qui nullam fidem afferrent. [illegible]

Pantænus philoſophus Chriſtianus, Eccleſiaſticus doctor Alexandrinus, Euangelium prædicat Indis, & Euangelium S. Matthæi Hebraicum ibi reperit. 183.III. Eius diſcipulus Clemens Alexandrinus. ibid.

Pantheon conflagrat Romæ, igne cœleſti ſub Tito. 82.I. Itemq; ſub Traiano. 112.VI.

Pantheon Agrippæ, conſecratur Romæ diuino cultui, in honorem S. Mariæ & omnium Martyrum. 607.I.

Pantheon, ſic dicta hiſtoria Gotifridi Viterbienſis, oblata Vrbano Papæ Tertio. 1186.III.

Papæ nomen vnde dicatur. 165.IV.

Commune quondam omnibus clericis, poſtea peculiare Epiſcopis, demum ſoli Romano Pontifici reſeruatum. ibi. V. Fuit etiam nomen proprium viri. ibid. III.

Tributum etiam Præfecto militari. ibi. in marg.

Papa Romanus. Vide Romanus Pontifex.

Papiſſæ Ioannæ fabula confutatur. 853.V. & ſeqq. Vnde Ioannes Papa VIII. ei locum dare potuerit. 879.III.

Paphnutius Epiſcopus Thebaidis inſignis Confeſſor, intereſt Concilio Nicæno, fuitque Conſtantino chariſſimus. 325.VIII.

Vtrum interceſſerit decreto Synodi de continentia clericorum coniugatorum. ib. XI.

In Conciliab. Tyrio reſiſtit damnationi Athanaſii. 335.VIII.

Intereſt etiam Concilio Oecumenico Sardicenſi. 347.V.

Papia lex à diuerſis Impp. paulatim abrogata. 320. III.

Eius caput contra cælibatum, amputat Conſtantinus. ibid.

Papia vrbs. Vide Ticinum.

Papias Hierapolitanus Epiſcopus, auctor erroris Millenariorum. 118.II. Sancto fine quieſcit. ibid.

Papinianus Iuriſconſultus à Caracallo obtruncatur, quod noluiſſet eius fratricidium in Senatu excuſare. 214.I.

Parabolani dicti, qui omnis generis ægrotantium etiam peſte tactorum, fidenter curam ſuſciperent. 415.IX.

Eorum corpus, Alexandriæ compoſitum ex 600. minoris ordinis clericis. ib. Reprimuntur à Theodoſio Iuniori. ibid.

Paracletus Montani, qualis ab ipſo intelligeretur. 173.

tur. 173.IV.V.

Eius aſſertores excommunicari à Zephyrino Papa, & aliis vbiq; Epiſcopis. 215.I. Vide Montanus, & Cataphrygæ.

Paracletum quoque ſe Manes iactabat. 277. VI.

Paradiſum viſibilem ex Platone Seleucus & Hermias docuerunt. 170.V.

Hieracitæ negabant eſſe ſenſibilem. 289. IV.

Pariſim Hebræa vox quid ſignificet, & cur ita dicti publicani. 31.XXVI.

Pariſienſis Eccleſia regitur à Dionyſio Areopag. 98. VIII.

Pariſienſe Concil. pro reſtitutione lapſorum. 362. XLIX.

Pariſienſia Concilia I. & II. quo tempore habita, quique ijs interfuerint Epiſcopi. 559. III.

Aliud pro ſedando bello ciuili, conflato inter Reges fratres. 576.I.

In cauſa Prætextati Rothomag. Epiſcopi. 580. I.

Sub Ludou[illegible] pro [illegible]. 8[illegible] IV.

Sub Carolo Caluo, aduerſus detentores bonorum Eccleſ. 846.II.

Aliud in cauſa Hincmari & Ebbonis Archiep. Rhem. 847.I.

Sub Henrico Rege, pro vnctione Philippi ipſius filij. 1059.X.

Aliud ab Eugenio Papa celebratum de negotiis Eccleſ. 1147.V.

Collatio de Imaginibus infauſta. 825. I. & ſeqq.

Pariſiis inſtituta à Carolo Magno Schola publica. 802.IV.

Ea ciuitas expilatur à Northmannis. 845. IV.

Rurſum ab iiſdem obſeſſa, liberatur ope Sanctorum. 887.I.

Dicata Dei genitrici. ibid.

Parmenas, vnus ex VII. primis Diaconis, martyrium ſubit ſub Traiano. 109.VI.

Parmenianus eligitur à Donatiſtis pſeudoepiſcopus Carthagin. in locum Donati. 368. II.

Scribit aduerſus Catholicos, ſed refellitur ab Optato. ibid. necnon ab Auguſtino, atq; etiam à Tyconio Donatiſta. ibid.IV.

Parricidarum pœna in Chriſtianos à Gentilibus vſurpata. 304.IX.

Eadem decreta à Conſtantio in adulteros. 339. III.

De Parochiarum diuiſione, quid ſtatuerit Dionyſius Papa. 270.II. Vide etiam Diœceſes.

Parthenij primicerij vxoris Decij Imp. martyrium. 254. VI.

Parthenius Lampſacenus Epiſcopus miraculis clariſſimus: templa Deorum demolitur ſub Cōſtantino Magno. 326.XV.

Partes vel Particulæ SS. Euchariſtiæ. 34. XVI. 57. XLIII. 58.XXIV.

Parthi: vide Perſæ.

Paſcha dicta Euchariſtia. 34.XVI.

Paſchata quinq; Chriſti, male à quibuſdam conſtituta. 32.II.

Paſcha vltimum, vbi & quo die celebrarit. 34. IX. X.

Quo tempore celebrari conſueſceret à Iudæis. ib. X.

Eius conuiuij, diuerſi eorumdem ritus. ibid.XI. XIII.XIV.

Paſchatis feſtum è Synagoga pie translatum ab Apoſtolis in Eccleſiam. 58.XXXIII. Celebrandum eſſe die Dominico, fuit eorumdem traditio. 159. I.

Eam decreto firmat Pius Papa, acceditq; diuinum ſuffragium. ibi.I.II.

Vt 14. luna celebraretur, tolerauit Ioannes Apoſtolus in Aſia. 159.II.

Eius diuerſitatis cauſa, venit Polycarpus Romā, & quid ei cum Aniceto Papa. 167.IV.

Iudaizans in eo Blaſtus, ſchiſma facit. 180. III.

Sub Victore Papa plurimis vbique celebratis Conciliis ſtatuitur, celebrandum eſſe vno eodemque die Dominico, & Aſianæ Eccleſiæ reluctantes, excommunicantur ab eodem Victore. 198.I.

Victoris decretum confirmatur in Concilio Arelatenſi Primo. 314.VIII. & Nicæno Magno. 325.XXIX. Vide etiam Quartadecimani.

Paſchatis diei quotannis ſignificandi, antiquus Eccleſiæ ritus. 325.XXX. 453.VII. 545.III. De vinctis eo die relaxandis, vide in Reus. De ſchiſmate Britannorum & Scotorum eius cauſa orto, Vide in Britanni & Scoti.

Ob Paſchatis diei contemptum, victus ab Alarico Romanus exercitus. 403.IX. Errores in ſupputatione dierum, diuinitus detecti. 417. VI. 573.III. Alius error ex edicto Iuſtiniani Imp. 445.III.

Dubium ortum ſub Leone Papa Primo. 453. VII.

Paſchalis Cereus. Vide Cereus.

Paſchalis Cycli conficiendi cura, à Nicæno Concilio data Epiſcopo Alexandrino. 325.XXX.

Cyclum ſuum centum annorum, à quo tempore inchoarit Theophilus Alexandr. 380. III.

Alium per Victorinum Aquitanum, curat conficiendum Hilarius Papa. 463.I. Alium 95. annorum conficit Dionyſ. Exiguus, in quo annos à Chriſti Incarnatione primus omnium numerare cœpit. 527.VIII.

Alium facit Victor Capuanus, ad confutandum illum Victorini. 545.III.

De Paſchali Computo, ſcripſit Caſſiodorus. 562. II.

Paſchales Epiſtolæ, quales eſſent, & quando, ac per quos euulgandæ. 325.XXX. 453.VII.

Paſchalis Papa creatur. 817.I. Suſcepta legatione ab Oriente de perſecutione Iconomachorum, mittit & ipſe Legatos ſuos ad eos damnandos, & Catholicos conſolandos. ibid. VI. & 818. I.

Coronat Lotharium Imp. 823. I. In ſuſpicionem cædis adductus, ſe purgat. ibidem. Moritur 824.I.

Paſchalis II. ordinatur inuitiſſimus, quamuis præcedentibus prophetiis. 1099.IX.

Guibertum Antipapam longe pellit, & tyrannos, ſeu perduelles Romanos domat. 1100. I. II.

Conſultus de Inueſtituris laicis ab Anglis, omnino proſcribit eas. 1100.VIII. 1101.II. In Concilio Rom. excommunicat Henricum Imp. eiuſque damnat hæreſim. 1102.I.

Fortis eius conſtantia in denegandis Regis Angliæ inueſtituris. 1103.I.

Quomodo de eis cum eo compoſuerit. 1107. II.

VVaſtallæ Concilium celebrat pro reformatione Eccleſiæ poſt obitum Henrici Imp. 1106. V.

Proficiſcitur in Gallias, inde Germaniæ conſulturus. ibid.VI. in fin.

Concilio Trecis celebrato, regreditur Romam. 1107.I.

Henricum Iuniorem honorifice ſuſcipiens, denegat coronam Imperij ei dare, niſi renuntiet Inueſtituris. 1111.I. Captiuus ab eo abducitur & poſt longum carcerem, & ingentia mala, tam ſui, quam reliqui Cleri, tandem flectitur ad dandum priuilegium de inueſtituris, & coronandum eum Imp. ibid.II.

Diſſidia à Catholicis ea de cauſa in eum orta, quod numquam induci potuerit ad damnandum Henricum; quamuis factum ſuum damnauerit, & Inueſtituras generaliter prohibuerit. ib.IV.V. 1112.II.III.IV. 1116.I.

In Concilio Rom. ſe abdicat, ſed non permittitur à Patribus. 1112.II.

Negat Henrico abſolutionem excommunicationis ab aliis inflictæ. 1117.II.

Excommunicat Burdinum Bracarenſem. ibid. III.

Moritur. 1118.I.

Paſchalis Antipapa. Vide Guido Cremenſis.

Paſchaſinus Lilybitanus Epiſc. legatus Apoſt. Sedis in Concil. Chalcedon. 451.XI. Conſulitur à Leone PP. de die Paſchatis. 453.VII.

Paſſalorincitæ hæretici, ſecta Montaniſtarum, vnde ita dicti. 173.X.

Paſſionis Domini certum tempus. 34. XLII. & ſeqq.

Inſtrumenta conſeruata ad poſteros. ibid.XLII.

Paſsiones, & Propaſsiones, in Chriſto quomodo fuerint. 563.I.

Paſtores, qui venerunt adorare natum Chriſtum, vbi habitarent, Annal. nu.VI.

Paſtor inſcriptus liber Hermæ, cuius apud antiquos fidei. 159.III.IV.

Paſtoris Titulus Romæ antiquiſſimus. ib.IV.

In Paſtores inſurgentes oues ſeuere puniuntur à Deo. 587.III. Vide Epiſcopi. De cura paſtorali liber S. Gregorij, qua occaſione ſcriptus, & quantæ dignitatis. 590.IX.

Paſtoris effigie Chriſtus olim repræſentari ſolitus. 57.XXXIV. 216.IV. 336. XVII. paſcit oues Spiridion etiam factus Epiſcopus. 325. XIII.

Paſtorales Epiſtolæ, quæ pro inſtructione darentur ab Epiſcopis. 142.VIII.

Paſtor & Iuſtus pueri Hiſp. inſigne ſubeunt martyrium ſub Diocl. 303.XI.

Patareni hæretici, qui & Albieſes. 1179.III. 1198. XII.

Pater. vide Filius. Non ſemper Deum fuiſſe Patrem, Arius docuit. 318.IX.

De Patris innati generationibus, quæ finxerint Baſilidiani. 120.VI.

Deum Patrem eſſe Ieſum Chriſtum, eumdemque crucifixum, &c. docuit Praxeas. 196. VI. Vide Patropaſsiani.

Pater Patrum, antiquiſſ. Titulus & Romani Pont. 165.IV.

Patrum antiquorum veſtigiis inſiſtendum vt non aberremus à fide. 256.V.

Eorum ſententiis coercendi hæretici. 383.VII.

Patiens Epiſc. Lugdunenſis multum prodeſt Eccleſiæ Gallicanæ, à Gothis afflictatæ. 475. VI.

Patriarchæ nomen, Iudæis, & Gentilibus vſitatum, feliciter in Eccleſiam tranſiit. 112.III.

Habuerunt quoque Montaniſtæ. 173.VIII.

Frequens reddita ea appellatio in Occidente, & vnde. 570.III.

Patriarchas veteris Legis, variis criminibus infamabant Manichæi. 277.X.

Patriarchis Iudæorum pendebatur ab omnibus vbique Iudæis, aurum decimarum ac primitiarū nomine, & quid de ea re ſtatuerint Imperatores. 399.XII.

Patriarchales Sedes Petri auctoritate quomodo inſtitutæ. 39.V.

Ita ſubiectæ Romanæ Sedi, vt vicem eius in ſuis prouinciis repræſentarent. 325.XXXIV.

De earumdem prærogatiua, epiſtola Anacleti Papæ. 112.III. & canones Conciliorum Rom. ſub Damaſo.382.IV. & ſub Gelaſio. 494.III.

Omnes ſemper fuerunt ſubiectæ Romanæ. 493. III.494.III.495.II.587.II.& vide Appellatio. Primatus.Romanus Pont.& ſub nominibus ſingularum.

Patriarchales quinque Eccleſiæ Romæ, & quale earum regimen. 1057.III.

Patriarchatus recentius erecti in Occidente, Aquileienſis,Foroiulienſis, Gradenſis, Venetus. Vide ſub ſingulis iis vocibus.

Patricius cœptam in Hibernia à Palladio, Gentilium conuerſionem abſoluit.429.III.in fin.431. XXV.

Fuit filius ſororis S. Martini, & Apoſtolatum accepit à Cæleſtino Papa. 431.XXV. Moritur anno ætatis. 132.491.VII.

Patricius auctor Patricianorum hæreticorum, quæ docuerit. 203.IV.

Patricij dignitas, omnium ſuprema à Conſtantino Magno inſtituta. 337.IX.

Patricius, Gothus filius Aſparis, Arianus doloſe creatur Cæſar à Leone Imp. 469.I. necatur ab eodem vna cum patre & fratre. 470.I.

Patrocli martyrium ſub Aureliano. 278.I.

Patroclus inuaſor Eccleſiæ Arelat. coercetur à Bonifacio Papa. 422.I.

Occiditur iuſſu Felicis Magiſtri militum. 426. V.

Patropaſsiani hæretici, qui Patrem æque paſſum dicerent. 196. VII. 260. V. Vide etiam in Trinitas.

Patrophilus Arij ſocius Scythophol. Epiſc. intereſt Concilio Nicæno.325.XI.fuit ſemper inter præcipuos Orthodoxorum perſecutores. 335.II 336. II.340.VI.356.IX. X.XI. abdicatur à Semiarianis in Concil. Seleucienſi. 359. XVIII. oſſa eius poſt mortem effodiuntur à gentilibus. 362. XXXIV.

Paula inſignis matrona Rom. diſcipula S. Hieronymi. 382. VIII. feliciſsima liberorum progenie, ac ſanctitate. ibidem. ſuaſione Hieronymi, peregrinatur Hieroſolymam. 385.IV.

Paulianiſtarum hæreticorum, à Paulo Samoſat. dictorum, baptiſmus reiectus à Concilio Nicæno.314.XII.Iique ea conditione à Patribus recepti, vt rebaptizarentur in forma Eccleſiæ Cathol. 325.XXXVIII.

Eorumdem conuentus penitus interdicti à Conſtantino Magno. 326.IV.

Pauliciani hæretici,qui & Manichæi, propagantur in Thracia.755.IV.810.I. Vide Manichæi.

Paulinianus, frater S. Hieronymi, quam inuitus paſſus ſit ordinari presbyter. 392.X.

Eius ordinationis cauſa, factæ ab Epiphanio in aliena diœceſi, magnæ ortæ diſſenſiones. ibidem. VIII.

Paulinus Antioch. Epiſcopus creatur. 319. X.

Moritur. 324.XXXII.

Paulinus alius, Antioch. Epiſcopus creatur à Lucifero Calaritano, cui parent Euſtathiani, non Meletiani. 362.XL.

Accuſatus Sabellianiſmi, purgatur coram Athanaſio. 363.XXI.

Ab eo abſtinet Valen. in communi aliorum Orthodox. expulſione, ob viri reuerentiam. 370. II.

Ei Damaſus Papa committit receptionem hæreticorum in Oriente. 373.I.

Conciliatur cum Meletio, in Concilio Antioch. 378.X.

Aduerſus eum fit tumultus Conſtantinopoli, occaſione ſubrogandi ſucceſſoris Meletio defuncto. 381.VII.

Petit Romam ea de cauſa, fauetur eí à Rom. Pont. 382.I.III.

Moritur. 389.X.

Paulinus creatur Eboracen. Epiſc.625.III. Conuertit Regem Eduinum. 626.IV. recepit pallium ab Honorio PP. 633.VIII.

Paulinus Aquileienſis, ob doctrinam charus Carolo Magno. 802.IV.

Celebrat Synodos de rebus Eccleſ. & aduerſus hæreſes. 791.II.802.III.

Moritur, & miraculis claret. 802.III.

Paulini Nolani Epiſcopi patria, dignitates, facultates, ſtudia, baptiſmus, presbyteratus, ac renunciatio ſæculi, vna cum vxore Theraſii. 394. XII. XIII.

Ex Hiſpania, & Gallia, Romam rediens, inuidiam patitur ob ingentes ei exhibitos honores. ib.XIV.

Secedit in agrum Nolanum, ad obſequium Felicis martyris; & vitam monaſticam agit, ipſaq; Theraſia ſeorſum. ibid.

Init conſuetudinem literarum cum S. Auguſtino, & viſitatur legatione Epiſcoporum Africanorum. 395.XIV.

Donatur à Ioanne Hieroſol. per Melaniam particula S. Crucis. 397.II.

Peregrinatur Romam ad Limina Apoſt. & honorifice excipitur ab Anaſtaſio Papa. 398. III.

An is ſcripſerit Vitam Ambroſii. 397.VIII. vel Martini 402.XV. Tentus à Gothis in direptione Nolæ per Alaricum nihil mali tunc pertulit. 410.IX.

Vicarium ſe dans VVandalis pro redemptione filij viduæ, ducitur in Africam, & demum remeat Nolam. 431.XXVII.

Moritur, viſitatus in morbo à Sanctis antea defunctis. ib.XXVI.

Eius elogia, & ſcripta. ibid.

Corpus transfertur Romam ab Ottone III. Imp. 1000.I.

Paulinus alius Conſularis, patria Vaſatenſis, auctor carminis Euchariſtici, ex ditiſsimo factus pauperrimus incurſionibus barbarorum. 412. VII.

Adhæſit Attalo tyranno, & Priſcillianiſtis hæreticis: ſed vtrumque crimen diluit. ibidem.

Paulinus Treuer. Epiſc. pellitur in exilium è Conciliab. Arelat. ob recuſatam ſubſcriptionem damnationis Athanaſii. 353. VIII. Moritur martyr ab Arianis. 356.XII.

Paulinus ſcriptor Vitæ S. Ambroſii, diuerſus à Nolano. 397.VIII.

Mittitur à Venerio Epiſc. Mediol. in Africam & rogatu S. Auguſtini, ſcribit Vitam S. Ambroſii. 401.III.

Primus omnium publice aduerſus Pelagianam hæreſim diſputat Carthagine contra Cæleſtium. ibid. & 412.IV.

Paulinus alius Vitam S. Martini ſcripſit carmine heroico in gratiarum actionem receptæ ab eo ſanitatis. 402.XV.

Paulitæ hæretici ſectatores Pauli Acephali. 535. XIV.

Paulus, dictus antea Saulus, necem Stephani procurat, & contra Stephanus conuerſionem eius impetrat. 34.LXXXIX. Perſequitur interim Eccleſiam. 35.II.

Conuertitur ad Dominum, & baptizatur Damaſci. ibid.

Quo Domini anno id contigerit, & qua ipſius ætate. III.IV.V.

Patriaq; eius. VI.

Viſio quando contigerit. VII.

Vnde, & quando dici cœperit Paulus. VIII.

Peregrinatur in Arabiam. 36.I.

Damaſci quæſitus ad mortem, in ſporta per murum demittitur. 38.IV.

Proficiſcitur Hieroſolymam, ad videndum Petrum Apoſtolorum Principem. ibid.

Eius nomine conficta ab hæreticis multa acta, & ſcripta. 44.XXIV.XXV. Initiatur Apoſtolatu, vna cum Barnaba. 44.XXXII.

Abortiuum cur ipſe ſe nominet. ibid. Rapitur ad tertium cælum. ibidem. XXXVII. Peregrinationes eius cum Barnaba. 46.III. IV. 47.I. 48.I. 49.I. De rebus eius geſtis cum S. Thecla. 47.II. III.

Mittitur cum Barnaba Hieroſolymam, ad conſultandum de Legalibus, & intereſt Concilio ibi celebrato. 51.III.

Iiſdem ibi concreditur Apoſtolatus Gentium; & quomodo id intelligendum. ibidem. VI.

Qua de cauſa reſtiterit Petro; & quomodo id accipiendum. VII. & ſeqq.

Diſſentit à Barnaba, ſed abſq; læſione charitatis. XII.

Peregrinatur in diuerſas prouincias. ibi. XV. & annis ſeqq.

Timotheum cur circumciderit, & Titum circumcidere noluerit. 51.XVI.

Athenis quid cum Areopagitis egerit. 52.I. & ſeqq.

Operatur arte ſcenofactoria, & qua ratione eam didiciſſet. ibid.V.

Obligatus voto Nazaræorum, tondet caput, & alia eius ritus explet. 53.V. 58.XLIX.

Quomodo pugnauerit cum beſtiis. 55.I.

Sudaria, & Semicinctia, ab eius corpore vim accipiunt pellendi morbos, & dæmonia. 55. II.

Fuit ſemper cælebs. 57.XIX.XX.

Fuit etiam abſtemius. 58.XLIX.

Profundum maris, in quo fuit die ac nocte, quid intelligendum. 58.XVIII.

Quoſnam vocet cognatos ſuos. ibidem. XXII.

Raptus Hieroſolymis à Iudæis, & à Tribuno flagellandus, periculo eripitur, clamans ſe ciuem Rom. 58.LIX.

Cauſam agit in magno Concilio Sanhedrin. LX.

Perducitur Cæſaream, & auditur coram Felice Præſide, & poſtea à Feſto: ac Cæſarem appellans, ad eum perducendus, traditur Centurioni. LXI. LXII.

Quæ miracula in inſula Melita ediderit. LXIII.

Romam accedés, obuios habet Chriſtianos Rom. 59.I.

Cauſam agit coram Nerone; & nonnullos ex ex eius familia conuertit. ibid.II.

Poſt biennium liber abire permiſſus, proficiſcitur in Hiſpaniam, ac redit in Orientem. 61.I.

In prædicatione, & ſcriptione, qualis. 57. III.

De eius epiſtolis, vide in Epiſtolæ. Redit rurſum Romam, vna cum Petro. 68.I.

Conijcitur cum eo in carcerem à Nerone, ob cauſam Simonis magi, & conuerſam ad fidem Neronis pellicem. ibid.VIII.IX.

Multa, quæ ei cum Petro fuere communia in carcere & paſsione, &c. Vide in Petrus.

in decollatione lac cum ſanguine emittit, & è trino capitis ſaltu tres fonticuli erumpunt. 69. V.
Corpus ſepelitur à Lucina Senatoria femina.ib. Effigies,& ſtatuta. ibid. VI. Apparet S. Ambroſio, in anguſtiis conſtituto ab Imperatrice Ariana, confortans eum. 387. II.
Viſus eſt ſæpe docere Chryſoſtomum. 407. VI. Vide etiam Apparitio.
Paulus Anachoretarum princeps, in perſecutione Deciana ſecedit in eremum, & diuinitus paſcitur miniſterio corui. 253. XVI.
Viſitatur ab Antonio Cœnobitarum principe, & in eorum congreſſu multa mirabilia contingunt. 343. I.
Probat fidem Athanaſii. ibid. II.
Migrat in cælum, anno ætatis 113. & ab Antonio ſepelitur miniſterio leonum, ritu Chriſtiano. ibid. I.
Paulus Conſtantinopol. Epiſcopus eligitur ab Orthodoxis, ſed mox pellitur à Conſtantio Imp. 340. V.
Poſt obitum Euſebij intruſi, reuocatus à Catholicis, iterum pellitur à Conſtantio: & petens Romam, à Iulio Papa reſtitui iubetur. 342. VII. VIII. Vtrum interfuerit Concil. Sardic. 347. VIII. Reſtituitur opera Conſtantis Aug. 348. III. Iterum eijcitur à Conſtantio, & in exilio ſtrangulatur. 351. XI.
Corpus refertur Conſtantinopolim ſub Theodoſio Magno. ibid.
Paulus alius eiuſdem ciuitatis Epiſc. hæreticus Monothelita. 642. I.
Monetur à Theodoro Papa, & vniuerſa Eccleſia Afric. 646. I. II.
Auctor eſt Conſtanti Imp. promulgandi Typum. 648. I.
Excommunicatur à Theodoro Papa. ibidem. II.
Graſſatur in Apocriſiarios Apoſtol. & in cæteros Orthodoxos. ibid. III.
Moritur in peccatis ſuis. 651.
Damnatur in VI. Synodo. 681. II.
Paulus alius, ex laico fit Conſtantinop. Epiſc. 684. V.
Moritur. 691. III.
Paulus item alius creatur Epiſc. Conſt. 780. II. Abdicat ſe, & monaſterium ingreſſus ſancte quieſcit. 784. I.
Paulus Antiochenus Epiſc. eligitur. 519. VI. Ob vitam flagitioſam odio habitus, ſe abdicat & moritur. 521. III.
Paulus in Latro, miræ ſanctitatis Anachoreta. 944. III.
Paulus Diaconus, vtrum ſit auctor hiſtoriæ Miſcellæ. 408. I.
Suorum Longobardorum hiſtoriam texens, nimium eis fauit. 573. II.
Eius fœdus error in hiſtoria de Tribus Capit. 586. II.
Captiuus abducitur in Gallias à Carolo Magno vna cum Deſiderio Longobard. Rege. 774. V.
Relegatur in inſulam, indeque Beneuentum aufugiens, tandem fit monachus Caſſinenſis, ibique in pace quieſcit. ibid. Eius ſcripta quæ, & qualia. ibid.
Paulus Proconſul conuertitur ad fidem à Paulo & Barnaba. 44. III. Ab eo dictus ex Saulo Paulus Apoſtolus. 35. VIII.
Paulus Neocæſar Euphrateſiæ Epiſcopus, inſignis Confeſſor in perſecutione Licinij. 316. IV. Intereſt Concilio Nicæno. 325. X.
Paulus Rom. Pont. creatur. 757. I.
Laborat vt Copronymum Imp. reducat ab hæreſi. ibid. II.
Sanctorum corpora è Cœmeteriis intra Vrbem transfert. 758. I.
Pipini Francorum Regis auxilio vtitur aduerſus Græcos & Longobardos. 767. I.
Moritur. ibid.
Paulus Emeſenus Epiſc. fautor Neſtorij in Concilio Epheſ. 431. XI. XIX. reconciliatur Cyrillo & damnat Neſtorium. 432. V.
Paulus Samoſat. quando creatus Epiſcop. Antioch. 262. IV. 265. II. In quo cum Sabellio ſenſerit, vel diſſenſerit. 265. II. Eius impia dogmata. ibi. Damnatur in Concilio Antioch. ſed mitius tunc cum illo agitur, & quare. 266. II. In alio eiuſdem ciuitatis Concilio, diſputatione confunditur à Malchione presbytero, damnatur à Patribus, & ſede pellitur. 272. I.
Eiuſdem ſcelera, & impietas deſcribuntur. ibid.
Recurrens ad Aurelianum Imp. eiuſdem iuſſu pellitur è domo Epiſcopali, ibidem. III. Primus omnium viam aperuit appellandi ab Epiſcopis ad Imperatorem. ibidem. & 313. IX. De Paulianiſtis ab eo dictis hæreticis, vide ſupra in Paulianiſtæ.
Paupertatis voluntariæ formam vnde ſumpſerint Religioſi. 34. LXXVI. Eam affectabant Manichæi, qui in ſuis Auditoribus erant ditiſſimi. 277. X.
Pauperum locus olim in Eccl. 57. XXXVII. Iis haud permiſſum in eas intrare, ad mendicandam eleemoſynam. ibid.
Pauperum inopiæ quomodo prouiderit Conſtantinus. 315. III.
Aliquid eis dandum eſſe, negabant Maſſaliani, ſed ſibi, qui vere pauperes ſpiritu eſſent. 361. IX.
Eis ſufficientia alimenta à ſingulis ciuitatibus dari, nec permitti alio vagari, ſtatutum in Conciliis Turon. II. & Lugdun. II. 587. IV.
Eorum maledictiones timendæ. 605. IV.
Pauperes liberi homines Romæ pulſi in magna penuria ſub Valentiniano Secundo contra quam factum olim fuerat ſub Auguſto. 383. XI.
Eorum oppreſſores ſeuere puniti à Iuſtino Iuniori Imp. 568. II.
De Pauperibus Chriſtianis contemptim habitis, ſcita exprobratio facta Carolo Magno à Rege Gentili. 782. II. Vide etiam Mendicantes & Eleemoſynæ.
Eis etiam olim tributum impoſitum & quale. 330. VII. 491. III. Iis debita quarta pars bonorum & oblationum Eccleſ. 324. XXX. 475. IX. 494. IV.
ob Pauperes contemptos Eccleſia malis atteritur. 494. IV.
Pax tecum, reſponderi olim ſolitum Lectoribus, dum in Eccleſia legerent Epiſtolas Pauli. 60. XXII. in fin.
Ea formula, ſymbolum Catholicæ communionis. ibidem
Pacis ſalutatio, in vſu apud Hebræos, & primos Chriſtianos. 45. VIII. IX.
Pacis Æternæ templum, Romæ quando conſtructum, & quando collapſum. Annalium V. 77. I. 193. III.
Pazzinacarum populorum conuerſio ad fidem. 1049. VIII.
Peccata dimittendi & retinendi poteſtatem, Dominus Apoſtolis ſuis tradit, quæ propagata eſt ad ſucceſſores. 34. LVII.
Peccatorum confeſſio. Vide Confeſſio. Pœnitentia.
Peccata tantummodo inuoluntaria, quæ per ignorantiam committuntur, dimitti à Deo, dicebant Baſilidiani. 120. IX
Eorum pœnas non eſſe alias, niſi tranſcorporationem animarum, iidem aſſeruerunt. ibid.
Peccata apud Carpocratianos, non ſolum non vetita, ſed & imperata. 120. XII.
Nonniſi per ea ſalutem acquiri poſſe, dicebant Caiani. 145. VIII.
Eſſe quoque præmio digna, Antitactæ effutierunt. 120. XVIII.
Idemque de libidinibus, aſſeruerunt plurimi alij. ibid. Vide Libidines.
Peccatorum nullam eſſe differentiam, docuit Nouatianus. 254. XIV.
Ea dimitti ſola confeſſione, abſque pœnitentia, aſſeruit Audæus. 341. XII.
Non ſacramentis, ſed oratione laxari, docuerunt Maſſaliani. 361. IX.
Eorum remiſſionem negarunt Nouatiani. 254. XIV.
Quæcumque grauiſſima perſeueranter commiſſa, nihil obeſſe Fidelibus, dixerunt Eunomiani. 360. VII.
Nullum eſſe in quibuſcumque libidinibus, Aetius aſſeruit. 356. XVII. & Eunomius. 360. VII.
Eſſe ex natura, Manichæi, & Apollinariſtæ. 373. II.
Peccato Eccleſiam aboleri, fuit hæreſis Donatiſtarum. 321. IV. & Apoſtolicorum. 1147. XII.
Peccare ſe non poſſe, ne cogitatione quidem, vel ignorantia, cum ad perfectionem perueniſſent, docuerunt Maſſaliani. 361. X.
Peccati omnem radicem, ac fomitem, poſſe in homine penitus conuelli per ſolum Liberum arbitrium, aſſeruit Pelagius. 411. VIII. IX. 415. IV. V.
Sine peccato fuiſſe homines ante Chriſti aduentum, idem dixit. 415. IV. Itemque, Peccatum Adæ, ipſum ſolum læſiſſe, non genus humanum, itemque, Peccati pœnam, non fuiſſe mortem. ibid.
Peccatum Originale remanere poſt baptiſmum, ſed oratione euelli, dixerunt Maſſaliani. 361. IX.
Ipſum vero, ac peccati traducem negauit Pelagius. 411. IX. 412. IV. 415. IV. & ante eum Ruffinus. 410. XII.
Pectoris tunſiones in oratione, probatæ in Script. 58. XLIV.
Pedes vngere (quod iterum fecit erga Chriſtum Maria Magdal.) quibus vſitatum. 34. V.
Pedes Apoſtolorum lauit Chriſtus in vltima cœna. ibid. XI.
Pedum lotiones in conuiuiis. ibid.
Pedum Domini veſtigia, in valle Cedron lapides retinuerunt impreſſa. 34. XX. eademque mirabiliter remanſerunt in loco vnde ad cœlos aſcendit. ibid. LXIV.
Pedibus nudis incedere ſoliti plerique antiqui Chriſtiani. 57. XXVIII.
Idem actitabant ex vana ſuperſtitione Helceſaitæ hæretici. 105. II.
Pedum oſculatio, aliaque obſequia, Romanis Pontiff. exhibita à Regibus & Impp. Vide in Obſequia, & Strator. Debita etiam ab Archiepiſcopis. 1071. III.
Pelagia Antioch. virgo, cum matre & ſororibus, laudabiliter manus ſibi inferunt pro conſeruatione pudicitiæ. 309. IX. Fuit diſcipula Luciani martyris. 311. III.
Pelagia alia virgo, in candente æreo boue martyriũ conſummat ſub Maximiano. 305. II.
Pelagia meretrix famoſiſ. antea dicta Margarita, conuerſa à Nonno Epiſcopo. 229. II. 451. XXVI.

Pelagius Laodicenus Epiſcopus, olim vxoratus, prima nocte nuptiarum perſuaſit continentiam coniugi. 370.V.
Pellitur à Valente ob fidem Catholicam. ibid.
Pelagius Patricius, poëta inſignis, & hiſtoricus, iniuſte occiditur à Zenone Imp. ob nefandorum ipſius facinorum liberam reprehenſionem. 490. III.
Pelagius hæreſiarcha innoteſcit in Oriente. 405. II.
Fuit oriundus ex Scotia, & monachus voluptuoſus. 410.XII.
Ex quibus fontibus ſuas hauſerit hæreſes. ibid. & 411. VIII.
Confutantur à SS. Hieronymo & Auguſtino, dum nondum ipſe aperte eas promulgaret, ſed claniculo quæſtionum velamentis obtruderet. 411. VIII. IX.
Quænam eſſent eius dogmata. ibid. & 413. IV. 415. IV. V.
Eius hæreſis primo damnata Romæ in Iouiniano. 412. V.
Poſtea Carthagine in Cæleſtio. ibid. IV. *Clandeſtina propinans venena Demetriadi virgini, confutatur à plurimis ſanctiſſ. viris.* 413. IV.
In Concilio Dioſpolit. damnat ſuas hæreſes, ſed doloſe ne ipſe damnaretur. 415. III.
Eaſdem poſtea prædicare non ceſſauit ibi. VI.
Quænam eæ eſſent. ibid. IV. V. VI.
Confutantur à SS. Hieronymo & Auguſtino. ib. & 416. II.
Damnatur ipſe, vna cum Cæleſtio in Conciliis Carthag & Mileuit. 416. I.
Calumniatus eſt Innocentium Papam ſecum ſentire. ibid.
Doloſe conatur apud illum ſe purgare de hæreſi. 417. I.
Quam caute ſuſceptus fuerit à Zoſimo Innocentij ſucceſſore. ibid. III.
Iterum damnatur in alio Concilio Carthag. moxque à Zoſimo Papa decreto vniuerſali; demumq; proſcribitur, vna cum ſuis, ab Honorio Imp. 418. I. II.
Pelagiani vbique damnati, ad calumnias ſe conuertunt, & Catholicos Antiſtites præuaricationis accuſant. 418. III. *Inſiliunt in Catholicos.* ibid.
Eorum hæreſis ſæpe damnata, reſtituitur in Conciliab. Epheſ. ſub Ioanne Antioch. & Neſtorio. 431. XII. *ſed mox iterum damnatur à Synodo Oecumenica, eiuſq; fautores à populo pelluntur Epheſo.* ibid. XV.
Supponit ſcripta nomine Sixti Papæ Tertij. 440. II.
Exciduntur à Leone Papa & Proſpero Aquit. 444. II.
Pelagius Rom. Eccleſiæ diaconus mittitur legatus cum alijs, in Orientem. 535. VII. *agit Apocriſiarium Apoſtolicæ Sedis Conſtantinopoli.* 536. XI. in fin.
In Conuentu Gazenſi in Palæſt. vna cum aliis Epiſcopis iudicibus, deponit Paulum Alexandr. 537. III.
Auctor eſt Conſtantinopoli damnationis Origenis, eiuſque errorum. 538. VI.
Eius cum Theodoro Cæſar. ſimultatis occaſione, orta controuerſia de Tribus Capitulis Synodi Chalcedon. ibidem. VII. *Redit Romam.* 546. II.
Vrbem à Totila captam, à cæde ciuium & violatione feminarum præſeruat. 547. II.
Miſſus à Totila ad Iuſtinianum Imp. pro pace, nihil agit. ibid.
Creatur Rom. Pont. 555. II.
Accuſatus de morte procurata Vigilij Papæ, publice ſe purgat. ibid.
Agit aduerſus ſchiſmaticos defenſores Trium Capitul. indeq; in ſuſpicionem ductus deſertionis fidei, monetur à Rege Francorum, & abunde ſatisfacit. 556. I. II.
Moritur. 559. I. *Eius nomine ſuppoſita epiſtola.* ibid.
Pelagius II. creatur. 577. I. *Agit ſcriptis per Gregorium diaconum, poſtea Papam, aduerſus ſchiſmaticos Trium Capit.* 584. IV.
Et cum ſcripta non proficerent, Exarchum Italiæ mouet contra eoſdem. 586. II.
Moritur ex peſtilentia. 590. I.
Pelagius Aſturicenſis creatur Rex aduerſus Saracenos Hiſpaniam occupantes, quos & ingenti vincit prælio, ope Dei genitricis. 718. III.
Pelagius puer 13. annorum, inſigne ſubit in Hiſpania ſub Saracenis, caſtitatis & fidei martyrium. 925. I.
Pellices à ſe poſt mortem reijcit S. Lambertus, qui vehementi odio eas viuens inſectatus eſt. 698. I.
Peloſiotæ ſiue Piloſiotæ dicti Catholici ab Origeniſtis, & quare. 393. II. 400. IX.
Pentadia femina Conſularis, ad Eccleſiam confugit poſt mortem mariti. 398. XX. *Diaconiſſa Eccleſiæ Conſtantinop. facta, dira patitur ob communicationem cum Chryſoſtomo exule.* 404. X.
Pentecoſtes feſtum è Synagoga translatum ab Apoſtolis in Eccleſiam, & qua ratione. 58. XXXIII.
Penula, quod genus veſtis apud Romanos. 59. III.
Eſt etiam veſtis ſacra, quæ alio nomine dicitur Planeta. ibid.
Paulus ad Timotheum, intellexit Volumen Legis. ibid.
Pepuziani hæretici, ſecta Montaniſtarum, vnde ſic dicti, & quæ docerent. 173. XI.
Peregrinatio frequens Seleuciam, ad ſepulchrum S. Theclæ protomartyris. 37. V. 372. XII.
Romam, ad Memorias Apoſtolorum Petri & Pauli, dicta ad Limina Apoſtolorum. 69. IX. 229. II. 269. I. 270. IV. 398. III. 449. XVI. 663. I. 719. III. 717. V. 726. XI. & alibi ſæpiſſime.
Eaq; annue vndiq; fieri ſolita. 1081. IV.
Hieroſolymam, ad loca Sancta. 199. III. 318. V. 353. IX. 386. IX. 399. VIII. 401. VII. 418. IV. 438. IV. 491. V. 1002. V. 1009. III. & alibi ſæpiſſime.
Celeberrima inſtituta à quibuſdam Antiſtitibus cum ſeptem millibus virorum, ſed imprudentia oſtenſionis diuitiarum ſuarum haud adeo felix. 1064. V. *In Africam ad tumulum S. Cypriani.* 399. VIII.
Peregrinationis Hieroſolymit. ſolutionis antiquus ritus. 1191. V. *Vide etiam Terra Sancta.*
Agaunum in Gallia, ad memoriam martyrum Thebæorum. 297. II.
Theſſalonicam, ad ſepulchrum Demetrij, ex Proconſule facti martyris. 304. XI. 1034. VI.
Edeſſam, ad Eccleſiam S. Thomæ Apoſtoli. 371. VIII.
Iidemque in Indiam, ad ſepulchrum eiuſdem Apoſt. 883. II.
Ad Anaunenſes martyres. 400. I. in fin. *Ad memoriam S. Sergij martyris in Araphas.* 471. II.
In montem Garganum, ad memoriam S. Michaelis Archangeli. 493. V. 996. II. 1000. I. 1049. III.
Turonos, ad ſepulchrum S. Martini. 813. VI. 996. VI. *Cluniacum.* 1013. II.
Compoſtellam, ad ſepulchrum S. Iacobi. 816. III. 1123. I.
Ad corpus S. Antonij, in prouinciam Viennenſem. 1120. I.
Sueſsionem ad memoriam B. Virginis, & c. 1167. V.
Cantuariam, ad ſepulchrum S. Thomæ, eius ciuitatis Epiſcopi & martyris. 1174. I. 1179. VI.
Ad S. Benedictum & alios Sanctos, de quibus ſub propriis eorum nominibus.
Mahometanorum, ad ſepulchrum ſui pſeudoprophetæ, frequentiſſima quamuis periculoſiſſima. 630. III.
Peregrinationes primus damnauit Vigilantius hæreſiarcha. 386. X. in f.
De ijs locus Gregorij Nicæni vindicatur à calumniis Nouatorum. ibid.
Abuſus earum aufertur in Concilio Cabillonenſi ſub Carolo Magno. 813. VI. *Prohibitæ Epiſcopis abſque Summi Pont. licentia.* 1198. XIII.
Peregrinorum fidem probandi, antiquus vſus. 517. V.
Erga illos effuſa primorum Chriſtianorum liberalitas. 75. V. VI.
Peregrina communicatio, qualis, & quibus impertiretur. 400. XI.
Peregrini ſic dicti philoſophi, inſignis ſtropha in ſimulanda fide Chriſt. ad corradendas pecunias: & quis tandem dignus homine finis. 75. V.
Peregrinorum ſecuritati prouidet Pipinus Franc. Rex. 756. II.
Perennis PP. ſub Commodo Imp ſumma potentia, crudelitas in Chriſtianos, & miſerandus caſus. 189. IV.
Perfectionem hominis, in rerum diuinarum cognitione, non in operatione virtutum, conſtituit Aetius. 356. XVII. *Ad perfectionem poſſe humana virtute perueniri, dixerunt Maſſaliani.* 361. X.
Ad eius culmen ſtatim euehere poſſe homines, iactabat Euagrius Ponticus. 388. XIV.
Perfectos ſe vocabant Marcitæ, cum tamen impuriſsimi eſſent. 175. VII.
Periarchon Origenis, grauiſsimis refertiſsimum erroribus. 232. II.
Ruffinus illud à ſe perperam translatum, Romã defert, & multos eo corrumpit. 397. IV.
Hieronymus fideliter vertit, & errores aperit. 399. VI.
Damnatur ab Anaſtaſio Papa & frequentibus per Orbem Synodis vna cum ipſius auctore Origene. 400. V. 402. V. *Ex eo plurimi alij orti errores.* 414. V. *Vide Origenes & Origeniſtæ.*
Periurus Rex Lotharius, diuinitus punitur cum ſuis. 868. IV. *Itemque alius periurus Anglus.* 924. IV.
Periurij vltor S. Antonius Magnus, igne ſacro percutiens eius criminis reos. 1089. VII. *Vide etiam Iurare.*
Perpetuæ, diſcipulæ Apoſtolorum, diligentia in ſepeliendis martyribus. 69. XVII.
Perpetuæ, vna cum Felicitate inſigne martyrium in Africa, ſub Seuero Imp. 205. V. *Viſio ſcalæ paradiſi, ei ante oblatæ.* ibid. *Mente extra ſe diuinitus rapta, non ſenſit vaccæ impetum, quo vitam perdidit.* ibid.
Perſæ & Parthi vna confuſi ab antiquis ſcriptoribus, & quare. 108. II.
Perſæ à Traiano domantur. 108. II. *Ingenti numero ab Alexandro Imp. ſuperantur: tuncque primum viſi Perſæ ſerui apud Romanos, mox ab* eorum

eorum Rege redimuntur. 236.II.
Vincuntur frequentibus prælijs à Gordiano. 244.II.& à Galerio Maximiano; triumphantque de ijs Diocletianus & Maximianus Herculius. 301.I. Vincunt Iulianum Apoſt. 363. XII.
Quam amplis conditionibus fœdus cum Iouiano inierint. ib.XVIII.
Petunt pacem à Theodoſio Magno. 318.I.
Perſarum Epiſc. intereſt Mag. Concil. Nicæno. 325. X. Eorum Eccleſia ſubiecta Antiochenæ. 343. IV.
Chriſtiani perſecutionem patiuntur à Sapore ipſorum Rege. 343.III.IV.
Eccleſia propagatur ſub Iſdegerde. 408. II.
Perſecutionem patitur ab eodem Iſdegerde, ſeu Vararane. 420.III.
Pro eorum defenſione, bellum ſuſcipit, feliciterq; conficit Theodoſius Iunior Imp. ibid. Vide etiam Sapores. Iſdegerdes. Coſrhoes. & ſub alijs nominibus Regum Perſarum.
Perſarum ſapientiſſimi accedunt Mediolanum, exploratum ſapientiam S. Ambroſii, indeq; petunt Romam, ad cognoſcendam potentiam Anicij Probi. 390.IV.
Perſarum regnū penitus collapſum poſtquam præſumpſerunt captiuam abducere S. Crucem Domini, transfertur ad Arabes. 622.II. 628.II 639.V. Vide etiam Coſrohes.
Perſea arbor, Ægyptiis ſacra, Chriſtum adorat, & vim pellendi morbos accipit. 1.X.
Perſecutio ingens in Eccleſiam excitata à Iudæis, poſt necem S. Stephani protomartyris. 35. I. II.
Ab Agrippa Rege in Apoſtolos. 44.I.V.VII.
Diriſſima Neronis Imp. quæ prima numerata eſt Perſecutionum Gentilium. 66.I.& ſeqq. 67. XVII. Secunda Domitiani. 93. II. Tertia, Traiani, quibus prætextibus inita, & qualis fuerit. 100.II.III. 104.II. Ceſſare iubetur, quod pares non eſſent magiſtratus Chriſtianis occidendis. 118.I. Quarta Hadriani. 120.II Quinta, Marci Aurelij. 164.II.
Sedatur poſt victoriam Marcomannicam. 176. II. Rurſum acrius ſæuit ex popularibus tumultibus. 179.I. Sexta, ab alijs Quinta dicta, Seueri, poſt longam pacem admodum Chriſtianos perturbat. 204.I. Septima, dicta Sexta, Maximini Thracis, in ſolos Præſules & clericos. 237. III. Octaua, dicta Septima, omnium præteritarum crudeliſſima, Decij. 253.IV.
Fuit neceſſaria ad corrigendos deprauatos longa pace Chriſtianorum mores. ibid.
Dicta eſt etiam Valeriani, & quare. ibid. XVI. XXII. Itemque Galli & Voluſiani. 255.V.VIII. Vide ſub nominibus illorum Impp. quieſcit ſub Gallieno. 262.III. renouatur à Claudio Iun. 270. IV. Aureliani Octaua, ſiue Nona dicta. 273.II. Numeriani. 283.VI.
Crudeliſſima à Diocletiano & Maximiano excitata Romæ, quæ inde propagata eſt in vniuerſum orbem. 286.II.IV. 301.II.& ſeqq.
Eius acerbitas. 302. IV. 303. VII.XIV.
Perſeuerauit nomine Diocletiani, etiam poſt eius abdicationem. 304.IX. Citius quieſcit in Occidente. 306.IX.
Renouatur acrius à Maximino Galerio in Oriente. 307.V.
Quieſcit omnino anno decimo eius inchoata, & qua occaſione. 311.V.
Ab eodem Maximino iterum reſtituitur, ſed nō proceſſit ad ſanguinem. 311.VI.
Cito quieſcit, ob clades in Gentiles illatas. 312.I.
Rurſum à Licinio acerbiſſima renouatur. 316. II.& ſeqq. Vide in Licinius. Iuliani Apoſtatæ, qualis fuerit. 362.V.LVI.
Perſecutiones Eccleſiæ ab Imperatoribus Gentilibus, quot fuerint numero. 316.VI.
Perſecutores male perierunt. 237.I. 253.XIV. 254. VI. 257.IV. 262. II. III. 273. II. 278. II. 302. XVIII. 303.IX. 304.II. 307.IV. 308.I. 311.V. 314.II. & vide ſub nominibus Principum, qui eas indixerunt. Adde etiam Martyrium & Vltio diuina. Et de Perſecutionibus Perſarum, Gothorum, VVandalorum, Saracenorum, itemq; Arianorum, Donatiſtarum, Iconomachorum, aliorumq; ſiue Gentilium, ſiue hæreticorum; ſed & paſſiones ſingularum Eccleſiarum, de ijs omnibus, vide ſub proprijs nominibus.
Perſecutores hæretici Catholicorum, male pereunt. 351.XI. 378.VI. 477.I. 484.IX.XI. 507.I. 518. I. 522.II. 775.I. 780.III. &c.
Perſecutionis tempore, licite fugam capi, & martyrium redimi. 205.IV. Vide Fuga & Martyriū. Vltio diuina.
Perſecutiones Eccleſiæ Rom. à tyrannis Vrbis, & Impp. Germanis, vide in Rom. Eccl. & ſub proprijs nominibus Imperatorum.
Perſecutionum occaſione factæ populorum conuerſiones. 327.V.
Perſonam vnam Trinitatis, aſſeruerunt nonnulli ex Simonis magi diſcipulis. 120.V. Pariterque Perſonarum diſtinctionem negarunt, Noetius. 260. VI. Sabellius. ibidem. & 263.IV. Paulus Samoſatenus. 265. II. Photinus. 357.II. Eas quoque confudit Apollinaris. 373.III. Vide etiam Trinitas.
Perſonas tres in Trinitate eſſe tres ſubſtantias, quomodo Græci & Latini olim dicerent. 362. XLI.I.
De Perſonis quid item aſſereret Gilibertus Porretanus, & quid definitum fuerit. 1147.V. 1148.V.
Perſonas duas in Chriſto conſtituit Paulus Samoſat. 265.III. Neſtorius, & alij. 428.VIII. 435. II.
Perſonarum ſucceſſione vſi antiqui Patres, ad debellandos emergentes hæreticos. 146.X.
Pertinax creatur Imperator, ſed tribus poſt menſibus à militibus occiditur, quod deprauatos eorum mores corrigeret. 195.I. Refertur inter diuos à Seuero. ibid.II. Chreſtologus dictus, & quare. 314.VI.
Peſcennius Niger dux exercitus in Syria, deficiens à Didio Iuliano, arripit Imperium. 195. II. Occiditur à Seuero. 197.I.
Peſtilentia grauiſſ. in Oriente exorta, totum complet orbem ſub Veris Imperat. in vltionem effuſi ſanguinis Chriſtiani. 170.I.
Romæ ſub Commodo ob necatum Apollonium Senatorem Chriſti. 189.IV. Alia orta ſub Gallo & Voluſ. vniuerſum depaſcitur Imperium per decennium, immiſſa in vltionem ſcelerum Gentilium. 255. VI. Eadem per dæmonem immittitur in Neocæſarienſes, magno illorum bono. alia ſub Gallieno & Chriſtiano. in ea officia. 263.II. ibid.
Sæuiſſima in Oriente, ſub Marciano Imp. 454. VII. In Africa, in vindictam perſecutionis VVandalorum Arianorum in Catholicos. 484. IX. Sub Iuſtiniano immiſſa per Angelos malos, quæ per 52. annos totum depaſta eſt orbem. 544. III.
Alia, Inguinaria dicta, pauendiſſima, ex Liguria orta. 565.V.
Aliaq; item Inguinaria Romæ cœlitus immiſſa ex ira diuina. 590.I.
Alia item Romæ & in Italia, quæ viſi ſunt Angeli, & bonus & malus, eam immittere. 680. VII.
Ea ceſſat cultu S. Sebaſtiani martyris. ibid.
Alia horrenda, Bubonis dicta, & prodigioſa. 746.I.
Faucium dicta Romæ, ſub Benedicto PP. Tertio. 856.I.
Alia ingens per vniuerſum orbem ſub Henrico I. Imp. 1007.II.
Sæuiſſima diuinitus immittitur in exercitum Friderici Imp. ſchiſmatici, obſidentis Vrbem Romam. 1167.II.
Peſtis tempore, qualiter ſe gerere debeant Epiſcopi. 599.V.
Peſtis Turcarum infidelium curata ſigno Crucis. 591.I.
Petra, vide Lapis.
Petra idem quod Petrus, & qua ratione dictus ſit Petrus à Patribus, Petra fidei. 31. X. 33. VI.
Petritæ hæretici, à Petro Acephalorum ſectatore. 535.XIV.
Petronax Brixianus, hortatu Gregorij Papæ II. reſtaurat monaſterium Caſſinenſe. 716. II.
Petronilla, an vere filia Petri Apoſtoli. 69.XII.
Virgo permanſit vſq; ad obitum. ibid.
Petrus Apoſtolus vocatur à Chriſto, & mutatur ei nomen. 31.X.
Petri vox quid ſignificet, & cur ſic appellatus. ibid. Vide etiam in Cephas.
Baptizatur ſolus à Chriſto, & ipſe alios baptizat. ibid.XVII.
Non fuiſſe baptizatum, quidam hæreticus Nouatianus aſſeruit. 254.XIV.
Eius primatus deſignatur in piſcatione. 31.XXIV. 34.LIX.
Primus Apoſtolorum conſtituitur à Domino. 32.III.
Ambulans ſuper aquas titubat, & eripitur à Domino ſubmerſioni. 33.III.
Inſignis eius confeſſio de carnis Chriſti manducatione. 33.XIV. aliaque de eiuſdem diuinitate, vnde & principatum Eccleſiæ adipiſcitur. 33.V. VI.
Quomodo ſit fundamentum Eccleſiæ. ibidem. VI.
Quo ſenſu vocatus ſit à Domino ſatanas. VII.
Primatus eius declaratur etiam in ſolutione tributi. X.
In pedum ablutione cæteris à Chriſto præfertur. 34.XIII.
In Captura Domini, aurem Malcho amputat. ibid.XXI.
Ter Dominum negat in atrio Caiphæ, ſed mox pœnitet. XXII.
Ei prius quam vlli Apoſtolorum apparet Chriſtus poſt reſurrectionem. LIII.
Vniuerſalis Eccleſiæ præfecturam, pro ſe, ac ſuis ſucceſſoribus, à Domino ſolemniter accipit. LIX.
Primus Apoſtolorum prædicationem verbi exorditur. 34.LXX.
Primum miraculum cur in homine claudo operatus ſit. LXXIV.
Penetrat in corda Ananiæ & Saphiræ. LXXVI.
Eius vmbra ſanat ægrotos. LXXVII.
Prærogatiua in miraculis. ibid.
Mittitur cum Ioanne ad confirmandos Samaritanos, & in ea miſſione elucet eius primatus. 35.IX.X.
Profligat ibi Simonem magum. XIV. Fundat Eccleſiam Antiochenam, & in ea ſeptem annis ſedet Epiſcopus. 39.III.& ſeqq.
Viſitat alias Eccleſias, prædicans, & miracula faciens. ib. III. 40.III. Tabitham ad vitam reuocat. ibid.

Primus omnium, Gentiles ad fidem recipit. 41. II.
Carceri mancipatur ab Agrippa Herode, ſed liberatur ab Angelo, orante pro illo vniuerſa Eccleſia ſine intermiſſione. 44.V.
Eius vincula venerationi habita. Vide Catena.
Perluſtrat multas regiones Orientales. 44. VI.
Petit Romam, vt Simonem magum confundat. 44.X.XXVII.
Cathedram Pontificiam ibi erigit ſibi. ibid. X. 45.I. Vide Romana Eccleſia.
Cedit Antiochenæ, & alium ſibi in ea Epiſcopum ſubrogat. 45.IV.
Eius nomine multa facta, & ſcripta, conficta ab hæreticis. 44.XXIV.XXV. De eius epiſtolis, vide in Epiſtola.
Mittit Marcum Euangeliſtam, ad fundandam nomine ſuo Eccleſiam Alexandrinam. 45. XVI.
Mittit alios diſcipulos in vniuerſum Occidentem, pluresque earum prouinciarum ipſe viſitat. 46.I.
Pellitur vna cum Iudæis Roma edicto Claudij Imper. reditq; Hieroſolymam. 51.II. In Concilio Hieroſ. rem definit. ibid.IV.
Eius prærogatiua in Apoſtolatu Iudæorum ibi peculiariter ſuſcepto. VI.
Reprehenſio, quam habuit Antiochiæ à Paulo, quomodo ſit accipienda. VII. & ſeqq.
Eius primatus agnitus à Corinthiis, & ipſo Paulo. 57. II. Lupinis famem pellebat. ibidem. LVI.
Redit Romam cum Paulo, vt eam Eccleſiam perſecutione Neronis afflictatam recrearent. 68.I.
Simonem magum volare præſumentem, precibus ſuis in terram deijcit. VII. Eam ob cauſam conijcitur in carcerem, vna cum Paulo, à Nerone Imp. VIII. Precibus Chriſtianorum flexi ad fugam è carcere: apparitione Domini reuocantur ad martyrium. 69. III. Virgis cæduntur. IV.
Petri martyrij, & ſepulturæ locus. VII. Crucifigi voluit inuerſo capite, & quare. ibid.
Corpus curatum à Marcello presbytero. ibid.
Eius effigies. VIII.
Quantum temporis tenuerit Sedem Romanam. ibid.
De eius Apparitionibus, vide in Apparitio.
Petri & Pauli Imagines ipſis viuentibus effigiatæ, eædemque vna cum Chriſti Imagine pingi conſuetæ. 69.VI.
Acta paſſionis eorum Lino tributa, corrupta à Manichæis. 68.IX.69.III.XIII.
Sepulchra ſemper celeberrima, & ab omnibus vndique etiam in perſecutionibus viſitata. 69. IX. Vide Peregrinatio.
Inſtrumenta quoq; martyrij, ſumma veneratione habita. ib.XI.
Corpora Orientales ſurripere conati, prodigijs coguntur deſerere. IX.
His columnis Imperium Rom. fultum ne corrueret, & Eccleſia mire illuſtrata. X.
Terrentes in viſione Neronem, perſecutionem ceſſare faciunt. XVIII.
In eorum honorem erecta Eccleſia Romæ ſub Traiano. 106.II.
Petri vxor ante ipſum martyrio coronata. 69.XII.
Ei quis ſucceſſerit in Eccleſia Rom. ibid.XIV.
De Gladio, & Barba, vide ſub ijs vocibus.
De Clauibus, in Clauis.
Diuinitus ſolitis cæremoniis conſecrat Eccleſiam ſuam Londoniæ. 610.VI. Eius nomine ſcripta litera à Stephano Papa III. ad Pipinum Francorum Regem, pro ſubueniendo Eccleſiæ Rom. aduerſus Longobardos. 755.I.
S. Petri Eccleſia in Vaticano, primo erecta ab Anacleto Papa. 106.II.
Magnificentius conſtruitur à Conſtantino Magno, qui in ea fundanda 12. cophinos terræ propriis humeris aſportauit. 324.XIX.
Dotatur locupletiſſime ab eodem, & ingentibus ſacrariis ornatur. ib.XXI.
Eius vaſa in direptione Vrbis per Alaricum, ſolemni pompa in locum ſuum intacta reportantur. 410.VI. & in direptione Genſerici, illæſa cuſtodiuntur precibus Leonis Papæ. 455.III. Eius nominis reuerentiæ cauſa cœpti vſus mutandi nomen in ſuſcipiendo Pontificatu. 844.I.1009. II.
S. Petri Eccleſiæ in Vaticano ſacra vaſa in obſidione vrbis per Vitigem Gothorum Regem illæſa præſeruantur. 538.I.
De Vaſis, & ornamentis Eccleſiarum Vrbis, vide in Vaſa.
Multa, & ingentia, ei offerri, vel mitti ſolita munera, & oblationes, à Principibus vndique. 523.I. 533.I.545.I.599.V. 665.I.717.V.729. I.780.V.796.I.824.III.856.II.869.XVII. 1054.V.1080.XII.
Quanta in ea fuerit copia lampadum ardentium. 604.III.
De peregrinatione ad eam, vide in Peregrinatio Romam.
Diripitur à Luithprando Longobard. Rege, ſed magno ipſius damno. 739.I. Itemque à Saracenis, pariter ingenti eorum damno. 846. liberatur ab incendio, ab ipſo S. Petro Apoſtolo. 993.I. diripitur à Petro Leonis Antipapa. 1130.II.III.
Petrus Alexandrinus Epiſcop creatur. 300.III.
Regulas ſcribit de pœnitentia Lapſorum. 305.III.
Exagitatur à Meletio Epiſcopo ſchiſmatico. 306.XV.
Quando martyrium ſubierit. 310.I. Viſio ei oſtenſa de Ario. ibid.II.
Ipſe ſe inimicis exhibet ad martyrium. III. Exauditur orans pro pace Eccleſiæ. ibid.
Corpus, abſciſſo capite, innixum genibus immobile permanet. IV.
Ornatum veſtibus ſacerdotalibus, in ſede Epiſcopali collocatur, quod viuens Petrus ab ea abſtineret, ob diuinam virtutem in ea apparere ſolitam. ibid. Eius ſcripta. ibid.
Petrus alius Alexandr. Epiſcopus eligitur poſt Athanaſium. 372.V.
Exagitatus ab Arianis, confugit Romam. ibid.
Intereſt damnationi hæreſim Apollinaris, facta in Synodo à Damaſo Papa. 373.I.
Reſtituitur Alexandriam, auctoritate literarum Damaſi. 377.I.
Gregorium Nazianzenum conſtituit per literas Epiſcopum Conſtantinopolitanum, ſed mox aduerſus eum immittit Maximum Cynicum quem rurſum paulo poſt abijcit. 379.V.
Moritur. 380.III.
Petrus Altinas datur à Theodorico Rege, contra fas, Viſitator Symmacho Papæ. 499.VI.
Damnatur in Synodo, quod iudicium ſibi Rom. Pontificis arrogare præſumpſiſſet. 502.II.
Petrus Acephalorum ſectator, auctor hæreſis Petritarum. 535.XIV.
Petrus S. Baſilij frater ex decem minimus, & monachus, mittitur ab eo ad Rom. Pont. 372.II.
Petrus Chryſologus, ex diuino monitu, datur à Sixto Papa Epiſcopus Rauennatibus. 432.X.
Scribit ad Eutychen de authoritate Rom. Eccleſiæ. 449.VIII. quo tempore obierit. ibid.
Petrus hæreticus Monothelita creatur Epiſc. Conſtantinop. 653.I. Reijcitur à Rom. Pont. ibidem.
Scribens ad eum, corrumpit teſtimonia Patrum. 655.I.
Moritur. 656.II.
Petrus hæreticus, item Monothelita, creatur Alexandr. Epiſc. 640.III. Damnatur à Martino Papa. 649.VII.
Petrus Hieroſol. Epiſc. eligitur. 525.V. celebrat Concil. pro confirmatione Conſtantinop. ſub Mena. 536.XI. Pro Tribus Cap. quomodo ſe geſſerit. 546.IV.
Moritur. ibid.VIII.
Petrus Exorciſta martyr. Vide Marcellin. Rom. presb.
Petrus Damiani, inſignis eremita ab Imp. ſollicitatur adire Romam ad Clementem II. Papam. 1047.I.
Scribit ex eremo aduerſus nefandas carnis ſpurcitias. 1049.IV.
Confutat hæreſim de reordinandis ordinatis à ſimoniacis. 1052.II.
Redarguitur de negato ſacerdotibus gladio materiali. 1053.III.
Auctor eſt, vt Officium B. Virginis in monaſterio ſuo recitetur. 1056.II.
Propagator pœnitentiæ Diſciplinalis per voluntaria flagella. ib.III. aliorumque ſacrorum rituum. ibid.IV.
Creatur à Stephano Papa X. Epiſcopus Cardin. Oſtienſis. 1057.II.
Miſſionem petit à Nicol.II. nec obtinet. 1059. II.
Eccleſiam Mediolan. reducit ad obedientiam Romanæ, & purgat à Simoniacorum & Nicolaitarum hæreſibus. 1059.VII.
Repetit ſolitudinem, & quam ibi operoſus fuerit. 1061.V.
Scribit ad Concilium Osborienſe, hiſtoriam Schiſmatis Cadaloici. 1062.III. Caſſinum vocatus, auſteriorem ingerit monachis diſciplinam. 1063.I.
Florentiam miſſus ad ſedandum ſchiſma ſimoniacum, accuſatur & ipſe de eo crimine, ſed purgat ſe. ibid.II.
Laborat aduerſus hæreſes Nicolaitarum, Inceſtuoſorum, & Emptionis Epiſcopatuum. 1065. I.II.III.IV.
Miſſus in Germaniam Legatus interminatione excommunicationis prohibet Henricum Regem repudiare vxorem. 1069.I.
Moritur, & miraculis illuſtratur. 1072. II. III.
Petrus cognomento Cnapheus, & à prima arte Fullo, monachus Entychianus, ope Zenonis Comitis inuadit Sedem Antioch. 471. III.
Exilio damnatus à Leone Imp. fuga ſibi conſulit. ibid.
Mortuo Leone, reſtituitur Antiochiam. 474. III. 476.V.
Rurſum pellitur à Zenone, poſt reſtitutionem in Imperium. 477.II.
Iterum turbat vehementer eam Eccleſiam, & Stephanum Epiſcopum necandum curat. 479. II.
Tandem reſtituitur in eam ſedem. 482.I. Palam propalat hæreſes ſuas, corrumpens ſacrum Triſagion profano additamento. ibidem. IV.
Damnatur Romæ & Conſtantinopoli. ibid. III. IV.
Confirmatus ab Acacio, rurſum damnatur Romæ. 484.IV.
Xenaiam auctorem Iconoclaſtarum promouet. 485.III.
Moritur. 486.III.

Petrus Mogus intruditur ab Eutychianis in ſedem Alexandr. ſed mox eijcitur Zenonis Imp. iuſſu. 477.IV.
Reſtituitur ab eodem, iam palam fauente hæreticis. 482.II.
Eius ſuggeſtione, Imperator promulgat Henoticon ſuum. ibid.III.
Eiuſdem fraudulentas artes non ferentes multi ex ſuis ſeorſum conuenientes, Acephali ſunt dicti. ibid.VI.
Damnatur à Felice Papa. 483.III. 484.IV.
Moritur in anathemate. 490.II.
Petrus Palæſtinus pſeudoanachoreta, præceptor Eutacti hæreſiarchæ. 319.VIII.
Petrus Damaſcenus, aliuſque Petrus Maiumenus inſignes ſub Saracenis martyres. 742.I.
Petrus Saracen. Epiſcopus, Vide Aſpebetus.
Petrus Vrſeolus Dux Venet. pœnitens de nece ſui prædeceſſoris, petit eremum vna cum S. Romualdo, & aliis, & ſancte quieſcit. 977.I.II.
Petrus Venerabilis Abbas Cluniacenſis, moribus & doctrina eximius. 1126.III.
Quanta paſſus ab inuaſione Pontij pſeudoabbatis. ibid.
Confutat hæreſes Petri de Bruis. ib.VI.
Diſſentit in quibuſdam à S.Bernardo, ſed abſq; læſione charitatis. 1131.III.
Petrum Abailardum hæreſiarcham conuertit ad rectam fidem. 1140.II.
De Iudæis puniendis quid ſenſerit. 1146.II.
Confutat hæreſim Henrici Petrobruſiani. 1147.IX.
Petrus Abailardus hæreſiarcha, damnatur cum ſuis ſcriptis à Legato Sedis Apoſtol. 1140.I.
Rurſum prouocans ad publicam diſputationem S. Bernardum, obmureſcens in Concilio ea de re conuocato, tantum Sedem Apoſt. appellat. ibid.
Damnatur & ibi & Romæ. ibid.
Cluniaci detentus ab Abbate, pœnitet, fitq; monachus, & ſancto fine quieſcit. ibid.II.
Petrus Anagninus Epiſc. mittitur Legatus Conſtantinopolim ab Alexandro Papa. 1071.VII.
Eius inſignes virtutes, & ſanctitas, atq; miracula. ibid.
Petrus de Bruis hæreſiarcha innoteſcit. 1126.VI.
Eius impia dogmata, & ſacrilegia, ac combuſtio. ibid.
Petrus Bleſenſis, inſignis vir, datur magiſter VVillelmo Bono Regi Siciliæ. 1169.VII.
AEmulos paſſus, & pertæſus ſcelera Regis, populique, ſecedit. ib.
Fit ſecretarius Regis Angliæ, & Archidiaconus Bathonienſis. 1173.III.
Petrus Eremita, diuinitus afflatus, promouet Bellum Sacrum, ad recuperationem Terræ Sanctæ. 1095.IV.
Reuertitur in Orientem cum expeditione. 1096.II.
Petrus Siculus, ſcriptor rerum renaſcentium Manichæorum. 653.VII.
Petrus Tolet. Archiep. ſcribit de Paſchate. 757.III.
Petri Abbatis Sublacenſis martyrium ex defenſione bonorum Eccleſiæ. 1003.II.
Petrus, cognomento Igneus, monachus Vallisumbroſæ, per ignis examen inſigniter probat ſimoniam Epiſcopi Florentini. 1063.III.
Poſt alias inter monachos præfecturas, fit Cardinalis Epiſc. Alban. ibid.
Mittitur à Gregorio Papa VII. Legatus in Germaniam in cauſa Henrici & Rudolphi Regum. 1079.III.
Petrus Leonis Card. eligitur Antipapa aduerſus Innocentium Secundum. 1130.I. Eccleſias Vrbis deprædatur, vt vaſis & donariis ſibi Romanos conciliet. ibid.II.III.
Innocentium inde recedere cogit, eumdemque excommunicat. III.V.
Reges ad partes ſuas ſolicitat; ſed cum fruſtra faceret Rogerium Siciliæ Ducem nundinatione regij tituli ſibi conciliat. V.VI.
Auctor eſt impiæ Monarchiæ Siculæ. VII.
Excommunicatur in diuerſis Conciliis. VIII. & 1131.I. 1134.I. Moritur impœnitens. 1138.I.
Petri Lombardi obitus, ſcripta, & errores. 1164.XV. 1179.V.
Petri Pictauien. Epiſcopi martyrium à Guillelmo Aquit. Duce. 1130.XII.
Petrus Tarentaſienſis Archiep. viriliter reſiſtit Friderico Imp. pro Alexandro Papa & nihilominus ab eo colitur. 1160.V.
Legatione fungens Alexandri, pacem componit inter Reges Franc. & Angl. ingentiaque operatur miracula. 1161.I. à P.H. incipientia hominum nomina in crimen vocata ſub Mauritio Imp. 602.IV.
Phantaſiaſtæ hæretici, qui & Incorruptibiles dicti. 519.XII. 563.I. Vide Incorrupt.
Phariſæorum ſecta apud Iudæos, quando orta. Appar.VI.
Dogmata, & mores, atque apud populum auctoritas. ibid.
Vnde ita dicti. ibid. Infeſti Regibus mulctantur ab Herode. 2.I.
Appellantur à Ioanne Bapt. Progenies viperarum. Appar.VII.
Contradicunt, & inſidiantur ſæpiſſime Chriſto, & alia plurima in eum agunt, quæ narrantur ab Euangeliſtis.
Phibionitæ, ſecta Nicolaitarum, ſiue Gnoſticorum. 68.V. 120.XVIII.
Phileas Epiſcopus Thmuit. clarus inter Scriptores Eccleſ. 302.XI.
Martyrium obtinet ſub Diocletiano. ibid.
Philareti miſericordia ingentem accipit à Deo tributionem. 780.I.
Philaſtrius Brixianus Epiſc. verbera patitur ob defenſionem fidei contra Arianos. 369.IV.
Intereſt Concilio Aquileienſi, aduerſus eoſdem hæreticos. 381.XII.
Moritur. 386.III.
Philemon rogatus pro alio ſacrificare idolis, fit ingnis martyr. 310.VII.
Philetus creatur Epiſc. Antioch. 219.IV. Moritur. 230.I.
Philippenſes Epiſcopum ſuum Epaphroditum mittunt cum muneribus Romam ad Paulum vinctum. 60.I. Ad eos reſcribit Paulus. ibid.
Philippopoli in Thracia conuenientes Ariani, illud ſuum conuenticulum pro œcumenica Sardic. Synodo venditarunt, & Iulium Papam vna cum aliis Epiſcop. Orthod. excommunicare præſumpſerunt. 347.XV.
Philippicus, inſignis dux Mauritij Imp. eiuſdemque cognatus, vincit Perſas virtute Imaginis Chriſti non manufactæ. 586.I.
Rebellans ab eo exercitus, reducitur à Gregorio Epiſcopo Antioch. 558.V.
Necato per Phocam Mauritio, ſacerdotio initiatur. 602.V.
Philippicus Bardanes euehitur in Imperium, aduerſus Iuſtinianum Iuniorem, quem & necat. 711.III.IV.
Conciliabulum celebrat, pro damnatione Sextæ Synodi, & reſtitutione hæreſis Monothelitarum. 712.I.
Execrationi habetur Romæ, & in Italia. ibid.II.
A ſuis tentus, excæcatur, & in exilium pellitur. 713.I.
Philippus Apoſtolus vocatur à Chriſto. 31.XI. Quas prouincias prædicando peragrarit. 44.XV.
Eius nomine ſuppoſita ab hæreticis falſa geſta, & ſcripta. 44.XXIV.XXV.
Martyrium ſubit Hierapoli in Aſia. 54.II.
Ei tributa nonnulla, quæ ſunt Philippi diaconi. 58.XLVI.
An habuerit filias. ibid.
Apparet vna cum Ioanne Apoſtolo, Theodoſio Imp. pro redintegrando prælio contra Eugenium tyrannum. 394.II.
Philippus Diaconus, vnus è ſeptem primis, conuertit Samaritanos ad Chriſtum, & Simonem magum baptizat. 35.IX. Dictus inde eſt Euangeliſta. ibid. in fin. Baptizat Eunuchum Candacis Reginæ. ibid.XV. Eius quatuor filiæ virginitatem Deo conſecrarunt. 57.XVIII. 58.XLVI.
Philippus Conſtantinop. presbyter, Chryſoſtomi diſcipulus, hiſtoriam ſcripſit, multis nominibus improbatam. 426.II.
Philippus Gortynæ Epiſc. ſcriptor Eccleſiaſt. ſub Marco Imp. 1072.II.
Philippus filius Herodis Idumæi, conſtituitur ab Auguſto Tetrarcha Ituraæ & Trachonitidis. 8.II. 31.III.
Eius vxor Herodias, ipſo relicto, tranſit ad fratrem eius Herodem. 31.XIX. Quando diem obierit. 31. poſt num. XIX.
Philippus Auguſtalis AEgypti, martyr ſub Seuero. 204.III.
Perperam à nonnullis exiſtimatus Epiſcopus, ab aliis Imperator. ibid. in fin.
Philippus Hadrianopol. Epiſc. martyrium ſubit ſub Iuliano. 362.XX.
Philippus Præf. Conſtantij Imp. ob exactum Paulum Epiſcopum Conſtantinopolitanum, à ſumma potentia in imam miſeriam delabitur. 351.XI.
Philippus R.E. presbyter, legatus Apoſtolicæ Sedis, in Concil. Carthag. de appellationibus. 419.VIII. Itemq; in Epheſino Oecumenico. 431.III. vbi præfertur aliquando Epiſcopis collegatis. 431.XIII.XIX. Eius nomine conficta Epiſtola in fauorem Neſtorij. 432.VI.
Philippus Arabs malis artibus fit collega Gordiani in Imperio. 445.III.
Eumdem impie iubet occidi. 246.I.
Quando factus fuerit Chriſtianus. ib.II. & 249.II.
A Fabiano Papa eiectus Eccleſia, publica facta pœnitentia reſtituitur. ibid. Exoletos aufert, & poetarum linguam compeſcit. ibid.
Celebrat annum Milleſimum Vrbis Romæ. 249.I.
Petulantioris cachinni redarguitur à Philippo filio, æque Imperatore, ſed ἀγελάστῳ. ibi.
Eius res geſtæ obſcuræ remanſerunt inuidia Gentilium. ibid.III.
Ambo occiduntur factione Deciorum. 253.II.
Referuntur inter diuos à Gentilibus. ib.
Philippus quidam monachus intruſus in ſedem Apoſtolicam, mox eijcitur. 786.I.
Philippus Rex Franc. vngitur viuente patre Henrico. 1059.X.

Ob venundationem Eccleſiarum, aliaque facinora, comminationem accipit à Gregorio VII. auocationis populorum ab eius obedientia.1073. XV.1074.X.
Promittit Vrbano II. ſubiectionem.1089.III.
In Concilio Gallicano ſub Legato Sedis Apoſt. excommunicatur ob reiectam legitimam coniugem, & pellicem ſubintroductam.1094. II.
Eadem de cauſa rurſum excommunicatur ab Vrbano Papa in Concilio Claramont. 1095. III.
Pœnitens abſoluitur ab eodem Pontifice.1096. I.
Ad vomitum rediens, rurſum excommunicatur in Concil. Pictauienſi. 1100.III. Iterum pœnitens abſoluitur ſolemni ritu.1104. II. Moritur. 1106.VII.
Philippus alius Rex Franc. vngitur viuente patre. 1179.VI.
Solus poſt eius obitum regnat. 1180.IV. Coterellos hæreticos extirpat.1183.IV. Accipit Crucem ab Archiepiſcopo Tyrio, pro expeditione Terræ Sanctæ. 1188.II.
Decimas Saladinas exigit ea de cauſa, ſed reprehenditur à Petro Bleſenſi.ibid. Legatum Sedis Apoſt. minantem regno interdictum, ob bellum cum Anglo, repellit. 1189.I.
Proficiſcens in Palæſtinam, appellit in Siciliam, ibiq; rurſum altercatur, & paciſcitur cum Anglis. 1190.I.
Peruenit in Palæſtinam, ſed ob iurgia Anglorum, expugnata tantummodo Accone, regreditur Romam, & inde in Gallias. 1191.V.
Ducit filiam Regis Daniæ, & cognitam repudiat prætextu conſanguinitatis, & inde minas accipit à Cæleſtino Papa. 1193.III.
Ab Innocentio III. pariter monitus, nec audiens, cenſuris exagitatur, & tandem acquieſcit.1198. VIII.
Philippus Henrici V. Imp. frater poſt eius obitum eligitur Rex. Germ. ſed reijcitur à pleriſq;.1198. VII.
Philo Iudæus legationem init ad Caium Imp. pro Iudæis Alexandrinis.42.II. Aliamq; ad Claudium pro iiſdem.ib.& 45.V. Eius nomine ſuppoſitus liber. 2.I.
An fuerit vnquam Chriſtianus.42.II. Habuit Romæ conſuetudinem cum Petro Apoſtolo, & Marcum Euan. reduxit ſecum Alexandriam. 45.V.
Qualem fecerit deſcriptionem Chriſtianorum Alexandrinorum.64.II. & ſeq.
Philogonius creatur Epiſcopus Antiochenus. 314. X.
Aduerſatur Ario. 318. VIII. Moritur. 319. X.
Philoponus. Vide Ioannes Philop.
Philoronius monachus, inſignis ſub Iuliano confeſſor, & poſtea clarus pijs peregrinationibus.362. XIX.
Philoſophos Vrbe pellit Nero, quod prætextu Philoſophiæ magiam exercerent. 68.X. Itemque Veſpaſianus, ob nimiam eorum procaciam. 75. II.
Domitianus quoq;, Vrbe, & Italia. 85.II.
Tempore Apoſtolorum, eorumq; ſucceſſorum, circumeunt prouincias, vt populos in auita ſuperſtitione retineant: verum & ipſorum plurimi conuertuntur. 75.IV.
Deplorata eorum conditio, in propagandis ſuis dogmatibus. 264.III.
Ex Philoſophorum officina prodierunt pleræque hæreſes. 120.XVI.145.I.
Chriſtiani publice profitentes, valde profuerunt conuerſione Gentilium. 234.II.
Sicut & philoſophia multum conducit ad cognoſcendum Chriſtum. ib. & 411.XII.
Philoſophi Gentiles accedunt ad Magnum Concilium Nicænum, ibique confutantur, & nonnulli conuertuntur. 325.XIII.
Vide etiam Diſputatio.
Plurimi philoſophiæ pallio magicas artes contegebant. 68. X. 351.III.362.IV. Vide etiam Magi.
Ii cum ſub Iuliano Apoſtata omnia potuiſſent, plerique ſub Iouiano pallium deponunt, & ludibrio ſunt Chriſtianis. 363.XV.XXII.
Inquirentes de ſucceſſore Valentis, diriſſime ab eo iubentur toto Imperio exagitari, & necari. 370.XIV.XV.
Philoſtorgius diſcipulus Eunomij, eiuſdemq; laudator. 360.VIII.
Philoſtratus ſcriptor Vitæ Apollonij Tyanæi, quantum mendacijs ſuis nocuerit religioni Chriſtianæ. 68.XII.
Philoxenus auctor Iconomachorum. Vide Xenaias.
Philumene femina præſtigiatrix & impudica, auctrix hæreſis Appellis. 146.IX.
Philumena alia pariter præſtigiatrix, adiutrix Seueri hæreſiarchæ. 174.V.
Phlegon Hadriani Imp. libertus, inſignis Olympiadum ſupputator, ab auctoribus Chriſtianis ſæpe citatus. 138.IV.
Sub eius nomine, Hadrianus Vitæ ſuæ hiſtoriam edidit. ib.
Phocas Centurio miſſus ab exercitu ad Mauritium Imp. à quodam Patricio iniuria affectus, noua molitur. 600.II.
Euehitur in Imperium à rebellante exercitu. 602.V.
Mauritium, cum vniuerſa progenie, miſerabiliter extinguit. ib. & 607.II.
Terribilis eius aſpectus, & feri mores, temporaq; ſub eo infeliciſſima. 602.VI.
Accipit literas à Gregorio Papa, redditque.603. I.
Decernit, nomen Vniuerſalis Epiſcopi decere tantum Rom. Pontificem, non etiam Conſtantinopolit. 606.II.
Carnificinam Conſtantinopoli agit, ob coniurationem in ſe detectam. 607.II.
Sanatur à grauiſſ. morbo per S. Theodorum Siceotam. ib.III.
Perſeuerat in ſæuitia. 608.I.609.II.
Obtruncatur ab Heraclio. 610.I.
Phocas Nicephorus Imp. vide in Niceph.
Phocas Epiſc. Sinop. martyr ſub Traiano. 110. III.
Photini Epiſc. Lugdunenſis martyrium ſub Marco Imp. 179.II.
Photinus Sirmienſis Epiſcopus hæreſiarcha, damnatur in Synodo Oecum. Sardicenſi. 347. XI. Itemque ab Arianis in Sirmiana. 357. II.
A ſimilitudine doctrinæ, dictus ſæpe ab Hilario Ebion, quamquam fuerit deterior Photinus. ibid.
Alia eius impia dogmata, & ſcripta.ibid. Dictus etiam Scotinus, & quare.347.XI. Eius ſectatores, dicti quoque Homuncioniſtæ, quod Chriſtum ſolum hominem aſſererent. 357. II.
Eorum conuentus prohibentur à Gratiano Imp. 378. IX. & à Theodoſio Magno. 381. I.
Ipſique damnantur in Concilio Oecum. Conſtantinop. 381.IV.
Eorum baptiſmus ab Eccleſia ſemper reiectus. 314.XII.
Photius intruditur, ex miniſtro à Secretis Imp. Epiſcopus Conſtantino. in locum Ignatij iniuſte expulſi. 858.IV.
Eius nobile genus, & inſignis literatura.ibidem. V.
Conſecratur à Gregorio Syracuſ. excommunicato & depoſito. ibid.
Dire exagitat Ignatium, eiq; communicantes. 859.VIII.
Legatos mittit ad Nicolaum Papam pro communione obtinenda. ib.IX.
Concilio numeroſiſſ. celebrato, Ignatium ſolemni ritu exauctorat, Legatos Apoſt. Sedis vi cogit ſibi adhærere, & literas Nicolai Papæ falſat. 861.I.II.
Rurſum inauditis cruciatibus Ignatium vexat, vt extorqueat confeſſionem legitimæ ſuæ depoſitionis. ibid.IV.
Excommunicatur à Nicolao Papa ipſeque anathema retorquet in eum, & dire perſequitur omnes auerſantes communionem ſuam.863.I.II. 867.VII.
Futiles eius criminationes in Eccleſiam Latinam. 867.III.
Eijcitur à Baſilio Imp. legatoſq; mittit ad Rom. Pont. aduerſus Ignatium reſtitutum. ibid. IX. XI.
Eius acta damnantur Romæ, & ſcripta comburuntur.868.III. Itemq; Conſtantinopoli in VIII. Oecumen. Synodo, vbi & ipſe præſens anathematizatus eſt. 869.V.VI.
Mittitur in exilium. 870.VII.
Mira eius impoſtura, qua poſt decennium exilij, reuocatur ab Imperatore. 878.VII.
Mortuo Ignatio, reſtituitur ſedi, moxque diram exercet in omnes Catholicos tyrannidem. ibid. IX.
Obtinet confirmationem ſuæ ſedis à Ioanne Papa VIII. ſed eius literas in multis diabolice falſat. 879.II.IV.
Legatos eius ſeducit, & pſeudoſynodum celebrat, falſo dictam Octauam.ibid.V. Damnatur rurſum, vna cum ſua pſeudoſynodo ab eodem Ioanne. 880.I.
Scribit aduerſus Latinam Eccleſ. de proceſſione Spiritus S. à ſolo Patre & quam inepte. 883. III.
Deponitur à Leone Imp. & relegatur in monaſterium. 886.IV.
Schiſmatici fruſtra laborant pro eius fama. ibi. VI.
Phrygium, miſit Cæleſtinus Papa ad Cyrillum Alexandr. cum ei vices ſuas delegauit aduerſus Neſtorium. 430. III. Quid illud fuerit. ibid.
Phylacteria. Vide Amuleta.
Pictauienſia Concilia in cauſa duarum regiarum monialium diſcolarum. 593.V.
In cauſa Apoſtolatus S. Martialis. 1029.III.
In cauſa Philippi Regis, qui ibi excommunicatur. 1100.III.
Pictauienſis Epiſc. Iſimberti rebellio in Sedem Apoſt. 1075.III.
Picti inuadunt Britanniam & extremam eius partem occupantes habitant. 446.I.
Conuertuntur ad fidem per S. Columbanum. 565.VI.
Pictori cuidam Conſtantinopol. Chriſtum Iouis forma pingenti manus exareſcit, pœnitens ſanatur à Gennadio Patriarcha. 461.I.
Picturas omnes, & Imagines, delet primus auctor Iconomachorum Gizidus.723.I. Vide Imagines.
Pietas in Deum quantum valeat in recte adminiſtrando Imperio. 415. X. Vide etiam Religio. Itemque ad debellandos hoſtes.1065.VI.

Vide Victoria diuinitus.
Pilatus Iudææ Præſes vexat Iudæos. 28.I.38.I.
Cognoſcit de cauſa Chriſti. 34.XXVI. Quærit eum dimittere, nec permittitur à Iudæis. ibid. XXVII.XXVIII.
Lotione manuum ſe excuſans, eum morti addicit. XXX.
Peccauit in leges Rom. eum crucifigendo. XXIX.
Scribit de illo ad Tiberium Imp. LXIII. Acta eius nomine conficta. ibid. & 311.VI.
A Vitellio Præſide Syriæ redigitur in ordinem, & Romam mittitur. 38.III.
A Caio Imper. in exilium pellitur Viennam Galliæ, & poſt biennium propria manu ſibi necem infert. ibid.
Piloſiotæ. vide Peloſiotæ.
Pimianus vir Conſularis, conuerſus ad fidem, fit Romæ perfugium Chriſtianorum. 302. XVIII.
Pinianus Melaniæ Iunioris coniux, vna cum ea ante Vrbis per Alaricum excidit in Africam. 408. XII.
Viſitans Auguſtinum, vim patitur à plebe vt fiat presbyter, quod ille eludit certis promiſſionibus. ibidem.
Poſt aliquot annos, nauigat Hieroſolymam vna cum vxore, indeque eremum Ægypti viſitat; & regreſſus Hieroſolymam, vitam monaſticam excolit ſeorſum ab vxore. ibid. XIII.
Scribit ad illum Auguſtinus aduerſus Pelagium. 418.IV.
Pinytus ſcriptor Eccleſiaſticus ſub Marco Imp. 172. II.
Pionius Smyrnenſis presbyter, inſignis martyr ſub Decio. 254.I.
Pipinorum Auſtraſiæ Principum ſtemma. 631. II.
Pipini Primi, Maioris Domus Regum Clotarij, & Dagoberti, virtutes, bellica fortitudo, & pietas. ibid.
Eius vxoris Ittæ, & filiæ Gertrudis virginis Deo dicatæ, ſanctus obitus. 664.V.
Pipinus Iunior, Senioris nepos. 631.II.
Agit pro fidei propagatione in Germania. 690. I. 696.I.
Sæpe reprehenſus à S. Lamberto de pellice, haud tamen eam deſerit, quod ex ea ſuſcepiſſet Carolum Martellum. 698.I. Moritur, relicto hærede Martello, quamuis duos alios haberet filios legitimos. 714.III.
Laudes eius, & vituperia. ibidem.
Mater eius Begga ſancte quieſcit. 698. I.
Pipinus Caroli Martelli filius, ſuccedit patri in officio Maioris Domus Regum Franc. 741. IX.
Conſulit Zachariam Papam de rebus Eccleſ. 744.III.
Ex voto nuncupato S. Suuiberto, vincit diuinitus Saxones. 749.II.
Transfertur in eum, Francorum regnum è familia Morouingiorum, auctoritate Zachariæ, & Stephani III. Rom. Pontificum. 751.I.752.I. 754.I.
Accipit ab eodem Zacharia facultatem nominandi Epiſcopos ſui regni. 752.II.
Stephano Papa officium exhibet ſtratoris. 753. I.
Coronatur ab eodem. 754.I.
Progreſſus aduerſus Aſtulphum Longobard Regem pro defenſione Eccleſiæ Rom. eum prælio vincit, & obſides accipit. ibid. IV.
Iterum interpellatus aduerſus eumdem fœdifragum, vincit eum, & cuncta adempta Rom. Eccleſiæ reſtituere cogit. 755.II.
Donatio eius facta Rom. Eccleſiæ. ibid. Bello agit contra Ducem Aquitaniæ, res Eccleſiæ inuadentem eumdemq; obtinet: cum ipſemet paulo ante, ſimili de cauſa noctu acriter flagellatus fuiſſet à S. Remigio. 760.II.
Accipit legationem cum muneribus à Conſtantino Copron. Imp. 766.II.
Moritur, & laudatur. 768.III.
Pipinus Caroli Magni filius, conſtituitur à patre Rex Italiæ. 806.III.
Moritur. 811.V.
Pipinus Ludouici Pij filius, conſtituitur à patre Rex Aquitaniæ. 817.II.
Rebellat in patrem. 830.II.
Priuatur regno Aquitaniæ; vnde acrius oritur bellum. 832.II.833.I.
Denuo reconciliatur. 834.I.
Moritur. 838.II.
Piſarum Reip. antiqua potentia, & deuotio in Sedem Apoſtol. 1133.III.
Concilium ibi celebratum ab Innocentio Papa II. aduerſus ſchiſma Petri Leonis. 1134. I.
Piſcatores Apoſtoli. 31.XX. In piſcatione, Petri Primatus deſignatus. 31.XXIV. 34.LIX.
Piſo inuadit Imperium ſub Gallieno. 262.III.
Piſtica nardus qualis. 32.VII.
Pius creatur Rom. Pont. 158.II. Edit decretum de Paſchate celebrando die Dominico, ex traditione Apoſtolica. 159.I.
Martyrio coronatur ſub Marco Aurelio. 167.II.
Eius epiſtolæ, & decreta. ibid. III.
Placentium Concil. ſub Vrbano II. numeroſiſſimum, aduerſus hæreticos ſchiſmaticos, &c. 1095.I.
Sub Innocentio II. de ſchiſmate Petri Leonis. 1132.I.
Placidia Honorij Imp. ſoror, detinetur obſes apud Alaricum. 410.III.
Ducitur in vxorem ab Athaulpho Alarici ſucceſſore, magno Imperij Rom. bono. 411. I.
Poſt necem Athalphi, remittitur ad Honorium ab VValia Rege. 414.II.
Datur in vxorem Conſtantio, inſigni Honorij duci, creato ab ipſo Cæſari. 418.X.
Parit Placidium Valentinianum. ibid.
Poſt viri mortem, ab Honorio fratre pellitur ob ſuſpicionem proditionis. 423.II.
Mortuo Honorio, & tyrannis extinctis, regnat pacifice vna cum filio paruulo. 425.V.
Peregrinatur Romam ad Limina Apoſtol. 449. XVI. Moritur, & laudatur. ibid. XVII.
Placida alia filia Valentiniani III. in vrbis direptione, abducitur in Africam à Geiſerico, indeq; Conſtantinop. mittitur ad ſponſum Olybrium. 455.IV.
Placidius Valentinianus. Vide Valentin III.
Placidus, qui & Euſtachius. Vide in Euſtachius.
Placidus filius Tertulli Rom. diſcipulus S. Benedicti, martyrium conſequitur à piratis. 541. VI.
Eius Acta, multis corrupta mendaciis. ibid.
Planctus magnus, apud Lucam in funere Stephani, ſignificat magnificentiam funeri. 34. XCI.
Platonem philoſophum Chriſtianis ſuppeditaſſe ſententias de fide, iactabant Academici, quos Ambroſius refellit. 384.V.
Platonici philoſophi Magi. 234.II.
Plato Cubicularius à Baſiliſco Imp. igne crematur, quod reſtiterit hæreticis. 476.V.
Plato monachus Olympi montis, recuſat accipere à Leone Imp. Epiſcopatum Nicomedienſem. 775. IV. Intereſt VI. Synodo Oecum. 787.I.
Reſiſtit acriter Conſtantino Imper. nouam coniugem, legitima reiecta, ſubintroducenti, vnde & in carcerem conijcitur. 795.I.
Reſtituitur poſt mortem Imperatoris. 797.I.
Iterum ſub Nicephoro eadem de cauſa grauiter exagitatur. 808.I.809.I.
Eo mortuo, reſtituitur cum honore. 811.III.
Plautiani Afri, ſub Seuero Imp. ſumma potentia, cum truce ſæuitia, & arroganti faſtu. 201. VI.
Dire perſequitur Chriſtianos. ibid. VIII. 203.II.
Diuina vltione, miſerrime trucidatur à proprio genero Antonino Aug. Seueri filio, eiuſque memoria ab omnibus monumentis deletur. 206. I.
Plenarium Concilium, quod diceretur. 347.III.
Plotinus Ægyptius, philoſophus Gentilis auditor Alexandriæ Ammonij philoſophi Chriſtiani. 234.II.
Romæ profitetur publice philoſophiam, magiamque exercet. 247.I.
Quod ipſi in vrbe cum Origene. 248.II.
Tentat vrbem quamdam Platonis legibus imbuere. 264.III.
Mors eius horrenda. 271.III.
Habuit familiarem dæmonem, qui viſus eſt forma draconis. ibid.
Poſt mortem colitur vt Deus. ibid.
Pneumatomachi hæretici, qui & Macedoniani, damnantur in Concilio Oecumen. Conſtantinop. 381.IV. Vide Macedoniani.
Pœnæ antiquæ debitorum. 33.XI.
Eccleſiaſticæ multiplices, in delinquentes clericos. 57.VIII.
Hæreticorum, vide Hæretici.
Pœnæ ſanguinis non ſe immiſcere debent perſonæ Eccleſiaſticæ. 385.VI. Vide Ithacius.
Pœnitentia dicta Exomologeſis. 56.VI.
Pœnitentiariorum presbyterorum ad audiendas peccatorum confeſſiones in antiqua Eccleſia vſus. 56.VIII. & ſeq. 255.II.
Pœnitentiæ hoſtes Montaniſtæ & Nouatiani. 56. IX. 254.XIV.XV. 173.VIII.
Fuit eis loco pœnitentiæ, ſecundum baptiſma. 258.VI.
Eam ad dimiſſionem peccatorum non eſſe neceſſariam, dixerunt Audiani. 341.XII. & Albienſes. 1176.II.
Pœnitentes publicos recipiendi ritus antiquus Romæ. 216.II.
Pœnitentia publica Natalij hæretici, reuertentis ad Eccleſiam ſub Zephyrino Papa. 207. I.
Philippi Imp. ſub Fabiano. 246.III.
Theodoſij Aug. 390.II. II. Fabiolæ clariſ. feminæ Rom. ibid. VI. Ludouici Pij Imper. & quomodo ea tum fieri ſoleret. 822.I. Ducis Lotharingiæ. 1047.VI.
Henrici IV. Germ. Regis. 1077.I. Suenonis Regis Daniæ. 1077.X. Guillelmi Primi Angliæ Regis. 1087. VII. Ludouici Craſſi Franc. Regis. 1136.I. Henrici II. Angliæ Regis. 1172.II. 1174. I. Occiſorum S. Thomæ Cantuar. 1172.IV. Petri Morani, principis hæreticorum Albienſium. 1178. III. Henrici Iunioris Regis Angliæ. 1183. II. Richardi Regis Angliæ. 1190.II.
Pœnitentiam non eſſe differendam, multis ſæpe horrendis exemplis demonſtratum. 704.III.
Pœnitentia Monachiſmi in Hiſp. Eccleſia antiqua. 680.VIII. 681.XIII.
Pœnitentiæ canonica redemptio, qualis, quando, & qua ratione introducta in Eccleſiam. 1055.II. 1056.III.
Pœnitentiæ falſæ proſcribuntur diuerſis Conciliis. 1079.VI.

Præter pœnitentiam, non aliam eſſe reſurrectionem, dixerunt Bongomili hæretici. 1118. XII.
Poetarum mordax lingua coercita à Philippo Imp. 246.II.
Dictis poetarum per omnia eſſe credendum, delirauit Vilgardus hæreticus. 100.V.
Polemiani hæretici, ex Apollinare deducti. 373. V.
Politianus Alexandriæ Patriarcha, ſub iugo Saracenorum gemens, legatum mittit ad VII. Synod. Oecumen. 787.I.
Politici hæretici, omnia tribuentes Principibus etiam in Eccleſias, redarguuntur. 871.V.898.I. 990.II.1046.II.1073.V.1100.VIII.
Iidem dicti Henriciani, ab Henrico III. Imp. 1046.II. Vide Henriciani.
Eorum Patriarcha, Arnaldus de Brixia hæreſiarcha. 1141.I.1144.III. Vide Arnaldus. & Nouatores.
Politicum dominium Manes ſuſtulit. 277.X.
Pollentinum bellum aduerſus Alaricum Gothum. 403.IX.
Poloni, qui olim Sarmatæ, conuertuntur ad fidem, & doctores petunt à Roman. Pontiff. 965. III.
Petunt & coronam regiam, quæ potius datur Hungariæ Duci. 1000.II. A quo eam ipſi poſtea acceperint, à Rom. Pont. an ab Imp. ib.III. Ab initio ſuæ conuerſionis, conſtituerunt cenſum Rom. Eccleſiæ. 1013.I.
Miſere deuaſtatur eorum regnum & Eccleſia à Boemis. 1034.VII.
Caſimirum regni hæredem, monachum effectũ, ſibi Regem expetentes, obtinent à Rom. Pont. cũ eo diſpenſari, ſub cenſu regni, & aliis conditionibus. 1041.III.
Quam proficua eis fuerit hæc tributi ſolutio. 1045.I.
Regio honore priuatur ea prouincia à Gregorio VII. Papa ob necem S. Stanislai Epiſcopi. 1079. VII.
Polycarpus Smyrnenſis Epiſcopus, diſcipulus S. Ioannis Euangel. petit Romam ob diſsidia de tempore celebrandi Paſchatis, & quid ei cum Aniceto Papa. 167.IV.
Conuertit Romæ multos hæreticos, & Marcionem repellit. ibi.V.
Subit glorioſum martyrium Smirnæ, voce diuina ad id confortatus. 169.III.
Miſit olim diſcipulos in Gallias. ibid.IV.
Eius epiſtola in Eccleſia legi conſueta. ibid.
Polychronij acta cum Sixto Papa, cuius fidei. 433. III.
Polychrates Epiſc. Epheſinus aduerſatur decreto Victoris Papæ de Paſchate. 198.I.
Polyeuctus ex monacho creatur Patriarcha Conſtantinop. 956.I.
Sacerdotali libertate reſiſtit Impp. Conſtantino Porphyrogen. ibid.
Nicephoro Phocæ. 963.IV.
Ioanni Zemiſci. 966.II.
Moritur. 970.I.
Polygamia plurium ſimul vxorum, Iudæis permiſſa, Gentilibus inuſitata, Chriſtianis prohibita. 58. VII. 370.XIX.
Eam Ebion ſuis permiſit. 74.V.
Falſo eius permiſsio tributa Valentiniano Seniori. 370.XIX.
Plurium ſucceſsiue vxorum, prohibita in Oriente Eccleſiaſticis legibus, & politicis. 901. II.
Diſpenſatur ſuper ea cum Leone Imp. à Rom. Pont. ibid.III.
Edictum de ea promulgatum in Synodo Conſtantinop. & quis eius in Orientali & Occidentali Eccleſia vſus. 921.I.
Poma, & roſæ, diuinitus miſſa hiberno tempore Dorotheæ virgini. 304.XIV.
Pomeranorum populorum cõuerſio ad fidem Chriſti. 1124.I.
Pomerius nobilis ſcriptor Africanus. 456. V.
Pomponia Græcina, rea facta Romæ externæ religionis, permiſſa priſco more iudicio mariti, inſons pronuntiatur. 59.VII.
Fuit forte Chriſtiana. ibid.
Pontianus Rom. Pont. creatur. 232.I.
Relegatur in Sardiniam ab Alexandro Imp. 237.I.
Martyrio coronatur ſub Maximino Thrace. ibi. VI.
Ei à nonnullis fingitur datus ſucceſſor quidam Cyriacus, ſubrogatus eſt autem Anterus. ibid.
Pontianus Epiſc. Spolet. martyr ſub Antonino Pio. 154.II.
Ponticum Concil. de die Paſchatis, auctoritate Victoris Papæ celebratum. 198.I.
Pontifex Summus Iudæorum. Vide Sacerdos Summus.
Pontifex Romanus. Vide Rom. Pont.
Pontifex Maximus, titulus antiquiſsimus Rom. Pontificis. 216.III.
Pontificis Maximi titulum, qua ratione, quoue ritu, Chriſtiani Impp. retinerent. 312.XII.
Eum reijciens Gratianus, deridetur à Gentilibus. 383.III.
Pontifices Summi Rom. Gentilium, non poterant in alia quam publica domo habitare. 313. VI.
Pontigonenſe Concil. in Gallia, pro confirmatione Imperij Caroli Calui. 876.II.
Pontius Præf. Philippos Augg. inducit ad fidem Chriſti ſuſcipiendam. 249.III.
Martyrio coronatur ſub Valerian. 261.VII.
Pontius diaconus, exilij Cypriani comes. 260. III.
Scribit vitam eius. 261.IV.
Sancto fine quieſcit. ibid. VII.
Pontis Auenionenſis mirabiliter facta ſtructura. 1177.XV.
Pontius Cluniacenſis Abbas, ex modeſto improbus, inde pœnitens, Abbatiæ renuntiat, & peregrinatur Hieroſolymam. 1126.III.
Sanctitatis fucum adeptus, reuerſus in Gallias, Cluniacum inuadit, ac miſere deuaſtat. ibid.
Eiuſdem arrogantia in Sedem Apoſtolicam, damnatio à Summo Pontifice, & mors in impœnitentia. ibidem.
Poppæa Sabina, concubina Neronis amatiſsima, fauet Iudæis. 59.II.
Creditur ſalutata à Paulo Apoſtolo. ibid.
Necatur ictu calcis ab ipſo Nerone. 67.II.
Porcorum nomen nefandum apud Hebræos, & viſu execrandi porci. 31.XXV.137.III.
Ad quid apud eos eſſe permitterentur. 31.XXV.
In eos permiſsi à Chriſto intrare dæmones. ibid.
Porcum Herodis, melius fuit eſſe, quam filium. 1.XI.
Porci imaginem cur Hadrianus Imp. poſuerit ſuper portam Hieruſalem. 137.III.
Porcis deuorandæ obiectæ carnes presbyterorum, & virginum ſacrarum, à Gentilibus Palæſtinæ ſub Iuliano Apoſt. 362.XXXIII.
Porphyrius perditiſſ. moribus homo, inuadit Eccleſiam Antioch. ſub Arcadio Imperatore. 404. X.
Noluit ei communicare Rom. Pontifex. ibid.
Moritur. 408.X.
Porphyrius Gazenſis Epiſc. diuinitus ordinatus, multos Gentiles miraculis ad fidem conuertit. 401.VII.
Petens Conſtantinopolim; agit apud Arcadium Imp. pro demolitione Marnæi templi, aliorumque delubrorum Gazenſium. ibidem. VIII.
Feminam Manichæam, ſecum auſam de religione diſputare, verbo extinguit. ibid.
Porphyrius mimus, coram Iuliano Apoſtata baptiſmo per iocum initiatus, ſerio fit martyr. 362. XXVIII.
Porphyrius philoſophus Platonicus, non niſi vnus fama celeberrimus. 302.VII.
Romam petit. 264.II
Eius patria, & primordia. ibid.
Vnde id nominis acceperit. ibid.
Fuit olim Chriſtianus, ſed deſertor factus eſt. ibid.
Scribit aduerſus religionem Chriſt. 302.VII.
A quibus confutatus fuerit. ib.VIII.
Eius libri conquiri, & comburi iuſsi. ib. & 448. I.
Porphyrianos cur appellari voluerit Conſtantinus Arianos. 352.XXVIII.
Porphyrogeniti qui dicerẽtur Impp. 775.III.944. III.
Portenta vide præſagia, prodigia.
Portugalliæ Ducatus factus vectigalis Eccleſiæ Romanæ ab Alfonſo Duce. 1144.II.
Augetur ab Alexandro Papa titulo regio, ſub augmento cenſus. 1179.VII.
Ab Innocentio III. exigitur cenſus. 1198.IX.
Poſſeſſor Epiſcopus Afer, pro fide extorris, Conſtantinopoli ſtrenue agit aduerſus Eutychianos hæreticos. 517.I.
Conſulit Hormiſdam Papam de doctrina liberi arbitrij, & ſcriptis Fauſti Regienſis. 520. III.
Poſsidius Calamenſis in Africa Epiſcopus, quanta paſſus ſit à Donatiſtis. 403.VIII.
Fuit S. Auguſtini perneceſſarius, Vitamq; eius deſcripſit. 430.IX.
Confecit etiam Indiculum ſcriptorum eius. ibi. XI.
Poſthumus inuadit Imperium ſub Gallieno. 262. III.
Potamenia virginis Alexand. mira conſtantia in martyrio ſubeundo ſub Maximino Galerio. 310. VII.
Potamiana virg. Alexandr. inſigne martyrium & poſt necem apparitiones quibus alios ad fidem & martyrium illexit, ſub Seuero. 205. V.
Potamius Arianus auctor blaſphemiæ Sirm. de filio Dei. 357.IV. miſere perit. 359.XV.
Potamon Heracleæ in Aegypto Epiſcopus, oculum amiſit pro cauſa fidei in perſecutione Diocletiani. 302.II.
Intereſt Concilio Nicæno. 325.VIII.
In Conciliabulo Tyrio ſtat pro Athanaſio, & Euſebio Cæſarienſi exprobrat apoſtaſiam ſub Diocletiano. 335.III.
Martyr occumbit in clade Eccleſiæ Alexandrinæ à Gregorio inuaſore. 342.III.
Alius à Potamio Ariano. 357.IV.
Poteſtas à Domino Apoſtolis & Diſcipulis collata, propagata ad poſteros. 34.LVII.
Petro data, tranſiit etiam ad eius ſucceſſores. ib. LIX.
Præcepta moralia Hebræorum, Apoſtoli in Eccleſiam transfuderunt. 34.LXXII.
Præcepta Decalogi contempſit Manes. 277.X.
Præcepta diuina, ſine diuina gratia, vi Liberi ar-

bitrij, ab hominibus impleri poſſe dixit Pelagius. 415.VI.

Prædeſtinatianorum hæreſis, ex ſcriptis S. Auguſtini male intellectis orta in Gallia. 520.IV.

Eamdem longe poſtea itidem in Galliis renouat Gotheſcalcus. 848.III.

Prædicationem verbi, poſt Aſcenſionem Chriſti, primus omnium exorditur Petrus Apoſtolus. 34.LXX.

Eam nemo abſque miſsione ſuſcipere debet. 44.XXXII.

Eius auctoritas conſueta peti à Romanis Pontiff. per eos qui prædicaturi eſſent Gentibus. 650.V. 686.IV. 690.I. 996.VI. 997.II. 1008.III. 1124.I. 1137.III. *& alibi ſæpiſsime.* 716.III. 989.I.

Prædicatoribus verbi victus debitus. 52.V. 57.XXII.

Prædicare verbum populo coram Epiſcopis, haud permiſſum presbyteris in Africa, ante Auguſtinum. 391.III.

Prædium loco motum ſub Nerone. 69.X.

in Præfationibus Miſſæ, natalitiis Sanctorum, recitari olim ſolitæ res geſtæ illorum ſummatim collectæ. 109.X.

Præfationes miſſæ nouem Eccleſiæ Rom. tenendas præcipit Pelagius Papa Epiſcopis Germaniæ & Galliæ. 590.II.

De decem obſeruandis, & aliis non addendis, decretum edit Alexander Papa III. quod confirmatur in Concilio Angl. 1175.I.

Præfectos & Præſides Prouinciarum, ſubiectos eſſe Epiſcopis, decretum in Concilio Arelatenſi, aſſenſu Conſtantini Magni. 314.VIII.

Eorum ſententiis præualere Epiſcoporum iudicia; hoſque illorum iniquas ſententias reſcindere poſſe; conceſsit idem Conſtantinus. 319.XI. 398.XXI. *Vide Epiſcopi & Iudicia.*

Excommunicantur ab Epiſc. Vide Excom.

Præfecti Prætorio quatuor inſtituti, à Conſtantino Mag. 330.VI.

Præfectis præpoſitos eſſe Epiſcopos, ne quid ab illis cōtra iuſtitiæ ordinem committeretur, voluit Iuſtinianus. 527.IV. 535.II.

Itemq; eoſdem voluit iurare Epiſcopis legum obſeruationem. ib.

Super eos pariter inuigilare Epiſcopos decreuerunt Concilia antiqua Galliarum & Hiſpaniæ. 593.VIII.

Eoſdemq; Epiſcopis obedientes eſſe, iuſſerunt Cōcilia Mogunt. & Cabilon. ſub Carolo Magno. 813.VI.

Cum Præfectis concordes eſſe Epiſcopos, magnopere conducere, monuit Gregorius Magnus. 596.II.

Præmonſtratenſis Ordinis inſtitutio per S. Norbertum. 1120.IV.

Dilatatur etiam in Oriente. 1131.IV.

Recuſat priuilegia dignitatis, & augetur aliis. 1198.XIV.

Præputium ſibi adducebant Iudæi, deficientes ad Gentes. 57.XXI.

Prærogatiua Sedium Patriarchalium. Vide Patriarchæ. Romanæ Sedis, vel Conſtantinopolitanæ, &c. vide ſub propriis ſingularum nominibus.

Præſagia de futura clade Hieroſol. 65.I.

Quæ de eadem clade & Secundo Domini aduētu, ipſe Dominus prænuntiauit, quomodo ſint accipienda. 68.XIV. 72.VI.

Alia de altera clade ſub Hadriano. 135.III.

Præſagium triſte de interitu Conſtantij Imp. 361.IV.

Multa, interitus Iuliani Apoſtatæ. 362.LXII. 363.I.VIII.X.XII.

Futuræ Perſecutionis Valentis. 365.IV.

Interitus eiuſdem Valentis. 378.VII.

Obitus Theodoſii Magni. 394.V. *& Caroli Magni.* 811.V. *Vide etiam Vaticinia. Prodigia. Cometa.*

Præſcriptionis centum annorum priuilegium concedit Iuſtinianus Imp. prædiis Eccleſiæ. 535.III.

Reſtringit poſtea ad annos quadraginta. 541.IV.

Præſentationis Chriſti, ſiue Occurſus dicti, vel Purificationis B. Mariæ, ſolemnitas, Romæ ad abolenda Lupercalia introducta. 1.IX. 544.III. *In eam quoq; conuerſi cerei, accendi ſoliti in Saturnalib.* 58.XXVI.I.

Præſæpe Domini, quale. Annal. nu. I. & III. Magno honori habitum. ibid.

Præſides. Vide Præfecti.

Præſtigiæ Simonis Magi. 68.VII. *Apollonij Tyanæi.* 68.XII. *Alexandri, diſcipuli eiuſdem Tyanæi.* 145.VI. *Philumenes, ſcorti Apellis hæreſiarchæ.* 146.IX. *Marci, diſcipuli Valentini.* 175.VIII. *Pſeudoprophetiſſæ cuiuſdam, ſub Maximino Thrace.* 237.IV. *Eonis Britonis.* 1143.II. *Vide etiam Magia.*

Prætextatæ Romanæ Matronæ, diuina punitio, ob crines Virginis Deo deuotæ, mundano more comptos. 382.VIII.

Prætextati Ethnici nobiliſsimi dictum, de Romanorum Pontiff. Chriſtianorum regio ſplendore. 367.IV.

Prætextatus Rothomagenſis Epiſcopus, intereſt Cōcil. I. Pariſ. 559.III. *Calumniis impetitus apud Regem Chilpericum, eo agente damnatur in Concilio Pariſienſi, & flagellatus pellitur in exilium.* 580.I.

Diu multumque afflictatus ab impia Fredegunde, demum necatur intra Eccleſiam ſuam ad altare preces agens, & colitur vt martyr. 589.II.

Prailus creatur Hieroſol. Epiſc. 416.VI. *Moritur.* 429.V.

Praxeas primo Catholicus, de Montani hæreſi monet Romanum Pontificem. 173.II.

Poſtea lapſus & ipſe in hæreſim, damnatur Romæ, & denuo recantans palinodiam, iterum relabitur. 196.VII. *Ab eo Monarchici, & Patropaſsiani hæretici.* ibid.

Praxedis virginis nobiliſſ. Rom. pia officia erga Chriſtianos in perſecutione, & ſanctus obitus. 164.V.

Praxedes coniux Henrici III. Imp. alio nomine dicta Adelais. Vide in Adelais.

Precum agendarum varij antiquorum Chriſt. ritus. 58.XL. *& ſeqq. itemque Gentilium, & Iudæorum.* ib.XLII. *Proprius locus, Eccleſia.* 34.LXXIII. 51.XX. *Horariarum inſtitutio.* 34.LXXII. 51.XIX.XX.

Nocturnæ, Matutinæ, Lucernariæ, Veſpertinæ. ibid.

Precandi ad Orientem ritum, vnde Chriſtiani ſumpſerint. 34.LXIV. *in fin. Vide Oriens.*

Precum formula à Conſtantino Magno militibus præſcripta. 321.V.

Preces pro Regibus hæreticis, & infidelibus, agi conſuetæ ab Epiſcopis ſub eorum dominiis exiſtentibus. 506.I.

Precatores dicti hæretici Maſſaliani, quod ſemper orandum dicerent. 361.VIII. *Vide etiam Oratio.*

Presbyteræ, quæ feminæ dictæ apud antiquos. 34.LXXXII.

Earum procacia in coniungendo ſe aliis viris, anathemate retuſa in Synodo Ro. 721.I.

Presbyteri, & Epiſcopi nomina olim communia, functio & poteſtas ſemper diſtincta. 58.II. *& ſeqq. Vide Epiſcopi & Sacerdotes.*

Presbyteri, qui & Seniores, ſucceſſerunt loco 72. Diſcipulorum Domini. 58.IV.

Viginti quinq; ordinati Romæ à Cleto Papa, ex præcepto S. Petri. 93.I. *Iis Euariſtus diuiſit Titulos, hoc eſt Eccleſias.* 112.III.

Vnius vxoris viros eligendos eſſe, quomodo intellexerit Paulus. 58.VI. *& ſeqq. Sæpe variis occaſionibus ordinati coniugati, ſed mox abſtinuerunt vſu coniugij.* ib.VIII. *&c.*

Apud Pepuzianos, erant feminæ. 173.XI. *Pœnitentiarij, quando in Eccleſia inſtituti.* 255.II. *Vide Pœnitentia.*

Presbyter 80. legati ab Orthodoxis Conſtantinop. ad Valentem Imp. Arianum, eius iuſſu nauigio in altum ducti, igne cremantur. 370.VI.

Presbyteri cuiuſdam aliud ſimile ſupplicium ſub eodem Imp. ibid.

Alius quidam Sirmienſis, à Valentiniano necari iuſſus, quod reum apud ſe latitantem prodere noluiſſet. 372.XV.

Presbyter à S. Martino prælatus Imperatori. 386.VIII.

Iis in Eccleſia Alexandr. poſt lapſum Arij, haud conceſſum docere populum, ſed tantum Epiſcopis. 315.XI.

In Africa ante Auguſtinum, haud permiſſum populo prædicare coram Epiſcopis. 391.III.

Eorum diſsidia cum diaconis de vtrorumq; auctoritate, quouſque olim proceſſerint, & qui de iis canones editi. 402.XII. 324.XXVIII. 325.XLI.

Presbyteri Card. R. E. etiam olim aliquando prælati Epiſc. 431.XIII.XIX.

Preteiannus, ſic vulgo dictus Rex AEthiopum, petit ab Alexandro Papa III. plene inſtrui de fide & ritibus Eccleſiæ Rom. 1177.X.

Prima Sedes omnes iudicat, & à nemine iudicatur. 302.XVI. 324.XXX. 493.III. 499.VI. 502.V. 800.II. 963.III. 965.I. 1076.V. 1159.IX. *Vide etiam Romana Eccleſia. Romanus Pontifex.*

Primaſius inſignis Epiſcopus Africanus, ſcribit in Apocalypſim Ioannis. 504.III. *in fin.*

Exulat cum aliis in Sardinia. ib.

Quo tempore vixerit, & an interfuerit Quintæ Synodo Oecumenicæ. 553.VII.

Primatus qua occaſione, & quo tempore, collatus Petro à Domino. 31.X. 33.V. 34.LIX.

Is ſemper ab vniuerſa Eccleſia agnitus. ibid. *Vide in Petrus.*

De Primatu ſemper orta quæſtio inter Apoſtolos, cum viderent alium quempiam prærogatiuis augeri, præter Petrum. 34.XIII.

Primatus ei collatus, tranſiit ad eius ſucceſſores. 54.LIX. 342.VIII.

De Primatu Romani Pontificis, quid ſtatutum in Concilio Nicæno. 325.XXXIII. *& ſeqq.*

Firmatur à Iulio Papa, contra Arianos. 342.V.VIII. *& ſæpe à Gelaſio.* 493.III. 494.I.III. 495.II. *& à Pelagio Papa defenditur, aduerſus præſumptionem Ioannis Conſtantinop.* 587.II. *Agnoſcitur etiam à Iuſtiniano Imp.* 533.III. 514.II. *Vide Romanus Pontifex & Vniuerſalis.*

Primatus Eccleſiaſticus non ſequitur regias & Imperatorias vrbes. 495.II.

Primus eligitur Alex. Epiſc. 110.IV. *Moritur.* 122.I.

Primianus creatur Carthag. Epiſc. partis Donatiſt. & inde ortū inter eos ſchiſma atrociſsimum. 394.VIII. *Eius factio cæterarum omnium partis Donatiſtarum copioſiſsima.* ibid.

Primitias fructuum non ſoluentes, excommunicati in Concilio Romano ſub Damaſo. 382. V.
Primicereus Diaconorum. 34.LXXX
Primogeniti Dei Ara, erecta Romæ ab Auguſt. Imp. Appar. XIII.
Primogenitus Satanæ dictus Simon magus ab Ignatio. 35.XIII.
& Marcion à Polycarpo. 167.V
Princeps Epiſcoporum, titulus Rom. Pont. 165. IV.
Principes ſacerdotum plures apud Iudæos, ſed vnus Summus Sacerdos. 31.V.
Apud Chriſtianos ſic dicti Epiſcopi Metropolitani. 397.XVII. Vide Sacerdos Summus.
Principes luunt peccata magiſtratuum. 381. XV.
Fruſtra ſanciunt leges aduerſus mala occurrentia, niſi fontes malorum exſiccent. 439. IV.
Quanto periculo laceſſant Eccleſias & Sacerdotes. 385.V.387.V.VI.404.XV.
Se immiſceant iudiciis Eccleſiaſticis. (Vide Iudicia Eccleſ.) & legibus Eccleſiaſticis ſanciendis. 528.I.541.III. (vide Eccleſ. cauſæ.) Sibi vſurpent bona Eccleſiaſtica. 536.XIV. (vide Bona.)
Se immiſceant rebus ſacris. 545.III.549.III. 629.I.660.I.713.I.836.II.1001.III. vide Eccl.neg. & vltio diuina.
Tollant, vel minuant iura Eccleſ. 701.VII.741. VIII.756.I.1100.VI.VII.1148.XIII.1156. II.
Sunt in Eccleſia, vt eius auctoritas aduerſus refractarios ſarta tecta cuſtodiatur. 445.V.528. I.787.III.823.III. Vide etiam Reges & Imperatores.
Principibus ſæcularibus ſubdunt ſpiritalia, Politici, Henriciani hæretici. Vide Politici, & Henriciani.
Pro Principibus hæreticis, & infidelibus, preces fuſæ ab Epiſcopis Catholicis ſub eorum dominio exiſtentibus. 506.II.
A Principum hæreticorum, & perſecutorum obedientia, reuocati ſubditi per Romanos Pontiff. 730.II. Vide Fidelitas.
Principum, & magiſtratuum ſæcularium auxilium rite imploratur aduerſus hæreticos. 385. VII.
Principum tituli. Vide Tituli.
Principia duo vnum bonum, alterum malum, conſtituit Cerdon. 146.II.
Duo item, vel tria, aut etiam nouem, Marcion. ib.V.
Eadem quoque duo æterna, ex Pythagorica doctrina Scythianus hauſit. 277.III.
Terebinthus auxit. ib.IV.
& Manes, ac Manichæi, vbique propagant, & acriter propugnant. ib.VIII.
Priſcilla, & Maximilla, pſeudoprophetiſſæ Montani, Vide Maximilla.
A Priſcilla dicti Priſcilliani hæretici, diuerſi à Priſcillianiſtis. 173.XI.
Priſcillianus hæreſiarcha, & magus, corrumpit Hiſpanias. 381.XIV.
Eius mores & hæreſes. ib. & XVI.
Damnatur in Synodo Cæſaraugustana. XIV.
Epiſcopus Abilenſis creatus, edicto Gratiani Imp. eiicitur ex Hiſpania. ib.
Petens Italiam, reiicitur à Damaſo Papa, & Ambroſio Mediolanenſi: ſed ſubrepto ab Imperatore edicto reſtituitur Eccleſiæ. ib.
Mortuo Gratiano, damnatus in Synodo Bordegal. prouocat ad Maximum Imp. ſed perſequentibus eum Catholicis, iuſſu Maximi pœnas capite luit. 385.V.
Mortuus colitur à ſuis vt martyr. ib.
Priſcillianiſtæ hæretici, Gnoſticorum & Manichæorum dogmata maxime ſecuti, reliquorum etiam omnium ſordibus inquinati fuerunt. 381. XVI.
Praua eorum dogmata. ib. & XVI. Vide ſupra in Priſcillianus.
Exagitantur diuerſis pœnis à Theodoſio Iuniori. 410.XIV.
& ſcriptis Leonis Papæ, ac Conciliis in Hiſpania aduerſus eos celebratis. 447.I.II.
Priſcus Archiepiſcopus Lugdun. præeſt Concil. Matiſcon. I. 581.VI.
Lugdunenſi II. 587.IV.
& Matiſconenſi II. 588.III.
Priuatus hæreticus damnatur in Concilio Lambeſitano Africæ, & à Fabiano PP. excommunicatur. 242.III.
Aduerſus S. Cyprianum creat pſeudoepiſcopum Carth. Fortunatum ſchiſmaticum. 255. III.
Legationem mittit ad Cornelium Papam quæ ab eo reiicitur. ib.
Priuatus Gabalitanus in Gallia Epiſcopus, martyr ſub Valeriano. 261.VII.
Priuilegia Eccleſiæ Romanæ. Vide Romana Eccleſia.
Priuilegiis à Rom. Pontiff. Eccleſiis, vel monaſteriis, aut Xenodochiis conceſſis, ſolita apponi comminatio excommunicationis, & priuationis dignitatis, in Antiſtites, & Reges ea violantes. 593. VI.
Eadem pro temporum & perſonarum ratione poſſunt à Pontificibus demi. 681.XIV.1078. V.
Conceſſa ab Apoſtolica Sede, non debent ipſi præiudicare. 1097.XLIV
Proba Faltonia, inſignis pietate & poeticis facultatibus fœmina, Conſulum filia, vxor, mater, à ſanctiſſimis viris plurimum laudata. 395. II.
Falſa ei impacta Vrbis proditio, in obſidione Alarici. 410.IV.
Fugiens tunc in Africam vna cum nuru & nepte, male habitæ ſunt ab Heracliano tyranno. ib. VII.
Proba alia, eximiæ humilitatis virgo. 504. V.
Probus Anicius. Vide Anicius.
Probus Imp. eligitur. 279.II.
Gallias à Germanis vindicat. 280.III.
Aliæ eius victoriæ de diuerſis barbaris. ibid. & ſeqq.
Necatur à ſuis ob nimiam ſeueritatem. 283. I.
De annis eius Imperii. ib.
Probatio. Vide Purgatio.
Proceſſionum vſus in antiqua Eccleſia. 58. XLV. 388.X.401.VIII.
Eadem dictæ Litaniæ, & Rogationes. ib. & vide etiam ſub his nominibus.
Interdictæ ab Arcadio Imp. Arianis. 58.XLV. 400.XVI.
Proceſſus & Martinianus milites, cuſtodes Apoſtolorum Petri & Pauli in carcere, conuertuntur ad fidem. 68.VIII.
Prochori Diſcipuli domini nomine, ſuppoſiti Actus Iohannis Euang. 44.XXIV
Proclus Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ presbyter, Chryſoſtomi diſcipulus, ordinatus Cyzicenus Epiſcopus, non recipitur ab eo populo. 426. II.
Eligitur Conſtantinopol. Epiſcopus ex diſpenſatione Romani Pont. 434.I.
Agit aduerſus ſcripta Diodori Tarſ. & Theodori Mopſueſt. 435.II.
Transferendum curat corpus S. Ioannis Chryſoſtomi ab exilii loco Conſtantinopolim. 438.I.
Sub eodem facta inuentio Reliq. SS. LX. mart. ib. III.
Sub eo pariter celebratum Concil. de diœceſeon Alexandr. & Antioch. diſtinctione. 439. IX.
Sancte moritur. 446.IV.
Proclus philoſophus, & hariolus, ſcribit contra Chriſtianos, ſub Anaſtaſio Imp. 514.IX.
Inuenit ſpecula ærea vſtoria, ad comburendas naues Vitaliani. ib.
Proclus Montani diſcipulus, confutatur Romæ publica diſputatione à Caio Theologo, coram Zepherino Papa. 215.I.
Ex eo dicta ſecta Montaniſtarum, Kata Proclum. 173.X.
Auctor creditus, lapſus Tertulliani. 201. IV.
Proconſularia Acta, quæ dicerentur. 285.I.
Proconſulare in Africa Concilium, aduerſus hæreſim Monothelitarum. 646.I.
Procopius Iuliani Apoſt. propinquus ab eo induitur ſecreto ad aras purpura. 363.III.
Iuliano extincto, inuadit Imperium, & valde conſtringit Valentem. 364.VII.
Derelictus tandem à ſuis capitur, & capite truncatur, quod à Valente miſſum eſt Pariſios vſque ad fratrem Valentinianum. 366.II.
Procopius hiſtoricus, datur à Iuſtiniano conſiliarius Beliſario in bellis gerendis, & quæ videt ſcribit. 527.V.533.VII.
Vbi terminet hiſtoriam belli VVandalici. 545. IV
Et Gothici. 553.II.
Scripſit etiam librum, de Iuſtiniani, eiuſq; coniugis Theodoræ, deque Beliſarii vituperationibus. 561.III.
Procopij Ducis, cœlitus ad fidem vocati, inſigne ſub Gallieno martyrium. 308.II.
Alius eiuſdem nominis, eadem perſecutione paſſus.
Prodicus auctor impuriſſimæ ſectæ Adamitarum 120.XVII.
Alia eius praua dogmata. ib.
Vtrum fuerit ex Valentini diſcipulis. 175. XI.
Prodigia apud Gentiles de Chriſti aduentu. Appar. XIII.XIV.
Alia perperā tributa Chriſti natiuitati. Annal. num.IV.V.
In Ægypto in aduentu Domini. 1.X.
Ingentia in paſſione Domini. 34.XXXVII. & ſeqq.
In monte Oliueti, in memoriam eius Aſcenſionis 34.LXIV.
In ſignis militaribus Ducis Romani rebellantis. 44.XXVII.
De futuro excidio Hieroſol. 65.I.68.XIII.XIV.
Sub Nerone, de religione in melius mutanda. 69.X.
Ante ſcriptionem Euangelii Ioannis. 99.II.
Aduerſus Traianum in bello Agarenico. 114. II.
Sub eodem, de vaſis conflatis ex cineribus quinq; virginum martyrum. 118.I.
In perſecutione Decij, contra Lapſos. 253. VI.
In Aurelianum Imperatorem in ſubſcriptione perſecutionis aduerſus Chriſtianos. 273. II.
In Galerium, perorantem contra religionem Chriſt. 301.IV.
Pro cuſtodia pudicitiæ virginum Chriſtiana-

rum; tempore perſecutionum, 301.VI.
Pro conſeruatione Scripturarum. 302.XIX.
Lapidum aqua madentium in ſumma ſerenitate. 307.V.
De futura Conſtantini victoria aduerſus Licinium. 317.II.318.III.
Aduerſus Arianos. 340.X.
In ingreſſu Imperij Iuliani Apoſt. 361.III.
In ædificatione templi Hieroſolymitani, à Iudæis ſub Iuliano ſuſcepta. 363.III.IV.
In Valentem Imp. in ſubſcriptione exilij Baſilii Magni. 370.VIII.
In expulſione Ioannis Chryſoſtomi. 403.VI. 404.VIII.
De futura per Longobardos Italiæ clade. 567. IV.
Sub Phoca, de malis obuenturis. 607.III
Sub Heraclio, de inualituro Arabum Imperio. 631.I.
Sub Leone Iſauro, adortum hæreſis Iconomachorum. 726.IV.740.IV.
Sub Copronymo, pariter Iconoclaſta. 742.I. 749.I.763.III.
Sub Michaele Curop. 812.II.
Crebra in Oriente, & Occidente, ſub Michaele Balbo, & Ludouico Pio. 823.II.
In Germania aduerſus Hungaros deuaſtantes Eccleſias. 916.I.
& aduerſus ſchiſmaticos Henricianos. 1077. VIII.1117.II.1120.IV. Et alia ſæpe alibi.
Ac vide etiam Præſagia. Vaticinia. Viſio diuina. Miracula. Crux. Apparitio. Clades. Oſtenta. Incendium, &c.
Profeſſio Schiſmaticorum Trium Capitul. redeuntium ad Eccleſiam. 602.II.
Summorum Pontiff. conſecrandorum. 869. XI.
Schiſmaticorum, ſequacium pſeudopontificum Rom. reuertentium ad obedientiam legitimi Papæ. 1179.IV.
Profeſſores dicebantur, qui ſeſponte martyrio offerebant. 253.XI. Vide Martyres.
Profeſſores artium liberalium Chriſtiani, à docendo interdicti per Iulianum. 362.LVIII.
A Valentiniano & Valente reſtituti. 364. VIII.
Eorum certum numerum Conſtantinopoli definit Theodoſius Iunior; & qui 20. ann. docuiſſent, Comitum dignitate honeſtari voluit. 425. VII. Vide etiam Scholæ.
Proiecti Epiſc. Auernenſis martyrium. 670.I.
Promiſcuitatis vxorum, falſo accuſati Chriſtiani à Gentilibus. 43.IV.
Pronuntiationis primam omnium monadem, introduxit Heracleon hæreſiarcha. 175. VII.
Propagatio fidei Vide in Fides.
Prophetas repudiarunt apud Iudæos Samaritæ, & Doſithei. Appar. VIII.
Inter Chriſtianos hæreticos, Simon Magus. 35. XII.
Cerdon, & Marcion. 146.II.V.
Apelles. ib.IX.
Manichæi. 277.X. & alii plurimi hæretici.
Prophetias, alias ab Angelis, à Satana alias eſſe reuelatas, dixit Saturninus. 120.XI
Prophetas nouos, ad errorem ſuum nobilitandum, excogitauit Baſilides. 120.V.
itemque Archontici. 175.X.
Prophetam ſe Mahometes mentitur. 630.I.
Prophetia antiquiſſima de Chriſto venturo, reperta ſub Conſtantino & Irene Impp. 780.IV. Vide etiam Vaticinium, Oraculum.
Prophetiis ſeu reuelationibus, ſigniſque præcedentibus vel comitantibus, electi multi ad Eccleſiæ regimen. 44.XXXII. 233.VII.IX. 238.III. 254. IV. 318.V. 325.IX. 326.I. 369.V. 374.I. 386. XI. 526.XI. 553.I. 559.III. 696.I. 867.XV. 901.II. 924.II. 957.I. 999.IV. 1011.I. 1049. III. 1079.I. 1080.XVI. 1099.IX. 1119.II. 1198.III.
aliique ad Reipublicæ adminiſtrationem. 565. III. 578.I. 583.III. 590.VIII. 672.IV. 673.I. 970.I. 987.II. 1002.III. 1007.I. 364.III. 379.III. 450.IV. 457.II. 476.I.
Prophetiſſa Gentilium Sybilla. Appar. XI.
Prophetiſſa mulier Galla innoteſcit, & probatur ab Alex. Papa Tertio. 1180.I.
Pſeudoprophetia Montani, quando orta. 173. I.
Pſeudoprophetiſſa ſub Maximino Thrace, multos præſtigiis decipit, ſed impoſtura ab exorciſta detegitur. 237.IV.
Alia punitur in Concilio Moguntino I. ſub Rabano. 847.VII. Vide etiam Præſtigiæ.
Et de ſingulis Prophetis vel Pſeudoprophetis, de quibus agitur his Annalibus, vide ſub propriis eorum nominibus.
Proſper Aquit. vna cum Hilario Arelat. defenſionem ſuſcipit ſcriptorum S. Auguſtini. 426.IV. Vide Hilar. Arelat.
Reuiuiſcenti in Occidente hæreſi Pelagianæ ſe validis ſcriptis opponit. 433.II.
Vocatur à Leone Papa aduerſus eiuſdem hæreſis ſectatores, retineturque ab eo ad reſponſiones conſultationum. 444.II.
Eius Chronici terminus. 445.VII.
Moritur. 466.IV.
Vtrum fuerit Epiſc. ib.
Proterius creatur Epiſcopus Alexandr. in locum Dioſcori Eutychiani expulſi. 452.IV.
Mittit Romam profeſſionem fidei, & Alexandriæ celebrat Concilium pro reducendis Eutychianis. 453.IV.
Conſulitur à Leone Papa de die Paſchatis. ibid. VII.
Crudeliſſime occiditur ab illis in Eccleſia. 457.IV.
Protopaſchitæ, iidem & Sabbatiani dicti. Vide in Sabbatius.
Protogenes Charrarum Epiſc. Confeſſor ſub Valente. 371.VIII.
Protomartyr inter viros Stephanus. 34.XC.
Inter fœminas Thecla. 46.IV.
Prudentia carnis, maxime damnoſa Eccleſiæ Dei. 876.IV. 882.I. 1168.IV.
Pruſſia pro Ruſſia, ſæpe apud authores vſurpata. 1009.I. in fin Vide Ruſſia.
Pſalmiſtæ, ſiue Cantoris officium, in antiqua Eccleſ. 44.XXXIII.XXXIV.
Pſalmodia diurna, nocturnaque, ab ipſo exordio viguit in Eccleſia. 384.III. Vide Cantus. Hymnus.
Pſalmis quando additus glorificationis hymnus. 325.XLVI.
Pſalmus Abecedarius ab Auguſtino compoſitus aduerſus Donatiſtas. 392.VI.
Alius rhytmicus à Iuſtiniano Imp. editus contra Eutychianos. 534.III.
Pſalterium 70. Interpp. ab Hieronymo emendatū, à Damaſo Papa canendum traditum Eccleſiæ Occidentali. 384.III.
integrum cantari ante ſacrificium, ſtatuit Cæleſtinus Papa. 432.II.
Pſaltriæ mulieres, & fidicinæ, ſublatæ à Theodoſio Magno. 385.IX.
Pſatyriani hæretici, Arianorum progenies, dixerunt idem eſſe in Deo, Gignere atque Creare. 360.XI.
Pſellus vir doctiſſ. quo tempore floruerit. 859.VII.
Pſeudoprophetæ. Vide in Prophetæ.
Pſeudoſynodi: in Conciliabulum. & alia eiuſmodi compoſita, vide in ſuis ſimplicibus.
Pſychici. Vide Animales.
Ptolemai, Valentini diſcipuli, deliria de Æonibus. 175.VII.
Ptolemaidenſe Concil. ſub Syneſio Epiſcopo, aduerſus Andronicum Præfectum Pentapolis, qui ibi excommunicatus eſt. 411.XI.
Publia matrona, inſignis ſub Iuliano Apoſt. confeſſio. 362.XXIX.
Vtrum ea fuerit mater Ioannis Chryſoſtomi. ibidem.
Publicani apud Iudæos & Græcos, peſſimæ exiſtimationis, apud Romanos honeſta. 31. XXVI.
De illorum munere, & variis nuncupationibus. ibid.
Publicani hæretici, qui & Albienſes. 1179. III.
Publius Princeps inſulæ Melitæ, conuerſus à Paulo Apoſtolo, fit Epiſcopus & martyr. 58. LXIII.
Publii Athen. Epiſc. martyrium ſub Hadriano. 125. II.
Publius monachus orans detinet dæmonem Iuliani. 363.IX.
Pudens Senator Rom. conuertitur ad fidem, & S. Petrum in domum ſuam recipit. 44. XXVIII.
Ea domus conuerſa poſtea in eccleſiam, dictam Titulum Paſtoris. ib.
Vniuerſa eius familia, poſt multa pietatis officia reliquis Chriſtianis in perſecutione exhibita, ſancto fine quieſcit. 164.V.
Pudicitiæ conſeruationi quomodo prouiderit Conſtantinus. 315.IV. Vide Virginitas. Continentia.
Puerorum ludus de myſteriis Chriſt. quo illi ab Athanaſio, & ipſo tunc puero baptizati ſunt. 311. VIII.
Pueros à ſalute reiiciebant Hieracitæ. 289. IV.
Puerorum publicas libidines ſuſtulit Conſtant. Mag. 315.IV. Vide Exoleti.
Puerorum inſignia martyria. 303. XI. 311. II.
Puerorum & virginum ſectiones ad animas euocandas, per Maxentium. 309 VIII.
& Iulianum. 362.XXX. 363.VIII
Pueruli tres ingentes erigunt columnas ad conſtructionem cuiuſdam Eccleſiæ. 324.XXII.
Puer ſeptennis liberatur à pœnis, &c. 205. V.
Puer ſeptennis diuinitus docet modum deſtruendi Marnaum Gazenſium. 401. VIII.
Alius apud Antiochiam crucifigitur à Iudæis. 415. VIII.
Alius Iudæus, à patre ob Chriſtianitatem in rogum iniectus, diuinitus manet illæſus. 552. V. 423.III.
Alius Turonis, triginta tantum dierum clare teſtatur non eſſe ſuum patrem, Epiſcopum, cui per calumniam tribuebatur. 432.IX.
Alterius Afri egregia confeſſio ſub Genſerico Wandalorum Rege. 437.I.
Puer Conſtantinop. mirabili plane modo diuinitus diſcit hymnum Triſagii, docetque alios. 446.II. Vide etiam Infantes.
Alius puer, tempore peſtis raptus in cœlum, donum linguarum accipit. 565.V.
Filius Dagoberti Franc. Regis, 40. tantum modo dierum, in Baptiſmo reſpondet Amen. 639. II.

Puer nouem dierum, clara voce Sergium Papam purgat ab accuſatione inceſtus. 699. II.
Puer nondum quinquennis, electus Archiepiſcop. Rhem. tuncque primum introducta puerorum electio. 925.II.
Introducitur etiam in Eccleſiam Conſtantinop. 933.III.& in Sed.Apoſt. 1033.II.
Puer patrem nunquam viſum agnoſcens, liberat matrem à ſuſpicione adulterii. 1001. IV.
Alius in Anglia crucifigitur à Iudæis. 1146. II.
Alius 12. annorum, diuinitus conſtruit pontem Auenionenſem. 1177.XV.
Pulcheria filia Arcadii Imp. virgo Deo dicata, anno ætatis 19. fit à fratre Theodoſio conſors Imperii. 415.X.
Habuit tres alias ſorores, æque Deo dicatas. ib.
Quam bene Theodoſium inſtituerit, quamque felix ſub tali regimine Imperium. ib.
Agit apud fratrem pro Catholicis Epiſcopis, à Neſtorianis Epheſi preſſuras patientibus. 431. XIX.
Ideoque ab iiſdem Neſtor. patitur calumniam inceſtus cum fratre. ib.XXIV.
Erigit templum in Blachernis, in honorem B. Virginis, vindicatæ à blaſphemiis Neſtorii. ib. XXIII.
Fit ei reuelatio diuinitus Reliquiarum SS. XL. mart. 438.III.
Calumniis apud Theodoſium impetita à Chryſaphio eunucho, ſecedit ab adminiſtratione, magno Imperii damno. 446.V.
Reſumit habenas; & Theodoſium reducit à fauore Eutychetis hæreſiarchæ. 450.I.
Poſt obitum Theodoſii, Marcianum euehit in Imperium, titulo coniugii, ſalua virg. ibid. IV.
Tentatur fruſtra ab Eutychianis. 452.VI.
Sancte moritur, omniaque ſua bona pauperibus legat. 453.III.
Puluerem ſpargere, vel excutere, ſoliti Iudæi in maledicendo, vel vindictam petendo. 46.IV.58. LIX.
Puluis ſepulchrorum SS. pellit morbos, & ſuſcitat mortuos. 55.III.416.IV.
Pupienus Imper. vna cum Balbino. Vide Balbinus.
Purgationes per ignem, Ferrum candens, Aquam calidam, & frigidam, Euchariſtiæ ſumptionem, Monomachiam, vide ſub ſingulis iis nominibus.
Per Iuramentum ad ſacras martyrum reliquias 412.VI.592.II.595.VII.924.IV.
Purgationes diuerſæ Rom. Pont. de variis impoſitis iis criminibus earumque ritus. 443.III. 502.II.555.II. 800.II.823.I.868.II.1064. II.1077.II.
Canonicæ diuerſi generis aliorum Epiſcoporum, & ſacerdotum. 583.V.592.II.595.VII.772. III.941.II.1049.V.
Purgatorii doctrina, ex traditione Apoſtolica. 34. XCIII.
Eadem miraculis, diuinis reuelationibus, & continua Eccleſia approbatione confirmata. ibi.
Error quorundam antiquorum de eius nimia virtute. ib.
In Purgatorio conſtitutus Paſchaſius diaconus, miracula edit. 503.IV.
Negarunt illud Apoſtolici hæretici. 1147.XII. Vide Defuncti Suffragia.
Puſices Præfectus artificum Regis Perſarum, martyrium ſubit, vna cum filia, pro fide Chriſt. 343. III.
Pyrrus monachus Monothelita, eligitur Epiſcopus Conſtantinop. 639.IV.
In ſuſpicionem adductus conſpirationis in Imper. ſecedit in Africam. 642.I
Diſputatione publica cum Maximo Abbate habita conuincitur, & conuerſus, Romam petit, libellumque pœnitentiæ offert, recipiturque cum titulo Patriarchatus. 645.I.
In errorem relapſus, excommunicatur à Theodoro PP. diriſſimo anathemate, de ſanguine Chriſti in atramentum diſtillato. 648. II.
Reſtituitur in ſedem Conſtantin. & paulo poſt moritur. 652.III.
Damnatur eius memoria in Sexta Synodo. 681. II.

Q.

Quadrageſimæ Ieiunium, ex inſtitutione Euangelica, & Apoſt. 57.LVII.
Quam exacta eius apud antiquos obſeruantia. ibid.
Diuerſus diuerſarum Eccleſ. vſus in numero dierum. ib.LVIII.
Eius inſtitutio qua ratione tributa Teleſphoro Papæ. 136.I.
Quadrageſimas tres in anno feciſſe Montanum, quomodo dixerit Hieronymus. 173.VI.
Quadrageſimæ tempore fieri ſupplicia, vetuit Theodoſius Magnus. 389.XIII.
Quadrageſima S. Martini, quæ dicta in Galliis. 581.VI.
Quadraginta Militum in Minori Armenia inſigne ſub Licinio martyrium. 316.IV.
Eorum reliquiarum facta diuinitus reuelatio Pulcheriæ Aug. & tranſlatio Conſtantinopolim. 438.III.
Quadraginta Virginum in Macedonia illuſtre ſub Licinio martyrium. 316.IV.
Quadraginta ruſticorum martyrium ſub Longobardis. 579.II.
Quadraginta captiuorum ſub iiſdem aliud martyrium. ib.
Quadratus diſcipulus Apoſtolorum creatur Athenienſis Epiſcopus. 125.II.
Apologiam offert Hadriano Imp. pro Chriſtianis, & perſecutionis ceſſationem impetrat. 128. V.
Quartadecimani Aſiani, Paſcha celebrantes 14. luna, more Iudaico, tolerantur aliquamdiu in Eccleſia. 159.I.II.
Re in ſchiſma & hæreſim tranſeunte iidem excommunicantur à Victore Papa. 198.I.III.
Qua in re ab eis differrent Montaniſtæ, eadem pariter die Paſcha celebrantes. ib.III.
Eorum error fuit ex parte cauſa celebrationis Concilii Nicæni. 325.IV.
Is ibi proſcriptus à Patribus. ib.XXIX. Perdurat tamen adhuc in multis prouinciis. 198.III.
Reſtituit Audæus hæreſiarcha, damnatus ea de cauſa in Concilio Antiochen. in Encæniis. 341. X.XII.
Iidem exagitantur in Aſia à Ioh. Chryſoſtomo. 400.XV.
Quaſi vox, quo ſenſu accipiatur à Scriptura. 31. VIII.
Quaternitatem perſonarum in Deo, introducebant Theodorus Mopſueſtenus, Diodorus Tarſenſis, Neſtorius, & alij qui duos Dei filios conſtituebant. 435.II. Vide Filius Dei. & Theopaſchitæ.
Eam in Eccleſia cantari iubens Anaſtaſius Imp. ingentem concitat in ſe populi Conſtantinop. ſeditionem. 512.I.
Quatuor Coronatorum martyrum inuentio ſub Iuſtiniano Imp. qui eorum virtute ſanatus eſt à grauiſſ. morbo. 560.I.
Quatuor germani, martyres ſub Iuliano in Galliis. 362.LIII.
Quatuor Imp. vnanimiter regnant, tempore Diocletiani. 292.III.301.II.
Quatuor fratres Epiſcopi in Hiſpania, ſanctitate & ſcientia conſpicui. 331.II.
Quatuor temporum ieiunium ex inſtitutione Apoſtolica. 57.LXII.226.I.
ad Quercum Synodus, aduerſus Chryſoſtomum. 403.III.
Quindecim annorum peracta periodo, milites ſub Conſtantino honeſtam miſſionem conſequebantur. 312.XVI.
Cur totidem annis numerentur Indictiones. ibidem.
Quinquennale certamen Capitolinum triplex, inſtitutum à Domit. Imp. 88.II.
Quinta Synodus Oecumenica colligitur Conſtantinopoli à Iuſtiniano Imp. ex Vigilii Papæ ſententia, aduerſus tria Capitula, & Origenis errores. 553.III.
Quam præpropere res geſta fuerit ab Imper. ib. IV.
Qui & quot Epiſcopi interfuerint. V.
Noluit ei Vigilius intereſſe, licet ſæpe honorificentiſſime inuitatus. VI.VII.
Qualis ea Synodus, & quomodo quæ contra ſententiam Pontificis, rem de Tribus Capit definiuit, poſtea nomen meruit Oecumenicæ. XIII.XV.
Eius Acta corrupta, aucta & mutilata ab hæreticis. X.XI.XVII.XVIII XIX.
Non fuit in ea actum de fide, ſed de perſonis, ideoque à pleriſque non eſt connumerata inter alias. XV.
Eius occaſione auctæ diſſenſiones in Eccleſia. XIII.XIV.
In ea quoque damnatus Origenes, cum ſuis erroribus. XVII.
Ad eius prætenſum ſupplementum, poſt 140. annos celebratur Conſtantinopoli Conciliabulum Quiniſextum. 692.II.& ſeqq.
Quiniſexta dicta Synodus erratica, ad ſupplementum Quintæ & Sextæ Oecumenicarum. 692. I.
Reſpuitur à Rom. Pont. & Patriarchis Orientis. ib.III.IV.705.II.710.III.
Eius canones quales, & quomodo iis aliquando vſi Orthodoxi. 692.II.IV.
Vocatus ea de cauſa Conſtantinus PP. à Iuſtiniano Imp. in Orientem, ſatisfacit ei de iis non recipiendis. 710.III.
Quintilinebur. Concil. in Germania, contra errores VVecelonis pſeudoepiſcop. Moguntini. 1085. II.
Quintiliani hæretici, ſecta Montaniſtarum, à Quintilla pſeudoprophetiſſa. 173.XI.
Quintillus, poſt fratrem Claudium, Imperium ſumit; & ob ſeueritatem, 17o. die à ſuis occiditur. 271.I.
S. Quintini conuentus inter Reges Franc. 857. II.
Quirinus Tribunus martyr ſub Hadriano. 132. I.
Quirinus Epiſcopus Sciſſianus, illuſtre conſummat in flumine martyrium, ſub Maximino. 308. IV.
Quirini, ſiue Cyrini, cenſus. Vide Cyrinus.
Quiriacus inſignis Anachoreta. 491. V.
Quodvult Deus Carthagin. Epiſcopus impoſitus à VVandalis naui fracta, appellit Neapolim. 439. V.

R.

RAbanus Fuldenſis Abbas abdicat ſe quietis amore. 838.IV.
Creatur Moguntinus Epiſcopus. 847.VI.
Plura celebrat Concilia pro reformatione Eccleſ. 847.VI.848.II.852.IV.
Moritur, & laudatur. 856.IV.
Racha ſiue Richa, vox contumeliæ apud Hebræos 32.V.
Rachis creatur Rex Longob. virtute illuſtris. 744. IV.
Promulgat Leges Longob. emendatas. 746. II.
Cum vxore & filia fit monachus. 750.I.
Rurſum ad regnum vocatus à Stephano Papa iubetur quieſcere. 766.I.
Radagaiſus. Vide in Rhadag.
Radbodus Friſonum Rex, Chriſtianæ fidei infenſiſſimus, prædicatores Euangelij necat. 695. I.
Libertatem religionis concedit. 700.I.
Baptiſmum ſuſcipere perſuaſus, impia irriſione reſilit, moriturque abſque eo. 719.II
Radegundis filia Berthari Regis Thuringiæ, captiua adhuc paruula abducta à Clotario Franc. Rege; nubilis facta, ab eo ducitur in vxorem. 527 X.
Eius ſancta educatio, & præſagia eminentiſſimæ perfectionis. ibid.
Vidua relicta monaſticam vitam amplectitur Pictauis. 566.VI.
Sæpe mittit in Orientem ad perquirendas ſacras Reliquias. ib.
Moritur, & corpus eius miraculis claret. 590. VII.
Radulphus intruſus Patriarcha Antioch. erigens ſe contra Sedem Apoſt. poſt damnationem & varias iactationes, demum infeliciter perit. 1136. V.
Radulphus eremita, prædicator necis Iudæorum, compeſcitur à S. Bernardo. 1146.II.
Rami arborum à Iudæis deferri conſueti in ſolemnis diuinis. 34.III.
Ramirus Hiſp. Rex, ingentem obtinet victoriam de Saracenis. 844.V.
Moritur. 850.I.
Ramirus alius, Adefonſi mag. filius, regnat in Hiſp. ceſſione Adefonſi monachi. 927.III.
Eundem, regnum reſumere tentantem, excæcat. ibid.
Bonis operibus intendit. ib.
Ingentem adipiſcitur diuinitus victoriam de Saracenis. 938.I
Moritur feliciter. 950.II.
Ratherius nobilis ſcriptor, ex monacho Lobienſi Veron. Epiſcop. pellitur ab Hugone Rege. 932. II.
Præficitur Eccleſiæ Londienſi, indeque eiectus reſtituitur Veronam, ac rurſum pellitur. 954. VII.
Moritur in monaſterio ſuo. ib.
Ratiſponenſe Concil. contra Felicem, & Elibandum, Epiſc. Hiſp. Neſtorianiſmum inſtaurantes. 792. I.
Reuennatibus datus à Petro Apoſt. primus Epiſc. Apollinaris poſtea martyr. 75.III.
Habuerunt Antiſtites Pallium, & alia priuilegia, à Rom. Sede, non ab Impp. 432.X.
Minatur ea auferre Simplicius Papa, ob prauam adminiſtrationem Ioannis Epiſc. 482.V.
Confirmat ea Gregorius Mag. in gratiam Mariani Epiſc. 595.X.
Eiuſdem Eccleſiæ Epiſcopus Maurus, ob contumaciam excommunicatus à Vitaliano Papa, eamdem in Vitalianum ſententiam, fretus potentia Exarchi, reciprocat: vnde ab Italiæ Epiſcopis iunctis Vitaliano, deponitur. 669. II.
Eiuſdem, & ſucceſſorum aliquot Epiſcoporum, refractaria in Sedem Apoſtolicam malitia ex potentia Exarchorum ibi reſidentium. ibid. & 708.II.
Seuere ea de rebellione puniti Rauennates ab Imperat. inde Epiſcopi ſe obedientes Rom. Eccleſiæ exhibuerunt. 708.II.
Prælati in ſedendo, Aquileienſi & Mediol. Antiſtitibus. 146.I
Rurſum rebellant, & ideo priuantur iuriſdictione Æmiliæ totius cum ſuis ciuitatibus. 1106. V.
Reſipiſcentes reſtituuntur. 1118.V.
Rauennæ exarchatum, Longobardis ereptum, Pipinus Franc Rex donat Eccleſiæ Rom. 755.II. Vide Rom. Eccl. patrimon.
Rauen. Concilium ſub Ioanne PP. IX. de rebus Eccleſiæ, & Imperii. 904 II.
Sub Ioan. XIII. de iiſdem. 967.I.
Sub Petro Card. Legato, pro depoſitione Patriarcharum Aquilei. & Venet. 1128.I.
Rebaptizabant baptizatos in Eccleſia, hæretici Cataphrygæ, & Nouatiani. 254.IV.258.VI.
Itemque Montaniſtæ. 258.VI.
Donatiſtæ. 321.IV.348.VIII.
Eunomiani. 360.VII
Ariani. 484.VI.
& Græci ſchiſmatici. 1054.III.
Et alibi ſæpe quidam pſeudomonachi. 361. XI.
Rebaptizandos eſſe baptizatos ab hæreticis; cenſuerunt multi Africani, & Orientales. 217.I. 258.IV. & ſeqq.
Ii à Sede Apoſtolica damnati. ibid. & 389. XII.
Quinam hæretici rebaptizandi eſſent. 258.X. 325.XXXVIII.
Reccaredus Gothorum in Hiſp. Rex quando cœperit regnare. 596.XII.
Ab Arianiſmo conuertitur ad fidem Cathol. & omnes ſuos ſubditos ſecum trahit. ib. XIII. & 593 VII.
Quam præclare pieque ſe geſſerit, in celebratione Concil. 593.VII.VIII.IX.
Liberatur ſæpius à coniurationibus ſuorum. ib. IX.
Mittit Legatos cum muneribus Romam ad Limina Apoſtol. aliaque ipſe munera ſacra recipit à Gregorio Papa. 599.V.
Receſuinthus ſuſcipit à patre Regnum Hiſp. 649 VIII.
Eius partes in Concil. Tolet. VIII. 653.II.III.
Moritur & laudatur. 672.IV.
Recognitiones Clementis Papæ, variis aliis nominibus appellatæ, ab hæreticis deprauatæ ſunt. 44. XXIV.102.VIII.
Recutiti Iudæi. 57.XXI.
Redditus Eccleſiæ. Vide bona Eccleſiæ. & Oblationes.
Redemptio à Lege ſtatuta de natis voto promiſſis, fuit libera. Appar. XXI.
Redemptio martyrii licita, & frequentata, & quinam eam negarint. 173.VII.205.IV.253. VI.
Redemptionem ſalutis, in cognitione conſtituebant Aſcodritæ, & Archontici. 175.X.
Redemptio Pœnitentiæ canonicæ quæ, quando, & qua occaſione in Eccleſia introducta. 1055. II.
Regalia Epiſcopos ab Impp. accipere, permiſſum à Rom. Pontiff. non autem inueſtituram. 1122.II.
Regalia Epiſcopos habere non poſſe, dogmatizauit Arnaldus de Brixia hæreſiarcha. 1139. III.
De Regalibus Imperii, Conuentus Roncal. ſub Friderico Imp. 1158.II.
Ob exacta illa de Epiſcopis, queritur Hadrianus Papa. 1159.I.
Reges dicti in Scriptura, cuiuſque oppidi domini. I. V.
Subſunt ſacerdotibus in directione ſalutis. 57. XI.XII. 359.IV.
Regale ſacerdotium inſtitutum à Domino in Eccleſia. 34.LXXXV.57.XI. Vide Sacerdotium.
Reges Magi adorant Chriſtum. I.V.
De Rege naſcituro vaticinia antiqua quomodo à diuerſis accepta. Appar. XII.XIII.
Regibus priuilegia ab Apoſtolica Sede conceſſa violantibus, priuatio dignitatis vna cum excommunicatione intentata. 593.VI.
à Regibus incipienda correctio, in reformatione morum. 845.VI.
Reges facti monachi. Vide in Monachi.
Regum & Impp. officium ad recte adminiſtrandam Remp. 829.V.
Sunt in Eccleſ. ad exequenda ſacerdotum decreta. ib.
Eorum firmitas regnorum ex defenſione Eccleſiaſtic. ib.
Regem Longobardorum eligere concedit Gregorius Papa Mediolanenſi Epiſcopo. 600.IV.
Regis Hiſpaniæ ſucceſſorem deligere, in Epiſcoporum & procerum poteſtate eſſe ſtatuit Concil. Tolet. 653.II.
Reges excommunicati à Rom. Pontt. 1076.V. 1095.III.1148.IX.1080.II.1191.IV.1198. IX.X.
& à propriis Epiſcopis. 565.IV.570.V.998.I. 1079.VII.
Depoſiti à Ro. Pontt. 1076.V.1080.II.1079. VII. Comminatio aliis facta. 1073.XV.1109. I.1198.X.
Excommunicari poſſe, & dignitate priuari. 800 IV.875.II.898.I.1076.II.1081.II.1111. VI. Vide etiam Depoſitio. Fidelitas. Interdictio. Et de iis quæ ad Reges æque ſpectant, vide in Imperatores, & Principes. & ſub propriis Principum nominibus.
Regio honore priuat Poloniam Gregorius Papa VII. ob necem Stanislai Epiſc. 1079.VII. Vide infra in Regnum.
Regulus cuius filium ſanauit Chriſtus quis fuerit. 31 XXI.
Regienſe Concil. in Gallia, in quo inter alia ſpes dempta lapſis Epiſcopis, ex ſchiſmate vel hæreſi redeuntibus, ſedes recipiendi. 459.X.
Regino creatus Abbas Brunienſis, eiicitur inuidorum perſecutione. 892.III.
Quouſque perduxerit hiſtorias ſuas. ib.
Regionarii Diaconi, Subdiaconi, Notarii. Vide ſub iis vocibus
Regionariorum dignitas, qualis eſſet in Eccleſia Ro. 598.II.
Eorundem numerus, munus, & officium. 1057. III.
Regnum & Sacerdotium, vna iuncta apud Iudæos in Aſſamonæis. Appar. II.
Regna erecta à Romanis Pontiff. veluti Hungariæ; 1000.II.III.
Poloniæ; ib.
Dalmatiæ & Croatiæ; 1076.X.
Siciliæ & Apuliæ; 1130.VI.1139.IV.
Portugalliæ; 1179.VII.
Armeniæ; 1197.IV.
Regnum transfertur ab Epiſcopis Galliæ à

fratre ad fratrem. 842.I.

De translatione Regni Francorum, auctoritate Apoſtolica. Vide in Franci.

Regulæ Monaſticæ. Vide Monaſticæ Regulæ.

Religiones externas Romæ vetat Tiberius Imp. 21.III.

Peregrinæ, ac nouæ, vetitæ antiquis Romanorum legibus. 100.II.

Omnes abolere, & vnicam Dei ſui Elagabali ſtabilire, ſtuduit Elagabalus Imp. 221.II.

Religionis cauſa, diſſidium inter Iudæos & Samaritas. 31.XX.35.IX.

Religionis libertatem, omnibus edicto permittit Nerua. 98.VI.

Iouianus omnibus ſectis. 363.XXI.

Itemque Valentinianus. 364.VIII.

& Gratianus præterquam aliquibus deteſtabilioribus. 378.IX. *Vide etiam Fides. Hereſes.*

Religionis Chriſtianæ extinctio, vane prædicata à Gentilibus in perſecutione Neronis. 69.XVII.

& Diocletiani. 303.XIV.

De eiuſdem futura extinctione, oracula ab iiſdem confícta. 313.III.

Pro religionis Chriſtianæ defenſione, bella ſuſcepta aduerſus Gentiles. 312.I.316.II.III.395.XI.420.III.522.IV.V.997.III.1002.IV.

Pro fidei Cathol. ſeu propagatione, ſeu defenſione aduerſus hæreticos. 507.I.514.VIII.583.VIII.727.I.845.II. *Vide etiam in Hæreticorum pœnæ.*

Religionis Catholicæ defenſio, robur Imperii & regni 371.X.381.I.387.VI.411.VII.415.X.423.I.428.I.439.IV.445.II.450.VII.503.VI.535.IX.540.VIII.549.I.551.I.552.IV.553.II.631.I.649.VII.672.III.676.II.829.V.850.III.898.I. *& vide etiam in Victoria diuinitus parta.*

Religionis cauſa facta, etiam alioqui ludicra habita ſunt apud omnes ſacroſancta. 57.XXVII.58.LII.

Reliquiarum Sanctorum veneratio, ex Scriptura. 55.II.

Probata antiquis Patribus. ib.

Confirmata infinitis miraculis. ib.III. *& vbique paſſim. Adde vero etiam Sepulchra. Sancti. Martyres.*

Diuidi ſolitæ, quia eadem virtus in exigua parte, quæ in toto corpore. 55.III.664.IV.

Diligenter probari ſolitæ, ne qua fraus irreperet 55.IV.

Igne probandas, quæ inuentæ eſſent in eccleſiis hæreticorum, decreuit Synodus Cæſarauguſt. 596.IV.

Earum venerationis aſſertor Eunapius Ethnicus 389.XIV.

Impugnatores, nonnulli hæretici. 55.II.277.VIII.360.VII.406.VII. *& Gentiles qui eas paſſim diſiicere ſolebant.* 362.XXXIII. *& alibi. Vide in Martyres.*

Obiectat etiam earum cultum Iulianus Apoſt. Chriſtianis. 362.LVI.

Is in ipſo perſecutionum ardore, à Chriſtianis ſeruatus. 102.II.110.II.

Earum reuelatione vſus ſæpe Deus, ad confundendos impios. 415.II.

De ſingulorum SS. reliquiis, vide ſub propriis eorum nominibus.

Eas diſtrahi vetuit Theodoſius Magnus occaſione quorundam nebulonum, qui conſueuiſſent eas venditando circumire. 386.XI.

Falſarum impii nundinatores, ſuis quibuſque temporibus detecti. 1027.III.

Quanto periculo Romæ olim auferrentur. 594.II.

Iniuriam iis inferentes, aliquando diriſſime puniti, 600.II.

Cultus earum mire viguit in Galliis. Vide Franci.

Vna cum illis tranſlata à Francis in Saxones maieſtas & gloria regni. 836.IV.920.III.

Ad illas accendi ſemper ſolita luminaria, & quare. 58.XXVI. *Vide Lampades.*

Iurari quoque ſolitum, ad res dubias probandas. 412.VI.592.II.595.VII. *Vide etiam Inuentio. Reuelatio. Tranſlatio.*

Rembertus Danorum Apoſtolus, miraculis clariſſimus moritur. 888.IV.

Remigius anno ætatis 22. diuino ſuffragio cogitur fieri Epiſcopus Rhemenſis. 471.VI.

Valde colitur à Clodoueo Rege adhuc Gentili, & muneribus frequentatur. 484.XII.

Inſtruit eum, & baptizat, ingentibus comitantibus ſignis & prodigiis. 499.IV.V.

Dicitur Francorum Apoſtolus, ob eius gentis conuerſionem. ib.

Creatur ab Hormiſda Papa, Vicarius Ro. Pont. in regno Francorum. 514.II.

Concilium celebrat Rhemis, pro reformatione Eccleſiæ; vbi & Epiſcopum Arianum inſultantem, vmbra ſua mutum reddit. ib.III.

Benedictiones & maledictiones, ab eo impertitæ futuris Franc. Regibus. ib.V.

Quo anno, & ætate deceſſerit. 541.VII.

Remoboth, monachi Ægyptii, quales. 328.VI.

Renatus R.E. Presbyter Legatus Apoſt. Sedis aduerſus Eutychetem. 449.VII. *dira patitur. ibidem* XII

Renunciatio bonorum & coniugii. Vide Bona & Coniugium.

Reordinationes prohibitæ in Concilio Capuano ſub Siricio Papa 389.XII.

Frequentiſſime ſub Romanis Pontificibus intruſis. 908.II.

Reordinandos eſſe ordinatos à Simoniacis, fuit quorumdam hæreſis, damnata à Leone PP. Nono. 1052.II.III

Reparatæ virg. martyrium ſub Decio. 253.XX.

Repudium virorum permiſit Iulianus mulieribus. 362.LXI. *Vide Diuortium.*

Reſtituti martyrium ſub Dioclet. 301.III.

Reſurrectionis Dominicæ tempus. 34.L.

In eius honorem, magnificentiſſimum extructum à Conſtantino templum ad ſepulchrum Saluatoris; quod perenni nobilitatum eſt miraculo. 326.VI.

De eius certitudine grande miraculum. 1111.IX.

Per reſurrectionem Chriſti, non omne genus humanum reſurgere, dicebat Pelagius. 415.IV.

Reſurrexiſſe vero Chriſtum negabat Cerinthus, ſed in die Iudicii cum aliis reſurrecturum dixit. 57.XLVII.97.VII.

Reſurrectionem mortuorum negarunt Sadducæi, Appar. VII.

Samaritæ. ib.VIII.

Hemerobaptiſtæ. ib.IX.

Eamdem irriſerunt Areopagitæ. 52.IV.

Prædicat Paulus Apoſt. aduerſus hæreticos. 57.XLVII.

Quibus, & quomodo concederent Valentiniani 145.II.

& Marcionitæ. 146.VI

Item reſurrectionem carnis negarunt Baſilidiani. 57.XLVII.120.IX.

Saturniani. 120.XI.

Carpocratiani. ib.XII.

Valentiniani. 145.II

& alii Valentini ſectatores. 173.VI.X.

Cerdon, & Marcion. 140.II.VI.

Apelles. 146.IX.

Seueriani. 174.V.

Manichæi. 277.8.

Hieracitæ. 287.IV.

Reſurrectura corpora cum ſuis membris, negabant Origeniſtæ. 393.II.400.IX.

Reſurrectionem non aliam eſſe, quam quæ fit quotidie in liberorum procreatione, aſſeruerunt Seleucus & Hermias Hæreſiarchæ. 170.V.

Reſurrectionem corporum negans Philoponus, aſſerebat animas nouis ex nihilo creatis corporibus induendas. 535.XII.

Eadem docuit Eutychius Conſtantinopol. confutatus à Gregorio Magno, ibidem. & 583.I.

Reſurrectionem non aliam eſſe, quam pœnitentiam, & vitam Euangelicam, dixerunt Bongomili hæretici. 1118.XII.

Reuelationes variæ, ſuppoſitæ ab hæreticis ſub nomine diuerſorum Apoſtolorum. 44.XXV.

Itemque aliæ ſub nomine Stephani protomartyris. ib.XXVI.

Suas impius Elxai venditabat. 105.II.

Zoroaſtris conſcriptæ à Gnoſticis. 120.XVI. *in fin.*

Alias confinxerunt Archontici. 175.X. *Vide etiam Apocalypſis. Apparitio. Viſio.*

Reuelatione reliquiarum SS. vſus ſæpe Deus, ad expugnandos & confundendos hæreticos, aliosque impios. 387.IV.415.II.XI.416.V.485.I.

De ſingulorum vero SS. reuelatione, & inuentione, Vide ſub eorum nominibus & in Inuentio.

Reus vnus in Paſchali ſolemnitate Hieroſolymis ad optionem populi, à Præſidibus Roman. dimitti conſueuerat. 34.XXVII.

à reorum cædibus feſta immunia. 34.XXV *Vide etiam Dies.*

Reis ſupplicio afficiendis ſolatia adhibita. 34.XXXI.

Reos (exceptis grauiorum criminum) relaxandos eſſe in Paſchate, reſcribunt Impp. 367.I.385.IX.

In eos manſuetudo Præſulum Chriſtianorum. 412.II. *Vide Ithacius.*

Rex. Vide in Reges,

Rhadagaiſus Scytha, Paganus, cum ingenti exercitu Italiam inuadens, diuinitus vincitur, & captius perimitur. 406.I.II.

Rhemenſe Concil. ſub Remigio, pro reformatione Eccleſ. 514.II.

Sub Carolo Magno pro diſciplina Eccleſ. 813.VI.

Sub Hincmaro Archiep. contra Gotheſcalcum hæret. 848.III.

Sub Fulcone Archiep. pro confirmatione regni Caroli Simplicis. 892.IV.

Sub Artaldo, aduerſus inuaſores rerum Eccleſ. 935.III.

Pſeudoſynodus ſub Hugone Rege, contra Arnulphum Archiep. Rhem. 992.I.

Caſſantur eius Acta à Ioanne PP. XV. & in alia poſtea ibidem habita Synodo ſub Legato Sedis Apoſt. ib.III. & 995.III.

Sub Leone IX. Papa de reformatione Eccleſiæ. 1049.VI.

Tempore Paſchalis PP. II. 1109.II

Sub Conone Sedis Apoſt. Legato contra Inueſtituras laicorum. 1114.III.

Sub Calliſto II. pro pace Eccleſiæ. 1119.III.

Sub Innocentio II. de ſchiſmate Petri Leonis. 1131.I. *Ab Epiſcopis Gallis, in cauſa Abailardi hæreſiarchæ.* 1140.I.

Ab Eugenio Papa Tertio, de variis negociis Eccleſ.& contra nouas hæreſes. 1148.II.
De eius Eccleſiæ priuilegiis, quid Gregorius Septimus. 1078.V.
Eiuſdem Eccleſiæ querelæ, de vnctione Regis facta in alia ciuitate contra priuilegium Apoſtolicum. 1106.VII.
In eadem Eccleſia primum introductum, vt pueri eligerentur Epiſcopi. 925.II.
Rheticius Auguſtodun. Epiſcopus, commiſſus iudex à Conſtantino, in cauſa Cæciliani & Donatiſtarum. 313.IV.
Bis petit Romam pro eadem cauſa. ib.VIII.
Laudatur inter Scriptores Eccleſiæ. ib.
Rhodanius Tholoſanus Epiſcopus exulat pro fide è Concilio Biterrenſi, & in exilio moritur. 356. XIII.
Rhothaldus Epiſc. Sueſſion. Vide in Hincmarus Rhem.
Richardus Anglus, Sanctus ipſe, ſanctorumque parens, poſt multas peregrinationes, quieſcit Luciæ in Tuſcia. 726.XI.
Richardus ex Priore Dorouernenſi fit Archiep. Cantuar. in locum S.Thomæ. 1173.III.
Excommunicat Regem Angl.Iuniorem, patri aduerſantem. ib.
Petit Romam Pallij obtinendi ergò. ib.
Concilium celebrat pro reformatione Eccleſiæ Anglic. 1175.I.
Terrore viſionis, ipſum de negligentia, & dilapidatione corripientis, moritur. 1184.I.
Richardus vir ſanctus, Dagobertum Franc. Regem corrigit. 640.IV.
Richardus conſecratur Rex Angliæ. 1189.II.
Aurum ab Eccleſiis exigens, retunditur ab Hugone Lincolnienſi Epiſcopo. ib.
Publica eius pœnitentia, in expeditione ad Terram Sanctam. 1190.II.
Res eius geſtæ in ea expeditione. 1191.VI
In reditu capitur à Duce Auſtriæ, & mittitur ad Henricum Imp.& quare. ib.VII.
Liberatur pacta redemptione. 1193.II.
Ricimer Gothus Arianus, magno Reipublicæ damno creatur à Maioriano Magiſter militiæ. 461. I.
Euehit in Imperium Seuerum. ib.
Eundem necandum curat. 495.III.
Anthemium Imp.ſuſcipiens, ducit in vxorem eius filiam. 467.I.
Molitur ei inſidias, ſed iis detectis recipit ſe Mediolanum, & per internuntium S. Epiphanium Ticin. pacem componit. 471.IV.
Paulo poſt eundem Anthemium necat, & Olybrium euehit in Imperium. 472.II.
Ipſe quoque moritur. ib.
Eius immenſa in Occidente potentia. ib.
Rictiouarus Præfectus Galliæ, dat pœnas crudelitatis in Chriſtianos. 303.IX.
Ritus quidam Iudæorum ſuperſtitioſi. Appar. VIII. IX.& Gentilium. ib.X.
Ritus externi, Romæ à Tiberio Imp. vetiti. 21. III.
Ritus ſacros Fidelium, in ſuperſtitionis cultum diabolus ad Gentiles tranſtulit. 44.XXXVI.
Et contra ritus aliqui Gentilium vtiliter ab Eccleſia ad pietatem tranſlati. ib.& 58.XXVIII. XXIX. 601.V.
Plurimoſque ex Synagoga Apoſtoli in Eccleſiam tranſtulerunt. 58.XII.XXVIII.XXXIII.L.
De ritibus ſingulis Eccleſ. Vide ſub nominibus eorum.
Ritus diuerſi Eccleſiarum, non lædunt fidem. 57. LVIII.
Nec ſcindunt Eccleſiam. 1155.VIII.
Ritus Chriſt. imitatus in quibuſdam rebus Alexander Imp. 224.II.
Eos quoque Iulianus conatus eſt introducere in Ethniciſmum, ſed fruſtra. 362.LX.
Ritus permultos Gentilitios prauos Ambroſius corrigit. 377.V.
Et Auguſtinus. 418.VI.
Robertus Comes, eligitur Franc.Rex, aduerſus Carolum Simplicem. 922.II.
Necatur in prælio à Carolo. 923.II.
Robertus Hugonis filius Franc. Rex excommunicatur ab Epiſcopis ob illicitum coniugium, & à propriis ſeruis deſeritur. 998.I.
Monſtrum natum ex eo coniugio. ib.
Ea repudiata aliam ducit legitimam coniugem. ibid.
Eius reuerentia erga Epiſcopos. 1004.II.
Primus omnium confutat hæreſim Berengarii de Euchariſtia, in Leutherico Senonenſi Archiep. ib.III.
Detectos Aureliis Manichæos igne comburit. 1017.I.
Congreſſus eius cum Henrico Imp. quanta ſummiſſione, ſimul & munificentia vtrimque actus. 1023.I.
Diſſidet cum vxore de ſucceſſione filiorum; vnde multæ oriuntur turbæ. 1028.I.
Alia plura eius inſignis pietatis monumenta. 1029.I.1033.IV.
Rebelles filios perſequitur armis, & ad pacem redeuntes ſuſcipit. 1031.I.
Pius eius obitus, miracula, & elogia. 1033.IV.
Robertus Guiſcardus Northmannorum in Italia Dux, accipit in feudum à Nicolao PP. cum onere tributi, Apuliam, Calabriam, & Siciliam. 1059.VIII.
Rebellans excommunicatur à Greg. Septimo, & armis compeſcitur. 1074.V.
Reſipiſcens petit abſolutionem, & iurat fidelitatem eidem Gregorio. 1080.VII.
Ingenti prælio vincit Alexium Imp. Conſtantinop. 1081.V.
Gregorium PP. liberat ab inuaſione Henrici Regis ipſumque Henricum fugat. 1084.III.
Rediens in Orientem, claſſem Alexii deuincit. ib. V.
Moritur, & laudatur de multis ſacris oblationibus. 1085.VII.
Robertus Moliſmenſis Abbas, primus inſtitutor monaſterii, & Ordinis Ciſtercienſis. 1098. V.
Robertus de Abruſcellis, auctor monaſterii, & Ordinis Fontis Ebraldi. 1117.VI.
Rodericus regnat in Hiſpania, moribus nefarius & fax eius regni. 710.V.
Pulſis ab eo Witizæ prædeceſſoris Regis filiis cum dedecore inducuntur ab iis Saraceni in Hiſpanias: aduerſus quos ipſe diu valide pugnans, tandem necatur. 713.IV.V.
Rodoaldus Portuenſis Epiſc.& Zacharias Anagninus, Legati miſſi à Nicolao PP. Conſtantinopolim, male excipiuntur à Photio. 860. I. II.
Præuaricatores vi fiunt mandatorum Apoſtolicorum. 861.II.
Idem Rodoaldus miſſus in Gallias iterum præuaricatur. 862.II.863.III.
Ambo damnantur à Nicolao in Concil. Rom. 863.I.864.I.
Rodolphus eligitur Rex Franc. aduerſus Carol. Simplicem. 913.II
Bello vincit Berengarium Imp. nec non Hungaros. 924.I.
Eleemoſynis recuperat ſanitatem. ib.
Inuadit Italiæ regnum. 926.I.
Lanceam ſacram ingenti pretio permutat cum Henrico Germ. Rege. 929.II.
Moritur. 936.II. Vide etiam Rudolphus.
Rogationum antiquus vſus inſigniter auctus in Gallia à Mamerto Epiſcopo Viennenſi, & inde ab vniuerſa Eccleſia ſuſceptus. 475.IV.
Earum tempus, ritus, & obſeruatio. ib. Vide etiam Proceſſiones, & Litaniæ.
Indicta à à Guntheramno Rege Franc. ad auertendam peſtem. 590.VI.
Rogatus auctor ſectæ Rogatiſtarum partis Donat. 394.VIII.
Rogerius, Siciliæ Comes, frater Rob. Guiſcardi, contra Paganos pugnaturus, petit à Greg. Sept. abſolutionem peccatorum, & benedictionem Apoſt. 1076.XI.
Liberatur per Brunonem inſtitutorem Ordinis Carthuſiani ab inſidiis Græcorum, indeque multa iis monachis bona largitur. 1095. VI.
Quale priuilegium ei Vrbanus PP. conceſſerit. 1097.II.& ſeq.
Rogerius alius, prædicti filius, rebellans aduerſus Sedem Apoſt. compeſcitur ab Honorio PP.& hominium facere cogitur, obtento tamen titulo Ducis 1127.I.
Creatur Rex ab Anacleto pſeudopapa, vt eius partes ſectetur. 1130.VI.
Tyrannidem exercet in ſubditos, & Catholicos. 1132.II.
Comprimitur à Lothario Imp. ſed mox ſæuior ſacrilegus reſurgit. 1137.I.II.
Extincto licet ſchiſmate per mortem vnius Antipapæ, & ſpontaneam abdicationẽ alterius, ipſe ſine capite permanet in obſtinatione. 1138. II.
Excommunicatur in Concilio Generali Lateran. 1139.II.
Innocentium Papam proditorie capiens, humiliat ſe ei, & titulum regium ab eo obtinet. ibid. IV.
Bellum infert Græcis, & ſuburbana Conſtantinop. deprædatur. 1149.II.
Regem Franc. ab iis captum liberat. ib.
Corinthum deprædatur, Corcyramque capit. 1150.I.
Moritur. 1152.IV.
Rolandus Dux necatur à Vaſconibus in expeditione Hiſp. Caroli Magni. 778.I.
Fabulæ ei hiſtoriæ attextæ exploduntur. 812. IV.V.
Rolandus S.R.E. Cancellarius eligitur in Summum Pontificem Alex. Tertium. 1159.IV. Vide Alex. III.
Romæ conditæ quoto anno Chriſtus natus. Appar. XXXIV.
De eius interitu, futuro anno fundationis 900. vana oracula. 19.II.
Annus eius Milleſimus celebratus ſub Philippo Imp. 249.I.
Muri vſque ad 50. millia paſſuum ampliantur ab Aureliano. 275.III.
Dicta à Petro & Hieronymo Babylon, & quare. 45.VI.
Quo ſenſu in eam inuehatur S.Bernardus. 1130 III.
Munitur ſepulchris Apoſtolorum Petri & Pauli. 69.IX.
Immenſus in ea numerus martyrum, & quare. 104.IV.109.II.
Cultum idolorum in ea Gratianus Imp. peſſumdat. 383.III.
Reſtituit Maximus tyrannus. 387.VIII.
Abolet penitus Theodoſius Magnus. 389.VIII.
Iterum reſtituit Eugenius tyrannus. 192.IV.

Vide

Vide etiam Victoria. Ara. & Idola. Traditur Gothis,vt expurgaretur penitus à Deorum ſimulacris. 389.VIII.
Obſidetur ab Alarico Gothorum Rege, ſed auro liberatur. 409.I.II.
Iterum ab eodem obſidetur, impellente eum numine aduerſus Gentilium impietates. ib.III. IV.
Vexatur diriſſima fame.& peſte. 410.II.
Demum capitur, & triduana dumtaxat expilatione tentatur,non conteritur. ibid.IV.& ſeqq.
Eius deſolationem Gentiles Chriſtianis obiecerunt,quæ haud dubium ipſis Gentilibus tribuenda fuit. ib.VI.VIII.
Capitur, & diripitur à Genſerico VVandalorum Rege. 455.III
Tranſit cum vniuerſa Italia in dominium Odoacris Erulorum Regis. 476.I.
& eo occiſo,ad Gothos. 493.II.
Recuperatur à Beliſario Iuſtiniani duce.537.II.
Rurſum obſidetur à Vitige per annum, ſed defenditur à Beliſario. 538.I.
Capitur proditione Iſaurorum, à Totila, quo tempore vix quingenti homines è plebe reſidui fuerunt: eodemque anno recuperatur à Beliſario. 547.I.II.
Iterum capitur à Totila, proditione Iſaurorum. 550.II.
Recuperatur à Narſete. 553.II.
Sæpe tentata à Longobardis, numquam potuit capi,& quibus præſidiis defenſa fuerit.570.III. in fi.577.I.585.II.595.II.
Eam tentantes Saraceni,male pereunt. 849.I.
Eius deprædatores ſemper Dei vindicta haud ſera,dederunt pœnas. 414.II.849.I.
Gemuit diutius ſub diuerſis tyrannis,& contrariis factionib.ſcortiſque.897.III.900.I.908. III.933.I.Vide etiam infra in Romani, &c.
Vltimis Orientalium Impp.temporibus, gubernari ſolita per Duces, indeque Romæ Ducatus dici conſuetus. 712.II.
Romæ inundationes Tiberis. Vide Tiberis. & de incendiis Vrbis, vide in Incendium, & de peſtilentiis,in Peſtilent.
Roma noua, ſiue ſecunda, dicta Conſtantinopolis. 330.IV.Vide Conſtantinop.
Romanis quando,vnde,& qua occaſione, ſcripſerit Paulus Apoſtolus,& quibus eos laudibus celebret 58.XIX.XX.
Procedunt obuiam ei venienti in Vrbem,ad 30. & 50. milliaria. 59.I.
De iis vide ſupra in Roma.
Romani Auctore Arnaldo de Brixia, hæreſiarcha, rebellantes aduerſus Innocentium PP. II. antiquam ſatagunt reſtituere Rempublicam. 1141. I.
Reſtituunt Senatum. 1144.I.
Vexant Lucium PP. ib.III.
& Eugenium. 1145.II.
Graſſantur in Cardinales, alioſque Eccleſiaſticos. ib.III.
Reprimuntur ab Eugenio, & pacem petere coguntur. ib.VII.1152.I.
Ob nouas ſeditiones, Vrbs ſupponitur interdicto ab Hadriano. 1155.I.
Ingenti clade afficiuntur à Tuſculanis.1167.I.
Ob quaſdam antiquas conſuetudines, à Lucio III.eis denegatas,graues inter eos ortæ diſcordiæ. 1183.I.
Deſtruunt ciuitatem Tuſcul. 1191.II.
De vario ſtatu Romanorum, & Vrbis, vide etiam ſub nominibus Imperatorum, & Pontif. qui fuerunt à tempore translationis Imperij in Occidentem.
Romana,ſic dicta nobiliſ.virgo Romana,baptizata à S.Silueſtro,in antris & ſpeluncis viuit,& miraculis claret. 335.XII.in fine.
Romanus, ſic dictus, intruſus à factioſis in Sedem Apoſtol.cito perit. 900.III.
Romanus,ſic dictus Patricius, adſciſcitur in collegam Imp. à Conſtantino Porphyrogen. 919. I.
Poſtponens in edictis nomen Conſtantini, exitium ſibi parat. 921.II.
Duos filios creat Impp. tertium clericum facit. 927.II.
Redigitur in monachum à proprio filio, ipſique eius filii deportantur in inſulam à Conſtantino. 944.IV.
Romanus,filius Conſtantini Porphyrogen. patrem veneno aufert tædio diuturnæ eius dominationis:regnatque pro eo. 960.III.
Moritur. 963.IV.
Romanus alius imperat. 1028.IV. Eius optima principia,& laudabiles progreſſus.ib. Alia pia eius opera. 1031.II.
Moritur,veneno potatus,& ſtrangulatus,opera coniugis adulteræ. 1034.V.
Quamplurimæ illatæ clades, in vindictam eius necis. ib.VI.
Romanus Diogenes imperat. 1068.III.
Prælio capitur à Turcis, & bene habetur, pace perpetua confecta. 1071.IV.
Electo alio Imp. Conſtantinopoli, Romanus cogitur ab eo miſerrime vitam finire, ſed egregia patientia. ib.V.
Romanum nomen,idem quod Catholicum, & Romana fides,eadem quæ Catholica. 45.III.58. XIX.
Romanam fidem annuntiari per vniuerſum mundum,quid ſit apud Paulum. 58.XIX.
Rom.Clerus, Sede vacante, Capitis munera in multis explet. 253.VIII.639.III.
Apud eum ſe excuſat Cyprianus de fuga ſua in perſecutione.ib.IX. Eumdem conſulit idem Cyprianus de cauſa Lapſorum, & quid de iis decreuerit. ib.XIII.
Sede Seuerini vacante,reſpondet conſultationibus Scotorum. 639.III.
Conſulendus à Pontifice in rebus agendis. 686. III.
Eius prudentia in nonnullis approbandis turpibus,& violenter intruſis Pontif. 897.I.
Rom.Concil.ſub Victore Papa de die Paſchatis.198 I.
Duo ſub Cornelio,in cauſa Lapſorum.254.XI. 255.I.
Sub Dionyſio,aduerſus Paulum Samoſatenum 272.III.
Sub Melchiade,in cauſa Cæciliani Epiſcopi Carthag.& Donatiſtarum. 313.V.VII.
Sub Silueſtro pro gratiarum actione de baptiſmo Conſtantini. 324.XXVIII.
aliudque pro confirmatione Niceni Oecumenici. 325.II.
Sub Iulio,pro fide Nicæna contra perfidiam Arianam. 337.XVII.
Aliaque pro reſtitutione Athanaſij, &c. 341. XIII.XIV. & de turbis Alexandriæ ab inuaſore Gregorio Ariano excitatis. 342.V.
Sub Liberio, in quo denegata eſt communio Arianis eam per legatos petentibus. 352.III.
Sub Damaſo, pro damnatione Auxentij, aliorumque Arianorum. 368.IV.
& alia, aduerſus Apollinarem hæreſiarcham 373.I.ac de turbis Antiochenis inter Flauianum & Paulinam: in quo etiam actum de prærogatiua Sedium patriarchalium. 382.IV.
Sub Siricio,pro reſtituenda Eccleſ. diſciplina in Africa. 386.II.
Sub Innocentio, in cauſa Chryſoſtomi Conſtantinop.expulſi. 405.III.
Sub Cæleſtino in cauſa Neſtorij hæreſiarchæ. 430.II.
Sub Sixto III.in cauſa ipſius Sixti infamati de ſtupro. 433.III.
Sub Leone Magno, aduerſus Manichæos Romæ detectos. 444.I.aliaque in cauſa Hilarij Arelatenſis.445.IV.& aliud, pro abrogatione pſeudoſynodi Epheſinæ. 449.XVI.
Sub Hilario, de variis conſultationibus Eccleſiæ Hiſpan. 465.IV.
Sub Felice III.quo damnatum eſt Henoticon Zenonis Imp. abdicatus Petrus Fullo Epiſcop. Antioch.recepta appellatio Ioannis Alexandrini, & citatus Acacius Conſtantinop. 483.III.aliudque,quo excommunicati ſunt tres Patriarchæ Orientales. 484.IV. itemque aliud in cauſa Lapſorum Afric.ſub VVandalis Arianis. 487.I.
Sub Gelaſio,pro conſeruanda vnitate fidei: vbi & actum eſt de libris canonicis & apocryphis, ac de prærogatiua Sedium Patriarchaliũ.494. III.aliudque in abſolutione Miſeni. 495.IV.
Sub Symmacho, de electione Romani Pontif. 499.I.
Tria alia,ob ſchiſma Laurentianum. 502.I.
quintum, pro confirmatione præcedentium. 503.II.
& ſextum,aduerſus detentores Bonorum Eccleſ. 504.I.
Sub Hormiſda, de rebus Orientalis Eccleſiæ. 518.X.
Sub Bonifacio II.duo: vnum pro electione, alterum pro irritatione ſucceſſoris ab eo ſibi delecti Vigilij. 531.I.
Sub Ioanne II. de quæſtione Vnius in Trinitate paſſi. 534.II.
Sub Pelagio II. ad res Eccleſ.ſtabiliendas. 590. II.
Sub Gregorio Magno, in cauſa duorum presbyt. appellantium à Patriarcha Conſtant. 595.VI. & alia, pro exemptione monachorum à ſubjectione Epiſcoporum. 601.II. & aduerſus Andream Græcum hominem falſarium. 601.VI.
Sub Bonifacio III. contra ambientes Pontificatum & Epiſcopatus. 606.IV.
Sub Bonifacio IV. de rebus Eccleſiæ Anglic. 610.VI.
Sub Ioanne IV. pro damnatione hæreſis Monothelitarum. 640.I.
Sub Theodoro,contra eamdem hæreſim.648.II.
Sub Martino.Vide in Laternenſe Concil. vbi & alia quædam ſub aliis Pontif. in ea eccleſia celebrata recenſentur.
Sub Vitaliano, in cauſa Epiſcopi Cretenſis appellantis Sedem Apoſt. 667.II.
Sub Agathone,contra Monothelitas,& ad mittendam Legationem ad Synodum VI.Oecumen. 680.I.aliudque pro confirmatione eiuſdem Sextæ Synodi.682.I. Sub Ioanne VII. contra canones Quini ſextæ pſeudoſynodi. 705.II.
Sub Gregorio II.aduerſus illicita coniugia.721. I.
& alia, pro defenſione cultus ſacrarum Imaginum,in quorum poſteriori Leo Imp. excommunicatur. 726.VI.730.II.
Sub Greg.III.item pro Imaginibus. 732.I.
Sub Zacharia, de diſciplina Eccleſ. 742.III.
aliudque,de eadem. 743.IV.
itemque aliud, contra nouos hæreticos. 745. II.
Sub Stephano IV.contra pſeudoſynodum Conſtantinopol. de damnatione Imaginum, & ad irritanda Conſtantini pſeudopapæ geſta. 796.I.II.

Sub Hadriano falſo aſſertum à Sigeberto, de conceſſa Carolo Magno electione Rom. Pontif. & inueſtituris Epiſcoporum. 774. III.

Sub Eugenio II. de diſciplina Eccleſ. 826. IV.

Sub Leone IV. de eadem re. 853. IV.

Sub Nicolao, contra Theopaſchitarum repullulantem hæreſim. 862. III. aliaque, de rebus Orientalibus; aduerſus Photium, &c. 862. III. 863. I. & pro damnatione Rodoaldi Legati præuaricatoris, 864. I. & pro rebus Gallicis. 863. III. VIII. 865. I.

Sub Hadriano II. in cauſa Photij. 868. III

Sub Ioanne VIII. in cauſa iuramenti, per vim à Ludouico Imper. proditoribus præſtiti. 873. I. aliáque, pro confirmatione Imperij Caroli Calui, 877. III. aduerſus Athanaſium Epiſcop. Neapolitan. fœdus cum Saracenis ineuntem. 881. I.

Sub Ioanne IX. in cauſa Imperij deferendi. 904. I.

Sub Ioanne X. in cauſa Miſſalis Mozarabi. 918. II.

Sub Agapeto II. pro confirmatione Synodorum Gallic. 949. I.

Sub Ioan. XII. Conciliabulum ab Ottone Imp. celebratum contra ipſum Ioannem. 963. II.

Sub eodem legitimum Concilium, pro damnatione prædicti conciliabuli. 964. II.

Sub Leone pſeudopapa, improbatum. 964. III.

Sub Ioan. XIII. de rebus Eccleſ. 971. I.

Sub Ioanne XV. de rebus Pragenſis Eccleſiæ. 989. I.

Sub Greg. V. de rebus Eccleſ. & Imp. vbi & creati Electores. 996. VI. & ſeqq. ſub Silueſtro. II. pro rebus Germ. 999.

Sub Clemente II. aduerſus ſimoniacos. 1047. I.

Sub Leone IX. aduerſus eoſdem. 1049. IV. Contra Berengarij hæreſim. 1050. I. Contra Clericos fornicarios, & ſimoniacos. 1051. I.

Sub Nicolao II. in Berengarium. 1059. III.

Sub Alexand. II. contra hæreſim Inceſtuoſorum. 1065. II.

Sub Gregorio VII. plurima pro reformatione Eccleſiæ, & contra ſchiſmaticos. 1074. I. 1075. I. 1076. III. V. 1078. I. III. 1079. I. 1080. II. 1081. I. 1083. II. 1084. III.

Sub Vrbano II. pro iiſdem rebus. 1089. I. 1098. I. 1099. V. Conciliabulum Guibertinorum, cõtra Catholicos. 1098. III.

Sub Paſchale II. legitimum, contra Henricum Imp. eiſque hæreſim 1102. I. aliaq; contra Inueſtituras laicales. 1112. I. 1116. I.

Sub Calliſto II. pro componenda Eccleſia. 122. I.

Pſeudoconcilium ſub Anacleto Antipapa, contra Innocentium Secundum. 1130. V.

De quibuſdam aliis legitimis Synodis Romanis, Vide in Lateranen. Concilium.

Conciliorum annuorum, & aliorum frequentiorum, Romæ antiqua conſuetudo. 1074. III.

Rom. Eccleſia à Petro conſtituitur omnium totius Orbis princeps, ſedemque ipſe ſibi, & ſucceſſoribus, in ea ſtabilit. 45. I.

Ab eius Ædificatione numerari ſoliti à quibuſdam anni. 536. IX. Eius fundatione idololatria decreſcit. 45. XVII.

Rom. Eccleſia, eadem & Catholica, & Apoſtolica. 45. II. III. 254. XII. XIII. Mater, & radix omnium Eccleſiarum. 45. III. 342. VIII.

Itemque caput omnium. 451. XV. 519. IX. 520. III. 533. III. 535. III. 587. II. 800. II. Ab ea diffuſum Euangelium in vniuerſum Occidentem, &c. 46. I.

Quibus laudibus celebretur à Paulo Apoſtolo. 58. XIX.

Cum ea non communicantes hæretici iudicandi. 45. III. 254. XI. XIII. 321. II. 325. XLIV. 368. III. 378. IX. 392. VI. 1059. IV.

Eius communionem ſemper conati ſuffurari hæretici, vt ſic Catholici viderentur; puta Montanus. 173. II. Ruffinus. 397. V. & alij de quibus vide ſub eorum, aut ſectarum nominibus. Eam nullis vnquam inquinatam hæreſum ſordibus, teſtati ſunt ſuis quibuſque ſæculis antiqui Patres, aliis quoque eamdem egregiis celebrantes elogiis. 155. I. 165. III. 167. VI. 180. II. 306. XII. 449. XIV. 519. IX. 646. I. 657. II. 809. I. 817. VI. 1186. III. In dubiis conſulenda. 821. II. 823. III. & de conſultationib. ab ipſo initio ad eam vndiq; miſſis, vide in Conſultatio. In ea impolluta ſeruanda ab hæreſibus, earumque communicatione, aliuſque erroribus, prouida diuina cura. 173. II. 397. VI. 497. II. 538. IV. 540. III. 705. II. 897. III. 908. III. 1112. IV.

Eius priuilegia à Chriſto, confirmata à Principibus, & à Concilijs. 324. XXIV. XXVII. 325. XXXV. 342. VIII.

Nihil ei contulit Nicænum Concilium. 325. XXXV. nec vllæ aliæ Synodi. 381. IV. Vide etiam Prima Sedes. Primatus, & infra in Romanus Pontif. Eius auctoritatis vindex Deus aduerſus contumaces. 342. VII.

Quomodo adminiſtraretur interim dum expectaretur confirmatio Rom. Pont. 639. III. Eius viſitator, contra fas miſſus à Theodorico Rege Ariano. 499. VI.

De obedientia ab Impp. & Regibus ei exhibenda, digna Caroli Magni ſententia. 801. III.

In eam nihil iuris habent Imp. 865. VI.

Eius iura non poſſunt à quoquam violari, nec ipſorummet Pontificum auctoritate minui. 1097. XLIII. Vide in Rom. Pontifex, plurima alia, ad huius Eccleſiæ auctoritatem ſpectantia. Eius forma qualis poſterioribus temporibus. 1057. III. Vide etiam Sede vacante. & Rom. Clerus.

Diram adeo perſecutionem paſſa eſt ſub Decio, vt necato Fabiano Papa, per annum non potuerit ei ſubrogari ſucceſſor. 253. VII.

Vexatur etiam ab Arianis ſub Conſtantio. 355. X. 357. XVI. 359. XIII.

Sed & in aliis cunctis perſecutionibus Gentiliũ, eam præ ceteris Eccleſiis agitatam eſſe reperies.

Dire vexata à Saracenis, tributum eis annuum pendere cogitur. 877. VIII.

Sæuiſſimam item patitur perſecutionem à Comitibus & Marchionibus Chriſtianis, turpiterque diffamatur intruſis per vim Pontificibus. 877. VIII. 878. II. 897. I. III. 908. II. III. & ſæpe annis ſeqq. itemque. 1033. II.

Reuerentur nihilominus illam iiſdem temporibus vniuerſi fines terræ. ib. vbique Eius defenſio debita Francis. Vide Franci.

Diuitiis abũdauit ab ipſo ferme initio, & quam bene iis vſa in ſubleuandis aliis. 175. III.

Vaſa ſacra, aurea & argentea habuit. 233. II. Vide Vaſa. Et Petri Eccleſ. in Vatic.

Non ex diuitiis, ſed ex Apoſtolica auctoritate, eius maieſtas. 536. III.

Quo iure poſſideat bona temporalia, quæ habet. 324. XXIII. XXIV.

Patrimonia olim habuit locupletiſſima etiam extra Italiam vbique terrarum. 591. VIII. 595. VIII.

Ea obſtinate retinentes, pro hæreticis habendi. 794. VI.

Vide etiam Bona Eccleſ.

Eius proprietarium factum regnum Hiſpaniæ. 701. VII. 1073 X. Alpes Cottiæ reſtituuntur ei ab Ariperto Longobardo. Rege. 704. I. & confirmantur à Luitprando. 712. III. 715. III.

Exarchatus Rauennæ, & alia plurima in Italia, & inſulis circumiacentibus, donantur eidem à Pipino Francorum Rege. 755. II. & confirmantur à Carolo Magn. 774. I. atque etiam augentur à Ludouico Pio. 817. II. & ab Ottone Magno. 962. I. 967. I.

De reſtitutione earumdem rerum à Leone PP. eidem Ottoni facta, refellitur impoſtura. 964. V. Confirmantur eadem, ac pariter augentur ab Henrico Primo. 1014. IV.

Angliæ regnum factum feudatarium, ab eius gentis Regibus. 740. III. 775. VII. 847. VIII. 1135. IV. 1172. II. Saxonia, à Carolo Magno ei oblata. 782. III. Denarius in Gallia, ab eodem cõſtitutus. ib. & in Britannia Minori, à Salomone ipſius Rege. 869. XVII.

Hungaria à Stephano Rege ei oblata. 1000. III. Polonia, iam ab initio conuerſionis. 1013. I. & poſtea ſolemnius ex conditione diſpenſationis cum ipſorum Rege, facta de monachatu. 1041. III. 1045. I. 1074. XI.

Bamberga ab Henrico I. Imp. & eius poſtea loco Beneuentum ei datum. 1019. I. 1053. I.

Apulia, Calabria, Sicilia, & Capua, propriæ Romanæ Eccl. cõceduntur in feudum Northmãnis. 1059. VIII. 1080. VII. & poſtea Germanis. 1197. II. ac demum Francis & Hiſpanis. 1097. XXVIII. & ſeqq. Eidem quoque Eccleſiæ oblata Dania 1062. VI. Boemia 1073. XIII. Sardinia. ib. Ruſſia. 1075. VI. Dalmatia, & Croatia. 1076. X. Liguria, & Tuſcia vniuerſaque bona Comitiſſæ Mathildis. 1077. III. 1133. II. Corſica. 1077. IX. Prouincia, in Gallia. 1081. VI.

Tarraconenſis ciuitas. 1091. III. Aragonia 1097. XXX.

Portugallia. 1144. II. 1179. VII. Hibernia. 1159. III. Inſulæ omnes, quæ documenta fidei Chriſt. cêpiſſent, pertinent ad ius Eccleſiæ Rom. 1159. III.

Alexandria, ciuitas Longobardiæ. 1168. IX. Armenia. 1197. IV.

Aluerniæ quædam caſtra. 1198. X.

Vnde contigerit tot Regna offerri Eccleſ. Roman. 1075. VI. de omnibus iis Cenſibus liber ſcriptus à Cencio Camerario. 1192. III. Vide etiam, Denarius S. Petri.

Roman. Eccleſiæ primum de Pontificatu Schiſma, Nouatiani aduerſus Cornelium. 254. IX.

Aliud admodum cruentum, Vrſicini contra Damaſum. 367. III.

Eulalij contra Bonifacium. 418. IX.

Laurentij aduerſus Symmachum. 498. II.

Dioſcori aduerſus Bonifacium Secundum. 530. I.

Inter Theodorum & Petrum presbyteros: in quorum locum communi conſenſu creatur Conon. 686. I.

Inter Theodorum & Paſchalem, in quorum locum eligitur Sergius. 687. II.

In electione Eugenij Secundi. 824. I. Sergij ſecundi. 844. I. & Formoſi. 891. I. Leonis dicti Octauij, in Ioannem XII. 963. II. Ioannis dicti XVI. aduerſus Gregorium Quintum. 996. II.

Gregorii contra Benedictum Octauum. 1012. I.

Trium ſimul turpiſſimorum antipontificum;

qui eiecti ſunt à Gregorio Sexto. 1044.II.
Mincij aduerſus Nicolaum Secundum. 1059.I.
Cadaloi contra Alexand. Secundum. 1061.IV.
Guiberti contra Gregorium Sept. 1080.V.
Alberti, Theodorici & Maginulphi contra Paſchalem ſecundum. 1100.II.
Itemque Abbatis cuiuſdam, dicti Silueſtri, contra eumdem Paſchalem. 1106.I.
Burdini contra Gelaſium Secundum. 1118.IV.
Petri Leonis, contra Innoc. Secundum. 1130.I.
& Victoris ſuffecti in locum Petri demortui; qui mox ſeipſum abdicat, & Innocentio ſe ſubiicit. 1138.II.
Octauiani, Guidonis Cremenſis, & Ioannis Strumenſis, ſucceſſiue, aduerſus Alexandrum Tertium. 1159.IV.1164.XII.1170.X.
Rom. Imperatores. Vide Imperatores.
Rom. Imperium multa bona diuinitus accipit ex aduentu Petri in Vrbem. 44.XXVII.
Adumbratum in Scriptura per Babylonem. 45.VI.
Ab excidio antea prædicto liberatur martyrio Petri & Pauli. 69.X.
Gubernatur à pluribus ſimul Imperatoribus. Vide in Imperatores. De cladibus in illud diuinitus illatus ob effuſum Chriſtianum ſanguinem, vide in Clades. Barbari. Vltio diuina. Primum omnium pendit tributum Scythis ſub Gallo & Voluſiano. 254.VI. Vide Tributum. Propagatur ſub Diocletiano vltra Cteſiphontem. 301.I.
Sedem eius Conſtantinus transfert Conſtantinopolim. 324.XXXI.
In Occidente cecidit vna cum Aetio Duce Valentiniani Tertij. 454.II. ac penitus defecit in Auguſto quod cœperat in Auguſto: deuoluiturq; ad Reges barbaros. 475.I.476.I. A Beliſario ex parte reſtauratū, rurſum penitus collabitur diuino iudicio. 549.I. ac demū in aduentu Lōgobardorum in Italiam. 567.IV. Transfertur ab Oriente in Occidentem, auctoritate Romani Pont. & primo conceditur Carolo Magno. 800.IV. Vide in Imperium. & Imperator Occidentis.
Rom. Pontifex ſucceſſit auctoritati, quæ à Chriſto collata eſt Petro in Eccleſiam vniuerſalem. 34.LIX.587.II.
Eius eſt, hæreſes Apoſtolica auctoritate damnare. 35.XIV.412.V.430.I.449.I. & vide ſub nominibus præcipuarum hæreſum. Ad eum accedere ſoliti, præcipui hæretici recantaturi palinodiam. 55.I 180.IV.207.I.350.VII.478.II. Vide Hæretici.
Abſque eius auctoritate Synodum Vniuerſalem colligi, & Eccleſiis decreta ſanciri nefas. 325.V.XLV.342.VIII.
Eiuſque eſt eis præſidere. 449.V.587.II. (Vide ſingula Concilia Oecumenica) eademque confirmare. 451.XXXII.587.II. (Vide ibid.) atque etiam, cum opus eſt, infirmare. 599 II.
Et abſque eo celebrata, auctoritatem non habent. 787.V.809.I. Cum aliquid ipſe definit, Concilio Oecumenico opus non eſt. 449.I.823.III.
Nec requiritur aliorum Patriarcharum præſentia, vbi ipſe per ſe, vel per Legatos intereſt. 787.III.
Extra Vrbem iis intereſſe, niſi per Legatos, non conſueuit. 449.IX.
Concilia per vniuerſum Orbem indicendi poteſtatem ab ipſo initio habuit. 198.I. Vide etiam Concilia.
Eius ſuprema in vniuerſa Eccleſia auctoritas, agnita etiam ab Aureliano Imp. Ethnico. 272.III.
& teſtata alia occaſione ab Ammiano ſcriptore Gentili. 355.VII.
Agnita etiam à maioribus Sedibus; & ab ipſis etiam hæreticis, atque ab vniuerſo denique Orbe Chriſtiano. 258.II.263.VI.272.III. 404.VI.449.I.493.III. 495.II.518.VI 519.III.VII.529.X.533.II.III. 535.XIV.538.IV.V.587.II. 589.II. & alibi ſæpiſſime: & vide Appellatio. Primatus. & ſub nominibus ſingularum Sedium Patriarchalium. Eique in omnibus obtemperare cunctas vbique Eccleſias, ſanciunt etiam Imp. 445.V.
De eius Primatu quid ſtatutum in Concilio Nicæno. 325.XXXIII. & ſeqq 422.I. Vide etiam ſupra in Rom. Eccleſ.
Ad eum appellare licitum vndique, eiuſque ſequendam ſententiam, declarauit Synodus Oecumenica Sardicēſis. 347.XII.
Itemque ei licitum eſſe, cauſas appellantium vel aliis Epiſcopis delegare, vel è ſuo latere legatos in prouincias mittere. ibid. V. Vide Appellatio. Ad eum deferri ſolitæ vndique, Epiſcoporum, aliæque maioris momenti cauſæ. 342.VIII. 428.IV. 587.II.865.IV. & vide in Epiſcop. cauſæ & in Conſultationes. Cauſas ad ſe delatas, delegare conſueuit aliis Epiſcopis ſiue Conciliis. 602.III.
Vices eius ſuſcipere ſoliti aliarum Sedium Patriarchalium Antiſtites. Vide ſub earum nominibus. Ipſe Iudex omnium, à nemine poteſt iudicari. vide ſub iiſdem nominibus, & in Prima Sedes.
Eius ab ipſo initio fuit, Epiſcopos, & Eccleſias vbiuis poſitas præceptis ſuis non obtemperantes, à communione Catholica ſecludere. 198.I.
Fuit etiam eius conſuetudinis, mittere Legatos ad erigendam collapſam Orientalem Eccleſiam. 450.II. Vide Orient. Eccleſia.
Multas Orientalis Imperij prouincias, vt ſuas peculiares, per vicarios regere conſueuit. 860.II. 869.XIII.
Eius ſolius fuit, Epiſcopos in Synodis depoſitos, abſque maiori numero reſtituere. 449.XV. Vide Depoſitio.
Diſpenſauit etiam olim de canonibus Eccleſiaſticis, & decretis Synodorum Oecumenicarum. Vide Diſpenſatio.
Potuitque etiam abſoluere damnatos à Synodis, & abſque vllo Synodali conuentu damnare noxios. 495.II.536.V.869.III.
Eius literas contemnere, grande facinus. 449.X 849.III. Eius multa tributa decreta quæ ſunt ex antiquiori traditione Apoſtolorum. 136.in fin. Eius erat, diem Paſchalem vniuerſæ Eccleſiæ indicere, & quo ritu id fieret. 325.XXX.
Ad eum examinanda mitti ſolita ſcripta de fide 496.VI.529.III.600.III. 1094.III.1177.XI.1186.III.
Ad eum mos fuit ab Epiſcopis electis legationem mitti ad petendam Cathol. communionem. 520 II.
Etiam olim ſua auctoritate prouidebat aliis Eccleſiis Epiſcopos, 80.III. & Beneficia curam animarum habentia conferebat in alienis diœceſibus. 591.III.
Et ab Epiſcopis præſtari ſolitum iuramentum. 722.III.
Eidemque ab illis promitti cum iuramento obedientiam, ſtatuitur in Synodo Rom. ſub Paſchale Secundo. 1102.I.
Eius auctoritas in Reges & Impp. 1186.III. Vide etiam in Reges & Imperatores.
Iidem exhibere ei ſoliti officium Stratoris, aliaque humillima obſequia. Vide in Strator. Pedum oſculatio. Obſequium.
Quomodo Reges & Impp. tenerent eius dexteram, in incedendo. 774.poſt num. I. 1177. ad V.
Eius nomen primo loco ante nomina Imperatorum, aliorumque Principum in omnibus monumentis ſcribi debet. 869.XVII.1159.I.
Vere confert Imperium, non tantum coronat Imperatores. 877.III.
Conſtituitque Electores Imperij, & quomodo. 996 VII. & ſeq.
Vide Imperium. & Electores.
Regna poteſt erigere, & regium honorem auferre. Vide in Regnum & Reges. Bellica etiam nonnulli ſanctiſſimi tractarunt. Vide Bellica & Gladius. Regius eorum ſplendor antiquiſſimus defenditur aduerſus Ammianum Ethnicū, & hodiernos Nouatores. 367.IV.
De eorum patrimonio, Vide ſupra in Rom. Eccl. patrim.
Conſecrantur ab antiquis temporibus per Oſtienſem Epiſcopum. 261.III.336.XVII.
Conſecrationis, & coronationis eius cæremoniæ. 1190.I.
Vide etiam Corona.
Qui nam primus in aſſumendo Pontificatu nomen ſibi mutarit, & quare. 844.I.
In eorum electione ſchiſmatica, quomodo agendum exiſtimauerit Honorius Imp. 419.III.
Non debent ipſi ſibi eligere ſucceſſores. Vide Succeſſores.
Aduerſus eos qui viuente Pontifice, de eligendo qui ei ſuccederet tractarunt, anathema inflictū in Concilio Rom. ſub Bonifacio.III. 606.I.
De electionis eius modo ſancitum in Conc. Rom. ſub Symmacho. 499.II.
Eius electionem ſibi vſurpare tentat Odoacer Erulus Rex Italiæ Arianus. 483.II.
In ea non ſe debere immiſcere Principes ſæculares confirmatum in Synodo Rom. ſub Symmacho. 502.V.
Eam nihilominus ſibi penitus arrogat Theodoricus Gothus Rex Italiæ Arianus. 526.I.
Eaque præſumptio tranſiit ad ſucceſſores Reges Italiæ Gothos, iiſque expulſis ad Imperatores Orientis, ſed ea moderatione, vt Clerus eligeret, Princeps confirmaret. ib. & 555.II.
Pro cōfirmatione, impoſita pecuniæ ſumma. 533.VI.555.II.590.III.VIII.
Talia præſumentes Principes, nomine regio indigni iudicati à Gregorio Magno. 590.III.
Eam vero conditionem adimplentes Pontif. haud fuere in crimen vocandi. ib. VIII.
Liberatur eo iugo Rom. Eccleſia per Conſtantinum Pogonatum Imperat. 681.XII.684.I.
Quomodo adminiſtraretur interim Eccleſia, dum expectaretur confirmatio Imperatoris. 639.III.
Exarchis ius eadem tyrannide datum ab Impp. vt nonniſi eorum requiſito conſenſu, ſederet Pontifex. 686.I.
Eligendus ex Cardinalibus, decernitur in Synodo Roman. ſub Stephano Quarto. 769.I.
Electionem eius falſo aſſeritur Hadrianus Papa conceſſiſſe Carolo Magno. 744.III.813.VII.
Relinquitur libera à Ludouico Pio: vult tamen electum, vbi eſſet conſecratus, Legatos ad Imp. mittere de ſua ordinatione. 817.III.
Relinquitur item libera à Lothario Imper. 824.I.
Quid de ea tranſactum inter ipſum & Leonem Quartum. 847.III.
Eam ſibi arrogant Etruriæ Principes, & Comites Tuſculani, aliique Roman. proceres, ingenti eius Eccleſiæ damno & dedecore. 897.III.900.I.1033.II.

Quid de ea ſtatuerit Otto Magnus. 962.I. vel quid in ipſius fauorem ſtatutum fuerit. 963. I. 964. IV. Ob eam ab Ottonibus vſurpatam, cito perit eorum ſtemma. 1002.III.
Relinquitur libera ab Henrico Primo. 1014. IV.
Vſurpatur ab Henrico Secundo. 1046.II.
Quid ei, vel Henrico ipſius filio, de ea conceſſum ſit à Nicolao PP. Secundo. 1059.VI.
Qualis eſſe deberet, vt legitima cenſeretur, ex conſtitutione eiuſdem Nicolai. ib. 1073. VIII. 1160.III.
Vt non haberetur legitimus, qui non à tertia parte Cardinalium electus eſſet, ſtatuitur in Concilio Lateranenſi ſub Alexandro Secundo. 1179.III.
Roman. Pontif. intruſorum, alij ſpurij, alij legitimi habiti; & vnde ea differentia. 897.I.
Romani Pontif. ſegnius cauſam fidei agentes, citius è vita ſubtracti; puta Siricius. 397.VI.
Anaſtaſius Secundus. 497.II.
Anaſtaſius Quartus. 1154.II.
Rom. Epiſcopum ſibi conſtituerunt Donatiſtæ, vt Rom. Eccleſiæ communicare viderentur. 321. II. 411.III.
In Rom. Pontifices præſumpſerunt quidam hæretici & ſchiſmatici ſententiam anathematis dicere: veluti Ariani in Iulium; 347.XV.
Dioſcorus, & Timotheus AElurus, in Leonem: 449.XVIII. 457.IV.
Acacius in Felicem; 484.V.
Maurus in Vitalianum, 669.II.
Photius in Nicolaum, 863.II.
Henriciani in Gregorium Septimum. 1076.V.
Non poſſunt ab aliquo excommunicari, vel vllo modo damnari. 1076.V.
Vide Prima Sedes.
Romani Pontificis nomina antiqua, ſeu tituli à Patribus ei tribui conſueti; Vniuerſalis ſeu Catholicæ Apoſtolicæ Eccleſiæ Epiſcopus. 142. V. 254. XIII. Papa. 165. IV. V. Pater Patrum. ib. III. Princeps Epiſcoporum. 165.IV. Pontifex Maximus. 216. II. Epiſcopus Epiſcoporum. ib. Apoſtolicus. 45. II. 451. XV. Vniuerſalis Papa. 643. III. 678. II. 825. III. Vniuerſalis princeps paſtorum. 681. X. Primæ Sedis Antiſtes Vniuerſalis Eccleſiæ. ib.
Vniuerſalis Archiepiſcopus, & Patriarcha. 451. XVII. Vide Vniuerſalis.
Vniuerſi orbis terræ Patriarcha. 517.III.
Summus omnium Præſulum Pontifex. 646.I.
Omnium Capitum Caput, & Summus Pater Patrum. 809.I.
Alios etiam vide. 519.IV. 817.VI. 867.XI.
Romilda Longobard. Ducis vxor, Forum Iulij prodit Auaribus, & mox ab iiſdem palo infigitur. 600. I. Eius filiarum inſigne facinus ad conſeruandam virginitatem. ib.
Romualdus Rauennas, genere illuſtris, fit Monachus, & inde anachoreticam amplectens vitam, eam mire propagat. 974.II.
Secedit in Gallias, vna cum aliis, rurſumque reuertitur in Italiam. 977.I.II.
Præficitur ab Ottone Rege Claſſenſi monaſterio; eidemque Regi pœnitentiam imponit de periurio. 996.II.
Martyrij cupidiſſimus, Apoſtolatum à Roman. Pont. accipit ad Gentes: ſed non permittitur à Deo progredi. 1008.III.
Moritur, & canonizatur ritu eius tẽporis. 1027 IV. De eius ætate. ib.
Romualdus Salernitanus Archiep. legatus Regis Siciliæ ad pacem cum Friderico Imp. conficiendam 1177.IV.
Scripſit Chronicon ab orbe condito ad ſuum tempus. ib.VII.
Romualdi Abbatis S. Emmeramni obitus. 1007.I. Eius feretro collum ſupponit Henricus Imp. ibid.
Romulus Præpoſitus domus Traiani Imp. martyr. 108.III.
Romulus Cæſar, filius Maxentij. 309.II.
Roncaliæ Conuentus ſub Friderico Imp. de regalibus Imperij. 1158.II.
Reoncis vallis clades quando & à quibus contigerit. 778.I. 812.IV.V.
Roſæ, & poma, diuinitus miſſa hiberno tempore Dorotheæ virg. 304.XIV.
Roſæ aureæ benedicendæ à Summo Pont. ritus antiquus. 1177.IV.
Roſcelinus renouans in Gallia hæreſim Sabell. damnatur. 1094.III.
Rothingehenſe in Anglia Conciliabulum: pro Guiberto Antipapa contra Vrbanum legitimum Pontificem. 1095.VII.
Rothomagenſis Eccleſiæ nobilitas ſub Victricio inſigni Epiſcopo. 396.IV.
Rothomagenſe Concilium, de rebus Eccleſiaſticis. 682.III.
Rothomagus capitur à Northmannis. 845. IV.
Rudolphus Dux Sueuiæ, creatur à Principibus Germaniæ Rex aduerſus Henricum Regem, rebellem Eccleſ. Roman. 1077.VII.
Confirmatur à Gregorio Sept. PP. 1080.II. Occiditur in prælio. ib.IX.
Ruffinæ & Secundæ Virgg. Martyrium ſub Valeriano. 260.I.
Ruffinus Epiſc. martyr ab Arianis. 359.XIV.
Ruffinus Aquileienſis monachus & presbyter, peregrinatur in Ægyptum, & Hieroſolymam, vna cum Melania nobiliſſ. matrona Rom. 372.VI.
Alexandriæ inficitur erroribus Origenis à Didymo cæco. ib. VII. Scribit Apologiam pro eodem Origene. 256.IV. 397.IV. Calumniis exagitat S. Hieronymum. 393.IV. 394.XI.
Romam defert Origenis hæreſes. 397.IV. Impetrat ſubdole à Siricio PP. communicatorias literas, & Aquileiam ſe recipit. ib. VI. Scribit aduerſus Hieronymum. 401.I.
Vocatus ab Anaſtaſio Papa ad dicẽdam cauſam & ſubterfugia quærens, damnatur publico iudicio. ib. Quibus nominibus, dicterijſque fuerit ab Hieronymo exagitatus. 402.IX.
Labitur in deterius. ib. X. In direptione ſuæ ciuitatis ab Alarico, fugit in Siciliam, ibique moritur in perfidia ſua. 410.XII.
Fuit præcurſor Pelagij, & auctor eius hæreſis. ib.
Librum Sixti philoſophi Pythagorici Ethnici, publicauit ſub nomine Sixti Papæ & martyris. ib. XIII. Alia eius ſcripta qualia. ib.
Ruffinus, natione Gallus, dux Theodoſij Magni potentiſſimus, nobiliſſima celebrari curat Encænia Eccleſiæ à ſe conſtructæ prope Chalcedonem. 394.VI.
Ei Theodoſius Arcadium filium, & Orientale Imperium commendat. 395.V. Mortuo Theodoſio, Imperium affectat. ib.
Genus eius humile, & vita flagitioſa. VI.XI.
Gothos & Hunnos in cladem Imperij vocat. ib. & VII.
Cum omnia paraſſet ad ſumendum Imperium, in ipſo momento occiditur à militibus. X.XI.
Eius propinqui, & amici, variis pœnis afficiuntur. XII.
Rufus martyr ſub Traiano. 109.VI.
Rugiani, populi Slauiæ, conuertuntur ad fidem. 875.I.
Peccant in ſuperſtitioſo cultu S. Viti martyris. ib.
Rumoldus genere Hibernus, Machlinienſium Apoſtolus, martyrio coronatur. 775.VIII.
Rupertus Epiſcopus Vangionenſis, à loci Comite ſolum vertere coactus, Borealibus populis Euangelium annuntiat: & Boioarios conuertens ad fidem, eorum Apoſtoli nomen obtinet. 580.IV. Erigit ſedem Saleburgenſem, eiusq; fit primus Epiſc. ibid.
Rupertus Tuitienſis Abbas quo tempore ſcripſerit. 1111.IX. Eius error de Euchariſtia. ib.
Rupitani cur dicti Donatiſtæ. 321.III.
Ruſſi & Pruſſi, confuſi apud ſcriptores. 1009.I. in fin. conuertuntur ad fidem. 867.X.
Alij adhuc Ethnici dire perſequuntur Chriſtianos: ipſique nauali prælio profligantur ab Imp. 941.III.
Ficte profitentur Chriſtianitatem. 959.I. Ingenti clade afficiuntur à Ioanne Zemiſcè Imp. 970.I.
Rurſum excoluntur in fide, prædicatione & miraculis S. Bonifacii, eorum dicti Apoſtoli. 997. II. itemque Brunonis. 1008.I. eorumque fuſo pro fide ſanguine irrigantur. ib.I.II.
Illius Eccleſiæ alia primordia, ib.IV. Illuſtratur ab eorum Duce Ioraſdixlao. 1034.VII.
Offertur regnum S. Petro & Eccleſiæ Rom. à Demetrio Rege. 1075.VI.
Ruſticus & Sebaſtianus, Roman. diaconi, ſchiſma conflant aduerſus Vigilium Papam, ob damnationem Trium Capitul. 547.IV. 548.II.
Excommunicantur ab eo. 550.III.
Ruſtici presbyteri martyrium, vna cum Dionyſio Areop. 109.XVI.
Ruſtici Barlahami mira in aduſtione manus conſtantia. 304.XIII.
Ruſtici Bagaudæ. Vide in Bagaud.
Ruſticorum XL. martyrium ſub Longobardis. 579. II.
Rutilius poeta Ethnicus natione Gallus, occaſione fugæ ſuæ à barbarorum incurſionibus ſcripſit Itinerarium. 407.II.

S.

SAbæ Abbatis inſtitutio ſub S. Euthymio. 457.IX. Ordinatur presbyter à Salluſtio Epiſc. Hieroſol. & à calumniis purgatur. 485.IV.
Triſagion apud Armenos non niſi Græce cani vult, & quare. 492.III.
Mittitur legatus ab Anaſtaſio Imp. pro fide. 512. II. fortiter agit aduerſus hæreticos. 513.II.
In maxima penuria Palæſtinæ, Deus mirabiliter eius prouidet monaſteriis. 513.III.
Regnante Iuſtino, vbique prædicat reſtitutionem fidei Cathol. 518.IX.
Agit apud Iuſtinianum Imper. aduerſus Samaritas hæreticos & quid ei cum Imp. & Imperatrice. 530. III. Moritur ætatis anno 92.
Sabbati ſuperſtitioſiſſimi cultores Doſithei. Appar. VIII.
Iis diebus fieri à Chriſto ſanationes, Phariſæi improbant. 32.II.III.
Sabbatum ſecundo primum, quod ſit intelligendum apud Lucam. 32.II.
Sabbaticus fluuius Palæſtinæ, diebus tantum Sabbati fluens. 33.XII.
Sabbati iter, quod eſſet. 34.LXII.
Sabbati Iudæorum obſeruatio, mutata ab Apoſtolis in diem Dominicam. 58.XXXV.
Eius obſeruationem reducentes quidam tempore Gregorij Papæ, vocantur ab eo Antichriſti præcurſores, & quare. 603.II.
Sabbato cur Romæ, & in Occidente ieiunaretur, in Oriente id feſtiue celebraretur. 57.LX. LXI.

Sabbatius ex Iudæis oriundus, factus Nouatianus hæreticus, ſchiſma inter ſuos conflat, cuius ſectatores dicti Sabbatiani. 408.IX.
Iſproſcriptione & exilio damnati à Theodoſio Iuniori. 413.VI.
Dicti ſunt etiam Protopaſchitæ. ib.
Sabellius ab Hermogene, & Noeto, ſuas accepit hæreſes. 170.V.260.VI.
Quænam eæ fuerint. ib.
Damnantur iterum in Concilio Alexandrino ſub Oſio Cordub. 319.III.
Sabellianiſmi inſimulabant Ariani Catholicos, quod Filij cum Patre Conſubſtantialitatem aſſererent. 340.VI.
Sabinianus R.E.diaconus, mittitur à Gregorio Magno Apocriſiarius Conſtantinopolim. 593.I.
Reuocatur Romam. 597.I.
Creatur poſt Gregorium, Rom. Pontifex. 604. VII.
Moritur percuſſus in ſomnis ab eodem Gregorio, ob ipſius auaritiam, funereque effertur ignobili. 605.III.
Sabynianus tyrannus occiditur à Gordiano Imp. 284. II.
Sabinus tyrannus occiditur à Carino Imp. 284. III.
Sabinus Spolet.Epiſc.martyr ſub Diocletiano.301. III.
Sablonarias villa Concilium, in cauſa Lotharij Franc.Regis adulteri, & adulterorum fautoris. 862.V.
Saccophori hæretici, qui & Maſſaliani, ita dicti quod ſacco conſpicui incedere ſolerent. 361.X. Vide Maſſaliani.
Sacerdotis Summi Iudæorũ, eligendi ratio. Appar. V.XXV. An. 31.IV. vnicus ſemper extitit, ſed plures principes ſacerdotum. 31.IV.V.
Eius ſumma apud exteros auctoritas. 35.II.
Sorte electus factione Zelotarum ſub Nerone: obtigitque ſors homini ruſticano ineptiſſimo. 69.XX.
Ea dignitas è domo Leui translata ad alios per Herodem Idumæum. Appar. V.
Eandem pro libito Herodes, & Romani, quibuſuis deferre ſoliti. Appar. V. & An. 46.II.
Sacerdotes in Lege prohibiti ſcindere veſtimenta ſua. 34.XXIII.
Illi tribui permiſſum nuptias inire cum regia ſtirpe, ceteriſque tribubus. Appar. II. XVII. Vide etiam Leuit.
Sacerdotes honoris cauſa à Græcis dicebantur Sancti. 43.IV.
Eorum ſumma poteſtas apud omnes gentes. 57. XII.
Vocari ſoliti Angeli. ib.XVI.
Sacerdotes Apoſtoli facti à Domino. 34. XV. Vide etiam Epiſcopi & Presbyteri.
Sacerdotes ſummi, dicti olim omnes Epiſcopi. 216. III.397.XVI.
Sacerdos ſic dictus, Archiep.Lugdun.præeſt Concil. Aurelian.V. 552.VI.
Sacerdotium, & Regnum, vna iuncta apud Iudæos in Aſſamonæis. Appar.II.
Sacerdotium regale inſtitutum à Domino in Eccleſia. 34.LXXXV.57 XI.
Præſtat Regno, & Imperio.57.XI.337.III.386. VIII 387.II.
Diſcrimen ab Imperio. 387.II.
Eius eminentia demonſtrata à Gelaſio PP. aduerſus Anaſtaſium Imp. 494.I. & à Gregorio Magno aduerſus Mauritium. 595.II.
Sacerdotia venalia exponit Iuſti.Iun.Imp.566.III.
Subdi Regibus, quomodo dixerit idem Gregorius. 592.V.
Vide etiam Imperatores. Princip. Reges. quanto cum periculo ſe eorum negotiis immiſceant Principes. Vide Eccleſiaſt. negotia, & Vltio Diuina.
Sacerdotij regalis ſplendor in Romanis Pontiff. defenditur à criminationibus Ammiani Ethnici, & Nouatorum.367.IV.V.
Sacerdotes Imperatorum iudices agnoſcuntur à Conſtantino. 325.XII.
Vide etiam Iudicia Eccleſ. Sacerdotalis poteſtatis in Reges vſus. 57.XI.
Sacerdotes lapſi, laica tantum communicatione impertiendi.255.I.258.I. Vide Lapſi.
Sacerdotij onus quantum horruerint nonnulli ſanctiſſimi viri. 392.X.
Vide etiam Epiſcopi. Eius vitandi cauſa, qui ſe alicuius criminis accuſat, credendus ex Concil. Valentino. 374.V.
De Sacerdotum filiis inuentis in piſcina Gregorij Papæ, fabula refellitur. 591.V.VI.
De eorum coniugio. Vide in Continentia Cleric. & Nicolaitæ.
Sacerdotum extrema in Gallias aliquando miſeria, ex laicorum inuaſione bonorum Eccleſ. 787.XI.
Sacerdotibus, licet indignis, honor debetur. 1084.VI.
Quanta eis reuerentia debita. 1100.VIII.
Sacerdotes indignos, non eſſe ſacerdotes, nec poteſtatem habere ſacramenta adminiſtrandi, nec eis obediendum eſſe dixerunt Albienſes hæretici. 1176.II.
Sacerdotum ſanctiſſimus, titulus Preteianni Regis Æthiopum. 1177.X.
Sacræ literæ Impp. 449.IV.
Sacramenta omnia abijciebant Aſcodrytæ, & Archontici, & quare. 175.X.
Itemque Maſſaliani. 361.IX.
De ſingulis ſeptem Sacramentis Eccleſiæ, vide ſub eorum nominibus. Occulta extraneis. 120. XV.
Sacramentarij hæretici. Vide in Euchariſtia.
Sacrificium incruentum Miſſæ, ordinatum à Domino. 34.XV.XVI.
Vſu receptum in ſacris ordinationibus. 44. XXXV.
Offertur pro viuis, atque defunctis.ib.XCII.57. XLI.257.VI. Vide etiam Miſſa, & Euchariſtia.
Sacrificia idolorum prohibent Conſtantinus. 326.XVI. & Conſtantius. 341. XVI.358.VI.
Nocturna etiam ſacra, Valentinianus & Valens. 394.VIII.
Sed rurſum priſtina ſacrificia permittit Valentinianus. 371.X.
Prohibent Gratianus, & Theodoſius Magnus. 382.XIII.392.V.
In eis quantus fuerit Iulianus Apoſt. 363.XVI. Vide etiam Deorum cultus.
Sacrificia humana vide in Humana.
Sacrificium horrendiſſimum Pergamenſium. 717.II.
Saddoc ſacerdos auctor ſectæ Sadducæorum. Appar. VII.
Sadducæi apud Iudæos dignitate præcipui. Appar. VII.
Eorum impia dogmata, & feri mores. ib.
Dicti à S.Ioanne Bapt. progenies viperarum.ib.
Sæculares Ludi Romæ quales eſſent. 206.II.
Celebrati ſub Seuero Imp. ib.
Itemque ſub Philippo, anno V.C. milleſimo. 249.II.
Zoſimi de iis mendacia. ib.III.
Contemnuntur à Conſtantino Imp. magno Gentilium mœrore, quod fatales Vrbi exiſtimarentur. 313.III.
Contemptus felicitatem, reſtitutio (quæ facta eſt ſub Honorio) calamitatem attulit Vrbi, & Imperio. ib. & 404.I II.
Saladini Babyloniæ Regis Saracen. tremenda expeditio in Terram Sanctam. 1180.IV.
Res Chriſtianorum in arctum redigit. 1185. II.
Capit Hieroſolymam, & S.Crucem ignominioſe flagellat. 1187.I.II.
Acceptis à Friderico Imp. literis, reſcribit ferociter. 1188.III.
Quæ ipſi conflictationes, & conuentiones cum Richardo Rege Angliæ. 1191.VI.
Moritur, & filij eius diſcordant inter ſe. 1195. III.
Saladinæ Decimæ, impoſitæ pro expeditione aduerſus illum. 1188.II.
Vide Decimæ.
Salegunſtad. Concilium prope Moguntiam, de Oeconomia Eccleſ. 1022.II.
Salluſtia Cerealis vxor Martyr ſub Decio. 255.IX.
Salluſtius Hieroſol.Epiſc.creatur.485.IV. Moritur 492.III.
Salluſtius Præfectus Iuliani Imp. dire perſequitur Chriſtianos in Gallia.362.LIII. Creatur Conſul & adoptatur à Iuliano ſibi ſucceſſor in Imperio.363.I. Creat Imp. Valentinianum. 364. III.
Salomone filia Herodiadis.31.XIX. Petit caput Ioannis Bapt. 33.I.
Miſero fine perit. ib.
Salomonis ſepulchrum. Vide ſepulchrum. Eius templi porticus quamdiu perdurarit. 34.LXXII.
Salonius & Sagittarius fratres, perditiſſ. Epiſcopi Galli, deponuntur in Concilio Lugdun. 570. VI.
Sedem Apoſt. appellantes, falſis ſuggeſtionibus reſtitutionem obtinent. ib.
Armati lorica & galea, primi omnium Epiſcoporum, viſi ſunt præliari in bello aduerſus Longobardos. 575.II.
Multorum criminum rei, deponuntur in Concilio Cabilonenſi. 582.I.
Saluianus Maſſilienſis Epiſcopus, ſui temporis Hieremias, luget clades à barbaris illatas in Gallias, ob diſciplinæ corruptionem.407.II. 412.VII.
Itemque Hiſpaniarum à VVandalis occupationem, ob turpiſſimas libidines ibi regnantes.409. V. pariterque Africæ ob eadem ſcelera. 428.I. 439. VI.
Saluianum Edict. perpetuum, promulgatum ab Hadriano Imp. 134.II.
Saluina Gildonis tyranni filia, poſt obitum viri ſui Nebridij, Imperatorum conſobrini, adoleſcentior vidua relicta, miniſtrat munere diaconiſſæ Eccleſiæ Conſtantinop. 398.XII.
Saluius Engoliſm. Epiſc. Valentianas prædicationis cauſa profectus, martyrio coronatur. 801. VI.
Mirabilis eius corporis inuentio, & ſepultura. ibid.
Salus ab vſque initio mundi non fuit niſi per Chriſtum. Appar.I. Non eſſe corporum, ſed tantum animarum, qui hæretici dixerint: Vide in Reſurrectio. Nonniſi per omnium turpitudinum, & peccatorum conſummationem acquiri dixerunt Caiani. 145.VIII.
Eam conſequi non alios homines velle Deum, quam eos qui ſaluantur, aſſeruit Gotheſcalcus. 848.III.
De Salute damnatorum varij exorti errores ex Origenis ſcriptis.414.V. Saluandos quoque dæmones, credidit idem Origenes. ib.
Salutatio Oſculi, Pacis, & Gratiæ, vide ſub iis vocib.

Samaritanæ fœminæ cum Chriſto colloquium. 31. XX.
Samaritani non contebatur cum Iudæis, ob differentiam religionis. 31. XX. 35. IX.
Multi eorum recipiunt fidem, ad prædicationem Chriſti. 31. XX.
Plurimi alij ad prædicationem Philippi diaconi baptizantur, & ab Apoſtolis confirmantur. 35. IX. XI.
Samaritarum apud Iudæos in aduentu Chriſti, ſectæ diuerſæ. Appar. VIII.
Eorum dogmata & mores. ib. Peruenerunt ad tempora Iuſtiniani Imp. ſub quo ſibi creato Rege Palæſtinæ, Eccleſiam dire vexant; compeſcuntur autem ab eo. 74. II. 530. III.
Ficta eorum conuerſio ſub eodem Imp. 541. V.
Sacras Imagines exturbant: & licet à Iuſtino Imp. cohibiti, non quieſcunt. 574. II.
Sammai, auctor ſectæ Phariſæorum. Appar. VI.
Samonæ & Guriæ martyrium ſub Diocletiano. 299. II.
Samoſateni ciues quantopere horrerent Arianos. 370. IV.
Sampſæi dicti, qui & Helceſaitæ hæretici. 105. II.
Sampſon presbyt. Scotus, negans baptiſmi neceſſitatem, damnatur à Zacharia Papa. 748. I.
Sampſonis Abbatis S. Zoili obitus & ſcripta. 890. IV.
Samuelis Prophetæ Reliquiæ ex Palæſtina translatæ Conſtantinop. ſub Arcadio Imp. 406. XI.
Sancij Nauarræ Regis egregia religio. 1032.
Sancti initio Eccleſiæ vocati omnes Chriſto credentes. 43. IV. 64. II.
Ea appellatio poſtea remanſit eminentioris ſanctitudinis viris. ib. Sic à Græcis, honoris cauſa, dicti Sacerdotes. 43. IV. Atque ita etiam nominati aliquando à piis viris, Principes Ethnici, vel hæretici, & quo ſenſu. 502. IV.
Ad Sanctorum Reliquias, & ſepulchra, vel alias res adiacentes, ingentia edi ſolita miracula. 55. III. Vide Reliquiæ. Sepulchra. Martyres. & de SS. cultu, vide etiam ſub iiſdem vocibus, & in Feſta. ac Natalitia.
Sanctorum eorumdem celebritates cur ſæpe diuerſis diebus in variis Eccleſiis agantur. 109. VIII.
Iuxta eorum corpora ſepeliri, Fidelibus ſemper optatiſſimum. 226. IV.
Eorum Memorias execrabiles eſſe, dixerunt, Euſtathiani hæretici. 319. IX.
Et Vigilantiani. 406. VII.
Ex eorum cultu firmatum in Gallia regnum Francorum. 456. III. 484. XII. Vide in Franci.
Eorum interceſſiones negarunt quoque Iconomachi. 727. I. 754. VI.
Et Vigilantius. 406. VII.
Eaſque edicto vetuit Copronymus. 766. I.
Sed & Sanctos, aliquos defunctos nominari, prohibitum eſt ab iiſdem Iconomachis in Conciliabulo Conſtantinop. ſub eodem Copronymo. 754. VI.
Eorum item cultum negarunt Manichæi. 1017. I.
De Sanctis non colendis abſque auctoritate Sedis Apoſtolicæ decretum Alexandri PP. III. explicatur. 1181. II. Sanctorum Omnium feſtū, quando celebrari cœptum. 835. V.
De locis Sanctis, vnde hauſerit Beda quæ ſcripſit. 699. III.
Sanctuaria, vela admoueri ſolita ſepulchris SS. ad ſanandos morbos. 55. III.
Item loca in eccleſiis, vbi diſponerentur ſacra vaſa ad miniſterium. 415. X.
Sanctum dicta Euchariſtia. 34. XVI.
Sanhedrin magnum LXXII. virorum, à Moſe inſtitutum, iudicabat de Lege, & Rege, &c. 31. V. 32. V.
Sublatum aliquando ab Herode. 31. V. Valde depreſſa eius auctoritas. 58. LX.
Sanhedrin paruum XXIII. virorum, iudicabat de cauſis capitalibus. 32. V.
Sanguis Zachariæ, patris Ioannis Bapt. indelebiliter inhæret ſaxis templi. 1. XV.
Chriſti ſpongiæ. 34. XXXII.
Thomæ Apoſtoli, Cruci lapideæ. 57. XXXIV.
Sanguinis, & ſuffocati, abſtinentia, qua ratione præcepta ab Apoſtolis, & quis eius rei vſus in antiqua Eccleſ. 51. V.
Sanguinis pœna. Vide Pœna ſanguinis.
Sanguinem non nouit Eccleſia. Vide Ithacius.
Sanguinem Chriſti in Euchariſtia corruptibilem prædicauit Paulus Samoſatenus. 265. III.
Aſſeruari in Eccleſia ſolitus, Conſtantinopoli effunditur à ſacrilegis in expulſione Ioannis Chryſoſtomi. 404. V. & à VVandalis in perſecutione Eccleſiæ Afric. 456. IV.
De Chriſti latere exortus, reperitur Mantuæ ſub Carolo Magno. 804. I.
De ſacro calice mixtus atramēto in quibuſdam diriſſimis conſcribendis anathematibus. 648. II. 869. V.
Sanguis ex Imaginibus Chriſti & Sanctorum, ictis à perfidis. 446. III. 560. I. 765. II. 509. II.
Ex brandeo inciſo. 461. II. Ex ſpicis meſſorum, laborantium die feſto. 954. VI. Sanguinis fons Ianuæ. 936. IV. pluuia, in Aquitania. 1017. III.
Sanguinis Ianuarij martyris iuge miraculum. 305. I.
Santonenſe Concil. pro depoſitione Epiſcopi, intruſi auctoritate regia. 566. IV.
Sapientiam aliam, quam Chriſtum in Deo conſtituebat Aſterius ſophiſta, ex doctrina Euſebij. 336. V.
Saponariæ Villæ Concilium generale Galliarum in cauſa VVenilonis Archiepiſc. Senonen. proditoris regni Caroli Calui. 859. III.
Sapores Rex Perſ. capit Antiochiam. 243. I.
Vincitur multis prælijs à Gordiano Imp. 244. II.
Capto Valeriano Auguſto, vtitur eius collo, ſuppedanei loco, ad equum conſcendendum. 262. II.
De eius baptiſmo aſſertio reiicitur. 309. IV.
Sapores alius, prædicti nepos, ad 70. annos regnum propagat. 309. IV.
Legationem mittit ad Conſtantinum Mag. 3[illegible]5 LIII.
Obſidet Niſibin, ſed precibus Iacobi eius ciuitatis Epiſcopi vexatur, & repellitur. 338. IV.
Perſecutionem excitat aduerſus Chriſtianos ſibi ſubiectos. 343. III. IV.
Semper contra Conſtantium proſpere pugnauit. 345. I.
Virgines ſacras Chriſtianas, in præſidiis Romanorum à ſe captis, permittit ſolito ritu Deo ſeruire. 359. XXIII. in fin. Eius Legati ad Iulianum miſſi, à Iuliano contra ius gentium necantur. 362. XI.
Vincit Iulianum, & res componit amplis conditionibus cum Iouiano. 363. XII. XVIII.
Proditorie retinet, & necat Arſacem Regem Armeniæ Chriſtianum. 369. IX.
Sapricius Antioch. presbyt. martyrii candidatus, odio alterius Chriſtiani deficit à fide. 260. II.
Sarabaitæ monachi Ægypti, quales. 328. VI.
Saraceni primordia religionis Chriſt. recipiunt ab Hilarione inſigni illo Abbate. 372. XIII.
Incrementum à Moyſe æque illuſtri monacho, facto illorum Epiſcopo. ib. Repellunt Gothos ab obſidione vrbis Conſtantinop. poſt necem Valentis Imp. 378. VIII.
Ingens eorum numerus, Perſis ſubueniens aduerſus Rom. diuinitus exciditur. 420. III.
Habitantes in Palæſtina conuertuntur, & Epiſcopum accipiunt Petrum, inſignem olim Perſarum ducem. 420. IV. Incurſant Palæſtinam duce Alamundaro. 509. II. Vide Alamund. Eis Iuſtinianus Imp. cogitur pendere tributum annuum. 539. II.
Eorum Princeps Naaman conuertitur ad fidem cum ſuis. 591. II.
Poſt obitum Mahometis Principis, vna cum reliquis Arabibus inuadentes Imperium, ingentibus cladibus illud afficiunt. 631. I. 632. I. 633. I.
Ægyptum ſub tributum redigunt, & Alexandriam occupant: Syriam cum ciuitatibus Hieroſolyma & Antiochia capiunt. 634. I. 635. I. 636. I. 637. I.
Potiuntur regno Perſarum. 639. V.
Subigunt Africam. 647. I. Occupant Cyprum. 648. IV. Armeniam deuaſtant. 653. VII.
Eorum Rex Mahuuias, ſuorum ſeditione agitatus, tributum pro pace pendit Imp. Conſtanti. 658. II.
Sed paulo poſt compoſitis rebus ſuis, iterum imperium inuadit. 659. II.
Obſident Conſtantinopolim, ſed diuinitus repelluntur, & alio ingenti prælio ſuperantur. 672. III.
Vincuntur quoque nauali prælio in Hiſpania. 675. IV.
Inuaſi ipſi à Maronitis, pacem ab Imperatore tributo redimunt. 676. III.
Rupta pace à Iuſtiniano Iuniori, Armeniam capiunt. 692. V. in fi.
Africam inuadunt, obtinentque. 696. II.
Ducenta eorum millia occiduntur in Syria à Rom. exercitu. 698. III.
Quam ea gens numeroſa fuerit. ib.
Occupant Hiſpanias. 713. IV. V. 716. V.
Obſident Conſtantinop. ſed virtute Deigenitricis ingentibus cladibus afficiuntur. 717. IV.
Itemque in Hiſpania, ope eiuſdem Deiparæ vincuntur à Pelagio. 718. III.
Sunt auctores Iconomachiæ & Iconoclaſiæ. 723. I. Sardiniam obtinent. 725. I.
Gallias inuadentes ingenti omnium prælio ſuperantur à Carolo Martello, occiſis 375. eorum millibus. 725. II. Rurſumque eas inuadentes, ab eodem debellantur. 731. V. 733. II.
Eorum perſecutiones in Chriſtianos Orientis. 718. I. 741. III. 757. IV. 760. I. 784. III. 812. II. in fin. & in Hiſpania. 821. III. 850. I. 851. II. 852. II. Eis tributum pendere cogitur Irene Aug. 781. III. Itemque Nicephorus Imp. 805. I.
Occupant Cretam. 822. III. & Siciliam: ac partem Italiæ. 827. I.
Deuaſtant per multos annos Italiam. 843. IV
Eccleſias SS. Apoſtolorum expilantes, Vrbemque tentantes, repetito naufragio pereunt. 846. I. 849. I.
Eis tributum pendere cogitur Ioannes Papa Octauus. 877. VIII.
Tributum virginum eis penditur in Hiſpania. Vide Virgines. Mirabili victoria ſuperantur à Ramiro Rege Hiſp. ope S. Iacobi Apoſtoli, viſi in acie pugnare. 844. V.
Itemque ab alio Ramiro, ductu Angelorum. 938. I.
A Nicephoro Imp. multis cladibus in Oriente afficiuntur. 964. VII.
Itemque à Ioanne Zemiſce. 970. I.
Aliæ eorumdem clades. 998. II.
Eos penitus conterendos à Francis, antiquiſſ. vaticinium. 963. V.

Obtinent ſuis Oratorium intra vrbem Conſtantinop. 917.III.
Ingenti clade afficiuntur in Africa ab exercitu aduerſus eos immiſſo à Victore PP. 1087.II. i-de etiam Terra Sancta.
Sardicenſe Concilium Oecumenicum procuratur, & indicitur à Iulio Papa. 346.II.
Quo tempore celebratum ſit. 347.I.
Quot, qui, & quales Epiſcopi interfuerint. ibid. II.V.VI. Fuit vere Oecumenicum. III. Ariani Epiſcopi quo animo eo acceſſerint, & inde receſſerint. VI. Acta, & canones Synodi VI. vſque XIII. Nulla ibi fidei regula facta, ſed tantum Nicæna ſtabilita. IX. Canones qua ratione fuerint cum Nicænis confuſi. XVIII.419.XIII. Acta edita Græce & Latine. 347.XIII. Legatio Patrum ad Conſtantium Imp. ib.XIX. Paſſus eſt calumniam ab Arianis, ob Marcelli Ancyrani abſolutionem, qui Sabellianiſmi inſimulabatur. 347.XIV. Male item audiuit apud multos Catholicos, quod Ariani Philippopoli conuenientes, hoc ſuũ conuenticulum pro Synodo Sardicenſi venditarint ib.XV. & ſeqq. Legitima Sardicenſis ignota Auguſtino. ib.XVII.
Sardiniæ dominium, Eccleſiæ Rom. 1073.XIII.
Sarmatæ populi notis frontes ornabant. 315.V. Debellantur à Probo Imp. 281. III. & à Conſtantino Magno. 319.I. A propriis ſeruis expulſi, ad eumdem Conſtant. ſe recipiunt. ib. Vincuntur à Conſtantio. 358. VI. & à Theodoſio. 373.VII.
Sarmentitij dicti Chriſtiani à Gentilibus, quod frequenter igne cremarentur. 253.XV.
Sarona regio Palæſtinæ, quam Petrus ad fidem cõuertit. 40.III.
Satanas qua ſignificatione vocatus à Chriſto Petrus. 33.VII.
Satanæ tradi excommunicati cur dicantur. 57. IV. VI.
Satanæ traditus ab Ambroſio quidam, mox à dæmonio miſere diſcerpitur. 396.I.
Satanianorum ſecta, qui cultũ exhibebant ſatanæ, ne ab eo læderentur. 361.VIII.
Saturninus Antiochenus, hæreſiarcha, diſcipulus Simonis magi, & Menandri. 35.XIII. 74.VI.
Quos errores introduxerit. 120.XI.
Saturninus Arelatenſis Epiſcopus Arianus, Concilio Biterris habito, multos ſeducit, Hilarium & Rhodanium in exilium pellit. 356.XIII. Poſt obitum Conſtantij, ipſe à Catholicis pellitur. 362.XLIX.
Saturninus Proconſul Africæ lumina amittit, ob perſecutionem in Chriſtianos. 202.I.
Saturnini presbyteri Afric. & ſociorum martyrium ſub Diocletiano. 303.III.
Eorum Acta appendice falſata. ib.IV.
Satyrus frater S. Ambroſij, eiuſque in rebus agendis conſultor & moderator. 374.IV.
Moritur. 383 V. in fin.
Saulus. Vide Paulus.
Saxones opem ferunt Theodoſio Magno aduerſus Maximum tyrannum. 388.VII.
Conuertuntur ex parte ad Chriſtum, à S. VVilfrido Epiſc. Eboracenſi. 681.XVI.
Viſitantur à duodecim presbyteris Anglosaxonibus, vt ad fidem Chriſt. perducantur. 690.I. Irrigantur ſanguine martyrum. 693.III.695. I. Fundatur Eccleſia à S. Svviberto. 711.I. Vincuntur diuinitus à Pipino. 749.III. Sæpe rebellantes à Francis, & à fide Chriſt. apoſtatantes, toties debellantur à Carolo Magno, & fidem profiteri coguntur. 772.III.775.VI.776.II.778. II.779.I.
Terrentur oſtentis. 773.III.776.II.
Demum quieſcunt, & plene conuertuntur. 780 VI. 782.II. Eius Eccleſiæ cunabula. 780.VI.
Offertur ea prouincia S. Petro, à Carolo. 782. III.
Patronum ſuſcipientes S. Vitum martyrem, è Gallia ad ſe translatum, omnem pariter Francorum felicitatem & gloriam ſibi adſciſcunt. 836. IV.
Itemque Reliquias ſuſcipientes Dionyſij Areop. 920.III.
In ſchiſmate Henriciano, ſtant viriliter pro Sede Apoſtolica. 1076.IV.VIII.1077.V.I.1080 II.1085.I.
In remunerationem, accipiunt diuinitus Imperium ab eadem Sede. 1125.II.
Saxonicum Concil. contra Inueſtituras laicorum. 1111.VII.
Scalæ paradiſi viſio, oblata S. Perpetuæ ante martyrium. 205.V.
Schematici hæretici, qui Synodum Chalced. reiecerent. 425.IV.
Scenici (h.e. ſerui theatrales) iniuſte prohibiti à Valentiniano Imp. baptizari, niſi in articulo mortis. 371.X.
Scenici eſſe prohibebantur Chriſtiani, ib.
Schiſma Antiochenum, Carthaginenſe, Luciferianum, Meletianum, Nouatianum, Quartadecimanorum, Semiarianorum, Romanum. &c. Vide ſub ſingulis vel auctorum ſchiſmatum, vel Eccleſiarum ſciſſarum, vel rerum, de quibus orta ſchiſmata, nominibus.
Schiſmatici vel hæretici dicendi, quicunque diuiduntur ab Eccleſia Rom. 254. XII. XIII. Vide Romana Eccleſia. Eorum baptiſmum qui damnarint; & quorum ſuſcipiendus, aut reijciendus. 258.V.VI.X. Vide Baptiſmus.
A quibuſcumque magiſtratibus excluſi decreto Concilij Arelatenſis, & aſſenſu Conſtantini Magni. 314.VIII.
Vide etiam Hæretici. & in nominibus ſingularum ſectarum ſchiſmaticarum.
Scholæ Conſtantinop inſtitutæ à Conſtantino Mag. 330.IV.
A Theodoſio Iuniori in meliorem formam reductæ. 425.VII.
Vide etiam Profeſſores.
Athenienſes florentiſſimæ ſub Conſtantio. 354. V.
Romanæ, lege Valentiniani Primi optime inſtitutæ. 370.XXI.
Scholas Theologiæ Romæ primus omnium Agapetus Papa aperire ſatagit. 535.XV.
Pariſienſes inſtitutæ à Carolo Magno. 802. IV.
De iiſdem per vniuerſam Galliam inſtituendis, agitur in Concilio Cabilonenſi. 813. VI. Concilis Valent. & Tullienſi. 859.IV.
Reſtaurat eas Carolus Caluus. 876.V.
Scientiæ prodierunt ex Hebræis, non à Græcis. 362. LVIII.
Scillitani martyres in Africa ſub Seuero, maieſtatis prætextu necati. 202.I.II.
Sclaui ſiue Sclauini populi, Illyricum inuadunt. 548.I.550.I.
Romanos vincunt, & Conſtantinopolim appropinquantes, vix repulſi ſunt. 551.I.
Iterum inuadunt Thraciam ſub Chagano Rege Auarum. 593.X.600.I.
Scitum eorum Regis dictum ad Legatum Dagoberti Franc. Regis. 640.IV.
Redduntur tributarij Conſtantino Imp. Irenes filio. 782.I.
Subiugantur à Carolo Magno. 788.III. in fin. 805.II.
Sclerus Bardas. Vide Bardas Sclerus.
Scolaces, hoc eſt faces. 261.IV.
Scoparum vſus, Vide in Flagella.
Scoti ſub Victore Papa & mart. Euangeliũ ex parte acceperunt. 429.III.
Reliqui conuerſi ſunt à Palladio Cæleſtini PP. Archidiacono, qui primus eorum creatus eſt Epiſcopus, dictuſque Apoſtolus. ibidem. & 431. XXV.
Inuadunt Britanniam. 446.I.
Scotus vide Ioan. Scotus.
Schiſmate diuiduntur ab Eccleſia, ob diem Paſchæ non ſuo tempore celebratum. 604.VIII.
Quale illud ſchiſma, & quamdiu in eo perdurarint. 633.IX.
Collatione de ea re habita cum Catholicis, vincuntur, non tamen omnino cedunt. 664. II.
Corriguntur. 699.III.716.IIII.
Alia ſchiſmate inter ſe diuiduntur, ob electionem primarij Epiſcopi S. Andreæ. 1180.II.
Idemque poſt multas conteſtationes, demum vniuntur. 1182.I.
Scoticæ Eccleſiæ priuilegia, & libertates, conceſſa & confirmatæ à Summis Pontiff. 1192. II.
Scotinus, dictus Photinus, hæreſiarcha, & quare. 347.XI.
Scribæ dicti apud Iudæos, Legis Doctores, Appar. VI.
Scripta multa ab hæreticis, & Gentilibus ſuppoſita, Apoſtolorum, ipſiuſque Chriſti nomine. 44. XXV. XXVI.
Alia ab iiſdem de eorum rebus geſtis conficta. 1. X.12.II.44.XXIV.
Alia eorundem apocrypha. 145.IV.VIII. IX.
& alibi frequenter Dei conſilium in eorum eiuſmodi ſuppoſitionibus permittendis. 44.XXVI.
Apocryphis non innititur Eccleſia. 102.III.
Diſtinxit ea ab aliis Gelaſius P P. in Concilio Rom. 494.III.
Scripta hæreticorum, aliaque improbatæ lectionis, comburi ſolita. Vide in Libri & ſub nominibus ſingularum ſectarum hæreticorum. Scripta omnia Chriſtianorum comburi iuſſa à Diocletiano. 302.I.
Scripta ſuorum, vel aliorum impiorum hæretici tribuere ſoliti viris Orthodoxis, eorumque nomine alia confingere. 142 V. 230.II.352 II. 392 XI.432.VI.440.II.444 IV.553.X.XIX. 683.II.
Scripta Catholicorum iidem corrumpere conſueti. 68.IX.74.IV.102.IV.VIII.175 IV. 196.II.362.XI.553.X.XVII.XIX. 787.V. 794 I. & alibi ſæpe.
Sua tamquam de cœlo delapſa obtruſit Elxai, eorumdemque interpretationem prohibuit. 105 II. itemque Mahometes. 630.I.I.
Scripta de fide, examinanda mitti ſolita ad Rõ. Pont. 496.VI.529.II.600.III.1094.III. 1177.XI.1186.III.
Eorum ſibi cognitionem perperam arrogant Reges, ipſorumve miniſtri. 1186.III.
Scriptores Eccleſ. ab Hieronymo quo fine, quique modo collecti, nec tamen omnes recenſiti. 109. XV.392.VII. vide etiam Hiſtor. Eccleſ.
Scriptoribus hæreticis & ſchiſmaticis non credendum in narrationibus rerum ſuarum ſectarum. 56.IX.367.VI.383.VIII.
Scripturam ſacram tractare Gentiles auſi, diuinitus puniuntur. 183.IV. in fin. totam, præter libros Moyſis, reiiciebant Samaritæ apud Iudæos, Appar. VIII.
Scripturarum intelligentiæ donum, à Domino collatum Eccleſiæ. 34.LX.
Scriptura firmamentum accipit à Traditione. 53.III.IV. Vide Traditio.

Scripturas negare, vel eis demere addereve ſoliti hæretici, puta Montaniſtæ. 31.XIX.
Ebionæi. 74.V.
Cerinthiani, 97.VII.
Helceſaitæ. 105.II.
Valentiniani. 145.I.
Cerdon, & Marcionitæ, 146.II.VI.
Tatianus. 174.III.
Seueriani. 174.V.
Theodotiani. 199.V.
Manichæi, 277 XI.
Ariani, 360 V.
Iconomachi, 787.V.
Armeni, 863.V.
Bongomili, 118.XII.
Albienſes, 1176.II.
& alij plurimi. Vniuerſas Priſcillianiſtæ recipiẽtes, eas in ſuos ſenſus allegorizarunt. 381.XVI.
Scripturam Vniuerſam commentariis illuſtrarunt, Clem. Alexand. 196.II.
Baſilius, 378.II.
Chryſoſtomus, 407.V.
Cyrillus Alexandr. 444.III.
Rabanus, 856.IV.
Vniuerſam memoria tenuit Ioannes cæcus martyr, Ægyptius. 309.X.
De eius multiplicib. verſionibus, & editionibus vide in Editio. & Interpret.
Scripturæ vbique conquiri, & comburi iuſſæ à Diocletiano. 302.I.
Ob non eas exhibitas, ingens martyrum numerus; qui vero eas magiſtratibus exhibuerunt, Traditores dicti. 302.III.XX.
Vide Traditores. Alicubi miraculo ſeruatæ à cõbuſtione. 302.XIX.
E Scripturæ fortuita apertione, quæſita vaticinia rerum eueniendarum, vel agendarum. 507.II.556.III.579.IV.622.I.
Sculptores Chriſtiani elegerunt mori, quam idola facere. 312.IX.
Ea ars tempore Conſtantini Magni Romæ fere defecerat. ib.
Scythæ primi omnium Romanos ſibi tributarios fecerunt ſub Impp. Gallo. & Voluſiano. 254.VI.
Deuaſtant Aſiam, & incendunt templum Dianæ Epheſiæ, ſub Gallieno. 263.III.
Superantur à Conſtantino Magno. 319.I. Rediguntur ab eodem ſub tributo, opera Gallicani ducis. 330.X.XI.
Vincitur ingenti clade in Italia Rhadagayſus Scytha Paganus. 406.I.
Ex Scythia adfuit Epiſcopus Magno Concilio Nicæno. 325.X.
Eorundem Epiſc. Bretannio exagitatur à Valente Imp. ob fidem Cathol. 371.VIII.
Eis prædicauit Euangelium S. Nicetas. 396.V.
Cælitus vincuntur in Thracia, precibus Theodoſij Iun. 425.IV.
Scythæ monachi, vide Monachi Scythæ.
Scythianus magus, primus auctor Manichæiſmi. 277.III. Eius genus, vita, diſciplina, & ſcripta ib.
Sebaſtianus dux à Caio PP. conſtituitur Defenſor Eccleſiæ. 286.IV. Eius inſignis confeſſio, & martyrium ſub Diocletiano Imp. ib. Eiuſdem cultu ceſſat Romæ ſæua peſtilentia. 680.XII.
Pars reliquiarum transfertur in Gallias. 826.III.
Sebaſtianus Bonifacij Comitis gener, in ſuſpicionem perduellionis addictus, tranſit in Africam ad VVandalos; & poſt confeſſionem fidei Cathol. aduerſus Arianos, alia obuenta occaſione occiditur. 440.V.
Sebuæi apud Iudæos transponebant tempora ſolemnium feſtiuitatum. Appar.VIII.
Secretaria in quibus celebrari ſolita cõcilia. 451.II.
Secundus Valentini diſcipulus, quæ & ipſe delirarit circa Aeonas, aliaque dogmata. 175.VII.
Sedes Prima. Vide Prima Sedes, & Roman. Eccleſia.
Sedes Patriarchales. Vide Patriarch.
Sedes Eccleſiarum inſtitutæ ſecundum prouinciarum diuiſionem, & prærogatiuas ciuitatum à Romanis antea ſtabilitas. 39.VI. Vide etiam Diœceſes.
Sedium Epiſcoporum anniuerſariæ dies celebrari ſolitæ. 45.I. Vide etiam in Cathedra.
Sede vacante Clerus Roman. capitis munera in multis explet. 253.VIII. 636.III. Vide Rom. Clerus.
Sedium vacantium in Anglia Rex ſibi reditus vſurpans damnatur. 1164.VII.
Sedes ligneæ Apoſtolorum conſeruatæ ad poſteros, & venerationi habitæ. 34.LXXXIV.820.III.
Quales eſſe ſolerent eiuſmodi ſedes Epiſcopales. ibid.
Sculptorum leonum tergis imponi ſolita, & quare. 399.X.
Sede geſtatoria vehi, prohibitum Epiſcopis in Concilio Bracar. III.
Fuitque id tantum Romani Pontificis. 675.III.
Segericus Gothorum Rex, occiditur à ſuis, quod pacem peteret à Rom. 404.II.
Seguinus Archiepiſcop. Senonenſis, in Synodo Rhem. agit fortiter pro Sede Apoſtol. 992.III.
præeſt cum legatis Apoſtol. Synodo Rhem. 995.III.
Seianus calumniis onerat Iudæos. 21.III. Ad omne malum impellit Tiberium Imp. ib.IV. Immenſa eius potentia & memorandus caſus. 33.XVIII.
Eius filia virgo necãda, prius à carnifice iubetur conſtuprari. ib.
Selene, mater omnium à Simone mago prædicata. 35.XII.
Quæ alia delira idem de ipſa doceret. ib. Dea habetur ab eius ſectatoribus, & à Romanis, eiuſq; ſimulacrum erigitur. ib.
Seleuciæ Iſauriæ celebris memoria S. Theclæ, & ad eam frequens peregrinatio Fidelium. 47.V.
In ea ciuitate iubentur à Conſtantio Imp. conuenire Orientales Epiſcopi, eodem tempore quo Occidentales Arimini, & quo conſilio id contigerit. 358.I.II.
Quot, & quales Epiſcopi conuenerint. 359.XVI.
Sæua diſſidia inter Arianos & Semiarianos, & quæ partes ibi Catholicorum. ib.
Seleucus & Hermias Hæreſiarchæ. Vide Hermias.
Ab eo nominati Seleuciani hæretici. 170.V.
Semiariani hæretici qui dicerentur. 347.XVI.
Habiti Catholici, reſpectu Arianorum. 357.XIII.358.IV.365.I.
Eorum formulas fidei, quo conſilio interpretatus ſit Hilarius. 358.IV.
Celebrant Concilium Ancyræ, aduerſus Sirmianam Arianorum perfidiam. 357.VI.
Quomodo inter eos tunc tranſactum de voce Subſtantiæ. ib.VII.
Dire altercantur Seleuciæ, & Conſtantinopoli, cum Arianis, & ſe inuicem damnant. 359.XVI.XXI.XXII.
Adhærent hæreſi Macedonianæ. 360.IV.
& ab ea exinde dicuntur Macedoniani. 363.XX.
Concilium celebrant Lampſaci aduerſus Arianos: vbi & ſubſcribunt hæreſi Macedonianæ de Spiritu S. 365.I.
Surripiunt fraudulente communionem Apoſt. Sedis ibid.II.
Vide Macedoniani.
Semidalitæ hæretici, ſecta Acephalorum. 535.XI.
Senator Abortiuus & Orcinus quis dictus. 44.XXXII.
Senator Exconſul, ſub Commodo apoſtata à fide, inter ſacerdotes Iſidis profitetur. 189.II.
Qualis eſſet tunc Chriſtianorum Senatorum cauſa. ib.III.
Alij Senatores martyres. 189.I. 192.II. 226.II 273.I. Vide etiam Conſul.
Senator Aſterius propriis humeris ſublatum ſepelit Marinum martyrem. 262.III.
Senatus Rom. reſtitit Tiberio, ne Chriſtus reciperetur inter deos. 34.LXIII.35.XVI.
Senatuſconſultum Tiberianum, de morte damnatis ad plures dies ſeruandis. 23.I.
Seneca præceptor Neronis Imperator. 56.XIII.
Eius epiſtolæ ad Paulum Apoſtolum aſſertæ, cuius ſint fidei. 66.IV.
Detecta in Neronẽ coniuratione, eius iuſſu mortem ſibi conſciſcit. 67 I.
Senonenſe Concil. aduerſus Philippum Regem adulterum. 1198.VIII.
Sententiæ quædam ſeu dicta Chriſti, extra Euangeliſtarum hiſtorias. 34.LXII.
Sententia mortis non exequenda, niſi poſt decem dies, ex Senatuſconſulto Tiberiano. 23.I.
Poſt 30. dies ex lege Theodoſii Magni. 390.II.
Eam legem Theodoſij abrogauit Nicephorus Boton. ib.V.
Vide etiam in Præfecti & Iudicia.
Senuphij Anachoretæ ſuperhumerali & baculo vſus feliciter Theodoſius Imp. in bello. 388.V.
Sepeliri prohibitus à Iudæis Simeon ſenex, ob Chriſtum in templo annuntiatum. 1.IX.
Sepeliebantur peregrini Hieroſolymis ſeorſum ab incolis. 34.VII.
Sepeliri prohibebantur damnatorum corpora cum ceteris, & quomodo ea ſepelirentur. 34.XL.XLI.
Sepeliri prohibiti à Gentilibus martyres. 302.V.304.VII. Vide Martyres.
Sepultura priuati Catholici ab Arianis. 356.III.372.V.
Denegatur Gratiano Imp. à Maximo tyranno. 383.IV.
Ea indigni impij. 364.I. & hæretici. 1179.III.
Denegata eſt Noeto hæreſiarchæ. 260.V. Vide etiam Funus. Corpora. Mortui.
Sepulchra aperta in paſſione Domini. 34 XXXVIII
Sepulchrum Chriſti quo modo munitum à Iudæis, ne poſſet aperiri. ib.XLI.
Eius ſitus, & deſcriptio. ib.LIV.
Profanatur à Gentilibus, ſimulacris idolorum. 137.IV.
Expurgatur à Conſtantino, & nobiliſſimo inſignitur templo. 326.VI.
Eius factus legitimus dominus Carolus Magnus, dono Aaronis Regis Saracenorum. 784.III.
Claues ad eundem Carolum miſſæ à Patriarcha 800.V.
Illud templum, agentib. Iudæis, diruitur à Principe Saracenorum, ſed paulo poſt reſtauratur: dira vero de Iudæis vbique vindicta ſumitur à Chriſtianis. 1009. III. Vide etiam Hieroſol. Templ.
Sepulchra Gadaræ obnoxia illuſionibus dæmonum. 31.XXV.
Sepulchrum Dauidis, ſiue Salomonis dicti, quãdiu perdurarit. 34.LXXI. ingẽtes in eo theſauri. ibid.
Sepulturæ Fidelium curam habebant Laborantes, ſeu Foſſarij dicti. 44.XXXIV.
Eius curatores à Conſtantino inſigniter inſtituti, & à ſequent. Impp. aucti. 336.XIV.

In Sepulchris

In Sepulchris Gentilium, non debent ſepeliri Fideles. 258.II.
Sepultura Chriſtianorum ritus. 310.IV.
Sepeliendi martyres cum colobio, aut dalmatica 383.IV.
Qui vſus ad miniſtros etiam Eccleſiæ extenſus, cohibitus eſt à Gregorio Papa. ib.
Sepeliuit propriis manibus Eutychianus PP. diuerſis locis 342. martyres. 283.IV.
Sepeliri intra vrbem olim prohibitum. 1119.I
Conceſſum Traiano in ſenatu ib. & Chriſtianis à Maxentio. 306.X.
Sepeliendi mortuos, mos Longobardorum. 673. I.
Sepeliri iuxta Sanctorum corpora, ſemper Fidelibus optatiſſimum. 226.IV.565.IV.
Ex ſepulchris Sanctorum vel puluere, aliiſque rebus eis adiacentibus, ſiue admotis, atque etiam ex oleo lampadum, vel cera candelabrorum ad ea ardere ſolitis, ingentia edita miracula. 55.III. 58.XXX.385.IV.415.IV.461.II.
De ſepulchris Clementis Papæ, Gregorij Thaumaturgi, Pauli primi eremitæ, Mariæ Ægyptiacæ, Baſilij, aliorumque plurimorum Sanctorum, mira quædam; vide ſub eorum nominibus. Et adde Peregrinatio.
Sepeliri Impp. Chriſtiani Conſtantinopoli conſueuerunt extra veſtibulum Eccleſiæ Apoſtolorum. 336.XIII.
Ob ſepulchrum Conſtantini Magni apertum, ingentes turbæ. 351.XII.
Sepulchra Regum Parthorum Caracallus ſubuertit. 218.I.
Sepulchri violator diuinitus corripitur. 654.III.
Sepulchra Gentilium parentum ſuorum contemnentes Chriſtiani, cohibentur legibus Imperatorum. 340.XV.363.V.349.V.447.V.
Sepulchrum Regis Angliæ pie defuncti, diuinitus dilatatur. 672.II.
Sepulchrum Mahometis, quale. 630.III.
Septem Dormientes. Vide Dormientes.
Septem Diaconi, Notarij, ſubdiaconi. Vide ſub iis vocibus.
Septima Synodus Oecumen. Vide Nicænum Concilium II.
Septuaginta Interpretes. Vide Interp.
Septuaginta Diſcipuli Domini. Vide Diſcip.
Septuaginta Seniorum Concilium Iudæorum. Vide Sanhedrin.
Sepulchrum. Vide in Sepelire.
Serantapicus Iudæus, auctor Gizido Saracenorum Principi, Iconomachiæ & Iconoclaſtiæ. 725.I.
Turpiſſima morte afficitur à ſucceſſore Gizidi. ibid. II.
Serapion in AEgypto martyr ſub Seuero. 206.VI.
Serapion Antioch. Epiſcopus, celebris inter ſcriptores Eccleſ. 191.II.
Moritur. 213.II.
Serapion Thmueos Epiſcopus, inſignis confeſſor, intereſt Concilio Sardicenſi Oecumenico. 347. V.
Ei Antonius Magnus moriens legat melotem vnam. 358.V.
Monet Athanaſium, in eremo latentem, de ortu hæreſis Macedonianæ, & ab eo literas accipit cōtra illam. 360.V.
Serapion Archidiaconus Eccleſiæ Conſtantinop. ſub Chryſoſtomo, monet eum de conatibus Seueriani Gabalenſis. 400.XV.
Eumdem Seuerianum falſo accuſans, noua diſſidia inter eos concitat. 401.X.
Serapis Deus AEgyptiorum, vnde ſic dictus. 389. XVI.
Creditus Ioſeph Patriarcha. ib.
Eius ſacra ſæpe Romæ vetita, ſub Commodo in honore habentur. 189.II.
Eius ſimulacrum quanta curioſitate compoſitū. 389.XV.
Eiuſdem forma Iulianus Apoſt. effigiari voluit, & longe ante Hadrianus. 362.VI.
Cubitus eius, Alexandriæ in eccleſiam Chriſtianorum à Conſtantino translatus, magna Gentilium murmuratione. 326.XV.
Templum famoſiſſimum diruitur iuſſu Theodoſij Magni. 389.XIV.XV.
Flagitioſa in eo peragi ſolita myſteria. ib.
Serena Aug. vxor Diocletiani, Chriſtianæ fidei addictiſſima, ſancto fine quieſcit. 294.III.
Serena Honorij, fratris Theodoſij Magni filia, datur vxor Stiliconi celeberrimo duci. 395.V.
Conſors cōſpirationis mariti in Honorium Imp. ex Senatuſconſulto ſtrangulatur. 409.I.
Sergij martyr. tumulum fidelium peregrinationib. frequentatus. 471.II
Sergius martyr, tuetur Sergiopolium, ab inuaſione Perſarum 544.II. Donis cumulatur à Rege Perſarum. 591.I.
Sergius Conſtantinopol. eligitur Epiſcopus, magnæ tunc æſtimationis iuuenis. 608.II.
Detegitur poſtea hæreticus Monothelita, ſeducitque Heraclium Imp. 629.II. Quomodo in his ſe geſſerit cum Cyro Alexandr. Sophronio Hieroſol. & Honorio Rom. Pont. 633.III.& ſeq.
Componit impiam Ecthesin, quam Heraclius ſuo nomine promulgauit. 639.I.
Moritur ibid. IV. Damnatur eius memoria in Sexta Synodo. 681.II.
Sergius alius, creatur Patriarcha Conſtantinopol. 998.VII. Moritur. 1019.II.
Sergius Ioppenſis creatur Epiſcop. Hieroſol. 636.II.
Sergius Manichæus, Paraclitum ſe mentiens, multos ſeducit in Oriente: à quo dicta ſecta Sergiotarum. 810.I.
Necatur. 812.I.
Sergius I. creatur Rom. Pont. 687.II.
Reiicit canones Quiniſextæ pſeudoſynodi: & vi agente aduerſus eum Protoſpatario Imperatoris, ab Italica militia defenditur. 692.III. Curat Aquileienſem Eccleſiam à ſchiſmate Trium Capitulorum. 697.II. Liberatur à calumnia inceſtus, voce pueri nouem tantummodo dies nati. 699.II.
Multa paſſus eſt ab inuaſore Sedis. 701.I.
Vocat Romam ex Anglia Bedam. ib. II. Moritur, & inter ſanctos colitur. ib. I.
Sergius II. ordinatur, eiecto Ioanne inuaſore. 844.I
Num fuerit primus, qui mutarit nomen in aſſumendo Pontificatu. ib.
Quid ei paulo poſt cum Ludouico filio Lotharij Imp. miſſo à patre in Vrbem. ib. II. III. Moritur. 847.II.
Serg. III. dum adhuc eſſet Diaconus, apponitur in Pōtificatu Formoſo. 819.I. tunc deturbatus inuadit poſtea ſedem. 907.I.908.I.
Sæuit in cadauer Formoſi PP. & in clericos ab eo ordinatos. 897.II.908.II.
Eius vitæ turpitudo. 908.III.
Moritur. 910.I.
Eius filius ex ſcorto natus, fit etiam Papa. 931.I.
Sergius IV. creatur ex Epiſc. Albanenſi. 1009. II.
Moritur. 1012.I.
Sermones ad Fratres de Eremo, falſo tributi Auguſtino, multa delira continent. 385.III.
Serpentes in Melita inſula, poſtquam Apoſtol. Paulus ibi fuit, carent veneno. 58.LXII. Vide etiam Baſiliſcus Draco. Serpentē Adæ fuiſſe Chriſtum, dicebant Ophitæ, atque ideo ſerpentem colebant, & ſuis myſteriis adhibebant. 145.V.
Eumdem quoq; ſerpentem fuiſſe Chriſtum, dixit Manes. 277.IX.
Serpens, tamquam AEſculapius eſſet, adorandus palam expoſitus ſub Antonino Pio, & oracula eius nomine conficta. 145.VI.
Romam delatus ad peſtem auertendam 315.IX.
Eius longæuitas, & fœcunditas. ib.
Necatus à Silueſtro Papa. ib. VIII. IX.
Alius ligneus eius loco effictus, cui puellæ virgines immolabantur, quouſque detecta eſt impoſtura. ib. IX. & 399. XI. Vide etiam Draco.
Seruatius Tungrenſis Epiſc. intereſt Concilio Sardicenſi. 347.V.
Petit Romam. 346.III.
Mittitur à Magnentio tyranno legatus ad Conſtantium, & Alexandriæ viſitat Athanaſium. 350.VIII.
In Concil. Ariminenſi quomodo ſe geſſerit. 359. VIII.
Serui Stigmatici, vel Literati, aut Inuſti dicti, ex inſcriptionibus vultuum. 315.V.
Sethiani hæretici qui Chriſtum dicebant eſſe Seth filium Abrahæ, aliaque delira effutiebant. 145. IX.
Libros magnorum virorum nomine confinxerunt. ib.
Seuerianus Gabalenſis in Syria Epiſcopus, commiſſus à Chryſoſtomo curæ Eccleſiæ Conſtantinop. in eius abſentia, res nouas in eum molitur. 400. XV.
Accuſatus de blaſphemia, eijcitur à Chryſoſtomo, ſed opera Eudoxiæ Aug. reſtituitur. 401.X.
Inhæret Eudoxiæ, aduerſus eumdem Chryſoſtomum. 403.I.404.V.
Seuerinus Noricorum Apoſtolus, (non Epiſcopus) ſanctitate, prophetia, & miraculis clarus innoteſcit. 454.VI.
Valde colitur ab Odoacre Italiæ Rege, quod ei regnum prædixiſſet. 476.I.
Moritur, eiuſque corpus Neapolim transfertur. 482. VII.
Seuerinus Abbas Agaunenſis, mirabiliter ſanat Clodoueum Regem. 508.V.
In eius defuncti memoriam, Childebertus nobilem eccleſiam erigit. ib.
Seuerinus Papa eligitur, & quod noluerit approbare Ecthesin Heraclij Imperatoris, haud ab eo confirmatus, ordinatur. 638.II.
Ob damnationem Ecthesis, exagitatus à miniſtris Imp. moritur. 639.I.II.
Seuerus Aquileienſis Epiſcopus ſchiſmaticorum Trium Capitul. caput, agitatur à Pelagio Papa per Exarchum Italiæ. 186.II.
Vocatus à Gregorio Magno Romam ad Synodum, confugit ad Imperat. 590.X.
Aquileia à Longobardis incenſa, profugus ſtipem mendicare cogitur. ib.
Sedem collocat in Gradenſi Eccleſia. 602.II.
Perſequitur Catholicos, & Gregorius aduerſus eum implorat auxilium Exarchi. ib. Moritur. 605.I.
Seuerus, ſectator Tatiani (à quo dicti Seueriani hæretici) quæ impia dogmatizarit. 174.V.
Seuerus Sulpitius nobiliſſ. ciuis Rom. renuntiat ſæculo: & adhærens S. Martino, Vitam eius ſcribit. 394.XV.
Eius Dialogi non eodem plauſu accepti. 402. XV.
Sectatus eſt errorem Millenariorum. ib.
In ſenectute à Pelagianis deceptus, poſtea reſipiſcit, & perpetui ſilentij pœnitentiam ſibi ipſe imponit. 430.XII.
Alius fuit à Seuero Epiſcopo Bituricenſi. ib.
Seuerus Minorenſis Epiſc. ſcribit de miraculis reliquiarum S. Stephani. 416.V.
Seuerus ex Ethnico mago factus monachus Eutychianus, pactione damnationis Concilij Chalce-

don. intruditur ab Anaſtaſio Imp. in ſedem Antiochenam. 513.I.
Catholicos ſibi reſiſtentes dire perſequitur. ib.
Ab eo dicti hæretici Seueriani; eundemque Acephali pro capite habuerunt. ib.II.
Eius impietas ingentib. confutata miraculis. ibid.
Iuſtino regnante, mox damnatur Vbique in Synodis. 518.VI.VII.
Ab eodem Imp. iubetur linguæ præciſione puniri, ſed fuga pœnam vitat. 519.XI.
Alexandriæ fit auctor Corrupticolarum ibid. XII.
Quot ex eo hæreſes ortæ, inter ſe ipſas prorſus cõtrariæ. 535.XI.XIV.
Perſuadet Anthimo Epiſcopo Conſtantinop. eadem ſecum ſentienti Epiſcopatum potius quam hæreſim deſerere. ib.XIV.& 536.VI.
Excommunicatur ab Agapeto Papa. 536.VI.
Relegatus à Iuſtiniano Imp. in ſolitudine moritur, & ad inferos detruditur. ib.XI.
Libri eius, & ſcripta comburuntur. ib.
Seuerus Dux exercitus in Pannonia, natione Afer, deficiens à Didio Iuliano, arripit Imperium, & confirmatur à Senatu. 195.II.
Aduerſus Peſcennium progreſſurus, paciſcitur cum Albino, eum creans Cæſarem. ib.III.
Initio bene Chriſtianos habet, quod aliquando per vnum eorum oleo curatus eſſet. ibid.
Peſcennium occidit, & multos populos barbaros debellat, deque iis triumphat. 197.I.
Baſſianum filium, Cæſarem creat, & Antoninũ vicit. 199.I.
Albinum rebellantem occidit. ib.
Iudæos rebellantes debellat, deque iis triumphat. ibid.II.
Sæuit in ſuos, vnde & dicitur Sylla Punicus. 200.I.
Antoninum filium creat ex Senatuſconſulto Imperatorem. 201.I.
Parthos debellat, & de iis triumphat. 204.I. 205.II.
Perſecutionem in Chriſtianos edicto indicit. 204.I.
Getam, alterum filium creat Auguſtum. 210. I.
Coercet Britannos. 211.II.
Ab Antonino filio appetitur gladio, ſed abſque effectu. 212.III.
Moritur ex mœrore ſcelerum filij. 213.I.
Diuina in eũ vindicta de effuſo Chriſtiano ſanguine. ib. Refertur inter diuos à Senatu. ib. II.
Seuerus alius creatur Cæſar à Galerio Imp. & præficitur Italiæ. 306.II.
Necatur in expeditione aduerſus Maxentium tyrannum. 307.I.
Seuerus alius, occiſo Maioriano Imp. tyrannice inuadit Imperium Occidentale, ope Ricimeris Gothi. 461.I.
Necatur dolo eiuſdem Ricimeris. 465.III.
Seuerus Iulius Dux ſtrenuiſſimus, domat Iudæos ſub Hadriano Imp. 135.III.
Sexta Synodus Oecumenica celebratur Conſtantinopoli auctoritate Agathonis Papæ, & Conſtantini Pogonati Imperat. 678.II.680.II.
Legatio duplex Occidentalium ad eam. 680.II.
Præſcribit Agatho, quæ in ea gerenda eſſent. ibid.
Numerus Patrum & conſeſſus, locuſque Synodi. IV.V.
Geſta eius. VI.& 681.I.vſque XII.
Damnatur hæreſis Monothelitarum, cum ſuis ſectatoribus viuis & defunctis. 681.II.
An etiam Honorius PP. inter alios damnatus fuerit. ib.III.& ſeqq.
Eius Acta corrupta ab hæreticis. 680.II.681.I. V.682.II.
Periculum fidei publice factum, ad retundendã inſani presbyteri temeritatem. 681.VIII.
In definitione fidei ſequitur ſententiam Agathonis Papæ. X. Eiuſdem petit confirmationem. XI.
Ad eius prætenſum ſupplementum poſt decennium celebratur Conciliab. Quiniſextum. 692. I. Vide Quiniſexta Syn.
Sibyllæ vnde ſic dictæ. Appar. XI.
Appellatæ à Patribus, Prophetiſſæ Gentilium. ibid.
Earum oraculis frequenter ijdem vſi ad conuincendos errores Gentilium, eamque ob cauſam dicti ab ijs Sibylliſtæ, & earum lectio prohibita pœna mortis. ib.& 142.IV.
Iis quoque vſus Paulus Apoſtolus. Appar.XI.
Quæ vaticinatæ ſint de Chriſto venturo. ib. XII.
Carmina vera ſelecta à ſpuriis per Auguſtum & Tiberium Impp. 19.II.
Sibyllini libri cremati à Stilicone ſub Honorio Imp. 398.VIII.in fi.399.XI.
Sicilia deuaſtatur à Genſerico VVandalorum Rege. 439.V.440.V.
Eripitur à Beliſario ijſdem VVandalis. 535. XVI.
Eo Conſtans voluit transferre ſedem Imperij. 659.I. Diripitur à Saracenis. 669.IV.
Donatur à Ludouico Pio Imp. Eccleſiæ Roman. 817.II.
Occupatur à Saracenis. 827.I.
Recuperanda à Northmannis, conceditur eis in feudum ſub tributo annuo à Ro. Pontiff. appellatione Ducatus. 1059.VIII.1080.VII.
Erigitur in Regnum à pſeudopontifice Anacleto, ſed poſtea confirmatur is titulus à legitimo Põt. Innoc. Secundo. 1130.VI.1139.IV.
Ingens eius clades ex terræmotu, ob peccata Regum, Antiſtitum, & populorum. 1169.VII.
Immenſas patitur calamitates, ob altercationes de ſucceſſione. 1189.IV.1193.I.1194.III.1196. II.
Reddita Eccleſiæ Rom. traditur à Cæleſtino PP. Friderico Secundo, ſub tributo annuo. 1197.II.
Et ab Innocentio III aliis conditionibus. 1198. VI. Ex ea tres Epiſcopos ad ſingula Cõcilia Rom. accedere iuſſit Leo. PP. 447.IV.
Sicula Monarchia laiclericalis aſſerta, conceſſa Regib. à Rom. Pont. plane deſtruitur. 1097.II. vſque XLIV.
Eius auctor Anacletus Antipapa. ib. XVII. & 1130.VII.
Siculum Concilium, in quo Euſtathius Sebaſtenus fidem Conſubſtantialis fingit profiteri. 365.III.
Sidæ Concil. aduerſus Maſſalianos hæreticos. 383. IX.
Sidonenſe Conciliab. Eutychianorum, aduerſus defenſores Synodi Chalcedon. 512.II.
Sidonius Apollinaris Aruernus, inſignis orator & poeta, donatur Romæ ſtatua & coronis. 458.I.
Habuit vxorem, Papianillam filiam Auiti Imp. 466.III.
Sanatur morbo ad limina Apoſtolorum 467. III.
Creatur Præfectus ab Anthemio Imp. 468.I.
Ordinatur Epiſcopus Aruernenſis, viuente adhuc vxore. 472.III.
Eius egregiæ laudes. ibid.
Rogationum vſum in ſuam Eccleſiam introducit aduerſus inuaſiones Gothorum. 475.III.
Moritur, paulo ante dire vexatus à ſuis presbyteris. 486.II.
Sigebertus Gemblacenſis monachus, ſchiſmaticus, falſus aſſertor priuilegij conceſſi Carolo Magno, de electionibus Summorum Pont. & Inueſtituris Epiſcop. 774.III.
Itemque magiæ Silueſtri II. Papæ. 999.III.
Sigebertus Francorum Rex, ſuccedit in parte regni Clotario patri. 565.IV.
Nicetium Treuerenſem Epiſcopum ſanctitate celebrem, à patre exulem factum reuocat. ib.
Ducit in vxorem Brunichildem regiam Hiſpanam virginem. 567.V.
Succedit in regnum fratris ſui Chariberti defuncti. 572.II.
Chilpericum alium fratrem, fruſtra diſſuadente S. Germano Pariſienſi, ad necem perſequens, ipſe occiditur dolo Fredegundis Reginæ. 579.III.
Sigebertus alius, filius nothus Theodorici permittit coniugi intactæ ſacrum velamen ſuſcipere. 614. III. Eius licet perit à Clotario ob paterna ſcelera, ib.IV.
Sigebertus alius, Dagoberti filius 40. die in baptiſmo pronuntiat, Amen. 639.VI. Conſtituitur Rex à Patre. 644. II. Rogatur à Martino PP. Epiſcopos doctos Romam mittere. 649.VI. ob pietatem poſt obitum refertur inter ſanctos. 657.IV.
Sigebertus Anglorum Rex, monaſticam vitam amplectitur, & occiditur à Paganis. 644.I.
Sigebertus alius, Anglorum Rex, iuſta vltione diuina, ſed iniuſta de cauſa necatur à ſuis. 655.II.
Signa militaria. Vide Milit. ſigna.
Sigiſmundus Burgund. Rex ex Ariano fit Catholicus. 509.III.
Curat celebrandum Concilium Epaunenſe. ib. IV.
Occiſo ex falſis ſuggeſtionibus filio Sigerico, pœnitens expoſcit à Deo in hoc ſæculo puniri. 526. X.
Occiditur à Clodomero Francorum Rege, & poſt mortem miraculis claret. ib.
Silas comes peregrinationis Pauli, poſt Barnabam. 51.XII.XVII.
Silentium quinquennale Pythagoricum ſuis indicebat Baſilides hæreſiarcha, 129.V.
Silentium quoque obſeruabant Valentiniani. 145.III.
Eius ſuperſtitioſiſſimi obſeruatores Pattalorincitæ. 173.X.
Silentio 40. dierum, Gregorius Nazianzenus domuit linguam loquacem. 389.III.
Silentij perpetui pœnitentiam ſibi impoſuit Seuerus Sulpitius, quod Pelagianis adhæſiſſet loquacitate ſua. 430.XII.
Silentiarius, ob incomparabilem ſilentij obſeruantiam, dictus Ioannes ex Epiſcopo factus monachus. 491.V.
Silentiarij qui dicerentur in Palatio Imp. 491. II.
Siloe fons in Hieruſalem, certis tantum diei horis ebulliens. 33.XII.
Silua Cãdida dicta in memoriam martyrum, quæ antea Silua Nigra. 302.XVIII.
Siluanectenſe Conc. ſub Carolo Caluo, opera Hincmari Rhem. collectum, infirmatur à Nicolao PP. 863.VII.VIII.
Aliud ſub Hugone Capeto, in cauſa inuaſionis ciuitatis Rhem. 990.II.
Siluanus quidam Imperium in Galliis vſurpans, poſt paucos dies extinguitur à ducibus Conſtantij Imp. 353.III.
Siluanus Tarſenſis Epiſc. militat inter ſemiarianos 358.IV. Abdicatur ab Arianis 359. XXI. agit fraudulenter apud Liberium PP. ab eo denominati hæretici Tarſenſes. 370.XII. agens ſuæ ſectæ Epiſcopum Conſtantinop. damnatur in Concil. ſub Theodoſio Imp. 383.VII.

Siluerius Roman. Pont. per vim creatur à Theodato Rege, ſed confirmatur à Clero Rom. 536. XII.
Fuit filius Hormiſdæ Papæ, ex coniugio ante ordines. ib.
Rogatus à Theodora Aug. reſtituere Anthimum Epiſcopum Conſtantinop. hæreticum, nec audiens, falſis proditionis cum Gothis prætextibus, pellitur in exilium per Beliſarium. 538. II. III.
In Vigilium Sedis emptorem & inuaſorem, anathematis ſententiam profert. 539. I.
Arctiori cuſtodiæ traditus, cogitur mori inedia. ib. & 540. II.
Eius memoria culta Martyris titulo, & miracula ad eius ſepulchrum fieri ſolita. 540. II.
Ob eius perſecutionem, quantæ clades illatæ in Imperium. 539. II. 549. I.
Siluester creatur Rom. Pont. 314. I.
Præeſt per Legatos Concilio Arelatenſi Primo, confirmatque eius ſtatuta. ib. V. VIII.
Diſputat cum Iudæis de religione coram Conſtantino Magno. 315. VII.
Draconem peſtiferum perpetuo ergaſtulo mancipat. ib. VIII.
Cur pingatur cum dracone ad pedes eius vincto. ib. IX.
Oſium Cordubenſem Epiſc. committit ad componendas in Oriente turbas per Arium excitatas. 318. XI.
Eius latebræ ſub Conſtantino probantur. 323. III. 324. VIII.
Reuocatur Romam, & baptizat Conſtantinũ, mundatque à lepra. 324. X. & ſeq.
Eius Acta corrupta, & quæ in eis legitima. 315. VII. 324. XXV.
Sub eo, eiuſque auctoritate, celebratum Concilium Nicænum Primum. 325. III. IV.
Legatos eo mittit, qui præfuerunt. ib. VII.
Confirmat eius Acta. ib XLV.
De Cõciliis ab eo celebratis, vide in Rom. Concil. ſub Syluestro.
Moritur. 335 XII.
Syluester II. creatur ex Archiepiſcopo Rauen. 999. I
Eius anteriora vide in Gerbertus.
De eius magia fabula Bennonis refellitur. 999. II. III.
Ducem Hungariæ in Regem promouet. 1000. II.
Moritur. 1003. I.
Eius ſcripta qualia. ib.
Syluester III. dictus, Antipapa turpiſſ. creatur pecunia, & paulo poſt eiicitur. 1044. II.
Syluester alius Antipapa erigitur aduerſus Paſchalem II. & paulo poſt eiicitur. 1106. I.
Silua virgo ſacra, Ruffini Præfecti, proditoris Imperij, ſoror, ſanctitate & eruditione conſpicua. 395. XII.
Similem per omnia Patri Filium, Conſtantius Imp. aſſeri vult in Concil. Sirmienſi. 357. VII.
ſimilis tantum, aſſeritur Nicææ Thraciæ. 359. VII.
ſimilis non ſubſtantia, ſed voluntate Seleuciæ. ib. XVII.
ſimilitudinis vox prorſus ablegatur Sirmii. 357. III. & *Seleuciæ.* 359. XIX.
Diſſimilis omnino aſſeritur ab Eudoxio & Aetio 356. XVIII.
itemque à Photino. 357. II.
Diſſimilis non ſolum ſubſtantia, ſed & voluntate, in Concil. Antioch. contra Meletium celebrato. 360. XI.
Diſſimilis quoque vocem ipſam damnant horrendo ſenſu Acaciani Seleuciæ. 359. XIX.
Simeon vide Symeon.
Simõ Bar-iona, mutato nomine appellatur à Christo Petrus. 31. X. *Vide in* PETRVS.
Simon Cananæus, poſtea Apoſtolus, Zelotes dictus, is creditus, cuius nuptiis interfuit Chriſtus. 31. XII.
Quibus populis, poſt Diuiſionem Apoſtolorũ, Euangelium prædicarit. 44. XX.
Confuſus ab aliquibus cum Symeone Fratre Domini, & cum Iuda Iacobi. 44 XXI. XXII.
Quando ſubierit martyrium. 68. III.
Simon Cyrenæus cogitur Chriſti Crucem ex altera parte portare. 34. XXX.
Simon Magus baptizatur à Philippo Diacono. 35. IX.
Offert pecuniam Apoſtolis Petro & Ioanni, vt acciperet poteſtatem conferendi ſpiritum Sanctum. ib. X.
Repulſus, reſilit à fide. XII. *Mentitur ſe eſſe Deũ, & Chriſtum, & alia plurima impia, impura, & inepta docet.* XII. XIII. *Appellatur ab Irenæo Primogenitus Satanæ.* XIII. *Scribit contra fidem Chriſti.* ib.
Primus omnium, qui poſt Chriſtum fuerunt, hæreſiarcha. XIV. *Deus à ſuis, itemque à Romanis habetur, eiuſque ſimulacrum erigitur, vna cum Selenes ſua.* XII.
Eius diſcipuli, & ſectatores. XIII. XIV.
Petit Romam. 44. XXVII.
Neroni factus chariſſimus, volatum promittit, ſed ad preces S. Petri cadit, & miſere perit. 68. VI. VII.
Quibus præſtigiis conſueſceret illudere hominibus. ib. VII.
Simonia in Simone mago, à S. Petro damnatur. 35. XII.
Simoniacorum quorumdam Epiſcop. cauſa acta in Conciliis Conſtantinop. & Epheſ. à Chryſoſtomo. 400. XIII. XIV. *Vigentem in Eccleſia Conſtantinop. laborat S. Gennadius extirpare.* 459. I.
Reſcribit aduerſus eã Leo Macelles Imp. 469. II.
Itemque Rex Athalaricus, rogante Ioanne Papa. 535. VI.
Viget vbique tempore Gregorij Papæ, qui aduerſus eam laborat. 599 II 601. IV.
Damnatur etiam in Concilio Barcinon. 603. IV. *Extirpare nititur eam Alexandriæ, Ioannes Eleemoſyn.* 610. V.
& Conſtantinopoli, Taraſius. 787. IX.
in Gallia & Germania, Concilium Engelheim. 948. II.
Celebrantur aduerſus eam vbique vigentem, & in ordinatores, vel ordinatos ſimõ plurima alia Concilia: Romæ à Clem. II. 1047. I.
in Germania. ib. III.
Romæ à Leone Nono, itemque Papiæ, Rhemis, & Moguntiæ. 1049. IV. V. *& aliis locis ab aliis.* 1055. III. 1056. V. 1059. VI. 1063. V. 1071. I. 1075. III. 1090. I. 1094. I. 1095. I. 1100. IV. 1119. III. 1125. IV.
Simoniace ordinatos reordinandos eſſe, fuit quorumdam hæreſis. 1052. II.
Simoniacus Epiſc. arguitur miraculo. 1055. III.
itemq; alius probatione ignis. 1063. III.
Simplicianus presbyter Rom. mittitur Mediolanum à Damaſo PP. adiutor Ambroſij in cura Epiſcopali. 374. III.
Creatur poſt Ambroſium eius Eccleſiæ Epiſcopus. 397. VII.
Magni habitus ab Epiſcopis Afric. & quare. 397 XX.
Simplicius creatur Rom. Pont. 467. II.
Rogatus à Catholicis Orientalibus, agit apud Zenonem Imp. aduerſus Aelurum Eccleſ. Alexandr. inuaſorem, Eutychianũ. 475. VII. 476. III.
Baſiliſci quoque tyranni pariter Eutychiani, conatus infringi curat. 476. VII.
Poſt reſtitutionem Zenonis, recipit ab eo profeſſionem fidei. 477. II.
Acacio Epiſc. Conſtantinop. vices ſuas committit ad recipiendos hæreticos. ib.
Rogatur ab iiſdem de diſpenſatione electionis Epiſcopi Antioch. factæ præter decretum Nicæni Concilij. 479. II.
Ab Epiſcopo etiam Alexandrino rogatur de venia cuiuſdam delicti. 478. II.
Agit aduerſus Petrum Mogum. ib. & 482. II.
Moritur. 483. I.
Simplicius Auguſtudonenſis Epiſc. intereſt Concil. Sardicenſi Oecumen. 347. V.
Simplicius Viennenſis Epiſc. clarus tempore S. Martini. 394 XV.
Simulacra dæmonum ad Chriſti aduentum in Ægypto corruunt. 1. X.
A Cherſonenſibus, per Clementem Papam conuerſis, confringuntur. 102. II.
Spoliata & conflata Romæ, ad ſoluendam obſidionem Alarici. 409 II.
Præſtantioris artificij, relicta à Theodoſio ad ornatum Vrbis, ad quæ penitus euellenda, forte data Vrbs Gothis. 389. VIII. *Vide etiam Idola.*
Sindone amictus adoleſcens in captura Domini, quis fuerit. 34 XXI.
Sindone amictus, Iacobus Apoſtolus incedere ſolitus. ib. XXI. LXXXVII.
Sindon, quã Chriſti corpus in ſepulchro inuolutum fuit, Imaginem eius retinuit, & conſeruata eſt ad poſteros. 34. XLII.
Singedunenſe Concil. Arianorum. 366. VI.
Siniſtra in ſacris, dignior dextera. 325. XVII. *Vide etiam Locus.*
Sinueſſanum aſſertum Concilium in cauſa lapſus Marcellini Papæ, cuius auctoritatis. 302. XII. XIV. 303. II.
Siricius creatur Rom. Pont. 385. II.
Celebrat Romæ Concilium, pro reſtituenda in Africa diſciplina Eccleſiaſtica. 386. II.
Laborat aduerſus Manichæos. 389. X.
Celebrat Synodum Capuanam, in cauſa diſſidij Eccleſiæ Antiochenæ. 389. XI.
Damnat Iouinianum hæreſiarcham. 390. VII.
Parum æquus in Paulinum Nolanum. 394. XIV.
Ob non damnatum Ruffinum Origeniſtam, citius è vita ſubtrahitur. 397. VI. *Moritur.* 398. I.
Sirmienſe Concil. Arianorum, præſente Conſtantio Imper. in quo duæ fid. formulæ conſcriptæ ſunt, quarum priori Photinus hæreſiarcha damnatus eſt, poſteriori tam Homouſion quam Homoiouſion abdicatum. 357. II. III.
Poſteriori ſubſcribit vi coactus Oſius, non eam ſcripſit. ib. XIV. XV.
Ea mox damnata à conuentu Ancyrano Semiarianorum, & à Conſtantio publ. co edicto proſcripta. VI. VII.
Quomodo fuerit de ea tranſactum inter Arianos & Semiarianos. VII.
Ibidem Sirmi Liberius Papa ſubſcribit damnationi Athanaſij, & primæ illi formulæ contra Photinum. XI. XII.
Sisbertus Archiep. Tolet. creatur. 690. III. *Conſpirans in Regem, deponitur in Synodo, & mittitur in exilium.* 693. I.
Siſebutus Hiſp. Rex Iudæos baptizari cogit, renuentes pellit. 614. VII. *Eius virtutes & obitus.* 619. II.
Siſenandus Hiſp. Rex, in Tolet. IV. Synodo procumbit humi coram Epiſcopis. 633. X.
Siſinij diaconi & Maximi presbyteri Rom. martyrium ſub Diocl. 302. XVIII.

Siſinnius & ſocij martyres Anaunenſes. 400.I. Vide Anaunenſes.

Siſinij Nouatiani prudens cōſilium, Theodoſio Imp. datū de diſputatione cū hæreticis. 383.VII.VIII.

Siſinnius Conſtantinop. Epiſc. ordinatur, vir laudatiſſimus. 426.I.995.V.

Maſſalianos hæreticos in Conc. damnat. 427. III.

Moritur. ib.II.& 998.VII.

Siſinnius Rom. Pont. creatur, & vigeſimo die repentina morte decedit. 708.I.

Sixtus I. creatur Rom. Pont. 132.III.

Martyrio coronatur ſub Antonino Pio. 142.III.

Inſcripſit ſe in ſuis epiſtolis, Vniuerſalis Eccleſiæ Epiſcopum. ib.V. Eius decreta. ib.V.X.

Eius nomine falſo vulgatus liber Sixti Pythagorici Ethnici, à Ruffino Aqui. ib. & 410.XIII.

Sixtus II. ordinatur. 260.I.

Martyrium ſubit in perſecutione Valeriani. 261.I.

Sixtus III. adhuc presbyter calumniam à Pelagianis paſſus de conniuentia cum ipſis, validiſſime aduerſus eos ſcriptis ſuis agit. 418.III. Creatur Rom. Pont. 432.III.

Quærit curare Neſtorium iam damnatum, eiuſque fautores reducere. ib. Patitur calumniam de fauore in eum, à qua ſe purgat. ib.VI.

Aliam paſſus calumniam de ſtupro illato ſacræ virgini, purgatur in Concilio Rom. 433.III.

Eius Acta cum Polychronio, dubiæ fidei. ib.

Iulianum Pelagianum, pœnitentiam ſimulantem, non recipit. 439.XI.

Multa ingentia vaſa & ornamenta Eccleſiis Romæ confert. 440.I.

Sancte quieſcit. ib.

Eius nomine ſuppoſita à Pelagianis ſcripta. ibid. II.

Sixtus Senenſis haud excuſandus in defenſione Origenis. 256.IV.

Slaui conuertuntur ad fidem. 875.I. Eorum propago, Poloni, VVandali, & alij, de quibus vide ſub propriis eorum nominibus.

Vniuerſa regio conuertitur opera Ottonis Imp. eiuſque metropolis conſtituitur Magdeburg. vrbs. 971.III.

Rurſum deficientes à fide, reducuntur ab Vnuano Hamburg. Archiep. 1012.II.

Floreſcit apud eos Eccleſia, opera Godeſcalci Principis. 1062.VI.

Rurſum labuntur in Paganiſmum, occiſo prædicto Godeſcalco, aliiſque qui firmiter perſtarent in fide. 1065.V.

Socrates hiſtoricus Eccleſ. ſectæ Nouatianus. 56. IX.

Eius & Sozomeni aſſertio de presbyteris pœnitentiariis expenditur. ib.VIII.& ſeqq.

Eorumdem alia aſſertio de permiſſo vſu coniugū clericis in Concilio Nicæno, refellitur. 325.XL.

Iidem multa de rebus ſuis mentiti ſunt, & ritus Catholicorum cum ſuis confuderunt. 383.VIII.

Socrates fuit etiam Origeniſta. 402.V.

Vbi ambo terminarint hiſtorias ſuas, & quæ iis fides habenda. 439.VIII.

Eos, cum Theodoreto, primus in Latinum vertit Epiphanius Caſſiodori familiaris; ex quibus ipſe Caſſiodorus Tripartitam compoſuit. ib. in fi.

Sodalitia, & collegia vetita à Traiano Imp. eoq; nomine Chriſtiani exagitati. 100.III.

Sodalitium Sacerdotum inſtitutum Romæ pro animabus defunctorum. 984.II.

Sœbadius Aginnenſis Epiſc. ſcriptor Eccleſ. ſub Conſtantio Imp. fortiter ſtat aduerſus Arianos. 357. IV. quomodo ſe geſſerit in Concil. Ariminenſi. 359.VIII.357.IV.

Sol penitus obſcuratus in Paſſione Domini. 34. XXXVI.

In ſole prodigia ad Aduentum Chriſti. Appar. XIV.

Eiuſdem portentoſus defectus ſub Seuero. 203. II. Sub Theodoſio Magno. 393.I.

Poſt necem Conſtantini filij Irenes. 797.I. Sub Ioanne Papa. XX. 1033. I. Vide etiam Tenebræ.

Solis templum ab Aureliano Imp. erectum, & Solis agon ab eodem inſtitutus. 275.III.

Solis ingens ſimulacrum, Coloſſus Rhodius. Vide Coloſſus.

Solem eſſe Chriſtum, quinam hæretici dicerent, vide in Chriſtus.

Solem adorari à Chriſtianis dicebant Gentiles, quod ad Orientem orarent. 58.XLIII.

Vide Oriens, & Occidens.

Solem & Lunam adorabant Manichæi, & quid de iis delirarent. 277.IX.

Solem quoq; Orientem adorabant Priſcillianiſtæ. 58.XLIII.

Solemque eſſe Deum, Prodicus hæreſiarcha dixit. 120.XVIII.

Soldanus Iconij, matris feminæ Chriſtianæ ſuaſu, miraculorumq; confirmatione, conuertitur. & inſtructorem petit ab Alexandro Papa. 1169. V.I.

Alius Saracenus ingentibus prœliis vincitur diuinitus à Friderico Imp. 1190.III.

de Somnio facta ſæua quæſtio S. Maximo Abbati ab Imp. 650.III.

Somniorum diuinatores exagitati à Conſtantio Imp. 358.VI.

Sopater, Philoſophus gentilis, necatur à Conſtantino Mag. ob. magiam. 326.XIX.

Sophiæ templum nobiliſſ. Conſtantinopoli incenditur ex tumultu plebeio. 491.IV.

Reædificatur ingenti magnificentia à Iuſtiniano Imp. 557.I.

Mirabilis eius ſacra menſa. ib. Incendio conflagrat ſub Michaele Tertio. 862.I.

Sophronia matrona Rom. ne violaretur à Maxentio tyranno, manus ſibi intulit. 309 IX.

Sophronius Hieroſol. Epiſc. ſtrenue agit aduerſus exorientem Monothelitarum hæreſim, & quibus viis proceſſerit. 633.III. Hieroſolyma cum vniuerſa Palæſtina occupata à Saracenis, obtinet Chriſtianis vt ſecure liceret ſua ſacra peragere. 636.I. Moritur ex mœrore. ib. Scripta eius paſſa naufragium. ib.II.

Sorores vocabant etiam Iudæi, ſuæ gentis feminas. 57.XIX.

Sorores B. Virginis, dictæ eius conſobrinæ. Appar. XIX.

Per Sororem mulierem, quid Paulus intellexerit. 57.XIX.

Sorores proprias corrumpere ſoliti Valentiniani hæretici. 145.III.

Sororum coniugium quibus populis olim vſitatum. 390.X.

Sors qua vſi Apoſtoli in electione Matthiæ Apoſtoli, quænam fuerit. 34.LXVII.

Eius vſus, & abuſus qui olim extiterint, apud varias religiones. ib. Ea non vſi Apoſtoli poſt acceptum Spiritum S. 44.IX.

Sortes Apoſtolorum, ſic dictus liber confictus ab hæreticis. 44.XXVI.

Sorte electus Summus Pontifex Iudæorum factione Zelotarum ſub Nerone. 69.XX.

Sorte mirabiliter confirmata vnio ſchiſmaticorum Palæſtinæ monachorum cum Eccleſia. 477. V.

Vide etiam Vaticinia rerum eueniendarum.

Sortilegis vacantes, excommunicati in Concilio Rom. ſub Damaſo. 382.V.

Sortilega femina à dæmonibus illuſa. ib

Sortilegorum, & damnatorum inquiſitiones ſucciſæ ab Auguſtino in Africa. 418.VI.

Vide etiam Malefici.

Soter creatur Rom. Pont. 175.I. In perſecutione, literis conſolatur Eccleſias, & pecuniis ſubleuat. ib.III. Martyrio coronatur ſub Marco Imper. 179.IV.

Soteris nobiliſſ. virg. egregium martyrium in perſecutione Dioclet. 304.VIII.

Sozomenus hiſtoricus Eccleſ. ſectæ Nouatianus. 56. IX. Multa quæ fuerunt ei cum Socrate communia, vide in Socrates.

Eius alij errores reprehenduntur. 319.VI.VII.

Fuit longe accuratior Socrate. 402.III. Eiuſq; hiſtoria maioris apud Photium æſtimationis. 439.VIII.

Redarguitur à Gregorio Papa de laudibus Theodori Mopſueſteni. 427.IV. 439.VIII. Multa ex fine eius hiſtoriæ deperdita. 415.XI.427.IV. 439.VIII.

Eius maiores ſub Iuliano Apoſt. è Gaza Palæſtinæ facti extorres ob Chriſtianitatem. 362. XXXII.

Spadones. Vide Caſtratus. Eunuchus.

Spectacula adire nefas olim Chriſtianis. 206.II.

Iis renuntiare ſoliti in baptiſmo. ib.

Eadem ſub renuntiatione pomparum diaboli comprehenſa. ib.

Diuinæ vltiones in eorum ſpectatores Chriſtianos. ib.

Inſectatur ea Chryſoſtomus. 369.V.

Permittit Honorius, ſed quæ abſque Gentilitia ſuperſtitione fierent. 399.IX.

Prohibentur à Theodoſio Iun. Imp. diebus feſtis. 425.IX. & à Leone Macelle diebus feſtis. 469. II. Vide etiam Ludi.

Specula vſtoria inuenta à Proclo philoſopho, ad comburendas naues. 514.IX.

Spelunca, in qua natus eſt Chriſtus, deſcriptio. Annal. num. I.

Ea ſummæ venerationi omnibus gentibus. ib. III.

Spina coronæ Chriſti diu viſa reuiuiſcere. 34. XXVII. in fi.

Spiridion Epiſc. Trimithuntis, inſignis Confeſſor, intereſt Concilio Nicæno. 325.X.

Philoſophum Gentilem, inſultantem Chriſtianæ religioni, compeſcit, & conuertit. ib.

Dono prophetiæ, & miraculorum illuſtris, etiam in Epiſcopatu paſcit oues. ib.

Sanat Conſtantium Imper. ab vlcere incurabili 338.III.

Intereſt Concilio Oecumenico Sardicenſi. 347. V.

Spiritus negabant Sadducæi. Appar. VII.

Spiritus nequam inhabitare in homine, qui eum ad omne malum impellerent, dicebat Valentinianus. 145.III.

Spirituales ſe Valentiniani, reliquos vero homines carnales appellabant. 145.II.

itemque Maſſaliani. 361.VIII.

Spiritum S. negabant Samaritæ apud Iudæos. Appar. VIII. 35.X.

Per inſufflationem impertitur à Domino Apoſtolis & Diſcipulis ſuis. 34.LVII.

Deſcendit in Diſcipulos in ſpecie Linguarum ignearum. 34.LXVIII.

Confertur per impoſitionem manuum Apoſtolorum, & Epiſcoporum. 35.X.XI.

Vide Chriſma.

Eius dona, emere pecunia, voluit Simon Magus. 35.X.

Quomodo eum ſe accepiſſe diceret Montanus. 173.IV.V. Vide etiam Paracletus.

Viſibili ſigno ſuper ſe apparere in ſacramentis, putabant Maſſaliani. 361.X.
In forma columbæ viſus. Vide in Columba.
Spiritum S. negabant Simoniani, & alii eorum conſortes. 120.V.
Sororem eſſe Chriſti fœmineo ſexu, &c. delirabat Elxai. 105.II.
Eſſe Melchiſedech, dicebat Hierax. 287.IV.
Creaturam eſſe, & vnum ex miniſtris ſpiritibus, gradu tantum à cæteris Angelis diſtantem aſſeruit Macedonius, cum omnibus Semiarianis. 360.IV.365.I. Vide Macedoniani.
Eius quoque diuinitatem negauit Aetius Impius. 356.XVII.
Filio minorem aſſeruit Donatus. 321.IV.
De eo male ſentire accuſatus Baſilius qua occaſione fuerit. 371.IV.V. Vide etiam Trinitas. Perſona.
Eius diuinitas plenius aſſerta in Concilio Oecumen. Conſtantinop. 381.IV.
Spiritus Sancti à Patre Filioque proceſſio, aſſerta à S. Leone Papa aſſumitur in Symbolum fidei ab Eccleſiis Hiſp. & Gallic. 447.III.
Aſſerta quoque in Concilio Tolet. Tertio. 593. VII. & Quarto. 633.X.
In Anglicano, contra Monothelitas celebrato. 679.I.
In Romano ſub Agathone: ſed in eius Actis vocem Filij eraſere Græci. 680.II.
In Gentiliaco. 766.III.
In Nicæno II. Oecumenico. 787.VI.
Quãdo primum à Græcis fuerit de eo mota quæſtio Latinis. 766.III.867.IV.
Ea de cauſa celebratur Synodus Foroiulienſis. 791.II.
Scribit de eo Photius aduerſus Latinos & quam inepte 883. III. Vide etiam Symbolum Athanaſii, & Symbolum Nicæn.
Spiritus S. peculiari impulſu facta, non debent temere ab aliis vſurpari, 302.XXI.303.XI.309. IX.
Spiritus S. Hoſpitalariorum ordo inſtituitur in Gallia. 1198.XIV.
Eiuſdem hoſpitale Romæ erectum ab Innocentio PP.III. ib.
Spiritualia Principibus ſubdunt Politici. Vide Politici. 387.II.
Spoliatus ſuis rebus homo ſæcularis, excommunicari poteſt pro ſuis exceſſibus. 1085.II.
Spongiæ natura, eiuſque vſus in Cruce Domini. 34. XXXII.
Quæ ſeruiuit Paſſioni Domini adhuc ſeruatur tincta ſanguine. ib.XLII.
Sponſalia apud Hebræos non minoris momenti, quam ipſæ nuptiæ. Appar. XXII.
Sportulantes clerici, qui dicti à Cypriano. 57. XXII.
Stampenſe Concil. in Gallia, pro receptione Innocentii Secundi contra Petrum Leonis. 1130. IX.
Stanislai Epiſcopi Cracouienſis martyrium dum miſſam celebraret, & quæ inde vindicta ſecuta. 1079.VII.
Statua Caii Imperatoris deiecta à Claudio. 45. XVII.
Filiarum Agrippæ Regis Iudæorum, delatæ ad lupanaria, & turpibus modis illuſæ. 46. II.
Domitiani poſt eius necem abolitæ. 98.IV.
Maximini quoque Galerii deiectæ. 314.II.
Itemque Eutropii eunuchi, & Conſulis potentiſſimi. 399.III.
Theodoſii Magni, eiuſque coniugis, ab Antiochenis occaſione tributi deiectæ, & quid inde acciderit. 388.I. & ſeqq.
Anaſtaſii Imper. hæretici, eiuſque coniugis Conſtantinopoli funibus per vrbem tractæ à populo Zelo fidei Catholicæ. 493.VI.512.I.
Iuliani Apoſt. in locum ſtatuæ Chriſti poſita, cœlitus comburitur. 362.XXXV.
Statuæ ſacræ diiectæ. Vide in Imagines.
Et de omnis generis ſtatuis, vide etiam in Simulachra. Idola. Imagines.
Stauratius Imp. Vide in Nicephorus Logoth.
Stella quæ apparuit Magis in Chriſti natiuitate, quando orta ſit. VI.VII.
Qualis ea fuerit. ib.VIII.
Stella crinita prænuntia obitus Conſtantini Magni. 327.II. Vide etiam Cometa.
Stellis fatalibus homines eſſe colligatos, aliaque eiuſmodi delira, aſſeruerunt Priſcillianiſtæ. 381. XVI.
Stephanus eligitur ab Apoſtolis primus ſeptem primorum Diaconorum. 34.LXXX.
Miniſtrat in eo munere Iacobo Apoſt. Hieroſol. Epiſcopo. ib.LXXXIII.
Lapidatio eius quo tempore, & à quibus procurata fuerit. LXXXVII. & ſeqq.
Eius partus, S. Paulus. LXXXIX.
Inſignes memoriæ eius paſſionis. XC.
Corpus proiectum inſepultum, à Chriſtianis ampliſſimo funere conditur. XCI.
Eius nomine ſuppoſitæ ab hæreticis reuelationes. 44.XXVI.
In eius honorem primum in vniuerſa Gallia dicatum templum à S. Martiale. 74. VII. 34. XC.
Eius corporis inuentio diuina reuelatione facta ſub Theodoſio Iuniore, translatioque Hieroſolymam, comitantibus innumeris ſignis & miraculis. 415.I.
Reliquiæ primum ab Oroſio delatæ in Occidentem, innumeris pariter & plane ingentibus coruſcarunt vbique miraculis, & hominum ac populorum conuerſionibus. 416. III. IV. V.
Plurimæ in eius honorem vbique erectæ eccleſiæ. ibid.
Ex vno lapidum quibus martyrium conſummauit, multa oriri ſolita apud Anconam miracula ib.III.
Reliquiæ Hieroſolymis translatæ Conſtantinopolim ab Eudocia Aug. 439.I.
Stephanus Antiochenus Epiſc. Arianus, accedit cum ſuis collegis perfido animo ad Concilium Sardic. pariterque recedit. 347.VI.
Damnatur ibi à Patribus. VII.
Conuenit cum ſuis Philippopoli. XV.XVI.
Abdicatur à Conſtantio Imp. ob turpiſſimum eius facinus in Legatos Sardicenſes. 348. II.
Stephanus alius Orthodoxus, Antioch. creatur Epiſcopus. 477.IV.
Synaxim ſolemniter celebrans, diriſſime occiditur ab Eutychianis, corpuſque in amnem proiicitur. 479.I.
Stephanus Iunior, prædicti martyris ſucceſſor eligitur Conſtantinopoli, ob turbas vrbis Antioch. 479.II.
Moritur Antiochiæ. 482.I.
Stephanus alius, ex monacho creatur eiuſdem Eccleſiæ Patriarcha, poſt 40. annos vacationis eius Sedis ſub Saracenis. 742.I.
Moritur. 744.I.
Stephanus filius Baſilii Imperat. frater Leonis Sapientis, creatur Patriarcha Conſtantinop. 886. IV.
Diſpenſatur cum eo à Romano Pontifice. ibid. V.
Moritur & inter ſanctos refertur. 888.V.
Stephanus alius, ex Epiſc. Amaſeno, creatur Conſtantinop. Patriarcha. 930.II.
Moritur. 932.III.
Stephanus Dorenſis Epiſcop. miſſus à Palæſtinis ad Theodorum Papam aduerſus Monothelitas, creatur ab eo Sedis Apoſt. Vicarius in illis partibus. 643.III.
Deponit pſeudopatriarcham Hieroſolymitanũ, alioſque hæreticos. ib.
Stephan. Grandimontenſis Ordinis inſtitutor, ſanctitate illuſtris. 1126.VII.
Stephanus Rom. Pont. creatur. 257.III.
Excommunicat omnes reiicientes baptiſmum hæreticorum. 258.V.
Ea de cauſa obloquuntur in eum aduerſarii. ib. V.VIII.
Eius laus ob defenſam ea de re antiquam Eccleſiæ traditionem. ib.XII.
Martyrium patitur ſub Valeriano. 260.I.
Stephanus II. creatur, & tertio die moritur. 752. IV.
Stephanus III. ordinatur. ib.
Implorat aduerſus Longobardos auxilium Pipini Francorum Regis, & ab eius legatis deducitur in Gallias, ingentique honore recipitur. 753. I.
Vngit & coronat Pipinum eiuſque filios. 754. I.
Sanatur grauiſſimo morbo à S. Dionyſio. ibid. II.
Eius reliquias Romam defert, & in eius honorem monaſterium conſtruit. ib.V.
Pſeudoſynodum, Septimam dictam, contra ſacras Imagines celebratam, damnat. 754. VII.
Iterum vrget Pipinum aduerſus Longobardos, & ab eodem eximium exilium, & reſtitutionem bonorum Eccl. Rom. aliaque recipit. 755. I.II.
Moritur. 757.I.
Stephanus IV. creatur. 768.I.
In Concilio irritat acta Conſtantini pſeudopapæ, & pſeudoſynodi Conſtantinop. aduerſus ſacras Imagines. 769.I.II.
Male tractatur à Deſiderio Longob. Rege. 770. I.
Prohibet ſub excommunicatione nuptias Caroli Magni cum filia Deſiderii. ib.II.
Moritur. 772.I.
Stephanus V. ordinatur. 816.VI.
Proficiſcitur in Gallias, & coronat Ludouicum Pium. Imp. ib.
Illuſtratur miraculis, & moritur. 817. I.
Falſo ei tributum de conſecratione Rom. Pont. non facienda, niſi in præſentia Legatorum Imp. ibid.III.
Stephanus VI. eligitur inuitiſſimus, miraculiſque claret. 885.I.
Scribit ad Baſilium Imp. Conſtant. pro defenſione ſuorum prædeceſſorum, aduerſus Photium. ibid.II.
Adoptat ſibi filium, VVidonem, poſtea Imp. ib.
Diſpenſat cum Stephano electo Patriarcha Conſtantinop. de acceptis ordinibus à Photio excommunicato. 886.V.
Transfert ſacras Reliquias in vrbem. ib.VIII.
Moritur. 890.I.
Stephanus VII. pulſo Bonifacio inuaſore, occupat per vim Sedem, ſed timore ſchiſmatis, approbatur à Rom. Clero. 897.I.
Horrendum eius ſacrilegium in Formoſi PP. cadauer. ib.II.
Detruſus in carcerem, ibi ſtrangulatur. 900. II.

Eius acta reſciſſa à Ioanne Papa Nono. 904. II.
Stephanus VIII. ſedet. 929.I.
Moritur. 931.I.
Stephanus IX. creatur. 939.II.
Crebris ictibus facie deformatur à ſacrilegis. 940.I.
Agit pro Ludouico Franc. Rege, aduerſus rebelles. 942.I.
Moritur. 943.I.
Stephanus X. antea dictus Fridericus, vide in Fridericus Rom. Eccl. Card.
Ex Abbate Caſſin. creatur Pontifex. 1057.I.
Voluit etiam eſſe ſemper Abbas Caſſin. ib.
Petrum Damiani creat Epiſcopum Oſtienſem. ib.II.
Legationem decernit in Orientem pro vnione Eccleſiæ concilianda. 1058.I.
Moritur, & miraculis illuſtratur. ib.
Stephanus Auxentianus monachus, miraculis & religione præſtantiſſimus, variis calumniis appetitur à Conſtantino Imp. 762.I.
In exilium relegatus, columnam ſibi extruit, & ædicula ſe includit. 763.II.
Reducitur Conſtantinopolim, & poſt frequentes cultus ſacrarum Imaginum defenſiones, carceri publico mancipatur. 765.I.
Nunquam induci potuit capere cibum ab Iconomachis. ib.
Nobiliſſimum conſummat martyrium, diriſſime & viuus & mortuus tortus, furentis Imp. iuſſu. 767.III.
Miraculis poſt obitum claret, & prodigia cœlitus fiunt in vltionem eius necis. ib.
Stephanus, Hungariæ poſtea Rex, natus ex repromiſſione S. Stephani protomart. 989.I.
Succedit patri, & ortum religionis cauſa bellum auſpiciis Sanctorum feliciter conficit. 997.III.
Legatos mittit Romam pro obtinenda corona regia, quæ diuino monitu ei traditur, cum præparata eſſet Duci Polonorum. 1000.II.
Hungariam offert Apoſtol. Sedi. ibidem.III. in fine.
Ob propagatam mirifice, & excultam religionem, meretur ſuæ ditionis dici Apoſtolus. 1002. IV.
Militia quoque præſtantiſſimus, hoſtes debellat, & imperium ſuum propagat. ib.
A ſanctiſſ. Dei genitrice protegitur ab inuaſione Conradi Imp. 1030.I.
& à coniuratione ſuorum. ibid.II.
Pie moritur, & vt Sanctus colitur. 1038. III.
Filius quoque eius inter SS. relatus. 1030.II.
Stephanus Anglor. Rex creatur. 1135.IV.
Promittit defenſionem Eccleſiæ, ſed præuaricatur. ib.
Comprimitur ab Eugenio PP. 1147.IX.
Moritur. 1153.III.
Sternutantibus ſalutem impertiri, quando inuentum. 590.V.
Stigmata Britonum inſignia. 315.V.
Stigmata ſibi opponebant Syri. ib.
Stigmatici ſerui. ib.
Stilico genere VVandalus, inſignis dux Theodoſii Imp. templa deorum Romæ ſpoliat, & libros Sibyllinos comburit. 389.VIII.
Ei Theodoſius dat coniugem fratris ſui filiam, ac moriens filios & Imperium commendat. 395. V.
Violata Eccleſ. immunitate ſatisfacit Ambroſio. 396.I.
Proditorie colludit cum Alarico in bello Polentino. 403.IX.
Eius duæ filiæ, ſingulæ Honorii Imperatoris vxores fuerunt, ſed vtraque virgo defuncta. 408. V.
Cupiens Imperium transferre in filium ſuum Eucherium, barbaros euocat. 407.II.
Alarico immenſum aurum dari curat, quo vtebatur ad proditionem. 408.III.
Perduellis detectus, confugit ad Eccleſiæ Aſylum. ibid.
Dolo paſſus inde abduci, capite truncatur. ibid. IV.
Eius monumenta vbique diruta, nomenque abraſum. ib.VI.
Stilitarum monachorum, qui columnas incolerent, inſtitutio auctore Simeone Stilita dicto. 432. IV.460.III.647.I.
Idem inſtitutum æmulati hæretici. 526. XI.
Stola Pontificia Iudæorum, cuſtodita ab Herode Idumæo, & poſtea à Romanis, & quare. Appar. V.
Reddita Sacerdotibus à Vitellio Præſide. 37. II.
Stola S. Iacobi Apoſtoli conſeruata ad poſteros. 34. LXXXVII.
Stolam Summi Pontificatus Gentilium Romanorum induebant etiam Imperatores Chriſtiani, & quomodo. 312.XII.
Stratoris obſequium exhibet Conſtantinus Magn. Imp. Silueſtro PP. 324. poſt num XIX.
Pipinus Franc. Rex Stephano III. Papæ. 753.I.
Ludouicus Secundus Imp. Nicolao. 858.I.
Conradus Rex Italiæ Vrbano Secundo. 1095. II.
VVillelmus Dux Apuliæ Calliſto Secundo. 1120 III.
Lotharius Rex Germ. Innocentio Secundo. 1131. II.
Negans illud Fridericus Hadriano IV. cogitur iudicio Principum reddere. 1155.IV.
Exhibent ſimul Alexandro III. Ludouicus VII. Rex Franc. & Henricus II. Angliæ. 1162.IV.
Fridericus Imp. eidem Alexandro. 1177.V. Vide etiam Obſequia.
Stratiotici hæretici, ſecta Nicolaitarum, ſiue Gnoſticorum. 68.V.120.XVIII
Striges accuſatæ de nece infantium, qualiter iudicatæ Conſtantinopoli. 736. II.
Studia. Vide Schola.
Studitæ monachi à Studio viro Conſul. ſic dicti, qui & Acœmetæ, Conſtantinopoli inſtituuntur. 459 III. Vide etiam Acœmetæ.
Subdiaconorum ordo ab initio Eccleſiæ. 44. XXXIII.
Prohibitæ eis vxores ex traditione Apoſtolica. 58 IX.
Confirmarunt id decretis ſuis Pelagius & Gregorius Rom. Pont. 591.IV.
Subdiaconi ſeptem à Fabiano PP. præfecti ſeptem Notariis inſtitutis ad ſcribenda martyrum Acta 238.I.
Dicti Regionarii, & quare. 598.I.
Diſpenſat cum vno Pontifex regni cauſa. 847. VIII.
Subſiſtentias tres in Trinitate, Marcelli diſcipuli confiteri noluerunt. 347.XIV.
Subſiſtentiæ nomen in perſonis diuinis, damnatur in Conciliabulo Acacianorum Conſtantinopol. 359.XX. Vide etiam Hypoſtaſis.
Subſtantiam propriam non habuiſſe Chriſtum ante incarnationem dixit Beryllus. 229. I.
Subſtantiæ Patris imaginem eſſe Filium, dixerunt Euſebiani in Concil. Antioch. in Encæniis 341. VI.
ſed id paulo poſt Iſauriæ ademerunt. ib.
Subſtantiæ nomine dolos ſuos tegebant Ariani. 356. XIII.357.XIII.
Ea vox ab iiſdem omnino abdicatur variis conciliabulis. 357.III.359.VII.XVII.XIX.XX.
Eius vindices Semiariani aduerſus Arianos. 357.VI. Vide etiam Conſubſtantialis & Filius.
Subſtantiæ vox in perſonis Trinitatis quomodo olim acciperetur, tam à Græcis, quam Latinis. 362.XLIII.
Succeſſione perſonarum vſi antiqui Patres ad debellandos hæreticos. 146.X.
Succeſſores ſibi nonnulli ſancti Epiſcopi laudabiliter deſignarunt, ſed proſcripta poſtea ea conſuetudo legibus Eccleſ. & maxime in Sede Romana 426.III.465.IV.499.II.531.I.604.VIII
Improbata quoque diuino calculo. 971.II
Aliquando tamen cum decedente Pont. de ſucceſſore agere mos fuit; ſed abſque præiudicio liberæ electionis Cleri. 499. II.1085.VI.1087. IV.1119.II.1198.I.
De ſucceſſione agere viuente Epiſcopo, prohibitum ſub anathemate in Concilio Rom. ſub Bonif. Tertio. 606.IV.
Sudarium quo caput Domini eſt inuolutum in ſepulchro, conſeruatum ad poſteros. 34. XLII.
Inuentum ſub Mahuuia Saracenorum Rege igne ab eo probatur. 678.IV.
Sudarium aliud, quod à Veronica faciei Domini admotum, eam impreſſam retinuit, pariter translatum ad hæc tempora. 34. XLII.
Sudarium, quo Paulus Apoſt. gladio feriendus oculos obduxit, conſeruatum magno honore ad poſteros. 69 XI
Sudaria, & ſemicinctia, ex corpore Pauli virtutem accipiebant pellendi morbos, & dæmones. 55. II.
Suen filius Haraldi Regis Danorum, Paganus, Chriſtianum patrem bello appetit, & necat. 980.II.
Perſecutione in Chriſtianos excitata, diuina eum perſequente vindicta, ſæpe captus bello, pulſuſque regno, tandem conuertitur & regnum recuperat, augeturque Noruegia, & Anglia. ibid.
Tyrannice Angliam vaſtans, & ſacra diripiens, à S. Eadmundo olim Rege & martyre interficitur. 1014.VI.
Suen alius, cognomento Magnus, Rex Danorum & Sueonum, Angliam ſibi tributariam facit. 1050 IV.
Punitur à Deo propter luxuriam. ib.
Egregium edit publicæ pœnitentiæ exemplum, de homicidio in Eccleſia perpetrato. 1077. X.
Moritur. ib.
Sueſſionenſe in Gallia Concilium in cauſa ordinatorum ab Ebbone Rhem. Epiſcopo. 853. I.
Irritatur à Nicolao PP. ib. & 866.V.
Aliud pro reſtitutione eorundem ordinatorum. 865.V.
Aliud in loco, Trosleio dicto. Vide Trosleienſe Concil.
Aliud in cauſa contentionis de Archiepiſcopatu Rhemenſi. 941.I.
Aduerſus Roſcelinum hæreticum. 1094. III.
Contra inueſtituras laicorum. 1114.III.
Sueſſione inſignis memoria B. Virginis, frequenſque ad eam peregrinatio Fidelium. 1167. V.
Sueui inuadunt Gallias vna cum VVandalis &

Alanis, aliiſque barbaris. 407.II.
Occupant Hiſpanias cum iiſdem, eaſque inter ſe partiuntur. 409.V.
Ex Arianis fiunt Catholici, rurſumque adhærentes Arianis, iterum redeunt ad Eccleſiam. 448.XI.
Vincuntur à Theodorico Gothorum Rege Hiſpanias inuadente. 456 II.
Eorum Rex Theodomirus conuertitur ad fidem Cathol. occaſione reſtitutæ ſalutis Ariamiro ipſius filio, beneficio S. Martini Turon. 560. II.
Eorum regnum deletur à Levvigildo, & transfertur in Gothos, ipſique iterum coguntur Arianam amplecti perfidiam: ſed rurſum à Reccaredo reducuntur ad fidem. 588.II.
Suffocati, & Sanguinis abſtinentia, qua ratione præcepta ab Apoſtolis, & quis eius rei vſus in antiqua Eccleſia. 51.V.
Eorum vſum obiecerunt Græci ſchiſmatici Eccleſiæ Latinæ. 1053.V.
Suffragia pro defunctis ex Apoſtolica traditione. 34.XCII. *Vide Defuncti.*
Expetuntur à defunctis ex Purgatorio. 851.III.
Nihil eis prodeſſe, dixerunt Petrobruſiani. 1126 VI.
Henriciani. 1147.VIII.
Apoſtolici. 1147.XII.
Sugerius Abbas S. Dionyſii, vir laudatiſſimus SS. virorum elogiis. 1136.I.
Frequentibus fungitur legationibus pro Regibus Francorum ad Summos Pontt. 1118.VI. 1120.III. 1122.I.
Scribit vitam Ludouici Craſſ. Francor. Regis. 1136.I.
Eiuſque filii. 1147.III.
Relinquitur prorex in Anglia, dum Rex proficiſcitur in Orientem. ib.
Sulpitius Seuerus. Vide in Seuerus.
Summus Pontifex. Vide Pontifex.
Suphetanum Concil. in Africa, pro reſtituenda Eccleſ. diſciplina, poſt reditum Epiſcoporum ab exilio Sardiniæ. 522.III.
Supellex pretioſa antiquarum Eccleſiarum. 57. XXXVI. *Vide in Vaſa.*
Superhumerali Senuphii anachoretæ capiti ſuo impoſito, Theodoſius Magnus vincit hoſtes. 388. V.
Suſanna, filia Gabinii fratris Caii Papæ, affinis Diocletiani, ob recuſatas nuptias Galerii Maximiani Cæſaris, multa patitur, virginitatem diuinitus conſeruat, & tandem martyrium conſequitur. 294.II.
Suſpenſionis antiqua cenſura in Eccleſia. 57. VIII.
Sutrienſe Conciliab. Henrici II, Imp. aduerſus Greg. VI. Papam. 1046.I.
Concilium à Nicolao Secundo habitum, aduerſus Mincium Sedis Apoſt. inuaſorem. 1059. I.
Suuibertus Anglus, conſecratur Epiſcopus & prædicat Saxonibus, aliiſque populis Germaniæ, multis comitantibus ſignis. 695.I.
Sedem conſtituit VVerdæ in Saxonia. 711. I.
Ex voto ei nuncupato Pipinus debellat hoſtes, eiuſque ſepulchrum viſitat. 749.III.
Procuratque eius canonizationem. 754. II.
Quæ demum fit ſolemni ritu à Leone PP. III. 804.II.
Svvintilla Hiſp. Rex, pulſis Imp. ſolus potitur monarchia Hiſpanica. 619.II
Symboli vox quid ſignificet. 44.VIII.
Symbolum Apoſtolorum, qua occaſione, quoue modo, atque conſilio, ab iis conditum. ib.
Athanaſii dictum, ab ipſo Romæ compoſitum Latino ſermone. 340.IIII.
Mutilatum à Græcis, in proceſſione Spiritus S. à Filio. ib.
Nicænum, quibus verbis conſcriptum. 325. XXIV.
In Concilio Conſtantinopol. recipit augmentum de diuinitate Spiritus S. 381.IV.
Addita ei poſtea aſſertio de proceſſione Spiritus S. à Filio, & quando, & vbi, id primum contigerit. 447.III.
Antiochenum. 341.VIII.
Quando ita auctum Symbolum, & in eccleſia cani cœperit, cum in aliis eccleſiis, tum Romæ. 809.IV. 883.IV. 1014.III. *Vide etiam Fidei formula.*
Symeon Cleophæ frater Domini dictus, confuſus ab aliquibus cum Simeone Cananæo, & Iuda Iacobi, Apoſtolis. 44.XXI.XXII.
Creatur Hieroſol. Epiſcopus, poſt Iacobi Apoſtoli martyrium. 63.II.
Nobiliſſimum & ipſe martyrium conſequitur ſub Traiano, anno ætatis 120. 109.I.
Symeon Armenus anachoreta, peragrato diuino monitu Occidente, vbique miraculis coruſcans, ſancte quieſcit Mantuæ. 1016.III.
Alius eiuſdem nominis, incluſus apud Treuiros, pie moritur, & rite canonizatur. 1037. II.
Symeon Perſa, Cteſiphontis Epiſcopus martyr in perſecutione Saporis Regis. 443.III.
Symeon Salus ſtultitiam ſimulans, ingentium patrator miraculorum. 548.V
Symeon Senex annuntiat Chriſtum in templo Hieroſol. 1.IX.
Ideo priuatur à Iudæis poſt mortem ſepultura. ibid.
Fabula de eius cœcitate reiicitur. ib.
Fuit Sacerdos & Propheta. ib.
Symeon Stilita habitationem ſibi ſuper columnam ſtatuit. 378.XIII.
Vincula quibus ſe conſtrinxiſſet, Meletius egregio dicto ſoluit. ib.
Subuenit Chriſtianis aduerſus Perſas. 420. III.
Eius primordia, & mirabiles progreſſus. 432. IV.
Toto orbe fama, & ad eum vndique peregrinationes. ib.
Eius imagines in domibus ad tutelam adhibitæ. ibid.
Ex columna curam agit omnium Eccleſiarum. ibid.
Agit pro reconciliandis Neſtorii fautoribus cum Catholicis. ib.
Itemque pro Concilio Chalced. aduerſus Eutychianos. 451.XXXIV.
& reductione Eudociæ Aug. ab ea hæreſi. 455. V.
Scribit pro confirmatione prædictæ Synodi. 458. III.
Migrat in cœlum maior centenario. 460.II.
Eius corpus transfertur Conſtantinopolim à Leone Imp. ib.
Eiuſdem cucullum ab eo ad ſe miſſum, idem Leo ad Danielem æque Stilitam remiſit. ibidem. III.
Symeon Stilita Iunior magnis claret miraculis. 574. II.
Scribit ad Iuſtinum Iuniorem aduerſus Samaritas hæreticos graſſantes in ſacras Imagines. ibidem.
Symeon Dux exercitus, miſſus à Conſtante Imp. aduerſus quendam Pſeudo-Siluanum Manichæum, eum conficit. 653.VII.
Sed miſer eius ſectæ Princeps factus, Titum Pauli Apoſtoli diſcipulum, ſe mentitur. ib.
Comburitur ſub Iuſtiniano II. ib.
Symmachus ex Samarita Iudæus aut ex Chriſtiano Ebionita, nouam Scripturæ interpretationem edit ſub Seuero. 203.III.
Symmachiani hæretici ab eo Symmacho, an ab alio Patricii hæreſiarchæ diſcipulo, orti, quæ dogmatizarent. 203.IV.
Symmachus Gentilitiæ ſuperſtitionis Romæ Pontifex. 37 .X.
Præfecturam Vrbis gerens, agit apud Valentinianum Imp. pro reſtitutione cultus deorum, ſed obſtat Ambroſius. 384.I.
Petens à Theodoſio reſtitutionem Aræ Victoriæ, relegatur: ſed paulo poſt reuocatur, & Conſul deſignatur. 389.VII.
Rurſum agit apud Valentinianum pro recuperandis veteribus ſacris, ſed iterum obnitente Ambroſio patitur repulſam. 391.I.
Symmachus Patricius & Exconſul, falſo apud Theodoricum Regem accuſatus, ab eo necatur vna cum genero Boetio. 526.III.
Eius excellens in omni ſcientiæ genere doctrina. ib.IV.
Eiuſdem viſione territus Theodoricus, prodigioſe moritur. ib.
Symmachus creatur Rom. Pont. 498.II.
Erigitur poſtea aduerſus eum Laurentius. ibidem.
Celebrat Concilium de electione Roman Pont. 499.I.
Calumniis oneratus à Laurentianis. Viſitator ei datur contra fas à Theodorico Rege. ibidem. VI.
Purgatur in Synodo Rom. 502.II.
Anaſtaſium Imper. hæreticum excommunicat. 502.V.
Aliud Concilium celebrat aduerſus ſchiſmaticos Laurentianos. 503.II.
Defenditur à calumniis Anaſtaſii Imp. de Manichæiſmo. ib.V.
Conſtitutum in Synodo edit aduerſus detentores bonorum Eccleſ. 504.I.
Subuenit Epiſcopis Africanis exulibus. ib III.
Scribit pro vnione Eccleſiæ Orientis. 512. III.
Moritur. 514.I.
Symphoroſa cum ſeptem filiis martyrium ſub Hadriano. 138.II
Synagoga. Vide in Ritus.
Synagoga Iudæorum incenſa à Chriſtianis iubetur à Theodoſio Imp. refici ab eius loci Epiſcopo, ſed obſtat Ambroſius. 388 X.
Eorum Synagogæ, aliquando incendi permiſſæ, aliquando prohibitæ. 418.XI.
Synaxis dicta Euchariſtiæ ſumptio. 57.XLV.
Adeoque ipſamet Euchariſtia. 34.XVI.
Synaxes quibus diebus ordinatæ ab Apoſtolis. 57. XLV.
Quibus locis, tempore Pacis, & Perſecutionis, fierent. ib.XXX.XXXI.58.XL.XXXVIII.
Quomodo ad eas conuocarentur Fideles vtroque tempore. ib.XL.XLI. *Vide etiam Dominicum.*
Syneſius celeberrimus Philoſophus fit Chriſtianus, & ex vxorato Epiſcopus Ptolemaidis Pentapolis 410.XV.
Eius variæ & mir[illegible] artes, ne ordinaretur Epiſcopus. ib.
In Synodo Ptolemaid. excommunicat Andronicum Prouinciæ Præfectum, ob enormia ipſius facinora. 411.XI.
Eius ſcripta. ib.XI.

Elegans hiſtoria de promiſſone ab eo facta cuidam philoſopho à ſe conuerſo remunerationis poſt hanc vitam eleemoſynarum. ibidem. XIII.
Habuit in Epiſcopatu ſucceſſorem, Euoptium fratrem ſuum. ib.in fin.
Συνέδριον. Vide in Sanhedrin.
Synodus. Vide Concilium.
Synodicæ literæ quæ à Synodis ſcribebantur. 142. VIII.
Conciliorum Oecumenicorum, debent ſcribi ad Rom.Pont. 347.XVII.
Synoditæ dicti Catholici ab Acephalis hæreticis, quod tuerentur Synodum Chalcedonenſem. 535. X. 553.III.
Syri Stigmatici. 315.V.

T.

T Litera notabantur olim fures. 34.XXIX.
Fuit etiam ſalutis ſignum. ib.
Eam ſibi pro inſigni ſumunt Miniſtri hoſpitalium S. Antonij. 1095.VIII.
Tabellarii Epiſcoporum quinam eſſent. 44.XXXVI 60.IV.
Tabellarii munere functus canis in obſidione cuiuſdam caſtri. 1118.IV.
Tacitus hiſtoricus calumniator Chriſtianorum. 66. II.III. 201.VII.
Vocatur à Tertulliano mendaciorum loquaciſſimus. 72.VII.
Tacitus Senator, poſt ſeptem menſes interregni Imperii, eligitur à Senatu Imperator prouecta admodum ætate. 278.II.
Pacem reddit Eccleſiæ. ib.
Poſt ſex Imperii menſes, moritur in expeditione Mæotica. 279.I.
Tagmonis inſignis Archiep. Magdeburg. obitus. 1011 I.
S. Wolfgangi ſpiritum morientis, per inſufflationem olim acceperat. ib.
Tanchelinus hæreſiarcha innoteſcit præcurſor Sacramentariorum. 1126.V.
Eius ſumma impudentia & Luxuria. ib.
Confutatur à S. Norberto. ib.
Taraſius ex miniſtro à Secretis Impp. cogitur ordinari Epiſcopus Conſtantinop. 784.II.
Petit confirmationem ab Hadriano PP. obtinetque ſub conditione reſtituendi cultus Imaginum. 785.I.II.
Stat in Concilio Nicæno Oecumen. pro iis firmandis. 787.I.& ſeqq.
Calumniam patitur de Simonia aduerſus quam ipſe viriliter agit. ib.IX.
In certamine de ſubintroducta à Conſtantino Imp. illegitima coniuge, quomodo ſe geſſerit. 795.II. 797.I.
Moritur, miraculis poſt obitum illuſtris. 806. I.
Taraconenſe Concilium pro diſciplina Eccleſiæ. 516.VI
Ea ciuitas recuperatur è manibus Saracenorum, & donatur Eccl.Rom. 1091.III.
Tarſici Acolythi inſigne ſub Valeriano martyrium. 260.I.
Tarſus Ciliciæ patria Pauli Apoſtol. 35.VI.
Erat municipium Romanorum. 58.LIX.
Tarſenſes hæretici, qui & Semiariani, ſic dicti à Siluano Epiſcopo Tarſenſi. 370.XLI.
Tatianus ex philoſopho Platonico factus Chriſtianus, & diſcipulus Iuſtini martyris, inſigniter agit contra Gentiles. 147.I.
Elatus ſuperbia fit hæreſiarcha, auctor Encratitarum. ib.
Quas hæreſes docuerit. ib.II.
Contexuit Harmoniam Euangelicam, Diateſſaron dictam, ſed mala fide. ib.III.
Taurinenſe Concil. in cauſa Ithacianorum, & Priſcillianiſtarum. 397.XII.
Actum quoque de Metropol. Galliarum Narbon. & Viennenſ. ib.XIII.
Sed iſtud irritauit poſtea Zoſimus Papa. 417. IV. in fin.
Telemachus. Vide Almachius.
Teleptenſe Concil. in Africa. 418.V.
Teleſphorus creatur Rom. Pont. ex Anachoreta. 142. X.
Martyrio coronatur ſub Antonino Pio. 154.I.
Quadrageſimalis ieiunii inſtitutio, quomodo ei tribuatur. 136.I.
Templariorum militum Ordinis inſtitutio, & vnde ita dicti. 1118.IX.
Confirmatur à Sede Apoſtol. in Concilio Trecenſi, & forma viuendi eis præſcribitur à S. Bernardo. 1127.II.
Templum Hieroſol. Vide Hieroſol. Templum. Chriſtianorum. Vide Eccleſia Gentilium. Vide Idolorum templa. Et de ſingulis, vide ſub propriis nominibus.
Templa quæ olim dicerentur, & qua ratione nonnulli Patres dixerint, Chriſtianos ea non habuiſſe. 57.XXXI.
In ſingulis ciuitatibus ab Hadriano Imp. iuſſa, quæ Chriſto conſecraret & cur à cœpto deſtiterit. 224.II.
In Templis quibuſque ſuis, non in aliis, ſinguli dii Gentilium colebantur. 302.XIV.
Tempus nouiſſimum quod vocet Paulus. 57. LIV.
Tempus definitionis, non debet apponi decretis de fide, & quare. 325.XXIX.
Tenebræ in paſſione Domini quales. 34.XXXVI.
Caliginoſæ in Oriente per duos ferme menſes, ſub Copronymo. 746. I. Vide etiam in Sol.
Tentationis omnis peccati hominem expertem eſſe poſſe vi Liberi arbitrii, docuit Pelagius. 415. V.
Terebinthus magus, anteceſſor Manetis, in hæreſi. 277.IV.
Ne cognoſceretur ex nomine, Buddam ſe nominauit. ib.
Dum inuocaret dæmones, diuinitus percuſſus periit. ib.
Terentianus PP. ſub Iuliano Apoſt. necem ob Chriſtianitatem infert Ioanni & Paulo; & poſtea conuerſus ex miraculis ad eorum reliquias editis, eorundem martyrium ipſe conſcribit. 362.LII.
Tergemini fratres, martyres in Galliis ſub Marco Imp. 179.II.
Terra Sepulchri domini, vim accipit, dæmones & morbos pellendi. 34.XLII.
Inſulæ Melitæ, Pauli Apoſt. gratia accipit vim contra venena. 58.LXIII.
Terra ſponte fructus maturos affert ſub Marciano Imp. in maxima penuria & peſte. 454. VII.
Terram ab æterno eſſe, dixerunt Manichæi in Gallia. 1017.I.
Terra per ſeptem dies Romæ mugitum dat ſub Honorio. 408.III.
& ſub Michaele III. Conſtantinopoli vocem inarticulatam. 862 I.
Terra chaſmate abſorbetur Caſtellum maledictum ab Eugenio PP. 1150.II.
Terra Sancta appellata Palæſtina. 68.XVI.
Ad eam recuperandam è manu Saracenorum, conclamatur primo à Siluestro PP. Secundo. 1003.I.
Indicitur expeditio ab Vrbano II. in Concil. Claromontano. 1095.IV
Qui duces, & exercitus, eo primum perrexerint. 1096.II.
Felices eorum progreſſus. 1098.IV. 1099.VII. 1100.V.
Alia expeditio: cuius progreſſus maxime impeditus eſt ab Alexio Imper. Conſtantinop. 1001. III.
Sunt tamen ex ea quædam inſignes ſecutæ victoriæ. ib.
Alii repelluntur diuinitus ab obſidione Damaſci, quod nimis confiderent nouis acceptis viribus. 1130.XIII.
Noua paratur numeroſiſſima expeditio, ſub ductu, ſiue hortatu, S. Bernardi. 1146.I.
Quam ei infelix fuerit, & quæ inde oblocutiones in Bernardum. 149.I.II. 147.III. 148. I.
Rebus in arctum redactis per Saladinum alia ſolicitatur, & paratur expeditio in Occidente. 1.85.II.
Poſt captam Hieroſolymam à Saladino, accurrunt Imperator, & Reges, lætis principiis, ſed triſti fine. 1189.III. 1190.I.III. 1191.V. VI.
Mortuo Saladino, & filiis eius inter ſe decertantibus, alia rurſum promouetur expeditio à Cæleſtino PP. 1195.III.
Quæ & ipſa infeliciter agit. 1197.IV.
Terræ in medio ſita Hieruſalem. 34.XXXIV.
Terræ motus, qui contigit in paſſione Domini, mirabiles effectus. 34.XXXVIII.
Romæ, & in Aſia, prænuncii futuræ cladis Hieroſolymitanæ. 68.XIV.
Antiocheni diriſſimi, & Conſtantinopolitani. Vide ſub nominibus earum vrbium.
Horrendi ſub Gordiano Imp. 243.I.
Sub Conſtantio in Oriente, ob expulſos ab Arianis Epiſcopos Orthodoxos. 340.X.
Aliique ſub eodem. 358.I.III.
Sub Iuliano, in reædificatione templi Iudæorum. 363.III.
Sub Valentiniano & Valente, per vniuerſum Orbem. 365.IV.
In Aſia, ſub eodem Valente. 368.I.
Toto fere Orbe ante obitum Theodoſii Magni. 394.V.
Alii ob Chryſoſtomi expulſionem. 403.VI.
Horrendiſſimus ſub Theodoſio Iuniori, qui tandem quieuit per diurnam reuelationem ſacri Triſagii. 446.II.
Sub Leone Thrace. 458.IV.
Sub Iuſtiniano, præſagium malorum quæ ſubſecuta ſunt Quintam Synodum. 553.XX.
Horribilis 12. menſium ſub Leone Iſauro in Oriente, ob Iconomachiam. 740.IV.
Sub Copronymo eius filio. 742.I. 746.I. 749.I
Sub Conſtantino & Irene. 789.I.
Sub Michaele ob preſſuras Ignatij Patriarchæ. 861.IV. 862.I. Vide etiam in Conſtantinopolis.
In Italia, ſub Carolo Magno. 801.I.
Duorum annorum, in Bithynia, & Thracia, ſub Conſtantino Duca. 1064.VI.
Alii prodigioſi in Italia 1117.V.
& Sicilia. 1169.VII.
Tertulliani Afri genus & eruditio. 197.V.
Quando & cur induerit pallium. ib.II.& ſeqq.
Cur & quando deſciuerit in dogmata Montani, quæ antea valide confutauerat. 201.II.
Durum eius ingenium & tamen decipi facile. ibid.IV.
quæ eius priuata dogmata. ib.IV.V.& 216.II.V
Scribit pro Chriſtianis Apologiam ad Magiſtratus Ro-

rus Romanos. 201.VIII. & Inuectiuam ad Scapulam. 203.II.
Multa item ſcribit contra alios hæreticos, Iudæos & reliquos infideles. 209.I.
Excommunicatur à Zephyrino Papa, ob Paracletum Montani. 215.I.
Scribit multa in Catholicos. 216.I.
Diuiſus à reliquis Montaniſtis, ſuos habuit ſectatores, Tertullianiſtas dictos. ib.II.
Eius ſcripta relata inter Apocrypha. ib.
Eorum lectione vehementer delectatus Cyprianus. ib.
Tertullianus, an Agrippinus, auctor Anabaptiſmi in Africa. 217.I.
Teruanenſium Apoſtolus S. Audomarus. 695. II.
Eius Eccleſiæ cauſa tragica; delata ad Sedem Apoſtolicam. 1082.II.
Teſtandi facultatem Abbati de bonis ante monachatum, dare Gregorius Magnus, niſi ex Synodo, noluit. 601.VI.
De Teſtamentis Epiſcoporum, quid ſancierit. ib.
Teſtamenta Antonii, Ephræm, Gregorii Nazianzeni, &c. vide ſub propriis ſingulorum nominibus.
Teſtamentum Vetus, & Nouum, Vide in Scriptura, Editio, Prophetæ.
Tetraditæ hæretici, ſecta Acephalorum. 535. XIV.
Tetradius V. C. ex faſtuoſiſſimo Ethnico fit humillimus Chriſtianus, ex miraculo S. Martini. 394 XV.
Tetrarchiæ vocis ſignificatio. 8.II.
In Tetrarchias diuiſa Palæſtina. 8.II.
& aliquando Gallia ſub Regibus barbaris. 475. III.
Tetricus tyrannus ſub Gallieno & Claudio Impp. 269.II.
Teutonicorum ſacer Ordo militum, confirmatur à Cæleſtino PP. III. 1198.II.
Augetur Liuonienſibus. ib.
Thabor, mons in Galilæa nobilis Domini transfiguratione. 33.VIII.
& celeberrima omnium apparitione. 34.LX.
Eccleſiarumque ædificatione. 33.VIII.
Thaborenſes monachi Cluniacenſes martyres à Turcis. 1113.II.
Thaddæus Apoſtolus, ab aliquibus confuſus cum Thaddæo Diſcipulo Domini. 44.XXII. Reliqua de eo, vide in Iudas Iacobi.
Thaddæus vnus ex 72. Chriſti Diſcipulis, Edeſſam ab Apoſtolis miſſus, ſanat Agbarum Regem, & populum eius conuertit. 43.V.
Thalaſſius Præf. Prat. inſignis vir pietatis, creatur inuitus à Proclo Epiſcopus Cæſarienſis. 439. VII.
Thalia, impuriſſimum Arii ſcriptum, igni damnatum. 325.XXVIII
Thalmud Babylonici diuerſæ collectiones. 476. VIII.
Tharici & ſociorum martyrium ſub Diocletiano. 290.I.
Theatrum Hieroſolymis ad necem Chriſtianorum parari iubet Iulianus Apoſt. 363.IV.
Theatrales eſſe, vetitum olim Chriſtianis. 371.X. Vide Scenici.
Thebæorum militum legio, miſſa in Gallias aduerſus Bagaudas ruſticanos. 297.I.
Ob Chriſti fidem, decimationem paſſa à Maximiano Imp. omnes tandem milites martyrium patiuntur. 297.I.II.ib.
Miracula & peregrinationes ad eorum ſepulchrum. ib.
Thebulis quidam, ob repulſam Epiſcopatus Hieroſolymitani, cœpit eam Eccleſiam erroribus inficere, quæ antea Virgo dicebatur. 109. I.
Thecla nomine geſta conficta ab hæreticis. 44. XXIV.47.III.
Alia vera ipſius Acta, confirmata à Patribus. 47.III.
Eiuſdem conuerſio, carceres, certamina, pro fide. ibid.
Dicta Protomartyr inter fœminas. ib V.
Eius nomen inſigne apud omnes Patres. ibidem.
Peregrinatio frequens Seleuciam ad eius ſepulchrum. ib. & 372.XII.
Ei nobiliſſimum ibi erigit templum Zeno Imp. ob recuperatum eius beneficio Imperium. 477. I.
Theias Gothorum Rex, in Italia creatur, & paulo poſt occiditur. 553.II
Themiſtius philoſophus Ethnicus à Iuliano Apoſt. Præfectus creatur vrbis Conſtantinop. 362. III.
Hæreticos fidem pro tempore mutantes purpuram colere, & Euripo ſimiles eſſe dixit. 363. XX
Valentem Imp. Arianum lenire conatus eſt erga Catholicos, quibus ipſe fauebat. 375.IV.
Fuit etiam Theodoſio magno charus. 394. III.
Themiſtiani hæretici, à Themiſtio diacono Alexand. Chriſtum ignorationis, & ignauiæ accuſante. 519 XII 535.XI.
Dicti etiam Agnoitæ. 535.XI.
Theoctiſtes Leſliæ vita admiranda. 902.I.
Theoctiſtus hæreſiarcha, multa praua docens, reducitur à Theodoro Studita. 823.VII.
à Theod. inſipientiæ non tra in crimen addu... ſub Valente Imp. 370.XIV
Theodardus Epiſc. Leodienſis ſubit martyrium pro defenſione bonorum Eccleſiæ. 658.III.
Theodas Iudæus pſeudopropheta multos ſeducit, & tandem necatur à Romanis. 1.XVII.
Theodatus Gothus magis literis quam armis excultus, eu... bitur ab Amalaſuntha in regnum Italiæ. 553.IV.
Continuo eandem ingratiſſime relegat & obtruncandam curat. ib.
Miſſo aduerſus eum à Iuſtiniano exercitu, ipſe Agapetum Papam cogit legationem ad Imp. obire pro pace. 536.II.
Mortuo Agapeto, Silucrium in Sedem Rom. violenter introducit. ib. XII.
Perimitur à Gothis, ob ſocordiam in rebus bellicis. 537.II.
Theodebaldus creatur Gothorum Rex in Italia. 540.VII.
necatur. 542.I.
Theodegiſcus Gothorum Rex, in Hiſp. creatur. 548. III.
Diuinitus è medio tollitur, ob impiam curioſitatem. ib.
Theodebertus Franc. Rex, meliori frugi redditur, à Nicetio Treuerenſi. 530.VI.
Inceſtuoſis contractis nuptiis, pœnitet, & pœnitentiam petit à Summo Pont. 538.V.
Inuadit Italiam ad retundendam Iuſtiniani Imp. arrogantiam. 540.VI
Eius pietas commendata. 541.VIII
Rurſum inuadens Italiam, moritur. 552. VII.
Theodobertus alius, filius Childeberti Secundi, naſcitur. 588.IV.
Succedit patri. 596.II.
Bellum gerit in Clotarium patruelem. 601. VIII.
Victus à fratre Theodorico, clericus ordinatur, & paulo poſt occiditur, ſuaſu Brunichildis. 613. II.
Theodolinda Bauara, vxor Antharith Longobardorum Regis in Italia, poſt eius obitum nubens Agilulpho, eum cum tota gente ab Ethniciſmo, ſiue Arianiſmo, conuertit ad fidem Catholicam. 591.X.
Abripitur ad tempus in ſchiſma trium Capitul. 593.II.
Mortuo viro Agilulpho, regnum optime moderatur pro filio Adaloaldo, & eccleſiis proſpicit. 616.I.
Theodomirus Sueuorum in Gallicia Rex, ex Ariano fit Catholicus, ex miraculo reſtitutæ filio ſanitatis, ope S. Martini. 560.II.
Curat celebrari Concil. Bracar. contra Priſcillianiſtas. 563.III.
Fuit Sanctor. eximius cultor. 570.VII.
Moritur. ib.
Theodonovillana Synodus ſub Carolo Magno, pro diuiſione regni inter filios. 806.III
Sub Ludouico Pio, occaſione necis Ioannis Epiſc. 819.II.
Sub eodem Ludouico in cauſa Epiſcoporum, qui coniurauerant contra ipſum. 835.I.
Theodora priuigna Maximiani Herculei Imperatoris, nubit Conſtantio Chloro Cæſ. 292. III.
Theodora Aug. vxor Iuſtiniani Imp. detegitur à S. Saba, eſſe Seueriana hæretica. 530.II.
Iuſtinianum trahit ad Eutychianiſmum. 535. IX.
Paciſcitur cum Viglio, R. E. diacono, de conferendo ei Pontificatu, vt ipſe reſtitueret Anthimum, & Seuerum damnatos ab Agapeto Papa. 536. XIII.
Curat per Beliſarium, Silucrium pelli, & Vigilium intrudi. 538.II.
Suggerit Iuſtiniano damnationem Trium Capitulorum Synodi Chalcedon. ibidem. VII.
Sollicitans Vigilium de reſtitutione Anthimi, excommunicatur ab eo. 547.V.
Moritur. 548.VI.
Theodora coniux Theophili Imp. Iconomachi, periclitatur ob cultum ſecretum ſacrarum Imaginum. 831.I.
Precibus ſuis ſubuenit animæ coniugis. 842. II.
Imperat vna cum filio Michaele, & mox ſacrarum imaginum cultum vbique reſtituit, & Iconomachos pellit. 842.III.
Manichæos bello expugnat. 845.II.
Filii ſcelera reprehendens, detruditur ab eo in monaſterium. 855.VII.
Moritur, & à Græcis colitur inter Sanctos. 866 I.
Theodora Porphyrogenita, ex monaſterio vocatur ad Imperium. 1041.II.1054.VII.
Animaduertit in aliquos affectantes Imperium. 1054.VII.
Moritur, creato prius Imp. Michaele Stratonico. 1056.VI.
Theodora, inſigne Rom. Pontt. & Italiæ Principum ſcortum, imperitat Vrbi, & Eccleſiæ Rom. 908. III.912.I.
Theodoretus ex monacho inuitus creatur Cyri Epiſcopus. 423 IV.
Fuit ante conceptionem à genitoribus Deo votus. ibid.
Retinetur Antiochiæ, ad populum pro concione docendum. ib.
Eius immenſi labores in Eccleſia ſua aduerſus hæreticos, Iudæos, Paganos, diuinumque ei aſſiſtens auxilium. ib.V.

Hiſtoriam ſuam infamauit laudibus Theodori Mopſueſteni. 427.IV.
Totius ipſius vitæ periodus. ib.
Iuſſu Ioannis Antioch. ſcribit aduerſus Capitula Cyrilli Alexan. promulgata in Neſtorium. 430. VII.
Intereſt Conciliabulo Epheſ. contra legitimum Oecumenicum. 431.XI.
Excommunicatur vna cum aliis, à Patribus Synodi Oecumenicæ. ib.XIV.
Acriter agit apud Imp. aduerſus Cyrillum, ſed nihil proficit. ib.XX.
Tandem pœnitet; & Neſtorium deſerit, ac reconciliatur Cyrillo. 432.VI
Scribit aduerſus Gentiles reuiuiſcentes. 439. III.
Calumnias patitur de Neſtorianiſmo. 443. III.
Iubetur ab Imperat. recipere ſe Cyrum. ibidem.
Depoſitus ab Eutychianis, tanquam Neſtorianus in Latrocinio Epheſ. appellat Leonem Pap. 449.XIV.
Dira alia patitur ob fidem Cathol. ab iiſdem Eutych. ib.XV.
Reſtituitur à Leone. ib.
& à Synodo Chalcedon. 451.XXVI.
Præconiis laudatur à Leone. 453.V.
Moritur. ib.VI.
Imago à Neſtorianis delata cum triumpho, tanquam ipſe eis fauiſſet. 520.XII.
Eius aduerſus Cyrillum ſcriptorum cauſa retractatur, fuitque vnum ex Tribus Capitulis Synod. Chalcedon. 536. VII. Vide Capitula tria.
Eius nomine falſo aſſerta reperitur epiſtola in actis Quintæ Synodi. 444. IV. 553. IX. X.
Theodoretus alius, qui pariter ſcripſit hiſtoriam Eccleſiaſticam. 453.VI.
Theodoricus Amalus Gothorum Rex, pugnans pro Zenone, debellat perduelles Imperii; indeque multis ab eo augetur honoribus, & in filium adoptatur. 484.I.
Ingratus beneficiorum, Orientale tentat Imperium; ſed ſpe fruſtratus, conuertitur in Italiam 487.II.
Multis præliis vincit Odoacrem. 489.III.491. VI.
Inito cum eo fœdere, paulo poſt eundem proditorie occidit; ſicque vniuerſa potitur Italia. 493. I.
Regnum optime adminiſtrat, opera præcipue Caſſiodori; Catholicos bene habet, ipſe licet Arianus. ibid.II.
Catholicum ipſius gratia in Arianiſmum tranſeuntem, necat. ib.
Venit in Vrbem, ob ſchiſma Laurentianum. 500.I.
Apoſtolicæ Sedis protectorem ſe exhibet, & cuncta Eccleſiaſtica vult peragi. 501.I.502.III.
Vincit Bulgaros, & Pannoniam iungit Italiæ. 502.IX.
De bello inter eum & Clodoueum Franc. Regem geſto. 508.III.V.
Ioannem Papam cogit legationem ſuſcipere ad Iuſtinum Imper. & qua de cauſa. 524.II. 525. I.II.
In reditu eum carceri mancipat, & ibi mori compellit. 525.II.526.I.
Arrogat ſibi electionem Rom. Pont. præficiendo in locum Ioannis Felicem. 526.II.
Boetium quoque & Symmachum, inſignes Senatores, iniuſte necat. ib.III. Moritur prodigioſe, & detruditur ad inferos. ib.V.VI.
In quibus laudandus, & vituperandus fuerit. ib. VII.
Theodoricus Gothorum Rex in Gallia, præſto eſt Aetio aduerſus Attilam, moriturque in prælio. 451 VIII.
Theodoricus alius, prædicti filius occiſo fratre Toriſmundo, regnum capeſſit. 455.V.
Auctor Auito eſt, ſuſcipiendi Imperium. ibidem.
Hiſpanias deuaſtat, & diuinitus territus recedit in Gallias. 456.II.
Laudatur à Sidonio. ib.
An ipſe leges ſcriptas, primus dederit Gothis. 464.I.
Moritur. ib.
Theodoricus Tertius, filius Clodouei Franc. Regis ſuccedit patri in parte regni. 514.VI.
Vincit Thuringios. 427.X.
Vtrum Gothos in Gallia expulerit. 530. V.
Laudatur ex pietate & iuſtitia, & quid ei cum S. Nicetio Treuerenſi. ib.VI.
Theodoricus alius, filius Childeberti, ſuccedit patri in parte regni. 596.II.
Bellum gerit in fratrem Theodobertum. 613. II.
Vitam probroſam agens, pellit in exilium, S. Columbanum, à quo arguebatur. 612. II.
Perit diuina vindicta, cum tota progenie. 614. III.IV.
Theodoricus filius Clodouei Secundi ſuccedit primo patri. 664.III.
Deinde etiam fratribus. 668.IV.671 I.
Habet Synodum tyrannicam. 685.IV.
Moritur. 688.II.
Theodoricus quidam erectus Pſeudopontifex, contra Paſchalem.II. 1100.II.
Theodori militis Pontici celebratiſſimum martyrium in perſecutione Maximiani. 304. XII.
Eius imago icta à Saraceno amittit ſanguinem. 509.II.
Reuelat Conſtantinop. frumento cocto vti; ne veſcerentur cibis immolatitiis. 362.IX.
Theodori adoleſcentis certamen pro fide ſub Iuliano quo Angelicum accipit auxilium. 362. XXIII.
Thodorus quidam vir inſignis Ethnicus, igne crematur à Valente Imp. ob ſuſpicionem affectati Imperii. 370.XIV.
Theodorus, diſcipulus Origenis, dictus poſtea Gregorius Thaumaturgus. 233. VII. Vide Greg. Neocæſ.
Theodorus Balſamon Chartularius Eccleſiæ Conſtantinop. 1179.VIII.
Creatus Patriarcha Græcorum Antiochenus, ſpe ſedis Conſtantinop. turpiter deluditur ab Imper. 1193.IV.
Scribit Nomocanonem, amaro in Eccleſiam Romanneſque Latinos animo. ib.V.
Eodemque liuore, primus omnium Græcorum, Donationem fabuloſam Conſtantini, ſub nomine Euſebii Cæſar. promulgat. ib.
Alia eius ſcripta maligna. ib.VI.
Theodorus Cæſar. in Cappadocia Epiſc. ſecretus Acephalorum & Origenis Defenſor, in vltionem damnati opera Pelagii Apoſt. Sedis Apocriſarii, Origenis, perſuadet Iuſtiniano Imp. damnationem Trium Capit. Synodi Chalcedon. 538. VII.
Conficit Scriptum aduerſus ea, quod Iuſtinianus ſuo nomine promulgat. 546.II.
Excommunicatur à Vigilio Papa, & pœnitens reſtituitur. 551.II.552.IV.
Rurſum auctor eſt Iuſtiniano, promulgandi hæreſim Incorruptibilium. 563.II
Theodorus Lector Conſtantinop. qualem ſcripſerit hiſtoriam. 485.III.
Theodorus Syncellus Monothelita impudentiſſ. eligitur Epiſcopus Conſtantinop. 666.I.
Nomina Rom. Pontiff. delet è Dypthichis. 677. I.
Pellitur è Sede à Conſtantino Imp. 678. III.
Damnatur in Sexta Synodo Oecumen. 681. V.
Simulans Catholicum, reſtituitur in ſedem; & fraudulenter corrumpit Acta Synodi. 682. II.
Moritur. 684.V.
Theodorus Mopſueſtenus Epiſcopus, & hæreſiarcha, fuit olim collega Chryſoſtomi in monaſtica exercitatione ſub Diodoro Tarſenſi. 382. XI.
Reuocatur à lapſu per eundem Chryſ. ſed iterum recidit. ib.
Intereſt Concilio Conſtantinopol. in Encæniis. 394.VII.
Quaternitatem diuinis inducit. 427.IV.
Eius libri promulgantur à Neſtorianis, celebranturque varia Concilia in eorum cauſa. 435. II.
De iiſdem caute legendus Liberatus. ib.
Quod olim ſcripſiſſet aduerſus Origenem, procuratur ipſius damnatio à Theodoro Cæſarienſi in odium Synodi Chalcedon. fuitque ea cauſa, vnum ex tribus Capitulis. 538.VII. Vide Capitula Tria.
Eius occaſione celebratum Concilium Mopſueſtenum. 550.IV.
Damnatur in quinta Synodo Oecumen. 553.IX. XII.
Theodorus Pharanita Epiſcopus, princeps hæreſis Monothelitarum, damnatur à Martino Papa 649.IV.V.
& Sexta Synodo. 681.II.
Theodorus Rom. Pont. creatur. 641.II.
Legatione ab Oriente ſuſcepta aduerſus Monothelitas, Vicarium in illis partibus creat Stephanum Dorenſem. 643.III.
Recipit Pyrrhum Conſtantinop. Epiſc. pœnitentem. 645.I.
Solicitatus quoque ab Eccleſia Africana, mittit Apocriſiarios aduerſus Paulum intruſum Conſtantinop. æque Monothelitam. 646. I.II.
Eundem fruſtra monitum excommunicat, atque etiam Pyrrhum in errorem relapſum. 648. II.
Moritur. 649.I.
Theodorus alius creatus in ſchiſmate, & poſtea habitus legitimus cito moritur. 687.II.
Alius ſedet tantum diebus viginti. 901.I.
Theodorus & Theophanes fratres monachi, mittuntur à Patriarcha Hieroſol. Conſtantinopolim, ad impugnandam hæreſim Iconomachorum. 817. VII.
Inſignia eorum certamina pro defenſione Imaginum, inter quæ, & frontibus inſcribuntur. 835. IV.
Eorum & Methodii mutui verſiculi. ib.
Reſtituti poſt mortem Theophili Imperatoris, Theophanes euehitur in Archiepiſcopatum Nicææ Bithyniæ. 842.III.
Theodorus cognomento Santabarenus, mittitur à Photio legatus ad Iohannem PP. pro obtinenda ſedis confirmatione. 879.II.
Eius ſcelera & fraudes. ibid. Magia, & præſtigiis, fit charus Baſilio Imp. ib.IX

Leonem Aug. filium Baſilij, calumniis ſuis adducit in diſcrimen vitæ. ibid.
Mortuo Baſilio, excæcatur à Leone, & in exilium pellitur. 886.IV.

Theodorus Siceota, ex monacho factus Epiſcopus, rurſum dimiſſo Epiſcopatu, priſtinam vitam reſumit. 598.VI.
Ingentibus claret miraculis. ibid. Præuidet necem Mauritij Imp. 602.IV. Sanat Phocam Imp. à grauiſſ. doloribus. 607.III.
Prædicit diuini cultus, & Imperij interitum. ibid.

Theodorus Scribon eligitur Epiſc. Alexand. 608.II. in fine.
Moritur. 610.V.

Theodorus creatur Antioch. Epiſc. ſub Saracenis. 751.III.
Mittitur ab iis in exilium. 766.III.
Intereſt per legatum VII. Synodo Oecumenicæ. 787.I.

Theodorus Studita, inſignis Abbas, Conſtantino Imp. anathema dicit, ob illegitimum cõiugium, & inde pellitur in exilium: laudatur vero à Rom. Pont. 795.I.
Reſtituitur poſt mortem Imperatoris. 797. I.
Vnde ei cognomen Studitæ. 798.I.
Eius multiplicia ſcripta. ibid.
Iterum exagitatur occaſione prædicti adulterij, & ſchiſmatis apud Rom. Pont. accuſatus, ſe defendit, & Sedis Rom. auxilium implorat. 808. I. 809. I.
Eius inſignis toto Oriente doctrina. 809. II.
Mortuo Nicephoro Imp. reſtituitur cum honore. 811. III.
Viriliter reſiſtit Leoni Armeno pro cultu ſacrarum Imaginum, eaque de cauſa iterum exulat. 814. I. III.
Virgis minutatim cædi iuſſus, mira eius charitate qui eas infligere iuſſus eſſet, eripitur ab eo tormento. 815.V.
Sed mox aliis longe durioribus mancipatur. 816.I.
Ingentes eius in hac perſecutione labores, aduerſus Iconomachos. ibid.II.
Epiſtola miraculo comprobata. ibid.
Auxilium Rom. Pontif. implorans, eximiis eam Sedem præconiis extollit. 809. I. 817. VI. 821.II.
Aliæ eiuſdem immenſæ paſſiones. 819. V.
Mortuo Leone, reſtituitur, & ſtrenue agit pro erectione Imaginum. 821.II.
Rurſum à Michaele Balbo eadem de cauſa eiicitur. 823.V.
Reducit Theoctiſtum hæreſiarcham. 823.VII.
Moritur, & egregium aduerſus hæreticos condit Teſtamentum. 826.VI.
Solemnis eius translatio Conſtantinopolim. ibid.

Theodorus Tarſenſis, vir ſanctiſſ. & doctiſſ. mittitur à Vitaliano Papa in Angliam, Archiepiſcopus Cantuarienſis. 668.III.
Florentiſſima ſub eo Eccleſia Anglicana. ibid.
Synodum celebrat pro Eccleſ. vnitate, & diſciplina. 672.II.
Aliudque aduerſus Monothelitas. 679.I.
Moritur. 660.II.

Theodoſiæ virg. martyrium ſub Galerio. 306. I.

Theodoſiæ matronæ, aliarumque 12. fœminarum Senatoriarum martyrium ſub Galerio. 308. I.I.

Theodoſius dux, parens Theodoſii Magni, Firmum tyrannum in Africa debellat. 373. VII.
Ingrate iuſſus ab Imperatore necari, ſuſcepto baptiſmo iugulum vltro percuſſori præbet. ibid.

Theodoſius Magnus, adhuc iuuenis ſub patre in Africa militans, diuinitus eripitur neci paternæ. 373.VII.
Factus dux Mœſiæ, Sarmatas multis præliis profligat. ibidem. Eius genus, & patria. 379. II.
A Gratiano Aug. creatur Imperator Orientis, præcedentibus prophetiis. 379.II.III.
Ægrotans Theſſalonicæ, baptizatur ab Acholio ſanctiſſ. eius ciuitatis Epiſcopo. 380. I.
Edicit omnes tenere religionem Eccleſiæ Rom. ibid.
Eccleſias vrbis Conſtantinop. ablatas Arianis, reſtituit Catholicis. ibid.II.
Reſcribit aduerſus omnes hæreticos. 381. XI.
Legati ad eum vndiq; mittuntur pro pace, & colitur aut timetur à remotiſſimis quibuſcumq; barbaris. 381.I.
Conuocat Concilium Oecumen. Conſtantinop. auctoritate Damaſi PP. 381.II.
Arcadium filium ſexennem creat Imperatorem. 383.VI.
Dans ei præceptorem, iubet Arcadium detecto capite ipſum ſedentem audire. ibid.
Ad aliud Concilium vocatis præcipuarum ſectarum Epiſcopis, pacem Eccleſiæ fruſtrà procurat. ibid. VII.
Reſcribit aduerſus omnes hæreticos. ibid. & IX. 384.VII.
Iudæos. 384.VII.
Idololatras, & pſaltrias, ac fidicinas mulieres. 385.IX.
Et pro immunitate clericorum à iudiciis ſæcularibus. 385.VII.
Excipit Theſſalonicæ Valentinianum Iun. Imp. vna cum matre, fugientes ab inuaſione Maximi. 387.VI.
Mortua coniuge Flacilla, ducit Gallam eiuſdem Valentiniani ſororem. ibid.
Seuere vlciſci parans in Antiochenos, ob contumelias illatas ſuis & coniugis imaginibus, tandem veniam benigne concedit. 388. II. III.
Olympiadem clariſſ. viduam adigere tentans ad nuptias cognati ſui, egregie vincitur ab ea. ibid. IV.
Profecturus contra Maximum tyrannum, conſulit de bello ſanctos anachoretas, & quæ arma ab eis acceperit. 388.V.
Reſcribit quoque aduerſus omnes hæreticos. ibi. VI.
Maximum feliciter debellat, adiutus eo bello à Francis, & Saxonibus. ibid.VII.
Imperium Occident. Valentiniano, ipſumque fidei Cathol. reſtituit, triumphatq; vna cum illo Romæ. ibi.& 389.VI.
Abolet penitus cultum idolorum Romæ, idola confringit, & templa ſpoliat: purgat Vrbem aliis flagitiis; & reſcribit in maleficos, & Manichæos. 389.VIII.IX.X.
Prohibet diebus Quadrageſimæ ſupplicia fieri. ibid.XIII.
Iubet deſtrui Alexandriæ templum Serapidis, aliaq; Deorum delubra. ibid.XIV.XV.
Ob cladem Theſſalonicenſem, pellitur Eccleſia ab Ambroſio, & poſt amaram pœnitentiam reſtituitur. 390.I.
Sancit de ſententiis mortis differendis ad 30. dies. ibid.II.
Reſcriptum de bonis viduarum non legandis Eccleſiis, cogitur ab Ambroſio retractare. 390. IX.
Vetat coniugium conſobrinarum. ibidem. X.
Reſcribit aduerſus Ethnicos, apoſtatas, & hæreticos. 391.I.
Repetit Conſtantinopolim, & transfert Caput S. Ioannis Baptiſ. in Hebdomum. ibidem. II.
Sacrificia Gentilium omnimoda prohibet; & hæreticorum ordinatores, ordinatoſq; denis libris auri mulctat. 392.V.
Honorium alterum filium creat Imp. 393. I.
Sanctiſſimi eius apparatus ad bellum contra Eugenium tyrannum in Occidente. 393. VI. VII.
Maledicentes Imperatori pœnæ eximens, mira prudentia eos arctius conſtringit. ibidem. VI.
Difficillimo prælio diuinitus obtinet Eugenium. 394.II.
Eius clementia in hoſtes, ab omnibus prædicata. ibid. III.
Abſtinet aliquandiu à Sacramentis, in expiationem cædis bellicæ. ibid.IV.
Moritur Mediolani, corpus transfertur Cõſtantinopolim. 395.III.
Laudatur immenſum ab omnibus tam Chriſtianis quam Ethnicis; excepto maledico Zoſimo, qui in nonnullis carpit. ibi.IV.

Theodoſius Iunior, filius Arcadij, naſcitur & mox à patre Auguſtus renuntiatur. 401.VI.
A patre moriente commendatur adhuc puerulus Regi Perſarum, qui fidelem ei curatorem miſit Antiochum. 408.I.
Reconciliatur Honorio patruo, olim commoto in Arcadium. ibid.
Hæreticos diuerſis pœnis ſubiicit. 410.XIV. 413. VI.
Atque etiam Iudæos. 415.VIII.
Pulcheriam ſororem in Imperij conſortium allegit. ibid.X.
Quam felix Imperium ſub tali regimine. ibid. Vide Pulcheria.
Bellum aduerſus Perſas pro defenſione religionis ſuſceptum, feliciter per Ardaburium conficit. 420.III.
Vxorem ducit Eudociam. 421.I. Expeditionem aduerſus Ioannem tyrannum parans, reliquias Gentilitatis funditus tollit, omneſq; hæreticos exagitat. 423.II.
Pietate vincit vbique hoſtes. 425. III. IV.
Egregium ipſius manſuetudinis exemplum. ibid. IV.
Valentinianum III. renuntiat Imp. Occidentis. ibid. V.
Sanctiones edit de profeſſoribus literarum atq; ſcientiarum. ibid.VII.
Agit cum Cæleſtino PP. de celebrando Concilio Oecumenico Epheſino in cauſa Neſtorij, illudq; ſuis literis conuocat. 430.VIII.
Eius modeſtia intra Eccleſiam. 431. II.
Variis Neſtorianorum & Orthodoxorum relationibus de rebus Synodi Oecumenicæ acceptis, quomodo in eis ſe geſſerit. 431. XVI. XVII.
Detectis fraudibus hæreticorum, ſtrenue agit pro Catholicis. XIX.& ſeqq.
Ideoque calumnias à Neſtorianis patitur de

turpi conſuetudine cum ſorore Pulcheria. XXIV.
Agit feliciter pro pace Orientalis Eccleſiæ inter Catholicos & Neſtorij fautores. 432. IV.
Promulgat Codicem, de ſuo nomine Theodoſianum dictum. 435.IV.
Celeberrima pompa transfert corpus S. Ioannis Chryſ. à loco exilij Conſtantinopolim; ſcripta prius ad eum tamquam viuentem epiſtola vt dignaretur venire. 438.II.
Reſcribitur aduerſus idololatras reuiuiſcentes. 439.III.
Cogitur tributum ſoluere Attilæ Hunnorum Regi. 442.II.
Reſcribit pro receptione Triſagij diuinitus reuelati. 446.II.
Suggeſtionibus Chryſaphij cubiculi præf. cogitat de abdicanda Pulcheria ſorore; quæ recedit ab adminiſtratione Imperij magno eius damno. 446.V.
Scripta Porphyrij, & Neſtorianorum, cremari iubet. 448.I.
Fauet Eutycheti hæreſiarchæ, in odium Flauiani Conſtantinop. Epiſcopi. 449.II.
Indicit Synodum Oecumen. Epheſi in cauſa eiuſdem Eutychetis, eiq; abunde præficit Dioſcorum Alexandr. ibid.IV.V.
Vocat etiam Leonem Papam, ſed fraudulenter. VI.
Edicto publico confirmat pſeudoſynodum Epheſ. ibid.XV.
Reducitur à Pulcheria ſorore, & acta pœnitentia, moritur ex lapſu equi in venatione. 450.II. III.
Theodoſius III. eius nominis Imp. filius Mauritii, à patre renuntiatur Imperator. 598.V.
Poſt necem patris, & ipſe quoq; necatur à Phoca. 602.V.
Pius eius obitus. ibid.
Theodoſius IV. ex tributorum exceptore inuitiſſime creatur Imp. aduerſus Anaſtaſium, quem capit, & monaſterio includit. 714.V.
Cedit locum Leoni Iſauro, ipſeque fit clericus, & ſancto fine quieſcens claret miraculis. 717.I.
Theodoſius pſeudomonachus Eutychianus in Palæſtina, pulſo Iuuenale Hieroſol. Epiſcopo, ſedem inuadit; & ſeducta Eudocia Aug. Catholicos diriſſime exagitat. 452.VI.
Theodoſius hæreticus Acephalus, Incorruptibilium ſectator, eligitur Epiſcopus Alexandr. 535. X.
Erecto à contraria factione Corruptibilium, Gaiano, altercantur inter ſe; ipſeque non ferens odium populi, ſecedit Conſtantinopolim, & honorifice ſuſcipitur à Theodora Aug. pariter hæretica. ibid.
Rurſum ibi altercatur cum Agnoitis. ibidem. XI.
Ab eo dicti hæretici Theodoſiani. ibid. & 452. IV.
Relegatur in exilium à Iuſtiniano Imp. 536. XI.
Theodoſius Cœnobiarcha magno animo propugnat fidem Concilij Chalcedon. ideoque exagitatur ab Anaſtaſio Imp. hæretico. 511. IV.
Sub Iuſtino rediens ab exilio, vbique reſtituere ſatagit fidem Chalcedonenſem. 518.IX.
Aſſiſtit Kerico Duci in prælio aduerſus Perſas. 527.V.
Theodoſius Conſtantinop. Patriarcha, edit ſanctionem de gradibus affinitatis. 1179.VIII.
Theodotion ex hæretico factus proſelytus Iudæorum, Sacram Scrip. in Græcum vertit, & Syriacum. 183.IV.VI. *Vide in Editio.*
Theodotus primus pſeudoprophetiæ Montani procurator, à dæmone in ſublime abreptus, & præcipitatus, male perit. 173.III.
Theodorus Byzantius Coriarius, tempore perſecutionis fidem negans, vt ſe defenderet, aſſeruit Chriſtum eſſe tantummodo hominem. 196.III.
Eccleſia pellitur à Victore Papa. ibid.
Theodotus Caſſitera, Iconomachus, intruditur à Leone Armeno Epiſcopus Conſtantinop. 814. III.
Legatos mittens Romam ad obtinendam Cathol. communionem, reijcitur. 817.VI. *Moritur in impietate.* 835.III.
Theodotus Trapezita, auctor Melchiſedechianorum. 196.V.
Theodotus vir probus eligitur Epiſc. Antioch. 411. XIII.
Moritur. 427.IV.
Theodotus Epiſc. Ancyranus in Oecumenica Synodo Epheſ. agit patronum Synodi. 431. VII. XIX.
Theodulphus Abbas Floriacenſis carceri mancipatus ob coniurationem in Ludouicum Pium, liberatur ob elegantiam carminum ſuorum. 835. II.
Creatur Epiſcopus Aurelian. ac diſciplinam Eccleſ. diligentiſſime curat. ibid. *Eius egregia ſcripta.* ibid.
Theodulus martyr ſub Hadriano. 132.I.
Theognis Nicænus Epiſc. olim diſcipulus Luciani martyris, in perſecutione Diocletiani ſacrificat idolis, & poſtea adhæret Ario. 311.III.
In Concilio Nic. quomodo ſe geſſerit. 325.XXV. XXVI.
A Conſtantino pellitur in exilium, ob calumnias in Athanaſium. 329.II.
Reuocatur opera Conſtantij. Cæſ. 331.I.
Quomodo ſe habuerit in Concilio Sardicenſi. 347.X.
Theonas, creatur Alex. Epiſc. 285.II. *Moritur.* 300. III.
Theopaſchitarum hæreſis promulgatur à Petro Fullone, ſed mox damnatur in Conciliis Romæ & Conſtantinopoli. 483. IV. (*Vide etiam Deus. Trinitas. Quaternitas.*) *Eamdem validare ſtudent monachi Scythæ Eutychiani, & quæ inde turbæ ortæ.* 519.VII.533.II.
Iterum pullulans, damnatur à Nicolao Papa in Concilio Rom. 862.III.
Eius cauſa ortæ Conſtantinop. ingentes turbæ. 512.I.
Theophanes & Theodorus fratres. Vide ſupra in Theodorus & Theophanes.
Theophanis Iſaacij, nobiliſſ. ciuis Conſtantinopol. inſigne certamen cum ſocero, & Imperatore, pro conſeruatione perpetua cum coniuge continentiæ. 777.II.
Fit monachus. ibid. *Intereſt VII. Synodo Oecum.* 787.I.
Eius confeſſio pro SS. Imaginibus. 816.I. *Mortuus claret miraculis.* ibid.
Theophanes Siculus Abbas, eligitur in VI. Synod. Antioch. Epiſc. 681.V.
Moritur. 686.III.
Theophanes presbyter ſcriptor laudum D. Nicephori Patriarch. Conſtantinop. 828.II. 842. III.
Theophanes monachus Græcus, auctor Hiſtoriæ Miſcellæ, quæ vulgo tribuitur Paulo diacono. 408.I.
Quouſq; eam perduxerit. 813.III.
Exulat ob defenſionem ſacrarum Imaginum, & quid ei admirandum contigerit cum Nicephoro Patriarcha, eadem de cauſa extorre. 814.II.
Theophania vxor Leonis Sapientis Imper. miraculis clara, colitur inter Sanctos. 901.III.
Theophania alia Græca ducitur ab Ottone Iuniore Imp. Occident. 969.I.
Eius pietas, & optima filiarum educatio. 984. III.
Theophila virgo Chriſt. diuinitus liberatur à proſtibulo. 301.VI.
Theophilus, ad quem Lucas ſcripſit Actus & Euangelium, quis fuerit. 58.XXV.
Theophilus Antioch. Epiſcopus contexuit Harmoniam SS. Euangeliorum. 31.II.
Scripſit etiam ad Autolycum pro religione Chriſt. aduerſus Gentilium ſuperſtitionem, & alia plura. 170.III.
Quo tempore, & quamdiu ſederit. ibid. & 182. IV.
Theophilus Aduocatus conuertitur ad fidem, & fit martyr ex miraculo roſarum hybernarũ. 304. XIV.
Theophilus Alex. Epiſcopus conficit Paſchalem Cyclum centum annorum. 380.III.
Quando creatus ſit Epiſcopus. 385.VII. *Theodoſio Mag. in Italiam procedente contra Maximum tyrannum, callide mittit legatum cum muneribus victori offerendis: ſed techna detecta eſt.* 388.VIII.
Sequeſtrem agit inter Ioannem Hieroſol. & Epiphanium, &c. ſed factus certior de fide agi, fauet Catholicis aduerſus Origeniſtas. 393. III.
Obuerſatur electioni Ioannis Chryſ. in Epiſcopum Conſtantinop. ſed metu obiectorum criminum cedit. 397.XXI.
Synodo Alexandriæ habita, Origenis errores, ſectatoreſque damnat, & Ægypto pellit, ſcribitque ad omnes Eccleſias, aduerſus eos. 399. VII.
Accuſatur ab eis calumnioſe apud Chryſoſtomum, & quæ ipſe tunc de iis ad Chryſoſtomum. 400.IX.
Accuſatus item apud Arcadium Imper. accerſitur Conſtantinopolim. 402.I.
Venit eo triumphans, & Eudoxiæ Aug. aliiſque inimicis Chryſoſtomi adhærens, Synodo collecta eum iniuſtiſſime deponit. 403.I.
Reſtituto Chryſoſt. ipſe ſibi metuens, redit Alexandriam. ibid.VII.
Iterum ſollicitatus ab Eudoxia, mittit Epiſcopos, qui Chryſoſtomum eijciant. 404.IV.
Excuſat ſe apud Innocentium Papam. ibidem. VI.
Excommunicatur ab eo & exauctoratur. 406. V. 407.VII.
Permanet in obſtinatione in memoriam Chryſoſtomi defuncti, quouſq; in obitu mirabiliter cogitur eam venerari. 407.IX. 412.VIII. *Eius ſcripta, & memoria in Eccleſia egregia.* 412. VIII.
Theophilus Cæſarienſis in Palæſtina Concil. celebrat de die Paſchatis, auctoritate Victoris PP. 34.XLIV. 198.I.
Thephilus Gothus Epiſcopus interfuit Magno Concilio Nicæno. 325.X.
de Theophilo Indo, mendacia Suidæ & Nicephori. 354.III.
Theophilus Epiſcopus Nacoliæ in Phrygia, primus omnium Epiſcoporum aduerſus ſacras Imagines pugnauit, vna cum Leone Iſauro Imperatore. 726.II.
Theophilus imperat in Oriente poſt patrem Michaelem Balbum. 829.II.
Eximius iuſtitiæ cultor in rebus politicis. ibidem.
In fide hæreticus Iconoclaſta, perſequitur diriſ-

ſime

ſime cultores ſacrarum Imaginum. 830.I.832. I.
Per fatidicam mulierem futura inquirit. 841. II. Moritur, & in obitu pœnitet, & precibus vxoris pientiſſ. feminæ, aliorumque ſanctorum virorum, miſericordiam conſequitur. 842. II.
Theophili præfecti martyrium ſub Saracenis. 789. II.
Theophylactus eligitur Antiochen. Epiſc. ſub Saracenis. 744.I.
Theophylactus Bulgarorum inſignis Epiſcopus, quo tempore vixerit. 1071.VI.
Eius ſcripta quæ & qualia. ibid. Ægro animo tulit Bulgariæ incolatum, ipſe patria Conſtantinopolitanus. ibid.
Theophylactus alius longe ante illum, æque Bulgarorum Epiſcopus. 870.VI.
Theophylactus filius Romani Imp. adhuc puer ordinatur Subdiaconus. 928.II. paulo poſt creatur Conſtantinop. Epiſcopus, adminiſtratione Patriarchatus interim alteri commiſſa. 933.III. Conſecratur Epiſcopus. 994.I. Inſanus eius amor equorum, aliaque ingentia vitia. 956. I.
Moritur. ibid.
Theophylactus cognomento Simocatus, Græce ſcripſit hiſtoriam Mauritij Imp. 583.IV. 594. IV.
Theophylactus Imp. Vide Michael Curopal.
Theotecnus Curator Antioch. præſtigiis & calumniis auctor eſt Maximino Galerio perſecutionis in Chriſt. renouandæ. 311.VI.
Theotimus Valentini hæreſiarchæ diſcipulus, circa imagines legis operatus eſt. 175.X.
Theotimus Scytha Hunnis prædicat Euangelium. 396.V.
Dictus ab eis Romanorum Deus, ob diuinas eius virtutes. ibid.
Theotocos, Virgo Maria. Vide Deipara.
Thereſia virgo regia Hiſp. deluſa à viro Arabe fit monialis. 1010.III.
Thermæ Diocletiani Romæ, & Maximiani Carthagine, extructæ ſeruitio militum Chriſt. in perſecutione. 298.II.
Thermantia filia Stiliconis, vxor Honorij Imp. moritur virgo. 408.V.
Theſſalonicenſibus qua occaſione ſcripſerit Paulus Apoſtolus. 52.VII.53.I.
Theſſalonicenſium cædis occaſione, Theodoſius Magnus pulſus Eccleſia à S. Ambroſio. 390. I.
Theudis Gothor. Rex in Hiſp. licet Arianus, bene habet Catholicos. 531.II. debellatur à Regibus Franc. 542.III. Occiditur. 548.III.
Theutgaudus Treuir. Archiep. Vide in Guntharius.
Thiemonis Archiep. Salisburg. paſſiones immenſæ, & diuturnæ pro defenſione Eccl. Rom. aduerſus Schiſmaticos; & demum martyrium. 1090. III.
Thomas Apoſtolus titubans, confirmatur à Domino. 34.LVII.
In quibus regionibus Euangelium prædicauerit. 44.XVI.
Eius nomine acta & ſcripta ab hæreticis conficta. ibid.XXIV.XXV.
Martyrium conſummat Malipure in India. 57. XXXIV.
Sanguis indelebiliter inhæret Cruci lapideæ. ibidem.
Quæ de eo ferantur geſta in Aſſumptione B. Virginis. 48.V.
Eius corporis partis translatio ab India Edeſſam ſub Alexandro Imp. 236.III.
Frequens ad eum peregrinatio Fidelium tum in Indiam. 371.VIII.883.II.
Thomas creatur Epiſc. Conſtantinop. 606.II. Moritur. 608.II.
Thomas alius, hæreticus Monothelita, creatur eiuſdem Eccleſiæ Conſtantinop. Epiſc. 656.II. Moritur. 658.I.
Thomas Prior S. Victoris Pariſ. martyrium ſubit ob defenſionem iuſtitiæ. 1135.III.
Thomas ex Cancellario Regis Angliæ, ordinatur inuitiſſimus Archiepiſcopus Cantuarienſis. 1162.VI.
Acta & Epiſtolæ eius. ibid.
Ordinatus Archiep. induit etiam habitum monaſticum, & quare. ibid. in fin. Pergens Turonos ad Alexandrum Papam honorificentiſſime excipitur. 1163.I.
Vnde orta diſſidia inter ipſum, & Regem Henricum. ibid.III.
Incipiunt etiam altercari de obſeruatione Conſuetudinum regiarum. ibid.IV.
Promittit earum obſeruationem: ſed mox reſiliens, valde Regem in ſe commouet. 1164. II. III.
Damnatus in Conciliabulo Epiſcoporum Regi fauentium, appellat Sedem Apoſt. & pergit in Galliam ad Alexandrum. ibid.IV.V.
Redarguitur ab eo de conſenſu aliquando præſtito impiis conſuetudinibus. VI. Abdicat ſe Archiepiſcopatu, quem accepiſſet de manu regia, ſed mox reſtituitur à Summo Pont. IX.
Commendatus Abbati Pontiniacenſi, monaſtice viuit inter monachos. ibid.
Omnes ei cognatione vel familiaritate coniuncti, pelluntur ex Anglia. X.
Creatus ab Alexandro Legatus Apoſtolicus ad res Anglicas diſponendas, damnat Conſuetudines, & Epiſcopos, Regemque monet reſipiſcere, comminatione excommunicationis. 1167. III. IV.
Pontiniaco eiectus molitionibus Regis, excipitur à Rege Francorum. ibid.VI.
Henrici Angli dolis apud Alexandrum Papam, & Legati à Papa miſſi iniquitate, deprimitur, ſed rurſum erigitur. ibid.VII. & 1168.II.III. IV.
In congreſſu cum Regibus Franc. & Angl. conuiciis agitatur. 1168.V.
Repulſus etiam à Rege Franc. mox eundem pœnitentem ad pedes ſuos prouolutum videt. ibid. VI.
Rurſum varie agitatur eius cauſa. 1169.I. Demum recipitur a Rege, & ad Eccleſiam ſuam reuertitur. 1170.IV.V.
Accuſatus denuo à cæteris Epiſcopis apud Regem, à quatuor nobilibus, gratum ſe facturos Regi exiſtimantibus, necatur intra Eccleſiam ſuam. ibid. VI.VII.
Poſt mortem leuata manu benedictionem ſuis impartitur. ibid.VII.
De eius nece Legationes contrariæ ad Alexandrum. 1171.I.
Quam de ea pœnitentiam ſubierit Rex Angliæ. 1172.I.
Eius occiſorum punitio diuina, pœnitentia, & finis. ibid.IV.
Quam celebres habuerit viros, ærumnarum ſuarum participes. ibid.III.
Perſpectis clariſſimis ipſius miraculis, refertur ab Alexandro ſolemni ritu in numerum SS. Martyrum. 1173.I.
Viſitatur eius ſepulchrum à Rege olim eius perſecutore, ingenti pœnitentia, eiuſque ope Rex eripitur ab immenſis ærumnis. 1174.I.II.
Rex quoque Franc. peregrinatur ad eius ſepulchrum, pro ſanitate filio ægroto obtinenda. 1177.VI.
Thomas ex famulo Senatoris factus apoſtata ad Saracenos, poſtea mentiens ſe Conſtantinum Imp. timendus tyrannus euadit, ſed dat pœnas ſub Michaele Balbo. 822.II.
Thymolicontes dicti hæretici Iconoclaſtæ & quare. 754.VII.
Tiberiadis lacus vnde ſic dictus. 31.XXIV.
Tiberianum Senatuſconſultum de dilatione executionis mortis, quot dierum. 23.I. & poſt num. II. & 390.II.
Tiberis fluuij ingentes Romæ inundationes. 589.III. 717.V.791.IV.856.I.860.IV.
Tiberius imperat poſt mortem Auguſti. 16. III.
Eius optima initia. ibidem. Magos exagitat. 18. I.
Carmina Sibyllina vera à ſpuriis ſeligit. 19. II.
Externas cæremonias Romæ compeſcit. 21. III.
Iudæos Vrbe pellit, & poſtea reſtituit. ibid.
In ſcelera omnia ruit. ibid.IV.
Hiſtriones Vrbe pellit. 23.I.
Statuit ne morte damnati intra decimum diem ducantur. ibid.
Seianum potentiſſ. toto orbe hominem, necari iubet, cum liberis, & amicis. 33.XVIII.
Eius crudelitas in Senatores, & alios. 35. XVI.
Voluit Chriſtum inter Deos recenſere, ſed Senatus reſtitit. 34.LXIII.35.XVI.
Quo conſilio euexerit Caligulam in Imperium. ibid. XVI.
Moritur. 39.I.
Tiberius genere Thrax, vir. laudatiſſ. cooptatur in Imperium à Iuſtino Iuniore. 575.I.
Defuncto Iuſtino ſolus regnat, & roboratur Angelica viſione. 579.I.
Per ſuos duces penitus profligat Perſas. 581. I.
Mauritium creat Cæſarem, & proxime moriturus Imperium ei tradit. 583.II.
Tiberius frater Conſtantini Pogonati, cooptatur ab eo in Imperium. 668.II. redigitur in ordinem, quod noua moliretur. 681.IX.
Tiberius filius Iuſtiniani Iun. allegitur à patre in Imp. 703.II. procedit obuiam Conſtantino PP. 710.II. miſere trucidatur. 711.IV.
Tiberius Abſimarus. Vide Abſimarus.
Tibicines adhiberi ſoliti in funeribus Gentilium, & Iudæorum, non autem Chriſtianorum. 31. XXVIII.
Tiburtij nobiliſſimi iuuenis martyrium ſub Dioclet. 286.III.
Ticinum expugnatur, & diruitur ab Attila. 452. VIII.
Capitur à Longobardis, poſt trium annorum obſidionem. 571.I.
Succenditur ab Hungaris, & ingenti deſolatione profligatur. 924.I.
Eius Epiſcopus recuſat ſubijci Mediolanenſi, quod ab æuo non niſi Apoſtolicæ Sedi ſubiaceret. 711. V.
Ticin. Concil. pro diſciplina. 850.V.
Pro libertate Eccleſ. 855.II.
Pro confirmatione Imperij Caroli Calui. 876. I.
Sub Henrico Secundo Imp. 1046.I
Sub Leone Papa IX. contra Simoniacos. 1049. IV.
Ticinenſe Conciliabulum ſchiſmaticorum Henricianorum aduerſus Gregor. Sept. PP. 1076. V.

Aliud Friderici Imp. ſchiſmatici, contra Alexandrum Tertium. 1160.I.
Ea Eccleſia priuilegium accipit à Ioanne Papa VIII. Archiepiſcopos Mediol. & Rauen. cum ſuffraganeis ad Synodum vocare. 878.V. itemque alia inſignia ab Anaſtaſio Papa Tertio. 910.I.
Priuatur Pallio & Cruce ab Alexandro III. quod ſtudioſe inhæſerit ſchiſmaticis aduerſus Sedem Apoſtol. 1175.III.
Ticonius Donatiſta Parmenianum confutat de Eccleſiæ defectu, nec tamen fit Catholicus. 368. IV.
Multa alia ſcribit. ibid.
Timæus creatur Antioch. Epiſc. 277.XV. Moritur. 283.III.
Timoleontes dicti hæretici Iconomachi, & quare. 754.VII.
Timotheus Pauli Apoſtoli diſcipulus circumciditur ab eo, & quare. 51.XVI.
Eius genus. ibid.
Creatur à Paulo Epheſinus Epiſcopus. 57. LII.
Ad eum bis ſcribit Paulus. 57.LIII.59.III.
Fuit abſtemius. 57 LVI.
An ad eum libros ſuos ſcripſerit Dionyſius Areopag. 109.XIII.
Eius reliquiæ tranſlatæ Conſtantinopolim. 336. XIII.
Timotheus Petri Alexandrini frater eligitur poſt eum Epiſcopus. 380.III.
Conſtantinopolim accedens poſt finitum Concilium Oecumenicum, multas mouet turbas. 381. VIII.
Eius ſententia de viris præſtantibus, licet mutilis, ordinandis. 385.VII.
Timotheus Ælurus, Alexandr. pſeudoepiſcopus intruditur ab Eutychianis. 457.IV.
Crudeliſſime ſæuit in Catholicos, infertque anathema in Leonem Papam cæteroſq; Patriarchas. ibid.
Damnatur ipſe ab omnibus vbique Epiſcopis. ib. VII.
Pellitur in exilium à Leone Imp. 460.I. Mortuo Leone, reſtituitur à Zenone. 474.III.
Conſtantinopoli quoque turbas mouet. 475. VII.
Cum, agente Baſiliſco tyranno, magna pompa duceretur ad Eccleſiam Eutychianis conceſſam, in itinere cadens è iumento frangit ſibi crus. 476.V.
Auctor eſt Baſiliſco, conſtitutionem promulgandi contra Concil. Chalcedon. ibid.
Eiecto ab Imperio Baſiliſco, ipſe ſibi mortem conſciſcit. 477.III.
Ab eo dicti hæretici Timotheani. ibid.
Timotheus Solofaciolus, Alex. Epiſc. Catholicus eligitur in locum Æluri Eutychiani, & approbatur à Leone Papa. 460.I.
Pellitur ab Æluro, per Zenonem Imp. reſtituto. 475.VII.
Reſtituitur ab eodem Zenone, poſt eius reſtitutionem in Imperium. 477.IV.
A Simplicio Papa veniam petit de recitato in ſacris nomine impij Dioſcori. 478.II.
Moritur. 482.II.
Timotheus Theopaſchita intruditur ab Anaſtaſio Imp. Epiſc. Conſtantinop. 511.III. Moritur repentino caſu. 517.IV.
Timotheus hæreticus, intruditur Alexand. 519. XI.
Moritur. 535.X.
Tintinnabulorum vſus apud Gentiles, & in Eccleſia. 58.XLI.
Vide etiam Campana.
Eorum ſonitu derideri ſolitæ nuptiæ viduarum. 389.IX.
Tiridates Rex maioris Armeniæ, perſequitur Chriſtianos. 311.IV.
Percuſſus à Deo, conuertitur ad fidem. ib.
Titulus Crucis Dominicæ trilinguis, quo ordine ſcriptus. 34.XXXV.
Tituli dictæ Eccleſiæ. 57.XXXVIII.
Sumpta ea nomenclatura à rebus fiſcalibus. 112.IV.
Tituli Eccleſiaſtici diuerſi à Fiſcalibus. ib.
Tituli & Veli differentia. ib.
Titulos, hoc eſt, Eccleſias, Vrbis, Euariſtus PP. diuidit presbyteris. 112.IV.
Vigintiquinque conſtituti à Marcello. 306. X.
Tituli præclari, Principibus etiam peſſimis, à ſanctis viris, non ex meritis, ſed ex communi vſu, dari ſoliti. 58.XV.502.IV.
Titus, diſcipulus & interpres S. Pauli Apoſtoli. 45. XII.
Creatur ab eo Cretenſis Epiſcopus. 57.LXIV. Ad eum ſcribit Paulus. 58.I.
Titus Boſtrenſis Epiſc. dolo Iuliani pellitur à ciuibus. 362.XXXV.
Titi diaconi Rom. martyrium à Barbaris. 426. V.
Titum Pauli Apoſtoli diſcipulum ſe mentiens Manichæus quidam ſub Iuſtiniano Iuniori, multos ſeducit, & tandem cum ſuis comburitur. 653. VII.
Titus Veſpaſiani Imp. filius obſidet Hieroſolymam, capitque, incendit, & funditus euertit. 72. I.
Modeſtia eius in recuſanda corona, à finitimis gentibus ob victoriam oblata. ib.IX.
Triumphat Romæ cum patre, & vaſa ſacra templi oſtentat. 73.I.
Generoſitas eius in dimittenda Berenice, quam habebat in deliciis. ib II.
Succedit patri in Imperio. 81.II.
Eius effuſa munificentia, & manſuetudo. ib.
Pontificatum Maximum accipit, vt puras ſeruaret manus à quacumq; cæde. 80.II.
Dictus Amor & Deliciæ generis humani. 83. I.
Moritur, veneno potatus à fratre Domitiano. ib.
Toletum capitur à Saracenis, & exciditur. 716. V.
Recuperatur ab Alfonſo Sexto. 1080.XII.
Eius Eccleſiæ Epiſcopus, Primatum Hiſpaniæ accepit à Rom Pontifice, & quando id contigerit. 610.VII.649.VIII. in fin.
Recuſant ei in quibuſdam ſubeſſe reliqui Metropolitani. 681.XIV.
Confirmatur eius primatus à Ro. Pont. poſt eiuſdem vrbis recuperationem à Saracenis. 1088. III.1101.IV.
Toletanum Concil. I. aduerſus Priſcillianiſtas. 400.III.
Confuſum à nonnullis cum alio paulo poſt celebrato de prauis ordinationibus. ibidem. IV.
Aliud rurſum contra eoſdem Priſcillian. 400. III. confuſum à nonnullis cum alio paulo poſt celebrato de prauis ordinationibus. ib.IV. aliud rurſum contra eoſdem Priſcill. confuſum cum illo primo, & Lucenſi. 447.II.
Secundum dictum, de diſciplina Eccleſ. 531. II.
Tertium, poſt conuerſionem Reccaredi Regis Gothorum ab Arianiſmo. 593.VII.
Aliud de caſtitate clericorum. 601.VII.
Aliud, de primatu illius Eccleſiæ. 610.VII.
Quartum nuncupatum, generale totius Hiſpaniæ, de rebus Eccleſ. 633.X. Quintum, pro regni ſtabilitate. 636.III.
Sextum generale, pro fide & diſciplina. 638. I.
Septimum, de diſciplina Eccleſ. 646.III.
Octauum, de Eccleſia & Regno. 653.II.
Nonum, de rebus & perſonis Eccleſ. 655. III.
Decimum, de iiſdem. 656.III.IV.
Vndecimum, de moribus & diſciplina Eccleſ. 675.I.
Aliud generale, de diuiſione ſedium Epiſcopaliũ in Hiſpania. ib.II.
Duodecimum nuncupatum, pro confirmatione Regis Eruigij. 681.XIII.
Decimumtertium, de rebus Eccleſ. & politicis. 683.IV.
Decimumquartum, pro confirmatione Sextæ Synodi Oecumen. 684.III.
Decimumquintum, de rebus Eccleſ. & politicis. 688.I.
Decimumſextum, in cauſa proditionis Archiepiſcopi Toletani aduerſus Regem. 693. I.
Decimumſeptimum, aduerſus Iudæos, conſpirantes in regnum, & vniuerſos Chriſtianos. 694.II.
Decimumoctauum, cuius Acta perierunt, & quare. 702.VI.
Toloſanum Concil. aduerſus Simoniacos. 1056.V.
Aliud ſub Legatis Vrbani PP. de rebus Eccleſ. 1090.I.
Toloſani, ſiue Albienſes dicti hæretici. 1178.II. Vide Albienſes.
Tondere caput ſoliti, qui voto Nazaræorum obligabantur. 53.V.58.XLIX.
Tonſura Clericorum, Apoſtolica traditione in Eccleſiam introducta. 58.L.LII.
Quæ eius origo, & ſignificatio. ib.
Vſus probatiſſimus LI.I. Varia genera. ib. Monachalis diſtincta à Clericali. LIV. Quæ improbata Hieronymo, & Epiphanio. LV. LVI. De ea error ſchiſmaticus Britannorum, qui tandem corrigitur. 664.II.699.II.716.IV. Vide etiam Abraſio. Barba. Capilli.
Torpetes è domo Neronis martyr. 59. II. 69. XVII.
Totilas Gothorum Rex in Italia creatus, parua ſuorum manu vincit exercitum Græcorum. 542.I.
Italiam magna parte occupat. 543.I. Multum proficit monitis S. Benedicti. 543.I. Reſumit ferociam, & dire agit in Epiſcopos Catholicos. 546.I.
Romam proditione capit, ſed iterum perdit, & varie cum Beliſario pugnat. 547.I.II.
Rurſum eamdem proditione capit. 550. II.
Vincitur & occiditur à Narſete Iuſtiniani duce. 553.II.
Tractatoriæ Literæ, quæ eſſent. 142.VII.
Tractoriæ ab iis diuerſæ, Literæ Imperiales, & Eccleſiaſticæ, quales eſſent. ib.
Traditiones commendatæ ab Apoſtolis, & SS. Patribus. 53.II.IV.
Antiquiores Scriptura, eiuſdemque cum illa auctoritatis. ibidem. Iis etiam vſi Hebræi. III.
Quæ ſint improbatæ à Domino & Apoſtolis. ibidem.
Iis potentiſſime confractæ quæcumque hæreſes. IV. & 146.X.
Multæ Apoſtolicæ tribuuntur inſtitutioni Pontificum Ro. quod ipſi eas decretis ſuis firmarint. 132.III.136.I.

Iis inſiſtendum, vt non aberremus à fide. 256. V.

Earum vis. 258.XII.

Traditores dicti in Africa, qui in perſecutione Diocletiani, libros Chriſt. Ethnicis magiſtratibus exhibuerunt. 302.III.

Concilium celebrant Cirtæ in Numidia. 303.I. *Calumniis onerant Catholicos.* ibidem. IV.

Schiſma conflant aduerſus Cæcilianum Carthag. Epiſc. 306. XII. *Iunguntur Donatiſtis.* 308.V.

Traianus adoptatur à Nerua Imp. in filium. 99. VII. *Eo mortuo ſuſcipit Imperium.* 100.I. *Eius patria.* ibidem. *Exordium Imperij æquum Gentilibus, Chriſtianis iniquiſſimum.* ibidem. II.

Perſecutio in Chriſt. qualis, ibid. III. & 104.II. *Dacos inſigniter vincit.* 103. III. 105.I. *Multos alios populos debellat, & varia ex iis cognomina ſortitur.* ibid. & 107.I.II. *Luſtrans exercitum, vndecim millia Chriſtianorum relegat.* 107. III.

Eius felicitas in contrarium mutatur. 114. I.

Iudæos rebellantes coercet. 116.I. *Eripitur mirabiliter è terræmotu Antiocheno.* 117. III.

Perſecutionem Chriſtianorum ceſſare iubet, quod pares non eſſent magiſtratus iis occidendis. 118.I. *Moritur in Cilicia, oſſa Romam transferuntur, ipſeque refertur inter diuos.* 119.I. *Fabula de eius anima precibus Gregorij liberata, refellitur, ipſeque vita ſceleſtiſſimus fuiſſe monſtratur.* ib. II. *Dictus à Conſtantino, Herba parietina, & quare.* 324.XXII.

Traiectenſis Eccleſia fundatur à S. VVilbrordo, opera Pipini Ducis. 696.I. *Concilium ibi celebratur ab eodem VVilbrordo, ad res nouellæ Eccleſiæ optime diſponendas.* 697.I.

Tranſlationes Epiſcoporum, aliorumque clericorum, ab vna eccleſia in aliam, vetitæ niſi magna ex cauſa. 324. XXXIII. 389. XII. 325. XLI. 1198.XIII.

Tranſlatio Regni Franc. à familia Merouingiorum in Pipinum, auctoritate Apoſtolica. 751.I. 752. I. 754.I.

Tranſlatio Imperij ab Oriente in Occidentem, facta eadem auctoritate. 800.IV.

Tranſlatio Reliquiarum Iacobi Apoſtoli in Hiſpaniam. 44.IV.

Ignatij Roma Antiochiam. 110.II. *Thomæ Apoſtoli Edeſſam.* 236.III.

Diuerſæ Capitis Ioannis Bapt. 390.II. *& aliorum quamplurimorum, vide ſub propriis nominibus Sanctorum: & vide etiam in Reliquiæ & Inuentio.*

Frequens ab Oriente in Occidentem, cum Oriens occupatus eſt à Saracenis. 637.I.

Tranſlatio Scripturæ. Vide Editio. & Interpret.

Traſamundus VVandalorum Rex in Africa, ſapientia & magnitudine animi prædeceſſores antecellit. 495.VI.

Præmijs, non pœnis, Catholicos ad Arianiſmum inuitat. ibid.

Epiſcopos 220. *in Sardiniam deportat.* 504. II.

Traſcodrugitæ hæretici, ſecta Montaniſtarum, vnde ita dicti. 173.X.

Trecenſe Concil. auctoritate Nicolai Papæ in cauſa clericorum Rhemenſium. 867.II.

Aliud ſub Ioanne Papa Octauo, de multiplicibus rebus. 878.IV.

Sub Legato Sedis Apoſtol. contra Simoniacos. 1104.II.

Sub Paſchale Papa II. contra inueſtituras laicas. 1107.I.

Sub Matthæo Legato, pro confirmatione Ordinis Templariorum. 1127.II.

Tremonienſe Concil. in Germ. pro reformatione Eccleſiæ. 1005.II.

Treuerenſe Concil. Ithacianorum. 386.VI. *Aliud in cauſa Reg. Franc.* 948.III.

Tribonianus Iuſtiniani Quæſtor, homo Gentilis, præ immenſa auaritia leges condere & vendere ſolitus. 529.VI.

Conatus eſt perſuadere Iuſtiniano, eum non moriturum, ſed cum carne in cœlum aſſumptum iri. ibid.

Tribunitiæ Poteſtatis ratio optima ad numerandos Impp. annos. 150.II. 171.I.

Triburienſis Conuentus, quo regnum Caroli Craſſi Imp. tranſlatum eſt in Arnulphum. 888. I.

Aliud Concilium ſub eodem Arnulpho, pro reſtituenda Eccleſ. diſciplina. 895.I. *Aliud ſub Cōrado Imp.* 1035.I.

Conuentus Principum Germ. aduerſus Henricum IV. Regem, pro Gregorio PP. Sept. 1076. VIII.

Contra Henricum IV. Imperatorem. 1119. II.

Tribuum non miſcendarum præceptum diuinum, non tangebat Tribum Sacerdotalem, Appar. XVII.

Tributum quale ſoluerit Dominus. 33.IX. *Quale à Iudæis penderetur Templo, & quale Romanis.* ibid. & 34.IV.

Quod Templo ſoluebatur, poſt excidium eius, iuſſum eſt pendi Ioui Capitolino. 72.VIII.

A Tributo immunes Clerici. 33. X. 57. XXIV.

Tributum acri Iudæorum impoſuit Peſcennius Niger. 199.II.

Auri & argenti diſtincta penſitatio. 330.VIII.

Chryſargyri, & Follis, qualia, & à quibus impoſita. 330.VII.

A Romanis primum omnium penſum Scythis ſub Impp. Gallo & Voluſiano. 254. VI.

Poſtea id ſæpe ab Impp. factum ergà diuerſos barbaros populos, Imperium inuadentes. Vide Scythæ. Hunni. Auares. Saraceni. Iuſtinianus. Heraclius. &c.

Pendit etiam Saracenis Romanus Pont. Ioannes Octauus. 877.VIII.

Et Imp. Conſtantinop. Alemannis. 1197. I.

Tributum Virginum iiſdem penſum in Hiſpania. Vide Virgines.

Monachis imponit Valens Imp. Arianus. 375. V.

Eccleſiis Catholicorum, Iuſtina Aug. æque Ariana. 387.III.

Tributorum exactioni quomodo prouiderit Conſtantinus. 315.III.

Occaſione iniuncti Antiochenis à Theodoſio, ingentes ibi turbæ excitatæ. 388.I.II.

Tributum Leonum, vide Leones.

Tributorum impoſitor apud Francos, lapidibus obrutus. 552.VII. *alius exactor turpiter perit.* 611. II.

Triginta Chriſti anni, quando baptizatus eſt, quomodo accipiendi. 31.VII.

Triginta tyranni ſub Gallieno Imp. 262. III.

Trinitatis vnicam eſſe perſonam, aſſeruerunt nonnulli ex Simonis diſcipulis. 120.V. *itemq; Montaniſtæ.* 173.IV. *Monarchici.* 196.VII. *Sabelliani.* 260.VI. *Paulianiſtæ.* 265.II. *Petrus Fullo.* 483.IV. *Iidemque paſſionem Trinitati tribuebant.* 483. IV. 749.II. 863. V. *Vide etiam Perſona. Theopaſchitæ. Quaternitas. Subſiſtentia. Hypoſtaſis.*

In Trinitatis doctrina errarunt etiam Donatus. 321.IV. *Photinus.* 357.II. *Apollinaris.* 373.III.

Eius hoſtis infenſiſſimus Eunomius. 360.VII.

Eam corporeis oculis ſe videre, iactabant Maſſaliani. 361.IX. *Ex maximo, maiore, & magno, conſtare, dixerunt Apollinariſtæ cum Arianis.* 373.II. *Eamdem quoque negarunt Manichæi.* 1017.I. & *Bongomili.* 1118.XII.

Et paſſam eſſe, aſſeruerunt Armeni. 863.V. *Eius triplicem eſſe Deitatem; dixit Gotheſcalcus.* 848. III.

Vnum de Trinitate eſſe crucifixum; qua fraude dicerent Eutychiani, & quo ſenſu poſſit recte dici. 519.VII. 533.IV.V. 534.II.

De SS. Trinitate ſententia aſſerta Serapidis, videtur eſſe Ioſeph Patriarchæ. 389.XVI.

In cōfirmationem Trinitatis aduerſus Arianos, miraculum ingens Vaſatis. 451.VII.

Et in eiuſdem blaſphematores, pariter Arianos, diuina vltio. 453 VI.

Triſagion hymnus diuinitus reuelatus & vbiq; receptus. 446.II.

Corrumpitur à Petrone Fullone, impio additamento. 483.IV.

Cur Græce tantum, etiam apud Latinos in Paraſceue cantetur. 492.IV.

Triſagion hymnum, quotidie dici à militibus iuſſit Leo Sap. 911.II.

Tritheitarum hæreſim propagauit Ioann. Philoponus. 535.XII.

Triumphus Veſpaſiani & Titi, de Iudæis. 73.I. *Marci & Lucij, de Parthis.* 168.I. *Seueri, de Peſcennio, & barbaris.* 197.I. *de Iudæis.* 199.II. & *Parthis.* 205.II.

Alexandri, de Perſis. 236.II. *Aureliani, de Zenobia, & Oriente.* 474.II.

Diocletiani & Maximiani, de Perſis. 30[illegible] I.

Conſtantini, de Maxentio. 312.VIII.IX. *Conſtantij, de Magnentio.* 35[illegible].X.V.

Theodoſii & Valentiniani, de Maximo. 38[illegible]. VII. *Beliſarij, de VVandalis.* 534.IV. *Bea*[illegible] *Virginis Matris, per Impp. Ioānem Zemiſcen, & Comnenum.* 971.IV. 1123.III.

Troglodytæ hæretici, qui & Eunomiani, vnde ita dicti. 36[illegible].VIII.

Troianum Concil. in Apulia, ſub Vrbano P. Secundo. 1089.IV. *itemq; aliud, ſub eodem, pro diuerſis Eccleſ. neceſſitatibus.* 109[illegible].I.

Sub Paſchale II. de negotiis prouincialibus. 11[illegible] I.

Trophimi & ſociorum martyrium ſub Probo. 2[illegible] V.

Trosleienſe Concil. apud Sueſſionem, pro diſcip[illegible] *Eccleſ.* [illegible]

In cauſa Iſaacij Comitis ſacrilegi [illegible]

In cauſa Herluini Comitis adulteri. [illegible] I.

Trudonis, Hasbaniorum Apoſtoli, ſanctus [illegible] 701.III.

Trullus, locus in quo celebrata eſt Sexta Synodus, quid ea vox ſignificat. 680.IV.

Tryphonia Decij Imp. coniux inter SS. adſcripta. 254.VI.

Tryphon monachus creatur temporaneus Patriarcha Conſtantinop. 933.III. *Eijcitur.* 944.I.

Tubæ ſonitu indicebant Iudæi feſtos dies. 34. XVII.

Tudetchinus ſeminator hæreſis; de em[illegible]*ione Epiſcopatuum.* 1065 IV.

Tullenſe Concilium. Vide Saponarias.
Tunica Chriſti inconſutilis, qualis eſſet. 34. XXXV.
Conſeruata ad poſteros. ibid. XLII.
De eius inuentione, & translatione Hieroſolymam. 593. XI.
S. Ioannis Euangel. delata Romam ſub Gregorio Magno, coruſcat miraculis. 592. III.
S. Vincentij martyris, miraculis clara, traditur Francis in redemptionem obſidionis Cæſaraugustæ, & defertur Pariſios. 542. III.
Turcæ quas incolerent primitus regiones. 566. II.
Mittunt legatos ad Iuſtinum Imp. aduerſus Auares. ibid.
Signo crucis in fronte impreſſo, liberantur à graui peſtilentia, etſi Pagani. 591. I.
Eorumdem egreſſio è portis Caſpiis, & inuaſio regni Perſarum ſub Heraclio Imp. 625. I. irruptiones in Armeniam, ſub Copronymo Imp. 763. III. Eorum Rex ſuſpenditur ab Ottone Magno. 958. II. Propagatur in eis fides. 958. II.
Ad ſtipendia inuitati à Rege Perſarum Saraceno & ab eodem male habiti, in ipſum arma conuertunt, & potiuntur Perſide. 1048. IV.
Cappadociam depopulantur. 1067. III. Capiunt Romanum Imp. & pacem cum eo ſtabiliunt. 1071. IV.
Scitum eorum Sultani dictum ad eumdem Imp. ibid.
Turonenſe Concil. in Translatione S. Martini, de Eccleſ. diſciplina. 482. VI. Secundum, pro diſciplina Eccleſ. 570. IV.
Aliud ſub Carolo Magno, eadem de cauſa. 813. VI.
Sub Carolo Caluo, aduerſus Nomenoium Ducem Britonum, contemptorem Sedis Apoſtolicæ. 849. III.
Sub Hildebrando Sedis Apoſtol. Legato, aduerſus Berengarium hæreſiarcham. 1055. IV.
Sub Vrbano PP. pro confirmatione ſuorum decretorum. 1096. I.
Sub Alexandro III. aduerſus hæreticos & ſchiſmat. &c. 1163. I. II.
Eius Eccleſiæ controuerſia cum Dolenſi, de primatu Minoris Britanniæ, diutiſſime agitata, quomodo definita fuerit. 859. VI.
Turpini nomine ſcriptæ fabulæ exploduntur. 812. V.
Quo tempore earum auctor ſcripſerit. 859. V.
Turpitudines horrendæ, & impudicitiæ, ſacerdotum
Simonis magi. 35. XII.
Nicolaitarum. 68. V.
Gnoſticorum. 120. IV.
Adamitarum. 120. XVII.
Valentinianorum. 145. III.
Hermogenianorum. 170. IV.
Origeniſtarum, qui & inde Turpes cognominati ſunt. 256. VII.
Manichæorum. 277. VIII. Iouiniani. 390. VIII.
Spectaculi Maiumæ. 399. V. Vide etiam Libidines. Lenones. Exoleti.
Turpitudines, & impudicitiæ, Domitiani Imp. 83. II.
Traiani. 119. II.
Commodi. 182. II. 189. IV.
Caracallæ. 214. II.
Elagabali. 220. II. Aliorum vide ſub propriis nominibus.
Turpitudines ſeuere punit Iuſtinianus Imp. Conſtantinop. 558. II.
Tuſciæ Marchiones Rom. Eccleſiam ſub iugum omnium turpiſſimum & crudeliſſimum ducunt. 897. III. 900. I.
Tuſculani Comites Rom. Eccleſiam ſub iugum turpiſſ. ducunt. 897. III. 900. I. 1033. II.
Vnus eorum nomine Raimo ingenti clade afficit Rom. 1167. I. Sed tandem Tuſculum omnino deſtruit à Romanis. 1191. II.
à Tutelis immunes clerici. 257. VI. Qui non ab iis excuſarentur apud Romanos. ibid.
Tutorem relinquere presbyterum, contra canones, etiam poſt mortem punitum. ibid.
Tyana metropolis Cappadociæ Secundæ. 371. VI.
De eius iuribus altercatum inter Baſilium Cæſarienſem, & Anthimum Tyanenſem. ibid.
Tyanenſe Concilium Orthodoxorum. 362. III.
Typus, ſic nuncupatum edictum de hæreſi Monothelitarum, promulgatur à Conſtante Imp. 648. I. Damnatur à Martino Papa in Synodo Lateran. 649. III.
Tyrannus creatur Antioch. Epiſc. 299. II. Moritur. 312. XVII.
Tyrium Conciliab. Euſebianorum & Meletianorum, contra Athanaſium. 335. I.
Tyrium Concilium, ſeu Iudicium in cauſa Ibæ Epiſcopi Edeſſeni. 448. VII. VIII. Pro confirmatione Chalcedonenſis. 518. VII.
Tyriæ Eccleſiæ iura imminuta à Marciano Imp. reſtituta à Patribus Concilij Chalcedon. 451. XXI.
Tyrius. Vide Guil. Tyrius.
Tzani populi à Iuſtiniano Imp. deuicti, conuertuntur ad fidem, & conſueta latrocinia deponunt. 527. VI.

V.

Vacatio. Vide Sede Vacante. & Epiſcopatus.
Valens Murſi Epiſc. Arianus, qua arte ſibi deuinxerit Conſtantium Imp. 353. IV.
Vna cum Vrſacio Singidon. venit fraudulento animo Sardicam ad Concilium, receditq. 347. VI.
Damnantur ambo ibi à Patribus, & veniam petunt. ibid. VII. X.
Literas amicas ad Athanaſium ſcribunt, & Romam petentes, libellum pœnitentiæ Iulio Papæ offerunt. 350. VII.
Iterum relabuntur in partes Arianorum. 353. VI.
Eorum violentia aduerſus Orthodoxos in Conciliab. Arelat. ibid. VIII. & in Mediolanenſi. 355. II.
Præcipui auctores perfidiæ Sirmianæ. 357. VII.
Stant aduerſus Semiarianos pro Arianis. 358. IV.
Damnatur cum ſuis in Concilio Arimin. 359. V.
Sed conuenientes Nicææ in Thracia, nouam fidei formulam cudunt, quam fraudulenter Catholicis ingerunt. ibid. VI. vſq. XI.
Auctoritate Conſtantij Imp. pellunt Liberium Papam aliosque Orthodoxos, ſedibus ſuis. ibid. XIII.
Concil. celebrant Singeduni contra Macedonianos. 366. VI.
Damnantur à Damaſo Papa & aliis per Orbem Synodis. 368. IV.
Valens inuadit Imperium ſub Gallieno. 262. III.
Valens alius, inuaſor Imperij Orient. aduerſus Galerium Maximianum, necatur à Licinio Cæſ. 307. IX.
Valens dux, vna cum fratre Valentiniano, confeſſor ſub Iuliano Apoſtata. 362. VII.
Ab eodem fratre ſuo, creato Imperatore, aſſumitur in collegam, & præficitur Orienti. 364. IV. V.
A Procopio tyranno in arctiſſimas redigitur anguſtias. ibid. VII.
Vincit eum, per Lupicinum Magiſtrum equitum. 365. II.
Marcellum quoque, tyrannidem poſt Procopium arripientem, capit, & necat. ibi.
Bellum gerit aduerſus Gothos, quod auxilia præſtitiſſent Procopio. ibid.
Suaſu vxoris, baptizatur ab impio Eudoxio, & labitur in hæreſim Arianam, eiq. iureiurando ſe obſtringit. 366. III.
Quando cœperit Catholicos perſequi. ibidem. & 370. I.
Epiſcopos Orthodox. ſedibus ſuis pellit. 370. II.
Quid ei prodigij cum Baſilio Cæſareæ in Cappadocia contigerit. VII. VIII.
Quid Antiochiæ cum Meletio Epiſcopo, & Aphraate monacho. X. XI.
Dire exagitat philoſophos, & magos occaſione quæſiti à nonnullis, nominis ſui ſucceſſoris. XIV. XV.
Quieſcit ad breue tempus à perſecutione, oratione lenitus Themiſtij philoſophi. 375. IV.
Monachos adigit ad militiam. ibid. V.
Accepta ingenti clade à Gothis, reuocat Epiſcopos Catholicos ab exilio. 377. I.
Coactus à populo egredi in Gothos, incaute pugnans fugatur, & ſauciatus in agreſti caſa viuus comburitur. 378. VI.
Perijt ob hæreſim ab iis quos ipſe in hæreſim abduxerat. ibid. & VII.
Valentinianus dux, clarus ſub Iuliano Apoſt. confeſſor. 362. VII.
Eligitur Imper. & Valentem fratrem ſibi collegam adſciſcit. 364. III. IV.
Eo relicto in Oriente, ipſe in Occidentem ſe recipit. ibid. V.
Epiſcopis liberum relinquit, quando, & vbi vellent, conuenire ad tractandum de fide. VI.
Liberam quoque religionem omnibus permittit. VIII.
Multas pias leges promulgat. 365. V. 370. XXI.
Infamator vxoris & fratris, perfidia Ariana, quamuis ipſe Catholicus ſemper perſtiterit. 366. VI.
Fauet Damaſo Papæ, aduerſus Vrſicinum ſchiſmaticum. 367. V.
Reſcribit pro ſoluendis vindictis die Paſchatis. ibid. I.
Gratianum filium ſuum creat Imperatorem. ibid. VIII.
Fuit nimium ſeuerus in puniendis delictis. ibid.
Epiſcopum appellantem ad ſæculare tribunal ob indignum facinus pecunia mulctat. 369. VI.
Clericos, & monachos repellit ab hæreditatibus & legatis mulierum. 370. XVIII.
Falſo accuſatur à Socrate de duabus vxoribus eodem tempore habitis, & lege de ea re lata. ibid. XIX.
Fuit caſtitatis amantiſſimus, eiuſq. violatæ acerrimus vindex. ibid.
Egregie conſulit ſcholaſticorum moribus, & ſtudiis. ibid. XX.
Eiuſdem nonnullæ iniquæ ſanctiones. 371. X.
Sacrificia Gentilibus permittit. ibid.

Manichæorum conuentus prohibet. 372. XIV.
Inique mandat occidi presbyterum, qui reum apud ſe occultatum prodere nollet. ibidem. XV.
Donatiſtas in Africa rebaptizantes coercet. 373. VII.
S. Martinum reijciens, diuinitus corripitur & pœnitet. 375. III.
Repentino vomitu ſanguinis extinguitur, & corpus defertur Conſtantinopolim. 373. II.

Valentinianus Iunior, filius Senioris, naſcitur. 366. VI.
Creatur poſt obitum patris Auguſtus, approbãte Gratiano fratre. 375. II.
Reſcribit pro liberandis vinctis tempore Paſchali. 385. IX.
Suaſu matris Arianæ, conuentus permittit Arianis. 386. III.
Irrumpente Maximo tyranno in Italiam, fugit cum matre ad Theodoſium Imp. Theſſalonicam. 378. VI.
Reſtituitur à Theodoſio, Imperio Occidentali, & Catholicæ fidei. 388. VII.
Triumphat Romæ, vna cum eo, de Maximo debellato. 389. VII.
Denegat gentilibus Rom. vetera ſacra. 392.
Occiditur proditione Arbogaſtis Comitis, nondum quidem baptizatus, ſed expectans baptizari à S. Ambroſio; à quo & laudatur oratione funebri. 392. II. III.
Variæ de eius obitu authorum ſententiæ. ib.

Valentinianus Tertius naſcitur ex Conſtantio Cæſ. & Placidia ſorore Honorij. 418. X.
Poſt mortem Honorij, extinctumq; tyrannum Ioannem, renuntiatur Imperator Occidentis à Theodoſio conſobrino. 425. V.
Priuilegia Eccleſiarum, à tyranno ſublata, reſtituit. ibid.
Conſtantinopolim ad Theodoſium pergens, filiam eius Eudoxiam vxorem ducit. 437. III.
Manichæos, vt ſacrilegos puniri iubet. 445. III.
Reſcribit pro pleniſſ. auctoritate Romani Pont. ſuper omnes vbiq; Eccleſias. ib. V.
Scribit ad Theodoſium Imp. pro reſciſſione actorum pſeudoſynodi Epheſ. 449. XVI.
Peregrinatur Romam ad Limina Apoſtol. ibidem.
Forum Eccleſiaſticum valde imminuit, magno ſuo, & Imperij damno. 452. VII. 455. VII.
Adeò flagrat libidine, vt incantamentis vtatur ad matronarum caſtitatem expugnandam. 454. I.
Aëtium Magiſtrum militiæ, Imperij Occidentalis columen, necat ex falſis ſuggeſtionibus Maximi Senatoris. ibidem.
Occiditur in Campo Martio ab amicis Aetij, arte eiuſdm Maximi. 455. I.

Valentinum Concil. in Gallia Narbon. de Ordinationibus legitimis, & lapſorum pœnitentiá. 374. V.
De Oeconomia Eccleſ. 581. I.
Contra hæreticos, & de diſciplina Eccl. 855. I.

Valentinus Roman. Pont. creatur inuitus, & quadrageſimo die moritur. 827. II.

Valentinus ex philoſopho hæreſiarcha ſub Antonino Pio. 145. I.
Eius delira dogmata, impuræ libidines, & impia ſcripta. ib. & ſeqq.
Aliæ hæreſes ex eo ortæ. ib. V. VII. VIII.
Romam petit, & palinodiam recantat; ſed iterum lapſus, penitus eijcitur. 155. I. Eius diſcipuli, & ipſi hæreſiarchæ. 175. VI. 180. III.
Quamdiu Romæ degerit. 180. IV.
Eius ſectatores, dicti quoq; Gnoſtici. 145. II. III.
Eorum procacia in aſſerendis ſuis dogmatibus. ib. IV.
Quinam aduerſus eos ſcripſerint. ib.
Conuentus eorum proſcribuntur à Conſtantino Magno. 326. IV.

Valentinus Epiſcopus Syluæ candidæ, trũcatur manibus à Gothis. 546. VI.

Valeria filia Diocletiani Imp. nubit Galerio Maximiano. 292. III.
Cito moritur. 294. IV.
Eius nomine dicta pars Pannoniæ, & vrbs ad ripam Danubij. ib.

Valerianus à Decio Imper. Cenſuram accipit ampliſſima poteſtate. 253. XXII.
Imperat vna cum filio Gallieno. 256. III. 257. IV.
Principio fauet Chriſtianis. 257. IV.
Sed poſtea crudeliter eos perſequitur. 259. I. 261. I.
Eius perſecutio cur confuſa cum Deciana, & Voluſiana. 253. XVI. XXII. 255. VII. 257. II.
Capitur à Perſis, eiuſque collo Sapores Rex vtitur ſuppedanei loco ad equum conſcendendum. 262. II.
Excoriatur, ſaleq; conditur. ib.

Valerianus Iunior, frater Gallieni, vocatur Auguſtus. 267. I.
Necatur cum Gallieno. 269. I.

Valerianus alius, filius Gallieni, æque Auguſtus. 267. I. Necatur cum patre. 269. I.

Valerianus Aquileienſis Epiſc. celebrat Concil. aduerſus Arianos. 381. XII. Intereſt Concil. Rom. ſub Damaſo. 382. I.

Valerius Cæſarauguſt. Epiſcop. egregius Confeſſor in perſecutione Diocletiani. 303. XII.
Cur martyrium non conſummarit. ib.

Valerius Hippon. Epiſc. Auguſtinum ordinat preſbyterum. 391. III.
Omnium primus in Africa, presbyterum iubet coram Epiſcopo prædicare verbum populo. ib.
Auguſtinum ſibi facit conſecrari Coepiſcopum. 395. XIII.

Valeſiorum ſecta, quæ & Eunuchorum dicta. Vide in Eunuchi.

Vallis vmbroſæ monachorum Ordinis inſtitutio per S. Ioán. Gualbertum. 1063. IV.

Varus Syriam expilat, Germanos ad defectionem compellit. 12. IV. Victus ab ijs, ſibi manus infert, & inde Variana illa clades. ib.

Vaſa balneária, conflatá ex cineribus quinque virginum martyrum ſub Traiano, prodigia produnt. 118. I.

Vaſa ſacra, aurea & argentea, iam ab initio in Eccleſiis Chriſtianorum. 57. XXXVI. 58. XXVII. 233. II. 362. XXIV.
Solita conſecrari ritu ſolemni. 335. IX. Vide etiam in Altaria.
Confregit Ambroſius, ad ſubleuandos egenos, & redimendos captiuos. 387. VII. Laudauit eum ea de re Auguſtinus, & imitatus eſt. ib. Idemque præſtitit Exuperius Toloſanus Epiſcopus. 405. V. & Acacius Amidæ. 420. III. Conflat Heraclius Imperat. ad bellum Perſicum pro recuperatione S. Crucis. 620. I.
De ijs non auferendis quacumq; neceſſitate, Bulla Aurea Alexij Imp. 1082. IV. Vide etiam Eccleſ. Expilatores.

Vaſa ſacra templi Hieroſol. ducta in triumphum à Tito. 73. I. Combuſta ex parte ſub Commodo, in conflagratione templi Pacis. 193. III.
Reliqua direpta à Genſerico VVandalo, & per Beliſarium recuperata, transferuntur Conſtantinopolim. 455. III.
Pars etiam ſupellectilis Salomonis per Clodoueum Regem vindicatur à Gothis. 507. II.
Vaſa ſacra Eccleſiæ S. Petri Romæ, in direptione Alarici, ſolemni pompa referuntur intacta. 410. VI. Multa ingentis pretij, conferuntur à diuerſis Eccleſiis Vrbis. 440. I. 467. II. 795. III. 800. IV. 801. I. 816. V. Vide etiam in S. Petri Eccleſia.

Vaſenſe Concil. Primum. 325. XLVII. Secundum, & Tertium. 442. III.
Eorumdem trium canones in vnum conflati. ib. & 529. III.

Vaticinia Gentilium de Chriſto venturo. Appar. XI. XII. XIII. Mirabile de ventura clade Hieroſol. 65. I. Gregorij Nazianz. de Iuliano Apoſtata. 354. IV. Anus cæcæ, de eiuſdem Iuliani futura apoſtaſia. 355. XVI.
Ludi magiſtri Antiocheni, de eiuſdem interitu. 363. VIII.
Contraria, de felici & infelici exitu belli Perſici, ab eo ſuſcepti. ib. I. VI. VIII. X.
Vetuſtiſſimum de ruina Vrbis, & Orbis, diuulgatum à Melania ante obſidionem Vrbis per Alaricum. 408. XII.
Inane Paganorum ſub Honorio, de renouatione ſacrorum Gentilium. 420. I.
De Saracenis vincendis per Francos. 963. V.
Vide etiam in Oracula. Præſagia. Prophetia. Prodigia.
Vaticinia vetita à Marco Imp. 178. III.
Vaticinia rerum eueniendarum, vel agendarum, quæſita ex fortuitis S. Scripturæ textibus. 507. II. 556. III. 579. IV. 522. I.

Vbaldi Eugubini Epiſcopi ſolemnis canonizatio. 1192. I.

Vdalrici Auguſtani Epiſcopi nomine, conficta epiſtola de ſacerdotum coniugio, refellitur. 951. V. VI.
Quando ſedere cœperit. 924. II.
Conciliat pacem inter Ottonem Regem eiuſque filium rebellem. 954. III.
Succeſſorem ſibi quærens nepotem ſuum, licet alioqui dignum, diuinitus arguitur. 973. II. Moritur, & inter SS. refertur, miraculis clarus. 973. II.

Vectigal vide Tributum. à multis Regibus & populis pendi ſolitum Eccleſ. Rom. vide Rom. Eccl. Patrim.

Velum virginitatis inſigne. 57. XVIII.
Virginum Deo dicatarum, quale olim eſſet ibidem. XXVI. & 362. LV.
Velatæ incedebant cunctarum fere gentium mulieres. 57. XXV.
Idq; ipſum Chriſtianæ ex mandato Pauli vbiq; factitarunt. ib.
Velis & linteaminibus ornari olim Eccleſiæ ſolitæ. 329. I.
Vide etiam Ornatus.
Vela admota Sepulchris Sanctorum, virtutem accipiunt pellendi morbos, & ſuſcitandi mortuos. 55. III.
Vela Imaginibus picta, antiquitus appendi conſueta in Eccleſiis. 392. XII.
Diuinitus approbata. ib. Obiectio ex Epiphanio ſoluitur. ib.
Velorum, & Titulorum fiſcalium, differenia. 112. III.
Velum duplex in Templo Hieroſol. 34. XXXVII.
Quod ſciſſum eſt in Paſſione Domini, quale eſſet. ibidem.

Venantius Fortunatus curatus oculis à S. Martino, ſcribit eius Vitam carmine heroico. 402. XV.

Qua occaſione ſcripſerit hymnos S. Crucis. 566. VI.
Fuit natione Italus, ſed Epiſcopus Pictauienſis in Gallia. 574. III.
Venationes ſuſtulit Anaſtaſius Imperat. 491. III.
Venatores Epiſcopi cohibiti in Concilio Matiſcon. Secundo. 588. III.
Venato. Epiſcopus Moguntinus deponitur. 745. I.
Venerius creatur Epiſc. Mediolanenſis. 400. V. *Celebrat Concil. aduerſus Origeniſtas. ibid. Implorant eius auxilium Epiſcopi Africani.* 401. III. *& Orientales.* 404. VI. & 405. III.
Venetiarum ciuitatis origo, ex incurſione Attilæ in Italiam. 452. VIII. *Subditur Francorum dominio.* 553. XIV.
A Rom. Eccleſia plurimum haurit adiumenti. 638. V.
Quando & quem habuerit primum Epiſcopum. 729. II.
Donatur Eccleſiæ Romanæ à Pipino Francorum Rege. 755. II. *Fuit poſtea aliquamdiu poſſeſſa ab Impp. Orientis.* 810. II. *Bene merita de Terra Sancta.* 1123. II.
Veneti Epiſcopi obſtinate aliquamdiu inhærent Schiſmati de Tribus Capitulis. 553. XIV. 556. I. 586. II.
Veneti ſtudioſiſſimi S. Marci Euangel. auferunt ſibi ex ciuitate Alexandr. eius corpus. 820. III.
Aliæ inſignes reliquiæ eo tranſlatæ. 637. I. 814. IV.
Venetias transfertur Patriarchatus Gradenſis, auctoritate Rom. Pontificis. 1050. II.
Veneticum Concil. ſub Vrſo Patriarcha, de diſciplina Eccleſ. 1040. II. *Sub Alex. PP. III. de pace inter ipſum & Frider. Imper. & contra ſchiſmaticos.* 1177. VI.
Veneticum Concil. in Armoricis. 453. VIII.
Ventos per magiam vinciens Sopator, necatur à Conſtantino Imp. 326. XIX.
Venuſtianus Præf. ex perſecutore fit martyr. 301. III.
Verbum Dei à Chriſto ſeparabat Paulus Samoſat. 265. III. *Photinus.* 347. XIV. & *alij.* 420. VII. VIII.
Non ab æterno fuiſſe, ſed ex nihilo ortum, & aliud eſſe Dei Filium, aliud Dei Verbum, aliaque de Verbo blaſphema, docuit Arius. 318. IX. *Non ſecundum ſubſtantiam, ſed tantum ſecundum virtutes, humano corpori vnitum eſſe, dicebant Eunomiani.* 360. VII. *Corpus abſque anima ſumpſiſſe; itemque in carnem transmutatum eſſe, dicebant Apollinariſtæ, & alia impia.* 373. II.
Verbi & carnis commixtionem & cõfuſionem, docuerunt Polemiani. ib. V. *Verbum Dei ſe concipere, & parere, ſicut B. Virgo peperit, dixerunt Bongomili.* 1118. XII.
Vercellenſe Concil. contra Berengarij hæreſim. 1050. I.
Veritatis, & Rationis pollicitatione, decipiebant alios Manichæi. 277. XIII.
Vernenſe Concil. in Gallia ſub Pipino Rege, pro diſciplina & iuribus Eccleſ. 756. II.
Veronica ſudario faciem Domini abſtergit, quæ in eo impreſſa remanet. 34. XLII.
Verus Hiſpalenſis Epiſc. vita & ſcriptis inſignis. 757. III.
Veſpaſianus à Nerone miſſus aduerſus Iudæos rebellantes, eos diris cladibus afficit, & vniuerſam ferme Iudæam ſubigit. 89. XIX. 71. III. *cogitur à militibus imperium ſuſcipere contra Vitellium; quod ei firmatur S Cto.* 71. III. IV. *falſo tributa miracula.* ib. V.
Eidem adſcripta, quæ erant Chriſti. Appar. IV. XII. 71. V. 77. II.
Templum Pacis primus Romæ erigit, & qua ratione. Appar. V. 77. II. *Capitolium bellis ciuilibus combuſtum, ſumptuoſiſſime reſtituit, & ſuo collo quædam effert.* 72. IV. 324. XIX.
Vna cum Tito filio, triumphat de Iudæa. 73. I.
Inquirit ad necem eos qui eſſent de familia Dauid. 71. V. 73. IV.
Pellit Vrbe philoſophos, ob nimiam eorum procaciam. 75. II.
Moritur ex profluuio ventris. 81. II.
Veſpera Sabbati, quæ luceſcit in prima Sabbati, quid ſit apud Matthæum. 34. XLIX. *Veſperæ tempus, quomodo accipiatur in Scriptura. ibid.* XLVI.
Veſpertina Miſſa quid. 34. XVII.
Veſpertinarum precum Eccleſ. antiquitas, & variæ appellationes. 51. XX.
Veſtales virgines quatuor, ob ſtuprum viuæ defoſſæ à Domitiano Imper. 86. I. 94. III.
Totidemque à Caracalla, qui vnam violauit. 214. II.
Eis olim conceſſum, in prærogatiuam virginitatis, teſtamentum facere anno ætatis ſexto. 320. II.
Earum bona auferuntur à Chriſtianis Impp. 383. XI. 384. I.
Veſtigia pedum & genuum Domini, impreſſa lapidibus. 34. XX. *& terræ, è qua ad cœlum aſcendit. ib.* LXIV.
Veſtis cœnatoria in vſu Iudæis in conuiuiis. 34. XII.
Veſtes ſcindere ſoliti Iudæi, cum aliquid fieret contra honorem Dei. 34. XXIII.
Id tamen vetitum de veſte ſacerdotali. ibid.
Quali veſte vteretur Io. Baptiſta. 31. VI. *Quali indutus Chriſtus ab Herode.* 34. XXVI. *Inconſutilis eiuſdem, qualis eſſet.* ib. XXXV.
Veſtitus & cultus ſacrarum Virginum & Viduarum, qualis in antiqua Eccleſia. 57. XXVI. XXVII. *Itemque reliquorum Chriſtianorum.* ib. XXVIII. *cuiuſque coloris. ib.* XXIX. *Veſtium nitorem, Deo eſſe contrarium, aſſeruit Pelagius.* 415. V.
Veſtitus clericorum haud facile mutandus. 428. IV. *Sanctiorem affectarunt Euſthatiani hæretici.* 319. VII.
Mutare poſſe feminas ſpecie continentiæ, ijdem dixerunt. ib. IX.
Mutarunt tamen laudabiliter nonnullæ virgines. 204. III. 302. V.
Veſtis B. Virginis Hieroſolymis Conſtantinopolim delata, coruſcat miraculis. 474. I.
Veſtis B. Virg. pars cum parte veſtis Chriſti Venetias à Leone Iconomacho miſſa. 814. IV.
Veſuuij montis ingentes ignis & cinerum eruptiones. 81. III. 471. V. 993. I.
Solita etiam fieri, quando in ijs partibus præcipuus aliquis impœnitens moreretur. 1038. II.
Veteranorum priuilegia Conſtantinus auxit. 312. XVI.
Vide etiam Miſſio.
Vetranio in Pannonia exercitus dux, Imperium arripit. 350. II.
A Conſtantio doloſe in ordinem redigitur. 352. V.
Vexilla Roma & Hieroſolymis ad Carolum Magnum miſſa, quid deſignent. 796. I. 800. V.
Vexillum S. Mauritij, delatum ad poſteros, peruenit ad Henricum Germ. Regem. 929. II.
Vexillum regium Hieroſolymitanum, miſſum ad Regem Angliæ, & quare. 1185. II.
Viaticum dicta Euchariſtia. 34. XVI.
Vicarius Summo Pontifici Iudæorum, neceſſitate cogente aliquando datus. 31. IV. *Vicarij Romani Pont. conſtitui ſoliti Orientis Patriarchæ Vide ſub ſingulis nominibus Sedium Patriarchalium.*
Victimarum reluctatio omen gentilibus triſte. 363. X.
Victor creatur Rom. Pont. 194. I. *Eccleſia pellit Theodotum Coriarium hæreſiarcham.* 196. III. *Concilium Romæ habet, & alia vbique conuocari iubet, de Paſchate die Dominico celebrando: & totius Aſiæ Eccleſias obtemperare recuſantes excommunicat.* 198. I. *Nimiæ ſeueritatis ob id arguitur ab Irenæo, ſed oſtenditur neceſſitas facti. ibidem.* II. *Vide in Paſcha. Martyrio coronatur ſub Seuero Imp.* 203. I.
Victor antea dictus Gebehardus. Vide in Gebehardus. creatur Rom. Pont. eius nominis Secundus ex Epiſcopo Aiſtetenſi. 1055. I. *Retinuit quoq; ſemper eum Epiſcopatum.* 1057. I.
Celebrat Concil. Florentiæ. 1055. I.
Liberatur diuinitus à ſumptione calicis Euchariſtici veneno infecti. ib. VI. *Intereſt obitui Henrici II. Imp. & filio eius puerulo regnum ſtabilit.* 1056. I.
Moritur. 1057. I.
Victor III. eligitur inuitiſſimus ex Abbate Caſſinenſi. 1086. I.
Poſt quatuor dies Roma fugiens, deponit inſignia Pontificatus. ibid.
Quædam eius anteriora, vide in Deſiderius. Poſt annum reſumptis inſignibus conſecratur. 1087. I.
Exercitum immittit in Saracenos Africæ, qui ingenti clade afficiuntur ab eo. ib. II. *Concilium Beneuenti celebrat contra ſchiſmaticos.* III. *Moritur in monaſterio Caſſinenſi.* IV. *Scripſit Dialogorum libros.* ibid.
Victor pſeudopapa electus contra Innoc. II. mox ſe abdicat. 1138. II.
Victor alius Antipapa contra Alexandrum III. Vide Octauianus.
Victor Capuanus Epiſc. ſanctitate celebris, Cyclum Paſchalem componit ad refutandum Victorinum Aquitanum. 545. III.
Victor dux cohortis legionis Thebææ, martyr ſub Maximiano. 297. II.
Victoris alterius, militis eiuſdem legionis, & martyris, inuentio, & miracula, apud Genabū. 608. III.
Victor alter, miles Maurus duci iuſſus ab eodem Maximiano ob fidem, prædicit ei interitum. 307. IV.
Victor Cartenna in Africa Epiſc. ſcribit aduerſus Arianos. 456. V.
Victor Garbienſis, creatus à Donatiſtis Epiſcopus Rom. 321. II.
Victor Maximi filius, vocatus à patre Auguſtus, eo extincto necatur adhuc puerulus ab Arbogaſte Comite. 388. VII.
Victor Tunnenſis quouſq; Chronicon perduxerit. 566. VII.
Victor Vticenſis in Africa Epiſcopus qualem VVandalicæ perſecutionis hiſtoriam conſcripſerit. 437. II. 439. V. 484. VII. *Clarus iugi confeſſione, ſancte quieſcit.* 484. IX.
Victoriæ Aram, & ſimulacrum, primo Conſtans Imper. poſtea Conſtantius è Capitolio ſuſtulit. 356. XV.
Eam ibi ſtare permiſerunt Magnentius tyrannus, ibidem. & Valentinianus Senior. 371. X.

Rurſum

Rurſum abſtulit Gratianus, ſed reſtituit Maximus tyrannus. 383.III.387.VIII.

Denuo aufertur à Theodoſio Magno. 388.X. Ob eius reſtitutionem petitam Vrbe pellitur Symmachus. 389.VII. Reſtituit eamdem Eugenius tyrannus. 392.IV.

Victoria Actiaca Auguſti, quando contigerit. Appar.XXXIII. Victoria de Marcomannis diuinitus parta à Marco Imp. precibus militum Chriſt. 176.II.

Egregium eius rei monumentum Romæ in columna cochlide Antoniana. ib.III.

Victorias Conſtantini, & aliorum, virtute Crucis partas, vide in Crucis virtute hoſtes victi.

Victoria diuinitus parta à Gallicano, genero Conſtantini Magni, aduerſus Scythas. 330.XI. à Theodoſio Magno aduerſus Maximum tyrannum, ob quam Romani quolibet poſtea anno feſtum agere conſueuerunt. 388.VII. Ab eodem in Eugenium tyrannum. 394.II.III. à Maſcezile aduerſus fratrem Gildonem tyrannum Africæ. 398.X. Ab Arcadio contra Gainam Gothum. 400.VIII. à Romanis contra Rhadagayſum Scytham. 406.I.II. ab Ardaburio duce Theodoſii Iunioris, aduerſus Perſas perſequentes Chriſtianos. 420.III. Eiuſdem Theodoſii piiſſ. Principis, contra Ioannem Tyrannum, & Scythas. 425.I.II. Clodouei Franc. Regis aduerſus Alemannos. 499.IV. & Gothos. 507.II. Elesbaam AEthiopum Regis, contra Dunaam Iudæum. 522.V. Beliſarij contra VVandalos in Africa. 533.VIII. Narſetis contra Totilam in Italia. 553.II. Coſrohis Perſarum Regis in rebelles. 591.II. Heraclij Imp. contra Perſas. 625.II. Oſvvij Anglorum Regis Chriſtiani contra Pendam Paganum. 655.II. VVambæ Hiſp. Regis in rebelles. 674.III. Leonis Imp. in Saracenos. 717.IV. Pelagij Aſtur. Regis in eoſdem. 718.III. Pipini Franc. Ducis contra Saxones. 749.III. Ramiri Hiſp. Regis aduerſus Saracenos. 844.V. Vide S. Iacobus Apoſt. Ludouici Regis German. contra Carolum Caluum Imper. 876.IV. Andreæ Ducis Baſilij Imp. aduerſus Saracenos. 886.II. Alani Britann. Ducis, contra Northmannos. 890.II.

Chriſtianorum in Campania aduerſus Saracenos. 915.I. Ioannis Imp. in varios barbaros. 971.IV. Hiſpanor. in Saracenos. 998.II. Vide etiam in Iacob. Zeb. Catholicorum in Regem Henricum ſchiſmat. 1086.II.

Ramiri Hiſp. Regis, aduerſus Saracenos. 938.I. Ottonis Magni Germ. Regis, contra Hungaros. 955.II. Catacalli Præf. Sicil. in Saracenos. 1040.I. Monachorum Caſſinenſium aduerſus Northmannos. 1045.III.

Conſtantini Ducæ Imp. contra Scythas. 1065.VII. Chriſtianorum Latinorum in Terra Sancta aduerſus Saracenos. Vide in Terra Sancta, & in Crux.

Victorinus Epiſcopus damnatur in Concilio Rom. ſub Silueſtro, ob redargutos quos Eccleſia ſuſciperet Paſchales cyclos. 303.VIII. 324.XXIX.

Falſo is creditus Victorinus martyr. ibid.

Victorinus alius Aquitanus, iuſſu Hilarij PP. ſcribit Paſchalem cyclum. 324.XXIX. 463.I.

Victorinus Pictauienſis Epiſcopus ſubit martyrium ſub Diocletiano. 303.VIII. Clarus inter Scriptores Eccl. ſed tamen opuſcula eius, inter apocrypha ſunt recenſita, & quare. ibidem. Alius à Victorino qui damnatus eſt in Concilio Rom. ſub Silueſtro. ib. & 324.XXIX.

Victorinus Marius. Vide Marius Victorinus.

Victricius, poſtea Rothomagenſis Epiſcopus, militans in Galliis ſub Imperio Iuliani, multa patitur pro fide Chriſt. 362.LV. Factus Epiſcopus, multos populos ad fidem conuertit. 396.IV. Cõſulit Innocentium Papam de Eccleſiaſtica diſciplina. 404.XIX.

Viduarum in Eccleſia miniſterium quotidianum, cuius meminit Lucas, quale eſſet. 34.LXXIX.LXXX. Quales eligendas præcipiat Paulus ibid. LXXXI. Eædem Diaconiſſæ dictæ. Vide in Diaconiſſæ.

Viduitas præponenda coniugio. 57.XVIII.

AEquauit virginitati Iouinianus. 382.VII.

Viduarum Deo dicatarum veſtitus & cultus, qualis in antiqua Eccleſia. 57.XXVI.XXVII.

Fuerunt earum monaſteria iam à tempore Apoſtolorum. ib.XVIII.

Viduas eximit Valentinianus, à cenſu capitationis. 365.V.

Viduas Eccleſiis, vel earum miniſtris, bona ſua relinquere, prohibuit Theodoſius Imp. ſed retractare cogitur ab Ambroſio. 390.IX.

Viduarum nuptiæ derideri ſolitæ tintinnabulorum ſonitu. 389.IX.

Vidua Regis Franc. reprehenſa in viſione à S. Eligio, quod regiis veſtimentis vteretur, monaſterium ingreditur. 665.II.

Viduæ Regum Hiſp. vetitæ à Concilio Tolet. XIII. ad ſecunda vota tranſire, & à Cæſarauguſt. III. iuſſæ monaſterium ingredi, & quare. 691.I.

Viennenſis Eccleſia fundatur à Creſcente Pauli Apoſtoli diſcipulo. 59.VI.

Fuit ab initio Sedes Epiſcopalis. 738.III.

Viennenſis & Lugdun. Eccleſ. literæ ad Eccleſias Aſiæ de perſecutione ſub Marco Imp. 179.II.

Vien. Eccleſiæ altercatio cum Arelat. de primatu. Vide in Arelaten. Eccleſ. Contulit ei Calliſtus II. primatum ſuper ſeptem prouincias. 1120.I.

Vienenſe Concil. aduerſus inuaſores rerum Eccleſ. &c. 892.II. Contra Inueſtituras laicorum. 1112.III.

Sub Gelaſio II. Papa, de neceſſitatibus Eccleſiæ. 1119.I.

Sub Innocentio III. contra Philippum Regem adulterum. 1198.VIII.

Vigilantius nondum detectus hæreſiarcha, terræmotu Hieroſol. omnium oculis nudum ſe præbet. 394.V.

Detegitur hæreſiarcha, & confutatur ab Hieronymo, in quem ipſe vbique oblatrat. 406.VI.

Quas hæreſes docuerit. ib. VII. Fuere protinus illæ extinctæ, tum Hieronymi confutatione, tum barbarorum in eas partes graſſatione. ib.IX.

Vigiliarum vſus in Eccleſia antiquiſſimus. 51.XX. 401.VIII.

Primus eas impugnauit Vigilantius hæreſiarcha, qui nonniſi ſolemnes Paſchatis admiſit. 51.XX. 406.VII.

Temporibus Ambroſii & Auguſtini, auctæ, non ſublatæ. 51.XX.

Indicuntur à Guntheramno Francorum Rege, ad auertendam peſtem. 590.VI.

Quænam fuerint prohibitæ in Synodo Antiſiodor. diœceſana. 590.XIV.

Inhibent Chriſtianis Saraceni. 757.IV.

Itemque proſcribunt Iconomachi. 767.IV.

Vigiliæ diei Dominicæ antiquitus. 58.XXXV. 590.XIV.

Vigilius R.E. diaconus, ambit renuntiari à Bonifacio Papa eius ſucceſſor. 531.I.

Paciſcitur cũ Theodora Aug. de reſtitutione Anthimi Epiſc. Conſtantinop. depoſiti ab Agapeto PP. modo ipſe eius opera fieret Pontifex. 536.XIII.

Intruditur per Beliſarium, pulſo in exilium Silverio. 538.II.

Vtrum reuera literis ſuis confirmauerit hæreſim. ib.III.

Eius lapſus nihil obeſt integritati Ro. Sedis. ibid. IV.

Excommunicatur à Silverio exule, tamquam inuaſor. & Sedis emptor. 539.I.

Mortuo Siricio, ipſe Vigilius eligitur à Clero Rom. ad vitandum ſchiſma Eccleſiæ. 540.III.

Diuinitus roboratus, fidem Cathol. confirmat, & Anthimum rurſum anathemati ſubiicit. ib.V.

Vocatur à Iuſtiniano Conſtantinopolim, ad definiendam cauſam Trium Capitulorum. 546.V.

Qua ratione in ea ſe geſſerit, & adductus fuerit ad damnanda Capitula. 547.III.

A Theodora Aug. ſolicitatus de reſtitutione Anthimi, ipſam excommunicat, vna cum aliis hæreticis. ib.V.

Schiſma aduerſus eum, ob damnationem Capitulorum conflatur, multique in eum ſcribunt. 547.IV.V. 548.II.

Se defendit, & auctores ſchiſmatis excommunicat. 550.I.III.

Theodorum Cæſarienſem, omnium malorum auctorem excommunicat, & Menam Conſtantinop. ſuſpendit, eoſdemque pœnitentes reſtituit. 551.II. 552.IV.

Quanta Iuſtiniano Imp. paſſus ſit; qui tamen & ipſe reſipiſcit. 551.II. 552.II.IV.

Conſentit conuocari Concilium Quintum Oecumenicum, ſed quam contra ipſius animum res in eo geſtæ fuerint; qui ideo, licet ſæpe rogatus, numquam eo voluit accedere. 553.III.

Examinat aliorum ſcripta, & quid ipſe ſentiret, Conſtituto ſuo notum fecit vniuerſo Orbi. ib.IV.X.

Atrociſſime habitus à Iuſtiniano, mittitur in exilium. XIV.

Cur poſtea roborarit decretum Synodi; & quæ cauſæ variarum de ea re ipſius ſententiarum. XVI. Relaxatur ab exilio. 554.I.

Moritur Syracuſis calculi morbo, & corpus defertur Romam. 555.I. Iudicium Dei in eo. ibidem.

Vigilius Trident. Epiſc. ſubit martyrium à ruſticis Gentilibus, ſub Honorio. 400.II. Longe alius ab eo qui ſcripſit poſt centum annos contra Eutychen. ib. Auctor putatur Diſputationum, quæ feruntur inter Athanaſium & Arium habitæ. 325.XIV.

Vilgardus grammaticus Rauen. exurgit hæreſiarcha, ſed cito comprimitur. 1000.V.

Vincentius Cæſaraug. diaconus, nobiliſſimum ſub Diocletiano ſubit martyrium. 303.X. Eius Tunicæ ſacræ per muros circumductione ciuitas à Francorum inuaſione liberatur. 542.III. Datur iiſdem Francis in redemptionem obſidionis, & ab iis defertur Pariſios. ib. Ex eius cultu creſcit animus Hiſpanis aduerſus Saracenos Hiſpaniam occupantes. 761.II.

Vincentius, Lirinenſis cœnobij monachus, ſcribit contra hæreſes luculentiſſimum commentariũ. 434.IV. Quiſnam is olim fuerit. ib.

Vincentius R.E. presbyter, Silueſtri PP. Legatus

in Magno Concilio Nicæno.325.VII.Epiſcop.factus Capuanus, mittitur à Concilio Sardic. legatus ad Conſtantium Imp.347.XIX. A Liberio Papa & Synodo Roman. miſſus ad eumdem Imperat.pro Athanaſio,precibus & minis inducitur ad ſubſcribendum eius damnationi. 353. VI.VII. Reſipiſcens, iterum mittitur à Liberio legatus ad Concilium Arimin.359.II. Stat ibi intrepidus aduerſus Arianos, cæteris maxima ex parte deficientibus. ib.XII.

Vincentius Victor Afer, olim Donatiſta, hæreſim excogitat, qua diceret animas ex diuina creatas eſſe ſubſtantia.420.II. Reducitur ad fidem per S. Auguſtinum. ib.

Vincentij Abbatis martyrium, ſub Gothis Arianis in Hiſpania. 588.II.

Vincentius Comes Hannoniæ, curat prædicari Euangelium gentibus. 654.IV. fit monachus & ſancte quieſcit. ib.

Vincula. Vide Catenæ. Carcer. Captiui.

Vincula ſibi quidam celebroſi monachi adhibebant dum orare vellent. 361.XI.

Vindicta diuina. Vide Vltio.

Vinum ex aqua factum à Chriſto. 31.XIII. Eaque hora plures poſtea fontes vinum fluere ſoliti. ibidem.

Myrrhatum, quale, & qua ratione propinatum Domino in Cruce. 34.XXXI.

Aqua mixtum offerendum in Euchariſtia, ex inſtitutione Domini. 57.XLI.Vide Aqua. Superſtitioſam eius abſtinentiam præceperunt Tatiani, & Seueriani. 174.II.V. Heracitæ. 287.IV.Saraceni Mahometani.718.I.Vini benedicti miracula. 507.II.580.II.

Vipera Paulum mordens nihil mali infert. 58. LXIII.

Virdunenſe Concil.de controuerſia Archiep.Rhem. 947.I.

Virgis cædi liberorum fuit, flagellari ſeruorum.34. XXVII.

Virgis cædere Rom.ciuem nefas. 58.LIX. 69.IV.

Virga ferrea dicta excommunicatio. 57.VI.

Virga Moyſi pars inuenta in Galliis. 1007. II.

Virgilius vir Apoſtolicus agit contra rebaptizationem Chriſtianorum. 744.II. Falſo accuſatus de hæreſi plurium Mundorum.748.I.Epiſcopatu auctus, prædicat Gentilibus.ib. Eius corporis inuentio, quod plurimis claruit miraculis. 1181. IV.

Virginitatis ad præſcriptum tempus obſeruatores Phariſæi. Appar. VI. Eſſeni in perpetuum. ibid. VIII. & nonnulli ex Doſitheis.ib. Eius merito, diuinatio conceſſa Sibyllis.ib. XI. & quædam indulta Veſtalibus.320.II. Fuit ſemper in pretio etiam apud gentiles.11.II. Vide etiam Cælibatus.& Continentia.58.XLVI.Chriſtianorum fœcunda. 320.III.

Virginitatis votum emiſſum à ſanctiſſ.Deipara. Appar. XXIII. Primitiæ poſt Chriſti Crucem conſecratæ in quatuor filiabus Philippi diaconi. 57.XVIII. 58.XLVI. Prępoſita coniugio, non tamen vt ideo damnetur coniugium.57.XVIII. LV.390.VIII.Eius acerrimi hoſtes, Nouatores. App.XXIII.Ebion.74.IV.Elxai.105.II. Heluidius, & Iouinianus.382.VI.VII. atq; Vigilantius.406.VII. Eam colere quomodo docuerit Manes. 277. XI. De eius laude, ac defenſione, multi Patres ſcripſerunt.95.II.357.X.382.VI. 413. III.Eius conſeruandæ cauſa, egregia quarumdam feminarum exempla.309.IX.600.I. 870.IV.

Virginum monaſteria iam à tempore Apoſtolorum.57.XVIII. Vide etiam in Monaſteria.Virgines ſacræ ſponſæ Chriſti.57.XXVII. Earum cultus, & veſtitus, qualis in antiqua Eccleſia.ib. Damnarunt eas Manichæi.277.XI.Vide ſupra in Virginitas. Dire ſæuitum in eas à Galerio Maximiano.301.VIII. & horrende à Gentilibus Palæſtinæ ſub Iuliano. 362.XXXIII. Conſtantinus multa eis indulget.320.II. A Rege Perſ.Ethnico, in præſidiis Romanorum à ſe captis, permittuntur ſolito ritu Chriſtiano, ſeruire Deo. 359.XXIII. Ab Arianis flagellantur propter Athanaſium.335.VIII.342.II. A Donatiſtis, cineribus, & ſalſa aqua profanantur, vt ſuæ facerent communionis. 362.LV. Exemptæ ab Impp. à cenſu Capitationis.365.V. Duplex earum genus in Eccleſia antiqua, quarum aliæ in monaſteriis, aliæ in domibus paternis agebãt. 377.IV. Quædam deiectæ in nuptias ab impuro Iouiniano. 382.VII.

Virginum quinq; martyrum ſub Traiano; ingens prodigium Antiochiæ.118.I. Quadraginta inſigne ſub Licinio martyrium.316.IV. Multæ in Perſecutionibus ad proſtibula damnatæ, diuinitus intactæ conſeruatæ. 294.II.301.VI.303. V.XIII.304.X. Aliæ ſub virili habitu latuerũt. 204.III.302.V. Quædam à dæmone per 82. dies impedita nequid cibi deglutiret, liberatur communione Corporis Domini. 434.III. Alia vnius ferme anni ſpatium ſine cibo tranſegit. 823.II.

Virginum Chriſt. tributum annuum penditur in Hiſpania Saracenis.770.IV.783.I. Ob illud denegatum à Ramiro Rege ad bellum venitur, & Saraceni diuinitus magna clade vincuntur. 844.V. Virgines apud Rom. ſtrangulari nefas. 33.XVII.& ideo filia Seiani necanda ex SCto, prius à carnifice conſtuprari iubetur. 33.XVII. Romæ à Gentilibus immolari conſueta draconi efficto. 315.IV.

Virginum ſectiones ad necandas animas. Vide Anima. Virginis filium, ſe Domitianus dixit. 89.II. Virginum raptores cohibentur ab Impp. 349.V.

Virtutem Dei magnam, quæ Angelis dominaretur, ſe eſſe, iactabat Simon magus. 35.XII.68.VI.Eiuſmodi Virtutem qualem tam ipſe, quam diſcipuli eius conſtituerent. 60.VIII. Baſilides quid de ea, aliiſq; ab ea deſcendentibus Virtutibus delirarent.120.VIII.Itemque Sethiani.145.IX.& Appelliani. 146.IX.

Super omnem virtutem ſe eſſe, iactabant Marcitæ hæretici. 175.VIII.

Viſionis Pauli tempus.35.VII. Funeſta oblata Conſtantio Imp.paulo ante obitum.360.IV.Itemq; Iuliano. 363.XII.

Aliæ de interitu eiuſdem Iuliani.363.XIII.XIV. Multas plurimorum SS.vide ſub eorumdem SS. nominibus.& adde Apparitio.& Reuelatio. Angelus.

Scalæ paradiſi oſtenſa S. Perpetuæ ante martyrium.205.V. De vtilitate peſtis tempore perſecutionis. 255.VII.

Aliæ plurimæ ad martyrium oſtenſæ diuinitus Fidelibus in perſecutionibus, vel ante eas. 255.II. 261.VI.481.II.

De locis inferis, & nonnullorum damnatione ad illa. 526.VI.532.II.536.XI.587.VI. 685.IV. 741.VII.932.II.1038.II.1055.I.De ſtatu animarum poſt mortem corporum, tam bonarum quam malarum, & quæ in Purgatorio.590.V. 681.XVI.716.IV.842.II. 874.I.888.I.934. II.1024.I.1054.VI. Vide etiam Animæ.Ignis.

Viſiones S.Hildegardis virg.approbantur ab Eugenio Papa.1148.VIII.Multorum calcitrantiũ oſtenſa Antonio Magno, de furore Arianorum. 342.I. Pugnæ draconis & Leonis viſa Marcello Acoemetæ, de nece Aſparis Ariani.470.I.de locis inferis.81.III. de ſtatu animarum poſt mortem corporum. 368.I.

Viſitator datus à Theodorico Rege Symmacho Papæ contra fas.499.VI. Damnatur in Synodo. 502.II.Mitti ſolitus à Regibus, qui Epiſcoporum electionibus intereſſet, ad dirimendas turbas. 813.VII.

Vita Communis. Vide Communis vita.

Vita dicta Euchariſtia. 34.XVI.

Vita Monaſtica. Vide in ea voce.

Vitalianus Ro. Pont. creatur.655.I. Suſcipit Romæ honorifice Conſtantem Imp.663.I. Celebrat Synodum in cauſa Epiſcopi Cretenſis, appellantis Sedem Apoſtolicam.667.II.Præſto eſt Conſtantino Pogo nato Imp.aduerſus tyrannos.668.II. Mittit in Angliam miniſtros ſacros. ib.III. Excommunicans Rauennatem Epiſcopum, & ipſe ab eo excommunicatur: quapropter depoſitionis ſententiam in Synodo aduerſus eum infert.669. II.Moritur ſancte.ib.I.Eius nomine literæ de bonis monachorum S.Benedicti in Sicilia, ſuſpectæ. ib.IV.

Vitalianus Scytha inſurgit aduerſus Anaſtaſium Imp.pro fide Cathol.ſed deluſus ab eo quieſcit. 514.VIII. Ab eodem deponitur Præfectura.516. III. Detegitur animo regnandi, non fidem propugnandi, in eum inſurrexiſſe.ib. Occiditur Cõſulatum gerens, ob coniurationem in Iuſtinianum Aug. 520.I.

Vitalis Antioch. Epiſc. creatur. 312. XVII. Præeſt Conciliis Ancyr.& Neocæſar.314.X. Moritur. ibid.

Vitalis Antioch. presbyter partis Meletianæ, turbas ciet aduerſus Euſtathianos, & ab Eccleſia recedens, fit Epiſcopus Antioch. Appollinariorum. 363.XXI. Romam pergens ad dicendam cauſam, fraudulentam exhibet formulam fidei, ſed detecta fraude, damnatur vna cum Apollinare. 373.I. Vitaliani hæretici ab eo dicti. 738. III.

Vitalis Pelagiani occulti hæreſes. 419.VI.

Vitalis Picenus Epiſcop. vna cum Miſſeno Conſtantinopolim miſſus à Felice Papa aduerſus Acaciũ, & c. præuaricator exiſtit.484.II. Damnatur in Synodo Rom.ib.III. Moritur in anathemate. 495.IV.

Vitellius Lucius Proconſul Syriæ Caipham ſummum Iudæorum Pontificem in ordinem redigit. 37.II. Pilatum reum mittit Romam. 38. III.

Aulus Vitellius creatur à militibus in Germania Imp. & vincit Ottonem.71.II. Ob crudelitatem, & turpitudinem, odio habitus poſt varias pugnas occiditur à militibus Veſpaſiani.ib.III. IV.

Vitiges creatur Rex Gothorum in Italia. 537.II. Cum ingenti exercitu obſidet Romam, & qui eius cum Beliſario conflictus. 538.I. Soluta obſidione Mediolanum ſolo æquat.539.III. Deditur Beliſario cum vrbe Rauen. 540.VII.

Vitus martyr tranſlatus è Gallia in Saxoniam, omnem pariter regni Francorum gloriam ſecum ad Saxones tranſfert.836.IV.920.III. Colitur à Rugianis vt Deus. 875.I.

Vitus Rom.presbyter, Legatus Silueſtri PP. in Magno Concilio Nicæno. 325.VII.

Viuæ defoſſæ virgines Veſtales. Vide in Veſtales. Viui defoſſi Romæ ſub Domitiano, duo Galli, totidemq; Græci innoxij, ad auertenda mala publica.86.I.Ii forte Chriſtiani. ibid.

Vlmenſis Conuentus Catholicor. contra Henricum Imp.Schiſmaticum. 1093.III.

Vlpianus ICtus primum locum apud Alexandrum Imp.tenens, Chriſtianos dire vexat.225 II.Dat pœnas, occiſus à militibus Prætorianis. ib.

Vlpianus martyr ſub Diocletiano; inſutus culeo more parricidarum, in mare demergitur. 304. IX.

Vltio diuina. Vide Clades. Fames. Incendium. Ignis. Peſtis. Perſecutores. Prodigia. Terræmotus. itemque Bona Eccleſ. Eccleſiarum expilatores. Eccleſ. immunitas. Periurus. Calumnia. Principes, &c. In Herodem Idumæum ob infanticidium. 8. I. in Saltatricem filiam Herodiadis, ob petitum caput S. Ioannis Bapt. 33. I. In Pilatum. 38. I. In Iudæos vide Iudæi. In Caipham. 37. I. In Herodem & Herodiadem. 40. II. In Caium Imp. 45. XVII. In Agrippam Regem. 46. II. In incontinentes. 57. XIX. In indigne ſumentes Euchariſtiam. 57. XLV. In Hadrianum Imp. 139. III. In magiſtratus Marci Imp. & Rom. ob necem Chriſtianam. 182. III. In Alexand. Imp. ob relegationem Pontiani PP. 237. I. In peremptores Cyrilli diaconi ſub Iuliano. 362. XXXIII. In Valentinianum Imp. ob neglectum religionis. 371. X. In virginem Arianam manus iniicientem in S. Ambroſium. 380. IV. In Gratianum Aug. ob ſuſceptum Priſcilianum hæreſiarcham. 381. XV. In prætextatam matronam, ob crines virginis ſacræ, mundano more comptos. 382. VIII. In perſecutores Ioan. Chryſoſt. 404. XV. In vniuerſum Imperium Rom. ob neglectum religionis. 439. IV. V. VI. In ſacrilegos. 588. III. In Chaianum Auarum Regem, ob ſacrilegium & Mauritium Imp. ob inhumanitatem. 600. II. In monachum apoſtatam. 614. IX. In Ebroinum maiorem Domus Franciæ, ob ſæuitiam in Epiſcopos. 685. IV. In Iuſtinianum Iuniorem ob Rom. Eccleſ. vexatam. 694. I. In peremtores S. Lamberti. 698. I. In peccatorem Principem relapſum. 724. II. In calumniatricem Stephani monachi & martyris. 763. I. In combuſtores Eccleſiæ S. Svviberti. 778. II. In temeratores ſepulchri S. Nicolai. 807. I. In Northmannos ſacrilegos. 845. IV. V. In Regem Saracenorum, ob combuſta quorundam Catholicorum corpora. 852. III. In peremtores Fulconis Rhemenſis. 900. IV. In ſacrilegum Anglum. 951. II. In contemtorem S. Odonis Cantuarienſis. 958. III. In excommunicatum inceſtuoſum. 165. III. In fautores ſchiſmatis Petri Leonis. 1130. XI. 1132. I. 1135. II. In Leopoldum Auſtriæ Ducem, ob contemtum excommunicationis Papalis. 1195. I. In ciuitatem Tuſculanam. 1191. II.
In Antiochenos, ob necem S. Ignatij. 117. IV. In Perennem Præfectum, ob necem Chriſtianorum. 189. IV. In calumniatores Narciſſi Hieroſ. Epiſcopi. 199. III. In Plautianum, ob perſecutionem Chriſt. 206. I. In Magiſtratus Seueri, & Romanos, ob eamdem cauſam. 214. II. Itemque in Saturninum Proconſulem Africæ. 202. I. & in Alexandrinos. 217. II. & Vlpianum Ictum. 225. II. In necatores Gordiani Imp. 246. I. In Heliopolitanos, ob deguſtatum iecur diaconi Chriſtiani. 362. XXXIII. In Iulianum Apoſt. 363. XIII.
In Arium hæreſiarcham. 336. VIII. In Philippum Præf. ob pulſum Paulum Epiſc. Conſtantinop. Orthodoxum. 351. IX. In Arianos Epiſcopos, perſecutores Catholicorum ob fidem Arimini. 359. XV. In Donatiſtas, qui S. Euchariſtiam canibus fuderant. 362. LV. In cubicularium Valentis Imp. minas iactantem in ſanctum monachum. 370. XI. In Macedonium Magiſtrum Officiorum Gratiani ob repulſum Ambroſium à pratorio. 381. XV. In Maximum Imper. ob ſibi arrogatum Iudicium ſacerdotale. 385. VI. In Iuſtinam Aug. ob perſecutionem in Catholicos. 387. VI. In Ruffinum ducem, ob effuſum ſanguinem innocentem. 395. XI. In blaſphematores SS. Trinitatis. 453. VI. In Alexandrinos, ob damnationem Concilij Chalcedon. 515. IV. In Beliſarium, ob expulſum Siluerium Papam. 561. III. In blaſphematores S. Deiparæ. 585. I. In Antiochenos, rebelles Epiſcopo ſuo. 587. III. In Nomenoium tyrannum Britonum, contemptorem Sedis Apoſtolicæ. 849. III. In Ludouicum II. Imp. ob ſimilem contemptum. 872. II. In Alexandrum Imper. ob blaſphemas voces. 912. II. In Ottonem I. ob expulſos Summos Pontiff. 964. III. In ſchiſmaticos Henricianos. 1076. VI. VII. & Fridericianos. 1160. X. 1169. V. In Regem Poloniæ, ob necem S. Staniſlai. 1079. VII. In Reges Angliæ, ob Eccleſias in ſaltum conuerſas. 1087. VIII. In occiſores Thomæ Cantuarienſis. 1172. IV. Et de plurimis aliis agitur ſub propriis nominibus.

Vmbra Petri ſanat ægrotos. 34. LXXVII. Ex vmbræ imaginibus ducta origo picturæ. ibid. Vmbra S. Remigij mutum reddit Epiſcopum Arianum ferocientem. 514. III.

Vnctio in Baptiſmo adhiberi ſolita, diuerſa ab Vnctione Chriſmatis. 35. XI.
Vnctionis ad curandos infirmos duplex genus; alterum Sacramentum eſt, alterum non. 63. IV. 416. IV. Sacramentalis cur dicta ſit Extrema Vnctio. ibid.
Vnctio mortuorum delira Heracleonitarum, & Archonticorum hæreticorum. 175. VII. X.
Vnctio Regum quam iis neceſſaria ſit, declaratur viſione S. Petri. 919. II.

Vndecim mille militum relegatio, & martyrium, ſub Traiano, ſiue Hadriano. 108. III. Totidem virginum martyrium à piratis Gentilibus. 383. II.

Vnguentum medicum ex oſſibus S. Lucæ Euangeliſtæ. 61. II. S. Glyceriæ martyris. 175. II. Demetrij Proconſulis & martyris. 304. XI. Nicolai Myrenſis. 326. XVIII. Euphemiæ martyris Chalcedon. 766. I. Niconis monachi. 998. V. Ex nodis Ligni S. Crucis. 598. IV. Ex Imagine B. Virginis, incarnatæ ſuper lignum. 870. IX.

Vnguenti alabaſtrum Mariæ Magdalenæ quale. 32. VII.

Vngere caput & pedes, (quod præſtitit Maria Magd. Chriſto) quibus olim in vſu. 34. V.

Vniuerſale Concilium, quod diceretur olim, & quod hodie. 347. III. Vide Concilium Vniuerſale.

Vniuerſalis Eccleſiæ Epiſcopus, inſcribi ſolitus ab ipſo initio Romanus Pontifex. 142. V. An is titulus ei abrogatus in Concilio Carthag. Tertio. 397. XVII. In Chalcedon. Oecumenico tribuitur Leoni Papæ 451. XVII. XXXIII. Vide etiam in Rom. Pont. tituli. Eodem vſi plurimi Romani Pontiff. & qua ratione Gregorius id neget. 451. XXXIII.
Quando eum ſibi Epiſcopi Conſtantinopolitani præſumpſerint. 518. V. 587. II.
Redarguuntur de eo, à Pelagio & Gregorio Pontif. 587. II. 595. III. Quo ſenſu blaſphemum ſit hoc nomen, & quo iuſte competat Romanis Pontif. quæque fuerit S. Gregorij de eo ſententia. 595. III.
Confirmat Phocas, illud non conuenire Epiſcopis Conſtantinopol. ſed tantum Romanis Pontiff. & quid de his garriant Nouatores. 606. II. III. Rurſum conantur illud muneribus ſuffurari pro ſuo orbe Græci à Rom. Pontif. ſed repelluntur. 1024. III. Vniuerſalis Pontifex Armeniorum. vide in Catholicus.

Vna toto Orbe Eccleſia. 45. II. cuius vniuerſi & ſinguli curam gerunt. 187. I. Vnus in Eccleſia Epiſcopus. 254. XIII. 356. XIV.

Vnus de Trinitate paſſus, qua fraude diceretur ab hæreticis Eutychianis, & quo ſenſu legitime dicatur à Catholicis. 519. VII. 533. IV. V. 534. II.

Vnni Archiep. Hamburg. vir ſanctiſſ. creatur. 917. I. excolit Danorum Eccleſiam. 930. I. Moritur. 936. VI.

Vnuani Hamburg. Archiep. pietas & prudentia in conciliandis ſibi Regum & Barbarorum animis. 1012. II.

Voconius Africanus Epiſc. ſcribit ſub VVandalis Arianis aduerſus Arianos. 456. V.

Volatus, & caſus Simonis magi, coram Nerone Imp. 68. VI. Volare olim plurimi ſoliti per magiam. ibid. Volatum tentantes Perſæ magi, miſere pereunt. 758. III.

Volumen dictum vetus teſtamentum. 59. IV.

Voluntatem vnicam & operationem in Chriſto aſſeruerunt Monothelitæ: & quomodo hæc quæſtio tractata fuerit. 629. II. 633. II. Sine voluntate & operatione penitus extitiſſe Chriſtum in vtraque ſua natura, efficere iidem voluerunt cum Manichæis. 648. I.

Voluptatem, finem ac beatitudinem conſtituerunt Nicolaitæ. 68. V. Vide in Libidines.

Voluſianus à patre Gallo adſciſcitur in collegam Imperij. 254. VI. Necatur cum eodem. 256. III. 257. IV. Cætera vide in Gallus dux.

Voluſianus Vrbis Præf. fruſtra à matre ſua, & S. Auguſt. ſolicitatus de ſuſcipienda Chriſtiani[illegible]te; tandem ingenti difficultate con[illegible]ra Melaniæ neptis ſuæ, & pie quie[illegible] 434. II.

Votum Virginitatis emiſit Maria virgo. [illegible] XXIII. Nazaræorum, quale exoluerit Paulus. 53. V. 58. XLIX.
Votiuæ imagines à Gentilibus appendi [illegible] Deorum templis. [illegible]
Vide in Imago.
Votorum nuncupationes pro ſalute Principum, quo tempore fierent, & quo [illegible] I.
Vota in periculoſiſſ. præliis emiſſa [illegible] doueus. Gallicanus, &c. Inania [illegible] aduerſus Chriſtianos. 363. IV. VI. [illegible]gobard. tyranni, contumelioſu[illegible] 691. II.
Vota Martyribus nuncupat Damaſus PP. pro vnione Eccleſiæ Rom. 367. VI.
Ad fontes & arbores ſuperſtitioſa, aufert in Africa Auguſtinus. 418. VI.

Vrbanus creatur Roman. Pontif. 226. I. Martyrio coronatur ſub Alexandro Imp. 233. I. Vaſa omnia ſacra fecit argentea. ibid. II.

Vrbanus II. creatur ex Epiſcopo Oſtienſi. 1088. I. Caſſini ægrotans, ſanatur à S. Benedicto: & vtrum aliquid definierit de præſentia corporis eiuſdem Sancti in eo monaſterio. ibid. II. Confirmat ſententiam Gregorij VII. aduerſus Guibertum & Henricum ſchiſmaticos. 1089. I. Varia celebrat diuerſis locis Concilia, aduerſus hæreticos & ſchiſmaticos, & de aliis Eccleſiæ neceſſitatibus. 1089. I. IV. 1090. I. 1091. I. 1093. I. 1095. I. III. 1096. I. 1097. XLV. 1098. I. 1099. V.
Rurſum Henricum excommunicat, ob noua in vxorem ſcelera. 1093. II. Proficiſcitur in Gallias. 1095. II.
In Concilio Claromontenſi excommunicat

Philippum Franc. Regem, ob pellicem ſubintroductam. ib. III. Indicit quoque expeditionem in Terram Sanctam, & Officium Dei genitricis clericis iniungit. ibid. V. VI. Philippum Regem pœnitentem abſoluit, & regreditur Romam. 1096. I.

Vtrum aliquod conceſſerit priuilegium Rogerio Siciliæ Duci, & quale illud fuerit. 1097. II. vſq; XLIV. Moritur in ſumma pace. 1099. V.

Vrbanus III. creatur ex Epiſcopo Mediolanenſi. 1185. III. Contendit cum Friderico Imp. de iuribus Eccleſiæ. 1186. I. Moritur. 1187. III.

Vrbis Conditæ quoto anno Chriſtus natus Appar. XXXIV. in fi. Reliqua de Vrbe, vide in Roma.

Vrbs quædam Phrygiæ integra, cum vniuerſis incolis incenditur ob fidem Chriſti in perſecutione Diocletiani. 309. X.

Vrbicariæ, & Suburbicariæ prouinciæ ſiue Eccleſiæ, quæ eſſent. 325. XXXVI.

Vrbicus Potentinus, diſcipulus Eunomij hæreſiarchæ. 360. VIII.

Vrſacius Singidonis Miſiæ Epiſcopus Arianus. Vide in Valens Murſi.

Vrſicinus diaconus eligitur à factioſis Romanus Pont. multa cæde, aduerſus Damaſum. 367. III. Pellitur in exilium à Valentiniano Imp. ibidem VI.

Eius ſectatores varie exagitantur ab eodem. ibi. & demum iunguntur Luciferianis. 382. VIII. Rurſum tumultuantur in electione Siricij. 385. II.

Vrſulæ, & vndecim mille Virginum, hiſtoria, & martyrium. 383. II.

Vrſus, fera beſtia, fugiens à venatione Caroli Magni ad Monaſterium S. Gudilæ, ab eo tempore ſanctimonialium ſe mancipat obſequiis. 805. II.

Vſiæ & Hypoſtaſis differentia, & quæ de his vocibus antiquæ in Eccleſia controuerſiæ. 362. XLII. XLIII.

Vſthazanes princeps eunuchorum Saporis Regis, martyrium patitur pro fide Chriſti. 343. III.

Vſuardus monachus, iuſſu Caroli Magni, Martyrologium reddit opulentius. 778. V.

VValdemarus Daniæ Rex, Canuti Regis martyris filius, fidem propagat in vicinis regionibus. 1161. VI. Circumuentus à Friderico Imp. ad eius obſequium pertrahitur. 1162. V. Colitur immenſum à Germanis. ibid. Curat patrem in album SS. referri. 1164. XIV.

VValdenſes hæretici exagitantur in Galliis ab Innocentio PP. III. 1198. XII.

VVallia, eligitur Rex Gothorum & pacem init cũ Honorio Imp. 414. II.

VVamba, inuitus creatur Hiſpan. Rex, & inſigni miraculo in vnctione decoratur. 672. IV. Tyrannos in ſe inſurgentes, diuinitus debellat. 674. III. Saracenos Hiſpaniam inuadentes, maritimo prælio ſuperat. 675. IV. Potione quadam extra ſenſum poſitus, monaſtico induitur habitu; & ſenſui redditus, propinatorem veneni Regem pronuntiat, ipſeq; in monaſterio reliquum vitæ peragit. 680. VIII.

VVandali ſe in Gallias, cum pluribus aliis barbaris populis, infundunt. 407. II. Immittuntur in Hiſpanias à Conſtantino tyranno, eaſq; partiuntur cum Alanis & Sueuis. 409. V. Ipſi Ariani exiſtentes Catholicos crudeliſſime habuerunt. 427. I. Bonifacio Comite in Africam deducti, miſere eam deuaſtant. ibidem. & 428. I. II. Eorumdem progreſſus à primo è patria exitu. 428. I. Immiſſi [illegible] ad punienda earum nationum flagitia. [illegible] m diriſſime perſequuntur Catholicos. [illegible] de Genſericus, & alia nomina ſeqq. i- [illegible] Regum. Euertunt funditus in Africa re- [illegible] dololatriæ. 439. VI. Debellantur penitus à Beliſario duce Iuſtiniani Imp. 533. VII. 534. IV.

Alij è propria patria petunt inſtructores fidei à Rom. Pontifice, & accipiunt. 965. IV. Apud eos mirifice propagatur cultus religionis, opera VValdemari Regis. 1161. VI. Eorum Apoſtolus dictus VVicelinus Epiſc. Aldemburgenſis. 1154. IV.

VVandregiſilus Pipini conſobrinus, virginitatem cum vxore ſeruat, fitq; ſacerdos. 665. III.

VVaſtellenſe Concil. ſub Paſchale PP. II. pro reformatione Eccleſiæ, poſt obitum Henrici Imp. ſchiſmat. 1106. V.

VVecilo ex clerico anathematizato & fugitiuo, intruditur ab Henrico Rege ſchiſmatico in ſedem Moguntinam. 1085. I. In Concilio Quintilineburg. declaratur hæreſiarcha; & qui eius errores. ibid. II.

VVenceslaus Princeps Boemiæ ſubit martyrium ab inuaſoribus Principatus. 938. II.

VVenilo Archiep. Senonenſis. Vide Ganelo.

VVentanum Conciliũ in Anglia de primatu Eccleſiæ Cantuar. 1072. I.

VVeſtmonaſter. Concil. in Anglia, pro reſtituenda diſciplina. 1175. I.

VVicelinus Olſatiæ & VVandaliæ Apoſtolus, miraculis clarus. 1154. IV.

VVidichindus Saxo, deficit à Carolo Mag. & vincitur ab eo. 778. II. exprobrat Carolo de pauperibus Chriſti. 782. II. Conuertitur ad fidem & inſigni honeſtatur viſione in Euchariſtia. 785. III.

VVido Dux, adoptatur in filium à Steph. PP. Sexto. 885. III. Imperatoris nomen aſſumit. 888. II. Quando vere imperare cœperit. ibid. III. & 892. I. Moritur. 899. II.

VVido. Vide etiam Guido.

VVigberti martyrium in Saxonia. 695. I.

VVilfridus Eboracenſis in Anglia Epiſcop. à Rege eiectus, appellat Rom. Pontificem. 678. V. Intereſt Synodo Rom. ſub Agathone. 680. I. Conuertit ad fidem Chriſti Friſios. 678. V. & in Britannia Saxones Auſtrales. 681. XVI. Rurſum reus accedens Romam, æque abſoluitur; & reſtitutus cum honore ſedi ſuæ pacifice quieſcit. 705. III.

VVilibaldus & VVinibaldus fratres prædicant gẽtilibus in Germania. 738. I.

VVilicharius Vien. Epiſc. reſtaurat Eccleſias ſuæ Diœc. 738. III. ob expilationem rerum ſacrarum recipit ſe in monaſterium. ibid.

VVilebrordus Anglus, cum aliis 12. ſociis, petit Germaniam, vt prædicet iis gentibus Euangelium. 690. I. Accipit Apoſtolatum à Sergio PP. & Epiſcopus ab eo ordinatur, diuina præuia admonitione; nomenq; Clementis accipit. 696. I. Sedem conſtituit Traiecti in Friſia. ibid. Celebrat Concilium ad Eccleſiam diſponendam. 697. I.

VVillehadus primus Bremenſis Epiſc. 788. IV.

VVillelmus. Vide Guillelmus.

VVindeshorrenſe Concil. in Anglia, pro depoſitione quorumdam Epiſcop. 1070. III.

VVintonenſe in Anglia Concil. in cauſa clericorum & monachorum; vbi Imago Crucifixi palam locuta, rem definit. 975. IV. Pro depoſitione Stigandi Archiep. Cantuar. 1070. III. Pro reſtitutione diſciplinæ Eccleſ. 1127. IV.

VVirceburgenſis Conuentus in German. quo Henricus Imperat. pacem Eccleſiæ promittere cogitur. 1121. II. Alius impius ſub Frider. Imper. pro cõfirmatione ſchiſmatis contra Alexandr. PP. 1166. I.

VVitiza regnat in Hiſpania. 701. V. Eius initia optima, progreſſus nefandiſſimi, quibus & regnum, & religionem penitus perdidit, & viam aperuit ingreſſui Saracenorum ad Hiſpanias occupandas. ibid. V. VI. Cur defecerit ab Eccleſia Rom. ibidem. VII. Moritur. 710. V. Ab eius filiis proditur Hiſpania Saracenis. 713. IV. Iidem capite ab iis plectuntur. 718. III.

VVlfrannus Senonenſis Archiepiſc. prædicat Euangelium Friſonibus, comitantibus ſignis. 700. I. Quid ei Radbodo Saxonum Rege occaſione baptiſmi illius. 719. II.

VVlfredus Epiſc. Sueuis prædicans martyrium conſequitur. 1028. III.

VVlphilas Gothorum Epiſcopus, literas Gothicas inuenit, & Scripturam ſacram in eam linguam vertit. 370. XVII.

Deceptus ab Eudoxio, communicat Arianis, & ſuos Gothos in eamdem communicationem perducit. ibid.

VVlſtanus VVigornienſis in Anglia Epiſc. deponitur & miraculo reſtituitur. 1074. XII.

Vultuum inſcriptiones reorum abſtulit Conſtantinus. 315. V. Ea ignominia notati Chriſtiani in Perſecutionibus. ibi. & 835. IV. Nonnulli populi id honori habuerunt. 315. V. Vide etiam in Inſcriptiones. & Stigmata.

VVolfgangus Ratiſpon. Epiſc. præſto eſt exercitui Ottonis Imp. aduerſus Francos. 978. I. optime inſtituit Henricum Imp. 1022. III. prophetiæ dono clarus. ibid. poſt obitum prædicit Imperium Henrico. 1007. I.

VVormatienſe Concil. Primum, ſub Carolo Magno, de rebus Eccleſ. 770. III. Secundum. 772. III. Tertium. 776. II. Cõciliabulum ſub Henrico IV. Rege, contra Gregorium Sept. 1076. II. III. Conciliũ ſub Legatis Apoſtol. Sedis, quo Henricus IV. Imp. penitus renuntiat Inueſtituris beneficiorum, & abſoluitur ab excommunicatione. 1122. II.

Vxoris vnius viros eligendos clericos, quo modo intellexerit Paulus Apoſtolus. 58. VI. VII. XII. XIII. Vide Monogamia. Bigamia. Polygamia.

Vxorem fratris ducere quo caſu Iudæis permiſſum. 31. poſt num. XIX.

Vxorem ducere vnumquemq; cogi, voluit Ebion, etiamq; impuberes, liberum relinquens quot quiſque vellet habere. 74. V. Eas communes habuerunt Gnoſtici. 120. XIV.

Duas Deo tribuit Ptolemæus hæreſiarcha, intelligentiam, & voluntatem, ex quibus alios generaret Deos. 175. VII.

Vxoribus Iulianus Apoſtata permiſit repudium maritorum. 362. LXI.

Vxorem nemini quærere voluit vnquam Ambroſius. 374. IV.

Vzecenſe Concil. in Africa, pro reſtitutione Eccleſ. diſciplinæ poſt reditum Epiſcop. ab exilio Sardiniæ. 522. III.

Vzi Scythiæ populi ad ſexcenta millia armatorum Imperium inuadentes, pietate Conſtantini Ducæ Aug. diuinitus debellantur. 1065. VI.

X.

XEnaias Perſa ſeruus fugitiuus, necdum baptizatus, à Petro Fullone creatur Epiſcopus Hierapol. nominaturq; Philoxenus. 485. II. Primus omnium auſus eſt impugnare venerationem ſacrarum Imaginum. ibid.

Intereſt Conciliabulo Sidon. aduerſus Orthodoxos. 512. II.

Xyphilinus. Vide Ioan. Xyphil. & Georg. Xyphil.

Xyſtus. Vide Sixtus.

Y.

YVetot regni erectio in Gallia, qua occaſione facta. 535. XVIII.

Z.

ZAcchæus publicanus fit Epiſc. Cæſar. 58. XV.

Zacchæi hæretici, ſecta Gnoſticorũ. 120. XVIII.

Zachariæ

Zachariæ Prophetæ corpus, ipſo reuelante, inuentum ſub Theodoſio Iun. omnino integrum. 415. XI.

Zacharias pater Ioannis Bapt. non fuit Summus Sacerdos. Appar. XXV. *Necatur ab Herode, ob ſubtractum neci filium.* 1.XII. *Fuit ille Zacharias Barachiæ, de quo poſtea locutus Dominus. ib.* XIV. *Sanguis eius indelebiliter inhæſit ſaxis templi. ibid.* XV. *Corpus transfertur Venetias.* 814.IV.

Zacharias Epiſc. Vienn. martyr ſub Traiano. 110. III.

Zacharias Rhetor, hæreticus Eutychianus, multa pro ſuæ ſectæ validatione commentus eſt, & Catholicis calumnioſus extitit. 476.V.477.III. 485.IV.

Abripitur in Perſidem à Coſrhoe Rege captiuus, vna cum S. Cruce Domini. 614.VIII.

Extincto Coſrhoe, reſtituitur vna cum eadem Cruce. 627.II.628.I.

Zacharias Rom. Pont. ordinatur. 741.VI. *Componit pacem cum Longobardis.* ibid.

Celebrat Concilia de rebus diuerſis. 742.III. 743.IV.745.II.

Solicitat Conſtantinum Copronymum Imp. ab hæreſi reſipiſcere. 743.VI.

Conſulitur à Principibus & Antiſtitibus Galliæ de rebus Eccleſ. 744.III.

Nouos hæreticos damnat. 745.II.748.I. *Auctor eſt Rachiſi Longob. Regi, monaſticum habitum induendi.* 750.I. *Reg. Franc. ab Hilderico Stupido vltimo Merouingiorum, transfert in Pipinum.* 751.I.

Moritur, & inter Sanctos refertur. 752.II.

Tranſtulit in linguam Græcam Dialogos S. Gregorij Magni. ibid.

Conceſſit Pipino Regi nominationem Epiſcoporum ſui regni. ibid.

Zacharias Anagninus Epiſc. vna cum Rodoaldo Legatus mittitur Conſtantinopolim. Vide in Rodoaldus.

Zambdas creatur Epiſcopus Hieroſolym. 296.III. *Moritur.* 298.V.

Zatus Lazorum Rex conuertitur ad fidem Chriſti, & à Iuſtino Imp. titulo Lazorum Imperatoris decoratur. 522.IV.

Zebennus creatur Antioch. Epiſc. 230.I. *Moritur.* 241.I.

Zelotes vnus ex Apoſtolis. vide Simon Canan.

Zelotæ, factioſi Iudæi, occupantes templum, cædibus implent Hieroſolymam, & miſere deuaſtant. 69.XX.

Interficiuntur omnes ad vnum intra templum. 72.I.

Zemiſces. Vide Ioannes Zemiſſes.

Zeno Tribunus, vna cum 10203. *militibus martyrium patitur ſub Diocletiano.* 298.IV.

Zeno diaconus Ticinenſis, armis pugnans licet contra Tyrannum, miſere interficitur. 691.II.

Zeno Iſaurus, in præmium necis Aſparis, & filiorũ eius, proditorum Imperij, accipit à Leone Imp. filiam eius Ariadnam in vxorem. 470.I.

Augetur filio, qui decimo menſe perit, ſorte prius arte, vt eius loco imperaret. 473.II.474.II.

Mortuo Leone ſocero, filioque, Imperium adipiſcitur. 474.I.

Eius luxus, rapinæ, & promotio hæreticorum. ibid. III.

Pellitur cum vxore à Baſiliſco; & quæſitus ad necem, latet in deſerto, & interdum deficiente pane, herba veſcitur. 476.IV.

Reuerſus cum exercitu, Baſiliſcum pellit, & miſere mori cogit. 477.I.

Multa pie & Catholice agit aduerſus hæreticos, & reconciliatur Rom. Pontifici. ibid.II.

Rurſum fauet hæreticis & Henoticon promulgat, aliaſq; fraudes admiſcet. 482.II.III.

Acriter redarguitur à Felice Papa. 483.III.

Plures tyrannos debellat per Theodoricum Gothorum Regem; quem ideo chariſſimum habet. 484.I.

Verinam ſocrum, piam feminam, in exilio mori cogit. ibid.

Ex morbo ſubitaneo pro mortuo habitus, viuus ſepelitur: & ſpiritum reſumens non permittitur ab Ariadna coniuge educi 491.I.

Nomen eius eraditur ignominioſe è ſacris Diptychis. 519.III.

Zenobia Odenati Regis Palmyrenorum vxor femina laudatiſſima. 268.I.

Præceptorem habuit in ſcientiis, Longinum Philoſophum; in rebus Chriſt. Paulum Samoſatenum. ibid.

Fuit Iudæa. ibid.

Poſt viri obitum, Orientem poſſedit. 269.II.

Victa ab Aureliano Imp. ducitur in triumphũ. 274.I.

Viuit Tibure, more Romanæ matronæ, & fit Chriſtiana. ibid.

Zenobius Epiſcopus in Cilicia, martyr ſub Diocletiano. 285.I.

Zenobius Florent. Epiſc. miſſus à Damaſo PP. Conſtantinopolim, miraculis coercet Arianos. 370. VI.

Intercedit ei familiaritatis vſus cum S. Ambroſio. 392.IV.

Zephyrinus Rom. Pont. creatur. 203.I. *Recipit Natalium hæreticum pœnitentem.* 207.I.

Excommunicat Tertullianum, alioſq; pſeudoparacleti Montani aſſertores. 215.I.

Martyrio coronatur ſub Elagabalo in pace Eccleſiæ. 221.I.

Zetæ, & Zetarij, quid. 286.II.

Zocomus Rex barbarus cum ſua gente conuertitur ad Chriſtum, occaſione ſobolis maſculæ ei impetratæ à quodam monacho. 372.XIII.

Zoen filiam Conſtantini Imp. ducit in vxorem Rom. Imp. repudiata priori coniuge. 1028.IV.

Eadem maritum veneno necat, vt Michaele adultero, liberius potiatur. 1034.V. *Coarctatur admodum à Ioanne fratre Michaelis. ibid. Mortuo Michaele alium euehit in Imperium, à quo ipſa retruditur in monaſterium.* 141.II. *Educitur inde à populo. ibid. nubit Conſtantino Monomacho. Imp.* 142.II.

Zoilus creatur Alexandr. Epiſc. 537.III. *præſto eſt Vigilio PP. pro tribus Capitulis.* 546.IV. *adeoque pellitur à Iuſtiniano Imp.* 551.II. *Moritur.* 553.I.

Zonæ circumductæ columnæ, cui Dominus flagellandus alligatus fuit, morbos pellunt. 34.XXII.

Aliæ benedictæ à Theodoro Siceota feminis ſterilibus proſunt ad conceptum. 598.VI.

Zorobabel fuit ex tribu Iuda, & ſtirpe Dauid. Appar. II.

Zoſimus hiſtoricus Ethnicus, Chriſtianis infenſiſſimus, in eorum inuidiam multa mentitur, & Imp Chriſtianos calumniis proſcindit. 249.III. 306.VI.313.III.315.III.318.II.330.VII.395. IV. *& alibi ſæpiſſime.*

Contumelioſus etiam in PP. Innocentium. 409. II.

Quo conſilio hiſtoriam ſuam ſcripſerit. 313.III.

Zoſimus Rom. Pont. creatur. 417.III.

Pelagium & Cæleſtium in Africa damnatos, & Sedem Apoſtol. appellantes, quam caute ſuſceperit. ibid.

Confirmans iudicium Patrum Afric. aduerſus eoſdem, damnat eos decreto vniuerſali. 418.II.

Calumniam à Iuliano, eius ſectæ poſt prædictos coryphæo, patitur præuaricationis, ſed defenditur ab Auguſtino. ibid.III.

De Cereo Paſchali quid ſtatuerit. ibid.VIII.

Mittit Legatos in Africam pro Appellationum proſecutione. ibid. VIII. *Moritur.* ibid.VII.

Cur in prædicta Appellationum cauſa citauerit canonem Nicanum pro Sardicenſi. 419.XIII.

Zoſimi plures, ſanctiſſimi monachi. 525.III.IV.

Zoſimi duo martyres ſub Traiano. 109.VI.

Zoſimus inuaſor Sedis Neapolit. diuinitus punitur. 359.XV.

Zotici Epiſcopi Otreni labores aduerſus Mõtani ſectatores, & martyrium ſub Seuero. 205.VI.

FINIS.

HENRICI
SPONDANI
S. R. E.
PROTONOTARII
AVCTARIVM
CHRONOLOGICVM
AD ANNALES
ILLVSTRISSIMI
CARDINALIS BARONII.

AVCTARIVM CHRONOLOGICVM AD ANNALES BARONII.

CVM poſt primam noſtræ Epitomes editionem Auctarium etiam ab Orbis conditu ad principium Annalium Baronii, & ab eorum intermiſſione ad hæc vſque tempora meditati, rem à multis expetitam, & expectatam, ſerio aggreſſi fuiſſemus; in progreſſu illam eiuſmodi reperimus, vt non in ea feſtinandum videretur. Cum ecce vno impetu, Et certiores facti ſumus, eruditiſſimum Franc. Boſium Congregationis Oratorii Rom. presbyterum, quod Thomas ipſius olim germanus ab Ortu Mundi ad CHRISTVM vſque ſuſceptum Opus, per obſeruationes aſtronomicas ad Tranſitum Maris Rubri deduxerat, poſt eius obitum fere ad vmbilicum perduxiſſe, ac propediem editurum eſſe; quo, magno labore quæſita ſacræ Hiſtoriæ cum profana concordi ſerie, quicquid præterea in ſingulis Regnis & regionibus, perſoniſque illuſtribus perplexum aut controuerſum reperitur, extricare & conciliare conatur: Et cœperunt edi in lucem doctiſſimi Iac. Saliani Soc. IESV Annales Eccleſiaſtici Veteris Teſtamenti, quibus idem ſibi inſtitutum eſſe diſerte demonſtrat: Et prodiit noua & accuratior nobiliſſimi Aug. Turnielli Congregationis S. Pauli editio Annalium ſacrorum ab Orbe Condito ad ipſum CHRISTI paſſione reparatum: Ac denique comperimus, Illuſtriſſimum Card. BARONIVM, cum iam nouiſſimam diei horam pulſante oſtium morte ſibi adeſſe ſentiret, Patribus ſuæ Congregationis ad ſe conuocatis, veluti tabulas teſtamentarias, Præfationem * in Tomum XIII. Annalium à ſe inchoatum, alta voce coram omnibus recitari præcepiſſe; qua non ſolum illius Tomi, verum etiam totius inſequentis hiſtoriæ contextum eis commendaſſe, ac vti auitum à S. Philippo fidei ſuæ cõmiſſum patrimonium ad heredes ſuos ac nepotes tranſmiſiſſe; vt propterea nemo eſſe deberet, qui alienam hereditatem adire præſumeret: indeque Fatres illos creditum ſibi opus iiſdem veſtigiis ad noſtra tempora lenta feſtinatione perducere, & aliquando edituros eſſe. Quare nos his auditis manum de tabula leuantes, primum ſubſtitimus; deinde re maturius conſiderata, aſſumptum onus libentiſſime depoſuimus; ne in anterioribus actum ageremus, in poſterioribus falcem inuito domino in alienam meſſem immitteremus, furtiuamque manum alienæ tabulæ admoueremus, ac demum in vicem laudis pœnas penderemus præcipitis properationis. Ac propterea contenti noſtram Epitomen, abſque vllius præiudicio aut inuidia, iterum atque iterum ad ipſos Annales Baronii recognitam, meliorem reddere; (quod & modo præſtitiſſe, fidenter ſpondemus:) in hoc propoſito placide quieſcebamus. cum rurſum nonnulli importune vrgentes, vt ſaltem aliquod Auctarium in modum Chronologiæ ſubderemus, quo ſummatim Pontificum ac Principum ſucceſſiones, Regnorumque mutationes, & rerum eo genere præcipuarum, toto Orbe geſtarum ſeries ob oculos proponeretur: adeo, quando nihil minus quam Auctarium aut Chronologiam cogitabamus, repetitis inſultibus oppreſſerunt; vt quãtumlibet ſciamus tot hoc ſæculo prodiiſſe diuerſorũ auctorum Chronologias & Chronographias, vt nauſeæ vel ipſum nomen eſſe poſſit; manus tamen, licet inuitiſſimi, dederimus; & hoc quod vides, quicquid eſt opellæ confecerimus. De quo breuiter dicere nos poſſe confidimus; id quamuis tumultuarium ſit, ac ſub ipſo poſterioris partis Epitomes prælo quaſi præcipitatum; tamen collatum ad cæteras eiuſdem generis recentiorum curas, (quarum optimas quaſque percurrimus, & ex iis pleraque delibauimus) eiuſmodi inuentum iri, vt non paucos ſingularum errores emendet, nulli perſpicuitate ac facilitate cedat. Quod igitur Deus bene vertat, ac Beatiſſima Virgo ſecundet, Sanctique omnes prouehant,

Opus aggredimur ab Anno Domini 1199. quo Annalium Epitome deſinit.

* Vide illam ſup. An. 1198. poſt nu. II. quæ incipit: Peruenimus.

A.C.

PActis opera Innocentij PP. inter Philippum Francorum & Richardum Angliæ Reges quinque annorum induciis, idem Richardus facta excurſione in Aquitaniam, ad quoddam caſtrum Lemouicenſe ſagitta vulneratus obiit 6. Aprilis. Cui ſucceſſit in Regnum frater eius Comes Moretonius. *Polyd. Pariſ. Aemil.*

Conſtantinopoli circa Quadrageſimam tremente terra, Alexius Imperator eiuſdem hiatu fere abſorptus eſt: quo plurimi ſuorum male affecti, nonnulli etiam omnino perierunt *Nicet.*

Georgius quoque Xiphilinus Patriarcha Conſtantinopolitanus hoc anno obiit: eique ſucceſſit *Ioannes Camaterus*; vt cõſtat ex quadam eius conſtitutione hoc anno edita, *lib.* 4. *Iur. Orient.*

1200. ALPHONSVS Caſtellæ & Petrus Aragoniæ Reges, pace inita cum Mauris, arma ſua vnitim conuertunt contra Sanctium Nauarræ ac Vaſconum Regem magna nominis Chriſtiani infamia; eiuſdemque in Africam confugientis Regnũ inter ſe partiuntur *Rod. Tolet. & Mariana.*

Pax componitur inter Reges Francorum & Angliæ, certis conditionibus: inter quas erat ne Anglus auxilium mitteret Othoni, nec Francus Philippo, Regibus in Germania inter ſe digladiantibus, ac miſere vniuerſam Germaniam deuaſtantibus; Innocentio Pontifice fauente præcipue Othoni aduerſus Philippum. *Roger. Pariſ. Annales Franc.*

Hoc anno *Tartarorum* Dominium ſumpſiſſe initium, ſcribit *Martinus Polonus*. Cui conſentientia ſcribit *Haitonus Armenus*, & *Mechouius lib. de Sarmat.* Alij vero poſterioribus annis collocant. Qui quidem ab Indiæ montibus egreſſi, per vicinas prouincias prædas egerunt; & ad remotiores progreſſi, demum circa Mæotidem Paludem ſedem firmarunt, & multa finitimis Chriſtianis ipſi religione Pagani damna intulerunt.

1201. LEGATI à Pontifice in Gallias miſſi effecerunt vt Rex vxorem legitimam reciperet. de quo vide in Epitome ann. 1193. num. III. & 1198. VIII.

Simon cognomento Turuaius Theologus, nimis alte ſapiens, ſibique fidens, repente memoria caruit; ita vt nec primorum elementorum, nec quidem nominis ſui recordaretur. *Polyd. Verg. Matth. Pariſ.*

Balduinus Flandriæ Comes ex voto parata expeditione in Terram Sanctam in itinere Venetis auxilio eſt ad quaſdam Slauoniæ ciuitates recuperandas. Qui & cum Scodram ab Hungariæ Regibus poſſeſſam expugnaſſet abſentibus illis in Palæſtina, excommunicatur ab Innocentio PP. indignante abſentes Belli ſacri cauſa ita lædi: ſed excommunicatione, intercedẽte Alexio Græco exule, ſoluitur. *Monach. Colõ.*

1202. MISI Thraciam vexant; & forte Conſtantinopolim perueniſſent, niſi Roſſi opem tuliſſent Chriſtianis. *Nicet.*

Angliæ Regi accuſato necis Arthuri nepotis, & illatæ Proceribus Aquitaniæ iniuriæ, dies dicitur à Philippo Francorum Rege: ad quam cum non adeſſet decernitur, eum iure excidiſſe prouinciarum, quas beneficiarij nomine à Rege Francorum poſſidebat: quas & idem Philippus inuaſit. *Rigord. Aemil.*

In Polonia obiit Miecislaus Rex, qui Regnum fraude aduerſus Leſcum puerum vſurpauerat: ſucceditque filius eius Ladislaus, excluſo adhuc Leſco. *Cromer.*

1203. ALEXIVS Iunior filius Iſaacij Angeli (quem vidimus ann. 1095. ab Alexio Angelo in ordinem redactum) perſuadet Balduino Flandriæ Comiti, aliiſque Galliæ Proceribus ad ſubſidium Terræ Sanctæ properantibus, vt ipſum in Imperium Conſtantinopolitanum reſtituant. Quod ipſi Venetorum auxilio præſtant, capta per vim Conſtantinopoli, & Alexio Angelo fugato: Iſacioque in libertatem vindicato, Alexium eius filium coronari faciunt in templo S. Sophiæ. *Nicet. Villarduin.*

Quando & Veneti Cretam inſulam, ſiue Cãdiam dictam, poſſidere cœperunt: vnde iis cum Genenuſibus multa bella geſta. *Sabell. Genebrar.*

Anglo Rege aduerſus Francum fidem Innocentij Pontificis implorante, miſſi Legati qui iubeant arma ab vtroque ſeponi, pacemque dare templis: Francus ſic ratus victoriam ſibi è manibus eripi, Põtificem appellat: atque interim Anglum armis perſequitur. *Aemil.*

A.C.

IMPERATORIBVS Conſtantinopolitanis, dum aut non poſſunt obnitente multitudine, aut nolunt ſtipendia pendere militibus, aliaque præſtare quæ ducibus ſacræ expeditio- 1204.
nis promiſerant pro ſua in Imperiũ reſtitutione: orta ſeditione alius Imperator eligitur, *Ducas Alexius* cognomento *Murzuflus*, qui Alexium Iuniorem ſtrangulat: mittitque qui claſſem Latinorum exurant. Sed Franci ac Veneti arctiori inito fœdere vrbem inuadunt, & die 12. Aprilis capiunt; Duca fuga elapſo: qui poſtea deprehenſus in Græcia, & Conſtantinopolim in iudicium de necato Alexio deductus, de altiſſima columna præcipitatur. Cum interim conſenſu Principum, Balduinus Flandriæ Comes eligitur & coronatur Imperator die 16. Maij: aliique Principes diuerſas prouincias & inſulas inter ſe partiuntur: atque è Veneta nobilitate *Thomas Maurocenus* Patriarcha creatur Latinorum primus; ſuperſtite licet adhuc Ioanne Camatero Græco. *Nicet. Onuphr. Aemil. & alii.*

Quo & ferme tempore ab iiſdem Græcis *Theodorus Laſcaris* Nicæę ſalutatur Imperator; qui extra Conſtantinopolim regnauit: ſicuti & Alexius, ac Michaël Comneni ex Angelorum familia, alias prouincias ſibi occuparunt. *Nicephor. Gregor.*

Nouumque conditum eſt Imperium *Trapezunti*, complectens Cappadociam, Pontum, & Colchidem: ac diuiſum Orientis imperium, in Europeum, & Aſiaticum. *Genebrard. ſub Honorio III.*

In Gallia cum Anglus bello non ſufficeret, in Angliam ſe recipit: Rex vero Philippus vniuerſam Northmanniam, & quicquid Anglorum fuerat in deditionẽ recipit, aut vi ſubigit. *Roger. Pariſ. Aemil.*

Moritur Emericus Hungarię Rex, ſucceditque Ladislaus filius. *Bonfin.*

Hoc, vel ſequente anno (variant enim Scriptores) S. Dominicus Ordinem ſuum inſtituit, magno Eccleſiæ bono. *Onuphr. Chron. Montfort.* Idemque Albigenſium hæreticorum plurimos ad fidem Catholicam reuocat; cum tamen iis fauerent Raimundus Comes Toloſanus, Petrus Rex Aragonius, & Fluſſatium Princeps. Sed in eos demum miſſus eſt à Philippo Francorum Rege atque Innocentio PP. Simon Comes Montfortius armatus Cruce ſacra. *Blond. Aemil. Polyd.*

Hoc item circiter anno *Almaricus* Doctor Pariſienſis patria Carnotenſis, ſe prodidit multarum prauarum opinionum circa Euchariſtiam, & alia Eccleſię dogmata auctorem; ac damnatus eſt ab Innocentio Papa. Cuius ſequaces, cum eiuſdem effoſſis oſſibus, Lutetiæ poſtea vſti ſunt. *Gaguin. Aemil. Genebr.*

Eodem ferme tempore ſe agnoſcendum præbuit *Dauid Dinantius*: qui præter Almarici errores, quos amplectebatur, alios intrudere conatus eſt. De vtroq; vide *Bern. Ludzenburg. Prateol. Caſtr. de hæreſ. & Gualther. in Chronol.*

BALDVINVS Imperator Conſtantinopolitanus ex Adrianopolitana obſidione obuiam factus Barbaris, qui ſup- 1205.
petias laturi veniebant pulſis Principibus, in paratas inſidias præcipitatur, & captus diriſſime trucidatur. *Nicet. Gregor. Onuphr.*

Fratrum Carmelitarum Regula ab Alberto Patriarcha Hieroſolymitano ſcripta, eorumque Ordo reformatus ſub ipſorum Generali Bertoldo II. poſtea vero confirmatus ab Honorio IV. *Onuphr.* Sed & Eremitarum S. Auguſtini Ordinem, hoc tempore à Summo Pontifice approbatum, *Nauclerus* tradit: quod *Onuphr.* ponit an. 1255.

CONSTANTINOPOLI in locum Balduini eligitur Impera- 1206.
tor *Henricus* frater eius. *Nicet.* Græci vero Imperatores, in Aſia Patriarcham eligunt *Michaelem Autorianum*, in locum Ioannis Camateri defuncti; cum (vt diximus) Conſtantinopoli ſederet Maurocenus Latinus. *Nicet. Onuphr.*

In Polonia Ladislaus Regno priuatur à ſuis, ſubſtituto tandem Leſco legitimo hærede. *Crom.*

CVM Germania tantis cladibus duorum Imperatorum factionibus afficeretur, miſſis communi Statuum conſenſu 1207.
legatis ad Innocentium Pontificem, & ab eo aliis emiſſis; ita pax conſtituitur, vt Otho ab Imperij titulo abſtinens, filiam ducat Philippi Beatricẽ, & Philippo mortuo ſuccedat in Regnum. *Vrſperg.*

In Aſia & Græcia Principes Conſtantinopoli pulſi, tum

A.C.

1208. inter ſe diſſident, tum cum Latinis regnantibus. *Nicet.*

Philippvs Imp. cum forte poſt venæ ſectionem in lectulo quieſceret, ſcelerate occiditur Bambergæ ab Othone quodam Palatino, cui Philippus olim filiam ſuam deſponderat, nec tamen tradiderat, quod is cædis cuiuſdam reus & perfidia notatus fuiſſet. Itaque ex pacto conuento Otho Saxo Philippi gener, conſenſu Principum eligitur in Imperatorem eius nominis Quartum. *Vrſperg.*

Ordo ſanctiſſimæ *Trinitatis* pro redemptione captiuorũ, inchoatur Romæ à Ioanne Mattha ac Felice anachoreta, *Onuphr. Genebr.*

Miſſi duodecim Monachi Ciſtercienſes à Pontifice in diœceſim Toloſanam, ſolemni habita cum Albigenſibus hæreticis diſputatione, errores eorum confutant: & Pontifex Comitem Toloſanum eorum fautorem obſtinatum excommunicatione percellit. *Hiſt. Albig.*

1209. Otho Rex Germaniæ Romam petens, coronatur Imperator ab Innocentio Papa; cum prius iuraſſet, ſe nec Regi Francorum, nec rebus & Patrimonio Eccleſię Romanæ obfuturum. Sed inde egreſſus fidem violauit, bonaque Eccleſiæ inuaſit. *Vrſperg. Trithem.* Erat enim vir (inquit *Aemylius*) maiori amore & cupiditate, quam conſilio & religione.

Ordo Fratrum *Minorum* inſtituitur à S. Franciſco, ingenti Eccleſiæ bono, & Fidelium animarum ſaluti: qui poſtea ab Honorio Papa Tertio approbatus, & confirmatus, mire per vniuerſum Orbem dilatatus eſt. *Onuphr. Trithem.*

Innocentius Papa, annuente Philippo Francorum Rege, armari curat & Cruce ſignari multa hominum millia aduerſus obſtinationem Albigenſium hæreticorum. Vnde Raimundus Comes Toloſanus eorum fautor ſimulata pœnitentia flagris cæſus ſolemni ritu in Eccleſiam recipitur, atque eiuſmodi ſacri belli ductio committitur Simoni Comiti Montfortio. *Hiſt. Albig.*

Pax componitur inter Reges Nauarræum, Aragonium, & Caſtellanum. *Marian.*

1210. Otho Imperator Regnum Neapolitanum eripere tentans Iuniori Friderico, qui adhuc erat ſub tutela Pontificis, & totam Italiam ſibi ſubiicere volens; à Pontifice ab his deſiſtere monetur, & in ſententia perſiſtens excommuncatur, iuſque Imperij ei abrogatur, & omnes ſubditi ab eius obedientia & fide abſoluuntur. Vnde Principes Germaniæ eiuſdem permiſſu Pontificis eligunt in Imperatorem prædictũ Fridericum Henrici Quinti Imperatoris filium ex Conſtantia olim Regina Siciliæ, iam viuente patre Regem Romanorum, adhuc puerulum, renuntiatum. *Vrſperg.*

Comes Toloſanus ac Princeps Fluſſatium iterum deficiũt ad Albigenſes. *Hiſt. Albig.*

1211. Ioannes Rex Angliæ de ſpoliatione Eccleſiarum, expulſione ſacerdotum, redditũum Eccleſiaſticorum retentione, aliiſque multis criminibus reus cõſtituitur: ob quæ poſtea excommunicatur ab Innocentio Papa, ac tota Anglia interdicto ſupponitur; ac demum, ob contemptum excommunicationis, indignus Regno declaratur; quod donatur Francorum Regi. *Pariſ.*

Hiſpaniarum Reges Chriſtiani, iunctis animis & armis bellum ſtrenue ſuſcipiunt aduerſus Mauros. *Marian.*

Apparuit Cometes menſe Maio flagrans diebus 18. cauda ſuper Ruſſiam porrecta; qui Tartarorum aduentum ſignificabat. *Mechouius.*

1212. Tartari Aſſyriam, Meſopotamiam, & prouincias Moſcouiæ vicinas inuadunt. *Haiton.*

Pueri diuerſæ ætatis & conditionis, per Germaniam & Galliam piis cuiuſdam adoleſcentis cantilenis exciti, congregantur ad recuperandam Crucem Domini: nec potuerunt retineri, quin ſe itineri tradentes, plerique variis modis perierint. *Pariſ.*

Hoc anno 1212. Æra Hiſpan. 1250. conſignatur mirifica illa diuinitus conceſſa victoria Regum Chriſtianorum in Hiſpania aduerſus infinitam Maurorum multitudinem ex Africa irrumpentium; è quibus ciciderunt vltra ducenta millia. *Marian.*

1 Fridericvs Iunior veniens in Germaniam, coronatur Aquiſgrani: fœduſque init cum Philippo Francorum Rege. *Vrſperg.*

Ioannes Angliæ Rex in ſummas anguſtias redactus, cum è ſuis nemini fideret, & regem Francorum ad inuadendam Angliam paratum videret; ſubiecit ſe Innocentio Pontifici, & diadema capiti ſuo ademptum Pandulpho Legato Apoſtolico tradidit nunquam id ipſe accepturus, aut eius ſucceſſores, niſi à Pontifice Rom. facitque Angliam & Hyberniam vectigales Eccleſiæ Rom, vt præter denarium S. Petri, ſolueret quotannis mille marcas argenti, & reſtitueret Eccleſiis omnia quæ eripuerat. *Pariſ. Blond. Polyd.*

Comes Monfortius cum ſolis octingentis equitibus & mille peditibus inito apud Muretum prælio aduerſus Petrum Arragoniæ Regem, & Raimundum Comitem Toloſanum fautores Albigenſium, qui ſub ſignis habebant centum millia hominum; inſigni prorſus potitur victoria, qua Arragonius occubuit; relicto Regno Iacobo filio, quatuor annorum puerulo. *Hiſt. Albig. & Mariana.*

Otho, qui ſe Imperatorem dicebat, parum proſpere in Germania aduerſus Philippum agens, odio quo in Philippum Francorum Regem flagrabat, opem laturus Anglorum Regi & Comiti Flandrenſi, aduerſus Francum progreditur. 1214. Vbi ingentibus vtrimque ſtantibus exercitibus, in quorum altero ipſe Otho cum Ioanne Anglorum Rege Ferdinando Flandrenſi Comite, multiſque aliis Principibus; in altero Rex Philippus cum lectiſſima Francorum nobilitate militabant; memorabile contigit prælium 27. Iulij ad Bouinas prope Tornacum; quo Francus in ipſo procinctu Deum in templo vicino veneratus, cum lætus prodiiſſet ad ſuos, *Feliciter* (inquit) *pugnabimus, commilitones, aduerſus hoſtem iudicio ſanctæ Eccleſiæ damnatum*: initaque pugna inſignem reportat victoriam, qua Otho fugit relicta aquila; fugerunt & alij: captus vero eſt Ferdinandus cum fratre Regis Angliæ, pluriműſque aliis Proceribus. Eodemque tempore Ludouicus Philippi filius Anglos in Aquitania fudit. Quare inclinatis vbique Anglorum rebus, pacem petunt; tandemque opera Legati Pontificij, induciæ in quinquennium pactæ ſunt. *Rigord. Vrſperg. Pariſ. Aemil. Chron. Belg.*

Fridericus vero aliena hac victoria in res ſuas vſus, Othonis ſequaces ita preſſit, vt plurimas vrbes ad deditionem, ipſumque etiam ad veniam petendam compulerit. *Naucler. & alii.*

Obiit Alfonſus Caſtellæ Rex: cuius quatuor filiæ nuptæ ſunt quatuor Regibus; Blanca Ludouico filio Philippi Francorum Regis, qui poſtea patri ſucceſſit, & ex Blanca ſuſcepit S. Ludouicum; altera Regi Legionenſi, tertia Aragonio, quarta Luſitano. Alfonſo vero ſucceſſit filius Henricus puer ſeptennis. *Roder. Marian.*

Celebratur Concilium *Mompeſſulanum*, à quinque Galliarum Archiepiſcopis vicinioribus, & viginti octo Epiſcopis; cui & plurimi Barones interfuerunt: in quo Simon Comes Montfortius conſtituitur Princeps terræ per Albigenſium hæreticorum expugnationem conquiſitæ. *Hiſtor. Albigenſ.*

Celebratvm eſt Generale Concilium Lateranense 1215. Calendis Nouembris, omnium quæ vnquam in Europa habita fuerunt celeberrimum; cui videlicet interfuerunt cum Innocentio Papa, Archiepiſcopi 70. Epiſcopi 400. Abbates 12. Priores conuentuũ 800. quos inter extitere Patriarchæ Conſtantinopolitanus & Hieroſolymitanus, atque Alexandrini & Antiocheni legati: itemque Oratores Imperatorum Orientis & Occidentis, Regum Galliæ, Hiſpaniæ, Angliæ, Hieroſolymorum & Cypri. In quo doctrina & nomenclatura *Tranſubſtantiationis* panis & vini in corpus & ſanguinem Domini in ſacrificio Miſſæ confirmata eſt. Actumque pręterea de Abbate Ioachimo; de opinione Petri Lombardi de Chriſti natura; & de recuperatione Terræ Sanctæ, pro qua emiſſi ſunt per Europam, qui homines ad hoc ſacrum bellum hortarentur. Ac denique damnata eſt hæreſis Albigenſium; & confirmatus Simoni Montfortio Comitatus Toloſanus, ipſi (vt vidimus) donatus in Synodo Mompeſſulana. *Vrſperg. Trithem. Platin. Onuphr.* Extantque Acta *in Tomis Concil.*

Ibidemque certus habitus Iudæis eſt aſſignatus. *Cap. in nonnullis. de Iudæ.*

Initium item hoc anno accipit in Hungaria Ordo *Fratrum Eremitarum* ex inſtituto S. Pauli primi Eremitæ, à B. Euſebio Strigonienſi. *Onuphr.*

A.C.

Ioannes Angliæ Rex ſacerdotibus ditionis ſuæ iampridem infeſtus, deinde iis quoquo modo reconciliatis, rurſum nobiles adeo nouis caſibus in ſe concitauit, vt iidem facta coitione, Ludouicum Regis Francorum filium hortati ſint ad Angliæ Regnum capeſſendum. *Aemil.& alii.*

1216. Qvi quidem in Angliam traiiciens, ſalutatus ab iis Rex eſt, fruſtra cenſuris obnitente Legato Pontificis. Sed paulo poſt Ioanne Rege, aut morbo, aut animi mœrore, ex hac vita decedente; iidem adhærent contra fidem datam *Henrico III.* Ioannis filio; quem & Regem coronarunt, Ludouico in Galliam ſe recipiente. *Pariſ. Polyd.*

Innocentius Tertius, laudatiſſimus Pontifex, moritur Peruſij 16. Iulij, cum ſediſſet an. 18. menſ. 6. dies 8. & in locum eius ſubrogatur biduo poſt Cētius Sabellus, Romanus; dictus Honorivs Tertius: qui approbauit S. Dominici Ordinem Religioſum Prædicatorum, poſt decenium ferme in pio opere aduerſus Albigenſes conſumptum. *Vrſperg. Anton.*

Deceſſit quoque hoc anno Henricus Imp. Conſtantinopol. Cui ſucceſſit Petrus Comes Antiſiodorenſis eius gener. *Gregoras, Onuphrius.*

Et defuncto item Guillelmo Scotiæ Rege; qui in eius locum ſucceſſit Alexander Secundus eius filius, cum Ludouico Francorum Principe tranſgreſſus in Galliam, fœdus antiqum renouauit: additumque, vt neuter alterius hoſtes in ſuum Regnum reciperet. *Boet. Leslæ.*

1217. Henricvs I. Rex Caſtellæ, dum cum æqualibus pueris luderet in area, tegulæ ictu forte decidentis percuſſus moritur: & in eius locum ſubſtituitur ſororis eius ex Rege Legionenſi filius Ferdinandus eius nominis Tertius. *Roder. Marian.*

Exercitus Chriſtianorum ad ſacrum Bellum euntium in Palæſtinam, per Venerorum triremes promouetur. *Pariſ.*

1218. Petrvs Imperator Conſtantinopolitanus Romam veniens cum vxore ſua filia Henrici deceſſoris ſui, coronatur à Pontifice. Vnde rediens Conſtantinopolim, à Theodoro Laſcare, contra fidem datam, in nemoroſis Theſſaliæ locis proditorie captus, & biennio in ſqualido carcere detentus, occiſus eſt. Cuius interea vxor Imperium prudenter gubernat, quouſque filius eius Robertus è Gallia aduentaret. *Cuſpin. Onuphr.*

Otho quoque Saxo olim Imperator, ab omnibus derelictus, moritur peſte. *Vrſperg.*

Itemque Simon Comes Monfortius Belli dux ſacri aduerſus Albigenſes, vir militari arte clariſſimus, & pietate inſignis, in obſidione Toloſana, coniecto ex vrbe ſaxo opprimitur. *Hiſt. Albigenſ.*

Noua Chriſtianorum expeditio in Ægyptum tendens, obſidet Damiatam, vrbem iuxta littus Nili munitiſſimam: deferente ſacram militiam Andrea Hungariæ Rege, cum pluribus aliis, qui ad ſua remearunt. *Blond. Sabel.*

In Friſia mare ſuis finibus egreſſum, vniuerſam fere prouinciam inundauit; & ad centena hominum millia perierūt. *Trithem.*

1219. Capitvr Damiata à Chriſtianis poſt diuturnam & difficilem obſidionem. *Blond. Vitriac.*

Ludouicus filius Regis Franciæ mouet contra Albigenſes & Toloſanos; ſed ob peſtem ingruentem, re infecta recedit. *Aemil. Altiſſiodor.*

1220. Robertvs Petri Imperatoris Conſtantinopolitani filius, è Gallia rediens coronatur Imperator in locum patris occiſi. *Onuphr. Blond.*

Fridericus quoque Imperator Romæ coronatur 22. Nouembris ab Epiſcopo Oſtienſi, ad hoc à Papa delegato: qui vt coronationis beneficium remuneraret, Fundenſem Comitatum Eccleſiæ Romanæ perpetuo iure poſſidendū contulit; votumque Terræ Sanctæ concepit. *Vrſperg. Naucler.*

1221. Fridericvs Imperator Saracenos è Sicilia pellit: indeque rediens in Apuliam, duos Innocentij Tertij fratres, qui aliquot ibi loca poſſidebant, male habuit, ne quidem Epiſcopis quibuſdam parcens. Vnde primum nata inter eum & Honorium PP. diſſenſio. *Vrſperg. Naucler. Platin.* Dictum in eum poſtea anathema.

Res in Ægypto male cedit Chriſtianis; dum vlterius tendentes, ita atte hoſtium & Nili emiſſione concluſi ſunt, vt coacti fuerint Damiatam reddere, & ex Ægypto recedere. *Aemil. Naucler. Marin.*

Obiit S. Dominicus 6. Auguſti, Ordinis Prædicatorum inſtitutor. *Baron. in Martyrol. Pet. de Natal.* ſepeliturque Bononiæ: quem poſt aliquot annos Gregorius PP. IX. in SS. album retulit.

Moritvr Theodorus Laſcaris, qui Imperij Græci titulum gerebat, in Aſia minore: ſucceditque ei *Ioannes Ducas* eius gener. *Niceph. Gregor.* 1222.

Fridericus Imperator nihil non moliens contra Honorium PP. imprimis filium ſuum Henricum nouem annorū puerum, de conſilio Principum Regem Romanorum coronauit Aquiſgrani; indeque in Italiam aduerſus Pontificem rediens, à Ioanne Brenno Ieroſolymorum Rege, qui petiturus venerat contra Saracenos auxilia, reconciliatus eſt Pōtifici. Cui etiam idem Ioannes filiam ſuam Iolantham vxorem collocauit, cum dote Regni Ieroſolymitani. Vnde contigit vt deinceps Siciliæ Reges, ſe etiam Ieroſolymornm Reges indigitauerint. *Vrſperg. Naucler. Aemyl. Trithem.*

Naſcitur S. Thomas Aquinas, celebris Eccleſiæ Doctor, ac Theologiæ Scholaſticæ princeps, monachus Ordinis Prædicatorum. *Trithem.*

Celebratur ſub Stephano Archiepiſcopo Concilium Oxonienſe in Anglia, de officio & ſtatu Eccleſiaſticorum: cuius extant Acta in *Tomis Concil.*

Terræmotus ingens Germaniam, aliaſque prouincias concuſſit: in Cypro duæ vrbes euerſæ, in Italia nemo in vrbibus metu ruinarnm nocte permanſit: Brixiaque vrbs fere tota ſubuerſa eſt. *Trithem.*

Ioannes Ducas Græcorum Imperator, vincit Alexium & Iſaacium Principes, qui Laſcaris ſoceri Ioannis Imperium affectabant, & ad hoc auxilium Roberti Imperatoris Conſtantinopolitani implorauerant: eaque victoria Ducas recepit vrbes, quas Latini in Aſia habebant. *Niceph. Gregor.* 1223.

Obiit Philippus Auguſtus Francorum Rex. 14. Iulij Medunte, poſtquam regnaſſet ab obitu patris annos 43. delatus ad ſepulchrum ad templum S. Dionyſij, præſente Ioanne Brenno Ieroſolymorum Rege. Succeſſit filius eius *Ludouicus* huius nominis Octauus, S. Ludouici parens. *Aemil. Til.*

Ordo & Inſtitutum S. Franciſci, hoc tantum anno ab Honorio PP. approbatus ponitur à quibuſdam *Onuphr. Trithem.*

Ab eodem confirmatur Ordo monaſticus *Valliſcholarium*, qui ſub Regula S. Auguſtini originem ſumpſit in Campania Galliæ per aliquot Theologiæ profeſſores. *Genebr.*

Inter Imperatorem & Regem Francorum renouatur amicitia, & nomen fraternum inter Gallos & Germanos. *Annal. Sueu.* 1224.

Angli vero tota fere Gallia pelluntur Francorum armis. *Rigord. Pariſ. Aemil.*

Qvidam ſe Balduinum olim Imperatorem Conſtantinopolitanum venditans, repoſcenſque à Rege Francorum Comitatum Flandrenſem, comprehenſus reſte ſuſpenditur; fama ancipiti, iure ne an iniuria. *Aemil.* 1225.

Celebratur in Germania, præſide Conrado Legato Apoſtolico, Concilium contra Simoniacos & Concubinarios clericos: cuius exſtant Acta in *Tomis Concil.*

S Engelbertus Colonienſis Epiſcopus martyrio coronatur. *Baron. in Martyr. 7. Nouembris.*

Lvdovicvs Rex Franciæ, ducto in Albigenſes ingenti exercitu, Auenionem, quod tranſitum negaſſet, poſt moleſtam obſidionem muris exuit. Rediens in Franciam, moritur menſe Nouembri ad Montempenſerium. In cuius locum ſucceſſit filius *S. Ludouicus* eius nominis Nonus anno ætatis ſuæ 12. Blancha matre Regni rectrice per viri teſtamentum conſtituta. *Aemil. Til. Meyer.* 1226.

Obiit S. Franciſcus Ordinis Minorum inſtitutor, anno ætatis 48. die 4. Octobris, Aſſiſij: & poſt biennium inter Sanctos refertur à Greg. PP. Nono. *Trithem. Baron. in Martyr.*

Gingitz Cham Tartarus, cum annis 12. in Perſide graſſatus fuiſſet, moritur: cui ſuccedit Octai filius, qui fratribus ſuis ingentes dat exercitus, & aſſignat certas prouincias quas ſubigant: vnde factum, vt qui Moſcouiam vaſtandam accepiſſet, inde etiam in Poloniam, ac demum in Germaniam penetrarit.

Honorivs PP. III. moritur menſe Martij, cum ſediſſet annos fere vndecim. In cuius locum ſuffectus eſt vir doctiſſimus *Hugolinus* Epiſcopus Oſtienſis, nepos ex cōſobrina In- 12

nocen-

A.C.

nocentii Tertii; dictus GREGORIVS IX. *Anton.Onuphr.* Prædicto Honorio *Vrſpergenſis* tribuit inſtitutioné, vt ad Euchariſtiæ conſecrationem, & ad ſalutationem Angelicam B. Virginis pulſentur campanæ, quod tamen alii eius ſucceſſori Gregorio tribuunt. *Genebr.*

In Gallia, Rege impubere agente ſub tutela matris Blanchæ (vt pater teſtamento cauerat) exoriuntur multæ factiones, dum Philippus Bononiæ Comes, Regis patruus, pro adminiſtratore Regni ſe gerit: captuſque Rex per inſidias à factioſis, à Pariſienſibus liberatur, & reducitur Pariſios. *AEmil.Vit.S.Ludou.*

Celebratur *Concilium Londinenſe* de morum in Anglia reformatione: cuius Acta exſtant in *Tomis Concil.*

1228. BLANCHA Francorum Regina, tam armis quam prudentia fœdus conſpiratorum diſſipat. Quo anno fuit frigus adeo intenſum, vt equis ignis circumdandus eſſet ne frigore perirent. *Nangiſ.AEmil.*

Ingenti ex vniuerſa Europa in Palæſtinam ſuſcepta expeditione, Fridericus quoque Imperator minis coactus Pontificis, ac piorum inſ: nſis animis territus, eo nauigauit.

Leſcus Poloniæ Princeps per proditionem interficitur, relicto Boleſlao filio adhuc puerulo Regni hærede. *Cromer.*

1229. FRIDERICVS in Syria, amicitiam clam iunxiſſe fertur cum Saracenis: Sane pactis cum iis, inteſtinis ſeditionibus occupatis, in decem annis induciis, recipit Ieroſolymam, aliaſque Palæſtinæ ciuitates. Sed cum aliud ab eo agi odio Pontificis (à quo excommunicatus erat, ob Eccleſiarum ſpoliationem, ac Eccleſiaſticorum perſecutionem, & alia crimina) non vana ſuſpicio eſſet; Pontifex monet militarium Ordinum Magiſtros, vt Chriſtiano nomini cauerent. *Vrſpergenſis* hic claudens Hiſtoriam ſuam, declamat in Pontificem, ac Fridericum laudibus extollit. At fama frequentior, & ſenſus prope omnium conſpirans, damnant Fridericum, inquit *AEmilius*; idque ex ipſo Vrſpergenſi, & actis Friderici ante & poſt profectionem hanc non obſcure demonſtrat.

Erat tunc Patriarcha Hieroſolymitanus Robertus; qui ſucceſſerat Alberto ſucceſſori Heraclii. (de quo Baronius in Annal.) *Genebr.*

Robertus Imperator Conſtantinopolitanus moritur. Cuius filius Balduinus eius nominis Secundus, puer, Ioannem Brennum Regem olim Hieroſolymitanum, ex Italia vocatum, creat Cæſarem, & gener eius efficitur. *Blond.Sabell. Onuphr.*

Ad diem dictam Pariſiis adfuit Raymundus Iunior Comes Toloſanus: vbi abiurata hæreſi Albigenſium, reſtitutus eſt gremio Eccleſiæ à Legato Pontificis, poſt peractam publice pœnitentiam. Cuius filia & hæres iuncta connubio Alfonſo Ludouici Regis fratri, pacem attulit, & finem bello Albigenſi. In reliquos Albigenſes data fratribus Dominicanis Inquiſitionis auctoritas. Ipſe vero Raymundus in quinquennium Bello ſacro Orientali ſe deuouit. *Chronic. Montfort.*

1230. FRIDERICVS Imperator, violatis iuribus diuinis & humanis nouos dolos cogitans, ſolui quærit anathematis vinculo, quo à Gregor. PP. innodatus fuerat; vt hoc pallio apud pios homines ſe tegeret. *AEmil. Chron.Hirſaug.* Perſoluit tamen centum viginti millia vnciarum auri, pro damnis illatis Eccleſiæ Romanæ. *Naucler.Platin.*

Alfonſus Rex Legionenſis, ſuis, & filii Ferdinandi Regis Caſtellæ copiis, Mauros ingenti prælio vincit, & aliquot munitiſſimas vrbes capit. Cumque paulo poſt obiiſſet, Ferdinandus paternam hæreditatem adiuit: ſicque vtrumque Regnum Caſtellæ & Legionis in vnum coaluerunt Imperium, nec poſtea diſiuncta ſunt. *Roder.Marian.*

Inſtitutus aliquot antehac annis Barcinone à Iacobo Aragoniæ Rege *Ordo Mercenariorum*, ſiue *B. Mariæ de Mercede*, qui corrogatis eleemoſynis ſtipe redacta captiuos redimeret; hoc anno confirmatur à Summo Pontifice. *Marian. Onuphr.*

Valdenſium hæreſes adhuc repullulant: In quos damnatos ab Eccleſia grauiter etiam edixit Imperator Fridericus. *Trithem.in Chron.Hirſaug.Naucler.*

1231. ELISABETHA Andreæ Hungariæ Regis filia, S. Hedvvigis ex ſorore neptis, Ludouici Landgrauii Haſſiæ coniux, moritur 19. Nouembris: ſepeliturque Marpurgi. Hæc matrona & pia & calamitoſa fuit; quia matrem amiſit gladii ſupplicio, maritum in locis externis ex nauigationis nauſea, filium domi veneno; ipſaque præterea ab Henrico mariti fratre expulſa eſt poſſeſſione. Iſta tamen omnia virtute & patientia ſuperans, piamque ſe ac munificam erga pauperes ac miniſtros Chriſti ſe exhibens, meruit poſt quinque annos à Gregorio Papa Nono, in Sanctarum album referri. *Bonfin. Trithem.*

A.C.

Cum antehac Romani in Pontificem rebellantes, eo abſente affectaſſent antiquam Reipublicæ libertatem; iam peſte aliiſque malis caſtigati, ſubdunt ſe iterum Pontificis ſubiectioni. *Naucler.Blond.Platin.*

Inſtituitur *Ordo Canonicorum* Regularium S. Marci Mantuæ. *Onuphr.*

1232. SCHOLARVM Pariſienſium ſplendorem neglectum reſtituit S. Ludouicus. *Gaguin.*

Ferdinandus Rex Caſtellæ Cordubam capit, regiam Maurorum ciuitatem. *Roder.Marian.*

Soldanus Friderico Imperatori tentoriū elegantiſſimum mittit, mira arte ita inſtructum, vt Sol & Luna in eo facti curſum ſuum recte obſeruarent, & horæ tam noctis quam diei recte indicarentur. *Trithem.in Chron.Hirſaug.*

Ordo *Silueſtrinorum* ſub Regula S. Benedicti, à B. Silueſtro Vallis-vmbroſæ monacho inſtituitur: quam poſtea Innocentius Papa Quartus confirmauit anno 1258. *Azor. Inſtitut. Moral.*

1233. PRVSSIA fere tota Chriſtianam Religionem amplectitur. *Chron.Polon.*

Ordo Militiæ *Monteſiæ* ſub Regula Ciſtercienſi inſtituitur in Regno Valentiæ in Hiſpania. *Onuphr.*

Quæ iam olim in turbis Italicis & Germanicis viguerant diriſſimæ *Guelphorum & Gibellinorum* factiones, & poſt ſopitæ videbantur, nunc à Friderico Imper. reuectæ ſunt, quibus omnes fere Italiæ ciuitates ad multa ſæcula vexarentur; dum qui Pontifici adhærerent Guelfi, qui vero Imperatori Gibellini dicerentur. Quas tamen Gregorius PP. omni conatu ſedare laborauit, miſſis ad eas variis concionatoribus. *Platin. Blond.AEmil. & alii.*

Idem Gregorius Papa Canones in quinque libros Decretalium per Sanct. Raymundum Ordinis Prædicatorum digeſtos, iubet publice proponi, & in Scholis explicari. Ius vero ciuile Pariſiis aliiſve locis proximis explicari vetuit. *Genebrard.*

1234. FRIDERICVS Imperat. contra proficiſcentes ex Gallia ad Concilium Romæ indictum, ius gentium violans, filioque Henrico ac proceribus Germaniæ & ciuitatibus Lombardiæ inuiſus, magnas ſibi parit moleſtias, deficiente Henrico à patre, & renouato diſſidio cum Romana Eccleſia. *Æmil.*

Gregorius Papa crucem prædicat contra Stadingenſes hæreticos in confiniis Friſiæ & Saxoniæ; quod dudum à Sede Apoſtolica excommunicati & interdicti, claues Eccleſiæ contemnerent: qui & victi ſunt. *Trithem. Chronol. Hirſaug.*

Ludouicus in Francia Regni adminiſtratione ſuſcepta, ducit vxorem Margaritam, Comitis Prouinciæ filiam. *Annal. Franc. AEmil.* Conſtituiturque pax inter Francos & Anglos opera Blancæ Reginæ.

Obiit Sanctius Nauarræ Rex, dictus Fortis: ſucceſſitque Theobaldus Campaniæ Comes eius ſororis filius. *Marian.*

1235. HENRICVS Friderici Imperatoris filius à patre vocatus in Italiam, poſt veniam acceptam, ob nouas ſuſpiciones conii-citur in vincula; vbi poſt aliquot annos extinctus eſt. *Auent. Trithem.*

Mortuo Andreæ Hungariæ Regi ſuccedit filius Bela. *Bonfin.*

1236. DVM Fridericus vna cum Eccelino Lombardiæ tyranno vexat cōfœderatas aduerſus eos ciuitates, reuocatur in Germaniam ob bellum ab Auſtriaco excitatum; quod parum proſpere ab Imperatoris Ducibus geſtum, ipſe conficit. *Naucler Blond.Annal.Sueuor.*

Græci obſidentes Conſtantinopolim, repelluntur ope Venetorum. Quo tempore ſcribit Blondus, ſacram Lanceam, Spongiamque, & partem Crucis Dominicæ, à Balduino Imperatore Conſtantinopolitano, datam Venetis in pignus acceptæ ab iis pecuniæ. Quæ quidem non multo poſt

A.C.

S.Ludouicum, vt ſibi redimere liceret, obtinuiſſe, & Pariſios detuliſſe, teſtantur abunde Francorum Hiſtoriæ.

1237. FRIDERICVS arte, armis, & ſcriptis omnia turbans (quem Pariſius Anglus in Romanam Eccleſiam parum æquus, cõtra omnium veri amantium, etiam Germanorum ſcriptorum ſententiam, fruſtra excuſare nititur) hoſtili animo in Pontificem è Germania in Italiam regreditur, & prælio Mediolanenſes vincit.

Hactenus à capta per Francos Conſtantinopoli, vnita Latinis Græca Eccleſia, nunc iterum, Germano Græcorum Patriarcha, diſceſſionem aliquam molitur. Poſt Michaelem (de quo ann. 1206.) numerantur Patriarchæ Græcorum Theodorus III. Maximus II. Manuel, & iſte Germanus II.

In Palæſtina, cum Soldanus defunctus eſſet, Templarii inducias olim pactas ſimul exſpiraſſe putantes, eruptionem faciunt in Saracenos; ſed graui prælio repelluntur. *Pariſ.*

Celebratur in Anglia *Conciliũ Londinenſe*, præſide Othone Cardinali Legato Apoſtolico: in quo multæ latæ ſunt leges, quæ deinceps Sacerdotalem ordinem conſeruarunt. *Polydor.*

Bathi Tartarus Moſcouiam inuadens, eius Principem interficit, omniaque vaſtans ſeruilem in modum incolas tractat diuturno tempore, donec iugum Tartarorum iterum Moſcouitæ excuterent. *Mechou.*

1238. BALDVINVS veniens in Galliam, auxilia petiturus contra Saracenos, *Coronam Chriſti ſpineam* reliquit S. Ludouico Regi, ſacri Sacelli Pariſienſis decus ac ornamẽtum perpetuum. *Nangiſ. Annal. Franc. Vide ſupra an.* 1236.

Iacobus Aragoniæ Rex, vindicatis iam antea Balearibus inſulis è manu Maurorum, nunc Valentiam in Hiſpania capit. *Marin.*

Guillelmus Epiſcopus Pariſienſis, ſolemni habita Theologorum diſputatione, definit neminem poſſe duo poſſidere beneficia ſacerdotalia, ſi vnum ſufficeret ad eum alendum, abſque peccato mortali. *Chron. Franc. Meier. in Annal. Fland.* Diſſident etiam inter ſe diris diuiſionibus Saraceni in Oriente. *Marian.*

1239. INTER Gregorium Pontificem, & Fridericum Imperatorem publicatur toto Orbe diſſidium literis, & diuerſo vtriuſque diplomate: excommunicatur Fridericus, & Imperio priuatus declaratur. Italia & Germania diſſenſionibus & armis pro alterutra parte exardeſcunt: & Scriptorum fides in tanto animorum motu vacillat; pluribus tamen & æquioribus, Fridericum ſummæ ingratitudinis in Eccleſiam Romanam, impietatis, multorumque ſcelerum damnantibus *Blond. Platin. Sabell. S. Anton.*

Rex Nauarræ cum aliquot Francorum copiis ſoluit Maſſilia in Palæſtinam.

Regnum *Granatæ* initium ſumit, cum eius vrbis incolæ ſe Alhamari Saraceno dediſſent *Marian.*

In Aſia quidam nomine *Baba* Prophetam ſe dicens, ex colluuione hominum ingentem colligit exercitum, omniaque longe lateque vaſtat, omnibus ex æquo hoſtis: quem tandem Rex Guniæ deleuit *Zacuth.*

1240. IN bello contra Fridericum, Ferraria occupatur à Mediolanenſibus; cui nomine Eccleſiæ Romanæ præficitur Azo Eſtenſis; hincque exordium cœpit dominatio familiæ *Eſtenſis* in ea ciuitate. *Blond. Sabell. Platin.*

Rex Nauarræ in Palæſtina primum feliciter pugnat contra Saracenos; deinde vero eo abſente Franci magna clade afficiuntur. Eodemque (poſt pactas inducias) redeunte in Europam; Richardus frater Regis Angliæ appellit in Palæſtinam. *Pariſ. Marin.*

Mortuo Germano II. Patriarcha Græcorum Conſtantinopolitano, ſuccedit Methodius item II. eique poſt tres menſes vita functo ſufficitur Manuel æque eius nominis II.

Palentina Academia ante 30 f rme annos inſtituta ab Alfonſo Rege, à Ferdinando traducitur *Salmanticam*, ob loci commoditatem. *Vaſæ. Marian.* Quod alii in poſteriora tempora referunt. *Vide Middend. de Academ.*

Quo tempore, inter cæteros doctrina præſtantes viros, floruerunt Accurſius Florentinus, primus vniuerſi Iuris ciuilis gloſſator; Hugo Cardinalis Dominicanus, qui ſacram Scripturam notis illuſtrauit, & Concordantias digeſſit: Alexander Alenſis Franciſcanus, SS. Thomæ & Bonauenturæ, necnon Scoti magiſter: S. Antonius de Padua item Frãciſcanus, quem Pontifex Arcam Teſtamenti appellauit: Albertus Magnus & Vincentius Bellouacenſis Dominicani: Iacobus de Vitriaco, & Henricus Oſtienſis Cardinales: Gulielmi Pariſienſis & Antiſiodorenſis: Martinus Polonus, Ioannes à Sacroboſco; & alii quamplurimi, præter illos quorum pro occaſione fit hac Chronologia mentio.

1241. GREGORIVS Papa IX. moritur 22. Auguſti, poſtquam ſediſſet annos 14. & menſes quinque. Ac poſt dies 30. ei ſubrogatur *Gaufridus Caſtellio* patria Mediolanenſis; qui voluit appellari CÆLESTINVS eius nominis IV. Eoque 18. poſt die decedente, vacauit Sedes anno vno menſibus octo; donec liberi dimitterentur Cardinales, quos è Gallia venientes Romam ad indictum Concilium, Fridericus cum multis aliis Epiſcopis inique ac impie captiuos duxit. *Pariſ. Onuph.*

Quo tempore idem Fridericus, vniuerſam licet Italiam ſpolians, laborans tamen pecuniæ inopia, iuſſit ex corio parari numiſmatis formam; vt haberet, quo militibus ſtipendia penderet, dum pecuniæ ſuppeterent ad ea redimenda.

Bathi Tartarus duplici exercitu Hungariam, Poloniamq; inuadit, & vtramque immenſa afficit clade, euerſis Strigonia Hungariæ, & Cracouia Poloniæ ciuitatibus; Sileſia quoque & Bohemia deuaſtatis *Bonfin. Cromer. Dubrau.*

1242. TEMPLARII in Palæſtina multa millia Saracenorum admiranda fortitudine vincunt. *Pariſ.*

Rex Angliæ, vt recuperaret, quæ parens deſidia ſua amiſerat, in Aquitaniam cum exercitu nauigat: ſed à Rege Francorum apud Santones ſuperatus, redit in Angliam, pactis in quinquennium induciis. *Pariſ. Nangiſ.*

Tartari nouis victoriis in Hungaria, Polonia, & Sileſia potiti, tantis tamen & ipſi cædibus attriti ſunt, vt in ſua reuerti coacti ſint. *Cromer. Curæus, Dubrau.*

1243. PRECIBVS Balduini Imperatoris Conſtantinopolitani (qui petiturus auxilia in Italiam venit) dimiſſi ſunt à Friderico Cardinales & Epiſcopi quos ceperat. Demum electus eſt Pontifex 24. Iunii *Sinibaldus de Fliſco* patria Genuenſis, amicus olim Friderici, inſignis Iuriſconſultus, Azonis, Accurſii, ac Iacobi Balduini Iuriſconſultorum olim diſcipulus; tantique à multis æſtimatus, vt *patrem veritatis* etiam appellare non dubitauerint. (*Volaterr.*) qui in Pontificatu INNOCENTIVS IV. dici voluit. *Onuphr.*

S. Hedwigis Henrici Barbati Sileſiæ Ducis coniux, inſignis innocentiæ, ſanctitatis, & manſuetudinis fœmina, moritur. *Curæus. Baron. in Martyr.* 15. *Octob.*

1244. INNOCENTIVS Papa ſibi metuens ab Imperatore Eccleſiam continuo perſequente, primo Genuam, inde in Galliam vna cum Cardinalibus nauigat; ac Lugdunenſe Concilium in annum ſequentem indicit; diemque dicit Friderico, vt adſit reſponſurus de criminibus in eum obiectis. *AEmil. Auent.*

Coraſmiani, quos ex Perſide expulerunt Tartari, quærentes in Ægypto ſedes nouas, conſilio Ægyptiorum arma conuertunt in Palæſtinam: vbi ex improuiſo occupata vrbe Ieroſolyma, cuncta vaſtant cæde, fœdantque: mox acie excepti à Chriſtianis, victoriam, ſed ipſis cruentam, tulerunt, & Chriſtianis, ob deſideratos Duces, permoleſtam. *Pariſ. AEmil.*

1245. CELEBRATVR menſe Iunii Generale CONCILIVM LVGDVNENSE, præſidente Innocentio PP. ad quod vocatus Fridericus, nec comparens, excommunicatur, & Imperio abdicatur, tanquam ſchiſmaticus, & Eccleſiæ hoſtis. *Platin. Vincent. Nangiſ. & alii plurimi:* ſententiæque formula refertur, *c. ad Apoſtol. de ſent. excom. in 6.* Et ipſa Concilii Acta extant in *Tomis Concil.* Actum deinde de Bello ſacro: cuius Dux conſtitutus eſt S. Ludouicus Rex Francorum. Qui niſi Concilio dignitatem roburq; præſtitiſſet, turbaſſet illud armis Fridericus, vt ait *AEmilius.* Sed & in eodem hoc Concilio Pontifex Cardinales iam purpuratos, Rubro etiam Pileo nobilitauit; quo ſignificaret eos paratos eſſe debere pro libertate Eccleſiæ, ſi opus ſit, vitam morti exponere. *AEmil. Onuphr.*

1246. HENRICVS Haſſiæ ac Thuringiæ Landgrauius S. Eliſabethæ leuir, ex Francorum Regali proſapia, deſignatus Imperator ab Innocẽtio PP. in locum Friderici, vincit in Germania Conradum Friderici filium; & dum bene vtitur victoria, in expugnatione Vlmæ vrbis caſu vulneratus ſagitta, poſtea è vulnere interiit. *Naucler. Auent. Onuphr.* Sunt tamen, qui

A.C. numerant annos 28. interregni à depoſitione Friderici ad Rudolphi Habſpurgii Imperium.

Sanct. Ludgardes virgo Brabantina moritur. *Baronius decimo ſexto Iunii.*

Magnum Cham Tartarorum ſuſcepiſſe ſacra Chriſtianorum, ſcribunt Blondus, Sabellicus; & Ioannes Copinus Franciſcus in libello, quem de hac re ex profeſſo ſcripſit, cũ miſſus fuiſſet ab Innocentio Papa ad Regem in Religione inſtruendum. Idemque magno animo defenſionem ſuſcepit Chriſtianorum aduerſus Saracenos. Quem & S. Ludouicus in expeditione Orientali literis & muneribus in fide confirmauit. *Gaguin. Genebr.*

1247. Corasmianos Chriſtiani in Palæſtina cædunt; & breui nomen eorum deletum eſt. *Pariſ.*

Vſque ad hunc annum ſedit Antiochiæ Patriarcha Elias, ſucceſſor Raimerii, quem præceſſerat Rudolphus II. huncque Aimericus, de quo Baronius in Annalibus. Quis vero Latinorum poſt Eliam ſederit, incertum. *Genebr.* Hocque eodem tempore ſedebat Ieroſolymis Patriarcha Iacobus Pantaleon, ſucceſſor Roberti, de quo ann. 1229. *Genebr.*

Sanctius Rex Luſitaniæ moritur: cuius frater Alfonſus Comes Bononienſis Regni adminiſtratorem ſe conſtituit. *Vaſæ. Marian.*

1248. Collecti Principes Germaniæ, vrgente Legato Pontificis, ſubſtituunt Henrico Landgrauio mortuo Guillelmum Hollandiæ Comitem in Regem Romanorum. *Nauclcr. Auent.*

S. Ludouicus Francorum Rex ſuſceptam ex voto ſacram expeditionem impleturus, Cyprum appellit; ibiq; hibernat. *Nangiſ. Ionuill.*

Hiſpalis nobiliſſima Hiſpaniæ Bœticæ ciuitas eripitur Mauris à Ferdinando Rege. *Marian.*

1249. Rex Ludouicus à Cypro ſoluens capit Damiatam. *Nangiſ.*

Scotiæ Rex Alexander II. moritur: ſucceditque filius Alexander III. puer nouem annorum. *Boet.*

Petrus de Vineis Cancellarius Friderici, ob ſuſpicionem parati Friderico veneni, oculis ab eo priuatur; & in vinculis detentus, metu grauioris ſupplicii capite ad columnam alliſo exſpirauit. *Pariſ.*

1250. Gvilelmvs Hollandiæ Comes, electus, vt diximus, Romanorum Rex, Aquiſgranum capit; ibique coronatur. Aderant (inquit *Trithemius*) ſeptem, qui hodie numerantur Electores Imperii. Atque hinc forte Auentinus & Onuphrius volunt, nunc primum deſtinatos Septem illos Electores.

Moritur Fridericus in Apulia, antea (vt aliqui volunt) reſtitutus Eccleſiæ, dato pœnitentiæ ſigno.

Franci in Ægypto ingentibus præliis ſemel atque iterum Saracenos vincunt, ipſo Rege Ludouico palmam referente: ſed mox peſte exercitum eius inuadente, circumdatus à Saracenis Rex ipſe peſte ictus captus eſt cum duobus fratribus, & reliqui fere omnes ad internecionem cæſi. Curatus vero diligentiſſime Rex, his conditionibus liber dimiſſus eſt, vt Damiatam reſtitueret, octo millia biſantiorum ſolueret, ac decennio toto bellum contra Saracenos non gereret: & in pactionis fidem Chriſtianam Hoſtiam victori tradidit; quam poſtea numerato pretio redemit. Perrexit igitur in Palæſtinam, vbi diuerſas ciuitates muniit; & toto quadriennio ibi manſit. *Nangiſ. Ionuill. Iouius, Genebr.*

Henricus Danorum Rex ab Abele fratre in mari ſuffocatur: ipſeque Abel anno ſequenti, dum Friſonibus bellum infert, trucidatur. *Chron. Danor. & Belg.*

Cæſarauguſtæ puer ſeptem annorum à Iudæis in Paſchate cruci affigitur, & lancea pectus traiicitur. *Annal. Arragon.*

Circa huius annum *Guill. de S. Amore* ſua diſſeminauit zizania, hoſtis Religioſorum Mendicantium: propter quæ ab Alexandro PP. IV. Innocentii IV. nunc ſedentis ſucceſſore damnatus eſt. Ac per id temporis in paupertatem Religioſam pari furore inuectus eſt *Deſiderius Longobardus*, & æque damnatus. De vtriuſque erroribus vid. *Bern. Lutzemburg. Prat. & Caſtr. de Hæreſ. & Gualt. in Chron.*

1251. Innocentivs PP. exacto pene ſeptennio Lugduni, iam ſe tutius in Italia poſt mortem Friderici viuere poſſe exiſtimans, eo redit, & Peruſii ſubſiſtit. Sed cum nihilominus experiretur Conradum Friderici filium, ſuum & Eccleſiæ Romanæ aduerſarium, qui relicta Germania in Italiam venerat, Neapolitanum Regnum tuiturus; eundem excommunicat. *Blond. Pariſ.* A.C.

Florentini pulſis Gibelinis ſe Guelfos profitentur, & formam Reipublicæ inſtituunt. *Blond.*

Ingens opilionum & agricolarum numerus, ad ſexaginta ferme millia, ab Hungaro quodam Saracenicæ & Gallicæ linguæ perito, colligitur in Galliis ſub vexillo Agni, ſpe occupandæ Terræ Sanctæ: qui nominabant ſe Paſtorellos. Sed cum Gallias ipſas populari cœpiſſent, occiſo Hungaro, reliqui diſperſi ſunt. *Pariſ.*

Obiit S. Clara 12. Auguſti, quæ inſtitutum Monialium ſub legibus S. Franciſci inchoauit ſub Honorio III. *Anton. Baron. in Martyr.* 1252.

S. Petrus Ordinis S. Dominici pro fide trucidatur. *Baron. in Martyr. 16. Apr.*

Circa idem tempus, in capita, quæ nunc habentur, diſtingui cœperunt Biblia, & conſcribi Concordantiæ, præcipuo operis architecto Hugone Cardinale. *Genebr.*

Seruorum B. Mariæ, ſiue Seruitarum inſtitutum, initium accipit apud Florentinos à ſeptem eius vrbis ciuibus, quorum præcipuus B. Bonauitus, *Onuphrius.*

Ferdinandus III. Caſtellæ Rex moritur Hiſpali; Princeps habitus fortis, ſanctus, & felix. Succedit filius eius *Alfonſus* eius nominis Decimus; qui & dictus eſt Sapiens, inſignis Philoſophus & Mathematicus: à quo nomen acceperunt *Tabulæ Alfonſinæ* Aſtronomicæ, quod eius auctoritate & diligentia ſint conditæ à præſtantiſſimis vndique conquiſitis Aſtrologis. *Taraſ. Marian.* Qui idem, immenſo licet negotiorum mari circumſeptus, nihilominus decies & quater vniuerſam Bibliam perlegiſſe dicitur cum ſuis gloſſis. *Trithem. an. 1270. Genebr. in Vrb. IV.*

Sorbonæ collegium nominatiſſimum fundatur Pariſiis à Roberto Sorbono inſigni Theologo; quem quidam inepte fratrem dicunt S. Ludouici Regis. *Genebr.* 1253.

Innocentius Papa reuertitur demum Romam, & exercitum mittit contra Conradum in defenſionem Regni Neapolitani; qui à Conrado deletur. Quod vero Conradus crudeliſſime illos populos haberet, vniuerſumque Regnum ſacrilega vaſtatione peſſumdaret, indeque ſummo omnibus odio eſſet; offert illud Pontifex vnà cum Sicilia Richardo fratri Henrici Regis Angli: qui tamen non acceptauit; ſed Henricus cupide aures porrexit. *Pariſ.*

Sanctus Ludouicus è Palæſtina mandat Iudæos e Regno ſuo pelli, quod eorum cauſa Chriſtiani male apud Saracenos audirent. Relicti tamen ſunt, qui victum manibus quærerent. *Pariſ.*

S. Lvdovicvs redit in Galliam. *Ionuill.* Theobaldus Rex Nauarræ moritur: eique ſuccedit filius eius Theobaldus Iunior. *Pith.* 1254.

Conradus Rex Neapolitanus fratrem Henricum Siciliæ Regem impie occidendum curat: & paulo poſt ipſe veneno necatur à Manfredo Friderici notho 22. Maii. Et quamuis adhuc ſuperſtes eſſet Conradinus Conradi filius, qui in Germania per ætatem nondum aptus ad gubernandum, apud matrem agebat; nihilominus Neapolitani ſe dedunt Pontifici, cum ipſe eo acceſſiſſet; vbi & mortuus eſt 7. Decembr. vt habet *Onuphrius*, poſtquam ſediſſet annos 11. & menſes 5. ſepultumque ibidem Neapoli eſſe, *AEmilius* ait. Is indulgentiam decem dierum iis omnibus conceſſit, qui quouis tempore pro Chriſtianiſſimo Rege Francorum preces fuderint. *S. Thom. 4. diſt. 20. quæſt. 1. art. 3. ſub fi. Nauar. not. 19. de orat. num 90.* ob præclara videlicet officia, regiaſque munificentias, quibus Francorum Reges vti conſueuerunt in Sedem Apoſtolicam, ac Summos Pontifices.

Mortuo igitur Innocentio IV. ſucceſſor ei eligitur Alexander itidem IV. patria Anagninus, antea dictus Rainaldus. A quo mox miſſus eſt exercitus ad Manfredi audaciam reprimendam. *AEmil. Platin.*

Poſt Manuelem Conſtantinopolitanum Patriarcham, fediſſe iterum putatur *Germanus*: eique breui exſtincto, cum Nicephorus Blemmydes oblatum ſibi honorem recuſaſſet, deſignatur. *Arſen. Greg.*

Boruſſi ad fidem Chriſtianam deducuntur per Fratres

A.C.

Teutonicos, quibus Fridericus Imp. eam terram acquirendam tradiderat. *Naucler.*

1255. Moritvr Ioannes Ducas, qui ſe Græcorum Imperatorem dicebat: eique ſucceſſit filius *Theodorus Ducas*, dictus Laſcaris Iunior; Nicææ coronatus à Patriarcha. *Gregor.*

Guillelmus item Romanorum Rex occiditur à Friſiis; vacatque iam penitus Imperium Occidentale, vſq; ad Rudolphum Habſpurgium. *Naucl. Trithem. Cuſpinus.*

Manfredus Friderici nothus, qua vi, qua dolo, cæteris extinctis, aut expulſis, vtriuſque Siciliæ ſe Regem conſtituit; cum aliquamdiu, dum hoc ageret, animos hominum occupaſſet de morte Conradini. *AEmil. Onuphr.* Quare Pontifex in eum, velut impium & iniuſtum hæredem, Sacrum Bellum indixit, hoſtem Eccleſiæ denuntians.

Ottocarus Bohemiæ Rex Prutenos vincit, & vt Religionem Chriſtianam ſuſcipiant cogit. *Dubrau.*

1256. Michael Theſſaliæ dominus, ex familia Angelorum, quem ad Deſpotæ honorem Ioannes Ducas Imperat. euexerat, iunctis ſibi Bulgaris Theodorum Laſcarem Imperatorem prædicti Ioannis filium, bello petit; ſed infelici ſucceſſu, quo ad pacem petendam compulſus eam obtinuit. *Gregor.*

Tartari Meſopotamiam ſibi ſubiiciunt; capiuntque Baldac, aliquibus dictum olim Babylonem, occiſo Saracenorum Sultano, auro liquefacto in os infuſo, quod in immenſis diuitiis ſordide auarus fuiſſet. *Marin.*

Moritur Henricus Luſignanus primus Rex Cypri. *Hiſtor. Cypri.*

1257. Dissentivnt Principes Germaniæ de eligendo Romanorum Rege, dum alii Richardum fratrem Regis Angliæ, alii Alfonſum Caſtellæ Regem expetunt; ſed abſque ſolido effectu.

Sanctus Ludouicus Regnum ſuum Franciæ optimis ornat legibus; Princeps pacis inter ſuos, & iuſtitiæ ſtudioſiſſimus. *Ionuill.*

1258. Michael Palæologus, ſuſpectus Laſcari redditus, profugit ad Turcas reuocatus tamen amiciſſime, conſtituitur in Coneſtabilis dignitate. *Gregor.*

Obiit Nicææ Theodorus Laſcaris Græcorum Imperator, relicto filio Ioanne Duca ſex tantum annorum; cui Muzalonem conſtituit tutorem: ſed Muzalone paulo poſt necato, Michael Comnenus Palæologus tutelam ad ſe deriuauit, cum Deſpotæ dignitate, quæ Regiæ proxima erat: qui & alium Michaelem Theſſaliæ dominum, auxilio Manfredi Siculi Thraciam inuadentem, immiſſo in eum exercitu fugauit *Gregor.*

Ab hoc tempore Perſarum Regnum penes Tartaros fuit vſque ad ann. 1350. & occiſo eorundem Perſarum Calypha Muſtaceno, hinc vſque ad Sophi populus ille ſummo legis doctore caruit. *Genebr.*

Conuentus Oxonienſis in Anglia contra Pictos, qui ingenti numero confluxerant in Angliam: quos ſtatuerunt cum cæteris alienigenis exterminandos *Polydor.*

Genuenſes, Veneti, ac Piſani per hæc tempora, & ſequentia, de finibus inter ſe altercantes, multis præliis, & incurſionibus ſeſe mutuo variis locis conficiunt, in perniciem Regni Hieroſolymitani, & Imperii Conſtantinopolitani. *Marin.*

1259. Michael Palæologus Imperium Orientale vſurpat, res tamen Ioannis Ducæ pupilli ſui fideliter ſe curaturum promittens. Fratrem quoque aduerſus Michaelem Theſſaliæ dominum immittens, iubet in tranſitu tentare Conſtantinopolim: quam ille ſubito occupat, nocte per proditores patefacto cuniculorum antiquorum aditu, dum Franci magna ex parte aberant; qui eam 56. ſiue vt alii volunt, 58. annis obtinuerunt: variant enim auctores in tempore recuperatæ illius vrbis. *Gregor. Pariſ. Onuphr. AEmil. &c.*

Henricus Angliæ Rex veniens in Galliam ad S. Ludouicum Regem pacem his conditionibus cum eo facit, vt ipſe cederet omni iure Normanniæ, & Comitatus Pictauienſis, Turonenſis, & Cenomanenſis: retineret autem, vt Regis beneficiarius, Aquitaniam vlteriorem, eſſetque vnus ex Paribus Franciæ. *Annal. Franc. Gaguin. Nangiſ. Pariſ. Polyd.*

Tartari Syriam occupant: qui tamen anno ſequenti à Sultano Ægypti inde pelluntur, iidemque mortuo Magno Cham; ciuilibus diuiſionibus regni cauſa agitantur. *Haiton. Marin.*

A.C.

Arſenius Patriarchatum Conſtantinopolitanum abdicat; moxque recipit: tandemque poſt aliquod tempus ſubrogatur Germanus III. *Gregor.*

Quo etiam tempore Ieroſolymis, poſt Ioannem, de quo ann. 1247. ſedit Thomas: poſt quem, quis è Latinis ſederit, non literis traditum. *Genebr.*

Eccelinvs Lombardiæ tyrannus Pontificiis & fœderatorum armis profligatur, & ex vulnere in acie accepto occumbit. *Blond. Sabell. Platin.* 1260.

Ottocarus Rex Bohemiæ, mortuo Bela Hungarorum Rege Styriam inuadit, & occurrentem Stephanum Belę ſucceſſorem prælio vincit. *Chron. Aug.*

Hoc circiter anno *Raymundus Lullus* monachus Maioricenſis ſuos cœpit ſpargere libellos, infinitis erroribus, atque etiam magia reſperſos: cum tamen iactaret, Iesvm Christvm ſibi in forma Crucifixi apparuiſſe, ſeque ex eius ore doctrinam ſuam accepiſſe. De quo vid. *Prateol. de Hæreſ. Bellar. de Script. Eccleſ. Gualt. in Chron.*

Alexander Papa Quartus moritur 25. Maii, cum ſediſſet annos ſex, menſes vndecim. In cuius locum ſuffectus eſt 29. Auguſti *Iacobus Pantaleon* Gallus, humillimo in Trecaſſibus loco natus, patre ſutore veteramentario; ſed animi indole nobilis, qui tum erat Patriarcha Ieroſolymitanus: dictuſque eſt Vrbanvs, eius nominis Quartus. *Platin. AEmil. Genebr.* Pontificatum Peruſii iniit, quod populus Romanus facta in Alexandrum ſeditione, eo recedere coacto, ſuo regeretur Prætore, quem Senatorem vocabant. *AEmil.* 1261.

Michaelis Palæologi exercitus profligatur à Michaele Theſſaliæ Deſpota: ſed inter eos pace connubio icta, ipſe Ducam pupillum ſuum oculis impie priuat. *Greg.*

Elisabetha filia Regis Aragoniæ nubit Philippo Ludouici Francorum Regis filio: fœdereq; cautum, vt Carcaſſonam Francus haberet & Biterras; cederet tamen omni iure, quod ab anterioribus Francorum Regibus quæſitum habebat in Aragoniam. *Nangiſ. Æmil.* 1262.

Conſtantia Manfredi filia deſpondetur Petro Aragonio, cum dote Siciliæ & Apuliæ, quod Manfredus prole maſcula careret. *Marian.*

Constantinvs Bulgariæ Rex, qui vxorem habebat ſororem Ducæ excæcati, Thraciam ingreſſus, Palæologum acie profligat. *Gregor.* 1263.

Vrbanus PP. Mediolanum interdicto ſubiicit, ob reiectũ Epiſcopum Othonem: qui poſtea eundem ſuum Epiſcopum receperunt. *Don. Boſſius.*

Albertus Magnus nobilis Sueuus, profeſſor Ordinis Dominicani, abdicato Epiſcopatu Ratisbonenſi, ad quem ante aliquot annos electus fuerat, Coloniam ſe recipit, iterum Theologiam publice profeſſurus: vt merito cognomen Magni tulerit etiam hoc nomine. Quando inter quampluri- mos diſcipulos, clariſſimum quoque Eccleſiæ lumen, Sanct. Thomam Aquinatem, auditorem habuit: qui breui poſtea Doctoratus honore Pariſiis vna cum S. Bonauentura Franciſcano decoratus eſt.

Anglia inteſtino bello laborat: & commiſſo prælio, Henricus ipſe Rex cum fratre & filio capiuntur, ductore contrarii exercitus Simone Iuniore Comite Monfortio. *Chron. Monfort. Append. Pariſ. Nangiſ.* 1264.

Sultanus Ægypti Palæſtinam infeſtare incipit; vnde in Occidente indicitur expeditio in Palæſtinæ ſubſidium. *Nangiſ.*

Iazygum gens; quæ ſæpius Poloniam vaſtauerat, à Boleslao Pudico Rege fere tota deletur; & reliquiæ eius ad amplectendam religionem Chriſtianam adiguntur. *Hiſtor. Polon.*

Vrbanus Papa inſtituit feſtum Corporis Christi, vt celebretur feria quinta poſt Trinitatis: eiuſque Officium cõpoſitum eſt à S. Thoma Aquinate, & ad Papam tranſmiſſum. *Onuphr. Vid. S. Thom. opuſc. 57.*

Obiit idem Pontifex die ſeptimo Octobris Peruſii, cum ſediſſet annos tres, menſem vnum: vacatque ſedes menſes quatuor.

Svb principium menſis Februarii creatur Romanus Pontifex *Guido Groſſus*, Fulcodii filius, Gallus, iuriſconſultiſſimus 1265.

olim

A.C. olim miles & vxoratus, poſtea factus Epiſcopus Podienſis, inde Archiepiſcopus Narbonenſis, ac poſtea Cardinalis Epiſcopus Sabinenſis; vir ſanctæ conuerſationis, & Prophetico ſpiritu (vt ferebatur) illuſtratus: nomenq; accipit Clementis IV. *Anton. Platin. Trithem. Onuphr.*

Carolus Comes Andegauenſis frater S. Ludouici Francorum Regis, iam antea ab Vrbano PP. deſignatus Siciliæ & Neapolis Rex, Romam hoc anno aduenit; vbi & Senator creatur, & à Legato Pontificis abſentis Rex proclamatur, impoſito vectigali quadraginta millium aureorum annuorum. *Naucler. Blond. Platin. AEmil.*

In Anglia filius Regis Eduardus, arte è cuſtodia elapſus, exercitum colligit; & cum aduerſariis prælio congreſſus, eos profligat, deſiderato in conflictu Comite Monfortio: patremque ac patruum liberat. *Append. ad Pariſ. Nangis.*

Alfonſus Caſtellæ Rex inſignem reportat victoriam de Mauris: & Murciæ ac Granatæ Reges, qui rebellauerant, & Maurorum ingentem exercitum ex Africa aduocarant, ad priora ipſius iura redire, durioribus pacis conditionibus coacti ſunt. *Marian.*

1266. Carolvs cum exercitu Roma digreſſus, vno nobilique prælio ad Beneuentum victor Regni poſſeſſor euadit, occiſo Manfredo *Append. Pariſ. AEmil.* Idemque miſſo in Tuſciam equitatu, Florentiam, aliaſque ciuitates, pulſis Gibellinis, reſtituit Guelfis. *Blond.*

Sultanus Ægypti, tentata fruſtra Ptolemaide, expugnat Saphet; & omnes qui ad Mahometiſmum tranſire noluerunt, crudeliter trucidat. *Marin.*

Celebrantur in Anglia ab Othobono Cardinale Sedis Apoſtolicę Legato, iam antea ab Vrbano PP. ad bella inteſtina componenda miſſo, *Concilia Northantoni & Londini*, de rebus ad religionem pertinentibus. *Polydor.*

1267. Rvssi & Tartari à Polonis magno prælio funduntur, Duce Petro Palatino Cracouienſi, cum interim Princeps Boleslaus orationi vacaret. *Hiſt. Polon.*

Henricus pulſus ab Alfōſo fratre Caſtellæ Rege, excipitur à Clemente Pontifice, & Romæ Prætor conſtituitur. *Blond.* Qui tamen anno ſequenti Conradino inhæſit aduerſus Carolum.

Circa hęc tempora Icum Nuamlach de familia Dauid Æthiopicum Imperium, quod *Preteianni* vulgo dicitur, maioribus ſuis ereptum, ope Optimatum, qui res Sabæ prouinciæ gubernabant, recipit, & ex Axuma prouincia in Sabam transfert. *Vict. Reat. de Regib. AEthiop. Genebr.*

1268. Conradinvs Friderici olim Imperatoris nepos ex Conrado filio, vltimus ex familia Friderici Barbaroſſæ, ad lacum Fucinum ingenti prælio ſuperatur à Carolo fratre S. Ludouici: idemque fugiens ex anulo agnitus, retractus eſt, & anno ſequenti Neapoli publice ſecuri percuſſus, vna cum Duce Auſtriæ ipſius cognato: ſicque exſtincta eſt Sueuorum familia. Siculis vero, qui hoſtili animo videbantur, grauius imperatum, & valida præſidia in arces vrbeſque miſſa. *Suffrid. AEmil. & alii.*

Sultanus Ægypti, Ioppen per proditionem capit, cum tamen res in induciis eſſent: indeque Antiochiam veniens, eam deditione capit & euertit *Haiton. Marin.*

Clemens PP. IV. Viterbii moritur 29. Nouemb. poſtquam ſediſſet annos tres, ac menſes fere decem: raræ virtutis & ſingularis exempli Pontifex, cum in aliis, tum maxime in affectu erga cognatos & affines temperando. Vacauitque ſedes duobus annis & nouem menſibus, quod inter Cardinales non conueniret de futuro ſucceſſore, *Onuphr*

S. Ludouicus Rex Franciæ, cum ſacerdotia nulla conferre vellet, ſed ius integrum relinqueret Ordinariis talium beneficiorum collatoribus, iuxta antiquorum canonum præſcriptum; diploma Pontificium, quo talis ſibi data poteſtas contineri dicebatur, coniecit in ignem; ſibi ſatis eſſe dicens de temporalibus rebus ſibi à Deo creditis rationem reddere. *Ganguin. Genebr.*

1269. Idem Lvdovicvs Rex, cum iterum de ſuſcipienda expeditione in Terram Sanctam votum feciſſet, tempeſtate deiectus in Sardiniam, ibi hiemat. *Nangiſ.* Itemque Iacobus Aragoniæ Rex, eadem expeditione ſuſcepta, tempeſtate iactatus rediit in Catalauniam. *Marian.* Eduardus vero filius Regis Angliæ cum eidem itineri ſe accinxiſſet, peruenit in Syriam; ibiq; biennio manſit, & tantum non trucidatus eſt A.C.
ab Aſſaſino, barbaro ſicario.

Michael Theſſaliæ Deſpota moritur: cui ſuccedit Nicephorus filius. *Gregor.*

Hugo Luſinianus Rex Cypri Ptolemaidem venit, & coronatur Rex Ieroſolymorum. *Marin.*

Lvdovicvs Rex Francorum, totam belli molem in A- 1270.
fricam vertens, debellatis acie Barbaris, Carthaginem capit; & dum Tunetum obſidet, exorta in caſtris peſtilentia, ipſum etiam è medio aufert 25. Auguſti; poſtquam regnaſſet ann. 44. & præclariſſimas æque ac piiſſimas res pace belloque geſſiſſet, & Regnum ſuum optimis legibus & inſtitutis muniiſſet, quæ in eius Vita deſcribuntur. Adfuit opportune Carolus Siciliæ Rex ipſius frater, & claſſis Anglica è Syria: quæ res Barbaros compulit ad tributum penſitandum annuum. Ludouico vero mortuo, ſalutatus ibidem eſt Rex Francorum *Philippus* eius filius *Audax* dictus; qui in Galliam rediens, ſecum aſportauit oſſa patris. Dum vero in Siciliam Franci appulerunt, obiit illic Theobaldus Rex Nauarræ: cui ſucceſſit Henricus frater dictus Craſſus. *Ionuill. Nangiſ. AEmil. Til.* Cæterum Margarita Ludouici vidua viri ſanctitatem æmulata, ſeſe Deo plane deuouit, & in Pariſienſi ſuburbio cœnobium monialium ſancti Franciſci, ſeu ſanctæ Claræ conſtruxit: longe feliciori ad cœlum partu, quam quæ in Polonica Hiſtoria, alia Margarita Virboslai Comitis vxor, vno partu hoc eodem tēpore 36. pueros viuos huic mundo edidiſſe dicitur. & 50. ferme poſt annis alia itidē Margarita Hollandiæ Comitiſſa vno itidē partu peperiſſe fertur 365. liberos viuos, qui omnes baptiſmū receperint. *Annal. Holl. Mater. Hiſt.*

Post longam Sedis Romanæ vacationem, tandem pri- 1271.
ma Septembris huius anni eligitur Summus Pontifex *Theobaldus Vicecomes* Placentinus, Archidiaconus Leodienſis, vir ſapiens & integer, tunc cum Eduardo Anglo abſens Ptolemaide: qui ſequenti anno in Italiam aduenit, & dictus eſt Gregorivs X. *Platin. Onuphr. AEmil. Genebr.*

Viuebat hoc tempore inter multos alios viros doctrina celebres, *Guillelmus Durandus* Epiſcopus Mimatenſis in Gallia, vulgo dictus *Speculator*, ob Speculum iuris ab eo conſcriptum; qui & *Pater practicæ* vocatus eſt, quod exercitationis forenſis peritiſſimus eſſet. Itemque Ioannes Semeca cognomento Teutonicus, primus Gloſſator Decreti Gratiani: Iacobus Beluacenſis Iuriſconſultus; Ægidius Columnius; Thomas Cantipratenſis & Ioannes Pariſienſis, Dominicani; Richardus de Mediauilla Franciſcanus, &c.

Gregorivs PP. aduenit in Italiam, & Viterbium ſe re- 1272.
cipit, quæ tum Pontificum ſedes plurimum erat, ob populi Romani frequentes diſſenſiones, ac rebelliones. *Platin.* Idēque pacem promouet inter Venetos & Genuenſes.

Grauem Proceres Hiſpaniæ conſpirationem in Alfonſum Regem faciunt; & ægre ii motus compoſiti. *Marian.*

Stephanus Hungariæ Rex moritur: & ſuccedit filius La- 1273.
dislaus. *Dubrau.*

Gregorivs mandat Principibus Germanis, vt tandem Imperatorem creent, niſi velint aliquem à ſe imponi. Conuenientes igitur illi Francofurti, primum Ottocaro Regi Bohemiæ Imperium deferunt; ſed recuſante eo, quod longe ſe potentiorem eſſe Imperatore Romano exiſtimaret, conſenſum eſt in *Radolphum* Comitem Habſpurgenſem, armis & conſilio potentem, tuncque abſentem in obſidione Baſileæ; qui fuerat olim Magiſter aulæ apud prædictum Ottocarum. Coronatus autem Aquiſgrani exeunte anno, mox Papam conuenit apud Lauſannam ad Lacum Lemanum; ibique confirmatus eſt ab eo; ſed nunquam adduci potuit, vt iret in Italiam pro accipienda corona; quod diceret, multos Alemannorum Reges Italiam conſumpſiſſe. *Albert. Argentin. Naucler. Auent. Trithem.*

Inde Gregorius PP. Lugdunum in Gallia acceſſit; honorificeq; exceptus à Philippo Rege, Concilium indixit in annum ſequentem. *Platin. AEmil.*

Henricus Rex Angliæ moritur; ſucceditq; filius Eduardus, cognomento populari à tibiarum longitudine, Langſchanx. *Append. Pariſ. Polidor.*

Haito Rex Armeniæ Chriſtianus, poſtquam multa bella confeciſſet contra Tartaros, Perſas, Calypham Babylonium, & Sultanum Ægypti, ac per annos 45. eos quinque memo-

A.C.

rabilibus præliis ſuperaſſet, Præmonſtratenſem in Cypro profeſſus, & Macarii nomen ſortitus, in Domino moritur. *Genebr.ex Hiſt.Armen.*

1274. CELEBRATVR CONCILIVM Vniuerſale LVGDVNI menſe Maio, mille Patrum & amplius, e quibus fuere Epiſcopi quingenti; præſidente ipſo Gregorio Summo Pontifice: adfueruntque Græci, & Tartarorum proceres aliqui, ipſiuſque etiam Michaelis Palæologi Imperatoris Conſtantinopolitani Legati. Actum de Terra Sancta, & Græcorum erroribus: & decreta decima pars redituum Eccleſiaſticorum, in vſum Belli Sacri ad ſexennium: ac Græci capita probarunt exhibita de proceſſione Spiritus S. ex Patre Filioque, ac de primatu Eccleſiæ Romanæ. Leges item conſtitutæ de forma electionis Summi Pontificis. *Gregor. Nangiſ. Blond. Æmil. Onuphr. Gaguin.*

Adfuit etiam S. Bonauentura, rubro tum galero donatus; qui paulo poſt ibidem obiit. S. quoque Thomas Neapoli euocatus ad Concilium, obiit in itinere, *Doctor Angelicus* dictus; ſicut & S. Bonauentura *Seraphicus*, ob excellentiam & ſublimitatem doctrinę. Conſenſit Michael Imperator vnioni Græcorum cum Latinorum Eccleſia, & ſuos repugnantes multis modis afflixit. *Gregor.*

Mortuo Henrico Rege Nauarræ & Comite Campaniæ, Pampelone; filia eius vnica Ioanna data eſt à matre (quæ filia erat Roberti Comitis Atrebatum fratris S. Ludouici) in fidem Philippi Regis; à quo miſſus eo eſt Prorex Euſtachius Bellomarchius, *Annal.Franc.Nangiſ.AEmil.*

Gaſtone Precianorum, ſiue Benearnenſium Domino, ſe Angli Regis Ducis Aquitaniæ ſubditum fateri abnuente, reque in Senatu Pariſienſi acta, Gaſto cauſa cecidit. *Thom. VValſingh.*

1275. IN Germania Comitiis à Rudolpho Imperatore celebratis Auguſtæ Vindelicorum, decernitur bellum aduerſus Ottocarum Bohemiæ Regem, ac Henricum Bauarum, quod iura Imperii occupaſſent *Naucler.Trithem.Annal.Sueu.* Aitque Auentinus, hoc anno eundem Imperatorem libere conceſſiſſe Romano Pontifici quicquid in Exarchatu Rauennæ & Romania (olim Flaminia) Imperii iuris eſſet. A quo tempore ſolida conſtanſque poſſeſſio fuit apud Romanos Pontifices.

Alfonſus Caſtellæ Rex Pontificem adhuc in Gallia morantem conuenit ad Belcairum in Rhodani ripa oppidum, petiturus Imperium ad quod olim ab aliquibus Germaniæ Principibus electus fuerat: ſed reſpondit Pontifex, non magis æquum eſſe Hiſpanos imperare Germanis, quam iura dari Hiſpaniæ à Germanis. *Marian.* Idem tamen aliquamdiu eum titulum in literis ſuis retinuit, ob eligentium honorem. *Vaſæ.Trithem.*

1276. GREGORIVS PP.X. cum ſediſſet ann.4. menſ.4. moritur Aretii in Tuſcia 10. Ianuarii: eique ſubrogatur primus ex Ordine S. Dominici, & inſignis Theologus, atq; Epiſcopus Oſtienſis *Petrus* patria Tarentaſienſis è Burgundia, dictus INNOCENTIVS V. *Anton.Naucl.Platin.*

Quidum in Italia pacem conciliat, quinto ſedis menſe moritur: & ſuccedit *Othonus Fliſcus* natione Ligur, ex Diacono Cardinali S. Hadriani, nominatus HADRIANVS V. qui etiam obiit Viterbii poſt dies 40. nempe 18. Auguſti: electuſque eſt die 15. Septembris *Petrus Iuliani* natione Luſitanus ex Epiſcopo Tuſculano, vocatus IOANNES XX. dictus XXI. *Onuphr.*

Iacobus Aragoniæ Rex, poſtquam regnaſſet annis 63. & condidiſſet templa ad duo millia, moritur; & ſuccedit filius *Petrus* eius nominis Tertius: alter vero filius dictus Iacobus Maioricam accepit. *Taraſ.Marian.*

Motus & bellici apparatus inter Francorum & Caſtellæ Reges, quod Caſtellanus filium Sanctium ſucceſſorem deſignaret natu minimum, excluſis nepotibus ex natu maximo & Blancha ſorore Franci genitis. *Nangiſ.Marian.*

Puer ſex menſium in Polonia prædicit reditum Tartarorum. *Cromer.*

1277. CAPTA Vienna Auſtriæ ab Imperatore Rudolpho, Ottocarus Rex Bohemiæ ſe ei ſubdit. *Auent. Hiſt. Auguſt.*

Maria Domicella, quæ contendebat ius Regni Hieroſolymitani ad ſe pertinere, ſuum ius aduerſus Hugonem Luſignanum donauit Carolo Siciliæ Regi; qui Proregem miſit, quem ſtatim receperunt Templarii, & Princeps Antiochiæ. *Marin.*

Brochius Cubicularius Regis Francorum, & Quæſtorum præfectus, quod arcana enuntiaret Hiſpanis, reſte ſuſpenditur. *AEmil. Nangiſ.*

Otho Vicecomes, & Archiepiſcopus Mediolanenſis, pulſo Torregiano, Mediolanum occupant; hæſitque diu in ea familia Principatus Mediolanenſium. *Paul. Iouius, Georg. Merula.*

Ioannes PP. XXI. Viterbii moritur menſe Maio, ruina palatii oppreſſus; cum ſediſſet menſes octo: & poſt ſex menſes vacationis Sedis, eligitur 25. Nouembr. *Ioannes Caietanus Vrſinus*, ex primo Diacono Cardinale ſancti Nicolai in carcere; ob vitæ integritatem vulgo *Compoſitus* dictus: & in Pontificatu NICOLAVS III. *Onuphr. Genebr.*

Puella quædam in Sueuia anno ætatis octauo puerum peperit. *Annal. Sueuor.*

Hermannus Italus hoc circiter anno impiam animam euomuit, auctor Sectæ *Fraticellorum*, qua antiquas libidinum hæreſes ab inferis reuocauit: aliaſque addidit: de quibus *Bern. Lutzemburg. Pratcol. de Hæreſ. & Gualt. in Chron.* Dicti iidem ſunt *Fratres de paupere vita*, & *Bizochi*, ac ſe Tertii Ordinis Fráciſcanorum eſſe iactabant. Qui male ab aliquibus confunduntur cum *Beguardis* & *Beguinis*, qui poſtea emerſerunt, & multum ab illis diſſident. Cæterum Hermannus vigeſimo poſt ſepulturam anno exhumatus, ac crematus fuit iuſſu Bonifacii PP. VIII. à quo & Ordo extinctus eſt.

NICOLAVS PP. edicit, vt nullus deinceps Senator Vrbis, ſiue Præfectus, ex Regia nobilitate eligeretur, & ne plus quam annua ampliſſima ea dignitas foret. Habebat eam à multis annis Carolus Siciliæ Rex: ſed abrogauit Nicolaus, cui nimis magna Francorum in Italia videbatur potentia. *AEmil. Albert. Argentin.* 1278.

Ottocarus Bohemiæ Rex, vxore inſtigante, redintegrato contra Imperatorem bello, Auſtriam inuadit, ſed acri inito prælio perimitur. Poſt quæ Imperator in Bohemiam tranſiens, intercedentibus Principibus VVenceslao Ottocari filio regnum paternum permiſit, data ei in vxorem filia ſua. *Naucler. Auent.*

PACTA illa inter Reges Francorum & Anglorum, de quibus anno 1259. iterum confirmantur Ambiani. *Matth. VVeſtmonaſt.* 1279.

Poloniæ Princeps Boleslaus dictus Caſtus ſiue Pudicus, obit: ſucceditque Leskus cognomento Niger, ex fratre patruele filius adoptiuus. *Cromer.*

Alphonſus quoque Luſitaniæ Rex moritur: & ſuccedit filius eius Dionyſius. *Annal. Portugall.*

Concilium Cantuarienſe in Anglia ſub Archiepiſcopo Ioanne, ad confirmandum religionis ſtatum. *Polydor.*

TVRCÆ à Tartaris attriti, reſumptis viribus, quicquid Imperii Græcorum erat in Aſia Minori occupant; terraſque ſubactas in ſeptem Satrapias partiuntur à mari Pontico & Galatia vſque ad mare Lycium & Carium, fluuiumque Eumedontem. 1280.

Nicolaus PP. III. moritur menſe Auguſti; cum ſediſſet annos duos & menſes nouem: vacatque ſedes menſes ſex. *Platin. Onuphr.*

ELIGITVR Pontifex *Simon de Bria* Cardinalis S. Cæciliæ, natione Gallus, patria Turonenſis, 22. Februarii Viterbii; qui nomen ſibi ſumpſit MARTINI; fuitque eius nominis II. dictus tamen IV. quod duo Pontifices Marini ſub nomine Martini recenſeantur. Hic reſtituit Carolo Siciliæ Regi Senatoriam dignitatem Vrbis Romæ. 1281.

Exercitus eiuſdem Caroli Regis Siciliæ, fuſus fugatuſque eſt ad Belgradam inferioris Pannoniæ Vrbem, à Palæologo Imperatore. *Gregor.* Tranſierat hic exercitus per Ionium, vt Macedoniam inuaderet.

Tartari Saracenos inuadunt, & Soldanum Babyloniæ inſigni victoria fundunt. *Marin. Haiton.*

ABAGA Cham Tartarus, cum iterum exercitum in Saracenos duceret, cura Soldani veneno necatur. Succedit ipſi frater Tangador; qui abnegata fide Chriſti ſe Mahometanum profitetur, nomenque accipit Mahometh Cham, & Chriſtianos dire perſequitur. *Marin. Haiton.* 1282.

Auſtria ab Imperatore Rudolpho datur Alberto filio: &

ab eo tempore permanſit in familia Habſpurgenſium Co-
A.C. mitum. *Naucler. Trithem.*

Lithuani cum reliquiis Iazygum Poloniam incurſione vaſtant: quos Leskus Princeps abeuntes profligat. *Hiſtor. Polon.*

Moguntini in Iudæos inſurgunt, ac multos interficiunt, reliquos bonis exutos eiiciunt: quorum exemplum multæ ciuitates in Germania ſunt ſecutæ. *Trithem.*

Alfonſus Caſtellæ Rex à Sanctio filio Regno ſpoliatur: qua de cauſa Sanctius à Summo Pontifice excommunicatur, & abdicatur. *Marian. Roder.*

Veſperæ Siculæ nominatiſſimæ hoc anno contigerunt; cum ſecretis initis conſiliis, parata à Petro Aragoniæ Rege claſſe ſpecie inuadendi Africam, & Palæologo Imperatore Græco aurum ſuppeditante; Siculi conſtituto tempore pulſationis campanarum ad veſpertinas preces, ipſo die Paſchatis, qui fuit 30. die Martii, omnes tota Inſula Gallos ſupra octo millia, inermes, & nihil tale tali maxime die cogitantes, tanta crudelitate, nullo ſexus, ætatis, vel ordinis, aut conditionis diſcrimine trucidarunt, vt etiam prægnantes ex Francis euiſcerarentur, nequid ſtirpis Francicæ in Sicilia ſupereſſet. Soli illi ſuperfuerunt, quos Spirlinga arx munitiſſima protexit. *Genebrard.* Quo tempore Petrus Aragonius eo aduolans, Caroli Regis (qui tū in Hetruria aberat) nauibus & Inſula potitur: Rexque ſalutatur Siciliæ, qui iam Conſtantiam Manfredi olim Regis Siculi filiam in matrimonio, & ex ea liberos habebat. Accurrit & Carolus audito nuntio, ac Meſſanam aggreditur; ſed re infecta recedit. Et Martinus Pontifex in tanti ſceleris vltionem, Petrum excommunicat; eique etiam ius Regni paterni abrogat, quod tribuit Carolo Valeſio filio minori Regis Franciæ ex ſorore Aragonii. *Æmil. Blond. Sabell. Nangiſ. Marian. & alii.*

1283. DVM Carolus euocatis è Gallia auxiliis contra Petrum Aragonium, Siciliam aggredi parat; Petrus arte rem agens, ſpecie parcendi Chriſtiano ſanguini, conditionem proponit equitibus vtrimque centenis redimere controuerſiam: locuſque certamini eligitur Burdegala, ſub Angli tunc poteſtate. At non comparuit Petrus. *ÆEmil. Blond. & alii.*

Michael Palæologus Imperator Conſtantinopolitanus, Magni cognomen adeptus moritur: qui quod Eccleſiæ Romanæ fauiſſet, priuatus eſt à proprio filio Andronico ſepultura ſacra. Succedit ei in Imperio idem filius eius. *Andronicus Palæologus. Greg. Onuphr. ÆEmil.*

Concilium Herbipolenſe in Germania, præſide Legato Apoſtolico, præſenteque Rudolpho Imperatore cum Principibus Imperii: vbi inter alia, Legatus nomine Pontificis contributionem decimi Denarii à Clero, Imperator ab vniuerſo populo exigere cœperunt. *Trithem.* quod Munſterus refert ad an. 1287. *Genebr.*

1284. CAROLVS filius Caroli Regis, nauali pugna ſuperatur à Rogerio Auria claſſis Aragoniæ Præfecto, atque etiam capitur. Et Carolus pater ex Aquitania in Italiam rediens, cum omnia inclinata inueniſſet, Neapolim recipit. *Annal. Sueu. ÆEmil.*

Alfonſus Decimus Caſtellæ Rex moritur: ſucceditque filius eius Sanctius eius nominis Quartus, qui Fortis cognomen ex animi magnitudine accepit. *Marin.*

Moritur quoque Hugo Rex Cypri, qui & olim inauguratus fuerat Rex Ieroſolymorum: cuius filius coronatur Rex Cypri Nicoſiæ. *Marin.*

Ioſephus cognomento Becus, ſucceſſor Germani, de quo anno 1259. poſt mortem Michaelis Palæologi, qui conſenſerat in vnionem cum Eccleſia Romana, abdicatur Patriarchatu: & ſubrogatur alius Ioſephus: eoque etiam pulſo, reiectoque iterum priori Ioſepho, ſubſtituitur Georgius, ſeu Gregorius Cyprius. *Greg.*

1285. MARTINVS Papa Quartus, cum ſediſſet annis quatuor, ac menſe vno, moritur Peruſii die 25. Martii. *Nangiſ.* Fuit vir ſanctiſſimus, adeo, vt cæci, muti, & claudi ad eius ſepulchrū ſanitatem recuperarint. *Trithem. Genebr.* Subſtituitur ei *Iacobus Sabellus* patria Romanus, vir integer & ſcientiæ amator, ex primo Diacono Cardinale S. Mariæ in Coſmedin; qui dictus eſt HONORIVS IV. *Platin. Trithem. Onuphr.* Is Ordinem Carmelitarum confirmauit, & reformauit, de quo an. 1205. *Iidem.*

Moritur item Fogiæ in Apulia Carolus, qui Siciliam & Neapolim tenuerat, A.C.
aduerſarum rerum multitudine fractus. Cuius iuri Regnoque ſuccedit filius eius Carolus, dictus Claudus, adhuc captiuus detentus. *ÆEmil. Nangiſ.*

Philippus quoque III. Francorum Rex, poſt ſacram (vt eam nominauit Pontifex) expeditionem in Aragoniam, & pugnam ad gloriam Francorum memorabilem, in reditu moritur Perpiniani è morbo, menſe Octobri, anno Regni 15. Eique ſuccedit *Philippus IV.* cognomine *Pulcher* ipſius filius, qui iam ex Ioanna vxore Nauarræ Rex nominabatur. *ÆEmil. Til. Marian.*

Itemque Petrus Rex Aragoniæ è vulnere prædicta pugna accepto occumbit, anathemate deuinctus: cui ſuccedit Alphonſus eius filius huius nominis Secundus. *Marian.*

Bohemiæ Regi Wenceslao, genero ſuo Rudolphus Imperator aſſerit officium Pincernatus in Imperio, & dignitatem Electoratus. *Dubrau.*

Mahomed Cham Tartarorum fratrem ſuū Argon, quod foueret Chriſtianos, interficere conatur: ſed ille elapſus, poſtea fratrem Mahomed occidit; & Imperio Tartarorum potitus, egregie fauet Chriſtianis. *Haiton. Marin.*

Tilo Colup ſenex & veterator aſtutus fingit ſe Fridericum II. Imperatorem, qui in Palæſtina hactenus captiuus detentus fuiſſet: & à quibuſdam recipitur in Germania. Sed à Rudolpho Imperatore captus, ſtrophamque falſus, igne crematur. *Spangen.*

Leskus Poloniæ Princeps à Proceribus eiicitur, & Conradus Maſouiæ Dux ſubſtituitur: donec Leskus Hungarorum auxiliis reſtituitur. *Hiſt. Polon.*

Piſani à Genuenſibus tanta clade atteruntur, vt nunquam reſurgere valuerint. *Platin.*

S. Iuo Presbyter & Confeſſor, vulgo dictus, *Aduocatus pupillorum, viduarum, & pauperum,* floret hoc tempore; quem Clemens Papa VI. ann. 1347. retulit in numerum Sanctorum. *Baron. in Martyr.*

IACOBVS alter Petri Aragonii filius, ſe Regem Siciliæ dicit, & coronam Regni accipit abſq; conſenſu Romani Pon- 1286.
tificis; quare & ab eo anathemate percellitur.

Alexandro Scotiæ Rege mortuo abſque liberis, dum inter Ioannem Baliolum natione Normannum è Gallia, & Robertum Bruſeum, vtrumque ex Regia ſtirpe oriundum, de ſucceſſione certatur, rem Scoticam adminiſtrant Proreges ſex. *Boet. Leſlæus.*

Philippus item Sabaudus, (cui Rudolphus Imperator multa eripuerat) abſque liberis moriens, ex tribus nepotibus, Thomam Taurinatium Comitem, Amedeum Sabaudiæ eſſe voluit qui Amedeus à rerum geſtarum magnitudine, Magni cognomen adeptus eſt. *Paradin. Genebr.*

Henricus Rex Cypri Ptolemaidem veniens, pellit Proregem à Carolo defuncto conſtitutum; & Rex Ieroſolymorum coronatur. *Marin.*

MORITVR Honorius Papa IV. Nonis Aprilis, poſtquam 1287.
ſediſſet annos duos: vacatque Sedes menſes decem ob ægritudinem Cardinalium, qua correpti ſunt ad S. Sabinam. *Platin. Onuphr.*

Tartari rurſum Poloniam inuadentes, eam miſerrime vaſtant. *Cromer.*

Inſigne Gymnaſium Nauarræum exſtruitur Pariſiis à Ioanna Regina. *ÆEmil. Genebr.* Viuebat *S. Rochus* Gallus prouinciæ Narbonenſis.

Wernerus puer Chriſtianus à Iudæis furtim raptus in oppido Weſalienſi ad Rhenum, acubus & cultris occiditur: qui poſtea tanquam martyr ſignis claruit plurimis. *Trithem. Genebr.*

POST decem menſium vacationis ſedis Apoſtolicæ crea- 1288.
tus eſt Pontifex 22. Februarii, *Hieronymus* natione Picenus, profeſſione Franciſcanus, Cardinalis Præneſtinus, primus ex Ordine S. Franciſci Pontificatum adeptus; qui dictus eſt NICOLAVS IV. *Platin. Onuphr.*

Carolo Claudo, Caroli filio, detento captiuo in Sicilia de capite periclitante in vltionem Conradini, quem Caroli pater ſupplicio affecerat; Conſtantiæ tamen Reginæ Petri Aragonii coniugis clementia, & Regis Angliæ interuentione (hæc in Precianorum, ſiue Bearnenſium agro, ciuitate

A.C. Olorenſi, Lugduno Cuquenorum dicta, vbi tum erat, per legatos curantis) factum eſt, vt Carolus dimitteretur è cuſtodia, ſoluta non modica pecunia; & ea porro lege, vt contentus Regno Neapolitano, Pontificem exoraret de iure Siciliæ Arragonio adiudicando, & Carolum Valeſii Comitem, vti cederet iure Regni Aragonici, quod ei Martinus Papa tribuerat. At licet Carolus dimiſſus his conditionibus fuerit; noluit tamen Papa Nicolaus hoc fœdus ratum habere, affirmans ſuo iniuſſu non potuiſſe tranſigi de Regno Sedis Romanæ beneficiario. *AEmil. Marian. Pandulph.*

Rudolphus Imperator Lucenſes ac Florentinos, aliosque Italiæ populos, miſſo ſuo Cancellario, acceptaque pecunia, liberos facit: qui ſtatim libertate aucti ſuos Tribunos

1289. conſtituunt. *Chron. Hirſaug.*

NICOLAVS Papa Carolum Claudum creat Regem vtriuſque Siciliæ tam citra quam extra Pharum, Romæ 28. Iulii. Vnde nouum Carolo bellum contra Iacobum Aragonium, qui Siciliã tenebat: ſed induciæ in aliquot annos ſubſecutæ ſunt. *Sabell. Pandulph.*

Leskus Poloniæ Princeps moritur relictis multis liberis; ex quo Polonia bellis inteſtinis conflictata eſt, quolibet Principe Prouincias ad ſe protrahente, vſq; ad Primislaum. *Cromer.*

Argon Cham Tartarus moritur; cui ſuccedit Ragaithus frater, homo tantum gulæ deditus. *Marin.*

1290. TARTARORVM Princeps occiditur à ſuis; & poſt eum Baido Chriſtianus: ſuccedit Caſanus, qui ſe Chriſtianum quoque accepto principatu profitetur. *Haiton. Bizar.*

Albertus Dux Auſtriæ Hungariam vaſtat. Et interim moritur Ladislaus Rex Hungariæ: ſucceditque Andreas. *Hiſtor. Auſtr.*

Georgio Cyprio Conſtantinopolitano Patriarchæ ſuccedit Athanaſius Monachus. *Greg.*

Pariſiis quidam Iudæus, pactus cum quadam muliere Chriſtiana, vt acceptam in Paſcha Sacram Hoſtiam ſibi afferret, eam Iudæus acceptam, primum ictibus cultello pungit, clauo & malleo transfodit, lancea tranſuerberat; & inde magna promanante copia ſanguinis, in ignem conÿcit; incolumemque ſeſe extollentem, ac per cubiculum volitantem, demum in bullientis aquæ caldariam immittit, è qua apparet hoſtia Iudæo ſpecie Crucifixi. Res tandem detecta à quadam ſuperueniente muliere, Iudæus impœnitens viuus comburitur: ſacratiſſima Hoſtia hactenus illæſa & integra conſeruatur in Eccleſia S. Ioannis; & domus ipſa, in qua hæc patrata ſunt, conuerſa eſt in Eccleſiam & cœnobium Fratrum Charitatis B. Mariæ ſub regula S. Auguſtini, vulgo dictum *Billetarum*, forte quod ibi corpus Chriſti fuerit ebullitum.

1291. ELPIS Sultanus Ægypti (qui & Babylonis dicebatur) poſtquam præteritis annis Tripolim, Sidonem, & quicquid Chriſtianorum erat in Syria recepiſſet, excepta Ptolemaide; hoc anno moriens, commiſit filio Melech Taſſeraph expeditionem in eandem Ptolemaidem; quæ ab eo pariter capta eſt, Chriſtianis qui gladium euaſerunt pulſis in Cyprum. *Marin. AEmil. Hiſt. Belli Sacri.* Sicque penitus amiſſa eſt Syria: finemque accepit Bellum ſacrum, quod ducentis ferme annis geſtum eſt.

Obiit quoque Rudolphus Imperator, qui cum paulo ante Albertum filium ſuum Regem Romanorum creare tentaſſet, non obtinuit. *Auent. Cuſpin.*

Ioannes item Alexii nepos, Lazorum Imperator, moritur: cui ſuccedit Alexius Iunior. *Gregor.*

Senatus Toloſanus inſtituitur in Gallia. *AEmilius. Genebrard.*

Celebratur in Anglia Concilium Londinenſe ad Weſtmonaſterium; quo ſtatutum, vt Iudæi pellerentur ex Anglia, & vt Monachorum Collegiis non darentur prædia ſine Regis permiſſu. *Polydor.*

Andreas Rex Hungariæ in Auſtriam irruit, in vltionem incurſionis ab Alberto Duce anno ſuperiori factæ: demumque interuentu Epiſcoporum pax initur. *Hiſt. Auſt.*

1292. SVB initium huius anni eligitur Francofurti Romanorum Rex, ſiue Imperator, *Adolphus* Comes à Naſſau. *Naucler. Trithem. Cuſpin.*

Nicolaus Papa Quartus cum ſediſſet annis quatuor, menſe vno, diebus duodecim, moritur Romæ 4. April. Et ex diſcordia Cardinalium vacat Sedes ann. 2. menſ. 3. dies 2. *Onuphr.* A.C.

S. Albertus Carmelita moritur. *Baron. in Mart.*

Sultanus Ægypti; cum poſt captam Ptolemaidem, etiam Cyprum cogitaret; Saraceni metuentes ſibi à bello maritimo, eum in venatione trucidant. Cumque liberis careret; ingentes de ſucceſſione exortæ ſunt diſſenſiones, *Marin.*

A Philippo Francorum Rege dictus dies Eduardo Angliæ Regi, vti Franciæ Pari & beneficiario; quod claſſis Anglica Aquitaniam petens diceretur egiſſe prædas ex ora Normanniæ. Non adfuit Anglus: ideoque Francus Burdegalam occupat. *AEmil.* Hiſtorici tamen Angli cauſam huius belli in Francos reiiciunt.

Alfonſus Caſtus Rex Aragoniæ, paulo ante nuptias quas inſtituerat cum filia Regis Angliæ, moritur ſine liberis: ſucceditque eius frater Iacobus Siciliæ Rex. *Taraſ. Marian.*

Celebratur ab Archiepiſcopo Moguntino *Concilium* Prouinciale *Aſchaffenburgenſe*: vbi multa vtilia de negotiis Eccleſiaſticis ſtatuuntur. *Trithem.*

ADOLPHVS Imperator exercitum ducit aduerſus Albertum Auſtriæ Ducem, quod fidelitatem iurare nollet. *Hiſtor. Auſtr.* 1293.

Dum inter Scotiæ Proreges, non conuenit de Rege conſtituendo, arbitrium defertur Eduardo Angliæ Regi; qui Baliolum nominat Regem, prius tamen tacite ſibi deuinctum. *Boet Leslæus.*

POST diutinam Sedis Apoſtolicæ vacationem, tandem 7. Iulii eligitur Pontifex *Petrus Moronus* Sulmonenſis ex Abbate Sancti Benedicti, dictus CÆLESTINVS Quintus. Qui vir ſanctiſſimæ vitæ (ob quam in Sanctorum numerum poſt obitum relatus eſt) cum rebus agendis parum idoneus haberetur, ſponte ſe Pontificatu abdicat 13. Decembris, cum ſediſſet menſes 5. dies 7. Et 24. eiuſdem menſis Decembris in eius locum ſubrogatur *Benedictus*, patria Anagninus ex nobili familia Caietana, Cardinalis tituli Equitii; vocatus BONIFACIVS eius nominis VI. dictus VIII. *Platin. Sabell. Blond. Onuphr.* Prædictus Cæleſtinus ante Pontificatum inſtituit Ordinem S. Benedicti in Montibus, qui ab eius Pontificio nomine nuncupationem accepit *Cæleſtinorum*: quem iam antea approbatum à Gregorio X. etiam poſtea confirmauit Bonifacius Cæleſtini ſucceſſor. 1294.

INTER Francos & Anglos vario marte pugnatur in Aquitania. *Annal Franc. Nangiſ. Chron. Fland.* 1295.

Iudæi à Philippo Rege tota Gallia ſpoliantur, & eiiciuntur: qui in Germaniam migrarunt. Vnde & Iudæos Germanos eſſe de radice ſeu trunco Francorum ſcribit Rab Elias in Tisbi. *Genebr.* Quod tamen nonnulli ad poſteriores Philippi annos referunt.

Sanctius IV. Rex Caſtellæ moritur, relicto filio Ferdinando eius nominis IV. puer nouem annorum, ſub tutela matris. *Roder. Marian.*

Status Polonici pertæſi diſſenſionum ciuilium, quibus poſt Leski obitum vexati fuerant; Gneſnæ Comitiis habitis, eligunt in Principem Primislaum Ducem Magnæ Poloniæ; qui ritu antiquo ab Epiſcopis coronatur, & Regium nomen, per annos 215. à martyrio S. Stanislai intermiſſum repetit. *Cromer.* Quod alii ad annum 1320. & coronationem Ladiſlai Loctici factam Cracouiæ auctoritate Ioannis Papæ Vigeſimi ſecundi referunt. *Genebrard. ex Herburto in Hiſtor. Polon.*

Ad hunc fere annum referenda eſt *Heluetiorum* nouiſſima origo; quando aſperi & montani homines, probata inter eos Regiminis forma popularis ab Imperatore, cœperunt ex paruis initiis alicuius eſſe nominis. *Chron. Heluet.*

Domus B. MARIÆ Virginis, in qua conceptus & educatus CHRISTVS, miraculoſe transfertur in Italiam. *Vid. Turſell. in Hiſt. Lauret.*

PVGNATVR feliciter à Francis in Anglos tam in Aquitania quam in Flandria. *AEmil. Nangiſ. Naucler.* 1296.

In Scotia Ioannes Rex fidem male datam Eduardo Anglo reſcindens, fœdus renouat cum Francis: ſed victus prælio ab Anglis, etiam dolo capitur. *Boet. Leslæus.*

Cũ pax inter Francos & Aragonios auctore Bonifacio PP.

com-

A.C.

compoſita fuiſſet his conditionibus, vt Caroli Neapolitani filia Blanca nuberet Iacobo Aragonio, & Sicilia ad Eccleſiæ Romanæ ius rediret, & ad Francos, vt antea; ac Carolus Valeſius abſcederet iure Regni Aragoniæ: his ſic inter eos ſtabilitis, Siculi Fridericum Iacobi fratrem, odio Francorum, in Regem accipiunt; Iacobus autem offert auxilia Francis contra fratrem. *Marian. Pandulph. Tillius. & alii.*

Primislaus Rex Poloniæ occurrens Marchionibus Brandeburgenſibus Pomeraniam inuadentibus, quæ ad Polonos tum pertinebat; occiditur acie. Eique ſubrogatur Ladislaus Locticus. *Cromer.*

Gerardus Sagarellus Parmenſis dogmata ſua cudere cœpit, quæ ipſum tandem igni adiudicarunt. Huius diſcipuli eo dicti ſunt *Pſeudoapoſtolici*, quod ſe Apoſtolos præferr[illegible] in paupertate imitari iactitarent. Diſcrepant tamen [illegible] Apoſtolicis tertii ſæculi, & Pſeudoapoſtolicis duodecimi [illegible], de quibus dictum in Annalium Epitome ſuis locis. [illegible] vero huius temporis, tractant *Prateol. & Caſtr. de hæreſ.* [illegible] *alter. in Chron.*

1297. Rex Angliæ & Comes Flandriæ, victi à Rege Francorum, petunt inducias in biennium & obtinent. *Nangiſ.*

S. Ludouicus Epiſcopus Tolotanus, Franciſcanus moritur *Baron. in Martyr.*

Alius S. Ludouicus olim Francorum Rex auus Philippi Pulchri modo regnantis, ob egregia pro religione Chriſtiana facinora, & vitæ ſanctitatem miraculis confirmatam, refertur à Bonifacio PP. ritu ſolemni in SS. numerum. *Vitriac. Baron. ibidem.*

Viuebant hiſce temporibus inter cæteros viros doctos, Ioannes Duns Scotus Nicephori Calliſtus & Gregoras, M. Paulus Venetus, Nicolaus de Lyra, Iacobus de Voragine, Georgius Pachymerius, Henricus Gandauenſis, Ægidius Romanus Archiepiſcopus Bituricenſis; Demetrius Sidonius Theſſalonicenſis, qui S. Thomæ Aquinatis libros Græcos fecit; Ioannes de Sancto Geminiano, &c.

1298. Bonifacivs Papa animaduertens quotidie Principes noua vectigalia Sacerdotibus imponere, & percrebro ſine iuſta cauſa; *Concilio Lugduni* celebrato, interdixit ne poſthac id facerent, neve Sacerdotes impoſita conferrent iniuſſu Romani Pontificis, *c. 3. de immun. Eccleſ. in 6.* Quod magnæ diſcordiæ cauſa fuit in Anglia. *Polyd.*

Quare ibidem in Anglia populo etiam aduerſus Regem inſurgente, quod nimiis grauaretur tributis; Concilio omnium Ordinum Londini à Roberto Archiepiſcopo Cantuarienſi habito, cui etiam interfuit Eduardus Iunior Regis filius, ſtatutum eſt, ne in perpetuum Regibus liceret tributum vllum Anglis imponere, niſi ex Concilii auctoritate. *Polydor.*

Adolphus Imperator odio factus omnibus ob continuas prouinciarum inuaſiones, & expilationes, ab Electoribus abdicatur: & in eius locum eligitur *Albertus* Dux Auſtriæ, filius Rudolphi olim Imperatoris. Et mox commiſſo prælio inter hos Principes, Adolphus ab Alberto occiditur. Et ne Imperium Albertus inuadere videretur, iterum legitime eligi voluit, & Aquiſgrani coronari. Vbi tanta conuenit hominum multitudo, vt & Dux Saxoniæ oppreſſus fuerit. *Naucler. Auent. Cuſpin.* Sunt vero qui ſcribant, omnes eos, qui contra Adolphum conſpirauerunt, mala morte, diuino vleiſcente numine, periiſſe. Ipſeque Bonifacius Papa renuit initio Alberti electionem confirmare. *Trithem. in Chronolog. Hirſaug.*

Ciuitas Colonienſis, quæ per annos ſeptem, totidemque menſes, interdicto Eccleſiaſtico ſubiacuerat ob diſſenſiones cum Archiepiſcopo, à Bonifacio Papa abſoluitur. *Trithem.*

Iacobus Aragonius, iunctis copiis cum claſſe Caroli Neapolitani, fratrem ſuum Fridericum Siciliæ vſurpatorem profligat: efficit tamen ne tota Inſula ad Caroli iura rediret. *Pandulph. Collenut.*

Induciæ Francorum cum Anglis in pacem verſæ, Margarita Philippi Regis Franci ſorore data in vxorem Eduardo Anglo. *Polydor.*

Genuenſes inſigni potiuntur victoria aduerſus Venetos, & Cretam Inſulam occupant. *Sabell.*

Caſanus Tartarus, victo Ægypti Sultano, Syriam totam cum ipſa vrbe Hieroſolymitana nomine Chriſtiano recipit. *Haiton. Sabell.*

A.C.

Horrendus terræmotus in celebritate S. Andreæ repente in Italia exortus, multis diebus per interualla plurima durans, ædificia paſſim diſiecit; quorum ruina multi homines vtriuſque ſexus obruti & perempti ſunt. Apparuit tum quoque Cometes. *Siffrid. Platin.*

Sextus liber Decretalium à Bonifacio PP. promulgatur 5. Non. Martii.

Bonifacio Papa recuſante confirmare electionem Alberti Imperatoris, Albertus cum Philippo Francorum Rege fœdus iniit in Lotharingia: conceſſitque Arelatenſe Regnum (quod à morte Friderici tenebant Franci) omnino Franci iuris deinceps futurum. *Nangiſ. Annal. Franc.* 1299.

Fratrum, ſeu *Fraticellorum* Ordo (de quo an. 1277.) à Pontifice ob libidines & hæreſes extinguitur. *Trithem.*

In Polonia Ladislaus propter deſidiam à ſuis Regno priuatur; quod defertur Wenceslao Bohemiæ Regi. *Cromer. Dubrau.*

Bonifacivs PP. inſtituit Iubilæum centeſimo quoque anno celebrandum, quo plenam delictorum indulgentiam conceſſit viſitantibus Romæ Limina Principum Apoſtolorum. *Platin. Crantz. alii.* 1300.

Cum Turcæ, vt vidimus, in ſeptem Satrapias Aſiam Minorem diuiſiſſent; ex his vnius Princeps *Othman*, cui Bithynia obuenerat, cæteras ſibi ſubiecit magna ex parte. & ab hoc anno primi Regis Turcarum nomen meruiſſe dicitur. *Greg. Volater. Blond. Sabell.*

Gravissimvm hoc anno naſcitur diſſidium inter Bonifacium PP & Philippum Francorum Regem, tum ob iniurioſas vtrimque literas de iure Eccleſiæ & Regni ſcriptas, (quas tamen Æmilius confictas putat) tum ob Epiſcopum Epamenſem à Rege traditum in cuſtodiam. Ob quæ Regem Pontifex excommunicat; & vt haberet, quem ei opponeret, electionem Alberti Imp. approbat. 1301.

Cometes apparet, index malorum ſubſequentium. *Trithem.*

Anglorum exercitus in Scotiam immiſſus, triplici prælio memorabili à Cumeno Scotiæ Gubernatore fuſus eſt. Sed cum Rex ipſe auctis copiis adueniſſet, coacti Scoti, ad loca ardua & inacceſſa ſe recepere. *Polyd.*

Andreas Hungariæ Rex moritur abſque liberis. In cuius eligendo ſucceſſore diuiſi Hungari, quidam Wenceslaum filium Regis Bohemiæ, alii Carolum cognomento Martellum, filium Caroli Claudi Regis Neapolitani ex Maria Stephani Hungariæ Regis filia, Regem pronuntiant: atq; hinc noua Hungariæ vaſtatio. Verum Carolus anno ſequenti moritur, nec adepta Hungariæ poſſeſſione. *Bonfin.*

Ioannes Sozopolites abdicat ſe Patriarchatu Conſtantinopolitano: & ſubrogatur iterum Athanaſius, qui ante Ioannem ſedem tenuerat. Contra quem pro Latinis ſedem tenuit Hugolinus profeſſione Auguſtinianus vir doctiſſimus. *Greg. Genebr.*

Flandri rebellantes à Rege Francorum, temeritate Roberti Atrebatenſis Comitis inſignem de Francis eportarunt victoriam apud Curtracum menſe Iulio; eodem Roberto Comite, multiſque aliis viris illuſtribus occiſis. *AEmil. Annal. Franc. & Flandr.* 1302.

Iſabella Franci Regis filia, nubit Eduardo Iuniori Anglo; & Aquitania tota Anglo conceditur. *AEmil. Annal. Franc.*

Pax fit inter Francos & Fridericum Siciliæ vſurpatorem, vt Fridericus Siciliam retineat, à cætera autem Italia abſtineat. *Marian.*

Vigent in Italia factiones Alborum & Nigrorum; quorum hi Guelphi illi Gibellini. *Blond.*

Nunc primum ad Acum ventorum indicem inuenta nauigandi ratio à Flauio quodam Melphenſi in Regno Neapolitano. Tam neceſſarium inuentum præmiſit Deus Noui Orbis aperitioni, quod nō niſi emenſo Oceano & per altum pelagus ad eum nauigatio fieri poſſit. *Genebr.*

Hic item annus eſt, quo Nauclerus, Platina, & alii ſcribūt, à Bonifacio PP. Francorum Regem abdicatum eſſe, eiuſque regnum Alberto Imperatori conceſſum.

Bonifacivs Papa Philippi Francorum Regis opera, per 1303.

A.C.

Sarram Columnenſem Romanum (quippe Bonifacius ante aliquot annos duos Cardinales iſtius familiæ depoſuerat, qui in Galliam fugientes, multa ibi contra Pontificem conſpirauerant; ipſumque Sarram Philippus Rex à Saracenis paulo ante captum redemerat) & Guil lmum Nogaretium Gallum, die 7. Septembris, Anagniæ in patria ſua per proditionem in lectulo ſuo, nihil ſibi tale metuens, capitur: & Romam perductus mœrore animi moritur die 11. Octobris, Pontificatus ſui an. 8. men. 9. die 18. In quem cum Scriptores Franci ſtylum acuant; laudatur tamen ab aliis qui eius vitam deſcripſerunt, tanquam Eccleſiaſticæ libertatis egregius defenſor: obſeruatque Genebrardus, Philippum numquam deinceps proſpere ſe habuiſſe, vt ab Epiſcopo Morianenſi viro ſanctiſſimæ conuerſationis prædictum fuerat; tribus etiam eius filiis abſque prole maſcula breui exſtinctis.

In Bonifacii locum ſufficitur *Nicolaus Bocaſinus* Ordinis Prædicatorum, Epiſcopus Oſtienſis, patria Taruiſinus, qui Benedicti appellationem aſſumens, dictus eſt eius nominis XI. à quibuſdam IX. tantummodo numeratus.

Flandri à Francis aliquot præliis cæſi. Guido vero Flandriæ Comes, quem Rex in cuſtodia cum duobus eius filiis tenebat, data Regi fide emiſſus ad cōponendos motus Flandricos, cum nihil effeciſſet, rediit; obiitque Compendii. *Æmil. Annal. Franc. Chron. Fland.*

Eduardus Rex Angliæ Scotiam miſerrime vaſtat, omniaque Scotorum iura, & monumenta, vel euertit, vel mutat; aſportata etiam Londinum marmorea Cathedra, quam Scoti fatalem dicebant. *Ioan. Maior. Boet. Leslæ.*

1304 Benedictus Papa quæſtionem agit de Bonifacii interfectoribus: Regem tamen Francorum anathematis, & Regnum interdicti vinculo ſoluit; & Bonifacii acta omnia in Francos reſcindit; duoſque illos Cardinales Columnenſes reſtituit. Et dum impenſe ſtudet vnioni inter Principes, moritur Peruſii die 7. Iulii, poſtquam ſediſſet menſes octo & dies aliquot. Ac propter diſſenſionem Cardinalium, vacat Sedes menſes vndecim. *Platin. Onuphr. Volaterr.*

Pugnantibus Francis aduerſus Flandros ad montem Populeti menſe Auguſti, graue periculum in maximo æſtu Rex iniit: ſed tamen victoria à Francis ſtetit: quam ſecuta eſt pax anno proximo, duris ſatis in Flandros conditionibus, ſed dimiſſis è cuſtodia Flandriæ Principibus. *Æmil. Annal. Fland.*

Mortuo Caſano Tartarorum Principe in Aſia, ſuccedit Cambagado qui nomini Chriſtiano nuntium remiſit. A quo tempore, dum Syriam retinuit Sultanus Ægypti, & Turcæ Aſiatici Imperium proferunt verſus Aſſyriam, concidit cum religione Tartarorum Imperium in illis prouinciis. quorum reliquiæ in Hordas diuiſæ, per Europam & Aſiam diſperſæ ſunt; quibus ſinguli Principes præfuerunt. *Haiton. Genebrard.* Retinueruntque adhuc Perſidem poſt Combagadum, Carbanda, eiuſque filius, vſque ad annum 1350. quo Gempſa Parthus eam occupauit. Relapſi porro iidem ad Mahometiſmum, in eo hactenus perſeuerarunt; habentes tamen Sagomorbar Cham pro magno Propheta, vt Turcæ Mahometem, qui de Deo vno, & de politia ac moribus aliqua eis dictata reliquit. *Genebr. in Nicol. IV.*

1305 Die 5. Iunii eligitur Peruſii in Pontificem Romanum, *Bertrandus de Gotto* Vaſco, Archiepiſcopus Burdegalēſis, tunc abſens in ſua Eccleſia: dictuſque eſt Clemens V. Qui mox Cardinales Lugdunum Galliæ euocans, in Eccleſia S. Iuſti coronatur. In pompa affuere tres Reges, Philippus Francorum, Eduardus Angliæ, & Iacobus Aragoniæ, & quicquid præcipue nobilitatis Gallia tunc habuit. Quando dum pompa celebritatis per vrbem duceretur, murus quidam vetuſtate & onere ſuperſtantis multitudinis procumbens, inter alios multos Ioannem Britanniæ Ducem oppreſſit, Carolum Regis fratrem debilitauit; & Pontifex ipſe adeo in turbam præceps deturbatus eſt, vt mitra ex capite excuſſa lapidem pretioſiſſimum amiſerit. *Platin.* Ab hoc Pontifice Sedes Pontificalis, ob continuas ſeditiones Italicas, Auenionem tranſlata eſt; perculſo reliquo Chriſtiano Orbe, & indignante Italia: hæſitque ibi ſeptuaginta & amplius annis: tribus miſſis Cardinalibus, qui res Romæ & in Italia gererent. *Platin. Genebr. & alii omnes.*

Wenceſlaus Rex Hungariæ, recipiens ſe in Bohemiam, aufert ſimul Coronam ſanctam: quare Hungari eligunt ſibi Regem Ottonem Bauariæ Ducem; cui Wenceſlaus Coronam reſtituit. Sed idem paulo poſt à Præfecto Tranſſyluaniæ captus, & arci incluſus, coactus eſt renuntiare Regno, & Coronam reſtituere *Bonfin. Dubrau.*

Idem porro Wenceſlaus, mortuo Wenceſlao Bohemiæ & Poloniæ Rege, proclamatus Rex Bohemiæ, breui exſtinguitur, dolo Alberti Imperatoris. *Auent. Dubr. Cromer.*

Albertus Imperator Bohemiæ Regnum efficit ſuum, 1306 quod hactenus beneficiarium fuerat Imperii. Præficitque ei filium Rudolphum; qui paulo poſt dyſenteria periit. *Cromer. Dubrau.*

Ladiſlaus Poloniæ Rex à ſuis reuocatur, cum poſt obitum Wenceſlai Bohemi, regnum diriperetur ab hoſtibus: nec tamen pacifice eo potitur. *Cromer.*

Robertus Bruſeus ex Anglia vbi detinebatur, elapſus in Scotiam; occiſo Cumeno aduerſario ſuo, Regni Gubernatore, ipſe Rex coronatur. *Boet. Polyd.*

Templarii & Hoſpitalarii in Cypro Regem Hugonem deponunt, & longe in Armeniam relegant, alio in eius locū creato. quo poſt trienniū mortuo, Hugo reuocatur. *Marian.*

S. Nicolaus Tolentinas ex Ordine S. Auguſtini, migrat in cœlum. *Baron. in Martyrol.*

Clemens Pontifex Pictauis agit cum Philippo Francorum Rege de puniendis Templariis, qui de erroribus & ſce- 1307 leribus grauiſſimis accuſabantur: quorum Ordinem Pontifex poſtea ſuppreſſit, bonis eorum magna parte Hoſpitalariis adiudicatis, quadam Regi conceſſis. *Platin. Æmil.* De erroribus vero iis impoſitis (eos enim ipſi inficiabantur) vide *Prat. & Sander. de hæreſ. & Gault. in Chron.*

Ludouicus Philippi Francorum Regis filius coronatur Pampelonæ Rex Nauarræ.

Eduardus Angliæ Rex moritur menſe Iulii in Scotiæ finibus: iuſſis à moriente nobilibus Scotis obſidibus in crucem agi. Succedit filius Eduardus eius nominis Secundus, cognomento Carnarnen. *Boet. Polyd.* Et interim Bruſeus rem Scoticam plane inclinatam, erigere conatur. *Iidem.*

Heluetiorum pagi tres, Vrii, Suitii, & Vndervvaldii, iniuriis Præfectorum Auſtriacorum in deſperationem acti, inito fœdere cœperunt iis obniti. A quibus paruis initiis Res Helueticæ magnum incrementum acceperunt. *Stumpf.*

Albertus Imperator à fratris filio Ioanne, cuius bona 1308 tutorio nomine diutius iuſto obtinebat, aliiſque paucis coniurationis ſociis, impie trucidatur 24. Aprilis, vel, vt alii, Calend. Maii: cum regnaſſet annis ferme decem. Parricidæ etſi effugerunt, tandem tamen deprehenſi debito ſupplicio affecti ſunt: Ioannes vero ipſe in Italiam relegatus eſt in Piſano Eremitarum cœnobio. *Cuſpin.* In Alberti locum Electores menſe Nouembris ad Francofurtum renuntiant Imperatorem *Henricum* Comitem Lutzemburgenſem, Principem induſtrium & magnanimum; qui & menſe Ianuario ſequenti coronatus eſt Aquiſgrani eius nominis VII. eumque Pontifex approbauit. *Naucler. Cuſpin.*

Iſabella filia Philippi Francorum Regis datur in matrimonium Eduardo Anglo. Vnde poſtea orta infauſta contentio de Regni Francorū iure prætento ab Anglis. *Annal. Franc.*

Ioannes Duns Scotus Theologus Franciſcanus, Doctor Subtilis dictus, moritur Coloniæ. *Trithem.* Quem nondum mortuum ſepulchro illatum ferunt, ſed duntaxat lethargo correptum, vt poſt cognitum eſt aperto ſepulchro. *Genebr.* Quo etiam tempore floruerunt inter Theologos, Guido Ferrarienſis, Auguſtinus Triumphus, Hugo à Prato, Marſilius Paduanus, Albertus Patauinus, Antonius Andreas Scoti diſcipulus, Petrus Aureolus, & alii permulti.

Carolus Rex Neapolitanus, dictus Claudus, mori- 1309 tur menſe Maio: Succedit filius Robertus, mortuo iam Carolo Martello natu maximo, quem poſtulaſſe vidimus Hungaros Regem iure materno. *Blond. Sabell.* Huius quoque Roberti erat Phocenſis Prouincia, cui Auenio contribuebatur. Exercuit vero tunc Iuriſconſultorum ingenia quæſtio, inde orta, quod Carolus Norbertus filius Martelli Regnum Neapolitanum peteret iure repræſentationis; num præferri deberet Roberto. Sed vicit ſententia Baldi, habita publicæ vtilitatis ratione. Effecit tamen Summus Pontifex, cuius conſenſu Robertus Regnum ſuſceperat, vt Carolus anno

ſequenti

A.C.

ſequenti reciperetur Hungariæ Rex; ſed poſt longa diſſidia. *Bonfin.*

Bartolus de Saxo ferrato, Cyni Piſtorienſis diſcipulus, Iuriſconſultus celeberrimus, hoc anno natus dicitur: qui ætatis 14. ſe ad Iuris ſtudium Peruſii contulit, 21. Doctoratus inſignia Bononiæ accepit, 25. publice Piſis docere cœpit, 46. obiit *Mant. Patau. Trithem.* Quo eodem tempore floruerunt inter Iuriſconſultos Dynus Mugellanus, Petrus de Bella pertica Burgundus, Iacobus de Arena Parmenſis, Oldradus de Ponte Laudenſis, &c.

1310. Clemens Papa Venetos, quod occupaſſent Ferrariam, ſacris interdicit, eorumque bona vbique terrarum primi occupantis decernit; excitatis etiam in eos ſacri Belli militibus: à quibus victi Veneti, veniam Auenione deprecantur per Franc. Dandulum, ad pedes Pontificis ad hoc proſtratum. *Sabell. Blond. Chron. Monfort.*

Templarii per hæc tempora in Galliis & alibi exciduntur, multi viui cremantur. *Chron. Montfort. Til.* Inter combuſtos fuit etiam Magiſter eorum.

Hoſpitalarii Rhodum à Turcis vindicant; & ex ea etiam *Equites Rhodii* indigitantur. *Marin. Chron. Montfort.* Alii anno ſuperiori. *Palmer.*

Ioannes Rex Armeniæ, dimiſſo Regno Leoni nepoti ſuo, fit Religioſus Ordinis Sancti Franciſci. *Antonin. Genebrard.*

1311. Henricus electus Imperator, vt erat in conditionibus à Clemente Papa approbatæ electionis eius, Italiam ingreſſus ad eam factionibus purgandam; Brixiam expugnatam excindit, Cremonæ mœnia deiicit, reliquis vero ciuitatibus ſibi metu deditis mulctam imponit: ipſeque coronatus Mediolani corona ferrea, hibernat Genuæ. *Platin. Blond.*

In Anglia Petrus Gauiſtanus ſeu Gauerſtonus, occiditur à Proceribus Regni, qui Regem Regnumque ad nutum regebat: parumque abfuit, quin de Regis abdicatione decerneretur. *Polyd.*

Concilium Viennense Vniuerſale inchoatur menſe Octobris, quod in ſequentem annum durauit; præſidente Clemente Papa, præſentibus Regibus Francorum, Angliæ, & Aragoniæ, ac Patriarchis Alexandrino & Antiocheno, Epiſcopis 114. (quidam numerant 300.) præter Abbates & Doctores. In quo actum de recuperanda Terra Sancta: damnatæ ſunt hæreſes: ſuppreſſus Templariorum Ordo: decretum de moribus Clericorum: conſtitutumque, vt feſtum Corporis Christi celebretur feria quinta poſt Octauam Pentecoſtes. Statutum quoque, vt in præcipuis Chriſtiani orbis Vniuerſitatibus ſint publici linguæ Hebraicæ, Chaldaicæ, & Arabicæ Profeſſores, in conuerſionem & inſtructionem earum nationum Infidelium, *cap. 1. de Magiſtr. in Clementin. lib. 5.* Habeturque huius Concilii decretum *Clement. vn. de ſumm. Trinit.* definiens, ab eo tempore ſiquis aſſerat, ſeu tenere pertinaciter præſumat, animam rationalem, ſeu intellectiuam, non eſſe formam corporis humani per ſe & eſſentialiter, cenſendum hunc tanquam hæreticum. Exſtant porro Acta Concilii *in Tomis Conciliorum.*

In prædicto Concilio Viennenſ. damnati fuerunt hæretici *Beguardi* & *Beguini*, ac *Beguinæ* fœminæ: qui omnes præcipue per Germaniam inferiorem diffamati, cum in eo conuenirent, vt vitam monaſticam in multis profitentes, deliciis tamen & carnis voluptatibus ac conuiuiis ſeſe dederent; in cæteris tamen impiis dogmatibus aliquid ab inuicē diſſidebant, & cum hodiernis hæreticis concordabant. quos & iterum Ioannes XXII. damnauit. de quibus vid. *Clem. ad noſtrum. de hæret. in 6. extrauag. ſancta Rom. de relig. domib. ibid. Prat. & Sander. de hæreſ. & Gualt. in Chron.*

Quo eodem tempore fuerunt *Dulciniſtæ*, quos in Alpibus *Dulcinus* quidam ad promiſcuam cohabitationem induxit, charitatem ac proprietatis odium prætexendo. qui tandem à Clemente Pontif. Cruciatam aduerſus eos inſtituente combuſtus eſt. De iis *Prat. Sand. & Gualt. ibid.*

1312. Henricus Romæ accipit auream coronam Imperialem à deſtinatis ad hoc à Clemente Papa Cardinalibus. *Blond. Sabell. Cuſpin.*

Robertus (de quo an. 1309.) venit in Phocenſem Prouinciam, dum Pontifex eſſet Auenione: à popularibus ſalutatur Comes Prouinciæ, à Pontifice Rex Neapolitanus: & vtriq; periculoſum viſum, ſi Henricus Vrbe & Italia, vt fieri cœperat, potiretur. *Æmil.*

A.C.

Ferdinandus Caſtellæ Rex, poſt damnatos capite ob cædis ſuſpicionem duos fratres, ab iiſdem innocentes ſe conteſtantibus in diem trigeſimum ad iudicium Chriſti interpellatus: intra diem præſcriptū morbo tentatus, cum à prandio ſe daret ſomno, in lecto repertus eſt exanimatus. Cui ſucceſſit filius Alfonſus XI. Eius namque obitum *Mariana* in hunc annum refert; quem alii longe ante collocant.

Conſtantinopoli creatur Patriarcha *Niphon. Gregor.*

1313. Henricus Imper. proſcripto Roberto Rege Neapolitano, dum expeditionem in eius Regnum parat; interim in Tuſcia contra Florentinos bellum gerens, moritur menſe Auguſti apud Bonconuentum agri Senenſis oppidum, veneno (vt fama fuit) potatus à quodam Monacho Dominicano in ablutione Calicis poſt ſumptionem Euchariſtiæ: poſtquam regnaſſet fere annos quinque. *Naucler. Cuſpin.* Secutum eſt interregnum in Imperio 14. menſium.

In Scotia Robertus Bruſæus Rex, pulſis omnino Anglis, Regnum recipit vniuerſum. *Boet.*

Flagellantium ſecta, quæ multis antehac annis innotuerat, nunc potiſſime viget: quorum dolus imprimis erat, multa crimina ac mendacia fucoſo pietatis ac mortificationis vultu contegere; flagellorum ſpontaneam verberationem maioris eſſe aſſerendo ad delenda quæuis peccata efficacitatis, quam vllam confeſſionem. De quorū multiplicibus errorib. agunt: *Bern. Lutzemb. Prat. & Caſtr. de Hæreſ. & Gualt. in Chron.*

1314. Clemens Papa V. moritur 20. Aprilis, poſtquam ſediſſet annos 8. menſes 10. dies 16. vacauitq; Sedes pluſquam biennio. Atq; ita eodem tempore nec Papa, nec Imperator fuit. *Platin. Onuphr.*

Conuenientes autem menſe Octobri Electores, vt Imperatorem ſufficerent, quatuor ex ſeptem Ludouicum Bauarum, tres Fridericum Auſtriacum ipſius conſobrinum nominarunt. Vnde Ludouicus, vt ſuffragiis ſuperior coronatur Aquiſgrani, Fridericus Bonnæ: & Germania bello inteſtino affligitur. *Naucler. Cuſpin.*

In Gallia dū res turbantur ob nimias exactiones, & quod (vt Æmilius habet) ſignatum argentum non iuſtæ probitatis eſſet; Rex ipſe Philippus Pulcher in venatione aprum inſequens, equo excutitur, & inde moritur 29. Nouemb. anno regni ſui 29. *Annal. Franc. & Til.* quamuis eius obitum Æmilius anno ſuperiori referat.

Robertus Bruſæus Scotiæ Rex memorabilem reportat victoriam de Anglis Scotiam ingreſſis. Inde in Hiberniam traiiciens in auxilium fratris ſui, quem Hiberni Regem expetierant; tandem poſt quadriennium coactus eſt eam Anglis relinquere. *Boet. Polyd. Leslæus.*

1315. Ex tribus Philippi Pulchri filiis, regnat loco patris natu maximus *Ludouicus* X. cognomento *Hutinus*, hoc eſt, rixoſus, iam antea coronatus Rex Nauarræ. Is Iudæos iterum in Galliam admittit, & admiſſos ſpoliat. Senatum, ſeu (vt vocant) Parlamentum, antea deambulatorium, & Pariſiis firmatum à Philippo Pulchro, ipſe Palatio ſuo donat, vbi ius redderet. *Æmil. Papon.* Quo tempore Engeranus Marinius Normannus Longæuillæ Comes, & Fiſci ſummus præfectus, grauiſſimi tributi indicendi auctor inſimulatus à populo; demum peculatus reus, furca ſuſpenſus eſt, euerſa eius ſtatua, Caroli Valeſii Regis patrui opera. *Æmil.*

Ibidem Pariſiis Franciſcus Mayronis Ordinis Minorum, in pago Mayronenſi diœceſis Ebredunenſis natus, Scoti diſcipulus, magnanimum illum Actum in Schola Sorbonica introducit, quo æſtate per ſingulas ferias ſextas ab hora quinta matutina ad ſeptimam veſpertinam, ſine præſide, ſine ſocio, ſine prandio & paſtu, ſine vlla emigratione, in eadem perpetua corporis ſede & animi contentione, per 14. horas continuas, omnibus opponentibus reſpondetur; præcipue vero Baccalaureis primi & ſecundi ordinis, qui ſunt minimum ſexaginta. Facinus inexpertis formidabile; at cuius cauſa nemo hactenus in valetudinis diſcrimen venerit, plures melius habuerint. *Genebr.*

Niphon Patriarcha Conſtantinopolitanus ob varia crimina abdicatur: ſubſtituiturque poſt annum Ioannes Glicys Logotheta dromi, cum vxor eius monaſticum habitum induiſſet. *Greg.*

A.C. Tres Heluetiorum pagi, de quibus ann. 1307. eiectis præfectis Friderici Auſtriaci, Ludouicum Bauarum agnoſcunt Imperatorem; & Leopoldum Auſtriacum magna pugna vincunt apud Morgartum: ac fœdus ſuum in literas conferunt; quod & Ludouicus confirmauit. *Stumpf. in Chron. Heluet.*

Hoc anno & ſequenti tanta peſte & fame laboratum eſt plurimis Europæ prouinciis, vt tertia pene pars generis humani abſumpta fuerit; & in Polonia ac Sileſia parentes à propriis filiis, & cadaueribus, immundiſſimiſque cibis non abſtinerent.

Hoc tempore viguiſſe in Germania *Lolhardos* hæreticos, *Trithemius, Sanderus, & Genebrardus* ſcribunt: quos Prateolus ex Anglia deducit, & ſecta Wiclefiſtas fuiſſe tradit, ac proinde paulo recentiores. Nomen iis à *Lolhardo VValtero*, quem illi crematum volunt Coloniæ ann. 1321. Fueruntque non ſolum variis infecti impudicitiis, ſed etiam erroribus; quibuſdam quidem quos cum Petrobruſſianis, Henricianis, Waldenſibus, atque Albigenſibus communes habuere; propriis aliis, contra Dei iuſtitiam, Beatæ Deiparæ virginitatem, & de futura ſaluatione dæmonum, ac beatorum Angelorum damnatione: de quibus vide *Prateol. Sander. Gualter.*

1316. Lvdovicvs X. Rex Francorum moritur menſe Iunii, cum vix ſeſquianno regnaſſet; relicta prægnante vxore Clementia filia Regis Hungariæ. Quæ cum poſtea filium peperiſſet, nominatus fuit *Ioannes*, & octauo poſt die obiit. Quare excluſa ex Lege Salica Ioanna eiuſdem Ludouici ex priore coniuge Margarita Burgunda filia, (quæ tamen Regnum Nauarræ obtinuit, nupſitque Philippo Comiti Eburonico) ſuccedit eidem Ludouico frater eius *Philippus*, cognomento ex corporis proceritate *Longus. Til. AEmil.*

Poſt diuturnam Sedis Pontificiæ vacationem, tandem conuenientes Lugduni Cardinales, menſe Auguſti eligunt Papam, *Iacobum de Oſſa* natione Gallum, patria Cadurcenſem humili loco natum, ex Epiſcopo Auenionenſi & Cardinali Portuenſi, ac Franciæ Cancellario: appellatuſque eſt Ioannes eius nominis XXI. dictus XXII. *Onuphr. & alii.*

1317. Ioannes Papa Epiſcopatum Toloſanum in ſex diuiſit, & Toloſam ſedem Metropolitanam conſtituit. *Append. ad Nangiſ. & Polon.* Clementis Quinti Conſtitutiones, vulgo *Clementinas* dictas, approbatas, publice iubet in Scholis prælegi. *Append. Polon. Platin. Anton.*

1318. Renovatvr fœdus inter Francorum & Scotiæ Reges. *Leslæ. Boet.*

Canis Magnus Scaliger dominus Veronenſis, Paduanas regiones vaſtans, incolas cogit confugere Venetias. Idque ipſum in Taruiſana regione factum. *Marin.*

Inter viros huius temporis doctrina inſignes floruit Durandus de S. Porciano Dominicanus, qui ſcripſit in Magiſtrum Sententiarum, Epiſcopus Anicienſis, alius ab eiuſdem nominis paulo antiquiori Epiſcopo Mimatenſi, qui auctor Rationalis diuini officii dictus eſt Speculator: Petrus item de Palude, & Herueus Natalis Dominicani; Okamus & Aureolus Franciſcani, Landulphus Carthuſianus, Guido Carmelita, Aureolus & Simon de Caſſia Auguſtiniani. *Trithem. Cocc.* Sed de *Okamo* plura poſtea.

1319. Institvitvr à Ioanne Papa Ordo militaris Iesv Christi in Portugallia, ſub Regula Ciſtercienſi, ad reſiſtendum Saracenis pro defenſione fidei: iiſque tributa bona, quæ fuerant Templariorum in illis partibus. *Marian.* Pariterque inſtitutus Senis Ordo monaſticus Fratrum Montis Oliueti. *Onuphr.*

Certatur acriter in Germania inter duos Imperii competitores; & in Italia inter Guelphos & Gibelinos, eoſdemque *Nigros & Albos* vocatos.

1320. Ladislavs Locticus, ancipiti diu fortuna vſus, tandem auxilio Pontificis Regnum Poloniæ obtinet, & coronatur 20. Ianuar. Cracouiæ: qui, vt erga Pontificem ſe gratum præberet, Denarium S. Petri pro ſingulis capitibus offert. *Cromer. Dubrau.* Vide ſupra an. 1295.

Turcæ traiecto Helleſponto Cherſoneſum occupant: & inde in Thraciam excurrere cœperunt. *Gregor. Chalcondyl.*

Andronicvs Iunior nepos auo ſuo Imperatori Andronico, qui ipſo præterito Conſtantinum Deſpotam ad Imperium Conſtantinopolitanum vocabat, iratus, Conſtantinopolim obſidet: cui pacem auus offert, vt Thraciam & Macedoniam obtineat, & ſibi Conſtantinopolim relinquat. A.C. 1321.
Cum ciuitas obſideretur, equus in aula Imperiali ad parietem artificioſiſſime pictus, cui inſidebat imago S. Georgii, clarum hinnitum die ac nocte edidit. Idemque fecerat ante 117. annos, cum Balduinus Conſtantinopolim occuparet. *Gregor.*

Leproſi in Gallia & ad Rhenum inficiunt fontes & puteos venenato puluere, vt homines vel leproſi, vel alias morbidi fierent: ſperantes ſe hac via Principes, Comites, &c. euaſuros; ſed re patefacta, multi combuſti ſunt, & aliis diris pœnis affecti. *Chron. Belg.* Et circa hoc ipſum tempus Iudæi nuper à Philippo Francorum Rege in Galliam reuocati, propter eandem veneni ſuſpicionem, non tam Principum iuſſu, quam plebis eiectione abire coacti ſunt; nec deinceps in Regno Gallico manſiſſe videntur. *Genebradr.* anno 1323.

Philippvs Longus Francorum Rex moritur 6. Ianuarii ex dyſenteria; cum regnaſſet amplius quinque annis. Succeditque *Carolus Pulcher* frater eius, hoc nomine Quartus. *Annal. Franc.* 1322.

Magno inito prælio inter Fridericum Auſtriacum & Ludouicum Bauarum, Imperii Germanici competitores, menſe Septembri; Fridericus vincitur & capitur: ac poſt triennii cuſtodiam dimiſſus, breui diem clauſit. A qua pugna Ludouicus ſolus pro Cæſare ſe gerit. *Naucler. Onuphr. Chron. Bohem.* ſed *Auent. Nang. & Albert. Argent.* hanc victoriam in annum ſequentem referunt.

Poſt Geraſimum Patriarcham Conſtantinopolitanum, ſubſtituitur Eſaias *Greg.*

Ioannes PP. Ludouico Imperatori multis de cauſis iratus, diploma mittit obſignatum 8 Idus Octobris, quo mandatum continebatur de abdicando Imperio: eumque Auenionem citat. *Naucler. Trithem.* 1323.

Cumque promulgata fuiſſet anno ſuperiori ab eodem Pontifice conſtitutio, cuius initium eſt, *Ad conditorem Canonum*, non ſine offenſione Franciſcanorum aliqua; nonnulli ex iis tranſierunt ad Ludouicum. Ex quibus *Guilelmus Okamus* natione Anglus euaſit eiuſdem ſtipendiarius, vt ſtilum acueret in Pontificem: cui & dixiſſe fertur: *O Imperator, tu me gladio defende à Papa iniuriis, & ego te verbis ac ſcriptis defendam.* Anathemate autem obſtrictus à Pontifice, damnatus æque idem eſt à Schola Pariſienſi exuſtis impiis eius libellis. *Trithe. AEmil. Genebr. alii.*

Ætna mons Siciliæ ſubſidit cum magno terræmotu, & eiectis ignibus viciniam vaſtat: ſequenti vero die, tantum cineris, nigerrimique pulueris depluit, vt longinquæ regiones cooperirentur, & flante Borea in Melitam Inſulam deferrentur. *Goltzius.*

Circa huncannum *Ioannes de Poliaco* Doctor Pariſienſis lapſus eſt in quoſdam errores ſuper Confeſſione auriculari: pro quibus damnatus eſt à Ioanne XXII. coactuſque retractare. *Vid. extrauag. Vas electionis. de hæreſ. in 6. Prateol. Sander. Gualter.*

Lvdovicvs prouocans ad futurum Concilium à ſententia Pontificis, innodatur anathemate. Hinc natæ tragœdiæ, quas referunt multi. 1324.

Franci Anglos in Aquitania rebellantes profligant: ac pariter Scoti in Anglia eoſdem repetitis præliis debellant. *Æmil. Polydor.*

Turcæ Thraciam & Macedoniam vaſtant; & ciuitates Aſiæ pene omnes quæ Græcis ſupererant capiunt. *Gregor. Chalcond.*

Leopoldvs abdicati Ludouici frater, eundem Summi Pontificis ſententia hoſtem Eccleſiæ iudicatum, armis petiit, magno per Germaniam motu excitato. *Naucler. Cuſpin.* 1325.

Dionyſius Luſitaniæ, ſeu Portugalliæ Rex, moritur 7. Ianuarii. Is diuerſos Ordines Militum aduerſus Mauros in ſuo Regno inſtituit. Succedit filius Alfonſus eius nominis IV. *Hiſt. Portugall.*

S. Eleazarus Comes ex hac vita decedit. *Baron. in Martyrol.*

Cuius

A.C.

Cuius vitam Angelicam fuſe deſcribit *Sur.* 27. *Sept.* interque alia, virginitatem cum ſponſa Delfina obſeruatam.

1326. ISABELLA ſoror Caroli Francorum Regis, vxor Eduardi Regis Angliæ, è Gallia (vbi cum filio item Eduardo dicto diutius apud fratrem fuerat, quod marito inuiſa eſſet) in Angliam cum valida manu traiiciens, Baronum etiam Anglorum ſibi fauentium auxilio, maritum bello captum impellit ad regni abdicationem, ſumpto ſeuero ſupplicio de iis à quibus ad praua conſilia impellebatur: regnatque ſic Iunior Eduardus eius nominis Tertius. *Continuat. Nangis. Polyd. Aemil.*

Iacobus Aragoniæ Rex moritur: qui primus ſanxiſſe dicitur, vt Principatus Aragoniæ, Cathaloniæ, & Valentiæ indiuidui eſſent. Succedit Alfonſus filius minor, excluſo maiori Iacobo *Fr. Taraſa. Marian.*

1327. CONCILIVM prouinciale celebratur Moguntiæ ſub Matthia Archiepiſcopo, de rebus Eccleſiaſticis. *Trithem. in Chron. Hirſaug.*

Ludouicus Bauarus inuitatus à Gibellinis Lombardiæ, exercitum ducit in Italiam, ac Mediolani corona ferrea decoratur ipſo die Pentecoſtes. Piſani, & qui à Pontifice ſtabant, nouis moleſtiis bellicis eum detinent quatuor mẽſibus in Etruria. *Naucler.* Pontifex autem ad belli ſubſidium, exigit in Gallia, Rege permitttente, Decimas. *Contin. Nangis. Aemil. Til*

Othomanus Turcarum Princeps, qui Regnum eorum in Aſia Minori conſtituit, moritur: ſucceditque filius *Orchanes* natu minimus, occiſis duobus fratribus. *Chalcondyl. Leoncla. Zacuth.*

1328. ANDRONICVS Iunior, auxilio Bulgarorum & Italorum Conſtantinopolim per proditionem occupat aduerſus Andronicum auum: quem tamen ſibi collegam eſſe, etſi nomine tenus, ad tempus paſſus eſt: eundemque poſtea monaſticum habitum ſuſcipere coegit. *Gregor.*

Ludouicus Bauarus Romæ tertiam ſuſcipit coronam, vna cum coniuge, à Stephano Columnio: ac poſtea Conuentu ſchiſmaticorum habito, creari fecit pſeudo-pontificem *Petrum de Corbaria* diœceſis Reatinæ in Vmbria, qui relicta vxore ordinem Minorum profeſſus fuerat: quem *Nicolaum V.* vocarunt; qui ſtatim duodecim Cardinales creauit. *Onuphr.* Quo tempore natus ibidem Romæ prædicto Ludouico filius eſt, quem ideo Ludouicum Romanum appellari voluit.

Nouis vero ex hinc rebellionibus in Ludouicum exortis; inter alios Ludouicus Gonzaga ciuis Mantuanus, Mantuã occupans, poſteris firmam eius poſſeſſionem fecit ad hæc tempora. *Naucler. Cuſpin.*

Carolus Pulcher Rex Franciæ & Nauarræ, cum regnaſſet ſex annis ſolidis, moritur ſine prole Cal. nd Februarii; relicta tamen vxore grauida. Quæ cum filiam peperiſſet, diſputatum eſt de ſucceſſione: & tam illa, quam etiam excluſo Eduardo Angliæ Rege, qui ex matre Iſabella filia Philippi Pulchri, ac ſorore prædicti Caroli, ius Regni ſibi aſſerebat; ſubſtitutus eſt in Regno Franciæ ex antiqua Lege Salica, *Philippus Valeſius*, trium ſuperiorum Regum patruelis: cui etiam Eduardus Anglus præſens per ſe fidelitatem iurauit. *Froſſard. Annal. Franc. Aemil. Til.* Referunt tamen aliqui hunc ingreſſum in annum ſuperiorem. Dictus eſt autem Philippus cognomento *Catholicus*, ob cauſam an. ſeq. recenſendam.

1329. LVDOVICVS Bauarus vbique iam pro excommunicato & abdicato proclamatus, relicta Italia; quæ fere tota ab eo defecit, redit in Germaniam ad alios ibi motus ſedandos. Ita tandem infeliciter omnia cedere neceſſe eſt iis qui Eccleſiæ bellum inferunt Idolum quoque eius, Nicolaus pſeudopapa à Piſanis in carcerẽ coniectus eſt. *Naucler. Auent. Cuſpin.*

Petro Cunerio Aduocato regio in Senatu Pariſienſi, ſolemni actione coram Philippo Valeſio Francorum Rege, omnem temporalem iuriſdictionem Epiſcopis adimere, libertatemque Eccleſię infringere ſatagente; Rex cauſam Epiſcopis (quorum, & Eccleſiæ cauſam præcipue *Petrus Bertrandus* tunc Auguſtodunenſis tantum Epiſcopus, poſtea etiam S. R. E. Cardinalis, validiſſime propugnauit) adiudicauit: ex quo nomen *Catholici* iure optimo conſecutus eſt: perpetuæque ignominiæ monumentum appoſitum Cunerio in Eccleſia Pariſienſi. *Aemil. Vigner. Genebrard. Gualter.* Et obſeruatione dignum, controuerſiam hanc fuiſſe à Rege terminatam ipſo S. Thomæ Cātuar. die, qui martyrium in Anglia pro eadem re, hoc eſt pro iuriſdictionum Eccleſiaſticarum conſeruatione ſubierat. *Til.*

Ludouicus Clarimontis & Marchiæ Comes, ex antiqua ſtirpe S. Ludouici, primus Borbonij Dux renuntiatur: vnde prognati *Borbonii* Principes, qui hodie Regnum feliciter poſſident. *Aemil. Til. Gaguin.*

Robertus Bruſeus Scotiæ Rex moritur, poſtquam Regnum, quod pene Anglis ſeruire cœperat, in floretiſſimum ſtatum aſſeruiſſet; pace etiam nuper cum Anglis, ſæpius ab eo deuictis, ſtabilita, accepta in coniugem filii ſui Dauidis filia Eduardi Angliæ Regis, qui & moriens auctor ſuis fuiſſe dicitur, ne vnquam cum Anglis conſtituta acie decertarent, ſed leuibus tantum præliis. Succeſſit in Regnum prædictus Dauid eius filius adhuc puerulus. *Boet. Leſla. Polyd. Maior.*

IOANNES Boemiæ Rex, filius Henrici Lutzenburgij olim Imperatoris, euocatus in Italiam aduerſus Ludouicum Bauarum, magnam ibi rerum & factionum affert mutationem: ſed Ludouicus aduerſarios ei in Germania excitans, cogit eum redire; relicto tamen in Italia cum exercitu filio ſuo Carolo, qui ſtrenue contra aduerſarios agit. *Dubrau. Naucler. Cuſpin.* 1330.

Carolus Hungariæ Rex, dum ſedet in aula cum coniuge, grauiter vulneratur ab Hungario quodam; & Reginæ, quæ repertitum ictum excipiebat, manus amputatur. *Chron. Boem.*

Caſtellæ & Aragoniæ Reges iunctis copiis inſignem de Mauris referunt victoriam. *Marian.*

Pſeudopapa Nicolaus Auenionem perductus Pontificatum abdicauit 25. Auguſt. qui poſtea in carcere diem obiit. *Platin. Onuphr.*

ORCHANES Rex Turcarum Nicæam in Bithynia poſt diuturnam obſidionem capit, fruſtra Andronico Iuniore Imperatore Conſtantinopolitano ei ſuppetias venire conato *Gregor.* Inſtitutum ibi primum dicitur, vt pueri Chriſtianorum in Natolia caperentur *Zacuth.* 1331.

ANDRONICVS ſenior Imperator Conſtantinopolitanus moritur 12. Februarii in monaſterio, anno ætatis 74. Imperii 50. Regnatque ſolus *Andronicus* ipſius nepos, cognomento quoque *Palæologus. Gregor.* 1332.

Ioannes Boemiæ Rex iterum Italiam ingreditur: ſed partim ob res domeſticas, partim mobilia Italorum ſtudia pertæſus, regreditur vna cum filio ſuo in Germaniam, nulla re magna geſta. *Dubrau. Naucler. Auent. Cuſpin.*

Monaldus Dalmata Ordinis Minorum, inſignis Theologus, martyrio vitam finit. *Bellarm. de Script. Eccleſ.*

REX Angliæ, in odium Francorum; & quod nollet Dauid Rex in eius verba iurare, Scotiam aggreſſus, Scotorum fugat exercitum, Beruicum capit, & Eduardum Baliolum (qui è Gallia euocatus Anglo fidelitatem iurauerat) in aliquam Regni partem intrudit; Dauide Rege puero in Galliam concedente. *Boet. Leſla.* 1333.

Ladiſlaus Locticus Rex Poloniæ moritur menſe Martij: ſucceditque filius Caſimirus dictus Magnus. *Cromer.*

Mauri ex Africa in Hiſpaniam traiicientes, Granatenſi Regi auxilia laturi aduerſus Alfonſum Caſtellæ Regem, aliquot vrbes occupant: ſed nihilominus Granatenſis ad pacis conditiones propenſior, vetus tributum promittit Caſtellano; & ideo breui à ſuis ferro obtruncatur. *Marian.*

ANDRONICVS Imperator Conſtantinopolitanus affinem ſuum Bulgarię Deſpotam aggreſſus, cũ is magis hortaretur, vt iungerentur vires aduerſus Turcas; nihilominus pergens Andronicus bello agere, vincitur à Bulgaro: paxque initur. *Gregor.* 1334.

Ioannes PP. XXII. diem obit 4. Decembris, cum vixiſſet annos 90. ſediſſet 18. & menſes 4. Suffectus ei eſt die 19. eiuſdem menſis *Iacobus de Furno* Toloſas, ex monacho Ciſtercienſi Cardinalis S. Priſcæ, nuncupatus BENEDICTVS eius nominis X. vel XI. dictus tamen XII. *Platin. Onuphr.*

Cum autem Ioannes antiquam aliquando tenuiſſet quorundam Patrum tam Græcorum quam Latinorum opinionem de receptaculis animarum vſque ad reſurrectionẽ corporum; indeq; aduerſus eum conclamatum eſſet à Ludouici

A.C.

Bauari fautoribus; ac demum idem tam ex ſententia Pariſié-ſis facultatis, (*Marſil.in 4.diſt.13.art.3.*) quam re alias matu-rius perpẽſa, retractaſſet: poſt eius obitũ, Benedictus ipſius ſucceſſor decretalem edidit, determinans animas Sancto-rum nihil habentes expurgabile, ſtatim vt decedunt, ante diem iudicij faciem Dei cernere: hoc eſt, decidit quod Ioan-nes morte præuentus (vt ait) perficere nequiuit. Vid. Alph. à Caſtr. verb. *Beatitudo. Genebr. in Chronol.*

Idem quoque Benedictus ſententiam deceſſoris ſui in Ludouicum Bauarum confirmauit. Ac reformauit Ordines Benedictinorum & Ciſtercienſium. *Genebr.*

1335. CVM nec Pontificem, nec Imperatorem præſentem ha-beret Italia, varij dominationem Ciuitatum captant. *Blond. Sabell.*

Cum Turcæ magna incrementa facerent; aliquot Princi-pes Latini, Itali, & alij, re inter ſe communicata, legatos Cõ-ſtantinopolim mittunt de ſocietate contra eos cum Græco-rum Imperatore Andronico ineunda: quibus ille aſſenti-tur, ſed res poſtea ob diſſenſiones Italiæ effectu caruit. *Gre-gor.*

1336. MISSI à Pontifice Conſtantinopolim Epiſcopi Græcæ linguæ periti, qui de concordia Eccleſiarum agerent. Sed quod Patriarcha, aliique Epiſcopi Græci rudes eſſent in Theologia, non auſi ſe diſputationi committere, licet popu-lus id vrgeret vehementer, cauſas excogitarunt cur fieri non deberet. *Gregor.*

Eduardus Angliæ Rex, quamuis Philippo Francorum Regi fidelitatem iuraſſet, fœde tamen reſiliens, atrox bel-lum infert pro iure regni; quod diutius perdurauit in perni-ciem vtriuſque gentis, Germania, Italia, Hiſpania, in ſocie-tatem belli aduocata: ipſeq; Anglus ſe Franciæ Regem ſcri-bere cœpit, & armis liliatis vti.

Alfonſus Aragoniæ Rex moritur: ſuccedit filius Petrus eius nominis IV. *Taraſ. Marian.*

Cuſtodia Sepulchri Dominici Hieroſolymis à Sultano Ægyptio committitur octo Franciſcanis. *Munſter.*

1337. SCYTHÆ Thraciam vaſtant: & cum primo multos Tur-cas, qui Thraciam etiam vaſtabant, cepiſſent, deinde ſimul cum ipſis multa millia abducunt Chriſtianorum captiuo-rum. *Gregor.*

Moritur (ſiue anno ſuperiori, vt alij habent) Fridericus Siciliæ Rex: eique ſuccedit filius Petrus eius nominis II. *Marian.*

Concilium Auenionenſe trium Archiepiſcoporum & multorum Epiſcoporum; quo plura condita ſunt decreta ad Officij diuini ritus, & mores ſpectantia. Cuius nondum edi-ti meminit. *Gualter. in ſua Chronolog. ſub Bened. XII.*

1338. LVDOVICVS Bauarus, cum iniuſto ſe excommunicationis vinculo innodatum quereretur, quod nihil peccaſſet; & ta-men ea ſolui quæreret, nec impetraret, rurſum ad Generale Concilium prouocans, conuentu ſuorum habito, decretum edit menſe Auguſto contra Pontificis auctoritatem; & qui illud probare recuſant, variis modis vexat. *Naucler. Auent. Trithem. Cuſpin.*

Franciſcus Petrarcha Romæ in Capitolio corona aurea donatur. *Platin.*

Ioannes Boëmiæ Rex profectus in Galliam, ſuppetias Regi laturus contra Anglum; cum iam monoculus eſſet, (amiſſo olim oculo ex intemperie aëris in bello Lithuani-co) & altero etiam oculo laborare inciperet; ad Montem-peſſulanum à quodam Iudæo medico plane excæcatur. *Hiſt. Boem.*

Locuſtæ per aliquot annos, Poloniam, Hungariam, Boë-miam, aliaſque vicinas prouincias, depopulantur tanto ag-mine, vt cum volarent, vmbram facerent vt nubes: quæ de-mum à ciconiis, ibidibus, vulturibus, coruis, & monedulis, per totam æſtatem abſumptæ, menſe Octobri vehementi niue omnes obrutæ ſunt. *Bonfin. & alii.*

1339. ROMANI ad ſubiectionem Pontificis redeunt, reiecto Ludouici Bauari nomine. *Blond.*

Mauri ex Africa in Hiſpaniam traiicientes, à Rege Caſtel-læ conteruntur. *Marian.*

Turcæ in Thracia vincuntur. *Gregor.*

1340. PVGNA naualis atrox ad Cluſas in Flandria commiſſa menſe Iunij in vigilia S. Ioan. Baptiſtæ; qua Eduardus Anglus ſecundo vento, & diſcordia Francorum adiutus, nobilem victoriam refert. *Aemil. Polyd.*

Pontifex his qui variarum Italiæ Ciuitatum dominatio-nem in bellorum diſſidiis conſecuti fuerant, confirmat ſua auctoritate; puta Gonzagæ Mantuam, Eſtẽſi Ferrariam, Sca-ligero Veronam, aliis alias; permiſitque vt à iure Imperij abi-rent. *Blond. Sabell. Trithem.*

Mauri ex Africa maioribus copiis in Hiſpaniam adueni-entes, poſt clades quaſdam illatas, ingenti prælio ſuperan-tur ad Salſum amnem menſe Octobri, occiſis amplius du-centis eorum millibus, & captis quamplurimis. *Marian.* Ha-bent aliqui, 450. millia occiſa, & ex Chriſtianis viginti tan-tum milites deſideratos. *Vaſæ. Garin. Genebr.*

ANDRONICVS Imperator Conſtantinopolitanus mori-tur ex ſplenis tumore, relicto filio *Ioanne Palæologo* adhuc puero ſub tutela Ioannis Cantacuzeni: qui ſibi imperium aſ-ſumens, pupillo filiam vnam dedit in vxorem, alteram Or-chani Turcarum Regi. *Chalcond. Onuphr.* 1341.

Patriarcha Conſtantinopoli conſtituitur *Ioannes Apri-nus.*

Dauid Scotiæ Rex in patriam redit; expeditionem in An-gliam habet ſucceſſu felici, & poſt inducias agit. *Froſſard.*

Caſimirus Rex Poloniæ Lithuaniam ſibi ſubiicit, & in prouinciæ formam redigit. *Cromer.*

Concilium Anglicanum, in quo multi, quod ſuis abute-rentur officiis, ignominioſe deponuntur. *Polyd.*

BENEDICTVS PP. XII. moritur 25. Aprilis, cum ſediſſet an. 7. menſ. 4. dies 7. Cui ſuffectus eſt 7. Maij *Petrus Monſtrius* Rogerij filius, Lemouicenſis, ex monacho Benedictino E-piſcopus Rotomagenſis & Cardinalis; dictus CLEMENS VI. *Onuphr. Platin. Trithem.* 1342.

Carolus item Hungariæ Rex moritur; & ſucceſſorem ha-bet filium Ludouicum. *Bonfin.*

Mortuoque pariter Petro Siculo, ſuccedit Ludouicus fi-lius, puer quinquennis, ſub tutela patrui. *Fazel.*

REPETITA ſæpius legatione, agit Ludouicus Bauarus a-pud Pontificem de ſolutione excommunicationis: quam negat Pontifex, niſi abdicato imperio. *Trithem.* 1343.

Robertus Rex Neapolitanus diem claudit: regnatque Ioanna neptis eius ex Carolo filio prædefuncto; quæ nupſit Andreaſſo ex patris ſui patruele genito. *Marian. Pandulph.*

CASTELLÆ Rex, egregiis terra marique partis aduerſus Mauros victoriis, Algeziram nobilem Hiſpaniæ Bæticæ vr-bem, diuturna obſidione fatigatam, & fame oppreſſam, per deditionem capit, ciuibus alio abire permiſſis. *Marian.* 1344.

Eduardus Rex Angliæ *Garteriorum Equitum* Ordinem S. Gregorio ſacrum, inſtituit. *Polyd.*

Florent Holcot Franciſcanus Anglus, Bartholomæus Pi-ſanus Dominicanus, Gregorius Ariminenſis, Thomas Ar-gentinas, Simon de Caſſia Auguſtiniani; Petrus Berchorius, Guido Perpinianus, Ioannes Andreæ Bononienſis, & Bal-dus de Vbaldis Peruſinus, Iuriſconſulti celeberrimi; Ioan-nes de Columna auctor libri cuius eſt titulus Mater Hiſto-riarum, & alij plurimi.

VECTIGAL cœptũ Francis imponi ad belli neceſſitates: primumque ex ſale. *Gaguin. Aemil.* Sed & in Parlamento de-cernitur, vſurariorum bona in fiſcum redigenda, vt inde Re-gi ſubueniretur. *Gaguin.* 1345.

Ioanna Regina Neapolitana, ſtrangulato Andreaſſo viro ſuo, nubit Ludouico Tarentini Principis filio. *Onuphr. Pan-dulph.*

CLEMENS PP. rurſum in die Cœnæ Domini Ludouicũ Bauarum execratur, hæreticum ac ſchiſmaticum pronuntiat; & Electores Imperii hortatur, iubetque, alium Imperato-rem creare. Quare ij conuenientes Renzi prope Treueros, menſe Iulio abdicato Ludouico eligunt *Carolum* Lutzen-burgenſem filium Ioannis Regis Boëmiæ, qui tum cum pa-tre abſens erat in Gallia; virum doctum, & quinque lingua-rum cognitione ornatum. Ac licet Ludouicus, collectis Spi-ræ ſuæ factionis Principibus, eiuſmodi electionem infirma-re conatus ſit, nihilominus Carolus poſt prælium Creſſia-cum in Germaniam adueniens, coronatur Bonnæ menſe Nouembri, cum Aquiſgranenſes eum admittere noluiſſent. *Naucler. Auent. Trithem.* 1346.

Pugnatum apud Creſſiacum 26. Auguſti inter Francos

& An-

A. C.

& Anglos acerrimo prælio; quo Franci cæſi ſunt occumbentibus inter Principes Carolo Regis Fratre, Duce Lotharingiæ, Comite Flandriæ, & Ioanne Rege Boemiæ; qui (vt refert Crantzius) etſi cæcus eſſet, pugnauit tamen; adeo vt cum audiret victoriam ſuæ partis inclinare, duci ſe iuſſit vbi confertiſſimi hoſtes eſſent: ibique fortiter prælians cecidit ſagittæ vulnere. Inde Anglus Caletum obſidet, eoque poſt annuam obſidionem deditione potitur.

Pontifex donat Alfonſo Caſtellæ Regi Fortunatas inſulas, ſiue Canarias dictas, ea conditione vt ibi Chriſtianam legem inſtituat. *Marian.*

1347. LVDOVICVS Bauarus 11. Octobris lapſus equo in venatione moritur, cum vixiſſet ab adepto Imperio 33. annis; Imperatorum vltimus, qui Pontifici Romano bellum auſus ſit inferre: quod nemini vnquam bene ceſſit. *Naucler. Auent. Cuſpin.* Poſt eum, cum eius factionis Principes Carolum anno ſuperiori legitime electum agnoſcere nollent, Eduardum eligunt Angliæ Regem, tunc florentem gloria rerum geſtarum. At vero is ſuarum rerum magis ſatagens, gratiis pro honore actis, dignitatem recuſauit. *Cuſpin.* Sicuti & poſt eum Philippus Landgrauius Turingiæ ab iiſdem electus, à Carolo diſſuadetur. Ac rurſum Guntherus Comes Suartzburgenſis pariter electus, breui ceſſit Carolo. *Trithem.* Tandemque miſſo à Pontifice Legato, qui eos ab excommunicatione abſolueret, factus eſt omnium conſenſus in Pontificem & Carolum. *Iidem.* Perierat antea hoc eodem anno menſe Aprilis Okam, eiuſdem Ludouici ſtipendiarius Franciſcanus.

Dauid Scotiæ Rex in gratiam Franc. Regis Angliam inuadens acie victus, captus eſt. *Boet. Polyd. alii.*

Ioanna Regina Neapolitana, timens ſibi à Rege Hungariæ fratre Andreaſſi Ioannæ viri, quem ipſa (vt vidimus) ſtrãgulauerat, pacem cum Rege Siciliæ conſtituit: qua ius omne Siciliæ ei permittit; Siculus vectigal annuũ, & auxiliares copias promittit contra Regni Neapolitani inuaſores. *Fazel.*

In Gallia pariter cœpit Ordo Fratrum Charitatis B. Virginis ſub Regula S. Auguſtini; qui & hactenus perſeuerat, licet parum dilatatus: diciturque vulgo *Billetarum* à Monaſterio Pariſienſi. *Vide ſup. an* 1290.

Quo etiam circiter tempore Clemens PP. VI. ponderatis ingentibus Coronæ Franciæ in Sedem Apoſtolicam meritis, Chriſtianiſſimis Francorum Regibus poteſtatem fecit, ſub vtraque ſpecie, quandocunque id optarent, communicandi. Qua poteſtate tum in die conſecrationis ſuæ, tum in vltimo viatico vtuntur. *Henriq. lib. de Euchar. c.* 44. §. 7. *Gaulter. in Chronolog.*

1348. LVDOVICVS Hungariæ Rex, Andreaſſi Neapolitani Regis exſtincti frater, Regnum Neapolitanum vi occupat, pulſa Ioanna Regina; quæ ſe in Prouinciam recepit, conuenitque Pontificem Auenione. *Blond. Bonfin. Onuphr.*

Ingenti terræmotu quatiuntur Auſtria & Pannonia: qui cœptus 25. Ianuarij durauit 40. diebus, & 26. vrbes proſtrauit. Quem ſecuta peſte, Iudæi accuſantur infectarum aquarum; & Auguſtæ Vindelicorum in tumultu omnes ſimul comburuntur. *Chron. Auguſt.*

1349. PESTIS quæ ex India orta hactenus graſſata fuerat in Aſia, tandem violentiſſime peruadit & Europam: atque ita pluribus locis ſæuiit, vt nec fere tertia pars hominum ſupereſſet. *Platin. Trithem. Chron. Belg. & alii.* Eius occaſione, quaſi ad eam ſedandam, exorta eſt ſecta *Flagellantium*: ſed breui à Pontifice damnatur, & extinguitur. *Naucler. Trithem. Genebr.*

Mortua Ioanna Nauarræ Regina, filia Ludouici Hutini Regis Francorum, Regnum Nauarræ tenet Carolus filius natus maximus. *Annal. Franc.*

Humbertus Delphinatium Princeps; poſt amiſſum filium vnicum, Dominicanorum inſtitutum profeſſus, Regi Francorum Principatum ſuum vili quidem 40. mille aureorum pretio, ſed ea lege permittit, vt inter Regum filios natu maximus *Delphini* nomen gereret, & Principatum. *Aemil. Gaguin. Til. Parad. in Chron. Sabaud.* Hincque Carolus Regis Ioannis filius primus Delphinus dictus eſt anno 1354. *Genebr.*

CLEMENS PP. VI. Iubilæum à centeſimo ad quinquageſimum annum reducit, quod vita hominis centeſimum annum non attingeret. *Platin. Genebr.*

1350. PHILIPPVS Valeſius Rex Francorum moritur 28. Augusti anno regni 23. Succedit filius *Ioannes*, magni animi Princeps, minime omnium ſimulator, Regni Francici calamitate nobilis. Is Ordinem Equitum Stellæ auſpicatus eſt. *Aemil. Til. Annal. Franc.*

Moritur item Alfonſus Caſtellæ Rex in obſidione Heracleæ in Bætica; ſucceditque Petrus eius filius. *Taraf. Marian.*

Auenionem Clemens PP. emit à Ioanna Neapolitana, eademque Prouinciæ Domina. *Platin. Pandulph. Genebrard.*

1351. APVD Perpinianum oppidum, in Curia generali 25. Decembris fuit determinatum in Catalonia, ne Calendæ à Notariis in chartis ſcriberentur, nec ab Incarnatione annus Domini, ſed à Natiuitate inchoaretur, Ita *Tarafa*; quod tamen ad annum 1358. refert *Genebrardus*: & idem actum ait apud Caſtellanos an. 1383. in Luſitania an. 1415. ex Vaſæo. Rem attigit Mariana lib. 3. Sicq; expuncta deinceps fuit Æræ mentio in monumentis publicis Hiſpaniarum.

Bellum exortum inter Venetos & Genuenſes quinquennale. *Sabell. Blond.*

Magiſter Equitum in Francia conſtitutus Carolus Hiſpanus è Caſtellæ familia, creatur Comes Engoliſmenſis, data ei filia Comis Bleſenſis: eoque perempto à Rege Nauarræ ob priuatas ſimultates, Magiſter Equitum dictus eſt Iacobus Borbonius, Ducis Borbonii frater. *Tillius.*

1352. OPERA Pontificis pax compoſita in Regno Neapolitano: & Ioanna reſtituitur, ea lege vt poſt eius mortem iura Regni omnia eſſent penes Hungariæ Regem. *Onuphr. Pandulph.*

Veneti ad Peram Conſtantinopolim inter & Chalcedonem, magno prælio nauali vincuntur à Genuenſibus. *Blond. Sabell.*

Clemens PP. VI. moritur Auenione die 6. Decemb. cum ſediſſet an. 10. & meſes 7. & die 16. eiuſdem menſis ſufficitur *Stephanus Alberti*, Lemouicenſis, canoniſta maximus, ex Cardinali Oſtienſi; dictus INNOCENTIVS VI. *Platin. Onuphr.*

Ioannes Wicleff Anglus, ſacerdos & magiſter artium, naturali quod à Deo acceperat ingenio cum eloquentia copulato abuſus ad impugnandam Eccleſiæ doctrinam; anno ſecundum Prateolum præſenti, vel ſecundum Thomam Waldenſem 1380. prodiit hæreſiarcha. Cuius errorum 45. articuli ſigillatim deſcripti habentur, ac condemnati in Actis Concilij Conſtantienſis, vbi & iubentur eius oſſa exhumari, & ab eccleſia proiici. Præter quos ſunt & alii ex eius ſcriptis à Doctoribus collecti; quos habet vna cum illis aliis. *Gaulter. in ſua Chronolog.*

1353. VENETI inſigni victoria potiuntur aduerſus Genuenſes haud procul à Corſica. *Platin. Blond.*

Ægidius Carilla Cardinalis Hiſpanus præficitur à Põtifice Italicis Romanæ Eccleſiæ rebus: qui aliquot annorum ſpatio, quicquid ſubtractum erat reduxit ad iura Summi Põtificis. *Platin. Blond. Sabel. Volater. Leand.*

1354. VENETI ingenti clade afficiuntur à Genuenſibus apud quoddam promontorium Peloponneſi: ſalutique Venetis fuit, quod Genuenſes neſcierunt vti victoria. *Platin. Blond. Sabel.* Paxque anno ſequenti inter eos acta eſt. *Leander.*

Martinus electus Dux Venetiarum maieſtatis reus perit. *Blond. Sabell.*

1355. CAROLVS Imperator coronatur Mediolani ferrea corona 4. Ianuarii: ac demum Romæ 5. Aprilis ipſo die Paſchatis Imperialem accipit à Cardinalibus à Summo Põtifice ad id delegatis: moxque redit in Germaniam, vti Pontifici ſpoponderat. *Naucler. Cuſpin. Trithem.*

Carolus Rex Nauarræ, dictus Malus, res Galliæ plurimum vexans, & Eduardo Angliæ Regi occulte fauens, capitur Rotomagi in conuiuio à Ioanne Francorum Rege, & Lutetiam in cuſtodiam mittitur. *Froſſard. Til.*

Mortuo Ludouico marito Ioannæ Reginæ Neapolitanæ, illa cum Iacobo Taraconenſi tertias nuptias celebrat; & poſtea quartas circa an. 1378. cum Othone Brunſuicenſe. *Pandolph. Marian.*

Mortuo item Ludouico Siciliæ Rege abſque liberis, ſuccedit frater eius Fridericus, dictus Simplex. *Fazel.*

A.C. 1356. Carolvs Imp. in Comitiis Norimbergenſib. 10. Ianuarii promulgat Conſtitutionem *Carolinam*, ſeu *Auream Bullam* dictam ſigillo aureo roboratam; continentem leges & ordinationes de electione Imperatoris, iuribuſque Electorum, & gradibus atque auctoritatibus Principum & aliorum Ordinum Imperij. *Onuphr. Naucler. Trithem.*

Luctuoſum Francis prælium Pictauienſe 19. Septembris inter Ioannem Regem & Eduardum Walliæ Principem filium Eduardi Angliæ Regis; cum Rex numero longe ſuperior conditiones pacis oblatas reſpuiſſet. Quapropter in deſperationem redacti Angli ingentem referunt victoriam, qua Rex ipſe capitur vna cum Philippo filio minimo; Magiſter Equitum necatus, & plurimi è præcipua nobilitate cæſi vel capti. Carolus Delphinus fuga elapſus Lutetiam tenuit: Rex cum Philippo filio & præcipuis nobilibus in Angliam ducti: factæque poſtea opera Pontificis in biennium induciæ. *Aemil. Til. Froſſard. Polyd.*

1357. Ioannes Palæologus dictus Caloioannes, filius Iunioris Andronici Imperatoris Conſtantinopolitani, iam maturæ ætatis, fretus fauore Genuenſium & Turcarum, Imperio potitur; detruſo in monaſterium Ioanne Cantacuzeno, quem vidimus illud nomine tutorio ſibi vſurpaſſe. *Chalcond. Blond. Onuphr.* Genuenſibus data Lesbos inſula cum ciuitate Mytilene, ob egregiam tunc nauatam operam. *Genebr.*

Alfonſus Luſitaniæ Rex moritur menſe Iulio: ſuccedit Petrus eius filius. *Marian.*

Dauid Rex Scotiæ è cuſtodia Anglica dimittitur redemptione pecuniæ. Qui cum in Scotiam rediiſſet, retulit ad Regni Comitia de Regno Scotico ad Anglum transferendo, vt in cuſtodia ſe facturum ſpoponderat ſed reiectum hoc fuit, non ſine animorum indignatione. *Hiſt. Scot.*

1358. Intestinis diſſenſionibus tantum non perit nunc Gallia; Nauarræ Rege è cuſtodia dimiſſo turbas paſſim excitante, ac plebe in Regios Magiſtratus exurgente; dum Delphinus Regni Rectorem ageret. *Aemil. Til. Froſſard.*

In Hiſpania quoque multi principes viri Caſtellani à Petro Rege cædi iubentur: Henricus frater eius nothus fugit ad Aragonium Caſtellani hoſtem, & inde oritur grauius bellum. *Marian.*

Amurathes filius Orchanis, defuncto patre, ac fratre Suleimano, Turcarum Regem agens, aliquot iam antea vrbibus in Europa captis, hoc anno (vt plurium eſt ſententia, cū alii alios annos aſſignent) vſus nauibus Genuenſium, per Helleſpōtum tranſmiſit in Thraciam exercitum Turcarum; ſpecie quidem iuuandi Imperatorem contra rebelles Deſpotas, ſed reuera vt occuparet (quod & fecit) præcipuas ciuitates Philippolim, Hadrianopolim, aliaſque: quibus captis, Ioannem Palæologum Imperatorem Conſtantinopolitanum vectigalem fecit, accepto obſide eius filio. *Hiſt. Turc.*

1359. Exacto induciarum tempore, aliquot præliis certatum eſt inter Francos & Anglos diuerſis prouinciis; quibus aliquātulum cum Francis felicius actum eſt, Nauarræo iterum ad eorum partes redeunte: cum interim vrgeret Pontifex, & alii Principes, pro pace, & Regis liberatione. *Froſſard.*

Calogerius, dictus Calixtus, creatur Patriarcha Conſtantinopolitanus. *Onuphr.*

1360. Cvm Ioannes Francorum Rex detentus ab Anglis nunquam induci potuiſſet vt ſe beneficiarium Angli profiteretur; tandem inita pace ad Britiniacum 8. Maij, confirmata Caletij 24. Octobris, exuit ſe Anglus iure, ſi quod in Regnum Franciæ illi exſtitiſſet; ea lege vt iure ſupremo regioque haberet totam Aquitaniam & Caletium: hiſque conditionibus, atque inſuper promiſſis tricies centenis aureorum millibus, datiſque filiis obſidibus, Rex dimiſſus redit Lutetiam. *Aemil. Polyd. Annal. Franc.*

1361. Ioannes Palæologus Imperator Conſtantinopolitanus auxilio Turcarum hoſtes debellat: vnde Turcis permittit poſſidere quæ iam tenerent. *Sabel. Annal. Turc.*

In Anglia decernitur vt actiones forenſes deinceps fierent lingua Latina, vel Anglica; nō Gallica, aut Normannica, vt antea.

Poſt Calixtum, eligitur Conſtantinopoli Patriarcha Philotheus, ſeu Philetus. *Onuphr.*

1362. Innocentivs PP. VI. moritur Auenione 12. Septembris, cum ſediſſet an. 9. menſ. fere 9. In cuius locum eligitur 28. Octobris *Guilelmus de Griſaco* prouinciæ Toloſanæ, Abbas S. Victoris Maſſilienſis, nec Cardinalis, nec præſens; dictus Vrbanvs V. *Onuphr. Platin.*

Mortuo Philippo Burgundionum Duce, ſuccedit Ioannes Rex Francorum, quod ex Ioanna Philippi Ducis amita procreatus eſſet. Ipſe vero Ducatum tradidit Philippo filio ſuo audaci dicto, qui ſecum captiuus fuerat. *Aemil alii.*

Petrus Caſtellæ Rex cladem accipit à Mauris, & nihilominus Granatæ Rex fœdus cum eo facit: ſed Petrus eum fraude interceptum occidit; interempta paulo ante vxore ſua Blanca Borbonia. *Marian.*

Cvm Petrus Luſinianus Rex Cypri veniſſet in Galliam ad petenda auxilia contra Infideles; Ioannes Rex expeditione ad hoc parata eo profecturus, prius in Angliam tranſmiſit, vt de obſidibus datis & ſecuritate pacis tranſigeret: ſed ibi morbo oppreſſus diem clauſit Londini anno ſequenti. *Froſſard. Annal. Franc.* 1363.

S. Brigitta vidua ante Suetiæ Regina, cuius ſunt Reuelationes quæ extant, veniens ad Vrbanum PP. confirmationem impetrat Regulæ Ordinis à ſe inſtituti. *Naucler. Volater.*

Moritvr Londini Ioannes Rex Francorum anno Regni 14. cuius corpus continuo translatum eſt Lutetiam. Succedit vero in Regnum filius *Carolus* huius nominis Quintus, dictus *Sapiens*. qui bella per fratres ac præfectos geſſit, & feliciter, reparatis anteacti temporis damnis. *Annal. Franc.* 1364.

Milites, qui pace inter Francos & Anglos conſtituta Gallias Germaniaſque vaſtabant, data pecunia tandem amandati ſunt ad bella Italica & Aragonica. *Froſſard.*

In Minori Britannia, cum per annos multos certatum fuiſſet inter Comites Bleſenſem & Monfortium de poſſeſſione eius prouinciæ, tandem occiſo in prælio Carolo Bleſenſi, pax à Ludouico Regis fratre ita firmata eſt, vt Britannia Montfortij eſſet, ſed beneficiaria Regis. *Aemil. Til.* Ex hac concordia Carolus Sapiens totius Regni pacem eſt conſecutus. 1365.

Cum Petrus Caſtellæ Rex, tum ob alias ſæuiſſimas in ſuos exhibitas crudelitates, tum ob necem coniugis, odio omnibus exiſteret, & à Pōtifice Regno inutilis iudicaretur; Henricus frater eius nothus collectū in Gallia exercitum è vagis illis ac palantibus militibus, de quibus anno ſuperiori, in Hiſpaniam ducit aduerſus fratrem. *Marian.*

Henricvs adiutus ab Aragonio Petrum regno deturbat, ipſeque Rex Caſtellæ & Legionis proclamatur: Petrus nullibi in Hiſpania receptus, fugit cum theſauris Baionam in Aquitania ad Eduardum Anglum Walliæ Principem. *Froſſard. Marian.* 1366.

Seruij dum Hadrianopolim recuperare conantur, ab Amurathe Turcarum Rege ingenti clade afficiuntur. *Annal. Turc.*

Vrbanus PP. Romam petit poſt egregiam victoriam ab eius Legato de rebellibus partam, ac triennio hæſit. *Blond. Platin.*

Petrvs Caſtellanus cum exercitu Walliæ Principis in Hiſpaniam rediens, Henricum fratrem prælio vincit & Regno reſtituitur; ac principes ciuitatum qui defectionem ad Henricum ſuaſerant, omnes interficit & odium ſubditorū auget: quodque ſtipendium militibus Anglis promiſſum non ſolueret, Princeps Walliæ eos in Vaſconiam reducit. *Marian. Froſſard. Aemil.* 1367.

Petrvs Rex Luſitaniæ moritur 18. Ianuarij, ſuccedit Ferdinandus eius filius. *Hiſt. Portugal.* 1368.

Moritur item Fridericus Rex Siciliæ, relicta vnica filia. *Fazel.*

Henricus nothus collecto in Gallia exercitu in Hiſpaniā redit, & vbique recipitur: Petrus autem, vt ſe defendat, Maurorum auxilia euocat. *Marian.*

Carolus Imp. à Pontifice rogatus Italiam venire ad tumultus compeſcendos, eo acceſſit, vxorem Romæ Auguſtam coronari fecit; & nullo alio operæpretio, colligendis præcipue pecuniis intentus, in Germaniam regreditur *Naucler. Blond. Cuſpin.*

Ieſuatorum Ordo religioſus (ſic dictorum, quod nomen

Iisv

A.C. Iesv frequens eſſet in ore eorum.) Senis initium accipit à S. Ioanne Columbino. *Sabell. Polyd.*

1369. Henricvs Rex Caſtellæ Petrum tandem menſe Martio prælio victum, ac è fuga reductum, ſecuri percutit: indeque alios quoſdam ius ſibi in Regnum ſumentes, comprimit. *Marian.*

Armeniacus, & Vaſconiæ proceres, quod tributis nimis premerentur ab Anglis, prouocant ad Regem Francorum: quapropter Eduardo Walliæ Principi ad cauſam agendam die dicto, cum renueret, renouatur bellum aduerſus Anglos, à quibus deficiunt multi. *Froſſard. Aemil.*

Dauid Rex Scotiæ moritur ſine liberis: Rexque eligitur Robertus Stuartus Roberti Bruſei ex filia nepos; cuius familia adhuc rerum potitur. *Boet. Leslæ.*

Vrbanus PP. Roma redit Auenionem, ſtudio ſedandi Anglicanum bellum. *Blond. Platin.*

1370. Angli per Caletium in Galliam immiſſi, omnia diripiunt, incenduntque: quos Dux Burgundiæ Philippus cum Regis exercitu, nulla data pugnæ copia, ſubſequens, ſenſim deleuit. *Froſſard. Contin. Nangis. Polyd.* quod & ſequentibus annis ſimiliter præſtitit.

Caſimirus Poloniæ Rex, Magnus ob res præclare geſtas dictus, moritur abſque prole maſcula menſe Nouembris. Succeditque, qui iam olim à Proceribus approbatus fuerat, nepos Ludouicus Hungariæ Rex. *Cromer.* Nuncque cœpit Polonia externos habere Reges, à quibus feliciter Res Polonica adminiſtrata eſt.

Vrbanus quoque PP. V. moritur Auenione 19. Decembris, cum ſediſſet an. 8. menſ. 3. In cuius locum ſuffectus eſt die 29. eiuſdem menſis *Petrus Rogerius* Lemouicenſis, Clementis Sexti fratris filius, Cardinalis titt. S. Mariæ Nouæ; dictuſque Gregorius XI. *Platin. Onuphr.*

1371. Henricvs Rex Caſtellæ claſſem mittit in oram Gallicam; cuius ope Franci ad Rupellam Anglos inſigniter vincunt: reſque etiam terreſtres proſpere iis vbique ſuccedunt. *Aemil. Til. Froſſard. Polyd.* Rex quoque Nauarræ reconciliata prius cum Rege gratia, nunc primum eum conuenit.

Ioannes Wicleſus multa ſcribit contra Eccleſiæ doctrinam: (*vid. ſup. an.* 1352.) ex cuius libris *Ioannes Huſſus* hæreſes hauriens, eas paulo poſt per Boemiam ſparſit. *Aene. Silu. Hiſt. Boem.*

1372. Occiso improbe Petro Rege Cyprio, ſemper deinceps res illius Regni in deterius prolapſæ ſunt: cum & Genuenſes, quod eorum Legati in ſolemnitate coronationis filij Petri poſtpoſiti fuiſſent Legatis Venetis, Cyprum hoſtiliter vaſtarunt, & Iacobum nouum Regem iniquis conditionibus pacem redimere coegerunt. *Platin.*

1373. Secta *Turelupinorum*, ſeu Cynicorum, ferina & agreſtis, damnatur, & flammis addicitur, ac penitus eraditur tempore Gregorij XI. nunc ſedentis; tum propter Beguardorum errores quibus adhærebant; tum quod nihil pudere quempiam debere dicentes eorum quæ à natura accepimus, pudenda oſtentabant, ac coibant propalam; & quod voce non eſſe orandum, ſed ſolo corde eſſe aſſerebãt. *Bern. Lurzemburg. Prateol. Sander. Genebr. Aemil. Gaulter.*

Inter viros hoc æuo præcipue nominatos, viuebant Maximus Planudes Græcus Grammaticus; Franciſcus Petrarcha & Ioannes Bocacius, Hetruſci poetæ, oratores, & philoſophi; Humbertus Abbas Pruliacenſis, Bartholomæus Piſanus, Richardus Noringhamius, Paulus Burgenſis, & alij plurimi Theologi.

1374. Scoti miſſo in Galliam Cardinale Glaſcoenſe, renouãt fœdus cum Francis: moxque bellum Anglis inferentes, eos ad Ottirburnum oppidum inſigni prælio vincunt. *Boet. Leslæ.*

Emmanuel, vnus ex filiis Ioannis Palæologi Imperatoris Conſtantinopolitani, accuſatus conſpirationis in Amurathem Turcarum Regem, priuatur ab eo principatu Theſſalonicenſi. *Chalcondyl.*

Macarius Caloierus Patriarcha Conſtantinopolitanus creatur poſt Philotheum.

1375. Carolvs Francorum Rex fert legem de filiis Regum conſecrandis anno ætatis decimoquarto, quando mortuis parentibus ipſi impuberes relicti ſunt. *Til.*

Vladislaus Iunior, Vladislai Poloniæ Regis nepos, monachus in monaſterio S. Benigni Diuionenſis, inuitatur diſpenſatione Pontificia ad Regnum Poloniæ capeſſendum; vt habet eius Epitaphium ſepulchro inſculptum in eodem monaſterio: cuius tamen nulla mentio in Hiſtoria Polonica.

Gregorivs PP. XI. cum bellis Italiæ in dies renaſcentibus nullus finis inueniretur, hortante maxime *S. Catharina* virgine Senenſi Ordinis Dominicani monialium auctrice, (cuius ad Gregorium exſtant 12. epiſtolæ) & Baldo Iuriſconſulto Peruſino; vt iis malis mederetur, Sedem Pontificiam Romam referre conſtituit, quæ ante 71. annos fuerat Roma ob Italicas ſeditiones Auenionem translata. Quare menſe Septembri Auenionem deſerens, peruenit Romam ſequenti Ianuario. *Platin. Onuphr. Volater. alii.* 1376.

Ioannes Palæologus Imperator Conſtantinopolitanus, ab Andronico filio ope Genuenſium antea pulſus, nunc ope Venetorum reſtituitur: quibus propterea Tenedus inſula data eſt, erepta Genuenſibus. *Blond. Sabell. Platin.*

Carolus Imperator Germaniæ multa Electoribus promiſſa pecunia efficit, vt filius ſuus Wenceslaus creetur Romanorum Rex anno ætatis 15. Cum vero Carolus promiſſam pecuniam dare non poſſet, ipſis publica Imperij vectigalia oppigneraauit, & multas vrbes Principibus vendidit: vnde Imperium fere ad nihilum redactum eſt, nec caput iterum attolere potuit. *Aen. Silu. Cuſpin.* quando (vt egregie dixit qui tunc viuebat Petrarcha) Romanum Imperium, cui nihil olim defuit niſi modicum Orientis, nihil nunc poſſidet niſi modicum Occidentis.

Edvardvs Rex Angliæ moritur: ſucceditque Richardus eius nepos ex Eduardo filio Principe Walliæ anno ſuperiori defuncto, puer vndecim annorũ. *Froſſard. Polyd. Aemil.* 1377.

Amurathes Turcarum Rex, poſt deuictos Bulgaros & Seruios, geſtaque magna felicitate maxima alia bella in Aſia & Europa, in ipſa Seruica expeditione à priuato quodam occiditur. Imperatque filius Baiazethes, qui in Macedoniam, Epirum, & Hungariam ſequentibus annis penetrauit. *Chalcondyl. Egnat.*

Mare 16. Nouembris ruptis aggeribus irrumpit in Flandriam, & plures quam ſeptemdecim pagos ſubmergit. *Annal. Fland.*

Gregorivs PP. XI. moritur Romæ 26. Martij, cum ſediſſet an. 7. menſ. 3. & dies 7. Poſt cuius obitum, dum Italia Romaque armis Pontificem Italum, Galli (at præcipue Lemouicenſium factio) Gallum expeterent; primum Romæ electus eſt die 2. Aprilis *Bartholomæus* Neapolitanus Barenſium Archiepiſcopus, vocatus Vrbanvs VI. Poſtea vero cum Vrbanus vitia temporum tollere conaretur, nec purpuratis parceret, (inquit Æmilius) Cardinales poſt tertium ab eius electione menſem, Anagniam diſſimulantes, indeque Fundos digreſſi, fretique auctoritate Ioannæ Reginæ Neapolitanæ, vim in electione Vrbani illatam cauſantes, eligunt menſe Septembri *Robertum* Cardinalem Gebennenſem, qui dici voluit *Clemens VII.* & Auenionem ſe recepit. Inde Schiſma ingens ortum; quod durauit 40. annis. Itali (præter Reginam Neapolitanam) Germani, Angli, Hungari Vrbanum, (pro quo etiam recitat Æmilius plurimorum magnorum virorum ſententiam) Galli & Scoti Clementem, Hiſpani quidam hunc, quidam illum probarunt. *Platin. Froſſard. Aemil. Marian. Genebr.* 1378.

Carolus quoque Imperator, Caroli Francorum Regis auunculus (quippe cuius ſoror Bona nupſerat Ioanni parenti Regis Caroli) poſt reditum ex Gallia (quo ſe contulerat pacis ſpe conſtituendæ cum Anglis) morbo correptus moritur Pragæ in Boemia auito Regno 29. Nouembris, cum poſt Ludouici Bauari abdicati obitum imperaſſet annis 31. diebus 50. ſed à prima eademque legitima electione an. 32. & menſ. 4. *Naucler. Cuſpin. Auent. Mechou.* cum tamen *Onuphr.* notet Februarium anni ſequentis. Poſt quem ſolus imperauit, qui iam ante biennium creatus Romanorum Rex fuerat, filius eius *VVenceslaus*, patri longe abſimilis, (inquit Æneas Siluius) voluptatum ſequax, labores fugiens, vini quam regni curioſior. quem etiam propter ſocordiam tandem ab Electoribus depoſitum, videbimus ſuo loco.

Cum hactenus Tartari Moſcouiam obtinuiſſent, hoc anno Demetrius eis rebellat, eoſq; magno prælio vincit idemq; accidit tertio poſt anno: ſed ann. 1383. à Tartaris iterum

vinci-

A.C. vincitur & Moſcouiam regiam vrbem amittit. *Hiſt. Moſcouit.*

1379. IOANNA Regina Neapolitana Clementem comitata Aueniónem, ſpe liberorum fruſtrata, adoptat Ludouicum Andegauenſem, Caroli Regis fratrem. *Froſſard. Pandulph.*

Henricus Caſtellæ Rex moritur 30. Maij veneno exſtinctus. Succedit Ioannes filius eius. *Froſſard. Marian.* quod Tarafa ante biennium ponit.

Genuenſium claſſis Venetam profligat; ac Genuenſes Foſſa Clodia, aliiſque Venetorum oppidis potiuntur. *Sabell. Blond.*

1380. CAROLVS Francorum Rex moritur 16. Septembris, cum 16. annis regnaſſet. Succedit filius eius Carolus huius nominis VI. ferme duodennis cognomento Beneamatus: cui ex teſtamento patris dati ſunt tutores Philippus Burgundiæ Dux, & Dux Ioannes Borbonij, ille patruus, hic auunculus eius: Ludouicus vero maior natu patruus Dux Andium, cõſtitutus eſt Rector Regni. *Froſſard. Aemil. Til.*

Nunc adinuenta ad hominum vrbiumque exitium, tormenta illa bellica quæ vulgo Bombardæ (à βομβὸς, hoc eſt, ſonus) nominantur, apud Venetos, à Bertholdo quodam Schvvartz ſiue Nigro, natione Germano, & profeſſione (vt nonnulli volunt) monacho, artis chimicæ perito: quibus primum vſi ſunt hoc anno Veneti in recuperãda Foſſa Clodia. *Sabell. Blond. Polyd. de rerum inuẽtione.* Nauclerus tamen hãc inuentionem refert ad an. 1354.

In Perſidem his fere annis inuexit nouum religionis ritum quidam eius regionis Regulus Sophi appellatus, qui ſe ex Alis generi Mahometis ſtirpe oriundus gloriabatur: adeoque inualuit ſecta, vt qui poſtea fuerunt Perſarum Principes inde Regni & Religionis originem traxiſſe putentur. *Cal. Aug. in Hiſt. Saracen.*

1381. LEO Rex Armeniæ hiſce temporibus in Hiſpaniam & Galliam venit, pacem conciliaturus in Europa, & arma contra Saracenos excitaturus: ſed in ipſo conatu moritur. *Marian.*

Pariſiis & Rotomagi in Gallia plebs ob aucta vectigalia tumultuatur: (nec tamen ſoluebantur militibus ſtipendia:) Quamuis Rex Carolus Sapiens non niſi anno præterito decedens, duodevicies centena aureorum millia (Gaguinus & Annales octodecim milliones dicunt) in regio ærario reliquiſſet. *Froſſard. Aemil.* Tantæ opes momento diſſipatæ, Regis impuberis & Rectorum culpa.

Idem ob vectigalia malum & Anglos ad tumultum impulit, accedente apud plebem falſa opinione, debere omnia eſſe communia. *Froſſard. Polyd.*

Carolus Dyrrachinus (filius alterius Caroli Dyrrachini, qui pro Ioanna Regina Neapolitana ſtans, fuerat à Ludouico Hungariæ Rege fratre Andreaſſi eiuſdem olim Ioannæ viri in Neapolitana expeditione interfectus) ab Vrbano PP. ex Hungaria euocatus, Italiam armatus intrat; Romæ à Pontifice Senator creatur, & Rex Neapolis coronatur: indeque aduerſus Ioannam exercitum mouens, Neapolim capit, ac toto Regno potitur menſe Septembri: idemque ſuaſione prædicti Regis Ludouici eandem Ioannam anno ſequenti, eodẽ loco ſtrangulat, quo ipſo Andreaſſum ſtrangulauerat, & Mariam Ioannæ ſororem capite plectit. *Onuphr. Bonfin. Pandulph.*

Pax conſtituitur inter Venetos & Genuenſes menſe Auguſti, opera Ducis Sabaudiæ. *Blond. Sabell. Platin.*

1382. FRANCORVM Rex ducto in Flandriam exercitu, rebelles Comiti ſuo factiones vincit, cæſis acie ad 20. millia. *Froſſard. Annal. Fland.*

Pax conciliata inter Reges Caſtellæ & Luſitaniæ, poſt aliquot annorum bellum. *Froſſard. Marian.*

Ludouicus Rex Hungariæ & Poloniæ moritur menſe Septembri, duabus relictis filiabus; quarum altera Maria dicta, nupta Sigiſmundo filio Caroli IV. Imperatoris, Hungariæ deſtinata fuit: altera Hedvvigis nominata Polonis data, & triennio poſt ab eis Iagelloni Lithuaniæ Duci in matrimonium collocata. *Cromer.*

Concilio Londini in Anglia habito, damnatur VViclefus. *Th. VVald. vid. an. 1352.*

1383. MORITVR Ferdinandus Luſitaniæ Rex menſe Octobri. Debebatur Regnum Beatrici filiæ vnicæ, quæ matrimonio locata erat Ioanni Regi Caſtellano. At Luſitani Caſtellanis infenſi, Regem petunt Ioannem, quem alij Dionyſium appellant, prædicti Ferdinandi fratrem nothum, Auiſij Magiſtrum. Hincque renouatum bellum inter eos populos *Froſſard. Marian.*

Ludouicus Andium Dux, quem adoptatum vidimus à Ioanna Neapolitana, coronatur à Clemente Antipapa, armis regnum petit aduerſus Carolum Dyrrachinum: ſed, ſi creditur Pandulpho Collenutio, victus Ludouicus obiit anno ſequenti. At eius obitum alij ad poſteriora tempora referunt.

CERTANTIBVS inter ſe Ioanne Palæologo Caloioanne Imperatore Conſtantinopolitano, & Andronico eius filio, de Imperio; Andronicus auxilio Baiazethis Turcarum Regis illud occupat, coniecto patre & fratre Emanuele in carcerem: & in verba iurans Baiazethis, eius ſe clientem ac tributarium profitetur. *Chalcond.* Sed perturbata non nihil habentur harum turbarum tempora apud auctores & chronographos, cum alioqui de rebus geſtis concordent. 1384.

Mortuo menſe Februario Ludouico Flandriæ Comite, ſuccedit eius filia Margarita vxor Philippi Audacis Burgundiæ Ducis patrui Caroli Regis: qui anno ſequenti ſua prudentia bellum inteſtinum Flandriæ ſopiuit, quo ceciderant ad ducenta hominum millia. *Froſſard. Annal. Flandr.*

CAROLVS Rex Francorum tres tantum Liliorum Flores pro inſigni regio voluit deinceps exſtare; cum antea incertus liliorum numerus poneretur, ſeu (vt loquuntur) abſque numero, quod tamen *Tilius* refert ſub an. 1381. 1385.

Ioanne Luſitano (de quo an. 1383.) menſe Aprili proclamato Rege, & Ioanne Caſtellano aduerſus eum agente, dimicatum eſt menſe Auguſto magno certamine ad Aliubarrotam; quo Caſtellanus victus eſt: huiuſque victoriæ memoriam Luſitani anniuerſario feſto celebrare conſueuerunt. *Froſſard. Marian. Hiſt. Portugal.*

Iagello Dux Lithuaniæ vocatus à Polonis, vxorem accipit Hedvvigem (ſup. an. 1382.) legitimam Regni hæredem, ea conditione vt Chriſtianus fiat: qui baptizatus menſe Februarij nomen ſumit Ladiſlai; cuius & octo fratres nomen Chriſto dederunt. *Cromer.*

CAROLVS Dyrrachinus Rex Neapolis, inuitatus à Proceribus Regni Poloniæ, eo accedit ad Regnum occupandum: ſed à Regina Eliſabetha matre Mariæ (*an.* 1382.) conuiuio exceptus, trucidatur ea iubente: indeque ortis inteſtinis diſſenſionibus, eadem ipſa Regina necatur: ac tandem rerum potitur Sigiſmundus cum Maria, ſumpto ſupplicio de Reginæ occiſoribus. *Bonfin. Dubrau. Marian.* 1386.

In Neapolitano quoque Regno concitatæ ſunt turbæ in Margaritam prædicti Caroli viduam: ſed regnat tamen Ladislaus eius filius. *Onuphr. Marian. Pandulph.*

Paratur in Gallia ingens claſſis ad traiiciendum in Angliã: (1200. nauium fuiſſe dicitur:) ſed nouis caſibus ea diſſoluta eſt re infecta. *Aemil.*

IOANNES Palæologus cum Emmanuele elapſus è cuſtodia filij Andronici, efficit apud Baiazethem vt Emmanuel haberet Imperium Conſtantinopolitanum ſub tributo annuo. Et Andronicus vixit deinceps apud Turcas in aula Principis. *Chalcondyl.* 1387.

Motus in Anglia inter Regem & patruos, poſt conflictũ (quo patrui ſuperiores fuerunt) ſedantur. Leceſtriẽſis Dux, rebus male geſtis in Hiſpania aduerſus Caſtellanum pro Luſitano (Borbonio è Gallia ſubmiſſo, qui Caſtellanum iuuaret) redit in Angliam. *Froſſard.*

Moritur nouo caſu Carolus Rex Nauarræ, dictus Malus; dum vir intemperantia exhauſtus, vt reficeret vires, inſutus linteis aqua ardente perfuſis, admota imprudenter filo ſecando candela, flammamque materia concipiente, idem exuſtus qui Galliæ fax fuerat, intra biduum miſere expirauit. *Aemil. Til. Annal. Franc.* Succedit Carolus eius nominis ſecundus, Princeps ſapiens, paciſque amans.

Lithuania & Samogithia, annitente Principe ſuo Iagellone Poloniæ Rege, depoſit Gentilitia idololatria, Chriſtianam fidem amplectuntur. *Cromer. Mechou.*

Moritur in Anglia VViclefus hæreſiarcha: cuius cadauer 40. poſt annis Martini PP. V. iuſſu exhumatum, ac publice crematum eſt.

A.C.

MORTVO Petro Aragoniæ Rege 6. Ianuarij, regnat filius
1388. Ioannes. *Froſſard. Taraſ. Hiſt. Arag.*

Ciuitates Germaniæ conſpirant in Principes: ſed ab iis grauibus affectæ cladibus quieſcunt, fœduſque hoc pernicioſum diſcutitur. *Trithem.*

Pariſienſis Academia commouetur in Dominicanos, quod in cócionibus aſſererent Beatam Virginem Dei matré in originali peccato conceptam. *Annal. Franc.*

1389. VRBANVS PP. VI. menſe Aprili promulgata conſtitutione decernit, vt 30. quiuis annus ſit Iubileus, ſecundum ætatem Chriſti, qui 30. annorum baptizatus prædicare cœpit: eaque ratione vult vt ſequens annus 1390. ſit Iubileus. Deinde conſtituit, vt feſtum Viſitationis Beatæ Mariæ Virginis celebretur 2. Iulij, vt ipſa ſua interceſſione Eccleſiæ vnionem reſarciat, & vnitam conſeruet. *Platin. & alii.*

Idem vero Vrbanus poſt hæc, nempe 15. Octobris, moritur Romæ, poſtquam ſediſſet an. 11. menſ. 6. dies 13. Suffectus eſt à Cardinalibus qui erant in Italia die 2. Nouembris *Petrus Tomacellus* Neapolitanus, Cardinalis S. Anaſtaſiæ, annos tantum 30. natus; dictus BONIFACIVS IX. cum adhuc Clemens occuparet ſedem Auenionenſem. *Froſſard. Platin. Onuphr.*

Margarita Regina Daniæ bellum gerit cum Alberto Rege Sueciæ: eumque captum ſeptem annis in vinculis detinet.

1390. ROBERTVS Rex Scotiæ moritur menſe Aprili: ſuccedit filius Ioannes, qui & ipſe dici voluit Robertus eius nominis III. *Maior. Boet. Leſlæ.*

Ludouicus Andium Dux, prioris Ludouici in Italia mortui filius, coronatus & ipſe à Clemente Auenione Rex Neapolitanus, exercitum ducit contra Ladislaum; ſed irrito conatu. *Pandulph.*

Noui Orbis pars Borealis, quæ verſus Groenlandiam, Islandiam, & Friſlandiam Inſulas extenditur, & à chronographis Eſtitolandia nominatur, à quibuſdam Friſlandiæ piſcatoribus tempeſtate ad eius littora appulſis olim luſtrata, ſed obliuioni tradita, circa hunc annum à quodam Ant. Zeno nobili Veneto auſpiciis Zichmi dicti Friſlandiæ Regis denuo recognoſcitur. *Ortel.*

Incurſione à multis Gallis, Anglis, Italis, vna iunctis in Africam aduerſus Saracenos facta plurimi Chriſtiani è ſeruitute liberantur. *Aemil.*

Bonifacius PP. Eccleſiam Olyſipponenſem metropolim Luſitaniæ facit. *Genebrard. Marian.*

1391. IOANNES Caſtellæ Rex ludibundus equo excuſſus moritur: ſuccedit filius Henricus puer vndecim annorum. *Marian.* quod *Taraſa.* ad an. 1388. refert.

Baiazethes Turca tota ferme Aſia Minori potitur; & in Europa, Theſſalia, aliiſque prouinciis. *Chalcond.* Cumque Imperatorem Conſtantinopolitanum iam quaſi pro ſeruo haberet, & niſi faceret quæ ipſe vellet mox & bellum inferret; Vrbem Conſtantinopolim his iiſdem temporibus obſidere cœpit; eamque obſidionem ad octo vel decem annos modicis aliquibus interſtitiis protraxit: vt omnes rerum Turcicarum Scriptores teſtantur; quamuis de tempore non adeo conueniant, turbata horum temporum rerum geſtarum ſerie.

Anglorum Comitiis Weſtmonaſterienſibus impie ſtatuitur, nulla vt deinceps fieret ad Pontificem prouocatio, nullave eſſet ei in Anglia excommunicandi poteſtas. *Polyd.*

1392. CVM Wenceslaus Imp. non ſolum totus in voluptatibus volutaretur, ſed etiam tyrannice cum plurimis ageret; hæc pertæſi Regni Boemici Proceres, eum aliquoties captiuum habuerunt; qui tamen variis artibus ſemper elapſus eſt, & nihilo melior factus. *Dubrau.*

Carolus Rex Francorum in expeditione Britannica, ira, æſtiuo calore, aliiſque incommodis, ſubito in phreneſim incidit: nec vnquam ita reſtituta eſt mens, vt ei omnino fideretur: quare patruis eius Regni cura demandata eſt. *Froſſard. Aemil.*

1393. MORITVR Auenione Pſeudopontifex Clemens 16. Septembris. Eodemque menſe ſuffectus illi eſt Petrus de Luna natione Aragonius, dictus *Benedictus XIII. Onuphr. Marian.*

Wicleſiſtarum hæreſi incipiente late ſpargi in Germania, hoc anno Auguſtæ Vindelicorum inquiſitio in hæreticos inſtituta fuit, & multi combuſti. *Annal. Sueu. Vid. ſuper. an.* 1352.

CONCILIVM Pariſienſe omnium Galliarum Antiſtitum agente Carolo Rege celebratur contra Schiſma Petri de Luna Antipapæ: qui illic depoſitus, cedere tamen noluit. *Annal. Franc.* 1394.

Poſt obitum Friderici Regis Siciliæ, ſuccedit vnica filia Maria; quæ nupta eſt Martino Lunæ Comiti, filio alterius Martini fratris Regis Aragoniæ. *Taraſ.*

Bonifacius PP. circa hæc tempora indicit Annatas, ſeu annuos redditus vacantium Beneficiorum Eccleſiaſticorum, Pontificio fiſco ſoluendorum ob neceſſitates belli aduerſus Infideles. Cuiuſmodi conſtitutionem & iam antea edidiſſe dicitur Ioannes XXII. *Genebr. Plat.*

SIGISMVNDVS Rex Hungariæ Francorum auxilio inſignem refert victoriam de Turcis Hungariam inuadentibus. *Froſſard. Chalcond.* 1395.

Wenceslaus Imperator ingenti pondere auri exoratus (inquit *Aemilius*) Ioannem Galeatium ſocerum Ducis Aurelianenſis, Ducem conſtituit Mediolanenſem: cuius multum creuit potentia in Italia; ſed eo mortuo, tota pene concidit. *Blond. Sabell.*

Iudæi ſæpe eiecti ac recepti, nunc tota Gallia penitus eiiciuntur; annum enim hunc ipſi in ſuo Calendario definiũt. *Genebr.*

Hungaris & Francis in auxilium Græcorum Nicopolim in Myſia obſidientibus, Baiazethes Rex Turcarum Conſtantinopolitanam obſidionem ſoluit, & cum ingenti exercitu aduerſus eos properat. Vnde inito ad Nicopolim acerrimo prælio 28. Septembris (quo cæſa ſunt Chriſtianorum viginti, Turcarum ſexaginta millia) victoriam Baiazethes obtinuit. Gallorum Duces magna ex parte vna cum eorum principe Ioanne filio Philippi Burgundi capti: Sigiſmundus Rex Hungariæ vix parua cymba Danubium traiiciens euaſit. Quam cladem *Bonſin. Leoncla. Froſſard.* & alij ad hunc annũ referunt: ſed Annales Turcici ad an. 1392. Ceterum poſt victoriam adeptam Baiazethes continuo ad obſidionem Conſtantinopolitanam rediit. Ioannes Burgundus ſoluta redemptione libertatem recuperat. Sigiſmundus Rex peſſime à ſuis receptus eſt; & Ladislaus Neapolitanus ad Regnum vocatus. *Dubrau.* Emmanuel autem Imperator Græcorum, relicto Ioanne filio fratris ſui Conſtantinopoli, Italiam & Galliam percurrit petens auxilia, ſed irrito conatu. *Chalcond.* 1396.

Ioannes Aragoniæ Rex in venatione ex ſpectri terrore lapſus equo, moritur 19. Maij: ſuccedit Martinus eius frater tum in Sicilia abſens cum filio. *Marian. Taraf.*

TAMERLANES Scytharum, ſiue Tartarorum Rex, humili loco natus, ſed bellicis artibus clariſſimus, qui ſe iram Dei & Orbis vaſtitatem eſſe dicebat; cum primo Parthos domuiſſet, ac Perſas; moxque Aſſyriis, ac demum toti Aſiæ iura dediſſet; & ſemper victor, felixque ad miraculum, totius Aſiæ ſpoliis ditatus fuiſſet; habens ſub ſignis peditum ſexcenta millia, equitum quadringenta: arma etiam conuertit in Baiazethem Turcarum Imperatorem; eundemque omiſſa obſidione Conſtantinpolitana ipſi occurrentem prope Stellam montem in finibus Galatiæ Bithyniæque, magno prælio fudit, occiſis ducentis Turcarum millibus; retractumque è fuga, ac cauea ænea clatrata in modum feræ incluſum; per totam Aſiam in ludibrium circumtulit, vtens eius dorſo pro ſcabello, quotieſcunque conſcenſurus equum eſſet: donec quatuor ferme poſt annis idem ipſe Baiazethes mortem ſibi conſciuit capite ad caueam alliſo. Hanc porro hiſtoriam cum plurimi ſcribant, variant tamen in annorum conſignatione; dum aliqui hoc anno, alij ſequenti, vel etiam 1399. aut vlteriori collocant. Nobis ſatis hiſtoriam recenſuiſſe: in qua digerenda ſuum cuique iudicium eſto. Deſcripſerunt autem illam *Chalcond. Perandin. Annal. Turc. Aen. Silu. &c.* Hæcque à Tamerlane illata Turcis clades, Turcicorum quoque Imperatorum ſeriem interturbauit. 1397.

WENCESLAVS Imperator plurima ſuorum admonitione, vt Schiſma Pontificium tolleretur, ad Regem Francorum proficiſcitur Rhemos tempore Quadrageſimæ. Cum 1398.

A.C.

quibus & ceteri Principes, eiuſdem diuturnitate diſſidij feſſi, vigentes Bonifacium Romæ, & Benedictum Aueniоne, vt ſe abdicantes locum facerent nouæ electioni; Bonifacium quidem audientem habuerunt, ſed Benedictum renuentem: qui proinde iniecto metu vexatur, & obſeſſus ab inimicis in Palatio Auenionenſi, à ſuis deſeritur. *Froſſard. Marian.*

Antonius Caloerius Patriarcha Conſtantinopolitanus poſt Nilum. *Onuphr.*

1399. Cvm anno ſuperiori defuncto Ioanne Leceſtriæ in Anglia Comite patruo Richardi Regis, eius bona ſibi Rex ſumpſiſſet, exheredato eius filio Henrico; hoc anno conſpirantes in Regem Angli eundem Henricum è Gallia, quo ſe receperat, reuocatum, Regem creant eius nominis Quartum: ipſeque Richardum carceri mancipat, atque ibi mori cogit. *Froſſard. Polyd. Aemil.*

Albarum ſecta exoritur, cum quidam Presbyter ex Alpibus deſcendens, collecta ingenti hominum turba, omnibuſque veſtibus lineis albis indui iuſſis, Cruce prælata ſpecie religionis atque reformationis Italiam turbare cœpit: quem Vrbanus Pontifex Viterbij captum ſupplicio affici iuſſit: atque ita ſecta diſſipata eſt. *Volater. Genebr.*

1400. Celebratvr Annus Iubileus Romæ. *Platin. Onuphr.*

In Germania Wenceslaus Imperator ob ignauiam & vinolentiam ab Electoribus, poſt multas & frequentes ei fruſtra factas admonitiones, Imperio deiicitur 20 Auguſti, anno Imperij 22. & in eius locum ſubrogatur *Rupertus* (ſiue Robertus) Comes Palatinus Rheni; coronatus Coloniæ, quod Aquiſgranenſes eum recipere nollent. *Trithem. Onuphr. Cuſpin.*

Hoc anno per brumam gelu terras ac maria ita cõſtrinxit, vt ſicco veſtigio è Lubecca per mare in vrbem Sundenſem, & inde in Daniam perueniretur; eaque opportunitate vſi milites Teutonici Maſſagetis bellum proſpere intulerunt. *Crantz.*

Hoc tempore in Italia litterarum & linguarum ſtudia reuiuiſcere cœperunt; cum plurimi doctiſſimi Græci immanitatem Turcicam fugientes in Italiam ſeceſſerunt: inter quos fuit *Emanuel Chryſoloras* Byzantinus ex illuſtri familia oriundus: qui a Ioanne Palæologo Imperatore Conſtantinopolitano miſſus vt Regum opem imploraret, perfunctus munere in Italia ſubſtitit, & Græcas litteras, quæ per 700. ferme annos ab Italia exulauerant, quaſi poſtliminio reduxit. *Platin. Genebrard.*

1401. Recrvdescente bello inter Anglos & Scotos, hi in Angliam irrũpentes prælio ab Henrico Angliæ Rege vincuntur 7. Maij, quo flos nobilitatis Scotiæ periit. Dauid etiam Regis Scotiæ filius natu maximus, quod libidinoſius viueret, à patruo clanculum in carcerem coniicitur, & fame necatur. *Hiſt. Scot.*

Sigiſmundus Rex Hungariæ cum quoſdam Barones, qui eum poſt cladem Nicopolitanam male exceperant, ſecuri percuſſiſſet; ab aliquot coniuratis captus in carcerem cõiicitur, credita eius cuſtodia quibuſdam nobilibus, quorum patrem cum reliquis occiderat. Sed eorum matris opera elapſus, collecto exercitu Regnum recuperat; pulſo Ladiſlao Rege Neapolitano, quem Hungari iure propinquitatis ad regnum capeſſendum vocauerant. *Aen. Silu. Ritius. Mechov. Bonfin. Pandulph. Blond.*

1402. Circa hunc annum mortuus putatur Tamerlanes Scytha, Aſiæ domitor; qui poſt captum Baiazethem, profectionem deſtinauerat in Europam, vt ſi eam victor peragraſſet, per Hiſpaniam in Mauritaniam traiiceret; atque ita totius Orbis Imperio occupato in patriam reuerteretur: ſed coacto eodem aduerſus Indos bellum ei mouentes partem exercitus mittere, ipſoque in componendis Aſiæ rebus occupato, euanuit vani hominis cogitatio. *Chalcond.* Moriens autem reliquit duos filios, qui à virtute paterna prorſus degenerantes, dum odio & bello inteſtino digladiantur, eadem ferme facilitate tot regna amiſerunt, qua parens ea ſibi acquiſierat: Aſiæque Imperium relapſum eſt ad Othomanos. *Perond. in Vit. Tamerl. Chalcond.*

1403. Post captum Baiazethem Turcarum Regem, concertantibus inter ſe eius filiis de reliquiis ipſius Imperij, Soleimanus occiſo Iſſem Zelebi qui regnum occupauerat, fugatoque Muſa ſiue Moſe, ſolus rerum potitur; & poſt mortem Tamerlanis multa recuperat. Nominant alij *Calepinum* Baiazethis ſucceſſorem, alij *Cyriſcelebim.* confuſaque fuere tam eorum nomina, quam ſucceſſionis ſeries. De iis vero agunt pluribus *Chalcond, & Hiſt. Turcar.*

Iacobo Luſignano Cypri Rege demortuo, ſuccedit Gennus filius. *Monſtrel.*

Conſtantinopoli Patriarcha eligitur poſt Antonium Calixtus ſecundus.

Mulier aquatica, ſiue marina, capitur in lacu Purmerio ab Emdenſibus, nuda & muta; quæ Harlemum miſſa didicit veſtes induere, nere, edere panem & lacticinia, atque etiam honorem exhibere Beatæ Mariæ Virgini. *Annal. Fland.*

Moritvr die 1. Octobris Bonifacius PP. IX. poſtquam ſediſſet annis 15. minus 30. diebus. Subrogatur die 17. eiuſdem menſis *Coſmatus Melioratus* patria Sulmonenſis Pelignius Cardinalis Sanctæ Crucis in Ieruſalem; dictus Innocentivs VII. *Onuphr.* 1404.

Philippus Audax Dux Burgundiæ & Comes Flandriæ moritur. ſuccedit filius Ioannes dictus Diuionenſis, & Intrepidus. *Annal. Fland.*

Ordo Canonicorum ſæcularium *Sancti Georgii* Venetiis per B. Laurentium Iuſtinianum inſtituitur: & Mendicantium ſub nomine *Sancti Hieronymi* ex Regula Sancti Auguſtini, Feſulis à Redone Comite. *Onuphr. Genebr.* 1405.

Scripſit his temporibus Ioannes Froſſardus Canonicus & Presbyter Hiſtoriam Rerum in Gallia, Hiſpania, Anglia, &c. ab an. 1326. vſque ad an. 1400. geſtarum.

Robertvs Scotiæ Rex (de quo an. 1390.) moritur menſe Martij ex mœrore animi, cum audiſſet filium ſuum minorem Iacobum (Dauidem enim natu maiorem iam ante necatum vidimus ann. 1401.) dum in Galliam à patre miſſus nauigaret, interceptum eſſe ab Anglis: à quibus detentus eſt annos 18. interim Scotiam Proregibus adminiſtrantibus. *Boet. Leslæ.* 1406.

Innocentius quoque PP. VII. moritur 6. Nouembris, poſtquam ſediſſet ann. 2. & dies 20. Et in eius locum ſufficitur vltimo die eiuſdem menſis *Angelus Corarius* Venetus, ex inſigni Theologo, & Cardinale S. Marci; qui nomen accepit Gregorii XII. Contra quem adhuc ſedit Aueniоne Petrus de Luna Benedictus XIII. *Onuphr.*

Parisiis occiſo Ludouico Duce Aurelianenſi Regis fratre ab immiſſis per Ioannem Ducem Burgundiæ patruelem percuſſoribus, magnum inteſtinorum diſſidiorum in Gallia multorum annorum malum oritur. *Aemil. Polyd.* 1407.

Moritur Henricus Rex Caſtellæ & Legionis in ipſo Chriſti die Natali: ſucceditque filius eius Ioannes eius nominis Secundus adhuc puerulus ſub tutela matris & patrui. Hunc enim annum dat *Carthag.* cum *Taraf.* ponat 1404.

Montoliuetenſium Ordo inſtituitur auctore Bernardo Ptolemæo. *Volateran. Genebr.*

Inualeſcere incipit *Ioannes Huſs* Boemus, Waldenſium & Wicleſitarum hæreſes recoquendo; quos aliis à ſe inuentis aſpergebat, vt ſe anteceſſorum pluſquam diſcipulum demonſtraret. Quam ob cauſam tam ipſe, quam quem habuit conſcium *Hieronymus Pragenſis*, in Concilio Conſtantienſi fuere damnati & combuſti: In cuius Actis 30. recenſentur eorum perfidiæ articuli, qua hæretici, qua erronei & temerarij, omnes à Catholica & recepta fide alieni: quorum plurimos & hodierni Sectarij amplectuntur. *Genebr, & Gaulter. in Chronol. Prateol. & Sander. de hæreſ.*

Ladislavs Rex Neapolitanus occupat Romam cum Capitolio 25. Aprilis contra Pontificem tunc Viterbij abſentem. Sed dum molem Adriani obſidet, pellitur à Paulo Vrſino Pontificis duce, & Neapolim regreditur, exercitu per Tuſciam aliaque loca diuiſo. *Platin. Pandulph.* De qua expeditione multa cõtra fidem hiſtoriæ temere effundit *Theodorus de Niem*, iuratus (vt apparet) Pontificum hoſtis. 1408.

Ferdinandus Regis Caſtellæ tutor ac patruus, redingrato in Mauros bello, eos in Regno Granatenſi affligit. *Marian. Carthag.*

Ordo *Scopetinorum*, ſiue *Congregatio S. Saluatoris* dicta,

Bono

A.C.

1409. Bononiæ erigitur à Stephano Senenſi Ordinis Eremitarum S Auguſtini. *Onuphr.*

Cvm Gregorius XII. vbi electus fuerat, promiſiſſet ceſſurum ſe Pontificatu, ſi Benedictus Antipapa idem non recuſaret; & fugiente Benedicto in patriam Aragoniam Gregorius promiſſum ſuum reuocaſſet: nihilominus extinguédi diuturni Schiſmatis cauſa *Concilio Piſis* in Tuſcia à Cardinalibus habito, cui & plurimi alij Epiſcopi interfuerunt, vterque eſt depoſitus, & alius electus; videlicet *Petrus Philargi* patria Cretenſis, magnæ vir ſanctitatis & doctrinæ, Ordinis Sancti Franciſci & Archiepiſcopus Mediolanenſis, ac Cardinalis titt. SS.XII. Apoſt. iam ferme nonagenarius; qué Alexandrvm V. nominarunt. At vero re. uſantes tam Gregorius quam Benedictus ad Concilium accedere, neuter etiam voluit cedere. *Platin. Onuphr. Aemil.* Hoc porro Concilium, ſicut non legitur manifeſte approbatum, ita nec manifeſte reprobatum. Eius tamen ſententiam Poloni ſecuti, Alexandrum agnouerunt, cum antea Gregorium pro Pontifice habuiſſent. *Cromer.* Qui quidem Alexander adeo fuiſſe munificus dicitur in pauperes, vt quod nihil ſibi reſeruaret, de ſe ipſo per iocum dicere conſueuiſſet, ſe diuitem fuiſſe Epiſcopum, pauperem Cardinalem, mendicum Pontificem. *Platin.*

S. Iuſtinæ Congregatio erigitur à Ludouico Barbo Veneto. *Onuphr.*

Acta in Senatu Pariſienſi cauſa cædis Ducis Aurelianenſis, (*Vid. an.* 1407.) Burgundo venia datur, licet cauſa eius minus probaretur: & mortua vxore Aurelianenſis, quæ cauſam acriter perſequebatur in Burgundum, nomen pacis redintegratur inter partes; non tamé extincta animorum certamina, quæ non multo poſt foras eruperunt. *Aemil.*

Ludouicus Andium Dux (*vid.* 1390.) à Florentinis Ladislao Neapolitano infenſis in Italiam reuocatus, fœdere cum iis inito, confirmatoque ipſi ab Alexandro PP. iure Regni Neapolitani; Romam pulſis Ladislai militibus Pontifici reſtituit. *Pandulph.*

Martinus Rex Siciliæ, poſt Sardos patri ſuo rebellantes victos, moritur in Sardinia menſe Iulio. Succedit pater eius Martinus Rex Aragoniæ, qui regna Aragoniæ, Siciliæ, & Sardiniæ coniunxit. *Taraſ. Marian. Fazel.*

1410. Alexander PP. V. moritur Bononiæ 3. Maij, cum ſediſſet tantum menſes decem & aliquot dies. Subrogatur eodem menſe *Balthaſar Coſſa* Neapolitanus, Cardinalis S. Euſtachij, dictus Ioannes XXIII. aliis XXII. vel XXIV. cum interim Gregorius Arimini ageret, & Benedictus in Aragonia. *Onuphr.*

Moritur quoque eodem menſe Maij, die vero 18. Rupertus Romanorum Rex, ſeu Imperator Germanicus, poſtquam res Imperij nouem annis & totidem menſibus diligenter adminiſtraſſet. Cui nonnulli hiſtorici ſubſtitutum volunt per aliquot menſes *Iodocum* quemdam Marchionem Morauiæ.

Moritur item die vltima eiuſdem menſis Maij Martinus Rex Aragoniæ & Siciliæ abſque liberis. & poſt magnas cópetitorum contentiones re ad compromiſſarios delata, tandem omnium iuribus diligenter inſpectis, renunciatus poſt biennium Rex eſt mira omnium acceptione, *Ferdinandus* Caſtellæ Infans, cognomento *Iuſtus*, filius Ioannis eius nominis primi Caſtellæ Regis, aui Ioannis ſecundi pueri tunc regnantis, cuius & ipſe tutor (*Vid. an.* 1407.) relictus fuerat. *Taraſ. Laur. Val. in Vit. Ferdin. Marian.*

Ludouicus Andegauenſis expeditione ducta Neapolim verſus, Ladiſlaum acie vincit; ſed neſciens vti victoria, anno ſequenti rediit in Galliam. *Pandulph.*

Solemanus Rex Turcicus, quod ſe voluptatibus daret; ſuis ad fratrem Moſem ſiue Muſam deficientibus necatur, poſtquam ſeptem circiter annis tenuiſſet Regnum: regnatque idem Moſes tribus annis duntaxat. *Annal. Turc.*

Poloni Cruciferos in Pruſſia duobus ingentibus præliis maxima eorum ſtrage vincunt. *Mechou. Cromer.*

Wicleſi libri comburuntur in Anglia: (*Thom. VVald.*) & tam eiuſdem quam etiam Huſſi Hieronymi Pragenſis, & aliorum eiuſmodi hæreticorum, in Boemia. *Hiſt. Boem.* Quo tempore & *Petrus Dreſdenſis* Germanus è Miſnia exul à patria ibidem Pragæ, cum alio quodam *Iacobello* itidem Miſnenſi, ſeminandis zizaniis operam dantes, inter alia inculcarunt, neceſſariam eſſe Laicis ſub vtraque ſpecie communionem. *Aen. Silu. Patreol. Gaulter.*

Electores Imperij in Germania menſe Martio Imperatorem renuntiant *Sigiſmundum* Hungariæ Regem, filium Caroli IV. feliciorem in toga quam in armis. *Cuſpin.* 1411.

Ciuile bellum in Gallia omnia turbat ex inteſtinis odiis familiarum Aurelianenſis & Burgundæ: præualente tamen Burgundo, quod Regem pro ſuo arbitratu regeret. *Polyd. Annal. Flandr.*

Digladiantibus item in Oriente pro Imperio inter ſe filiis Baiazethis, & cum Imperatore Conſtantinopolitano; ex ingentibus malis quæ Conſtantinopolim vexarunt ac vicinas regiones, illud boni emerſit, quod Ieſus ſiue Ioſue minimus Baiazethis filius apud Græcos baptizatus eſt, ac paulo poſt mortuus. *Chalcond.*

In Italia quoque Mediolanenſes vicinas prouincias vexant. *Sabell. Blond.*

Sigismvndvs Imperator Lombardiam ingreſſus, conuenit cum Ioanne Pontifice de futuro Concilio Conſtantienſi ad tollendum Schiſma. *Sabel. Naucler.* 1412.

Florebant inter alios præſtantes doctrina viros, Petrus de Aliaco Epiſcopus Cameracenſis & Cardinalis, Ioannes Gerſon Cancellarius vniuerſitatis Pariſienſis, Thomas de Kempis auctor aurei libelli de Imitatione Ieſu Chriſti, Sanctus Vincentius Ferrerius, Ioannes Dominicus, & Ioannes Capreolus Dominicani, inſignes Theologi: Franciſcus Zabarella, & Nicolaus de Tudeſchis dictus Panormitanus Cardinales, Petrus Ancharanus, Ioannes de Imola, Paulus de Caſtro, Chriſtophorus Caſtalionenſis, Bartholomæus Salicetus, præclari iuriſconſulti; Poggius Florentinus, Laurentius Valla, Leonardus Aretinus, egregij Philoſophi & Oratores. *Trithem. Fichard. Genebr.* Sed de Valla poſtea.

Delphinvs Galliæ præficitur Regno, dum pater eius per valetudinem impeditur. quare Burgundus, in cuius fauorem ingens excitata fuerat, ac ſæpius repetita, plebis ſeditio, qua & ipſe Rex periclitatus fuerat, iam ſibi ab eo & à Delphino timens, in ſuam Flandriam ſe recepit. *Enguer. Annal. Flandr.* 1413.

Cum Ioannes PP. conſilium iniret cum Rege Siciliæ de oppugnando Ladislao Rege Neapolitano, Ladislaus contra Romam iterum aſtu occupat. *Pandulph.*

Moritur Henricus Rex Angliæ 20. Martij: ſuccedit eius filius Henricus huius nominis V. *Polyd.*

Muſa, ſiue Moſes Turcarum Rex, poſtquam regnum tenuiſſet tribus amplius annis, à ſuis deſertus, capitur à fratre Mahomethe penultimo filio Baiazethis, (qui antea à Moſe victus Conſtantinopolim ſe, & inde in Aſiam receperat) & eius iuſſu ſtrangulatur: ipſeque Mahometes, poſt recepta omnia loca quæ Tamerlanes in Aſia Minori occupauerat, Imperatoria inſignia ex Pruſia Bithyniæ Adrianopolim Thraciæ contulit. Vt vero erat moribus placidus, & quod ab Imperatoribus Græcorum adiutus aliquando fuerat; perpetuam habuit cum iis amicitiam. *Iouius de Rebus Turc.*

Concilivm Generale, tollendi cauſa Schiſmatis, inchoatur Constantiæ die 5. Nouembris. quod amplius triennio durauit: cui adfuere Ioannes Pontifex, & Sigiſmúdus Imperator, vna cum quatuor Patriarchis, 29. Cardinalibus. 47. Archiepiſcopis; Epiſcopis 160. (aliis 270.) & Abbatibus ac Doctoribus 564. & conuenerunt ad ſexaginta millia hominum. Fuit à Conciliis Florentino & Lateranenſi vltimo improbatum, quoad primas Seſſiones, quæ Concilium ſupra Pontificem eſſe decreuerunt: probatum tamé à Martino V. quoad reliqua omnia quæ ſequentibus Seſſionibus definita ſunt. *Platin. Onuphr. Bellarm.* Initia huius Concilij late perſequitur *Aemilius*: exſtantque ipſius Acta in *Tom. Concil.* 1414.

Ladislaus Rex Neapolitanus moritur 6. Auguſt. & Regnum ſuſcepit ſoror eius Ioanna eius nominis II. nullius maioris probitatis femina quam prima fuiſſet; quę nupſit Iacobo Borbonio. *Pandulph. Marian.*

In Concilio Conſtantienſi, Ioanni vni ex tribus contendentibus fugam accipienti, ſed inde retracto, crimina obiiciuntur: quæ cum non ſatis dilueret, tam ei, quem etiam Benedicto in Hiſpania agenti, citato, nec comparenti, Pontificatus abrogatur: Gregorius vero per legatos ſuos ipſe Ari- 1415.

A.C. mini agens ſponte ſe abdicat; redditumque eſt ei ius pilei, & legario data Marchiæ Anconitanæ: ac Ioannes traditus fuit in cuſtodiam. Vacauitque Sedes per biennium.

Ioannes Huſs impius hæreſiarcha, euocatus à Patribus Concilij adfuit, & pertinax in hæreſi damnatur; ac Sacerdotio exauctoratus, traditur Magiſtratui politico, & exuritur sexta Iulij. Decreuit porro idem Concilium multa de morum reformatione.

Henricus Anglorum Rex occaſione captata motuum Gallicanorum ob duarum Regiarum familiarum controuerſias, repetens à Rege quæ olim in Gallia Anglorum fuerant, tranſmittit in Northmanniam: & Areflucto expugnato, Caletium verſus deflectit: pugnatumque ad Azincurthũ eſt 25. Octobris. qua pugna ceciderũt e Gallis ad decem millia, cum magno nobilium & Procerum numero, inter quos Duces Lotharingiæ & Brabantiæ; totidemque fere capti, & inter eos Duces Aurelianenſis & Borbonius. *Hiſt. Franc. & Fland.*

Sigiſmundus Imp. in Concilio Conſtantienſi Amedeum Comitem Sabaudiæ XVI. & Adolphum Cliuenſem, titulo Ducis inſignit. *Chron. Belg. Munſter.*

1416. Idem Sigiſmundus cum Legatis Concilij, Franciam, Angliam, Aragoniam, aliaſque vicinas prouincias pacis vbique ſtudio componendæ peragrat: ſed cum res non ſuccederet, adueniente hieme ad Concilium redit. *Enguer. Aemil. Chron. Belg.*

Interim vero Hieronymus Pragenſis Huſſita ad Concilium vocatus, & vt fecerat Huſs obfirmato animo in hæreſi permanens, pari & ipſe ignis pœna afficitur 30. Maij: quos Huſſitæ vt Martyres colunt. *Acta Concil. Hiſt. Boem.*

Ferdinandus Aragoniæ, Siciliæ, Sardiniæ & Maioricæ Rex moritur 2. Aprilis: ſuccedit filius Alfonſus natu maximus, cognomento Magnanimus, Princeps omnium ſcriptis laudatiſſimus: (*Taraſ. Vaſæ Marian.*) qui tamen non ſemel aduerſatus eſt Romanis Pontificibus. *Vid. in Epit. an.* 1097. *num. XIV. XV. XVI. & infr. an.* 1424.

Moritur quoque Ludouicus Dux Aquitaniæ, Delphinus Franciæ; ac breui poſt Ioannes eius frater. *Til.*

Hernoia Dux Boſniæ, quæ olim Dardania dicebatur, in aula quondam Hungarica riſibus & iocis exagitatus, ad Turcas deficiens; acceptis à Mahomete eorum Imperatore copiis Hungariam vaſtat, Hungaros prælio vincit, & Paulum quendam iocorum auctorem captum pelle bouina inſuit, & in flumen demergit.

1417. Lvdovico Andium Duci & Prouinciæ Comiti demortuo, ſuccedit filius Ludouicus huius nominis Tertius. *Naucler.*

Henricus Anglus Northmanniam fere totam ſibi ſubiicit hoc & ſequenti anno; dum interim in fauorem Burgundi Pariſiis & alibi noui tumultus excitantur; Regina ſeipſi concredente, occiſiſque Coneſtabili & Cancellario, ipſoque Carolo Delphino ægre elapſo. *Enguer. Aemil. Til.*

In Concilio Conſtantienſi agitur tandem de eligendo nouo Pontifice: creaturque *Otho Columna* Romanus ex Diacono Cardinale S. Georgij in Velabro: qui quod electus fuerit die feſto ſancti Martini, nempe 11. Nouembris, nomen accipit Martini eius nominis *Tertii* (*vid. an.* 1281.) dicti *Quinti*; vir optimus, & doctiſſimus. Sicq; ſublatum eſt Schiſma, quod per annos ferme 40. Eccleſiam vexauerat. *Platin. Aemil. Panuin. Acta Concil. Conſtant.* cum tamen Petrus de Luna pſeudo-benedictus obſtinatiſſimo animo non ceſſauerit vſque ad mortem inſignia Pontificatus retinere in Hiſpania.

1418. Martinvs PP. Conſtantiam deſerens, Mantuam venit, & inde Florentiam. quapropter Concilium finitur die 22. Aprilis; cum prius ipſe decreuiſſet, vt ſingulis decenniis celebraretur Concilium Vniuerſale. *Platin.*

Errones illi, quos Germani *Heiden*, ſiue *Ziegeuner*, Galli *Boemos* ſiue *Aegyptios* vocant, hoc tempore primum in Germania viſuntur; qui excocti ſole, aut alia arte colorem fuſcũ ſibi facientes, immundi & lacera plerumque veſte, intentique furtis & libidinibus, vulgus hominum falſa ſua chiromantia paſſim decipiunt. *Fabr. Polyd. de invent. Crantz.* Italis frequentius *Singari* dicuntur: mentiunturque ſe ex illis deſcendiſſe Singaræ vrbis Meſopotamiæ incolis, qui poſt extinctum Iulianum Apoſtatam inde pulſi (*de quo vid. in Epit. an.* 363. *num. XVIII.*) vagi deinceps facti ſunt.

Hvssitis hæreticis Pragæ in Boemia turbas in Regem Wenceslaum cientibus, ipſe pauore attonitus (qui & alioquin ex puſillanimitate Ignaui cognomen ſortitus eſt) paralyſi corripitur, & moritur 16. Auguſti. Et interim dum eius frater Sigiſmundus Imp. Regnum hoc ſibi debitum occupare conatur, iidem hæretici ducem ſibi conſtituũt *Ioannem Ziskam*, hoc eſt, cœcum, quod altero oculo orbatus eſſet in bello: qui genere nobilis, & in aula regia educatus, bellicisque exercitationibus magnum ſibi nomen adeptus; iam Huſſitarum dux factus, Imperatori ac reliquis Principibus, eccleſiis & monaſteriis, imaginibus, & aliis cunctis rebus atque perſonis ſacris, bonis denique omnibus bellum atrociſſimum intulit. Qui & à quodam loco munito, quem in ciuitatem amplificauit, à ſe *Thabor* appellatum, aſſeclas quoque ſuos *Thaboritas* dixit; vt ſic facilius perſuaderet, viſam ab ipſis fuiſſe cum tribus Apoſtolis in monte Tabor (*Matth.* 17.) Transfigurationem Saluatoris; illincque hauſtas ſuas ipſorum opiniones, quas *Fidei veritates* appellabant. factaque hæc ciuitas eſt refugium & ſpelunca omnium hæreticorum & latronum. *Aen. Silu. Cromer. Bonfin. Prateol. Gault. in Chronol. Genebr.* 1419.

Dum Angli Galliam vaſtant, Delphinus cum Burgundo ad Monterigolum (*Montereau Faut Yonne*) in medio ponte munitionibus quibuſdam ligneis factis, de fœdere aduerſus Anglum ineundo congreditur: vbi orta inter eos rixa Burgundus occiditur à comitibus Delphini. Cuius filius & ſucceſſor Philippus, Bonus dictus, vltor paternæ cædis cum Anglo pacem init; eique omnia quæ in patris poteſtate in Gallia fuerant, vna cum Rege, Regina, eorumque filia Catharina, quam antea Anglus in matrimonium petierat, nec obtinere potuerat, ipſamq; etiam vrbem Lutetiam, aliaſque plures, in manus tradit. Tam atrox telum præbuit indignatio (inquit *Aemilius*) in Delphinum, ob necem patris Philippi. Qui mox Lutetiæ voce præconis citatus, dictaque die abſens, declaratur priuatus Regno. Tricaſſibus Catharina nubit Henrico Anglo, ea lege vt poſt Caroli Regis obitum Henricus, liberique ex Catharina geniti in Regnum Franciæ ſuccederent; atque interim ſocero ſuperſtite Franciam regeret Anglus gener. *Enguer. Aemil. Til. Polyd. Anal. Fland.*

Ioannes ille abdicatus Pontificatu (*an.* 1315.) moritur Florentiæ 22. Octob.

Poſt Calixtum creatur Patriarcha Cõſtantinopolitanus, Euthymius monachus. *Onuphr.*

Martinvs PP. aliquos paſſus ex Eccleſiæ Romanæ ſubditis tyrannos, alioſque proditores; atque etiam cognita Ioannæ Reginæ Neapolitanæ de ſe bene meritæ ingratitudine, armat in eam Sfortiæ Ducem: transfertque ius Regni illius in Ludouicum Tertium Andium Ducem, cuius pater & auus idem ius olim obtinuerant. *Pandulph.* (*Vid an.* 1383. 1390. 1410.) 1420.

Sigiſmundus Imp. venia rebellionis petentibus Pragenſibus conceſſa; quod tamen poſtea apud Wratislauiam Sileſiæ auctores necis Senatus ibi ab Wenceslao conſtituti puniſſet, eoſdem Pragenſes, eorumque ſolicitatione reliquas ferme Boemiæ vrbes rebelles ſenſit, duce Ziska. *Aen. Silu.*

Nouorum *Adamitarum* hæreſis repullulat in Boemia, *Pikardo* quodam duce; qui è Flandria oriundus, peruaſa Germania in Boemiam venit, omnium tunc turpiſſimarum hæreſum cloacam. Iubebat ſuos tam viros quam feminas incedere nudos, Adamitas eos vocans, ſeque Adamum & filium Dei eſſe iactitans. *Naucler. Aen. Silu. Prateol. Gaulter.* Eodemque ferme tempore, eademque prouincia, *Bedricus* quidam initium dedit deteſtandæ *Orebitarum* ſectæ, quæ in ſacerdotes maxime ſæuiit, & præcipue doctrinam Incarnationis Filij Dei euertere conata eſt. *Iidem.*

Amedeus primus Sabaudiæ Dux Militum Annuntiationis Virginis matris Ordinem erigit. *Chron. Sab.*

Moritvr Emmanuel Imperator Conſtantinopolitanus, poſtquam regnaſſet amplius 33. annis: quem quidem vixiſſe anno ſuperiori, conſtat ex eius epiſtola ad prædictum Amedeum primum Sabaudiæ Ducem ſcripta, cuius ſe prototypon vidiſſe ſcribit *Vignerius*: cum alioqui *Onuphrius* 1421.

A.C. an. 1418. eius obitum conſignet: qui ſucceſſorem eius ponit *Ioannem* eius nominis VII. filium Andronici Aug. fratris & deceſſoris ipſius Emmanuelis: huic vero poſt tres annos abſque liberis defuncto ſuffectum eſſe *Ioannem* VIII eius patruelem, filium autem prædicti Emmanuelis, penultimum Græcorum Imperatorum: cum tamen non omnes prædicti Ioannis filij Andronici Imperium agnoſcant.

Sigiſmundus Imp. Boemiam cum exercitu tentans, à Ziſka fugatur. Idemque Ziska in obſidione cuiuſdam oppidi, alterum quoque oculum ictu ſagittæ amiſit: nec tamen caſtrenſem laborem, aut rei militaris curam dimiſit: ac cœco populo cœcus placuit ductor. *Aen. Silu.*

Mahomethes Turcarum Rex moritur anno regni 8. cui ſucceſſit filius Amurathes eius nominis ſecundus; qui magnam Græciæ partem ſibi ſubiugauit, & imperium per Aſiã & Europam plurimum dilatauit: cum tamen an[illegible]o pugnandum ei fuerit contra Muſtaphas patruum & fratrem, quos Græci fouebant; ſed eos tandem interfecit. *Chalcond. Hiſt. Turc.* Is ordinem, inſtitutum iam antea ab Othomano primo Rege, peditum militum quos *Ianizaros* vocant, auxit, & eos ex Chriſtianorum filiis eligendos iuſſit. Duos vniuerſæ ſuæ Monarchiæ præpoſuit Baſſas, vnum Europæ, quam Romaniam dicunt; alterum Aſiæ, Anatholiæ ab iis dictæ. *Chalcond. Callimach. Genebr.*

Delphinus Franciæ accepto Scotorum auxilio Anglos vincit: & Ioannem Stuartum Scotum Magiſtrum equitum renunciat. *Enguer. Aemil. Gaguin. Til.*

Ioanna Neapolitana à Ludouico Andegauenſi in anguſtias redacta, Alfonſum Aragoniæ Regem in filium adoptãs, eius copiis hoſtes repellit. *Pandulph.*

1422. HENRICVS Rex Angliæ, poſt multas vrbes recens in Gallia captas, moritur ad ſaltum Vicennarum prope Pariſios 29. Auguſti, relicto filiolo Henrico eius nominis Sexto Anglorum Rege, nondum bimulo, ex Catharina Franciæ; præfectiſque dum ipſe adoleſceret fratribus ſuis Ducibus Bedfordienſi rebus Galliæ adminiſtrandis, & Gloceſtrienſi Angliæ Regno. *Aemil. Polyd. Til.*

Pauloque poſt moritur etiam Carolus VI. Rex Francorum 21. Octob. poſtquã regnaſſet an. 42. dies 35. Succeditq; Delphinus, *Carolus* VII. qui poſtea ex Anglorum è Regno pulſione adeptus eſt cognomentum *Victoris*; cum initio arctatus ab illis, per contemptum vocitaretur *Biturigum regulus*, quod in ea ciuitate frequentius moraretur.

Ioanna Regina Neapolitana Alfonſo Aragonio irata, adoptionem reſcindit; Sfortiam ſibi reconciliat; & Ludouicum Andegauenſem Calabriæ Ducem creat. *Pandulph. Til.*

Martinus PP. Germanos impellit ad ſacram militiam contra Huſſitas: ſed parum proſpere aduerſus illos actum. *Aen. Silu.*

1423. MORTVO abſque liberis Alberto Saxoniæ Duce & Electore ex familia Anhaldina; tranſlata eſt ab Imperatore dignitas Electoris Saxonici in familiam Marchionum Miſnenſium; quorum primus Elector fuit Fridericus Marchio Miſniæ & Landgrauius Thuringiæ, ob egregiam nouatam operam in bello Boemico. *Crantz.*

Varia belli fortuna in Gallia inter Regem & Anglos. *Hiſt. Franc.*

Amurathes Turcarum Rex receptis in Epiro ciuitatibus à Ioanne Caſtrioto eius prouinciæ Principe, tres filios belli obſides accepit: ex quibus natu minimũ Georgium magnæ ſpei adoleſcentem, exerceri fecit diligenter in re bellica; nomenque illi indidit *Scanderbeg*, quod Alexandrum Regem, ſiue Dominum ſonat: de quo poſtea. *Chalcond.*

1424. VERNOLIO in Northmannia à Scotis pro Rege Francorum Anglis erepto, adfuit breui exercitus hoſtium; qui magna clade Scotos Francoſque fudit, occiſo etiam Magiſtro Equitum. *Emil. Enguer.*

Iacobus Scotiæ Rex nominis huius primus, poſt 18. annos captiuitatis, (*Vid. an.* 1406.) magna perſoluta pecunia, tandem in Regnum ab Anglis dimittitur. *Boet. Enguer.*

Benedictus Antipapa (*Vid. an.* 1415. & 1417.) tandem moritur menſe Maio, poſtquam inſignia Pontificatus per 30. annos geſtaſſet, 90. vixiſſet. Et ſoli duo qui eũ ſequebantur Cardinales, ſucceſſorem ei dicunt *Aegydium Munionem*, ſiue Munotium, canonicum Barcinonenſem; recuſantem omnino accipere nomen dignitatis, ni Alfonſus Rex Aragoniæ in odium Martini PP. cui erat infenſus ob res Neapolitanas, eum confirmaſſet; indito ei nomine *Clementis VIII.* ſed poſt annos quatuor reconciliato Alfonſo cum Martino, coactus eſt hic bellus Papa abdicare ſe; creatus nonnulla compenſatione Epiſcopus Balearis: perſtititque ſolus & verus Pontifex Martinus. *Platin. Marian.*

Rhæti (quos *Griſones* vocant) ad ſuæ libertatis propugnationem primo fœdere ſeſe inter ſe coniungunt. *Chron. Heluet. Genebr.*

Poſt Euthymium creatur Patriarcha Conſtantinopolitanus Ioſephus II. monachus. *Genebr. Onuphr.*

Circa hunc annum Ziska dux Huſſitarum hactenus inuictus, annuens Sigiſmundo Imperatori, magnam pecuniam & ſummos honores offerenti vt ſuarum eſſe partium dignaretur, dum conuenta completurus Imperatorem petit, inter eundum peſte tactus excubuit. Qui quaſi viuens parum inſaniſſet, moriens ſibi cutem detrahi & tympano induci iuſſit, fore pollicens vt ad eius tympani ſonitum fugam hoſtes cõtinuo arriperent. *Aen. Sylu. Cromer.*

ORDO Eremitarum S. Hieronymi Romæ reſtituitur. 1425.
Onuphr.

Moritur menſe Septembri Carolus Rex Nauarræ: ſuccedit eius gener Carolus huius nominis III.

Alfonſus Rex Arragoniæ, poſt bellum aliquamdiu in Ioannam Neapolitanam protractum, redit in Aragoniam: Maſſiliamque in tranſcurſu vaſtat: atque interim Ludouicus Andegauenſis totum fere Regnum Neapolitanum occupat. *Marian.*

Bombardarum vſus nunc primum Gallis notus; cũ Thomas Montacutus Anglus Comes Sariſberienſis, vir apud ſuos re militari celeberrimus, Cenomanorum vrbem illis oppugnare cœpit. *Polyd. de Inuent. Genebr.*

ITALIA iam à multis annis bellis ciuilibus agitatur, dum 1426.
præſertim Mediolanenſes arma in omnes circum vicinos inferunt, & modo vincunt, modo vincuntur, cum ciuitatum occupatione & amiſſione. *Sabell. Blond. Iouius.* Et dum hoc anno Philippus Dux Burgundiæ iuuando Sabaudiæ Duci aduerſus eoſdem Mediolanenſes occupatur, res Caroli Francorum Regis felicius aliquantum ſubſiſtunt. *Enguer. Annal. Franc.*

Sultanus Aegypti Cyprum vaſtat, & captum Regem reddit tributarium. *Enguer. & Chron. Cypr.*

GERMANI poſt mortem Ziskæ, Boemos Huſſitas repeti- 1427.
tis expeditionibus inuadentes, fere ſemper fugantur. Ipſiq; Huſſitæ arma etiam in proximas prouincias efferentes, ingentes eis clades intulerunt: ac niſi inteſtinis diſſidiis conflictati inter ſe fuiſſent, multa etiam maiora intuliſſent. *Mechou. Aen. Silu.* Siquidem in tres præcipuas diuiſi factiones, *Pragenſium*, ab ea vrbe ſic dictorum; *Thaboritarum*, de quorum nuncupatione dictum ſuperius; (*an.* 1419.) & *Orphanorum*, qui propter mortem magiſtri ſui Ziskæ id nominis ſibi ſumpſerunt: quamuis omnes ac ſingulæ in Catholicis inſectandis & rebus ſacris proculcandis, nihil non impietatis & crudelitatis exercerent; ſic tamen inter ſeſe pugnabant, vt verbis & factis ſeſe impetere ceſſarent nunquam: cum tamen cæteris mitiores *Pragenſes* ſemper ſint viſi. *Aen. Silu. Mechou. Prateol.*

Academia Louanienſis hoc vel ſequenti anno erecta dicitur à Ioanne Brabantiæ Duce. *Chron. Belg. Genebr.*

Talbotius Anglicæ militiæ Dux clarus Minorem Britanniam ad defectionem à Rege Francorum compellit. *Enguer. Annal. Aquit.*

PHILIPPVS Dux Mediolanenſis poſt diuturnum bellum 1428.
cum Venetis geſtum, & acceptas illataſque clades, pacem cum iis conſtituit. *Sabell.* Sed poſt aliquot annos bellum reſtauratum eſt acrius.

Florebant hoc tempore inter viros doctrina conſpicuos, Alfonſus Toſtatus Abulenſis Epiſcopus, S. Bernardinus Senenſis Ordinis S. Franciſci, B. Laurentius Iuſtinianus ex monacho Cæleſtino Patriarcha Venetus, Thomas Waldenſis Carmelita, Paulus de S. Maria ab Epiſcopatu ſuo Burgenſis cognominatus, & ex Iudæo Hiſpano Chriſtianus factus; Raimundus Sebundius, inſignes Theologi, & Scriptores ſacri: Nicolaus de Tudeſchis Ordinis S. Benedicti, Cardinalis & Archiepiſcopus Panormi, indeque dictus vulgo Pa-

A.C. | A.C.

normitanus, tanta Iuris, præſertim Canonici eruditione cõſpicuus, vt Lampas Iuris appellatus ſit: Flauius Blondus hiſtoricus celeberrimus, qui fuit Secretarius Eugenij PP. IV. Maphæus Vegius Orator & Poeta clariſſimus, &c.

1429. LÆTVS hic annus Francis illuxit, cum magna Anglicarum rerum inclinatione. Cum enim ciuitas Aurelianenſis ab Anglis obſideretur, virgo quædam Lotharinga 20. circiter annos nata, & oues paſcere ſolita, nomine *Ioanna Darcia*, diuinitus inſpirata ad Regem Carolum venire; acceptiſque ab eo militibus, ipſa armis induta Aurelias per medios hoſtes ingreſſa crebris eruptionibus hoſtes obſidionem ſoluere coegit, capto etiam Talbotio Duce: indeque cognomen *Puella Aurelianenſis* accepit. Multas deinde vrbes iiſdem Anglis eripit, Regem ad ſacram vnctionem Rhemis accipiendum ducit, & multa prælia feliciter gerit: donec ſequenti vel ei proximo anno, in quadam eruptione è Compendio per Burgundum obſeſſo facta capitur, & Anglis tradita Rotomagum ducitur; vbi ab iis magiæ damnata, igne vitam finit. *Gagum. Aemil. Fulgoſ. Annal. Franc.* Sedatis autem Francicis rebus, iudicio quo damnata ab hoſtibus fuerat, auctoritate Apoſtolica retractato, omnium Iudicum ſententia declarata eſt innocens à criminibus impoſitis an. 1456. Extatque eius Vita, qua hæc omnia fuſius continentur, & quamplurima horum ipſorum temporum virorum pietate & doctrina inſignium de ea elogia recitantur.

1430. PHILIPPVS Dux Burgundiæ, poſt duarum ſterilium vxorum mortem, tertiam ducit Eliſabetham, Ioannis Luſitaniæ Regis filiam, 10. Ianuarij; quo die inſtituit Ordinem militum Aurei Velleris. *Annal. Fland.*

Amurathes Turcarum Rex Theſſalonicam Venetis eripit, qui eam ante aliquot annos ab Imperatore Græcorum emerant, quod Imperator infirmior eſſet quam vt quæ extra Thraciam eſſent defenderet. Ciuibus autem per totam Europam & Aſiam diſtributis & venditis, Amurathes nouos incolas eo inducit. Quam tamen cladem in annum ſequentem alij, alij etiam ad poſteriores referunt: rem vero geſtam narrat præ aliis. *Chalcond.*

Quo eodem anno, prædicto Amurathi natus eſt filius Mahomethes, qui Conſtantinopolim poſtea cepit: eſtque
1431. hic annus 800. à morte Mahomethis eorum pſeudoprophetæ.

INCHOATVR CONCILIVM Generale BASILIENSE, pro reformatione morum tam Clericorum quam laicorum, & contra Huſſitas aliosque hæreticos: primum à Martino PP. indictum Papiæ, ſed ob peſtem ibi graſſantem Senas tranſlatum & inchoatum; deinde interruptum ab Alfonſo Aragoniæ Rege, in fauorem Imperatoris, qui illud in Germania celebrari cupiebat, continuatur Baſileæ ſub Eugenio PP. vbi interfuit idem Imperator Sigiſmundus; præfuit primo Iulianus Cardinalis Cæſarinus Legatus Apoſtolicus, & poſt eius reuocationem Ludouicus Cardinalis Arelatenſis: perductumque eſt vſque ad an. 1442. Et quæ in eo decreta ſunt de beneficiis & cenſuris eccleſiaſticis, probauit poſtea Nicolaus PP. V. cetera improbauit Concilium Lateranenſe ſeſſione 11. Extant vero eiuſdem Concilij Acta.

Interim hoc ipſo anno 20. Februarij moritur idem *Martinus* PP. V. poſtquam ſediſſet an. 13. menſ. 3. dies 10. Electuſq; eſt in eius locum 3. Martij *Gabriel Condelmerus* Venetus, ex canonico ſæculari Cœleſtini habitus S. Georgij in Alga Cardinalis S. Clementis; dictus EVGENIVS IV. *Onuphr. Genebr.*

Ingens in Boemos expeditio Electorum Germaniæ ſupra 40. millia equitum præter pedites, Iuliano Cardinale præcedente, orto vano terrore de hoſtium aduentu, fœdiſſima fuga diſſipata eſt. *Aen. Silu.*

Sigiſmundus Imperator ſub finem anni coronatur Mediolani corona ferrea. *Naucler.*

Mortuo Cypri Rege, ſuccedit filius Ioannes. *Chron Cypr.*

Magno terræmotu in Aragonia & Cathalonia multa oppida ſubuertuntur. *Marian.*

1432. SIGISMVNDVS Imperator Romæ coronatur ab Eugenio PP. menſe Maij, & inde regreditur in Germaniam; & in trāſitu Franciſcum Gonzagam renuntiat Mantuanum Principem. *Naucler. Leand.*

Angli, vt in rerum ſuarum in Gallia inclinatione ſpem ſuis facerent, Henricum Regem ſuum puerum annorum 12. ex Anglia Lutetiam, quam adhuc tenebant, euocant, & coronari faciunt in Regem Franciæ à Cardinale Vinceſtrienſi. *Aemil. Enguer. Polyd.*

Boemi à Concilio Baſileenſi inuitati eo venire ad reddēdam fidei ſuæ rationem, data ſecuritate itineris, & dicendi quæ vellent libertate; legationem trecentorum equitum mittunt cum præcipuis ſuis Ducibus: à quibus diſputatum eſt per 50. ferme dies. Et cum victa eorum perfidia vinci nollet, tentatum eſt ſi forte amice trahi poſſent: miſſiq; in Boemiam oratores viri doctiſſimi, & qui gentis verſutiam noſſent. *Aen. Silu.* Fuit inter Legatos, Nicolaus Galecus, qui inter ceteros errores aſſerebat, neminem in Lege Gratiæ, etiam Iudicis ſententia, iuſte morte mulctari poſſe. *Prateol. Sand. Bernard. Lutzemburg. Gaulter.*

Carmoniola Venetorum Dux ſuſpectus proditionis, decollatur. *Iuſtin.*

EVGENIVS PP. factione Columnenſium, quibus infen- 1433.
ſus erat, rebellantibus Romanis, Florentiam ſecedit. *Sabell. Platin.*

Orta diſſenſione inter Boemos, nobiles acie vincunt plebem Thaboritarum & Orphanorum: multiſque occiſis, reliquos caſis incluſos comburunt. *Aen. Silu. Cromer.*

Ioannes Rex Portugaliæ moritur menſe Auguſti: ſuccediṫque filius Eduardus: cuius frater Henricus, inſula Madera aliiſque in Athlantico mari locis obſeruatis, ſuos primum docuit artem longioris nauigationis. *Oſor. Marian.*

Ordo Fratrum *S. Ambroſii ad Nemus* Mediolani inſtitutus ſub Regula S. Auguſtini, confirmatur. *Onuphr.*

Mittitur ad S. Sacellum Diuionēſe à Philippo Duce Burgundiæ, ſacroſancta Hoſtia, accepta per ſuum apud Pontificem procuratorem ab Eugenio PP. IV. quæ multis ictibus à perfido quodam Iudæo perforata, plurimum ſanguinem emiſerat: ſeruaturque hactenus magna veneratione ibidem Diuione. *Gaulter. in Chron.*

LADISLAVS Poloniæ Rex moritur in fine Maij, ſuccedit- 1434.
que Ladiſlaus filius eius nominis Tertius. *Cromer.*

Moritur quoque Ludouicus Andegauenſis Rex Neapolitanus menſe Nouembris: quem breui ſequitur (nempe 2. Februarij anni ſequētis) quæ illum adoptauerat Ioanna Regina; prius tamen in Ludouici locum adoptato Renato eius fratre Duce Lotharingiæ iure vxoris, quem tum Philippus Burgundus in cuſtodia habebat, captum in acie à Comite Vallemontano, qui Lotharingiam ad ſe pertinere contendebat. *Aemil. Pandulph.*

In Concilio Baſileenſi damnantur Huſſitæ; Beneficiorum Eccleſiaſticorum annatæ prohibentur; caueturque ne Cardinalium numerus 24. excedat: ac ne quis nepotum Pōtificis aut Cardinalium ad Cardinalatum admittatur. *Platin. Genebr.*

Georgius Trapezuntius Græcus vir eruditiſſimus, ab Eugenio præfectus Gymnaſio Romæ, docet multis annis Rhetoricam ac philoſophiam: qui deinde à Nicolao V. fit Scriba Apoſtolicus; & tandem ex morbi grauitate doctrinā ſuam vniuerſam oblitus, nec proprij nominis meminiſſe dicitur: & in extrema ſenectute obiit an. 1486. Floruerunt eodem tempore in Italia Theodorus Gaza Theſſalonicenſis, aliique docti Græci; qui moti clade patriæ à Turcis illata, in Italiam ſe contulerunt, & linguam Græcam propagare illic cœperunt, quam paulo ante ab Emanuele Chryſolora, Byzantino reſtitui cœptam vidimus. *Genebr.*

PACE in Gallia tentata, opera etiam Eugenij PP. inter 1435.
Francos & Anglos; cum Anglis ſatisfieri æquis conditionibus non potuiſſet, iis omiſſis Rex Carolus cum Philippo Burgundo apud Atrebatum pacem init; nihil illi negās quo illum in ſuas partes reduceret. Quæ pax Franciam ab Anglorum dominatu vindicauit, cum iam Angli non ſolum à Burgundo deſerti eſſent, ſed etiam oppugnarentur. *Aemil. Polyd Marchant. Til. Enguer.*

Renati Lotharingi Ducis vxor Iſabella, dum maritus in cuſtodia detinetur, (*vid. an ſuperiori*) Neapolim properat ad Regnum eius nomine ſuſcipiendum; præuenta tamen ab Alfonſo Rege Aragonio. (*vid. 1422.*) Sed is dum Caietam obſidet, aduenientibus in ſubſidium Genuenſibus (qui tum ſub ditione Philippi Ducis Mediolanenſis erant) occurrens, inita nauali pugna capitur, & ad Philippum ducitur; qui

cum

A.C. A.C.

eum liberaliter habitum fœdere facto dimiſit. *Pandulph. Sabell. Leand. Marian.* Interimque miſſus ab Eugenio Papa in Regnum Neapolitanum exercitus, multa loca capit; aſſerente Pontifice, ad Eccleſiam Romanam Regnum illud deuolutũ eſſe. *Platin Leand.* Quo eodem anno Roma & Bononia redeunt ad iura, & ad nutum eiuſdem Pontificis. *Iid.*

1436. BOHEMI bellorum pertæſi, tandem Sigiſmundum Imperatorem legitimum ſuum Regem recipiunt: qui coronatur Pragæ. *AEne. Siluius. Dubrau. Naucler. Crantz.* Conceſſuſque à Concilio Baſileenſi Bohemis vſus ſacri calicis, quod is iam apud eos inoleuiſſet; ſed tamen ea lege, vt diuerſum vſum non improbarent, & in cæteris ritibus, ac dogmatibus, Eccleſiæ Catholicæ conſentirent. *Iid. Genebrard. & alii.*

Lutetia, eiectis Anglis, redit ad iura Regis Caroli, cum aliis locis non paucis. *AEmil. Til. Polyd.*

Turcæ irrumpentes in Hungariam, victi repulſique ſunt à Sigiſmundi Regis & Imperatoris Ducibus. *Hiſt. Hung.*

1437. IOANNES Imperator Græcus agit per legatos cum Eugenio Papa de vnione vtriuſque Eccleſiæ: ac proinde decretum Ferrarienſe Concilium anno proximo inchoandum. *Platin. Crantz.*

Idemque Eugenius in Æthiopiam Legatos mittit ad Zerah Iacob Abyſſinorum Imperatorem, ſignificans prædictum Ioannem Imperatorem conueniſſe in Eccleſiæ vnitatem, & ad eandem illum inuitans: quod reuerenter præſtitit. (David Æthiopiæ Imp. ep. ad Clem. VII. ap. Dam. Goes. *Genebr.*) Ipſumque etiam miſiſſe Legatos ad Concilium, conſtat ex eo, quod eius Actis Æthiopes interfuiſſe leguntur. *Genebr.*

Idem Eugenius Iſabellam (ann. 1435.) iuuat auxilio militum: at res Alfonſi magnum capiunt incrementum; quamuis hoc iam anno aduenîſſet Renatus Lotharingius cum copiis in Regnum Neapolitanum. *Pandupb.*

Iacobus Rex Scotiæ à coniuratis in ſuo lecto impie trucidatur: exquiſitum de percuſſoribus ſumptum ſupplicium. Succedit in Regnum filius Iacobus eius nominis II. puer ſex annorum ſub tutela agens. *Leslæ.*

Sigiſmundus Imp. moritur 9. Decembr. in Hungaria ætatis anno 70. Imperii ab electione 27. à coronatione Romæ facta 6. Princeps prudentiæ & pietatis laude clarus, & literatorum fautor egregius, etſi nõ adeo in bellis felix; cum prius quam moreretur obteſtatus eſſet primores Regnorum ſuorum, vt generum ſuum Albertum Auſtriæ Ducem ſucceſſorem renuntiarent. *Crantz. Cuſpin. Bonfin.*

1438. ALBERTVS eius nominis Secundus, conſenſu Electorum Imperii, vti ſocer exoptauerat, renuntiatur Imperator 20. Martii; idemque recipitur in Regem Hungariæ & Bohemiæ. *AEn. Sil. Naucl. Cuſpin.* Voluerunt tamen ſeditioſi Huſſitæ in Boemia Regem eligere Caſimirum fratrem Regis Poloniæ; ſed ab Alberto & Electoribus pellitur in turpem fugam. *Fabr.*

Eduardus Rex Portugaliæ moritur 19. Septembr. Succedit filius Alfonſus puer ſex annorum, qui poſt victoriis ſuis contra Mauros Africæ meruit *Africani* cognomen. *Hiſtor. Luſitan. Marian.*

Florentini, Genuenſes, & Veneti, Duci Mediolanenſi adhuc aduerſantur: Venetiſque Pontifex, Mediolanenſis Aragonius fauebat. *Sabell. Blond.*

Pragmatica Sanctio conſtituta in Concilio Baſileenſi continens eius acta præcipua, approbatur in Conuentu Bituricenſi à Carolo Francorum Rege die 7 Iulii, & publicatur in Senatu Pariſienſi 13. eiuſdem menſis. *Gaguin. Genebr.* Rex tamen poſtea ſententiam Pontificis de ea latam ſecutus eſt, vt videbitur.

1439. CONCILIVM FERRARIENSE Oecumenicum inchoatur 9. Aprilis; ſed ingruente peſte Florentiam translatum: durauitque in vniuerſum 15. fermè menſibus. Præfuit Eugenius ipſe Pontifex; adfuitque Ioannes Octauus Palæologus Græcorum Imperator, cum Demetrio fratre Peloponneſi Principe, Ioſepho Patriarcha Conſtantinopolitano, Beſſarione Trapezuntino Epiſcopo Nicæno, Iſidoro Theſſalonicenſi Archiepiſcopo Ruthenorum, aliiſque magni nominis ex Oriente Antiſtitibus & doctis viris; cum pluribus Cardinalibus & Epiſcopis Occidentis. Ibique poſt multas diſputationes, tandem non tantum Græcorum cum fide Latinæ Eccleſiæ, ſed etiam Armenorum vnio & Indorum ſtabilita eſt: receptumque ab iis Confirmationis Sacramentum; Proceſſio Spiritus ſancti à Patre Filioque admiſſa; Primatus Romanæ Cathedræ in vniuerſum Orbem aſſertus; &c. *Beſſarion & Iſidorus* doctiſſimi in Latinis pariter ac Græcis literis in Cardinalium ordinem cooptati ſunt, quod Eccleſiarum concordiæ præcipui promotores fuiſſent. *Platin. Naucler. Volaterr. Chalcond. AEmil. Onuphr. Genebr. extantque ipſius Concilii Acta.*

1440. EVGENIVS Papa dum Florentiæ Synodum Oecumenicam ageret, à Baſileenſibus ad Concilium ſuum ſchiſmaticum aliquoties citatus, cum non compareret, ab iiſdem Pontificatu indignus pronuntiatur; & in eius locum eligitur *Amedeus* olim primus Sabaudiæ Dux, poſtea eremiticam vitam amplexus; cui nomen impoſitum *Felicis V.* Eum Germaniæ pars ſecuta eſt; ſed reliquus Orbis Eugenium, & præ aliis Carolus Rex Francorum, quamuis antea Pragmaticam Sanctionem Baſileenſium ſuſcepiſſet. Pauci neutri adhærentes, *Neutrales* dicti ſunt. Sed demum Amedeus poſt 9. annos ſponte ſe abdicauit. *Onuphr. Genebr. Parad.*

Florentiæ autem moritur Ioſephus Patriarcha Conſtantinopolitanus: & in eius locum ſubrogatur Gregorius eius nominis Tertius. *Chalcond.*

Reliqui vero Græci abſoluta Synodo domum reverſi, Eugenioque infenſi quod minus ſubſidii bellici quam ſperaſſent accepiſſent; ad vomitum redeunt, auctoribus Marco Epheſino, & Scholario, viris alioqui doctiſſimis. Quibus motus Eugenius, miſit viros doctos Conſtantinopolim qui rurſum diſputationes de eadem re cum Græcis haberent. Iiſque re infecta dimiſſis, legatus demum ad eoſdem Iſidorus Ruthenus Cardinalis reconciliavit eos iterum Eccleſiæ Romanæ: ſed ſero nimis. *Chalcond.* Ipſeque inde Iſidorus Ruſſiam, cuius erat Metropolitanus Kiouenſis, petens, quod iis Eccleſiæ Romanæ obedientiam prædicaret, ſpoliatus & in necem extremam impulſus eſt. *Mechou. Genebr.* De quorum propriis erroribus, vide *Ioan. Sacrar. in Elucid. error. Ruthen. & Gaulter. in Chronolog.*

Ob incurſiones Turcarum in Hungariam, & ut Georgio Serviæ Deſpotæ, qui illuc confugerat auxilia petiturus; Albertus Imperator, magna ducta in eos expeditione, cum in æſtu exercitus diſſenteria affligeretur, ipſe quoque immodico peponum eſu in eam incidit; & moritur 27. Octobris, poſt ſuam in Imperatorem electionem anno uno & amplius ſeptem menſibus. Reliquit uxorem Eliſabetham gravidam, quæ menſe Februarij anni ſequentis peperit Ladiſlaum poſthumum. *AEn. Silu. Naucler. Crantz. Bonfin.* Poſt quæ Amurathes Turcarum Rex præcipuas Miſiæ & Walachiæ, Hungariæ regni provinciarum; urbes expugnat. *Cromer. Bonfin.*

1441. ELECTORUM omnium votis eligitur in Imperatorem menſe Martij Fridericus eius nominis Tertius, Herneſti Ducis Auſtriæ filius, annum ætatis agens vigeſimum ſextum; multæ virtutis & religionis Princeps, ſed in rebus gerendis tardior & remiſſior. *Onuphr. Cuſpin.*

Hungari coronato in Regem Ladislao poſthumo quarto poſt ortum menſe, rurſum alium Ladislaum Poloniæ Regem Iagellonis filium ad ſe evocatum coronant: dum interim Eliſabeth Regina mater Poſthumi eum in Auſtriam cum corona Hungarica ad Fridericum ducit, veluti ad conſanguineum & tutorem. *Mechov. Cromer. Cuſpin.*

Cum vero Boemi quoque, neglecto eodem poſthumo, Albertum Bavariæ Ducem ſibi elegiſſent; ipſe regio animo illud repudiat, quod non niſi vero herede excluſo occupare poterat. *Æn. Silv.*

Delphinus Franciæ Ludovicus, quorumdam ſuaſu à patre Rege ſecedit; ſed conſpiratione ſedata, brevi redit in gratiam cum patre. Et Carolo Duce Aurelianenſi accepta in vxorem filia Philippi Ducis Burgundiæ, ſopitum eſt diuturnum diſſidium harum familiarum. *Æmil. Annal. Franc. Til.*

Ars Typographica excogitatur in urbe Argentinenſi à Ioanne Gutenbergio aurifice: qui inde Moguntiam veniens, eam feliciter complevit. Eamdem poſtea auxit Ioannes Mentel ibidē Argentinæ: Sixtus Rufinger item Argentinas traduxit Neapolim in Italiã, & Udalricus Han Romã;

A.C. *Wimphelingus,& Fulgoſius.* At *Platina*& plerique alii tale inuentum referunt ad Ioannem Fauſtium Moguntinum ſub annum 1452. *Paulus* vero *Iouius* à Catainis Indiæ populis per Scythas & Moſchos ad nos perueniſſe ſcribit. *Genebrardus* addit & Themiſtitaneos, quorum vrbem patrum memoria Caſtellani in Nouo Orbe occuparunt. Qui vero de rebus Sinenſibus ſcribunt, aſſerunt vſque adeo veterem eſſe apud Sinenſes hanc artem, nullum vt inter eos exſtet originis eius monumentum. Primos autem libros in noſtra Europa typis mandatos volunt fuiſſe eos, quos de Ciuitate Dei Auguſtinus ſcripſit, & de Diuinis Inſtitutionibus Lactantius. *Volaterr. Genebr.*

1441. Dvm Hungaria inteſtinis diſſidiis agitatur inter Ladiſlaum Polonum, & eos qui à Poſthumo ſtabant; Turcæ in Tranſſyluaniam Duce Meſite Bego irrumpentes, inſigni clade afficiuntur à *Ioanne Huniade* cognomento *Coruino* à pago in quo natus eſt, magni nominis duce præfecto Tranſſiluaniæ a Ladislao: qui Walachus natione, humilibuſque natalibus ortus, ſed ingenio dextro animoque ſublimi primus apud Hungaros Turcarum acies & frangi & vinci poſſe mõſtrauit. *Æn. Silv. Cromer. Cuſpin.*

In Boemia *Gregorius Podiebrad*, ſeu *Podiebracius*, aut *Poggiebracius*, rei militaris peritia inſignis, Gubernator deligitur eius Regni ob puſillam ætatem Poſthumi: qui aũt paulatim qua vi qua arte illius demum factus eſt dominus, ut poſt videbitur. *Æn. Silv. Mechov.*

In Italia Franciſcus Sfortia, egregius militiæ dux, cum olim Venetis & Pontifici militaſſet, ac deinde iis relictis ad Philippum Ducem Mediolanenſem ſe conferens, eius filiam notham uxorem duxiſſet; rurſumque ob quaſdam cum ſocero concertationes ad Venetos defeciſſet, ſæpiuſq; Philippi copias fudiſſet; hoc anno adeo vires eius attrivit, ut coegerit pacem quærere. *Iuſtin.*

In Thracia, Theodorus frater Imperatoris Conſtantinopolitani iratus quod à fratre regione aliqua ſpoliaretur, auxilio Turcarum Conſtantinopolim obſidet; ſed fruſtra. *Chalcond.*

1442. Renatvs Lotharingius amiſſa Neapoli (*vid. an.* 1435. & 1437.) cogitur in Galliam redire: & Alfonſus Aragonius Regni illius quod reliquum erat occupat. *Pandulph.*

Amurathes Turcarum Rex cladem ſuperioris anni ad Tranſiluaniam acceptam ulturus, Abedinem Beglerbegum cum 80. millibus Turcarum mittit: ſed rurſum tantus exercitus ab Huniade deletur. *Bonfin. Hiſt. Turc.* Erat cum Abedine *Scanderbegus*, de quo ad ann. 1423. qui deſiderio Epirum principatum paternum recuperandi, conſultatione cum Huniade habita ad Hungaros ſecedens, captum Turcæ ſecretarium literas Amurathis nomine ſcribere cogit, quibus ſibi totius Epiri præfectura traderetur: quarum auctoritate eo tendens, patriamque recuperans, & Chriſtianam religionem amplectens; (fuerat enim à Turcis circumciſus) ingentes poſtea intulit Turcis clades; & tam ipſe quàm Huniades Turcicam potentiam & ne in Europæos inundaret, repreſſerunt hoc ſæculo. *Vita Scander.*

1443. Pax conſtituitur inter Eugenium PP. & Alfonſum Aragonium, ea conditione ut Pontifex Alfonſum diceret Regni Neapolitani Regem legitimum ſub tributo annuo octo millium unciarum auri; & Alfonſus Marchiam Anconitanam occupatam à Sfortia Eccleſiæ Romanæ reſtitui curaret. Steteruntque ambo conditionibus. *Pandulph. Marian.*

Idem Eugenius Florentia Romam redit; indicitque Lateranenſe Concilium. *Platin.*

Amurathes Turcarum Rex noua accepta clade ab Huniade, inducias petit à Ladislao Hungarorum Rege, impetratque in decennium, ſatis æquis pro Chriſtianis conditionibus. *Chalcond. Mechov. Cromer. Bonfin.*

1444. Ladislavs contra datam fidem, Iuliani Cardinalis & Italorum cruce ſignatorum ſuaſionibus ad bellum contra Turcas inſtaurandum impulſus, magno comparato exercitu, tranſitoque Danubio in Myſiam venit, & Amurathem obuiam habuit ad Varnam oppidum: ubi acrociſſimo inito prælio die 10. Novembris, poſt diutinum certamen, & multam utrimque cædem, inſigni Turcæ potiuntur victoria, quamquam longe pluribus ſuorum deſideratis. Occiſus eſt Ladislaus Rex, cum aliquot Epiſcopis & Baronibus: Iulianus in fuga latronum manibus periit: Huniades incolumis euaſit, quod aliquos ſeruari quam omnes perire mallet. Ferturque Amurathes cum in prælio aciem ſuam inclinare cerneret, votum emiſiſſe, ſi incolumis & victor euaderet, ſe monaſterium ſuæ ſectæ ingreſſurum. *Chalcond. Cromer. Bonfin.* A.C.

Ludouicus Galliæ Delphinus a Friderico Imperatore, eiuſque fratre Sigiſmundo, Auſtriæ Duce (cum quo fraternum Delphino ius erat, quod haberent connubio ſibi iunctas duas Scotiæ Regis filias) inuitatus exercitum in Heluetios ducit, Imperatori eiuſque fratri minus obtemperantes, & ad diſturbanda Baſileæ mœnia, ubi Concilium Eugenio Papæ infeſtum pertinaciter adhuc hærebat. Victi prope Baſileam magna clade Heluetii, qui eam urbem in defenſionem Concilii propugnare decreuerant: Proceres ex urbe diffugiunt; & diſſipatur Concilium. *Crantz.*

Æneas Siluius, qui Scriba Concilij fuerat, vir apprime doctus, & in rebus gerendis induſtrius, mittitur ab Imperatore ad Eugenium, qui de tollendo ſchiſmate ageret. In qua legatione Eugenio reconciliatus, Baſileenſe Concilium ſua ſententia improbauit: quod & poſtea damnauit factus Pontifex. *Platin.*

Amvrathes ex voto in prælio Varnenſi concepto, relicto Regno filio ſuo Mahomethi, in nemoroſam Aſiæ ſpecum cum paucis è ſuis monachis ſecedit: ſed tumultuantibus Ianizaris, & Chriſtianis nouas vires reparantibus, paulo poſt reſilit, & priſtinam adminiſtrationem recipit, ac Peloponneſum ſibi ſubiicit. *Chalcond. Zacuth. Iouius. Annal. Turc.* 1445.

Hoc item anno *Nauclerus, Onuphrius*, & plerique alii diem obiiſſe volunt Ioannem Palæologum Græcorum Imperatorem, poſtquam imperaſſet annos 24. quamuis diſſentiat *Chalcondylas*, qui hoc poſt annos tres collocat. Succeſſit *Conſtantinus* frater, eius nominis XV. & poſtremus omnium Imperatorum Chriſtianorum: cui orta eſt diſſenſio cum fratribus, quæ ruinam Imperii accelerauit.

Poſt Ladislai ad Varnam interitum, Poloni Regem ſibi eligunt Caſimirum eius fratrem Lithuaniæ Ducem: Hungari Ladislaum Poſthumum puerum quinquennem, iam in cunis coronatum, (*an.* 1440.) adſciſcunt; ſed electo Regni Gubernatore Ioanne Huniade. Eiuſdemque Ladislai nomine Gregorius Podiebracius Huſſita Boemiam regit. *Cromer. Bonfin. Dubrav.*

Inchoatvr bellum Amurathis in Scanderbegum in Epiro: quo Scanderbegus ſæpius eius exercitus fudit, & ex omni certamine victor ac ſine vulnere receſſit. Traduntque in hoc heroe tantum fuiſſe dimicandi ardorem, ut pugnanti ſanguis è labris erumperet: nec voluit vmquam in expeditione plura habere, quam ſena equitum millia, ternaque peditum; delectu militis, nõ numero, victorias parari prædicans. Vnde & eorum nomina, factaque memoriter tenere cõſueuerat. *Vita eius. Iouius, & alii.* 1446.

Sfortia ſolicitatus à Pontifice Eugenio, ad Philippum Mediolanenſem ſocerũ ſuum redit; & bello in Venetos excitato, eius partes defendit. *Iuſtin.*

Mare ad Dordracum in Belgio 17. April. Dominica Palmarum ruptis aggeribus, pluſquam centum hominum millia, cum infinita pecorum multitudine interemit. *Trithem.*

Evgenivs PP. IV. poſt auditos Principum Germaniæ legatos, qui eum verum Pontificem reiecto Felice agnoſcebant, diem clauſit 23. Feb. poſtquam ſediſſet annos 16. minus novem diebus. Electuſque eſt in eius locum 6. Martii *Thomas* Serzan. Lunenſis Cardinalis S. Suſannæ; qui nomen ſuſcepit Nicolai V. *Plantin. Onuphr.* 1447.

Hic Pontifex Nicolaus à liberalitate, & bonarum literarũ inſtauratione perpetuam laudem meruit. Miſitque & literatos per omnem Europam, quorum induſtria libri conquirerentur; unde Bibliotheca Vaticana mire aucta eſt: nec quiſquam vmquam fuit Pontificum aut Imperatorum, cui plures inſcripti ſint libri. *Platin. Volater. alii.* Quem & legimus quinque millia ducatorum (haud modicam tunc pecuniæ ſummam) ei promiſiſſe, qui Hebraicum S. Matthæi Evangelium ad ipſum deferret. *Genebr. ex Eckio.*

Florebant tunc inter viros doctos (præter illos, quos ſæpius variis locis ab anno 1428. recenſuimus tã Græcos quam Latinos) Ioannes Raguſæus, & S. Antoninus Ordinis Præ-

dicatorum,

dicatorum; B. Ioannes de Capiſtrano Ordinis Minorum; Georgius Scholarius, Ioſephus Methanenſis, Nicolaus de Cuſa, & Ioannes Turrecremata Cardinales, & alii inſignes Theologi & ſacri Scriptores: Nicolaus Perottus, Franciſcus Philelphus, Ioannes Argyropilus, Gemitius Plethon, Gregorius Tiphernas, Demetrius Græcus, Horatius Romanus, Victorinus, in Græcis & Latinis doctiſſimi: Georgius Purbachius Bauarus excellens Mathematicus, præceptor Regiomontani. *Bellarm. de Scriptor. Eccleſiaſt. Genebrar. in Nicol. V. &c.*

1448. PHILIPPO Duce Mediolanenſi, qui Italiam multis bellis turbauerat, (Vicecomitum in ea familia vltimo) mortuo ſine liberis ex legitimo matrimonio natis; Mediolanenſes, Alfonſo Rege Aragoniæ, qui ex teſtamento defuncti heredem ſe aſſerebat, & Carolo Duce Aurelianenſi, filio Valentinæ ſororis Philippi, (quam Io. Galeacius pater nuptui dederat Ludouico Duci Aurelianenſi Caroli V. filio) contendentibus de ſucceſſione, repulſis; ſed & Franciſco Sfortiæ, qui Blancham notham Philippi vxorem habebat, metuentes ne Ducatum occuparet, auxilia ſubducentes quibus aduerſus Venetos vtebatur: ipſi Reipublicæ formam ſibi conſtituunt. Sed Sfortia ad Venetorum ſocietatem denuo rediens, Mediolanenſem ſe Ducem pronunciat, armiſque eos inuadit. *Platin. Sabellian. Iuſtin. Don. Boſſius.*

Huniades triduo pugnans aduerſus Amurathem, primo victor, tertio ſuis non tam victis quam feſſis, è prælio receſſit: emptamque multo ſanguine victoriam Amurathes domum retulit. *Cromer. Annal. Turc.*

1449. AMEDEVS, dictus Felix, Antipapa, ſuaſione Concilii Gallicani apud Lugdunum habiti, & Friderici Imperatoris, ob bonum pacis Pontificatu ſe abdicat; eumque Nicolaus Pontifex Cardinalem creat. *Platin. Genebr.*

In huncannum Matthæus Palmerius Florentinus Chronicon ſuum deduxit, cœptum ab anno 449. vbi S. Proſper deſiit. Qui poſtmodum hæreſis conuictus ex libro, quem de Angelis ſcripſit, damnatus eſt & igne combuſtus. *Trithem. Genebr.*

1450. ANNVS Iubilæus ſextus Romæ celebratur. *Onuphr.*

Cæſis ad vicum Forminiacum in Northmannia Anglis, vniuerſa illa prouincia ad ius Regis Francorum redit. *Enguer. AEmil.*

Amurathes Turcarum Rex cum nimia vini copia ſe obruiſſet, repentina morte extinguitur 10. Februarii, poſtquam regnaſſet annos ferme 30. Succedit filius *Mahomethes* eius nominis Secundus, anno ætatis 21. qui fratrē ſuum, ne pater ſolus ſepeliretur, ſtatim ſtrangulari iuſſit: & vtrumque funus regio ritu duxit. *Chalcond.* Sunt tamen qui hæc in annum ſequentem referant.

Veneti cum viderent Sfortiam creſcere, cum Alfonſo Aragonio & Mediolanenſibus fœdus ineūt aduerſus eum: (adeo inconſtans beneuolentia eſt cum de Regnis agitur:) ſed nihilominus is Mediolanum capit, Ducis nomine aſſumpto. *Platin. Sabell.* Alii anno ſequenti.

1451. REX Francorum, poſt captam menſe Iunio Burdegalam, vniuerſa potitur Aquitania; præter Baionam: quæ tamen 21. Auguſt. conſpecta cruce candida in cœlo, (qualem Franci pro militari ſigno præferebant) rubram, quæ erat Anglorum, depoſuerunt. *AEmil. Enguer.* Sed Burdegalenſes iterum anno ſequenti deficiunt ad Anglos, & circumiecta pleraque oppida. *Iidem.*

In Italia pulſi è Veneta ditione Florentini, noui belli & periculoſi initium faciunt: qui duce Coſmo Mediceo copias cum Sfortia Mediolanenſi iungentes, arma mouent in Venetos & Alfonſum Neapolitanum, *Platin. Pandulph.*

1452. FRIDERICVS Imperator exiguo comitatu Romam adueniens, coronatur menſe Martii à Nicolao P P. & cum Alfonſum Regem inuiſiſſet Neapoli, regreditur in Germaniam. *Platin. Naucler. Bonfin. Cuſpin.* quod *Onuphr.* refert ad ann. præced.

Idem Fridericus regreſſus in Germaniam, quod Ladiſlaum Poſthumum Hungariæ Regem, cuius tutelam hactenus geſſiſſet, dimittere nollet, obſeſſus apud Nouam-ciuitatem, eum coactus eſt dimittere: qui ſumma omnium gratulatione Viennæ in Auſtria exceptus, Huniadi Hungariam gubernandam tradidit, Bohemiam Podiebracio, & Auſtriam Vlrico Comiti Ciliæ, qui Ladiſlaum apud ſe retinuit. ſed idem Vlricus anno ſequenti, ob nimiam ſuperbiam, & rapinas, eiectus eſt: ac rurſum anno ſubſequenti reuocatus, optime ſe deinceps geſſit. Quod vero Fridericus recuſaret reſtituere Coronam Hungaricam, Huniades eum bello impetit.

Mahometes Turcarum Rex immaniſſimus, Athenas omnium artium & diſciplinarum auctrices & altrices ſolo æquat, & ad obſidionem vrbis Conſtantinopolis ſe accingit. *Drechsler.*

Sacra Sindon, quà CHRISTVS Dominus in ſepulchro poſitus eſt, eius effigiem integram, ſudoriſque & cruoris ſtigmata impreſſa tenens, Camberium in Sabaudiam defertur ab illuſtri matrona Margarita Carna à Regibus Hieroſolymitanis orta, atque Hectori Luſiniano nupta; cum ipſa illuc ad Ludouicum Sabaudiæ Ducem Amedei filium & Annam Cypriam eius coniugem, tanquam ad affines acceſſiſſet. Rem geſtam, miraculis comprobatam, ac diplomatibus Pontificiis confirmatam, deſcripſit *Philib. Pingonius* Baro libro de ſacra ea Sindone conſcripto. *Gaulter. in Chronolog.*

MAHOMETES Turcarum Rex Conſtantinopolim obſidet terra marique, numeroſiſſimo exercitu, & prodigioſis machinis. Cœpta obſidio die 5. Aprilis, prorogata eſt vſque ad 29. Maii, quo vrbs capta eſt. Triduo ante quam expugnaretur indicit Mahometes ſuis ieiunium; & promittit primo aſcendenti murum prouinciam quam vellet in Europa, toti exercitui direptionem vrbis per triduum. Conſtantinus Imperator fortiter inter primos pugnans ad portam occiditur, ſiue (vt alii volunt) populi fugientis preſſura extinguitur: cuius abſciſſum caput conto ſuffixum delatum eſt per caſtra in contumeliam: & 40. millia hominum in vrbe cæſa feruntur. Sicque penitus concidit Imperium Græcorum ſub Conſtantino Helenæ filio, quod fuerat primitus ab alio Conſtantino æque Helenæ filio in ea vrbe inſtitutū, 1122. annis à dedicatione eius vrbis facta à Magno Conſtātino. Ac dehinc Orientis Imperium penes Turcas fuit, & Ottomanicos Imperatores. *Onuphrius & Scaliger* hanc cladem referunt in annum præcedentem; ſed plerique alii in præſentem, puta *Chalcond. AEn. Silu. Mechou. Leonclau. Crantz. Cruſ. Genebr. Vigner. Gordon. Bucholcer. Caluis. & alii.* notaturque feria tertia & dies 29. Maii; quæ ſimul non concurrunt anno præcedenti, ſed præſenti. 1453.

Gregorio Patriarcha Conſtantinopolitano mortuo, eligitur è Græcis in eius locum permiſſu Mahometis Gennadius Scholarius; qui rurſum Græcos ab Eccleſia Latina retraxit: & ſic deinceps ſuam Hierarchiam ad hæc vſque tempora perducunt, ſub miſerrima Turcarum tyrannide, quam ipſi ſibi per ſchiſma nefandum accinerunt: aſſumunturque omnes ex ordine monachorum. Nicolaus vero Papa titulū Patriarchæ Beſſarioni conceſſit; qui eum ad obitum vſque retinuit: ſicuti & alii deinceps è Latinis Romæ creatis, tam illius quam aliarum Sedium Patriarchalium Orientalium titulares Prælati, *Genebr.*

Recipitur iterum à Francis Burdegala cum vniuerſa Aquitania, poſt ſupremum cum Anglis prælium ad Caſtellionem, quo Talbotius occubuit. *AEmil. Til.* Adeoque tunc eiecti ſunt Angli ex Gallia, vt nihil illis reliquum fuerit, præter Caletium. Vnde ad ciuiles inter ſe diſcordias conuerſi, atque etiam in ipſum Regem armati, per annos plurimos acerbe patriam ſuam exagitarunt, præcipuis ortis factionibus familiarum Eboracenſis & Lancaſtrenſis, quibus diuerſi coloris Roſæ, alba & rubra erant inſignia. *Polyd.*

Rex Caſtellæ à Mauris bello laceſſitus, occupat Gibraltarum vrbem ad fretum Gaditanum, olim Heracleam dictam, aut etiam Calpe. *Stephan. Garib.*

MORITVR idem Rex Caſtellæ Iohannes menſe Iulii: eique ſuccedit Henricus filius eius nominis Quartus. *Marian.* 1454.

Dum Mahometes Triballos debellat, Epirotæ & Macedones armantur in Demetrium Peloponneſi Principem, fratrem Conſtantini Imperatoris nuper occiſi, quod pacem cum Turcis conſtituiſſet: Demetrius vero Turcas in auxilium vocat. *Chalcond.*

A.C.

1455. Nicolaus V. egregius Pontifex, angore animi ob captam Conſtantinopolim vexatus, pacem Italiæ à multo tempore belliorum motu concuſſæ afferre ſummopere ſtudens; id tandem perficit inter omnes Principes & Reſpubl. ſolis excluſis Genuenſibus. *Platin. Pandulph.*

Breui poſt idem Nicolaus moritur 24. Martii, cum ſediſſet annos octo dies 19. Eique ſubſtituitur 8. Aprilis *Alfonſus Borgia* Hiſpanus Valentinus Cardinalis SS. Quatuor Coronatorum, dictus Callistus III. *Onuph.*

1456. Ludovicus Delphinus Franciæ iterum à patre ſecedens, quod non ſatis in honore apud eum eſſe ſibi videretur, à patre bello impetitus rebus omnibus ſpoliatur: & ad Philippum Burgundum in Flandriam confugiens, ibi aliquot annis ab eo prudenter cuſtoditur. *Til. Annal. Franc.*

Cometæ bini hoc anno apparuerunt, quorum poſterior fuit menſe Iunio procera cauda. Iis vero Calliſtus PP. territus, ad auertendam Dei iram aliquot dierum ſupplicationes indixit: conſtituitque in vrbibus, vt meridie campanæ pulſarentur, quo cuncti de precibus contra Turcarum tyrannidem fundendis admonerentur. *Platin.*

Vſumcaſſanes ex Aſſumbeia Turcica ſtirpe, Cappadociæ & Armeniæ Princeps, interempto Perſarum Rege ex vetuſta ſtirpe Gempſæ magni apud Parthos Sultani, vel (vt alii malunt) ex progenie Tamerlanis, in Perſide ſtabilit Imperium ſuum, & bellum Mahomethi impulſus à Papa Calliſto infert; ac victoria potitus, ad Pontificem reſcribit ſibi eius precibus hanc felicitatem obtigiſſe. *Volater. Platin. Genebr.*

Idem quoque Mahomethes cum ingenti exercitu & ſtupendis machinis bellicis Belgradum, ſeu Albam Regalem dictam, Hungariæ ciuitatem obſidens, ab Huniade, vrbem propugnante fortiſſime repellitur, cæſis 40. millibus Turcarum, & ipſo Mahomethe oculum haſta ſauciato, quo etiam prælio *B. Ioannes Capiſtranus* Ordinis Minorum ſanctitate & doctrina celebratiſſimus, (paucis ante annis miſſus à Nicolao Pontifice in Germaniam, ad eradicanda concionibus ſuis hominum vitia, & populorum animos ad expeditionem in Turcas excitandos) egregiam operam adhibuit in hortandis militibus Chriſtianis, & ope diuina imploranda. *AEn. Silv. Chalcondyl. Bonfin. Annal. Turc.* In cuius victoriæ memoriam Calliſtus Pontifex Transfigurationis Dominicæ feſtum inſtituit 6. Auguſti, quo die prælium commiſſum eſt. *Platin. Anton. Genebrard.*

Eodem vero anno prædictus Huniades in morbum incidens, cum tranſiturus eſſet noluit Corpus Domini ad ſe deferri; ſed ſumma animi demiſſione iuſſo ſe in templum vehi, ibi poſt peccatorum confeſſionem ſumpta ſacroſancta Euchariſtia, inter manus ſacerdotum piam animam efflauit: dux re militari clariſſimus, propugnaculum hoc ſæculo Orbis Chriſtiani, & ingens Turcarum terror. *AEne. Silv. Bonfin.*

1457. E duobus filiis quos reliquit Huniades, ſenior Ladiſlaus, quod occiderit Vlricum Ciliæ Comitem, de quo ſupra, *(ann. 1452.)* qui cum Huniade apertum odium geſſerat, & adhuc filios de proditione accuſabat; à Ladiſlao Hungariæ Rege parum beneficiorum paternorum memore capite truncari iuſſus eſt, adoleſcens egregiæ indolis: Matthias vero minor natu in vinculis retentus eſt. *Æne. Silv. Bonfin.*

Cum vero contigiſſet, eumdem Ladiſlaum Regem adoleſcentem 18. annorum eodem anno Pragæ, dum ſponſam exſpectaret Caroli Regis Francorum filiam, 22. Nouembris mortem obire: (non ſine veneni ſuſpicione ab Huſſitis propinati) idem Matthias Coruinus ætatis ann. 15. in cuſtodia Pragæ detentus à Podiebracio, ab Hungaris Rex Hungariæ eligitur 22. Ianuar. anni ſequentis; & pro eius liberatione 50. millia aureorum Podiebracio numerantur. Singulare prorſus humanæ inconſtantiæ documentum: vt ex duobus adoleſcentibus, ætate moribuſq; pene paribus, alter Ladiſlaus ex regio ſolio, dum nouæ nuptæ thalamum exornat, deferatur ad tumulum; alter Matthias, dum capitalem ſententiam exſpectat trepidus, ex carcere vocetur ad Regnum. *AEn. Silv. Mechov. Bonfin.*

Circa hæc tempora *Ioannes* quidam *Behaim*, tympaniſta, & pecorum paſtor, noua dogmata prædicare cœpit; dum negans decimas ſoluendas Clero, cuius vitam accuſabat, etiam vlterius progreſſus, telonia, vectigalia, tributa, Principibus perſoluenda negauit: & aquas ac nemora omnibus eſſe communia ac libera aſſeruit. *Munſter. Genebr.*

A.C.

Sicut in locum Ladiſlai Regis coronatus eſt (vt diximus) Hungariæ Rex Matthias Coruinus, cuius pater olim 1458. illud Regnum gubernauerat; ita & Bohemiæ gubernator Georgius Podiebracius, eiuſdem Ladiſlai loco Rex proclamatur 2. Martii; vir quidem in adminiſtrandis rebus bellicis prouidus, ſed erroribus Huſſiticis plurimum deprauatus. *AEn. Sil. Bonfin.*

In Italia Genuenſes varie vexati, dant ſe in fidem Caroli Regis Francorum: à quo miſſus Ioannes filius Renati Lotharingi, vrbem munit aduerſus Alfonſi Regis Aragoniæ & Neapolis aduentantem claſſem. *Annal. Franc. Til.*

Interim Alfonſus moritur 27. Iunii abſque liberis legitimis; cum declaraſſet ſucceſſorem in Aragonia, Balearicis, Sicilia & Sardinia, Ioannem fratrem ſuum, qui iam Nauarræ Rex erat: in Regno vero Neapolitano, non relicto, ſed virtute parto, Ferdinandum filium nothum. *Taraſ. Pandulph. AEmil.*

Calliſtus quoque Tertius Pontifex, cum edixiſſet Regnum Neapolitanum ad iura Eccleſiæ rediiſſe, carereque hærede legitimo, breui diem obit 6. Auguſti poſtquam ſediſſet ann. 3. menſes 4. Eique ſubrogatur eodem menſe *Aneas Siluius* Picolomineus, vir eruditus & induſtrius, patria Senenſis, eiuſdemque ciuitatis factus Epiſcopus à Nicolao Papa Quinto, & à Calliſto Cardinalis S. Sabinæ: qui in Pontificatu nomen ſumpſit Pii Secundi. *Onuphr. Platin.*

Is pace cum Ferdinando notho conſtituta, Regnum ei Neapolitanum confirmat; (ea tamen exceptione, ne id factum præiudicio cuiquam eſſet:) & vrbes Eccleſiæ Romanæ ab eo recuperat. *Pandulph.*

Mahometes Peloponneſum, tributa ſolita negante ſubigit, expugnata Corintho; & potiſſimam partem ciuium Cōſtantinopolim traducit. *Chalcond.*

Sigismundus Auſtriæ Dux, quod Nicolaum de Cuſa Cardinalem in vinculis aliquandiu detinuiſſet, à Pio Papa 1459. grauiſſimis cenſuris percellitur. *Platin.*

Idem Pius Conuentum Mantuæ celebrat multorum Epiſcoporum & Principum, de bello Turcis inferendo, Dux belli ipſemet futurus: ſed cum eſſent tantæ Chriſtianorum Principum diuiſiones in Europa, conatus ille euanuit. Decreuit in eodem Concilio Pontifex, (contra quam olim in Concilio Baſileenſi ſenſerat) nulli ius eſſe à Pontifice ad Generale Concilium prouocandi. *Platin. Marian. Crom.*

Ioannes Renati filius, à Genuenſibus & Francia accepta claſſe, Regnum Neapolitanum ingreſſus, moleſtum Ferdinando faceſſit negotium. *Pandulph. Marian.*

Iacobus nothus Epiſcopus Nicoſianus in Cypro è Luſiniana familia, Regnum occupans, beneficiarium ſe Sultani Ægypti conſtituit; pulſo antea ab eodem Sultano Ludouico Sabaudo, qui Reginam duxerat vxorem. *Paradin.*

Crescentibus ſeditionibus in Anglia, Rex ipſe Henricus prælio victus capitur à Richardo Eboracenſi Duce: de- 1460. cretumque eſt à Senatu, vt Eboracenſis Regni eſſet Rector Rege ſuperſtite; eo vero mortuo, Regnum obueniret Eboracenſi familiæ. At Margarita Andegauenſis, Regis coniunx, magni animi femina, collecto exercitu cum hoſtibus ipſa bis acie pugnat, & vincit, occiſo Eboracenſi cum filio, & aliis conſpiratoribus ſupplicio affectis: ſicque Rex libertatem recuperat. *Polyd.*

Iacobus Scotiæ Rex in obſidione Roxburgenſi bombardæ claſmate extinctus, Regnum relinquit Iacobo filio, eius nominis Tertio. *Leslæ.*

Academia Baſileenſis erigitur à Pio Papa: & Friburgenſis in Briſgoia ab Alberto Auſtriaco.

Henricus Rex Angliæ magno prælio victus ab Eduardo alio Ducis Eboracenſis filio, confugit in Scotiam: Regi- 1461. na vero Margarita vna cum filio Eduardo in Galliam. Et Eduardus Eboracenſis coronatur Rex Angliæ eius nominis IV. Qui Henricum, noua auxilia ex Scotia adducentem iterum vincit, & in Scotiam repellit, eundemque poſtea veſtitu mutato in Angliam venientem capit, & in cuſtodia detinet. *Polyd.*

Carolus Victor Rex Francorum moritur 22. Iulii, poſt-

quam

A.C. quam regnaſſet ann. 38. menſ. 9. Et Regnum accipit filius *Ludouicus* eius nominis XI. qui exauctoratis veteranis militibus, & ordinum ductoribus, mox etiam Magiſtratus munerumque functiones nouis hominibus demandauit: omnemque ſic vitam ſibi reddidit ſolicitam, & moleſtiarum plenam. *Gaguin. Engucr. AEmil. Til.* Miſſis vero ad Pium PP. Legatis, obſeruantiam Romanæ Eccleſiæ debitam exhibet; ac magna in Turcas auxilia, & Pragmaticæ Sanctionis abrogationem (ſicut petierat Pius) pollicetur. *Matthias Palmer.* At Senatus Pariſienſis non potuit adduci, vt Pragmaticam tolleret. *Gaguin. Genebr.*

Scanderbegus fortitudine & perpetua belli aduerſus Turcas felicitate inſignis, à Ferdinando Neapolitano in auxiliũ accitus, eum obſidione qua à Ioanne Andegauenſi Barletæ premebatur liberat; eumque in Regno confirmat, deficientibus à Ioanne populis illis, facillima mobilitate notiſſimis. *Pontan. Iouius. Marian.*

Capta à Mahomethe Turca vrbe Trapezunte, Imperium illud finem accipit, ducto Dauide imperatore ex Comnenorum gente (*vid. ann.* 1204.) Conſtantinopolim, & cum tota familia interfecto. Sicuti & Demetrio Peloponneſi domino capto, familia Palæologorum in Græcia finem accepit. *Chalcond.*

1462. ARAGONENSES Proceres in Regem ſuum Ioannem rebellant, quod filium Regni hæredem durius quam par eſſet haberet. *Hiſt. Aragon.*

Fridericus quoque Imperator autumni tempore obſidetur à ciuibus Viennenſibus, adiuuante eos Alberto Auſtriaco fratre; ſed liberatur per Podiebracium Regem Bohemiæ. *Trithem.*

Laonicus Chalcondylas Athenienſis Turcicæ ſuæ Hiſtoriæ hoc anno finem imponit.

1463. FIT congreſſus ad Fontemrabiæ Aprili menſe inter Ludouicum Franciæ & Henricum Caſtellæ Reges; quo Ludouicus nominatus arbiter diſſidii quod erat inter eundem Henricum & Regem Aragoniæ de Regno Nauarræ poſt mortem Caroli eius Regis, fauorabiliorem Caſtellano dicit ſententiam. quod Aragonios offendit, nec omnino Caſtellanis ſatisfecit: exortumque inde bellum diuturnum. *Commin. Marian.*

Veneti Hungaris confœderati bellum aduerſus Turcas ſuſcipiunt, ob vrbem Argos in Peloponneſo Venetis ereptam. *Sabell.*

Moritur *B. Didacus* Complutenſis 12. Nouemb. quem Sixtus V. ann. 1588. in SS numerum retulit.

1464. CONSPIRANT Galliarum Proceres in Regem, atque imprimis Duces Britanniæ & Borbonii, ac Comes Caroleſius Philippi Burgundi filius; Carolo Biturigum Duce Regis fratre belli principe, quod à *Bono publico* nomen accepit. *AEmil. Engucr. Commin.*

Coſmus Mediceus Florentinus, qui prudentia, opulentia, & auctoritate ſua primus Mediceæ familiæ fundamenta ſplendoris iecit, moritur hoc anno, relicto filio Petro Mediceo. *Mich. Brut.*

Reſtituit tandem Fridericus Imperator Hungaris eius Regni Coronam (*vid. ann.* 1440. & 1452.) qua Matthias Coruinus anno Regni ſui ſexto coronatur Budæ menſe Martio, poſt aliquas victorias reportatas de Turcis. *Bonfin.*

Stephanus Rex Boſnenſis, & iure vxorio Seruiæ ac Raſciæ Deſpota, bello petitus à Mahomethe Turcarum Imperatore, & obſeſſus Iaitzæ, blanditiis eius ad colloquium euocatus, cute viuus exuitur; ac licet per fide ab impio tyranno, iuſto tamen Dei iudicio cum vita Regnũ, quod proprio patri fraudulenter eripuerat, amittit. Hocque modo Boſna, Raſcia, & Seruiæ magna pars in Turcarum poteſtatem peruenit: Iaitzam cum aliis aliquot oppidis Matthia Rege Hungariæ ſibi vendicante. *Ann. Turc.*

Pius Papa Secundus dum Anconæ claſſem & expeditionem parat in Turcas, diem claudit 14. Auguſti poſtquam ſediſſet ſex fermè annos. Succedit 30. eiuſdem menſis *Petrus Barbus* Venetus, Cardinalis S. Marci, ſub nomine PAVLI II. *Platin. Onuphr.*

1465. IN Gallia coniurati prælium ineunt menſe Iulii aduerſus Regem ad Montem lethericum, pene dubio Marte: & tandem pax conſtituitur menſe Octobri, dicta Confluentina à loco eius nominis prope Pariſios; qua Rex quæ petebantur facile conceſſit, poſtea disiunctos aduerſarios redacturus in ordinem. *AEmil. Commin. Til.* A.C.

In Hiſpania quoque Alfonſus Caſtellæ Regis frater bellum fratri indicit, fretus ope Procerum; qui Regis ſtatuam regiè ornatam, ornamentis ſpoliant, & per præceps agunt. *Marian.*

Pax inter Caſimirum Poloniæ Regem & Cruciferos, ſeu milites Teutonicos, initur poſt varium ac diuturnum geſtum inter eos bellum; ea conditione vt Magiſter Ordinis ac milites ſemper ſint in fide & clientela Regum Polonorum: idque ſolemni iuramento confirmatum eſt. Atque eo modo Pruſſia ab Imperio auulſa, Poloniæ iuncta eſt. *Munſter. Cromer.*

Laurentius Valla moritur Calendis Auguſti. omnium omnino Scriptorum reprehenſor. *Deſiderius Eraſmus* naſcitur, futurus poſtea ſemi Chriſtianus: cuius tamen natiuitatem alii ad præcedentem, Cardanus ad ſequentem annum refert.

PAVLVS Papa Gregorium Podiebracium Bohemiæ Regem, ob hæreſim quam profitebatur, Regno priuat, illudque donat Matthiæ Regi Hungariæ. *Matthias Palmer. Genebrard.* 1466.

Franciſcus Sfortia moritur, primus eius proſapiæ Mediolanenſium Dux; qui etiam ante biennium acceperat à Ludouico Francorum Rege Genuenſem arcem. Succedit ei filius Galeacius, qui tum erat in Gallia apud Regem. *Platin. Bonfin. Beſſ.*

Moritur item ingenti Chriſtianorum damno Georgius Caſtriotus Scanderbegus, febre extinctus 17. Ianuarii, anno ætatis 63. qui Turcicam rabiem à vaſtatione Epiri & Hungariæ annis 24. arcuerat; *Turcarum terror* vocitatus. *Vita eius.*

PHILIPPVS Burgundiæ Dux, Flandriæ Comes, magnorum bellorum ſpectator & auctor, moritur Brugis menſe Iulio anno ætatis 72. Habuitque ſucceſſorem filium Carolum Comitem Caroleſium, qui *Pugnax*, ſeu *Bellicoſus* cognomine dictus eſt. *Annal. Fland. Marchant.* 1467.

Matthias Rex Hungariæ Boſniam Turcis eripere tentans, ex inſidiis fere obrutus, ac tribus vulneribus fortiſſime pugnans acceptis, re infecta recedere cogitur. *Bonfin.*

REX Francorum Ludouicus exiguo comitatu ad colloquium cum Carolo Burgundiæ Duce veniens, cum interim audita eſſet Leodienſium à Carolo defectio, Rex aliquot diebus quaſi in cuſtodia detinetur vt auctor defectionis: tamen pax conſtituitur, & Leodium expugnatur, diripitur atque incenditur. *Commin. Gaguin. Til.* 1468.

Ioannes Andegauenſis miſſus à Patre Renato Lotharingio, Aragonii nominis ob turbas Neapolitanas hoſte, ad iura proſequenda Regni à Tarraconenſibus oblati; poſt egregia in Aragonia edita facinora, exorta peſtilentia decedit. *Æmil. Garin.*

Henricus Rex Caſtellæ, poſt certamen cum Alfonſo fratre initum, ad pacem à Pontifice reuocatur, & Regno reſtituitur. *Marian.*

Matthias Hungariæ Rex Georgium Boemum ſententia Eccleſiæ iam damnatum (*ann.* 1466.) acie vincit. *Crantz. Bonfin.*

LVDOVICVS Rex Francorum Ordinem Equitum S. Michaelis inſtituit. *Gaguin.* Senatum, ſeu Parlamentum Gratianopolitanum in Delphinatu erexit. Literarum oſor, noluit filium Latine ſcire, præter hoc ſolum, *Qui neſcit diſſimulare, neſcit regnare. Æmil. Genebr.* 1469.

Fridericus Imperator, voti religione Romam paruo comitatu petit, nemini formidabilis, paucis etiam venerabilis. Exceptus eſt à Pontifice per benignè pridie natalis Chriſti; manſitque ibi diebus 17. *Crantz. Volater. Naucler.*

Matthias Rex Hungariæ maxima Boemiæ parte potitus, coronatur etiam eius Rex, Georgio Pragam fugiente: ac rediens in Hungariam, Georgii filium ducit captiuum. *Bonfin.*

In Anglia Warwicenſis Comes, qui Eduardum euexerat in Regnum, iam eundem bello impetit, ac primo victor, Regem capit; ſed poſtea ab eodem è cuſtodia elapſo victus, in Galliam confugit ad Ludouicum Regem. *Polyd.*

CERTANTIBVS in Gallia Rege, eiuſque fratribus, ac 1470.

A.C. Duce Burgundiæ,quis quem arte falleret; Rex vt cautior,ita & felicior. *Æmil. Commin.*

Eduardum Regem Angliæ, Comes Warvvicenſis Gallorum auxiliis pellit regno,& Henricum antiquum Regem (*vid.ann.*1461.) libertati & regno reſtituit. Eduardus fugit in Flandriam ad Carolum Burgundum ſororis ſuæ virum. *Polyd.*

Iacobus Scotiæ Rex coniugem ducit Annam Danicam,& dotis loco Orcadas Inſulas cum aliis accipit.*Hiſt.Scot.*

Mahometes occupata Eubœa inſula, quam Veneti tenebant, metropolim eius Chalcidem per vim captam ſolo æquauit, crudeliſſime cæſis omnibus vtriuſque ſexus. Præfecti Veneti filia formæ elegantiſſimæ ad Mahometem deducta mori maluit quam ſe eius libidini proſtituere. *Naucler.Palmer.*

1471. GEORGIVS Podiebracius moritur in Bohemia ex hydrope,in hæreſi pertinax:& à Proceribus Rex eligitur(neglecto Georgii filio) Ladiſlaus Caſimiri Regis Poloniæ filius adoleſcentulus 15. annorum. Matthias autem relictis copiis, quæ protrahendo Bohemico bello ſufficerent, cogitur in Hungariam ad ſedandos ciuiles motus redire.*Cromer.Bonfin. Dubrau.*

Eduardus Angliæ Rex eiectus, accepto clam à Burgundo auxilio, rediens in Angliam, Henricum Regem à ſuis deſertum,iterum in carcerem compingit; Comitem Warvvicenſem prælio necat: Margaritam Henrici vxorem bellum inſtaurantem, vna cum eius filio Eduardo capit; Eduardum occidit, eamque ab Andegauenſe redemptam in Galliam remittit: ac demum Henricum ipſum in carcere peremit. *Polyd.*

Paulus Papa Secundus, vbi ſediſſet annis ſex & vndecim fere menſibus, moritur 28. Iulii ex apoplexia. Et in eius locum ſubſtituitur 9. Auguſti *Franciſcus de Ruvere* Ordinis Minorum patria Sauonenſis Cardinalis S. Petri ad Vincula; dictus SIXTVS IV. Huic Platina Vitas à ſe ſcriptas Romanorum Pontificum dicauit;valde infenſus Paulo, à quo fuerat ob ſuſpiciones in carcerem detruſus. Sequentium Pontificum Vitas Onuphrius addidit vſque ad Pium V.

Fuerunt Pauli tempore quidam hæretici Poli in Æquicolis, qui dicerent nullum vere CHRISTI vicarium fuiſſe poſt Petrum, niſi qui Chriſti paupertatem fuiſſent imitati. *Platin.Genebr.*

Eodemque tempore Hermannus Riſſuich Hollandus, cum multorum errorum conuictus primo ſententiam mutaſſet,& carceri perpetuo mancipatus fuiſſet; poſtea inde euadens,in priores errores relapſus, alios inſuper peiores adiunxit:fidem Chriſtianam velut ſtultam damnans, Ariſtotelicamque doctrinam ei præferens; Angelos à Deo creatos negans;animam hominis mortalem, Chriſtum Dominum ſeductorem,elementa æterna aſſerens;aliaque id genus impiiſſime blaterans: ob quæ iterum damnatus, & Iudicibus ſæcularibus traditus,igne pœnas luit.*Genebrar.Prateol.Sander. Gaulter.*

Quibus iiſdem temporibus vixerunt (præter alios ab anno 1447. recenſitos) inſignes Theologi & Scriptores ſacri, Dionyſius Rikel & Ioannes Hagen de Indagine Carthuſiani,Petrus de Natalibus, Pacificus Ordinis Minorum, Iacobus de Valentia ab Epiſcopatu dictus Chryſopolitanus, Ambroſius Camaldulenſis, Henricus Harphius: præclari Oratores, & linguarum atque hiſtoriæ peritiſſimi, Rudolphus Agricola, Pomponius Lætus, Domitius Calderinus, Alexander de Alexandro, Ambroſius Calepinus: Mathematicus inſignis Ioannes Regiomontanus: Iuriſconſulti præclariſſimi, Andreas Barbatius, Alexander de Imola, Bartholomæus Cæpola:& alii quamplurimi omni ſcientiarum genere ornati.*Bellar.de Script.Eccleſ.Trithem.Gault.*

1472. IN Galliis Rex,fratre vita functo,recepit Aquitaniam; res componit cum Britanno: & Burgundus deceptum ſe à Rege prætexens acre bellum infert.*Commin.*

Vſumcaſſanis Perſarum Regis ſuaſione, Veneti cum Romano Pontifice, Rege Neapolitano, & Rhodiis excitantur aduerſus Turcas,& claſſes immittunt;ſed fere irrito conatu. *Sabell.Palmer.Onuphr.*

Guinea, 12. gradibus ab Æquatore ſemota regio in ora Africæ ad mare Atlanticum,à Luſitanis inuenitur.*Oſor.*

CERTATVR inter Francos & Aragonios de Perpiniano, ſiue Ruſcinonenſi Comitatu; quem decem antehac annis A.C.
Franci in pignus acceperant auxilii eis bellici præſtiti. *Nebriſſen.Garin.* 1473.

Mahometes Turcarum Imperator vlturus clades ſibi ab Vſumcaſſane Perſa illatas,expeditionem in eum ducit, tranſmiſſoque Euphrate, eum peracri prælio vincit; bombardarum maxime vſu deterritis Perſis:filium eius necat, & ditionem vaſtat.*Ioan.Mari.Angi.Hiſt.Turc.*

Ordo *Minimorum* à S. Franciſco de Paula Calabro inſtituitur,& confirmatur à Sixto Papa. Ipſe vero poſt obitum refertur in canonem Sanctorum à Leone X.*Onuphr.Genebr.*

MORTVO Henrico Rege Caſtellæ, Regnum deuoluitur 1474.
ad eius ſororem Iſabellam nuptam Ferdinãdo Aragonii Regis filio, qui dictus eſt *Catholicus.Nebriſſ.Marian.* Vult tamen *Garineus*, Henricum teſtamentum condidiſſe pro filia Iſabella, quam Ioannam aliqui vocant: ſed quod ea putaretur ſuppoſititia,reiecta eſt: quod tamen connubio iuncta fuerit filio Luſitani Regis, inde nata poſtea bella aduerſus Ferdinandum de Caſtellæ Regno.*Taraſ.Marian.Ritius.*

Bellum inter Hungaros & Polonos de Regno Bohemiæ recrudeſcens, induciis tandem pactis ſedatur. *Bonfin. Cromer.*

SIXTVS Papa IV. Iubilæum Romæ celebrat,reductum 1475.
iam antea per cõſtitutionem Pauli deceſſoris eius ad quemuis vigeſimum quintum annum. *Onuphr. Vid.extrauag.quemadm.de pœnit.& remiſſ.in 6.* Idemque feſtum Conceptionis B. Virginis confirmauit, cum approbatione Officii eius diei. *c.1.de reliq.in extrauag.*

Stephanus Moldauiæ Princeps, vir magnus & rei militaris peritiſſimus, die 17. Ianuarii Turcas memorabili ſtrage cædit.*Cromer.Annal.Turc.*

Renatus Lotharingiæ Dux & Heluetii, hoſtes Carolo Burgundo à Ludouico Francorum Rege excitati,eius ditiones aggrediuntur.Quod præſtat ex alia parte Rex ipſe:& aduenientem Eduardum Angliæ Regem in auxilium Caroli, inito cum eo colloquio apud Piquiniacum, ac ſponſata filia Eduardi Delphino,remittit ad ſua: fiuntque etiam induciæ cum Burgundo;qui Lotharingiam inuadens, fere totam occupat,Renato ad Ludouicum confugiente.*Commin.Naucler. Til.Annal.Fland.*

Ludouicus autem Lutzemburgius Comes S. Pauli Coneſtabilis Franciæ,quod contra Regem quædam molitus eſſe detectus fuiſſet ab Anglo, & Regi traditus à Burgundo, capite truncatur Pariſiis. *Til.Annal.Franc.*

CAROLVS Burgundiæ Dux Heluetios inuadit; & bis ab 1476.
iis victus, magnam in ſecundo conflictu ad Moratum acto Duce Renato Lotharingo cladem accipit 22. Iunii. Vnde Lotharingus proſpere ad ſua reuerſus, Lotharingiam recuperat,*Commin.Naucler.Til.*

Ferdinandus Caſtellæ Rex Alfonſum Luſitanum prælio vincit Cal.Martii: eaque victoria,vna cum Summi Pontificis diplomate,pacatum ei attulit Caſtellæ Regnum, communi illius & Iſabellæ coniugis nomine deinceps adminiſtratum. *Nebriſſen.*

Stephanus Moldauus Tartaros in ſe à Mahomethe immiſſos prælio vincit,& ad Boryſthenem vſque fugat: ipſumque Mahomethem commeatu prohibens, Walachiam deſerere cogit. *Annal.Turc.*

Mortuo Iacobo puero Rege Cypri,filio Iacobi nothi, de quo *ann.*1459. poſſeſſio Cypri deinceps Venetorum fuit:& quamuis ſcribant aliqui,teſtamento Carlottæ,quæ iure Regina dicebatur,ius Regni datum eſſe Sabaudiæ Duci; tamen illud Veneti retinuerunt: & quidem aliquamdiu nomine Catharinæ Corneliæ matris Iacobi,quæ Veneta erat; poſtea vero titulis quos ipſi proferunt nomine Reipublicæ;quouſque Inſulam Turcæ occuparunt.*Bonſin.Paradin.alii.*

CAROLVS Burgundus cum nouo collecto exercitu Nanceium in Lotharingia obſediſſet, Renatus copiis Germanorum & Heluetiorum auctus affuit:prælioque inito 5.Ianuar. 1478.
exercitus Caroli fuſus eſt,ipſeq; occiſus:cuius corpus poſtridie è glacie quæ totum illud adſtrinxerat euulſum, honorifice ſepultum eſt. Filia vnica Maria in tantas opes ſucceſſura, paulo poſt nupſit Maximiliano Friderici Imper. filio. Rex Francorum Ludouicus Burgundiam recepit, & alias vrbes

A.C. quæ in Belgio ad ius eius pertinebant. Hicque fuit exitus gloriæ & potentiæ Ducum Burgundiæ, quorum hic Carolus fuit poſtremus. *Commin. Gaguin. Æmil. Til.* Rex vero Senatum, ſiue Parlamentum Diuione in eadem Burgundia inſtituit, ſiue reſtituit. & ſtationes ac diuerſoria equis curſoriis (quas *Poſtas* vocant) primus in Gallia conſtituit. *Til. Genebrard.*

Ioannes Moſchorum Dux Tartarorum tributarius & ſeruus, vxore Græca hominem magis excitante, ſumptis armis iugum Tartarorum excutit. Indeque finitimis Ruſſorum Principibus aſtu & armis ſubiugatis; ac Nouogrado totius Septemtrionis emporio celeberrimo Polonis & Lithuanis poſt diuturnum bellum erepto; eius ingenti præda tantis euaſit, vt terrori factus ſit Tartaris, Turcis, Polonis, aliiſque finitimis; ſumpto ſibi nomine *Magni Moſchouiæ Duc. Cromer Hiſt. Moſchouit.*

Academia Tubingenſis auctoritate Apoſtolica inſtituitur à Duce Witembergenſi; cuius primus fuit Rector *Ioannes Nauclerus.*

1478. MAHOMETHES Turcarum Imperator Croiam Epiri vrbem munitiſſimam Scanderbegi patriam ſæpe tentatam, tandem poſt longam obſidionem in deditionem accipit; itemque Scodram Macedoniæ oræ caput, Venetis ereptam. *Barlet. Annal. Turc.* Prorogaturque in dies eius Imperium circumquaque in Europæos, dum Chriſtiani Principes inter ſe diſſident: quanquam non expers & ipſe aliquando cladium.

Vſumcaſſanes moritur, qui Perſis, Parthis, Medis, Armeniis, ac toti pene Orienti imperauit, & cum Turcis multis prælijs decertauit. Poſt quem, Regnum obtinuit Iacobus eius filius, fratre natu maiore interfecto. *Bizar.*

Longa ſatis inter Parochos & Religioſos Mendicantes contentio de audiendis confeſſionibus, ſedatur auctoritate Apoſtolica. *extrauag. de treuga & pace. c. 2.*

Inquiſitio vbique iam per Italiam, Galliam, & Germaniam, atque etiam Aragoniam recepta; introducitur pariter in Regnũ Caſtellæ aduerſus hæreticos, Mauros, & Iudæos, atque alios non Chriſtianos, qui ſe pro Chriſtianis gererent, ac multos ſeducerent. *Marian.*

1479. IOANNES Rex Aragoniæ moritur 19. Ianuarii: ſuccediteque Ferdinandus filius iam vxoris iure Rex Caſtellæ; magnus Princeps vereque Catholicus, qui Hiſpanias Maurico dominatu liberauit. *Taraſ. Marian.* Eiuſdem Ioannis filia Eleonora, nata matre Blanca Nauarræa, & vidua Gaſtonis Fluſſatium Comitis, Regnum Nauarræ ſibi debitum obtinuit: ſed ea paulo poſt demortua, relictus eſt pupillus ipſius nepos Franciſcus Phœbus ſub tutela matris & patrui Petri Cardinalis. *Garin. Marian.*

Heluetii nunc primum conſenſu gentis, à Rege Francorum ſtipendia accipere incipiunt; ſublato à Rege Ordine Sagittariorum, quos Carolus eius pater inſtituerat, quod latrociniis & rapinis vacarent. *Naucler. Gaguin. Genebrard.*

Maximilianus Flandriæ Comes, filius Imperatoris Friderici, expeditionem ducens aduerſus Ludouicum Regem pro tuẽdis vxoris iuribus, exercitum eius fundit in Morinis: & pacem ab ea die expetit Ludouicus. *Æmil. Commin.*

Pax componitur inter Matthiam Hungariæ & Ladiſlaum Bohemiæ Reges; qua relictis aliquot prouinciis Matthiæ, Bohemiam Ladiſlaus & Electoris nomen retinet. Matthias ſtatim ingentem Turcarum exercitum ditiones ſuas infeſtantem inſigni victoria profligat, cæſis eorum triginta millibus. *Bonfin.*

1480. RHODVS à Meſite Baſſa iuſſu Mahometis Turcarum Imperatoris obſidetur maximis copiis & conatibus: ſed reſiſtentibus fortiſſime Equitibus ſub eorum Magiſtro Petro Albuſſonio Gallo, ſoluitur obſidio; cæſis toto obſidionis tempore, nempe duorum ferme menſium, triginta Turcarum millibus. At miſſus ab eodẽ Mahomethe Achmes Baſſa Italiam verſus, Hydruntem Calabriæ oppidum poſt 17. obſidionis dies expugnat, multaque edit immaniſſimæ crudelitatis exempla; inter quæ Archiepiſcopum hominem ſenem ſerra lignea diſſecuit. Inde Apuliam ferro flammaque vaſtans, ingentem nec ſine cauſa trepidationem vniuerſæ Italiæ intulit: quæ Mahometis morte proxima, & Matthiæ Regis Hungariæ aduocato auxilio ceſſauit: cum & Principes Italiæ relictis diſſidiis priuatis, de pellendis Turcis fœdus faciunt. *Bonfin. Sabell.* A.C.

MAHOMETHES Turcarum Imperator, cum præliatum iret contra Sultanum Ægypti, prope Nicomediam in Bithynia in prato quodam circa veſperam extinguitur doloribus colicis die 3. Maii ann. ætatis 53. regni à morte patris 31. & 3. fere menſe. *Magnus* à ſuis dictus; quippe qui duo Chriſtiana Imperia, Conſtantinopolitanum & Trapezuntinum, ac duodecim Regna ſubuerterit; & plus quam ducentas magnas vrbes Imperio ſuo ſubiecerit. Ianizari ſtatim Conſtantinopolim reuerſi, vrbem diripiunt: & *Baiazethem* minorem natu filium in Imperium enehunt; qui paulo poſt Zemem ſiue Zizimum fratrem prælio victum fugauit. *Ann. Turc. Cuſpin. Naucler. Onuphr.* Cæterum audito Mahomethis obitu, & adueniente Matthiæ Regis Hungariæ auxilio, Turcæ Italiam deſerunt; & Hydruns poſt aliquot menſium obſidionem deditione recipitur, atque omnes Turcæ præſidiarii in captiuitatem abducuntur. *Iidem.* 1481.

Chriſtiernus, ſiue Chriſtianus, Rex Daniæ moritur 2 Iulii: ſucceditque filius Ioannes.

Moritur item Alfonſus Rex Luſitaniæ menſe Auguſti, conſtituta prius pace cum Ferdinando Rege Caſtellæ; idemque inſignis multis rebus præclare geſtis contra Mauros Africanos. Succedit Ioannes filius eo nomine Secundus. *Marian.*

Diem claudit ætate admodum prouecta Renatus Andium & Prouinciæ Comes, nuncupatus Rex Siciliæ, Neapolis, Ieruſalem, & Aragoniæ; de cuius in ea Regna iuribus dictum eſt ſuis locis ſuperius. In nepotem Ludouicum Francorum Regem transfert ius Regni Siculi; & in fratrem Carolum Comitem Cœnomanorum, Prouinciæ iura omnia. Habet *Æmilius*, Prouinciam ſuprema prædicti Renati Senioris voluntate ad Regem perueniſſe; multa Iunioris Renati Lotharingi ſui ex filia nepotis expoſtulatione. Sane ab obitu prædicti Caroli, qui paulo poſt contigit, Francorum opibus acceſſit omnino Prouincia; nec eſt amplius ab iis auulſa. *Genebr. Marian. alii.*

Petrus Oſmenſis Theologiæ Profeſſor in Schola Salmaticenſi libellum ſcripſit de Confeſſione; quam non ex Dei inſtitutione, ſed hominum inuentum eſſe aſſeruit: qui per Alfonſum Toletanum & Theologos damnatus eſt, ac combuſtus; atque etiam peculiari decreto à Sixto PP. IV. proſcriptus. *Caſtr. Genebr. Gaulterus.*

MARIA Maximiliani vxor (*ann.* 1477.) in venatione ex equo ferociente excuſſa, cum dolorem diſſimularet, moritur menſe Martii, relictis liberis Philippo quadrimo & Margarita. *Commin.* 1482.

In Italia Veneti (aduerſus quorũ potentiam reliqui Principes Italiæ fœdus inierunt) Ferrariæ Ducem armis petunt, generum Ferdinandi Regis Neapolitani, ob loca quædam occupata: & Ferrarienſis ſuis ſocerique armis eos ægre repellit. *Naucler. Onuphr. Iouius.*

In Scotia, quod Rex Iacobus Tertius cuiuſdam Cochranei, aliorumque infimorum hominum conſiliis regeretur; atque inde Ioannes Matriæ Comes Regis frater maieſtatis damnatus occiſus eſſet, & Alexãder Dux Albaniæ alter frater in carcerẽ coniectus, inde euadens in Galliam ſe recepiſſet: hoc anno idem Alexander Angliæ Regis auxiliis Scotiam inuadit, interea dum Rex à Proceribus in cuſtodiam datur: paceque cum Anglis conſtituta Albanus Regni curam accipit: ſed Angli contra fidem datam Beruicum expugnant. *Leslæus.*

Ferdinandus Hiſpaniæ Rex bellum inchoat aduerſus Hali Habenhazen Maurum Regem Granatenſem. *Nebriſſen.*

Zemes frater Baiazethis, poſt fratris victoriam peregrinatus ad Mecham, iam inde reuerſus alium exercitum ex Ægypto aduerſus fratrem ducit: ſed iterum victus Rhodum fugit: vbi diu velut ſub cuſtodia detentus, Baiazethe neceſſaria ſubminiſtrante, poſtea in Galliam, ac demum in Italiam miſſus eſt ad Pontificem; & tandem arte Baiazethis extinctus. Interea vero hoc anno Baiazethes, poſt fuſum fratrem vocatis aliquando Veziris ſuis ad cœnam, eoſque noua veſte honorans, Achmethem Baſſam, cuius opera Hydruntem ceperat, & fratrem vicerat, quod videretur potentior, necat. *Annal. Turc. Bizar. alii.*

A.C.

EDVARDVS Rex Angliæ moritur 9. Aprilis. Cuius frater Richardus Dux Glocestriæ, illius filiis occiſis Regnum in-
1483. uadit eo nomine Tertius; detinetque biennio tyrannice. *Polyd.*

Moritur item Ludouicus XI. Rex Francorum 30 Auguſti, cum regnaſſet ann. 22. ac dies 40. Princeps ferox, & verſatili ingenio; qui primus preſſam nobilitatem ſeruire coegit, & populum tributis preſſit: vnde dicitur primus emancipaſſe Reges Franciæ. Succedit patri *Carolus* eo nomine VIII. annum agens 13. *Æmil. Genebr. Til.*

Franciſcus Phœbus Regni Nauarræ hęres moritur: à quo ad Catharinam ſororem omne ius deuoluitur; negotium tamen ei faceſſentibus Belmontianæ familiæ Proceribus. *Garin. Marian.*

Veneti à Pontifice ceſſare iuſſi à bello, pergunt tamen, pugnant, & cæduntur. *Sabell.*

Luſitani Proceres contra Regem conſpirantes, vel capitis damnantur, vel in exilium eiiciuntur. *Marian.*

Naſcitur peſtis ingens Eccleſiæ ac Reipublicæ Chriſtianæ, *Martinus Lutherus* Islebii ſub dominio Comitum Mansfeldenſium, patre Ioanne & matre Margarita, 10. Nouembris feria 3. paulo ante mediam noctem. *Eber. & alii Vid. infr. ann.* 1505.

POST magnam illatam Hiſpanis cladem à Mauris ad Ma-
1484. lacam, iidem paulo poſt Boabdilem Granatæ Regem prælio fuderunt, ac ceperunt: & propter victoriam ad vetera Regum Hiſpaniæ inſignia, caput Regis coronatum adiectum eſt, circum oram clypei nouem vexilla de Mauris eo prælio capta, rei geſtæ monumentum. *Marian.*

Nauarræ Regnum incipit ſenſim occupari à Ferdinando Hiſpaniæ Rege, locatis per aliquot oppida præſidiis. *Idem.*

Luſitani Æthiopiæ regionem vltra Æquatorem (Regnũ *Congo* nominant) hoc anno inuenerunt. *Oſor.*

Sixtus PP. IV. cum ſediſſet ann. 13. dies 4. & Romam templis, ac xenodochiis, aliiſque operibus publicis reſtitutis ornaſſet; Principes multos Chriſtianos à Turcis pulſos ſuis ſumptibus aluiſſet, aliaque præclara plurima peregiſſet; moritur 12. Auguſti. Et in eius locum eligitur *Ioannes Baptiſta Cybo* Genuenſis, Cardinalis S. Laurentii in Lucina, die 29. eiuſdem menſis; dictus INNOCENTIVS VIII. *Onuphr. Genebrard.*

IN Gallia inſanum bellum (ſic dictum, vulgo *La folle guerre*)
1485. excitatur à Ludouico Duce Aurelianenſi Regi cognatione proximo, iunctis ſecum multis aliis Principibus & Proceribus; quod in Regni regimine, dum Rex adhuc ætate minor eſſet, poſtpoſitus fuiſſet Annæ Regis ſorori. *AEmil. Til.*

In Anglia Richardus crudelitate ſuis exoſus, ab Henrico Comite Richemontio, qui iam diu in Minore Britannia exulans collecto exercitu in Angliam tranſmiſerat, prælio vincitur & interimitur menſe Auguſti: ipſeque Henricus Regno potitur, dictus Henricus Septimus. *Polyd. AEmil. Commin.*

Matthias Rex Hungariæ bellum gerens contra Fridericum Imperatorem, Viennam Auſtriæ fame execrabili expugnatam in deditionem accipit Calendis Iunii. *Bonfin.*

Stephanus Moldauiæ Princeps à Baiazethe Turcarum Imperatore inuaſus, dat ſe in clientelam Caſimiri Regis Poloniæ; ſolemni iuramento ſpondens menſe Septembri ſe vniuerſamque Moldauiæ prouinciam ſub imperio Regum Poloniæ deinceps futuram. *Annal. Turc.*

Iacobus Perſarum Rex filius Vſumcaſſanis, nulla re memorabili geſta, Regno tamen non mediocri moderationis laude adminiſtrato; cum aliquãdo à balneo exiens oblatum ab impudica vxore venenati vini poculum, iuſſa prius ipſamet guſtare, hauſiſſet, partemque filiolo tradidiſſet; ipſe cum vxore & filio extinguitur. Succeſſit Iulauerus ei affinitate coniunctus: & poſt alios breui tempore extinctos, ſub ann. 1500. Regnum in antiquam Gemſæ familiam rediit. *Bizar. Genebr.*

MAXIMILIANVS, agente patre Friderico Imperatore, in
1486. Comitiis Francofurtenſibus renuntiatur Rex Romanorum 16. Febr. & coronatur Aquiſgrani 10. Aprilis. *Naucler. Fabrit. &c.*

Henricus Rex Angliæ extinguendi odii cauſa inter familias Eboracenſem & Lancaſtrenſem, Eliſabetham Eduardi IV. Regis filiam ducit vxorem. *Polyd, Commin.* A.C.

Ferdinandus Rex Hiſpaniæ feliciter proſequitur bellum Granatenſe. *Nebriſſenſ. Marian.*

Orto bello inter Baiazethem Turcam & Sultanum AEgypti, quod Sultanus Zemi Baiazethis fratri auxilia præſtitiſſet; hoc anno Sultanus duce Vſune Vsbego duos Baiazethis exercitus ingentibus cladibus in Cilicia profligauit; quorum priori qui præerat Baſſa Baiazethis gener interfectus eſt, qui poſteriori captus. *Annal. Turc.*

Albertus Elector Brandeburgicus moritur 11. Martii: dictus *Achilles Germanicus*, quod (vt ait *AEn. Silvius*) pluribus interfuiſſet præliis quam alii ſui temporis duces, proſtraſſet ferociſſimos hoſtes, expugnaſſet munitiſſimas vrbes, ſingulari certamine nunquam non proſtraſſet hoſtem, in militaribus ludis omnes in ſe currentes equo deturbaſſet, &c.

LVSITANI magis penetrant in Æthiopiam; vbi tunc Im- 1487.
perator fuiſſe narratur Alexander quidam, & vbi Principes ſe à Salomone Rege progenitos iactabant matre Regina Sabæ, *Dam. à Goes.*

Ioannes Laſcaris ex Imperatoria Laſcarinorum familia originem ducens, mittitur à Laurentio Mediceo, penes quẽ erat ſumma Reipublicæ Florentinæ, in Græciam ad Baiazethem Turcarum Imperatorem; vt conquiſitis libris optimis Florentinam Bibliothecam hoc nouo theſauro ditaret: cui poſt Nicolaum Quintum Pontificem, tantum debent reſtitutæ linguæ & artes, quantum cuiquam aliis; inuitatis ad ſe viris doctis è Græcia profugis, aliiſque vndique. Quo etiam tempore floruerunt (poſt illos quos ab ann. 1471. enumerauimus) Angelus Politianus, Raphael Volaterranus, Marſilius Ficinus, Hermolaus Barbarus Patriarcha Aquileienſis, Ioannes Picus Comes Mirandulanus, Philippus Beroaldus, Baptiſta Fulgoſius, Iouianus Pontanus, Philippus Callimachus, Ioannes Nauclerus, Matthias Palmerius, & alii plurimi viri ſumma eruditione clari, & hiſtoriarum cognitione celebres: & inter Theologos, Gabriel Biel Germanus, Marſilius ab Ingen, Finus Hadrianus, Angelus de Clauaſio auctor Summæ Angelicæ, Wernerus Weſtphalus Carthuſianus, Rupertus Epiſcopus Aquilanus, Baptiſta Trouamala ſcriptor Roſellæ caſuum, Guilelmus Textor &c. Felinus Iuriſconſultiſſimus; & alii plurimi omni artium & ſcientiarum genere præſtantiſſimi. *Bellar. Genebr. Ciacc.*

TVRCÆ duce Hali Baſſa, nouo exercitu in Cilicia Ada- 1488.
nam ciuitatem oppugnantes, Ægyptios vrbi auxilio aduenientes vehementi prælio ſuperant. *Annal. Turc.*

Flandrenſes cum Maximiliano de tutela Philippi eius filii decertantes, eum in cuſtodia detinent Brugis: ſed poſt aliquot menſes liberatur à patre Imperatore; & pax inter eos conſtituitur. *Trithem. Marchant.*

Res item componuntur inter eundem Fridericum Imperatorem & Matthiam Hungariæ Regem: ipſe Matthias bellum transferens in Sileſiam, Glogouiam occupat. quod bellum quia in caſtris Matthiæ fuerunt equites Raſcii, dictum eſt à ruſticis Raſcianum. *Curæus.*

In Gallia pugnatur inter regium exercitum Duce Tremolio, & Ducem Aurelianenſem eique adhærentes Principes; initoque acerrimo prælio ad S. Albanum in Britannia 29. Auguſti, victus Aurelianenſis capitur, & in cuſtodia detinetur vſque ad expeditionem Regis Neapolitanam. *AEmil. Til.*

Genuenſes coguntur ſe ſubdere Ludouico Sfortiæ Duci Mediolanenſi; qui è tutore Ioannis Galeacii pupilli, dominatum Mediolani occupauerat. *Append. ad Palmer.*

Iacobus Rex Scotiæ menſe Iunii à ſuis ob tyrannidem rebellantibus occiditur in prælio, ſiue poſt à conſpiratoribus. Succedit filius Iacobus eo nomine IV. adoleſcens 15. annorum. *Commin. Leslæ. Iouius.*

CAROLVS Francorum Rex, repudiata quam olim de- 1489.
ſponderat, & diu nondum nubilem apud ſe detinuerat, Margarita Maximiliani filia; Annam Britanniæ hæredem ducit, quæ per procuratorem iam fuerat Maximiliano deſponſa: hincque excitatur inter eos bellum, quod poſt triennium ſopitur, recepto à Maximiliano vna cum filia Atrebatum Comitatu. Interea vero Britanniæ Ducatus per

eiuſmodi

eiuſmodi Regis Caroli matrimonium Coronæ Galliæ annectitur. *Commin. Til Naucler. Gaguin.*

Scribunt aliqui Innocentium Pontificem permiſiſſe Noruegis, vt poſſit Miſſa celebrari ſub vna ſpecie tantum panis, quod ob immenſa frigora vinum eo importatum aceſcat. Sed ſuſpecta hiſtoria, quam ex ſolo Volaterrano huius temporis ſcriptore acceperunt poſteriores: præſertim cum Volaterranus ſecum pugnet, dum ait permiſiſſe Pontificem ſine vino ſacrificare calicem.

Poloni Tartaros in Poloniam incurſantes magna clade afficiunt: ac rurſum in Ruſſia. *Cromer.*

1490. Matthias Rex Hungariæ, *Turcarum terror* appellatus, apoplexia moritur Viennæ in Auſtria 5. Aprilis; & leones qui Budæ detinebantur, omnes eodem die interiere. Eligitur in eius locum Rex Hungariæ Ladislaus II. Boemiæ Rex, filius Caſimiri Regis Poloniæ. In quem Albertus ipſius frater minor natu, auxiliante etiam patre Caſimiro, arma mouens quod ambiret ipſe Regnum Hungariæ, prælio vincitur à ducibus Ladislai, etiam ipſo (vt aiunt) inuito Ladislao qui in fratrem pugnare nollet. Fridericus quoque Imperator ius ſuum in Regnum Hungariæ repetens, Auſtriam a Matthia olim occupatam cedente Ladislao recuperat: Maximilianus autẽ Friderici filius his non contentus, Hungariam ipſam inuadit, & Albam regalem capit. Cum autem & Budam pergeret, in itinere à Ladislao magna clade affectus, cogitur regredi in Auſtriam; & Ladislaus Albam recuperat. *Bonſin. Cuſpin.*

Innocentius PP. in ecthaſin ſoporiferam incidens, horis 20. ſine arteriarum motu immobilis fuit; vt omnes crederent eum defunctum eſſe. *Onuphr.*

In Armenia Baiazethis exercitus profligatur duce Iſchenderbego; cui duo filii in acie ceciderunt, & ipſe captus eſt. Pariterq; in Cilicia, alia inita pugna periit gener Baiazethis filius Vſumcaſſanis. *Annal. Turc.*

1491. Matthiæ defuncti Regis Hungariæ vidua nubit Ladislao Regi, ea conditione vt ſi liberi Ladislao non eſſent, Regnum Hungariæ deuolueretur ad Maximilianum, eiuſque heredes recta linea deſcendentes: ſicque pax inter eos firmata eſt. *Cuſpin.* Quam & Ladislaus, miſſis legatis, cum Baiazethe Turcarum Imperatore iniuit.

Ferdinandus Rex Hiſpaniæ obſidet Granatam Maurorum metropolim 23. Aprilis; quæ poſt ſeptem menſes deditionis conditiones firmauit 25. Nouemb. ſequenti vero Ianuario Ferdinandus eam ingreſſus eſt. *Marian.*

Baiazethes Turcarum Imperator, cum non ſatis proſpere bellum in Cilicia ageret, pacem init cum Sultano Aegypti, retenta Adana cum Tarſo. *Annal. Turc.*

1492. Ferdinandvs Hiſpaniæ Rex ingreditur arcem Granatæ 2. Ianuarii, vrbem ipſam 6. eiuſdem menſis. *Marian. & alii:* Huncque tandem finem habuit in Hiſpania Maurorum dominatus, poſt 780. ferme annos ab eius facta per eos inuaſione. (*vid. in Epitom. an.* 713.) Remanſerunt tamen adhuc multi, ſed abſque Rege.

Quo eodem anno menſe Martio pulſi ſunt ex vniuerſa Hiſpania Iudæi edicto regio; haud tamen permiſſi aurum vel gemmas regno exportare, ſed commutatione bonorum ſuorum alias merces abducere. *Naucler. Onuphrius. Pontan. Marian.* Pleríque Scriptores 170. familiarum millia abiiſſe confirmant, quidam ad octingenta millia capita. *Marian.* Vt non immerito Ferdinandus ex tot & tantis rebus pro fide Catholica feliciter geſtis cognomento *Catholici* à Romano Pontifice honeſtatus fuerit. *Taraf Genebrard. Marian.*

Eiuſdem item Regis auſpiciis *Chriſtophorus Columbus* Ligur menſe Auguſti nauigationem occœpit ad Nouum Orbem detegendum, quem Occidentalem Indiam vocant: quod & ſubſequentibus annis feliciſſime præſtitit. *Genebrar. Bemb. & alii omnes.*

Idem vero Ferdinandus 7. Decembris, dum quoſdam priuatos de iniuriis conquirentes audiret, à quodam Catalano, qui ſomniauerat ſe, occiſo Rege, Regem futurum, diſtricto gladio vulneratur ad aurem: fanaticus autem ſomniator exquiſitis cruciatibus perimitur. *Marian.*

Caſimirus Poloniæ Rex moritur menſe Iunii: cui ex teſtamento ſuccedit filius Ioannes Albertus, frater minor natu Ladislai Hungariæ & Boemiæ Regis; eruditus ille quidem, ſed in bello parum felix. *Cromer.* Fuit autem & Caſimiro alius filius eodem quo ipſe nomine: quem tradunt, cum ad recuperandam ſanitatem ſuaderent medici cum femina commiſceri, maluiſſe mori quam pollui. *Genebrard. ex Chron. Polon.*

Moritur item Innocentius PP. VIII. 25. Iulii, poſtquam ſediſſet annos ſeptem ac menſes fere vndecim. Et in eius locum eligitur 11. Auguſti *Rodericus Borgia* Valentinus Hiſpanus, Cardinalis Portuenſis & Vicecancellarius; qui nomen accepit Alexandri VI. *Onuphr.*

Scribit *Iouius*, prædictum Innocentium PP. dono Baiazethis Turcarum Imperatoris accepiſſe *Ferrum Lanceæ* quo Chriſti latus apertum eſt. *Genebrard.* ſed vide ſup. an. 1256. Sub eodem quoque Innocentio inuentus eſt Romæ *Titulus* S. Crvcis Dominicæ, in Baſilica S. Crucis in Ieruſalem nuncupata in medio templi pariete occluſus, cum triplici lingua Iesvs Nazarenvs Rex: cetera deficiunt. *Volaterr. Genebr.*

Carolvs Rex Francorum Neapolitanam expeditionem parans, (ad quod Regnum à Seniore Renato ius acceperat. *vid. an.* 1481.) ab aliquibus inducitur Ruſcinionis & Perpiniani Comitatum Ferdinando reddere. *Til. vide ſupr. ann.* 1473. 1493.

Fridericus Imperator, cum enato carcinomate noxio alterum crus ei præciſum eſſet, moritur 19. Auguſti anno ætatis 78. Imperii 53. ac menſe 4. Poſt quem imperat *Maximilianus* eius filius, iam antea declaratus Rex Romanorum. *Cuſpin.*

Catharina Regina Nauarræ & Ioannes maritus coronantur Pampelonæ. *Tid. ann.* 1483.

Chriſtiani magna clade funduntur à Turcis in Croatia. *Trithem. Bonſin.*

Redeunte Columbo menſe Aprili in Hiſpaniam, poſt detectas quaſdam Inſulas Noui Orbis; Alexander VI. Pontifex dato diplomate menſe Maii, Ferdinando eiuſque coniugi Iſabellæ Hiſpaniæ Regibus legitimam concedit illarum Occidentalium prouinciatum poſſeſſionem, quæ eſſent centum leucis vltra Inſulas Heſperidas ad Promontorium Viride iacentes; ceteris Regi Luſitano relictis; linea cogitatione deſcripta per vtrumq; cœli cardinem, quæ hunc limitem ſecaret. Iniunctum tamen Regibus, vt præcones Euangelii in eas prouincias mittere tenerentur. *Genebrard. Marian. alii omnes.*

Ferdinandvs Rex Neapolitanus, dum parat in eum arma Rex Franciæ Carolus, moritur 25. Ianuarii: heredemque Regni relinquit Alfonſum filium, approbatum iam à Summo Pontifice, nihil tamen patre gratiorem populis ob ſæuitiam. *Iouius. Guicciard.* 1494.

Orientalis Indiæ & Oræ Æthiopiæ iam antea Luſitanis quæſita poſſeſſio effecit, vt Pontifex concordiæ cauſa inter eos & Hiſpanos qui Indiam Occidentalem ſubigendam ſuſceperant, noua linea eorumdem conſenſu figeret limites, quæ ducta à Septentrione ad Meridiem, Occidentem verſus diſtaret ab Inſulis Heſperidibus, & Promontorio Viridi 1080. milliariis, non, vt anno præterito decretum fuerat, 400. dumtaxat: ita vt quicquid ab ea linea verſus Orientem acquireretur, Luſitanis cederet; verſus Occidentem Hiſpanis. quod præſertim factum eſt, ne Hiſpani quicquam tentarent in Interiori Africa & Æthiopia, quam Luſitaniam (vt dixi) aperuerant. Sed omnino ex hac concordia lis poſtea noua orta eſt, occaſione Inſularum Moluccarum vnde aromata aduehuntur; quas vtrique populi intra ſuam orbis partem comprehendi contenderunt: qua de re poſtea. Hæc autem inter alias Hiſpanicarum rerum Scriptores, elegantiſſime tractauit *Hieronymus Oſorius* Epiſcopus Algarbienſis in Vita Emmanuelis Regis Luſitaniæ, qui ſucceſſit Ioanni tum regnanti cum hæ pactiones fierent auctoritate Alexandri Pontificis.

Ordo *Pœnitentium* mulierum ex proſtitutis, incipit Pariſiis prædicatione Ioannis Tiſſerandi Ordinis Minorum S. Franciſci. *Til. Genebr.*

Carolus Rex Francorum ingreſſus in Italiam, & qua benigne qua coacte vbique receptus, Romam aduenit

A.C. deſinente anno. Cuius itineris hiſtoriam cum plures attigerint, eam præ cæteris duo teſtes oculati omni exceptione maiores deſcripſerunt, *Philippus Commineus* nobilis Flander, naturæ bonitate vſuque rerum ad ſapientiam ciuilem inſtructiſſimus, qui Ludouici Vndecimi huiuſque Caroli vitam conſcripſit; atque *Franciſcus Guicciardinus* nobilis Florentinus, qui magna eruditionis pariterque ſapientiæ commendatione res his temporibus in Italia memorabiles ſcriptis commendauit.

1495. Rex Carolus Romę renuntiatur à Summo Pontifice Imperator Conſtantinopolitanus. Et interim Alfonſus Rex Neapolitanus, ſiue ſubditis diffidens, ſiue voto veteri motus, Regno ſe abdicans, illudque Ferdinando filio relinquens, ſeceſſit in Siciliam vitam monaſticam acturus. Carolus autem leui prælio hoſtibus fuſis, Neapolim ingreditur 22. Febr. & paulo poſt toto Regno potitur. Cuius feliciſſimo progreſſu perculſi Itali, aliique Principes eius gloriæ ac potentiæ æmuli, fœdus ineunt, Maximilianus Imperator, Ferdinandus Rex Hiſpaniæ, Ludouicus Sfortia Dux Mediolanenſis, Veneti, fauente etiam Alexandro Pontifice; vt Caroli in Galliam reditus intercluderetur: qui iunctis copiis, Fornouii non longe à Parma ad Tarrum fluuium ſeſe ei opponentes, haud tamen efficere potuerunt, quin ipſe longe licet minori militum numero pugnans, acri eis prælio ruptis libere perua ſerit: relicto Neapoli, priuſquam inde abſcederet, Duce Monpenſerio cum parte exercitus. Peruenit autem in Galliam menſe Octobri. *Guicciard. Commin. Til.*

In hac Neapolitana expeditione, primum in Europa innotuit infauſtus ille morbus, quem Itali Gallicum, Galli Neapolitanum, Afri Hiſpanicum vocant. Augeſcentibus hominum peccatis, auxit Deus pœnas peccati. Sunt qui putant eum ex Nouo Orbe, vbi ea contagio plurimum viget, Hiſpanicis nauigationibus in Europam, & à militibus Hiſpanis in Italiam atque Neapolim delatum. *Marian.*

Ioannes Rex Luſitaniæ, cuius auſpiciis primum ſuperatum eſt maximum illud toto orbe terrarum Promontorium Bonæ ſpei, moritur ex veneno 14. Sept. Succeſſit in Regnum Emanuel patruelis eius: cuius præclaras res per ſuos Duces India & Africa geſtas copioſe & elegantiſſime deſcripſit *Oſorius*, de quo an. ſuper.

Comitiis à Maximiliano Imperatore Wormatiæ habitis menſe Iulii, inſtituitur Camera Imperialis, ex conſilio Bertoldi Archiepiſcopi Moguntini viri ſapientiſſimi. Quæ primo ibidem Wormatiæ ſtetit, deinde poſt aliquot annos Ratiſponam, ac demum Spiram translata eſt. *Auentinus & alii.*

1496. Regresso in Galliam Carolo Rege, Neapolitani initi in eum fœderis nomine animati, deficiunt ab eo ad Ferdinandum Alfonſi filium: & mortuo Duce Monpenſerio, quod reliquum fuit Gallorum militum in patriam remittitur. *Commin. Til. Marian.* Ferdinandus non multo poſt moriens, ſucceſſorem habuit patruum Fridericum.

Maximilianus Imperator rogatus à Venetis & Mediolanenſibus, in Italiam venit aduerſus Florentinos; nullaque magna re geſta redit in Germaniam. *Guicciard.*

Iudæi pelluntur ab Emanuele Rege è Luſitania, ſub pœna perpetuæ ſeruitutis. *Oſor. Marian.*

1497. Americus Veſputius Florentinus auſpiciis Ferdinandi Regis Catholici partem illam Noui Orbis detegit, quæ verſus Septemtrionem eſt, & *America* nomen ab eo accepit: & anno ſequenti redit in Hiſpaniam.

Hocque item anno miſſus ab Emanuele Rege Luſitaniæ Vaſcus Gama, ſuperato Promontorio Bonæ ſpei, legit Orientalem plagam Æthiopiæ; & repertis Inſulis Moſambico & Melinda, defertur etiam in Regnum Malabaricum, cuius eſt præcipua ciuitas Calecutum: & poſt biennium redit in Luſitaniam. *Oſor.*

Ioannes Rex Daniæ recipitur etiam à Suecis in Regem, ob metum à Moſchis *Ioan. Magnus.*

1498. Carolus Rex Francorum cum regnaſſet an. 14. menſ. 7. & dies 8. repentina morte extinguitur ex apoplexia 7. April. Amboſiæ, vbi natus & educatus fuerat. Qui quod filios nullos haberet ſuperſtites, ſucceſſorem habuit *Ludouicum* Ducem Aurelianenſem, eo nomine XII. & *Patrem populi* dictum, defuncto Regi cognatione proximum: qui & cœpit dici Rex vtriuſque Siciliæ, ex iure ſibi per ſucceſſionem Caroli competente; atque etiam Dux Mediolanenſis, quod à Valentina Mediolanenſi (*vid. ann.* 1448.) originem traheret: & pace conſtituta cum Regibus Hiſpaniæ & Angliæ, Ducatum Mediolanenſem repetere decernit. *Til. Ferron. Annal. Franc.* A.C.

Mortuo Ioanne Principe Hiſpaniæ, vnico Ferdinandi & Iſabellæ filio, Emanuel Rex Luſitaniæ, quod Iſabellam filiam eorundem primogenitam vxorem haberet, ſucceſſor Regni Caſtellæ declaratur menſe Aprilis: ſed Iſabella eius coniux moritur menſe Auguſt. *Oſor. Marian.*

Hieronymus Sauonarola patria Ferrarienſis, profeſſione Dominicanus, celebris eo tempore concionator; quod è ſuggeſtu Florentiæ inſolenti temeritate potius quam dicendi libertate ſæpe in Alexandrum Pontificem eſſet inuectus, eius iuſſu cum duobus ſociis in foro eius vrbis publice fuit combuſtus 9. April. *Marian. Commin. Six. Sen. alii.*

Ludovicus Rex Francorum repudiata ex ſententia 1499. Iudicum à Summo Pontifice delegatorum Ioanna Ludouici XI. filia, quam nolens coactus fuerat in vxorem ducere, Annam Britannam Caroli VIII. viduam iungit ſibi coniugem. *Til. Ferron.*

Ioanna vero accepto à Rege Ducatu Bituricenſi, eo ſe recepit; & magna ſanctitatis fama vitam traducens, *Ordinem* inſtituit monialium ſanctiſſimæ *Annuntiationis*; ac demum pie in Domino quieuit.

Idem Rex Ludouicus ſollicitatus à Venetis, miſſo in Italiam exercitu, moxque ipſe adueniens, Mediolano totoque Ducatu potitur; fugiente primum Sfortia Duce in Germaniam, deinde Turcas in auxilium vocante aduerſus Venetos. *Guicciard. Gaguin. Til. Ferron.* Baiazethes autem Turcarum Imperator, inuadit Peloponneſum, & Naupactum Venetis eripit.

Idem quoque Rex Senatum Rotomagenſem loco Scacarii inſtituit; ac poſtea Aquenſem, & Burdegalenſem. *Til. Genebrard.*

Maximilianus Imperator bellum agit in Heluetios, quod fœdus cum Auſtriis & Sueuis inire nollent; & aliquoties cum iis congreſſus, ſemper vincitur: quapropter paulo poſt pax initur. *Naucler. Cuſpin.*

Septuaginta Turcarum millia per Walachiam in Ruſſiam ſeſe effundentes, rigidiſſimo frigore ac ſæuiſſima fame pereunt maxima parte: reliqui à Stephano Waiuoda delentur. *Cromer. Genebr.*

Iſmael Sophi magni Vſumcaſanis ex filia nepos, filius vero Harduellis, quem Ruſtanus Rex Perſarum necauerat, veritus ne is, quod inſignis Doctor eſſet Alcorani, Halim Omari præferens ſtuderet rebus nouis, & ſe Regno exueret; poſtquam è fuga quam ad necem paternam ſuſceperat in Hircaniam, poſt Ruſtani mortem cum exercitu regreſſus, (quem ex perſuaſione nouę Alcorani interpretationis, quam pater Harduelles adinuenerat, ex iis populis collegit;) contendentium inter ſe de Regno nepotum Vſumcaſanis ex Iacobo filio, alterum ſecum congreſſum occidiſſet, alterum in Arabiam fugaſſet: Regno Perſarum potitur, nouamque Religionem vna cum Imperio latiſſime propagans, Dynaſtiam Perſarum firmat; quæ hactenus perſeuerat continuis ferme cum Turcarum Imperatore, ob diuerſam Legis ſuæ interpretationem bellis. *Bizar. Iouius. Genebr.* An vero nomen *Sophi* ſumptum ſit à magis & ſapientibus Perſarum, an vero quod Lanam ſignificet qua vtebantur in capite hi Reges, diſputant Scriptores.

Romæ celebratur Annus Iubilæus, & anno ſequenti in 1500. cæteris Orbis Chriſtiani prouinciis.

Mediolanenſes denuo deficiunt ad Sfortiam, ex Germania cum auxiliaribus copiis reuertentem: ſed miſſus iterum à Rege Ludouico exercitus omnia recuperat: captique ſunt Dux ipſe Sfortia & Cardinalis Aſcanius ipſius frater, qui in Gallias & cuſtodiam ducti ſunt. *Guicciard. Til.*

Miſſus ab Emanuele Luſitaniæ Rege Petrus Aluarus Capralis in Orientalem Indiam cum claſſe 13. nauium, ſoluenſque Olyſippone 8. Martii tempeſtate iactatus *Braſiliam* caſu

adinuenit;

A.C.

adinuenit; indeque peruenit Calecutum 13. Septembris: vbi ex iniuria illata inchoatum eſt bellum cum Rege Malabarico. *Oſorius. Maffeius.*

Perueniunt quoque in Indiam Orientalem Religioſi Franciſcani, qui primi animarum zelo incenſi longum hoc iter ſuſceperunt. *Iarric.*

Baiazethes Turcarum Imperator Methonem vrbem Peloponneſi munitiſſimam Venetis poſt diuturnam obſidionem per vim eripit, & oppidanos ad vnum omnes Græcos pariter ac Venetos occidit, pueris & feminis in captiuitatem abductis: ipſeque Epiſcopus mitratus, ſacriſque veſtibus indutus, obtruncatus eſt. Poſt quæ, & Corona quoque alia Peloponneſi vrbs per deditionem ab eo accepta eſt. *Iouius. Mechouius. Drechsler.*

Iudæus quidam nomine Lemlem ſuis perſuaſit in Germania, ſe eſſe verum Chriſtum, quem exſpectabant. *Genebr.*

Rutheni ditionis Polonicæ, quod ab Alexandro Lithuaniæ Duce vrgerentur Romanæ Eccleſiæ ſe ſubdere, ad Moſchorum Imperatorem Schiſmatis ſui protectorem deficiunt. Indeque ſecuta bella, quibus Moſchus tam per ſuos quam per Tartaros quamplurima intulit damna Poloniæ; Alberto Rege aut nihil aut parum in eos agente. *Genebr.*

Naſcitur ex Philippo Belga Maximiliani Imperatoris filio & Ioanna eius coniuge Ferdinandi & Iſabellæ Regum Hiſpaniæ filia, Gandaui in Flandria 24. Februarii, *Carolus* poſtea Hiſpaniarum Rex & Imperator eius nominis V.

Florebant nunc inter præſtantes doctrina viros, quibus hoc ſæculum abundauit, (præter illos, quos ab ann. 1487. enumerauimus) Iacobus Philippus Bergomenſis, Albertus Krantzius, M. Anton. Sabellicus, Ioan. Picus Mirandulanus Ioannis Pici nepos, Ioannes Trithemius, Ioannes Wimphelingius, Rob. Gaguinus, Baptiſta Mantuanus, Ioannes Maior, Polydorus Virgilius; atque alii plures litterarum & philoſophiæ ac hiſtoriæ peritiſſimi: & è Theologis atque Hebraicarum & diuinarum litterarum peritis, Paulus Mildelburgius, Ioann. de Lapide, Petrus Tataretus, Ioannes Reuchlinus, Petrus Galatinus, Silueſter Prieras, Iacobus Lopez, Dominicus Iacobatius, Ioannes Tabienſis, Ioannes Almainus, Ioannes Ludouicus Viualdus, &c. Iaſon de Mayno Iuriſconſultiſſimus, &c.

1501. PHILIPPVS & Ioanna, de quibus anno ſuperiori, in Hiſpaniam iter facientes ad accipienda Regni auſpicia, per mediam Galliam iter faciunt, & excipiuntur Pariſiis honorificentiſſime. *Til. Marian.*

Ludouicus Francorum & Ferdinandus Hiſpaniæ Rex, conſiliis inter ſe initis de eiiciendo è Regno Neapolitano, Friderico, qui poſt mortem Ferdinandi nepotis illud occupauerat, ſpecie prætenta (præter vetuſta vtriuſque Regis iura) Turcis pro religione bellum inferendi, quibuſcum Friderico fœdus erat & iuncta amicitia: miſſis eo ex vtraque parte Ducibus, illud Regnum inter ſe diuidunt, confirmante eorum pactionem Alexandro Pontifice. Abductuſque in Galliam Fridericus, benigne exceptus & in honore ſemper apud Regem extitit, donec obiit ann. 1505. *Guicciard. Til. Ferron. Marian.*

Cæſar Borgia Dux Valentinus, Alexandri Papæ filius (cuius elogium fuiſſe dicitur, *aut Cæſar, aut nihil*) magnis artibus aſpirat ad Imperium Italiæ; & hoc ipſo anno capta Fauentia, Florentinos, ad quas optabat conditiones, impulit. *Guicciard.*

Suſcepta expeditio à Francis, Hiſpanis, & Italis in Turcas, parum proſpere cedit; Gallis præcipue ad Mitylenem cæſis culpa Venetorum pacem cum Turcis conſtituentium. *Iouius. Sabell. Til. alii.*

Ioannes Albertus Rex Poloniæ, in expeditione aduerſus Fridericum Ordinis Teutonici Magiſtrum, recuſantem ſibi iuramentum de Pruſſia præſtare, moritur ex apoplexia 17. Iunii. Succedit frater eius Alexander Dux Lithuaniæ. Cuius tamen vxori Helenæ diadema ex more non eſt impoſitum, quod Græcorum ſchiſmati eſſet dedita, vtpote Ioannis magni Moſchorum Ducis filia. *Cromer. Genebr.*

Ioannes Rex Daniæ in Sueciam profectus, factione Stenonis, qui Gubernator fuerat antea Regni, pellitur eo prætextu, quod quæ iuraſſ. Suecis, non præſtaret. *Ioan. Magnus.*

A.C.

Cruces ſanguinolentæ paſſim per Germaniam in veſtibus hominum apparuerunt, & guttæ ſanguinis de cœlo ceciderunt.

Ex partitone Regni Neapolitani ortis diſſidiis, ad arma venitur inter Hiſpanos & Gallos: & Gallis initia felicia, finis funeſtus; dum poſt varia inita prælia, tandem qua dolo qua vi penitus inde expulſi ſunt anno ſequenti à Gonſaluo egregio Duce Ferdinandi Hiſpaniæ Regis, qui Magni nomen ex rebus præclare variis in prouinciis pro Rege ſuo geſtis conſecutus eſt. 1502.

Steno Gubernator Regni Suecici bellum gerit in Danos: & Norvvegios ad rebellionem excitat, quod Ioannes Rex eis aliqua priuilegia eripuiſſet: ſed Chriſtiernus filius Ioannis rebellionem Norvvegiæ comprimit; & reliqua etiam priuilegia adimit. *Ioan. Magn.*

Moſchi acceptas à Walthero Magiſtro in Liuonia aliquot clades vlturi, eius oras crudeliſſime vaſtant: ſed Waltherus iis occurrens ad Pleſcouiam, paucis militibus totum exercitum Moſchorum tormentorum fulminibus exterritum vincit. Vnde Moſcouiæ Dux pacem offert optimis Waltheri conditionibus.

In Diœceſi Spirenſi à duobus ruſticis exorta eſt conſpiratio Agricolarum contra Epiſcopum & Canonicos, quæ dicta eſt *Liga ruſticorum*: cuius conſpirationis præcipuus fuit articulus, vt omne iugum excuterent, & Heluetiorum imitatione libertatem ſibi vendicarent; Sed pœnas dederunt cruciatibus & ſupplicis, iuſſu Maximiliani Imperatoris. *Append. Naucler.*

ALEXANDER Papa VI. poſtquam ſediſſet ann. 11. dies 8. moritur 18. Auguſti ex veneno ei per errorem propinato. 1503.
De cuius vita multa tum fama quæ nulli parcat, tum ſcripto prodita ſunt, vero an ex inuidia haud facile dictu. *Marian.* Poſt eius obitum Italia Cæſarem Borgiam ipſius filium læta eiecit, iugum pleriſque iam diu graue ſatis: qui demum poſt variam fortunam homo varius à Gonſaluo dolo captus, & vinctus in Hiſpaniam miſſus, inde aliquando euadens, & ad Regem Nauarræ tranſiens, occiſus eſt ex inſidiis in quadam pugna. Narrat hæc pluribus *Mariana*: qui & ait, Ludouicum Regem Francorum, cum audiſſet Valentinum à Gonſaluo contra fidem datam captiuum detentum, dixiſſe, *Deinceps pro fide Punica merito ſubſtituamus Hiſpanicam.*

Succedit Alexandro 22. Septembr. *Franciſcus Picolomineus* Senenſis Pii II. ſororis filius, dictus & ipſe PIVS eo nomine Tertius. Eidemque poſt dies 26. defuncto 18. Octobr. ſuffectus eſt Cal. Nouembr. *Iulianus de Ruvere* Ligur patria Sauonenſis Sixti IV. fratris filius, ex Epiſcopo Card. Oſtienſi; qui dictus eſt IVLIVS II. *Onuph.*

Alfonſus Albuquercius miſſus anno ſuperiori ab Emanuele Luſitaniæ Rege in Indiam Orientalem, eo nunc peruenit; qui poſtea Magni cognomen ob res præclariſſime ibi geſtas, conſecutus eſt. *Oſor. Maffeius.*

Regnum Manicongo in Africa Chriſti fidem ſuſcipit. *Genebr.* Alii poſt triennium collocant.

Picardus hæreticus, in Euchariſtiæ ſacramentum blaſphemus, comburitur Pariſiis. *Onuph.* Ab eo dicti hæretici *Picardi*, alii ab iis Adamitis, de quibus ſup. an. 1420. Et ab vtroque eo Picardo alius prorſus inſignis Theologiæ Doctor Pariſienſis *Franciſcus Picardus*, qui obiit an. 1558. *Genebr. in Paul. IV.*

ISABELLA Regina Hiſpaniæ moritur 26 Nouembr. relicta Ioanna filia vxore Philippi Belgæ hærede ex aſſe, & Ferdinando marito adminiſtratore donec Carolus Ioannæ filius adoleuiſſet. Vnde ortæ inter Philippum & Ferdinandum diſſenſiones. *Guicc. Marinæ. Marian.* 1504.

Renouatur bellum inter Suecos & Danos, quod aliqua pace compoſitum fuerat. *Ioan. Magn.*

In India bellum geritur inter Calecutianos & Luſitanos de Rege Cocini; quem Calecutiani, quod ad Luſitanos defeciſſet, oppugnandum, Luſitani propugnandum ſuſceperant: repelluntur que cum ingenti clade Calecutiani: qui & ſequentibus annis magnis cladibus ab iiſdem Luſitanis affic iuntur; quamuis nec ipſi Luſitani earum omnino expertes. *Oſor. Maffeius.*

IOANNES Baſilii filius Moſchorum Dux moritur, relicto ſucceſſore filio Baſilio; qui dictus eſt Baſilius Ioannis. *Chron. Polon. & Moſchou.* 1505.

A.C.

In India primus Luſitanici nominis Prorex conſtituitur Franciſcus Almeida. *Oſor. Maffeius.*

Maximilianus Imperator ad petitionem Ioannis Regis Daniæ, Suecos vt rebelles proſcribit: ii vero eius ſententiam, tanquam ab eo qui nullam in ipſos haberet iuriſdictionem latam, nullius momenti eſſe contendunt.

Martinus Lutherus, cum ante biennium ann. ætat. 20. renuntiatus fuiſſet Magiſter artium Erfurdiæ in Thuringia, & ad ſtudium Legum animum appuliſſet; territus aliquando fulmine & conſternatus, voto ſuſcipiēdi monachatus ſe obſtringit. Agenſque annum 22. inuito & reclamante parente ingreditur cœnobium Auguſtinianorum ibidem Erfurdiæ 17. Iulii, & poſt annum profeſſionem emiſit; ac deinde ann. 1507. ſacerdos factus eſt: & an. 1508. Witembergam traductus, ibi Ariſtotelem prælegit: ac triennio poſt Romam à ſuis Superioribus negotiorum cauſa miſſus, poſt reditum ibidem Witembergæ ann. 1512 ætat. 29. renuntiatur Doctor in Theologia; cum eſſet diſputator vehemens, & ferocis ingenii. *Sur. & alii.*

Dicitur etiam, cùm ad hunc honoris gradum euectus eſſet, vilem cognominis ſui rationem expendens, ex *Luddero* (quod deriſorem & furem ſonat) *Lutherum* feciſſe, quod purum deſignat. *Pontan. Geneb.*

1506. PHILIPPVS Belga gener Ferdinandi adueniens in Hiſpaniam, ſocerum remouet ab adminiſtratione Regni Caſtellani: qui in Aragoniam auitum Regnum ſe recipiens, inde nauigat Neapolim. Philippus autem cum vellet vxorem ſuam, quod parum mente valeret, incluſam detineri; repugnant Proceres, eique ac filio Carolo rurſum ſacramentum dicunt. Ipſeque Philippus paulo poſt moritur ibidem in Hiſpania; & Ferdinandus ad Regni adminiſtrationem reuocatur: qui tamen hibernat Neapoli, ad pacandum & ſibi firmandum illud Regnum. *Marian.*

Iulius Papa collecto exercitu Bononiam recipit, pulſo Bentiuolo. *Guicciard.*

Alexander Poloniæ Rex moritur, cum prius nuntium accepiſſet de Tartaris in Lithuaniam irrumpentibus, magna eorum clade à ſuis ducibus repulſis. Succedit ei frater Sigiſmundus, quem Magnum dixerunt. Hicque *Cromerus* finem impoſuit Hiſtoriæ ſuæ Polonicæ.

Bogdanus Walachiæ Waiuoda, quod Eliſabetha prædictorum Alexandri & Sigiſmundi ſoror, eius vtpote ſchiſmatici Græcorum addicti coniugium abhorreret, Ruſſiam inuadit, & Poluciam prouinciam occupat. *Ibid.*

1507. DEFICIENTES Genuenſes rurſum Rex Francorum Ludouicus ſibi ſubiicit, reſtituta quam ante defectionem habebāt adminiſtrationis forma. *Guicciard.*

Ferdinandus Neapoli ſoluens in Hiſpaniam, in tranſitu prolixe & amice agit Sauonæ cum prædicto Ludouico, cuius ſororis filiam nomine Germanam ex Gaſtone Fuxenſi ſuſceptam (quæ etiam tunc ibi affuit) idem Ferdinandus poſt obitum prioris coniugis Iſabellæ, vt ſe aduerſus Philippum generum muniret, duxerat. *Guicciard. Marian.*

Moritur S. Franciſcus de Paula, cuius Ordinem Minimorum vidimus approbatum an. 1473.

1508. FOEDVS initur Cameraci inter Iulium Pontificem, Maximilianum Imperatorem, & Ludouicum Regem Francorum, aduerſus Venetos pro recipiendis vrbibus, quæ ad ſingulos pertinerent. *Guicciard, Iouius. Ferron.*

Campſon Sultanus Ægypti à Regibus Calecuti & Cambaiæ ſolicitatus, claſſem per mare rubrum in Indiam mittit, vt Luſitanos iam ibi potentes pellat: & primo quidem prælio ad finem anni habito Luſitani inferiores diſcedunt, occiſo Laurentio filio Franciſci Almeidæ Indiæ Proregis. *Oſor. Marian.*

Armorici aliquot & Northmanni, duce Dionyſio Northmanno *Canadam* adueniunt, quam *Nouam Franciam* dixerunt, regionem piſcatu celebrem.

1509. LVSITANI in India Duce Franciſco Almeida, menſe Ianuario inſigni parta de Ægyptiis & Indis victoria, egregie vlciſcuntur cladem ſuperiori menſe ab iis acceptam; Regemque Cambaiæ, qui Ægyptios euocauerat, vectigalem Luſitano reddunt. Iſmael autem Sophi Perſarum Rex delectatus eorum fortitudine, miſſis poſtea Legatis ad Albuquercium, amicitiam eorum ambit. Et Helena Regina Æthiopū Legatum mittit ad Emmanuelem Regem, opem pollicens aduerſus eoſdem Ægyptios Mammelucos, & Mauros. Hæcque prima Luſitanorum cum Æthiopibus coniunctio. *Oſor. Maffeus. Marian. Bizar. Genebr.*

Vti conuenerat Cameraci, ducta in Venetos expeditione, ii magna clade afficiuntur à Ludouico Rege ad Abduam amnem menſe Maii; qua illi ita proſtrati ſunt, vt amiſſis ciuitatibus & omni imperio terreſtri, actum de Republica putaretur: quouſque in Galliam regreſſo Rege, iidem Patauio recuperato quod Maximilianus occupauerat, reſumpto animo ſpem ceperunt fortunæ melioris. Quando & innotuit eorum magnanimitas, dum rebus prope deſperatis, adduci non potuerunt, vt Turcicas copias auxiliares admitterent. *Ferron. Til. Guicciard. Bemb. Iouius.*

Henricus Rex Angliæ moritur 21. Aprilis: ſuccedit filius Henricus VIII. qui coronatus eſt 24. Iunii, vna cum eius coniuge Catharina Ferdinandi & Iſabellæ Hiſpaniæ Regum filia, quæ Arthuri mortui fratris vxor fuerat; diſpenſatione obtenta à Romano Pontifice, quod Arthurus ob iuniorem ætatem & infirmam valetudinem ea non cognita deceſſiſſet. *Polyd.*

Ingens terræmotus per dies 40. Conſtantinopolim quaſſat, plurimis Turcarū ædificiis dirutis, (templis tamen Chriſtianorum incolumibus permanentibus) & multis hominū millibus obtritis. Et interim dum Baiazethes damna reſarcire curat, Techelis dux Iſmaelis Sophi magnas clades ei infert in Aſia, deletis duobus eius exercitibus. *Bizar.*

Octoginta millia Moſchorum, quæ Baſilius eorum Dux ad Lithuaniam occupandam deſtinarat, cæduntur à Polonis ad Boryſthenem amnem.

CAMERACENSE fœdus finem accipit, declinante Pontifice ad Venetos, & Hiſpanos atque Heluetios ſolicitante, quod timeret Italiæ à nimia externorum Principum potentia: perſtantibus tamen Maximiliano Imp. & Ludouico Rege in fœdere, nouam Veneti cladem recipiunt. *Guicciard.* 1510.

Ferdinandus Rex Hiſpaniæ miſſo in Africam exercitu, Bugiam capit nobilem vrbem & Academia florentem, ac Tripolim Numidiæ: poſt quæ, exercitus nimio æſtu afflictus magna clade à Mauris afficitur. *Marian.*

Franciſcus Almeida Prorex Indiæ, dum clarus victoriis in Luſitaniam regreditur, ad Caput Bonæ ſpei ab Æthiopibus occiſus, caret honore ſepulturæ. At Alfonſus Albuquercius relictus eius loco Prorex in India Goam vrbem capit, ſedem poſtea conſtitutam Imperii Luſitanici & Metropolim Orientis; ac multos alios progreſſus facit: magnus Dux, iure merito Magni cognomen adeptus. *Oſor. Maffeius.*

Die 6. Februarii Iudæus quidam in Marchia Brandeburgenſi, ob ſacratiſſimam Euchariſtiam furto ſublatam ictibus punctam (quæ copioſum ſanguinem emiſit; & in aquam & ignem conſumenda fruſtra iniecta, ipſum ſcelerum auctorem detexit,) forcipibus diſcerpitur, & in cineres redigitur: cæterique illius tractus Iudæi, confeſſi ſe ſeptem Chriſtianorum infantes acubus & punctionibus peremiſſe, flammis traduntur. *Surius. Genebr.*

Multi Occidentales populi per Fratres Dominicanos ex Hiſpania conuertuntur. *Genebr.*

Conuentus Gallicanorum Epiſcoporum ac plurimorum Doctorum agitur Turonis pro Rege cōtra Pontificem; quo decretum eſt, vt mitterentur ad Pontificem legati, qui cum eo de pace agerent; vel ſi ipſos nollet audire, eum prouocarent ad conuocandum Concilium Generale. *Til. Annal Franc. Genebr.*

DVM Pōtifex, Hiſpani, Veneti, & Heluetii obſiſtunt vario Marte Ludouici & Maximiliani ducibus; agunt duo Principes magno conatu vna cum Cardinalibus nonnullis, de conuocando Concilio contra Iulium Papam, quod anno præcedenti inchoatum in Gallia, nunc *Piſis* haberetur, poſtea tranſlatum Mediolanum, ac tandem Lugdunum; at ſine vllo profectu aut exitu, interueniente morte Iulii. *Annal. Franc. Genebr.* Fuit autem illud reprobatum ab ipſo Iulio adhuc ſuperſtite in Concilio *Lateranenſi* hoc eodem anno ab eo indicto, Seſſ. 2. & 3. 1511.

Selimus Baiazethis filius, qui duxerat Tartarorum Precopenſium Regis filiam, inhians Imperio, ad patrem Hadrianopolim ſpecie viſitationis tendit; eundemque illius timore

Con-

A.C. Conſtantinopolim ſe recipientem inſecutus, prælio à patre funditur & fugatur vltra Pontum Euxinum. *Annal. Turc.*

Comitia Imperij Treueris aguntur: vbi inter cetera, Imperium Romanum diſtribuitur in decem prouincias, ſiue circulos; Auſtriacum, Bauaricum, Sueuicum, Francicum, Rhenenſem ſuperiorem, Electoralem Palatinatus, Burgundicum, Weſtphalicum, Saxonicum inferiorem, & Saxonicum ſuperiorem.

1512. PVGNA ad Rauennam commiſſa ipſo die Paſchatis 11. Aprilis, Gallorum exercitus, ſub Gaſtone Fuxenſi Duce Nemoroſio, qui Rauennam obſederat, memorabili clade magnaque cæde exercitum Pontificis & Hiſpanorum, ad ſoluendam obſidionem venietem, fugat: ſed Gaſto fortiſſimus dux hoſtes incaute perſequens, occiditur magno rerũ Gallicarum in Italia damno. Rauenna autem capta deſtruitur. Accedente vero Maximiliano ad confœderatos aduerſus Fræ cos, & Heluetiis Ducatum Mediolanenſem inuadentibus; ſed ex alia parte Anglorum Rege ſuaſione Pontificis bellum in Aquitaniam mouente: iidem Franci Mediolanum & Italiam Hiſpanis & Heluetiis relinquunt; & Veneti, ac Pontifex, aliique Principes, ſuas vrbes recipiunt: ac denique Florentini Mediceæ familiæ ſe iterum regendos tradere compulſi ſunt. *Guicciard. Iouius, Ferron. Til.*

Eodem Paſchatis die Terra *Florida* Americæ pars ad Septentrionem obuerſa, à Ioanne Poncio Legionenſi Hiſpano primum inuenitur. *Ortel.*

Et Luſitani hoc eodem anno penetrant ad Molucas inſulas, quæ fere ſunt ſub Æquatore; & præter alia aromata, careophilli dant copiam, ac fere ſolæ. Quorum occaſione magnæ poſtea ortæ ſunt cõtentiones inter Luſitanos & Hiſpanos ad quorumnam diuiſionem illę pertinerent. *Oſor.*

Eadem item die 11. Aprilis Baiazethes Turcarum Imperator à filio Selimo fauore Ianizerorum priuatur Imperio, quod Baiazethes in Achmetem maiorem filium transferre cogitauerat. Idemque poſtea ab eodem Selimo per medicũ Iudæum ſublatus eſt anno vitæ 74. Imperij 31. Pariterque Achmetes, aliuſque frater Corcuthes vna cum ipſorum filiis occiſi ſunt anno ſequenti eiuſdem Selimi iuſſu; qui ſic ex ſtirpe Othomanica ſolus ſuperſtes, ſuorum funere imperium ſibi ſtabiliuit. *Annal. Turc.*

Ferdinandus Hiſpaniæ Rex, Angliæ copiis fretus Regnũ Nauarræ occupat, pulſo Ioanne Alebreto & Catharina Fuxenſi eius coniuge legitimis Regibus; prætextu excommunicationis Pontificiæ in ipſos iniectæ, & interdicti in Regnũ, quod fauerent rebus Ludouici Francorum Regis, hoſtis Eccleſiæ declarati, cum iis omnibus qui Concilio Gallicano ſiue Piſano adhæſiſſent. Quod quidem ipſius Ferdinandi arte fraudulenta ad abſorbendum aliquo prætextu illud Regnũ, procuratum eſſe; omnium nationum, ipſiuſque met Hiſpanicæ hiſtorici fatentur. *Ferron. Til. Gucciard. Marian. alii.*

Interea vero Iulius Pontifex Concilium Lateranenſe ſuperiori anno indictum celebrare incipit; quod poſt quinquennium abſolutum eſt ſub Leone X & approbatum, contra Conciliabulum Piſanum, & Turcas, ac pro reformatione morum. *Sur, Onuph. Gen.* extantq; Acta in *Tom. Concil.*

Hoc & ſequenti anno Tartari Precopenſes in Podoliam & vicinas prouincias graſſantes, multis grauibus præliis à Polonis & Lithuanis, Conſtantino Oſtrogio duce, profligantur. *Mechov.*

1513. MORITVR Iulius PP. II. 21. Februarij, poſtquam ſediſſet an. 9. menſ. 3. dies 20. ac bellica libenter tractans, ciuitates Eccleſiæ recuperaſſet, Gallos Italia per Hiſpanos & Heluetios expulſit. Succedit 11. Martij *Ioannes Medices*, Laurentij olim Florentię dominantis filius, qui nomẽ ſibi indidit LEONIS IX. vulgo dicti X. (*vid. in Epit. an. 963. num. III.*) *Onuphr. Genebr.*

Pactis induciis inter Francorum & Hiſpaniæ Reges, ac Venetis iam Franco fauentibus; ipſe nouum exercitum mittit ad recuperandum Mediolanum, in quod Maximilianus Sforria reſtitutus fuerat anno ſuperiori auxilio Heluetiorum. Sed ab iiſdem Heluetiis fuſi 6. Iunij ad obſidionem Nouarienſem Franci, iterum Italiam relinquere compelluntur. *Bemb. Guicciard. Ferron. Iouius.*

Dum Henricus Anglus in finibus Picardiæ bellum gerit, Rex Scotiæ Iacobus iure fœderis Francici magno exercitu Angliam inuadit: pugnaque memorabili ad Flaudonium montem inita, ipſe occiditur, æqua fere vtriuſque exercitus militum iactura. *Boet. Leslæ. Iouius.* Succedit porro ipſi filius Iacobus eo nomine V. menſium 18. puerulus.

Maximiliani Imperatoris dux Rudolphus Anhaltinus ad Vicentiam 7. Octob. acerrimo prælio fundit Venetorum exercitũ, cui pręerat Bartholomęus Liuianus. *Guicciard.*

Ioannes Daniæ Rex moritur: ſuccedítq; filius Chriſtiernus eius nominis Secundus, dictus Tyrannus.

Iſmael Sophi, cum annis quinque Scytharum bellum atrociſſimum continuaſſet, tandem eos deuincit vſque ad glacialem Oceanum, & pacem cum iis facit. *Bizar.*

Sub huius anni finem, dum octaua Seſſio haberetur Cõcilij Lateranenſis, adfuere Ludouici Regis è Francia Legati, qui nomine Regis conceptis verbis reiecto Piſano Concilio adhæſerunt Lateranẽſi: Sicque redintegrata pax eſt inter Pontificem & Regem Chriſtianiſſimum. *Guicciard.*

PAX reconciliatur inter Reges Francorum & Angliæ, firmata connubio inter Mariam Angli ſororem & Francum: (exceſſerat enim è viuis Anna Britanna eius coniux 11. Ianuarij) celebranturque nuptiæ 9. Octob. *Til.* 1514.

Selimus Turcarum Imperator, ducta expeditione quadringentorum millium militum aduerſus Iſmaelem Sophi Perſarum Regem acerrimum init prælium in campis Zalderanis 26. Auguſti, quo certatum eſt integro die; cecideruntque ad centum millia fortiſſimorum Turcarum: & nihilominus, quoniam veſperi Iſmael accepto vulnere receſſit manſit victoria penes Selimum: qui Taurſio Iſmaelis regia potitus, omnes opifices Conſtantinopolim transfert. *Annal. Turc.*

Sigiſmundus Poloniæ Rex Baſilium magnum Moſchorum Ducem, qui Smolenſcum vrbem ceperat, inſigni clade afficit ad Boryſthenem 8. Sept. & è Lithuania pellit *Heberſt.*

Promulgatis in Hungaria à Legato Pontificis indulgentiis militaturis contra Turcas; iis excitati plurimi, Cruciatos ſe dicentes, in perniciem Hungariæ conuertunt arma, eamque magna clade afficiunt, interfectis multis hominum millibus, & nobilium centenariis; donec eos Ioannes Waivoda Tranſiluaniæ, multis captis eorumque duce Georgio Zechelio capite plexo, diſſipauit. *Iouius.*

Muleamethes, cui *Scirifo*, quaſi Magno Sacerdoti cognomen erat, ex eremita & cõcionatore ad Regna Feſſæ & Marochi peruenit, religionis nouæ auctoritate & armorũ gloria florens. Ita Africam miſcuit vt coacta multitudine in Lybiæ & Ægypti interiora penetrans, tribus annis plura alia Regna prædictis adiecerit: quæ tenuit 43. annis, quouſque 1557. in venatione à ſtipatoribus corporis ſenex admodum interfectus eſt. *Genebr. Ioui. in Elog. Leo in deſcript. Afric.* quod tamen nonnulli in poſteriora tempora referunt.

MORITVR ipſis Calendis Ianuarij Ludouicus XII. Rex Francorum, poſtquam regnaſſet ab obitu deceſſoris annos 16. menſes 8. dies 24. Et quod nullam maſculam prolem reliquiſſet, Regnum deuoluitur ad *Franciſcum* Valeſium Ducem Engoliſmenſem cognatione proximum, annum ætatis vigeſimum ingreſſum. *Til. Ferron.* Qui mox Mediolanum recuperaturus in Italiam veniẽs, Heluetios ad Marignanum memorabili prælio, quod toto biduo 13. & 14 Sept. durauit, cecidit ac fugauit: atque ita Mediolanum recepit, capto Maximiliano Sfortia Duce, & in Galliam relegato. Deinde Pontifex & Rex conuenientes Bononiæ 10. Decemb. pactionẽ ineunt de Pragmatica Sanctione abolenda in Gallia; ac viciſſim de nominatione ad Beneficia; quæ antea erat penes Canonicos, deriuanda ad Regem; itemque de Annatis, ceteriſque capitulis in libellum illum relatis quem *Concordatum* dixerunt. *Galeac. Guicciard. Iouius. Ferron. Til. Genebr.* 1515.

Viennæ in Auſtria menſe Iulij conueniunt Maximilianus Imperator, Ladislaus Hungariæ Rex, & Sigiſmundus Poloniæ; actumque de ſucceſſione Auſtriacæ familiæ in ea Regna & Boemicum, ſi Ladislai maſcula progenies extingueretur; & viciſſim de Boruſſia Polono relinquenda. Deſponſaque eſt Ludouico Ladislai filio Maria ſoror Caroli poſtea Imperatoris, & Anna ſoror Ludouici Ferdinando fratri Mariæ & Caroli. *Cuſpin. Birchth.*

Petrus Maronitarũ Patriarcha tres Legatos ad Conciliũ Lateranenſe mittit. A quibus Theſeus Ambroſius Alboneſij

A.C.

Regulus Iuriſconſultus litteras Syriacas didicit: & ab eo poſtea canonico S. Auguſtini Bononiæ, illæ inter nos cœperunt propagari. *Genebr.*

Dauidis quoque Abyſſinorum Æthiopum Regis legatio inſignis aduenit ad Emmanuelem Luſitaniæ Regem, cum ſacroſanctæ CRVCIS fragmento. Aliaque mittitur ab Emmanuele ad Leonem Pontificem cum expetendis muneribus ex Indicis opibus; inter quæ elephas erat, doctus principes homines venerari, & paſſus ad modulos tibiarum tẽperare. *Oſor. Maſſei Iouius. Gen.*

Biblia Hebraica, vulgo Complutenſia dicta, adiectis trãſlationibus Chaldaica, Græca, & Latina, editur opera ac ſumptibus Franciſci Ximenij Cardinalis Archiepiſcopi Toletani.

Viuebant tunc inter ceteros doctrina præſtantes viros (præter illos, quos ab anno 1500. enumerauimus) Auguſtinus Iuſtinianus Epiſcopus Nebienſis, (qui Octaplum vtriuſque Teſtamenti in quinque præcipuis linguis molitus, Nouum etiam, Veteris inſtar Hebraici, per verſiculos diſtinxit, cum antea dumtaxat diſtingueretur per paragraphos literis A.B.C.&c. expreſſos ab Hugone Cardinale ſub ann. 1240.) Marcus Marulus Spalatenſis, Fridericus Nauſea Epiſcopus Viennenſis, Iacobus Sadoletus Epiſcopus Carpentoratenſis & Cardinalis; Franciſcus Ferrarienſis, Ambroſius Catharinus, & Thomas de Vio Cardinalis Dominicani; Ioannes Cochlæus & Eckius Germani; Auguſtinus Steuchus Eugubinus Canonicus Regularis S. Saluatoris; Albertus Pighius Germanus, Huldricus Huttenus Eques item Germanus; Ioannes Driedo, Ioannes Arboreus, Gentianus Heruetus, Iodocus Chlicthoueus, Galli; & alij plurimi omnium nationum Europæarum: quos Deus inſigni Orthodoxiæ & Theologiæ ac philoſophiæ, diuinarumque literarum peritia dotatos, præparauit ad fortiter reſiſtendum paulo poſt venturæ infauſtiſſimæ hæreſi Lutheranæ. Fuerunt & multa ac varia eruditione inſignes Deſiderius Eraſmus Roterodamus, & Ludouicus Viues Hiſpanus: ſed primus, quod ſupra captum ſuum de rebus fidei ſit locutus, & ſuis ſcommatibus viam hæreſibus ſtrauerit, merito in pluribus ſcriptis cenſura notatus eſt, ac velut ſemichriſtianus habitus: alter ob nimiam etiam dicendi libertatem, ſuſpectus quibuſdam ſcriptis declaratus. Vixerunt etiam tum, linguarum ac hiſtoriæ peritia illuſtres, Petrus Crinitus, Guilelmus Budæus. Ioannes Cuſpinianus, Paulus Iouius, Nicolaus Copernicus: & inter Iuriſconſultos Philippus Decius; & alij quamplurimi omni ſcientiarum genere præſtantes: nec tantum ex Catholicis, ſed etiam ex hæreticis, qui gloriam ſuam erroribus infamarunt.

1516. FERDINANDVS Aragonius Hiſpaniæ Rex moritur 23. Ianuarij ex aqua intercute. Succeditque in tot eius ac Iſabellæ olim eiuſdem coniugis Regna, Carolus eorum nepos ex Ioanna filia & Philippo Belga, tunc annorum quindecim. *Hiſt. Hiſp.*

Moritur item Ladiſlaus Rex Boemiæ & Hungariæ 13. Martij. Succedit filius Ludouicus puer annorum II. *Ioann. Sambuc.*

Maximilianus Imperator exercitum ad Mediolanũ Gallis eripiendum ducens, obſidionem re infecta deſerere cogitur. Heluetijque cum Rege Francorum fœdus renouant, pactis illis in annos ſingulos deinceps penſitanda pecunia. *Iouius. Guicciard. Ferron.*

Algerij incolæ, Hiſpano vectigales, rebellant duce Barbaroſſa; vbi breui ſe Regem dicit. *Iouius. Leo in Hiſt. Afric.*

Selimus Turcarum Imperator bellum in Iſmaelem Perſam continuaturus, ingenti educto exercitu diuertit in Syriam aduerſus Campſonem Sultanum Ægypti & Syriæ, arma mouentem vt Perſam ſubleuaret: initoq; acerrimo prælio non longe à Damaſco, victus Campſon perfidia Caierbei præfecti Alepi, occubuit 26. Auguſti anno ætatis 77. Suffectuſque à Mameluchis in eius locum Tomombeius vir ſtrenus, æque à Selimo vincitur. Sicque Selimus Syriam occupat; & Hieroſolymis ac Bethleemi veterum Prophetarum ſepulchra veneratus, largas eleemoſynas Chriſtianis impendit: ac demum exercitum in Ægyptum ducit. *Annal. Turc. Iouius. Sanſouin.*

1517. SELIMVS in Ægyptum ingreſſus, ipſo menſe Ianuarij aſperrimo prælio Mamelucos vincit, & Alcairum eorum imperij ſedem occupat: rurſumq; Tomumbeium prælium inſtaurantem, denuo victum, & è fuga ac latebris retractum, poſt crudeliſſima tormenta, vt theſauros detegeret, ignominioſiſſime per totam vrbem circumductum, laqueo necat, & vnco ferreo ſuſpendit menſe Aprilis, & tota Ægypto potitur. Atque ita finem accipit Mamelucorum in Ægypto Imperium, quod annis fere trecentis habuerant. *Iidem.*

Pax Nouioduni firmatur inter Franciſcum Regem & Carolum Hiſpanum, connubio promiſſo filiæ Regis cum Carolo, quod poſtea reiectum eſt. *Til. Annal. Fran.*

Lateranenſe Concilium inchoatum an. 1512. finem accipit 16. Martij. Quo cum decreta fuiſſet expeditio in Turcas, cuius in dies creſcebat potentia; & ad hoc Leo PP. per vniuerſum Orbem Chriſtianum Cruciatam cum Indulgentiis promulgaſſet: eius promulgationis munus in Germania cum Archiepiſcopus Moguntinus Ioanni Tetzellio Dominicano commiſiſſet, id vſque adeo moleſte tulit Ioannes Staupitius Generalis per Germaniam Auguſtinianorum Vicarius, ac *Martinus Lutherus* eiuſdem Ordinis Vitembergæ Lector ordinarius, qui id muneris ſperauerant; vt confeſtim Lutherus in ipſas Indulgentias propoſitis vltimo Octobris Concluſionibus debachari cœperit. Ex hoc principio ortæ innumerabiles hæreſes, quæ Orbem hactenus turpiſſime inquinarunt, natumque incendium, quo tota pene Europa conflagrauit. *Sur. Genebr.*

ECLIPSIS horrenda Solis accidit menſe Iunij: ex qua Georgius Tranſteter inſignis mathematicus obitum Imperatoris Maximiliani prædixit, qui in principio ſequentis anni contigit. 1518.

Interea idem Maximilianus poſtrema Comitia Auguſtæ habuit: & in iis primum agi cœptum de Lutheri negotio; deque eo ipſe Maximilianus ad Pontificem ſcribens, hortatur his naſcentibus turbis mederi: qui Thomam de Vio Cardinalem Caietanum Ordinis S. Dominici in Germaniam ad hoc legat: ſed coram eo ſe Lutherus ſiſtens Auguſtæ, obſtinatuſque permanens abſque licentia inde ſe ſubtrahit; & ſubterfugia quæritans, à Legato ad Pontificem, & à Pontifice citatus Romam, ab eo ad Concilium prouocat: multa interim ſcripta de variis Religionis articulis, impietate & proteruia referta promulgans, & ad inuidiam Pontifici cõcitandam (quod proprium hæreticorum eſt) omnes rumorum ventos captans. Quem inter alios Catholicos Doctores, inſigniter tum refellit Ioannes Eckius & diſputatione & ſcriptis.

Circa hunc annum prouincia illa, quæ nunc *Noua Hiſpania* appellatur, auri & argenti diues, & oſtreorum quæ margaritas pariunt circa Oceani littora piſcatione celebris; ſub Hiſpanorum Imperium redigitur à Ferdinando Corteſio, qui eam magna ſuorum, ingenti incolarum pro libertate pugnantium, ſtrage expugnauit: captaque ſequenti anno vrbe Mexico ceterarum regina, Nouæ Hiſpaniæ Imperium in Nouo Orbe ſtabilit. *Ortel.*

MAXIMILIANVS Imperator moritur 12. Ianuarij, cum imperaſſet an. 25. menſes fere quinque. Eligitur in eius locum 28. Iunij *Carolus* eius nominis V. Rex Hiſpaniarum ætatis an. 19. licet Treuerenſis Elector atque Brandeburgenſis propenſiores fuiſſent erga Franciſcum Regem Francorum. 1519.

Cum vero deinceps res fere ſint quibuſvis notiſſimæ, ſuperuacaneum videtur auctores citare ex quibus eæ depromantur; niſi ſicubi quippiam peculiari indiguerit roborari teſtimonio. Sed & quod ſuperioribus annis aliquoties contigerit Scriptores citari cenſura notatos; factum id quidem & parce, & nonniſi poſt alios, & cum adiuncta Catholicorum auctoritate: nec vero vnquam in rebus ad religionem pertinentibus, in quibus ſcimus nullam eis penitus fidem habendam, cum omnia conſueuerint falſis narrationibus in rem ſuam peruertere. Quod inſigniter præſtitit ab hoc tempore Ioannes Sleidanus *mendaciorum loquaciſſimus; quem tamen plurimi velut diuinum hiſtoricum ſuſcipiunt.*

Ferdinandus Magellanus nobilis Luſitanus auſpiciis Caroli Hiſpaniarum Regis via compendioſa in Inſulas Molucas nauigaturus, *Fretum* quod de eius nomine *Magellanicum* dictum eſt, primus magno auſu aperit: & licet ipſe ex inſidiis occiſus fuerit à barbaris, eius tamen ſocij ad Molucas peruenerunt; atque vnica ex quinq; quas duxerat nauibus,

reliquis

reliquis tempeſtate fractis, per caput Bonæ ſpei in Hiſpaniā rediit: quæ ſic prima omnium totum terrarum Orbem circumnauigauit, ac proinde nominata eſt *Victoria*.

1520. LVTHERVS excommunicatus à Leone Pontifice prouocat ad Concilium. Eiuſdem vero ſcripta damnantur à Schola Louanienſi & Colonienſi, atque etiam comburuntur: ipſeque viciſſim Ius Canonicum cum Bulla Pontificia ſuæ damnationis, homo impudentiſſimus publice cremat Witembergæ; defenſus in omnibus à Friderico Electore Saxoniæ, quem ipſe dementarat. Eius autem impiarum hæreſum, eiuſque aſſeclarum quamplurima inter ſeque diuerſiſſima capita, multi qui de Hæreſibus & contra Hæreſes ſcripſerunt enumerare conati ſunt: ſed tanta fuit eorum copia, vix vt vllus hactenus in vnū colligere potuerit. Quod vero in Chronologia verſemur, horum curioſos ad egregium huius ſæculi Eccleſiaſticum Chronographum remittimus, *Iac. Gaulterium*; qui quæ fideliter collegit, fortiter & confutauit.

Selimus Turcarum Imperator Conſtantinopoli Hadrianopolim petens, in itinere peſte extinguitur 22. Sept. eodē loco quo olim cum patre ſuo prælio congreſſus fuerat; cum imperaſſet an. 8. & menſes 5. Mors eius occultatur dies decem, donec Trapezunte adueniret filius eius *Solimannus* eo nomine Secūdus, qui adminiſtrationem Imperij inchoauit Calend. Octob.

Carolus Imperator in Germaniam veniens, coronatur Aquiſgrani 23. Octobr. & Ferdinando fratri concedit Auſtriam, alioſque Maximiliani auitos Principatus.

Chriſtiernus Rex Daniæ Noruegiæ à multo tempore Sueciam ſibi & armis & arte ſubiicere conatus, tandem hoc anno Stockholmium Regni metropolim ad deditionem compellit. Sed rebus ſibi firmatis, vocatos ad conuiuium ſplendidum primarios quoſuis omnium Ordinum Suecos crudeliſſime interimit, incipiens ab Epiſcopis. & vrbe direpta in Daniam abit.

1521. CAROLVS Imperator, prima ſua Comitia celebrat Wormatiæ. Ad quæ vocatus cum ſaluo conductu Lutherus, & obſtinatus in hæreſi permanens, poſtquam inde receſſiſſet; proſcribitur 8. Maij: cum iterum à Leone Pontifice in die Cœnæ Domini excommunicatus fuiſſet. Sed à Friderico Electore in quadam ſua arce abſconditur decem menſibus. Schola quoque Pariſienſis eum damnat cum ſuis ſcriptis. Itemque Henricus VIII. Rex Angliæ egregium librum edidit aduerſus eius peſtiferam doctrinā; eoque nomine à Leone Pontifice inſignem conſequitur titulum. *Defenſoris fidei*.

Solimannus Turcarum Imperator, prætextu contumeliæ à Ludouico Hungariæ Rege legato ſuo irrogatæ, Hungariam aggreſſus, Belgradum, ſiue Albam Græcam (Taurunum olim dictum, inferioris Pannoniæ vrbem ad confluentia Saui in Danubium ſitam) firmiſſimum ea parte Chriſtianorum propugnaculum expugnatum occupat 29. Auguſti.

Tartari in Moſchouiam irruentes, obuiantem ſibi Baſilium Ducem prælio vincunt; & 80. millia hominum è Moſchouia captiuos abducunt.

Leo PP. X. poſtquam ſediſſet an. 8. menſ. 9. minus decem. diebus moritur Calend Decemb. vacatque ſedes 38. diebus

Moritur item Emmanuel Rex Luſitaniæ, Princeps laudatiſſimus, 13. Decemb. Succedit filius Ioannes eius nominis Tertius annorum 20,

Oritur bellum inter Carolum Imperatorem & Franciſcū Regem Francorum, clariſſimos Principes; quod in 38. fermeannos productum eſt, interpoſitis aliquando induciis dubiis parumque cōſtantibus. Et interim dum Carolus hoc anno Picardiam armatus intrat, ex Italia pelluntur Galli.

Miſſus vero à Rege exercitus, qui Henricum Alebretum filium Ioannis & Catharinæ Regum Nauarræ expulſorum & defunctorum in Regnum reſtitueret, Pampelonem capit. In cuius arcis expugnatione *Ignatius Loiola* è nobilitate Cantabriæ miles, ictu bombardæ conuulſo lapide crure altero confracto, altero vulnerato, extremum vitæ periculum adiit: quod & illi ſalutis initium fuit, & *Societatis* IESV fundandæ diuinitus data occaſio. Ceterum Pampelone paulo poſt, cum reliquis oppidis à Gallis captis, redierunt in Hiſpanorum poteſtatem.

1522. HADRIANVS Belga Traiectenſis, vir doctiſſimus, atque ex Theologo Louanienſi & Caroli Imperatoris præceptore factus Cardinalis titt. Pammachij, cum abſens in Hiſpania Cæſarauguſtæ Proregem ageret, eligitur Romæ in Pontificem 9. Ianuarij: qui nomen non mutauit, ſed retinuit proprium HADRIANI, Sexti dicti. Romam appulit menſe Sept. ibique coronatus eſt.

Hoc anno, ſiue ſequenti vt alij ponunt, Chriſtiernus Rex Daniæ, cum ob ſæuiſſimam crudelitatem ſuis intolerabilis eſſet; à Friderico patruo Holſtiæ Duce, hortantibus cunctis Regni ordinibus, armis impetitus, profugit vna cū theſauro, liberis, & coniuge Eliſabetha ſorore Caroli Imperatoris, in Belgium. Quem etiam notat Genebrardus, antequam pulſus fuiſſet, defeciſſe ab Eccleſia. In cuius locum ſuffectus eſt Rex Daniæ & Noruegiæ idem Fridericus. Sueciæ vero Regnum poſtea obtinuit Guſtauus: quem Sueci elapſum è cuſtodia Chriſtierni, Gubernatorem aduerſus eum cōſtituerant: qui & ipſe deinde abdicata fide Catholica, perfidię Lutheranæ nomen dedit.

Rhodus inſula nobiliſſima, dum Principes Chriſtiani inter ſe digladiantur, poſt grauiſſimam ſex menſium obſidionem, & fortiſſimam Equitum ſub Magno Magiſtro Liladamo Gallo propugnationem, deditione capitur à Solimanno Turca 25. Decemb.

1523. CVM Hadrianus Pontifex per Legatum Germanis morum reformationi proſpicere fuiſſet pollicitus; Lutherani librum edunt *Centum Grauaminum*, quæ pati Germaniam à Pontifice dicerent; petentes vt indiceretur Concilium Generale in Germania.

Idem Hadrianus VI. moritur 14. Sept. poſtquam ſediſſet annum vnum menſes octo, dies ſex. Qui paulo ante, nempe 6. eiuſdem menſis. Regibus Hiſpaniæ fecerat poteſtatem legendi Epiſcopos & præſentandi; & vt trium militarium Ordinum præfectura, ab aliis Pontificibus ad tempus conceſſa, Caſtellæ Regibus propriæ & perpetuæ eſſet. *Marian.* Suffectus eſt in eius locum 19. Nouemb. *Iulius Mediceus* Florentinus CLEMENTIVS VII. nomine Leonis X. patruelis, & ab eo factus Cardinalis titt. Damaſi.

In Gallia Carolus Dux Borbonius & Coneſtabilis deficit à Rege ad Carolum Imperatorem: & armantur in Regem Angli, Flandri, Germani.

1524. INCIPIT Bellum Sacramentarium inter Lutheranos; dū *Huldricus Zuinglius* Heluetius, olim Canonicus Conſtantienſis, deinde promulgator factus Tiguri doctrinæ Lutheranę; nunc ab eo diſſentit, primo occulte, poſtea palam. vna cum *Ioanne Oecolampadio* Germano apoſtata Ordinis S. Brigittæ; reuocantes ab inferis damnatam Beringarij hæreſim de Euchariſtia, verbum *Eſt* interpretantem *ſignificat*: & ex alia parte *Andreas Carolſtadius* Archidiaconus Witembergenſis, Lutheri aſſecla & amicus coniunctiſſimus, pronomen *Hoc* deſignaſſe dixit Chriſtum ipſum menſæ aſſidentem: & contra eos omnes ipſe Lutherus docuit Corpus Chriſti *In*, vel *cum*, vel *ſub* pane eſſe. Natæ etiam poſtea pluſquam 60. diuerſæ ſectæ. Sic enim qui ſemel Fidei Regulam deſerunt, quot capita habent, tot ſententias & errores comminiſcuntur. Ceterum Lutherus Carolſtadium pelli poſt hæc curauit è Saxonia; & probroſis libellis inimicitias exercuit cum Zuinglio. Sed inter cæteras Sacramentariorum ſectas memoranda & illa, quam paulo poſt adinuenit *Ioannis Brentius* Sueuus Semilutheranus: qui quod Tranſubſtantiationis doctrinam ferre non poſſet, veram tamen ac realem corporis Chriſti præſentiam teri vellet; aſſeruit corpus Chriſti ex quo in cælum aſcendit, eſſe vbique: factuſque eſt *Vbiquetariorum* auctor.

Prodiit etiam hoc ferme tempore ſecta *Anabaptiſtarum*, dicentium Baptiſmum paruulorum nullius eſſe momenti, ac proinde iterum baptizari debere cum facti ſunt rationis compotes. Quorum auctorem alij faciunt *Thomam Munzerum* Stolbergenſem, alij *Baltazarem Pacimontanum*, ſeu etiam *Carolſtadium*, ſeu *Zuinglium*, vel *Nicolaum Storkium*, quidam etiam ipſummet *Lutherum*.

Prædicti vero Munzeri (quem etiam *Enthuſiaſtarum* auctorem faciunt) pernicioſiſſima doctrina, qua ſibi à Spiritu reuelatum eſſe iactabat, quod gladio Gedeonis (quem ſe à Deo accepiſſe dicebat) vniuerſum Orbem cogere deberet ad nouum Chriſti Regnum inſtituendum, & iuſtas pœnas de Magiſtratibus & Principibus Chriſtianis repe-

A.C. tendas: huius anni menſe Nouembri cœperunt à domino ſuo Comite Lupſio Sueuo diſſidere homines ruſticani, propter onera quibus ſe nimium grauari querebantur. Indeque orto principio, infinita turba ruſticorum ad ſeditiones prætextu libertatis Euangelicæ concitata in Principes, ac Magiſtratus, & Clerum; ingentia intulerunt damna Germaniæ, atque in vna Franconia ad ducentas arces & monaſteria incenderunt.

Interim Legatio à Dauide Æthiopiæ Imperatore & Helena eius auia ad Clementem PP. aduenit, obedientiam ab illis promittens Sedi Apoſtolicæ, ac benedictionem poſtulans. *Iouius, Genebr.* Alij in poſteriora tempora reiiciunt. *Maffei. Iarric.*

Inſtituitur Ordo Clericorum Regularium, quos *Theatinos* vocant, à Petro Carafa Epiſcopo Theatino, qui poſtea creatus eſt Papa Paulus IV.

Borbonius Dux cum exercitu Imperatoris Maſſiliam obſidet: ſed repellitur à Rege: qui eius veſtigia inſecutus, Lombardiæ partem ac Mediolanum recipit.

1525. Franciscvs Rex Franc. dum Ticinum ſiue Papiam obſidet, à Ducibus Caroli Imperatoris graui prælio 25. Februarij ſuperatus capitur; occiſis plurimis ex Gallica nobilitate, aliiſque captis. In quibus Henricus Nauarræ Rex è cuſtodia Ticinenſi euaſit: ipſe vero Franciſcus naui ductus eſt in Hiſpaniam.

Ruſticanum bellum ſuperiori anno cœptum, hoc finem accipit: occiſis ſupra centum eorum millia, eorundem duce Munzero capto & capite punito cum plurimis aliis è ſuis.

Albertus Marchio Brandeburgenſis Magiſter Ordinis Teutonici in Pruſſia ſiue Boruſſia, cum per multiplices dilationes ac tergiuerſationes hactenus ſubterfugiſſet ſacramēto ſe obſtringere Sigiſmundo Regi Poloniæ, ſicut olim inter ipſorum deceſſores conuentum fuerat; (*vid. ſupra ann.* 1265.) indeque miſeræ vaſtationes ei prouinciæ à Polono illatæ eſſent: nunc tandem fatigatus conuenit cum Rege, vt Ordo mutetur in Ducatum, qui conferatur ipſi Alberto hereditario iure: eaque ratione creatur ipſe primus Dux Pruſſiæ 8. April.

Lutherus, dimiſſo iam anno ſuperiori homo impiiſſimus cucullo monaſtico, nunc impuriſſimus vxorem ducit, ſeu verius concubinam æque impiam & impuram Catharinam à Bora, genere nobilem, è monaſterio abſtractam: cum duxiſſet iam antea vxorem Carolſtadius an 1522. & ipſe olim presbyter; ac primus omnium Presbyterorum huius infeliciſſimæ ſectæ, *Bartholomæus Bernhardus* Feldkirehius Præpoſitus in oppido Kembergan. 1521.

Quintinus ſartor Picardus, ſocio *Coppino*, peſtiferum *Libertinorum* dogma ex Brabantia & Hollandia diſſeminat: pro quo, aliiſque multis criminibus extremo ſupplicio Tornaci afficitur, hæreſi prius abiurata. Fuit autem præcipuus Libertinorum error, vnicum eſſe Spiritum immortalem, ſcilicet Deum; Angelos autem, dæmones, & hominum animos, nihil eſſe niſi meram opinionem: vnde deducebant, omne id quod ab hominibus fieri videretur, ſiue bonum, ſiue malū, fieri ab illo vnico Spiritu Dei, qui omnia in omnibus operatur; & alia pleraque abſurdiſſima æque ac impiiſſima: de quibus *Gaulter. in Chronol.*

Hocque item anno *Dauid Georgius* vitriarius, circulatore natus Gandaui in Flandria, diſſeminare incipit ſuas impietates in Friſia, quibus ſe Dei nepotem eſſe dicebat ex Spiritu natum, verum Meſſiam, & tertium Dauidem; & in multis cum Sadducæis, Manichæis, Adamitis conueniebat. Qui demum Baſileæ moriens, triennio poſt effoſſus vna cum ſuis libris crematus eſt.

Ex alia vero parte in Eccleſia Dei Ordo *Cappucinorum* ſub Regula S. Franciſci inchoatur hoc eodem anno, vel, vt quidam habent, paulo ante: qui pietate ſua ac bonis operibus homines reuocarent à ſpurcitiis & abominationibus hæreticorum.

Hiſque iiſdem temporibus plerique eorum Doctorum & Scriptorum Catholicorum, quos anno 1515 recenſuimus, egregiam præſtiterunt operam in confutandis prædictis hereſibus, qua diſputationibus, qua ſcriptis: cum quo tempore Satanas ad diruendum multos excitaret, Deus alios ad dirigendum & ædificandum apponeret.

Franciscvs Rex Francorum, cum in cuſtodia detentus A.C.
in Hiſpania conualuiſſet è grauiſſimo morbo, adeo duris 1526.
conditionibus emiſſus in libertatem eſt à Carolo; vt quamuis obſides dederit duos filios ſuos, tamen cum in Galliam peruenit menſe Martij, habitis Regni Comitiis decretum fuerit, non poſſe admitti tam iniquas conditiones de reſtitutione Burgundiæ & renuntiatione plurimorum iurium: æquis tamen ſe ſatisfacturum, ſoluturumque pro ſua redemptione ingentem vim auri, & in firmum pignus amicitiæ ducturum (ſicuti conuenerat) Eleonoram ſororē natu maiorem Caroli, viduam Emanuelis Regis Luſitaniæ.

Ceterum cum hæc non acceptaret Carolus; ſed & quod duces eius in Italia Franciſcum Sfortiam Ducem Mediolanenſem proditionis inſimulatum expuliſſent, ac denique quod in Hiſpania lege cauiſſet vt Pontificia diplomata Senatus regius examinaret: his occaſionibus Clemens Pontifex cum Rege Franciſco, Venetis, ac Longobardis, fœdus contra Carolum init, Anglo etiam ſolicitato.

Ludouicus Hungariæ & Boemiæ Rex ad oppidum Mohatzium, Budam inter & Belgradum, à Solimanno Turcarum Imperatore prælio victus 29. Auguſti, fuga ſalutem quærens in vicinæ paludis lutulento gurgite ſuffocatur. Ortaque de Regni ſucceſſione inter Chriſtianos Principes diſſenſione; Ferdinandus Archidux Auſtriæ, qui duxerat Annam Ludouici ſororem, idemque Caroli Imperatoris frater, ab aliquibus Rex eligitur; ab aliis Ioannes Waivoda Tranſiluaniæ: vnde diuturna bella extiterunt, & Regni deſolatio ſequuta.

Moritur quoque Iſmael Sophi Rex Perſarum: eique ſuccedit filius Tammas, ſiue Techmas.

Ferdinandvs Auſtriacus coronatur Pragæ Rex Boemię 1527.
24. Februarij: & inde in Hungariam progreſſus, coronatur etiam Budæ Rex 28. Octob. fugato Ioanne Tranſiluano, qui legatos mittit ad Turcam pro impetrando auxilio.

Carolus Borbonius ductor in Italia copiarum Imperatoris, Florentiam diripere parans, cum fœderati aduerſus Imperatorem obſtitiſſent; conuerſo agmine Romam inuadit 5. Maij, & dum inter primos conſcendit murum ictu ſclopi occiditur: capta tamen vrbs, atque direpta; templa ſpoliata, omniaque ſacra profanata, graui dedecore Religionis Chriſtianæ: ac Pontifex in mole Hadriani obſeſſus, poſtea & ipſe per deditionem captus, & in cuſtodia detentus, auctoribus Principe Aurantio & Prorege Neapolitano: vt magni beneficij loco conceſſum ei fuerit, grandi ſe pecuniæ ſolutione redimere. *Onuphr. Iouius. Ferron. Til.* Interea vero commotus eo atroci nuntio Henricus Rex Angliæ, ad fœdus Pontificis acceſſit: & Franciſcus Rex Francorum mittit Odetum Lautrechium in Italiam cum exercitu ad liberandum Pontificē. *Iid. Marian. Polyd.*

Celebratvr Concilium prouinciale Senonenſe in 1528.
Gallia aduerſus hæreſes, & de moribus.

In Scotia, poſt multa diſſidia & prælia, tam interna inter Reginam (ſororem Henrici Regis Angliæ) & Regni adminiſtratores, quam externa cum Anglis, dum Rex Iacobus V. in minori ætate eſt; nunc tandem ipſe anno ætatis 16. Regni gubernacula in ſe recipit.

Odetus Lautrechius dux exercitus Gallici in Italia Neapolim obſidens, ingruēte peſte tam ipſe extinctus eſt quā exercitus diſſolutus. Dux egregius, dictus & ipſe (vt olim Demetrius Macedo) vrbium expugnator. Quo etiam tempore Andreas Aurea Genuenſis claſſis Gallicæ præfectus ad Hiſpanos defecit.

Interea vero expoſtulante Carolo Imperatore de fide à Franciſco Rege violata non redditis quæ in captiuitate promiſiſſet, ac Rege mendacij Carolum accuſante, & ad ſingulare certamen prouocante; res effectu caruit.

Cvm paſſim in Germania Miſſa abrogaretur, altaria di- 1529.
ruerentur, Imagines exturbarentur & incenderentur, omnia ſacra peſſumdarentur ab hæreticis; qui in hoc vno conuenientes, in præcipuis articulis Religionis inter ſe miſere digladiabātur, nouis indies exorientibus ſectis ſibi inuicem contrariis: celebratur hoc anno menſe Aprilis Spiræ Conuentus Ordinum Imperij de expeditione in Turcas, & de pace Religionis: vbi quoad Religionem decretum eſt, vt Edictum Wormatienſe (an. 1521.) obſeruaretur contra No-

natores

A.C. uatores, & vt omnia in integrum reſtituerentur. Contra quod edictum Ioanne Electore Saxoniæ, Philippo Landgravio Haſſiæ, & aliis ſolemniter proteſtantibus, inde orta peruulgata illa *Proteſtantinum* nomenclatura.

Cupiente Carolo in Italiam nauigare, corónam Imperij de manu Pontificis ſuſcepturus; in gratiam cum eo redit, pactus Mediceos Florentia pulſos à reliquis ciuibus, in patriam reſtituturum.

Conuenientibus quoque Cameraci Ludouica Franciſci Regis matre, & Margarita Caroli Imperatoris amita, inſtauratum eſt fœdus; cedente Rege quæ in Belgio erant, & Carolo renuntiante Burgundiæ: ac liberi Regis reſtituuntur ſolutis in redemptionem vicies centenis millibus nummum aureorum: & Eleonora Regi in Hiſpania deſponſata in Galliam cum iiſdem liberis regiis mittitur. Sicque factum vt conſtituta etiam paulo ante pace cum Anglo, Principes per totam Chriſtianum orbem ab armis diſceſſerint.

At Solimannus Turcarum Imperator à Ioanne Tranſiluano aduerſus Ferdinandum Auſtri cum pro Regno Hungariæ impulſus, cum exercitu trecentorum millium armatorum Viennam obſidet menſe Septembri. Sed Philippo Comite Palatino vrbem defendente, cogitur re infecta obſidionem ſoluere menſe Octobri, amiſſis 80. ferme millibus hominum.

Circa initium Octobris nouum morbi genus, quod *Sudorem Anglicum* dixere, in Germania inualeſcit, quo plurimi extincti ſunt: prænuntium (inquit *Genebrardus*) hæreticæ peſtis quæ populum Anglicum erat paulo poſt infectura.

Milites Rhodienſes ſeptennio poſt Rhodum amiſſam, conſenſu Pontificis & Caroli Imperatoris, *Melitam* Inſulam inhabitare incipiunt: eamque ædificatam & munitam hactenus ſtrenue contra Turcarum potentiam defenderunt; dicti & inde *Equites Melitenſes.*

1530. Carolvs Bononiæ die S. Matthiæ 24 Februarij (quo & natus fuerat) coronatur Imperator à Clemente Pontifice.

Idemq; Imperator Mantuano Marchionis nomen Ducis honore mutauit: ac Duci Ferrarienſi Rhegium & Mutinam, de quibus cum Pontifice lis erat, conſenſu partium delectus arbiter, dedit. *Marian.*

Inde Carolus Germaniam petens Comitia habet celeberrima Auguſtæ menſe Iunij: in quibus Proteſtantes ſuam Confeſſionem lingua Latina & Germanica conſcriptam in conuentu obtulerunt Imperatori, ac legerunt: quæ confutata à Theologis Catholicis Eckio, Fabro, Cochlæo, & aliis qui aderant vna cum Laurentio Campegio Cardinale Apoſtolicæ Sedis Legato, & ipſo viro doctiſſimo; reiecta eſt, ac omnibus iniunctum ad priſtinam fidem redire. Zuinglianorum etiam quatuor vrbes, Argentoratum, Cóſtantia, Meminga, Lindauium, peculiarem ſuæ fidei confeſſionem, longe ab ea diuerſam eidem Imperatori obtulerunt; quæ tamen non fuit publice audita. Fuit autem prædicta Auguſtana Confeſſio Proteſtátium compoſita à *Philippo Melanchthone*, præcipua quidem viro eruditione, ſed haud pari pietate: quippe prærerquam quod primum Luthero adhæſit, paulatim ab eo ſe ſubducens, nouæ ſectæ dux factus eſt, quæ dicta eſt *Semilutheranorum*, ſeu *Mollium Lutheranorum*, vel etiam *Confeſſioniſtarum* ab hac Auguſtana Confeſſione: quibus capitales inimici facti ſunt *Rigidi Lutherani* dicti; qui & *Illyricani* à Mathia Flacco Illyrico antea Melanchthonis diſcipulo. De Melanchthonis autem propriis erroribus vide *Gaulter. in ſua Chronol.* Quod denique attinet ad prædictam Confeſſionem; mirum quoties fuerit ea deinceps mutata, aucta & adulterata: & tamen tanti fuit apud eius profeſſores, vt Ioannes à Laſco in Epiſtola ad Regem Poloniæ non dubitauerit profano calamo aſſerere, malle ſe de Pauli Apoſtoli quam de ipſius doctrina dubitare.

Poſt Comitia, menſe Decembri coeuntes Proteſtantes Smalcaldiæ, fœdus ineunt aduerſus Catholicos: & Lutherus interea in arce Coburgenſi latitans, librum edit quo omnes hortatur ad reſiſtendum Imperatori ac Catholicis.

Interea copiis Pontificis & Imperatoris in Italia diuturna obſidione fatigata Florentia deditur: & Mediceis in eam reſtitutis, atque Alexandro Mediceo creato Duce (cui Imperator Margaritam filiam notham cóiugem pactus fuerat) erepta penitus ei libertas eſt.

In Gallia vero Franciſcus Rex, non minus bonarum artium ac litterarum reſtaurationi intentus, quam bellicis exercitationibus; cum iam antea Guil. Budæo & Iano Laſcari auctoribus inſignem Bibliothecam Fontanableam inſtruere cœpiſſet; nunc eodem Budæo & Ioanne Belaio poſtea Cardinale hortantibus, ad addendum colophoné iis quæ in Academia Pariſienſi deſiderari videbantur, regios Linguarum profeſſores inſtituit: qui tunc electi ſunt, Hebraicæ quidem Franciſcus Vatablus; (cuius nomen falſo poſtea hæretici infamare conati ſunt, quaſi ipſis fauiſſet:) Græcæ Petrus Daneſius, poſtea Vaurenſis Epiſcopus: quibus duos continuo addidit, Iacobum Tuſanum Græcæ, Agathium Guidacerium Hebraicæ doctorem: & aliquanto poſt duos in Mathematicis, Orontium Fineum & Ioannem Martinum: denique auctore Petro Caſtellano anagnoſte ſuo, alios in literis Latinis, Medicina, Philoſophia adiunxit. Quibus etiam temporibus, præter illos quos ab anno 1515. nominari contigit, inſigni eruditione claruerunt Petrus Bembus, Longolius, Iodocus Badius, Galeacius Capella, Martinus Cromerus, & alij plurimi vbique. A.C.

Ferdinandvs frater Caroli Imperatoris Rex Hungariæ & Boemiæ, agente fratre declaratur etiam Rex Romanorum 5. Ianuarij in Comitiis Coloniæ ea de cauſa habitis; Electore Saxoniæ abſente per filium ſolemniter intercedente, quod fieret electio contra Bullam auream: & nihilominus coronatur Ferdinandus Aquiſgrani 11. Ianuarij. Saxonem ſecuti Bauari Principes, proximo anno mutarunt ſententiam in gratiam Imperatoris; ipſeque etiam Saxo acceſſit in Conuentu Ratiſbonenſi. 1531.

Ioannes Comes Tarnouius Ruſſiæ Palatinus, Petrum Moldauiæ Principem, qui contra fœdus, & nulla hoſtilitatis denuntiatione præmiſſa, Rokuſiam Regni Polonici prouinciam inualerat, cum ſolis quatuor equitum Polonorum millibus magno exercitu pollentem cædit, & memorabilem victoriam obtinet 22. Auguſti: ac fugientem breui captum, Regi Poloniæ iuramentum præſtare cogit.

Heluetiis ex noua Zuinglij hæreſi de vno XIII. pagorum fœdere in duo diuiſis, Catholicorum & Hæreticorum; cum ad arma ventum eſſet, Quinquepagici Catholici numero licet atque apparatu bellico inferiores, Tigurinos eorumque ſocios inſigni prælio vicerunt 11. Octob. quo inter primos occubuit ipſe Zuinglius auctor diuiſionis. Et Calendis proximi Decembris Oecolampadius, aliud Lernæ Lutheranæ caput moritur, ſiue ab vxore extinctus, ſiue à dæmone, vel etiam ſui ipſius ſuorumque manibus in lecto peremptus inuentus eſt; vt diuerſa fuit diuerſorum mortis eius fama.

Iniuſta nobilium in Gallia vi, leges ac Magiſtratus contemnentium Rex motus, Conuentum Iuridicum extra ordinem inſtituit ad eos etiam manu armata comprimendos; quem Galli vocant *Les Grans Iours*: qui magna publicæ ſecuritatis vtilitate poſtea ſæpe renouatus hactenus eſt.

Mare ruptis aggeribus exundat in Belgium; vnde in Zelandia multa oppida merſa, vbi templorum turres hoc tempore viſuntur.

Rex Francorum Franciſcus & Henricus Angliæ, primum Bononiæ in Franci ditione, inde Caletiæ quam Anglus occupabat, renouant fœdera. 1532.

Solimanni Turcæ metu Hungariam inuadere parantis, Comitia Ratiſbonæ Carolus Imperator celebrat menſe Martij: quibus conceſſa Sectariis religionis libertate, auxilia in belum Turcicum decernuntur. Libertas porro Religionis publicatur poſtea Norибergæ 23. Iulij, duratura vſque ad Generale Concilium. Collecto autem Imperator exercitu Italorum, Hiſpanorum, Germanorum, octoginta millium peditum & viginti equitum, aduerſus Solimannum progreſſus, Viennam cum ducentis armatorum millibus obſidere parantem; eum ad ſua ſe recipere compellit, præda tamen opima ex Hungariæ & Auſtriæ dira direptione onuſtum. Et remiſſus ab eo Caſanes Waivoda cum 12. vel 15. millibus equitum, qui omnia vaſtaret; in reditu incidens in Fridericum Palatinum Caroli ducem, ad internecionem vna cum ſuis fere omnibus cæſus occubuit.

A.C.

Henricus Rex Angliæ, cùm iam antea in puellam quamdã nobilem Reginæ Catharinæ inſeruientem, nomine Annam filiam Thomæ Bulleyne Vicecomitis Rochefordiæ, procaces oculos coniiciens, eam ſibi iungere cuperet; demum eandem Catharinam legitimam coniugem ſuam, Caroli Imperatoris materteram, ex qua filiam Mariam ſuſceperat, prętextu nuptiarum fratris Arturi (*Vid. an.* 1509.) poſt longam cauſæ coram Iudicibus conſtitutis diſceptationem, Pontifice licet ac Theologis valde improbantibus, repudiat, & Annam ſuperinducit: atque exinde incipit Lutheri in Anglia doctrina, quam idem Rex olim ſcripto confutauerat, & audiri & recipi.

Chriſtiernus exul Rex Daniæ, (*an.* 1522.) cum iam anno ſuperiori collectam in Belgio claſſem in Noruegiam duxiſſet; huius menſe Martio à Friderico, qui eius loco regnabat, ad pacis conditiones ineundas coactus, & Hafniam vocatus; captus etiam eſt, & ad perpetua vincula damnatus; in quibus vixit an. 27.

Carolus Imperator rebus Germaniæ cõpoſitis in Italiam abit; & conuento Bononiæ Pontifice, de cogendo Concilio agit, ac de pace in Italia tuenda, deque bello in Turcas.

Hariadenus Mitylenæus, *Barbaroſſa* dictus, vrbem Algeriam in Africa occupat.

1533. Clemens PP. & Rex Franciſcus Maſſiliæ conueniunt; captumque conſilium de reprimenda hæreſi: & Catharina Laurentij Medicei ex Magdalena Bononienſi filia, & ipſius Clementis Pontificis neptis, deſpondetur Henrico Valeſio Regis minori filio; cum dote maternorum oppidorum in Afuernis, & magnæ pecuniæ ac pretioſæ ſupellectilis.

In Scotia publicis Comitiis decernuntur leges in hæreticos; & inſtituitur Senatus Edimburgi, quem Summus Pontifex ſua auctoritate firmat.

In Dania poſt obitum Friderici Regis certatur de gubernatione, dum filius eius adhuc puer eſt, & Senatus Catholicus cupit hæreſim euellere. Alij vocant Chriſtiernum Holſatiæ Ducem, alij Chriſtophorum Comitem Aldeburgenſem: inter quos rurſum certatur in magnum Regni ac Religionis detrimentum; donec victor Chriſtiernus ſublatis Epiſcopis Regnum ſibi hæreſi ſtabilit; coronatus Rex eius nominis Tertius.

Barbaroſſa à Turcarum Imperatore Solimanno creatur Rex Algeriæ, quam occupauerat anno præcedenti: ac mari præfectus, claſſe centum triremium Moream anno item præcedenti ab Andrea Auria Hiſpanicæ claſſis præfecto occupatam adit, & Coronem aliaque loca recipit.

1534. Monasterii in Weſtphalia, cum ciues abdicata religione Catholica Lutheraniſmo adhæſiſſent, & inde Anabaptiſtarum errores imbuiſſent, vetereque Senatu eiecto nouum ex ſuis elegiſſent: nunc à ſuo Epiſcopo cum auxiliaribus Principum copiis menſe Februarij obſeſſi, acriter ſeſe defendentes, in regem ſuum eligunt *Ioannem* quemdam ſartorem *Leidenſem*: qui mox alios duodecim ordinauit, quibus Ducatus & Epiſcopatus in tota Germania diſtribuit. Donec poſt duriſſimam toleratam ſumma omnium rerum penuria ſedecim menſium obſidionem, ex inſidiis noctu capta vrbs eſt, ac ciues fere omnes trucidati; eorumque Rex cum præcipuis Regni ſui proceribus igneis forcipibus lacerati, in caueis ferreis in ſpectaculum ſuſpenſi exponuntur.

Clemens Pontifex in Regem Angliæ Henricum, ob diuortium Catharinæ eius coniugis, & Eccleſiæ Rom. atque ipſius Pontificis auctoritatem deiectam; poſt longas moras & diu fruſtra eius expectatam pœnitentiam, publicam fert anathematis ſententiam. Rex autem publicis Comitiis mẽſe Nouembri decretum promulgat, quo ſe Caput Eccleſiæ Anglicanæ pronunciat, pœna capitis ſtatuta in eos qui Pontificis Romani auctoritatem in ea agnoſcerent: ſibique eo nomine annatas Beneficiorum Eccleſiaſticorum, decimaſque perſolui iubet.

Inſinuante ſe quoque tunc hæreſi in Gallias, Rex ſeuere edicit in eam; & aliquot Lutherani viui exuruntur.

Barbaroſſa Rex Algeriæ Tunetum in Africa Imperio Turcico ſubiicit, pulſo Rege Muleaſſe Mauro.

Deficiente à Sophi ad Solimannum Vlama Bego Sophi ſororio, bellum incipit geri à Solimanno aduerſus Sophi falſæ & diuerſæ religionis prætextu. Quare Solimannus Taurìſium capit ſedem Regum Perſarum: ſed ad interiora progreſſus, magnam exercitus partem inedia, frigore, & excurſionibus Perſarum amittit, & apud Seleuciam hybernat.

Clemens PP. VII. moritur Romæ 25. Sept. poſtquam ſediſſet annis vndecim, minus diebus 55. In cuius locum ſuffectus eſt 13. Octob. *Alexander Farneſius* Romanus, iam fere ſeptuagenarius, ex Epiſcopo Cardinale Oſtienſi & Decano ſacri Collegij; dictus Pavlvs III.

Carolvs Imperator ad Regem Muleaſſem, qui ad ſe confugerat, in Regnum reſtituendum, collecta valida claſſe in Africam traiiciens; victo Barbaroſſa, Goletam capit muniſſimam arcem in aditu portus vrbis Tunetenſis, deinde & ipſam vrbem menſe Iulio: & retenta ſibi Goleta cum valido præſidio, Tunetum Muleaſſi reſtituit ſub tributo. Indeque nauigat in Siciliam & Neapolim. 1535.

Interea Rex Franciſcus armatur in Italiam ad recuperandum Mediolanum: eiuſque exercitus in itinere Sabaudiam occupat, Taurinum aliaque oppida expugnat, velut iure ſucceſſionis ſibi debitas prouincias, pulſo Carolo Duce. Cum & inter hæc Franciſco Sfortia Duce Mediolanenſi ſine prole defuncto, Carolus Imperator eius ditionem occupauit; quam Rex ſibi deberi affirmabat.

Solimannus poſt Seleuciam præſidiis firmatã, & Tauriſium exciſum, rediens in Europam, ingenti clade afficitur à Perſis menſe Octobri, amiſſis impedimentis cum tormentis bellicis: peruenit autem Conſtantinopolim ſequenti menſe Ianuario.

Henricus Rex Angliæ perſecutione in eos excitata qui nollet ipſum caput Eccleſiæ aſſerere, imprimis Carthuſienſes Monachos cædit; deinde Thomam Morum Regni Cancellarium, ac Ioannem Fiſcherum Epiſcopum Roffenſem (qui in carcere exiſtens à Pontifice Cardinalis creatus fuerat) viros doctiſſimos, ac fide & moribus præſtantiſſimos, ſupplicio afficit menſe Iulio; indeque ad praua quæque progreſſus, templa expilat, cœnobia euertit, redditus fiſco addicit, & nihil non impie agit.

Rex Scotiæ Iacobus V. in Galliam veniens, connubio Magdalenam Franciſci Regis filiam accipit; & in Scotiam redit, vbi Magdalena moritur anno ſequenti ex tabe.

Geneua vrbs Sabaudiæ ad lacum Lemanum eiurata penitus fide Catholica, exactoque Epiſcopo, cum noua religione nouam etiam ſibi Reipublicæ formam conſtituit: præcipuis hæreſis ſeminatoribus Petro Vireto Sabaudo & Guil. Farello Delphinate, antequam eo *Ioanes Caluinus* aduentaret. Qui quidem homo Gallus Nouioduni 10. Iulij 1509. patre Gerardo Cauuino natus, ex canonico illius Eccleſiæ & Curato liliatus euadens ob turpe vitium, atque profugus ſimul à patria, & apoſtata factus à religione; cum poſt peragrata diuerſa loca, nomen ſibi inter hæreticos feciſſet ex ſcriptione Inſtitutionis; anno proximo Diſciplinæ ſuæ formulam Geneuenſibus obtrudit: ſed mox inde pulſus, & per Helvetiam ac Germaniam vagans, nullibique firmam ſedem homo ſeditioſus & imperioſus inueniens; rurſum an. 1541. Geneuam ſuorum factione reuocatur; & imperio pene ſupremo quãdiu vixit eam obtinuit; nouas cudens opiniones, vt & ipſe Hæreſiarcha audiret, nec quibuſuis aliis ſubiaceret, ceteris omnibus æque odioſus atque intolerabilis. Cuius præcipuorum errorum centuriam habet *Gaulter. in Chronolog.*

Ordo *Societatis* Iesv auctore Ignatio de Loiola (de quo an. 1521.) initium ſumit Pariſiis; quando ipſe cum aliis nouẽ adſcitis ex variis prouinciis ſociis, in æde Beatiſſimæ Virginis Mariæ ad montem Martyrum præcipua ſe religione voti obſequiis Pontificiis dedicauit. Eaque ſocietas approbata eſt à Paulo III. Pontifice anno poſt hunc quinto, nimirum 1540. ac rurſum confirmata an. 1543. (ſublata numeri definitione) denuoque à Iulio III. Paulo IV. Pio IV. ipſoque Oecumenico Concilio Tridentino.

Carolvs Imperator Neapoli Romam delatus, & ibi coram Pontifice & Cardinalibus contra Franciſcum Regem ſecure debachatus, paucis poſt diebus in Galliam irruit cum exercitu Africæ domitore: ſed in ipſo ingreſſu tentata fruſtra Maſſilia amiſſaque magna copiarum parte, cum pudore in Hiſpaniam ſe recipere cogitur: dum interim in Lombardia & Belgio varie pugnatur inter vtriuſque Principis duces. 1536.

Cele-

A.C.

Celebratur *Concilium Colonienſe* prouinciale, præſide Hermanno Archiepiſcopo, pro Cleri reformatione, & de dogmatibus ac cæremoniis Religionis: cuius extant Acta in *Tomis Conciliorum*. Miſer autem Hermannus ſeptimo poſt anno defecit ad Lutheranos.

Eodemque anno menſe Maij habitum eſt Conuenticulum Lutheranorum Witembergæ, quod ipſi Generale nuncupant, trecentorum Miniſtrorum, ipſomet præſide Luthero tot coruorum parente: quo, q̃ multis aliis ſæpe habitis variis locis inter Lutheranos & Zuinglianos priuatis conuenticulis fruſtra tentata fuerat, aliqua tandem initur concordia de Cœna Domini, inter duos Martinos Lutherum & Bucerum, eoſdemque excucullatos apoſtatas, illum ab inſtituto Auguſtinianorum, hunc Dominicanorum; conſcribente illam cothurno Melanchthone.

Ceterum *Bucerus* cum à ſua Religione ad Lutherum, & ab hoc ad Zuinglium tranſiiſſet; rurſum in prædicto huius anni conuenticulo in quibuſdam adhæſit Luthero: à quo denuo parum ſibi ſatisfactum putans, & ipſe partes ſuas agere cœpit, ac peculiarem ſectam erigere, quæ cũ Lutheranis Sacramentarios copularet. Eius priuatos errores collectos habet in vnum *Gaulter. in Chronol.*

Henricus Rex Angliæ Annam ſuperinductam coniugem (mortua iam anno ſuperiori menſe Ianuario Catharina legitima, ſed repudiata) adulterã deprehenſam capite plectit 29. Maij; ſuperſtite ex ea Eliſabetha, quæ poſtea in hæreſi regnauit. Idemque mox in eius locum Ioannam admiſit filiam Ioannis Seymer equitis; ex qua Eduardum ſuſcepit, qui ei in Regno ſucceſſit.

Moritur Baſileæ Eraſmus Roderodamus ſeptuagenarius 11. Iulij, in litteris humanioribus magnum nomen adeptus, in Religione ἀμφίβιος. Itemque moritur Lugduni *Santes Pagninus* Dominicanus, concionator Apoſtolicus: qui ſecundus Latinorum poſt Reuchlinum, Lexicon Hebraicum edidit tanta eruditione, vt etiam Rabinos in eo argumenti genere vicerit, & reliquos à præſtantiori conficiendo deterruerit. *Genebr.* Vixerunt his iiſdem temporibus, præter alios ſuperioribus annis recenſitos inſignes Theologos, Franciſcus de Victoria Theologus Caroli Imperatoris; Melchior Canus, & Dominicus à Soto Dominicani, eiuſdem Franciſci diſcipuli; Ludouicus Lipomanus Epiſcopus Veronenſis; Alfonſus à Caſtro, & Franciſcus Titelmanus Franciſcani; Ambroſius Catarinus, Georgius Wicellus, Ioannes Hoffmeiſterus, Franciſcus Picardus, & alij plurimi fortes fidei Catholicæ propugnatores: Sicuti inter Iuriſconſultos, Andreas Alciatus, Andreas Tiraquellus, Franciſcus Duarenus, & alij plures: inter ceterarum artium profeſſores, Mattheolus Dioſcoridis commentator, Gemma Friſius Medicus ac Mathematicus, Fernelius primus Regis Medicus, Philippus Theophraſtus Paracelſus nouæ Medicorum Scholæ auctor; Georgius Agricola metalliſta, Iulius Cæſar Scaliger philoſophus & medicus; & alij paſſim omni ſcientiarum genere præſtantiſſimi.

1537. Pavlvs Pontifex Concilium Generale Mantuæ celebrandum indicit; ad quod deinde Vicentiam vrbem deſignat. Proteſtantes Smalcaldiæ conuenientes, proteſtantur locum eſſe ſuſpectum; nec fore Concilium liberum ac legitimum, niſi celebraretur in Germania. Lutherus tamen articulos conſcribit, qui offerendi eſſent Concilio.

Alexander Mediceus Dux Florentinus cum vagas libidines ſectaretur, fraude agnati ſui Laurentij occiditur. In cuius locum ſuffectus eſt Coſmus ipſius propinquus, qui magna ſapientiæ laude Principatum adminiſtrauit.

Ferdinandi Regis Hungariæ copiæ ſub ductu Ioannis Cotzianeri magna clade afficiuntur à Turcis menſe Octobri. Et Barbaroſſa Corcyram, quæ Venetorum erat, diripit. Solimannus Moldauiam occupat: quam tamẽ poſtea Waiuodæ reſtituit.

1538. Prodevntibvs indies nouis è Lutheraniſmo ſectis, nunc *Antinomi* ſeſe produnt auctore *Ioanne Islebio* Agricola; qui ad extollendum Euangelium, Legem eſſe inutilem prædicabat, nec obſtrictos eſſe Chriſtianos ad exequenda eius bona opera. Quam impietatem, in pluribus aliis licet magis impius Lutherus impugnat tamen. Vide *Gaulter. in Chronol.*

Apud Niciam in Prouincia conuenientes menſe Maio Paulus Pontifex, Carolus Imperator, & Franciſcus Rex Galliarum, de pace diu multumque diſſerunt; & cum nulla poſſet conſtitui, induciæ in decennium publicantur. Vt tamen Carolus & Franciſcus inter ſe viderent, impetrari non potuit; ſed quiſque ſeparatim cum Pontifice egit. Regreſſo vero Pontifice ad ſua, Imperator in Hiſpaniam rediẽs, occaſione tempeſtatis qua iactatus eſt, cum Rex prope eſſet, ambo ad Foſſas Marianas (*Aquas mortuas* vocant) in mutuum veniunt conſpectum & colloquium; ac poſt aliqua de rebus ſuis vtrimque agitata, amice digrediuntur.

A.C.

Henricus Rex Angliæ furens in Catholicos qui Pontificis auctoritatem agnoſcerent, etiam S. Thomæ Cantuarienſis oſſa comburit, quod fuiſſet acerrimus defenſor iurium Eccleſiaſticorum.

Andreas Auria triremium Pontificis, Imperatoris, ac Venetorum in vnum collectarum dux, capto in ſinu Ambracio Caſtro nouo, ad Actium promontorium (Præueſam vocãt) in fugam vertitur à Barbaroſſa, amiſſis aliquot triremibus: & anno ſequenti Caſtrum nouum à Barbaroſſa recuperatur; ac Veneti pacem à Turca impetrant.

Rex Franciſcus edicit, vt in ſuo Regno decreta deinceps non Latina, vt antea, ſed Gallica lingua fierent. 1539.

Henricus Rex Angliæ habito Londini Regni Ordinum conuentu, multa ſtatuit de religione decreta fidei Catholicæ conſentientia, de Euchariſtia, Pœnitentia, Votis, Cœlibatu, & ſimilibus: iiſque qui ſecus docerent, vt hæreticis, ſupplicia grauiſſima conſtituit. Ita nimirum pro capite Eccleſiæ ſe gerens.

Moritur *Georgius* Dux Saxoniæ, Catholicæ religionis in Germania aduerſus Lutheranam perfidiam propugnator acerrimus: cuius liberi omnes cum ante ipſum deceſſiſſent, ſuccedit iure ſanguinis Henricus frater Luthero addictiſſimus: à quo tam repentina facta eſt in fratris ditione mutatio religionis, vt cum Lipſiæ in feſto Paſchatis docuiſſent Catholici, (quippe obiit Georgius 17. Aprilis) feſto Pentecoſtes ibidem doceret Lutherus.

Gandavo vrbe Flandriæ, patria Caroli Imperatoris, mota propter pecuniam in belli ſumptus imperatam, Carolus ex Hiſpania eo peruenturus, accepta Regis fide, modico comitatu per Galliam terreſtri itinere tranſit; & magno apparatu vbique exceptus, ipſis Calendis Ianuarij celebri pompa Pariſios ingreditur. Inde Gandauum profectus, & arte magis quam armis in vrbem admiſſus, noxios ſupplicio afficit, arcemque exædificat. 1540.

Ioannes Waivoda Tranſiluaniæ (*Vid. an.* 1526. & 1527.) alter Rex Hungariæ qui Budam obtinebat, moritur paulo poſt natum ex vxore filium die 7. Iulij, quem Stephanum dixit. Poſt cuius obitum, Georgius monachus tutor datus filiolo, Hungariam quæ patri parebat ſacramento adegit filij: vnde noua orta bella inter eum & Ferdinandum alterum Regẽ, quæ demũ Hungariam Turcis occupandã obiecere.

Rex Angliæ nunc primum Hiberniæ *Regem* ſe ſcribit, antea eius *Dominus* tantum dictus. Idemque poſt obitum Ioannæ coniugis, quartam ducit vxorem Cleuenſis Ducis ſororem: atque ea mox repudiata, ac lege lata de ſoluendis coniugiis, quintam Anglici ſanguinis Catharinam Havvardam dictam ſuperinducit: quam etiam paulo poſt propter adulterium, & quod ante regium coniugium vitiata eſſet, capite plexit. Ac demum ſextam aſſumpſit Catharinam Parram viduam: cuius vt maneret coniugium, Regis obitu eſt factum.

Wormatiæ cœptum Colloquium inter aliquot Doctores Catholicos & Lutheranos, quorum præcipui illinc Eckius, hinc Melanchthon; mandato Imperatoris transfertur Ratiſbonam, vbi ipſe Comitia habuit: ibique poſt varias diſputationes, controuerſiæ remiſſæ ſunt ad futurum Concilium. Edita ſunt Acta Collationis. Decretum vero eſt iiſdem Comitiis bellum in Turcas Hungariæ imminentes. 1541.

Quo eodem tempore Ferdinandus ſuum ius in Regnum Hungariæ vrgens; Peſto capto Budam obſidebat. Sed adueniens Solimannus obſidionem ſoluit, Ferdinandum magna clade afficit; Peſtum, ipſamque Budam occupat; viduáque Ioannis Waivodæ vna cum filiolo in Tranſiluaniam ablegat.

Carolus quoque Imperator ingentem claſſem ab Auria

A.C. Genuæ paratam, Algeriam in Africam duces Octobri menſe; expoſito in terram exercitu, ſæuiſſimis ſuperuenientibus procellis adeo claſſis contrita eſt, vt amiſſa magna parte exercitus ac machinarum, ægre in Hiſpaniam regreſſus ſit.

Scotia inteſtinis motibus varie per hæc tempora agitata, nunc etiam bello Anglico diſtinetur, orto ex iniuſta detentione à Rege Anglo aliquot nauium Scotarum: ſed irruentes in Scotiam Angli profligantur à Scotis menſe Auguſti.

Franciſcus Xauerius Nararrus è Societate IESV primus omnium mittitur in Indiam à Paulo Pontifice & Ioanne Rege Luſitaniæ; ſoluitque Olyſippone 7. Aprilis, cuius in iis populis, necnon & Iaponenſibus, aliiſque eiuſmodi Orientalibus ad fidem conuertendis exantlati labores, miracula edita, & fructus collecti, nulli non noti: extatque eius Vita fideliter ſcripta à Turſellino.

1542. EXPEDITIO ingens 62. millium armatorum in Hungariam ad recuperandam Budam miſſa ſub ductu Ioachimi Electoris Brandeburgenſis, negligentia ducum profligatur; ac ſuperueniente contagione, ad nihilum fere redigitur.

Quoniam Concilij conuocandi ſuperior conatus propter inteſtina Principum diffidia non proceſſerat; nouo edicto Pontificis, Epiſcopi Tridentum conuenire iubentur, deſignatis etiam Pontificiis Legatis Ioanne Morono, Petro Paulo Pariſio, & Reginaldo Polo Cardinalibus, qui diutius aduentum Epiſcoporum Tridenti morati ſunt: ſed nouis exortis bellis, res ſucceſſum non habuit.

Quippe ob necatos anno ſuperiori ab Hiſpanis Fregoſium & Rinconium Regis Franc. Legatos per Padum nauigantes; cũ poſt multas expoſtulationes nihil Rex ab Imperatore præter verba acciperet, bellum multis partibus concitatur variis euentibus; ſed irrito conatu Perpinianum obſidetur à Francis.

Bellum item inter Anglos & Scotos terra marique geritur: emiſſiſque in Anglos cohortibus, quod inferioris ordinis homini imperium earum eſſet commiſſum, indignantes nobiles voluntaria deditione in poteſtatem Anglorum venere. Vnde Rex Scotus acerbo dolore correptus, cum & deteriora de reliquis ſuſpicaretur, morbum contrahit, breuique diem claudit menſe Decembri; cum paucis ante diebus nata ei eſſet vnica filia Maria ex ſecunda vxore Maria Ducis Guiſij filia.

In Germania, Italia atque Hiſpania tanta locuſtarum fuit vis, vt cœli conſpectum volatu auferrent.

Hieronymus Aleander Cardinalis Brunduſinus, vir doctiſſimus & plurimarum linguarum peritia clariſſimus, diuerſis legationibus pro Summis Pontificibus ad Principes Chriſtianos egregie perfunctus, moritur Romæ anno ætatis 62.

1543. CAROLVS Imperator rebus Hiſpanicis præfecto filio, cui Maria Ioannis Luſitaniæ Regis filia erat deſponſa, Italiam petit; & colloquitur Placentiam inter & Cremonam cum Pontifice de Cõcilio Generali, pace publica, ac rebus priuatis. Cum vero interea ex alia parte Dux Cleuenſis qui à Rege Franciſco ſtabat, (promiſſa ei in vxorem Ioanna Regis Nauarræ filia vnica) menſe Martio Imperatoris exercitum profligaſſet; adueniens Carolus menſe Auguſto, expugnato Duræ oppido, Ducem ad veniam obtinendam compellit, & Geldriæ Ducatu multat. Indeque ingenti pollens exercitu militum Hiſpanorum, Italorum, Germanorum, atque etiam Anglorum (cum fœdus cum Henrico aduerſus Franciſcum iniiſſet) in fines Belgij venit ad recuperandum Landrecium à Franciſco captum & munitum: quod tamen tum ei fruſtra fuit.

Barbaroſſa quoque in freto Siculo Rhegio vrbe vaſtata, Niciam Prouinciæ occupat, diripitque; arce tamen potiri non potuit, quamuis ætatis parte in ea obſidione conſumpta.

Solimanus Hadrianopoli progreſſus in Hungariam, Strigonium proditione, Albam regalem (vbi vetuſtorum Regum ſepulchra erant) vi capit; Quinqueccleſias euertit; & Walpouiam, aliaque inſignia Hungariæ loca occupat, munitque; ac deinde Conſtantinopolim regreditur.

In Scotia dum ob Regni adminiſtrationem in Reginæ infantia inter Proceres contenditur parſque ad Anglos propendet; incipit Monachus quidam à Dominicanorum inſtituto apoſtaſta, libere pro concione inuehi in res ſacras: atque inde fit breui inclinatio ad hæreſim. A.C.

Hermannus Archiepiſcopus Colonienſis ad Lutheraniſmum deficit; & in hæreſi pertinax, priuatur tandem poſt triennium à Paulo Pontifice Archiepiſcopatu: qui traditur Adolpho, quem Hermannus antea coadiutorem adſciuerat.

Moriuntur Gaſpar Contarenus Cardinalis patria Venetus, Orator & Hiſtoricus: necnon Ioannes Eckius & Albertus Pighius, ob egregiam nauatam verbis & ſcriptis operam cõtra Lutheranas hæreſes, memoria ſempiterna digni.

SOLIS defectio totum diem 24. Ianuarij tenet; ſequentibus menſibus ter Luna deficit: quod poſt Caroli Magni ætatem nunquam accidiſſe affirmant. *Marian.* 1544.

Comitia Spiræ celebrantur verno tempore, præſentibus Imperatore, eiuſque fratre Ferdinando, & Electoribus omnibus: quibus Rex Franciſcus hoſtis Imperij pronunciatur; & auxilia Carolo in eum decernuntur, ac Ferdinando in Turcam.

Interea vero ad Carignanum inter Alpes 14. Aprilis altera Paſchatis feria, Franciſcus Anguianus memorabilem refert victoriam de Cæſarianis, quos ducebat Alfonſus Daualus Marchio Vaſti.

Poſt quæ Carolus iuncto cum Anglis conatu irrumpens in Gallias, Lucemburgum deditione capit, obuia aliquot oppida occupat: ac trepidatur Pariſiis, maximeq; Anglus Bononiam in Morinis eodem tempore cepiſſet: ſed initur pax menſe Septembris, qua nouo hoc bello ablata vtrimq; reſtituta ſunt omnia; & aliæ adiunctæ cõditiones, quæ poſtea effectu caruerunt.

In Sueciæ ſolemnibus Ordinum Comitiis Regnũ illud declaratur hæreditarium; daturque Guſtauo & eius poſteris, legitimo tamen ordine obſeruata primogenitura.

IN Gallia Rex Franciſcus Waldenſium reliquias in aliquibus Prouinciæ locis commorantes, & Lutheranis vniri ſatagentes, menſe Aprili ferro & igni exſcindit. 1545.

Comitia Wormatiæ Imperator celebrat (quibus etiam interfuit Alexander Farneſius Cardinalis nomine Pontificis) vt Sectariis perſuadeat Concilij Tridentini celebrandi iudicio ſtare: ſed nihil impetratum, præſertim faces ſubducente Luthero nouis libris editis. quare fiunt vtrimque tam ab Imperatore, quam à Principibus & ciuitatibus Proteſtãtibus fœderis Smalcaldi præparationes ad bellum.

Conuenientibus tandem Epiſcopis *Tridentum* in finibus Italiæ & Germaniæ, & miſſis à Pontifice Legatis Cardinalibus, qui rebus omnibus præeſſent, inchoatur CONCILIVM Oecumenicum 13. Decemb. tum aduerſus hæreſes Lutheranorum, aliorumque Nouatorum, tum ad Chriſtianorum omnium tam clericorum quam laicorum mores reformandos: quod aliquoties intermiſſum, demum finem accepit an. 1563. ſub Pio IV. Cuius extant Acta ſingula, cum nominibus Cardinalium, Epiſcoporum, Legatorũ Principum, ac Theologorum omnium, qui ei interfuerunt.

LVTHERVS hæreſiarcha Iſlebij, vbi natus erat, in lecto repertus eſt mortuus 18 Februarij, cum veſperi bene potus atque hilaris decubuiſſet. Quem quidem ſub mortem probaſſe dogma Zuinglianorum de Euchariſtia, contendunt Miniſtri Heidelbergenſes in Colloquio Mulbrunenſi. Verum qui eo viuente, tanto odio ſe inuicem proſecuti ſunt ipſius & Zuinglij diſcipuli, etiam poſt eius obitum importuniſſime ſe contrariis ſcriptis lacerare hactenus non deſtiterunt. 1546.

Conſtituitur pax menſe Iunij inter Reges Francorum & Angliæ.

Carolus Imp. Comitia celebrat Ratiſbonæ menſe Maio: ſed cum plerique Principes Proteſtantes, quamuis inuitati, non veniſſent, (qui iam menſe Ianuario Francofurti inter ſe conuenerant de bello deliberaturi) Imperator eos coercendos ratus, collectis vndique copiis, atque ei inſuper militantibus nonnullis ex iiſdem Principibus Proteſtantibus, aduerſus illos progreſſus potentiſſimo iam exercitu millium ſupra ſexaginta militum pollentes; (cuius præcipui duces Fridericus Elector Saxoniæ & Philip-

A.C. pus Landgrauius, ab Imperatore proſcripti; poſt leuiora quædam prælia, aliquos eorum necnon etiam quaſdam ciuitates ad pœnitentiam & deditionem compulit; Saxone tamen adhuc arma gerente.

1547. Moritvr menſe Ianuarij in ſchiſmate ſuo Henricus Rex Angliæ, cum ingraueſcente ætate multi ſucci abdomine adeo grauis & iners euaſiſſet, vt vix per oſtia ingredi, ac neque ſcalas poſſet conſcendere; ſed in cathedra poſitus machinis in ſuperiora ædium ſubueheretur.

Succedit ex patris teſtamento Eduardus, quem ex Ioanna Seymera ſuſceperat, puer nouem annorum. ſub cuius tutoribus ac Regni procuratoribus, poſt ſchiſma hæreſis Regnũ occupauit, abrogatis iis quæ Henricus etiam tum cum caput Eccleſiæ ſe declarauit religionis dogmata firmiter ſtabilita voluerat.

Franciſcus quoque Rex Francorum ſanctiſſimis Eccleſiæ ſacramentis munitus, diem obit vltimo Martij ex febre cõtinua, poſtquam regnaſſet an. 32. menſ. 3. vna die minus, vixiſſet 52. ac ſeptem fere menſes: Princeps omnibus ſæculis memorandus ob res præclariſſime domi foriſque geſtas; & maxime quod bellis continuo intentus, literas tamen ac literatos adeo dilexerit ac promouerit, vt *Parens literarum* appellari meruerit. Succeſſit *Henricus* eius nominis II. ſolus ſuperſtes ex liberis maſculis.

Carolus Imp. aduerſus Fridericum Electorem Saxoniæ bellum continuaturus procedens, eum magno prælio vincit, capitque 24. Aprilis, ac poſtea venientem ad ſe Landgrauium detinet: hiſque duobus Principibus captiuis, quieuere alij. Accepta ab iis & ciuitatibus rebellibus tormenta bellica, Mediolanum, in Belgas, & Hiſpaniam miſſa ſunt, celebris victoriæ ad poſteritatem monumenta. Ademptaque dignitas Electoralis ac ditio prædicto Friderico, collata eſt ab Imperatore Mauritio Saxoniæ Duci; qui licet & ipſe hæreticus, tamen Imperatoris partes valide propugnauerat.

Poſt quæ Imperator Comitia celebrat Auguſtæ menſe Octobris pro pace Religionis & Reipublicæ: in quibus actum, vt omnes ſeſe Tridentino Concilio ſubmitterent. Et interim formula quædam, certa continens capita doctrinæ ac cæremoniarum, iis per Germaniam obſeruanda conceditur vſque ad definitionem Concilij, quæ inde *Interim* nuncupata eſt: quæ anno ſequenti ex iiſdem Comitiis Auguſtanis promulgata, haud tamen ab omnibus accepta eſt. Quinimo *Bellum Adiaphoriſticum* inde inter eorum doctores ortum de Adiaphoris, vt vocabant, hoc eſt, ceremoniis ac ritibus externis; ex deliberationibus, an & quomodo formula Interim recipienda eſſet, vel repudianda: Matthia Flacco Illyrico eiuſque ſociis litem mouentibus Melanchthoni & aliis, qui de Adiaphoris minus acriter pugnauiſſe illis videbatur.

Rebus admodum turbatis in Scotia tam in Religione quam in politica regni adminiſtratione, Cardinalis Betonius Cancellarius à ſicariis hæreticis occiditur ad finem menſis Maij: deinde menſe Septembri prælio inter Anglos & Scotos inito, cum Scoti parta pene victoria ſolutis ordinibus fugientes Anglos inſequerentur, Angli redintegrato prælio victoriam fecere ſuam memoranda Scotorum ſtrage.

Concilium Tridento, ob eius cœli inſalubritatem, & bella Germanica, Bononiam transfertur; ac magno rerum detrimento, & piorum dolore curſus eius retardatur: moleſte etiam Pontifice ferente, quod Imperator ſibi tantum ſumpſiſſet in proponendo Interim.

Occiſo Placentiæ à coniuratis menſe Septembri Petro Aloiſio Farneſio filio Pontificis Duce Placentiæ & Parmæ, Imperatoris præfectus Mediolani Placentiam occupat, Parmam Pontifex munit. Poſtea tamen is Principatus Octauio Aloiſij filio redditus eſt; cui adfuit Henricus Rex Francorum.

Moritur Conſtantinopoli Hariadenus Barbaroſſa Rex Algeriæ inſignis pirata, de quo ſuperius: eique in Regno ſuccedit filius Aſanes.

1548. Celebrantvr in Germania *Concilia* prouincialia, *Treuerenſe* ſub Archiepiſcopo Ioanne, & *Auguſtanum* præſidente Epiſcopo Othone Cardinale: vtrumque de confirmanda fide, & reformandis moribus, quorum exſtant Acta in *Tomis Concil.*

Sigiſmundus Poloniæ Rex moritur ineunte Aprili octogenario maior, poſtquam regnaſſet 42. annos. Succedit Sigiſmundus Auguſtus eius filius, vltimus illuſtriſſimæ Iagellonicæ familiæ.

Magna excitatur in Aquitania ſeditio ob vectigal ſalis: quæ demum comprimitur à Mommorantio Coneſtabili, ſeditioſis grauiter caſtigatis, & ciuitate Burdeg. la priuata Senatu atque priuilegiis: quæ tamen poſt ſeſquianum reſtituta ſunt, ſoluta pecuniæ mulcta.

Maria Regina Scotiæ adhuc ſexennis, omnium Ordinum conſenſu, ducitur in Galliam matrimonio locanda Delphino; Anglis fruſtra tranſitum impedire conantibus, qui eam Eduardo Regi ſuo deſponderi maximopere cupiebant.

Rex Lutetiæ conſtituit Iudicum conſeſſum extra ordinem, qui hæreticorum cauſa cognita eoſdem ſeuere puniat.

Antonius Borbonius menſe Octobri ducit in vxorem Ioannam Alebretam, filiam vnicam Henrici Regis Nauarræ ex Margarita ſorore Franciſci Regis; quæ olim promiſſa fuerat Duci Cleueſi. Ex hoc matrimonio natus eſt poſtea Henricus Magnus Francorum & Nauarræ Rex.

Dum Carolus Imperator adhuc Auguſtæ eſſet, ibi eum conuenit Muleaſſes Maurus Tuneti Rex, quem ipſe olim à Barbaroſſa pulſum Regno reſtituerat; iam vero filius eius maior oculis priuauerat, ſicut ille olim ſuis fratribus fecerat.

Ferdinandus Hungariæ Rex per ſuos duces hoc & ſequẽti anno aliquot munitiones Turcis eripit.

Solimannus Turcarum Imperator expeditionem alteram ducit aduerſus Techmaſen Sophi, occaſione Ercaſis fratris Techmaſis, qui relicto fratre ad Solimannum defecerat: ac Mediam ingreſſus, Wanum munitionem in deditionem accipit, & totam prouinciam deuaſtat. Sed hoſte nuſquam comparente, Solimannus tædio affectus, nulla alia re geſta inglorius Conſtantinopolim rediit anno ſequẽti, poſt inſumptum in ea expeditione annum vnum & menſes nouem. Iam vero in ipſa Media Turcis in Ercaſem commotis quod nihil proficeret, aufugit ipſe ad quemdam Principem: à quo vinctus miſſus eſt ad Sophi, & ab eo in carcerem coniectus, ac tandem occiſus.

Celebrantvr in Germania Concilia prouincialia *Colonienſe* ſub Adolpho, *Treuerenſe* ſub Ioanne, & *Moguntinum* ſub Ioanne Alberto, Archiepiſcopis & Electoribus, de fide & moribus. Exantque eorum Acta in *Tomis Conciliorum*. 1549.

Philippus Hiſpaniarum Princeps filius Caroli Imperatoris, cum ex Hiſpania euocatus à patre ſub finem anni ſuperioris in Italiam nauigaſſet; obitis Genua, Mediolano, & Mantua, Bruſellas nunc ingreditur Calendis Aprilis: & in eius fidem adiguntur ditiones Germaniæ Inferioris. In Hiſpaniam vero eius loco mittitur Prorex Maximilianus Ferdinandi filius ipſius Philippi patruelis; qui & ſororem Philippi vxorem duxit.

Agitatur Anglia inteſtinis tumultibus ob violatam Religionem auitam, ingreſſis in eam hæreticis Paulo Fagio, Martino Bucero, & Petro Martyre, vt ibi perfidiæ ſuæ ſementem facerent.

Bellum quoque præter expectationem inter Francos & Anglos ſuſcipitur; ſed reſtituta ab Anglis Bononia, pax iterum conciliatur anno ſequenti. Quemadmodum & certantibus in Scotia vario marte Anglis & Scotis; aduenientibus è Gallia copiis cedunt Angli: ſicque eodem anno ſequenti tenuit Scotia priſtinum ſuum ſtatum, externo milite libera: & pax conſtituta eſt inter Francos, Anglos, & Scotos.

Paulus PP. III. Pontificatu peregregie functus, moritur Romæ 10. Nouembris, cum ſediſſet an. 15. dies 18. vixiſſet amplius 82. vacatque Sedes fere tribus menſibus.

Moritur etiam menſe Decembri Margarita Regina Nauarræ mater Ioannæ, magni ingenij fœmina, ſed in rebus Religionis nimiæ libertatis æſtimata.

Mensis Februarij die 7. renuntiatur Summus Pontifex ex Epiſcopo Card. Præneſtino, *Ioannes Maria de Mõte* ex diœceſi Aretina oriundus, ſed natus Romæ: qui nomen ſuſcepit Ivlii III. Is Iubileum celebrat. 15[illegible]

Menſe Iulio Imperator Comitia celebrat Auguſtæ: &

A.C. Philippo filio ibidem præſenti Imperium aſſerere cupiens, reluctantes ſenſit cum ceteros Electores; tum ipſum fratrē Ferdinandum iam olim Regem Romanorum renunciatum, & in filium Maximilianum ex Hiſpania reducem iam Boemiæ Regem caritate propenſiorem, cum quo inter fuit Comitiis. Actum de inſtaurando Concilio Tridentino; (ad quod & Iulius Pontifex nouo edicto menſe Decembri Epiſcopos reuocauit:) ac de bello inferendo Magdeburgenſibus obedire detrectantibus; cuius dux conſtitutus Mauricius Elector Saxoniæ, quamuis & ipſe è Proteſtantium numero, & moleſtiſſime ferens detentionem ſoceri ſui Landgrauij.

Toloſæ in Gallia crematur quidam, qui ſe Ioannis Euangeliſtæ ſpiritum habere iactabat. Viſus eſt & Pariſiis ac Baſileæ alius, qui ſe ab Angelo Sancti Petri dirigi dictitabat: alius denique ibidem Baſileæ, qui pariter ab Angelo Moſis. Sed & Ionas coquus Lutheri, ſe Iuſtum Ionam prædicabat: Oſiander Enochum ſecundum. Sic enim egregie ſpiritus nequam illuſit his fanaticis, qui detrectabant Spiritu Dei ab Eccleſia dirigi.

Menſe Septembr. claſſis Cæſariana Africam, vrbem Africæ Aphrodiſium etiam dictam, quam Draguthes Rais inſignis pirata anno præcedenti occupauerat, & inde Mediterranei maris littora longe lateque vexabat, obſidet, capit, ac diripit, fugato Draguthe.

1551. Bellvm Oſiandricum de Iuſtitia hominis eſſentiali in Pruſſia oritur, auctore *Andrea Oſiandro*, qui propter Interim Noriberga receſſerat: quippe qui cum Lutheranū aliquamdiu egiſſet, deinde altare ſuum ſeorſum erexit, ſecundum Henoch ſe eſſe iactans; ac ſpeciatim docens, hominem iuſtificari non per fidem, vt Lutherani prædicarent, ſed per eſſentialem Dei iuſtitiam, quæ eſt ipſe Deus.

Fuerunt inde *Semioſiandriani* Tubingenſes, & *Antioſiandriani* auctore Franciſco Stancaro Mantuano, inter ſe decertantes; & aliæ plures quotidie exorientes Babylonicæ ſectæ.

Inter quas fuit etiam, quam hoc eodem anno *Georgius Maior* inuexit de neceſſitate bonorum operum ipſis etiam infantibus; adeo vt nemo vnquam ſaluari poſſit aut iuſtificari abſque bonis operibus antecedentibus. Contra quem *Nicolaus Ambſdorfius* peruicaciter aſſeruit, bona opera eſſe pernicioſa ad ſalutem. De iis omnibus vide præcipue *Gaulter. in Chronolog.*

Concilium redintegratur Tridenti menſe Maij, miſſo Marcello Creſcentio Cardinale Legato. Et Melanchthon iuſſu Mauritij Electoris Confeſſionem Saxonicarum Eccleſiarum cōſcribit offerendam Concilio: ſicuti & Wirtembergenſes ſuam peculiarem miſerunt anno ſequenti per Ioannem Brentium Semilutheranum.

Interea bellum reparatur inter Carolum Imperatorem & Henricum Franc. Regem, magno promotionis Concilij impedimento: & Mauritius Saxo Henrico occulte adhærēs, Magdeburgenſem obſidionem ſoluit, & ſecreto expeditionem parat aduerſus Imperatorem.

Draguthes Rais Tripolim Aricæ, dedentibus Equitibus Melitenſibus à quibus tenebatur, occupat.

Ioannes B. filius Magnus Moſchorum Dux Cazanum Tartarorum Cazanēſium metropolim poſt ſeptennem oppugnationem demum expugnat; & totum illud regnum ſibi ſubiicit, magna illorum multitudine ad baptiſmum ſuſcipiendum inducta.

1552. Bellvm Mauritius Saxo, prætextu reſtituendæ Germanicæ libertatis, Imperatori incogitanti & imparato denunciat ſimul & infert, & ad principium Aprilis Auguſtam deditione accipit: vnde non ſolum Imperatori Oeniponti magnus terror incuſſus, (qui inde feſtinato diſceſſit ad fines Italiæ) ſed & apud Tridentum adeo trepidatum eſt, vt Patribus præcipiti fuga dilapſis iterum fit Concilium diſſipatum. Demum poſt multa ex vna parte à Mauritij exercitu, & ex alia multo plura ab Alberto Brandeburgico illata Germaniæ damna; tractatur de concordia à Ferdinando fratre Imperatoris: qua Fridericus Saxo atque Landgrauius liberati redduntur, & in Conuentu Paſſauienſi promittitur, religionis cauſa nemini moleſtiam illatum iri, donec lis omnis compoſita foret.

Interea vero dum hæc geruntur, Henricus Rex Francorum vrbes Tullum, Verodunum, & Metim Imperio ſubtrahit; ac Lotharingiam occupat, Ducem puerum nouem annorum in Gallias mittens, eique filiam ſuam in matrimonium ſpondens. Quare Imperator immenſis collectis copiis Metim obſidet menſe Octobri: ſed tum ob fortem obſeſſorum propugnationem, tum ob inclementiam hiemis, copiarum magna parte conſumpta, obſidionem inglorius ſoluere cogitur. A.C.

Turcæ in Hungaria multa loca occupant, & Ferdinandi exercitum cædunt: ab Agriæ tamen obſidione cum dedecore multa clade repelluntur.

Moritur in Germania *Ioannes Cochlæus* anno ætatis 73. inſignis Theologus, & egregius fidei Catholicæ propugnator aduerſus Lutherum eiuſque aſſeclas. Et in aditu Sinarum *Franciſcus Xauerius* Soc. IESV; cum per annos vndecim miraculis & prædicationibus quamplurima mortalium millia ad fidem Chriſtianam conuertiſſet in oris illis Orientalibus: quem anno 1622. Gregorius PP. XV. in SS. numerū retulit.

Bellum Lutheranorum contra Zuinglianos, propter ciuilia bella ſimulata concordia aliquandiu intermiſſum, rurſum acrius inſtauratur à Ioachimo Weſtphalo, quod nunquam poſtea potuit ſopiri.

Siud à Neſtorianis Syriæ, Aſſyriæ, & Perſidis, Patriarcha Mozal ſiue Seleuciæ Parthorum deſignatus, Romam venit conſecrandus, cum epiſtola illorum populorum, qua Summum Pontificem pro vniuerſi Orbis paſtore agnoſcunt. Profeſſio autem fidei Siud, quam fecit Romæ hoc anno 1552. edita & verſa eſt ab Andrea Maſio; in qua eiurat nominatim Neſtorium. *Genebr. Vid. infr. an.* 1562.

Edvardvs Rex Angliæ moritur 6. Iulij, ætatis an. 16. Et quamuis Northumbrius dux Ioannam Suffolciam filij ſui vxorem, Henrici vero Regis proneptem ex ſorore, in regnū euehere conaretur; populo tamen & magna nobilium parte pro Maria ſtante, filia Henrici ex Catharina legitima coniuge; ea regnum obtinet, & inauguratur; Northumbrio, Suffolcia, aliiſque factioſis hoc & ſequenti anno plexis. Moxque eadem Maria Catholicam Religionem reſtituit, pulſis Miniſtris hæreticis. Sunt vero qui obſeruent eodem prorſus mēſis die mortuum eſſe Eduardum, quo Henricus Thomam Morum ſecuri percuſſerat; quaſi tanti viri nece regij filij morte expiata. 1553.

Eiuſdem menſis die 9. Mauritius Elector Saxoniæ & Albertus Brandeburgenſis in mutua odia incenſi, atrox agunt prælium; quo victor Mauritius lethaliter ſauciatur, & poſt biduum moritur: atque Electoratum accipit Auguſtus frater eius.

In Italia & Belgio certatur inter duces Imperatoris & Regis vario marte.

Inſtituitur in Britannia Minori Parlamentum ab Henrico Rege.

Solimannica claſſis Corſicam inſulam capit, & multa dira infert ditionibus Imperatoris quæ ad mare vergerent. Ipſe vero Solimannus Turcica crudelitate Muſtapham maiorem natu filium, magnis rebus contra Perſas geſtis redeūtem, inuidia & metu fauoris in eum militum ſtrangulat: iuniorem Ziangirem, quod de fratris nece ingemuiſſet, veneno aufert, ſiue ipſe ſibi, vt alij habent, viſo fratris cadauere, manus infert.

Naſcitur 13. Decemb. Pali in Bearnia, ex Ioanna Regina Nauarræ & Antonio Borbonio eius viro, *Henricus*, qui poſtea Regnum Galliæ, & ob res præclare geſtas nomen *Magni* eſt adeptus.

Michael Seruetus Hiſpanus Tarraconenſis ſub finem Octobris Genevæ comburitur, ob blaſphemias in Sanctiſſimam Trinitatem; procurante Caluino, qui librum ea de re publicauit, & in hæreticos à Magiſtratu gladio animaduertendum eſſe contendit. Serueti errores in vnū collegit *Gaulter. in Chronol.*

Male pugnatur ad Senas Tuſciæ à Stroza ſuppetias obſeſſis veniente cum copiis Gallicis. Et acrem aliam pugnam ad Rentinum in Arteſia inter Imperatorem ac Regem nox dirimit: rebus interim in Inſubria proſpere procedentibus pro Rege. 1554.

Maria Regina Angliæ nubit Philippo Hiſpaniarū Principi,

A.C.

tota Anglia Eccleſiæ reconciliatur per Reginaldum Polum Cardinalem Legatum Apoſtolicum regio Angliæ ſanguine ortum, virum doctiſſimum æque ac piiſſimum.

Ioannes Baſilius Moſchorum Princeps Aſtracanum Regni eius nominis metropolim, celebre Orientalibus mercibus emporium ad flumen Volgam, quod 57. oſtiis in mare Caſpium exoneratur, occupat cum vniuerſo eo Regno.

1555. IVLIVS III. Pontifex moritur 23. Martij, poſtquam ſediſſet annos quinque, ac dies 45. Succedit 9. Aprilis *Marcellus Ceruinus* domo Politianus ex Presbytero Cardinali S. Crucis in Ieruſalem, multa eruditione & pietate venerabilis qui nomen non mutauit, ſed ſuum retinens, dictus eſt MARCELLVS eius nominis II. Eodemque 22. poſt die, nempe Calend. Maij diem obeunte, ſufficitur 23. Maij *Ioannes Petrus Caraffa* Neapolitanus, ex Cardinale Oſtienſi & ſacri Senatus Decano, iam prope octogenarius, ſub nomine PAVLI IV.

Moritur item Henricus Rex Nauarræ: in cuius ius ſuccedit Ioanna eius filia, vna cum Antonio Borbonio cõiuge.

In Comitiis Auguſtanis, quod promiſſum fuerat in Cõuentu Paſſauienſi de non moleſtandis Principibus ac ciuitatibus religionis cauſa, confirmatur; iis tamen excluſis, qui non eſſent Auguſtanæ Confeſſionis.

Senenſis tandem vrbs victa malis obſidionis, deditionem Imperatori facit: ceditque eadem poſtea Duci Florentino, ſoluta pecunia.

Dux Albanus in Inſubriam mittitur contra Briſſacum Gallum, rem ſatis proſpere ibi agentem. Sed ad anguſtias Oceani Britannici Cæſariani cum Gallis memorabili pugna decertant, vtriuſque quidem exitiali, ſed tamen maiori Gallorum cæde.

Sub finem Octobris Carolus Imperator Bruſſellis in Belgio Regnis ſuis ac cunctis ditionibus ſponte ſe abdicans, ea ſolemniter transfundit in filium Philippum ibi præſentem: Imperium vero commendat Ferdinando fratri Regi Romanorum. Ipſeque otij cupidus anno proximo in Hiſpaniam nauigans, in monaſterium S. Iuſti Fratrum Hieronymitanorum in finibus Caſtellæ ſeceſſit; ibique reliquum vitæ tranſegit, Deo ac ſibi vacans: contempto quam geſto Imperio mirabilior.

Nicolaus Durantius Villegagno Gallus Eques Melitenſis, eam Americæ partem quæ *Braſilia* dicitur cum Gallico comitatu adit, ac menſe Nouembri obtinet, & totam regionem *Franciam Antarticam* nominat: caſtrumque extruit, & aliquot domos tumultuarie. Quæ omnia paucis poſt annis venerunt in poteſtatem Luſitanorum, Francis cæſis vel expulſis. Nec ſane poterat hæc ædificatio inſurgere; cum Caluiniſtæ Catholicis permixti, hæreſis ſuæ fundamenta illic iacere vellent, (præcipuo duce Petro Richerio ex Carmelita facto Caluiniſta, & hæreſiarcha) ac motus in Catholicos excitarent. quos Villegagno variis ſuppliciis affecit; & in patriam regreſſus Caluinianam hæreſim, & priuatas Richerij blaſphemias potentibus ſcriptis confutauit.

Viennæ in Auſtria Nouum Teſtamentum lingua & charactere Syriacis primum editur liberalitate Ferdinandi, ac rogatu Moſis Mardeni Meſopotamij, quam Patriarcha Antiochenus ad id in Europam deſtinauerat, quod tamen opus Emmanuel Tremellius ex Iudæo Chriſtianus, & ex Religioſo Dominicano apoſtata Sacramentarius, inſigni peruerſitate corrupit. *Gnebr.* Fuerat & Papæ Marcelli, de quo ſupra, familiaris Petrus quidam Æthiops: à quo Marianus Victorius Epiſcopus Reatinus linguam Æthiopicam didicit, ann. 1552. Inſtitutionibus de ea editis, nunquam antea à Latinis viſis. *Idem.*

Quo eodem tempore floruerunt inter alios inſignes omni ſcientiarum ac linguarum genere viros, (præter illos, quos ab anno 1536. recenſuimus) Hieronymus Seripandus, Stanislaus Hoſius, Guil. Sirletus, Cardinales; Iacobus Latomus, Ioannes Gropperus, Ruardus Tapperus, Guil. Lindanus, Cornelius Ianſenius, Andreas Vega; & alij plurimi inſignes Theologi, & hæreſium egregij impugnatores. Inter quos nec omittendus Fridericus Staphylus, qui Lutheraniſmum eo abiecit, quod ſuis oculis vidiſſet Lutherum à diabolo verberibus ſæue exceptum, cum energumenum liberare niteretur.

A.C.

MENSE Februarij induciæ quinquennales fiunt inter Gallos & Hiſpanos: ſed eæ paulo poſt diſſolutæ occaſione Pontificis; qui cũ cœpiſſet Columnios Romanos proceres quibuſdam de cauſis inſectari, Philippus Rex Hiſpan. eos per Ducem Albanum Proregem Neapolitanum tuendos ſuſcepit, Rex vero Henricus Guiſium Ducem cum validis copiis in auxilium miſit Pontificis. 1556.

Sigethum obſidetur ab exercitu Solimanni; qui magna clade repellitur.

Moritur Romæ vltima Iulij *Ignatius Societatis* IESV inſtitutor anno vitæ 65. quem ob inſignes virtutes, pietatem, ac miracula, Gregorius PP. XV. retulit in SS. numerum 12. Martij an. 1622.

Moritur etiam Baſileæ 23. Auguſti, ſed longe diuerſo exitu, impiiſſimus *Dauid Georgius* Gandauus, de quo *an.* 1525. qui ſe verum Meſſiam eſſe aſſerebat, Dei nepotem, ex Spiritu non ex carne natum; tertium Dauidem, qui in terra regnare deberet. Qui cum immortalem ſe iactaret, ſpem moribundus ſuis fecit reuicturum poſt triennium. Quod demum ita accidit, vt triennio poſt oſſa eius effoſſa cremata fuerint. Sicuti & hoc eodem anno Buceri & Fagij hæreticorum cadauera Cantabrigiæ in Anglia, vbi ſub Eduardo impietates ſuas effutierant, Reginæ Mariæ mandato extumulantur, & cremantur.

Moritur item Ioannes Sleidanus, ſpurius & hæreticus Belga, qui ſuos de Religione & Republica libros ediderat anno præcedenti, mendaciis & impoſturis refertiſſimos. *Spenc. Genebrard.*

Cum plerique laici in Polonia vſum Calicis (quaſi Chriſtus eſſet exanguis in altera ſpecie) contentioſe flagitarent, & miſſus à Rom. Pontifice Aloiſius Lipomanus inſignis eruditionis ac zeli Epiſcopus Veronenſis ad Sigiſmundum Regem, illic ageret; ea quæſtio diuino miraculo eſt iudicata: cum pretio inducta à quodam Iudæo ancilla Chriſtiana ſacratiſſimam Euchariſtiam ſub ſpecie panis tempore Paſchatis ore ſuſceptam, ſed non deglutitam, ſibi deferri; eadem à Iudæis in ſynagoga cultris confoſſa, repente copioſum ſanguinem emiſit. Qua re detecta, ſceleris rei flammis addicti fuere: Rex autem non mediocriter confirmatus in retinenda ſolita Eccleſiæ communione. *Sur. Genebr.*

FRANCISCVS Dux Guiſius ducto in Regnum Neapolitanum exercitu, multa loca occupat; feliciorem ſucceſſum 1557.
Duce Albano impediente. Obſidente vero Sanquintinum in Veromanduis Philippo Hiſpaniarum Rege, accurrentes ſubſidio Galli ingenti clade afficiuntur 10. Auguſti; capto etiam cum multis aliis Mommorantio Coneſtabili. Reuocatus igitur hoc caſu ex Italia Guiſius, cum neſcientes inſigni victoria vti Hiſpani, non vltra Veremanduorum prouinciam proceſſiſſent; iamque etiam Regina Angliæ bellum Henrico Regi indixiſſet: mittitur ad obſidionem Caletij; quam & ſequenti anno obtinuit, poſtquam Angli eam 210. annis poſſediſſent: nihil vt Anglis relictum fuerit in Gallia.

Ioannes III. Rex Luſitaniæ moritur 13. Iunij: ſucceditq; Sebaſtianus eius nepos ex filio pariter Ioanne nuncupato triennio ante mortuo & Ioanna Caroli Imperatoris filia. Scripſerat ad hunc Ioannem, Dauidis Æthiopum Imperatoris ſucceſſor Claudius, de communione Catholicorum Principum ineunda, & obedientia Rom. Pontifici ab omnibus præſtãda. qui & miſſos ad ſe Ieſuitas humaniter excepit.

Tiberis immenſum inflatus Romam inundat periculoſiſſime, altero die poſtquam Paulus Pontifex, abſcedente ex Italia Guiſio, cum Albano pacem conſtituit; nempe 14. Sept.

CAROLVS Imp. miſſis ad Comitia Francofurdenſia Legatis, Imperium, quod hactenus 40. ferme annis tenuerat, 1558.
in fratrem Ferdinandum Regem Hungariæ & Boemiæ, ac Romanorum iam olim electum, transfert; & vt Electores id gratum ratumque habeant rogat, quod & ipſi præſtiterunt 18. Martij.

Franciſcus Delphinus 24. April. Mariam Scotiæ Reginam ſolemni pompa ducit in vxorem Pariſiis: hæque nuptiæ ſancita lege gentes hactenus fœderatas iam in vnum velut corpus iunxerunt.

Tertium Tartarorum Regnum, Nogaium nuncupatum (vnde Tamerlanes originem duxerat) cum Moſchus occu-

A.C.

paſſet, & Imperium vſque ad mare Caſpium extendiſſet; nec Magiſter Liuoniæ pacem cum eo prorogare, niſi duriſſimis conditionibus poſſet; demum Liuoniam inuadens, nobiles aliquot vrbes expugnat.

Memorabilis quoque hic annus multis Principum funeribus. In quibus Carolus V. Imperator 21. Septemb. in ſuo receſſu piiſſimam morte obiit: mortua prius Cal. Febr. ipſius ſorore Eleonora olim Regina Franciæ; eumque ſubſecuta 18. Octobr. altera ſorore Maria Regina Hungariæ: quæ vtraque cum ipſo nauigarat in Hiſpaniam. Præceſſerat menſe Auguſti obitum Caroli ingens cometes ſub coma Berenices cauda ad Hiſpaniam directa: quod ſidus ipſe conſpiciens, *His, ait, indiciis me mea fata vocant.*

Sed luctuoſior omnino, & Eccleſiæ ac Religioni Catholicæ longe damnoſior, Mariæ Reginæ Angliæ obitus, magnarum virtutum ac pietatis fœminæ; qui contigit 17. Nouembris. Succeſſit enim (quod nullos Maria liberos reliquerit) Eliſabetha filia Annæ Buleynæ; litteris quidem illa politioribus exculta, quibus fœminæ nullo damno carere poſſunt; ſed hæreſi infecta, quæ animas perdit tam virorum quam fœminarum. Moritur & eodem die, ſed poſt Mariam, Reginaldus Polus Cardinalis è regio ſanguine, doctrina egregius, & moribus ſanctus. Quapropter extincta cum iis pietate, ac religione ſepulta; cœpit Eliſabetha (poſtquam 15. Ianuarij anni ſequentis Regina declarata fuit) prioribus edictis abrogatis, hæreticos in Angliam reſtituere, & in Catholicos ſæuire: neque vnquam ab eo tempore ceſſauit hactenus perſecutio.

In Scotia quoque Paulus Meſſenius piſtor, & alius neſcio quis ſartor ex Ordine Carmelitano apoſtata, Caluinianæ nouitatis præcones; qua publice qua priuatim eam diſſeminantes, adeo profecerunt, vt breui & Principum auctoritas & Religionis maieſtas eo Regno peſſum ierit.

Obierunt item hoc anno Pariſiis Franciſcus Picardus inſignis Theologus, Ioannes Fernelius excellens Medicus, & Andreas Tiraquellus præclarus Iuriſconſultus; (quem vltimum ferũt ſingulis annis ſingulos libros & liberos Reipublicæ dediſſe:) Aginni vero in Aquitania Iulius Cæſar Scaliger eruditione notiſſimus. Hocque adhuc tempore in Gallia florebant inter doctos, Ioachimi Perionius & Bellaius, Hadrianus Turnebus, Guil. Rondeletius medicus, Antonius Goveanus Luſitanus Philoſophus & Iuriſconſultus; ac Carolus Molinæus, doctus quidem ille Iuriſconſultus, ſed in religione ignorantiæ erroriſque iure optimo damnatus, qui tamen magna Dei miſericordia dicitur tandem in fide Catholica mortem obiiſſe ann. 1566. & inter Theologos, Antonius Demochares, Claudius Spenſæus, Claudius Sanctesius, Simon Vigor, Thomas Beauxamis, & alij plurimi præter illos, quos ex aliis nationibus receſuimus an. 1555.

Solimanni filiis Selimo & Baiazethe de Imperio parente adhuc ſuperſtite decertantibus, victus prælio Baiazethes profugit ad Techmalen Perſarum Regem: ſed inſtante per legatos Solimanno, tandem ibidem cum filiis ſuffocatur; ſolo ex Solimanni filiis ſuperſtite Selimo.

1559. Pax optatiſſima conſtituitur menſe Aprilis inter Henricum Francorum & Philippum Hiſpaniæ Reges; quæ Cameracenſis dicta eſt, quod in agro Cameracenſi conuenientibus ex vtraque parte Legatis ſancita fuerit. Quę etiam Emmanuelem Philibertum Sabaudiæ Ducem comprehendit. Data Philippo vxor Iſabella filia primogenita Henrici, & Margarita eiuſdem Henrici ſoror Philiberto. Huic etiam reddita ab Henrico paterna ditio: ac Genuenſibus Corſica. Et inter Reges eo bello capta vtrimque reſtituuntur: in reliquis priores paterneque tranſactiones (*vid. an.* 1529.) itidem Cameraci factæ, ratæ ſunt habitæ.

At in nuptiis filiæ per pronubum Ducem Albanum Pariſiis celebratis, in equeſtri ludicro Rex Henricus Mongomerij haſtæ confractæ fruſto alterum oculum vulneratus, moritur 12. Iulij; poſtquam regnaſſet ab obitu patris an. 12. menſ. 3. dies 12. Cui ſucceſſit *Franciſcus* filius primogenitus eius nominis II. annum ingreſſus ætatis decimumſextum à menſe Februario. Idemque vxorem Mariam, Angliæ quoque Scotiæ & Hiberniæ Reginam publice renuntiari curat, non ſine Eliſabethæ nouæ in Anglia Reginæ offenſione.

Diem quoque obit Paulus IV. Pontifex 18. Auguſti; poſtquam ſediſſet annos 4. menſ. 3. minus 4. diebus: vocatis ad ſe Cardinalibus tum optimi ſucceſſoris electione commendata, tum maxime ſanctiſſimi Inquiſitionis Officij diligenti cura. Subrogatur ei 26. Decembris *Ioannes Angelus Mediceus* patria Mediolanenſis, ex Cardinali S. Priſcæ; dictus PIVS IV.

A.C.

Moritur etiam, ſed ipſo ineunte anno, nempe Cal. Ianuarij Chriſtianus Rex Daniæ: ſuccedit que Fridericus filius. Eodemque menſe, ſed die 25. æque moritur Chriſtiernus ille, quem vidimus (*an.* 1522.) in cuſtodia poſitum; vbi obiit an. ætat. 78.

In Scotia *Ioannes Knoxus* presbyter apoſtata & necromanticus, ab exilio rediens, iunctus ceteris quos diximus anno præcedenti, omnes olim perduellionis damnati perditiſſimi hæretici, fauorem nacti quorundam nobilium, eccleſias & monaſteria diruere ac ſpoliare incipiunt. Idemque factitarunt à Iacobo notho, qui pertæſus eccleſiaſticam vitam, ex Priore Santandreano euaſit Morauienſis Comes, & crudeliſſimus Catholicorum perſecutor.

In Gallia vero, inter alios hæreticos quos ſuſtulit hoc anno gladius vindex, fuit *Annas Burgius* Senator Pariſienſis; qui primo ſtrangulatus, deinde crematus eſt.

In Hiſpania quoque ſeuere in accuſatos hæreſis actum, ac de pluribus etiam nobilibus ſupplicium ſumptum: ipſeque Bartholomæus Miranda è Dominicano Archiepiſcopus Toletanus, de religione poſtulatus, captuſque ab Inquiſitoribus, multis annis è vinculis cauſam dixit: qui poſtea iuſſu Pij V. Romam miſſus an. 1567. & in cuſtodia detentus in Hadriani mole, demum à Gregorio XIII. an. 1576. remiſſus ad Mineruæ monaſterium ſui Ordinis, paulo poſt obiit. *Marian.*

IN Scotia rebellantibus ſectariis in Reginam matrem omnia turbantur: & Epiſcopi ſedibus pelluntur. Angli rebellibus adſunt, Franci Reginæ, ac religioni Catholicæ: pugnatur varie. Ac demum mortem obeunte Regina 10. Iunij, & miſſo Legato è Gallia; conuenit vt tam Angli, quam Franci Scotia excederent, & Regnum à XII. è nobilitate regeretur; quorum ſeptem à Regina Franci Regis vxore, reliqui à Proceribus Regni nominarentur. De Religione vero nihil firmatum. 1560.

Gallia quoque inteſtinis motibus eodem religionis prętextu agitari cœpit, qui nunquam hactenus ſopiri potuerunt. prima in Regem ipſum facta coniuratio; nata (vt creditum eſt) ex Geneuenſi Conciliabulo auctoribus Caluino & Beza, aliſque perfidis fidei & patriæ proditoribus: ac dies 15. Martij coniuratis ſtatuta, qua Amboſæ Regem nihil tale ſibi metuentem, vnaque Principes opprimerent: ſed detecta coniuratione, capti aliqui, & ſupplicio affecti; Renaudio factioſorum duce in pugna pereunte. Princepſque Condæus, frater Regis Nauarræ, in ſuſpicionem vocatus, datur in cuſtodiam: & ad motus componendos Comitia omnium Ordinum Aurelias conuocantur.

Quo tempore Rex Franciſcus apoſtemate ad aurem nato moritur ibidem Aureliis 5. Decembris, cum regnaſſet à patris obitu non ſolidos menſes 17. ætatis vero anno 17. Succeditque *Carolus* eius frater, eo nomine Rex IX. annum ducens ætatis vndecimum. Nuncque primum orta *Huguenoterum* nuncupatio; à porta (vt vulgo fertur) vrbis Turonenſis quæ Regis Hugonis appellatur, ad quam conuenticula ſua Sectarij celebrarent. Produntur tamen alię nominis origines: vt incertæ religionis hominum incerta ſint omnia.

Claſſis Regis Hiſpaniæ, cui dux Medinæ Celi cum Andrea Auria præerat, prope inſulam Africæ Meningen ad Syrtes obiectam, quam Zerbi vocant, & ad quam Rex arcem munitiſſimam ædificare cœperat; maxima clade afficitur, captis aut occiſis ad 18. millia Chriſtianorum; vixque prædicti duces cum paucis fuga in Siciliam euaſerunt. Ac paulo poſt moritur menſe Nouembri idem Andreas Auria, peritia rei naualis omnibus ſuorum temporum ducibus longe antecellens, ætatis anno 93.

At Rex Mauritaniæ in vrbe Feſſa, cum magna ſuorum multitudine, abiecto Mahometiſmo Chriſtianæ fidei profeſſionem amplexus baptizatur Cal. Iulij.

Goſtauus Rex Sueciæ moritur 29. Sept. ſucceditq; filius Ericus.

Promulgantur mẽdaciſſimæ *Centuriæ* Miniſtrorũ Magdeburgen

A.C. burgenſium, quorum princeps Matthias Flaccus Illyricus, non ſolum ipſe auctor ſectæ Rigidorum Lutheranorum, ſed etiam Arianiſmi & Manichæiſmi in quibuſdam reſtaurator. (*Vid. Gaulter. in Chronolog.*) Quarum quidem Centuriarum errores & mendacia cum plurimi Catholici Scriptores variis occaſionibus detexerint; præclariſſime illas confutauit Illuſtriſſimus Cardinalis Baronius Annalibus ſuis Eccleſiaſticis. *Vid. ſupr. in Vit. Baron. num. XXXI. & ſeqq.*

1561. ROMAE Pius Papa Ioannem Ducem Paliani & Carolum Cardinalem Carafam, filios Alfonſi fratris Pauli Papæ IV. ob crimina propter quæ iam fuerant à patruo Pontifice Vrbe pulſi, ſeu (vt vulgus interpretabatur) in gratiam Philippi Hiſpaniarum Regis; Ducem quidem publice gladio plecti, Cardinalem vero in carcere laqueo ſuffocari iubet.

In Gallia erecto aliquot virorum Conſilio, quo Regis pueritia regeretur, cum præcipua auctoritate Reginæ eius matris atque Antonii Regis Nauarræ, Michaele Hoſpitalio Cancellarium agente, exiit 17. Ianuarii Edictum, quo permiſſum fuit Sectariis magno Religionis damno, ſuos agere conuentus; ſed extra vrbium mœnia, & donec aliter à Rege ſtatueretur, ſeu vſque ad Tridentini Concilii determinationem. Princeps Condæus è cuſtodia dimittitur, Rege Nauarræo pro fratre ſponſorem agente. Ac denique actum *Colloquium Poßiacenſe* de Religione, inter Epiſcopos ac Doctores Catholicos, & Miniſtros hæreticos, menſe Septemb cui inter hæreticos interfuerunt Theodorus Beza Burgundus, & Petrus Martyr Florentinus apoſtata ex Ordine S. Auguſtini. Sed nihil eo profectum: cum & miſſus à Pontifice Hippolytus Cardinalis Ferrarienſis interceſſiſſet, nequid priuatim ſtatueretur, ſed ad Concilium Tridentinum res integra reiiceretur, ad quod Pontifex edicto Epiſcopos conuocarat. Conſeſſum deſcripſit *Freigius in Carolo IX.* Nec audiendus Lauatherus, cum impudentiſſime mentiri non erubuit, Catholicos cum Miniſtris conſenſiſſe. *Genebr.*

Regina Scotię vno tempore matre & viro orbata in Scotiam redit; in ſua ſex dierum nauigatione caligine velut nube tecta, hoſtes qui in inſidiis erant feliciter euitans.

Albertus à Laſko Polonus menſe Nouembri Iacobum Heraclidem Sami Deſpotam, ab antiquis Walachiæ regulis genus ſuum repetentem, in Moldauiæ & Walachiæ dominium reducit; fuſo ac pulſo exigua manu Alexandro earum regionum Principe, ob inauditam immanitatem ſuis inuiſo.

Multi noui Epiſcopatus conſtituuntur in Belgio auctoritate Pii IV. Pontificis, & Philippi II. Hiſpaniarum Regis: quibus dati Præſules doctrina & moribus inſignes; & inter eos Franciſcus Sonnius Buſcoducenſibus, Guil. Lindanus Ruremundenſibus, Cornelius Ianſenius Gandauenſibus, Cunerus Leuuoardienſibus. Eodemque tempore vixerunt Io. Heſſelius, Iodocus Raveſtein Tiletanus, Martinus Aſpilcueta Nauarrus, Sixtus Senenſis, Ludouicus Granatenſis, Alanus Copus, Laurentius Surius, Nicolaus Sanderus, Gentianus Heruetus, Iacobus Billius, Iacobus Pamelius, Theodorus Peltanus, Gabriel Prateolus; Iacobus Lainez, Alfonſus Salmeron, Ioannes Maldonatus, Franciſcus Turrianus, Antonius Poſſeuinus, è Soc. IESV: Arias Montanus, & alii inſignes Theolog. ac Scriptores Eccleſiaſtici. Quibus & iure merito adnumerandi; omnium ſcientiarum & hiſtoriæ eccleſiaſticæ ac profanæ peritiſſimi, *Onuphrius, Panuinus, & Carolus Sigonius*: necnon *Franc. Balduinus*, etiam Iuriſprudentia inſignis, qui & Caluini hæreſim, quam aliquando imbiberat, egregiis commentariis confutauit. Hieronymus quoque Vida Epiſcopus, & poeta elegantiſſimus: Abraham Ortelius Coſmographus, Iacobus Carpentarius Medicus & Philoſophus, Hieronymus Cardanus Medicus & Mathematicus, Dionyſius Lambinus Grammaticus, Paulus Manutius, &c.

1562. CONCILIVM Tridentinum iam tertio redintegratur menſe Ianuario; Io. Morono, & aliis tribus Cardinalibus Legatis. Conuenere præterea duo alii Cardinales, tres Patriarchæ, 21. Archiepiſcopi, 168. Epiſcopi, 7. Abbates, 7. Generales Ordinum, 39. Procuratores abſentium Antiſtitum cum legitimo mandato: durauitque vſque ad menſem Decembris anni proximi.

In Gallia hæretici omnia perturbantes, templa ac monaſteria euertentes, ſacra quæque diripientes, Catholicos omnes, ſed præcipue Eccleſiaſticos ac Religioſos modis omnibus exquiſitiſſimiſque tormentis excruciantes, ac Ludouicum Condæum Principem ſibi Ducem eligentes; multas vrbes occupant. In his Rotomagum dum Rex Nauarræ obſidet, ictu ſclopi è muro perit 17. Nouembris; vrbe tamen à ſuis capta. Succedit 19. Decembris memorabilis pugna ad vrbem Druidum, qua Duces vtriuſque exercitus capti, Coneſtabilis primum à Condæo, Condæus poſtea à Guiſio, qui poſt captum Coneſtabilem prælium reſtaurauit: ceſſitque victoria Catholicis. A.C.

In Scotia Iacobus Reginæ frater nothus, Morauiæ Comes renuntiatus, ea vtitur auctoritate ad Religionis Catholicæ iniuriam, & nobilium cædem: tanta vi, vt Regina (quam etiam tandem Regni ſolio deturbauit) his malis medendo non eſſet.

In Italia à Coſmo Mediceo Florentiæ & Senarum Duce inſtituitur *Ordo* Militaris *S. Stephani* Papæ & Martyris, ſub Regula Sancti Benedicti: quem approbauit Pius Quartus Pontifex.

In Germania Maximilianus filius Ferdinandi Imperatoris, coronatur Pragæ Rex Bohemiæ 20. Septembr. & Romanorum Rex Francofurti renuntiatur 24. Nouembris: ac demum anno ſequenti 8. Septembr. Poſonii coronatur Rex Hungariæ.

Gothardus Magiſter Ordinis Teutonicorum in Liuonia, cum iam amplius eam prouinciam grauibus ac diuturnis cladibus à Moſcouitis afflictam, ac magna parte occupatam tueri non poſſet; nec auxilia ex Imperio haberet: publico & vnanimi Ordinum conſenſu, Regi Poloniæ in perpetuum ſe ſubiicit die 5. Martii: atque ita Ordo Militum Teutonicorum in Liuonia abrogatus deſiit; cum duraſſet annos 358.

Ericus Rex Sueciæ vicinos iniuriis laceſſens, etiam in Liuonia multa quæ Polono dedita fuerant occupat. Quapropter Rex Sigiſmundus cum Friderico Rege Daniæ & Lubecenſibus fœdus aduerſus eum init; bellumque pluribus annis geritur vario Marte, multis hinc inde illatis acceptiſque cladibus, & captis receptiſque vrbibus.

Abdiſu ex ciuitate Gezira in Trigri flumine monachus S. Antonii, electus Primas ſiue Patriarcha ciuitatis Muzal in Aſſyria, Romam venit ad obtinendam confirmationem; obtulitque Pio Pontifici profeſſioné fidei 7. Martii huius anni 1562. qua iurauit ſe approbare omnia quæ Sedes Apoſtolica Romana teneret, & curaturum, vt idem teneretur in ſua ampliſſima iuriſdictione, quæ partem Imperii Turcarum, partem etiam Perſarum, atq; item Luſitanorum in India comprehendebat. *Genebr.* Vide ſup. *ann.* 1552.

FRANCISCVS Dux Guiſius, inſigni religione & militari peritia clariſſimus, dum Aureliam ab hæreticis occupatam obſidet, proditorie à Ioanne Poltroto hæretico, ſubmiſſo parricida, tribus ſclopi glandibus ictus, paulo poſt moritur 24. Februarii. Parricida captus, in tormentis Bezam inter ſuaſores facinoris nominauit: ipſeque à quatuor equis Lutetiæ diſcerptus periit. Poſt quæ dimiſſis è cuſtodia hinc inde Condæo & Coneſtabili, pax datur Sectariis. 1563.

Bellum aduerſus Anglos ſuſceptum qui Portum Gratiæ occupauerant: iſque exeunte Iulio receptus à Gallis eſt.

Rex Carolus annum ſuæ ætatis ingreſſus decimumquartum, menſe Auguſti Regni adminiſtrationem in ſe ipſum recipit.

Ioannes Baſilius Moſchorum Princeps Regi Poloniæ, quod Liuones recepiſſet, bellum inferens, Polotiam vrbem Lithuaniæ occupat 15. Februarii.

Iacobus Heraclides (*de quo ann.* 1561.) à Walachis, hominibus improbis, ac dominos ſubinde mutare geſtientibus, dolo circumuentus trucidatur 5. Nouemb. & anno ſequenti Alexander tyrannus iterum reſtituitur Turcicis auxiliis.

Concilium Tridentinum finem accipit 4. Decembris: & paulo poſt confirmatur à Pio IV. *Extant eius Acta, & Bulla confirmationis.*

SIGISMVNDVS Rex Poloniæ afflictis Lithuanis auxilium daturus, mittit cum exercitu Nicolaum Radzeuil Palatinum Vilnenſem; qui Moſchos inſigni prælio vincit 26. Ianuarii. 1564.

Quo eodem anno peſtis *Deiſtarum*, ſiue *Trinitariorum*, qui & noui Ariani, Poloniam vaſtare cœpit: ita in infinitum

A.C.

emergentibus vbique fœtidiſſimis erroribus ex cloaca Lutherana. Vide de his *Gaulter. in ſua Chronolog.*

Inter Francos & Anglos pax promulgatur 23. April.

Ferdinandus Imperator vita excedit è tabe catharrali Viennæ 25. Iulii; cum præfuiſſet Imperio ſex annis, 4. menſ. 7. diebus: ſui deſiderio apud omnes relicto. Succedit filius *Maximilianus* eius nominis II.

Controuerſia inter Francorum & Hiſpan. Reges mota de præcedentia, à Pio Pontifice deciditur in fauorem Franci. *Onuphr.*

Scotiæ Regina 29. Iulii nubit Henrico Stuarto Duci Lenoxio; & ex eo matrimonio naſcitur anno ſequenti 19. Iunii *Iacobus* poſtea Rex Scotiæ & Angliæ. Cui vel hoc vno peſſime conſultum, quod ei Georgius Buchananus Minorita excucullatus, pro præceptore tributus ſit. *Genebr.*

Penetrare incipit Euangelium Chriſti in Sinæ Regnum ampliſſimum.

In Gallia Michaele Hoſpitalio Cancellario, cauetur edicto, vt deinceps in actis, contractibus, inſtrumentis, & ſcripturis tam publicis quam priuatis, anni initium à Calendis Ianuarii putaretur; cum antea in actis iuridicis, & aliis publicis, à Paſchali die, aut ab Incarnatione Domini principium anni duceretur.

Moritur Geneuæ *Ioannes Caluinus*, horrendis morbis tortus, 27. Maii, ann. ætatis 55. Caliphatum Geneuenſem, imo & Caluiniſtarum omnium, ſuſcepit *Theodorus Beza* ipſius diſcipulus, olim & ipſe è Gallia profugus ob vitam ſpurciſſimam, cuius extant patentiſſima impreſſa veſtigia in eius fœdiſſimis Epigrammatis. Nec vero ipſum Caluini tantum ſectatorem, ſed etiam nouorum errorum auctorem extitiſſe; docet *in ſua Chron. Gaulterius* ex ipſiuſmet Bezæ ſcriptis, aliorumque de eo teſtimoniis.

1565. ANNO ineunte Lazarus Suendius nobilis Sueuus, quem ſuperiori Maximilianus Imperator aduerſus Ioannem Sigiſmundum Tranſſiluaniæ Principem, fauore Turcarum ditiones Maximiliani infeſtantem, miſerat; magna celeritate multa Tranſſiluani loca expugnat, & Maximiliano ſubiicit: vlterius progreſſurus, niſi miſſa pro pace ad Imperatorem legatione Solimannus proſperum victoriæ curſum impediiſſet.

Poſt quæ contigit memorabilis illa Melitæ inſulæ obſidio à Turcis, Muſtapha terreſtribus copiis, claſſi Piali Baſſa præfecto: quæ cœpta menſe Iunio quatuor ſequentibus durauit, magna vtrimque clade, ſed longe maiori Turcarum; quorum ad 23. millia perierunt, occiſo inter alios, quem Piali ſocium dederat Solimannus, Draguthe inſigni pirata tormenti ictu. Demum appropinquante hieme, & audito Garſiæ Proregis Siciliæ cum validis auxiliis aduentu; Turcæ cum ignominia recedunt. Deſcripta eſt hæc obſidio à diuerſis; & publicata.

Galli, Caroli IX. Regis auſpiciis, ſeptem nauium claſſe inſtructi, in Floridam, Americæ partem ad Septemtrionem obuerſam, iam bis antea à ſe tentatam, nunc demum Duce Ioanne Ribaldo appellunt menſe Auguſti. Verum cum ibi vix per menſem hæſiſſent, loci commoditates & gentis mores cognituri, ac poſtea oram illam, vt vacuam, & nullis adhuc Hiſpanorum coloniis inſeſſam occupaturi; à ſuperueniente Hiſpanica claſſe, communicato cum barbaris conſilio, fœdiſſime cæduntur, paucis in Galliam elapſis.

Exoritur in Anglia ſecta noua *Puritanorum*, qui ſe adeo à ritibus & templis Catholicorum ſegregarent, vt etiam eo nomine Reginę ſuę (quam alioqui caput ſuum agnoſcerent) aduerſarentur.

Ordo militaris *S. Lazari* à Pio Papa reſtituitur, & amplificatur.

Multa Concilia Prouincialia celebrari incipiunt in Italia, Gallia, Hiſpania, ex præſcripto Oecumenici Tridentini: Et in Italia quidem illuſtriora fuerunt, quæ diuerſis ſubſequentibus annis collecta ſunt Mediolani à Carolo Borrhomæo, ingentium virtutum & inſignis pietatis Archiepiſcopo. In Gallia Rotomagenſe ſub Carolo Borbonio Cardinale & Archiepiſcopo; Rhemenſe ſub Lud. Guiſio Cardinale item & Archiepiſcopo; Burdegalenſe, Turonenſe, ſub Archiepiſcopis: in Hiſpania Toletanum, Salmantinum, Hiſpalenſe. Extantque omnium Acta.

A.C.

Pius IV. Pontifex, cum ſediſſet annis ſex, 16. minus diebus, moritur 9. Decembr. vacatque Sedes vſque ad menſem Ianuarium anni ſequentis.

DIE ſeptima Ianuarii eligitur diuinitus in Pontificem, nihil tale cogitans à nihil tale cogitantibus, *Michael Giſlerius* patria Boſcho in agro Alexandrino Inſubriæ (indeque nuncupatus Cardinalis Alexandrinus) patre opilione, Religioſus Ordinis Dominicanorum; qui nomen ſibi ſumpſit PII V. Pontifex natus ad Chriſtianæ Reipublicæ magnum incrementum, ſi longior vita ſuppetiiſſet; ac tanta morum probitate, vt vix exemplum ſit reperire: eoque nomine etiam hæreticis venerabilis, ac Turcis formidabilis; aduerſus quos Fœdus ſacrum confeſtim meditatur; inuitatis omnibus Principibus Chriſtianis, necnon & Moſchis, Perſis, ac Preteiano. Feruntur eiuſdem miracula in liberatione dæmoniacorum; & admiranda opera in reformatione Ordinum, & obſeruatione decretorum Concilii Tridentini, &c. quæ videre eſt in eius Vita ſcriptis omni fide edita. 1566.

In Comitiis quoque Auguſtanis menſe Martio celebratis, Maximiliano Imperatori ad bellum in Turcas gerendum ab Ordinibus Imperii auxilia decernuntur, qualia nulli antea Imperatori.

Pialis Baſſa præfectus claſſis Turcicæ, ab obſidione Melitenſi cum ignominia recedens; ne nihil egiſſe videretur, Chium inſulam maris Ægei menſe Aprili ipſis feriis Paſchalibus occupat; cum fuiſſet in poteſtate Genuenſium ducentis ferme annis.

Solimannus II. Turcarum Imperator Sigethum arcem Hungariæ munitiſſimam, alias fruſtra tentatam, obſidet 6. Auguſti: quæ priuſquam caperetur, ipſe ex apoplexia mortem obiit 4. Sept. poſtquam regnaſſet annis fere 46. Celata eius morte, Sigethum expugnatur triduo poſt, nempe 7. Septembr. amiſſis tamen tota obſidione ad 30. millia Turcarum. Die vero 23. eiuſdem menſis Solimanni loco cœpit imperare *Selimus* vnicus filius eius nominis itidem II. & corpus Solimanni Conſtantinopolim relatum eſt.

Toto fere Belgio Sectarii ſpreta Margarita Parmæ Duciſſa, quę pro fratre Rege Hiſpaniæ eas prouincias regebat, turbas concitant, eccleſias diripiunt, imagines deiiciunt; nihilque omittunt, quo poſſent ſuam in Deum & Principem ſuum rebellionem patefacere.

Romæ menſe Iunii baptizatur *Elias Iudæus* Synagogæ præfectus, filius Eliæ Leuitæ qui Tisbi, Maſoreth, & multa alia ſcripſit: eiuſque exemplo Iudæi plus 300. fidem Chriſtianam amplectuntur.

Nicolaa Obry energumena Lauduni in Gallia liberatur porrecta ab Epiſcopo ſacroſancta Euchariſtia: cuius rei tota Gallia celeberrimæ edita ſunt Acta publica. Et Buſciducis in Belgio quidam S. Antonii Imaginem concidentes, continuo ſacro igne correpti miſere pereunt.

AD tumultus Belgicos, mittitur à Rege Hiſpaniæ Ferdinandus Dux Albanus: & Margarita paulo poſt in Italiam concedit. 1467.

In Gallia, dum omnia pacata viderentur, ſubito facta ab Huguenotis Septembri menſe coniuratione ad intercipiendum Regem Meldis; ipſe noctu elabitur Lutetiam, Heluetiis ſeſe ſtrenue hoſti obiectantibus. Inde Condæus caſtris ad Sandionyſium poſitis, Lutetiam obſidet menſe Nouembris: pugnaturque in conſpectu vrbis inter Catholicos & hæreticos; & quamuis prælio cæſo Anna Mommorantio, Coneſtabili Catholicorum ductore iam fere octogenario, ſtetit tamen victoria à Catholicis; conuerſo in fugam Colignio Admiralio hoſtium Duce. Qui inde digreſſi, ne victi viderentur, Carnutum obſident: iiſque Ioannes Caſimirus Comes Palatinus Rheni cum magnis copiis ſubſidio aduenit, cuncta vaſtans atque diripiens.

Iacobus nothus cum aliis Sectariis cuncta ſubuertens in Scotia, ipſam etiam Reginam falſis criminationibus impetitam in cuſtodiam mittit: ex qua ſequenti anno aufugiens in Angliam, è Charybdi in Scyllam, ibi contra omne hoſpitii ius arctiori cuſtodia detinetur vſque ad tragicam mortem.

Gourgueſius nobilis Burdegalenſis, ſola iniuriæ Gallis ad Floridam illatæ ab Hiſpanis vlciſcendæ cupiditate, nauigationem eo inſtituit.

IN Belgio Comes Arembergius Friſiæ Gubernator ob- 1468.

A.C. uiam progreſſus Ludouico Naſſouio fratri Principis Aurantii præcipui ſeditionis Belgicæ auctoris, eam prouinciam cum Germanorum copiis inuadenti, 23. Maii prælio cæditur. Sed Prorex Albanus, Comitibus Egmondano & Hornenſi, aliiſque nonnullis è præcipuis perduellibus, ſequenti Iunio ſecuri percuſſis; eundem Ludouicum ad Groningam menſe Iulii, ipſumque met Guilelmum Aurantium ſequenti Octobri atque Nouembri, multo maioribus cladibus affectos toto Belgio deturbat; arceſque multas recipit cæſis vbique Sectariis, quamuis ſupplicia de multis ſumpta, magis irritauerint animos prouincialium, quam terruerint.

In Gallia dum Condæus & Caſimirus Carnutum fruſtra obſident, pax conſtituitur 23. Martii. Sed mox ea interrumpitur, Condæo neſcio quibus ſuſpicionibus bellum redintegrante: cuius tamen copiæ à Mouuantio ductæ, menſe Octobri in Pictonibus à Duce Mompenſerio fuſæ ſunt.

In Hiſpania Mauri Granatenſes nouis in eos edictis irritati, motus concitant; qui in vnum annum & alterum continuati, tandem multis Hiſpanorum cæſis, Duce Ioanne Auſtriaco conquieuerunt: ac rebellibus reliqua Caſtella diſperſis, ſublata rebellandi facultas eſt.

Moritur itidem in Hiſpania 20. Iulii Carolus Hiſpaniæ Princeps, filius Philippi Regis ex prima coniuge Maria Luſitana, in vinculis, in quæ coniectus à patre fuerat. Vixit annos 23. periit ingenii impatientia: de cuius tamen vinculorum cauſa, & genere mortis, varii rumores ſparſi, vt in rebus magnis. *Marian.*

Obiit & 3. Octobris Iſabella Regina Hiſpaniæ, ſoror Regis Francorum, ex immaturo partu, nulla exiſtente prole maſcula regia.

Ericus Rex Sueciæ, quod concubinam ex qua duos liberos ſuſceperat vxorem duxiſſet, & coronari feciſſet, à fratribus Ioanne & Carolo ea de re indignatis, conſilio cum Proceribus inito, in conclaui cum prædicta muliere cuſtoditur; & Ioannes declaratur Rex die 13. Octobris.

Pax octennalis conciliatur inter Maximilianum Imperatorem, Selimum Turcam, & Io. Sigiſmundum Tranſſiluanum: cuius lex præcipua, vt quiſque quod cepiſſet bello retineret; magno Maximiliani commodo, qui per Suendium Sueuum plurima loca occupauerat.

Turcis Mecham ad Mare Rubrum eripiunt Saraceni.

1569. Hoc anno in Gallia bis iuſta acie Sectarii victi ſunt, Henrico Regis fratre Catholicorum ductore: primum quidem 13. Martii ad Iarnacum, ſiue Baſſacum in Santonibus, occiſo Principe Condæo, & Admiralio fuga lapſo: poſtea vero longe maiori clade 3. Octobris ad Moncontum in Pictonibus, cæſis ſedecim hominum millibus: cui victoriæ multum auxilia à Pontifice miſſa contulerunt, duo millia equitum, pedites duplicato numero. Hincque magna rerum inclinatio nata hæreticis; quorum Duces in Vaſconiam ſe ac Septimaniam receperunt.

Pius Papa V. Angliam proſcribit, ac Reginam Eliſabetham anathemate ferit. Quam ſententiam declaratoriam anno ſequenti in ipſo Corporis Domini feſto Ioannes Feltonus nobilis Londini ad fores Epiſcopales publicè affixit: qui poſtea damnatus multis tormentis vitam finiuit. *Sand. Genebr.* Eccleſiam porro illic afflictâ recreant, ſimulque hæreticorum dogmata confutant è Belgio ſcriptis Anglicis & Latinis, Angli exules Thomas Hardingus, Nicolaus Sanderus, Guil. Alanus Alanus Copus, Thomas Stapletonus, aliique Theologiæ Doctores.

Albertus Fridericus Marchio Brandeburgicus inueſtituram Ducatus Pruſſiæ ſiue Boruſſiæ (mortuo anno præterito alio Alberto Duce, de quo ad ann. 1525.) ſolemni cæremonia accipit à Sigiſmundo Rege Poloniæ.

Selimus Turcarum Imperator Magni Moſchoniæ Ducis potentiam euerſurus, primum aduerſus Tartaros Aſtracanenſes Moſcho ſubiectos expeditione terra marique ſuſcepta, vrbem Aſtracanum 5 Septẽ obſidet: ſed omni arte bellica à Moſchis eius exercitu fatigato, & fame ac peſte ad extremas anguſtias redacto, eodem menſe cogitur cum immenſo dedecore & damno recedere, rebus ferè omnibus atque perſonis amiſſis.

1570. Pius V. Pontifex Coſmum Mediceum Ducem Florentiæ, Senarum, & Piſarum, *Magni Ducis Hetruriæ* titulo honeſtat, non ſine aliqua aliorum Principum obtrectatione. Idemque ob diſcrepantes Theologorum de Conceptione Virginis ſententias, edixit (quod fecerat ante Sixtus IV. & Concilium Tridentinum confirmauerat) ne partes diſſentientes alterutram erroris inſimularent. A.C.

Selimus Turcarum Imperator Cyprum inſulam Ciciliæ obiectam, & ab ea anguſto freto diremptam, quæ Venetis parebat, habere cupiens; quamuis eſſet ipſi cum Venetis pax à pluribus annis immota, mittit tamen Venetias qui eam depoſcant tanquam Imperii Turcici feudum; ac dare recuſantibus bellum denuntient. Eligentibus bellum Venetis, Muſtapham is mittit ac Pialim (eoſdem qui Melitenſi expeditioni præfuerant) qui Cyprum occupent: iique cum valido exercitu eo appellentes initio Iulii, Nicoſiam Septembri expugnant: moxque Famaguſtam abeunt, olim Tamaſum, aut Salaminam dictam. Dum obſidio ducitur, Pii Pontificis ſumma diligentia Fœdus ſacrum initur inter ipſum, & Philippum Hiſpan. Regem, ac Venetos: ſicque hic annus finem accipit.

In Gallia menſe Auguſti edictum de pace promulgatur.

Maximilianus Imperator per Legatos pacem facit inter Reges Daniæ & Sueciæ, ac Lubecenſes; vt Regnorum fines ab antiquo conſtituti manerent, & Lubecenſibus priuilegia reſtituerentur.

Idemque Maximilianus duas filias ſuas nuptum dat duobus potentiſſimis Regibus, Eliſabetham Carolo Galliarum, Annam Philippo Hiſpaniarum ipſius auunculo iam quartas nuptias ducenti. Eliſabetha vnicam peperit filiam breuis æui: Anna quatuor filios & vnam filiam; è quibus vnus ſuperfuit Philippus, qui poſt patrem regnauit.

In Scotia Iacobus nothus, vixdum Regina pulſa, à ſuæ ſectæ homine (poſtea tamen Catholico) priuati odii cauſa percuſſus perfidam animam efflauit. Parique fere modo interfectus eſt paulo poſt Comes Lenoxius, qui Prorex ex Anglia eo miſſus fuerat.

Ignatius Azeuedius cum aliis 38. è Societate Iesv in Braſiliam nauigantes, à Iacobo Soria hæretico pirata Gallo perimuntur.

Ferraria menſe Nouembri mouit horrendo tremore, qui vaſtas edidit ruinas; multiſque diebus ciues in agro tendere coacti ſunt. Fuerunt & aliis Italiæ locis ſimiles terræ tremores. Eodemque menſe in Belgio perierunt maris inundationibus multa oppida, pagi, homines.

Famagvsta in Cypro duriſſima vndecim menſium obſidione in extrema redacta certis cõditionibus deditionem facit menſe Auguſti; quas impius Muſtapha minime ſeruauit, irritatus immenſo ſuorum numero qui ibi perierant: & M. Ant. Bragadinus Venetus vrbis præfectus per ſummum ſcelus violata fide naſo & auribus mutilatus, viuus excoriatus eſt: reliqui omnes aut crudeliſſime trucidati, aut ad triremes relegati. 1571.

Poſtquã Fœderati, cum ſuis cunctationibus occaſionem ſubueniendi Cypro amiſiſſent; tandem in ſinum Corinthiacum (quem *Lepanticum* vocant) ad Inſulas Echinadas conuenientes, vbi audierant Turcarum claſſem agere, quæ ſeuerum mandatum acceperat omnino cum Chriſtianis pugnare; Pontificias triremes ductante M. Ant. Columna Romano, Venetas Sebaſt. Veniero, Hiſpanas Io. Andrea Auria Genuenſi, & Ioanne Auſtriaco Philippi Regis fratre notho delecto totius claſſis conſenſu omnium Imperatore: die 7. Octobris memorabili habita pugna, clariſſimam & antiquis parem victoriam reportarunt; qua ducentæ hoſtium triremes pars captæ, pars ſubmerſæ; cæſi hoſtes captique ad viginti quinque millia; liberati Chriſtiani à ſeruitute Turcica ad viginti millia: occiſus ſummus hoſtium Dux Hali Baſſa, ac duo eius filii capti. Idque vnum ad felicitatis cumulum defuit, quod Vchiali inſignis pirata natione Calaber, qui tunc Algeriæ Proſultanus erat, dextro Chriſtianorum cornu vexato, cum non paucis triremibus euaſit tandem fuga, cum ſegnius eum Andreas Auria inſequeretur. Vnde breui claſſem reparauit, qui quidem olim veniens in Turcarum poteſtatem, primũ ad remos damnatus fuerat; abnegata vero poſtea Chriſtiana fide, ad magnos honores aſcendit.

Deſcripta

A.C. Deſcripta hæc victoria à pluribus: eiuſque lætitia vbique celebrata: & Pius Pontifex triumphum Romæ decreuit ad veterum ſpeciem Columnæ ſuæ claſſis præfecto. Nihil tamen poſt victoriam in Turcas profectum; cum ipſi & Cyprum retinerent, & quædam alia loca poſt Famaguſtæ expugnationem occupaſſent.

Tartari Precopenſes menſe Maii Moſchouiam regiam Moſchici Imperii vrbem ex improuiſo occupant, & incendunt; magna Moſchorum ſtrage, & totius regionis deuaſtatione.

1572. Pivs V. Pontifex, dum rurſum magno ardore Principes ſolicitat ad nouam expeditionem in Turcas, moritur Calendis Maii; poſtquam ſediſſet ann. 6. menſ. 3. dies 23. cuius erat in grauiſſimis calculi doloribus ea vox, *Domine adauge dolorem, & da patientiam.* Sufficitur ei *Hugo Boncompagnus* Bononienſis eximius Iuriſconſultus, Cardinalis S. Sixti, die 13. eiuſdem menſis Maii; qui & nomen ſumpſit Gregorii XIII. & Pontificatum tenuit annis 13. minus 33. diebus.

Idem vero mox vt creatus eſt, iiſdem Pii deceſſoris veſtigiis inſiſtens, Fœdus ratum habuit, & ſumma celeritate militem atque pecuniam expediuit in Turcam qui iam claſſem reparauerat: ſed ſolitis procraſtinationibus agendi tempore elapſo, demum Veneti tarda Hiſpanorum auxilia incuſantes, anno ſequenti rupto Chriſtiano fœdere, pacem cum Turcis redintegrant; ſolutis mulctæ nomine, præter Cyprum & alia loca in Illyrico deperdita, trecentis aureorum millibus, magna Reipublicæ & Chriſtiani nominis infamia.

In Gallia, pacta in matrimonium Margarita Regis ſorore Henrico Borbonio Regi Nauarræ, Caluinianam licet hæreſim profitenti; Ioanna Regina eius mater Lutetiam acceſſit; vbi 8. Iunii moritur. Nuptiæ nihilominus conficiuntur 18. Auguſti. Cumque earum occaſione magnus factus eſſet cõcurſus procerum hæreticorum; eadem opportunitate, ſauciato prius glande è feneſtra Colignio Admiralio 22. Auguſti, poſt biduum nempe 24. eiuſdem menſis feſto S. Bartholomæi, occiditur idem cum multis aliis omnis conditionis & ſexus hæreticis. Rex Nauarræ ac Princeps Condæus erepti periculo fidem Catholicam profitentur. Et 26. eiuſdem mẽſis edicto regio prohibentur hæreticis omnes conuentus: Ac in aliquot aliis Galliæ ciuitatibus occiduntur pariter hæretici.

In Belgio, occaſione indictæ ab Albano Duce in belli ſumptus decimæ omnium rerum mobilium, & vigeſimæ immobilium, multæ vrbes à regio imperio deficiunt, præcipue Duce Guillelmo Aurantio: atque imprimis Hollandia & Zelandia alienatæ, munitiſſimæ prouinciæ ad mare Oceanum aquis circumfluę confluentibus in auxilium rebellium ex Anglia, Germania, & Gallia ſectariis. Sed Albanus copias pariter ex Germania euocans, aliquas vrbes recepit; & alias clades hæreticis intulit, hoc & ſequenti anno.

Sigiſmundus II. Poloniæ Rex moritur 7. Iulii abſque prole maſcula, vltimus ex Iagellonum familia: cuius locum multi ambierunt vſque ad annum ſequentem.

Rudolphus primogenitus Maximiliani Imperatoris coronatur Rex Hungariæ 25. Sept.

Menſe Nouembri apparuit Stella noua ſub aſteriſmo Caſſiopeæ, de qua multi ſcripſerunt: quæ cum immota diutius anno conſtitiſſet, æquans Iouem fulgore & magnitudine; inde paulatim attenuata, initio anni 1574. prorſus euanuit.

1573. Ioannes Moſchorum Dux in Liuonia arce Wittenſtein vi expugnata, inaudita ſæuitia in victos graſſatur, præfectum ac nobiles Liuonos veru alligatos ad ignem aſſat: paulo poſt tamen victus à Suecis, qui partem Liuoniæ occupauerant, redit ad ſua.

Henricus frater Caroli Francorum Regis Rupellam vrbem munitiſſimam ab hæreticis detentam obſidet, & grauiter oppugnat. Sed & electus ipſe in Polonia 9. Maii Rex in locum demortui Sigiſmundi, accepto ea de re nuntio, obſidionem ſoluit 16. Iunii: & pax à Carolo Rege hæreticis conceditur; excluſa tamen Sanſerra, quæ diu ante duriſſima obſidione cincta, tandem 10. Auguſti deditione accepta eſt. Henricus vero ad ſuum Regnum abiturus, Galliа exceſſit menſe Octobri; ac per Germaniam itinere facto, peruenit in Poloniam 24. ſequentis Ianuarii; & coronatus eſt Cracouiæ 21 Februarii. A.C.

Ioannes Auſtriacus Octobri menſe Tuneti Regnum Muleaſſi reſtituit, eius Muleaſſis nepoti; quem à filio pulſum captum oculis vidimus an. 1548. Rex Muleamides in Siciliam deducitur.

Moritvr Carolus IX. Rex Francorum 30. Maii, poſtquam regnaſſet ab obitu fratris annis 13. & menſ. 6. minus 6. diebus; vixiſſet an. 24. longiori plane vita digniſſimus. Reliquit vnicam filiam ex coniuge Eliſabetha, & ipſam breuis æui. Audita eius morte in Polonia Henricus frater, cum nec totos quinque menſes ibi feciſſet, 18. Iunii clam intempeſta nocte, comitatus paucis domeſticis Gallis, Cracouia euadẽs (ne à Polonis in Regno detineretur) equorum incitatiſſimo curſu in Morauiam peruenit: vnde Viennam Auſtriæ, deinde Venetias, ac demum Lugdunum venit 21. Septembr. & 15. Febr. ſequentis anni Rhemis inunctus eſt Rex eius nominis Tertius. 1574.

In Belgio Duci Albano datur ſucceſſor Ludouicus Requeſena S. Iacobi Promagiſter in Caſtella, res Albani ſeueritate exulceratas morum ſuauitate ſanaturus. Sed multo aliter accidit; quod Sectarii Galli, Belgæ, Germani, conſiliis arcanis inter ſe conſpirantes, nouos tumultus tam in Belgio quam in Gallia ciere cœperint. Quare Ludouicus & Henricus Naſſouii, Principis Aurantii fratres, nouas auxiliares copias è Germania in Belgium adducentes, ab Hiſpanis ex improuiſo oppreſſi ſunt, ac profligati 14. April. Requeſena vero Lugdunum Batauorum obſidens, ac Aurantio perfoſſis aggeribus agro inundato, inde re infecta abſcedere cogitur.

Claſſis Turcica 14. Iulii Tunetum appulſa Sinane Baſſa Duce, 23. Auguſt. Goletam arcem, atque poſt diem 24. Tunetanæ vrbis propugnaculum expugnat, cæſis Hiſpanis præſidiariis.

Selimus II. Turcarum Imper. poſtquam regnaſſet annos octo menſes fere tres, moritur Conſtantinopoli 15. Decembris, crapula & libidine confectus. Succedit 22. Decembr. filius *Amurathes* eo nomine Tertius: qui ritu Ottomannico Imperium à nece quinque fratrum minorum ſe auſpicatus eſt. Idemque contra morem maiorum, bella omnia per legatos geſſit, matris imperio actus.

Palatinus Walachiæ coactis copiis, ducenta Turcarum, Moldauorum, ac Tartarorum millia ad Moldauum fluuium cædit, duce copiarum Suerzouio Polono: qui perfidia Ciarneuecii Walachi Turcis proditus decollatur.

In Polonia, cum nulla ſpes eſſet reuocandi Henrici Regis, nec ea prouincia ob circumſtantes hoſtes diu Rege carere poſſet; habitis de nouo creando Comitiis, pars Maximilianum Imperatorem, pars Stephanum Battorium Tranſſiluaniæ Principem eligit: & dum Maximilianus in conditionibus præſtandi iuramenti cunctatur, Stephanus celeritate & induſtria vſus, Regno & Regina Anna Sigiſmundi ſorore potitur; coronatus anno ſequenti Cracouiæ Calend. Maii. 1575.

Interea idem Maximilianus filium ſuum Rudolphum, iam antea coronatum Regem Hungariæ, hoc etiam anno 22. Septemb. Bohemiæ Regem Pragæ, & Calend. Nouemb. Ratiſbonæ Romanorum Regem coronari curauit, annum agentem 24.

In Gallia Rex Henricus vxorem ducit Ludouicam Lotharingam, Nicolai Valdemontii filiam. Et turbas cientibus hæreticis, recedentibuſque à Rege, Franciſco Duce Alenſonio ipſius fratre licet Catholico, & Henrico Rege Nauarræ; fit ad eos concurſus tam hæreticorum quam Catholicorum. Quando auxilio eorum aduenientes Germanos fugans profligansque Henricus Dux Guiſius, honorificum vulnus in facie accepit.

Belgæ confœderati qui ſub Aurantio militabant, viribus Hiſpanis impares; Reginæ Angliæ implorato auxilio Belgicarum prouinciarum dominium feudali titulo ei offerunt. Interimque Hiſpani Zelandiam premunt cædibus, & occupatione multorum oppidorum.

Ioannes Auſtriacus à fratre Philippo Rege mittitur Italiæ præfectus Exarchi titulo, quo cæteris eorum tractuum Proregibus præeſſet; ac facilius Turcæ conatibus obſiſteret,

qui

qui validiſſimam claſſem parare nuntiabatur. Sed inanis is rumor fuit. Tantum Abdelmelechus Turcarum ope Marocium & Feſſenſe Regnum eripuit Muleio Mahomethi Cheribo fratris ſui filio; cum lege ante aliquot annos ſanxiſſent, defuncti fratres præferendos. Muleius ad Regem Luſitanum profugit.

Ruſſiam Turcæ longe lateque diripiunt, ſpolia in Walachia diuidunt. Tartaros Præcopenſes Coſaci vaſtant: Et Podoliam Tauricani Scythæ; quos tamen inſecuti Poloni, media parte exercitus priuant ad Boryſthenem. Moſchus Parnoniam Liuoniæ vrbem capit.

Lutherani Tubingenſes, Wittembergenſes, & Roſtochiani, à Catholicis Doctoribus nouitatis damnati, ac propterea communionem Ieremiæ Patriarchæ Conſtantinopolitani miſſa Confeſſione Auguſtana emendicantes; reiiciuntur ab eo; triplicique ſcripto ea Confeſſio ab eodem cõfutatur. Vnde in lucem prodiit anno 1582. *Cenſura Eccleſiæ Orientalis*, à Stanislao Socolouio emiſſa: & ann. 1584. Acta atque ſcripta Theologorum Witembergenſium & Patriarchæ Conſtantinopolitani vtrimque ab ann. 1576. vſque ad ann. 1581. Græce & Latine. Quibus reſponſis Ieremias, quod Catholicorum omnia quæ Lutherani i pugnabant confirmaret; de conſpiratione cum Rom. Pont. à bonis illis hominibus apud Turcam ſuſpectus redditus, in carcerem, & tandem in exilium truſus eſt.

1576. MORTVO Requeſena Bruſſellis 5 Martii, conuenientes in vnum omnes Belgicarum prouinciarum Ordines, Hiſpanos pellendos cenſent, delecto capite Aurantio Principe. Cum vero Antuerpiæ arcem à præſidiariis Hiſpanis detentam obſediſſent, quo tempore reliqui Hiſpani milites ſublato capite ſeditioſe ob non ſoluta ſtipendia receſſerant; aduolantes tamen iidem ſeditioſi ad periculum ex diuerſis locis, eruptione ex arce facta ad quatuor millia militum, vrbana multitudine & militibus hoſtium cæſis ad 14. millia; opulentiſſimam ac frequentiſſimam vrbem diripiunt, incenduntque 4. Nouemb. ingenti præda ditati. Quando & Ioannes Auſtriacus ex Hiſpania miſſus in locum Requeſenæ, in Belgium aduenit, prouinciis defectione amiſſis ſerum remedium.

Moritur item hoc anno (ſuperiorem aliqui notant) 11. Maii Techmas Rex Perſarum, poſtquam regnaſſet ann. 50. & cum Imperatoribus Turcarum magna ac diuturna bella geſſiſſet. Suffectus eſt illi ex vndecim filiis ſuperſtitibus tertiogenitus Haider Meriſes: eique poſt quindecim dies à quibuſdam proceribus qui eum oderant occiſo, ſubſtituitur Iſmael ſecundogenitus; qui confeſtim iuniores octo fratres trucidat, & religione ad Turcas accedit.

Sed & Maximilianus Secundus Imperator, dum Comitia celebrat Ratisbonæ; inter pios conatus obtinendorum auxiliorum aduerſus Turcas, placide moritur 12. Octobr. Imperii à patris obitu anno 12. menſ. 2. die 17. ætatis anno 50. inchoato. Princeps magnæ pietatis, multarumque virtutum. Succeſſit filius *Rudolphus* eo nomine Secundus, qui imperauit amplius annis 35.

In Galliam irrumpentibus Condæo Principe ac Caſimiro Palatini filio cum magnis Germanorum copiis, pax componitur à Regina matre menſe Maio; & Alenſonius redit in gratiam cum fratre Rege, auctus ab eo Ducatu Andegauenſi, & aliis. Menſe vero Decembri habitis Bleſis omnium Ordinum Comitiis, reuocantur Edicta in fauorem hæreticorum conceſſa: & aliquot vrbes hinc inde capiuntur, Alenſonio creato Prorege.

1577. IOANNES Auſtriacus in Belgio ſumma vſus comitate, arces aliquot deſerit ſemotis præſidiis, Hiſpanos amandat in Italiam, pacemque edicit. Sed fruſtra. Quamuis enim his contenti Belgæ viſi eſſent initio; tamen ſibi à fraude & inſidiis timere ſimulantes, milites iterum conſcribunt; & Matthiam Archiducem Auſtriæ Rudolphi Imperatoris fratrem ad ſuſcipiendum regimen euocant; eique 12. Nouembris Antuerpiam aduenienti iuramentum præſtant; ſed creato Legato Principe Aurantio, vt nudo Principatus nomine Matthiæ relicto, Aurantius ad libitum omnia diſponeret. Quare & Ioannes quem comprehendendum Sectarii deliberauerant, fuga Namurcum euadens: reuocatis ex Italia Hiſpanis, aliiſque collectis copiis, ad bellum ſe parat: & Belgæ oblata ab Angliæ Regina auxilia recipiunt.

In Gallia, poſt aliquot hoſtilia geſta, nouum promulgatur exeunte Septembri Edictum de pace.

Diſſenſione inter Regem Poloniæ Stephanum & Dantiſcanos (eſt ea vrbs nobile ac ferme vnicum Septemtrionis emporium) orta occaſione portorii, Rex eoſdem proſcriptos & cladibus affectos obſidione cingit: quouſque interuentione vicinorum Principum, concordia initur grauibus vrbi conditionibus. Interea vero Ioannes Baſilius Moſchorum Princeps, cum Stephanum his occupatum cernit, Liuoniam crudeliſſime vaſtat.

Mortuo Aloyſio Mocenigo Venetiarum Duce, ſuffectus ei eſt Sebaſtianus Venierus clarus victoria de Turcis ad Lepantum obtenta; qui Rempublicam rexit biennio.

Iſmael Perſarum Rex, propter crudelitatem, & religionis mutationem, veneno extinguitur opera ſororis Periaconconæ 24. Nouembr. Succedit Mahomethes Hodabendes Techmaſis filius primogenitus. Qui cum antea vitam quietam elegiſſet, & iam non niſi coactus Imperii adminiſtrationem ſuſciperet; filii tamen primogeniti Emiris Emſæ Mirizæ induſtrii & militiæ periti inſtigatione, fœdus aduerſus Turcas init cum Chamo Tartaro, & Georgianis religione Chriſtianis.

Cometes ingens cum longiſſima & latiſſima cauda viſitur menſe Nouembri: quem Luſitaniæ minari, poſtea cum illius Regis vulgatum eſt: ſic enim ſunt Aſtrologorum vaticinia; a de comete vulgi opinio eſt, Regis mutationem portendere.

IOANNES Auſtriacus Ordinum Belgii copias ad Niuellam profligat menſe Ianuario, cæſis ad decem millia, captis permultis: indeque ſecuta eſt multarum vrbium Brabantiæ deditio, & occupatio. Sed in Batauis Aurantius Ambſterdamum nobile emporium Ordinibus ſubiicit menſe Februario: & variis locis ſæuitur in Catholicos. Cum vero non eis ſatisfaceret Matthias Archidux; Flandri Ioannem Caſimirum Palatinum è Germania, Walones è Gallia Franciſcum Alenſonium fratrem Regis aduocant contra Ioannem: iique adſunt, ſed abſque effectu; cum interea mortuus eſſet Ioannes in caſtris prope Namurcum 2. Octobris, relinquẽs Alexandro Farneſio Principi Parmenſi Octauii Ducis filio regiæ poteſtatis imperium. 1578.

Anglicana perſecutio Martyres dat illuſtres ac Confeſſores, vbi læſæ Maieſtatis crimen habitum, profeſſione Catholicum agere.

Muſtapha inſignis bello & crudelitate Baſſa Turcicus, qui Cyprum expugnauerat, ab Amurathe Imperatore in Perſas & Georgianos miſſus, Tiphliſium Georgianorum, & Siruanum Mediæ capit: ſed inito prælio ſuccumbit, amiſſis ad 70. millia hominum.

Ioannes Podcoua Walachus ductor Coſaccorum, vir magnanimus, & admirabili corporis robore præditus, qui à ſoleis equorum ferreis manu diſrumpendis nomen inueniſſet: quod ſpecie quadam militiæ libertate & dominio Regni Poloniæ abuſus pacem publicam perturbaſſet, iuſſu Stephani Regis præſente ac inſpectãte legato Turcico capite truncatur Leopoli in Ruſſia.

Luctuoſus demum hic annus morte Sebaſtiani Regis Luſitaniæ: qui iuuenta feruens, (annos natus 24.) ac deſiderio ardens promouendi nominis Chriſtiani; ingenti parata expeditione ex ſubditis exteriſque nationibus, in Africam appellens ad reſtituendum Regno Muleium Mahomethem à patruo Abdelmelecho pulſum; (*vid. ann.* 1575.) inita atroci pugna 4. Auguſt. prope Alcazer, & extincto conflictus tempore ex apoplexia Abdemelecho qui iam pridem morbo laborabat; ipſe quoque Sebaſtianus hoſtium numero obrutus, fortiſſime pugnans cæſus eſt cum flore nobilitatis Luſitanicæ, aliiſque quamplurimis; Muleio pariter in fuga cœnoſis propinqui fluminis aquis hauſto. Nulla à multo tempore pugna mirabilior, qua tres Reges perierunt. Inter innumeros captiuos, ex iiſque multos nobiliſſimos, Antonius filius Ludouici ac nepos Emmanuelis à Mauro quodam liberatus incolumis euaſit. Succeſſit porro Sebaſtiano in Regno Luſitaniæ Henricus Cardinalis, ipſius magnus patruus, Emmanuelis filius, extrema ætate ſenex & valetudinarius. Inuentus tamen poſtea vnus & alter, qui ſe diuerſo tempore eundem ipſum Sebaſtianum eſſe dixerit,

(quod

A.C. (quod diceretur elapſus eſſe è pugna, cum eius cadauer non agnitum fuiſſet inter mortuos) meritas impoſturæ pœnas dederit.

1579. Alexander Farneſius in Belgio ſtrenue rem gerit aduerſus Sectarios; equitatum eorum proſternit, Traiectum expugnat magna ſtrage, & multa alia recuperat qua vi qua deditione; eo etiam aliquot prouinciis ei ſe ſubiicientibus; quod Aurantius contra generales conuentiones omnium prouinciarum religionem Catholicam vbique abdicaret.

Angliæ Regina ſæve edicit in ſacerdotes, Religioſos, & alumnos Seminariorum in vrbe aliiſque locis in eius Regni auxilium à diuerſis Principibus erectorum. Qua in re egregiam præ omnibus operam locauit communis omnium parens Gregorius XIII. cum varia doctrinarum collegia ad ſubleuandas inopum eiectarumque nationum ærumnas, pluribus locis inſtituens & dotans; præcipue Romæ Seminaria Græcorum, Armeniorum, Maronitarum, Iudæorum, Neophytorum, Germanorum, Anglorum, Scotorum, & aliarum eiuſmodi nationum erexit; ac Rhemis item Anglorum, & Pontimuſſi Scotorum.

Stephanus Rex Poloniæ bellum infert Moſcho, quod Poloniæ regno multa eripuiſſet, ac Liuoniam peſſumdediſſet: Polotiam, quam Moſchus Lithuanis eripuerat, multo labore expugnat, plura alia occupat, magnum captiuorum numerum abducit; vbique tamen pietate & clementia illuſtris.

Amurathes adhuc vrgens Perſicum bellum per ſuos Duces, variis cladibus affectus Tartaros in auxilium inuocat: cum quibus rurſum eius exercitus internecione deletur; & ſæpe ſequentibus annis mutatis ducibus reparatus, (ſiquidem poſt Muſtapham Oſmanes, poſt hunc Sinan bellum duxit) ſemper cæditur. Reuocatus autem Muſtapha, poſtea metu ſupplicii ſumpto ſponte veneno perit: Sinan quoque in exilium mittitur.

Ad finem anni in Sicilia mons Ætna magnam vim ignis euomuit.

Et ipſo vltimo die anni, Henricus Rex Francorum inſtituit *Ordinem* Equitum *S. Spiritus*.

1580. Henricus Cardinalis Rex Luſitaniæ vltimus, moritur vltima Ianuarii in ipſo puncto eclipſis lunaris. Cœperant ipſo viuente, mox vt Sebaſtianus occubuerat, multi Regnum ambire; è quibus Philippus Rex Hiſpaniæ matre Eliſabetha maiore, Emmanuel Philibertus Dux Sabaudiæ Beatrice minore Emmanuelis filia natus erat; Dux Parmæ Mariam, Brigantinus Catharinam, vtramque neptem Emmanuelis ex Eduardo filio, vxores duxerant; quarum minor Catharina adhuc ſuperſtes erat, maior Maria defuncta liberos reliquerat: Antonius Ocrati Prior, filius Ludouici, & Emmanuelis ex eo nepos, natalium vitium ſublatum aſſerebat patris cum matre coniugio: Catharina Medicea Regis Francorum mater, maternum genus repetebat à Mathilda Bononiæ Comite quæ vxor fuerat Alfonſi Tertii Luſitani Regis, atque ex eo prolem relictam affirmabat, ex qua ipſa originem duxiſſet. Hiſque omnibus de ſucceſſione contendentibus, multa à Iuriſconſultis diſputata; & nulli non argumenta fautoreſque ſuppetebant. Mortuo vero Henrico, Antonius fauore plebis ſe Regem dixit. Sed à Philippo (quem & Henricus moribundus nominaſſe dicebatur) miſſus Dux Albanus cum exercitu, eum repetito prælio deuicit, ac facili negotio toto Regno potitus eſt: ac Philippus ſequentis anni menſe Aprili coronatus Olyſippone. Antonius fuga in Galliam euaſit.

Interea vero huius anni menſe Martio Guillelmus Princeps Aurantius Sectariorum Dux in Belgio ab eodem Philippo Rege publicis litteris proſcribitur: & res Ordinum in deterius in dies prolabuntur, captis eorum vrbibus & copiis cæſis. Quare iidem Aurantii ſuaſu, contempto Matthia Archiduce, Alenſonio Regis Franc. fratri dominatum Belgii offerunt; ipſum etiam Regem ſolicitantes de bello Hiſpanis inferendo.

In Gallia vrbs Fera in Morinis occupata à Condæo, recuperatur à Matignono: ſecutaque eſt pax nouis conditionibus, & promulgata ſequenti Ianuario.

Hibernia inuaſa ab Hiſpanis & Italis in fauorem Catholicorum Inſulæ, iidem poſt læta quædam initia, miſſo à Regina Angliæ exercitu profligantur: & Hiſpani omnes publico edicto tota Anglia pelluntur.

Stephanus Rex Poloniæ iterum Moſchum aggrediens menſe Septemb. Vielicolucam vrbem amplam & emporium celeberrimum expugnat; totamque eam regionem ſibi ſubiicit.

Emmanueli Philiberto Duci Sabaudiæ mortuo menſe Auguſti, ſuccedit filius Carolus Emmanuel hactenus in viuis exiſtens.

Franciſcus Dracus Anglus, cum an. 1577. die 17. Nouemb. quinque nauium claſſe ex Anglia ſoluiſſet, & tam noſtri quã alterius Orbis maria omnia luſtraſſet, ac totum terrarum Orbem biennii & decem menſium ſpatio circumnauigaſſet; vnica reſidua naui prætoria, Londinum ſaluus redit hoc anno magna præda onuſtus.

Morbus epidemicus ex catharro præcipiti in pectus delabente, (Galli *Coquelucham* vocarunt) vniuerſam Europã occupauit; haud tamen per ſe lethalis, niſi alio morbo accedente.

Matthias Archidux in Belgio contemptui habitus, ad ſua ſe recipit: & Ordines confœderati Philippo Regi Hiſpaniæ omnem ſubiectionem & obedientiam publico ſcripto renuntiantes, Alenſonium vocant: qui Cameracum venit menſe Auguſti ac præſidio firmat; & inde Angliam petit in ſpem coniugii Reginæ, quæ ſic varios Principes luſit. Rex vero Henricus excuſat apud Pontificem & Regem Hiſpaniæ, hæc à fratre ſuo inuito ſe fieri. 1581.

Stephanus Poloniæ Rex Rigam Liuoniæ metropolim in poteſtatem recipit. Cum vero & Pleſcouiam vrbem Ruſſiæ ampliſſimam à Moſchis iam per multa tempora poſſeſſam, obſediſſet; fatigatus tandem Ioannes Baſilius Magnus Dux Moſchouiæ, Pontificem Romanum implorauit, vt arbiter pacem conſtitueret. Quo miſſus à Gregorio PP. *Anton. Poſſeuinus* Soc. Iesv, eam inter eos Principes firmauit his conditionibus, vt Moſchus tota Lithuania & Liuonia cederet Polonus Vielicolucam & quæ extra Lithuaniam erant reſtitueret. Ea pace Rex Sueciæ non fuit comprehenſus; quamuis ipſe partem aliquam Liuoniæ ad Polonum, & Ruſſiæ ad Moſchum pertinentem occupaſſet.

Sub hoc tempus aperiri cœpit Patribus Soc. Iesv diuinitus ianua ad conuerſionem Sinenſium. Qua de re, ac de profectu poſtmodum magnis laboribus & periculis facto, cõmentarium edidit qui diutius ibi fuit Nicol. Trigautius eiuſdem Societ. profeſſor; vbi & docet, hoc ampliſſimum regnum illud ipſum eſſe, quod ab aliquibus Scriptoribus Cataium appellatum reperitur.

Moritur Pariſiis menſe Septembri Guil. Poſtellus iam centenarius, diſciplinarum linguarumque pene omnium exoticarum ad miraculum doctiſſimus; ſed propter deliria multa ex Rabbinorum & Talmudiſtarum, propriique cerebri ſomniis hauſta, merito damnatus, & in monaſterium Sanmartinianum relegatus: qui demum magna Dei miſericordia Catholicus obiit. Eius errores in vnum collegit *Gaulter. in Chronolog.* Quo tempore viuebant adhuc in Gallia (præter quamplurimos inſignes Theologos & Antiſtites) doctiſſimi viri Ioannes Paſſeratius, Ioannes Auratus, Ioannes Quinquarboreus, Petrus Ronſardus, Iacobus Cuiacius, Stephanus Durantius, Barnabas Briſſonius, Pontus Tyardus, Laurentius Ioubertus, Iacobus Dalechampius; & licet non in Gallia tunc viuens, Gallus tamen M. Ant. Muretus, qui Romæ diem obiit anno ſequenti. Vt iam alias nationes prætercam, quarum nimis operoſum eſſet vel ſaltem aliquos ex ſingulis delibare viros in diuinis humaniſque litteris præſtantiſſimos, qui nominis ſui fama & ſcriptorum excellentia Orbem Chriſtianum illuſtrarunt.

Franciscvs Alenſonius ex Anglia rediens, magna ſolemnitate die 19. Februarii recipitur Antuerpiæ, & 8. Martii renuntiatur Dux Brabantiæ & Marchio Romani Imperii, ac iuratur in eius verba ab Ordinibus fœderatis, inani tamen nominis vmbra, cum Aurantius omnia obtineret. Sed & cũ die 18. eiuſdem Martii idem Aurantius remotis à prandio menſis à iuuene Cantabro, qui occidere volebat, aberrante ſclopi ictu vtramque maxillam traiectus fuiſſet; id totum Alenſonio imputatum eſt, donec conſcii facinoris rem aſtu cuiuſdam mercatoris geſtam eſſe certo demonſtraſſent. Iuuenis 1582.

uenis cueſtigio diſcerptus fuit; conſciis irrogata ſupplicia; Aurantius 2. Maii in publicum redit. Interea Parmenſis aliquot oppida leuibus prælijs recuperat.

Antonius Luſitanus collecta claſſe è Gallia ad inſulam Terceram quæ cum aliis Azoribus in eius fide perſtabat profectus, prælio nauali vincitur menſe Iulio à Marchione Santacrucio; & è Gallicæ claſſis ductoribus præcipuis Philippus Strozius occiditur in pugna, Briſſacus cum ipſo Antonio fuga euadit. Non remiſerunt tamen Inſulani, donec proximo anno expeditione repetita ab eodem Marchione penitus ſubiguntur: atque ita vniuerſum Regnum Luſitaniæ in Philippi Regis poteſtatem redigitur.

A Gregorio PP. XIII. ex Octobri menſe dies decem à quarto vſque ad 14. detrahuntur: & æquinoctium vernum ab vndecimo Martij transfertur ad 21. vt ſolſtitia & æquinoctia ad veteres rationes ſedeſque redirent: ac præterea in locum Aurei numeri maior numerus ſubſtituitur, quem Epactas dixere, quo & Biſſextis certis annis omiſſis Lunæ ortus abſque vllo errore perpetuo indicetur.

Tereſia nobilis virgo Hiſpana, *de* Iesv dicta, quæ Carmelitarum Ordinem reſtituit, moritur annorum 68. quam ob virtutes & miracula Gregorius XV. cum aliis quatuor Beatis in SS. numerum retulit anno 1622.

Celebratur Toleti Concilium prouinciale ſeptem Epiſcoporum, Abbatum duorum, præſide Gaſpare Quiroga Cardinale Archiepiſcopo Toletano; cui & interfuit legatus à Rege miſſus Marchio Veladæ. Actum de diſciplina Eccleſiaſtica, & aliis; quæ aliquando tempus in lucem proferet. *Marian.*

Perſæ vna cum Georgianis rurſum Oſmanem Baſſam Turcicum florentiſſimo exercitu ſuperbientem profligant; & præda ampliſſima potiuntur.

1583. Crescentibvs ſuſpicionibus inter Gallos & Belgas, cum etiam ad diſſenſiones ventum eſſet; menſe Ianuarij acris inter eos pugna initur Antuerpiæ & aliis vrbibus magna Gallorum cæde: qua propter Alenſonius, etiamſi poſtea cum Ordinibus denuo transſegerit, relictis tamen ſuſpicacibus illis ex rebellione populis, in Gallias redit. Cum interea Parmenſis rebus ſuis proſpiciens, multas vrbes recipit, & Ordinum copias fundit.

In Anglia non ſolum ſæuitur in Catholicos, (quos inter non ita pridem *Edmundus Campianus* inſignis doctrina & conſtantia profeſſor Soc. Iesv martyrium ſubierat) ſed etiam in Puritanos, quod ægre paterentur feminam dici Caput Eccleſiæ. Nec caruit Scotia ſuis tragœdiis, & in Regem ipſum conſpirationibus. Sic enim vbi religio peruertitur, omnia peſſum ire neceſſe eſt.

In Germania Gebhardus Truchſius Archiepiſcopus Colonienſis, homo impius & impurus, Confeſſionem Auguſtanam amplectitur, & connubium init cum Agnete Mansfeldica. Sed à Gregorio PP. excommunicatus ac depoſitus, pellitur: & in eius locum eligitur à Capitulo Erneſtus Bauarus; qui obnitente aliquamdiu pro Gebhardo, Caſimiro armata manu, tandem pacifice diœceſim tenuit.

1584. Ioannes Baſilius Magnus Dux Moſchouiæ, & Ruſſorum Imperator, moritur 28. Martij: Succedit filius Theodorus.

Franciſcus item Alenſonius ex Belgio redux, ſalutato Pariſiis fratre Henrico Rege, moritur ad Caſtrum Theodorici 10. Iunij, non ſine ſuſpicione veneni.

Et Iulij 10. Guil. Aurantius Delphis ſclopi ictu à Balthaſare quodam Burgundo, paulo ante in eius familiam adſcripto, traiectus extēplo moritur: & in eius locū ab Ordinibus confœderatis cōſtituitur filius eius Mauritius annorum circiter 18. quem ex Anna Saxona ſecunda coniuge ſuſceperat. Interea vero hoc eodem anno Parmenſis totam prouinciam Flandriæ aut vi aut ſpontanea deditione recipit, & humaniſſime tractat. Indeque progreſſus in Brabantiam, Antuerpiam obſidione cingit memorabili; quā vt commeatū prohiberet, Scaldim illabentem vrbi fluuium iunctis catena nauibus ſtrauit ſuperimpoſito ponte, qui 400. pedes latus propugnacula excipiebat firma: licet hanc molem hoſtes variis artibus & machinis ſæpe conati ſint euertere.

In Anglia Dux Nortfolcius, accuſatus de procurata liberatione Reginæ Scotiæ, capite plectitur.

Inter Rudolphum Romanorum & Amurathem Turcarum Imperatores prorogantur induciæ in nouem annos. Cumque contra inducias decem millia Turcarum Carniolæ fines ingreſſi eam crudeliter deuaſtaſſent, & Chriſtiani eoſdem in reditu aſſecuti profligaſſent, Amurathes re audita iure eos cæſos pronuntiauit.

Alia vero parte eiuſdem Amurathis iuſſu Oſmanes Baſſa remiſſo Perſico bello, quod improſpere gerebatur à Turcis; Tauricæ Cherſoneſi partem Borealem, quæ Tartarorum Præcopenſium ſedes iam aliquot ſæculis fuerat, aggreſſus, ꝙ eorum Rex Mahomethes Kerai accepta licet pecunia refugeret in Perſas procedere: eumdem ipſum Regem, ac duos eius filios, à ſuis proditos ſtrangulat; & fratrem eius Iſlanem ab Amurathe miſſum Regem conſtituit, qui exinde Turcæ ſubditus eſſet. Quem tamen paulo poſt alius filius Mahomethis auxilio Tartarorum Nogaiorum regno expulit, & ſibi illud recuperauit.

Moritur 3. Nouemb. *Carolus Borrhomæus* Cardinalis Archiepiſcopus Mediolanenſis, alterque Ambroſius; poſtquam tum factis tum ſcriptis per annos plurimos eximium ſe hoc ſæculo Prælatis exemplum præſtitit præclari regiminis Eccleſiarum, quem poſtea ob virtutes & miracula Paulus PP. V. anno 1610. Sanctorum catalogo celebri ritu adſcripſit.

Ad hunc vſque annum produxit ſuam Chronologiam *Gilbertus Genebrardus* nobilis Pariſienſis Theologus & linguarum peritia conſpicuus: quem etiam ſpectata pietas & virtus ad Archiepiſcopatum Aquenſem euexit.

Trivm Iaponiæ Regum, qui fidem Chriſtianam ad prædicationem Patrum Soc. Iesv amplexi fuerant, Legati Romam miſſi ad obedientiam Summo Pontifici præſtandam; cum triennium itineri impendiſſent, tandem in vrbem adueniunt; & à Gregorio PP. 23. Martij humaniſſime ſimul ac ſplendiſſime excipiuntur, & quæ poſtularent impetrant. 1585.

Paulo poſt, nempe 10. Aprilis, idem Gregorius PP. XIII. ætatis annum 83. emenſus moritur; rebus geſtis & pietate clariſſimus; cum ſediſſet an 12. menſ. 10. dies 27. Suffectus eſt in eius locum 24. eiuſdem menſis Aprilis *Felix Perretus* Picenus, Cardinalis de Montalto titt. S. Hieronymi, ex Ordine S. Franciſci; dictus Sixtvs V. vir ſeuerus, & iuſtitiæ ad extremum cultor: qui & inter multa quæ egregie præſtitit ipſo Pontificatus exordio, Italiam latronibus & exulibus quibus diu vexabatur liberauit.

In Gallia nouum initur Fœdus ſpecioſo Religionis prætextu; cui nomen dederunt Carolus Cardinalis Borbonius, Henricus Dux Guiſius, aliique quamplurimi Galliæ Proceres: à quibus menſe Aprilis Declaratio euulgatur, quibus de cauſis arma ceperint aduerſus eos qui religionem Catholicam ſubuertere eo Regno conarentur: haud obſcuro Regis dolore, quod hæc ſe inſcio fierent. Qui tamen eorum ſuaſu menſe Iulio Edictum promulgat, quo hæreticos aut fidem Catholicam profiteri, aut Regno abire iubet. Ac Septembri Sixtus PP. Henricum Regem Nauarræ & Henricum Principem Condæum hæreticos declarat, & ſucceſſioni Regni Galliæ inhabiles: quippe qui mortuo anno ſuperiori Alenſonio, iure ſanguinis coronam proxime attingebant, ſi Rex ſine prole maſcula decederet; quod fere futurum videbatur, eius coniugio eatenus infœcundo. Hinc vero grauiſſimum ortum bellum, & inaudita rerum confuſio, atque animorum diſciſſio ſecuta: quæ nobiliſſimum ac Chriſtianiſſimum Regnum haud dubie in extremam perniciem deduxiſſent; niſi Dei Optimi Maximi inſigni erga eam Monarchiam beneuolentia, idem ipſe à quo deſtructio timebatur, potenti tandem manu reſtitutionem operatus eſſet.

In Hiſpania Carolus Emmanuel Dux Sabaudiæ menſe Martij nuptias celebrat Cæſarauguſtæ cum Catharina Philippi Hiſpaniæ Regis minori filia.

In Belgio aliquot præcipuæ vrbes ſponte ſe Regi ſubdunt, & Parmenſis Antuerpiam poſt duriſſimam anni fere vnius obſidionem in deditionem accipit menſe Auguſti. Quare labentibus indies Ordinum confœderatorum viribus, illi per legatos apud Reginam Angliæ euincunt, vt ipſorum tutelam recipiat: quæ acceptis in fidem aliquot mariti-

mis oppidis Regno ſuo opportunis, Rob. Dudleum Leceſtriæ Comitem cum copiis eo tranſmittit, qui eas prouincias ſuo nomine regat.

Ibrahim Baſſa gener Amurathis Turcarum Imperatoris, Maronitas & Druſos populos Chriſtianos ad montem Libanum habitãtes, alias à Selimo fruſtra tentatos, bello ſubigit. De Maronitis alias dictum. (*vid. Epitom. an. 1182. num. II.*) Druſi reliquias ſe eſſe profitebantur illorum Occidentalium Chriſtianorum, qui in recuperatione Terræ Sanctæ militauerant. Oſmanes vero Baſſa Perſas aggreſſus, Tauriſium capit: ſed variis congreſſibus ad 80. millia Turcarum amittit; ipſeque ex dyſenteria perit.

Apud Americam Virginia Inſula ad Septentrionem vergens, ſoli vbertate cœliq; temperie nobilis, nauigatione Anglorum à Richardo Greinuille detegitur, & Anglorum coloniam accipit. ad quam ex Anglia tam facile eſt iter, vt ter in anno quocunque tempore abſolui poſſit.

1586. Franc. Dracus à Regina Angliæ anno præterito ad Hiſpaniæ littora, & Americam verſus, ad intercipiendam claſſem Peruanam cum 25. nauibus miſſus; S. Dominici inſulam Hiſpaniolam depopulatur, Carthagenam diripit; & in illo pelago libere aliquot menſibus vagatus, redit in Angliam præda onuſtus.

Multi nobiles in eadem Anglia ſupplicio afficiuntur, ex ſuſpicione coniurationis in Reginam. Eoque prætextu Regina Scotiæ arctiori cuſtodia detinetur.

Conſtantinopoli menſe Iunio exorta mane nebula quadam obſcura; ea deſinente locuſtis pluit, quæ omnes eius fructus abſumpſerunt. Eodemque anno peſtis graſſata eſt in Turcia, Hungaria, & Auſtria; ac fames Italiam & Belgium grauiter preſſit.

Parmenſis in Belgio aliquot oppida occupat; & Nouesiũ Colonienſis ditionis Truchſianis eripit, ac legitimo Archiepiſcopo reſtituit. Idemque hoc anno parentibus orbatur, matre Margarita Auſtriaca Caroli V. filia menſe Februario, patre Octauio Farneſio Parmæ & Placentiæ Duce Septẽbri.

Moritur quoque Stephanus Battorius Rex Poloniæ 12. Decemb. paroxyſmis epilepticis proſtratus: Princeps à prudentia, doctrina, & bellicis artibus laudatus.

Hocque item anno ex hac vita decedunt duo magna Hiſpaniæ lumina, Antonius Auguſtinus Epiſcopus Tarraconenſis vlt. Martij, ætatis an. 69. & Martinus Azpilcueta Nauarrus Cal. Iul. ætatis 94. Romæ: aliudque Italiæ Petrus Victorius Florentinus 8. Dec. ætat 87. Quos nominaſſe ſufficiat, cum qui fuerint nemo ex ſcriptis eorum neſciat.

1587. Maria Scotiæ Regina, annis pene viginti in cuſtodia Anglicana contra omne fas, diuinum ius & humanum, detenta; tandem quod fugam tentaſſet (ficto tamen crimine conſpirationis in Eliſabetam) capite plectitur 18. Februarii; magna conſtantia & pietate Catholica hanc Reginæ hæreticæ iniuſtiſſimam ſententiam ſuſtinens.

Franc. Dracus Anglus in Hiſpaniam cum 24. nauibus adnauigans, Gades ex improuiſo adortus, 30. naues omni apparatu bellico inſtructas in portu repertas diripit, & partem incendit ac deprimit, partem in Angliam abducit.

E Belgio vero tantum non eiectus ab Ordinibus confœderatis Dudleus, quod non ad eorum voluntatem rem gereret, redit in Angliam: & Mauritius Naſſouius renuntiatur vnicus Ordinum Gubernator. Parmenſis autem Geldriam & Dauentriam recuperat.

In Galliam irrumpit ingens exercitus Germanorum, ductoribus Roberto Bulioneo & Fabiano à Dona, in auxilium Henrici Nauarræi: qui obuiam illis iturus, Annam Ioieuſiũ Admiralium ſibi obuerſantem nobili prælio vincit ad Curtracum in Aquitania 20. Octobris; cæſo Ioieuſio vna cum eius fratre, aliiſque plurimis. Germanis vero hinc Rex ipſe, illinc Guiſius obuiam procedentes, immenſum eos fatigarunt cõtinuis aggreſſionibus, & commeatus interclusione: ac demum Guiſius menſe Nouembris ad Alneum Belſię oppidum penitus eos profligauit. Cum & paulo ante in Delphinatu Alfonſus Dornanus alia tria millia Heluetiorum hæreticorum deleuiſſet.

In Polonia poſt diuturnam inter Proceres diſceptationem de nouo Rege deligendo, tandem menſe Augusti facta diſciſſione quidam Maximilianum Auſtriacum Rudolphi Imp. fratrem eligunt, plures Sigiſmundum filium Regis Sueciæ, & Sigiſmundi I. Regis Poloniæ ex filia, ac Sigiſmundi II. ex ſorore nepotem: qui ſolemni more ac modo Rex coronatus eſt eius nominis III. Cracouiæ 27. Dec. poſtquam Maximilianus ad fines Poloniæ accedens, atque etiam ipſam Cracouiam obſidens, re infecta, quin etiam victus à Ioanne Zamoſcio Magno Regni Cancellario, receſſiſſet in Sileſiam.

Mense Ianuario Maximilianus Auſtriacus rurſum à Zamoſcio victus prælio & captus, in Poloniam adducitur. 1588.
Qui demum anno ſequenti vix agente Imperatore ac Summo Pontifice (qui Cardinalem Aldobrandinum Legatum ad hoc in Poloniam miſit) à vinculis dimitti potuit: quando & pax conſtituta eſt certis conditionibus inter Polonos & Auſtriacos.

Fridericus II. Daniæ Rex ac Noruegiæ moritur ad finem menſis Martij: & ſucceſſorem habet filium Chriſtianum vndecim annorum puerum: cui quatuor Conſiliarij additi, donec adoleſceret.

Henricus item Borbonius, Ludouici filius, Princeps Cõdæus moritur menſe Martio, ex veneno (vt creditum eſt) à quodam eius domeſtico ipſi propinato. Cuius vxor menſe Sept. filium parit eiuſdem cum patre nominis, ſed poſtea religione Catholica, ac zelo expurgandæ Galliæ ab hæreſi longe clariorem. Menſe vero Maii ad aduentum in vrbem Lutetiam Henrici Ducis Guiſii inermis, ciues arma ſumentes milites regios pellunt. Rex periculum fugiens, Carnutum ſe recipit: deinde Guiſium menſe Iulio in gratiam receptum, 23. Decembris in Comitiis Regni Bleſis necari præcipit, ac poſtridie Ludouicum Cardinalem ipſius fratrem: Carolum vero Borbonium Cardinalem, Petrum Epinacium Archiepiſcopum Lugdunenſem, Henricum Guiſii filium natu maximum, alioſque nonnullos diuerſis cuſtodiis mancipat.

Claſſis Philippi Hiſpaniarum Regis, toto triennio parata, & ingenti nauium, hominum, armorum, commeatus, omnium deniq; rerum neceſſariarum copia inſtructiſſima, & longe amplior futura adiunctione Parmenſis claſſis in Belgio comparatæ; menſe Iulio Olyſippone Angliam occupatura ſoluens, ſæuis continuo procellis iactata, ſed & ab Anglica inſequẽte claſſe labefactata, vix tandem Sept. menſe ad littus Caleti peruenit: vbi dum fruſtra Parmenſem expectat, (cuius naues impeditæ ab Hollandis in apertum mare exire non potuerunt; vnde poſtea ægre Hiſpano Regi accuſatus ſatisfecit:) & nocte quadam ab immiſſis in eam à Dracone nauigiis incenſis veretur inflammari, reciſis rudentibus in altum ſe dare conatur; demum & ab Anglis & à ventis diriſſime agitata, tota fermè perit: cuius reliquiæ circumnauigata vniuerſa Maioris Britanniæ Inſula, poſt longiſſimam nauigationem exiguo militum numero in Hiſpaniam adue ctæ ſunt.

In Hungaria menſe Octob. Chriſtiani Turcas magna clade afficiunt.

Carolus Emmanuel Dux Sabaudiæ Carmaniolam & totum Saluzzię Marchionatum ditionis Gallicę occupat menſe Decembri.

Ferdinandus Cardinalis Magnus Dux Hetruriæ, petit à Sixto Pontifice veniam (cum non eſſet ad ſacerdotium promotus) vxorem ducendi; eaque impetrata, poſtea duxit Chriſtinam filiam Ducis Lotharingæ.

Sixtus Pontifex *B. Didacum* ab Alcala è territorio Hiſpalenſi, qui ante 125. annos vixerat, probatis eius ſanctitatis miraculis, in Sanctorum catalogum ſolemni ritu retulit. Et alio tempore *S. Bonauenturam* Doctorum numero adſcripſit.

Perſecutio excitatur in Iaponia aduerſus Chriſtianos, quando Cabacondonus tyrannus, ſubactis Inſulæ ampliſſimæ plurimis Regnis, religionem Chriſtianam extinguere nititur.

Mahometes Hodabendes Rex Perſarum, poſtquam toto tempore Imperii ſui Turcas Perſidem inuadentes ingentibus cladibus affeciſſet, moritur menſe Decembri: (quidam notant annum præcedentem:) ſucceſſoremque habet filium Abam Mirizem; cum Emir Emza primogenitus, qui bellum Turcicum continuo geſſerat, egregius plane Prin-

ceps-

ceps, paulo ante magno rerum detrimento proditorie occiſus fuiſſet.

1589. CATHARINA Medicæa Henrici II. Francorum Regis coniux, & trium ſubſequentium Regum mater, tam dolore (quem maximum ex cæde Guiſiorum ob mala quæ inde ſecutura præuideret cepit) quam annis & continuis tumultuoſi Regni moleſtiis fracta; paucos poſt dies expirauit, nempe die 5. Ianuarij. Ex eadem vero Guiſiorum cęde magna Regi conflata inuidia, vniuerſum fere Regnum ab eo defecit: minas etiam intentante Pontifice, niſi ſatisfaceret cædi & carceri virorum Eccleſiaſticorum. Ipſe vero Rex Nauarræo ad ſe euocato, dum Lutetiam magno comparato exercitu expugnare parat; ipſis Calend. Aug. à Iac. Clemente religioſo Dominicano, ad audientiam ſecretam quaſi arcana ciuium communicaturo admiſſo, venenato cultello in ventre inferiori vulneratus, die ſequenti moritur anno regni 15. In quo deſiit regnare *Valeſiorum* familiia. Et ex lege Salica ſuccedente BORBONIA, *Henricus* Nauarræus eius familiæ princeps, qui aderat, confeſtim poſt Valeſij obitum Rex proclamatur eius nominis IV. ſolemni prius iuramento pręſtito de Religionis Catholicæ conſeruatione, & Regni ex auita conſuetudine adminiſtaratione. Repugnarunt tamen pleræque ciuitates, cum Carolo Duce Menio Guiſij occiſi fratre, aliiſque eiuſdem familiæ Principibus, ac non paucis Proceribus. Multa prælia inita: plurimæ vrbes obſeſſæ, captæ, direptæ: omnia cædibus, ignibus, ſtragibus, mortibus, ruinis plena: variæ natæ diuiſiones, ſimulationes, ſimultates, fraudes: tanta facta rerum perturbatio, quanta fuit ab ortu Monarchiæ: quam ſolus ille demum potuit componere, cuius occaſione originem ſumpſerat.

Regina Anglię fœdus init cum Turcarum Imperatore aduerſus Regem Hiſpaniæ: &, vt vicem eidem Regi rependeret, magnam claſſem in Hiſpaniam immittit, ſpecie Antonium diu in Anglia exulem, eademque claſſe vna cum Draco vectum, in Luſitaniæ Regnum armis reſtituendum. Et mari quide res ſucceſſit, captis aliquot nauibus Hiſpanicis: ſed terra non item, cum ad Olyſipponem deſcenſionem facientes, duriter excepti, fugatique, multis ſuorum milibus deſideratis in Angliam redeunt; captis in reditu ad oſtium Tagi aliquot Hanſicarum ciuitatum nauibus, quæ frumentum in Hiſpaniam adſportabant.

Conſtantinopoli menſe Martio Legionarij ex Perſide reuerſi, iunctis ſibi Ianizaris, ob non ſolutū iuſto tempore iuſti valoris ſtipendium, ingentem ſeditionem excitant, qua & ipſe Amurathes Imperator periclitatus eſt: qui Beglerbegum Græciæ & Quæſtorem Regni coactus eſt iis dimittere crudeliter diſſecandos. In ea ſeditione ignis in vicum Iudęorum (qui telonia Turcica adminiſtrare conſueuerunt) iniectus, flante vento ſupra 12. millia ædium abſumpſit. Ceterum Amurathes cernens ſe nihil aduerſus Perſas proficere, pacem cum iis componere ſatagit. Et Sinanem Baſſam, qui in Hungaria pacem turbarat, vinctum Conſtantinopolim abduci iubet.

Coſaccorum iniuriis laceſſiti Tartari, vaſtant Podoliam: ſed in reditu à Coſaccis Niſouiis ad Boryſthenem profligantur. Tartaris auxilio fuerunt Turcæ, Coſaccis Poloni. Sed tandem pax inter Polonos & Turcas firmata eſt intercedente Regina Angliæ.

1590. IN Gallia Confœderati *Carolum* Cardinalem Borbonium, cuſtodiæ licet detentum, (in qua paulo poſt obiit) Regem ſpecie tenus eius nominis X. agnoſcunt, Henrico reiecto, qui tamen Menium Status Rectorem conſtitutum copiis quamuis Hiſpanicis è Belgio adiutum, inſigni prælio debellat ad Yvrium 14. Martii; occiſo etiā Comite Egmondano Hiſpanici auxilij ductore. Inde Lutetiam arcta obſidione cingit, & ad extremam omnium rerum neceſſitatem reducit: donec adueniente è Belgio Parmenſi cum exercitu, obſidione ſoluta obuiam ei pugnaturus procedit: ſed ille vitata pugna, poſt commeatum Lutetiam illatum recedit in Belgium: vbi eo abſente Mauritius Ordinum Gubernator multa interea loca Hiſpanis eripuit.

Sub huius anni exordium atrox inter Moſchos & Suecos bellum exardeſcit: quo Moſchus, poſtquam ſæpius fruſtra repetiiſſet à Sueco regiones ſibi in bello Polonico ereptas, magnam Liuoniæ partem occupat.

Sixtus V. Pontifex moritur 27. Auguſti, poſtquam ſediſſet an. 5. menſ. 4. di. 3. & Vrbem multis ſacris ædificiis, aliiſque ornamentis publicis mire decoraſſet; plurimiſque ſalubribus decretis Eccleſiam Catholicam informaſſet; & ad Sedis Apoſtolicæ neceſſitates multas auri myriadas ex ſua parſimonia in arce S. Angeli recondidiſſet. Suffectus eſt in eius locum 15. Septembris *Ioannes Baptiſta Caſtaneus* Cardinalis S. Marcelli, patria Romanus, nomine VRBANI VII. à quo omnia optima ſperabantur, ſi per ætatem ac valetudinem licuiſſet diutius viuere.

Eodem vero 12. poſt die, nempe 27. Sept. defuncto; eligitur 5. Decembris *Nicolaus Sfondratus* nobilis Mediolanenſis, Cardinalis S. Cæciliæ, dictus GREGORIVS XIV. vir ſanctis moribus, atque benignus.

IN Gallia magna fit vbique inclinatio rerum Confœderatorum: & dux Sabaudiæ, qui partem Prouinciæ & Delphinatus occupauerat, à Ladigherio & Valetano funditur. Sicuti & euaſio Iunioris Ducis Guiſij è carcere Turonenſi plus nocuit fœderatis quam profuit, ob ſuſpiciones inde inter ſupremos eorum duces ortas. Henricum tamen regio nomine indignum pronuntiat Gregorius P. & exercitum aduerſus eum in Gallias mittit, nullo operæpretio. Itemque Henricus acceptis magnis è Germania & Anglia copiis, Rotomagum obſidet improſpere, ob ſecundum aduentum Parmenſis: qui pariter dum in hac expeditione aliena negotia curat, multa ex ſibi in Belgio creditis locis amittit artibus & armis Mauritij. Hæc autem eius expeditio contigit ad principium anni proximi. 1591.

Interea moritur idem Gregorius XIV. 15. Octobris, vbi ſediſſet menſes 10. ac totidem dies. Sub quo Italia, ac præcipue Roma, ingenti annonæ caritate & mortalitate vexata eſt: quæ mala multas etiam alias regiones grauiter afflixerūt. Electus eſt in Gregorii locum 29. Octob. *Ioannes Antonius Faquinettus* Bononienſis, ex Cardinali SS. Quatuor Coronatorum, dictus INNOCENTIVS IX. Qui poſtquam ſediſſet tantum duos menſes, obiit 29. Decembris: vacauitque ſedes menſem vnum.

Anglica claſſis, quæ ad fauces Atlantici maris conſtiterat inuaſura naues Hiſpanicas aurum ex India deferentes, ab Hiſpanis magna clade profligatur.

Sueciæ Rex Ioannes ſocietatem aduerſus Moſchos init cum Tartaris; qui fere vſque ad vrbem Moſchouiam penetrantes, commiſſo acerrimo prælio penitus diſſipantur, captis etiam duobus ipſorum Principibus.

Abas quoque Mirizes Rex Perſarum alia parte Vſbegum Chamum Tartarorum reprimit; & cæſo cum exercitu filio eius, Chorazanem prouinciam ſibi ab iis ereptam recuperat.

HIPPOLYTVS *Aldobrandinus* Florentia nobili & antiqua familia oriundus, ex Cardinale S. Pancratii & Maiori Pœnitentiario creatur 30. Ianuarii Summus Pontifex nomine 1592.
CLEMENTIS VIII. vir magnæ apud omnes exiſtimationis, ex moribus inculpatis, præſtanti doctrina, & cognita in rebus gerendis prudentia.

Alexander Farneſius Dux Parmenſis, poſt auxilium Rotomagenſibus allatum rediens in Belgium ægro corpore, tandem moritur Atrebati in cœnobio S. Vedaſti 2. Decembris, anno ætatis 47. magnanimi Princeps, & bellicis artibus victoriiſque clariſſimus.

Moritur item Ioannes III. Rex Sueciæ 7. Nouembris. Succedit vnicus filius Sigiſmundus Rex Poloniæ; qui anno proximo in Sueciam vna cum vxore Anna Caroli Archiducis Auſtriæ filia nauigans, ſequenti coronatus eſt ſolemni pompa

Turcæ ruptis ex improuiſo induciis, quas à multo tempore obſeruarāt cum Imperatore, Croatiam inuadunt, Wihitzium occupant; aliquot hominum millia cædunt, alia in ſeruitutem abducunt, & omnia direptionibus & incendiis vaſtant; dum tarde in Germania delectus habetur.

Iterum ab Hiſpanis profligatur claſſis Anglica in Atlantico Oceano, captis nauibus 27. aliiſque depreſſis.

Cæſarauguſtæ in Hiſpania tumultus excitatur occaſione Antonii Pereſii: qui cum à ſecretis Regis fuiſſet, poſt duodecim annorum vincula è carcere Madriti in Aragoniam patriam ſuam euaſerat, cauſam ex priuilegio Aragonenſium

de criminibus ſibi imputatis dicturus coram Iuſtitia Aragoniæ. Cum vero & è publico Iuſtitiæ carcere in arcanam Inquiſitorum cuſtodiam deductus fuiſſet; tumultuante populo, inde eductus aufugit in Galliam. At miſſus à Rege Philippo exercitus tumultum repreſſit cum cæde plurimorum: inter quos & ipſe Aragonum Iuſtitia (qui Magiſtratus ſacroſanctus iis habebatur) capite truncatus eſt, quod armatus contra regias copias proceſſiſſet.

1593. CONFOEDERATI Galliæ, occaſione poteſtatis ſibi à Clemente Pontifice factæ eligendi Regis qui Catholicus eſſet, Comitia Pariſiis celebrant: ſed ingenti confuſione, cum & Hiſpani, & plurimi alij exteri promoueri cuperent. Quando & felix ille illuxit dies, quo Henricus, quem ipſi Regno expulſum volebant, diuinitus illuſtratus, & rationibus Catholicorum apprime imbutus, 25. Iulij abiurata hæreſi religionem auitam amplexus eſt in vrbe Sandionyſiana: miſitque Romam Ducem Niuernenſem, qui abſolutionem Pontificiam à Clemente impetraret: ſed eam Clemens aliquandiu diſtulit, cauſantibus aduerſariis ſimulatam conuerſionem; quos omnino erraſſe, tempus aperuit.

Muleius Xequus Feſſæ & Marochi Regis filius, datus olim obſes Sebaſtiano Luſitano, & poſtea educatus in Philippi tutela; baptizatur menſe Nouembri in cœnobio S. Laurentii Eſcuriali, cum aliquot aliis nobilibus.

Turcæ ad Siſechium in Croatia cæde 18. millium profligantur à Cæſarianis menſe Iunio: qui nihilominus reparato exercitu, Septembri Siſechium expugnant, aliaſque vrbes: ſed iterum ad Albam regalem cæduntur menſe Nouembri, multaque loca amittunt.

Nec ſolum Chriſtianos aggreſſus, ſed & Perſas Amurathes, violato pacto nuper cum iis fœdere, ingenti exercitu aggreditur; multa quidem diripiens & vaſtans, at in ceteris infelici ſucceſſu, vt ſemper alias.

1594. IN Gallia, poſtquam menſe Ianuarij vrbs Meldenſis à Fœderatis defecit, & 27. Februarii Henricus Carnuti (quod Rhemi adhuc ab aduerſariis detinerentur) ritu ſolemni vnctus & inauguratus eſſet ab eius vrbis Epiſcopo, Rex Francorum & Nauarræ; certatim vrbes in eius obſequium conceſſerunt: ipſeque Lutetiam 22. Martii armatus ingreditur paruo tumultu, & paucorum cæde, eadem ipſa porta qua Henricus III. eius deceſſor vltimo inde profugus exierat: eaque dies deinceps ſolemni proceſſione celebratur à Pariſienſibus. Ad finem autem anni ingens vitæ periculum incurrit, cum 27. Decembris cultello vulneratus eſt facie in cubiculo ab adoleſcente Pariſienſi Ioanne Caſtellio, qui guttur petebat: qua occaſione tam ipſe ſicarius grauiſſimis ſuppliciis addictus, quam omnes Societatis IESV profeſſores, quod in eorum collegio is litteris operam dediſſet, decreto Senatus pulſi: donec eoſdem innocentes probe agnitos, Rex honoratiori reuocatione reſtituit, quam fuerant turpi ignominia eiecti.

Erneſtus Archidux Auſtriæ, Rudolphi Imperatoris frater, mittitur in Belgium à Philippo Hiſpaniarum Rege ſucceſſor Ducis Parmenſis: ac nihilominus Groningam Friſiæ Mauritius ad deditionem cogit.

Matthias quoque alius Rodolphi frater, Hungaricæ expeditionis aduerſus Turcam adminiſtrationem accipit: qui Nouigradum recuperat, ſed Iauarinum munitiſſimum omnium oppidum male defendit; quod à Sinane Baſſa acceptum eſt turpi Comitis Hardechii deditione, qui ea de cauſa ab Imperatore capite cæſus eſt. Sigiſmundus vero Battorius Tranſiluaniæ Princeps detecta in ſe conſpiratione, à Turcis deficiens, in ſocietatem Imperatoris tranſit.

Cum autem præterea Amurathes fœderatorum ſuorum Tauricanorum Tartarorum ducena equitum millia in Hungariam euocaret, iiſque Poloni tranſitum per fines ſuos negarent, & illi delectu habito 70 millia præmiſiſſent qui reliquis iter aperirent: iis Ioannes Zamoſcius Magnus Regni Cancellarius occurrens, 30. eorum millia acie proſtrauit. Rex vero Sigiſmundus è paterno Sueciæ Regno, rebus conſtitutis, relictoque Prorege patruo Carolo Sudermanniæ Principe, in Poloniam reuertitur.

In Italia quoque Turcica claſſis Rhegium Calabriæ diripit: ſed repellitur à triremibus Pontificiis & Hiſpanicis. Coſacci tribus præliis Palatinum Walachiæ ſuperant.

Menſe Aprili *Hyacinthus* Polonus ex Ordine Dominicanorum ante 300. annos defunctus, ob vitæ merita & virtutem miraculorum, à Clemente PP. refertur ſolemni ritu in SS. numerum.

Quo eodem exeunte anno aduenit Romam miſſa legatio à Patriarcha Gabriele & vniuerſa Eccleſia Alexandrina, pro communione Sedis Apoſtolicæ impetranda, & obedientia ei præſtanda: quod ſolemni celebritate peractum eſt ſequenti Ianuario.

LIVONIÆ item Archiepiſcopus, poſt eiectam ex ea regione Lutheri hæreſim, Romam venit ad Limina Apoſtolorum, obſequium Pontifici iuraturus. Ac pariter Ruthenorum Epiſcoporum Legati, menſe Nouembri ad eamdem Sedem pro communione obtinenda aduenerunt. 1595.

Paulo vero ante miſſus itidem Romam *Iacobus Perronius* poſtea Cardinalis, eloquentia ſua, & potentiſſimis rationibus, euicit vna cum *Arnoldo Oſſato* & ipſo poſteà Cardinale (rem maxime promouente *Franciſco Toleto* Hiſpano, è Soc. IESV primo omnium Cardinale) vt publica abſolutio Henrico Regi Chriſtianiſſimo ſolemni ritu impertiretur à Clemente PP. 17. Septembris: aduerſantibus licet maximopere Hiſpanis, tum ex natiua gentis inuidia in Francicam, tum quod idem Henricus Ianuario præterito bellum Philippo ipſorum Regi publice indixiſſet. Ceterum poſtquam audita eſt in Gallia Regis facta Romæ reconciliatio, Dux Menius aliiq; Principes ac Proceres continuo ad eius obſequium acceſſerunt: vno excepto Mercurio, qui ſuis & Hiſpanorum armis adhuc Britanniam retinebat.

Interea moritur menſe Februarii Erneſtus Gubernator Belgii ex dolore calculi: cuius loco adminiſtrationem rerũ ſuſcipiens Comes Fontius, aliquot oppida vi capit in Picardia, Admiralium prælio fuſum occidit; & Cameracum ad deditionem compellit.

Moritur item 18. Ianuarii Amurathes III. Turcarum Imperator nephritide, ſeu vt alij volunt paroxyſmis epilepticis; expletis regni annis viginti. Cui ſuccedit Mahomethes æque III. filius natu maximus: qui regni auſpicia pro more gentis 18. fratrum cæde conſecrauit, & iugulatos patri conſepeliuit.

Moritur etiam menſe Septembri Pariſiis Antonius Luſitanus, qui ſe Regis nomine ſolabatur. Et Auguſto Carolus Mansfeldius, fortitudinis & peritiæ militaris laude celebris, in obſidione Strigonienſi, poſtquam Turcarum quinquaginta millia profligaſſet. Et Strigonium paulo poſt recipitur à Matthia Archiduce, aliaque plurima Hungariæ loca qua vi qua deditione.

Moritur & Perſarum Rex: cuius filius & ſucceſſor bellum in Turcas renouat.

Moldauiæ & Walachiæ Reguli deficientes à Turcis, ſubdunt ſe Sigiſmundo Tranſiluano; qui magnas Turcarum ſtrages repetitis præliis edit. Quod vero interea Zamoſcius Poloniæ Cancellarius Moldauiam occupaſſet; queſtus de his Tranſiluanus apud Clementem Pontificem, eius opera obtinuit, vt Poloni ab eo bello deſiſterent: cuius & conatus in Turcas idem Clemens pecuniis iuuit. Sed Moldauia haud multo poſt à Sigiſmundo non defenſa, Turcicum iugum ſubiit.

Ad principium anni pax ſancitur inter Suecos & Moſchos, poſt 30. fere annorum bellum, breuibus induciis ſubinde interpolatum.

Claſſis Anglica ab Hiſpanis verſus Americam profligatur: & Dracus eius ductor, huius ſeculi pirata inſignis, finem viuendi facit ex dyſenteria Ianuario ſequenti.

Hoc vero anno 26. Aprilis moritur Romæ *Torquatus Taſſus*, Poeta clariſſimus: & 26. Maii *Philippus Nerius* Florentinus, fundator Congregationis Oratorij: quem ob pietatis ac virtutum merita, & miracula tam in vita quam poſt obitum edita, Gregorius XV. in Sanctorum numerum retulit anno 1622.

ALBERTVS Cardinalis Auſtriacus frater Rudolphi Imperatoris, mittitur à Philippo ipſius auunculo Gubernator Belgij in locum Erneſti fratris demortui: qui Caletum vrbem Gallis eripit menſe Aprili, Ardram Maio; Hulſtum Ordini-

bus

bus Belgicis Auguſto. Contra Rex Henricus Feram pulſis Hiſpanis recuperat: & Dux Guiſius Maſſiliam ab eorumdem proditoriis inſidiis liberat.

Claſſis Anglica Hiſpanicam ad nauigationem Noui Orbis paratam ad Gades incendit: ipſaque Gades capit & diripit.

Sigiſmundus Tranſiluanus Baſſa Temeſuarienſem cedit; ſed Temeſuarum fruſtra obſidet, cum ſimul ingruerent Tartari à Turcis in auxilium vocati. Mahomethes autem Turcarum Imperator ducto in Hungariam numeroſo exercitu, Agriam menſe Octobri capit, munitiſſimum Hungariæ Superioris propugnaculum: & Maximilianum Archiducem, ſero nimis in auxilium aduenientem, prælio pene victus vincit; & Conſtantinopolim regreditur.

Celebratur *Concilium Aquileienſe* prouinciale ſub Franciſco Barbara Patriarcha, de moribus. Extant Acta in *Tom. Concil.*

MAVRITIVS Ordinum Belgicorum dux menſe Ianuario
1597. Hiſpanorum copias ad Tornhutum magna clade cædit, occiſo earum ductore Comite Varaxio: indeque multa loca capit.

Alia vero parte Hiſpani menſe Martio Ambianum amplam Picardiæ metropolim ſtratagemate militari occupant: quam Rex continuo obſeſſam, magnoque molimine oppugnatam, Septembri recepit.

Perſarum Regis Legati Conſtantinopolim aduenientes, pacem & amicitiam Mahomethis exquirunt; re Mahomethi pergrata, quod totus eſſet bello in Chriſtianos promouendo.

Perſeuerante in Iaponia Quabacundoni perſecutione; inter alios, ſex Religioſi Franciſcani magna conſtantia per crucem martyrium conſummarunt menſe Martij.

CLEMENS Pontifex Ferrariæ Ducatum, Eccleſiæ Ro-
1598. manæ feudum (mortuo iam anno ſuperiori Duce Alfonſo Eſtenſi abſque liberis) cenſurarum vi & armorum minis vindicat, & eiuſdem Eccleſiæ patrimonio adiungit: eaque de cauſa ipſe poſt illius vrbis deditionem eo proficiſcitur.

Philippus Rex Catholicus Iſabellam filiam primogenitam Alberto Cardinali (obtenta à Sede Apoſtolica ſanguinis & ordinis diſpenſatione) coniugem ſpondet, cum dote prouinciarum Belgij. Inde pacem conficit cum Henrico Rege Chriſtianiſſimo, redditis vtrimque quæ occupata fuerant: annitente præcipue Clemente Pontifice per ſuum in Galliis Legatum Alexandrum Cardinalem Florentinum, poſtea Papam Leonem XI. quæ dicta eſt Veruinenſis, quod ad illud oppidum concluſa fuerit menſe Maij. Ad quam etiam admiſſi ſunt prædicti Albertus & Iſabella; necnon Carolus Emmanuel Dux Sabaudiæ certis conditionibus. Ac demum idem Philippus 13. Septemb. moritur in monaſterio Eſcuriali, ætatis anno 72. magnus plane Princeps, & in paucis prudentia & pietate clariſſimus. Succeſſorem habuit Philippum, vnicum è pluribus ſuperſtitem filium eo nomine III. qui hoc eodem anno vxorem duxit Margaritam Caroli Archiducis filiam; quæ ſequenti Martio in Hiſpaniam delata eſt, & Aprili tam eius quam Alberti nuptiæ Valentiæ confectæ: cum prius Ferrariæ huius anni Nouembri, præſentibus Margarita & Alberto, ab ipſomet Clemente Pontifice nuptiarum ſacræ cæremoniæ magna pompa celebratæ fuiſſent.

Armorica vniuerſa, Mercurium Ducem ante ſecuta, ad Regis obſequium redit.

In Hungaria Iauarinum (ſiue Raba vocatum) munitiſſimum præſidium recuperatur menſe Martij, virtute Adolphi Schuartzenbergii, adminiculo inſtrumenti petardi: occiſis intra vrbem quatuor horarum certamine 1600. Turcis.

Sigiſmundus Tranſiluaniæ Princeps, poſt multa præteritis annis præclariſſime in Turcas & Sectarios geſta; neſcio quo morbo veluti faſcinatus, mutato vitæ inſtituto menſe Aprili vxorem Chriſtiernam Caroli Archiducis filiam relinquit; ditionem de conſenſu Ordinum Rudolpho Imperatori cedit, accepta Sileſia cum annua penſione 50. millium aureorum: ſed paulo poſt pœnitentia ductus, Claudiopolim redit menſe Auguſti.

Cæſariani Budam obſidentes à Calendis Octobris vſque ad 11. Nouembris, altera arce capta atque diruta, ab alterius occupatione cœli inclementia repelluntur: Turcæ eodem tempore à Varadini expugnatione, virtute Chriſtianorum.

Sigiſmundus Rex Poloniæ in Sueciam paternum Regnum nauigans, quod patruus Carolus, quem Proregem illic reliquerat, omnia arbitratu ſuo ageret, nulla habita Sigiſmundi auctoritatis ratione; vix effugit eius inſidias: magno ſuo damno expertus, quam periculoſe hæreticis quantumuis ſanguine proximis concredatur Regnorum adminiſtratio.

In Hibernia Comes Tironius, ſubmiſſis aliquot ex Hiſpania auxiliaribus copiis, pugnat pro Religione Catholica contra Proregem Anglum; initio quidem ſatis feliciter: ſed demum poſt biennium cum iis debellatum eſt à Comite Eſſexię, quem Regina Angliæ cum exercitu in Hiberniam miſit. Ipſeque Tironius poſtea Romam cum vxore ſe recepit; vbi omnia ad vitam neceſſaria liberaliter eis Pontifex exhibuit, donec ibidem vitam cum morte commutarunt circa annum 1618.

Theodorus Magnus Dux Moſchouiæ & Ruſſorum Imperator moritur ſub initium Ianuarij: cui, quod ſobolem nullam reliquiſſet, ſuffectus eſt à Moſchis Boriſius Federowitzius Hodwinus, cuius ſororem Theodorus coniugem habuerat: cum mortuus crederetur Demetrius frater Theodori, quem Boriſius iam antea, ne ſibi aliquando impedimento eſſet ad regnum quod ambiebat, adhuc puerulum necari iuſſerat. At vero Demetrius neci ſublatus, (alio in eius locum ſuppoſito) in Germaniam, indeque in Poloniam deductus, à Rege honeſte educatus eſt, & in fide Catholica diligenter inſtitutus: de quo rurſum poſtea.

Romæ circa Natale Domini tanta fuit Tiberis inundatio, quanta nunquam antea fuiſſet; ingenti vrbis afflictione & damno: cuius incredibilis eluuionis notata fuit variis vrbis locis, ad fidem futuris ſæculis faciendam, monſtroſa altitudo.

Moriuntur è viris doctis Benedictus Arias Montanus Hiſpalenſis, Thomas Stapletonus Anglus, & Abrahamus Ortelius Antuerpianus; ſcriptis ſuis vbique notiſſimi.

ALBERTVS & Iſabella Principes Belgii ab Hiſpania
veniunt in Belgium exeunte Auguſto; ducto etiam Phi- 1599.
lippo Naſſouio Aurantio Principe, cui bona paterna reſtituta ſunt.

Carolus Sigiſmundi Regis patruus vniuerſam fere Sueciam in poteſtatem ſuam redigit; & habitis Regni Comitiis, procurat Sigiſmundo Regnum abrogari: electo tamen ſpecie tenus Ladiſlao eius filio adhuc puerulo, ea conditione vt mitteretur in Sueciam inſtituendus in Lutheraniſmo. Indeque Carolus Finnonios à Sigiſmundo ſtantes ſubigit.

Sigiſmundi Battorij in Tranſiluaniam reditu, ea prouincia admodum turbata eſt; cum ipſe reſciſſo contractu cum Imperatore inito, Tranſiluaniam patrueli ſuo Andreæ Battorio Cardinali donauit: qui tamen à Michaele Walachię Waiuoda menſe Octobri profligatus periit in fuga à ruſticis Walachis occiſus: & Tranſiluania in fide Imperatoris confirmata eſt.

Henricus Ioieuſius Franciæ Mareſcallus, qui olim Ordinem Capucinorum profeſſus fuerat, & inde annuente Pontifice Gubernatorem Occitaniæ bellorum ciuilium tēpore egerat; iam iterum ſæculo remittens nuntium, in priſtinum Ordinem ſe recipit. In quo egregius factus concionator, tandem ſanctiſſime obiit: vnica relicta ex matrimonio ante primum Religionis ingreſſum filia, quæ primo Duci Mompenſerio è regio ſanguine nupſit; eoque mortuo, Duci Guiſio.

Celebratur menſe Iunio in ciuitate *Diamper* Indiæ Orientalis, ab Alexio Archiepiſcopo Goenſi Ordinis S. Auguſtini, *Concilium* de reformatione Eccleſiæ S. Thomæ, quæ à Neſtorianis inficiebatur. Vbi Georgius eorumdem Neſtorianorum Archidiaconus, qui Patriarchæ Babylonis adhærebat, & 153. presbyteri, atque deputati 671. fidem Catholicam ſunt profeſſi; quos vniuerſus populus ſecutus eſt.

INSIGNIS eſt hic annus Iubileo, cuius occaſione infi-
nita confluxit Romam omnis ſtatus & conditionis homi- 1600.
num multitudo: & Clemens Pontifex nulla non charitatis,

liberalitatis,& humilitatis opera peregrinis exhibuit; pecuniis eos ſubleuando, accumbentibus miniſtrando, pedes lauando, confeſſiones audiendo, omnes conſolando, ſingulis benefaciendo; & Cardinales alioſque Prælatos ad hæc eadem præſtanda, verbo & exemplo egregie inuitando. Adeo vt non pauci ex iis hæreticis qui Romam ſpectatum aduenerant, his viſis ſeſe Eccleſiæ Catholicæ fidei addixerint.

In Gallia menſe Maij apud Fontenobleum celebris illa habita eſt inter Iacobum Perroniū tunc Epiſcopum Ebroicenſem, poſtea Cardinalem & Archiepiſcopū Senonenſem, & Philippum Mornæū Caluiniſtam, concertatio de eiuſdē Mornæi falſis aſſertionibus inſertis libro de Euchariſtia, in ampliſſimo Principum & ſummorum virorum conſeſſu; conſtitutis ex vtraque parte Iudicibus Cognitoribus; præſenteque ipſo Rege, & actionem ſumma prudentia moderante: qua Mornæus omnium ſententia falſarius & temerator pronuntiatus eſt. Vnde pudore ſuffuſus, fugam noctu conceptam ſummo mane celerans, Regem alioſque eluſit, qui nouam quam promiſerat pugnam ſpectare geſtiebant.

Idem Rex Chriſtianiſſimus menſe Auguſti Duci Sabaudiæ, quod Marchionatum Saluſſianum reddere procraſtinaret, bellum indicit; moxque totam Sabaudiam occupat. Miſſo vero à Clemente PP. Petro Cardinale Aldobrandino fratris ſui filio, pax componitur ineunte anno ſequenti; qua Marchionatum Dux retinens, Regi Breſſiam concedit.

Cum vero iam anno ſuperiori Clemens matrimonium, quod inter Regem & Margaritam Valeſiam ſub Carolo IX. contractum fuerat, de partium conſenſu nullum eſſe declaraſſet, tum propter conſanguinitatem, de qua nulla ſufficiens extitiſſet diſpenſatio, tum propter alias allatas atque probatas cauſas: Rex hoc anno vxorem accipit *Mariam Medicæam* Franciſci olim Magni Etruriæ Ducis filiam: quæ menſe Nouembri Maſſiliam appellens, regio comitatu Lugdunum ad Regem deducitur; vbi exeunte anno nuptiæ conficiuntur, ſolemnia celebrante Legato Aldobrandino.

Iacobum Regem Scotiæ Comites Gaurienſes inſidioſe in arcem ſuam ſpecie theſauri indicandi deductum, & ad interiora conclauia ſolum & inermem allectum, armis interficere moliuntur: ſed Rex haud tanto periculo deſpondens animum, & voce & manu vim auertens, accurrentibus ad tumultum aliquibus è ſuis, mortem effugit; quæ proditoribus illata eſt.

In Belgio dum pars militum Hiſpanorum ſeceſſionem ob non ſoluta ſtipendia faciunt, Mauritius nonnulla loca munita Archiduci eripit: & dum Neoportum in Flandria obſidet, inuaſus ab Archiduce, poſt cladem aliquam acceptam, ſuos recolligens Archiducis exercitum 2. Iulii profligat, cæſis multis hoſtium millibus: ſed iterum nouis exurgentibus in eum copiis, ſuos in Hollandiam & Brabantiam reducit.

Turcæ Caniſſium duce Ibraim Baſſa Sept. menſe obſidione cingunt: ac licet in auxilium veniente Philippo Emmanuele Duce Mercurio è domo Lotharingica: (qui poſt extincta in Gallia bella ciuilia ad Imperatorem profectus, exercitus eius adminiſtrationem acceperat:) tamen quod commeatu deſtitueretur, Caniſſium deditur: & nihilominus quod præpropere deditionem præfectus fecerit, capite truncatus eſt, præciſa manu.

Sigiſmundus Battorius Tranſiluaniam iterum recuperare ſtudens, profligatur à Michaele Walacho. Ac paulo poſt idem Michael, quod eam prouinciam ſibi ac filio firmare cuperet, ac propterea clandeſtina cum Turcis & Tartaris conſilia iniret; reuocatur ab Imperatore, & in eius locum mittitur Georgius Baſta, qui Tranſiluaniam in fide Imperatoris retinuit. Quæ hoc & ſequenti anno peracta fuerunt. Demumque Sigiſmundus interuentione Clementis Pontificis receptus in gratiam ab Imperatore, Pragam ſe recipiens, ibi tandem mortuus eſt apolexia an. 1613.

1601. ROMÆ 29. Aprilis *S. Raimundus Pennafortius* Aragonenſis è Dominicano Ordine, ſolemni ritu à Clemente PP. refertur in SS. numerum.

Oſtendum vrbem Flandriæ maritimā ab Ordinibus Batauicis detentam Albertus Archidux obſidet ineunte Iulio; nec niſi poſt triennium magnis laboribus atque etiam detrimentis capit, quod obſeſſis commeatus & auxilia tuto mitterentur continuo. Caniſſium item in finibus Styriæ & Hungariæ Ferdinandus Archidux obſidet menſe Auguſti, auxiliis adiutus Summi Pontificis & Principum Italorum: ſed poſt multas moleſtias, ac mortem plurimorum, re infecta recedit impedimentis & tormentis relictis. At vero Dux Mercurius Albam regalem in Hungaria occupat menſe Sept. & mox aduenientem numeroſum Turcarum exercitum ad eam recuperandam, ſemel atque iterum parua militum manu profligat.

Carolus Dux Sudermanniæ patruus Sigiſmundi Regis Poloniæ & Sueciæ, quem iam vidimus ab eo defeciſſe; à Statibus Regni Suecici, perfidus à perfidis, & hæreticus ab hæreticis, in Regem eligitur. In Liuoniam quoque mouet; ſed nullo operæpretio: quin potius Poloni eum magnis cladibus afficiunt, Wolmerum vrbem occupant, Caroliq; filium nothum capiunt.

Legati Regis Perſarum, qui anno ſuperiori Imperatorem in Germania conuenerant, Romam nunc menſe Aprilis adueniunt, in Hiſpaniam poſtea tranſituri; vt Principes Chriſtianos ad bellum in Turcas accenderent, ſui Regis omnem ſpondentes operam.

Naſcitur in Hiſpania Regis primogenita *Anna Maria Mauritia* 22. Septemb. Et in Gallia Delphinus *Ludouicus* 27. eiuſdem menſis: cuius recens nati dexteræ Henricus pater gladij capulum inſeruit, precatus vt ad Dei gloriam firmata ætate vteretur. quod ea vel nondum firmata proſperrime hactenus conſpeximus in comprimendis internis rebellionibus, & externis motibus compeſcendis proceſſiſſe. Eū de ſacro fonte poſtea leuauit Paulus V. Summus Pontifex miniſterio Franciſci Cardinalis Ioieuſij, Legati à latere ſpecialiter ad hoc conſtituti. Par autem iſtud Infantium regiorum ſacro matrimonij vinculo feliciter vnitum, ſuo tempore viſuri ſumus.

In Anglia Comes Eſſexius, quo duce in Hibernia cum Tironio Comite & Hiſpanis feliciter debellatum fuerat anno ſuperiori, iam coniurationis reus factus Londini capite plectitur menſe Martij.

Inſignis quidam impoſtor Sebaſtianum Luſitaniæ Regem (*vid. an.* 1578.) tanta arte ſe finxit, vt & quibuſdam Principibus impoſuerit, & Luſitanorum animos maximopere excitauerit: qui poſtmodū detectus, & ad triremes Neapoli applicatus, periit demum in Hiſpania.

DVM Oſtendæ obſidio protrahitur ingenti partium contentione, Mauritius Grauiam menſe Sept. deditione accipit. 1602.

Poſt diſceſſum Ducis Mercurij ab Hungaria (qui dum in Galliam redit nouum delectum habiturus, moritur Norimbergæ menſe Februar.) Turcæ Albam regalem vi & arte interim dum de induciis tractatur expugnatam, iterum recipiunt menſe Auguſti; magna accolarum & præſidiariorum ſtrage, amiſſis tamen & decem Turcarum millibus. Chriſtianus exercitus vicem repenſurus, Budam tentat; ſed Peſtum tantum oppoſitum oppidum capit, atque Adon propugnaculum.

In Gallia renouatur fœdus cum Heluetiis. Et Carolus Gontaldus Dux Bironius Par & Mareſcallus Franciæ, cuius eximia rei militaris peritia ac fortitudine Rex diutius feliciter vſus fuerat in hoſtes, iam detecta ipſius (hominis inquietiſſimi, & arrogantiſſimi) in Regem & Regnum coniuratione, capite plectitur vltimo Iulij.

Rex quoque Henricus Edictum promulgat in duella, quibus magnus nobilium numerus damnabili honoris prætextu ob res plerumque leuiſſimas his temporibus in Gallia periit. Quæ rurſum ſeuerioribus edictis prohibenda fuit obſtinata conſuetudo an. 1609. ab eodem Henrico Rege. Et quod nec his ceſſaretur, Ludouicus Iuſtus eius filius iterum iterumq; in eam ſanciens, & lege in præuaricatores agens; tandem ita pernicioſum illum abuſum ſuſtulit, vt nec ferme nomen eius amplius audiatur.

MARIA Caroli V. Imperatoris filia, Philippi II. Regis Hiſpaniæ ſoror, Maximiliani II. Imperatoris coniux, Ru- 1603.

dolphi

dolphi II. & Matthiæ Imperatorum mater, ac multiplici alia ſobole feliciſſima, pietate vero & bonis moribus ditiſſima; annis grandæua, moritur in Hiſpania menſe Martio.

Eodemque ferme tempore Eliſabetha Angliæ Regina, longe diuerſa, ſicut vixerat vita, ita & morte moritur 4. Aprilis, ætatis an. 70. regiminis 45. cuius egregias dotes infauſta hæreſis & Catholicorum atrox inſectatio fœdarunt. Succeſſit ei tam iure ſanguinis, (quippe Margaritæ pronepos, quæ Henrici VIII. Regis ſoror maior fuit) quam ex teſtamento Eliſabethæ, Iacobus eius nominis Scotiæ VI. Angliæ I. Rex; qui ſe Regem Maioris Britanniæ indigitauit, quod totam Inſulam ditione complectatur; quæ vix vmquam hactenus vnicum dominum paſſa eſſet. Parentes habuit Catholicos, matrem etiam martyrem: vt plane mirum videri poſſit, elegiſſe ipſum, poſtquam ſemel lac Catholicum ſuxiſſet, & hæreſim ſectari, & Catholicos inſectari. Confeſtim vero vt in Angliam è Scotia acceſſit, ſæua peſtis totam Angliam inuaſit magna hominum mortalitate. Et in eum, ac vniuerſam eius progeniem detecta eſt coniuratio: cuius auctores, viri illuſtres, partim ſupplicio affecti, partim perpetuis carceribus damnati fuere.

Ad finem vero anno vergente à Miniſtris Anglicanis celebratum eſt eiuſdem Regis auctoritate *Londini* Conuenticulum; quod in annum ſequentem protractum eſt: cuius editi ſunt 141. canones de doctrina & diſciplina: eorumque omnium primo confirmatus Regis primatus etiam in rebus Eccleſiaſticis, vt Capitis Eccleſiæ Anglicanæ. Aliorum non pauci Puritanis eiuſdẽ Angliæ & Scotiæ, ac Caluinianis Galliæ adeo aduerſantur; vt plane effrontes eſſe oporteat, qui vnitatem doctrinæ iis eſſe comminiſcuntur.

In Gallia quoque *Vapinci* in Delphinatu, aliud celebratur menſe Octobri Miniſtrorum Caluinianorum Conuenticulum, præſide *Daniele Chamerio* Miniſtro Montilienſi: quo inter alia egregii ſcilicet Theologi ſtatuerunt, Baptiſmum infantium à Proponentibus collatum, (ita vocant Miniſterii candidatos, qui in procinctu ſunt adipiſcendæ manuum impoſitionis) nullius eſſe valoris, ac proinde iterandum eſſe ab ipſiſſimis Miniſtris, ſecundum alterius anterioris ipſorum Synodi Pictauienſis deciſionem. Quod vero iidem belluli homunculi eadem Vapincenſi Synagoga ſatanica, ſuæ Confeſſioni nouum articulum inſeruerunt, Romanum Pontificem eſſe ipſiſſimum Antichriſtum: tam illi profecto Chriſtum norunt quam Antichriſtum; & vtroque deflendi magis quam irridendi. Ceterum quod & alio Rupellenſi Conuenticulo an. 1607. etiam illi ſaperdæ eamdem crambem recoquerent; irritatus eorum effronti impudentia Henricus Rex Chriſtianiſſimus, ſeueriſſime prohibuit nequid eiuſmodi ſuis ſcriptis impuriſſimi homines garrire auderet. Prædictum vero Chamerium Vapincenſem præſidem, *Gaulterius in Chronologia* facit *Metaphoriſtarum* nouorum hæreticorum auctorem, aut certe acrem defenſorem: quorum impios errores ipſe recenſet. Addam autem hic ego; fuiſſe quidem illum hominem eloquio ſatis facundum, nec litteris indoctũ; ſed ambitioſiſſimum æque ac ſeditioſiſſimum, qui numquã non turbas ciuit vbicumque adeſſe contigit, bellum continuo ac cædes intonando; donec an. 1621. in ciuitate Montalbana, dũm quadam die poſt iniurioſiſſimam in Regem Ludouicum, qui eam ob rebellionem obſidione cingebat, inuectiuam concione publica habitam, iiſdem furiis ad vrbis muros & propugnacula deferretur, vt & milites ibi ad cuſtodiam exiſtentes in ſceleſta rebellione firmaret; in ipſo muro, ictu ſubito ac fortuito tormenti ænei è caſtris emiſſo fœtidiſſimam animam iras & flammas ſpirantem prius exhalauit, quam ſe pinguiſſimi abdominis corpore læſum ſenſit.

In Hungaria Chriſtianus exercitus duce Colnitio Turcas prælio profligat menſe Sept. & Hatuanum recipit.

Tranſiluaniam Moſes quidam natione Hungarus ſecta Arianus Turcicis copiis cum occupaſſet, & à Gregorio Baſta Imperatoris nomine eas prouincias regente profligatus fuiſſet; iterum Tranſiluanis Proceribus ad defectionem ſollicitatis exercitum reparans, rurſum à Baſta ſimul & Radulio Walachiæ regulo proſtratus eſt, ac cũ præcipua Tranſiluaniæ nobilitate occiſus. Sicuti & à Rebellib. dux electus Betlemus Gabor hæreticus Caluiniſta, paulo poſt à Belgioſa ſubpræfecto Tranſiluaniæ à Baſta conſtituto profligatus eſt.

Scribianus Aſiæ præfectus, cum Mahomethem Turcarum Imperatorem totum deliciis deditum cerneret, ex contemptu ipſius rebellat: vnde indignati Ianizari, in miniſtros Imperatoris magnam Conſtantinopoli excitant ſeditionem; quæ non potuit ſedari niſi ſupplicio duorum Mahomethis cubiculariorum, in quos reiecta eſt culpa male adminiſtratæ Reipublicæ. Et Scribianus pacatus, præfectura Boſneæ donatur.

Ad finem vero anni, nempe 21. Decembris, ipſe Mahomethes peſte moritur Conſtãtinopoli; cum paulo ante vxorem aquis, filium maiorem laqueo ſuffocaſſet, quod ex imprudenti coniugis quæſitione, annon ille filius in Imperio ſucceſſor foret, ſibi ab iis inſidias parare ſuſpicaretur. Imperauit ab obitu patris an. 9. minus dieb. 27. Succeſſit autem minor filius *Achmethes* puer annorum 15.

In Belgio occumbit Fridericus Spinola Genuenſis, maris illius præfectus, dum Batauos Oſtenda prohibere conatur. Cuius audita nece Ambroſius eius frater in Belgium veniens, & Alberto Archiduci ſuam operam ſpondens, Oſtendam arctius premit.

Mavritivs in Belgio; dum obſidio Oſtendæ adhuc 1604.
producitur, Caſſandam inſulam, Iſendicam, & Sluſam in Flandria occupat. Inde vero Oſtenda, poſt memorabilem, & ardentiſſimam 39. menſium obſidionem; (qua, in ipſa vrbe ad 73. fere hominum millia periiſſe traduntur; & in caſtris Hiſpanorum totidem, aut plura; nouis ſemper vtriſque ſuccedentibus auxiliis: vnico menſe quinquagies mille tormentorum ictus emiſſi:) ad deditionem demum cogitur à Spinola 21. Sept.

Albertus Archidux pacem conſtituit cum nouo Rege Angliæ. Cum quo pariter Philippus Rex Hiſpaniæ per Conestabilem Caſtellæ fœdus ſancit, vt negotiationes vtrobiq; inſtituerentur, & Anglus Hollandos non adiuuaret; conditionibus Anglo quam Hiſpano honeſtioribus: ſed tanti fuit finitimos Principes habere pacatos.

Peſtum in Hungaria ante biennium à Chriſtianis captum, ac deinde egregie defenſum; nunc à præſidiariis vano metu territis deſertum, in Turcarum redit poteſtatem. Rex vero Perſarum Babylonem & Ægyptum inuadit, Turcas fundit; & Taurim Perſarum olim regiam cum finitimis vrbibus recipit.

Carolo Sueco, iam antea contra Sigiſmundum legitimũ Regem Rege electo, Sueci Regnum plenarie, eiuſque hæredibus maſculis confirmant.

E Gallia in Canadam, quæ *Noua Francia* dici ſolet, colonia traducitur Montio duce.

Hamptoncuriæ in Anglia, ipſo Rege præſente ac præſidente, habetur Collatio inter miniſtros Anglicanos qui nuper Conuentum ſuorum celebrauerant Londini, & Puritanos: qua Puritanorum querelæ & oppoſitiones penitus reiectæ ſunt; iidemque reprobati atque damnati.

Initio Octobris apparuit noua Stella in 17. gradu Sagittarij, quam multi in principio Venerem putarunt: ſed motu & loco accuratius notato, è Cometarum genere eſſe deprehẽderunt, etſi caudam non traheret. Paulatim vero minor facta eſt, donec diſparuit.

Clemens VIII. Pontifex, poſtquam 13. annis & 33. dieb. 1605.
Eccleſiam ſanctiſſime gubernaſſet, ex hac vita deceſſit 3. Martij. Et Cal. Aprilis electus eſt in eius locum *Alexander* Cardinalis tit. SS. Ioannis & Pauli, Mediceus ſiue Florentinus dictus, quod ex ea familia eſſet ac ciuitatis Archiepiſcopus; qui nomen aſſumpſit Leonis ea nũcupatione Decimi, dictus tamen XI. (*vid. an.* 1513.) ille ipſe qui Legatum agens in Gallia ſub Clemente pacem conciliarat inter Reges Franc. & Hiſp. qua hactenus gaudet Chriſtianus orbis.

Sed illo mortem obeunte 27. eiuſdem Aprilis; ſufficitur 16. Maij *Camillus Burgheſius* Romanus, Senis oriundus, ex Cardinale S. Chryſogoni, Pavlvs V. nuncupatus; quem rerum agendarum magnus vſus, zelus honoris Dei & Eccleſiaſticæ libertatis, ſingularis morum comitas, placida in omnes beneficentia, mores incorruptiſſimi, egregie commendabant: ſub quo *& Fides, & Pax, & Honor, Pudorque priſcus*, (quod in ſæculari quondam carmine canebat Lyricus) *& Virtus apparuit beata pleno copia cornu.* qui &

piis Eccleſiarum, aliiſque magnificentiſſimis ædificiis & ornamentis, nomen ſibi immortale comparauit.

Idem Paulus confeſtim de graui illa controuerſia, quæ ſub Clemente agitata fuerat de Gratię diuinæ Auxiliis & Libero Arbitrio, inter Religioſos S. Dominici & Soc. Iesv, ita ſanxit, vt vtriſque, dum aliud decerneretur, liberum eſſet ſua in Scholis modeſte tueri, ſed ſine damnatione alterius partis.

Cum Venetis vero ſub eadem Pontificatus initia fuit lis ob leges ab iis latas, quibus in Ordinem Eccleſiaſticum ſibi poteſtatem arrogarent, ac fundos, prædiaque, & alia ſtabilia bona addici Eccleſiis vetarent. Cum moniti ſatisfacere renuerent, promulgatur in eos interdictum, & dum rurſum illi nec in hoc Pontifici ab Eccleſiaſticis obediri volunt, aliquot Religioſi Ordines è Veneta ditione diſcedere eligunt: inter quos fuere Patres Soc. Iesv; quos (licet re poſtea inter Pontificem & Venetos compoſita, interuentione Regis Chriſtianiſſimi, & miniſterio Franciſci Cardinalis Ioieuſij) numquam deinceps Veneti in ſuam ditionem admitti hactenus conceſſerunt; maiori ſane (vt equidem autumo) Reipublicæ damno, quam Societatis. Hæc vero præcipue acta ſunt anno ſequenti.

Præſenti vero Henricus IV. Rex Chriſtianiſſimus, iiſdem Patribus in ſuum Regnum pleniſſime reſtitutis; etiam Pyramidem illam, quæ in eorum ignominiam fuerat ante Palatium Senatus erecta, deiici voluit: ingens à tanto Rege eorum innocentiæ & integritatis teſtimonium.

Fluctuant rurſum mirum in modum res Tranſiluaniæ; cum ſeditioſis Hungaris ob non ſoluta ſtipendia imperium Baſtæ detrectantibus, & Morauiam ac vicinas prouincias miſere deuaſtantibus; Stephanus Botzkaius Hungarus hæreticus Zuinglianus aduerſus Imperatorem rebellans, auxilio Turcarum magnam Tranſiluanię partem occupat, & Catholicos dire perſequitur: cui & Achmetes Turcarum Imperator auream Coronam Ladiſlai olim Hungariæ Regis donat. Nihilominus Baſta Heiduccos vtramque Danubij ripam accolentes, qui à Botzkaio ſtabant, vincit. Sed ij rurſum cum Botzkaio Hungariam, Auſtriam, & Morauiam vaſtant. Sicque omnia turbari neceſſe fuit, cum perfidi hæretici malis artibus cœperunt illic dominari.

Strigonium à Turcis per deditionem recuperatur 3. Octobr. Sed alia parte in Aſia Rex Perſarum ingentes Turcarum ſtrages repetito in Cigalam & Baſſam Trapezuntinum prælio edit, capta etiam Adena.

Carolus qui ſe Regem Sueciæ dicebat, ad Rigam Liuoniæ à Polonis magna ſuorum cæde profligatur.

In Belgio Spinola tam per ſe, quam opera Comitis Bucquoii, aliquot oppida recipit: Mauritius velitationibus quibuſdam tempus terit.

In Gallia detegitur mēſe Decembri proditio Metargi nobilis Prouincialis, qui Maſſiliam Hiſpanis tradere cogitauerat; & capite pœnas luit. Aliis vero de cauſis Aruerniæ Comes & Antraguius perpetuo carceri iam mancipati fuerant.

Theodorus Beza Calipha Caluiniſtarum, tot Gallicanarum cladium quas attulit hæreſis auctor exiſtimatus, moritur Geneuæ 23. Octob. ætat. an. 86. menſe 4.

Dedit idem menſis tantam ſolis defectionem, vt in pleriſque Galliæ locis die in noctem verſo, ruſtici & mercenarii deſertis operis fuga in domos feſtinarent, & multi mortales turbatas naturæ leges inclamarent.

In Moſchouia Demetrius ille, de quo an. 1598. auxiliis inſtructus Polonorum duce Palatino Sendomirienſe, ſublato de medio Boriſio, Imperium Moſchorum ſuſcipit; & filiam Sendomirienſis in vxorem accipit.

In India Orientali Rex Serrælecnæ, eiuſque duo fratres ac quatuor liberi, baptizantur à P. Balthaſare Barreira Soc. Iesv.

1606. Londini menſe Martio quidā Percius nobilis Anglus, puluere tormentario ſub æde vbi Comitia Regni futura erāt occultato, Iacobum Regem cum ceteris in aerem diſiicere cogitauit: ſed facinore ipſo pene articulo detecto, Rex periculum euaſit, reus pœnam ſubiit.

Idem Iacobus Rex Scotos in ritibus Religionis conformes Anglis facit, iiſque Epiſcopos inſtar Anglorum præficit; reſiſtentibus fruſtra Miniſtris Scoticis, quorum aliquos ob ſeditiones in exilium mittit, alios mulctat, Maluinum ceterorum coryphæum in carcerem coniicit.

Demetrius Moſchouiæ Dux, quod Germano milite ad cuſtodiam corporis vteretur, & Polonis maximopere faueret; à Moſchis, hæc de contemptu gentis interpretantibus, menſe Maii crudeliſſime trucidatur, & diu tractus in cineres redigitur; plurimique Poloni, qui nuper eius coniugem magna pompa deduxerant, eadem feritate in fruſta conciſi, canibus alitibuſque obiecti. Quæſitus ſceleri titulus, quod Demetrius ſe filium Baſilidis mentitus fuiſſet, & conſilia cum Pontifice ac Ieſuitis iniiſſet de mutanda Moſchouiticæ gentis religione. Conuentu habito Baſilium Ioannidem, Suiskium dictum, creant Principem. Finxerunt nihilominus quidam Demetrium denuo cædem vitaſſe, & in Hungariam euaſiſſe; vnde noua poſtmodum orta bella.

Botzkaius potitus Tranſiluania, Walachia, & Moldauia, morbo tamen & rerum Turcicarum inclinatione commotus, (Baſſa namq; Alepienſis rebellans, Tripoli & Damaſco captis, & exercitibus in ſe miſſis profligatis, Syriæ dominum ſe cōſtituit; initoq; cum Rege Perſarum fœdere, ſeſe ad maiora parabat:) pacem ab Imperatore quærit: quæ conſtituta eſt Viennæ Sept. menſe, conceſſa ei ac liberis maſculis Tranſiluania. Secuta etiam pax inter Imperatorem & Turcarum Regem in annos viginti.

In Polonia quidam è præcipua nobilitate, ſed potiſſimum hæretici, Regem variis quæſitis prætextibus regno pellere conati ſunt, niſi infamibus quibuſdam articulis ſubſcriberet. Ventum eſt idcirco ad arma: & perduellibus victis, ac benigne habitis, ſeditio quieuit. Quæ hoc & ſequenti anno geſta ſunt.

Moritur *Iuſtus Lipſius*, inſignis vir literaturæ, Louanij 32. Martij.

Pavlvs Pontifex audito felici progreſſu Eccleſiæ S. Thomę in India Oriētali ex relatione Archiepiſcopi Goenſis; (*vid. an.* 1599.) eum amplius promouere ſtudens, in vrbe Cranganor Sedem Archiepiſcopalem inſtituit. 1607.

Vt de pace in Belgio inter Archiducem & Status tractari poſſit, cogitur Archidux Statibus concedere, ſe cum illis ita acturum vt cum Republica libera, ſuique iuris & poteſtatis: eaque conditione fiunt menſe Aprilis induciæ octo menſium, in quibus de pace ageretur.

Celebratur ibidem in Belgio *Mechliniæ* menſe Iulio *Synodus* prouincialis ſub Matthia Archiepiſcopo, de diſciplina Eccleſiaſtica; quæ ſequenti anno confirmata eſt à Sede Apoſtolica.

Moritur Botzkaius in Tranſiluania ad principium anni, cum ſuſpicione veneni; in obitu Tranſiluanos & Hungaros hortatus ad obſequium Imperatoris. Quare Hungari Coronam Hungaricam Imperatori referunt. Sed electus in Botzkaii locum abſque Imperatoris aſſenſu Sigiſmundus Ragotzius hæreticus Caluinianus, omnia rurſum inuertit.

Exurgentes rurſum in Polonia rebelles & Sectarij in Regem, iterum atque iterum magnis cladibus ab eo profligantur. Alius vero potentior rebellis atque hæreticus Carolus Suecus eiuſdem Regis patruus, Regni Suecici coronam ſibi perfide apponens, Liuoniam quoque exercitu vaſtat.

Donawerda ciuitas Imperialis in Sueuia hæreſi infecta, ob male habitum Abbatem & ſacerdotes in quadam proceſſione, proſcribitur ab Imperatore, & occupatur à Maximiliano Bauariæ Duce.

Cæsar Baronivs Cardinalis, Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Bibliothecarius, & Annalivm Ecclesiasticorvm eximius ſcriptor, moritur vlt. Iunii: cuius Vitam habes in principio noſtræ Epitomes. Reliquit tum Romæ inter viuos collegas ſuos, duo alia clariſſima illius ſacri Collegij lumina, Italum alterum *Robertum Bellarminum*, alterum Gallum *Iacobum Dauy Perronium*, arctiſſima ſibi & omnes inter ſe amicitia, ſicut & vitæ ac doctrinæ meritis coniunctiſſimos; ſingulos tribus diuerſis promotionibus à prudentiſſimo patrefamilias Clemente PP. VIII. in numerum Cardinalium, velut pretioſiſſimos adamantes cooptatos, qui ſuo fulgore ſplendentes ſatis ſuis virtutibus collegas magis illuſtrarent.

In Belgio totus hic fere annus, prorogatis ſubinde induciis, conſultationibus ac negotiationibus de pace impenſus 1608.

eſt;

eſt; interuenientibus etiam, ac rem maxime promouentibus Legatis Regum Galliæ & Britanniæ, aliorumq; Principum, ad hoc ſpeciatim miſſis. Ad quam cum cetera ſatis facilia viderentur, de nauigatione tamen in Indiam, à qua Rex Hiſpaniæ Status abſtinere maximopere cupiebat, conueniri non potuit.

Romæ à Pontifice Paulo V. duplex Legatio ſuſcipitur: altera à Rege Congi ad obſequium Sedis Apoſtolicę deferendum: altera longe illuſtrior, ad idem tamen obſequium, à Rege Chriſtianiſſimo Henrico IV. qua functus eſt Carolus Gonzaga Dux Niuernenſis.

Idemq; Pontifex hoc ipſo anno menſe Maij *S. Franciſcam* nobilem Romanam viduam, crebris miraculis illuſtrem, quæ ante 168. annos pie obierat, retulit in catalogum Sanctorum. Equitum Ordinem à Vincentio Duce Mantuæ in memoriam ſacri Sanguinis Chriſti inſtitutum approbauit. Ac perlectam iuramenti formulam, qua Iacobus Rex Maioris Britanniæ Catholicos Regni ſui obſtringere nitebatur, damnauit.

Idem vero Iacobus Rex nouam coloniam deſtinat in Virginiam citerioris Indiæ Inſulam, ad aurum quod profert ea regio quærendum.

In Hungaria cum Heiducci turbas cientes rebellionem cogitarent; Matthias Archidux Rudolphi Imperatoris frater Poſonij Comitiis celebratis eos compeſcit, inito nouo fœdere cum Auſtriis & Hungaris pro conſeruatione illarum prouinciarum. Quæ cum in diminutionem auctoritatis Imperatoris ipſe facta conquereretur, orta inde rixa inter fratres, & collectis vtrimque exercitibus; demum procurante maxime concordiam Summo Pontifice, Rudolphus Princeps pacificus Matthiæ Auſtria ceſſit & Hungaria; Boemiæ quoque eumdem ſucceſſorem declarans, ſi ipſe Imperator abſque prole maſcula decederet.

Philippus II. Hiſp. Rex Philippum Dominicum Victorē filium natu maximum, necdum tamen trimulum, 13. Ianuarii Madriti Caſtellæ Regem ſolemni ritu renuntiat: iuraturque non alium heredem fore poſt patris obitum.

In Liuonia Carolus Rigæ obſidionem ſoluere cogitur à Polonis; vixque euadit incolumis, & aliquas vrbes amittit.

Sigiſmundo Ragotzio Tranſiluania cedente, Gabriel Battorius eam ſibi vendicat; & neglecto Imperatoris dominio, Turcis ſe ſubmittit: qui olim Catholice à patruo educatus, ad hæreſim poſtea defecit.

Moritur Carolus Dux Lotharingię menſe Maio: Princeps pietate ac virtutibus & annis plenus: ac ſucceſſorem habet Henricum filium natu maximum, qui hactenus pie & prudenter ditioni ſuæ præeſt.

Baſſa Alepienſis, quem vidimus Achmeti rebellaſſe, tandem à Turcis fractus, & à ſuis deſertus, ad gratiam Achmetis recurrit; eamque promiſſione militandi contra Perſas obtinet.

1609. Cvm non poſſet conueniri inter partes de pace Belgii, Induciæ tantum fiunt in 12. annos 14. Aprilis: quas & Rex Hiſpaniæ ratas habuit menſe Iulio.

Excipitur Romæ à Paulo P P. V. menſe Auguſti Legatio à Rege Perſarum Xà Abà, cultum illi & obſequium deferente. Quodque per Religioſos Auguſtinianos fidei ſemina in Perſide iacta fuiſſent; idem Pōtifex pro ſuo erga Infidelium conuerſionem zelo, ad illam facilius exequendam, ſtatuit vt in Religioſorum Ordinum Studiis eſſent Hebraicæ, Arabicæ, Græcæ, ac Latinæ Linguarum profeſſores.

Quando & Fridericus Borromæus Cardinalis Archiepiſcopus Mediolanenſis, egregius pietatis ac virtutū patrui S. Caroli imitator; locupletiſſima Bibliotheca inſtructa, Collegium etiā inſignium virorum inſtituit, qđ *Ambroſianæ Bibliothecæ Collegium* nuncupari voluit, quo præclara ingenia excolantur ad Orbem Chriſtianum ſuis ſcriptis illuſtrandum.

Moritur Ferdinandus Magnus Dux Hetruriæ: ſucceſſorem accipiens filium Coſmum.

Rex Poloniæ cum Suecos & Moſchos acerrimos pateretur aduerſarios, vtriſque viriliter reſiſtens, quinimmo & eoſdem aggrediens; Carolum Suecum perduellem iam ſæpius victū, hoc rurſum anno, Mansfeldij licet nouis è Belgio auxiliis munitum, per Rodkievicium egregium ducem Lithuanum profligat, & quaſdam arces occupat. Ipſemet vero in Moſchouiam mouens, (quæ iam bellis inteſtinis affligebatur, quod multi Demetrium ementitum, de quo an. 1606. nuper reducem ſequerentur contra Baſilium Ioannidem) Smolenskum vrbem munitiſſimam obſidione cingit.

Moritur hoc anno *Iacobus Arminius* Belga, inter hæreticos Theologiam profeſſus Lugduni Batauorum. Ex cuius doctrina, à Caluino ac Symmiſtis ſuis in multis aliena, ingentes inter ipſos ortæ ſunt turbæ; ac præcipue de Prædeſtinatione: cum Arminii de illa ſententiam vehementer impugnare incipiente Franciſco Gomaro eiuſdem & ipſo Caluinianæ ſcholæ homine, indeque Worſtio; (de quo poſtea) res à verbis & ſtylo ad arma & pugnas progreſſa eſt; Principibus etiam & Magiſtratibus in partes ſecedentibus, dum Catholicum nomen horrentes, malunt audire *Gomariſtæ*, aut *Worſtiani*, aut *Arminiani*: vt iam & *Cornartianos* & *Socinianos* taceam, aliaſque eiuſmodi hominum peſtes, quæ eaſdem illas regiones inficiunt. Hæc nimirum eſt pietas, hęc concordia Sectariorum.

Henricvs IV. Francorum & Nauarræ Rex Chriſtianiſſimus, dum altam à multis annis prudentia ſua ac vigilantia toto Regno pacem conſeruaſſet; ac nuper quibuſdam motus ſecretis rationibus florentiſſimum, & omnibus rebus ad magnam expeditionem inſtructiſſimum exercitum comparaſſet, quo metum cunctis Principibus iniecit, ignaris quo tandem tanti apparatus moles ſe verteret: in ipſo ferme procinctu, poſtquam die 13. Maii Mariam coniugem ſolemnibus ſacris inaugurationis ritibus ingenti pompa apud Sandionyſium corona regia inſigniſſet; dum poſtridie per vrbem Lutetiam, contemplaturus magnificentiſſimum apparatum quo Reginam de more vrbem regiam ingredientem excepturus eſſet, rheda vectus obambularet; à perditiſſimo ſicario, iam à multo tempore ei inſidiante, intra ipſam rhedam ictu cultri gemino, ſiniſtro lateri ad regionem cordis illato, perimitur 14. Maii, anno ætatis 57. Regni 21. nondum abſoluto. Inter meritiſſima à Senatu illata ſicario ſupplicia, & hæc pœna addita eſt, vt nomen eius æternæ obliuionis maledictioni addiceretur; & vniuerſæ familiæ iniunctum vt cognomen mutaret. Cor Regis ex ipſius olim decreto conſignatum eſt Patribus Soc. Iesv deferendum ad Collegium Flexianum ab eo regie fundatum: corpus ſolemni pompa ad Regum Mauſoleum Sandionyſianum delatum. 1610.

Succedente autem in Regnum iure legitimo *Ludouico* Henrici Magni (hoc enim ei cognomentum ob præclariſſima facinora communi totius Orbis conſenſu inditum eſt) filio natu maximo, qui necdum annum ætatis nonum impleuerat; collata eſt Regni adminiſtratio Reginæ eius matri, donec ipſe adoleſceret: qui interim Octobri ſequenti inauguratus eſt Rhemis, & ſacro chriſmate vnctus à Cardinale Ioieuſio, qui & ipſum baptizauerat, & Reginam inaugurauerat; digniſſimus tantarum cæremoniarum Antiſtes. Dicitur autem vulgo Rex eo nomine XIII. initio numeri ſumpto à Ludouico Pio Rege & Imperatore filio Caroli Magni: cum tamen reuera dicendus ſit XVI. quod qui prima Regum ſtirpe Merouingia tres *Clodouei* regnarunt, iidem ſint & *Ludouici*, ſiue *Hludouici*, aut *Hludouei* apud priſcos auctores nuncupati.

Philippus Rex Hiſpaniæ à Xequo Mauritaniæ Rege ſuppetias rogatus aduerſus fratrem ſuum Muleium Sidanum, per quem Regni participatione priuatus fuerat; accipit eius induſtria menſe Nouembri Alarachiam firmiſſimum totius Africanæ oræ Oceanicæ propugnaculum, ad Columnas Herculeas ex oppoſito Gadium à Regibus Maroci olim extructum, & tam Hiſpanis quam omnibus illac nauigantibus ſemper infeſtum. Quod quidem Xequus, corruptis auro quod à Philippo acceperat cuſtodibus, in poteſtatem Hiſpanorum tradi curauit; tam in pignus fidei ſuæ erga Philippum, quam vt inde facilius rebus ipſius ab Hiſpanis proſpiceretur.

Idem quoque Philippus Rex hoc eodem anno Mauros è tota Hiſpania expulit, gentem ſemper perfidam, & quæ nunc Mauros Africanos & Turcas in nouam Hiſpaniæ perniciem ſollicitare dicebatur. Expulſio hoc anno cœpta, conſequentibus etiam tenuit; expulſorumque numerata dicuntur capita ad nouies centena millia; è quibus

innumeri in Africam abiere; plurimi variis aliis locis diſperſi fuere, non pauci commercio linguæ tecti, & mutatis ſedibus ignoti manſere in Hiſpania.

Mortuo anni ſuperioris menſe Martio Ioanne Guillelmo Duce Iuliacenſi abſque prole, atque inde Electore Brandeburgico & Palatino Neoburgico, aliiſque, ex connubiis cũ ſororibus & agnatis defuncti Principis, ſucceſſionis ius prętendentibus; Imperator iubens diſceptationem apud ſe agi, interim Leopoldum Auſtriacum Epiſcopum Argentinenſem miſerat, qui ſuo & Imperij nomine Ducatum regeret. At vero hoc anno peractis conuentibus quorumdam Germaniæ Proteſtantium Principum Halæ Sueuorum, & aliorum Catholicorum Herbipoli Franconiæ; colliguntur vtrimque exercitus ad bellum Iuliacenſe; cum qui ſucceſſionem prætendebant, flocci pendentes mandatum Imperatoris, pleraque Ducatus oppida ſuæ poteſtatis feciſſent; excepto tamen Iuliaco, quod detinebatur à ducibus Leopoldi. Verum & illud quoq; à Mauritio Naſſouio, Belgico iam bello ſoluto, & Anhaltino Principe ad finem Iulij obſeſſum; adueniente in eorum auxilium miſſo à Regina matre Mareſcallo Chatræo cum copiis Gallicis, deditione accipitur ad principium Septembris. Ac poſitis vtrimque armis, lis Iudicibus delegatis Coloniæ dirimenda committitur.

Romæ Cal. Nouembris Paulus PP. V. ſolemni celebritate in SS. numerum retulit *Carolum Borromæum* olim Cardinalem & Archiepiſcopum Mediolanenſem; cuius vita, virtutes, ac miracula, toto Orbe celebrantur.

Interim dum Sigiſmundus Poloniæ Rex in Smoleſko expugnando laborat, & alius Polonorum voluntariorum exercitus in oppugnanda Moſchouiæ metropoli; præclaras inſuper aliis locis Poloni contra Moſchum reportant victorias, capto ipſomet Magno Duce Suiskio cum duobus eius fratribus. Nouogardia quoq; legatos ad Sigiſmundum mittit cum oblatione obſequii. Et Tartarorum Aſtracanenſium Chamus ad eumdem accedit, ſubiectionis declarandæ cauſa. Ac pariter exeunte anno Demetrius impoſtor trucidatus eſt.

Perſarum Rex ducta expeditione in prouinciam Babylonicam, Turcas vincit cæſis eorum 20. millibus. Turcæ vero alia parte claſſe incurſant mare mediterraneum aduerſus Melitenſes & Florentinos.

Mortuo anno ſuperiori (vt diximus) Iacobo Arminio, Ordines Batavi, vt eius locum in Schola Leidenſi ſuppleat, litteris publicis *Conradum Worſtium* è cathedra Steinfurtẽſi euocant. Atq; inde nouæ diſſenſiones oriuntur; dum quem ſecta Caluinianum pleriq; alij Caluiniani vt ſchiſmaticum & hæreticum inſectarentur, & ne ab Ordinibus reciperetur, monitis, precibus, ac minis obſtare conati eſſent: quidam alij obſtinatiſſime defenderunt, ipſique Ordines tutati ſunt ac promouerunt. Hæc enim eſt concordia eorũ qui ſchiſmate ſe diſcindunt ab vnitate Eccleſiæ. Ceterum hoc Ordinum patrocinium Worſtij adeo Rex Anglię moleſte tulit, vt poſt eius ſcripta anno proximo 1611. igni adiudicata, etiam iiſdem Ordinibus grauiter minatus ſit, ſe non modo illos apoſtatarum fautores per vniuerſum terrarum orbem proclamaturum, verum etiam ſuũ cum illis fœdus immortalibus inimicitiis commutaturum. Quibus minis territi Ordines, Worſtium inuitum inuiti Leida in aliam vrbem emiſerũt: vbi rurſum vt Apoſtolus cultus eſt, & ingentium turbarum anſam præſtitit: de quibus poſtea. Porro aliquas eius priuatas in diuinas perfectiones impietates, è quamplurimis aliis collegit *Gaulterius in Chronol.*

1611. EXERCITVS à Leopoldo in Bellũ Iuliacenſe anno ſuperiori collectus, menſe Februarii impreſſione ſubita vrbẽ minorem Pragæ occupat, & diripit. Iubente tamen Rudolpho Imperatore recedit. Adueniẽs vero Matthias Hũgariæ Rex cum numeroſo exercitu in Boemorũ auxilium, ab iiſdẽ Rex Boemię proclamatur; & aſſenſum publicę trãquillitatis cauſa præbente Imperatore ipſius fratre, coronatur menſe Maii.

In Tranſiluaniam Forgatzkius Hungariæ Palatinus (audita clade à Battorio acceptã prope Cronſtadium à Præfecto Radulenſi) tranſiens, Claudiopolim, & alia oppida ad obedientiam Matthiæ Regis Hungariæ perducit: at ſubito mutatis rebus Forgatzkius à Battorio cæditur, & vix tandem per ſiluas incolumis euadit.

Smolenskum tandem expugnatur à Sigiſmundo Poloniæ Rege menſe Iulij, poſt biennalem obſidionem; qua periiſſe dicuntur ducenta Moſchorum millia. Et dum reliqua Moſchouia inteſtinis diſſenſionibus agitatur, Sigiſmundus Poloniam repetit, reditum paraturus in proximum annum, vna cum filio Vladiſlao à Moſchis in Magnum Ducem expetito.

Rex Daniæ indicit bellum Carolo Sueco menſe Aprili; & Maio Colmariam expugnat. Cuius cladis dolore Carolus, etiamſi quædam Danis eripuiſſet, moritur Nouembri; perfidus inuaſor alienæ hæreditatis. Nata contentione inter Proceres de ſucceſſione, quidam Guſtauum Caroli filium, alii Sigiſmundum Poloniæ Regem legitimum & naturalem dominum petunt: & tamen Guſtauus coronatur.

Turcarum & Perſarum Imperatores pacem inter ſe conſtituunt.

Detecta Parmæ in Italia nobilium quorumdam in Ducem, vxorem, ac filium conſpiratione, ſumitur de perduellibus ſupplicium.

Dum Gallia, Reginæ matris prudentia, ſupra omnem expectationem pace fruitur, diſcedit ex hac vita menſe Nouẽbri Regis frater Dux Aurelianẽſis ætatis annorum quatuor, eximiæ puer indolis: qui in illa ætatula, dum morbo affligeretur, oculis continuo ad cœlum eleuatis, circumſtantes pariter ad eius contemplationem hortabatur, feliceſque illos prædicabat qui ibi habitarent. Antea vero ad principium Octobris obierat Carolus Dux Menius, multæ prudentiæ & religionis Princeps: cuius & ea præclara laus, quod nulla bellorum ciuilium aut temporum difficultate adduci potuerit, vt pateretur Regnum, cuius magnam partem in ſua poteſtate tunc habebat, in minores portiones diuelli, aut ad exteros tranſire.

RVDOLPHVS II. Imperator, poſtquam Imperium tenuiſſet ab obitu Maximiliani patris an. 35. menſes 3. moritur 20. 1612. Ianuarii Pragæ; vbi ſe diutius tenuit, bellicis curis, ſed & ciuilibus ob valetudinẽ impar. In cuius locum Electores Francofurti conuenientes 13. Iunii nominant *Matthiam* Rudolphi fratrem, Regem Hungariæ & Boemiæ; qui coronatur 24. eiuſdem menſis: & aulam ſedis Cæſareæ Praga Viennam Auſtriæ transfert.

Gallia & Hiſpania nouo fœdere iunguntur gemini coniugii; nempe Ludouici Regis Chriſtianiſſimi cum Anna Maria Mauritia primogenita Philippi Regis Catholici, & Philippi Principis Hiſpaniarum cum Eliſabetha ſorore Chriſtianiſſimi. Miſſi vtrimque Legati; & Ludi, iocique triumphales vbique peracti. Nuptiæ tamen dilatæ, ob immaturam partium ætatem. Et interim moritur in Gallia menſe Octobri Carolus Comes Sueſſionenſis Princeps regii ſanguinis.

Celebratur *Pariſiis* menſe Martii *Concilium* prouinciale ſub *Iacobo* Cardinale Perronio Archiepiſcopo Senonenſe, (cui omnes ſeptem eius ſuffraganei Epiſcopi interfuerunt) occaſione cuiuſdam libelli *De Eccleſ. & polit. poteſtate*, à quodam innominato, ſatis tamen ſuperque cognito, nuper editi: qui ibi damnatus, ac proſcriptus eſt. Sicuti & alia prouinciali *Synodo*, hoc eodem anno habita menſe Maii *Aquis Sextiis* à *Paulo* Archiepiſcopo Aquenſi, idem Liber eadem cenſura reprobatus eſt. Quem & pleniſſime confutauit egregio volumine *De ſuprema Rom. Pontificis in Eccleſiam poteſtate*, Andreas *Duuallius* inſignis Doctor Sorbonicus, & Regiorum in Theologia Profeſſorum digniſſimus Decanus.

In Angliam Fridericus Comes Palatinus futurus Imperii Elector aduenit menſe Nouembri, ad coniugium filiæ Regis Maioris Britanniæ. Cuius Regis filius maior natu Henricus Princeps Walliæ exeunte anno inopina morte raptus eſt. Nuptię vero Palatini non niſi ſequenti celebrantur menſe Februarii.

Viget bellum inter Danos & Suecos, variis vtrimque cladibus. Et res Polonicæ non adeo proſpere in Moſchouia procedunt: tum ab hoſtibus, tum quod exercitus Moſchouiticus confœderatus ob non ſoluta ſtipendia bellum detrectaret; qui in Poloniam perrexit ad illa expetenda.

Battorius in Tranſiluania Cronſtadium expugnare contendens, miſſo Conſtantinopolim Andrea Gietzio auxilia

petit

petit à Turca. At Gietzius res proprias curans, propugnacula quædam Turcæ promittit, ſi ſibi Principatum traderet. Quare Turca Mahomethi Baſſæ id negotij dat, vt Battorio eiecto Gietzium introducat. Id vero Battorius animaduertens, auxilia quærit à Palatino Hungariæ, ſeque in Regis Matthiæ tutelam inſinuat: expoſtulante quidem de his Turca apud Matthiam, ſed ne bellum inferret impedito rebellione Arabum.

Ordines Batauici cum Achmethe Turcarum Imp. fœdus ſanciunt Conſtantinopoli menſe Iulij.

Iterum tentatur à Batauis infeliciter nauigatio ad Sinas per Borealem poli artici plagam, Roeslino duce: qui partim longa nocte, partim concreto glacie Oceano repulſus, poſt magnam ſuorum iacturam retro cedere coactus eſt.

Magus quidam in Mauritania paucis militibus ingentem Marroci Regis exercitum bis ſternit, ac Regnum occupat. Sed Rex alium adeptus magum, primum illum eiicit: qui nihilominus artem ſuam inſtaurans iterum Regem pellit. Sic ludunt dæmones inter ſuos aſſeclas, in perniciem infelicium animarum.

1613. PAX inter Reges Daniæ & Sueciæ conſtituitur, cum Danus à proſpero victoriarum curſu, ingruente in exercitum ſuum peſte, retraheretur.

Gabriel Battorius, qui vt Tranſiluaniam retineret, diu in vtramq; partem claudicauerat, Imperatoris & Turcarum; tandem à Bethlemo Gabor (de quo iam ſupra) & ipſo hæretico Caluiniano, atq; etiam Schiſmatis Græcorum fautore, in eum rebellante, Turcarum ope profligatur; & à ſuis anno ſequenti miſerrime occiditur. Gabor autem nihil eius caſu prudentior factus, eadem veſtigia terens, vt Princeps Tranſiluaniæ conſtituatur, promittit & Turcis & Imperatori pacem & fidelitatem; atque interim ſibi reſiſtentes Turcicis auxiliis perſequitur.

Turcæ quoq; pacem infideliter colentes in Hungaria, aliquot pagos incendunt, hominesq; abducunt. Triremes autem Magni Ducis Hetruriæ excurſione in Minorem Aſiam facta, multa eis damna inferunt: & tam ab iis, quam ab Hiſpanicis, plures illorum triremes ac naues captæ, captiui facti, & Chriſtiani ab eorum ſeruitute liberati.

Coſaci præcipuas penitioris Moſchouiæ vrbes euertunt, & magnis theſauris potiuntur. Inde in Tartaros ducentes, eos ingentibus cladibus afficiunt. Atq; alij in Ponto Euxino 24. triremes Turcicas in quodam portu incendunt. Sed & Tartari audientes Poloniam à ſeditioſis militibus vaſtari, & ipſi in Podoliam irruentes, multa damna inferunt.

Mortuo in Italia Franciſco Duce Mantuæ abſq; virili ſtirpe; eius ſucceſſionem Ferdinandus frater & Cardinalis adeptus, pileo renuntiat: qui & poſtea diſpenſatione Pontificia, cum non eſſet ſacerdos, vxorem duxit. Viuitque hactenus, placide ditionem ſuam gubernans; poſt geſtum aliquot annis auxilio Hiſpanico bellum cum Carolo Emmanuele Duce Sabaudiæ, occaſione veteris rixæ de Marchionatu Monferratenſi, & recentis diſſenſionis ob viduam Franciſci Ducis quæ filia erat Caroli, & dotes neſcio quas tam antiquiorum quam recentiorum matrimoniorum: quarum rurſum controuerſia, dum hæc ſcribimus, redintegrari auditur, aucta Ducis Mantuani cauſa nouis nuptiis Ferdinandi II. Imperatoris cum illius ſorore.

Rediit in Galliam à Braſilica expeditione Raſillius nobilis Gallus; relictis ibi ad barbarorum conuerſionem duobus Patribus Capucinis; & abductis in Galliam ſex eius oræ incolis, qui Chriſtianam fidem ſunt amplexi. Hocque item anno conſignatur exitus expeditionis Canadēſis, ab aliquot viris nobilibus & mercatoribus ante biennium in Nouam illam Franciā repetitæ. Vbi dum aliquot Religioſi Soc. IESV ſignis & virtutibus dant operam conuertendis illis populis, Angli è Virginia in Canadam excurrentes, & naues Francorum imparatas diripiunt, & ædes extructas incendunt.

In Gallia Tilenus & Molinus Prædicantes Caluiniſtæ, hæreticorum more tractantes quæ non ſua ſunt, nec ipſi intelligunt, de recondita Incarnati Verbi vnione hypoſtatica, Naturarum diſtinctione, proprietatibus, & officiis, pugnas edunt: quas nec Rex Maioris Britanniæ ſuis litteris nec ceteri Miniſtri ſuis monitionibus conſiſtorialibus componere valuerunt.

IN Polonia confœderato Moſchouitico militi tandem fit ſatis, numeratis quinque millionibus. Horum pars Smolenskum contendit; & hac æſtate tres contrariorū Moſchorum exercitus profligat: alij Neudam munitionem intercipiunt. Cumq; de damnis illatis a Coſacis Turca apud Regem Poloniæ expoſtularet; Coſaci fugam ſimulantes, cum Thraciam ad conſpectum vſque Conſtantinopolis populati fuiſſent, Nagaienſium Tartarorum regionem diripiunt; Bithyniam ac Palphagoniam vaſtant; Trapezuntem Cappadociæ cū portu & 27. triremibus, atq; nobili armamentario euertunt; Sinopem Ponti incendunt; ingenti præda potiuntur.

Nouæ diſſenſiones oriuntur in Germania occaſione Ducatus Iuliacenſis, inter Duces Brandeburgenſem Proteſtantem, & Neuburgenſem iam Catholicum; qui ducta in vxorem anno ſuperiori filia Ducis Bauariæ, 25. Maij huius anni Lutheranam hæreſim ſerio abiurauit. Ordines Hollandiæ ſibi Iuliacum defendendum ſuſcipiunt, & copias ac commeatum eo mittunt; & Albertus Archidux ſimiliter exercitum colligit. Cui cum executio mandata eſſet proſcriptionis vrbis Aquiſgrani, ab Imperatore factæ ob tumultus in Catholicos excitatos; is ductu Spinolæ vrbem occupat, & alia loca; aliaq; item ex altera parte Mauritius Ordinum ductor; ſed abſque Induciarum Belgicarum læſione. Res vero Aquiſgranenſes tandem compoſitæ ſunt an. 1616. per alios Imperatoris commiſſarios, & ſeditionis auctores ſupplicio affecti.

Quo eodem tempore exorta inter ciues ſeditione Francofurti ad Mœnum, Senatores priſtini exturbantur: ſed iidē poſtea iuſſu Imperatoris reſtituuntur, ſeditionis auctoribus caſtigatis, hominibus (vt plerumque fit in eiuſmodi tumultibus) vilium artium opificibus: Iudæiſque pariter reſtitutis, qui pulſi fuerant bonis eorum direptis.

Gallia, quæ hactenus à nece Henrici Magni arma continuerat, nunc demum nouos tumultus patitur; Principibus aliquot atque Proceribus ſeceſſionem facientibus, prætextu nimiæ auctoritatis Concini Florentini in ceterorum præiudicium. Sed collectis vtrimq; exercitibus, concordia quædam initur; verum nec firma, nec diuturna. Interim Rex cum Regina matre ad ſedandos alios tumultus, Pictauos tendit, & Nannetes: ac poſt reditum, cum iam attigiſſet annum ætatis 14. ſedens in Parlamento Pariſienſi die 2. Octobr. ſuſcepit in ſe adminiſtrationem Regni, quam mater hactenus exercuerat. Mox Trium Ordinum Comitia ibidem habita ad auferendas belli occaſiones, & res Regni conſtituēdas: quibus ex parte Cleri interfuerunt quinque Cardinales, ſeptem Archiepiſcopi, & 47. Epiſcopi, præter plurimos alios in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutos. Inter alia ibi tractata, ingeſta eſt à Plebeij Ordinis hominibus propoſitio de auctoritate Summi Pontificis in Reges: ſed quod ea nouas diſſenſiones generare potuiſſet, minime ab Eccleſiaſticis & Nobilibus admiſſa, à ſanctiori Regis Concilio penitus ſopita eſt. Ceterum Comitia poſteriores huius anni menſes, & ſequentis priores occuparunt; ſed nullo fere effectu.

Perſecutionem dire vrget in Chriſtianos Iaponenſes Rex Cubo Paganus, Anglorum præcipue & Batauorum artibus; qui vt negotiationis faciliorem ſibi viam aliis nationibus excluſis aperiant, mentiūtur Regi, omnia in Iaponia à Chriſtianis agi vt Luſitanis & Hiſpanis aditus dominandi pateſiat.

Ad hunc vſq; annum perduxit *Iacobus Gaulterius* Annonēſis Gallus Soc. IESV ſuam *Tabulam Chronographicam Status Eccleſiæ Catholicæ*: qua ſcitiſſime per continuam & numquam interruptam doctrinæ ac perſonarum ſucceſſionem, rerumque præcipuarum toto Orbe geſtarum narrationem, hæreſes impugnat, & Catholicam veritatem confirmat.

ROMAM deferuntur menſe Ianuario litteræ à Gabriele Gangrenſi in Paphlagonia Epiſcopo, quibus agnoſcit Primatum Romani Pontificis. Ineunte vero Octobri Eques Vandomius filius naturalis Henrici Magni, nomine Regis Ludouici Iuſti ſolitum Pontifici defert obſequium. Exeunte autem eodem menſe excepti ibidem è Iaponia Legati miſſi ab Idate in Iaponia Rege Voxu, ad agnoſcendum Romanum Pontificem, & obſequium ei deferendum. 1615.

Vltima Ianuarij mortuo Claudio Aquauiua Societatis IESV Generali Prępoſito, ſequente Nouembri facta eſt Generalis Patrum Congregatio; cui interfuerunt Mexicani,

Peruani, Malabarici, & ex Goana India, & Regno Sinenſi: electuſque eſt in demortui locum *Mutius Vitelleſcus* ex nobili familia Romana, omnium digniſſimus iure merito à tantis Patribus æſtimatus.

In Gallia poſt ſoluta Comitia iterum venitur ad arma, ſecedentibus rurſum Principibus. Nihilominus Rex iter ingreſſus ad excipiendam ſponſam Annam filiam Regis Hiſpaniæ, & deducendam ſororem Eliſabetham ad Philippum Principem; Septembri menſe Burdegalam aduenit. Eodem die eademque hora ex condicto Dux Lermæus Regis Ludouici mandato Burgis in Hiſpania cum Anna, Dux Guiſius Philippi Principis nomine Burdegalæ cum Eliſabetha, publice in Eccleſia connubiales cæremonias miniſterio ſacrorum Antiſtitum adimplerunt. Inde Guiſius Eliſabetham ad limites Regni ducens, conſignauit Hiſpanis; & acceptam ab iis Annam (quam Rex ipſe Philippus eius parens vnice ſibi dilectam ad ipſos etiã Regni limites comitatus fuerat) Burdegalam ad Regem deduxit.

Moritur ad finem Martij Pariſiis Regina *Margarita Valeſia*: in qua *Valeſiorum* ſtirps regia penitus extincta eſt; quæ in Henrico Tertio regnare deſierat an. 1589. cum in Philippo Valeſio cœpiſſet an. 1328. Moritur & menſe Auguſti Auenione *Franciſcus* Cardinalis ***Ioieuſius*** ſacri Collegij Decanus & Regni Galliæ protector, pluribus ſummi momenti rerum tractationibus pro Eccleſia & Republica Chriſtiana egregie functus.

Menſe vero Iulij in Generali Conuentu Cleri Gallicani Pariſiis habito, omnium vnanimi conſenſu Concilium Oecumenicum Tridentinum recipitur; omneſque ſe illud, quãtum in eis eſſet, ſuis functionibus obſeruaturos promittunt, & iurant: ſatagente hæc imprimis ingenti fidei ac diſciplinæ zelo, *Franciſco* Cardinale *Rupifocaldo*, natalibus, pietate, doctrina, omnique virtutum genere, etiam ſupra dignitatem conſpicuo.

Pax conſtituitur inter Regem Hiſpaniæ, qui Ducis Mantuani de contẽtione Montifferrati partes ſuſceperat; & Ducem Sabaudiæ, qui ſpretis vanis illius formidabilis potentiæ terriculamentis, non ſolum ſe ab eius immenſis exercitibus viriliter defenderat; ſed & multis illatis cladibus demonſtrauerat, non verbis ac multitudine bella geri, ſed animi fortitudine & rei militaris peritia.

Legatio à Turcarum Imperatore Achmete ad Matthiam Romanorum Imperatorem Viennam aduenit menſe Maio, & pacem ad viginti annos inſtaurat: quæ ſequenti anno confirmatur, & typis mandatur.

Dum Rex Poloniæ rebus Moſchouiticis & Suecicis detinetur, facta à Chamo Tartarorum Tauricanorum irruptione in Ruſſiam, qua multa hominum & pecorum millia abducta ſunt: Ruſſici duo ſtrenui duces Viſnouecius & Korecius, coactis 15. millibus equitum Daciam inuadunt; Tamſamcius Regulum, quod Tartaris ad eam excurſionem incentor extitiſſet, acie profligant, & fugientem occidunt; ac victores regiam ingreſſi, Michailonem Dacicæ præficiunt ditioni: peractis his omnibus ad ſinem huius anni. Quo eodem tempore alia ex parte Coſaci Nogaienſi & Crimenſi Tartarorum prouinciis horrendam intulerunt vaſtitatem.

Cum vero & Moſchouia diutino bello à Suecis & Polonis miſere vaſtata fuiſſet, Moſchi Ducem ſibi eligũt Michaelem Fedrovitzium, quamuis iam antea acceptaſſent Vladiſlaum filium Sigiſmundi Regis Poloniæ. Agiturque per Imperatoris legatos de rebus cum Polonis componendis; ſed irrito conatu. Quare Chodkeuicius Polonicarum copiarum ductor, Moſchorum legiones Smolensko ſubmouit, euerſis munitionibus ad eius obſidionem paratis.

1616. Componitvr iterum in Gallia diſcordia Principum; & Rege menſe Maio Lutetiam redeunte cum Reginis matre & coniuge, Princeps etiam Condæus ac reliqui omnes confœderati ad eum accedunt. Sed nouis rurſum ortis ſuſpicionibus, idem Condæus Cal. Sept. retinetur in palatio regio, & poſtea mittitur in cuſtodiam in arcem Baſtillæ; è qua ad finem præteriti Iunij emiſſus in libertatem fuerat Carolus Comes Aruerniæ filius naturalis Caroli IX. quem ob alias conſpirationis ſuſpiciones Henricus Magnus ante 12. annos ei incluſerat in perpetuam cuſtodiam damnatum; cuius poſtea egregia virtute ac peritia Rex Ludouicus tam rebus bellicus quam politicis feliciter hactenus vſus eſt. Capto vero Condæo, qui ei antea adſtiterant iterum ſecedunt; & Rex in eos bellum decernit.

Vſcochis, populis Croatiæ partis ad Ferdinandum Archiducem Auſtriæ pertinentis, latrocinia & terra exercentibus & mari; Veneti, quorum ciuitatis commercium non parum incommodi inde patiebatur, de his queſti apud Ferdinandum, cum malum non ceſſaret, eius ditionem manu armata inuadunt, varias clades inferunt; ac viciſſim accipiunt à ducibus Ferdinandi animoſe eos excipientibus.

Bellum inter Regem Hiſpaniæ & Ducem Sabaudiæ iterum recrudeſcit in Italia, & acrius quam antea geritur, neſcio Duce minis Hiſpanicis cedere. Cum tamen miſſus interea à Summo Pontifice Paulo V. Alexander Ludouiſius tunc Archiepiſcopus Bononienſis, poſtea Cardinalis, nunc Papa Gregorius XV. & à Rege Chriſtianiſſimo Ludouico Iuſto Philippus Bethunius variis inſignibus Legationibus conſpicuus; nihil prudentiæ ac ſolertiæ omitterent, quo res inter Ducem & Gubernatorem Mediolanenſem amice componerent.

In Tranſiluania diſſidium exoritur inter Betlemum Gabor & Humanoium, quod Betlemus Waradinum Turcis tradere vellet in mercedem ſuæ ab ijs protectionis; qui Lippam & multa alia loca Tranſiluaniæ & Hungariæ eorum poteſtati ſubdidit.

Turcæ paſſim terra marique cæduntur: mari Mediterraneo ab Hiſpanis ſeparatim, & Florentinis ac Melitenſibus vnitim: palude Mæotide ac vicinis locis à Coſacis: Aſia à Perſis, vbi 40. eorum millia peſte ac ferro occubuerunt.

Ordines Batauici Fliſſingam & alias quaſdam arces olim Eliſabethæ Reginæ Angliæ ad auxilia ab ea obtinenda traditas, iam vt reſtituantur à Iacobo Rege numerata certa pecunia impetrant.

Hoc anno deſinit *Iacobi Gordoni* Scoti Soc. Iesv inſigne *Opus Chronologicum*; quo concinna breuitate res toto Orbe geſtas ex optimis quibuſque omnium gentium auctoribus digeſſit.

In Gallia Rex Principes ac Proceres confœderatos qui ab eo ſeceſſerant proſcribit, & armis perſequitur. Sed cum 1617. hinc Comes Aruerniæ cum parte copiarum regiarum, poſt quædam eorum loca capta, Sueſſiones obſidione cingeret; inde Dux Guiſius cum aliis item regiis copiis, multis munitis locis vi occupatis, impigre ad alia pergeret: interim Rex frequentibus multorum in Concinum Florentinum Mareſcallum Franciæ (cuius ſummam potentiam confœderatis prætextui fuiſſe diſſidiorum diximus) criminationibus ſuaſus, iuſſit illum in regia detineri cum de more illuc accederet: qui tamen non captus, ſed quod dum capiendus eſſet reſiſtere velle videretur, occiſus eſt in ipſo regiæ aditu à ſatellitibus regiis 24. Aprilis. Cuius necem, etſi non iuſſam, cum tamen Rex approbaſſet; Reginamque matrem (cuius fauore potentia Concini ſubſiſtere dicebatur, quod Concini vxor eſſet collactanea Reginę, ac proinde ipſi cariſſima) tantiſper dum omnia pacarentur Bleſas ſecedere rogaſſet: continuo Principes confœderati ad ipſum accurrunt, veniã ſumptorum abſque regia licentia armorum deprecantes. Corpus Concini poſt ſepulturam à vili plebecula exhumatum, fœde laceratum ac combuſtum eſt: coniux diuerſorum & ipſa criminum accuſata, Senatus decreto capite plexa; corpus igne crematũ. Sicque vniuerſum Regnum tranquillitatem recepit: detento tamen adhuc Principe Condæo in cuſtodia ad ſaltum Vicennarum.

Poſt quæ Rex ſeriam Regni adminiſtrationem geſturus, inter alia præclara quæ hoc eodem anno dixit, fecit, & conſtituit; 25. Iulii in ſanctiori Conſilio decreuit, & menſe Sept. edicto publico ſanxit, vt omnibus & ſingulis locis prouinciæ Bearnenſis hæreſis contagione admodum infectæ, cultus Religionis Catholicæ libere exerceretur, & bona Eccleſiaſticis ante quinquaginta ferme annos erepta omnino reſtituerentur. Menſe Auguſti Cardinali Rupifocaldo, Duci Niuernenſi, aliiſque inſignibus pietate & auctoritate viris curam commiſit ſubuentionis Terræ Sanctæ; ad quam toto regno pecunias colligi iuſſit in reſtaurationem & ornamentum ſacrorum locorum. Ac denique Decembri Rotomagi magnũ Conuentum habuit præcipuorum ex Tribus Regni

Ordi-

Ordinibus virorum, ad conſultandum de optima Regni adminiſtratione.

In Italia dum bellum protrahitur inter Hiſpanos & Ducem Sabaudiæ, Gubernator Mediolanenſis 25. Iulij Vercellas deditione capit vrbem ditionis Ducis; poſt arctam duorum menſium obſidionem, & magnam Hiſpanorum ſtragem. Dux auctus copiis Gallicis, aliquot oppida in ditione Mediolanenſi expugnat, ac diripit; variis locis hoſtes magno numero profligat, cæditque.

Venetis quoque & Archiducalibus mutuis ſeſe cladibus terra marique, ac præcipue apud Gradiſciam in Styria quam Veneti obſidebant, (ſed fere magis ipſi obſeſſi) multis damnis & incommodis afficiunt. Cum & alia parte Dux Oſſunæ Prorex Neapolitanus in mari Hadriatico claſſem inſtruens, ingentes iiſdem Venetis turbas concitarit; damna intulerit, acceperitque.

Interea vero Ferdinandus Archidux adoptatus ab Imperatore Matthia in filium, & ſuorum Statuum ſucceſſorem, de cõſenſu Maximiliani & Alberti fratrum Imperatoris qui liberis carebant; (erat autem Ferdinandus ipſorum patruelis; videlicet filius natu maximus Caroli Archiducis, fratris Maximiliani II. Imp. cuius illi erant filii:) hoc anno in Comitiis Boemicis, præſentibus iiſdem Matthia Imp. & Maximiliano eius germano, & rem promouentibus, eligitur Rex ſucceſſor Boemiæ; ea tamen lege, vt adminiſtrationi quandiu Matthias Imperator & Rex viueret non ſe immiſceret, niſi de conſenſu Imperatoris & Ordinum Regni: & coronatur 29. Iunii die feſto SS. Petri & Pauli Apoſtolorum. Poſt quæ iidem Matthias, Maximilianus, & Ferdinandus, viſitaturi Ioannem Georgium Electorem Saxoniæ, Dreſdam accedentes, honorificentiſſime ab eo excepti ſunt.

Reges Daniæ & Sueciæ in Regnorum limitibus conuenientes, fœdus defenſiuum ineunt aduerſus Regem Poloniæ legitimum Sueciæ dominum; hæretici in Catholicum. Idémque poſtea Suecus etiam cum electo aduerſus filium Regis Poloniæ, ſchiſmatico Moſchouiæ Duce, pacem componit. Denique Sueci Liuoniam inuadentes, poſt aliquot loca occupata à Polonis cæduntur.

Turcæ circa Agriam excurſiones facientes, ab Heiduccis profligantur. Alia vero parte continuis deprædationibus Coſaccorum irritati, aſſumptis Tartaris in Poloniam irruentes, magnas prædas agunt. Mari Mediterraneo 19. naues quæ tributum ex Ægypto Conſtantinopolim vehebant, tempeſtate ſubmerſas amittunt.

Menſis vero Nouembris die 15. moritur Achmetes eorundem Turcarum Imperator, poſtquam regnaſſet an. 14. minus 36. diebus. Cuius filius Oſmanes, quod nondum attigiſſet annum ætatis 12. & Magnus Vizir abeſſet in expeditione Perſica; *Muſtaphæ* Achmetis fratri, qui eatenus recluſus quadam cella vixerat orationibus vacans, Imperii adminiſtratio iuſſu morientis Achmetis delata eſt. Sed crudeliter in quoſcumque agens, nec alioqui ingenio tantæ ducendæ moli potẽs, iterum poſt duos circiter menſes qua ſponte qua coacte priſtinum cellæ ſuæ incolatum repetiit: & *Oſmanes* ſequenti Ianuario in thronum euectus eſt.

Barcinone & reliqua Catalaunia menſe Sept. immenſa accidit inundatio ex continua atque violentiſſima multorũ dierum pluuia: qua multa hominum millia perierunt, aliquot oppida ac plurimi pagi abſorpti ſunt. Incendio etiam totum pene Tangermundum veteris Marchię oppidum cõſumptum eſt; & Iſenacum in Thuringia magna parte deletum menſe Auguſti.

Elector Saxoniæ, aliique Lutherani in Germania, vanum Iubileum celebrant menſe Nouembri; quod centeſimus hic eſſet annus à Lutheri apoſtaſia: cuſaque numiſmata aurea & argentea, cum inſcriptione *Sæculum Lutheranum* 1617. Cum antea menſe Iunio Paulus V. Pontifex ſacrum Iubileum per vniuerſum Chriſtianum orbem promulgaſſet, ad implorandam diuinam miſericordiam pro præſentibus Eccleſiæ neceſſitatibus.

1618. AD principium huius anni pax confirmatur inter Ferdinandum Regem Boemiæ, & Rempublicam Venetam. Et poſtquam Petrus Toletanus Gubernator Mediolanenſis diſtulit quantumcunque potuit reſtitutionem Vercellarum Duci Sabaudiæ; demum tamen vrgente apud Regem Hiſpaniæ Rege Francorum, & minas intẽtante ni ſtaretur promiſſis, quorum ipſe ſe vadem ac fideiuſſorem conſtituerat, menſe Iunii reddita eſt ciuitas Duci: & cæteris omnibus vtrimque reſtitutis, tranquillitatem Italia recepit.

Idem Ferdinandus, Rex etiam Hungariæ, ſollicitante Matthia Imperatore, coronatur ineunte Iulio in Comitiis Poſonienſibus, iiſdem conditionibus quibus fuerat antea Rex Boemiæ declaratus.

Venetiis menſe Maij, ex quadam ſuſpicione coniurationis in vrbem à Duce Oſſunæ Prorege Neapolitano, qui Rempublicam hactenus non parum ſuis excurſionibus maritimis turbauerat; multi tam Hiſpani quam etiam Galli ſupplicio affecti ſunt.

Eodem menſe Maii Pragæ in Boemia Comitiis habitis à Statibus hæreticis; prætextu conſeruationis ſuæ religionis, armis inuaſi Conſiliarii & Magiſtratus Imperatoris, per feneſtras arcis altas 40. cubitis præcipites dantur: (qui tamen magno miraculo incolumes permanſerunt:) hæc maxime operante Comite Turrenſi, qui ciues Pragẽſes Directoribus Regni mox inſtitutis iuramento obſtrinxit; Patres Soc. Iesv vrbe eiecit; vicinas prouincias Morauiæ, Sileſiæ, Luſatiæ, ad eamdem defectionem ſolicitauit; & exercitum colligere cœpit. Quibus auditis Imperator, poſtquam litteris ac monitionibus nihil apud rebelles profecit, exercitum in Boemiam immiſit: & varia inita ſunt prælia, capta vtrimque oppida, prædæ actæ; Comitibus Bucquoio & Dampiero impigre rem pro Imperatore agentibus; Mansfeldio notho & Turrenſi pro Statibus, longe quidem numero militum vndiq; ad eos aduenientium ſuperioribus, ſed tamen plerumque pugna inferioribus.

Diſſidia Religionis, quoad articulum de Prædeſtinatione, apud Ordines Batauicos ab aliquot annis inchoata, (*vid. an.* 1609. & 1610) adeo ſubinde aucta ſunt, vt etiam in factiones politicas, & diuiſiones ciuitatum atque prouinciarũ, & delectus militum proceſſerint. Vnde Mauritius (iam Princeps Aurantius morte Philippi fratris, qui deceſſit menſe Februarij huius anni) in gratiam Regis Angliæ, & Ordinum Generaliũ nomine, pro antiquiori ſatagens opinione, ne & forte ab Arminianis dominatione excuteretur; Traiecto vna ex pręcipuis ciuitatibus Arminianis arte & armis occupata, alias continet promiſſione nationalis Synodi, quam Rex Angliæ in cauſa illius controuerſiæ celebrandam ſuaſerat. At paulo poſt idem Mauritius præcipuos earumdem ciuitatum Hagam vocatos; prætextu mutationis Religionis ac Reipublicæ ab iis intentatæ, in carcerem coniicit; atque inter eos Ioannem Barneueldium Hollandiæ Aduocatum iam ætate prouectum, cuius prudentia & conſilio Ordines pleraque ſua geſſerant: (cui à multo tempore infenſus Mauritius fuiſſe dicebatur, quod non in omnibus ipſi aſſentiretur:) deinde vero manu armata Hollandiam & Weſtfriſiam prouincias Arminianas percurrens, Magiſtratus vbique mutauit, præſidia conſtituit, præcipuos Arminianos prædicantes expulit.

In Rhætia quoque (ſiue apud Griſones) turbæ excitantur; dum quidam ſpecie auertendæ nonnullorum tyrannidis, qui ſtatum Democraticum abrogatum vellent in fauorem Hiſpanorum, (quibuſcum conuentio quędam tranſacta fuerat anno ſuperiori Curiæ, in communem vtilitatem Mediolanenſium & Griſonum, quam iſti proditionis nomine appellabant:) maiorem ipſi ſibi in populum ſuſpicacem auctoritatem vſurpant: armatoque populo in patriæ perniciem ac religionis Catholicæ; multos ſupplicio plectunt, & inter alios Archipresbyterum Sundrenſem crudeliſſima tortura necant, atque Epiſcopum Curienſem perpetuo exilio damnant: cum tamen conuentibus aliquot habitis conteſtati fuerint, nullam ſe vim religioni illatam cupere.

In eorumdem Griſonum montana regione 4. Sept. terræmotu facto, mons quidam imminens oppido Pluranio ſub crepuſculum veſpertinum oppidum momento obruit cum omnibus incolis, tanta clade vt ne veſtigium vllum conſpiciendum reliquerit.

Ingenti inito prælio inter Turcas & Perſas prope vrbem Ardeuilenſem, Turcarum ad 60. millia, Perſarum nouem perierunt: & tamen quamuis videretur Perſa viciſſe, obtulit nihilominus pacem Turcæ; qui eam libenter acceptauit.

In Gallia Palatium Senatus Pariſienſis 7. Martij fortuito incendio fere conſumptum eſt. Menſe Aprili Rex Patres Soc. Iesv, ſemotis omnibus quibuſcumque & quorumcumque oppoſitionibus, pleniſſime reſtitutos ſancit ad Lectiones publicas ibidem Pariſiis faciendas. Ac poſtea à Summo Pontifice impetrat, vt feſtum S. Ludouici Regis celebretur de præcepto per vniuerſam Galliam 25. Auguſti.

Menſe Nouembri *Mauritius* Princeps Cardinalis Sabaudiæ, miſſus à patre Duce in Galliam tum ad gratias Regi agendas de rerum ſuarum cura adeo feliciter ab eo ſuſcepta, tum ad tractationem matrimonii Chriſtinæ ſororis Regis cum Principe Victore Amedeo filio Ducis natu maximo: honorificentiſſime Pariſiis ſuſceptus eſt, ac ſummæ prudentiæ & pietatis laude legatione ſua ex optatis functus.

Quo eodem tempore aduenit pariter Lutetiam legatus ab Oſmane nouo Turcarum Imperatore, ad confirmationem amicitiæ, & excuſationem iniuriæ Legato Regio Conſtantinopoli ſub iniqua Muſtaphæ adminiſtratione illatæ; cui abunde Oſmanes ſatisfecit.

Denique menſe Decembri eodem peruenit Comes Furſtemburgius, legatus ab Imperatore Ferdinando ad petenda auxilia aduerſus Boemos, Palatinum, & alios Regnorum ſuorum vſurpatores.

Obiit Ioannes Bembus Dux Venetiarum: & qui in eius locum electus fuit Nicolaus Donatus iam ferme nonagenarius, vix menſem ſuperfuit. Subrogatus eſt menſe Maii, qui tunc in exercitu abſens erat, *Antonius Priolus*, vnus ex Procuratoribus S. Marci: qui adhuc Rempublicam adminiſtrat.

Obiit item Maximilianus Archidux Auſtriæ ineunte Nouembri; cum Iulio Cardinalem Cleſelium, qui hactenus cuncta domus Auſtriacæ negotia ſumma induſtria adminiſtrauerat, improuiſo ob quaſdam ſuſpiciones Viennæ captum ad Tirolenſem regionem abduci curaſſet, re Pontifici ſubito ſignificata.

Itemque 5. Septembris ex hac vita deceſſit Lutetiæ *Iacobus Dauy* Cardinalis *Perronius*, Gallicanæ, quinimmo & Romanæ atque adeo totius Catholicæ Eccleſiæ decus ingens & ornamentum; hæreticorum malleus, doctus & eloquens ad miraculum: quem ſi amplius laudare voluero, fucos faciam, cum maior ſit omni laude.

Menſe Nouembri apparuit Cometes prolixa admodum cauda formidabilis: de quo multi ſcripſerunt. Quid autem portenderit, tempora demonſtrarunt, demonſtrabuntque: cum non niſi ex euentibus de his iudicetur.

1619. Bellvm Boemicum protrahitur vario Marte; aliquibus nonnumquam interpoſitis induciis, & colloquiis de pace: quæ tamen fruſtra ſunt, cum non iam Status de religione ſua aſſerenda, ſed de familia Auſtriaca omnino expellenda agerent, ac de Catholica religione opprimenda. Quare & Imperator Erneſtum Comitem Mansfeldium ob Pilſnam Boemiæ ab eo occupatam, aliaque in Imperium commiſſa, proſcribit edicto publico 19. Februarij.

Sequentis vero Martij die 20. idem Matthias Imperator obiit anno ætatis 62. expleto, Imperij 6. menſe 9. Poſt cuius obitum Ferdinandus eius patruelis, electus iam antea Rex Hungariæ & Boemiæ, earum ſicuti & reliquarum prouinciarum hereditariarum poſſeſſionem, Alberto Archiduce Matthiæ fratre concedente, adipiſcitur: *(vid. ſup. an. 1617.)* ac paternis monitionibus rebelles ad mentem reuocare ſatagit. Sed iam hæreticis Auſtriacis, Hungaricis, Morauicis, Sileſiis, atque Luſaticis firmiori fœdere cum Boemis qua vi qua ſponte vnitis; creſcit vbique rebellio: & Turrenſis ac Mansfeldius circumquaque cum magnis copiis excurrentes, omnia cædibus, rapinis, incendiis vaſtant; Catholicos, ac præcipue Eccleſiaſticos, maximeque Religioſos Soc. Iesv calumniis ac criminationibus onuſtos vndique pellunt; & Cardinalem Dietrichſteinium Olmucenſem Epiſcopum miſere exagitant, ſpoliant, & cuſtodia detinent. Poſt quæ menſibus Aprilis & Maii peracta, Turrenſis ineunte Iunio Viennam ſpe motuum ab hæreticis ſuſcitandorum exercitum ducit: ſed tam à Ferdinando repulſus, quam à Statibus (poſt ingentem cladem Mansfeldii, quam interim à Bucquoio & Dampiero ad Nadlitiam Boemiæ acerrimo inito prælio accepit) celeriter reuocatus, relicta Vienna in Boemiam feſtinat; vbi Bucquoius poſt victoriam multa oppida Statibus eripuit: & tam ipſe quam Dampierus diuiſis copiis multa damna rebellibus intulerunt; haud tamen aliquando inultè. Et hæc ita proceſſerunt vſque ad finem Auguſti.

Cum interea conuenientibus Electoribus Francofurtum ad nouum Imperatorem eligendum, tribus Eccleſiaſticis, Moguntino, Treuerenſi, Colonienſi; cum legatis trium ſæcularium, Saxonici, Palatini, Brandeburgenſis, ac Ferdinando Rege Boemiæ: 28. Auguſti electus eſt in Imperatorem idem *Ferdinandus* eo nomine II. & 9. Sept. vnctus ac coronatus.

Alia vero parte eodem tempore Status Boemiæ, præſentibus Morauiæ, Sileſiæ, & Luſatiæ prouinciarum vnitarum legatis, decernunt eumdem Ferdinandum Regno Boemiæ ac prouinciarum vnitarum omnino abdicandum, & numquam admittendum: Regnumque, iam antea Electori Saxonico, & Duci Bauariæ oblatum, ſed ab iis recuſatum, deferunt Friderico Electori Palatino; miſſis legatis qui eum in Boemiam accerſerent.

Quo eodem tempore Gabriel Bethlemius Tranſiluaniæ Princeps, (dictus vulgo patrio idiomate Bethlem Gabor) Turcæ cliens ac vaſallus, communicatis per litteras & nuntios cum Boemis conſiliis, Hungariæ dominationi inhians, cum ingenti exercitu eam ingreditur; & Caſſouiam, Filecum, Poſonium, aliaſque plurimas ciuitates vi aut deditione recipit; Catholicos, ac præcipue Eccleſiaſticos, diriſſime tractat; & Principis Hungariæ titulum accipit, habens in poteſtate Coronam Hungaricam, quæ Poſonii religioſiſſime aſſeruari conſueuit.

Decimoquarto vero Nouembris Palatinus coronatus eſt Pragæ; & triduo poſt Eliſabetha eius coniux, filia Regis Angliæ: quam ambitione tituli Reginæ maxime impuliſſe tradunt Palatinum, valde de hac electione anxium, ad eam acceptandam. Ac paulo poſt habitis conuentibus Principum Proteſtantium Norimbergæ, & Catholicorum Wirsburgi; vtrobique actum eſt de modis res ſuas prouehendi, & religionem quam profitebantur conſeruandi.

Dordraci in Belgio menſe Ianuarij magnus Conuentus habetur Miniſtrorum ex Belgio, Germania, Anglia aliiſque locis, contra Arminianos; præſente etiam Principe Mauritio & aliis proceribus: quo ad principium licet Maij continuato, nulla tamen certa facta eſt controuerſiæ de Prædeſtinatione definitio; Miniſtris inter ſe diuiſis, & Arminianis oppoſitiones ſuas formantibus. Illud ſane ſecutũ, quod Barneueldius tum damnatus ſit vt auctor ſeditionum Arminianorum, & 13. Maij capite truncatus Hagæ ætatis anno 73. quem vt martyrem Arminiani colere cœperunt.

In Gallia, menſe Februarij celebratæ ſunt nuptiæ Pariſiis Chriſtinæ ſororis Regis cum Victore Amedio filio natu maximo Ducis Sabaudiæ. Eodem menſe Toloſæ Italus quidam nomine Luciolus deprehenſus atheiſmum docere, præciſa lingua viuus combuſtus eſt.

Eodem item Februario Regina mater Regis pertæſa diutinæ commorationis Bleſenſis; (quam ipſa honoratum carcerem interpretabatur) ope Ducis Eſpernonij, inſcio Rege, inde deducitur Engoliſmam. Iratus Rex in Eſpernonium, exercitum colligit: ſed multis interea vltro citroque miſſis nuntiis & litteris, tandem Septemb. menſe concordia renouatur, & Rex Turonis matrem viſitat: indeque ipſa Andegauim petit, ipſi à Rege conceſſam; Rex Carnutum concedit, ad reddendas Deo ac Beatiſſimæ Virgini (cuius ibi antiquiſſima Imago, & templum auguſtiſſimum frequẽtiſſimo populorum concurſu viſitatur) gratias de felici rerum ſucceſſu: ac deinde Condæum Principem ex diuturna cuſtodia ſaltus Vicennarum priſtinæ libertati reſtituit; & magna omnium lætitia ad ſe venientem excepit apud Cantiliacum 20. Octobris.

In Hiſpania Rex Philippus Philippum filium in Luſitaniam deduxit vna cum Eliſabetha Franciæ eius ſponſa; atq; ibi in eorum verba iurari fecit à Luſitanis menſe Iulii.

Nouus Equeſtris *Ordo de ſacra Militia Chriſtiana*, ſub protectione Beatiſſimæ Virginis, S. Michaelis, & S. Franciſci, inſtituitur menſe Martio Viennæ in Auſtria aduerſus Infideles; præcipuo auctore Carolo Gonzaga Duce Niuer-

nenſi: cui multi Principes ac Proceres Germani, Itali, Galli, Poloni, nomen dederunt: fuitque mox à Romano Pontifice Paulo V. confirmatus.

1620. Menſe Ianuario initur noua confœderatio inter Palatinum, Gaborem, Boemos, Hungaros, Tranſiluanos, Auſtriacos, ceteraſque prouincias rebelles; ſolicitato etiam in conſortium Turcarum Imperatore. Februario autem Imperator Ferdinandus Edicto publico electionem & coronationem Palatini irritam oſtendit, & declarat: atque Aprili aliis publicis litteris tum monet illum ab ea deſiſtere, tum omnes ei adhærentes ab eo recedere. Electores quoque, aliique Principes Imperij tam Catholici quam etiam è Proteſtantibus qui ab Imperatore ſtabant, Conuentu habito Mulhuſij in Turingia, eumdem Palatinum ceteroſque ſuis monitionibus conantur ad pœnitentiam reducere: & quod fruſtra omnia fierent, fœdus & ipſi ineunt aduerſus eorum perfidiam. Boemi vero eodem Aprili filium Palatini ſexennem declarant Regem ſucceſſorem patris. Nec interea ceſſabatur ab armis: ſed copiis vtrimque & vndique creſcentibus, variæ fiebant excurſiones, deprædationes, pugnæ, cædes, & occupationes locorum: miſſis in auxilium Imperatoris à Regibus Hiſpaniæ & Poloniæ, militum, à Pontifice Paulo pecuniarum ſubſidiis.

Rex vero Chriſtianiſſimus, poſt acceptam legationem quam diximus ab Imperatore, ſatius iudicans de conciliatione agere quam diſſidia auxiliaribus copiis adaugere; celebrem miſit in Germaniam menſe Maio legationem Ducis Engoliſmenſis, cum Bethunio multis aliis grauiſſimis legationibus proſpere geſtis conſpicuo, & Aubeſpineo è præcipuis ſanctioris Concilij miniſtris; qui nomine ſuo, quantū poſſent, tum obſtarent ne reliqui Principes & Status Imperij (quod timebatur) arma in ſe mutuo conuerterent in euidentem perniciem vniuerſæ Germaniæ, tum inſiſterent vt diſſidentes in concordiam reducerentur. Qui primo in Conuentu Vlmenſi Principum & ciuitatum Proteſtantium correſpondentium (ſic enim vocabantur qui Boemis fauebant) celebrato menſe Iunij, id præſtiterunt, vt 3. Iulij inter Maximilianum Bauariæ Ducem, ducemque electum copiarum Catholicarum, & Ioachimum Erneſtum Marchionem Anſpachii, ducem copiarum Proteſtantium, qui inſtructiſſimos exercitus in conſpectu habebant; conueniretur, nequi eorum alios Principes aut Status aggrederētur cuiuſuis Religionis, quam in Boemia ac prouinciis vnitis vbi bellum eatenus viguiſſet. Indeque Viennam ad Imperatorem accedentes, honorificentiſſime ab eo excepti ſunt 20. Iulii. Deinde etiam Gaborem conuenerunt; ſed irrito pene conatu.

Poſt prædicta vero Vlmæ peracta, Bauarus in Auſtriam cum exercitu procedens, Status eius prouinciæ Proteſtantes cogit renuntiare fœderi Boemorum, & ad obedientiam Imperatoris redire. Eodemque ferme tempore Elector Saxonicus, cui Imperator executionem proſcriptionis Boemiæ commiſit, Luſatiæ prouinciam occupat. Et Spinola cum exercitu collecto ex Belgis & Italis iuſſu Regis Hiſpaniæ in Palatinatum Inferiorem ingreſſus; multas vrbes capit. At in Hungaria Gabor in quodam ſuorum conuentu (abſentibus tamen, pręter Eccleſiaſticos omnes, præcipuis Regni Proceribus; nonnullis etiam ciuitatibus quarum aderant legatis aperte contradicentibus) Rex Hungariæ proclamatus, Auſtriam incurſat, & auxilia Palatino mittit. Et Dampierus, dum Poſonium tentat, occiditur. Quando Bauarus copias ex Auſtria in Boemiam ducens, iunctus Bucquoio ductori exercitus Imperatoris; ambo Pragam verſus procedentes, ad verſante ſemper à latere Palatino demum 8. die Nouembris in celebritate Octauæ Omnium Sanctorum, quæ & tum erat Dominica 22. poſt Pentecoſten, qua recitatur in Officio diuino Euangelium *Reddite Cæſari, quæ ſunt Cæſaris*: iidem Catholici duces (hortante maxime P. Dominico Hiſpano Ordinis Carmelitarum Diſcalceatorum, & certam victoriā diuinitus promittente; viro inſigni pietate, & miraculorum fama conſpicuo) memorabili prælio Palatinū fuderūt prope ipſam Pragam, eodem ipſo loco quo Status Boemici anno præterito, accerſito ad Regnum eidem Palatino obuiarant. Fugiens Palatinus Pragam, accepta vxore cum liberis in Sileſiam conceſſit. Duces Catholici Pragam poſtridie triumphantes ingreſſi ſunt: & vniuerſa ferme Boemia eueſtigio ad obſequium Imperatoris rediit. Captiq; multi ſunt ex præcipuis motuum illorum auctoribus; qui poſtea iuſſu Imperatoris variis ſuppliciis affecti ſunt. Et hæc quidem ibi.

Interea in Walachia & Moldauia certatur à Turcis & Tartaris Præcopenſibus aduerſus Gratianum Waiuodam & Polonos; eum accuſatus apud Turcam Gratianus de conſpiratione cum Polonis, necato Campagio quem Oſmanes Turcarum Imperator ad ipſum occidendum miſerat, aperte deficiens à Turca Polonos in auxilium vocaſſet. Bino itaque inito prælio, priori Turcæ inferiores, poſteriori ſuperiores fuere; quo Gratianus extinctus eſt cū ducibus Polonis & maxima nobilium multitudine. His vero excitatus Oſmanes, cum iam ei pax eſſet cum Perſa, eiecto cum ignominia legato Polono ex aula ſua, bellum Polonis denuntiat; qui ſe ad defenſionem ingentibus animis & viribus parant.

Dum vero Rex Poloniæ Sigiſmundus ad hæc Varſouiæ Comitia celebrat; 15. Nouembris in ipſo ingreſſu eccleſiæ, à quodam nobili Polono ſecuri bis caput & humerum percuſſus, ſummum incurrit vitæ periculum. Cura tamen eodem ipſo loco vulneribus adhibita, Rex egregio ſummæ pietatis exemplo noluit domū regredi, quin prius ad quod venerat Sacrum audiſſet. Percuſſor nihil vmquam à Rege læſus, deteſtabili tamen malitia hoc ſolum dolens quod eum non occidiſſet, debitas luit ſceleris pœnas.

Hoc eodem anno in Valle tellina, ſita in confinibus Italię & Germaniæ, porrectaque in longum à lacu Comenſi ad Comitatum Tirolenſem, vnita Rhætis ſiue Griſonibus; Catholici conſiliis ſecreto inter ſe initis, ob preſſuras quas patiebantur ab hæreticis dominantibus, menſe Iulio omnes Caluiniſtas tam incolas quam exteros occidunt; & fauore Ducis Feriæ Gubernatoris Mediolani vniuerſam Vallem occupant: pulſis etiam poſtea Griſonibus, qui confeſtim accurrentes multis militum millibus eam recuperare conati ſunt. Inde vero Dux Ferię aliquot præcipuis locis propugnacula ædificat, ſiue ad ſecuritatem Catholicorum, ſiue eo prætextu ad Vallis occupationem. Quod tam ipſi Griſones eorumq; confœderati Proteſtantes ægerrime ferentes, quā etiam è Catholicis Veneti, quod ſic videretur in ſeruitutem Italia redigi, clauſo Heluetiis & Germanis oſtio; tum alios ad vindicandam è manibus Hiſpanorum Vallem tellinam ſolicitare cœperunt; tum maxime Regem Frācorum Ludouicum: qui propterea miſſa ad Regem Hiſpaniæ Legatione, promiſſionem accepit reſtitutionis, modo Catholicis Vallis cautum eſſet. Eaq; de re multa inita ſunt conſilia à Legatis vtriuſque Regis cum Heluetiis & Rhætis; eademque variis artibus ac difficultatibus interturbata.

Gallia quoq; ingentibus rurſum motibus agitatur menſe Iunio & ſequentibus; cum Luinei apud Regem auctoritatis occaſione, ſiue prætextu, aliiſque priuatis inter Principes inuidiis ac diſſidiis; quam plurimi Principes ac Proceres à Rege ſeceſſerunt ad Reginam eius matrem, ſpecie eam tuendi aduerſus inſidias maleuolorum. Sed præueniens Rex mira prudentia, celeritate, ac fortitudine, & fideli Condæi Principis conſilio atque obſequio, eorum conatus, antequā omnes copias in vnum collectas haberent; capta Cadomo vrbe Northmanniæ munitiſſima poſt aliquot dierum obſidionem, pleraſque alias ad ſpontaneam deditionem redegit; & ad Pontem Cæſaris prope Andegauos fuſis Reginæ copiis, adeo in arctum Principes conſtrinxit, vt coacti fuerint veniam petere: & 13. Auguſti accedentem ad ſe Briſſacum Reginam amabiliſſime excepit, & quodcumque voluit humaniſſime conceſſit. Inde confeſtim Rex in Aquitaniam pergens; cum nullis vmquam hortationibus atque iuſſionibus, obſtinatiſſima Miniſtrorum ac Magiſtratuum Bearnenſium corda flectere potuiſſet ad exequendū iam anno 1617. promulgatum edictum de reſtitutione bonorum Eccleſiaſticorum; illuc ipſemet cum modicis copiis pergens menſe Octobris, Venit, Vidit, Vicit: quippe attonitis hæreticis ad incogitatum eius aduentum, quem omnimodis artibus impedire conati fuerant: intra ſolos quinque dies rebus ita proſpexit, vt præſidia vbique mutarit, ac præfecturas armorum quibus duces hæretici Catholicos dura ſeruitute premebant extinxerit; templa Catholicis, bona Eccleſiaſticis, Eccleſiaſticos priſtinis honoribus reſtituerit; prouinciam antea liberi dominii iure gaudentem Coronæ Franciæ adnexue-

adnexuerit, & Senatum nouis Conſiliariis Catholicis auctum in Parlamentum erexerit. Hiſque tot ac tantis pari fortitudine ac felicitate geſtis, ad Reginas matrem & coniugem Lutetiam rediens, eo peruenit 7. Nouembris, quatuor omnino menſibus poſtquam inde ad componendos Principum motus exiſſet 7. Iulii: miro vbique applauſu ab omnibus exceptus; præterquam à factioſis hæreticis, qui reductione Bearnij vehementiſſime afflicti modos interim meditantur, quibus incruentam hanc cladem euerſione Regni compenſent: magna tamen illorum parte, in officio ſe & obſequio Regis moderate continente. Ceteri vero, poſt multos priuatos ac prouinciales variis locis peractos conuentus, nationalem ex omnibus Galliarum prouinciis Rupellæ agentes; nec priuatis Regis monitionibus, nec publicis edictis ac proſcriptionibus, ad illum diſſoluendum induci vmquam paſſi ſunt.

Turcarum claſſis menſe Auguſti mari Adriatico excurſionem faciens in Apuliam, Manfredoniam vrbem celebrē capit, diripit, & multos vtriuſque ſexus captiuos abducit; magna Chriſtianorum Principum ſiue Ducum iis oris infamia.

1621. FERDINANDVS Imperator 22. Ianuarij Palatinum ac Principes Imperii ei adhærentes, quod & cladibus licet attriti, & frequentibus monitionibus ſolicitati, nihilominus in rebellione obſtinate perſeuerarent, publicis edictis proſcribit: cum iam ad finem anni ſuperioris in Betlemum Gabor, ob inuaſionem Hungariæ, traditionem aliquot eius propugnaculorum in manus Turcarum, & tituli regij vſurpationem; aliud diploma promulgaſſet, quo eius qualemcunque in Regem electionem irritam declarauerat.

Poſt quæ, Morauia per Bucquoium, Sileſia per Saxonicum ad obedientiam Imperatoris reducuntur; & Hiſpani rurſum multa loca in Palatinatu Inferiori occupant. Palatinus profugus, poſt longos circuitus, tandem peruenit cum vxore in Hollandiam, vbi à Statibus & Principe Aurantio benigne & honorifice excipitur. Principes ac Ciuitates Correſpondentes vnionis Proteſtantium in Germania, diſſoluto fœdere Imperatori reconciliantur; interuentione potiſſimum Ioannis Suiccardi Archiepiſcopi Electoris Moguntini, qui ab ipſo horum motuum Germanicorum ortu egregiam in omnibus nauauit operam Religioni & Reipublicæ.

Cum interea Boemiam nothus Mansfeldius rurſum turbare tentans, à Barone Tillio ductore copiarum Ducis Bauariæ, & locis priuatur quæ adhuc ibi retineret; & ad finem Septembris quodam loco Superioris Palatinatus ita recluditur, vt quo liber euadat, promittere certis conditionibus coactus ſit Imperatori obſequium: quod tamen inde elapſus perfide detrectat: & cuncta circumquaque latronis potius quam ducis perſonam gerens diripit, vndique profugus, & nullibi certam ſedem figens, aut duces Imperatoris vel Bauari ſuſtinens.

Gabor item in Hungaria aliquid mouet, ſed parum promouet: & dum Turcarum & Tartarorum petita opperitur auxilia, abſtinet interea à coronatione; ac Coronam regiam Poſonio in tutiorem locum ſecum transfert; quæ tantæ eſt apud Hungaros æſtimationis, vt qui eam poſſideat vti Rex habeatur. Multis nihilominus Proceribus & ciuitatibus ad aduentum Bucquoij cum exercitu Imperatoris, à Gabore recedentibus; Bucquoius inſuper Poſonium capit, ac multa alia loca: ſed dum Newenſolum obſidet, in quodam cum hoſtibus conflictu deſertus à ſuis necatur 10. Iulij; magno rerum Imperatoris damno, ingenti Gaboris gaudio, qui iam propemodum eo ſtatu erat vt tota Hungaria expelleretur: ſed poſt Bucquoij necem, aliquot amiſſa loca recipit; à Poſonii tamen obſidione magna clade repellitur. Ac denique conuentu Niclesburgi habito, tandem exeunte anno concordia aliqua initur inter Imperatorem & Gaborem, qua Gabor Coronam regiam reſtituere debeat, & Imperatoris nomine vrbes quas poſſideret regere.

Poloni rurſum menſe Ianuario à Turcis cladem accipiunt in Moldauia. Sed Martio adueniens Ladislaus Princeps cum 50. millibus; atroci prælio eos vincit. Vnde Oſmanes mirum in modum exacerbatus; iuuenili ardore, contra ſuorum omnium ſententiam, Conſtantinopoli exiens Poloniam (vt iactabat) deglutiturus; cum numeroſiſſimo & inſtructiſſimo exercitu 300. fere millium militum, præter immenſam Tartarorum multitudinem, in Moldauiam venit; vbi Ladislaus limites Regni cum 60. millibus tam Polonorum quam Germanorum tutabatur, interim dum pater Sigiſmundus reliquum exercitum colligeret, qui futurus exiſtimabatur amplius 200. millium equitum. Caſtris in conſpectu poſitis, dum Oſmanes frequentiſſimis inſultibus Polonos aggreditur, ſimulque impedire conatur ne 60. millia Coſaccorum iungerentur Ladislao; vtrimque magnis cladibus repulſus eſt: vt deſperans vlterius progredi, pacem obtulerit æquis conditionibus; quæ magno gaudio, velut diuinitus miſſa accepta eſt à Polonis, cum rebus omnibus conſumptis vix iam haberent quo vel vnum diem ſuſtinerent. Cæſa iis certaminibus ad duodecim millia Polonorum & Germanorum; multi alij morbis conſumpti: è Turcis ad centum circiter millia cæſa, totidem aliis caſibus extincta. Quæ toto menſe Septembri & parte Octobris contigerunt.

Expirante hoc eodem anno, menſe Aprilis, Induciarum Belgicarum conſtituto termino annorum duodecim; inuitatis fruſtra ab Archiducibus, prouinciarum vnitarum Statibus ad agnitionem legitimi illorum dominii, rurſum venitur ad arma, & colliguntur vtrimque exercitus: ſed nullo operæpretio: niſi quod Spinola vrbē Iuliacum obſidet menſe Septembri; quam demum deditione accipit ad principium ſequentis Februarij, nequicquam Aurantino Principe ei ſuccurrere conato.

In Gallia Rex Ludouicus, rebellium hæreticorum multis locis turbas cientium inſolentiſſima arrogantia, & Conuentus Rupellani obſtinatiſſimo Regię Maieſtatis contemptu, ac nouæ Reipublicæ formæ conſtitutione, commotus; nullis non tentatis modis, quibus eos ſaltem ad priſtinam quantumuis male ſecuram obedientiæ ſpeciem reduceret: tandem in eoſdem rebelles mouens menſe Iunio, vrbem Santonum munitiſſimam San-ioannem, poſt duram 20. circiter dierum obſidionem, in deditionem accipit; mœnia ac propugnacula diruit, & in vicum redigit, ſuperbe antea clades iactantem apud eam olim à Catholicis acceptas. Inde Cleracum in Vaſconia pari obſidione ad deditionem compellit. Et alias qua vi qua minis tam ipſe, quam eius auſpiciis Præfecti prouinciarum, ad 60. vrbes præſidiis hæreticorum munitas ad obedientiam redigunt, magna variis certaminibus rebellium ſtrage. Montalbanum poſtea, omnium munitiſſimam ac fere ampliſſimam ipſorum vrbem, ſero nimis Rex aggreſſus; ſuperuenientibus morbis ac inundationibus hibernis, rem in tempus commodius differre cogitur; deſiderato inter plurimos duces ac nobiles ea obſidione, Henrico Duce Menio Prorege Aquitaniæ, ſtrenuiſſimo Principe, ictu ſclopi. Ac poſt ſolutam obſidionem, dum Rex Monhurtum oppidum, quod recens rebellauerat, menſe Decembri vi capit & incendit; Dux Luinius Franciæ Coneſtabilis in ægritudinem incidens, moritur 15. eiuſdem Decembris: quem Rex ad ſupremam illam dignitatem, ob eius virtutes, ac probe notum in ſe zelum euexerat, & magnis diuitiis locupletauerat.

Interea Pariſiis media nocte poſt 24. Octobris, ſubito incendio perierunt duo pontes Aurificum & Auium, ſiue Cābii & Mercatoris dicti, cum omnibus ſuperpoſitis ædificiis; ingenti mercatorum damno. Quod quidem incendium multi negligentia cuiuſdam ancillæ, alii malitia accidiſſe crediderunt hæreticorum, in vindictam combuſti eorum templi Carentonii quadam nupera aliquorum ex infima plebe ſeditione. Ac paulo poſt Lugduni pars Palatii publici arſit.

In Anglia menſe Aprili Parlamentum Londini habitum, auctoritatem ſibi ſumens in miniſtros Regios, Cancellarium carceri mancipat, & indignum eo honore declarat; aliosque non infimæ notæ Proceres in vincula coniicit; nec ſine aliquo in Regem ipſum murmure, occaſione (vt multi crediderūt) tractatus matrimonii, qui agitabatur inter Principem Angliæ filium Regis & vnam è filiabus Regis Hiſpaniæ; ſiue alia quacumque de cauſa.

Rhęti, ſiue Griſones, dum variis, ſeu veris, ſeu fictis difficultatibus protrahitur reſtitutio in integrum

Val-

Vallis-tellinæ; moræ impatientes, menſe Sept. magno numero irrumpunt in eam: ſed ingenti ſuo damno; non ſolum quod accepta clade inde pulſi fuerint; verum maxime quod ea occaſione hinc Dux Feriæ, illinc Archidux Leopoldus in ipſam Rhætiam ingreſſi, eam occupauerint, coactis Rhetis manus dare. In quorum tamen gratiam ad finem anni inita eſt aliqua concordia, qua vtrique parti aliquo modo ſatisfactum, & Religioni proſpectum videretur.

In Africa Rex Maroci propugnaculum ab Hiſpanis ad fluuium Mamoram prope Alarachiam ante aliquot annos ædificatum, terra marique obſidens, magna ſtrage repellitur adueniente in auxilium claſſe Hiſpanica: quæ etiam ad fretum Gaditanum 32. naues Batauicas bene inſtructas Venetiis redeuntes (elapſis iam induciis inter Hiſpanos & Batauos) aggreſſa, aliquot capit, alias ſubmergit aut fugat. Aliique Hiſpani ac Luſitani, auxilio Anglicarum nauium Batauos ex Inſulis Moluccis omnino repulerunt. Angli vero in portu Algeriæ aliquot naues incenderunt, & magna præda potiti ſunt.

Mortui ſunt præterea hoc anno magni aliquot Principes. Atque imprimis Paulus V. Pontifex 28. Ianuarij anno ætat. 69. ſedis 15. menſe 9. de cuius virtutibus breuiter dictum in eius creatione *an.* 1605. Eligitur 9. Februarij in eius locum *Alexander Ludouiſius* nobilis Bononienſis, ex Archiepiſcopo illius ciuitatis & Cardinale tit. S. Mariæ Tranſpontinæ, annum agens ætatis 67. variis antea magiſtratibus & legationibus pro Sede Apoſtolica feliciter functus; comis, beneficus, pius, & nulli non admodum gratus; qui nomen ſumpſit Gregorii XV.

Paucisq; poſt diebus, eodem menſe Februarii obiit Coſmus Magnus Dux Etruriæ, diuturna inualitudine in iuuentute confectus: multis tamen liberis relictis; è quibus natu maximus Ferdinandus adhuc puer 10. circiter annorum ſucceſſit in patris ditionem, ſub tutela auiæ Lotharingicæ, matris Auſtriacæ, ac patrui Cardinalis Medicei.

Vltima die Martij exceſſit quoque ex hac vita Philippus III. Rex Hiſpaniarum, inſigni pietate ac morum ſuauitate Princeps, anno ætatis 43. regni 23. Poſt quem, Regni adminiſtrationem ſuſcepit maximus natu filius Philippus eo nomine Rex IV. annos natus 16. magni animi Princeps, & mirabilis ingenii, ac ſupra ætatem prudentiæ: qui confeſtim ingentes rebus curialibus mutationes intulit, exturbatione illorum qui patris facilitate abuſi ad multa fuerant, & euectione aliorum ad exturbatorum honores & dignitates. Inter alios vero Ducem Oſſunæ olim Proregem Siciliæ & poſtea Neapolis, turbulentiſſimi ingenii virum, & qui res Neapolitanas in magnum diſcrimen coniecerat, carceri mancipauit: & Rodericum Calderonium, ab infima quondam ſorte ad potentiſſimam ac faſtuoſiſſimam auctoritatem euectum, ſed à multo iam tempore plurimorum atrocium criminum reum conſtitutum, capite damnauit; feliciorem pia morte, quam odioſa vita.

Menſis Iulii die 13. moritur Albertus Archidux Dominus Belgii, magno ſui deſiderio Belgis relicto; tum ob eius pietatem ac manſuetudinem; tum maxime quod poſt eius obitu, quia nullos reliquit liberos, Belgium iterum redierit ſub dominium Regis Hiſpaniæ: remanente tamen eius Rectrice Iſabella Alberti coniuge, amita Regis Iunioris, & Ambroſio Spinola ſupremo duce armorum.

Denique 17. Septembris *Rob. Bellarminus* è Societ. Iesv Cardinalis, filius ſororis Marcelli II. Summi Pontificis, piam vitam ſancto fine clauſit, fere octogenarius; eruditione & virtutibus Chriſtianis etiam ſupra famam ornatus, ac meritis numquam intermorituris plenus.

Menſis vero Nouembris die 15. Gregorius Pontifex proſpicere cupiens diſſidiis, quæ frequenter accidere conſueuerunt in electione Romani Pontificis; nouam edidit Conſtitutionem de forma, qua illa deinceps legitime fieri debeat.

1622. Præsenti vero anno, quo iſta ſcribimus, idem Gregorius Pontifex ad maiorem Dei gloriam, lætitiam Paradiſi, bonum vniuerſæ Eccleſiæ, ſingulorum Fidelium vtilitatem, ritu ſolemni, vnaq; & eadem celebritate, 12. Martii feſto ſancti Gregorij Magni, retulit in numerum Sanctorum, *Iſidorum* agricolam Hiſpanum, qui vixit ante 450. & amplius annos; *Ignatium* Inſtitutorem Societatis Iesv; *Franciſcum* ex eadem Societate Apoſtolum Indiarum; *Tereſiam* fundatricem Carmelitarum Diſcalceatorum; ac *Philippum* auctorem Congregationis Oratorii.

Deinde vero Decretum amplians, quod Paulus V. ipſius deceſſor de Conceptione Beatiſſimæ Virginis Mariæ promulgarat, quo omnino prohibuerat, ne qui auderent in publicis concionibus, lectionibus, concluſionibus, & aliis quibuſcumque actibus publicis aſſerere, quod eadem Beatiſſima Virgo fuerit concepta cum peccato originali: iam idem Gregorius die 24. Maii prædictum Pauli decretum extendit etiam ad priuata colloquia & ſcripta: *præcipiens ne etiam in ſermonibus & ſcriptis priuatis audeant aſſerere, quod eadem Beatiſſ. Virgo fuerit concepta cum peccato Originali, nec de hac opinione affirmatiua aliquo modo agere, ſeu tractare.* atque inſuper, vt feſto Conceptionis, nulli omnino *in Officio diuino ac ſacroſancto Miſſæ ſacrificio celebrandis, tam publice quam priuatim, alio quam Conceptionis nomine vti debeant.*

Faxit Deus tam eiuſdem Beatiſſimæ Virginis, quam etiam prædictorum quinq; Sanctorum, aliorumque omnium Cœlitum precibus & interceſſionibus, vt pax Eccleſiæ, vbique reſtituatur; perennis vigeat concordia inter Principes Chriſtianos; hæreſes extirpentur; vitia reſecentur; Infideles conuertantur; rebelles conterantur; denique fit Gloria in excelsis Deo, et in terra Pax hominibvs bonæ volvntatis.

Præter quæ idem Gregorivs XV. Summus Chriſtianorum Pontifex, conſtituta noua Congregatione *De Fide propaganda*, diligentiſſime inuigilat per multiplices virorum doctorum miſſiones, vt ea quem nomen promittit effectum ſortiatur: aliis quoque Eccleſiæ Catholicæ neceſſitatibus pie ac prudenter, quantum per hominum malitiam, ac temporum difficultates licet, proſpiciens ac prouidens: annum agens ætatis ferme 70. Sedis ſecundum.

Ferdinandvs II. Romanorum Imperator ſemper Auguſtus, Hungariæ & Boemiæ Rex, anno ab eius ortu 44. ab electione in Imperium tertio nondum expleto; in malleo & incude dilatatus, hoc anno (vt auditur) feliciter res Hungaricas compoſuit, recepta à Gabore Corona Regni quam ille abſtulerat. Cum & alia parte Palatinus, vbi è Belgio per Galliam, mediamque vrbem Lutetiam, incomitatus & ficto habitu, ad nothum Mansfeldium tranſijt; repetitis cladibus ita proſtratus eſt, vt parua ſit ei reliqua ſpes reſurgendi.

Lvdovicvs XIII. Galliarum & Nauarræ Rex Chriſtianiſſimus, cui Ivsti cognomen eximius cultus eius virtutis conciliauit; anno ætatis 21. Regni 13. ſudoribus bellicis reliquias rebellium hereticorum, felicibus præliis, & vrbium expugnationibus ad debitam ſubiectionem reducere pergit: exterorum etiam motuum arbitrum agens; & ſplendens vbiq; coruſcis Ivstitiæ ac Fortitvdinis radiis.

Philippvs IV. Hiſpaniarum & Indiarum Rex Catholicus; ætatis anno 18. & Regni 2. Hiſpaniam per ſe virtute ac prudentia, reliqua Regna & ampliſſima Dominia per ſuos qua legibus qua armis potenter regit. Cuius tamen res in Rhetia haud adeo feliciter procedere dicuntur; quod Rheti reſumptis animis, auxilio Heluetiorum Bernatium aliorumque fœderatorum Caluinianorum, iterum ſua recuperare aggreſſi, eo ſtatu ſint, vt Hiſpanica præſidia vix ſuſtinendo puſentur.

Antonivs quoque Priolvs Princeps Senatus Veneti, & Dux Reipublicæ antiqua prudentia & potentia celeberrimæ, ac de libertate Italiæ continua nunc fere anxietate ſolicitæ; in armis modo eſſe dicitur, ob motus Rhæticos, & vicinorum expeditiones: maior ſeptuagenario, & rebus pace belloque præclare geſtis inſignis, quintum ingreſſus Principatus ſui annum.

Itemque Carolvs Emmanvel Dux Sabaudiæ, ætatis anno 61. Dominationis quadrageſimum ſecundum fere emenſus; arma parare nunciatur, ob contentiones de quibus dictum ad an. 1613. Tantæ Princeps magnitudinis animi, vt duorum toto Orbe Chriſtiano potentiſſimorum Regum exercitus intrepide ſuſtinuerit, nulli turpiter ſuccubuerit, cum vtroque æquis conditionibus pepigerit.

Iacobvs VI. Scotiæ, I. Angliæ, vniuerſæ Maioris Britanniæ, & Hiberniæ, Orcadumque Inſularum, primus omnium ab omni certa rerum memoria Imperium ſolidum adeptus:

in rebus generi ſui Palatini, ac motibus Gallicis, ita hactenus ſe gerit; vt quamuis religione iis vnitus, nec tamen vſurpationem Boemiæ approbauerit vnquam, nec rebellibus Galliæ eius importunè implorantibus auxilium aures præbeat. Annum ducit ætatis 57. Regni Britannici 20. Magnis Principibus æquandus, multiſque præferendus; ſi egregias animi dotes, & litterarum ſtudium, ac prudentiam politicam ſpectes: ſed quæ cultus hæreſis Caluinianæ plane denigrat. At iam mitior factus in Catholicos, quis nouit an præparetur, à Domino in Vas electionis, & reſtitutorem pietatis Catholicę in florentiſſima olim Sanctis Regibus Inſula? O ſanguis Mariæ martyris, an non tandem hoc tuo ſemine fœcundabis patriam quam ſemel irrigaſti?

Denique de Rebus Turcicis auditur; menſe Maio elapſo Ianizeros ſeditione facta in Oſmanem ipſorum Imperatorem, ob ſuſpicionem nouæ militiæ (quod Ianizerorum iam effeminatior videatur) ab illo feruidiſſimo, & magna moliente adoleſcente conſtituendæ; iterum in thronum euexiſſe *Muſtapham* eius patruum, de quo dictum an. 1617. qui timens rurſum deponi, Oſmanem mox necauerit. Cum vero dicatur retuſioris eſſe ingenij, ac procreandæ proli inhabilis; latiſſimum videtur apertum oſtium ad rem Chriſtianā promouendam: niſi nunc perfidi hæretici rebellionibus ſuis egregiam nauarent operam conſeruando Imperio Turcico: & alioqui ipſi Principes Catholici plerumq; mallent de rebus nihili inter ſe digladiari, & vanis contentiunculis miſerorum ſubditorum fortunas & vitam ludere; quam, modo concordes eſſent, facillimo negotio maxima Regna, & ampliſſimas prouincias inter ſe partiri, eaſdemque Regno Dei poſtliminio reſtituere. O Fides! ô Pietas! ô Zelus! Putatiſne quando venerit Filius hominis, inuenturus ſit aliquid veſtri in terra? Veni igitur cito DOMINE, & noli tardare, priuſquā pereat omnino de terra memoria Tui. Et interim inſta Tu, ô Beatiſſimā VIRGO, Mater Dei, & miſericordiæ, cum omnibus SANCTIS, vt FIAT VOLVNTAS DEI, SICVT IN COELO, ET TERRA.

AMEN.

INDEX

INDEX
IN AVCTARIVM.

ITA DISPOSITVS, VT QVÆ AD REGNORVM, ET POPVLORVM ſingulorum, ſucceſſiones, ac res geſtas pertineant, (puta Angliæ, Galliæ, Hiſpaniæ, Perſarum, &c.) ſub nomine illorum Regnorum, aut populorum, collocentur: itemque illa quæ notionem aliquam vniuerſalem (veluti Conciliorum, Hæreticorum, Ordinum, &c.) ſpectant; ſub iis nominibus comprehendantur: præter alia, quæ perſonas aut res priuatas tangunt. Numerus vero additus, annum ſignificat, quo ea reperiantur.

A.

ABYSSINI. *Vide in* Æthiopia.
Academia Pariſienſis reſtituitur à S. Ludouico. 1232.
Salamantica inſtituitur. 1240
Louanienſis. 1427
Baſileenſis, & Friburgenſis. 1460
Tubingenſis. 1477
Accurſius Iuriſconſultus floret. 1240
Achilles Germanicus, Alb. Brandeburgicus. 1486
Acus marinæ inuentio ad nauigationem. 1302
Ægypti Sultanus Syriam occupat. 1291. *Profligatur à Tartaris.* 1298. *Cædit Turcas.* 1486 1491. *Luſitanos in India exagitat, ſuo damno.* 1508. 1509. *Profligatur à Turcis: & Imperium Mamelucorum extinguitur.* 1516. 1517.
Ægyptij errones. 1418
Æneas Syluius vir doctiſſimus. 1444. *Fit Pont. Pius. II.* 1458.
Æræ mentio aboletur in Hiſp. 1351
Æthiopiæ Regnum recuperatur ab Icum de familia Dauid. 1267. *Mittuntur Legati ad Concilium Ferrarienſe.* 1437. *Reges ſe à Salomone prognatos iactant.* 1487. *Luſitani eo penetrant.* 1484. 1487. 1494. *Iunguntur amicitia.* 1509 1515. *Mittuntur* Legati ad Rom. *Pontificem:* 1524. *& curam habent de eius primatu.* 1557
Æthiopica lingua innoteſcit in Europa. 1555
Ætna mons Siciliæ ignem & cineres euomit. 1323. 1579
Africæ Regna Maroci, Feſſæ, & alia, occupantur à Scirifo. 1514
Algeria rebellat Hiſpanis: 1516. *Occupatur à Barbaroſſa;* 1532. *qui fit eius Rex.* 1533. *Fruſtra tentatur à Carolo Imp.* 1541. *Tunetum Turcæ ſubijcitur:* 1534. *Eripitur eis à Carolo, & reſtituitur Muleaſſi:* 1535. *qui rurſum à filio excæcatur, & pellitur;* 1548. *Regnum autem eius nepoti Muleaſſi: iterum reſtituitur à Ioanne Auſtriaco.* 1573. *Tunetum capitur à Turcis.* 1574. *Iterum diuiſiones inter Reges:* 1575. *& inde ſecutum prælium, quo tres Reges ceciderunt; & inter eos Sebaſtianus Luſitaniæ.* 1578 *Tunetum capitur à Turcis.* 1574. *Alarabia traditur Hiſpanis.* 16[illegible]0. *Al qui Reges fiunt Chriſtiani.* 1560. 1593. *Magus quidam vſurpat Regnum.* 1612
S. Albertus Carmelita. 1292
Albertus Magnus floret. 1240.
Abdicat Epiſcopatum. 1263
Albigenſes debellat Simon Monfortius. 1204. 1209. 1213. *Dantur ei ditiones eorum.* 1214. 1215. *Occiditur.* 1218
Aloiſius Lipomanus Epiſcopus Veronenſis. 1556
Alexander Alenſis. 1240
Alfonſus Toſtatus. 1228
Ambroſiana Bibliotheca Collegium Mediolani. 1609
Americus Veſputius. 1497
Andreas Auria egregius dux maris, à Francis ad Hiſpanos deficit. 1528. *Moream capit.* 1533. *Profligatur à Barbaroſſa:* 1539. *& ab aliis poſtea ad Syrtes; & moritur an. æt.* 93. 1560
Andreas Duuallius inſignis Theologus Parienſis. 1612
Angliæ Rex Richardus moritur. 1199
Ioannes fit Rex. ibid. Citatur à Rege Franc ob quædam crimina: & non comparens, damnatur. 1202. *Implorat Pontificem* 1203. *Excommunicatur ob crimina.* 1211. *Vectigalem ſe facit Eccleſ. Rom.* 1213. *Moritur.* 1216 *Regnat Henricus III. ibid. Profligatur à Francis.* 1242. *Res componit cum S. Ludouico.* 1259. *Capitur à ſuis in Anglia.* 1264. *Liberatur à filio.* 1265. *Moritur.* 1273
Eduardus. ibid. Citatus à Rege Franc. nec comparens bello appetitur. 1292. 1296. 1297. *Seditionem patitur ob tributa.* 1298.
Profligat Scotos. 1301.
Eduardus II. 1307. *Debellatur, & capitur ab vxore.* 1326.
Eduardus III. ibid. Inuadit Scotiam. 1333. *Regem ſe dicit Franciæ.* 1336. *Garteriorum Ordinem inſtituit.* 1344 *Afficit ingenti clade Francos apud Creſſiacum.* 1346. *Galliam vaſtat.* 1370. *Vide etiam in* Ioan. Gal. Rex.
Richardus II. 1377. *Moritur in carcere à ſuis.* 1399
Henricus IV. 1399
Henricus V. 1413. *Magna parte ſubigit Galliam.* 1415. 1417
Henricus VI. bimulus. 1422. *Coronatur Pariſiis Rex Franciæ.* 1432 *Angli penitus pelluntur ex vniuerſa Gallia, excepto Caleto: & ad ciuiles diſſenſiones conuertuntur Roſarum Albæ & Rubræ.* 1453. 1460.
Eduardus IV. 1461. *Pellitur à ſuis:* 1469. 1470 *ſed redit, & illos punit.* 1471
Richardus III. tyrannus. 1483
Henricus VII. 1485
Henricus VIII. 1509. *Ob librum ſcriptum in Lutherum, adipiſcitur titulum Defenſoris fidei.* 1521. *Repudiat Catharinam coniugem, & ſuperinducit Annam.* 1532. *Excommunicatur à Pontifice; & ipſe ſe Caput Eccleſiæ Regni ſui declarat.* 1534. *Catholicos perſequitur.* 1535. *Alias ducit vxores; & quaſdam ob impudicitiam plectit.* 1536. 1540. *Multa decreta edit de Religione.* 1539 *Regem Hiberniæ ſe dicit ex Domino.* 1540. *Moritur in ſchiſmate.* 1547
Eduardus VI. puer: ſub quo, poſt ſchiſma, hæreſis Angliam occupat. 1547. *Moritur: ſuccedit*
Maria: quæ Religionem Cathol. reſtituit. 1553. *Nubit Philippo Principi Hiſp.* 1544. *Moritur.* 1558. *Regnat*
Eliſabetha: quæ reducit hæreſim, & Catholicos perſequitur. 1558.
Proſcribitur à Pio V. 1569
Crudeliter agit in ſacerdotes, & religioſos. 1579. 1583. *Mariam Reginam Scotiæ capite plectit.* 1587. *Liberatur ab inuaſione ingentis claſſis Hiſpanicæ.* 1588. *Fœdus init cum Turcis aduerſus Hiſpanos.* 1589. *Moritur.* 1603
Iacobus Rex Scotiæ ſuccedit, filius Mariæ quam eadem Eliſabetha decollauerat. 1603. *Declaratur Caput Eccleſiæ Regni ſui. ibid. Exagitat Puritanos.* 1604. *Periclitatur à ſuis.* 1603. 1606. *Introducit in Scotiam ritus Religionis Anglicos.* 1606
Aliquem motum patitur à ſuis in Anglia. 1612. *Mitior in Ca-*

tholicos. 1622
Annatæ Beneficiorum inſtitutæ. 1394
Antiochia euertitur à Saracenis. 1268. *Eius Patriarchæ Latini.* 1247
S. Antonius floret. 1447
S. Antonius de Padua. 1240
Aquarum immenſæ inundationes. 1218. 1377. 1446. 1531. 1557. 1570. *in fin.* 1598. 1617.
Aquatica mulier cicuratur. 1403
Aragoniæ Rex Petrus Albigenſium hæreticorum fautor. 1204
Occiditur in prælio. 1213
Iacobus puer. ibid. Baleares & Valentiam obtinet. 1238. *Moritur anno Regni* 63. *conditis* 2000. *templis.* 1276
Petrus II. ibid. Occupat Siciliam. Vide in Sicilia.
Excommunicatur à Pontifice, & abdicatur vtroque Regno. 1282
Moritur in anathemate. 1285
Alfonſus II. 1285
Iacobus Siciliæ Rex. 1292
Alfonſus III. 1326
Petrus IV. 1336
Ioannes. 1388
Martinus. 1396
Ferdinandus. 1410
Alfonſus Magnanimus. 1416
Agit contra Pontificem. ibid. & 1424. *Occupat etiam Regnum Neapolit.* 1442. 1443
Ioannes. 1458
Ferdinandus Rex Caſtellæ: in quo vniuntur ea Regna. 1479
Reliqua vide in Caſtella.
Arelatenſe Regnum, fit Francorum. 1299
Armeniæ Rex Haito, poſt multa bella contra Infideles confecta, fit monachus Præmonſtratenſis in Cypro. 1273
Ioannes item Rex fit religioſus S. Franciſci. 1310
Leo in Europam venit, arma contra Saracenos excitaturus. 1381
Concordant Armeni in fide cum Eccleſia Rom. 1439. *Cadunt Turcas.* 1490
Aſſiriæ Patriarcha Romam petit ad obſequium Rom. Pontificis. 1552. 1562.
Auenionem transfertur Sedes Apoſtolica. 1305
Ciuitas emitur à Ioanna domina Prouinciæ per Clementem VI. 1350
Auguſtana Confeſſio Lutheranorum. 1530
Aurelianenſis familiæ diſſidia cum Burgunda. Vide in Burgundia.
Aurelianenſis puella. 1429
Auſtria in familia Habſpurgenſium Comitum. 1282

B.

Baldus Iuriſconſultus. 1344
Barbaroſſa. Vide in Algeria. *Capit Niciam in Prouincia.* 1453
Moritur Conſtantinopoli. 1548
Bartolus Iuriſconſultus. 1309
Bearnum, feudum Ducis Aquitaniæ. 1274
Religio Catholica ibi reſtituitur à Ludouico Rege XIII. & vnitur Coronæ Franciæ. 1617. 1620
Belgium. Vide in Flandria.
S. Bernardinus. 1428
Beſſarion Græcus Cardinalis. 1438
Beza intereſt Colloquio Poſſiacenſi. 1561. *Suadet necem Ducis Guiſii.* 1563. *Succedit Caluino Geneuæ.* 1564. *Moritur.* 1606
Bibliorum Concordantiæ fiunt. 1252
Bibliam vniuerſam cum ſuis gloſſis 14. *vicibus legit Alfonſus X. Rex Caſtellæ.* 1252
Biblia diſtinguuntur per verſiculos. 1515. *Editio Complutenſis variarum linguarum. ibid. Nouum Teſtam. editur Syriacis characteribus.* 1555
Boemiæ Rex Ottocarus Prutenos ad fidem Chriſt. impellit. 1255. *Vincit Hungaros.* 1260. *Dedignatur Imperium ſibi oblatum.* 1273. *Bello impetitur à Rudolpho Imper. quod iura Imperij occuparet.* 1275. *Subdit ſe illi.* 1277. *Auſtriam inuadens perimitur.* 1278
Wenceslaus. 1278. *Eligitur etiam Rex Poloniæ.* 1299.
Moritur. 1305
Albertus Imp. Regnum facit ſuum. 1306
Ioannes ſtat pro Pontifice Romano contra Ludouicum Bauarum. 1330. *Excæcatur à medicis.* 1338. *Pugnat prælio cæcus, & occumbit.* 1346
Carolus IV. Imperator. 1346. *Vide in* German.
Wenceslaus. 1378
Sigiſmundus Imper. 1419. *Sed Huſſitæ omnia turbant, duce Io. Ziſka. ibid.* & 1420. 1421. 1427. *Boemia fit tunc omnium hæreſum ſentina.* 1419. 1420. *Ziſka fit cæcus ex monoculo, & nihilominus ducit feliciter exercitus.* 1421. *Moritur.* 1424 *Boemi Huſſitæ in factiones diuiſi.* 1427. 1433. *Subdunt ſe tandem Sigiſmundo.* 1436
Albertus Imper. 1438
Georgius Podiebracius Huſſita, ex Gubernatore fit Rex. 1441. 1445. 1458. *Abdicatur à Pontifice.* 1466. *Profligatur à Matthia Coruino.* 1468. 1469. *Moritur.* 1471
Ladislaus regnat. ibid. & 1479. *Fit etiam Rex Hungariæ.* 1490
Ferdinandus frater Caroli V. Imp. 1527. *qui poſtea Imp.* 1558
Maximilianus: 1562. *qui & Imp.* 1564
Rudolphus: 1575. *qui & Imp.* 1576
Matthias 1611. *qui & Imp.* 1612
Ferdinandus coronatur. 1617. *Rebellant Boemi.* 1618. *& Palatinum eligunt in Regem.* 1619. *Caduntur magnis cladibus, & vi reducuntur ad obſequium.* 1619. 1620
Boemi errores. 1418
Bombardarum inuentio. 1380
S. Bonauentura fit Doctor: 1263. *& Cardinalis.* 1274. *Moritur. ibid.*
Refertur in numerum Doctorum Eccleſiæ. 1588
Borboniæ regiæ familiæ initium. 1329. *Regnare incipit in Henrico IV.* 1589
Boruſſia. Vide in Pruſſia.
S. Brigitta Regina Sueciæ Ordinem religioſum inſtituit; qui confirmatur à Sum. Pontif. 1363
Britannia Maior. Vide in Anglia.
Britannia Minor, beneficiaria Regni Franciæ. 1365. *Deficit ad Anglos* 1427. *Vnitur Coronæ Franciæ.* 1489
Burgundia datur à Rege Ioanne filio ſuo Philippo Audaci. 1362. *Succedit ei*
Ioannes intrepidus. 1404. *Necat Ducem Aurelianenſem, & inde ingentes turbæ in Regno Franciæ.* 1407. 1409. 1411. 1417.
Occiditur à Delfino. 1419
Philippus Bonus Anglis iungitur in vindictam patris. 1419. *Paciſcitur cum Francis aduerſus Anglos.* 1435. *Sopitur diſſidium cum familia Aurelianenſi.* 1440. *Carolus Bellicoſus.* 1467. *Dure agit cum Rege.* 1468. *Aggreditur Lotharingiam & Heluetios, à quibus occiditur. & Burgundia redit ad Regnum Francorum.* 1475. 1476. 1477

C.

Cæcus Rex, aliuſque dux exercituum pugnant prælio. 1346 1421
Cæſar Baronius moritur. 1607
Cæſar Borgia, filius Alex. Papæ aſpirat ad Imperium Italiæ. 1501. *Vinctus mittitur in Hiſpaniam, & demum miſere perit.* 1503.
Caletum expugnatur ab Anglis. 1346. *Recuperatur à Francis.* 1557
abſque Calice ſacrificare, an permiſſum aliquando Noruegis. 1489
Camera Imperialis conſtituitur in Germania. 1495
Cardinales inſigniuntur pileo rubeo in Concilio Lugdun. 1245
Carolus Borromæus Card. & Archiepiſc. Mediolan. moritur. 1584
Refertur in numerum Sanctorum. 1610
Carolus Molinæus Iuriſconſultus moritur in fide Cathol. 1558
Carthuſienſes martyres in Anglia ab Henrico VIII. 1535
Caſimirus Princeps Poloniæ eligit mori quam pollui. 1492
Caſtellæ Rex Alfonſus IX. moritur. 1214
Succedit
Henricus puer. 1214. *qui paulo poſt moritur.* 1217
Caſtellæ & Legionis Regna vniuntur. 1230
Ferdinandus III. moritur. 1252
Alfonſus X. regnat, conditor Tabularum Alfonſinarum. 1252

Vincit

Vincit Mauros. 1265
Quærit Imperium German. nec obtinet. 1275
Pellitur Regno à Sanctio filio; qui propterea excommunicatur à Pontifice. 1282. Moritur; & regnat idem
Sanctius IV. 1284
Ferdinand. IV. puer. 1295
Alfonſus XI. 1312. Conterit Mauros. 1330. 1339. 1344. Accipit à Pontifice Canarias inſulas. 1346
Petrus. 1350. Turbatur in regno. 1358. Crudeliter agit. 1362. Iudicatur à Pontifice inutilis regno. 1365. Pellitur à fratre Henrico notho. 1366 & ſecuri percutitur. 1369
Henricus II. nothus. ibid.
Ioannes. 1379. Vincitur magno prælio à Luſitanis, quorum petebat Regnum. 1385
Henricus III. puer. 1391
Ioannes II. 1407
Henricus IV. 1454. Patitur à ſuis. 1465
Ferdinandus & Iſabella. 1474. 1476. Ex victoria in Mauros auget inſignia regia. 1484. Capit Granatam: & Mauros omnino ſubigit. 1492. Pellit Iudæos. ibid. Obtinet Indias Occidentales à Pontifice. 1493. 1494. Occupat Regnum Neapolitanum: 1501. 1502 & Nauarræ. 1512
Carolus. 1516. Creatur Imperator eius nominis Quintus. 1519 vide in Germania.)
Multa Regibus Hiſp. concedit Hadrianus Papa VI. 1523
Philippus II. renuntiatur Dominus Belgij. 1549. Ducit vxorem Mariam Reginam Angliæ. 1554
Accipit Regnum Hiſp. cum omnibus ditionibus paternis. 1555. Vincit Francos ad Sanquintinum. 1557. Facit cum iis pacem. 1559
Carolum filium in vinculis mori cogit. 1568. Ingentem claſſem, ad inuadendam Angliam miſſam, totam perdit. 1588. Plectit Iuſtitiam Aragoniæ. 1592. Succurrit Fœderatis Gallis per Ducem Parmenſem, 1590. 1591
Bello ſibi indicto ab Henrico Rege IV. multa ei eripit. 1595. 1596. Pacem conficit, & moritur. 1598
Philippus III. regnat. 1598. Philippum filium Regem Caſtellæ renuntiat. 1608. Mauros tota Hiſpania pellit. 1610. Duplex matrimonium cum Gallia conciliat. 1612 Filium cum ſponſa Franca à Luſitanis agnoſci curat. 1619. Moritur: & ſuccedit Philippus IV. 1621
S. Catharina Senenſis. 1376
Cathedra fatalis Scotiæ. 1303
Centuriæ Magdeburg. promulgantur. 1560
Chius Inſula occupatur à Turcis. 1566
Chriſtophorus Columbus Occid. Indiam detegit. 1492
S. Clara moritur. 1252
Clementinæ promulgantur. 1317
Colloquium Poſsiacenſe in Gallia. 1561
Colonienſis ciuitas ſub interdicto manet 7. an. ob diſſenſiones cum Archiepiſcopo. 1298
Colonienſia Concilia. Vide in Concilia.
Colonienſis Archiepiſc. Hermannus fit Lutheranus, & pellitur. 1543
Itemque Gebhardus. 1583
Cometæ varij. 1211. 1298. 1301 1456. 1558, 1577. 1604. 1618
Concilium Monpeſſulanum contra Albigenſes. 1214. Lateranenſe Generale ſub Innoc III. 1215
Oxonienſe in Anglia. 1222. Germanicum. 1225. Londinenſia. 1227 1237. 1266. Northantonenſe. 1267
Lugdunenſe Generale ſub Greg. X. cui adfuerunt etiam Græci. 1274. Cantuarienſe. 1279. Herbipolenſe. 1283. Londinenſe. 1291. Aſchaffenburgenſe. 1292. Lugdunenſe. 1298
Viennenſe Generale ſub Clem. V. 1311. Moguntinum. 1327. Auenionenſe. 1337. Anglicanum. 1341. Londinenſe. 1382. Pariſienſe. 1394
Piſanum pro tollendo ſchiſmate. 1409
Conſtantienſe Generale. 1414. Baſilienſe Generale. 1431. Deriuat in ſchiſma 1439. Diſsipatur. 1444
Ferrarienſe Generale, ſiue Florentinum, ſub Eugenio IV. quo Græci cum Latinis concordarunt. 1438. Mantuanum ſub Pio II. 1459
Gallicanum, ſeu Piſanum, reprobatum. 1511
Lateranenſe ſub Leone X. 1513. 1517
Senonenſe. 1528. Colonienſe. 1536. Tridentinum Generale inchoatum ſub Paulo III. 1545. ſæpe interruptum, & repetitum. 1547. 1551. 1552. 1562. Tandem finem accipit ſub Pio IV. & ab eo confirmatur. 1563
Iura prouincialia in Germania. 1548. 1549. Italia, Gallia, Hiſpania. 1561. 1565. Aliud Toletanum. 1582. Aquileienſe. 1596 Diamper in India Orientali. 1599. Mechlinienſe. 1607. Pariſienſe, & Aquenſe. 1612
Conciliabulum Wittenbergicum Generale Lutheranorum. 1536. Londinenſe Anglocaluiniſtarum. 1603. Vapincenſe Huguenotorum. 1603: Hamptoncurienſe contra Puritanos. 1604. Dordracenſe contra Arminianos. 1619
Concordatum inter Leonem X. Pontif. & Franciſcum I. Regem. 1515
Congi Rex mittit Legatos Romam ab obſequium. 1608
Conſtantinopol. Imperator Alexius reſtituitur à Balduino Flandriæ Comite 1203. Strangulatur à Duca Alexio: & Ducas præcipitatur à Balduino. 1204
Balduinus Conſtantinopolim capit, & fit primus Imp. Latinus ibid.
Capitur ab hoſtibus & occiditur 1205
Henricus. 1206
Petrus Antiſiodorenſis. 1216
Robertus. 1220
Balduinus puer. 1229
Vrbs iterum occupatur à Græcis: & imperat Michael Palæologus. 1259. Concordat cum Eccleſia Rom. 1274. & ideo poſt mortem priuatur à ſuis ſepultura. 1283
Andronicus Palæologus. 1283
Ab Andronico nepote includitur monaſterio. 1328
Andronicus Iunior. 1332
Ioan. Cantacuzenus vſurpat Imperium. 1341. Detruditur in monaſterium à Ioanne Palæologo; qui imperat. 1357. Fit vectigalis Turcæ. 1358. Diſſentiunt inter ſe propinqui de Imperio. 1384
Emmanuel imperat. 1387. Percurrit Italiam & Galliam ad auxilia in Turcas; ſed fruſtra. 1396
Ioannes VII. 1421. Conſentit cum Eccleſia Latina in Concilio Florent. ſed poſtea redit ad priora. 1439
Conſtantinus XV. 1445. Necatur in expugnatione vrbis à Mahomethe: & concidit penitus Imperium Conſtantinopolitanum: ipſaque vrbs occupatur à Turcis. 1453
Conſtantinopol. Patriarcha primus à Latinis Thomas Maurocenus Venetus. 1204
Græcorum ſucceſsio: 1199. 1206. 1237. 1240. 1254. 1259. 1284. 1290. 1301. 1312. 1315. 1322. 1341. 1359. 1361. 1374 1398. 1403. 1419. 1424. 1439.
Gennadius Scholarius ſub Turcis. 1453. Ac deinceps habuerunt ipſi ſuos; & Rom. Pontifex Latinos titulares creauit hactenus. Ieremias Græcus à Lutheranis ſolicitatus de communione ineunda; eos refellit ſcriptis publicis. 1575
Coraſmiani populi occupant Ieroſolymam. 1244. Cæduntur, & delentur. 1247
Coronam ſpineam Domini obtinet S. Ludouicus Rex Franc. 1236. 1237
Corona ſacra Regni Hungariæ, magnæ illis populis venerationi. 1305. 1440. 1452. 1464. 1605. 1607. 1619
Coſacci Tartaros infeſtant. 1589. 1615. & Turcas. 1613. 1614. 1616
S. Crucis Titulus reperitur Romæ. 1492
Cruces ſanguinolentæ in veſtibus hominum. 1501
Cypri Rex Henricus Luſinianus moritur. 1256
Hugo Rex, creatur etiam Rex Ieroſolymit. 1269. ſed patitur aduerſarios. 1277
Henricus, itidem Rex Ieroſol. 1284. 1286
Hugo regnat, pellitur, & redit. 1306
Petrus petit Galliam ad auxilia. 1363. Occiditur ex inſidiis. 1372
Iacobus, & Gennus. 1403
Ioannes. 1431
Iacobus nothus. ex Epiſcopo. 1459
Veneti Inſulam obtinent. 1476
Capitur à Turcis. 1570. 1571.

D.

DANIÆ Rex Henricus à fratre Abele mari ſuffocatur; Abel bello trucidatur. 1250
Ioannes regnat. 1481. Fit etiam Rex Sueciæ 1497. ſed pellitur. 1501
Chriſtianus II. Tyrannus. 1513. Suecos fraude circumuentos necat. 1520
Fridericus. 1522. 1532
Chriſtiernus III. abrogat Religionem Catholicam. 1533

Frida-

Fridericus II. 1559. Chriſtianus. 1588. Bellum agit cum Suecis. 1611. 1612. & poſtea pacem. 1613. Vniuntur contra Regem Poloniæ. 1617
Decretales publicantur à Greg. IX. 1233. Et ſextus liber à Bonif. VIII. 1298
Delphinus Franciæ conſtituitur. 1349
Deſiderius Eraſmus naſcitur. 1465. Qualis fuerit. 1515. Moritur. 1536
S. Didacus Complutenſis. 1463. 1588
Dionyſius Carthuſianus. 1471
S. Dominicus inſtituit ſuum Ordinem. 1204. qui confirmatur. 1216
Ipſe moritur. 1221
Draguthes Rais, inſignis pirata Turcicus, multa damna infert Chriſtianis. 1550. 1551. Occiditur in obſidione Melitenſi. 1565
Duella ſeuere prohibentur in Gallia. 1602
Durandus de S. Porciano. 1318
Durandus Speculator. 1271

E.

ECLIPSES horrendæ. 1518. 1544. 1605
Edmundus Campianus è Soc. IESV martyr in Anglia. 1583
S. Eleazarus Comes. 1325
S. Eliſabethæ Hungaræ pietas, & obitus. 1231
S. Engelbertus martyr. 1225
Equus pictus hinnitum edit. 1321
Eſtenſis familiæ exordium Ferrariæ. 1240. Vide in Ferraria.
Euchariſtia. Vide in Hoſtia.

F.

FAMES ingens. 1315
Ferdinandus Corteſius. 1518
Ferdinandus Magellanus. 1519
Ferraria occupatur ab Eſtenſibus. 1240. Ob eam occupatam, Veneti proſcribuntur. 1310. Eſtenſibus confirmatur à Pontifice. 1340. Tremit horrendo tremore. 1570. Vindicatur à Clemente VIII. Eccleſiæ Rom. 1598
Feſſa. Vide in Africa.
Feſtum Corporis Chriſti inſtituitur. 1264. 1311. Transfigurationis Dominicæ. 1456
Viſitationis B. Virginis. 1389
Conceptionis eiuſdem. 1475
Nouum de hoc decretum Gregorij XV. 1622
Flandria rebellat Francis. 1302
Cladibus atteritur. 1303. 1304
Rebellat & Comiti. 1382
Pacatur à Philippo Audace. 1384. Vide etiam in Burgundia.
Maria filia vltimi Ducis Burgundiæ nubit Maximiliano Auſtriaco. 1477. Is in cuſtodia detinetur à Flandrenſibus, ob tutelam Philippi ipſius & Mariæ filij. 1488
Ex Philippo naſcitur Carolus poſtea Rex Hiſp. & Imp. 1500.
Et ex eo tempore Flandria, cum aliis Belgicis prouinciis, perſtat in ditione Regum Hiſp.
Conſtituuntur ibi multi noui Epiſcopatus. 1561
Rebellant in Regem Hiſp. poſtquam hæreſim ſuſceperunt. 1566. 1572. 1576. Cæduntur cladibus, cæduntque, e duce Aurantio Principe. 1568. 1572. 1574
Vocant Matthiam Archiducem. 1577
Alex. Farneſius Gubernator regius multa recuperat, eoſque ſæpe profligat. 1579. 1583. 1584
Ipſi remiſſo Matthia, Alenſonium vocant fratrem Regis Galliæ. 1580. 1581. 1582. eumque nouis ſeditionibus abire cogunt. 1583.
Aurantio occiſo, recurrunt ad Reginam Angliæ. 1585. Mauritius Aurantij filius renuntiatur Gubernator. 1587. & multa Hiſpanis eripit, dum Parmenſis Galliam petit ſuppetias Confœderatis laturus. 1590 1591
Philippus Rex Belgium dat in dotem filiæ, quæ nupſit Alberto Archiduci. 1598. 1599. Certatur cum Mauritio. 1600. Celebris obſidio Oſtendæ agitur. 1601. quæ vltra triennium protrahitur. 1604. Archidux tractat cum Ordinibus, vt liberis. 1607. Facitque cum ijs Inducias in 12. annos. 1609
Diſſentiunt inter ſe Ordines de religione. 1609. 1610. 1918. 1619
1621. Fœdus ineunt cum Turca. 1612
Poſt finitas Inducias duodennales, reditur ad bellum. 1621. Archidux moritur: & Belgium redit ad dominium Regis Hiſpaniæ. 1621
Florentia factione Guelfa. 1251. Fit libera à Rudolpho Imp. 1288.
Præliatur cum Mediolanenſibus: 1438. & Venetis. 1451
Medicæi auctoritatem accipiunt: 1464. & dominationem vrbis. 1512. 1530
Alexander creatur Dux. 1530. Coſmus egregius Princeps. 1537.
Obtinet etiam Senas. 1555. Creatur à Pio V. Magnus Dux Hetruriæ. 1570
Ferdinandus ex Cardinale fit magnus Dux. 1588. Moritur & ſuccedit Coſmus. 1609. Eodemque mortuo, ſuccedit Ferdinandus puer decennis. 1621
Franci. Vide in Gallia.
B. Franciſca Romana refertur in numerum Sanctorum. 1608
S. Franciſcus moritur. 1226. Eius Ordo inſtituitur, & approbatur. 1209. 1223
S. Franciſcus de Paula, auctor Ordinis Minimorum. 1473. Moritur. 1507
Franc. Balduinus Iuriſconſultus è Caluiniſta fit Catholicus. 1561
Franc. Dracus inſignis pirata Anglus, circumnauigat totum terrarum Orbem. 1580. Incurſat mare contra Hiſpanos. 1586. 1587. 1589. Moritur. 1595
Franc. Petrarcha donatur corona in Capitolio Romæ. 1338
Franc. Rupefocaldus Card. curat Concilium Trident. recipi ab Eccleſiaſticis Galliæ. 1615
Franc. Vatablus falſo inſimulatus ab hæreticis. 1530
Franc. Xauerius primus omnium Ieſuitarum mittitur in Indiam. 1541. Moritur. 1552. Refertur in numerum Sanctorum. 1622.

G.

GALLIÆ Rex Philippus Auguſtus bello perſequitur Ioannem Regem Angliæ. 1202. 1203. 1204. Ingenti prælio vincit Othonem eximperatorem, Anglos, Flandros. 1214. Moritur. 1223. Succedit
Ludouicus VIII. ibid. Auenionem exuit muris. 1226. Moritur. ibid.
S. Ludouicus adhuc impubes. 1226. Patitur factiones. 1227.
Lanceam ſacram, Coronam ſpineam, Spongiam, partem Crucis adipiſcitur. 1236. 1237
In Conc. Lugdun. creatur dux Belli ſacri in terram ſanctam. 1245
Suſcipit expeditionem. 1248. 1249. Peſte tangitur, capitur ab hoſtibus, curatur, multaque præclare ac pie agit in Palæſtina. 1250
Redit in Galliam. 1254. Recuſat nominationem Beneficiorum ſui Regni. 1268. Moritur in Africa ex peſtilentia. 1270. Refertur in numerum Sanctorum. 1297 Eius feſtum celebratur. 1618
Philippus Audax. 1270
Philippus IV. Pulcher. 1285
Anglos variis cladibus afficit. 1292. 1295. 1296. Diſſentit cũ Bonif. PP. & ab eo excommunicatur: 1301. & abdicatur. 1302.
Curat eum capi; & inde punitur diuinitus. 1303
Abſoluitur à Bened. XI. 1304. Moritur. 1314
Ludouicus X. Hutinus. 1315
Ioannes poſthumus octauo ortus die moritur. 1316
Philippus V. Longus. 1316
Carolus Pulcher. 1322
Philippus Valeſius. 1328. Cauſam adiudicat Eccleſiaſticis aduerſus Petrum Cunerium aduocatum regium; & inde conſequitur titulum Catholici. 1329
Ioannes. 1350. Captus prælio ab Anglis, ducitur in Angliam. 1356
Liberatur grauiſſimis conditionibus. 1360
Carolus V. Sapiens. 1364. Fert legem de coronandis Regibus impuberibus, an. 14. 1375
Carolus VI. 1380. Tria Lilia deinceps vult eſſe pro inſigni regio. 1385. Incidit in phreneſim. 1392
Carolus Delfinus Regnum adminiſtrat. 1413. Vexatur à Duce Burgundiæ. 1417. quem ipſe necat. 1419. Pellitur ab Anglis. ibid. Regnat poſt patrem. 1422. Ope Aurelianenſis Puellæ expugnat hoſtes. 1429
Ludouicus XI. 1461. Patitur bellum Boni publici à ſuis. 1464. 1465. Periclitatur à Duce Burgund. 1468. Obtinet Burgundiam: 1477. & Prouinciam. 1481

Carolus VIII. 1483. *Inſanum bellum excitatur in eum.* 1485 *Debellat coniuratos.* 1488. *Britanniam obtinet iure vxoris.* 1489

Italiam ingreditur. 1494. *Creatur Romæ Imp. Conſtantinop. & occupat Regnum Neapolit.* 1495. *Redit in Galliam, ruptis in itinere hoſtibus.* ibid.

Ludouicus XII. Pater populi. 1498. *Occupat Mediolanum,* ibid. *Vincit Venetos & Hiſpanos; & nihilominus deſerit Italiam.* 1509. 1512. 1513. *Agit contra Iulium PP. II.* 1511. *ſed reconciliatur ei.* 1513

Franciſcus I. Heluetios cædit; Mediolanum capit; cum Leone PP. X. concordat. 1515

Inchoat bellum in Carolum V. Imp. 1521.

Capitur in prælio Papienſi, & ducitur in Hiſpaniam. 1525

Liberatur iniquis conditionibus; 1526. *& inde noua rixa.* 1528

Reſtituit bonas literas. 1530. *Occupat Sabaudiam.* 1535. *Pellit Imperatorem è Prouincia.* 1536. *Suſcipit eum Pariſiis.* 1540. *Declaratus hoſtis Imperij: ſed initur pax.* 1544. *Parens Literarum dictus.* 1547

Henricus II. 1547. *Bellum agit in Imperatorem, & occupat Metim, aliaſque vrbes Imperij.* 1551. 1552. *Mittit exercitum in Italiam.* 1556. *Fit pax: ſed ipſe occiditur in ludicro equeſtri.* 1559

Franciſcus II. 1559. *Incipiunt rebelliones hæreticorum: & Rex periclitatur ab eorum inſidiis.* 1560

Carolus IX. 1560. *Conceditur Sectariis libertas Religionis.* 1561. *Sectarii omnia ſubuertunt: ipſique prœliis cæduntur.* 1562. 1567. 1569. *Inſidiantur Regi.* 1567. *Necantur Pariſiis, aliisque vrbibus.* 1572

Henricus III. antea Rex Poloniæ. 1574. *Diuiſiones occaſione regiminis, & religionis.* 1575. 1576. *Fœdus contrahitur contra hæreticos.* 1585. *Colliguntur exercitus, fiuntque prælia, & cædes.* 1587

Rex Guiſium necat, & Cardinalem eius fratrem. 1588. *Ipſe quoque necatur: & ingentia diſſidia oriuntur.* 1589

Henricus Nauarræus à multis Catholicis agnoſcitur in regem, ab aliis minime. 1589. *Debellat confœderatos.* 1590. 1591. *Profitetur fidem Catholicam.* 1593. *Vulneratur ab adoleſcente; eaque occaſione Religioſi Soc.* IESV *pelluntur.* 1594. *Abſoluitur ſolemniter à Rom. Pontifice.* 1595

Indicit bellum Hiſpanis: ſed ſuo damno. 1595. 1596. *Pacem redintegrat.* 1598. *Sabaudiam occupat: ſed concordat cum Duce.* 1600. *Diſſoluto priſtino inualido matrimonio, ducit Mariam Mediceam.* ibid. *Pacem componit inter Paulum V. Pont. & Venetos.* 1605. *Necatur à ſicario.* 1610

Ludouicus XIII. coronatur. 1610. *Ducit vxorem Annam Hiſpanam.* 1612. 1615. *Bella ciuilia conficit:* 1614. *& ſeqq. quædam etiam occaſione matris.* 1619. 1620. *Curat item externa,* 1616. 1620. *Rebelles hæreticos cladibus afficit.* 1621 1622

pro Galliæ Regibus, orantibus conceſſa Indulgentia ab Innoc. IV. 1254

Iis conceſſum à Clemente VI. communicare ſub vtraque ſpecie. 1347

Coronandi an. 14. *quando relinquuntur impuberes à parentibus.* 1375

Iis adiudicata Romæ à Pio IV. præcedentia ſupra Reges Hiſpaniæ. 1564

Gallica lingua, non amplius Latina, fieri decreta, ſancit Franciſcus I. 1539. *Anni item incipiunt numerari in actis publicis à Cal. Ianuarij.* 1564

Gallicus morbus, ſeu Neapolitanus, vnde originem ſumpſerit. 1495

Geneua abdicat Religionem Catholicam. 1535

Genuenſes & Veneti decertant inter ſe multo tempore magnis vtrimque cladibus. 1203. 1258. 1285. 1298. 1351. 1352. 1353. 1354. 1376. 1379.

Pacem ineunt. 1381. *Opem ferunt Imperatori Græcorum.* 1357

Turcas in Thraciam tranſmittunt. 1358. *Cyprum vaſtant.* 1372. *Pugnant cum Mediolanenſibus.* 1438. *Excluduntur à pace Italiæ.* 1455. *Dant ſe Regi Francorum.* 1458. *Sfortiæ Mediolanenſi coactiſe ſubdunt.* 1488. *Rebellantes Francis, iterum ſubiguntur.* 1507

Henricus II. reſtituit iis Corſicam. 1559. *Turca eripit Chium.* 1566

Georg. Caſtriotus. Vide Scanderberg.

Georgius Trapezuntius, vir doctiſſimus, amittit memoriam. 1434

Germaniæ Rex, ſiue Imperator Romanorum, Philippus occiditur à ſicario. 1208

Otho IV. Saxo imperat. 1208. *Inuadit bona Eccleſiæ.* 1209. *Excommunicatur ab Innoc. III. & deponitur.* 1210. *Vincitur à Philippo Franc. Rege.* 1214. *Moritur peſte.* 1218

Fridericus II. 1210. 1213. *Coronatur Romæ.* 1220. *Epiſcopos male habet.* 1221. *Agit in Honorium PP.* 1222. *Expeditionem agit in Terram Sanctam.* 1228. *Amicitiam iungit cum Saracenis.* 1229. *Excommunicatur, & reſtituitur.* 1230. *Suos, aduerſarios patitur.* 1234. *Perſequitur Greg. IX.* 1237. *Abdicatur* 1239. *Cardinales, & Epiſcopos, captiuos detinet.* 1241. *Numiſmata ex corio cudit.* ibid. *In Concilio Lugdun. iterum excommunicatur, & abdicatur.* 1245. *Eliguntur in eum alii Impp.* 1246. 1248. *Moritur.* 1250

Rudolphus Habſpurgius. 1273. *Ottocarum Regem Boemiæ bello impetit.* 1275. *& ſubigit.* 1277. *Moritur.* 1291

Adolphus Naſſouius. 1292. *Ob prauam adminiſtrationem, abdicatur, & occiditur.* 1298

Albertus Auſtriacus imperat: 1298. *repugnante primo Pontifice;* 1299. *ſed poſtea approbante.* 1301. *Occiditur proditoriè.* 1308

Henricus VII. Lutzemburgius. 1308. *Italiæ factiones comprimit ad nutum Pontificis.* 1311. *Moritur ex veneno.* 1313. *Duo eliguntur in ſchiſmate Imperij.* 1314. *Pugnant inuicem:* 1319. 1322. *ſed vincit Ludouicus Bauarus.* 1322. *Citatur Auenionem à Ioan. XXII.* 1323. *& excommunicatur.* 1324. *Creat Antipapã.* 1328. *Electores illo abdicato creant Carolum IV. Lutzemburg.* 1346. 1347. *Promulgat Conſtitutionem Carolinam de electione Imperatoris.* 1356. *Ciuitates alienat, & Imperium deprimit.* 1376. *Moritur.* 1378. *Imperat*

Wenceslaus. 1379. *Ob voluptates, & tyrannidem, à ſuis detinetur in cuſtodia.* 1392. *Laborat pro Schiſmate Pontificio tollendo.* 1398. *Abdicatur ab Electoribus: & in eius locum eligitur Rupertus Comes Palatinus.* 1400. *Sigiſmundus Rex Hungariæ.* 1411. *& Boemiæ.* 1419

Albertus II. Rex Hung. & Boemiæ. 1438

Fridericus III. 1440. *Coronatur Romæ.* 1452

Maximilianus fit Rex Rom. 1486. *Hungariam occupare tentat.* 1490. 1491. *Imperium adipiſcitur.* 1493. *Inſtituit Cameram Imperialem.* 1495. *Imperium diſtribuit in X. prouincias.* 1511

Carolus V. Rex Hiſp. 1519. *Proſcribit Lutherum.* 1521. *Bellum diuturnum agit cum Franc. Regibus.* 1521. (*Vide in* Gallia.) *Tunetum capit.* 1535. *Per Galliam tranſit in Flandriam aduerſus rebelles.* 1540 *Debellat Proteſtantes.* 1546. 1547. *Promulgat Interim.* 1547. *Periclitatur à Proteſtantibus.* 1552. *Renuntiat mundo, & ſecedit in monaſterium.* 1555. *Moritur.* 1558

Ferdinandus eius frater, Rex Hungariæ & Boemiæ. 1555. 1558

Maximilianus II. 1564. *Moritur.* 1576

Rudolphus II. creatur Rex Rom. 1575. *& Imperator.* 1576. *Bellum Iuliacenſe.* 1610 1614

Matthias, Rex Hungariæ & Boemiæ. 1612. *Pacem componit cum Turca.* 1615

Ferdinandus Auſtriacus bellum agit cum Venetis. 1616. 1617. *Paciſcitur cum iis.* 1618. *Adoptatur ab Imp. Matthia; fitque Rex Boemiæ:* 1617. *& Hungariæ:* 1618. *atque etiam Imperator.* 1619. *Rebellant in eum omnes ferme ſubditi hæretici.* 1618. 1619. *Recuperat pleraque.* 1620. 1621. 1622

Gibellinorum & Guelforum factiones. 1233. 1251. 1266. 1302. 1319

Gilbertus Genebrardus inſignis Chronographus. 1584

Glacies ingentes. 1400. 1612

Græcæ literæ reuiuiſcunt in Italia & Gallia, &c. 1400. 1434. 1447 *& ſeq. Græci. Vide in* Conſtantinopol.

Granatæ Regnum initium ſumit à Mauris. 1239. *Vectigale Caſtellani.* 133. *Finem accipit.* 1492. *Vide in* Mauri.

Guillelmus Budæus. 1515. 1530

Guil. Okam Franciſcanus, ſtipendiarius Ludouici Bauari in Romanum Pont. damnatur. 1323. *Moritur.* 1347

Guil. Poſtellus, qualis in vita & obitu. 1581

H.

HÆRETICI, *& Sectarij: Albigenſes.* 1204. 1209. 1213. *&c. Amalricus.* 1204. *Dauid Dinantius.* ibid. *Waldenſes.* 1230. 1545. *Stadingenſes* 1234. *Baba pſeudopropheta.* 1239 *Guil. de S. Amore; & Deſider. Longobardus.* 1250. *Raimundus Lullus.* 1260. *Fraticelli, auctore Hermanno Italo.* 1277. *Pſeudo apoſtoli, auctore Gerardo Sagarello.* 1296. *Beguardi, & Beguini.* 1311

Dulci-

Dulciniſtæ. ibid. Flagellantes. 1313. 1349
Lolhardi. 1315. *Ioan. de Poliaco.* 1323. *Wicleſiſtæ.* 1352. *Turelupini.* 1373. *Albi.* 1399. *Huſsitæ.* 1407
Hieronymus Pragenſis, ibid.
Pet. Dreſdenſis; & Iacobellus. 1410
Thaboritæ. 1419. *Pikarditæ; & Adamitæ.* 1420. *Orebitæ.* 1420. *Pragenſes; & Orphani.* 1427
Nicol. Galecus. 1432 *Ruſsi, ſiue Rutheni.* 1439
Matthæus Palmerius. 1449
Ioan. Bohaim. 1457
Hermannus Riſſuich. 1471
Petrus Oſmenſis. 1481
Hieron. Sauonarola. 1498
Picardus. 1503. *Lutherus.* 1517. 1518. 1520. 1521. *&c.*
Sacramentarij. 1524.
Zuinglius. 1524. 1531
Oecolampadius. 1524. 1531
Carolſtadius. 1524
Vbiquetarij: Anabaptiſtæ: Enthuſiaſtæ. 1524
Libertini. 1525. *Dauid Georgius. ibid. &* 1556. *Proteſtantes.* 1529
Auguſtana Confeſsio, conſcriptore Philip. Melanchthone. 1530. *Semilutherani; Confeſsioniſtæ: Rigidi Lutherani.* ibid.
Ioan. Caluinus. 1535
Martinus Bucerus. 1539. *Antinomi.* 1538. *Adiaphoriſtæ, ex publicatione Interim.* 1547. *Varij fanatici.* 1550. *Oſiandriſtæ.* 1551
Georgius Maior. 1551
Seruetus. 1554. *Huguenotti Galliæ.* 1560. *Deiſtæ, ſiue Trinitarii.* 1564. *Beza. ibid. Puritani Angliæ.* 1565. *Metaphoriſtæ.* 1603. *Arminiani, & Gomariſtæ, &c.* 1609. *Worſtiani.* 1610
Tilenus & Molinus. 1613
S. Heduiges Sileſiæ obitus. 1243
Heluetiorum prima Regiminis popularis initia. 1295
Fœdus incipiunt in Auſtriacos. 1307. *idque in tabulas redigunt.* 1315. *Bellum cum Duce Burgundiæ; quem & necant.* 1475. 1476. 1477
Fiunt ſtipendiarii Regis Francorum. 1479. *Vincunt Maximilianum Imper.* 1499. *Magna clade profligantur à Franciſco Rege.* 1515. *Fœdus renouant cum eo.* 1516. *Per hæreſim Zuinglij, diuiduntur in Catholicos & Hæreticos; & pugnant inter ſe, vincentibus Catholicis.* 1531 *Renouant fœdus cum Rege Franc.* 1602
Hetruria. Vide Florentia.
Hibernia titulum Regni accipit per Henricum VIII. Regem Angliæ. 1540
Inuaditur ab Hiſpanis in fauorem Catholicorum; ſed infelici exitu. 1580. & 1598
Hieronymus Aleander Cardinalis. 1542
Hieroſolyma. Vide Ieroſolyma.
Hiſpania. Vide Aragonia, Caſtella, Granata, Luſitana, Nauarra.
Hoſpitalarii Equites occupant Rhodum: & inde dicti Equites Rhodij. 1310. *Obſeſsi à Turcis, eos repellunt.* 1480. *Capitur Rhodus.* 1522. *Equites Melitam incolunt.* 1529. *Obſeſsi Turcas fortiter repellunt.* 1565
Hoſtiæ ſacræ miracula. 1290. 1433. 1510. 1556. 1566
Hungariæ Rex Emericus moritur: ſuccedit Ladislaus eius filius. 1204
Andreas moritur: regnat Bela. 1235
Stephanus vincitur ab Ottocaro Boemo. 1260
Ladislaus. 1273
Andreas Auſtriam vaſtat. 1290. 1291. *Diſſenſio pro ſucceſsione.* 1301. 1305
Carolus Noberius. 1309
Ludouicus. 1342. *Inuadit Regnum Neapolitanum.* 1348. *Fit etiam Rex Poloniæ.* 1370. *Turbæ de ſucceſsione.* 1386
Sigiſmundus. 1386. *Vincit Turcas,* 1395. *Magna clade vincitur ab iis; & ideo male habetur à ſuis.* 1396. 1401. *Creatur Imperator.* 1411
Albertus Imp. 1438
Ladislaus. 1440. 1445. 1452
Ioan. Huniades regit Hungariam, & Turcas vincit. 1441. 1442. *Vincitur ad Varnam.* 1444 *Vincit ad Albam.* 1456.
Moritur. ibid.
Matthias Coruinus, filius Huniadis, è carcere vocatur ad regnum. 1457. 1464. *Periclitatur in prælio Turcico.* 1467. *Superat Podiebracium Boemum:* 1468. 1469. *& Turcas.* 1479. *Præſto eſt Italis aduerſus Turcas.* 1481. *Occupat Auſtriam.* 1485. *Moritur: & certatur de ſucceſsione; quam obtinet*
Ladislaus II. Rex Boemiæ. 1490. *Turcæ inuadunt Hungariam; & multa occupant.* 1521. 1526. *Occiſo in prælio Ladulao, certatur de ſucceſsione: præualet tamen*
Ferdinandus: 1526. 1540. 1541. *qui poſtea fit Imperator.* 1558
Turcæ multa occupant. 1543. 1552
Maximilianus: 1562. *qui & Imperator.* 1564
Rudolphus: 1575. *qui & Imper.* 1576. *Multa prælia, & vrbium occupationes vtrimque fiunt in Hungaria, à Turcis & Chriſt anis* 1592. 1594. 1596. 1598. 1600. 1603. 1604
Matthias declaratur Rex, conſentiente fratre Imp. 1608. *Fitque Imperator.* 1612
Ferdinandus coronatur: 1618. *& fit etiam Imper.* 1619. *ſed rebellant Hungari vna cum Boemis: & accurrente Bethlemo Gabre è Tranſiluania, certatur vario marte. ibid. & ſeqq. Fit aliqua concordia.* 1621. 1622
S. Hyacinthi canonizatio. 1594

I.

IACOBI *Gaulterii Tabula Chronographica.* 1614
Iacobi Gordoni Chronologia. 1616
Iacobus Perronius (poſtea Cardinalis) obtinet abſolutionem à Clemente VIII. Regi Henrico IV. 1595. *Mornæum diſputatione profligat.* 1600. *Pariſiis Concilium celebrat.* 1612. *Moritur.* 1618
Iaponiæ Reges aliquot Legationem mittunt ad Rom. Pontificem pro obedientia. 1585. 1615. *Perſecutio excitatur ab Imperatore Iaponiæ.* 1588. 1597. 1614
Iazygum gens à Rege Poloniæ deletur. 1264. *Eius reliquiæ incurſant Poloniam.* 1282
Ieroſolymitani Reges cur dicti Reges Siciliæ. 1222. *Reges Cypri plures, etiam Ieroſolymitani. Vide in* Cyprus.
Ieroſolymitani Patriarchæ Latini. 1229. 1247. 1259
Ieroſolymitanum, ſiue Terræ Sanctæ bellum finem accipit, amiſſa tota Syria. 1291
Ignatius Loiola Hiſpan. ex accepto vulnere relinquit mundum. 1521. *Societatem* IESV *fundat.* 1535. *Moritur.* 1556. *Refertur in numerum Sanctorum.* 1622
Imperium Conſtantinopolitanum, Romanum, Trapezuntinum: vide ſub iis vocibus.
Impoſtores, ſe pro aliis fingentes. 1225. 1285. 1578. 1601. 1609. 1610
Incendia magna. 1617. 1618. 1621
India reperta à Luſitanis & Hiſpanis, inter ipſos diuiditur auctoritate Summi Pontificis. 1492. 1493. 1494. 1497. 1500.
Primi in Orientali prædicatores Franciſcani. 1500
Bella ibi Luſitanorum. 1504. *& ſeqq. Franc. Almeida primus Luſitanicus Prorex.* 1505
Alfonſus Magnus Abuquercius. 1510. *Mittitur eo Franc. Xauerius primus è Soc.* IESV. 1541. *Concilium Diamperi ibi habitum.* 1599. *Rex Serraleanæ conuertitur ad fidem.* 1605. *Vide etiam* Terræ nouæ.
Inquiſitio in Gallia contra hæreticos. 1229. *In Germania.* 1393. *In Hiſpania & alibi.* 1478
Interim in Religione publicatur in Germania: 1547
Ioan. Caluinus, qualis fuerit ante, & in hæreſi. 1535. *Moritur peſsime.* 1564
B. Ioannes de Capiſtrano. 1447. 1456
Ioan. Cochlæus egregius Lutheri antagoniſta. 1552
S. Ioan. Columbinus, auctor Ordinis Ieſuatorum. 1368
Ioan. Duns Scotus floret. 1297 *ſepelitur viuus.* 1308
Ioan. Eckius fortiter reſiſtit Luthero. 1518. 1541. *Moritur.* 1543
Io. Fiſcherus Roffenſis Card. & martyr in Anglia. 1535
Io. Froſſardus floret. 1405
Io. Gerſon Cancellarius Pariſ. 1412
Io. Huniades. Vide in Hungaria.
Io. Laſcaris, inſignis vir Græcus. 1487
Io. Leidenſis Rex Anabaptiſtarum. 1534

Io. Fi-

Io. Picus Mirandulanus. 1487.1500
Io. Ziska Vide in Boemia.
Ioieuſiæ familia illuſtres viri; Henricus ex vxorato & Mareſcallo Capucinus; 1599. & Franciſcus Cardinalis, multis egregiis factis conſpicuus. 1601.1605.1610.1615
Les Grands Iours in Gallia. 1531
B. Iſidorus agricola Hiſpan. refertur in numerum Sanctorum. 1622
Iſidorus Ruthenus promotor vnionis Eccleſiæ Græcæ cum Latina, fit Cardinalis. 1438. Suis prædicans fidem Romanam interficitur. 1439
Italiæ ciuitates pleraque fiunt liberæ per Rudolphum Imper. 1288
Et alias earum dominationem occupant varii priuati. 1335
Vide ſub nominibus ſingularum; itemque Regnorum, ac Rerumpubl. Italiæ.
Iubileum inſtituit centeſimo quoque anno celebrandum Bonif. VIII. 1300
Clemens VI. reducit ad quinquageſimum. 1349
Vrbanus VI. ad trigeſimum. 1389
Paulus II. ad vigeſimum quintum. 1475
Iubileum vanum Lutheranorum. 1617
Iudæi puerum crucifigunt Cæſaraugustæ. 1250. Alium in Germania acubus occidunt, qui claret miraculis. 1287. Immane eorum piaculum in ſacram Euchariſtiam, diuerſis locis ac temporibus. 1290. 1433.1510.1556.
Pelluntur ex Gallia à S. Ludouico 1253. Iterumque omnino, poſtea. 1295.1321.1395. In Germania affliguntur; 1282. & comburuntur. 1384. Pelluntur etiam ex Anglia: 1291. & ex Hiſpania. 1492. ac Luſitania. 1496
Quidam in Germania perſuadet ſuis ſe eſſe Meſſiam. 1500. Multi baptizantur Romæ vna cum Rabbi Elia. 1566
Iuſtus Lipſius moritur. 1606
S. Iuo aduocatus pauperum & pupillorum. 1285

L.

LANCEAM ſacram obtinet S. Ludouicus Rex. 1236.1237
Ferrum delatum in Italiam. 1492
Laonicus Chalcondylas, ſcriptor Rerum Turcicarum. 1462
B. Laurentius Iuſtinianus. 1428
Laurentius Valla. 1412.1465
Leproſi fontes inficiunt. 1321
Lilia Tria, inſignia Regni Franciæ, quando cœperint. 1385
Linguarum Profeſſores inſtituti. 1311. 1530. 1609. Vide etiam Æthiop. Græc. Syriac.
Lithuani incurſant Poloniam. 128. Subiiciuntur Coronæ Poloniæ. 1341.
Eorum Dux Iagello fit Rex Poloniæ, & baptizatur cum vniuerſo populo. 1385.1387. & inde vnit ſemper manſit ei Regno: & vaſtata ſæpe ab hoſtibus.
Liuoniæ Magiſter bellum agit cum Moſchis. 1502. Subiicit ſe Poloniæ Regi: & extinguitur Ordo. 1562
Variè & diu vexatur à Suecis, Moſchis, &c. ibid. & 1563.1573.1581 1590.1607.1608
Archiepiſcopus Romam petit, ſpe eam purgatam ab hæreſi Lutherana. 1595
Locuſtarum clades. 1338.1542.1586
Lotharingiæ Dux Renatus adoptatà Ioanna Regina Neapolit. 1434
Bellum infert Aragonis. 1435.1437.1459.1468. & Carolo Burgundo. 1475. 1476. 1477. Moritur; & transfert ius Siciliæ in Regem Franc. 1481
Henricus hodie Principatum obtinet. 1608
S. Ludgardis virgo moritur. 1246
S. Ludouicus Epiſcopus Toloſanus. 1297
S. Ludouicus Rex. Vide in Gallia.
Ludouicus Viues. 1515
Luſitaniæ Regi Sanctio ſuccedit Alfonſus. 1247
Inde regnarunt, Dionyſius. 1279
Alfonſus. 1325
Petrus. 1357
Ferdinandus. 1368
Mortuo Ferdinando, cum deberetur Regnum Regi Caſtellano, quod legitimam hæredem vxorem haberet; Luſitani contra Ioannem nothum eleuant: 1383. & Caſtellanum magno prælio profligant. 1385
Deinde regnant Eduardus. 1433
Alfonſus Africanus. 1438
Ioannes II. 1481. qui Indias Orientales accipit ab Alexandro VI. Pont. 1493. 1494. (Vide in India.) Emmanuel. 1495
Ioannes III. 1521
Sebaſtianus: 1557. qui periit in Africa: & ſucceſſit Henricus Cardinalis. 1578
Eo mortuo, multi contendunt de ſucceſſione: ſed prævalet Philippus II. Rex Hiſpan. fruſtra obnitente Antonio notho: 1580. 1582. 1589. qui tandem obiit Pariſiis. 1595

M.

MANICONGO Regnum fidem ſuſcipit. 1503
Mantuæ dominatum obtinet Ludouicus Gonzaga ex ciue priuato. 1328. Confirmatur ei familiæ à Rom. Pontifice. 1340. & ab Imperatore. 1432
Erigitur in Ducatum à Carolo V. Imp. 1530
Viuit hodie Ferdinandus, ex Cardinale Dux. 1613
MARIÆ Virg. Domus defertur in Italiam. 1295. De eius Conceptione controuerſia. 1388. Decreta de ea Summorum Pontiff. 1570.1622. Vide etiam in Feſtum.
Maris inundatio. Vide in Aqua.
Marochum. Vide in Africa.
Marotinarum Patriarcha mittit Legatos ad Concilium Lateranenſe. 1515. Subiugantur à Turcis. 1585
Martinus Lutherus naſcitur. 1483. Eius reliqua vſque ad hæreſim. 1505. Erumpit in hæreſiarcham; & damnatur vbique. 1517. 1518.1520.1521. &c. Moritur. 1546
Mauri in Hiſpania cæduntur. 1212. 1265. 1330. 1339. 1340. 1484. Omnino ſubiugantur. 1492. Motus denuo concitant; & comprimuntur. 1568. Pelluntur tota Hiſpania immenſo numero. 1610. Vide etiam Caſtella. Granata.
Mecha Turcis eripitur à Saracenis. 1568
Mediolanum ſupponitur interdicto, ob reiectum Epiſcopum. 1263
Vicecomitum familia dominationem occupat. 1277
Ioan. Galeacius conſtituitur Dux ab Imperatore. 1395. Vicinos vexant. 1411.1426.1428.1438
Sfortia eos conterit. 1441. Pro iis agit aduerſus Venetos. 1446
Subigit eos, & fit Dux. 1450
Occupatur à Francis, & amittitur. 1499. 1500. Vide in Gallia.
Melita. Vide in Hoſpitalarij.
Memoriam omnino perdunt Simon Turuaius. 1201. & Gregorius Trapezuntius. 1434
Monaldus martyr. 1332
Morbus Gallicus, ſeu Neapolitanus, vnde originem ſumpſerit. 1495. Sudor Anglicus. 1529. Alius morbus epidemicus. 1580. Vide etiam Peſtis.
Moſchi rebellant Tartaris. 1378. 1477. Sunt Græci Schiſmatis ſectatores. 1500. Cæduntur à Polonis: 1509.1514. & à Tartaris. 1520.
Ioan. Baſilius Tartaros ſubiugat. 1551.1554.1558
Bellum agit continuum cum Polonis. 1563.1564
Profligat Turcas. 1569. Liuoniam vaſtat. Vide in Liuonia.
Profligatus à Polonis. 1579. 1580. pacem impetrat opera Romani Pont. 1581
Theodorus bellum agit cum Suecis. 1590.1591
Regnum vſurpat Hoduinus. 1598
Necatur à Demetrio. 1605. hicque à ſuis. 1606
A Rege Poloniæ magna parte ſubiugantur. 1609
Eiuſque filius in Magnum Ducem expetitur. 1611
Cæduntur iterum Moſchi. 1614. 1615. Alius Dux eligitur. 1615
Mulier aquatica curatur. 1403

N.

NAUARRÆ Rex Sanctius vexatur à cæteris Regibus Hiſpaniæ 1200. Pax componitur. 1209
Theobaldus. 1234. præliatur in Palæſtina. 1240
Theobaldus Iunior. 1254
Henricus. 1270
Ioanna: 1274. Nauarræum gymnaſium Pariſiis conſtruit. 1287
Ludouicus X. Rex Franc. 1315

Ioanna eius filia. 1316
Carolus Malus. 1349. Detinetur à Rege Franc. quod faueret Anglis. 1355. Liberatur, & omnia turbat. 1358. Redit in gratiam cum Carolo V. 1371. Comburitur in linteis ſuis. 1387
Carolus II. 1387. Carolus III. 1425. Certatur de ſucceſſione. 1463
Franciſcus Phœbus. 1479
Catharinae 1483. 1493
Occupatur Regnum à Ferdinando Aragonio. 1512. Varie pro recuperatione certatur. 1521
Henricus captus in prælio Ticinenſi, euadit. 1525
Ioanna vna cum Antonio Borbonio. 1548. 1555
Henricus ducit ſororem Caroli IX. 1572. Fit Rex Galliæ. Vide in Gallia.
Nauigatione vna Orbis terrarum circumdatus. 1519. 1580
Neapolis Regnum Conradus filius Friderici II. retinere volens inuito Pontifice, excommunicatur. 1251. Copias Innocentij Papæ fundit. 1253 Fratrem necat: & ipſe ab alio fratre necatur. 1254. Manfredus nothus Regnum occupat, & excommunicatur. 1255
Carolus Andegauenſis, frater S. Ludouici, creatur Rex. 1265. Regnum obtinet. 1266
Conradinum vincit, & plectit; ac Siciliam occupat. 1268. Perdit Siciliam ad Veſperas Siculas. 1282. Moritur. 1285
Carolus Claudus paciſcitur cum Aragonio, ac cedit Sicilia, Neapolim retinens. 1288. Creatur vtriuſque Siciliæ Rex à Nicolao PP. 1289. Aliæ pactiones auctoritate Bonifacij Papæ VIII. 1296. 1302
Robertus. 1309. 1312
Ioanna. 1343. Virum ſtrangulat. 1345. Pellitur: 1348. & reſtituitur. 1352. Adoptat Ludouicum Andegauenſem. 1379. Strangulatur. 1381. Diſſidia de ſucceſſione. 1383
Ladiſlaus regnat. 1386. Occupat Romam. 1408. 1413.
Ioanna II. 1421. Concordat cum Ludouico Andegauenſi. 1422.
Diſſenſiones de ſucceſſione. 1434. 1435. 1437
Alfonſus Aragonius. 1442
Ferdinandus nothus. 1458. 1461
Alfonſus. 1494
Regnum occupatur à Carolo VIII. Franc. Rege. 1495. Deficit ad Ferdinandum. 1496
Fridericus. ibid. Partiuntur Regnum inter ſe Ludouicus XII. Rex Franc. & Ferdinandus Aragonius: 1501. ſed pelluntur Franci. 1502. Et inde Regnum deuolutum eſt ad Hiſpanos: etſi nonnumquam Gallicæ expeditiones factæ fuerint; quæ fruſtra fuerunt.
Neapolitanus morbus, vnde originem ſumpſerit. 1495
Nicolaus de Lira floret. 1297
S. Nicolaus Tolentinas. 1306
Nicolaus Villegagno Franciam Antarticam petit; & Sectarios pœnis & ſcriptis inſequitur. 1555
Nouus Orbis. Vide Terræ nouæ.

O.

OLyſipponenſis Eccleſia fit metropolis Luſitaniæ. 1390
Onuphrius Panuinius floret. 1561
Orbis terrarum vna nauigatione circumdatus. 1519. 1580
Ordo Carmelitarum reformatur. 1205. 1285
Eremitarum S. Auguſtini confirmatur. ibid. Trinitatis de Redemptione captiuorum inſtituitur. 1208. Fratrum Minorum. 1209
Eremitarum S. Pauli. 1215. Valliſcholarium. 1223.
B. Mariæ de Mercede. 1230. Canonicorum regularium S. Marci. 1231. Silueſtrinorum Vallis vmbroſæ. 1232. Militiæ Monteſiæ. 1233. Seruitarum. 1252. Cæleſtinorum. 1294. Militaris Templariorum extinguitur. 1307. 1310. 1311. (De Hoſpitalariis; vide eo verbo.) Militaris IESV CHRISTI. 1319.
Montis Olíueti. 1319. Militaris Garteriæ. 1344.
Billetarum. 1347. Militaris Stellæ. 1350. S. Brigittæ. 1363.
Ieſuatorum. 1368. S. Georgij; & S. Hieronymi. 1405.
Montoliuetenſium. 1407. Scopetinorum, ſiue S. Saluatoris. 1408. S. Iuſtinæ. 1409. Militum Annuntiationis. 1420.
Eremitarum S. Hieronymi. 1425. Militaris Aurei Velleris. 1430
S. Ambroſij ad nemus. 1433. Militaris S. Michaelis. 1469. Minimorum. 1472. Pœnitentium mulierum. 1494. Annuntiationis, fœminarum. 1499. Theatinorum. 1524. Capucinorum. 1525. Societatis IESV. 1535. Militaris S. Stephani. 1562.
Militaris S. Lazari. 1565. Militaris S. Spiritus. 1579. Congregatio Oratorij. 1595. Militaris Sanguinis CHRISTI 1608.
Militaris de ſacra Militia Chriſtiana. 1619

P.

PApa. Vide in Rom. Pont.
Partus fœcundiſſimi. 1270
Præceps puellæ octennis. 1277
Paſtorellorum factio. 1251
Perpinianum pignori datum Francis. 1473. Reſtituitur. 1493
Perſæ ſubiguntur à Tartaris. 1258. Sophi quidam inuehit nouum Religionis ritum. 1380
Vſumcaſanes occupat Regnum; & bellum infert Turcis. 1456
Chriſtianos Principes in eos incitat. 1472. Moritur. 1478
Iacobus eius filius moritur ex veneno, vna cum vxore & filio. 1485
Iulauerus. ibid.
Iſmael Sophi. 1499. Scythas domat. 1513. Vincitur à Turcis acerrimo prælio. 1514
Techmas. 1526. Repellit Turcas. 1534. 1535. 1548.
Iſmael ſuſcipit religionem Turcarum: 1576. & ideo occiditur. 1577
Mahomethes Hodabendes. 1577. Turcas ingentibus cladibus afficit. 1579. 1582
Aba Mirizes. 1588. Tartaros reprimit. 1592. Moritur. 1595.
Eius filius Legatos mittit ad Principes Chriſtianos, vt excitet in Turcas. 1601. Inuadit Turcas. 1604. 1605
Xa Aba Legationem mittit ad Paulum V. Rom. Pont. 1609. Inuadit Turcas. 1616. 1618
Peſtis ingens. 1315. 1349
S. Petrus martyr occumbit. 1252.
Petrus Bertrandus ſtat pro Eccleſia contra Petrum Cunerium. 1329
Petrus Cunerius Aduocatus regius infamis redditus ob inuaſam Eccleſiæ iuriſdictionem. 1329
Petrus de Vineis Cancellarius Friderici Imp. oculis ab eo priuatur; & ipſe ſibi manus infert. 1249
Philippus Nerius fundator Congregationis Oratorij moritur. 1595.
Refertur in numerum Sanctorum. 1622
Piſani, Genuenſes, ac Veneti, mutuis ſeſe cladibus afficiunt. Vide in Genuenſes, & in Veneti. Stant fortiter pro Summo Pont. contra Ludouicum Bauarum Imp. 1327. 1329
Platina ſcribit Vitas Pontificum. 1471
Poloniæ Rex Miecislaus moritur: & ſuccedit Ladislaus. 1202. Priuatur regno: & creatur Leſcus: 1206. qui interficitur. 1228
Boleslaus pietate ſuperat hoſtes 1267. Leſcus Niger. 1279. Bellitur; reſtituitur. 1285. Moritur: & Polonia diuiſionibus affligitur. 1289
Primislaus Regium nomen à m te S. Stanislai intermiſſum reſtituit. 1295
Ladislaus Locticus: 1296. dicatur ob deſidiam: & eligitur Wenceslaus Boemus. 1299
Et poſt eius obitum reuocatur Ladislaus. 1305. 1306
Denarium S. Petri imponit. 1320.
Caſimirus. 1333
Ludouicus Hungarus: in quo primum cœpit Polonia ſibi Reges exteros eligere. 1370
Vladislaus monachus vocatur ad Regnum. 1375
Iagello Dux Lithuaniæ eligitur. 1385
Ladislaus 1434
Io. Albertus. 1492. Alexander 1501
Sigiſmundus Magnus. 1506
Sigiſmundus Auguſtus. 1548
Henricus frater Regis Francorum. 1573. Mortuo fratre, redit in Galliam ad Regnum. 1574
Stephanus Battorius. 1575. Moſchos profligat: 1579. & pacem dat eis arbitrio Rom. Pont. 1581
Sigiſmundus Suecus præualet in ſucceſſione aduerſus Maximilianum Auſtriacum, quem & prælio capit. 1587. 1588. Rebelles ſentit Suecos. 1598. Diſſipat ſeditiones Polonicas. 1606. 1607.
Moſchos fere ſubiugat. 1609. 1610. Vulneratur proditorie. 1620
Turcas magna cæde repellit. 1621
Pragmatica Sanctio Concilij Baſileenſis recipitur in Gallia. 1438
Abrogare vult eam Ludouicus ſed renuit Senatus Pariſienſis. 1461. Aboletur à Franciſco 1515
Preteianus. Vide in Æthiopia.
Proteſtantes vnde dicti Lutherani in Germania. 1529. Ineunt fœdus aduerſus Catholicos. 1545
Prouincia cedit Coronæ Franciæ. 1481

Pruſſia

Pruſſia (ſiue Boruſſia) recipit Religionem Chriſtianam. 1233. 1254. Subiicitur Poloniæ. 1465. Recuſat tamen aliquoties obſequium. 1501. Confirmatur. 1315. Mutatur in Ducatum, beneficiarium Regni Poloniæ. 1525. 1569.

R.

B. RAimundus Pennafortius refertur in numerum Sanctorum. 1601
Raimundus Toloſanus Comes Albigenſium fautor. 1204. 1209. 1210
Reginaldus Polus Card. è regio Anglorum ſemine. 1558
Rhæti (ſiue Griſones) fœdus ineunt inter ſe. 1424. Excitantur inter eos, motus ciuiles. 1618. In Valle tellina Catholici pellunt hæreticos; Hiſpani propugnacula exædificant. 1620. Certatur vario marte. 1621. 1622
Robertus Bellarminus Card. è Soc. IESV moritur. 1621
S. Rochus floret. 1287
Roma rebellat aliquibus Pontificibus. 1231. 1261. 1433. Senatorem non debet habere ex regia nobilitate. 1278
Sedes inde transfertur Aucnionem. 1305. Reducitur. 1376
Occupatur à Ladislao Rege Neapolitano. 1408. 1413. Et ab exercitu Caroli V. Imp. 1527
Rom. Imperium. Vide in Germania. Ad nihilum fere redactum. 1376. Diſtributum in X. prouincias 1511. Camera Imperialis inſtituta. 1495
Romanus Pont. Innoc. III. excommunicat, & abdicat Othonem IV. Imper. 1210. Moritur. 1216. Honorius III. 1216. Vexatur à Friderico II. Imp. 1222. Moritur. 1227
Gregorius IX. 1227. Diſſidet cum eodem Friderico; eumque pariter excommunicat, & abdicat. 1230. 1234. 1237. 1239. Moritur. 1241
Cæleſtinus IV. 1241
Innocentius IV. 1243
Metu Friderici ſecedit in Galliam. 1244. In Concilio Lugdun. eum excommunicat & abdicat. 1245. Redit in Italiam, & Conradum filium Friderici excommunicat. 1251. 1253. Indulgentiam concedit orantibus pro Regibus Francorum. 1254. Moritur Neapoli. ibid.
Alexander IV. 1254
Vrbanus IV. 1261. Mediolanum interdicto ſupponit. 1263. Inſtituit feſtum Corporis Chriſti. 1264
Clemens IV. 1265
Gregorius X. 1271. Iubet creari Imperatorem, poſt longam Imperij vacationem. 1273
Lugduni celebrat Concilium Vniuerſale. 1274
Innocentius V. primus ex Ordine S. Dominici. 1276
Hadrianus V. 1276
Ioannes XXI. 1276
Nicolaus III. 1277
Martinus II. dictus IV. 1281
Miraculis clarus. 1285
Honorius IV. 1285
Nicolaus IV. primus ex Ordine S. Franciſci. 1288
Cæleſtinus V. creatur; & ſe abdicat. 1294
Bonifacius VIII. 1294. Inſtituit Iubilæum. 1300
Philippum Regem Franc. excommunicat: 1301. & abdicat. 1302 quapropter eius opera capitur; & moritur. 1303
Benedictus XI. 1303. Concordat cum eodem Rege. 1304
Clemens V. ex Archiepiſcopo Burdegalenſi, nec Cardinalis, nec præſens. 1305. Sedem Pontificiam transfert Auenionem. ibid.
Celebrat Concilium Vien. 1311
Ioannes XXII. 1316. Excommunicat, & abdicat Ludouicum Bauarum Imp. 1323. 1324. Quæ fuerit eius ſententia de Animarum receptaculis. 1334
Benedictus XII. 1334
Clemens VI. 1342
Ludouicum Bauarum execratur. 1346. Permittit Regibus Franc. communicare ſub vtraque ſpecie. 1347
Emit Auenionem à Ioanna Domina Prouinci. 1350
Innocentius VI. 1352
Vrbanus V. 1362. Romam petit. 1366. & reuertitur Auenionem. 1369
Gregorius XI. 1370. Sedem Pontif. reducit Romam. 1376
Vrbanus VI. & in ſchiſmate Clemens VII. 1378
Durauitque ſchiſma fere 50. annis. (vid. in Schiſmat. Pontiff.)
Vrbanus Iubilæum reducit ad 30. annum. 1389
Bonifacius IX. 1389. Indicit Annatas beneficiorum. 1394
Innocentius VII. 1404
Gregorius XII. 1406
Eligitur item in Concilio Piſano Alexander V. 1409
Eoque mortuo, Ioannes XXIII. 1410. Deponuntur omnes in Concilio Conſtantienſi. 1415. & eligitur.
Martinus V. 1417. qui remanet ſolus, extincto penitus ſchiſmate. 1424
Eugenius IV. 1431. Celebrat Concilium Florentinum. 1438
Nicolaus V. 1447. Inſtaurator bonarum litterarum. ibid.
Calliſtus III. 1455
Pius II. 1458. Mutat ſententiam de Appellatione ad Concilium, quam olim tenuerat in Conc. Baſil. 1459
Paulus II. 1464
Sixtus IV. 1471
Innocentius VIII. 1484. Vtrum permiſerit Noruegis, Miſſam celebrare abſque Calice. 1489
Alexander VI. 1492. Partitur Indias inter Reges Portugal. & Caſtel. 1493. 1494
Pius III. 1503
Iulius II. 1503. Agit contra Francos. 1511. 1512. Inchoat Concilium Lateranenſe. 1512
Leo X. 1513. Concordat cum Franciſco Rege Franc. 1515. Celebrat Concilium Lateranenſe. 1513. 1517. Agit in Lutherum. 1518. 1520
Hadrianus VI. 1522. Multa concedit Regibus Hiſpan. 1523
Clemens VII. 1523. Capitur Romæ ab Hiſpanis. 1527. Concordat cum Imperatore. 1529. Conuenit Maſſiliam Regem Franciſcum. 1533. Excommunicat Henricum Regem Angl. ob repudium coniugis. 1534
Paulus III. 1534. Congreditur Niciæ cum Carolo Imp. & Franciſco Rege. 1538
Iulius III. 1550
Marcellus II. 1555
Paulus IV. 1555. Vexatur ab Hiſpanis, inuatur à Francis. 1556
Pius IV. 1559. Card. Caraſam ſuffocat. 1561
Concilium Tridentinum confirmat. 1563
Pius V. 1566. Proſcribit Angliam. 1569. Creat Magnum Ducem Hetruriæ. 1570. Fœdus ſacrum facit in Turcas. 1570. quo Turcæ debellati ſunt ad Lepantum. 1571
Gregorius XIII. 1572. Multa erigit Seminaria. 1579. Annum reformat. 1582
Sixtus V. 1585. Italiam purgat latronibus. ibid. Regem Nauarræ inhabilem declarat ſucceſſioni Regni Franc. ibid.
Minas intentat Henrico III. ob necatos ac carceratos Eccleſiaſticos. 1589
Vrbanus VII. 1590
Gregorius XIV. 1590. Exercitum mittit in auxilium fœderatorum Gall. nullo operæ pretio. 1591
Innocentius IX. 1591
Clemens VIII. 1592
Abſolutionem impertit Henrico IV. Franc. & Nauar. Regi. 1595
Vindicat Ferrariam Eccleſiæ Rom. 1598. Iubileum inſigniter celebrat. 1600
Leo XI. 1605
Paulus V. 1605. Agit in Venetos, pro immunitate Eccleſiaſtica. ibid. Accipit varias legationes à Regibus Congi, 1607. Perſarum, 1609. & Iaponiæ. 1615
Gregorius XV. 1621. Promulgat Conſtitutiones de Electione Summi Pontif. ibid. & de Conceptione Deiparæ. 1622. Refert quinque Beatos, in numerum Sanctorum. ibid. Curam habet de Fide propugnanda. ibid.
Ruſticorum liga in Germania. 1502. 1524. 153
Ruthenorum errores. 1439. Iis depoſitis, agnoſcunt Rom. Pontificem. 1595

S.

SABAVDIAM Amedeus Magnus obtinet. 1286
Amedeus Comes XVI. fit primus Dux. 1415. Inſtituit Ordinem Militum Annuntiationis. 1420. Fit Antipapa; ac ſe abdicat. 1439. Fit Cardinalis. 1449

Sacra Sindon Christi *defertur in Sabaudiam.* 1452
Sabaudia occupatur à Rege Franciſco. 1535
Reſtituitur ab Henrico. 1559
Mortuo Emmanuele Philiberto Duce, ſuccedit Carolus Emmanuel. 1580. *Vxorem ducit filiam Regis Hiſpan.* 1585. *Occupat Saluzziam.* 1588
Bello impetitus ab Henrico IV. paciſcitur cum eo. 1600. *Ducem Mantuanum aggreditur; indeque rem habet cum Hiſpanis.* 1613. 1615. 1616. 1617. *Pax initur interuentu Regis Franc.* 1618.
Victori filio vxorem obtinet ſororem Ludouici XIII. 1619
Scanderbegi initia. 1423. 1442. *Atterit Turcas.* 1446. *Moritur.* 1466
Schiſmatici Ponti. Rom.
Nicolaus creatur à Ludouico Bauaro. 1328. *In carcerem conijcitur à Piſanis.* 1329. *Moritur.* 1330
Clemens VII. ſedet Auenione. 1378
Petrus de Luna, dictus Bened. XIII. 1393. *Deponitur à Concilio Pariſienſi; nec audit.* 1394. *Deſeritur à ſuis.* 1398. *Moritur: & qui ei ſuffectus eſt, ſe abdicat.* 1424
Felix V. electus Baſileæ, ſe abdicat. 1439. 1449
Scotiæ Rex Gulielmus moritur: & regnat Alexander II. 1216
Alexander III. 1249. *Moritur abſque liberis: & Regnum adminiſtratur à Proregibus.* 1286
Baliolus creatur Rex ab Anglis. 1293. *ſed victus capitur.* 1296
Scoti vincunt Anglos: & poſtea profligantur ab iis. 1301. 1303.
Robertus Bruſeus Regnum adipiſcitur. 1306. *Pellit omnino Anglos.* 1313
Dauid. 1329. *Inuaſus ab Anglis, ſecedit in Galliam.* 1333. *Redit, & Anglos vincit.* 1341. *Capitur prælio.* 1347. *Liberatur pecunia.* 1357
Robertus Stuartus. 1369. *Fœdus renouat cum Francis; & vincit Anglos.* 1374
Robertus III. 1390. *Moritur ex mœrore capti filij ab Anglis: & Regnum adminiſtratur à Proregibus.* 1406. *Liberatur idem filius Iacobus I.* 1424
Iacobus II. 1437
Iacobus III. 1460. *Seditiones patitur.* 1482
Iacobus IV. 1488
Iacobus V. 1513. 1528
Maria infantula. 1542. *Defertur in Galliam, ad matrimonium Delfini.* 1548. 1558. 1559
Scotia inficitur hæreſi. 1558. *Catholici perſecutionem patiuntur; & Regnum diuiſionem, ac rebellionem in Reginam.* 1559. 1560
Maria redit in Scotiam poſt obitum viri. 1561. *Nubit Stuarto; & inde ſuſcipit Iacobum VI. poſtea Regem.* 1564. *A cuſtodia ſuorum rebellium aufugiens in Angliam, ibi arctiori detinetur.* 1567. *Capite plectitur.* 1587
Iacobus VI. periclitatur à conſpiratione ſuorum. 1600. *Fit Rex Angliæ, & totius Maioris Britanniæ.* 1603. *Introducit in Scotiam ritus Religionis Anglicos.* 1606. *Reliqua vide in* Anglia.
Senenſis vrbs capitur ab Imperatore Carolo V. & cedit Duci Florentiæ. 1555
Sepulchri Dominici cuſtodia committitur Franciſcanis à Sultano Ægyptio. 1336
Siciliæ Reges, vnde etiam dicti Ieroſolymitani. 1222. *De Sicilia, vide etiam in* Neapolis, *& in* Aragonia.
Siculæ Veſperæ in Gallos. 1282
Petrus Aragonius eam occupat. 1282
Iacobus Arag. detinet inuito Pontifice. 1288. 1289. *Paciſcitur cum Francis.* 1296. *Aliæ inter eos diſſenſiones:* 1296. *& pactiones.* 1302
Fridericus eam occupat. 1302
Petrus II. 1337
Ludouicus. ibid.
Fridericus. 1355
Martinus 1394
Alter Martinus Rex Aragoniæ. 1409. *& deinceps manſit in Regno Aragoniæ.*
Simon Monfortius. Vide in Albigenſes.
Sinarum incipit audire Euangelium. 1584. *Religioſi Soc.* Iesv *eo penetrant.* 1581
Sindon ſacra Chriſti defertur in Sabaudiam. 1452
Singari ſiue Boemi, aut Ægyptij, errones. 1418
Societas Iesv *fundatur. Vide in* Ignatius.
Ex ea martyres. 1570. *Pelluntur è Gallia.* 1594. *Reſtituuntur.* 1605. *Venetiis exeuntes ob interdictum Pontificium, non amplius recipiuntur.* 1605
Generalis omnium nationum Patrum Congregatio, qua creatus eſt Præpoſitus Generalis Mutius Vitelleſcus. 1615
Sophi. vide in Perſæ.
Sorbonæ Collegium inſtituitur Pariſiis. 1253
Actus Sorbonicus introducitur à Franciſco Mayronis. 1315
Sueciam Ioannes Rex Daniæ obtinet. 1497. *Pellitur: & multæ ibi turbæ.* 1501. 1502. 1505. *A Chriſtierno Dano male habentur.* 1520
Guſtauus regnat. 1522. *Regnum declaratur hæreditarium in eius familia.* 1544
Ericus. 1560. *Rixoſus, vicinos vexat.* 1562. *A fratribus in carcerem conijcitur ob ductam pellicem: & regnat Ioannes.* 1568. *Bellum atrox agit cum Moſchis.* 1590. 1591. *Moritur: & ſuccedit filius Sigiſmundus iam Rex Poloniæ.* 1592. *Rebellans ei patruus Carolus hæreticus, vſurpat Regnum.* 1598. 1599. 1601. 1604. *Moritur.* 1611
Guſtauus. 1611. *Bellum agit cum Danis. ibid. &* 1612. *Paciſcuntur contra Regem Poloniæ.* 1617
Syriaca lingua propagatur in Europa. 1515. 1555

T.

Tamerlanes. *Vide in* Tartari.
Tartarorum initia. 1200. *Progreſſus.* 1212. 1226. 1237. 1241. 1242. *Suſcipiunt fidem Chriſtianam.* 1246. *Obtinent Regnum Perſarum.* 1258. *Vincuntur à Polonis.* 1267. *Soldanum Babyloniæ fundunt.* 1281
Tangador Cham deficit ad Mahometiſmum, & Chriſtianos perſequitur. 1282
Argon fauet Chriſtianis: 1285. *& alij poſt eum.* 1290. *Syriam cum vrbe Ieroſolyma occupant.* 1298
Cambagado rurſum Chriſtianitatem abdicat. & Syriam amittit. 1304. *De eorum religione. ibid. Moſchouiam amittunt.* 1378
Tamerlanes, poſt multas nationes domitas, Baiazethem Turcarum Regem prælio victum capit, & caueæ incluſum circumducit. 1397
Moritur; & filij degenerant. 1402
Tartari amittunt imperium Perſarum; (vide in Perſæ.*) & Moſchorum. (vide* Moſchi.*) Profligantur à Polonis.* 1489. 1512. *& à Moſchis.* 1551. 1554. 1558. *& à Turcis.* 1584. *& à Coſacis.* 1589. 1614. 1615.
Tentorium mirificum à Soldano miſſum ad Imper. Fridericum. 1232
B. Tereſia virgo, reſtitutrix Ordinis Carmelitarum, moritur. 1582
Refertur in numerum Sanctorum. 1622
Terræmotus grauiſſimi. 1199. 1222. 1298. 1348. 1431. 1509. 1570. 1618
Terræ Nouæ deteguntur: Eſtitolandia. 1390. *Madera.* 1433. *Guinea.* 1472. *Congo.* 1484. *Æthiopia.* 1487. *India. (vide in* India.*) America.* 1497. *Braſilia.* 1500. *Canada, Noua Francia.* 1508. *Florida.* 1512. 1565. *Molucæ.* 1512. *Noua Hiſpania.* 1518.
Braſilia, Francia Antartica. 1555. *Virginia.* 1585
Terrarum Orbis totus circumnauigatus. 1519. 1580
Terræ Sanctæ Bellum finem accipit, amiſſa penitus Syria. 1291
Theodorus à Niem, hoſtis Pontificum Rom. 1408
Theodorus Beza. Vide in Beza.
S. Thomas Aquinas naſcitur. 1222. *Fit Doctor.* 1263. *Moritur.* 1274
Thomas de Kempis, ſcriptor piiſſimus. 1412
Thomas Morus martyr in Anglia. 1535
Thomas Waldenſis. 1428
Thomas de Vio Card. Caietanus. 1515. *Mittitur in Germaniam aduerſus Lutherum.* 1518
Toloſanus Archiepiſcopatus erigitur. 1317
Tranſiluaniæ Princeps electus in Regem Hungariæ, certat cum Ferdinando Auſtriaco; & iure cadit. 1526. 1540. 1541. *Bella ab ipſo, & in ipſum.* 1565
Stephanus Battorius fit Rex Poloniæ. 1575
Sigiſmundus Battorius à Turcis deficit ad ſocietatem Imperatoris. 1594. *Cædit Turcas.* 1595. *Ditionem cedit Imperatori: ſed mox pœnitet.* 1598. *Ingentes poſtea ibi turbæ, ac vaſtationes: & hæreticieius dominationem inuadunt.* 1599. 1600. *& ſeqq.*

Betlem

Betlem Gabor occupat Hungariam. 1619. 1620. *Concordat cum Ferdinando Imp.* 1621

Trapezuntinum Imperium erigitur. 1204. *Extinguitur à Mahomethe. qui & Conſtantinopolim expugnauit.* 1461

Tunetum. Vide in Africa.

Turcæ Aſiam Minorem occupant. 1280

Othman Regnum inchoat: 1300. *& dilatat per Europam, & Aſiam.* 1304. 1320. 1324

Orchanes regnat, occiſis fratribus. 1327. *Nicæam capit.* 1331.

Amurathes Imperatorem Conſtantinopol. vectigalem ſibi facit. 1358

Seruios vincit. 1366

Baiazethes Regnum dilatat. 1377. *Conſtantinopolim obſidet, nec tamen capit.* 1391

Chriſtianos vincit ad Nicopolim. 1396. *Capitur à Tamerlane: & caueæ incluſus, necem ſibi infert.* 1397. *Turbata ſucceſſio. ibid. in fin. &* 1403

Solimannus. ibid. Moſes. 1410. *Mahomethes; qui recuperat ablata à Tamerlane.* 1413

Aurathes inſtituit Ianizeros. 1421. *Hungariam infeſtat.* 1439

Vincuntur eius exercitus ab Huniade. 1441. 1442. *Vincit ipſe Chriſtianos ad Varnam ingenti prælio.* 1444. *Secedit ex voto in ſpecum: ſed denuo recipit Imperium.* 1445

Mahomethes II. 1450. *Athenas exſcindit:* 1452. *& Conſtantinopolim capit.* 1453. *Cladem accipit ad Belgradum.* 1456. *Expugnat Corinthum:* 1458. *& Trapezuntem, extincto eo Imperio.* 1461. *Multa alia capit.* 1464. 1478. 1480

Baiazethes. 1481. *Fratrem Zemim fugat. ibid. &* 1482. *Bellum gerit in Sultanum Ægypti infauſtum.* 1486. 1491

Selimus patrem perſequitur. 1511. *Eumdemque cum ſuis fratribus necat; & imperat.* 1512. *Acerrimo prælio vincit Perſas:* 1514 *& Mamelucos: Syriamque, ac Ieroſolymam occupat, & Ægyptum.* 1516. 1517

Solimannus II. 1520. *Multa occupat in Hungaria.* 1521. 1526 1541. 1543. 1552. *Viennam fruſtra obſidet.* 1529. *Aggreditur Perſas ſuo malo.* 1534. 1535. 1548. *Tres filios ſuos necat.* 1553. 1558. *Moritur in obſidione Sigethi.* 1566

Selimus II. 1566. *Profligatur à Moſchis.* 1569. *Cyprum eripit Venetis.* 1570. 1571. *Profligatur ad Lepantum.* 1571

Amurathes III. 1574. *Conteritur magnis cladibus à Perſis.* 1579. 1582. 1593

Mahomethes III. 1595. *Hungariam per ſuos inuadit.* 1596. *& ſeqq. Ipſo interim deliciis vacante, rebellat Scribianus; ſed pacatur.* 1603

Achmethes. 1603. *Patitur rebelliones in ſuo Imperio.* 1606. *Pacem componit cum Imperatore.* 1615

Muſtapha; & mox Oſmanes. 1617. *Expeditionem ducit in Poloniam, infauſtam.* 1621. *Necatur: & iterum regnat Muſtapha.* 1622

Typographicæ artis inuentio. 1440

V.

Vchiali *inſignis pirata Turcicus.* 1571

Veneti. vide in Genua.

Ob occupatam Ferrariam, proſcribuntur à Clemente V. & victi veniam petunt. 1310

Martinus Dux maieſtatis reus punitur. 1354. *Carmaniola decollatur.* 1432

Præliantur cum Mediolanenſibus. 1428. 1438. 1441. 1446. *& Florentinis.* 1451. *Occupant Cyprum.* 1476

Fœdus Itali ineunt aduerſus eorum potentiam. 1482. *Cameracenſe multorum magnorum Principum.* 1508. *quo atteruntur.* 1509. 1510. *ſed reſurgunt.* 1511. *Cyprum eis eripit Turca.* 1570. 1571. *Concordant cum eo.* 1572

Altercantur cum Paulo V. Pontifice, de immunitate Eccl. ſ. 1605.

Bellum agunt in Ferdinandum Auſtriacum. 1616. 1617. *& vexantur à Prorege Neapolitano.* 1617. *Initur pax.* 1618

Eligitur Dux Ant. Priolus; qui hactenus Rempubl. adminiſtrat. 1618. 1622

Verona occupatur à Scaligeris. 1318. *Confirmatur eis à Pontifice.* 1340

Veneti eam obtinent.

Veſperæ Siculæ in Gallos. 1282

Vincentius Bellouacenſis floret. 1240

S. Vincentius Ferrerius. 1412

ſub Vtraque ſpecie communicare, conceſſum Galliæ Regibus. 1347

de Vtraque diſſenſiones in Boemia. 1410. *conceditur eis ſub conditione.* 1436

Vide etiam in Calice.

F I N I S.

R

JAN 31 1904